Digitization by eGangotri-South Center

धातुरूपनन्दिनी

(सर्वेषां लकाराणां सर्वैः रूपैः सहिता)
(ण्यन्तसन्नन्तयङन्तरूपोपेता)
(टिप्पण्यादिसंवलिता)

• जनार्दन हेगडे

संस्कृतभारती
बेङ्गलूरु

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection, TN.

Digitization by eGangotri-South Center

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

परिवर्धिता आवृत्तिः

धातुरूपनन्दिनी

(सर्वेषां लकाराणां सर्वैः रूपैः सहिता)

(ण्यन्तसन्नन्तयगन्तरूपोपेता)

(टिप्पण्यादिसंवलिता)

जनार्दन हेगडे

संस्कृतभारती
बेङ्गलूरु

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

प्रकाशनम् -
संस्कृतभारती
'अक्षरम्', ८ उपमार्गः, २ घट्टः
गिरिनगरम्, बेङ्गलूरु - ५६००८५

© प्रकाशकस्य एव ।

प्रथमं मुद्रणम् - २०११ - १०००
द्वितीयं मुद्रणम् - २०१३ - १५००
तृतीयं मुद्रणम् - २०१६ - २०००
चतुर्थं मुद्रणम् - २०२० - ३०००
पञ्चमं मुद्रणम् - २०२२ - १०००
(परिवर्धितावृत्तिः)
षष्ठं मुद्रणम् - २०२४ - २०००

मूल्यं - **रू.** ८००.००

मुद्रणम् -
वागर्थ
हनुमन्तनगरम्, बेङ्गलूरु - १९

ISBN 978-93-85969-51-5

DHAATUROOPANANDINEE (धातुरूपनन्दिनी) - A collection of all 'lakaras' of all 'dhaatus' with grammatical notes; prepared by **Dr. Janardana Hegde**. *Publishers* : SAMSKRITA BHARATI, 'Aksharam', 8th Cross, 2nd Phase, Girinagar, Bengaluru - 560085

Ph- 080-26722576/26720152, Email - samskritam@gmail.com

Pages - xxii + 1132 Price - Rs. 800-00 Sixth print - March -2024

Printed at - **VAGARTHA**, Hanumanthanagar, Bengaluru - 19

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

प्राक्कथनम्

(प्रथममुद्रणस्य)

तिङन्तसुबन्तघटितः समूहः वाक्यम् इति उच्यते । वाक्यानि अवलम्ब्य मानवः भावान् आविष्करोति । एतेषां वाक्यानां रचनं न हि सरलं सर्वदा । पदशुद्धिः वाक्येषु यदि न स्यात् तर्हि प्रयुक्तमपि वाक्यं प्रयोजनाय न भवेत् । किन्तु पदशुद्धिः न हि अल्पश्रमलभ्या । तत्रापि तिङन्तशुद्धिः भवति महते क्लेशाय । यतः धातूनां रूपाणि बहुत्र भवन्ति दुर्बोध्यानि । सर्वेषामपि धातूनां शुद्धानि सर्वाणि रूपाणि ज्ञातुम् अधीतव्याकरणशास्त्राः अपि क्लेशम् अनुभवन्ति । एवं स्थिते अन्येषां का वा कथा स्यात् !

परिनिष्ठितानि रूपाणि यदि क्वापि उपलभ्येरन् तर्हि सर्वे महत् प्रयोजनं प्राप्नुयुः इति उद्देशेन ग्रन्थस्यास्य प्रणयने मतिः कृता । पाणिन्युक्ताः द्विसहस्त्रं धातवः अपि अत्र सङ्गृहीताः । प्रतिधातु सर्वलकाररूपाणि, प्रतिलकारं नव रूपाणि च यदि दीयेरन् तर्हि ग्रन्थस्य आकारः महान् एव स्यात् । अतः यत्र ऊहाबलात् रूपाणि विशेषक्लेशं विना ज्ञातुं शक्यानि तत्र तानि न दत्तानि । पूर्वधातुं दृष्ट्वा तानि स्वयम् ऊह्यानि । यत्र विशेषः स्यात्, यत्र सन्देहः स्यात्, तादृशानि रूपाणि तु अवश्यं दत्तानि । यक्-सन्-णिजन्तरूपाणि दैनन्दिने व्यवहारे आधिक्येन अपेक्ष्यन्ते एव इत्यतः तानि अपि अत्र प्रदत्तानि ।

यत्र रूपे विशेषः स्यात् तत्र टिप्पण्यां सूत्राणि दत्तानि । अत्र या टिप्पणी दत्ता तदाधारेण प्रक्रिया समग्रा ज्ञातुं न शक्या । प्रक्रिया यदि ज्ञापनीया स्यात् तर्हि कौमुदीस्थः समग्रः दशगणीभागः एव निवेशनीयः भवेत् । तदा ग्रन्थस्य आकारः वर्धेत एव । अतः एव विशेषज्ञापनमात्रं मनसि निधाय अल्पा टिप्पणी दत्ता अत्र ।

प्रस्तावनायां धातुसम्बद्धाः बहवः अंशाः निरूपिताः । परिशिष्टे विशेषांशाः केचन ज्ञापिताः । अन्ते च धातवः अकारादिक्रमेण प्रदत्ताः । एते सर्वे अंशाः वाचकानां विशेषप्रयोजनाय भवेयुः इति अहं भावयामि ।

मान्याः गुरुवर्याः पि. लक्ष्मीनारायणशर्माणः एतं ग्रन्थम् आन्तं प्रत्यक्षरं परिशील्य परिष्कारार्हान् अंशान् ज्ञापितवन्तः । एतदर्थं तैः महान् एव श्रमः ऊढः । तेषाम् एतत् साहाय्यं कृतज्ञतापूर्वकं स्मरामि । एतस्य सज्जीकरणे बहवः साहाय्यं कृतवन्तः । ते सर्वे अपि सन्ति कृतज्ञताभाजः । मुद्रकादयः अपि कृतज्ञतापूर्वकं स्मर्यन्ते हि ।

विकृति सं ।। मार्गशीर्षकृष्णद्वादशी — **जनार्दन हेगडे**

१.०१.२०११

(षष्ठमुद्रणस्य)

पूर्वतनावृत्तिषु एकैकस्य अपि लकारस्य एकैकं रूपं दत्तम् आसीत् । तदाधारेण उपयोक्तृभिः अन्यानि रूपाणि स्वयम् ऊहनीयानि आसन् । किन्तु बहवः अत्र क्लेशम् अनुभवन्तः असूचयन् – 'प्रतिधातु प्रतिलकारं सर्वाणि रूपाणि दत्तानि स्युः चेदेव अधिकप्रयोजनं स्यात्' इति । तदानुगुण्येन पञ्चम्याम् आवृत्तौ सर्वेषाम् अपि धातूनां सर्वाणि अपि रूपाणि प्रदत्तानि । क्वचित् वैकल्पिकरूपाणि अधिकानि । तादृशे स्थले एकस्य एव धातोः निमित्तं सार्धैकपुटात्मकं पुटद्वयात्मकं वा स्थलं विनियोक्तव्यम् अभवत् । तस्मात् पुस्तकस्य पुटसङ्ख्या प्रवृद्धा । पुटसङ्ख्यायाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

महतीं वृद्धिं परिहर्तुं पुस्तकस्य आकारः विशालीकृतः । इदानीं तत्तद्धातुस्थले एव ज्ञातुम् इष्टानि रूपाणि उपलभ्यन्ते इत्यतः उपयोक्तारः महत् आनुकूल्यं प्राप्नुयुः इति भावयामि ।

वैकल्पिकरूपविषये किञ्चिदत्र वक्तव्यम् । 'दशमे गणे विद्यमानाः आस्वदीयाः विकल्पेन णिचम् अर्हन्ति' इति भावयन्ति केचन । किन्तु अन्ये केचन वदन्ति – 'आस्वदीयत्वं णिजभावप्रयोजकं न' इति । वस्तुतत्त्वे विचार्यमाणे द्वितीयः पक्षः एव युक्तिसङ्गतः इति भाति । तद्विषयिणी युक्तिः 'ग्रस ग्रहणे' इत्यत्र (धा.सं. १७५०) दर्शिता, आस्वदीयत्वनिमित्तकानि णिजभावरूपाणि पुस्तकेऽस्मिन् न दर्शितानि च । विषयस्यास्य युक्तायुक्तताविषये विद्वांसः एव प्रमाणम् ।

दृष्टिपथम् आगतान् कांश्चन दोषान् अपाकृत्य एषा षष्ठावृत्तिः सज्जीकृता । एतस्याः आवृत्तेः सज्जीकरणे साहाय्यं कृतवन्तः सर्वे, मुद्रकादयः चापि सन्ति कृतज्ञताभाजः ।

शोभन सं ।। फाल्गुनपूर्णीमा **– डा. जनार्दन हेगडे**

२५.०३.२०२४

धातुरूपनन्दिनी, कृदन्तरूपनन्दिनी इत्यनयोः समावेशं विधाय '**तिङ्कृत्कोष**'नामकः लघुतन्त्रांशः (App) अपि सज्जीकृतः । सः https://play.google.com/store/apps/details?id=org.tl.tinkrit&hl=en इत्यतः अवारोपयितुं (Download) शक्यः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अनुक्रमणिका

उपोद्घातः .... **vii - xxii**

धातुसङ्ख्यायाः प्रायिकत्वम् / vii
आतिदेशिकाः धातवः / viii
सानुबन्धनिर्देशः / viii
धात्वर्थनिर्देशविषये किञ्चित् / ix
धात्वर्थनिर्देशः भीमसेनकृतः / x
धातुपाठौ लघुवृद्धभेदयुतौ / xi
परस्मैपद्यादिव्यवस्था / xii
सेडनिडादिव्यवस्था / xiii
सकर्मकाकर्मकव्यवस्था / xiv
द्विकर्मकाः धातवः / xv
अर्थनिरूपणपरः दैवपाठः / xv
दश गणाः / xv
लकारः /xvi
लेट्लकारः / xvii
परिनिष्ठितप्रत्ययरूपविधाः / xviii
भावकर्मणी / xxi
हेतुमण्णिजन्ताः / xxi
सन्नन्ताः / xxii

१. **भ्वादिगणः** ०१

२. **अदादिगणः** ४५२

३. **जुहोत्यादिगणः** ४८९

४. **दिवादिगणः** ५०२

५. **स्वादिगणः** ५६५

६. **तुदादिगणः** ५८४

७. **रुधादिगणः** ६५३

८ **तनादिगणः** ६६७

९. **क्र्यादिगणः** ६७५

१०. **चुरादिगणः** ७१०

परिशिष्टम् - १ **कण्ड्वादयः** १०८६

परिशिष्टम् - २ **अन्तर्गणाः** १०८८

परिशिष्टम् - ३ **अनुबन्धलोपप्रयोजनम्** १०९१

परिशिष्टम् - ४ **कर्मणि भावे वा यक्** १०९३

परिशिष्टम् - ५ **ग्रन्थाः ग्रन्थकाराः च** १०९७

परिशिष्टम् - ६ **धातूनाम् अकाराद्यनुक्रमणिका** ११०५

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आकरग्रन्थाः

- **बृहद्धातुरूपावली** – रचयिता – टि.आर्.कृष्णमाचार्यः
  परिष्कर्ता – विद्वान् एम्.ए.नागराजभट्टः
- **बृहद्धातुकुसुमाकरः** – (सं) – पं हरेकान्तमिश्रः
- **सिद्धान्तकौमुदी** – तत्त्वबोधिनी-बालमनोरमाटीकोपेता
- **माधवीया धातुवृत्तिः** – (सं) द्वारिकादासशास्त्री
- **संस्कृत वाङ्मय का बृहत् इतिहास** – (पञ्चदश खण्ड – व्याकरण)
  – प्रधानसम्पादकः – आचार्यः बलदेव उपाध्यायः
  – सं – प्रा॰ गोपालदत्तपाण्डेयः
- **कृदन्तरूपमाला** – श. रामसुब्रह्मण्यशास्त्रिभिः उपक्रान्ता,
  श्रीश्रीवत्साङ्काचार्य-श्रीप्रणतार्तिहरशर्मभ्यां परिपूरिता च
- **धातुरूपकल्पद्रुमः** – रचयिता – नारायणभट्टः (सं) एन्.पि. उण्णिः
- **धातुरूपप्रकाशिका** – श्री चामराजनगरश्रीकण्ठशास्त्रिविरचिता
  – परिष्करणम् – अवधूताश्रमः
- **प्रक्रियानुसारी पाणिनीयधातुपाठः** – पुष्पादीक्षित
- **पाणिनीयशब्दानुशासनम्** – (सं) सत्यानन्दवेदवागीशः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

उपोद्धातः

'भूवादयो धातवः' इति पाणिनीयसूत्रम् । क्रियावाचकाः 'भूप्रभृतयः धातुसंज्ञां लभन्ते' इति तदर्थः । तिङन्तरूपस्य पदस्य प्रकृतिः धातुः* । पाणिनिः पञ्चविधान् पाठान् पपाठ । तथा हि अभियुक्तवचनम् -

अष्टकं गणपाठश्च धातुपाठस्तथैव च ।

लिङ्गानुशासनं शिक्षा पाणिनेर्ग्रन्थपञ्चकम् ।। इति ।।

एवमपि श्रूयते - 'पूर्वं व्याकरणं पाठैः पञ्चभिर्मुनिना कृतम्' इति । सूत्रपाठः अष्टाध्यायी, धातुपाठः, गणपाठः, उणादिसूत्रपाठः, लिङ्गानुशासनम् इति हि ते पञ्च पाठाः । भ्वादिगणान्तर्गतानां श्रेणिः भूसत्तायामित्येवम् उपक्रम्यमाणः धातुपाठः इति उच्यते । धातुपाठे 'प्रायः' २००० धातवः उपदिष्टाः । एते धातवः 'औपदेशिकाः' इति उच्यन्ते । धातुपाठे पाणिनिना साक्षात् पठिताः धातवः औपदेशिकपदवाच्याः इति तु कथनस्य तात्पर्यम् ।

धातुसङ्ख्यायाः प्रायिकत्वम्

धातुसंख्यानिर्देशावसरे 'प्रायः' इति किमर्थम् उच्येत ? समाधानम् इत्थम् - वस्तुतः धातुपाठे बहूनां धातूनां पुनः पाठः विभिन्नप्रयोजनं मनसि निधाय कृतः दृश्यते । विषयेऽस्मिन् कौमुद्यां काश्चन पङ्क्तयः यथा - 'णुद प्रेरणे (१४२७) कर्त्रभिप्रायेऽपि फले परस्मैपदार्थः पुनः पाठः ।', 'षद्लृ विशरणगत्यवसादनेषु । (१४२८) इह पाठो नुम्विकल्पार्थः ।', 'शद्लृ शातने । (१४२९) इह स्वरार्थ एव पुनः पाठः ।', 'व्युष विभागे । (१२१६) अयं दाहे पठितः । अर्थभेदेन तङर्थः पुनः पठ्यते ।' एतादृशं पुनःपाठादिकं न परिगणितं चेत् धातवः प्रायः १७०० भवेयुः ।

पाठभेदकारणतः अपि धातुसंख्यायाम् अनियतता दृश्यते । कौमुद्यां १९४४ धातवः दर्शिताः । एतेषु सौत्राः कण्ड्वादयः च न अन्तर्भूताः । येषां पाठभेदाः सम्मताः तेषाम् उल्लेखं कृत्वापि धातुसंख्यापरिगणनावसरे संयोजनं न कृतं कौमुद्याम् । अतः एव 'द्विसहस्रं धातवः' इति सामान्येन उच्यते । पाणिनीये धातुपाठे अनन्तर्भाविताः धातवः अपि शिष्टसम्मताः एव । तेषां प्रयोगाः अपि शिष्टसम्मतत्वेन परिगण्यन्ते एव । अतः एव धातुसंख्यायाः इयत्तानिर्देशः क्लेशाय एव । तस्मात् प्रायोवादः एव अत्र शरणम् । अतः एव क्षीरस्वामिना उच्यते -

पाठेऽर्थे चागमभ्रंशान्महतामपि मोहतः ।

न विद्मः किं जहीमोऽत्र किमुपादद्महे वयम् ।। इति ।

- तत्त्वबोधिनी (पूल सङ्घाते (१६३७) इत्यत्र)

---

* (i) दधाति शब्दान् इति धातुः । सर्वेषां नाम्नां प्रकृतिभूतः भूप्रभृतिः । धातुर्नाम क्रियावाचको गणादिपठितः शब्दविशेषः । क्रिया च पूर्वोक्तफलानुकूलव्यापारः एव । सर्वेषां च कारकाणाम् अन्वयोपपत्तये च धातूनां क्रियावाचकत्वाङ्गीकारात् । - शब्दरत्नम् (हरिदीक्षितरचितम्)

(ii) 'क्रियार्थो धातुः' - शाकटायनः हेमचन्द्राचार्यः च ।

(iii) 'यः शब्दः क्रियां भावयति प्रतिपादयति सः धातुसंज्ञः भवति ।' - दुर्गसिंहः (जैनव्याकरणस्य व्याख्याता)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

‘आतिदेशिकाः’ धातवः

औपदेशिकानां विषये एषा कथा । तेभ्यः अतिरिक्ताः ‘आतिदेशिकाः’ अपि धातवः सन्ति । ‘सनाद्यन्ताः धातवः’ इति सूत्रेण अपि पाणिनिना धातुसंज्ञा विहिता । ते ‘आतिदेशिकाः’ इति उच्यन्ते । सनादयः प्रत्ययाः द्वादश –

सन्-क्यच्-काम्यच्-क्यङ्-क्यषोऽथाचारक्विप् णिज्यङौ तथा ।
यगाय ईयङ् णिङ् चेति द्वादशामी सनादयः ॥

- एकैकस्य उदाहरणं यथा –

१. **सन्** – पिपठिषति । पठितुम् इच्छति । *(सू - धातोः कर्मणः समानकर्तृकात् इच्छायां वा)*

२. **क्यच्** – पुत्रीयति । (i) पुत्रम् आत्मनः इच्छति । *(सू - सुप आत्मनः क्यच्)* (ii) पुत्रमिव आचरति इति वा । *(सू - उपमानादाचारे)*

३. **काम्यच्** – पुत्रकाम्यति । पुत्रम् आत्मनः इच्छति । *(सू - काम्यच्च)*

४. **क्यङ्** – कृष्णायते । कृष्ण इव आचरति । विद्वायते/विद्वस्यते । विद्वानिव आचरति । *(सू - कर्तुः क्यङ् सलोपश्च)*

५. **क्यष्** – लोहितायते-ति । अलोहितः लोहितो भवति । *(सू - लोहितादिडाज्भ्यः क्यष्)*

६. **क्विप्** – कृष्णति । कृष्ण इव आचरति । पितरति । पिता इव आचरति । *(सू - सर्वप्रातिपदिकेभ्यो क्विब्वा वक्तव्यः)*

७. **णिच्** – पाठयति । पठन्तं प्रेरयति । *(सू - हेतुमति च)*

८. **यङ्** – बोभूयते । पुनः पुनः अतिशयेन वा भवति । *(सू - धातोरेकाचो हलादेः क्रियासमभिहारे यङ्)*

९. **यक्** – कण्डूयते-कण्डूयति । *(कण्डूञ् - गात्रविघर्षणे)* *(सू - कण्ड्वादिभ्यो यक्)*

१०. **आय** – गोपायति । *(सू - गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः)*

११. **ईयङ्** – ऋतीयते *(ऋतिः - जुगुप्सायां कृपायां वा)* *(सू - ऋतेरीयङ्)*

१२. **णिङ्** – उत्पुच्छयते । विविधं विरुद्धं वा पुच्छम् उत्क्षिपति । सम्भाण्डयते । भाण्डानि राशीकरोति । सञ्चीवरयते । चीवराणि अर्जयति परिधत्ते वा) *(सू - पुच्छभाण्डचीवराण्णिङ्)*

एतेषु सन्नन्तानि णिजन्तानि च रूपाणि (लटि) पुस्तकेऽस्मिन् निर्दिष्टानि बाहुल्येन । कर्मणि भावे वा विहितेन यका सहितं रूपम् अपि दर्शितम् । सण्णिचौ भावकर्मयक् च धातुभ्यः विहितौ । तदन्तानि रूपाणि लोके आधिक्येन प्रयुज्यन्ते च इत्यतः तानि रूपाणि अत्र दर्शितानि । आधिक्येन अप्रयुज्यमानत्वात् अन्यानि नात्र दर्शितानि ।

‘सानुबन्ध’निर्देशः

‘गच्छति’ इत्यादीनि यानि रूपाणि दृश्यन्ते तेषां प्रकृतिः ‘गम्ऌ’ इत्यादयः धातवः । ‘गम्ऌ’ इत्यत्र ‘ऌ’कारः इत्संज्ञकः । एतादृशैः इत्संज्ञकैः वर्णैः सहिततया धातूनां निर्देशः एव ‘सानुबन्धः’ निर्देशः इति उच्यते । प्रयोजनविशेषं मनसि निधाय पाणिनिना एषा अनुबन्धव्यवस्था परिकल्पिता दृश्यते ।

‘एध वृद्धौ’ इत्यत्र धकारोत्तरः अकारः अनुदात्तः । ‘शीङ् स्वप्ने’ इत्यत्र ङकारः इत्संज्ञकः । अनयोः कारणतः धातूनाम् आत्मनेपदसिद्धिः – *‘अनुदात्तङितः आत्मनेपदम्’* इति सूत्रेण । एवमेव ‘अल गत्यादिषु’ इत्यत्र अकारः स्वरितः इत् । ‘कृञ् करणे’ इत्यत्र ञकारः इत्संज्ञकः । अनयोः कारणतः धातूनाम् उभयपदिता – *‘स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले’* इति सूत्रेण । ‘वदि’ ‘गडि’ ‘लुटि’ इत्यादिषु इदित्करणं तु नुम्साधनाय । ञि टु डु

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

इत्यादीनाम् अनुबन्धानां कारणतः अपि तत्र तत्र कार्यविशेषाः सम्भवन्ति ।

धातवः अजन्ताः हलन्ताः चेति द्विविधाः । तेषु अजन्ताः धातवः अधिकसंख्यया न सन्ति । हलन्ताः एव बहवः । किन्तु पाणिनिः हलन्तान् अपि अजन्तत्वेन एव पठति धातुपाठे ।

१. **अकारेत्तता** – अयम् अंशः पूर्वं दर्शितः एव । एध वृद्धौ इत्यत्र अकारः अनुदात्तेत् । 'अल गत्यादिषु' इत्यत्र अकारः स्वरितेत् । तत्कारणतः तयोः धात्वोः आत्मनेपदित्वम् उभयपदित्वं च क्रमेण सिद्धम् ।

२. **अदन्तता** – क्वचित् धातुः एव अदन्तत्वेन निर्दिश्यते । यथा – चुरादौ कथादयः । तेषु अन्त्यः अकारः धात्ववयवः एव । अतः एव कथादयः 'अदन्ताः' इति उच्यन्ते । लुङि दीर्घसन्वद्भावयोः निषेधः एव तस्य प्रयोजनम् । ततः 'अचकथत्' 'अररहत्' इत्यादीनि रूपाणि सिद्ध्यन्ति ।

३. **सुखोच्चारणार्थता** – सुखोच्चारणार्थम् अपि धातूनाम् अन्ते अकारः योज्यन्ते । यथा – 'अट गतौ' 'ज्वर रोगे' 'क्षर सञ्चलने' 'क्षुर विलेखने' इत्यादिषु । एतादृशेषु धातुषु दृश्यमानः अन्त्यः अकारः न इत्संज्ञकः, न वा धात्ववयवः । सुखोच्चारणार्थकः सः । यदि सः न योज्येत तर्हि 'अट्' 'ज्वर्' 'क्षर्' 'क्षुर्' इत्येवं कष्टेन उच्चारणीयं स्यात् । नान्तरेण अचं व्यञ्जनस्य उच्चारणं भवति । अथवा संहिततया उच्चारणे तु 'अड्गतौ' इत्यादौ अन्त्यः वर्णः डकारः टकारो वा इति सन्देहः स्यात् । 'ज्वर' 'क्षर' इत्यादौ 'ज्वा' 'क्षा' इत्यादीनां श्रवणात् आकारान्तभ्रमः स्यात् । 'क्षुर' इत्यादौ 'क्ष्वा' इत्यस्य श्रवणात् धातोः ऊहनम् एव कष्टाय भवेत् । अतः एव अकारसहिततया उच्चारणं कृतं पाणिनिना ।

एतदतिरिच्य ऋकारोकारादयः इरादयः अपि अनुबन्धत्वेन प्रयुज्यन्ते । ते च इत्संज्ञां प्राप्य प्रयोजनविशेषं साधयन्ति । तद्विषयकं विवरणम् अन्ते परिशिष्टे (तृतीये- पृ ४३७) पार्थक्येन प्रदत्तम् अस्ति ।

धात्वर्थनिर्देशविषये किञ्चित्...

धात्वर्थविषये किञ्चिदत्र वक्तव्यम् अस्ति । सप्तम्यन्तपदेन धात्वर्थः निर्दिश्यते धातुनिर्देशावसरे पारम्परिकैः । यथा – भू सत्तायाम्, एध वृद्धौ, अद भक्षणे इत्येवम् ।

वस्तुतः धातवः अनेकार्थाः । अत्र यः अर्थनिर्देशः कृतः तावन्मात्रार्थः एव न सः । अत्र च अर्थनिर्देशः प्रसिद्धिप्राचुर्यम् अवलम्ब्य कृतः । शिष्टसम्मताः प्रामाणिकाः अन्ये अर्थाः स्वयम् उन्नेयाः । अतः एव भाष्ये उच्यते – 'अग्नौ परिचाय्योपचाय्यसमूह्याः' (३.१.१३१) इत्यत्र ऊहिरपि वह्यर्थे वर्तते । कथं पुनरन्यो नामान्यस्यार्थे वर्तते ? कथमूहिर्वह्यार्थे वर्तते ? बह्वर्था अपि धातवः भवन्ति' इति । 'सेधतेर्गतौ' (७.३.११३) इत्यत्र गतिग्रहणं '...गुद क्रीडायामेव' इत्यत्र एवकारग्रहणम् इत्यादिकं धातूनामनेकार्थत्वे लिङ्गम् ।

एतत्सर्वम् अभिप्रेत्यैव अभियुक्तैः उच्यते –

धातवश्चोपसर्गाश्च निपातश्चेति ते त्रयः ।
अनेकार्थाः स्मृताः प्राज्ञैः पाठस्तेषां निदर्शनम् ।। इति ।

एवमपि श्रूयते अभियुक्तवचनम् –

'क्रियावाचित्वमाख्यातं प्रसिद्धोऽर्थः प्रदर्शितः ।
प्रयोगतोऽन्ये मन्तव्या अनेकार्था हि धातवः' इति ।

उपसर्गबलात् धातूनां यत् नानार्थत्वं सिद्ध्यति तदपि पूर्वोक्तम् एव उपोद्बलयति । 'उपसर्गेण धात्वर्थो बलादन्यत्र नीयते । प्रहाराहारसंहारविहारपरिहारवत्' इति श्लोकः अत्र प्रामाण्यम् आवहति ।

क्वचित् सामान्येन अर्थनिर्देशे कृते अपि अर्थविशेषे एव पर्यवसानं भवति । 'अट' 'सृ' 'गम्लृ' 'सर्प'

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

इत्यादीनाम् अर्थनिर्देशः गतिसामान्यत्वेन चेदपि अटति- सरति-गच्छति-सर्पतीनां गतिविशेषार्थकता सुधीभिः ज्ञायते एव । न्यासे 'न कवतेर्यङि' (७.४.६३) इत्यत्र उच्यते - ''सत्यपि हि शब्दार्थत्वे भिद्यते चैवैषामभिधानम् । तथा हि कवतिस्तावदव्यक्ते शब्दे वर्तते - उष्ट्रः कोकूयते इति । कुवतिरप्यार्तस्वरे वर्तते - चोकूयते वृषलः इति । पीडितः इत्यर्थः । कोतिस्तु शब्दमात्रे'' इति ।

विषयेऽस्मिन् क्षीरस्वामी (क्षीरतरङ्गिण्यां) वदति -

''मणितं सुरतकूजिते रूढम्, एवं कणितम् आर्ते, क्वणितं वीणादौ, रणितं नूपुरादौ, कूजितं विहगादौ, बृंहितं गजे, ह्रेषितं हये, वाशितं पशुषु, गर्जितं मेघादौ, गुञ्जितं भ्रमरादौ, गृञ्जितं सिंहादौ...

इत्यादि प्रतिधातुस्थं कियत् व्याचक्ष्महे वयम् ।
लोकात् सूरिभिरप्यूह्यं लक्ष्यमूलं हि लक्षणम् ।। इति ।

अतः धातुपाठे कस्मिंश्चित् अर्थविशेषे पठितानामपि धातूनां लोकप्रयोगतः अर्थान्तरे वृत्तिः इति ऊह्यम् ।''

'हेषृ - अव्यक्ते शब्दे' इत्यत्र 'अव्यक्त'शब्दस्य तात्पर्यविवरणावसरे उच्यते - ''स्वभावादयम् अश्वशब्दे वर्तते । 'अव्यक्ते शब्दे' इति धातुपाठे बहुत्र पठितम् । लोकप्रयोगानुसारेण तेषां प्रतिनियतविषयत्वं बोध्यम् । तथाहि -

''कौक्षे कर्दति, पर्दते गुदरवे, रेषेति वार्के रवे (हसे) ।
बुक्केति श्वरवे, भषेति हयजे, हेषेति हेषेति च ।।'' इति केशवस्वामी ।

धात्वर्थनिर्देशः भीमसेनकृतः ?

धात्वर्थनिर्देशः सर्वत्र न हि पाणिनिना कृतः । 'यमोऽपरिवेषणे' 'वेश्च स्वनो भोजने' 'सेधतेर्गतौ' 'तनूकरणे तक्षः' 'श्लिषः आलिङ्गने' इत्यादिषु क्वचित् एव पाणिनिना अर्थनिर्देशः कृतः दृश्यते * । प्रतिधातु अर्थनिर्देशः तु भीमसेनाचार्याख्येन कृतः इति प्राज्ञाः वदन्ति ।

- बालमनोरमायाम् (भू - सत्तायाम् इत्यत्र) उच्यते - 'अर्थनिर्देशस्त्वाधुनिक इति वक्ष्यते' इति ।
- यद्यपि अर्थनिर्देशस्त्वाधुनिकः ..... - 'टु वम उद्गिरणे' इत्यत्र तत्त्वबोधिनी ।
- चुरादेः अन्ते 'पुच्छादिषु धात्वर्थे....' इति प्रतीकमादाय बालमनोरमायाम् उच्यते - 'धातुपाठं रचयितुः भीमसेनस्य वाक्यमिदम् इत्याहुः' इति । तत्त्वबोधिनी अपि वदति - 'भीमसेनस्य वाक्यम्' इति ।
- 'न च अर्थपाठः परिच्छेदकः । तस्य अपाणिनीयत्वात् अभियुक्तैः उपलक्षणतया उक्तत्वात्' इत्यस्य कैयटवाक्यस्य विवरणावसरे अभियुक्तपदव्याख्याने नागेशेन उच्यते - 'भीमसेनेनेत्यैतिह्यम्' इति ।
- 'कः खल्वपि पचादीनां क्रियावचनत्वे यत्नं करोति' (महा० ३.१.१९) इत्यत्र नागेशः वदति - 'पचादीनाम् अर्थरहितानामेव पाठात्' इति ।
- भट्टोजिदीक्षितोऽपि भूवादिसूत्रकौस्तुभे (१.३.१) अर्थरहितानाम् एव धातूनां पाठं स्वीचकार । तथा हि - ''न च या - प्रापणे इत्याद्यर्थनिर्देशो नियामकः । तस्य अपाणिनीयत्वात् । भीमसेनादयो हि अर्थं निर्दिदिशुः इति स्मर्यते । पाणिनिस्तु 'भ्वेध...' इत्याद्यपाठीदिति भाष्यकैयटयोः स्पष्टम्'' इति ।
- 'भूवादयो धातवः' (१.३.१९) इत्यस्य सूत्रस्य भाष्ये अस्ति - 'परिमाणग्रहणं कर्तव्यम् । कुतो ह्येतत् । भूशब्दो धातुसंज्ञो भविष्यति, न पुनर्भ्वेधशब्दः' इति । 'भ्वेध...' इत्यस्य समुदायस्य धातुसंज्ञा कुतो न स्यात्

* ''कुच सम्पर्चनादौ । कुच शब्दे तारे इति चवर्गीयान्तेषु पठितस्य पुनरिह पाठः सम्पर्चनादावेव ज्वालादित्वप्रयुक्तो णप्रत्ययो यथा स्यात् इति मनोरमादौ स्थितम् । अत्र नव्याः - 'अनेनैव ग्रन्थेन पाणिनिनापि क्वचित्क्वचिदर्थनिर्देशः कृतः इत्यनुमीयते । अन्यथा अत्रत्यग्रन्थस्वारस्यभङ्गापत्तेः' इत्याहुः'' - तत्त्वबोधिनीव्याख्या ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

इति आक्षेपः अत्र। तस्मात् स्पष्टं यत् मध्ये 'सत्तायाम्' इति अर्थनिर्देशपरः शब्दः नास्ति इति ।

◆ 'चुट्टू' (१.३.७) इत्यस्य भाष्ये अस्ति - 'यदयमिरितः कांश्चित् नुमनुषक्तान् पठति उबुन्दिर् निशामने स्कन्दिर् गतिरोषणयोरिति तेन नेरितामिदिद्विधिः ।' एतादृशानां धातूनाम् इरनुबन्धः योजितः अर्थनिर्देशः च अत्र कृतः इति ज्ञायते ।

◆ 'नमोवरिवश्चित्रङः क्यच्' (३.१.१९) इति सूत्रस्य भाष्ये लिख्यते - 'कः खल्वपि पचादीनां क्रियावचनत्वे यत्नं करोति ? येनैव खल्वपि हेतुना पचादयः क्रियावचनास्तेनैव क्यजादयोऽपि । एवमर्थं खल्वाप्यार्थः चित्रयति क्वचिदर्थान् आदिशति क्वचिन्नेति ।'

◆ नागेशः एव पुनर्वदति शब्दकौस्तुभे (१.२.२०) - 'तितिक्षाग्रहणं ज्ञापकं भीमसेनादिकृतोऽर्थनिर्देश उदाहरणमात्रम्' इति ।

◆ धातुकाव्ये नारायणभट्टः लिखति - 'उदाहरत्यद्य वृकोदरोदितान् धातून् क्रमेणैव हि माधवाश्रयात्' इति । अत्र वृकोदरो नाम भीमसेनः एव । तस्य श्लोकस्य व्याख्याने लिख्यते - 'वृकोदरोदितानिति । भीमसेनप्रणीतानित्यर्थः' इति ।

◆ धातुरूपकल्पद्रुमे लिख्यते - 'धातुपाठः पाणिनिप्रणीत इति केचिद्वदन्ति । भीमाचार्यप्रणीत इत्यपरे । पाणिनिना धातुपाठे धातूनां क्रमः एव निर्दिष्टः, तेषाम् अर्थनिर्देशस्तु भीमाचार्येण योजितः इत्यपि मतान्तरम्' इति ।

एतादृशैः प्रमाणैः स्पष्टं भवति यत् धात्वर्थनिदेशः 'भीमसेनकृतः' इति । किन्तु व्याकरणशास्त्रेतिहासलेखकः युधिष्ठिरमीमांसकः, अन्ये केचन च एतं पक्षं नानुमन्यन्ते । स्वीयाभिः एव युक्तिभिः ते प्रतिपादयन्ति यत् - 'धातूनामर्थनिर्देशः पाणिनीयः स्मृतो बुधैः' इति । माधवीयधातुवृत्तौ द्वारिकादासशास्त्रिवर्येण रचितः श्लोकार्धः एषः । सः एव द्वारिकादासशास्त्रिवर्यः (माधवीयधातुवृत्तेः* सम्पादकः) युधिष्ठिरमीमांसकस्य आशयम् एवं सङ्गृह्णाति -

'यच्च मैत्रेय-भट्टोजिदीक्षित-नागेशादयो धात्वर्थनिर्देशं भीमसेनकृतं मन्यन्ते, तत्तु भाष्याद्यपर्यालोचनविजृम्भितमेव । भीमसेनो नाम कश्चित् वैयाकरणः सायणाचार्यादिवत् धातुपाठं व्याख्यातवान् इत्येव वक्तुं शक्यते, न तु तेन धात्वर्थनिर्देशः कृतः इत्यपि, भाष्यादिविरुद्धत्वात्' इति ।

तथापि धात्वर्थनिर्देशः भीमसेनकृतः इत्यत्र एव विद्वांसः नैर्भर्यं प्रकटयन्ति ।

धातुपाठौ लघुवृद्धभेदयुतौ

'धातुपाठो द्विधा प्रोक्तो लघुवृद्धविभेदतः' इत्यस्याः शीर्षिकायाः अधः द्वारिकादासशास्त्रिवर्यः लिखति - ''वस्तुतस्तु भगवता पाणिनिना उभयथा धातुपाठप्रवचनं कृतम् । तत्र तेन केचन अर्थभेदरहिताः - 'भ्वेदस्पर्ध...' इत्येवं धातवः एव संहितापाठेन प्रतिपादिताः । अपरे - 'भू सत्तायाम्' उदात्तः । एधः वृद्धौ...' इत्येवम् अर्थनिर्देश-सहिताः । अस्याम् उपपत्तौ महाभाष्यमेव प्रमाणम् । तथा च अर्थनिर्देशरहितो धातूनां संहितापाठः 'लघुपाठः' इति वैयाकरणनिकाये प्रसिद्धः, सार्थनिर्देशः धातुपाठश्च 'वृद्धपाठः' इति । अष्टाध्याय्याः व्याख्यानग्रन्थानाम् आलोडनेन शैली चेयमाचार्यस्य इत्यनुमीयते । तथा च यथा अष्टाध्याय्यां भाष्यवार्तिककृतोर्व्याख्यानं लघुपाठमाश्रित्य, काशिकाकारादीनां च व्याख्यानं वृद्धपाठमाश्रित्य इति द्विधा व्याख्यानमुपलभ्यते, एवमेव धातुपाठस्यापि द्विधा प्रवचनस्वीकारे सर्वं समञ्जसं स्यात् । परम्परा चेयं प्राचीनानाम् आचार्याणां लघुवृद्धपाठप्रवचनरूपा इति, पुष्कलं

* प्र० - तारा बुक् एजन्सी, दिल्ली - तृतीयं संस्करणं - २०००

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वाङ्मयमपि अत्र प्रमाणम् इति दिक् ।''

'वृद्धपाठ'त्वेन ख्यातः सार्थः पाठः भवतु नाम पाणिनिविरचितः, भीमसेन-सन्दब्धः वा, अस्माकं तु सः प्रमाणभूतः एव । कौमुद्यां यः पाठः आदृतः सः एव पुस्तकेऽस्मिन् अनुसृतः ।

कौमुद्यां दर्शिते अस्मिन् अपि पाठे पाठभेदः दर्शितः बहुधा । विषयेऽस्मिन् युधिष्ठिरमीमांसकः वदति -

''यः खलु अर्थनिर्देशसहितः धातुपाठः सम्प्रति उपलभ्यते, तत्र पाठानां महती अव्यवस्था दृश्यते । तत्र केषाञ्चित् धातूनां क्रमविपर्यासः, केषाञ्चित् अर्थविपर्ययः, केषाञ्चिदभावः, केषाञ्चिच्च पुनराधिक्यमपि दृश्यते । न हि धातुपाठस्य कयोरपि द्वयोर्व्याख्यानयोः समानः पाठः उपलभ्यते । एषा च अव्यवस्था चिरकालादेव प्रसृता, उत्तरोत्तरं च वृद्धिं गता'' इति । कौमुद्यादिषु कृतस्य पाठभेदानाम् उल्लेखस्य दर्शनात् विषयस्यास्य यथार्थता दृढतां याति ।

अर्थनिर्देशविरहितः लघुपाठः तु पठने पाठने च उपयोगाभावात् शनैः शनैः विरलताम् अगात् । अद्य तु विलुप्ता एव अस्ति सा । अर्थनिर्देशसहितः पाठः तु सर्वत्र उपलभ्यते । सोऽपि त्रिविधः इति वैयाकरणेषु प्रसिद्धम् । विषयेऽस्मिन् द्वारिकादासशास्त्रिवर्यः वदति -

''यथा निखिलसंस्कृतवाङ्मये बहूनां ग्रन्थानां देशभेदेन विविधपाठाः उपलभ्यन्ते, तथैव पाणिनीयशब्दानुशासनस्यापि स्थितिः । पाणिनेः अष्टाध्याय्याः काशिकावृत्तिसम्मतः पाठः पौरस्त्यैः प्रमाणत्वेन आश्रीयते । दाक्षिणात्यः तत्रभवान् कात्यायनः यं पाठमाश्रित्य वार्तिकानि प्रणिनाय सः दक्षिणेषु एव प्रमाणम् । क्षीरस्वामी च यं सूत्रपाठं क्षीरतरङ्गिण्यादिषु निर्दिशति सः पश्चिमोत्तरशाखीयः । एवम् अर्थनिर्देश-सहितस्य वृद्धधातुपाठस्यापि देशभेदेन त्रयः पाठाः उपलभ्यन्ते । तत्र प्राच्याः मैत्रेयप्रभृतयः यं पाठम् आश्रयन्ति सः पश्चिमोत्तरदेशेषु प्रमाणत्वेन स्वीकृतः । आचार्यपाल्यकीर्तेः उपजीव्यभूतः पाणिनीयधातुपाठश्च दाक्षिणात्यसम्मतः धातुपाठः इत्यनुमीयते, न तु सः इदानीं साक्षात् उपलभ्यते । सम्प्रति यः पाणिनीयः धातुपाठः वैयाकरणैराद्रियते सः सायणाचार्यैः परिष्कृतः वर्तते इति ऐतिह्यपृष्ठानि प्रमाणम् ।''

परस्मैपद्यादिव्यवस्था

धातवः परस्मैपदिनः, आत्मनेपदिनः, उभयपदिनः चेति त्रिविधाः इति वयं जानीमः । किन्तु कः धातुः परस्मैपदी, कः आत्मनेपदी कश्च उभयपदी इति कथम् अभिज्ञायेत इति प्रश्नः अस्मान् बाधते सर्वदा । अनुभवबलात् ग्रन्थादीन् परिशील्य च वयम् आत्मनेपद्यादिकं निर्णयन्तः स्मः । अनुभवस्य अपर्याप्ततायां, ग्रन्थस्य च अप्राप्तौ, प्रमादान् एव कुर्वन्तः स्याम अपि । एषा तु अद्यतनी स्थितिः ।

वस्तुतः व्यवस्थेयं धातुस्थान् स्वरान् अवलम्ब्य तिष्ठति । *'अनुदात्तङित आत्मनेपदम्'* *'स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले'* इत्यादीनि सूत्राणि एव अत्र प्रमाणम् । धातुषु स्वराः तर्हि एव इत्संज्ञां लभेरन्, यदि ते अनुनासिकाः स्युः । तथा हि पाणिनीसूत्रम् - *'उपदेशेऽजनुनासिक इत्'* इति । किन्तु कः स्वरः अनुनासिकत्वेन उच्चारितः इति तु नास्माभिः ज्ञायते । यतः इदानीं निरनुनासिकोच्चारणम् एव प्रचलति लोके । त्रैस्वर्यस्य अभावात्, अनुनासिकोच्चारणस्य अदर्शनात् च अद्य नास्माभिः झटिति अवगन्तुं शक्यं यत् कः धातुः परस्मैपदी, कश्च आत्मनेपदी उभयपदी वा इति । अतः एव वैयाकरणकुले वचनं श्रूयते - 'प्रतिज्ञानुनासिक्याः पाणिनीयाः' इति । पुस्तकादिषु यत् उक्तं मुद्रितं वा तद् दृष्ट्वा अनुनासिकता स्वरितानुदात्ततादयः च अनुमीयन्ते ।

पूर्वं तु सानुनासिकपाठः सस्वरपाठः च अनुस्त्रियमाणः आसीत् । हरदत्तमिश्रः पदमञ्जर्यां लिखति ('उपदेशेऽच्...' इति सूत्रव्याख्याने) - 'सूत्रकारेण तावद्विवक्षिताः सर्वेऽनुनासिकाः पठिताः डु लभँष् प्राप्तौ इतिवत् । लेखकैस्तु

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सङ्कीर्णा लिखिता । तच्च श्रुतिपरम्परया निर्णेयम्' इति ।

भट्टोजिदीक्षितः प्रौढमनोरमायां लिखति ('उपदेशेऽच्..' इत्यत्र) – 'यद्यपि सूत्रकारकृतोऽनुनासिकपाठः इदानीं परिभ्रष्टः, तथापि वृत्तिकारादिव्यवहारबलेन यथाकार्यं प्राक् स्थित इत्यनुमीयते इति भावः' इति । स एव शब्द-कौस्तुभे वदति – 'तत्र शास्त्रकृता पठितस्यापि अनुनासिकस्य पाठः इदानीम् अपभ्रष्टः । अत एव आहुर्वृत्तिकाराः – प्रतिज्ञानुनासिक्याः पाणिनीयाः' इति ।

एषा एव कथा सस्वरधातुपाठविषये अपि । विषयेऽस्मिन् सत्यानन्दवेदवागीशः पाणिनीयशब्दानुशासनाख्ये ग्रन्थे लिखति – ''सूत्रकृता पाणिनिना स्वधातुपाठे सर्वे धातवः उदात्तादिस्वरैर्वर्णधर्मैः युक्ता एव उपादिश्यन्त । सर्वांश्च धातून् उदात्ताद्युच्चारयुक्तान् एव स्वशिष्यान् अध्यापयामास । लेखने च तान् स्वरबोधक-चिह्नयुक्तान् एव लिलेख लेखयाम्बभूव वा । सः तथाविधः स्वरचिह्नयुक्तः पाठः सानुनासिकपाठवत् सर्वथैव भ्रष्टताम् इयाय'' इति ।

यः सर्वथा लुप्तः सः सानुनासिकः सस्वरः धातुपाठः कीदृशः भवितुम् अर्हेत् इति दिङ्मात्रम् अत्र प्रदर्श्यते –

- **आत्मनेपदिनः अनुदात्तेतः यथा –**

  'एधँ॒ वृद्धौ । स्पर्धँ॒ सङ्घर्षे । गाधृँ॒ प्रतिष्ठालिप्सयोर्ग्रन्थे च । बाधृँ॒ विलोडने । .. चेष्टँ॒ चेष्टायाम् । वडिँ॒ विभाजने । अयँ॒ गतौ ।

- **परस्मैपदिनः (उदात्तेतः) यथा –**

  अतँ सातत्यगमने । चितीँ संज्ञाने । च्युतिँर् आसेचने । श्च्युतिँर् क्षरणे । ...गर्जँ शब्दे । तेजँ पालने । व्रजँ गतौ ।

- **उभयपदिनः (स्वरितेतः)** यथा –

  हिक्कँ॑ अव्यक्ते शब्दे । अञ्चुँ॑ गतौ याचने च । अञ्चुँ॑ इत्येके । टु याचृँ॑ याच्ञायाम् । रेटृँ॑ परिभाषणे ।

प्राचीने स्वरपाठे लुप्ते अपि प्रयासेन सञ्जीकृतः तादृशः धातुपाठः अद्यापि उपलभ्यते । सत्यानन्दवेदवागीशवर्येण प्रकाशितः 'पाणीनीयशब्दानुशासनम्' इत्याख्यः ग्रन्थः सानुनासिकसस्वरधातुपाठयुक्तः वर्तते । तथापि स्वरादिरहितस्य एव पाठस्य प्राचुर्यात् परस्मैपद्यादीनाम् अभिज्ञानसमस्या तु समस्ति एव, सम्भविष्यति अपि ।

एतदपि किञ्चित् स्मर्तव्यम् – उपसर्गवशात् अर्थविशेषनिमित्ताच्च परस्मैपदिनः अपि क्वचित् आत्मनेपदिनः भवन्ति । तद्यथा – *'विपराभ्यां जेः'* इति सूत्रेण 'पराजयते' 'विजयते' इत्यादीनि रूपाणि सम्भवन्ति । एवम् आत्मनेपदिनः अपि परस्मैपदिनः भवितुम् अर्हन्ति । आत्मनेपदी 'रमु'धातुः *'व्याङ्परिभ्यो रमः'* इति शास्त्रात् परस्मैपदी भवति वि, आङ्, परि इत्येतेषाम् उपसर्गाणां योगे । ततः 'विरमति' 'आरमति' 'परिरमति' इत्येतानि सिद्ध्यन्ति । अर्थविशेषस्य उदाहरणं यथा – तिष्ठतिः उपसर्गयोगे अकर्मकत्वे सति आत्मनेपदी भवति । 'भोजनकाले उपतिष्ठते' । सन्निहितो भवति इत्यर्थः ।

एतादृशाः अंशाः सिद्धान्तकौमुद्याम् आत्मनेपदपरस्मैपदप्रकरणयोः द्रष्टव्याः ।

सेडनिडादिव्यवस्था

धातूनां स्वरव्यवस्था पूर्वम् उपस्थिता खलु । तत्सम्बद्धा इड्व्यवस्था अपि किञ्चिदत्र निरूप्यते । धातवः सेटः, अनिटः, विभाषितेटः इति त्रिधा । ये उपदेशे अनुदात्ताः ते सर्वे अनिटः । ये च उपदेशे उदात्ताः ते सेटः । उदाहरणमुखेन एव विषयम् अवगच्छाम । 'युजँ॒' इति धातुः । अत्र अन्त्यः अकारः (जकारोत्तरः) अनुनासिकत्वात् इत्संज्ञकः । तस्य इत्संज्ञायां शिष्टः भागः 'यु॒ज्' इति । स च एकाच् । तत्र यकारोत्तरः अकारः अनुदात्तस्वरयुक्तः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अनुदात्तस्वरः अधोरेखया (_), स्वरितस्वरः ऊर्ध्वमुखरेखया (ˈ), उदात्तः रेखाराहित्येन च निर्दिश्यते । अनुदात्तस्वरयुक्तः एकाच् धातुः अनिट् । अतः एव तृचि 'यष्टा' इति रूपम् । एवमेव 'पठँ' इति धातुः उदात्तस्वरयुक्तः । पकारोत्तरः अकारः रेखाविरहितः सन् निर्दिष्टः । स च उदात्तः । तस्मात् सः धातुः सेट् । अतः एव तृचि 'पठिता' इति रूपम् ।

एवम् उदात्तानुदात्तस्वरम् आश्रित्य धातुषु सेडनिड्व्यवस्था निर्दिष्टा । किन्तु स्वरसहितधातुपाठस्य विलुप्तत्वात् धातोः सेट्त्वम् अनिट्त्वं च उपदेशबलात् एव ज्ञातव्यम् । अतः एव 'ऊदॄदन्तैर्यौतिरुक्ष्णु... ' इति कारिकाश्लोकैः अनिट्धातवः सङ्गृह्यन्ते । ते च श्लोकाः विस्तरभयात् अत्र न निरूप्यन्ते ।

एतदत्र स्मर्तव्यं यत् सेट्कस्य धातोः परे सेट्प्रत्यये स्थिते एव इडागमः भवति, सेट्कस्य धातोः परे अनिटि प्रत्यये इडागमः न भवति इत्यादिकम् । विस्तरस्तु कौमुद्यादिषु ग्रन्थेषु द्रष्टुं शक्यः, पुष्पादीक्षितवर्यया रचिते 'इडागम'नामके ग्रन्थे वा ।

सकर्मकाकर्मकत्वव्यवस्था

कर्मसम्बन्धम् अनुलक्ष्य धातवः सकर्मकाकर्मकत्वेन द्विधा । फलव्यापारयोः सामानाधिकरण्यं यत्र, तत्र अकर्मकत्वम् । तयोः वैयधिकरण्ये च सकर्मकत्वम् । तथा हि अभियुक्तवचनम् -

फलव्यापरयोरेकनिष्ठतायामकर्मकः ।
धातुस्तयोर्धर्मिभेदे सकर्मक उदाहृतः ।। इति ।।

विषयोऽयं सर्वैः ज्ञातप्रायः एव इत्यतः नात्र विस्तार्यते । अर्थभेदेन उपसर्गसमभि-व्याहारेण च सकर्मकम् अकर्मकं वा भवितुम् अर्हति । 'जि'धातुः सर्वोत्कर्षस्थित्यर्थे (जयार्थे) अकर्मकः - 'देवदत्तो जयति' इति । स एव पराभवार्थे सकर्मकः - 'रामः रावणं जयति' इति । 'भू'धातुः अकर्मकोऽपि 'सुखम् अनुभवति' इत्यादिषु उपसर्गसमभिव्याहारात् सकर्मकः । अतः एव धातुपाठेषु प्रदर्शिते अर्थे तस्य धातोः कर्मान्वययोग्यतायां सकर्मकत्वनिर्देशः । अन्यथा अकर्मकत्वम् ।

अर्थान्तरवृत्त्यादिना अपि सकर्मकस्यापि अकर्मकत्वं भवति । तथा हि -

धातोरर्थान्तरे वृत्तेः धात्वर्थेनोपसङ्ग्रहात् । प्रसिद्धेरविवक्षातः कर्मणोऽकर्मिका क्रिया ।। इति ।

एतस्य आशयः अपि सर्वैः विदितप्रायः एव भवतीत्यतः नात्र उदाहरणादिकं प्रदर्श्यते, विव्रियते वा ।

अकर्मकत्वद्योतकाः सत्ताद्यर्थाः प्राचीनैः एवं सङ्गृह्यन्ते -

वृद्धिक्षयभयजीवितमरणं लज्जासत्तास्थितिजागरणम् ।
शयनक्रीडारुचिदीप्त्यर्थं धातुगणं तमकर्मकमाहुः ।। इति ।।

अयमेव आशयः विस्तरेण इत्थं सङ्गृह्यते अभियुक्तैः -

सत्ताजीवनदर्पभीतिशयनक्रीडानिवासक्षया-
व्यक्तध्वाननभोगतिस्थितिजरालज्जाप्रमादोदये ।
मोहे खेटनवेगयुद्धदहनख्यातिक्षरोन्मादके
शुद्धिस्वेदपलायनभ्रमणकेऽशान्तौ श्रुतौ मज्जने ।।
दृप्तौ जागररोषवक्रगमनोत्साहे मृतौ संशये
ग्लानौ मन्दगतौ च नृत्यपतने चेष्टाक्रुधौ रोदने ।
वृद्धौ हावकृतौ च सिद्धिविरतौ हर्षोपवेशे बले
कम्पोद्वेगनिमेषभङ्गयतनार्थे धातवोऽकर्मकाः ।।
दौर्बल्यादिषु चार्थेषु वर्तमानास्तु धातवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वाचका भावमात्रस्य यतस्तस्मादकर्मकाः ।।
कौटिल्यादिषु चार्थेषु प्रोक्ता ये ते तु धातवः ।
तद्वद्भावेऽकर्मकाः स्युः तद्वत्कृत्यां सकर्मकाः ।।

द्विकर्मकाः धातवः

परिगणिताः धातवः तदर्थकाः च द्विकर्मकाः अपि भवन्ति । विषयेऽस्मिन् कौमुद्युक्तः सङ्ग्रहश्लोकः इत्थम् -
दुह्याच्पच्दण्ड्रुधिप्रच्छिचिब्रूशासुजिमथ्मुषाम् ।
कर्मयुक् स्यादकथितं तथा स्यान्नीहृकृष्वहाम् ।।

'गतिबुद्धिप्रत्यवसानार्थ....' इत्यादिभिः सूत्रैः अपि द्विकर्मकता (णिजन्त-धातुप्रयोगे) सिद्ध्यति । विषयेऽस्मिन् विस्तरः तु कौमुद्यादिषु द्रष्टव्यः ।

एतदत्र स्मरणमर्हति - 'अकथितं च' इति सूत्रेण 'गतिबुद्धि....' इत्यादिभिः सूत्रैः च येषु द्विकर्मकत्वं सिद्धं, तेषां वाक्यानां कर्मणिप्रयोगे प्रथमान्तता कस्य कर्मणः स्यात् इति जिज्ञासा स्यात् बहूनाम् । तत्रायं श्लोकः स्मर्तव्यः -
गौणे कर्मणि दुह्यादेः प्रधाने नीहृकृष्वहाम् ।
बुद्धिभक्षार्थयोः शब्दकर्मणां च निजेच्छया ।
प्रयोज्यकर्मण्यन्येषां ण्यन्तानां लादयो मताः ।। इति ।

एतस्य विस्तरेण विवरणं कौमुद्यादिषु, 'कारक'नामके पुस्तके (जि. महाबलेश्वरभट्टविरचिते) वा द्रष्टव्यम् ।

अर्थनिरूपणपरः 'दैव'पाठः

अस्मिन् पुस्तके धातुपाठोक्तः सिद्धान्तकौमुद्यां निरूपितः धात्वर्थः प्रतिधातु उक्तः एव सप्तम्यन्तपदेन । कौमुद्याद्युक्तः पाठभेदः अपि यथाशक्ति तत्र तत्र दर्शितः । ततः अर्थनिरूपणपरः सदृशधातुस्मारकः श्लोकः श्लोकार्धो वा यथाप्राप्तं दर्शितः । 'देव'नामकेन प्राचीनवैयाकरणेन एकस्मिन् गणे भिन्नेषु गणेषु वा पठितानां सरूपाणाम् अंशतः भिन्नानां च धातूनां पुनः पाठस्य प्रयोजनदर्शनार्थं श्लोकरूपः कश्चन ग्रन्थः निर्मितः, यश्च वैयाकरणनिकाये 'दैवम्' इति नाम्ना प्रसिद्धः । यथा -
पठितस्य पुनः पाठे फलं वृत्तेन वक्ष्यते ।
न विना वृत्तबन्धेन वस्तु प्रायेण सुग्रहम् ।।
दाञो दत्ते ददातीति, दाणो यच्छति, दो द्यति ।
दाति दायति दाप्दैपोः दयते रक्षणे ङितः ।। इति ।।

श्रीमता रामसुब्रह्मण्यशास्त्रिवर्येण सन्दब्धायां कृदन्तरूपमालायाम् एते 'देव'निर्मिताः श्लोकाः प्रतिधातु प्रदत्ताः प्रायः । ततः एव चिताः ते श्लोकाः एतस्मिन् पुस्तके समावेशिताः । अर्थनिरूपणावसरे येषां ग्रन्थानां ग्रन्थकाराणां च नामानि उद्धृतानि तेषां विवरणं परिशिष्टे (पञ्चमे) प्रदत्तम् अस्ति पार्थक्येन ।

दश गणाः

धातवः दशसु गणेषु विभक्ताः सन्ति पाणिनिना । ते च गणाः यथा -
भ्वाद्यदादी जुहोत्यादिः दिवादिः स्वादिरेव च ।
*तुदादिश्च रुधादिश्च तनु-क्र्यादि-चुरादयः** ।। इति ।

* अयमेव अंशः हरियोगिना शाब्दिकाभरणे प्रकारान्तरेण उच्यते । सः यथा -
शब्लुकौ श्लुश्यनौ श्नुश्शः श्यमुश्नास्वार्थणिच् तथा । इति वैकरणा भेदा दश तिङ्प्रत्यये शपः ।।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

प्रथमादिनाम्ना अपि एते गणाः निर्दिश्यन्ते । कस्मिन् गणे कति धातवः सन्ति, विकरणप्रत्ययः कः, विकरणप्रत्ययविधायकं सूत्रं किम् इत्यादिकम् अधः कोष्ठक-रूपेण प्रदत्तम् अस्ति ।

धातवः (१९४४)					
गणनामानि	*प्रथमः धातुः*		*विकरणविधायकं सूत्रम्*		*धातुसंख्या*
१. भ्वादिः	भू सत्तायाम्	भवति	कर्तरि शप्	(अ)	१०१०
२. अदादिः	अद भक्षणे	अत्ति	अदिप्रभृतिभ्यः शपः	(लुक्)(-)	७२
३. जुहोत्यादिः	हु दानादनयोः	जुहोति	जुहोत्यादिभ्यः श्लुः	(-)	२४
४. दिवादिः	दिवु क्रीडादिषु	दीव्यति	दिवादिभ्यः श्यन्	(य)	१४०
५. स्वादिः	षुञ् अभिषवे	सुनोति	स्वादिभ्यः श्नु	(नु)	३४
६. तुदादिः	तुद व्यथने	तुदति	तुदादिभ्यः शः	(अ)	१५७
७. रुधादिः	रुधिर् आवरणे	रुणद्धि	रुधादिभ्यः श्नम्	(न)	२५
८. तनादिः	तनु विस्तारे	तनोति	तनादिकृञ्भ्यः उः	(उ)	१०
९. क्र्यादिः	(डु)क्रीञ् द्रव्यविनिमये	क्रीणाति	क्र्यादिभ्यः श्ना	(ना)	६१
१०. चुरादिः	चुर स्तेये	चोरयति	....चुरादिभ्यो णिच्	(अय)	४१०

'कः धातुः कस्मिन् गणे अन्तर्भवति' इति अभिज्ञानम् एतेषां विकरणप्रत्ययानाम् आधारेण एव करणीयम् । अष्टानां गणानां विकरणप्रत्ययाः तु प्रत्यक्षं दृश्यन्ते । द्वितीयतृतीयगणयोः विकरणप्रत्ययः लुप्यते । तृतीये गणे धातोः प्रथमः वर्णः द्वित्वं प्राप्नोति । तद्बलात् तृतीये गणे अन्तर्भूताः धातवः अभिज्ञातव्याः । विकरण-प्रत्ययः यत्र न दृश्यते, प्रथमस्य वर्णस्य द्वित्वमपि यत्र नास्ति सः धातुः द्वितीये गणे अन्तर्भूतः इति मन्तव्यम् ।

प्रथमषष्ठगणयोः साम्यम् अधिकम् । प्रथमगणस्य विकरणप्रत्ययः 'शप्' । षष्ठस्य च 'शः'। ये धातवः गुणार्हाः (इकार-उकार-ऋकारवन्तः स्युः) लघूपधाः च स्युः तेषां विषये निर्णयः सुकरः । लडादिषु सार्वधातुकलकारेषु यस्य गुणः दृश्यते सः प्रथमे गणे स्थितः इति निर्णेतुं शक्यम् । यथा - बुध - बोधति, कृष - कर्षति । षष्ठे गणे स्थितानां गुणो न । यथा - तुद - तुदति, लिख - लिखति । किन्तु एतस्यापि अपवादाः स्युः एव । अकारयुक्तेषु धातुषु निर्णयाय विनिगमकं किमपि नास्ति । अतः अनुभवबलात् एव निर्णेतव्यं - कः धातुः प्रथमे षष्ठे वा गणे अन्तर्भवति इति ।

प्रथमे चतुर्थे षष्ठे दशमे च ये धातवः स्युः तेषां सादृश्यं भवति । यथा - पठति (१) नृत्यति (४) तुदति (५), चोरयति (१०) । विकरणप्रत्यययोजनस्य अनन्तरं यत् रूपं दृश्येत तस्य 'अङ्गम्' इति संज्ञा । एतेषु चर्तुषु अपि गणेषु धातूनाम् अदन्ताङ्गता । (ह्रस्वः अकारः (अत्) येषाम् अन्ते स्यात् ते अदन्ताः) अतः एव एतेषां सादृश्यम् ।

लकारः

लट्, लिट्, लुट्, लृट्, लेट्, लोट्, लङ्, लिङ्, लुङ्, लृङ् इति दश लकाराः । लकारः इति प्राचां संज्ञा । एतेषु पञ्चमः लकारः (लेट्) वेदमात्रगोचरः । अतः तस्य रूपाणि नात्र प्रदर्श्यन्ते । विध्याशीर्भेदेन लिङ् द्विविधः । तथा च लोके अपि दश लकाराः । अस्मिन् पुस्तके प्रथमादिसङ्ख्यया ते सूचिताः । कस्मिन् अर्थे एते लकाराः भवन्ति इति पश्याम -

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

- **लट्** - वर्तमानार्थे स्थितात् धातोः लट् भवति - *'वर्तमाने लट्'* (३.२.१२३) इति सूत्रेण । प्रारब्धापरिसमाप्तक्रियाश्रयत्वं वर्तमानत्वम् । तच्च कालगतं भवति । उदा - रामः गच्छति ।
- **लिट्** - भूतानद्यतनपरोक्षार्थवृत्तेः धातोः लिट् स्यात् - *'परोक्षे लिट्'* (३.२.११५) इति सूत्रेण । 'अतीतरात्रेः अन्त्ययामेन आगामिरात्रेः आद्ययामेन च सहितः दिवसः अद्यतनः' इति कैयटः* (लुङ्सूत्रभाष्ये) । तस्मात् भिन्नः अनद्यतनः । 'परोक्षत्वं तु वर्षशतवृत्तत्वम् इत्येके । वर्षसहस्रवृत्तत्वम् इत्यपरे । द्व्यहवृत्तत्वं त्र्यहवृत्तत्वं चेत्यन्ये । कुड्यकटाद्यन्तरितत्वम् इति इतरे । प्रयोक्तुः इन्द्रियागोचरत्वं परोक्षत्वम् इत्येव सर्वसम्मतम्' इति बालमनोरमाव्याख्या । परोक्षताविषये आचार्यः विश्वेश्वरः वदति -

  परभावः परस्यार्थे परोक्षे लिटि दृश्यते । उत्वं पादेः परादक्ष्णः सिद्धं वा स्यात् निपातनात् ।।

  परोक्षे लिटीत्येतत्सूत्रस्थत्वेन परोक्षशब्दोपलक्षणम् । परमक्ष्णोः परोक्षम् । अक्षि च बाह्येन्द्रियपरम् ।'' इति । उदा - रामः बभूव ।
- **लुट्** - भविष्यति अनद्यतने अर्थे धातोः लुट् स्यात् - *'अनद्यतने लुट्'* (३.३.१५) इति सूत्रेण । अनद्यतनस्य अर्थः लिटि विवृतः एव । उदा - अहं श्वः गन्तास्मि ।
- **लृट्** - भविष्यत्सामान्येऽर्थे वर्तमानात् धातोः लृट् स्यात् क्रियार्थायां क्रियायां सत्यामसत्यां च - *'लृट् शेषे च'* (३.३.१३) इति सूत्रेण । उदा - अहम् अद्य सायं श्वः परश्वः वा गमिष्यामि ।

एतदत्र स्मर्तव्यं यत् भविष्यति लुट्लृटौ विहितौ । तयोः लुट् तु अनद्यतने एव । लृट् सर्वस्मिन् अपि भविष्यति (अद्यतनानद्यतनयोः) विहितः । अतः 'अद्य सायङ्काले अहं गन्तास्मि' इति वाक्यं दोषाय, अद्यतने लुटः प्रयोगात् । 'गमिष्यामि' इत्येव प्रयोक्तव्यम् । अनद्यतने तु उभयथा अपि ।

- **लोट्** - विध्याद्यर्थेषु आशिषि च धातोः लोट् स्यात् *'लोट् च'* (३.३.१६२) *'आशिषि लिङ्लोटौ'* (३.३.१७३) इति सूत्राभ्याम् । विध्यादयः अर्थाः विधिलिङि वक्ष्यन्ते । लोटः उदा - भवान् गच्छतु । संस्कृतं जयतात् ।
- **लङ्** - अनद्यतनभूतार्थवृत्तेः धातोः लङ् स्यात् । अनद्यतनस्य अर्थः लिटि विवृतः एव । उदा - ह्यः सः नगरम् अगच्छत् ।
- **विध्यादौ लिङ्** - विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्प्रश्नप्रार्थनेषु धातोः लिङ् स्यात् । **विधिः** प्रेरणम् । भृत्यादेः निकृष्टस्य प्रवर्तनम् । उदा - (स्वामी भृत्यं प्रति) भवान् वस्त्रं क्षालयेत् । **निमन्त्रणं** नियोगकरणम् - आवश्यके श्राद्धभोजनादौ दौहित्रादेः प्रवर्तनम् । उदा - (दौहित्रादीन् प्रति) इह श्राद्धे भवान् भुञ्जीत । **आमन्त्रणं** कामचारानुज्ञा । यथेच्छं क्रियताम् इति अभ्यनुज्ञानम् । उदा - इह भवान् भुञ्जीत । **अधीष्टः** सत्कारपूर्वकः व्यापारः । उदा - माणवकं भवान् अध्यापयेत् । इदं कार्यं न वेति विचार्य निर्धारणं **सम्प्रश्नः** । यथा - किं भोः व्याकरणं भवान् अधीयीत ? **प्रार्थना** याच्ञा । यथा - भवान् अन्नं मे दद्यात् ।
- **आशीर्लिङ्** - आशीरर्थे अपि लिङ् भवति - *'आशिषि लिङ्लोटौ'* इति सूत्रेण । आशंसनम् आशीः । अप्राप्तस्य इष्टस्य अर्थस्य प्राप्तुम् इच्छा एव सा । आशीरर्थे लिङः यासुटः विधानात् आशीर्लिङः रूपाणि विधिलिङः भिद्यन्ते । उदा - शुभं ते भूयात् ।

---

* कातन्त्रवृत्तिप्रणेता दुर्गसिंहः लिखति -

शेषे गतायाः प्रहरो निशायाः आगामिनी या प्रहरश्च तस्याः ।

दिनस्य चत्वारः इमे च यामाः कालं बुधा ह्यद्यतनं वदन्ति ।। (३.१.१२)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

- **लुङ्** – भूतार्थवृत्तेः धातोः लुङ् स्यात् । उदा – कार्यम् अभूत् ।

  एतदत्र स्मर्तव्यं यत् भूतार्थे त्रयः लकाराः – लिट् लङ् लुङ् चेति । तत्र परोक्षे लिट् । अनद्यतने लङ् । भूतसामान्ये (तन्नाम परोक्षे, अनद्यतने, अद्यतने वा) लुङ् ।

- **लृङ्** – हेतुहेतुमद्भावादिलिङ्निमित्ते भविष्यति काले क्रियातिपत्तौ सत्यां लृङ् भवति । उदा – सुवृष्टिश्चेदभविष्यत् तदा सुभिक्षमभविष्यत् ।

इत्थं दशानां लकाराणां सामान्यनिरूपणम् । विषयेऽस्मिन् विशेषविधयः अपि बहवः सन्ति । यथा – 'स्म'योगे लङः स्थाने लट् भवति, (*लट् स्मे*) वर्तमानसामीप्ये वर्तमानवत्त्वं विकल्पेन भवति, (*वर्तमानसामीप्ये वर्तमानवद्वा*) कार्यकारणभावे लिङ् अपि प्रयोक्तुं शक्यः (*हेतुहेतुमतोर्लिङ्*), तिङ्वाच्यक्रियायाः प्राधान्यात् तदनुरोधेन गुणभूतक्रियावाचिभ्यः प्रत्ययाः भवन्ति (*धातुसम्बन्धे प्रत्ययाः*) इत्यादयः । एतादृशाः अंशाः लकारार्थप्रकरणे अन्यत्र च द्रष्टव्याः ।

लेट्लकारः

प्रसङ्गवशात् 'लेट्'लकारविषये अपि किञ्चित् उच्यते । अयं लकारः वेदमात्र-गोचरः । (लौकिकसंस्कृते अस्य प्रयोगो नास्ति ।) अन्येषु लकारेषु इव लेटि सर्वेषां धातूनां नव अपि रूपाणि सम्भवन्ति एव इति न । वेदवाङ्मये यावतां रूपाणां दर्शनं स्यात् तावन्ति एव रूपाणि सम्भवन्ति । अन्यानि रूपाणि न सम्भवन्ति, अप्रयुक्तत्वात् । तस्मात् परिनिष्ठितप्रत्ययं दृष्ट्वा प्रक्रियाम् अपि ज्ञात्वा सर्वेषां धातूनां लेट्लकारीयाणि नव रूपाणि न ऊहनीयानि इति परम्पराविदः । उदाहरणप्रदर्शनमात्राय भूधातोः नव रूपाणि दीयन्ते अत्र –

भवाति भवात् भवातः भवान्
भवासि भवाः भवाथः भवाथ
भवानि भवा भवाव भवाम

तिङ्प्रत्ययाः

तिप् तस् झि, सिप् थस् थ, मिप् वस् मस् । त आताम् झ, थास् आथाम् ध्वम्, इड् वहिङ् महिङ् – इत्येते अष्टादश लादेशाः । एतेषां 'तिङ्' इति प्रत्याहारलब्धा संज्ञा । एतेषु प्रथमे त्रयः त्रिकाः परस्मैपदसंज्ञाः भवन्ति । अनन्तरं स्थिताः त्रयः त्रिकाः आत्मनेपदसंज्ञाः ।

परिनिष्ठितप्रत्ययरूपविधाः

तिङन्तरूपसामान्यज्ञानाय लकारशः परिनिष्ठितानि प्रत्ययरूपाणि अस्मिन् पुस्तके दत्तानि सन्ति । प्रक्रियाविस्तरः ज्ञातः चेदेव सर्वाणि तिङन्तरूपाणि शुद्धतया ज्ञातुं शक्यानि । तथापि परिनिष्ठितानां प्रत्ययरूपाणां ज्ञानात् बहुत्र रूपाणि ऊहितुं शक्यानि इत्यतः तानि अत्र दीयन्ते । केषुचित् लकारेषु अधिकविधाः परिनिष्ठितप्रत्ययाः सम्भवन्ति । तत्र ताः विधाः तु प्रदर्शिताः, प्रक्रियास्वरूपं तु न विवृतं, विस्तरभयात् ।

परस्मैपदे

१. लटः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः –

ति (तिप्)	तः (तस्)	अन्ति (झि)
सि (सिप्)	थः (थस्)	थ
मि (मिप्)	वः (वस्)	मः (मस्)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. लिटः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः -

अ (णल्) अतुः (अतुस्) उः (उस्)
थः (थल्) अथुः (अथुस्) अ
अ (णल्) व म

लिटि त्रयः प्रकाराः भवन्ति -

- **प्रथमा विधा** - धातोः द्वित्वेन । उदा - चुकूज चुकूजतुः चुकूजुः
- **द्वितीया विधा** - एत्वाभ्यासलोपाभ्याम् । उदा - ननाद नेदतुः नेदुः
- **तृतीया विधा** - आम्प्रत्ययकृभ्वस्त्यनुप्रयोगाभ्याम् । उदा - उक्षाञ्चकार, उक्षामास, उक्षाम्बभूव ।

३. लुटः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः -

ता तारौ तारः । तासि तास्थः तास्थ । तास्मि तास्वः तास्मः ।

४. लृटः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः -

स्यति स्यतः स्यन्ति । स्यसि स्यथः स्यथ । स्यामि स्यावः स्यामः ।

५. लोटः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः -

तु-तात् ताम् अन्तु । हि-तात् तम् त । आनि आव आम ।

६. लङः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः -

त् ताम् अन् । स् तम् त । म् व म ।

७. विधिलिङः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः -

यात् याताम् युस् । यास् यातम् यात । याम् याव याम ।

८. आशिर्लिङः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः -

यात् यास्ताम् यासुः । यास् यास्तम् यास्त । यासम् यास्व यास्म ।

९. लुङः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः सप्तविधाः । तासु -

- **प्रथमा विधा** - (सिचो लोपेन)
  त् ताम् उस् । स् तम् त । अम् व म ।
- **द्वितीया विधा** - (च्लेः अङादेशेन)
  अत् अताम् अन् । अस् अतम् अत । अम् अव अम ।
- **तृतीया विधा** - (च्लेः चङादेशेन)
  अत् अताम् अन् । अस् अतम् अत । अम् अव अम ।
- **चतुर्थी विधा** - (सगादेश-इडातामाभ्याम्)
  सीत् सिष्टाम् सिषुः । सीः सिष्टम् सिष्ट । सिषम् सिष्व सिष्म ।
- **पञ्चमी विधा** - (क्सादेश-इडागमाभ्याम्)
  सत् सताम् सन् । सस् सतम् सत । सम् साव साम ।
- **षष्ठी विधा** - (अनिड्भ्यो धातुभ्यः सिज्लोपाभावेन)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सीत् स्ताम् सुस् । सीस् स्तम् स्त । सम् स्व स्म ।

- **सप्तमी विधा** – (सेड्भ्यो धातुभ्यः सिज्लोपाभावेन)
  ईत् इष्टाम् इषुः । ईस् इष्टम् इष्ट । इषम् इष्व इष्म ।

१०. लृङः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः –

स्यत् स्यताम् स्यन् । स्यः स्यतम् स्यत । स्यम् स्याव स्याम ।

आत्मनेपदे –

१. लटः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः –

ते इते अन्ते । से इथे ध्वे । इ वहे महे ।

२. लिटः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः –

एते आते अते । से आथे ध्वे । ए वहे महे ।

३. लुटः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः –

ता तारौ तारः । तासे तासाथे ताध्वे । ताहे तास्वहे तास्महे ।

४. लृटः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः –

स्यते स्येते स्यन्ते । स्यसे स्येथे स्यध्वे । स्ये स्यावहे स्यामहे ।

५. लोटः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः –

ताम् इताम् अन्ताम् । स्व इथाम् ध्वम् । ऐ आवहै आमहै ।

६. लङः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः –

त इताम् अन्त । थास् इथाम् ध्वम् । इ वहि महि ।

७. विधिलिङः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः –

ईत ईयाताम् ईरन् । ईथाः ईयाथाम् ईध्वम् । ईय ईवहि ईमहि ।

८. आशीर्लिङः परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः –

सीष्ट सीयास्ताम् सीरन् । सीष्ठाः सीयास्थाम् सीध्वम् । सीय सीवहि सीमहि ।

९. लुङः प्रत्ययाः पञ्चविधाः –

- लुङि परस्मैपदादारभ्य **अष्टमी विधा** (च्लेरङादेशेन)
  अत एताम् अन्त । अथास् एथाम् अध्वम् । ए अवहि अमहि
- **नवमी विधा** – (च्लेः चङादेशेन)
  प्रत्ययाः अष्टमीवत् ।
- **दशमी विधा** – (अनिड्भ्यः धातुभ्यः सिज्लोपाभावेन)
  स्त साताम् सत । स्थाः साथाम् ध्वम् । सि स्वहि स्महि ।
- **एकादशी विधा** – (सेड्भ्यः धातुभ्यः सिज्लोपाभावेन)
  इष्ट इषाताम् इषत । इष्ठाः इषाथाम् इध्वम् । इषि इष्वहि इष्महि ।
- **द्वादशी विधा** – (क्सादेश-इडभावाभ्याम्)
  सत सताम् सन्त । सथाः साथाम् सध्वम् । सि सावहि सामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०. लृङि परिनिष्ठिताः प्रत्ययाः -

स्यत स्येताम् स्यन्त । स्यथाः स्येथाम् स्यध्वम् । स्ये स्यावहि स्यामहि ।

एतदत्र स्मर्तव्यं यत् लट्, लोट्, लङ् विधिलिङ् इत्येते चत्वारः सार्वधातुकाः लकाराः इति उच्यन्ते । एतेषु चतुर्षु अपि विकरणप्रत्ययः दृश्यते । अन्ये षट् लकाराः (लिट्, लुट्, लृट्, आशीर्लिङ्, लुङ्, लृङ्) आर्धधातुकलकाराः । अर्धधातुकेषु लकारेषु इटः प्राप्त्यप्राप्तिविषये अवधातव्यम् ।

एतस्मिन् पुस्तके केवलस्य धातोः रूपैः सह सन्नन्त-णिजन्त-यगन्तरूपाणि अपि दत्तानि । यतः तेषाम् उपयोगः व्यवहारे अधिकः । अतः तद्विषये किञ्चिदत्र उच्यते -

भावकर्मणी (यगन्तः)

कर्मणि भावे च यक् विधीयते । यगन्तः आत्मनेपदी भवति । सकर्मकेभ्यः कर्मणि, अकर्मकेभ्यः भावे च यक् विधीयते । कर्मयगन्तः कर्मानुगुणं प्रथमं मध्यमम् उत्तमं वा पुरुषं लभते । एवं तस्य पुरुषत्रयं वचनत्रयं च । भावार्थकलकाराणां तु युष्मदस्मद्भ्यां सामानाधिकरण्यविरहात् प्रथमपुरुषः एव, न मध्यमोत्तमौ । औत्सर्गिकम् एकवचनम् अपि । यथा - मया भूयते, त्वया भूयते, तेन/तया/तैः वा भूयते इत्यादि । कीदृशस्य धातोः रूपं यकि कीदृशं भवेत् इति परिशिष्टे (चतुर्थे) सङ्ग्रहेण दत्तम् अस्ति ।

हेतुमण्णिजन्ताः

प्रेरकव्यापारे प्रेषणादौ वाच्ये धातोः णिच् भवति । एषः णिच् 'हेतुमण्णिच्' इति उच्यते । (प्रेरणार्थकणिच् इति वा) णिच् स्वार्थे अपि भवति । यथा - चुरादौ । चुरादौ विद्यमानाः सर्वे धातवः स्वार्थे णिचं लभन्ते । हेतुमण्णिच् तु सर्वेभ्यः धातुभ्यः विहितः प्रेषणादौ वाच्ये ।

'बालः विद्यालयं गच्छति' इत्येतत् णिज्रहितं वाक्यम् । एषा अण्यन्तावस्था । एतस्याम् अवस्थायां बालः कर्ता । पिता 'बालं विद्यालयं गमयति' इति तु ण्यन्तावस्था । तन्नाम प्रेरणार्थकणिजन्तधातोः प्रयोगः कृतः अस्ति अत्र । ण्यन्तावस्थायां पिता बालं प्रेरयति । एषः प्रेरकः 'प्रयोजककर्ता' इति उच्यते । अण्यन्तावस्थायां यः 'बालः' सः 'प्रयोज्यकर्ता' इति उच्यते ण्यन्तावस्थायाम् । तस्यापि कर्मत्वं प्राप्यते ण्यन्तावस्थायाम् । 'गतिबुद्धि...' इत्यादिभिः सूत्रैः निर्दिष्टाः धातवः एव कर्मसञ्ज्ञां प्राप्नुवन्ति, न इतरे । विषयेऽस्मिन् विस्तरः तु कौमुद्यां 'णत्वणिजन्त'पुस्तके वा द्रष्टव्यम् ।

णिजन्तसम्बन्धे अधोनिर्दिष्टाः केचन अंशाः स्मर्तव्याः -

- णिच्सहितस्य भागस्य एव धातुसंज्ञा । यथा - गम् + णिच् 'गमि' इति धातुः । शपः योगे 'गमय' इति यत् रूपं प्राप्येत तत् अङ्गम् ।
- स्वार्थणिजन्ताः आत्मनेपदिनः परस्मैपदिनः उभयपदिनः वा इति चुरादौ प्रतिधातु निर्दिष्टम् एव । हेतुमण्णिजन्ताः प्रायः उभयपदिनः । तेषु -
  'बुधयुधणशजनेङ्प्रुद्रुसुभ्यो णेः' (२.३.८६) *'निगरणचलनार्थेभ्यश्च'* (२.३.८७) इत्येताभ्यां सूत्राभ्यां सङ्गृहीताः धातवः नित्यपरस्मैपदिनः । *'अणावकर्मकात्...'* इति सूत्रेण चित्तवत्कर्तृकत्वे परस्मैपदिता विधीयते ।
- *'भीस्म्योर्हेतुभये'* इति सूत्रेण सङ्गृहीतौ भीस्मिधातू नित्यम् आत्मनेपदिनौ ।
  'गृधिवञ्च्योः प्रलम्भने' *'लियः सम्मानशालीनकरणयोश्च'* इत्येताभ्याम् अपि आत्मनेपदिता विधीयते । 'न पादम्याङ्...' इति सूत्रेण परस्मैपद-निषेधः क्रियते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

- 'गमि' इत्यस्य अनेकाच्त्वात् लिटि अम्, कृ भू अस् इत्येतेषाम् अनुप्रयोगश्च । गमयाञ्चकार, गमयाम्बभूव, गमयामास इत्यादीनि रूपाणि ।
- लुङि तृतीयानवम्यौ विधे । यथा – अजीगमत् ।

एतदतिरिच्य केचन विशेषविधयः अपि सम्भवेयुः । ते कौमुद्यादिभ्यः ज्ञातव्याः ।

सन्नन्ताः

इच्छार्थे सर्वेभ्यः धातुभ्यः सन् विधीयते । ततः सनः इट्, धातोः द्वित्वम् इत्यादिकं भवति । तस्मात् 'पिपठिषति' इत्यादीनि रूपाणि सम्भवन्ति । सनः प्रकृतिभूतस्य धातोः परस्मैपदादिकं यत् स्यात् तदेव भवेत् सन्नन्तस्यापि । *'पूर्ववत्सनः'* इति सूत्रम् । अतः प्रकृतिभूतः धातुः परस्मैपदी चेत् सन्नन्तम् अपि परस्मैपदि । एवमेव आत्मनेपदित्वोभयपदित्वम् अपि । धातोः उभयपदित्वेऽपि इह पुस्तके क्वचित् सन्नन्तस्य एकमेव रूपं दर्शितम् । तत्र अपरं रूपं स्वयम् ऊह्यम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अथ भ्वादयः (१)

१. भू – सत्तायाम् । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'सत्तायां भवति, प्राप्तौ णिचि भावयते तङि । भवते शपि तत्रैव, भावयत्यवकल्कने ।।'' (श्लो.३) इति देवः ।

१. वर्तमाने लट् – भवति भवतः भवन्ति । भवसि भवथः भवथ । भवामि भवावः भवामः ।

२. परोक्षे लिट् – बभूव बभूवतुः बभूवुः । बभूविथ बभूवथुः बभूव । बभूव बभूविव बभूविम ।

३. अनद्यतने लुट् – भविता भवितारौ भवितारः । भवितासि भवितास्थः भवितास्थ । भवितास्मि भवितास्वः भवितास्मः ।

४. भविष्यति लृट् – भविष्यति भविष्यतः भविष्यन्ति । भविष्यसि भविष्यथः भविष्यथ । भविष्यामि भविष्यावः भविष्यामः ।

५. विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्प्रश्नप्रार्थनेषु लोट् – भवतु, भवतात् भवताम् भवन्तु । भव, भवतात् भवतम् भवत । भवानि भवाव भवाम ।

६. अनद्यतने भूते लङ् – अभवत् अभवताम् अभवन् । अभवः अभवतम् अभवत । अभवम् अभवाव अभवाम ।

७. विध्यादौ लिङ् – भवेत् भवेताम् भवेयुः । भवेः भवेतम् भवेत । भवेयम् भवेव भवेम ।

८. आशिषि लिङ् – भूयात् भूयास्ताम् भूयासुः । भूयाः भूयास्तम् भूयास्त । भूयासम् भूयास्व भूयास्म ।

९. भूते लुङ् – अभूत् अभूताम् अभूवन् । अभूः अभूतम् अभूत । अभूवम् अभूव अभूम ।

१०. हेतुहेतुमद्भावे क्रियानिष्पत्तौ लृङ् – अभविष्यत् अभविष्यताम् अभविष्यन् । अभविष्यः अभविष्यतम् अभविष्यत । अभविष्यम् अभविष्याव अभविष्याम ।

णिचि – भावयति – ते, **सनि** – बुभूषति[1], **यकि** – भूयते ।

१. 'इको झल्' – इगन्तात् झलादिः सन् कित् स्यात् । कित्त्वात् न गुणः ।

२. एध – वृद्धौ । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – एधते एधेते एधन्ते । एधसे एधेथे एधध्वे । एधे एधावहे एधामहे । **२. लिट्** – (i) एधाञ्चक्रे[1] एधाञ्चक्राते एधाञ्चक्रिरे । एधाञ्चकृषे एधाञ्चक्राथे एधाञ्चकृढ्वे । एधाञ्चक्रे एधाञ्चकृवहे एधाञ्चकृमहे । (ii) एधामास एधामासतुः एधामासुः । एधामासिथ एधामासथुः एधामास । एधामास एधामासिव एधामासिम । (iii) एधाम्बभूव एधाम्बभूवतुः एधाम्बभूवुः । एधाम्बभूविथ एधाम्बभूवथुः एधाम्बभूव । एधाम्बभूव एधाम्बभूविव एधाम्बभूविम । **३. लुट्** – एधिता एधितारौ एधितारः । एधितासे एधितासाथे एधिताध्वे । एधिताहे एधितास्वहे एधितास्महे । **४. लृट्** – एधिष्यते एधिष्येते एधिष्यन्ते । एधिष्यसे एधिष्येथे एधिष्यध्वे । एधिष्ये एधिष्यावहे एधिष्यामहे । **५. लोट्** – एधताम् एधेताम् एधन्ताम् । एधस्व एधेथाम् एधध्वम् । एधै एधावहै एधामहै । **६. लङ्** – ऐधत[2] ऐधेताम् ऐधन्त । ऐधथाः ऐधेथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ऐधध्वम् । ऐधे ऐधावहि ऐधामहि । **७. विधिलिङ्** – एधेत एधेयाताम् एधेरन् । एधेथाः एधेयाथाम् एधेध्वम् । एधेय एधेवहि एधेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – एधिषीष्ट एधिषीयास्ताम् एधिषीरन् । एधिषीष्ठाः एधिषीयास्थाम् एधिषीध्वम्/एधिषीढ्वम्[३] । एधिषीय एधिषीवहि एधिषीमहि । **९. लुङ्** – ऐधिष्ट ऐधिषाताम् ऐधिषत । ऐधिष्ठाः ऐधि-षाथाम् ऐधिध्वम्/ऐधिढ्वम् । ऐधिषि ऐधिष्वहि ऐधिष्महि । **१०. लृङ्** – ऐधिष्यत ऐधिष्येताम् ऐधिष्यन्त । ऐधिष्यथाः ऐधिष्येथाम् ऐधिष्यध्वम् । ऐधिष्ये ऐधिष्यावहि ऐधिष्यामहि ।

णिचि – एधयति[४] – ते, **सनि** – एदिधिषते[५], **यकि** – एध्यते ।

१. 'इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः' – इजादिर्यो धातुः गुरुमान् ऋच्छत्यन्यः ततः आम् स्यात् लिटि । 'आमः' इति आमः परस्य लेः लुक् । 'कृञ्चानुप्रयुज्यते लिटि' इति आमन्तात् लिट्पराः कृभ्वस्तयः अनुप्रयुज्यन्ते । 'आम्प्रकृत्ययवात्कृञोऽनुप्रयोगस्य' इति कृञः आम्प्रकृत्याः तुल्यता । एवमेव इतरत्रापि ज्ञेयम् ।

२. 'आडजादीनाम्' इति आटि, 'आटश्च' इति वृद्धौ 'ऐधत' इति रूपम् ।

३. 'इणः षीध्वंलुङ्लिटां धोऽङ्गात्' इति सूत्रे इडभिन्न एव इण् गृह्यते इति पक्षे एधिषीध्वम्, ऐधिध्वम् । इड्रूपस्यापि इणः ग्रहणे तु एधिषीढ्वम्, ऐधिढ्वम् । एवमुत्तरत्रापि अनुसन्धेयम् ।

४. (स्वं पुत्रम्) एधयन् इत्यादिषु चित्तवत्कर्तृकत्वे ण्यन्ते 'विभाषोपपदेन प्रतीयमाने' (१.३.७८) इति विकल्पेन आत्मनेपदे प्राप्ते तं बाधित्वा परत्वात् 'अणावकर्मकात् चित्तवत्कर्तृकात्' (१.३.८८) इति परस्मैपदमेव ।

५. 'अजादेर्द्वितीयस्य' (३.१.२) इति द्वितीयस्य एकाचः द्विर्वचनम् ।

३. स्पर्ध – सङ्घर्षे । अकर्म, सेट्, आत्मने । सङ्घर्षः पराभिभवेच्छा । पराभिभवस्य धात्वर्थेन उपसङ्ग्रहात् अत्र अकर्मकत्वम् । उक्तं च – 'धातोरर्थान्तरे वृत्तेः धात्वर्थेनोपसङ्ग्रहात् । प्रसिद्धेरविवक्षातः कर्मणोऽकर्मिका क्रिया ।' – वाक्यपदीयम् ३.८८

१. लट् – स्पर्धते स्पर्धेते स्पर्धन्ते । स्पर्धसे स्पर्धेथे स्पर्धध्वे । स्पर्धे स्पर्धावहे स्पर्धामहे । **२. लिट्** – पस्पर्धे[१] पस्पर्धाते पस्पर्धिरे । पस्पर्धिषे पस्पर्धाथे पस्पर्धिध्वे । पस्पर्धे पस्पर्धिवहे पस्पर्धिमहे । **३. लुट्** – स्पर्धिता स्पर्धितारौ स्पर्धितारः । स्पर्धितासे स्पर्धितासाथे स्पर्धिताध्वे । स्पर्धिताहे स्पर्धितास्वहे स्पर्धितास्महे । **४. लृट्** – स्पर्धिष्यते स्पर्धिष्येते स्पर्धिष्यन्ते । स्पर्धिष्यसे स्पर्धिष्येथे स्पर्धिष्यध्वे । स्पर्धिष्ये स्पर्धिष्यावहे स्पर्धिष्यामहे । **५. लोट्** –स्पर्धताम् स्पर्धेताम् स्पर्धन्ताम् । स्पर्धस्व स्पर्धेथाम् स्पर्धध्वम् । स्पर्धै स्पर्धावहै स्पर्धामहै । **६. लङ्** – अस्पर्धत अस्पर्धेताम् अस्पर्धन्त । अस्पर्धथाः अस्पर्धेथाम् अस्पर्धध्वम् । अस्पर्धे अस्पर्धावहि अस्पर्धामहि । **७. विधिलिङ्** – स्पर्धेत स्पर्धेयाताम् स्पर्धेरन् । स्पर्धेथाः स्पर्धेयाथाम् स्पर्धेध्वम् । स्पर्धेय स्पर्धेवहि स्पर्धेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्पर्धिषीष्ट स्पर्धिषीयास्ताम् स्पर्धिषीरन् । स्पर्धिषीष्ठाः स्पर्धिषीयास्थाम् स्पर्धिषीध्वम्/ढ्वम् । स्पर्धिषीय स्पर्धिषीवहि स्पर्धिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्पर्धिष्ट अस्पर्धिषाताम् अस्पर्धिषत । अस्पर्धिष्ठाः अस्पर्धिषाथाम् अस्पर्धिध्वम्/ढ्वम् । अस्पर्धिषि अस्पर्धिष्वहि अस्पर्धिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्पर्धिष्यत अस्पर्धिष्येताम् अस्पर्धिष्यन्त । अस्पर्धिष्यथाः अस्पर्धिष्येथाम् अस्पर्धि-ष्यध्वम् । अस्पर्धिष्ये अस्पर्धिष्यावहि अस्पर्धिष्यामहि ।

णिचि – स्पर्धयति – ते, **सनि** – पिस्पर्धिषते, **यकि** – स्पर्ध्यते ।

१. 'शर्पूर्वाः खयः' (७.४.६१) (अभ्यासस्य शर्पूर्वाः खयः शिष्यन्ते) इति सूत्रेण अभ्यासे पकारः शिष्यते ।

४. गाधृ – प्रतिष्ठालिप्सयोर्ग्रन्थे च । सकर्म, सेट्, आत्मने । आत्मख्यापनं तत्साधनं च प्रतिष्ठा । लब्धुमिच्छा लिप्सा । एकत्र स्थापनं, सन्दर्भो वा ग्रन्थः । तत्र – 'आद्ये अकर्मकः, इतरयोः सकर्मकः' इति माधवीय-धातुवृत्तौ । 'ग्रन्थे च इति पृथक् पाठः विरलप्रयोगार्थः' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – गाधते गाधेते गाधन्ते । गाधसे गाधेथे गाधध्वे । गाधे गाधावहे गाधामहे । **२. लिट्** – जगाधे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जगाधाते जगाधिरे । जगाधिषे जगाधाथे जगाधिध्वे । जगाधे जगाधिवहे जगाधिमहे । **३. लुट्** – गाधिता गाधितारौ गाधितारः । गाधितासे गाधितासाथे गाधिताध्वे । गाधिताहे गाधितास्वहे गाधितास्महे । **४. लृट्** – गाधिष्यते गाधिष्येते गाधिष्यन्ते । गाधिष्यसे गाधिष्येथे गाधिष्यध्वे । गाधिष्ये गाधिष्यावहे गाधिष्यामहे । **५. लोट्** – गाधताम् गाधेताम् गाधन्ताम् । गाधस्व गाधेथाम् गाधध्वम् । गाधै गाधावहै गाधामहै । **६. लङ्** – अगाधत अगाधेताम् अगाधन्त । अगाधथाः अगाधेथाम् अगाधध्वम् । अगाधे अगाधावहि अगाधामहि । **७. विधिलिङ्** – गाधेत गाधेयाताम् गाधेरन् । गाधेथाः गाधेयाथाम् गाधेध्वम् । गाधेय गाधेवहि गाधेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गाधिषीष्ट गाधिषीयास्ताम् गाधिषीरन् । गाधिषीष्ठाः गाधिषीयास्थाम् गाधिषीध्वम्/ढ्वम् । गाधिषीय गाधिषीवहि गाधिषीमहि । **९. लुङ्** – अगाधिष्ट अगाधिषाताम् अगाधिषत । अगाधिष्ठाः अगाधिषाथाम् अगाधिध्वम्/ढ्वम् । अगाधिषि अगाधिष्वहि अगाधिष्महि । **१०. लृङ्** – अगाधिष्यत अगाधिष्येताम् अगाधिष्यन्त । अगाधिष्यथाः अगाधिष्येथाम् अगाधिष्यध्वम् । अगाधिष्ये अगाधिष्यावहि अगाधिष्यामहि ।

णिचि – गाधयति – ते, **सनि** – जिगाधिषते, **यकि** – गाध्यते ।

५. बाधृ – लोडने । सकर्म, सेट्, आत्मने । लोडनं हिंसनम् । 'रोटने । रोटनं प्रतिघातः' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – बाधते बाधेते बाधन्ते । बाधसे बाधेथे बाधध्वे । बाधे बाधावहे बाधामहे । **२. लिट्** – बबाधे बबाधाते बबाधिरे । बबाधिषे बबाधाथे बबाधिध्वे । बबाधे बबाधिवहे बबाधिमहे । **३. लुट्** – बाधिता बाधितारौ बाधितारः । बाधितासे बाधितासाथे बाधिताध्वे । बाधिताहे बाधितास्वहे बाधितास्महे । **४. लृट्** – बाधिष्यते बाधिष्येते बाधिष्यन्ते । बाधिष्यसे बाधिष्येथे बाधिष्यध्वे । बाधिष्ये बाधिष्यावहे बाधिष्यामहे । **५. लोट्** – बाधताम् बाधेताम् बाधन्ताम् । बाधस्व बाधेथाम् बाधध्वम् । बाधै बाधावहै बाधामहै । **६. लङ्** – अबाधत अबाधेताम् अबाधन्त । अबाधथाः अबाधेथाम् अबाधध्वम् । अबाधे अबाधावहि अबाधामहि । **७. विधिलिङ्** – बाधेत बाधेयाताम् बाधेरन् । बाधेथाः बाधेयाथाम् बाधेध्वम् । बाधेय बाधेवहि बाधेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – बाधिषीष्ट बाधिषीयास्ताम् बाधिषीरन् । बाधिषीष्ठाः बाधिषीयास्थाम् बाधिषीध्वम्/ढ्वम् । बाधिषीय बाधिषीवहि बाधिषीमहि । **९. लुङ्** – अबाधिष्ट अबाधिषाताम् अबाधिषत । अबाधिष्ठाः अबाधिषाथाम् अबाधिध्वम्/ढ्वम् । अबाधिषि अबाधिष्वहि अबाधिष्महि । **१०. लृङ्** – अबाधिष्यत अबाधिष्येताम् अबाधिष्यन्त । अबाधिष्यथाः अबाधि-ष्येथाम् अबाधिष्यध्वम् । अबाधिष्ये अबाधिष्यावहि अबाधिष्यामहि ।

णिचि – बाधयति – ते, **सनि** – बिबाधिषते, **यकि** – बाध्यते ।

६. नाथृ – [1]**याच्ञोपतापैश्वर्याशीःषु ।** सकर्म, सेट्, आत्मने[2] । आशीरर्थे एव आत्मनेपदम् । अन्येषु अर्थेषु परस्मैपदम् एव । द्विकर्मकोऽयं याच्ञार्थे । उपतापः – ज्वरप्रयुक्ता पीडा । ऐश्वर्यम् – सम्पत्तिः । आशीः –आशासनम् । आशीरर्थे एव आत्मनेपदम् । अन्येषु अर्थेषु परस्मैपदम् एव । द्विकर्मकोऽयं याच्ञार्थे ।

१. लट् – नाथते नाथेते नाथन्ते । नाथसे नाथेथे नाथध्वे । नाथे नाथावहे नाथामहे । **२. लिट्** – ननाथे ननाथाते ननाथिरे । ननाथिषे ननाथाथे ननाथिध्वे । ननाथे ननाथिवहे ननाथिमहे । **३. लुट्** – नाथिता नाथितारौ नाथितारः । नाथितासे नाथितासाथे नाथिताध्वे । नाथिताहे नाथितास्वहे नाथितास्महे । **४. लृट्** – नाथिष्यते नाथिष्येते नाथिष्यन्ते । नाथिष्यसे नाथिष्येथे नाथिष्यध्वे । नाथिष्ये नाथिष्यावहे नाथिष्यामहे । **५. लोट्** – नाथताम् नाथेताम् नाथन्ताम् । नाथस्व नाथेथाम् नाथध्वम् । नाथै नाथावहै नाथामहै । **६. लङ्** – अनाथत अनाथेताम् अनाथन्त । अनाथथाः अनाथेथाम् अनाथध्वम् । अनाथे अनाथावहि अनाथामहि । **७. विधिलिङ्** – नाथेत नाथेयाताम् नाथेरन् । नाथेथाः नाथेयाथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

नाथेध्वम् । नाथेय नाथेवहि नाथेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – नाथिषीष्ट नाथिषीयास्ताम् नाथिषीरन् । नाथिषीष्ठाः नाथिषीयास्थाम् नाथिषीध्वम्/ढ्वम् । नाथिषीय नाथिषीवहि नाथिषीमहि । **९. लुङ्** – अनाथिष्ट अनाथिषाताम् अनाथिषत । अनाथिष्ठाः अनाथिषाथाम् अनाथिध्वम्/ढ्वम् । अनाथिषि अनाथिष्वहि अनाथिष्महि । **१०. लृङ्** – अनाथिष्यत अनाथिष्येताम् अनाथिष्यन्त । अनाथिष्यथाः अनाथिष्येथाम् अनाथिष्यध्वम् । अनाथिष्ये अनाथिष्यावहि अनाथिष्यामहि ।

णिचि – नाथयति – ते, **सनि** – निनाथिषते, **यकि** – नाथ्यते ।

१. याच्ञा इत्यत्र ञकारः आदौ चकारः अनन्तरं च ।

२. 'आशिषि नाथः' इति वार्तिकेन आशीरर्थे आत्मनेपदम् । याच्ञोपतापैश्वर्यार्थेषु परस्मैपदम् । तदा – नाथति, ननाथ, नाथिता, नाथिष्यति, नाथतु, अनाथत्, नाथेत्, नाथ्यात्, अनाथीत्, अनाथिष्यत् इति रूपाणि ।

७. नाधृ – याच्ञोपतापैश्वर्याशीःषु । सकर्म. सेट्. आत्मने ।

१. लट् – नाधते नाधेते नाधन्ते । नाधसे नाधेथे नाधध्वे । नाधे नाधावहे नाधामहे । **२. लिट्** – ननाधे ननाधाते ननाधिरे । ननाधिषे ननाधाथे ननाधिध्वे । ननाधे ननाधिवहे ननाधिमहे । **३. लुट्** – नाधिता नाधितारौ नाधितारः । नाधितासे नाधितासाथे नाधिताध्वे । नाधिताहे नाधितास्वहे नाधितास्महे । **४. लृट्** – नाधिष्यते नाधिष्येते नाधिष्यन्ते । नाधिष्यसे नाधिष्येथे नाधिष्यध्वे । नाधिष्ये नाधिष्यावहे नाधिष्यामहे । **५. लोट्** – नाधताम् नाधेताम् नाधन्ताम् । नाधस्व नाधेथाम् नाधध्वम् । नाधै नाधावहै नाधामहै । **६. लङ्** – अनाधत अनाधेताम् अनाधन्त । अनाधथाः अनाधेथाम् अनाधध्वम् । अनाधे अनाधावहि अनाधामहि । **७. विधिलिङ्** – नाधेत नाधेयाताम् नाधेरन् । नाधेथाः नाधेयाथाम् नाधेध्वम् । नाधेय नाधेवहि नाधेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – नाधिषीष्ट नाधिषीयास्ताम् नाधिषीरन् । नाधिषीष्ठाः नाधिषीयास्थाम् नाधिषीध्वम्/ढ्वम् । नाधिषीय नाधिषीवहि नाधिषीमहि । **९. लुङ्** – अनाधिष्ट अनाधिषाताम् अनाधिषत । अनाधिष्ठाः अनाधिषाथाम् अनाधिध्वम्/ढ्वम् । अनाधिषि अनाधिष्वहि अनाधिष्महि । **१०. लृङ्** – अनाधिष्यत अनाधिष्येताम् अनाधिष्यन्त । अनाधिष्यथाः अनाधिष्येथाम् अनाधिष्यध्वम् । अनाधिष्ये अनाधिष्यावहि अनाधिष्यामहि ।

णिचि – नाधयति – ते, **सनि** – निनाधिषते, **यकि** – नाध्यते ।

८. दध – धारणे । सकर्म, सेट्, आत्मने । क्षीरतरङ्गिणी प्रयोगं प्रदर्श्य वदति – ''दद धारणे, दध दाने इति पाठः एव युक्तः इति केचित् । 'कौशिकस्तु 'दद धारणे, 'दध दाने' इति पाठं व्यत्यास्थत् – ददते मणिम्, दधते धनमर्थिभ्यः इति । युक्तायुक्तत्वे त्वत्र सूरयः एव प्रमाणम् । वयं हि मतभेदप्रदर्शनमात्रेण एव कृतार्थाः । मुनिमुख्यानां वाक्यं कथङ्कारं विकल्पयामः ? वयमपि हि स्खलन्तोऽन्यैः कियन्न उपलप्स्यामहे ?'' इति । (दानार्थकः 'दद'धातुः १७ इत्यत्र ।)

१. लट् – दधते दधेते दधन्ते । दधसे दधेथे दधध्वे । दधे दधावहे दधामहे । **२. लिट्** – देधे देधाते देधिरे । देधिषे देधाथे देधिध्वे । देधे देधिवहे देधिमहे । **३. लुट्** – दधिता दधितारौ दधितारः । दधितासे दधितासाथे दधिताध्वे । दधिताहे दधितास्वहे दधितास्महे । **४. लृट्** – दधिष्यते दधिष्येते दधिष्यन्ते । दधिष्यसे दधिष्येथे दधिष्यध्वे । दधिष्ये दधिष्यावहे दधिष्यामहे । **५. लोट्** – दधताम् दधेताम् दधन्ताम् । दधस्व दधेथाम् दधध्वम् । दधै दधावहै दधामहै । **६. लङ्** – अदधत अदधेताम् अदधन्त । अदधथाः अदधेथाम् अदधध्वम् । अदधे अदधावहि अदधामहि । **७. विधिलिङ्** – दधेत दधेयाताम् दधेरन् । दधेथाः दधेयाथाम् दधेध्वम् । दधेय दधेवहि दधेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – दधिषीष्ट दधिषीयास्ताम् दधिषीरन् । दधिषीष्ठाः दधिषीयास्थाम् दधिषीध्वम्/ढ्वम् । दधिषीय दधिषीवहि दधिषीमहि । **९. लुङ्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– अदधिष्ट अदधिषाताम् अदधिषत । अदधिष्ठाः अदधिषाथाम् अदधिध्वम्/ढ्वम् । अदधिषि अदधिष्वहि अदधिष्महि । **१०. लृङ्** – अदधिष्यत अदधिष्येताम् अदधिष्यन्त । अदधिष्यथाः अदधिष्येथाम् अदधिष्यध्वम् । अदधिष्ये अदधिष्यावहि अदधिष्यामहि ।

णिचि – दाधयति – ते, **सनि** – दिदधिषते, **यकि** – दध्यते ।

९. स्कुदि – आप्रवणे । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'आप्रवणम् उत्प्लवनम् उत्प्लुत्य गमनं वा' इति क्षीरतरङ्गिणी । 'उद्धरणम् इति भोजः' इति धातुवृत्तौ ।

१. लट् – स्कुन्दते[1] स्कुन्देते स्कुन्दन्ते । स्कुन्दसे स्कुन्देथे स्कुन्दध्वे । स्कुन्दै स्कुन्दावहे स्कुन्दामहे ।

२. लिट् – चुस्कुन्दे चुस्कुन्दाते चुस्कुन्दिरे । चुस्कुन्दिषे चुस्कुन्दाथे चुस्कुन्दिध्वे । चुस्कुन्दे चुस्कुन्दिवहे चुस्कुन्दिमहे । **३. लुट्** – स्कुन्दिता स्कुन्दितारौ स्कुन्दितारः । स्कुन्दितासे स्कुन्दितासाथे स्कुन्दिताध्वे । स्कुन्दिताहे स्कुन्दितास्वहे स्कुन्दितास्महे । **४. लृट्** – स्कुन्दिष्यते स्कुन्दिष्येते स्कुन्दिष्यन्ते । स्कुन्दिष्यसे स्कुन्दिष्येथे स्कुन्दिष्यध्वे । स्कुन्दिष्ये स्कुन्दिष्यावहे स्कुन्दिष्यामहे । **५. लोट्** – स्कुन्दताम् स्कुन्देताम् स्कुन्दन्ताम् । स्कुन्दस्व स्कुन्देथाम् स्कुन्दध्वम् । स्कुन्दे स्कुन्दावहै स्कुन्दामहै । **६. लङ्** – अस्कुन्दत अस्कुन्देताम् अस्कुन्दन्त । अस्कुन्दथाः अस्कुन्देथाम् अस्कुन्दध्वम् । अस्कुन्दे अस्कुन्दावहि अस्कुन्दामहि । **७. विधिलिङ्** – स्कुन्देत स्कुन्देयाताम् स्कुन्देरन् । स्कुन्देथाः स्कुन्देयाथाम् स्कुन्देध्वम् । स्कुन्देय स्कुन्देवहि स्कुन्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्कुन्दिषीष्ट स्कुन्दिषीयास्ताम् स्कुन्दिषीरन् । स्कुन्दिषीष्ठाः स्कुन्दिषीयास्थाम् स्कुन्दिषीध्वम्/ढ्वम् । स्कुन्दिषीय स्कुन्दिषीवहि स्कुन्दिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्कुन्दिष्ट अस्कुन्दिषाताम् अस्कुन्दिषत । अस्कुन्दिष्ठाः अस्कुन्दिषाथाम् अस्कुन्दिध्वम्/ढ्वम् । अस्कुन्दिषि अस्कुन्दिष्वहि अस्कुन्दिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्कुन्दिष्यत अस्कुन्दिष्येताम् अस्कुन्दिष्यन्त । अस्कुन्दिष्यथाः अस्कुन्दिष्येथाम् अस्कुन्दिष्यध्वम् । अस्कुन्दिष्ये अस्कुन्दिष्यावहि अस्कुन्दिष्यामहि ।

णिचि – स्कुन्दयति – ते, **सनि** – चुस्कुन्दिषते, **यकि** – स्कुन्द्यते ।

१. इदित्त्वात् 'इदितो नुम् धातोः' (७.३.५८) इति नुम् ।

१०. श्विदि – श्वैत्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'श्वेतस्य गुणस्यापि धातुना साध्यतया क्रमिकतया च अभिधानात् क्रियात्वम् । यदाह – 'श्वेतते: श्वेत इत्येकं श्वेतत्वेन प्रकाश्यते । आश्रितक्रमरूपत्वादभिधानं प्रवर्तते' – (वाक्यपदीयम् ३.३) इति' इति माधवः ।

१. लट् – श्विन्दते[1] श्विन्देते श्विन्दन्ते । श्विन्दसे श्विन्देथे श्विन्दध्वे । श्विन्दै श्विन्दावहे श्विन्दामहे ।

२. लिट् – शिश्विन्दे शिश्विन्दाते शिश्विन्दिरे । शिश्विन्दिषे शिश्विन्दाथे शिश्विन्दिध्वे । शिश्विन्दे शिश्विन्दिवहे शिश्विन्दिमहे । **३. लुट्** – श्विन्दिता श्विन्दितारौ श्विन्दितारः । श्विन्दितासे श्विन्दितासाथे श्विन्दिताध्वे । श्विन्दिताहे श्विन्दितास्वहे श्विन्दितास्महे । **४. लृट्** – श्विन्दिष्यते श्विन्दिष्येते श्विन्दिष्यन्ते । श्विन्दिष्यसे श्विन्दिष्येथे श्विन्दिष्यध्वे । श्विन्दिष्ये श्विन्दिष्यावहे श्विन्दिष्यामहे । **५. लोट्** – श्विन्दताम् श्विन्देताम् श्विन्दन्ताम् । श्विन्दस्व श्विन्देथाम् श्विन्दध्वम् । श्विन्दे श्विन्दावहै श्विन्दामहै । **६. लङ्** – अश्विन्दत अश्विन्देताम् अश्विन्दन्त । अश्विन्दथाः अश्विन्देथाम् अश्विन्दध्वम् । अश्विन्दे अश्विन्दावहि अश्विन्दामहि । **७. विधिलिङ्** – श्विन्देत श्विन्देयाताम् श्विन्देरन् । श्विन्देथाः श्विन्देयाथाम् श्विन्देध्वम् । श्विन्देय श्विन्देवहि श्विन्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – श्विन्दिषीष्ट श्विन्दिषीयास्ताम् श्विन्दिषीरन् । श्विन्दिषीष्ठाः श्विन्दिषीयास्थाम् श्विन्दिषीध्वम्/ढ्वम् । श्विन्दिषीय श्विन्दिषीवहि श्विन्दिषीमहि । **९. लुङ्** – अश्विन्दिष्ट अश्विन्दिषाताम् अश्विन्दिषत । अश्विन्दिष्ठाः अश्विन्दिषाथाम् अश्विन्दिध्वम्/ढ्वम् । अश्विन्दिषि अश्विन्दिष्वहि अश्विन्दिष्महि । **१०. लृङ्** – अश्विन्दिष्यत अश्विन्दिष्येताम् अश्विन्दिष्यन्त । अश्विन्दिष्यथाः अश्विन्दिष्येथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अश्विन्दिष्यध्वम् । अश्विन्दिष्ये अश्विन्दिष्यावहि अश्विन्दिष्यामहि ।

णिचि – श्विन्दयति – ते, **सनि** – शिश्विन्दिषते, **यकि** – श्विन्द्यते ।

१. इदित्त्वात् 'इदितो नुम् धातोः' (७.३.५८) इति नुम् । एवमग्रे अपि ।

११. वदि – अभिवादनस्तुत्योः । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'प्रणतिपूर्वम् आशिषो वाचनम् – अभिवादनम्' इति माधवीयधातुवृत्तिः । 'नतिमात्रं वाऽभिवादनम्' इति धातुकाव्यव्याख्यायाम् (१.३) । 'नुत्यभिवादयोः' इति वोपदेवः ।

१. लट् – वन्दते वन्देते वन्दन्ते । वन्दसे वन्देथे वन्दध्वे । वन्दे वन्दावहे वन्दामहे । **२. लिट्** – ववन्दे ववन्दाते ववन्दिरे । ववन्दिषे ववन्दाथे ववन्दिध्वे । ववन्दे ववन्दिवहे ववन्दिमहे । **३. लुट्** – वन्दिता वन्दितारौ वन्दितारः । वन्दितासे वन्दितासाथे वन्दिताध्वे । वन्दिताहे वन्दितास्वहे वन्दितास्महे । **४. लृट्** – वन्दिष्यते वन्दिष्येते वन्दिष्यन्ते । वन्दिष्यसे वन्दिष्येथे वन्दिष्यध्वे । वन्दिष्ये वन्दिष्यावहे वन्दिष्यामहे । **५. लोट्** – वन्दताम् वन्देताम् वन्दन्ताम् । वन्दस्व वन्देथाम् वन्दध्वम् । वन्दै वन्दावहै वन्दामहै । **६. लङ्** – अवन्दत अवन्देताम् अवन्दन्त । अवन्दथाः अवन्देथाम् अवन्दध्वम् । अवन्दे अवन्दावहि अवन्दामहि । **७. विधिलिङ्** – वन्देत वन्देयाताम् वन्देरन् । वन्देथाः वन्देयाथाम् वन्देध्वम् । वन्देय वन्देवहि वन्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वन्दिषीष्ट वन्दिषीयास्ताम् वन्दिषीरन् । वन्दिषीष्ठाः वन्दिषीयास्थाम् वन्दिषीध्वम्/ढ्वम् । वन्दिषीय वन्दिषीवहि वन्दिषीमहि । **९. लुङ्** – अवन्दिष्ट अवन्दिषाताम् अवन्दिषत । अवन्दिष्ठाः अवन्दिषाथाम् अवन्दिध्वम्/ढ्वम् । अवन्दिषि अवन्दिष्वहि अवन्दिष्महि । **१०. लृङ्** – अवन्दिष्यत अवन्दिष्येताम् अवन्दिष्यन्त । अवन्दिष्यथाः अवन्दिष्येथाम् अवन्दिष्यध्वम् । अवन्दिष्ये अवन्दिष्यावहि अवन्दिष्यामहि ।

णिचि – वन्दयति – ते, **सनि** – विवन्दिषते, **यकि** – वन्द्यते ।

१२. भदि – कल्याणे सुखे च । अकर्म, सेट्, आत्मने । कल्याणम् – मङ्गलम् । भद्राकरोति = मुण्डयति, माङ्गल्यगुणेन संस्करोति इत्यर्थः । सुखम् = आत्मगुणः, आत्मगुणोदयो वा ।

१. लट् – भन्दते भन्देते भन्दन्ते । भन्दसे भन्देथे भन्दध्वे । भन्दे भन्दावहे भन्दामहे । **२. लिट्** – बभन्दे बभन्दाते बभन्दिरे । बभन्दिषे बभन्दाथे बभन्दिध्वे । बभन्दे बभन्दिवहे बभन्दिमहे । **३. लुट्** – भन्दिता भन्दितारौ भन्दितारः । भन्दितासे भन्दितासाथे भन्दिताध्वे । भन्दिताहे भन्दितास्वहे भन्दितास्महे । **४. लृट्** – भन्दिष्यते भन्दिष्येते भन्दिष्यन्ते । भन्दिष्यसे भन्दिष्येथे भन्दिष्यध्वे । भन्दिष्ये भन्दिष्यावहे भन्दिष्यामहे । **५. लोट्** – भन्दताम् भन्देताम् भन्दन्ताम् । भन्दस्व भन्देथाम् भन्दध्वम् । भन्दै भन्दावहै भन्दामहै । **६. लङ्** – अभन्दत अभन्देताम् अभन्दन्त । अभन्दथाः अभन्देथाम् अभन्दध्वम् । अभन्दे अभन्दावहि अभन्दामहि । **७. विधिलिङ्** – भन्देत भन्देयाताम् भन्देरन् । भन्देथाः भन्देयाथाम् भन्देध्वम् । भन्देय भन्देवहि भन्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भन्दिषीष्ट भन्दिषीयास्ताम् भन्दिषीरन् । भन्दिषीष्ठाः भन्दिषीयास्थाम् भन्दिषीध्वम्/ढ्वम् । भन्दिषीय भन्दिषीवहि भन्दिषीमहि । **९. लुङ्** – अभन्दिष्ट अभन्दिषाताम् अभन्दिषत । अभन्दिष्ठाः अभन्दिषाथाम् अभन्दिध्वम्/ढ्वम् । अभन्दिषि अभन्दिष्वहि अभन्दिष्महि । **१०. लृङ्** – अभन्दिष्यत अभन्दिष्येताम् अभन्दिष्यन्त । अभन्दिष्यथाः अभन्दिष्येथाम् अभन्दिष्यध्वम् । अभन्दिष्ये अभन्दिष्यावहि अभन्दिष्यामहि ।

णिचि – भन्दयति – ते, **सनि** – बिभन्दिषते, **यकि** – भन्द्यते ।

१३. मदि – स्तुतिमोदस्वप्नकान्तिगतिषु । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'स्तुत्यादौ मन्दते, हर्षे माद्येत्, मादयते णिचि' (श्लो. ११२) इति देवः । 'मोदो = हर्षः, मदो = गर्वः, स्वप्नः = आलस्यम् । चन्द्रस्तु 'मदि जाड्ये'

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

इत्येव पपाठ । 'स्तुतिगतिभ्याम् अन्यत्र अकर्मकः' इति माधवीयधातुवृत्तिः । 'स्वप्नेनालस्यमपि लक्ष्यते' इति क्षीरस्वामी । धातोरस्य कान्त्यर्थकत्वं केषाञ्चिदसम्मतम् ।

१. लट् - मन्दते मन्देते मन्दन्ते । मन्दसे मन्देथे मन्दध्वे । मन्दे मन्दावहे मन्दामहे । **२. लिट्** - ममन्दे ममन्दाते ममन्दिरे । ममन्दिषे ममन्दाथे ममन्दिध्वे । ममन्दे ममन्दिवहे ममन्दिमहे । **३. लुट्** - मन्दिता मन्दितारौ मन्दितारः । मन्दितासे मन्दितासाथे मन्दिताध्वे । मन्दिताहे मन्दितास्वहे मन्दितास्महे । **४. लृट्** - मन्दिष्यते मन्दिष्येते मन्दिष्यन्ते । मन्दिष्यसे मन्दिष्येथे मन्दिष्यध्वे । मन्दिष्ये मन्दिष्यावहे मन्दिष्यामहे । **५. लोट्** - मन्दताम् मन्देताम् मन्दन्ताम् । मन्दस्व मन्देथाम् मन्दध्वम् । मन्दै मन्दावहै मन्दामहै । **६. लङ्** - अमन्दत अमन्देताम् अमन्दन्त । अमन्दथाः अमन्देथाम् अमन्दध्वम् । अमन्दे अमन्दावहि अमन्दामहि ।

७. विधिलिङ् - मन्देत मन्देयाताम् मन्देरन् । मन्देथाः मन्देयाथाम् मन्देध्वम् । मन्देय मन्देवहि मन्देमहि ।

८. आशीर्लिङ् - मन्दिषीष्ट मन्दिषीयास्ताम् मन्दिषीरन् । मन्दिषीष्ठाः मन्दिषीयास्थाम् मन्दिषीध्वम्/ढ्वम् । मन्दिषीय मन्दिषीवहि मन्दिषीमहि । **९. लुङ्** - अमन्दिष्ट अमन्दिषाताम् अमन्दिषत । अमन्दिष्ठाः अमन्दिषाथाम् अमन्दिध्वम्/ढ्वम् । अमन्दिषि अमन्दिष्वहि अमन्दिष्महि । **१०. लृङ्** - अमन्दिष्यत अमन्दिष्येताम् अमन्दिष्यन्त । अमन्दिष्यथाः अमन्दिष्येथाम् अमन्दिष्यध्वम् । अमन्दिष्ये अमन्दिष्यावहि अमन्दिष्यामहि ।

णिचि - मन्दयति - ते, **सनि** - मिमन्दिषते, **यकि** - मन्द्यते ।

१४. स्पदि - किञ्चिच्चलने । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - स्पन्दते स्पन्देते स्पन्दन्ते । स्पन्दसे स्पन्देथे स्पन्दध्वे । स्पन्दे स्पन्दावहे स्पन्दामहे । **२. लिट्** - पस्पन्दे पस्पन्दाते पस्पन्दिरे । पस्पन्दिषे पस्पन्दाथे पस्पन्दिध्वे । पस्पन्दे पस्पन्दिवहे पस्पन्दिमहे । **३. लुट्** - स्पन्दिता स्पन्दितारौ स्पन्दितारः । स्पन्दितासे स्पन्दितासाथे स्पन्दिताध्वे । स्पन्दिताहे स्पन्दितास्वहे स्पन्दितास्महे । **४. लृट्** - स्पन्दिष्यते स्पन्दिष्येते स्पन्दिष्यन्ते । स्पन्दिष्यसे स्पन्दिष्येथे स्पन्दिष्यध्वे । स्पन्दिष्ये स्पन्दिष्यावहे स्पन्दिष्यामहे । **५. लोट्** - स्पन्दताम् स्पन्देताम् स्पन्दन्ताम् । स्पन्दस्व स्पन्देथाम् स्पन्दध्वम् । स्पन्दै स्पन्दावहै स्पन्दामहै । **६. लङ्** - अस्पन्दत अस्पन्देताम् अस्पन्दन्त । अस्पन्दथाः अस्पन्देथाम् अस्पन्दध्वम् । अस्पन्दे अस्पन्दावहि अस्पन्दामहि । **७. विधिलिङ्** - स्पन्देत स्पन्देयाताम् स्पन्देरन् । स्पन्देथाः स्पन्देयाथाम् स्पन्देध्वम् । स्पन्देय स्पन्देवहि स्पन्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** - स्पन्दिषीष्ट स्पन्दिषीयास्ताम् स्पन्दिषीरन् । स्पन्दिषीष्ठाः स्पन्दिषीयास्थाम् स्पन्दिषीध्वम्/ढ्वम् । स्पन्दिषीय स्पन्दिषीवहि स्पन्दिषीमहि । **९. लुङ्** - अस्पन्दिष्ट अस्पन्दिषाताम् अस्पन्दिषत । अस्पन्दिष्ठाः अस्पन्दिषाथाम् अस्पन्दिध्वम्/ढ्वम् । अस्पन्दिषि अस्पन्दिष्वहि अस्पन्दिष्महि । **१०. लृङ्** - अस्पन्दिष्यत अस्पन्दिष्येताम् अस्पन्दिष्यन्त । अस्पन्दिष्यथाः अस्पन्दिष्येथाम् अस्पन्दिष्यध्वम् । अस्पन्दिष्ये अस्पन्दिष्यावहि अस्पन्दिष्यामहि

णिचि - स्पन्दयति[१] **सनि** - पिस्पन्दिषते, **यकि** - स्पन्द्यते ।

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदित्वम् ।

१५. क्लिदि - परिदेवने । सकर्म, सेट्, आत्मने । (परस्मैपदपाठः ७३ तमे धातौ) 'क्लिन्दते क्लिन्दतीत्येवम् इदितः परिदेवने । 'क्लिद्यतीत्यार्द्रभावेऽर्थे क्लिदेः श्यन्यूदितो भवेत्' (श्लो. १०२) इति देवः । परिदेवनम् = शोचनम् । स्मृत्वा क्लेशः शोकः । क्लिन्दते चैत्रम् ।

१. लट् - क्लिन्दते क्लिन्देते क्लिन्दन्ते । क्लिन्दसे क्लिन्देथे क्लिन्दध्वे । क्लिन्दे क्लिन्दावहे क्लिन्दामहे ।
२. लिट् - चिक्लिन्दे चिक्लिन्दाते चिक्लिन्दिरे । चिक्लिन्दिषे चिक्लिन्दाथे चिक्लिन्दिध्वे । चिक्लिन्दे चिक्लिन्दिवहे चिक्लिन्दिमहे । **३. लुट्** - क्लिन्दिता क्लिन्दितारौ क्लिन्दितारः । क्लिन्दितासे क्लिन्दितासाथे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्लिन्दिताध्वे । क्लिन्दिताहे क्लिन्दितास्वहे क्लिन्दितास्महे । **४. लृट्** – क्लिन्दिष्यते क्लिन्दिष्येते क्लिन्दिष्यन्ते । क्लिन्दिष्यसे क्लिन्दिष्येथे क्लिन्दिष्यध्वे । क्लिन्दिष्ये क्लिन्दिष्यावहे क्लिन्दिष्यामहे । **५. लोट्** – क्लिन्दताम् क्लिन्देताम् क्लिन्दन्ताम् । क्लिन्दस्व क्लिन्देथाम् क्लिन्दध्वम् । क्लिन्दै क्लिन्दावहै क्लिन्दामहै । **६. लङ्** – अक्लिन्दत अक्लिन्देताम् अक्लिन्दन्त । अक्लिन्दथाः अक्लिन्देथाम् अक्लिन्दध्वम् । अक्लिन्दे अक्लिन्दावहि अक्लिन्दामहि । **७. विधिलिङ्** – क्लिन्देत क्लिन्देयाताम् क्लिन्देरन् । क्लिन्देथाः क्लिन्देयाथाम् क्लिन्देध्वम् । क्लिन्देय क्लिन्देवहि क्लिन्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – क्लिन्दिषीष्ट क्लिन्दिषीयास्ताम् क्लिन्दिषीरन् । क्लिन्दिषीष्ठाः क्लिन्दिषीयास्थाम् क्लिन्दिषीध्वम्/ढ्वम् । क्लिन्दिषीय क्लिन्दिषीवहि क्लिन्दिषीमहि । **९. लुङ्** – अक्लिन्दिष्ट अक्लिन्दिषाताम् अक्लिन्दिषत । अक्लिन्दिष्ठाः अक्लिन्दिषाथाम् अक्लिन्दिध्वम्/ढ्वम् । अक्लिन्दिषि अक्लिन्दिष्वहि अक्लिन्दिष्महि । **१०. लृङ्** – अक्लिन्दिष्यत अक्लिन्दिष्येताम् अक्लिन्दिष्यन्त । अक्लिन्दिष्यथाः अक्लिन्दिष्येथाम् अक्लिन्दिष्यध्वम् । अक्लिन्दिष्ये अक्लिन्दिष्यावहि अक्लिन्दिष्यामहि ।

णिचि – क्लिन्दयति - ते, **सनि** – चिक्लिन्दिषते, **यकि** – क्लिन्द्यते ।

१६. मुद – हर्षे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'संसर्गे णिचि मोदयेदिति भवेद्धर्षे पुनर्मोदते' (श्लो. ११३) – देवः ।

१. लट् – मोदते मोदेते मोदन्ते । मोदसे मोदेथे मोदध्वे । मोदे मोदावहे मोदामहे । **२. लिट्** – मुमुदे मुमुदाते मुमुदिरे । मुमुदिषे मुमुदाथे मुमुदिध्वे । मुमुदे मुमुदिवहे मुमुदिमहे । **३. लुट्** – मोदिता मोदितारौ मोदितारः । मोदितासे मोदितासाथे मोदिताध्वे । मोदिताहे मोदितास्वहे मोदितास्महे । **४. लृट्** – मोदिष्यते मोदिष्येते मोदिष्यन्ते । मोदिष्यसे मोदिष्येथे मोदिष्यध्वे । मोदिष्ये मोदिष्यावहे मोदिष्यामहे । **५. लोट्** – मोदताम् मोदेताम् मोदन्ताम् । मोदस्व मोदेथाम् मोदध्वम् । मोदै मोदावहै मोदामहै । **६. लङ्** – अमोदत अमोदेताम् अमोदन्त । अमोदथाः अमोदेथाम् अमोदध्वम् । अमोदे अमोदावहि अमोदामहि । **७. विधिलिङ्** – मोदेत मोदेयाताम् मोदेरन् । मोदेथाः मोदेयाथाम् मोदेध्वम् । मोदेय मोदेवहि मोदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मोदिषीष्ट मोदिषीयास्ताम् मोदिषीरन् । मोदिषीष्ठाः मोदिषीयास्थाम् मोदिषीध्वम्/ढ्वम् । मोदिषीय मोदिषीवहि मोदिषीमहि । **९. लुङ्** – अमोदिष्ट अमोदिषाताम् अमोदिषत । अमोदिष्ठाः अमोदिषाथाम् अमोदिध्वम्/ढ्वम् । अमोदिषि अमोदिष्वहि अमोदिष्महि । **१०. लृङ्** – अमोदिष्यत अमोदिष्येताम् अमोदिष्यन्त । अमोदिष्यथाः अमोदिष्येथाम् अमोदिष्यध्वम् । अमोदिष्ये अमोदिष्यावहि अमोदिष्यामहि ।

णिचि – मोदयति-ते, **सनि** – मुमुदिषते-मुमोदिषते[१], **यकि** – मुद्यते ।

१. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति सनि विकल्पेन कित्त्वम् । कित्त्वे लघूपधगुणो न ।

१७. दद – दाने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'धारणे च कल्पद्रुमे' इति धातुकाव्यव्याख्याने (१.४) । किञ्चिदुद्दिश्य अपुनर्ग्रहणाय स्वीयत्यागो दानम् । 'न मम इति त्यागः दानम्, न तु द्रव्यत्यागः' इति बालमनोरमा । (विशेषविचारः दध – धारणे (८) इत्यत्र द्रष्टव्यः ।)

१. लट् – ददते ददेते ददन्ते । ददसे ददेथे ददध्वे । ददे ददावहे ददामहे । **२. लिट्** – ददे ददाते ददिरे । ददिषे ददाथे ददिध्वे । ददे ददिवहे ददिमहे । **३. लुट्** – ददिता ददितारौ ददितारः । ददितासे ददितासाथे ददिताध्वे । ददिताहे ददितास्वहे ददितास्महे । **४. लृट्** – ददिष्यते ददिष्येते ददिष्यन्ते । ददिष्यसे ददिष्येथे ददिष्यध्वे । ददिष्ये ददिष्यावहे ददिष्यामहे । **५. लोट्** – ददताम् ददेताम् ददन्ताम् । ददस्व ददेथाम् ददध्वम् । ददै ददावहै ददामहै । **६. लङ्** – अददत अददेताम् अददन्त । अददथाः अददेथाम् अददध्वम् । अददे अददावहि अददामहि । **७. विधिलिङ्** – ददेत ददेयाताम् ददेरन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ददेथाः ददेयाथाम् ददेध्वम् । ददेय ददेवहि ददेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ददिषीष्ट ददिषीयास्ताम् ददिषीरन् । ददिषीष्ठाः ददिषीयास्थाम् ददिषीध्वम्/ढ्वम् । ददिषीय ददिषीवहि ददिषीमहि । **९. लुङ्** – अददिष्ट अददिषाताम् अददिषत । अददिष्ठाः अददिषाथाम् अददिध्वम्/ढ्वम् । अददिषि अददिष्वहि अददिष्महि । **१०. लृङ्** – अददिष्यत अददिष्येताम् अददिष्यन्त । अददिष्यथाः अददिष्येथाम् अददिष्यध्वम् । अददिष्ये अददिष्यावहि अददिष्यामहि

णिचि – दादयति – ते, **सनि** – दिददिषते, **यकि** – दद्यते ।

१८. ष्वद – आस्वादने । सकर्म, सेट्, आत्मने[1] । 'आस्वादनेऽर्थे स्वदते स्वादयेदिति शब्गिचोः' (श्लो.१९३) इति देवः । आस्वादनम् अनुभवः, प्रीतिविषयीभावात्मिका रुचिः वा । अनुभवार्थे सकर्मकः । स्वदस्व हव्यानि । रुचौ अकर्मकः । वारिधारा न स्वदते । विशेषविषयाः माधवीयधातुवृत्तौ द्रष्टव्याः ।

१. लट् – स्वदते स्वदेते स्वदन्ते । स्वदसे स्वदेथे स्वदध्वे । स्वदे स्वदावहे स्वदामहे । **२. लिट्** – सस्वदे सस्वदाते सस्वदिरे । सस्वदिषे सस्वदाथे सस्वदिध्वे । सस्वदे सस्वदिवहे सस्वदिमहे । **३. लुट्** – स्वदिता स्वदितारौ स्वदितारः । स्वदितासे स्वदितासाथे स्वदिताध्वे । स्वदिताहे स्वदितास्वहे स्वदितास्महे । **४. लृट्** – स्वदिष्यते स्वदिष्येते स्वदिष्यन्ते । स्वदिष्यसे स्वदिष्येथे स्वदिष्यध्वे । स्वदिष्ये स्वदिष्यावहे स्वदिष्यामहे । **५. लोट्** – स्वदताम् स्वदेताम् स्वदन्ताम् । स्वदस्व स्वदेथाम् स्वदध्वम् । स्वदै स्वदावहै स्वदामहै । **६. लङ्** – अस्वदत अस्वदेताम् अस्वदन्त । अस्वदथाः अस्वदेथाम् अस्वदध्वम् । अस्वदे अस्वदावहि अस्वदामहि । **७. विधिलिङ्** – स्वदेत स्वदेयाताम् स्वदेरन् । स्वदेथाः स्वदेयाथाम् स्वदेध्वम् । स्वदेय स्वदेवहि स्वदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्वदिषीष्ट स्वदिषीयास्ताम् स्वदिषीरन् । स्वदिषीष्ठाः स्वदिषीयास्थाम् स्वदिषीध्वम्/ढ्वम् । स्वदिषीय स्वदिषीवहि स्वदिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्वदिष्ट अस्वदिषाताम् अस्वदिषत । अस्वदिष्ठाः अस्वदिषाथाम् अस्वदिध्वम्/ ढ्वम् । अस्वदिषि अस्वदिष्वहि अस्वदिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्वदिष्यत अस्वदिष्येताम् अस्वदिष्यन्त । अस्वदिष्यथाः अस्वदिष्येथाम् अस्वदिष्यध्वम् । अस्वदिष्ये अस्वदिष्यावहि अस्वदिष्यामहि ।

णिचि – स्वादयति – ते, **सनि** – सिष्वदिषते, **यकि** – स्वद्यते

१. अस्य छान्दसं परस्मैपदित्वम् अस्ति । 'स्वदन्ति देवा उभयानि हव्या (ऋ ७.२.२) इति दर्शनात्' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१९. स्वर्द – आस्वादने । सकर्म, सेट्, आत्मने, अनुभवे सक., रुचौ अक. । अनुभवे सक., रुचौ अक. । 'आस्वादनं जिह्वया लेहः' इति स्वामी । 'ष्वर्द' इति पुरुषकारः ।

१. लट् – स्वर्दते स्वर्देते स्वर्दन्ते । स्वर्दसे स्वर्देथे स्वर्दध्वे । स्वर्दे स्वर्दावहे स्वर्दामहे । **२. लिट्** – सस्वर्दे सस्वर्दाते सस्वर्दिरे । सस्वर्दिषे सस्वर्दाथे सस्वर्दिध्वे । सस्वर्दे सस्वर्दिवहे सस्वर्दिमहे । **३. लुट्** – स्वर्दिता स्वर्दितारौ स्वर्दितारः । स्वर्दितासे स्वर्दितासाथे स्वर्दिताध्वे । स्वर्दिताहे स्वर्दितास्वहे स्वर्दितास्महे । **४. लृट्** – स्वर्दिष्यते स्वर्दिष्येते स्वर्दिष्यन्ते । स्वर्दिष्यसे स्वर्दिष्येथे स्वर्दिष्यध्वे । स्वर्दिष्ये स्वर्दिष्यावहे स्वर्दिष्यामहे । **५. लोट्** – स्वर्दताम् स्वर्देताम् स्वर्दन्ताम् । स्वर्दस्व स्वर्देथाम् स्वर्दध्वम् । स्वर्दै स्वर्दावहै स्वर्दामहै । **६. लङ्** – अस्वर्दत अस्वर्देताम् अस्वर्दन्त । अस्वर्दथाः अस्वर्देथाम् अस्वर्दध्वम् । अस्वर्दे अस्वर्दावहि अस्वर्दामहि । **७. विधिलिङ्** – स्वर्देत स्वर्देयाताम् स्वर्देरन् । स्वर्देथाः स्वर्देयाथाम् स्वर्देध्वम् । स्वर्देय स्वर्देवहि स्वर्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्वर्दिषीष्ट स्वर्दिषीयास्ताम् स्वर्दिषीरन् । स्वर्दिषीष्ठाः स्वर्दिषीयास्थाम् स्वर्दिषीध्वम्/ढ्वम् । स्वर्दिषीय स्वर्दिषीवहि स्वर्दिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्वर्दिष्ट अस्वर्दिषाताम् अस्वर्दिषत । अस्वर्दिष्ठाः अस्वर्दिषाथाम् अस्वर्दिध्वम्/ढ्वम् । अस्वर्दिषि अस्वर्दिष्वहि अस्वर्दिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्वर्दिष्यत अस्वर्दिष्येताम् अस्वर्दिष्यन्त । अस्वर्दिष्यथाः अस्वर्दिष्येथाम् अस्वर्दिष्यध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अस्वर्दिष्ये अस्वर्दिष्यावहि अस्वर्दिष्यामहि

णिचि – स्वर्दयति – ते, **सनि** – सिष्वर्दिषते, **यकि** – स्वर्द्यते ।

२०. उर्द – माने क्रीडायां च । अकर्म, सेट्, आत्मने । क्रीडायाम् अकर्मकः । 'चकारात् आस्वादने च' इति माधवीयधातुवृत्तिः । इह मानं सुखमिति सम्मतायाम् ।

१. लट् – ऊर्दते[1] ऊर्देते ऊर्दन्ते । ऊर्दसे ऊर्देथे ऊर्दध्वे । ऊर्दे ऊर्दावहे ऊर्दामहे । **२. लिट्** – (i) ऊर्दाञ्चक्रे[2] ऊर्दाञ्चक्राते ऊर्दाञ्चक्रिरे । ऊर्दाञ्चकृषे ऊर्दाञ्चक्राथे ऊर्दाञ्चकृढ्वे । ऊर्दाञ्चक्रे ऊर्दाञ्चकृवहे ऊर्दाञ्चकृमहे । (ii) ऊर्दामास ऊर्दामासतुः ऊर्दामासुः । ऊर्दामासिथ ऊर्दामासथुः ऊर्दामास । ऊर्दामास ऊर्दामासिव ऊर्दामासिम । (iii) ऊर्दाम्बभूव ऊर्दा-म्बभूवतुः ऊर्दाम्बभूवुः । ऊर्दाम्बभूविथ ऊर्दाम्बभूवथुः ऊर्दाम्बभूव । ऊर्दाम्बभूव ऊर्दाम्बभूविव ऊर्दाम्बभूविम । **३. लुट्** – ऊर्दिता ऊर्दितारौ ऊर्दितारः । ऊर्दितासे ऊदितासाथे ऊर्दिताध्वे । ऊर्दिताहे ऊर्दितास्वहे ऊर्दितास्महे । **४. लृट्** – ऊर्दिष्यते ऊर्दिष्येते ऊर्दिष्यन्ते । ऊर्दिष्यसे ऊर्दिष्येथे ऊर्दिष्यध्वे । ऊर्दिष्ये ऊर्दिष्यावहे ऊर्दिष्यामहे । **५. लोट्** – ऊर्दताम् ऊर्देताम् ऊर्दन्ताम् । ऊर्दस्व ऊर्देथाम् ऊर्दध्वम् । ऊर्दै ऊर्दावहै ऊर्दामहै । **६. लङ्** – और्दत और्देताम् और्दन्त । और्दथाः और्देथाम् और्दध्वम् । और्दे और्दावहि और्दामहि । **७. विधिलिङ्** – ऊर्देत ऊर्देयाताम् ऊर्देरन् । ऊर्देथाः ऊर्देयाथाम् ऊर्देध्वम् । ऊर्देय ऊर्देवहि ऊर्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ऊर्दिषीष्ट ऊर्दिषीयास्ताम् ऊर्दिषीरन् । ऊर्दिषीष्ठाः ऊर्दिषीयास्थाम् ऊर्दिषीध्वम्/ढ्वम् । ऊर्दिषीय ऊर्दिषीवहि ऊर्दिषीमहि । **९. लुङ्** – और्दिष्ट और्दिषाताम् और्दिषत । और्दिष्ठाः और्दिषाथाम् और्दिध्वम्/ढ्वम् । और्दिषि और्दिष्वहि और्दिष्महि । **१०. लृङ्** – और्दिष्यत और्दिष्येताम् और्दिष्यन्त । और्दिष्यथाः और्दिष्येथाम् और्दिष्यध्वम् । और्दिष्ये और्दिष्यावहि और्दिष्यामहि ।

णिचि – ऊर्दयति – ते, **सनि** – ऊर्दिदिषते, **यकि** – ऊर्द्यते ।

१. 'उपधायां च' इति सूत्रेण धातोरुपधाभूतयोः रेफवकारयोः हल्परयोः परतः इकः दीर्घः स्यात् ।

२. 'इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः' – इजादिर्यो धातुः गुरुमान् ऋच्छत्यन्यः ततः आम् स्यात् लिटि । 'आमः' इति आमः परस्य लेः लुक् । 'कृञ्चानुप्रयुज्यते लिटि' इति आमन्तात् लिट्पराः कृभ्वस्तयः अनुप्रयुज्यन्ते । 'आम्प्रकृत्ययवात्कृञोऽनुप्रयोगस्य' इति कृञः आम्प्रकृत्याः तुल्यता । एवमेव इतरत्रापि ज्ञेयम् ।

२१. कुर्द क्रीडायामेव[1] । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – कूर्दते[2] कूर्देते कूर्दन्ते । कूर्दसे कूर्देथे कूर्दध्वे । कूर्दे कूर्दावहे कूर्दामहे । **२. लिट्** – चुकूर्दे चुकूर्दाते चुकूर्दिरे । चुकूर्दिषे चुकूर्दाथे चुकूर्दिध्वे । चुकूर्दे चुकूर्दिवहे चुकूर्दिमहे । **३. लुट्** – कूर्दिता कूर्दितारौ कूर्दितारः । कूर्दितासे कूर्दितासाथे कूर्दिताध्वे । कूर्दिताहे कूर्दितास्वहे कूर्दितास्महे । **४. लृट्** – कूर्दिष्यते कूर्दिष्येते कूर्दिष्यन्ते । कूर्दिष्यसे कूर्दिष्येथे कूर्दिष्यध्वे । कूर्दिष्ये कूर्दिष्यावहे कूर्दिष्यामहे । **५. लोट्** – कूर्दताम् कूर्देताम् कूर्दन्ताम् । कूर्दस्व कूर्देथाम् कूर्दध्वम् । कूर्दै कूर्दावहै कूर्दामहै । **६. लङ्** – अकूर्दत अकूर्देताम् अकूर्दन्त । अकूर्दथाः अकूर्देथाम् अकूर्दध्वम् । अकूर्दे अकूर्दावहि अकूर्दामहि । **७. विधिलिङ्** – कूर्देत कूर्देयाताम् कूर्देरन् । कूर्देथाः कूर्देयाथाम् कूर्देध्वम् । कूर्देय कूर्देवहि कूर्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कूर्दिषीष्ट कूर्दिषीयास्ताम् कूर्दिषीरन् । कूर्दिषीष्ठाः कूर्दिषीयास्थाम् कूर्दिषीध्वम्/ढ्वम् । कूर्दिषीय कूर्दिषीवहि कूर्दिषीमहि । **९. लुङ्** – अकूर्दिष्ट अकूर्दिषाताम् अकूर्दिषत । अकूर्दिष्ठाः अकूर्दिषाथाम् अकूर्दिध्वम्/ढ्वम् । अकूर्दिषि अकूर्दिष्वहि अकूर्दिष्महि । **१०. लृङ्** – अकूर्दिष्यत अकूर्दिष्येताम् अकूर्दिष्यन्त । अकूर्दिष्यथाः अकूर्दिष्येथाम् अकूर्दिष्यध्वम् । अकूर्दिष्ये अकूर्दिष्यावहि अकूर्दिष्यामहि ।

णिचि – कूर्दयति – ते, **सनि** – चुकूर्दिषते, **यकि** – कूर्द्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. एवकारेण धातूनामनेकार्थत्वं प्रतीयते भाष्ये । 'कुर्दखुर्दगुर्दगुद क्रीडायामेव' इति पठित्वा मा.धा.वृत्तौ - ''गुदक्रीडा - गुदविहारः इति चरके । मैत्रेयकाश्यपौ 'गुद' इत्यपि पृथग् धातुरिति । अत्र एवकारः धातूनामनेकार्थत्वे लिङ्गम्'' इति प्रोक्तम् । 'उपाध्यायास्तु गुदक्रीडायाम् - पायुविहारे इति व्याख्यान् । तन्न इति सभ्याः' इति क्षीरतरङ्गिण्याम् । स्फूर्जतेः दीर्घोपदेशात् 'उपधायां च' इति दीर्घः एषां न इति चन्द्रः । मैत्रेय-सम्मत-मोघविस्तरकारादयस्तु दीर्घमिच्छन्ति ।

२. 'उपधायां च' (८.२.७९) धातोरुपधाभूतयोः रेफवकारयोः हल्परयोः परतः इकः दीर्घः स्यात् ।

२२. खुर्द - क्रीडायामेव । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - खूर्दते खूर्देते खूर्दन्ते । खूर्दसे खूर्देथे खूर्दध्वे । खूर्दे खूर्दावहे खूर्दामहे । **२. लिट्** - चुखूर्दे चुखूर्दाते चुखूर्दिरे । चुखूर्दिषे चुखूर्दाथे चुखूर्दिध्वे । चुखूर्दे चुखूर्दिवहे चुखूर्दिमहे । **३. लुट्** - खूर्दिता खूर्दितारौ खूर्दितारः । खूर्दितासे खूर्दितासाथे खूर्दिताध्वे । खूर्दिताहे खूर्दितास्वहे खूर्दितास्महे । **४. लृट्** - खूर्दिष्यते खूर्दिष्येते खूर्दिष्यन्ते । खूर्दिष्यसे खूर्दिष्येथे खूर्दिष्यध्वे । खूर्दिष्ये खूर्दिष्यावहे खूर्दिष्यामहे । **५. लोट्** - खूर्दताम् खूर्देताम् खूर्दन्ताम् । खूर्दस्व खूर्देथाम् खूर्दध्वम् । खूर्दै खूर्दावहै खूर्दामहै । **६. लङ्** - अखूर्दत अखूर्देताम् अखूर्दन्त । अखूर्दथाः अखूर्देथाम् अखूर्दध्वम् । अखूर्दे अखूर्दावहि अखूर्दामहि । **७. विधिलिङ्** - खूर्देत खूर्देयाताम् खूर्देरन् । खूर्देथाः खूर्देयाथाम् खूर्देध्वम् । खूर्देय खूर्देवहि खूर्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** - खूर्दिषीष्ट खूर्दिषीयास्ताम् खूर्दिषीरन् । खूर्दिषीष्ठाः खूर्दिषीयास्थाम् खूर्दिषीध्वम्/ढ्वम् । खूर्दिषीय खूर्दिषीवहि खूर्दिषीमहि । **९. लुङ्** - अखूर्दिष्ट अखूर्दिषाताम् अखूर्दिषत । अखूर्दिष्ठाः अखूर्दिषाथाम् अखूर्दिध्वम्/ढ्वम् । अखूर्दिषि अखूर्दिष्वहि अखूर्दिष्महि । **१०. लृङ्** - अखूर्दिष्यत अखूर्दिष्येताम् अखूर्दिष्यन्त । अखूर्दिष्यथाः अखूर्दिष्येथाम् अखूर्दिष्यध्वम् । अखूर्दिष्ये अखूर्दिष्यावहि अखूर्दिष्यामहि ।

णिचि - खूर्दयति - ते, **सनि** - चुखूर्दिषते, **यकि** - खूर्द्यते ।

२३. गुर्द - क्रीडायामेव । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - गूर्दते गूर्देते गूर्दन्ते । गूर्दसे गूर्देथे गूर्दध्वे । गूर्दे गूर्दावहे गूर्दामहे । **२. लिट्** - जुगूर्दे जुगूर्दाते जुगूर्दिरे । जुगूर्दिषे जुगूर्दाथे जुगूर्दिध्वे । जुगूर्दे जुगूर्दिवहे जुगूर्दिमहे । **३. लुट्** - गूर्दिता गूर्दितारौ गूर्दितारः । गूर्दितासे गूर्दितासाथे गूर्दिताध्वे । गूर्दिताहे गूर्दितास्वहे गूर्दितास्महे । **४. लृट्** - गूर्दिष्यते गूर्दिष्येते गूर्दिष्यन्ते । गूर्दिष्यसे गूर्दिष्येथे गूर्दिष्यध्वे । गूर्दिष्ये गूर्दिष्यावहे गूर्दिष्यामहे । **५. लोट्** - गूर्दताम् गूर्देताम् गूर्दन्ताम् । गूर्दस्व गूर्देथाम् गूर्दध्वम् । गूर्दै गूर्दावहै गूर्दामहै । **६. लङ्** - अगूर्दत अगूर्देताम् अगूर्दन्त । अगूर्दथाः अगूर्देथाम् अगूर्दध्वम् । अगूर्दे अगूर्दावहि अगूर्दामहि । **७. विधिलिङ्** - गूर्देत गूर्देयाताम् गूर्देरन् । गूर्देथाः गूर्देयाथाम् गूर्देध्वम् । गूर्देय गूर्देवहि गूर्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** - गूर्दिषीष्ट गूर्दिषीयास्ताम् गूर्दिषीरन् । गूर्दिषीष्ठाः गूर्दिषीयास्थाम् गूर्दिषीध्वम्/ढ्वम् । गूर्दिषीय गूर्दिषीवहि गूर्दिषीमहि । **९. लुङ्** - अगूर्दिष्ट अगूर्दिषाताम् अगूर्दिषत । अगूर्दिष्ठाः अगूर्दिषाथाम् अगूर्दिध्वम्/ढ्वम् । अगूर्दिषि अगूर्दिष्वहि अगूर्दिष्महि । **१०. लृङ्** - अगूर्दिष्यत अगूर्दिष्येताम् अगूर्दिष्यन्त । अगूर्दिष्यथाः अगूर्दिष्येथाम् अगूर्दिष्यध्वम् । अगूर्दिष्ये अगूर्दिष्यावहि अगूर्दिष्यामहि ।

णिचि - गूर्दयति - ते, **सनि** - जुगूर्दिषते, **यकि** - गूर्द्यते ।

२४. गुद - क्रीडायाम् । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - गोदते गोदेते गोदन्ते । गोदसे गोदेथे गोदध्वे । गोदे गोदावहे गोदामहे । **२. लिट्** - जुगुदे जुगुदाते जुगुदिरे । जुगुदिषे जुगुदाथे जुगुदिध्वे । जुगुदे जुगुदिवहे जुगुदिमहे । **३. लुट्** - गोदिता गोदितारौ गोदितारः । गोदितासे गोदितासाथे गोदिताध्वे । गोदिताहे गोदितास्वहे गोदितास्महे । **४. लृट्** - गोदिष्यते गोदिष्येते गोदिष्यन्ते । गोदिष्यसे गोदिष्येथे गोदिष्यध्वे । गोदिष्ये गोदिष्यावहे गोदिष्यामहे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५. लोट् – गोदताम् गोदेताम् गोदन्ताम् । गोदस्व गोदेथाम् गोदध्वम् । गोदै गोदावहै गोदामहै । **६. लङ्** – अगोदत अगोदेताम् अगोदन्त । अगोदथाः अगोदेथाम् अगोदध्वम् । अगोदे अगोदावहि अगोदामहि । **७. विधिलिङ्** – गोदेत गोदेयाताम् गोदेरन् । गोदेथाः गोदेयाथाम् गोदेध्वम् । गोदेय गोदेवहि गोदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गोदिषीष्ट गोदिषीयास्ताम् गोदिषीरन् । गोदिषीष्ठाः गोदिषीयास्थाम् गोदिषीध्वम्/ढ्वम् । गोदिषीय गोदिषीवहि गोदिषीमहि । **९. लुङ्** – अगोदिष्ट अगोदिषाताम् अगोदिषत । अगोदिष्ठाः अगोदिषाथाम् अगोदिध्वम्/ढ्वम् । अगोदिषि अगोदिष्वहि अगोदिष्महि । **१०. लृङ्** – अगोदिष्यत अगोदिष्येताम् अगोदिष्यन्त । अगोदिष्यथाः अगोदिष्येथाम् अगोदिष्यध्वम् । अगोदिष्ये अगोदिष्यावहि अगोदिष्यामहि ।

णिचि – गोदयति – ते, **सनि** – जुगुदिषते/जुगोदिषते, **यकि** – गुद्यते ।

२५. षूद – क्षरणे । सकर्म, सेट्, आत्मने । क्षरणम् = निरसनम् । अत्र अयम् अकर्मकः । क्षरणम् = निरसनम् ।'निस्सारणम्' इति केचित् । मधुसूदनः इत्यादिषु हिंसार्थकत्वमपि दृश्यते । तत्र सकर्मकः । बहवः अर्थाः मा.धा.वृत्तौ उपवर्णिताः ।

१. लट् – सूदते सूदेते सूदन्ते । सूदसे सूदेथे सूदध्वे । सूदे सूदावहे सूदामहे । **२. लिट्** – सुषूदे सुषूदाते सुषूदिरे । सुषूदिषे सुषूदाथे सुषूदिध्वे । सुषूदे सुषूदिवहे सुषूदिमहे । **३. लुट्** – सूदिता सूदितारौ सूदितारः । सूदितासे सूदितासाथे सूदिताध्वे । सूदिताहे सूदितास्वहे सूदितास्महे । **४. लृट्** – सूदिष्यते सूदिष्येते सूदिष्यन्ते । सूदिष्यसे सूदिष्येथे सूदिष्यध्वे । सूदिष्ये सूदिष्यावहे सूदिष्यामहे । **५. लोट्** – सूदताम् सूदेताम् सूदन्ताम् । सूदस्व सूदेथाम् सूदध्वम् । सूदै सूदावहै सूदामहै । **६. लङ्** – असूदत असूदेताम् असूदन्त । असूदथाः असूदेथाम् असूदध्वम् । असूदे असूदावहि असूदामहि । **७. विधिलिङ्** – सूदेत सूदेयाताम् सूदेरन् । सूदेथाः सूदेयाथाम् सूदेध्वम् । सूदेय सूदेवहि सूदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – सूदिषीष्ट सूदिषीयास्ताम् सूदिषीरन् । सूदिषीष्ठाः सूदिषीयास्थाम् सूदिषीध्वम्/ढ्वम् । सूदिषीय सूदिषीवहि सूदिषीमहि । **९. लुङ्** – असूदिष्ट असूदिषाताम् असूदिषत । असूदिष्ठाः असूदिषाथाम् असूदिध्वम्/ढ्वम् । असूदिषि असूदिष्वहि असूदिष्महि । **१०. लृङ्** – असूदिष्यत असूदिष्येताम् असूदिष्यन्त । असूदि-ष्यथाः असूदिष्येथाम् असूदिष्यध्वम् । असूदिष्ये असूदिष्यावहि असूदिष्यामहि

णिचि – सूदयति – ते, **सनि** – सुसूदिषते[१], **यकि** – सूद्यते ।

१. 'स्तौतिण्योरेव षण्यभ्यासात्' – अभ्यासेणः परस्य स्तौतिण्यन्तयोरेव सस्य षः स्यात्, न अन्यस्य ।

२६. ह्राद – अव्यक्ते शब्दे । अकर्म, सेट्, आत्मने । अव्यक्तशब्दः अमनुष्यवाक्, वाद्यनिर्घोषादिः ।

१. लट् – ह्रादते ह्रादेते ह्रादन्ते । ह्रादसे ह्रादेथे ह्रादध्वे । ह्रादे ह्रादावहे ह्रादामहे । **२. लिट्** – जह्रादे जह्रादाते जह्रादिरे । जह्रादिषे जह्रादाथे जह्रादिध्वे । जह्रादे जह्रादिवहे जह्रादिमहे । **३. लुट्** – ह्रादिता ह्रादितारौ ह्रादितारः । ह्रादितासे ह्रादितासाथे ह्रादिताध्वे । ह्रादिताहे ह्रादितास्वहे ह्रादितास्महे । **४. लृट्** – ह्रादिष्यते ह्रादिष्येते ह्रादिष्यन्ते । ह्रादिष्यसे ह्रादिष्येथे ह्रादिष्यध्वे । ह्रादिष्ये ह्रादिष्यावहे ह्रादिष्यामहे । **५. लोट्** – ह्रादताम् ह्रादेताम् ह्रादन्ताम् । ह्रादस्व ह्रादेथाम् ह्रादध्वम् । ह्रादै ह्रादावहै ह्रादामहै । **६. लङ्** – अह्रादत अह्रादेताम् अह्रादन्त । अह्रादथाः अह्रादेथाम् अह्रादध्वम् । अह्रादे अह्रादावहि अह्रादामहि । **७. विधिलिङ्** – ह्रादेत ह्रादेयाताम् ह्रादेरन् । ह्रादेथाः ह्रादेयाथाम् ह्रादेध्वम् । ह्रादेय ह्रादेवहि ह्रादेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ह्रादिषीष्ट ह्रादिषीयास्ताम् ह्रादिषीरन् । ह्रादिषीष्ठाः ह्रादिषीयास्थाम् ह्रादिषीध्वम्/ढ्वम् । ह्रादिषीय ह्रादिषीवहि ह्रादिषीमहि । **९. लुङ्** – अह्रादिष्ट अह्रादिषाताम् अह्रादिषत । अह्रादिष्ठाः अह्रादिषाथाम् अह्रादिध्वम्/ढ्वम् । अह्रादिषि अह्रादिष्वहि अह्रादिष्महि । **१०. लृङ्** – अह्रादिष्यत अह्रादिष्येताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अह्रादिष्यन्त । अह्रादिष्यथाः अह्रादिष्येथाम् अह्रादिष्यध्वम् । अह्रादिष्ये अह्रादिष्यावहि अह्रादिष्यामहि
णिचि – ह्रादयति – ते, **सनि** – जिह्रादिषते, **यकि** – ह्राद्यते ।

२७. ह्लादी – सुखे च । अकर्म, सेट्, आत्मने । चकारात् पूर्वधात्वर्थः 'अव्यक्तशब्दे' इति अनुषज्यते ।

१. लट् – ह्लादते ह्लादेते ह्लादन्ते । ह्लादसे ह्लादेथे ह्लादध्वे । ह्लादे ह्लादावहे ह्लादामहे । **२. लिट्** – जह्लादे जह्लादाते जह्लादिरे । जह्लादिषे जह्लादाथे जह्लादिध्वे । जह्लादे जह्लादिवहे जह्लादिमहे । **३. लुट्** – ह्लादिता ह्लादितारौ ह्लादितारः । ह्लादितासे ह्लादितासाथे ह्लादिताध्वे । ह्लादिताहे ह्लादितास्वहे ह्लादितास्महे । **४. लृट्** – ह्लादिष्यते ह्लादिष्येते ह्लादिष्यन्ते । ह्लादिष्यसे ह्लादिष्येथे ह्लादिष्यध्वे । ह्लादिष्ये ह्लादिष्यावहे ह्लादिष्यामहे ।
५. लोट् – ह्लादताम् ह्लादेताम् ह्लादन्ताम् । ह्लादस्व ह्लादेथाम् ह्लादध्वम् । ह्लादै ह्लादावहै ह्लादामहै ।
६. लङ् – अह्लादत अह्लादेताम् अह्लादन्त । अह्लादथाः अह्लादेथाम् अह्लादध्वम् । अह्लादे अह्लादावहि अह्लादामहि । **७. विधिलिङ्** – ह्लादेत ह्लादेयाताम् ह्लादेरन् । ह्लादेथाः ह्लादेयाथाम् ह्लादेध्वम् । ह्लादेय ह्लादेवहि ह्लादेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ह्लादिषीष्ट ह्लादिषीयास्ताम् ह्लादि-षीरन् । ह्लादिषीष्ठाः ह्लादिषीयास्थाम् ह्लादिषीध्वम्/ढ्वम् । ह्लादिषीय ह्लादिषीवहि ह्लादिषीमहि । **९. लुङ्** – अह्लादिष्ट अह्लादिषाताम् अह्लादिषत । अह्लादिष्ठाः अह्लादिषाथाम् अह्लादिध्वम्/ढ्वम् । अह्लादिषि अह्लादिष्वहि अह्लादिष्महि । **१०. लृङ्** – अह्लादिष्यत अह्लादिष्येताम् अह्लादिष्यन्त । अह्लादिष्यथाः अह्लादिष्येथाम् अह्लादिष्यध्वम् । अह्लादिष्ये अह्लादिष्यावहि अह्लादिष्यामहि ।
णिचि – ह्लादयति – ते, **सनि** – जिह्लादिषते, **यकि** – ह्लाद्यते ।

२८. स्वाद – आस्वादने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'आस्वादनेऽर्थे स्वदते स्वादयेदिति शब्णिचोः' (श्लो. १०३) इति देवः ।

१. लट् – स्वादते स्वादेते स्वादन्ते । स्वादसे स्वादेथे स्वादध्वे । स्वादे स्वादावहे स्वादामहे । **२. लिट्** – सस्वादे सस्वादाते सस्वादिरे । सस्वादिषे सस्वादाथे सस्वादिध्वे । सस्वादे सस्वादिवहे सस्वादिमहे ।
३. लुट् – स्वादिता स्वादितारौ स्वादितारः । स्वादितासे स्वादितासाथे स्वादिताध्वे । स्वादिताहे स्वादितास्वहे स्वादितास्महे । **४. लृट्** – स्वादिष्यते स्वादिष्येते स्वादिष्यन्ते । स्वादिष्यसे स्वादिष्येथे स्वादिष्यध्वे । स्वादिष्ये स्वादिष्यावहे स्वादिष्यामहे । **५. लोट्** – स्वादताम् स्वादेताम् स्वादन्ताम् । स्वादस्व स्वादेथाम् स्वादध्वम् । स्वादै स्वादावहै स्वादामहै । **६. लङ्** – अस्वादत अस्वादेताम् अस्वादन्त । अस्वादथाः अस्वादेथाम् अस्वादध्वम् । अस्वादे अस्वादावहि अस्वादामहि । **७. विधिलिङ्** – स्वादेत स्वादेयाताम् स्वादेरन् । स्वादेथाः स्वादेयाथाम् स्वादेध्वम् । स्वादेय स्वादेवहि स्वादेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्वादिषीष्ट स्वादिषीयास्ताम् स्वादिषीरन् । स्वादिषीष्ठाः स्वादिषीयास्थाम् स्वादिषीध्वम्/ढ्वम् । स्वादिषीय स्वादिषीवहि स्वादिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्वादिष्ट अस्वादिषाताम् अस्वादिषत । अस्वादिष्ठाः अस्वादिषाथाम् अस्वादिध्वम्/ढ्वम् । अस्वादिषि अस्वादिष्वहि अस्वादि-ष्महि । **१०. लृङ्** – अस्वादिष्यत अस्वादिष्येताम् अस्वादिष्यन्त । अस्वादिष्यथाः अस्वादिष्येथाम् अस्वादिष्यध्वम् । अस्वादिष्ये अस्वादिष्यावहि अस्वादिष्यामहि ।
णिचि – स्वादयति-ते, **सनि** – सिस्वादिषते[1], **यकि** – स्वाद्यते

१. 'स्तौतिण्योरेव षण्यभ्यासात्' – अभ्यासेणः परस्य स्तौतिण्यन्तयोरेव सस्य षः स्यात्, नान्यस्य ।

२९. पर्द – कुत्सिते शब्दे । अकर्म, सेट्, आत्मने । कुत्सितशब्दः गुदरवः । तदाह केशवस्वामी – 'कौक्षे कर्दति पर्दते गुदरवे इति' इति माधवीयधातुवृत्तिः । क्षीरस्वामी तु – 'पायुध्वनौ वर्ततेऽयम् । अन्ये निश्शब्दमधोवातं

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मन्वानाः अशब्दे इत्याहुः' इत्याह ।

१. लट् – पर्दते पर्देते पर्दन्ते । पर्दसे पर्देथे पर्दध्वे । पर्दे पर्दावहे पर्दामहे । **२. लिट्** – पपर्दे पपर्दाते पपर्दिरे । पपर्दिषे पपर्दाथे पपर्दिध्वे । पपर्दे पपर्दिवहे पपर्दिमहे । **३. लुट्** – पर्दिता पर्दितारौ पर्दितारः । पर्दितासे पर्दितासाथे पर्दिताध्वे । पर्दिताहे पर्दितास्वहे पर्दितास्महे । **४. लृट्** – पर्दिष्यते पर्दिष्येते पर्दिष्यन्ते । पर्दिष्यसे पर्दिष्येथे पर्दिष्यध्वे । पर्दिष्ये पर्दिष्यावहे पर्दिष्यामहे । **५. लोट्** – पर्दताम् पर्देताम् पर्दन्ताम् । पर्दस्व पर्देथाम् पर्दध्वम् । पर्दै पर्दावहै पर्दामहै । **६. लङ्** – अपर्दत अपर्देताम् अपर्दन्त । अपर्दथाः अपर्देथाम् अपर्दध्वम् । अपर्दे अपर्दावहि अपर्दामहि । **७. विधिलिङ्** – पर्देत पर्देयाताम् पर्देरन् । पर्देथाः पर्देयाथाम् पर्देध्वम् । पर्देय पर्देवहि पर्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – पर्दिषीष्ट पर्दिषीयास्ताम् पर्दिषीरन् । पर्दिषीष्ठाः पर्दिषीयास्थाम् पर्दिषीध्वम्/ढ्वम् । पर्दिषीय पर्दिषीवहि पर्दिषीमहि । **९. लुङ्** – अपर्दिष्ट अपर्दिषाताम् अपर्दिषत । अपर्दिष्ठाः अपर्दिषाथाम् अपर्दिध्वम्/ढ्वम् । अपर्दिषि अपर्दिष्वहि अपर्दिष्महि । **१०. लृङ्** – अपर्दिष्यत अपर्दिष्येताम् अपर्दिष्यन्त । अपर्दिष्यथाः अपर्दिष्येथाम् अपर्दिष्यध्वम् । अपर्दिष्ये अपर्दिष्यावहि अपर्दिष्यामहि ।

णिचि – पर्दयति - ते, **सनि** – पिपर्दिषते, **यकि** – पर्द्यते ।

३०. यती – प्रयत्ने । अकर्म, सेट्, आत्मने ।'यतते तु प्रयत्नार्थे, निराकारे तु यातयेत्' (श्लो. ९६) इति देवः ।

१. लट् – यतते यतेते यतन्ते । यतसे यतेथे यतध्वे । यते यतावहे यतामहे । **२. लिट्** – येते येताते येतिरे । येतिषे येताथे येतिध्वे । येते येतिवहे येतिमहे । **३. लुट्** – यतिता यतितारौ यतितारः । यतितासे यतितासाथे यतिताध्वे । यतिताहे यतितास्वहे यतितास्महे । **४. लृट्** – यतिष्यते यतिष्येते यतिष्यन्ते । यतिष्यसे यतिष्येथे यतिष्यध्वे यतिष्ये यतिष्यावहे यतिष्यामहे । **५. लोट्** – यतताम् यतेताम् यतन्ताम् । यतस्व यतेथाम् यतध्वम् । यतै यतावहै यतामहै । **६. लङ्** – अयतत अयतेताम् अयतन्त । अयतथाः अयतेथाम् अयतध्वम् । अयते अयतावहि अयतामहि । **७. विधिलिङ्** – यतेत यतेयाताम् यतेरन् । यतेथाः यतेयाथाम् यतेध्वम् । यतेय यतेवहि यतेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – यतिषीष्ट यतिषीयास्ताम् यतिषीरन् । यतिषीष्ठाः यतिषीयास्थाम् यतिषीध्वम्/ढ्वम् । यतिषीय यतिषीवहि यतिषीमहि । **९. लुङ्** – अयतिष्ट अयतिषाताम् अयतिषत । अयतिष्ठाः अयतिषाथाम् अयतिध्वम्/ढ्वम् । अयतिषि अयतिष्वहि अयतिष्महि । **१०. लृङ्** – अयतिष्यत अयतिष्येताम् अयतिष्यन्त । अयतिष्यथाः अयतिष्येथाम् अयतिष्यध्वम् । अयतिष्ये अयतिष्यावहि अयतिष्यामहि ।

णिचि – यातयति - ते, **सनि** – यियतिषते, **यकि** – यत्यते ।

३१. युतृ – भासने । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – योतते योतेते योतन्ते । योतसे योतेथे योतध्वे । योते योतावहे योतामहे । **२. लिट्** – युयुते युयुताते युयुतिरे । युयुतिषे युयुताथे युयुतिध्वे । युयुते युयुतिवहे युयुतिमहे । **३. लुट्** – योतिता योतितारौ योतितारः । योतितासे योतितासाथे योतिताध्वे । योतिताहे योतितास्वहे योतितास्महे । **४. लृट्** – योतिष्यते योतिष्येते योतिष्यन्ते । योतिष्यसे योतिष्येथे योतिष्यध्वे । योतिष्ये योतिष्यावहे योतिष्यामहे । **५. लोट्** – योतताम् योतेताम् योतन्ताम् । योतस्व योतेथाम् योतध्वम् । योतै योतावहै योतामहै । **६. लङ्** – अयोतत अयोतेताम् अयोतन्त । अयोतथाः अयोतेथाम् अयोतध्वम् । अयोते अयोतावहि अयोतामहि । **७. विधिलिङ्** – योतेत योतेयाताम् योतेरन् । योतेथाः योतेयाथाम् योतेध्वम् । योतेय योतेवहि योतेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – योतिषीष्ट योतिषीयास्ताम् योतिषीरन् । योतिषीष्ठाः योतिषीयास्थाम् योतिषीध्वम्/ढ्वम् । योतिषीय योतिषीवहि योतिषीमहि । **९. लुङ्** – अयोतिष्ट अयोतिषाताम् अयोतिषत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अयोतिष्ठाः अयोतिषाथाम् अयोतिध्वम्/ढ्वम् । अयोतिषि अयोतिष्वहि अयोतिष्महि । **१०. लृङ्** – अयोतिष्यत अयोतिष्येताम् अयोतिष्यन्त । अयोतिष्यथाः अयोतिष्येथाम् अयोतिष्यध्वम् । अयोतिष्ये अयोतिष्यावहि अयोतिष्यामहि ।

णिचि – योतयति-ते, **सनि** – युयुतिषते/युयोतिषते[1] **यकि** – युत्यते

१. 'रलो व्युपधात्...' इति वा कित्त्वम् ।

३२. जुतृ – भासने । अकर्म, सेट्, आत्मने । ज्योतिरिति रूपसिध्यर्थं 'ज्युतृ' इति केचित् पठन्ति ।

१. लट् – जोतते जोतेते जोतन्ते । जोतसे जोतेथे जोतध्वे । जोते जोतावहे जोतामहे । **२. लिट्** – जुजुते जुजुताते जुजुतिरे । जुजुतिषे जुजुताथे जुजुतिध्वे । जुजुते जुजुतिवहे जुजुतिमहे । **३. लुट्** – जोतिता जोतितारौ जोतितारः । जोतितासे जोतितासाथे जोतिताध्वे । जोतिताहे जोतितास्वहे जोतितास्महे । **४. लृट्** – जोतिष्यते जोतिष्येते जोतिष्यन्ते । जोतिष्यसे जोतिष्येथे जोतिष्यध्वे । जोतिष्ये जोतिष्यावहे जोतिष्यामहे । **५. लोट्** – जोतताम् जोतेताम् जोतन्ताम् । जोतस्व जोतेथाम् जोतध्वम् । जोते जोतावहै जोतामहै । **६. लङ्** – अजोतत अजोतेताम् अजोतन्त । अजोतथाः अजोतेथाम् अजोतध्वम् । अजोते अजोतावहि अजोतामहि । **७. विधिलिङ्** – जोतेत जोतेयाताम् जोतेरन् । जोतेथाः जोतेयाथाम् जोतेध्वम् । जोतेय जोतेवहि जोतेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – जोतिषीष्ट जोतिषीयास्ताम् जोतिषीरन् । जोतिषीष्ठाः जोतिषीयास्थाम् जोतिषीध्वम्/ढ्वम् । जोतिषीय जोतिषीवहि जोतिषीमहि । **९. लुङ्** – अजोतिष्ट अजोतिषाताम् अजोतिषत । अजोतिष्ठाः अजोतिषाथाम् अजोतिध्वम्/ढ्वम् । अजोतिषि अजोतिष्वहि अजोतिष्महि । **१०. लृङ्** – अजोतिष्यत अजोतिष्येताम् अजोतिष्यन्त । अजोतिष्यथाः अजोतिष्येथाम् अजोतिष्यध्वम् । अजोतिष्ये अजोतिष्यावहि अजोतिष्यामहि ।

णिचि – जोतयति-ते, **सनि** – जुजुतिषते/जिजोतिषते[1] **यकि** – जुत्यते

१. 'रलो व्युपधात्.....' इति वा कित्त्वम् ।

३३. विथृ – याचने । द्विकर्म, सेट्, आत्मने । 'विधृ इति कौशिकः । क्षीरस्वामिना त्वयं पक्षो दूषितः' इति धातुवृत्तौ उक्तम् । सायणोक्तः पाठस्तु अधुना तरङ्गिण्यां न उपलभ्यते ।

१. लट् – वेथते वेथेते वेथन्ते । वेथसे वेथेथे वेथध्वे । वेथे वेथावहे वेथामहे । **२. लिट्** – विविथे विविथाते विविथिरे । विविथिषे विविथाथे विविथिध्वे । विविथे विविथिवहे विविथिमहे । **३. लुट्** – वेथिता वेथितारौ वेथितारः । वेथितासे वेथितासाथे वेथिताध्वे । वेथिताहे वेथितास्वहे वेथितास्महे । **४. लृट्** – वेथिष्यते वेथिष्येते वेथिष्यन्ते । वेथिष्यसे वेथिष्येथे वेथिष्यध्वे । वेथिष्ये वेथिष्यावहे वेथिष्यामहे । **५. लोट्** – वेथताम् वेथेताम् वेथन्ताम् । वेथस्व वेथेथाम् वेथध्वम् । वेथै वेथावहै वेथामहै । **६. लङ्** – अवेथत अवेथेताम् अवेथन्त । अवेथथाः अवेथेथाम् अवेथध्वम् । अवेथे अवेथावहि अवेथामहि । **७. विधिलिङ्** – वेथेत वेथेयाताम् वेथेरन् । वेथेथाः वेथेयाथाम् वेथेध्वम् । वेथेय वेथेवहि वेथेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वेथिषीष्ट वेथिषीयास्ताम् वेथिषीरन् । वेथिषीष्ठाः वेथिषीयास्थाम् वेथिषीध्वम्/ढ्वम् । वेथिषीय वेथिषीवहि वेथिषीमहि । **९. लुङ्** – अवेथिष्ट अवेथिषाताम् अवेथिषत । अवेथिष्ठाः अवेथिषाथाम् अवेथिध्वम्/ढ्वम् । अवेथिषि अवेथिष्वहि अवेथिष्महि । **१०. लृङ्** – अवेथिष्यत अवेथिष्येताम् अवेथिष्यन्त । अवेथिष्यथाः अवेथिष्येथाम् अवेथिष्यध्वम् । अवेथिष्ये अवेथिष्यावहि अवेथिष्यामहि ।

णिचि – वेथयति-ते, **सनि** – विविथिषते/विवेथिषते[1], **यकि** – विथ्यते

१. 'रलो व्युपधात्...' इति वा कित्त्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३४. वेथृ - याचने । द्विकर्म, सेट्, आत्मने । 'वेद्द इति कौशिकः' इति माधवीया धातुवृत्तिः । धातुरयं द्विकर्मकः इति च तत्रोक्तम् ।

१. लट् - वेथते वेथेते वेथन्ते । वेथसे वेथेथे वेथध्वे । वेथे वेथावहे वेथामहे । **२. लिट्** - विवेथे विवेथाते विवेथिरे । विवेथिषे विवेथाथे विवेथिध्वे । विवेथे विवेथिवहे विवेथिमहे । **३. लुट्** - वेथिता वेथितारौ वेथितारः । वेथितासे वेथितासाथे वेथिताध्वे । वेथिताहे वेथितास्वहे वेथितास्महे । **४. लृट्** - वेथिष्यते वेथिष्येते वेथिष्यन्ते । वेथिष्यसे वेथिष्येथे वेथिष्यध्वे । वेथिष्ये वेथिष्यावहे वेथिष्यामहे । **५. लोट्** - वेथताम् वेथेताम् वेथन्ताम् । वेथस्व वेथेथाम् वेथध्वम् । वेथै वेथावहै वेथामहै । **६. लङ्** - अवेथत अवेथेताम् अवेथन्त । अवेथथाः अवेथेथाम् अवेथध्वम् । अवेथे अवेथावहि अवेथामहि । **७. विधिलिङ्** - वेथेत वेथेयाताम् वेथेरन् । वेथेथाः वेथेयाथाम् वेथेध्वम् । वेथेय वेथेवहि वेथेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - वेथिषीष्ट वेथिषीयास्ताम् वेथिषीरन् । वेथिषीष्ठाः वेथिषीयास्थाम् वेथिषीध्वम्/ढ्वम् । वेथिषीय वेथिषीवहि वेथिषीमहि । **९. लुङ्** - अवेथिष्ट अवेथिषाताम् अवेथिषत । अवेथिष्ठाः अवेथिषाथाम् अवेथिध्वम्/ढ्वम् । अवेथिषि अवेथिष्वहि अवेथिष्महि । **१०. लृङ्** - अवेथिष्यत अवेथिष्येताम् अवेथिष्यन्त । अवेथिष्यथाः अवेथिष्येथाम् अवेथिष्यध्वम् । अवेथिष्ये अवेथिष्यावहि अवेथिष्यामहि ।

णिचि - वेथयति - ते, **सनि** - विवेथिषते, **यकि** - वेथ्यते ।

३५. श्रथि - शैथिल्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने । शैथिल्यं विश्लिष्टता अगाढता वा इति माधवः । 'दौर्बल्ये श्रथयेत् प्रयत्नविषये स्याच्छ्राथयेत् मोक्षणे । यौ तु श्राथयति श्रथत्यपि च वा णौ श्रन्थयेत् श्रन्थति । सन्दर्भे श्रि विमोचनार्थविषये श्रथ्नात्यथ श्रन्थते, शैथिल्ये ..' (श्लो. १०१) इति देवः ।

१. लट् - श्रन्थते श्रन्थेते श्रन्थन्ते । श्रन्थसे श्रन्थेथे श्रन्थध्वे । श्रन्थे श्रन्थावहे श्रन्थामहे । **२. लिट्** - शश्रन्थे शश्रन्थाते शश्रन्थिरे । शश्रन्थिषे शश्रन्थाथे शश्रन्थिध्वे । शश्रन्थे शश्रन्थिवहे शश्रन्थिमहे । **३. लुट्** - श्रन्थिता श्रन्थितारौ श्रन्थितारः । श्रन्थितासे श्रन्थितासाथे श्रन्थिताध्वे । श्रन्थिताहे श्रन्थितास्वहे श्रन्थितास्महे । **४. लृट्** - श्रन्थिष्यते श्रन्थिष्येते श्रन्थिष्यन्ते । श्रन्थिष्यसे श्रन्थिष्येथे श्रन्थिष्यध्वे । श्रन्थिष्ये श्रन्थिष्यावहे श्रन्थिष्यामहे । **५. लोट्** - श्रन्थताम् श्रन्थेताम् श्रन्थन्ताम् । श्रन्थस्व श्रन्थेथाम् श्रन्थध्वम् । श्रन्थै श्रन्थावहै श्रन्थामहै । **६. लङ्** - अश्रन्थत अश्रन्थेताम् अश्रन्थन्त । अश्रन्थथाः अश्रन्थेथाम् अश्रन्थध्वम् । अश्रन्थे अश्रन्थावहि अश्रन्थामहि । **७. विधिलिङ्** - श्रन्थेत श्रन्थेयाताम् श्रन्थेरन् । श्रन्थेथाः श्रन्थेयाथाम् श्रन्थेध्वम् । श्रन्थेय श्रन्थेवहि श्रन्थेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - श्रन्थिषीष्ट श्रन्थिषीयास्ताम् श्रन्थिषीरन् । श्रन्थिषीष्ठाः श्रन्थिषीयास्थाम् श्रन्थिषीध्वम्/ढ्वम् । श्रन्थिषीय श्रन्थिषीवहि श्रन्थिषीमहि । **९. लुङ्** - अश्रन्थिष्ट अश्रन्थिषाताम् अश्रन्थिषत । अश्रन्थिष्ठाः अश्रन्थिषाथाम् अश्रन्थिध्वम्/ढ्वम् । अश्रन्थिषि अश्रन्थिष्वहि अश्रन्थिष्महि । **१०. लृङ्** - अश्रन्थिष्यत अश्रन्थिष्येताम् अश्रन्थिष्यन्त । अश्रन्थिष्यथाः अश्रन्थिष्येथाम् अश्रन्थिष्यध्वम् । अश्रन्थिष्ये अश्रन्थिष्यावहि अश्रन्थिष्यामहि ।

णिचि - श्रन्थयति - ते, **सनि** - शिश्रन्थिषते, **यकि** - श्रन्थ्यते ।

३६. ग्रथि - कौटिल्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने । कौटिल्यं शाठ्यं वक्रता वा इति मा.धा.वृत्तिः । कौटिल्यं कुसृतिर्बन्धः च इति क्षीरस्वामी । 'ग्रथ्नातीति तु सन्दर्भे ग्रन्थयेत् ग्रन्थतीति यौ । कौटिल्ये ग्रन्थते ग्रन्थेः ग्राथयेत् ग्रथति ग्रथेः' इति (श्लो.१७९) देवः ।

१. लट् - ग्रन्थते ग्रन्थेते ग्रन्थन्ते । ग्रन्थसे ग्रन्थेथे ग्रन्थध्वे । ग्रन्थे ग्रन्थावहे ग्रन्थामहे । **२. लिट्** - जग्रन्थे जग्रन्थाते जग्रन्थिरे । जग्रन्थिषे जग्रन्थाथे जग्रन्थिध्वे । जग्रन्थे जग्रन्थिवहे जग्रन्थिमहे । **३. लुट्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– ग्रन्थिता ग्रन्थितारौ ग्रन्थितारः । ग्रन्थितासे ग्रन्थितासाथे ग्रन्थिताध्वे । ग्रन्थिताहे ग्रन्थितास्वहे ग्रन्थितास्महे । **४. लृट्** – ग्रन्थिष्यते ग्रन्थिष्येते ग्रन्थिष्यन्ते । ग्रन्थिष्यसे ग्रन्थिष्येथे ग्रन्थिष्यध्वे । ग्रन्थिष्ये ग्रन्थिष्यावहे ग्रन्थिष्यामहे । **५. लोट्** – ग्रन्थताम् ग्रन्थेताम् ग्रन्थन्ताम् । ग्रन्थस्व ग्रन्थेथाम् ग्रन्थध्वम् । ग्रन्थै ग्रन्थावहै ग्रन्थामहै । **६. लङ्** – अग्रन्थत अग्रन्थेताम् अग्रन्थन्त । अग्रन्थथाः अग्रन्थेथाम् अग्रन्थध्वम् । अग्रन्थे अग्रन्थावहि अग्रन्थामहि । **७. विधिलिङ्** – ग्रन्थेत ग्रन्थेयाताम् ग्रन्थेरन् । ग्रन्थेथाः ग्रन्थेयाथाम् ग्रन्थेध्वम् । ग्रन्थेय ग्रन्थेवहि ग्रन्थेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ग्रन्थिषीष्ट ग्रन्थिषीयास्ताम् ग्रन्थिषीरन् । ग्रन्थिषीष्ठाः ग्रन्थिषीयास्थाम् ग्रन्थिषीध्वम्/ढ्वम् । ग्रन्थिषीय ग्रन्थिषीवहि ग्रन्थिषीमहि । **९. लुङ्** – अग्रन्थिष्ट अग्रन्थिषाताम् अग्रन्थिषत । अग्रन्थिष्ठाः अग्रन्थिषाथाम् अग्रन्थिध्वम्/ढ्वम् । अग्रन्थिषि अग्रन्थिष्वहि अग्रन्थिष्महि । **१०. लृङ्** – अग्रन्थिष्यत अग्रन्थिष्येताम् अग्रन्थिष्यन्त । अग्रन्थिष्यथाः अग्रन्थिष्येथाम् अग्रन्थिष्यध्वम् । अग्रन्थिष्ये अग्रन्थिष्यावहि अग्रन्थिष्यामहि ।

णिचि – ग्रन्थयति – ते, **सनि** – जिग्रन्थिषते, **यकि** – ग्रन्थ्यते ।

३७. कत्थ – श्लाघायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने । अविद्यमानगुणज्ञापनं श्लाघा ।

१. लट् – कत्थते कत्थेते कत्थन्ते । कत्थसे कत्थेथे कत्थध्वे । कत्थे कत्थावहे कत्थामहे । **२. लिट्** – चकत्थे चकत्थाते चकत्थिरे । चकत्थिषे चकत्थाथे चकत्थिध्वे । चकत्थे चकत्थिवहे चकत्थिमहे । **३. लुट्** – कत्थिता कत्थितारौ कत्थितारः । कत्थितासे कत्थितासाथे कत्थिताध्वे । कत्थिताहे कत्थितास्वहे कत्थितास्महे । **४. लृट्** – कत्थिष्यते कत्थिष्येते कत्थिष्यन्ते । कत्थिष्यसे कत्थिष्येथे कत्थिष्यध्वे । कत्थिष्ये कत्थिष्यावहे कत्थिष्यामहे । **५. लोट्** – कत्थताम् कत्थेताम् कत्थन्ताम् । कत्थस्व कत्थेथाम् कत्थध्वम् । कत्थै कत्थावहै कत्थामहै । **६. लङ्** – अकत्थत अकत्थेताम् अकत्थन्त । अकत्थथाः अकत्थेथाम् अकत्थध्वम् । अकत्थे अकत्थावहि अकत्थामहि । **७. विधिलिङ्** – कत्थेत कत्थेयाताम् कत्थेरन् । कत्थेथाः कत्थेयाथाम् कत्थेध्वम् । कत्थेय कत्थेवहि कत्थेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कत्थिषीष्ट कत्थिषीयास्ताम् कत्थिषीरन् । कत्थिषीष्ठाः कत्थिषीयास्थाम् कत्थिषीध्वम्/ढ्वम् । कत्थिषीय कत्थिषीवहि कत्थिषीमहि । **९. लुङ्** – अकत्थिष्ट अकत्थिषाताम् अकत्थिषत । अकत्थिष्ठाः अकत्थिषाथाम् अकत्थिध्वम्/ढ्वम् । अकत्थिषि अकत्थिष्वहि अकत्थिष्महि । **१०. लृङ्** – अकत्थिष्यत अकत्थिष्येताम् अकत्थिष्यन्त । अकत्थिष्यथाः अकत्थिष्येथाम् अकत्थिष्यध्वम् । अकत्थिष्ये अकत्थिष्यावहि अकत्थिष्यामहि ।

णिचि – कत्थयति – ते, **सनि** – चिकत्थिषते, **यकि** – कत्थ्यते ।

३८. अत – सातत्यगमने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – अतति अततः अतन्ति । अतसि अतथः अतथ । अतामि अतावः अतामः । **२. लिट्** – आत आततुः आतुः । आतिथ आतथुः आत । आत आतिव आतिम । **३. लुट्** – अतिता अतितारौ अतितारः । अतितासि अतितास्थः अतितास्थ । अतितास्मि अतितास्वः अतितास्मः । **४. लृट्** – अतिष्यति अतिष्यतः अतिष्यन्ति । अतिष्यसि अतिष्यथः अतिष्यथ । अतिष्यामि अतिष्यावः अतिष्यामः । **५. लोट्** – अततु, अततात् अतताम् अतन्तु । अत, अततात् अततम् अतत । अतानि अताव अताम । **६. लङ्** – आतत् आतताम् आतन् । आतः आततम् आतत । आतम् आताव आताम । **७. विधिलिङ्** – अतेत् अतेताम् अतेयुः । अतेः अतेतम् अतेत । अतेयम् अतेव अतेम । **८. आशीर्लिङ्** – अत्यात् अत्यास्ताम् अत्यासुः । अत्याः अत्यास्तम् अत्यास्त । अत्यासम् अत्यास्व अत्यास्म । **९. लुङ्** – आतीत् आतिष्टाम् आतिषुः । आतीः आतिष्टम् आतिष्ट । आतिषम् आतिष्व आतिष्म । **१०. लृङ्** – आतिष्यत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आतिष्यताम् आतिष्यन् । आतिष्यः आतिष्यतम् आतिष्यत । आतिष्यम् आतिष्याव आतिष्याम ।

णिचि – आतयति[1], **सनि** – अतितिषति, **यकि** – अत्यते ।

१. चलनार्थकत्वात् 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इत्यनेन परस्मैपदम् ।

३९. चिती – संज्ञाने । अकर्म, सेट्, परस्मै । (संज्ञानम् = चैतन्यम्) '....चिन्तयेत् । स्मृत्यां, चेतति संज्ञाने तत्र चेतयते णिचि' (श्लो.९४) इति देवः ।

१. लट् – चेतति चेततः चेतन्ति । चेतसि चेतथः चेतथ । चेतामि चेतावः चेतामः । **२. लिट्** – चिचेत चिचिततुः चिचितुः । चिचेतिथ चिचितथुः चिचित । चिचेत चिचितिव चिचितिम । **३. लुट्** – चेतिता चेतितारौ चेतितारः । चेतितासि चेतितास्थः चेतितास्थ । चेतितास्मि चेतितास्वः चेतितास्मः । **४. लृट्** – चेतिष्यति चेतिष्यतः चेतिष्यन्ति । चेतिष्यसि चेतिष्यथः चेतिष्यथ । चेतिष्यामि चेतिष्यावः चेतिष्यामः । **५. लोट्** – चेततु, चेततात् चेतताम् चेतन्तु । चेत, चेततात् चेततम् चेतत । चेतानि चेताव चेताम । **६. लङ्** – अचेतत् अचेतताम् अचेतन् । अचेतः अचेततम् अचेतत । अचेतम् अचेताव अचेताम । **७. विधिलिङ्** – चेतेत् चेतेताम् चेतेयुः । चेतेः चेतेतम् चेतेत । चेतेयम् चेतेव चेतेम । **८. आशीर्लिङ्** – चित्यात् चित्यास्ताम् चित्यासुः । चित्याः चित्यास्तम् चित्यास्त । चित्यासम् चित्यास्व चित्यास्म । **९. लुङ्** – अचेतीत् अचेतिष्टाम् अचेतिषुः । अचेतीः अचेतिष्टम् अचेतिष्ट । अचेतिषम् अचेतिष्व अचेतिष्म । **१०. लृङ्** – अचेतिष्यत् अचेतिष्यताम् अचेतिष्यन् । अचेतिष्यः अचेतिष्यतम् अचेतिष्यत । अचेतिष्यम् अचेतिष्याव अचेतिष्याम ।

णिचि – चेतयति[1], **सनि** – चिचितिषति/चिचेतिषति[2], **यकि** – चित्यते

१. 'अणावकर्मकात् चित्तवत्कर्तृकात्' इति परस्मैपदिता ।

२. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः ।

४०. च्युतिर् – आसेचने । सकर्म, सेट्, परस्मै । आसेचनम् ईषत्सेकः । आ समन्तात् सेको वा । 'सेचनम् आर्द्रीकरणम्' इति कौमुदी ।

१. लट् – च्योतति च्योततः च्योतन्ति । च्योतसि च्योतथः च्योतथ । च्योतामि च्योतावः च्योतामः । **२. लिट्** – चुच्योत चुच्युततुः चुच्युतुः । चुच्योतिथ चुच्युतथुः चुच्युत । चुच्योत चुच्युतिव चुच्युतिम । **३. लुट्** – च्योतिता च्योतितारौ च्योतितारः । च्योतितासि च्योतितास्थः च्योतितास्थ । च्योतितास्मि च्योतितास्वः च्योतितास्मः । **४. लृट्** – च्योतिष्यति च्योतिष्यतः च्योतिष्यन्ति । च्योतिष्यसि च्योतिष्यथः च्योतिष्यथ । च्योतिष्यामि च्योतिष्यावः च्योतिष्यामः । **५. लोट्** – च्योततु, च्योततात् च्योतताम् च्योतन्तु । च्योत, च्योततात् च्योततम् च्योतत । च्योतानि च्योताव च्योताम । **६. लङ्** – अच्योतत् अच्योतताम् अच्योतन् । अच्योतः अच्योततम् अच्योतत । अच्योतम् अच्योताव अच्योताम । **७. विधिलिङ्** – च्योतेत् च्योतेताम् च्योतेयुः । च्योतेः च्योतेतम् च्योतेत । च्योतेयम् च्योतेव च्योतेम । **८. आशीर्लिङ्** – च्युत्यात् च्युत्यास्ताम् च्युत्यासुः । च्युत्याः च्युत्यास्तम् च्युत्यास्त । च्युत्यासम् च्युत्यास्व च्युत्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अच्योतीत् अच्योतिष्टाम् अच्योतिषुः । अच्योतीः अच्योतिष्टम् अच्योतिष्ट । अच्योतिषम् अच्योतिष्व अच्योतिष्म । (ii) अच्युतत्[1] अच्युतताम् अच्युतन् । अच्युतः अच्युततम् अच्युतत । अच्युतम् अच्युताव अच्युताम । **१०. लृङ्** – अच्योतिष्यत् अच्योतिष्यताम् अच्योतिष्यन् । अच्योतिष्यः अच्योतिष्यतम् अच्योतिष्यत । अच्योतिष्यम् अच्योतिष्याव अच्योतिष्याम ।

णिचि – च्योतयति – ते, **सनि** – चुच्युतिषति/चुच्योतिषति[2], **यकि** – च्युत्यते ।

१. 'इरितो वा' (३.१.५७) इति वैकल्पिकम् अङ् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः ।

४१. श्च्युतिर् - क्षरणे । अकर्म, सेट्. परस्मै । सकारादिरयम्, श्चुत्वेन निर्देशः । क्षरणम् - स्रवणम् । 'द्रमिडाः चुतिरित्यपि आहुः । चोतति । कौशिकस्तु श्चुतिमयोपधं मन्यते । श्चोतति' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् - श्च्योतति श्च्योततः श्च्योतन्ति । श्च्योतसि श्च्योतथः श्च्योतथ । श्च्योतामि श्च्योतावः श्च्योतामः । **२. लिट्** - चुश्च्योत चुश्च्युततुः चुश्च्युतुः । चुश्च्योतिथ चुश्च्युतथुः चुश्च्युत । चुश्च्योत चुश्च्युतिव चुश्च्युतिम । **३. लुट्** - श्च्योतिता श्च्योतितारौ श्च्योतितारः । श्च्योतितासि श्च्योतितास्थः श्च्योतितास्थ । श्च्योतितास्मि श्च्योतितास्वः श्च्योतितास्मः । **४. लृट्** - श्च्योतिष्यति श्च्योतिष्यतः श्च्योतिष्यन्ति । श्च्योतिष्यसि श्च्योतिष्यथः श्च्योतिष्यथ । श्च्योतिष्यामि श्च्योतिष्यावः श्च्योतिष्यामः । **५. लोट्** - श्च्योततु, श्च्योततात् श्च्योतताम् श्च्योतन्तु । श्च्योत, श्च्योततात् श्च्योततम् श्च्योतत । श्च्योतानि श्च्योताव श्च्योताम । **६. लङ्** - अश्च्योतत् अश्च्योतताम् अश्च्योतन् । अश्च्योतः अश्च्योततम् अश्च्योतत । अश्च्योतम् अश्च्योताव अश्च्योताम । **७. विधिलिङ्** - श्च्योतेत् श्च्योतेताम् श्च्योतेयुः । श्च्योतेः श्च्योतेतम् श्च्योतेत । श्च्योतेयम् श्च्योतेव श्च्योतेम । **८. आशीर्लिङ्** - श्च्युत्यात् श्च्युत्यास्ताम् श्च्युत्यासुः । श्च्युत्याः श्च्युत्यास्तम् श्च्युत्यास्त । श्च्युत्यासम् श्च्युत्यास्व श्च्युत्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अश्च्योतीत् अश्च्योतिष्टाम् अश्च्योतिषुः । अश्च्योतीः अश्च्योतिष्टम् अश्च्योतिष्ट । अश्च्योतिषम् अश्च्योतिष्व अश्च्योतिष्म । (ii) अश्च्युतत्[1] अश्च्युतताम् अश्च्युतन् । अश्च्युतः अश्च्युततम् अश्च्युतत । अश्च्युतम् अश्च्युताव अश्च्युताम । **१०. लृङ्** - अश्च्योतिष्यत् अश्च्योतिष्यताम् अश्च्योतिष्यन् । अश्च्योतिष्यः अश्च्योतिष्यतम् अश्च्योतिष्यत । अश्च्योतिष्यम् अश्च्योतिष्याव अश्च्योतिष्याम ।

णिचि - श्च्योतयति - ते, **सनि** - चुश्च्योतिषति/चुश्च्युतिषति[2], **यकि** - श्च्योत्यते ।

१. 'इरितो वा' इति वैकपिकम् अङ् ।

२. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः ।

४२. मन्थ - विलोडने । द्विकर्म, सेट्, परस्मै । 'विलोडनं प्रतिघातः' इति कौमुदी । विलोडनं क्षोभणम् इति मा.धा.वृत्तिः । अयं द्विकर्मकः । 'हिंसासंक्लेशयोर्मन्थेत् मथेन्मथ्नाति लोडने' (श्लो. ९८) इति देवः ।

१. लट् - मन्थति मन्थतः मन्थन्ति । मन्थसि मन्थथः मन्थथ । मन्थामि मन्थावः मन्थामः । **२. लिट्** - ममन्थ ममन्थतुः ममन्थुः । ममन्थिथ ममन्थथुः ममन्थ । ममन्थ ममन्थिव ममन्थिम । **३. लुट्** - मन्थिता मन्थितारौ मन्थितारः । मन्थितासि मन्थितास्थः मन्थितास्थ । मन्थितास्मि मन्थितास्वः मन्थितास्मः । **४. लृट्** - मन्थिष्यति मन्थिष्यतः मन्थिष्यन्ति । मन्थिष्यसि मन्थिष्यथः मन्थिष्यथ । मन्थिष्यामि मन्थिष्यावः मन्थिष्यामः । **५. लोट्** - मन्थतु, मन्थतात् मन्थताम् मन्थन्तु । मन्थ, मन्थतात् मन्थतम् मन्थत । मन्थानि मन्थाव मन्थाम । **६. लङ्** - अमन्थत् अमन्थताम् अमन्थन् । अमन्थः अमन्थतम् अमन्थत । अमन्थम् अमन्थाव अमन्थाम । **७. विधिलिङ्** - मन्थेत् मन्थेताम् मन्थेयुः । मन्थेः मन्थेतम् मन्थेत । मन्थेयम् मन्थेव मन्थेम । **८. आशीर्लिङ्** - मथ्यात्[1] मथ्यास्ताम् मथ्यासुः । मथ्याः मथ्यास्तम् मथ्यास्त । मथ्यासम् मथ्यास्व मथ्यास्म । **९. लुङ्** - अमन्थीत् अमन्थिष्टाम् अमन्थिषुः । अमन्थीः अमन्थिष्टम् अमन्थिष्ट । अमन्थिषम् अमन्थिष्व अमन्थिष्म । **१०. लृङ्** - अमन्थिष्यत् अमन्थिष्यताम् अमन्थिष्यन् । अमन्थिष्यः अमन्थिष्यतम् अमन्थिष्यत । अमन्थिष्यम् अमन्थिष्याव अमन्थिष्याम ।

णिचि - मन्थयति - ते, **सनि** - मिमन्थिषति, **यकि** - मथ्यते[1] ।

१. यासुटः कित्त्वात् आशीर्लिङि, यकः कित्त्वात् यकि च 'अनिदिताम्...' इति नलोपः ।

४३. कुथि - हिंसासङ्क्लेशनयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'कुथ्नाति कुन्थेत् संक्लेशे पूतीभावे तु कुथ्यति' (श्लो.९८) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – कुन्थति कुन्थतः कुन्थन्ति । कुन्थसि कुन्थथः कुन्थथ । कुन्थामि कुन्थावः कुन्थामः । **२. लिट्** – चुकुन्थ चुकुन्थतुः चुकुन्थुः । चुकुन्थिथ चुकुन्थथुः चुकुन्थ । चुकुन्थ चुकुन्थिव चुकुन्थिम । **३. लुट्** – कुन्थिता कुन्थितारौ कुन्थितारः । कुन्थितासि कुन्थितास्थः कुन्थितास्थ । कुन्थितास्मि कुन्थितास्वः कुन्थितास्मः । **४. लृट्** – कुन्थिष्यति कुन्थिष्यतः कुन्थिष्यन्ति । कुन्थिष्यसि कुन्थिष्यथः कुन्थिष्यथ । कुन्थिष्यामि कुन्थिष्यावः कुन्थिष्यामः । **५. लोट्** – कुन्थतु, कुन्थतात् कुन्थताम् कुन्थन्तु । कुन्थ, कुन्थतात् कुन्थतम् कुन्थत । कुन्थानि कुन्थाव कुन्थाम । **६. लङ्** – अकुन्थत् अकुन्थताम् अकुन्थन् । अकुन्थः अकुन्थतम् अकुन्थत । अकुन्थम् अकुन्थाव अकुन्थाम । **७. विधिलिङ्** – कुन्थेत् कुन्थेताम् कुन्थेयुः । कुन्थेः कुन्थेतम् कुन्थेत । कुन्थेयम् कुन्थेव कुन्थेम । **८. आशीर्लिङ्** – कुन्थ्यात् कुन्थ्यास्ताम् कुन्थ्यासुः । कुन्थ्याः कुन्थ्यास्तम् कुन्थ्यास्त । कुन्थ्यासम् कुन्थ्यास्व कुन्थ्यास्म । **९. लुङ्** – अकुन्थीत् अकुन्थिष्टाम् अकुन्थिषुः । अकुन्थीः अकुन्थिष्टम् अकुन्थिष्ट । अकुन्थिषम् अकुन्थिष्व अकुन्थिष्म । **१०. लृङ्** – अकुन्थिष्यत् अकुन्थिष्यताम् अकुन्थिष्यन् । अकुन्थिष्यः अकुन्थिष्यतम् अकुन्थिष्यत । अकुन्थिष्यम् अकुन्थिष्याव अकुन्थिष्याम ।

णिचि – कुन्थयति – ते, **सनि** – चुकुन्थिषति, **यकि** – कुन्थ्यते ।

४४. पुथि – हिंसासङ्क्लेशनयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'पुथ्येत्पुन्थति हिंसार्थे भाषार्थे पोथयेदिति' (श्लो.१००) इति देवः ।

१. लट् – पुन्थति पुन्थतः पुन्थन्ति । पुन्थसि पुन्थथः पुन्थथ । पुन्थामि पुन्थावः पुन्थामः । **२. लिट्** – पुपुन्थ पुपुन्थतुः पुपुन्थुः । पुपुन्थिथ पुपुन्थथुः पुपुन्थ । पुपुन्थ पुपुन्थिव पुपुन्थिम । **३. लुट्** – पुन्थिता पुन्थितारौ पुन्थितारः । पुन्थितासि पुन्थितास्थः पुन्थितास्थ । पुन्थितास्मि पुन्थितास्वः पुन्थितास्मः । **४. लृट्** – पुन्थिष्यति पुन्थिष्यतः पुन्थिष्यन्ति । पुन्थिष्यसि पुन्थिष्यथः पुन्थिष्यथ । पुन्थिष्यामि पुन्थिष्यावः पुन्थिष्यामः । **५. लोट्** – पुन्थतु, पुन्थतात् पुन्थताम् पुन्थन्तु । पुन्थ, पुन्थतात् पुन्थतम् पुन्थत । पुन्थानि पुन्थाव पुन्थाम । **६. लङ्** – अपुन्थत् अपुन्थताम् अपुन्थन् । अपुन्थः अपुन्थतम् अपुन्थत । अपुन्थम् अपुन्थाव अपुन्थाम । **७. विधिलिङ्** – पुन्थेत् पुन्थेताम् पुन्थेयुः । पुन्थेः पुन्थेतम् पुन्थेत । पुन्थेयम् पुन्थेव पुन्थेम । **८. आशीर्लिङ्** – पुन्थ्यात् पुन्थ्यास्ताम् पुन्थ्यासुः । पुन्थ्याः पुन्थ्यास्तम् पुन्थ्यास्त । पुन्थ्यासम् पुन्थ्यास्व पुन्थ्यास्म । **९. लुङ्** – अपुन्थीत् अपुन्थिष्टाम् अपुन्थिषुः । अपुन्थीः अपुन्थिष्टम् अपुन्थिष्ट । अपुन्थिषम् अपुन्थिष्व अपुन्थिष्म । **१०. लृङ्** – अपुन्थिष्यत् अपुन्थिष्यताम् अपुन्थिष्यन् । अपुन्थिष्यः अपुन्थिष्यतम् अपुन्थिष्यत । अपुन्थिष्यम् अपुन्थिष्याव अपुन्थिष्याम ।

णिचि – पुन्थयति – ते, **सनि** – पुपुन्थिषति, **यकि** – पुन्थ्यते ।

४५. लुथि – हिंसासङ्क्लेशनयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – लुन्थति लुन्थतः लुन्थन्ति । लुन्थसि लुन्थथः लुन्थथ । लुन्थामि लुन्थावः लुन्थामः । **२. लिट्** – लुलुन्थ लुलुन्थतुः लुलुन्थुः । लुलुन्थिथ लुलुन्थथुः लुलुन्थ । लुलुन्थ लुलुन्थिव लुलुन्थिम । **३. लुट्** – लुन्थिता लुन्थितारौ लुन्थितारः । लुन्थितासि लुन्थितास्थः लुन्थितास्थ । लुन्थितास्मि लुन्थितास्वः लुन्थितास्मः । **४. लृट्** – लुन्थिष्यति लुन्थिष्यतः लुन्थिष्यन्ति । लुन्थिष्यसि लुन्थिष्यथः लुन्थिष्यथ । लुन्थिष्यामि लुन्थिष्यावः लुन्थिष्यामः । **५. लोट्** – लुन्थतु, लुन्थतात् लुन्थताम् लुन्थन्तु । लुन्थ, लुन्थतात् लुन्थतम् लुन्थत । लुन्थानि लुन्थाव लुन्थाम । **६. लङ्** – अलुन्थत् अलुन्थताम् अलुन्थन् । अलुन्थः अलुन्थतम् अलुन्थत । अलुन्थम् अलुन्थाव अलुन्थाम । **७. विधिलिङ्** – लुन्थेत् लुन्थेताम् लुन्थेयुः । लुन्थेः लुन्थेतम् लुन्थेत । लुन्थेयम् लुन्थेव लुन्थेम । **८. आशीर्लिङ्** – लुन्थ्यात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लुन्थ्यास्ताम् लुन्थ्यासुः । लुन्थ्याः लुन्थ्यास्तम् लुन्थ्यास्त । लुन्थ्यासम् लुन्थ्यास्व लुन्थ्यास्म । **९. लुङ्** – अलुन्थीत् अलुन्थिष्टाम् अलुन्थिषुः । अलुन्थीः अलुन्थिष्टम् अलुन्थिष्ट । अलुन्थिषम् अलुन्थिष्व अलुन्थिष्म । **१०. लृङ्** – अलुन्थिष्यत् अलुन्थिष्यताम् अलुन्थिष्यन् । अलुन्थिष्यः अलुन्थिष्यतम् अलुन्थिष्यत । अलुन्थिष्यम् अलुन्थिष्याव अलुन्थिष्याम ।

णिचि – लुन्थयति – ते, **सनि** – लुलुन्थिषति, **यकि** – लुन्थ्यते ।

४६. मथि – हिंसासङ्क्लेशनयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'मन्थ' इति क्षीरस्वामी । 'हिंसासंक्लेशयोर्मन्थेत् मथेन्मथ्नाति लोडने' (श्लो.९८) इति देवः ।

१. लट् – मन्थति मन्थतः मन्थन्ति । मन्थसि मन्थथः मन्थथ । मन्थामि मन्थावः मन्थामः । **२. लिट्** – ममन्थ ममन्थतुः ममन्थुः । ममन्थिथ ममन्थथुः ममन्थ । ममन्थ ममन्थिव ममन्थिम । **३. लुट्** – मन्थिता मन्थितारौ मन्थितारः । मन्थितासि मन्थितास्थः मन्थितास्थ । मन्थितास्मि मन्थितास्वः मन्थितास्मः । **४. लृट्** – मन्थिष्यति मन्थिष्यतः मन्थिष्यन्ति । मन्थिष्यसि मन्थिष्यथः मन्थिष्यथ । मन्थिष्यामि मन्थिष्यावः मन्थिष्यामः । **५. लोट्** – मन्थतु, मन्थतात् मन्थताम् मन्थन्तु । मन्थ, मन्थतात् मन्थतम् मन्थत । मन्थानि मन्थाव मन्थाम । **६. लङ्** – अमन्थत् अमन्थताम् अमन्थन् । अमन्थः अमन्थतम् अमन्थत । अमन्थम् अमन्थाव अमन्थाम । **७. विधिलिङ्** – मन्थेत् मन्थेताम् मन्थेयुः । मन्थेः मन्थेतम् मन्थेत । मन्थेयम् मन्थेव मन्थेम । **८. आशीर्लिङ्** – मन्थ्यात् मन्थ्यास्ताम् मन्थ्यासुः । मन्थ्याः मन्थ्यास्तम् मन्थ्यास्त । मन्थ्यासम् मन्थ्यास्व मन्थ्यास्म । **९. लुङ्** – अमन्थीत् अमन्थिष्टाम् अमन्थिषुः । अमन्थीः अमन्थिष्टम् अमन्थिष्ट । अमन्थिषम् अमन्थिष्व अमन्थिष्म । **१०. लृङ्** – अमन्थिष्यत् अमन्थिष्यताम् अमन्थिष्यन् । अमन्थिष्यः अमन्थिष्यतम् अमन्थिष्यत । अमन्थिष्यम् अमन्थिष्याव अमन्थिष्याम ।

णिचि – मन्थयति – ते, **सनि** – मिमन्थिषति, **यकि** – मन्थ्यते[१]

१. अयं धातुः न नकारोपधः, अपि तु इदित् । 'इदितो नुम् धातोः' इति नुमि नोपधः सम्पन्नः । अतः 'अनिदितां हलः..' इति नलोपो न । अतः 'मन्थ्यते' इति रूपम् । ''अत्र क्षीरस्वामी मन्थं सानुषङ्गमिदितं पठित्वा 'मथ्यते' इति च उदाहृत्य 'मथीति दौर्गाः मन्यन्ते' इत्याह । सम्मतायां तु द्वावपि पठ्येते'' इति मा.धा.वृत्तिः ।

४७. षिध – गत्याम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । काश्यपक्षीरस्वामिनौ धातुममुम् उदितं पठतः, 'ततः परं सिध्यतिरेव नेतरे' (व्याघ्रभूतिकारिका ७.२.१०) इति वृत्तिविरोधात् तावुपेक्ष्यौ' इति माधवः । विस्तरश्च तत्रैव धातुवृत्तौ द्रष्टव्यः । देवोऽपि 'सिधेः सिध्यति संराद्धौ सेधतीत्युदितो गतौ । शास्त्रमाङ्गल्ययो रूपमूदितस्तदिटा भिदा' (श्लो.११६) इति उदित्पक्षमेव अङ्गीकृतवान् ।

१. लट् – सेधति सेधतः सेधन्ति । सेधसि सेधथः सेधथ । सेधामि सेधावः सेधामः । **२. लिट्** – सिषेध सिषिधतुः सिषिधुः । सिषेधिथ सिषिधथुः सिषिध । सिषेध सिषिधिव सिषिधिम । **३. लुट्** – सेधिता सेधितारौ सेधितारः । सेधितासि सेधितास्थः सेधितास्थ । सेधितास्मि सेधितास्वः सेधितास्मः । **४. लृट्** – सेधिष्यति सेधिष्यतः सेधिष्यन्ति । सेधिष्यसि सेधिष्यथः सेधिष्यथ । सेधिष्यामि सेधिष्यावः सेधिष्यामः । **५. लोट्** – सेधतु, सेधतात् सेधताम् सेधन्तु । सेध, सेधतात् सेधतम् सेधत । सेधानि सेधाव सेधाम । **६. लङ्** – असेधत् असेधताम् असेधन् । असेधः असेधतम् असेधत । असेधम् असेधाव असेधाम । **७. विधिलिङ्** – सेधेत् सेधेताम् सेधेयुः । सेधेः सेधेतम् सेधेत । सेधेयम् सेधेव सेधेम । **८. आशीर्लिङ्** – सिध्यात् सिध्यास्ताम् सिध्यासुः । सिध्याः सिध्यास्तम् सिध्यास्त । सिध्यासम् सिध्यास्व सिध्यास्म । **९. लुङ्** – असेधीत् असेधिष्टाम् असेधिषुः । असेधीः असेधिष्टम् असेधिष्ट । असेधिषम् असेधिष्व असेधिष्म । **१०. लृङ्** – असेधिष्यत् असेधिष्यताम् असेधिष्यन् । असेधिष्यः असेधिष्यतम् असेधिष्यत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

असेधिष्यम् असेधिष्याव असेधिष्याम ।

णिचि - सेधयति - ते, **सनि** - सिसिधिषति/ सिसेधिषति[1] **यकि** - सिध्यते ।

१. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः ।

४८. षिधू - शास्त्रे माङ्गल्ये च । माङ्गल्ये सकर्म, वेट्, परस्मै । देवश्लोकः सेधतौ द्रष्टव्यः । ऊदित्त्वादिड्विकल्पः । शास्त्रम् = शासनम्, माङ्गल्यम् = मङ्गलार्थक्रिया ।

१. लट् - सेधति सेधतः सेधन्ति । सेधसि सेधथः सेधथ । सेधामि सेधावः सेधामः । **२. लिट्** - सिषेध सिषिधतुः सिषिधुः । सिषेधिथ-सिषेद्ध[1] सिषिधथुः सिषिध । सिषेध सिषिधिव-सिषिध्व सिषिधिम-सिषिध्म । **३. लुट्** - (i) सेधिता सेधितारौ सेधितारः । सेधितासि सेधितास्थः सेधितास्थ । सेधितास्मि सेधितास्वः सेधितास्मः । (ii) सेद्धा सेद्धारौ सेद्धारः । सेद्धासि सेद्धास्थः सेद्धास्थ । सेद्धास्मि सेद्धास्वः सेद्धास्मः । **४. लृट्** - (i) सेधिष्यति सेधिष्यतः सेधिष्यन्ति । सेधिष्यसि सेधिष्यथः सेधिष्यथ । सेधिष्यामि सेधिष्यावः सेधिष्यामः । (ii) सेत्स्यति सेत्स्यतः सेत्स्यन्ति । सेत्स्यसि सेत्स्यथः सेत्स्यथ । सेत्स्यामि सेत्स्यावः सेत्स्यामः । **५. लोट्** - सेधतु, सेधतात् सेधताम् सेधन्तु । सेध, सेधतात् सेधतम् सेधत । सेधानि सेधाव सेधाम । **६. लङ्** - असेधत् असेधताम् असेधन् । असेधः असेधतम् असेधत । असेधम् असेधाव असेधाम । **७. विधिलिङ्** - सेधेत् सेधेताम् सेधेयुः । सेधेः सेधेतम् सेधेत । सेधेयम् सेधेव सेधेम । **८. आशीर्लिङ्** - सिध्यात् सिध्यास्ताम् सिध्यासुः । सिध्याः सिध्यास्तम् सिध्यास्त । सिध्यासम् सिध्यास्व सिध्यास्म । **९. लुङ्** - (i) असेधीत् असेधिष्टाम् असेधिषुः । असेधीः असेधिष्टम् असेधिष्ट । असेधिषम् असेधिष्व असेधिष्म । (ii) असैत्सीत् असैद्धाम् असैत्सुः । असैत्सीः असैद्धम् असैद्ध । असैत्सम् असैत्स्व असैत्स्म । **१०. लृङ्** - (i) असेधिष्यत् असेधिष्यताम् असेधिष्यन् । असेधिष्यः असेधिष्यतम् असेधिष्यत । असेधिष्यम् असेधिष्याव असेधिष्याम । (ii) असेत्स्यत् असेत्स्यताम् असेत्स्यन् । असेत्स्यः असेत्स्यतम् असेत्स्यत । असेत्स्यम् असेत्स्याव असेत्स्याम ।

णिचि - सेधयति - ते, **सनि** - सिसिधिषति/ सिसेधिषति/ सिषित्सति[2], **यकि** - सिध्यते ।

१. ऊदित्वात् 'स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा' इति इड्विकल्पः ।

२. 'रलो व्युपधात् ...' इति सनि कित्त्वविकल्पः । ऊदित्त्वात् इड्विकल्पः अपि । इडभावे 'हलन्ताच्च' (इक्समीपाद्धलः परो झलादिः सन् कित् स्यात्) इति गुणनिषेधः ।

४९. खाद - भक्षणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । चकारात् भक्षणेऽपि । स्थैर्येऽकर्मकः ।

१. लट् - खादति खादतः खादन्ति । खादसि खादथः खादथ । खादामि खादावः खादामः । **२. लिट्** - चखाद चखादतुः चखादुः । चखादिथ चखादथुः चखाद । चखाद चखादिव चखादिम । **३. लुट्** - खादिता खादितारौ खादितारः । खादितासि खादितास्थः खादितास्थ । खादितास्मि खादितास्वः खादितास्मः । **४. लृट्** - खादिष्यति खादिष्यतः खादिष्यन्ति । खादिष्यसि खादिष्यथः खादिष्यथ । खादिष्यामि खादिष्यावः खादिष्यामः । **५. लोट्** - खादतु, खादतात् खादताम् खादन्तु । खाद, खादतात् खादतम् खादत । खादानि खादाव खादाम । **६. लङ्** - अखादत् अखादताम् अखादन् । अखादः अखादतम् अखादत । अखादम् अखादाव अखादाम । **७. विधिलिङ्** - खादेत् खादेताम् खादेयुः । खादेः खादेतम् खादेत । खादेयम् खादेव खादेम । **८. आशीर्लिङ्** - खाद्यात् खाद्यास्ताम् खाद्यासुः । खाद्याः खाद्यास्तम् खाद्यास्त । खाद्यासम् खाद्यास्व खाद्यास्म । **९. लुङ्** - अखादीत् अखादिष्टाम् अखादिषुः । अखादीः अखादिष्टम् अखादिष्ट । अखादिषम् अखादिष्व अखादिष्म । **१०. लृङ्** - अखादिष्यत् अखादिष्यताम् अखादिष्यन् । अखादिष्यः अखादिष्यतम् अखादिष्यत । अखादिष्यम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अखादिष्याव अखादिष्याम ।

णिचि – खादयति[१], **सनि** – चिखादिषति, **यकि** – खाद्यते ।

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इत्यनेन परस्मैपदम् ।

५०. खद – स्थैर्ये हिंसायां च । सकर्म, सेट्, परस्मै । चकारात् भक्षणेऽपि । स्थैर्यं स्थिरीभवनम् । स्थैर्येऽकर्मकः ।

१. लट् – खदति खदतः खदन्ति । खदसि खदथः खदथ । खदामि खदावः खदामः । **२. लिट्** – चखाद चखदतुः चखदुः । चखदिथ चखदथुः चखद । चखाद-चखद चखदिव चखदिम । **३. लुट्** – खदिता खदितारौ खदितारः । खदितासि खदितास्थः खदितास्थ । खदितास्मि खदितास्वः खदितास्मः । **४. लृट्** – खदिष्यति खदिष्यतः खदिष्यन्ति । खदिष्यसि खदिष्यथः खदिष्यथ । खदिष्यामि खदिष्यावः खदिष्यामः । **५. लोट्** – खदतु, खदतात् खदताम् खदन्तु । खद, खदतात् खदतम् खदत । खदानि खदाव खदाम । **६. लङ्** – अखदत् अखदताम् अखदन् । अखदः अखदतम् अखदत । अखदम् अखदाव अखदाम । **७. विधिलिङ्** – खदेत् खदेताम् खदेयुः । खदेः खदेतम् खदेत । खदेयम् खदेव खदेम । **८. आशीर्लिङ्** – खद्यात् खद्यास्ताम् खद्यासुः । खद्याः खद्यास्तम् खद्यास्त । खद्यासम् खद्यास्व खद्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अखदीत्[१] अखदिष्टाम् अखदिषुः । अखदीः अखदिष्टम् अखदिष्ट । अखदिषम् अखदिष्व अखदिष्म । (ii) अखादीत् अखादिष्टाम् अखादिषुः । अखादीः अखादिष्टम् अखादिष्ट । अखादिषम् अखादिष्व अखादिष्म । **१०. लृङ्** – अखदिष्यत् अखदिष्यताम् अखदिष्यन् । अखदिष्यः अखदिष्यतम् अखदिष्यत । अखदिष्यम् अखदिष्याव अखदिष्याम ।

णिचि – खादयति[२] – ते, **सनि** – चिखदिषति, **यकि** – खद्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वृद्धिविकल्पः ।

२. भक्षणार्थे तु 'निगरण...' इति परस्मैपदमेव । भक्षणात् अन्यत्र आत्मनेपदम् अपि ।

५१. बद – स्थैर्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै । (ओष्ठ्यादिः)

१. लट् – बदति बदतः बदन्ति । बदसि बदथः बदथ । बदामि बदावः बदामः । **२. लिट्** – बबाद बेदतुः बेदुः । बेदिथ बेदथुः बेद । बबाद-बबद बेदिव बेदिम । **३. लुट्** – बदिता बदितारौ बदितारः । बदितासि बदितास्थः बदितास्थ । बदितास्मि बदितास्वः बदितास्मः । **४. लृट्** – बदिष्यति बदिष्यतः बदिष्यन्ति । बदिष्यसि बदिष्यथः बदिष्यथ । बदिष्यामि बदिष्यावः बदिष्यामः । **५. लोट्** – बदतु, बदतात् बदताम् बदन्तु । बद, बदतात् बदतम् बदत । बदानि बदाव बदाम । **६. लङ्** – अबदत् अबदताम् अबदन् । अबदः अबदतम् अबदत । अबदम् अबदाव अबदाम । **७. विधिलिङ्** – बदेत् बदेताम् बदेयुः । बदेः बदेतम् बदेत । बदेयम् बदेव बदेम । **८. आशीर्लिङ्** – बद्यात् बद्यास्ताम् बद्यासुः । बद्याः बद्यास्तम् बद्यास्त । बद्यासम् बद्यास्व बद्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अबदीत्[१] अबदिष्टाम् अबदिषुः । अबदीः अबदिष्टम् अबदिष्ट । अबदिषम् अबदिष्व अबदिष्म । (ii) अबादीत् अबादिष्टाम् अबादिषुः । अबादीः अबादिष्टम् अबादिष्ट । अबादिषम् अबादिष्व अबादिष्म । **१०. लृङ्** – अबदिष्यत् अबदिष्यताम् अबदिष्यन् । अबदिष्यः अबदिष्यतम् अबदिष्यत । अबदिष्यम् अबदिष्याव अबदिष्याम ।

णिचि – बादयति – ते, सनि – बिबदिषति, यकि – बद्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वृद्धिविकल्पः ।

५२. गद – व्यक्तायां वाचि । सकर्म, सेट्, परस्मै । व्यक्तवाक् मनुष्यकृतशब्दप्रयोगः । **'णौ देवशब्दे गदयेत् व्यक्तवाचि गदेच्छपि'** (श्लो.११०) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – गदति गदतः गदन्ति । गदसि गदथः गदथ । गदामि गदावः गदामः । **२. लिट्** – जगाद जगदतुः जगदुः । जगदिथ जगदथुः जगद । जगाद-जगद जगदिव जगदिम । **३. लुट्** – गदिता गदितारौ गदितारः । गदितासि गदितास्थः गदितास्थ । गदितास्मि गदितास्वः गदितास्मः । **४. लृट्** – गदिष्यति गदिष्यतः गदिष्यन्ति । गदिष्यसि गदिष्यथः गदिष्यथ । गदिष्यामि गदिष्यावः गबदिष्यामः । **५. लोट्** – गदतु, गदतात् गदताम् गदन्तु । गद, गदतात् गदतम् गदत । गदानि गदाव गदाम । **६. लङ्** – अगदत् अगदताम् अगदन् । अगदः अगदतम् अगदत । अगदम् अगदाव अगदाम । **७. विधिलिङ्** – गदेत् गदेताम् गदेयुः । गदेः गदेतम् गदेत । गदेयम् गदेव गदेम । **८. आशीर्लिङ्** – गद्यात् गद्यास्ताम् गद्यासुः । गद्याः गद्यास्तम् गद्यास्त । गद्यासम् गद्यास्व गद्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अगदीत्[१] अगदिष्टाम् अगदिषुः । अगदीः अगदिष्टम् अगदिष्ट । अगदिषम् अगदिष्व अगदिष्म । (ii) अगादीत् अगादिष्टाम् अगादिषुः । अगादीः अगादिष्टम् अगादिष्ट । अगादिषम् अगादिष्व अगादिष्म । **१०. लृङ्** – अगदिष्यत् अगदिष्यताम् अगदिष्यन् । अगदिष्यः अगदिष्यतम् अगदिष्यत । अगदिष्यम् अगदिष्याव अगदिष्याम ।

णिचि – गादयति – ते, **सनि** – जिगदिषति, **यकि** – गद्यते ।

१.'अतो हलादेर्लघोः' इति वृद्धिविकल्पः ।

५३. रद – विलेखने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'विलेखनम् = उत्पाटनम्' इति क्षीरस्वामी । 'विलेखनं, तच्च विदारणं, क्षोभणं वा' इति धातुकाव्यम् । (१.८) भेदनम् इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – रदति रदतः रदन्ति । रदसि रदथः रदथ । रदामि रदावः रदामः । **२. लिट्** – रराद रेदतुः रेदुः । रेदिथ रेदथुः रेद । रराद-ररद रेदिव रेदिम । **३. लुट्** – रदिता रदितारौ रदितारः । रदितासि रदितास्थः रदितास्थ । रदितास्मि रदितास्वः रदितास्मः । **४. लृट्** – रदिष्यति रदिष्यतः रदिष्यन्ति । रदिष्यसि रदिष्यथः रदिष्यथ । रदिष्यामि रदिष्यावः रदिष्यामः । **५. लोट्** – रदतु, रदतात् रदताम् रदन्तु । रद, रदतात् रदतम् रदत । रदानि रदाव रदाम । **६. लङ्** – अरदत् अरदताम् अरदन् । अरदः अरदतम् अरदत । अरदम् अरदाव अरदाम । **७. विधिलिङ्** – रदेत् रदेताम् रदेयुः । रदेः रदेतम् रदेत । रदेयम् रदेव रदेम । **८. आशीर्लिङ्** – रद्यात् रद्यास्ताम् रद्यासुः । रद्याः रद्यास्तम् रद्यास्त । रद्यासम् रद्यास्व रद्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अरदीत्[१] अरदिष्टाम् अरदिषुः । अरदीः अरदिष्टम् अरदिष्ट । अरदिषम् अरदिष्व अरदिष्म । (ii) अरादीत् अरादिष्टाम् अरादिषुः । अरादीः अरादिष्टम् अरादिष्ट । अरादिषम् अरादिष्व अरादिष्म । **१०. लृङ्** – अरदिष्यत् अरदिष्यताम् अरदिष्यन् । अरदिष्यः अरदिष्यतम् अरदिष्यत । अरदिष्यम् अरदिष्याव अरदिष्याम ।

णिचि – रादयति – ते, **सनि** – रिरदिषति, **यकि** – रद्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वृद्धिविकल्पः ।

५४. णद – अव्यक्ते शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । अव्यक्तशब्दः अमनुष्यपशुपक्ष्यादिकृतशब्दप्रयोगः । 'नदत्यव्यक्तशब्दार्थे, भाषार्थे नादयेदिति' (श्लो.११०) इति देवः ।

१. लट् – नदति नदतः नदन्ति । नदसि नदथः नदथ । नदामि नदावः नदामः । **२. लिट्** – ननाद नेदतुः नेदुः । नेदिथ नेदथुः नेद । ननाद-ननद नेदिव नेदिम । **३. लुट्** – नदिता नदितारौ नदितारः । नदितासि नदितास्थः नदितास्थ । नदितास्मि नदितास्वः नदितास्मः । **४. लृट्** – नदिष्यति नदिष्यतः नदिष्यन्ति । नदिष्यसि नदिष्यथः नदिष्यथ । नदिष्यामि नदिष्यावः नदिष्यामः । **५. लोट्** –नदतु, नदतात् नदताम् नदन्तु । नद, नदतात् नदतम् नदत । नदानि नदाव नदाम । **६. लङ्** – अनदत् अनदताम् अनदन् । अनदः अनदतम् अनदत । अनदम् अनदाव अनदाम । **७. विधिलिङ्** – नदेत् नदेताम् नदेयुः । नदेः नदेतम् नदेत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

नदेयम् नदेव नदेम । **८. आशीर्लिङ्** – नद्यात् नद्यास्ताम् नद्यासुः । नद्याः नद्यास्तम् नद्यास्त । नद्यासम् नद्यास्व नद्यास्म । **९. लुङ्** – (i)अनदीत्[१] अनदिष्टाम् अनदिषुः । अनदीः अनदिष्टम् अनदिष्ट । अनदिषम् अनदिष्व अनदिष्म । (ii) अनादीत् अनादिष्टाम् अनादिषुः । अनादीः अनादिष्टम् अनादिष्टग। अनादिषम् अनादिष्व अनादिष्म । **१०. लृङ्** – अनदिष्यत् अनदिष्यताम् अनदिष्यन् । अनदिष्यः अनदिष्यतम् अनदिष्यत । अनदिष्यम् अनदिष्याव अनदिष्याम ।

णिचि – नादयति – ते, **सनि** – निनदिषति, **यकि** – नद्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वृद्धिविकल्पः ।

५५. अर्द – गतौ याचने च । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'अर्दयेदर्दतेऽर्देर्यौ हिंसनेऽर्दति याचने' (१०३) इति देवः । शाकटायनस्तु अनुदात्तेतमिमं धातुं मन्यते । 'यातने च इत्येके' इति क्षीरस्वामी । याचने द्विकर्मकः ।

१. लट् – अर्दति अर्दतः अर्दन्ति । अर्दसि अर्दथः अर्दथ । अर्दामि अर्दावः अर्दामः । **२. लिट्** – आनर्द आनर्दतुः आनर्दुः । आनर्दिथ आनर्दथुः आनर्द । आनर्द आनर्दिव आनर्दिम । **३. लुट्** – अर्दिता अर्दितारौ अर्दितारः । अर्दितासि अर्दितास्थः अर्दितास्थ । अर्दितास्मि अर्दितास्वः अर्दितास्मः । **४. लृट्** – अर्दिष्यति अर्दिष्यतः अर्दिष्यन्ति । अर्दिष्यसि अर्दिष्यथः अर्दिष्यथ । अर्दिष्यामि अर्दिष्यावः अर्दिष्यामः । **५. लोट्** – अर्दतु, अर्दतात् अर्दताम् अर्दन्तु । अर्द, अर्दतात् अर्दतम् अर्दत । अर्दानि अर्दाव अर्दाम । **६. लङ्** – आर्दत् आर्दताम् आर्दन् । आर्दः आर्दतम् आर्दत । आर्दम् आर्दाव आर्दाम । **७. विधिलिङ्** – अर्देत् अर्देताम् अर्देयुः । अर्देः अर्देतम् अर्देत । अर्देयम् अर्देव अर्देम । **८. आशीर्लिङ्** – अर्द्यात् अर्द्यास्ताम् अर्द्यासुः । अर्द्याः अर्द्यास्तम् अर्द्यास्त । अर्द्यासम् अर्द्यास्व अर्द्यास्म । **९. लुङ्** – आर्दीत् आर्दिष्टाम् आर्दिषुः । आर्दीः आर्दिष्टम् आर्दिष्ट । आर्दिषम् आर्दिष्व आर्दिष्म । **१०. लृङ्** – आर्दिष्यत् आर्दिष्यताम् आर्दिष्यन् । आर्दिष्यः आर्दिष्यतम् आर्दिष्यत । आर्दिष्यम् आर्दिष्याव आर्दिष्याम ।

णिचि – अर्दयति – ते, **सनि** – अर्दिदिषति, **यकि** – अर्द्यते ।

५६. नर्द – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । दन्त्यादिः ।

१. लट् – नर्दति नर्दतः नर्दन्ति । नर्दसि नर्दथः नर्दथ । नर्दामि नर्दावः नर्दामः । **२. लिट्** – ननर्द ननर्दतुः ननर्दुः । ननर्दिथ ननर्दथुः ननर्द । ननर्द ननर्दिव ननर्दिम । **३. लुट्** – नर्दिता नर्दितारौ नर्दितारः । नर्दितासि नर्दितास्थः नर्दितास्थ । नर्दितास्मि नर्दितास्वः नर्दितास्मः । **४. लृट्** – नर्दिष्यति नर्दिष्यतः नर्दिष्यन्ति । नर्दिष्यसि नर्दिष्यथः नर्दिष्यथ । नर्दिष्यामि नर्दिष्यावः नर्दिष्यामः । **५. लोट्** – नर्दतु, नर्दतात् नर्दताम् नर्दन्तु । नर्द, नर्दतात् नर्दतम् नर्दत । नर्दानि नर्दाव नर्दाम । **६. लङ्** – अनर्दत् अनर्दताम् अनर्दन् । अनर्दः अनर्दतम् अनर्दत । अनर्दम् अनर्दाव अनर्दाम । **७. विधिलिङ्** – नर्देत् नर्देताम् नर्देयुः । नर्देः नर्देतम् नर्देत । नर्देयम् नर्देव नर्देम । **८. आशीर्लिङ्** – नर्द्यात् नर्द्यास्ताम् नर्द्यासुः । नर्द्याः नर्द्यास्तम् नर्द्यास्त । नर्द्यासम् नर्द्यास्व नर्द्यास्म । **९. लुङ्** – अनर्दीत् अनर्दिष्टाम् अनर्दिषुः । अनर्दीः अनर्दिष्टम् अनर्दिष्ट । अनर्दिषम् अनर्दिष्व अनर्दिष्म । **१०. लृङ्** – अनर्दिष्यत् अनर्दिष्यताम् अनर्दिष्यन् । अनर्दिष्यः अनर्दिष्यतम् अनर्दिष्यत । अनर्दिष्यम् अनर्दिष्याव अनर्दिष्याम ।

णिचि – नर्दयति – ते, **सनि** – निनर्दिषति, **यकि** – नर्द्यते ।

५७. गर्द – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – गर्दति गर्दतः गर्दन्ति । गर्दसि गर्दथः गर्दथ । गर्दामि गर्दावः गर्दामः । **२. लिट्** – जगर्द जगर्दतुः जगर्दुः । जगर्दिथ जगर्दथुः जगर्द । जगर्द जगर्दिव जगर्दिम । **३. लुट्** – गर्दिता गर्दितारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गर्दितारः । गर्दितासि गर्दितास्थः गर्दितास्थ । गर्दितास्मि गर्दितास्वः गर्दितास्मः । **४. लृट्** – गर्दिष्यति गर्दिष्यतः गर्दिष्यन्ति । गर्दिष्यसि गर्दिष्यथः गर्दिष्यथ । गर्दिष्यामि गर्दिष्यावः गर्दिष्यामः । **५. लोट्** – गर्दतु, गर्दतात् गर्दताम् गर्दन्तु । गर्द, गर्दतात् गर्दतम् गर्दत । गर्दानि गर्दाव गर्दाम । **६. लङ्** – अगर्दत् अगर्दताम् अगर्दन् । अगर्दः अगर्दतम् अगर्दत । अगर्दम् अगर्दाव अगर्दाम । **७. विधिलिङ्** – गर्देत् गर्देताम् गर्देयुः । गर्देः गर्देतम् गर्देत । गर्देयम् गर्देव गर्देम । **८. आशीर्लिङ्** – गर्द्यात् गर्द्यास्ताम् गर्द्यासुः । गर्द्याः गर्द्यास्तम् गर्द्यास्त । गर्द्यासम् गर्द्यास्व गर्द्यास्म । **९. लुङ्** – अगर्दीत् अगर्दिष्टाम् अगर्दिषुः । अगर्दीः अगर्दिष्टम् अगर्दिष्ट । अगर्दिषम् अगर्दिष्व अगर्दिष्म । **१०. लृङ्** – अगर्दिष्यत् अगर्दिष्यताम् अगर्दिष्यन् । अगर्दिष्यः अगर्दिष्यतम् अगर्दिष्यत । अगर्दिष्यम् अगर्दिष्याव अगर्दिष्याम ।

णिचि – गर्दयति – ते, **सनि** – जिगर्दिषति, **यकि** – गर्द्यते ।

५८. तर्द – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – तर्दति तर्दतः तर्दन्ति । तर्दसि तर्दथः तर्दथ । तर्दामि तर्दावः तर्दामः । **२. लिट्** – ततर्द ततर्दतुः ततर्दुः । ततर्दिथ ततर्दथुः ततर्द । ततर्द ततर्दिव ततर्दिम । **३. लुट्** – तर्दिता तर्दितारौ तर्दितारः । तर्दितासि तर्दितास्थः तर्दितास्थ । तर्दितास्मि तर्दितास्वः तर्दितास्मः । **४. लृट्** – तर्दिष्यति तर्दिष्यतः तर्दिष्यन्ति । तर्दिष्यसि तर्दिष्यथः तर्दिष्यथ । तर्दिष्यामि तर्दिष्यावः गर्दिष्यामः । **५. लोट्** – तर्दतु, तर्दतात् तर्दताम् तर्दन्तु । तर्द, तर्दतात् तर्दतम् तर्दत । तर्दानि तर्दाव तर्दाम । **६. लङ्** – अतर्दत् अतर्दताम् अतर्दन् । अतर्दः अतर्दतम् अतर्दत । अतर्दम् अतर्दाव अतर्दाम । **७. विधिलिङ्** – तर्देत् तर्देताम् तर्देयुः । तर्देः तर्देतम् तर्देत । तर्देयम् तर्देव तर्देम । **८. आशीर्लिङ्** – तर्द्यात् तर्द्यास्ताम् तर्द्यासुः । तर्द्याः तर्द्यास्तम् तर्द्यास्त । तर्द्यासम् तर्द्यास्व तर्द्यास्म । **९. लुङ्** – अतर्दीत् अतर्दिष्टाम् अतर्दिषुः । अतर्दीः अतर्दिष्टम् अतर्दिष्ट । अतर्दिषम् अतर्दिष्व अतर्दिष्म । **१०. लृङ्** – अतर्दिष्यत् अतर्दिष्यताम् अतर्दिष्यन् । अतर्दिष्यः अतर्दिष्यतम् अतर्दिष्यत । अतर्दिष्यम् अतर्दिष्याव अतर्दिष्याम ।

णिचि – तर्दयति – ते, **सनि** – तितर्दिषति, **यकि** – तर्द्यते ।

५९. कर्द – कुत्सिते शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । कुत्सितशब्दः = कौक्षरवः ।

१. लट् – कर्दति कर्दतः कर्दन्ति । कर्दसि कर्दथः कर्दथ । कर्दामि कर्दावः कर्दामः । **२. लिट्** – चकर्द चकर्दतुः चकर्दुः । चकर्दिथ चकर्दथुः चकर्द । चकर्द चकर्दिव चकर्दिम । **३. लुट्** – कर्दिता कर्दितारौ कर्दितारः । कर्दितासि कर्दितास्थः कर्दितास्थ । कर्दितास्मि कर्दितास्वः कर्दितास्मः । **४. लृट्** – कर्दिष्यति कर्दिष्यतः कर्दिष्यन्ति । कर्दिष्यसि कर्दिष्यथः कर्दिष्यथ । कर्दिष्यामि कर्दिष्यावः कर्दिष्यामः । **५. लोट्** – कर्दतु, कर्दतात् कर्दताम् कर्दन्तु । कर्द, कर्दतात् कर्दतम् कर्दत । कर्दानि कर्दाव कर्दाम । **६. लङ्** – अकर्दत् अकर्दताम् अकर्दन् । अकर्दः अकर्दतम् अतकर्दत । अकर्दम् अकर्दाव अकर्दाम । **७. विधिलिङ्** – कर्देत् कर्देताम् कर्देयुः । कर्देः कर्देतम् कर्देत । कर्देयम् कर्देव कर्देम । **८. आशीर्लिङ्** – कर्द्यात् कर्द्यास्ताम् कर्द्यासुः । कर्द्याः कर्द्यास्तम् कर्द्यास्त । कर्द्यासम् कर्द्यास्व कर्द्यास्म । **९. लुङ्** – अकर्दीत् अकर्दिष्टाम् अकर्दिषुः । अकर्दीः अकर्दिष्टम् अकर्दिष्ट । अकर्दिषम् अकर्दिष्व अकर्दिष्म । **१०. लृङ्** – अकर्दिष्यत् अकर्दिष्यताम् अकर्दिष्यन् । अकर्दिष्यः अकर्दिष्यतम् अकर्दिष्यत । अकर्दिष्यम् अकर्दिष्याव अकर्दिष्याम ।

णिचि – कर्दयति – ते, सनि – चिकर्दिषति, यकि – कर्द्यते ।

६०. खर्द – दन्दशूके । सकर्म, सेट्, परस्मै । दन्दशूके = दंशनहिंसनरूपायां दन्दशूककर्तृकक्रियायाम् इत्यर्थः । दन्दशूकः दंशनस्वभावः सर्पः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – खर्दति खर्दतः खर्दन्ति । खर्दसि खर्दथः खर्दथ । खर्दामि खर्दावः खर्दामः । **२. लिट्** – चखर्द चखर्दतुः चखर्दुः । चखर्दिथ चखर्दथुः चखर्द । चखर्द चखर्दिव चखर्दिम । **३. लुट्** – खर्दिता खर्दितारौ खर्दितारः । खर्दितासि खर्दितास्थः खर्दितास्थ । खर्दितास्मि खर्दितास्वः खर्दितास्मः । **४. लृट्** – खर्दिष्यति खर्दिष्यतः खर्दिष्यन्ति । खर्दिष्यसि खर्दिष्यथः खर्दिष्यथ । खर्दिष्यामि खर्दिष्यावः खर्दिष्यामः । **५. लोट्** – खर्दतु, खर्दतात् खर्दताम् खर्दन्तु । खर्द, खर्दतात् खर्दतम् खर्दत । खर्दानि खर्दाव खर्दाम । **६. लङ्** – अखर्दत् अखर्दताम् अखर्दन् । अखर्दः अखर्दतम् अखर्दत । अखर्दम् अखर्दाव अखर्दाम । **७. विधिलिङ्** – खर्देत् खर्देताम् खर्देयुः । खर्देः खर्देतम् खर्देत । खर्देयम् खर्देव खर्देम । **८. आशीर्लिङ्** – खर्द्यात् खर्द्यास्ताम् खर्द्यासुः । खर्द्याः खर्द्यास्तम् खर्द्यास्त । खर्द्यासम् खर्द्यास्व खर्द्यास्म । **९. लुङ्** – अखर्दीत् अखर्दिष्टाम् अखर्दिषुः । अखर्दीः अखर्दिष्टम् अखर्दिष्ट । अखर्दिषम् अखर्दिष्व अखर्दिष्म । **१०. लृङ्** – अखर्दिष्यत् अखर्दिष्यताम् अखर्दिष्यन् । अखर्दिष्यः अखर्दिष्यतम् अखर्दिष्यत । अखर्दिष्यम् अखर्दिष्याव अखर्दिष्याम ।

णिचि – खर्दयति – ते, **सनि** – चिखर्दिषति, **यकि** – खर्द्यते ।

६१. अति – बन्धने । सकर्म, सेट्, परस्मै । अत्र धनपालः – 'तान्तं द्रमिडाः पठन्ति, आर्यास्तु दान्तम्' इति । उभयमिति मैत्रेयस्वामिकाश्यपसम्मताकारादयः । 'बन्धनेऽन्तति, सातत्यगमनेऽतति, चिन्तयेत्' (श्लो.९४) इति देवः ।

१. लट् – अन्तति अन्ततः अन्तन्ति । अन्तसि अन्तथः अन्तथ । अन्तामि अन्तावः अन्तामः । **२. लिट्** – आनन्त आनन्ततुः आनन्तुः । आनन्तिथ आनन्तथुः आनन्त । आनन्त आनन्तिव आनन्तिम । **३. लुट्** – अन्तिता अन्तितारौ अन्तितारः । अन्तितासि अन्तितास्थः अन्तितास्थ । अन्तितास्मि अन्तितास्वः अन्तितास्मः । **४. लृट्** – अन्तिष्यति अन्तिष्यतः अन्तिष्यन्ति । अन्तिष्यसि अन्तिष्यथः अन्तिष्यथ । अन्तिष्यामि अन्तिष्यावः अन्तिष्यामः । **५. लोट्** – अन्ततु, अन्ततात् अन्तताम् अन्तन्तु । अन्त, अन्ततात् अन्ततम् अन्तत । अन्तानि अन्ताव अन्ताम । **६. लङ्** – आन्तत् आन्तताम् आन्तन् । आन्तः आन्ततम् आन्तत । आन्तम् आन्ताव आन्ताम । **७. विधिलिङ्** – अन्तेत् अन्तेताम् अन्तेयुः । अन्तेः अन्तेतम् अन्तेत । अन्तेयम् अन्तेव अन्तेम । **८. आशीर्लिङ्** – अन्त्यात् अन्त्यास्ताम् अन्त्यासुः । अन्त्याः अन्त्यास्तम् अन्त्यास्त । अन्त्यासम् अन्त्यास्व अन्त्यास्म । **९. लुङ्** – आन्तीत् आन्तिष्टाम् आन्तिषुः । आन्तीः आन्तिष्टम् आन्तिष्ट । आन्तिषम् आन्तिष्व आन्तिष्म । **१०. लृङ्** – आन्तिष्यत् आन्तिष्यताम् आन्तिष्यन् । आन्तिष्यः आन्तिष्यतम् आन्तिष्यत । आन्तिष्यम् आन्तिष्याव आन्दिष्याम ।

णिचि – अन्तयति – ते, **सनि** – अन्तितिषति, **यकि** – अन्त्यते ।

६२. अदि – बन्धने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – अन्दति अन्दतः अन्दन्ति । अन्दसि अन्दथः अन्दथ । अन्दामि अन्दावः अन्दामः । **२. लिट्** – आनन्द आनन्दतुः आनन्दुः । आनन्दिथ आनन्दथुः आनन्द । आनन्द आनन्दिव आनन्दिम । **३. लुट्** – अन्दिता अन्दितारौ अन्दितारः । अन्दितासि अन्दितास्थः अन्दितास्थ । अन्दितास्मि अन्दितास्वः अन्दितास्मः । **४. लृट्** – अन्दिष्यति अन्दिष्यतः अन्दिष्यन्ति । अन्दिष्यसि अन्दिष्यथः अन्दिष्यथ । अन्दिष्यामि अन्दिष्यावः अन्दिष्यामः । **५. लोट्** – अन्दतु, अन्दतात् अन्दताम् अन्दन्तु । अन्द, अन्दतात् अन्दतम् अन्दत । अन्दानि अन्दाव अन्दाम । **६. लङ्** – आन्दत् आन्दताम् आन्दन् । आन्दः आन्दतम् आन्दत । आन्दम् आन्दाव आन्दाम । **७. विधिलिङ्** – अन्देत् अन्देताम् अन्देयुः । अन्देः अन्देतम् अन्देत । अन्देयम् अन्देव अन्देम । **८. आशीर्लिङ्** – अन्द्यात् अन्द्यास्ताम् अन्द्यासुः । अन्द्याः अन्द्यास्तम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अन्द्यास्त । अन्द्यासम् अन्द्यास्व अन्द्यास्म । **९. लुङ्** – आन्दीत् आन्दिष्टाम् आन्दिषुः । आन्दीः आन्दिष्टम् आन्दिष्ट । आन्दिषम् आन्दिष्व आन्दिष्म । **१०. लृङ्** – आन्दिष्यत् आन्दिष्यताम् आन्दिष्यन् । आन्दिष्यः आन्दिष्यतम् आन्दिष्यत । आन्दिष्यम् आन्दिष्याव आन्दिष्याम ।

णिचि – अन्दयति – ते, **सनि** – अन्दिदिषति, **यकि** – अन्द्यते ।

६३. इदि – परमैश्वर्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै । परमैश्वर्ये = परमेश्वरक्रिया इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – इन्दति इन्दतः इन्दन्ति । इन्दसि इन्दथः इन्दथ । इन्दामि इन्दावः इन्दामः । **२. लिट्** – (i) इन्दाञ्चकार[1] इन्दाञ्चक्रतुः इन्दाञ्चक्रुः । इन्दाञ्चकर्थ इन्दाञ्चक्रथुः इन्दाञ्चक्र । इन्दाञ्चकार, इन्दाञ्चकर इन्दाञ्चकृव इन्दाञ्चकृम । (ii) इन्दामास इन्दामासतुः इन्दामासुः । इन्दामासिथ इन्दामासथुः इन्दामास । इन्दामास इन्दामासिव इन्दामासिम । (iii) इन्दाम्बभूव इन्दाम्बभूवतुः इन्दाम्बभूवुः । इन्दाम्बभूविथ इन्दाम्बभूवथुः इन्दाम्बभूव । इन्दाम्बभूव इन्दाम्बभूविव । **३. लुट्** – इन्दिता इन्दितारौ इन्दितारः । इन्दितासि इन्दितास्थः इन्दितास्थ । इन्दितास्मि इन्दितास्वः इन्दितास्मः । **४. लृट्** – इन्दिष्यति इन्दिष्यतः इन्दिष्यन्ति । इन्दिष्यसि इन्दिष्यथः इन्दिष्यथ । इन्दिष्यामि इन्दिष्यावः इन्दिष्यामः । **५. लोट्** – इन्दतु, इन्दतात् इन्दताम् इन्दन्तु । इन्द, इन्दतात् इन्दतम् इन्दत । इन्दानि इन्दाव इन्दाम । **६. लङ्** – ऐन्दत् ऐन्दताम् ऐन्दन् । ऐन्दः ऐन्दतम् ऐन्दत । ऐन्दम् ऐन्दाव ऐन्दाम । **७. विधिलिङ्** – इन्देत् इन्देताम् इन्देयुः । इन्देः इन्देतम् इन्देत । इन्देयम् इन्देव इन्तेम । **८. आशीर्लिङ्** – इन्द्यात् इन्द्यास्ताम् इन्द्यासुः । इन्द्याः इन्द्यास्तम् इन्द्यास्त । इन्द्यासम् इन्द्यास्व इन्त्यास्म । **९. लुङ्** – ऐन्दीत् ऐन्दिष्टाम् ऐन्दिषुः । ऐन्दीः ऐन्दिष्टम् ऐन्दिष्ट । ऐन्दिषम् ऐन्दिष्व ऐन्दिष्म । **१०. लृङ्** – ऐन्दिष्यत् ऐन्दिष्यताम् ऐन्दिष्यन् । ऐन्दिष्यः ऐन्दिष्यतम् ऐन्दिष्यत । ऐन्दिष्यम् ऐन्दिष्याव ऐन्दिष्याम ।

णिचि – इन्दयति – ते, **सनि** – इन्दिदिषति, **यकि** – इन्द्यते ।

१. 'इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः' इति अम् ।

६४. बिदि – अवयवे । अकर्म, सेट्, परस्मै । बशादिः । 'अवयवे – एकदेशगतक्रियायाम्' इति क्षीरस्वामी । 'भिदि' इति सम्मताकारः ।

१. लट् – बिन्दति बिन्दतः बिन्दन्ति । बिन्दसि बिन्दथः बिन्दथ । बिन्दामि बिन्दावः बिन्दामः । **२. लिट्** – बिबिन्द बिबिन्दतुः बिबिन्दुः । बिबिन्दिथ बिबिन्दथुः बिबिन्द । बिबिन्द बिबिन्दिव बिबिन्दिम । **३. लुट्** – बिन्दिता बिन्दितारौ बिन्दितारः । बिन्दितासि बिन्दितास्थः बिन्दितास्थ । बिन्दितास्मि बिन्दितास्वः बिन्दितास्मः । **४. लृट्** – बिन्दिष्यति बिन्दिष्यतः बिन्दिष्यन्ति । बिन्दिष्यसि बिन्दिष्यथः बिन्दिष्यथ । बिन्दिष्यामि बिन्दिष्यावः बिन्दिष्यामः । **५. लोट्** – बिन्दतु, बिन्दतात् बिन्दताम् बिन्दन्तु । बिन्द, बिन्दतात् बिन्दतम् बिन्दत । बिन्दानि बिन्दाव बिन्दाम । **६. लङ्** – अबिन्दत् अबिन्दताम् अबिन्दन् । अबिन्दः अबिन्दतम् अबिन्दत । अबिन्दम् अबिन्दाव अबिन्दाम । **७. विधिलिङ्** – बिन्देत् बिन्देताम् बिन्देयुः । बिन्देः बिन्देतम् बिन्देत । बिन्देयम् बिन्देव बिन्तेम । **८. आशीर्लिङ्** – बिन्द्यात् बिन्द्यास्ताम् बिन्द्यासुः । बिन्द्याः बिन्द्यास्तम् बिन्द्यास्त । बिन्द्यासम् बिन्द्यास्व बिन्त्यास्म । **९. लुङ्** – अबिन्दीत् अबिन्दिष्टाम् अबिन्दिषुः । अबिन्दीः अबिन्दिष्टम् अबिन्दिष्ट । अबिन्दिषम् अबिन्दिष्व अबिन्दिष्म । **१०. लृङ्** – अबिन्दिष्यत् अबिन्दिष्यताम् अबिन्दिष्यन् । अबिन्दिष्यः अबिन्दिष्यतम् अबिन्दिष्यत । अबिन्दिष्यम् अबिन्दिष्याव अबिन्दिष्याम ।

णिचि – बिन्दयति – ते, **सनि** – बिबिन्दिषति, **यकि** – बिन्द्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

६५. गडि - वदनैकदेशे । अकर्म, सेट्, परस्मै । वदनैकदेशे = वदनैकदेशक्रियायाम् इत्यर्थः । टवर्गीयान्तेषु अस्य पाठः उपलभ्यते । (दृश्यताम् - ३६१) टिप्पणी तत्रैव द्रष्टव्या । 'अन्तत्यादयः पञ्चैते न तिङ्विषयाः इति काश्यपः । अन्ये तु तिङमपि इच्छन्ति' इति कौमुदी ।

१. लट् - गण्डति गण्डतः गण्डन्ति । गण्डसि गण्डथः गण्डथ । गण्डामि गण्डावः गण्डामः । **२. लिट्** - जगण्ड जगण्डतुः जगण्डुः । जगण्डिथ जगण्डथुः जगण्ड । जगण्ड जगण्डिव जगण्डिम । **३. लुट्** - गण्डिता गण्डितारौ गण्डितारः । गण्डितासि गण्डितास्थः गण्डितास्थ । गण्डितास्मि गण्डितास्वः गण्डितास्मः । **४. लृट्** - गण्डिष्यति गण्डिष्यतः गण्डिष्यन्ति । गण्डिष्यसि गण्डिष्यथः गण्डिष्यथ । गण्डिष्यामि गण्डिष्यावः गण्डिष्यामः । **५. लोट्** - गण्डतु, गण्डतात् गण्डताम् गण्डन्तु । गण्ड, गण्डतात् गण्डतम् गण्डत । गण्डानि गण्डाव गण्डाम । **६. लङ्** - अगण्डत् अगण्डताम् अगण्डन् । अगण्डः अगण्डतम् अगण्डत । अगण्डम् अगण्डाव अगण्डाम । **७. विधिलिङ्** - गण्डेत् गण्डेताम् गण्डेयुः । गण्डेः गण्डेतम् गण्डेत । गण्डेयम् गण्डेव गण्डेम । **८. आशीर्लिङ्** - गण्ड्यात् गण्ड्यास्ताम् गण्ड्यासुः । गण्ड्याः गण्ड्यास्तम् गण्ड्यास्त । गण्ड्यासम् गण्ड्यास्व गण्ड्यास्म । **९. लुङ्** - अगण्डीत् अगण्डिष्टाम् अगण्डिषुः । अगण्डीः अगण्डिष्टम् अगण्डिष्ट । अगण्डिषम् अगण्डिष्व अगण्डिष्म । **१०. लृङ्** - अगण्डिष्यत् अगण्डिष्यताम् अगण्डिष्यन् । अगण्डिष्यः अगण्डिष्यतम् अगण्डिष्यत । अगण्डिष्यम् अगण्डिष्याव अगण्डिष्याम ।

णिचि - गण्डयति - ते, **सनि** - जिगण्डिषति, **यकि** - गण्ड्यते ।

६६. णिदि - कुत्सायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'कुत्सायां सन्निकर्षे वा कुत्सामात्रे तु निन्दति' (श्लो. ११४) इति देवः ।

१. लट् - निन्दति निन्दतः निन्दन्ति । निन्दसि निन्दथः निन्दथ । निन्दामि निन्दावः निन्दामः । **२. लिट्** - निनिन्द निनिन्दतुः निनिन्दुः । निनिन्दिथ निनिन्दथुः निनिन्द । निनिन्द निनिन्दिव निनिन्दिम । **३. लुट्** - निन्दिता निन्दितारौ निन्दितारः । निन्दितासि निन्दितास्थः निन्दितास्थ । निन्दितास्मि निन्दितास्वः निन्दितास्मः । **४. लृट्** - निन्दिष्यति निन्दिष्यतः निन्दिष्यन्ति । निन्दिष्यसि निन्दिष्यथः निन्दिष्यथ । निन्दिष्यामि निन्दिष्यावः निन्दिष्यामः । **५. लोट्** - निन्दतु, निन्दतात् निन्दताम् निन्दन्तु । निन्द, निन्दतात् निन्दतम् निन्दत । निन्दानि निन्दाव निन्दाम । **६. लङ्** - अनिन्दत् अनिन्दताम् अनिन्दन् । अनिन्दः अनिन्दतम् अनिन्दत । अनिन्दम् अनिन्दाव अनिन्दाम । **७. विधिलिङ्** - निन्देत् निन्देताम् निन्देयुः । निन्देः निन्देतम् निन्देत । निन्देयम् निन्देव निन्तेम । **८. आशीर्लिङ्** - निन्द्यात् निन्द्यास्ताम् निन्द्यासुः । निन्द्याः निन्द्यास्तम् निन्द्यास्त । निन्द्यासम् निन्द्यास्व निन्द्यास्म । **९. लुङ्** - अनिन्दीत् अनिन्दिष्टाम् अनिन्दिषुः । अनिन्दीः अनिन्दिष्टम् अनिन्दिष्ट । अनिन्दिषम् अनिन्दिष्व अनिन्दिष्म । **१०. लृङ्** - अनिन्दिष्यत् अनिन्दिष्यताम् अनिन्दिष्यन् । अनिन्दिष्यः अनिन्दिष्यतम् अनिन्दिष्यत । अनिन्दिष्यम् अनिन्दिष्याव अनिन्दिष्याम ।

णिचि - निन्दयति - ते, **सनि** - निनिन्दिषति, **यकि** - निन्द्यते ।

६७. (टु) नदि - समृद्धौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । समृद्धिः प्रजापश्वादिसम्पत्तिः ।

१. लट् - नन्दति नन्दतः नन्दन्ति । नन्दसि नन्दथः नन्दथ । नन्दामि नन्दावः नन्दामः । **२. लिट्** - ननन्द ननन्दतुः ननन्दुः । ननन्दिथ ननन्दथुः ननन्द । ननन्द ननन्दिव ननन्दिम । **३. लुट्** - नन्दिता नन्दितारौ नन्दितारः । नन्दितासि नन्दितास्थः नन्दितास्थ । नन्दितास्मि नन्दितास्वः नन्दितास्मः । **४. लृट्** - नन्दिष्यति नन्दिष्यतः नन्दिष्यन्ति । नन्दिष्यसि नन्दिष्यथः नन्दिष्यथ । नन्दिष्यामि नन्दिष्यावः नन्दिष्यामः । **५. लोट्** - नन्दतु, नन्दतात् नन्दताम् नन्दन्तु । नन्द, नन्दतात् नन्दतम् नन्दत । नन्दानि नन्दाव नन्दाम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

६. लङ् – अनन्दत् अनन्दताम् अनन्दन् । अनन्दः अनन्दतम् अनन्दत । अनन्दम् अनन्दाव अनन्दाम । **७. विधिलिङ्** – नन्देत् नन्देताम् नन्देयुः । नन्देः नन्देतम् नन्देत । नन्देयम् नन्देव नन्तेम । **८. आशीर्लिङ्** नन्द्यात् नन्द्यास्ताम् नन्द्यासुः । नन्द्याः नन्द्यास्तम् नन्द्यास्त । नन्द्यासम् नन्द्यास्व नन्द्यास्म । **९. लुङ्** – अनन्दीत् अनन्दिष्टाम् अनन्दिषुः । अनन्दीः अनन्दिष्टम् अनन्दिष्ट । अनन्दिषम् अनन्दिष्व अनन्दिष्म । **१०. लृङ्** – अनन्दिष्यत् अनन्दिष्यताम् अनन्दिष्यन् । अनन्दिष्यः अनन्दिष्यतम् अनन्दिष्यत । अनन्दिष्यम् अनन्दिष्याव अनन्दिष्याम ।

णिचि – नन्दयति – ते, **सनि** – निनन्दिषति, **यकि** – नन्द्यते ।

६८. चदि – आह्लादने दीप्तौ च । सकर्म, सेट्, परस्मै । आह्लादने सकर्मकः । दीप्तौ अकर्मकः ।

१. लट् – चन्दति चन्दतः चन्दन्ति । चन्दसि चन्दथः चन्दथ । चन्दामि चन्दावः चन्दामः । **२. लिट्** – चचन्द चचन्दतुः चचन्दुः । चचन्दिथ चचन्दथुः चचन्द । चचन्द चचन्दिव चचन्दिम । **३. लुट्** – चन्दिता चन्दितारौ चन्दितारः । चन्दितासि चन्दितास्थः चन्दितास्थ । चन्दितास्मि चन्दितास्वः चन्दितास्मः । **४. लृट्** – चन्दिष्यति चन्दिष्यतः चन्दिष्यन्ति । चन्दिष्यसि चन्दिष्यथः चन्दिष्यथ । चन्दिष्यामि चन्दिष्यावः चन्दिष्यामः । **५. लोट्** – चन्दतु, चन्दतात् चन्दताम् चन्दन्तु । चन्द, चन्दतात् चन्दतम् चन्दत । चन्दानि चन्दाव चन्दाम । **६. लङ्** – अचन्दत् अचन्दताम् अचन्दन् । अचन्दः अचन्दतम् अचन्दत । अचन्दम् अचन्दाव अचन्दाम । **७. विधिलिङ्** – चन्देत् चन्देताम् चन्देयुः । चन्देः चन्देतम् चन्देत । चन्देयम् चन्देव चन्तेम । **८. आशीर्लिङ्** – चन्द्यात् चन्द्यास्ताम् चन्द्यासुः । चन्द्याः चन्द्यास्तम् चन्द्यास्त । चन्द्यासम् चन्द्यास्व चन्द्यास्म । **९. लुङ्** – अचन्दीत् अचन्दिष्टाम् अचन्दिषुः । अचन्दीः अचन्दिष्टम् अचन्दिष्ट । अचन्दिषम् अचन्दिष्व अचन्दिष्म । **१०. लृङ्** – अचन्दिष्यत् अचन्दिष्यताम् अचन्दिष्यन् । अचन्दिष्यः अचन्दिष्यतम् अचन्दिष्यत । अचन्दिष्यम् अचन्दिष्याव अचन्दिष्याम ।

णिचि – चन्दयति – ते, **सनि** – चिचन्दिषति, **यकि** – चन्द्यते ।

६९. त्रदि – चेष्टायाम् । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – त्रन्दति त्रन्दतः त्रन्दन्ति । त्रन्दसि त्रन्दथः त्रन्दथ । त्रन्दामि त्रन्दावः त्रन्दामः । **२. लिट्** – तत्रन्द तत्रन्दतुः तत्रन्दुः । तत्रन्दिथ तत्रन्दथुः तत्रन्द । तत्रन्द तत्रन्दिव तत्रन्दिम । **३. लुट्** – त्रन्दिता त्रन्दितारौ त्रन्दितारः । त्रन्दितासि त्रन्दितास्थः त्रन्दितास्थ । त्रन्दितास्मि त्रन्दितास्वः त्रन्दितास्मः । **४. लृट्** – त्रन्दिष्यति त्रन्दिष्यतः त्रन्दिष्यन्ति । त्रन्दिष्यसि त्रन्दिष्यथः त्रन्दिष्यथ । त्रन्दिष्यामि त्रन्दिष्यावः त्रन्दिष्यामः । **५. लोट्** – त्रन्दतु, त्रन्दतात् त्रन्दताम् त्रन्दन्तु । त्रन्द, त्रन्दतात् त्रन्दतम् त्रन्दत । त्रन्दानि त्रन्दाव त्रन्दाम । **६. लङ्** – अत्रन्दत् अत्रन्दताम् अत्रन्दन् । अत्रन्दः अत्रन्दतम् अत्रन्दत । अत्रन्दम् अत्रन्दाव अत्रन्दाम । **७. विधिलिङ्** – त्रन्देत् त्रन्देताम् त्रन्देयुः । त्रन्देः त्रन्देतम् त्रन्देत । त्रन्देयम् त्रन्देव त्रन्तेम । **८. आशीर्लिङ्** – त्रन्द्यात् त्रन्द्यास्ताम् त्रन्द्यासुः । त्रन्द्याः त्रन्द्यास्तम् त्रन्द्यास्त । त्रन्द्यासम् त्रन्द्यास्व त्रन्त्यास्म । **९. लुङ्** – अत्रन्दीत् अत्रन्दिष्टाम् अत्रन्दिषुः । अत्रन्दीः अत्रन्दिष्टम् अत्रन्दिष्ट । अत्रन्दिषम् अत्रन्दिष्व अत्रन्दिष्म । **१०. लृङ्** – अत्रन्दिष्यत् अत्रन्दिष्यताम् अत्रन्दिष्यन् । अत्रन्दिष्यः अत्रन्दिष्यतम् अत्रन्दिष्यत । अत्रन्दिष्यम् अत्रन्दिष्याव अत्रन्दिष्याम ।

णिचि – त्रन्दयति – ते, **सनि** – तित्रन्दिषति, **यकि** – त्रन्द्यते ।

७०. कदि – आह्वाने रोदने च । सकर्म, सेट्, परस्मै । आह्वाने सकर्मकः, अन्यत्र अकर्मकः । 'आह्वाने रोदने क्रन्देः कन्देः क्रन्दति कन्दति । वैक्लव्ये तु तयोर्धात्वोः क्रन्दते कन्दते मितोः' (श्लो.१०५) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(घटादिपाठः धा.सं. - ७७२ इत्यत्र ।)

१. लट् - कन्दति कन्दतः कन्दन्ति । कन्दसि कन्दथः कन्दथ । कन्दामि कन्दावः कन्दामः । **२. लिट्** - चकन्द चकन्दतुः चकन्दुः । चकन्दिथ चकन्दथुः चकन्द । चकन्द चकन्दिव चकन्दिम । **३. लुट्** - कन्दिता कन्दितारौ कन्दितारः । कन्दितासि कन्दितास्थः कन्दितास्थ । कन्दितास्मि कन्दितास्वः कन्दितास्मः । **४. लृट्** - कन्दिष्यति कन्दिष्यतः कन्दिष्यन्ति । कन्दिष्यसि कन्दिष्यथः कन्दिष्यथ । कन्दिष्यामि कन्दिष्यावः कन्दिष्यामः । **५. लोट्** - कन्दतु, कन्दतात् कन्दताम् कन्दन्तु । कन्द, कन्दतात् कन्दतम् कन्दत । कन्दानि कन्दाव कन्दाम । **६. लङ्** - अकन्दत् अकन्दताम् अकन्दन् । अकन्दः अकन्दतम् अकन्दत । अकन्दम् अकन्दाव अकन्दाम । **७. विधिलिङ्** - कन्देत् कन्देताम् कन्देयुः । कन्देः कन्देतम् कन्देत । कन्देयम् कन्देव कन्देम । **८. आशीर्लिङ्** - कन्द्यात् कन्द्यास्ताम् कन्द्यासुः । कन्द्याः कन्द्यास्तम् कन्द्यास्त । कन्द्यासम् कन्द्यास्व कन्द्यास्म । **९. लुङ्** - अकन्दीत् अकन्दिष्टाम् अकन्दिषुः । अकन्दीः अकन्दिष्टम् अकन्दिष्ट । अकन्दिषम् अकन्दिष्व अकन्दिष्म । **१०. लृङ्** - अकन्दिष्यत् अकन्दिष्यताम् अकन्दिष्यन् । अकन्दिष्यः अकन्दिष्यतम् अकन्दिष्यत । अकन्दिष्यम् अकन्दिष्याव अकन्दिष्याम ।

णिचि - कन्दयति - ते, **सनि** - चिकन्दिषति, **यकि** - कन्द्यते

७१. क्रदि - आह्वाने रोदने च । सकर्म, सेट्, परस्मै । अर्थविशेषे घटादिः । षित् । (धातुसङ्ख्या ७७३ अवलोक्यताम् ।) 'आह्वाने सकर्मकः, रोदनेऽकर्मकः । 'रक्षणे च' इत्येके । 'आह्वाने रोदने क्रन्देः कन्देः क्रन्दति कन्दति । वैक्लव्ये तु तयोर्धात्वोः क्रन्दते कन्दते मितोः । मित्त्वार्थपाठसामर्थ्यात् तयोर्दीर्घविकल्पनम् । भवेत् चिण्णमुलोस्तस्मात् अक्रान्द्यक्रन्दि सिद्ध्यतः' (श्लो.१०५-१०६) इति देवः ।

१. लट् - क्रन्दति क्रन्दतः क्रन्दन्ति । क्रन्दसि क्रन्दथः क्रन्दथ । क्रन्दामि क्रन्दावः क्रन्दामः । **२. लिट्** - चक्रन्द चक्रन्दतुः चक्रन्दुः । चक्रन्दिथ चक्रन्दथुः चक्रन्द । चक्रन्द चक्रन्दिव चक्रन्दिम । **३. लुट्** - क्रन्दिता क्रन्दितारौ क्रन्दितारः । क्रन्दितासि क्रन्दितास्थः क्रन्दितास्थ । क्रन्दितास्मि क्रन्दितास्वः क्रन्दितास्मः । **४. लृट्** - क्रन्दिष्यति क्रन्दिष्यतः क्रन्दिष्यन्ति । क्रन्दिष्यसि क्रन्दिष्यथः क्रन्दिष्यथ । क्रन्दिष्यामि क्रन्दिष्यावः क्रन्दिष्यामः । **५. लोट्** - क्रन्दतु, क्रन्दतात् क्रन्दताम् क्रन्दन्तु । क्रन्द, क्रन्दतात् क्रन्दतम् क्रन्दत । क्रन्दानि क्रन्दाव क्रन्दाम । **६. लङ्** - अक्रन्दत् अक्रन्दताम् अक्रन्दन् । अक्रन्दः अक्रन्दतम् अक्रन्दत । अक्रन्दम् अक्रन्दाव अक्रन्दाम । **७. विधिलिङ्** - क्रन्देत् क्रन्देताम् क्रन्देयुः । क्रन्देः क्रन्देतम् क्रन्देत । क्रन्देयम् क्रन्देव क्रन्देम । **८. आशीर्लिङ्** - क्रन्द्यात् क्रन्द्यास्ताम् क्रन्द्यासुः । क्रन्द्याः क्रन्द्यास्तम् क्रन्द्यास्त । क्रन्द्यासम् क्रन्द्यास्व क्रन्द्यास्म । **९. लुङ्** - अक्रन्दीत् अक्रन्दिष्टाम् अक्रन्दिषुः । अक्रन्दीः अक्रन्दिष्टम् अक्रन्दिष्ट । अक्रन्दिषम् अक्रन्दिष्व अक्रन्दिष्म । **१०. लृङ्** - अक्रन्दिष्यत् अक्रन्दिष्यताम् अक्रन्दिष्यन् । अक्रन्दिष्यः अक्रन्दिष्यतम् अक्रन्दिष्यत । अक्रन्दिष्यम् अक्रन्दिष्याव अक्रन्दिष्याम ।

णिचि - क्रन्दयति[१] - ते, **सनि** - चिक्रन्दिषति, **यकि** - क्रन्द्यते ।

१. अर्थविशेषे घटादिः । घटादित्वे अपि रूपम् एतदेव । (मित्त्वप्रयोजनं तु णिजन्तात् णमुलि ।)

७२. क्लदि - आह्वाने रोदने च । सकर्म, सेट्, परस्मै । आह्वाने सकर्मकः । अन्यत्र अकर्मकः । अस्यैव वैक्लव्येऽर्थे घटादिपाठः षित्त्वं च । आत्मनेपदं च घटादिपठितस्य । (धा.सं. ७७४ दृश्यताम्)

१. लट् - क्लन्दति क्लन्दतः क्लन्दन्ति । क्लन्दसि क्लन्दथः क्लन्दथ । क्लन्दामि क्लन्दावः क्लन्दामः । **२. लिट्** - चक्लन्द चक्लन्दतुः चक्लन्दुः । चक्लन्दिथ चक्लन्दथुः चक्लन्द । चक्लन्द

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चक्लन्दिव चक्लन्दिम । **३. लुट्** – क्लन्दिता क्लन्दितारौ क्लन्दितारः । क्लन्दितासि क्लन्दितास्थः क्लन्दितास्थ । क्लन्दितास्मि क्लन्दितास्वः क्लन्दितास्मः । **४. लृट्** – क्लन्दिष्यति क्लन्दिष्यतः क्लन्दिष्यन्ति । क्लन्दिष्यसि क्लन्दिष्यथः क्लन्दिष्यथ । क्लन्दिष्यामि क्लन्दिष्यावः क्लन्दिष्यामः । **५. लोट्** – क्लन्दतु, क्लन्दतात् क्लन्दताम् क्लन्दन्तु । क्लन्द, क्लन्दतात् क्लन्दतम् क्लन्दत । क्लन्दानि क्लन्दाव क्लन्दाम । **६. लङ्** – अक्लन्दत् अक्लन्दताम् अक्लन्दन् । अक्लन्दः अक्लन्दतम् अक्लन्दत । अक्लन्दम् अक्लन्दाव अक्लन्दाम । **७. विधिलिङ्** – क्लन्देत् क्लन्देताम् क्लन्देयुः । क्लन्देः क्लन्देतम् क्लन्देत । क्लन्देयम् क्लन्देव क्लन्देम । **८. आशीर्लिङ्** – क्लन्द्यात् क्लन्द्यास्ताम् क्लन्द्यासुः । क्लन्द्याः क्लन्द्यास्तम् क्लन्द्यास्त । क्लन्द्यासम् क्लन्द्यास्व क्लन्द्यास्म । **९. लुङ्** – अक्लन्दीत् अक्लन्दिष्टाम् अक्लन्दिषुः । अक्लन्दीः अक्लन्दिष्टम् अक्लन्दिष्ट । अक्लन्दिषम् अक्लन्दिष्व अक्लन्दिष्म । **१०. लृङ्** – अक्लन्दिष्यत् अक्लन्दिष्यताम् अक्लन्दिष्यन् । अक्लन्दिष्यः अक्लन्दिष्यतम् अक्लन्दिष्यत । अक्लन्दिष्यम् अक्लन्दिष्याव अक्लन्दिष्याम ।

णिचि – क्लन्दयति[१] – ते, **सनि** – चिक्लन्दिषति, **यकि** – क्लन्द्यते ।

१. वैक्लव्येऽर्थे घटादिपाठः षित्त्वं च । आत्मनेपदं च घटादिपठितस्य । (धा.सं. ७७४ दृश्यताम्)

७३. क्लिदि – परिदेवने[१] । सकर्म, सेट्, परस्मै । (आ.प.पाठः धा.सं. १५ इत्यत्र ।) (आ.प.पाठः धा.सं. १५ इत्यत्र ।) 'क्लिन्दते क्लिन्दतीत्येवम् इदितः परिदेवने । क्लिद्यतीत्यार्द्रभावेऽर्थे क्लिदेः श्यन्यूदितो भवेत्' (श्लो. १०२) इति देवः ।

१. लट् – क्लिन्दति क्लिन्दतः क्लिन्दन्ति । क्लिन्दसि क्लिन्दथः क्लिन्दथ । क्लिन्दामि क्लिन्दावः क्लिन्दामः । **२. लिट्** – चिक्लिन्द चिक्लिन्दतुः चिक्लिन्दुः । चिक्लिन्दिथ चिक्लिन्दथुः चिक्लिन्द । चिक्लिन्द चिक्लिन्दिव चिक्लिन्दिम । **३. लुट्** – क्लिन्दिता क्लिन्दितारौ क्लिन्दितारः । क्लिन्दितासि क्लिन्दितास्थः क्लिन्दितास्थ । क्लिन्दितास्मि क्लिन्दितास्वः क्लिन्दितास्मः । **४. लृट्** – क्लिन्दिष्यति क्लिन्दिष्यतः क्लिन्दिष्यन्ति । क्लिन्दिष्यसि क्लिन्दिष्यथः क्लिन्दिष्यथ । क्लिन्दिष्यामि क्लिन्दिष्यावः क्लिन्दिष्यामः । **५. लोट्** – क्लिन्दतु, क्लिन्दतात् क्लिन्दताम् क्लिन्दन्तु । क्लिन्द, क्लिन्दतात् क्लिन्दतम् क्लिन्दत । क्लिन्दानि क्लिन्दाव क्लिन्दाम । **६. लङ्** – अक्लिन्दत् अक्लिन्दताम् अक्लिन्दन् । अक्लिन्दः अक्लिन्दतम् अक्लिन्दत । अक्लिन्दम् अक्लिन्दाव अक्लिन्दाम । **७. विधिलिङ्** – क्लिन्देत् क्लिन्देताम् क्लिन्देयुः । क्लिन्देः क्लिन्देतम् क्लिन्देत । क्लिन्देयम् क्लिन्देव क्लिन्तेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्लिन्द्यात् क्लिन्द्यास्ताम् क्लिन्द्यासुः । क्लिन्द्याः क्लिन्द्यास्तम् क्लिन्द्यास्त । क्लिन्द्यासम् क्लिन्द्यास्व क्लिन्त्यास्म । **९. लुङ्** – अक्लिन्दीत् अक्लिन्दिष्टाम् अक्लिन्दिषुः । अक्लिन्दीः अक्लिन्दिष्टम् अक्लिन्दिष्ट । अक्लिन्दिषम् अक्लिन्दिष्व अक्लिन्दिष्म । **१०. लृङ्** – अक्लिन्दिष्यत् अक्लिन्दिष्यताम् अक्लिन्दिष्यन् । अक्लिन्दिष्यः अक्लिन्दिष्यतम् अक्लिन्दिष्यत । अक्लिन्दिष्यम् अक्लिन्दिष्याव अक्लिन्दिष्याम ।

णिचि – क्लिन्दयति – ते, **सनि** – चिक्लिन्दिषति, **यकि** – क्लिन्द्यते ।

१. अस्मिन् एव गणे परिदेवनार्थे पुनः पाठः आत्मगामिन्यपि क्रियाफले परस्मैपदार्थः इति ज्ञायते । अन्यथा स्वरितेत्त्वेन एकत्रैव पाठं कुर्यात् आचार्यः ।

७४. शुन्ध – शुद्धौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । शुन्धति = शुचीभवति इत्यर्थः । 'शुन्धयेत् शुन्धते शुन्धेद्यौ वा णौ शौचकर्मणि । शुद्धौ शुन्धति भूवादेः... ।' (श्लो.११७) इति देवः । 'शुन्धन्ते...' (काण्वब्रा.१.२.३.७) इति आत्मनेपदे अपि दृश्यते ।

१. लट् – शुन्धति शुन्धतः शुन्धन्ति । शुन्धसि शुन्धथः शुन्धथ । शुन्धामि शुन्धावः शुन्धामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. लिट् – शुशुन्ध शुशुन्धतुः शुशुन्धुः । शुशुन्दिथ शुशुन्धथुः शुशुन्ध । शुशुन्ध शुशुन्धिव शुशुन्धिम । **३. लुट्** – शुन्धिता शुन्धितारौ शुन्धितारः । शुन्धितासि शुन्धितास्थः शुन्धितास्थ । शुन्धितास्मि शुन्धितास्वः शुन्धितास्मः । **४. लृट्** – शुन्धिष्यति शुन्धिष्यतः शुन्धिष्यन्ति । शुन्धिष्यसि शुन्धिष्यथः शुन्धिष्यथ । शुन्धिष्यामि शुन्धिष्यावः शुन्धिष्यामः । **५. लोट्** – शुन्धतु, शुन्धतात् शुन्धताम् शुन्धन्तु । शुन्ध, शुन्धतात् शुन्धतम् शुन्धत । शुन्धानि शुन्धाव शुन्धाम । **६. लङ्** – अशुन्धत् अशुन्धताम् अशुन्धन् । अशुन्धः अशुन्धतम् अशुन्धत । अशुन्धम् अशुन्धाव अशुन्धाम । **७. विधिलिङ्** – शुन्धेत् शुन्धेताम् शुन्धेयुः । शुन्धेः शुन्धेतम् शुन्धेत । शुन्धेयम् शुन्धेव शुन्धेम । **८. आशीर्लिङ्** – शुध्यात्[1] शुध्यास्ताम् शुध्यासुः । शुध्याः शुध्यास्तम् शुध्यास्त । शुध्यासम् शुध्यास्व शुध्यास्म । **९. लुङ्** – अशुन्धीत् अशुन्धिष्टाम् अशुन्धिषुः । अशुन्धीः अशुन्धिष्टम् अशुन्धिष्ट । अशुन्धिषम् अशुन्धिष्व अशुन्धिष्म । **१०. लृङ्** – अशुन्धिष्यत् अशुन्धिष्यताम् अशुन्धिष्यन् । अशुन्धिष्यः अशुन्धिष्यतम् अशुन्धिष्यत । अशुन्धिष्यम् अशुन्धिष्याव अशुन्धिष्याम ।

णिचि – शुन्धयति – ते, **सनि** – शुशुन्धिषति, **यकि** – शुध्यते[1] ।

१. 'अनिदितां हल उपधायाः क्ङिति' इति नलोपः ।

७५. शीकृ[1] – सेचने । सकर्म, सेट्, आत्मने । तालव्यादिः । गत्यर्थकोऽपि कश्चित् शीकृधातुः क्षीरस्वामिना भ्वादिषु पठितः । 'सीकृ' इति धनपाल-काश्यपौ । पुरुषकारस्तु तन्न मृष्यति । अयम् अनृदित् इति केचित् ।

१. लट् – शीकते (सीकते[2]) शीकेते शीकन्ते । शीकसे शीकेथे शीकध्वे । शीके शीकावहे शीकामहे । **२. लिट्** – शिशीके शिशीकाते शिशीकिरे । शिशीकिषे शिशीकाथे शिशीकिध्वे । शिशीके शिशीकिवहे शिशीकिमहे । **३. लुट्** – शीकिता शीकितारौ शीकितारः । शीकितासे शीकितासाथे शीकिताध्वे । शीकिताहे शीकितास्वहे शीकितास्महे । **४. लृट्** – शीकिष्यते शीकिष्येते शीकिष्यन्ते । शीकिष्यसे शीकिष्येथे शीकिष्यध्वे । शीकिष्ये शीकिष्यावहे शीकिष्यामहे । **५. लोट्** – शीकताम् शीकेताम् शीकन्ताम् । शीकस्व शीकेथाम् शीकध्वम् । शीकै शीकावहै शीकामहै । **६. लङ्** – अशीकत अशीकेताम् अशीकन्त । अशीकथाः अशीकेथाम् अशीकध्वम् । अशीके अशीकावहि अशीकामहि । **७. विधिलिङ्** – शीकेत शीकेयाताम् शीकेरन् । शीकेथाः शीकेयाथाम् शीकेध्वम् । शीकेय शीकेवहि शीकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शीकिषीष्ट शीकिषीयास्ताम् शीकिषीरन् । शीकिषीष्ठाः शीकिषीयास्थाम् शीकिषीध्वम्/ढ्वम् । शीकिषीय शीकिषीवहि शीकिषीमहि । **९. लुङ्** – अशीकिष्ट अशीकिषाताम् अशीकिषत । अशीकिष्ठाः अशीकिषाथाम् अशीकिध्वम्/ढ्वम् । अशीकिषि अशीकिष्वहि अशीकिष्महि । **१०. लृङ्** – अशीकिष्यत अशीकिष्येताम् अशीकिष्यन्त । अशीकिष्यथाः अशीकिष्येथाम् अशीकिष्यध्वम् । अशीकिष्ये अशीकिष्यावहि अशीकिष्यामहि ।

णिचि – शीकयति – ते, **सनि** – शिशीकिषते, **यकि** – शीक्यते ।

१. 'प्रथमं माङ्गलिकमेधतिं पठित्वा तदनुरोधेन तवर्गीयान्तान् आत्मनेपदिनः परस्मैपदिनश्च पठित्वा मातृकाक्रमेण कवर्गीयान्ताः इतः आरभ्यन्ते' इति बालमनोरमा ।

२. सीकते इति पाठान्तरम् । एवम् अग्रे अपि ।

७६. लोकृ – दर्शने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'दर्शने लोकते लोकेर्भाषार्थे णौ तु लोकयेत्' (श्लो. ४०) इति देवः ।

१. लट् – लोकते लोकेते लोकन्ते । लोकसे लोकेथे लोकध्वे । लोके लोकावहे लोकामहे । **२. लिट्** – लुलोके लुलोकाते लुलोकिरे । लुलोकिषे लुलोकाथे लुलोकिध्वे । लुलोके लुलोकिवहे लुलोकिमहे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३. लुट् – लोकिता लोकितारौ लोकितारः । लोकितासे लोकितासाथे लोकिताध्वे । लोकिताहे लोकितास्वहे लोकितास्महे । **४. लृट्** – लोकिष्यते लोकिष्येते लोकिष्यन्ते । लोकिष्यसे लोकिष्येथे लोकिष्यध्वे । लोकिष्ये लोकिष्यावहे लोकिष्यामहे । **५. लोट्** – लोकताम् लोकेताम् लोकन्ताम् । लोकस्व लोकेथाम् लोकध्वम् । लोकै लोकावहै लोकामहै । **६. लङ्** – अलोकत अलोकेताम् अलोकन्त । अलोकथाः अलोकेथाम् अलोकध्वम् । अलोके अलोकावहि अलोकामहि । **७. विधिलिङ्** – लोकेत लोकेयाताम् लोकेरन् । लोकेथाः लोकेयाथाम् लोकेध्वम् । लोकेय लोकेवहि लोकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – लोकिषीष्ट लोकिषीयास्ताम् लोकिषीरन् । लोकिषीष्ठाः लोकिषीयास्थाम् लोकिषीध्वम्/ढ्वम् । लोकिषीय लोकिषीवहि लोकिषीमहि । **९. लुङ्** – अलोकिष्ट अलोकिषाताम् अलोकिषत । अलोकिष्ठाः अलोकिषाथाम् अलोकिध्वम्/ढ्वम् । अलोकिषि अलोकिष्वहि अलोकिष्महि । **१०. लृङ्** – अलोकिष्यत अलोकिष्येताम् अलोकिष्यन्त । अलोकिष्यथाः अलोकिष्येथाम् अलोकिष्यध्वम् । अलोकिष्ये अलोकिष्यावहि अलोकिष्यामहि ।

णिचि – लोकयति – ते, **सनि** – लुलोकिषते, **यकि** – लोक्यते ।

७७. श्लोकृ – सङ्घाते । सकर्म[1], सेट्, आत्मने । 'सङ्घातः = ग्रन्थः' इति सायणः । 'सङ्घाते वर्जने सर्जने' इति वोपदेवः । 'सङ्घाते – संहनने, संहन्यमाने च' इति क्षीरस्वामी । 'सङ्घातो ग्रन्थः । स चेह ग्रथ्यमान-व्यापारः' इति स्वाम्यादयः । काश्यपादयस्तु ग्रन्थितृव्यापारः इति ग्रथ्नातिवत् सकर्मकः इति' धातुवृत्तौ उक्तम् । 'स चेह ग्रथ्यमानस्य व्यापारो ग्रन्थितुर्वा । आद्येऽकर्मको द्वितीये सकर्मकः' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

१. लट् – श्लोकते श्लोकेते श्लोकन्ते । श्लोकसे श्लोकेथे श्लोकध्वे । श्लोके श्लोकावहे श्लोकामहे । **२. लिट्** – शुश्लोके शुश्लोकाते शुश्लोकिरे । शुश्लोकिषे शुश्लोकाथे शुश्लोकिध्वे । शुश्लोके शुश्लोकिवहे शुश्लोकिमहे । **३. लुट्** – श्लोकिता श्लोकितारौ श्लोकितारः । श्लोकितासे श्लोकितासाथे श्लोकिताध्वे । श्लोकिताहे श्लोकितास्वहे श्लोकितास्महे । **४. लृट्** – श्लोकिष्यते श्लोकिष्येते श्लोकिष्यन्ते । श्लोकिष्यसे श्लोकिष्येथे श्लोकिष्यध्वे । श्लोकिष्ये श्लोकिष्यावहे श्लोकिष्यामहे । **५. लोट्** – श्लोकताम् श्लोकेताम् श्लोकन्ताम् । श्लोकस्व श्लोकेथाम् श्लोकध्वम् । श्लोकै श्लोकावहै श्लोकामहै । **६. लङ्** – अश्लोकत अश्लोकेताम् अश्लोकन्त । अश्लोकथाः अश्लोकेथाम् अश्लोकध्वम् । अश्लोके अश्लोकावहि अश्लोकामहि । **७. विधिलिङ्** – श्लोकेत श्लोकेयाताम् श्लोकेरन् । श्लोकेथाः श्लोकेयाथाम् श्लोकेध्वम् । श्लोकेय श्लोकेवहि श्लोकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – श्लोकिषीष्ट श्लोकिषीयास्ताम् श्लोकिषीरन् । श्लोकिषीष्ठाः श्लोकिषीयास्थाम् श्लोकिषीध्वम्/ढ्वम् । श्लोकिषीय श्लोकिषीवहि श्लोकिषीमहि । **९. लुङ्** – अश्लोकिष्ट अश्लोकिषाताम् अश्लोकिषत । अश्लोकिष्ठाः अश्लोकिषाथाम् अश्लोकिध्वम्/ढ्वम् । अश्लोकिषि अश्लोकिष्वहि अश्लोकिष्महि । **१०. लृङ्** – अश्लोकिष्यत अश्लोकिष्येताम् अश्लोकिष्यन्त । अश्लोकिष्यथाः अश्लोकिष्येथाम् अश्लोकिष्यध्वम् । अश्लोकिष्ये अश्लोकिष्यावहि अश्लोकिष्यामहि ।

णिचि – श्लोकयति – ते, **सनि** – शुश्लोकिषते, **यकि** – श्लोक्यते ।

१. 'सङ्घातो ग्रन्थः । स च इह ग्रथ्यमानस्य व्यापारः, ग्रन्थितुः वा । आद्ये अकर्मकः, द्वितीये सकर्मकः' कौमुदी ।

७८. द्रेकृ – शब्दनोत्साहयोः । अकर्म, सेट्, आत्मने । शब्दनं = शब्दः । उत्साहः = वृद्धिः औद्धत्यं च । 'शब्दोत्साहे' इति केचित् । यदाह काश्यपः – 'द्रेकते = शब्देनोत्साहं करोति' इति माधवीयधातुवृत्तिः ।

१. लट् – द्रेकते द्रेकेते द्रेकन्ते । द्रेकसे द्रेकेथे द्रेकध्वे । द्रेके द्रेकावहे द्रेकामहे । **२. लिट्** – दिद्रेके दिद्रेकाते दिद्रेकिरे । दिद्रेकिषे दिद्रेकाथे दिद्रेकिध्वे । दिद्रेके दिद्रेकिवहे दिद्रेकिमहे । **३. लुट्** – द्रेकिता

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

द्रेकितारौ द्रेकितारः । द्रेकितासे द्रेकितासाथे द्रेकिताध्वे । द्रेकिताहे द्रेकितास्वहे द्रेकितास्महे । **४. लृट्** – द्रेकिष्यते द्रेकिष्येते द्रेकिष्यन्ते । द्रेकिष्यसे द्रेकिष्येथे द्रेकिष्यध्वे । द्रेकिष्ये द्रेकिष्यावहे द्रेकिष्यामहे । **५. लोट्** – द्रेकताम् द्रेकेताम् द्रेकन्ताम् । द्रेकस्व द्रेकेथाम् द्रेकध्वम् । द्रेकै द्रेकावहै द्रेकामहै । **६. लङ्** – अद्रेकत अद्रेकेताम् अद्रेकन्त । अद्रेकथाः अद्रेकेथाम् अद्रेकध्वम् । अद्रेके अद्रेकावहि अद्रेकामहि । **७. विधिलिङ्** – द्रेकेत द्रेकेयाताम् द्रेकेरन् । द्रेकेथाः द्रेकेयाथाम् द्रेकेध्वम् । द्रेकेय द्रेकेवहि द्रेकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – द्रेकिषीष्ट द्रेकिषीयास्ताम् द्रेकिषीरन् । द्रेकिषीष्ठाः द्रेकिषीयास्थाम् द्रेकिषीध्वम्/ढ्वम् । द्रेकिषीय द्रेकिषीवहि द्रेकिषीमहि । **९. लुङ्** – अद्रेकिष्ट अद्रेकिषाताम् अद्रेकिषत । अद्रेकिष्ठाः अद्रेकिषाथाम् अद्रेकिध्वम्/ढ्वम् । अद्रेकिषि अद्रेकिष्वहि अद्रेकिष्महि । **१०. लृङ्** – अद्रेकिष्यत अद्रेकिष्येताम् अद्रेकिष्यन्त । अद्रेकिष्यथाः अद्रेकिष्येथाम् अद्रेकिष्यध्वम् । अद्रेकिष्ये अद्रेकिष्यावहि अद्रेकिष्यामहि ।

णिचि – द्रेकयति – ते, **सनि** – दिद्रेकिषते, **यकि** – द्रेक्यते ।

७९. ध्रेकृ – शब्दनोत्साहयोः । अकर्म, सेट्, आत्मने । उत्साहः = वृद्धिरौद्धत्यं वा । 'शब्दोत्साहे' इति केचित् । शब्दोत्साहः = शब्देन स्वोत्साहस्य आविष्करणम् ।

१. लट् – ध्रेकते ध्रेकेते ध्रेकन्ते । ध्रेकसे ध्रेकेथे ध्रेकध्वे । ध्रेके ध्रेकावहे ध्रेकामहे । **२. लिट्** – दिध्रेके दिध्रेकाते दिध्रेकिरे । दिध्रेकिषे दिध्रेकाथे दिध्रेकिध्वे । दिध्रेके दिध्रेकिवहे दिध्रेकिमहे । **३. लुट्** – ध्रेकिता ध्रेकितारौ ध्रेकितारः । ध्रेकितासे ध्रेकितासाथे ध्रेकिताध्वे । ध्रेकिताहे ध्रेकितास्वहे ध्रेकितास्महे । **४. लृट्** – ध्रेकिष्यते ध्रेकिष्येते ध्रेकिष्यन्ते । ध्रेकिष्यसे ध्रेकिष्येथे ध्रेकिष्यध्वे । ध्रेकिष्ये ध्रेकिष्यावहे ध्रेकिष्यामहे । **५. लोट्** – ध्रेकताम् ध्रेकेताम् ध्रेकन्ताम् । ध्रेकस्व ध्रेकेथाम् ध्रेकध्वम् । ध्रेकै ध्रेकावहै ध्रेकामहै । **६. लङ्** – अध्रेकत अध्रेकेताम् अध्रेकन्त । अध्रेकथाः अध्रेकेथाम् अध्रेकध्वम् । अध्रेके अध्रेकावहि अध्रेकामहि । **७. विधिलिङ्** – ध्रेकेत ध्रेकेयाताम् ध्रेकेरन् । ध्रेकेथाः ध्रेकेयाथाम् ध्रेकेध्वम् । ध्रेकेय ध्रेकेवहि ध्रेकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ध्रेकिषीष्ट ध्रेकिषीयास्ताम् ध्रेकिषीरन् । ध्रेकिषीष्ठाः ध्रेकिषीयास्थाम् ध्रेकिषीध्वम्/ढ्वम् । ध्रेकिषीय ध्रेकिषीवहि ध्रेकिषीमहि । **९. लुङ्** – अध्रेकिष्ट अध्रेकिषाताम् अध्रेकिषत । अध्रेकिष्ठाः अध्रेकिषाथाम् अध्रेकिध्वम्/ढ्वम् । अध्रेकिषि अध्रेकिष्वहि अध्रेकिष्महि । **१०. लृङ्** – अध्रेकिष्यत अध्रेकिष्येताम् अध्रेकिष्यन्त । अध्रेकिष्यथाः अध्रेकिष्येथाम् अध्रेकिष्यध्वम् । अध्रेकिष्ये अध्रेकिष्यावहि अध्रेकिष्यामहि ।

णिचि – ध्रेकयति – ते, **सनि** – दिध्रेकिषते, **यकि** – ध्रेक्यते ।

८०. रेकृ – शङ्कायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने । शङ्का = संशयः आक्षेपः वा । 'आङ्पूर्वः संशये, 'आरेकं संशयं प्राहुः' इति वचनात्' इति माधवीयधातुवृत्तिः ।

१. लट् – रेकते रेकेते रेकन्ते । रेकसे रेकेथे रेकध्वे । रेके रेकावहे रेकामहे । **२. लिट्** – रिरेके रिरेकाते रिरेकिरे । रिरेकिषे रिरेकाथे रिरेकिध्वे । रिरेके रिरेकिवहे रिरेकिमहे । **३. लुट्** – रेकिता रेकितारौ रेकितारः । रेकितासे रेकितासाथे रेकिताध्वे । रेकिताहे रेकितास्वहे रेकितास्महे । **४. लृट्** – रेकिष्यते रेकिष्येते रेकिष्यन्ते । रेकिष्यसे रेकिष्येथे रेकिष्यध्वे । रेकिष्ये रेकिष्यावहे रेकिष्यामहे । **५. लोट्** – रेकताम् रेकेताम् रेकन्ताम् । रेकस्व रेकेथाम् रेकध्वम् । रेकै रेकावहै रेकामहै । **६. लङ्** – अरेकत अरेकेताम् अरेकन्त । अरेकथाः अरेकेथाम् अरेकध्वम् । अरेके अरेकावहि अरेकामहि । **७. विधिलिङ्** – रेकेत रेकेयाताम् रेकेरन् । रेकेथाः रेकेयाथाम् रेकेध्वम् । रेकेय रेकेवहि रेकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – रेकिषीष्ट रेकिषीयास्ताम् रेकिषीरन् । रेकिषीष्ठाः रेकिषीयास्थाम् रेकिषीध्वम्/ढ्वम् । रेकिषीय रेकिषीवहि रेकिषीमहि । **९. लुङ्** – अरेकिष्ट अरेकिषाताम् अरेकिषत । अरेकिष्ठाः अरेकिषाथाम् अरेकिध्वम्/

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ढ्वम् । अरेकिषि अरेकिष्वहि अरेकिष्महि । **१०. लृङ्** – अरेकिष्यत अरेकिष्येताम् अरेकिष्यन्त । अरेकिष्यथाः अरेकिष्येथाम् अरेकिष्यध्वम् । अरेकिष्ये अरेकिष्यावहि अरेकिष्यामहि ।

णिचि – रेकयति – ते, **सनि** – रिरेकिषते, **यकि** – रेक्यते ।

८१. सेकृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । दन्त्यादिः । दन्त्यादिरयम् इति प्रायेण सर्वे पठन्ति । 'अन्ये 'षेकृ' इति विकल्पेन षोपदेशकार्यार्थं पेठुः' इति तरङ्गिण्याम् ।

१. लट् – सेकते सेकेते सेकन्ते । सेकसे सेकेथे सेकध्वे । सेके सेकावहे सेकामहे । **२. लिट्** – सिसेके सिसेकाते सिसेकिरे । सिसेकिषे सिसेकाथे सिसेकिध्वे । सिसेके सिसेकिवहे सिसेकिमहे । **३. लुट्** – सेकिता सेकितारौ सेकितारः । सेकितासे सेकितासाथे सेकिताध्वे । सेकिताहे सेकितास्वहे सेकितास्महे । **४. लृट्** – सेकिष्यते सेकिष्येते सेकिष्यन्ते । सेकिष्यसे सेकिष्येथे सेकिष्यध्वे । सेकिष्ये सेकिष्यावहे सेकिष्यामहे । **५. लोट्** –सेकताम् सेकेताम् सेकन्ताम् । सेकस्व सेकेथाम् सेकध्वम् । सेकै सेकावहै सेकामहै । **६. लङ्** – असेकत असेकेताम् असेकन्त । असेकथाः असेकेथाम् असेकध्वम् । असेके असेकावहि असेकामहि । **७. विधिलिङ्** – सेकेत सेकेयाताम् सेकेरन् । सेकेथाः सेकेयाथाम् सेकेध्वम् । सेकेय सेकेवहि सेकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – सेकिषीष्ट सेकिषीयास्ताम् सेकिषीरन् । सेकिषीष्ठाः सेकिषीयास्थाम् सेकिषीध्वम्/ढ्वम् । सेकिषीय सेकिषीवहि सेकिषीमहि । **९. लुङ्** – असेकिष्ट असेकिषाताम् असेकिषत । असेकिष्ठाः असेकिषाथाम् असेकिध्वम्/ढ्वम् । असेकिषि असेकिष्वहि असेकिष्महि । **१०. लृङ्** – असेकिष्यत असेकिष्येताम् असेकिष्यन्त । असेकिष्यथाः असेकिष्येथाम् असेकिष्यध्वम् । असेकिष्ये असेकिष्यावहि असेकिष्यामहि ।

णिचि – सेकयति – ते, **सनि** – सिसेकिषते, **यकि** – सेक्यते ।

८२. स्रेकृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । दन्त्यादिः । 'अन्ये 'ष्रेकृ' इति विकल्पेन षोपदेशकार्यार्थं पेठुः' इति क्षीरतरङ्गिण्याम् । मैत्रेयः 'श्रेकृ' इति तालव्यादिमेकारोपधं पठति ।

१. लट् – स्रेकते स्रेकेते स्रेकन्ते । स्रेकसे स्रेकेथे स्रेकध्वे । स्रेके स्रेकावहे स्रेकामहे । **२. लिट्** – सिस्रेके सिस्रेकाते सिस्रेकिरे । सिस्रेकिषे सिस्रेकाथे सिस्रेकिध्वे । सिस्रेके सिस्रेकिवहे सिस्रेकिमहे । **३. लुट्** – स्रेकिता स्रेकितारौ स्रेकितारः । स्रेकितासे स्रेकितासाथे स्रेकिताध्वे । स्रेकिताहे स्रेकितास्वहे स्रेकितास्महे । **४. लृट्** – स्रेकिष्यते स्रेकिष्येते स्रेकिष्यन्ते । स्रेकिष्यसे स्रेकिष्येथे स्रेकिष्यध्वे । स्रेकिष्ये स्रेकिष्यावहे स्रेकिष्यामहे । **५. लोट्** –स्रेकताम् स्रेकेताम् स्रेकन्ताम् । स्रेकस्व स्रेकेथाम् स्रेकध्वम् । स्रेकै स्रेकावहै स्रेकामहै । **६. लङ्** – अस्रेकत अस्रेकेताम् अस्रेकन्त । अस्रेकथाः अस्रेकेथाम् अस्रेकध्वम् । अस्रेके अस्रेकावहि अस्रेकामहि । **७. विधिलिङ्** – स्रेकेत स्रेकेयाताम् स्रेकेरन् । स्रेकेथाः स्रेकेयाथाम् स्रेकेध्वम् । स्रेकेय स्रेकेवहि स्रेकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्रेकिषीष्ट स्रेकिषीयास्ताम् स्रेकिषीरन् । स्रेकिषीष्ठाः स्रेकिषीयास्थाम् स्रेकिषीध्वम्/ढ्वम् । स्रेकिषीय स्रेकिषीवहि स्रेकिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्रेकिष्ट अस्रेकिषाताम् अस्रेकिषत । अस्रेकिष्ठाः अस्रेकिषाथाम् अस्रेकिध्वम्/ढ्वम् । अस्रेकिषि अस्रेकिष्वहि अस्रेकिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्रेकिष्यत अस्रेकिष्येताम् अस्रेकिष्यन्त । अस्रेकिष्यथाः अस्रेकिष्येथाम् अस्रेकिष्यध्वम् । अस्रेकिष्ये अस्रेकिष्यावहि अस्रेकिष्यामहि ।

णिचि – स्रेकयति – ते, **सनि** – सिस्रेकिषते, **यकि** – स्रेक्यते ।

८३. स्रकि – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । दन्त्यादिः ।

१. लट् – स्रङ्कते स्रङ्केते स्रङ्कन्ते । स्रङ्कसे स्रङ्केथे स्रङ्कध्वे । स्रङ्के स्रङ्कावहे स्रङ्कामहे । **२. लिट्** – सस्रङ्के

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सस्त्रङ्काते सस्त्रङ्किरे । सस्त्रङ्किषे सस्त्रङ्काथे सस्त्रङ्किध्वे । सस्त्रङ्के सस्त्रङ्किवहे सस्त्रङ्किमहे । **३. लुट्** – स्त्रङ्किता स्त्रङ्कितारौ स्त्रङ्कितारः । स्त्रङ्कितासे स्त्रङ्कितासाथे स्त्रङ्किताध्वे । स्त्रङ्किताहे स्त्रङ्कितास्वहे स्त्रङ्कितास्महे । **४. लृट्** – स्त्रङ्किष्यते स्त्रङ्किष्येते स्त्रङ्किष्यन्ते । स्त्रङ्किष्यसे स्त्रङ्किष्येथे स्त्रङ्किष्यध्वे । स्त्रङ्किष्ये स्त्रङ्किष्यावहे स्त्रङ्किष्यामहे । **५. लोट्** – स्त्रङ्कताम् स्त्रङ्केताम् स्त्रङ्कन्ताम् । स्त्रङ्कस्व स्त्रङ्केथाम् स्त्रङ्कध्वम् । स्त्रङ्कै स्त्रङ्कावहै स्त्रङ्कामहै । **६. लङ्** – अस्त्रङ्कत अस्त्रङ्केताम् अस्त्रङ्कन्त । अस्त्रङ्कथाः अस्त्रङ्केथाम् अस्त्रङ्कध्वम् । अस्त्रङ्के अस्त्रङ्कावहि अस्त्रङ्कामहि । **७. विधिलिङ्** – स्त्रङ्केत स्त्रङ्केयाताम् स्त्रङ्केरन् । स्त्रङ्केथाः स्त्रङ्केयाथाम् स्त्रङ्केध्वम् । स्त्रङ्केय स्त्रङ्केवहि स्त्रङ्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्त्रङ्किषीष्ट स्त्रङ्किषीयास्ताम् स्त्रङ्किषीरन् । स्त्रङ्किषीष्ठाः स्त्रङ्किषीयास्थाम् स्त्रङ्किषीध्वम्/ढ्वम् । स्त्रङ्किषीय स्त्रङ्किषीवहि स्त्रङ्किषीमहि । **९. लुङ्** – अस्त्रङ्किष्ट अस्त्रङ्किषाताम् अस्त्रङ्किषत । अस्त्रङ्किष्ठाः अस्त्रङ्किषाथाम् अस्त्रङ्किध्वम्/ढ्वम् । अस्त्रङ्किषि अस्त्रङ्किष्वहि अस्त्रङ्किष्महि । **१०. लृङ्** – अस्त्रङ्किष्यत अस्त्रङ्किष्येताम् अस्त्रङ्किष्यन्त । अस्त्रङ्किष्यथाः अस्त्रङ्किष्येथाम् अस्त्रङ्किष्यध्वम् । अस्त्रङ्किष्ये अस्त्रङ्किष्यावहि अस्त्रङ्किष्यामहि ।

णिचि – स्त्रङ्कयति – ते, **सनि** – सिस्त्रङ्किषते, **यकि** – स्त्रङ्क्यते ।

८४. श्रकि – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । तालव्यादिः । 'सर्पे' इति वोपदेवः । यदुक्तं – 'क्षीरस्वामी...शकि...' इति पुरुषकारे (श्लो.४२), तत् तु क्षीरतरङ्गिण्यां न दृश्यते ।

१. लट् – श्रङ्कते श्रङ्केते श्रङ्कन्ते । श्रङ्कसे श्रङ्केथे श्रङ्कध्वे । श्रङ्के श्रङ्कावहे श्रङ्कामहे । **२. लिट्** – शश्रङ्के शश्रङ्काते शश्रङ्किरे । शश्रङ्किषे शश्रङ्काथे शश्रङ्किध्वे । शश्रङ्के शश्रङ्किवहे शश्रङ्किमहे । **३. लुट्** – श्रङ्किता श्रङ्कितारौ श्रङ्कितारः । श्रङ्कितासे श्रङ्कितासाथे श्रङ्किताध्वे । श्रङ्किताहे श्रङ्कितास्वहे श्रङ्कितास्महे । **४. लृट्** – श्रङ्किष्यते श्रङ्किष्येते श्रङ्किष्यन्ते । श्रङ्किष्यसे श्रङ्किष्येथे श्रङ्किष्यध्वे । श्रङ्किष्ये श्रङ्किष्यावहे श्रङ्किष्यामहे । **५. लोट्** – श्रङ्कताम् श्रङ्केताम् श्रङ्कन्ताम् । श्रङ्कस्व श्रङ्केथाम् श्रङ्कध्वम् । श्रङ्कै श्रङ्कावहै श्रङ्कामहै । **६. लङ्** – अश्रङ्कत अश्रङ्केताम् अश्रङ्कन्त । अश्रङ्कथाः अश्रङ्केथाम् अश्रङ्कध्वम् । अश्रङ्के अश्रङ्कावहि अश्रङ्कामहि । **७. विधिलिङ्** – श्रङ्केत श्रङ्केयाताम् श्रङ्केरन् । श्रङ्केथाः श्रङ्केयाथाम् श्रङ्केध्वम् । श्रङ्केय श्रङ्केवहि श्रङ्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** – श्रङ्किषीष्ट श्रङ्किषीयास्ताम् श्रङ्किषीरन् । श्रङ्किषीष्ठाः श्रङ्किषीयास्थाम् श्रङ्किषीध्वम्/ढ्वम् । श्रङ्किषीय श्रङ्किषीवहि श्रङ्किषीमहि । **९. लुङ्** – अश्रङ्किष्ट अश्रङ्किषाताम् अश्रङ्किषत । अश्रङ्किष्ठाः अश्रङ्किषाथाम् अश्रङ्किध्वम्/ढ्वम् । अश्रङ्किषि अश्रङ्किष्वहि अश्रङ्किष्महि । **१०. लृङ्** – अश्रङ्किष्यत अश्रङ्किष्येताम् अश्रङ्किष्यन्त । अश्रङ्किष्यथाः अश्रङ्किष्येथाम् अश्रङ्किष्यध्वम् । अश्रङ्किष्ये अश्रङ्किष्यावहि अश्रङ्किष्यामहि ।

णिचि – श्रङ्कयति – ते, **सनि** – शिश्रङ्किषते, **यकि** – श्रङ्क्यते ।

८५. श्लकि – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । तालव्यादिः ।

१. लट् – श्लङ्कते श्लङ्केते श्लङ्कन्ते । श्लङ्कसे श्लङ्केथे श्लङ्कध्वे । श्लङ्के श्लङ्कावहे श्लङ्कामहे । **२. लिट्** – शश्लङ्के शश्लङ्काते शश्लङ्किरे । शश्लङ्किषे शश्लङ्काथे शश्लङ्किध्वे । शश्लङ्के शश्लङ्किवहे शश्लङ्किमहे । **३. लुट्** – श्लङ्किता श्लङ्कितारौ श्लङ्कितारः । श्लङ्कितासे श्लङ्कितासाथे श्लङ्किताध्वे । श्लङ्किताहे श्लङ्कितास्वहे श्लङ्कितास्महे । **४. लृट्** – श्लङ्किष्यते श्लङ्किष्येते श्लङ्किष्यन्ते । श्लङ्किष्यसे श्लङ्किष्येथे श्लङ्किष्यध्वे । श्लङ्किष्ये श्लङ्किष्यावहे श्लङ्किष्यामहे । **५. लोट्** – श्लङ्कताम् श्लङ्केताम् श्लङ्कन्ताम् । श्लङ्कस्व श्लङ्केथाम् श्लङ्कध्वम् । श्लङ्कै श्लङ्कावहै श्लङ्कामहै । **६. लङ्** – अश्लङ्कत अश्लङ्केताम् अश्लङ्कन्त । अश्लङ्कथाः अश्लङ्केथाम् अश्लङ्कध्वम् । अश्लङ्के अश्लङ्कावहि अश्लङ्कामहि । **७. विधिलिङ्** – श्लङ्केत श्लङ्केयाताम् श्लङ्केरन् । श्लङ्केथाः श्लङ्केयाथाम् श्लङ्केध्वम् । श्लङ्केय श्लङ्केवहि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्लङ्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** – श्लङ्किषीष्ट श्लङ्किषीयास्ताम् श्लङ्किषीरन् । श्लङ्किषीष्ठाः श्लङ्किषीयास्थाम् श्लङ्किषीध्वम्/ढ्वम् । श्लङ्किषीय श्लङ्किषीवहि श्लङ्किषीमहि । **९. लुङ्** – अश्लङ्किष्ट अश्लङ्किषाताम् अश्लङ्किषत । अश्लङ्किष्ठाः अश्लङ्किषाथाम् अश्लङ्किध्वम्/ढ्वम् । अश्लङ्किषि अश्लङ्किष्वहि अश्लङ्किष्महि । **१०. लृङ्** – अश्लङ्किष्यत अश्लङ्किष्येताम् अश्लङ्किष्यन्त । अश्लङ्किष्यथाः अश्लङ्किष्येथाम् अश्लङ्किष्यध्वम् । अश्लङ्किष्ये अश्लङ्किष्यावहि अश्लङ्किष्यामहि ।

णिचि – श्लङ्कयति – ते, **सनि** – शिश्लङ्किषते, **यकि** – श्लङ्क्यते ।

८६. शकि – शङ्कायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'शङ्कते शकि शङ्कायां शक्तौ शक्नोति मर्षणे' (श्लो.४३) इति देवः ।

१. लट् – शङ्कते शङ्केते शङ्कन्ते । शङ्कसे शङ्केथे शङ्कध्वे । शङ्के शङ्कावहे शङ्कामहे । **२. लिट्** – शशङ्के शशङ्काते शशङ्किरे । शशङ्किषे शशङ्काथे शशङ्किध्वे । शशङ्के शशङ्किवहे शशङ्किमहे । **३. लुट्** – शङ्किता शङ्कितारौ शङ्कितारः । शङ्कितासे शङ्कितासाथे शङ्किताध्वे । शङ्किताहे शङ्कितास्वहे शङ्कितास्महे । **४. लृट्** – शङ्किष्यते शङ्किष्येते शङ्किष्यन्ते । शङ्किष्यसे शङ्किष्येथे शङ्किष्यध्वे । शङ्किष्ये शङ्किष्यावहे शङ्किष्यामहे । **५. लोट्** – शङ्कताम् शङ्केताम् शङ्कन्ताम् । शङ्कस्व शङ्केथाम् शङ्कध्वम् । शङ्कै शङ्कावहै शङ्कामहै । **६. लङ्** – अशङ्कत अशङ्केताम् अशङ्कन्त । अशङ्कथाः अशङ्केथाम् अशङ्कध्वम् । अशङ्के अशङ्कावहि अशङ्कामहि । **७. विधिलिङ्** – शङ्केत शङ्केयाताम् शङ्केरन् । शङ्केथाः शङ्केयाथाम् शङ्केध्वम् । शङ्केय शङ्केवहि शङ्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शङ्किषीष्ट शङ्किषीयास्ताम् शङ्किषीरन् । शङ्किषीष्ठाः शङ्किषीयास्थाम् शङ्किषीध्वम्/ढ्वम् । शङ्किषीय शङ्किषीवहि शङ्किषीमहि । **९. लुङ्** – अशङ्किष्ट अशङ्किषाताम् अशङ्किषत । अशङ्किष्ठाः अशङ्किषाथाम् अशङ्किध्वम्/ढ्वम् । अशङ्किषि अशङ्किष्वहि अशङ्किष्महि । **१०. लृङ्** – अशङ्किष्यत अशङ्किष्येताम् अशङ्किष्यन्त । अशङ्किष्यथाः अशङ्किष्येथाम् अशङ्किष्यध्वम् । अशङ्किष्ये अशङ्किष्यावहि अशङ्किष्यामहि ।

णिचि – शङ्कयति – ते, **सनि** – शिशङ्किषते, **यकि** – शङ्क्यते ।

८७. अकि – लक्षणे । सकर्म, सेट्, आत्मने । लक्षणम् = चिह्नम् । 'इदितस्त्वङ्कते तत्र कुटिलायां गतावकेत्' (श्लो.४१) इति देवः ।

१. लट् – अङ्कते अङ्केते अङ्कन्ते । अङ्कसे अङ्केथे अङ्कध्वे । अङ्के अङ्कावहे अङ्कामहे । **२. लिट्** – आनङ्के आनङ्काते आनङ्किरे । आनङ्किषे आनङ्काथे आनङ्किध्वे । आनङ्के आनङ्किवहे आनङ्किमहे । **३. लुट्** – अङ्किता अङ्कितारौ अङ्कितारः । अङ्कितासे अङ्कितासाथे अङ्किताध्वे । अङ्किताहे अङ्कितास्वहे अङ्कितास्महे । **४. लृट्** – अङ्किष्यते अङ्किष्येते अङ्किष्यन्ते । अङ्किष्यसे अङ्किष्येथे अङ्किष्यध्वे । अङ्किष्ये अङ्किष्यावहे अङ्किष्यामहे । **५. लोट्** – अङ्कताम् अङ्केताम् अङ्कन्ताम् । अङ्कस्व अङ्केथाम् अङ्कध्वम् । अङ्कै अङ्कावहै अङ्कामहै । **६. लङ्** – आङ्कत आङ्केताम् आङ्कन्त । आङ्कथाः आङ्केथाम् आङ्कध्वम् । आङ्के आङ्कावहि आङ्कामहि । **७. विधिलिङ्** – अङ्केत अङ्केयाताम् अङ्केरन् । अङ्केथाः अङ्केयाथाम् अङ्केध्वम् । अङ्केय अङ्केवहि अङ्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** – अङ्किषीष्ट अङ्किषीयास्ताम् अङ्किषीरन् । अङ्किषीष्ठाः अङ्किषीयास्थाम् अङ्किषीध्वम्/ढ्वम् । अङ्किषीय अङ्किषीवहि अङ्किषीमहि । **९. लुङ्** – आङ्किष्ट आङ्किषाताम् आङ्किषत । आङ्किष्ठाः आङ्किषाथाम् आङ्किध्वम्/ढ्वम् । आङ्किषि आङ्किष्वहि आङ्किष्महि । **१०. लृङ्** – आङ्किष्यत आङ्किष्येताम् आङ्किष्यन्त । आङ्किष्यथाः आङ्किष्येथाम् आङ्किष्यध्वम् । आङ्किष्ये आङ्किष्यावहि आङ्किष्यामहि ।

णिचि – अङ्कयति – ते, **सनि** – अञ्चिकिषते[1], **यकि** – अङ्क्यते ।

१. 'नन्द्राः संयोगादयः' इति निषेधात् 'कि' इत्येकाचो द्वित्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

८८. **वकि - कौटिल्ये** । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - वङ्कते वङ्केते वङ्कन्ते । वङ्कसे वङ्केथे वङ्कध्वे । वङ्के वङ्कावहे वङ्कामहे । **२. लिट्** - ववङ्के ववङ्काते ववङ्किरे । ववङ्किषे ववङ्काथे ववङ्किध्वे । ववङ्के ववङ्किवहे ववङ्किमहे । **३. लुट्** - वङ्किता वङ्कितारौ वङ्कितारः । वङ्कितासे वङ्कितासाथे वङ्किताध्वे । वङ्किताहे वङ्कितास्वहे वङ्कितास्महे । **४. लृट्** - वङ्किष्यते वङ्किष्येते वङ्किष्यन्ते । वङ्किष्यसे वङ्किष्येथे वङ्किष्यध्वे । वङ्किष्ये वङ्किष्यावहे वङ्किष्यामहे । **५. लोट्** - वङ्कताम् वङ्केताम् वङ्कन्ताम् । वङ्कस्व वङ्केथाम् वङ्कध्वम् । वङ्कै वङ्कावहै वङ्कामहै । **६. लङ्** - अवङ्कत अवङ्केताम् अवङ्कन्त । अवङ्कथाः अवङ्केथाम् अवङ्कध्वम् । अवङ्के अवङ्कावहि अवङ्कामहि । **७. विधिलिङ्** - वङ्केत वङ्केयाताम् वङ्केरन् । वङ्केथाः वङ्केयाथाम् वङ्केध्वम् । वङ्केय वङ्केवहि वङ्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** - वङ्किषीष्ट वङ्किषीयास्ताम् वङ्किषीरन् । वङ्किषीष्ठाः वङ्किषीयास्थाम् वङ्किषीध्वम्/ढ्वम् । वङ्किषीय वङ्किषीवहि वङ्किषीमहि । **९. लुङ्** - अवङ्किष्ट अवङ्किषाताम् अवङ्किषत । अवङ्किष्ठाः अवङ्किषाथाम् अवङ्किध्वम्/ढ्वम् । अवङ्किषि अवङ्किष्वहि अवङ्किष्महि । **१०. लृङ्** - अवङ्किष्यत अवङ्किष्येताम् अवङ्किष्यन्त । अवङ्किष्यथाः अवङ्किष्येथाम् अवङ्किष्यध्वम् । अवङ्किष्ये अवङ्किष्यावहि अवङ्किष्यामहि ।

णिचि - वङ्कयति - ते, **सनि** - विवङ्किषते, **यकि** - वङ्क्यते ।

८९. **मकि - मण्डने** । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - मङ्कते मङ्केते मङ्कन्ते । मङ्कसे मङ्केथे मङ्कध्वे । मङ्के मङ्कावहे मङ्कामहे । **२. लिट्** - ममङ्के ममङ्काते ममङ्किरे । ममङ्किषे ममङ्काथे ममङ्किध्वे । ममङ्के ममङ्किवहे ममङ्किमहे । **३. लुट्** - मङ्किता मङ्कितारौ मङ्कितारः । मङ्कितासे मङ्कितासाथे मङ्किताध्वे । मङ्किताहे मङ्कितास्वहे मङ्कितास्महे । **४. लृट्** - मङ्किष्यते मङ्किष्येते मङ्किष्यन्ते । मङ्किष्यसे मङ्किष्येथे मङ्किष्यध्वे । मङ्किष्ये मङ्किष्यावहे मङ्किष्यामहे । **५. लोट्** - मङ्कताम् मङ्केताम् मङ्कन्ताम् । मङ्कस्व मङ्केथाम् मङ्कध्वम् । मङ्कै मङ्कावहै मङ्कामहै । **६. लङ्** - अमङ्कत अमङ्केताम् अमङ्कन्त । अमङ्कथाः अमङ्केथाम् अमङ्कध्वम् । अमङ्के अमङ्कावहि अमङ्कामहि । **७. विधिलिङ्** - मङ्केत मङ्केयाताम् मङ्केरन् । मङ्केथाः मङ्केयाथाम् मङ्केध्वम् । मङ्केय मङ्केवहि मङ्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** - मङ्किषीष्ट मङ्किषीयास्ताम् मङ्किषीरन् । मङ्किषीष्ठाः मङ्किषीयास्थाम् मङ्किषीध्वम्/ढ्वम् । मङ्किषीय मङ्किषीवहि मङ्किषीमहि । **९. लुङ्** - अमङ्किष्ट अमङ्किषाताम् अमङ्किषत । अमङ्किष्ठाः अमङ्किषाथाम् अमङ्किध्वम्/ढ्वम् । अमङ्किषि अमङ्किष्वहि अमङ्किष्महि । **१०. लृङ्** - अमङ्किष्यत अमङ्किष्येताम् अमङ्किष्यन्त । अमङ्किष्यथाः अमङ्किष्येथाम् अमङ्किष्यध्वम् । अमङ्किष्ये अमङ्किष्यावहि अमङ्किष्यामहि ।

णिचि - मङ्कयति - ते, **सनि** - मिमङ्किषते, **यकि** - मङ्क्यते ।

९०. **कक - लौल्ये** । अकर्म, सेट्, आत्मने । लौल्यं गर्वः चापल्यं वा ।

१. लट् - ककते ककेते ककन्ते । ककसे ककेथे ककध्वे । ककै ककावहे ककामहे । **२. लिट्** - चकके चककाते चककिरे । चककिषे चककाथे चककिध्वे । चकके चककिवहे चककिमहे । **३. लुट्** - ककिता ककितारौ ककितारः । ककितासे ककितासाथे ककिताध्वे । ककिताहे ककितास्वहे ककितास्महे । **४. लृट्** - ककिष्यते ककिष्येते ककिष्यन्ते । ककिष्यसे ककिष्येथे ककिष्यध्वे । ककिष्ये ककिष्यावहे ककिष्यामहे । **५. लोट्** - ककताम् ककेताम् ककन्ताम् । ककस्व ककेथाम् ककध्वम् । ककै ककावहै ककामहै । **६. लङ्** - अककत अककेताम् अककन्त । अककथाः अककेथाम् अककध्वम् । अकके अककावहि अककामहि । **७. विधिलिङ्** - ककेत ककेयाताम् ककेरन् । ककेथाः ककेयाथाम् ककेध्वम् । ककेय ककेवहि ककेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - ककिषीष्ट ककिषीयास्ताम् ककिषीरन् । ककिषीष्ठाः ककिषीयास्थाम् ककिषीध्वम्/ढ्वम् । ककिषीय ककिषीवहि ककिषीमहि । **९. लुङ्** - अककिष्ट

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अककिषाताम् अककिषत । अककिष्ठाः अककिषाथाम् अककिध्वम्/ढ्वम् । अककिषि अककिष्वहि अककिष्महि । **१०. लृङ्** – अककिष्यत अककिष्येताम् अककिष्यन्त । अककिष्यथाः अककिष्येथाम् अककिष्यध्वम् । अककिष्ये अककिष्यावहि अककिष्यामहि ।

णिचि – काकयति – ते, **सनि** – चिककिषते, **यकि** – कक्यते ।

९१. कुक – आदाने । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – कोकते कोकेते कोकन्ते । कोकसे कोकेथे कोकध्वे । कोके कोकावहे कोकामहे । **२. लिट्** – चुकुके चुकुकाते चुकुकिरे । चुकुकिषे चुकुकाथे चुकुकिध्वे । चुकुके चुकुकिवहे चुकुकिमहे । **३. लुट्** – कोकिता कोकितारौ कोकितारः । कोकितासे कोकितासाथे कोकिताध्वे । कोकिताहे कोकितास्वहे कोकितास्महे । **४. लृट्** – कोकिष्यते कोकिष्येते कोकिष्यन्ते । कोकिष्यसे कोकिष्येथे कोकिष्यध्वे । कोकिष्ये कोकिष्यावहे कोकिष्यामहे । **५. लोट्** – कोकताम् कोकेताम् कोकन्ताम् । कोकस्व कोकेथाम् कोकध्वम् । कोकै कोकावहै कोकामहै । **६. लङ्** – अकोकत अकोकेताम् अकोकन्त । अकोकथाः अकोकेथाम् अकोकध्वम् । अकोके अकोकावहि अकोकामहि । **७. विधिलिङ्** – कोकेत कोकेयाताम् कोकेरन् । कोकेथाः कोकेयाथाम् कोकेध्वम् । कोकेय कोकेवहि कोकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कोकिषीष्ट कोकिषीयास्ताम् कोकिषीरन् । कोकिषीष्ठाः कोकिषीयास्थाम् कोकिषीध्वम्/ढ्वम् । कोकिषीय कोकिषीवहि कोकिषीमहि । **९. लुङ्** – अकोकिष्ट अकोकिषाताम् अकोकिषत । अकोकिष्ठाः अकोकिषाथाम् अकोकिध्वम्/ढ्वम् । अकोकिषि अकोकिष्वहि अकोकिष्महि । **१०. लृङ्** – अकोकिष्यत अकोकिष्येताम् अकोकिष्यन्त । अकोकिष्यथाः अकोकिष्येथाम् अकोकिष्यध्वम् । अकोकिष्ये अकोकिष्यावहि अकोकिष्यामहि ।

णिचि – कोकयति – ते, **सनि** – चिकुकिषते / चुकोकिषते[1], **यकि** – कुक्यते ।

१. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः ।

९२. वृक – आदाने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'अदने' इति पाठान्तरमिति क्षीरतरङ्गिणीटीका ।

१. लट् – वर्कते वर्केते वर्कन्ते । वर्कसे वर्केथे वर्कध्वे । वर्के वर्कावहे वर्कामहे । **२. लिट्** – ववृके ववृकाते ववृकिरे । ववृकिषे ववृकाथे ववृकिध्वे । ववृके ववृकिवहे ववृकिमहे । **३. लुट्** – वर्किता वर्कितारौ वर्कितारः । वर्कितासे वर्कितासाथे वर्किताध्वे । वर्किताहे वर्कितास्वहे वर्कितास्महे । **४. लृट्** – वर्किष्यते वर्किष्येते वर्किष्यन्ते । वर्किष्यसे वर्किष्येथे वर्किष्यध्वे । वर्किष्ये वर्किष्यावहे वर्किष्यामहे । **५. लोट्** – वर्कताम् वर्केताम् वर्कन्ताम् । वर्कस्व वर्केथाम् वर्कध्वम् । वर्कै वर्कावहै वर्कामहै । **६. लङ्** – अवर्कत अवर्केताम् अवर्कन्त । अवर्कथाः अवर्केथाम् अवर्कध्वम् । अवर्के अवर्कावहि अवर्कामहि । **७. विधिलिङ्** – वर्केत वर्केयाताम् वर्केरन् । वर्केथाः वर्केयाथाम् वर्केध्वम् । वर्केय वर्केवहि वर्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वर्किषीष्ट वर्किषीयास्ताम् वर्किषीरन् । वर्किषीष्ठाः वर्किषीयास्थाम् वर्किषीध्वम्/ढ्वम् । वर्किषीय वर्किषीवहि वर्किषीमहि । **९. लुङ्** – अवर्किष्ट अवर्किषाताम् अवर्किषत । अवर्किष्ठाः अवर्किषाथाम् अवर्किध्वम्/ढ्वम् । अवर्किषि अवर्किष्वहि अवर्किष्महि । **१०. लृङ्** – अवर्किष्यत अवर्किष्येताम् अवर्किष्यन्त । अवर्किष्यथाः अवर्किष्येथाम् अवर्किष्यध्वम् । अवर्किष्ये अवर्किष्यावहि अवर्किष्यामहि ।

णिचि – वर्कयति – ते, **सनि** – विवर्किषते, **यकि** – वृक्यते ।

९३. चक – तृप्तौ प्रतीघाते च । सकर्म[1], सेट्, आत्मने । तृप्तावित्येव स्वामि-काश्यपौ । ''प्रतीघाते च तृप्तौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

च चकते, चकतीति तु । तृप्तिमात्रे चकेरस्य मित्त्वात् चकयतीति णौ'' (श्लो.४०) इति देवः । 'तृप्तौ अकर्मकः, प्रतिघाते सकर्मकः' इति बालमनोरमा ।

१. लट् – चकते चकेते चकन्ते । चकसे चकेथे चचध्वे । चके चकावहे चकामहे । **२. लिट्** – चेके चेकाते चेकिरे । चेकिषे चेकाथे चेकिध्वे । चेके चेकिवहे चेकिमहे । **३. लुट्** – चकिता चकितारौ चकितारः । चकितासे चकितासाथे चकिताध्वे । चकिताहे चकितास्वहे चकितास्महे । **४. लृट्** – चकिष्यते चकिष्येते चकिष्यन्ते । चकिष्यसे चकिष्येथे चकिष्यध्वे । चकिष्ये चकिष्यावहे चकिष्यामहे । **५. लोट्** – चकताम् चकेताम् चकन्ताम् । चचस्व चकेथाम् चकध्वम् । चकै चकावहै चकामहै । **६. लङ्** – अचकत अचकेताम् अचकन्त । अचकथाः अचकेथाम् अचकध्वम् । अचके अचकावहि अचकामहि । **७. विधिलिङ्** – चकेत चकेयाताम् चकेरन् । चकेथाः चकेयाथाम् चकेध्वम् । चकेय चकेवहि चकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – चकिषीष्ट चकिषीयास्ताम् चकिषीरन् । चकिषीष्ठाः चकिषीयास्थाम् चकिषीध्वम्/ढ्वम् । चकिषीय चकिषीवहि चकिषीमहि । **९. लुङ्** – अचकिष्ट अचकिषाताम् अचकिषत । अचकिष्ठाः अचकिषाथाम् अचकिध्वम्/ढ्वम् । अचकिषि अचकिष्वहि अचकिष्महि । **१०. लृङ्** – अचकिष्यत अचकिष्येताम् अचकिष्यन्त । अचकिष्यथाः अचकिष्येथाम् अचकिष्यध्वम् । अचकिष्ये अचकिष्यावहि अचकिष्यामहि ।

णिचि – चकयति[2] – ते, **सनि** – चिचकिषते, **यकि** – चक्यते ।

१. तृप्तौ अकर्मकः । प्रतिघाते सकर्मकः ।

२. घटादित्वात् मित्त्वम् । अतः णिचि उपधाह्रस्वः ।

९४. ककि – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – कङ्कते कङ्केते कङ्कन्ते । कङ्कसे कङ्केथे कङ्कध्वे । कङ्के कङ्कावहे कङ्कामहे । **२. लिट्** – चकङ्के चकङ्काते चकङ्किरे । चकङ्किषे चकङ्काथे चकङ्किध्वे । चकङ्के चकङ्किवहे चकङ्किमहे । **३. लुट्** – कङ्किता कङ्कितारौ कङ्कितारः । कङ्कितासे कङ्कितासाथे कङ्किताध्वे । कङ्किताहे कङ्कितास्वहे कङ्कितास्महे । **४. लृट्** – कङ्किष्यते कङ्किष्येते कङ्किष्यन्ते । कङ्किष्यसे कङ्किष्येथे कङ्किष्यध्वे । कङ्किष्ये कङ्किष्यावहे कङ्किष्यामहे । **५. लोट्** – कङ्कताम् कङ्केताम् कङ्कन्ताम् । कङ्कस्व कङ्केथाम् कङ्कध्वम् । कङ्कै कङ्कावहै कङ्कामहै । **६. लङ्** – अकङ्कत अकङ्केताम् अकङ्कन्त । अकङ्कथाः अकङ्केथाम् अकङ्कध्वम् । अकङ्के अकङ्कावहि अकङ्कामहि । **७. विधिलिङ्** – कङ्केत कङ्केयाताम् कङ्केरन् । कङ्केथाः कङ्केयाथाम् कङ्केध्वम् । कङ्केय कङ्केवहि कङ्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कङ्किषीष्ट कङ्किषीयास्ताम् कङ्किषीरन् । कङ्किषीष्ठाः कङ्किषीयास्थाम् कङ्किषीध्वम्/ढ्वम् । कङ्किषीय कङ्किषीवहि कङ्किषीमहि । **९. लुङ्** – अकङ्किष्ट अकङ्किषाताम् अकङ्किषत । अकङ्किष्ठाः अकङ्किषाथाम् अकङ्किध्वम्/ढ्वम् । अकङ्किषि अकङ्किष्वहि अकङ्किष्महि । **१०. लृङ्** – अकङ्किष्यत अकङ्किष्येताम् अकङ्किष्यन्त । अकङ्किष्यथाः अकङ्किष्येथाम् अकङ्किष्यध्वम् । अकङ्किष्ये अकङ्किष्यावहि अकङ्किष्यामहि ।

णिचि – कङ्कयति – ते, **सनि** – चिकङ्किषते, **यकि** – कङ्क्यते ।

९५. वकि – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'क्षीरस्वामी अमुं धातुं न पठति । अर्थभेदः पुनःपाठे प्रयोजनम् इति ज्ञायते । 'वकिः' (८८) इत्यत्रापि अस्ति ।

१. लट् – वङ्कते वङ्केते वङ्कन्ते । वङ्कसे वङ्केथे वङ्कध्वे । वङ्के वङ्कावहे वङ्कामहे । **२. लिट्** – ववङ्के ववङ्काते ववङ्किरे । ववङ्किषे ववङ्काथे ववङ्किध्वे । ववङ्के ववङ्किवहे ववङ्किमहे । **३. लुट्** – वङ्किता वङ्कितारौ वङ्कितारः । वङ्कितासे वङ्कितासाथे वङ्किताध्वे । वङ्किताहे वङ्कितास्वहे वङ्कितास्महे । **४. लृट्** – वङ्किष्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वङ्किष्येते वङ्किष्यन्ते । वङ्किष्यसे वङ्किष्येथे वङ्किष्यध्वे । वङ्किष्ये वङ्किष्यावहे वङ्किष्यामहे । **५. लोट्** - वङ्कताम् वङ्केताम् वङ्कन्ताम् । वङ्कस्व वङ्केथाम् वङ्कध्वम् । वङ्कै वङ्कावहै वङ्कामहै । **६. लङ्** - अवङ्कत अवङ्केताम् अवङ्कन्त । अवङ्कथाः अवङ्केथाम् अवङ्कध्वम् । अवङ्के अवङ्कावहि अवङ्कामहि । **७. विधिलिङ्** - वङ्केत वङ्केयाताम् वङ्केरन् । वङ्केथाः वङ्केयाथाम् वङ्केध्वम् । वङ्केय वङ्केवहि वङ्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** - वङ्किषीष्ट वङ्किषीयास्ताम् वङ्किषीरन् । वङ्किषीष्ठाः वङ्किषीयास्थाम् वङ्किषीध्वम्/ढ्वम् । वङ्किषीय वङ्किषीवहि वङ्किषीमहि । **९. लुङ्** - अवङ्किष्ट अवङ्किषाताम् अवङ्किषत । अवङ्किष्ठाः अवङ्किषाथाम् अवङ्किढ्वम्/ढ्वम् । अवङ्किषि अवङ्किष्वहि अवङ्किष्महि । **१०. लृङ्** - अवङ्किष्यत अवङ्किष्येताम् अवङ्किष्यन्त । अवङ्किष्यथाः अवङ्किष्येथाम् अवङ्किष्यध्वम् । अवङ्किष्ये अवङ्किष्यावहि अवङ्किष्यामहि ।

णिचि - वङ्कयति - ते, **सनि** - विवङ्किषते, **यकि** - वङ्क्यते ।

९६. श्वकि - गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'श्वगि' इति मैत्रेयः । 'श्वङ्कतिः सम्मतायां दन्त्यादिः पठ्यते' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् - श्वङ्कते श्वङ्केते श्वङ्कन्ते । श्वङ्कसे श्वङ्केथे श्वङ्कध्वे । श्वङ्के श्वङ्कावहे श्वङ्कामहे । **२. लिट्** - शश्वङ्के शश्वङ्काते शश्वङ्किरे । शश्वङ्किषे शश्वङ्काथे शश्वङ्किध्वे । शश्वङ्के शश्वङ्किवहे शश्वङ्किमहे । **३. लुट्** - श्वङ्किता श्वङ्कितारौ श्वङ्कितारः । श्वङ्कितासे श्वङ्कितासाथे श्वङ्किताध्वे । श्वङ्किताहे श्वङ्कितास्वहे श्वङ्कितास्महे । **४. लृट्** - श्वङ्किष्यते श्वङ्किष्येते श्वङ्किष्यन्ते । श्वङ्किष्यसे श्वङ्किष्येथे श्वङ्किष्यध्वे । श्वङ्किष्ये श्वङ्किष्यावहे श्वङ्किष्यामहे । **५. लोट्** - श्वङ्कताम् श्वङ्केताम् श्वङ्कन्ताम् । श्वङ्कस्व श्वङ्केथाम् श्वङ्कध्वम् । श्वङ्कै श्वङ्कावहै श्वङ्कामहै । **६. लङ्** - अश्वङ्कत अश्वङ्केताम् अश्वङ्कन्त । अश्वङ्कथाः अश्वङ्केथाम् अश्वङ्कध्वम् । अश्वङ्के अश्वङ्कावहि अश्वङ्कामहि । **७. विधिलिङ्** - श्वङ्केत श्वङ्केयाताम् श्वङ्केरन् । श्वङ्केथाः श्वङ्केयाथाम् श्वङ्केध्वम् । श्वङ्केय श्वङ्केवहि श्वङ्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** - श्वङ्किषीष्ट श्वङ्किषीयास्ताम् श्वङ्किषीरन् । श्वङ्किषीष्ठाः श्वङ्किषीयास्थाम् श्वङ्किषीध्वम्/ढ्वम् । श्वङ्किषीय श्वङ्किषीवहि श्वङ्किषीमहि । **९. लुङ्** - अश्वङ्किष्ट अश्वङ्किषाताम् अश्वङ्किषत । अश्वङ्किष्ठाः अश्वङ्किषाथाम् अश्वङ्किढ्वम्/ढ्वम् । अश्वङ्किषि अश्वङ्किष्वहि अश्वङ्किष्महि । **१०. लृङ्** - अश्वङ्किष्यत अश्वङ्किष्येताम् अश्वङ्किष्यन्त । अश्वङ्किष्यथाः अश्वङ्किष्येथाम् अश्वङ्किष्यध्वम् । अश्वङ्किष्ये अश्वङ्किष्यावहि अश्वङ्किष्यामहि ।

णिचि - श्वङ्कयति - ते, **सनि** - शिश्वङ्किषते, **यकि** - श्वङ्क्यते ।

९७. त्रकि - गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । त्रखि इति चन्द्र-सम्मताकारादीनां मतेन पाठः ।

१. लट् - त्रङ्कते त्रङ्केते त्रङ्कन्ते । त्रङ्कसे त्रङ्केथे त्रङ्कध्वे । त्रङ्के त्रङ्कावहे त्रङ्कामहे । **२. लिट्** - तत्रङ्के तत्रङ्काते तत्रङ्किरे । तत्रङ्किषे तत्रङ्काथे तत्रङ्किध्वे । तत्रङ्के तत्रङ्किवहे तत्रङ्किमहे । **३. लुट्** - त्रङ्किता त्रङ्कितारौ त्रङ्कितारः । त्रङ्कितासे त्रङ्कितासाथे त्रङ्किताध्वे । त्रङ्किताहे त्रङ्कितास्वहे त्रङ्कितास्महे । **४. लृट्** - त्रङ्किष्यते त्रङ्किष्येते त्रङ्किष्यन्ते । त्रङ्किष्यसे त्रङ्किष्येथे त्रङ्किष्यध्वे । त्रङ्किष्ये त्रङ्किष्यावहे त्रङ्किष्यामहे । **५. लोट्** - त्रङ्कताम् त्रङ्केताम् त्रङ्कन्ताम् । त्रङ्कस्व त्रङ्केथाम् त्रङ्कध्वम् । त्रङ्कै त्रङ्कावहै त्रङ्कामहै । **६. लङ्** - अत्रङ्कत अत्रङ्केताम् अत्रङ्कन्त । अत्रङ्कथाः अत्रङ्केथाम् अत्रङ्कध्वम् । अत्रङ्के अत्रङ्कावहि अत्रङ्कामहि । **७. विधिलिङ्** - त्रङ्केत त्रङ्केयाताम् त्रङ्केरन् । त्रङ्केथाः त्रङ्केयाथाम् त्रङ्केध्वम् । त्रङ्केय त्रङ्केवहि त्रङ्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** - त्रङ्किषीष्ट त्रङ्किषीयास्ताम् त्रङ्किषीरन् । त्रङ्किषीष्ठाः त्रङ्किषीयास्थाम् त्रङ्किषीध्वम्/ढ्वम् । त्रङ्किषीय त्रङ्किषीवहि त्रङ्किषीमहि । **९. लुङ्** - अत्रङ्किष्ट अत्रङ्किषाताम् अत्रङ्किषत । अत्रङ्किष्ठाः अत्रङ्किषाथाम् अत्रङ्किढ्वम्/ढ्वम् । अत्रङ्किषि अत्रङ्किष्वहि अत्रङ्किष्महि । **१०. लृङ्** - अत्रङ्किष्यत अत्रङ्किष्येताम् अत्रङ्किष्यन्त । अत्रङ्किष्यथाः अत्रङ्किष्येथाम् अत्रङ्किष्यध्वम् । अत्रङ्किष्ये अत्रङ्किष्यावहि अत्रङ्किष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – त्रङ्कयति – ते, **सनि** – तित्रङ्किषते, **यकि** – त्रङ्क्यते ।

९८. ढौकृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – ढौकते ढौकेते ढौकन्ते । ढौकसे ढौकेथे ढौकध्वे । ढौके ढौकावहे ढौकामहे । **२. लिट्** – डुढौके डुढौकाते डुढौकिरे । डुढौकिषे डुढौकाथे डुढौकिध्वे । डुढौके डुढौकिवहे डुढौकिमहे । **३. लुट्** – ढौकिता ढौकितारौ ढौकितारः । ढौकितासे ढौकितासाथे ढौकिताध्वे । ढौकिताहे ढौकितास्वहे ढौकितास्महे । **४. लृट्** – ढौकिष्यते ढौकिष्येते ढौकिष्यन्ते । ढौकिष्यसे ढौकिष्येथे ढौकिष्यध्वे । ढौकिष्ये ढौकिष्यावहे ढौकिष्यामहे । **५. लोट्** – ढौकताम् ढौकेताम् ढौकन्ताम् । ढौकस्व ढौकेथाम् ढौकध्वम् । ढौकै ढौकावहै ढौकामहै । **६. लङ्** – अढौकत अढौकेताम् अढौकन्त । अढौकथाः अढौकेथाम् अढौकध्वम् । अढौके अढौकावहि अढौकामहि । **७. विधिलिङ्** – ढौकेत ढौकेयाताम् ढौकेरन् । ढौकेथाः ढौकेयाथाम् ढौकेध्वम् । ढौकेय ढौकेवहि ढौकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ढौकिषीष्ट ढौकिषीयास्ताम् ढौकिषीरन् । ढौकिषीष्ठाः ढौकिषीयास्थाम् ढौकिषीध्वम्/ढ्वम् । ढौकिषीय ढौकिषीवहि ढौकिषीमहि । **९. लुङ्** – अढौकिष्ट अढौकिषाताम् अढौकिषत । अढौकिष्ठाः अढौकिषाथाम् अढौकिध्वम्/ढ्वम् । अढौकिषि अढौकिष्वहि अढौकिष्महि । **१०. लृङ्** – अढौकिष्यत अढौकिष्येताम् अढौकिष्यन्त । अढौकिष्यथाः अढौकिष्येथाम् अढौकिष्यध्वम् । अढौकिष्ये अढौकिष्यावहि अढौकिष्यामहि ।

णिचि – ढौकयति – ते, **सनि** – डुढौकिषते, **यकि** – ढौक्यते ।

९९. त्रौकृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – त्रौकते त्रौकेते त्रौकन्ते । त्रौकसे त्रौकेथे त्रौकध्वे । त्रौके त्रौकावहे त्रौकामहे । **२. लिट्** – तुत्रौके तुत्रौकाते तुत्रौकिरे । तुत्रौकिषे तुत्रौकाथे तुत्रौकिध्वे । तुत्रौके तुत्रौकिवहे तुत्रौकिमहे । **३. लुट्** – त्रौकिता त्रौकितारौ त्रौकितारः । त्रौकितासे त्रौकितासाथे त्रौकिताध्वे । त्रौकिताहे त्रौकितास्वहे त्रौकितास्महे । **४. लृट्** – त्रौकिष्यते त्रौकिष्येते त्रौकिष्यन्ते । त्रौकिष्यसे त्रौकिष्येथे त्रौकिष्यध्वे । त्रौकिष्ये त्रौकिष्यावहे त्रौकिष्यामहे । **५. लोट्** – त्रौकताम् त्रौकेताम् त्रौकन्ताम् । त्रौकस्व त्रौकेथाम् त्रौकध्वम् । त्रौकै त्रौकावहै त्रौकामहै । **६. लङ्** – अत्रौकत अत्रौकेताम् अत्रौकन्त । अत्रौकथाः अत्रौकेथाम् अत्रौकध्वम् । अत्रौके अत्रौकावहि अत्रौकामहि । **७. विधिलिङ्** – त्रौकेत त्रौकेयाताम् त्रौकेरन् । त्रौकेथाः त्रौकेयाथाम् त्रौकेध्वम् । त्रौकेय त्रौकेवहि त्रौकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – त्रौकिषीष्ट त्रौकिषीयास्ताम् त्रौकिषीरन् । त्रौकिषीष्ठाः त्रौकिषीयास्थाम् त्रौकिषीध्वम्/ढ्वम् । त्रौकिषीय त्रौकिषीवहि त्रौकिषीमहि । **९. लुङ्** – अत्रौकिष्ट अत्रौकिषाताम् अत्रौकिषत । अत्रौकिष्ठाः अत्रौकिषाथाम् अत्रौकिध्वम्/ढ्वम् । अत्रौकिषि अत्रौकिष्वहि अत्रौकिष्महि । **१०. लृङ्** – अत्रौकिष्यत अत्रौकिष्येताम् अत्रौकिष्यन्त । अत्रौकिष्यथाः अत्रौकिष्येथाम् अत्रौकिष्यध्वम् । अत्रौकिष्ये अत्रौकिष्यावहि अत्रौकिष्यामहि ।

णिचि – त्रौकयति – ते, **सनि** – तुत्रौकिषते, **यकि** – त्रौक्यते ।

१००. ष्वष्क – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'विष्वक् परित्रौकितलोचनैः स्थितं विष्वष्कमाणाम्बुदनादशङ्कया' (धा.का. १.१४) इति प्रयोगः ।

१. लट् – ष्वष्कते[1] ष्वष्केते ष्वष्कन्ते । ष्वष्कसे ष्वष्केथे ष्वष्कध्वे । ष्वष्के ष्वष्कावहे ष्वष्कामहे । **२. लिट्** – षष्वष्के षष्वष्काते षष्वष्किरे । षष्वष्किषे षष्वष्काथे षष्वष्किध्वे । षष्वष्के षष्वष्किवहे षष्वष्किमहे । **३. लुट्** – ष्वष्किता ष्वष्कितारौ ष्वष्कितारः । ष्वष्कितासे ष्वष्कितासाथे ष्वष्किताध्वे । ष्वष्किताहे ष्वष्कितास्वहे ष्वष्कितास्महे । **४. लृट्** – ष्वष्किष्यते ष्वष्किष्येते ष्वष्किष्यन्ते । ष्वष्किष्यसे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ष्वष्किष्येथे ष्वष्किष्यध्वे । ष्वष्किष्ये ष्वष्किष्यावहे ष्वष्किष्यामहे । **५. लोट्** – ष्वष्कताम् ष्वष्केताम् ष्वष्कन्ताम् । ष्वष्कस्व ष्वष्केथाम् ष्वष्कध्वम् । ष्वष्कै ष्वष्कावहै ष्वष्कामहै । **६. लङ्** – अष्वष्कत अष्वष्केताम् अष्वष्कन्त । अष्वष्कथाः अष्वष्केथाम् अष्वष्कध्वम् । अष्वष्के अष्वष्कावहि अष्वष्कामहि । **७. विधिलिङ्** – ष्वष्केत ष्वष्केयाताम् ष्वष्केरन् । ष्वष्केथाः ष्वष्केयाथाम् ष्वष्केध्वम् । ष्वष्केय ष्वष्केवहि ष्वष्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ष्वष्किषीष्ट ष्वष्किषीयास्ताम् ष्वष्किषीरन् । ष्वष्किषीष्ठाः ष्वष्किषीयास्थाम् ष्वष्किषीध्वम्/ढ्वम् । ष्वष्किषीय ष्वष्किषीवहि ष्वष्किषीमहि ।**९. लुङ्** – अष्वष्किष्ट अष्वष्किषाताम् अष्वष्किषत । अष्वष्किष्ठाः अष्वष्किषाथाम् अष्वष्किध्वम्/ढ्वम् । अष्वष्किषि अष्वष्किष्वहि अष्वष्किष्महि । **१०. लृङ्** – अष्वष्किष्यत अष्वष्किष्येताम् अष्वष्किष्यन्त । अष्वष्किष्यथाः अष्वष्किष्येथाम् अष्वष्किष्यध्वम् । अष्वष्किष्ये अष्वष्किष्यावहि अष्वष्किष्यामहि ।

णिचि – ष्वष्कयति – ते, **सनि** – षिष्वकिषते, **यकि** – ष्वष्क्यते ।

१. 'सुब्धातुष्ठिवुष्वष्कतीनां सत्वप्रतिषेधो वक्तव्यः' इति निषेधात् धात्वादिषकारस्य सकारः न ।

१०१. वष्क – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने. । अयं धातुः बालमनोरमायुक्तायां कौमुद्यां, मा.धा.वृत्तौ च 'वस्क' इति सकारेपेतत्वेन दृश्यते ।

१. लट् – वस्कते वस्केते वस्कन्ते । वस्कसे वस्केथे वस्कध्वे । वस्के वस्कावहे वस्कामहे । **२. लिट्** – ववस्के ववस्काते ववस्किरे । ववस्किषे ववस्काथे ववस्किध्वे । ववस्के ववस्किवहे ववस्किमहे । **३. लुट्** – वस्किता वस्कितारौ वस्कितारः । वस्कितासे वस्कितासाथे वस्किताध्वे । वस्किताहे वस्कितास्वहे वस्कितास्महे । **४. लृट्** – वस्किष्यते वस्किष्येते वस्किष्यन्ते । वस्किष्यसे वस्किष्येथे वस्किष्यध्वे । वस्किष्ये वस्किष्यावहे वस्किष्यामहे । **५. लोट्** – वस्कताम् वस्केताम् वस्कन्ताम् । वस्कस्व वस्केथाम् वस्कध्वम् । वस्के वस्कावहै वस्कामहै । **६. लङ्** – अवस्कत अवस्केताम् अवस्कन्त । अवस्कथाः अवस्केथाम् अवस्कध्वम् । अवस्के अवस्कावहि अवस्कामहि । **७. विधिलिङ्** – वस्केत वस्केयाताम् वस्केरन् । वस्केथाः वस्केयाथाम् वस्केध्वम् । वस्केय वस्केवहि वस्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वस्किषीष्ट वस्किषीयास्ताम् वस्किषीरन् । वस्किषीष्ठाः वस्किषीयास्थाम् वस्किषीध्वम्/ढ्वम् । वस्किषीय वस्किषीवहि वस्किषीमहि । **९. लुङ्** – अवस्किष्ट अवस्किषाताम् अवस्किषत । अवस्किष्ठाः अवस्किषाथाम् अवस्किध्वम्/ढ्वम् । अवस्किषि अवस्किष्वहि अवस्किष्महि । **१०. लृङ्** – अवस्किष्यत अवस्किष्येताम् अवस्किष्यन्त । अवस्किष्यथाः अवस्किष्येथाम् अवस्किष्यध्वम् । अवस्किष्ये अवस्किष्यावहि अवस्किष्यामहि ।

णिचि – वस्कयति – ते, **सनि** – विवस्किषते, **यकि** – वस्क्यते ।

१०२. मष्क – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – मस्कते मस्केते मस्कन्ते । मस्कसे मस्केथे मस्कध्वे । मस्के मस्कावहे मस्कामहे । **२. लिट्** – ममस्के ममस्काते ममस्किरे । ममस्किषे ममस्काथे ममस्किध्वे । ममस्के ममस्किवहे ममस्किमहे । **३. लुट्** – मस्किता मस्कितारौ मस्कितारः । मस्कितासे मस्कितासाथे मस्किताध्वे । मस्किताहे मस्कितास्वहे मस्कितास्महे । **४. लृट्** – मस्किष्यते मस्किष्येते मस्किष्यन्ते । मस्किष्यसे मस्किष्येथे मस्किष्यध्वे । मस्किष्ये मस्किष्यावहे मस्किष्यामहे । **५. लोट्** – मस्कताम् मस्केताम् मस्कन्ताम् । मस्कस्व मस्केथाम् मस्कध्वम् । मस्के मस्कावहै मस्कामहै । **६. लङ्** – अमस्कत अमस्केताम् अमस्कन्त । अमस्कथाः अमस्केथाम् अमस्कध्वम् । अमस्के अमष्कावहि अमष्कामहि । **७. विधिलिङ्** – मस्केत मस्केयाताम् मस्केरन् । मस्केथाः मस्केयाथाम् मस्केध्वम् । मस्केय मस्केवहि मस्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मस्किषीष्ट

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मस्किषीयास्ताम् मस्किषीरन् । मस्किषीष्ठाः मस्किषीयास्थाम् मस्किषीध्वम्/ढ्वम् । मस्किषीय मस्किषीवहि मस्किषीमहि । **९. लुङ्** – अमस्किष्ट अमस्किषाताम् अमस्किषत । अमस्किष्ठाः अमस्किषाथाम् अमस्किध्वम्/ढ्वम् । अमस्किषि अमस्किष्वहि अमस्किष्महि । **१०. लृङ्** – अमस्किष्यत अमस्किष्येताम् अमस्किष्यन्त । अमस्किष्यथाः अमस्किष्येथाम् अमस्किष्यध्वम् । अमस्किष्ये अमस्किष्यावहि अमस्किष्यामहि ।

णिचि – मस्कयति – ते, **सनि** – मिमस्किषते, **यकि** – मस्क्यते ।

१०३. टिकृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – टेकते टेकेते टेकन्ते । टेकसे टेकेथे टेकध्वे । टेके टेकावहे टेकामहे । **२. लिट्** – टिटेके टिटेकाते टिटेकिरे । टिटेकिषे टिटेकाथे टिटेकिध्वे । टिटेके टिटेकिवहे टिटेकिमहे । **३. लुट्** – टेकिता टेकितारौ टेकितारः । टेकितासे टेकितासाथे टेकिताध्वे । टेकिताहे टेकितास्वहे टेकितास्महे । **४. लृट्** – टेकिष्यते टेकिष्येते टेकिष्यन्ते । टेकिष्यसे टेकिष्येथे टेकिष्यध्वे । टेकिष्ये टेकिष्यावहे टेकिष्यामहे । **५. लोट्** – टेकताम् टेकेताम् टेकन्ताम् । टेकस्व टेकेथाम् टेकध्वम् । टेकै टेकावहै टेकामहै । **६. लङ्** – अटेकत अटेकेताम् अटेकन्त । अटेकथाः अटेकेथाम् अटेकध्वम् । अटेके अटेकावहि अटेकामहि । **७. विधिलिङ्** – टेकेत टेकेयाताम् टेकेरन् । टेकेथाः टेकेयाथाम् टेकेध्वम् । टेकेय टेकेवहि टेकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – टेकिषीष्ट टेकिषीयास्ताम् टेकिषीरन् । टेकिषीष्ठाः टेकिषीयास्थाम् टेकिषीध्वम्/ढ्वम् । टेकिषीय टेकिषीवहि टेकिषीमहि । **९. लुङ्** – अटेकिष्ट अटेकिषाताम् अटेकिषत । अटेकिष्ठाः अटेकिषाथाम् अटेकिध्वम्/ढ्वम् । अटेकिषि अटेकिष्वहि अटेकिष्महि । **१०. लृङ्** – अटेकिष्यत अटेकिष्येताम् अटेकिष्यन्त । अटेकिष्यथाः अटेकिष्येथाम् अटेकिष्यध्वम् । अटेकिष्ये अटेकिष्यावहि अटेकिष्यामहि ।

णिचि – टेकयति – ते, **सनि** – टिटिकिषते/टिटेकिषते[1], **यकि** – टिक्यते ।

१. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः ।

१०४. टीकृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – टीकते टीकेते टीकन्ते । टीकसे टीकेथे टीकध्वे । टीके टीकावहे टीकामहे । **२. लिट्** – टिटीके टिटीकाते टिटीकिरे । टिटीकिषे टिटीकाथे टिटीकिध्वे । टिटीके टिटीकिवहे टिटीकिमहे । **३. लुट्** – टीकिता टीकितारौ टीकितारः । टीकितासे टीकितासाथे टीकिताध्वे । टीकिताहे टीकितास्वहे टीकितास्महे । **४. लृट्** – टीकिष्यते टीकिष्येते टीकिष्यन्ते । टीकिष्यसे टीकिष्येथे टीकिष्यध्वे । टीकिष्ये टीकिष्यावहे टीकिष्यामहे । **५. लोट्** – टीकताम् टीकेताम् टीकन्ताम् । टीकस्व टीकेथाम् टीकध्वम् । टीकै टीकावहै टीकामहै । **६. लङ्** – अटीकत अटीकेताम् अटीकन्त । अटीकथाः अटीकेथाम् अटीकध्वम् । अटीके अटीकावहि अटीकामहि । **७. विधिलिङ्** – टीकेत टीकेयाताम् टीकेरन् । टीकेथाः टीकेयाथाम् टीकेध्वम् । टीकेय टीकेवहि टीकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – टीकिषीष्ट टीकिषीयास्ताम् टीकिषीरन् । टीकिषीष्ठाः टीकिषीयास्थाम् टीकिषीध्वम्/ढ्वम् । टीकिषीय टीकिषीवहि टीकिषीमहि । **९. लुङ्** – अटीकिष्ट अटीकिषाताम् अटीकिषत । अटीकिष्ठाः अटीकिषाथाम् अटीकिध्वम्/ढ्वम् । अटीकिषि अटीकिष्वहि अटीकिष्महि । **१०. लृङ्** – अटीकिष्यत अटीकिष्येताम् अटीकिष्यन्त । अटीकिष्यथाः अटीकिष्येथाम् अटीकिष्यध्वम् । अटीकिष्ये अटीकिष्यावहि अटीकिष्यामहि ।

णिचि – टीकयति – ते, **सनि** – टिटीकिषते, **यकि** – टीक्यते ।

१०५. तिकृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – तेकते तेकेते तेकन्ते । तेकसे तेकेथे तेकध्वे । तेके तेकावहे तेकामहे । **२. लिट्** – तितिके तितिकाते तितिकिरे । तितिकिषे तितिकाथे तितिकिध्वे । तितिके तितिकिवहे तितिकिमहे । **३. लुट्** – तेकिता तेकितारौ तेकितारः । तेकितासे तेकितासाथे तेकिताध्वे । तेकिताहे तेकितास्वहे तेकितास्महे । **४. लृट्** – तेकिष्यते तेकिष्येते तेकिष्यन्ते । तेकिष्यसे तेकिष्येथे तेकिष्यध्वे । तेकिष्ये तेकिष्यावहे तेकिष्यामहे । **५. लोट्** – तेकताम् तेकेताम् तेकन्ताम् । तेकस्व तेकेथाम् तेकध्वम् । तेकै तेकावहै तेकामहै । **६. लङ्** – अतेकत अतेकेताम् अतेकन्त । अतेकथाः अतेकेथाम् अतेकध्वम् । अतेके अतेकावहि अतेकामहि । **७. विधिलिङ्** – तेकेत तेकेयाताम् तेकेरन् । तेकेथाः तेकेयाथाम् तेकेध्वम् । तेकेय तेकेवहि तेकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – तेकिषीष्ट तेकिषीयास्ताम् तेकिषीरन् । तेकिषीष्ठाः तेकिषीयास्थाम् तेकिषीध्वम्/ढ्वम् । तेकिषीय तेकिषीवहि तेकिषीमहि । **९. लुङ्** – अतेकिष्ट अतेकिषाताम् अतेकिषत । अतेकिष्ठाः अतेकिषाथाम् अतेकिध्वम्/ढ्वम् । अतेकिषि अतेकिष्वहि अतेकिष्महि । **१०. लृङ्** – अतेकिष्यत अतेकिष्येताम् अतेकिष्यन्त । अतेकिष्यथाः अतेकिष्येथाम् अतेकिष्यध्वम् । अतेकिष्ये अतेकिष्यावहि अतेकिष्यामहि ।

णिचि – तेकयति – ते, **सनि** – तितेकिषते/तितिकिषते, **यकि** – तिक्यते

१०६. तीकृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – तीकते तीकेते तीकन्ते । तीकसे तीकेथे तीकध्वे । तीके तीकावहे तीकामहे । **२. लिट्** – तितीके तितीकाते तितीकिरे । तितीकिषे तितीकाथे तितीकिध्वे । तितीके तितीकिवहे तितीकिमहे । **३. लुट्** – तीकिता तीकितारौ तीकितारः । तीकितासे तीकितासाथे तीकिताध्वे । तीकिताहे तीकितास्वहे तीकितास्महे । **४. लृट्** – तीकिष्यते तीकिष्येते तीकिष्यन्ते । तीकिष्यसे तीकिष्येथे तीकिष्यध्वे । तीकिष्ये तीकिष्यावहे तीकिष्यामहे । **५. लोट्** – तीकताम् तीकेताम् तीकन्ताम् । तीकस्व तीकेथाम् तीकध्वम् । तीकै तीकावहै तीकामहै । **६. लङ्** – अतीकत अतीकेताम् अतीकन्त । अतीकथाः अतीकेथाम् अतीकध्वम् । अतीके अतीकावहि अतीकामहि । **७. विधिलिङ्** – तीकेत तीकेयाताम् तीकेरन् । तीकेथाः तीकेयाथाम् तीकेध्वम् । तीकेय तीकेवहि तीकेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – तीकिषीष्ट तीकिषीयास्ताम् तीकिषीरन् । तीकिषीष्ठाः तीकिषीयास्थाम् तीकिषीध्वम्/ढ्वम् । तीकिषीय तीकिषीवहि तीकिषीमहि । **९. लुङ्** – अतीकिष्ट अतीकिषाताम् अतीकिषत । अतीकिष्ठाः अतीकिषाथाम् अतीकिध्वम्/ढ्वम् । अतीकिषि अतीकिष्वहि अतीकिष्महि । **१०. लृङ्** – अतीकिष्यत अतीकिष्येताम् अतीकिष्यन्त । अतीकिष्यथाः अतीकिष्येथाम् अतीकिष्यध्वम् । अतीकिष्ये अतीकिष्यावहि अतीकिष्यामहि ।

णिचि – तीकयति – ते, **सनि** – तितीकिषते, **यकि** – तीक्यते ।

१०७. रघि – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – रङ्घते रङ्घेते रङ्घन्ते । रङ्घसे रङ्घेथे रङ्घध्वे । रङ्घे रङ्घावहे रङ्घामहे । **२. लिट्** – ररङ्घे ररङ्घाते ररङ्घिरे । ररङ्घिषे ररङ्घाथे ररङ्घिध्वे । ररङ्घे ररङ्घिवहे ररङ्घिमहे । **३. लुट्** – रङ्घिता रङ्घितारौ रङ्घितारः । रङ्घितासे रङ्घितासाथे रङ्घिताध्वे । रङ्घिताहे रङ्घितास्वहे रङ्घितास्महे । **४. लृट्** – रङ्घिष्यते रङ्घिष्येते रङ्घिष्यन्ते । रङ्घिष्यसे रङ्घिष्येथे रङ्घिष्यध्वे । रङ्घिष्ये रङ्घिष्यावहे रङ्घिष्यामहे । **५. लोट्** – रङ्घताम् रङ्घेताम् रङ्घन्ताम् । रङ्घस्व रङ्घेथाम् रङ्घध्वम् । रङ्घै रङ्घावहै रङ्घामहै । **६. लङ्** – अरङ्घत अरङ्घेताम् अरङ्घन्त । अरङ्घथाः अरङ्घेथाम् अरङ्घध्वम् । अरङ्घे अरङ्घावहि अरङ्घामहि । **७. विधिलिङ्** – रङ्घेत रङ्घेयाताम् रङ्घेरन् । रङ्घेथाः रङ्घेयाथाम् रङ्घेध्वम् । रङ्घेय रङ्घेवहि रङ्घेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – रङ्घिषीष्ट रङ्घिषीयास्ताम् रङ्घिषीरन् । रङ्घिषीष्ठाः रङ्घिषीयास्थाम् रङ्घिषीध्वम्/ढ्वम् । रङ्घिषीय रङ्घिषीवहि रङ्घिषीमहि । **९. लुङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अरङ्घिष्ट अरङ्घिषाताम् अरङ्घिषत । अरङ्घिष्ठाः अरङ्घिषाथाम् अरङ्घिध्वम्/ढ्वम् । अरङ्घिषि अरङ्घिष्वहि अरङ्घिष्महि । **१०. लृङ्** – अरङ्घिष्यत अरङ्घिष्येताम् अरङ्घिष्यन्त । अरङ्घिष्यथाः अरङ्घिष्येथाम् अरङ्घिष्यध्वम् । अरङ्घिष्ये अरङ्घिष्यावहि अरङ्घिष्यामहि ।

णिचि – रङ्घयति - ते, **सनि** – रिरङ्घिषते, **यकि** – रङ्घ्यते ।

१०८. लघि – गतौ । सकर्मकः अकर्मकश्च । सेट्, आत्मने । 'लघि भोजननिवृत्तौ च' इति क्षीरस्वामी । 'लघि शोषणे इत्यग्रे' इति माधवीयधातुवृत्तिवचनात् अयं भ्वादावेव उत्तरत्र शोषणार्थकोऽपि इति ज्ञायते । 'भाषणे लङ्घयेत्, शोषे लङ्घेत्, गत्यां तु लङ्घते' (श्लो.४५) इति देवः ।

१. लट् – लङ्घते लङ्घेते लङ्घन्ते । लङ्घसे लङ्घेथे लङ्घध्वे । लङ्घे लङ्घावहे लङ्घामहे । **२. लिट्** – ललङ्घे ललङ्घाते ललङ्घिरे । ललङ्घिषे ललङ्घाथे ललङ्घिध्वे । ललङ्घे ललङ्घिवहे ललङ्घिमहे । **३. लुट्** – लङ्घिता लङ्घितारौ लङ्घितारः । लङ्घितासे लङ्घितासाथे लङ्घिताध्वे । लङ्घिताहे लङ्घितास्वहे लङ्घितास्महे । **४. लृट्** – लङ्घिष्यते लङ्घिष्येते लङ्घिष्यन्ते । लङ्घिष्यसे लङ्घिष्येथे लङ्घिष्यध्वे । लङ्घिष्ये लङ्घिष्यावहे लङ्घिष्यामहे । **५. लोट्** – लङ्घताम् लङ्घेताम् लङ्घन्ताम् । लङ्घस्व लङ्घेथाम् लङ्घध्वम् । लङ्घै लङ्घावहै लङ्घामहै । **६. लङ्** – अलङ्घत अलङ्घेताम् अलङ्घन्त । अलङ्घथाः अलङ्घेथाम् अलङ्घध्वम् । अलङ्घे अलङ्घावहि अलङ्घामहि । **७. विधिलिङ्** – लङ्घेत लङ्घेयाताम् लङ्घेरन् । लङ्घेथाः लङ्घेयाथाम् लङ्घेध्वम् । लङ्घेय लङ्घेवहि लङ्घेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – लङ्घिषीष्ट लङ्घिषीयास्ताम् लङ्घिषीरन् । लङ्घिषीष्ठाः लङ्घिषीयास्थाम् लङ्घिषीध्वम्/ढ्वम् । लङ्घिषीय लङ्घिषीवहि लङ्घिषीमहि । **९. लुङ्** – अलङ्घिष्ट अलङ्घिषाताम् अलङ्घिषत । अलङ्घिष्ठाः अलङ्घिषाथाम् अलङ्घिध्वम्/ढ्वम् । अलङ्घिषि अलङ्घिष्वहि अलङ्घिष्महि । **१०. लृङ्** – अलङ्घिष्यत अलङ्घिष्येताम् अलङ्घिष्यन्त । अलङ्घिष्यथाः अलङ्घिष्येथाम् अलङ्घिष्यध्वम् । अलङ्घिष्ये अलङ्घिष्यावहि अलङ्घिष्यामहि ।

णिचि – लङ्घयति - ते, **सनि** – लिलङ्घिषते, **यकि** – लङ्घ्यते ।

१०९. अघि – गत्याक्षेपे । अकर्म, सेट्, आत्मने । गत्याक्षेपः = निन्दा । गतौ गत्यारम्भे च इति स्वामी ।

१. लट् – अङ्घते अङ्घेते अङ्घन्ते । अङ्घसे अङ्घेथे अङ्घध्वे । अङ्घे अङ्घावहे अङ्घामहे । **२. लिट्** – आनङ्घे आनङ्घाते आनङ्घिरे । आनङ्घिषे आनङ्घाथे आनङ्घिध्वे । आनङ्घे आनङ्घिवहे आनङ्घिमहे । **३. लुट्** – अङ्घिता अङ्घितारौ अङ्घितारः । अङ्घितासे अङ्घितासाथे अङ्घिताध्वे । अङ्घिताहे अङ्घितास्वहे अङ्घितास्महे । **४. लृट्** – अङ्घिष्यते अङ्घिष्येते अङ्घिष्यन्ते । अङ्घिष्यसे अङ्घिष्येथे अङ्घिष्यध्वे । अङ्घिष्ये अङ्घिष्यावहे अङ्घिष्यामहे । **५. लोट्** – अङ्घताम् अङ्घेताम् अङ्घन्ताम् । अङ्घस्व अङ्घेथाम् अङ्घध्वम् । अङ्घै अङ्घावहै अङ्घामहै । **६. लङ्** – आङ्घत आङ्घेताम् आङ्घन्त । आङ्घथाः आङ्घेथाम् आङ्घध्वम् । आङ्घे आङ्घावहि आङ्घामहि । **७. विधिलिङ्** – अङ्घेत अङ्घेयाताम् अङ्घेरन् । अङ्घेथाः अङ्घेयाथाम् अङ्घेध्वम् । अङ्घेय अङ्घेवहि अङ्घेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – अङ्घिषीष्ट अङ्घिषीयास्ताम् अङ्घिषीरन् । अङ्घिषीष्ठाः अङ्घिषीयास्थाम् अङ्घिषीध्वम्/ढ्वम् । अङ्घिषीय अङ्घिषीवहि अङ्घिषीमहि । **९. लुङ्** – आङ्घिष्ट आङ्घिषाताम् आङ्घिषत । आङ्घिष्ठाः आङ्घिषाथाम् आङ्घिध्वम्/ढ्वम् । आङ्घिषि आङ्घिष्वहि आङ्घिष्महि । **१०. लृङ्** – आङ्घिष्यत आङ्घिष्येताम् आङ्घिष्यन्त । आङ्घिष्यथाः आङ्घिष्येथाम् आङ्घिष्यध्वम् । आङ्घिष्ये आङ्घिष्यावहि आङ्घिष्यामहि ।

णिचि – अङ्घयति - ते, **सनि** – अञ्जिघिषते[1], **यकि** – अङ्घ्यते ।

१. 'नन्द्राः संयोगादयः' (अचः पराः संयोगादयः नदराः द्विर्न भवन्ति) इति नवर्जं द्विरुच्यते । अभ्यासस्य चुत्वेन झकारे जश्त्वे जकारः ।

११०. वघि – गत्याक्षेपे । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'आक्षेपो निन्दा, गतौ गमनारम्भे चेति स्वामी' इति

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

माधवीयधातुवृत्तिः । 'गत्याक्षेपो वेगगतिः गमनारम्भो वा' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – वङ्घते वङ्घेते वङ्घन्ते । वङ्घसे वङ्घेथे वङ्घध्वे । वङ्घे वङ्घावहे वङ्घामहे । **२. लिट्** – ववङ्घे ववङ्घाते ववङ्घिरे । ववङ्घिषे ववङ्घाथे ववङ्घिध्वे । ववङ्घे ववङ्घिवहे ववङ्घिमहे । **३. लुट्** – वङ्घिता वङ्घितारौ वङ्घितारः । वङ्घितासे वङ्घितासाथे वङ्घिताध्वे । वङ्घिताहे वङ्घितास्वहे वङ्घितास्महे । **४. लृट्** – वङ्घिष्यते वङ्घिष्येते वङ्घिष्यन्ते । वङ्घिष्यसे वङ्घिष्येथे वङ्घिष्यध्वे । वङ्घिष्ये वङ्घिष्यावहे वङ्घिष्यामहे । **५. लोट्** – वङ्घताम् वङ्घेताम् वङ्घन्ताम् । वङ्घस्व वङ्घेथाम् वङ्घध्वम् । वङ्घै वङ्घावहै वङ्घामहै । **६. लङ्** – अवङ्घत अवङ्घेताम् अवङ्घन्त । अवङ्घथाः अवङ्घेथाम् अवङ्घध्वम् । अवङ्घे अवङ्घावहि अवङ्घामहि । **७. विधिलिङ्** – वङ्घेत वङ्घेयाताम् वङ्घेरन् । वङ्घेथाः वङ्घेयाथाम् वङ्घेध्वम् । वङ्घेय वङ्घेवहि वङ्घेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वङ्घिषीष्ट वङ्घिषीयास्ताम् वङ्घिषीरन् । वङ्घिषीष्ठाः वङ्घिषीयास्थाम् वङ्घिषीध्वम्/ढ्वम् । वङ्घिषीय वङ्घिषीवहि वङ्घिषीमहि । **९. लुङ्** – अवङ्घिष्ट अवङ्घिषाताम् अवङ्घिषत । अवङ्घिष्ठाः अवङ्घिषाथाम् अवङ्घिध्वम्/ढ्वम् । अवङ्घिषि अवङ्घिष्वहि अवङ्घिष्महि । **१०. लृङ्** – अवङ्घिष्यत अवङ्घिष्येताम् अवङ्घिष्यन्त । अवङ्घिष्यथाः अवङ्घिष्येथाम् अवङ्घिष्यध्वम् । अवङ्घिष्ये अवङ्घिष्यावहि अवङ्घिष्यामहि ।

णिचि – वङ्घयति – ते, **सनि** – विवङ्घिषते, **यकि** – वङ्घ्यते ।

१११. मघि – गत्याक्षेपे । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'मघि कैतवे च' इति कौमुदी । 'गत्याक्षेपः वेगगतिः, गमनारम्भो वा, कैतवं – व्याजः' इति क्षीरस्वामी । 'आक्षेपो निन्दा, गतौ गमनारम्भे चेति स्वामी' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – मङ्घते मङ्घेते मङ्घन्ते । मङ्घसे मङ्घेथे मङ्घध्वे । मङ्घे मङ्घावहे मङ्घामहे । **२. लिट्** – ममङ्घे ममङ्घाते ममङ्घिरे । ममङ्घिषे ममङ्घाथे ममङ्घिध्वे । ममङ्घे ममङ्घिमहे ममङ्घिमहे । **३. लुट्** – मङ्घिता मङ्घितारौ मङ्घितारः । मङ्घितासे मङ्घितासाथे मङ्घिताध्वे । मङ्घिताहे मङ्घितास्वहे मङ्घितास्महे । **४. लृट्** – मङ्घिष्यते मङ्घिष्येते मङ्घिष्यन्ते । मङ्घिष्यसे मङ्घिष्येथे मङ्घिष्यध्वे । मङ्घिष्ये मङ्घिष्यावहे मङ्घिष्यामहे । **५. लोट्** – मङ्घताम् मङ्घेताम् मङ्घन्ताम् । मङ्घस्व मङ्घेथाम् मङ्घध्वम् । मङ्घै मङ्घावहै मङ्घामहै । **६. लङ्** – अमङ्घत अमङ्घेताम् अमङ्घन्त । अमङ्घथाः अमङ्घेथाम् अमङ्घध्वम् । अमङ्घे अमङ्घावहि अमङ्घामहि । **७. विधिलिङ्** – मङ्घेत मङ्घेयाताम् मङ्घेरन् । मङ्घेथाः मङ्घेयाथाम् मङ्घेध्वम् । मङ्घेय मङ्घेमहि मङ्घेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मङ्घिषीष्ट मङ्घिषीयास्ताम् मङ्घिषीरन् । मङ्घिषीष्ठाः मङ्घिषीयास्थाम् मङ्घिषीध्वम्/ढ्वम् । मङ्घिषीय मङ्घिषीवहि मङ्घिषीमहि । **९. लुङ्** – अमङ्घिष्ट अमङ्घिषाताम् अमङ्घिषत । अमङ्घिष्ठाः अमङ्घिषाथाम् अमङ्घिध्वम्/ढ्वम् । अमङ्घिषि अमङ्घिष्वहि अमङ्घिष्महि । **१०. लृङ्** – अमङ्घिष्यत अमङ्घिष्येताम् अमङ्घिष्यन्त । अमङ्घिष्यथाः अमङ्घिष्येथाम् अमङ्घिष्यध्वम् । अमङ्घिष्ये अमङ्घिष्यावहि अमङ्घिष्यामहि ।

णिचि – मङ्घयति – ते, **सनि** – मिमङ्घिषते, **यकि** – मङ्घ्यते ।

११२. राघृ – सामर्थ्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने । सामर्थ्यं कार्यक्षमीभवनम् ।

१. लट् – राघते राघेते राघन्ते । राघसे राघेथे राघध्वे । राघे राघावहे राघामहे । **२. लिट्** – रराघे रराघाते रराघिरे । रराघिषे रराघाथे रराघिध्वे । रराघे रराघिमहे रराघिमहे । **३. लुट्** – राघिता राघितारौ राघितारः । राघितासे राघितासाथे राघिताध्वे । राघिताहे राघितास्वहे राघितास्महे । **४. लृट्** – राघिष्यते राघिष्येते राघिष्यन्ते । राघिष्यसे राघिष्येथे राघिष्यध्वे । राघिष्ये राघिष्यावहे राघिष्यामहे । **५. लोट्** – राघताम् राघेताम् राघन्ताम् । राघस्व राघेथाम् राघध्वम् । राघै राघावहै राघामहै । **६. लङ्** – अराघत अराघेताम् अराघन्त । अराघथाः अराघेथाम् अराघध्वम् । अराघे अराघावहि अराघामहि । **७. विधिलिङ्** – राघेत राघेयाताम् राघेरन् । राघेथाः राघेयाथाम् राघेध्वम् । राघेय राघेमहि राघेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – राघिषीष्ट राघिषीयास्ताम् राघिषीरन् । राघिषीष्ठाः राघिषीयास्थाम् राघिषीध्वम्/ढ्वम् । राघिषीय

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

राघिषीवहि राघिषीमहि । **९. लुङ्** – अराघिष्ट अराघिषाताम् अराघिषत । अराघिष्ठाः अराघिषाथाम् अराघिध्वम्/ढ्वम् । अराघिषि अराघिष्वहि अराघिष्महि । **१०. लृङ्** – अराघिष्यत अराघिष्येताम् अराघिष्यन्त । अराघिष्यथाः अराघिष्येथाम् अराघिष्यध्वम् । अराघिष्ये अराघिष्यावहि अराघिष्यामहि ।

णिचि – राघयति – ते, **सनि** – रिराघिषते, **यकि** – राघ्यते ।

११३. लाघृ – सामर्थ्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – लाघते लाघेते लाघन्ते । लाघसे लाघेथे लाघध्वे । लाघे लाघावहे लाघामहे । **२. लिट्** – ललाघे ललाघाते ललाघिरे । ललाघिषे ललाघाथे ललाघिध्वे । ललाघे ललाघिमहे ललाघिमहे । **३. लुट्** – लाघिता लाघितारौ लाघितारः । लाघितासे लाघितासाथे लाघिताध्वे । लाघिताहे लाघितास्वहे लाघितास्महे । **४. लृट्** – लाघिष्यते लाघिष्येते लाघिष्यन्ते । लाघिष्यसे लाघिष्येथे लाघिष्यध्वे । लाघिष्ये लाघिष्यावहे लाघिष्यामहे । **५. लोट्** – लाघताम् लाघेताम् लाघन्ताम् । लाघस्व लाघेथाम् लाघध्वम् । लाघै लाघावहै लाघामहै । **६. लङ्** – अलाघत अलाघेताम् अलाघन्त । अलाघथाः अलाघेथाम् अलाघध्वम् । अलाघे अलाघावहि अलाघामहि । **७. विधिलिङ्** – लाघेत लाघेयाताम् लाघेरन् । लाघेथाः लाघेयाथाम् लाघेध्वम् । लाघेय लाघेमहि लाघेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – लाघिषीष्ट लाघिषीयास्ताम् लाघिषीरन् । लाघिषीष्ठाः लाघिषीयास्थाम् लाघिषीध्वम्/ढ्वम् । लाघिषीय लाघिषीवहि लाघिषीमहि । **९. लुङ्** – अलाघिष्ट अलाघिषाताम् अलाघिषत । अलाघिष्ठाः अलाघिषाथाम् अलाघिध्वम्/ढ्वम् । अलाघिषि अलाघिष्वहि अलाघिष्महि । **१०. लृङ्** – अलाघिष्यत अलाघिष्येताम् अलाघिष्यन्त । अलाघिष्यथाः अलाघिष्येथाम् अलाघिष्यध्वम् । अलाघिष्ये अलाघिष्यावहि अलाघिष्यामहि ।

णिचि – लाघयति – ते, **सनि** – लिलाघिषते, **यकि** – लाघ्यते ।

११४. द्राघृ – सामर्थ्ये आयामे च । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'आयामः = दैर्घ्यक्रिया इति कौशिकः । कदर्थनम् इति स्वामी' इति माधवीयधातुवृत्तिः । 'ध्राघृ इत्यपि केचित् पठन्ति' इति कौमुदी ।

१. लट् – द्राघते द्राघेते द्राघन्ते । द्राघसे द्राघेथे द्राघध्वे । द्राघे द्राघावहे द्राघामहे । **२. लिट्** – दद्राघे दद्राघाते दद्राघिरे । दद्राघिषे दद्राघाथे दद्राघिध्वे । दद्राघे दद्राघिमहे दद्राघिमहे । **३. लुट्** – द्राघिता द्राघितारौ द्राघितारः । द्राघितासे द्राघितासाथे द्राघिताध्वे । द्राघिताहे द्राघितास्वहे द्राघितास्महे । **४. लृट्** – द्राघिष्यते द्राघिष्येते द्राघिष्यन्ते । द्राघिष्यसे द्राघिष्येथे द्राघिष्यध्वे । द्राघिष्ये द्राघिष्यावहे द्राघिष्यामहे । **५. लोट्** – द्राघताम् द्राघेताम् द्राघन्ताम् । द्राघस्व द्राघेथाम् द्राघध्वम् । द्राघै द्राघावहै द्राघामहै । **६. लङ्** – अद्राघत अद्राघेताम् अद्राघन्त । अद्राघथाः अद्राघेथाम् अद्राघध्वम् । अद्राघे अद्राघावहि अद्राघामहि । **७. विधिलिङ्** – द्राघेत द्राघेयाताम् द्राघेरन् । द्राघेथाः द्राघेयाथाम् द्राघेध्वम् । द्राघेय द्राघेमहि द्राघेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – द्राघिषीष्ट द्राघिषीयास्ताम् द्राघिषीरन् । द्राघिषीष्ठाः द्राघिषीयास्थाम् द्राघिषीध्वम्/ढ्वम् । द्राघिषीय द्राघिषीवहि द्राघिषीमहि । **९. लुङ्** – अद्राघिष्ट अद्राघिषाताम् अद्राघिषत । अद्राघिष्ठाः अद्राघिषाथाम् अद्राघिध्वम्/ढ्वम् । अद्राघिषि अद्राघिष्वहि अद्राघिष्महि । **१०. लृङ्** – अद्राघिष्यत अद्राघिष्येताम् अद्राघिष्यन्त । अद्राघिष्यथाः अद्राघिष्येथाम् अद्राघिष्यध्वम् । अद्राघिष्ये अद्राघिष्यावहि अद्राघिष्यामहि ।

णिचि – द्राघयति – ते, **सनि** – दिद्राघिषते, **यकि** – द्राघ्यते ।

११५. श्लाघृ – कत्थने । सकर्म, सेट्, आत्मने । कत्थनं स्तुतिः । 'कत्थनं = उत्कर्षाख्यानम्' इति स्वामी ।

१. लट् – श्लाघते श्लाघेते श्लाघन्ते । श्लाघसे श्लाघेथे श्लाघध्वे । श्लाघे श्लाघावहे श्लाघामहे । **२. लिट्** – शश्लाघे शश्लाघाते शश्लाघिरे । शश्लाघिषे शश्लाघाथे शश्लाघिध्वे । शश्लाघे शश्लाघिमहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शश्लाघिमहे । **३. लुट्** – श्लाघिता श्लाघितारौ श्लाघितारः । श्लाघितासे श्लाघितासाथे श्लाघिताध्वे । श्लाघिताहे श्लाघितास्वहे श्लाघितास्महे । **४. लृट्** – श्लाघिष्यते श्लाघिष्येते श्लाघिष्यन्ते । श्लाघिष्यसे श्लाघिष्येथे श्लाघिष्यध्वे । श्लाघिष्ये श्लाघिष्यावहे श्लाघिष्यामहे । **५. लोट्** – श्लाघताम् श्लाघेताम् श्लाघन्ताम् । श्लाघस्व श्लाघेथाम् श्लाघध्वम् । श्लाघै श्लाघावहै श्लाघामहै । **६. लङ्** – अश्लाघत अश्लाघेताम् अश्लाघन्त । अश्लाघथाः अश्लाघेथाम् अश्लाघध्वम् । अश्लाघे अश्लाघावहि अश्लाघामहि । **७. विधिलिङ्** – श्लाघेत श्लाघेयाताम् श्लाघेरन् । श्लाघेथाः श्लाघेयाथाम् श्लाघेध्वम् । श्लाघेय श्लाघेमहि श्लाघेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – श्लाघिषीष्ट श्लाघिषीयास्ताम् श्लाघिषीरन् । श्लाघिषीष्ठाः श्लाघिषीयास्थाम् श्लाघिषीध्वम्/ढ्वम् । श्लाघिषीय श्लाघिषीवहि श्लाघिषीमहि । **९. लुङ्** – अश्लाघिष्ट अश्लाघिषाताम् अश्लाघिषत । अश्लाघिष्ठाः अश्लाघिषाथाम् अश्लाघिध्वम्/ढ्वम् । अश्लाघिषि अश्लाघिष्वहि अश्लाघिष्महि । **१०. लृङ्** – अश्लाघिष्यत अश्लाघिष्येताम् अश्लाघिष्यन्त । अश्लाघिष्यथाः अश्लाघिष्येथाम् अश्लाघिष्यध्वम् । अश्लाघिष्ये अश्लाघिष्यावहि अश्लाघिष्यामहि ।

णिचि – श्लाघयति – ते, **सनि** – शिश्लाघिषते, **यकि** – श्लाघ्यते ।

११६. फक्क – नीचैर्गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'नीचैर्गतिः = मन्दगमनम्, असद्व्यवहारो वा इति क्षीरस्वामी । 'अधोगमनम् इति केशवस्वामी' इति माधवीयधातुवृत्तिः ।

१. लट् – फक्कति फक्कतः फक्कन्ति । फक्कसि फक्कथः फक्कथ । फक्कामि फक्कावः फक्कामः । **२. लिट्** – पफक्क पफक्कतुः पफक्कुः । पफक्किथ पफक्कथुः पफक्क । पफक्क पफक्किव पफक्किम । **३. लुट्** – फक्किता फक्कितारौ फक्कितारः । फक्कितासि फक्कितास्थः फक्कितास्थ । फक्कितास्मि फक्कितास्वः फक्कितास्मः । **४. लृट्** – फक्किष्यति फक्किष्यतः फक्किष्यन्ति । फक्किष्यसि फक्किष्यथः फक्किष्यथ । फक्किष्यामि फक्किष्यावः फक्किष्यामः । **५. लोट्** – फक्कतु, फक्कतात् फक्कताम् फक्कन्तु । फक्क, फक्कतात् फक्कतम् फक्कत । फक्कानि फक्काव फक्काम । **६. लङ्** – अफक्कत् अफक्कताम् अफक्कन् । अफक्कः अफक्कतम् अफक्कत । अफक्कम् अफक्काव अफक्काम । **७. विधिलिङ्** – फक्केत् फक्केताम् फक्केयुः । फक्केः फक्केतम् फक्केत । फक्केयम् फक्केव फक्केम । **८. आशीर्लिङ्** – फक्क्यात् फक्क्यास्ताम् फक्क्यासुः । फक्क्याः फक्क्यास्तम् फक्क्यास्त । फक्क्यासम् फक्क्यास्व फक्क्यास्म । **९. लुङ्** – अफक्कीत् अफक्किष्टाम् अफक्किषुः । अफक्कीः अफक्किष्टम् अफक्किष्ट । अफक्किषम् अफक्किष्व अफक्किष्म । **१०. लृङ्** – अफक्किष्यत् अफक्किष्यताम् अफक्किष्यन् । अफक्किष्यः अफक्किष्यतम् अफक्किष्यत । अफक्किष्यम् अफक्किष्याव अफक्किष्याम ।

णिचि – फक्कयति – ते, **सनि** – पिफक्किषति, **यकि** – फक्क्यते ।

११७. तक – हसने । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'तकेत् तङ्केद् यथासंख्यं हसने कृच्छ्रजीवने' (श्लो.४३) इति देवः ।

१. लट् – तकति तकतः तकन्ति । तकसि तकथः तकथ । तकामि तकावः तकामः । **२. लिट्** – तताक तेकतुः तेकुः । तेकिथ तेकथुः तेक । तताक/ततक तेकिव तेकिम । **३. लुट्** – तकिता तकितारौ तकितारः । तकितासि तकितास्थः तकितास्थ । तकितास्मि तकितास्वः तकितास्मः । **४. लृट्** – तकिष्यति तकिष्यतः तकिष्यन्ति । तकिष्यसि तकिष्यथः तकिष्यथ । तकिष्यामि तकिष्यावः तकिष्यामः । **५. लोट्** – तकतु, तकतात् तकताम् तकन्तु । तक, तकतात् तकतम् तकत । तकानि तकाव तकाम । **६. लङ्** – अतकत् अतकताम् अतकन् । अतकः अतकतम् अतकत । अतकम् अतकाव अतकाम । **७. विधिलिङ्** – तकेत् तकेताम् तकेयुः । तकेः तकेतम् तकेत । तकेयम् तकेव तकेम । **८. आशीर्लिङ्** – तक्यात् तक्यास्ताम् तक्यासुः । तक्याः तक्यास्तम् तक्यास्त । तक्यासम् तक्यास्व तक्यास्म । **९. लुङ्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– (i) अताकीत्[1] अताकिष्टाम् अताकिषुः । अताकीः अताकिष्टम् अताकिष्ट । अताकिषम् अताकिष्व अताकिष्म । (ii) अतकीत् अतकिष्टाम् अतकिषुः । अतकीः अतकिष्टम् अतकिष्ट । अतकिषम् अतकिष्व अतकिष्म । **१०. लृङ्** – अतकिष्यत् अतकिष्यताम् अतकिष्यन् । अतकिष्यः अतकिष्यतम् अतकिष्यत । अतकिष्यम् अतकिष्याव अतकिष्याम ।

णिचि – ताकयति – ते, **सनि** – तितकिषति, **यकि** – तक्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वृद्धिविकल्पः ।

११८. तकि[1] – कृच्छ्रजीवने । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'तकेत् तङ्केद् यथासंख्यं हसने, कृच्छ्रजीवने' (श्लो.४३) इति देवः ।

१. लट् – तङ्कति तङ्कतः तङ्कन्ति । तङ्कसि तङ्कथः तङ्कथ । तङ्कामि तङ्कावः तङ्कामः । **२. लिट्** – ततङ्क ततङ्कतुः ततङ्कुः । ततङ्किथ ततङ्कथुः ततङ्क । ततङ्क ततङ्किव ततङ्किम । **३. लुट्** – तङ्किता तङ्कितारौ तङ्कितारः । तङ्कितासि तङ्कितास्थः तङ्कितास्थ । तङ्कितास्मि तङ्कितास्वः तङ्कितास्मः । **४. लृट्** – तङ्किष्यति तङ्किष्यतः तङ्किष्यन्ति । तङ्किष्यसि तङ्किष्यथः तङ्किष्यथ । तङ्किष्यामि तङ्किष्यावः तङ्किष्यामः । **५. लोट्** – तङ्कतु, तङ्कतात् तङ्कताम् तङ्कन्तु । तङ्क, तङ्कतात् तङ्कतम् तङ्कत । तङ्कानि तङ्काव तङ्काम । **६. लङ्** – अतङ्कत् अतङ्कताम् अतङ्कन् । अतङ्कः अतङ्कतम् अतङ्कत । अतङ्कम् अतङ्काव अतङ्काम । **७. विधिलिङ्** – तङ्केत् तङ्केताम् तङ्केयुः । तङ्केः तङ्केतम् तङ्केत । तङ्केयम् तङ्केव तङ्केम । **८. आशीर्लिङ्** – तङ्क्यात् तङ्क्यास्ताम् तङ्क्यासुः । तङ्क्याः तङ्क्यास्तम् तङ्क्यास्त । तङ्क्यासम् तङ्क्यास्व तङ्क्यास्म । **९. लुङ्** – अतङ्कीत् अतङ्किष्टाम् अतङ्किषुः । अतङ्कीः अतङ्किष्टम् अतङ्किष्ट । अतङ्किषम् अतङ्किष्व अतङ्किष्म । **१०. लृङ्** – अतङ्किष्यत् अतङ्किष्यताम् अतङ्किष्यन् । अतङ्किष्यः अतङ्किष्यतम् अतङ्किष्यत । अतङ्किष्यम् अतङ्किष्याव अतङ्किष्याम ।

णिचि – तङ्कयति – ते, **सनि** – तितङ्किषति, **यकि** – तङ्क्यते ।

१. एतदनन्तरं मैत्रेयः 'शुक गतौ' इति पठति । तस्य अनार्षत्वं मा.धा.वृत्तौ उक्तम् ।

११९. बुक्क – भषणे । अकर्म, सेट्, परस्मै । भषणम् = श्वरवः । क्षीरस्वामी तु 'भाषणे' इति पठित्वा, 'भषणे इत्येके' इत्याह । 'आभाषणे' इति शाकटायनः । 'णिचि बुक्कयतीति स्यात्, भषणे शपि बुक्कति' (श्लो.४२) इति देवः ।

१. लट् – बुक्कति बुक्कतः बुक्कन्ति । बुक्कसि बुक्कथः बुक्कथ । बुक्कामि बुक्कावः बुक्कामः । **२. लिट्** – बुबुक्क बुबुक्कतुः बुबुक्कुः । बुबुक्किथ बुबुक्कथुः बुबुक्क । बुबुक्क बुबुक्किव बुबुक्किम । **३. लुट्** – बुक्किता बुक्कितारौ बुक्कितारः । बुक्कितासि बुक्कितास्थः बुक्कितास्थ । बुक्कितास्मि बुक्कितास्वः बुक्कितास्मः । **४. लृट्** – बुक्किष्यति बुक्किष्यतः बुक्किष्यन्ति । बुक्किष्यसि बुक्किष्यथः बुक्किष्यथ । बुक्किष्यामि बुक्किष्यावः बुक्किष्यामः । **५. लोट्** – बुक्कतु, बुक्कतात् बुक्कताम् बुक्कन्तु । बुक्क, बुक्कतात् बुक्कतम् बुक्कत । बुक्कानि बुक्काव बुक्काम । **६. लङ्** – अबुक्कत् अबुक्कताम् अबुक्कन् । अबुक्कः अबुक्कतम् अबुक्कत । अबुक्कम् अबुक्काव अबुक्काम । **७. विधिलिङ्** – बुक्केत् बुक्केताम् बुक्केयुः । बुक्केः बुक्केतम् बुक्केत । बुक्केयम् बुक्केव बुक्केम । **८. आशीर्लिङ्** – बुक्क्यात् बुक्क्यास्ताम् बुक्क्यासुः । बुक्क्याः बुक्क्यास्तम् बुक्क्यास्त । बुक्क्यासम् बुक्क्यास्व बुक्क्यास्म । **९. लुङ्** – अबुक्कीत् अबुक्किष्टाम् अबुक्किषुः । अबुक्कीः अबुक्किष्टम् अबुक्किष्ट । अबुक्किषम् अबुक्किष्व अबुक्किष्म । **१०. लृङ्** – अबुक्किष्यत् अबुक्किष्यताम् अबुक्किष्यन् । अबुक्किष्यः अबुक्किष्यतम् अबुक्किष्यत । अबुक्किष्यम् अबुक्किष्याव अबुक्किष्याम ।

णिचि – बुक्कयति – ते, **सनि** – बुबुक्किषति, **यकि** – बुक्क्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१२०. कख – हसने । अकर्मकः, सेट्, परस्मै । 'खर्ख हसने' इति क्षीरस्वामी । 'खक्ख हसने' इति अन्ये । 'खक्ख' इति पाठान्तरं कौमुद्यां न दृश्यते ।

१. लट् – कखति कखतः कखन्ति । कखसि कखथः कखथ । कखामि कखावः कखामः ।

२. लिट् – चकाख चकखतुः चकखुः । चकखिथ चकखथुः चकख । चकाख/चकख चकखिव चकखिम । **३. लुट्** – कखिता कखितारौ कखितारः । कखितासि कखितास्थः कखितास्थ । कखितास्मि कखितास्वः कखितास्मः । **४. लृट्** – कखिष्यति कखिष्यतः कखिष्यन्ति । कखिष्यसि कखिष्यथः कखिष्यथ । कखिष्यामि कखिष्यावः कखिष्यामः । **५. लोट्** – कखतु, कखतात् कखताम् कखन्तु । कख, कखतात् कखतम् कखत । कखानि कखाव कखाम । **६. लङ्** – अकखत् अकखताम् अकखन् । अकखः अकखतम् अकखत । अकखम् अकखाव अकखाम । **७. विधिलिङ्** – कखेत् कखेताम् कखेयुः । कखेः कखेतम् कखेत । कखेयम् कखेव कखेम । **८. आशीर्लिङ्** – कख्यात् कख्यास्ताम् कख्यासुः । कख्याः कख्यास्तम् कख्यास्त । कख्यासम् कख्यास्व कख्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अकखीत्[१] अकखिष्टाम् अकखिषुः । अकखीः अकखिष्टम् अकखिष्ट । अकखिषम् अकखिष्व अकखिष्म । (ii) अकाखीत् अकाखिष्टाम् अकाखिषुः । अकाखीः अकाखिष्टम् अकाखिष्ट । अकाखिषम् अकाखिष्व अकाखिष्म । **१०. लृङ्** – अकखिष्यत् अकखिष्यताम् अकखिष्यन् । अकखिष्यः अकखिष्यतम् अकखिष्यत । अकखिष्यम् अकखिष्याव अकखिष्याम ।

णिचि – काखयति – ते, **सनि** – चिकखिषति, **यकि** – कख्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वृद्धिविकल्पः ।

१२१. ओखृ – शोषणालमर्थयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै । अलमर्थो भूषणक्रिया पर्याप्तिः वारणं वा ।

१. लट् – ओखति ओखतः ओखन्ति । ओखसि ओखथः ओखथ । ओखामि ओखावः ओखामः ।

२. लिट् – (i) ओखाञ्चकार[१] ओखाञ्चक्रतुः ओखाञ्चक्रुः । ओखाञ्चकर्थ ओखाञ्चक्रथुः ओखाञ्चक्र । ओखाञ्चकार/ओखाञ्चकर ओखाञ्चकृव ओखाञ्चकृम । (ii) ओखाम्बभूव ओखाम्बभूवतुः ओखाम्बभूवुः । ओखाम्बभूविथ ओखाम्बभूवथुः ओखाम्बभूव । ओखाम्बभूव ओखाम्बभूविव ओखाम्बभूविम । (iii) ओखामास ओखामासतुः ओखामासुः । ओखामासिथ ओखामासथुः ओखामास । ओखामास ओखामासिव ओखामासिम । **३. लुट्** – ओखिता ओखितारौ ओखितारः । ओखितासि ओखितास्थः ओखितास्थ । ओखितास्मि ओखितास्वः ओखितास्मः । **४. लृट्** – ओखिष्यति ओखिष्यतः ओखिष्यन्ति । ओखिष्यसि ओखिष्यथः ओखिष्यथ । ओखिष्यामि ओखिष्यावः ओखिष्यामः । **५. लोट्** – ओखतु, ओखतात् ओखताम् ओखन्तु । ओख, ओखतात् ओखतम् ओखत । ओखानि ओखाव ओखाम ।

६. लङ् – औखत् औखताम् औखन् । औखः औखतम् औखत । औखम् औखाव औखाम । **७. विधिलिङ्** – ओखेत् ओखेताम् ओखेयुः । ओखेः ओखेतम् ओखेत । ओखेयम् ओखेव ओखेम । **८. आशीर्लिङ्** – ओख्यात् ओख्यास्ताम् ओख्यासुः । ओख्याः ओख्यास्तम् ओख्यास्त । ओख्यासम् ओख्यास्व ओख्यास्म ।

९. लुङ् – औखीत् औखिष्टाम् औखिषुः । औखीः औखिष्टम् औखिष्ट । औखिषम् औखिष्व औखिष्म ।

१०. लृङ् – औखिष्यत् औखिष्यताम् औखिष्यन् । औखिष्यः औखिष्यतम् औखिष्यत । औखिष्यम् औखिष्याव औखिष्याम ।

णिचि – ओखयति – ते, **सनि** – ओचिखिषति[२], **यकि** – ओख्यते ।

१. 'इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः' इति आम् । 'कृञ्चानुप्रयुज्यते लिटि' इति कृभ्वस्तीनाम् अनुप्रयोगः ।

२. उपधाकार्यं हि द्वित्वात् प्रबलमिति लघूपधगुणानन्तरमेव द्वित्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१२२. राखृ – शोषणालमर्थयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – राखति राखतः राखन्ति । राखसि राखथः राखथ । राखामि राखावः राखामः । **२. लिट्** – रराख रराखतुः रराखुः । रराखिथ रराखथुः रराख । रराख रराखिव रराखिम । **३. लुट्** – राखिता राखितारौ राखितारः । राखितासि राखितास्थः राखितास्थ । राखितास्मि राखितास्वः राखितास्मः । **४. लृट्** – राखिष्यति राखिष्यतः राखिष्यन्ति । राखिष्यसि राखिष्यथः राखिष्यथ । राखिष्यामि राखिष्यावः राखिष्यामः । **५. लोट्** – राखतु, राखतात् राखताम् राखन्तु । राख, राखतात् राखतम् राखत । राखाणि राखाव राखाम । **६. लङ्** – अराखत् अराखताम् अराखन् । अराखः अराखतम् अराखत । अराखम् अराखाव अराखाम । **७. विधिलिङ्** – राखेत् राखेताम् राखेयुः । राखेः राखेतम् राखेत । राखेयम् राखेव राखेम । **८. आशीर्लिङ्** – राख्यात् राख्यास्ताम् राख्यासुः । राख्याः राख्यास्तम् राख्यास्त । राख्यासम् राख्यास्व राख्यास्म । **९. लुङ्** – अराखीत् अराखिष्टाम् अराखिषुः । अराखीः अराखिष्टम् अराखिष्ट । अराखिषम् अराखिष्व अराखिष्म । **१०. लृङ्** – अराखिष्यत् अराखिष्यताम् अराखिष्यन् । अराखिष्यः अराखिष्यतम् अराखिष्यत । अराखिष्यम् अराखिष्याव अराखिष्याम ।

णिचि – राखयति – ते, **सनि** – रिराखिषति, **यकि** – राख्यते ।

१२३. लाखृ – शोषणालमर्थयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – लाखति लाखतः लाखन्ति । लाखसि लाखथः लाखथ । लाखामि लाखावः लाखामः । **२. लिट्** – ललाख ललाखतुः ललाखुः । ललाखिथ ललाखथुः ललाख । ललाख ललाखिव ललाखिम । **३. लुट्** – लाखिता लाखितारौ लाखितारः । लाखितासि लाखितास्थः लाखितास्थ । लाखितास्मि लाखितास्वः लाखितास्मः । **४. लृट्** – लाखिष्यति लाखिष्यतः लाखिष्यन्ति । लाखिष्यसि लाखिष्यथः लाखिष्यथ । लाखिष्यामि लाखिष्यावः लाखिष्यामः । **५. लोट्** – लाखतु, लाखतात् लाखताम् लाखन्तु । लाख, लाखतात् लाखतम् लाखत । लाखानि लाखाव लाखाम । **६. लङ्** – अलाखत् अलाखताम् अलाखन् । अलाखः अलाखतम् अलाखत । अलाखम् अलाखाव अलाखाम । **७. विधिलिङ्** – लाखेत् लाखेताम् लाखेयुः । लाखेः लाखेतम् लाखेत । लाखेयम् लाखेव लाखेम । **८. आशीर्लिङ्** – लाख्यात् लाख्यास्ताम् लाख्यासुः । लाख्याः लाख्यास्तम् लाख्यास्त । लाख्यासम् लाख्यास्व लाख्यास्म । **९. लुङ्** – अलाखीत् अलाखिष्टाम् अलाखिषुः । अलाखीः अलाखिष्टम् अलाखिष्ट । अलाखिषम् अलाखिष्व अलाखिष्म । **१०. लृङ्** – अलाखिष्यत् अलाखिष्यताम् अलाखिष्यन् । अलाखिष्यः अलाखिष्यतम् अलाखिष्यत । अलाखिष्यम् अलाखिष्याव अलाखिष्याम ।

णिचि – लाखयति – ते, **सनि** – लिलाखिषति, **यकि** – लाख्यते ।

१२४. द्राखृ – शोषणालमर्थयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – द्राखति द्राखतः द्राखन्ति । द्राखसि द्राखथः द्राखथ । द्राखामि द्राखावः द्राखामः । **२. लिट्** – दद्राख दद्राखतुः दद्राखुः । दद्राखिथ दद्राखथुः दद्राख । दद्राख दद्राखिव दद्राखिम । **३. लुट्** – द्राखिता द्राखितारौ द्राखितारः । द्राखितासि द्राखितास्थः द्राखितास्थ । द्राखितास्मि द्राखितास्वः द्राखितास्मः । **४. लृट्** – द्राखिष्यति द्राखिष्यतः द्राखिष्यन्ति । द्राखिष्यसि द्राखिष्यथः द्राखिष्यथ । द्राखिष्यामि द्राखिष्यावः द्राखिष्यामः । **५. लोट्** – द्राखतु, द्राखतात् द्राखताम् द्राखन्तु । द्राख, द्राखतात् द्राखतम् द्राखत । द्राखाणि द्राखाव द्राखाम । **६. लङ्** – अद्राखत् अद्राखताम् अद्राखन् । अद्राखः अद्राखतम् अद्राखत । अद्राखम् अद्राखाव अद्राखाम । **७. विधिलिङ्** – द्राखेत् द्राखेताम् द्राखेयुः । द्राखेः द्राखेतम् द्राखेत । द्राखेयम् द्राखेव द्राखेम । **८. आशीर्लिङ्** – द्राख्यात् द्राख्यास्ताम् द्राख्यासुः । द्राख्याः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

द्राख्यास्तम् द्राख्यास्त । द्राख्यासम् द्राख्यास्व द्राख्यास्म । **९. लुङ्** – अद्राखीत् अद्राखिष्टाम् अद्राखिषुः । अद्राखीः अद्राखिष्टम् अद्राखिष्ट । अद्राखिषम् अद्राखिष्व अद्राखिष्म । **१०. लृङ्** – अद्राखिष्यत् अद्राखिष्यताम् अद्राखिष्यन् । अद्राखिष्यः अद्राखिष्यतम् अद्राखिष्यत । अद्राखिष्यम् अद्राखिष्याव अद्राखिष्याम ।

णिचि – द्राखयति – ते, **सनि** – दिद्राखिषति, **यकि** – द्राख्यते ।

१२५. ध्राखृ – शोषणालमर्थयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ध्राखति ध्राखतः ध्राखन्ति । ध्राखसि ध्राखथः ध्राखथ । ध्राखामि ध्राखावः ध्राखामः । **२. लिट्** – दध्राख दध्राखतुः दध्राखुः । दध्राखिथ दध्राखथुः दध्राख । दध्राख दध्राखिव दध्राखिम । **३. लुट्** – ध्राखिता ध्राखितारौ ध्राखितारः । ध्राखितासि ध्राखितास्थः ध्राखितास्थ । ध्राखितास्मि ध्राखितास्वः ध्राखितास्मः । **४. लृट्** – ध्राखिष्यति ध्राखिष्यतः ध्राखिष्यन्ति । ध्राखिष्यसि ध्राखिष्यथः ध्राखिष्यथ । ध्राखिष्यामि ध्राखिष्यावः ध्राखिष्यामः । **५. लोट्** – ध्राखतु, ध्राखतात् ध्राखताम् ध्राखन्तु । ध्राख, ध्राखतात् ध्राखतम् ध्राखत । ध्राखाणि ध्राखाव ध्राखाम । **६. लङ्** – अध्राखत् अध्राखताम् अध्राखन् । अध्राखः अध्राखतम् अध्राखत । अध्राखम् अध्राखाव अध्राखाम । **७. विधिलिङ्** – ध्राखेत् ध्राखेताम् ध्राखेयुः । ध्राखेः ध्राखेतम् ध्राखेत । ध्राखेयम् ध्राखेव ध्राखेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्राख्यात् ध्राख्यास्ताम् ध्राख्यासुः । ध्राख्याः ध्राख्यास्तम् ध्राख्यास्त । ध्राख्यासम् ध्राख्यास्व ध्राख्यास्म । **९. लुङ्** – अध्राखीत् अध्राखिष्टाम् अध्राखिषुः । अध्राखीः अध्राखिष्टम् अध्राखिष्ट । अध्राखिषम् अध्राखिष्व अध्राखिष्म । **१०. लृङ्** – अध्राखिष्यत् अध्राखिष्यताम् अध्राखिष्यन् । अध्राखिष्यः अध्राखिष्यतम् अध्राखिष्यत । अध्राखिष्यम् अध्राखिष्याव अध्राखिष्याम ।

णिचि – ध्राखयति – ते, **सनि** – दिध्राखिषति, **यकि** – ध्राख्यते ।

१२६. शाखृ – व्याप्तौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – शाखति शाखतः शाखन्ति । शाखसि शाखथः शाखथ । शाखामि शाखावः शाखामः । **२. लिट्** – शशाख शशाखतुः शशाखुः । शशाखिथ शशाखथुः शशाख । शशाख शशाखिव शशाखिम । **३. लुट्** – शाखिता शाखितारौ शाखितारः । शाखितासि शाखितास्थः शाखितास्थ । शाखितास्मि शाखितास्वः शाखितास्मः । **४. लृट्** – शाखिष्यति शाखिष्यतः शाखिष्यन्ति । शाखिष्यसि शाखिष्यथः शाखिष्यथ । शाखिष्यामि शाखिष्यावः शाखिष्यामः । **५. लोट्** – शाखतु, शाखतात् शाखताम् शाखन्तु । शाख, शाखतात् शाखतम् शाखत । शाखानि शाखाव शाखाम । **६. लङ्** – अशाखत् अशाखताम् अशाखन् । अशाखः अशाखतम् अशाखत । अशाखम् अशाखाव अशाखाम । **७. विधिलिङ्** – शाखेत् शाखेताम् शाखेयुः । शाखेः शाखेतम् शाखेत । शाखेयम् शाखेव शाखेम । **८. आशीर्लिङ्** – शाख्यात् शाख्यास्ताम् शाख्यासुः । शाख्याः शाख्यास्तम् शाख्यास्त । शाख्यासम् शाख्यास्व शाख्यास्म । **९. लुङ्** – अशाखीत् अशाखिष्टाम् अशाखिषुः । अशाखीः अशाखिष्टम् अशाखिष्ट । अशाखिषम् अशाखिष्व अशाखिष्म । **१०. लृङ्** – अशाखिष्यत् अशाखिष्यताम् अशाखिष्यन् । अशाखिष्यः अशाखिष्यतम् अशाखिष्यत । अशाखिष्यम् अशाखिष्याव अशाखिष्याम ।

णिचि – शाखयति – ते, **सनि** – शिशाखिषति, **यकि** – शाख्यते ।

१२७. श्लाखृ – व्याप्तौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – श्लाखति श्लाखतः श्लाखन्ति । श्लाखसि श्लाखथः श्लाखथ । श्लाखामि श्लाखावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्लाखामः । **२. लिट्** - शश्लाख शश्लाखतुः शश्लाखुः । शश्लाखिथ शश्लाखथुः शश्लाख । शश्लाख शश्लाखिव शश्लाखिम । **३. लुट्** - श्लाखिता श्लाखितारौ श्लाखितारः । श्लाखितासि श्लाखितास्थः श्लाखितास्थ । श्लाखितास्मि श्लाखितास्वः श्लाखितास्मः । **४. लृट्** - श्लाखिष्यति श्लाखिष्यतः श्लाखिष्यन्ति । श्लाखिष्यसि श्लाखिष्यथः श्लाखिष्यथ । श्लाखिष्यामि श्लाखिष्यावः श्लाखिष्यामः । **५. लोट्** - श्लाखतु, श्लाखतात् श्लाखताम् श्लाखन्तु । श्लाख, श्लाखतात् श्लाखतम् श्लाखत । श्लाखानि श्लाखाव श्लाखाम । **६. लङ्** - अश्लाखत् अश्लाखताम् अश्लाखन् । अश्लाखः अश्लाखतम् अश्लाखत । अश्लाखम् अश्लाखाव अश्लाखाम । **७. विधिलिङ्** - श्लाखेत् श्लाखेताम् श्लाखेयुः । श्लाखेः श्लाखेतम् श्लाखेत । श्लाखेयम् श्लाखेव श्लाखेम । **८. आशीर्लिङ्** - श्लाख्यात् श्लाख्यास्ताम् श्लाख्यासुः । श्लाख्याः श्लाख्यास्तम् श्लाख्यास्त । श्लाख्यासम् श्लाख्यास्व श्लाख्यास्म । **९. लुङ्** - अश्लाखीत् अश्लाखिष्टाम् अश्लाखिषुः । अश्लाखीः अश्लाखिष्टम् अश्लाखिष्ट । अश्लाखिषम् अश्लाखिष्व अश्लाखिष्म । **१०. लृङ्** - अश्लाखिष्यत् अश्लाखिष्यताम् अश्लाखिष्यन् । अश्लाखिष्यः अश्लाखिष्यतम् अश्लाखिष्यत । अश्लाखिष्यम् अश्लाखिष्याव अश्लाखिष्याम ।

णिचि - श्लाखयति - ते, **सनि** - शिश्लाखिषति, **यकि** - श्लाख्यते ।

१२८. उख - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - ओखति ओखतः ओखन्ति । ओखसि ओखथः ओखथ । ओखामि ओखावः ओखामः । **२. लिट्** - उवोख ऊखतुः ऊखुः । उवोखिथ ऊखथुः ऊख । उवोख ऊखिव ऊखिम । **३. लुट्** - ओखिता ओखितारौ ओखितारः । ओखितासि ओखितास्थः ओखितास्थ । ओखितास्मि ओखितास्वः ओखितास्मः । **४. लृट्** - ओखिष्यति ओखिष्यतः ओखिष्यन्ति । ओखिष्यसि ओखिष्यथः ओखिष्यथ । ओखिष्यामि ओखिष्यावः ओखिष्यामः । **५. लोट्** - ओखतु, ओखतात् ओखताम् ओखन्तु । ओख, ओखतात् ओखतम् ओखत । ओखानि ओखाव ओखाम । **६. लङ्** - औखत् औखताम् औखन् । औखः औखतम् औखत । औखम् औखाव औखाम । **७. विधिलिङ्** - ओखेत् ओखेताम् ओखेयुः । ओखेः ओखेतम् ओखेत । ओखेयम् ओखेव ओखेम । **८. आशीर्लिङ्** - उख्यात् उख्यास्ताम् उख्यासुः । उख्याः उख्यास्तम् उख्यास्त । उख्यासम् उख्यास्व उख्यास्म । **९. लुङ्** - औखीत् औखिष्टाम् औखिषुः । औखीः औखिष्टम् औखिष्ट । औखिषम् औखिष्व औखिष्म । **१०. लृङ्** - औखिष्यत् औखिष्यताम् औखिष्यन् । औखिष्यः औखिष्यतम् औखिष्यत । औखिष्यम् औखिष्याव औखिष्याम ।

णिचि - ओखयति - ते, **सनि** - ओचिखिषति[1], **यकि** - उख्यते ।

१. उपधाकार्यं हि द्वित्वात् प्रबलमिति लघूपधगुणानन्तरमेव द्वित्वम् ।

१२९. उखि - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - उङ्खति उङ्खतः उङ्खन्ति । उङ्खसि उङ्खथः उङ्खथ । उङ्खामि उङ्खावः उङ्खामः । **२. लिट्** - (i) उङ्खाञ्चकार[1], उङ्खाञ्चक्रतुः उङ्खाञ्चक्रुः । उङ्खाञ्चकर्थ उङ्खाञ्चक्रथुः उङ्खाञ्चक्र । उङ्खाञ्चकार/उङ्खाञ्चकर उङ्खाञ्चकृव उङ्खाञ्चकृम । (ii) उङ्खाम्बभूव उङ्खाम्बभूवतुः उङ्खाम्बभूवुः । उङ्खाम्बभूविथ उङ्खाम्बभूवथुः उङ्खाम्बभूव । उङ्खाम्बभूव उङ्खाम्बभूविव उङ्खाम्बभूविम । (iii)) उङ्खामास उङ्खामासतुः उङ्खामासुः । उङ्खामासिथ उङ्खामासथुः उङ्खामास । उङ्खामास उङ्खामासिव उङ्खामासिम । **३. लुट्** - उङ्खिता उङ्खितारौ उङ्खितारः । उङ्खितासि उङ्खितास्थः उङ्खितास्थ । उङ्खितास्मि उङ्खितास्वः उङ्खितास्मः । **४. लृट्** - उङ्खिष्यति उङ्खिष्यतः उङ्खिष्यन्ति । उङ्खिष्यसि उङ्खिष्यथः उङ्खिष्यथ । उङ्खिष्यामि उङ्खिष्यावः उङ्खिष्यामः । **५. लोट्** - उङ्खतु, उङ्खतात् उङ्खताम् उङ्खन्तु । उङ्ख, उङ्खतात् उङ्खतम् उङ्खत । उङ्खानि उङ्खाव उङ्खाम । **६. लङ्** - औङ्खत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

औङ्खताम् औङ्खन् । औङ्खः औङ्खतम् औङ्खत । औङ्खम् औङ्खाव औङ्खाम । **७. विधिलिङ्** – उङ्खेत् उङ्खेताम् उङ्खेयुः । उङ्खेः उङ्खेतम् उङ्खेत । उङ्खेयम् उङ्खेव उङ्खेम । **८. आशीर्लिङ्** – उङ्ख्यात् उङ्ख्यास्ताम् उङ्ख्यासुः । उङ्ख्याः उङ्ख्यास्तम् उङ्ख्यास्त । उङ्ख्यासम् उङ्ख्यास्व उङ्ख्यास्म । **९. लुङ्** – औङ्खीत् औङ्खिष्टाम् औङ्खिषुः । औङ्खीः औङ्खिष्टम् औङ्खिष्ट । औङ्खिषम् औङ्खिष्व औङ्खिष्म । **१०. लृङ्** – औङ्खिष्यत् औङ्खिष्यताम् औङ्खिष्यन् । औङ्खिष्यः औङ्खिष्यतम् औङ्खिष्यत । औङ्खिष्यम् औङ्खिष्याव औङ्खिष्याम ।

णिचि – उङ्खयति – ते, **सनि** – उञ्चिखिषति, **यकि** – उङ्ख्यते ।

१. 'इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः' इति आम् । 'कृञ्चानुप्रयुज्यते लिटि' इति कृभ्वस्तीनाम् अनुप्रयोगः ।

१३०. वख – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – वखति वखतः वखन्ति । वखसि वखथः वखथ । वखामि वखावः वखामः । **२. लिट्** – ववाख ववखतुः[1] ववखुः । ववखिथ ववखथुः ववख । ववाख, ववख ववखिव ववखिम । **३. लुट्** – वखिता वखितारौ वखितारः । वखितासि वखितास्थः वखितास्थ । वखितास्मि वखितास्वः वखितास्मः । **४. लृट्** – वखिष्यति वखिष्यतः वखिष्यन्ति । वखिष्यसि वखिष्यथः वखिष्यथ । वखिष्यामि वखिष्यावः वखिष्यामः । **५. लोट्** – वखतु, वखतात् वखताम् वखन्तु । वख, वखतात् वखतम् वखत । वखानि वखाव वखाम । **६. लङ्** – अवखत् अवखताम् अवखन् । अवखः अवखतम् अवखत । अवखम् अवखाव अवखाम । **७. विधिलिङ्** – वखेत् वखेताम् वखेयुः । वखेः वखेतम् वखेत । वखेयम् वखेव वखेम । **८. आशीर्लिङ्** – वख्यात् वख्यास्ताम् वख्यासुः । वख्याः वख्यास्तम् वख्यास्त । वख्यासम् वख्यास्व वख्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अवखीत्[2] अवखिष्टाम् अवखिषुः । अवखीः अवखिष्टम् अवखिष्ट । अवखिषम् अवखिष्व अवखिष्म । (ii) अवाखीत् अवाखिष्टाम् अवाखिषुः । अवाखीः अवाखिष्टम् अवाखिष्ट । अवाखिषम् अवाखिष्व अवाखिष्म । **१०. लृङ्** – अवखिष्यत् अवखिष्यताम् अवखिष्यन् । अवखिष्यः अवखिष्यतम् अवखिष्यत । अवखिष्यम् अवखिष्याव अवखिष्याम ।

णिचि – वाखयति – ते, **सनि** – विवखिषति, **यकि** – वख्यते ।

१. धातोः अस्य वकारादित्वात् 'न शसददवादिगुणानाम्' इति एत्वाभ्यासलोपनिषेधः ।

२. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वा वृद्धिः ।

१३१. वखि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – वङ्खति वङ्खतः वङ्खन्ति । वङ्खसि वङ्खथः वङ्खथ । वङ्खामि वङ्खावः वङ्खामः । **२. लिट्** – ववङ्ख ववङ्खतुः ववङ्खुः । ववङ्खिथ ववङ्खथुः ववङ्ख । ववङ्ख ववङ्खिव ववङ्खिम । **३. लुट्** – वङ्खिता वङ्खितारौ वङ्खितारः । वङ्खितासि वङ्खितास्थः वङ्खितास्थ । वङ्खितास्मि वङ्खितास्वः वङ्खितास्मः । **४. लृट्** – वङ्खिष्यति वङ्खिष्यतः वङ्खिष्यन्ति । वङ्खिष्यसि वङ्खिष्यथः वङ्खिष्यथ । वङ्खिष्यामि वङ्खिष्यावः वङ्खिष्यामः । **५. लोट्** – वङ्खतु, वङ्खतात् वङ्खताम् वङ्खन्तु । वङ्ख, वङ्खतात् वङ्खतम् वङ्खत । वङ्खानि वङ्खाव वङ्खाम । **६. लङ्** – अवङ्खत् अवङ्खताम् अवङ्खन् । अवङ्खः अवङ्खतम् अवङ्खत । अवङ्खम् अवङ्खाव अवङ्खाम । **७. विधिलिङ्** – वङ्खेत् वङ्खेताम् वङ्खेयुः । वङ्खेः वङ्खेतम् वङ्खेत । वङ्खेयम् वङ्खेव वङ्खेम । **८. आशीर्लिङ्** – वङ्ख्यात् वङ्ख्यास्ताम् वङ्ख्यासुः । वङ्ख्याः वङ्ख्यास्तम् वङ्ख्यास्त । वङ्ख्यासम् वङ्ख्यास्व वङ्ख्यास्म । **९. लुङ्** – अवङ्खीत् अवङ्खिष्टाम् अवङ्खिषुः । अवङ्खीः अवङ्खिष्टम् अवङ्खिष्ट । अवङ्खिषम् अवङ्खिष्व अवङ्खिष्म । **१०. लृङ्** – अवङ्खिष्यत् अवङ्खिष्यताम् अवङ्खिष्यन् । अवङ्खिष्यः अवङ्खिष्यतम् अवङ्खिष्यत । अवङ्खिष्यम् अवङ्खिष्याव अवङ्खिष्याम ।

णिचि – वङ्खयति – ते, **सनि** – विवङ्खिषति, **यकि** – वङ्ख्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१३२. मख – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मखति मखतः मखन्ति । मखसि मखथः मखथ । मखामि मखावः मखामः । **२. लिट्** – ममाख मेखतुः मेखुः । मेखिथ मेखथुः मेख । ममाख, ममख मेखिम मेखिम । **३. लुट्** – मखिता मखितारौ मखितारः । मखितासि मखितास्थः मखितास्थ । मखितास्मि मखितास्वः मखितास्मः । **४. लृट्** – मखिष्यति मखिष्यतः मखिष्यन्ति । मखिष्यसि मखिष्यथः मखिष्यथ । मखिष्यामि मखिष्यावः मखिष्यामः ।

५. लोट् – मखतु, मखतात् मखताम् मखन्तु । मख, मखतात् मखतम् मखत । मखानि मखाव मखाम ।

६. लङ् – अमखत् अमखताम् अमखन् । अमखः अमखतम् अमखत । अमखम् अमखाव अमखाम ।

७. विधिलिङ् – मखेत् मखेताम् मखेयुः । मखेः मखेतम् मखेत । मखेयम् मखेव मखेम । **८. आशीर्लिङ्** – मख्यात् मख्यास्ताम् मख्यासुः । मख्याः मख्यास्तम् मख्यास्त । मख्यासम् मख्यास्व मख्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अमखीत् अमखिष्टाम् अमखिषुः । अमखीः अमखिष्टम् अमखिष्ट । अमखिषम् अमखिष्व अमखिष्म । (ii) अमाखीत्[1] अमाखिष्टाम् अमाखिषुः । अमाखीः अमाखिष्टम् अमाखिष्ट । अमाखिषम् अमाखिष्व अमाखिष्म । **१०. लृङ्** – अमखिष्यत् अमखिष्यताम् अमखिष्यन् । अमखिष्यः अमखिष्यतम् अमखिष्यत । अमखिष्यम् अमखिष्याव अमखिष्याम ।

णिचि – माखयति – ते, **सनि** – मिमखिषति, **यकि** – मख्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वा वृद्धिः ।

१३३. मखि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मङ्खति मङ्खतः मङ्खन्ति । मङ्खसि मङ्खथः मङ्खथ । मङ्खामि मङ्खावः मङ्खामः । **२. लिट्** – ममङ्ख ममङ्खतुः ममङ्खुः । ममङ्खिथ ममङ्खथुः ममङ्ख । ममङ्ख ममङ्खिव ममङ्खिम । **३. लुट्** – मङ्खिता मङ्खितारौ मङ्खितारः । मङ्खितासि मङ्खितास्थः मङ्खितास्थ । मङ्खितास्मि मङ्खितास्वः मङ्खितास्मः । **४. लृट्** – मङ्खिष्यति मङ्खिष्यतः मङ्खिष्यन्ति । मङ्खिष्यसि मङ्खिष्यथः मङ्खिष्यथ । मङ्खिष्यामि मङ्खिष्यावः मङ्खिष्यामः । **५. लोट्** – मङ्खतु, मङ्खतात् मङ्खताम् मङ्खन्तु । मङ्ख, मङ्खतात् मङ्खतम् मङ्खत । मङ्खानि मङ्खाव मङ्खाम । **६. लङ्** – अमङ्खत् अमङ्खताम् अमङ्खन् । अमङ्खः अमङ्खतम् अमङ्खत । अमङ्खम् अमङ्खाव अमङ्खाम । **७. विधिलिङ्** – मङ्खेत् मङ्खेताम् मङ्खेयुः । मङ्खेः मङ्खेतम् मङ्खेत । मङ्खेयम् मङ्खेव मङ्खेम । **८. आशीर्लिङ्** – मङ्ख्यात् मङ्ख्यास्ताम् मङ्ख्यासुः । मङ्ख्याः मङ्ख्यास्तम् मङ्ख्यास्त । मङ्ख्यासम् मङ्ख्यास्व मङ्ख्यास्म । **९. लुङ्** – अमङ्खीत् अमङ्खिष्टाम् अमङ्खिषुः । अमङ्खीः अमङ्खिष्टम् अमङ्खिष्ट । अमङ्खिषम् अमङ्खिष्व अमङ्खिष्म । **१०. लृङ्** – अमङ्खिष्यत् अमङ्खिष्यताम् अमङ्खिष्यन् । अमङ्खिष्यः अमङ्खिष्यतम् अमङ्खिष्यत । अमङ्खिष्यम् अमङ्खिष्याव अमङ्खिष्याम ।

णिचि – मङ्खयति – ते, **सनि** – मिमङ्खिषति, **यकि** – मङ्ख्यते ।

१३४. णख – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – नखति नखतः नखन्ति । नखसि नखथः नखथ । नखामि नखावः नखामः । **२. लिट्** – ननाख नेखतुः नेखुः । नेखिथ नेखथुः नेख । ननाख, ननख नेखिव नेखिम । **३. लुट्** – नखिता नखितारौ नखितारः । नखितासि नखितास्थः नखितास्थ । नखितास्मि नखितास्वः नखितास्मः । **४. लृट्** – नखिष्यति नखिष्यतः नखिष्यन्ति । नखिष्यसि नखिष्यथः नखिष्यथ । नखिष्यामि नखिष्यावः नखिष्यामः ।

५. लोट् – नखतु, नखतात् नखताम् नखन्तु । नख, नखतात् नखतम् नखत । नखानि नखाव नखाम ।

६. लङ् – अनखत् अनखताम् अनखन् । अनखः अनखतम् अनखत । अनखम् अनखाव अनखाम ।

७. विधिलिङ् – नखेत् नखेताम् नखेयुः । नखेः नखेतम् नखेत । नखेयम् नखेव नखेम । **८. आशीर्लिङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

नख्यात् नख्यास्ताम् नख्यासुः । नख्याः नख्यास्तम् नख्यास्त । नख्यासम् नख्यास्व नख्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अनखीत् अनखिष्टाम् अनखिषुः । अनखीः अनखिष्टम् अनखिष्ट । अनखिषम् अनखिष्व अनखिष्म । (ii) अनाखीत्[1] अनाखिष्टाम् अनाखिषुः । अनाखीः अनाखिष्टम् अनाखिष्ट । अनाखिषम् अनाखिष्व अनाखिष्म । **१०. लृङ्** - अनखिष्यत् अनखिष्यताम् अनखिष्यन् । अनखिष्यः अनखिष्यतम् अनखिष्यत । अनखिष्यम् अनखिष्याव अनखिष्याम ।

णिचि - नाखयति - ते, **सनि** - निनखिषति, **यकि** - नख्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वा वृद्धिः ।

१३५. णखि - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - नङ्खति नङ्खतः नङ्खन्ति । नङ्खसि नङ्खथः नङ्खथ । नङ्खामि नङ्खावः नङ्खामः । **२. लिट्** - ननङ्ख ननङ्खतुः ननङ्खुः । ननङ्खिथ ननङ्खथुः ननङ्ख । ननङ्ख ननङ्खिव ननङ्खिम । **३. लुट्** - नङ्खिता नङ्खितारौ नङ्खितारः । नङ्खितासि नङ्खितास्थः नङ्खितास्थ । नङ्खितास्मि नङ्खितास्वः नङ्खितास्मः । **४. लृट्** - नङ्खिष्यति नङ्खिष्यतः नङ्खिष्यन्ति । नङ्खिष्यसि नङ्खिष्यथः नङ्खिष्यथ । नङ्खिष्यामि नङ्खिष्यावः नङ्खिष्यामः । **५. लोट्** - नङ्खतु, नङ्खतात् नङ्खताम् नङ्खन्तु । नङ्ख, नङ्खतात् नङ्खतम् नङ्खत । नङ्खानि नङ्खाव नङ्खाम । **६. लङ्** - अनङ्खत् अनङ्खताम् अनङ्खन् । अनङ्खः अनङ्खतम् अनङ्खत । अनङ्खम् अनङ्खाव अनङ्खाम । **७. विधिलिङ्** - नङ्खेत् नङ्खेताम् नङ्खेयुः । नङ्खेः नङ्खेतम् नङ्खेत । नङ्खेयम् नङ्खेव नङ्खेम । **८. आशीर्लिङ्** - नङ्ख्यात् नङ्ख्यास्ताम् नङ्ख्यासुः । नङ्ख्याः नङ्ख्यास्तम् नङ्ख्यास्त । नङ्ख्यासम् नङ्ख्यास्व नङ्ख्यास्म । **९. लुङ्** - अनङ्खीत् अनङ्खिष्टाम् अनङ्खिषुः । अनङ्खीः अनङ्खिष्टम् अनङ्खिष्ट । अनङ्खिषम् अनङ्खिष्व अनङ्खिष्म । **१०. लृङ्** - अनङ्खिष्यत् अनङ्खिष्यताम् अनङ्खिष्यन् । अनङ्खिष्यः अनङ्खिष्यतम् अनङ्खिष्यत । अनङ्खिष्यम् अनङ्खिष्याव अनङ्खिष्याम ।

णिचि - नङ्खयति - ते, **सनि** - निनङ्खिषति, **यकि** - नङ्ख्यते ।

१३६. रख - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - रखति रखतः रखन्ति । रखसि रखथः रखथ । रखामि रखावः रखामः । **२. लिट्** - रराख रेखतुः रेखुः । रेखिथ रेखथुः रेख । रराख, ररख रेखिव रेखिम । **३. लुट्** - रखिता रखितारौ रखितारः । रखितासि रखितास्थः रखितास्थ । रखितास्मि रखितास्वः रखितास्मः । **४. लृट्** - रखिष्यति रखिष्यतः रखिष्यन्ति । रखिष्यसि रखिष्यथः रखिष्यथ । रखिष्यामि रखिष्यावः रखिष्यामः । **५. लोट्** - रखतु, रखतात् रखताम् रखन्तु । रख, रखतात् रखतम् रखत । रखाणि रखाव रखाम । **६. लङ्** - अरखत् अरखताम् अरखन् । अरखः अरखतम् अरखत । अरखम् अरखाव अरखाम । **७. विधिलिङ्** - रखेत् रखेताम् रखेयुः । रखेः रखेतम् रखेत । रखेयम् रखेव रखेम । **८. आशीर्लिङ्** - रख्यात् रख्यास्ताम् रख्यासुः । रख्याः रख्यास्तम् रख्यास्त । रख्यासम् रख्यास्व रख्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अरखीत् अरखिष्टाम् अरखिषुः । अरखीः अरखिष्टम् अरखिष्ट । अरखिषम् अरखिष्व अरखिष्म । (ii) अराखीत्[1] अराखिष्टाम् अराखिषुः । अराखीः अराखिष्टम् अराखिष्ट । अराखिषम् अराखिष्व अराखिष्म । **१०. लृङ्** - अरखिष्यत् अरखिष्यताम् अरखिष्यन् । अरखिष्यः अरखिष्यतम् अरखिष्यत । अरखिष्यम् अरखिष्याव अरखिष्याम ।

णिचि - राखयति - ते, **सनि** - रिरखिषति, **यकि** - रख्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वा वृद्धिः ।

१३७. रखि - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – रङ्खति रङ्खतः रङ्खन्ति । रङ्खसि रङ्खथः रङ्खथ । रङ्खामि रङ्खावः रङ्खामः । **२. लिट्** – ररङ्ख ररङ्खतुः ररङ्खुः । ररङ्खिथ ररङ्खथुः ररङ्ख । ररङ्ख ररङ्खिव ररङ्खिम । **३. लुट्** – रङ्खिता रङ्खितारौ रङ्खितारः । रङ्खितासि रङ्खितास्थः रङ्खितास्थ । रङ्खितास्मि रङ्खितास्वः रङ्खितास्मः । **४. लृट्** – रङ्खिष्यति रङ्खिष्यतः रङ्खिष्यन्ति । रङ्खिष्यसि रङ्खिष्यथः रङ्खिष्यथ । रङ्खिष्यामि रङ्खिष्यावः रङ्खिष्यामः । **५. लोट्** – रङ्खतु, रङ्खतात् रङ्खताम् रङ्खन्तु । रङ्ख, रङ्खतात् रङ्खतम् रङ्खत । रङ्खाणि रङ्खाव रङ्खाम । **६. लङ्** – अरङ्खत् अरङ्खताम् अरङ्खन् । अरङ्खः अरङ्खतम् अरङ्खत । अरङ्खम् अरङ्खाव अरङ्खाम । **७. विधिलिङ्** – रङ्खेत् रङ्खेताम् रङ्खेयुः । रङ्खेः रङ्खेतम् रङ्खेत । रङ्खेयम् रङ्खेव रङ्खेम । **८. आशीर्लिङ्** – रङ्ख्यात् रङ्ख्यास्ताम् रङ्ख्यासुः । रङ्ख्याः रङ्ख्यास्तम् रङ्ख्यास्त । रङ्ख्यासम् रङ्ख्यास्व रङ्ख्यास्म । **९. लुङ्** – अरङ्खीत् अरङ्खिष्टाम् अरङ्खिषुः । अरङ्खीः अरङ्खिष्टम् अरङ्खिष्ट । अरङ्खिषम् अरङ्खिष्व अरङ्खिष्म । **१०. लृङ्** – अरङ्खिष्यत् अरङ्खिष्यताम् अरङ्खिष्यन् । अरङ्खिष्यः अरङ्खिष्यतम् अरङ्खिष्यत । अरङ्खिष्यम् अरङ्खिष्याव अरङ्खिष्याम ।

णिचि – रङ्खयति – ते, **सनि** – रिरङ्खिषति, **यकि** – रङ्ख्यते ।

१३८. लख – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – लखति लखतः लखन्ति । लखसि लखथः लखथ । लखामि लखावः लखामः । **२. लिट्** – ललाख लेखतुः लेखुः । लेखिथ लेखथुः लेख । ललाख, ललख लेखिव लेखिम । **३. लुट्** – लखिता लखितारौ लखितारः । लखितासि लखितास्थः लखितास्थ । लखितास्मि लखितास्वः लखितास्मः । **४. लृट्** – लखिष्यति लखिष्यतः लखिष्यन्ति । लखिष्यसि लखिष्यथः लखिष्यथ । लखिष्यामि लखिष्यावः लखिष्यामः । **५. लोट्** – लखतु, लखतात् लखताम् लखन्तु । लख, लखतात् लखतम् लखत । लखानि लखाव लखाम । ६. लङ् – अलखत् अलखताम् अलखन् । अलखः अलखतम् अलखत । अलखम् अलखाव अलखाम । **७. विधिलिङ्** – लखेत् लखेताम् लखेयुः । लखेः लखेतम् लखेत । लखेयम् लखेव लखेम । **८. आशीर्लिङ्** – लख्यात् लख्यास्ताम् लख्यासुः । लख्याः लख्यास्तम् लख्यास्त । लख्यासम् लख्यास्व लख्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अलखीत् अलखिष्टाम् अलखिषुः । अलखीः अलखिष्टम् अलखिष्ट । अलखिषम् अलखिष्व अलखिष्म । (ii) अलाखीत्[1] अलाखिष्टाम् अलाखिषुः । अलाखीः अलाखिष्टम् अलाखिष्ट । अलाखिषम् अलाखिष्व अलाखिष्म । **१०. लृङ्** – अलखिष्यत् अलखिष्यताम् अलखिष्यन् । अलखिष्यः अलखिष्यतम् अलखिष्यत । अलखिष्यम् अलखिष्याव अलखिष्याम ।

णिचि – लाखयति – ते, **सनि** – लिलखिषति, **यकि** – लख्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वा वृद्धिः ।

१३९. लखि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – लङ्खति लङ्खतः लङ्खन्ति । लङ्खसि लङ्खथः लङ्खथ । लङ्खामि लङ्खावः लङ्खामः । **२. लिट्** – ललङ्ख ललङ्खतुः ललङ्खुः । ललङ्खिथ ललङ्खथुः ललङ्ख । ललङ्ख ललङ्खिव ललङ्खिम । **३. लुट्** – लङ्खिता लङ्खितारौ लङ्खितारः । लङ्खितासि लङ्खितास्थः लङ्खितास्थ । लङ्खितास्मि लङ्खितास्वः लङ्खितास्मः । **४. लृट्** – लङ्खिष्यति लङ्खिष्यतः लङ्खिष्यन्ति । लङ्खिष्यसि लङ्खिष्यथः लङ्खिष्यथ । लङ्खिष्यामि लङ्खिष्यावः लङ्खिष्यामः । **५. लोट्** – लङ्खतु, लङ्खतात् लङ्खताम् लङ्खन्तु । लङ्ख, लङ्खतात् लङ्खतम् लङ्खत । लङ्खानि लङ्खाव लङ्खाम । **६. लङ्** – अलङ्खत् अलङ्खताम् अलङ्खन् । अलङ्खः अलङ्खतम् अलङ्खत । अलङ्खम् अलङ्खाव अलङ्खाम । **७. विधिलिङ्** – लङ्खेत् लङ्खेताम् लङ्खेयुः । लङ्खेः लङ्खेतम् लङ्खेत । लङ्खेयम् लङ्खेव लङ्खेम । **८. आशीर्लिङ्** – लङ्ख्यात् लङ्ख्यास्ताम् लङ्ख्यासुः । लङ्ख्याः लङ्ख्यास्तम् लङ्ख्यास्त । लङ्ख्यासम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लङ्ख्यास्व लङ्ख्यास्म । ९. **लुङ्** – अलङ्खीत् अलङ्खिष्टाम् अलङ्खिषुः । अलङ्खीः अलङ्खिष्टम् अलङ्खिष्ट । अलङ्खिषम् अलङ्खिष्व अलङ्खिष्म । १०. **लृङ्** – अलङ्खिष्यत् अलङ्खिष्यताम् अलङ्खिष्यन् । अलङ्खिष्यः अलङ्खिष्यतम् अलङ्खिष्यत । अलङ्खिष्यम् अलङ्खिष्याव अलङ्खिष्याम ।

णिचि – लङ्खयति – ते, **सनि** – लिलङ्खिषति, **यकि** – लङ्ख्यते ।

१४०. इख – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – एखति एखतः एखन्ति । एखसि एखथः एखथ । एखामि एखावः एखामः । **२. लिट्** – इयेख ईखतुः ईखुः । इयेखिथ ईखथुः ईख । इयेख ईखिव ईखिम । **३. लुट्** – एखिता एखितारौ एखितारः । एखितासि एखितास्थः एखितास्थ । एखितास्मि एखितास्वः एखितास्मः । **४. लृट्** – एखिष्यति एखिष्यतः एखिष्यन्ति । एखिष्यसि एखिष्यथः एखिष्यथ । एखिष्यामि एखिष्यावः एखिष्यामः । **५. लोट्** – एखतु, एखतात् एखताम् एखन्तु । एख, एखतात् एखतम् एखत । एखानि एखाव एखाम । **६. लङ्** – ऐखत् ऐखताम् ऐखन् । ऐखः ऐखतम् ऐखत । ऐखम् ऐखाव ऐखाम । **७. विधिलिङ्** – एखेत् एखेताम् एखेयुः । एखेः एखेतम् एखेत । एखेयम् एखेव एखेम । **८. आशीर्लिङ्** – इख्यात् इख्यास्ताम् इख्यासुः । इख्याः इख्यास्तम् इख्यास्त । इख्यासम् इख्यास्व इख्यास्म । **९. लुङ्** – ऐखीत् ऐखिष्टाम् ऐखिषुः । ऐखीः ऐखिष्टम् ऐखिष्ट । ऐखिषम् ऐखिष्व ऐखिष्म । **१०. लृङ्** – ऐखिष्यत् ऐखिष्यताम् ऐखिष्यन् । ऐखिष्यः ऐखिष्यतम् ऐखिष्यत । ऐखिष्यम् ऐखिष्याव ऐखिष्याम ।

णिचि – एखयति – ते, **सनि** – एचिखिषति, **यकि** – इख्यते ।

१४१. इखि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – इङ्खति इङ्खतः इङ्खन्ति । इङ्खसि इङ्खथः इङ्खथ । इङ्खामि इङ्खावः इङ्खामः । **२. लिट्** – (i) इङ्खाञ्चकार । इङ्खाञ्चक्रतुः इङ्खाञ्चक्रुः । इङ्खाञ्चकर्थ इङ्खाञ्चक्रथुः इङ्खाञ्चक्र । इङ्खाञ्चकार/इङ्खाञ्चकर इङ्खाञ्चकृव इङ्खाञ्चकृम । (ii) इङ्खाम्बभूव इङ्खाम्बभूवतुः इङ्खाम्बभूवुः । इङ्खाम्बभूविथ इङ्खाम्बभूवथुः इङ्खाम्बभूव । इङ्खाम्बभूव इङ्खाम्बभूविव इङ्खाम्बभूविम । (iii)) इङ्खामास इङ्खामासतुः इङ्खामासुः । इङ्खामासिथ इङ्खामासथुः इङ्खामास । इङ्खामास इङ्खामासिव इङ्खामासिम । **३. लुट्** – इङ्खिता इङ्खितारौ इङ्खितारः । इङ्खितासि इङ्खितास्थः इङ्खितास्थ । इङ्खितास्मि इङ्खितास्वः इङ्खितास्मः । **४. लृट्** – इङ्खिष्यति इङ्खिष्यतः इङ्खिष्यन्ति । इङ्खिष्यसि इङ्खिष्यथः इङ्खिष्यथ । इङ्खिष्यामि इङ्खिष्यावः इङ्खिष्यामः । **५. लोट्** – इङ्खतु, इङ्खतात् इङ्खताम् इङ्खन्तु । इङ्ख, इङ्खतात् इङ्खतम् इङ्खत । इङ्खानि इङ्खाव इङ्खाम । **६. लङ्** – ऐङ्खत् ऐङ्खताम् ऐङ्खन् । ऐङ्खः ऐङ्खतम् ऐङ्खत । ऐङ्खम् ऐङ्खाव ऐङ्खाम । **७. विधिलिङ्** – इङ्खेत् इङ्खेताम् इङ्खेयुः । इङ्खेः इङ्खेतम् इङ्खेत । इङ्खेयम् इङ्खेव इङ्खेम । **८. आशीर्लिङ्** – इङ्ख्यात् इङ्ख्यास्ताम् इङ्ख्यासुः । इङ्ख्याः इङ्ख्यास्तम् इङ्ख्यास्त । इङ्ख्यासम् इङ्ख्यास्व इङ्ख्यास्म । **९. लुङ्** – ऐङ्खीत् ऐङ्खिष्टाम् ऐङ्खिषुः । ऐङ्खीः ऐङ्खिष्टम् ऐङ्खिष्ट । ऐङ्खिषम् ऐङ्खिष्व ऐङ्खिष्म । **१०. लृङ्** – ऐङ्खिष्यत् ऐङ्खिष्यताम् ऐङ्खिष्यन् । ऐङ्खिष्यः ऐङ्खिष्यतम् ऐङ्खिष्यत । ऐङ्खिष्यम् ऐङ्खिष्याव ऐङ्खिष्याम ।

णिचि – इङ्खयति – ते, **सनि** – इञ्चिखिषति[1], **यकि** – इङ्ख्यते ।

१. 'न न्द्राः संयोगादयः' इति निषेधात् नवर्जं द्विरुच्यते ।

१४२. ईखि[1] – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ईङ्खति ईङ्खतः ईङ्खन्ति । ईङ्खसि ईङ्खथः ईङ्खथ । ईङ्खामि ईङ्खावः ईङ्खामः । **२. लिट्** – (i) ईङ्खाञ्चकार । ईङ्खाञ्चक्रतुः ईङ्खाञ्चक्रुः । ईङ्खाञ्चकर्थ ईङ्खाञ्चक्रथुः ईङ्खाञ्चक्र । ईङ्खाञ्चकार/ईङ्खाञ्चकर ईङ्खाञ्चकृव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ईङ्खाञ्चकृम । (ii) ईङ्खाम्बभूव ईङ्खाम्बभूवतुः ईङ्खाम्बभूवुः । ईङ्खाम्बभूविथ ईङ्खाम्बभूवथुः ईङ्खाम्बभूव । ईङ्खाम्बभूव ईङ्खाम्बभूविव ईङ्खाम्बभूविम । (iii) ईङ्खामास ईङ्खामासतुः ईङ्खामासुः । ईङ्खामासिथ ईङ्खामासथुः ईङ्खामास । ईङ्खामास ईङ्खामासिव ईङ्खामासिम । **३. लुट्** – ईङ्खिता ईङ्खितारौ ईङ्खितारः । ईङ्खितासि ईङ्खितास्थः ईङ्खितास्थ । ईङ्खितास्मि ईङ्खितास्वः ईङ्खितास्मः । **४. लृट्** – ईङ्खिष्यति ईङ्खिष्यतः ईङ्खिष्यन्ति । ईङ्खिष्यसि ईङ्खिष्यथः ईङ्खिष्यथ । ईङ्खिष्यामि ईङ्खिष्यावः ईङ्खिष्यामः । **५. लोट्** – ईङ्खतु, ईङ्खतात् ईङ्खताम् ईङ्खन्तु । ईङ्ख, ईङ्खतात् ईङ्खतम् ईङ्खत । ईङ्खानि ईङ्खाव ईङ्खाम । **६. लङ्** – ऐङ्खत् ऐङ्खताम् ऐङ्खन् । ऐङ्खः ऐङ्खतम् ऐङ्खत । ऐङ्खम् ऐङ्खाव ऐङ्खाम । **७. विधिलिङ्** – ईङ्खेत् ईङ्खेताम् ईङ्खेयुः । ईङ्खेः ईङ्खेतम् ईङ्खेत । ईङ्खेयम् ईङ्खेव ईङ्खेम । **८. आशीर्लिङ्** – ईङ्ख्यात् ईङ्ख्यास्ताम् ईङ्ख्यासुः । ईङ्ख्याः ईङ्ख्यास्तम् ईङ्ख्यास्त । ईङ्ख्यासम् ईङ्ख्यास्व ईङ्ख्यास्म । **९. लुङ्** – ऐङ्खीत् ऐङ्खिष्टाम् ऐङ्खिषुः । ऐङ्खीः ऐङ्खिष्टम् ऐङ्खिष्ट । ऐङ्खिषम् ऐङ्खिष्व ऐङ्खिष्म । **१०. लृङ्** – ऐङ्खिष्यत् ऐङ्खिष्यताम् ऐङ्खिष्यन् । ऐङ्खिष्यः ऐङ्खिष्यतम् ऐङ्खिष्यत । ऐङ्खिष्यम् ऐङ्खिष्याव ऐङ्खिष्याम ।

णिचि – ईङ्खयति – ते, **सनि** – ईञ्चिखिषति[२], **यकि** – ईङ्ख्यते ।

१. 'इह खान्तेषु रिख त्रख त्रिखि शिखि इत्यपि चतुरः केचित् पठन्ति' इति सिद्धान्तकौमुदी । ''यद्यपि मैत्रेयेण आदितः त्रयः इदितः उखिवखिमखयः मूर्धन्यादिः, णखिः अनिदित्, इखिश्च न पठ्यते, तथापि तदितरानेकव्याख्यातॄणां प्रमाण्यात् अस्माभिः पठितः । अत्र चन्द्रः त्रखिमपि पपाठ । सम्मतायां तु त्रख त्रखि शिखि चेति त्रयः पठ्यन्ते । द्रमिडास्तु रिखिमपि पठन्ति'' इति माधवीयधातुवृत्तिः ।

२. 'न न्द्राः संयोगादयः' इति निषेधात् नवर्जं द्विरुच्यते ।

१४३. वल्ग – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'वल्गि' इति माधवीयधातुवृत्तिः । 'प्लुतगतौ' इति भट्टमल्लः ।

१. लट् – वल्गति वल्गतः वल्गन्ति । वल्गसि वल्गथः वल्गथ । वल्गामि वल्गावः वल्गामः । **२. लिट्** – ववल्ग ववल्गतुः ववल्गुः । ववल्गिथ ववल्गथुः ववल्ग । ववल्ग ववल्गिव ववल्गिम । **३. लुट्** वल्गिता वल्गितारौ वल्गितारः । वल्गितासि वल्गितास्थः वल्गितास्थ । वल्गितास्मि वल्गितास्वः वल्गितास्मः । **४. लृट्** – वल्गिष्यति वल्गिष्यतः वल्गिष्यन्ति । वल्गिष्यसि वल्गिष्यथः वल्गिष्यथ । वल्गिष्यामि वल्गिष्यावः वल्गिष्यामः । **५. लोट्** – वल्गतु, वल्गतात् वल्गताम् वल्गन्तु । वल्ग, वल्गतात् वल्गतम् वल्गत । वल्गानि वल्गाव वल्गाम । **६. लङ्** – अवल्गत् अवल्गताम् अवल्गन् । अवल्गः अवल्गतम् अवल्गत । अवल्गम् अवल्गाव अवल्गाम । **७. विधिलिङ्** – वल्गेत् वल्गेताम् वल्गेयुः । वल्गेः वल्गेतम् वल्गेत । वल्गेयम् वल्गेव वल्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – वल्ग्यात् वल्ग्यास्ताम् वल्ग्यासुः । वल्ग्याः वल्ग्यास्तम् वल्ग्यास्त । वल्ग्यासम् वल्ग्यास्व वल्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अवल्गीत् अवल्गिष्टाम् अवल्गिषुः । अवल्गीः अवल्गिष्टम् अवल्गिष्ट । अवल्गिषम् अवल्गिष्व अवल्गिष्म । **१०. लृङ्** – अवल्गिष्यत् अवल्गिष्यताम् अवल्गिष्यन् । अवल्गिष्यः अवल्गिष्यतम् अवल्गिष्यत । अवल्गिष्यम् अवल्गिष्याव अवल्गिष्याम ।

णिचि – वल्गयति – ते, **सनि** – विवल्गिषति, **यकि** – वल्ग्यते ।

१४४. रगि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – रङ्गति रङ्गतः रङ्गन्ति । रङ्गसि रङ्गथः रङ्गथ । रङ्गामि रङ्गावः रङ्गामः । **२. लिट्** – ररङ्ग ररङ्गतुः ररङ्गुः । ररङ्गिथ ररङ्गथुः ररङ्ग । ररङ्ग ररङ्गिव ररङ्गिम । **३. लुट्** – रङ्गिता रङ्गितारौ रङ्गितारः । रङ्गितासि रङ्गितास्थः रङ्गितास्थ । रङ्गितास्मि रङ्गितास्वः रङ्गितास्मः । **४. लृट्** – रङ्गिष्यति रङ्गिष्यतः रङ्गिष्यन्ति । रङ्गिष्यसि रङ्गिष्यथः रङ्गिष्यथ । रङ्गिष्यामि रङ्गिष्यावः रङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – रङ्गतु, रङ्गतात् रङ्गताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रङ्गन्तु । रङ्ग, रङ्गतात् रङ्गतम् रङ्गत । रङ्गाणि रङ्गाव रङ्गाम । **६. लङ्** – अरङ्गत् अरङ्गताम् अरङ्गन् । अरङ्गः अरङ्गतम् अरङ्गत । अरङ्गम् अरङ्गाव अरङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – रङ्गेत् रङ्गेताम् रङ्गेयुः । रङ्गेः रङ्गेतम् रङ्गेत । रङ्गेयम् रङ्गेव रङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – रङ्ग्यात् रङ्ग्यास्ताम् रङ्ग्यासुः । रङ्ग्याः रङ्ग्यास्तम् रङ्ग्यास्त । रङ्ग्यासम् रङ्ग्यास्व रङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अरङ्गीत् अरङ्गिष्टाम् अरङ्गिषुः । अरङ्गीः अरङ्गिष्टम् अरङ्गिष्ट । अरङ्गिषम् अरङ्गिष्व अरङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अरङ्गिष्यत् अरङ्गिष्यताम् अरङ्गिष्यन् । अरङ्गिष्यः अरङ्गिष्यतम् अरङ्गिष्यत । अरङ्गिष्यम् अरङ्गिष्याव अरङ्गिष्याम ।

णिचि – रङ्गयति – ते, **सनि** – रिरङ्गिषति, **यकि** – रङ्ग्यते ।

१४५. लगि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – लङ्गति लङ्गतः लङ्गन्ति । लङ्गसि लङ्गथः लङ्गथ । लङ्गामि लङ्गावः लङ्गामः । **२. लिट्** – ललङ्ग ललङ्गतुः ललङ्गुः । ललङ्गिथ ललङ्गथुः ललङ्ग । ललङ्ग ललङ्गिव ललङ्गिम । **३. लुट्** – लङ्गिता लङ्गितारौ लङ्गितारः । लङ्गितासि लङ्गितास्थः लङ्गितास्थ । लङ्गितास्मि लङ्गितास्वः लङ्गितास्मः । **४. लृट्** – लङ्गिष्यति लङ्गिष्यतः लङ्गिष्यन्ति । लङ्गिष्यसि लङ्गिष्यथः लङ्गिष्यथ । लङ्गिष्यामि लङ्गिष्यावः लङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – लङ्गतु, लङ्गतात् लङ्गताम् लङ्गन्तु । लङ्ग, लङ्गतात् लङ्गतम् लङ्गत । लङ्गानि लङ्गाव लङ्गाम । **६. लङ्** – अलङ्गत् अलङ्गताम् अलङ्गन् । अलङ्गः अलङ्गतम् अलङ्गत । अलङ्गम् अलङ्गाव अलङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – लङ्गेत् लङ्गेताम् लङ्गेयुः । लङ्गेः लङ्गेतम् लङ्गेत । लङ्गेयम् लङ्गेव लङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – लङ्ग्यात् लङ्ग्यास्ताम् लङ्ग्यासुः । लङ्ग्याः लङ्ग्यास्तम् लङ्ग्यास्त । लङ्ग्यासम् लङ्ग्यास्व लङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अलङ्गीत् अलङ्गिष्टाम् अलङ्गिषुः । अलङ्गीः अलङ्गिष्टम् अलङ्गिष्ट । अलङ्गिषम् अलङ्गिष्व अलङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अलङ्गिष्यत् अलङ्गिष्यताम् अलङ्गिष्यन् । अलङ्गिष्यः अलङ्गिष्यतम् अलङ्गिष्यत । अलङ्गिष्यम् अलङ्गिष्याव अलङ्गिष्याम ।

णिचि – लङ्गयति – ते, **सनि** – लिलङ्गिषति, **यकि** – लङ्ग्यते ।

१४६. अगि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – अङ्गति अङ्गतः अङ्गन्ति । अङ्गसि अङ्गथः अङ्गथ । अङ्गामि अङ्गावः अङ्गामः । **२. लिट्** – आनङ्ग आनङ्गतुः आनङ्गुः । आनङ्गिथ आनङ्गथुः आनङ्ग । आनङ्ग आनङ्गिव आनङ्गिम । **३. लुट्** – अङ्गिता अङ्गितारौ अङ्गितारः । अङ्गितासि अङ्गितास्थः अङ्गितास्थ । अङ्गितास्मि अङ्गितास्वः अङ्गितास्मः । **४. लृट्** – अङ्गिष्यति अङ्गिष्यतः अङ्गिष्यन्ति । अङ्गिष्यसि अङ्गिष्यथः अङ्गिष्यथ । अङ्गिष्यामि अङ्गिष्यावः अङ्गिष्यामः । **५. लोट्** –अङ्गतु, अङ्गतात् अङ्गताम् अङ्गन्तु । अङ्ग, अङ्गतात् अङ्गतम् अङ्गत । अङ्गानि अङ्गाव अङ्गाम । **६. लङ्** – आङ्गत् आङ्गताम् आङ्गन् । आङ्गः आङ्गतम् आङ्गत । आङ्गम् आङ्गाव आङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – अङ्गेत् अङ्गेताम् अङ्गेयुः । अङ्गेः अङ्गेतम् अङ्गेत । अङ्गेयम् अङ्गेव अङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – अङ्ग्यात् अङ्ग्यास्ताम् अङ्ग्यासुः । अङ्ग्याः अङ्ग्यास्तम् अङ्ग्यास्त । अङ्ग्यासम् अङ्ग्यास्व अङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – आङ्गीत् आङ्गिष्टाम् आङ्गिषुः । आङ्गीः आङ्गिष्टम् आङ्गिष्ट । आङ्गिषम् आङ्गिष्व आङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – आङ्गिष्यत् आङ्गिष्यताम् आङ्गिष्यन् । आङ्गिष्यः आङ्गिष्यतम् आङ्गिष्यत । आङ्गिष्यम् आङ्गिष्याव आङ्गिष्याम ।

णिचि – अङ्गयति – ते, **सनि** – अञ्जिगिषति, **यकि** – अङ्ग्यते ।

१४७. वगि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'वङ्गिः गतिवैकल्ये रूढः' इति क्षीरतरङ्गिण्याम् ।

१. लट् – वङ्गति वङ्गतः वङ्गन्ति । वङ्गसि वङ्गथः वङ्गथ । वङ्गामि वङ्गावः वङ्गामः । **२. लिट्** – ववङ्ग

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ववङ्गतुः ववङ्गुः । ववङ्गिथ ववङ्गथुः ववङ्ग । ववङ्ग ववङ्गिव ववङ्गिम । **३. लुट्** – वङ्गिता वङ्गितारौ वङ्गितारः । वङ्गितासि वङ्गितास्थः वङ्गितास्थ । वङ्गितास्मि वङ्गितास्वः वङ्गितास्मः । **४. लृट्** – वङ्गिष्यति वङ्गिष्यतः वङ्गिष्यन्ति । वङ्गिष्यसि वङ्गिष्यथः वङ्गिष्यथ । वङ्गिष्यामि वङ्गिष्यावः वङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – वङ्गतु, वङ्गतात् वङ्गताम् वङ्गन्तु । वङ्ग, वङ्गतात् वङ्गतम् वङ्गत । वङ्गानि वङ्गाव वङ्गाम । **६. लङ्** – अवङ्गत् अवङ्गताम् अवङ्गन् । अवङ्गः अवङ्गतम् अवङ्गत । अवङ्गम् अवङ्गाव अवङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – वङ्गेत् वङ्गेताम् वङ्गेयुः । वङ्गेः वङ्गेतम् वङ्गेत । वङ्गेयम् वङ्गेव वङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – वङ्ग्यात् वङ्ग्यास्ताम् वङ्ग्यासुः । वङ्ग्याः वङ्ग्यास्तम् वङ्ग्यास्त । वङ्ग्यासम् वङ्ग्यास्व वङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अवङ्गीत् अवङ्गिष्टाम् अवङ्गिषुः । अवङ्गीः अवङ्गिष्टम् अवङ्गिष्ट । अवङ्गिषम् अवङ्गिष्व अवङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अवङ्गिष्यत् अवङ्गिष्यताम् अवङ्गिष्यन् । अवङ्गिष्यः अवङ्गिष्यतम् अवङ्गिष्यत । अवङ्गिष्यम् अवङ्गिष्याव अवङ्गिष्याम ।

णिचि – वङ्गयति – ते, **सनि** – विवङ्गिषति, **यकि** – वङ्ग्यते ।

१४८. मगि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मङ्गति मङ्गतः मङ्गन्ति । मङ्गसि मङ्गथः मङ्गथ । मङ्गामि मङ्गावः मङ्गामः । **२. लिट्** – ममङ्ग ममङ्गतुः ममङ्गुः । ममङ्गिथ ममङ्गथुः ममङ्ग । ममङ्ग ममङ्गिव ममङ्गिम । **३. लुट्** – मङ्गिता मङ्गितारौ मङ्गितारः । मङ्गितासि मङ्गितास्थः मङ्गितास्थ । मङ्गितास्मि मङ्गितास्वः मङ्गितास्मः । **४. लृट्** – मङ्गिष्यति मङ्गिष्यतः मङ्गिष्यन्ति । मङ्गिष्यसि मङ्गिष्यथः मङ्गिष्यथ । मङ्गिष्यामि मङ्गिष्यावः मङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – मङ्गतु, मङ्गतात् मङ्गताम् मङ्गन्तु । मङ्ग, मङ्गतात् मङ्गतम् मङ्गत । मङ्गानि मङ्गाव मङ्गाम । **६. लङ्** – अमङ्गत् अमङ्गताम् अमङ्गन् । अमङ्गः अमङ्गतम् अमङ्गत । अमङ्गम् अमङ्गाव अमङ्गाम । **७. लिङ्** – मङ्गेत् मङ्गेताम् मङ्गेयुः । मङ्गेः मङ्गेतम् मङ्गेत । मङ्गेयम् मङ्गेव मङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – मङ्ग्यात् मङ्ग्यास्ताम् मङ्ग्यासुः । मङ्ग्याः मङ्ग्यास्तम् मङ्ग्यास्त । मङ्ग्यासम् मङ्ग्यास्व मङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अमङ्गीत् अमङ्गिष्टाम् अमङ्गिषुः । अमङ्गीः अमङ्गिष्टम् अमङ्गिष्ट । अमङ्गिषम् अमङ्गिष्व अमङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अमङ्गिष्यत् अमङ्गिष्यताम् अमङ्गिष्यन् । अमङ्गिष्यः अमङ्गिष्यतम् अमङ्गिष्यत । अमङ्गिष्यम् अमङ्गिष्याव अमङ्गिष्याम ।

णिचि – मङ्गयति – ते, **सनि** – मिमङ्गिषति, **यकि** – मङ्ग्यते ।

१४९. तगि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'तगिः स्खलने रूढः' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – तङ्गति तङ्गतः तङ्गन्ति । तङ्गसि तङ्गथः तङ्गथ । तङ्गामि तङ्गावः तङ्गामः । **२. लिट्** – ततङ्ग ततङ्गतुः ततङ्गुः । ततङ्गिथ ततङ्गथुः ततङ्ग । ततङ्ग ततङ्गिव ततङ्गिम । **३. लुट्** – तङ्गिता तङ्गितारौ तङ्गितारः । तङ्गितासि तङ्गितास्थः तङ्गितास्थ । तङ्गितास्मि तङ्गितास्वः तङ्गितास्मः । **४. लृट्** – तङ्गिष्यति तङ्गिष्यतः तङ्गिष्यन्ति । तङ्गिष्यसि तङ्गिष्यथः तङ्गिष्यथ । तङ्गिष्यामि तङ्गिष्यावः तङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – तङ्गतु, तङ्गतात् तङ्गताम् तङ्गन्तु । तङ्ग, तङ्गतात् तङ्गतम् तङ्गत । तङ्गानि तङ्गाव तङ्गाम । **६. लङ्** – अतङ्गत् अतङ्गताम् अतङ्गन् । अतङ्गः अतङ्गतम् अतङ्गत । अतङ्गम् अतङ्गाव अतङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – तङ्गेत् तङ्गेताम् तङ्गेयुः । तङ्गेः तङ्गेतम् तङ्गेत । तङ्गेयम् तङ्गेव तङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – तङ्ग्यात् तङ्ग्यास्ताम् तङ्ग्यासुः । तङ्ग्याः तङ्ग्यास्तम् तङ्ग्यास्त । तङ्ग्यासम् तङ्ग्यास्व तङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अतङ्गीत् अतङ्गिष्टाम् अतङ्गिषुः । अतङ्गीः अतङ्गिष्टम् अतङ्गिष्ट । अतङ्गिषम् अतङ्गिष्व अतङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अतङ्गिष्यत् अतङ्गिष्यताम् अतङ्गिष्यन् । अतङ्गिष्यः अतङ्गिष्यतम् अतङ्गिष्यत । अतङ्गिष्यम् अतङ्गिष्याव अतङ्गिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – तङ्गयति – ते, **सनि** – तितङ्गिषति, **यकि** – तङ्ग्यते ।

१५०. त्वगि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।'त्वगि कम्पने च' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – त्वङ्गति त्वङ्गतः त्वङ्गन्ति । त्वङ्गसि त्वङ्गथः त्वङ्गथ । त्वङ्गामि त्वङ्गावः त्वङ्गामः । **२. लिट्** – तत्वङ्ग तत्वङ्गतुः तत्वङ्गुः । तत्वङ्गिथ तत्वङ्गथुः तत्वङ्ग । तत्वङ्ग तत्वङ्गिव तत्वङ्गिम । **३. लुट्** – त्वङ्गिता त्वङ्गितारौ त्वङ्गितारः । त्वङ्गितासि त्वङ्गितास्थः त्वङ्गितास्थ । त्वङ्गितास्मि त्वङ्गितास्वः त्वङ्गितास्मः । **४. लृट्** – त्वङ्गिष्यति त्वङ्गिष्यतः त्वङ्गिष्यन्ति । त्वङ्गिष्यसि त्वङ्गिष्यथः त्वङ्गिष्यथ । त्वङ्गिष्यामि त्वङ्गिष्यावः त्वङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – त्वङ्गतु, त्वङ्गतात् त्वङ्गताम् त्वङ्गन्तु । त्वङ्ग, त्वङ्गतात् त्वङ्गत्वम् त्वङ्गत । त्वङ्गानि त्वङ्गाव त्वङ्गाम । **६. लङ्** – अत्वङ्गत् अत्वङ्गताम् अत्वङ्गन् । अत्वङ्गः अत्वङ्गतम् अत्वङ्गत । अत्वङ्गम् अत्वङ्गाव अत्वङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – त्वङ्गेत् त्वङ्गेताम् त्वङ्गेयुः । त्वङ्गेः त्वङ्गेतम् त्वङ्गेत । त्वङ्गेयम् त्वङ्गेव त्वङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – त्वङ्ग्यात् त्वङ्ग्यास्ताम् त्वङ्ग्यासुः । त्वङ्ग्याः त्वङ्ग्यास्तम् त्वङ्ग्यास्त । त्वङ्ग्यासम् त्वङ्ग्यास्व त्वङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अत्वङ्गीत् अत्वङ्गिष्टाम् अत्वङ्गिषुः । अत्वङ्गीः अत्वङ्गिष्टम् अत्वङ्गिष्ट । अत्वङ्गिषम् अत्वङ्गिष्व अत्वङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अत्वङ्गिष्यत् अत्वङ्गिष्यताम् अत्वङ्गिष्यन् । अत्वङ्गिष्यः अत्वङ्गिष्यतम् अत्वङ्गिष्यत । अत्वङ्गिष्यम् अत्वङ्गिष्याव अत्वङ्गिष्याम ।

णिचि – त्वङ्गयति – ते, **सनि** – तित्वङ्गिषति, **यकि** – त्वङ्ग्यते ।

१५१. श्रगि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – श्रङ्गति श्रङ्गतः श्रङ्गन्ति । श्रङ्गसि श्रङ्गथः श्रङ्गथ । श्रङ्गामि श्रङ्गावः श्रङ्गामः । **२. लिट्** – शश्रङ्ग शश्रङ्गतुः शश्रङ्गुः । शश्रङ्गिथ शश्रङ्गथुः शश्रङ्ग । शश्रङ्ग शश्रङ्गिव शश्रङ्गिम । **३. लुट्** – श्रङ्गिता श्रङ्गितारौ श्रङ्गितारः । श्रङ्गितासि श्रङ्गितास्थः श्रङ्गितास्थ । श्रङ्गितास्मि श्रङ्गितास्वः श्रङ्गितास्मः । **४. लृट्** – श्रङ्गिष्यति श्रङ्गिष्यतः श्रङ्गिष्यन्ति । श्रङ्गिष्यसि श्रङ्गिष्यथः श्रङ्गिष्यथ । श्रङ्गिष्यामि श्रङ्गिष्यावः श्रङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – श्रङ्गतु, श्रङ्गतात् श्रङ्गताम् श्रङ्गन्तु । श्रङ्ग, श्रङ्गतात् श्रङ्गतम् श्रङ्गत । श्रङ्गाणि श्रङ्गाव श्रङ्गाम । **६. लङ्** – अश्रङ्गत् अश्रङ्गताम् अश्रङ्गन् । अश्रङ्गः अश्रङ्गतम् अश्रङ्गत । अश्रङ्गम् अश्रङ्गाव अश्रङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – श्रङ्गेत् श्रङ्गेताम् श्रङ्गेयुः । श्रङ्गेः श्रङ्गेतम् श्रङ्गेत । श्रङ्गेयम् श्रङ्गेव श्रङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – श्रङ्ग्यात् श्रङ्ग्यास्ताम् श्रङ्ग्यासुः । श्रङ्ग्याः श्रङ्ग्यास्तम् श्रङ्ग्यास्त । श्रङ्ग्यासम् श्रङ्ग्यास्व श्रङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अश्रङ्गीत् अश्रङ्गिष्टाम् अश्रङ्गिषुः । अश्रङ्गीः अश्रङ्गिष्टम् अश्रङ्गिष्ट । अश्रङ्गिषम् अश्रङ्गिष्व अश्रङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अश्रङ्गिष्यत् अश्रङ्गिष्यताम् अश्रङ्गिष्यन् । अश्रङ्गिष्यः अश्रङ्गिष्यतम् अश्रङ्गिष्यत । अश्रङ्गिष्यम् अश्रङ्गिष्याव अश्रङ्गिष्याम ।

णिचि – श्रङ्गयति – ते, **सनि** – शिश्रङ्गिषति, **यकि** – श्रङ्ग्यते ।

१५२. श्लगि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – श्लङ्गति श्लङ्गतः श्लङ्गन्ति । श्लङ्गसि श्लङ्गथः श्लङ्गथ । श्लङ्गामि श्लङ्गावः श्लङ्गामः । **२. लिट्** – शश्लङ्ग शश्लङ्गतुः शश्लङ्गुः । शश्लङ्गिथ शश्लङ्गथुः शश्लङ्ग । शश्लङ्ग शश्लङ्गिव शश्लङ्गिम । **३. लुट्** – श्लङ्गिता श्लङ्गितारौ श्लङ्गितारः । श्लङ्गितासि श्लङ्गितास्थः श्लङ्गितास्थ । श्लङ्गितास्मि श्लङ्गितास्वः श्लङ्गितास्मः । **४. लृट्** – श्लङ्गिष्यति श्लङ्गिष्यतः श्लङ्गिष्यन्ति । श्लङ्गिष्यसि श्लङ्गिष्यथः श्लङ्गिष्यथ । श्लङ्गिष्यामि श्लङ्गिष्यावः श्लङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – श्लङ्गतु, श्लङ्गतात् श्लङ्गताम् श्लङ्गन्तु । श्लङ्ग, श्लङ्गतात् श्लङ्गतम् श्लङ्गत । श्लङ्गानि श्लङ्गाव श्लङ्गाम । **६. लङ्** – अश्लङ्गत् अश्लङ्गताम् अश्लङ्गन् । अश्लङ्गः अश्लङ्गतम् अश्लङ्गत । अश्लङ्गम् अश्लङ्गाव अश्लङ्गाम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७. विधिलिङ् – श्लङ्गेत् श्लङ्गेताम् श्लङ्गेयुः । श्लङ्गेः श्लङ्गेतम् श्लङ्गेत । श्लङ्गेयम् श्लङ्गेव श्लङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – श्लङ्ग्यात् श्लङ्ग्यास्ताम् श्लङ्ग्यासुः । श्लङ्ग्याः श्लङ्ग्यास्तम् श्लङ्ग्यास्त । श्लङ्ग्यासम् श्लङ्ग्यास्व श्लङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अश्लङ्गीत् अश्लङ्गिष्टाम् अश्लङ्गिषुः । अश्लङ्गीः अश्लङ्गिष्टम् अश्लङ्गिष्ट । अश्लङ्गिषम् अश्लङ्गिष्व अश्लङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अश्लङ्गिष्यत् अश्लङ्गिष्यताम् अश्लङ्गिष्यन् । अश्लङ्गिष्यः अश्लङ्गिष्यतम् अश्लङ्गिष्यत । अश्लङ्गिष्यम् अश्लङ्गिष्याव अश्लङ्गिष्याम ।
णिचि – श्लङ्गयति – ते, **सनि** – शिश्लङ्गिषति, **यकि** – श्लङ्ग्यते ।

१५३. इगि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – इङ्गति इङ्गतः इङ्गन्ति । इङ्गसि इङ्गथः इङ्गथ । इङ्गामि इङ्गावः इङ्गामः । **२. लिट्** – (i) इङ्गाञ्चकार । इङ्गाञ्चक्रतुः इङ्गाञ्चक्रुः । इङ्गाञ्चकर्थ इङ्गाञ्चक्रथुः इङ्गाञ्चक्र । इङ्गाञ्चकार/इङ्गाञ्चकर इङ्गाञ्चकृव इङ्गाञ्चकृम । (ii) इङ्गाम्बभूव इङ्गाम्बभूवतुः इङ्गाम्बभूवुः । इङ्गाम्बभूविथ इङ्गाम्बभूवथुः इङ्गाम्बभूव । इङ्गाम्बभूव इङ्गाम्बभूविव इङ्गाम्बभूविम । (iii) इङ्गामास इङ्गामासतुः इङ्गामासुः । इङ्गामासिथ इङ्गामासथुः इङ्गामास । इङ्गामास इङ्गामासिव इङ्गामासिम । **३. लुट्** – इङ्गिता इङ्गितारौ इङ्गितारः । इङ्गितासि इङ्गितास्थः इङ्गितास्थ । इङ्गितास्मि इङ्गितास्वः इङ्गितास्मः । **४. लृट्** – इङ्गिष्यति इङ्गिष्यतः इङ्गिष्यन्ति । इङ्गिष्यसि इङ्गिष्यथः इङ्गिष्यथ । इङ्गिष्यामि इङ्गिष्यावः इङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – इङ्गतु, इङ्गतात् इङ्गताम् इङ्गन्तु । इङ्ग, इङ्गतात् इङ्गतम् इङ्गत । इङ्गानि इङ्गाव इङ्गाम । **६. लङ्** – ऐङ्गत् ऐङ्गताम् ऐङ्गन् । ऐङ्गः ऐङ्गतम् ऐङ्गत । ऐङ्गम् ऐङ्गाव ऐङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – इङ्गेत् इङ्गेताम् इङ्गेयुः । इङ्गेः इङ्गेतम् इङ्गेत । इङ्गेयम् इङ्गेव इङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – इङ्ग्यात् इङ्ग्यास्ताम् इङ्ग्यासुः । इङ्ग्याः इङ्ग्यास्तम् इङ्ग्यास्त । इङ्ग्यासम् इङ्ग्यास्व इङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – ऐङ्गीत् ऐङ्गिष्टाम् ऐङ्गिषुः । ऐङ्गीः ऐङ्गिष्टम् ऐङ्गिष्ट । ऐङ्गिषम् ऐङ्गिष्व ऐङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – ऐङ्गिष्यत् ऐङ्गिष्यताम् ऐङ्गिष्यन् । ऐङ्गिष्यः ऐङ्गिष्यतम् ऐङ्गिष्यत । ऐङ्गिष्यम् ऐङ्गिष्याव ऐङ्गिष्याम ।
णिचि – इङ्गयति – ते, **सनि** – इङ्गिगिषति, **यकि** – इङ्ग्यते ।

१५४. रिगि – गतौ । सकर्मकः, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – रिङ्गति रिङ्गतः रिङ्गन्ति । रिङ्गसि रिङ्गथः रिङ्गथ । रिङ्गामि रिङ्गावः रिङ्गामः । **२. लिट्** – रिरिङ्ग रिरिङ्गतुः रिरिङ्गुः । रिरिङ्गिथ रिरिङ्गथुः रिरिङ्ग । रिरिङ्ग रिरिङ्गिव रिरिङ्गिम । **३. लुट्** – रिङ्गिता रिङ्गितारौ रिङ्गितारः । रिङ्गितासि रिङ्गितास्थः रिङ्गितास्थ । रिङ्गितास्मि रिङ्गितास्वः रिङ्गितास्मः । **४. लृट्** – रिङ्गिष्यति रिङ्गिष्यतः रिङ्गिष्यन्ति । रिङ्गिष्यसि रिङ्गिष्यथः रिङ्गिष्यथ । रिङ्गिष्यामि रिङ्गिष्यावः रिङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – रिङ्गतु, रिङ्गतात् रिङ्गताम् रिङ्गन्तु । रिङ्ग, रिङ्गतात् रिङ्गतम् रिङ्गत । रिङ्गाणि रिङ्गाव रिङ्गाम । **६. लङ्** – अरिङ्गत् अरिङ्गताम् अरिङ्गन् । अरिङ्गः अरिङ्गतम् अरिङ्गत । अरिङ्गम् अरिङ्गाव अरिङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – रिङ्गेत् रिङ्गेताम् रिङ्गेयुः । रिङ्गेः रिङ्गेतम् रिङ्गेत । रिङ्गेयम् रिङ्गेव रिङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – रिङ्ग्यात् रिङ्ग्यास्ताम् रिङ्ग्यासुः । रिङ्ग्याः रिङ्ग्यास्तम् रिङ्ग्यास्त । रिङ्ग्यासम् रिङ्ग्यास्व रिङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अरिङ्गीत् अरिङ्गिष्टाम् अरिङ्गिषुः । अरिङ्गीः अरिङ्गिष्टम् अरिङ्गिष्ट । अरिङ्गिषम् अरिङ्गिष्व अरिङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अरिङ्गिष्यत् अरिङ्गिष्यताम् अरिङ्गिष्यन् । अरिङ्गिष्यः अरिङ्गिष्यतम् अरिङ्गिष्यत । अरिङ्गिष्यम् अरिङ्गिष्याव अरिङ्गिष्याम ।
णिचि – रिङ्गयति – ते, **सनि** – रिरिङ्गिषति, **यकि** – रिङ्ग्यते ।

१५५. लिगि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'लिङ्गेर्गतौ लिङ्गति, लिङ्गयेद् इत्यस्यैव चित्रीकरणार्थवृत्तेः'

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(श्लो.४५) इति देवः ।

१. लट् – लिङ्गति लिङ्गतः लिङ्गन्ति । लिङ्गसि लिङ्गथः लिङ्गथ । लिङ्गामि लिङ्गावः लिङ्गामः । **२. लिट्** – लिलिङ्ग लिलिङ्गतुः लिलिङ्गुः । लिलिङ्गिथ लिलिङ्गथुः लिलिङ्ग । लिलिङ्ग लिलिङ्गिव लिलिङ्गिम । **३. लुट्** – लिङ्गिता लिङ्गितारौ लिङ्गितारः । लिङ्गितासि लिङ्गितास्थः लिङ्गितास्थ । लिङ्गितास्मि लिङ्गितास्वः लिङ्गितास्मः । **४. लृट्** – लिङ्गिष्यति लिङ्गिष्यतः लिङ्गिष्यन्ति । लिङ्गिष्यसि लिङ्गिष्यथः लिङ्गिष्यथ । लिङ्गिष्यामि लिङ्गिष्यावः लिङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – लिङ्गतु, लिङ्गतात् लिङ्गताम् लिङ्गन्तु । लिङ्ग, लिङ्गतात् लिङ्गतम् लिङ्गत । लिङ्गानि लिङ्गाव लिङ्गाम । **६. लङ्** – अलिङ्गत् अलिङ्गताम् अलिङ्गन् । अलिङ्गः अलिङ्गतम् अलिङ्गत । अलिङ्गम् अलिङ्गाव अलिङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – लिङ्गेत् लिङ्गेताम् लिङ्गेयुः । लिङ्गेः लिङ्गेतम् लिङ्गेत । लिङ्गेयम् लिङ्गेव लिङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – लिङ्ग्यात् लिङ्ग्यास्ताम् लिङ्ग्यासुः । लिङ्ग्याः लिङ्ग्यास्तम् लिङ्ग्यास्त । लिङ्ग्यासम् लिङ्ग्यास्व लिङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अलिङ्गीत् अलिङ्गिष्टाम् अलिङ्गिषुः । अलिङ्गीः अलिङ्गिष्टम् अलिङ्गिष्ट । अलिङ्गिषम् अलिङ्गिष्व अलिङ्गिष्म ।**१०. लृङ्** – अलिङ्गिष्यत् अलिङ्गिष्यताम् अलिङ्गिष्यन् । अलिङ्गिष्यः अलिङ्गिष्यतम् अलिङ्गिष्यत । अलिङ्गिष्यम् अलिङ्गिष्याव अलिङ्गिष्याम ।

णिचि – लिङ्गयति – ते, **सनि** – लिलिङ्गिषति, **यकि** – लिङ्ग्यते ।

१५६. युगि – वर्जने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – युङ्गति युङ्गतः युङ्गन्ति । युङ्गसि युङ्गथः युङ्गथ । युङ्गामि युङ्गावः युङ्गामः । **२. लिट्** – युयुङ्ग युयुङ्गतुः युयुङ्गुः । युयुङ्गिथ युयुङ्गथुः युयुङ्ग । युयुङ्ग युयुङ्गिव युयुङ्गिम । **३. लुट्** – युङ्गिता युङ्गितारौ युङ्गितारः । युङ्गितासि युङ्गितास्थः युङ्गितास्थ । युङ्गितास्मि युङ्गितास्वः युङ्गितास्मः । **४. लृट्** – युङ्गिष्यति युङ्गिष्यतः युङ्गिष्यन्ति । युङ्गिष्यसि युङ्गिष्यथः युङ्गिष्यथ । युङ्गिष्यामि युङ्गिष्यावः युङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – युङ्गतु, युङ्गतात् युङ्गताम् युङ्गन्तु । युङ्ग, युङ्गतात् युङ्गतम् युङ्गत । युङ्गानि युङ्गाव युङ्गाम । **६. लङ्** – अयुङ्गत् अयुङ्गताम् अयुङ्गन् । अयुङ्गः अयुङ्गतम् अयुङ्गत । अयुङ्गम् अयुङ्गाव अयुङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – युङ्गेत् युङ्गेताम् युङ्गेयुः । युङ्गेः युङ्गेतम् युङ्गेत । युङ्गेयम् युङ्गेव युङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – युङ्ग्यात् युङ्ग्यास्ताम् यङ्ग्यासुः । युङ्ग्याः युङ्ग्यास्तम् युङ्ग्यास्त । यङ्ग्यासम् युङ्ग्यास्व युङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अयुङ्गीत् अयुङ्गिष्टाम् अयुङ्गिषुः । अयुङ्गीः अयुङ्गिष्टम् अयुङ्गिष्ट । अयुङ्गिषम् अयुङ्गिष्व अयुङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अयुङ्गिष्यत् अयुङ्गिष्यताम् अयुङ्गिष्यन् । अयुङ्गिष्यः अयुङ्गिष्यतम् अयुङ्गिष्यत । अयुङ्गिष्यम् अयुङ्गिष्याव अयुङ्गिष्याम ।

णिचि – युङ्गयति – ते, **सनि** – युयुङ्गिषति, **यकि** – युङ्ग्यते ।

१५७. जुगि – वर्जने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – जुङ्गति जुङ्गतः जुङ्गन्ति । जुङ्गसि जुङ्गथः जुङ्गथ । जुङ्गामि जुङ्गावः जुङ्गामः । **२. लिट्** – जुजुङ्ग जुजुङ्गतुः जुजुङ्गुः । जुजुङ्गिथ जुजुङ्गथुः जुजुङ्ग । जुजुङ्ग जुजुङ्गिव जुजुङ्गिम । **३. लुट्** – जुङ्गिता जुङ्गितारौ जुङ्गितारः । जुङ्गितासि जुङ्गितास्थः जुङ्गितास्थ । जुङ्गितास्मि जुङ्गितास्वः जुङ्गितास्मः । **४. लृट्** – जुङ्गिष्यति जुङ्गिष्यतः जुङ्गिष्यन्ति । जुङ्गिष्यसि जुङ्गिष्यथः जुङ्गिष्यथ । जुङ्गिष्यामि जुङ्गिष्यावः जुङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – जुङ्गतु, जुङ्गतात् जुङ्गताम् जुङ्गन्तु । जुङ्ग, जुङ्गतात् जुङ्गतम् जुङ्गत । जुङ्गानि जुङ्गाव जुङ्गाम । **६. लङ्** – अजुङ्गत् अजुङ्गताम् अजुङ्गन् । अजुङ्गः अजुङ्गतम् अजुङ्गत । अजुङ्गम् अजुङ्गाव अजुङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – जुङ्गेत् जुङ्गेताम् जुङ्गेयुः । जुङ्गेः जुङ्गेतम् जुङ्गेत । जुङ्गेयम् जुङ्गेव जुङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – जुङ्ग्यात् जुङ्ग्यास्ताम् जुङ्ग्यासुः । जुङ्ग्याः जुङ्ग्यास्तम् जुङ्ग्यास्त । जुङ्ग्यासम् जुङ्ग्यास्व जङ्ग्यास्म ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

९. लुङ् – अजुङ्गीत् अजुङ्गिष्टाम् अजुङ्गिषुः । अजुङ्गीः अजुङ्गिष्टम् अजुङ्गिष्ट । अजुङ्गिषम् अजुङ्गिष्व अजुङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अजुङ्गिष्यत् अजुङ्गिष्यताम् अजुङ्गिष्यन् । अजुङ्गिष्यः अजुङ्गिष्यतम् अजुङ्गिष्यत । अजुङ्गिष्यम् अजुङ्गिष्याव अजुङ्गिष्याम ।

णिचि – जुङ्गयति – ते, **सनि** – जुजुङ्गिषति, **यकि** – जुङ्ग्यते ।

१५८. बुगि – वर्जने । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'वुगि' इति क्षीरस्वामी । मा.धा.वृत्तौ अपि तथैव । 'भुगि भर्जने इत्येके' इत्यपि स एव । ''अत्र स्वामिमैत्रेयौ 'दघि पालने' इति अधिकं पठन्ति । मैत्रेयस्तु 'लघि शोषणे' इत्यपि पठति'' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – बुङ्गति बुङ्गतः बुङ्गन्ति । बुङ्गसि बुङ्गथः बुङ्गथ । बुङ्गामि बुङ्गावः बुङ्गामः । **२. लिट्** – बुबुङ्ग बुबुङ्गतुः बुबुङ्गुः । बुबुङ्गिथ बुबुङ्गथुः बुबुङ्ग । बुबुङ्ग बुबुङ्गिव बुबुङ्गिम । **३. लुट्** – बुङ्गिता बुङ्गितारौ बुङ्गितारः । बुङ्गितासि बुङ्गितास्थः बुङ्गितास्थ । बुङ्गितास्मि बुङ्गितास्वः बुङ्गितास्मः । **४. लृट्** – बुङ्गिष्यति बुङ्गिष्यतः बुङ्गिष्यन्ति । बुङ्गिष्यसि बुङ्गिष्यथः बुङ्गिष्यथ । बुङ्गिष्यामि बुङ्गिष्यावः बुङ्गिष्यामः ।

५. लोट् – बुङ्गतु, बुङ्गतात् बुङ्गताम् बुङ्गन्तु । बुङ्ग, बुङ्गतात् बुङ्गतम् बुङ्गत । बुङ्गानि बुङ्गाव बुङ्गाम ।

६. लङ् – अबुङ्गत् अबुङ्गताम् अबुङ्गन् । अबुङ्गः अबुङ्गतम् अबुङ्गत । अबुङ्गम् अबुङ्गाव अबुङ्गाम ।

७. विधिलिङ् – बुङ्गेत् बुङ्गेताम् बुङ्गेयुः । बुङ्गेः बुङ्गेतम् बुङ्गेत । बुङ्गेयम् बुङ्गेव बुङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – बुङ्ग्यात् बुङ्ग्यास्ताम् बुङ्ग्यासुः । बुङ्ग्याः बुङ्ग्यास्तम् बङ्ग्यास्त । बुङ्ग्यासम् बुङ्ग्यास्व बुङ्ग्यास्म ।

९. लुङ् – अबुङ्गीत् अबुङ्गिष्टाम् अबुङ्गिषुः । अबुङ्गीः अबुङ्गिष्टम् अबुङ्गिष्ट । अबुङ्गिषम् अबुङ्गिष्व अबुङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अबुङ्गिष्यत् अबुङ्गिष्यताम् अबुङ्गिष्यन् । अबुङ्गिष्यः अबुङ्गिष्यतम् अबुङ्गिष्यत । अबुङ्गिष्यम् अबुङ्गिष्याव अबुङ्गिष्याम ।

णिचि – बुङ्गयति – ते, **सनि** – बुबुङ्गिषति, **यकि** – बुङ्ग्यते ।

१५९. घघ – हसने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'घग्घ' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – घघति घघतः घघन्ति । घघसि घघथः घघथ । घघामि घघावः घघामः । **२. लिट्** – जघाघ जघघतुः जघघुः । जघघिथ जघघथुः जघघ । जघाघ, जघघ जघघिव जघघिम । **३. लुट्** – घघिता घघितारौ घघितारः । घघितासि घघितास्थः घघितास्थ । घघितास्मि घघितास्वः घघितास्मः । **४. लृट्** – घघिष्यति घघिष्यतः घघिष्यन्ति । घघिष्यसि घघिष्यथः घघिष्यथ । घघिष्यामि घघिष्यावः घघिष्यामः ।

५. लोट् – घघतु, घघतात् घघताम् घघन्तु । घघ, घघतात् घघतम् घघत । घघानि घघाव घघाम ।

६. लङ् – अघघत् अघघताम् अघघन् । अघघः अघघतम् अघघत । अघघम् अघघाव अघघाम ।

७. विधिलिङ् – घघेत् घघेताम् घघेयुः । घघेः घघेतम् घघेत । घघेयम् घघेव घघेम । **८. आशीर्लिङ्** – घघ्यात् घघ्यास्ताम् घघ्यासुः । घघ्याः घघ्यास्तम् घघ्यास्त । घघ्यासम् घघ्यास्व घघ्यास्म । **९. लुङ्** –
(i) अघघीत् अघघिष्टाम् अघघिषुः । अघघीः अघघिष्टम् अघघिष्ट । अघघिषम् अघघिष्व अघघिष्म ।
(ii) अघाघीत्[१] अघाघिष्टाम् अघाघिषुः । अघाघीः अघाघिष्टम् अघाघिष्ट । अघाघिषम् अघाघिष्व अघाघिष्म । **१०. लृङ्** – अघघिष्यत् अघघिष्यताम् अघघिष्यन् । अघघिष्यः अघघिष्यतम् अघघिष्यत । अघघिष्यम् अघघिष्याव अघघिष्याम ।

णिचि – घाघयति – ते, **सनि** – जिघघिषति, **यकि** – घघ्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वा वृद्धिः ।

१६०. मघि – मण्डने । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – मङ्गति मङ्गतः मङ्गन्ति । मङ्गसि मङ्गथः मङ्गथ । मङ्गामि मङ्गावः मङ्गामः । **२. लिट्** – ममङ्ग ममङ्गतुः ममङ्गुः । ममङ्गिथ ममङ्गथुः ममङ्ग । ममङ्ग ममङ्गिव ममङ्गिम । **३. लुट्** – मङ्गिता मङ्गितारौ मङ्गितारः । मङ्गितासि मङ्गितास्थः मङ्गितास्थ । मङ्गितास्मि मङ्गितास्वः मङ्गितास्मः । **४. लृट्** – मङ्गिष्यति मङ्गिष्यतः मङ्गिष्यन्ति । मङ्गिष्यसि मङ्गिष्यथः मङ्गिष्यथ । मङ्गिष्यामि मङ्गिष्यावः मङ्गिष्यामः । **५. लोट्** – मङ्गतु, मङ्गतात् मङ्गताम् मङ्गन्तु । मङ्ग, मङ्गतात् मङ्गतम् मङ्गत । मङ्गानि मङ्गाव मङ्गाम । **६. लङ्** – अमङ्गत् अमङ्गताम् अमङ्गन् । अमङ्गः अमङ्गतम् अमङ्गत । अमङ्गम् अमङ्गाव अमङ्गाम । **७. विधिलिङ्** – मङ्गेत् मङ्गेताम् मङ्गेयुः । मङ्गेः मङ्गेतम् मङ्गेत । मङ्गेयम् मङ्गेव मङ्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – मङ्ग्यात् मङ्ग्यास्ताम् मङ्ग्यासुः । मङ्ग्याः मङ्ग्यास्तम् मङ्ग्यास्त । मङ्ग्यासम् मङ्ग्यास्व मङ्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अमङ्गीत् अमङ्गिष्टाम् अमङ्गिषुः । अमङ्गीः अमङ्गिष्टम् अमङ्गिष्ट । अमङ्गिषम् अमङ्गिष्व अमङ्गिष्म । **१०. लृङ्** – अमङ्गिष्यत् अमङ्गिष्यताम् अमङ्गिष्यन् । अमङ्गिष्यः अमङ्गिष्यतम् अमङ्गिष्यत । अमङ्गिष्यम् अमङ्गिष्याव अमङ्गिष्याम ।

णिचि – मङ्गयति – ते, **सनि** – मिमङ्गिषति, **यकि** – मङ्ग्यते ।

१६१. शिघि – आघ्राणे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – शिङ्घति शिङ्घतः शिङ्घन्ति । शिङ्घसि शिङ्घथः शिङ्घथ । शिङ्घामि शिङ्घावः शिङ्घामः । **२. लिट्** – शिशिङ्घ शिशिङ्घतुः शिशिङ्घुः । शिशिङ्घिथ शिशिङ्घथुः शिशिङ्घ । शिशिङ्घ शिशिङ्घिव शिशिङ्घिशि । **३. लुट्** – शिङ्घिता शिङ्घितारौ शिङ्घितारः । शिङ्घितासि शिङ्घितास्थः शिङ्घितास्थ । शिङ्घितास्मि शिङ्घितास्वः शिङ्घितास्मः । **४. लृट्** – शिङ्घिष्यति शिङ्घिष्यतः शिङ्घिष्यन्ति । शिङ्घिष्यसि शिङ्घिष्यथः शिङ्घिष्यथ । शिङ्घिष्यामि शिङ्घिष्यावः शिङ्घिष्यामः । **५. लोट्** – शिङ्घतु, शिङ्घतात् शिङ्घताम् शिङ्घन्तु । शिङ्घ, शिङ्घतात् शिङ्घतम् शिङ्घत । शिङ्घानि शिङ्घाव शिङ्घाम । **६. लङ्** – अशिङ्घत् अशिङ्घताम् अशिङ्घन् । अशिङ्घः अशिङ्घतम् अशिङ्घत । अशिङ्घम् अशिङ्घाव अशिङ्घाम । **७. विधिलिङ्** – शिङ्घेत् शिङ्घेताम् शिङ्घेयुः । शिङ्घेः शिङ्घेतम् शिङ्घेत । शिङ्घेयम् शिङ्घेव शिङ्घेम । **८. आशीर्लिङ्** – शिङ्घ्यात् शिङ्घ्यास्ताम् शिङ्घ्यासुः । शिङ्घ्याः शिङ्घ्यास्तम् शिङ्घ्यास्त । शिङ्घ्यासम् शिङ्घ्यास्व शिङ्घ्यास्म । **९. लुङ्** –अशिङ्घीत् अशिङ्घिष्टाम् अशिङ्घिषुः । अशिङ्घीः अशिङ्घिष्टम् अशिङ्घिष्ट । अशिङ्घिषम् अशिङ्घिष्व अशिङ्घिष्म । **१०. लृङ्** – अशिङ्घिष्यत् अशिङ्घिष्यताम् अशिङ्घिष्यन् । अशिङ्घिष्यः अशिङ्घिष्यतम् अशिङ्घिष्यत । अशिङ्घिष्यम् अशिङ्घिष्याव अशिङ्घिष्याम ।

णिचि – शिङ्घयति – ते, **सनि** – शिशिङ्घिषति, **यकि** – शिङ्घ्यते ।

१६२. वर्च – दीप्तौ । अकर्म, सेट्, आत्मने । दीप्तिः प्रकाशः ।

१. लट् – वर्चते वर्चेते वर्चन्ते । वर्चसे वर्चेथे वर्चध्वे । वर्चे वर्चावहे वर्चामहे । **२. लिट्** – ववर्चे ववर्चाते ववर्चिरे । ववर्चिषे ववर्चाथे ववर्चिध्वे । ववर्चे ववर्चिवहे ववर्चिमहे । **३. लुट्** – वर्चिता वर्चितारौ वर्चितारः । वर्चितासे वर्चितासाथे वर्चिताध्वे । वर्चिताहे वर्चितास्वहे वर्चितास्महे । **४. लृट्** – वर्चिष्यते वर्चिष्येते वर्चिष्यन्ते । वर्चिष्यसे वर्चिष्येथे वर्चिष्यध्वे । वर्चिष्ये वर्चिष्यावहे वर्चिष्यामहे । **५. लोट्** – वर्चताम् वर्चेताम् वर्चन्ताम् । वर्चस्व वर्चेथाम् वर्चध्वम् । वर्चै वर्चावहै वर्चामहै । **६. लङ्** – अवर्चत अवर्चेताम् अवर्चन्त । अवर्चथाः अवर्चेथाम् अवर्चध्वम् । अवर्चे अवर्चावहि अवर्चामहि । **७. विधिलिङ्** – वर्चेत वर्चेयाताम् वर्चेरन् । वर्चेथाः वर्चेयाथाम् वर्चेध्वम् । वर्चेय वर्चेवहि वर्चेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वर्चिषीष्ट वर्चिषीयास्ताम् वर्चिषीरन् । वर्चिषीष्ठाः वर्चिषीयास्थाम् वर्चिषीध्वम्/ढ्वम् । वर्चिषीय वर्चिषीवहि वर्चिषीमहि । **९. लुङ्** – अवर्चिष्ट अवर्चिषाताम् अवर्चिषत । अवर्चिष्ठाः अवर्चिषाथाम् अवर्चिध्वम्/

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ढ्वम् । अवर्चिषि अवर्चिष्वहि अवर्चिष्महि । **१०. लृङ्** – अवर्चिष्यत अवर्चिष्येताम् अवर्चिष्यन्त । अवर्चिष्यथाः अवर्चिष्येथाम् अवर्चिष्यध्वम् । अवर्चिष्ये अवर्चिष्यावहि अवर्चिष्यामहि ।

णिचि – वर्चयति – ते, **सनि** – विवर्चिषते **यकि** – वर्च्यते

१६३. षच – सेचने सेवने च । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'सेवनेऽपि' इति केचित् । 'सेचते सचने, तच्च समवाये सचत्यपि' (श्लो.४६) इति देवः । 'केचित्तु परस्मैपदिभिः सह धातुमेनं पठन्ति । ..तदेतत् 'ब्रुविशासिगुणेन च यत् सचते' (भाष्यम् १.४.५१) इति भाष्यविरोधात् अयुक्तम्' इति हरदत्तः (१.४.५१) 'षप' इति मैत्रेय-शाकटायनादयः ।

१. लट् – सचते सचेते सचन्ते । सचसे सचेथे सचध्वे । सचे सचावहे सचामहे । **२. लिट्** – सेचे सेचाते सेचिरे । सेचिषे सेचाथे सेचिध्वे । सेचे सेचिवहे सेचिमहे । **३. लुट्** – सचिता सचितारौ सचितारः । सचितासे सचितासाथे सचिताध्वे । सचिताहे सचितास्वहे सचितास्महे । **४. लृट्** – सचिष्यते सचिष्येते सचिष्यन्ते । सचिष्यसे सचिष्येथे सचिष्यध्वे । सचिष्ये सचिष्यावहे सचिष्यामहे । **५. लोट्** –सचताम् सचेताम् सचन्ताम् । सचस्व सचेथाम् सचध्वम् । सचै सवावहै सचामहै । **६. लङ्** – असचत असचेताम् असचन्त । असचथाः असचेथाम् असचध्वम् । असचे असचावहि असचामहि । **७. विधिलिङ्** – सचेत सचेयाताम् सचेरन् । सचेथाः सचेयाथाम् सचेध्वम् । सचेय सचेवहि सचेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – सचिषीष्ट सचिषीयास्ताम् सचिषीरन् । सचिषीष्ठाः सचिषीयास्थाम् सचिषीध्वम्/ढ्वम् । सचिषीय सचिषीवहि सचिषीमहि । **९. लुङ्** – असचिष्ट असचिषाताम् असचिषत । असचिष्ठाः असचिषाथाम् असचिध्वम्/ढ्वम् । असचिषि असचिष्वहि असचिष्महि । **१०. लृङ्** – असचिष्यत असचिष्येताम् असचिष्यन्त । असचिष्यथाः असचिष्येथाम् असचिष्यध्वम् । असचिष्ये असचिष्यावहि असचिष्यामहि ।

णिचि – साचयति – ते, **सनि** – सिसचिषते, **यकि** – सच्यते ।

१६४. लोचृ – दर्शने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'णौ लोचयति भाषार्थे दर्शने शपि लोचने' (श्लो.४६) इति देवः ।

१. लट् – लोचते लोचेते लोचन्ते । लोचसे लोचेथे लोचध्वे । लोचे लोचावहे लोचामहे । **२. लिट्** – लुलोचे लुलोचाते लुलोचिरे । लुलोचिषे लुलोचाथे लुलोचिध्वे । लुलोचे लुलोचिवहे लुलोचिमहे । **३. लुट्** – लोचिता लोचितारौ लोचितारः । लोचितासे लोचितासाथे लोचिताध्वे । लोचिताहे लोचितास्वहे लोचितास्महे । **४. लृट्** – लोचिष्यते लोचिष्येते लोचिष्यन्ते । लोचिष्यसे लोचिष्येथे लोचिष्यध्वे । लोचिष्ये लोचिष्यावहे लोचिष्यामहे । **५. लोट्** –लोचताम् लोचेताम् लोचन्ताम् । लोचस्व लोचेथाम् लोचध्वम् । लोचै लोचावहै लोचामहै । **६. लङ्** – अलोचत अलोचेताम् अलोचन्त । अलोचथाः अलोचेथाम् अलोचध्वम् । अलोचे अलोचावहि अलोचामहि । **७. विधिलिङ्** – लोचेत लोचेयाताम् लोचेरन् । लोचेथाः लोचेयाथाम् लोचेध्वम् । लोचेय लोचेवहि लोचेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – लोचिषीष्ट लोचिषीयास्ताम् लोचिषीरन् । लोचिषीष्ठाः लोचिषीयास्थाम् लोचिषीध्वम्/ढ्वम् । लोचिषीय लोचिषीवहि लोचिषीमहि ।

९. लुङ् – अलोचिष्ट अलोचिषाताम् अलोचिषत । अलोचिष्ठाः अलोचिषाथाम् अलोचिध्वम्/ढ्वम् । अलोचिषि अलोचिष्वहि अलोचिष्महि । **१०. लृङ्** – अलोचिष्यत अलोचिष्येताम् अलोचिष्यन्त । अलोचिष्यथाः अलोचिष्येथाम् अलोचिष्यध्वम् । अलोचिष्ये अलोचिष्यावहि अलोचिष्यामहि ।

णिचि – लोचयति – ते, **सनि** – लुलोचिषते, **यकि** – लोच्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१६५. शच – व्यक्तायां वाचि । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – शचते शचेते शचन्ते । शचसे शचेथे शचध्वे । शचे शचावहे शचामहे । **२. लिट्** – शेचे शेचाते शेचिरे । शेचिषे शेचाथे शेचिध्वे । शेचे शेचिवहे शेचिमहे । **३. लुट्** – शचिता शचितारौ शचितारः । शचितासे शचितासाथे शचिताध्वे । शचिताहे शचितास्वहे शचितास्महे । **४. लृट्** – शचिष्यते शचिष्येते शचिष्यन्ते । शचिष्यसे शचिष्येथे शचिष्यध्वे । शचिष्ये शचिष्यावहे शचिष्यामहे । **५. लोट्** – शचताम् शचेताम् शचन्ताम् । शचस्व शचेथाम् शचध्वम् । शचै शचावहै शचामहै । **६. लङ्** – अशचत अशचेताम् अशचन्त । अशचथाः अशचेथाम् अशचध्वम् । अशचे अशचावहि अशचामहि । **७. विधिलिङ्** – शचेत शचेयाताम् शचेरन् । शचेथाः शचेयाथाम् शचेध्वम् । शचेय शचेवहि शचेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शचिषीष्ट शचिषीयास्ताम् शचिषीरन् । शचिषीष्ठाः शचिषीयास्थाम् शचिषीध्वम्/ढ्वम् । शचिषीय शचिषीवहि शचिषीमहि । **९. लुङ्** – अशचिष्ट अशचिषाताम् अशचिषत । अशचिष्ठाः अशचिषाथाम् अशचिध्वम्/ढ्वम् । अशचिषि अशचिष्वहि अशचिष्महि । **१०. लृङ्** – अशचिष्यत अशचिष्येताम् अशचिष्यन्त । अशचिष्यथाः अशचिष्येथाम् अशचिष्यध्वम् । अशचिष्ये अशचिष्यावहि अशचिष्यामहि ।

णिचि – शाचयति – ते, **सनि** – शिशचिषते, **यकि** – शच्यते

१६६. श्वच – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – श्वचते श्वचेते श्वचन्ते । श्वचसे श्वचेथे श्वचध्वे । श्वचे श्वचावहे श्वचामहे । **२. लिट्** – शश्वचे शश्वचाते शश्वचिरे । शश्वचिषे शश्वचाथे शश्वचिध्वे । शश्वचे शश्वचिवहे शश्वचिमहे । **३. लुट्** – श्वचिता श्वचितारौ श्वचितारः । श्वचितासे श्वचितासाथे श्वचिताध्वे । श्वचिताहे श्वचितास्वहे श्वचितास्महे । **४. लृट्** – श्वचिष्यते श्वचिष्येते श्वचिष्यन्ते । श्वचिष्यसे श्वचिष्येथे श्वचिष्यध्वे । श्वचिष्ये श्वचिष्यावहे श्वचिष्यामहे । **५. लोट्** – श्वचताम् श्वचेताम् श्वचन्ताम् । श्वचस्व श्वचेथाम् श्वचध्वम् । श्वचै श्वचावहै श्वचामहै । **६. लङ्** – अश्वचत अश्वचेताम् अश्वचन्त । अश्वचथाः अश्वचेथाम् अश्वचध्वम् । अश्वचे अश्वचावहि अश्वचामहि । **७. विधिलिङ्** – श्वचेत श्वचेयाताम् श्वचेरन् । श्वचेथाः श्वचेयाथाम् श्वचेध्वम् । श्वचेय श्वचेवहि श्वचेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – श्वचिषीष्ट श्वचिषीयास्ताम् श्वचिषीरन् । श्वचिषीष्ठाः श्वचिषीयास्थाम् श्वचिषीध्वम्/ढ्वम् । श्वचिषीय श्वचिषीवहि श्वचिषीमहि । **९. लुङ्** – अश्वचिष्ट अश्वचिषाताम् अश्वचिषत । अश्वचिष्ठाः अश्वचिषाथाम् अश्वचिध्वम्/ढ्वम् । अश्वचिषि अश्वचिष्वहि अश्वचिष्महि । **१०. लृङ्** – अश्वचिष्यत अश्वचिष्येताम् अश्वचिष्यन्त । अश्वचिष्यथाः अश्वचिष्येथाम् अश्वचिष्यध्वम् । अश्वचिष्ये अश्वचिष्यावहि अश्वचिष्यामहि ।

णिचि – श्वाचयति – ते, **सनि** – शिश्वचिषते, **यकि** – श्वच्यते ।

१६७. श्वचि – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – श्वञ्चते श्वञ्चेते श्वञ्चन्ते । श्वञ्चसे श्वञ्चेथे श्वञ्चध्वे । श्वञ्चे श्वञ्चावहे श्वञ्चामहे । **२. लिट्** – शश्वञ्चे शश्वञ्चाते शश्वञ्चिरे । शश्वञ्चिषे शश्वञ्चाथे शश्वञ्चिध्वे । शश्वञ्चे शश्वञ्चिवहे शश्वञ्चिमहे । **३. लुट्** – श्वञ्चिता श्वञ्चितारौ श्वञ्चितारः । श्वञ्चितासे श्वञ्चितासाथे श्वञ्चिताध्वे । श्वञ्चिताहे श्वञ्चितास्वहे श्वञ्चितास्महे । **४. लृट्** – श्वञ्चिष्यते श्वञ्चिष्येते श्वञ्चिष्यन्ते । श्वञ्चिष्यसे श्वञ्चिष्येथे श्वञ्चिष्यध्वे । श्वञ्चिष्ये श्वञ्चिष्यावहे श्वञ्चिष्यामहे । **५. लोट्** – श्वञ्चताम् श्वञ्चेताम् श्वञ्चन्ताम् । श्वञ्चस्व श्वञ्चेथाम् श्वञ्चध्वम् । श्वञ्चै श्वञ्चावहै श्वञ्चामहै । **६. लङ्** – अश्वञ्चत अश्वञ्चेताम् अश्वञ्चन्त । अश्वञ्चथाः अश्वञ्चेथाम् अश्वञ्चध्वम् । अश्वञ्चे अश्वञ्चावहि अश्वञ्चामहि । **७. विधिलिङ्** – श्वञ्चेत श्वञ्चेयाताम् श्वञ्चेरन् । श्वञ्चेथाः श्वञ्चेयाथाम् श्वञ्चेध्वम् । श्वञ्चेय श्वञ्चेवहि श्वञ्चेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – श्वञ्चिषीष्ट श्वञ्चिषीयास्ताम् श्वञ्चिषीरन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्वञ्चिषीष्ठाः श्वञ्चिषीयास्थाम् श्वञ्चिषीध्वम्/ढ्वम् । श्वञ्चिषीय श्वञ्चिषीवहि श्वञ्चिषीमहि । **९. लुङ्** - अश्वञ्चिष्ट अश्वञ्चिषाताम् अश्वञ्चिषत । अश्वञ्चिष्ठाः अश्वञ्चिषाथाम् अश्वञ्चिध्वम्/ढ्वम् । अश्वञ्चिषि अश्वञ्चिष्वहि अश्वञ्चिष्महि । **१०. लृङ्** - अश्वञ्चिष्यत अश्वञ्चिष्येताम् अश्वञ्चिष्यन्त । अश्वञ्चिष्यथाः अश्वञ्चिष्येथाम् अश्वञ्चिष्यध्वम् । अश्वञ्चिष्ये अश्वञ्चिष्यावहि अश्वञ्चिष्यामहि ।

णिचि - श्वञ्चयति - ते, **सनि** - शिश्वञ्चिषते, **यकि** - श्वञ्च्यते ।

१६८. कच - बन्धने । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - कचते कचेते कचन्ते । कचसे कचेथे कचध्वे । कचे कचावहे कचामहे । **२. लिट्** - चकचे चकचाते चकचिरे । चकचिषे चकचाथे चकचिध्वे । चकचे चकचिवहे चकचिमहे । **३. लुट्** - कचिता कचितारौ कचितारः । कचितासे कचितासाथे कचिताध्वे । कचिताहे कचितास्वहे कचितास्महे । **४. लृट्** - कचिष्यते कचिष्येते कचिष्यन्ते । कचिष्यसे कचिष्येथे कचिष्यध्वे । कचिष्ये कचिष्यावहे कचिष्यामहे ।

५. लोट् - कचताम् कचेताम् कचन्ताम् । कचस्व कचेथाम् कचध्वम् । कचै कचावहै कचामहै ।

६. लङ् - अकचत अकचेताम् अकचन्त । अकचथाः अकचेथाम् अकचध्वम् । अकचे अकचावहि अकचामहि । **७. विधिलिङ्** - कचेत कचेयाताम् कचेरन् । कचेथाः कचेयाथाम् कचेध्वम् । कचेय कचेवहि कचेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - कचिषीष्ट कचिषीयास्ताम् कचिषीरन् । कचिषीष्ठाः कचिषीयास्थाम् कचिषीध्वम्/ढ्वम् । कचिषीय कचिषीवहि कचिषीमहि । **९. लुङ्** - अकचिष्ट अकचिषाताम् अकचिषत । अकचिष्ठाः अकचिषाथाम् अकचिध्वम्/ढ्वम् । अकचिषि अकचिष्वहि अकचिष्महि । **१०. लृङ्** - अकचिष्यत अकचिष्येताम् अकचिष्यन्त । अकचिष्यथाः अकचिष्येथाम् अकचिष्यध्वम् । अकचिष्ये अकचिष्यावहि अकचिष्यामहि ।

णिचि - काचयति - ते, **सनि** - चिकचिषते, **यकि** - कच्यते ।

१६९. कचि - दीप्तिबन्धनयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने । दीप्तौ अकर्मकः । बन्धने सकर्मकः । क्षीरस्वामी मैत्रेयश्च नेमं पठतः ।

१. लट् - कञ्चते कञ्चेते कञ्चन्ते । कञ्चसे कञ्चेथे कञ्चध्वे । कञ्चे कञ्चावहे कञ्चामहे । **२. लिट्** - चकञ्चे चकञ्चाते चकञ्चिरे । चकञ्चिषे चकञ्चाथे चकञ्चिध्वे । चकञ्चे चकञ्चिवहे चकञ्चिमहे । **३. लुट्** - कञ्चिता कञ्चितारौ कञ्चितारः । कञ्चितासे कञ्चितासाथे कञ्चिताध्वे । कञ्चिताहे कञ्चितास्वहे कञ्चितास्महे । **४. लृट्** - कञ्चिष्यते कञ्चिष्येते कञ्चिष्यन्ते । कञ्चिष्यसे कञ्चिष्येथे कञ्चिष्यध्वे । कञ्चिष्ये कञ्चिष्यावहे कञ्चिष्यामहे । **५. लोट्** - कञ्चताम् कञ्चेताम् कञ्चन्ताम् । कञ्चस्व कञ्चेथाम् कञ्चध्वम् । कञ्चै कञ्चावहै कञ्चामहै । **६. लङ्** - अकञ्चत अकञ्चेताम् अकञ्चन्त । अकञ्चथाः अकञ्चेथाम् अकञ्चध्वम् । अकञ्चे अकञ्चावहि अकञ्चामहि । **७. विधिलिङ्** - कञ्चेत कञ्चेयाताम् कञ्चेरन् । कञ्चेथाः कञ्चेयाथाम् कञ्चेध्वम् । कञ्चेय कञ्चेवहि कञ्चेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - कञ्चिषीष्ट कञ्चिषीयास्ताम् कञ्चिषीरन् । कञ्चिषीष्ठाः कञ्चिषीयास्थाम् कञ्चिषीध्वम्/ढ्वम् । कञ्चिषीय कञ्चिषीवहि कञ्चिषीमहि । **९. लुङ्** - अकञ्चिष्ट अकञ्चिषाताम् अकञ्चिषत । अकञ्चिष्ठाः अकञ्चिषाथाम् अकञ्चिध्वम्/ढ्वम् । अकञ्चिषि अकञ्चिष्वहि अकञ्चिष्महि । **१०. लृङ्** - अकञ्चिष्यत अकञ्चिष्येताम् अकञ्चिष्यन्त । अकञ्चिष्यथाः अकञ्चिष्येथाम् अकञ्चिष्यध्वम् । अकञ्चिष्ये अकञ्चिष्यावहि अकञ्चिष्यामहि ।

णिचि - कञ्चयति - ते, **सनि** - चिकञ्चिषते, **यकि** - कञ्च्यते ।

१७०. काचि - दीप्तिबन्धनयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने । दीप्तौ अकर्मकः । बन्धने सकर्मकः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – काञ्चते काञ्चेते काञ्चन्ते । काञ्चसे काञ्चेथे काञ्चध्वे । काञ्चे काञ्चावहे काञ्चामहे । **२. लिट्** – चकाञ्चे चकाञ्चाते चकाञ्चिरे । चकाञ्चिषे चकाञ्चाथे चकाञ्चिध्वे । चकाञ्चे चकाञ्चिवहे चकाञ्चिमहे । **३. लुट्** – काञ्चिता काञ्चितारौ काञ्चितारः । काञ्चितासे काञ्चितासाथे काञ्चिताध्वे । काञ्चिताहे काञ्चितास्वहे काञ्चितास्महे । **४. लृट्** – काञ्चिष्यते काञ्चिष्येते काञ्चिष्यन्ते । काञ्चिष्यसे काञ्चिष्येथे काञ्चिष्यध्वे । काञ्चिष्ये काञ्चिष्यावहे काञ्चिष्यामहे । **५. लोट्** – काञ्चताम् काञ्चेताम् काञ्चन्ताम् । काञ्चस्व काञ्चेथाम् काञ्चध्वम् । काञ्चै काञ्चावहै काञ्चामहै । **६. लङ्** – अकाञ्चत अकाञ्चेताम् अकाञ्चन्त । अकाञ्चथाः अकाञ्चेथाम् अकाञ्चध्वम् । अकाञ्चे अकाञ्चावहि अकाञ्चामहि । **७. विधिलिङ्** – काञ्चेत काञ्चेयाताम् काञ्चेरन् । काञ्चेथाः काञ्चेयाथाम् काञ्चेध्वम् । काञ्चेय काञ्चेवहि काञ्चेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – काञ्चिषीष्ट काञ्चिषीयास्ताम् काञ्चिषीरन् । काञ्चिषीष्ठाः काञ्चिषीयास्थाम् काञ्चिषीध्वम्/ढ्वम् । काञ्चिषीय काञ्चिषीवहि काञ्चिषीमहि । **९. लुङ्** – अकाञ्चिष्ट अकाञ्चिषाताम् अकाञ्चिषत । अकाञ्चिष्ठाः अकाञ्चिषाथाम् अकाञ्चिध्वम्/ढ्वम् । अकाञ्चिषि अकाञ्चिष्वहि अकाञ्चिष्महि । **१०. लृङ्** – अकाञ्चिष्यत अकाञ्चिष्येताम् अकाञ्चिष्यन्त । अकाञ्चिष्यथाः अकाञ्चिष्येथाम् अकाञ्चिष्यध्वम् । अकाञ्चिष्ये अकाञ्चिष्यावहि अकाञ्चिष्यामहि ।

णिचि – काञ्चयति – ते, **सनि** – चिकाञ्चिषते, **यकि** – काञ्च्यते ।

१७१. मच – कल्कने । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'कल्कनम् = दम्भः शाठ्यं चेति मैत्रेयः' इति माधवीयधातुवृत्तिः । 'दम्भः कत्थनं च' इति स्वामी । 'क्वथनं च' इति पुरुषकारः (श्लो. ४७) । 'कथनम् इत्यन्ये' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'लोकरञ्जनार्थं साध्वाचारो दम्भः' इति धातुकाव्यम् (१.२३) ।

१. लट् – मचते मचेते मचन्ते । मचसे मचेथे मचध्वे । मचे मचावहे मचामहे । **२. लिट्** – मेचे मेचाते मेचिरे । मेचिषे मेचाथे मेचिध्वे । मेचे मेचिवहे मेचिमहे । **३. लुट्** – मचिता मचितारौ मचितारः । मचितासे मचितासाथे मचिताध्वे । मचिताहे मचितास्वहे मचितास्महे । **४. लृट्** – मचिष्यते मचिष्येते मचिष्यन्ते । मचिष्यसे मचिष्येथे मचिष्यध्वे । मचिष्ये मचिष्यावहे मचिष्यामहे । **५. लोट्** – मचताम् मचेताम् मचन्ताम् । मचस्व मचेथाम् मचध्वम् । मचै मवावहै मचामहै । **६. लङ्** – अमचत अमचेताम् अमचन्त । अमचथाः अमचेथाम् अमचध्वम् । अमचे अमचावहि अमचामहि । **७. विधिलिङ्** – मचेत मचेयाताम् मचेरन् । मचेथाः मचेयाथाम् मचेध्वम् । मचेय मचेवहि मचेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मचिषीष्ट मचिषीयास्ताम् मचिषीरन् । मचिषीष्ठाः मचिषीयास्थाम् मचिषीध्वम्/ढ्वम् । मचिषीय मचिषीवहि मचिषीमहि । **९. लुङ्** – अमचिष्ट अमचिषाताम् अमचिषत । अमचिष्ठाः अमचिषाथाम् अमचिध्वम्/ढ्वम् । अमचिषि अमचिष्वहि अमचिष्महि । **१०. लृङ्** – अमचिष्यत अमचिष्येताम् अमचिष्यन्त । अमचिष्यथाः अमचिष्येथाम् अमचिष्यध्वम् । अमचिष्ये अमचिष्यावहि अमचिष्यामहि ।

णिचि – माचयति – ते, **सनि** – मिमचिषते, **यकि** – मच्यते ।

१७२. मुचि – कल्कने । अकर्म, सेट्, आत्मने । कल्कनं दम्भः, शाठ्यं च । परविस्रम्भार्थं धर्माद्याचरणं दम्भः । कापट्यापरपर्यायः । 'शाठ्यम्' इति मैत्रेयः । शाठ्यं कुटिलीभावः । 'कत्थनं चेति स्वामी' इति मा.धा. वृत्तिः । 'कथनम् इत्यन्ये' इति सिद्धान्तकौमुदी । एवञ्च बह्वर्थकत्वं कल्कनशब्दस्येति ज्ञेयम् । 'मुच' इति चन्द्रसम्मतः पाठः । 'कल्कने मुञ्चते मुञ्चेः मोक्षे मुञ्चति मुञ्चते' (श्लो.४७) इति देवः ।

१. लट् – मुञ्चते मुञ्चेते मुञ्चन्ते । मुञ्चसे मुञ्चेथे मुञ्चध्वे । मुञ्चे मुञ्चावहे मुञ्चामहे । **२. लिट्** – मुमुञ्चे मुमुञ्चाते मुमुञ्चिरे । मुमुञ्चिषे मुमुञ्चाथे मुमुञ्चिध्वे । मुमुञ्चे मुमुञ्चिवहे मुमुञ्चिमहे । **३. लुट्** – मुञ्चिता मुञ्चितारौ मुञ्चितारः । मुञ्चितासे मुञ्चितासाथे मुञ्चिताध्वे । मुञ्चिताहे मुञ्चितास्वहे मुञ्चितास्महे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४. लृट् – मुञ्चिष्यते मुञ्चिष्येते मुञ्चिष्यन्ते । मुञ्चिष्यसे मुञ्चिष्येथे मुञ्चिष्यध्वे । मुञ्चिष्ये मुञ्चिष्यावहे मुञ्चिष्यामहे । **५. लोट्** – मुञ्चताम् मुञ्चेताम् मुञ्चन्ताम् । मुञ्चस्व मुञ्चेथाम् मुञ्चध्वम् । मुञ्चै मुञ्चावहै मुञ्चामहै । **६. लङ्** – अमुञ्चत अमुञ्चेताम् अमुञ्चन्त । अमुञ्चथाः अमुञ्चेथाम् अमुञ्चध्वम् । अमुञ्चे अमुञ्चावहि अमुञ्चामहि । **७. विधिलिङ्** – मुञ्चेत मुञ्चेयाताम् मुञ्चेरन् । मुञ्चेथाः मुञ्चेयाथाम् मुञ्चेध्वम् । मुञ्चेय मुञ्चेवहि मुञ्चेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मुञ्चिषीष्ट मुञ्चिषीयास्ताम् मुञ्चिषीरन् । मुञ्चिषीष्ठाः मुञ्चिषीयास्थाम् मुञ्चिषीध्वम्/ढ्वम् । मुञ्चिषीय मुञ्चिषीवहि मुञ्चिषीमहि । **९. लुङ्** – अमुञ्चिष्ट अमुञ्चिषाताम् अमुञ्चिषत । अमुञ्चिष्ठाः अमुञ्चिषाथाम् अमुञ्चिध्वम्/ढ्वम् । अमुञ्चिषि अमुञ्चिष्वहि अमुञ्चिष्महि । **१०. लृङ्** – अमुञ्चिष्यत अमुञ्चिष्येताम् अमुञ्चिष्यन्त । अमुञ्चिष्यथाः अमुञ्चिष्येथाम् अमुञ्चिष्यध्वम् । अमुञ्चिष्ये अमुञ्चिष्यावहि अमुञ्चिष्यामहि ।

णिचि – मुञ्चयति – ते, **सनि** – मुमुञ्चिषते, **यकि** – मुञ्च्यते ।

१७३. मचि – धारणोच्छ्रायपूजनेषु । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – मञ्चते मञ्चेते मञ्चन्ते । मञ्चसे मञ्चेथे मञ्चध्वे । मञ्चे मञ्चावहे मञ्चामहे । **२. लिट्** – ममञ्चे ममञ्चाते ममञ्चिरे । ममञ्चिषे ममञ्चाथे ममञ्चिध्वे । ममञ्चे ममञ्चिवहे ममञ्चिमहे । **३. लुट्** – मञ्चिता मञ्चितारौ मञ्चितारः । मञ्चितासे मञ्चितासाथे मञ्चिताध्वे । मञ्चिताहे मञ्चितास्वहे मञ्चितास्महे । **४. लृट्** – मञ्चिष्यते मञ्चिष्येते मञ्चिष्यन्ते । मञ्चिष्यसे मञ्चिष्येथे मञ्चिष्यध्वे । मञ्चिष्ये मञ्चिष्यावहे मञ्चिष्यामहे । **५. लोट्** – मञ्चताम् मञ्चेताम् मञ्चन्ताम् । मञ्चस्व मञ्चेथाम् मञ्चध्वम् । मञ्चै मञ्चावहै मञ्चामहै । **६. लङ्** – अमञ्चत अमञ्चेताम् अमञ्चन्त । अमञ्चथाः अमञ्चेथाम् अमञ्चध्वम् । अमञ्चे अमञ्चावहि अमञ्चामहि । **७. विधिलिङ्** – मञ्चेत मञ्चेयाताम् मञ्चेरन् । मञ्चेथाः मञ्चेयाथाम् मञ्चेध्वम् । मञ्चेय मञ्चेवहि मञ्चेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मञ्चिषीष्ट मञ्चिषीयास्ताम् मञ्चिषीरन् । मञ्चिषीष्ठाः मञ्चिषीयास्थाम् मञ्चिषीध्वम्/ढ्वम् । मञ्चिषीय मञ्चिषीवहि मञ्चिषीमहि । **९. लुङ्** – अमञ्चिष्ट अमञ्चिषाताम् अमञ्चिषत । अमञ्चिष्ठाः अमञ्चिषाथाम् अमञ्चिध्वम्/ढ्वम् । अमञ्चिषि अमञ्चिष्वहि अमञ्चिष्महि । **१०. लृङ्** – अमञ्चिष्यत अमञ्चिष्येताम् अमञ्चिष्यन्त । अमञ्चिष्यथाः अमञ्चिष्येथाम् अमञ्चिष्यध्वम् । अमञ्चिष्ये अमञ्चिष्यावहि अमञ्चिष्यामहि ।

णिचि – मञ्चयति – ते, **सनि** – मिमञ्चिषते, **यकि** – मञ्च्यते ।

१७४. पचि – व्यक्तीकरणे । सकर्म, सेट्, आत्मने । ''पचेति दुर्गः । तथा वर्धमानोऽपि । सम्मतायां तु वर्धमानवदुक्त्वा 'अन्यैस्त्वयमिदित् पठ्यते' इत्युक्तम् । न्यासकारः परस्मैपदिनं च मन्यते'' इति मा.धा.वृत्तिः । 'णौ पञ्चयति विस्तारे व्यक्तौ तु शपि पञ्चते' (श्लो.१८) इति देवः ।

१. लट् – पञ्चते पञ्चेते पञ्चन्ते । पञ्चसे पञ्चेथे पञ्चध्वे । पञ्चे पञ्चावहे पञ्चामहे । **२. लिट्** – पपञ्चे पपञ्चाते पपञ्चिरे । पपञ्चिषे पपञ्चाथे पपञ्चिध्वे । पपञ्चे पपञ्चिवहे पपञ्चिमहे । **३. लुट्** – पञ्चिता पञ्चितारौ पञ्चितारः । पञ्चितासे पञ्चितासाथे पञ्चिताध्वे । पञ्चिताहे पञ्चितास्वहे पञ्चितास्महे । **४. लृट्** – पञ्चिष्यते पञ्चिष्येते पञ्चिष्यन्ते । पञ्चिष्यसे पञ्चिष्येथे पञ्चिष्यध्वे । पञ्चिष्ये पञ्चिष्यावहे पञ्चिष्यामहे । **५. लोट्** – पञ्चताम् पञ्चेताम् पञ्चन्ताम् । पञ्चस्व पञ्चेथाम् पञ्चध्वम् । पञ्चै पञ्चावहै पञ्चामहै । **६. लङ्** – अपञ्चत अपञ्चेताम् अपञ्चन्त । अपञ्चथाः अपञ्चेथाम् अपञ्चध्वम् । अपञ्चे अपञ्चावहि अपञ्चामहि । **७. विधिलिङ्** – पञ्चेत पञ्चेयाताम् पञ्चेरन् । पञ्चेथाः पञ्चेयाथाम् पञ्चेध्वम् । पञ्चेय पञ्चेवहि पञ्चेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – पञ्चिषीष्ट पञ्चिषीयास्ताम् पञ्चिषीरन् । पञ्चिषीष्ठाः पञ्चिषीयास्थाम् पञ्चिषीध्वम्/ढ्वम् । पञ्चिषीय पञ्चिषीवहि पञ्चिषीमहि । **९. लुङ्** – अपञ्चिष्ट अपञ्चिषाताम् अपञ्चिषत । अपञ्चिष्ठाः अपञ्चिषाथाम् अपञ्चिध्वम्/

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ढ्वम् । अपञ्चिषि अपञ्चिष्वहि अपञ्चिष्महि । **१०. लृङ्** – अपञ्चिष्यत अपञ्चिष्येताम् अपञ्चिष्यन्त । अपञ्चिष्यथाः अपञ्चिष्येथाम् अपञ्चिष्यध्वम् । अपञ्चिष्ये अपञ्चिष्यावहि अपञ्चिष्यामहि ।

णिचि – पञ्चयति – ते, **सनि** – पिपञ्चिषते, **यकि** – पञ्च्यते ।

१७५. ष्टुच – प्रसादे । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – स्तोचते स्तोचेते स्तोचन्ते । स्तोचसे स्तोचेथे स्तोचध्वे । स्तोचे स्तोचावहे स्तोचामहे । **२. लिट्** – तुष्टुचे तुष्टुचाते तुष्टुचिरे । तुष्टुचिषे तुष्टुचाथे तुष्टुचिध्वे । तुष्टुचे तुष्टुचिवहे तुष्टुचिमहे । **३. लुट्** – स्तोचिता स्तोचितारौ स्तोचितारः । स्तोचितासे स्तोचितासाथे स्तोचिताध्वे । स्तोचिताहे स्तोचितास्वहे स्तोचितास्महे । **४. लृट्** – स्तोचिष्यते स्तोचिष्येते स्तोचिष्यन्ते । स्तोचिष्यसे स्तोचिष्येथे स्तोचिष्यध्वे । स्तोचिष्ये स्तोचिष्यावहे स्तोचिष्यामहे । **५. लोट्** –स्तोचताम् स्तोचेताम् स्तोचन्ताम् । स्तोचस्व स्तोचेथाम् स्तोचध्वम् । स्तोचै स्तोवावहै स्तोचामहै । **६. लङ्** – अस्तोचत अस्तोचेताम् अस्तोचन्त । अस्तोचथाः अस्तोचेथाम् अस्तोचध्वम् । अस्तोचे अस्तोचावहि अस्तोचामहि । **७. विधिलिङ्** – स्तोचेत स्तोचेयाताम् स्तोचेरन् । स्तोचेथाः स्तोचेयाथाम् स्तोचेध्वम् । स्तोचेय स्तोचेवहि स्तोचेमहि । **८. आशीर्लिङ्** स्तोचिषीष्ट स्तोचिषीयास्ताम् स्तोचिषीरन् । स्तोचिषीष्ठाः स्तोचिषीयास्थाम् स्तोचिषीध्वम्/ढ्वम् । स्तोचिषीय स्तोचिषीवहि स्तोचिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्तोचिष्ट अस्तोचिषाताम् अस्तोचिषत । अस्तोचिष्ठाः अस्तोचिषाथाम् अस्तोचिध्वम्/ढ्वम् । अस्तोचिषि अस्तोचिष्वहि अस्तोचिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्तोचिष्यत अस्तोचिष्येताम् अस्तोचिष्यन्त । अस्तोचिष्यथाः अस्तोचिष्येथाम् अस्तोचिष्यध्वम् । अस्तोचिष्ये अस्तोचिष्यावहि अस्तोचिष्यामहि ।

णिचि – स्तोचयति – ते, **सनि** – तुस्तोचिषते/तुस्तुचिषते[1], **यकि** – स्तुच्यते ।

१. 'रलो व्युपधात्...' इति सनि कित्त्वविकल्पः ।

१७६. ऋज – गतिस्थानार्जनोपार्जनेषु । सकर्म, सेट्, आत्मने । अयं पाठः मैत्रेयस्य । 'ऊर्जनेषु' इति क्षीरस्वाम्यादीनां पाठः । आर्जनं सम्पादनम् । उपार्जनं सेवनम् । ऊर्जनम् = शक्तिप्राप्तिः प्राणनं वेति धातुकाव्ये । 'ऋञ्जते भर्जने, गत्याद्यर्थे स्यादर्जने त्वृजेः' (श्लो.६२) इति देवः ।

१. लट् – अर्जते अर्जेते अर्जन्ते । अर्जसे अर्जेथे अर्जध्वे । अर्जे अर्जावहे अर्जामहे । **२. लिट्** – आनृजे[1] आनृजाते आनृजिरे । आनृजिषे आनृजाथे आनृजिध्वे । आनृजे आनृजिवहे आनृजिमहे । **३. लुट्** – अर्जिता अर्जितारौ अर्जितारः । अर्जितासे अर्जितासाथे अर्जिताध्वे । अर्जिताहे अर्जितास्वहे अर्जितास्महे । **४. लृट्** – अर्जिष्यते अर्जिष्येते अर्जिष्यन्ते । अर्जिष्यसे अर्जिष्येथे अर्जिष्यध्वे । अर्जिष्ये अर्जिष्यावहे अर्जिष्यामहे । **५. लोट्** – अर्जताम् अर्जेताम् अर्जन्ताम् । अर्जस्व अर्जेथाम् अर्जध्वम् । अर्जै अर्जावहै अर्जामहै । **६. लङ्** – आर्जत आर्जेताम् आर्जन्त । आर्जथाः आर्जेथाम् आर्जध्वम् । आर्जे आर्जावहि आर्जामहि । **७. विधिलिङ्** – अर्जेत अर्जेयाताम् अर्जेरन् । अर्जेथाः अर्जेयाथाम् अर्जेध्वम् । अर्जेय अर्जेवहि अर्जेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – अर्जिषीष्ट अर्जिषीयास्ताम् अर्जिषीरन् । अर्जिषीष्ठाः अर्जिषीयास्थाम् अर्जिषीध्वम्/ढ्वम् । अर्जिषीय अर्जिषीवहि अर्जिषीमहि ।**९. लुङ्** – आर्जिष्ट आर्जिषाताम् आर्जिषत । आर्जिष्ठाः आर्जिषाथाम् आर्जिध्वम्/ढ्वम् । आर्जिषि आर्जिष्वहि आर्जिष्महि । **१०. लृङ्** – आर्जिष्यत आर्जिष्येताम् आर्जिष्यन्त । आर्जिष्यथाः आर्जिष्येथाम् आर्जिष्यध्वम् । आर्जिष्ये आर्जिष्यावहि आर्जिष्यामहि ।

णिचि – अर्जयति – ते, **सनि** – अर्जिजिषते, **यकि** – ऋज्यते ।

१. नुड्विधौ ऋकारैकदेशो रेफो हल्त्वेन गृह्यते । तस्मात् द्विहल्त्वात् नुट् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१७७. **ऋजि - भर्जने ।** सकर्म, सेट्, आत्मने । भर्जनम् = पाकविशेषः । 'ऋञ्जते भर्जने, गत्याद्यर्थे स्यादर्जने त्वृजेः' (श्लो.६२) इति देवः ।

१. लट् - ऋञ्जते ऋञ्जेते ऋञ्जन्ते । ऋञ्जसे ऋञ्जेथे ऋञ्जध्वे । ऋञ्जे ऋञ्जावहे ऋञ्जामहे । **२. लिट्** - (i) ऋञ्जाञ्चक्रे ऋञ्जाञ्चक्राते ऋञ्जाञ्चक्रिरे । ऋञ्जाञ्चकृषे ऋञ्जाञ्चक्राथे ऋञ्जाञ्चकृढ्वे । ऋञ्जाञ्चक्रे ऋञ्जाञ्चकृवहे ऋञ्जाञ्चकृमहे । (ii) ऋञ्जामास ऋञ्जामासतुः ऋञ्जामासुः । ऋञ्जामासिथ ऋञ्जामासथुः ऋञ्जामास । ऋञ्जामास ऋञ्जामासिव ऋञ्जामासिम । (iii) ऋञ्जाम्बभूव ऋञ्जाम्बभूवतुः ऋञ्जाम्बभूवुः । ऋञ्जाम्बभूविथ ऋञ्जाम्बभूवथुः ऋञ्जाम्बभूव । ऋञ्जाम्बभूव ऋञ्जाम्बभूविव ऋञ्जाम्बभूविम । **३. लुट्** - ऋञ्जिता ऋञ्जितारौ ऋञ्जितारः । ऋञ्जितासे ऋञ्जितासाथे ऋञ्जिताध्वे । ऋञ्जिताहे ऋञ्जितास्वहे ऋञ्जितास्महे । **४. लृट्** - ऋञ्जिष्यते ऋञ्जिष्येते ऋञ्जिष्यन्ते । ऋञ्जिष्यसे ऋञ्जिष्येथे ऋञ्जिष्यध्वे । ऋञ्जिष्ये ऋञ्जिष्यावहे ऋञ्जिष्यामहे । **५. लोट्** - ऋञ्जताम् ऋञ्जेताम् ऋञ्जन्ताम् । ऋञ्जस्व ऋञ्जेथाम् ऋञ्जध्वम् । ऋञ्जै ऋञ्जावहै ऋञ्जामहै । **६. लङ्** - आर्ञ्जत आर्ञ्जेताम् आर्ञ्जन्त । आर्ञ्जथाः आर्ञ्जेथाम् आर्ञ्जध्वम् । आर्ञ्जे आर्ञ्जावहि आर्ञ्जामहि । **७. विधिलिङ्** - ऋञ्जेत ऋञ्जेयाताम् ऋञ्जेरन् । ऋञ्जेथाः ऋञ्जेयाथाम् ऋञ्जेध्वम् । ऋञ्जेय ऋञ्जेवहि ऋञ्जेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - ऋञ्जिषीष्ट ऋञ्जिषीयास्ताम् ऋञ्जिषीरन् । ऋञ्जिषीष्ठाः ऋञ्जि-षीयास्थाम् ऋञ्जिषीध्वम्/ढ्वम् । ऋञ्जिषीय ऋञ्जिषीवहि ऋञ्जिषीमहि । **९. लुङ्** - आर्ञ्जिष्ट आर्ञ्जिषाताम् आर्ञ्जिषत । आर्ञ्जिष्ठाः आर्ञ्जिषाथाम् आर्ञ्जिध्वम्/ढ्वम् । आर्ञ्जिषि आर्ञ्जिष्वहि आर्ञ्जिष्महि । **१०. लृङ्** - आर्ञ्जिष्यत आर्ञ्जिष्येताम् आर्ञ्जिष्यन्त । आर्ञ्जिष्यथाः आर्ञ्जिष्येथाम् आर्ञ्जिष्यध्वम् । आर्ञ्जिष्ये आर्ञ्जिष्यावहि आर्ञ्जिष्यामहि ।

णिचि - ऋञ्जयति - ते, **सनि** - ऋञ्जिजिषते, **यकि** - ऋञ्ज्यते ।

१७८. **भृजी - भर्जने ।** सकर्म, सेट्, आत्मने । भर्जनं पाकविशेषः । 'भर्जने भर्जते भृजेः' (श्लो.६८) इति देवः ।

१. लट् - भर्जते भर्जेते भर्जन्ते । भर्जसे भर्जेथे भर्जध्वे । भर्जे भर्जावहे भर्जामहे । **२. लिट्** - बभृजे बभृजाते बभृजिरे । बभृजिषे बभृजाथे बभृजिध्वे । बभृजे बभृजिवहे बभृजिमहे । **३. लुट्** - भर्जिता भर्जितारौ भर्जितारः । भर्जितासे भर्जितासाथे भर्जिताध्वे । भर्जिताहे भर्जितास्वहे भर्जितास्महे । **४. लृट्** - भर्जिष्यते भर्जिष्येते भर्जिष्यन्ते । भर्जिष्यसे भर्जिष्येथे भर्जिष्यध्वे । भर्जिष्ये भर्जिष्यावहेभर्जिष्यामहे । **५. लोट्** - भर्जताम् भर्जेताम् भर्जन्ताम् । भर्जस्व भर्जेथाम् भर्जध्वम् । भर्जै भर्जावहै भर्जामहै । **६. लङ्** - अभर्जत अभर्जेताम् अभर्जन्त । अभर्जथाः अभर्जेथाम् अभर्जध्वम् । अभर्जे अभर्जावहि अभर्जामहि । **७. विधिलिङ्** - भर्जेत भर्जेयाताम् भर्जेरन् । भर्जेथाः भर्जेयाथाम् भर्जेध्वम् । भर्जेय भर्जेवहि भर्जेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - भर्जिषीष्ट भर्जिषीयास्ताम् भर्जिषीरन् । भर्जिषीष्ठाः भर्जिषीयास्थाम् भर्जिषीध्वम्/ढ्वम् । भर्जिषीय भर्जिषीवहि भर्जिषीमहि । **९. लुङ्** - अभर्जिष्ट अभर्जिषाताम् अभर्जिषत । अभर्जिष्ठाः अभर्जिषाथाम् अभर्जिध्वम्/ढ्वम् । अभर्जिषि अभर्जिष्वहि अभर्जिष्महि । **१०. लृङ्** - अभर्जिष्यत अभर्जिष्येताम् अभर्जिष्यन्त । अभर्जिष्यथाः अभर्जिष्येथाम् अभर्जिष्यध्वम् । अभर्जिष्ये अभर्जिष्यावहि अभर्जिष्यामहि ।

णिचि - भर्जयति - ते, **सनि** - बिभर्जिषते, **यकि** - भृज्यते ।

१७९. **एजृ - दीप्तौ ।** अकर्म, सेट्, आत्मने । 'दीप्तौ शप्येजते तत्र भवेदेजति कम्पने' (श्लो.५८) इति देवः ।

१. लट् - एजते एजेते एजन्ते । एजसे एजेथे एजध्वे । एजे एजावहे एजामहे । **२. लिट्** - (i) एजाञ्चक्रे एजाञ्चक्राते एजाञ्चक्रिरे । एजाञ्चकृषे एजाञ्चक्राथे एजाञ्चकृढ्वे । एजाञ्चक्रे एजाञ्चकृवहे एजाञ्चकृमहे । (ii) एजामास एजामासतुः एजामासुः । एजामासिथ एजामासथुः एजामास । एजामास एजामासिव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

एजामासिम । (iii) एजाम्बभूव एजाम्बभूवतुः एजाम्बभूवुः । एजाम्बभूविथ एजाम्बभूवथुः एजाम्बभूव । एजाम्बभूव एजाम्बभूविव एजाम्बभूविम । **३. लुट्** – एजिता एजितारौ एजितारः । एजितासे एजितासाथे एजिताध्वे । एजिताहे एजितास्वहे एजितास्महे । **४. लृट्** – एजिष्यते एजिष्येते एजिष्यन्ते । एजिष्यसे एजिष्येथे एजिष्यध्वे । एजिष्ये एजिष्यावहे एजिष्यामहे । **५. लोट्** – एजताम् एजेताम् एजन्ताम् । एजस्व एजेथाम् एजध्वम् । एजै एजावहै एजामहै । **६. लङ्** – ऐजत ऐजेताम् ऐजन्त । ऐजथाः ऐजेथाम् ऐजध्वम् । ऐजे ऐजावहि ऐजामहि । **७. विधिलिङ्** – एजेत एजेयाताम् एजेरन् । एजेथाः एजेयाथाम् एजेध्वम् । एजेय एजेवहि एजेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – एजिषीष्ट एजिषीयास्ताम् एजिषीरन् । एजिषीष्ठाः एजिषीयास्थाम् एजिषीध्वम्/एजिषीढ्वम् । एजिषीय एजिषीवहि एजिषीमहि । **९. लुङ्** – ऐजिष्ट ऐजिषाताम् ऐजिषत । ऐजिष्ठाः ऐजिषाथाम् ऐजिध्वम्/ऐजिढ्वम् । ऐजिषि ऐजिष्वहि ऐजिष्महि । **१०. लृङ्** – ऐजिष्यत ऐजिष्येताम् ऐजिष्यन्त । ऐजिष्यथाः ऐजिष्येथाम् ऐजिष्यध्वम् । ऐजिष्ये ऐजिष्यावहि ऐजिष्यामहि ।

णिचि – एजयति – ते, **सनि** – एजिजिषते, **यकि** – एज्यते ।

१८०. **भ्रेजृ – दीप्तौ ।** अकर्म, सेट्, आत्मने,

१. लट् – भ्रेजते भ्रेजेते भ्रेजन्ते । भ्रेजसे भ्रेजेथे भ्रेजध्वे । भ्रेजे भ्रेजावहे भ्रेजामहे । **२. लिट्** – बिभ्रेजे बिभ्रेजाते बिभ्रेजिरे । बिभ्रेजिषे बिभ्रेजाथे बिभ्रेजिध्वे । बिभ्रेजे बिभ्रेजिवहे बिभ्रेजिमहे । **३. लुट्** – भ्रेजिता भ्रेजितारौ भ्रेजितारः । भ्रेजितासे भ्रेजितासाथे भ्रेजिताध्वे । भ्रेजिताहे भ्रेजितास्वहे भ्रेजितास्महे । **४. लृट्** – भ्रेजिष्यते भ्रेजिष्येते भ्रेजिष्यन्ते । भ्रेजिष्यसे भ्रेजिष्येथे भ्रेजिष्यध्वे । भ्रेजिष्ये भ्रेजिष्यावहे भ्रेजिष्यामहे । **५. लोट्** – भ्रेजताम् भ्रेजेताम् भ्रेजन्ताम् । भ्रेजस्व भ्रेजेथाम् भ्रेजध्वम् । भ्रेजै भ्रेजावहै भ्रेजामहै । **६. लङ्** – अभ्रेजत अभ्रेजेताम् अभ्रेजन्त । अभ्रेजथाः अभ्रेजेथाम् अभ्रेजध्वम् । अभ्रेजे अभ्रेजावहि अभ्रेजामहि । **७. विधिलिङ्** – भ्रेजेत भ्रेजेयाताम् भ्रेजेरन् । भ्रेजेथाः भ्रेजेयाथाम् भ्रेजेध्वम् । भ्रेजेय भ्रेजेवहि भ्रेजेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भ्रेजिषीष्ट भ्रेजिषीयास्ताम् भ्रेजिषीरन् । भ्रेजिषीष्ठाः भ्रेजिषीयास्थाम् भ्रेजिषीध्वम्/भ्रेजिषीढ्वम् । भ्रेजिषीय भ्रेजिषीवहि भ्रेजिषीमहि । **९. लुङ्** – अभ्रेजिष्ट अभ्रेजिषाताम् अभ्रेजिषत । अभ्रेजिष्ठाः अभ्रेजिषाथाम् अभ्रेजिध्वम्/अभ्रेजिढ्वम् । अभ्रेजिषि अभ्रेजिष्वहि अभ्रेजिष्महि । **१०. लृङ्** – अभ्रेजिष्यत अभ्रेजिष्येताम् अभ्रेजिष्यन्त । अभ्रेजिष्यथाः अभ्रेजिष्येथाम् अभ्रेजिष्यध्वम् । अभ्रेजिष्ये अभ्रेजिष्यावहि अभ्रेजिष्यामहि ।

णिचि – भ्रेजयति – ते, **सनि** – बिभ्रेजिषते, **यकि** – भ्रेज्यते ।

१८१. **भ्राजृ – दीप्तौ ।** अकर्म, सेट्, आत्मने । 'भ्राजेः ऋदित्करणम् अनुदात्तेत्वमात्रफलम्' इति उक्त्वा तत्त्वबोधिन्यां, मा.धा.वृत्त्यादिषु च केचन विशेषविचाराः चर्चिताः । ते ते तत्र तत्र एव द्रष्टव्याः ।

१. लट् – भ्राजते भ्राजेते भ्राजन्ते । भ्राजसे भ्राजेथे भ्राजध्वे । भ्राजे भ्राजावहे भ्राजामहे । **२. लिट्** – बभ्राजे बभ्राजाते बभ्राजिरे । बभ्राजिषे बभ्राजाथे बभ्राजिध्वे । बभ्राजे बभ्राजिवहे बभ्राजिमहे । **३. लुट्** – भ्राजिता भ्राजितारौ भ्राजितारः । भ्राजितासे भ्राजितासाथे भ्राजिताध्वे । भ्राजिताहे भ्राजितास्वहे भ्राजितास्महे । **४. लृट्** – भ्राजिष्यते भ्राजिष्येते भ्राजिष्यन्ते । भ्राजिष्यसे भ्राजिष्येथे भ्राजिष्यध्वे । भ्राजिष्ये भ्राजिष्यावहे भ्राजिष्यामहे । **५. लोट्** – भ्राजताम् भ्राजेताम् भ्राजन्ताम् । भ्राजस्व भ्राजेथाम् भ्राजध्वम् । भ्राजै भ्राजावहै भ्राजामहै । **६. लङ्** – अभ्राजत अभ्राजेताम् अभ्राजन्त । अभ्राजथाः अभ्राजेथाम् अभ्राजध्वम् । अभ्राजे अभ्राजावहि अभ्राजामहि । **७. विधिलिङ्** – भ्राजेत भ्राजेयाताम् भ्राजेरन् । भ्राजेथाः भ्राजेयाथाम् भ्राजेध्वम् । भ्राजेय भ्राजेवहि भ्राजेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भ्राजिषीष्ट भ्राजिषीयास्ताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भ्राजिषीरन् । भ्राजिषीष्ठाः भ्राजिषीयास्थाम् भ्राजिषीध्वम्/भ्राजिषीढ्वम् । भ्राजिषीय भ्राजिषीवहि भ्राजिषीमहि । **९. लुङ्** – अभ्राजिष्ट अभ्राजिषाताम् अभ्राजिषत । अभ्राजिष्ठाः अभ्राजिषाथाम् अभ्राजिध्वम्/अभ्राजिढ्वम् । अभ्राजिषि अभ्राजिष्वहि अभ्राजिष्महि । **१०. लृङ्** – अभ्राजिष्यत अभ्राजिष्येताम् अभ्राजिष्यन्त । अभ्राजिष्यथाः अभ्राजिष्येथाम् अभ्राजिष्यध्वम् । अभ्राजिष्ये अभ्राजिष्यावहि अभ्राजिष्यामहि ।

णिचि – भ्राजयति – ते, **सनि** – बिभ्राजिषते, **यकि** – भ्राज्यते ।

१८२ **ईज – गतिकुत्सनयोः ।** सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – ईजते ईजेते ईजन्ते । ईजसे ईजेथे ईजध्वे । ईजे ईजावहे ईजामहे । **२. लिट्** – (i) ईजाञ्चक्रे ईजाञ्चक्राते ईजाञ्चक्रिरे । ईजाञ्चकृषे ईजाञ्चक्राथे ईजाञ्चकृढ्वे । ईजाञ्चक्रे ईजाञ्चकृवहे ईजाञ्चकृमहे । (ii) ईजामास ईजामासतुः ईजामासुः । ईजामासिथ ईजामासथुः ईजामास । ईजामास ईजामासिव ईजामासिम । (iii) ईजाम्बभूव ईजाम्बभूवतुः ईजाम्बभूवुः । ईजाम्बभूविथ ईजाम्बभूवथुः ईजाम्बभूव । ईजाम्बभूव ईजाम्बभूविव ईजाम्बभूविम । **३. लुट्** – ईजिता ईजितारौ ईजितारः । ईजितासे ईजितासाथे ईजिताध्वे । ईजिताहे ईजितास्वहे ईजितास्महे । **४. लृट्** – ईजिष्यते ईजिष्येते ईजिष्यन्ते । ईजिष्यसे ईजिष्येथे ईजिष्यध्वे । ईजिष्ये ईजिष्यावहे ईजिष्यामहे । **५. लोट्** – ईजताम् ईजेताम् ईजन्ताम् । ईजस्व ईजेथाम् ईजध्वम् । ईजै ईजावहै ईजामहै । **६. लङ्** – ऐजत ऐजेताम् ऐजन्त । ऐजथाः ऐजेथाम् ऐजध्वम् । ऐजे ऐजावहि ऐजामहि । **७. विधिलिङ्** – ईजेत ईजेयाताम् ईजेरन् । ईजेथाः ईजेयाथाम् ईजेध्वम् । ईजेय ईजेवहि ईजेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ईजिषीष्ट ईजिषीयास्ताम् ईजिषीरन् । ईजिषीष्ठाः ईजिषीयास्थाम् ईजिषीध्वम्/ईजिषीढ्वम् । ईजिषीय ईजिषीवहि ईजिषीमहि । **९. लुङ्** – ऐजिष्ट ऐजिषाताम् ऐजिषत । ऐजिष्ठाः ऐजिषाथाम् ऐजिध्वम्/ऐजिढ्वम् । ऐजिषि ऐजिष्वहि ऐजिष्महि । **१०. लृङ्** – ऐजिष्यत ऐजिष्येताम् ऐजिष्यन्त । ऐजिष्यथाः ऐजिष्येथाम् ऐजिष्यध्वम् । ऐजिष्ये ऐजिष्यावहि ऐजिष्यामहि ।

णिचि – ईजयति – ते, **सनि** – ईजिजिषते, **यकि** – ईज्यते ।

१८३. **शुच – शोके ।** अकर्म, सेट्, परस्मै । स्मृत्वा क्लेशः शोकः । शोचति वियुक्तं पित्रादिकं स्मृत्वा क्लिश्नाति इत्यर्थः । 'शुच्यते शुच्यतीत्येवं पूतीभावे शुचेः श्यनि । शोके शोचति' (श्लो.५३) इति देवः ।

१. लट् – शोचति शोचतः शोचन्ति । शोचसि शोचथः शोचथ । शोचामि शोचावः शोचामः । **२. लिट्** – शुशोच शुशुचतुः शुशुचुः । शुशोचिथ शुशुचथुः शुशुच । शुशोच शुशुचिव शुशुचिम । **३. लुट्** – शोचिता शोचितारौ शोचितारः । शोचितासि शोचितास्थः शोचितास्थ । शोचितास्मि शोचितास्वः शोचितास्मः । **४. लृट्** – शोचिष्यति शोचिष्यतः शोचिष्यन्ति । शोचिष्यसि शोचिष्यथः शोचिष्यथ । शोचिष्यामि शोचिष्यावः शोचिष्यामः । **५. लोट्** – शोचतु, शोचतात् शोचताम् शोचन्तु । शोच, शोचतात् शोचतम् शोचत । शोचानि शोचाव शोचाम । **६. लङ्** – अशोचत् अशोचताम् अशोचन् । अशोचः अशोचतम् अशोचत । अशोचम् अशोचाव अशोचाम । **७. विधिलिङ्** – शोचेत् शोचेताम् शोचेयुः । शोचेः शोचेतम् शोचेत । शोचेयम् शोचेव शोचेम । **८. आशीर्लिङ्** – शुच्यात् शुच्यास्ताम् शुच्यासुः । शुच्याः शुच्यास्तम् शुच्यास्त । शुच्यासम् शुच्यास्व शुच्यास्म । **९. लुङ्** – अशोचीत् अशोचिष्टाम् अशोचिषुः । अशोचीः अशोचिष्टम् अशोचिष्ट । अशोचिषम् अशोचिष्व अशोचिष्म । **१०. लृङ्** – अशोचिष्यत् अशोचिष्यताम् अशोचिष्यन् । अशोचिष्यः अशोचिष्यतम् अशोचिष्यत । अशोचिष्यम् अशोचिष्याव अशोचिष्याम ।

णिचि – शोचयति – ते, **सनि** – शुशोचिषति/शुशुचिषति, **यकि** – शुच्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१८४. कुच – शब्दे तारे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – कोचति कोचतः कोचन्ति । कोचसि कोचथः कोचथ । कोचामि कोचावः कोचामः । **२. लिट्** – चुकोच चुकुचतुः चुकुचुः । चुकोचिथ चुकुचथुः चुकुच । चुकोच चुकुचिव चुकुचिम । **३. लुट्** – कोचिता कोचितारौ कोचितारः । कोचितासि कोचितास्थः कोचितास्थ । कोचितास्मि कोचितास्वः कोचितास्मः । **४. लृट्** – कोचिष्यति कोचिष्यतः कोचिष्यन्ति । कोचिष्यसि कोचिष्यथः कोचिष्यथ । कोचिष्यामि कोचिष्यावः कोचिष्यामः । **५. लोट्** – कोचतु, कोचतात् कोचताम् कोचन्तु । कोच, कोचतात् कोचतम् कोचत । कोचानि कोचाव कोचाम । **६. लङ्** – अकोचत् अकोचताम् अकोचन् । अकोचः अकोचतम् अकोचत । अकोचम् अकोचाव अकोचाम । **७. विधिलिङ्** – कोचेत् कोचेताम् कोचेयुः । कोचेः कोचेतम् कोचेत । कोचेयम् कोचेव कोचेम । **८. आशीर्लिङ्** – कुच्यात् कुच्यास्ताम् कुच्यासुः । कुच्याः कुच्यास्तम् कुच्यास्त । कुच्यासम् कुच्यास्व कुच्यास्म । **९. लुङ्** – अकोचीत् अकोचिष्टाम् अकोचिषुः । अकोचीः अकोचिष्टम् अकोचिष्ट । अकोचिषम् अकोचिष्व अकोचिष्म । **१०. लृङ्** – अकोचिष्यत् अकोचिष्यताम् अकोचिष्यन् । अकोचिष्यः अकोचिष्यतम् अकोचिष्यत । अकोचिष्यम् अकोचिष्याव अकोचिष्याम ।

णिचि – कोचयति – ते, **सनि** – चुकोचिषति/चुकुचिषति, **यकि** – कुच्यते

१८५. कुञ्च – गतिकौटिल्याल्पीभावयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'गतेः कौटिल्ये द्रव्यस्याल्पभावे च' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – कुञ्चति कुञ्चतः कुञ्चन्ति । कुञ्चसि कुञ्चथः कुञ्चथ । कुञ्चामि कुञ्चावः कुञ्चामः । **२. लिट्** – चुकुञ्च चुकुञ्चतुः चुकुञ्चुः । चुकुञ्चिथ चुकुञ्चथुः चुकुञ्च । चुकुञ्च चुकुञ्चिव चुकुञ्चिम । **३. लुट्** – कुञ्चिता कुञ्चितारौ कुञ्चितारः । कुञ्चितासि कुञ्चितास्थः कुञ्चितास्थ । कुञ्चितास्मि कुञ्चितास्वः कुञ्चितास्मः । **४. लृट्** – कुञ्चिष्यति कुञ्चिष्यतः कुञ्चिष्यन्ति । कुञ्चिष्यसि कुञ्चिष्यथः कुञ्चिष्यथ । कुञ्चिष्यामि कुञ्चिष्यावः कुञ्चिष्यामः । **५. लोट्** – कुञ्चतु, कुञ्चतात् कुञ्चताम् कुञ्चन्तु । कुञ्च, कुञ्चतात् कुञ्चतम् कुञ्चत । कुञ्चानि कुञ्चाव कुञ्चाम । **६. लङ्** – अकुञ्चत् अकुञ्चताम् अकुञ्चन् । अकुञ्चः अकुञ्चतम् अकुञ्चत । अकुञ्चम् अकुञ्चाव अकुञ्चाम । **७. विधिलिङ्** – कुञ्चेत् कुञ्चेताम् कुञ्चेयुः । कुञ्चेः कुञ्चेतम् कुञ्चेत । कुञ्चेयम् कुञ्चेव कुञ्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – कुच्यात्[1] कुच्यास्ताम् कुच्यासुः । कुच्याः कुच्यास्तम् कुच्यास्त । कुच्यासम् कुच्यास्व कुच्यास्म । **९. लुङ्** – अकुञ्चीत् अकुञ्चिष्टाम् अकुञ्चिषुः । अकुञ्चीः अकुञ्चिष्टम् अकुञ्चिष्ट । अकुञ्चिषम् अकुञ्चिष्व अकुञ्चिष्म । **१०. लृङ्** – अकुञ्चिष्यत् अकुञ्चिष्यताम् अकुञ्चिष्यन् । अकुञ्चिष्यः अकुञ्चिष्यतम् अकुञ्चिष्यत । अकुञ्चिष्यम् अकुञ्चिष्याव अकुञ्चिष्याम ।

णिचि – कुञ्चयति – ते, **सनि** – चुकुञ्चिषति, **यकि** – कुच्यते[2] ।

१. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यासुटः कित्त्वात् ।

२. 'अनिदितां हल उपधायाः क्ङिति' इति अनुनासिकलोपः यकः कित्त्वात् ।

१८६. क्रुञ्च – गतिकौटिल्याल्पीभावयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – क्रुञ्चति क्रुञ्चतः क्रुञ्चन्ति । क्रुञ्चसि क्रुञ्चथः क्रुञ्चथ । क्रुञ्चामि क्रुञ्चावः क्रुञ्चामः । **२. लिट्** – चुक्रुञ्च चुक्रुञ्चतुः चुक्रुञ्चुः । चुक्रुञ्चिथ चुक्रुञ्चथुः चुक्रुञ्च । चुक्रुञ्च चुक्रुञ्चिव चुक्रुञ्चिम । **३. लुट्** – क्रुञ्चिता क्रुञ्चितारौ क्रुञ्चितारः । क्रुञ्चितासि क्रुञ्चितास्थः क्रुञ्चितास्थ । क्रुञ्चितास्मि क्रुञ्चितास्वः क्रुञ्चितास्मः । **४. लृट्** – क्रुञ्चिष्यति क्रुञ्चिष्यतः क्रुञ्चिष्यन्ति । क्रुञ्चिष्यसि क्रुञ्चिष्यथः क्रुञ्चिष्यथ । क्रुञ्चिष्यामि क्रुञ्चिष्यावः क्रुञ्चिष्यामः । **५. लोट्** – क्रुञ्चतु, क्रुञ्चतात् क्रुञ्चताम् क्रुञ्चन्तु । क्रुञ्च, क्रुञ्चतात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्रुञ्चतम् क्रुञ्चत । क्रुञ्चानि क्रुञ्चाव क्रुञ्चाम । **६. लङ्** – अक्रुञ्चत् अक्रुञ्चताम् अक्रुञ्चन् । अक्रुञ्चः अक्रुञ्चतम् अक्रुञ्चत । अक्रुञ्चम् अक्रुञ्चाव अक्रुञ्चाम । **७. विधिलिङ्** – क्रुञ्चेत् क्रुञ्चेताम् क्रुञ्चेयुः । क्रुञ्चेः क्रुञ्चेतम् क्रुञ्चेत । क्रुञ्चेयम् क्रुञ्चेव क्रुञ्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) क्रुञ्च्यात्[१] क्रुञ्च्यास्ताम् क्रुञ्च्यासुः । क्रुञ्च्याः क्रुञ्च्यास्तम् क्रुञ्च्यास्त । क्रुञ्च्यासम् क्रुञ्च्यास्व क्रुञ्च्यास्म । (ii) क्रुच्यात् क्रुच्यास्ताम् क्रुच्यासुः । क्रुच्याः क्रुच्यास्तम् क्रुच्यास्त । क्रुच्यासम् क्रुच्यास्व क्रुच्यास्म । **९. लुङ्** – अक्रुञ्चीत् अक्रुञ्चिष्टाम् अक्रुञ्चिषुः । अक्रुञ्चीः अक्रुञ्चिष्टम् अक्रुञ्चिष्ट । अक्रुञ्चिषम् अक्रुञ्चिष्व अक्रुञ्चिष्म । **१०. लृङ्** – अक्रुञ्चिष्यत् अक्रुञ्चिष्यताम् अक्रुञ्चिष्यन् । अक्रुञ्चिष्यः अक्रुञ्चिष्यतम् अक्रुञ्चिष्यत । अक्रुञ्चिष्यम् अक्रुञ्चिष्याव अक्रुञ्चिष्याम ।

णिचि – क्रुञ्चयति – ते, **सनि** – चुक्रुञ्चिषति, **यकि** – क्रुच्यते[२] ।

१. 'क्रुञ्चधातुः स्वाभाविकञकारोपधः इति 'परेश्च घाङ्कयोः' इति सूत्रे भाष्यकैयटयोः स्थितम् । अतः 'अनिदिताम्' इति नलोपस्य न प्रसक्तिः । ञकाररहितपाठस्तु प्रामादिकः' इति शब्देन्दुशेखरे स्थितम् । तन्मते ञकाररहितरूपम् असाधु । ञकारः अनुनासिकसम्बद्धः इति मते तु 'अनिदिताम्...' इति अनुनासिकलोपः । अतः ञकाररहितरूपम् अपि भवति इति भाति ।

२. 'अनिदितां हल उपधायाः क्ङिति' इति अनुनासिकलोपः यकः कित्त्वात् ।

१८७. लुञ्च – अपनयने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'केचिदमुम् उदितं पठन्ति । तदनार्षम्' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – लुञ्चति लुञ्चतः लुञ्चन्ति । लुञ्चसि लुञ्चथः लुञ्चथ । लुञ्चामि लुञ्चावः लुञ्चामः । **२. लिट्** – लुलुञ्च लुलुञ्चतुः लुलुञ्चुः । लुलुञ्चिथ लुलुञ्चथुः लुलुञ्च । लुलुञ्च लुलुञ्चिव लुलुञ्चिम । **३. लुट्** – लुञ्चिता लुञ्चितारौ लुञ्चितारः । लुञ्चितासि लुञ्चितास्थः लुञ्चितास्थ । लुञ्चितास्मि लुञ्चितास्वः लुञ्चितास्मः । **४. लृट्** – लुञ्चिष्यति लुञ्चिष्यतः लुञ्चिष्यन्ति । लुञ्चिष्यसि लुञ्चिष्यथः लुञ्चिष्यथ । लुञ्चिष्यामि लुञ्चिष्यावः लुञ्चिष्यामः । **५. लोट्** –लुञ्चतु, लुञ्चतात् लुञ्चताम् लुञ्चन्तु । लुञ्च, लुञ्चतात् लुञ्चतम् लुञ्चत । लुञ्चानि लुञ्चाव लुञ्चाम । **६. लङ्** – अलुञ्चत् अलुञ्चताम् अलुञ्चन् । अलुञ्चः अलुञ्चतम् अलुञ्चत । अलुञ्चम् अलुञ्चाव अलुञ्चाम । **७. विधिलिङ्** – लुञ्चेत् लुञ्चेताम् लुञ्चेयुः । लुञ्चेः लुञ्चेतम् लुञ्चेत । लुञ्चेयम् लुञ्चेव लुञ्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – लुच्यात्[१] लुच्यास्ताम् लुच्यासुः । लुच्याः लुच्यास्तम् लुच्यास्त । लुच्यासम् लुच्यास्व लुच्यास्म । **९. लुङ्** – अलुञ्चीत् अलुञ्चिष्टाम् अलुञ्चिषुः । अलुञ्चीः अलुञ्चिष्टम् अलुञ्चिष्ट । अलुञ्चिषम् अलुञ्चिष्व अलुञ्चिष्म । **१०. लृङ्** – अलुञ्चिष्यत् अलुञ्चिष्यताम् अलुञ्चिष्यन् । अलुञ्चिष्यः अलुञ्चिष्यतम् अलुञ्चिष्यत । अलुञ्चिष्यम् अलुञ्चिष्याव अलुञ्चिष्याम ।

णिचि – लुञ्चयति – ते, **सनि** – लुलुञ्चिषति, **यकि** – लुच्यते[२] ।

१. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यासुटः कित्त्वात् ।

२. 'अनिदितां हल उपधायाः क्ङिति' इति अनुनासिकलोपः यकः कित्त्वात् ।

१८८. अञ्चु – गतिपूजनयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'गतियाचनयोरञ्चत्यञ्चते णौ विशेषणे । अञ्चयत्यञ्चतीत्येकं गतिपुजनयोरपि' इति (श्लो.५०) देवः ।

१. लट् – अञ्चति अञ्चतः अञ्चन्ति । अञ्चसि अञ्चथः अञ्चथ । अञ्चामि अञ्चावः अञ्चामः । **२. लिट्** – आनञ्च आनञ्चतुः आनञ्चुः । आनञ्चिथ आनञ्चथुः आनञ्च । आनञ्च आनञ्चिव आनञ्चिम । **३. लुट्** – अञ्चिता अञ्चितारौ अञ्चितारः । अञ्चितासि अञ्चितास्थः अञ्चितास्थ । अञ्चितास्मि अञ्चितास्वः अञ्चितास्मः । **४. लृट्** – अञ्चिष्यति अञ्चिष्यतः अञ्चिष्यन्ति । अञ्चिष्यसि अञ्चिष्यथः अञ्चिष्यथ । अञ्चिष्यामि अञ्चिष्यावः अञ्चिष्यामः । **५. लोट्** – अञ्चतु, अञ्चतात् अञ्चताम् अञ्चन्तु । अञ्च, अञ्चतात् अञ्चतम् अञ्चत । अञ्चानि अञ्चाव अञ्चाम । **६. लङ्** – आञ्चत् आञ्चताम् आञ्चन् । आञ्चः आञ्चतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आञ्चत । आञ्चम् आञ्चाव आञ्चाम । **७. विधिलिङ्** – अञ्चेत् अञ्चेताम् अञ्चेयुः । अञ्चेः अञ्चेतम् अञ्चेत । अञ्चेयम् अञ्चेव अञ्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) अच्यात्[१] अच्यास्ताम् अच्यासुः । अच्याः अच्यास्तम् अच्यास्त । अच्यासम् अच्यास्व अच्यास्म । (ii) अञ्च्यात्[२] अञ्च्यास्ताम् अञ्च्यासुः । अञ्च्याः अञ्च्यास्तम् अञ्च्यास्त । अञ्च्यासम् अञ्च्यास्व अञ्च्यास्म । **९. लुङ्** – आञ्चीत् आञ्चिष्टाम् आञ्चिषुः । आञ्चीः आञ्चिष्टम् आञ्चिष्ट । आञ्चिषम् आञ्चिष्व आञ्चिष्म । **१०. लृङ्** – आञ्चिष्यत् आञ्चिष्यताम् आञ्चिष्यन् । आञ्चिष्यः आञ्चिष्यतम् आञ्चिष्यत । आञ्चिष्यम् आञ्चिष्याव आञ्चिष्याम ।

णिचि – अञ्चयति-ते, **सनि** – अञ्चिचिषति, **यकि** – अच्यते[१] / अञ्च्यते[२]

१. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यासुटः / यकः कित्त्वात् ।

२. पूजार्थे 'नाञ्चेः पूजायाम्' इति नलोपनिषेधः ।

१८९. वञ्चु – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'वञ्चतीति गतावर्थे वञ्चयेत प्रलम्भने' (श्लो.४८) इति देवः ।

१. लट् – वञ्चति वञ्चतः वञ्चन्ति । वञ्चसि वञ्चथः वञ्चथ । वञ्चामि वञ्चावः वञ्चामः । **२. लिट्** – ववञ्च ववञ्चतुः ववञ्चुः । ववञ्चिथ ववञ्चथुः ववञ्च । ववञ्च ववञ्चिव ववञ्चिम । **३. लुट्** – वञ्चिता वञ्चितारौ वञ्चितारः । वञ्चितासि वञ्चितास्थः वञ्चितास्थ । वञ्चितास्मि वञ्चितास्वः वञ्चितास्मः । **४. लृट्** – वञ्चिष्यति वञ्चिष्यतः वञ्चिष्यन्ति । वञ्चिष्यसि वञ्चिष्यथः वञ्चिष्यथ । वञ्चिष्यामि वञ्चिष्यावः वञ्चिष्यामः । **५. लोट्** – वञ्चतु, वञ्चतात् वञ्चताम् वञ्चन्तु । वञ्च, वञ्चतात् वञ्चतम् वञ्चत । वञ्चानि वञ्चाव वञ्चाम । **६. लङ्** – अवञ्चत् अवञ्चताम् अवञ्चन् । अवञ्चः अवञ्चतम् अवञ्चत । अवञ्चम् अवञ्चाव अवञ्चाम । **७. विधिलिङ्** – वञ्चेत् वञ्चेताम् वञ्चेयुः । वञ्चेः वञ्चेतम् वञ्चेत । वञ्चेयम् वञ्चेव वञ्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – वच्यात्[१] वच्यास्ताम् वच्यासुः । वच्याः वच्यास्तम् वच्यास्त । वच्यासम् वच्यास्व वच्यास्म । **९. लुङ्** – अवञ्चीत् अवञ्चिष्टाम् अवञ्चिषुः । अवञ्चीः अवञ्चिष्टम् अवञ्चिष्ट । अवञ्चिषम् अवञ्चिष्व अवञ्चिष्म । **१०. लृङ्** – अवञ्चिष्यत् अवञ्चिष्यताम् अवञ्चिष्यन् । अवञ्चिष्यः अवञ्चिष्यतम् अवञ्चिष्यत । अवञ्चिष्यम् अवञ्चिष्याव अवञ्चिष्याम ।

णिचि – वञ्चयति – ते, **सनि** – विवञ्चिषति, **यकि** – वच्यते[२] ।

१. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यासुटः कित्त्वात् ।

२. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यकः कित्त्वात् ।

१९०. चञ्चु – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – चञ्चति चञ्चतः चञ्चन्ति । चञ्चसि चञ्चथः चञ्चथ । चञ्चामि चञ्चावः चञ्चामः । **२. लिट्** – चचञ्च चचञ्चतुः चचञ्चुः । चचञ्चिथ चचञ्चथुः चचञ्च । चचञ्च चचञ्चिव चचञ्चिम । **३. लुट्** – चञ्चिता चञ्चितारौ चञ्चितारः । चञ्चितासि चञ्चितास्थः चञ्चितास्थ । चञ्चितास्मि चञ्चितास्वः चञ्चितास्मः । **४. लृट्** – चञ्चिष्यति चञ्चिष्यतः चञ्चिष्यन्ति । चञ्चिष्यसि चञ्चिष्यथः चञ्चिष्यथ । चञ्चिष्यामि चञ्चिष्यावः चञ्चिष्यामः । **५. लोट्** – चञ्चतु, चञ्चतात् चञ्चताम् चञ्चन्तु । चञ्च, चञ्चतात् चञ्चतम् चञ्चत । चञ्चानि चञ्चाव चञ्चाम । **६. लङ्** – अचञ्चत् अचञ्चताम् अचञ्चन् । अचञ्चः अचञ्चतम् अचञ्चत । अचञ्चम् अचञ्चाव अचञ्चाम । **७. विधिलिङ्** – चञ्चेत् चञ्चेताम् चञ्चेयुः । चञ्चेः चञ्चेतम् चञ्चेत । चञ्चेयम् चञ्चेव चञ्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – चच्यात्[१] चच्यास्ताम् चच्यासुः । चच्याः चच्यास्तम् चच्यास्त । चच्यासम् चच्यास्व चच्यास्म । **९. लुङ्** – अचञ्चीत् अचञ्चिष्टाम् अचञ्चिषुः । अचञ्चीः अचञ्चिष्टम् अचञ्चिष्ट । अचञ्चिषम् अचञ्चिष्व अचञ्चिष्म । **१०. लृङ्** – अचञ्चिष्यत् अचञ्चिष्यताम् अचञ्चिष्यन् । अचञ्चिष्यः अचञ्चिष्यतम् अचञ्चिष्यत । अचञ्चिष्यम् अचञ्चिष्याव अचञ्चिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – चञ्चयति – ते, **सनि** – चिचञ्चिषति, **यकि** – चच्यते[२] ।

१. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यासुटः कित्त्वात् ।

२. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यकः कित्त्वात् ।

१९१. तञ्चु – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । आङ्पसृष्टस्य अस्या अर्थो भिद्यते । यथा – आतञ्चनम् = पयसि रसविशेषोत्पादनाय घनीभावाय च तक्रस्य किञ्चिन्मिश्रणम् ।

१. लट् – तञ्चति तञ्चतः तञ्चन्ति । तञ्चसि तञ्चथः तञ्चथ । तञ्चामि तञ्चावः तञ्चामः । **२. लिट्** – ततञ्च ततञ्चतुः ततञ्चुः । ततञ्चिथ ततञ्चथुः ततञ्च । ततञ्च ततञ्चिव ततञ्चिम । **३. लुट्** – तञ्चिता तञ्चितारौ तञ्चितारः । तञ्चितासि तञ्चितास्थः तञ्चितास्थ । तञ्चितास्मि तञ्चितास्वः तञ्चितास्मः । **४. लृट्** – तञ्चिष्यति तञ्चिष्यतः तञ्चिष्यन्ति । तञ्चिष्यसि तञ्चिष्यथः तञ्चिष्यथ । तञ्चिष्यामि तञ्चिष्यावः तञ्चिष्यामः । **५. लोट्** – तञ्चतु, तञ्चतात् तञ्चताम् तञ्चन्तु । तञ्च, तञ्चतात् तञ्चतम् तञ्चत । तञ्चानि तञ्चाव तञ्चाम । **६. लङ्** – अतञ्चत् अतञ्चताम् अतञ्चन् । अतञ्चः अतञ्चतम् अतञ्चत । अतञ्चम् अतञ्चाव अतञ्चाम । **७. विधिलिङ्** – तञ्चेत् तञ्चेताम् तञ्चेयुः । तञ्चेः तञ्चेतम् तञ्चेत । तञ्चेयम् तञ्चेव तञ्चेम ।

८. आशीर्लिङ् – तच्यात्[१] तच्यास्ताम् तच्यासुः । तच्याः तच्यास्तम् तच्यास्त । तच्यासम् तच्यास्व तच्यास्म ।

९. लुङ् – अतञ्चीत् अतञ्चिष्टाम् अतञ्चिषुः । अतञ्चीः अतञ्चिष्टम् अतञ्चिष्ट । अतञ्चिषम् अतञ्चिष्व अतञ्चिष्म । **१०. लृङ्** – अतञ्चिष्यत् अतञ्चिष्यताम् अतञ्चिष्यन् । अतञ्चिष्यः अतञ्चिष्यतम् अतञ्चिष्यत । अतञ्चिष्यम् अतञ्चिष्याव अतञ्चिष्याम ।

णिचि – तञ्चयति – ते , सनि – तितञ्चिषति, यकि – तच्यते[२] ।

१. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यासुटः कित्त्वात् ।

२. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यकः कित्त्वात् ।

१९२. त्वञ्चु – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – त्वञ्चति त्वञ्चतः त्वञ्चन्ति । त्वञ्चसि त्वञ्चथः त्वञ्चथ । त्वञ्चामि त्वञ्चावः त्वञ्चामः ।

२. लिट् – तत्वञ्च तत्वञ्चतुः तत्वञ्चुः । तत्वञ्चिथ तत्वञ्चथुः तत्वञ्च । तत्वञ्च तत्वञ्चिव तत्वञ्चिम ।

३. लुट् – त्वञ्चिता त्वञ्चितारौ त्वञ्चितारः । त्वञ्चितासि त्वञ्चितास्थः त्वञ्चितास्थ । त्वञ्चितास्मि त्वञ्चितास्वः त्वञ्चितास्मः । **४. लृट्** – त्वञ्चिष्यति त्वञ्चिष्यतः त्वञ्चिष्यन्ति । त्वञ्चिष्यसि त्वञ्चिष्यथः त्वञ्चिष्यथ । त्वञ्चिष्यामि त्वञ्चिष्यावः त्वञ्चिष्यामः । **५. लोट्** –त्वञ्चतु, त्वञ्चतात् त्वञ्चताम् त्वञ्चन्तु । त्वञ्च, त्वञ्चतात् त्वञ्चतम् त्वञ्चत । त्वञ्चानि त्वञ्चाव त्वञ्चाम । **६. लङ्** – अत्वञ्चत् अत्वञ्चताम् अत्वञ्चन् । अत्वञ्चः अत्वञ्चतम् अत्वञ्चत । अत्वञ्चम् अत्वञ्चाव अत्वञ्चाम । **७. विधिलिङ्** – त्वञ्चेत् त्वञ्चेताम् त्वञ्चेयुः । त्वञ्चेः त्वञ्चेतम् त्वञ्चेत । त्वञ्चेयम् त्वञ्चेव त्वञ्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – त्वच्यात्[१] त्वच्यास्ताम् त्वच्यासुः । त्वच्याः त्वच्यास्तम् त्वच्यास्त । त्वच्यासम् त्वच्यास्व त्वच्यास्म । **९. लुङ्** – अत्वञ्चीत् अत्वञ्चिष्टाम् अत्वञ्चिषुः । अत्वञ्चीः अत्वञ्चिष्टम् अत्वञ्चिष्ट । अत्वञ्चिषम् अत्वञ्चिष्व अत्वञ्चिष्म । **१०. लृङ्** – अत्वञ्चिष्यत् अत्वञ्चिष्यताम् अत्वञ्चिष्यन् । अत्वञ्चिष्यः अत्वञ्चिष्यतम् अत्वञ्चिष्यत । अत्वञ्चिष्यम् अत्वञ्चिष्याव अत्वञ्चिष्याम ।

णिचि – त्वञ्चयति – ते, **सनि** – तित्वञ्चिषति, **यकि** – त्वच्यते[२] ।

१. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यासुटः कित्त्वात् ।

२. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यकः कित्त्वात् ।

१९३. म्रुञ्चु – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । अयं नोपधः, सन्धिवशात् ञकारः इति ज्ञेयम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – म्रुञ्चति म्रुञ्चतः म्रुञ्चन्ति । म्रुञ्चसि म्रुञ्चथः म्रुञ्चथ । म्रुञ्चामि म्रुञ्चावः म्रुञ्चामः । **२. लिट्** – मुम्रुञ्च मुम्रुञ्चतुः मुम्रुञ्चुः । मुम्रुञ्चिथ मुम्रुञ्चथुः मुम्रुञ्च । मुम्रुञ्च मुम्रुञ्चिव मुम्रुञ्चिम । **३. लुट्** – म्रुञ्चिता म्रुञ्चितारौ म्रुञ्चितारः । म्रुञ्चितासि म्रुञ्चितास्थः म्रुञ्चितास्थ । म्रुञ्चितास्मि म्रुञ्चितास्वः म्रुञ्चितास्मः । **४. लृट्** – म्रुञ्चिष्यति म्रुञ्चिष्यतः म्रुञ्चिष्यन्ति । म्रुञ्चिष्यसि म्रुञ्चिष्यथः म्रुञ्चिष्यथ । म्रुञ्चिष्यामि म्रुञ्चिष्यावः म्रुञ्चिष्यामः । **५. लोट्** – म्रुञ्चतु, म्रुञ्चतात् म्रुञ्चताम् म्रुञ्चन्तु । म्रुञ्च, म्रुञ्चतात् म्रुञ्चतम् म्रुञ्चत । म्रुञ्चानि म्रुञ्चाव म्रुञ्चाम । **६. लङ्** – अम्रुञ्चत् अम्रुञ्चताम् अम्रुञ्चन् । अम्रुञ्चः अम्रुञ्चतम् अम्रुञ्चत । अम्रुञ्चम् अम्रुञ्चाव अम्रुञ्चाम । **७. विधिलिङ्** – म्रुञ्चेत् म्रुञ्चेताम् म्रुञ्चेयुः । म्रुञ्चेः म्रुञ्चेतम् म्रुञ्चेत । म्रुञ्चेयम् म्रुञ्चेव म्रुञ्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – म्रुच्यात्[1] म्रुच्यास्ताम् म्रुच्यासुः । म्रुच्याः म्रुच्यास्तम् म्रुच्यास्त । म्रुच्यासम् म्रुच्यास्व म्रुच्यास्म । **९. लुङ्** – अम्रुञ्चीत् अम्रुञ्चिष्टाम् अम्रुञ्चिषुः । अम्रुञ्चीः अम्रुञ्चिष्टम् अम्रुञ्चिष्ट । अम्रुञ्चिषम् अम्रुञ्चिष्व अम्रुञ्चिष्म । **१०. लृङ्** – अम्रुञ्चिष्यत् अम्रुञ्चिष्यताम् अम्रुञ्चिष्यन् । अम्रुञ्चिष्यः अम्रुञ्चिष्यतम् अम्रुञ्चिष्यत । अम्रुञ्चिष्यम् अम्रुञ्चिष्याव अम्रुञ्चिष्याम ।

णिचि – म्रुञ्चयति – ते, **सनि** – मुम्रुञ्चिषति, **यकि** – म्रुच्यते[2] ।

१. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यासुटः कित्त्वात् ।

२. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यकः कित्त्वात् ।

१९४. म्लुञ्चु – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – म्लुञ्चति म्लुञ्चतः म्लुञ्चन्ति । म्लुञ्चसि म्लुञ्चथः म्लुञ्चथ । म्लुञ्चामि म्लुञ्चावः म्लुञ्चामः । **२. लिट्** – मुम्लुञ्च मुम्लुञ्चतुः मुम्लुञ्चुः । मुम्लुञ्चिथ मुम्लुञ्चथुः मुम्लुञ्च । मुम्लुञ्च मुम्लुञ्चिव मुम्लुञ्चिम । **३. लुट्** – म्लुञ्चिता म्लुञ्चितारौ म्लुञ्चितारः । म्लुञ्चितासि म्लुञ्चितास्थः म्लुञ्चितास्थ । म्लुञ्चितास्मि म्लुञ्चितास्वः म्लुञ्चितास्मः । **४. लृट्** – म्लुञ्चिष्यति म्लुञ्चिष्यतः म्लुञ्चिष्यन्ति । म्लुञ्चिष्यसि म्लुञ्चिष्यथः म्लुञ्चिष्यथ । म्लुञ्चिष्यामि म्लुञ्चिष्यावः म्लुञ्चिष्यामः । **५. लोट्** – म्लुञ्चतु, म्लुञ्चतात् म्लुञ्चताम् म्लुञ्चन्तु । म्लुञ्च, म्लुञ्चतात् म्लुञ्चतम् म्लुञ्चत । म्लुञ्चानि म्लुञ्चाव म्लुञ्चाम । **६. लङ्** – अम्लुञ्चत् अम्लुञ्चताम् अम्लुञ्चन् । अम्लुञ्चः अम्लुञ्चतम् अम्लुञ्चत । अम्लुञ्चम् अम्लुञ्चाव अम्लुञ्चाम । **७. विधिलिङ्** – म्लुञ्चेत् म्लुञ्चेताम् म्लुञ्चेयुः । म्लुञ्चेः म्लुञ्चेतम् म्लुञ्चेत । म्लुञ्चेयम् म्लुञ्चेव म्लुञ्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – म्लुच्यात्[1] म्लुच्यास्ताम् म्लुच्यासुः । म्लुच्याः म्लुच्यास्तम् म्लुच्यास्त । म्लुच्यासम् म्लुच्यास्व म्लुच्यास्म । **९. लुङ्** – अम्लुञ्चीत् अम्लुञ्चिष्टाम् अम्लुञ्चिषुः । अम्लुञ्चीः अम्लुञ्चिष्टम् अम्लुञ्चिष्ट । अम्लुञ्चिषम् अम्लुञ्चिष्व अम्लुञ्चिष्म । **१०. लृङ्** – अम्लुञ्चिष्यत् अम्लुञ्चिष्यताम् अम्लुञ्चिष्यन् । अम्लुञ्चिष्यः अम्लुञ्चिष्यतम् अम्लुञ्चिष्यत । अम्लुञ्चिष्यम् अम्लुञ्चिष्याव अम्लुञ्चिष्याम ।

णिचि – म्लुञ्चयति – ते, **सनि** – मुम्लुञ्चिषति, **यकि** – म्लुच्यते[2] ।

१. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यासुटः कित्त्वात् ।

२. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यकः कित्त्वात् ।

१९५. म्रुचु – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – म्रोचति म्रोचतः म्रोचन्ति । म्रोचसि म्रोचथः म्रोचथ । म्रोचामि म्रोचावः म्रोचामः । **२. लिट्** – मुम्रोच मुम्रुचतुः मुम्रुचुः । मुम्रोचिथ मुम्रुचथुः मुम्रुच । मुम्रोच मुम्रुचिव मुम्रुचिम । **३. लुट्** – म्रोचिता म्रोचितारौ म्रोचितारः । म्रोचितासि म्रोचितास्थः म्रोचितास्थ । म्रोचितास्मि म्रोचितास्वः म्रोचितास्मः । **४. लृट्** – म्रोचिष्यति म्रोचिष्यतः म्रोचिष्यन्ति । म्रोचिष्यसि म्रोचिष्यथः म्रोचिष्यथ । म्रोचिष्यामि म्रोचिष्यावः म्रोचिष्यामः । **५. लोट्** – म्रोचतु, म्रोचतात् म्रोचताम् म्रोचन्तु । म्रोच, म्रोचतात् म्रोचतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

म्रोचत । म्रोचानि म्रोचाव म्रोचाम । **६. लङ्** – अम्रोचत् अम्रोचताम् अम्रोचन् । अम्रोचः अम्रोचतम् अम्रोचत । अम्रोचम् अम्रोचाव अम्रोचाम । **७. विधिलिङ्** – म्रोचेत् म्रोचेताम् म्रोचेयुः । म्रोचेः म्रोचेतम् म्रोचेत । म्रोचेयम् म्रोचेव म्रोचेम । **८. आशीर्लिङ्** – म्रुच्यात् म्रुच्यास्ताम् म्रुच्यासुः । म्रुच्याः म्रुच्यास्तम् म्रुच्यास्त । म्रुच्यासम् म्रुच्यास्व म्रुच्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अम्रुचत्[1] अम्रुचताम् अम्रुचन् । अम्रुचः अम्रुचतम् अम्रुचत । अम्रुचम् अम्रुचाव अम्रुचाम । (ii) अम्रोचीत् अम्रोचिष्टाम् अम्रोचिषुः । अम्रोचीः अम्रोचिष्टम् अम्रोचिष्ट । अम्रोचिषम् अम्रोचिष्व अम्रोचिष्म । **१०. लृङ्** – अम्रोचिष्यत् अम्रोचिष्यताम् अम्रोचिष्यन् । अम्रोचिष्यः अम्रोचिष्यतम् अम्रोचिष्यत । अम्रोचिष्यम् अम्रोचिष्याव अम्रोचिष्याम ।

णिचि – म्रोचयति – ते, **सनि** – मुम्रोचिषति/मुम्रुचिषति[2], **यकि** – म्रुच्यते

१. 'जृस्तम्भुम्रुचुम्लुचु...' इति च्लेः वा अङ् ।

२. 'रलो व्युपधात्...' इति सनि कित्त्वविकल्पः ।

१९६. म्लुचु – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – म्लोचति म्लोचतः म्लोचन्ति । म्लोचसि म्लोचथः म्लोचथ । म्लोचामि म्लोचावः म्लोचामः ।

२. लिट् – मुम्लोच मुम्लुचतुः मुम्लुचुः । मुम्लोचिथ मुम्लुचथुः मुम्लुच । मुम्लोच मुम्लुचिव मुम्लुचिम ।

३. लुट् – म्लोचिता म्लोचितारौ म्लोचितारः । म्लोचितासि म्लोचितास्थः म्लोचितास्थ । म्लोचितास्मि म्लोचितास्वः म्लोचितास्मः । **४. लृट्** – म्लोचिष्यति म्लोचिष्यतः म्लोचिष्यन्ति । म्लोचिष्यसि म्लोचिष्यथः म्लोचिष्यथ । म्लोचिष्यामि म्लोचिष्यावः म्लोचिष्यामः । **५. लोट्** – म्लोचतु, म्लोचतात् म्लोचताम् म्लोचन्तु । म्लोच, म्लोचतात् म्लोचतम् म्लोचत । म्लोचानि म्लोचाव म्लोचाम । **६. लङ्** – अम्लोचत् अम्लोचताम् अम्लोचन् । अम्लोचः अम्लोचतम् अम्लोचत । अम्लोचम् अम्लोचाव अम्लोचाम । **७. विधिलिङ्** – म्लोचेत् म्लोचेताम् म्लोचेयुः । म्लोचेः म्लोचेतम् म्लोचेत । म्लोचेयम् म्लोचेव म्लोचेम । **८. आशीर्लिङ्** – म्लुच्यात् म्लुच्यास्ताम् म्लुच्यासुः । म्लुच्याः म्लुच्यास्तम् म्लुच्यास्त । म्लुच्यासम् म्लुच्यास्व म्लुच्यास्म । **९. लुङ्** (i) अम्लुचत्[1] अम्लुचताम् अम्लुचन् । अम्लुचः अम्लुचतम् अम्लुचत । अम्लुचम् अम्लुचाव अम्लुचाम । (ii) अम्लोचीत् अम्लोचिष्टाम् अम्लोचिषुः । अम्लोचीः अम्लोचिष्टम् अम्लोचिष्ट । अम्लोचिषम् अम्लोचिष्व अम्लोचिष्म । **१०. लृङ्** – अम्लोचिष्यत् अम्लोचिष्यताम् अम्लोचिष्यन् । अम्लोचिष्यः अम्लोचिष्यतम् अम्लोचिष्यत । अम्लोचिष्यम् अम्लोचिष्याव अम्लोचिष्याम ।

णिचि – म्लोचयति – ते, **सनि** – मुम्लुचिषति/मुम्लोचिषति[2], **यकि** म्लुच्यते

१. 'जृस्तम्भुम्रुचुम्लुचु...' इति च्लेः वा अङ् ।

२. 'रलो व्युपधात्...' इति सनि कित्त्वविकल्पः ।

१९७. ग्रुचु – स्तेयकरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ग्रोचति ग्रोचतः ग्रोचन्ति । ग्रोचसि ग्रोचथः ग्रोचथ । ग्रोचामि ग्रोचावः ग्रोचामः । **२. लिट्** – जुग्रोच जुग्रुचतुः जुग्रुचुः । जुग्रोचिथ जुग्रुचथुः जुग्रुच । जुग्रोच जुग्रुचिव जुग्रुचिम । **३. लुट्** – ग्रोचिता ग्रोचितारौ ग्रोचितारः । ग्रोचितासि ग्रोचितास्थः ग्रोचितास्थ । ग्रोचितास्मि ग्रोचितास्वः ग्रोचितास्मः । **४. लृट्** – ग्रोचिष्यति ग्रोचिष्यतः ग्रोचिष्यन्ति । ग्रोचिष्यसि ग्रोचिष्यथः ग्रोचिष्यथ । ग्रोचिष्यामि ग्रोचिष्यावः ग्रोचिष्यामः । **५. लोट्** – ग्रोचतु, ग्रोचतात् ग्रोचताम् ग्रोचन्तु । ग्रोच, ग्रोचतात् ग्रोचतम् ग्रोचत । ग्रोचानि ग्रोचाव ग्रोचाम । **६. लङ्** – अग्रोचत् अग्रोचताम् अग्रोचन् । अग्रोचः अग्रोचतम् अग्रोचत । अग्रोचम् अग्रोचाव अग्रोचाम । **७. विधिलिङ्** – ग्रोचेत् ग्रोचेताम् ग्रोचेयुः । ग्रोचेः ग्रोचेतम् ग्रोचेत । ग्रोचेयम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ग्रोचेव ग्रोचेम । **८. आशीर्लिङ्** – ग्रुच्यात् ग्रुच्यास्ताम् ग्रुच्यासुः । ग्रुच्याः ग्रुच्यास्तम् ग्रुच्यास्त । ग्रुच्यासम् ग्रुच्यास्व ग्रुच्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अग्रुचत्[१] अग्रुचताम् अग्रुचन् । अग्रुचः अग्रुचतम् अग्रुचत । अग्रुचम् अग्रुचाव अग्रुचाम । (ii) अग्रोचीत् अग्रोचिष्टाम् अग्रोचिषुः । अग्रोचीः अग्रोचिष्टम् अग्रोचिष्ट । अग्रोचिषम् अग्रोचिष्व अग्रोचिष्म । **१०. लृङ्** – अग्रोचिष्यत् अग्रोचिष्यताम् अग्रोचिष्यन् । अग्रोचिष्यः अग्रोचिष्यतम् अग्रोचिष्यत । अग्रोचिष्यम् अग्रोचिष्याव अग्रोचिष्याम ।

णिचि – ग्रोचयति – ते, **सनि** – जुग्रुचिषति/जुग्रोचिषति[२], **यकि** – ग्रुच्यते

१. 'जृस्तम्भुम्रुचुम्लुचुग्रुचुग्लुचु......' इति च्लेः वा अङ् ।

२. 'रलो व्युपधात्...' इति सनि कित्त्वविकल्पः ।

१९८. ग्लुचु – स्तेयकरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ग्लोचति ग्लोचतः ग्लोचन्ति । ग्लोचसि ग्लोचथः ग्लोचथ । ग्लोचामि ग्लोचावः ग्लोचामः ।

२. लिट् – जुग्लोच जुग्लुचतुः जुग्लुचुः । जुग्लोचिथ जुग्लुचथुः जुग्लुच । जुग्लोच जुग्लुचिव जुग्लुचिम ।

३. लुट् – ग्लोचिता ग्लोचितारौ ग्लोचितारः । ग्लोचितासि ग्लोचितास्थः ग्लोचितास्थ । ग्लोचितास्मि ग्लोचितास्वः ग्लोचितास्मः । **४. लृट्** – ग्लोचिष्यति ग्लोचिष्यतः ग्लोचिष्यन्ति । ग्लोचिष्यसि ग्लोचिष्यथः ग्लोचिष्यथ । ग्लोचिष्यामि ग्लोचिष्यावः ग्लोचिष्यामः । **५. लोट्** – ग्लोचतु, ग्लोचतात् ग्लोचताम् ग्लोचन्तु । ग्लोच, ग्लोचतात् ग्लोचतम् ग्लोचत । ग्लोचानि ग्लोचाव ग्लोचाम । **६. लङ्** – अग्लोचत् अग्लोचताम् अग्लोचन् । अग्लोचः अग्लोचतम् अग्लोचत । अग्लोचम् अग्लोचाव अग्लोचाम । **७. विधिलिङ्** – ग्लोचेत् ग्लोचेताम् ग्लोचेयुः । ग्लोचेः ग्लोचेतम् ग्लोचेत । ग्लोचेयम् ग्लोचेव ग्लोचेम । **८. आशीर्लिङ्** – ग्लुच्यात् ग्लुच्यास्ताम् ग्लुच्यासुः । ग्लुच्याः ग्लुच्यास्तम् ग्लुच्यास्त । ग्लुच्यासम् ग्लुच्यास्व ग्लुच्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अग्लुचत्[१] अग्लुचताम् अग्लुचन् । अग्लुचः अग्लुचतम् अग्लुचत । अग्लुचम् अग्लुचाव अग्लुचाम । (ii) अग्लोचीत् अग्लोचिष्टाम् अग्लोचिषुः । अग्लोचीः अग्लोचिष्टम् अग्लोचिष्ट । अग्लोचिषम् अग्लोचिष्व अग्लोचिष्म । **१०. लृङ्** – अग्लोचिष्यत् अग्लोचिष्यताम् अग्लोचिष्यन् । अग्लोचिष्यः अग्लोचिष्यतम् अग्लोचिष्यत । अग्लोचिष्यम् अग्लोचिष्याव अग्लोचिष्याम ।

णिचि – ग्लोचयति – ते, **सनि** – जुग्लुचिषति[२]/जुग्लोचिषति, **यकि** – लुच्यते

१. 'जृस्तम्भुम्रुचुम्लुचुग्रुचुग्लुचु...........' इति च्लेः वा अङ् ।

२. 'रलो व्युपधात्...' इति सनि कित्त्वविकल्पः ।

१९९. कुजु – स्तेयकरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – कोजति कोजतः कोजन्ति । कोजसि कोजथः कोजथ । कोजामि कोजावः कोजामः ।

२. लिट् – चुकोज चुकुजतुः चुकुजुः । चुकोजिथ चुकुजथुः चुकुज । चुकोज चुकुजिव चुकुजिम ।

३. लुट् – कोजिता कोजितारौ कोजितारः । कोजितासि कोजितास्थः कोजितास्थ । कोजितास्मि कोजितास्वः कोजितास्मः । **४. लृट्** – कोजिष्यति कोजिष्यतः कोजिष्यन्ति । कोजिष्यसि कोजिष्यथः कोजिष्यथ । कोजिष्यामि कोजिष्यावः कोजिष्यामः । **५. लोट्** – कोजतु, कोजतात् कोजताम् कोजन्तु । कोज, कोजतात् कोजतम् कोजत । कोजानि कोजाव कोजाम । **६. लङ्** – अकोजत् अकोजताम् अकोजन् । अकोजः अकोजतम् अकोजत । अकोजम् अकोजाव अकोजाम । **७. विधिलिङ्** – कोजेत् कोजेताम् कोजेयुः । कोजेः कोजेतम् कोजेत । कोजेयम् कोजेव कोजेम । **८. आशीर्लिङ्** – कुज्यात् कुज्यास्ताम् कुज्यासुः । कुज्याः कुज्यास्तम् कुज्यास्त । कुज्यासम् कुज्यास्व कुज्यास्म । **९. लुङ्** – अकोजीत् अकोजिष्टाम् अकोजिषुः । अकोजीः अकोजिष्टम् अकोजिष्ट । अकोजिषम् अकोजिष्व अकोजिष्म ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०. लृङ् – अकोजिष्यत् अकोजिष्यताम् अकोजिष्यन् । अकोजिष्यः अकोजिष्यतम् अकोजिष्यत । अकोजिष्यम् अकोजिष्याव अकोजिष्याम ।

णिचि – कोजयति – ते, **सनि** – चुकोजिषति/चुकुजिषति, **यकि** – कुज्यते

२००. खुजु – स्तेयकरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – खोजति खोजतः खोजन्ति । खोजसि खोजथः खोजथ । खोजामि खोजावः खोजामः ।

२. लिट् – चुखोज चुखुजतुः चुखुजुः । चुखोजिथ चुखुजथुः चुखुज । चुखोज चुखुजिव चुखुजिम ।

३. लुट् – खोजिता खोजितारौ खोजितारः । खोजितासि खोजितास्थः खोजितास्थ । खोजितास्मि खोजितास्वः खोजितास्मः । **४. लृट्** – खोजिष्यति खोजिष्यतः खोजिष्यन्ति । खोजिष्यसि खोजिष्यथः खोजिष्यथ । खोजिष्यामि खोजिष्यावः खोजिष्यामः । **५. लोट्** – खोजतु, खोजतात् खोजताम् खोजन्तु । खोज, खोजतात् खोजतम् खोजत । खोजानि खोजाव खोजाम । **६. लङ्** – अखोजत् अखोजताम् अखोजन् । अखोजः अखोजतम् अखोजत । अखोजम् अखोजाव अखोजाम । **७. विधिलिङ्** – खोजेत् खोजेताम् खोजेयुः । खोजेः खोजेतम् खोजेत । खोजेयम् खोजेव खोजेम । **८. आशीर्लिङ्** – खुज्यात् खुज्यास्ताम् खुज्यासुः । खुज्याः खुज्यास्तम् खुज्यास्त । खुज्यासम् खुज्यास्व खुज्यास्म । **९. लुङ्** – अखोजीत् अखोजिष्टाम् अखोजिषुः । अखोजीः अखोजिष्टम् अखोजिष्ट । अखोजिषम् अखोजिष्व अखोजिष्म । **१०. लृङ्** – अखोजिष्यत् अखोजिष्यताम् अखोजिष्यन् । अखोजिष्यः अखोजिष्यतम् अखोजिष्यत । अखोजिष्यम् अखोजिष्याव अखोजिष्याम ।

णिचि – खोजयति – ते, **सनि** – चुखोजिषति/चुखुजिषति, **यकि** – खुज्यते

२०१. ग्लुञ्चु – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ग्लुञ्चति ग्लुञ्चतः ग्लुञ्चन्ति । ग्लुञ्चसि ग्लुञ्चथः ग्लुञ्चथ । ग्लुञ्चामि ग्लुञ्चावः ग्लुञ्चामः ।

२. लिट् – जुग्लुञ्च जुग्लुञ्चतुः जुग्लुञ्चुः । जुग्लुञ्चिथ जुग्लुञ्चथुः जुग्लुञ्च । जुग्लुञ्च जुग्लुञ्चिव जुग्लुञ्चिम ।

३. लुट् – ग्लुञ्चिता ग्लुञ्चितारौ ग्लुञ्चितारः । ग्लुञ्चितासि ग्लुञ्चितास्थः ग्लुञ्चितास्थ । ग्लुञ्चितास्मि ग्लुञ्चितास्वः ग्लुञ्चितास्मः । **४. लृट्** – ग्लुञ्चिष्यति ग्लुञ्चिष्यतः ग्लुञ्चिष्यन्ति । ग्लुञ्चिष्यसि ग्लुञ्चिष्यथः ग्लुञ्चिष्यथ । ग्लुञ्चिष्यामि ग्लुञ्चिष्यावः ग्लुञ्चिष्यामः । **५. लोट्** – ग्लुञ्चतु, ग्लुञ्चतात् ग्लुञ्चताम् ग्लुञ्चन्तु । ग्लुञ्च, ग्लुञ्चतात् ग्लुञ्चतम् ग्लुञ्चत । ग्लुञ्चानि ग्लुञ्चाव ग्लुञ्चाम । **६. लङ्** – अग्लुञ्चत् अग्लुञ्चताम् अग्लुञ्चन् । अग्लुञ्चः अग्लुञ्चतम् अग्लुञ्चत । अग्लुञ्चम् अग्लुञ्चाव अग्लुञ्चाम । **७. विधिलिङ्** – ग्लुञ्चेत् ग्लुञ्चेताम् ग्लुञ्चेयुः । ग्लुञ्चेः ग्लुञ्चेतम् ग्लुञ्चेत । ग्लुञ्चेयम् ग्लुञ्चेव ग्लुञ्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – ग्लुच्यात्[1] ग्लुच्यास्ताम् ग्लुच्यासुः । ग्लुच्याः ग्लुच्यास्तम् ग्लुच्यास्त । ग्लुच्यासम् ग्लुच्यास्व ग्लुच्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अग्लुञ्चीत् अग्लुञ्चिष्टाम् अग्लुञ्चिषुः । अग्लुञ्चीः अग्लुञ्चिष्टम् अग्लुञ्चिष्ट । अग्लुञ्चिषम् अग्लुञ्चिष्व अग्लुञ्चिष्म । (ii) अग्लुचत्[2] अग्लुचताम् अग्लुचन् । अग्लुचः अग्लुचतम् अग्लुचत । अग्लुचम् अग्लुचाव अग्लुचाम । **१०. लृङ्** – अग्लुञ्चिष्यत् अग्लुञ्चिष्यताम् अग्लुञ्चिष्यन् । अग्लुञ्चिष्यः अग्लुञ्चिष्यतम् अग्लुञ्चिष्यत । अग्लुञ्चिष्यम् अग्लुञ्चिष्याव अग्लुञ्चिष्याम ।

णिचि – ग्लुञ्चयति – ते, **सनि** – जुग्लुञ्चिषति, **यकि** – ग्लुच्यते

१. 'अनिदिताम्....' इति अनुनासिकलोपः यासुटः कित्त्वात् ।

२. 'जृस्तम्भुम्रुचुम्लुचु...' इति च्लेः वा अङ् । नलोपः अपि । मा.धा.वृत्तौ 'अग्लोचीत्' इति तृतीयमपि रूपं केचित्काराणां मतत्वेन दर्श्यते । 'अग्लुञ्चत्' इति चतुर्थमपि रूपमाहुः । इदमुद्भाष्यम्' इति तत्रैव ।

२०२. षस्ज – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'अयमात्मनेपद्यपि' इति कौमुदी । 'यदभिप्रायेषु सज्जते' (भाष्यम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३.१.२६) 'सज्जन्ते गुणकर्मसु' (गीता ३.२९) 'सज्जमानमकार्येषु' (का.नी.सारः ४.४१) इत्यादिषु आत्मनेपदप्रयोगात् उभयपदित्वं न्याय्यम्। वर्धमानादयः आत्मनेपदं दूषयन्तीति माधवाचार्यैः प्रतिपादितम्। वर्धमानाद्युक्तिः भाष्यादिविरोधात् उपेक्ष्या। 'अत्र सश्चिमपि केचित् पठन्ति' इति मा.धा.वृत्तिः।

१. लट् – (i) सज्जति[1] सज्जतः सज्जन्ति। सज्जसि सज्जथः सज्जथ। सज्जामि सज्जावः सज्जामः। (ii) सज्जते सज्जेते सज्जन्ते। सज्जसे सज्जेथे सज्जध्वे। सज्जे सज्जावहे सज्जेमहे। **२. लिट्** – (i) ससज्ज ससज्जतुः ससज्जुः। ससज्जिथ ससज्जथुः ससज्ज। ससज्ज ससज्जिव ससज्जिम। (ii) ससज्जे ससज्जाते ससज्जिरे। ससज्जिषे ससज्जाथे ससज्जिध्वे। ससज्जे ससज्जिवहे ससज्जिमहे। **३. लुट्** – (i) सज्जिता सज्जितारौ सज्जितारः। सज्जितासि सज्जितास्थः सज्जितास्थ। सज्जितास्मि सज्जितास्वः सज्जितास्मः। (ii) सज्जिता सज्जितारौ सज्जितारः। सज्जितासे सज्जितासाथे सज्जिताध्वे। सज्जिताहे सज्जितास्वहे सज्जितास्महे। **४. लृट्** – (i) सज्जिष्यति सज्जिष्यतः सज्जिष्यन्ति। सज्जिष्यसि सज्जिष्यथः सज्जिष्यथ। सज्जिष्यामि सज्जिष्यावः सज्जिष्यामः। (ii) सज्जिष्यते सज्जिष्येते सज्जिष्यन्ते। सज्जिष्यसे सज्जिष्येथे सज्जिष्यध्वे। सज्जिष्ये सज्जिष्यावहे सज्जिष्यामहे। **५. लोट्** – (i) सज्जतु, सज्जतात् सज्जताम् सज्जन्तु। सज्ज, सज्जतात् सज्जतम् सज्जत। सज्जानि सज्जाव सज्जाम। (ii) सज्जताम् सज्जेताम् सज्जन्ताम्। सज्जस्व सज्जेथाम् सज्जध्वम्। सज्जै सज्जावहै सज्जामहै। **६. लङ्** – (i) असज्जत् असज्जताम् असज्जन्। असज्जः असज्जत्वम् असज्जत। असज्जम् असज्जाव असज्जाम। (ii) असज्जत असज्जेताम् असज्जन्त। असज्जथाः असज्जेथाम् असज्जध्वम्। असज्जे असज्जावहि असज्जामहि। **७. विधिलिङ्** – (i) सज्जेत् सज्जेताम् सज्जेयुः। सज्जेः सज्जेतम् सज्जेत। सज्जेयम् सज्जेव सज्जेम। (ii) सज्जेत सज्जेयाताम् सज्जेरन्। सज्जेथाः सज्जेयाथाम् सज्जेध्वम्। सज्जेय सज्जेवहि सज्जेमहि। **८. आशीर्लिङ्** – (i) सज्ज्यात् सज्ज्यास्ताम् सज्ज्यासुः। सज्ज्याः सज्ज्यास्तम् सज्ज्यास्त। सज्ज्यासम् सज्ज्यास्व सज्ज्यास्म। (ii) सज्जिषीष्ट सज्जिषीयास्ताम् सज्जिषीरन्। सज्जिषीष्ठाः सज्जिषीयास्थाम् सज्जिषीध्वम्/सज्जिषीढ्वम्। सज्जिषीय सज्जिषीवहि सज्जिषीमहि। **९. लुङ्** – (i) असज्जीत् असज्जिष्टाम् असज्जिषुः। असज्जीः असज्जिष्टम् असज्जिष्ट। असज्जिषम् असज्जिष्व असज्जिष्म। (ii) असज्जिष्ट असज्जिषाताम् असज्जिषत। असज्जिष्ठाः असज्जिषाथाम् असज्जिध्वम्/असज्जिढ्वम्। असज्जिषि असज्जिष्वहि असज्जिष्महि। **१०. लृङ्** – (i) असज्जिष्यत् असज्जिष्यताम् असज्जिष्यन्। असज्जिष्यः असज्जिष्यतम् असज्जिष्यत। असज्जिष्यम् असज्जिष्याव असज्जिष्याम। (ii) असज्जिष्यत असज्जिष्येताम् असज्जिष्यन्त। असज्जिष्यथाः असज्जिष्येथाम् असज्जिष्यध्वम्। असज्जिष्ये असज्जिष्यावहि असज्जिष्यामहि।

णिचि – सज्जयति – ते, **सनि** – सिसज्जिषति–ते, **यकि** – सज्ज्यते।

१. सस्य श्चुत्वेन शः। जश्त्वेन जः।

२०३. गुजि – अव्यक्ते शब्दे। अकर्म, सेट्, परस्मै। 'गुञ्जेदव्यक्तशब्दे स्यात्, शब्दमात्रे गुजेदिति' (श्लो.६७) इति देवः। 'गुज' इति केचित् पठन्ति। 'कुजि' इति क्षीरस्वामी। 'कुञ्जिरावरणार्थे लोकात् इति क्षीरस्वामी कुञ्जधातुसत्तामाह' – कौमुदीटिप्पणी।

१. लट् – गुञ्जति गुञ्जतः गुञ्जन्ति। गुञ्जसि गुञ्जथः गुञ्जथ। गुञ्जामि गुञ्जावः गुञ्जामः। **२. लिट्** – जुगुञ्ज जुगुञ्जतुः जुगुञ्जुः। जुगुञ्जिथ जुगुञ्जिथुः जुगुञ्ज। जुगुञ्ज जुगुञ्जिव जुगुञ्जिम। **३. लुट्** – गुञ्जिता गुञ्जितारौ गुञ्जितारः। गुञ्जितासि गुञ्जितास्थः गुञ्जितास्थ। गुञ्जितास्मि गुञ्जितास्वः गुञ्जितास्मः। **४. लृट्** – गुञ्जिष्यति गुञ्जिष्यतः गुञ्जिष्यन्ति। गुञ्जिष्यसि गुञ्जिष्यथः गुञ्जिष्यथ। गुञ्जिष्यामि गुञ्जिष्यावः गुञ्जिष्यामः। **५. लोट्** – गुञ्जतु, गुञ्जतात् गुञ्जताम् गुञ्जन्तु। गुञ्ज, गुञ्जतात् गुञ्जतम् गुञ्जत। गुञ्जानि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गुञ्जाव गुञ्जाम । **६. लङ्** – अगुञ्जत् अगुञ्जताम् अगुञ्जन् । अगुञ्जः अगुञ्जतम् अगुञ्जत । अगुञ्जम् अगुञ्जाव अगुञ्जाम । **७. विधिलिङ्** – गुञ्जेत् गुञ्जेताम् गुञ्जेयुः । गुञ्जेः गुञ्जेतम् गुञ्जेत । गुञ्जेयम् गुञ्जेव गुञ्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – गुञ्ज्यात्[1] गुञ्ज्यास्ताम् गुञ्ज्यासुः । गुञ्ज्याः गुञ्ज्यास्तम् गुञ्ज्यास्त । गुञ्ज्यासम् गुञ्ज्यास्व गुञ्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अगुञ्जीत् अगुञ्जिष्टाम् अगुञ्जिषुः । अगुञ्जीः अगुञ्जिष्टम् अगुञ्जिष्ट । अगुञ्जिषम् अगुञ्जिष्व अगुञ्जिष्म । **१०. लृङ्** – अगुञ्जिष्यत् अगुञ्जिष्यताम् अगुञ्जिष्यन् । अगुञ्जिष्यः अगुञ्जिष्यतम् अगुञ्जिष्यत । अगुञ्जिष्यम् अगुञ्जिष्याव अगुञ्जिष्याम ।

णिचि – गुञ्जयति – ते, **सनि** – जुगुञ्जिषति, **यकि** – गुञ्ज्यते[1] ।

१. इदित्त्वान्नलोपो न ।

२०४. अर्च – पूजायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'पूजायां णौ विभाषाऽर्चेः अर्चयत्यर्चतेऽर्चति । भूवादौ पाठसामर्थ्यात् कर्तृगामिफलेऽर्चति' (श्लो.४९) इति देवः । अयमात्मनेपदीति शाकटायनः । 'अच इत्येके' इति आभरणोक्तिः ।

१. लट् – अर्चति अर्चतः अर्चन्ति । अर्चसि अर्चथः अर्चथ । अर्चामि अर्चावः अर्चामः । **२. लिट्** – आनर्च आनर्चतुः आनर्चुः । आनर्चिथ आनर्चथुः आनर्च । आनर्च आनर्चिव आनर्चिम । **३. लुट्** – अर्चिता अर्चितारौ अर्चितारः । अर्चितासि अर्चितास्थः अर्चितास्थ । अर्चितास्मि अर्चितास्वः अर्चितास्मः । **४. लृट्** – अर्चिष्यति अर्चिष्यतः अर्चिष्यन्ति । अर्चिष्यसि अर्चिष्यथः अर्चिष्यथ । अर्चिष्यामि अर्चिष्यावः अर्चिष्यामः । **५. लोट्** – अर्चतु, अर्चतात् अर्चताम् अर्चन्तु । अर्च, अर्चतात् अर्चतम् अर्चत । अर्चानि अर्चाव अर्चाम । **६. लङ्** – आर्चत् आर्चताम् आर्चन् । आर्चः आर्चतम् आर्चत । आर्चम् आर्चाव आर्चाम । **७. विधिलिङ्** – अर्चेत् अर्चेताम् अर्चेयुः । अर्चेः अर्चेतम् अर्चेत । अर्चेयम् अर्चेव अर्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – अर्च्यात् अर्च्यास्ताम् अर्च्यासुः । अर्च्याः अर्च्यास्तम् अर्च्यास्त । अर्च्यासम् अर्च्यास्व अर्च्यास्म । **९. लुङ्** – आर्चीत् आर्चिष्टाम् आर्चिषुः । आर्चीः आर्चिष्टम् आर्चिष्ट । आर्चिषम् आर्चिष्व आर्चिष्म । **१०. लृङ्** – आर्चिष्यत् आर्चिष्यताम् आर्चिष्यन् । आर्चिष्यः आर्चिष्यतम् आर्चिष्यत । आर्चिष्यम् आर्चिष्याव आर्चिष्याम ।

णिचि – अर्चयति – ते, **सनि** – अर्चिचिषति, **यकि** – अर्च्यते ।

२०५. म्लेच्छ – अव्यक्ते शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'छकारे परतः दीर्घस्य तुगिति तुक्' इति मा.धा.वृत्तिः । 'अव्यक्तायां वाचि' इति क्षीरस्वामी । 'इह अव्यक्तशब्दः अस्फुटशब्दः अपशब्दश्च' – मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – म्लेच्छति म्लेच्छतः म्लेच्छन्ति । म्लेच्छसि म्लेच्छथः म्लेच्छथ । म्लेच्छामि म्लेच्छावः म्लेच्छामः । **२. लिट्** – मिम्लेच्छ मिम्लेच्छतुः मिम्लेच्छुः । मिम्लेच्छिथ मिम्लेच्छथुः मिम्लेच्छ । मिम्लेच्छ मिम्लेच्छिव मिम्लेच्छिम । **३. लुट्** – म्लेच्छिता म्लेच्छितारौ म्लेच्छितारः । म्लेच्छितासि म्लेच्छितास्थः म्लेच्छितास्थ । म्लेच्छितास्मि म्लेच्छितास्वः म्लेच्छितास्मः । **४. लृट्** – म्लेच्छिष्यति म्लेच्छिष्यतः म्लेच्छिष्यन्ति । म्लेच्छिष्यसि म्लेच्छिष्यथः म्लेच्छिष्यथ । म्लेच्छिष्यामि म्लेच्छिष्यावः म्लेच्छिष्यामः । **५. लोट्** – म्लेच्छतु, म्लेच्छतात् म्लेच्छताम् म्लेच्छन्तु । म्लेच्छ, म्लेच्छतात् म्लेच्छतम् म्लेच्छत । म्लेच्छानि म्लेच्छाव म्लेच्छाम । **६. लङ्** – अम्लेच्छत् अम्लेच्छताम् अम्लेच्छन् । अम्लेच्छः अम्लेच्छतम् अम्लेच्छत । अम्लेच्छम् अम्लेच्छाव अम्लेच्छाम । **७. विधिलिङ्** – म्लेच्छेत् म्लेच्छेताम् म्लेच्छेयुः । म्लेच्छेः म्लेच्छेतम् म्लेच्छेत । म्लेच्छेयम् म्लेच्छेव म्लेच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – म्लेच्छ्यात् म्लेच्छ्यास्ताम् म्लेच्छ्यासुः । म्लेच्छ्याः म्लेच्छ्यास्तम् म्लेच्छ्यास्त । म्लेच्छ्यासम् म्लेच्छ्यास्व म्लेच्छ्यास्म । **९. लुङ्** – अम्लेच्छीत् अम्लेच्छिष्टाम् अम्लेच्छिषुः । अम्लेच्छीः अम्लेच्छिष्टम् अम्लेच्छिष्ट । अम्लेच्छिषम् अम्लेच्छिष्व अम्लेच्छिष्म । **१०. लृङ्** – अम्लेच्छिष्यत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अम्लेच्छिष्यताम् अम्लेच्छिष्यन् । अम्लेच्छिष्यः अम्लेच्छिष्यतम् अम्लेच्छिष्यत । अम्लेच्छिष्यम् अम्लेच्छिष्याव अम्लेच्छिष्याम ।

णिचि – म्लेच्छयति – ते, **सनि** – मिम्लेच्छिषति, **यकि** – म्लेच्छ्यते ।

२०६. लच्छ – लक्षणे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – लच्छति[1] लच्छतः लच्छन्ति । लच्छसि लच्छथः लच्छथ । लच्छामि लच्छावः लच्छामः ।

२. लिट् – ललच्छ ललच्छतुः ललच्छुः । ललच्छिथ ललच्छथुः ललच्छ । ललच्छ ललच्छिव ललच्छिम ।

३. लुट् – लच्छिता लच्छितारौ लच्छितारः । लच्छितासि लच्छितास्थः लच्छितास्थ । लच्छितास्मि लच्छितास्वः लच्छितास्मः । **४. लृट्** – लच्छिष्यति लच्छिष्यतः लच्छिष्यन्ति । लच्छिष्यसि लच्छिष्यथः लच्छिष्यथ । लच्छिष्यामि लच्छिष्यावः लच्छिष्यामः । **५. लोट्** – लच्छतु, लच्छतात् लच्छताम् लच्छन्तु । लच्छ, लच्छतात् लच्छतम् लच्छत । लच्छानि लच्छाव लच्छाम । **६. लङ्** – अलच्छत् अलच्छताम् अलच्छन् । अलच्छः अलच्छतम् अलच्छत । अलच्छम् अलच्छाव अलच्छाम । **७. विधिलिङ्** – लच्छेत् लच्छेताम् लच्छेयुः । लच्छेः लच्छेतम् लच्छेत । लच्छेयम् लच्छेव लच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – लच्छ्यात् लच्छ्यास्ताम् लच्छ्यासुः । लच्छ्याः लच्छ्यास्तम् लच्छ्यास्त । लच्छ्यासम् लच्छ्यास्व लच्छ्यास्म ।

९. लुङ् – अलच्छीत्[2] अलच्छिष्टाम् अलच्छिषुः । अलच्छीः अलच्छिष्टम् अलच्छिष्ट । अलच्छिषम् अलच्छिष्व अलच्छिष्म । **१०. लृङ्** – अलच्छिष्यत् अलच्छिष्यताम् अलच्छिष्यन् । अलच्छिष्यः अलच्छिष्यतम् अलच्छिष्यत । अलच्छिष्यम् अलच्छिष्याव अलच्छिष्याम ।

णिचि – लच्छयति – ते, **सनि** – लिलच्छिषति, **यकि** – लच्छ्यते ।

१. धातोः उपदेशः तु 'लछ' इति । 'छे च' इति तुक् अत्र ।

२. अन्तरङ्गत्वात् पूर्वं 'छे च' इति तुकि अकारस्य अलघुत्वात् 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः न भवति ।

२०७. लाछि – लक्षणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'दीर्घात्' इति तुक् अत्र ।

१. लट् – लाञ्छति लाञ्छतः लाञ्छन्ति । लाञ्छसि लाञ्छथः लाञ्छथ । लाञ्छामि लाञ्छावः लाञ्छामः ।

२. लिट् – ललाञ्छ ललाञ्छतुः ललाञ्छुः । ललाञ्छिथ ललाञ्छथुः ललाञ्छ । ललाञ्छ ललाञ्छिव ललाञ्छिम । **३. लुट्** – लाञ्छिता लाञ्छितारौ लाञ्छितारः । लाञ्छितासि लाञ्छितास्थः लाञ्छितास्थ । लाञ्छितास्मि लाञ्छितास्वः लाञ्छितास्मः । **४. लृट्** – लाञ्छिष्यति लाञ्छिष्यतः लाञ्छिष्यन्ति । लाञ्छिष्यसि लाञ्छिष्यथः लाञ्छिष्यथ । लाञ्छिष्यामि लाञ्छिष्यावः लाञ्छिष्यामः । **५. लोट्** – लाञ्छतु, लाञ्छतात् लाञ्छताम् लाञ्छन्तु । लाञ्छ, लाञ्छतात् लाञ्छतम् लाञ्छत । लाञ्छानि लाञ्छाव लाञ्छाम । **६. लङ्** – अलाञ्छत् अलाञ्छताम् अलाञ्छन् । अलाञ्छः अलाञ्छतम् अलाञ्छत । अलच्छम् अलाञ्छाव अलाञ्छाम ।

७. विधिलिङ् – लाञ्छेत् लाञ्छेताम् लाञ्छेयुः । लाञ्छेः लाञ्छेतम् लाञ्छेत । लाञ्छेयम् लाञ्छेव लाञ्छेम । **८. आशीर्लिङ्** लाञ्छ्यात् लाञ्छ्यास्ताम् लाञ्छ्यासुः । लाञ्छ्याः लाञ्छ्यास्तम् लाञ्छ्यास्त । लाञ्छ्यासम् लाञ्छ्यास्व लाञ्छ्यास्म । **९. लुङ्** – अलाञ्छीत् अलाञ्छिष्टाम् अलाञ्छिषुः । अलाञ्छीः अलाञ्छिष्टम् अलाञ्छिष्ट । अलाञ्छिषम् अलाञ्छिष्व अलाञ्छिष्म । **१०. लृङ्** – अलाञ्छिष्यत् अलाञ्छिष्यताम् अलाञ्छिष्यन् । अलाञ्छिष्यः अलाञ्छिष्यतम् अलाञ्छिष्यत । अलाञ्छिष्यम् अलाञ्छिष्याव अलाञ्छिष्याम ।

णिचि – लाञ्छयति – ते, **सनि** – लिलाञ्छिषति, **यकि** – लाञ्छ्यते ।

२०८. वाछि – इच्छायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । ('कामे' इति वोपदेवः)

१. लट् – वाञ्छति वाञ्छतः वाञ्छन्ति । वाञ्छसि वाञ्छथः वाञ्छथ । वाञ्छामि वाञ्छावः वाञ्छामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. लिट् – ववाञ्छ ववाञ्छतुः ववाञ्छुः । ववाञ्छिथ ववाञ्छथुः ववाञ्छ । ववाञ्छ ववाञ्छिव ववाञ्छिम । **३. लुट्** – वाञ्छिता वाञ्छितारौ वाञ्छितारः । वाञ्छितासि वाञ्छितास्थः वाञ्छितास्थ । वाञ्छितास्मि वाञ्छितास्वः वाञ्छितास्मः । **४. लृट्** – वाञ्छिष्यति वाञ्छिष्यतः वाञ्छिष्यन्ति । वाञ्छिष्यसि वाञ्छिष्यथः वाञ्छिष्यथ । वाञ्छिष्यामि वाञ्छिष्यावः वाञ्छिष्यामः । **५. लोट्** – वाञ्छतु, वाञ्छतात् वाञ्छताम् वाञ्छन्तु । वाञ्छ, वाञ्छतात् वाञ्छतम् वाञ्छत । वाञ्छानि वाञ्छाव वाञ्छाम । **६. लङ्** – अवाञ्छत् अवाञ्छताम् अवाञ्छन् । अवाञ्छः अवाञ्छतम् अवाञ्छत । अलच्छम् अवाञ्छाव अवाञ्छाम । **७. विधिलिङ्** – वाञ्छेत् वाञ्छेताम् वाञ्छेयुः । वाञ्छेः वाञ्छेतम् वाञ्छेत । वाञ्छेयम् वाञ्छेव वाञ्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – वाञ्छ्यात् वाञ्छ्यास्ताम् वाञ्छ्यासुः । वाञ्छ्याः वाञ्छ्यास्तम् वाञ्छ्यास्त । वाञ्छ्यासम् वाञ्छ्यास्व वाञ्छ्यास्म । **९. लुङ्** – अवाञ्छीत् अवाञ्छिष्टाम् अवाञ्छिषुः । अवाञ्छीः अवाञ्छिष्टम् अवाञ्छिष्ट । अवाञ्छिषम् अवाञ्छिष्व अवाञ्छिष्म । **१०. लृङ्** – अवाञ्छिष्यत् अवाञ्छिष्यताम् अवाञ्छिष्यन् । अवाञ्छिष्यः अवाञ्छिष्यतम् अवाञ्छिष्यत । अवाञ्छिष्यम् अवाञ्छिष्याव अवाञ्छिष्याम ।

णिचि – वाञ्छयति – ते, **सनि** – विवाञ्छिषति, **यकि** – वाञ्छ्यते ।

२०९. आछि – आयामे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – आञ्छति आञ्छतः आञ्छन्ति । आञ्छसि आञ्छथः आञ्छथ । आञ्छामि आञ्छावः आञ्छामः । **२. लिट्** – (i) आञ्छ[1] आञ्छतुः आञ्छुः । आञ्छिथ आञ्छथुः आञ्छ । आञ्छ आञ्छिव आञ्छिम । (ii) आनाञ्छ आनाञ्छतुः आनाञ्छुः । आनाञ्छिथ आनाञ्छथुः आनाञ्छ । आनाञ्छ आनाञ्छिव आनाञ्छिम । **३. लुट्** – आञ्छिता आञ्छितारौ आञ्छितारः । आञ्छितासि आञ्छितास्थः आञ्छितास्थ । आञ्छितास्मि आञ्छितास्वः आञ्छितास्मः । **४. लृट्** – आञ्छिष्यति आञ्छिष्यतः आञ्छिष्यन्ति । आञ्छिष्यसि आञ्छिष्यथः आञ्छिष्यथ । आञ्छिष्यामि आञ्छिष्यावः आञ्छिष्यामः । **५. लोट्** – आञ्छतु, आञ्छतात् आञ्छताम् आञ्छन्तु । आञ्छ, आञ्छतात् आञ्छतम् आञ्छत । आञ्छानि आञ्छाव आञ्छाम । **६. लङ्** – आञ्छत् आञ्छताम् आञ्छन् । आञ्छः आञ्छतम् आञ्छत । आञ्छम् आञ्छाव आञ्छाम । **७. विधिलिङ्** – आञ्छेत् आञ्छेताम् आञ्छेयुः । आञ्छेः आञ्छेतम् आञ्छेत । आञ्छेयम् आञ्छेव आञ्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – आञ्छ्यात् आञ्छ्यास्ताम् आञ्छ्यासुः । आञ्छ्याः आञ्छ्यास्तम् आञ्छ्यास्त । आञ्छ्यासम् आञ्छ्यास्व आञ्छ्यास्म । **९. लुङ्** – आञ्छीत् आञ्छिष्टाम् आञ्छिषुः । आञ्छीः आञ्छिष्टम् आञ्छिष्ट । आञ्छिषम् आञ्छिष्व आञ्छिष्म । **१०. लृङ्** – आञ्छिष्यत् आञ्छिष्यताम् आञ्छिष्यन् । आञ्छिष्यः आञ्छिष्यतम् आञ्छिष्यत । आञ्छिष्यम् आञ्छिष्याव आञ्छिष्याम ।

णिचि – आञ्छयति – ते, **सनि** – आञ्चिच्छिषति, **यकि** – आञ्छ्यते ।

१. लिटि अभ्यासह्रस्वे 'अत आदेः' इत्यत्र तपरकरणं स्वाभाविकह्रस्वपरिग्रहार्थम् इति न्यासकारहरदत्तादिभिः प्रतिपादितत्वात् दीर्घाभावान्नुडभावे सवर्णदीर्घः । तपरकरणम् उच्चारणसौकर्यार्थम् इति मैत्रेयादीनां मते तु नुट् । तदा 'आनाञ्छ' इति रूपम् ।

२१०. ह्रीच्छ – लज्जायाम् । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ह्रीच्छति ह्रीच्छतः ह्रीच्छन्ति । ह्रीच्छसि ह्रीच्छथः ह्रीच्छथ । ह्रीच्छामि ह्रीच्छावः ह्रीच्छामः । **२. लिट्** – जिह्रीच्छ जिह्रीच्छतुः जिह्रीच्छुः । जिह्रीच्छिथ जिह्रीच्छथुः जिह्रीच्छ । जिह्रीच्छ जिह्रीच्छिव जिह्रीच्छिम । **३. लुट्** – ह्रीच्छिता ह्रीच्छितारौ ह्रीच्छितारः । ह्रीच्छितासि ह्रीच्छितास्थः ह्रीच्छितास्थ । ह्रीच्छितास्मि ह्रीच्छितास्वः ह्रीच्छितास्मः ।**४. लृट्** – ह्रीच्छिष्यति ह्रीच्छिष्यतः ह्रीच्छिष्यन्ति । ह्रीच्छिष्यसि ह्रीच्छिष्यथः ह्रीच्छिष्यथ । ह्रीच्छिष्यामि ह्रीच्छिष्यावः ह्रीच्छिष्यामः । **५. लोट्** – ह्रीच्छतु, ह्रीच्छतात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ह्रीच्छताम् ह्रीच्छन्तु । ह्रीच्छ, ह्रीच्छतात् ह्रीच्छतम् ह्रीच्छत । ह्रीच्छानि ह्रीच्छाव ह्रीच्छाम । **६. लङ्** – अह्रीच्छत् अह्रीच्छताम् अह्रीच्छन् । अह्रीच्छः अह्रीच्छतम् अह्रीच्छत । अह्रीच्छम् अह्रीच्छाव अह्रीच्छाम । **७. विधिलिङ्** – ह्रीच्छेत् ह्रीच्छेताम् ह्रीच्छेयुः । ह्रीच्छेः ह्रीच्छेतम् ह्रीच्छेत । ह्रीच्छेयम् ह्रीच्छेव ह्रीच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – ह्रीच्छ्यात् ह्रीच्छ्यास्ताम् ह्रीच्छ्यासुः । ह्रीच्छ्याः ह्रीच्छ्यास्तम् ह्रीच्छ्यास्त । ह्रीच्छ्यासम् ह्रीच्छ्यास्व ह्रीच्छ्यास्म । **९. लुङ्** – अह्रीच्छीत् अह्रीच्छिष्टाम् अह्रीच्छिषुः । अह्रीच्छीः अह्रीच्छिष्टम् अह्रीच्छिष्ट । अह्रीच्छिषम् अह्रीच्छिष्व अह्रीच्छिष्म । **१०. लृङ्** – अह्रीच्छिष्यत् अह्रीच्छिष्यताम् अह्रीच्छिष्यन् । अह्रीच्छिष्यः अह्रीच्छिष्यतम् अह्रीच्छिष्यत । अह्रीच्छिष्यम् अह्रीच्छिष्याव अह्रीच्छिष्याम ।

णिचि – ह्रीच्छयति – ते, **सनि** – जिह्रीच्छिषति, **यकि** – ह्रीच्छ्यते ।

२११. हुर्छा[1] – कौटिल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'कौटिल्यम् = अपसारणम्' इति मैत्रेयः ।

१. लट् – हूर्च्छति[2] हूर्च्छतः हूर्च्छन्ति । हूर्च्छसि हूर्च्छथः हूर्च्छथ । हूर्च्छामि हूर्च्छावः हूर्च्छामः ।

२. लिट् – जुहूर्च्छ जुहूर्च्छतुः जुहूर्च्छुः । जुहूर्च्छिथ जुहूर्च्छथुः जुहूर्च्छ । जुहूर्च्छ जुहूर्च्छिव जुहूर्च्छिम ।

३. लुट् – हूर्च्छिता हूर्च्छितारौ हूर्च्छितारः । हूर्च्छितासि हूर्च्छितास्थः हूर्च्छितास्थ । हूर्च्छितास्मि हूर्च्छितास्वः हूर्च्छितास्मः । **४. लृट्** – हूर्च्छिष्यति हूर्च्छिष्यतः हूर्च्छिष्यन्ति । हूर्च्छिष्यसि हूर्च्छिष्यथः हूर्च्छिष्यथ । हूर्च्छिष्यामि हूर्च्छिष्यावः हूर्च्छिष्यामः । **५. लोट्** – हूर्च्छतु, हूर्च्छतात् हूर्च्छताम् हूर्च्छन्तु । हूर्च्छ, हूर्च्छतात् हूर्च्छतम् हूर्च्छत । हूर्च्छानि हूर्च्छाव हूर्च्छाम । **६. लङ्** – अहूर्च्छत् अहूर्च्छताम् अहूर्च्छन् । अहूर्च्छः अहूर्च्छतम् अहूर्च्छत । अहूर्च्छम् अहूर्च्छाव अहूर्च्छाम । **७. विधिलिङ्** – हूर्च्छेत् हूर्च्छेताम् हूर्च्छेयुः । हूर्च्छेः हूर्च्छेतम् हूर्च्छेत । हूर्च्छेयम् हूर्च्छेव हूर्च्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – हूर्च्छ्यात् हूर्च्छ्यास्ताम् हूर्च्छ्यासुः । हूर्च्छ्याः हूर्च्छ्यास्तम् हूर्च्छ्यास्त । हूर्च्छ्यासम् हूर्च्छ्यास्व हूर्च्छ्यास्म । **९. लुङ्** – अहूर्च्छीत् अहूर्च्छिष्टाम् अहूर्च्छिषुः । अहूर्च्छीः अहूर्च्छिष्टम् अहूर्च्छिष्ट । अहूर्च्छिषम् अहूर्च्छिष्व अहूर्च्छिष्म । **१०. लृङ्** – अहूर्च्छिष्यत् अहूर्च्छिष्यताम् अहूर्च्छिष्यन् । अहूर्च्छिष्यः अहूर्च्छिष्यतम् अहूर्च्छिष्यत । अहूर्च्छिष्यम् अहूर्च्छिष्याव अहूर्च्छिष्याम ।

णिचि – हूर्च्छयति – ते, **सनि** – जुहूर्च्छिषति, **यकि** – हूर्च्छ्यते ।

१. धातौ चकारः न औपदेशिकः । चकारे सति 'उपधायां च' इति दीर्घः न भवेत् ।

२. 'उपधायां च' इति दीर्घः ।

२१२. मुर्छा[1] – मोहसमुच्छ्राययोः । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मूर्च्छति[2] मूर्च्छतः मूर्च्छन्ति । मूर्च्छसि मूर्च्छथः मूर्च्छथ । मूर्च्छामि मूर्च्छावः मूर्च्छामः ।

२. लिट् – मुमूर्च्छ मुमूर्च्छतुः मुमूर्च्छुः । मुमूर्च्छिथ मुमूर्च्छथुः मुमूर्च्छ । मुमूर्च्छ मुमूर्च्छिव मुमूर्च्छिम ।

३. लुट् – मूर्च्छिता मूर्च्छितारौ मूर्च्छितारः । मूर्च्छितासि मूर्च्छितास्थः मूर्च्छितास्थ । मूर्च्छितास्मि मूर्च्छितास्वः मूर्च्छितास्मः । **४. लृट्** – मूर्च्छिष्यति मूर्च्छिष्यतः मूर्च्छिष्यन्ति । मूर्च्छिष्यसि मूर्च्छिष्यथः मूर्च्छिष्यथ । मूर्च्छिष्यामि मूर्च्छिष्यावः मूर्च्छिष्यामः । **५. लोट्** – मूर्च्छतु, मूर्च्छतात् मूर्च्छताम् मूर्च्छन्तु । मूर्च्छ, मूर्च्छतात् मूर्च्छतम् मूर्च्छत । मूर्च्छानि मूर्च्छाव मूर्च्छाम । **६. लङ्** – अमूर्च्छत् अमूर्च्छताम् अमूर्च्छन् । अमूर्च्छः अमूर्च्छतम् अमूर्च्छत । अमूर्च्छम् अमूर्च्छाव अमूर्च्छाम । **७. विधिलिङ्** – मूर्च्छेत् मूर्च्छेताम् मूर्च्छेयुः । मूर्च्छेः मूर्च्छेतम् मूर्च्छेत । मूर्च्छेयम् मूर्च्छेव मूर्च्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – मूर्च्छ्यात् मूर्च्छ्यास्ताम् मूर्च्छ्यासुः । मूर्च्छ्याः मूर्च्छ्यास्तम् मूर्च्छ्यास्त । मूर्च्छ्यासम् मूर्च्छ्यास्व मूर्च्छ्यास्म । **९. लुङ्** – अमूर्च्छीत् अमूर्च्छिष्टाम् अमूर्च्छिषुः । अमूर्च्छीः अमूर्च्छिष्टम् अमूर्च्छिष्ट । अमूर्च्छिषम् अमूर्च्छिष्व अमूर्च्छिष्म । **१०. लृङ्** – अमूर्च्छिष्यत् अमूर्च्छिष्यताम् अमूर्च्छिष्यन् । अमूर्च्छिष्यः अमूर्च्छिष्यतम् अमूर्च्छिष्यत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमूर्च्छिष्यम् अमूर्च्छिष्याव अमूर्च्छिष्याम ।

णिचि – मूर्च्छयति – ते, **सनि** – मुमूर्च्छिषति, **यकि** – मूर्च्छ्यते ।

१. धातौ तुङ्निमित्तकः चकारः तु न । चकारे कृते 'उपधायां च' इति दीर्घः न भवेत् । तुङ्निमित्तकः चकारस्तु 'दीर्घात्....' (६.१.७५) इति सूत्रेण ।

२. 'उपधायां च' इति दीर्घः ।

२१३. स्फुर्छा – विस्तृतौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'विस्मृतौ' इति धातुकाव्यव्याख्या (१.२९) 'स्मुर्च्छा' इति स्वामी ।

१. लट् – स्फूर्छति[1] स्फूर्छतः स्फूर्छन्ति । स्फूर्छसि स्फूर्छथः स्फूर्छथ । स्फूर्छामि स्फूर्छावः स्फूर्छामः ।

२. लिट् – पुस्फूर्छ पुस्फूर्छतुः पुस्फूर्छुः । पुस्फूर्छिथ पुस्फूर्छथुः पुस्फूर्छ । पुस्फूर्छ पुस्फूर्छिव पुस्फूर्छिम ।

३. लुट् – स्फूर्छिता स्फूर्छितारौ स्फूर्छितारः । स्फूर्छितासि स्फूर्छितास्थः स्फूर्छितास्थ । स्फूर्छितास्मि स्फूर्छितास्वः स्फूर्छितास्मः । **४. लृट्** – स्फूर्छिष्यति स्फूर्छिष्यतः स्फूर्छिष्यन्ति । स्फूर्छिष्यसि स्फूर्छिष्यथः स्फूर्छिष्यथ । स्फूर्छिष्यामि स्फूर्छिष्यावः स्फूर्छिष्यामः । **५. लोट्** – स्फूर्छतु, स्फूर्छतात् स्फूर्छताम् स्फूर्छन्तु । स्फूर्छ, स्फूर्छतात् स्फूर्छतम् स्फूर्छत । स्फूर्छानि स्फूर्छाव स्फूर्छाम । **६. लङ्** – अस्फूर्छत् अस्फूर्छताम् अस्फूर्छन् । अस्फूर्छः अस्फूर्छतम् अस्फूर्छत । अस्फूर्छम् अस्फूर्छाव अस्फूर्छाम । **७. विधिलिङ्** – स्फूर्छेत् स्फूर्छेताम् स्फूर्छेयुः । स्फूर्छेः स्फूर्छेतम् स्फूर्छेत । स्फूर्छेयम् स्फूर्छेव स्फूर्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्फूर्छ्यात् स्फूर्छ्यास्ताम् स्फूर्छ्यासुः । स्फूर्छ्याः स्फूर्छ्यास्तम् स्फूर्छ्यास्त । स्फूर्छ्यासम् स्फूर्छ्यास्व स्फूर्छ्यास्म ।

९. लुङ् – अस्फूर्छीत् अस्फूर्छिष्टाम् अस्फूर्छिषुः । अस्फूर्छीः अस्फूर्छिष्टम् अस्फूर्छिष्ट । अस्फूर्छिषम् अस्फूर्छिष्व अस्फूर्छिष्म । **१०. लृङ्** – अस्फूर्छिष्यत् अस्फूर्छिष्यताम् अस्फूर्छिष्यन् । अस्फूर्छिष्यः अस्फूर्छिष्यतम् अस्फूर्छिष्यत । अस्फूर्छिष्यम् अस्फूर्छिष्याव अस्फूर्छिष्याम ।

णिचि – स्फूर्छयति – ते, **सनि** – पुस्फूर्छिषति, **यकि** – स्फूर्छ्यते ।

१. 'उपधायां च' इति दीर्घः ।

२१४. युच्छ – प्रमादे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – युच्छति[1] युच्छतः युच्छन्ति । युच्छसि युच्छथः युच्छथ । युच्छामि युच्छावः युच्छामः ।

२. लिट् – युयुच्छ युयुच्छतुः युयुच्छुः । युयुच्छिथ युयुच्छथुः युयुच्छ । युयुच्छ युयुच्छिव युयुच्छिम ।

३. लुट् – युच्छिता युच्छितारौ युच्छितारः । युच्छितासि युच्छितास्थः युच्छितास्थ । युच्छितास्मि युच्छितास्वः युच्छितास्मः । **४. लृट्** – युच्छिष्यति युच्छिष्यतः युच्छिष्यन्ति । युच्छिष्यसि युच्छिष्यथः युच्छिष्यथ । युच्छिष्यामि युच्छिष्यावः युच्छिष्यामः । **५. लोट्** – युच्छतु, युच्छतात् युच्छताम् युच्छन्तु । युच्छ, युच्छतात् युच्छतम् युच्छत । युच्छानि युच्छाव युच्छाम । **६. लङ्** – अयुच्छत् अयुच्छताम् अयुच्छन् । अयुच्छः अयुच्छतम् अयुच्छत । अयुच्छम् अयुच्छाव अयुच्छाम । **७. विधिलिङ्** – युच्छेत् युच्छेताम् युच्छेयुः । युच्छेः युच्छेतम् युच्छेत । युच्छेयम् युच्छेव युच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – युच्छ्यात् युच्छ्यास्ताम् युच्छ्यासुः । युच्छ्याः युच्छ्यास्तम् युच्छ्यास्त । युच्छ्यासम् युच्छ्यास्व युच्छ्यास्म । **९. लुङ्** – अयुच्छीत् अयुच्छिष्टाम् अयुच्छिषुः । अयुच्छीः अयुच्छिष्टम् अयुच्छिष्ट । अयुच्छिषम् अयुच्छिष्व अयुच्छिष्म । **१०. लृङ्** – अयुच्छिष्यत् अयुच्छिष्यताम् अयुच्छिष्यन् । अयुच्छिष्यः अयुच्छिष्यतम् अयुच्छिष्यत । अयुच्छिष्यम् अयुच्छिष्याव अयुच्छिष्याम ।

णिचि – युच्छयति – ते, **सनि** – युयुच्छिषति, **यकि** – युच्छ्यते ।

१. 'युछ' इति उपदेशः । 'छे च' इति तुक् । अन्तरङ्गत्वात् 'छे च' इति तुकि लघूपधत्वाभावात् न गुणः ।

२१५. उछि – उञ्छे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'उञ्छः कणश आदानं कणिशाद्यर्जनं शिलम्' इति यादवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

'शशपोरुञ्छतीत्युञ्छे स्वरभेदाद् द्विरुच्यते' (श्लो.५५) इति देवः ।

१. लट् – उञ्छति उञ्छतः उञ्छन्ति । उञ्छसि उञ्छथः उञ्छथ । उञ्छामि उञ्छावः उञ्छामः । **२. लिट्** – (i) उञ्छाञ्चकार उञ्छाञ्चक्रतुः उञ्छाञ्चक्रुः । उञ्छाञ्चकर्थ उञ्छाञ्चक्रथुः उञ्छाञ्चक्र । उञ्छाञ्चकार/उञ्छाञ्चकर उञ्छाञ्चकृव उञ्छाञ्चकृम । (ii) उञ्छाम्बभूव उञ्छाम्बभूवतुः उञ्छाम्बभूवुः । उञ्छाम्बभूविथ उञ्छाम्बभूवथुः उञ्छाम्बभूव । उञ्छाम्बभूव उञ्छाम्बभूविव उञ्छाम्बभूविम । (iii) उञ्छामास उञ्छामासतुः उञ्छामासुः । उञ्छामासिथ उञ्छामासथुः उञ्छामास । उञ्छामास उञ्छामासिव उञ्छामासिम । **३. लुट्** – उञ्छिता उञ्छितारौ उञ्छितारः । उञ्छितासि उञ्छितास्थः उञ्छितास्थ । उञ्छितास्मि उञ्छितास्वः उञ्छितास्मः । **४. लृट्** – उञ्छिष्यति उञ्छिष्यतः उञ्छिष्यन्ति । उञ्छिष्यसि उञ्छिष्यथः उञ्छिष्यथ । उञ्छिष्यामि उञ्छिष्यावः उञ्छिष्यामः । **५. लोट्** – उञ्छतु, उञ्छतात् उञ्छताम् उञ्छन्तु । उञ्छ, उञ्छतात् उञ्छतम् उञ्छत । उञ्छानि उञ्छाव उञ्छाम । **६. लङ्** – औञ्छत् औञ्छताम् औञ्छन् । औञ्छः औञ्छतम् औञ्छत । औच्छम् औञ्छाव औञ्छाम । **७. विधिलिङ्** – उञ्छेत् उञ्छेताम् उञ्छेयुः । उञ्छेः उञ्छेतम् उञ्छेत । उञ्छेयम् उञ्छेव उञ्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – उञ्छ्यात् उञ्छ्यास्ताम् उञ्छ्यासुः । उञ्छ्याः उञ्छ्यास्तम् उञ्छ्यास्त । उञ्छ्यासम् उञ्छ्यास्व उञ्छ्यास्म । **९. लुङ्** – औञ्छीत् औञ्छिष्टाम् औञ्छिषुः । औञ्छीः औञ्छिष्टम् औञ्छिष्ट । औञ्छिषम् औञ्छिष्व औञ्छिष्म । **१०. लृङ्** – औञ्छिष्यत् औञ्छिष्यताम् औञ्छिष्यन् । औञ्छिष्यः औञ्छिष्यतम् औञ्छिष्यत । औञ्छिष्यम् औञ्छिष्याव औञ्छिष्याम । णिचि – उञ्छयति – ते, सनि – उञ्चिच्छिषति, यकि – उञ्छ्यते ।

२१६. उच्छी – विवासे । सकर्म, सेट्, परस्मै । प्रायेण अयं 'वि'पूर्वः । ''उछि इति क्षीरतरङ्गिण्याम् । मन्ये सम्पादकस्तत्र भ्रान्तः'' इति मा.धा.वृत्तिटिप्पणी । विवासः = समाप्तिः । प्रायेण अयं विपूर्वकः प्रयुज्यते इति पुरुषकारः । 'शशपोः उच्छतीत्युञ्छे स्वरभेदाद् द्विरुच्यते । उच्छतीति विवासे स्यात् इदितोऽनिदितस्तयोः' (श्लो.५६) इति देवः ।

१. लट् – व्युच्छति[1] व्युच्छतः व्युच्छन्ति । व्युच्छसि व्युच्छथः व्युच्छथ । व्युच्छामि व्युच्छावः व्युच्छामः । **२. लिट्** – (i) व्युच्छाञ्चकार व्युच्छाञ्चक्रतुः व्युच्छाञ्चक्रुः । व्युच्छाञ्चकर्थ व्युच्छाञ्चक्रथुः व्युच्छाञ्चक्र । व्युच्छाञ्चकार/व्युच्छाञ्चकर व्युच्छाञ्चकृव व्युच्छाञ्चकृम । (ii) व्युच्छाम्बभूव व्युच्छाम्बभूवतुः व्युच्छाम्बभूवुः । व्युच्छाम्बभूविथ व्युच्छाम्बभूवथुः व्युच्छाम्बभूव । व्युच्छाम्बभूव व्युच्छाम्बभूविव व्युच्छाम्बभूविम । (iii) व्युच्छामास व्युच्छामासतुः व्युच्छामासुः । व्युच्छामासिथ व्युच्छामासथुः व्युच्छामास । व्युच्छामास व्युच्छामासिव व्युच्छामासिम । **३. लुट्** – व्युच्छिता व्युच्छितारौ व्युच्छितारः । व्युच्छितासि व्युच्छितास्थः व्युच्छितास्थ । व्युच्छितास्मि व्युच्छितास्वः व्युच्छितास्मः । **४. लृट्** – व्युच्छिष्यति व्युच्छिष्यतः व्युच्छिष्यन्ति । व्युच्छिष्यसि व्युच्छिष्यथः व्युच्छिष्यथ । व्युच्छिष्यामि व्युच्छिष्यावः व्युच्छिष्यामः । **५. लोट्** – व्युच्छतु, व्युच्छतात् व्युच्छताम् व्युच्छन्तु । व्युच्छ, व्युच्छतात् व्युच्छतम् व्युच्छत । व्युच्छानि व्युच्छाव व्युच्छाम । **६. लङ्** – व्यौच्छत् व्यौच्छताम् व्यौच्छन् । व्यौच्छः व्यौच्छतम् व्यौच्छत । व्यौच्छम् व्यौच्छाव व्यौच्छाम । **७. विधिलिङ्** – व्युच्छेत् व्युच्छेताम् व्युच्छेयुः । व्युच्छेः व्युच्छेतम् व्युच्छेत । व्युच्छेयम् व्युच्छेव व्युच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – व्युच्छ्यात् व्युच्छ्यास्ताम् व्युच्छ्यासुः । व्युच्छ्याः व्युच्छ्यास्तम् व्युच्छ्यास्त । व्युच्छ्यासम् व्युच्छ्यास्व व्युच्छ्यास्म । **९. लुङ्** – व्यौच्छीत् व्यौच्छिष्टाम् व्यौच्छिषुः । व्यौच्छीः व्यौच्छिष्टम् व्यौच्छिष्ट । व्यौच्छिषम् व्यौच्छिष्व व्यौच्छिष्म । **१०. लृङ्** – व्यौच्छिष्यत् व्यौच्छिष्यताम् व्यौच्छिष्यन् । व्यौच्छिष्यः व्यौच्छिष्यतम् व्यौच्छिष्यत । व्यौच्छिष्यम् व्यौच्छिष्याव व्यौच्छिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – व्युच्छयति – ते, **सनि** – व्युचिच्छिषति, **यकि** – व्युच्छ्यते ।

१. प्रायेण अयं 'वि'पूर्वः इत्यतः विपूर्वकरूपाणि एव अत्र दर्शितानि ।

२१७. ध्रज – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'धर्जेद्धृञ्जेद्ध्रजेद्ध्रञ्जेद् ध्वजेद्ध्वञ्जेद्गतौ शपि' (श्लो.६०) इति देवः ।

१. लट् – ध्रजति ध्रजतः ध्रजन्ति । ध्रजसि ध्रजथः ध्रजथ । ध्रजामि ध्रजावः ध्रजामः । **२. लिट्** – दध्राज दध्रजतुः दध्रजुः । दध्रजिथ दध्रजथुः दध्रज । दध्राज, दध्रज दध्रजिव दध्रजिम । **३. लुट्** – ध्रजिता ध्रजितारौ ध्रजितारः । ध्रजितासि ध्रजितास्थः ध्रजितास्थ । ध्रजितास्मि ध्रजितास्वः ध्रजितास्मः । **४. लृट्** – ध्रजिष्यति ध्रजिष्यतः ध्रजिष्यन्ति । ध्रजिष्यसि ध्रजिष्यथः ध्रजिष्यथ । ध्रजिष्यामि ध्रजिष्यावः ध्रजिष्यामः ।

५. लोट् – ध्रजतु, ध्रजतात् ध्रजताम् ध्रजन्तु । ध्रज, ध्रजतात् ध्रजतम् ध्रजत । ध्रजानि ध्रजाव ध्रजाम ।

६. लङ् – अध्रजत् अध्रजताम् अध्रजन् । अध्रजः अध्रजतम् अध्रजत । अध्रजम् अध्रजाव अध्रजाम ।

७. विधिलिङ् – ध्रजेत् ध्रजेताम् ध्रजेयुः । ध्रजेः ध्रजेतम् ध्रजेत । ध्रजेयम् ध्रजेव ध्रजेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्रज्यात् ध्रज्यास्ताम् ध्रज्यासुः । ध्रज्याः ध्रज्यास्तम् ध्रज्यास्त । ध्रज्यासम् ध्रज्यास्व ध्रज्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अध्रजीत्[1] अध्रजिष्टाम् अध्रजिषुः । अध्रजीः अध्रजिष्टम् अध्रजिष्ट । अध्रजिषम् अध्रजिष्व अध्रजिष्म । (ii) अध्राजीत् अध्राजिष्टाम् अध्राजिषुः । अध्राजीः अध्राजिष्टम् अध्राजिष्ट । अध्राजिषम् अध्राजिष्व अध्रजिष्म । **१०. लृङ्** – अध्रजिष्यत् अध्रजिष्यताम् अध्रजिष्यन् । अध्रजिष्यः अध्रजिष्यतम् अध्रजिष्यत । अध्रजिष्यम् अध्रजिष्याव अध्रजिष्याम ।

णिचि – ध्राजयति – ते, **सनि** – दिध्रजिषति, **यकि** – ध्रज्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

२१८. ध्रजि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'धर्जेद्धृञ्जेद्ध्रजेद्ध्रञ्जेद् ध्वजेद्ध्वञ्जेद्गतौ शपि' (श्लो.६०) इति देवः ।

१. लट् – ध्रञ्जति ध्रञ्जतः ध्रञ्जन्ति । ध्रञ्जसि ध्रञ्जथः ध्रञ्जथ । ध्रञ्जामि ध्रञ्जावः ध्रञ्जामः । **२. लिट्** – दध्रञ्ज दध्रञ्जतुः दध्रञ्जुः । दध्रञ्जिथ दध्रञ्जथुः दध्रञ्ज । दध्रञ्ज दध्रञ्जिव दध्रञ्जिम । **३. लुट्** – ध्रञ्जिता ध्रञ्जितारौ ध्रञ्जितारः । ध्रञ्जितासि ध्रञ्जितास्थः ध्रञ्जितास्थ । ध्रञ्जितास्मि ध्रञ्जितास्वः ध्रञ्जितास्मः । **४. लृट्** – ध्रञ्जिष्यति ध्रञ्जिष्यतः ध्रञ्जिष्यन्ति । ध्रञ्जिष्यसि ध्रञ्जिष्यथः ध्रञ्जिष्यथ । ध्रञ्जिष्यामि ध्रञ्जिष्यावः ध्रञ्जिष्यामः । **५. लोट्** – ध्रञ्जतु, ध्रञ्जतात् ध्रञ्जताम् ध्रञ्जन्तु । ध्रञ्ज, ध्रञ्जतात् ध्रञ्जतम् ध्रञ्जत । ध्रञ्जानि ध्रञ्जाव ध्रञ्जाम । **६. लङ्** – अध्रञ्जत् अध्रञ्जताम् अध्रञ्जन् । अध्रञ्जः अध्रञ्जतम् अध्रञ्जत । अध्रञ्जम् अध्रञ्जाव अध्रञ्जाम । **७. विधिलिङ्** – ध्रञ्जेत् ध्रञ्जेताम् ध्रञ्जेयुः । ध्रञ्जेः ध्रञ्जेतम् ध्रञ्जेत । ध्रञ्जेयम् ध्रञ्जेव ध्रञ्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्रञ्ज्यात् ध्रञ्ज्यास्ताम् ध्रञ्ज्यासुः । ध्रञ्ज्याः ध्रञ्ज्यास्तम् ध्रञ्ज्यास्त । ध्रञ्ज्यासम् ध्रञ्ज्यास्व ध्रञ्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अध्रञ्जीत् अध्रञ्जिष्टाम् अध्रञ्जिषुः । अध्रञ्जीः अध्रञ्जिष्टम् अध्रञ्जिष्ट । अध्रञ्जिषम् अध्रञ्जिष्व अध्रञ्जिष्म । **१०. लृङ्** – अध्रञ्जिष्यत् अध्रञ्जिष्यताम् अध्रञ्जिष्यन् । अध्रञ्जिष्यः अध्रञ्जिष्यतम् अध्रञ्जिष्यत । अध्रञ्जिष्यम् अध्रञ्जिष्याव अध्रञ्जिष्याम ।

णिचि – ध्रञ्जयति – ते, **सनि** – दिध्रञ्जिषति, **यकि** – ध्रञ्ज्यते

२१९. धृज – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'धर्जेद्धृञ्जेद्ध्रजेद्ध्रञ्जेद् ध्वजेद्ध्वञ्जेद्गतौ शपि' (श्लो.६०) इति देवः ।

१. लट् – धर्जति धर्जतः धर्जन्ति । धर्जसि धर्जथः धर्जथ । धर्जामि धर्जावः धर्जामः । **२. लिट्** – दधर्ज दधृजतुः दधृजुः । दधर्जिथ दधृजथुः दधृज । दधर्ज दधृजिव दधृजिम । **३. लुट्** – धर्जिता धर्जितारौ धर्जितारः । धर्जितासि धर्जितास्थः धर्जितास्थ । धर्जितास्मि धर्जितास्वः धर्जितास्मः । **४. लृट्** – धर्जिष्यति धर्जिष्यतः धर्जिष्यन्ति । धर्जिष्यसि धर्जिष्यथः धर्जिष्यथ । धर्जिष्यामि धर्जिष्यावः धर्जिष्यामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५. लोट् – धर्जतु, धर्जतात् धर्जताम् धर्जन्तु । धर्ज, धर्जतात् धर्जतम् धर्जत । धर्जानि धर्जाव धर्जाम । **६. लङ्** – अधर्जत् अधर्जताम् अधर्जन् । अधर्जः अधर्जतम् अधर्जत । अधर्जम् अधर्जाव अधर्जाम । **७. विधिलिङ्** – धर्जेत् धर्जेताम् धर्जेयुः । धर्जेः धर्जेतम् धर्जेत । धर्जेयम् धर्जेव धर्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – धृज्यात् धृज्यास्ताम् धृज्यासुः । धृज्याः धृज्यास्तम् धृज्यास्त । धृज्यासम् धृज्यास्व धृज्यास्म । **९. लुङ्** – अधर्जीत् अधर्जिष्टाम् अधर्जिषुः । अधर्जीः अधर्जिष्टम् अधर्जिष्ट । अधर्जिषम् अधर्जिष्व अधर्जिष्म । **१०. लृङ्** – अधर्जिष्यत् अधर्जिष्यताम् अधर्जिष्यन् । अधर्जिष्यः अधर्जिष्यतम् अधर्जिष्यत । अधर्जिष्यम् अधर्जिष्याव अधर्जिष्याम ।

णिचि – धर्जयति – ते, **सनि** – दिधर्जिषति, **यकि** – धृज्यते ।

२२०. धृजि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'धर्जेद् धृञ्जेद् ध्रजेद् ध्रञ्जेद् ध्वजेद् ध्वञ्जेद्गतौ शपि' (श्लो.६०) इति देवः ।

१. लट् – धृञ्जति धृञ्जतः धृञ्जन्ति । धृञ्जसि धृञ्जथः धृञ्जथ । धृञ्जामि धृञ्जावः धृञ्जामः । **२. लिट्** – दधृञ्ज दधृञ्जतुः दधृञ्जुः । दधृञ्जिथ दधृञ्जथुः दधृञ्ज । दधृञ्ज दधृञ्जिव दधृञ्जिम । **३. लुट्** – धृञ्जिता धृञ्जितारौ धृञ्जितारः । धृञ्जितासि धृञ्जितास्थः धृञ्जितास्थ । धृञ्जितास्मि धृञ्जितास्वः धृञ्जितास्मः । **४. लृट्** – धृञ्जिष्यति धृञ्जिष्यतः धृञ्जिष्यन्ति । धृञ्जिष्यसि धृञ्जिष्यथः धृञ्जिष्यथ । धृञ्जिष्यामि धृञ्जिष्यावः धृञ्जिष्यामः । **५. लोट्** – धृञ्जतु, धृञ्जतात् धृञ्जताम् धृञ्जन्तु । धृञ्ज, धृञ्जतात् धृञ्जतम् धृञ्जत । धृञ्जानि धृञ्जाव धृञ्जाम । **६. लङ्** – अधृञ्जत् अधृञ्जताम् अधृञ्जन् । अधृञ्जः अधृञ्जतम् अधृञ्जत । अधृञ्जम् अधृञ्जाव अधृञ्जाम । **७. विधिलिङ्** – धृञ्जेत् धृञ्जेताम् धृञ्जेयुः । धृञ्जेः धृञ्जेतम् धृञ्जेत । धृञ्जेयम् धृञ्जेव धृञ्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – धृञ्ज्यात् धृञ्ज्यास्ताम् धृञ्ज्यासुः । धृञ्ज्याः धृञ्ज्यास्तम् धृञ्ज्यास्त । धृञ्ज्यासम् धृञ्ज्यास्व धृञ्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अधृञ्जीत् अधृञ्जिष्टाम् अधृञ्जिषुः । अधृञ्जीः अधृञ्जिष्टम् अधृञ्जिष्ट । अधृञ्जिषम् अधृञ्जिष्व अधृञ्जिष्म । **१०. लृङ्** – अधृञ्जिष्यत् अधृञ्जिष्यताम् अधृञ्जिष्यन् । अधृञ्जिष्यः अधृञ्जिष्यतम् अधृञ्जिष्यत । अधृञ्जिष्यम् अधृञ्जिष्याव अधृञ्जिष्याम ।

णिचि – धृञ्जयति – ते, **सनि** – दिधृञ्जिषति, **यकि** – धृञ्ज्यते

२२१. ध्वज – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'धर्जेद्धृञ्जेद्ध्रजेद्ध्रञ्जेद् ध्वजेद्ध्वञ्जेद्गतौ शपि' (श्लो.६०) इति देवः ।

१. लट् – ध्वजति ध्वजतः ध्वजन्ति । ध्वजसि ध्वजथः ध्वजथ । ध्वजामि ध्वजावः ध्वजामः । **२. लिट्** – दध्वाज दध्वजतुः दध्वजुः । दध्वजिथ दध्वजथुः दध्वज । दध्वाज, दध्वज दध्वजिव दध्वजिम । **३. लुट्** – ध्वजिता ध्वजितारौ ध्वजितारः । ध्वजितासि ध्वजितास्थः ध्वजितास्थ । ध्वजितास्मि ध्वजितास्वः ध्वजितास्मः । **४. लृट्** – ध्वजिष्यति ध्वजिष्यतः ध्वजिष्यन्ति । ध्वजिष्यसि ध्वजिष्यथः ध्वजिष्यथ । ध्वजिष्यामि ध्वजिष्यावः ध्वजिष्यामः । **५. लोट्** – ध्वजतु, ध्वजतात् ध्वजताम् ध्वजन्तु । ध्वज, ध्वजतात् ध्वजतम् ध्वजत । ध्वजानि ध्वजाव ध्वजाम । **६. लङ्** – अध्वजत् अध्वजताम् अध्वजन् । अध्वजः अध्वजतम् अध्वजत । अध्वजम् अध्वजाव अध्वजाम । **७. विधिलिङ्** – ध्वजेत् ध्वजेताम् ध्वजेयुः । ध्वजेः ध्वजेतम् ध्वजेत । ध्वजेयम् ध्वजेव ध्वजेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्वज्यात् ध्वज्यास्ताम् ध्वज्यासुः । ध्वज्याः ध्वज्यास्तम् ध्वज्यास्त । ध्वज्यासम् ध्वज्यास्व ध्वज्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अध्वजीत्[1] अध्वजिष्टाम् अध्वजिषुः । अध्वजीः अध्वजिष्टम् अध्वजिष्ट । अध्वजिषम् अध्वजिष्व अध्वजिष्म । (ii) अध्वाजीत् अध्वाजिष्टाम् अध्वाजिषुः । अध्वाजीः अध्वाजिष्टम् अध्वाजिष्ट । अध्वाजिषम् अध्वाजिष्व अध्वाजिष्म । **१०. लृङ्** – अध्वजिष्यत् अध्वजिष्यताम् अध्वजिष्यन् । अध्वजिष्यः अध्वजिष्यतम् अध्वजिष्यत । अध्वजिष्यम् अध्वजिष्याव अध्वजिष्याम ।

णिचि – ध्वाजयति – ते, **सनि** – दिध्वजिषति, **यकि** – ध्वज्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

२२२. ध्वजि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'धर्जेद्धृञ्जेद्ध्रजेद्ध्रञ्जेद् ध्वजेद्ध्वञ्जेद्गतौ शपि' (श्लो.६०) इति देवः ।

१. लट् – ध्वञ्जति ध्वञ्जतः ध्वञ्जन्ति । ध्वञ्जसि ध्वञ्जथः ध्वञ्जथ । ध्वञ्जामि ध्वञ्जावः ध्वञ्जामः ।
२. लिट् – दध्वञ्ज दध्वञ्जतुः दध्वञ्जुः । दध्वञ्जिथ दध्वञ्जथुः दध्वञ्ज । दध्वञ्ज दध्वञ्जिव दध्वञ्जिम ।
३. लुट् – ध्वञ्जिता ध्वञ्जितारौ ध्वञ्जितारः । ध्वञ्जितासि ध्वञ्जितास्थः ध्वञ्जितास्थ । ध्वञ्जितास्मि ध्वञ्जितास्वः ध्वञ्जितास्मः । **४. लृट्** – ध्वञ्जिष्यति ध्वञ्जिष्यतः ध्वञ्जिष्यन्ति । ध्वञ्जिष्यसि ध्वञ्जिष्यथः ध्वञ्जिष्यथ । ध्वञ्जिष्यामि ध्वञ्जिष्यावः ध्वञ्जिष्यामः । **५. लोट्** – ध्वञ्जतु, ध्वञ्जतात् ध्वञ्जताम् ध्वञ्जन्तु । ध्वञ्ज, ध्वञ्जतात् ध्वञ्जतम् ध्वञ्जत । ध्वञ्जानि ध्वञ्जाव ध्वञ्जाम । **६. लङ्** – अध्वञ्जत् अध्वञ्जताम् अध्वञ्जन् । अध्वञ्जः अध्वञ्जतम् अध्वञ्जत । अध्वञ्जम् अध्वञ्जाव अध्वञ्जाम । **७. विधिलिङ्** – ध्वञ्जेत् ध्वञ्जेताम् ध्वञ्जेयुः । ध्वञ्जेः ध्वञ्जेतम् ध्वञ्जेत । ध्वञ्जेयम् ध्वञ्जेव ध्वञ्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्वञ्ज्यात् ध्वञ्ज्यास्ताम् ध्वञ्ज्यासुः । ध्वञ्ज्याः ध्वञ्ज्यास्तम् ध्वञ्ज्यास्त । ध्वञ्ज्यासम् ध्वञ्ज्यास्व ध्वञ्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अध्वञ्जीत् अध्वञ्जिष्टाम् अध्वञ्जिषुः । अध्वञ्जीः अध्वञ्जिष्टम् अध्वञ्जिष्ट । अध्वञ्जिषम् अध्वञ्जिष्व अध्वञ्जिष्म । **१०. लृङ्** – अध्वञ्जिष्यत् अध्वञ्जिष्यताम् अध्वञ्जिष्यन् । अध्वञ्जिष्यः अध्वञ्जिष्यतम् अध्वञ्जिष्यत । अध्वञ्जिष्यम् अध्वञ्जिष्याव अध्वञ्जिष्याम ।
णिचि – ध्वञ्जयति – ते, **सनि** – दिध्वञ्जिषति, **यकि** – ध्वञ्ज्यते

२२३. कूज – अव्यक्ते शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'धर्जेद्धृञ्जेद्ध्रजेद्ध्रञ्जेद् ध्वजेद्ध्वञ्जेद्गतौ शपि' (श्लो.६०) इति देवः ।

१. लट् – कूजति कूजतः कूजन्ति । कूजसि कूजथः कूजथ । कूजामि कूजावः कूजामः । **२. लिट्** – चुकूज चुकूजतुः चुकूजुः । चुकूजिथ चुकूजथुः चुकूज । चुकूज चुकूजिव चुकूजिम । **३. लुट्** – कूजिता कूजितारौ कूजितारः । कूजितासि कूजितास्थः कूजितास्थ । कूजितास्मि कूजितास्वः कूजितास्मः । **४. लृट्** – कूजिष्यति कूजिष्यतः कूजिष्यन्ति । कूजिष्यसि कूजिष्यथः कूजिष्यथ । कूजिष्यामि कूजिष्यावः कूजिष्यामः । **५. लोट्** – कूजतु, कूजतात् कूजताम् कूजन्तु । कूज, कूजतात् कूजतम् कूजत । कूजानि कूजाव कूजाम । **६. लङ्** – अकूजत् अकूजताम् अकूजन् । अकूजः अकूजतम् अकूजत । अकूजम् अकूजाव अकूजाम । **७. विधिलिङ्** – कूजेत् कूजेताम् कूजेयुः । कूजेः कूजेतम् कूजेत । कूजेयम् कूजेव कूजेम । **८. आशीर्लिङ्** – कूज्यात् कूज्यास्ताम् कूज्यासुः । कूज्याः कूज्यास्तम् कूज्यास्त । कूज्यासम् कूज्यास्व कूज्यास्म । **९. लुङ्** – अकूजीत् अकूजिष्टाम् अकूजिषुः । अकूजीः अकूजिष्टम् अकूजिष्ट । अकूजिषम् अकूजिष्व अकूजिष्म । **१०. लृङ्** – अकूजिष्यत् अकूजिष्यताम् अकूजिष्यन् । अकूजिष्यः अकूजिष्यतम् अकूजिष्यत । अकूजिष्यम् अकूजिष्याव अकूजिष्याम ।
णिचि – कूजयति – ते, **सनि** – चुकूजिषति, **यकि** – कूज्यते

२२४. अर्ज – अर्जने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – अर्जति अर्जतः अर्जन्ति । अर्जसि अर्जथः अर्जथ । अर्जामि अर्जावः अर्जामः । **२. लिट्** – आनर्ज आनर्जतुः आनर्जुः । आनर्जिथ आनर्जथुः आनर्ज । आनर्ज आनर्जिव आनर्जिम । **३. लुट्** – अर्जिता अर्जितारौ अर्जितारः । अर्जितासि अर्जितास्थः अर्जितास्थ । अर्जितास्मि अर्जितास्वः अर्जितास्मः । **४. लृट्** – अर्जिष्यति अर्जिष्यतः अर्जिष्यन्ति । अर्जिष्यसि अर्जिष्यथः अर्जिष्यथ । अर्जिष्यामि अर्जिष्यावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अर्जिष्यामः । **५. लोट्** – अर्जतु, अर्जतात् अर्जताम् अर्जन्तु । अर्ज, अर्जतात् अर्जतम् अर्जत । अर्जानि अर्जाव अर्जाम । **६. लङ्** – आर्जत् आर्जताम् आर्जन् । आर्जः आर्जतम् आर्जत । आर्जम् आर्जाव आर्जाम । **७. विधिलिङ्** – अर्जेत् अर्जेताम् अर्जेयुः । अर्जेः अर्जेतम् अर्जेत । अर्जेयम् अर्जेव अर्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – अर्ज्यात् अर्ज्यास्ताम् अर्ज्यासुः । अर्ज्याः अर्ज्यास्तम् अर्ज्यास्त । अर्ज्यासम् अर्ज्यास्व अर्ज्यास्म । **९. लुङ्** – आर्जीत् आर्जिष्टाम् आर्जिषुः । आर्जीः आर्जिष्टम् आर्जिष्ट । आर्जिषम् आर्जिष्व आर्जिष्म । **१०. लृङ्** – आर्जिष्यत् आर्जिष्यताम् आर्जिष्यन् । आर्जिष्यः आर्जिष्यतम् आर्जिष्यत । आर्जिष्यम् आर्जिष्याव आर्जिष्याम ।

णिचि – अर्जयति – ते, **सनि** – अर्जिजिषति, **यकि** – अर्ज्यते ।

२२५. षर्ज – अर्जने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'सर्ज' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – सर्जति सर्जतः सर्जन्ति । सर्जसि सर्जथः सर्जथ । सर्जामि सर्जावः सर्जामः । **२. लिट्** – ससर्ज ससर्जतुः ससर्जुः । ससर्जिथ ससर्जथुः ससर्ज । ससर्ज ससर्जिव ससर्जिम । **३. लुट्** – सर्जिता सर्जितारौ सर्जितारः । सर्जितासि सर्जितास्थः सर्जितास्थ । सर्जितास्मि सर्जितास्वः सर्जितास्मः । **४. लृट्** – सर्जिष्यति सर्जिष्यतः सर्जिष्यन्ति । सर्जिष्यसि सर्जिष्यथः सर्जिष्यथ । सर्जिष्यामि सर्जिष्यावः सर्जिष्यामः । **५. लोट्** – सर्जतु, सर्जतात् सर्जताम् सर्जन्तु । सर्ज, सर्जतात् सर्जतम् सर्जत । सर्जानि सर्जाव सर्जाम । **६. लङ्** – असर्जत् असर्जताम् असर्जन् । असर्जः असर्जतम् असर्जत । असर्जम् असर्जाव असर्जाम । **७. विधिलिङ्** – सर्जेत् सर्जेताम् सर्जेयुः । सर्जेः सर्जेतम् सर्जेत । सर्जेयम् सर्जेव सर्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – सर्ज्यात् सर्ज्यास्ताम् सर्ज्यासुः । सर्ज्याः सर्ज्यास्तम् सर्ज्यास्त । सर्ज्यासम् सर्ज्यास्व सर्ज्यास्म । **९. लुङ्** – असर्जीत् असर्जिष्टाम् असर्जिषुः । असर्जीः असर्जिष्टम् असर्जिष्ट । असर्जिषम् असर्जिष्व असर्जिष्म । **१०. लृङ्** – असर्जिष्यत् असर्जिष्यताम् असर्जिष्यन् । असर्जिष्यः असर्जिष्यतम् असर्जिष्यत । असर्जिष्यम् असर्जिष्याव असर्जिष्याम ।

णिचि – सर्जयति – ते, **सनि** – सिसर्जिषति, **यकि** – सर्ज्यते ।

२२६. गर्ज – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'मेघशब्दे' इति कविकल्पद्रुमे । 'गर्जेद् गृञ्जेद् गजेद् गञ्जेच्छब्दने गाजयेण्णिचि' (श्लो.५९) इति देवः ।

१. लट् – गर्जति गर्जतः गर्जन्ति । गर्जसि गर्जथः गर्जथ । गर्जामि गर्जावः गर्जामः । **२. लिट्** – जगर्ज जगर्जतुः जगर्जुः । जगर्जिथ जगर्जथुः जगर्ज । जगर्ज जगर्जिव जगर्जिम । **३. लुट्** – गर्जिता गर्जितारौ गर्जितारः । गर्जितासि गर्जितास्थः गर्जितास्थ । गर्जितास्मि गर्जितास्वः गर्जितास्मः । **४. लृट्** – गर्जिष्यति गर्जिष्यतः गर्जिष्यन्ति । गर्जिष्यसि गर्जिष्यथः गर्जिष्यथ । गर्जिष्यामि गर्जिष्यावः गर्जिष्यामः । **५. लोट्** – गर्जतु, गर्जतात् गर्जताम् गर्जन्तु । गर्ज, गर्जतात् गर्जतम् गर्जत । गर्जानि गर्जाव गर्जाम । **६. लङ्** – अगर्जत् अगर्जताम् अगर्जन् । अगर्जः अगर्जतम् अगर्जत । अगर्जम् अगर्जाव अगर्जाम । **७. विधिलिङ्** – गर्जेत् गर्जेताम् गर्जेयुः । गर्जेः गर्जेतम् गर्जेत । गर्जेयम् गर्जेव गर्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – गर्ज्यात् गर्ज्यास्ताम् गर्ज्यासुः । गर्ज्याः गर्ज्यास्तम् गर्ज्यास्त । गर्ज्यासम् गर्ज्यास्व गर्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अगर्जीत् अगर्जिष्टांम् अगर्जिषुः । अगर्जीः अगर्जिष्टम् अगर्जिष्ट । अगर्जिषम् अगर्जिष्व अगर्जिष्म । **१०. लृङ्** – अगर्जिष्यत् अगर्जिष्यताम् अगर्जिष्यन् । अगर्जिष्यः अगर्जिष्यतम् अगर्जिष्यत । अगर्जिष्यम् अगर्जिष्याव अगर्जिष्याम ।

णिचि – गर्जयति – ते, **सनि** – जिगर्जिषति, **यकि** – गर्ज्यते ।

२२७. तर्ज – भर्त्सने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'सन्तर्जने तर्जयते भर्त्सनार्थे तु तर्जति' (श्लो.६६) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् - तर्जति तर्जतः तर्जन्ति । तर्जसि तर्जथः तर्जथ । तर्जामि तर्जावः तर्जामः । **२. लिट्** - ततर्ज ततर्जतुः ततर्जुः । ततर्जिथ ततर्जथुः ततर्ज । ततर्ज ततर्जिव ततर्जिम । **३. लुट्** - तर्जिता तर्जितारौ तर्जितारः । तर्जितासि तर्जितास्थः तर्जितास्थ । तर्जितास्मि तर्जितास्वः तर्जितास्मः । **४. लृट्** - तर्जिष्यति तर्जिष्यतः तर्जिष्यन्ति । तर्जिष्यसि तर्जिष्यथः तर्जिष्यथ । तर्जिष्यामि तर्जिष्यावः तर्जिष्यामः । **५. लोट्** - तर्जतु, तर्जतात् तर्जताम् तर्जन्तु । तर्ज, तर्जतात् तर्जतम् तर्जत । तर्जानि तर्जाव तर्जाम । **६. लङ्** - अतर्जत् अतर्जताम् अतर्जन् । अतर्जः अतर्जतम् अतर्जत । अतर्जम् अतर्जाव अतर्जाम । **७. विधिलिङ्** - तर्जेत् तर्जेताम् तर्जेयुः । तर्जेः तर्जेतम् तर्जेत । तर्जेयम् तर्जेव तर्जेम । **८. आशीर्लिङ्** - तर्ज्यात् तर्ज्यास्ताम् तर्ज्यासुः । तर्ज्याः तर्ज्यास्तम् तर्ज्यास्त । तर्ज्यासम् तर्ज्यास्व तर्ज्यास्म । **९. लुङ्** - अतर्जीत् अतर्जिष्टाम् अतर्जिषुः । अतर्जीः अतर्जिष्टम् अतर्जिष्ट । अतर्जिषम् अतर्जिष्व अतर्जिष्म । **१०. लृङ्** - अतर्जिष्यत् अतर्जिष्यताम् अतर्जिष्यन् । अतर्जिष्यः अतर्जिष्यतम् अतर्जिष्यत । अतर्जिष्यम् अतर्जिष्याव अतर्जिष्याम ।

णिचि - तर्जयति - ते, **सनि** - तितर्जिषति, **यकि** - तर्ज्यते ।

२२८. **कर्ज - व्यथने ।** सकर्म, सेट्, परस्मै । (व्यथनम् = भयदुःखं, चलनं च)

१. लट् - कर्जति कर्जतः कर्जन्ति । कर्जसि कर्जथः कर्जथ । कर्जामि कर्जावः कर्जामः । **२. लिट्** - चकर्ज चकर्जतुः चकर्जुः । चकर्जिथ चकर्जथुः चकर्ज । चकर्ज चकर्जिव चकर्जिम । **३. लुट्** - कर्जिता कर्जितारौ कर्जितारः । कर्जितासि कर्जितास्थः कर्जितास्थ । कर्जितास्मि कर्जितास्वः कर्जितास्मः । **४. लृट्** - कर्जिष्यति कर्जिष्यतः कर्जिष्यन्ति । कर्जिष्यसि कर्जिष्यथः कर्जिष्यथ । कर्जिष्यामि कर्जिष्यावः कर्जिष्यामः । **५. लोट्** -कर्जतु, कर्जतात् कर्जताम् कर्जन्तु । कर्ज, कर्जतात् कर्जतम् कर्जत । कर्जानि कर्जाव कर्जाम । **६. लङ्** - अकर्जत् अकर्जताम् अकर्जन् । अकर्जः अकर्जतम् अकर्जत । अकर्जम् अकर्जाव अकर्जाम । **७. विधिलिङ्** - कर्जेत् कर्जेताम् कर्जेयुः । कर्जेः कर्जेतम् कर्जेत । कर्जेयम् कर्जेव कर्जेम । **८. आशीर्लिङ्** - कर्ज्यात् कर्ज्यास्ताम् कर्ज्यासुः । कर्ज्याः कर्ज्यास्तम् कर्ज्यास्त । कर्ज्यासम् कर्ज्यास्व कर्ज्यास्म । **९. लुङ्** - अकर्जीत् अकर्जिष्टाम् अकर्जिषुः । अकर्जीः अकर्जिष्टम् अकर्जिष्ट । अकर्जिषम् अकर्जिष्व अकर्जिष्म । **१०. लृङ्** - अकर्जिष्यत् अकर्जिष्यताम् अकर्जिष्यन् । अकर्जिष्यः अकर्जिष्यतम् अकर्जिष्यत । अकर्जिष्यम् अकर्जिष्याव अकर्जिष्याम ।

णिचि - कर्जयति - ते, **सनि** - चिकर्जिषति, **यकि** - कर्ज्यते ।

२२९. **खर्ज - पूजने च ।** सकर्म, सेट्, परस्मै । चकारात् व्यथने । 'खर्ज मार्जने' इति क्षीरस्वामी मैत्रेयः च ।

१. लट् - खर्जति खर्जतः खर्जन्ति । खर्जसि खर्जथः खर्जथ । खर्जामि खर्जावः खर्जामः । **२. लिट्** - चखर्ज चखर्जतुः चखर्जुः । चखर्जिथ चखर्जथुः चखर्ज । चखर्ज चखर्जिव चखर्जिम । **३. लुट्** - खर्जिता खर्जितारौ खर्जितारः । खर्जितासि खर्जितास्थः खर्जितास्थ । खर्जितास्मि खर्जितास्वः खर्जितास्मः । **४. लृट्** - खर्जिष्यति खर्जिष्यतः खर्जिष्यन्ति । खर्जिष्यसि खर्जिष्यथः खर्जिष्यथ । खर्जिष्यामि खर्जिष्यावः खर्जिष्यामः । **५. लोट्** - खर्जतु, खर्जतात् खर्जताम् खर्जन्तु । खर्ज, खर्जतात् खर्जतम् खर्जत । खर्जानि खर्जाव खर्जाम । **६. लङ्** - अखर्जत् अखर्जताम् अखर्जन् । अखर्जः अखर्जतम् अखर्जत । अखर्जम् अखर्जाव अखर्जाम । **७. विधिलिङ्** - खर्जेत् खर्जेताम् खर्जेयुः । खर्जेः खर्जेतम् खर्जेत । खर्जेयम् खर्जेव खर्जेम । **८. आशीर्लिङ्** - खर्ज्यात् खर्ज्यास्ताम् खर्ज्यासुः । खर्ज्याः खर्ज्यास्तम् खर्ज्यास्त । खर्ज्यासम् खर्ज्यास्व खर्ज्यास्म । **९. लुङ्** - अखर्जीत् अखर्जिष्टाम् अखर्जिषुः । अखर्जीः अखर्जिष्टम् अखर्जिष्ट । अखर्जिषम् अखर्जिष्व अखर्जिष्म । **१०. लृङ्** - अखर्जिष्यत् अखर्जिष्यताम् अखर्जिष्यन् । अखर्जिष्यः अखर्जिष्यतम् अखर्जिष्यत । अखर्जिष्यम् अखर्जिष्याव अखर्जिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – खर्जयति – ते, **सनि** – चिखर्जिषति, **यकि** – खर्ज्यते ।

२३०. **अज – गतिक्षेपणयोः ।** सकर्म, सेट्, परस्मै । (क्षेपणम् = प्रेरणम्)

१. लट् – अजति अजतः अजन्ति । अजसि अजथः अजथ । अजामि अजावः अजामः । **२. लिट्** – विवाय[1] विव्यतुः विव्युः । विवयिथ-विवेथ-आजिथ[2] विव्यथुः विव्य । विवाय-विवय विव्यिव-आजिव आजिम-विव्यिम । **३. लुट्** – (i) अजिता अजितारौ अजितारः । अजितासि अजितास्थः अजितास्थ । अजितास्मि अजितास्वः अजितास्मः । (ii) वेता वेतारौ वेतारः । वेतासि वेतास्थः वेतास्थ । वेतास्मि वेतास्वः वेतास्मः । **४. लृट्** – (i) अजिष्यति अजिष्यतः अजिष्यन्ति । अजिष्यसि अजिष्यथः अजिष्यथ । अजिष्यामि अजिष्यावः अजिष्यामः । (ii) वेष्यति वेष्यतः वेष्यन्ति । वेष्यसि वेष्यथः वेष्यथ । वेष्यामि वेष्यावः वेष्यामः । **५. लोट्** – अजतु, अजतात् अजताम् अजन्तु । अज, अजतात् अजतम् अजत । अजानि अजाव अजाम । **६. लङ्** – आजत् आजताम् आजन् । आजः आजतम् आजत । आजम् आजाव आजाम । **७. विधिलिङ्** – अजेत् अजेताम् अजेयुः । अजेः अजेतम् अजेत । अजेयम् अजेव अजेम । **८. आशीर्लिङ्** – वीयात् वीयास्ताम् वीयासुः । वीयाः वीयास्तम् वीयास्त । वीयासम् वीयास्व वीयास्म । **९. लुङ्** – (i) आजीत् आजिष्टाम् आजिषुः । आजीः आजिष्टम् आजिष्ट । आजिषम् आजिष्व आजिष्म । (ii) अवैषीत् अवैष्टाम् अवैषुः । अवैषीः अवैष्टम् अवैष्ट । अवैषम् अवैष्व अवैष्म । **१०. लृङ्** – (i) आजिष्यत् आजिष्यताम् आजिष्यन् । आजिष्यः आजिष्यतम् आजिष्यत । आजिष्यम् आजिष्याव आजिष्याम । (ii) अवेष्यत् अवेष्यताम् अवेष्यन् । अवेष्यः अवेष्यतम् अवेष्यत । अवेष्यम् अवेष्याव अवेष्याम ।

णिचि – वाययति-ते, **सनि** – विवीषति/अजिजिषति, **यकि** – वीयते

१. 'अजेर्व्यघञपोः' – (अजेः वी इत्यादेशः स्यात् आर्धधातुकविषये घञम् अपं च वर्जयित्वा) इति व्यादेशे द्वित्वे ह्रस्वे वृद्धौ अयादेशे च 'विवाय' इति रूपम् ।

२. 'वलादावार्धधातुके वेष्यते' इति व्यादेशाभावपक्षे इदं रूपम् । वीभावे अनुदात्तत्वात् अनिट् । एवमेव इतरत्रापि ।

२३१. **तेज – पालने ।** सकर्म, सेट्, परस्मै । अस्य स्थाने क्षीरस्वामी 'कज मदे' इति पठति ।

१. लट् – तेजति तेजतः तेजन्ति । तेजसि तेजथः तेजथ । तेजामि तेजावः तेजामः । **२. लिट्** – तितेज तितेजतुः तितेजुः । तितेजिथ तितेजथुः तितेज । तितेज तितेजिव तितेजिम । **३. लुट्** – तेजिता तेजितारौ तेजितारः । तेजितासि तेजितास्थः तेजितास्थ । तेजितास्मि तेजितास्वः तेजितास्मः । **४. लृट्** – तेजिष्यति तेजिष्यतः तेजिष्यन्ति । तेजिष्यसि तेजिष्यथः तेजिष्यथ । तेजिष्यामि तेजिष्यावः तेजिष्यामः । **५. लोट्** – तेजतु, तेजतात् तेजताम् तेजन्तु । तेज, तेजतात् तेजतम् तेजत । तेजानि तेजाव तेजाम । **६. लङ्** – अतेजत् अतेजताम् अतेजन् । अतेजः अतेजतम् अतेजत । अतेजम् अतेजाव अतेजाम । **७. विधिलिङ्** – तेजेत् तेजेताम् तेजेयुः । तेजेः तेजेतम् तेजेत । तेजेयम् तेजेव तेजेम । **८. आशीर्लिङ्** – तेज्यात् तेज्यास्ताम् तेज्यासुः । तेज्याः तेज्यास्तम् तेज्यास्त । तेज्यासम् तेज्यास्व तेज्यास्म । **९. लुङ्** – अतेजीत् अतेजिष्टाम् अतेजिषुः । अतेजीः अतेजिष्टम् अतेजिष्ट । अतेजिषम् अतेजिष्व अतेजिष्म । **१०. लृङ्** – अतेजिष्यत् अतेजिष्यताम् अतेजिष्यन् । अतेजिष्यः अतेजिष्यतम् अतेजिष्यत । अतेजिष्यम् अतेजिष्याव अतेजिष्याम ।

णिचि – तेजयति – ते, **सनि** – तितेजिषति, **यकि** – तेज्यते

२३२. **खज – मन्थे ।** सकर्म, सेट्, परस्मै । (मन्थः = विलोडनम्)

१. लट् – खजति खजतः खजन्ति । खजसि खजथः खजथ । खजामि खजावः खजामः । **२. लिट्** – चखाज चखजतुः चखजुः । चखजिथ चखजथुः चखज । चखाज, चखज चखजिव चखजिम । **३. लुट्** – खजिता खजितारौ खजितारः । खजितासि खजितास्थः खजितास्थ । खजितास्मि खजितास्वः खजितास्मः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४. लृट् – खजिष्यति खजिष्यतः खजिष्यन्ति । खजिष्यसि खजिष्यथः खजिष्यथ । खजिष्यामि खजिष्यावः खजिष्यामः । **५. लोट्** – खजतु, खजतात् खजताम् खजन्तु । खज, खजतात् खजतम् खजत । खजानि खजाव खजाम । **६. लङ्** – अखजत् अखजताम् अखजन् । अखजः अखजतम् अखजत । अखजम् अखजाव अखजाम । **७. विधिलिङ्** – खजेत् खजेताम् खजेयुः । खजेः खजेतम् खजेत । खजेयम् खजेव खजेम ।

८. आशीर्लिङ् – खज्यात् खज्यास्ताम् खज्यासुः । खज्याः खज्यास्तम् खज्यास्त । खज्यासम् खज्यास्व खज्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अखजीत्[1] अखजिष्टाम् अखजिषुः । अखजीः अखजिष्टम् अखजिष्ट । अखजिषम् अखजिष्व अखजिष्म । (ii) अखाजीत् अखाजिष्टाम् अखाजिषुः । अखाजीः अखाजिष्टम् अखाजिष्ट । अखाजिषम् अखाजिष्व अखाजिष्म । **१०. लृङ्** – अखजिष्यत् अखजिष्यताम् अखजिष्यन् । अखजिष्यः अखजिष्यतम् अखजिष्यत । अखजिष्यम् अखजिष्याव अखजिष्याम ।

णिचि – खाजयति – ते, **सनि** – चिखजिषति, **यकि** – खज्यते

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

२३३. खजि – गतिवैकल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'गतिवैकल्ये' इति क्षीरस्वामि-माधवादिसम्मतः पाठः । केचन 'वैकल्ये' इत्येतावत् एव पठन्ति ।

१. लट् – खञ्जति खञ्जतः खञ्जन्ति । खञ्जसि खञ्जथः खञ्जथ । खञ्जामि खञ्जावः खञ्जामः । **२. लिट्** – चखञ्ज चखञ्जतुः चखञ्जुः । चखञ्जिथ चखञ्जथुः चखञ्ज । चखञ्ज चखञ्जिव चखञ्जिम । **३. लुट्** – खञ्जिता खञ्जितारौ खञ्जितारः । खञ्जितासि खञ्जितास्थः खञ्जितास्थ । खञ्जितास्मि खञ्जितास्वः खञ्जितास्मः । **४. लृट्** – खञ्जिष्यति खञ्जिष्यतः खञ्जिष्यन्ति । खञ्जिष्यसि खञ्जिष्यथः खञ्जिष्यथ । खञ्जिष्यामि खञ्जिष्यावः खञ्जिष्यामः । **५. लोट्** – खञ्जतु, खञ्जतात् खञ्जताम् खञ्जन्तु । खञ्ज, खञ्जतात् खञ्जतम् खञ्जत । खञ्जानि खञ्जाव खञ्जाम । **६. लङ्** – अखञ्जत् अखञ्जताम् अखञ्जन् । अखञ्जः अखञ्जतम् अखञ्जत । अखञ्जम् अखञ्जाव अखञ्जाम । **७. विधिलिङ्** – खञ्जेत् खञ्जेताम् खञ्जेयुः । खञ्जेः खञ्जेतम् खञ्जेत । खञ्जेयम् खञ्जेव खञ्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – खञ्ज्यात् खञ्ज्यास्ताम् खञ्ज्यासुः । खञ्ज्याः खञ्ज्यास्तम् खञ्ज्यास्त । खञ्ज्यासम् खञ्ज्यास्व खञ्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अखञ्जीत् अखञ्जिष्टाम् अखञ्जिषुः । अखञ्जीः अखञ्जिष्टम् अखञ्जिष्ट । अखञ्जिषम् अखञ्जिष्व अखञ्जिष्म । **१०. लृङ्** – अखञ्जिष्यत् अखञ्जिष्यताम् अखञ्जिष्यन् । अखञ्जिष्यः अखञ्जिष्यतम् अखञ्जिष्यत । अखञ्जिष्यम् अखञ्जिष्याव अखञ्जिष्याम ।

णिचि – खञ्जयति – ते, **सनि** – चिखञ्जिषति, **यकि** – खञ्ज्यते ।

२३४. एजृ – कम्पने । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'दीप्तौ शप्येजते तत्र, भवेदेजति कम्पने' (श्लो.५८) इति देवः ।

१. लट् – एजति एजतः एजन्ति । एजसि एजथः एजथ । एजामि एजावः एजामः । **२. लिट्** – (i) एजाञ्चकार एजाञ्चक्रतुः एजाञ्चक्रुः । एजाञ्चकर्थ एजाञ्चक्रथुः एजाञ्चक्र । एजाञ्चकार/एजाञ्चकर एजाञ्चकृव एजाञ्चकृम । (ii) एजाम्बभूव एजाम्बभूवतुः एजाम्बभूवुः । एजाम्बभूविथ एजाम्बभूवथुः एजाम्बभूव । एजाम्बभूव एजाम्बभूविव एजाम्बभूविम । (iii) एजामास एजामासतुः एजामासुः । एजामासिथ एजामासथुः एजामास । एजामास एजामासिव एजामासिम । **३. लुट्** – एजिता एजितारौ एजितारः । एजितासि एजितास्थः एजितास्थ । एजितास्मि एजितास्वः एजितास्मः । **४. लृट्** – एजिष्यति एजिष्यतः एजिष्यन्ति । एजिष्यसि एजिष्यथः एजिष्यथ । एजिष्यामि एजिष्यावः एजिष्यामः । **५. लोट्** – एजतु, एजतात् एजताम् एजन्तु । एज, एजतात् एजतम् एजत । एजानि एजाव एजाम । **६. लङ्** – ऐजत् ऐजताम् ऐजन् । ऐजः ऐजतम् ऐजत । ऐजम् ऐजाव ऐजाम । **७. विधिलिङ्** – एजेत् एजेताम् एजेयुः । एजेः एजेतम् एजेत । एजेयम् एजेव एजेम । **८. आशीर्लिङ्** – एज्यात् एज्यास्ताम् एज्यासुः । एज्याः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

एज्यास्तम् एज्यास्त । एज्यासम् एज्यास्व एज्यास्म । **९. लुङ्** – ऐजीत् ऐजिष्टाम् ऐजिषुः । ऐजीः ऐजिष्टम् ऐजिष्ट । ऐजिषम् ऐजिष्व ऐजिष्म । **१०. लृङ्** – ऐजिष्यत् ऐजिष्यताम् ऐजिष्यन् । ऐजिष्यः ऐजिष्यतम् ऐजिष्यत । ऐजिष्यम् ऐजिष्याव ऐजिष्याम ।

णिचि – एजयति[1], **सनि** – एजिजिषति, **यकि** – एज्यते ।

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदत्वम् ।

२३५. (टु) (ओ) स्फूर्जा – वज्रनिर्घोषे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'वज्रनिष्पेषे । वज्रनिष्पेषोऽशनिनिर्घोषः' इति स्वामी ।

१. लट् – स्फूर्जति स्फूर्जतः स्फूर्जन्ति । स्फूर्जसि स्फूर्जथः स्फूर्जथ । स्फूर्जामि स्फूर्जावः स्फूर्जामः ।

२. लिट् – पुस्फूर्ज पुस्फूर्जतुः पुस्फूर्जुः । पुस्फूर्जिथ पुस्फूर्जथुः पुस्फूर्ज । पुस्फूर्ज पुस्फूर्जिव पुस्फूर्जिम ।

३. लुट् स्फूर्जिता स्फूर्जितारौ स्फूर्जितारः । स्फूर्जितासि स्फूर्जितास्थः स्फूर्जितास्थ । स्फूर्जितास्मि स्फूर्जितास्वः स्फूर्जितास्मः । **४. लृट्** – स्फूर्जिष्यति स्फूर्जिष्यतः स्फूर्जिष्यन्ति । स्फूर्जिष्यसि स्फूर्जिष्यथः स्फूर्जिष्यथ । स्फूर्जिष्यामि स्फूर्जिष्यावः स्फूर्जिष्यामः । **५. लोट्** – स्फूर्जतु, स्फूर्जतात् स्फूर्जताम् स्फूर्जन्तु । स्फूर्ज, स्फूर्जतात् स्फूर्जतम् स्फूर्जत । स्फूर्जानि स्फूर्जाव स्फूर्जाम । **६. लङ्** – अस्फूर्जत् अस्फूर्जताम् अस्फूर्जन् । अस्फूर्जः अस्फूर्जतम् अस्फूर्जत । अस्फूर्जम् अस्फूर्जाव अस्फूर्जाम । **७. विधिलिङ्** – स्फूर्जेत् स्फूर्जेताम् स्फूर्जेयुः । स्फूर्जेः स्फूर्जेतम् स्फूर्जेत । स्फूर्जेयम् स्फूर्जेव स्फूर्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्फूर्ज्यात् स्फूर्ज्यास्ताम् स्फूर्ज्यासुः । स्फूर्ज्याः स्फूर्ज्यास्तम् स्फूर्ज्यास्त । स्फूर्ज्यासम् स्फूर्ज्यास्व स्फूर्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अस्फूर्जीत् अस्फूर्जिष्टाम् अस्फूर्जिषुः । अस्फूर्जीः अस्फूर्जिष्टम् अस्फूर्जिष्ट । अस्फूर्जिषम् अस्फूर्जिष्व अस्फूर्जिष्म । **१०. लृङ्** – अस्फूर्जिष्यत् अस्फूर्जिष्यताम् अस्फूर्जिष्यन् । अस्फूर्जिष्यः अस्फूर्जिष्यतम् अस्फूर्जिष्यत । अस्फूर्जिष्यम् अस्फूर्जिष्याव अस्फूर्जिष्याम ।

णिचि – स्फूर्जयति – ते, **सनि** – पुस्फूर्जिषति, **यकि** – स्फूर्ज्यते ।

१. अस्य दीर्घोपदेशेन 'उपधायां च' (८.२.७८) इति दीर्घस्य अनित्यत्वं ज्ञायते । तेन पक्षे '**स्फुर्जति**' इति दीर्घरहितप्रयोगः अपि भवतीति केचित्' इति मैत्रेयरक्षितः । (धातुप्रदीपे)

२३६. क्षि – क्षये । अकर्म, (अन्तर्भावितण्यर्थस्तु नाशनार्थकः सकर्मकः) अनिट्, परस्मै । 'क्षये क्षयति, हिंसायां क्षिणातीति षितो भवेत् । निवासगत्योः क्षियति, क्षिणोत्यावगुणे क्षिणोः' (श्लो.१२.१३) इति देवः । ''औ – उविकरणे अगुणे गुणाभावे च सति 'क्षणु हिंसायां क्षिणु च' इति मैत्रेयरक्षिताद्युक्तस्य धातोः क्षिणोतीति भवति'' इति पुरुषकारे लीलाशुकमुनिः । अन्तर्भावितण्यर्थोऽपि अयम् – 'न क्षीयते इति अक्षरम्' इति भाष्ये दर्शनात् । तथा सति सकर्मकत्वमपि ।

१. लट् – क्षयति क्षयतः क्षयन्ति । क्षयसि क्षयथः क्षयथ । क्षयामि क्षयावः क्षयामः । **२. लिट्** – चिक्षाय चिक्षियतुः चिक्षियुः । चिक्षयिथ-चिक्षेथ चिक्षियथुः चिक्षिय । चिक्षाय-चिक्षय चिक्षियिव चिक्षियिम । **३. लुट्** – क्षेता क्षेतारौ क्षेतारः । क्षेतासि क्षेतास्थः क्षेतास्थ । क्षेतास्मि क्षेतास्वः क्षेतास्मः । **४. लृट्** – क्षेष्यति क्षेष्यतः क्षेष्यन्ति । क्षेष्यसि क्षेष्यथः क्षेष्यथ । क्षेष्यामि क्षेष्यावः क्षेष्यामः । **५. लोट्** – क्षयतु, क्षयतात् क्षयताम् क्षयन्तु । क्षय, क्षयतात् क्षयतम् क्षयत । क्षयाणि क्षयाव क्षयाम । **६. लङ्** – अक्षयत् अक्षयताम् अक्षयन् । अक्षयः अक्षयतम् अक्षयत । अक्षयम् अक्षयाव अक्षयाम । **७. विधिलिङ्** – क्षयेत् क्षयेताम् क्षयेयुः । क्षयेः क्षयेतम् क्षयेत । क्षयेयम् क्षयेव क्षयेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षीयात् क्षीयास्ताम् क्षीयासुः । क्षीयाः क्षीयास्तम् क्षीयास्त । क्षीयासम् क्षीयास्व क्षीयास्म । **९. लुङ्** – अक्षैषीत् अक्षैष्टाम् अक्षैषुः । अक्षैषीः अक्षैष्टम् अक्षैष्ट । अक्षैषम् अक्षैष्व अक्षैष्म । **१०. लृङ्** – अक्षेष्यत् अक्षेष्यताम् अक्षेष्यन् । अक्षेष्यः अक्षेष्यतम् अक्षेष्यत । अक्षेष्यम् अक्षेष्याव अक्षेष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – क्षाययति-ते, **सनि** – चिक्षीषति[1], **यकि** – क्षीयते

१. 'अज्झनगमां सनि' इति झलादौ सनि दीर्घः ।

२३७. क्षीज[1] – अव्यक्ते शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – क्षीजति क्षीजतः क्षीजन्ति । क्षीजसि क्षीजथः क्षीजथ । क्षीजामि क्षीजावः क्षीजामः । **२. लिट्** – चिक्षीज चिक्षीजतुः चिक्षीजुः । चिक्षीजिथ चिक्षीजथुः चिक्षीज । चिक्षीज चिक्षीजिव चिक्षीजिम । **३. लुट्** – क्षीजिता क्षीजितारौ क्षीजितारः । क्षीजितासि क्षीजितास्थः क्षीजितास्थ । क्षीजितास्मि क्षीजितास्वः क्षीजितास्मः । **४. लृट्** – क्षीजिष्यति क्षीजिष्यतः क्षीजिष्यन्ति । क्षीजिष्यसि क्षीजिष्यथः क्षीजिष्यथ । क्षीजिष्यामि क्षीजिष्यावः क्षीजिष्यामः । **५. लोट्** – क्षीजतु, क्षीजतात् क्षीजताम् क्षीजन्तु । क्षीज, क्षीजतात् क्षीजतम् क्षीजत । क्षीजानि क्षीजाव क्षीजाम । **६. लङ्** – अक्षीजत् अक्षीजताम् अक्षीजन् । अक्षीजः अक्षीजतम् अक्षीजत । अक्षीजम् अक्षीजाव अक्षीजाम । **७. विधिलिङ्** – क्षीजेत् क्षीजेताम् क्षीजेयुः । क्षीजेः क्षीजेतम् क्षीजेत । क्षीजेयम् क्षीजेव क्षीजेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षीज्यात् क्षीज्यास्ताम् क्षीज्यासुः । क्षीज्याः क्षीज्यास्तम् क्षीज्यास्त । क्षीज्यासम् क्षीज्यास्व क्षीज्यास्म । **९. लुङ्** – अक्षीजीत् अक्षीजिष्टाम् अक्षीजिषुः । अक्षीजीः अक्षीजिष्टम् अक्षीजिष्ट । अक्षीजिषम् अक्षीजिष्व अक्षीजिष्म । **१०. लृङ्** – अक्षीजिष्यत् अक्षीजिष्यताम् अक्षीजिष्यन् । अक्षीजिष्यः अक्षीजिष्यतम् अक्षीजिष्यत । अक्षीजिष्यम् अक्षीजिष्याव अक्षीजिष्याम ।

णिचि – क्षीजयति – ते, **सनि** – चिक्षीजिषति, **यकि** – क्षीज्यते

१. बालमनोरमायुक्तायां कौमुद्यां ह्रस्वपाठः 'क्षिज' इति । तदा **क्षेजति, चिक्षेज** इत्यादीनि रूपाणि ।

२३८. लज – भर्त्सने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'भर्जने' इति मा.धा.वृत्तिः । पुरुषकारोऽप्यत्र अनुकूलः । 'भर्जने चेति लीलाशुकः' इति धा.का. (१.३२) । 'लञ्जेत् लाञ्जेत् लजेत् लाजेत् इत्येते भर्त्सने शपि' (श्लो.६९) इति देवः ।

१. लट् – लजति लजतः लजन्ति । लजसि लजथः लजथ । लजामि लजावः लजामः । **२. लिट्** – ललाज लेजतुः लेजुः । ललजिथ लेजथुः लेज । ललाज, ललज लेजिव लेजिम । **३. लुट्** – लजिता लजितारौ लजितारः । लजितासि लजितास्थः लजितास्थ । लजितास्मि लजितास्वः लजितास्मः । **४. लृट्** – लजिष्यति लजिष्यतः लजिष्यन्ति । लजिष्यसि लजिष्यथः लजिष्यथ । लजिष्यामि लजिष्यावः लजिष्यामः । **५. लोट्** – लजतु, लजतात् लजताम् लजन्तु । लज, लजतात् लजतम् लजत । लजानि लजाव लजाम । **६. लङ्** – अलजत् अलजताम् अलजन् । अलजः अलजतम् अलजत । अलजम् अलजाव अलजाम । **७. विधिलिङ्** – लजेत् लजेताम् लजेयुः । लजेः लजेतम् लजेत । लजेयम् लजेव लजेम । **८. आशीर्लिङ्** – लज्यात् लज्यास्ताम् लज्यासुः । लज्याः लज्यास्तम् लज्यास्त । लज्यासम् लज्यास्व लज्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अलजीत्[1] अलजिष्टाम् अलजिषुः । अलजीः अलजिष्टम् अलजिष्ट । अलजिषम् अलजिष्व अलजिष्म । (ii) अलाजीत् अलाजिष्टाम् अलाजिषुः । अलाजीः अलाजिष्टम् अलाजिष्ट । अलाजिषम् अलाजिष्व अलाजिष्म । **१०. लृङ्** – अलजिष्यत् अलजिष्यताम् अलजिष्यन् । अलजिष्यः अलजिष्यतम् अलजिष्यत । अलजिष्यम् अलजिष्याव अलजिष्याम ।

णिचि – लाजयति – ते, **सनि** – लिलजिषति, **यकि** – लज्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

२३९. लजि – भर्जने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'भर्जने' इति माधवीयधातुवृत्तिः । कौमुद्यामपि एवमेव । 'लञ्जेत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लाञ्जेत्, लजेल्लाजेदित्येते भर्त्सने शपि' (श्लो.६९) इति देवः ।

१. लट् – लञ्जति लञ्जतः लञ्जन्ति । लञ्जसि लञ्जथः लञ्जथ । लञ्जामि लञ्जावः लञ्जामः । **२. लिट्** – ललञ्ज ललञ्जतुः ललञ्जुः । ललञ्जिथ ललञ्जथुः ललञ्ज । ललञ्ज ललञ्जिव ललञ्जिम । **३. लुट्** – लञ्जिता लञ्जितारौ लञ्जितारः । लञ्जितासि लञ्जितास्थः लञ्जितास्थ । लञ्जितास्मि लञ्जितास्वः लञ्जितास्मः । **४. लृट्** – लञ्जिष्यति लञ्जिष्यतः लञ्जिष्यन्ति । लञ्जिष्यसि लञ्जिष्यथः लञ्जिष्यथ । लञ्जिष्यामि लञ्जिष्यावः लञ्जिष्यामः । **५. लोट्** – लञ्जतु, लञ्जतात् लञ्जताम् लञ्जन्तु । लञ्ज, लञ्जतात् लञ्जतम् लञ्जत । लञ्जानि लञ्जाव लञ्जाम । **६. लङ्** – अलञ्जत् अलञ्जताम् अलञ्जन् । अलञ्जः अलञ्जतम् अलञ्जत । अलञ्जम् अलञ्जाव अलञ्जाम । **७. विधिलिङ्** – लञ्जेत् लञ्जेताम् लञ्जेयुः । लञ्जेः लञ्जेतम् लञ्जेत । लञ्जेयम् लञ्जेव लञ्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – लञ्ज्यात् लञ्ज्यास्ताम् लञ्ज्यासुः । लञ्ज्याः लञ्ज्यास्तम् लञ्ज्यास्त । लञ्ज्यासम् लञ्ज्यास्व लञ्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अलञ्जीत् अलञ्जिष्टाम् अलञ्जिषुः । अलञ्जीः अलञ्जिष्टम् अलञ्जिष्ट । अलञ्जिषम् अलञ्जिष्व अलञ्जिष्म । **१०. लृङ्** – अलञ्जिष्यत् अलञ्जिष्यताम् अलञ्जिष्यन् । अलञ्जिष्यः अलञ्जिष्यतम् अलञ्जिष्यत । अलञ्जिष्यम् अलञ्जिष्याव अलञ्जिष्याम ।

णिचि – लञ्जयति – ते, **सनि** – लिलञ्जिषति, **यकि** – लञ्ज्यते ।

२४०. लाज – भर्त्सने च । सकर्म, सेट्, परस्मै । चात् भर्त्सनेऽपि । 'चकारो भिन्नक्रमः । तेन पूर्वधात्वर्थं भर्जनम् अपि सङ्गृह्णाति' इति मैत्रेयरक्षितः । 'भर्त्सनग्रहणं भर्जनायामपि कामम् उपलक्षणम्' इति पुरुषकारः । 'भर्जने च' इति क्षीरस्वामी । शाकटायनः अपि अत्रैव अनुकूलः । 'लञ्जेल्लाञ्जेत्, लजेल्लाजेदित्येते भर्त्सने शपि' (श्लो.६९) इति देवः ।

१. लट् – लाजति लाजतः लाजन्ति । लाजसि लाजथः लाजथ । लाजामि लाजावः लाजामः ।
२. लिट् – ललाज ललाजतुः ललाजुः । ललाजिथ ललाजथुः ललाज । ललाज ललाजिव ललाजिम ।
३. लुट् – लाजिता लाजितारौ लाजितारः । लाजितासि लाजितास्थः लाजितास्थ । लाजितास्मि लाजितास्वः लाजितास्मः । **४. लृट्** – लाजिष्यति लाजिष्यतः लाजिष्यन्ति । लाजिष्यसि लाजिष्यथः लाजिष्यथ । लाजिष्यामि लाजिष्यावः लाजिष्यामः । **५. लोट्** – लाजतु, लाजतात् लाजताम् लाजन्तु । लाज, लाजतात् लाजतम् लाजत । लाजानि लाजाव लाजाम । **६. लङ्** – अलाजत् अलाजताम् अलाजन् । अलाजः अलाजतम् अलाजत । अलाजम् अलाजाव अलाजाम । **७. विधिलिङ्** – लाजेत् लाजेताम् लाजेयुः । लाजेः लाजेतम् लाजेत । लाजेयम् लाजेव लाजेम । **८. आशीर्लिङ्** – लाज्यात् लाज्यास्ताम् लाज्यासुः । लाज्याः लाज्यास्तम् लाज्यास्त । लाज्यासम् लाज्यास्व लाज्यास्म । **९. लुङ्** – अलाजीत् अलाजिष्टाम् अलाजिषुः । अलाजीः अलाजिष्टम् अलाजिष्ट । अलाजिषम् अलाजिष्व अलाजिष्म । **१०. लृङ्** – अलाजिष्यत् अलाजिष्यताम् अलाजिष्यन् । अलाजिष्यः अलाजिष्यतम् अलाजिष्यत । अलाजिष्यम् अलाजिष्याव अलाजिष्याम ।

णिचि – लाजयति – ते, **सनि** – लिलाजिषति, **यकि** – लाज्यते ।

२४१. लाजि – भर्त्सने भर्जने च । सकर्म, सेट्, परस्मै । चात् भर्त्सनेऽपि । 'लञ्जेल्लाञ्जेल्लजेल्लाजेदित्येते भर्त्सने शपि' (श्लो.६९) इति देवः ।

१. लट् – लाञ्जति लाञ्जतः लाञ्जन्ति । लाञ्जसि लाञ्जथः लाञ्जथ । लाञ्जामि लाञ्जावः लाञ्जामः ।
२. लिट् – ललाञ्ज ललाञ्जतुः ललाञ्जुः । ललाञ्जिथ ललाञ्जथुः ललाञ्ज । ललाञ्ज ललाञ्जिव ललाञ्जिम ।
३. लुट् – लाञ्जिता लाञ्जितारौ लाञ्जितारः । लाञ्जितासि लाञ्जितास्थः लाञ्जितास्थ । लाञ्जितास्मि लाञ्जितास्वः लाञ्जितास्मः । **४. लृट्** – लाञ्जिष्यति लाञ्जिष्यतः लाञ्जिष्यन्ति । लाञ्जिष्यसि लाञ्जिष्यथः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लाञ्छिष्यथ । लाञ्छिष्यामि लाञ्छिष्यावः लाञ्छिष्यामः । **५. लोट्** – लाञ्छतु, लाञ्छतात् लाञ्छताम् लाञ्छन्तु । लाञ्छ, लाञ्छतात् लाञ्छतम् लाञ्छत । लाञ्छानि लाञ्छाव लाञ्छाम । **६. लङ्** – अलाञ्छत् अलाञ्छताम् अलाञ्छन् । अलाञ्छः अलाञ्छतम् अलाञ्छत । अलाञ्छम् अलाञ्छाव अलाञ्छाम । **७. विधिलिङ्** – लाञ्छेत् लाञ्छेताम् लाञ्छेयुः । लाञ्छेः लाञ्छेतम् लाञ्छेत । लाञ्छेयम् लाञ्छेव लाञ्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – लाञ्छ्यात् लाञ्छ्यास्ताम् लाञ्छ्यासुः । लाञ्छ्याः लाञ्छ्यास्तम् लाञ्छ्यास्त । लाञ्छ्यासम् लाञ्छ्यास्व लाञ्छ्यास्म । **९. लुङ्** – अलाञ्छीत् अलाञ्छिष्टाम् अलाञ्छिषुः । अलाञ्छीः अलाञ्छिष्टम् अलाञ्छिष्ट । अलाञ्छिषम् अलाञ्छिष्व अलाञ्छिष्म । **१०. लृङ्** – अलाञ्छिष्यत् अलाञ्छिष्यताम् अलाञ्छिष्यन् । अलाञ्छिष्यः अलाञ्छिष्यतम् अलाञ्छिष्यत । अलाञ्छिष्यम् अलाञ्छिष्याव अलाञ्छिष्याम ।

णिचि – लाञ्छयति – ते, **सनि** – लिलाञ्छिषति, **यकि** – लाञ्छ्यते ।

२४२. जज – युद्धे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – जजति जजतः जजन्ति । जजसि जजथः जजथ । जजामि जजावः जजामः । **२. लिट्** – जजाज जेजतुः जेजुः । जजजिथ जेजथुः जेज । जजाज, जजज जेजिव जेजिम । **३. लुट्** – जजिता जजितारौ जजितारः । जजितासि जजितास्थः जजितास्थ । जजितास्मि जजितास्वः जजितास्मः । **४. लृट्** – जजिष्यति जजिष्यतः जजिष्यन्ति । जजिष्यसि जजिष्यथः जजिष्यथ । जजिष्यामि जजिष्यावः जजिष्यामः । **५. लोट्** – जजतु, जजतात् जजताम् जजन्तु । जज, जजतात् जजतम् जजत । जजानि जजाव जजाम । **६. लङ्** – अजजत् अजजताम् अजजन् । अजजः अजजतम् अजजत । अजजम् अजजाव अजजाम । **७. विधिलिङ्** – जजेत् जजेताम् जजेयुः । जजेः जजेतम् जजेत । जजेयम् जजेव जजेम । **८. आशीर्लिङ्** – जज्यात् जज्यास्ताम् जज्यासुः । जज्याः जज्यास्तम् जज्यास्त । जज्यासम् जज्यास्व जज्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अजजीत्[1] अजजिष्टाम् अजजिषुः । अजजीः अजजिष्टम् अजजिष्ट । अजजिषम् अजजिष्व अजजिष्म । (ii) अजाजीत् अजाजिष्टाम् अजाजिषुः । अजाजीः अजाजिष्टम् अजाजिष्ट । अजाजिषम् अजाजिष्व अजाजिष्म । **१०. लृङ्** – अजजिष्यत् अजजिष्यताम् अजजिष्यन् । अजजिष्यः अजजिष्यतम् अजजिष्यत । अजजिष्यम् अजजिष्याव अजजिष्याम ।

णिचि – जजयति – ते, **सनि** – जिजजिषति, **यकि** – जज्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

२४३. जजि – युद्धे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – जञ्जति जञ्जतः जञ्जन्ति । जञ्जसि जञ्जथः जञ्जथ । जञ्जामि जञ्जावः जञ्जामः । **२. लिट्** – जजञ्ज जजञ्जतुः जजञ्जुः । जजञ्जिथ जजञ्जथुः जजञ्ज । जजञ्ज जजञ्जिव जजञ्जिम । **३. लुट्** – जञ्जिता जञ्जितारौ जञ्जितारः । जञ्जितासि जञ्जितास्थः जञ्जितास्थ । जञ्जितास्मि जञ्जितास्वः जञ्जितास्मः । **४. लृट्** – जञ्जिष्यति जञ्जिष्यतः जञ्जिष्यन्ति । जञ्जिष्यसि जञ्जिष्यथः जञ्जिष्यथ । जञ्जिष्यामि जञ्जिष्यावः जञ्जिष्यामः । **५. लोट्** – जञ्जतु, जञ्जतात् जञ्जताम् जञ्जन्तु । जञ्ज, जञ्जतात् जञ्जतम् जञ्जत । जञ्जानि जञ्जाव जञ्जाम । **६. लङ्** – अजञ्जत् अजञ्जताम् अजञ्जन् । अजञ्जः अजञ्जतम् अजञ्जत । अजञ्जम् अजञ्जाव अजञ्जाम । **७. विधिलिङ्** – जञ्जेत् जञ्जेताम् जञ्जेयुः । जञ्जेः जञ्जेतम् जञ्जेत । जञ्जेयम् जञ्जेव जञ्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – जञ्ज्यात् जञ्ज्यास्ताम् जञ्ज्यासुः । जञ्ज्याः जञ्ज्यास्तम् जञ्ज्यास्त । जञ्ज्यासम् जञ्ज्यास्व जञ्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अजञ्जीत् अजञ्जिष्टाम् अजञ्जिषुः । अजञ्जीः अजञ्जिष्टम् अजञ्जिष्ट । अजञ्जिषम् अजञ्जिष्व अजञ्जिष्म । **१०. लृङ्** – अजञ्जिष्यत् अजञ्जिष्यताम् अजञ्जिष्यन् । अजञ्जिष्यः अजञ्जिष्यतम् अजञ्जिष्यत । अजञ्जिष्यम् अजञ्जिष्याव अजञ्जिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – जञ्जयति – ते, **सनि** – जिजञ्जिषति, **यकि** – जञ्ज्यते ।

२४४. तुज – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'हिंसायां शपि तुञ्जतीत्यनिदितः तस्यां तुजेः तोजति' (श्लो.६६) इति देवः ।

१. लट् – तोजति तोजतः तोजन्ति । तोजसि तोजथः तोजथ । तोजामि तोजावः तोजामः । **२. लिट्** – तुतोज तुतुजतुः तुतुजुः । तुतोजिथ तुतुजथुः तुतुज । तुतोज तुतुजिव तुतुजिम । **३. लुट्** – तोजिता तोजितारौ तोजितारः । तोजितासि तोजितास्थः तोजितास्थ । तोजितास्मि तोजितास्वः तोजितास्मः । **४. लृट्** – तोजिष्यति तोजिष्यतः तोजिष्यन्ति । तोजिष्यसि तोजिष्यथः तोजिष्यथ । तोजिष्यामि तोजिष्यावः तोजिष्यामः । **५. लोट्** – तोजतु, तोजतात् तोजताम् तोजन्तु । तोज, तोजतात् तोजतम् तोजत । तोजानि तोजाव तोजाम । **६. लङ्** – अतोजत् अतोजताम् अतोजन् । अतोजः अतोजतम् अतोजत । अतोजम् अतोजाव अतोजाम । **७. विधिलिङ्** – तोजेत् तोजेताम् तोजेयुः । तोजेः तोजेतम् तोजेत । तोजेयम् तोजेव तोजेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुज्यात् तुज्यास्ताम् तुज्यासुः । तुज्याः तुज्यास्तम् तुज्यास्त । तुज्यासम् तुज्यास्व तुज्यास्म । **९. लुङ्** – अतोजीत् अतोजिष्टाम् अतोजिषुः । अतोजीः अतोजिष्टम् अतोजिष्ट । अतोजिषम् अतोजिष्व अतोजिष्म । **१०. लृङ्** – अतोजिष्यत् अतोजिष्यताम् अतोजिष्यन् । अतोजिष्यः अतोजिष्यतम् अतोजिष्यत । अतोजिष्यम् अतोजिष्याव अतोजिष्याम ।

णिचि – तोजयति – ते, **सनि** – तुतोजिषति/तुतुजिषति[1], **यकि** – तुज्यते

१. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति विकल्पेन कित्त्वम् उकारोपधत्वात् ।

२४५. तुजि – पालने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'चाभिहिते त्वर्थे पदं तुञ्जयेत्' (श्लो.६६) इति देवः ।

१. लट् – तुञ्जति तुञ्जतः तुञ्जन्ति । तुञ्जसि तुञ्जथः तुञ्जथ । तुञ्जामि तुञ्जावः तुञ्जामः । **२. लिट्** – तुतुञ्ज तुतुञ्जतुः तुतुञ्जुः । तुतुञ्जिथ तुतुञ्जथुः तुतुञ्ज । तुतुञ्ज तुतुञ्जिव तुतुञ्जिम । **३. लुट्** – तुञ्जिता तुञ्जितारौ तुञ्जितारः । तुञ्जितासि तुञ्जितास्थः तुञ्जितास्थ । तुञ्जितास्मि तुञ्जितास्वः तुञ्जितास्मः । **४. लृट्** – तुञ्जिष्यति तुञ्जिष्यतः तुञ्जिष्यन्ति । तुञ्जिष्यसि तुञ्जिष्यथः तुञ्जिष्यथ । तुञ्जिष्यामि तुञ्जिष्यावः तुञ्जिष्यामः । **५. लोट्** – तुञ्जतु, तुञ्जतात् तुञ्जताम् तुञ्जन्तु । तुञ्ज, तुञ्जतात् तुञ्जतम् तुञ्जत । तुञ्जानि तुञ्जाव तुञ्जाम । **६. लङ्** – अतुञ्जत् अतुञ्जताम् अतुञ्जन् । अतुञ्जः अतुञ्जतम् अतुञ्जत । अतुञ्जम् अतुञ्जाव अतुञ्जाम । **७. विधिलिङ्** – तुञ्जेत् तुञ्जेताम् तुञ्जेयुः । तुञ्जेः तुञ्जेतम् तुञ्जेत । तुञ्जेयम् तुञ्जेव तुञ्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुञ्ज्यात् तुञ्ज्यास्ताम् तुञ्ज्यासुः । तुञ्ज्याः तुञ्ज्यास्तम् तुञ्ज्यास्त । तुञ्ज्यासम् तुञ्ज्यास्व तुञ्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अतुञ्जीत् अतुञ्जिष्टाम् अतुञ्जिषुः । अतुञ्जीः अतुञ्जिष्टम् अतुञ्जिष्ट । अतुञ्जिषम् अतुञ्जिष्व अतुञ्जिष्म । **१०. लृङ्** – अतुञ्जिष्यत् अतुञ्जिष्यताम् अतुञ्जिष्यन् । अतुञ्जिष्यः अतुञ्जिष्यतम् अतुञ्जिष्यत । अतुञ्जिष्यम् अतुञ्जिष्याव अतुञ्जिष्याम ।

णिचि – तुञ्जयति – ते, **सनि** – तुतुञ्जिषति, **यकि** – तुञ्ज्यते ।

२४६. गज – शब्दे मदने च । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'गज मदने च' इति श्रीकृष्णलीलाशुकः । 'गर्जेत् गृञ्जेत् गजेत् गञ्जेत् शब्दने गाजयेण्णिचि' (श्लो.५९) इति देवः ।

१. लट् – गजति गजतः गजन्ति । गजसि गजथः गजथ । गजामि गजावः गजामः । **२. लिट्** – जगाज जगजतुः जगजुः । जगजिथ जगजथुः जगज । जगाज, जगज जगजिव जगजिम । **३. लुट्** – गजिता गजितारौ गजितारः । गजितासि गजितास्थः गजितास्थ । गजितास्मि गजितास्वः गजितास्मः । **४. लृट्** – गजिष्यति गजिष्यतः गजिष्यन्ति । गजिष्यसि गजिष्यथः गजिष्यथ । गजिष्यामि गजिष्यावः गजिष्यामः । **५. लोट्** – गजतु, गजतात् गजताम् गजन्तु । गज, गजतात् गजतम् गजत । गजानि गजाव गजाम । **६. लङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अगजत् अगजताम् अगजन् । अगजः अगजतम् अगजत । अगजम् अगजाव अगजाम । **७. विधिलिङ्** – गजेत् गजेताम् गजेयुः । गजेः गजेतम् गजेत । गजेयम् गजेव गजेम । **८. आशीर्लिङ्** – गज्यात् गज्यास्ताम् गज्यासुः । गज्याः गज्यास्तम् गज्यास्त । गज्यासम् गज्यास्व गज्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अगजीत्[1] अगजिष्टाम् अगजिषुः । अगजीः अगजिष्टम् अगजिष्ट । अगजिषम् अगजिष्व अगजिष्म । (ii) अगाजीत् अगाजिष्टाम् अगाजिषुः । अगाजीः अगाजिष्टम् अगाजिष्ट । अगाजिषम् अगाजिष्व अगाजिष्म । **१०. लृङ्** – अगजिष्यत् अगजिष्यताम् अगजिष्यन् । अगजिष्यः अगजिष्यतम् अगजिष्यत । अगजिष्यम् अगजिष्याव अगजिष्याम ।

णिचि – गाजयति – ते, **सनि** – जिगजिषति, **यकि** – गज्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

२४७. गजि – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'गर्जेत् गृञ्जेद्गजेत् गञ्जेत् शब्दने गाजयेण्णिचि' (श्लो.५९) इति देवः ।

१. लट् – गञ्जति गञ्जतः गञ्जन्ति । गञ्जसि गञ्जथः गञ्जथ । गञ्जामि गञ्जावः गञ्जामः । **२. लिट्** – जगञ्ज जगञ्जतुः जगञ्जुः । जगञ्जिथ जगञ्जथुः जगञ्ज । जगञ्ज जगञ्जिव जगञ्जिम । **३. लुट्** – गञ्जिता गञ्जितारौ गञ्जितारः । गञ्जितासि गञ्जितास्थः गञ्जितास्थ । गञ्जितास्मि गञ्जितास्वः गञ्जितास्मः । **४. लृट्** – गञ्जिष्यति गञ्जिष्यतः गञ्जिष्यन्ति । गञ्जिष्यसि गञ्जिष्यथः गञ्जिष्यथ । गञ्जिष्यामि गञ्जिष्यावः गञ्जिष्यामः । **५. लोट्** – गञ्जतु, गञ्जतात् गञ्जताम् गञ्जन्तु । गञ्ज, गञ्जतात् गञ्जतम् गञ्जत । गञ्जानि गञ्जाव गञ्जाम । **६. लङ्** – अगञ्जत् अगञ्जताम् अगञ्जन् । अगञ्जः अगञ्जतम् अगञ्जत । अगञ्जम् अगञ्जाव अगञ्जाम । **७. विधिलिङ्** – गञ्जेत् गञ्जेताम् गञ्जेयुः । गञ्जेः गञ्जेतम् गञ्जेत । गञ्जेयम् गञ्जेव गञ्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – गञ्ज्यात् गञ्ज्यास्ताम् गञ्ज्यासुः । गञ्ज्याः गञ्ज्यास्तम् गञ्ज्यास्त । गञ्ज्यासम् गञ्ज्यास्व गञ्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अगञ्जीत् अगञ्जिष्टाम् अगञ्जिषुः । अगञ्जीः अगञ्जिष्टम् अगञ्जिष्ट । अगञ्जिषम् अगञ्जिष्व अगञ्जिष्म । **१०. लृङ्** – अगञ्जिष्यत् अगञ्जिष्यताम् अगञ्जिष्यन् । अगञ्जिष्यः अगञ्जिष्यतम् अगञ्जिष्यत । अगञ्जिष्यम् अगञ्जिष्याव अगञ्जिष्याम ।

णिचि – गञ्जयति – ते, **सनि** – जिगञ्जिषति, **यकि** – गञ्ज्यते ।

२४८. गृज – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'गर्जेत् गृञ्जेद्गजेत् गञ्जेत् शब्दने गाजयेण्णिचि' (श्लो.५९) इति देवः ।

१. लट् – गर्जति गर्जतः गर्जन्ति । गर्जसि गर्जथः गर्जथ । गर्जामि गर्जावः गर्जामः । **२. लिट्** – जगर्ज जगृजतुः जगृजुः । जगर्जिथ जगृजथुः जगृज । जगर्ज जगृजिव जगृजिम । **३. लुट्** – गर्जिता गर्जितारौ गर्जितारः । गर्जितासि गर्जितास्थः गर्जितास्थ । गर्जितास्मि गर्जितास्वः गर्जितास्मः । **४. लृट्** – गर्जिष्यति गर्जिष्यतः गर्जिष्यन्ति । गर्जिष्यसि गर्जिष्यथः गर्जिष्यथ । गर्जिष्यामि गर्जिष्यावः गर्जिष्यामः । **५. लोट्** – गर्जतु, गर्जतात् गर्जताम् गर्जन्तु । गर्ज, गर्जतात् गर्जतम् गर्जत । गर्जानि गर्जाव गर्जाम । **६. लङ्** – अगर्जत् अगर्जताम् अगर्जन् । अगर्जः अगर्जतम् अगर्जत । अगर्जम् अगर्जाव अगर्जाम । **७. विधिलिङ्** – गर्जेत् गर्जेताम् गर्जेयुः । गर्जेः गर्जेतम् गर्जेत । गर्जेयम् गर्जेव गर्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – गृज्यात् गृज्यास्ताम् गृज्यासुः । गृज्याः गृज्यास्तम् गृज्यास्त । गृज्यासम् गृज्यास्व गृज्यास्म । **९. लुङ्** – अगर्जीत् अगर्जिष्टाम् अगर्जिषुः । अगर्जीः अगर्जिष्टम् अगर्जिष्ट । अगर्जिषम् अगर्जिष्व अगर्जिष्म । **१०. लृङ्** – अगर्जिष्यत् अगर्जिष्यताम् अगर्जिष्यन् । अगर्जिष्यः अगर्जिष्यतम् अगर्जिष्यत । अगर्जिष्यम् अगर्जिष्याव अगर्जिष्याम ।

णिचि – गर्जयति – ते, **सनि** – जिगर्जिषति, **यकि** – गृज्यते ।

२४९. गृजि – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'गर्जेत् गृञ्जेद्गजेत् गञ्जेच्छब्दने गाजयेण्णिचि' (श्लो.५९) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – गृञ्जति गृञ्जतः गृञ्जन्ति । गृञ्जसि गृञ्जथः गृञ्जथ । गृञ्जामि गृञ्जावः गृञ्जामः । **२. लिट्** – जगृञ्ज जगृञ्जतुः जगृञ्जुः । जगृञ्जिथ जगृञ्जथुः जगृञ्ज । जगृञ्ज जगृञ्जिव जगृञ्जिम । **३. लुट्** – गृञ्जिता गृञ्जितारौ गृञ्जितारः । गृञ्जितासि गृञ्जितास्थः गृञ्जितास्थ । गृञ्जितास्मि गृञ्जितास्वः गृञ्जितास्मः । **४. लृट्** – गृञ्जिष्यति गृञ्जिष्यतः गृञ्जिष्यन्ति । गृञ्जिष्यसि गृञ्जिष्यथः गृञ्जिष्यथ । गृञ्जिष्यामि गृञ्जिष्यावः गृञ्जिष्यामः । **५. लोट्** – गृञ्जतु, गृञ्जतात् गृञ्जताम् गृञ्जन्तु । गृञ्ज, गृञ्जतात् गृञ्जतम् गृञ्जत । गृञ्जानि गृञ्जाव गृञ्जाम । **६. लङ्** – अगृञ्जत् अगृञ्जताम् अगृञ्जन् । अगृञ्जः अगृञ्जतम् अगृञ्जत । अगृञ्जम् अगृञ्जाव अगृञ्जाम । **७. विधिलिङ्** – गृञ्जेत् गृञ्जेताम् गृञ्जेयुः । गृञ्जेः गृञ्जेतम् गृञ्जेत । गृञ्जेयम् गृञ्जेव गृञ्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – गृञ्ज्यात् गृञ्ज्यास्ताम् गृञ्ज्यासुः । गृञ्ज्याः गृञ्ज्यास्तम् गृञ्ज्यास्त । गृञ्ज्यासम् गृञ्ज्यास्व गृञ्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अगृञ्जीत् अगृञ्जिष्टाम् अगृञ्जिषुः । अगृञ्जीः अगृञ्जिष्टम् अगृञ्जिष्ट । अगृञ्जिषम् अगृञ्जिष्व अगृञ्जिष्म । **१०. लृङ्** – अगृञ्जिष्यत् अगृञ्जिष्यताम् अगृञ्जिष्यन् । अगृञ्जिष्यः अगृञ्जिष्यतम् अगृञ्जिष्यत । अगृञ्जिष्यम् अगृञ्जिष्याव अगृञ्जिष्याम ।

णिचि – गृञ्जयति – ते, **सनि** – जिगृञ्जिषति, **यकि** – गृञ्ज्यते ।

२५०. मुज – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'मृज' इति स्वमिचन्द्रौ ।

१. लट् – मोजति मोजतः मोजन्ति । मोजसि मोजथः मोजथ । मोजामि मोजावः मोजामः । **२. लिट्** – मुमोज मुमुजतुः मुमुजुः । मुमोजिथ मुमुजथुः मुमुज । मुमोज मुमुजिव मुमुजिम । **३. लुट्** – मोजिता मोजितारौ मोजितारः । मोजितासि मोजितास्थः मोजितास्थ । मोजितास्मि मोजितास्वः मोजितास्मः । **४. लृट्** – मोजिष्यति मोजिष्यतः मोजिष्यन्ति । मोजिष्यसि मोजिष्यथः मोजिष्यथ । मोजिष्यामि मोजिष्यावः मोजिष्यामः । **५. लोट्** – मोजतु, मोजतात् मोजताम् मोजन्तु । मोज, मोजतात् मोजतम् मोजत । मोजानि मोजाव मोजाम । **६. लङ्** – अमोजत् अमोजताम् अमोजन् । अमोजः अमोजतम् अमोजत । अमोजम् अमोजाव अमोजाम । **७. विधिलिङ्** – मोजेत् मोजेताम् मोजेयुः । मोजेः मोजेतम् मोजेत । मोजेयम् मोजेव मोजेम । **८. आशीर्लिङ्** – मुज्यात् मुज्यास्ताम् मुज्यासुः । मुज्याः मुज्यास्तम् मुज्यास्त । मुज्यासम् मुज्यास्व मुज्यास्म । **९. लुङ्** – अमोजीत् अमोजिष्टाम् अमोजिषुः । अमोजीः अमोजिष्टम् अमोजिष्ट । अमोजिषम् अमोजिष्व अमोजिष्म । **१०. लृङ्** – अमोजिष्यत् अमोजिष्यताम् अमोजिष्यन् । अमोजिष्यः अमोजिष्यतम् अमोजिष्यत । अमोजिष्यम् अमोजिष्याव अमोजिष्याम ।

णिचि – मोजयति – ते, **सनि** – मुमुजिषति/मुमोजिषति, **यकि** – मुज्यते ।

२५१. मुजि – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । मृजीति स्वामिचन्द्रौ ।

१. लट् – मुञ्जति मुञ्जतः मुञ्जन्ति । मुञ्जसि मुञ्जथः मुञ्जथ । मुञ्जामि मुञ्जावः मुञ्जामः । **२. लिट्** – मुमुञ्ज मुमुञ्जतुः मुमुञ्जुः । मुमुञ्जिथ मुमुञ्जथुः मुमुञ्ज । मुमुञ्ज मुमुञ्जिव मुमुञ्जिम । **३. लुट्** – मुञ्जिता मुञ्जितारौ मुञ्जितारः । मुञ्जितासि मुञ्जितास्थः मुञ्जितास्थ । मुञ्जितास्मि मुञ्जितास्वः मुञ्जितास्मः । **४. लृट्** – मुञ्जिष्यति मुञ्जिष्यतः मुञ्जिष्यन्ति । मुञ्जिष्यसि मुञ्जिष्यथः मुञ्जिष्यथ । मुञ्जिष्यामि मुञ्जिष्यावः मुञ्जिष्यामः । **५. लोट्** – मुञ्जतु, मुञ्जतात् मुञ्जताम् मुञ्जन्तु । मुञ्ज, मुञ्जतात् मुञ्जतम् मुञ्जत । मुञ्जानि मुञ्जाव मुञ्जाम । **६. लङ्** – अमुञ्जत् अमुञ्जताम् अमुञ्जन् । अमुञ्जः अमुञ्जतम् अमुञ्जत । अमुञ्जम् अमुञ्जाव अमुञ्जाम । **७. विधिलिङ्** – मुञ्जेत् मुञ्जेताम् मुञ्जेयुः । मुञ्जेः मुञ्जेतम् मुञ्जेत । मुञ्जेयम् मुञ्जेव मुञ्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – मुञ्ज्यात् मुञ्ज्यास्ताम् मुञ्ज्यासुः । मुञ्ज्याः मुञ्ज्यास्तम् मुञ्ज्यास्त । मुञ्ज्यासम् मुञ्ज्यास्व मुञ्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अमुञ्जीत् अमुञ्जिष्टाम् अमुञ्जिषुः । अमुञ्जीः अमुञ्जिष्टम् अमुञ्जिष्ट । अमुञ्जिषम् अमुञ्जिष्व अमुञ्जिष्म । **१०. लृङ्** – अमुञ्जिष्यत् अमुञ्जिष्यताम् अमुञ्जिष्यन् । अमुञ्जिष्यः अमुञ्जिष्यतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमुञ्जिष्यत । अमुञ्जिष्यम् अमुञ्जिष्याव अमुञ्जिष्याम ।

णिचि – मुञ्जयति – ते, **सनि** – मुमुञ्जिषति, **यकि** – मुञ्ज्यते ।

२५२. वज – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'गतौ वजति वाजयेत्' (श्लो.५८) इति देवः ।

१. लट् – वजति वजतः वजन्ति । वजसि वजथः वजथ । वजामि वजावः वजामः । **२. लिट्** – ववाज ववजतुः[1] ववजुः । ववजिथ ववजथुः ववज । ववाज, ववज ववजिव ववजिम । **३. लुट्** – वजिता वजितारौ वजितारः । वजितासि वजितास्थः वजितास्थ । वजितास्मि वजितास्वः वजितास्मः । **४. लृट्** – वजिष्यति वजिष्यतः वजिष्यन्ति । वजिष्यसि वजिष्यथः वजिष्यथ । वजिष्यामि वजिष्यावः वजिष्यामः ।

५. लोट् – वजतु, वजतात् वजताम् वजन्तु । वज, वजतात् वजतम् वजत । वजानि वजाव वजाम ।

६. लङ् – अवजत् अवजताम् अवजन् । अवजः अवजतम् अवजत । अवजम् अवजाव अवजाम ।

७. विधिलिङ् – वजेत् वजेताम् वजेयुः । वजेः वजेतम् वजेत । वजेयम् वजेव वजेम । **८. आशीर्लिङ्** – वज्यात् वज्यास्ताम् वज्यासुः । वज्याः वज्यास्तम् वज्यास्त । वज्यासम् वज्यास्व वज्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अवजीत्[2] अवजिष्टाम् अवजिषुः । अवजीः अवजिष्टम् अवजिष्ट । अवजिषम् अवजिष्व अवजिष्म । (ii) अवाजीत् अवाजिष्टाम् अवाजिषुः । अवाजीः अवाजिष्टम् अवाजिष्ट । अवाजिषम् अवाजिष्व अवाजिष्म । **१०. लृङ्** – अवजिष्यत् अवजिष्यताम् अवजिष्यन् । अवजिष्यः अवजिष्यतम् अवजिष्यत । अवजिष्यम् अवजिष्याव अवजिष्याम ।

णिचि – वाजयति – ते, **सनि** – विवजिषति, **यकि** – वज्यते ।

१. धातोरस्य वकारादित्वात् 'न शसददवादिगुणानाम्' इति एत्वाभ्यासलोपनिषेधः ।

२. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वृद्धिविकल्पः ।

२५३. व्रज – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – व्रजति व्रजतः व्रजन्ति । व्रजसि व्रजथः व्रजथ । व्रजामि व्रजावः व्रजामः । **२. लिट्** – वव्राज वव्रजतुः वव्रजुः । वव्रजिथ वव्रजथुः वव्रज । वव्राज, वव्रज वव्रजिव वव्रजिम । **३. लुट्** – व्रजिता व्रजितारौ व्रजितारः । व्रजितासि व्रजितास्थः व्रजितास्थ । व्रजितास्मि व्रजितास्वः व्रजितास्मः । **४. लृट्** – व्रजिष्यति व्रजिष्यतः व्रजिष्यन्ति । व्रजिष्यसि व्रजिष्यथः व्रजिष्यथ । व्रजिष्यामि व्रजिष्यावः व्रजिष्यामः ।

५. लोट् – व्रजतु, व्रजतात् व्रजताम् व्रजन्तु । व्रज, व्रजतात् व्रजतम् व्रजत । व्रजानि व्रजाव व्रजाम ।

६. लङ् – अव्रजत् अव्रजताम् अव्रजन् । अव्रजः अव्रजतम् अव्रजत । अव्रजम् अव्रजाव अव्रजाम ।

७. विधिलिङ् – व्रजेत् व्रजेताम् व्रजेयुः । व्रजेः व्रजेतम् व्रजेत । व्रजेयम् व्रजेव व्रजेम । **८. आशीर्लिङ्** – व्रज्यात् व्रज्यास्ताम् व्रज्यासुः । व्रज्याः व्रज्यास्तम् व्रज्यास्त । व्रज्यासम् व्रज्यास्व व्रज्यास्म । **९. लुङ्** – अव्राजीत्[1] अव्राजिष्टाम् अव्राजिषुः । अव्राजीः अव्राजिष्टम् अव्राजिष्ट । अव्राजिषम् अव्राजिष्व अव्राजिष्म । **१०. लृङ्** – अव्रजिष्यत् अव्रजिष्यताम् अव्रजिष्यन् । अव्रजिष्यः अव्रजिष्यतम् अव्रजिष्यत । अव्रजिष्यम् अव्रजिष्याव अव्रजिष्याम ।

णिचि – व्राजयति – ते, **सनि** – विव्रजिषति, **यकि** – व्रज्यते ।

१. 'वदव्रजहलन्तस्याचः' इति नित्या वृद्धिः ।

२५४. अट्ट – अतिक्रमहिंसयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने । दोपधोऽयम् । तोपध इत्येके । दोपधोऽयम् । तोपध इत्येके । 'हिंसातिक्रमयोरट्टेरट्टतेऽनादरेऽट्टयेत्' (श्लो.७२) इति देवः ।

१. लट् – अट्टते अट्टेते अट्टन्ते । अट्टसे अट्टेथे अट्टध्वे । अट्टे अट्टावहे अट्टामहे । **२. लिट्** – आनट्टे आनट्टाते आनट्टिरे । आनट्टिषे आनट्टाथे आनट्टिध्वे । आनट्टे आनट्टिवहे आनट्टिमहे । **३. लुट्** – अट्टिता

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अट्टितारौ अट्टितारः । अट्टितासे अट्टितासाथे अट्टिताध्वे । अट्टिताहे अट्टितास्वहे अट्टितास्महे । **४. लृट्** – अट्टिष्यते अट्टिष्येते अट्टिष्यन्ते । अट्टिष्यसे अट्टिष्येथे अट्टिष्यध्वे । अट्टिष्ये अट्टिष्यावहे अट्टिष्यामहे । **५. लोट्** – अट्टताम् अट्टेताम् अट्टन्ताम् । अट्टस्व अट्टेथाम् अट्टध्वम् । अट्टै अट्टावहै अट्टामहै । **६. लङ्** – आट्टत आट्टेताम् आट्टन्त । आट्टथाः आट्टेथाम् आट्टध्वम् । आट्टे आट्टावहि आट्टामहि । **७. विधिलिङ्** – अट्टेत अट्टेयाताम् अट्टेरन् । अट्टेथाः अट्टेयाथाम् अट्टेध्वम् । अट्टेय अट्टेवहि अट्टेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – अट्टिषीष्ट अट्टिषीयास्ताम् अट्टिषीरन् । अट्टिषीष्ठाः अट्टिषीयास्थाम् अट्टिषीध्वम्/अट्टिषीढ्वम् । अट्टिषीय अट्टिषीवहि अट्टिषीमहि । **९. लुङ्** – आट्टिष्ट आट्टिषाताम् आट्टिषत । आट्टिष्ठाः आट्टिषाथाम् आट्टिध्वम्/आट्टिढ्वम् । आट्टिषि आट्टिष्वहि आट्टिष्महि । **१०. लृङ्** – आट्टिष्यत आट्टिष्येताम् आट्टिष्यन्त । आट्टिष्यथाः आट्टिष्येथाम् आट्टिष्यध्वम् । आट्टिष्ये आट्टिष्यावहि आट्टिष्यामहि ।

णिचि – अट्टयति – ते, **सनि** – अटिट्टिषते[१], अट्टिटिषते, अतिट्टिषते, **यकि** – अट्ट्यते ।

१. टोपधत्वे एवं रूपम् । दोपधत्वे तु 'अड्डिडिषते' । तोपधत्वे 'अतिट्टिषते' इति रूपम् ।

२५५. वेष्ट – वेष्टने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'वेष्ट विलुण्ठने' इति धातुकाव्यव्याख्या' (१.३४) अकर्मकः इति च । वेष्टनम् – ग्रन्थनम्, लोटनम् – परिहाणिश्च (परिणाहश्च (हाणम्)' इति क्षीरस्वामी । काशकृत्स्नः धातुममुं न पपाठ ।

१. लट् – वेष्टते वेष्टेते वेष्टन्ते । वेष्टसे वेष्टेथे वेष्टध्वे । वेष्टे वेष्टावहे वेष्टामहे । **२. लिट्** – विवेष्टे विवेष्टाते विवेष्टिरे । विवेष्टिषे विवेष्टाथे विवेष्टिध्वे । विवेष्टे विवेष्टिवहे विवेष्टिमहे । **३. लुट्** – वेष्टिता वेष्टितारौ वेष्टितारः । वेष्टितासे वेष्टितासाथे वेष्टिताध्वे । वेष्टिताहे वेष्टितास्वहे वेष्टितास्महे । **४. लृट्** – वेष्टिष्यते वेष्टिष्येते वेष्टिष्यन्ते । वेष्टिष्यसे वेष्टिष्येथे वेष्टिष्यध्वे । वेष्टिष्ये वेष्टिष्यावहे वेष्टिष्यामहे । **५. लोट्** –वेष्टताम् वेष्टेताम् वेष्टन्ताम् । वेष्टस्व वेष्टेथाम् वेष्टध्वम् । वेष्टै वेष्टावहै वेष्टामहै । **६. लङ्** – अवेष्टत अवेष्टेताम् अवेष्टन्त । अवेष्टथाः अवेष्टेथाम् अवेष्टध्वम् । अवेष्टे अवेष्टावहि अवेष्टामहि । **७. विधिलिङ्** – वेष्टेत वेष्टेयाताम् वेष्टेरन् । वेष्टेथाः वेष्टेयाथाम् वेष्टेध्वम् । वेष्टेय वेष्टेवहि वेष्टेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वेष्टिषीष्ट वेष्टिषीयास्ताम् वेष्टिषीरन् । वेष्टिषीष्ठाः वेष्टिषीयास्थाम् वेष्टिषीध्वम्/ढ्वम् । वेष्टिषीय वेष्टिषीवहि वेष्टिषीमहि । **९. लुङ्** – अवेष्टिष्ट अवेष्टिषाताम् अवेष्टिषत । अवेष्टिष्ठाः अवेष्टिषाथाम् अवेष्टिध्वम्/ढ्वम् । अवेष्टिषि अवेष्टिष्वहि अवेष्टिष्महि । **१०. लृङ्** – अवेष्टिष्यत अवेष्टिष्येताम् अवेष्टिष्यन्त । अवेष्टिष्यथाः अवेष्टिष्येथाम् अवेष्टिष्यध्वम् । अवेष्टिष्ये अवेष्टिष्यावहि अवेष्टिष्यामहि ।

णिचि – वेष्टयति – ते, **सनि** – विवेष्टिषते, **यकि** – वेष्ट्यते ।

२५६. चेष्ट – चेष्टायाम् । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – चेष्टते चेष्टेते चेष्टन्ते । चेष्टसे चेष्टेथे चेष्टध्वे । चेष्टे चेष्टावहे चेष्टामहे । **२. लिट्** – चिचेष्टे चिचेष्टाते चिचेष्टिरे । चिचेष्टिषे चिचेष्टाथे चिचेष्टिध्वे । चिचेष्टे चिचेष्टिवहे चिचेष्टिमहे । **३. लुट्** – चेष्टिता चेष्टितारौ चेष्टितारः । चेष्टितासे चेष्टितासाथे चेष्टिताध्वे । चेष्टिताहे चेष्टितास्वहे चेष्टितास्महे । **४. लृट्** – चेष्टिष्यते चेष्टिष्येते चेष्टिष्यन्ते । चेष्टिष्यसे चेष्टिष्येथे चेष्टिष्यध्वे । चेष्टिष्ये चेष्टिष्यावहे चेष्टिष्यामहे । **५. लोट्** – चेष्टताम् चेष्टेताम् चेष्टन्ताम् । चेष्टस्व चेष्टेथाम् चेष्टध्वम् । चेष्टै चेष्टावहै चेष्टामहै । **६. लङ्** – अचेष्टत अचेष्टेताम् अचेष्टन्त । अचेष्टथाः अचेष्टेथाम् अचेष्टध्वम् । अचेष्टे अचेष्टावहि अचेष्टामहि । **७. विधिलिङ्** – चेष्टेत चेष्टेयाताम् चेष्टेरन् । चेष्टेथाः चेष्टेयाथाम् चेष्टेध्वम् । चेष्टेय चेष्टेवहि चेष्टेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – चेष्टिषीष्ट चेष्टिषीयास्ताम् चेष्टिषीरन् । चेष्टिषीष्ठाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चेष्टिषीयास्थाम् चेष्टिषीध्वम्/ढ्वम् । चेष्टिषीय चेष्टिषीवहि चेष्टिषीमहि । **९. लुङ्** – अचेष्टिष्ट अचेष्टिषाताम् अचेष्टिषत । अचेष्टिष्ठाः अचेष्टिषाथाम् अचेष्टिध्वम्/ढ्वम् । अचेष्टिषि अचेष्टिष्वहि अचेष्टिष्महि । **१०. लृङ्** – अचेष्टिष्यत अचेष्टिष्येताम् अचेष्टिष्यन्त । अचेष्टिष्यथाः अचेष्टिष्येथाम् अचेष्टिष्यध्वम् । अचेष्टिष्ये अचेष्टिष्यावहि अचेष्टिष्यामहि ।

णिचि – चेष्टयति – ते, **सनि** – चिचेष्टिषते, **यकि** – चेष्ट्यते ।

२५७. गोष्ट – सङ्घाते । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

लोष्ट्यते ।गोष्टते गोष्टेते गोष्टन्ते । गोष्टसे गोष्टेथे गोष्टध्वे । गोष्टे गोष्टावहे गोष्टामहे । **२. लिट्** – जुगोष्टे जुगोष्टाते जुगोष्टिरे । जुगोष्टिषे जुगोष्टाथे जुगोष्टिध्वे । जुगोष्टे जुगोष्टिवहे जुगोष्टिमहे । **३. लुट्** – गोष्टिता गोष्टितारौ गोष्टितारः । गोष्टितासे गोष्टितासाथे गोष्टिताध्वे । गोष्टिताहे गोष्टितास्वहे गोष्टितास्महे । **४. लृट्** – गोष्टिष्यते गोष्टिष्येते गोष्टिष्यन्ते । गोष्टिष्यसे गोष्टिष्येथे गोष्टिष्यध्वे । गोष्टिष्ये गोष्टिष्यावहे गोष्टिष्यामहे । **५. लोट्** – गोष्टताम् गोष्टेताम् गोष्टन्ताम् । गोष्टस्व गोष्टेथाम् गोष्टध्वम् । गोष्टै गोष्टावहै गोष्टामहै । **६. लङ्** – अगोष्टत अगोष्टेताम् अगोष्टन्त । अगोष्टथाः अगोष्टेथाम् अगोष्टध्वम् । अगोष्टे अगोष्टावहि अगोष्टामहि । **७. विधिलिङ्** – गोष्टेत गोष्टेयाताम् गोष्टेरन् । गोष्टेथाः गोष्टेयाथाम् गोष्टेध्वम् । गोष्टेय गोष्टेवहि गोष्टेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गोष्टिषीष्ट गोष्टिषीयास्ताम् गोष्टिषीरन् । गोष्टिषीष्ठाः गोष्टिषीयास्थाम् गोष्टिषीध्वम्/ढ्वम् । गोष्टिषीय गोष्टिषीवहि गोष्टिषीमहि । **९. लुङ्** – अगोष्टिष्ट अगोष्टिषाताम् अगोष्टिषत । अगोष्टिष्ठाः अगोष्टिषाथाम् अगोष्टिध्वम्/ढ्वम् । अगोष्टिषि अगोष्टिष्वहि अगोष्टिष्महि । **१०. लृङ्** – अगोष्टिष्यत अगोष्टिष्येताम् अगोष्टिष्यन्त । अगोष्टिष्यथाः अगोष्टिष्येथाम् अगोष्टिष्यध्वम् । अगोष्टिष्ये अगोष्टिष्यावहि अगोष्टिष्यामहि ।

णिचि – गोष्टयति – ते, **सनि** – जुगोष्टिषते, **यकि** – गोष्ट्यते ।

२५८. लोष्ट – सङ्घाते । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – लोष्टते लोष्टेते लोष्टन्ते । लोष्टसे लोष्टेथे लोष्टध्वे । लोष्टे लोष्टावहे लोष्टामहे । **२. लिट्** – लुलोष्टे लुलोष्टाते लुलोष्टिरे । लुलोष्टिषे लुलोष्टाथे लुलोष्टिध्वे । लुलोष्टे लुलोष्टिवहे लुलोष्टिमहे । **३. लुट्** – लोष्टिता लोष्टितारौ लोष्टितारः । लोष्टितासे लोष्टितासाथे लोष्टिताध्वे । लोष्टिताहे लोष्टितास्वहे लोष्टितास्महे । **४. लृट्** – लोष्टिष्यते लोष्टिष्येते लोष्टिष्यन्ते । लोष्टिष्यसे लोष्टिष्येथे लोष्टिष्यध्वे । लोष्टिष्ये लोष्टिष्यावहे लोष्टिष्यामहे । **५. लोट्** – लोष्टताम् लोष्टेताम् लोष्टन्ताम् । लोष्टस्व लोष्टेथाम् लोष्टध्वम् । लोष्टै लोष्टावहै लोष्टामहै । **६. लङ्** – अलोष्टत अलोष्टेताम् अलोष्टन्त । अलोष्टथाः अलोष्टेथाम् अलोष्टध्वम् । अलोष्टे अलोष्टावहि अलोष्टामहि । **७. विधिलिङ्** – लोष्टेत लोष्टेयाताम् लोष्टेरन् । लोष्टेथाः लोष्टेयाथाम् लोष्टेध्वम् । लोष्टेय लोष्टेवहि लोष्टेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – लोष्टिषीष्ट लोष्टिषीयास्ताम् लोष्टिषीरन् । लोष्टिषीष्ठाः लोष्टिषीयास्थाम् लोष्टिषीध्वम्/ढ्वम् । लोष्टिषीय लोष्टिषीवहि लोष्टिषीमहि । **९. लुङ्** – अलोष्टिष्ट अलोष्टिषाताम् अलोष्टिषत । अलोष्टिष्ठाः अलोष्टिषाथाम् अलोष्टिध्वम्/ढ्वम् । अलोष्टिषि अलोष्टिष्वहि अलोष्टिष्महि । **१०. लृङ्** – अलोष्टिष्यत अलोष्टिष्येताम् अलोष्टिष्यन्त । अलोष्टिष्यथाः अलोष्टिष्येथाम् अलोष्टिष्यध्वम् । अलोष्टिष्ये अलोष्टिष्यावहि अलोष्टिष्यामहि ।

णिचि – लोष्टयति – ते, **सनि** – लुलोष्टिषते, **यकि** – लोष्ट्यते ।

२५९. घट्ट – चलने । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'घट्टयेद्धट्टते द्वे स्तां चलने णौ शपि च क्रमात्' (श्लो.७३) – देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – घट्टते घट्टेते घट्टन्ते । घट्टसे घट्टेथे घट्टध्वे । घट्टे घट्टावहे घट्टामहे । **२. लिट्** – जघट्टे जघट्टाते जघट्टिरे । जघट्टिषे जघट्टाथे जघट्टिध्वे । जघट्टे जघट्टिवहे जघट्टिमहे । **३. लुट्** – घट्टिता घट्टितारौ घट्टितारः । घट्टितासे घट्टितासाथे घट्टिताध्वे । घट्टिताहे घट्टितास्वहे घट्टितास्महे । **४. लृट्** – घट्टिष्यते घट्टिष्येते घट्टिष्यन्ते । घट्टिष्यसे घट्टिष्येथे घट्टिष्यध्वे । घट्टिष्ये घट्टिष्यावहे घट्टिष्यामहे । **५. लोट्** – घट्टताम् घट्टेताम् घट्टन्ताम् । घट्टस्व घट्टेथाम् घट्टध्वम् । घट्टै घट्टावहै घट्टामहै । **६. लङ्** – अघट्टत अघट्टेताम् अघट्टन्त । अघट्टथाः अघट्टेथाम् अघट्टध्वम् । अघट्टे अघट्टावहि अघट्टामहि । **७. विधिलिङ्** – घट्टेत घट्टेयाताम् घट्टेरन् । घट्टेथाः घट्टेयाथाम् घट्टेध्वम् । घट्टेय घट्टेवहि घट्टेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – घट्टिषीष्ट घट्टिषीयास्ताम् घट्टिषीरन् । घट्टिषीष्ठाः घट्टिषीयास्थाम् घट्टिषीध्वम्/घट्टिषीढ्वम् । घट्टिषीय घट्टिषीवहि घट्टिषीमहि । **९. लुङ्** – अघट्टिष्ट अघट्टिषाताम् अघट्टिषत । अघट्टिष्ठाः अघट्टिषाथाम् अघट्टिध्वम्/अघट्टिढ्वम् । अघट्टिषि अघट्टिष्वहि अघट्टिष्महि । **१०. लृङ्** – अघट्टिष्यत अघट्टिष्येताम् अघट्टिष्यन्त । अघट्टिष्यथाः अघट्टिष्येथाम् अघट्टिष्यध्वम् । अघट्टिष्ये अघट्टिष्यावहि अघट्टिष्यामहि ।

णिचि – घट्टयति – ते, **सनि** – जिघट्टिषते, **यकि** – घट्ट्यते ।

२६०. स्फुट – विकसने । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'विशरणे' इति वोपदेवः । 'क्रमाद् विकासे शशपोः, स्फुटति स्फोटते पदे' (श्लो.७०) इति देवः । क्षीरतरङ्गिण्यां धातुरयं न दृश्यते ।

१. लट् – स्फोटते स्फोटेते स्फोटन्ते । स्फोटसे स्फोटेथे स्फोटध्वे । स्फोटे स्फोटावहे स्फोटामहे । **२. लिट्** – पुस्फुटे पुस्फुटाते पुस्फुटिरे । पुस्फुटिषे पुस्फुटाथे पुस्फुटिध्वे । पुस्फुटे पुस्फुटिवहे पुस्फुटिमहे । **३. लुट्** – स्फोटिता स्फोटितारौ स्फोटितारः । स्फोटितासे स्फोटितासाथे स्फोटिताध्वे । स्फोटिताहे स्फोटितास्वहे स्फोटितास्महे । **४. लृट्** – स्फोटिष्यते स्फोटिष्येते स्फोटिष्यन्ते । स्फोटिष्यसे स्फोटिष्येथे स्फोटिष्यध्वे । स्फोटिष्ये स्फोटिष्यावहे स्फोटिष्यामहे । **५. लोट्** – स्फोटताम् स्फोटेताम् स्फोटन्ताम् । स्फोटस्व स्फोटेथाम् स्फोटध्वम् । स्फोटै स्फोटावहै स्फोटामहै । **६. लङ्** – अस्फोटत अस्फोटेताम् अस्फोटन्त । अस्फोटथाः अस्फोटेथाम् अस्फोटध्वम् । अस्फोटे अस्फोटावहि अस्फोटामहि । **७. विधिलिङ्** – स्फोटेत स्फोटेयाताम् स्फोटेरन् । स्फोटेथाः स्फोटेयाथाम् स्फोटेध्वम् । स्फोटेय स्फोटेवहि स्फोटेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्फोटिषीष्ट स्फोटिषीयास्ताम् स्फोटिषीरन् । स्फोटिषीष्ठाः स्फोटिषीयास्थाम् स्फोटिषीध्वम्/स्फोटिषीढ्वम् । स्फोटिषीय स्फोटिषीवहि स्फोटिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्फोटिष्ट अस्फोटिषाताम् अस्फोटिषत । अस्फोटिष्ठाः अस्फोटिषाथाम् अस्फोटिध्वम्/अस्फोटिढ्वम् । अस्फोटिषि अस्फोटिष्वहि अस्फोटिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्फोटिष्यत अस्फोटिष्येताम् अस्फोटिष्यन्त । अस्फोटिष्यथाः अस्फोटिष्येथाम् अस्फोटिष्यध्वम् । अस्फोटिष्ये अस्फोटिष्यावहि अस्फोटिष्यामहि ।

णिचि – स्फोटयति – ते, **सनि** – पुस्फुटिषते/पुस्फोटिषते, **यकि** – स्फुट्यते ।

२६१. अठि – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – अण्ठते अण्ठेते अण्ठन्ते । अण्ठसे अण्ठेथे अण्ठध्वे । अण्ठे अण्ठावहे अण्ठामहे । **२. लिट्** – आनण्ठे आनण्ठाते आनण्ठिरे । आनण्ठिषे आनण्ठाथे आनण्ठिध्वे । आनण्ठे आनण्ठिवहे आनण्ठिमहे । **३. लुट्** – अण्ठिता अण्ठितारौ अण्ठितारः । अण्ठितासे अण्ठितासाथे अण्ठिताध्वे । अण्ठिताहे अण्ठितास्वहे अण्ठितास्महे । **४. लृट्** – अण्ठिष्यते अण्ठिष्येते अण्ठिष्यन्ते । अण्ठिष्यसे अण्ठिष्येथे अण्ठिष्यध्वे । अण्ठिष्ये अण्ठिष्यावहे अण्ठिष्यामहे । **५. लोट्** – अण्ठताम् अण्ठेताम् अण्ठन्ताम् । अण्ठस्व अण्ठेथाम् अण्ठध्वम् । अण्ठै अण्ठावहै अण्ठामहै । **६. लङ्** – आण्ठत आण्ठेताम् आण्ठन्त । आण्ठथाः आण्ठेथाम् आण्ठध्वम् । आण्ठे आण्ठावहि आण्ठामहि । **७. विधिलिङ्** – अण्ठेत अण्ठेयाताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अण्ठेरन् । अण्ठेथाः अण्ठेयाथाम् अण्ठेध्वम् । अण्ठेय अण्ठेवहि अण्ठेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - अण्ठिषीष्ट अण्ठिषीयास्ताम् अण्ठिषीरन् । अण्ठिषीष्ठाः अण्ठिषीयास्थाम् अण्ठिषीध्वम्/अण्ठिषीढ्वम् । अण्ठिषीय अण्ठिषीवहि अण्ठिषीमहि । **९. लुङ्** - आण्ठिष्ट आण्ठिषाताम् आण्ठिषत । आण्ठिष्ठाः आण्ठिषाथाम् आण्ठिध्वम्/आण्ठिढ्वम् । आण्ठिषि आण्ठिष्वहि आण्ठिष्महि । **१०. लृङ्** - आण्ठिष्यत आण्ठिष्येताम् आण्ठिष्यन्त । आण्ठिष्यथाः आण्ठिष्येथाम् आण्ठिष्यध्वम् । आण्ठिष्ये आण्ठिष्यावहि आण्ठिष्यामहि ।

णिचि - अण्ठयति - ते, **सनि** - अण्टिठिषते, **यकि** - अण्ठ्यते ।

२६२. वठि - एकचर्यायाम् । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'वण्ठते त्वेकचर्यायां स्थौल्ये शपि वठेदिति' (श्लो.८३) देवः । 'एकस्य चर्या = एकचर्या = सहायत्वेन आगमनम्' इति क्षीरस्वामी । 'असहायगमनम्' इति धातुकाव्यव्याख्यायाम् (१.३५) । बाल-मनोरमायाम् अपि एवमेव ।

१. लट् - वण्ठते वण्ठेते वण्ठन्ते । वण्ठसे वण्ठेथे वण्ठध्वे । वण्ठे वण्ठावहे वण्ठामहे । **२. लिट्** - ववण्ठे ववण्ठाते ववण्ठिरे । ववण्ठिषे ववण्ठाथे ववण्ठिध्वे । ववण्ठे ववण्ठिवहे ववण्ठिमहे । **३. लुट्** - वण्ठिता वण्ठितारौ वण्ठितारः । वण्ठितासे वण्ठितासाथे वण्ठिताध्वे । वण्ठिताहे वण्ठितास्वहे वण्ठितास्महे । **४. लृट्** - वण्ठिष्यते वण्ठिष्येते वण्ठिष्यन्ते । वण्ठिष्यसे वण्ठिष्येथे वण्ठिष्यध्वे । वण्ठिष्ये वण्ठिष्यावहे वण्ठिष्यामहे । **५. लोट्** - वण्ठताम् वण्ठेताम् वण्ठन्ताम् । वण्ठस्व वण्ठेथाम् वण्ठध्वम् । वण्ठै वण्ठावहै वण्ठामहै । **६. लङ्** - अवण्ठत अवण्ठेताम् अवण्ठन्त । अवण्ठथाः अवण्ठेथाम् अवण्ठध्वम् । अवण्ठे अवण्ठावहि अवण्ठामहि । **७. विधिलिङ्** - वण्ठेत वण्ठेयाताम् वण्ठेरन् । वण्ठेथाः वण्ठेयाथाम् वण्ठेध्वम् । वण्ठेय वण्ठेवहि वण्ठेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - वण्ठिषीष्ट वण्ठिषीयास्ताम् वण्ठिषीरन् । वण्ठिषीष्ठाः वण्ठिषीयास्थाम् वण्ठिषीध्वम्/वण्ठिषीढ्वम् । वण्ठिषीय वण्ठिषीवहि वण्ठिषीमहि । **९. लुङ्** - अवण्ठिष्ट अवण्ठिषाताम् अवण्ठिषत । अवण्ठिष्ठाः अवण्ठिषाथाम् अवण्ठिध्वम्/अवण्ठिढ्वम् । अवण्ठिषि अवण्ठिष्वहि अवण्ठिष्महि । **१०. लृङ्** - अवण्ठिष्यत अवण्ठिष्येताम् अवण्ठिष्यन्त । अवण्ठिष्यथाः अवण्ठिष्येथाम् अवण्ठिष्यध्वम् । अवण्ठिष्ये अवण्ठिष्यावहि अवण्ठिष्यामहि ।

णिचि - वण्ठयति - ते, **सनि** - विवण्ठिषते, **यकि** - वण्ठ्यते ।

२६३. मठि - शोके । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'मण्ठते शपि शोकार्थे मठेन्मदनिवासयोः' (श्लो.८२) इति देवः । शोकः = आध्यानम् उत्कण्ठापूर्वकस्मरणम् । उत्कण्ठामात्रे तु अकर्मकः ।

१. लट् - मण्ठते मण्ठेते मण्ठन्ते । मण्ठसे मण्ठेथे मण्ठध्वे । मण्ठे मण्ठावहे मण्ठामहे । **२. लिट्** - ममण्ठे ममण्ठाते ममण्ठिरे । ममण्ठिषे ममण्ठाथे ममण्ठिध्वे । ममण्ठे ममण्ठिवहे ममण्ठिमहे । **३. लुट्** - मण्ठिता मण्ठितारौ मण्ठितारः । मण्ठितासे मण्ठितासाथे मण्ठिताध्वे । मण्ठिताहे मण्ठितास्वहे मण्ठितास्महे । **४. लृट्** - मण्ठिष्यते मण्ठिष्येते मण्ठिष्यन्ते । मण्ठिष्यसे मण्ठिष्येथे मण्ठिष्यध्वे । मण्ठिष्ये मण्ठिष्यावहे मण्ठिष्यामहे । **५. लोट्** - मण्ठताम् मण्ठेताम् मण्ठन्ताम् । मण्ठस्व मण्ठेथाम् मण्ठध्वम् । मण्ठै मण्ठावहै मण्ठामहै । **६. लङ्** - अमण्ठत अमण्ठेताम् अमण्ठन्त । अमण्ठथाः अमण्ठेथाम् अमण्ठध्वम् । अमण्ठे अमण्ठावहि अमण्ठामहि । **७. विधिलिङ्** - मण्ठेत मण्ठेयाताम् मण्ठेरन् । मण्ठेथाः मण्ठेयाथाम् मण्ठेध्वम् । मण्ठेय मण्ठेवहि मण्ठेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - मण्ठिषीष्ट मण्ठिषीयास्ताम् मण्ठिषीरन् । मण्ठिषीष्ठाः मण्ठिषीयास्थाम् मण्ठिषीध्वम्/मण्ठिषीढ्वम् । मण्ठिषीय मण्ठिषीवहि मण्ठिषीमहि । **९. लुङ्** - अमण्ठिष्ट अमण्ठिषाताम् अमण्ठिषत । अमण्ठिष्ठाः अमण्ठिषाथाम् अमण्ठिध्वम्/अमण्ठिढ्वम् । अमण्ठिषि अमण्ठिष्वहि अमण्ठिष्महि । **१०. लृङ्** - अमण्ठिष्यत अमण्ठिष्येताम् अमण्ठिष्यन्त । अमण्ठिष्यथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमण्ठिष्येथाम् अमण्ठिष्यध्वम् । अमण्ठिष्ये अमण्ठिष्यावहि अमण्ठिष्यामहि ।

णिचि – मण्ठयति – ते, **सनि** – मिमण्ठिषते, **यकि** – मण्ठ्यते ।

२६४. कठि – शोके । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'अथ कण्ठते । शोके यो कण्ठयेत् कण्ठेत्, कठेत् स्यात् कृच्छ्रजीवने' (श्लो. ७९) इति देवः । प्रायेण अयम् उत्पूर्वकः एव प्रयुज्यते । शोकः = सोत्कण्ठस्मरणम् । उत्कण्ठामात्रे तु अकर्मकः ।

१. लट् – कण्ठते कण्ठेते कण्ठन्ते । कण्ठसे कण्ठेथे कण्ठध्वे । कण्ठे कण्ठावहे कण्ठामहे । **२. लिट्** – चकण्ठे चकण्ठाते चकण्ठिरे । चकण्ठिषे चकण्ठाथे चकण्ठिध्वे । चकण्ठे चकण्ठिवहे चकण्ठिकहे । **३. लुट्** – कण्ठिता कण्ठितारौ कण्ठितारः । कण्ठितासे कण्ठितासाथे कण्ठिताध्वे । कण्ठिताहे कण्ठितास्वहे कण्ठितास्महे । **४. लृट्** – कण्ठिष्यते कण्ठिष्येते कण्ठिष्यन्ते । कण्ठिष्यसे कण्ठिष्येथे कण्ठिष्यध्वे । कण्ठिष्ये कण्ठिष्यावहे कण्ठिष्यामहे । **५. लोट्** – कण्ठताम् कण्ठेताम् कण्ठन्ताम् । कण्ठस्व कण्ठेथाम् कण्ठध्वम् । कण्ठै कण्ठावहै कण्ठामहै । **६. लङ्** – अकण्ठत अकण्ठेताम् अकण्ठन्त । अकण्ठथाः अकण्ठेथाम् अकण्ठध्वम् । अकण्ठे अकण्ठावहि अकण्ठामहि । **७. विधिलिङ्** – कण्ठेत कण्ठेयाताम् कण्ठेरन् । कण्ठेथाः कण्ठेयाथाम् कण्ठेध्वम् । कण्ठेय कण्ठेवहि कण्ठेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कण्ठिषीष्ट कण्ठिषीयास्ताम् कण्ठिषीरन् । कण्ठिषीष्ठाः कण्ठिषीयास्थाम् कण्ठिषीध्वम्/कण्ठिषीढ्वम् । कण्ठिषीय कण्ठिषीवहि कण्ठिषीमहि । **९. लुङ्** – अकण्ठिष्ट अकण्ठिषाताम् अकण्ठिषत । अकण्ठिष्ठाः अकण्ठिषाथाम् अकण्ठिध्वम्/अकण्ठिढ्वम् । अकण्ठिषि अकण्ठिष्वहि अकण्ठिष्महि । **१०. लृङ्** – अकण्ठिष्यत अकण्ठिष्येताम् अकण्ठिष्यन्त । अकण्ठिष्यथाः अकण्ठिष्येथाम् अकण्ठिष्यध्वम् । अकण्ठिष्ये अकण्ठिष्यावहि अकण्ठिष्यामहि ।

णिचि – कण्ठयति – ते, **सनि** – चिकण्ठिषते, **यकि** – कण्ठ्यते ।

२६५. मुठि – पालने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'पलायने' इति क्षीरस्वामी । 'काशकृत्स्नचन्द्रौ च' इति क्षी. टीका ।

१. लट् – मुण्ठते मुण्ठेते मुण्ठन्ते । मुण्ठसे मुण्ठेथे मुण्ठध्वे । मुण्ठे मुण्ठावहे मुण्ठामहे । **२. लिट्** – मुमुण्ठे मुमुण्ठाते मुमुण्ठिरे । मुमुण्ठिषे मुमुण्ठाथे मुमुण्ठिध्वे । मुमुण्ठे मुमुण्ठिवहे मुमुण्ठिमहे । **३. लुट्** – मुण्ठिता मुण्ठितारौ मुण्ठितारः । मुण्ठितासे मुण्ठितासाथे मुण्ठिताध्वे । मुण्ठिताहे मुण्ठितास्वहे मुण्ठितास्महे । **४. लृट्** – मुण्ठिष्यते मुण्ठिष्येते मुण्ठिष्यन्ते । मुण्ठिष्यसे मुण्ठिष्येथे मुण्ठिष्यध्वे । मुण्ठिष्ये मुण्ठिष्यावहे मुण्ठिष्यामहे । **५. लोट्** – मुण्ठताम् मुण्ठेताम् मुण्ठन्ताम् । मुण्ठस्व मुण्ठेथाम् मुण्ठध्वम् । मुण्ठै मुण्ठावहै मुण्ठामहै । **६. लङ्** – अमुण्ठत अमुण्ठेताम् अमुण्ठन्त । अमुण्ठथाः अमुण्ठेथाम् अमुण्ठध्वम् । अमुण्ठे अमुण्ठावहि अमुण्ठामहि । **७. विधिलिङ्** – मुण्ठेत मुण्ठेयाताम् मुण्ठेरन् । मुण्ठेथाः मुण्ठेयाथाम् मुण्ठेध्वम् । मुण्ठेय मुण्ठेवहि मुण्ठेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मुण्ठिषीष्ट मुण्ठिषीयास्ताम् मुण्ठिषीरन् । मुण्ठिषीष्ठाः मुण्ठिषीयास्थाम् मुण्ठिषीध्वम्/मुण्ठिषीढ्वम् । मुण्ठिषीय मुण्ठिषीवहि मुण्ठिषीमहि । **९. लुङ्** – अमुण्ठिष्ट अमुण्ठिषाताम् अमुण्ठिषत । अमुण्ठिष्ठाः अमुण्ठिषाथाम् अमुण्ठिध्वम्/अमुण्ठिढ्वम् । अमुण्ठिषि अमुण्ठिष्वहि अमुण्ठिष्महि । **१०. लृङ्** – अमुण्ठिष्यत अमुण्ठिष्येताम् अमुण्ठिष्यन्त । अमुण्ठिष्यथाः अमुण्ठिष्येथाम् अमुण्ठिष्यध्वम् । अमुण्ठिष्ये अमुण्ठिष्यावहि अमुण्ठिष्यामहि ।

णिचि – मुण्ठयति – ते, **सनि** – मुमुण्ठिषते, **यकि** – मुण्ठ्यते ।

२६६. हेठ – विबाधायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने । विबाधा शाठ्यम् । 'अमुं परस्मैपदिष्वपि केचित् पठन्ति' इति माधवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् - हेठते हेठेते हेठन्ते । हेठसे हेठेथे हेठध्वे । हेठे हेठावहे हेठामहे । **२. लिट्** - जिहेठे जिहेठाते जिहेठिरे । जिहेठिषे जिहेठाथे जिहेठिध्वे । जिहेठे जिहेठिवहे जिहेठिमहे । **३. लुट्** - हेठिता हेठितारौ हेठितारः । हेठितासे हेठितासाथे हेठिताध्वे । हेठिताहे हेठितास्वहे हेठितास्महे । **४. लृट्** - हेठिष्यते हेठिष्येते हेठिष्यन्ते । हेठिष्यसे हेठिष्येथे हेठिष्यध्वे । हेठिष्ये हेठिष्यावहे हेठिष्यामहे । **५. लोट्** - हेठताम् हेठेताम् हेठन्ताम् । हेठस्व हेठेथाम् हेठध्वम् । हेठै हेठावहै हेठामहै । **६. लङ्** - अहेठत अहेठेताम् अहेठन्त । अहेठथाः अहेठेथाम् अहेठध्वम् । अहेठे अहेठावहि अहेठामहि । **७. विधिलिङ्** - हेठेत हेठेयाताम् हेठेरन् । हेठेथाः हेठेयाथाम् हेठेध्वम् । हेठेय हेठेवहि हेठेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - हेठिषीष्ट हेठिषीयास्ताम् हेठिषीरन् । हेठिषीष्ठाः हेठिषीयास्थाम् हेठिषीध्वम्/हेठिषीढ्वम् । हेठिषीय हेठिषीवहि हेठिषीमहि । **९. लुङ्** - अहेठिष्ट अहेठिषाताम् अहेठिषत । अहेठिष्ठाः अहेठिषाथाम् अहेठिध्वम्/अहेठिढ्वम् । अहेठिषि अहेठिष्वहि अहेठिष्महि । **१०. लृङ्** - अहेठिष्यत अहेठिष्येताम् अहेठिष्यन्त । अहेठिष्यथाः अहेठिष्येथाम् अहेठिष्यध्वम् । अहेठिष्ये अहेठिष्यावहि अहेठिष्यामहि ।

णिचि - हेठयति - ते, **सनि** - जिहेठिषते, **यकि** - हेठ्यते ।

२६७. **एठ - विबाधायाम्** । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'विपूर्वोऽयमिति स्वामि-काश्यपौ । मैत्रेयादयस्तु केवलमेव उदाजह्रुः' इति माधवीयधातुवृत्तिः । 'अत्र स्वामिपदेन क्षीरस्वामी न ग्राह्यः, अपि तु अन्यः केशवस्वामी शिवस्वामी वा इति प्रतिभाति' इति कृदन्तरूपमाला ।

१. लट् - एठते एठेते एठन्ते । एठसे एठेथे एठध्वे । एठे एठावहे एठामहे । **२. लिट्** - (i) एठाञ्चक्रे एठाञ्चक्राते एठाञ्चक्रिरे । एठाञ्चकृषे एठाञ्चक्राथे एठाञ्चकृढ्वे । एठाञ्चक्रे एठाञ्चकृवहे एठाञ्चकृमहे । (ii) एठामास एठामासतुः एठामासुः । एठामासिथ एठामासथुः एठामास । एठामास एठामासिव एठामासिम । (iii) एठाम्बभूव एठाम्बभूवतुः एठाम्बभूवुः । एठाम्बभूविथ एठाम्बभूवथुः एठाम्बभूव । एठाम्बभूव एठाम्बभूविव एठाम्बभूविम । **३. लुट्** - एठिता एठितारौ एठितारः । एठितासे एठितासाथे एठिताध्वे । एठिताहे एठितास्वहे एठितास्महे । **४. लृट्** - एठिष्यते एठिष्येते एठिष्यन्ते । एठिष्यसे एठिष्येथे एठिष्यध्वे । एठिष्ये एठिष्यावहे एठिष्यामहे । **५. लोट्** - एठताम् एठेताम् एठन्ताम् । एठस्व एठेथाम् एठध्वम् । एठै एठावहै एठामहै । **६. लङ्** - ऐठत ऐठेताम् ऐठन्त । ऐठथाः ऐठेथाम् ऐठध्वम् । ऐठे ऐठावहि ऐठामहि । **७. विधिलिङ्** - एठेत एठेयाताम् एठेरन् । एठेथाः एठेयाथाम् एठेध्वम् । एठेय एठेवहि एठेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - एठिषीष्ट एठिषीयास्ताम् एठिषीरन् । एठिषीष्ठाः एठिषीयास्थाम् एठिषीध्वम्/एठिषीढ्वम् । एठिषीय एठिषीवहि एठिषीमहि । **९. लुङ्** - ऐठिष्ट ऐठिषाताम् ऐठिषत । ऐठिष्ठाः ऐठिषाथाम् ऐठिध्वम्/ऐठिढ्वम् । ऐठिषि ऐठिष्वहि ऐठिष्महि । **१०. लृङ्** - ऐठिष्यत ऐठिष्येताम् ऐठिष्यन्त । ऐठिष्यथाः ऐठिष्येथाम् ऐठिष्यध्वम् । ऐठिष्ये ऐठिष्यावहि ऐठिष्यामहि ।

णिचि - एठयति - ते, **सनि** - एटिठिषते, **यकि** - एठ्यते ।

२६८. **हिडि - गत्यनादरयोः** । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - हिण्डते हिण्डेते हिण्डन्ते । हिण्डसे हिण्डेथे हिण्डध्वे । हिण्डे हिण्डावहे हिण्डामहे । **२. लिट्** - जिहिण्डे जिहिण्डाते जिहेठिरे । जिहिण्डिषे जिहिण्डाथे जिहिण्डिध्वे । जिहिण्डे जिहिण्डिवहे जिहिण्डिमहे । **३. लुट्** - हिण्डिता हिण्डितारौ हिण्डितारः । हिण्डितासे हिण्डितासाथे हिण्डिताध्वे । हिण्डिताहे हिण्डितास्वहे हिण्डितास्महे । **४. लृट्** - हिण्डिष्यते हिण्डिष्येते हिण्डिष्यन्ते । हिण्डिष्यसे हिण्डिष्येथे हिण्डिष्यध्वे । हिण्डिष्ये हिण्डिष्यावहे हिण्डिष्यामहे । **५. लोट्** - हिण्डताम् हिण्डेताम् हिण्डन्ताम् । हिण्डस्व हिण्डेथाम् हिण्डध्वम् । हिण्डै हिण्डावहै हिण्डामहै । **६. लङ्** - अहिण्डत अहिण्डेताम् अहिण्डन्त ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अहिण्डथाः अहिण्डेथाम् अहिण्डध्वम् । अहिण्डे अहिण्डावहि अहिण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – हिण्डेत हिण्डेयाताम् हिण्डेरन् । हिण्डेथाः हिण्डेयाथाम् हिण्डेध्वम् । हिण्डेय हिण्डेवहि हिण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – हिण्डिषीष्ट हिण्डिषीयास्ताम् हिण्डिषीरन् । हिण्डिषीष्ठाः हिण्डिषीयास्थाम् हिण्डिषीध्वम्/हिण्डिषीढ्वम् । हिण्डिषीय हिण्डिषीवहि हिण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अहिण्डिष्ट अहिण्डिषाताम् अहिण्डिषत । अहिण्डिष्ठाः अहिण्डिषाथाम् अहिण्डिध्वम्/अहिण्डिढ्वम् । अहिण्डिषि अहिण्डिष्वहि अहिण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अहिण्डिष्यत अहिण्डिष्येताम् अहिण्डिष्यन्त । अहिण्डिष्यथाः अहिण्डिष्येथाम् अहिण्डिष्यध्वम् । अहिण्डिष्ये अहिण्डिष्यावहि अहिण्डिष्यामहि ।

णिचि – हिण्डयति – ते, **सनि** – जिहिण्डिषते, **यकि** – हिण्ड्यते ।

२६९. हुडि – सङ्घाते । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'भ्वादावेव द्रमिडाः 'हुडि सङ्घाते' इति पठन्ति, आर्यास्तु न पठन्ति' इति काश्यपमतप्रदर्शनपूर्वकं माधवीये प्रतिपादितम् ।

१. लट् – हुण्डते हुण्डेते हुण्डन्ते । हुण्डसे हुण्डेथे हुण्डध्वे । हुण्डे हुण्डावहे हुण्डामहे । **२. लिट्** – जुहुण्डे जुहुण्डाते जुहुण्डिरे । जुहुण्डिषे जुहुण्डाथे जुहुण्डिध्वे । जुहुण्डे जुहुण्डिवहे जुहुण्डिमहे । **३. लुट्** – हुण्डिता हुण्डितारौ हुण्डितारः । हुण्डितासे हुण्डितासाथे हुण्डिताध्वे । हुण्डिताहे हुण्डितास्वहे हुण्डितास्महे । **४. लृट्** – हुण्डिष्यते हुण्डिष्येते हुण्डिष्यन्ते । हुण्डिष्यसे हुण्डिष्येथे हुण्डिष्यध्वे । हुण्डिष्ये हुण्डिष्यावहे हुण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – हुण्डताम् हुण्डेताम् हुण्डन्ताम् । हुण्डस्व हुण्डेथाम् हुण्डध्वम् । हुण्डै हुण्डावहै हुण्डामहै । **६. लङ्** – अहुण्डत अहुण्डेताम् अहुण्डन्त । अहुण्डथाः अहुण्डेथाम् अहुण्डध्वम् । अहुण्डे अहुण्डावहि अहुण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – हुण्डेत हुण्डेयाताम् हुण्डेरन् । हुण्डेथाः हुण्डेयाथाम् हुण्डेध्वम् । हुण्डेय हुण्डेवहि हुण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – हुण्डिषीष्ट हुण्डिषीयास्ताम् हुण्डिषीरन् । हुण्डिषीष्ठाः हुण्डिषीयास्थाम् हुण्डिषीध्वम्/हुण्डिषीढ्वम् । हुण्डिषीय हुण्डिषीवहि हुण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अहुण्डिष्ट अहुण्डिषाताम् अहुण्डिषत । अहुण्डिष्ठाः अहुण्डिषाथाम् अहुण्डिध्वम्/अहुण्डिढ्वम् । अहुण्डिषि अहुण्डिष्वहि अहुण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अहुण्डिष्यत अहुण्डिष्येताम् अहुण्डिष्यन्त । अहुण्डिष्यथाः अहुण्डिष्येथाम् अहुण्डिष्यध्वम् । अहुण्डिष्ये अहुण्डिष्यावहि अहुण्डिष्यामहि ।

णिचि – हुण्डयति – ते, **सनि** – जुहुण्डिषते, **यकि** – हुण्ड्यते ।

२७०. कुडि – दाहे । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'वैकल्यदाहरक्षासु कुण्डेत् कुण्डेत कुण्डयेत्' (श्लो.८८) इति देवः ।

१. लट् – कुण्डते कुण्डेते कुण्डन्ते । कुण्डसे कुण्डेथे कुण्डध्वे । कुण्डे कुण्डावहे कुण्डामहे । **२. लिट्** – चुकुण्डे चुकुण्डाते चुकुण्डिरे । चुकुण्डिषे चुकुण्डाथे चुकुण्डिध्वे । चुकुण्डे चुकुण्डिवहे चुकुण्डिमहे । **३. लुट्** – कुण्डिता कुण्डितारौ कुण्डितारः । कुण्डितासे कुण्डितासाथे कुण्डिताध्वे । कुण्डिताहे कुण्डितास्वहे कुण्डितास्महे । **४. लृट्** – कुण्डिष्यते कुण्डिष्येते कुण्डिष्यन्ते । कुण्डिष्यसे कुण्डिष्येथे कुण्डिष्यध्वे । कुण्डिष्ये कुण्डिष्यावहे कुण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – कुण्डताम् कुण्डेताम् कुण्डन्ताम् । कुण्डस्व कुण्डेथाम् कुण्डध्वम् । कुण्डै कुण्डावहै कुण्डामहै । **६. लङ्** – अकुण्डत अकुण्डेताम् अकुण्डन्त । अकुण्डथाः अकुण्डेथाम् अकुण्डध्वम् । अकुण्डे अकुण्डावहि अकुण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – कुण्डेत कुण्डेयाताम् कुण्डेरन् । कुण्डेथाः कुण्डेयाथाम् कुण्डेध्वम् । कुण्डेय कुण्डेवहि कुण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कुण्डिषीष्ट कुण्डिषीयास्ताम् कुण्डिषीरन् । कुण्डिषीष्ठाः कुण्डिषीयास्थाम् कुण्डिषीध्वम्/कुण्डिषीढ्वम् । कुण्डिषीय कुण्डिषीवहि कुण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अकुण्डिष्ट अकुण्डिषाताम् अकुण्डिषत । अकुण्डिष्ठाः अकुण्डिषाथाम् अकुण्डिध्वम्/अकुण्डिढ्वम् । अकुण्डिषि अकुण्डिष्वहि अकुण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अकुण्डिष्यत अकुण्डिष्येताम् अकुण्डिष्यन्त । अकुण्डिष्यथाः अकुण्डिष्येथाम् अकुण्डिष्यध्वम् । अकुण्डिष्ये

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकुण्डिष्यावहि अकुण्डिष्यामहि ।

णिचि – कुण्डयति – ते, **सनि** – चुकुण्डिषते, **यकि** – कुण्ड्यते ।

२७१. वडि – विभाजने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'विभाजनम् = भागीकरणम्, चर्माभावश्च । 'चुरादौ वण्डयति' इति क्षीरस्वामी । चर्माभावो नाम शिपिविष्टता (द्विनग्नता) इति वागीशः । 'वेष्टने' इति मैत्रेयः । 'नन्दी तु 'वटि विभाजने, वडि वेष्टने इति भङ्ग्या पठति' इति क्षीरस्वामिवचनम् इह अनुसन्धेयम् । 'काशकृत्स्न-धातुपाठकन्नडटीकायां 'वडि वेष्टने' इति पाठः । वाहीक(पञ्जाब्)देशीयभाषायां विभाजनार्थिका 'वण्डना'-क्रिया प्रयुज्यते । तेन 'विभाजने' इत्यपि अर्थः प्रामाणिकः एव' इति तत्र टिप्पण्याम् उक्तं युधिष्ठिरमीमांसकेन ।

१. लट् – वण्डते वण्डेते वण्डन्ते । वण्डसे वण्डेथे वण्डध्वे । वण्डे वण्डावहे वण्डामहे । **२. लिट्** – ववण्डे ववण्डाते ववण्डिरे । ववण्डिषे ववण्डाथे ववण्डिध्वे । ववण्डे ववण्डिवहे ववण्डिमहे । **३. लुट्** – वण्डिता वण्डितारौ वण्डितारः । वण्डितासे वण्डितासाथे वण्डिताध्वे । वण्डिताहे वण्डितास्वहे वण्डितास्महे । **४. लृट्** – वण्डिष्यते वण्डिष्येते वण्डिष्यन्ते । वण्डिष्यसे वण्डिष्येथे वण्डिष्यध्वे । वण्डिष्ये वण्डिष्यावहे वण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – वण्डताम् वण्डेताम् वण्डन्ताम् । वण्डस्व वण्डेथाम् वण्डध्वम् । वण्डै वण्डावहै वण्डामहै । **६. लङ्** – अवण्डत अवण्डेताम् अवण्डन्त । अवण्डथाः अवण्डेथाम् अवण्डध्वम् । अवण्डे अवण्डावहि अवण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – वण्डेत वण्डेयाताम् वण्डेरन् । वण्डेथाः वण्डेयाथाम् वण्डेध्वम् । वण्डेय वण्डेवहि वण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वण्डिषीष्ट वण्डिषीयास्ताम् वण्डिषीरन् । वण्डिषीष्ठाः वण्डिषीयास्थाम् वण्डिषीध्वम्/वण्डिषीढ्वम् । वण्डिषीय वण्डिषीवहि वण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अवण्डिष्ट अवण्डिषाताम् अवण्डिषत । अवण्डिष्ठाः अवण्डिषाथाम् अवण्डिध्वम्/अवण्डिढ्वम् । अवण्डिषि अवण्डिष्वहि अवण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अवण्डिष्यत अवण्डिष्येताम् अवण्डिष्यन्त । अवण्डिष्यथाः अवण्डिष्येथाम् अवण्डिष्यध्वम् । अवण्डिष्ये अवण्डिष्यावहि अवण्डिष्यामहि ।

णिचि – वण्डयति – ते, **सनि** – विवण्डिषते, **यकि** – वण्ड्यते ।

२७२. मडि – विभाजने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'भूषार्थे मण्डतीति स्यात् तत्र मण्डयतीति णौ । मण्डते वेष्टने ...' (श्लो.८४) इति देवः । 'वटि विभाजने । मडि च । चकारात् विभाजने । पृथक्सूत्रादर्थान्तरेऽपि । मण्डते । मण्डो रसाग्रम्' इति क्षीरस्वामी । विषयेऽस्मिन् विविधानि मतानि उल्लिख्य कृदन्तरूपमाला वदति – 'ईदृशस्थले शुद्धपाठः कीदृशः इति ग्रन्थैः निर्धारयितुं न शक्यते । सर्वथा मडिधातुरनेकार्थकः इति सारः'' इति ।

१. लट् – मण्डते मण्डेते मण्डन्ते । मण्डसे मण्डेथे मण्डध्वे । मण्डे मण्डावहे मण्डामहे । **२. लिट्** – ममण्डे ममण्डाते ममण्डिरे । ममण्डिषे ममण्डाथे ममण्डिध्वे । ममण्डे ममण्डिवहे ममण्डिमहे । **३. लुट्** – मण्डिता मण्डितारौ मण्डितारः । मण्डितासे मण्डितासाथे मण्डिताध्वे । मण्डिताहे मण्डितास्वहे मण्डितास्महे । **४. लृट्** – मण्डिष्यते मण्डिष्येते मण्डिष्यन्ते । मण्डिष्यसे मण्डिष्येथे मण्डिष्यध्वे । मण्डिष्ये मण्डिष्यावहे मण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – मण्डताम् मण्डेताम् मण्डन्ताम् । मण्डस्व मण्डेथाम् मण्डध्वम् । मण्डै मण्डावहै मण्डामहै । **६. लङ्** – अमण्डत अमण्डेताम् अमण्डन्त । अमण्डथाः अमण्डेथाम् अमण्डध्वम् । अमण्डे अमण्डावहि अमण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – मण्डेत मण्डेयाताम् मण्डेरन् । मण्डेथाः मण्डेयाथाम् मण्डेध्वम् । मण्डेय मण्डेवहि मण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मण्डिषीष्ट मण्डिषीयास्ताम् मण्डिषीरन् । मण्डिषीष्ठाः मण्डिषीयास्थाम् मण्डिषीध्वम्/मण्डिषीढ्वम् । मण्डिषीय मण्डिषीवहि मण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अमण्डिष्ट अमण्डिषाताम् अमण्डिषत । अमण्डिष्ठाः अमण्डिषाथाम् अमण्डिध्वम्/अमण्डिढ्वम् । अमण्डिषि अमण्डिष्वहि अमण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अमण्डिष्यत अमण्डिष्येताम् अमण्डिष्यन्त । अमण्डिष्यथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमण्डिष्येथाम् अमण्डिष्यध्वम् । अमण्डिष्ये अमण्डिष्यावहि अमण्डिष्यामहि ।

णिचि – मण्डयति – ते, **सनि** – मिमण्डिषते, **यकि** – मण्ड्यते ।

२७३. भडि – परिभाषणे । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'परितो भाषणम् = परिभाषणम्' इति स्वाम्यादयः । 'यः सनिन्दोपालम्भस्तत्र स्यात् परिभाषणम् (अमर.) इति निघण्टुः' इति माधवीयधातुवृत्तिः । 'परिहासः सनिन्दोपालम्भनं च परिभाषणम्' इति कौमुदी ।

१. लट् – भण्डते भण्डेते भण्डन्ते । भण्डसे भण्डेथे भण्डध्वे । भण्डे भण्डावहे भण्डामहे । **२. लिट्** – बभण्डे बभण्डाते बभण्डिरे । बभण्डिषे बभण्डाथे बभण्डिध्वे । बभण्डे बभण्डिवहे बभण्डिमहे । **३. लुट्** – भण्डिता भण्डितारौ भण्डितारः । भण्डितासे भण्डितासाथे भण्डिताध्वे । भण्डिताहे भण्डितास्वहे भण्डितास्महे । **४. लृट्** – भण्डिष्यते भण्डिष्येते भण्डिष्यन्ते । भण्डिष्यसे भण्डिष्येथे भण्डिष्यध्वे । भण्डिष्ये भण्डिष्यावहे भण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – भण्डताम् भण्डेताम् भण्डन्ताम् । भण्डस्व भण्डेथाम् भण्डध्वम् । भण्डै भण्डावहै भण्डामहै । **६. लङ्** – अभण्डत अभण्डेताम् अभण्डन्त । अभण्डथाः अभण्डेथाम् अभण्डध्वम् । अभण्डे अभण्डावहि अभण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – भण्डेत भण्डेयाताम् भण्डेरन् । भण्डेथाः भण्डेयाथाम् भण्डेध्वम् । भण्डेय भण्डेवहि भण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भण्डिषीष्ट भण्डिषीयास्ताम् भण्डिषीरन् । भण्डिषीष्ठाः भण्डिषीयास्थाम् भण्डिषीध्वम्/भण्डिषीढ्वम् । भण्डिषीय भण्डिषीवहि भण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अभण्डिष्ट अभण्डिषाताम् अभण्डिषत । अभण्डिष्ठाः अभण्डिषाथाम् अभण्डिध्वम्/अभण्डिढ्वम् । अभण्डिषि अभण्डिष्वहि अभण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अभण्डिष्यत अभण्डिष्येताम् अभण्डिष्यन्त । अभण्डिष्यथाः अभण्डिष्येथाम् अभण्डिष्यध्वम् । अभण्डिष्ये अभण्डिष्यावहि अभण्डिष्यामहि ।

णिचि – भण्डयति – ते, **सनि** – बिभण्डिषते, **यकि** – भण्ड्यते ।

२७४. पिडि – सङ्घाते । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'सङ्घाते पिण्डयेत् पिण्डेत्तत्रैव शपि पिण्डते' (श्लो.९०) इति देवः ।

१. लट् – पिण्डते पिण्डेते पिण्डन्ते । पिण्डसे पिण्डेथे पिण्डध्वे । पिण्डे पिण्डावहे पिण्डामहे । **२. लिट्** – पिपिण्डे पिपिण्डाते पिपिण्डिरे । पिपिण्डिषे पिपिण्डाथे पिपिण्डिध्वे । पिपिण्डे पिपिण्डिवहे पिपिण्डिमहे । **३. लुट्** – पिण्डिता पिण्डितारौ पिण्डितारः । पिण्डितासे पिण्डितासाथे पिण्डिताध्वे । पिण्डिताहे पिण्डितास्वहे पिण्डितास्महे । **४. लृट्** – पिण्डिष्यते पिण्डिष्येते पिण्डिष्यन्ते । पिण्डिष्यसे पिण्डिष्येथे पिण्डिष्यध्वे । पिण्डिष्ये पिण्डिष्यावहे पिण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – पिण्डताम् पिण्डेताम् पिण्डन्ताम् । पिण्डस्व पिण्डेथाम् पिण्डध्वम् । पिण्डै पिण्डावहै पिण्डामहै । **६. लङ्** – अपिण्डत अपिण्डेताम् अपिण्डन्त । अपिण्डथाः अपिण्डेथाम् अपिण्डध्वम् । अपिण्डे अपिण्डावहि अपिण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – पिण्डेत पिण्डेयाताम् पिण्डेरन् । पिण्डेथाः पिण्डेयाथाम् पिण्डेध्वम् । पिण्डेय पिण्डेवहि पिण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – पिण्डिषीष्ट पिण्डिषीयास्ताम् पिण्डिषीरन् । पिण्डिषीष्ठाः पिण्डिषीयास्थाम् पिण्डिषीध्वम्/पिण्डिषीढ्वम् । पिण्डिषीय पिण्डिषीवहि पिण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अपिण्डिष्ट अपिण्डिषाताम् अपिण्डिषत । अपिण्डिष्ठाः अपिण्डिषाथाम् अपिण्डिध्वम्/अपिण्डिढ्वम् । अपिण्डिषि अपिण्डिष्वहि अपिण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अपिण्डिष्यत अपिण्डिष्येताम् अपिण्डिष्यन्त । अपिण्डिष्यथाः अपिण्डिष्येथाम् अपिण्डिष्यध्वम् । अपिण्डिष्ये अपिण्डिष्यावहि अपिण्डिष्यामहि ।

णिचि – पिण्डयति – ते, **सनि** – पिपिण्डिषते, **यकि** – पिण्ड्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२७५. मुडि - मार्जने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'मार्जनम् = शुद्धिः न्यग्भावश्च' इति कौमुदी । 'मज्जने' इति क्षीरस्वामी । 'मज्जने' इति काशकृत्स्नधातुपाठीयकन्नडटीकायाम् । मज्जनम् = स्नानम् इत्यपि तत्रैव' इति क्षी.टीका । 'मुण्डते मार्जने खण्डेः, खण्डने शपि मुण्डति' (श्लो.८३) इति देवः । (खण्डनार्थे ३२६ सङ्ख्याकः धातुः द्रष्टव्यः ।)

१. लट् - मुण्डते मुण्डेते मुण्डन्ते । मुण्डसे मुण्डेथे मुण्डध्वे । मुण्डे मुण्डावहे मुण्डामहे । **२. लिट्** - मुमुण्डे मुमुण्डाते मुमुण्डिरे । मुमुण्डिषे मुमुण्डाथे मुमुण्डिध्वे । मुमुण्डे मुमुण्डिवहे मुमुण्डिमहे । **३. लुट्** - मुण्डिता मुण्डितारौ मुण्डितारः । मुण्डितासे मुण्डितासाथे मुण्डिताध्वे । मुण्डिताहे मुण्डितास्वहे मुण्डितास्महे । **४. लृट्** - मुण्डिष्यते मुण्डिष्येते मुण्डिष्यन्ते । मुण्डिष्यसे मुण्डिष्येथे मुण्डिष्यध्वे । मुण्डिष्ये मुण्डिष्यावहे मुण्डिष्यामहे । **५. लोट्** - मुण्डताम् मुण्डेताम् मुण्डन्ताम् । मुण्डस्व मुण्डेथाम् मुण्डध्वम् । मुण्डै मुण्डावहै मुण्डामहै । **६. लङ्** - अमुण्डत अमुण्डेताम् अमुण्डन्त । अमुण्डथाः अमुण्डेथाम् अमुण्डध्वम् । अमुण्डे अमुण्डावहि अमुण्डामहि । **७. विधिलिङ्** - मुण्डेत मुण्डेयाताम् मुण्डेरन् । मुण्डेथाः मुण्डेयाथाम् मुण्डेध्वम् । मुण्डेय मुण्डेवहि मुण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - मुण्डिषीष्ट मुण्डिषीयास्ताम् मुण्डिषीरन् । मुण्डिषीष्ठाः मुण्डिषीयास्थाम् मुण्डिषीध्वम्/मुण्डिषीढ्वम् । मुण्डिषीय मुण्डिषीवहि मुण्डिषीमहि । **९. लुङ्** - अमुण्डिष्ट अमुण्डिषाताम् अमुण्डिषत । अमुण्डिष्ठाः अमुण्डिषाथाम् अमुण्डिध्वम्/अमुण्डिढ्वम् । अमुण्डिषि अमुण्डिष्वहि अमुण्डिष्महि । **१०. लृङ्** - अमुण्डिष्यत अमुण्डिष्येताम् अमुण्डिष्यन्त । अमुण्डिष्यथाः अमुण्डिष्येथाम् अमुण्डिष्यध्वम् । अमुण्डिष्ये अमुण्डिष्यावहि अमुण्डिष्यामहि ।

णिचि - मुण्डयति - ते, **सनि** - मुमुण्डिषते, **यकि** - मुण्ड्यते ।

२७६. तुडि - तोडने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'तोडनं दारणं हिंसनं च' इति माधवीयधातुवृत्तौ । 'तोडनार्थे तुडेस्तुण्डेः तुडेत् तोडति तुण्डते' (श्लो.८८) इति देवः ।

१. लट् - तुण्डते तुण्डेते तुण्डन्ते । तुण्डसे तुण्डेथे तुण्डध्वे । तुण्डे तुण्डावहे तुण्डामहे । **२. लिट्** - तुतुण्डे तुतुण्डाते तुतुण्डिरे । तुतुण्डिषे तुतुण्डाथे तुतुण्डिध्वे । तुतुण्डे तुतुण्डिवहे तुतुण्डिमहे । **३. लुट्** - तुण्डिता तुण्डितारौ तुण्डितारः । तुण्डितासे तुण्डितासाथे तुण्डिताध्वे । तुण्डिताहे तुण्डितास्वहे तुण्डितास्महे । **४. लृट्** - तुण्डिष्यते तुण्डिष्येते तुण्डिष्यन्ते । तुण्डिष्यसे तुण्डिष्येथे तुण्डिष्यध्वे । तुण्डिष्ये तुण्डिष्यावहे तुण्डिष्यामहे । **५. लोट्** - तुण्डताम् तुण्डेताम् तुण्डन्ताम् । तुण्डस्व तुण्डेथाम् तुण्डध्वम् । तुण्डै तुण्डावहै तुण्डामहै । **६. लङ्** - अतुण्डत अतुण्डेताम् अतुण्डन्त । अतुण्डथाः अतुण्डेथाम् अतुण्डध्वम् । अतुण्डे अतुण्डावहि अतुण्डामहि । **७. विधिलिङ्** - तुण्डेत तुण्डेयाताम् तुण्डेरन् । तुण्डेथाः तुण्डेयाथाम् तुण्डेध्वम् । तुण्डेय तुण्डेवहि तुण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - तुण्डिषीष्ट तुण्डिषीयास्ताम् तुण्डिषीरन् । तुण्डिषीष्ठाः तुण्डिषीयास्थाम् तुण्डिषीध्वम्/तुण्डिषीढ्वम् । तुण्डिषीय तुण्डिषीवहि तुण्डिषीमहि । **९. लुङ्** - अतुण्डिष्ट अतुण्डिषाताम् अतुण्डिषत । अतुण्डिष्ठाः अतुण्डिषाथाम् अतुण्डिध्वम्/अतुण्डिढ्वम् । अतुण्डिषि अतुण्डिष्वहि अतुण्डिष्महि । **१०. लृङ्** - अतुण्डिष्यत अतुण्डिष्येताम् अतुण्डिष्यन्त । अतुण्डिष्यथाः अतुण्डिष्येथाम् अतुण्डिष्यध्वम् । अतुण्डिष्ये अतुण्डिष्यावहि अतुण्डिष्यामहि ।

णिचि - तुण्डयति - ते, **सनि** - तुतुण्डिषते, **यकि** - तुण्ड्यते ।

२७७. हुडि - वरणे । सकर्म, सेट्, आत्मने । वरणं स्वीकारः । 'हरणे' इति मैत्रेयः । हुण्डी = धनप्रक्षेपस्थानम् । हुण्डिका = मुद्रा । 'स्फुडि विकसने' इत्येके पठन्ति ।

१. लट् - हुण्डते हुण्डेते हुण्डन्ते । हुण्डसे हुण्डेथे हुण्डध्वे । हुण्डे हुण्डावहे हुण्डामहे । **२. लिट्** - जुहुण्डे जुहुण्डाते जुहुण्डिरे । जुहुण्डिषे जुहुण्डाथे जुहुण्डिध्वे । जुहुण्डे जुहुण्डिवहे जुहुण्डिमहे । **३. लुट्** - हुण्डिता

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

हुण्डितारौ हुण्डितारः । हुण्डितासे हुण्डितासाथे हुण्डिताध्वे । हुण्डिताहे हुण्डितास्वहे हुण्डितास्महे । **४. लृट्** – हुण्डिष्यते हुण्डिष्येते हुण्डिष्यन्ते । हुण्डिष्यसे हुण्डिष्येथे हुण्डिष्यध्वे । हुण्डिष्ये हुण्डिष्यावहे हुण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – हुण्डताम् हुण्डेताम् हुण्डन्ताम् । हुण्डस्व हुण्डेथाम् हुण्डध्वम् । हुण्डै हुण्डावहै हुण्डामहै । **६. लङ्** – अहुण्डत अहुण्डेताम् अहुण्डन्त । अहुण्डथाः अहुण्डेथाम् अहुण्डध्वम् । अहुण्डे अहुण्डावहि अहुण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – हुण्डेत हुण्डेयाताम् हुण्डेरन् । हुण्डेथाः हुण्डेयाथाम् हुण्डेध्वम् । हुण्डेय हुण्डेवहि हुण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – हुण्डिषीष्ट हुण्डिषीयास्ताम् हुण्डिषीरन् । हुण्डिषीष्ठाः हुण्डिषीयास्थाम् हुण्डिषीध्वम्/हुण्डिषीढ्वम् । हुण्डिषीय हुण्डिषीवहि हुण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अहुण्डिष्ट अहुण्डिषाताम् अहुण्डिषत । अहुण्डिष्ठाः अहुण्डिषाथाम् अहुण्डिध्वम्/अहुण्डिढ्वम् । अहुण्डिषि अहुण्डिष्वहि अहुण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अहुण्डिष्यत अहुण्डिष्येताम् अहुण्डिष्यन्त । अहुण्डिष्यथाः अहुण्डिष्येथाम् अहुण्डिष्यध्वम् । अहुण्डिष्ये अहुण्डिष्यावहि अहुण्डिष्यामहि ।

णिचि – हुण्डयति – ते, **सनि** – जुहुण्डिषते, **यकि** – हुण्ड्यते ।

२७८. चडि – कोपे । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – चण्डते चण्डेते चण्डन्ते । चण्डसे चण्डेथे चण्डध्वे । चण्डे चण्डावहे चण्डामहे । **२. लिट्** – चचण्डे चचण्डाते चचण्डिरे । चचण्डिषे चचण्डाथे चचण्डिध्वे । चचण्डे चचण्डिवहे चचण्डिमहे । **३. लुट्** – चण्डिता चण्डितारौ चण्डितारः । चण्डितासे चण्डितासाथे चण्डिताध्वे । चण्डिताहे चण्डितास्वहे चण्डितास्महे । **४. लृट्** – चण्डिष्यते चण्डिष्येते चण्डिष्यन्ते । चण्डिष्यसे चण्डिष्येथे चण्डिष्यध्वे । चण्डिष्ये चण्डिष्यावहे चण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – चण्डताम् चण्डेताम् चण्डन्ताम् । चण्डस्व चण्डेथाम् चण्डध्वम् । चण्डै चण्डावहै चण्डामहै । **६. लङ्** – अचण्डत अचण्डेताम् अचण्डन्त । अचण्डथाः अचण्डेथाम् अचण्डध्वम् । अचण्डे अचण्डावहि अचण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – चण्डेत चण्डेयाताम् चण्डेरन् । चण्डेथाः चण्डेयाथाम् चण्डेध्वम् । चण्डेय चण्डेवहि चण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – चण्डिषीष्ट चण्डिषीयास्ताम् चण्डिषीरन् । चण्डिषीष्ठाः चण्डिषीयास्थाम् चण्डिषीध्वम्/चण्डिषीढ्वम् । चण्डिषीय चण्डिषीवहि चण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अचण्डिष्ट अचण्डिषाताम् अचण्डिषत । अचण्डिष्ठाः अचण्डिषाथाम् अचण्डिध्वम्/अचण्डिढ्वम् । अचण्डिषि अचण्डिष्वहि अचण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अचण्डिष्यत अचण्डिष्येताम् अचण्डिष्यन्त । अचण्डिष्यथाः अचण्डिष्येथाम् अचण्डिष्यध्वम् । अचण्डिष्ये अचण्डिष्यावहि अचण्डिष्यामहि ।

णिचि – चण्डयति – ते, **सनि** – चिचण्डिषते, **यकि** – चण्ड्यते ।

२७९. शडि – रुजायां सङ्घाते च । अकर्म, सेट्, आत्मने ।'हिंसागत्योः' इति काशकृत्स्नः । किञ्च भ्वादौ इत उत्तरत्र 'रुजायाम्' इति पृथक् धातुत्वेन पठितः ।

१. लट् – शण्डते शण्डेते शण्डन्ते । शण्डसे शण्डेथे शण्डध्वे । शण्डे शण्डावहे शण्डामहे । **२. लिट्** – शशण्डे शशण्डाते शशण्डिरे । शशण्डिषे शशण्डाथे शशण्डिध्वे । शशण्डे शशण्डिवहे शशण्डिमहे । **३. लुट्** – शण्डिता शण्डितारौ शण्डितारः । शण्डितासे शण्डितासाथे शण्डिताध्वे । शण्डिताहे शण्डिता-स्वहे शण्डितास्महे । **४. लृट्** – शण्डिष्यते शण्डिष्येते शण्डिष्यन्ते । शण्डिष्यसे शण्डिष्येथे शण्डिष्यध्वे । शण्डिष्ये शण्डिष्यावहे शण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – शण्डताम् शण्डेताम् शण्डन्ताम् । शण्डस्व शण्डेथाम् शण्डध्वम् । शण्डै शण्डावहै शण्डामहै । **६. लङ्** – अशण्डत अशण्डेताम् अशण्डन्त । अशण्डथाः अशण्डेथाम् अशण्डध्वम् । अशण्डे अशण्डावहि अशण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – शण्डेत शण्डेयाताम् शण्डेरन् । शण्डेथाः शण्डेयाथाम् शण्डेध्वम् । शण्डेय शण्डेवहि शण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शण्डिषीष्ट शण्डिषीयास्ताम् शण्डिषीरन् । शण्डिषीष्ठाः शण्डिषीयास्थाम् शण्डिषीध्वम्/शण्डिषीढ्वम् । शण्डिषीय शण्डिषीवहि शण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अशण्डिष्ट अशण्डिषाताम् अशण्डिषत । अशण्डिष्ठाः अशण्डिषाथाम् अशण्डिध्वम्/अशण्डिढ्वम् । अशण्डिषि अशण्डिष्वहि अशण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अशण्डिष्यत अशण्डिष्येताम् अशण्डिष्यन्त । अशण्डिष्यथाः अशण्डिष्येथाम् अशण्डिष्यध्वम् । अशण्डिष्ये अशण्डिष्यावहि अशण्डिष्यामहि ।

णिचि – शण्डयति – ते, **सनि** – शिशण्डिषते, **यकि** – शण्ड्यते ।

२८०. तडि – ताडने । सकर्म, सेट्, आत्मने । (ताडनम् = निरसनम्)

१. लट् – तण्डते तण्डेते तण्डन्ते । तण्डसे तण्डेथे तण्डध्वे । तण्डे तण्डावहे तण्डामहे । **२. लिट्** – ततण्डे ततण्डाते ततण्डिरे । ततण्डिषे ततण्डाथे ततण्डिध्वे । ततण्डे ततण्डिवहे ततण्डिमहे । **३. लुट्** – तण्डिता तण्डितारौ तण्डितारः । तण्डितासे तण्डितासाथे तण्डिताध्वे । तण्डिताहे तण्डितास्वहे तण्डितास्महे । **४. लृट्** – तण्डिष्यते तण्डिष्येते तण्डिष्यन्ते । तण्डिष्यसे तण्डिष्येथे तण्डिष्यध्वे । तण्डिष्ये तण्डिष्यावहे तण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – तण्डताम् तण्डेताम् तण्डन्ताम् । तण्डस्व तण्डेथाम् तण्डध्वम् । तण्डै तण्डावहै तण्डामहै । **६. लङ्** – अतण्डत अतण्डेताम् अतण्डन्त । अतण्डथाः अतण्डेथाम् अतण्डध्वम् । अतण्डे अतण्डावहि अतण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – तण्डेत तण्डेयाताम् तण्डेरन् । तण्डेथाः तण्डेयाथाम् तण्डेध्वम् । तण्डेय तण्डेवहि तण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – तण्डिषीष्ट तण्डिषीयास्ताम् तण्डिषीरन् । तण्डिषीष्ठाः तण्डिषीयास्थाम् तण्डिषीध्वम्/तण्डिषीढ्वम् । तण्डिषीय तण्डिषीवहि तण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अतण्डिष्ट अतण्डिषाताम् अतण्डिषत । अतण्डिष्ठाः अतण्डिषाथाम् अतण्डिध्वम्/अतण्डिढ्वम् । अतण्डिषि अतण्डिष्वहि अतण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अतण्डिष्यत अतण्डिष्येताम् अतण्डिष्यन्त । अतण्डिष्यथाः अतण्डिष्येथाम् अतण्डिष्यध्वम् । अतण्डिष्ये अतण्डिष्यावहि अतण्डिष्यामहि ।

णिचि – तण्डयति – ते, **सनि** – तितण्डिषते, **यकि** – तण्ड्यते ।

२८१. पडि – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – पण्डते पण्डेते पण्डन्ते । पण्डसे पण्डेथे पण्डध्वे । पण्डे पण्डावहे पण्डामहे । **२. लिट्** – पपण्डे पपण्डाते पपण्डिरे । पपण्डिषे पपण्डाथे पपण्डिध्वे । पपण्डे पपण्डिवहे पपण्डिमहे । **३. लुट्** – पण्डिता पण्डितारौ पण्डितारः । पण्डितासे पण्डितासाथे पण्डिताध्वे । पण्डिताहे पण्डितास्वहे पण्डितास्महे । **४. लृट्** – पण्डिष्यते पण्डिष्येते पण्डिष्यन्ते । पण्डिष्यसे पण्डिष्येथे पण्डिष्यध्वे । पण्डिष्ये पण्डिष्यावहे पण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – पण्डताम् पण्डेताम् पण्डन्ताम् । पण्डस्व पण्डेथाम् पण्डध्वम् । पण्डै पण्डावहै पण्डामहै । **६. लङ्** – अपण्डत अपण्डेताम् अपण्डन्त । अपण्डथाः अपण्डेथाम् अपण्डध्वम् । अपण्डे अपण्डावहि अपण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – पण्डेत पण्डेयाताम् पण्डेरन् । पण्डेथाः पण्डेयाथाम् पण्डेध्वम् । पण्डेय पण्डेवहि पण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – पण्डिषीष्ट पण्डिषीयास्ताम् पण्डिषीरन् । पण्डिषीष्ठाः पण्डिषीयास्थाम् पण्डिषीध्वम्/पण्डिषीढ्वम् । पण्डिषीय पण्डिषीवहि पण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अपण्डिष्ट अपण्डिषाताम् अपण्डिषत । अपण्डिष्ठाः अपण्डिषाथाम् अपण्डिध्वम्/अपण्डिढ्वम् । अपण्डिषि अपण्डिष्वहि अपण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अपण्डिष्यत अपण्डिष्येताम् अपण्डिष्यन्त । अपण्डिष्यथाः अपण्डिष्येथाम् अपण्डिष्यध्वम् । अपण्डिष्ये अपण्डिष्यावहि अपण्डिष्यामहि ।

णिचि – पण्डयति – ते, **सनि** – पिपण्डिषते, **यकि** – पण्ड्यते ।

२८२. कडि – मदे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'कण्डयेदिति भेदे णौ मदे तु शपि कण्डते' (श्लो.८६) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – कण्डते कण्डेते कण्डन्ते । कण्डसे कण्डेथे कण्डध्वे । कण्डे कण्डावहे कण्डामहे । **२. लिट्** – चकण्डे चकण्डाते चकण्डिरे । चकण्डिषे चकण्डाथे चकण्डिध्वे । चकण्डे चकण्डिवहे चकण्डिमहे । **३. लुट्** – कण्डिता कण्डितारौ कण्डितारः । कण्डितासे कण्डितासाथे कण्डिताध्वे । कण्डिताहे कण्डितास्वहे कण्डितास्महे । **४. लृट्** – कण्डिष्यते कण्डिष्येते कण्डिष्यन्ते । कण्डिष्यसे कण्डिष्येथे कण्डिष्यध्वे । कण्डिष्ये कण्डिष्यावहे कण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – कण्डताम् कण्डेताम् कण्डन्ताम् । कण्डस्व कण्डेथाम् कण्डध्वम् । कण्डै कण्डावहै कण्डामहै । **६. लङ्** – अकण्डत अकण्डेताम् अकण्डन्त । अकण्डथाः अकण्डेथाम् अकण्डध्वम् । अकण्डे अकण्डावहि अकण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – कण्डेत कण्डेयाताम् कण्डेरन् । कण्डेथाः कण्डेयाथाम् कण्डेध्वम् । कण्डेय कण्डेवहि कण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कण्डिषीष्ट कण्डिषीयास्ताम् कण्डिषीरन् । कण्डिषीष्ठाः कण्डिषीयास्थाम् कण्डिषीध्वम्/कण्डिषीढ्वम् । कण्डिषीय कण्डिषीवहि कण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अकण्डिष्ट अकण्डिषाताम् अकण्डिषत । अकण्डिष्ठाः अकण्डिषाथाम् अकण्डिध्वम्/अकण्डिढ्वम् । अकण्डिषि अकण्डिष्वहि अकण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अकण्डिष्यत अकण्डिष्येताम् अकण्डिष्यन्त । अकण्डिष्यथाः अकण्डिष्येथाम् अकण्डिष्यध्वम् । अकण्डिष्ये अकण्डिष्यावहि अकण्डिष्यामहि ।

णिचि – कण्डयति – ते, **सनि** – चिकण्डिषते, **यकि** – कण्ड्यते ।

२८३. **खडि – मन्थे ।** सकर्म, सेट्, आत्मने । 'भेदने' इति पाठान्तरं, 'खुडि' इत्येके । 'मन्थार्थे खण्डने खण्डेर्भेदार्थे खण्डयेण्णिचि' (श्लो ८५) – देवः ।

१. लट् – खण्डते खण्डेते खण्डन्ते । खण्डसे खण्डेथे खण्डध्वे । खण्डे खण्डावहे खण्डामहे । **२. लिट्** – चखण्डे चखण्डाते चखण्डिरे । चखण्डिषे चखण्डाथे चखण्डिध्वे । चखण्डे चखण्डिवहे चखण्डिमहे । **३. लुट्** – खण्डिता खण्डितारौ खण्डितारः । खण्डितासे खण्डितासाथे खण्डिताध्वे । खण्डिताहे खण्डितास्वहे खण्डितास्महे । **४. लृट्** – खण्डिष्यते खण्डिष्येते खण्डिष्यन्ते । खण्डिष्यसे खण्डिष्येथे खण्डिष्यध्वे । खण्डिष्ये खण्डिष्यावहे खण्डिष्यामहे । **५. लोट्** – खण्डताम् खण्डेताम् खण्डन्ताम् । खण्डस्व खण्डेथाम् खण्डध्वम् । खण्डै खण्डावहै खण्डामहै । **६. लङ्** – अखण्डत अखण्डेताम् अखण्डन्त । अखण्डथाः अखण्डेथाम् अखण्डध्वम् । अखण्डे अखण्डावहि अखण्डामहि । **७. विधिलिङ्** – खण्डेत खण्डेयाताम् खण्डेरन् । खण्डेथाः खण्डेयाथाम् खण्डेध्वम् । खण्डेय खण्डेवहि खण्डेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – खण्डिषीष्ट खण्डिषीयास्ताम् खण्डिषीरन् । खण्डिषीष्ठाः खण्डिषीयास्थाम् खण्डिषीध्वम्/खण्डिषीढ्वम् । खण्डिषीय खण्डिषीवहि खण्डिषीमहि । **९. लुङ्** – अखण्डिष्ट अखण्डिषाताम् अखण्डिषत । अखण्डिष्ठाः अखण्डिषाथाम् अखण्डिध्वम्/अखण्डिढ्वम् । अखण्डिषि अखण्डिष्वहि अखण्डिष्महि । **१०. लृङ्** – अखण्डिष्यत अखण्डिष्येताम् अखण्डिष्यन्त । अखण्डिष्यथाः अखण्डिष्येथाम् अखण्डिष्यध्वम् । अखण्डिष्ये अखण्डिष्यावहि अखण्डिष्यामहि ।

णिचि – खण्डयति – ते, **सनि** – चिखण्डिषते, **यकि** – खण्ड्यते ।

२८४. **हेड़ – अनादरे ।** सकर्म, सेट्, आत्मने । 'हेडतेऽनादरे हेडेर्वेष्टने हिडयेन्मिथः' (श्लो. ८५) इति देवः ।

१. लट् – हेडते हेडेते हेडन्ते । हेडसे हेडेथे हेडध्वे । हेडे हेडावहे हेडामहे । **२. लिट्** – जिहेडे जिहेडाते जिहेडिरे । जिहेडिषे जिहेडाथे जिहेडिध्वे । जिहेडे जिहेडिवहे जिहेडिमहे । **३. लुट्** – हेडिता हेडितारौ हेडितारः । हेडितासे हेडितासाथे हेडिताध्वे । हेडिताहे हेडितास्वहे हेडितास्महे । **४. लृट्** – हेडिष्यते हेडिष्येते हेडिष्यन्ते । हेडिष्यसे हेडिष्येथे हेडिष्यध्वे । हेडिष्ये हेडिष्यावहे हेडिष्यामहे । **५. लोट्** – हेडताम् हेडेताम् हेडन्ताम् । हेडस्व हेडेथाम् हेडध्वम् । हेडै हेडावहै हेडामहै । **६. लङ्** – अहेडत अहेडेताम् अहेडन्त ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अहेडथाः अहेडेथाम् अहेडध्वम् । अहेडे अहेडावहि अहेडामहि । **७. विधिलिङ्** – हेडेत हेडेयाताम् हेडेरन् । हेडेथाः हेडेयाथाम् हेडेध्वम् । हेडेय हेडेवहि हेडेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – हेडिषीष्ट हेडिषीयास्ताम् हेडिषीरन् । हेडिषीष्ठाः हेडिषीयास्थाम् हेडिषीध्वम्/हेडिषीढ्वम् । हेडिषीय हेडिषीवहि हेडिषीमहि । **९. लुङ्** – अहेडिष्ट अहेडिषाताम् अहेडिषत । अहेडिष्ठाः अहेडिषाथाम् अहेडिध्वम्/अहेडिढ्वम् । अहेडिषि अहेडिष्वहि अहेडिष्महि । **१०. लृङ्** – अहेडिष्यत अहेडिष्येताम् अहेडिष्यन्त । अहेडिष्यथाः अहेडिष्येथाम् अहेडिष्यध्वम् । अहेडिष्ये अहेडिष्यावहि अहेडिष्यामहि ।

णिचि – हेडयति - ते, **सनि** – जिहेडिषते, **यकि** – हेड्यते ।

२८५. होडृ – अनादरे । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'होडतीति गतौ होडेर्होडतेऽनादरे पुनः (श्लो. ८६) इति देवः ।

१. लट् – होडते होडेते होडन्ते । होडसे होडेथे होडध्वे । होडे होडावहे होडामहे । **२. लिट्** – जुहोडे जुहोडाते जुहोडिरे । जुहोडिषे जुहोडाथे जुहोडिध्वे । जुहोडे जुहोडिवहे जुहोडिमहे । **३. लुट्** – होडिता होडितारौ होडितारः । होडितासे होडितासाथे होडिताध्वे । होडिताहे होडितास्वहे होडितास्महे । **४. लृट्** – होडिष्यते होडिष्येते होडिष्यन्ते । होडिष्यसे होडिष्येथे होडिष्यध्वे । होडिष्ये होडिष्यावहे होडिष्यामहे । **५. लोट्** – होडताम् होडेताम् होडन्ताम् । होडस्व होडेथाम् होडध्वम् । होडै होडावहै होडामहै । **६. लङ्** – अहोडत अहोडेताम् अहोडन्त । अहोडथाः अहोडेथाम् अहोडध्वम् । अहोडे अहोडावहि अहोडामहि । **७. विधिलिङ्** – होडेत होडेयाताम् होडेरन् । होडेथाः होडेयाथाम् होडेध्वम् । होडेय होडेवहि होडेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – होडिषीष्ट होडिषीयास्ताम् होडिषीरन् । होडिषीष्ठाः होडिषीयास्थाम् होडिषीध्वम्/होडिषीढ्वम् । होडिषीय होडिषीवहि होडिषीमहि । **९. लुङ्** – अहोडिष्ट अहोडिषाताम् अहोडिषत । अहोडिष्ठाः अहोडिषाथाम् अहोडिध्वम्/अहोडिढ्वम् । अहोडिषि अहोडिष्वहि अहोडिष्महि । **१०. लृङ्** – अहोडिष्यत अहोडिष्येताम् अहोडिष्यन्त । अहोडिष्यथाः अहोडिष्येथाम् अहोडिष्यध्वम् । अहोडिष्ये अहोडिष्यावहि अहोडिष्यामहि ।

णिचि – होडयति - ते, **सनि** – जुहोडिषते, **यकि** – होड्यते ।

२८६. बाडृ – आप्लाव्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने । बशादिः । 'आप्लाव्यम् आप्लवनम् । सिद्धान्तकौमुदी-बालमनोरमादिषु 'बाडृ' इत्येव पठ्यते, बशादिः इति च । धातुवृत्तितरङ्गिण्यादिषु 'वडृ' 'वाडृ' इति दृश्यते । 'वलेरित्येके' इत्यपि क्षीरस्वामी ।

१. लट् – बाडते बाडेते बाडन्ते । बाडसे बाडेथे बाडध्वे । बाडे बाडावहे बाडामहे । **२. लिट्** – बबाडे बबाडाते बबाडिरे । बबाडिषे बबाडाथे बबाडिध्वे । बबाडे बबाडिवहे बबाडिमहे । **३. लुट्** – बाडिता बाडितारौ बाडितारः । बाडितासे बाडितासाथे बाडिताध्वे । बाडिताहे बाडितास्वहे बाडितास्महे । **४. लृट्** – बाडिष्यते बाडिष्येते बाडिष्यन्ते । बाडिष्यसे बाडिष्येथे बाडिष्यध्वे । बाडिष्ये बाडिष्यावहे बाडिष्यामहे । **५. लोट्** – बाडताम् बाडेताम् बाडन्ताम् । बाडस्व बाडेथाम् बाडध्वम् । बाडै बाडावहै बाडामहै । **६. लङ्** – अबाडत अबाडेताम् अबाडन्त । अबाडथाः अबाडेथाम् अबाडध्वम् । अबाडे अबाडावहि अबाडामहि । **७. विधिलिङ्** – बाडेत बाडेयाताम् बाडेरन् । बाडेथाः बाडेयाथाम् बाडेध्वम् । बाडेय बाडेवहि बाडेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – बाडिषीष्ट बाडिषीयास्ताम् बाडिषीरन् । बाडिषीष्ठाः बाडिषीयास्थाम् बाडिषीध्वम्/बाडिषीढ्वम् । बाडिषीय बाडिषीवहि बाडिषीमहि । **९. लुङ्** – अबाडिष्ट अबाडिषाताम् अबाडिषत । अबाडिष्ठाः अबाडिषाथाम् अबाडिध्वम्/अबाडिढ्वम् । अबाडिषि अबाडिष्वहि अबाडिष्महि । **१०. लृङ्** – अबाडिष्यत अबाडिष्येताम् अबाडिष्यन्त । अबाडिष्यथाः अबाडिष्येथाम् अबाडिष्यध्वम् । अबाडिष्ये अबाडिष्यावहि अबाडिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – बाडयति – ते, **सनि** – बिबाडिषते, **यकि** – बाड्यते ।

२८७. द्राडृ – विशरणे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'विशरणम् अवयवविभागः' इति कौमुदी ।

१. लट् – द्राडते द्राडेते द्राडन्ते । द्राडसे द्राडेथे द्राडध्वे । द्राडे द्राडावहे द्राडामहे । **२. लिट्** – दद्राडे दद्राडाते दद्राडिरे । दद्राडिषे दद्राडाथे दद्राडिध्वे । दद्राडे दद्राडिवहे दद्राडिमहे । **३. लुट्** – द्राडिता द्राडितारौ द्राडितारः । द्राडितासे द्राडितासाथे द्राडिताध्वे । द्राडिताहे द्राडितास्वहे द्राडितास्महे । **४. लृट्** – द्राडिष्यते द्राडिष्येते द्राडिष्यन्ते । द्राडिष्यसे द्राडिष्येथे द्राडिष्यध्वे । द्राडिष्ये द्राडिष्यावहे द्राडिष्यामहे । **५. लोट्** – द्राडताम् द्राडेताम् द्राडन्ताम् । द्राडस्व द्राडेथाम् द्राडध्वम् । द्राडै द्राडावहै द्राडामहै । **६. लङ्** – अद्राडत अद्राडेताम् अद्राडन्त । अद्राडथाः अद्राडेथाम् अद्राडध्वम् । अद्राडे अद्राडावहि अद्राडामहि । **७. विधिलिङ्** – द्राडेत द्राडेयाताम् द्राडेरन् । द्राडेथाः द्राडेयाथाम् द्राडेध्वम् । द्राडेय द्राडेवहि द्राडेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – द्राडिषीष्ट द्राडिषीयास्ताम् द्राडिषीरन् । द्राडिषीष्ठाः द्राडिषीयास्थाम् द्राडिषीध्वम्/ द्राडिषीढ्वम् । द्राडिषीय द्राडिषीवहि द्राडिषीमहि । **९. लुङ्** – अद्राडिष्ट अद्राडिषाताम् अद्राडिषत । अद्राडिष्ठाः अद्राडिषाथाम् अद्राडिध्वम्/अद्राडिढ्वम् । अद्राडिषि अद्राडिष्वहि अद्राडिष्महि । **१०. लृङ्** – अद्राडिष्यत अद्राडिष्येताम् अद्राडिष्यन्त । अद्राडिष्यथाः अद्राडिष्येथाम् अद्राडिष्यध्वम् । अद्राडिष्ये अद्राडिष्यावहि अद्राडिष्यामहि ।

णिचि – द्राडयति – ते, **सनि** – दिद्राडिषते, **यकि** – द्राड्यते ।

२८८. ध्राडृ – विशरणे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'लडयोरभेदात् शालते इत्यपि' इति काश्यपः ।

१. लट् – ध्राडते ध्राडेते ध्राडन्ते । ध्राडसे ध्राडेथे ध्राडध्वे । ध्राडे ध्राडावहे ध्राडामहे । **२. लिट्** – दध्राडे दध्राडाते दध्राडिरे । दध्राडिषे दध्राडाथे दध्राडिध्वे । दध्राडे दध्राडिवहे दध्राडिमहे । **३. लुट्** – ध्राडिता ध्राडितारौ ध्राडितारः । ध्राडितासे ध्राडितासाथे ध्राडिताध्वे । ध्राडिताहे ध्राडितास्वहे ध्राडितास्महे । **४. लृट्** – ध्राडिष्यते ध्राडिष्येते ध्राडिष्यन्ते । ध्राडिष्यसे ध्राडिष्येथे ध्राडिष्यध्वे । ध्राडिष्ये ध्राडिष्यावहे ध्राडिष्यामहे । **५. लोट्** –ध्राडताम् ध्राडेताम् ध्राडन्ताम् । ध्राडस्व ध्राडेथाम् ध्राडध्वम् । ध्राडै ध्राडावहै ध्राडामहै । **६. लङ्** – अध्राडत अध्राडेताम् अध्राडन्त । अध्राडथाः अध्राडेथाम् अध्राडध्वम् । अध्राडे अध्राडावहि अध्राडामहि । **७. विधिलिङ्** – ध्राडेत ध्राडेयाताम् ध्राडेरन् । ध्राडेथाः ध्राडेयाथाम् ध्राडेध्वम् । ध्राडेय ध्राडेवहि ध्राडेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ध्राडिषीष्ट ध्राडिषीयास्ताम् ध्राडिषीरन् । ध्राडिषीष्ठाः ध्राडिषीयास्थाम् ध्राडिषीध्वम्/ध्राडिषीढ्वम् । ध्राडिषीय ध्राडिषीवहि ध्राडिषीमहि । **९. लुङ्** – अध्राडिष्ट अध्राडिषाताम् अध्राडिषत । अध्राडिष्ठाः अध्राडिषाथाम् अध्राडिध्वम्/अध्राडिढ्वम् । अध्राडिषि अध्राडिष्वहि अध्राडिष्महि । **१०. लृङ्** – अध्राडिष्यत अध्राडिष्येताम् अध्राडिष्यन्त । अध्राडिष्यथाः अध्राडिष्येथाम् अध्राडिष्यध्वम् । अध्राडिष्ये अध्राडिष्यावहि अध्राडिष्यामहि ।

णिचि – ध्राडयति – ते, **सनि** – दिध्राडिषते, **यकि** – ध्राड्यते ।

२८९. शाडृ – श्लाघायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'लडयोरभेदात् शालते इत्यपि' इति काश्यपः ।

१. लट् – शाडते शाडेते शाडन्ते । शाडसे शाडेथे शाडध्वे । शाडे शाडावहे शाडामहे । **२. लिट्** – शशाडे शशाडाते शशाडिरे । शशाडिषे शशाडाथे शशाडिध्वे । शशाडे शशाडिवहे शशाडिमहे । **३. लुट्** – शाडिता शाडितारौ शाडितारः । शाडितासे शाडितासाथे शाडिताध्वे । शाडिताहे शाडितास्वहे शाडितास्महे । **४. लृट्** – शाडिष्यते शाडिष्येते शाडिष्यन्ते । शाडिष्यसे शाडिष्येथे शाडिष्यध्वे । शाडिष्ये शाडिष्यावहे शाडिष्यामहे । **५. लोट्** – शाडताम् शाडेताम् शाडन्ताम् । शाडस्व शाडेथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शाडध्वम् । शाडै शाडावहै शाडामहै । **६. लङ्** – अशाडत अशाडेताम् अशाडन्त । अशाडथाः अशाडेथाम् अशाडध्वम् । अशाडे अशाडावहि अशाडामहि । **७. विधिलिङ्** – शाडेत शाडेयाताम् शाडेरन् । शाडेथाः शाडेयाथाम् शाडेध्वम् । शाडेय शाडेवहि शाडेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शाडिषीष्ट शाडिषीयास्ताम् शाडिषीरन् । शाडिषीष्ठाः शाडिषीयास्थाम् शाडिषीध्वम्/शाडिषीढ्वम् । शाडिषीय शाडिषीवहि शाडिषीमहि । **९. लुङ्** – अशाडिष्ट अशाडिषाताम् अशाडिषत । अशाडिष्ठाः अशाडिषाथाम् अशाडिध्वम्/अशाडिढ्वम् । अशाडिषि अशाडिष्वहि अशाडिष्महि । **१०. लृङ्** – अशाडिष्यत अशाडिष्येताम् अशाडिष्यन्त । अशाडिष्यथाः अशाडिष्येथाम् अशाडिष्यध्वम् । अशाडिष्ये अशाडिष्यावहि अशाडिष्यामहि ।

णिचि – शाडयति – ते, **सनि** – शिशाडिषते, **यङि** – शाड्यते ।

२९०. शौटृ – गर्वे । अकर्म, सेट्, परस्मै । गर्वः = अभिमानः । काशकृत्स्न-हेमचन्द्रादयः धातुममुं न पठन्ति । 'शौडृ' इति काशकृत्स्नीये दृश्यते ।

१. लट् – शौटति शौटतः शौटन्ति । शौटसि शौटथः शौटथ । शौटामि शौटावः शौटामः । **२. लिट्** – शुशौट शुशौटतुः शुशौटुः । शुशौटिथ शुशौटथुः शुशौट । शुशौट शुशौटिव शुशौटिम । **३. लुट्** – शौटिता शौटितारौ शौटितारः । शौटितासि शौटितास्थः शौटितास्थ । शौटितास्मि शौटितास्वः शौटितास्मः । **४. लृट्** – शौटिष्यति शौटिष्यतः शौटिष्यन्ति । शौटिष्यसि शौटिष्यथः शौटिष्यथ । शौटिष्यामि शौटिष्यावः शौटिष्यामः । **५. लोट्** – शौटतु, शौटतात् शौटताम् शौटन्तु । शौट, शौटतात् शौटतम् शौटत । शौटानि शौटाव शौटाम । **६. लङ्** – अशौटत् अशौटताम् अशौटन् । अशौटः अशौटतम् अशौटत । अशौटम् अशौटाव अशौटाम । **७. विधिलिङ्** – शौटेत् शौटेताम् शौटेयुः । शौटेः शौटेतम् शौटेत । शौटेयम् शौटेव शौटेम । **८. आशीर्लिङ्** – शौट्यात् शौट्यास्ताम् शौट्यासुः । शौट्याः शौट्यास्तम् शौट्यास्त । शौट्यासम् शौट्यास्व शौट्यास्म । **९. लुङ्** – अशौटीत् अशौटिष्टाम् अशौटिषुः । अशौटीः अशौटिष्टम् अशौटिष्ट । अशौटिषम् अशौटिष्व अशौटिष्म । **१०. लृङ्** – अशौटिष्यत् अशौटिष्यताम् अशौटिष्यन् । अशौटिष्यः अशौटिष्यतम् अशौटिष्यत । अशौटिष्यम् अशौटिष्याव अशौटिष्याम ।

णिचि – शौटयति – ते, **सनि** – शुशौटिषति, **यङि** – शौट्यते ।

२९१. यौटृ – बन्धे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'सम्बन्धे । सम्बन्धः श्लेषः' इति क्षीरस्वामिमैत्रेयादयः । 'यौट्टृ' इति शाकटायनहेमचन्द्रप्रभृतयः पठन्ति । एतत्सर्वं 'पाणिनिधातुपाठसमीक्षा'नामकग्रन्थदर्शनेन ज्ञेयम् ।

१. लट् – यौटति यौटतः यौटन्ति । यौटसि यौटथः यौटथ । यौटामि यौटावः यौटामः । **२. लिट्** – युयौट युयौटतुः युयौटुः । युयौटिथ युयौटथुः युयौट । युयौट युयौटिव युयौटिम । **३. लुट्** – यौटिता यौटितारौ यौटितारः । यौटितासि यौटितास्थः यौटितास्थ । यौटितास्मि यौटितास्वः यौटितास्मः । **४. लृट्** – यौटिष्यति यौटिष्यतः यौटिष्यन्ति । यौटिष्यसि यौटिष्यथः यौटिष्यथ । यौटिष्यामि यौटिष्यावः यौटिष्यामः । **५. लोट्** – यौटतु, यौटतात् यौटताम् यौटन्तु । यौट, यौटतात् यौटतम् यौटत । यौटानि यौटाव यौटाम । **६. लङ्** – अयौटत् अयौटताम् अयौटन् । अयौटः अयौटतम् अयौटत । अयौटम् अयौटाव अयौटाम । **७. विधिलिङ्** – यौटेत् यौटेताम् यौटेयुः । यौटेः यौटेतम् यौटेत । यौटेयम् यौटेव यौटेम । **८. आशीर्लिङ्** – यौट्यात् यौट्यास्ताम् यौट्यासुः । यौट्याः यौट्यास्तम् यौट्यास्त । यौट्यासम् यौट्यास्व यौट्यास्म । **९. लुङ्** –अयौटीत् अयौटिष्टाम् अयौटिषुः । अयौटीः अयौटिष्टम् अयौटिष्ट । अयौटिषम् अयौटिष्व अयौटिष्म । **१०. लृङ्** – अयौटिष्यत् अयौटिष्यताम् अयौटिष्यन् । अयौटिष्यः अयौटिष्यतम् अयौटिष्यत । अयौटिष्यम् अयौटिष्याव अयौटिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – यौटयति – ते, **सनि** – युयौटिषति, **यकि** – यौट्यते ।

२९२. म्लेटृ – उन्मादे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'म्लेडृ' इति कुत्रचिद् दृष्टः पाठः । धातुवृत्तौ 'म्रेटृ म्रेडृ म्लेटृ उन्मादे' इति उपादाय, 'म्लेडति' इति उदाहृतम् । धातुवृत्तौ एव प्राचीनमुद्रणे 'म्रेटृ' इति न उपात्तम् ।

१. लट् – म्लेटति म्लेटतः म्लेटन्ति । म्लेटसि म्लेटथः म्लेटथ । म्लेटामि म्लेटावः म्लेटामः । **२. लिट्** – मिम्लेट मिम्लेटतुः मिम्लेटुः । मिम्लेटिथ मिम्लेटथुः मिम्लेट । मिम्लेट मिम्लेटिव मिम्लेटिम । **३. लुट्** – म्लेटिता म्लेटितारौ म्लेटितारः । म्लेटितासि म्लेटितास्थः म्लेटितास्थ । म्लेटितास्मि म्लेटितास्वः म्लेटितास्मः । **४. लृट्** – म्लेटिष्यति म्लेटिष्यतः म्लेटिष्यन्ति । म्लेटिष्यसि म्लेटिष्यथः म्लेटिष्यथ । म्लेटिष्यामि म्लेटिष्यावः म्लेटिष्यामः । **५. लोट्** – म्लेटतु, म्लेटतात् म्लेटताम् म्लेटन्तु । म्लेट, म्लेटतात् म्लेटतम् म्लेटत । म्लेटानि म्लेटाव म्लेटाम । **६. लङ्** – अम्लेटत् अम्लेटताम् अम्लेटन् । अम्लेटः अम्लेटतम् अम्लेटत । अम्लेटम् अम्लेटाव अम्लेटाम । **७. विधिलिङ्** – म्लेटेत् म्लेटेताम् म्लेटेयुः । म्लेटेः म्लेटेतम् म्लेटेत । म्लेटेयम् म्लेटेव म्लेटेम । **८. आशीर्लिङ्** – म्लेट्यात् म्लेट्यास्ताम् म्लेट्यासुः । म्लेट्याः म्लेट्यास्तम् म्लेट्यास्त । म्लेट्यासम् म्लेट्यास्व म्लेट्यास्म । **९. लुङ्** – अम्लेटीत् अम्लेटिष्टाम् अम्लेटिषुः । अम्लेटीः अम्लेटिष्टम् अम्लेटिष्ट । अम्लेटिषम् अम्लेटिष्व अम्लेटिष्म । **१०. लृङ्** – अम्लेटिष्यत् अम्लेटिष्यताम् अम्लेटिष्यन् । अम्लेटिष्यः अम्लेटिष्यतम् अम्लेटिष्यत । अम्लेटिष्यम् अम्लेटिष्याव अम्लेटिष्याम ।

णिचि – म्लेटयति – ते, **सनि** – मिम्लेटिषति, **यकि** – म्लेट्यते ।

२९३. म्रेडृ – उन्मादे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'मेडृ' इति काशकृत्स्नसम्मतः पाठः ।

१. लट् – म्रेडति म्रेडतः म्रेडन्ति । म्रेडसि म्रेडथः म्रेडथ । म्रेडामि म्रेडावः म्रेडामः । **२. लिट्** – मिम्रेड मिम्रेडतुः मिम्रेडुः । मिम्रेडिथ मिम्रेडथुः मिम्रेड । मिम्रेड मिम्रेडिव मिम्रेडिम । **३. लुट्** – म्रेडिता म्रेडितारौ म्रेडितारः । म्रेडितासि म्रेडितास्थः म्रेडितास्थ । म्रेडितास्मि म्रेडितास्वः म्रेडितास्मः । **४. लृट्** – म्रेडिष्यति म्रेडिष्यतः म्रेडिष्यन्ति । म्रेडिष्यसि म्रेडिष्यथः म्रेडिष्यथ । म्रेडिष्यामि म्रेडिष्यावः म्रेडिष्यामः । **५. लोट्** –म्रेडतु, म्रेडतात् म्रेडताम् म्रेडन्तु । म्रेड, म्रेडतात् म्रेडतम् म्रेडत । म्रेडानि म्रेडाव म्रेडाम । **६. लङ्** – अम्रेडत् अम्रेडताम् अम्रेडन् । अम्रेडः अम्रेडतम् अम्रेडत । अम्रेडम् अम्रेडाव अम्रेडाम । **७. विधिलिङ्** – म्रेडेत् म्रेडेताम् म्रेडेयुः । म्रेडेः म्रेडेतम् म्रेडेत । म्रेडेयम् म्रेडेव म्रेडेम । **८. आशीर्लिङ्** – म्रेड्यात् म्रेड्यास्ताम् म्रेड्यासुः । म्रेड्याः म्रेड्यास्तम् म्रेड्यास्त । म्रेड्यासम् म्रेड्यास्व म्रेड्यास्म । **९. लुङ्** – अम्रेडीत् अम्रेडिष्टाम् अम्रेडिषुः । अम्रेडीः अम्रेडिष्टम् अम्रेडिष्ट । अम्रेडिषम् अम्रेडिष्व अम्रेडिष्म । **१०. लृङ्** – अम्रेडिष्यत् अम्रेडिष्यताम् अम्रेडिष्यन् । अम्रेडिष्यः अम्रेडिष्यतम् अम्रेडिष्यत । अम्रेडिष्यम् अम्रेडिष्याव अम्रेडिष्याम ।

णिचि – म्रेडयति – ते, **सनि** – मिम्रेडिषति, **यकि** – म्रेड्यते ।

२९४. कटे – वर्षावरणयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'चटे[१]' इत्येके ।

१. लट् – कटति कटतः कटन्ति । कटसि कटथः कटथ । कटामि कटावः कटामः । **२. लिट्** – चकाट चकटतुः चकटुः । चकटिथ चकटथुः चकट । चकाट, चकट चकटिव चकटिम । **३. लुट्** – कटिता कटितारौ कटितारः । कटितासि कटितास्थः कटितास्थ । कटितास्मि कटितास्वः कटितास्मः । **४. लृट्** – कटिष्यति कटिष्यतः कटिष्यन्ति । कटिष्यसि कटिष्यथः कटिष्यथ । कटिष्यामि कटिष्यावः कटिष्यामः । **५. लोट्** – कटतु, कटतात् कटताम् कटन्तु । कट, कटतात् कटतम् कटत । कटानि कटाव कटाम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

६. लङ् – अकटत् अकटताम् अकटन् । अकटः अकटतम् अकटत । अकटम् अकटाव अकटाम । **७. विधिलिङ्** – कटेत् कटेताम् कटेयुः । कटेः कटेतम् कटेत । कटेयम् कटेव कटेम । **८. आशीर्लिङ्** – कट्यात् कट्यास्ताम् कट्यासुः । कट्याः कट्यास्तम् कट्यास्त । कट्यासम् कट्यास्व कट्यास्म । **९. लुङ्** – अकटीत्[2] अकटिष्टाम् अकटिषुः । अकटीः अकटिष्टम् अकटिष्ट । अकटिषम् अकटिष्व अकटिष्म । **१०. लृङ्** – अकटिष्यत् अकटिष्यताम् अकटिष्यन् । अकटिष्यः अकटिष्यतम् अकटिष्यत । अकटिष्यम् अकटिष्याव अकटिष्याम ।

णिचि – काटयति – ते, **सनि** – चिकटिषति, **यकि** – कट्यते ।

१. चटति इत्यस्य लिटि चचाट, चेटतुः इत्यादीनि रूपाणि । 'वैरूप्यापादकादेशात् इत्वाभावात् एत्वाभ्यासलोपौ' इति बालमनोरमा ।

२. एदित्वात् 'ह्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्व्येदिताम्' इति वृद्धिनिषेधः ।

२९५. अट – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – अटति अटतः अटन्ति । अटसि अटथः अटथ । अटामि अटावः अटामः । **२. लिट्** – आट आटतुः आटुः । आटिथ आटथुः आट । आट आटिव आटिम । **३. लुट्** – अटिता अटितारौ अटितारः । अटितासि अटितास्थः अटितास्थ । अटितास्मि अटितास्वः अटितास्मः । **४. लृट्** – अटिष्यति अटिष्यतः अटिष्यन्ति । अटिष्यसि अटिष्यथः अटिष्यथ । अटिष्यामि अटिष्यावः अटिष्यामः । **५. लोट्** – अटतु, अटतात् अटताम् अटन्तु । अट, अटतात् अटतम् अटत । अटानि अटाव अटाम । **६. लङ्** – आटत् आटताम् आटन् । आटः आटतम् आटत । आटम् आटाव आटाम । **७. विधिलिङ्** – अटेत् अटेताम् अटेयुः । अटेः अटेतम् अटेत । अटेयम् अटेव अटेम । **८. आशीर्लिङ्** – अट्यात् अट्यास्ताम् अट्यासुः । अट्याः अट्यास्तम् अट्यास्त । अट्यासम् अट्यास्व कट्यास्म । **९. लुङ्** – आटीत् आटिष्टाम् आटिषुः । आटीः आटिष्टम् आटिष्ट । आटिषम् आटिष्व आटिष्म । **१०. लृङ्** – आटिष्यत् आटिष्यताम् आटिष्यन् । आटिष्यः आटिष्यतम् आटिष्यत । आटिष्यम् आटिष्याव आटिष्याम ।

णिचि – आटयति – ते, **सनि** – अटिटिषति, **यकि** – अट्यते ।

२९६. पट – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'भाषार्थे पाटयेद् ग्रन्थे पटयेद् गमने पटेत्' (श्लो.७६) इति देवः ।

१. लट् – पटति पटतः पटन्ति । पटसि पटथः पटथ । पटामि पटावः पटामः । **२. लिट्** – पपाट पेटतुः पेटुः । पेटिथ पेटथुः पेट । पपाट, पपट पेटिव पेटिम । **३. लुट्** – पटिता पटितारौ पटितारः । पटितासि पटितास्थः पटितास्थ । पटितास्मि पटितास्वः पटितास्मः । **४. लृट्** – पटिष्यति पटिष्यतः पटिष्यन्ति । पटिष्यसि पटिष्यथः पटिष्यथ । पटिष्यामि पटिष्यावः पटिष्यामः । **५. लोट्** – पटतु, पटतात् पटताम् पटन्तु । पट, पटतात् पटतम् पटत । पटानि पटाव पटाम । **६. लङ्** – अपटत् अपटताम् अपटन् । अपटः अपटतम् अपटत । अपटम् अपटाव अपटाम । **७. विधिलिङ्** – पटेत् पटेताम् पटेयुः । पटेः पटेतम् पटेत । पटेयम् पटेव पटेम । **८. आशीर्लिङ्** – पट्यात् पट्यास्ताम् पट्यासुः । पट्याः पट्यास्तम् पट्यास्त । पट्यासम् पट्यास्व पट्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अपटीत्[1] अपटिष्टाम् अपटिषुः । अपटीः अपटिष्टम् अपटिष्ट । अपटिषम् अपटिष्व अपटिष्म । (ii) अपाटीत् अपाटिष्टाम् अपाटिषुः । अपाटीः अपाटिष्टम् अपाटिष्ट । अपाटिषम् अपाटिष्व अपाटिष्म । **१०. लृङ्** – अपटिष्यत् अपटिष्यताम् अपटिष्यन् । अपटिष्यः अपटिष्यतम् अपटिष्यत । अपटिष्यम् अपटिष्याव अपटिष्याम ।

णिचि – पाटयति – ते, **सनि** – पिपटिषति, **यकि** – पट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२९७. रट – परिभाषणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । (बाल्यम् = बाल्यक्रिया)

१. लट् – रटति रटतः रटन्ति । रटसि रटथः रटथ । रटामि रटावः रटामः । **२. लिट्** – रराट रेटतुः रेटुः । रेटिथ रेटथुः रेट । रराट, ररट रेटिव रेटिम । **३. लुट्** – रटिता रटितारौ रटितारः । रटितासि रटितास्थः रटितास्थ । रटितास्मि रटितास्वः रटितास्मः । **४. लृट्** – रटिष्यति रटिष्यतः रटिष्यन्ति । रटिष्यसि रटिष्यथः रटिष्यथ । रटिष्यामि रटिष्यावः रटिष्यामः । **५. लोट्** – रटतु, रटतात् रटताम् रटन्तु । रट, रटतात् रटतम् रटत । रटानि रटाव रटाम । **६. लङ्** – अरटत् अरटताम् अरटन् । अरटः अरटतम् अरटत । अरटम् अरटाव अरटाम । **७. विधिलिङ्** – रटेत् रटेताम् रटेयुः । रटेः रटेतम् रटेत । रटेयम् रटेव रटेम । **८. आशीर्लिङ्** – रट्यात् रट्यास्ताम् रट्यासुः । रट्याः रट्यास्तम् रट्यास्त । रट्यासम् रट्यास्व रट्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अरटीत्[1] अरटिष्टाम् अरटिषुः । अरटीः अरटिष्टम् अरटिष्ट । अरटिषम् अरटिष्व अरटिष्म । (ii) अराटीत् अराटिष्टाम् अराटिषुः । अराटीः अराटिष्टम् अराटिष्ट । अराटिषम् अराटिष्व अराटिष्म । **१०. लृङ्** – अरटिष्यत् अरटिष्यताम् अरटिष्यन् । अरटिष्यः अरटिष्यतम् अरटिष्यत । अरटिष्यम् अरटिष्याव अरटिष्याम ।

णिचि – राटयति – ते, **सनि** – रिरटिषति, **यकि** – रट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

२९८. लट – बाल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – लटति लटतः लटन्ति । लटसि लटथः लटथ । लटामि लटावः लटामः । **२. लिट्** – ललाट लेटतुः लेटुः । लेटिथ लेटथुः लेट । ललाट, ललट लेटिव लेटिम । **३. लुट्** – लटिता लटितारौ लटितारः । लटितासि लटितास्थः लटितास्थ । लटितास्मि लटितास्वः लटितास्मः । **४. लृट्** – लटिष्यति लटिष्यतः लटिष्यन्ति । लटिष्यसि लटिष्यथः लटिष्यथ । लटिष्यामि लटिष्यावः लटिष्यामः । **५. लोट्** – लटतु, लटतात् लटताम् लटन्तु । लट, लटतात् लटतम् लटत । लटानि लटाव लटाम । **६. लङ्** – अलटत् अलटताम् अलटन् । अलटः अलटतम् अलटत । अलटम् अलटाव अलटाम । **७. विधिलिङ्** – लटेत् लटेताम् लटेयुः । लटेः लटेतम् लटेत । लटेयम् लटेव लटेम । **८. आशीर्लिङ्** – लट्यात् लट्यास्ताम् लट्यासुः । लट्याः लट्यास्तम् लट्यास्त । लट्यासम् लट्यास्व लट्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अलटीत्[1] अलटिष्टाम् अलटिषुः । अलटीः अलटिष्टम् अलटिष्ट । अलटिषम् अलटिष्व अलटिष्म । (ii) अलाटीत् अलाटिष्टाम् अलाटिषुः । अलाटीः अलाटिष्टम् अलाटिष्ट । अलाटिषम् अलाटिष्व अलाटिष्म । **१०. लृङ्** – अलटिष्यत् अलटिष्यताम् अलटिष्यन् । अलटिष्यः अलटिष्यतम् अलटिष्यत । अलटिष्यम् अलटिष्याव अलटिष्याम ।

णिचि – लाटयति – ते, **सनि** – लिलटिषति, **यकि** – लट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

२९९. शट – रुजाविशरणगत्यवसादनेषु । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – शटति शटतः शटन्ति । शटसि शटथः शटथ । शटामि शटावः शटामः । **२. लिट्** – शशाट शेटतुः शेटुः । शेटिथ शेटथुः शेट । शशाट, शशट शेटिव शेटिम । **३. लुट्** – शटिता शटितारौ शटितारः । शटितासि शटितास्थः शटितास्थ । शटितास्मि शटितास्वः शटितास्मः । **४. लृट्** – शटिष्यति शटिष्यतः शटिष्यन्ति । शटिष्यसि शटिष्यथः शटिष्यथ । शटिष्यामि शटिष्यावः शटिष्यामः । **५. लोट्** – शटतु, शटतात् शटताम् शटन्तु । शट, शटतात् शटतम् शटत । शटानि शटाव शटाम । **६. लङ्** – अशटत् अशटताम् अशटन् । अशटः अशटतम् अशटत । अशटम् अशटाव अशटाम । **७. विधिलिङ्** – शटेत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शटेताम् शटेयुः । शटेः शटेतम् शटेत । शटेयम् शटेव शटेम । **८. आशीर्लिङ्** - शट्यात् शट्यास्ताम् शट्यासुः । शट्याः शट्यास्तम् शट्यास्त । शट्यासम् शट्यास्व शट्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अशटीत्[१] अशटिष्टाम् अशटिषुः । अशटीः अशटिष्टम् अशटिष्ट । अशटिषम् अशटिष्व अशटिष्म । (ii) अशाटीत् अशाटिष्टाम् अशाटिषुः । अशाटीः अशाटिष्टम् अशाटिष्ट । अशाटिषम् अशाटिष्व अशाटिष्म । **१०. लृङ्** - अशटिष्यत् अशटिष्यताम् अशटिष्यन् । अशटिष्यः अशटिष्यतम् अशटिष्यत । अशटिष्यम् अशटिष्याव अशटिष्याम ।

णिचि - शाटयति - ते, **सनि** - शिशटिषति, **यकि** - शट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३००. वट - वेष्टने । सकर्म, सेट्, परस्मै । ''णावदन्ताद्वटेर्ग्रन्थे वटयेत् वेष्टने वटेत्' (श्लो.७७) इति देवः । 'बटेत्यपि बहुषु कोशेषु दृश्यते' इति पुरुषकारः ।

१. लट् - वटति वटतः वटन्ति । वटसि वटथः वटथ । वटामि वटावः वटामः । **२. लिट्** - ववाट ववटतुः[१] ववटुः । ववटिथ ववटथुः ववट । ववाट, ववट ववटिव ववटिम । **३. लुट्** - वटिता वटितारौ वटितारः । वटितासि वटितास्थः वटितास्थ । वटितास्मि वटितास्वः वटितास्मः । **४. लृट्** - वटिष्यति वटिष्यतः वटिष्यन्ति । वटिष्यसि वटिष्यथः वटिष्यथ । वटिष्यामि वटिष्यावः वटिष्यामः । **५. लोट्** - वटतु, वटतात् वटताम् वटन्तु । वट, वटतात् वटतम् वटत । वटानि वटाव वटाम । **६. लङ्** - अवटत् अवटताम् अवटन् । अवटः अवटतम् अवटत । अवटम् अवटाव अवटाम । **७. विधिलिङ्** - वटेत् वटेताम् वटेयुः । वटेः वटेतम् वटेत । वटेयम् वटेव वटेम । **८. आशीर्लिङ्** - वट्यात् वट्यास्ताम् वट्यासुः । वट्याः वट्यास्तम् वट्यास्त । वट्यासम् वट्यास्व वट्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अवटीत्[२] अवटिष्टांम् अवटिषुः । अवटीः अवटिष्टम् अवटिष्ट । अवटिषम् अवटिष्व अवटिष्म । (ii) अवाटीत् अवाटिष्टाम् अवाटिषुः । अवाटीः अवाटिष्टम् अवाटिष्ट । अवाटिषम् अवाटिष्व अवाटिष्म । **१०. लृङ्** - अवटिष्यत् अवटिष्यताम् अवटिष्यन् । अवटिष्यः अवटिष्यतम् अवटिष्यत । अवटिष्यम् अवटिष्याव अवटिष्याम ।

णिचि - वाटयति - ते, **सनि** - विवटिषति, **यकि** - वट्यते ।

१. 'न शसददवादिगुणानाम्' इति एत्वाभ्यासलोपनिषेधः ।

२. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३०१. किट - त्रासे । अकर्म, सेट्, परस्मै । (त्रासः = भयोत्पादनम्)

१. लट् - केटति केटतः केटन्ति । केटसि केटथः केटथ । केटामि केटावः केटामः । **२. लिट्** - चिकेट चिकिटतुः चिकिटुः । चिकेटिथ चिकिटथुः चिकिट । चिकेट चिकिटिव चिकिटिम । **३. लुट्** - केटिता केटितारौ केटितारः । केटितासि केटितास्थः केटितास्थ । केटितास्मि केटितास्वः केटितास्मः । **४. लृट्** - केटिष्यति केटिष्यतः केटिष्यन्ति । केटिष्यसि केटिष्यथः केटिष्यथ । केटिष्यामि केटिष्यावः केटिष्यामः । **५. लोट्** - केटतु, केटतात् केटताम् केटन्तु । केट, केटतात् केटतम् केटत । केटानि केटाव केटाम । **६. लङ्** - अकेटत् अकेटताम् अकेटन् । अकेटः अकेटतम् अकेटत । अकेटम् अकेटाव अकेटाम । **७. विधिलिङ्** - केटेत् केटेताम् केटेयुः । केटेः केटेतम् केटेत । केटेयम् केटेव केटेम । **८. आशीर्लिङ्** - किट्यात् किट्यास्ताम् किट्यासुः । किट्याः किट्यास्तम् किट्यास्त । किट्यासम् किट्यास्व किट्यास्म । **९. लुङ्** - अकेटीत् अकेटिष्टाम् अकेटिषुः । अकेटीः अकेटिष्टम् अकेटिष्ट । अकेटिषम् अकेटिष्व अकेटिष्म । **१०. लृङ्** - अकेटिष्यत् अकेटिष्यताम् अकेटिष्यन् । अकेटिष्यः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकेटिष्यतम् अकेटिष्यत । अकेटिष्यम् अकेटिष्याव अकेटिष्याम ।

णिचि - केटयति - ते, **सनि** - चिकिटिषति/चिकेटिषति[१], **यकि** - किट्यते

१. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति विकल्पेन कित्त्वम् इकारोपधत्वात् ।

३०२. खिट - त्रासे । अकर्म, सेट्, परस्मै । (त्रासः = भयोत्पादनम्)

१. लट् - खेटति खेटतः खेटन्ति । खेटसि खेटथः खेटथ । खेटामि खेटावः खेटामः । **२. लिट्** - चिखेट चिखिटतुः चिखिटुः । चिखेटिथ चिखिटथुः चिखिट । चिखेट चिखिटिव चिखिटिम । **३. लुट्** - खेटिता खेटितारौ खेटितारः । खेटितासि खेटितास्थः खेटितास्थ । खेटितास्मि खेटितास्वः खेटितास्मः । **४. लृट्** - खेटिष्यति खेटिष्यतः खेटिष्यन्ति । खेटिष्यसि खेटिष्यथः खेटिष्यथ । खेटिष्यामि खेटिष्यावः खेटिष्यामः । **५. लोट्** - खेटतु, खेटतात् खेटताम् खेटन्तु । खेट, खेटतात् खेटतम् खेटत । खेटानि खेटाव खेटाम । **६. लङ्** - अखेटत् अखेटताम् अखेटन् । अखेटः अखेटतम् अखेटत । अखेटम् अखेटाव अखेटाम । **७. विधिलिङ्** - खेटेत् खेटेताम् खेटेयुः । खेटेः खेटेतम् खेटेत । खेटेयम् खेटेव खेटेम । **८. आशीर्लिङ्** - खिट्यात् खिट्यास्ताम् खिट्यासुः । खिट्याः खिट्यास्तम् खिट्यास्त । खिट्यासम् खिट्यास्व खिट्यास्म । **९. लुङ्** - अखेटीत् अखेटिष्टाम् अखेटिषुः । अखेटीः अखेटिष्टम् अखेटिष्ट । अखेटिषम् अखेटिष्व अखेटिष्म । **१०. लृङ्** - अखेटिष्यत् अखेटिष्यताम् अखेटिष्यन् । अखेटिष्यः अखेटिष्यतम् अखेटिष्यत । अखेटिष्यम् अखेटिष्याव अखेटिष्याम ।

णिचि - खेटयति - ते, **सनि** - चिखिटिषति/चिखेटिषति[१], **यकि** - खिट्यते

१. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति विकल्पेन कित्त्वम् इकारोपधत्वात् ।

३०३. शिट - अनादरे । सकर्म, सेट्, परस्मै । तालव्यादिः ।

१. लट् - शेटति शेटतः शेटन्ति । शेटसि शेटथः शेटथ । शेटामि शेटावः शेटामः । **२. लिट्** - शिशेट शिशिटतुः शिशिटुः । शिशेटिथ शिशिटथुः शिशिट । शिशेट शिशिटिव शिशिटिम । **३. लुट्** - शेटिता शेटितारौ शेटितारः । शेटितासि शेटितास्थः शेटितास्थ । शेटितास्मि शेटितास्वः शेटितास्मः । **४. लृट्** - शेटिष्यति शेटिष्यतः शेटिष्यन्ति । शेटिष्यसि शेटिष्यथः शेटिष्यथ । शेटिष्यामि शेटिष्यावः शेटिष्यामः । **५. लोट्** - शेटतु, शेटतात् शेटताम् शेटन्तु । शेट, शेटतात् शेटतम् शेटत । शेटानि शेटाव शेटाम । **६. लङ्** - अशेटत् अशेटताम् अशेटन् । अशेटः अशेटतम् अशेटत । अशेटम् अशेटाव अशेटाम । **७. विधिलिङ्** - शेटेत् शेटेताम् शेटेयुः । शेटेः शेटेतम् शेटेत । शेटेयम् शेटेव शेटेम । **८. आशीर्लिङ्** - शिट्यात् शिट्यास्ताम् शिट्यासुः । शिट्याः शिट्यास्तम् शिट्यास्त । शिट्यासम् शिट्यास्व शिट्यास्म । **९. लुङ्** - अशेटीत् अशेटिष्टाम् अशेटिषुः । अशेटीः अशेटिष्टम् अशेटिष्ट । अशेटिषम् अशेटिष्व अशेटिष्म । **१०. लृङ्** - अशेटिष्यत् अशेटिष्यताम् अशेटिष्यन् । अशेटिष्यः अशेटिष्यतम् अशेटिष्यत । अशेटिष्यम् अशेटिष्याव अशेटिष्याम ।

णिचि - शेटयति - ते, **सनि** - शिशिटिषति/शिशेटिषति[१], **यकि** - शिट्यते

१. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति विकल्पेन कित्त्वम् इकारोपधत्वात् ।

३०४. षिट - अनादरे । सकर्म, सेट्, परस्मै । मूर्धन्यादिः ।

१. लट् - सेटति सेटतः सेटन्ति । सेटसि सेटथः सेटथ । सेटामि सेटावः सेटामः । **२. लिट्** - सिषेट सिषिटतुः सिषिटुः । सिषेटिथ सिषिटथुः सिषिट । सिषेट सिषिटिव सिषिटिम । **३. लुट्** - सेटिता सेटितारौ सेटितारः । सेटितासि सेटितास्थः सेटितास्थ । सेटितास्मि सेटितास्वः सेटितास्मः । **४. लृट्** -

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सेटिष्यति सेटिष्यतः सेटिष्यन्ति । सेटिष्यसि सेटिष्यथः सेटिष्यथ । सेटिष्यामि सेटिष्यावः सेटिष्यामः । **५. लोट्** - सेटतु, सेटतात् सेटताम् सेटन्तु । सेट, सेटतात् सेटतम् सेटत । सेटानि सेटाव सेटाम । **६. लङ्** - असेटत् असेटताम् असेटन् । असेटः असेटतम् असेटत । असेटम् असेटाव असेटाम । **७. विधिलिङ्** - सेटेत् सेटेताम् सेटेयुः । सेटेः सेटेतम् सेटेत । सेटेयम् सेटेव सेटेम । **८. आशीर्लिङ्** - सिट्यात् सिट्यास्ताम् सिट्यासुः । सिट्याः सिट्यास्तम् सिट्यास्त । सिट्यासम् सिट्यास्व सिट्यास्म । **९. लुङ्** - असेटीत् असेटिष्टाम् असेटिषुः । असेटीः असेटिष्टम् असेटिष्ट । असेटिषम् असेटिष्व असेटिष्म । **१०. लृङ्** - असेटिष्यत् असेटिष्यताम् असेटिष्यन् । असेटिष्यः असेटिष्यतम् असेटिष्यत । असेटिष्यम् असेटिष्याव असेटिष्याम ।

णिचि - सेटयति - ते, **सनि** - सिषिटिषति/सिषेटिषति[1], **यकि** - सिट्यते ।

१. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति विकल्पेन कित्त्वम् इकारोपधत्वात् ।

३०५. जट - सङ्घाते । अकर्म, सेट्, परस्मै । सङ्घातः = संहननं, मिश्रीकरणं च ।

१. लट् - जटति जटतः जटन्ति । जटसि जटथः जटथ । जटामि जटावः जटामः । **२. लिट्** - जजाट जेटतुः जेटुः । जेटिथ जेटथुः जेट । जजाट, जजट जेटिव जेटिम । **३. लुट्** - जटिता जटितारौ जटितारः । जटितासि जटितास्थः जटितास्थ । जटितास्मि जटितास्वः जटितास्मः । **४. लृट्** - जटिष्यति जटिष्यतः जटिष्यन्ति । जटिष्यसि जटिष्यथः जटिष्यथ । जटिष्यामि जटिष्यावः जटिष्यामः । **५. लोट्** - जटतु, जटतात् जटताम् जटन्तु । जट, जटतात् जटतम् जटत । जटानि जटाव जटाम । **६. लङ्** - अजटत् अजटताम् अजटन् । अजटः अजटतम् अजटत । अजटम् अजटाव अजटाम । **७. विधिलिङ्** - जटेत् जटेताम् जटेयुः । जटेः जटेतम् जटेत । जटेयम् जटेव जटेम । **८. आशीर्लिङ्** - जट्यात् जट्यास्ताम् जट्यासुः । जट्याः जट्यास्तम् जट्यास्त । जट्यासम् जट्यास्व जट्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अजटीत्[1] अजटिष्टाम् अजटिषुः । अजटीः अजटिष्टम् अजटिष्ट । अजटिषम् अजटिष्व अजटिष्म । (ii) अजाटीत् अजाटिष्टाम् अजाटिषुः । अजाटीः अजाटिष्टम् अजाटिष्ट । अजाटिषम् अजाटिष्व अजाटिष्म । **१०. लृङ्** - अजटिष्यत् अजटिष्यताम् अजटिष्यन् । अजटिष्यः अजटिष्यतम् अजटिष्यत । अजटिष्यम् अजटिष्याव अजटिष्याम ।

णिचि - जाटयति - ते, **सनि** - जिजटिषति, **यकि** - जट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३०६. झट - सङ्घाते । अकर्म, सेट्, परस्मै । (सङ्घातः = संहननं, मिश्रीकरणं च ।)

१. लट् - झटति झटतः झटन्ति । झटसि झटथः झटथ । झटामि झटावः झटामः । **२. लिट्** - जझाट जझटतुः जझटुः । जझटिथ जझटथुः जझट । जझाट, जझट जझटिव जझटिम । **३. लुट्** - झटिता झटितारौ झटितारः । झटितासि झटितास्थः झटितास्थ । झटितास्मि झटितास्वः झटितास्मः । **४. लृट्** - झटिष्यति झटिष्यतः झटिष्यन्ति । झटिष्यसि झटिष्यथः झटिष्यथ । झटिष्यामि झटिष्यावः झटिष्यामः । **५. लोट्** - झटतु, झटतात् झटताम् झटन्तु । झट, झटतात् झटतम् झटत । झटानि झटाव झटाम । **६. लङ्** - अझटत् अझटताम् अझटन् । अझटः अझटतम् अझटत । अझटम् अझटाव अझटाम । **७. विधिलिङ्** - झटेत् झटेताम् झटेयुः । झटेः झटेतम् झटेत । झटेयम् झटेव झटेम । **८. आशीर्लिङ्** - झट्यात् झट्यास्ताम् झट्यासुः । झट्याः झट्यास्तम् झट्यास्त । झट्यासम् झट्यास्व झट्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अझटीत्[1] अझटिष्टाम् अझटिषुः । अझटीः अझटिष्टम् अझटिष्ट । अझटिषम् अझटिष्व अझटिष्म । (ii) अझाटीत् अझाटिष्टाम् अझाटिषुः । अझाटीः अझाटिष्टम् अझाटिष्ट । अझाटिषम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अझाटिष्व अझाटिष्म । **१०. लृङ्** – अझटिष्यत् अझटिष्यताम् अझटिष्यन् । अझटिष्यः अझटिष्यतम् अझटिष्यत । अझटिष्यम् अझटिष्याव अझटिष्याम ।

णिचि – झाटयति – ते, **सनि** – जिझटिषति, **यकि** – झट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३०७. भट – भृतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । भृतिः = वेतनम् । 'भृतिः = वेतनप्राप्तिः' इति धा.का.व्या (१.४१)

१. लट् – भटति भटतः भटन्ति । भटसि भटथः भटथ । भटामि भटावः भटामः । **२. लिट्** – बभाट बभटतुः बभटुः । बभटिथ बभटथुः बभट । बभाट, बभट बभटिव बभटिम । **३. लुट्** – भटिता भटितारौ भटितारः । भटितासि भटितास्थः भटितास्थ । भटितास्मि भटितास्वः भटितास्मः । **४. लृट्** – भटिष्यति भटिष्यतः भटिष्यन्ति । भटिष्यसि भटिष्यथः भटिष्यथ । भटिष्यामि भटिष्यावः भटिष्यामः । **५. लोट्** – भटतु, भटतात् भटताम् भटन्तु । भट, भटतात् भटतम् भटत । भटानि भटाव भटाम । **६. लङ्** – अभटत् अभटताम् अभटन् । अभटः अभटतम् अभटत । अभटम् अभटाव अभटाम । **७. विधिलिङ्** – भटेत् भटेताम् भटेयुः । भटेः भटेतम् भटेत । भटेयम् भटेव भटेम । **८. आशीर्लिङ्** – भट्यात् भट्यास्ताम् भट्यासुः । भट्याः भट्यास्तम् भट्यास्त । भट्यासम् भट्यास्व भट्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अभटीत्[1] अभटिष्टाम् अभटिषुः । अभटीः अभटिष्टम् अभटिष्ट । अभटिषम् अभटिष्व अभटिष्म । (ii) अभाटीत् अभाटिष्टाम् अभाटिषुः । अभाटीः अभाटिष्टम् अभाटिष्ट । अभाटिषम् अभाटिष्व अभाटिष्म । **१०. लृङ्** – अभटिष्यत् अभटिष्यताम् अभटिष्यन् । अभटिष्यः अभटिष्यतम् अभटिष्यत । अभटिष्यम् अभटिष्याव अभटिष्याम ।

णिचि – भाटयति – ते, **सनि** – बिभटिषति, **यकि** – भट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३०८. तट – उच्छ्राये । अकर्म, सेट्, परस्मै । ('नगाद्यारोह उच्छ्रायः' इत्यमरः)

१. लट् – तटति तटतः तटन्ति । तटसि तटथः तटथ । तटामि तटावः तटामः । **२. लिट्** – तताट तेटतुः तेटुः । तेटिथ तेटथुः तेट । तताट, ततट तेटिव तेटिम । **३. लुट्** – तटिता तटितारौ तटितारः । तटितासि तटितास्थः तटितास्थ । तटितास्मि तटितास्वः तटितास्मः । **४. लृट्** – तटिष्यति तटिष्यतः तटिष्यन्ति । तटिष्यसि तटिष्यथः तटिष्यथ । तटिष्यामि तटिष्यावः तटिष्यामः । **५. लोट्** – तटतु, तटतात् तटताम् तटन्तु । तट, तटतात् तटतम् तटत । तटानि तटाव तटाम । **६. लङ्** – अतटत् अतटताम् अतटन् । अतटः अतटतम् अतटत । अतटम् अतटाव अतटाम । **७. विधिलिङ्** – तटेत् तटेताम् तटेयुः । तटेः तटेतम् तटेत । तटेयम् तटेव तटेम । **८. आशीर्लिङ्** – तट्यात् तट्यास्ताम् तट्यासुः । तट्याः तट्यास्तम् तट्यास्त । तट्यासम् तट्यास्व तट्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अतटीत्[1] अतटिष्टाम् अतटिषुः । अतटीः अतटिष्टम् अतटिष्ट । अतटिषम् अतटिष्व अतटिष्म । (ii) अताटीत् अतटिष्टाम् अताटिषुः । अताटीः अताटिष्टम् अताटिष्ट । अताटिषम् अताटिष्व अताटिष्म । **१०. लृङ्** – अतटिष्यत् अतटिष्यताम् अतटिष्यन् । अतटिष्यः अतटिष्यतम् अतटिष्यत । अतटिष्यम् अतटिष्याव अतटिष्याम ।

णिचि – ताटयति – ते, **सनि** – तितटिषति, यकि – तट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३०९. खट – काङ्क्षायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । (खटः = तृणविशेषः)

१. लट् – खटति खटतः खटन्ति । खटसि खटथः खटथ । खटामि खटावः खटामः । **२. लिट्** – चखाट

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चखटतुः चखटुः । चखटिथ चखटथुः चखट । चखाट, चखट चखटिव चखटिम । **३. लुट्** - खटिता खटितारौ खटितारः । खटितासि खटितास्थः खटितास्थ । खटितास्मि खटितास्वः खटितास्मः । **४. लृट्** - खटिष्यति खटिष्यतः खटिष्यन्ति । खटिष्यसि खटिष्यथः खटिष्यथ । खटिष्यामि खटिष्यावः खटिष्यामः ।
५. लोट् - खटतु, खटतात् खटताम् खटन्तु । खट, खटतात् खटतम् खटत । खटानि खटाव खटाम ।
६. लङ् - अखटत् अखटताम् अखटन् । अखटः अखटतम् अखटत । अखटम् अखटाव अखटाम ।
७. विधिलिङ् - खटेत् खटेताम् खटेयुः । खटेः खटेतम् खटेत । खटेयम् खटेव खटेम । **८. आशीर्लिङ्** - खट्यात् खट्यास्ताम् खट्यासुः । खट्याः खट्यास्तम् खट्यास्त । खट्यासम् खट्यास्व खट्यास्म ।
९. लुङ् - (i) अखटीत्[1] अखटिष्टाम् अखटिषुः । अखटीः अखटिष्टम् अखटिष्ट । अखटिषम् अखटिष्व अखटिष्म । (ii) अखाटीत् अखाटिष्टाम् अखाटिषुः । अखाटीः अखाटिष्टम् अखाटिष्ट । अखाटिषम् अखाटिष्व अखाटिष्म ।**१०. लृङ्** - अखटिष्यत् अखटिष्यताम् अखटिष्यन् । अखटिष्यः अखटिष्यतम् अखटिष्यत । अखटिष्यम् अखटिष्याव अखटिष्याम ।

णिचि - खाटयति - ते, **सनि** - चिखटिषति, **यकि** - खट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३१०. णट - नृत्तौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'नृत्तौ नटत्यवस्पन्दे चुरादेर्णिचि नाटयेत्' (श्लो.७६) इति देवः । अस्य णोपदेशविषये मा.धा.वृत्तौ विस्तरेण उक्तमस्ति । अयं धातुः घटादावपि (७८१) अस्ति ।

१. लट् - नटति नटतः नटन्ति । नटसि नटथः नटथ । नटामि नटावः नटामः । **२. लिट्** - ननाट नेटतुः नेटुः । ननटिथ नेटथुः नेट । ननाट, ननट नेटिव नेटिम । **३. लुट्** - नटिता नटितारौ नटितारः । नटितासि नटितास्थः नटितास्थ । नटितास्मि नटितास्वः नटितास्मः । **४. लृट्** - नटिष्यति नटिष्यतः नटिष्यन्ति । नटिष्यसि नटिष्यथः नटिष्यथ । नटिष्यामि नटिष्यावः नटिष्यामः । **५. लोट्** - नटतु, नटतात् नटताम् नटन्तु । नट, नटतात् नटतम् नटत । नटानि नटाव नटाम । **६. लङ्** - अनटत् अनटताम् अनटन् । अनटः अनटतम् अनटत । अनटम् अनटाव अनटाम । **७. विधिलिङ्** - नटेत् नटेताम् नटेयुः । नटेः नटेतम् नटेत । नटेयम् नटेव नटेम । **८. आशीर्लिङ्** - नट्यात् नट्यास्ताम् नट्यासुः । नट्याः नट्यास्तम् नट्यास्त । नट्यासम् नट्यास्व नट्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अनटीत्[1] अनटिष्टाम् अनटिषुः । अनटीः अनटिष्टम् अनटिष्ट । अनटिषम् अनटिष्व अनटिष्म । (ii) अनाटीत् अनाटिष्टाम् अनाटिषुः । अनाटीः अनाटिष्टम् अनाटिष्ट । अनाटिषम् अनाटिष्व अनाटिष्म । **१०. लृङ्** - अनटिष्यत् अनटिष्यताम् अनटिष्यन् । अनटिष्यः अनटिष्यतम् अनटिष्यत । अनटिष्यम् अनटिष्याव अनटिष्याम ।

णिचि - नाटयति[2] - ते, **सनि** - निनटिषति, **यकि** - नट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

२. अस्य धातोः अत्र नाट्यम् अर्थः । अस्मिन् अर्थे मित्त्वं न, तस्मात् ह्रस्वः अपि न ।

३११. पिट - शब्दसङ्घातयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - पेटति पेटतः पेटन्ति । पेटसि पेटथः पेटथ । पेटामि पेटावः पेटामः । **२. लिट्** - पिपेट पिपिटतुः पिपिटुः । पिपेटिथ पिपिटथुः पिपिट । पिपेट, पिपिटिव पिपिटिम । **३. लुट्** - पेटिता पेटितारौ पेटितारः । पेटितासि पेटितास्थः पेटितास्थ । पेटितास्मि पेटितास्वः पेटितास्मः । **४. लृट्** - पेटिष्यति पेटिष्यतः पेटिष्यन्ति । पेटिष्यसि पेटिष्यथः पेटिष्यथ । पेटिष्यामि पेटिष्यावः पेटिष्यामः । **५. लोट्** - पेटतु, पेटतात् पेटताम् पेटन्तु । पेट, पेटतात् पेटतम् पेटत । पेटानि पेटाव पेटाम । **६. लङ्** - अपेटत् अपेटताम् अपेटन् । अपेटः अपेटतम् अपेटत । अपेटम् अपेटाव अपेटाम । **७. विधिलिङ्** - पेटेत् पेटेताम् पेटेयुः । पेटेः पेटेतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पेटेत । पेटेयम् पेटेव पेटेम । **८. आशीर्लिङ्** – पिट्यात् पिट्यास्ताम् पिट्यासुः । पिट्याः पिट्यास्तम् पिट्यास्त । पिट्यासम् पिट्यास्व पिट्यास्म । **९. लुङ्** – अपेटीत् अपेटिष्टाम् अपेटिषुः । अपेटीः अपेटिष्टम् अपेटिष्ट । अपेटिषम् अपेटिष्व अपेटिष्म । **१०. लृङ्** – अपेटिष्यत् अपेटिष्यताम् अपेटिष्यन् । अपेटिष्यः अपेटिष्यतम् अपेटिष्यत । अपेटिष्यम् अपेटिष्याव अपेटिष्याम ।

णिचि – पेटयति – ते, **सनि** – पिपिटिषति/पिपेटिषति[1] , **यकि** – पिट्यते ।

१. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति विकल्पेन कित्त्वम् इकारोपधत्वात् ।

३१२. हट – दीप्तौ । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – हटति हटतः हटन्ति । हटसि हटथः हटथ । हटामि हटावः हटामः । **२. लिट्** – जहाट जहटतुः जहटुः । जहटिथ जहटथुः जहट । जहाट, जहट जहटिव जहटिम । **३. लुट्** – हटिता हटितारौ हटितारः । हटितासि हटितास्थः हटितास्थ । हटितास्मि हटितास्वः हटितास्मः । **४. लृट्** – हटिष्यति हटिष्यतः हटिष्यन्ति । हटिष्यसि हटिष्यथः हटिष्यथ । हटिष्यामि हटिष्यावः हटिष्यामः । **५. लोट्** – हटतु, हटतात् हटताम् हटन्तु । हट, हटतात् हटतम् हटत । हटानि हटाव हटाम । **६. लङ्** – अहटत् अहटताम् अहटन् । अहटः अहटतम् अहटत । अहटम् अहटाव अहटाम । **७. विधिलिङ्** – हटेत् हटेताम् हटेयुः । हटेः हटेतम् हटेत । हटेयम् हटेव हटेम । **८. आशीर्लिङ्** – हट्यात् हट्यास्ताम् हट्यासुः । हट्याः हट्यास्तम् हट्यास्त । हट्यासम् हट्यास्व हट्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अहटीत्[1] अहटिष्टाम् अहटिषुः । अहटीः अहटिष्टम् अहटिष्ट । अहटिषम् अहटिष्व अहटिष्म । (ii) अहाटीत् अहाटिष्टाम् अहाटिषुः । अहाटीः अहाटिष्टम् अहाटिष्ट । अहाटिषम् अहाटिष्व अहाटिष्म । **१०. लृङ्** – अहटिष्यत् अहटिष्यताम् अहटिष्यन् । अहटिष्यः अहटिष्यतम् अहटिष्यत । अहटिष्यम् अहटिष्याव अहटिष्याम ।

णिचि – हाटयति – ते, **सनि** – जिहटिषति, **यकि** – हट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३१३. षट – अवयवे । अकर्म, सेट्, परस्मै । तत्त्वबोधिनीयुक्तायां कौमुद्यां 'शट' इति दृश्यते ।

१. लट् – सटति सटतः सटन्ति । सटसि सटथः सटथ । सटामि सटावः सटामः । **२. लिट्** – ससाट सेटतुः सेटुः । सेटिथ सेटथुः सेट । ससाट, ससट सेटिव सेटिम । **३. लुट्** – सटिता सटितारौ सटितारः । सटितासि सटितास्थः सटितास्थ । सटितास्मि सटितास्वः सटितास्मः । **४. लृट्** – सटिष्यति सटिष्यतः सटिष्यन्ति । सटिष्यसि सटिष्यथः सटिष्यथ । सटिष्यामि सटिष्यावः सटिष्यामः । **५. लोट्** – सटतु, सटतात् सटताम् सटन्तु । सट, सटतात् सटतम् सटत । सटानि सटाव सटाम । **६. लङ्** – असटत् असटताम् असटन् । असटः असटतम् असटत । असटम् असटाव असटाम । **७. विधिलिङ्** – सटेत् सटेताम् सटेयुः । सटेः सटेतम् सटेत । सटेयम् सटेव सटेम । **८. आशीर्लिङ्** – सट्यात् सट्यास्ताम् सट्यासुः । सट्याः सट्यास्तम् सट्यास्त । सट्यासम् सट्यास्व सट्यास्म । **९. लुङ्** – (i) असटीत्[1] असटिष्टाम् असटिषुः । असटीः असटिष्टम् असटिष्ट । असटिषम् असटिष्व असटिष्म । (ii) असाटीत् असाटिष्टाम् असाटिषुः । असाटीः असाटिष्टम् असाटिष्ट । असाटिषम् असाटिष्व असाटिष्म । **१०. लृङ्** – असटिष्यत् असटिष्यताम् असटिष्यन् । असटिष्यः असटिष्यतम् असटिष्यत । असटिष्यम् असटिष्याव असटिष्याम ।

णिचि – साटयति – ते, **सनि** – सिषटिषति, **यकि** – सट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३१४. लुट – विलोडने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'लुल इति लान्तोऽपि' इति सुधाकरः । 'णौ लोटयति भाषार्थे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लुट्येल्लोटति लोटने' लोटते प्रति-घातेऽर्थे स्तेये लुण्टति लुण्टयेत्' (श्लो. ७३-७४) इति देवः। ''एतदादयः पाठत्यन्ताः टवर्गतृतीयान्ताः' इति कौशिककाश्यपनन्दि-द्रमिडाः। ते चास्मादनन्तरे पिटहटी च पेठुः'' इति मा.धा.वृत्तिः।

१. लट् – लोटति लोटतः लोटन्ति। लोटसि लोटथः लोटथ। लोटामि लोटावः लोटामः। **२. लिट्** – लुलोट लुलुटतुः लुलुटुः। लुलोटिथ लुलुटथुः लुलुट। लुलोट लुलुटिव लुलुटिम। **३. लुट्** – लोटिता लोटितारौ लोटितारः। लोटितासि लोटितास्थः लोटितास्थ। लोटितास्मि लोटितास्वः लोटितास्मः। **४. लृट्** – लोटिष्यति लोटिष्यतः लोटिष्यन्ति। लोटिष्यसि लोटिष्यथः लोटिष्यथ। लोटिष्यामि लोटिष्यावः लोटिष्यामः। **५. लोट्** – लोटतु, लोटतात् लोटताम् लोटन्तु। लोट, लोटतात् लोटतम् लोटत। लोटानि लोटाव लोटाम। **६. लङ्** – अलोटत् अलोटताम् अलोटन्। अलोटः अलोटतम् अलोटत। अलोटम् अलोटाव अलोटाम। **७. विधिलिङ्** – लोटेत् लोटेताम् लोटेयुः। लोटेः लोटेतम् लोटेत। लोटेयम् लोटेव लोटेम। **८. आशीर्लिङ्** – लुट्यात् लुट्यास्ताम् लुट्यासुः। लुट्याः लुट्यास्तम् लुट्यास्त। लुट्यासम् लुट्यास्व लुट्यास्म। **९. लुङ्** – अलोटीत् अलोटिष्टाम् अलोटिषुः। अलोटीः अलोटिष्टम् अलोटिष्ट। अलोटिषम् अलोटिष्व अलोटिष्म। **१०. लृङ्** – अलोटिष्यत् अलोटिष्यताम् अलोटिष्यन्। अलोटिष्यः अलोटिष्यतम् अलोटिष्यत। अलोटिष्यम् अलोटिष्याव अलोटिष्याम।

णिचि – लोटयति – ते, **सनि** – लुलुटिषति/लुलोटिषति[1], **यकि** – लुट्यते।

१. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति विकल्पेन कित्त्वम् उकारोपधत्वात्।

३१५. चिट – परप्रैष्ये। अकर्म, सेट्, परस्मै। (परप्रैष्यम् = दासभावः)

१. लट् – चेटति चेटतः चेटन्ति। चेटसि चेटथः चेटथ। चेटामि चेटावः चेटामः। **२. लिट्** – चिचेट चिचिटतुः चिचिटुः। चिचेटिथ चिचिटथुः चिचिट। चिचेट चिचिटिव चिचिटिम। **३. लुट्** – चेटिता चेटितारौ चेटितारः। चेटितासि चेटितास्थः चेटितास्थ। चेटितास्मि चेटितास्वः चेटितास्मः। **४. लृट्** – चेटिष्यति चेटिष्यतः चेटिष्यन्ति। चेटिष्यसि चेटिष्यथः चेटिष्यथ। चेटिष्यामि चेटिष्यावः चेटिष्यामः। **५. लोट्** – चेटतु, चेटतात् चेटताम् चेटन्तु। चेट, चेटतात् चेटतम् चेटत। चेटानि चेटाव चेटाम। **६. लङ्** – अचेटत् अचेटताम् अचेटन्। अचेटः अचेटतम् अचेटत। अचेटम् अचेटाव अचेटाम। **७. विधिलिङ्** – चेटेत् चेटेताम् चेटेयुः। चेटेः चेटेतम् चेटेत। चेटेयम् चेटेव चेटेम। **८. आशीर्लिङ्** – चिट्यात् चिट्यास्ताम् चिट्यासुः। चिट्याः चिट्यास्तम् चिट्यास्त। चिट्यासम् चिट्यास्व चिट्यास्म। **९. लुङ्** – अचेटीत् अचेटिष्टाम् अचेटिषुः। अचेटीः अचेटिष्टम् अचेटिष्ट। अचेटिषम् अचेटिष्व अचेटिष्म। **१०. लृङ्** – अचेटिष्यत् अचेटिष्यताम् अचेटिष्यन्। अचेटिष्यः अचेटिष्यतम् अचेटिष्यत। अचेटिष्यम् अचेटिष्याव अचेटिष्याम।

णिचि – चेटयति – ते, **सनि** – चिचिटिषति/चिचेटिषति[1], **यकि** – चिट्यते।

१. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति विकल्पेन कित्त्वम् इकारोपधत्वात्।

३१६. विट – शब्दे। अकर्म, सेट्, परस्मै। 'आक्रोशे स्वप्ने' इति वोपदेवः। अत्र 'पिट' इति क्षीरस्वामी। 'अर्थभेदाद् द्विः पाठः' इति चाह।

१. लट् – वेटति वेटतः वेटन्ति। वेटसि वेटथः वेटथ। वेटामि वेटावः वेटामः। **२. लिट्** – विवेट विविटतुः विविटुः। विवेटिथ विविटथुः विविट। विवेट विविटिव विविटिम। **३. लुट्** – वेटिता वेटितारौ वेटितारः। वेटितासि वेटितास्थः वेटितास्थ। वेटितास्मि वेटितास्वः वेटितास्मः। **४. लृट्** – वेटिष्यति वेटिष्यतः वेटिष्यन्ति। वेटिष्यसि वेटिष्यथः वेटिष्यथ। वेटिष्यामि वेटिष्यावः वेटिष्यामः।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५. लोट् – वेटतु, वेटतात् वेटताम् वेटन्तु । वेट, वेटतात् वेटतम् वेटत । वेटानि वेटाव वेटाम । **६. लङ्** – अवेटत् अवेटताम् अवेटन् । अवेटः अवेटतम् अवेटत । अवेटम् अवेटाव अवेटाम । **७. विधिलिङ्** – वेटेत् वेटेताम् वेटेयुः । वेटेः वेटेतम् वेटेत । वेटेयम् वेटेव वेटेम । **८. आशीर्लिङ्** – विट्यात् विट्यास्ताम् विट्यासुः । विट्याः विट्यास्तम् विट्यास्त । विट्यासम् विट्यास्व विट्यास्म । **९. लुङ्** – अवेटीत् अवेटिष्टाम् अवेटिषुः । अवेटीः अवेटिष्टम् अवेटिष्ट । अवेटिषम् अवेटिष्व अवेटिष्म । **१०. लृङ्** – अवेटिष्यत् अवेटिष्यताम् अवेटिष्यन् । अवेटिष्यः अवेटिष्यतम् अवेटिष्यत । अवेटिष्यम् अवेटिष्याव अवेटिष्याम ।

णिचि – वेटयति – ते, **सनि** – विविटिषति/विवेटिषति[1], **यकि** – विट्यते ।

१. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति विकल्पेन कित्त्वम् इकारोपधत्वात् ।

३१७. बिट – आक्रोशे । सकर्म, सेट्, परस्मै । बशादिः । 'हिटेत्येके' इति कौमुदी । क्षीरतरङ्गिण्याम्, 'विट' इति पठित्वा 'डान्तोऽयमिति (विड) नन्दी' इति दृश्यते । धातुवृत्तौ 'बिट – बशादिः' इति पठितम् । तत्र टिप्पण्यां 'विट विड इति मैत्रेयः' इति च दृश्यते । अमरे (विटः इत्यत्र) वकारादिः (दन्त्योष्ठादिः) एव पठ्यते । तत्त्वबोधिन्यामपि एवमेव दृश्यते ।

१. लट् – बेटति बेटतः बेटन्ति । बेटसि बेटथः बेटथ । बेटामि बेटावः बेटामः । **२. लिट्** – बिबेट बिबिटतुः बिबिटुः । बिबेटिथ बिबिटथुः बिबिट । बिबेट बिबिटिव बिबिटिम । **३. लुट्** – बेटिता बेटितारौ बेटितारः । बेटितासि बेटितास्थः बेटितास्थ । बेटितास्मि बेटितास्वः बेटितास्मः । **४. लृट्** – बेटिष्यति बेटिष्यतः बेटिष्यन्ति । बेटिष्यसि बेटिष्यथः बेटिष्यथ । बेटिष्यामि बेटिष्यावः बेटिष्यामः । **५. लोट्** – बेटतु, बेटतात् बेटताम् बेटन्तु । बेट, बेटतात् बेटतम् बेटत । बेटानि बेटाव बेटाम । **६. लङ्** – अबेटत् अबेटताम् अबेटन् । अबेटः अबेटतम् अबेटत । अबेटम् अबेटाव अबेटाम । **७. विधिलिङ्** – बेटेत् बेटेताम् बेटेयुः । बेटेः बेटेतम् बेटेत । बेटेयम् बेटेव बेटेम । **८. आशीर्लिङ्** – बिट्यात् बिट्यास्ताम् बिट्यासुः । बिट्याः बिट्यास्तम् बिट्यास्त । बिट्यासम् बिट्यास्व बिट्यास्म । **९. लुङ्** – अबेटीत् अबेटिष्टाम् अबेटिषुः । अबेटीः अबेटिष्टम् अबेटिष्ट । अबेटिषम् अबेटिष्व अबेटिष्म । **१०. लृङ्** – अबेटिष्यत् अबेटिष्यताम् अबेटिष्यन् । अबेटिष्यः अबेटिष्यतम् अबेटिष्यत । अबेटिष्यम् अबेटिष्याव अबेटिष्याम ।

णिचि – बेटयति – ते, **सनि** – बिबिटिषति/बिबेटिषति[1], **यकि** – बिट्यते ।

१. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति विकल्पेन कित्त्वम् इकारोपधत्वात् ।

३१८. इट – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – एटति एटतः एटन्ति । एटसि एटथः एटथ । एटामि एटावः एटामः । **२. लिट्** – इयेट ईटतुः ईटुः । इयेठिथ ईटथुः ईट । इयेट ईटिव ईटिम । **३. लुट्** – एटिता एटितारौ एटितारः । एटितासि एटितास्थः एटितास्थ । एटितास्मि एटितास्वः एटितास्मः । **४. लृट्** – एटिष्यति एटिष्यतः एटिष्यन्ति । एटिष्यसि एटिष्यथः एटिष्यथ । एटिष्यामि एटिष्यावः एटिष्यामः । **५. लोट्** – एटतु, एटतात् एटताम् एटन्तु । एट, एटतात् एटतम् एटत । एटानि एटाव एटाम । **६. लङ्** – ऐटत् ऐटताम् ऐटन् । ऐटः ऐटतम् ऐटत । ऐटम् ऐटाव ऐटाम । **७. विधिलिङ्** – एटेत् एटेताम् एटेयुः । एटेः एटेतम् एटेत । एटेयम् एटेव एटेम । **८. आशीर्लिङ्** – इट्यात् इट्यास्ताम् इट्यासुः । इट्याः इट्यास्तम् इट्यास्त । इट्यासम् इट्यास्व इट्यास्म । **९. लुङ्** – ऐटीत् ऐटिष्टाम् ऐटिषुः । ऐटीः ऐटिष्टम् ऐटिष्ट । ऐटिषम् ऐटिष्व ऐटिष्म । **१०. लृङ्** – ऐटिष्यत् ऐटिष्यताम् ऐटिष्यन् । ऐटिष्यः ऐटिष्यतम् ऐटिष्यत । ऐटिष्यम् ऐटिष्याव ऐटिष्याम ।

णिचि – एटयति – ते, **सनि** – एटिटिषति, **यकि** – इट्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३१९. किट – गतौ । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – केटति केटतः केटन्ति । केटसि केटथः केटथ । केटामि केटावः केटामः । **२. लिट्** – चिकेट चिकिटतुः चिकिटुः । चिकेटिथ चिकिटथुः चिकिट । चिकेट चिकिटिव चिकिटिम । **३. लुट्** – केटिता केटितारौ केटितारः । केटितासि केटितास्थः केटितास्थ । केटितास्मि केटितास्वः केटितास्मः । **४. लृट्** – केटिष्यति केटिष्यतः केटिष्यन्ति । केटिष्यसि केटिष्यथः केटिष्यथ । केटिष्यामि केटिष्यावः केटिष्यामः ।

५. लोट् – केटतु, केटतात् केटताम् केटन्तु । केट, केटतात् केटतम् केटत । केटानि केटाव केटाम ।

६. लङ् – अकेटत् अकेटताम् अकेटन् । अकेटः अकेटतम् अकेटत । अकेटम् अकेटाव अकेटाम ।

७. विधिलिङ् – केटेत् केटेताम् केटेयुः । केटेः केटेतम् केटेत । केटेयम् केटेव केटेम । **८. आशीर्लिङ्** – किट्यात् किट्यास्ताम् किट्यासुः । किट्याः किट्यास्तम् किट्यास्त । किट्यासम् किट्यास्व किट्यास्म ।

९. लुङ् – अकेटीत् अकेटिष्टाम् अकेटिषुः । अकेटीः अकेटिष्टम् अकेटिष्ट । अकेटिषम् अकेटिष्व अकेटिष्म । **१०. लृङ्** – अकेटिष्यत् अकेटिष्यताम् अकेटिष्यन् । अकेटिष्यः अकेटिष्यतम् अकेटिष्यत । अकेटिष्यम् अकेटिष्याव अकेटिष्याम ।

णिचि – केटयति – ते, **सनि** – चिकिटिषति/चिकेटिषति[1], **यकि** – किट्यते ।

१. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति विकल्पेन कित्त्वम् इकारोपधत्वात् ।

३२०. कटी[1] – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । अयम् इदित्. इकारप्रश्लेषात्मकम् इत्यादीनि विभिन्नानि मतानि मा.धा.वृत्तौ विस्तरेण दर्शितानि ।

१. लट् – कटति कटतः कटन्ति । कटसि कटथः कटथ । कटामि कटावः कटामः । **२. लिट्** – चकाट चकटतुः चकटुः । चकटिथ चकटथुः चकट । चकट, चकाट चकटिव चकटिम । **३. लुट्** – कटिता कटितारौ कटितारः । कटितासि कटितास्थः कटितास्थ । कटितास्मि कटितास्वः कटितास्मः । **४. लृट्** – कटिष्यति कटिष्यतः कटिष्यन्ति । कटिष्यसि कटिष्यथः कटिष्यथ । कटिष्यामि कटिष्यावः कटिष्यामः ।

५. लोट् – कटतु, कटतात् कटताम् कटन्तु । कट, कटतात् कटतम् कटत । कटानि कटाव कटाम ।

६. लङ् – अकटत् अकटताम् अकटन् । अकटः अकटतम् अकटत । अकटम् अकटाव अकटाम ।

७. विधिलिङ् – कटेत् कटेताम् कटेयुः । कटेः कटेतम् कटेत । कटेयम् कटेव कटेम । **८. आशीर्लिङ्** – कट्यात् कट्यास्ताम् कट्यासुः । कट्याः कट्यास्तम् कट्यास्त । कट्यासम् कट्यास्व कट्यास्म ।

९. लुङ् – (i) अकटीत्[2] अकटिष्टाम् अकटिषुः । अकटीः अकटिष्टम् अकटिष्ट । अकटिषम् अकटिष्व अकटिष्म । (ii) अकाटीत् अकाटिष्टाम् अकाटिषुः । अकाटीः अकाटिष्टम् अकाटिष्ट । अकाटिषम् अकाटिष्व अकाटिष्म । **१०. लृङ्** – अकटिष्यत् अकटिष्यताम् अकटिष्यन् । अकटिष्यः अकटिष्यतम् अकटिष्यत । अकटिष्यम् अकटिष्याव अकटिष्याम ।

णिचि – कटयति – ते, **सनि** – चिकटिषति, **यकि** – कट्यते ।

१. केचित्तु इदितं मत्त्वा नुमि कृते 'कण्टति' इत्यपि वदन्ति ।

२. 'रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च' इति विकल्पेन कित्त्वम् इकारोपधत्वात् ।

३२०. (i) 'इ गतौ' अन्ये केचित् 'कटी' इत्यत्र इकारप्रश्लेषात् इति वदन्ति । तथा सति –

१. लट् – अयति अयतः अयन्ति । अयसि अयथः अयथ । अयामि अयावः अयामः । **२. लिट्** – इयाय इयतुः इयुः । इययिथ-इयेथ इयथुः इय । इय-इयाय-इयय इयिव इयिम । **३. लुट्** – एता एतारौ एतारः । एतासि एतास्थः एतास्थ । एतास्मि एतास्वः एतास्मः । **४. लृट्** – एष्यति एष्यतः एष्यन्ति । एष्यसि एष्यथः एष्यथ । एष्यामि एष्यावः एष्यामः । **५. लोट्** – अयतु अयतात् अयताम् अयन्तु । अय,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अयतात् अयतम् अयत । अयानि अयाव अयाम । **६. लङ्** – ऐत् ऐताम् आयन् । ऐः ऐतम् ऐत । आयम् ऐव ऐम । **७. विधिलिङ्** – अयेत् अयेताम् अयेयुः । अयेः अयेतम् अयेत । अयेयम् अयेव अयेम । **८. आशीर्लिङ्** – ईयात्[1] ईयास्ताम् ईयासुः । ईयाः ईयास्तम् ईयास्त । ईयासम् ईयास्व ईयास्म । **९. लुङ्** – ऐषीत्[2] ऐषिष्टाम् ऐषिषुः । ऐषीः ऐषिष्टम् ऐषिष्ट । ऐषिषम् ऐषिष्व ऐषिष्म । **१०. लृङ्** – ऐष्यत् ऐष्यताम् ऐष्यन् । ऐष्यः ऐष्यतम् ऐष्यत । ऐष्यम् ऐष्याव ऐष्याम ।

णिचि – अययति – ते, **सनि** – ईषिषति, **यकि** – ईयते[1] ।

१. 'अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः' इति दीर्घः ।

२. 'सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु' इति वृद्धिः ।

३२०. (ii) केचन 'कटी' इत्यत्र ईकारप्रश्लेषं ('ई गतौ' इति) मन्यन्ते । तथा सति –

१. लट् – अयति अयतः अयन्ति । अयसि अयथः अयथ । अयामि अयावः अयामः । **२. लिट्** – (i) अयाञ्चकार अयाञ्चक्रतुः अयाञ्चक्रुः । अयाञ्चकर्थ अयाञ्चक्रथुः अयाञ्चक्र । अयाञ्चकार/अयाञ्चकर अयाञ्चकृव अयाञ्चकृम । (ii) अयाम्बभूव अयाम्बभूवतुः अयाम्बभूवुः । अयाम्बभूविथ अयाम्बभूवथुः अयाम्बभूव । अयाम्बभूव अयाम्बभूविव अयाम्बभूविम । (iii) अयामास अयामासतुः अयामासुः । अयामासिथ अयामासथुः अयामास । अयामास अयामासिव अयामासिम । **३. लुट्** – एता एतारौ एतारः । एतासि एतास्थः एतास्थ । एतास्मि एतास्वः एतास्मः । **४. लृट्** – एष्यति एष्यतः एष्यन्ति । एष्यसि एष्यथः एष्यथ । एष्यामि एष्यावः एष्यामः । **५. लोट्** – अयतु अयतात् अयताम् अयन्तु । अय, अयतात् अयतम् अयत । अयानि अयाव अयाम । **६. लङ्** – ऐत् ऐताम् आयन् । ऐः ऐतम् ऐत । आयम् ऐव ऐम । **७. विधिलिङ्** – अयेत् अयेताम् अयेयुः । अयेः अयेतम् अयेत । अयेयम् अयेव अयेम । **८. आशीर्लिङ्** – ईयात्[1] ईयास्ताम् ईयासुः । ईयाः ईयास्तम् ईयास्त । ईयासम् ईयास्व ईयास्म । **९. लुङ्** – ऐषीत्[2] ऐषिष्टाम् ऐषिषुः । ऐषीः ऐषिष्टम् ऐषिष्ट । ऐषिषम् ऐषिष्व ऐषिष्म । **१०. लृङ्** – ऐष्यत् ऐष्यताम् ऐष्यन् । ऐष्यः ऐष्यतम् ऐष्यत । ऐष्यम् ऐष्याव ऐष्याम ।

णिचि – अययति – ते, **सनि** – ईषिषति, **यकि** – ईयते[1] ।

१. 'अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः' इति दीर्घः ।

२. 'सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु' इति वृद्धिः ।

३२१. मडि – भूषायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'भूषार्थे मण्डतीति स्यात्तत्र मण्डयतीति णौ' (श्लो.८४) इति देवः ।

१. लट् – मण्डति मण्डतः मण्डन्ति । मण्डसि मण्डथः मण्डथ । मण्डामि मण्डावः मण्डामः । **२. लिट्** – ममण्ड ममण्डतुः ममण्डुः । ममण्डिथ ममण्डथुः ममण्ड । ममण्ड ममण्डिव ममण्डिम । **३. लुट्** – मण्डिता मण्डितारौ मण्डितारः । मण्डितासि मण्डितास्थः मण्डितास्थ । मण्डितास्मि मण्डितास्वः मण्डितास्मः । **४. लृट्** – मण्डिष्यति मण्डिष्यतः मण्डिष्यन्ति । मण्डिष्यसि मण्डिष्यथः मण्डिष्यथ । मण्डिष्यामि मण्डिष्यावः मण्डिष्यामः । **५. लोट्** – मण्डतु, मण्डतात् मण्डताम् मण्डन्तु । मण्ड, मण्डतात् मण्डतम् मण्डत । मण्डानि मण्डाव मण्डाम । **६. लङ्** – अमण्डत् अमण्डताम् अमण्डन् । अमण्डः अमण्डतम् अमण्डत । अमण्डम् अमण्डाव अमण्डाम । **७. विधिलिङ्** – मण्डेत् मण्डेताम् मण्डेयुः । मण्डेः मण्डेतम् मण्डेत । मण्डेयम् मण्डेव मण्डेम । **८. आशीर्लिङ्** – मण्ड्यात् मण्ड्यास्ताम् मण्ड्यासुः । मण्ड्याः मण्ड्यास्तम् मण्ड्यास्त । मण्ड्यासम् मण्ड्यास्व मण्ड्यास्म । **९. लुङ्** – अमण्डीत् अमण्डिष्टाम् अमण्डिषुः । अमण्डीः अमण्डिष्टम् अमण्डिष्ट । अमण्डिषम् अमण्डिष्व अमण्डिष्म । **१०. लृङ्** – अमण्डिष्यत् अमण्डिष्यताम् अमण्डिष्यन् । अमण्डिष्यः अमण्डिष्यतम् अमण्डिष्यत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमण्डिष्यम् अमण्डिष्याव अमण्डिष्याम ।

णिचि – मण्डयति – ते, **सनि** – मिमण्डिषति, **यकि** – मण्ड्यते ।

३२२. कुडि – वैकल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै । वैकल्यम् अविवेकः अपूर्णभावः वा । 'वैकल्ये दाहरक्षासु कुण्डेत् कुण्डेत कुण्डयेत्' (श्लो.८८) इति देवः ।

१. लट् – कुण्डति कुण्डतः कुण्डन्ति । कुण्डसि कुण्डथः कुण्डथ । कुण्डामि कुण्डावः कुण्डामः ।

२. लिट् – चुकुण्ड चुकुण्डतुः चुकुण्डुः । चुकुण्डिथ चुकुण्डथुः चुकुण्ड । चुकुण्ड चुकुण्डिव चुकुण्डिम ।

३. लुट् – कुण्डिता कुण्डितारौ कुण्डितारः । कुण्डितासि कुण्डितास्थः कुण्डितास्थ । कुण्डितास्मि कुण्डितास्वः कुण्डितास्मः । **४. लृट्** – कुण्डिष्यति कुण्डिष्यतः कुण्डिष्यन्ति । कुण्डिष्यसि कुण्डिष्यथः कुण्डिष्यथ । कुण्डिष्यामि कुण्डिष्यावः कुण्डिष्यामः । **५. लोट्** – कुण्डतु, कुण्डतात् कुण्डताम् कुण्डन्तु । कुण्ड, कुण्डतात् कुण्डतम् कुण्डत । कुण्डानि कुण्डाव कुण्डाम । **६. लङ्** – अकुण्डत् अकुण्डताम् अकुण्डन् । अकुण्डः अकुण्डतम् अकुण्डत । अकुण्डम् अकुण्डाव अकुण्डाम । **७. विधिलिङ्** – कुण्डेत् कुण्डेताम् कुण्डेयुः । कुण्डेः कुण्डेतम् कुण्डेत । कुण्डेयम् कुण्डेव कुण्डेम । **८. आशीर्लिङ्** – कुण्ड्यात् कुण्ड्यास्ताम् कुण्ड्यासुः । कुण्ड्याः कुण्ड्यास्तम् कुण्ड्यास्त । कुण्ड्यासम् कुण्ड्यास्व कुण्ड्यास्म । **९. लुङ्** – अकुण्डीत् अकुण्डिष्टाम् अकुण्डिषुः । अकुण्डीः अकुण्डिष्टम् अकुण्डिष्ट । अकुण्डिषम् अकुण्डिष्व अकुण्डिष्म । **१०. लृङ्** – अकुण्डिष्यत् अकुण्डिष्यताम् अकुण्डिष्यन् । अकुण्डिष्यः अकुण्डिष्यतम् अकुण्डिष्यत । अकुण्डिष्यम् अकुण्डिष्याव अकुण्डिष्याम ।

णिचि – कुण्डयति – ते, **सनि** – चुकुण्डिषति, **यकि** – कुण्ड्यते ।

३२३. मुड – मर्दने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'मुट प्रमर्दने' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – मोडति मोडतः मोडन्ति । मोडसि मोडथः मोडथ । मोडामि मोडावः मोडामः । **२. लिट्** – मुमोड मुमुडतुः मुमुडुः । मुमोडिथ मुमुडथुः मुमुड । मुमोड मुमुडिव मुमुडिम । **३. लुट्** – मोडिता मोडितारौ मोडितारः । मोडितासि मोडितास्थः मोडितास्थ । मोडितास्मि मोडितास्वः मोडितास्मः । **४. लृट्** – मोडिष्यति मोडिष्यतः मोडिष्यन्ति । मोडिष्यसि मोडिष्यथः मोडिष्यथ । मोडिष्यामि मोडिष्यावः मोडिष्यामः । **५. लोट्** – मोडतु, मोडतात् मोडताम् मोडन्तु । मोड, मोडतात् मोडतम् मोडत । मोडानि मोडाव मोडाम । **६. लङ्** – अमोडत् अमोडताम् अमोडन् । अमोडः अमोडतम् अमोडत । अमोडम् अमोडाव अमोडाम । **७. विधिलिङ्** – मोडेत् मोडेताम् मोडेयुः । मोडेः मोडेतम् मोडेत । मोडेयम् मोडेव मोडेम । **८. आशीर्लिङ्** – मुड्यात् मुड्यास्ताम् मुड्यासुः । मुड्याः मुड्यास्तम् मुड्यास्त । मुड्यासम् मुड्यास्व मुड्यास्म । **९. लुङ्** – अमोडीत् अमोडिष्टाम् अमोडिषुः । अमोडीः अमोडिष्टम् अमोडिष्ट । अमोडिषम् अमोडिष्व अमोडिष्म । **१०. लृङ्** – अमोडिष्यत् अमोडिष्यताम् अमोडिष्यन् । अमोडिष्यः अमोडिष्यतम् अमोडिष्यत । अमोडिष्यम् अमोडिष्याव अमोडिष्याम ।

णिचि – मोडयति – ते, **सनि** – मुमोडिषति, **यकि** – मुड्यते ।

३२४. प्रुड – मर्दने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – प्रोडति प्रोडतः प्रोडन्ति । प्रोडसि प्रोडथः प्रोडथ । प्रोडामि प्रोडावः प्रोडामः । **२. लिट्** – पुप्रोड पुप्रुडतुः पुप्रुडुः । पुप्रोडिथ पुप्रुडथुः पुप्रुड । पुप्रोड पुप्रुडिव पुप्रुडिम । **३. लुट्** – प्रोडिता प्रोडितारौ प्रोडितारः । प्रोडितासि प्रोडितास्थः प्रोडितास्थ । प्रोडितास्मि प्रोडितास्वः प्रोडितास्मः । **४. लृट्** – प्रोडिष्यति प्रोडिष्यतः प्रोडिष्यन्ति । प्रोडिष्यसि प्रोडिष्यथः प्रोडिष्यथ । प्रोडिष्यामि प्रोडिष्यावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

प्रोडिष्यामः । **५. लोट्** – प्रोडतु, प्रोडतात् प्रोडताम् प्रोडन्तु । प्रोड, प्रोडतात् प्रोडतम् प्रोडत । प्रोडानि प्रोडाव प्रोडाम । **६. लङ्** – अप्रोडत् अप्रोडताम् अप्रोडन् । अप्रोडः अप्रोडतम् अप्रोडत । अप्रोडम् अप्रोडाव अप्रोडाम । **७. विधिलिङ्** – प्रोडेत् प्रोडेताम् प्रोडेयुः । प्रोडेः प्रोडेतम् प्रोडेत । प्रोडेयम् प्रोडेव प्रोडेम । **८. आशीर्लिङ्** – प्रुड्यात् प्रुड्यास्ताम् प्रुड्यासुः । प्रुड्याः प्रुड्यास्तम् प्रुड्यास्त । प्रुड्यासम् प्रुड्यास्व प्रुड्यास्म । **९. लुङ्** – अप्रोडीत् अप्रोडिष्टाम् अप्रोडिषुः । अप्रोडीः अप्रोडिष्टम् अप्रोडिष्ट । अप्रोडिषम् अप्रोडिष्व अप्रोडिष्म । **१०. लृङ्** – अप्रोडिष्यत् अप्रोडिष्यताम् अप्रोडिष्यन् । अप्रोडिष्यः अप्रोडिष्यतम् अप्रोडिष्यत । अप्रोडिष्यम् अप्रोडिष्याव अप्रोडिष्याम ।

णिचि – प्रोडयति – ते, **सनि** – पुप्रोडिषति, **यङि** – प्रुड्यते ।

३२५. चुडि – अल्पीभावे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – चुण्डति चुण्डतः चुण्डन्ति । चुण्डसि चुण्डथः चुण्डथ । चुण्डामि चुण्डावः चुण्डामः । **२. लिट्** – चुचुण्ड चुचुण्डतुः चुचुण्डुः । चुचुण्डिथ चुचुण्डथुः चुचुण्ड । चुचुण्ड चुचुण्डिव चुचुण्डिम । **३. लुट्** – चुण्डिता चुण्डितारौ चुण्डितारः । चुण्डितासि चुण्डितास्थः चुण्डितास्थ । चुण्डितास्मि चुण्डितास्वः चुण्डितास्मः । **४. लृट्** – चुण्डिष्यति चुण्डिष्यतः चुण्डिष्यन्ति । चुण्डिष्यसि चुण्डिष्यथः चुण्डिष्यथ । चुण्डिष्यामि चुण्डिष्यावः चुण्डिष्यामः । **५. लोट्** – चुण्डतु, चुण्डतात् चुण्डताम् चुण्डन्तु । चुण्ड, चुण्डतात् चुण्डतम् चुण्डत । चुण्डानि चुण्डाव चुण्डाम । **६. लङ्** – अचुण्डत् अचुण्डताम् अचुण्डन् । अचुण्डः अचुण्डतम् अचुण्डत । अचुण्डम् अचुण्डाव अचुण्डाम । **७. विधिलिङ्** – चुण्डेत् चुण्डेताम् चुण्डेयुः । चुण्डेः चुण्डेतम् चुण्डेत । चुण्डेयम् चुण्डेव चुण्डेम । **८. आशीर्लिङ्** – चुण्ड्यात् चुण्ड्यास्ताम् चुण्ड्यासुः । चुण्ड्याः चुण्ड्यास्तम् चुण्ड्यास्त । चुण्ड्यासम् चुण्ड्यास्व चुण्ड्यास्म । **९. लुङ्** – अचुण्डीत् अचुण्डिष्टाम् अचुण्डिषुः । अचुण्डीः अचुण्डिष्टम् अचुण्डिष्ट । अचुण्डिषम् अचुण्डिष्व अचुण्डिष्म । **१०. लृङ्** – अचुण्डिष्यत् अचुण्डिष्यताम् अचुण्डिष्यन् । अचुण्डिष्यः अचुण्डिष्यतम् अचुण्डिष्यत । अचुण्डिष्यम् अचुण्डिष्याव अचुण्डिष्याम ।

णिचि – चुण्डयति – ते, **सनि** – चुचुण्डिषति, **यङि** – चुण्ड्यते ।

३२६. मुडि – खण्डने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'पुडि' चेत्येके इति कौमुदी । 'मुण्डते मार्जने मुण्डेः खण्डने शपि मुण्डति' (श्लो.८३) इति देवः । अर्थभेदात् पुनः पाठः । मार्जनार्थे २७५ सङ्ख्याकः धातुः द्रष्टव्यः ।

१. लट् – मुण्डति मुण्डतः मुण्डन्ति । मुण्डसि मुण्डथः मुण्डथ । मुण्डामि मुण्डावः मुण्डामः । **२. लिट्** – मुमुण्ड मुमुण्डतुः मुमुण्डुः । मुमुण्डिथ मुमुण्डथुः मुमुण्ड । मुमुण्ड मुमुण्डिव मुमुण्डिम । **३. लुट्** – मुण्डिता मुण्डितारौ मुण्डितारः । मुण्डितासि मुण्डितास्थः मुण्डितास्थ । मुण्डितास्मि मुण्डितास्वः मुण्डितास्मः । **४. लृट्** – मुण्डिष्यति मुण्डिष्यतः मुण्डिष्यन्ति । मुण्डिष्यसि मुण्डिष्यथः मुण्डिष्यथ । मुण्डिष्यामि मुण्डिष्यावः मुण्डिष्यामः । **५. लोट्** – मुण्डतु, मुण्डतात् मुण्डताम् मुण्डन्तु । मुण्ड, मुण्डतात् मुण्डतम् मुण्डत । मुण्डानि मुण्डाव मुण्डाम । **६. लङ्** – अमुण्डत् अमुण्डताम् अमुण्डन् । अमुण्डः अमुण्डतम् अमुण्डत । अमुण्डम् अमुण्डाव अमुण्डाम । **७. विधिलिङ्** – मुण्डेत् मुण्डेताम् मुण्डेयुः । मुण्डेः मुण्डेतम् मुण्डेत । मुण्डेयम् मुण्डेव मुण्डेम । **८. आशीर्लिङ्** – मुण्ड्यात् मुण्ड्यास्ताम् मुण्ड्यासुः । मुण्ड्याः मुण्ड्यास्तम् मुण्ड्यास्त । मुण्ड्यासम् मुण्ड्यास्व मुण्ड्यास्म । **९. लुङ्** – अमुण्डीत् अमुण्डिष्टाम् अमुण्डिषुः । अमुण्डीः अमुण्डिष्टम् अमुण्डिष्ट । अमुण्डिषम् अमुण्डिष्व अमुण्डिष्म ।**१०. लृङ्** – अमुण्डिष्यत् अमुण्डिष्यताम् अमुण्डिष्यन् । अमुण्डिष्यः अमुण्डिष्यतम् अमुण्डिष्यत । अमुण्डिष्यम् अमुण्डिष्याव अमुण्डिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – मुण्डयति – ते, **सनि** – मुमुण्डिषति, **यकि** – मुण्ड्यते ।

३२७. **रुटि – स्तेये** । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'रुठि' इति 'रुडि' इति च केचिदमुं पठन्ति ।

१. लट् – रुण्टति रुण्टतः रुण्टन्ति । रुण्टसि रुण्टथः रुण्टथ । रुण्टामि रुण्टावः रुण्टामः । **२. लिट्** – रुरुण्ट रुरुण्टतुः रुरुण्टुः । रुरुण्टिथ रुरुण्टथुः रुरुण्ट । रुरुण्ट रुरुण्टिव रुरुण्टिम । **३. लुट्** – रुण्टिता रुण्टितारौ रुण्टितारः । रुण्टितासि रुण्टितास्थः रुण्टितास्थ । रुण्टितास्मि रुण्टितास्वः रुण्टितास्मः । **४. लृट्** – रुण्टिष्यति रुण्टिष्यतः रुण्टिष्यन्ति । रुण्टिष्यसि रुण्टिष्यथः रुण्टिष्यथ । रुण्टिष्यामि रुण्टिष्यावः रुण्टिष्यामः । **५. लोट्** – रुण्टतु, रुण्टतात् रुण्टताम् रुण्टन्तु । रुण्ट, रुण्टतात् रुण्टतम् रुण्टत । रुण्टानि रुण्टाव रुण्टाम । **६. लङ्** – अरुण्टत् अरुण्टताम् अरुण्टन् । अरुण्टः अरुण्टतम् अरुण्टत । अरुण्टम् अरुण्टाव अरुण्टाम । **७. विधिलिङ्** – रुण्टेत् रुण्टेताम् रुण्टेयुः । रुण्टेः रुण्टेतम् रुण्टेत । रुण्टेयम् रुण्टेव रुण्टेम । **८. आशीर्लिङ्** – रुण्ट्यात् रुण्ट्यास्ताम् रुण्ट्यासुः । रुण्ट्याः रुण्ट्यास्तम् रुण्ट्यास्त । रुण्ट्यासम् रुण्ट्यास्व रुण्ट्यास्म । **९. लुङ्** – अरुण्टीत् अरुण्टिष्टाम् अरुण्टिषुः । अरुण्टीः अरुण्टिष्टम् अरुण्टिष्ट । अरुण्टिषम् अरुण्टिष्व अरुण्टिष्म । **१०. लृङ्** – अरुण्टिष्यत् अरुण्टिष्यताम् अरुण्टिष्यन् । अरुण्टिष्यः अरुण्टिष्यतम् अरुण्टिष्यत । अरुण्टिष्यम् अरुण्टिष्याव अरुण्टिष्याम ।

णिचि – रुण्टयति – ते, **सनि** – रुरुण्टिषति, **यकि** – रुण्ट्यते ।

३२८. **लुटि – स्तेये** । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'लोटते प्रतिघातेऽर्थे स्तेये लुण्टति लुण्टयेत्' (श्लो.७४) इति देवः । 'लुठि' इत्येके इति तरङ्गिण्याम् । किन्तु पुरुषकारे, 'लुण्ठेति क्षीरस्वामी' इति उद्धृतम् । 'शाकटायनस्तु तृतीयान्तं (लुडि) पपाठ' इति माधवीय-धातुवृत्तिः । धातुकाव्येऽपि (२.६६) एवमेव ।

१. लट् – लुण्टति लुण्टतः लुण्टन्ति । लुण्टसि लुण्टथः लुण्टथ । लुण्टामि लुण्टावः लुण्टामः । **२. लिट्** – लुलुण्ट लुलुण्टतुः लुलुण्टुः । लुलुण्टिथ लुलुण्टथुः लुलुण्ट । लुलुण्ट लुलुण्टिव लुलुण्टिम । **३. लुट्** – लुण्टिता लुण्टितारौ लुण्टितारः । लुण्टितासि लुण्टितास्थः लुण्टितास्थ । लुण्टितास्मि लुण्टितास्वः लुण्टितास्मः । **४. लृट्** – लुण्टिष्यति लुण्टिष्यतः लुण्टिष्यन्ति । लुण्टिष्यसि लुण्टिष्यथः लुण्टिष्यथ । लुण्टिष्यामि लुण्टिष्यावः लुण्टिष्यामः । **५. लोट्** – लुण्टतु, लुण्टतात् लुण्टताम् लुण्टन्तु । लुण्ट, लुण्टतात् लुण्टतम् लुण्टत । लुण्टानि लुण्टाव लुण्टाम । **६. लङ्** – अलुण्टत् अलुण्टताम् अलुण्टन् । अलुण्टः अलुण्टतम् अलुण्टत । अलुण्टम् अलुण्टाव अलुण्टाम । **७. विधिलिङ्** – लुण्टेत् लुण्टेताम् लुण्टेयुः । लुण्टेः लुण्टेतम् लुण्टेत । लुण्टेयम् लुण्टेव लुण्टेम । **८. आशीर्लिङ्** – लुण्ट्यात् लुण्ट्यास्ताम् लुण्ट्यासुः । लुण्ट्याः लुण्ट्यास्तम् लुण्ट्यास्त । लुण्ट्यासम् लुण्ट्यास्व लुण्ट्यास्म । **९. लुङ्** – अलुण्टीत् अलुण्टिष्टाम् अलुण्टिषुः । अलुण्टीः अलुण्टिष्टम् अलुण्टिष्ट । अलुण्टिषम् अलुण्टिष्व अलुण्टिष्म । **१०. लृङ्** – अलुण्टिष्यत् अलुण्टिष्यताम् अलुण्टिष्यन् । अलुण्टिष्यः अलुण्टिष्यतम् अलुण्टिष्यत । अलुण्टिष्यम् अलुण्टिष्याव अलुण्टिष्याम ।

णिचि – लुण्टयति – ते, **सनि** – लुलुण्टिषति, **यकि** – लुण्ट्यते ।

३२९. **स्फुटिर् – विशरणे** । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'स्फोटयेत् स्फोटतीति द्वे भेदे विशरणे क्रमात्' (श्लो.७१) इति देवः । 'अयं पाठो मैत्रेयादीनाम्' इति माधवः । 'स्फुट' इति चन्द्रः । 'विशरणे विकासे च' इति काशकृत्स्नः । 'स्फुटि इत्यपि केचित् – स्फुण्टति' इति कौमुदी ।

१. लट् – स्फोटति स्फोटतः स्फोटन्ति । स्फोटसि स्फोटथः स्फोटथ । स्फोटामि स्फोटावः स्फोटामः ।

२. लिट् – पुस्फोट पुस्फुटतुः पुस्फुटुः । पुस्फोटिथ पुस्फुटथुः पुस्फुट । पुस्फोट पुस्फुटिव पुस्फुटिम ।

३. लुट् – स्फोटिता स्फोटितारौ स्फोटितारः । स्फोटितासि स्फोटितास्थः स्फोटितास्थ । स्फोटितास्मि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्फोटितास्वः स्फोटितास्मः । **४. लृट्** – स्फोटिष्यति स्फोटिष्यतः स्फोटिष्यन्ति । स्फोटिष्यसि स्फोटिष्यथः स्फोटिष्यथ । स्फोटिष्यामि स्फोटिष्यावः स्फोटिष्यामः । **५. लोट्** – स्फोटतु, स्फोटतात् स्फोटताम् स्फोटन्तु । स्फोट, स्फोटतात् स्फोटतम् स्फोटत । स्फोटानि स्फोटाव स्फोटाम । **६. लङ्** – अस्फोटत् अस्फोटताम् अस्फोटन् । अस्फोटः अस्फोटतम् अस्फोटत । अस्फोटम् अस्फोटाव अस्फोटाम । **७. विधिलिङ्** – स्फोटेत् स्फोटेताम् स्फोटेयुः । स्फोटेः स्फोटेतम् स्फोटेत । स्फोटेयम् स्फोटेव स्फोटेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्फुट्यात् स्फुट्यास्ताम् स्फुट्यासुः । स्फुट्याः स्फुट्यास्तम् स्फुट्यास्त । स्फुट्यासम् स्फुट्यास्व स्फुट्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अस्फोटीत् अस्फोटिष्टाम् अस्फोटिषुः । अस्फोटीः अस्फोटिष्टम् अस्फोटिष्ट । अस्फोटिषम् अस्फोटिष्व अस्फोटिष्म । (ii) अस्फुटत्[1] अस्फुटताम् अस्फुटन् । अस्फुटः अस्फुटतम् अस्फुटत । अस्फुटम् अस्फुटाव अस्फुटाम । **१०. लृङ्** – अस्फोटिष्यत् अस्फोटिष्यताम् अस्फोटिष्यन् । अस्फोटिष्यः अस्फोटिष्यतम् अस्फोटिष्यत । अस्फोटिष्यम् अस्फोटिष्याव अस्फोटिष्याम ।

णिचि – स्फोटयति – ते, **सनि** – पुस्फुटिषति/पुस्फोटिषति, **यकि** – स्फुट्यते ।

१. 'इरितो वा' इति परस्मैपदेषु च्लेः अडादेशः विकल्पेन ।

३३०. पठ – व्यक्तायां वाचि । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – पठति पठतः पठन्ति । पठसि पठथः पठथ । पठामि पठावः पठामः । **२. लिट्** – पपाठ पेठतुः पेठुः । पेठिथ पेठथुः पेठ । पपाठ, पपठ पेठिव पेठिम । **३. लुट्** – पठिता पठितारौ पठितारः । पठितासि पठितास्थः पठितास्थ । पठितास्मि पठितास्वः पठितास्मः । **४. लृट्** – पठिष्यति पठिष्यतः पठिष्यन्ति । पठिष्यसि पठिष्यथः पठिष्यथ । पठिष्यामि पठिष्यावः पठिष्यामः । **५. लोट्** – पठतु, पठतात् पठताम् पठन्तु । पठ, पठतात् पठतम् पठत । पठानि पठाव पठाम । **६. लङ्** – अपठत् अपठताम् अपठन् । अपठः अपठतम् अपठत । अपठम् अपठाव अपठाम । **७. विधिलिङ्** – पठेत् पठेताम् पठेयुः । पठेः पठेतम् पठेत । पठेयम् पठेव पठेम । **८. आशीर्लिङ्** – पठ्यात् पठ्यास्ताम् पठ्यासुः । पठ्याः पठ्यास्तम् पठ्यास्त । पठ्यासम् पठ्यास्व पठ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अपठीत्[1] अपठिष्टाम् अपठिषुः । अपठीः अपठिष्टम् अपठिष्ट । अपठिषम् अपठिष्व अपठिष्म । (ii) अपाठीत् अपाठिष्टाम् अपाठिषुः । अपाठीः अपाठिष्टम् अपाठिष्ट । अपाठिषम् अपाठिष्व अपाठिष्म । **१०. लृङ्** – अपठिष्यत् अपठिष्यताम् अपठिष्यन् । अपठिष्यः अपठिष्यतम् अपठिष्यत । अपठिष्यम् अपठिष्याव अपठिष्याम ।

णिचि – पाठयति – ते, **सनि** – पिपठिषति, **यकि** – पठ्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३३१. वठ – स्थौल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै । स्थौल्यं स्थूलीभवनम् । 'वण्ठते त्वेकचर्यायां स्थौल्ये शपि वठेदिति' (श्लो.८३) इति देवः ।

१. लट् – वठति वठतः वठन्ति । वठसि वठथः वठथ । वठामि वठावः वठामः । **२. लिट्** – ववाठ ववठतुः ववठुः । ववठिथ ववठथुः ववठ । ववाठ, ववठ ववठिव ववठिम । **३. लुट्** – वठिता वठितारौ वठितारः । वठितासि वठितास्थः वठितास्थ । वठितास्मि वठितास्वः वठितास्मः । **४. लृट्** – वठिष्यति वठिष्यतः वठिष्यन्ति । वठिष्यसि वठिष्यथः वठिष्यथ । वठिष्यामि वठिष्यावः वठिष्यामः । **५. लोट्** – वठतु, वठतात् वठताम् वठन्तु । वठ, वठतात् वठतम् वठत । वठानि वठाव वठाम । **६. लङ्** – अवठत् अवठताम् अवठन् । अवठः अवठतम् अवठत । अवठम् अवठाव अवठाम । **७. विधिलिङ्** – वठेत् वठेताम् वठेयुः । वठेः वठेतम् वठेत । वठेयम् वठेव वठेम । **८. आशीर्लिङ्** – वठ्यात् वठ्यास्ताम् वठ्यासुः । वठ्याः वठ्यास्तम् वठ्यास्त । वठ्यासम् वठ्यास्व वठ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अवठीत्[1]

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अवठिष्टाम् अवठिषुः । अवठीः अवठिष्टम् अवठिष्ट । अवठिषम् अवठिष्व अवठिष्म । (ii) अवाठीत् अवाठिष्टाम् अवाठिषुः । अवाठीः अवाठिष्टम् अवाठिष्ट । अवाठिषम् अवाठिष्व अवाठिष्म । **१०. लृङ्** – अवठिष्यत् अवठिष्यताम् अवठिष्यन् । अवठिष्यः अवठिष्यतम् अवठिष्यत । अवठिष्यम् अवठिष्याव अवठिष्याम ।

णिचि – वाठयति – ते, **सनि** – विवठिषति, **यकि** – वठ्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३३२. मठ – मदनिवासयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'मठ निवासे' इति काशकृत्स्नधातुपाठः इति क्षी. टीका । 'मण्ठते शपि शोकार्थे मठेन्मदनिवासयोः' (श्लो.८२) इति देवः ।

१. लट् – मठति मठतः मठन्ति । मठसि मठथः मठथ । मठामि मठावः मठामः । **२. लिट्** – ममाठ मेठतुः मेठुः । मेठिथ मेठथुः मेठ । ममाठ, ममठ मेठिव मेठिम । **३. लुट्** – मठिता मठितारौ मठितारः । मठितासि मठितास्थः मठितास्थ । मठितास्मि मठितास्वः मठितास्मः । **४. लृट्** – मठिष्यति मठिष्यतः मठिष्यन्ति । मठिष्यसि मठिष्यथः मठिष्यथ । मठिष्यामि मठिष्यावः मठिष्यामः । **५. लोट्** – मठतु, मठतात् मठताम् मठन्तु । मठ, मठतात् मठतम् मठत । मठानि मठाव मठाम । **६. लङ्** – अमठत् अमठताम् अमठन् । अमठः अमठतम् अमठत । अमठम् अमठाव अमठाम । **७. विधिलिङ्** – मठेत् मठेताम् मठेयुः । मठेः मठेतम् मठेत । मठेयम् मठेव मठेम । **८. आशीर्लिङ्** – मठ्यात् मठ्यास्ताम् मठ्यासुः । मठ्याः मठ्यास्तम् मठ्यास्त । मठ्यासम् मठ्यास्व मठ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अमठीत्[1] अमठिष्टाम् अमठिषुः । अमठीः अमठिष्टम् अमठिष्ट । अमठिषम् अमठिष्व अमठिष्म । (ii) अमाठीत् – अमाठिष्टाम् अमाठिषुः । अमाठीः अमाठिष्टम् अमाठिष्ट । अमाठिषम् अमाठिष्व अमाठिष्म । **१०. लृङ्** – अमठिष्यत् अमठिष्यताम् अमठिष्यन् । अमठिष्यः अमठिष्यतम् अमठिष्यत । अमठिष्यम् अमठिष्याव अमठिष्याम ।

णिचि – माठयति – ते, **सनि** – मिमठिषति, **यकि** – मठ्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३३३. कठ – कृच्छ्रजीवने । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'अथ कण्ठते । शोके यो कण्ठयेत् कण्ठेत् कठेत् स्यात् कृच्छ्रजीवने' (श्लो.७९) इति देवः ।

१. लट् – कठति कठतः कठन्ति । कठसि कठथः कठथ । कठामि कठावः कठामः । **२. लिट्** – चकाठ चकठतुः चकठुः । चकठिथ चकठथुः चकठ । चकाठ, चकठ चकठिव चकठिम । **३. लुट्** – कठिता कठितारौ कठितारः । कठितासि कठितास्थः कठितास्थ । कठितास्मि कठितास्वः कठितास्मः । **४. लृट्** – कठिष्यति कठिष्यतः कठिष्यन्ति । कठिष्यसि कठिष्यथः कठिष्यथ । कठिष्यामि कठिष्यावः कठिष्यामः । **५. लोट्** – कठतु, कठतात् कठताम् कठन्तु । कठ, कठतात् कठतम् कठत । कठानि कठाव कठाम । **६. लङ्** – अकठत् अकठताम् अकठन् । अकठः अकठतम् अकठत । अकठम् अकठाव अकठाम । **७. विधिलिङ्** – कठेत् कठेताम् कठेयुः । कठेः कठेतम् कठेत । कठेयम् कठेव कठेम । **८. आशीर्लिङ्** – कठ्यात् कठ्यास्ताम् कठ्यासुः । कठ्याः कठ्यास्तम् कठ्यास्त । कठ्यासम् कठ्यास्व कठ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अकठीत्[1] अकठिष्टाम् अकठिषुः । अकठीः अकठिष्टम् अकठिष्ट । अकठिषम् अकठिष्व अकठिष्म । (ii) अकाठीत् अकाठिष्टाम् अकाठिषुः । अकाठीः अकाठिष्टम् अकाठिष्ट । अकाठिषम् अकाठिष्व अकाठिष्म । **१०. लृङ्** – अकठिष्यत् अकठिष्यताम् अकठिष्यन् । अकठिष्यः अकठिष्यतम् अकठिष्यत । अकठिष्यम् अकठिष्याव अकठिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि - काठयति - ते, **सनि** - चिकठिषति, **यकि** - कठ्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३३४. रट - परिभाषणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । कौमुद्यां तु 'रठ इत्येके' इति दृश्यते । 'रठ' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् - रटति रटतः रटन्ति । रटसि रटथः रटथ । रटामि रटावः रटामः । **२. लिट्** - रराट रेटतुः रेटुः । ररटिथ रेटथुः रेट । रराट, ररट रेटिव रेटिम । **३. लुट्** - रटिता रटितारौ रटितारः । रटितासि रटितास्थः रटितास्थ । रटितास्मि रटितास्वः रटितास्मः । **४. लृट्** - रटिष्यति रटिष्यतः रटिष्यन्ति । रटिष्यसि रटिष्यथः रटिष्यथ । रटिष्यामि रटिष्यावः रटिष्यामः । **५. लोट्** - रटतु, रटतात् रटताम् रटन्तु । रट, रटतात् रटतम् रटत । रटानि रटाव रटाम । **६. लङ्** - अरटत् अरटताम् अरटन् । अरटः अरटतम् अरटत । अरटम् अरटाव अरटाम । **७. विधिलिङ्** - रटेत् रटेताम् रटेयुः । रटेः रटेतम् रटेत । रटेयम् रटेव रटेम । **८. आशीर्लिङ्** - रट्यात् रट्यास्ताम् रट्यासुः । रट्याः रट्यास्तम् रट्यास्त । रट्यासम् रट्यास्व रट्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अरटीत्[1] अरटिष्टाम् अरटिषुः । अरटीः अरटिष्टम् अरटिष्ट । अरटिषम् अरटिष्व अरटिष्म । (ii) अराटीत् अराटिष्टाम् अराटिषुः । अराटीः अराटिष्टम् अराटिष्ट । अराटिषम् अराटिष्व अराटिष्म । **१०. लृङ्** - अरटिष्यत् अरटिष्यताम् अरटिष्यन् । अरटिष्यः अरटिष्यतम् अरटिष्यत । अरटिष्यम् अरटिष्याव अरटिष्याम ।

णिचि - राटयति - ते, **सनि** - रिरटिषति, **यकि** - रट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

३३५. हठ - प्लुतिशठत्वयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'बलात्कारे इत्येके' इति धातुकाव्यव्याख्या (१.४४) ।

१. लट् - हठति हठतः हठन्ति । हठसि हठथः हठथ । हठामि हठावः हठामः । **२. लिट्** - जहाठ जहठतुः जहठुः । जहठिथ जहठथुः जहठ । जहाठ, जहठ जहठिव जहठिम । **३. लुट्** - हठिता हठितारौ हठितारः । हठितासि हठितास्थः हठितास्थ । हठितास्मि हठितास्वः हठितास्मः । **४. लृट्** - हठिष्यति हठिष्यतः हठिष्यन्ति । हठिष्यसि हठिष्यथः हठिष्यथ । हठिष्यामि हठिष्यावः हठिष्यामः । **५. लोट्** - हठतु, हठतात् हठताम् हठन्तु । हठ, हठतात् हठतम् हठत । हठानि हठाव हठाम । **६. लङ्** - अहठत् अहठताम् अहठन् । अहठः अहठतम् अहठत । अहठम् अहठाव अहठाम । **७. विधिलिङ्** - हठेत् हठेताम् हठेयुः । हठेः हठेतम् हठेत । हठेयम् हठेव हठेम । **८. आशीर्लिङ्** - हठ्यात् हठ्यास्ताम् हठ्यासुः । हठ्याः हठ्यास्तम् हठ्यास्त । हठ्यासम् हठ्यास्व हठ्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अहठीत्[1] अहठिष्टाम् अहठिषुः । अहठीः अहठिष्टम् अहठिष्ट । अहठिषम् अहठिष्व अहठिष्म । (ii) अहाठीत् अहाठिष्टाम् अहाठिषुः । अहाठीः अहाठिष्टम् अहाठिष्ट । अहाठिषम् अहाठिष्व अहाठिष्म । **१०. लृङ्** - अहठिष्यत् अहठिष्यताम् अहठिष्यन् । अहठिष्यः अहठिष्यतम् अहठिष्यत । अहठिष्यम् अहठिष्याव अहठिष्याम ।

णिचि - हाठयति - ते, **सनि** - जिहठिषति, **यकि** - हठ्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३३६. रुठ - उपघाते । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'रुण्ठतीति गतौ, 'रोठेदुपघाते' (श्लो.७९) इति देवः । 'अश्मा लुलुठिषते' इति भाष्यं व्याचक्षाणः कैयटस्तु (३.१.७) 'रुठ लुठ प्रतीघाते' इति पाठम् आदृतवान् ।

१. लट् - रोठति रोठतः रोठन्ति । रोठसि रोठथः रोठथ । रोठामि रोठावः रोठामः । **२. लिट्** - रुरोठ रुरुठतुः रुरुठुः । रुरुठिथ रुरुठथुः रुरुठ । रुरोठ, रुरुठिव रुरुठिम । **३. लुट्** - रोठिता रोठितारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रोठितारः । रोठितासि रोठितास्थः रोठितास्थ । रोठितास्मि रोठितास्वः रोठितास्मः । **४. लृट्** - रोठिष्यति रोठिष्यतः रोठिष्यन्ति । रोठिष्यसि रोठिष्यथः रोठिष्यथ । रोठिष्यामि रोठिष्यावः रोठिष्यामः । **५. लोट्** - रोठतु, रोठतात् रोठताम् रोठन्तु । रोठ, रोठतात् रोठतम् रोठत । रोठानि रोठाव रोठाम । **६. लङ्** - अरोठत् अरोठताम् अरोठन् । अरोठः अरोठतम् अरोठत । अरोठम् अरोठाव अरोठाम । **७. विधिलिङ्** - रोठेत् रोठेताम् रोठेयुः । रोठेः रोठेतम् रोठेत । रोठेयम् रोठेव रोठेम । **८. आशीर्लिङ्** - रोठ्यात् रोठ्यास्ताम् रोठ्यासुः । रोठ्याः रोठ्यास्तम् रोठ्यास्त । रोठ्यासम् रोठ्यास्व रोठ्यास्म । **९. लुङ्** - अरोठीत् अरोठिष्टाम् अरोठिषुः । अरोठीः अरोठिष्टम् अरोठिष्ट । अरोठिषम् अरोठिष्व अरोठिष्म । **१०. लृङ्** - अरोठिष्यत् अरोठिष्यताम् अरोठिष्यन् । अरोठिष्यः अरोठिष्यतम् अरोठिष्यत । अरोठिष्यम् अरोठिष्याव अरोठिष्याम ।

णिचि - रोठयति - ते, **सनि** - रुरुठिषति/रुरोठिषति, **यकि** - रोठ्यते ।

३३७. लुठ - उपघाते । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'श्लेषालस्योपघातेषु प्रतिघाते क्रमाल्लुठेत् । लुण्ठेत्, लोठति लोठेत किन्तु गत्यां च लुण्ठति' (श्लो.७८) इति देवः । 'अत्र मैत्रेयः 'उठेत्यप्येके' इति (लुण्ड इत्येके इति च) धनपालशाकटायनौ रुठ-लुठेत्येव पेठतुः । क्षीरस्वामी तु उठिं पठित्वा 'रुठ लुठ इत्यपि दौर्गाः इत्याह' इति माधवीयधातुवृत्तिः ।

१. लट् - लोठति लोठतः लोठन्ति । लोठसि लोठथः लोठथ । लोठामि लोठावः लोठामः । **२. लिट्** - लुलोठ लुलुठतुः लुलुठुः । लुलुठिथ लुलुठथुः लुलुठ । लुलोठ लुलुठिव लुलुठिम । **३. लुट्** - लोठिता लोठितारौ लोठितारः । लोठितासि लोठितास्थः लोठितास्थ । लोठितास्मि लोठितास्वः लोठितास्मः । **४. लृट्** - लोठिष्यति लोठिष्यतः लोठिष्यन्ति । लोठिष्यसि लोठिष्यथः लोठिष्यथ । लोठिष्यामि लोठिष्यावः लोठिष्यामः । **५. लोट्** - लोठतु, लोठतात् लोठताम् लोठन्तु । लोठ, लोठतात् लोठतम् लोठत । लोठानि लोठाव लोठाम । **६. लङ्** - अलोठत् अलोठताम् अलोठन् । अलोठः अलोठतम् अलोठत । अलोठम् अलोठाव अलोठाम । **७. विधिलिङ्** - लोठेत् लोठेताम् लोठेयुः । लोठेः लोठेतम् लोठेत । लोठेयम् लोठेव लोठेम । **८. आशीर्लिङ्** - लुठ्यात् लुठ्यास्ताम् लुठ्यासुः । लुठ्याः लुठ्यास्तम् लुठ्यास्त । लुठ्यासम् लुठ्यास्व लुठ्यास्म । **९. लुङ्** - अलोठीत् अलोठिष्टाम् अलोठिषुः । अलोठीः अलोठिष्टम् अलोठिष्ट । अलोठिषम् अलोठिष्व अलोठिष्म । **१०. लृङ्** - अलोठिष्यत् अलोठिष्यताम् अलोठिष्यन् । अलोठिष्यः अलोठिष्यतम् अलोठिष्यत । अलोठिष्यम् अलोठिष्याव अलोठिष्याम ।

णिचि - लोठयति - ते, **सनि** - लुलुठिषति/लुलोठिषति, यकि - लोठ्यते ।

३३८. उठ - उपघाते । सक., सेट्, परस्मै । 'ऊठ इत्येके, ऊठति' इति कौमुदी ।

१. लट् - ओठति ओठतः ओठन्ति । ओठसि ओठथः ओठथ । ओठामि ओठावः ओठामः । **२. लिट्** - उवोठ ऊठतुः ऊठुः । उवोठिथ ऊठथुः ऊठ । उवोठ ऊठिव ऊठिम । **३. लुट्** - ओठिता ओठितारौ ओठितारः । ओठितासि ओठितास्थः ओठितास्थ । ओठितास्मि ओठितास्वः ओठितास्मः । **४. लृट्** - ओठिष्यति ओठिष्यतः ओठिष्यन्ति । ओठिष्यसि ओठिष्यथः ओठिष्यथ । ओठिष्यामि ओठिष्यावः ओठिष्यामः । **५. लोट्** - ओठतु, ओठतात् ओठताम् ओठन्तु । ओठ, ओठतात् ओठतम् ओठत । ओठानि ओठाव ओठाम । **६. लङ्** - औठत् औठताम् औठन् । औठः औठतम् औठत । औठम् औठाव औठाम । **७. विधिलिङ्** - ओठेत् ओठेताम् ओठेयुः । ओठेः ओठेतम् ओठेत । ओठेयम् ओठेव ओठेम । **८. आशीर्लिङ्** - उठ्यात् उठ्यास्ताम् उठ्यासुः । उठ्याः उठ्यास्तम् उठ्यास्त ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

उठ्यासम् उठ्यास्व उठ्यास्म । **९. लुङ्** – औठीत् औठिष्टाम् औठिषुः । औठीः औठिष्टम् औठिष्ट । औठिषम् औठिष्व औठिष्म । **१०. लृङ्** – औठिष्यत् औठिष्यताम् औठिष्यन् । औठिष्यः औठिष्यतम् औठिष्यत । औठिष्यम् औठिष्याव औठिष्याम ।

णिचि – ओठयति – ते, **सनि** – ओटिठिषति, **यकि** – उठ्यते ।

३३९. पिठ – हिंसासङ्क्लेशनयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – पेठति पेठतः पेठन्ति । पेठसि पेठथः पेठथ । पेठामि पेठावः पेठामः । **२. लिट्** – पिपेठ पिपिठतुः पिपिठुः । पिपेठिथ पिपिठथुः पिपिठ । पिपेठ पिपिठिव पिपिठिम । **३. लुट्** – पेठिता पेठितारौ पेठितारः । पेठितासि पेठितास्थः पेठितास्थ । पेठितास्मि पेठितास्वः पेठितास्मः । **४. लृट्** – पेठिष्यति पेठिष्यतः पेठिष्यन्ति । पेठिष्यसि पेठिष्यथः पेठिष्यथ । पेठिष्यामि पेठिष्यावः पेठिष्यामः । **५. लोट्** – पेठतु, पेठतात् पेठताम् पेठन्तु । पेठ, पेठतात् पेठतम् पेठत । पेठानि पेठाव पेठाम । **६. लङ्** – अपेठत् अपेठताम् अपेठन् । अपेठः अपेठतम् अपेठत । अपेठम् अपेठाव अपेठाम । **७. विधिलिङ्** – पेठेत् पेठेताम् पेठेयुः । पेठेः पेठेतम् पेठेत । पेठेयम् पेठेव पेठेम । **८. आशीर्लिङ्** – पिठ्यात् पिठ्यास्ताम् पिठ्यासुः । पिठ्याः पिठ्यास्तम् पिठ्यास्त । पिठ्यासम् पिठ्यास्व पिठ्यास्म । **९. लुङ्** – अपेठीत् अपेठिष्टाम् अपेठिषुः । अपेठीः अपेठिष्टम् अपेठिष्ट । अपेठिषम् अपेठिष्व अपेठिष्म । **१०. लृङ्** – अपेठिष्यत् अपेठिष्यताम् अपेठिष्यन् । अपेठिष्यः अपेठिष्यतम् अपेठिष्यत । अपेठिष्यम् अपेठिष्याव अपेठिष्याम ।

णिचि – पेठयति – ते, **सनि** – पिपिठिषति/पिपेठिषति, **यकि** – पिठ्यते ।

३४०. शठ – कैतवे । सकर्म, सेट्, परस्मै । चकारात् 'हिंसासङ्क्लेशनयोः' इत्युक्तावर्थौ गृह्येते । पुरुषकारे धातुवृत्तौ चापि एवमेव । क्षीरस्वामि-शाकटायनादयः पुनश्चकारं नैव पठन्ति । काशकृत्स्नधातुपाठे तु 'कैतवे च द्यूते स्पर्धायां च' इति दृश्यते । 'हिंसायां कैतवे च' इति चन्द्रः । 'वधक्लेशकैतवे' इति वोपदेवः । 'कैतवे शठतीति स्यात् श्लाघायां शाठयेत णौ' (श्लो.८२) इति देवः ।

१. लट् – शठति शठतः शठन्ति । शठसि शठथः शठथ । शठामि शठावः शठामः । **२. लिट्** – शशाठ शेठतुः शेठुः । शेठिथ शेठथुः शेठ । शशाठ, शशठ शेठिव शेठिम । **३. लुट्** – शठिता शठितारौ शठितारः । शठितासि शठितास्थः शठितास्थ । शठितास्मि शठितास्वः शठितास्मः । **४. लृट्** – शठिष्यति शठिष्यतः शठिष्यन्ति । शठिष्यसि शठिष्यथः शठिष्यथ । शठिष्यामि शठिष्यावः शठिष्यामः । **५. लोट्** – शठतु, शठतात् शठताम् शठन्तु । शठ, शठतात् शठतम् शठत । शठानि शठाव शठाम । **६. लङ्** – अशठत् अशठताम् अशठन् । अशठः अशठतम् अशठत । अशठम् अशठाव अशठाम । **७. विधिलिङ्** – शठेत् शठेताम् शठेयुः । शठेः शठेतम् शठेत । शठेयम् शठेव शठेम । **८. आशीर्लिङ्** – शठ्यात् शठ्यास्ताम् शठ्यासुः । शठ्याः शठ्यास्तम् शठ्यास्त । शठ्यासम् शठ्यास्व शठ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अशठीत्[1] अशठिष्टाम् अशठिषुः । अशठीः अशठिष्टम् अशठिष्ट । अशठिषम् अशठिष्व अशठिष्म । (ii) अशाठीत् अशाठिष्टाम् अशाठिषुः । अशाठीः अशाठिष्टम् अशाठिष्ट । अशाठिषम् अशाठिष्व अशाठिष्म । **१०. लृङ्** – अशठिष्यत् अशठिष्यताम् अशठिष्यन् । अशठिष्यः अशठिष्यतम् अशठिष्यत । अशठिष्यम् अशठिष्याव अशठिष्याम ।

णिचि – शाठयति – ते, **सनि** – शिशठिषति, **यकि** – शठ्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३४१. शुठ – प्रतिघाते । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'गतिप्रतिहतौ शोठति, आलस्ये शोठयेदिति' (श्लो.८०) इति देवः । 'प्रतिघाते' इत्येव धनपालः । 'शुठ' इति क्षीरस्वामी इति पुरुषकारे उक्तम् । क्षीरतरङ्गिण्यां तु 'शुठि' इत्येव दृश्यते ।

१. लट् – शोठति शोठतः शोठन्ति । शोठसि शोठथः शोठथ । शोठामि शोठावः शोठामः । **२. लिट्** – शुशोठ शुशुठतुः शुशुठुः । शुशुठिथ शुशुठथुः शुशुठ । शुशोठ शुशुठिव शुशुठिम । **३. लुट्** – शोठिता शोठितारौ शोठितारः । शोठितासि शोठितास्थः शोठितास्थ । शोठितास्मि शोठितास्वः शोठितास्मः । **४. लृट्** – शोठिष्यति शोठिष्यतः शोठिष्यन्ति । शोठिष्यसि शोठिष्यथः शोठिष्यथ । शोठिष्यामि शोठिष्यावः शोठिष्यामः । **५. लोट्** – शोठतु, शोठतात् शोठताम् शोठन्तु । शोठ, शोठतात् शोठतम् शोठत । शोठानि शोठाव शोठाम । **६. लङ्** – अशोठत् अशोठताम् अशोठन् । अशोठः अशोठतम् अशोठत । अशोठम् अशोठाव अशोठाम । **७. विधिलिङ्** – शोठेत् शोठेताम् शोठेयुः । शोठेः शोठेतम् शोठेत । शोठेयम् शोठेव शोठेम । **८. आशीर्लिङ्** – शुठ्यात् शुठ्यास्ताम् शुठ्यासुः । शुठ्याः शुठ्यास्तम् शुठ्यास्त । शुठ्यासम् शुठ्यास्व शुठ्यास्म । **९. लुङ्** – अशोठीत् अशोठिष्टाम् अशोठिषुः । अशोठीः अशोठिष्टम् अशोठिष्ट । अशोठिषम् अशोठिष्व अशोठिष्म । **१०. लृङ्** – अशोठिष्यत् अशोठिष्यताम् अशोठिष्यन् । अशोठिष्यः अशोठिष्यतम् अशोठिष्यत । अशोठिष्यम् अशोठिष्याव अशोठिष्याम ।

णिचि – शोठयति – ते, **सनि** – शुशुठिषति/शुशोठिषति, **यकि** – शुठ्यते ।

३४२. कुठि – प्रतिघाते । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'श्लेषालस्योपघातेषु प्रतिघाते क्रमाल्लुठेत् । लुण्ठेत्, लोठति लोठेत किन्तु गत्यां च लुण्ठति' (श्लो.७८) इति देवः । अत्र क्षीरतरङ्गिण्यां 'रुठि आलस्ये गतिप्रतिघाते च' इत्येव दृश्यते । अन्यत्र सर्वेषु कोशेषु 'लुठि' इत्येव दृश्यते ।

१. लट् – कुण्ठति कुण्ठतः कुण्ठन्ति । कुण्ठसि कुण्ठथः कुण्ठथ । कुण्ठामि कुण्ठावः कुण्ठामः । **२. लिट्** – चुकुण्ठ चुकुण्ठतुः चुकुण्ठुः । चुकुण्ठिथ चुकुण्ठथुः चुकुण्ठ । चुकुण्ठ चुकुण्ठिव चुकुण्ठिम । **३. लुट्** – कुण्ठिता कुण्ठितारौ कुण्ठितारः । कुण्ठितासि कुण्ठितास्थः कुण्ठितास्थ । कुण्ठितास्मि कुण्ठितास्वः कुण्ठितास्मः । **४. लृट्** – कुण्ठिष्यति कुण्ठिष्यतः कुण्ठिष्यन्ति । कुण्ठिष्यसि कुण्ठिष्यथः कुण्ठिष्यथ । कुण्ठिष्यामि कुण्ठिष्यावः कुण्ठिष्यामः । **५. लोट्** – कुण्ठतु, कुण्ठतात् कुण्ठताम् कुण्ठन्तु । कुण्ठ, कुण्ठतात् कुण्ठतम् कुण्ठत । कुण्ठानि कुण्ठाव कुण्ठाम । **६. लङ्** – अकुण्ठत् अकुण्ठताम् अकुण्ठन् । अकुण्ठः अकुण्ठतम् अकुण्ठत । अकुण्ठम् अकुण्ठाव अकुण्ठाम । **७. विधिलिङ्** – कुण्ठेत् कुण्ठेताम् कुण्ठेयुः । कुण्ठेः कुण्ठेतम् कुण्ठेत । कुण्ठेयम् कुण्ठेव कुण्ठेम । **८. आशीर्लिङ्** – कुण्ठ्यात् कुण्ठ्यास्ताम् कुण्ठ्यासुः । कुण्ठ्याः कुण्ठ्यास्तम् कुण्ठ्यास्त । कुण्ठ्यासम् कुण्ठ्यास्व कुण्ठ्यास्म । **९. लुङ्** – अकुण्ठीत् अकुण्ठिष्टाम् अकुण्ठिषुः । अकुण्ठीः अकुण्ठिष्टम् अकुण्ठिष्ट । अकुण्ठिषम् अकुण्ठिष्व अकुण्ठिष्म । **१०. लृङ्** – अकुण्ठिष्यत् अकुण्ठिष्यताम् अकुण्ठिष्यन् । अकुण्ठिष्यः अकुण्ठिष्यतम् अकुण्ठिष्यत । अकुण्ठिष्यम् अकुण्ठिष्याव अकुण्ठिष्याम ।

णिचि – कुण्ठयति – ते, **सनि** – चुकुण्ठिषति, **यकि** – कुण्ठ्यते

३४३. लुठि – आलस्ये प्रतिघाते च । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'शुण्ठयेत् शुण्ठतीत्येवं शोषणे णौ शपि क्रमात्' (श्लो.८०) इति देवः ।

१. लट् – लुण्ठति लुण्ठतः लुण्ठन्ति । लुण्ठसि लुण्ठथः लुण्ठथ । लुण्ठामि लुण्ठावः लुण्ठामः । **२. लिट्** – लुलुण्ठ लुलुण्ठतुः लुलुण्ठुः । लुलुण्ठिथ लुलुण्ठथुः लुलुण्ठ । लुलुण्ठ लुलुण्ठिव लुलुण्ठिम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३. लुट् – लुण्ठिता लुण्ठितारौ लुण्ठितारः । लुण्ठितासि लुण्ठितास्थः लुण्ठितास्थ । लुण्ठितास्मि लुण्ठितास्वः लुण्ठितास्मः । **४. लृट्** – लुण्ठिष्यति लुण्ठिष्यतः लुण्ठिष्यन्ति । लुण्ठिष्यसि लुण्ठिष्यथः लुण्ठिष्यथ । लुण्ठिष्यामि लुण्ठिष्यावः लुण्ठिष्यामः । **५. लोट्** – लुण्ठतु, लुण्ठतात् लुण्ठताम् लुण्ठन्तु । लुण्ठ, लुण्ठतात् लुण्ठतम् लुण्ठत । लुण्ठानि लुण्ठाव लुण्ठाम । **६. लङ्** – अलुण्ठत् अलुण्ठताम् अलुण्ठन् । अलुण्ठः अलुण्ठतम् अलुण्ठत । अलुण्ठम् अलुण्ठाव अलुण्ठाम । **७. विधिलिङ्** – लुण्ठेत् लुण्ठेताम् लुण्ठेयुः । लुण्ठेः लुण्ठेतम् लुण्ठेत । लुण्ठेयम् लुण्ठेव लुण्ठेम । **८. आशीर्लिङ्** – लुण्ठ्यात् लुण्ठ्यास्ताम् लुण्ठ्यासुः । लुण्ठ्याः लुण्ठ्यास्तम् लुण्ठ्यास्त । लुण्ठ्यासम् लुण्ठ्यास्व लुण्ठ्यास्म । **९. लुङ्** – अलुण्ठीत् अलुण्ठिष्टाम् अलुण्ठिषुः । अलुण्ठीः अलुण्ठिष्टम् अलुण्ठिष्ट । अलुण्ठिषम् अलुण्ठिष्व अलुण्ठिष्म । **१०. लृङ्** – अलुण्ठिष्यत् अलुण्ठिष्यताम् अलुण्ठिष्यन् । अलुण्ठिष्यः अलुण्ठिष्यतम् अलुण्ठिष्यत । अलुण्ठिष्यम् अलुण्ठिष्याव अलुण्ठिष्याम ।

णिचि – लुण्ठयति – ते, **सनि** – लुलुण्ठिषति, **यङि** – लुण्ठ्यते ।

३४४. शुठि – शोषणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'शुण्ठयेत् शुण्ठतीत्येवं शोषणे णौ शपि क्रमात्' (श्लो.८०) इति देवः ।

१. लट् – शुण्ठति शुण्ठतः शुण्ठन्ति । शुण्ठसि शुण्ठथः शुण्ठथ । शुण्ठामि शुण्ठावः शुण्ठामः । **२. लिट्** – शुशुण्ठ शुशुण्ठतुः शुशुण्ठुः । शुशुण्ठिथ शुशुण्ठथुः शुशुण्ठ । शुशुण्ठ शुशुण्ठिव शुशुण्ठिम । **३. लुट्** – शुण्ठिता शुण्ठितारौ शुण्ठितारः । शुण्ठितासि शुण्ठितास्थः शुण्ठितास्थ । शुण्ठितास्मि शुण्ठितास्वः शुण्ठितास्मः । **४. लृट्** – शुण्ठिष्यति शुण्ठिष्यतः शुण्ठिष्यन्ति । शुण्ठिष्यसि शुण्ठिष्यथः शुण्ठिष्यथ । शुण्ठिष्यामि शुण्ठिष्यावः शुण्ठिष्यामः । **५. लोट्** – शुण्ठतु, शुण्ठतात् शुण्ठताम् शुण्ठन्तु । शुण्ठ, शुण्ठतात् शुण्ठतम् शुण्ठत । शुण्ठानि शुण्ठाव शुण्ठाम । **६. लङ्** – अशुण्ठत् अशुण्ठताम् अशुण्ठन् । अशुण्ठः अशुण्ठतम् अशुण्ठत । अशुण्ठम् अशुण्ठाव अशुण्ठाम । **७. विधिलिङ्** – शुण्ठेत् शुण्ठेताम् शुण्ठेयुः । शुण्ठेः शुण्ठेतम् शुण्ठेत । शुण्ठेयम् शुण्ठेव शुण्ठेम । **८. आशीर्लिङ्** – शुण्ठ्यात् शुण्ठ्यास्ताम् शुण्ठ्यासुः । शुण्ठ्याः शुण्ठ्यास्तम् शुण्ठ्यास्त । शुण्ठ्यासम् शुण्ठ्यास्व शुण्ठ्यास्म । **९. लुङ्** – अशुण्ठीत् अशुण्ठिष्टाम् अशुण्ठिषुः । अशुण्ठीः अशुण्ठिष्टम् अशुण्ठिष्ट । अशुण्ठिषम् अशुण्ठिष्व अशुण्ठिष्म । **१०. लृङ्** – अशुण्ठिष्यत् अशुण्ठिष्यताम् अशुण्ठिष्यन् । अशुण्ठिष्यः अशुण्ठिष्यतम् अशुण्ठिष्यत । अशुण्ठिष्यम् अशुण्ठिष्याव अशुण्ठिष्याम ।

णिचि – शुण्ठयति – ते, **सनि** – शुशुण्ठिषति, **यङि** – शुण्ठ्यते ।

३४५. रुठि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'रुण्ठतीति गतौ रोठेदुपघाते' (श्लो.७९) इति देवः । 'आलस्ये गतिप्रतिघाते च' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – रुण्ठति रुण्ठतः रुण्ठन्ति । रुण्ठसि रुण्ठथः रुण्ठथ । रुण्ठामि रुण्ठावः रुण्ठामः । **२. लिट्** – रुरुण्ठ रुरुण्ठतुः रुरुण्ठुः । रुरुण्ठिथ रुरुण्ठथुः रुरुण्ठ । रुरुण्ठ रुरुण्ठिव रुरुण्ठिम । **३. लुट्** – रुण्ठिता रुण्ठितारौ रुण्ठितारः । रुण्ठितासि रुण्ठितास्थः रुण्ठितास्थ । रुण्ठितास्मि रुण्ठितास्वः रुण्ठितास्मः । **४. लृट्** – रुण्ठिष्यति रुण्ठिष्यतः रुण्ठिष्यन्ति । रुण्ठिष्यसि रुण्ठिष्यथः रुण्ठिष्यथ । रुण्ठिष्यामि रुण्ठिष्यावः रुण्ठिष्यामः । **५. लोट्** – रुण्ठतु, रुण्ठतात् रुण्ठताम् रुण्ठन्तु । रुण्ठ, रुण्ठतात् रुण्ठतम् रुण्ठत । रुण्ठानि रुण्ठाव रुण्ठाम । **६. लङ्** – अरुण्ठत् अरुण्ठताम् अरुण्ठन् । अरुण्ठः अरुण्ठतम् अरुण्ठत । अरुण्ठम् अरुण्ठाव अरुण्ठाम । **७. विधिलिङ्** – रुण्ठेत् रुण्ठेताम् रुण्ठेयुः । रुण्ठेः रुण्ठेतम् रुण्ठेत । रुण्ठेयम् रुण्ठेव रुण्ठेम । **८. आशीर्लिङ्** – रुण्ठ्यात् रुण्ठ्यास्ताम् रुण्ठ्यासुः । रुण्ठ्याः रुण्ठ्यास्तम् रुण्ठ्यास्त । रुण्ठ्यासम् रुण्ठ्यास्व रुण्ठ्यास्म । **९. लुङ्** – अरुण्ठीत् अरुण्ठिष्टाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अरुण्ठिषुः । अरुण्ठीः अरुण्ठिष्टम् अरुण्ठिष्ट । अरुण्ठिषम् अरुण्ठिष्व अरुण्ठिष्म । **१०. लृङ्** - अरुण्ठिष्यत् अरुण्ठिष्यताम् अरुण्ठिष्यन् । अरुण्ठिष्यः अरुण्ठिष्यतम् अरुण्ठिष्यत । अरुण्ठिष्यम् अरुण्ठिष्याव अरुण्ठिष्याम ।

णिचि - रुण्ठयति - ते, **सनि** - रुरुण्ठिषति, **यकि** - रुण्ठ्यते

३४६. लुठि - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । '....गत्यां च लुण्ठति' (श्लो.७८) इति देवः ।

१. लट् - लुण्ठति लुण्ठतः लुण्ठन्ति । लुण्ठसि लुण्ठथः लुण्ठथ । लुण्ठामि लुण्ठावः लुण्ठामः । **२. लिट्** - लुलुण्ठ लुलुण्ठतुः लुलुण्ठुः । लुलुण्ठिथ लुलुण्ठथुः लुलुण्ठ । लुलुण्ठ लुलुण्ठिव लुलुण्ठिम । **३. लुट्** - लुण्ठिता लुण्ठितारौ लुण्ठितारः । लुण्ठितासि लुण्ठितास्थः लुण्ठितास्थ । लुण्ठितास्मि लुण्ठितास्वः लुण्ठितास्मः । **४. लृट्** - लुण्ठिष्यति लुण्ठिष्यतः लुण्ठिष्यन्ति । लुण्ठिष्यसि लुण्ठिष्यथः लुण्ठिष्यथ । लुण्ठिष्यामि लुण्ठिष्यावः लुण्ठिष्यामः । **५. लोट्** - लुण्ठतु, लुण्ठतात् लुण्ठताम् लुण्ठन्तु । लुण्ठ, लुण्ठतात् लुण्ठतम् लुण्ठत । लुण्ठानि लुण्ठाव लुण्ठाम । **६. लङ्** - अलुण्ठत् अलुण्ठताम् अलुण्ठन् । अलुण्ठः अलुण्ठतम् अलुण्ठत । अलुण्ठम् अलुण्ठाव अलुण्ठाम । **७. विधिलिङ्** - लुण्ठेत् लुण्ठेताम् लुण्ठेयुः । लुण्ठेः लुण्ठेतम् लुण्ठेत । लुण्ठेयम् लुण्ठेव लुण्ठेम । **८. आशीर्लिङ्** - लुण्ठ्यात् लुण्ठ्यास्ताम् लुण्ठ्यासुः । लुण्ठ्याः लुण्ठ्यास्तम् लुण्ठ्यास्त । लुण्ठ्यासम् लुण्ठ्यास्व लुण्ठ्यास्म । **९. लुङ्** - अलुण्ठीत् अलुण्ठिष्टाम् अलुण्ठिषुः । अलुण्ठीः अलुण्ठिष्टम् अलुण्ठिष्ट । अलुण्ठिषम् अलुण्ठिष्व अलुण्ठिष्म । **१०. लृङ्** - अलुण्ठिष्यत् अलुण्ठिष्यताम् अलुण्ठिष्यन् । अलुण्ठिष्यः अलुण्ठिष्यतम् अलुण्ठिष्यत । अलुण्ठिष्यम् अलुण्ठिष्याव अलुण्ठिष्याम ।

णिचि - लुण्ठयति - ते, **सनि** - लुलुण्ठिषति, **यकि** - लुण्ठ्यते

३४७. चुड्ड - भावकरणे । अकर्म, सेट्, परस्मै । दोपधोऽयं धातुः । भावकरणम् = अभिप्रायाविष्करणम् ।

१. लट् - चुड्डति चुड्डतः चुड्डन्ति । चुड्डसि चुड्डथः चुड्डथ । चुड्डामि चुड्डावः चुड्डामः । **२. लिट्** - चुचुड्ड चुचुड्डतुः चुचुड्डुः । चुचुड्डिथ चुचुड्डथुः चुचुड्ड । चुचुड्ड चुचुड्डिव चुचुड्डिम । **३. लुट्** - चुड्डिता चुड्डितारौ चुड्डितारः । चुड्डितासि चुड्डितास्थः चुड्डितास्थ । चुड्डितास्मि चुड्डितास्वः चुड्डितास्मः । **४. लृट्** - चुड्डिष्यति चुड्डिष्यतः चुड्डिष्यन्ति । चुड्डिष्यसि चुड्डिष्यथः चुड्डिष्यथ । चुड्डिष्यामि चुड्डिष्यावः चुड्डिष्यामः । **५. लोट्** - चुड्डतु, चुड्डतात् चुड्डताम् चुड्डन्तु । चुड्ड, चुड्डतात् चुड्डतम् चुड्डत । चुड्डानि चुड्डाव चुड्डाम । **६. लङ्** - अचुड्डत् अचुड्डताम् अचुड्डन् । अचुड्डः अचुड्डतम् अचुड्डत । अचुड्डम् अचुड्डाव अचुड्डाम । **७. विधिलिङ्** - चुड्डेत् चुड्डेताम् चुड्डेयुः । चुड्डेः चुड्डेतम् चुड्डेत । चुड्डेयम् चुड्डेव चुड्डेम । **८. आशीर्लिङ्** - चुड्ड्यात् चुड्ड्यास्ताम् चुड्ड्यासुः । चुड्ड्याः चुड्ड्यास्तम् चुड्ड्यास्त । चुड्ड्यासम् चुड्ड्यास्व चुड्ड्यास्म । **९. लुङ्** - अचुड्डीत् अचुड्डिष्टाम् अचुड्डिषुः । अचुड्डीः अचुड्डिष्टम् अचुड्डिष्ट । अचुड्डिषम् अचुड्डिष्व अचुड्डिष्म । **१०. लृङ्** - अचुड्डिष्यत् अचुड्डिष्यताम् अचुड्डिष्यन् । अचुड्डिष्यः अचुड्डिष्यतम् अचुड्डिष्यत । अचुड्डिष्यम् अचुड्डिष्याव अचुड्डिष्याम ।

णिचि - चुड्डयति - ते, **सनि** - चुचुड्डिषति, **यकि** - चुड्ड्यते

३४८. अड्ड - अभियोगे । सकर्म, सेट्, परस्मै । अभियोगः = समाधानम् । दोपधः अयं धातुः ।

१. लट् - अड्डति अड्डतः अड्डन्ति । अड्डसि अड्डथः अड्डथ । अड्डामि अड्डावः अड्डामः । **२. लिट्** - आनड्ड आनड्डतुः आनड्डुः । आनड्डिथ आनड्डथुः आनड्ड । आनड्ड आनड्डिव आनड्डिम । **३. लुट्** - अड्डिता अड्डितारौ अड्डितारः । अड्डितासि अड्डितास्थः अड्डितास्थ । अड्डितास्मि अड्डितास्वः अड्डितास्मः । **४. लृट्** - अड्डिष्यति अड्डिष्यतः अड्डिष्यन्ति । अड्डिष्यसि अड्डिष्यथः अड्डिष्यथ । अड्डिष्यामि अड्डिष्यावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अड्डिष्यामः । **५. लोट्** – अड्डतु, अड्डतात् अड्डताम् अड्डन्तु । अड्ड, अड्डतात् अड्डतम् अड्डत । अड्डानि अड्डाव अड्डाम । **६. लङ्** – आड्डत् आड्डताम् आड्डन् । आड्डः आड्डतम् आड्डत । आड्डम् आड्डाव आड्डाम । **७. विधिलिङ्** – अड्डेत् अड्डेताम् अड्डेयुः । अड्डेः अड्डेतम् अड्डेत । अड्डेयम् अड्डेव अड्डेम । **८. आशीर्लिङ्** – अड्ड्यात् अड्ड्यास्ताम् अड्ड्यासुः । अड्ड्याः अड्ड्यास्तम् अड्ड्यास्त । अड्ड्यासम् अड्ड्यास्व अड्ड्यास्म । **९. लुङ्** – आड्डीत् आड्डिष्टाम् आड्डिषुः । आड्डीः आड्डिष्टम् आड्डिष्ट । आड्डिषम् आड्डिष्व आड्डिष्म । **१०. लृङ्** – आड्डिष्यत् आड्डिष्यताम् आड्डिष्यन् । आड्डिष्यः आड्डिष्यतम् आड्डिष्यत । आड्डिष्यम् आड्डिष्याव आड्डिष्याम ।

णिचि – अड्डयति – ते, **सनि** – अडिड्डिषति[१], **यकि** – अड्ड्यते ।

१. 'न न्द्राः संयोगादयः' इति निषेधात् धकारस्य द्वित्वनिषेधः ।

३४९. कड्ड – कार्कश्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'चुड्डादयस्त्रयः दोपधाः' इति कौमुदी ।

१. लट् – कड्डति कड्डतः कड्डन्ति । कड्डसि कड्डथः कड्डथ । कड्डामि कड्डावः कड्डामः । **२. लिट्** – चकड्ड चकड्डतुः चकड्डुः । चकड्डिथ चकड्डथुः चकड्ड । चकड्ड चकड्डिव चकड्डिम । **३. लुट्** – कड्डिता कड्डितारौ कड्डितारः । कड्डितासि कड्डितास्थः कड्डितास्थ । कड्डितास्मि कड्डितास्वः कड्डितास्मः । **४. लृट्** – कड्डिष्यति कड्डिष्यतः कड्डिष्यन्ति । कड्डिष्यसि कड्डिष्यथः कड्डिष्यथ । कड्डिष्यामि कड्डिष्यावः कड्डिष्यामः । **५. लोट्** – कड्डतु, कड्डतात् कड्डताम् कड्डन्तु । कड्ड, कड्डतात् कड्डतम् कड्डत । कड्डानि कड्डाव कड्डाम । **६. लङ्** – अकड्डत् अकड्डताम् अकड्डन् । अकड्डः अकड्डतम् अकड्डत । अकड्डम् अकड्डाव अकड्डाम । **७. विधिलिङ्** – कड्डेत् कड्डेताम् कड्डेयुः । कड्डेः कड्डेतम् कड्डेत । कड्डेयम् कड्डेव कड्डेम । **८. आशीर्लिङ्** – कड्ड्यात् कड्ड्यास्ताम् कड्ड्यासुः । कड्ड्याः कड्ड्यास्तम् कड्ड्यास्त । कड्ड्यासम् कड्ड्यास्व कड्ड्यास्म । **९. लुङ्** – अकड्डीत् अकड्डिष्टाम् अकड्डिषुः । अकड्डीः अकड्डिष्टम् अकड्डिष्ट । अकड्डिषम् अकड्डिष्व अकड्डिष्म । **१०. लृङ्** – अकड्डिष्यत् अकड्डिष्यताम् अकड्डिष्यन् । अकड्डिष्यः अकड्डिष्यतम् अकड्डिष्यत । अकड्डिष्यम् अकड्डिष्याव अकड्डिष्याम ।

णिचि – कड्डयति – ते, **सनि** – चिकड्डिषति, **यकि** – कड्ड्यते

३५०. क्रीड् – विहारे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – क्रीडति क्रीडतः क्रीडन्ति । क्रीडसि क्रीडथः क्रीडथ । क्रीडामि क्रीडावः क्रीडामः । **२. लिट्** – चिक्रीड चिक्रीडतुः चिक्रीडुः । चिक्रीडिथ चिक्रीडथुः चिक्रीड । चिक्रीड चिक्रीडिव चिक्रीडिम । **३. लुट्** – क्रीडिता क्रीडितारौ क्रीडितारः । क्रीडितासि क्रीडितास्थः क्रीडितास्थ । क्रीडितास्मि क्रीडितास्वः क्रीडितास्मः । **४. लृट्** – क्रीडिष्यति क्रीडिष्यतः क्रीडिष्यन्ति । क्रीडिष्यसि क्रीडिष्यथः क्रीडिष्यथ । क्रीडिष्यामि क्रीडिष्यावः क्रीडिष्यामः । **५. लोट्** – क्रीडतु, क्रीडतात् क्रीडताम् क्रीडन्तु । क्रीड, क्रीडतात् क्रीडतम् क्रीडत । क्रीडानि क्रीडाव क्रीडाम । **६. लङ्** – अक्रीडत् अक्रीडताम् अक्रीडन् । अक्रीडः अक्रीडतम् अक्रीडत । अक्रीडम् अक्रीडाव अक्रीडाम । **७. विधिलिङ्** – क्रीडेत् क्रीडेताम् क्रीडेयुः । क्रीडेः क्रीडेतम् क्रीडेत । क्रीडेयम् क्रीडेव क्रीडेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्रीड्यात् क्रीड्यास्ताम् क्रीड्यासुः । क्रीड्याः क्रीड्यास्तम् क्रीड्यास्त । क्रीड्यासम् क्रीड्यास्व क्रीड्यास्म । **९. लुङ्** – अक्रीडीत् अक्रीडिष्टाम् अक्रीडिषुः । अक्रीडीः अक्रीडिष्टम् अक्रीडिष्ट । अक्रीडिषम् अक्रीडिष्व अक्रीडिष्म । **१०. लृङ्** – अक्रीडिष्यत् अक्रीडिष्यताम् अक्रीडिष्यन् । अक्रीडिष्यः अक्रीडिष्यतम् अक्रीडिष्यत । अक्रीडिष्यम् अक्रीडिष्याव अक्रीडिष्याम ।

णिचि – क्रीडयति – ते, **सनि** – चिक्रीडिषति, **यकि** – क्रीड्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३५१. तुड्ड – तोडने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'तूड्ड इत्येके' इति कौमुदी । 'तूड्ड' इति स्वामिशाकटायनादयः । तोडनम् = दारणं हिंसनं च । 'तोडनार्थे तुडेस्तुण्डेः तुडेत् तोडति तुण्डते' (श्लो.८८) इति देवः ।

१. लट् – तोडति तोडतः तोडन्ति । तोडसि तोडथः तोडथ । तोडामि तोडावः तोडामः । **२. लिट्** – तुतोड तुतुडतुः तुतुडुः । तुतुडिथ तुतुडथुः तुतुड । तुतोड तुतुडिव तुतुडिम । **३. लुट्** – तोडिता तोडितारौ तोडितारः । तोडितासि तोडितास्थः तोडितास्थ । तोडितास्मि तोडितास्वः तोडितास्मः ।**४. लृट्** – तोडिष्यति तोडिष्यतः तोडिष्यन्ति । तोडिष्यसि तोडिष्यथः तोडिष्यथ । तोडिष्यामि तोडिष्यावः तोडिष्यामः । **५. लोट्** – तोडतु, तोडतात् तोडताम् तोडन्तु । तोड, तोडतात् तोडतम् तोडत । तोडानि तोडाव तोडाम । **६. लङ्** – अतोडत् अतोडताम् अतोडन् । अतोडः अतोडतम् अतोडत । अतोडम् अतोडाव अतोडाम । **७. विधिलिङ्** – तोडेत् तोडेताम् तोडेयुः । तोडेः तोडेतम् तोडेत । तोडेयम् तोडेव तोडेम । **८. आशीर्लिङ्** – तोड्यात् तोड्यास्ताम् तोड्यासुः । तोड्याः तोड्यास्तम् तोड्यास्त । तोड्यासम् तोड्यास्व तोड्यास्म । **९. लुङ्** – अतोडीत् अतोडिष्टाम् अतोडिषुः । अतोडीः अतोडिष्टम् अतोडिष्ट । अतोडिषम् अतोडिष्व अतोडिष्म । **१०. लृङ्** – अतोडिष्यत् अतोडिष्यताम् अतोडिष्यन् । अतोडिष्यः अतोडिष्यतम् अतोडिष्यत । अतोडिष्यम् अतोडिष्याव अतोडिष्याम ।

णिचि – तोडयति – ते, **सनि** – तुतुडिषति/तुतोडिषति, **यकि** – तोड्यते ।

३५२. हुड्ड – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'होडतीति गतौ होडेर्होडतेऽनादरे पुनः' (श्लो. ८६) इति देवः ।

१. लट् – होडति होडतः होडन्ति । होडसि होडथः होडथ । होडामि होडावः होडामः । **२. लिट्** – जुहोड जुहुडतुः जुहुडुः । जुहोडिथ जुहुडथुः जुहुड । जुहोड जुहुडिव जुहुडिम । **३. लुट्** – होडिता होडितारौ होडितारः । होडितासि होडितास्थः होडितास्थ । होडितास्मि होडितास्वः होडितास्मः । **४. लृट्** – होडिष्यति होडिष्यतः होडिष्यन्ति । होडिष्यसि होडिष्यथः होडिष्यथ । होडिष्यामि होडिष्यावः होडिष्यामः । **५. लोट्** – होडतु, होडतात् होडताम् होडन्तु । होड, होडतात् होडतम् होडत । होडानि होडाव होडाम । **६. लङ्** – अहोडत् अहोडताम् अहोडन् । अहोडः अहोडतम् अहोडत । अहोडम् अहोडाव अहोडाम । **७. विधिलिङ्** – होडेत् होडेताम् होडेयुः । होडेः होडेतम् होडेत । होडेयम् होडेव होडेम । **८. आशीर्लिङ्** – हुड्यात् हुड्यास्ताम् हुड्यासुः । हुड्याः हुड्यास्तम् हुड्यास्त । हुड्यासम् हुड्यास्व हुड्यास्म । **९. लुङ्** – अहोडीत् अहोडिष्टाम् अहोडिषुः । अहोडीः अहोडिष्टम् अहोडिष्ट । अहोडिषम् अहोडिष्व अहोडिष्म । **१०. लृङ्** – अहोडिष्यत् अहोडिष्यताम् अहोडिष्यन् । अहोडिष्यः अहोडिष्यतम् अहोडिष्यत । अहोडिष्यम् अहोडिष्याव अहोडिष्याम ।

णिचि – होडयति – ते, **सनि** – जुहुडिषति/जुहोडिषति, **यकि** – हुड्यते ।

३५३. हूड्ड – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – हूडति हूडतः हूडन्ति । हूडसि हूडथः हूडथ । हूडामि हूडावः हूडामः । **२. लिट्** – जुहूड जुहूडतुः जुहूडुः । जुहूडिथ जुहूडथुः जुहूड । जुहूड जुहूडिव जुहूडिम । **३. लुट्** – हूडिता हूडितारौ हूडितारः । हूडितासि हूडितास्थः हूडितास्थ । हूडितास्मि हूडितास्वः हूडितास्मः । **४. लृट्** – हूडिष्यति हूडिष्यतः हूडिष्यन्ति । हूडिष्यसि हूडिष्यथः हूडिष्यथ । हूडिष्यामि हूडिष्यावः हूडिष्यामः । **५. लोट्** – हूडतु, हूडतात् हूडताम् हूडन्तु । हूड, हूडतात् हूडतम् हूडत । हूडानि हूडाव हूडाम । **६. लङ्** – अहूडत् अहूडताम् अहूडन् । अहूडः अहूडतम् अहूडत । अहूडम् अहूडाव अहूडाम । **७. विधिलिङ्** – हूडेत् हूडेताम् हूडेयुः । हूडेः हूडेतम् हूडेत । हूडेयम् हूडेव हूडेम । **८. आशीर्लिङ्** – हूड्यात् हूड्यास्ताम् हूड्यासुः । हूड्याः हूड्यास्तम् हूड्यास्त । हूड्यासम् हूड्यास्व हूड्यास्म । **९. लुङ्** – अहूडीत् अहूडिष्टाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अहूडिषुः । अहूडीः अहूडिष्टम् अहूडिष्ट । अहूडिषम् अहूडिष्व अहूडिष्म । **१०. लृङ्** – अहूडिष्यत् अहूडिष्यताम् अहूडिष्यन् । अहूडिष्यः अहूडिष्यतम् अहूडिष्यत । अहूडिष्यम् अहूडिष्याव अहूडिष्याम ।
णिचि – हूडयति – ते, **सनि** – जुहूडिषति, **यकि** – हूड्यते ।

३५४. होडृ – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । ('होट्ट' इति क्षीरतरङ्गिणी)

१. लट् – होडति होडतः होडन्ति । होडसि होडथः होडथ । होडामि होडावः होडामः । **२. लिट्** – जुहोड जुहोडतुः जुहोडुः । जुहोडिथ जुहोडथुः जुहोड । जुहोड जुहोडिव जुहोडिम । **३. लुट्** – होडिता होडितारौ होडितारः । होडितासि होडितास्थः होडितास्थ । होडितास्मि होडितास्वः होडितास्मः । **४. लृट्** – होडिष्यति होडिष्यतः होडिष्यन्ति । होडिष्यसि होडिष्यथः होडिष्यथ । होडिष्यामि होडिष्यावः होडिष्यामः । **५. लोट्** – होडतु, होडतात् होडताम् होडन्तु । होड, होडतात् होडतम् होडत । होडानि होडाव होडाम । **६. लङ्** – अहोडत् अहोडताम् अहोडन् । अहोडः अहोडतम् अहोडत । अहोडम् अहोडाव अहोडाम । **७. विधिलिङ्** – होडेत् होडेताम् होडेयुः । होडेः होडेतम् होडेत । होडेयम् होडेव होडेम । **८. आशीर्लिङ्** – होड्यात् होड्यास्ताम् होड्यासुः । होड्याः होड्यास्तम् होड्यास्त । होड्यासम् होड्यास्व होड्यास्म । **९. लुङ्** – अहोडीत् अहोडिष्टाम् अहोडिषुः । अहोडीः अहोडिष्टम् अहोडिष्ट । अहोडिषम् अहोडिष्व अहोडिष्म । **१०. लृङ्** – अहोडिष्यत् अहोडिष्यताम् अहोडिष्यन् । अहोडिष्यः अहोडिष्यतम् अहोडिष्यत । अहोडिष्यम् अहोडिष्याव अहोडिष्याम ।
णिचि – होडयति – ते, **सनि** – जुहोडिषति, **यकि** – होड्यते ।

३५५. रौडृ – अनादरे । सकर्म, सेट्, परस्मै । ('रौट्ट' इति केचित्)

१. लट् – रौडति रौडतः रौडन्ति । रौडसि रौडथः रौडथ । रौडामि रौडावः रौडामः । **२. लिट्** – रुरौड रुरौडतुः रुरौडुः । रुरौडिथ रुरौडथुः रुरौड । रुरौड रुरौडिव रुरौडिम । **३. लुट्** – रौडिता रौडितारौ रौडितारः । रौडितासि रौडितास्थः रौडितास्थ । रौडितास्मि रौडितास्वः रौडितास्मः । **४. लृट्** – रौडिष्यति रौडिष्यतः रौडिष्यन्ति । रौडिष्यसि रौडिष्यथः रौडिष्यथ । रौडिष्यामि रौडिष्यावः रौडिष्यामः । **५. लोट्** – रौडतु, रौडतात् रौडताम् रौडन्तु । रौड, रौडतात् रौडतम् रौडत । रौडानि रौडाव रौडाम । **६. लङ्** – अरौडत् अरौडताम् अरौडन् । अरौडः अरौडतम् अरौडत । अरौडम् अरौडाव अरौडाम । **७. विधिलिङ्** – रौडेत् रौडेताम् रौडेयुः । रौडेः रौडेतम् रौडेत । रौडेयम् रौडेव रौडेम । **८. आशीर्लिङ्** – रौड्यात् रौड्यास्ताम् रौड्यासुः । रौड्याः रौड्यास्तम् रौड्यास्त । रौड्यासम् रौड्यास्व रौड्यास्म । **९. लुङ्** – अरौडीत् अरौडिष्टाम् अरौडिषुः । अरौडीः अरौडिष्टम् अरौडिष्ट । अरौडिषम् अरौडिष्व अरौडिष्म । **१०. लृङ्** – अरौडिष्यत् अरौडिष्यताम् अरौडिष्यन् । अरौडिष्यः अरौडिष्यतम् अरौडिष्यत । अरौडिष्यम् अरौडिष्याव अरौडिष्याम ।
णिचि – रौडयति – ते, **सनि** – रुरौडिषति, **यकि** – रौड्यते ।

३५६. रोडृ – उन्मादे । अकर्म, सेट्, परस्मै । (केचिदमुं धातुं न पठन्ति)

१. लट् – रोडति रोडतः रोडन्ति । रोडसि रोडथः रोडथ । रोडामि रोडावः रोडामः । **२. लिट्** – रुरोड रुरुडतुः रुरुडुः । रुरोडिथ रुरुडथुः रुरुड । रुरोड रुरुडिव रुरुडिम । **३. लुट्** – रोडिता रोडितारो रोडितारः । रोडितासि रोडितास्थः रोडितास्थ । रोडितास्मि रोडितास्वः रोडितास्मः । **४. लृट्** – रोडिष्यति रोडिष्यतः रोडिष्यन्ति । रोडिष्यसि रोडिष्यथः रोडिष्यथ । रोडिष्यामि रोडिष्यावः रोडिष्यामः । **५. लोट्** – रोडतु, रोडतात् रोडताम् रोडन्तु । रोड, रोडतात् रोडतम् रोडत । रोडानि रोडाव रोडाम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

६. लङ् – अरोडत् अरोडताम् अरोडन् । अरोडः अरोडतम् अरोडत । अरोडम् अरोडाव अरोडाम । **७. विधिलिङ्** – रोडेत् रोडेताम् रोडेयुः । रोडेः रोडेतम् रोडेत । रोडेयम् रोडेव रोडेम । **८. आशीर्लिङ्** – रोड्यात् रोड्यास्ताम् रोड्यासुः । रोड्याः रोड्यास्तम् रोड्यास्त । रोड्यासम् रोड्यास्व रोड्यास्म । **९. लुङ्** – अरोडीत् अरोडिष्टाम् अरोडिषुः । अरोडीः अरोडिष्टम् अरोडिष्ट । अरोडिषम् अरोडिष्व अरोडिष्म । **१०. लृङ्** – अरोडिष्यत् अरोडिष्यताम् अरोडिष्यन् । अरोडिष्यः अरोडिष्यतम् अरोडिष्यत । अरोडिष्यम् अरोडिष्याव अरोडिष्याम ।

णिचि – रोडयति – ते, **सनि** – रुरोडिषति, **यकि** – रोड्यते ।

३५७. लोडृ – उन्मादे । अकर्म, सेट्, परस्मै । ('लौडृ' इति क्षीरस्वामी)

१. लट् – लोडति लोडतः लोडन्ति । लोडसि लोडथः लोडथ । लोडामि लोडावः लोडामः । **२. लिट्** – लुलोड लुलुडतुः लुलुडुः । लुलोडिथ लुलुडथुः लुलुड । लुलोड लुलुडिव लुलुडिम । **३. लुट्** – लोडिता लोडितारौ लोडितारः । लोडितासि लोडितास्थः लोडितास्थ । लोडितास्मि लोडितास्वः लोडितास्मः । **४. लृट्** – लोडिष्यति लोडिष्यतः लोडिष्यन्ति । लोडिष्यसि लोडिष्यथः लोडिष्यथ । लोडिष्यामि लोडिष्यावः लोडिष्यामः । **५. लोट्** – लोडतु, लोडतात् लोडताम् लोडन्तु । लोड, लोडतात् लोडतम् लोडत । लोडानि लोडाव लोडाम । **६. लङ्** – अलोडत् अलोडताम् अलोडन् । अलोडः अलोडतम् अलोडत । अलोडम् अलोडाव अलोडाम । **७. विधिलिङ्** – लोडेत् लोडेताम् लोडेयुः । लोडेः लोडेतम् लोडेत । लोडेयम् लोडेव लोडेम । **८. आशीर्लिङ्** – लोड्यात् लोड्यास्ताम् लोड्यासुः । लोड्याः लोड्यास्तम् लोड्यास्त । लोड्यासम् लोड्यास्व लोड्यास्म । **९. लुङ्** – अलोडीत् अलोडिष्टाम् अलोडिषुः । अलोडीः अलोडिष्टम् अलोडिष्ट । अलोडिषम् अलोडिष्व अलोडिष्म । **१०. लृङ्** – अलोडिष्यत् अलोडिष्यताम् अलोडिष्यन् । अलोडिष्यः अलोडिष्यतम् अलोडिष्यत । अलोडिष्यम् अलोडिष्याव अलोडिष्याम ।

णिचि – लोडयति – ते, **सनि** – लुलोडिषति, **यकि** – लोड्यते ।

३५८. अड – उद्यमे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – अडति अडतः अडन्ति । अडसि अडथः अडथ । अडामि अडावः अडामः । **२. लिट्** – आड आडतुः आडुः । आडिथ आडथुः आड । आड आडिव आडिम । **३. लुट्** – अडिता अडितारौ अडितारः । अडितासि अडितास्थः अडितास्थ । अडितास्मि अडितास्वः अडितास्मः । **४. लृट्** – अडिष्यति अडिष्यतः अडिष्यन्ति । अडिष्यसि अडिष्यथः अडिष्यथ । अडिष्यामि अडिष्यावः अडिष्यामः । **५. लोट्** – अडतु, अडतात् अडताम् अडन्तु । अड, अडतात् अडतम् अडत । अडानि अडाव अडाम । **६. लङ्** – आडत् आडताम् आडन् । आडः आडतम् आडत । आडम् आडाव आडाम । **७. विधिलिङ्** – अडेत् अडेताम् अडेयुः । अडेः अडेतम् अडेत । अडेयम् अडेव अडेम । **८. आशीर्लिङ्** – अड्यात् अड्यास्ताम् अड्यासुः । अड्याः अड्यास्तम् अड्यास्त । अड्यासम् अड्यास्व अड्यास्म । **९. लुङ्** – आडीत् आडिष्टाम् आडिषुः । आडीः आडिष्टम् आडिष्ट । आडिषम् आडिष्व आडिष्म । **१०. लृङ्** – आडिष्यत् आडिष्यताम् आडिष्यन् । आडिष्यः आडिष्यतम् आडिष्यत । आडिष्यम् आडिष्याव आडिष्याम ।

णिचि – आडयति – ते, **सनि** – अडिडिषति, **यकि** – अड्यते ।

३५९. लड – विलासे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'लाडयत्युपसेवायां विलासे तु लडेच्छपि' (श्लो ८७) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

'विकासे इति मैत्रेयः' इति माधवीयधातुवृत्तौ टिप्पण्याम् । 'लल ईप्सायाम्' इति केचित् भ्वादावेव पठन्ति । तत्तु क्षीरस्वामिपुरुषकारादयः न अनुमन्यन्ते । 'डलयोर्लरयोश्च एकत्वस्मरणात् ललतीति स्वाम्यादयः' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

१. लट् – लडति लडतः लडन्ति । लडसि लडथः लडथ । लडामि लडावः लडामः । **२. लिट्** – ललाड लेडतुः लेडुः । लेडिथ लेडथुः लेड । ललाड, ललड लेडिव लेडिम । **३. लुट्** – लडिता लडितारौ लडितारः । लडितासि लडितास्थः लडितास्थ । लडितास्मि लडितास्वः लडितास्मः । **४. लृट्** – लडिष्यति लडिष्यतः लडिष्यन्ति । लडिष्यसि लडिष्यथः लडिष्यथ । लडिष्यामि लडिष्यावः लडिष्यामः । **५. लोट्** – लडतु, लडतात् लडताम् लडन्तु । लड, लडतात् लडतम् लडत । लडानि लडाव लडाम । **६. लङ्** – अलडत् अलडताम् अलडन् । अलडः अलडतम् अलडत । अलडम् अलडाव अलडाम । **७. विधिलिङ्** – लडेत् लडेताम् लडेयुः । लडेः लडेतम् लडेत । लडेयम् लडेव लडेम । **८. आशीर्लिङ्** – लड्यात् लड्यास्ताम् लड्यासुः । लड्याः लड्यास्तम् लड्यास्त । लड्यासम् लड्यास्व लड्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अलडीत्[1] अलडिष्टाम् अलडिषुः । अलडीः अलडिष्टम् अलडिष्ट । अलडिषम् अलडिष्व अलडिष्म । (ii) अलाडीत् अलाडिष्टाम् अलाडिषुः । अलाडीः अलाडिष्टम् अलाडिष्ट । अलाडिषम् अलाडिष्व अलाडिष्म । **१०. लृङ्** – अलडिष्यत् अलडिष्यताम् अलडिष्यन् । अलडिष्यः अलडिष्यतम् अलडिष्यत । अलडिष्यम् अलडिष्याव अलडिष्याम ।

णिचि – लाडयति – ते, **सनि** – लिलडिषति, **यकि** – लड्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३६०. कड – मदे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'कडि मदे' इति पाठान्तरम् ।

१. लट् – कडति कडतः कडन्ति । कडसि कडथः कडथ । कडामि कडावः कडामः । **२. लिट्** – चकाड चकडतुः चकडुः । चकडिथ चकडथुः चकड । चकाड, चकड चकडिव चकडिम । **३. लुट्** – कडिता कडितारौ कडितारः । कडितासि कडितास्थः कडितास्थ । कडितास्मि कडितास्वः कडितास्मः । **४. लृट्** – कडिष्यति कडिष्यतः कडिष्यन्ति । कडिष्यसि कडिष्यथः कडिष्यथ । कडिष्यामि कडिष्यावः कडिष्यामः । **५. लोट्** – कडतु, कडतात् कडताम् कडन्तु । कड, कडतात् कडतम् कडत । कडानि कडाव कडाम । **६. लङ्** – अकडत् अकडताम् अकडन् । अकडः अकडतम् अकडत । अकडम् अकडाव अकडाम । **७. विधिलिङ्** – कडेत् कडेताम् कडेयुः । कडेः कडेतम् कडेत । कडेयम् कडेव कडेम । **८. आशीर्लिङ्** – कड्यात् कड्यास्ताम् कड्यासुः । कड्याः कड्यास्तम् कड्यास्त । कड्यासम् कड्यास्व कड्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अकडीत् अकडिष्टाम् अकडिषुः । अकडीः अकडिष्टम् अकडिष्ट । अकडिषम् अकडिष्व अकडिष्म । (ii) अकाडीत् अकाडिष्टाम् अकाडिषुः । अकाडीः अकाडिष्टम् अकाडिष्ट । अकाडिषम् अकाडिष्व अकाडिष्म । **१०. लृङ्** – अकडिष्यत् अकडिष्यताम् अकडिष्यन् । अकडिष्यः अकडिष्यतम् अकडिष्यत । अकडिष्यम् अकडिष्याव अकडिष्याम ।

णिचि – कडयति – ते, **सनि** – चिकडिषति, **यकि** – कड्यते ।

३६१. गडि – वदनैकदेशे । अकर्म. सेट्. परस्मै । वदनैकदेशे = वदनैकदेशक्रियायाम् इत्यर्थः । इतः पूर्वम् (दृश्यताम् – ६५) अपि अस्य पाठः दृश्यते । तद्विषये तत्त्वबोधिनीकारः वदति – 'टवर्गीयप्रकरणादिह पाठस्तु उचितः । अन्तत्यादिषु पञ्चैते न तिङ्विषया इति मतान्तरं बोधयितुं प्रसङ्गात् उपन्यस्तः' इति ।

१. लट् – गण्डति गण्डतः गण्डन्ति । गण्डसि गण्डथः गण्डथ । गण्डामि गण्डावः गण्डामः । **२. लिट्** – जगण्ड जगण्डतुः जगण्डुः । जगण्डिथ जगण्डथुः जगण्ड । जगण्ड जगण्डिव जगण्डिम । **३. लुट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गण्डिता गण्डितारौ गण्डितारः । गण्डितासि गण्डितास्थः गण्डितास्थ । गण्डितास्मि गण्डितास्वः गण्डितास्मः । **४. लृट्** – गण्डिष्यति गण्डिष्यतः गण्डिष्यन्ति । गण्डिष्यसि गण्डिष्यथः गण्डिष्यथ । गण्डिष्यामि गण्डिष्यावः गण्डिष्यामः । **५. लोट्** – गण्डतु, गण्डतात् गण्डताम् गण्डन्तु । गण्ड, गण्डतात् गण्डतम् गण्डत । गण्डानि गण्डाव गण्डाम । **६. लङ्** – अगण्डत् अगण्डताम् अगण्डन् । अगण्डः अगण्डतम् अगण्डत । अगण्डम् अगण्डाव अगण्डाम । **७. विधिलिङ्** – गण्डेत् गण्डेताम् गण्डेयुः । गण्डेः गण्डेतम् गण्डेत । गण्डेयम् गण्डेव गण्डेम । **८. आशीर्लिङ्** – गण्ड्यात् गण्ड्यास्ताम् गण्ड्यासुः । गण्ड्याः गण्ड्यास्तम् गण्ड्यास्त । गण्ड्यासम् गण्ड्यास्व गण्ड्यास्म । **९. लुङ्** – अगण्डीत् अगण्डिष्टाम् अगण्डिषुः । अगण्डीः अगण्डिष्टम् अगण्डिष्ट । अगण्डिषम् अगण्डिष्व अगण्डिष्म । **१०. लृङ्** – अगण्डिष्यत् अगण्डिष्यताम् अगण्डिष्यन् । अगण्डिष्यः अगण्डिष्यतम् अगण्डिष्यत । अगण्डिष्यम् अगण्डिष्याव अगण्डिष्याम ।

णिचि – गण्डयति – ते, **सनि** – जिगण्डिषति, **यकि** – गण्ड्यते ।

३६२. तिपृ – क्षरणे । अकर्म, अनिट्[१], आत्मने ।

१. लट् – तेपते तेपेते तेपन्ते । तेपसे तेपेथे तेपध्वे । तेपे तेपावहे तेपामहे । **२. लिट्** – तितिपे तितिपाते तितिपिरे । तितिपिषे तितिपाथे तितिपिध्वे । तितिपे तितिपिवहे तितिपिमहे । **३. लुट्** – तेप्ता तेप्तारौ तेप्तारः । तेप्तासे तेप्तासाथे तेप्ताध्वे । तेप्ताहे तेप्तास्वहे तेप्तास्महे । **४. लृट्** – तेप्स्यते तेप्स्येते तेप्स्यन्ते । तेप्स्यसे तेप्स्येथे तेप्स्यध्वे । तेप्स्ये तेप्स्यावहे तेप्स्यामहे । **५. लोट्** – तेपताम् तेपेताम् तेपन्ताम् । तेपस्व तेपेथाम् तेपध्वम् । तेपै तेपावहै तेपामहै । **६. लङ्** – अतेपत अतेपेताम् अतेपन्त । अतेपथाः अतेपेथाम् अतेपध्वम् । अतेपे अतेपावहि अतेपामहि । **७. विधिलिङ्** – तेपेत तेपेयाताम् तेपेरन् । तेपेथाः तेपेयाथाम् तेपेध्वम् । तेपेय तेपेवहि तेपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – तिप्सीष्ट तिप्सीयास्ताम् तिप्सीरन् । तिप्सीष्ठाः तिप्सीयास्थाम् तिप्सीध्वम्/ढ्वम् । तिप्सीय तिप्सीवहि तिप्सीमहि । **९. लुङ्** – अतिप्त अतिप्साताम् अतिप्सत । अतिप्ताः अतिप्साथाम् अतिप्सध्वम् । अतिप्त अतिप्सावहि अतिप्सामहि । **१०. लृङ्** – अतेप्स्यत अतेप्स्येताम् अतेप्स्यन्त । अतेप्स्यथाः अतेप्स्येथाम् अतेप्स्यध्वम् । अतेप्स्ये अतेप्स्यावहि अतेप्स्यामहि ।

णिचि – तेपयति – ते, **सनि** – तितिप्सते, **यकि** – तिप्यते ।

१. 'अयं (धातुः) सेट् इति क्षीरस्वामी बभ्राम' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

३६३. तेपृ – क्षरणे । अकर्म, सेट्, आत्मने । ('कम्पने च' इति क्षीरस्वाम्यादयः)

१. लट् – तेपते तेपेते तेपन्ते । तेपसे तेपेथे तेपध्वे । तेपे तेपावहे तेपामहे । **२. लिट्** – तितेपे तितेपाते तितेपिरे । तितेपिषे तितेपाथे तितेपिध्वे । तितेपे तितेपिवहे तितेपिमहे । **३. लुट्** – तेपिता तेपितारौ तेपितारः । तेपितासे तेपितासाथे तेपिताध्वे । तेपिताहे तेपितास्वहे तेपितास्महे । **४. लृट्** – तेपिष्यते तेपिष्येते तेपिष्यन्ते । तेपिष्यसे तेपिष्येथे तेपिष्यध्वे । तेपिष्ये तेपिष्यावहे तेपिष्यामहे । **५. लोट्** – तेपताम् तेपेताम् तेपन्ताम् । तेपस्व तेपेथाम् तेपध्वम् । तेपै तेपावहै तेपामहै । **६. लङ्** – अतेपत अतेपेताम् अतेपन्त । अतेपथाः अतेपेथाम् अतेपध्वम् । अतेपे अतेपावहि अतेपामहि । **७. विधिलिङ्** – तेपेत तेपेयाताम् तेपेरन् । तेपेथाः तेपेयाथाम् तेपेध्वम् । तेपेय तेपेवहि तेपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – तेपिषीष्ट तेपिषीयास्ताम् तेपिषीरन् । तेपिषीष्ठाः तेपिषीयास्थाम् तेपिषीध्वम्/ढ्वम् । तेपिषीय तेपिषीवहि तेपिषीमहि । **९. लुङ्** – अतेपिष्ट अतेपिषाताम् अतेपिषत । अतेपिष्ठाः अतेपिषाथाम् अतेपिध्वम्/अतेपिढ्वम् । अतेपिषि अतेपिष्वहि अतेपिष्महि । **१०. लृङ्** – अतेपिष्यत अतेपिष्येताम् अतेपिष्यन्त । अतेपिष्यथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अतेपिष्येथाम् अतेपिष्यध्वम् । अतेपिष्ये अतेपिष्यावहि अतेपिष्यामहि ।

णिचि – तेपयति – ते, **सनि** – तितेपिषते, **यकि** – तेप्यते ।

३६४. ष्टिपृ – क्षरणार्थः । अकर्म, सेट्, आत्मने । ('ष्टिप' इति केचित्)

१. लट् – स्तेपते स्तेपेते स्तेपन्ते । स्तेपसे स्तेपेथे स्तेपध्वे । स्तेपे स्तेपावहे स्तेपामहे । **२. लिट्** – तिष्टिपे तिष्टिपाते तिष्टिपिरे । तिष्टिपिषे तिष्टिपाथे तिष्टिपिध्वे । तिष्टिपे तिष्टिपिवहे तिष्टिपिमहे । **३. लुट्** – स्तेपिता स्तेपितारौ स्तेपितारः । स्तेपितासे स्तेपितासाथे स्तेपिताध्वे । स्तेपिताहे स्तेपितास्वहे स्तेपितास्महे । **४. लृट्** – स्तेपिष्यते स्तेपिष्येते स्तेपिष्यन्ते । स्तेपिष्यसे स्तेपिष्येथे स्तेपिष्यध्वे । स्तेपिष्ये स्तेपिष्यावहे स्तेपिष्यामहे । **५. लोट्** – स्तेपताम् स्तेपेताम् स्तेपन्ताम् । स्तेपस्व स्तेपेथाम् स्तेपध्वम् । स्तेपै स्तेपावहै स्तेपामहै । **६. लङ्** – अस्तेपत अस्तेपेताम् अस्तेपन्त । अस्तेपथाः अस्तेपेथाम् अस्तेपध्वम् । अस्तेपे अस्तेपावहि अस्तेपामहि । **७. विधिलिङ्** – स्तेपेत स्तेपेयाताम् स्तेपेरन् । स्तेपेथाः स्तेपेयाथाम् स्तेपेध्वम् । स्तेपेय स्तेपेवहि स्तेपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्तेपिषीष्ट स्तेपिषीयास्ताम् स्तेपिषीरन् । स्तेपिषीष्ठाः स्तेपिषीयास्थाम् स्तेपिषीध्वम्/ढ्वम् । स्तेपिषीय स्तेपिषीवहि स्तेपिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्तेपिष्ट अस्तेपिषाताम् अस्तेपिषत । अस्तेपिष्ठाः अस्तेपिषाथाम् अस्तेपिध्वम्/अस्तेपिढ्वम् । अस्तेपिषि अस्तेपिष्वहि अस्तेपिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्तेपिष्यत अस्तेपिष्येताम् अस्तेपिष्यन्त । अस्तेपिष्यथाः अस्तेपिष्येथाम् अस्तेपिष्यध्वम् । अस्तेपिष्ये अस्तेपिष्यावहि अस्तेपिष्यामहि ।

णिचि – स्तेपयति – ते, **सनि** – तिस्तिपिषते / तिस्तेपिषते, **यकि** – स्तेप्यते ।

३६५. ष्टेपृ – क्षरणे । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – स्तेपते स्तेपेते स्तेपन्ते । स्तेपसे स्तेपेथे स्तेपध्वे । स्तेपे स्तेपावहे स्तेपामहे । **२. लिट्** – तिष्टेपे तिष्टेपाते तिष्टेपिरे । तिष्टेपिषे तिष्टेपाथे तिष्टेपिध्वे । तिष्टेपे तिष्टेपिवहे तिष्टेपिमहे । **३. लुट्** – स्तेपिता स्तेपितारौ स्तेपितारः । स्तेपितासे स्तेपितासाथे स्तेपिताध्वे । स्तेपिताहे स्तेपितास्वहे स्तेपितास्महे । **४. लृट्** – स्तेपिष्यते स्तेपिष्येते स्तेपिष्यन्ते । स्तेपिष्यसे स्तेपिष्येथे स्तेपिष्यध्वे । स्तेपिष्ये स्तेपिष्यावहे स्तेपिष्यामहे । **५. लोट्** – स्तेपताम् स्तेपेताम् स्तेपन्ताम् । स्तेपस्व स्तेपेथाम् स्तेपध्वम् । स्तेपै स्तेपावहै स्तेपामहै । **६. लङ्** – अस्तेपत अस्तेपेताम् अस्तेपन्त । अस्तेपथाः अस्तेपेथाम् अस्तेपध्वम् । अस्तेपे अस्तेपावहि अस्तेपामहि । **७. विधिलिङ्** – स्तेपेत स्तेपेयाताम् स्तेपेरन् । स्तेपेथाः स्तेपेयाथाम् स्तेपेध्वम् । स्तेपेय स्तेपेवहि स्तेपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्तेपिषीष्ट स्तेपिषीयास्ताम् स्तेपिषीरन् । स्तेपिषीष्ठाः स्तेपिषीयास्थाम् स्तेपिषीध्वम्/ढ्वम् । स्तेपिषीय स्तेपिषीवहि स्तेपिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्तेपिष्ट अस्तेपिषाताम् अस्तेपिषत । अस्तेपिष्ठाः अस्तेपिषाथाम् अस्तेपिध्वम्/अस्तेपिढ्वम् । अस्तेपिषि अस्तेपिष्वहि अस्तेपिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्तेपिष्यत अस्तेपिष्येताम् अस्तेपिष्यन्त । अस्तेपिष्यथाः अस्तेपिष्येथाम् अस्तेपिष्यध्वम् । अस्तेपिष्ये अस्तेपिष्यावहि अस्तेपिष्यामहि ।

णिचि – स्तेपयति – ते, **सनि** – तिस्तेपिषते, **यकि** – स्तेप्यते ।

३६६. ग्लेपृ – दैन्ये । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – ग्लेपते ग्लेपेते ग्लेपन्ते । ग्लेपसे ग्लेपेथे ग्लेपध्वे । ग्लेपे ग्लेपावहे ग्लेपामहे । **२. लिट्** – जिग्लेपे जिग्लेपाते जिग्लेपिरे । जिग्लेपिषे जिग्लेपाथे जिग्लेपिध्वे । जिग्लेपे जिग्लेपिवहे जिग्लेपिमहे । **३. लुट्** – ग्लेपिता ग्लेपितारौ ग्लेपितारः । ग्लेपितासे ग्लेपितासाथे ग्लेपिताध्वे । ग्लेपिताहे ग्लेपितास्वहे ग्लेपितास्महे । **४. लृट्** – ग्लेपिष्यते ग्लेपिष्येते ग्लेपिष्यन्ते । ग्लेपिष्यसे ग्लेपिष्येथे ग्लेपिष्यध्वे । ग्लेपिष्ये ग्लेपिष्यावहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ग्लेपिष्यामहे । **५. लोट्** – ग्लेपताम् ग्लेपेताम् ग्लेपन्ताम् । ग्लेपस्व ग्लेपेथाम् ग्लेपध्वम् । ग्लेपै ग्लेपावहै ग्लेपामहै । **६. लङ्** – अग्लेपत अग्लेपेताम् अग्लेपन्त । अग्लेपथाः अग्लेपेथाम् अग्लेपध्वम् । अग्लेपे अग्लेपावहि अग्लेपामहि । **७. विधिलिङ्** – ग्लेपेत ग्लेपेयाताम् ग्लेपेरन् । ग्लेपेथाः ग्लेपेयाथाम् ग्लेपेध्वम् । ग्लेपेय ग्लेपेवहि ग्लेपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ग्लेपिषीष्ट ग्लेपिषीयास्ताम् ग्लेपिषीरन् । ग्लेपिषीष्ठाः ग्लेपिषीयास्थाम् ग्लेपिषीध्वम्/ढ्वम् । ग्लेपिषीय ग्लेपिषीवहि ग्लेपिषीमहि । **९. लुङ्** – अग्लेपिष्ट अग्लेपिषाताम् अग्लेपिषत । अग्लेपिष्ठाः अग्लेपिषाथाम् अग्लेपिध्वम्/अग्लेपिढ्वम् । अग्लेपिषि अग्लेपिष्वहि अग्लेपिष्महि । **१०. लृङ्** – अग्लेपिष्यत अग्लेपिष्येताम् अग्लेपिष्यन्त । अग्लेपिष्यथाः अग्लेपिष्येथाम् अग्लेपिष्यध्वम् । अग्लेपिष्ये अग्लेपिष्यावहि अग्लेपिष्यामहि ।

णिचि – ग्लेपयति – ते, **सनि** – जिग्लेपिषते, **यकि** – ग्लेप्यते ।

३६७. (टु) वेपृ – कम्पने । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'चलने' इति जैन-कातन्त्र-शाकटायन-हेमादयः ।

१. लट् – वेपते वेपेते वेपन्ते । वेपसे वेपेथे वेपध्वे । वेपे वेपावहे वेपामहे । **२. लिट्** – विवेपे विवेपाते विवेपिरे । विवेपिषे विवेपाथे विवेपिध्वे । विवेपे विवेपिवहे विवेपिमहे । **३. लुट्** – वेपिता वेपितारौ वेपितारः । वेपितासे वेपितासाथे वेपिताध्वे । वेपिताहे वेपितास्वहे वेपितास्महे । **४. लृट्** – वेपिष्यते वेपिष्येते वेपिष्यन्ते । वेपिष्यसे वेपिष्येथे वेपिष्यध्वे । वेपिष्ये वेपिष्यावहे वेपिष्यामहे । **५. लोट्** – वेपताम् वेपेताम् वेपन्ताम् । वेपस्व वेपेथाम् वेपध्वम् । वेपै वेपावहै वेपामहै । **६. लङ्** – अवेपत अवेपेताम् अवेपन्त । अवेपथाः अवेपेथाम् अवेपध्वम् । अवेपे अवेपावहि अवेपामहि । **७. विधिलिङ्** – वेपेत वेपेयाताम् वेपेरन् । वेपेथाः वेपेयाथाम् वेपेध्वम् । वेपेय वेपेवहि वेपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वेपिषीष्ट वेपिषीयास्ताम् वेपिषीरन् । वेपिषीष्ठाः वेपिषीयास्थाम् वेपिषीध्वम्/ढ्वम् । वेपिषीय वेपिषीवहि वेपिषीमहि । **९. लुङ्** – अवेपिष्ट अवेपिषाताम् अवेपिषत । अवेपिष्ठाः अवेपिषाथाम् अवेपिध्वम्/अवेपिढ्वम् । अवेपिषि अवेपिष्वहि अवेपिष्महि । **१०. लृङ्** – अवेपिष्यत अवेपिष्येताम् अवेपिष्यन्त । अवेपिष्यथाः अवेपिष्येथाम् अवेपिष्यध्वम् । अवेपिष्ये अवेपिष्यावहि अवेपिष्यामहि ।

णिचि – वेपयति[1], **सनि** – विवेपिषते, **यकि** – वेप्यते ।

१. चलनार्थत्वात् 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति णौ परस्मैपदमेव ।

३६८. केपृ – कम्पने गतौ च । अकर्म, सेट्, आत्मने । ''चकारात् कम्पने गतौ च सूत्रविभागात् इति स्वामी । मैत्रेयस्तु चकारमन्तरेण पठित्वा कम्पने इत्यपेक्ष्यते इत्याह'' – सिद्धान्तकौमुदी ।

१. लट् – केपते केपेते केपन्ते । केपसे केपेथे केपध्वे । केपे केपावहे केपामहे । **२. लिट्** – चिकेपे चिकेपाते चिकेपिरे । चिकेपिषे चिकेपाथे चिकेपिध्वे । चिकेपे चिकेपिवहे चिकेपिमहे । **३. लुट्** – केपिता केपितारौ केपितारः । केपितासे केपितासाथे केपिताध्वे । केपिताहे केपितास्वहे केपितास्महे । **४. लृट्** – केपिष्यते केपिष्येते केपिष्यन्ते । केपिष्यसे केपिष्येथे केपिष्यध्वे । केपिष्ये केपिष्यावहे केपिष्यामहे । **५. लोट्** – केपताम् केपेताम् केपन्ताम् । केपस्व केपेथाम् केपध्वम् । केपै केपावहै केपामहै । **६. लङ्** – अकेपत अकेपेताम् अकेपन्त । अकेपथाः अकेपेथाम् अकेपध्वम् । अकेपे अकेपावहि अकेपामहि । **७. विधिलिङ्** – केपेत केपेयाताम् केपेरन् । केपेथाः केपेयाथाम् केपेध्वम् । केपेय केपेवहि केपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – केपिषीष्ट केपिषीयास्ताम् केपिषीरन् । केपिषीष्ठाः केपिषीयास्थाम् केपिषीध्वम्/ढ्वम् । केपिषीय केपिषीवहि केपिषीमहि । **९. लुङ्** – अकेपिष्ट अकेपिषाताम् अकेपिषत । अकेपिष्ठाः अकेपिषाथाम् अकेपिध्वम्/अकेपिढ्वम् । अकेपिषि अकेपिष्वहि अकेपिष्महि । **१०. लृङ्** – अकेपिष्यत अकेपिष्येताम् अकेपिष्यन्त । अकेपिष्यथाः अकेपिष्येथाम् अकेपिष्यध्वम् । अकेपिष्ये अकेपिष्यावहि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकेपिष्यामहि ।

णिचि – केपयति[1], **सनि** – चिकेपिषते, **यकि** – केप्यते ।

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति णौ परस्मैपदमेव ।

३६९. गेपृ – कम्पने गतौ च । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – गेपते गेपेते गेपन्ते । गेपसे गेपेथे गेपध्वे । गेपे गेपावहे गेपामहे । **२. लिट्** – जिगेपे जिगेपाते जिगेपिरे । जिगेपिषे जिगेपाथे जिगेपिध्वे । जिगेपे जिगेपिवहे जिगेपिमहे । **३. लुट्** – गेपिता गेपितारौ गेपितारः । गेपितासे गेपितासाथे गेपिताध्वे । गेपिताहे गेपितास्वहे गेपितास्महे । **४. लृट्** – गेपिष्यते गेपिष्येते गेपिष्यन्ते । गेपिष्यसे गेपिष्येथे गेपिष्यध्वे । गेपिष्ये गेपिष्यावहे गेपिष्यामहे । **५. लोट्** – गेपताम् गेपेताम् गेपन्ताम् । गेपस्व गेपेथाम् गेपध्वम् । गेपै गेपावहै गेपामहै । **६. लङ्** – अगेपत अगेपेताम् अगेपन्त । अगेपथाः अगेपेथाम् अगेपध्वम् । अगेपे अगेपावहि अगेपामहि । **७. विधिलिङ्** – गेपेत गेपेयाताम् गेपेरन् । गेपेथाः गेपेयाथाम् गेपेध्वम् । गेपेय गेपेवहि गेपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गेपिषीष्ट गेपिषीयास्ताम् गेपिषीरन् । गेपिषीष्ठाः गेपिषीयास्थाम् गेपिषीध्वम्/ढ्वम् । गेपिषीय गेपिषीवहि गेपिषीमहि । **९. लुङ्** – अगेपिष्ट अगेपिषाताम् अगेपिषत । अगेपिष्ठाः अगेपिषाथाम् अगेपिध्वम्/अगेपिढ्वम् । अगेपिषि अगेपिष्वहि अगेपिष्महि । **१०. लृङ्** – अगेपिष्यत अगेपिष्येताम् अगेपिष्यन्त । अगेपिष्यथाः अगेपिष्येथाम् अगेपिष्यध्वम् । अगेपिष्ये अगेपिष्यावहि अगेपिष्यामहि ।

णिचि – गेपयति[1], **सनि** – जिगेपिषते, **यकि** – गेप्यते ।

१. चलनार्थत्वात् 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति णौ परस्मैपदमेव ।

३७०. ग्लेपृ – कम्पने गतौ च । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'ग्लेपेरर्थभेदात् पुनः पाठः' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

१. लट् – ग्लेपते ग्लेपेते ग्लेपन्ते । ग्लेपसे ग्लेपेथे ग्लेपध्वे । ग्लेपे ग्लेपावहे ग्लेपामहे । **२. लिट्** – जिग्लेपे जिग्लेपाते जिग्लेपिरे । जिग्लेपिषे जिग्लेपाथे जिग्लेपिध्वे । जिग्लेपे जिग्लेपिवहे जिग्लेपिमहे । **३. लुट्** – ग्लेपिता ग्लेपितारौ ग्लेपितारः । ग्लेपितासे ग्लेपितासाथे ग्लेपिताध्वे । ग्लेपिताहे ग्लेपितास्वहे ग्लेपितास्महे । **४. लृट्** – ग्लेपिष्यते ग्लेपिष्येते ग्लेपिष्यन्ते । ग्लेपिष्यसे ग्लेपिष्येथे ग्लेपिष्यध्वे । ग्लेपिष्ये ग्लेपिष्यावहे ग्लेपिष्यामहे । **५. लोट्** – ग्लेपताम् ग्लेपेताम् ग्लेपन्ताम् । ग्लेपस्व ग्लेपेथाम् ग्लेपध्वम् । ग्लेपै ग्लेपावहै ग्लेपामहै । **६. लङ्** – अग्लेपत अग्लेपेताम् अग्लेपन्त । अग्लेपथाः अग्लेपेथाम् अग्लेपध्वम् । अग्लेपे अग्लेपावहि अग्लेपामहि । **७. विधिलिङ्** – ग्लेपेत ग्लेपेयाताम् ग्लेपेरन् । ग्लेपेथाः ग्लेपेयाथाम् ग्लेपेध्वम् । ग्लेपेय ग्लेपेवहि ग्लेपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ग्लेपिषीष्ट ग्लेपिषीयास्ताम् ग्लेपिषीरन् । ग्लेपिषीष्ठाः ग्लेपिषीयास्थाम् ग्लेपिषीध्वम्/ढ्वम् । ग्लेपिषीय ग्लेपिषीवहि ग्लेपिषीमहि । **९. लुङ्** – अग्लेपिष्ट अग्लेपिषाताम् अग्लेपिषत । अग्लेपिष्ठाः अग्लेपिषाथाम् अग्लेपिध्वम्/अग्लेपिढ्वम् । अग्लेपिषि अग्लेपिष्वहि अग्लेपिष्महि । **१०. लृङ्** – अग्लेपिष्यत अग्लेपिष्येताम् अग्लेपिष्यन्त । अग्लेपिष्यथाः अग्लेपिष्येथाम् अग्लेपिष्यध्वम् । अग्लेपिष्ये अग्लेपिष्यावहि अग्लेपिष्यामहि ।

णिचि – ग्लेपयति[1], **सनि** – जिग्लेपिषते, **यकि** – ग्लेप्यते ।

१. चलनार्थत्वात् 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति णौ परस्मैपदमेव ।

३७१. मेपृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – मेपते मेपेते मेपन्ते । मेपसे मेपेथे मेपध्वे । मेपे मेपावहे मेपामहे । **२. लिट्** – मिमेपे मिमेपाते मिमेपिरे । मिमेपिषे मिमेपाथे मिमेपिध्वे । मिमेपे मिमेपिवहे मिमेपिमहे । **३. लुट्** – मेपिता मेपितारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मेपितारः । मेपितासे मेपितासाथे मेपिताध्वे । मेपिताहे मेपितास्वहे मेपितास्महे । **४. लृट्** – मेपिष्यते मेपिष्येते मेपिष्यन्ते । मेपिष्यसे मेपिष्येथे मेपिष्यध्वे । मेपिष्ये मेपिष्यावहे मेपिष्यामहे । **५. लोट्** – मेपताम् मेपेताम् मेपन्ताम् । मेपस्व मेपेथाम् मेपध्वम् । मेपै मेपावहै मेपामहै । **६. लङ्** – अमेपत अमेपेताम् अमेपन्त । अमेपथाः अमेपेथाम् अमेपध्वम् । अमेपे अमेपावहि अमेपामहि । **७. विधिलिङ्** – मेपेत मेपेयाताम् मेपेरन् । मेपेथाः मेपेयाथाम् मेपेध्वम् । मेपेय मेपेवहि मेपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मेपिषीष्ट मेपिषीयास्ताम् मेपिषीरन् । मेपिषीष्ठाः मेपिषीयास्थाम् मेपिषीध्वम्/ढ्वम् । मेपिषीय मेपिषीवहि मेपिषीमहि । **९. लुङ्** – अमेपिष्ट अमेपिषाताम् अमेपिषत । अमेपिष्ठाः अमेपिषाथाम् अमेपिध्वम्/अमेपिढ्वम् । अमेपिषि अमेपिष्वहि अमेपिष्महि । **१०. लृङ्** – अमेपिष्यत अमेपिष्येताम् अमेपिष्यन्त । अमेपिष्यथाः अमेपिष्येथाम् अमेपिष्यध्वम् । अमेपिष्ये अमेपिष्यावहि अमेपिष्यामहि ।

णिचि – मेपयति – ते, **सनि** – मिमेपिषते, **यकि** – मेप्यते ।

३७२. रेपृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । ('शब्दे च' इति क्षीरस्वामी)

१. लट् – रेपते रेपेते रेपन्ते । रेपसे रेपेथे रेपध्वे । रेपे रेपावहे रेपामहे । **२. लिट्** – रिरेपे रिरेपाते रिरेपिरे । रिरेपिषे रिरेपाथे रिरेपिध्वे । रिरेपे रिरेपिवहे रिरेपिमहे । **३. लुट्** – रेपिता रेपितारौ रेपितारः । रेपितासे रेपितासाथे रेपिताध्वे । रेपिताहे रेपितास्वहे रेपितास्महे । **४. लृट्** – रेपिष्यते रेपिष्येते रेपिष्यन्ते । रेपिष्यसे रेपिष्येथे रेपिष्यध्वे । रेपिष्ये रेपिष्यावहे रेपिष्यामहे । **५. लोट्** – रेपताम् रेपेताम् रेपन्ताम् । रेपस्व रेपेथाम् रेपध्वम् । रेपै रेपावहै रेपामहै । **६. लङ्** – अरेपत अरेपेताम् अरेपन्त । अरेपथाः अरेपेथाम् अरेपध्वम् । अरेपे अरेपावहि अरेपामहि । **७. विधिलिङ्** – रेपेत रेपेयाताम् रेपेरन् । रेपेथाः रेपेयाथाम् रेपेध्वम् । रेपेय रेपेवहि रेपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – रेपिषीष्ट रेपिषीयास्ताम् रेपिषीरन् । रेपिषीष्ठाः रेपिषीयास्थाम् रेपिषीध्वम्/ढ्वम् । रेपिषीय रेपिषीवहि रेपिषीमहि । **९. लुङ्** – अरेपिष्ट अरेपिषाताम् अरेपिषत । अरेपिष्ठाः अरेपिषाथाम् अरेपिध्वम्/अरेपिढ्वम् । अरेपिषि अरेपिष्वहि अरेपिष्महि । **१०. लृङ्** – अरेपिष्यत अरेपिष्येताम् अरेपिष्यन्त । अरेपिष्यथाः अरेपिष्येथाम् अरेपिष्यध्वम् । अरेपिष्ये अरेपिष्यावहि अरेपिष्यामहि ।

णिचि – रेपयति – ते, **सनि** – रिरेपिषते, **यकि** – रेप्यते ।

३७३. लेपृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'मैत्रेयस्तु 'लेपृ सेवने प्लेवृ गतौ' इत्याह' इति मा.धा.वृत्तौ उक्तम् ।

१. लट् – लेपते लेपेते लेपन्ते । लेपसे लेपेथे लेपध्वे । लेपे लेपावहे लेपामहे । **२. लिट्** – लिलेपे लिलेपाते लिलेपिले । लिलेपिषे लिलेपाथे लिलेपिध्वे । लिलेपे लिलेपिवहे लिलेपिमहे । **३. लुट्** – लेपिता लेपितारौ लेपितारः । लेपितासे लेपितासाथे लेपिताध्वे । लेपिताहे लेपितास्वहे लेपितास्महे । **४. लृट्** – लेपिष्यते लेपिष्येते लेपिष्यन्ते । लेपिष्यसे लेपिष्येथे लेपिष्यध्वे । लेपिष्ये लेपिष्यावहे लेपिष्यामहे । **५. लोट्** – लेपताम् लेपेताम् लेपन्ताम् । लेपस्व लेपेथाम् लेपध्वम् । लेपै लेपावहै लेपामहै । **६. लङ्** – अलेपत अलेपेताम् अलेपन्त । अलेपथाः अलेपेथाम् अलेपध्वम् । अलेपे अलेपावहि अलेपामहि । **७. विधिलिङ्** – लेपेत लेपेयाताम् लेपेरन् । लेपेथाः लेपेयाथाम् लेपेध्वम् । लेपेय लेपेवहि लेपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – लेपिषीष्ट लेपिषीयास्ताम् लेपिषीरन् । लेपिषीष्ठाः लेपिषीयास्थाम् लेपिषीध्वम्/ढ्वम् । लेपिषीय लेपिषीवहि लेपिषीमहि । **९. लुङ्** – अलेपिष्ट अलेपिषाताम् अलेपिषत । अलेपिष्ठाः अलेपिषाथाम् अलेपिध्वम्/अलेपिढ्वम् । अलेपिषि अलेपिष्वहि अलेपिष्महि । **१०. लृङ्** – अलेपिष्यत अलेपिष्येताम् अलेपिष्यन्त । अलेपिष्यथाः अलेपिष्येथाम् अलेपिष्यध्वम् । अलेपिष्ये अलेपिष्यावहि अलेपिष्यामहि ।

णिचि – लेपयति – ते, **सनि** – लिलेपिषते, **यकि** – लेप्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३७४. त्रपूष् – लज्जायाम् । अकर्म, वेट्, आत्मने ।

१. लट् – त्रपते त्रपेते त्रपन्ते । त्रपसे त्रपेथे त्रपध्वे । त्रपे त्रपावहे त्रपामहे । **२. लिट्** – त्रेपे त्रेपाते त्रेपिरे । त्रेपिषे-त्रेप्से[1], त्रेपाथे, त्रेपिध्वे-त्रेब्ध्वे । त्रेपे, त्रेपिवहे-त्रेप्वहे, त्रेपिमहे-त्रेप्महे । **३. लुट्** – (i) त्रपिता त्रपितारौ त्रपितारः । त्रपितासे त्रपितासाथे त्रपिताध्वे । त्रपिताहे त्रपितास्वहे त्रपितास्महे । (ii) त्रप्ता[1] त्रप्तारौ त्रप्तारः । त्रप्तासे त्रप्तासाथे त्रप्ताध्वे । त्रप्ताहे त्रप्तास्वहे त्रप्तास्महे । **४. लृट्** – (i) त्रपिष्यते त्रपिष्येते त्रपिष्यन्ते । त्रपिष्यसे त्रपिष्येथे त्रपिष्यध्वे । त्रपिष्ये त्रपिष्यावहे त्रपिष्यामहे । (ii) त्रप्स्यते त्रप्स्येते त्रप्स्यन्ते । त्रप्स्यसे त्रप्स्येथे त्रप्स्यध्वे । त्रप्स्ये त्रप्स्यावहे त्रप्स्यामहे । **५. लोट्** – त्रपताम् त्रपेताम् त्रपन्ताम् । त्रपस्व त्रपेथाम् त्रपध्वम् । त्रपै त्रपावहै त्रपामहै । **६. लङ्** – अत्रपत अत्रपेताम् अत्रपन्त । अत्रपथाः अत्रपेथाम् अत्रपध्वम् । अत्रपे अत्रपावहि अत्रपामहि । **७. विधिलिङ्** – त्रपेत त्रपेयाताम् त्रपेरन् । त्रपेथाः त्रपेयाथाम् त्रपेध्वम् । त्रपेय त्रपेवहि त्रपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) त्रपिषीष्ट त्रपिषीयास्ताम् त्रपिषीरन् । त्रपिषीष्ठाः त्रपिषीयास्थाम् त्रपिषीध्वम्/ढ्वम् । त्रपिषीय त्रपिषीवहि त्रपिषीमहि । (ii) त्रप्सीष्ट त्रप्सीयास्ताम् त्रप्सीरन् । त्रप्सीष्ठाः त्रप्सीयास्थाम् त्रप्सीध्वम्/ढ्वम् । त्रप्सीय त्रप्सीवहि त्रप्सीमहि । **९. लुङ्** – (i) अत्रपिष्ट अत्रपिषाताम् अत्रपिषत । अत्रपिष्ठाः अत्रपिषाथाम् अत्रपिध्वम्/अत्रपिढ्वम् । अत्रपिषि अत्रपिष्वहि अत्रपिष्महि । (ii) अत्रप्त अत्रप्साताम् अत्रप्सत । अत्रप्थाः अत्रप्साथाम् अत्रब्ध्वम् । अत्रप्सि अत्रप्स्वहि अत्रप्स्महि । **१०. लृङ्** – (i) अत्रपिष्यत अत्रपिष्येताम् अत्रपिष्यन्त । अत्रपिष्यथाः अत्रपिष्येथाम् अत्रपिष्यध्वम् । अत्रपिष्ये अत्रपिष्यावहि अत्रपिष्यामहि । (ii) अत्रप्स्यत अत्रप्स्येताम् अत्रप्स्यन्त । अत्रप्स्यथाः अत्रप्स्येथाम् अत्रप्स्यध्वम् । अत्रप्स्ये अत्रप्स्यावहि अत्रप्स्यामहि ।

णिचि – त्रपयति – ते[2], **सनि** – तित्रपिषते/तित्रप्सते, **यकि** – त्रप्यते ।

१. 'स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा' इति वेट् ।

२. 'घटादयो मितः' इति ह्रस्वः । कौमुद्यां माधवीयधातुवृत्तौ च अस्य घटादित्वम् उक्तं दृश्यते । 'भोजात् अन्येषां सर्वेषां मतेन अस्य घटादिपाठः न । तदानीं मित्त्वाभावेन उपधाह्रस्वः न' इति कृदन्तरूपमाला ।

३७५. कपि – चलने । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – कम्पते कम्पेते कम्पन्ते । कम्पसे कम्पेथे कम्पध्वे । कम्पे कम्पावहे कम्पामहे । **२. लिट्** – चकम्पे चकम्पाते चकम्पिरे । चकम्पिषे चकम्पाथे चकम्पिध्वे । चकम्पे चकम्पिवहे चकम्पिमहे । **३. लुट्** – कम्पिता कम्पितारौ कम्पितारः । कम्पितासे कम्पितासाथे कम्पिताध्वे । कम्पिताहे कम्पितास्वहे कम्पितास्महे । **४. लृट्** – कम्पिष्यते कम्पिष्येते कम्पिष्यन्ते । कम्पिष्यसे कम्पिष्येथे कम्पिष्यध्वे । कम्पिष्ये कम्पिष्यावहे कम्पिष्यामहे । **५. लोट्** – कम्पताम् कम्पेताम् कम्पन्ताम् । कम्पस्व कम्पेथाम् कम्पध्वम् । कम्पै कम्पावहै कम्पामहै । **६. लङ्** – अकम्पत अकम्पेताम् अकम्पन्त । अकम्पथाः अकम्पेथाम् अकम्पध्वम् । अकम्पे अकम्पावहि अकम्पामहि । **७. विधिलिङ्** – कम्पेत कम्पेयाताम् कम्पेरन् । कम्पेथाः कम्पेयाथाम् कम्पेध्वम् । कम्पेय कम्पेवहि कम्पेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कम्पिषीष्ट कम्पिषीयास्ताम् कम्पिषीरन् । कम्पिषीष्ठाः कम्पिषीयास्थाम् कम्पिषीध्वम्/ढ्वम् । कम्पिषीय कम्पिषीवहि कम्पिषीमहि । **९. लुङ्** – अकम्पिष्ट अकम्पिषाताम् अकम्पिषत । अकम्पिष्ठाः अकम्पिषाथाम् अकम्पिध्वम्/ढ्वम् । अकम्पिषि अकम्पिष्वहि अकम्पिष्महि । **१०. लृङ्** – अकम्पिष्यत अकम्पिष्येताम् अकम्पिष्यन्त । अकम्पिष्यथाः अकम्पिष्येथाम् अकम्पिष्यध्वम् । अकम्पिष्ये अकम्पिष्यावहि अकम्पिष्यामहि ।

णिचि – कम्पयति[1], **सनि** – चिकम्पिषते, **यकि** – कम्प्यते ।

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदित्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३७६. रबि - शब्दे । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - रम्बते रम्बेते रम्बन्ते । रम्बसे रम्बेथे रम्बध्वे । रम्बे रम्बावहे रम्बामहे । **२. लिट् -** ररम्बे ररम्बाते ररम्बिरे । ररम्बिषे ररम्बाथे ररम्बिध्वे । ररम्बे ररम्बिवहे ररम्बिमहे । **३. लुट् -** रम्बिता रम्बितारौ रम्बितारः । रम्बितासे रम्बितासाथे रम्बिताध्वे । रम्बिताहे रम्बितास्वहे रम्बितास्महे । **४. लृट् -** रम्बिष्यते रम्बिष्येते रम्बिष्यन्ते । रम्बिष्यसे रम्बिष्येथे रम्बिष्यध्वे । रम्बिष्ये रम्बिष्यावहे रम्बिष्यामहे ।

५. लोट् - रम्बताम् रम्बेताम् रम्बन्ताम् । रम्बस्व रम्बेथाम् रम्बध्वम् । रम्बै रम्बावहै रम्बामहै ।

६. लङ् - अरम्बत अरम्बेताम् अरम्बन्त । अरम्बथाः अरम्बेथाम् अरम्बध्वम् । अरम्बे अरम्बावहि अरम्बामहि । **७. विधिलिङ् -** रम्बेत रम्बेयाताम् रम्बेरन् । रम्बेथाः रम्बेयाथाम् रम्बेध्वम् । रम्बेय रम्बेवहि रम्बेमहि । **८. आशीर्लिङ् -** रम्बिषीष्ट रम्बिषीयास्ताम् रम्बिषीरन् । रम्बिषीष्ठाः रम्बिषीयास्थाम् रम्बिषीध्वम्/ढ्वम् । रम्बिषीय रम्बिषीवहि रम्बिषीमहि । **९. लुङ् -** अरम्बिष्ट अरम्बिषाताम् अरम्बिषत । अरम्बिष्ठाः अरम्बिषाथाम् अरम्बिध्वम्/ढ्वम् । अरम्बिषि अरम्बिष्वहि अरम्बिष्महि । **१०. लृङ् -** अरम्बिष्यत अरम्बिष्येताम् अरम्बिष्यन्त । अरम्बिष्यथाः अरम्बिष्येथाम् अरम्बिष्यध्वम् । अरम्बिष्ये अरम्बिष्यावहि अरम्बिष्यामहि ।

णिचि - रम्बयति - ते, **सनि -** रिरम्बिषते, **यकि -** रम्ब्यते

३७७. लबि - शब्दे । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - लम्बते लम्बेते लम्बन्ते । लम्बसे लम्बेथे लम्बध्वे । लम्बे लम्बावहे लम्बामहे । **२. लिट् -** ललम्बे ललम्बाते ललम्बिरे । ललम्बिषे ललम्बाथे ललम्बिध्वे । ललम्बे ललम्बिवहे ललम्बिमहे । **३. लुट् -** लम्बिता लम्बितारौ लम्बितारः । लम्बितासे लम्बितासाथे लम्बिताध्वे । लम्बिताहे लम्बितास्वहे लम्बितास्महे । **४. लृट् -** लम्बिष्यते लम्बिष्येते लम्बिष्यन्ते । लम्बिष्यसे लम्बिष्येथे लम्बिष्यध्वे । लम्बिष्ये लम्बिष्यावहे लम्बिष्यामहे । **५. लोट् -** लम्बताम् लम्बेताम् लम्बन्ताम् । लम्बस्व लम्बेथाम् लम्बध्वम् । लम्बै लम्बावहै लम्बामहै । **६. लङ् -** अलम्बत अलम्बेताम् अलम्बन्त । अलम्बथाः अलम्बेथाम् अलम्बध्वम् । अलम्बे अलम्बावहि अलम्बामहि । **७. विधिलिङ् -** लम्बेत लम्बेयाताम् लम्बेरन् । लम्बेथाः लम्बेयाथाम् लम्बेध्वम् । लम्बेय लम्बेवहि लम्बेमहि । **८. आशीर्लिङ् -** लम्बिषीष्ट लम्बिषीयास्ताम् लम्बिषीरन् । लम्बिषीष्ठाः लम्बिषीयास्थाम् लम्बिषीध्वम्/ढ्वम् । लम्बिषीय लम्बिषीवहि लम्बिषीमहि । **९. लुङ् -** अलम्बिष्ट अलम्बिषाताम् अलम्बिषत । अलम्बिष्ठाः अलम्बिषाथाम् अलम्बिध्वम्/ढ्वम् । अलम्बिषि अलम्बिष्वहि अलम्बिष्महि । **१०. लृङ् -** अलम्बिष्यत अलम्बिष्येताम् अलम्बिष्यन्त । अलम्बिष्यथाः अलम्बिष्येथाम् अलम्बिष्यध्वम् । अलम्बिष्ये अलम्बिष्यावहि अलम्बिष्यामहि ।

णिचि - लम्बयति - ते, **सनि -** लिलम्बिषते, **यकि -** लम्ब्यते

३७८. अबि - शब्दे । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - अम्बते अम्बेते अम्बन्ते । अम्बसे अम्बेथे अम्बध्वे । अम्बे अम्बावहे अम्बामहे । **२. लिट् -** आनम्बे आनम्बाते आनम्बिरे । आनम्बिषे आनम्बाथे आनम्बिध्वे । आनम्बे आनम्बिवहे आनम्बिमहे । **३. लुट् -** अम्बिता अम्बितारौ अम्बितारः । अम्बितासे अम्बितासाथे अम्बिताध्वे । अम्बिताहे अम्बितास्वहे अम्बितास्महे । **४. लृट् -** अम्बिष्यते अम्बिष्येते अम्बिष्यन्ते । अम्बिष्यसे अम्बिष्येथे अम्बिष्यध्वे । अम्बिष्ये अम्बिष्यावहे अम्बिष्यामहे । **५. लोट् -**अम्बताम् अम्बेताम् अम्बन्ताम् । अम्बस्व अम्बेथाम् अम्बध्वम् । अम्बै अम्बावहै अम्बामहै । **६. लङ् -** आम्बत आम्बेताम् आम्बन्त ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आम्बथाः आम्बेथाम् आम्बध्वम् । आम्बे आम्बावहि आम्बामहि । **७. विधिलिङ्** – अम्बेत अम्बेयाताम् अम्बेरन् । अम्बेथाः अम्बेयाथाम् अम्बेध्वम् । अम्बेय अम्बेवहि अम्बेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – अम्बिषीष्ट अम्बिषीयास्ताम् अम्बिषीरन् । अम्बिषीष्ठाः अम्बिषीयास्थाम् अम्बिषीध्वम्/ढ्वम् । अम्बिषीय अम्बिषीवहि अम्बिषीमहि । **९. लुङ्** – आम्बिष्ट आम्बिषाताम् आम्बिषत । आम्बिष्ठाः आम्बिषाथाम् आम्बिध्वम्/ढ्वम् । आम्बिषि आम्बिष्वहि आम्बिष्महि । **१०. लृङ्** – आम्बिष्यत आम्बिष्येताम् आम्बिष्यन्त । आम्बिष्यथाः आम्बिष्येथाम् आम्बिष्यध्वम् । आम्बिष्ये आम्बिष्यावहि आम्बिष्यामहि ।
णिचि – अम्बयति – ते, **सनि** – अम्बिबिषते, **यकि** – अम्ब्यते

३७९. लबि – अवस्रंसने च । अकर्म, सेट्, आत्मने,

१. लट् – लम्बते लम्बेते लम्बन्ते । लम्बसे लम्बेथे लम्बध्वे । लम्बे लम्बावहे लम्बामहे । **२. लिट्** – ललम्बे ललम्बाते ललम्बिरे । ललम्बिषे ललम्बाथे ललम्बिध्वे । ललम्बे ललम्बिवहे ललम्बिमहे । **३. लुट्** – लम्बिता लम्बितारौ लम्बितारः । लम्बितासे लम्बितासाथे लम्बिताध्वे । लम्बिताहे लम्बितास्वहे लम्बितास्महे । **४. लृट्** – लम्बिष्यते लम्बिष्येते लम्बिष्यन्ते । लम्बिष्यसे लम्बिष्येथे लम्बिष्यध्वे । लम्बिष्ये लम्बिष्यावहे लम्बिष्यामहे । **५. लोट्** – लम्बताम् लम्बेताम् लम्बन्ताम् । लम्बस्व लम्बेथाम् लम्बध्वम् । लम्बै लम्बावहै लम्बामहै । **६. लङ्** – अलम्बत अलम्बेताम् अलम्बन्त । अलम्बथाः अलम्बेथाम् अलम्बध्वम् । अलम्बे अलम्बावहि अलम्बामहि । **७. विधिलिङ्** – लम्बेत लम्बेयाताम् लम्बेरन् । लम्बेथाः लम्बेयाथाम् लम्बेध्वम् । लम्बेय लम्बेवहि लम्बेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – लम्बिषीष्ट लम्बिषीयास्ताम् लम्बिषीरन् । लम्बिषीष्ठाः लम्बिषीयास्थाम् लम्बिषीध्वम्/ढ्वम् । लम्बिषीय लम्बिषीवहि लम्बिषीमहि । **९. लुङ्** – अलम्बिष्ट अलम्बिषाताम् अलम्बिषत । अलम्बिष्ठाः अलम्बिषाथाम् अलम्बिध्वम्/ढ्वम् । अलम्बिषि अलम्बिष्वहि अलम्बिष्महि । **१०. लृङ्** – अलम्बिष्यत अलम्बिष्येताम् अलम्बिष्यन्त । अलम्बिष्यथाः अलम्बिष्येथाम् अलम्बिष्यध्वम् । अलम्बिष्ये अलम्बिष्यावहि अलम्बिष्यामहि ।
णिचि – लम्बयति – ते, **सनि** – लिलम्बिषते, **यकि** – लम्ब्यते

३८०. कबृ – वर्णे । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – कबते कबेते कबन्ते । कबसे कबेथे कबध्वे । कबे कबावहे कबामहे । **२. लिट्** – चकबे चकबाते चकबिरे । चकबिषे चकबाथे चकबिध्वे । चकबे चकबिवहे चकबिमहे । **३. लुट्** – कबिता कबितारौ कबितारः । कबितासे कबितासाथे कबिताध्वे । कबिताहे कबितास्वहे कबितास्महे । **४. लृट्** – कबिष्यते कबिष्येते कबिष्यन्ते । कबिष्यसे कबिष्येथे कबिष्यध्वे । कबिष्ये कबिष्यावहे कबिष्यामहे । **५. लोट्** – कबताम् कबेताम् कबन्ताम् । कबस्व कबेथाम् कबध्वम् । कबै कबावहै कबामहै । **६. लङ्** – अकबत अकबेताम् अकबन्त । अकबथाः अकबेथाम् अकबध्वम् । अकबे अकबावहि अकबामहि । **७. विधिलिङ्** – कबेत कबेयाताम् कबेरन् । कबेथाः कबेयाथाम् कबेध्वम् । कबेय कबेवहि कबेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कबिषीष्ट कबिषीयास्ताम् कबिषीरन् । कबिषीष्ठाः कबिषीयास्थाम् कबिषीध्वम्/ढ्वम् । कबिषीय कबिषीवहि कबिषीमहि । **९. लुङ्** – अकबिष्ट अकबिषाताम् अकबिषत । अकबिष्ठाः अकबिषाथाम् अकबिध्वम्/अकबिढ्वम् । अकबिषि अकबिष्वहि अकबिष्महि । **१०. लृङ्** – अकबिष्यत अकबिष्येताम् अकबिष्यन्त । अकबिष्यथाः अकबिष्येथाम् अकबिष्यध्वम् । अकबिष्ये अकबिष्यावहि अकबिष्यामहि ।
णिचि – काबयति – ते, **सनि** – चिकबिषते, **यकि** – कब्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३८१. क्लीबृ - अधाष्टर्ये । अकर्म. सेट्. आत्मने ।

१. लट् - क्लीबते क्लीबेते क्लीबन्ते । क्लीबसे क्लीबेथे क्लीबध्वे । क्लीबे क्लीबावहे क्लीबामहे । **२. लिट्** - चिक्लीबे चिक्लीबाते चिक्लीबिरे । चिक्लीबिषे चिक्लीबाथे चिक्लीबिध्वे । चिक्लीबे चिक्लीबिवहे चिक्लीबिमहे । **३. लुट्** - क्लीबिता क्लीबितारौ क्लीबितारः । क्लीबितासे क्लीबितासाथे क्लीबिताध्वे । क्लीबिताहे क्लीबितास्वहे क्लीबितास्महे । **४. लृट्** - क्लीबिष्यते क्लीबिष्येते क्लीबिष्यन्ते । क्लीबिष्यसे क्लीबिष्येथे क्लीबिष्यध्वे । क्लीबिष्ये क्लीबिष्यावहे क्लीबिष्यामहे । **५. लोट्** - क्लीबताम् क्लीबेताम् क्लीबन्ताम् । क्लीबस्व क्लीबेथाम् क्लीबध्वम् । क्लीबै क्लीबावहै क्लीबामहै । **६. लङ्** - अक्लीबत अक्लीबेताम् अक्लीबन्त । अक्लीबथाः अक्लीबेथाम् अक्लीबध्वम् । अक्लीबे अक्लीबावहि अक्लीबामहि । **७. विधिलिङ्** - क्लीबेत क्लीबेयाताम् क्लीबेरन् । क्लीबेथाः क्लीबेयाथाम् क्लीबेध्वम् । क्लीबेय क्लीबेवहि क्लीबेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - क्लीबिषीष्ट क्लीबिषीयास्ताम् क्लीबिषीरन् । क्लीबिषीष्ठाः क्लीबिषीयास्थाम् क्लीबिषीध्वम्/ढ्वम् । क्लीबिषीय क्लीबिषीवहि क्लीबिषीमहि । **९. लुङ्** - अक्लीबिष्ट अक्लीबिषाताम् अक्लीबिषत । अक्लीबिष्ठाः अक्लीबिषाथाम् अक्लीबिध्वम्/अक्लीबिढ्वम् । अक्लीबिषि अक्लीबिष्वहि अक्लीबिष्महि । **१०. लृङ्** - अक्लीबिष्यत अक्लीबिष्येताम् अक्लीबिष्यन्त । अक्लीबिष्यथाः अक्लीबिष्येथाम् अक्लीबिष्यध्वम् । अक्लीबिष्ये अक्लीबिष्यावहि अक्लीबिष्यामहि ।

णिचि - क्लीबयति - ते, **सनि** - चिक्लीबिषते, **यकि** - क्लीब्यते ।

३८२. क्षीवृ - मदे । अकर्म. सेट्. आत्मने ।

१. लट् - क्षीवते क्षीवेते क्षीवन्ते । क्षीवसे क्षीवेथे क्षीवध्वे । क्षीवे क्षीवावहे क्षीवामहे । **२. लिट्** - चिक्षीवे चिक्षीवाते चिक्षीविरे । चिक्षीविषे चिक्षीवाथे चिक्षीविध्वे । चिक्षीवे चिक्षीविवहे चिक्षीविमहे । **३. लुट्** - क्षीविता क्षीवितारौ क्षीवितारः । क्षीवितासे क्षीवितासाथे क्षीविताध्वे । क्षीविताहे क्षीवितास्वहे क्षीवितास्महे । **४. लृट्** - क्षीविष्यते क्षीविष्येते क्षीविष्यन्ते । क्षीविष्यसे क्षीविष्येथे क्षीविष्यध्वे । क्षीविष्ये क्षीविष्यावहे क्षीविष्यामहे । **५. लोट्** - क्षीवताम् क्षीवेताम् क्षीवन्ताम् । क्षीवस्व क्षीवेथाम् क्षीवध्वम् । क्षीवै क्षीवावहै क्षीवामहै । **६. लङ्** - अक्षीवत अक्षीवेताम् अक्षीवन्त । अक्षीवथाः अक्षीवेथाम् अक्षीवध्वम् । अक्षीवे अक्षीवावहि अक्षीवामहि । **७. विधिलिङ्** - क्षीवेत क्षीवेयाताम् क्षीवेरन् । क्षीवेथाः क्षीवेयाथाम् क्षीवेध्वम् । क्षीवेय क्षीवेवहि क्षीवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - क्षीविषीष्ट क्षीविषीयास्ताम् क्षीविषीरन् । क्षीविषीष्ठाः क्षीविषीयास्थाम् क्षीविषीध्वम्/ढ्वम् । क्षीविषीय क्षीविषीवहि क्षीविषीमहि । **९. लुङ्** - अक्षीविष्ट अक्षीविषाताम् अक्षीविषत । अक्षीविष्ठाः अक्षीविषाथाम् अक्षीविध्वम्/अक्षीविढ्वम् । अक्षीविषि अक्षीविष्वहि अक्षीविष्महि । **१०. लृङ्** - अक्षीविष्यत अक्षीविष्येताम् अक्षीविष्यन्त । अक्षीविष्यथाः अक्षीविष्येथाम् अक्षीविष्यध्वम् । अक्षीविष्ये अक्षीविष्यावहि अक्षीविष्यामहि ।

णिचि - क्षीवयति - ते, **सनि** - चिक्षीविषते, **यकि** - क्षीव्यते

३८३. शीभृ - कत्थने । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - शीभते शीभेते शीभन्ते । शीभसे शीभेथे शीभध्वे । शीभे शीभावहे शीभामहे । **२. लिट्** - शिशीभे शिशीभाते शिशीभिरे । शिशीभिषे शिशीभाथे शिशीभिध्वे । शिशीभे शिशीभिवहे शिशीभिमहे । **३. लुट्** - शीभिता शीभितारौ शीभितारः । शीभितासे शीभितासाथे शीभिताध्वे । शीभिताहे शीभितास्वहे शीभितास्महे । **४. लृट्** - शीभिष्यते शीभिष्येते शीभिष्यन्ते । शीभिष्यसे शीभिष्येथे शीभिष्यध्वे । शीभिष्ये शीभिष्यावहे शीभिष्यामहे । **५. लोट्** - शीभताम् शीभेताम् शीभन्ताम् । शीभस्व

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शीभेथाम् शीभध्वम् । शीभै शीभावहै शीभामहै । **६. लङ्** - अशीभत अशीभेताम् अशीभन्त । अशीभथाः अशीभेथाम् अशीभध्वम् । अशीभे अशीभावहि अशीभामहि । **७. विधिलिङ्** - शीभेत शीभेयाताम् शीभेरन् । शीभेथाः शीभेयाथाम् शीभेध्वम् । शीभेय शीभेवहि शीभेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - शीभिषीष्ट शीभिषीयास्ताम् शीभिषीरन् । शीभिषीष्ठाः शीभिषीयास्थाम् शीभिषीध्वम्/ढ्वम् । शीभिषीय शीभिषीवहि शीभिषीमहि । **९. लुङ्** - अशीभिष्ट अशीभिषाताम् अशीभिषत । अशीभिष्ठाः अशीभिषाथाम् अशीभिध्वम्/अशीभिढ्वम् । अशीभिषि अशीभिष्वहि अशीभिष्महि । **१०. लृङ्** - अशीभिष्यत अशीभिष्येताम् अशीभिष्यन्त । अशीभिष्यथाः अशीभिष्येथाम् अशीभिष्यध्वम् । अशीभिष्ये अशीभिष्यावहि अशीभिष्यामहि ।

णिचि - शीभयति - ते, **सनि** - शिशीभिषते, **यकि** - शीभ्यते

३८४. चीभृ - कत्थने । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - चीभते चीभेते चीभन्ते । चीभसे चीभेथे चीभध्वे । चीभे चीभावहे चीभामहे । **२. लिट्** - चिचीभे चिचीभाते चिचीभिरे । चिचीभिषे चिचीभाथे चिचीभिध्वे । चिचीभे चिचीभिवहे चिचीभिमहे । **३. लुट्** - चीभिता चीभितारौ चीभितारः । चीभितासे चीभितासाथे चीभिताध्वे । चीभिताहे चीभितास्वहे चीभितास्महे । **४. लृट्** - चीभिष्यते चीभिष्येते चीभिष्यन्ते । चीभिष्यसे चीभिष्येथे चीभिष्यध्वे । चीभिष्ये चीभिष्यावहे चीभिष्यामहे । **५. लोट्** - चीभताम् चीभेताम् चीभन्ताम् । चीभस्व चीभेथाम् चीभध्वम् । चीभै चीभावहै चीभामहै । **६. लङ्** - अचीभत अचीभेताम् अचीभन्त । अचीभथाः अचीभेथाम् अचीभध्वम् । अचीभे अचीभावहि अचीभामहि । **७. विधिलिङ्** - चीभेत चीभेयाताम् चीभेरन् । चीभेथाः चीभेयाथाम् चीभेध्वम् । चीभेय चीभेवहि चीभेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - चीभिषीष्ट चीभिषीयास्ताम् चीभिषीरन् । चीभिषीष्ठाः चीभिषीयास्थाम् चीभिषीध्वम्/ढ्वम् । चीभिषीय चीभिषीवहि चीभिषीमहि । **९. लुङ्** - अचीभिष्ट अचीभिषाताम् अचीभिषत । अचीभिष्ठाः अचीभिषाथाम् अचीभिध्वम्/अचीभिढ्वम् । अचीभिषि अचीभिष्वहि अचीभिष्महि । **१०. लृङ्** - अचीभिष्यत अचीभिष्येताम् अचीभिष्यन्त । अचीभिष्यथाः अचीभिष्येथाम् अचीभिष्यध्वम् । अचीभिष्ये अचीभिष्यावहि अचीभिष्यामहि ।

णिचि - चीभयति - ते, **सनि** - चिचीभिषते, **यकि** - चीभ्यते

३८५. रेभृ - शब्दे । अकर्म, सेट्, आत्मने ।'अभिरभी क्वचित् पठ्येते । अम्भते, रम्भते' इति कौमुदी ।

१. लट् - रेभते रेभेते रेभन्ते । रेभसे रेभेथे रेभध्वे । रेभे रेभावहे रेभामहे । **२. लिट्** - रिरेभे रिरेभाते रिरेभिरे । रिरेभिषे रिरेभाथे रिरेभिध्वे । रिरेभे रिरेभिवहे रिरेभिमहे । **३. लुट्** - रेभिता रेभितारौ रेभितारः । रेभितासे रेभितासाथे रेभिताध्वे । रेभिताहे रेभितास्वहे रेभितास्महे । **४. लृट्** - रेभिष्यते रेभिष्येते रेभिष्यन्ते । रेभिष्यसे रेभिष्येथे रेभिष्यध्वे । रेभिष्ये रेभिष्यावहे रेभिष्यामहे । **५. लोट्** - रेभताम् रेभेताम् रेभन्ताम् । रेभस्व रेभेथाम् रेभध्वम् । रेभै रेभावहै रेभामहै । **६. लङ्** - अरेभत अरेभेताम् अरेभन्त । अरेभथाः अरेभेथाम् अरेभध्वम् । अरेभे अरेभावहि अरेभामहि । **७. विधिलिङ्** - रेभेत रेभेयाताम् रेभेरन् । रेभेथाः रेभेयाथाम् रेभेध्वम् । रेभेय रेभेवहि रेभेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - रेभिषीष्ट रेभिषीयास्ताम् रेभिषीरन् । रेभिषीष्ठाः रेभिषीयास्थाम् रेभिषीध्वम्/ढ्वम् । रेभिषीय रेभिषीवहि रेभिषीमहि । **९. लुङ्** - अरेभिष्ट अरेभिषाताम् अरेभिषत । अरेभिष्ठाः अरेभिषाथाम् अरेभिध्वम्/अरेभिढ्वम् । अरेभिषि अरेभिष्वहि अरेभिष्महि । **१०. लृङ्** - अरेभिष्यत अरेभिष्येताम् अरेभिष्यन्त । अरेभिष्यथाः अरेभिष्येथाम् अरेभिष्यध्वम् । अरेभिष्ये अरेभिष्यावहि अरेभिष्यामहि ।

णिचि - रेभयति - ते, **सनि** - रिरेभिषते, **यकि** - रेभ्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३८६. ष्टभि[1] **– प्रतिबन्धे ।** सकर्म. सेट्. आत्मने । '..स्थास्तम्भ्वोः ..' (८.४.६१) इति निर्देशात् पवर्गोपधपाठः इति ज्ञायते । 'स्तम्भेः' (८.३.६७) इति तवर्गीयोपधपाठश्चेति माधवः । ''केचिदस्य टकारः औपदेशिकः इत्याह । तन्मते विष्टम्भते, ष्टम्भते । टष्टम्भे'' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'स्तम्भते प्रतिबन्धार्थे स्तम्भेऽर्थे स्तोभते शपि' (श्लो.१४२) - देवः ।

१. लट् – स्तम्भते स्तम्भेते स्तम्भन्ते । स्तम्भसे स्तम्भेथे स्तम्भध्वे । स्तम्भे स्तम्भावहे स्तम्भामहे ।

२. लिट् – तस्तम्भे तस्तम्भाते तस्तम्भिरे । तस्तम्भिषे तस्तम्भाथे तस्तम्भिध्वे । तस्तम्भे तस्तम्भिवहे तस्तम्भिमहे । **३. लुट्** – स्तम्भिता स्तम्भितारौ स्तम्भितारः । स्तम्भितासे स्तम्भितासाथे स्तम्भिताध्वे । स्तम्भिताहे स्तम्भितास्वहे स्तम्भितास्महे । **४. लृट्** – स्तम्भिष्यते स्तम्भिष्येते स्तम्भिष्यन्ते । स्तम्भिष्यसे स्तम्भिष्येथे स्तम्भिष्यध्वे । स्तम्भिष्ये स्तम्भिष्यावहे स्तम्भिष्यामहे । **५. लोट्** – स्तम्भताम् स्तम्भेताम् स्तम्भन्ताम् । स्तम्भस्व स्तम्भेथाम् स्तम्भध्वम् । स्तम्भै स्तम्भावहै स्तम्भामहै । **६. लङ्** – अस्तम्भत अस्तम्भेताम् अस्तम्भन्त । अस्तम्भथाः अस्तम्भेथाम् अस्तम्भध्वम् । अस्तम्भे अस्तम्भावहि अस्तम्भामहि । **७. विधिलिङ्** – स्तम्भेत स्तम्भेयाताम् स्तम्भेरन् । स्तम्भेथाः स्तम्भेयाथाम् स्तम्भेध्वम् । स्तम्भेय स्तम्भेवहि स्तम्भेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्तम्भिषीष्ट स्तम्भिषीयास्ताम् स्तम्भिषीरन् । स्तम्भिषीष्ठाः स्तम्भिषीयास्थाम् स्तम्भिषीध्वम्/ढ्वम् । स्तम्भिषीय स्तम्भिषीवहि स्तम्भिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्तम्भिष्ट अस्तम्भिषाताम् अस्तम्भिषत । अस्तम्भिष्ठाः अस्तम्भिषाथाम् अस्तम्भिध्वम्/अस्तम्भिढ्वम् । अस्तम्भिषि अस्तम्भिष्वहि अस्तम्भिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्तम्भिष्यत अस्तम्भिष्येताम् अस्तम्भिष्यन्त । अस्तम्भिष्यथाः अस्तम्भिष्येथाम् अस्तम्भिष्यध्वम् । अस्तम्भिष्ये अस्तम्भिष्यावहि अस्तम्भिष्यामहि ।

णिचि – स्तम्भयति - ते, **सनि** – तिस्तम्भिषते, **यकि** – स्तम्भ्यते ।

१. केचित् अस्य टकारः औपदेशिकः इत्याहुः । तन्मते – **ष्टम्भते टष्टम्भे** इत्यादीनि रूपाणि ।

३८७. स्कभि – प्रतिबन्धे । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – स्कम्भते स्कम्भेते स्कम्भन्ते । स्कम्भसे स्कम्भेथे स्कम्भध्वे । स्कम्भे स्कम्भावहे स्कम्भामहे ।

२. लिट् – चस्कम्भे चस्कम्भाते चस्कम्भिरे । चस्कम्भिषे चस्कम्भाथे चस्कम्भिध्वे । चस्कम्भे चस्कम्भिवहे चस्कम्भिमहे । **३. लुट्** – स्कम्भिता स्कम्भितारौ स्कम्भितारः । स्कम्भितासे स्कम्भितासाथे स्कम्भिताध्वे । स्कम्भिताहे स्कम्भितास्वहे स्कम्भितास्महे । **४. लृट्** – स्कम्भिष्यते स्कम्भिष्येते स्कम्भिष्यन्ते । स्कम्भिष्यसे स्कम्भिष्येथे स्कम्भिष्यध्वे । स्कम्भिष्ये स्कम्भिष्यावहे स्कम्भिष्यामहे । **५. लोट्** –स्कम्भताम् स्कम्भेताम् स्कम्भन्ताम् । स्कम्भस्व स्कम्भेथाम् स्कम्भध्वम् । स्कम्भै स्कम्भावहै स्कम्भामहै । **६. लङ्** अस्कम्भत अस्कम्भेताम् अस्कम्भन्त । अस्कम्भथाः अस्कम्भेथाम् अस्कम्भध्वम् । अस्कम्भे अस्कम्भावहि अस्कम्भामहि । **७. विधिलिङ्** – स्कम्भेत स्कम्भेयाताम् स्कम्भेरन् । स्कम्भेथाः स्कम्भेयाथाम् स्कम्भेध्वम् । स्कम्भेय स्कम्भेवहि स्कम्भेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्कम्भिषीष्ट स्कम्भिषीयास्ताम् स्कम्भिषीरन् । स्कम्भिषीष्ठाः स्कम्भिषीयास्थाम् स्कम्भिषीध्वम्/ढ्वम् । स्कम्भिषीय स्कम्भिषीवहि स्कम्भिषीमहि ।

९. लुङ् – अस्कम्भिष्ट अस्कम्भिषाताम् अस्कम्भिषत । अस्कम्भिष्ठाः अस्कम्भिषाथाम् अस्कम्भिध्वम्/अस्कम्भिढ्वम् । अस्कम्भिषि अस्कम्भिष्वहि अस्कम्भिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्कम्भिष्यत अस्कम्भिष्येताम् अस्कम्भिष्यन्त । अस्कम्भिष्यथाः अस्कम्भिष्येथाम् अस्कम्भिष्यध्वम् । अस्कम्भिष्ये अस्कम्भिष्यावहि अस्कम्भिष्यामहि ।

णिचि – स्कम्भयति - ते, **सनि** – चिस्कम्भिषते, **यकि** – स्कम्भ्यते ।

३८८. जभी – गात्रविनामे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'जृम्भणे जम्भते यामे जम्भेन्नाशे तु जम्भयेत्' (श्लो.१४५)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

इति देवः ।

१. लट् – जम्भते[1] जम्भेते जम्भन्ते । जम्भसे जम्भेथे जम्भध्वे । जम्भे जम्भावहे जम्भामहे । **२. लिट्** – जजम्भे जजम्भाते जजम्भिरे । जजम्भिषे जजम्भाथे जजम्भिध्वे । जजम्भे जजम्भिवहे जजम्भिमहे । **३. लुट्** – जम्भिता जम्भितारौ जम्भितारः । जम्भितासे जम्भितासाथे जम्भिताध्वे । जम्भिताहे जम्भितास्वहे जम्भितास्महे । **४. लृट्** – जम्भिष्यते जम्भिष्येते जम्भिष्यन्ते । जम्भिष्यसे जम्भिष्येथे जम्भिष्यध्वे । जम्भिष्ये जम्भिष्यावहे जम्भिष्यामहे । **५. लोट्** – जम्भताम् जम्भेताम् जम्भन्ताम् । जम्भस्व जम्भेथाम् जम्भध्वम् । जम्भै जम्भावहै जम्भामहै । **६. लङ्** – अजम्भत अजम्भेताम् अजम्भन्त । अजम्भथाः अजम्भेथाम् अजम्भध्वम् । अजम्भे अजम्भावहि अजम्भामहि । **७. विधिलिङ्** – जम्भेत जम्भेयाताम् जम्भेरन् । जम्भेथाः जम्भेयाथाम् जम्भेध्वम् । जम्भेय जम्भेवहि जम्भेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – जम्भिषीष्ट जम्भिषीयास्ताम् जम्भिषीरन् । जम्भिषीष्ठाः जम्भिषीयास्थाम् जम्भिषीध्वम्/ढ्वम् । जम्भिषीय जम्भिषीवहि जम्भिषीमहि । **९. लुङ्** – अजम्भिष्ट अजम्भिषाताम् अजम्भिषत । अजम्भिष्ठाः अजम्भिषाथाम् अजम्भिध्वम्/अजम्भिढ्वम् । अजम्भिषि अजम्भिष्वहि अजम्भिष्महि । **१०. लृङ्** – अजम्भिष्यत अजम्भिष्येताम् अजम्भिष्यन्त । अजम्भिष्यथाः अजम्भिष्येथाम् अजम्भिष्यध्वम् । अजम्भिष्ये अजम्भिष्यावहि अजम्भिष्यामहि ।

णिचि – जम्भयति – ते, **सनि** – जिजम्भिषते, **यकि** – जभ्यते ।

१. 'रधिजभोरचि' (७.१.६१) एतयोः नुमागमः स्यात् अचि इति नुमागमः ।

३८९. जृभि[1] – गात्रविनामे । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – जृम्भते[1] जृम्भेते जृम्भन्ते । जृम्भसे जृम्भेथे जृम्भध्वे । जृम्भे जृम्भावहे जृम्भामहे । **२. लिट्** – जजृम्भे जजृम्भाते जजृम्भिरे । जजृम्भिषे जजृम्भाथे जजृम्भिध्वे । जजृम्भे जजृम्भिवहे जजृम्भिमहे । **३. लुट्** – जृम्भिता जृम्भितारौ जृम्भितारः । जृम्भितासे जृम्भितासाथे जृम्भिताध्वे । जृम्भिताहे जृम्भितास्वहे जृम्भितास्महे । **४. लृट्** – जृम्भिष्यते जृम्भिष्येते जृम्भिष्यन्ते । जृम्भिष्यसे जृम्भिष्येथे जृम्भिष्यध्वे । जृम्भिष्ये जृम्भिष्यावहे जृम्भिष्यामहे । **५. लोट्** – जृम्भताम् जृम्भेताम् जृम्भन्ताम् । जृम्भस्व जृम्भेथाम् जृम्भध्वम् । जृम्भै जृम्भावहै जृम्भामहै । **६. लङ्** – अजृम्भत अजृम्भेताम् अजृम्भन्त । अजृम्भथाः अजृम्भेथाम् अजृम्भध्वम् । अजृम्भे अजृम्भावहि अजृम्भामहि । **७. विधिलिङ्** – जृम्भेत जृम्भेयाताम् जृम्भेरन् । जृम्भेथाः जृम्भेयाथाम् जृम्भेध्वम् । जृम्भेय जृम्भेवहि जृम्भेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – जृम्भिषीष्ट जृम्भिषीयास्ताम् जृम्भिषीरन् । जृम्भिषीष्ठाः जृम्भिषीयास्थाम् जृम्भिषीध्वम्/ढ्वम् । जृम्भिषीय जृम्भिषीवहि जृम्भिषीमहि । **९. लुङ्** – अजृम्भिष्ट अजृम्भिषाताम् अजृम्भिषत । अजृम्भिष्ठाः अजृम्भिषाथाम् अजृम्भिध्वम्/ढ्वम् । अजृम्भिषि अजृम्भिष्वहि अजृम्भिष्महि । **१०. लृङ्** – अजृम्भिष्यत अजृम्भिष्येताम् अजृम्भिष्यन्त । अजृम्भिष्यथाः अजृम्भिष्येथाम् अजृम्भिष्यध्वम् । अजृम्भिष्ये अजृम्भिष्यावहि अजृम्भिष्यामहि ।

णिचि – जृम्भयति-ते, **सनि** – जिजृम्भिषते, **यकि** – जृम्भ्यते ।

१. तत्त्वबोधिनीयुक्तायां कौमुद्यां तु 'जभि जृभी' इति पाठः दृश्यते । सः अयुक्तः स्यात् । यतः 'जभि' इति पाठे इदित्त्वात् एव नुमि सिद्धे, पुनः नुमः विधानं व्यर्थं स्यात् । तथैव 'जृभी' इति पाठे नुमः प्राप्तिः न स्यात् ।

३९०. शल्भ – कत्थने । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – शल्भते शल्भेते शल्भन्ते । शल्भसे शल्भेथे शल्भध्वे । शल्भे शल्भावहे शल्भामहे । **२. लिट्** – शशल्भे शशल्भाते शशल्भिरे । शशल्भिषे शशल्भाथे शशल्भिध्वे । शशल्भे शशल्भिवहे शशल्भिमहे । **३. लुट्** – शल्भिता शल्भितारौ शल्भितारः । शल्भितासे शल्भितासाथे शल्भिताध्वे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शल्भिताहे शल्भितास्वहे शल्भितास्महे । **४. लृट्** - शल्भिष्यते शल्भिष्येते शल्भिष्यन्ते । शल्भिष्यसे शल्भिष्येथे शल्भिष्यध्वे । शल्भिष्ये शल्भिष्यावहे शल्भिष्यामहे । **५. लोट्** - शल्भताम् शल्भेताम् शल्भन्ताम् । शल्भस्व शल्भेथाम् शल्भध्वम् । शल्भै शल्भावहै शल्भामहै । **६. लङ्** - अशल्भत अशल्भेताम् अशल्भन्त । अशल्भथाः अशल्भेथाम् अशल्भध्वम् । अशल्भे अशल्भावहि अशल्भामहि । **७. विधिलिङ्** - शल्भेत शल्भेयाताम् शल्भेरन् । शल्भेथाः शल्भेयाथाम् शल्भेध्वम् । शल्भेय शल्भेवहि शल्भेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - शल्भिषीष्ट शल्भिषीयास्ताम् शल्भिषीरन् । शल्भिषीष्ठाः शल्भिषीयास्थाम् शल्भिषीध्वम्/ढ्वम् । शल्भिषीय शल्भिषीवहि शल्भिषीमहि । **९. लुङ्** - अशल्भिष्ट अशल्भिषाताम् अशल्भिषत । अशल्भिष्ठाः अशल्भिषाथाम् अशल्भिध्वम्/अशल्भिढ्वम् । अशल्भिषि अशल्भिष्वहि अशल्भिष्महि । **१०. लृङ्** - अशल्भिष्यत अशल्भिष्येताम् अशल्भिष्यन्त । अशल्भिष्यथाः अशल्भिष्येथाम् अशल्भिष्यध्वम् । अशल्भिष्ये अशल्भिष्यावहि अशल्भिष्यामहि ।

णिचि - शल्भयति-ते, **सनि** - शिशल्भिषते, **यकि** - शल्भ्यते

३९१. वल्भ - भोजने । सकर्म, सेट्, आत्मने । दन्त्योष्ठ्यादिः ।

१. लट् - वल्भते वल्भेते वल्भन्ते । वल्भसे वल्भेथे वल्भध्वे । वल्भे वल्भावहे वल्भामहे । **२. लिट्** - ववल्भे ववल्भाते ववल्भिरे । ववल्भिषे ववल्भाथे ववल्भिध्वे । ववल्भे ववल्भिवहे ववल्भिमहे । **३. लुट्** - वल्भिता वल्भितारौ वल्भितारः । वल्भितासे वल्भितासाथे वल्भिताध्वे । वल्भिताहे वल्भितास्वहे वल्भितास्महे । **४. लृट्** - वल्भिष्यते वल्भिष्येते वल्भिष्यन्ते । वल्भिष्यसे वल्भिष्येथे वल्भिष्यध्वे । वल्भिष्ये वल्भिष्यावहे वल्भिष्यामहे । **५. लोट्** - वल्भताम् वल्भेताम् वल्भन्ताम् । वल्भस्व वल्भेथाम् वल्भध्वम् । वल्भै वल्भावहै वल्भामहै । **६. लङ्** - अवल्भत अवल्भेताम् अवल्भन्त । अवल्भथाः अवल्भेथाम् अवल्भध्वम् । अवल्भे अवल्भावहि अवल्भामहि । **७. विधिलिङ्** - वल्भेत वल्भेयाताम् वल्भेरन् । वल्भेथाः वल्भेयाथाम् वल्भेध्वम् । वल्भेय वल्भेवहि वल्भेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - वल्भिषीष्ट वल्भिषीयास्ताम् वल्भिषीरन् । वल्भिषीष्ठाः वल्भिषीयास्थाम् वल्भिषीध्वम्/ढ्वम् । वल्भिषीय वल्भिषीवहि वल्भिषीमहि । **९. लुङ्** - अवल्भिष्ट अवल्भिषाताम् अवल्भिषत । अवल्भिष्ठाः अवल्भिषाथाम् अवल्भिध्वम्/अवल्भिढ्वम् । अवल्भिषि अवल्भिष्वहि अवल्भिष्महि । **१०. लृङ्** - अवल्भिष्यत अवल्भिष्येताम् अवल्भिष्यन्त । अवल्भिष्यथाः अवल्भिष्येथाम् अवल्भिष्यध्वम् । अवल्भिष्ये अवल्भिष्यावहि अवल्भिष्यामहि ।

णिचि - वल्भयति-ते, **सनि** - विवल्भिषते, **यकि** - वल्भ्यते

३९२. गल्भ - धार्ष्ट्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - गल्भते गल्भेते गल्भन्ते । गल्भसे गल्भेथे गल्भध्वे । गल्भे गल्भावहे गल्भामहे । **२. लिट्** - जगल्भे जगल्भाते जगल्भिरे । जगल्भिषे जगल्भाथे जगल्भिध्वे । जगल्भे जगल्भिवहे जगल्भिमहे । **३. लुट्** - गल्भिता गल्भितारौ गल्भितारः । गल्भितासे गल्भितासाथे गल्भिताध्वे । गल्भिताहे गल्भितास्वहे गल्भितास्महे । **४. लृट्** - गल्भिष्यते गल्भिष्येते गल्भिष्यन्ते । गल्भिष्यसे गल्भिष्येथे गल्भिष्यध्वे । गल्भिष्ये गल्भिष्यावहे गल्भिष्यामहे । **५. लोट्** - गल्भताम् गल्भेताम् गल्भन्ताम् । गल्भस्व गल्भेथाम् गल्भध्वम् । गल्भौ गल्भावहै गल्भामहै । **६. लङ्** - अगल्भत अगल्भेताम् अगल्भन्त । अगल्भथाः अगल्भेथाम् अगल्भध्वम् । अगल्भे अगल्भावहि अगल्भामहि । **७. विधिलिङ्** - गल्भेत गल्भेयाताम् गल्भेरन् । गल्भेथाः गल्भेयाथाम् गल्भेध्वम् । गल्भेय गल्भेवहि गल्भेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - गल्भिषीष्ट गल्भिषीयास्ताम् गल्भिषीरन् । गल्भिषीष्ठाः गल्भिषीयास्थाम् गल्भिषीध्वम्/ढ्वम् । गल्भिषीय

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गल्भिषीवहि गल्भिषीमहि । ९. लुङ् – अगल्भिष्ट अगल्भिषाताम् अगल्भिषत । अगल्भिष्ठाः अगल्भिषाथाम् अगल्भिध्वम्/अगल्भिढ्वम् । अगल्भिषि अगल्भिष्वहि अगल्भिष्महि । १०. लृङ् – अगल्भिष्यत अगल्भिष्येताम् अगल्भिष्यन्त । अगल्भिष्यथाः अगल्भिष्येथाम् अगल्भिष्यध्वम् । अगल्भिष्ये अगल्भिष्यावहि अगल्भिष्यामहि ।

णिचि – गल्भयति-ते, **सनि** – जिगल्भिषते, **यकि** – गल्भ्यते

३९३. श्रम्भु – प्रमादे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'तालव्यादिर्दन्त्यादिश्च' इति सिद्धान्तकौमुदी । ''धातुरयं तालव्योष्मादिः इति काश्यपादयः । दन्त्यादिरिति चन्द्रादयः । काशिकादिषु प्रकृतधातूपादानप्रकरणेषु शोधकानाम् इच्छानुसारेण यथेष्टं मुद्रितम्, अतो भाष्यादिषु 'स्रम्भु' इति, 'श्रम्भु' इति वा अभीष्टमिति नेदानीं निश्चेतुं सामग्री लभ्यते । व्याख्यातारस्तु निर्विचारं परस्परदूषकाः'' इति कृदन्तरूपमाला ।

१. लट् – श्रम्भते श्रम्भेते श्रम्भन्ते । श्रम्भसे श्रम्भेथे श्रम्भध्वे । श्रम्भे श्रम्भावहे श्रम्भामहे । **२. लिट्** – शश्रम्भे शश्रम्भाते शश्रम्भिरे । शश्रम्भिषे शश्रम्भाथे शश्रम्भिध्वे । शश्रम्भे शश्रम्भिवहे शश्रम्भिमहे । **३. लुट्** – श्रम्भिता श्रम्भितारौ श्रम्भितारः । श्रम्भितासे श्रम्भितासाथे श्रम्भिताध्वे । श्रम्भिताहे श्रम्भितास्वहे श्रम्भितास्महे । **४. लृट्** – श्रम्भिष्यते श्रम्भिष्येते श्रम्भिष्यन्ते । श्रम्भिष्यसे श्रम्भिष्येथे श्रम्भिष्यध्वे । श्रम्भिष्ये श्रम्भिष्यावहे श्रम्भिष्यामहे । **५. लोट्** – श्रम्भताम् श्रम्भेताम् श्रम्भन्ताम् । श्रम्भस्व श्रम्भेथाम् श्रम्भध्वम् । श्रम्भै श्रम्भावहै श्रम्भामहै । **६. लङ्** – अश्रम्भत अश्रम्भेताम् अश्रम्भन्त । अश्रम्भथाः अश्रम्भेथाम् अश्रम्भध्वम् । अश्रम्भे अश्रम्भावहि अश्रम्भामहि । **७. विधिलिङ्** – श्रम्भेत श्रम्भेयाताम् श्रम्भेरन् । श्रम्भेथाः श्रम्भेयाथाम् श्रम्भेध्वम् । श्रम्भेय श्रम्भेवहि श्रम्भेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – श्रम्भिषीष्ट श्रम्भिषीयास्ताम् श्रम्भिषीरन् । श्रम्भिषीष्ठाः श्रम्भिषीयास्थाम् श्रम्भिषीध्वम्/ढ्वम् । श्रम्भिषीय श्रम्भिषीवहि श्रम्भिषीमहि । **९. लुङ्** – अश्रम्भिष्ट अश्रम्भिषाताम् अश्रम्भिषत । अश्रम्भिष्ठाः अश्रम्भिषाथाम् अश्रम्भिध्वम्/ढ्वम् । अश्रम्भिषि अश्रम्भिष्वहि अश्रम्भिष्महि । **१०. लृङ्** – अश्रम्भिष्यत अश्रम्भिष्येताम् अश्रम्भिष्यन्त । अश्रम्भिष्यथाः अश्रम्भिष्येथाम् अश्रम्भिष्यध्वम् । अश्रम्भिष्ये अश्रम्भिष्यावहि अश्रम्भिष्यामहि ।

णिचि – श्रम्भयति-ते, **सनि** – शिश्रम्भिषते, **यकि** – श्रभ्यते ।

३९४. ष्टुभु – स्तम्भे । अकर्म, वेट्, आत्मने । 'स्तुप' इति दुर्गः । 'ष्टूप' इति केचित् ।

१. लट् – स्तोभते स्तोभेते स्तोभन्ते । स्तोभसे स्तोभेथे स्तोभध्वे । स्तोभे स्तोभावहे स्तोभामहे । **२. लिट्** – तुष्टुभे तुष्टुभाते तुष्टुभिरे । तुष्टुभिषे तुष्टुभाथे तुष्टुभिध्वे । तुष्टुभे तुष्टुभिवहे तुष्टुभिमहे । **३. लुट्** – स्तोभिता स्तोभितारौ स्तोभितारः । स्तोभितासे स्तोभितासाथे स्तोभिताध्वे । स्तोभिताहे स्तोभितास्वहे स्तोभितास्महे । **४. लृट्** – स्तोभिष्यते स्तोभिष्येते स्तोभिष्यन्ते । स्तोभिष्यसे स्तोभिष्येथे स्तोभिष्यध्वे । स्तोभिष्ये स्तोभिष्यावहे स्तोभिष्यामहे । **५. लोट्** – स्तोभताम् स्तोभेताम् स्तोभन्ताम् । स्तोभस्व स्तोभेथाम् स्तोभध्वम् । स्तोभै स्तोभावहै स्तोभामहै । **६. लङ्** – अस्तोभत अस्तोभेताम् अस्तोभन्त । अस्तोभथाः अस्तोभेथाम् अस्तोभध्वम् । अस्तोभे अस्तोभावहि अस्तोभामहि । **७. विधिलिङ्** – स्तोभेत स्तोभेयाताम् स्तोभेरन् । स्तोभेथाः स्तोभेयाथाम् स्तोभेध्वम् । स्तोभेय स्तोभेवहि स्तोभेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्तोभिषीष्ट स्तोभिषीयास्ताम् स्तोभिषीरन् । स्तोभिषीष्ठाः स्तोभिषीयास्थाम् स्तोभिषीध्वम्/ढ्वम् । स्तोभिषीय स्तोभिषीवहि स्तोभिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्तोभिष्ट अस्तोभिषाताम् अस्तोभिषत । अस्तोभिष्ठाः अस्तोभिषाथाम् अस्तोभिध्वम्/अस्तोभिढ्वम् । अस्तोभिषि अस्तोभिष्वहि अस्तोभिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्तोभिष्यत अस्तोभिष्येताम् अस्तोभिष्यन्त । अस्तोभिष्यथाः अस्तोभिष्येथाम् अस्तोभिष्यध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अस्तोभिष्ये अस्तोभिष्यावहि अस्तोभिष्यामहि ।

णिचि – स्तोभयति – ते, **सनि** – तुस्तुभिषते/तुस्तोभिषते, **यकि** – स्तुभ्यते

३९५. गुपू – रक्षणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'णौ गोपयति भाषार्थे निन्दायां से जुगुप्सते । गोपायेद् रक्षणे त्वाये, व्याकुलत्वे तु गुप्यति' (श्लो.१२९) इति देवः ।

१. लट् – गोपायति[1] गोपायतः गोपायन्ति । गोपायसि गोपायथः गोपायथ । गोपायामि गोपायावः गोपायामः । **२. लिट्** – (i) गोपायाञ्चकार । गोपायाञ्चक्रतुः गोपायाञ्चक्रुः । गोपायाञ्चकर्थ गोपायाञ्चक्रथुः गोपायाञ्चक्र । गोपायाञ्चकार/गोपायाञ्चकर गोपायाञ्चकृव गोपायाञ्चकृम । (ii) गोपायाम्बभूव गोपायाम्बभूवतुः गोपायाम्बभूवुः । गोपायाम्बभूविथ गोपायाम्बभूवथुः गोपायाम्बभूव । गोपायाम्बभूव गोपायाम्बभूविव गोपायाम्बभूविम । (iii) गोपायामास गोपायामासतुः गोपायामासुः । गोपायामासिथ गोपायामासथुः गोपायामास । गोपायामास गोपायामासिव गोपायामासिम । (iv) जुगोप[2] जुगुपतुः जुगुपुः । जुगोपिथ-जुगोप्थ[3] जुगुपथुः जुगुप । जुगोप जुगुपिव-जुगुप्व जुगुपिम-जुगुप्म । **३. लुट्** – (i) गोपायिता गोपायितारौ गोपायितारः । गोपायितासि गोपायितास्थः गोपायितास्थ । गोपायितास्मि गोपायितास्वः गोपायितास्मः । (ii) गोपिता गोपितारौ गोपितारः । गोपितासि गोपितास्थः गोपितास्थ । गोपितास्मि गोपितास्वः गोपितास्मः । (iii) गोप्ता गोप्तारौ गोप्तारः । गोप्तासि गोप्तास्थः गोप्तास्थ । गोप्तास्मि गोप्तास्वः गोप्तास्मः । **४. लृट्** – (i) गोपायिष्यति गोपायिष्यतः गोपायिष्यन्ति । गोपायिष्यसि गोपायिष्यथः गोपायिष्यथ । गोपायिष्यामि गोपायिष्यावः गोपायिष्यामः । (ii) गोपिष्यति गोपिष्यतः गोपिष्यन्ति । गोपिष्यसि गोपिष्यथः गोपिष्यथ । गोपिष्यामि गोपिष्यावः गोपिष्यामः । (iii) गोप्स्यति गोप्स्यतः गोप्स्यन्ति । गोप्स्यसि गोप्स्यथः गोप्स्यथ । गोप्स्यामि गोप्स्यावः गोप्स्यामः । **५. लोट्** – गोपायतु, गोपायतात् गोपायताम् गोपायन्तु । गोपाय, गोपायतात् गोपायतम् गोपायत । गोपायानि गोपायाव गोपायाम । **६. लङ्** – अगोपायत् अगोपायताम् अगोपायन् । अगोपायः अगोपायतम् अगोपायत । अगोपायम् अगोपायाव अगोपायाम । **७. विधिलिङ्** – गोपायेत् गोपायेताम् गोपायेयुः । गोपायेः गोपायेतम् गोपायेत । गोपायेयम् गोपायेव गोपायेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गोपाय्यात् गोपाय्यास्ताम् गोपाय्यासुः । गोपाय्याः गोपाय्यास्तम् गोपाय्यास्त । गोपाय्यासम् गोपाय्यास्व गोपाय्यास्म । (ii) गुप्यात् गुप्यास्ताम् गुप्यासुः । गुप्याः गुप्यास्तम् गुप्यास्त । गुप्यासम् गुप्यास्व गुप्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अगोपायीत् अगोपायिष्टाम् अगोपायिषुः । अगोपायीः अगोपायिष्टम् अगोपायिष्ट । अगोपायिषम् अगोपायिष्व अगोपायिष्म । (ii) अगोपीत् अगोपिष्टाम् अगोपिषुः । अगोपीः अगोपिष्टम् अगोपिष्ट । अगोपिषम् अगोपिष्व अगोपिष्म । (iii) अगौप्सीत् अगौप्सिष्टाम् अगौप्सिषुः । अगौप्सीः अगौप्सिष्टम् अगौप्सिष्ट । अगौप्सिषम् अगौप्सिष्व अगौप्सिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अगोपायिष्यत् अगोपायिष्यताम् अगोपायिष्यन् । अगोपायिष्यः अगोपायिष्यतम् अगोपायिष्यत । अगोपायिष्यम् अगोपायिष्याव अगोपायिष्याम । (ii) अगोपयिष्यत् अगोपयिष्यताम् अगोपयिष्यन् । अगोपयिष्यः अगोपयिष्यतम् अगोपयिष्यत । अगोपयिष्यम् अगोपयिष्याव अगोपयिष्याम । (iii) अगोप्स्यत् अगोप्स्यताम् अगोप्स्यन् । अगोप्स्यः अगोप्स्यतम् अगोप्स्यत । अगोप्स्यम् अगोप्स्याव अगोप्स्याम ।

णिचि – गोपाययति – ते, गोपयति – ते, **सनि** – जुगोपायिषति/जुगुपिषति/जुगोपिषति/जुगुप्सति[4], **यकि** – गोपाय्यते/गुप्यते ।

१. 'गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्यः आयः' इति स्वार्थे आयः ।
२. 'आयादयः आर्धधातुके वा' इति 'आय'प्रत्ययस्य वैकल्पिकत्वात् आयाभावपक्षे रूपम् । अन्यत्र अपि आर्धधातुकस्थले एवमेव ज्ञेयम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३. ऊदित्वात् इडभावपक्षे रूपमिदम् ।

४. आयप्रत्ययः विकल्पेन । आयप्रत्ययाभावे ऊदित्त्वात् इड्विकल्पे 'रलो व्युपधात्...' इति सनः कित्त्वविकल्पः । एवं चत्वारि रूपाणि ।

३९६. धूप – सन्तापे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'धूपायतीति सन्तापे भाषार्थे धूपयेदिति' (श्लो.१३०) इति देवः ।

१. लट् – धूपायति[1] धूपायतः धूपायन्ति । धूपायसि धूपायथः धूपायथ । धूपायामि धूपायावः धूपायामः । **२. लिट्** – (i) धूपायाञ्चकार । धूपायाञ्चक्रतुः धूपायाञ्चक्रुः । धूपायाञ्चकर्थ धूपायाञ्चक्रथुः धूपायाञ्चक्र । धूपायाञ्चकार/धूपायाञ्चकर धूपायाञ्चकृव धूपायाञ्चकृम । (ii) धूपायाम्बभूव धूपायाम्बभूवतुः धूपायाम्बभूवुः । धूपायाम्बभूविथ धूपायाम्बभूवथुः धूपायाम्बभूव । धूपायाम्बभूव धूपायाम्बभूविव धूपायाम्बभूविम । (iii) धूपायामास धूपायामासतुः धूपायामासुः । धूपायामासिथ धूपायामासथुः धूपायामास । धूपायामास धूपायामासिव धूपायामासिम । (iv) दुधूप दुधूपतुः दुधूपुः । दुधूपिथ दुधूपथुः दुधूप । दुधूप दुधूपिव दुधूपिम । **३. लुट्** – (i) धूपायिता धूपायितारौ धूपायितारः । धूपायितासि धूपायितास्थः धूपायितास्थ । धूपायितास्मि धूपायितास्वः धूपायितास्मः । (ii) धूपिता धूपितारौ धूपितारः । धूपितासि धूपितास्थः धूपितास्थ । धूपितास्मि धूपितास्वः धूपितास्मः । **४. लृट्** – (i) धूपायिष्यति धूपायिष्यतः धूपायिष्यन्ति । धूपायिष्यसि धूपायिष्यथः धूपायिष्यथ । धूपायिष्यामि धूपायिष्यावः धूपायिष्यामः । (ii) धूपिष्यति धूपिष्यतः धूपिष्यन्ति । धूपिष्यसि धूपिष्यथः धूपिष्यथ । धूपिष्यामि धूपिष्यावः धूपिष्यामः । **५. लोट्** – धूपायतु, धूपायतात् धूपायताम् धूपायन्तु । धूपाय, धूपायतात् धूपायतम् धूपायत । धूपायानि धूपायाव धूपायाम । **६. लङ्** – अधूपायत् अधूपायताम् अधूपायन् । अधूपायः अधूपायतम् अधूपायत । अधूपायम् अधूपायाव अधूपायाम । **७. विधिलिङ्** – धूपायेत् धूपायेताम् धूपायेयुः । धूपायेः धूपायेतम् धूपायेत । धूपायेयम् धूपायेव धूपायेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) धूपाय्यात् धूपाय्यास्ताम् धूपाय्यासुः । धूपाय्याः धूपाय्यास्तम् धूपाय्यास्त । धूपाय्यासम् धूपाय्यास्व धूपाय्यास्म । (ii) धूप्यात् धूप्यास्ताम् धूप्यासुः । धूप्याः धूप्यास्तम् धूप्यास्त । धूप्यासम् धूप्यास्व धूप्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अधूपायीत् अधूपायिष्टाम् अधूपायिषुः । अधूपायीः अधूपायिष्टम् अधूपायिष्ट । अधूपायिषम् अधूपायिष्व अधूपायिष्म । (ii) अधूपीत् अधूपिष्टाम् अधूपिषुः । अधूपीः अधूपिष्टम् अधूपिष्ट । अधूपिषम् अधूपिष्व अधूपिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अधूपायिष्यत् अधूपायिष्यताम् अधूपायिष्यन् । अधूपायिष्यः अधूपायिष्यतम् अधूपायिष्यत । अधूपायिष्यम् अधूपायिष्याव अधूपायिष्याम । (ii) अधूपयिष्यत् अधूपयिष्यताम् अधूपयिष्यन् । अधूपयिष्यः अधूपयिष्यतम् अधूपयिष्यत । अधूपयिष्यम् अधूपयिष्याव अधूपयिष्याम ।

णिचि – धूपाययति – ते, धूपयति – ते **सनि** – दुधूपायिषति/दुधूपिषति, **यकि** – धूपाय्यते/धूप्यते ।

१. 'गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्यः आयः' इति स्वार्थे आयः ।

३९७. जप – व्यक्तायां वाचि । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'जप मानसे च' । मनोनिर्वर्त्ये वचने इत्यर्थः ।

१. लट् – जपति जपतः जपन्ति । जपसि जपथः जपथ । जपामि जपावः जपामः । **२. लिट्** – जजाप जेपतुः जेपुः । जेपिथ जेपथुः जेप । जजाप, जजप जेपिव जेपिम । **३. लुट्** – जपिता जपितारौ जपितारः । जपितासि जपितास्थः जपितास्थ । जपितास्मि जपितास्वः जपितास्मः । **४. लृट्** – जपिष्यति जपिष्यतः जपिष्यन्ति । जपिष्यसि जपिष्यथः जपिष्यथ । जपिष्यामि जपिष्यावः जपिष्यामः । **५. लोट्** – जपतु, जपतात् जपताम् जपन्तु । जप, जपतात् जपतम् जपत । जपानि जपाव जपाम । **६. लङ्** – अजपत् अजपताम् अजपन् । अजपः अजपतम् अजपत । अजपम् अजपाव अजपाम । **७. विधिलिङ्** – जपेत् जपेताम् जपेयुः । जपेः जपेतम् जपेत । जपेयम् जपेव जपेम । **८. आशीर्लिङ्** – जप्यात् जप्यास्ताम् जप्यासुः । जप्याः जप्यास्तम् जप्यास्त । जप्यासम् जप्यास्व जप्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अजपीत्[1]

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अजपिष्टाम् अजपिषुः । अजपीः अजपिष्टम् अजपिष्ट । अजपिषम् अजपिष्व अजपिष्म । (ii) अजापीत् अजापिष्टाम् अजापिषुः । अजापीः अजापिष्टम् अजापिष्ट । अजापिषम् अजापिष्व अजापिष्म । **१०. लृङ्** – अजपिष्यत् अजपिष्यताम् अजपिष्यन् । अजपिष्यः अजपिष्यतम् अजपिष्यत । अजपिष्यम् अजपिष्याव अजपिष्याम ।

णिचि – जापयति – ते, **सनि** – जिजपिषति, **यकि** – जप्यते ।

१. 'अतो हलादेः' इति वा वृद्धिः ।

३९८. जल्प – व्यक्तायां वाचि । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – जल्पति जल्पतः जल्पन्ति । जल्पसि जल्पथः जल्पथ । जल्पामि जल्पावः जल्पामः । **२. लिट्** – जजल्प जजल्पतुः जजल्पुः । जजल्पिथ जजल्पथुः जजल्प । जजल्प जजल्पिव जजल्पिम । **३. लुट्** – जल्पिता जल्पितारौ जल्पितारः । जल्पितासि जल्पितास्थः जल्पितास्थ । जल्पितास्मि जल्पितास्वः जल्पितास्मः । **४. लृट्** – जल्पिष्यति जल्पिष्यतः जल्पिष्यन्ति । जल्पिष्यसि जल्पिष्यथः जल्पिष्यथ । जल्पिष्यामि जल्पिष्यावः जल्पिष्यामः । **५. लोट्** – जल्पतु, जल्पतात् जल्पताम् जल्पन्तु । जल्प, जल्पतात् जल्पतम् जल्पत । जल्पानि जल्पाव जल्पाम । **६. लङ्** – अजल्पत् अजल्पताम् अजल्पन् । अजल्पः अजल्पतम् अजल्पत । अजल्पम् अजल्पाव अजल्पाम । **७. विधिलिङ्** – जल्पेत् जल्पेताम् जल्पेयुः । जल्पेः जल्पेतम् जल्पेत । जल्पेयम् जल्पेव जल्पेम । **८. आशीर्लिङ्** – जल्प्यात् जल्प्यास्ताम् जल्प्यासुः । जल्प्याः जल्प्यास्तम् जल्प्यास्त । जल्प्यासम् जल्प्यास्व जल्प्यास्म । **९. लुङ्** – अजल्पीत् अजल्पिष्टाम् अजल्पिषुः । अजल्पीः अजल्पिष्टम् अजल्पिष्ट । अजल्पिषम् अजल्पिष्व अजल्पिष्म । **१०. लृङ्** – अजल्पिष्यत् अजल्पिष्यताम् अजल्पिष्यन् । अजल्पिष्यः अजल्पिष्यतम् अजल्पिष्यत । अजल्पिष्यम् अजल्पिष्याव अजल्पिष्याम ।

णिचि – जल्पयति – ते, **सनि** – जिजल्पिषति, **यकि** – जल्प्यते

३९९. चप – सान्त्वने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – चपति चपतः चपन्ति । चपसि चपथः चपथ । चपामि चपावः चपामः । **२. लिट्** – चचाप चेपतुः चेपुः । चेपिथ चेपथुः चेप । चचाप, चचप चेपिव चेपिम । **३. लुट्** – चपिता चपितारौ चपितारः । चपितासि चपितास्थः चपितास्थ । चपितास्मि चपितास्वः चपितास्मः । **४. लृट्** – चपिष्यति चपिष्यतः चपिष्यन्ति । चपिष्यसि चपिष्यथः चपिष्यथ । चपिष्यामि चपिष्यावः चपिष्यामः । **५. लोट्** – चपतु, चपतात् चपताम् चपन्तु । चप, चपतात् चपतम् चपत । चपानि चपाव चपाम । **६. लङ्** – अचपत् अचपताम् अचपन् । अचपः अचपतम् अचपत । अचपम् अचपाव अचपाम । **७. विधिलिङ्** – चपेत् चपेताम् चपेयुः । चपेः चपेतम् चपेत । चपेयम् चपेव चपेम । **८. आशीर्लिङ्** – चप्यात् चप्यास्ताम् चप्यासुः । चप्याः चप्यास्तम् चप्यास्त । चप्यासम् चप्यास्व चप्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अचपीत्[1] अचपिष्टाम् अचपिषुः । अचपीः अचपिष्टम् अचपिष्ट । अचपिषम् अचपिष्व अचपिष्म । (ii) अचापीत् अचापिष्टाम् अचापिषुः । अचापीः अचापिष्टम् अचापिष्ट । अचापिषम् अचापिष्व अचापिष्म । **१०. लृङ्** – अचपिष्यत् अचपिष्यताम् अचपिष्यन् । अचपिष्यः अचपिष्यतम् अचपिष्यत । अचपिष्यम् अचपिष्याव अचपिष्याम ।

णिचि – चापयति – ते, **सनि** – चिचपिषति, **यकि** – चप्यते ।

१. 'अतो हलादेः' इति वा वृद्धिः ।

४००. षप – समवाये । सकर्म, सेट्, परस्मै । समवायः सम्बन्धः, सम्यगवबोधो वा ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – सपति सपतः सपन्ति । सपसि सपथः सपथ । सपामि सपावः सपामः । **२. लिट्** – ससाप सेपतुः सेपुः । सेपिथ सेपथुः सेप । ससाप, ससप सेपिव सेपिम । **३. लुट्** – सपिता सपितारौ सपितारः । सपितासि सपितास्थः सपितास्थ । सपितास्मि सपितास्वः सपितास्मः । **४. लृट्** – सपिष्यति सपिष्यतः सपिष्यन्ति । सपिष्यसि सपिष्यथः सपिष्यथ । सपिष्यामि सपिष्यावः सपिष्यामः । **५. लोट्** – सपतु, सपतात् सपताम् सपन्तु । सप, सपतात् सपतम् सपत । सपानि सपाव सपाम । **६. लङ्** – असपत् असपताम् असपन् । असपः असपतम् असपत । असपम् असपाव असपाम । **७. विधिलिङ्** – सपेत् सपेताम् सपेयुः । सपेः सपेतम् सपेत । सपेयम् सपेव सपेम । **८. आशीर्लिङ्** – सप्यात् सप्यास्ताम् सप्यासुः । सप्याः सप्यास्तम् सप्यास्त । सप्यासम् सप्यास्व सप्यास्म । **९. लुङ्** – (i) असपीत्[१] असपिष्टाम् असपिषुः । असपीः असपिष्टम् असपिष्ट । असपिषम् असपिष्व असपिष्म । (ii) असापीत् असापिष्टाम् असापिषुः । असापीः असापिष्टम् असापिष्ट । असापिषम् असापिष्व असापिष्म । **१०. लृङ्** – असपिष्यत् असपिष्यताम् असपिष्यन् । असपिष्यः असपिष्यतम् असपिष्यत । असपिष्यम् असपिष्याव असपिष्याम ।

णिचि – सापयति – ते, **सनि** – सिसपिषति, **यकि** – सप्यते ।

१. 'अतो हलादेः' इति वा वृद्धिः ।

४०१. रप – व्यक्तायां वाचि । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'वचसि क्लैब्ये' इति दशपाद्युणादिवृत्तिपाठः । (१.१११)

१. लट् – रपति रपतः रपन्ति । रपसि रपथः रपथ । रपामि रपावः रपामः । **२. लिट्** – रराप रेपतुः रेपुः । रेपिथ रेपथुः रेप । रराप, ररप रेपिव रेपिम । **३. लुट्** – रपिता रपितारौ रपितारः । रपितासि रपितास्थः रपितास्थ । रपितास्मि रपितास्वः रपितास्मः । **४. लृट्** – रपिष्यति रपिष्यतः रपिष्यन्ति । रपिष्यसि रपिष्यथः रपिष्यथ । रपिष्यामि रपिष्यावः रपिष्यामः । **५. लोट्** – रपतु, रपतात् रपताम् रपन्तु । रप, रपतात् रपतम् रपत । रपाणि रपाव रपाम । **६. लङ्** – अरपत् अरपताम् अरपन् । अरपः अरपतम् अरपत । अरपम् अरपाव अरपाम । **७. विधिलिङ्** – रपेत् रपेताम् रपेयुः । रपेः रपेतम् रपेत । रपेयम् रपेव रपेम । **८. आशीर्लिङ्** – रप्यात् रप्यास्ताम् रप्यासुः । रप्याः रप्यास्तम् रप्यास्त । रप्यासम् रप्यास्व रप्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अरपीत्[१] अरपिष्टाम् अरपिषुः । अरपीः अरपिष्टम् अरपिष्ट । अरपिषम् अरपिष्व अरपिष्म । (ii) अरापीत् अरापिष्टाम् अरापिषुः । अरापीः अरापिष्टम् अरापिष्ट । अरापिषम् अरापिष्व अरापिष्म । **१०. लृङ्** – अरपिष्यत् अरपिष्यताम् अरपिष्यन् । अरपिष्यः अरपिष्यतम् अरपिष्यत । अरपिष्यम् अरपिष्याव अरपिष्याम ।

णिचि – रापयति – ते, **सनि** – रिरपिषति, **यकि** – रप्यते ।

१. 'अतो हलादेः' इति वा वृद्धिः ।

४०२. लप – व्यक्तायां वाचि । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – लपति लपतः लपन्ति । लपसि लपथः लपथ । लपामि लपावः लपामः । **२. लिट्** – ललाप लेपतुः लेपुः । लेपिथ लेपथुः लेप । ललाप, ललप लेपिव लेपिम । **३. लुट्** – लपिता लपितारौ लपितारः । लपितासि लपितास्थः लपितास्थ । लपितास्मि लपितास्वः लपितास्मः । **४. लृट्** – लपिष्यति लपिष्यतः लपिष्यन्ति । लपिष्यसि लपिष्यथः लपिष्यथ । लपिष्यामि लपिष्यावः लपिष्यामः । **५. लोट्** – लपतु, लपतात् लपताम् लपन्तु । लप, लपतात् लपतम् लपत । लपानि लपाव लपाम । **६. लङ्** – अलपत् अलपताम् अलपन् । अलपः अलपतम् अलपत । अलपम् अलपाव अलपाम । **७. विधिलिङ्** – लपेत् लपेताम् लपेयुः । लपेः लपेतम् लपेत । लपेयम् लपेव लपेम । **८. आशीर्लिङ्** – लप्यात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लप्यास्ताम् लप्यासुः । लप्याः लप्यास्तम् लप्यास्त । लप्यासम् लप्यास्व लप्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अलपीत्[1] अलपिष्टाम् अलपिषुः । अलपीः अलपिष्टम् अलपिष्ट । अलपिषम् अलपिष्व अलपिष्म । (ii) अलापीत् अलापिष्टाम् अलापिषुः । अलापीः अलापिष्टम् अलापिष्ट । अलापिषम् अलापिष्व अलापिष्म । **१०. लृङ्** – अलपिष्यत् अलपिष्यताम् अलपिष्यन् । अलपिष्यः अलपिष्यतम् अलपिष्यत । अलपिष्यम् अलपिष्याव अलपिष्याम ।

णिचि – लापयति – ते, **सनि** – लिलपिषति, **यकि** – लप्यते ।

१. 'अतो हलादेः' इति वा वृद्धिः ।

४०३. चुप – मन्दायां गतौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'स्पर्शे चुपति मन्दायां गतौ तु शपि चोपति' (श्लो. १३८) इति देवः ।

१. लट् – चोपति चोपतः चोपन्ति । चोपसि चोपथः चोपथ । चोपामि चोपावः चोपामः । **२. लिट्** – चुचोप चुचुपतुः चुचुपुः । चुचोपिथ चुचुपथुः चुचुप । चुचोप चुचुपिव चुचुपिम । **३. लुट्** – चोपिता चोपितारौ चोपितारः । चोपितासि चोपितास्थः चोपितास्थ । चोपितास्मि चोपितास्वः चोपितास्मः । **४. लृट्** – चोपिष्यति चोपिष्यतः चोपिष्यन्ति । चोपिष्यसि चोपिष्यथः चोपिष्यथ । चोपिष्यामि चोपिष्यावः चोपिष्यामः । **५. लोट्** – चोपतु, चोपतात् चोपताम् चोपन्तु । चोप, चोपतात् चोपतम् चोपत । चोपानि चोपाव चोपाम । **६. लङ्** – अचोपत् अचोपताम् अचोपन् । अचोपः अचोपतम् अचोपत । अचोपम् अचोपाव अचोपाम । **७. विधिलिङ्** – चोपेत् चोपेताम् चोपेयुः । चोपेः चोपेतम् चोपेत । चोपेयम् चोपेव चोपेम । **८. आशीर्लिङ्** – चुप्यात् चुप्यास्ताम् चुप्यासुः । चुप्याः चुप्यास्तम् चुप्यास्त । चुप्यासम् चुप्यास्व चुप्यास्म । **९. लुङ्** – अचोपीत् अचोपिष्टाम् अचोपिषुः । अचोपीः अचोपिष्टम् अचोपिष्ट । अचोपिषम् अचोपिष्व अचोपिष्म । **१०. लृङ्** – अचोपिष्यत् अचोपिष्यताम् अचोपिष्यन् । अचोपिष्यः अचोपिष्यतम् अचोपिष्यत । अचोपिष्यम् अचोपिष्याव अचोपिष्याम ।

णिचि – चोपयति-ते, **सनि** – चुचुपिषति/चुचोपिषति[1], **यकि** – चुप्यते

१. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः ।

४०४. तुप – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'शपि तोपति हिंसायां तत्रैव तुपतीति शे' (श्लो. १३८) इति देवः ।

१. लट् – तोपति तोपतः तोपन्ति । तोपसि तोपथः तोपथ । तोपामि तोपावः तोपामः । **२. लिट्** – तुतोप तुतुपतुः तुतुपुः । तुतोपिथ तुतुपथुः तुतुप । तुतोप तुतुपिव तुतुपिम । **३. लुट्** – तोपिता तोपितारौ तोपितारः । तोपितासि तोपितास्थः तोपितास्थ । तोपितास्मि तोपितास्वः तोपितास्मः । **४. लृट्** – तोपिष्यति तोपिष्यतः तोपिष्यन्ति । तोपिष्यसि तोपिष्यथः तोपिष्यथ । तोपिष्यामि तोपिष्यावः तोपिष्यामः । **५. लोट्** – तोपतु, तोपतात् तोपताम् तोपन्तु । तोप, तोपतात् तोपतम् तोपत । तोपानि तोपाव तोपाम । **६. लङ्** – अतोपत् अतोपताम् अतोपन् । अतोपः अतोपतम् अतोपत । अतोपम् अतोपाव अतोपाम । **७. विधिलिङ्** – तोपेत् तोपेताम् तोपेयुः । तोपेः तोपेतम् तोपेत । तोपेयम् तोपेव तोपेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुप्यात् तुप्यास्ताम् तुप्यासुः । तुप्याः तुप्यास्तम् तुप्यास्त । तुप्यासम् तुप्यास्व तुप्यास्म । **९. लुङ्** – अतोपीत् अतोपिष्टाम् अतोपिषुः । अतोपीः अतोपिष्टम् अतोपिष्ट । अतोपिषम् अतोपिष्व अतोपिष्म । **१०. लृङ्** – अतोपिष्यत् अतोपिष्यताम् अतोपिष्यन् । अतोपिष्यः अतोपिष्यतम् अतोपिष्यत । अतोपिष्यम् अतोपिष्याव अतोपिष्याम ।

णिचि – तोपयति-ते, **सनि** – तुतुपिषति/तुतोपिषति[1], **यकि** – तुप्यते

१. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४०५. तुम्प – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।'शपि तोपति हिंसायां तत्रैव तुपतीति शे' (श्लो.१३८) 'तत्रैव शशपोस्तुम्पेद् अर्दने तुम्पयेण्णिचि' (श्लो.१३९) इति देवः ।

१. लट् – तुम्पति तुम्पतः तुम्पन्ति । तुम्पसि तुम्पथः तुम्पथ । तुम्पामि तुम्पावः तुम्पामः । **२. लिट्** – तुतुम्प तुतुम्पतुः तुतुम्पुः । तुतुम्पिथ तुतुम्पथुः तुतुम्प । तुतुम्प तुतुम्पिव तुतुम्पिम । **३. लुट्** – तुम्पिता तुम्पितारौ तुम्पितारः । तुम्पितासि तुम्पितास्थः तुम्पितास्थ । तुम्पितास्मि तुम्पितास्वः तुम्पितास्मः । **४. लृट्** – तुम्पिष्यति तुम्पिष्यतः तुम्पिष्यन्ति । तुम्पिष्यसि तुम्पिष्यथः तुम्पिष्यथ । तुम्पिष्यामि तुम्पिष्यावः तुम्पिष्यामः । **५. लोट्** – तुम्पतु, तुम्पतात् तुम्पताम् तुम्पन्तु । तुम्प, तुम्पतात् तुम्पतम् तुम्पत । तुम्पानि तुम्पाव तुम्पाम । **६. लङ्** – अतुम्पत् अतुम्पताम् अतुम्पन् । अतुम्पः अतुम्पतम् अतुम्पत । अतुम्पम् अतुम्पाव अतुम्पाम । **७. विधिलिङ्** – तुम्पेत् तुम्पेताम् तुम्पेयुः । तुम्पेः तुम्पेतम् तुम्पेत । तुम्पेयम् तुम्पेव तुम्पेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुप्यात् तुप्यास्ताम् तुप्यासुः । तुप्याः तुप्यास्तम् तुप्यास्त । तुप्यासम् तुप्यास्व तुप्यास्म । **९. लुङ्** – अतुम्पीत् अतुम्पिष्टाम् अतुम्पिषुः । अतुम्पीः अतुम्पिष्टम् अतुम्पिष्ट । अतुम्पिषम् अतुम्पिष्व अतुम्पिष्म । **१०. लृङ्** – अतुम्पिष्यत् अतुम्पिष्यताम् अतुम्पिष्यन् । अतुम्पिष्यः अतुम्पिष्यतम् अतुम्पिष्यत । अतुम्पिष्यम् अतुम्पिष्याव अतुम्पिष्याम ।

णिचि – तुम्पयति – ते, **सनि** – तुतुम्पिषति, **यकि** – तुप्यते ।

४०६. त्रुप – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – त्रोपति त्रोपतः त्रोपन्ति । त्रोपसि त्रोपथः त्रोपथ । त्रोपामि त्रोपावः त्रोपामः । **२. लिट्** – तुत्रोप तुत्रुपतुः तुत्रुपुः । तुत्रोपिथ तुत्रुपथुः तुत्रुप । तुत्रोप तुत्रुपिव तुत्रुपिम । **३. लुट्** – त्रोपिता त्रोपितारौ त्रोपितारः । त्रोपितासि त्रोपितास्थः त्रोपितास्थ । त्रोपितास्मि त्रोपितास्वः त्रोपितास्मः । **४. लृट्** – त्रोपिष्यति त्रोपिष्यतः त्रोपिष्यन्ति । त्रोपिष्यसि त्रोपिष्यथः त्रोपिष्यथ । त्रोपिष्यामि त्रोपिष्यावः त्रोपिष्यामः । **५. लोट्** – त्रोपतु, त्रोपतात् त्रोपताम् त्रोपन्तु । त्रोप, त्रोपतात् त्रोपतम् त्रोपत । त्रोपाणि त्रोपाव त्रोपाम । **६. लङ्** – अत्रोपत् अत्रोपताम् अत्रोपन् । अत्रोपः अत्रोपतम् अत्रोपत । अत्रोपम् अत्रोपाव अत्रोपाम । **७. विधिलिङ्** – त्रोपेत् त्रोपेताम् त्रोपेयुः । त्रोपेः त्रोपेतम् त्रोपेत । त्रोपेयम् त्रोपेव त्रोपेम । **८. आशीर्लिङ्** – त्रुप्यात् त्रुप्यास्ताम् त्रुप्यासुः । त्रुप्याः त्रुप्यास्तम् त्रुप्यास्त । त्रुप्यासम् त्रुप्यास्व त्रुप्यास्म । **९. लुङ्** – अत्रोपीत् अत्रोपिष्टाम् अत्रोपिषुः । अत्रोपीः अत्रोपिष्टम् अत्रोपिष्ट । अत्रोपिषम् अत्रोपिष्व अत्रोपिष्म । **१०. लृङ्** – अत्रोपिष्यत् अत्रोपिष्यताम् अत्रोपिष्यन् । अत्रोपिष्यः अत्रोपिष्यतम् अत्रोपिष्यत । अत्रोपिष्यम् अत्रोपिष्याव अत्रोपिष्याम ।

णिचि – त्रोपयति-ते, **सनि** – तुत्रुपिषति/तुत्रोपिषति[1], **यकि** – त्रुप्यते

१. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः ।

४०७. त्रुम्प – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – त्रुम्पति त्रुम्पतः त्रुम्पन्ति । त्रुम्पसि त्रुम्पथः त्रुम्पथ । त्रुम्पामि त्रुम्पावः त्रुम्पामः । **२. लिट्** – तुत्रुम्प तुत्रुम्पतुः तुत्रुम्पुः । तुत्रुम्पिथ तुत्रुम्पथुः तुत्रुम्प । तुत्रुम्प तुत्रुम्पिव तुत्रुम्पिम । **३. लुट्** – त्रुम्पिता त्रुम्पितारौ त्रुम्पितारः । त्रुम्पितासि त्रुम्पितास्थः त्रुम्पितास्थ । त्रुम्पितास्मि त्रुम्पितास्वः त्रुम्पितास्मः । **४. लृट्** – त्रुम्पिष्यति त्रुम्पिष्यतः त्रुम्पिष्यन्ति । त्रुम्पिष्यसि त्रुम्पिष्यथः त्रुम्पिष्यथ । त्रुम्पिष्यामि त्रुम्पिष्यावः त्रुम्पिष्यामः । **५. लोट्** – त्रुम्पतु, त्रुम्पतात् त्रुम्पताम् त्रुम्पन्तु । त्रुम्प, त्रुम्पतात् त्रुम्पतम् त्रुम्पत । त्रुम्पाणि त्रुम्पाव त्रुम्पाम । **६. लङ्** – अत्रुम्पत् अत्रुम्पताम् अत्रुम्पन् । अत्रुम्पः अत्रुम्पतम् अत्रुम्पत । अत्रुम्पम् अत्रुम्पाव अत्रुम्पाम । **७. विधिलिङ्** – त्रुम्पेत् त्रुम्पेताम् त्रुम्पेयुः । त्रुम्पेः त्रुम्पेतम् त्रुम्पेत । त्रुम्पेयम् त्रुम्पेव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

त्रुम्पेम । **८. आशीर्लिङ्** – त्रुप्यात् त्रुप्यास्ताम् त्रुप्यासुः । त्रुप्याः त्रुप्यास्तम् त्रुप्यास्त । त्रुप्यासम् त्रुप्यास्व त्रुप्यास्म । **९. लुङ्** – अत्रुम्पीत् अत्रुम्पिष्टाम् अत्रुम्पिषुः । अत्रुम्पीः अत्रुम्पिष्टम् अत्रुम्पिष्ट । अत्रुम्पिषम् अत्रुम्पिष्व अत्रुम्पिष्म । **१०. लृङ्** – अत्रुम्पिष्यत् अत्रुम्पिष्यताम् अत्रुम्पिष्यन् । अत्रुम्पिष्यः अत्रुम्पिष्यतम् अत्रुम्पिष्यत । अत्रुम्पिष्यम् अत्रुम्पिष्याव अत्रुम्पिष्याम ।

णिचि – त्रुम्पयति – ते, **सनि** – तुत्रुम्पिषति, **यकि** – त्रुप्यते ।

४०८. तुफ –हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – तोफति तोफतः तोफन्ति । तोफसि तोफथः तोफथ । तोफामि तोफावः तोफामः । **२. लिट्** – तुतोफ तुतुफतुः तुतुफुः । तुतोफिथ तुतुफथुः तुतुफ । तुतोफ तुतुफिव तुतुफिम । **३. लुट्** – तोफिता तोफितारौ तोफितारः । तोफितासि तोफितास्थः तोफितास्थ । तोफितास्मि तोफितास्वः तोफितास्मः । **४. लृट्** – तोफिष्यति तोफिष्यतः तोफिष्यन्ति । तोफिष्यसि तोफिष्यथः तोफिष्यथ । तोफिष्यामि तोफिष्यावः तोफिष्यामः । **५. लोट्** – तोफतु, तोफतात् तोफताम् तोफन्तु । तोफ, तोफतात् तोफतम् तोफत । तोफानि तोफाव तोफाम । **६. लङ्** – अतोफत् अतोफताम् अतोफन् । अतोफः अतोफतम् अतोफत । अतोफम् अतोफाव अतोफाम । **७. विधिलिङ्** – तोफेत् तोफेताम् तोफेयुः । तोफेः तोफेतम् तोफेत । तोफेयम् तोफेव तोफेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुफ्यात् तुफ्यास्ताम् तुफ्यासुः । तुफ्याः तुफ्यास्तम् तुफ्यास्त । तुफ्यासम् तुफ्यास्व तुफ्यास्म । **९. लुङ्** – अतोफीत् अतोफिष्टाम् अतोफिषुः । अतोफीः अतोफिष्टम् अतोफिष्ट । अतोफिषम् अतोफिष्व अतोफिष्म । **१०. लृङ्** – अतोफिष्यत् अतोफिष्यताम् अतोफिष्यन् । अतोफिष्यः अतोफिष्यतम् अतोफिष्यत । अतोफिष्यम् अतोफिष्याव अतोफिष्याम ।

णिचि – तोफयति–ते, **सनि** – तुतुफिषति/तुतोफिषति[1], **यकि** – तुफ्यते

१. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः ।

४०९. तुम्फ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – तुम्फति तुम्फतः तुम्फन्ति । तुम्फसि तुम्फथः तुम्फथ । तुम्फामि तुम्फावः तुम्फामः । **२. लिट्** – तुतुम्फ तुतुम्फतुः तुतुम्फुः । तुतुम्फिथ तुतुम्फथुः तुतुम्फ । तुतुम्फ तुतुम्फिव तुतुम्फिम । **३. लुट्** – तुम्फिता तुम्फितारौ तुम्फितारः । तुम्फितासि तुम्फितास्थः तुम्फितास्थ । तुम्फितास्मि तुम्फितास्वः तुम्फितास्मः । **४. लृट्** – तुम्फिष्यति तुम्फिष्यतः तुम्फिष्यन्ति । तुम्फिष्यसि तुम्फिष्यथः तुम्फिष्यथ । तुम्फिष्यामि तुम्फिष्यावः तुम्फिष्यामः । **५. लोट्** – तुम्फतु, तुम्फतात् तुम्फताम् तुम्फन्तु । तुम्फ, तुम्फतात् तुम्फतम् तुम्फत । तुम्फानि तुम्फाव तुम्फाम । **६. लङ्** – अतुम्फत् अतुम्फताम् अतुम्फन् । अतुम्फः अतुम्फतम् अतुम्फत । अतुम्फम् अतुम्फाव अतुम्फाम । **७. विधिलिङ्** – तुम्फेत् तुम्फेताम् तुम्फेयुः । तुम्फेः तुम्फेतम् तुम्फेत । तुम्फेयम् तुम्फेव तुम्फेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुफ्यात् तुफ्यास्ताम् तुफ्यासुः । तुफ्याः तुफ्यास्तम् तुफ्यास्त । तुफ्यासम् तुफ्यास्व तुफ्यास्म । **९. लुङ्** – अतुम्फीत् अतुम्फिष्टाम् अतुम्फिषुः । अतुम्फीः अतुम्फिष्टम् अतुम्फिष्ट । अतुम्फिषम् अतुम्फिष्व अतुम्फिष्म । **१०. लृङ्** – अतुम्फिष्यत् अतुम्फिष्यताम् अतुम्फिष्यन् । अतुम्फिष्यः अतुम्फिष्यतम् अतुम्फिष्यत । अतुम्फिष्यम् अतुम्फिष्याव अतुम्फिष्याम ।

णिचि – तुम्फयति – ते, **सनि** – तुतुम्फिषति, **यकि** – तुफ्यते ।

४१०. त्रुफ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – त्रोफति त्रोफतः त्रोफन्ति । त्रोफसि त्रोफथः त्रोफथ । त्रोफामि त्रोफावः त्रोफामः । **२. लिट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तुत्रोफ तुत्रुफतुः तुत्रुफुः । तुत्रोफिथ तुत्रुफथुः तुत्रुफ । तुत्रोफ तुत्रुफिव तुत्रुफिम । **३. लुट्** – त्रोफिता त्रोफितारौ त्रोफितारः । त्रोफितासि त्रोफितास्थः त्रोफितास्थ । त्रोफितास्मि त्रोफितास्वः त्रोफितास्मः । **४. लृट्** – त्रोफिष्यति त्रोफिष्यतः त्रोफिष्यन्ति । त्रोफिष्यसि त्रोफिष्यथः त्रोफिष्यथ । त्रोफिष्यामि त्रोफिष्यावः त्रोफिष्यामः । **५. लोट्** – त्रोफतु, त्रोफतात् त्रोफताम् त्रोफन्तु । त्रोफ, त्रोफतात् त्रोफतम् त्रोफत । त्रोफाणि त्रोफाव त्रोफाम । **६. लङ्** – अत्रोफत् अत्रोफताम् अत्रोफन् । अत्रोफः अत्रोफतम् अत्रोफत । अत्रोफम् अत्रोफाव अत्रोफाम । **७. विधिलिङ्** – त्रोफेत् त्रोफेताम् त्रोफेयुः । त्रोफेः त्रोफेतम् त्रोफेत । त्रोफेयम् त्रोफेव त्रोफेम । **८. आशीर्लिङ्** – त्रुफ्यात् त्रुफ्यास्ताम् त्रुफ्यासुः । त्रुफ्याः त्रुफ्यास्तम् त्रुफ्यास्त । त्रुफ्यासम् त्रुफ्यास्व त्रुफ्यास्म । **९. लुङ्** – अत्रोफीत् अत्रोफिष्टाम् अत्रोफिषुः । अत्रोफीः अत्रोफिष्टम् अत्रोफिष्ट । अत्रोफिषम् अत्रोफिष्व अत्रोफिष्म । **१०. लृङ्** – अत्रोफिष्यत् अत्रोफिष्यताम् अत्रोफिष्यन् । अत्रोफिष्यः अत्रोफिष्यतम् अत्रोफिष्यत । अत्रोफिष्यम् अत्रोफिष्याव अत्रोफिष्याम ।

णिचि – त्रोफयति-ते, **सनि** – तुत्रुफिषति/तुत्रोफिषति[१], **यकि** – त्रुफ्यते

१. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः ।

४११. त्रुम्फ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – त्रुम्फति त्रुम्फतः त्रुम्फन्ति । त्रुम्फसि त्रुम्फथः त्रुम्फथ । त्रुम्फामि त्रुम्फावः त्रुम्फामः । **२. लिट्** – तुत्रुम्फ तुत्रुम्फतुः तुत्रुम्फुः । तुत्रुम्फिथ तुत्रुम्फथुः तुत्रुम्फ । तुत्रुम्फ तुत्रुम्फिव तुत्रुम्फिम । **३. लुट्** – त्रुम्फिता त्रुम्फितारौ त्रुम्फितारः । त्रुम्फितासि त्रुम्फितास्थः त्रुम्फितास्थ । त्रुम्फितास्मि त्रुम्फितास्वः त्रुम्फितास्मः । **४. लृट्** – त्रुम्फिष्यति त्रुम्फिष्यतः त्रुम्फिष्यन्ति । त्रुम्फिष्यसि त्रुम्फिष्यथः त्रुम्फिष्यथ । त्रुम्फिष्यामि त्रुम्फिष्यावः त्रुम्फिष्यामः । **५. लोट्** – त्रुम्फतु, त्रुम्फतात् त्रुम्फताम् त्रुम्फन्तु । त्रुम्फ, त्रुम्फतात् त्रुम्फतम् त्रुम्फत । त्रुम्फाणि त्रुम्फाव त्रुम्फाम । **६. लङ्** – अत्रुम्फत् अत्रुम्फताम् अत्रुम्फन् । अत्रुम्फः अत्रुम्फतम् अत्रुम्फत । अत्रुम्फम् अत्रुम्फाव अत्रुम्फाम । **७. विधिलिङ्** – त्रुम्फेत् त्रुम्फेताम् त्रुम्फेयुः । त्रुम्फेः त्रुम्फेतम् त्रुम्फेत । त्रुम्फेयम् त्रुम्फेव त्रुम्फेम । **८. आशीर्लिङ्** – त्रुफ्यात् त्रुफ्यास्ताम् त्रुफ्यासुः । त्रुफ्याः त्रुफ्यास्तम् त्रुफ्यास्त । त्रुफ्यासम् त्रुफ्यास्व त्रुफ्यास्म । **९. लुङ्** – अत्रुम्फीत् अत्रुम्फिष्टाम् अत्रुम्फिषुः । अत्रुम्फीः अत्रुम्फिष्टम् अत्रुम्फिष्ट । अत्रुम्फिषम् अत्रुम्फिष्व अत्रुम्फिष्म । **१०. लृङ्** – अत्रुम्फिष्यत् अत्रुम्फिष्यताम् अत्रुम्फिष्यन् । अत्रुम्फिष्यः अत्रुम्फिष्यतम् अत्रुम्फिष्यत । अत्रुम्फिष्यम् अत्रुम्फिष्याव अत्रुम्फिष्याम ।

णिचि – त्रुम्फयति – ते, **सनि** – तुत्रुम्फिषति, **यकि** – त्रुफ्यते ।

४१२. पर्प – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – पर्पति पर्पतः पर्पन्ति । पर्पसि पर्पथः पर्पथ । पर्पामि पर्पावः पर्पामः । **२. लिट्** – पपर्प पपर्पतुः पपर्पुः । पपर्पिथ पपर्पथुः पपर्प । पपर्प पपर्पिव पपर्पिम । **३. लुट्** – पर्पिता पर्पितारौ पर्पितारः । पर्पितासि पर्पितास्थः पर्पितास्थ । पर्पितास्मि पर्पितास्वः पर्पितास्मः । **४. लृट्** – पर्पिष्यति पर्पिष्यतः पर्पिष्यन्ति । पर्पिष्यसि पर्पिष्यथः पर्पिष्यथ । पर्पिष्यामि पर्पिष्यावः पर्पिष्यामः । **५. लोट्** – पर्पतु, पर्पतात् पर्पताम् पर्पन्तु । पर्प, पर्पतात् पर्पतम् पर्पत । पर्पाणि पर्पाव पर्पाम । **६. लङ्** – अपर्पत् अपर्पताम् अपर्पन् । अपर्पः अपर्पतम् अपर्पत । अपर्पम् अपर्पाव अपर्पाम । **७. विधिलिङ्** – पर्पेत् पर्पेताम् पर्पेयुः । पर्पेः पर्पेतम् पर्पेत । पर्पेयम् पर्पेव पर्पेम । **८. आशीर्लिङ्** – पर्प्यात् पर्प्यास्ताम् पर्प्यासुः । पर्प्याः पर्प्यास्तम् पर्प्यास्त । पर्प्यासम् पर्प्यास्व पर्प्यास्म । **९. लुङ्** – अपर्पीत् अपर्पिष्टाम् अपर्पिषुः । अपर्पीः अपर्पिष्टम् अपर्पिष्ट । अपर्पिषम् अपर्पिष्व अपर्पिष्म । **१०. लृङ्** – अपर्पिष्यत् अपर्पिष्यताम् अपर्पिष्यन् । अपर्पिष्यः अपर्पिष्यतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपर्पर्ष्यत । अपर्पर्ष्यम् अपर्पर्ष्याव अपर्पर्ष्याम ।

णिचि – पर्पयति-ते, **सनि** – पिपर्पिषति, **यकि** – पर्प्यते ।

४१३. रफ – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । धातुममुं हिंसार्थं पठति कण्ठः इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – रफति रफतः रफन्ति । रफसि रफथः रफथ । रफामि रफावः रफामः । **२. लिट्** – रराफ रेफतुः रेफुः । रेफिथ रेफथुः रेफ । रराफ, ररफ रेफिव रेफिम । **३. लुट्** – रफिता रफितारौ रफितारः । रफितासि रफितास्थः रफितास्थ । रफितास्मि रफितास्वः रफितास्मः । **४. लृट्** – रफिष्यति रफिष्यतः रफिष्यन्ति । रफिष्यसि रफिष्यथः रफिष्यथ । रफिष्यामि रफिष्यावः रफिष्यामः । **५. लोट्** –रफतु, रफतात् रफताम् रफन्तु । रफ, रफतात् रफतम् रफत । रफानि रफाव रफाम । **६. लङ्** – अरफत् अरफताम् अरफन् । अरफः अरफतम् अरफत । अरफम् अरफाव अरफाम । **७. विधिलिङ्** – रफेत् रफेताम् रफेयुः । रफेः रफेतम् रफेत । रफेयम् रफेव रफेम । **८. आशीर्लिङ्** – रफ्यात् रफ्यास्ताम् रफ्यासुः । रफ्याः रफ्यास्तम् रफ्यास्त । रफ्यासम् रफ्यास्व रफ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अरफीत्[१] अरफिष्टाम् अरफिषुः । अरफीः अरफिष्टम् अरफिष्ट । अरफिषम् अरफिष्व अरफिष्म । (ii) अराफीत् अराफिष्टाम् अराफिषुः । अराफीः अराफिष्टम् अराफिष्ट । अराफिषम् अराफिष्व अराफिष्म । **१०. लृङ्** – अरफिष्यत् अरफिष्यताम् अरफिष्यन् । अरफिष्यः अरफिष्यतम् अरफिष्यत । अरफिष्यम् अरफिष्याव अरफिष्याम ।

णिचि – राफयति-ते, **सनि** – रिरफिषति, **यकि** – रफ्यते ।

१. 'अतो हलादेः' इति वा वृद्धिः ।

४१४. रफि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । केचित् हिंसार्थकत्वम् अस्य अङ्गीकुर्वन्ति इति क्षीरतरङ्गिणीतो ज्ञायते ।

१. लट् – रम्फति रम्फतः रम्फन्ति । रम्फसि रम्फथः रम्फथ । रम्फामि रम्फावः रम्फामः । **२. लिट्** – ररम्फ ररम्फतुः ररम्फुः । ररम्फिथ ररम्फथुः ररम्फ । ररम्फ ररम्फिव ररम्फिम । **३. लुट्** – रम्फिता रम्फितारौ रम्फितारः । रम्फितासि रम्फितास्थः रम्फितास्थ । रम्फितास्मि रम्फितास्वः रम्फितास्मः । **४. लृट्** – रम्फिष्यति रम्फिष्यतः रम्फिष्यन्ति । रम्फिष्यसि रम्फिष्यथः रम्फिष्यथ । रम्फिष्यामि रम्फिष्यावः रम्फिष्यामः । **५. लोट्** –रम्फतु, रम्फतात् रम्फताम् रम्फन्तु । रम्फ, रम्फतात् रम्फतम् रम्फत । रम्फानि रम्फाव रम्फाम । **६. लङ्** – अरम्फत् अरम्फताम् अरम्फन् । अरम्फः अरम्फतम् अरम्फत । अरम्फम् अरम्फाव अरम्फाम । **७. विधिलिङ्** – रम्फेत् रम्फेताम् रम्फेयुः । रम्फेः रम्फेतम् रम्फेत । रम्फेयम् रम्फेव रम्फेम । **८. आशीर्लिङ्** – रम्फ्यात् रम्फ्यास्ताम् रम्फ्यासुः । रम्फ्याः रम्फ्यास्तम् रम्फ्यास्त । रम्फ्यासम् रम्फ्यास्व रम्फ्यास्म । **९. लुङ्** – अरम्फीत् अरम्फिष्टाम् अरम्फिषुः । अरम्फीः अरम्फिष्टम् अरम्फिष्ट । अरम्फिषम् अरम्फिष्व अरम्फिष्म । **१०. लृङ्** – अरम्फिष्यत् अरम्फिष्यताम् अरम्फिष्यन् । अरम्फिष्यः अरम्फिष्यतम् अरम्फिष्यत । अरम्फिष्यम् अरम्फिष्याव अरम्फिष्याम ।

णिचि – रम्फयति – ते, **सनि** – रिरम्फिषति, **यकि** – रम्फ्यते ।

४१५. अर्ब – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'इतः एकादश तृतीयान्ताः' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'अर्बादयो नोपधाः' इति कौशिकः ।

१. लट् – अर्बति अर्बतः अर्बन्ति । अर्बसि अर्बथः अर्बथ । अर्बामि अर्बावः अर्बामः । **२. लिट्** – आनर्ब आनर्बतुः आनर्बुः । आनर्बिथ आनर्बथुः आनर्ब । आनर्ब आनर्बिव आनर्बिम । **३. लुट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अर्बिता अर्बितारौ अर्बितारः । अर्बितासि अर्बितास्थः अर्बितास्थ । अर्बितास्मि अर्बितास्वः अर्बितास्मः । **४. लृट्** – अर्बिष्यति अर्बिष्यतः अर्बिष्यन्ति । अर्बिष्यसि अर्बिष्यथः अर्बिष्यथ । अर्बिष्यामि अर्बिष्यावः अर्बिष्यामः । **५. लोट्** – अर्बतु, अर्बतात् अर्बताम् अर्बन्तु । अर्ब, अर्बतात् अर्बतम् अर्बत । अर्बाणि अर्बाव अर्बाम । **६. लङ्** – आर्बत् आर्बताम् आर्बन् । आर्बः आर्बतम् आर्बत । आर्बम् आर्बाव आर्बाम । **७. विधिलिङ्** – अर्बेत् अर्बेताम् अर्बेयुः । अर्बेः अर्बेतम् अर्बेत । अर्बेयम् अर्बेव अर्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – अर्ब्यात् अर्ब्यास्ताम् अर्ब्यासुः । अर्ब्याः अर्ब्यास्तम् अर्ब्यास्त । अर्ब्यासम् अर्ब्यास्व अर्ब्यास्म । **९. लुङ्** – आर्बीत् आर्बिष्टाम् आर्बिषुः । आर्बीः आर्बिष्टम् आर्बिष्ट । आर्बिषम् आर्बिष्व आर्बिष्म । **१०. लृङ्** – आर्बिष्यत् आर्बिष्यताम् आर्बिष्यन् । आर्बिष्यः आर्बिष्यतम् आर्बिष्यत । आर्बिष्यम् आर्बिष्याव आर्बिष्याम ।

णिचि – अर्बयति – ते, **सनि** – अर्बिबिषति, **यकि** – अर्ब्यते ।

४१६. पर्ब – गतौ । सकर्म. सेट्. परस्मै । 'वर्फ' इति स्वामी ।

१. लट् – पर्बति पर्बतः पर्बन्ति । पर्बसि पर्बथः पर्बथ । पर्बामि पर्बावः पर्बामः । **२. लिट्** – पपर्ब पपर्बतुः पपर्बुः । पपर्बिथ पपर्बथुः पपर्ब । पपर्ब पपर्बिव पपर्बिम । **३. लुट्** – पर्बिता पर्बितारौ पर्बितारः । पर्बितासि पर्बितास्थः पर्बितास्थ । पर्बितास्मि पर्बितास्वः पर्बितास्मः । **४. लृट्** – पर्बिष्यति पर्बिष्यतः पर्बिष्यन्ति । पर्बिष्यसि पर्बिष्यथः पर्बिष्यथ । पर्बिष्यामि पर्बिष्यावः पर्बिष्यामः । **५. लोट्** – पर्बतु, पर्बतात् पर्बताम् पर्बन्तु । पर्ब, पर्बतात् पर्बतम् पर्बत । पर्बाणि पर्बाव पर्बाम । **६. लङ्** – अपर्बत् अपर्बताम् अपर्बन् । अपर्बः अपर्बतम् अपर्बत । अपर्बम् अपर्बाव अपर्बाम । **७. विधिलिङ्** – पर्बेत् पर्बेताम् पर्बेयुः । पर्बेः पर्बेतम् पर्बेत । पर्बेयम् पर्बेव पर्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – पर्ब्यात् पर्ब्यास्ताम् पर्ब्यासुः । पर्ब्याः पर्ब्यास्तम् पर्ब्यास्त । पर्ब्यासम् पर्ब्यास्व पर्ब्यास्म । **९. लुङ्** – अपर्बीत् अपर्बिष्टाम् अपर्बिषुः । अपर्बीः अपर्बिष्टम् अपर्बिष्ट । अपर्बिषम् अपर्बिष्व अपर्बिष्म । **१०. लृङ्** – अपर्बिष्यत् अपर्बिष्यताम् अपर्बिष्यन् । अपर्बिष्यः अपर्बिष्यतम् अपर्बिष्यत । अपर्बिष्यम् अपर्बिष्याव अपर्बिष्याम ।

णिचि – पर्बयति – ते, **सनि** – पिपर्बिषति, **यकि** – पर्ब्यते ।

४१७. लर्ब – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । क्षीरस्वामिमैत्रेयौ धातुममुं न पठतः ।

१. लट् – लर्बति लर्बतः लर्बन्ति । लर्बसि लर्बथः लर्बथ । लर्बामि लर्बावः लर्बामः । **२. लिट्** – ललर्ब ललर्बतुः ललर्बुः । ललर्बिथ ललर्बथुः ललर्ब । ललर्ब ललर्बिव ललर्बिम । **३. लुट्** – लर्बिता लर्बितारौ लर्बितारः । लर्बितासि लर्बितास्थः लर्बितास्थ । लर्बितास्मि लर्बितास्वः लर्बितास्मः । **४. लृट्** – लर्बिष्यति लर्बिष्यतः लर्बिष्यन्ति । लर्बिष्यसि लर्बिष्यथः लर्बिष्यथ । लर्बिष्यामि लर्बिष्यावः लर्बिष्यामः । **५. लोट्** – लर्बतु, लर्बतात् लर्बताम् लर्बन्तु । लर्ब, लर्बतात् लर्बतम् लर्बत । लर्बाणि लर्बाव लर्बाम । **६. लङ्** – अलर्बत् अलर्बताम् अलर्बन् । अलर्बः अलर्बतम् अलर्बत । अलर्बम् अलर्बाव अलर्बाम । **७. विधिलिङ्** – लर्बेत् लर्बेताम् लर्बेयुः । लर्बेः लर्बेतम् लर्बेत । लर्बेयम् लर्बेव लर्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – लर्ब्यात् लर्ब्यास्ताम् लर्ब्यासुः । लर्ब्याः लर्ब्यास्तम् लर्ब्यास्त । लर्ब्यासम् लर्ब्यास्व लर्ब्यास्म । **९. लुङ्** – अलर्बीत् अलर्बिष्टाम् अलर्बिषुः । अलर्बीः अलर्बिष्टम् अलर्बिष्ट । अलर्बिषम् अलर्बिष्व अलर्बिष्म । **१०. लृङ्** – अलर्बिष्यत् अलर्बिष्यताम् अलर्बिष्यन् । अलर्बिष्यः अलर्बिष्यतम् अलर्बिष्यत । अलर्बिष्यम् अलर्बिष्याव अलर्बिष्याम ।

णिचि – लर्बयति – ते, **सनि** – लिलर्बिषति, **यकि** – लर्ब्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४१८. बर्ब – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । क्षीरस्वामिमैत्रेयौ धातुममुं न पठतः ।

१. लट् – बर्बति बर्बतः बर्बन्ति । बर्बसि बर्बथः बर्बथ । बर्बामि बर्बावः बर्बामः । **२. लिट्** – बबर्ब बबर्बतुः बबर्बुः । बबर्बिथ बबर्बथुः बबर्ब । बबर्ब बबर्बिव बबर्बिम । **३. लुट्** – बर्बिता बर्बितारौ बर्बितारः । बर्बितासि बर्बितास्थः बर्बितास्थ । बर्बितास्मि बर्बितास्वः बर्बितास्मः । **४. लृट्** – बर्बिष्यति बर्बिष्यतः बर्बिष्यन्ति । बर्बिष्यसि बर्बिष्यथः बर्बिष्यथ । बर्बिष्यामि बर्बिष्यावः बर्बिष्यामः । **५. लोट्** – बर्बतु, बर्बतात् बर्बताम् बर्बन्तु । बर्ब, बर्बतात् बर्बतम् बर्बत । बर्बाणि बर्बाव बर्बाम । **६. लङ्** – अबर्बत् अबर्बताम् अबर्बन् । अबर्बः अबर्बतम् अबर्बत । अबर्बम् अबर्बाव अबर्बाम । **७. विधिलिङ्** – बर्बेत् बर्बेताम् बर्बेयुः । बर्बेः बर्बेतम् बर्बेत । बर्बेयम् बर्बेव बर्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – बर्ब्यात् बर्ब्यास्ताम् बर्ब्यासुः । बर्ब्याः बर्ब्यास्तम् बर्ब्यास्त । बर्ब्यासम् बर्ब्यास्व बर्ब्यास्म । **९. लुङ्** – अबर्बीत् अबर्बिष्टाम् अबर्बिषुः । अबर्बीः अबर्बिष्टम् अबर्बिष्ट । अबर्बिषम् अबर्बिष्व अबर्बिष्म । **१०. लृङ्** – अबर्बिष्यत् अबर्बिष्यताम् अबर्बिष्यन् । अबर्बिष्यः अबर्बिष्यतम् अबर्बिष्यत । अबर्बिष्यम् अबर्बिष्याव अबर्बिष्याम ।

णिचि – बर्बयति – ते, **सनि** – बिबर्बिषति, **यकि** – बर्ब्यते ।

४१९. मर्ब – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मर्बति मर्बतः मर्बन्ति । मर्बसि मर्बथः मर्बथ । मर्बामि मर्बावः मर्बामः । **२. लिट्** – ममर्ब ममर्बतुः ममर्बुः । ममर्बिथ ममर्बथुः ममर्ब । ममर्ब ममर्बिव ममर्बिम । **३. लुट्** – मर्बिता मर्बितारौ मर्बितारः । मर्बितासि मर्बितास्थः मर्बितास्थ । मर्बितास्मि मर्बितास्वः मर्बितास्मः । **४. लृट्** – मर्बिष्यति मर्बिष्यतः मर्बिष्यन्ति । मर्बिष्यसि मर्बिष्यथः मर्बिष्यथ । मर्बिष्यामि मर्बिष्यावः मर्बिष्यामः । **५. लोट्** – मर्बतु, मर्बतात् मर्बताम् मर्बन्तु । मर्ब, मर्बतात् मर्बतम् मर्बत । मर्बाणि मर्बाव मर्बाम । **६. लङ्** – अमर्बत् अमर्बताम् अमर्बन् । अमर्बः अमर्बतम् अमर्बत । अमर्बम् अमर्बाव अमर्बाम । **७. विधिलिङ्** – मर्बेत् मर्बेताम् मर्बेयुः । मर्बेः मर्बेतम् मर्बेत । मर्बेयम् मर्बेव मर्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – मर्ब्यात् मर्ब्यास्ताम् मर्ब्यासुः । मर्ब्याः मर्ब्यास्तम् मर्ब्यास्त । मर्ब्यासम् मर्ब्यास्व मर्ब्यास्म । **९. लुङ्** – अमर्बीत् अमर्बिष्टाम् अमर्बिषुः । अमर्बीः अमर्बिष्टम् अमर्बिष्ट । अमर्बिषम् अमर्बिष्व अमर्बिष्म । **१०. लृङ्** – अमर्बिष्यत् अमर्बिष्यताम् अमर्बिष्यन् । अमर्बिष्यः अमर्बिष्यतम् अमर्बिष्यत । अमर्बिष्यम् अमर्बिष्याव अमर्बिष्याम ।

णिचि – मर्बयति – ते, **सनि** – मिमर्बिषति, **यकि** – मर्ब्यते ।

४२०. कर्ब – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – कर्बति कर्बतः कर्बन्ति । कर्बसि कर्बथः कर्बथ । कर्बामि कर्बावः कर्बामः । **२. लिट्** – चकर्ब चकर्बतुः चकर्बुः । चकर्बिथ चकर्बथुः चकर्ब । चकर्ब चकर्बिव चकर्बिम । **३. लुट्** – कर्बिता कर्बितारौ कर्बितारः । कर्बितासि कर्बितास्थः कर्बितास्थ । कर्बितास्मि कर्बितास्वः कर्बितास्मः । **४. लृट्** – कर्बिष्यति कर्बिष्यतः कर्बिष्यन्ति । कर्बिष्यसि कर्बिष्यथः कर्बिष्यथ । कर्बिष्यामि कर्बिष्यावः कर्बिष्यामः । **५. लोट्** – कर्बतु, कर्बतात् कर्बताम् कर्बन्तु । कर्ब, कर्बतात् कर्बतम् कर्बत । कर्बाणि कर्बाव कर्बाम । **६. लङ्** – अकर्बत् अकर्बताम् अकर्बन् । अकर्बः अकर्बतम् अकर्बत । अकर्बम् अकर्बाव अकर्बाम । **७. विधिलिङ्** – कर्बेत् कर्बेताम् कर्बेयुः । कर्बेः कर्बेतम् कर्बेत । कर्बेयम् कर्बेव कर्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – कर्ब्यात् कर्ब्यास्ताम् कर्ब्यासुः । कर्ब्याः कर्ब्यास्तम् कर्ब्यास्त । कर्ब्यासम् कर्ब्यास्व कर्ब्यास्म । **९. लुङ्** – अकर्बीत् अकर्बिष्टाम् अकर्बिषुः । अकर्बीः अकर्बिष्टम् अकर्बिष्ट । अकर्बिषम् अकर्बिष्व अकर्बिष्म । **१०. लृङ्** – अकर्बिष्यत् अकर्बिष्यताम् अकर्बिष्यन् । अकर्बिष्यः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकर्बिष्यतम् अकर्बिष्यत । अकर्बिष्यम् अकर्बिष्याव अकर्बिष्याम ।
णिचि - कर्बयति - ते, **सनि** - चिकर्बिषति, **यकि** - कर्ब्यते ।

४२१. खर्ब - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - खर्बति खर्बतः खर्बन्ति । खर्बसि खर्बथः खर्बथ । खर्बामि खर्बावः खर्बामः । **२. लिट्** - चखर्ब चखर्बतुः चखर्बुः । चखर्बिथ चखर्बथुः चखर्ब । चखर्ब चखर्बिव चखर्बिम । **३. लुट्** - खर्बिता खर्बितारौ खर्बितारः । खर्बितासि खर्बितास्थः खर्बितास्थ । खर्बितास्मि खर्बितास्वः खर्बितास्मः । **४. लृट्** - खर्बिष्यति खर्बिष्यतः खर्बिष्यन्ति । खर्बिष्यसि खर्बिष्यथः खर्बिष्यथ । खर्बिष्यामि खर्बिष्यावः खर्बिष्यामः । **५. लोट्** - खर्बतु, खर्बतात् खर्बताम् खर्बन्तु । खर्ब, खर्बतात् खर्बतम् खर्बत । खर्बाणि खर्बाव खर्बाम । **६. लङ्** - अखर्बत् अखर्बताम् अखर्बन् । अखर्बः अखर्बतम् अखर्बत । अखर्बम् अखर्बाव अखर्बाम । **७. विधिलिङ्** - खर्बेत् खर्बेताम् खर्बेयुः । खर्बेः खर्बेतम् खर्बेत । खर्बेयम् खर्बेव खर्बेम । **८. आशीर्लिङ्** - खर्ब्यात् खर्ब्यास्ताम् खर्ब्यासुः । खर्ब्याः खर्ब्यास्तम् खर्ब्यास्त । खर्ब्यासम् खर्ब्यास्व खर्ब्यास्म । **९. लुङ्** - अखर्बीत् अखर्बिष्टाम् अखर्बिषुः । अखर्बीः अखर्बिष्टम् अखर्बिष्ट । अखर्बिषम् अखर्बिष्व अखर्बिष्म । **१०. लृङ्** - अखर्बिष्यत् अखर्बिष्यताम् अखर्बिष्यन् । अखर्बिष्यः अखर्बिष्यतम् अखर्बिष्यत । अखर्बिष्यम् अखर्बिष्याव अखर्बिष्याम ।
णिचि - खर्बयति - ते, **सनि** - चिखर्बिषति, **यकि** - खर्ब्यते ।

४२२. गर्ब - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'गर्ब घर्ब' इति स्वामी ।

१. लट् - गर्बति गर्बतः गर्बन्ति । गर्बसि गर्बथः गर्बथ । गर्बामि गर्बावः गर्बामः । **२. लिट्** - जगर्ब जगर्बतुः जगर्बुः । जगर्बिथ जगर्बथुः जगर्ब । जगर्ब जगर्बिव जगर्बिम । **३. लुट्** - गर्बिता गर्बितारौ गर्बितारः । गर्बितासि गर्बितास्थः गर्बितास्थ । गर्बितास्मि गर्बितास्वः गर्बितास्मः । **४. लृट्** - गर्बिष्यति गर्बिष्यतः गर्बिष्यन्ति । गर्बिष्यसि गर्बिष्यथः गर्बिष्यथ । गर्बिष्यामि गर्बिष्यावः गर्बिष्यामः । **५. लोट्** - गर्बतु, गर्बतात् गर्बताम् गर्बन्तु । गर्ब, गर्बतात् गर्बतम् गर्बत । गर्बाणि गर्बाव गर्बाम । **६. लङ्** - अगर्बत् अगर्बताम् अगर्बन् । अगर्बः अगर्बतम् अगर्बत । अगर्बम् अगर्बाव अगर्बाम । **७. विधिलिङ्** - गर्बेत् गर्बेताम् गर्बेयुः । गर्बेः गर्बेतम् गर्बेत । गर्बेयम् गर्बेव गर्बेम । **८. आशीर्लिङ्** - गर्ब्यात् गर्ब्यास्ताम् गर्ब्यासुः । गर्ब्याः गर्ब्यास्तम् गर्ब्यास्त । गर्ब्यासम् गर्ब्यास्व गर्ब्यास्म । **९. लुङ्** - अगर्बीत् अगर्बिष्टाम् अगर्बिषुः । अगर्बीः अगर्बिष्टम् अगर्बिष्ट । अगर्बिषम् अगर्बिष्व अगर्बिष्म । **१०. लृङ्** - अगर्बिष्यत् अगर्बिष्यताम् अगर्बिष्यन् । अगर्बिष्यः अगर्बिष्यतम् अगर्बिष्यत । अगर्बिष्यम् अगर्बिष्याव अगर्बिष्याम ।
णिचि - गर्बयति - ते, **सनि** - जिगर्बिषति, **यकि** - गर्ब्यते ।

४२३. शर्ब - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'एकः शर्बस्तालव्यादिः, अपरः षोपदेशः, अन्यो दन्त्यादिः' इति क्षीरतरङ्गिण्याम् । 'गतौ हिंसायां च' इति कातन्त्रः । 'नोपधः इति कौशिकः' इति माधवः । 'शव' इति काशकृत्स्नः ।

१. लट् - शर्बति शर्बतः शर्बन्ति । शर्बसि शर्बथः शर्बथ । शर्बामि शर्बावः शर्बामः । **२. लिट्** - शशर्ब शशर्बतुः शशर्बुः । शशर्बिथ शशर्बथुः शशर्ब । शशर्ब शशर्बिव शशर्बिम । **३. लुट्** - शर्बिता शर्बितारौ शर्बितारः । शर्बितासि शर्बितास्थः शर्बितास्थ । शर्बितास्मि शर्बितास्वः शर्बितास्मः । **४. लृट्** - शर्बिष्यति शर्बिष्यतः शर्बिष्यन्ति । शर्बिष्यसि शर्बिष्यथः शर्बिष्यथ । शर्बिष्यामि शर्बिष्यावः शर्बिष्यामः । **५. लोट्** - शर्बतु, शर्बतात् शर्बताम् शर्बन्तु । शर्ब, शर्बतात् शर्बतम् शर्बत । शर्बाणि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शर्बाव शर्बाम । **६. लङ्** – अशर्बत् अशर्बताम् अशर्बन् । अशर्बः अशर्बतम् अशर्बत । अशर्बम् अशर्बाव अशर्बाम । **७. विधिलिङ्** – शर्बेत् शर्बेताम् शर्बेयुः । शर्बेः शर्बेतम् शर्बेत । शर्बेयम् शर्बेव शर्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – शर्ब्यात् शर्ब्यास्ताम् शर्ब्यासुः । शर्ब्याः शर्ब्यास्तम् शर्ब्यास्त । शर्ब्यासम् शर्ब्यास्व शर्ब्यास्म । **९. लुङ्** – अशर्बीत् अशर्बिष्टाम् अशर्बिषुः । अशर्बीः अशर्बिष्टम् अशर्बिष्ट । अशर्बिषम् अशर्बिष्व अशर्बिष्म । **१०. लृङ्** – अशर्बिष्यत् अशर्बिष्यताम् अशर्बिष्यन् । अशर्बिष्यः अशर्बिष्यतम् अशर्बिष्यत । अशर्बिष्यम् अशर्बिष्याव अशर्बिष्याम ।

णिचि – शर्बयति – ते, **सनि** – शिशर्बिषति, **यकि** – शर्ब्यते ।

४२४. षर्ब – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – सर्बति सर्बतः सर्बन्ति । सर्बसि सर्बथः सर्बथ । सर्बामि सर्बावः सर्बामः । **२. लिट्** – ससर्ब ससर्बतुः ससर्बुः । ससर्बिथ ससर्बथुः ससर्ब । ससर्ब ससर्बिव ससर्बिम । **३. लुट्** – सर्बिता सर्बितारौ सर्बितारः । सर्बितासि सर्बितास्थः सर्बितास्थ । सर्बितास्मि सर्बितास्वः सर्बितास्मः । **४. लृट्** – सर्बिष्यति सर्बिष्यतः सर्बिष्यन्ति । सर्बिष्यसि सर्बिष्यथः सर्बिष्यथ । सर्बिष्यामि सर्बिष्यावः सर्बिष्यामः । **५. लोट्** – सर्बतु, सर्बतात् सर्बताम् सर्बन्तु । सर्ब, सर्बतात् सर्बतम् सर्बत । सर्बाणि सर्बाव सर्बाम । **६. लङ्** – असर्बत् असर्बताम् असर्बन् । असर्बः असर्बतम् असर्बत । असर्बम् असर्बाव असर्बाम । **७. विधिलिङ्** – सर्बेत् सर्बेताम् सर्बेयुः । सर्बेः सर्बेतम् सर्बेत । सर्बेयम् सर्बेव सर्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – सर्ब्यात् सर्ब्यास्ताम् सर्ब्यासुः । सर्ब्याः सर्ब्यास्तम् सर्ब्यास्त । सर्ब्यासम् सर्ब्यास्व सर्ब्यास्म । **९. लुङ्** – असर्बीत् असर्बिष्टाम् असर्बिषुः । असर्बीः असर्बिष्टम् असर्बिष्ट । असर्बिषम् असर्बिष्व असर्बिष्म । **१०. लृङ्** – असर्बिष्यत् असर्बिष्यताम् असर्बिष्यन् । असर्बिष्यः असर्बिष्यतम् असर्बिष्यत । असर्बिष्यम् असर्बिष्याव असर्बिष्याम ।

णिचि – सर्बयति – ते, **सनि** – सिसर्बिषति, **यकि** – सर्ब्यते ।

४२५. चर्ब – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'चर्ब भर्ब नर्ब' इति क्षी तरङ्गिणी ।

१. लट् – चर्बति चर्बतः चर्बन्ति । चर्बसि चर्बथः चर्बथ । चर्बामि चर्बावः चर्बामः । **२. लिट्** – चचर्ब चचर्बतुः चचर्बुः । चचर्बिथ चचर्बथुः चचर्ब । चचर्ब चचर्बिव चचर्बिम । **३. लुट्** – चर्बिता चर्बितारौ चर्बितारः । चर्बितासि चर्बितास्थः चर्बितास्थ । चर्बितास्मि चर्बितास्वः चर्बितास्मः । **४. लृट्** – चर्बिष्यति चर्बिष्यतः चर्बिष्यन्ति । चर्बिष्यसि चर्बिष्यथः चर्बिष्यथ । चर्बिष्यामि चर्बिष्यावः चर्बिष्यामः । **५. लोट्** – चर्बतु, चर्बतात् चर्बताम् चर्बन्तु । चर्ब, चर्बतात् चर्बतम् चर्बत । चर्बाणि चर्बाव चर्बाम । **६. लङ्** – अचर्बत् अचर्बताम् अचर्बन् । अचर्बः अचर्बतम् अचर्बत । अचर्बम् अचर्बाव अचर्बाम । **७. विधिलिङ्** – चर्बेत् चर्बेताम् चर्बेयुः । चर्बेः चर्बेतम् चर्बेत । चर्बेयम् चर्बेव चर्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – चर्ब्यात् चर्ब्यास्ताम् चर्ब्यासुः । चर्ब्याः चर्ब्यास्तम् चर्ब्यास्त । चर्ब्यासम् चर्ब्यास्व चर्ब्यास्म । **९. लुङ्** – अचर्बीत् अचर्बिष्टाम् अचर्बिषुः । अचर्बीः अचर्बिष्टम् अचर्बिष्ट । अचर्बिषम् अचर्बिष्व अचर्बिष्म । **१०. लृङ्** – अचर्बिष्यत् अचर्बिष्यताम् अचर्बिष्यन् । अचर्बिष्यः अचर्बिष्यतम् अचर्बिष्यत । अचर्बिष्यम् अचर्बिष्याव अचर्बिष्याम ।

णिचि – चर्बयति – ते, **सनि** – चिचर्बिषति, **यकि** – चर्ब्यते ।

४२६. कुबि – आच्छादने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'णिचि कुम्बयतीति स्याच्छादने शपि कुम्बति' (श्लो.१४०) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – कुम्बति कुम्बतः कुम्बन्ति । कुम्बसि कुम्बथः कुम्बथ । कुम्बामि कुम्बावः कुम्बामः । **२. लिट्** – चुकुम्ब चुकुम्बतुः चुकुम्बुः । चुकुम्बिथ चुकुम्बथुः चुकुम्ब । चुकुम्ब चुकुम्बिव चुकुम्बिम । **३. लुट्** – कुम्बिता कुम्बितारौ कुम्बितारः । कुम्बितासि कुम्बितास्थः कुम्बितास्थ । कुम्बितास्मि कुम्बितास्वः कुम्बितास्मः । **४. लृट्** – कुम्बिष्यति कुम्बिष्यतः कुम्बिष्यन्ति । कुम्बिष्यसि कुम्बिष्यथः कुम्बिष्यथ । कुम्बिष्यामि कुम्बिष्यावः कुम्बिष्यामः । **५. लोट्** – कुम्बतु, कुम्बतात् कुम्बताम् कुम्बन्तु । कुम्ब, कुम्बतात् कुम्बतम् कुम्बत । कुम्बानि कुम्बाव कुम्बाम । **६. लङ्** – अकुम्बत् अकुम्बताम् अकुम्बन् । अकुम्बः अकुम्बतम् अकुम्बत । अकुम्बम् अकुम्बाव अकुम्बाम । **७. विधिलिङ्** – कुम्बेत् कुम्बेताम् कुम्बेयुः । कुम्बेः कुम्बेतम् कुम्बेत । कुम्बेयम् कुम्बेव कुम्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – कुम्ब्यात् कुम्ब्यास्ताम् कुम्ब्यासुः । कुम्ब्याः कुम्ब्यास्तम् कुम्ब्यास्त । कुम्ब्यासम् कुम्ब्यास्व कुम्ब्यास्म । **९. लुङ्** – अकुम्बीत् अकुम्बिष्टाम् अकुम्बिषुः । अकुम्बीः अकुम्बिष्टम् अकुम्बिष्ट । अकुम्बिषम् अकुम्बिष्व अकुम्बिष्म । **१०. लृङ्** – अकुम्बिष्यत् अकुम्बिष्यताम् अकुम्बिष्यन् । अकुम्बिष्यः अकुम्बिष्यतम् अकुम्बिष्यत । अकुम्बिष्यम् अकुम्बिष्याव अकुम्बिष्याम ।

णिचि – कुम्बयति – ते, **सनि** – चुकुम्बिषति, **यकि** – कुम्ब्यते

४२७. लुबि – अर्दने । सकर्म, सेट्, परस्मै । लुम्बयेद् तुम्बयेदर्दे शपि लुम्बति तुम्बति' (श्लो.१३९) इति देवः । क्षीरतरङ्गिण्याम् 'अर्दने' इत्युक्तम् । देवमैत्रेयौ 'अर्दने' इत्येव पठतः । 'चुरादिपाठादेव इदित्करणात् लुम्बयति – लुम्बति इति सिद्धेः अर्दनेऽर्थे भ्वादौ पाठोऽस्य व्यर्थः स्यात् । इह (चुरादौ) अदर्शनेऽर्थे तु अर्थभेदात् सोऽपि (भ्वादौ पाठः) सार्थकः स्यात् । अत एव 'अदर्शने' इत्येव समञ्जसमिति भाति' इति कृदन्तरूपमाला ।

१. लट् – लुम्बति लुम्बतः लुम्बन्ति । लुम्बसि लुम्बथः लुम्बथ । लुम्बामि लुम्बावः लुम्बामः । **२. लिट्** – लुलुम्ब लुलुम्बतुः लुलुम्बुः । लुलुम्बिथ लुलुम्बथुः लुलुम्ब । लुलुम्ब लुलुम्बिव लुलुम्बिम । **३. लुट्** – लुम्बिता लुम्बितारौ लुम्बितारः । लुम्बितासि लुम्बितास्थः लुम्बितास्थ । लुम्बितास्मि लुम्बितास्वः लुम्बितास्मः । **४. लृट्** – लुम्बिष्यति लुम्बिष्यतः लुम्बिष्यन्ति । लुम्बिष्यसि लुम्बिष्यथः लुम्बिष्यथ । लुम्बिष्यामि लुम्बिष्यावः लुम्बिष्यामः । **५. लोट्** – लुम्बतु, लुम्बतात् लुम्बताम् लुम्बन्तु । लुम्ब, लुम्बतात् लुम्बतम् लुम्बत । लुम्बानि लुम्बाव लुम्बाम । **६. लङ्** – अलुम्बत् अलुम्बताम् अलुम्बन् । अलुम्बः अलुम्बतम् अलुम्बत । अलुम्बम् अलुम्बाव अलुम्बाम । **७. विधिलिङ्** – लुम्बेत् लुम्बेताम् लुम्बेयुः । लुम्बेः लुम्बेतम् लुम्बेत । लुम्बेयम् लुम्बेव लुम्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – लुम्ब्यात् लुम्ब्यास्ताम् लुम्ब्यासुः । लुम्ब्याः लुम्ब्यास्तम् लुम्ब्यास्त । लुम्ब्यासम् लुम्ब्यास्व लुम्ब्यास्म । **९. लुङ्** – अलुम्बीत् अलुम्बिष्टाम् अलुम्बिषुः । अलुम्बीः अलुम्बिष्टम् अलुम्बिष्ट । अलुम्बिषम् अलुम्बिष्व अलुम्बिष्म । **१०. लृङ्** – अलुम्बिष्यत् अलुम्बिष्यताम् अलुम्बिष्यन् । अलुम्बिंष्यः अलुम्बिष्यतम् अलुम्बिष्यत । अलुम्बिष्यम् अलुम्बिष्याव अलुम्बिष्याम ।

णिचि – लुम्बयति – ते, **सनि** – लुलुम्बिषति, **यकि** – लुम्ब्यते

४२८. तुबि – अर्दने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'लुम्बयेत् तुम्बयेदर्दे शपि लुम्बति तुम्बति' (श्लो.१३९) इति देवः ।

१. लट् – तुम्बति तुम्बतः तुम्बन्ति । तुम्बसि तुम्बथः तुम्बथ । तुम्बामि तुम्बावः तुम्बामः । **२. लिट्** – तुतुम्ब तुतुम्बतुः तुतुम्बुः । तुतुम्बिथ तुतुम्बथुः तुतुम्ब । तुतुम्ब तुतुम्बिव तुतुम्बिम । **३. लुट्** – तुम्बिता तुम्बितारौ तुम्बितारः । तुम्बितासि तुम्बितास्थः तुम्बितास्थ । तुम्बितास्मि तुम्बितास्वः तुम्बितास्मः । **४. लृट्** – तुम्बिष्यति तुम्बिष्यतः तुम्बिष्यन्ति । तुम्बिष्यसि तुम्बिष्यथः तुम्बिष्यथ ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तुम्बिष्यामि तुम्बिष्यावः तुम्बिष्यामः । **५. लोट्** – तुम्बतु, तुम्बतात् तुम्बताम् तुम्बन्तु । तुम्ब, तुम्बतात् तुम्बतम् तुम्बत । तुम्बानि तुम्बाव तुम्बाम । **६. लङ्** – अतुम्बत् अतुम्बताम् अतुम्बन् । अतुम्बः अतुम्बतम् अतुम्बत । अतुम्बम् अतुम्बाव अतुम्बाम । **७. विधिलिङ्** – तुम्बेत् तुम्बेताम् तुम्बेयुः । तुम्बेः तुम्बेतम् तुम्बेत । तुम्बेयम् तुम्बेव तुम्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुम्ब्यात् तुम्ब्यास्ताम् तुम्ब्यासुः । तुम्ब्याः तुम्ब्यास्तम् तुम्ब्यास्त । तुम्ब्यासम् तुम्ब्यास्व तुम्ब्यास्म । **९. लुङ्** – अतुम्बीत् अतुम्बिष्टाम् अतुम्बिषुः । अतुम्बीः अतुम्बिष्टम् अतुम्बिष्ट । अतुम्बिषम् अतुम्बिष्व अतुम्बिष्म । **१०. लृङ्** – अतुम्बिष्यत् अतुम्बिष्यताम् अतुम्बिष्यन् । अतुम्बिष्यः अतुम्बिष्यतम् अतुम्बिष्यत । अतुम्बिष्यम् अतुम्बिष्याव अतुम्बिष्याम ।

णिचि – तुम्बयति – ते, **सनि** – तुतुम्बिषति, **यकि** – तुम्ब्यते

४२९. चुबि – वक्त्रसंयोगे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'हिंसायां, वक्त्रसंयोगे चुम्बयेच्चुम्बति क्रमात्' (श्लो.१४०) इति देवः ।

१. लट् – चुम्बति चुम्बतः चुम्बन्ति । चुम्बसि चुम्बथः चुम्बथ । चुम्बामि चुम्बावः चुम्बामः ।

२. लिट् – चुचुम्ब चुचुम्बतुः चुचुम्बुः । चुचुम्बिथ चुचुम्बथुः चुचुम्ब । चुचुम्ब चुचुम्बिव चुचुम्बिम ।

३. लुट् – चुम्बिता चुम्बितारौ चुम्बितारः । चुम्बितासि चुम्बितास्थः चुम्बितास्थ । चुम्बितास्मि चुम्बितास्वः चुम्बितास्मः । **४. लृट्** – चुम्बिष्यति चुम्बिष्यतः चुम्बिष्यन्ति । चुम्बिष्यसि चुम्बिष्यथः चुम्बिष्यथ । चुम्बिष्यामि चुम्बिष्यावः चुम्बिष्यामः । **५. लोट्** – चुम्बतु, चुम्बतात् चुम्बताम् चुम्बन्तु। चुम्ब, चुम्बतात् चुम्बतम् चुम्बत । चुम्बानि चुम्बाव चुम्बाम । **६. लङ्** – अचुम्बत् अचुम्बताम् अचुम्बन् । अचुम्बः अचुम्बतम् अचुम्बत । अचुम्बम् अचुम्बाव अचुम्बाम । **७. विधिलिङ्** – चुम्बेत् चुम्बेताम् चुम्बेयुः । चुम्बेः चुम्बेतम् चुम्बेत । चुम्बेयम् चुम्बेव चुम्बेम । **८. आशीर्लिङ्** – चुम्ब्यात् चुम्ब्यास्ताम् चुम्ब्यासुः । चुम्ब्याः चुम्ब्यास्तम् चुम्ब्यास्त । चुम्ब्यासम् चुम्ब्यास्व चुम्ब्यास्म ।**९. लुङ्** – अचुम्बीत् अचुम्बिष्टाम् अचुम्बिषुः । अचुम्बीः अचुम्बिष्टम् अचुम्बिष्ट । अचुम्बिषम् अचुम्बिष्व अचुम्बिष्म **१०. लृङ्** –अचुम्बिष्यत् अचुम्बिष्यताम् अचुम्बिष्यन् । अचुम्बिष्यः अचुम्बिष्यतम् अचुम्बिष्यत । अचुम्बिष्यम् अचुम्बिष्याव अचुम्बिष्याम ।

णिचि – चुम्बयति – ते, **सनि** – चुचुम्बिषति, **यकि** – चुम्ब्यते ।

४३०. षृभु – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'षिभु' इति, 'सिभु' इति च पाठभेदौ ।

१. लट् – सर्भति सर्भतः सर्भन्ति । सर्भसि सर्भथः सर्भथ । सर्भामि सर्भावः सर्भामः । **२. लिट्** – ससर्भ ससृभतुः ससृभुः । ससर्भिथ ससृभथुः ससृभ । ससर्भ ससृभिव ससृभिम । **३. लुट्** – सर्भिता सर्भितारौ सर्भितारः । सर्भितासि सर्भितास्थः सर्भितास्थ । सर्भितास्मि सर्भितास्वः सर्भितास्मः । **४. लृट्** – सर्भिष्यति सर्भिष्यतः सर्भिष्यन्ति । सर्भिष्यसि सर्भिष्यथः सर्भिष्यथ । सर्भिष्यामि सर्भिष्यावः सर्भिष्यामः । **५. लोट्** – सर्भतु, सर्भतात् सर्भताम् सर्भन्तु । सर्भ, सर्भतात् सर्भतम् सर्भत । सर्भाणि सर्भाव सर्भाम । **६. लङ्** – असर्भत् असर्भताम् असर्भन् । असर्भः असर्भतम् असर्भत । असर्भम् असर्भाव असर्भाम । **७. विधिलिङ्** – सर्भेत् सर्भेताम् सर्भेयुः । सर्भेः सर्भेतम् सर्भेत । सर्भेयम् सर्भेव सर्भेम । **८. आशीर्लिङ्** – सृभ्यात् सृभ्यास्ताम् सृभ्यासुः । सृभ्याः सृभ्यास्तम् सृभ्यास्त । सृभ्यासम् सृभ्यास्व सृभ्यास्म । **९. लुङ्** – असर्भीत् असर्भिष्टाम् असर्भिषुः । असर्भीः असर्भिष्टम् असर्भिष्ट । असर्भिषम् असर्भिष्व असर्भिष्म । **१०. लृङ्** – असर्भिष्यत् असर्भिष्यताम् असर्भिष्यन् । असर्भिष्यः असर्भिष्यतम् असर्भिष्यत । असर्भिष्यम् असर्भिष्याव असर्भिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – सर्भयति – ते, **सनि** – सिसर्भिषति, **यकि** – सर्भ्यते ।

४३१. **षृम्भु – हिंसायाम् ।** सकर्म, सेट्, परस्मै । 'भर्त्सनहिंसयोः' इति काशकृत्स्नः । उपदेशे नोपधोऽयं धातुः । 'षिम्भु' इति मैत्रेयः ।

१. लट् – सृम्भति सृम्भतः सृम्भन्ति । सृम्भसि सृम्भथः सृम्भथ । सृम्भामि सृम्भावः सृम्भामः । **२. लिट्** – ससृम्भ ससृम्भतुः ससृम्भुः । ससृम्भिथ ससृम्भथुः ससृम्भ । ससृम्भ ससृम्भिव ससृम्भिम । **३. लुट्** – सृम्भिता सृम्भितारौ सृम्भितारः । सृम्भितासि सृम्भितास्थः सृम्भितास्थ । सृम्भितास्मि सृम्भितास्वः सृम्भितास्मः । **४. लृट्** – सृम्भिष्यति सृम्भिष्यतः सृम्भिष्यन्ति । सृम्भिष्यसि सृम्भिष्यथः सृम्भिष्यथ । सृम्भिष्यामि सृम्भिष्यावः सृम्भिष्यामः । **५. लोट्** – सृम्भतु, सृम्भतात् सृम्भताम् सृम्भन्तु । सृम्भ, सृम्भतात् सृम्भतम् सृम्भत । सृम्भाणि सृम्भाव सृम्भाम । **६. लङ्** – असृम्भत् असृम्भताम् असृम्भन् । असृम्भः असृम्भतम् असृम्भत । असृम्भम् असृम्भाव असृम्भाम । **७. विधिलिङ्** – सृम्भेत् सृम्भेताम् सृम्भेयुः । सृम्भेः सृम्भेतम् सृम्भेत । सृम्भेयम् सृम्भेव सृम्भेम । **८. आशीर्लिङ्** – सृभ्यात् सृभ्यास्ताम् सृभ्यासुः । सृभ्याः सृभ्यास्तम् सृभ्यास्त । सृभ्यासम् सृभ्यास्व सृभ्यास्म । **९. लुङ्** – असृम्भीत् असृम्भिष्टाम् असृम्भिषुः । असृम्भीः असृम्भिष्टम् असृम्भिष्ट । असृम्भिषम् असृम्भिष्व असृम्भिष्म । **१०. लृङ्** – असृम्भिष्यत् असृम्भिष्यताम् असृम्भिष्यन् । असृम्भिष्यः असृम्भिष्यतम् असृम्भिष्यत । असृम्भिष्यम् असृम्भिष्याव असृम्भिष्याम ।

णिचि – सृम्भयति – ते, **सनि** – सिसृम्भिषति, **यकि** – सृभ्यते

४३२. **शुभ – भाषणे ।** सकर्म, सेट्, परस्मै । 'भासने इत्येके' इति कौमुदी । क्षीरस्वामि-चन्द्र-जैन-कातन्त्र-हेमचन्द्रादयः न पठन्ति । 'हिंसाभाषणयोः शोभेत्, शोभार्थे शुभतीति शे' (श्लो.१४३) इति देवः ।

१. लट् – शोभति शोभतः शोभन्ति । शोभसि शोभथः शोभथ । शोभामि शोभावः शोभामः । **२. लिट्** – शुशोभ शुशुभतुः शुशुभुः । शुशोभिथ शुशुभथुः शुशुभ । शुशोभ शुशुभिव शुशुभिम । **३. लुट्** – शोभिता शोभितारौ शोभितारः । शोभितासि शोभितास्थः शोभितास्थ । शोभितास्मि शोभितास्वः शोभितास्मः । **४. लृट्** – शोभिष्यति शोभिष्यतः शोभिष्यन्ति । शोभिष्यसि शोभिष्यथः शोभिष्यथ । शोभिष्यामि शोभिष्यावः शोभिष्यामः । **५. लोट्** – शोभतु, शोभतात् शोभताम् शोभन्तु । शोभ, शोभतात् शोभतम् शोभत । शोभानि शोभाव शोभाम । **६. लङ्** – अशोभत् अशोभताम् अशोभन् । अशोभः अशोभतम् अशोभत । अशोभम् अशोभाव अशोभाम । **७. विधिलिङ्** – शोभेत् शोभेताम् शोभेयुः । शोभेः शोभेतम् शोभेत । शोभेयम् शोभेव शोभेम । **८. आशीर्लिङ्** – शुभ्यात् शुभ्यास्ताम् शुभ्यासुः । शुभ्याः शुभ्यास्तम् शुभ्यास्त । शुभ्यासम् शुभ्यास्व शुभ्यास्म । **९. लुङ्** – अशोभीत् अशोभिष्टाम् अशोभिषुः । अशोभीः अशोभिष्टम् अशोभिष्ट । अशोभिषम् अशोभिष्व अशोभिष्म । **१०. लृङ्** – अशोभिष्यत् अशोभिष्यताम् अशोभिष्यन् । अशोभिष्यः अशोभिष्यतम् अशोभिष्यत । अशोभिष्यम् अशोभिष्याव अशोभिष्याम ।

णिचि – शोभयति – ते, **सनि** – शुशोभिषति, **यकि** – शुभ्यते

४३३. **शुम्भ – भाषणे ।** सकर्म, सेट्, परस्मै । 'भासने इत्येके' इति कौमुदी । ' दीप्तौ हिंसने च' इति वोपदेवः । 'भासने' इति दुर्गः । 'भाषणे हिंसायां च' इति क्षीरस्वामी । एवं देवमैत्रेयादयोऽपि । 'शोभते शपि दीप्त्यर्थे शुम्भेरन्यत् तङः समम्' (श्लो.११४) इति देवः । 'स्वामी तु निरनुषङ्गं न पपाठ । इदमेव आत्रेयस्यापि मतम्; तुदादौ 'शोभत इति शपि' इति वचनात्; दुर्गस्तु भासने इत्यस्यार्थमाह । एवं धनपाल-शाकटायनौ । गुप्तस्तु 'सावष्टम्भनिषुम्भसम्भ्रमनमद्भूकोलम्' (मालती० ५.२२) इत्यादिदर्शनात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मूर्धन्यादित्वमाह' इति माधवः ।

१. लट् – शुम्भति शुम्भतः शुम्भन्ति । शुम्भसि शुम्भथः शुम्भथ । शुम्भामि शुम्भावः शुम्भामः । **२. लिट्** – शुशुम्भ शुशुम्भतुः शुशुम्भुः । शुशुम्भिथ शुशुम्भथुः शुशुम्भ । शुशुम्भ शुशुम्भिव शुशुम्भिम । **३. लुट्** – शुम्भिता शुम्भितारौ शुम्भितारः । शुम्भितासि शुम्भितास्थः शुम्भितास्थ । शुम्भितास्मि शुम्भितास्वः शुम्भितास्मः । **४. लृट्** – शुम्भिष्यति शुम्भिष्यतः शुम्भिष्यन्ति । शुम्भिष्यसि शुम्भिष्यथः शुम्भिष्यथ । शुम्भिष्यामि शुम्भिष्यावः शुम्भिष्यामः । **५. लोट्** – शुम्भतु, शुम्भतात् शुम्भताम् शुम्भन्तु । शुम्भ, शुम्भतात् शुम्भतम् शुम्भत । शुम्भानि शुम्भाव शुम्भाम । **६. लङ्** – अशुम्भत् अशुम्भताम् अशुम्भन् । अशुम्भः अशुम्भतम् अशुम्भत । अशुम्भम् अशुम्भाव अशुम्भाम । **७. विधिलिङ्** – शुम्भेत् शुम्भेताम् शुम्भेयुः । शुम्भेः शुम्भेतम् शुम्भेत । शुम्भेयम् शुम्भेव शुम्भेम । **८. आशीर्लिङ्** – शुभ्यात् शुभ्यास्ताम् शुभ्यासुः । शुभ्याः शुभ्यास्तम् शुभ्यास्त । शुभ्यासम् शुभ्यास्व शुभ्यास्म । **९. लुङ्** – अशुम्भीत् अशुम्भिष्टाम् अशुम्भिषुः । अशुम्भीः अशुम्भिष्टम् अशुम्भिष्ट । अशुम्भिषम् अशुम्भिष्व अशुम्भिष्म । **१०. लृङ्** – अशुम्भिष्यत् अशुम्भिष्यताम् अशुम्भिष्यन् । अशुम्भिष्यः अशुम्भिष्यतम् अशुम्भिष्यत । अशुम्भिष्यम् अशुम्भिष्याव अशुम्भिष्याम ।

णिचि – शुम्भयति – ते, **सनि** – शुशुम्भिषति, **यकि** – शुभ्यते

४३४. घिणि – ग्रहणे । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – घिण्णते घिण्णेते घिण्णन्ते । घिण्णसे घिण्णेथे घिण्णध्वे । घिण्णे घिण्णावहे घिण्णामहे । **२. लिट्** – जिघिण्णे जिघिण्णाते जिघिण्णिरे । जिघिण्णिषे जिघिण्णाथे जिघिण्णिध्वे । जिघिण्णे जिघिण्णिवहे जिघिण्णिमहे । **३. लुट्** – घिण्णिता घिण्णितारौ घिण्णितारः । घिण्णितासे घिण्णितासाथे घिण्णिताध्वे । घिण्णिताहे घिण्णितास्वहे घिण्णितास्महे । **४. लृट्** – घिण्णिष्यते घिण्णिष्येते घिण्णिष्यन्ते । घिण्णिष्यसे घिण्णिष्येथे घिण्णिष्यध्वे । घिण्णिष्ये घिण्णिष्यावहे घिण्णिष्यामहे । **५. लोट्** – घिण्णताम् घिण्णेताम् घिण्णन्ताम् । घिण्णस्व घिण्णेथाम् घिण्णध्वम् । घिण्णै घिण्णावहै घिण्णामहै । **६. लङ्** – अघिण्णत अघिण्णेताम् अघिण्णन्त । अघिण्णथाः अघिण्णेथाम् अघिण्णध्वम् । अघिण्णे अघिण्णावहि अघिण्णामहि । **७. विधिलिङ्** – घिण्णेत घिण्णेयाताम् घिण्णेरन् । घिण्णेथाः घिण्णेयाथाम् घिण्णेध्वम् । घिण्णेय घिण्णेवहि घिण्णेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – घिण्णिषीष्ट घिण्णिषीयास्ताम् घिण्णिषीरन् । घिण्णिषीष्ठाः घिण्णिषीयास्थाम् घिण्णिषीध्वम्/ढ्वम् । घिण्णिषीय घिण्णिषीवहि घिण्णिषीमहि । **९. लुङ्** – अघिण्णिष्ट अघिण्णिषाताम् अघिण्णिषत । अघिण्णिष्ठाः अघिण्णिषाथाम् अघिण्णिध्वम्/अघिण्णिढ्वम् । अघिण्णिषि अघिण्णिष्वहि अघिण्णिष्महि । **१०. लृङ्** – अघिण्णिष्यत अघिण्णिष्येताम् अघिण्णिष्यन्त । अघिण्णिष्यथाः अघिण्णिष्येथाम् अघिण्णिष्यध्वम् । अघिण्णिष्ये अघिण्णिष्यावहि अघिण्णिष्यामहि ।

णिचि – घिण्णयति-ते, **सनि** – जिघिण्णिषते, **यकि** – घिण्ण्यते ।

४३५. घुणि – ग्रहणे । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – घुण्णते घुण्णेते घुण्णन्ते । घुण्णसे घुण्णेथे घुण्णध्वे । घुण्णे घुण्णावहे घुण्णामहे । **२. लिट्** – जुघुण्णे जुघुण्णाते जुघुण्णिरे । जुघुण्णिषे जुघुण्णाथे जुघुण्णिध्वे । जुघुण्णे जुघुण्णिवहे जुघुण्णिमहे । **३. लुट्** – घुण्णिता घुण्णितारौ घुण्णितारः । घुण्णितासे घुण्णितासाथे घुण्णिताध्वे । घुण्णिताहे घुण्णितास्वहे घुण्णितास्महे । **४. लृट्** – घुण्णिष्यते घुण्णिष्येते घुण्णिष्यन्ते । घुण्णिष्यसे घुण्णिष्येथे घुण्णिष्यध्वे । घुण्णिष्ये घुण्णिष्यावहे घुण्णिष्यामहे । **५. लोट्** – घुण्णताम् घुण्णेताम् घुण्णन्ताम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

घुण्णस्व घुण्णेथाम् घुण्णध्वम् । घुण्णै घुण्णावहै घुण्णामहै । **६. लङ्** – अघुण्णत अघुण्णेताम् अघुण्णन्त । अघुण्णथाः अघुण्णेथाम् अघुण्णध्वम् । अघुण्णे अघुण्णावहि अघुण्णामहि । **७. विधिलिङ्** – घुण्णेत घुण्णेयाताम् घुण्णेरन् । घुण्णेथाः घुण्णेयाथाम् घुण्णेध्वम् । घुण्णेय घुण्णेवहि घुण्णेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – घुण्णिषीष्ट घुण्णिषीयास्ताम् घुण्णिषीरन् । घुण्णिषीष्ठाः घुण्णिषीयास्थाम् घुण्णिषीध्वम्/ढ्वम् । घुण्णिषीय घुण्णिषीवहि घुण्णिषीमहि । **९. लुङ्** – अघुण्णिष्ट अघुण्णिषाताम् अघुण्णिषत । अघुण्णिष्ठाः अघुण्णिषाथाम् अघुण्णिध्वम्/अघुण्णिढ्वम् । अघुण्णिषि अघुण्णिष्वहि अघुण्णिष्महि । **१०. लृङ्** – अघुण्णिष्यत अघुण्णिष्येताम् अघुण्णिष्यन्त । अघुण्णिष्यथाः अघुण्णिष्येथाम् अघुण्णिष्यध्वम् । अघुण्णिष्ये अघुण्णिष्यावहि अघुण्णिष्यामहि ।

णिचि – घुण्णयति-ते, **सनि** – जुघुण्णिषते, **यकि** – घुण्ण्यते ।

४३६. घृणि – ग्रहणे । सकर्म, सेट्, आत्मने,

१. लट् – घृण्णते घृण्णेते घृण्णन्ते । घृण्णसे घृण्णेथे घृण्णध्वे । घृण्णे घृण्णावहे घृण्णामहे । **२. लिट्** – जघृण्णे जघृण्णाते जघृण्णिरे । जघृण्णिषे जघृण्णाथे जघृण्णिध्वे । जघृण्णे जघृण्णिवहे जघृण्णिमहे । **३. लुट्** – घृण्णिता घृण्णितारौ घृण्णितारः । घृण्णितासे घृण्णितासाथे घृण्णिताध्वे । घृण्णिताहे घृण्णितास्वहे घृण्णितास्महे । **४. लृट्** – घृण्णिष्यते घृण्णिष्येते घृण्णिष्यन्ते । घृण्णिष्यसे घृण्णिष्येथे घृण्णिष्यध्वे । घृण्णिष्ये घृण्णिष्यावहे घृण्णिष्यामहे । **५. लोट्** – घृण्णताम् घृण्णेताम् घृण्णन्ताम् । घृण्णस्व घृण्णेथाम् घृण्णध्वम् । घृण्णै घृण्णावहै घृण्णामहै । **६. लङ्** – अघृण्णत अघृण्णेताम् अघृण्णन्त । अघृण्णथाः अघृण्णेथाम् अघृण्णध्वम् । अघृण्णे अघृण्णावहि अघृण्णामहि । **७. विधिलिङ्** – घृण्णेत घृण्णेयाताम् घृण्णेरन् । घृण्णेथाः घृण्णेयाथाम् घृण्णेध्वम् । घृण्णेय घृण्णेवहि घृण्णेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – घृण्णिषीष्ट घृण्णिषीयास्ताम् घृण्णिषीरन् । घृण्णिषीष्ठाः घृण्णिषीयास्थाम् घृण्णिषीध्वम्/ढ्वम् । घृण्णिषीय घृण्णिषीवहि घृण्णिषीमहि । **९. लुङ्** – अघृण्णिष्ट अघृण्णिषाताम् अघृण्णिषत । अघृण्णिष्ठाः अघृण्णिषाथाम् अघृण्णिध्वम्/अघृण्णिढ्वम् । अघृण्णिषि अघृण्णिष्वहि अघृण्णिष्महि । **१०. लृङ्** – अघृण्णिष्यत अघृण्णिष्येताम् अघृण्णिष्यन्त । अघृण्णिष्यथाः अघृण्णिष्येथाम् अघृण्णिष्यध्वम् । अघृण्णिष्ये अघृण्णिष्यावहि अघृण्णिष्यामहि ।

णिचि – घृण्णयति-ते, **सनि** – जिघृण्णिषते, **यकि** – घृण्ण्यते ।

४३७. घुण – भ्रमणे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'भूवाद्योर्घुणिघूण्योः स्तां घोणते घूर्णते शपि । भ्रमणेऽत्र तुदाद्योः शे स्यातां घुणति घूर्णति' (श्लो.९१) इति देवः ।

१. लट् – घोणते घोणेते घोणन्ते । घोणसे घोणेथे घोणध्वे । घोणे घोणावहे घोणामहे । **२. लिट्** – जुघुणे जुघुणाते जुघुणिरे । जुघुणिषे जुघुणाथे जुघुणिध्वे । जुघुणे जुघुणिवहे जुघुणिमहे । **३. लुट्** – घोणिता घोणितारौ घोणितारः । घोणितासे घोणितासाथे घोणिताध्वे । घोणिताहे घोणितास्वहे घोणितास्महे । **४. लृट्** – घोणिष्यते घोणिष्येते घोणिष्यन्ते । घोणिष्यसे घोणिष्येथे घोणिष्यध्वे । घोणिष्ये घोणिष्यावहे घोणिष्यामहे । **५. लोट्** – घोणताम् घोणेताम् घोणन्ताम् । घोणस्व घोणेथाम् घोणध्वम् । घोणै घोणावहै घोणामहै । **६. लङ्** – अघोणत अघोणेताम् अघोणन्त । अघोणथाः अघोणेथाम् अघोणध्वम् । अघोणे अघोणावहि अघोणामहि । **७. विधिलिङ्** – घोणेत घोणेयाताम् घोणेरन् । घोणेथाः घोणेयाथाम् घोणेध्वम् । घोणेय घोणेवहि घोणेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – घोणिषीष्ट घोणिषीयास्ताम् घोणिषीरन् । घोणिषीष्ठाः घोणिषीयास्थाम् घोणिषीध्वम्/ढ्वम् । घोणिषीय घोणिषीवहि घोणिषीमहि । **९. लुङ्** – अघोणिष्ट अघोणिषाताम् अघोणिषत । अघोणिष्ठाः अघोणिषाथाम् अघोणिध्वम्/अघोणिढ्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अघोणिषि अघोणिष्वहि अघोणिष्महि । **१०. लृङ्** – अघोणिष्यत अघोणिष्येताम् अघोणिष्यन्त । अघोणिष्यथाः अघोणिष्येथाम् अघोणिष्यध्वम् । अघोणिष्ये अघोणिष्यावहि अघोणिष्यामहि ।

णिचि – घोणयति-ते, **सनि** – जुघोणिषते, **यकि** – घुण्यते ।

४३८. घूर्ण – भ्रमणे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'भूवाद्योर्घुणिघूर्ण्योः स्तां घोणते घूर्णते शपि । भ्रमणेऽत्र तुदाद्योः शे स्यातां घुणति घूर्णति' (श्लो.९१) इति देवः ।

१. लट् – घूर्णते घूर्णेते घूर्णन्ते । घूर्णसे घूर्णेथे घूर्णध्वे । घूर्णे घूर्णावहे घूर्णामहे । **२. लिट्** – जुघूर्णे जुघूर्णाते जुघूर्णिरे । जुघुर्णिषे जुघूर्णाथे जुघूर्णिध्वे । जुघूर्णे जुघूर्णिवहे जुघूर्णिमहे । **३. लुट्** – घूर्णिता घूर्णितारौ घूर्णितारः । घूर्णितासे घूर्णितासाथे घूर्णिताध्वे । घूर्णिताहे घूर्णितास्वहे घूर्णितास्महे । **४. लृट्** – घूर्णिष्यते घूर्णिष्येते घूर्णिष्यन्ते । घूर्णिष्यसे घूर्णिष्येथे घूर्णिष्यध्वे । घूर्णिष्ये घूर्णिष्यावहे घूर्णिष्यामहे ।

५. लोट् – घूर्णताम् घूर्णेताम् घूर्णन्ताम् । घूर्णस्व घूर्णेथाम् घूर्णध्वम् । घूर्णै घूर्णावहै घूर्णामहै । **६. लङ्** – अघूर्णत अघूर्णेताम् अघूर्णन्त । अघूर्णथाः अघूर्णेथाम् अघूर्णध्वम् । अघूर्णे अघूर्णावहि अघूर्णामहि ।

७. विधिलिङ् – घूर्णेत घूर्णेयाताम् घूर्णेरन् । घूर्णेथाः घूर्णेयाथाम् घूर्णेध्वम् । घूर्णेय घूर्णेवहि घूर्णेमहि ।

८. आशीर्लिङ् – घूर्णिषीष्ट घूर्णिषीयास्ताम् घूर्णिषीरन् । घूर्णिषीष्ठाः घूर्णिषीयास्थाम् घूर्णिषीध्वम्/ढ्वम् । घूर्णिषीय घूर्णिषीवहि घूर्णिषीमहि । **९. लुङ्** – अघूर्णिष्ट अघूर्णिषाताम् अघूर्णिषत । अघूर्णिष्ठाः अघूर्णिषाथाम् अघूर्णिध्वम्/अघूर्णिढ्वम् । अघूर्णिषि अघूर्णिष्वहि अघूर्णिष्महि । **१०. लृङ्** – अघूर्णिष्यत अघूर्णिष्येताम् अघूर्णिष्यन्त । अघूर्णिष्यथाः अघूर्णिष्येथाम् अघूर्णिष्यध्वम् । अघूर्णिष्ये अघूर्णिष्यावहि अघूर्णिष्यामहि ।

णिचि – घूर्णयति – ते, **सनि** – जुघूर्णिषते, **यकि** – घूर्ण्यते ।

४३९. पण – व्यवहारे स्तुतौ च । सकर्म, सेट्, आत्मने । व्यवहारेऽर्थे आत्मनेपदम् । क्रेतव्यस्य द्रव्यस्य मूल्यनिर्धारणाय प्रश्नप्रतिवचनात्मकः व्यवहारः । स्तुतौ परस्मैपदम् ।

१. लट् – पणते[१] पणेते पणन्ते । पणसे पणेथे पणध्वे । पणे पणावहे पणामहे । पणायति[२] पणायतः पणायन्ति । पणायसि पणायथः पणायथ । पणायामि पणायावः पणायामः । **२. लिट्** – (i) पेणे[१] पेणाते पेणिरे । पेणिषे पेणाथे पेणिध्वे । पेणे पेणिवहे पेणिमहे । (ii) पणायाञ्चकार[२] पणायाञ्चक्रतुः पणाया-ञ्चक्रुः । पणायाञ्चकर्थ पणायाञ्चक्रथुः पणायाञ्चक्र । पणायाञ्चकार/पणायाञ्चकर पणायाञ्चकृव पणाया-ञ्चकृम । (iii) पणायाम्बभूव पणायाम्बभूवतुः पणायाम्बभूवुः । पणायाम्बभूविथ पणायाम्बभूवथुः पणायाम्बभूव । पणायाम्बभूव पणायाम्बभूविव पणायाम्बभूविम । (iv) पणायामास पणायामासतुः पणायामासुः । पणायामासिथ पणायामासथुः पणायामास । पणायामास पणायामासिव पणायामासिम । (v) पेणे[३] पेणाते पेणिरे । पेणिषे पेणाथे पेणिध्वे । पेणे पेणिवहे पेणिमहे । **३. लुट्** – (i) पणिता[१] पणितारौ पणितारः । पणितासे पणितासाथे पणिताध्वे । पणिताहे पणितास्वहे पणितास्महे । (ii) पणायिता[२] पणायितारौ पणायितारः । पणायितासि पणायितास्थः पणायितास्थ । पणायितास्मि पणायि-तास्वः पणायितास्मः । (iii) पणिता पणितारौ पणितारः । पणितासे पणितासाथे पणिताध्वे । पणिताहे पणितास्वहे पणितास्महे । **४. लृट्** – (i) पणिष्यते[१] पणिष्येते पणिष्यन्ते । पणिष्यसे पणिष्येथे पणिष्यध्वे । पणिष्ये पणिष्यावहे पणिष्यामहे । (ii) पणायिष्यति[२] पणायिष्यतः पणायिष्यन्ति । पणायिष्यसि पणायिष्यथः पणायिष्यथ । पणायिष्यामि पणायिष्यावः पणायिष्यामः । (iii) पणिष्यते पणिष्येते पणिष्यन्ते । पणिष्यसे पणिष्येथे पणिष्यध्वे । पणिष्ये पणिष्यावहे पणिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पणताम्[१] पणेताम् पणन्ताम् । पणस्व पणेथाम् पणध्वम् । पणै पणावहै पणामहै । (ii) पणायतु[२] पणायतात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पणायताम् पणायन्तु । पणाय, पणायतात् पणायतम् पणायत । पणायानि पणायाव पणायाम । **६. लङ्** – (i) अपणत[१] अपणेताम् अपणन्त । अपणथाः अपणेथाम् अपणध्वम् । अपणे अपणावहि अपणामहि । (ii) अपणायत्[२] अपणायताम् अपणायन् । अपणायः अपणायतम् अपणायत । अपणायम् अपणायाव अपणायाम । **७. विधिलिङ्** – (i) पणेत पणेयाताम् पणेरन् । पणेथाः पणेयाथाम् पणेध्वम् । पणेय पणेवहि पणेमहि । (ii) पणायेत् पणायेताम् पणायेयुः । पणायेः पणायेतम् पणायेत । पणायेयम् पणायेव पणायेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पणिषीष्ट[१] पणिषीयास्ताम् पणिषीरन् । पणिषीष्ठाः पणिषीयास्थाम् पणिषीध्वम्/ढ्वम् । पणिषीय पणिषीवहि पणिषीमहि । (ii) पणाय्यात्[२] पणाय्यास्ताम् पणाय्यासुः । पणाय्याः पणाय्यास्तम् पणाय्यास्त । पणाय्यासम् पणाय्यास्व पणाय्यास्म । (iii) पणिषीष्ट पणिषीयास्ताम् पणिषीरन् । पणिषीष्ठाः पणिषीयास्थाम् पणिषीध्वम्/ढ्वम् । पणिषीय पणिषीवहि पणिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपणिष्ट[१] अपणिषाताम् अपणिषत । अपणिष्ठाः अपणिषाथाम् अपणिध्वम् अपणिढ्वम् । अपणिषि अपणिष्वहि अपणिष्महि । (ii) अपणायीत्[२] अपणायिष्टाम् अपणायिषुः । अपणायीः अपणायिष्टम् अपणायिष्ट । अपणायिषम् अपणायिष्व अपणायिष्म । (iii) अपणिष्ट अपणिषाताम् अपणिषत । अपणिष्ठाः अपणिषाथाम् अपणिध्वम्/अपणिढ्वम् । अपणिषि अपणिष्वहि अपणिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अपणिष्यत[१] अपणिष्येताम् अपणिष्यन्त । अपणिष्यथाः अपणिष्येथाम् अपणिष्यध्वम् । अपणिष्ये अपणिष्यावहि अपणिष्यामहि । (ii) अपणायिष्यत्[२] अपणायिष्यताम् अपणायिष्यन् । अपणायिष्यः अपणायिष्यतम् अपणायिष्यत । अपणायिष्यम् अपणायिष्याव अपणायिष्याम । (iii) अपणिष्यत अपणिष्येताम् अपणिष्यन्त । अपणिष्यथाः अपणिष्येथाम् अपणिष्यध्वम् । अपणिष्ये अपणिष्यावहि अपणिष्यामहि ।

णिचि – पाणयति-ते/पणाययति-ते, **सनि** – पिपणिषते/पिपणायिषति, **यकि** – पण्यते (व्यवहारे), पण्यते/पणाय्यते (स्तुतौ) ।

१. व्यवहारार्थे आत्मनेपदिता । एवम् अन्येषु अपि लकारेषु ज्ञेयम् ।

२. स्तुत्यर्थे 'गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्यः आयः' इति स्वार्थे आयः । आयप्रत्ययान्तस्य परस्मैपदिता । एवम् अन्येषु अपि लकारेषु ज्ञेयम् ।

३. 'आयादयः आर्धधातुके वा' इति आयाभावपक्षे (स्तुत्यर्थे) रूपम् ।

४४०. पन – स्तुतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – (i) पनते पनेते पनन्ते । पनसे पनेथे पनध्वे । पने पनावहे पनामहे । (ii) पनायति[१] पनायतः पनायन्ति । पनायसि पनायथः पनायथ । पनायामि पनायावः पनायामः । **२. लिट्** – (i) पेने पेनाते पेनिरे । पेनिषे पेनाथे पेनिध्वे । पेने पेनिवहे पेनिमहे । (ii) पनायाञ्चकार । पनायाञ्चक्रतुः पनायाञ्चक्रुः । पनायाञ्चकर्थ पनायाञ्चक्रथुः पनायाञ्चक्र । पनायाञ्चकार/पनायाञ्चकर पनायाञ्चकृव पनायाञ्चकृम । (iii) पनायाम्बभूव पनायाम्बभूवतुः पनायाम्बभूवुः । पनायाम्बभूविथ पनायाम्बभूवथुः पनायाम्बभूव । पनायाम्बभूव पनायाम्बभूविव पनायाम्बभूविम । (iv) पनायामास पनायामासतुः पनायामासुः । पनायामासिथ पनायामासथुः पनायामास । पनायामास पनायामासिव पनायामासिम । **३. लुट्** – (i) पनिता पनितारौ पनितारः । पनितासे पनितासाथे पनिताध्वे । पनिताहे पनितास्वहे पनितास्महे । (ii) पनायिता पनायितारौ पनायितारः । पनायितासि पनायितास्थः पनायितास्थ । पनायितास्मि पनायितास्वः पनायितास्मः । **४. लृट्** – (i) पनिष्यते पनिष्येते पनिष्यन्ते । पनिष्यसे पनिष्येथे पनिष्यध्वे । पनिष्ये पनिष्यावहे पनिष्यामहे । (ii) पनायिष्यति पनायिष्यतः पनायिष्यन्ति । पनायिष्यसि पनायिष्यथः पनायिष्यथ । पनायिष्यामि पनायिष्यावः पनायिष्यामः । **५. लोट्** – (i) पनताम् पनेताम् पनन्ताम् । पनस्व पनेथाम् पनध्वम् । पनै पनावहै पनामहै । (ii) पनायतु,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पनायतात् पनायताम् पनायन्तु । पनाय, पनायतात् पनायतम् पनायत । पनायानि पनायाव पनायाम । **६. लङ्** - (i) अपनत अपनेताम् अपनन्त । अपनथाः अपनेथाम् अपनध्वम् । अपने अपनावहि अपनामहि । (ii) अपनायत् अपनायताम् अपनायन् । अपनायः अपनायतम् अपनायत । अपनायम् अपनायाव अपनायम । **७. विधिलिङ्** - (i) पनेत पनेयाताम् पनेरन् । पनेथाः पनेयाथाम् पनेध्वम् । पनेय पनेवहि पनेमहि । (ii) पनायेत् पनायेताम् पनायेयुः । पनायेः पनायेतम् पनायेत । पनायेयम् पनायेव पनायेम । **८. आशीर्लिङ्** - (i) पनिषीष्ट पनिषीयास्ताम् पनिषीरन् । पनिषीष्ठाः पनिषीयास्थाम् पनिषीध्वम्/ढ्वम् । पनिषीय पनिषीवहि पनिषीमहि । (ii) पनाय्यात् पनाय्यास्ताम् पनाय्यासुः । पनाय्याः पनाय्यास्तम् पनाय्यास्त । पनाय्यासम् पनाय्यास्व पनाय्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अपनिष्ट अपनिषाताम् अपनिषत । अपनिष्ठाः अपनिषाथाम् अपनिध्वम्/अपनिढ्वम् । अपनिषि अपनिष्वहि अपनिष्महि । (ii) अपनायीत् अपनायिष्टाम् अपनायिषुः । अपनायीः अपनायिष्टम् अपनायिष्ट । अपनायिषम् अपनायिष्व अपनायिष्म । **१०. लृङ्** - (i) अपनिष्यत अपनिष्येताम् अपनिष्यन्त । अपनिष्यथाः अपनिष्येथाम् अपनिष्यध्वम् । अपनिष्ये अपनिष्यावहि अपनिष्यामहि । (ii) अपनायिष्यत् अपनायिष्यताम् अपनायिष्यन् । अपनायिष्यः अपनायिष्यतम् अपनायिष्यत । अपनायिष्यम् अपनायिष्याव अपनायियिष्याम ।

णिचि - पनाययति-ते, पनयति-ते, **सनि** - पिपनायिषति/पिपनिषते, **यकि** - पन्यते ।

१. 'गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्यः आयः' इति स्वार्थे आयः । आयप्रत्ययान्तत्वे तु परस्मैपदिता ।

४४१. भाम - क्रोधे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'भामेर्भामयति क्रोधे तत्रैव शपि भामते' (श्लो.१४९) इति देवः ।

१. लट् - भामते भामेते भामन्ते । भामसे भामेथे भामध्वे । भामे भामावहे भामामहे । **२. लिट्** - बभामे बभामाते बभामिरे । बभामिषे बभामाथे बभामिध्वे । बभामे बभामिवहे बभामिमहे । **३. लुट्** - भामिता भामितारौ भामितारः । भामितासे भामितासाथे भामिताध्वे । भामिताहे भामितास्वहे भामितास्महे । **४. लृट्** - भामिष्यते भामिष्येते भामिष्यन्ते । भामिष्यसे भामिष्येथे भामिष्यध्वे । भामिष्ये भामिष्यावहे भामिष्यामहे । **५. लोट्** - भामताम् भामेताम् भामन्ताम् । भामस्व भामेथाम् भामध्वम् । भामै भामावहै भामामहै । **६. लङ्** - अभामत अभामेताम् अभामन्त । अभामथाः अभामेथाम् अभामध्वम् । अभामे अभामावहि अभामामहि । **७. विधिलिङ्** - भामेत भामेयाताम् भामेरन् । भामेथाः भामेयाथाम् भामेध्वम् । भामेय भामेवहि भामेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - भामिषीष्ट भामिषीयास्ताम् भामिषीरन् । भामिषीष्ठाः भामिषीयास्थाम् भामिषीध्वम्/ढ्वम् । भामिषीय भामिषीवहि भामिषीमहि । **९. लुङ्** - अभामिष्ट अभामिषाताम् अभामिषत । अभामिष्ठाः अभामिषाथाम् अभामिध्वम्/अभामिढ्वम् । अभामिषि अभामिष्वहि अभामिष्महि । **१०. लृङ्** - अभामिष्यत अभामिष्येताम् अभामिष्यन्त । अभामिष्यथाः अभामिष्येथाम् अभामिष्यध्वम् । अभामिष्ये अभामिष्यावहि अभामिष्यामहि ।

णिचि - भामयति - ते, **सनि** - बिभामिषते, **यकि** - भाम्यते ।

४४२. क्षमूष् - सहने । सकर्म, वेट्, आत्मने । 'अषितः क्षाम्यति क्षान्तिः क्षमूषः क्षमते क्षमा' (श्लो.१४६) इति देवः ।

१. लट् - क्षमते क्षमेते क्षमन्ते । क्षमसे क्षमेथे क्षमध्वे । क्षमे क्षमावहे क्षमामहे । **२. लिट्** - चक्षमे चक्षमाते चक्षमिरे । चक्षमिषे-चक्षंसे चक्षमाथे चक्षमिध्वे-चक्षंध्वे । चक्षमे चक्षमिवहे-चक्षण्वहे चक्षमिमहे-चक्षण्महे[1] । **३. लुट्** - (i) क्षमिता क्षमितारौ क्षमितारः । क्षमितासे क्षमितासाथे क्षमिताध्वे । क्षमिताहे क्षमितास्वहे क्षमितास्महे । (ii) क्षन्ता[2] क्षन्तारौ क्षन्तारः । क्षन्तासे क्षन्तासाथे क्षन्ताध्वे । क्षन्ताहे क्षन्तास्वहे क्षन्तास्महे । **४. लृट्** - (i) क्षमिष्यते क्षमिष्येते क्षमिष्यन्ते । क्षमिष्यसे क्षमिष्येथे क्षमिष्यध्वे । क्षमिष्ये क्षमिष्यावहे क्षमिष्यामहे । (ii) क्षंस्यते क्षंस्येते क्षंस्यन्ते । क्षंस्यसे क्षंस्येथे क्षंस्यध्वे । क्षंस्ये क्षंस्यावहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्षंस्यामहे । **५. लोट्** - क्षमताम् क्षमेताम् क्षमन्ताम् । क्षमस्व क्षमेथाम् क्षमध्वम् । क्षमै क्षमावहै क्षमामहै । **६. लङ्** - अक्षमत अक्षमेताम् अक्षमन्त । अक्षमथाः अक्षमेथाम् अक्षमध्वम् । अक्षमे अक्षमावहि अक्षमामहि । **७. विधिलिङ्** - क्षमेत क्षमेयाताम् क्षमेरन् । क्षमेथाः क्षमेयाथाम् क्षमेध्वम् । क्षमेय क्षमेवहि क्षमेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) क्षमिषीष्ट क्षमिषीयास्ताम् क्षमिषीरन् । क्षमिषीष्ठाः क्षमिषीयास्थाम् क्षमिषीध्वम्/ढ्वम् । क्षमिषीय क्षमिषीवहि क्षमिषीमहि । (ii) क्षंसीष्ट क्षंसीयास्ताम् क्षंसीरन् । क्षंसीष्ठाः क्षंसीयास्थाम् क्षंसीध्वम्/ढ्वम् । क्षंसीय क्षंसीवहि क्षंसीमहि । **९. लुङ्** - (i) अक्षमिष्ट अक्षमिषाताम् अक्षमिषत । अक्षमिष्ठाः अक्षमिषाथाम् अक्षमिध्वम्/अक्षमिढ्वम् । अक्षमिषि अक्षमिष्वहि अक्षमिष्महि । (ii) अक्षंस्त अक्षंसाताम् अक्षंसत । अक्षंष्ठाः अक्षंसाथाम् अक्षंध्वम् । अक्षंसि अक्षंस्वहि अक्षंस्महि । **१०. लृङ्** - (i) अक्षमिष्यत अक्षमिष्येताम् अक्षमिष्यन्त । अक्षमिष्यथाः अक्षमिष्येथाम् अक्षमिष्यध्वम् । अक्षमिष्ये अक्षमिष्यावहि अक्षमिष्यामहि । (ii) अक्षंस्यत अक्षंस्येताम् अक्षंस्यन्त । अक्षंस्यथाः अक्षंस्येथाम् अक्षंस्यध्वम् । अक्षंस्ये अक्षंस्यावहि अक्षंस्यामहि ।

णिचि - क्षमयति[३]- ते, **सनि** - चिक्षमिषते/चिक्षंसते, **यकि** - क्षम्यते ।

१. 'म्वोश्च' - मान्तस्य धातोर्मस्य नकारादेशः स्यान्मकारे वकारे च परे ।

२. ऊदित्वात् सर्वत्र वलाद्यार्धधातुके इड्विकल्पः ।

३. 'जनीजॄष्....' (गणसूत्रं भ्वादौ) इत्यनेन अमन्तत्वेन मित्त्वम् । मित्त्वात् ह्रस्वः ।

४४३. कमु - कान्तौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । (कान्तिः = इच्छा) ।

१. लट् - कामयते[१] कामयेते कामयन्ते । कामयसे कामयेथे कामयध्वे । कामये कामयावहे कामयामहे । **२. लिट्** - (i) चकमे चकमाते चकमिरे । चकमिषे चकमाथे चकमिध्वे । चकमे चकमिवहे चकमिमहे । (ii) कामयाञ्चक्रे[१] कामयाञ्चक्राते कामयाञ्चक्रिरे । कामयाञ्चकृषे कामयाञ्चक्राथे कामयाञ्चकृढ्वे । कामयाञ्चक्रे कामयाञ्चकृवहे कामयाञ्चकृमहे । (iii) कामयामास कामयामासतुः कामयामासुः । कामयामासिथ कामयामासथुः कामयामास । कामयामास कामयामासिव कामयामासिम । (iv) कामयाम्बभूव कामयाम्बभूवतुः कामयाम्बभूवुः । कामयाम्बभूविथ कामयाम्बभूवथुः कामयाम्बभूव । कामयाम्बभूव कामयाम्बभूविव कामयाम्बभूविम । **३. लुट्** - (i) कमिता कमितारौ कमितारः । कमितासे कमितासाथे कमिताध्वे । कमिताहे कमितास्वहे कमितास्महे । (ii) कामयिता कामयितारौ कामयितारः । कामयितासे कामयितासाथे कामयिताध्वे । कामयिताहे कामयितास्वहे कामयितास्महे । **४. लृट्** - (i) कमिष्यते कमिष्येते कमिष्यन्ते । कमिष्यसे कमिष्येथे कमिष्यध्वे । कमिष्ये कमिष्यावहे कमिष्यामहे । (ii) कामयिष्यते कामयिष्येते कामयिष्यन्ते । कामयिष्यसे कामयिष्येथे कामयिष्यध्वे । कामयिष्ये कामयिष्यावहे कामयिष्यामहे । **५. लोट्** - कामयताम् कामयेताम् कामयन्ताम् । कामयस्व कामयेथाम् कामयध्वम् । कामयै कामयावहै कामयामहै । **६. लङ्** - अकामयत अकामयेताम् अकामयन्त । अकामयथाः अकामयेथाम् अकामयध्वम् । अकामये अकामयावहि अकामयामहि । **७. विधिलिङ्** - कामयेत कामयेयाताम् कामयेरन् । कामयेथाः कामयेयाथाम् कामयेध्वम् । कामयेय कामयेवहि कामयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) कमिषीष्ट कमिषीयास्ताम् कमिषीरन् । कमिषीष्ठाः कमिषीयास्थाम् कमिषीध्वम्/ढ्वम् । कमिषीय कमिषीवहि कमिषीमहि । (ii) कामयिषीष्ट कामयिषीयास्ताम् कामयिषीरन् । कामयिषीष्ठाः कामयिषीयास्थाम् कामयिषीध्वम्/ढ्वम् । कामयिषीय कामयिषीवहि कामयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचीकमत अचीकमेताम् अचीकमन्त । अचीकमथाः अचीकमेथाम् अचीकमध्वम् । अचीकमे अचीकमावहि अचीकमामहि । (ii) अचकमत[३] अचकमेताम् अचकमन्त । अचकमथाः अचकमेथाम् अचकमध्वम् । अचकमे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचकमावहि अचकमामहि । **१०. लृङ्** - (i) अकमिष्यत अकमिष्येताम् अकमिष्यन्त । अकमिष्यथाः अकमिष्येथाम् अकमिष्यध्वम् । अकमिष्ये अकमिष्यावहि अकमिष्यामहि । (ii) अकामयिष्यत अकामयिष्येताम् अकामयिष्यन्त । अकामयिष्यथाः अकामयिष्येथाम् अकामयिष्यध्वम् । अकामयिष्ये अकामयिष्यावहि अकामयिष्यामहि ।

णिचि - कामयति-ते, **सनि** - चिकामयिषते/चिकमिषते, **यकि** - काम्यते/कम्यते ।

१. 'कमेर्णिङ्' स्वार्थे ।

२. 'आयादयः आर्धधातुके वा' इति आयाभावपक्षे रूपम् ।

३. णिङभावपक्षे 'कमेश्च्लेश्चङ् वक्तव्यः' इति चङ् ।

४४४. अण - शब्दे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'अणेरणति शब्दार्थे प्राणते त्वण्यते श्यनि' (९२) इति देवः ।

१. लट् - अणति अणतः अणन्ति । अणसि अणथः अणथ । अणामि अणावः अणामः । **२. लिट्** - आण आणतुः आणुः । आणिथ आणथुः आण । आण आणिव आणिम । **३. लुट्** - अणिता अणितारौ अणितारः । अणितासि अणितास्थः अणितास्थ । अणितास्मि अणितास्वः अणितास्मः । **४. लृट्** - अणिष्यति अणिष्यतः अणिष्यन्ति । अणिष्यसि अणिष्यथः अणिष्यथ । अणिष्यामि अणिष्यावः अणिष्यामः । **५. लोट्** - अणतु, अणतात् अणताम् अणन्तु । अण, अणतात् अणतम् अणत । अणानि अणाव अणाम । **६. लङ्** - आणत् आणताम् आणन् । आणः आणतम् आणत । आणम् आणाव आणाम । **७. विधिलिङ्** - अणेत् अणेताम् अणेयुः । अणेः अणेतम् अणेत । अणेयम् अणेव अणेम । **८. आशीर्लिङ्** - अण्यात् अण्यास्ताम् अण्यासुः । अण्याः अण्यास्तम् अण्यास्त । अण्यासम् अण्यास्व अण्यास्म । **९. लुङ्** - आणीत् आणिष्टाम् आणिषुः । आणीः आणिष्टम् आणिष्ट । आणिषम् आणिष्व आणिष्म । **१०. लृङ्** - आणिष्यत् आणिष्यताम् आणिष्यन् । आणिष्यः आणिष्यतम् आणिष्यत । आणिष्यम् आणिष्याव आणिष्याम ।

णिचि - आणयति - ते, **सनि** - अणिणिषति, **यकि** - अण्यते ।

४४५. रण - शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'वव' इति धातुकाव्यव्याख्यायाम् (१.५८)

१. लट् - रणति रणतः रणन्ति । रणसि रणथः रणथ । रणामि रणावः रणामः । **२. लिट्** - रराण रेणतुः रेणुः । रेणिथ रेणथुः रेण । रराण, ररण रेणिव रेणिम । **३. लुट्** - रणिता रणितारौ रणितारः । रणितासि रणितास्थः रणितास्थ । रणितास्मि रणितास्वः रणितास्मः । **४. लृट्** - रणिष्यति रणिष्यतः रणिष्यन्ति । रणिष्यसि रणिष्यथः रणिष्यथ । रणिष्यामि रणिष्यावः रणिष्यामः । **५. लोट्** - रणतु, रणतात् रणताम् रणन्तु । रण, रणतात् रणतम् रणत । रणानि रणाव रणाम । **६. लङ्** - अरणत् अरणताम् अरणन् । अरणः अरणतम् अरणत । अरणम् अरणाव अरणाम । **७. विधिलिङ्** - रणेत् रणेताम् रणेयुः । रणेः रणेतम् रणेत । रणेयम् रणेव रणेम । **८. आशीर्लिङ्** - रण्यात् रण्यास्ताम् रण्यासुः । रण्याः रण्यास्तम् रण्यास्त । रण्यासम् रण्यास्व रण्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अरणीत्[1] अरणिष्टाम् अरणिषुः । अरणीः अरणिष्टम् अरणिष्ट । अरणिषम् अरणिष्व अरणिष्म । (ii) अराणीत् अराणिष्टाम् अराणिषुः । अराणीः अराणिष्टम् अराणिष्ट । अराणिषम् अराणिष्व अराणिष्म । **१०. लृङ्** - अरणिष्यत् अरणिष्यताम् अरणिष्यन् । अरणिष्यः अरणिष्यतम् अरणिष्यत । अरणिष्यम् अरणिष्याव अरणिष्याम ।

णिचि - राणयति - ते, **सनि** - रिरणिषति, **यकि** - रण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४४६. वण - शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । अमुं क्षीरस्वामी न पठति ।

१. लट् - वणति वणतः वणन्ति । वणसि वणथः वणथ । वणामि वणावः वणामः । **२. लिट्** - ववाण ववणतुः ववणुः । ववणिथ ववणथुः ववण । ववाण, ववण ववणिव ववणिम । **३. लुट्** - वणिता वणितारौ वणितारः । वणितासि वणितास्थः वणितास्थ । वणितास्मि वणितास्वः वणितास्मः । **४. लृट्** - वणिष्यति वणिष्यतः वणिष्यन्ति । वणिष्यसि वणिष्यथः वणिष्यथ । वणिष्यामि वणिष्यावः वणिष्यामः । **५. लोट्** - वणतु, वणतात् वणताम् वणन्तु । वण, वणतात् वणतम् वणत । वणानि वणाव वणाम । **६. लङ्** - अवणत् अवणताम् अवणन् । अवणः अवणतम् अवणत । अवणम् अवणाव अवणाम । **७. विधिलिङ्** - वणेत् वणेताम् वणेयुः । वणेः वणेतम् वणेत । वणेयम् वणेव वणेम । **८. आशीर्लिङ्** - वण्यात् वण्यास्ताम् वण्यासुः । वण्याः वण्यास्तम् वण्यास्त । वण्यासम् वण्यास्व वण्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अवणीत्[1] अवणिष्टाम् अवणिषुः । अवणीः अवणिष्टम् अवणिष्ट । अवणिषम् अवणिष्व अवणिष्म । (ii) अवाणीत् अवाणिष्टाम् अवाणिषुः । अवाणीः अवाणिष्टम् अवाणिष्ट । अवाणिषम् अवाणिष्व अवाणिष्म । १०. लृङ् - अवणिष्यत् अवणिष्यताम् अवणिष्यन् । अवणिष्यः अवणिष्यतम् अवणिष्यत । अवणिष्यम् अवणिष्याव अवणिष्याम ।

णिचि - वाणयति - ते, **सनि** - विवणिषति, **यकि** - वण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

४४७. भण - शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । अमुं क्षीरस्वामी न पठति ।

१. लट् - भणति भणतः भणन्ति । भणसि भणथः भणथ । भणामि भणावः भणामः । **२. लिट्** - बभाण बभणतुः बभणुः । बभणिथ बभणथुः बभण । बभाण, बभण बभणिव बभणिम । **३. लुट्** - भणिता भणितारौ भणितारः । भणितासि भणितास्थः भणितास्थ । भणितास्मि भणितास्वः भणितास्मः । **४. लृट्** - भणिष्यति भणिष्यतः भणिष्यन्ति । भणिष्यसि भणिष्यथः भणिष्यथ । भणिष्यामि भणिष्यावः भणिष्यामः । **५. लोट्** - भणतु, भणतात् भणताम् भणन्तु । भण, भणतात् भणतम् भणत । भणानि भणाव भणाम । **६. लङ्** - अभणत् अभणताम् अभणन् । अभणः अभणतम् अभणत । अभणम् अभणाव अभणाम । **७. विधिलिङ्** - भणेत् भणेताम् भणेयुः । भणेः भणेतम् भणेत । भणेयम् भणेव भणेम । **८. आशीर्लिङ्** - भण्यात् भण्यास्ताम् भण्यासुः । भण्याः भण्यास्तम् भण्यास्त । भण्यासम् भण्यास्व भण्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अभणीत्[1] अभणिष्टाम् अभणिषुः । अभणीः अभणिष्टम् अभणिष्ट । अभणिषम् अभणिष्व अभणिष्म । (ii) अभाणीत् अभाणिष्टाम् अभाणिषुः । अभाणीः अभाणिष्टम् अभाणिष्ट । अभाणिषम् अभाणिष्व अभाणिष्म । **१०. लृङ्** - अभणिष्यत् अभणिष्यताम् अभणिष्यन् । अभणिष्यः अभणिष्यतम् अभणिष्यत । अभणिष्यम् अभणिष्याव अभणिष्याम ।

णिचि - भाणयति - ते, **सनि** - बिभणिषति, **यकि** - भण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

४४८. मण - शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - मणति मणतः मणन्ति । मणसि मणथः मणथ । मणामि मणावः मणामः । **२. लिट्** - ममाण मेणतुः मेणुः । मेणिथ मेणथुः मेण । ममाण, ममण मेणिव मेणिम । **३. लुट्** - मणिता मणितारौ मणितारः । मणितासि मणितास्थः मणितास्थ । मणितास्मि मणितास्वः मणितास्मः । **४. लृट्** - मणिष्यति मणिष्यतः मणिष्यन्ति । मणिष्यसि मणिष्यथः मणिष्यथ । मणिष्यामि मणिष्यावः मणिष्यामः । **५. लोट्** - मणतु, मणतात् मणताम् मणन्तु । मण, मणतात् मणतम् मणत । मणानि मणाव मणाम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

६. लङ् – अमणत् अमणताम् अमणन् । अमणः अमणतम् अमणत । अमणम् अमणाव अमणाम । **७. विधिलिङ्** – मणेत् मणेताम् मणेयुः । मणेः मणेतम् मणेत । मणेयम् मणेव मणेम । **८. आशीर्लिङ्** – मण्यात् मण्यास्ताम् मण्यासुः । मण्याः मण्यास्तम् मण्यास्त । मण्यासम् मण्यास्व मण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अमणीत्[१] अमणिष्टाम् अमणिषुः । अमणीः अमणिष्टम् अमणिष्ट । अमणिषम् अमणिष्व अमणिष्म । (ii) अमाणीत् अमाणिष्टाम् अमाणिषुः । अमाणीः अमाणिष्टम् अमाणिष्ट । अमाणिषम् अमाणिष्व अमाणिष्म । **१०. लृङ्** – अमणिष्यत् अमणिष्यताम् अमणिष्यन् । अमणिष्यः अमणिष्यतम् अमणिष्यत । अमणिष्यम् अमणिष्याव अमणिष्याम ।

णिचि – माणयति – ते, **सनि** – मिमणिषति, **यकि** – मण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

४४९. कण – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'कणेः कणति शब्दार्थे, काणयेण्णौ निमीलने' (श्लो.९०) इति देवः ।

१. लट् – कणति कणतः कणन्ति । कणसि कणथः कणथ । कणामि कणावः कणामः । **२. लिट्** – चकाण चकणतुः चकणुः । चकणिथ चकणथुः चकण । चकाण, चकण चकणिव चकणिम । **३. लुट्** – कणिता कणितारौ कणितारः । कणितासि कणितास्थः कणितास्थ । कणितास्मि कणितास्वः कणितास्मः । **४. लृट्** – कणिष्यति कणिष्यतः कणिष्यन्ति । कणिष्यसि कणिष्यथः कणिष्यथ । कणिष्यामि कणिष्यावः कणिष्यामः । **५. लोट्** – कणतु, कणतात् कणताम् कणन्तु । कण, कणतात् कणतम् कणत । कणानि कणाव कणाम । **६. लङ्** – अकणत् अकणताम् अकणन् । अकणः अकणतम् अकणत । अकणम् अकणाव अकणाम । **७. विधिलिङ्** – कणेत् कणेताम् कणेयुः । कणेः कणेतम् कणेत । कणेयम् कणेव कणेम । **८. आशीर्लिङ्** – कण्यात् कण्यास्ताम् कण्यासुः । कण्याः कण्यास्तम् कण्यास्त । कण्यासम् कण्यास्व कण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अकणीत्[१] अकणिष्टाम् अकणिषुः । अकणीः अकणिष्टम् अकणिष्ट । अकणिषम् अकणिष्व अकणिष्म । (ii) अकाणीत् अकाणिष्टाम् अकाणिषुः । अकाणीः अकाणिष्टम् अकाणिष्ट । अकाणिषम् अकाणिष्व अकाणिष्म । **१०. लृङ्** – अकणिष्यत् अकणिष्यताम् अकणिष्यन् । अकणिष्यः अकणिष्यतम् अकणिष्यत । अकणिष्यम् अकणिष्याव अकणिष्याम ।

णिचि – काणयति – ते, **सनि** – चिकणिषति, **यकि** – कण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

४५०. क्वण – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – क्वणति क्वणतः क्वणन्ति । क्वणसि क्वणथः क्वणथ । क्वणामि क्वणावः क्वणामः । **२. लिट्** – चक्वाण चक्वणतुः चक्वणुः । चक्वणिथ चक्वणथुः चक्वण । चक्वाण, चक्वण चक्वणिव चक्वणिम । **३. लुट्** – क्वणिता क्वणितारौ क्वणितारः । क्वणितासि क्वणितास्थः क्वणितास्थ । क्वणितास्मि क्वणितास्वः क्वणितास्मः । **४. लृट्** – क्वणिष्यति क्वणिष्यतः क्वणिष्यन्ति । क्वणिष्यसि क्वणिष्यथः क्वणिष्यथ । क्वणिष्यामि क्वणिष्यावः क्वणिष्यामः । **५. लोट्** – क्वणतु, क्वणतात् क्वणताम् क्वणन्तु । क्वण, क्वणतात् क्वणतम् क्वणत । क्वणानि क्वणाव क्वणाम । **६. लङ्** – अक्वणत् अक्वणताम् अक्वणन् । अक्वणः अक्वणतम् अक्वणत । अक्वणम् अक्वणाव अक्वणाम । **७. विधिलिङ्** – क्वणेत् क्वणेताम् क्वणेयुः । क्वणेः क्वणेतम् क्वणेत । क्वणेयम् क्वणेव क्वणेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्वण्यात् क्वण्यास्ताम् क्वण्यासुः । क्वण्याः क्वण्यास्तम् क्वण्यास्त । क्वण्यासम् क्वण्यास्व क्वण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अक्वणीत्[१] अक्वणिष्टाम् अक्वणिषुः । अक्वणीः अक्वणिष्टम् अक्वणिष्ट । अक्वणिषम् अक्वणिष्व अक्वणिष्म । (ii) अक्वाणीत् अक्वाणिष्टाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अक्काणिषुः । अक्काणीः अक्काणिष्टम् अक्काणिष्ट । अक्काणिषम् अक्काणिष्व अक्काणिष्म । **१०. लृङ्** – अक्कणिष्यत् अक्कणिष्यताम् अक्कणिष्यन् । अक्कणिष्यः अक्कणिष्यतम् अक्कणिष्यत । अक्कणिष्यम् अक्कणिष्याव अक्कणिष्याम ।

णिचि – क्काणयति – ते, **सनि** – चिक्कणिषति, **यकि** – क्कण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

४५१. व्रण – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'व्रणेच्छब्दार्थविषये व्रणयेद् गात्रचूर्णने' (श्लो. ९३) इति देवः । 'अयं बशादित्वेन क्वचित् पठ्याते । सर्वत्र दन्त्योष्ठ्यादिरेव' इति धातुवृत्तिः । 'व्रण क्रिमिभक्षणे' इति काशकृत्स्नः ।

१. लट् – व्रणति व्रणतः व्रणन्ति । व्रणसि व्रणथः व्रणथ । व्रणामि व्रणावः व्रणामः । **२. लिट्** – वव्राण वव्रणतुः वव्रणुः । वव्रणिथ वव्रणथुः वव्रण । वव्राण, वव्रण वव्रणिव वव्रणिम । **३. लुट्** – व्रणिता व्रणितारौ व्रणितारः । व्रणितासि व्रणितास्थः व्रणितास्थ । व्रणितास्मि व्रणितास्वः व्रणितास्मः । **४. लृट्** – व्रणिष्यति व्रणिष्यतः व्रणिष्यन्ति । व्रणिष्यसि व्रणिष्यथः व्रणिष्यथ । व्रणिष्यामि व्रणिष्यावः व्रणिष्यामः । **५. लोट्** – व्रणतु, व्रणतात् व्रणताम् व्रणन्तु । व्रण, व्रणतात् व्रणतम् व्रणत । व्रणानि व्रणाव व्रणाम । **६. लङ्** – अव्रणत् अव्रणताम् अव्रणन् । अव्रणः अव्रणतम् अव्रणत । अव्रणम् अव्रणाव अव्रणाम । **७. विधिलिङ्** – व्रणेत् व्रणेताम् व्रणेयुः । व्रणेः व्रणेतम् व्रणेत । व्रणेयम् व्रणेव व्रणेम । **८. आशीर्लिङ्** – व्रण्यात् व्रण्यास्ताम् व्रण्यासुः । व्रण्याः व्रण्यास्तम् व्रण्यास्त । व्रण्यासम् व्रण्यास्व व्रण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अव्रणीत्[1] अव्रणिष्टाम् अव्रणिषुः । अव्रणीः अव्रणिष्टम् अव्रणिष्ट । अव्रणिषम् अव्रणिष्व अव्रणिष्म । (ii) अव्राणीत् अव्राणिष्टाम् अव्राणिषुः । अव्राणीः अव्राणिष्टम् अव्राणिष्ट । अव्राणिषम् अव्राणिष्व अव्राणिष्म । **१०. लृङ्** – अव्रणिष्यत् अव्रणिष्यताम् अव्रणिष्यन् । अव्रणिष्यः अव्रणिष्यतम् अव्रणिष्यत । अव्रणिष्यम् अव्रणिष्याव अव्रणिष्याम ।

णिचि – व्राणयति – ते, **सनि** – विव्रणिषति, **यकि** – व्रण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

४५२. भ्रण – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – भ्रणति भ्रणतः भ्रणन्ति । भ्रणसि भ्रणथः भ्रणथ । भ्रणामि भ्रणावः भ्रणामः । **२. लिट्** – बभ्राण बभ्रणतुः बभ्रणुः । बभ्रणिथ बभ्रणथुः बभ्रण । बभ्राण, बभ्रण बभ्रणिव बभ्रणिम । **३. लुट्** – भ्रणिता भ्रणितारौ भ्रणितारः । भ्रणितासि भ्रणितास्थः भ्रणितास्थ । भ्रणितास्मि भ्रणितास्वः भ्रणितास्मः । **४. लृट्** – भ्रणिष्यति भ्रणिष्यतः भ्रणिष्यन्ति । भ्रणिष्यसि भ्रणिष्यथः भ्रणिष्यथ । भ्रणिष्यामि भ्रणिष्यावः भ्रणिष्यामः । **५. लोट्** – भ्रणतु, भ्रणतात् भ्रणताम् भ्रणन्तु । भ्रण, भ्रणतात् भ्रणतम् भ्रणत । भ्रणानि भ्रणाव भ्रणाम । **६. लङ्** – अभ्रणत् अभ्रणताम् अभ्रणन् । अभ्रणः अभ्रणतम् अभ्रणत । अभ्रणम् अभ्रणाव अभ्रणाम । **७. विधिलिङ्** – भ्रणेत् भ्रणेताम् भ्रणेयुः । भ्रणेः भ्रणेतम् भ्रणेत । भ्रणेयम् भ्रणेव भ्रणेम । **८. आशीर्लिङ्** – भ्रण्यात् भ्रण्यास्ताम् भ्रण्यासुः । भ्रण्याः भ्रण्यास्तम् भ्रण्यास्त । भ्रण्यासम् भ्रण्यास्व भ्रण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अभ्रणीत्[1] अभ्रणिष्टाम् अभ्रणिषुः । अभ्रणीः अभ्रणिष्टम् अभ्रणिष्ट । अभ्रणिषम् अभ्रणिष्व अभ्रणिष्म । (ii) अभ्राणीत् अभ्राणिष्टाम् अभ्राणिषुः । अभ्राणीः अभ्राणिष्टम् अभ्राणिष्ट । अभ्राणिषम् अभ्राणिष्व अभ्राणिष्म । **१०. लृङ्** – अभ्रणिष्यत् अभ्रणिष्यताम् अभ्रणिष्यन् । अभ्रणिष्यः अभ्रणिष्यतम् अभ्रणिष्यत । अभ्रणिष्यम् अभ्रणिष्याव अभ्रणिष्याम ।

णिचि – भ्राणयति – ते, **सनि** – बिभ्रणिषति, **यकि** – भ्रण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४५३. ध्वण – शब्दे । सकर्म, सेट्, परस्मै । अमुं मैत्रेयो न पठति । 'मूर्धन्यान्तो ध्वणिर्लोके नास्ति' इति क्षीरस्वामी । 'धण' इति सम्मताकारपक्षे पाठः । 'धणिरपि कैश्चित् पठ्यते । धणति' इति तिद्धान्तकौमुदी ।

१. लट् – ध्वणति ध्वणतः ध्वणन्ति । ध्वणसि ध्वणथः ध्वणथ । ध्वणामि ध्वणावः ध्वणामः । **२. लिट्** – दध्वाण दध्वणतुः दध्वणुः । दध्वणिथ दध्वणथुः दध्वण । दध्वाण, दध्वण दध्वणिव दध्वणिम । **३. लुट्** – ध्वणिता ध्वणितारौ ध्वणितारः । ध्वणितासि ध्वणितास्थः ध्वणितास्थ । ध्वणितास्मि ध्वणितास्वः ध्वणितास्मः । **४. लृट्** – ध्वणिष्यति ध्वणिष्यतः ध्वणिष्यन्ति । ध्वणिष्यसि ध्वणिष्यथः ध्वणिष्यथ । ध्वणिष्यामि ध्वणिष्यावः ध्वणिष्यामः । **५. लोट्** – ध्वणतु, ध्वणतात् ध्वणताम् ध्वणन्तु । ध्वण, ध्वणतात् ध्वणतम् ध्वणत । ध्वणानि ध्वणाव ध्वणाम । **६. लङ्** – अध्वणत् अध्वणताम् अध्वणन् । अध्वणः अध्वणतम् अध्वणत । अध्वणम् अध्वणाव अध्वणाम । **७. विधिलिङ्** – ध्वणेत् ध्वणेताम् ध्वणेयुः । ध्वणेः ध्वणेतम् ध्वणेत । ध्वणेयम् ध्वणेव ध्वणेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्वण्यात् ध्वण्यास्ताम् ध्वण्यासुः । ध्वण्याः ध्वण्यास्तम् ध्वण्यास्त । ध्वण्यासम् ध्वण्यास्व ध्वण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अध्वणीत्[1] अध्वणिष्टाम् अध्वणिषुः । अध्वणीः अध्वणिष्टम् अध्वणिष्ट । अध्वणिषम् अध्वणिष्व अध्वणिष्म । (ii) अध्वाणीत् अध्वाणिष्टाम् अध्वाणिषुः । अध्वाणीः अध्वाणिष्टम् अध्वाणिष्ट । अध्वाणिषम् अध्वाणिष्व अध्वाणिष्म । **१०. लृङ्** – अध्वणिष्यत् अध्वणिष्यताम् अध्वणिष्यन् । अध्वणिष्यः अध्वणिष्यतम् अध्वणिष्यत । अध्वणिष्यम् अध्वणिष्याव अध्वणिष्याम ।

णिचि – ध्वाणयति – ते, **सनि** – दिध्वणिषति, **यकि** – ध्वण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

४५४. ओणृ – अपनयने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ओणति ओणतः ओणन्ति । ओणसि ओणथः ओणथ । ओणामि ओणावः ओणामः । **२. लिट्** – (i) ओणाञ्चकार । ओणाञ्चक्रतुः ओणाञ्चक्रुः । ओणाञ्चकर्थ ओणाञ्चक्रथुः ओणाञ्चक्र । ओणाञ्चकार, ओणाञ्चकर ओणाञ्चकृव ओणाञ्चकृम । (ii) ओणाम्बभूव ओणाम्बभूवतुः ओणाम्बभूवुः । ओणाम्बभूविथ ओणाम्बभूवथुः ओणाम्बभूव । ओणाम्बभूव ओणाम्बभूविव ओणाम्बभूविम । (iii) ओणामास ओणामासतुः ओणामासुः । ओणामासिथ ओणामासथुः ओणामास । ओणामास ओणामासिव ओणामासिम । **३. लुट्** – ओणिता ओणितारौ ओणितारः । ओणितासि ओणितास्थः ओणितास्थ । ओणितास्मि ओणितास्वः ओणितास्मः । **४. लृट्** – ओणिष्यति ओणिष्यतः ओणिष्यन्ति । ओणिष्यसि ओणिष्यथः ओणिष्यथ । ओणिष्यामि ओणिष्यावः ओणिष्यामः । **५. लोट्** – ओणतु, ओणतात् ओणताम् ओणन्तु । ओण, ओणतात् ओणतम् ओणत । ओणानि ओणाव ओणाम । **६. लङ्** – औणत् औणताम् औणन् । औणः औणतम् औणत । औणम् औणाव औणाम । **७. विधिलिङ्** – ओणेत् ओणेताम् ओणेयुः । ओणेः ओणेतम् ओणेत । ओणेयम् ओणेव ओणेम । **८. आशीर्लिङ्** ओण्यात् ओण्यास्ताम् ओण्यासुः । ओण्याः ओण्यास्तम् ओण्यास्त । ओण्यासम् ओण्यास्व ओण्यास्म । **९. लुङ्** – औणीत् औणिष्टाम् औणिषुः । औणीः औणिष्टम् औणिष्ट । औणिषम् औणिष्व औणिष्म । **१०. लृङ्** – औणिष्यत् औणिष्यताम् औणिष्यन् । औणिष्यः औणिष्यतम् औणिष्यत । औणिष्यम् औणिष्याव औणिष्याम ।

णिचि – ओणयति – ते, **सनि** – ओणिणिषति, **यकि** – ओण्यते ।

४५५. शोणृ – वर्णगत्योः । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'वर्णे' इति चन्द्रः । 'गते वर्णे' इति वोपदेवः । 'वर्णगत्योः रागे गतौ च' इति काशकृत्स्नः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. **लट्** – शोणति शोणतः शोणन्ति । शोणसि शोणथः शोणथ । शोणामि शोणावः शोणामः । २. **लिट्** – शुशोण शुशोणतुः शुशोणुः । शुशोणिथ शुशोणथुः शुशोण । शुशोण शुशोणिव शुशोणिम । ३. **लुट्** – शोणिता शोणितारौ शोणितारः । शोणितासि शोणितास्थः शोणितास्थ । शोणितास्मि शोणितास्वः शोणितास्मः । ४. **लृट्** – शोणिष्यति शोणिष्यतः शोणिष्यन्ति । शोणिष्यसि शोणिष्यथः शोणिष्यथ । शोणिष्यामि शोणिष्यावः शोणिष्यामः । ५. **लोट्** – शोणतु, शोणतात् शोणताम् शोणन्तु । शोण, शोणतात् शोणतम् शोणत । शोणानि शोणाव शोणाम । ६. **लङ्** – अशोणत् अशोणताम् अशोणन् । अशोणः अशोणतम् अशोणत । अशोणम् अशोणाव अशोणाम । ७. **विधिलिङ्** – शोणेत् शोणेताम् शोणेयुः । शोणेः शोणेतम् शोणेत । शोणेयम् शोणेव शोणेम । ८. **आशीर्लिङ्** – शोण्यात् शोण्यास्ताम् शोण्यासुः । शोण्याः शोण्यास्तम् शोण्यास्त । शोण्यासम् शोण्यास्व शोण्यास्म । ९. **लुङ्** – अशोणीत् अशोणिष्टाम् अशोणिषुः । अशोणीः अशोणिष्टम् अशोणिष्ट । अशोणिषम् अशोणिष्व अशोणिष्म । १०. **लृङ्** – अशोणिष्यत् अशोणिष्यताम् अशोणिष्यन् । अशोणिष्यः अशोणिष्यतम् अशोणिष्यत । अशोणिष्यम् अशोणिष्याव अशोणिष्याम ।

णिचि – शोणयति – ते, **सनि** – शुशोणिषति, **यकि** – शोण्यते ।

४५६. **श्रोणृ – सङ्घाते** । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. **लट्** – श्रोणति श्रोणतः श्रोणन्ति । श्रोणसि श्रोणथः श्रोणथ । श्रोणामि श्रोणावः श्रोणामः । २. **लिट्** – शुश्रोण शुश्रोणतुः शुश्रोणुः । शुश्रोणिथ शुश्रोणथुः शुश्रोण । शुश्रोण शुश्रोणिव शुश्रोणिम । ३. **लुट्** – श्रोणिता श्रोणितारौ श्रोणितारः । श्रोणितासि श्रोणितास्थः श्रोणितास्थ । श्रोणितास्मि श्रोणितास्वः श्रोणितास्मः । ४. **लृट्** – श्रोणिष्यति श्रोणिष्यतः श्रोणिष्यन्ति । श्रोणिष्यसि श्रोणिष्यथः श्रोणिष्यथ । श्रोणिष्यामि श्रोणिष्यावः श्रोणिष्यामः । ५. **लोट्** – श्रोणतु, श्रोणतात् श्रोणताम् श्रोणन्तु । श्रोण, श्रोणतात् श्रोणतम् श्रोणत । श्रोणानि श्रोणाव श्रोणाम । ६. **लङ्** – अश्रोणत् अश्रोणताम् अश्रोणन् । अश्रोणः अश्रोणतम् अश्रोणत । अश्रोणम् अश्रोणाव अश्रोणाम । ७. **विधिलिङ्** – श्रोणेत् श्रोणेताम् श्रोणेयुः । श्रोणेः श्रोणेतम् श्रोणेत । श्रोणेयम् श्रोणेव श्रोणेम । ८. **आशीर्लिङ्** – श्रोण्यात् श्रोण्यास्ताम् श्रोण्यासुः । श्रोण्याः श्रोण्यास्तम् श्रोण्यास्त । श्रोण्यासम् श्रोण्यास्व श्रोण्यास्म । ९. **लुङ्** – अश्रोणीत् अश्रोणिष्टाम् अश्रोणिषुः । अश्रोणीः अश्रोणिष्टम् अश्रोणिष्ट । अश्रोणिषम् अश्रोणिष्व अश्रोणिष्म । १०. **लृङ्** – अश्रोणिष्यत् अश्रोणिष्यताम् अश्रोणिष्यन् । अश्रोणिष्यः अश्रोणिष्यतम् अश्रोणिष्यत । अश्रोणिष्यम् अश्रोणिष्याव अश्रोणिष्याम ।

णिचि – श्रोणयति – ते, **सनि** – शुश्रोणिषति, **यकि** – श्रोण्यते ।

४५७. **श्लोणृ – सङ्घाते** । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. **लट्** – श्लोणति श्लोणतः श्लोणन्ति । श्लोणसि श्लोणथः श्लोणथ । श्लोणामि श्लोणावः श्लोणामः । २. **लिट्** – शुश्लोण शुश्लोणतुः शुश्लोणुः । शुश्लोणिथ शुश्लोणथुः शुश्लोण । शुश्लोण शुश्लोणिव शुश्लोणिम । ३. **लुट्** – श्लोणिता श्लोणितारौ श्लोणितारः । श्लोणितासि श्लोणितास्थः श्लोणितास्थ । श्लोणितास्मि श्लोणितास्वः श्लोणितास्मः । ४. **लृट्** – श्लोणिष्यति श्लोणिष्यतः श्लोणिष्यन्ति । श्लोणिष्यसि श्लोणिष्यथः श्लोणिष्यथ । श्लोणिष्यामि श्लोणिष्यावः श्लोणिष्यामः । ५. **लोट्** – श्लोणतु, श्लोणतात् श्लोणताम् श्लोणन्तु । श्लोण, श्लोणतात् श्लोणतम् श्लोणत । श्लोणानि श्लोणाव श्लोणाम । ६. **लङ्** – अश्लोणत् अश्लोणताम् अश्लोणन् । अश्लोणः अश्लोणतम् अश्लोणत । अश्लोणम् अश्लोणाव अश्लोणाम । ७. **विधिलिङ्** – श्लोणेत् श्लोणेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्लोणेयुः । श्लोणेः श्लोणेतम् श्लोणेत । श्लोणेयम् श्लोणेव श्लोणेम । **८. आशीर्लिङ्** – श्लोण्यात् श्लोण्यास्ताम् श्लोण्यासुः । श्लोण्याः श्लोण्यास्तम् श्लोण्यास्त । श्लोण्यासम् श्लोण्यास्व श्लोण्यास्म । **९. लुङ्** – अश्लोणीत् अश्लोणिष्टाम् अश्लोणिषुः । अश्लोणीः अश्लोणिष्टम् अश्लोणिष्ट । अश्लोणिषम् अश्लोणिष्व अश्लोणिष्म । **१०. लृङ्** – अश्लोणिष्यत् अश्लोणिष्यताम् अश्लोणिष्यन् । अश्लोणिष्यः अश्लोणिष्यतम् अश्लोणिष्यत । अश्लोणिष्यम् अश्लोणिष्याव अश्लोणिष्याम ।

णिचि – श्लोणयति – ते, **सनि** – शुश्लोणिषति, **यकि** – श्लोण्यते ।

४५८. पैणृ – गतिप्रेरणश्लेषणेषु । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'पेणृ' इति क्वचित् पाठः । 'प्रैणृ' इति मा.धा.वृत्तिसम्मतः पाठः ।

१. लट् – पैणति पैणतः पैणन्ति । पैणसि पैणथः पैणथ । पैणामि पैणावः पैणामः । **२. लिट्** – पिपैण पिपैणतुः पिपैणुः । पिपैणिथ पिपैणथुः पिपैण । पिपैण पिपैणिव पिपैणिम । **३. लुट्** – पैणिता पैणितारौ पैणितारः । पैणितासि पैणितास्थः पैणितास्थ । पैणितास्मि पैणितास्वः पैणितास्मः । **४. लृट्** – पैणिष्यति पैणिष्यतः पैणिष्यन्ति । पैणिष्यसि पैणिष्यथः पैणिष्यथ । पैणिष्यामि पैणिष्यावः पैणिष्यामः । **५. लोट्** – पैणतु, पैणतात् पैणताम् पैणन्तु । पैण, पैणतात् पैणतम् पैणत । पैणानि पैणाव पैणाम । **६. लङ्** – अपैणत् अपैणताम् अपैणन् । अपैणः अपैणतम् अपैणत । अपैणम् अपैणाव अपैणाम । **७. विधिलिङ्** – पैणेत् पैणेताम् पैणेयुः । पैणेः पैणेतम् पैणेत । पैणेयम् पैणेव पैणेम । **८. आशीर्लिङ्** – पैण्यात् पैण्यास्ताम् पैण्यासुः । पैण्याः पैण्यास्तम् पैण्यास्त । पैण्यासम् पैण्यास्व पैण्यास्म । **९. लुङ्** – अपैणीत् अपैणिष्टाम् अपैणिषुः । अपैणीः अपैणिष्टम् अपैणिष्ट । अपैणिषम् अपैणिष्व अपैणिष्म । **१०. लृङ्** – अपैणिष्यत् अपैणिष्यताम् अपैणिष्यन् । अपैणिष्यः अपैणिष्यतम् अपैणिष्यत । अपैणिष्यम् अपैणिष्याव अपैणिष्याम ।

णिचि – पैणयति – ते, **सनि** – पिपैणिषति, **यकि** – पैण्यते ।

४५९. ध्रण[1] – शब्दे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'उपदेशे नान्तोऽयम् । रषाभ्याम्.. इति णत्वम् । नोपदेशफलं यङ्लुकि । बणेत्यपि केचित् । बणति' इति कौमुदी । क्षीरस्वामी अमुं न पठति ।

१. लट् – ध्रणति ध्रणतः ध्रणन्ति । ध्रणसि ध्रणथः ध्रणथ । ध्रणामि ध्रणावः ध्रणामः । **२. लिट्** – दध्राण दध्रणतुः दध्रणुः । दध्रणिथ दध्रणथुः दध्रण । दध्राण, दध्रण दध्रणिव दध्रणिम । **३. लुट्** – ध्रणिता ध्रणितारौ ध्रणितारः । ध्रणितासि ध्रणितास्थः ध्रणितास्थ । ध्रणितास्मि ध्रणितास्वः ध्रणितास्मः । **४. लृट्** – ध्रणिष्यति ध्रणिष्यतः ध्रणिष्यन्ति । ध्रणिष्यसि ध्रणिष्यथः ध्रणिष्यथ । ध्रणिष्यामि ध्रणिष्यावः ध्रणिष्यामः । **५. लोट्** – ध्रणतु, ध्रणतात् ध्रणताम् ध्रणन्तु । ध्रण, ध्रणतात् ध्रणतम् ध्रणत । ध्रणानि ध्रणाव ध्रणाम । **६. लङ्** – अध्रणत् अध्रणताम् अध्रणन् । अध्रणः अध्रणतम् अध्रणत । अध्रणम् अध्रणाव अध्रणाम । **७. विधिलिङ्** – ध्रणेत् ध्रणेताम् ध्रणेयुः । ध्रणेः ध्रणेतम् ध्रणेत । ध्रणेयम् ध्रणेव ध्रणेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्रण्यात् ध्रण्यास्ताम् ध्रण्यासुः । ध्रण्याः ध्रण्यास्तम् ध्रण्यास्त । ध्रण्यासम् ध्रण्यास्व ध्रण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अध्रणीत्[2] अध्रणिष्टाम् अध्रणिषुः । अध्रणीः अध्रणिष्टम् अध्रणिष्ट । अध्रणिषम् अध्रणिष्व अध्रणिष्म । (ii) अध्राणीत् अध्राणिष्टाम् अध्राणिषुः । अध्राणीः अध्राणिष्टम् अध्राणिष्ट । अध्राणिषम् अध्राणिष्व अध्राणिष्म । **१०. लृङ्** – अध्रणिष्यत् अध्रणिष्यताम् अध्रणिष्यन् । अध्रणिष्यः अध्रणिष्यतम् अध्रणिष्यत । अध्रणिष्यम् अध्रणिष्याव अध्रणिष्याम ।

णिचि – ध्राणयति – ते, **सनि** – दिध्रणिषति, **यकि** – ध्रण्यते ।

१. अस्मादनन्तरं क्वचित् कोषे (तरङ्गिण्याम्) 'वण भण ध्रण' इति त्रयः पठ्यन्ते ।

२. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४६०. कनी दीप्तिकान्तिगतिषु । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'दीप्तिः = प्रकाशः, कान्तिः = शोभा' इति क्षीरस्वामी । बालमोदिनीयुक्ते पुस्तके 'कन' इति पाठः दृश्यते ।

१. लट् – कनति कनतः कनन्ति । कनसि कनथः कनथ । कनामि कनावः कनामः । **२. लिट्** – चकान चकनतुः चकनुः । चकनिथ चकनथुः चकन । चकान, चकन चकनिव चकनिम । **३. लुट्** – कनिता कनितारौ कनितारः । कनितासि कनितास्थः कनितास्थ । कनितास्मि कनितास्वः कनितास्मः । **४. लृट्** – कनिष्यति कनिष्यतः कनिष्यन्ति । कनिष्यसि कनिष्यथः कनिष्यथ । कनिष्यामि कनिष्यावः कनिष्यामः । **५. लोट्** – कनतु, कनतात् कनताम् कनन्तु । कन, कनतात् कनतम् कनत । कनानि कनाव कनाम । **६. लङ्** – अकनत् अकनताम् अकनन् । अकनः अकनतम् अकनत । अकनम् अकनाव अकनाम । **७. विधिलिङ्** – कनेत् कनेताम् कनेयुः । कनेः कनेतम् कनेत । कनेयम् कनेव कनेम । **८. आशीर्लिङ्** – कन्यात् कन्यास्ताम् कन्यासुः । कन्याः कन्यास्तम् कन्यास्त । कन्यासम् कन्यास्व कन्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अकनीत्[१] अकनिष्टाम् अकनिषुः । अकनीः अकनिष्टम् अकनिष्ट । अकनिषम् अकनिष्व अकनिष्म । (ii) अकानीत् अकानिष्टाम् अकानिषुः । अकानीः अकानिष्टम् अकानिष्ट । अकानिषम् अकानिष्व अकानिष्म । **१०. लृङ्** – अकनिष्यत् अकनिष्यताम् अकनिष्यन् । अकनिष्यः अकनिष्यतम् अकनिष्यत । अकनिष्यम् अकनिष्याव अकनिष्याम ।

णिचि – कानयति – ते, **सनि** – चिकनिषति, **यकि** – कन्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

४६१. ष्टन – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'शब्दे च देवशब्दे च स्तनति स्तनयेत् क्रमात्' (श्लो.१२७) इति देवः । 'स्तन' इति न्यासकारः (८.३.८६) । तत् भाष्यविरोधात् उपेक्ष्यम् इति कृदन्तरूपमाला ।

१. लट् – स्तनति स्तनतः स्तनन्ति । स्तनसि स्तनथः स्तनथ । स्तनामि स्तनावः स्तनामः । **२. लिट्** – तस्तान[१] तस्तनतुः तस्तनुः । तस्तनिथ तस्तनथुः तस्तन । तस्तान, तस्तन तस्तनिव तस्तनिम । **३. लुट्** – स्तनिता स्तनितारौ स्तनितारः । स्तनितासि स्तनितास्थः स्तनितास्थ । स्तनितास्मि स्तनितास्वः स्तनितास्मः । **४. लृट्** – स्तनिष्यति स्तनिष्यतः स्तनिष्यन्ति । स्तनिष्यसि स्तनिष्यथः स्तनिष्यथ । स्तनिष्यामि स्तनिष्यावः स्तनिष्यामः । **५. लोट्** – स्तनतु, स्तनतात् स्तनताम् स्तनन्तु । स्तन, स्तनतात् स्तनतम् स्तनत । स्तनानि स्तनाव स्तनाम । **६. लङ्** – अस्तनत् अस्तनताम् अस्तनन् । अस्तनः अस्तनतम् अस्तनत । अस्तनम् अस्तनाव अस्तनाम । **१०. लृङ्** – स्तनेत् स्तनेताम् स्तनेयुः । स्तनेः स्तनेतम् स्तनेत । स्तनेयम् स्तनेव स्तनेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्तन्यात् स्तन्यास्ताम् स्तन्यासुः । स्तन्याः स्तन्यास्तम् स्तन्यास्त । स्तन्यासम् स्तन्यास्व स्तन्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अस्तनीत्[२] अस्तनिष्टाम् अस्तनिषुः । अस्तनीः अस्तनिष्टम् अस्तनिष्ट । अस्तनिषम् अस्तनिष्व अस्तनिष्म । (ii) अस्तानीत् अस्तानिष्टाम् अस्तानिषुः । अस्तानीः अस्तानिष्टम् अस्तानिष्ट । अस्तानिषम् अस्तानिष्व अस्तानिष्म । **१०. लृङ्** – अस्तनिष्यत् अस्तनिष्यताम् अस्तनिष्यन् । अस्तनिष्यः अस्तनिष्यतम् अस्तनिष्यत । अस्तनिष्यम् अस्तनिष्याव अस्तनिष्याम ।

णिचि – स्तानयति – ते, **सनि** – तिस्तनिषति, **यकि** – स्तन्यते ।

१. 'शर्पूर्वाः खयः' इति तकारः शिष्यते ।

२. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

४६२. वन – शब्दे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'सम्भक्तिशब्दयोः' इति वोपदेवः । 'याचने वनुते शब्दे सम्भक्तौ च वनेदिति' (श्लो.१२४) इति देवः ।

१. लट् – वनति वनतः वनन्ति । वनसि वनथः वनथ । वनामि वनावः वनामः । **२. लिट्** – ववान

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ववनतुः ववनुः । ववनिथ ववनथुः ववन । ववान, ववन ववनिव ववनिम । **३. लुट्** – वनिता वनितारौ वनितारः । वनितासि वनितास्थः वनितास्थ । वनितास्मि वनितास्वः वनितास्मः । **४. लृट्** – वनिष्यति वनिष्यतः वनिष्यन्ति । वनिष्यसि वनिष्यथः वनिष्यथ । वनिष्यामि वनिष्यावः वनिष्यामः । **५. लोट्** – वनतु, वनतात् वनताम् वनन्तु । वन, वनतात् वनतम् वनत । वनानि वनाव वनाम । **६. लङ्** – अवनत् अवनताम् अवनन् । अवनः अवनतम् अवनत । अवनम् अवनाव अवनाम । **७. विधिलिङ्** – वनेत् वनेताम् वनेयुः । वनेः वनेतम् वनेत । वनेयम् वनेव वनेम । **८. आशीर्लिङ्** – वन्यात् वन्यास्ताम् वन्यासुः । वन्याः वन्यास्तम् वन्यास्त । वन्यासम् वन्यास्व वन्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अवनीत्[1] अवनिष्टाम् अवनिषुः । अवनीः अवनिष्टम् अवनिष्ट । अवनिषम् अवनिष्व अवनिष्म । (ii) अवानीत् अवानिष्टाम् अवानिषुः । अवानीः अवानिष्टम् अवानिष्ट । अवानिषम् अवानिष्व अवानिष्म । **१०. लृङ्** – अवनिष्यत् अवनिष्यताम् अवनिष्यन् । अवनिष्यः अवनिष्यतम् अवनिष्यत । अवनिष्यम् अवनिष्याव अवनिष्याम ।

णिचि – वानयति – ते, **सनि** – विवनिषति, **यकि** – वन्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

४६३. वन – सम्भक्तौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'सम्भक्तौ च वनेदिति' (श्लो.१२४) इति देवः । 'भक्तौ । भक्तिः भजनम्' इति क्षीरस्वामी । 'वनेरर्थभेदात् पुनः पाठः' इति मैत्रेयरक्षितौ कौमुदी च ।

१. लट् – वनति वनतः वनन्ति । वनसि वनथः वनथ । वनामि वनावः वनामः । **२. लिट्** – ववान ववनतुः ववनुः । ववनिथ ववनथुः ववन । ववान, ववन ववनिव ववनिम । **३. लुट्** – वनिता वनितारौ वनितारः । वनितासि वनितास्थः वनितास्थ । वनितास्मि वनितास्वः वनितास्मः । **४. लृट्** – वनिष्यति वनिष्यतः वनिष्यन्ति । वनिष्यसि वनिष्यथः वनिष्यथ । वनिष्यामि वनिष्यावः वनिष्यामः । **५. लोट्** – वनतु, वनतात् वनताम् वनन्तु । वन, वनतात् वनतम् वनत । वनानि वनाव वनाम । **६. लङ्** – अवनत् अवनताम् अवनन् । अवनः अवनतम् अवनत । अवनम् अवनाव अवनाम । **७. विधिलिङ्** – वनेत् वनेताम् वनेयुः । वनेः वनेतम् वनेत । वनेयम् वनेव वनेम । **८. आशीर्लिङ्** – वन्यात् वन्यास्ताम् वन्यासुः । वन्याः वन्यास्तम् वन्यास्त । वन्यासम् वन्यास्व वन्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अवनीत्[1] अवनिष्टाम् अवनिषुः । अवनीः अवनिष्टम् अवनिष्ट । अवनिषम् अवनिष्व अवनिष्म । (ii) अवानीत् अवानिष्टाम् अवानिषुः । अवानीः अवानिष्टम् अवानिष्ट । अवानिषम् अवानिष्व अवानिष्म । **१०. लृङ्** – अवनिष्यत् अवनिष्यताम् अवनिष्यन् । अवनिष्यः अवनिष्यतम् अवनिष्यत । अवनिष्यम् अवनिष्याव अवनिष्याम ।

णिचि – वानयति – ते, **सनि** – विवनिषति, **यकि** – वन्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

४६४. षण – सम्भक्तौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'दाने सनोति सनुते, सम्भक्तौ तु सनेदिति' (श्लो.१२८) इति देवः ।

१. लट् – सनति सनतः सनन्ति । सनसि सनथः सनथ । सनामि सनावः सनामः । **२. लिट्** – ससान सेनतुः सेनुः । सेनिथ सेनथुः सेन । ससान, ससन सेनिव सेनिम । **३. लुट्** – सनिता सनितारौ सनितारः । सनितासि सनितास्थः सनितास्थ । सनितास्मि सनितास्वः सनितास्मः । **४. लृट्** – सनिष्यति सनिष्यतः सनिष्यन्ति । सनिष्यसि सनिष्यथः सनिष्यथ । सनिष्यामि सनिष्यावः सनिष्यामः । **५. लोट्** – सनतु, सनतात् सनताम् सनन्तु । सन, सनतात् सनतम् सनत । सनानि सनाव सनाम । **६. लङ्** – असनत् असनताम् असनन् । असनः असनतम् असनत । असनम् असनाव असनाम । **७. विधिलिङ्** – सनेत् सनेताम् सनेयुः । सनेः सनेतम् सनेत । सनेयम् सनेव सनेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) सन्यात्[1] सन्यास्ताम् सन्यासुः । सन्याः सन्यास्तम् सन्यास्त । सन्यासम् सन्यास्व सन्यास्म । (ii) सायात् सायास्ताम् सायासुः । सायाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सायास्तम् सायास्त । सायासम् सायास्व सायास्म । **९. लुङ्** - (i) असनीत्[२] असनिष्टाम् असनिषुः । असनीः असनिष्टम् असनिष्ट । असनिषम् असनिष्व असनिष्म । (ii) असानीत् असानिष्टाम् असानिषुः । असानीः असानिष्टम् असानिष्ट । असानिषम् असानिष्व असानिष्म । **१०. लृङ्** - असनिष्यत् असनिष्यताम् असनिष्यन् । असनिष्यः असनिष्यतम् असनिष्यत । असनिष्यम् असनिष्याव असनिष्याम ।

णिचि - सानयति-ते, **सनि** - सिसनिषति/सिषासति[३], **यकि** - सन्यते /सायते[४]

१. 'किदाशिषि' इति कित्त्वात् 'ये विभाषा' जनसनखनां वकारादौ ङ्किति आत्वं वेति तद्विकल्पः ।

२. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

३. 'सनीवन्तर्ध...' इति इड्विकल्पः । इडभावे 'जनसनखनाम्...' इति आत्वम् ।

४. 'ये विभाषा' इति आत्वं वा, यकः यकारादित्वात् ।

४६५. अम - गत्यादिषु । सकर्म, सेट्, परस्मै । आदिशब्देन शब्दसम्भक्त्योः सङ्ग्रहः । 'गत्यादावमतीति स्याद् रोगे स्यादामयत्यमेः' (श्लो. १४७) इति देवः ।

१. लट् - अमति अमतः अमन्ति । अमसि अमथः अमथ । अमामि अमावः अमामः । **२. लिट्** - आम आमतुः आमुः । आमिथ आमथुः आम । आम आमिव आमिम । **३. लुट्** - अमिता अमितारौ अमितारः । अमितासि अमितास्थः अमितास्थ । अमितास्मि अमितास्वः अमितास्मः । **४. लृट्** - अमिष्यति अमिष्यतः अमिष्यन्ति । अमिष्यसि अमिष्यथः अमिष्यथ । अमिष्यामि अमिष्यावः अमिष्यामः ।

५. लोट् - अमतु, अमतात् अमताम् अमन्तु । अम, अमतात् अमतम् अमत । अमानि अमाव अमाम ।

६. लङ् - आमत् आमताम् आमन् । आमः आमतम् आमत । आमम् आमाव आमाम । **७. विधिलिङ्** - अमेत् अमेताम् अमेयुः । अमेः अमेतम् अमेत । अमेयम् अमेव अमेम । **८. आशीर्लिङ्** - अम्यात् अम्यास्ताम् अम्यासुः । अम्याः अम्यास्तम् अम्यास्त । अम्यासम् अम्यास्व कम्यास्म । **९. लुङ्** - आमीत् आमिष्टाम् आमिषुः । आमीः आमिष्टम् आमिष्ट । आमिषम् आमिष्व आमिष्म । **१०. लृङ्** - आमिष्यत् आमिष्यताम् आमिष्यन् । आमिष्यः आमिष्यतम् आमिष्यत । आमिष्यम् आमिष्याव आमिष्याम ।

णिचि - आमयति[१] - ते, **सनि** - अमिमिषति, **यकि** - अम्यते ।

१. 'न कम्यमिचमाम्' इति मित्त्वनिषेधात् ('मितां ह्रस्वः' इत्यनेन) ह्रस्वः न ।

४६६. द्रम - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - द्रमति द्रमतः द्रमन्ति । द्रमसि द्रमथः द्रमथ । द्रमामि द्रमावः द्रमामः । **२. लिट्** - दद्राम दद्रमतुः दद्रमुः । दद्रमिथ दद्रमथुः दद्रम । दद्राम, दद्रम दद्रमिव दद्रमिम । **३. लुट्** - द्रमिता द्रमितारौ द्रमितारः । द्रमितासि द्रमितास्थः द्रमितास्थ । द्रमितास्मि द्रमितास्वः द्रमितास्मः । **४. लृट्** - द्रमिष्यति द्रमिष्यतः द्रमिष्यन्ति । द्रमिष्यसि द्रमिष्यथः द्रमिष्यथ । द्रमिष्यामि द्रमिष्यावः द्रमिष्यामः । **५. लोट्** - द्रमतु, द्रमतात् द्रमताम् द्रमन्तु । द्रम, द्रमतात् द्रमतम् द्रमत । द्रमाणि द्रमाव द्रमाम । **६. लङ्** - अद्रमत् अद्रमताम् अद्रमन् । अद्रमः अद्रमतम् अद्रमत । अद्रमम् अद्रमाव अद्रमाम । **७. विधिलिङ्** - द्रमेत् द्रमेताम् द्रमेयुः । द्रमेः द्रमेतम् द्रमेत । द्रमेयम् द्रमेव द्रमेम । **८. आशीर्लिङ्** - द्रम्यात् द्रम्यास्ताम् द्रम्यासुः । द्रम्याः द्रम्यास्तम् द्रम्यास्त । द्रम्यासम् द्रम्यास्व कम्यास्म । **९. लुङ्** - अद्रमीत्[१] अद्रमिष्टाम् अद्रमिषुः । अद्रमीः अद्रमिष्टम् अद्रमिष्ट । अद्रमिषम् अद्रमिष्व अद्रमिष्म । **१०. लृङ्** - अद्रमिष्यत् अद्रमिष्यताम् अद्रमिष्यन् । अद्रमिष्यः अद्रमिष्यतम् अद्रमिष्यत । अद्रमिष्यम् अद्रमिष्याव अद्रमिष्याम ।

णिचि - द्रमयति[२] - ते, **सनि** - दिद्रमिषति, **यकि** - द्रम्यते ।

१. 'ह्म्यन्त...' इति वृद्धिनिषेधः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. अमन्तत्वात् 'मितां ह्रस्वः' इत्यनेन णिचि मित्त्वं, ततः उपधाह्रस्वः च ।

४६७. हम्म – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – हम्मति हम्मतः हम्मन्ति । हम्मसि हम्मथः हम्मथ । हम्मामि हम्मावः हम्मामः । **२. लिट्** – जहम्म जहम्मतुः जहम्मुः । जहम्मिथ जहम्मथुः जहम्म । जहम्म जहम्मिव जहम्मिम । **३. लुट्** – हम्मिता हम्मितारौ हम्मितारः । हम्मितासि हम्मितास्थः हम्मितास्थ । हम्मितास्मि हम्मितास्वः हम्मितास्मः । **४. लृट्** – हम्मिष्यति हम्मिष्यतः हम्मिष्यन्ति । हम्मिष्यसि हम्मिष्यथः हम्मिष्यथ । हम्मिष्यामि हम्मिष्यावः हम्मिष्यामः । **५. लोट्** – हम्मतु, हम्मतात् हम्मताम् हम्मन्तु । हम्म, हम्मतात् हम्मतम् हम्मत । हम्मानि हम्माव हम्माम । **६. लङ्** – अहम्मत् अहम्मताम् अहम्मन् । अहम्मः अहम्मतम् अहम्मत । अहम्मम् अहम्माव अहम्माम । **७. विधिलिङ्** – हम्मेत् हम्मेताम् हम्मेयुः । हम्मेः हम्मेतम् हम्मेत । हम्मेयम् हम्मेव हम्मेम । **८. आशीर्लिङ्** – हम्म्यात् हम्म्यास्ताम् हम्म्यासुः । हम्म्याः हम्म्यास्तम् हम्म्यास्त । हम्म्यासम् हम्म्यास्व हम्म्यास्म । **९. लुङ्** – अहम्मीत्[1] अहम्मिष्टाम् अहम्मिषुः । अहम्मीः अहम्मिष्टम् अहम्मिष्ट । अहम्मिषम् अहम्मिष्व अहम्मिष्म । **१०. लृङ्** – अहम्मिष्यत् अहम्मिष्यताम् अहम्मिष्यन् । अहम्मिष्यः अहम्मिष्यतम् अहम्मिष्यत । अहम्मिष्यम् अहम्मिष्याव अहम्मिष्याम ।

णिचि – हम्मयति – ते, **सनि** – जिहम्मिषति, **यकि** – हम्म्यते ।

१. 'ह्म्यन्त...' इति वृद्धिनिषेधः ।

४६८. मीमृ – गतौ । सकर्म. सेट्. परस्मै । 'शब्दे च' इति क्षीरस्वामी । शब्दार्थे त्वकर्मकः । 'मीम' इत्यपि धातुकाव्ये (१.६०) पाठः ।

१. लट् – मीमति मीमतः मीमन्ति । मीमसि मीमथः मीमथ । मीमामि मीमावः मीमामः । **२. लिट्** – मिमीम मिमीमतुः मिमीमुः । मिमीमिथ मिमीमथुः मिमीम । मिमीम मिमीमिव मिमीमिम । **३. लुट्** – मीमिता मीमितारौ मीमितारः । मीमितासि मीमितास्थः मीमितास्थ । मीमितास्मि मीमितास्वः मीमितास्मः । **४. लृट्** – मीमिष्यति मीमिष्यतः मीमिष्यन्ति । मीमिष्यसि मीमिष्यथः मीमिष्यथ । मीमिष्यामि मीमिष्यावः मीमिष्यामः । **५. लोट्** – मीमतु, मीमतात् मीमताम् मीमन्तु । मीम, मीमतात् मीमतम् मीमत । मीमानि मीमाव मीमाम । **६. लङ्** – अमीमत् अमीमताम् अमीमन् । अमीमः अमीमतम् अमीमत । अमीमम् अमीमाव अमीमाम । **७. विधिलिङ्** – मीमेत् मीमेताम् मीमेयुः । मीमेः मीमेतम् मीमेत । मीमेयम् मीमेव मीमेम । **८. आशीर्लिङ्** – मीम्यात् मीम्यास्ताम् मीम्यासुः । मीम्याः मीम्यास्तम् मीम्यास्त । मीम्यासम् मीम्यास्व कम्यास्म । **९. लुङ्** – अमीमीत् अमीमिष्टाम् अमीमिषुः । अमीमीः अमीमिष्टम् अमीमिष्ट । अमीमिषम् अमीमिष्व अमीमिष्म । **१०. लृङ्** – अमीमिष्यत् अमीमिष्यताम् अमीमिष्यन् । अमीमिष्यः अमीमिष्यतम् अमीमिष्यत । अमीमिष्यम् अमीमिष्याव अमीमिष्याम ।

णिचि – मीमयति – ते, **सनि** – मिमीमिषति, **यकि** – मीम्यते ।

४६९. चमु – अदने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – चमति[1] चमतः चमन्ति । चमसि चमथः चमथ । चमामि चमावः चमामः । **२. लिट्** – चचाम चेमतुः चेमुः । चेमिथ चेमथुः चेम । चचाम, चचम चेमिव चेमिम । **३. लुट्** – चमिता चमितारौ चमितारः । चमितासि चमितास्थः चमितास्थ । चमितास्मि चमितास्वः चमितास्मः । **४. लृट्** – चमिष्यति चमिष्यतः चमिष्यन्ति । चमिष्यसि चमिष्यथः चमिष्यथ । चमिष्यामि चमिष्यावः चमिष्यामः । **५. लोट्** – चमतु, चमतात् चमताम् चमन्तु । चम, चमतात् चमतम् चमत । चमानि चमाव चमाम । **६. लङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचमत् अचमताम् अचमन् । अचमः अचमतम् अचमत । अचमम् अचमाव अचमाम । **७. विधिलिङ्** – चमेत् चमेताम् चमेयुः । चमेः चमेतम् चमेत । चमेयम् चमेव चमेम । **८. आशीर्लिङ्** – चम्यात् चम्यास्ताम् चम्यासुः । चम्याः चम्यास्तम् चम्यास्त । चम्यासम् चम्यास्व चम्यास्म । **९. लुङ्** – अचमीत् अचमिष्टाम् अचमिषुः । अचमीः अचमिष्टम् अचमिष्ट । अचमिषम् अचमिष्व अचमिष्म । **१०. लृङ्** – अचमिष्यत् अचमिष्यताम् अचमिष्यन् । अचमिष्यः अचमिष्यतम् अचमिष्यत । अचमिष्यम् अचमिष्याव अचमिष्याम ।

णिचि – चामयति[२], **सनि** – चिचमिषति, **यकि** – चम्यते ।

१. आङ् इत्यस्य उपसर्गस्य योगे तु शित्प्रत्ययेषु परेषु चमेः दीर्घः – 'ष्ठिवुक्लमुचमां शिति' इति सूत्रेण । तदा तु – **आचामति, आचामतु, आचामत्, आचामेत्** इति रूपाणि ।

२. 'न कम्यमिचमाम्' इति मित्त्वनिषेधात् ('मितां ह्रस्वः' इत्यनेन) ह्रस्वः न । भक्षणार्थकत्वात् परस्मैपदिता ।

४७०. छमु – अदने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – छमति छमतः छमन्ति । छमसि छमथः छमथ । छमामि छमावः छमामः । **२. लिट्** – चच्छाम चच्छमतुः चच्छमुः । चच्छमिथ चच्छमथुः चच्छम । चच्छाम, चच्छम चच्छमिव चच्छमिम । **३. लुट्** – छमिता छमितारौ छमितारः । छमितासि छमितास्थः छमितास्थ । छमितास्मि छमितास्वः छमितास्मः । **४. लृट्** – छमिष्यति छमिष्यतः छमिष्यन्ति । छमिष्यसि छमिष्यथः छमिष्यथ । छमिष्यामि छमिष्यावः छमिष्यामः । **५. लोट्** – छमतु, छमतात् छमताम् छमन्तु । छम, छमतात् छमतम् छमत । छमानि छमाव छमाम । **६. लङ्** – अच्छमत् अच्छमताम् अच्छमन् । अच्छमः अच्छमतम् अच्छमत । अच्छमम् अच्छमाव अच्छमाम । **७. विधिलिङ्** – छमेत् छमेताम् छमेयुः । छमेः छमेतम् छमेत । छमेयम् छमेव छमेम । **८. आशीर्लिङ्** – छम्यात् छम्यास्ताम् छम्यासुः । छम्याः छम्यास्तम् छम्यास्त । छम्यासम् छम्यास्व कम्यास्म । **९. लुङ्** – अच्छमीत् अच्छमिष्टाम् अच्छमिषुः । अच्छमीः अच्छमिष्टम् अच्छमिष्ट । अच्छमिषम् अच्छमिष्व अच्छमिष्म । **१०. लृङ्** – अच्छमिष्यत् अच्छमिष्यताम् अच्छमिष्यन् । अच्छमिष्यः अच्छमिष्यतम् अच्छमिष्यत । अच्छमिष्यम् अच्छमिष्याव अच्छमिष्याम ।

णिचि – छामयति[१], **सनि** – चिच्छमिषति, **यकि** – छम्यते ।

१. भक्षणार्थकत्वात् 'निगरण...' इति परस्मैपदिता ।

४७१. जमु – अदने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – जमति जमतः जमन्ति । जमसि जमथः जमथ । जमामि जमावः जमामः । **२. लिट्** – जजाम जेमतुः जेमुः । जेमिथ जेमथुः जेम । जजाम, जजम जेमिव जेमिम । **३. लुट्** – जमिता जमितारौ जमितारः । जमितासि जमितास्थः जमितास्थ । जमितास्मि जमितास्वः जमितास्मः । **४. लृट्** – जमिष्यति जमिष्यतः जमिष्यन्ति । जमिष्यसि जमिष्यथः जमिष्यथ । जमिष्यामि जमिष्यावः जमिष्यामः । **५. लोट्** – जमतु, जमतात् जमताम् जमन्तु । जम, जमतात् जमतम् जमत । जमानि जमाव जमाम । **६. लङ्** – अजमत् अजमताम् अजमन् । अजमः अजमतम् अजमत । अजमम् अजमाव अजमाम । **७. विधिलिङ्** – जमेत् जमेताम् जमेयुः । जमेः जमेतम् जमेत । जमेयम् जमेव जमेम । **८. आशीर्लिङ्** – जम्यात् जम्यास्ताम् जम्यासुः । जम्याः जम्यास्तम् जम्यास्त । जम्यासम् जम्यास्व कम्यास्म । **९. लुङ्** – अजमीत् अजमिष्टाम् अजमिषुः । अजमीः अजमिष्टम् अजमिष्ट । अजमिषम् अजमिष्व अजमिष्म । **१०. लृङ्** – अजमिष्यत् अजमिष्यताम् अजमिष्यन् । अजमिष्यः अजमिष्यतम् अजमिष्यत । अजमिष्यम् अजमिष्याव अजमिष्याम ।

णिचि – जामयति[१], **सनि** – जिजमिषति, **यकि** – जम्यते ।

१. भक्षणार्थकत्वात् 'निगरण.....' इति परस्मैपदिता ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४७२. झमु – अदने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'जिमिं केचित् पठन्ति । जेमति' इति कौमुदी ।

१. लट् – झमति झमतः झमन्ति । झमसि झमथः झमथ । झमामि झमावः झमामः । **२. लिट्** – जझाम जझमतुः जझमुः । जझमिथ जझमथुः जझम । जझाम, जझम जझमिव जझमिम । **३. लुट्** – झमिता झमितारौ झमितारः । झमितासि झमितास्थः झमितास्थ । झमितास्मि झमितास्वः झमितास्मः । **४. लृट्** – झमिष्यति झमिष्यतः झमिष्यन्ति । झमिष्यसि झमिष्यथः झमिष्यथ । झमिष्यामि झमिष्यावः झमिष्यामः । **५. लोट्** – झमतु, झमतात् झमताम् झमन्तु । झम, झमतात् झमतम् झमत । झमानि झमाव झमाम । **६. लङ्** – अझमत् अझमताम् अझमन् । अझमः अझमतम् अझमत । अझमम् अझमाव अझमाम । **७. विधिलिङ्** – झमेत् झमेताम् झमेयुः । झमेः झमेतम् झमेत । झमेयम् झमेव झमेम । **८. आशीर्लिङ्** – झम्यात् झम्यास्ताम् झम्यासुः । झम्याः झम्यास्तम् झम्यास्त । झम्यासम् झम्यास्व कम्यास्म । **९. लुङ्** – अझमीत् अझमिष्टाम् अझमिषुः । अझमीः अझमिष्टम् अझमिष्ट । अझमिषम् अझमिष्व अझमिष्म । **१०. लृङ्** – अझमिष्यत् अझमिष्यताम् अझमिष्यन् । अझमिष्यः अझमिष्यतम् अझमिष्यत । अझमिष्यम् अझमिष्याव अझमिष्याम ।

णिचि – झामयति[१], **सनि** – जिझमिषति, **यकि** – झम्यते ।

१. भक्षणार्थकत्वात् 'निगरण......' इति परस्मैपदिता ।

४७३. क्रमु – पादविक्षेपे । सकर्म, सेट्, परस्मै[१] । 'पदविक्षेपे' इति कुत्रचित् पाठः । पादविक्षेपः = पादन्यासः ।

१. लट् – (i) क्रामति क्रामतः क्रामन्ति । क्रामसि क्रामथः क्रामथ । क्रामामि क्रामावः क्रामामः । (ii) क्राम्यति[२] क्राम्यतः क्राम्यन्ति । क्राम्यसि क्राम्यथः क्राम्यथ । क्राम्यामि क्राम्यावः क्राम्यामः । (iii) क्रमते[३] क्रमेते क्रमन्ते । क्रमसे क्रमेथे क्रमध्वे । क्रमे क्रमावहे क्रमामहे । (iv) क्रम्यते[४] क्रम्येते क्रम्यन्ते । क्रम्यसे क्रम्येथे क्रम्यध्वे । क्रम्ये क्रम्यावहे क्रम्यामहे । **२. लिट्** – (i) चक्राम चक्रमतुः चक्रमुः । चक्रमिथ चक्रमथुः चक्रम । चक्राम, चक्रम चक्रमिव चक्रमिम । (ii) चक्रमे चक्रमाते चक्रमिरे । चक्रमिषे चक्रमाथे चक्रमिध्वे । चक्रमे चक्रमिवहे चक्रमिमहे । **३. लुट्** – (i) क्रमिता क्रमितारौ क्रमितारः । क्रमितासि क्रमितास्थः क्रमितास्थ । क्रमितास्मि क्रमितास्वः क्रमितास्मः । (ii) क्रन्ता क्रन्तारौ क्रन्तारः । क्रन्तासे क्रन्तासाथे क्रन्ताध्वे । क्रन्ताहे क्रन्तास्वहे क्रन्तास्महे । **४. लृट्** – (i) क्रमिष्यति क्रमिष्यतः क्रमिष्यन्ति । क्रमिष्यसि क्रमिष्यथः क्रमिष्यथ । क्रमिष्यामि क्रमिष्यावः क्रमिष्यामः । (ii) क्रंस्यते क्रंस्येते क्रंस्यन्ते । क्रंस्यसे क्रंस्येथे क्रंस्यध्वे । क्रंस्ये क्रंस्यावहे क्रंस्यामहे । **५. लोट्** – (i) क्रामतु, क्रामतात् क्रामताम् क्रामन्तु । क्राम, क्रामतात् क्रामतम् क्रामत । क्रामाणि क्रामाव क्रामाम । (ii) क्राम्यतु क्राम्यतात् क्राम्यताम् क्राम्यन्तु । क्राम्य, क्राम्यतात् क्राम्यतम् क्राम्यत । क्राम्याणि क्राम्याव क्राम्याम । (iii) क्रमताम् क्रमेताम् क्रमन्ताम् । क्रमस्व क्रमेथाम् क्रमध्वम् । क्रमै क्रमावहै क्रमामहै । (iv) क्रम्यताम् क्रम्येताम् क्रम्यन्ताम् । क्रम्यस्व क्रम्येथाम् क्रम्यध्वम् । क्रम्यै क्रम्यावहै क्रम्यामहै । **६. लङ्** – (i) अक्रामत् अक्रामताम् अक्रामन् । अक्रामः अक्रामतम् अक्रामत । अक्रामम् अक्रामाव अक्रामाम । (ii) अक्राम्यत् अक्राम्यताम् अक्राम्यन् । अक्राम्यः अक्राम्यतम् अक्राम्यत । अक्राम्यम् अक्राम्याव अक्राम्याम । (iii) अक्रमत अक्रमेताम् अक्रमन्त । अक्रमथाः अक्रमेथाम् अक्रमध्वम् । अक्रमे अक्रमावहि अक्रमामहि । (iv) अक्रम्यत अक्रम्येताम् अक्रम्यन्त । अक्रम्यथाः अक्रम्येथाम् अक्रम्यध्वम् । अक्रम्ये अक्रम्यावहि अक्रम्यामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) क्रामेत् क्रामेताम् क्रामेयुः । क्रामेः क्रामेतम् क्रामेत । क्रामेयम् क्रामेव क्रामेम । (ii) क्राम्येत् क्राम्येताम् क्राम्येयुः । क्राम्येः क्राम्येतम् क्राम्येत । क्राम्येयम् क्राम्येव क्राम्येम । (iii) क्रमेत क्रमेयाताम् क्रमेरन् । क्रमेथाः क्रमेयाथाम् क्रमेध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्रमेय क्रमेवहि क्रमेमहि । (iv) क्रम्येत क्रम्येयाताम् क्रम्येरन् । क्रम्येथाः क्रम्येयाथाम् क्रम्येध्वम् । क्रम्येय क्रम्येवहि क्रम्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) क्रम्यात् क्रम्यास्ताम् क्रम्यासुः । क्रम्याः क्रम्यास्तम् क्रम्यास्त । क्रम्यासम् क्रम्यास्व क्रम्यास्म । (ii) क्रंसीष्ट क्रंसीयास्ताम् क्रंसीरन् । क्रंसीष्ठाः क्रंसीयास्थाम् क्रंसीध्वम् । क्रंसीय क्रंसीवहि क्रंसीमहि । **९. लुङ्** - (i) अक्रमीत् अक्रमिष्टाम् अक्रमिषुः । अक्रमीः अक्रमिष्टम् अक्रमिष्ट । अक्रमिषम् अक्रमिष्व अक्रमिष्म । (ii) अक्रंस्त अक्रंसाताम् अक्रंसत । अक्रंस्थाः अक्रंसाथाम् अक्रंध्वम् । अक्रंसि अक्रंस्वहि अक्रंस्महि । **१०. लृङ्** - (i) अक्रमिष्यत् अक्रमिष्यताम् अक्रमिष्यन् । अक्रमिष्यः अक्रमिष्यतम् अक्रमिष्यत । अक्रमिष्यम् अक्रमिष्याव अक्रमिष्याम । (ii) अक्रंस्यत अक्रंस्येताम् अक्रंस्यन्त । अक्रंस्यथाः अक्रंस्येथाम् अक्रंस्यध्वम् । अक्रंस्ये अक्रंस्यावहि अक्रंस्यामहि ।

णिचि - क्रमयति - ते, **सनि** - चिक्रमिषति-चिक्रंसते[५], **यकि** - क्रम्यते ।

१. 'क्रमः परस्मैपदेषु' इति परस्मैपदपरे शिति दीर्घः ।
२. 'वा भ्राशभ्लाशभ्रमुक्रमु...' इति शब्विषये विकल्पेन श्यन् ।
३. 'अनुपसर्गाद्वा' इति विकल्पेन आत्मनेपदम् ।
४. शब्विषये विकल्पेन श्यन् अपि स्यादेव ।
५. 'अनुपसर्गाद्वा' इति विकल्पेन आत्मनेपदम् । 'स्नुक्रमोरनात्मनेपदनिमित्ते' इति आत्मनेपदित्वात् इट् न ।

४७४. अय - गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - अयते अयेते अयन्ते । अयसे अयेथे अयध्वे । अये अयावहे अयामहे । **२. लिट्** - (i) अयाञ्चक्रे[१] अयाञ्चक्राते अयाञ्चक्रिरे । अयाञ्चकृषे अयाञ्चक्राथे अयाञ्चकृढ्वे । अयाञ्चक्रे अयाञ्चकृवहे अयाञ्चकृमहे (ii) अयामास अयामासतुः अयामासुः । अयामासिथ अयामासथुः अयामास । अयामास अयामासिव अयामासिम । (iii) अयाम्बभूव अयाम्बभूवतुः अयाम्बभूवुः । अयाम्बभूविथ अयाम्बभूवथुः अयाम्बभूव । अयाम्बभूव अयाम्बभूविव अयाम्बभूविम । **३. लुट्** - अयिता अयितारौ अयितारः । अयितासे अयितासाथे अयिताध्वे । अयिताहे अयितास्वहे अयितास्महे । **४. लृट्** - अयिष्यते अयिष्येते अयिष्यन्ते । अयिष्यसे अयिष्येथे अयिष्यध्वे । अयिष्ये अयिष्यावहे अयिष्यामहे । **५. लोट्** - अयताम् अयेताम् अयन्ताम् । अयस्व अयेथाम् अयध्वम् । अयै अयावहै अयामहै । **६. लङ्** - आयत[२] आयेताम् आयन्त । आयथाः आयेथाम् आयध्वम् । आये आयावहि आयामहि । **७. विधिलिङ्** - अयेत अयेयाताम् अयेरन् । अयेथाः अयेयाथाम् अयेध्वम् । अयेय अयेवहि अयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** -अयिषीष्ट अयिषीयास्ताम् अयिषीरन् । अयिषीष्ठाः अयिषीयास्थाम् अयिषीध्वम्/अयिषीढ्वम्[२] । अयिषीय अयिषीवहि अयिषीमहि । **९. लुङ्** - आयिष्ट आयिषाताम् आयिषत । आयिष्ठाः आयिषाथाम् आयिध्वम्/आयिढ्वम् । आयिषि आयिष्वहि आयिष्महि । **१०. लृङ्** - आयिष्यत आयिष्येताम् आयिष्यन्त । आयिष्यथाः आयिष्येथाम् आयिष्यध्वम् । आयिष्ये आयिष्यावहि आयिष्यामहि ।

णिचि - आययति - ते, **सनि** - अयियिषते, **यकि** - अय्यते ।

१. 'दयायासश्च' इति आम् ।
२. 'विभाषेटः' - इणः परो य इट् ततः परेषां षीध्वं लुङ्लिटो धस्य वा मूर्धन्यः ।

४७५. वय - गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - वयते वयेते वयन्ते । वयसे वयेथे वयध्वे । वये वयावहे वयामहे । **२. लिट्** - ववये ववयाते ववयिरे । ववयिषे ववयाथे ववयिध्वे/ढ्वे । ववये ववयिवहे ववयिमहे । **३. लुट्** - वयिता वयितारौ वयितारः । वयितासे वयितासाथे वयिताध्वे । वयिताहे वयितास्वहे वयितास्महे । **४. लृट्** - वयिष्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वयिष्येते वयिष्यन्ते । वयिष्यसे वयिष्येथे वयिष्यध्वे । वयिष्ये वयिष्यावहे वयिष्यामहे । **५. लोट्** - वयताम् वयेताम् वयन्ताम् । वयस्व वयेथाम् वयध्वम् । वयै वयावहै वयामहै । **६. लङ्** - अवयत अवयेताम् अवयन्त । अवयथाः अवयेथाम् अवयध्वम् । अवये अवयावहि अवयामहि । **७. विधिलिङ्** - वयेत वयेयाताम् वयेरन् । वयेथाः वयेयाथाम् वयेध्वम् । वयेय वयेवहि वयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - वयिषीष्ट वयिषीयास्ताम् वयिषीरन् । वयिषीष्ठाः वयिषीयास्थाम् वयिषीध्वम्/वयिषीढ्वम् । वयिषीय वयिषीवहि वयिषीमहि । **९. लुङ्** - अवयिष्ट अवयिषाताम् अवयिषत । अवयिष्ठाः अवयिषाथाम् अवयिध्वम्/अवयिढ्वम् । अवयिषि अवयिष्वहि अवयिष्महि । **१०. लृङ्** - अवयिष्यत अवयिष्येताम् अवयिष्यन्त । अवयिष्यथाः अवयिष्येथाम् अवयिष्यध्वम् । अवयिष्ये अवयिष्यावहि अवयिष्यामहि ।

णिचि - वाययति - ते, **सनि** - विवयिषते, **यकि** - वय्यते ।

४७६. पय - गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'यय' इति मैत्रेयः ।

१. लट् - पयते पयेते पयन्ते । पयसे पयेथे पयध्वे । पये पयावहे पयामहे । **२. लिट्** - पेये पेयाते पेयिरे । पेयिषे पेयाथे पेयिध्वे/ढ्वे । पेये पेयिवहे पेयिमहे । **३. लुट्** - पयिता पयितारौ पयितारः । पयितासे पयितासाथे पयिताध्वे । पयिताहे पयितास्वहे पयितास्महे । **४. लृट्** - पयिष्यते पयिष्येते पयिष्यन्ते । पयिष्यसे पयिष्येथे पयिष्यध्वे । पयिष्ये पयिष्यावहे पयिष्यामहे । **५. लोट्** - पयताम् पयेताम् पयन्ताम् । पयस्व पयेथाम् पयध्वम् । पयै पयावहै पयामहै । **६. लङ्** - अपयत अपयेताम् अपयन्त । अपयथाः अपयेथाम् अपयध्वम् । अपये अपयावहि अपयामहि । **७. विधिलिङ्** - पयेत पयेयाताम् पयेरन् । पयेथाः पयेयाथाम् पयेध्वम् । पयेय पयेवहि पयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - पयिषीष्ट पयिषीयास्ताम् पयिषीरन् । पयिषीष्ठाः पयिषीयास्थाम् पयिषीध्वम्/पयिषीढ्वम् । पयिषीय पयिषीवहि पयिषीमहि । **९. लुङ्** - अपयिष्ट अपयिषाताम् अपयिषत । अपयिष्ठाः अपयिषाथाम् अपयिध्वम्/अपयिढ्वम् । अपयिषि अपयिष्वहि अपयिष्महि । **१०. लृङ्** - अपयिष्यत अपयिष्येताम् अपयिष्यन्त । अपयिष्यथाः अपयिष्येथाम् अपयिष्यध्वम् । अपयिष्ये अपयिष्यावहि अपयिष्यामहि ।

णिचि - पाययति - ते, **सनि** - पिपयिषते, **यकि** - पय्यते ।

४७७. मय - गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - मयते मयेते मयन्ते । मयसे मयेथे मयध्वे । मये मयावहे मयामहे । **२. लिट्** - मेये मेयाते मेयिरे । मेयिषे मेयाथे मेयिध्वे/ढ्वे । मेये मेयिवहे मेयिमहे । **३. लुट्** - मयिता मयितारौ मयितारः । मयितासे मयितासाथे मयिताध्वे । मयिताहे मयितास्वहे मयितास्महे । **४. लृट्** - मयिष्यते मयिष्येते मयिष्यन्ते । मयिष्यसे मयिष्येथे मयिष्यध्वे । मयिष्ये मयिष्यावहे मयिष्यामहे । **५. लोट्** - मयताम् मयेताम् मयन्ताम् । मयस्व मयेथाम् मयध्वम् । मयै मयावहै मयामहै । **६. लङ्** - अमयत अमयेताम् अमयन्त । अमयथाः अमयेथाम् अमयध्वम् । अमये अमयावहि अमयामहि । **७. विधिलिङ्** - मयेत मयेयाताम् मयेरन् । मयेथाः मयेयाथाम् मयेध्वम् । मयेय मयेवहि मयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - मयिषीष्ट मयिषीयास्ताम् मयिषीरन् । मयिषीष्ठाः मयिषीयास्थाम् मयिषीध्वम्/मयिषीढ्वम् । मयिषीय मयिषीवहि मयिषीमहि । **९. लुङ्** - अमयिष्ट अमयिषाताम् अमयिषत । अमयिष्ठाः अमयिषाथाम् अमयिध्वम्/अमयिढ्वम् । अमयिषि अमयिष्वहि अमयिष्महि । **१०. लृङ्** - अमयिष्यत अमयिष्येताम् अमयिष्यन्त । अमयिष्यथाः अमयिष्येथाम् अमयिष्यध्वम् । अमयिष्ये अमयिष्यावहि अमयिष्यामहि ।

णिचि - माययति - ते, **सनि** - मिमयिषते, **यकि** - मय्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४७८. चय - गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - चयते चयेते चयन्ते । चयसे चयेथे चयध्वे । चये चयावहे चयामहे । **२. लिट्** - चेये चेयाते चेयिरे । चेयिषे चेयाथे चेयिध्वे/ढ्वे । चेये चेयिवहे चेयिमहे । **३. लुट्** - चयिता चयितारौ चयितारः । चयितासे चयितासाथे चयिताध्वे । चयिताहे चयितास्वहे चयितास्महे । **४. लृट्** - चयिष्यते चयिष्येते चयिष्यन्ते । चयिष्यसे चयिष्येथे चयिष्यध्वे । चयिष्ये चयिष्यावहे चयिष्यामहे । **५. लोट्** - चयताम् चयेताम् चयन्ताम् । चयस्व चयेथाम् चयध्वम् । चयै चयावहै चयामहै । **६. लङ्** - अचयत अचयेताम् अचयन्त । अचयथाः अचयेथाम् अचयध्वम् । अचये अचयावहि अचयामहि । **७. विधिलिङ्** - चयेत चयेयाताम् चयेरन् । चयेथाः चयेयाथाम् चयेध्वम् । चयेय चयेवहि चयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - चयिषीष्ट चयिषीयास्ताम् चयिषीरन् । चयिषीष्ठाः चयिषीयास्थाम् चयिषीध्वम्/चयिषीढ्वम् । चयिषीय चयिषीवहि चयिषीमहि । **९. लुङ्** - अचयिष्ट अचयिषाताम् अचयिषत । अचयिष्ठाः अचयिषाथाम् अचयिध्वम्/ अचयिढ्वम् । अचयिषि अचयिष्वहि अचयिष्महि । **१०. लृङ्** - अचयिष्यत अचयिष्येताम् अचयिष्यन्त । अचयिष्यथाः अचयिष्येथाम् अचयिष्यध्वम् । अचयिष्ये अचयिष्यावहि अचयिष्यामहि ।

णिचि - चाययति - ते, **सनि** - चिचयिषते, **यकि** - चय्यते ।

४७९. तय - गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - तयते तयेते तयन्ते । तयसे तयेथे तयध्वे । तये तयावहे तयामहे । **२. लिट्** - तेये तेयाते तेयिरे । तेयिषे तेयाथे तेयिध्वे/ढ्वे । तेये तेयिवहे तेयिमहे । **३. लुट्** - तयिता तयितारौ तयितारः । तयितासे तयितासाथे तयिताध्वे । तयिताहे तयितास्वहे तयितास्महे । **४. लृट्** - तयिष्यते तयिष्येते तयिष्यन्ते । तयिष्यसे तयिष्येथे तयिष्यध्वे । तयिष्ये तयिष्यावहे तयिष्यामहे । **५. लोट्** - तयताम् तयेताम् तयन्ताम् । तयस्व तयेथाम् तयध्वम् । तयै तयावहै तयामहै । **६. लङ्** - अतयत अतयेताम् अतयन्त । अतयथाः अतयेथाम् अतयध्वम् । अतये अतयावहि अतयामहि । **७. विधिलिङ्** - तयेत तयेयाताम् तयेरन् । तयेथाः तयेयाथाम् तयेध्वम् । तयेय तयेवहि तयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - तयिषीष्ट तयिषीयास्ताम् तयिषीरन् । तयिषीष्ठाः तयिषीयास्थाम् तयिषीध्वम्/तयिषीढ्वम् । तयिषीय तयिषीवहि तयिषीमहि । **९. लुङ्** - अतयिष्ट अतयिषाताम् अतयिषत । अतयिष्ठाः अतयिषाथाम् अतयिध्वम्/अतयिढ्वम् । अतयिषि अतयिष्वहि अतयिष्महि । **१०. लृङ्** - अतयिष्यत अतयिष्येताम् अतयिष्यन्त । अतयिष्यथाः अतयिष्येथाम् अतयिष्यध्वम् । अतयिष्ये अतयिष्यावहि अतयिष्यामहि ।

णिचि - ताययति - ते, **सनि** - तितयिषते, **यकि** - तय्यते ।

४८०. णय - गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'रक्षणे च' इति मैत्रेयः । क्षीरस्वामी तु 'नय' इति पपाठ । सः पाठः चिन्त्यः । सर्वत्र णोपदेशेनैव उपलम्भात् ।

१. लट् - नयते नयेते नयन्ते । नयसे नयेथे नयध्वे । नये नयावहे नयामहे । **२. लिट्** - नेये नेयाते नेयिरे । नेयिषे नेयाथे नेयिध्वे/ढ्वे । नेये नेयिवहे नेयिमहे । **३. लुट्** - नयिता नयितारौ नयितारः । नयितासे नयितासाथे नयिताध्वे । नयिताहे नयितास्वहे नयितास्महे । **४. लृट्** - नयिष्यते नयिष्येते नयिष्यन्ते । नयिष्यसे नयिष्येथे नयिष्यध्वे । नयिष्ये नयिष्यावहे नयिष्यामहे । **५. लोट्** - नयताम् नयेताम् नयन्ताम् । नयस्व नयेथाम् नयध्वम् । नयै नयावहै नयामहै । **६. लङ्** - अनयत अनयेताम् अनयन्त । अनयथाः अनयेथाम् अनयध्वम् । अनये अनयावहि अनयामहि । **७. विधिलिङ्** - नयेत नयेयाताम् नयेरन् । नयेथाः नयेयाथाम् नयेध्वम् । नयेय नयेवहि नयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - नयिषीष्ट नयिषीयास्ताम् नयिषीरन् । नयिषीष्ठाः नयिषीयास्थाम् नयिषीध्वम्/नयिषीढ्वम् । नयिषीय नयिषीवहि नयिषीमहि । **९. लुङ्** -

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अनयिष्ट अनयिषाताम् अनयिषत । अनयिष्ठाः अनयिषाथाम् अनयिध्वम्/अनयिढ्वम् । अनयिषि अनयिष्वहि अनयिष्महि । **१०. लृङ्** – अनयिष्यत अनयिष्येताम् अनयिष्यन्त । अनयिष्यथाः अनयिष्येथाम् अनयिष्यध्वम् । अनयिष्ये अनयिष्यावहि अनयिष्यामहि ।

णिचि – नाययति - ते, **सनि** – निनयिषते, **यकि** – नय्यते ।

४८१. दय – दानगतिरक्षणहिंसादानेषु । सकर्म, सेट्, आत्मने । आदानम् = ग्रहणम् ।

१. लट् – दयते दयेते दयन्ते । दयसे दयेथे दयध्वे । दये दयावहे दयामहे । **२. लिट्** – (i) दयाञ्चक्रे दयाञ्चक्राते दयाञ्चक्रिरे । दयाञ्चकृषे दयाञ्चक्राथे दयाञ्चकृढ्वे । दयाञ्चक्रे दयाञ्चकृवहे दयाञ्चकृमहे । (ii) दयामास दयामासतुः दयामासुः । दयामासिथ दयामासथुः दयामास । दयामास दयामासिव दयामासिम । (iii) दयाम्बभूव[1] दयाम्बभूवतुः दयाम्बभूवुः । दयाम्बभूविथ दयाम्बभूवथुः दयाम्बभूव । दयाम्बभूव दयाम्बभूविव दयाम्बभूविम । **३. लुट्** – दयिता दयितारौ दयितारः । दयितासे दयितासाथे दयिताध्वे । दयिताहे दयितास्वहे दयितास्महे । **४. लृट्** – दयिष्यते दयिष्येते दयिष्यन्ते । दयिष्यसे दयिष्येथे दयिष्यध्वे । दयिष्ये दयिष्यावहे दयिष्यामहे । **५. लोट्** – दयताम् दयेताम् दयन्ताम् । दयस्व दयेथाम् दयध्वम् । दयै दयावहै दयामहै । **६. लङ्** – अदयत अदयेताम् अदयन्त । अदयथाः अदयेथाम् अदयध्वम् । अदये अदयावहि अदयामहि । **७. विधिलिङ्** – दयेत दयेयाताम् दयेरन् । दयेथाः दयेयाथाम् दयेध्वम् । दयेय दयेवहि दयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – दयिषीष्ट दयिषीयास्ताम् दयिषीरन् । दयिषीष्ठाः दयिषीयास्थाम् दयिषीध्वम्/दयिषीढ्वम् । दयिषीय दयिषीवहि दयिषीमहि । **९. लुङ्** – अदयिष्ट अदयिषाताम् अदयिषत । अदयिष्ठाः अदयिषाथाम् अदयिध्वम्/अदयिढ्वम् । अदयिषि अदयिष्वहि अदयिष्महि । **१०. लृङ्** – अदयिष्यत अदयिष्येताम् अदयिष्यन्त । अदयिष्यथाः अदयिष्येथाम् अदयिष्यध्वम् । अदयिष्ये अदयिष्यावहि अदयिष्यामहि ।

णिचि – दाययति - ते, **सनि** – दिदयिषते, **यकि** – दय्यते ।

१. 'दयायासश्च' - दय अय आस् एभ्यः आम् स्यात् लिटि ।

४८२. रय – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – रयते रयेते रयन्ते । रयसे रयेथे रयध्वे । रये रयावहे रयामहे । **२. लिट्** – रेये रेयाते रेयिरे । रेयिषे रेयाथे रेयिध्वे/ढ्वे । रेये रेयिवहे रेयिमहे । **३. लुट्** – रयिता रयितारौ रयितारः । रयितासे रयितासाथे रयिताध्वे । रयिताहे रयितास्वहे रयितास्महे । **४. लृट्** – रयिष्यते रयिष्येते रयिष्यन्ते । रयिष्यसे रयिष्येथे रयिष्यध्वे । रयिष्ये रयिष्यावहे रयिष्यामहे । **५. लोट्** – रयताम् रयेताम् रयन्ताम् । रयस्व रयेथाम् रयध्वम् । रयै रयावहै रयामहै । **६. लङ्** – अरयत अरयेताम् अरयन्त । अरयथाः अरयेथाम् अरयध्वम् । अरये अरयावहि अरयामहि । **७. विधिलिङ्** – रयेत रयेयाताम् रयेरन् । रयेथाः रयेयाथाम् रयेध्वम् । रयेय रयेवहि रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – रयिषीष्ट रयिषीयास्ताम् रयिषीरन् । रयिषीष्ठाः रयिषीयास्थाम् रयिषीध्वम्/रयिषीढ्वम् । रयिषीय रयिषीवहि रयिषीमहि । **९. लुङ्** – अरयिष्ट अरयिषाताम् अरयिषत । अरयिष्ठाः अरयिषाथाम् अरयिध्वम्/अरयिढ्वम् । अरयिषि अरयिष्वहि अरयिष्महि । **१०. लृङ्** – अरयिष्यत अरयिष्येताम् अरयिष्यन्त । अरयिष्यथाः अरयिष्येथाम् अरयिष्यध्वम् । अरयिष्ये अरयिष्यावहि अरयिष्यामहि ।

णिचि – राययति - ते, **सनि** – रिरयिषते, **यकि** – रय्यते ।

४८३. ऊयी – तन्तुसन्ताने । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् - ऊयते ऊयेते ऊयन्ते । ऊयसे ऊयेथे ऊयध्वे । ऊये ऊयावहे ऊयामहे । **२. लिट्** - (i) ऊयाञ्चक्रे[1] ऊयाञ्चक्राते ऊयाञ्चक्रिरे । ऊयाञ्चकृषे ऊयाञ्चक्राथे ऊयाञ्चकृढ्वे । ऊयाञ्चक्रे ऊयाञ्चकृवहे ऊयाञ्चकृमहे (ii) ऊयामास ऊयामासतुः ऊयामासुः । ऊयामासिथ ऊयामासथुः ऊयामास । ऊयामास ऊयामासिव ऊयामासिम । (iii) ऊयाम्बभूव ऊयाम्बभूवतुः ऊयाम्बभूवुः । ऊयाम्बभूविथ ऊयाम्बभूवथुः ऊयाम्बभूव । ऊयाम्बभूव ऊयाम्बभूविव ऊयाम्बभूविम । **३. लुट्** - ऊयिता ऊयितारौ ऊयितारः । ऊयितासे ऊयितासाथे ऊयिताध्वे । ऊयिताहे ऊयितास्वहे ऊयितास्महे । **४. लृट्** - ऊयिष्यते ऊयिष्येते ऊयिष्यन्ते । ऊयिष्यसे ऊयिष्येथे ऊयिष्यध्वे । ऊयिष्ये ऊयिष्यावहे ऊयिष्यामहे । **५. लोट्** - ऊयताम् ऊयेताम् ऊयन्ताम् । ऊयस्व ऊयेथाम् ऊयध्वम् । ऊयै ऊयावहै ऊयामहै । **६. लङ्** - औयत औयेताम् औयन्त । औयथाः औयेथाम् औयध्वम् । औये औयावहि औयामहि । **७. विधिलिङ्** - ऊयेत ऊयेयाताम् ऊयेरन् । ऊयेथाः ऊयेयाथाम् ऊयेध्वम् । ऊयेय ऊयेवहि ऊयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - ऊयिषीष्ट ऊयिषीयास्ताम् ऊयिषीरन् । ऊयिषीष्ठाः ऊयिषीयास्थाम् ऊयिषीध्वम्/ऊयिषीढ्वम् । ऊयिषीय ऊयिषीवहि ऊयिषीमहि । **९. लुङ्** - औयिष्ट औयिषाताम् औयिषत । औयिष्ठाः औयिषाथाम् औयिध्वम्/औयिढ्वम् । औयिषि औयिष्वहि औयिष्महि । **१०. लृङ्** - औयिष्यत औयिष्येताम् औयिष्यन्त । औयिष्यथाः औयिष्येथाम् औयिष्यध्वम् । औयिष्ये औयिष्यावहि औयिष्यामहि ।

णिचि - ऊययति - ते, **सनि** - ऊयियिषते, **यकि** - ऊय्यते ।

१. 'इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः' इति आम् ।

४८४. पूयी - विशरणे दुर्गन्धे च । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - पूयते पूयेते पूयन्ते । पूयसे पूयेथे पूयध्वे । पूये पूयावहे पूयामहे । **२. लिट्** - पुपूये पुपूयाते पुपूयिरे । पुपूयिषे पुपूयाथे पुपूयिध्वे । पुपूये पुपूयिवहे पुपूयिमहे । **३. लुट्** - पूयिता पूयितारौ पूयितारः । पूयितासे पूयितासाथे पूयिताध्वे । पूयिताहे पूयितास्वहे पूयितास्महे । **४. लृट्** - पूयिष्यते पूयिष्येते पूयिष्यन्ते । पूयिष्यसे पूयिष्येथे पूयिष्यध्वे । पूयिष्ये पूयिष्यावहे पूयिष्यामहे । **५. लोट्** - पूयताम् पूयेताम् पूयन्ताम् । पूयस्व पूयेथाम् पूयध्वम् । पूयै पूयावहै पूयामहै । **६. लङ्** - अपूयत अपूयेताम् अपूयन्त । अपूयथाः अपूयेथाम् अपूयध्वम् । अपूये अपूयावहि अपूयामहि । **७. विधिलिङ्** - पूयेत पूयेयाताम् पूयेरन् । पूयेथाः पूयेयाथाम् पूयेध्वम् । पूयेय पूयेवहि पूयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - पूयिषीष्ट पूयिषीयास्ताम् पूयिषीरन् । पूयिषीष्ठाः पूयिषीयास्थाम् पूयिषीध्वम्/पूयिषीढ्वम् । पूयिषीय पूयिषीवहि पूयिषीमहि । **९. लुङ्** - अपूयिष्ट अपूयिषाताम् अपूयिषत । अपूयिष्ठाः अपूयिषाथाम् अपूयिध्वम्/अपूयिढ्वम् । अपूयिषि अपूयिष्वहि अपूयिष्महि । **१०. लृङ्** - अपूयिष्यत अपूयिष्येताम् अपूयिष्यन्त । अपूयिष्यथाः अपूयिष्येथाम् अपूयिष्यध्वम् । अपूयिष्ये अपूयिष्यावहि अपूयिष्यामहि ।

णिचि - पूययति - ते, **सनि** - पुपूयिषते, **यकि** - पूय्यते ।

४८५. क्नूयी - शब्दे उन्दने च । सकर्म, सेट्, आत्मने । (उन्दनम् = क्लेदनम्)

१. लट् - क्नूयते क्नूयेते क्नूयन्ते । क्नूयसे क्नूयेथे क्नूयध्वे । क्नूये क्नूयावहे क्नूयामहे । **२. लिट्** - चुक्नूये चुक्नूयाते चुक्नूयिरे । चुक्नूयिषे चुक्नूयाथे चुक्नूयिध्वे । चुक्नूये चुक्नूयिवहे चुक्नूयिमहे । **३. लुट्** - क्नूयिता क्नूयितारौ क्नूयितारः । क्नूयितासे क्नूयितासाथे क्नूयिताध्वे । क्नूयिताहे क्नूयितास्वहे क्नूयितास्महे । **४. लृट्** - क्नूयिष्यते क्नूयिष्येते क्नूयिष्यन्ते । क्नूयिष्यसे क्नूयिष्येथे क्नूयिष्यध्वे । क्नूयिष्ये क्नूयिष्यावहे क्नूयिष्यामहे । **५. लोट्** - क्नूयताम् क्नूयेताम् क्नूयन्ताम् । क्नूयस्व क्नूयेथाम् क्नूयध्वम् । क्नूयै क्नूयावहै क्नूयामहै । **६. लङ्** - अक्नूयत अक्नूयेताम् अक्नूयन्त । अक्नूयथाः अक्नूयेथाम् अक्नूयध्वम् । अक्नूये अक्नूयावहि अक्नूयामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७. विधिलिङ् – क्नूयेत क्नूयेयाताम् क्नूयेरन् । क्नूयेथाः क्नूयेयाथाम् क्नूयेध्वम् । क्नूयेय क्नूयेवहि क्नूयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – क्नूयिषीष्ट क्नूयिषीयास्ताम् क्नूयिषीरन् । क्नूयिषीष्ठाः क्नूयिषीयास्थाम् क्नूयिषीध्वम्/क्नूयिषीढ्वम् । क्नूयिषीय क्नूयिषीवहि क्नूयिषीमहि । **९. लुङ्** – अक्नूयिष्ट अक्नूयिषाताम् अक्नूयिषत । अक्नूयिष्ठाः अक्नूयिषाथाम् अक्नूयिध्वम्/अक्नूयिढ्वम् । अक्नूयिषि अक्नूयिष्वहि अक्नूयिष्महि । **१०. लृङ्** – अक्नूयिष्यत अक्नूयिष्येताम् अक्नूयिष्यन्त । अक्नूयिष्यथाः अक्नूयिष्येथाम् अक्नूयिष्यध्वम् । अक्नूयिष्ये अक्नूयिष्यावहि अक्नूयिष्यामहि ।

णिचि – क्नूययति – ते, **सनि** – चुक्नूयिषते, **यकि** – क्नूय्यते ।

४८६. क्ष्मायी – विधूनने । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – क्ष्मायते क्ष्मायेते क्ष्मायन्ते । क्ष्मायसे क्ष्मायेथे क्ष्मायध्वे । क्ष्माये क्ष्मायावहे क्ष्मायामहे । **२. लिट्** – चक्ष्माये चक्ष्मायाते चक्ष्मायिरे । चक्ष्मायिषे चक्ष्मायाथे चक्ष्मायिध्वे । चक्ष्माये चक्ष्मायिवहे चक्ष्मायिमहे । **३. लुट्** – क्ष्मायिता क्ष्मायितारौ क्ष्मायितारः । क्ष्मायितासे क्ष्मायितासाथे क्ष्मायिताध्वे । क्ष्मायिताहे क्ष्मायितास्वहे क्ष्मायितास्महे । **४. लृट्** – क्ष्मायिष्यते क्ष्मायिष्येते क्ष्मायिष्यन्ते । क्ष्मायिष्यसे क्ष्मायिष्येथे क्ष्मायिष्यध्वे । क्ष्मायिष्ये क्ष्मायिष्यावहे क्ष्मायिष्यामहे । **५. लोट्** – क्ष्मायताम् क्ष्मायेताम् क्ष्मायन्ताम् । क्ष्मायस्व क्ष्मायेथाम् क्ष्मायध्वम् । क्ष्मायै क्ष्मायावहै क्ष्मायामहै । **६. लङ्** – अक्ष्मायत अक्ष्मायेताम् अक्ष्मायन्त । अक्ष्मायथाः अक्ष्मायेथाम् अक्ष्मायध्वम् । अक्ष्माये अक्ष्मायावहि अक्ष्मायामहि । **७. विधिलिङ्** – क्ष्मायेत क्ष्मायेयाताम् क्ष्मायेरन् । क्ष्मायेथाः क्ष्मायेयाथाम् क्ष्मायेध्वम् । क्ष्मायेय क्ष्मायेवहि क्ष्मायेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – क्ष्मायिषीष्ट क्ष्मायिषीयास्ताम् क्ष्मायिषीरन् । क्ष्मायिषीष्ठाः क्ष्मायिषीयास्थाम् क्ष्मायिषीध्वम्/क्ष्मायिषीढ्वम् । क्ष्मायिषीय क्ष्मायिषीवहि क्ष्मायिषीमहि । **९. लुङ्** – अक्ष्मायिष्ट अक्ष्मायिषाताम् अक्ष्मायिषत । अक्ष्मायिष्ठाः अक्ष्मायिषाथाम् अक्ष्मायिध्वम्/अक्ष्मायिढ्वम् । अक्ष्मायिषि अक्ष्मायिष्वहि अक्ष्मायिष्महि । **१०. लृङ्** – अक्ष्मायिष्यत अक्ष्मायिष्येताम् अक्ष्मायिष्यन्त । अक्ष्मायिष्यथाः अक्ष्मायिष्येथाम् अक्ष्मायिष्यध्वम् । अक्ष्मायिष्ये अक्ष्मायिष्यावहि अक्ष्मायिष्यामहि ।

णिचि – क्ष्माययति – ते, **सनि** – चिक्ष्मायिषते, **यकि** – क्ष्माय्यते ।

४८७. स्फायी – वृद्धौ । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – स्फायते स्फायेते स्फायन्ते । स्फायसे स्फायेथे स्फायध्वे । स्फाये स्फायावहे स्फायामहे । **२. लिट्** – पस्फाये पस्फायाते पस्फायिरे । पस्फायिषे पस्फायाथे पस्फायिध्वे । पस्फाये पस्फायिवहे पस्फायिमहे । **३. लुट्** – स्फायिता स्फायितारौ स्फायितारः । स्फायितासे स्फायितासाथे स्फायिताध्वे । स्फायिताहे स्फायितास्वहे स्फायितास्महे । **४. लृट्** – स्फायिष्यते स्फायिष्येते स्फायिष्यन्ते । स्फायिष्यसे स्फायिष्येथे स्फायिष्यध्वे । स्फायिष्ये स्फायिष्यावहे स्फायिष्यामहे । **५. लोट्** – स्फायताम् स्फायेताम् स्फायन्ताम् । स्फायस्व स्फायेथाम् स्फायध्वम् । स्फायै स्फायावहै स्फायामहै । **६. लङ्** – अस्फायत अस्फायेताम् अस्फायन्त । अस्फायथाः अस्फायेथाम् अस्फायध्वम् । अस्फाये अस्फायावहि अस्फायामहि । **७. विधिलिङ्** – स्फायेत स्फायेयाताम् स्फायेरन् । स्फायेथाः स्फायेयाथाम् स्फायेध्वम् । स्फायेय स्फायेवहि स्फायेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्फायिषीष्ट स्फायिषीयास्ताम् स्फायिषीरन् । स्फायिषीष्ठाः स्फायिषीयास्थाम् स्फायिषीध्वम्/स्फायिषीढ्वम् । स्फायिषीय स्फायिषीवहि स्फायिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्फायिष्ट अस्फायिषाताम् अस्फायिषत । अस्फायिष्ठाः अस्फायिषाथाम् अस्फायिध्वम्/अस्फायिढ्वम् । अस्फायिषि अस्फायिष्वहि अस्फायिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्फायिष्यत अस्फायिष्येताम् अस्फायिष्यन्त । अस्फायिष्यथाः अस्फायिष्येथाम् अस्फायिष्यध्वम् । अस्फायिष्ये अस्फायिष्यावहि अस्फायिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – स्फावयति[१]– ते, **सनि** – पिस्फायिषते[२], **यकि** – स्फाय्यते ।

१. 'स्फायो वः' इति यकारस्य वकारः ।

२. 'शर्पूर्वाः खयः' इति पकारस्य अवशेषः ।

४८८. ओ प्यायी – वृद्धौ । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – प्यायते प्यायेते प्यायन्ते । प्यायसे प्यायेथे प्यायध्वे । प्याये प्यायावहे प्यायामहे । **२. लिट्** – पिप्ये[१] पिप्याते पिप्यिरे । पिप्यिषे पिप्याथे पिप्यिध्वे-पिप्यिढ्वे[२] । पिप्ये पिप्यिवहे पिप्यिमहे । **३. लुट्** – प्यायिता प्यायितारौ प्यायितारः । प्यायितासे प्यायितासाथे प्यायिताध्वे । प्यायिताहे प्यायितास्वहे प्यायितास्महे । **४. लृट्** – प्यायिष्यते प्यायिष्येते प्यायिष्यन्ते । प्यायिष्यसे प्यायिष्येथे प्यायिष्यध्वे । प्यायिष्ये प्यायिष्यावहे प्यायिष्यामहे । **५. लोट्** – प्यायताम् प्यायेताम् प्यायन्ताम् । प्यायस्व प्यायेथाम् प्यायध्वम् । प्यायै प्यायावहै प्यायामहै । **६. लङ्** – अप्यायत अप्यायेताम् अप्यायन्त । अप्यायथाः अप्यायेथाम् अप्यायध्वम् । अप्याये अप्यायावहि अप्यायामहि । **७. विधिलिङ्** – प्यायेत प्यायेयाताम् प्यायेरन् । प्यायेथाः प्यायेयाथाम् प्यायेध्वम् । प्यायेय प्यायेवहि प्यायेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – प्यायिषीष्ट प्यायिषीयास्ताम् प्यायिषीरन् । प्यायिषीष्ठाः प्यायिषीयास्थाम् प्यायिषीध्वम्/प्यायिषीढ्वम् । प्यायिषीय प्यायिषीवहि प्यायिषीमहि । **९. लुङ्** – अप्यायि[३]–अप्यायिष्ट अप्यायिषाताम् अप्यायिषत । अप्यायिष्ठाः अप्यायिषाथाम् अप्यायिढ्वम्-ध्वम् । अप्यायिषि अप्यायिष्वहि अप्यायिष्महि । **१०. लृङ्** – अप्यायिष्यत अप्यायिष्येताम् अप्यायिष्यन्त । अप्यायिष्यथाः अप्यायिष्येथाम् अप्यायिष्यध्वम् । अप्यायिष्ये अप्यायिष्यावहि अप्यायिष्यामहि ।

णिचि – प्याययति–ते, **सनि** – पिप्यायिषते, **यकि** – प्याय्यते ।

१. 'लिड्यङोश्च' इति प्यायः पीभावः । 'एरनेकाचः...' इति यण् ।

२. 'विभाषेटः' – इणः परो य इट् ततः परेषां षीध्वं लुङ्लिटो धस्य वा मूर्धन्यः ।

३. 'दीपजन...' इति वा चिण् । तस्मात् एकवचने रूपद्वयम् ।

४८९. तायृ – सन्तानपालनयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने । (सन्तानः = प्रबन्धः) आद्ये अकर्मकः, द्वितीये सकर्मकः ।

१. लट् – तायते तायेते तायन्ते । तायसे तायेथे तायध्वे । ताये तायावहे तायामहे । **२. लिट्** – तताये ततायाते ततायिरे । ततायिषे तताया थे ततायिध्वे । तताये ततायिवहे ततायिमहे । **३. लुट्** – तायिता तायितारौ तायितारः । तायितासे तायितासाथे तायिताध्वे । तायिताहे तायितास्वहे तायितास्महे । **४. लृट्** – तायिष्यते तायिष्येते तायिष्यन्ते । तायिष्यसे तायिष्येथे तायिष्यध्वे । तायिष्ये तायिष्यावहे तायिष्यामहे । **५. लोट्** – तायताम् तायेताम् तायन्ताम् । तायस्व तायेथाम् तायध्वम् । तायै तायावहै तायामहै । **६. लङ्** – अतायत अतायेताम् अतायन्त । अतायथाः अतायेथाम् अतायध्वम् । अताये अतायावहि अतायामहि । **७. विधिलिङ्** – तायेत तायेयाताम् तायेरन् । तायेथाः तायेयाथाम् तायेध्वम् । तायेय तायेवहि तायेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – तायिषीष्ट तायिषीयास्ताम् तायिषीरन् । तायिषीष्ठाः तायिषीयास्थाम् तायिषीध्वम्/तायिषीढ्वम् । तायिषीय तायिषीवहि तायिषीमहि । **९. लुङ्** – अतायिष्ट[१], अतायि अतायिषाताम् अतायिषत । अतायिष्ठाः अतायिषाथाम् अतायिध्वम्/अतायिढ्वम् । अतायिषि अतायिष्वहि अतायिष्महि । **१०. लृङ्** – अतायिष्यत अतायिष्येताम् अतायिष्यन्त । अतायिष्यथाः अतायिष्येथाम् अतायिष्यध्वम् । अतायिष्ये अतायिष्यावहि अतायिष्यामहि ।

णिचि – ताययति – ते, **सनि** – तितायिषते, **यकि** – ताय्यते ।

१. 'दीपजन...' इति वा चिण् । तस्मात् एकवचने रूपद्वयम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४९०. शल - चलनसंवरणयोः । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'गतौ शलति संवृत्यां चलने शलते शलेः' (श्लो.१५४) इति देवः ।

१. लट् - शलते शलेते शलन्ते । शलसे शलेथे शलध्वे । शले शलावहे शलामहे । **२. लिट्** - शेले शेलाते शेलिरे । शेलिषे शेलाथे शेलिध्वे । शेले शेलिवहे शेलिमहे । **३. लुट्** - शलिता शलितारौ शलितारः । शलितासे शलितासाथे शलिताध्वे । शलिताहे शलितास्वहे शलितास्महे । **४. लृट्** - शलिष्यते शलिष्येते शलिष्यन्ते । शलिष्यसे शलिष्येथे शलिष्यध्वे । शलिष्ये शलिष्यावहे शलिष्यामहे । **५. लोट्** - शलताम् शलेताम् शलन्ताम् । शलस्व शलेथाम् शलध्वम् । शलै शलावहै शलामहै । **६. लङ्** - अशलत अशलेताम् अशलन्त । अशलथाः अशलेथाम् अशलध्वम् । अशले अशलावहि अशलामहि । **७. विधिलिङ्** - शलेत शलेयाताम् शलेरन् । शलेथाः शलेयाथाम् शलेध्वम् । शलेय शलेवहि शलेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - शलिषीष्ट शलिषीयास्ताम् शलिषीरन् । शलिषीष्ठाः शलिषीयास्थाम् शलिषीध्वम्/शलिषीढ्वम् । शलिषीय शलिषीवहि शलिषीमहि । **९. लुङ्** - अशलिष्ट अशलिषाताम् अशलिषत । अशलिष्ठाः अशलिषाथाम् अशलिध्वम्/अशलिढ्वम् । अशलिषि अशलिष्वहि अशलिष्महि । **१०. लृङ्** - अशलिष्यत अशलिष्येताम् अशलिष्यन्त । अशलिष्यथाः अशलिष्येथाम् अशलिष्यध्वम् । अशलिष्ये अशलिष्यावहि अशलिष्यामहि ।

णिचि - शालयति - ते, **सनि** - शिशलिषते, **यकि** - शल्यते ।

४९१. वल - संवरणे सञ्चरणे च । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'संवरणे' इत्येव क्षीरतरङ्गिणी । 'संवृतौ' इति जैनेन्द्रे । 'चलने संवरणे च' इति कातन्त्रः । 'स्मृतौ' इति वोपदेवः । 'संवरणे प्रसारे' इति काशकृत्स्नः । इतः पूर्वं भ्वादौ 'वल निष्पत्तौ फलितभावे' इति पठितम् । अन्यत्र कोशेषु अस्य पाठो न दृश्यते । 'वलतेरात्मनेपदम् अनित्यम्' इति वामनालङ्कारे (५.२.३) ।

१. लट् - वलते वलेते वलन्ते । वलसे वलेथे वलध्वे । वले वलावहे वलामहे । **२. लिट्** - ववले ववलाते ववलिरे । ववलिषे ववलाथे ववलिध्वे । ववले ववलिवहे ववलिमहे । **३. लुट्** - वलिता वलितारौ वलितारः । वलितासे वलितासाथे वलिताध्वे । वलिताहे वलितास्वहे वलितास्महे । **४. लृट्** - वलिष्यते वलिष्येते वलिष्यन्ते । वलिष्यसे वलिष्येथे वलिष्यध्वे । वलिष्ये वलिष्यावहे वलिष्यामहे । **५. लोट्** - वलताम् वलेताम् वलन्ताम् । वलस्व वलेथाम् वलध्वम् । वलै वलावहै वलामहै । **६. लङ्** - अवलत अवलेताम् अवलन्त । अवलथाः अवलेथाम् अवलध्वम् । अवले अवलावहि अवलामहि । **७. विधिलिङ्** - वलेत वलेयाताम् वलेरन् । वलेथाः वलेयाथाम् वलेध्वम् । वलेय वलेवहि वलेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - वलिषीष्ट वलिषीयास्ताम् वलिषीरन् । वलिषीष्ठाः वलिषीयास्थाम् वलिषीध्वम्/वलिषीढ्वम् । वलिषीय वलिषीवहि वलिषीमहि । **९. लुङ्** - अवलिष्ट अवलिषाताम् अवलिषत । अवलिष्ठाः अवलिषाथाम् अवलिध्वम्/अवलिढ्वम् । अवलिषि अवलिष्वहि अवलिष्महि । **१०. लृङ्** - अवलिष्यत अवलिष्येताम् अवलिष्यन्त । अवलिष्यथाः अवलिष्येथाम् अवलिष्यध्वम् । अवलिष्ये अवलिष्यावहि अवलिष्यामहि ।

णिचि - वालयति - ते, **सनि** - विवलिषते, **यकि** - वल्यते ।

४९२. वल्ल - संवरणे सञ्चरणे च । सकर्म, सेट्, आत्मने । अमुं धातुं क्षीरस्वामी न पठति । 'चलने च' इति कातन्त्रः । 'सौत्रोऽयं धातुः' इति द.उ. वृत्त्याम् । (१.५२) काशकृत्स्नीये 'संवरणे' इति पठित्वा इतः पूर्वं (भ्वादौ) 'वल्ल निष्पत्तौ' इत्यपि पृथक् पठितः ।

१. लट् - वल्लते वल्लेते वल्लन्ते । वल्लसे वल्लेथे वल्लध्वे । वल्ले वल्लावहे वल्लामहे । **२. लिट्** - ववल्ले

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ववल्लाते ववल्लिरे । ववल्लिषे ववल्लाथे ववल्लिध्वे । ववल्ले ववल्लिवहे ववल्लिमहे । **३. लुट्** – वल्लिता वल्लितारौ वल्लितारः । वल्लितासे वल्लितासाथे वल्लिताध्वे । वल्लिताहे वल्लितास्वहे वल्लितास्महे । **४. लृट्** – वल्लिष्यते वल्लिष्येते वल्लिष्यन्ते । वल्लिष्यसे वल्लिष्येथे वल्लिष्यध्वे । वल्लिष्ये वल्लिष्यावहे वल्लिष्यामहे । **५. लोट्** – वल्लताम् वल्लेताम् वल्लन्ताम् । वल्लस्व वल्लेथाम् वल्लध्वम् । वल्लै वल्लावहै वल्लामहै । **६. लङ्** – अवल्लत अवल्लेताम् अवल्लन्त । अवल्लथाः अवल्लेथाम् अवल्लध्वम् । अवल्ले अवल्लावहि अवल्लामहि । **७. विधिलिङ्** – वल्लेत वल्लेयाताम् वल्लेरन् । वल्लेथाः वल्लेयाथाम् वल्लेध्वम् । वल्लेय वल्लेवहि वल्लेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वल्लिषीष्ट वल्लिषीयास्ताम् वल्लिषीरन् । वल्लिषीष्ठाः वल्लिषीयास्थाम् वल्लिषीध्वम्/वल्लिषीढ्वम् । वल्लिषीय वल्लिषीवहि वल्लिषीमहि । **९. लुङ्** – अवल्लिष्ट अवल्लिषाताम् अवल्लिषत । अवल्लिष्ठाः अवल्लिषाथाम् अवल्लिध्वम्/अवल्लिढ्वम् । अवल्लिषि अवल्लिष्वहि अवल्लिष्महि । **१०. लृङ्** – अवल्लिष्यत अवल्लिष्येताम् अवल्लिष्यन्त । अवल्लिष्यथाः अवल्लिष्येथाम् अवल्लिष्यध्वम् । अवल्लिष्ये अवल्लिष्यावहि अवल्लिष्यामहि ।

णिचि – वल्लयति – ते, **सनि** – विवल्लिषते, **यकि** – वल्ल्यते ।

४९३. मल – धारणे । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – मलते मलेते मलन्ते । मलसे मलेथे मलध्वे । मले मलावहे मलामहे । **२. लिट्** – मेले मेलाते मेलिरे । मेलिषे मेलाथे मेलिध्वे । मेले मेलिवहे मेलिमहे । **३. लुट्** – मलिता मलितारौ मलितारः । मलितासे मलितासाथे मलिताध्वे । मलिताहे मलितास्वहे मलितास्महे । **४. लृट्** – मलिष्यते मलिष्येते मलिष्यन्ते । मलिष्यसे मलिष्येथे मलिष्यध्वे । मलिष्ये मलिष्यावहे मलिष्यामहे । **५. लोट्** – मलताम् मलेताम् मलन्ताम् । मलस्व मलेथाम् मलध्वम् । मलै मलावहै मलामहै । **६. लङ्** – अमलत अमलेताम् अमलन्त । अमलथाः अमलेथाम् अमलध्वम् । अमले अमलावहि अमलामहि । **७. विधिलिङ्** – मलेत मलेयाताम् मलेरन् । मलेथाः मलेयाथाम् मलेध्वम् । मलेय मलेवहि मलेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मलिषीष्ट मलिषीयास्ताम् मलिषीरन् । मलिषीष्ठाः मलिषीयास्थाम् मलिषीध्वम्/मलिषीढ्वम् । मलिषीय मलिषीवहि मलिषीमहि । **९. लुङ्** – अमलिष्ट अमलिषाताम् अमलिषत । अमलिष्ठाः अमलिषाथाम् अमलिध्वम्/अमलिढ्वम् । अमलिषि अमलिष्वहि अमलिष्महि । **१०. लृङ्** – अमलिष्यत अमलिष्येताम् अमलिष्यन्त । अमलिष्यथाः अमलिष्येथाम् अमलिष्यध्वम् । अमलिष्ये अमलिष्यावहि अमलिष्यामहि ।

णिचि – मालयति – ते, **सनि** – मिमलिषते, **यकि** – मल्यते ।

४९४. मल्ल – धारणे । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – मल्लते मल्लेते मल्लन्ते । मल्लसे मल्लेथे मल्लध्वे । मल्ले मल्लावहे मल्लामहे । **२. लिट्** – ममल्ले ममल्लाते ममल्लिरे । ममल्लिषे ममल्लाथे ममल्लिध्वे । ममल्ले ममल्लिवहे ममल्लिमहे । **३. लुट्** – मल्लिता मल्लितारौ मल्लितारः । मल्लितासे मल्लितासाथे मल्लिताध्वे । मल्लिताहे मल्लितास्वहे मल्लितास्महे । **४. लृट्** – मल्लिष्यते मल्लिष्येते मल्लिष्यन्ते । मल्लिष्यसे मल्लिष्येथे मल्लिष्यध्वे । मल्लिष्ये मल्लिष्यावहे मल्लिष्यामहे । **५. लोट्** – मल्लताम् मल्लेताम् मल्लन्ताम् । मल्लस्व मल्लेथाम् मल्लध्वम् । मल्लै मल्लावहै मल्लामहै । **६. लङ्** – अमल्लत अमल्लेताम् अमल्लन्त । अमल्लथाः अमल्लेथाम् अमल्लध्वम् । अमल्ले अमल्लावहि अमल्लामहि । **७. विधिलिङ्** – मल्लेत मल्लेयाताम् मल्लेरन् । मल्लेथाः मल्लेयाथाम् मल्लेध्वम् । मल्लेय मल्लेवहि मल्लेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मल्लिषीष्ट मल्लिषीयास्ताम् मल्लिषीरन् । मल्लिषीष्ठाः मल्लिषीयास्थाम् मल्लिषीध्वम्/मल्लिषीढ्वम् । मल्लिषीय मल्लिषीवहि मल्लिषीमहि । **९. लुङ्** – अमल्लिष्ट अमल्लिषाताम् अमल्लिषत । अमल्लिष्ठाः अमल्लिषाथाम् अमल्लिध्वम्/अमल्लिढ्वम् । अमल्लिषि अमल्लिष्वहि अमल्लिष्महि । **१०. लृङ्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– अमल्लिष्यत अमल्लिष्येताम् अमल्लिष्यन्त । अमल्लिष्यथाः अमल्लिष्येथाम् अमल्लिष्यध्वम् । अमल्लिष्ये अमल्लिष्यावहि अमल्लिष्यामहि ।

णिचि – मल्लयति – ते, **सनि** – मिमल्लिषते, **यकि** – मल्ल्यते ।

४९५. भल – परिभाषणहिंसादानेषु । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – भलते भलेते भलन्ते । भलसे भलेथे भलध्वे । भले भलावहे भलामहे । **२. लिट्** – बभले बभलाते बभलिरे । बभलिषे बभलाथे बभलिध्वे । बभले बभलिवहे बभलिमहे । **३. लुट्** – भलिता भलितारौ भलितारः । भलितासे भलितासाथे भलिताध्वे । भलिताहे भलितास्वहे भलितास्महे । **४. लृट्** – भलिष्यते भलिष्येते भलिष्यन्ते । भलिष्यसे भलिष्येथे भलिष्यध्वे । भलिष्ये भलिष्यावहे भलिष्यामहे । **५. लोट्** – भलताम् भलेताम् भलन्ताम् । भलस्व भलेथाम् भलध्वम् । भलै भलावहै भलामहै । **६. लङ्** – अभलत अभलेताम् अभलन्त । अभलथाः अभलेथाम् अभलध्वम् । अभले अभलावहि अभलामहि । **७. विधिलिङ्** – भलेत भलेयाताम् भलेरन् । भलेथाः भलेयाथाम् भलेध्वम् । भलेय भलेवहि भलेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भलिषीष्ट भलिषीयास्ताम् भलिषीरन् । भलिषीष्ठाः भलिषीयास्थाम् भलिषीध्वम्/भलिषीढ्वम् । भलिषीय भलिषीवहि भलिषीमहि । **९. लुङ्** – अभलिष्ट अभलिषाताम् अभलिषत । अभलिष्ठाः अभलिषाथाम् अभलिध्वम्/अभलिढ्वम् । अभलिषि अभलिष्वहि अभलिष्महि । **१०. लृङ्** – अभलिष्यत अभलिष्येताम् अभलिष्यन्त । अभलिष्यथाः अभलिष्येथाम् अभलिष्यध्वम् । अभलिष्ये अभलिष्यावहि अभलिष्यामहि ।

णिचि – भालयति – ते, **सनि** – बिभलिषते, **यकि** – भल्यते ।

४९६. भल्ल – परिभाषणहिंसादानेषु । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – भल्लते भल्लेते भल्लन्ते । भल्लसे भल्लेथे भल्लध्वे । भल्ले भल्लावहे भल्लामहे । **२. लिट्** – बभल्ले बभल्लाते बभल्लिरे । बभल्लिषे बभल्लाथे बभल्लिध्वे । बभल्ले बभल्लिवहे बभल्लिमहे । **३. लुट्** – भल्लिता भल्लितारौ भल्लितारः । भल्लितासे भल्लितासाथे भल्लिताध्वे । भल्लिताहे भल्लितास्वहे भल्लितास्महे । **४. लृट्** – भल्लिष्यते भल्लिष्येते भल्लिष्यन्ते । भल्लिष्यसे भल्लिष्येथे भल्लिष्यध्वे । भल्लिष्ये भल्लिष्यावहे भल्लिष्यामहे । **५. लोट्** – भल्लताम् भल्लेताम् भल्लन्ताम् । भल्लस्व भल्लेथाम् भल्लध्वम् । भल्लै भल्लावहै भल्लामहै । **६. लङ्** – अभल्लत अभल्लेताम् अभल्लन्त । अभल्लथाः अभल्लेथाम् अभल्लध्वम् । अभल्ले अभल्लावहि अभल्लामहि । **७. विधिलिङ्** – भल्लेत भल्लेयाताम् भल्लेरन् । भल्लेथाः भल्लेयाथाम् भल्लेध्वम् । भल्लेय भल्लेवहि भल्लेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भल्लिषीष्ट भल्लिषीयास्ताम् भल्लिषीरन् । भल्लिषीष्ठाः भल्लिषीयास्थाम् भल्लिषीध्वम्/भल्लिषीढ्वम् । भल्लिषीय भल्लिषीवहि भल्लिषीमहि । **९. लुङ्** – अभल्लिष्ट अभल्लिषाताम् अभल्लिषत । अभल्लिष्ठाः अभल्लिषाथाम् अभल्लिध्वम्/अभल्लिढ्वम् । अभल्लिषि अभल्लिष्वहि अभल्लिष्महि । **१०. लृङ्** – अभल्लिष्यत अभल्लिष्येताम् अभल्लिष्यन्त । अभल्लिष्यथाः अभल्लिष्येथाम् अभल्लिष्यध्वम् । अभल्लिष्ये अभल्लिष्यावहि अभल्लिष्यामहि ।

णिचि – भल्लयति – ते, **सनि** – बिभल्लिषते, **यकि** – भल्ल्यते ।

४९७. कल – शब्दसङ्ख्यानयोः । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'कलेः कालयति क्षेपे गतिसङ्ख्यानयोर्द्वयोः । कलयेत्, शब्दसङ्ख्यान-विषये कलते शपि' (श्लो. १५५) इति देवः ।

१. लट् – कलते कलेते कलन्ते । कलसे कलेथे कलध्वे । कले कलावहे कलामहे । **२. लिट्** – चकले चकलाते चकलिरे । चकलिषे चकलाथे चकलिध्वे । चकले चकलिवहे चकलिमहे । **३. लुट्** – कलिता

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कलितारौ कलितारः । कलितासे कलितासाथे कलिताध्वे । कलिताहे कलितास्वहे कलितास्महे । **४. लृट्** – कलिष्यते कलिष्येते कलिष्यन्ते । कलिष्यसे कलिष्येथे कलिष्यध्वे । कलिष्ये कलिष्यावहे कलिष्यामहे । **५. लोट्** – कलताम् कलेताम् कलन्ताम् । कलस्व कलेथाम् कलध्वम् । कलै कलावहै कलामहै । **६. लङ्** – अकलत अकलेताम् अकलन्त । अकलथाः अकलेथाम् अकलध्वम् । अकले अकलावहि अकलामहि । **७. विधिलिङ्** – कलेत कलेयाताम् कलेरन् । कलेथाः कलेयाथाम् कलेध्वम् । कलेय कलेवहि कलेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कलिषीष्ट कलिषीयास्ताम् कलिषीरन् । कलिषीष्ठाः कलिषीयास्थाम् कलिषीध्वम्/कलिषीढ्वम् । कलिषीय कलिषीवहि कलिषीमहि । **९. लुङ्** – अकलिष्ट अकलिषाताम् अकलिषत । अकलिष्ठाः अकलिषाथाम् अकलिध्वम्/अकलिढ्वम् । अकलिषि अकलिष्वहि अकलिष्महि । **१०. लृङ्** – अकलिष्यत अकलिष्येताम् अकलिष्यन्त । अकलिष्यथाः अकलिष्येथाम् अकलिष्यध्वम् । अकलिष्ये अकलिष्यावहि अकलिष्यामहि ।

णिचि – कालयति – ते, **सनि** – चिकलिषते, **यकि** – कल्यते ।

४९८. कल्ल – अव्यक्ते शब्दे । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'कल्ल अशब्दे' इति क्षीरस्वाम्यादयः । 'अशब्दः = तूष्णीम्भावः' इति ते विवृण्वन्ति ।

१. लट् – कल्लते कल्लेते कल्लन्ते । कल्लसे कल्लेथे कल्लध्वे । कल्ले कल्लावहे कल्लामहे । **२. लिट्** – चकल्ले चकल्लाते चकल्लिरे । चकल्लिषे चकल्लाथे चकल्लिध्वे । चकल्ले चकल्लिवहे चकल्लिमहे । **३. लुट्** – कल्लिता कल्लितारौ कल्लितारः । कल्लितासे कल्लितासाथे कल्लिताध्वे । कल्लिताहे कल्लितास्वहे कल्लितास्महे । **४. लृट्** – कल्लिष्यते कल्लिष्येते कल्लिष्यन्ते । कल्लिष्यसे कल्लिष्येथे कल्लिष्यध्वे । कल्लिष्ये कल्लिष्यावहे कल्लिष्यामहे । **५. लोट्** – कल्लताम् कल्लेताम् कल्लन्ताम् । कल्लस्व कल्लेथाम् कल्लध्वम् । कल्लै कल्लावहै कल्लामहै । **६. लङ्** – अकल्लत अकल्लेताम् अकल्लन्त । अकल्लथाः अकल्लेथाम् अकल्लध्वम् । अकल्ले अकल्लावहि अकल्लामहि । **७. विधिलिङ्** – कल्लेत कल्लेयाताम् कल्लेरन् । कल्लेथाः कल्लेयाथाम् कल्लेध्वम् । कल्लेय कल्लेवहि कल्लेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कल्लिषीष्ट कल्लिषीयास्ताम् कल्लिषीरन् । कल्लिषीष्ठाः कल्लिषीयास्थाम् कल्लिषीध्वम्/कल्लिषीढ्वम् । कल्लिषीय कल्लिषीवहि कल्लिषीमहि ।**९. लुङ्** – अकल्लिष्ट अकल्लिषाताम् अकल्लिषत । अकल्लिष्ठाः अकल्लिषाथाम् अकल्लिध्वम्/अकल्लिढ्वम् । अकल्लिषि अकल्लिष्वहि अकल्लिष्महि । **१०. लृङ्** – अकल्लिष्यत अकल्लिष्येताम् अकल्लिष्यन्त । अकल्लिष्यथाः अकल्लिष्येथाम् अकल्लिष्यध्वम् । अकल्लिष्ये अकल्लिष्यावहि अकल्लिष्यामहि ।

णिचि – कल्लयति – ते, **सनि** – चिकल्लिषते, **यकि** – कल्ल्यते

४९९. तेवृ – देवने । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – तेवते तेवेते तेवन्ते । तेवसे तेवेथे तेवध्वे । तेवे तेवावहे तेवामहे । **२. लिट्** – तितेवे तितेवाते तितेविरे । तितेविषे तितेवाथे तितेविध्वे । तितेवे तितेविवहे तितेविमहे । **३. लुट्** – तेविता तेवितारौ तेवितारः । तेवितासे तेवितासाथे तेविताध्वे । तेविताहे तेवितास्वहे तेवितास्महे । **४. लृट्** – तेविष्यते तेविष्येते तेविष्यन्ते । तेविष्यसे तेविष्येथे तेविष्यध्वे । तेविष्ये तेविष्यावहे तेविष्यामहे । **५. लोट्** – तेवताम् तेवेताम् तेवन्ताम् । तेवस्व तेवेथाम् तेवध्वम् । तेवै तेवावहै तेवामहै । **६. लङ्** – अतेवत अतेवेताम् अतेवन्त । अतेवथाः अतेवेथाम् अतेवध्वम् । अतेवे अतेवावहि अतेवामहि । **७. विधिलिङ्** – तेवेत तेवेयाताम् तेवेरन् । तेवेथाः तेवेयाथाम् तेवेध्वम् । तेवेय तेवेवहि तेवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – तेविषीष्ट तेविषीयास्ताम् तेविषीरन् । तेविषीष्ठाः तेविषीयास्थाम् तेविषीध्वम्/तेविषीढ्वम् । तेविषीय तेविषीवहि तेविषीमहि । **९. लुङ्** – अतेविष्ट अतेविषाताम् अतेविषत । अतेविष्ठाः अतेविषाथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अतेविध्वम्/अतेविढ्वम् । अतेविषि अतेविष्वहि अतेविष्महि । **१०. लृङ्** – अतेविष्यत अतेविष्येताम् अतेविष्यन्त । अतेविष्यथाः अतेविष्येथाम् अतेविष्यध्वम् । अतेविष्ये अतेविष्यावहि अतेविष्यामहि ।

णिचि – तेवयति – ते, **सनि** – तितेविषते, **यकि** – तेव्यते

५००. **देवृ – देवने ।** अकर्म, सेट्, आत्मने । 'अर्दने देवयेद्दीव्येत् क्रीडादौ परिकूजने । देवयेतेदितो दिन्वेद्देवेर्देवेत देवने' (श्लो.१६०-६१)-देवः ।

१. लट् – देवते देवेते देवन्ते । देवसे देवेथे देवध्वे । देवे देवावहे देवामहे । **२. लिट्** – दिदेवे दिदेवाते दिदेविरे । दिदेविषे दिदेवाथे दिदेविध्वे । दिदेवे दिदेविवहे दिदेविमहे । **३. लुट्** – देविता देवितारौ देवितारः । देवितासे देवितासाथे देविताध्वे । देविताहे देवितास्वहे देवितास्महे । **४. लृट्** – देविष्यते देविष्येते देविष्यन्ते । देविष्यसे देविष्येथे देविष्यध्वे । देविष्ये देविष्यावहे देविष्यामहे । **५. लोट्** – देवताम् देवेताम् देवन्ताम् । देवस्व देवेथाम् देवध्वम् । देवै देवावहै देवामहै । **६. लङ्** – अदेवत अदेवेताम् अदेवन्त । अदेवथाः अदेवेथाम् अदेवध्वम् । अदेवे अदेवावहि अदेवामहि । **७. विधिलिङ्** – देवेत देवेयाताम् देवेरन् । देवेथाः देवेयाथाम् देवेध्वम् । देवेय देवेवहि देवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – देविषीष्ट देविषीयास्ताम् देविषीरन् । देविषीष्ठाः देविषीयास्थाम् देविषीध्वम्/देविषीढ्वम् । देविषीय देविषीवहि देविषीमहि । **९. लुङ्** – अदेविष्ट अदेविषाताम् अदेविषत । अदेविष्ठाः अदेविषाथाम् अदेविध्वम्/अदेविढ्वम् । अदेविषि अदेविष्वहि अदेविष्महि । **१०. लृङ्** – अदेविष्यत अदेविष्येताम् अदेविष्यन्त । अदेविष्यथाः अदेविष्येथाम् अदेविष्यध्वम् । अदेविष्ये अदेविष्यावहि अदेविष्यामहि ।

णिचि – देवयति – ते, **सनि** – दिदेविषते, **यकि** – देव्यते

५०१. **षेवृ – सेवने ।** सकर्म, सेट्, आत्मने । 'शेवृ' इत्यप्येके । 'सेचने' इति केचित् । 'सेवृ' इति परे । दन्त्यादित्वं भाष्यविरोधात् उपेक्ष्यम् । भाष्ये 'अजदन्त्यपराः सादयः षोपदेशाः...' इति दृश्यते ।

१. लट् – सेवते सेवेते सेवन्ते । सेवसे सेवेथे सेवध्वे । सेवे सेवावहे सेवामहे । **२. लिट्** – सिषेवे सिषेवाते सिषेविरे । सिषेविषे सिषेवाथे सिषेविध्वे । सिषेवे सिषेविवहे सिषेविमहे । **३. लुट्** – सेविता सेवितारौ सेवितारः । सेवितासे सेवितासाथे सेविताध्वे । सेविताहे सेवितास्वहे सेवितास्महे । **४. लृट्** – सेविष्यते सेविष्येते सेविष्यन्ते । सेविष्यसे सेविष्येथे सेविष्यध्वे । सेविष्ये सेविष्यावहे सेविष्यामहे । **५. लोट्** – सेवताम् सेवेताम् सेवन्ताम् । सेवस्व सेवेथाम् सेवध्वम् । सेवै सेवावहै सेवामहै । **६. लङ्** – असेवत असेवेताम् असेवन्त । असेवथाः असेवेथाम् असेवध्वम् । असेवे असेवावहि असेवामहि । **७. विधिलिङ्** – सेवेत सेवेयाताम् सेवेरन् । सेवेथाः सेवेयाथाम् सेवेध्वम् । सेवेय सेवेवहि सेवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – सेविषीष्ट सेविषीयास्ताम् सेविषीरन् । सेविषीष्ठाः सेविषीयास्थाम् सेविषीध्वम्/सेविषीढ्वम् । सेविषीय सेविषीवहि सेविषीमहि । **९. लुङ्** – असेविष्ट असेविषाताम् असेविषत । असेविष्ठाः असेविषाथाम् असेविध्वम्/असेविढ्वम् । असेविषि असेविष्वहि असेविष्महि । **१०. लृङ्** – असेविष्यत असेविष्येताम् असेविष्यन्त । असेविष्यथाः असेविष्येथाम् असेविष्यध्वम् । असेविष्ये असेविष्यावहि असेविष्यामहि ।

णिचि – सेवयति – ते, **सनि** – सिसेविषते, **यकि** – सेव्यते ।

५०२. **गेवृ – सेवने ।** सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – गेवते गेवेते गेवन्ते । गेवसे गेवेथे गेवध्वे । गेवे गेवावहे गेवामहे । **२. लिट्** – जिगेवे जिगेवाते जिगेविरे । जिगेविषे जिगेवाथे जिगेविध्वे । जिगेवे जिगेविवहे जिगेविमहे । **३. लुट्** – गेविता गेवितारौ गेवितारः । गेवितासे गेवितासाथे गेविताध्वे । गेविताहे गेवितास्वहे गेवितास्महे । **४. लृट्** – गेविष्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गेविष्येते गेविष्यन्ते । गेविष्यसे गेविष्येथे गेविष्यध्वे । गेविष्ये गेविष्यावहे गेविष्यामहे । **५. लोट्** –गेवताम् गेवेताम् गेवन्ताम् । गेवस्व गेवेथाम् गेवध्वम् । गेवै गेवावहै गेवामहै । **६. लङ्** – अगेवत अगेवेताम् अगेवन्त । अगेवथाः अगेवेथाम् अगेवध्वम् । अगेवे अगेवावहि अगेवामहि । **७. विधिलिङ्** – गेवेत गेवेयाताम् गेवेरन् । गेवेथाः गेवेयाथाम् गेवेध्वम् । गेवेय गेवेवहि गेवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गेविषीष्ट गेविषीयास्ताम् गेविषीरन् । गेविषीष्ठाः गेविषीयास्थाम् गेविषीध्वम्/गेविषीढ्वम् । गेविषीय गेविषीवहि गेविषीमहि । **९. लुङ्** – अगेविष्ट अगेविषाताम् अगेविषत । अगेविष्ठाः अगेविषाथाम् अगेविध्वम्/अगेविढ्वम् । अगेविषि अगेविष्वहि अगेविष्महि । **१०. लृङ्** – अगेविष्यत अगेविष्येताम् अगेविष्यन्त । अगेविष्यथाः अगेविष्येथाम् अगेविष्यध्वम् । अगेविष्ये अगेविष्यावहि अगेविष्यामहि ।

णिचि – गेवयति – ते, **सनि** – जिगेविषते, **यकि** – गेव्यते

५०३. ग्लेवृ – सेवने । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – ग्लेवते ग्लेवेते ग्लेवन्ते । ग्लेवसे ग्लेवेथे ग्लेवध्वे । ग्लेवे ग्लेवावहे ग्लेवामहे । **२. लिट्** – जिग्लेवे जिग्लेवाते जिग्लेविरे । जिग्लेविषे जिग्लेवाथे जिग्लेविध्वे । जिग्लेवे जिग्लेविवहे जिग्लेविमहे । **३. लुट्** – ग्लेविता ग्लेवितारौ ग्लेवितारः । ग्लेवितासे ग्लेवितासाथे ग्लेविताध्वे । ग्लेविताहे ग्लेवितास्वहे ग्लेवितास्महे । **४. लृट्** – ग्लेविष्यते ग्लेविष्येते ग्लेविष्यन्ते । ग्लेविष्यसे ग्लेविष्येथे ग्लेविष्यध्वे । ग्लेविष्ये ग्लेविष्यावहे ग्लेविष्यामहे । **५. लोट्** – ग्लेवताम् ग्लेवेताम् ग्लेवन्ताम् । ग्लेवस्व ग्लेवेथाम् ग्लेवध्वम् । ग्लेवै ग्लेवावहै ग्लेवामहै । **६. लङ्** – अग्लेवत अग्लेवेताम् अग्लेवन्त । अग्लेवथाः अग्लेवेथाम् अग्लेवध्वम् । अग्लेवे अग्लेवावहि अग्लेवामहि । **७. विधिलिङ्** – ग्लेवेत ग्लेवेयाताम् ग्लेवेरन् । ग्लेवेथाः ग्लेवेयाथाम् ग्लेवेध्वम् । ग्लेवेय ग्लेवेवहि ग्लेवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ग्लेविषीष्ट ग्लेविषीयास्ताम् ग्लेविषीरन् । ग्लेविषीष्ठाः ग्लेविषीयास्थाम् ग्लेविषीध्वम्/ग्लेविषीढ्वम् । ग्लेविषीय ग्लेविषीवहि ग्लेविषीमहि । **९. लुङ्** – अग्लेविष्ट अग्लेविषाताम् अग्लेविषत । अग्लेविष्ठाः अग्लेविषाथाम् अग्लेविध्वम्/अग्लेविढ्वम् । अग्लेविषि अग्लेविष्वहि अग्लेविष्महि । **१०. लृङ्** – अग्लेविष्यत अग्लेविष्येताम् अग्लेविष्यन्त । अग्लेविष्यथाः अग्लेविष्येथाम् अग्लेविष्यध्वम् । अग्लेविष्ये अग्लेविष्यावहि अग्लेविष्यामहि ।

णिचि – ग्लेवयति – ते, **सनि** – जिग्लेविषते, **यकि** – ग्लेव्यते ।

५०४. पेवृ – सेवने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'सेचने' इति मैत्रेयः । क्षीरस्वामिमैत्रेयादीनां मतेनास्य पाठः । 'अयं षोपदेशोऽपीति न्यासकारादयः । तद् भाष्यविरुद्धम्' इति कौमुदी ।

१. लट् – पेवते पेवेते पेवन्ते । पेवसे पेवेथे पेवध्वे । पेवे पेवावहे पेवामहे । **२. लिट्** – पिपेवे पिपेवाते पिपेविरे । पिपेविषे पिपेवाथे पिपेविध्वे । पिपेवे पिपेविवहे पिपेविमहे । **३. लुट्** – पेविता पेवितारौ पेवितारः । पेवितासे पेवितासाथे पेविताध्वे । पेविताहे पेवितास्वहे पेवितास्महे । **४. लृट्** – पेविष्यते पेविष्येते पेविष्यन्ते । पेविष्यसे पेविष्येथे पेविष्यध्वे । पेविष्ये पेविष्यावहे पेविष्यामहे । **५. लोट्** – पेवताम् पेवेताम् पेवन्ताम् । पेवस्व पेवेथाम् पेवध्वम् । पेवै पेवावहै पेवामहै । **६. लङ्** – अपेवत अपेवेताम् अपेवन्त । अपेवथाः अपेवेथाम् अपेवध्वम् । अपेवे अपेवावहि अपेवामहि । **७. विधिलिङ्** – पेवेत पेवेयाताम् पेवेरन् । पेवेथाः पेवेयाथाम् पेवेध्वम् । पेवेय पेवेवहि पेवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – पेविषीष्ट पेविषीयास्ताम् पेविषीरन् । पेविषीष्ठाः पेविषीयास्थाम् पेविषीध्वम्/पेविषीढ्वम् । पेविषीय पेविषीवहि पेविषीमहि । **९. लुङ्** – अपेविष्ट अपेविषाताम् अपेविषत । अपेविष्ठाः अपेविषाथाम् अपेविध्वम्/अपेविढ्वम् । अपेविषि अपेविष्वहि अपेविष्महि । **१०. लृङ्** – अपेविष्यत अपेविष्येताम् अपेविष्यन्त । अपेविष्यथाः अपेविष्येथाम् अपेविष्यध्वम् । अपेविष्ये अपेविष्यावहि अपेविष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – पेवयति – ते, **सनि** – पिपेविषते, **यकि** – पेव्यते ।

५०५. मेवृ – सेवने । सकर्म, सेट्, आत्मने । माधवीयधातुवृत्तौ तु मैत्रेयसम्मतपाठत्वेन अयम् उपात्तः ।

१. लट् – मेवते मेवेते मेवन्ते । मेवसे मेवेथे मेवध्वे । मेवे मेवावहे मेवामहे । **२. लिट्** – मिमेवे मिमेवाते मिमेविरे । मिमेविषे मिमेवाथे मिमेविध्वे । मिमेवे मिमेविवहे मिमेविमहे । **३. लुट्** – मेविता मेवितारौ मेवितारः । मेवितासे मेवितासाथे मेविताध्वे । मेविताहे मेवितास्वहे मेवितास्महे । **४. लृट्** – मेविष्यते मेविष्येते मेविष्यन्ते । मेविष्यसे मेविष्येथे मेविष्यध्वे । मेविष्ये मेविष्यावहे मेविष्यामहे । **५. लोट्** – मेवताम् मेवेताम् मेवन्ताम् । मेवस्व मेवेथाम् मेवध्वम् । मेवै मेवावहै मेवामहै । **६. लङ्** – अमेवत अमेवेताम् अमेवन्त । अमेवथाः अमेवेथाम् अमेवध्वम् । अमेवे अमेवावहि अमेवामहि । **७. विधिलिङ्** – मेवेत मेवेयाताम् मेवेरन् । मेवेथाः मेवेयाथाम् मेवेध्वम् । मेवेय मेवेवहि मेवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मेविषीष्ट मेविषीयास्ताम् मेविषीरन् । मेविषीष्ठाः मेविषीयास्थाम् मेविषीध्वम्/मेविषीढ्वम् । मेविषीय मेविषीवहि मेविषीमहि । **९. लुङ्** – अमेविष्ट अमेविषाताम् अमेविषत । अमेविष्ठाः अमेविषाथाम् अमेविध्वम्/अमेविढ्वम् । अमेविषि अमेविष्वहि अमेविष्महि । **१०. लृङ्** – अमेविष्यत अमेविष्येताम् अमेविष्यन्त । अमेविष्यथाः अमेविष्येथाम् अमेविष्यध्वम् । अमेविष्ये अमेविष्यावहि अमेविष्यामहि ।

णिचि – मेवयति – ते, **सनि** – मिमेविषते, **यकि** – मेव्यते ।

५०६. म्लेवृ – सेवने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'शेवृ खेवृ केवृ' इत्यप्येके ।

१. लट् – म्लेवते म्लेवेते म्लेवन्ते । म्लेवसे म्लेवेथे म्लेवध्वे । म्लेवे म्लेवावहे म्लेवामहे । **२. लिट्** – मिम्लेवे मिम्लेवाते मिम्लेविरे । मिम्लेविषे मिम्लेवाथे मिम्लेविध्वे । मिम्लेवे मिम्लेविवहे मिम्लेविमहे । **३. लुट्** – म्लेविता म्लेवितारौ म्लेवितारः । म्लेवितासे म्लेवितासाथे म्लेविताध्वे । म्लेविताहे म्लेवितास्वहे म्लेवितास्महे । **४. लृट्** – म्लेविष्यते म्लेविष्येते म्लेविष्यन्ते । म्लेविष्यसे म्लेविष्येथे म्लेविष्यध्वे । म्लेविष्ये म्लेविष्यावहे म्लेविष्यामहे । **५. लोट्** – म्लेवताम् म्लेवेताम् म्लेवन्ताम् । म्लेवस्व म्लेवेथाम् म्लेवध्वम् । म्लेवै म्लेवावहै म्लेवामहै । **६. लङ्** – अम्लेवत अम्लेवेताम् अम्लेवन्त । अम्लेवथाः अम्लेवेथाम् अम्लेवध्वम् । अम्लेवे अम्लेवावहि अम्लेवामहि । **७. विधिलिङ्** – म्लेवेत म्लेवेयाताम् म्लेवेरन् । म्लेवेथाः म्लेवेयाथाम् म्लेवेध्वम् । म्लेवेय म्लेवेवहि म्लेवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – म्लेविषीष्ट म्लेविषीयास्ताम् म्लेविषीरन् । म्लेविषीष्ठाः म्लेविषीयास्थाम् म्लेविषीध्वम्/म्लेविषीढ्वम् । म्लेविषीय म्लेविषीवहि म्लेविषीमहि । **९. लुङ्** – अम्लेविष्ट अम्लेविषाताम् अम्लेविषत । अम्लेविष्ठाः अम्लेविषाथाम् अम्लेविध्वम्/ढ्वम् । अम्लेविषि अम्लेविष्वहि अम्लेविष्महि । **१०. लृङ्** – अम्लेविष्यत अम्लेविष्येताम् अम्लेविष्यन्त । अम्लेविष्यथाः अम्लेविष्येथाम् अम्लेविष्यध्वम् । अम्लेविष्ये अम्लेविष्यावहि अम्लेविष्यामहि ।

णिचि – म्लेवयति – ते, **सनि** – मिम्लेविषते, **यकि** – म्लेव्यते ।

५०७. रेवृ – प्लवगतौ । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'प्लवगतिः = प्लुतिगतिः' इति माधवीयधातुवृत्तौ । 'प्लुतिगतौ' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – रेवते रेवेते रेवन्ते । रेवसे रेवेथे रेवध्वे । रेवे रेवावहे रेवामहे । **२. लिट्** – रिरेवे रिरेवाते रिरेविरे । रिरेविषे रिरेवाथे रिरेविध्वे । रिरेवे रिरेविवहे रिरेविमहे । **३. लुट्** – रेविता रेवितारौ रेवितारः । रेवितासे रेवितासाथे रेविताध्वे । रेविताहे रेवितास्वहे रेवितास्महे । **४. लृट्** – रेविष्यते रेविष्येते रेविष्यन्ते । रेविष्यसे रेविष्येथे रेविष्यध्वे । रेविष्ये रेविष्यावहे रेविष्यामहे । **५. लोट्** – रेवताम् रेवेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रेवन्ताम् । रेवस्व रेवेथाम् रेवध्वम् । रेवै रेवावहै रेवामहै । **६. लङ्** – अरेवत अरेवेताम् अरेवन्त । अरेवथाः अरेवेथाम् अरेवध्वम् । अरेवे अरेवावहि अरेवामहि । **७. विधिलिङ्** – रेवेत रेवेयाताम् रेवेरन् । रेवेथाः रेवेयाथाम् रेवेध्वम् । रेवेय रेवेवहि रेवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – रेविषीष्ट रेविषीयास्ताम् रेविषीरन् । रेविषीष्ठाः रेविषीयास्थाम् रेविषीध्वम्/रेविषीढ्वम् । रेविषीय रेविषीवहि रेविषीमहि । **९. लुङ्** – अरेविष्ट अरेविषाताम् अरेविषत । अरेविष्ठाः अरेविषाथाम् अरेविध्वम्/अरेविढ्वम् । अरेविषि अरेविष्वहि अरेविष्महि । **१०. लृङ्** – अरेविष्यत अरेविष्येताम् अरेविष्यन्त । अरेविष्यथाः अरेविष्येथाम् अरेविष्यध्वम् । अरेविष्ये अरेविष्यावहि अरेविष्यामहि ।

णिचि – रेवयति – ते, **सनि** – रिरेविषते, **यकि** – रेव्यते ।

५०८. मव्य – बन्धने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मव्यति मव्यतः मव्यन्ति । मव्यसि मव्यथः मव्यथ । मव्यामि मव्यावः मव्यामः । **२. लिट्** – ममव्य ममव्यतुः ममव्युः । ममव्यिथ ममव्यथुः ममव्य । ममव्य ममव्यिव ममव्यिम । **३. लुट्** – मव्यिता मव्यितारौ मव्यितारः । मव्यितासि मव्यितास्थः मव्यितास्थ । मव्यितास्मि मव्यितास्वः मव्यितास्मः । **४. लृट्** – मव्यिष्यति मव्यिष्यतः मव्यिष्यन्ति । मव्यिष्यसि मव्यिष्यथः मव्यिष्यथ । मव्यिष्यामि मव्यिष्यावः मव्यिष्यामः । **५. लोट्** – मव्यतु, मव्यतात् मव्यताम् मव्यन्तु । मव्य, मव्यतात् मव्यतम् मव्यत । मव्यानि मव्याव मव्याम । **६. लङ्** – अमव्यत् अमव्यताम् अमव्यन् । अमव्यः अमव्यतम् अमव्यत । अमव्यम् अमव्याव अमव्याम । **७. विधिलिङ्** – मव्येत् मव्येताम् मव्येयुः । मव्येः मव्येतम् मव्येत । मव्येयम् मव्येव मव्येम । **८. आशीर्लिङ्** – मव्यात् मव्यास्ताम् मव्यासुः । मव्याः मव्यास्तम् मव्यास्त । मव्यासम् मव्यास्व मव्यास्म । **९. लुङ्** – अमव्यीत् अमव्यिष्टाम् अमव्यिषुः । अमव्यीः अमव्यिष्टम् अमव्यिष्ट । अमव्यिषम् अमव्यिष्व अमव्यिष्म । **१०. लृङ्** – अमव्यिष्यत् अमव्यिष्यताम् अमव्यिष्यन् । अमव्यिष्यः अमव्यिष्यतम् अमव्यिष्यत । अमव्यिष्यम् अमव्यिष्याव अमव्यिष्याम ।

णिचि – मव्ययति – ते, **सनि** – मिमव्यिषति, **यकि** – मव्यते ।

५०९. सूक्ष्यं – ईर्ष्यार्थे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'ईर्ष्या = कामजम् असहनम्' इति क्षीरस्वामी । 'ईर्ष्यायामादरे चार्थे क्रमात् सूक्ष्यति सूक्षति' (श्लो.१७०) इति देवः ।

१. लट् – सूक्ष्र्यति सूक्ष्र्यतः सूक्ष्र्यन्ति । सूक्ष्र्यसि सूक्ष्र्यथः सूक्ष्र्यथ । सूक्ष्र्यामि सूक्ष्र्यावः सूक्ष्र्यामः । **२. लिट्** – सुषूक्ष्र्य सुषूक्ष्र्यतुः सुषूक्ष्र्युः । सुषूक्ष्र्यिथ सुषूक्ष्र्यथुः सुषूक्ष्र्य । सुषूक्ष्र्य सुषूक्ष्र्यिव सुषूक्ष्र्यिम । **३. लुट्** – सूक्ष्र्यिता सूक्ष्र्यितारौ सूक्ष्र्यितारः । सूक्ष्र्यितासि सूक्ष्र्यितास्थः सूक्ष्र्यितास्थ । सूक्ष्र्यितास्मि सूक्ष्र्यितास्वः सूक्ष्र्यितास्मः । **४. लृट्** – सूक्ष्र्यिष्यति सूक्ष्र्यिष्यतः सूक्ष्र्यिष्यन्ति । सूक्ष्र्यिष्यसि सूक्ष्र्यिष्यथः सूक्ष्र्यिष्यथ । सूक्ष्र्यिष्यामि सूक्ष्र्यिष्यावः सूक्ष्र्यिष्यामः । **५. लोट्** – सूक्ष्र्यतु, सूक्ष्र्यतात् सूक्ष्र्यताम् सूक्ष्र्यन्तु । सूक्ष्र्य, सूक्ष्र्यतात् सूक्ष्र्यतम् सूक्ष्र्यत । सूक्ष्र्याणि सूक्ष्र्याव सूक्ष्र्याम । **६. लङ्** – असूक्ष्र्यत् असूक्ष्र्यताम् असूक्ष्र्यन् । असूक्ष्र्यः असूक्ष्र्यतम् असूक्ष्र्यत । असूक्ष्र्यम् असूक्ष्र्याव असूक्ष्र्याम । **७. विधिलिङ्** – सूक्ष्र्येत् सूक्ष्र्येताम् सूक्ष्र्येयुः । सूक्ष्र्येः सूक्ष्र्येतम् सूक्ष्र्येत । सूक्ष्र्येयम् सूक्ष्र्येव सूक्ष्र्येम । **८. आशीर्लिङ्** – सूक्ष्र्यात् सूक्ष्र्यास्ताम् सूक्ष्र्यासुः । सूक्ष्र्याः सूक्ष्र्यास्तम् सूक्ष्र्यास्त । सूक्ष्र्यासम् सूक्ष्र्यास्व सूक्ष्र्यास्म । **९. लुङ्** – असूक्ष्र्यीत् असूक्ष्र्यिष्टाम् असूक्ष्र्यिषुः । असूक्ष्र्यीः असूक्ष्र्यिष्टम् असूक्ष्र्यिष्ट । असूक्ष्र्यिषम् असूक्ष्र्यिष्व असूक्ष्र्यिष्म । **१०. लृङ्** – असूक्ष्र्यिष्यत् असूक्ष्र्यिष्यताम् असूक्ष्र्यिष्यन् । असूक्ष्र्यिष्यः असूक्ष्र्यिष्यतम् असूक्ष्र्यिष्यत । असूक्ष्र्यिष्यम् असूक्ष्र्यिष्याव असूक्ष्र्यिष्याम ।

णिचि – सूक्ष्र्ययति – ते, **सनि** – सुसूक्ष्र्यिषति, **यकि** – सूक्ष्र्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५१०. ईर्क्ष्य - ईर्ष्यायाम् । अकर्म, सेट्, परस्मै, (ईर्ष्या = असहनम्) ।

१. लट् - ईर्क्ष्यति ईर्क्ष्यतः ईर्क्ष्यन्ति । ईर्क्ष्यसि ईर्क्ष्यथः ईर्क्ष्यथ । ईर्क्ष्यामि ईर्क्ष्यावः ईर्क्ष्यामः । **२. लिट्** - (i) ईर्क्ष्याञ्चकार[1] ईर्क्ष्याञ्चक्रतुः ईर्क्ष्याञ्चक्रुः । ईर्क्ष्याञ्चकर्थ ईर्क्ष्याञ्चक्रथुः ईर्क्ष्याञ्चक्र । ईर्क्ष्याञ्चकार/ईर्क्ष्याञ्चकर ईर्क्ष्याञ्चकृव ईर्क्ष्याञ्चकृम । (ii) ईर्क्ष्याम्बभूव ईर्क्ष्याम्बभूवतुः ईर्क्ष्याम्बभूवुः । ईर्क्ष्याम्बभूविथ ईर्क्ष्याम्बभूवथुः ईर्क्ष्याम्बभूव । ईर्क्ष्याम्बभूव ईर्क्ष्याम्बभूविव ईर्क्ष्याम्बभूविम । (iii) ईर्क्ष्यामास ईर्क्ष्यामासतुः ईर्क्ष्यामासुः । ईर्क्ष्यामासिथ ईर्क्ष्यामासथुः ईर्क्ष्यामास । ईर्क्ष्यामास ईर्क्ष्यामासिव ईर्क्ष्यामासिम । **३. लुट्** - ईर्क्ष्यिता ईर्क्ष्यितारौ ईर्क्ष्यितारः । ईर्क्ष्यितासि ईर्क्ष्यितास्थः ईर्क्ष्यितास्थ । ईर्क्ष्यितास्मि ईर्क्ष्यितास्वः ईर्क्ष्यितास्मः । **४. लृट्** - ईर्क्ष्यिष्यति ईर्क्ष्यिष्यतः ईर्क्ष्यिष्यन्ति । ईर्क्ष्यिष्यसि ईर्क्ष्यिष्यथः ईर्क्ष्यिष्यथ । ईर्क्ष्यिष्यामि ईर्क्ष्यिष्यावः ईर्क्ष्यिष्यामः । **५. लोट्** - ईर्क्ष्यतु, ईर्क्ष्यतात् ईर्क्ष्यताम् ईर्क्ष्यन्तु । ईर्क्ष्य, ईर्क्ष्यतात् ईर्क्ष्यतम् ईर्क्ष्यत । ईर्क्ष्याणि ईर्क्ष्याव ईर्क्ष्याम । **६. लङ्** - ऐर्क्ष्यत् ऐर्क्ष्यताम् ऐर्क्ष्यन् । ऐर्क्ष्यः ऐर्क्ष्यतम् ऐर्क्ष्यत । ऐर्क्ष्यम् ऐर्क्ष्याव ऐर्क्ष्याम । **७. विधिलिङ्** - ईर्क्ष्येत् ईर्क्ष्येताम् ईर्क्ष्येयुः । ईर्क्ष्येः ईर्क्ष्येतम् ईर्क्ष्येत । ईर्क्ष्येयम् ईर्क्ष्येव ईर्क्ष्येम । **८. आशीर्लिङ्** - ईर्क्ष्यात् ईर्क्ष्यास्ताम् ईर्क्ष्यासुः । ईर्क्ष्याः ईर्क्ष्यास्तम् ईर्क्ष्यास्त । ईर्क्ष्यासम् ईर्क्ष्यास्व ईर्क्ष्यास्म । **९. लुङ्** - ऐर्क्ष्यीत् ऐर्क्ष्यिष्टाम् ऐर्क्ष्यिषुः । ऐर्क्ष्यीः ऐर्क्ष्यिष्टम् ऐर्क्ष्यिष्ट । ऐर्क्ष्यिषम् ऐर्क्ष्यिष्व ऐर्क्ष्यिष्म । **१०. लृङ्** - ऐर्क्ष्यिष्यत् ऐर्क्ष्यिष्यताम् ऐर्क्ष्यिष्यन् । ऐर्क्ष्यिष्यः ऐर्क्ष्यिष्यतम् ऐर्क्ष्यिष्यत । ऐर्क्ष्यिष्यम् ऐर्क्ष्यिष्याव ऐर्क्ष्यिष्याम ।

णिचि - ईर्क्ष्ययति - ते, **सनि** - ईर्क्ष्यियिषति, **यकि** - ईर्क्ष्यते ।

५११. ईर्ष्य - ईर्ष्यार्थे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'ईर्ष्या = कामजम् असहनम्' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् - ईर्ष्यति ईर्ष्यतः ईर्ष्यन्ति । ईर्ष्यसि ईर्ष्यथः ईर्ष्यथ । ईर्ष्यामि ईर्ष्यावः ईर्ष्यामः । **२. लिट्** - (i) ईर्ष्याञ्चकार[1] ईर्ष्याञ्चक्रतुः ईर्ष्याञ्चक्रुः । ईर्ष्याञ्चकर्थ ईर्ष्याञ्चक्रथुः ईर्ष्याञ्चक्र । ईर्ष्याञ्चकार/चकर ईर्ष्याञ्चकृव ईर्ष्याञ्चकृम । (ii) ईर्ष्याम्बभूव ईर्ष्याम्बभूवतुः ईर्ष्याम्बभूवुः । ईर्ष्याम्बभूविथ ईर्ष्याम्बभूवथुः ईर्ष्याम्बभूव । ईर्ष्याम्बभूव ईर्ष्याम्बभूविव ईर्ष्याम्बभूविम । (iii) ईर्ष्यामास ईर्ष्यामासतुः ईर्ष्यामासुः । ईर्ष्यामासिथ ईर्ष्यामासथुः ईर्ष्यामास । ईर्ष्यामास ईर्ष्यामासिव ईर्ष्यामासिम । **३. लुट्** - ईर्ष्यिता ईर्ष्यितारौ ईर्ष्यितारः । ईर्ष्यितासि ईर्ष्यितास्थः ईर्ष्यितास्थ । ईर्ष्यितास्मि ईर्ष्यितास्वः ईर्ष्यितास्मः । **४. लृट्** - ईर्ष्यिष्यति ईर्ष्यिष्यतः ईर्ष्यिष्यन्ति । ईर्ष्यिष्यसि ईर्ष्यिष्यथः ईर्ष्यिष्यथ । ईर्ष्यिष्यामि ईर्ष्यिष्यावः ईर्ष्यिष्यामः । **५. लोट्** - ईर्ष्यतु, ईर्ष्यतात् ईर्ष्यताम् ईर्ष्यन्तु । ईर्ष्य, ईर्ष्यतात् ईर्ष्यतम् ईर्ष्यत । ईर्ष्याणि ईर्ष्याव ईर्ष्याम । **६. लङ्** - ऐर्ष्यत् ऐर्ष्यताम् ऐर्ष्यन् । ऐर्ष्यः ऐर्ष्यतम् ऐर्ष्यत । ऐर्ष्यम् ऐर्ष्याव ऐर्ष्याम । **७. विधिलिङ्** - ईर्ष्येत् ईर्ष्येताम् ईर्ष्येयुः । ईर्ष्येः ईर्ष्येतम् ईर्ष्येत । ईर्ष्येयम् ईर्ष्येव ईर्ष्येम । **८. आशीर्लिङ्** - ईर्ष्यात् ईर्ष्यास्ताम् ईर्ष्यासुः । ईर्ष्याः ईर्ष्यास्तम् ईर्ष्यास्त । ईर्ष्यासम् ईर्ष्यास्व ईर्ष्यास्म । **९. लुङ्** - ऐर्ष्यीत् ऐर्ष्यिष्टाम् ऐर्ष्यिषुः । ऐर्ष्यीः ऐर्ष्यिष्टम् ऐर्ष्यिष्ट । ऐर्ष्यिषम् ऐर्ष्यिष्व ऐर्ष्यिष्म । **१०. लृङ्** - ऐर्ष्यिष्यत् ऐर्ष्यिष्यताम् ऐर्ष्यिष्यन् । ऐर्ष्यिष्यः ऐर्ष्यिष्यतम् ऐर्ष्यिष्यत । ऐर्ष्यिष्यम् ऐर्ष्यिष्याव ऐर्ष्यिष्याम ।

णिचि - ईर्ष्ययति-ते, **सनि** - ईर्ष्यियिषति[2]/ईर्ष्यिषिषति, **यकि** - ईर्ष्यते ।

१. 'इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः' इति आम् ।

२. 'ईर्ष्यतेस्तृतीयस्य' इति तृतीयस्य व्यञ्जनस्य एकाचः वा द्वित्वम् ।

५१२. हय - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'भक्तिशब्दयोः इत्येके' इति धातुकाव्यव्याख्या । (१.६६)

१. लट् - हयति हयतः हयन्ति । हयसि हयथः हयथ । हयामि हयावः हयामः । **२. लिट्** - जहाय जहयतुः जहयुः । जहयिथ जहयथुः जहय । जहाय, जहय जहयिव जहयिम । **३. लुट्** - हयिता हयितारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

हयितारः । हयितासि हयितास्थः हयितास्थ । हयितास्मि हयितास्वः हयितास्मः । **४. लृट्** – हयिष्यति हयिष्यतः हयिष्यन्ति । हयिष्यसि हयिष्यथः हयिष्यथ । हयिष्यामि हयिष्यावः हयिष्यामः । **५. लोट्** – हयतु, हयतात् हयताम् हयन्तु । हय, हयतात् हयतम् हयत । हयानि हयाव हयाम । **६. लङ्** – अहयत् अहयताम् अहयन् । अहयः अहयतम् अहयत । अहयम् अहयाव अहयाम । **७. विधिलिङ्** – हयेत् हयेताम् हयेयुः । हयेः हयेतम् हयेत । हयेयम् हयेव हयेम । **८. आशीर्लिङ्** – हय्यात् हय्यास्ताम् हय्यासुः । हय्याः हय्यास्तम् हय्यास्त । हय्यासम् हय्यास्व हय्यास्म । **९. लुङ्** – अहयीत्[1] अहयिष्टाम् अहयिषुः । अहयीः अहयिष्टम् अहयिष्ट । अहयिषम् अहयिष्व अहयिष्म । **१०. लृङ्** – अहयिष्यत् अहयिष्यताम् अहयिष्यन् । अहयिष्यः अहयिष्यतम् अहयिष्यत । अहयिष्यम् अहयिष्याव अहयिष्याम ।
णिचि – हाययति – ते, **सनि** – जिहयिषति, **यकि** – हय्यते

१. यान्तत्वात् 'ह्मयन्त...' इति न वृद्धिः ।

५१३. शुच्य – अभिषवे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'चुच्य इत्येके' इति कौमुदी । अभिषवः नाम अवयवानां शिथिलीकरणं, सुरायाः सन्धानं च । अभिषवः स्नानम् इति चन्द्रः ।

१. लट् – शुच्यति शुच्यतः शुच्यन्ति । शुच्यसि शुच्यथः शुच्यथ । शुच्यामि शुच्यावः शुच्यामः । **२. लिट्** – शुशुच्य शुशुच्यतुः शुशुच्युः । शुशुच्यिथ शुशुच्यथुः शुशुच्य । शुशुच्य, शुशुच्यिव शुशुच्यिम । **३. लुट्** – शुच्यिता शुच्यितारौ शुच्यितारः । शुच्यितासि शुच्यितास्थः शुच्यितास्थ । शुच्यितास्मि शुच्यितास्वः शुच्यितास्मः । **४. लृट्** – शुच्यिष्यति शुच्यिष्यतः शुच्यिष्यन्ति । शुच्यिष्यसि शुच्यिष्यथः शुच्यिष्यथ । शुच्यिष्यामि शुच्यिष्यावः शुच्यिष्यामः । **५. लोट्** – शुच्यतु, शुच्यतात् शुच्यताम् शुच्यन्तु । शुच्य, शुच्यतात् शुच्यतम् शुच्यत । शुच्यानि शुच्याव शुच्याम । **६. लङ्** – अशुच्यत् अशुच्यताम् अशुच्यन् । अशुच्यः अशुच्यतम् अशुच्यत । अशुच्यम् अशुच्याव अशुच्याम । **७. विधिलिङ्** – शुच्येत् शुच्येताम् शुच्येयुः । शुच्येः शुच्येतम् शुच्येत । शुच्येयम् शुच्येव शुच्येम । **८. आशीर्लिङ्** – शुच्यात् शुच्यास्ताम् शुच्यासुः । शुच्याः शुच्यास्तम् शुच्यास्त । शुच्यासम् शुच्यास्व शुच्यास्म । **९. लुङ्** – अशुच्यीत् अशुच्यिष्टाम् अशुच्यिषुः । अशुच्यीः अशुच्यिष्टम् अशुच्यिष्ट । अशुच्यिषम् अशुच्यिष्व अशुच्यिष्म । **१०. लृङ्** – अशुच्यिष्यत् अशुच्यिष्यताम् अशुच्यिष्यन् । अशुच्यिष्यः अशुच्यिष्यतम् अशुच्यिष्यत । अशुच्यिष्यम् अशुच्यिष्याव अशुच्यिष्याम ।
णिचि – शुच्ययति – ते, **सनि** – शुशुच्यिषति, **यकि** – शुच्यते ।

५१४. हर्य – गतिकान्त्योः । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – हर्यति हर्यतः हर्यन्ति । हर्यसि हर्यथः हर्यथ । हर्यामि हर्यावः हर्यामः । **२. लिट्** – जहर्य जहर्यतुः जहर्युः । जहर्यिथ जहर्यथुः जहर्य । जहर्य जहर्यिव जहर्यिम । **३. लुट्** – हर्यिता हर्यितारौ हर्यितारः । हर्यितासि हर्यितास्थः हर्यितास्थ । हर्यितास्मि हर्यितास्वः हर्यितास्मः । **४. लृट्** – हर्यिष्यति हर्यिष्यतः हर्यिष्यन्ति । हर्यिष्यसि हर्यिष्यथः हर्यिष्यथ । हर्यिष्यामि हर्यिष्यावः हर्यिष्यामः । **५. लोट्** – हर्यतु, हर्यतात् हर्यताम् हर्यन्तु । हर्य, हर्यतात् हर्यतम् हर्यत । हर्याणि हर्याव हर्याम । **६. लङ्** – अहर्यत् अहर्यताम् अहर्यन् । अहर्यः अहर्यतम् अहर्यत । अहर्यम् अहर्याव अहर्याम । **७. विधिलिङ्** – हर्येत् हर्येताम् हर्येयुः । हर्येः हर्येतम् हर्येत । हर्येयम् हर्येव हर्येम । **८. आशीर्लिङ्** – हर्य्यात् हर्य्यास्ताम् हर्य्यासुः । हर्य्याः हर्य्यास्तम् हर्य्यास्त । हर्य्यासम् हर्य्यास्म हर्य्यास्म । **९. लुङ्** – अहर्यीत्[1] अहर्यिष्टाम् अहर्यिषुः । अहर्यीः अहर्यिष्टम् अहर्यिष्ट । अहर्यिषम् अहर्यिष्व अहर्यिष्म । **१०. लृङ्** – अहर्यिष्यत् अहर्यिष्यताम् अहर्यिष्यन् । अहर्यिष्यः अहर्यिष्यतम् अहर्यिष्यत । अहर्यिष्यम् अहर्यिष्याव अहर्यिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – हर्ययति – ते, **सनि** – जिहर्यिषति, **यकि** – हर्य्यते ।

५१५. अल – भूषणपर्याप्तिवारणेषु । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – अलति[1] अलतः अलन्ति । अलसि अलथः अलथ । अलामि अलावः अलामः । **२. लिट्** – आल आलतुः आलुः । आलिथ आलथुः आल । आल आलिव आलिम । **३. लुट्** – अलिता अलितारौ अलितारः । अलितासि अलितास्थः अलितास्थ । अलितास्मि अलितास्वः अलितास्मः । **४. लृट्** – अलिष्यति अलिष्यतः अलिष्यन्ति । अलिष्यसि अलिष्यथः अलिष्यथ । अलिष्यामि अलिष्यावः अलिष्यामः । **५. लोट्** – अलतु, अलतात् अलताम् अलन्तु । अल, अलतात् अलतम् अलत । अलानि अलाव अलाम । **६. लङ्** – आलत् आलताम् आलन् । आलः आलतम् आलत । आलम् आलाव आलाम । **७. विधिलिङ्** – अलेत् अलेताम् अलेयुः । अलेः अलेतम् अलेत । अलेयम् अलेव अलेम । **८. आशीर्लिङ्** – अल्यात् अल्यास्ताम् अल्यासुः । अल्याः अल्यास्तम् अल्यास्त । अल्यासम् अल्यास्व अल्यास्म । **९. लुङ्** – आलीत्[2] आलिष्टाम् आलिषुः । आलीः आलिष्टम् आलिष्ट । आलिषम् आलिष्व आलिष्म । **१०. लृङ्** – आलिष्यत् आलिष्यताम् आलिष्यन् । आलिष्यः आलिष्यतम् आलिष्यत । आलिष्यम् आलिष्याव आलिष्याम ।

णिचि – आलयति – ते, **सनि** – अलिलिषति, **यकि** – अल्यते ।

१. 'अयं धातुः स्वरितेत् इत्येके । तन्मते 'अलते' इत्याद्यपि' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

२. 'अतो ल्रान्तस्य' इति वृद्धिः । एवमेव उत्तरत्र अपि ल्रान्तेषु ज्ञेयम् ।

५१६. ञि फला – विशरणे । अकर्म, सेट्, परस्मै । विशरणम् अवयवानां विभागः ।

१. लट् – फलति फलतः फलन्ति । फलसि फलथः फलथ । फलामि फलावः फलामः । **२. लिट्** – पफाल फेलतुः[1] फेलुः । फेलिथ फेलथुः फेल । पफाल, पफल फेलिव फेलिम । **३. लुट्** – फलिता फलितारौ फलितारः । फलितासि फलितास्थः फलितास्थ । फलितास्मि फलितास्वः फलितास्मः । **४. लृट्** – फलिष्यति फलिष्यतः फलिष्यन्ति । फलिष्यसि फलिष्यथः फलिष्यथ । फलिष्यामि फलिष्यावः फलिष्यामः । **५. लोट्** – फलतु, फलतात् फलताम् फलन्तु । फल, फलतात् फलतम् फलत । फलानि फलाव फलाम । **६. लङ्** – अफलत् अफलताम् अफलन् । अफलः अफलतम् अफलत । अफलम् अफलाव अफलाम । **७. विधिलिङ्** – फलेत् फलेताम् फलेयुः । फलेः फलेतम् फलेत । फलेयम् फलेव फलेम । **८. आशीर्लिङ्** – फल्यात् फल्यास्ताम् फल्यासुः । फल्याः फल्यास्तम् फल्यास्त । फल्यासम् फल्यास्व फल्यास्म । **९. लुङ्** – अफालीत्[2] अफालिष्टाम् अफालिषुः । अफालीः अफालिष्टम् अफालिष्ट । अफालिषम् अफालिष्व अफालिष्म । **१०. लृङ्** – अफलिष्यत् अफलिष्यताम् अफलिष्यन् । अफलिष्यः अफलिष्यतम् अफलिष्यत । अफलिष्यम् अफलिष्याव अफलिष्याम ।

णिचि – फालयति-ते, **सनि** – पिफलिषति, **यकि** – फल्यते ।

१. 'तृफलभजत्रपश्च' इति एकारः लिटि सेटि थलि च ।

२. 'अतो ल्रान्तस्य' इति वृद्धिः ।

५१७. मील – निमेषणे । अकर्म, सेट्, परस्मै, । निमेषणं नेत्रसङ्कोचः ।

१. लट् – मीलति मीलतः मीलन्ति । मीलसि मीलथः मीलथ । मीलामि मीलावः मीलामः । **२. लिट्** – मिमील मिमीलतुः मिमीलुः । मिमीलिथ मिमीलथुः मिमील । मिमील मिमीलिव मिमीलिम । **३. लुट्** – मीलिता मीलितारौ मीलितारः । मीलितासि मीलितास्थः मीलितास्थ । मीलितास्मि मीलितास्वः मीलितास्मः । **४. लृट्** – मीलिष्यति मीलिष्यतः मीलिष्यन्ति । मीलिष्यसि मीलिष्यथः मीलिष्यथ ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मीलिष्यामि मीलिष्यावः मीलिष्यामः । **५. लोट्** – मीलतु, मीलतात् मीलताम् मीलन्तु । मील, मीलतात् मीलतम् मीलत । मीलानि मीलाव मीलाम । **६. लङ्** – अमीलत् अमीलताम् अमीलन् । अमीलः अमीलतम् अमीलत । अमीलम् अमीलाव अमीलाम । **७. विधिलिङ्** – मीलेत् मीलेताम् मीलेयुः । मीलेः मीलेतम् मीलेत । मीलेयम् मीलेव मीलेम । **८. आशीर्लिङ्** – मील्यात् मील्यास्ताम् मील्यासुः । मील्याः मील्यास्तम् मील्यास्त । मील्यासम् मील्यास्व मील्यास्म । **९. लुङ्** – अमीलीत्[१] अमीलिष्टाम् अमीलिषुः । अमीलीः अमीलिष्टम् अमीलिष्ट । अमीलिषम् अमीलिष्व अमीलिष्म । **१०. लृङ्** – अमीलिष्यत् अमीलिष्यताम् अमीलिष्यन् । अमीलिष्यः अमीलिष्यतम् अमीलिष्यत । अमीलिष्यम् अमीलिष्याव अमीलिष्याम ।

णिचि – मीलयति-ते, **सनि** – मिमीलिषति, **यकि** – मील्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य' इति वृद्धिः ।

५१८. श्मील – निमेषणे । अकर्म, सेट्, परस्मै । तालव्यादिः । 'निमेषणम् = सङ्कोचनम् । क्ष्मील इति चान्द्राः' इति तरङ्गिण्याम् । 'निमेषणे = अक्षिनिमेषे' इति काशकृत्स्नः ।

१. लट् – श्मीलति श्मीलतः श्मीलन्ति । श्मीलसि श्मीलथः श्मीलथ । श्मीलामि श्मीलावः श्मीलामः । **२. लिट्** – शिश्मील शिश्मीलतुः शिश्मीलुः । शिश्मीलिथ शिश्मीलथुः शिश्मील । शिश्मील शिश्मीलिव शिश्मीलिम । **३. लुट्** – श्मीलिता श्मीलितारौ श्मीलितारः । श्मीलितासि श्मीलितास्थः श्मीलितास्थ । श्मीलितास्मि श्मीलितास्वः श्मीलितास्मः । **४. लृट्** – श्मीलिष्यति श्मीलिष्यतः श्मीलिष्यन्ति । श्मीलिष्यसि श्मीलिष्यथः श्मीलिष्यथ । श्मीलिष्यामि श्मीलिष्यावः श्मीलिष्यामः । **५. लोट्** – श्मीलतु, श्मीलतात् श्मीलताम् श्मीलन्तु । श्मील, श्मीलतात् श्मीलतम् श्मीलत । श्मीलानि श्मीलाव श्मीलाम । **६. लङ्** – अश्मीलत् अश्मीलताम् अश्मीलन् । अश्मीलः अश्मीलतम् अश्मीलत । अश्मीलम् अश्मीलाव अश्मीलाम । **७. विधिलिङ्** – श्मीलेत् श्मीलेताम् श्मीलेयुः । श्मीलेः श्मीलेतम् श्मीलेत । श्मीलेयम् श्मीलेव श्मीलेम । **८. आशीर्लिङ्** – श्मील्यात् श्मील्यास्ताम् श्मील्यासुः । श्मील्याः श्मील्यास्तम् श्मील्यास्त । श्मील्यासम् श्मील्यास्व श्मील्यास्म । **९. लुङ्** – अश्मीलीत् अश्मीलिष्टाम् अश्मीलिषुः । अश्मीलीः अश्मीलिष्टम् अश्मीलिष्ट । अश्मीलिषम् अश्मीलिष्व अश्मीलिष्म । **१०. लृङ्** – अश्मीलिष्यत् अश्मीलिष्यताम् अश्मीलिष्यन् । अश्मीलिष्यः अश्मीलिष्यतम् अश्मीलिष्यत । अश्मीलिष्यम् अश्मीलिष्याव अश्मीलिष्याम ।

णिचि – श्मीलयति-ते, **सनि** – शिश्मीलिषति, **यकि** – श्मील्यते ।

५१९. स्मील – निमेषणे । अकर्म, सेट्, परस्मै । दन्त्यादिः । निमेषणम् = सङ्कोचः । 'श्मील निमेषणे । क्ष्मील इति चान्द्राः' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – स्मीलति स्मीलतः स्मीलन्ति । स्मीलसि स्मीलथः स्मीलथ । स्मीलामि स्मीलावः स्मीलामः । **२. लिट्** – सिस्मील सिस्मीलतुः सिस्मीलुः । सिस्मीलिथ सिस्मीलथुः सिस्मील । सिस्मील सिस्मीलिव सिस्मीलिम । **३. लुट्** – स्मीलिता स्मीलितारौ स्मीलितारः । स्मीलितासि स्मीलितास्थः स्मीलितास्थ । स्मीलितास्मि स्मीलितास्वः स्मीलितास्मः । **४. लृट्** – स्मीलिष्यति स्मीलिष्यतः स्मीलिष्यन्ति । स्मीलिष्यसि स्मीलिष्यथः स्मीलिष्यथ । स्मीलिष्यामि स्मीलिष्यावः स्मीलिष्यामः । **५. लोट्** – स्मीलतु, स्मीलतात् स्मीलताम् स्मीलन्तु । स्मील, स्मीलतात् स्मीलतम् स्मीलत । स्मीलानि स्मीलाव स्मीलाम । **६. लङ्** – अस्मीलत् अस्मीलताम् अस्मीलन् । अस्मीलः अस्मीलतम् अस्मीलत । अस्मीलम् अस्मीलाव अस्मीलाम । **७. विधिलिङ्** – स्मीलेत् स्मीलेताम् स्मीलेयुः । स्मीलेः स्मीलेतम् स्मीलेत । स्मीलेयम् स्मीलेव स्मीलेम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

८. आशीर्लिङ् – स्मील्यात् स्मील्यास्ताम् स्मील्यासुः । स्मील्याः स्मील्यास्तम् स्मील्यास्त । स्मील्यासम् स्मील्यास्व स्मील्यास्म । **९. लुङ्** – अस्मीलीत् अस्मीलिष्टाम् अस्मीलिषुः । अस्मीलीः अस्मीलिष्टम् अस्मीलिष्ट । अस्मीलिषम् अस्मीलिष्व अस्मीलिष्म । **१०. लृङ्** – अस्मीलिष्यत् अस्मीलिष्यताम् अस्मीलिष्यन् । अस्मीलिष्यः अस्मीलिष्यतम् अस्मीलिष्यत । अस्मीलिष्यम् अस्मीलिष्याव अस्मीलिष्याम ।

णिचि – स्मीलयति-ते, **सनि** – सिस्मीलिषति, **यकि** – स्मील्यते ।

५२०. क्ष्मील – निमेषणे । अकर्म, सेट्, परस्मै । निमेषणम् = नेत्रसङ्कोचनम् इति धातुकाव्ये । 'चान्द्रसम्मतः क्ष्मील इति पाठः' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – क्ष्मीलति क्ष्मीलतः क्ष्मीलन्ति । क्ष्मीलसि क्ष्मीलथः क्ष्मीलथ । क्ष्मीलामि क्ष्मीलावः क्ष्मीलामः । **२. लिट्** – चिक्ष्मील चिक्ष्मीलतुः चिक्ष्मीलुः । चिक्ष्मीलिथ चिक्ष्मीलथुः चिक्ष्मील । चिक्ष्मील चिक्ष्मीलिव चिक्ष्मीलिम । **३. लुट्** – क्ष्मीलिता क्ष्मीलितारौ क्ष्मीलितारः । क्ष्मीलितासि क्ष्मीलितास्थः क्ष्मीलितास्थ । क्ष्मीलितास्मि क्ष्मीलितास्वः क्ष्मीलितास्मः । **४. लृट्** – क्ष्मीलिष्यति क्ष्मीलिष्यतः क्ष्मीलिष्यन्ति । क्ष्मीलिष्यसि क्ष्मीलिष्यथः क्ष्मीलिष्यथ । क्ष्मीलिष्यामि क्ष्मीलिष्यावः क्ष्मीलिष्यामः । **५. लोट्** – क्ष्मीलतु, क्ष्मीलतात् क्ष्मीलताम् क्ष्मीलन्तु । क्ष्मील, क्ष्मीलतात् क्ष्मीलतम् क्ष्मीलत । क्ष्मीलानि क्ष्मीलाव क्ष्मीलाम । **६. लङ्** – अक्ष्मीलत् अक्ष्मीलताम् अक्ष्मीलन् । अक्ष्मीलः अक्ष्मीलतम् अक्ष्मीलत । अक्ष्मीलम् अक्ष्मीलाव अक्ष्मीलाम । **७. विधिलिङ्** – क्ष्मीलेत् क्ष्मीलेताम् क्ष्मीलेयुः । क्ष्मीलेः क्ष्मीलेतम् क्ष्मीलेत । क्ष्मीलेयम् क्ष्मीलेव क्ष्मीलेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्ष्मील्यात् क्ष्मील्यास्ताम् क्ष्मील्यासुः । क्ष्मील्याः क्ष्मील्यास्तम् क्ष्मील्यास्त । क्ष्मील्यासम् क्ष्मील्यास्व क्ष्मील्यास्म । **९. लुङ्** – अक्ष्मीलीत् अक्ष्मीलिष्टाम् अक्ष्मीलिषुः । अक्ष्मीलीः अक्ष्मीलिष्टम् अक्ष्मीलिष्ट । अक्ष्मीलिषम् अक्ष्मीलिष्व अक्ष्मीलिष्म । **१०. लृङ्** – अक्ष्मीलिष्यत् अक्ष्मीलिष्यताम् अक्ष्मीलिष्यन् । अक्ष्मीलिष्यः अक्ष्मीलिष्यतम् अक्ष्मीलिष्यत । अक्ष्मीलिष्यम् अक्ष्मीलिष्याव अक्ष्मीलिष्याम ।

णिचि – क्ष्मीलयति-ते, **सनि** – चिक्ष्मीलिषति, **यकि** – क्ष्मील्यते ।

५२१. पील – प्रतिष्टम्भे । सकर्म. सेट्. परस्मै. । प्रतिष्टम्भः रोधनम् ।

१. लट् – पीलति पीलतः पीलन्ति । पीलसि पीलथः पीलथ । पीलामि पीलावः पीलामः । **२. लिट्** – पिपील पिपीलतुः पिपीलुः । पिपीलिथ पिपीलथुः पिपील । पिपील पिपीलिव पिपीलिम । **३. लुट्** – पीलिता पीलितारौ पीलितारः । पीलितासि पीलितास्थः पीलितास्थ । पीलितास्मि पीलितास्वः पीलितास्मः । **४. लृट्** – पीलिष्यति पीलिष्यतः पीलिष्यन्ति । पीलिष्यसि पीलिष्यथः पीलिष्यथ । पीलिष्यामि पीलिष्यावः पीलिष्यामः । **५. लोट्** – पीलतु, पीलतात् पीलताम् पीलन्तु । पील, पीलतात् पीलतम् पीलत । पीलानि पीलाव पीलाम । **६. लङ्** – अपीलत् अपीलताम् अपीलन् । अपीलः अपीलतम् अपीलत । अपीलम् अपीलाव अपीलाम । **७. विधिलिङ्** – पीलेत् पीलेताम् पीलेयुः । पीलेः पीलेतम् पीलेत । पीलेयम् पीलेव पीलेम । **८. आशीर्लिङ्** – पील्यात् पील्यास्ताम् पील्यासुः । पील्याः पील्यास्तम् पील्यास्त । पील्यासम् पील्यास्व पील्यास्म । **९. लुङ्** – अपीलीत् अपीलिष्टाम् अपीलिषुः । अपीलीः अपीलिष्टम् अपीलिष्ट । अपीलिषम् अपीलिष्व अपीलिष्म । **१०. लृङ्** – अपीलिष्यत् अपीलिष्यताम् अपीलिष्यन् । अपीलिष्यः अपीलिष्यतम् अपीलिष्यत । अपीलिष्यम् अपीलिष्याव अपीलिष्याम ।

णिचि – पीलयति-ते, **सनि** – पिपीलिषति, **यकि** – पील्यते ।

५२२. नील – वर्णे । अकर्म. सेट्. परस्मै ।'णील' इति मा.धा.वृत्तिः । 'वर्णे – वर्णोपलक्षितायां क्रियायाम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

यथा – श्वेतं नीलति मरकतकान्त्या' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – नीलति नीलतः नीलन्ति । नीलसि नीलथः नीलथ । नीलामि नीलावः नीलामः । **२. लिट्** – निनील निनीलतुः निनीलुः । निनीलिथ निनीलथुः निनील । निनील निनीलिव निनीलिम । **३. लुट्** – नीलिता नीलितारौ नीलितारः । नीलितासि नीलितास्थः नीलितास्थ । नीलितास्मि नीलितास्वः नीलितास्मः । **४. लृट्** – नीलिष्यति नीलिष्यतः नीलिष्यन्ति । नीलिष्यसि नीलिष्यथः नीलिष्यथ । नीलिष्यामि नीलिष्यावः नीलिष्यामः । **५. लोट्** – नीलतु, नीलतात् नीलताम् नीलन्तु । नील, नीलतात् नीलतम् नीलत । नीलानि नीलाव नीलाम । **६. लङ्** – अनीलत् अनीलताम् अनीलन् । अनीलः अनीलतम् अनीलत । अनीलम् अनीलाव अनीलाम । **७. विधिलिङ्** – नीलेत् नीलेताम् नीलेयुः । नीलेः नीलेतम् नीलेत । नीलेयम् नीलेव नीलेम । **८. आशीर्लिङ्** – नील्यात् नील्यास्ताम् नील्यासुः । नील्याः नील्यास्तम् नील्यास्त । नील्यासम् नील्यास्व नील्यास्म । **९. लुङ्** – अनीलीत् अनीलिष्टाम् अनीलिषुः । अनीलीः अनीलिष्टम् अनीलिष्ट । अनीलिषम् अनीलिष्व अनीलिष्म । **१०. लृङ्** – अनीलिष्यत् अनीलिष्यताम् अनीलिष्यन् । अनीलिष्यः अनीलिष्यतम् अनीलिष्यत । अनीलिष्यम् अनीलिष्याव अनीलिष्याम ।

णिचि – नीलयति-ते, **सनि** – निनीलिषति, **यकि** – नील्यते ।

५२३. शील – समाधौ । अकर्म. सेट्. परस्मै । 'समाधौ श(शी?) लतीति स्यात् शीलयत्युपधारणे' (श्लो. १५४) इति देवः । 'समाधिः ऐकाग्रम्' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – शीलति शीलतः शीलन्ति । शीलसि शीलथः शीलथ । शीलामि शीलावः शीलामः । **२. लिट्** – शिशील शिशीलतुः शिशीलुः । शिशीलिथ शिशीलथुः शिशील । शिशील शिशीलिव शिशीलिम । **३. लुट्** – शीलिता शीलितारौ शीलितारः । शीलितासि शीलितास्थः शीलितास्थ । शीलितास्मि शीलितास्वः शीलितास्मः । **४. लृट्** – शीलिष्यति शीलिष्यतः शीलिष्यन्ति । शीलिष्यसि शीलिष्यथः शीलिष्यथ । शीलिष्यामि शीलिष्यावः शीलिष्यामः । **५. लोट्** – शीलतु, शीलतात् शीलताम् शीलन्तु । शील, शीलतात् शीलतम् शीलत । शीलानि शीलाव शीलाम । **६. लङ्** – अशीलत् अशीलताम् अशीलन् । अशीलः अशीलतम् अशीलत । अशीलम् अशीलाव अशीलाम । **७. विधिलिङ्** – शीलेत् शीलेताम् शीलेयुः । शीलेः शीलेतम् शीलेत । शीलेयम् शीलेव शीलेम । **८. आशीर्लिङ्** – शील्यात् शील्यास्ताम् शील्यासुः । शील्याः शील्यास्तम् शील्यास्त । शील्यासम् शील्यास्व शील्यास्म । **९. लुङ्** – अशीलीत् अशीलिष्टाम् अशीलिषुः । अशीलीः अशीलिष्टम् अशीलिष्ट । अशीलिषम् अशीलिष्व अशीलिष्म । **१०. लृङ्** – अशीलिष्यत् अशीलिष्यताम् अशीलिष्यन् । अशीलिष्यः अशीलिष्यतम् अशीलिष्यत । अशीलिष्यम् अशीलिष्याव अशीलिष्याम ।

णिचि – शीलयति-ते, **सनि** – शिशीलिषति, **यकि** – शील्यते ।

५२४. कील – बन्धने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – कीलति कीलतः कीलन्ति । कीलसि कीलथः कीलथ । कीलामि कीलावः कीलामः । **२. लिट्** – चिकील चिकीलतुः चिकीलुः । चिकीलिथ चिकीलथुः चिकील । चिकील चिकीलिव चिकीलिम । **३. लुट्** – कीलिता कीलितारौ कीलितारः । कीलितासि कीलितास्थः कीलितास्थ । कीलितास्मि कीलितास्वः कीलितास्मः । **४. लृट्** – कीलिष्यति कीलिष्यतः कीलिष्यन्ति । कीलिष्यसि कीलिष्यथः कीलिष्यथ । कीलिष्यामि कीलिष्यावः कीलिष्यामः । **५. लोट्** – कीलतु, कीलतात् कीलताम् कीलन्तु । कील, कीलतात् कीलतम् कीलत । कीलानि कीलाव कीलाम । **६. लङ्** – अकीलत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकीलताम् अकीलन् । अकीलः अकीलतम् अकीलत । अकीलम् अकीलाव अकीलाम । **७. विधिलिङ्** – कीलेत् कीलेताम् कीलेयुः । कीलेः कीलेतम् कीलेत । कीलेयम् कीलेव कीलेम । **८. आशीर्लिङ्** – कील्यात् कील्यास्ताम् कील्यासुः । कील्याः कील्यास्तम् कील्यास्त । कील्यासम् कील्यास्व कील्यास्म । **९. लुङ्** – अकीलीत् अकीलिष्टाम् अकीलिषुः । अकीलीः अकीलिष्टम् अकीलिष्ट । अकीलिषम् अकीलिष्व अकीलिष्म । **१०. लृङ्** – अकीलिष्यत् अकीलिष्यताम् अकीलिष्यन् । अकीलिष्यः अकीलिष्यतम् अकीलिष्यत । अकीलिष्यम् अकीलिष्याव अकीलिष्याम ।

णिचि – कीलयति-ते, **सनि** – चिकीलिषति, **यकि** – कील्यते ।

५२५. कूल – आवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – कूलति कूलतः कूलन्ति । कूलसि कूलथः कूलथ । कूलामि कूलावः कूलामः । **२. लिट्** – चुकूल चुकूलतुः चुकूलुः । चुकूलिथ चुकूलथुः चुकूल । चुकूल चुकूलिव चुकूलिम । **३. लुट्** – कूलिता कूलितारौ कूलितारः । कूलितासि कूलितास्थः कूलितास्थ । कूलितास्मि कूलितास्वः कूलितास्मः । **४. लृट्** – कूलिष्यति कूलिष्यतः कूलिष्यन्ति । कूलिष्यसि कूलिष्यथः कूलिष्यथ । कूलिष्यामि कूलिष्यावः कूलिष्यामः । **५. लोट्** – कूलतु, कूलतात् कूलताम् कूलन्तु । कूल, कूलतात् कूलतम् कूलत । कूलानि कूलाव कूलाम । **६. लङ्** – अकूलत् अकूलताम् अकूलन् । अकूलः अकूलतम् अकूलत । अकूलम् अकूलाव अकूलाम । **७. विधिलिङ्** – कूलेत् कूलेताम् कूलेयुः । कूलेः कूलेतम् कूलेत । कूलेयम् कूलेव कूलेम । **८. आशीर्लिङ्** – कूल्यात् कूल्यास्ताम् कूल्यासुः । कूल्याः कूल्यास्तम् कूल्यास्त । कूल्यासम् कूल्यास्व कूल्यास्म । **९. लुङ्** – अकूलीत् अकूलिष्टाम् अकूलिषुः । अकूलीः अकूलिष्टम् अकूलिष्ट । अकूलिषम् अकूलिष्व अकूलिष्म । **१०. लृङ्** – अकूलिष्यत् अकूलिष्यताम् अकूलिष्यन् । अकूलिष्यः अकूलिष्यतम् अकूलिष्यत । अकूलिष्यम् अकूलिष्याव अकूलिष्याम ।

णिचि – कूलयति-ते, **सनि** – चुकूलिषति, **यकि** – कूल्यते ।

५२६. शूल – रुजायां सङ्घोषे च । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'रुजायाम्' इति क्षीरस्वामिचन्द्रजैनकाशकृत्स्नकातन्त्रहेमचन्द्रादयः ।

१. लट् – शूलति शूलतः शूलन्ति । शूलसि शूलथः शूलथ । शूलामि शूलावः शूलामः । **२. लिट्** – शुशूल शुशूलतुः शुशूलुः । शुशूलिथ शुशूलथुः शुशूल । शुशूल शुशूलिव शुशूलिम । **३. लुट्** – शूलिता शूलितारौ शूलितारः । शूलितासि शूलितास्थः शूलितास्थ । शूलितास्मि शूलितास्वः शूलितास्मः । **४. लृट्** – शूलिष्यति शूलिष्यतः शूलिष्यन्ति । शूलिष्यसि शूलिष्यथः शूलिष्यथ । शूलिष्यामि शूलिष्यावः शूलिष्यामः । **५. लोट्** – शूलतु, शूलतात् शूलताम् शूलन्तु । शूल, शूलतात् शूलतम् शूलत । शूलानि शूलाव शूलाम । **६. लङ्** – अशूलत् अशूलताम् अशूलन् । अशूलः अशूलतम् अशूलत । अशूलम् अशूलाव अशूलाम । **७. विधिलिङ्** – शूलेत् शूलेताम् शूलेयुः । शूलेः शूलेतम् शूलेत । शूलेयम् शूलेव शूलेम । **८. आशीर्लिङ्** – शूल्यात् शूल्यास्ताम् शूल्यासुः । शूल्याः शूल्यास्तम् शूल्यास्त । शूल्यासम् शूल्यास्व शूल्यास्म । **९. लुङ्** – अशूलीत् अशूलिष्टाम् अशूलिषुः । अशूलीः अशूलिष्टम् अशूलिष्ट । अशूलिषम् अशूलिष्व अशूलिष्म । **१०. लृङ्** – अशूलिष्यत् अशूलिष्यताम् अशूलिष्यन् । अशूलिष्यः अशूलिष्यतम् अशूलिष्यत । अशूलिष्यम् अशूलिष्याव अशूलिष्याम ।

णिचि – शूलयति-ते, **सनि** – शुशूलिषति, **यकि** – शूल्यते ।

५२७. तूल – निष्कर्षे । सकर्म, सेट्, परस्मै । निष्कर्षः = निष्कोषणम् । तच्च अन्तर्गतस्य बहिर्निस्सारणम् ।

१. लट् – तूलति तूलतः तूलन्ति । तूलसि तूलथः तूलथ । तूलामि तूलावः तूलामः । **२. लिट्** – तुतूल

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तुतुलतुः तुतूलुः । तुतूलिथ तुतुलथुः तुतूल । तुतूल तुतूलिव तुतूलिम । **३. लुट्** – तूलिता तूलितारौ तूलितारः । तूलितासि तूलितास्थः तूलितास्थ । तूलितास्मि तूलितास्वः तूलितास्मः । **४. लृट्** – तूलिष्यति तूलिष्यतः तूलिष्यन्ति । तूलिष्यसि तूलिष्यथः तूलिष्यथ । तूलिष्यामि तूलिष्यावः तूलिष्यामः । **५. लोट्** – तूलतु, तूलतात् तूलताम् तूलन्तु । तूल, तूलतात् तूलतम् तूलत । तूलानि तूलाव तूलाम । **६. लङ्** – अतूलत् अतूलताम् अतूलन् । अतूलः अतूलतम् अतूलत । अतूलम् अतूलाव अतूलाम । **७. विधिलिङ्** – तूलेत् तूलेताम् तूलेयुः । तूलेः तूलेतम् तूलेत । तूलेयम् तूलेव तूलेम । **८. आशीर्लिङ्** – तूल्यात् तूल्यास्ताम् तूल्यासुः । तूल्याः तूल्यास्तम् तूल्यास्त । तूल्यासम् तूल्यास्व तूल्यास्म । **९. लुङ्** – अतूलीत् अतूलिष्टाम् अतूलिषुः । अतूलीः अतूलिष्टम् अतूलिष्ट । अतूलिषम् अतूलिष्व अतूलिष्म । **१०. लृङ्** – अतूलिष्यत् अतूलिष्यताम् अतूलिष्यन् । अतूलिष्यः अतूलिष्यतम् अतूलिष्यत । अतूलिष्यम् अतूलिष्याव अतूलिष्याम ।

णिचि – तूलयति-ते, **सनि** – तुतूलिषति, **यकि** – तूल्यते ।

५२८. पूल – सङ्घाते । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'सङ्घाते पूलयेत्पूलेत्पूलेः स्तां णिशपोः क्रमात्' (श्लो.१५६) इति देवः ।

१. लट् – पूलति पूलतः पूलन्ति । पूलसि पूलथः पूलथ । पूलामि पूलावः पूलामः । **२. लिट्** – पुपूल पुपूलतुः पुपूलुः । पुपूलिथ पुपूलथुः पुपूल । पुपूल पुपूलिव पुपूलिम । **३. लुट्** – पूलिता पूलितारौ पूलितारः । पूलितासि पूलितास्थः पूलितास्थ । पूलितास्मि पूलितास्वः पूलितास्मः । **४. लृट्** – पूलिष्यति पूलिष्यतः पूलिष्यन्ति । पूलिष्यसि पूलिष्यथः पूलिष्यथ । पूलिष्यामि पूलिष्यावः पूलिष्यामः । **५. लोट्** – पूलतु, पूलतात् पूलताम् पूलन्तु । पूल, पूलतात् पूलतम् पूलत । पूलानि पूलाव पूलाम । **६. लङ्** – अपूलत् अपूलताम् अपूलन् । अपूलः अपूलतम् अपूलत । अपूलम् अपूलाव अपूलाम । **७. विधिलिङ्** – पूलेत् पूलेताम् पूलेयुः । पूलेः पूलेतम् पूलेत । पूलेयम् पूलेव पूलेम । **८. आशीर्लिङ्** – पूल्यात् पूल्यास्ताम् पूल्यासुः । पूल्याः पूल्यास्तम् पूल्यास्त । पूल्यासम् पूल्यास्व पूल्यास्म । **९. लुङ्** – अपूलीत् अपूलिष्टाम् अपूलिषुः । अपूलीः अपूलिष्टम् अपूलिष्ट । अपूलिषम् अपूलिष्व अपूलिष्म । **१०. लृङ्** – अपूलिष्यत् अपूलिष्यताम् अपूलिष्यन् । अपूलिष्यः अपूलिष्यतम् अपूलिष्यत । अपूलिष्यम् अपूलिष्याव अपूलिष्याम ।

णिचि – पूलयति-ते, **सनि** – पुपूलिषति, **यकि** – पूल्यते ।

५२९. मूल – प्रतिष्ठायाम् । अकर्म. सेट्. परस्मै. । 'मूलेः प्रतिष्ठितौ मूलेद् रोहणे मूलयेदिति' (श्लो.१५७) इति देवः । 'मुल इति नन्दी' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – मूलति मूलतः मूलन्ति । मूलसि मूलथः मूलथ । मूलामि मूलावः मूलामः । **२. लिट्** – मुमूल मुमूलतुः मुमूलुः । मुमूलिथ मुमूलथुः मुमूल । मुमूल मुमूलिव मुमूलिम । **३. लुट्** – मूलिता मूलितारौ मूलितारः । मूलितासि मूलितास्थः मूलितास्थ । मूलितास्मि मूलितास्वः मूलितास्मः । **४. लृट्** – मूलिष्यति मूलिष्यतः मूलिष्यन्ति । मूलिष्यसि मूलिष्यथः मूलिष्यथ । मूलिष्यामि मूलिष्यावः मूलिष्यामः । **५. लोट्** – मूलतु, मूलतात् मूलताम् मूलन्तु । मूल, मूलतात् मूलतम् मूलत । मूलानि मूलाव मूलाम । **६. लङ्** – अमूलत् अमूलताम् अमूलन् । अमूलः अमूलतम् अमूलत । अमूलम् अमूलाव अमूलाम । **७. विधिलिङ्** – मूलेत् मूलेताम् मूलेयुः । मूलेः मूलेतम् मूलेत । मूलेयम् मूलेव मूलेम । **८. आशीर्लिङ्** – मूल्यात् मूल्यास्ताम् मूल्यासुः । मूल्याः मूल्यास्तम् मूल्यास्त । मूल्यासम् मूल्यास्व मूल्यास्म । **९. लुङ्** – अमूलीत् अमूलिष्टाम् अमूलिषुः । अमूलीः अमूलिष्टम् अमूलिष्ट । अमूलिषम् अमूलिष्व अमूलिष्म । **१०. लृङ्** – अमूलिष्यत् अमूलिष्यताम् अमूलिष्यन् । अमूलिष्यः अमूलिष्यतम् अमूलिष्यत । अमूलिष्यम् अमूलिष्याव अमूलिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – मूलयति-ते, **सनि** – मुमूलिषति, **यकि** – मूल्यते ।

५३०. फल – निष्पत्तौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'फलेर्विशरणे फुल्लं फलितं फलति त्रयम् । आदितोऽनादिस्त्वन्त्ये रूपे निष्पत्तिवाचिनः' (श्लो. १५८-१५९) इति देवः ।

१. लट् – फलति फलतः फलन्ति । फलसि फलथः फलथ । फलामि फलावः फलामः । **२. लिट्** – पफाल फेलतुः[1] फेलुः । फेलिथ फेलथुः फेल । फफाल, फफल फेलिव फेलिम । **३. लुट्** – फलिता फलितारौ फलितारः । फलितासि फलितास्थः फलितास्थ । फलितास्मि फलितास्वः फलितास्मः । **४. लृट्** – फलिष्यति फलिष्यतः फलिष्यन्ति । फलिष्यसि फलिष्यथः फलिष्यथ । फलिष्यामि फलिष्यावः फलिष्यामः । **५. लोट्** – फलतु, फलतात् फलताम् फलन्तु । फल, फलतात् फलतम् फलत । फलानि फलाव फलाम । **६. लङ्** – अफलत् अफलताम् अफलन् । अफलः अफलतम् अफलत । अफलम् अफलाव अफलाम । **७. विधिलिङ्** – फलेत् फलेताम् फलेयुः । फलेः फलेतम् फलेत । फलेयम् फलेव फलेम । **८. आशीर्लिङ्** – फल्यात् फल्यास्ताम् फल्यासुः । फल्याः फल्यास्तम् फल्यास्त । फल्यासम् फल्यास्व फल्यास्म । **९. लुङ्** – अफलीत् अफलिष्टाम् अफलिषुः । अफलीः अफलिष्टम् अफलिष्ट । अफलिषम् अफलिष्व अफलिष्म । **१०. लृङ्** – अफलिष्यत् अफलिष्यताम् अफलिष्यन् । अफलिष्यः अफलिष्यतम् अफलिष्यत । अफलिष्यम् अफलिष्याव अफलिष्याम ।

णिचि – फलयति-ते, **सनि** – पिफलिषति, **यकि** – फल्यते ।

१. 'तॄफलभजत्रपश्च' इति एत्वाभ्यासलोपौ ।

५३१. चुल्ल – भावकरणे । अकर्म, सेट्, परस्मै । भावकरणम् = अभि-प्रायाविष्कारः ।

१. लट् – चुल्लति चुल्लतः चुल्लन्ति । चुल्लसि चुल्लथः चुल्लथ । चुल्लामि चुल्लावः चुल्लामः । **२. लिट्** – चुचुल्ल चुचुल्लतुः चुचुल्लुः । चुचुल्लिथ चुचुल्लथुः चुचुल्ल । चुचुल्ल चुचुल्लिव चुचुल्लिम । **३. लुट्** – चुल्लिता चुल्लितारौ चुल्लितारः । चुल्लितासि चुल्लितास्थः चुल्लितास्थ । चुल्लितास्मि चुल्लितास्वः चुल्लितास्मः । **४. लृट्** – चुल्लिष्यति चुल्लिष्यतः चुल्लिष्यन्ति । चुल्लिष्यसि चुल्लिष्यथः चुल्लिष्यथ । चुल्लिष्यामि चुल्लिष्यावः चुल्लिष्यामः । **५. लोट्** –चुल्लतु, चुल्लतात् चुल्लताम् चुल्लन्तु । चुल्ल, चुल्लतात् चुल्लतम् चुल्लत । चुल्लानि चुल्लाव चुल्लाम । **६. लङ्** – अचुल्लत् अचुल्लताम् अचुल्लन् । अचुल्लः अचुल्लतम् अचुल्लत । अचुल्लम् अचुल्लाव अचुल्लाम । **७. विधिलिङ्** – चुल्लेत् चुल्लेताम् चुल्लेयुः । चुल्लेः चुल्लेतम् चुल्लेत । चुल्लेयम् चुल्लेव चुल्लेम । **८. आशीर्लिङ्** – चुल्ल्यात् चुल्ल्यास्ताम् चुल्ल्यासुः । चुल्ल्याः चुल्ल्यास्तम् चुल्ल्यास्त । चुल्ल्यासम् चुल्ल्यास्व चुल्ल्यास्म । **९. लुङ्** – अचुल्लीत् अचुल्लिष्टाम् अचुल्लिषुः । अचुल्लीः अचुल्लिष्टम् अचुल्लिष्ट । अचुल्लिषम् अचुल्लिष्व अचुल्लिष्म । **१०. लृङ्** – अचुल्लिष्यत् अचुल्लिष्यताम् अचुल्लिष्यन् । अचुल्लिष्यः अचुल्लिष्यतम् अचुल्लिष्यत । अचुल्लिष्यम् अचुल्लिष्याव अचुल्लिष्याम ।

णिचि – चुल्लयति – ते, **सनि** – चुचुल्लिषति, **यकि** – चुल्ल्यते

५३२. फुल्ल – विकसने । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – फुल्लति फुल्लतः फुल्लन्ति । फुल्लसि फुल्लथः फुल्लथ । फुल्लामि फुल्लावः फुल्लामः । **२. लिट्** – पुफुल्ल पुफुल्लतुः पुफुल्लुः । पुफुल्लिथ पुफुल्लथुः पुफुल्ल । पुफुल्ल पुफुल्लिव पुफुल्लिम । **३. लुट्** – फुल्लिता फुल्लितारौ फुल्लितारः । फुल्लितासि फुल्लितास्थः फुल्लितास्थ । फुल्लितास्मि फुल्लितास्वः फुल्लितास्मः । **४. लृट्** – फुल्लिष्यति फुल्लिष्यतः फुल्लिष्यन्ति । फुल्लिष्यसि फुल्लिष्यथः फुल्लिष्यथ । फुल्लिष्यामि फुल्लिष्यावः फुल्लिष्यामः । **५. लोट्** – फुल्लतु, फुल्लतात् फुल्लताम् फुल्लन्तु । फुल्ल, फुल्लतात् फुल्लतम् फुल्लत । फुल्लानि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

फुल्लाव फुल्लाम । **६. लङ्** – अफुल्लत् अफुल्लताम् अफुल्लन् । अफुल्लः अफुल्लतम् अफुल्लत । अफुल्लम् अफुल्लाव अफुल्लाम । **७. विधिलिङ्** – फुल्लेत् फुल्लेताम् फुल्लेयुः । फुल्लेः फुल्लेतम् फुल्लेत । फुल्लेयम् फुल्लेव फुल्लेम । **८. आशीर्लिङ्** – फुल्ल्यात् फुल्ल्यास्ताम् फुल्ल्यासुः । फुल्ल्याः फुल्ल्यास्तम् फुल्ल्यास्त । फुल्ल्यासम् फुल्ल्यास्व फुल्ल्यास्म । **९. लुङ्** – अफुल्लीत् अफुल्लिष्टाम् अफुल्लिषुः । अफुल्लीः अफुल्लिष्टम् अफुल्लिष्ट । अफुल्लिषम् अफुल्लिष्व अफुल्लिष्म । **१०. लृङ्** – अफुल्लिष्यत् अफुल्लिष्यताम् अफुल्लिष्यन् । अफुल्लिष्यः अफुल्लिष्यतम् अफुल्लिष्यत । अफुल्लिष्यम् अफुल्लिष्याव अफुल्लिष्याम ।

णिचि – फुल्लयति – ते, **सनि** – पुफुल्लिषति, **यकि** – फुल्ल्यते ।

५३३. चिल्ल – शैथिल्ये भावकरणे च । अकर्म, सेट्, परस्मै । भावकरणम् = अभिप्रायाविष्कारः ।

१. लट् – चिल्लति चिल्लतः चिल्लन्ति । चिल्लसि चिल्लथः चिल्लथ । चिल्लामि चिल्लावः चिल्लामः । **२. लिट्** – चिचिल्ल चिचिल्लतुः चिचिल्लुः । चिचिल्लिथ चिचिल्लथुः चिचिल्ल । चिचिल्ल चिचिल्लिव चिचिल्लिम । **३. लुट्** – चिल्लिता चिल्लितारौ चिल्लितारः । चिल्लितासि चिल्लितास्थः चिल्लितास्थ । चिल्लितास्मि चिल्लितास्वः चिल्लितास्मः । **४. लृट्** – चिल्लिष्यति चिल्लिष्यतः चिल्लिष्यन्ति । चिल्लिष्यसि चिल्लिष्यथः चिल्लिष्यथ । चिल्लिष्यामि चिल्लिष्यावः चिल्लिष्यामः । **५. लोट्** – चिल्लतु, चिल्लतात् चिल्लताम् चिल्लन्तु । चिल्ल, चिल्लतात् चिल्लतम् चिल्लत । चिल्लानि चिल्लाव चिल्लाम । **६. लङ्** – अचिल्लत् अचिल्लताम् अचिल्लन् । अचिल्लः अचिल्लतम् अचिल्लत । अचिल्लम् अचिल्लाव अचिल्लाम । **७. विधिलिङ्** – चिल्लेत् चिल्लेताम् चिल्लेयुः । चिल्लेः चिल्लेतम् चिल्लेत । चिल्लेयम् चिल्लेव चिल्लेम । **८. आशीर्लिङ्** – चिल्ल्यात् चिल्ल्यास्ताम् चिल्ल्यासुः । चिल्ल्याः चिल्ल्यास्तम् चिल्ल्यास्त । चिल्ल्यासम् चिल्ल्यास्व चिल्ल्यास्म । **९. लुङ्** – अचिल्लीत् अचिल्लिष्टाम् अचिल्लिषुः । अचिल्लीः अचिल्लिष्टम् अचिल्लिष्ट । अचिल्लिषम् अचिल्लिष्व अचिल्लिष्म । **१०. लृङ्** – अचिल्लिष्यत् अचिल्लिष्यताम् अचिल्लिष्यन् । अचिल्लिष्यः अचिल्लिष्यतम् अचिल्लिष्यत । अचिल्लिष्यम् अचिल्लिष्याव अचिल्लिष्याम ।

णिचि – चिल्लयति – ते, **सनि** – चिचिल्लिषति, **यकि** – चिल्ल्यते

५३४. तिल – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । ('तिल्ल' इत्येके)

१. लट् – तेलति तेलतः तेलन्ति । तेलसि तेलथः तेलथ । तेलामि तेलावः तेलामः । **२. लिट्** – तितेल तितिलतुः तितिलुः । तितेलिथ तितिलथुः तितिल । तितेल तितिलिव तितिलिम । **३. लुट्** – तेलिता तेलितारौ तेलितारः । तेलितासि तेलितास्थः तेलितास्थ । तेलितास्मि तेलितास्वः तेलितास्मः । **४. लृट्** – तेलिष्यति तेलिष्यतः तेलिष्यन्ति । तेलिष्यसि तेलिष्यथः तेलिष्यथ । तेलिष्यामि तेलिष्यावः तेलिष्यामः । **५. लोट्** – तेलतु, तेलतात् तेलताम् तेलन्तु । तेल, तेलतात् तेलतम् तेलत । तेलानि तेलाव तेलाम । **६. लङ्** – अतेलत् अतेलताम् अतेलन् । अतेलः अतेलतम् अतेलत । अतेलम् अतेलाव अतेलाम । **७. विधिलिङ्** – तेलेत् तेलेताम् तेलेयुः । तेलेः तेलेतम् तेलेत । तेलेयम् तेलेव तेलेम । **८. आशीर्लिङ्** – तिल्यात् तिल्यास्ताम् तिल्यासुः । तिल्याः तिल्यास्तम् तिल्यास्त । तिल्यासम् तिल्यास्व तिल्यास्म । **९. लुङ्** – अतेलीत् अतेलिष्टाम् अतेलिषुः । अतेलीः अतेलिष्टम् अतेलिष्ट । अतेलिषम् अतेलिष्व अतेलिष्म । **१०. लृङ्** – अतेलिष्यत् अतेलिष्यताम् अतेलिष्यन् । अतेलिष्यः अतेलिष्यतम् अतेलिष्यत । अतेलिष्यम् अतेलिष्याव अतेलिष्याम ।

णिचि – तेलयति-ते, **सनि** – तितिलिषति/तितेलिषति, **यकि** – तेल्यते ।

५३५. वेलृ – चलने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'वेलेत्तु चलने वेलेर्वरणे विलतीति शे' (श्लो. १५७) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

'गतौ' इति काशकृत्स्नकातन्त्रौ पठतः। 'वेल्ल' इति पठित्वा 'वेल्लेर्द्विर्बद्धो लकारः वेल्लति' इति क्षीरस्वामी।

१. लट् – वेलति वेलतः वेलन्ति। वेलसि वेलथः वेलथ। वेलामि वेलावः वेलामः। **२. लिट्** – विवेल विवेलतुः विवेलुः। विवेलिथ विवेलथुः विवेल। विवेल विवेलिव विवेलिम। **३. लुट्** – वेलिता वेलितारौ वेलितारः। वेलितासि वेलितास्थः वेलितास्थ। वेलितास्मि वेलितास्वः वेलितास्मः। **४. लृट्** – वेलिष्यति वेलिष्यतः वेलिष्यन्ति। वेलिष्यसि वेलिष्यथः वेलिष्यथ। वेलिष्यामि वेलिष्यावः वेलिष्यामः।

५. लोट् – वेलतु, वेलतात् वेलताम् वेलन्तु। वेल, वेलतात् वेलतम् वेलत। वेलानि वेलाव वेलाम।

६. लङ् – अवेलत् अवेलताम् अवेलन्। अवेलः अवेलतम् अवेलत। अवेलम् अवेलाव अवेलाम।

७. विधिलिङ् – वेलेत् वेलेताम् वेलेयुः। वेलेः वेलेतम् वेलेत। वेलेयम् वेलेव वेलेम। **८. आशीर्लिङ्** – वेल्यात् वेल्यास्ताम् वेल्यासुः। वेल्याः वेल्यास्तम् वेल्यास्त। वेल्यासम् वेल्यास्व वेल्यास्म। **९. लुङ्** – अवेलीत् अवेलिष्टाम् अवेलिषुः। अवेलीः अवेलिष्टम् अवेलिष्ट। अवेलिषम् अवेलिष्व अवेलिष्म।

१०. लृङ् – अवेलिष्यत् अवेलिष्यताम् अवेलिष्यन्। अवेलिष्यः अवेलिष्यतम् अवेलिष्यत। अवेलिष्यम् अवेलिष्याव अवेलिष्याम।

णिचि – वेलयति-ते, **सनि** – विवेलिषति, **यकि** – वेल्यते।

५३६. चेलृ – चलने। अकर्म, सेट्, परस्मै।

१. लट् – चेलति चेलतः चेलन्ति। चेलसि चेलथः चेलथ। चेलामि चेलावः चेलामः। **२. लिट्** – चिचेल चिचेलतुः चिचेलुः। चिचेलिथ चिचेलथुः चिचेल। चिचेल चिचेलिव चिचेलिम। **३. लुट्** – चेलिता चेलितारौ चेलितारः। चेलितासि चेलितास्थः चेलितास्थ। चेलितास्मि चेलितास्वः चेलितास्मः।

४. लृट् – चेलिष्यति चेलिष्यतः चेलिष्यन्ति। चेलिष्यसि चेलिष्यथः चेलिष्यथ। चेलिष्यामि चेलिष्यावः चेलिष्यामः। **५. लोट्** – चेलतु, चेलतात् चेलताम् चेलन्तु। चेल, चेलतात् चेलतम् चेलत। चेलानि चेलाव चेलाम। **६. लङ्** – अचेलत् अचेलताम् अचेलन्। अचेलः अचेलतम् अचेलत। अचेलम् अचेलाव अचेलाम। **७. विधिलिङ्** – चेलेत् चेलेताम् चेलेयुः। चेलेः चेलेतम् चेलेत। चेलेयम् चेलेव चेलेम। **८. आशीर्लिङ्** – चेल्यात् चेल्यास्ताम् चेल्यासुः। चेल्याः चेल्यास्तम् चेल्यास्त। चेल्यासम् चेल्यास्व चेल्यास्म। **९. लुङ्** – अचेलीत् अचेलिष्टाम् अचेलिषुः। अचेलीः अचेलिष्टम् अचेलिष्ट। अचेलिषम् अचेलिष्व अचेलिष्म। **१०. लृङ्** – अचेलिष्यत् अचेलिष्यताम् अचेलिष्यन्। अचेलिष्यः अचेलिष्यतम् अचेलिष्यत। अचेलिष्यम् अचेलिष्याव अचेलिष्याम।

णिचि – चेलयति-ते, **सनि** – चिचेलिषति, **यकि** – चेल्यते।

५३७. केलृ – चलने। अकर्म, सेट्, परस्मै।

१. लट् – केलति केलतः केलन्ति। केलसि केलथः केलथ। केलामि केलावः केलामः। **२. लिट्** – चिकेल चिकेलतुः चिकेलुः। चिकेलिथ चिकेलथुः चिकेल। चिकेल चिकेलिव चिकेलिम। **३. लुट्** – केलिता केलितारौ केलितारः। केलितासि केलितास्थः केलितास्थ। केलितास्मि केलितास्वः केलितास्मः। **४. लृट्** – केलिष्यति केलिष्यतः केलिष्यन्ति। केलिष्यसि केलिष्यथः केलिष्यथ। केलिष्यामि केलिष्यावः केलिष्यामः। **५. लोट्** – केलतु, केलतात् केलताम् केलन्तु। केल, केलतात् केलतम् केलत। केलानि केलाव केलाम। **६. लङ्** – अकेलत् अकेलताम् अकेलन्। अकेलः अकेलतम् अकेलत। अकेलम् अकेलाव अकेलाम। **७. विधिलिङ्** – केलेत् केलेताम् केलेयुः। केलेः केलेतम् केलेत। केलेयम् केलेव केलेम। **८. आशीर्लिङ्** – केल्यात् केल्यास्ताम् केल्यासुः। केल्याः केल्यास्तम् केल्यास्त। केल्यासम् केल्यास्व केल्यास्म। **९. लुङ्** – अकेलीत् अकेलिष्टाम् अकेलिषुः। अकेलीः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकेलिष्टम् अकेलिष्ट । अकेलिषम् अकेलिष्व अकेलिष्म । **१०. लृङ्** – अकेलिष्यत् अकेलिष्यताम् अकेलिष्यन् । अकेलिष्यः अकेलिष्यतम् अकेलिष्यत । अकेलिष्यम् अकेलिष्याव अकेलिष्याम ।

णिचि – केलयति[1], **सनि** – चिकेलिषति, **यकि** – केल्यते ।

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदित्वम् ।

५३८. खेलृ – चलने । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – खेलति खेलतः खेलन्ति । खेलसि खेलथः खेलथ । खेलामि खेलावः खेलामः । **२. लिट्** – चिखेल चिखेलतुः चिखेलुः । चिखेलिथ चिखेलथुः चिखेल । चिखेल चिखेलिव चिखेलिम । **३. लुट्** – खेलिता खेलितारौ खेलितारः । खेलितासि खेलितास्थः खेलितास्थ । खेलितास्मि खेलितास्वः खेलितास्मः । **४. लृट्** – खेलिष्यति खेलिष्यतः खेलिष्यन्ति । खेलिष्यसि खेलिष्यथः खेलिष्यथ । खेलिष्यामि खेलिष्यावः खेलिष्यामः । **५. लोट्** – खेलतु, खेलतात् खेलताम् खेलन्तु । खेल, खेलतात् खेलतम् खेलत । खेलानि खेलाव खेलाम । **६. लङ्** – अखेलत् अखेलताम् अखेलन् । अखेलः अखेलतम् अखेलत । अखेलम् अखेलाव अखेलाम । **७. विधिलिङ्** – खेलेत् खेलेताम् खेलेयुः । खेलेः खेलेतम् खेलेत । खेलेयम् खेलेव खेलेम । **८. आशीर्लिङ्** – खेल्यात् खेल्यास्ताम् खेल्यासुः । खेल्याः खेल्यास्तम् खेल्यास्त । खेल्यासम् खेल्यास्व खेल्यास्म । **९. लुङ्** – अखेलीत् अखेलिष्टाम् अखेलिषुः । अखेलीः अखेलिष्टम् अखेलिष्ट । अखेलिषम् अखेलिष्व अखेलिष्म । **१०. लृङ्** – अखेलिष्यत् अखेलिष्यताम् अखेलिष्यन् । अखेलिष्यः अखेलिष्यतम् अखेलिष्यत । अखेलिष्यम् अखेलिष्याव अखेलिष्याम ।

णिचि – खेलयति[1], **सनि** – चिखेलिषति, **यकि** – खेल्यते ।

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदित्वम् ।

५३९. क्ष्वेलृ – चलने । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – क्ष्वेलति क्ष्वेलतः क्ष्वेलन्ति । क्ष्वेलसि क्ष्वेलथः क्ष्वेलथ । क्ष्वेलामि क्ष्वेलावः क्ष्वेलामः । **२. लिट्** – चिक्ष्वेल चिक्ष्वेलतुः चिक्ष्वेलुः । चिक्ष्वेलिथ चिक्ष्वेलथुः चिक्ष्वेल । चिक्ष्वेल चिक्ष्वेलिव चिक्ष्वेलिम । **३. लुट्** – क्ष्वेलिता क्ष्वेलितारौ क्ष्वेलितारः । क्ष्वेलितासि क्ष्वेलितास्थः क्ष्वेलितास्थ । क्ष्वेलितास्मि क्ष्वेलितास्वः क्ष्वेलितास्मः । **४. लृट्** – क्ष्वेलिष्यति क्ष्वेलिष्यतः क्ष्वेलिष्यन्ति । क्ष्वेलिष्यसि क्ष्वेलिष्यथः क्ष्वेलिष्यथ । क्ष्वेलिष्यामि क्ष्वेलिष्यावः क्ष्वेलिष्यामः । **५. लोट्** – क्ष्वेलतु, क्ष्वेलतात् क्ष्वेलताम् क्ष्वेलन्तु । क्ष्वेल, क्ष्वेलतात् क्ष्वेलतम् क्ष्वेलत । क्ष्वेलानि क्ष्वेलाव क्ष्वेलाम । **६. लङ्** – अक्ष्वेलत् अक्ष्वेलताम् अक्ष्वेलन् । अक्ष्वेलः अक्ष्वेलतम् अक्ष्वेलत । अक्ष्वेलम् अक्ष्वेलाव अक्ष्वेलाम । **७. विधिलिङ्** – क्ष्वेलेत् क्ष्वेलेताम् क्ष्वेलेयुः । क्ष्वेलेः क्ष्वेलेतम् क्ष्वेलेत । क्ष्वेलेयम् क्ष्वेलेव क्ष्वेलेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्ष्वेल्यात् क्ष्वेल्यास्ताम् क्ष्वेल्यासुः । क्ष्वेल्याः क्ष्वेल्यास्तम् क्ष्वेल्यास्त । क्ष्वेल्यासम् क्ष्वेल्यास्व क्ष्वेल्यास्म । **९. लुङ्** – अक्ष्वेलीत् अक्ष्वेलिष्टाम् अक्ष्वेलिषुः । अक्ष्वेलीः अक्ष्वेलिष्टम् अक्ष्वेलिष्ट । अक्ष्वेलिषम् अक्ष्वेलिष्व अक्ष्वेलिष्म । **१०. लृङ्** – अक्ष्वेलिष्यत् अक्ष्वेलिष्यताम् अक्ष्वेलिष्यन् । अक्ष्वेलिष्यः अक्ष्वेलिष्यतम् अक्ष्वेलिष्यत । अक्ष्वेलिष्यम् अक्ष्वेलिष्याव अक्ष्वेलिष्याम ।

णिचि – क्ष्वेलयति[1], **सनि** – चिक्ष्वेलिषति, **यकि** – क्ष्वेल्यते ।

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदित्वम् ।

५४०. वेल्ल – चलने । अकर्म, सेट्, परस्मै । तरङ्गिण्यां पाठोऽयं न दृश्यते । मैत्रेयसम्मतः पाठः इति धातुवृत्ति-दर्शनात् ज्ञायते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – वेल्लति वेल्लतः वेल्लन्ति । वेल्लसि वेल्लथः वेल्लथ । वेल्लामि वेल्लावः वेल्लामः । **२. लिट्** – विवेल्ल विवेल्लतुः विवेल्लुः । विवेल्लिथ विवेल्लथुः विवेल्ल । विवेल्ल विवेल्लिव विवेल्लिम । **३. लुट्** – वेल्लिता वेल्लितारौ वेल्लितारः । वेल्लितासि वेल्लितास्थः वेल्लितास्थ । वेल्लितास्मि वेल्लितास्वः वेल्लितास्मः । **४. लृट्** – वेल्लिष्यति वेल्लिष्यतः वेल्लिष्यन्ति । वेल्लिष्यसि वेल्लिष्यथः वेल्लिष्यथ । वेल्लिष्यामि वेल्लिष्यावः वेल्लिष्यामः ।
५. लोट् – वेल्लतु, वेल्लतात् वेल्लताम् वेल्लन्तु । वेल्ल, वेल्लतात् वेल्लतम् वेल्लत । वेल्लानि वेल्लाव वेल्लाम ।
६. लङ् – अवेल्लत् अवेल्लताम् अवेल्लन् । अवेल्लः अवेल्लतम् अवेल्लत । अवेल्लम् अवेल्लाव अवेल्लाम ।
७. विधिलिङ् – वेल्लेत् वेल्लेताम् वेल्लेयुः । वेल्लेः वेल्लेतम् वेल्लेत । वेल्लेयम् वेल्लेव वेल्लेम । **८. आशीर्लिङ्** – वेल्ल्यात् वेल्ल्यास्ताम् वेल्ल्यासुः । वेल्ल्याः वेल्ल्यास्तम् वेल्ल्यास्त । वेल्ल्यासम् वेल्ल्यास्व वेल्ल्यास्म ।
९. लुङ् – अवेल्लीत् अवेल्लिष्टाम् अवेल्लिषुः । अवेल्लीः अवेल्लिष्टम् अवेल्लिष्ट । अवेल्लिषम् अवेल्लिष्व अवेल्लिष्म । **१०. लृङ्** – अवेल्लिष्यत् अवेल्लिष्यताम् अवेल्लिष्यन् । अवेल्लिष्यः अवेल्लिष्यतम् अवेल्लिष्यत । अवेल्लिष्यम् अवेल्लिष्याव अवेल्लिष्याम ।

णिचि – वेल्लयति[1], **सनि** – विवेल्लिषति, **यकि** – वेल्ल्यते

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदित्वम् ।

५४१. पेलृ – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – पेलति पेलतः पेलन्ति । पेलसि पेलथः पेलथ । पेलामि पेलावः पेलामः । **२. लिट्** – पिपेल पिपेलतुः पिपेलुः । पिपेलिथ पिपेलथुः पिपेल । पिपेल पिपेलिव पिपेलिम । **३. लुट्** – पेलिता पेलितारौ पेलितारः । पेलितासि पेलितास्थः पेलितास्थ । पेलितास्मि पेलितास्वः पेलितास्मः । **४. लृट्** – पेलिष्यति पेलिष्यतः पेलिष्यन्ति । पेलिष्यसि पेलिष्यथः पेलिष्यथ । पेलिष्यामि पेलिष्यावः पेलिष्यामः । **५. लोट्** – पेलतु, पेलतात् पेलताम् पेलन्तु । पेल, पेलतात् पेलतम् पेलत । पेलानि पेलाव पेलाम । **६. लङ्** – अपेलत् अपेलताम् अपेलन् । अपेलः अपेलतम् अपेलत । अपेलम् अपेलाव अपेलाम । **७. विधिलिङ्** – पेलेत् पेलेताम् पेलेयुः । पेलेः पेलेतम् पेलेत । पेलेयम् पेलेव पेलेम । **८. आशीर्लिङ्** – पेल्यात् पेल्यास्ताम् पेल्यासुः । पेल्याः पेल्यास्तम् पेल्यास्त । पेल्यासम् पेल्यास्व पेल्यास्म । **९. लुङ्** – अपेलीत् अपेलिष्टाम् अपेलिषुः । अपेलीः अपेलिष्टम् अपेलिष्ट । अपेलिषम् अपेलिष्व अपेलिष्म । **१०. लृङ्** – अपेलिष्यत् अपेलिष्यताम् अपेलिष्यन् । अपेलिष्यः अपेलिष्यतम् अपेलिष्यत । अपेलिष्यम् अपेलिष्याव अपेलिष्याम ।
णिचि – पेलयति, **सनि** – पिपेलिषति, **यकि** – पेल्यते ।

५४२. फेलृ – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – फेलति फेलतः फेलन्ति । फेलसि फेलथः फेलथ । फेलामि फेलावः फेलामः । **२. लिट्** – पिफेल पिफेलतुः पिफेलुः । पिफेलिथ पिफेलथुः पिफेल । पिफेल पिफेलिव पिफेलिम । **३. लुट्** – फेलिता फेलितारौ फेलितारः । फेलितासि फेलितास्थः फेलितास्थ । फेलितास्मि फेलितास्वः फेलितास्मः । **४. लृट्** – फेलिष्यति फेलिष्यतः फेलिष्यन्ति । फेलिष्यसि फेलिष्यथः फेलिष्यथ । फेलिष्यामि फेलिष्यावः फेलिष्यामः । **५. लोट्** –फेलतु, फेलतात् फेलताम् फेलन्तु । फेल, फेलतात् फेलतम् फेलत । फेलानि फेलाव फेलाम । **६. लङ्** – अफेलत् अफेलताम् अफेलन् । अफेलः अफेलतम् अफेलत । अफेलम् अफेलाव अफेलाम । **७. विधिलिङ्** – फेलेत् फेलेताम् फेलेयुः । फेलेः फेलेतम् फेलेत । फेलेयम् फेलेव फेलेम । **८. आशीर्लिङ्** – फेल्यात् फेल्यास्ताम् फेल्यासुः । फेल्याः फेल्यास्तम् फेल्यास्त । फेल्यासम् फेल्यास्व फेल्यास्म । **९. लुङ्** – अफेलीत् अफेलिष्टाम् अफेलिषुः । अफेलीः अफेलिष्टम् अफेलिष्ट । अफेलिषम् अफेलिष्व अफेलिष्म । **१०. लृङ्** – अफेलिष्यत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अफेलिष्यताम् अफेलिष्यन् । अफेलिष्यः अफेलिष्यतम् अफेलिष्यत । अफेलिष्यम् अफेलिष्याव अफेलिष्याम ।

णिचि – फेलयति-ते, **सनि** – पिफेलिषति, **यकि** – फेल्यते ।

५४३. शेलृ – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'चलने' इति चन्द्रः । 'चलगत्योः' इति वोपदेवः । अयं धातुः काशकृत्स्नीयधातुपाठे नोपलभ्यते । केचित् 'सेलृ' इति पठन्ति । 'षेलृ इत्येके' इति कौमुदी ।

१. लट् – शेलति शेलतः शेलन्ति । शेलसि शेलथः शेलथ । शेलामि शेलावः शेलामः । **२. लिट्** – शिशेल शिशेलतुः शिशेलुः । शिशेलिथ शिशेलथुः शिशेल । शिशेल शिशेलिव शिशेलिम । **३. लुट्** – शेलिता शेलितारौ शेलितारः । शेलितासि शेलितास्थः शेलितास्थ । शेलितास्मि शेलितास्वः शेलितास्मः । **४. लृट्** – शेलिष्यति शेलिष्यतः शेलिष्यन्ति । शेलिष्यसि शेलिष्यथः शेलिष्यथ । शेलिष्यामि शेलिष्यावः शेलिष्यामः । **५. लोट्** – शेलतु, शेलतात् शेलताम् शेलन्तु । शेल, शेलतात् शेलतम् शेलत । शेलानि शेलाव शेलाम । **६. लङ्** – अशेलत् अशेलताम् अशेलन् । अशेलः अशेलतम् अशेलत । अशेलम् अशेलाव अशेलाम । **७. विधिलिङ्** – शेलेत् शेलेताम् शेलेयुः । शेलेः शेलेतम् शेलेत । शेलेयम् शेलेव शेलेम । **८. आशीर्लिङ्** – शेल्यात् शेल्यास्ताम् शेल्यासुः । शेल्याः शेल्यास्तम् शेल्यास्त । शेल्यासम् शेल्यास्व शेल्यास्म । **९. लुङ्** – अशेलीत् अशेलिष्टाम् अशेलिषुः । अशेलीः अशेलिष्टम् अशेलिष्ट । अशेलिषम् अशेलिष्व अशेलिष्म । **१०. लृङ्** – अशेलिष्यत् अशेलिष्यताम् अशेलिष्यन् । अशेलिष्यः अशेलिष्यतम् अशेलिष्यत । अशेलिष्यम् अशेलिष्याव अशेलिष्याम ।

णिचि – शेलयति-ते, **सनि** – शिशेलिषति, **यकि** – शेल्यते ।

५४४. स्खल – सञ्चलने । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'प्रतिघातेऽप्यस्ति' इति धातुकाव्यव्याख्या । (१.७०) घटादिषु पठितोऽयं भोजेन ।

१. लट् – स्खलति स्खलतः स्खलन्ति । स्खलसि स्खलथः स्खलथ । स्खलामि स्खलावः स्खलामः । **२. लिट्** चस्खाल चस्खलतुः चस्खलुः । चस्खलिथ चस्खलथुः चस्खल । चस्खाल, चस्खल चस्खलिव चस्खलिम । **३. लुट्** – स्खलिता स्खलितारौ स्खलितारः । स्खलितासि स्खलितास्थः स्खलितास्थ । स्खलितास्मि स्खलितास्वः स्खलितास्मः । **४. लृट्** – स्खलिष्यति स्खलिष्यतः स्खलिष्यन्ति । स्खलिष्यसि स्खलिष्यथः स्खलिष्यथ । स्खलिष्यामि स्खलिष्यावः स्खलिष्यामः । **५. लोट्** – स्खलतु, स्खलतात् स्खलताम् स्खलन्तु । स्खल, स्खलतात् स्खलतम् स्खलत । स्खलानि स्खलाव स्खलाम । **६. लङ्** – अस्खलत् अस्खलताम् अस्खलन् । अस्खलः अस्खलतम् अस्खलत । अस्खलम् अस्खलाव अस्खलाम । **७. विधिलिङ्** – स्खलेत् स्खलेताम् स्खलेयुः । स्खलेः स्खलेतम् स्खलेत । स्खलेयम् स्खलेव स्खलेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्खल्यात् स्खल्यास्ताम् स्खल्यासुः । स्खल्याः स्खल्यास्तम् स्खल्यास्त । स्खल्यासम् स्खल्यास्व स्खल्यास्म । **९. लुङ्** – अस्खालीत् अस्खालिष्टाम् अस्खालिषुः । अस्खालीः अस्खालिष्टम् अस्खालिष्ट । अस्खालिषम् अस्खालिष्व अस्खालिष्म । **१०. लृङ्** – अस्खलिष्यत् अस्खलिष्यताम् अस्खलिष्यन् । अस्खलिष्यः अस्खलिष्यतम् अस्खलिष्यत । अस्खलिष्यम् अस्खलिष्याव अस्खलिष्याम ।

णिचि – स्खलयति/स्खालयति[1], **सनि** – चिस्खलिषति, **यकि** – स्खल्यते

१. भोजमते घटादित्वम् । तस्मात् उपधाह्रस्वः । स्खलयति । अन्यमते अमित्त्वात् 'स्खालयति' इति रूपम् । चलनार्थकात् परस्मैपदिता ।

५४५. खल – सञ्चये । सकर्म, सेट्, परस्मै । ('चकारात् चलने च' इति क्षीरस्वामी) ।

१. लट् – खलति खलतः खलन्ति । खलसि खलथः खलथ । खलामि खलावः खलामः । **२. लिट्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– चखाल चखलतुः चखलुः । चखलिथ चखलथुः चखल । चखाल, चखल चखलिव चखलिम । **३. लुट्** – खलिता खलितारौ खलितारः । खलितासि खलितास्थः खलितास्थ । खलितास्मि खलितास्वः खलितास्मः । **४. लृट्** – खलिष्यति खलिष्यतः खलिष्यन्ति । खलिष्यसि खलिष्यथः खलिष्यथ । खलिष्यामि खलिष्यावः खलिष्यामः । **५. लोट्** – खलतु, खलतात् खलताम् खलन्तु । खल, खलतात् खलतम् खलत । खलानि खलाव खलाम । **६. लङ्** – अखलत् अखलताम् अखलन् । अखलः अखलतम् अखलत । अखलम् अखलाव अखलाम । **७. विधिलिङ्** – खलेत् खलेताम् खलेयुः । खलेः खलेतम् खलेत । खलेयम् खलेव खलेम । **८. आशीर्लिङ्** – खल्यात् खल्यास्ताम् खल्यासुः । खल्याः खल्यास्तम् खल्यास्त । खल्यासम् खल्यास्व खल्यास्म । **९. लुङ्** – अखालीत् अखालिष्टाम् अखालिषुः । अखालीः अखालिष्टम् अखालिष्ट । अखालिषम् अखालिष्व अखालिष्म । **१०. लृङ्** – अखलिष्यत् अखलिष्यताम् अखलिष्यन् । अखलिष्यः अखलिष्यतम् अखलिष्यत । अखलिष्यम् अखलिष्याव अखलिष्याम ।

णिचि – खालयति – ते, **सनि** – चिखलिषति, **यकि** – खल्यते

५४६. गल – अदने । सकर्म, सेट्, परस्मै । धातूनामनेकार्थत्वात् स्रवणेऽप्ययं धातुः इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – गलति गलतः गलन्ति । गलसि गलथः गलथ । गलामि गलावः गलामः । **२. लिट्** – जगाल जगलतुः जगलुः । जगलिथ जगलथुः जगल । जगाल, जगल जगलिव जगलिम । **३. लुट्** – गलिता गलितारौ गलितारः । गलितासि गलितास्थः गलितास्थ । गलितास्मि गलितास्वः गलितास्मः । **४. लृट्** – गलिष्यति गलिष्यतः गलिष्यन्ति । गलिष्यसि गलिष्यथः गलिष्यथ । गलिष्यामि गलिष्यावः गलिष्यामः । **५. लोट्** – गलतु, गलतात् गलताम् गलन्तु । गल, गलतात् गलतम् गलत । गलानि गलाव गलाम । **६. लङ्** – अगलत् अगलताम् अगलन् । अगलः अगलतम् अगलत । अगलम् अगलाव अगलाम । **७. विधिलिङ्** – गलेत् गलेताम् गलेयुः । गलेः गलेतम् गलेत । गलेयम् गलेव गलेम । **८. आशीर्लिङ्** – गल्यात् गल्यास्ताम् गल्यासुः । गल्याः गल्यास्तम् गल्यास्त । गल्यासम् गल्यास्व गल्यास्म । **९. लुङ्** – अगालीत् अगालिष्टाम् अगालिषुः । अगालीः अगालिष्टम् अगालिष्ट । अगालिषम् अगालिष्व अगालिष्म । **१०. लृङ्** – अगलिष्यत् अगलिष्यताम् अगलिष्यन् । अगलिष्यः अगलिष्यतम् अगलिष्यत । अगलिष्यम् अगलिष्याव अगलिष्याम ।

णिचि – गालयति–ते, **सनि** – जिगलिषति, **यकि** – गल्यते ।

५४७. षल – गतौ । सकर्मकः, सेट्, परस्मै । 'सल' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – सलति सलतः सलन्ति । सलसि सलथः सलथ । सलामि सलावः सलामः । **२. लिट्** – ससाल सेलतुः सेलुः । सेलिथ सेलथुः सेल । ससाल, ससल सेलिव सेलिम । **३. लुट्** – सलिता सलितारौ सलितारः । सलितासि सलितास्थः सलितास्थ । सलितास्मि सलितास्वः सलितास्मः । **४. लृट्** – सलिष्यति सलिष्यतः सलिष्यन्ति । सलिष्यसि सलिष्यथः सलिष्यथ । सलिष्यामि सलिष्यावः सलिष्यामः । **५. लोट्** – सलतु, सलतात् सलताम् सलन्तु । सल, सलतात् सलतम् सलत । सलानि सलाव सलाम । **६. लङ्** – असलत् असलताम् असलन् । असलः असलतम् असलत । असलम् असलाव असलाम । **७. विधिलिङ्** – सलेत् सलेताम् सलेयुः । सलेः सलेतम् सलेत । सलेयम् सलेव सलेम । **८. आशीर्लिङ्** – सल्यात् सल्यास्ताम् सल्यासुः । सल्याः सल्यास्तम् सल्यास्त । सल्यासम् सल्यास्व सल्यास्म । **९. लुङ्** – असालीत् असालिष्टाम् असालिषुः । असालीः असालिष्टम् असालिष्ट । असालिषम् असालिष्व असालिष्म । **१०. लृङ्** – असलिष्यत् असलिष्यताम् असलिष्यन् । असलिष्यः असलिष्यतम् असलिष्यत । असलिष्यम् असलिष्याव असलिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – सालयति – ते, **सनि** – सिसलिषति, **यकि** – सल्यते

५४८. दल – विशरणे विदारणे च । अकर्म, सेट्, परस्मै । विशरणम् अवयवानां विभागः । 'विदारणे' इति मैत्रेयः । 'विदारणे शपि दलेद्दालयेदिति णौ दलेः' (श्लो. १५९) इति देवः ।

१. लट् – दलति दलतः दलन्ति । दलसि दलथः दलथ । दलामि दलावः दलामः । **२. लिट्** – ददाल देलतुः देलुः । देलिथ देलथुः देल । ददाल, ददल देलिव देलिम । **३. लुट्** – दलिता दलितारौ दलितारः । दलितासि दलितास्थः दलितास्थ । दलितास्मि दलितास्वः दलितास्मः । **४. लृट्** – दलिष्यति दलिष्यतः दलिष्यन्ति । दलिष्यसि दलिष्यथः दलिष्यथ । दलिष्यामि दलिष्यावः दलिष्यामः । **५. लोट्** – दलतु, दलतात् दलताम् दलन्तु । दल, दलतात् दलतम् दलत । दलानि दलाव दलाम । **६. लङ्** – अदलत् अदलताम् अदलन् । अदलः अदलतम् अदलत । अदलम् अदलाव अदलाम । **७. विधिलिङ्** – दलेत् दलेताम् दलेयुः । दलेः दलेतम् दलेत । दलेयम् दलेव दलेम । **८. आशीर्लिङ्** – दल्यात् दल्यास्ताम् दल्यासुः । दल्याः दल्यास्तम् दल्यास्त । दल्यासम् दल्यास्व दल्यास्म । **९. लुङ्** – अदालीत् अदालिष्टाम् अदालिषुः । अदालीः अदालिष्टम् अदालिष्ट । अदालिषम् अदालिष्व अदालिष्म । **१०. लृङ्** – अदलिष्यत् अदलिष्यताम् अदलिष्यन् । अदलिष्यः अदलिष्यतम् अदलिष्यत । अदलिष्यम् अदलिष्याव अदलिष्याम ।

णिचि – दलयति[१] – ते, दालयति – ते, **सनि** – दिदलिषति, **यकि** – दल्यते ।

१. भोजमते घटादित्वात् मित्त्वम् । ततः उपधाह्रस्वः । तदभावे 'दालयति–ते' इति रूपम् ।

५४९. श्वल – आशुगमने । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'शल' इति क्षीरस्वामी । 'आशुगतौ' इति काशकृत्स्न–कातन्त्र–शाकटायनादयः । 'वेगे' इति वोपदेवः ।

१. लट् – श्वलति श्वलतः श्वलन्ति । श्वलसि श्वलथः श्वलथ । श्वलामि श्वलावः श्वलामः । **२. लिट्** – शश्वाल शश्वलतुः शश्वलुः । शश्वलिथ शश्वलथुः शश्वल । शश्वाल, शश्वल शश्वलिव शश्वलिम । **३. लुट्** – श्वलिता श्वलितारौ श्वलितारः । श्वलितासि श्वलितास्थः श्वलितास्थ । श्वलितास्मि श्वलितास्वः श्वलितास्मः । **४. लृट्** – श्वलिष्यति श्वलिष्यतः श्वलिष्यन्ति । श्वलिष्यसि श्वलिष्यथः श्वलिष्यथ । श्वलिष्यामि श्वलिष्यावः श्वलिष्यामः । **५. लोट्** – श्वलतु, श्वलतात् श्वलताम् श्वलन्तु । श्वल, श्वलतात् श्वलतम् श्वलत । श्वलानि श्वलाव श्वलाम । **६. लङ्** – अश्वलत् अश्वलताम् अश्वलन् । अश्वलः अश्वलतम् अश्वलत । अश्वलम् अश्वलाव अश्वलाम । **७. विधिलिङ्** – श्वलेत् श्वलेताम् श्वलेयुः । श्वलेः श्वलेतम् श्वलेत । श्वलेयम् श्वलेव श्वलेम । **८. आशीर्लिङ्** – श्वल्यात् श्वल्यास्ताम् श्वल्यासुः । श्वल्याः श्वल्यास्तम् श्वल्यास्त । श्वल्यासम् श्वल्यास्व श्वल्यास्म । **९. लुङ्** – अश्वालीत् अश्वालिष्टाम् अश्वालिषुः । अश्वालीः अश्वालिष्टम् अश्वालिष्ट । अश्वालिषम् अश्वालिष्व अश्वालिष्म । **१०. लृङ्** – अश्वलिष्यत् अश्वलिष्यताम् अश्वलिष्यन् । अश्वलिष्यः अश्वलिष्यतम् अश्वलिष्यत । अश्वलिष्यम् अश्वलिष्याव अश्वलिष्याम ।

णिचि – श्वालयति – ते, **सनि** – शिश्वलिषति, **यकि** – श्वल्यते ।

५५०. श्वल्ल – आशुगमने । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – श्वल्लति श्वल्लतः श्वल्लन्ति । श्वल्लसि श्वल्लथः श्वल्लथ । श्वल्लामि श्वल्लावः श्वल्लामः । **२. लिट्** – शश्वल्ल शश्वल्लतुः शश्वल्लुः । शश्वल्लिथ शश्वल्लथुः शश्वल्ल । शश्वल्ल शश्वल्लिव शश्वल्लिम । **३. लुट्** – श्वल्लिता श्वल्लितारौ श्वल्लितारः । श्वल्लितासि श्वल्लितास्थः श्वल्लितास्थ । श्वल्लितास्मि श्वल्लितास्वः श्वल्लितास्मः । **४. लृट्** – श्वल्लिष्यति श्वल्लिष्यतः श्वल्लिष्यन्ति । श्वल्लिष्यसि श्वल्लिष्यथः श्वल्लिष्यथ । श्वल्लिष्यामि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्वल्लिष्यावः श्वल्लिष्यामः । ५. **लोट्** – श्वल्लतु, श्वल्लतात् श्वल्लताम् श्वल्लन्तु । श्वल्ल, श्वल्लतात् श्वल्लतम् श्वल्लत । श्वल्लानि श्वल्लाव श्वल्लाम । ६. **लङ्** – अश्वल्लत् अश्वल्लताम् अश्वल्लन् । अश्वल्लः अश्वल्लतम् अश्वल्लत । अश्वल्लम् अश्वल्लाव अश्वल्लाम । ७. **विधिलिङ्** – श्वल्लेत् श्वल्लेताम् श्वल्लेयुः । श्वल्लेः श्वल्लेतम् श्वल्लेत । श्वल्लेयम् श्वल्लेव श्वल्लेम । ८. **आशीर्लिङ्** – श्वल्ल्यात् श्वल्ल्यास्ताम् श्वल्ल्यासुः । श्वल्ल्याः श्वल्ल्यास्तम् श्वल्ल्यास्त । श्वल्ल्यासम् श्वल्ल्यास्व श्वल्ल्यास्म । ९. **लुङ्** – अश्वल्लीत् अश्वल्लिष्टाम् अश्वल्लिषुः । अश्वल्लीः अश्वल्लिष्टम् अश्वल्लिष्ट । अश्वल्लिषम् अश्वल्लिष्व अश्वल्लिष्म । १०. **लृङ्** – अश्वल्लिष्यत् अश्वल्लिष्यताम् अश्वल्लिष्यन् । अश्वल्लिष्यः अश्वल्लिष्यतम् अश्वल्लिष्यत । अश्वल्लिष्यम् अश्वल्लिष्याव अश्वल्लिष्याम ।

णिचि – श्वल्लयति-ते, **सनि** – शिश्वल्लिषति, **यकि** – श्वल्ल्यते

५५१. खोलृ – गतिप्रतिघाते । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. **लट्** – खोलति खोलतः खोलन्ति । खोलसि खोलथः खोलथ । खोलामि खोलावः खोलामः । २. **लिट्** – चुखोल चुखोलतुः चुखोलुः । चुखोलिथ चुखोलथुः चुखोल । चुखोल चुखोलिव चुखोलिम । ३. **लुट्** – खोलिता खोलितारौ खोलितारः । खोलितासि खोलितास्थः खोलितास्थ । खोलितास्मि खोलितास्वः खोलितास्मः । ४. **लृट्** – खोलिष्यति खोलिष्यतः खोलिष्यन्ति । खोलिष्यसि खोलिष्यथः खोलिष्यथ । खोलिष्यामि खोलिष्यावः खोलिष्यामः । ५. **लोट्** – खोलतु, खोलतात् खोलताम् खोलन्तु । खोल, खोलतात् खोलतम् खोलत । खोलानि खोलाव खोलाम । ६. **लङ्** – अखोलत् अखोलताम् अखोलन् । अखोलः अखोलतम् अखोलत । अखोलम् अखोलाव अखोलाम । ७. **विधिलिङ्** – खोलेत् खोलेताम् खोलेयुः । खोलेः खोलेतम् खोलेत । खोलेयम् खोलेव खोलेम । ८. **आशीर्लिङ्** – खोल्यात् खोल्यास्ताम् खोल्यासुः । खोल्याः खोल्यास्तम् खोल्यास्त । खोल्यासम् खोल्यास्व खोल्यास्म । ९. **लुङ्** – अखोलीत् अखोलिष्टाम् अखोलिषुः । अखोलीः अखोलिष्टम् अखोलिष्ट । अखोलिषम् अखोलिष्व अखोलिष्म । १०. **लृङ्** – अखोलिष्यत् अखोलिष्यताम् अखोलिष्यन् । अखोलिष्यः अखोलिष्यतम् अखोलिष्यत । अखोलिष्यम् अखोलिष्याव अखोलिष्याम ।

णिचि – खोलयति – ते, **सनि** – चुखोलिषति, **यकि** – खोल्यते ।

५५२. खोर्ऋ – गतिप्रतिघाते । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. **लट्** – खोरति खोरतः खोरन्ति । खोरसि खोरथः खोरथ । खोरामि खोरावः खोरामः । २. **लिट्** – चुखोर चुखोरतुः चुखोरुः । चुखोरिथ चुखोरथुः चुखोर । चुखोर चुखोरिव चुखोरिम ।३. **लुट्** – खोरिता खोरितारौ खोरितारः । खोरितासि खोरितास्थः खोरितास्थ । खोरितास्मि खोरितास्वः खोरितास्मः । ४. **लृट्** – खोरिष्यति खोरिष्यतः खोरिष्यन्ति । खोरिष्यसि खोरिष्यथः खोरिष्यथ । खोरिष्यामि खोरिष्यावः खोरिष्यामः । ५. **लोट्** – खोरतु, खोरतात् खोरताम् खोरन्तु । खोर, खोरतात् खोरतम् खोरत । खोराणि खोराव खोराम । ६. **लङ्** – अखोरत् अखोरताम् अखोरन् । अखोरः अखोरतम् अखोरत । अखोरम् अखोराव अखोराम । ७. **विधिलिङ्** – खोरेत् खोरेताम् खोरेयुः । खोरेः खोरेतम् खोरेत । खोरेयम् खोरेव खोरेम । ८. **आशीर्लिङ्** – खोर्यात् खोर्यास्ताम् खोर्यासुः । खोर्याः खोर्यास्तम् खोर्यास्त । खोर्यासम् खोर्यास्व खोर्यास्म । ९. **लुङ्** – अखोरीत् अखोरिष्टाम् अखोरिषुः । अखोरीः अखोरिष्टम् अखोरिष्ट । अखोरिषम् अखोरिष्व अखोरिष्म । १०. **लृङ्** – अखोरिष्यत् अखोरिष्यताम् अखोरिष्यन् । अखोरिष्यः अखोरिष्यतम् अखोरिष्यत । अखोरिष्यम् अखोरिष्याव अखोरिष्याम ।

णिचि – खोरयति – ते, **सनि** – चुखोरिषति, **यकि** – खोर्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५५३. धोर्ऋ – गतिचातुर्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'धोरितकम् अश्वानां गति-विशेषः' इति बालमनोरमा ।

१. लट् – धोरति धोरतः धोरन्ति । धोरसि धोरथः धोरथ । धोरामि धोरावः धोरामः । **२. लिट्** – दुधोर दुधोरतुः दुधोरुः । दुधोरिथ दुधोरथुः दुधोर । दुधोर दुधोरिव दुधोरिम । **३. लुट्** – धोरिता धोरितारौ धोरितारः । धोरितासि धोरितास्थः धोरितास्थ । धोरितास्मि धोरितास्वः धोरितास्मः । **४. लृट्** – धोरिष्यति धोरिष्यतः धोरिष्यन्ति । धोरिष्यसि धोरिष्यथः धोरिष्यथ । धोरिष्यामि धोरिष्यावः धोरिष्यामः । **५. लोट्** – धोरतु, धोरतात् धोरताम् धोरन्तु । धोर, धोरतात् धोरतम् धोरत । धोराणि धोराव धोराम । **६. लङ्** – अधोरत् अधोरताम् अधोरन् । अधोरः अधोरतम् अधोरत । अधोरम् अधोराव अधोराम । **७. विधिलिङ्** – धोरेत् धोरेताम् धोरेयुः । धोरेः धोरेतम् धोरेत । धोरेयम् धोरेव धोरेम । **८. आशीर्लिङ्** – धोर्यात् धोर्यास्ताम् धोर्यासुः । धोर्याः धोर्यास्तम् धोर्यास्त । धोर्यासम् धोर्यास्व धोर्यास्म । **९. लुङ्** – अधोरीत् अधोरिष्टाम् अधोरिषुः । अधोरीः अधोरिष्टम् अधोरिष्ट । अधोरिषम् अधोरिष्व अधोरिष्म । **१०. लृङ्** – अधोरिष्यत् अधोरिष्यताम् अधोरिष्यन् । अधोरिष्यः अधोरिष्यतम् अधोरिष्यत । अधोरिष्यम् अधोरिष्याव अधोरिष्याम ।

णिचि – धोरयति – ते, **सनि** – दुधोरिषति, **यकि** – धोर्यते ।

५५४. त्सर – छद्मगतौ । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – त्सरति त्सरतः त्सरन्ति । त्सरसि त्सरथः त्सरथ । त्सरामि त्सरावः त्सरामः । **२. लिट्** – तत्सार तत्सरतुः तत्सरुः । तत्सरिथ तत्सरथुः तत्सर । तत्सार, तत्सर तत्सरिव तत्सरिम । **३. लुट्** – त्सरिता त्सरितारौ त्सरितारः । त्सरितासि त्सरितास्थः त्सरितास्थ । त्सरितास्मि त्सरितास्वः त्सरितास्मः । **४. लृट्** – त्सरिष्यति त्सरिष्यतः त्सरिष्यन्ति । त्सरिष्यसि त्सरिष्यथः त्सरिष्यथ । त्सरिष्यामि त्सरिष्यावः त्सरिष्यामः । **५. लोट्** – त्सरतु, त्सरतात् त्सरताम् त्सरन्तु । त्सर, त्सरतात् त्सरतम् त्सरत । त्सराणि त्सराव त्सराम । **६. लङ्** – अत्सरत् अत्सरताम् अत्सरन् । अत्सरः अत्सरतम् अत्सरत । अत्सरम् अत्सराव अत्सराम । **७. विधिलिङ्** – त्सरेत् त्सरेताम् त्सरेयुः । त्सरेः त्सरेतम् त्सरेत । त्सरेयम् त्सरेव त्सरेम । **८. आशीर्लिङ्** – त्सर्यात् त्सर्यास्ताम् त्सर्यासुः । त्सर्याः त्सर्यास्तम् त्सर्यास्त । त्सर्यासम् त्सर्यास्व त्सर्यास्म । **९. लुङ्** – अत्सारीत्[1] अत्सारिष्टाम् अत्सारिषुः । अत्सारीः अत्सारिष्टम् अत्सारिष्ट । अत्सारिषम् अत्सारिष्व अत्सारिष्म । **१०. लृङ्** – अत्सरिष्यत् अत्सरिष्यताम् अत्सरिष्यन् । अत्सरिष्यः अत्सरिष्यतम् अत्सरिष्यत । अत्सरिष्यम् अत्सरिष्याव अत्सरिष्याम ।

णिचि – त्सारयति–ते, **सनि** – तित्सरिषति, **यकि** – त्सर्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

५५५. क्मर – हूर्च्छने । अकर्म, सेट्, परस्मै । (हूर्च्छनम् = कौटिल्यम्)

१. लट् – क्मरति क्मरतः क्मरन्ति । क्मरसि क्मरथः क्मरथ । क्मरामि क्मरावः क्मरामः । **२. लिट्** – चक्मार चक्मरतुः चक्मरुः । चक्मरिथ चक्मरथुः चक्मर । चक्मार, चक्मर चक्मरिव चक्मरिम । **३. लुट्** – क्मरिता क्मरितारौ क्मरितारः । क्मरितासि क्मरितास्थः क्मरितास्थ । क्मरितास्मि क्मरितास्वः क्मरितास्मः । **४. लृट्** – क्मरिष्यति क्मरिष्यतः क्मरिष्यन्ति । क्मरिष्यसि क्मरिष्यथः क्मरिष्यथ । क्मरिष्यामि क्मरिष्यावः क्मरिष्यामः । **५. लोट्** – क्मरतु, क्मरतात् क्मरताम् क्मरन्तु । क्मर, क्मरतात् क्मरतम् क्मरत । क्मराणि क्मराव क्मराम । **६. लङ्** – अक्मरत् अक्मरताम् अक्मरन् । अक्मरः अक्मरतम् अक्मरत । अक्मरम् अक्मराव अक्मराम । **७. विधिलिङ्** – क्मरेत् क्मरेताम् क्मरेयुः । क्मरेः क्मरेतम् क्मरेत । क्मरेयम् क्मरेव क्मरेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्मर्यात् क्मर्यास्ताम् क्मर्यासुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्मर्याः क्मर्यास्तम् क्मर्यास्त । क्मर्यासम् क्मर्यास्व क्मर्यास्म । **९. लुङ्** – अक्मारीत्[१] अक्मारिष्टाम् अक्मारिषुः । अक्मारीः अक्मारिष्टम् अक्मारिष्ट । अक्मारिषम् अक्मारिष्व अक्मारिष्म । **१०. लृङ्** – अक्मरिष्यत् अक्मरिष्यताम् अक्मरिष्यन् । अक्मरिष्यः अक्मरिष्यतम् अक्मरिष्यत । अक्मरिष्यम् अक्मरिष्याव अक्मरिष्याम ।

णिचि – क्मारयति-ते, **सनि** – चिक्मरिषति, यकि – क्मर्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

५५६. अभ्र – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – अभ्रति अभ्रतः अभ्रन्ति । अभ्रसि अभ्रथः अभ्रथ । अभ्रामि अभ्रावः अभ्रामः । **२. लिट्** – आनभ्र आनभ्रतुः आनभ्रुः । आनभ्रिथ आनभ्रथुः आनभ्र । आनभ्र आनभ्रिव आनभ्रिम । **३. लुट्** – अभ्रिता अभ्रितारौ अभ्रितारः । अभ्रितासि अभ्रितास्थः अभ्रितास्थ । अभ्रितास्मि अभ्रितास्वः अभ्रितास्मः । **४. लृट्** – अभ्रिष्यति अभ्रिष्यतः अभ्रिष्यन्ति । अभ्रिष्यसि अभ्रिष्यथः अभ्रिष्यथ । अभ्रिष्यामि अभ्रिष्यावः अभ्रिष्यामः । **५. लोट्** – अभ्रतु, अभ्रतात् अभ्रताम् अभ्रन्तु । अभ्र, अभ्रतात् अभ्रतम् अभ्रत । अभ्राणि अभ्राव अभ्राम । **६. लङ्** – आभ्रत् आभ्रताम् आभ्रन् । आभ्रः आभ्रतम् आभ्रत । आभ्रम् आभ्राव आभ्राम । **७. विधिलिङ्** – अभ्रेत् अभ्रेताम् अभ्रेयुः । अभ्रेः अभ्रेतम् अभ्रेत । अभ्रेयम् अभ्रेव अभ्रेम । **८. आशीर्लिङ्** – अभ्र्यात् अभ्र्यास्ताम् अभ्र्यासुः । अभ्र्याः अभ्र्यास्तम् अभ्र्यास्त । अभ्र्यासम् अभ्र्यास्व अभ्र्यास्म । **९. लुङ्** – आभ्रीत् आभ्रिष्टाम् आभ्रिषुः । आभ्रीः आभ्रिष्टम् आभ्रिष्ट । आभ्रिषम् आभ्रिष्व आभ्रिष्म । **१०. लृङ्** – आभ्रिष्यत् आभ्रिष्यताम् आभ्रिष्यन् । आभ्रिष्यः आभ्रिष्यतम् आभ्रिष्यत । आभ्रिष्यम् आभ्रिष्याव आभ्रिष्याम ।

णिचि – अभ्रयति – ते, **सनि** – अबिभ्रिषति, **यकि** – अभ्र्यते ।

५५७. वभ्र – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'गतौ – चलने' इति काशकृत्स्नः ।

१. लट् – वभ्रति वभ्रतः वभ्रन्ति । वभ्रसि वभ्रथः वभ्रथ । वभ्रामि वभ्रावः वभ्रामः । **२. लिट्** – ववभ्र ववभ्रतुः ववभ्रुः । ववभ्रिथ ववभ्रथुः ववभ्र । ववभ्र ववभ्रिव ववभ्रिम । **३. लुट्** – वभ्रिता वभ्रितारौ वभ्रितारः । वभ्रितासि वभ्रितास्थः वभ्रितास्थ । वभ्रितास्मि वभ्रितास्वः वभ्रितास्मः । **४. लृट्** – वभ्रिष्यति वभ्रिष्यतः वभ्रिष्यन्ति । वभ्रिष्यसि वभ्रिष्यथः वभ्रिष्यथ । वभ्रिष्यामि वभ्रिष्यावः वभ्रिष्यामः । **५. लोट्** – वभ्रतु, वभ्रतात् वभ्रताम् वभ्रन्तु । वभ्र, वभ्रतात् वभ्रतम् वभ्रत । वभ्राणि वभ्राव वभ्राम । **६. लङ्** – अवभ्रत् अवभ्रताम् अवभ्रन् । अवभ्रः अवभ्रतम् अवभ्रत । अवभ्रम् अवभ्राव अवभ्राम । **७. विधिलिङ्** – वभ्रेत् वभ्रेताम् वभ्रेयुः । वभ्रेः वभ्रेतम् वभ्रेत । वभ्रेयम् वभ्रेव वभ्रेम । **८. आशीर्लिङ्** – वभ्र्यात् वभ्र्यास्ताम् वभ्र्यासुः । वभ्र्याः वभ्र्यास्तम् वभ्र्यास्त । वभ्र्यासम् वभ्र्यास्व वभ्र्यास्म । **९. लुङ्** – अवभ्रीत् अवभ्रिष्टाम् अवभ्रिषुः । अवभ्रीः अवभ्रिष्टम् अवभ्रिष्ट । अवभ्रिषम् अवभ्रिष्व अवभ्रिष्म । **१०. लृङ्** – अवभ्रिष्यत् अवभ्रिष्यताम् अवभ्रिष्यन् । अवभ्रिष्यः अवभ्रिष्यतम् अवभ्रिष्यत । अवभ्रिष्यम् अवभ्रिष्याव अवभ्रिष्याम ।

णिचि – वभ्रयति – ते, **सनि** – विवभ्रिषति, **यकि** – वभ्र्यते ।

५५८. मभ्र – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मभ्रति मभ्रतः मभ्रन्ति । मभ्रसि मभ्रथः मभ्रथ । मभ्रामि मभ्रावः मभ्रामः । **२. लिट्** – ममभ्र ममभ्रतुः ममभ्रुः । ममभ्रिथ ममभ्रथुः ममभ्र । ममभ्र ममभ्रिव ममभ्रिम । **३. लुट्** – मभ्रिता मभ्रितारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मभ्रितारः । मभ्रितासि मभ्रितास्थः मभ्रितास्थ । मभ्रितास्मि मभ्रितास्वः मभ्रितास्मः । **४. लृट्** – मभ्रिष्यति मभ्रिष्यतः मभ्रिष्यन्ति । मभ्रिष्यसि मभ्रिष्यथः मभ्रिष्यथ । मभ्रिष्यामि मभ्रिष्यावः मभ्रिष्यामः ।
५. लोट् – मभ्रतु, मभ्रतात् मभ्रताम् मभ्रन्तु । मभ्र, मभ्रतात् मभ्रतम् मभ्रत । मभ्राणि मभ्राव मभ्राम ।
६. लङ् – अमभ्रत् अमभ्रताम् अमभ्रन् । अमभ्रः अमभ्रतम् अमभ्रत । अमभ्रम् अमभ्राव अमभ्राम ।
७. विधिलिङ् – मभ्रेत् मभ्रेताम् मभ्रेयुः । मभ्रेः मभ्रेतम् मभ्रेत । मभ्रेयम् मभ्रेव मभ्रेम । **८. आशीर्लिङ्** – मभ्र्यात् मभ्र्यास्ताम् मभ्र्यासुः । मभ्र्याः मभ्र्यास्तम् मभ्र्यास्त । मभ्र्यासम् मभ्र्यास्व मभ्र्यास्म । **९. लुङ्** – अमभ्रीत् अमभ्रिष्टाम् अमभ्रिषुः । अमभ्रीः अमभ्रिष्टम् अमभ्रिष्ट । अमभ्रिषम् अमभ्रिष्व अमभ्रिष्म ।
१०. लृङ् – अमभ्रिष्यत् अमभ्रिष्यताम् अमभ्रिष्यन् । अमभ्रिष्यः अमभ्रिष्यतम् अमभ्रिष्यत । अमभ्रिष्यम् अमभ्रिष्याव अमभ्रिष्याम ।

णिचि – मभ्रयति – ते, **सनि** – मिमभ्रिषति, **यङि** – मभ्र्यते ।

५५९. चर – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । अयं धातुः भक्षणार्थेऽपि प्रयुज्यते[२] । 'संशये चारयेत् गत्यां चरति' (श्लो. १५३) इति देवः ।

१. लट् – चरति चरतः चरन्ति । चरसि चरथः चरथ । चरामि चरावः चरामः । **२. लिट्** – चचार चेरतुः चेरुः । चेरिथ चेरथुः चेर । चचार-चचर चेरिव चेरिम । **३. लुट्** – चरिता चरितारौ चरितारः । चरितासि चरितास्थः चरितास्थ । चरितास्मि चरितास्वः चरितास्मः । **४. लृट्** – चरिष्यति चरिष्यतः चरिष्यन्ति । चरिष्यसि चरिष्यथः चरिष्यथ । चरिष्यामि चरिष्यावः चरिष्यामः । **५. लोट्** – चरतु, चरतात् चरताम् चरन्तु । चर, चरतात् चरतम् चरत । चराणि चराव चराम । **६. लङ्** – अचरत् अचरताम् अचरन् । अचरः अचरतम् अचरत । अचरम् अचराव अचराम । **७. विधिलिङ्** – चरेत् चरेताम् चरेयुः । चरेः चरेतम् चरेत । चरेयम् चरेव चरेम । **८. आशीर्लिङ्** – चर्यात् चर्यास्ताम् चर्यासुः । चर्याः चर्यास्तम् चर्यास्त । चर्यासम् चर्यास्व चर्यास्म । **९. लुङ्** – अचारीत्[१] अचारिष्टाम् अचारिषुः । अचारीः अचारिष्टम् अचारिष्ट । अचारिषम् अचारिष्व अचारिष्म । **१०. लृङ्** – अचरिष्यत् अचरिष्यताम् अचरिष्यन् । अचरिष्यः अचरिष्यतम् अचरिष्यत । अचरिष्यम् अचरिष्याव अचरिष्याम ।

णिचि – चारयति-ते, **सनि** – चिचरिषति, **यङि** – चर्यते

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

५६०. ष्ठिवु – निरसने । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'ष्ठीवति ष्ठीव्यतीत्येते स्यातां निरसने ष्ठिवेः' (श्लो. १६२) इति देवः । ''अत्र द्वितीयः थकारः ठकारो वा इति वृत्तिः । आचार्येण शिष्येभ्यः उभयथा प्रतिपादनात् उभयमपि प्रमाणमिति व्याख्यातारः'' – मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – ष्ठीवति[१] ष्ठीवतः ष्ठीवन्ति । ष्ठीवसि ष्ठीवथः ष्ठीवथ । ष्ठीवामि ष्ठीवावः ष्ठीवामः । **२. लिट्** – तिष्ठेव[२] तिष्ठिवतुः तिष्ठिवुः । तिष्ठेविथ तिष्ठिवथुः तिष्ठिव । तिष्ठेव तिष्ठिविव तिष्ठिविम । (टिष्ठेव[३], टिष्ठिवतुः... इत्यादीनि अपि रूपाणि) **३. लुट्** – ष्ठेविता ष्ठेवितारौ ष्ठेवितारः । ष्ठेवितासि ष्ठेवितास्थः ष्ठेवितास्थ । ष्ठेवितास्मि ष्ठेवितास्वः ष्ठेवितास्मः । **४. लृट्** – ष्ठेविष्यति ष्ठेविष्यतः ष्ठेविष्यन्ति । ष्ठेविष्यसि ष्ठेविष्यथः ष्ठेविष्यथ । ष्ठेविष्यामि ष्ठेविष्यावः ष्ठेविष्यामः । **५. लोट्** – ष्ठीवतु, ष्ठीवतात् ष्ठीवताम् ष्ठीवन्तु । ष्ठीव, ष्ठीवतात् ष्ठीवतम् ष्ठीवत । ष्ठीवानि ष्ठीवाव ष्ठीवाम । **६. लङ्** – अष्ठीवत् अष्ठीवताम् अष्ठीवन् । अष्ठीवः अष्ठीवतम् अष्ठीवत । अष्ठीवम् अष्ठीवाव अष्ठीवाम । **७. विधिलिङ्** – ष्ठीवेत् ष्ठीवेताम् ष्ठीवेयुः । ष्ठीवेः ष्ठीवेतम् ष्ठीवेत । ष्ठीवेयम् ष्ठीवेव ष्ठीवेम । **८. आशीर्लिङ्** – ष्ठीव्यात्[४] ष्ठीव्यास्ताम् ष्ठीव्यासुः । ष्ठीव्याः ष्ठीव्यास्तम् ष्ठीव्यास्त ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ष्ठीव्यासम् ष्ठीव्यास्व ष्ठीव्यास्म । **९. लुङ्** – अष्ठेवीत् अष्ठेविष्टाम् अष्ठेविषुः । अष्ठेवीः अष्ठेविष्टम् अष्ठेविष्ट । अष्ठेविषम् अष्ठेविष्व अष्ठेविष्म । **१०. लृङ्** – अष्ठेविष्यत् अष्ठेविष्यताम् अष्ठेविष्यन् । अष्ठेविष्यः अष्ठेविष्यतम् अष्ठेविष्यत । अष्ठेविष्यम् अष्ठेविष्याव अष्ठेविष्याम ।

णिचि – ष्ठेवयति-ते, **सनि** – तिष्ठेविषति/टिष्ठेविषति[5]/टुष्ठ्यूषति[6]/तुष्ट्यूषति, **यकि** – ष्ठीव्यते ।

१. 'ष्ठिवुक्लमुचमां शिति' इति दीर्घः ।

२. 'शर्पूर्वाः खयः' इति तकारस्य शेषः ।

३. 'ष्ठिवु' इत्यत्र द्वितीयः वर्णः थकारः इति, ठकारः इति च मतम् । ठकारपक्षे रूपमिदम् ।

४. 'हलि च' (रेफ्वान्तस्य धातोः उपधायाः इकः दीर्घः स्यात् हलि) इति सूत्रेण दीर्घः ।

५. 'सनीवन्तर्ध .... सनाम्' इति सूत्रेण विकल्पेन इट् ।

६. इडभावपक्षे - 'च्छ्वोः शूडनुनासिके च' इति ऊठि यणि द्वित्वम् ।

५६१. जि – जये । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'जयः – उत्कर्षप्राप्तिः । अकर्मकोऽयम्' इति सिद्धान्तकौमुदी । मा.धा.वृत्तौ अपि अस्य धातोः अकर्मकत्वम् एव उक्तम् । 'जयेज्जयाभिभवयोराद्येऽर्थेऽसावकर्मकः । उत्कर्षप्राप्तिः आद्येऽर्थे द्वितीयेऽर्थे सकर्मकः' (श्लो. १३-१४) इति दैवश्लोकः अपि अत्र उपोद्बलकः । किन्तु कृदन्तरूपमालायां तु – 'जयः – उत्कर्षप्राप्तिः, अभिभवश्च । आद्ये अकर्मकः द्वितीये सकर्मकः' इति पङ्क्तिः दृश्यते ।

१. लट् – जयति जयतः जयन्ति । जयसि जयथः जयथ । जयामि जयावः जयामः । **२. लिट्** – जिगाय[1] जिग्यतुः जिग्युः । जिगयिथ-जिगेथ जिग्यथुः जिग्य । जिगाय-जिगय जिग्यिव जिग्यिम । **३. लुट्** – जेता जेतारौ जेतारः । जेतासि जेतास्थः जेतास्थ । जेतास्मि जेतास्वः जेतास्मः । **४. लृट्** – जेष्यति जेष्यतः जेष्यन्ति । जेष्यसि जेष्यथः जेष्यथ । जेष्यामि जेष्यावः जेष्यामः । **५. लोट्** – जयतु, जयतात् जयताम् जयन्तु । जय, जयतात् जयतम् जयत । जयानि जयाव जयाम । **६. लङ्** – अजयत् अजयताम् अजयन् । अजयः अजयतम् अजयत । अजयम् अजयाव अचराम । **७. विधिलिङ्** – जयेत् जयेताम् जयेयुः । जयेः जयेतम् जयेत । जयेयम् जयेव जयेम । **८. आशीर्लिङ्** – जीयात् जीयास्ताम् जीयासुः । जीयाः जीयास्तम् जीयास्त । जीयासम् जीयास्व जीयास्म । **९. लुङ्** – अजैषीत् अजैष्टाम् अजैषुः । अजैषीः अजैष्टम् अजैष्ट । अजैषम् अजैष्व अजैष्म । **१०. लृङ्** – अजेष्यत् अजेष्यताम् अजेष्यन् । अजेष्यः अजेष्यतम् अजेष्यत । अजेष्यम् अजेष्याव अजेष्याम ।

णिचि – जापयति[2] – ते, **सनि** – जिगीषति, **यकि** – जीयते ।

१. 'सन्लिटोर्जेः' इति सूत्रेण अभ्यासात् परस्य कुत्वम् ।

२. 'क्रीङ्जीनां णौ' इति सूत्रेण आत्वे 'अर्तिह्री... ' इत्यनेन पुक् ।

५६२. जीव – प्राणधारणे । अकर्म, सेट्, परस्मै । धात्वर्थसङ्गृहीतकर्मत्वेन अस्य धातोः अकर्मकत्वम् ।

१. लट् – जीवति जीवतः जीवन्ति । जीवसि जीवथः जीवथ । जीवामि जीवावः जीवामः । **२. लिट्** – जिजीव जिजीवतुः जिजीवुः । जिजीविथ जिजीवथुः जिजीव । जिजीव जिजीविव जिजीविम । **३. लुट्** – जीविता जीवितारौ जीवितारः । जीवितासि जीवितास्थः जीवितास्थ । जीवितास्मि जीवितास्वः जीवितास्मः । **४. लृट्** – जीविष्यति जीविष्यतः जीविष्यन्ति । जीविष्यसि जीविष्यथः जीविष्यथ । जीविष्यामि जीविष्यावः जीविष्यामः । **५. लोट्** – जीवतु, जीवतात् जीवताम् जीवन्तु । जीव, जीवतात् जीवतम् जीवत । जीवानि जीवाव जीवाम । **६. लङ्** – अजीवत् अजीवताम् अजीवन् । अजीवः अजीवतम् अजीवत । अजीवम् अजीवाव अजीवाम । **७. विधिलिङ्** – जीवेत् जीवेताम् जीवेयुः । जीवेः जीवेतम् जीवेत । जीवेयम् जीवेव जीवेम । **८. आशीर्लिङ्** – जीव्यात् जीव्यास्ताम् जीव्यासुः । जीव्याः जीव्यास्तम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जीव्यास्त । जीव्यासम् जीव्यास्व जीव्यास्म । **९. लुङ्** – अजीवीत् अजीविष्टाम् अजीविषुः । अजीवीः अजीविष्टम् अजीविष्ट । अजीविषम् अजीविष्व अजीविष्म । **१०. लृङ्** – अजीविष्यत् अजीविष्यताम् अजीविष्यन् । अजीविष्यः अजीविष्यतम् अजीविष्यत । अजीविष्यम् अजीविष्याव अजीविष्याम ।

णिचि – जीवयति – ते, **सनि** – जिजीविषति, **यकि** – जीव्यते ।

५६३. पीव – स्थौल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – पीवति पीवतः पीवन्ति । पीवसि पीवथः पीवथ । पीवामि पीवावः पीवामः । **२. लिट्** – पिपीव पिपीवतुः पिपीवुः । पिपीविथ पिपीवथुः पिपीव । पिपीव पिपीविव पिपीविम । **३. लुट्** – पीविता पीवितारौ पीवितारः । पीवितासि पीवितास्थः पीवितास्थ । पीवितास्मि पीवितास्वः पीवितास्मः । **४. लृट्** – पीविष्यति पीविष्यतः पीविष्यन्ति । पीविष्यसि पीविष्यथः पीविष्यथ । पीविष्यामि पीविष्यावः पीविष्यामः । **५. लोट्** – पीवतु, पीवतात् पीवताम् पीवन्तु । पीव, पीवतात् पीवतम् पीवत । पीवानि पीवाव पीवाम । **६. लङ्** – अपीवत् अपीवताम् अपीवन् । अपीवः अपीवतम् अपीवत । अपीवम् अपीवाव अपीवाम । **७. विधिलिङ्** – पीवेत् पीवेताम् पीवेयुः । पीवेः पीवेतम् पीवेत । पीवेयम् पीवेव पीवेम । **८. आशीर्लिङ्** – पीव्यात् पीव्यास्ताम् पीव्यासुः । पीव्याः पीव्यास्तम् पीव्यास्त । पीव्यासम् पीव्यास्व पीव्यास्म । **९. लुङ्** – अपीवीत् अपीविष्टाम् अपीविषुः । अपीवीः अपीविष्टम् अपीविष्ट । अपीविषम् अपीविष्व अपीविष्म । **१०. लृङ्** – अपीविष्यत् अपीविष्यताम् अपीविष्यन् । अपीविष्यः अपीविष्यतम् अपीविष्यत । अपीविष्यम् अपीविष्याव अपीविष्याम ।

णिचि – पीवयति – ते, **सनि** – पिपीविषति, **यकि** – पीव्यते ।

५६४. मीव – स्थौल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मीवति मीवतः मीवन्ति । मीवसि मीवथः मीवथ । मीवामि मीवावः मीवामः । **२. लिट्** – मिमीव मिमीवतुः मिमीवुः । मिमीविथ मिमीवथुः मिमीव । मिमीव मिमीविव मिमीविम । **३. लुट्** – मीविता मीवितारौ मीवितारः । मीवितासि मीवितास्थः मीवितास्थ । मीवितास्मि मीवितास्वः मीवितास्मः । **४. लृट्** – मीविष्यति मीविष्यतः मीविष्यन्ति । मीविष्यसि मीविष्यथः मीविष्यथ । मीविष्यामि मीविष्यावः मीविष्यामः । **५. लोट्** – मीवतु, मीवतात् मीवताम् मीवन्तु । मीव, मीवतात् मीवतम् मीवत । मीवानि मीवाव मीवाम । **६. लङ्** – अमीवत् अमीवताम् अमीवन् । अमीवः अमीवतम् अमीवत । अमीवम् अमीवाव अमीवाम । **७. विधिलिङ्** – मीवेत् मीवेताम् मीवेयुः । मीवेः मीवेतम् मीवेत । मीवेयम् मीवेव मीवेम । **८. आशीर्लिङ्** – मीव्यात् मीव्यास्ताम् मीव्यासुः । मीव्याः मीव्यास्तम् मीव्यास्त । मीव्यासम् मीव्यास्व मीव्यास्म । **९. लुङ्** – अमीवीत् अमीविष्टाम् अमीविषुः । अमीवीः अमीविष्टम् अमीविष्ट । अमीविषम् अमीविष्व अमीविष्म । **१०. लृङ्** – अमीविष्यत् अमीविष्यताम् अमीविष्यन् । अमीविष्यः अमीविष्यतम् अमीविष्यत । अमीविष्यम् अमीविष्याव अमीविष्याम ।

णिचि – मीवयति – ते, **सनि** – मिमीविषति, **यकि** – मीव्यते ।

५६५. तीव – स्थौल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – तीवति तीवतः तीवन्ति । तीवसि तीवथः तीवथ । तीवामि तीवावः तीवामः । **२. लिट्** – तितीव तितीवतुः तितीवुः । तितीविथ तितीवथुः तितीव । तितीव तितीविव तितीविम । **३. लुट्** – तीविता तीवितारौ तीवितारः । तीवितासि तीवितास्थः तीवितास्थ । तीवितास्मि तीवितास्वः तीवितास्मः । **४. लृट्** – तीविष्यति तीविष्यतः तीविष्यन्ति । तीविष्यसि तीविष्यथः तीविष्यथ । तीविष्यामि तीविष्यावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तीविष्यामः । **५. लोट्** – तीवतु, तीवतात् तीवताम् तीवन्तु । तीव, तीवतात् तीवतम् तीवत । तीवानि तीवाव तीवाम । **६. लङ्** – अतीवत् अतीवताम् अतीवन् । अतीवः अतीवतम् अतीवत । अतीवम् अतीवाव अतीवाम । **७. विधिलिङ्** – तीवेत् तीवेताम् तीवेयुः । तीवेः तीवेतम् तीवेत । तीवेयम् तीवेव तीवेम । **८. आशीर्लिङ्** – तीव्यात् तीव्यास्ताम् तीव्यासुः । तीव्याः तीव्यास्तम् तीव्यास्त । तीव्यासम् तीव्यास्व तीव्यास्म । **९. लुङ्** – अतीवीत् अतीविष्टाम् अतीविषुः । अतीवीः अतीविष्टम् अतीविष्ट । अतीविषम् अतीविष्व अतीविष्म । **१०. लृङ्** – अतीविष्यत् अतीविष्यताम् अतीविष्यन् । अतीविष्यः अतीविष्यतम् अतीविष्यत । अतीविष्यम् अतीविष्याव अतीविष्याम ।

णिचि – तीवयति – ते, **सनि** – तितीविषति, **यकि** – तीव्यते ।

५६६. **णीव – स्थौल्ये ।** अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – नीवति नीवतः नीवन्ति । नीवसि नीवथः नीवथ । नीवामि नीवावः नीवामः । **२. लिट्** – निनीव निनीवतुः निनीवुः । निनीविथ निनीवथुः निनीव । निनीव निनीविव निनीविम । **३. लुट्** – नीविता नीवितारौ नीवितारः । नीवितासि नीवितास्थः नीवितास्थ । नीवितास्मि नीवितास्वः नीवितास्मः । **४. लृट्** – नीविष्यति नीविष्यतः नीविष्यन्ति । नीविष्यसि नीविष्यथः नीविष्यथ । नीविष्यामि नीविष्यावः नीविष्यामः । **५. लोट्** – नीवतु, नीवतात् नीवताम् नीवन्तु । नीव, नीवतात् नीवतम् नीवत । नीवानि नीवाव नीवाम । **६. लङ्** – अनीवत् अनीवताम् अनीवन् । अनीवः अनीवतम् अनीवत । अनीवम् अनीवाव अनीवाम । **७. विधिलिङ्** – नीवेत् नीवेताम् नीवेयुः । नीवेः नीवेतम् नीवेत । नीवेयम् नीवेव नीवेम । **८. आशीर्लिङ्** – नीव्यात् नीव्यास्ताम् नीव्यासुः । नीव्याः नीव्यास्तम् नीव्यास्त । नीव्यासम् नीव्यास्व नीव्यास्म । **९. लुङ्** – अनीवीत् अनीविष्टाम् अनीविषुः । अनीवीः अनीविष्टम् अनीविष्ट । अनीविषम् अनीविष्व अनीविष्म । **१०. लृङ्** – अनीविष्यत् अनीविष्यताम् अनीविष्यन् । अनीविष्यः अनीविष्यतम् अनीविष्यत । अनीविष्यम् अनीविष्याव अनीविष्याम ।

णिचि – नीवयति – ते, **सनि** – निनीविषति, **यकि** – नीव्यते ।

५६७. **क्षीवु – निरसने ।** सकर्म, सेट्, परस्मै । 'मैत्रेयसम्मतः पाठोऽयम्' इति मा.धा.वृत्तितः ज्ञायते । 'क्षिवु' इति तत्त्वबोधिनी । 'क्षेवु' इति चन्द्रः ।

१. लट् – क्षीवति क्षीवतः क्षीवन्ति । क्षीवसि क्षीवथः क्षीवथ । क्षीवामि क्षीवावः क्षीवामः । **२. लिट्** – चिक्षीव चिक्षीवतुः चिक्षीवुः । चिक्षीविथ चिक्षीवथुः चिक्षीव । चिक्षीव चिक्षीविव चिक्षीविम । **३. लुट्** – क्षीविता क्षीवितारौ क्षीवितारः । क्षीवितासि क्षीवितास्थः क्षीवितास्थ । क्षीवितास्मि क्षीवितास्वः क्षीवितास्मः । **४. लृट्** – क्षीविष्यति क्षीविष्यतः क्षीविष्यन्ति । क्षीविष्यसि क्षीविष्यथः क्षीविष्यथ । क्षीविष्यामि क्षीविष्यावः क्षीविष्यामः । **५. लोट्** – क्षीवतु, क्षीवतात् क्षीवताम् क्षीवन्तु । क्षीव, क्षीवतात् क्षीवतम् क्षीवत । क्षीवाणि क्षीवाव क्षीवाम । **६. लङ्** – अक्षीवत् अक्षीवताम् अक्षीवन् । अक्षीवः अक्षीवतम् अक्षीवत । अक्षीवम् अक्षीवाव अक्षीवाम । **७. विधिलिङ्** – क्षीवेत् क्षीवेताम् क्षीवेयुः । क्षीवेः क्षीवेतम् क्षीवेत । क्षीवेयम् क्षीवेव क्षीवेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षीव्यात् क्षीव्यास्ताम् क्षीव्यासुः । क्षीव्याः क्षीव्यास्तम् क्षीव्यास्त । क्षीव्यासम् क्षीव्यास्व क्षीव्यास्म । **९. लुङ्** – अक्षीवीत् अक्षीविष्टाम् अक्षीविषुः । अक्षीवीः अक्षीविष्टम् अक्षीविष्ट । अक्षीविषम् अक्षीविष्व अक्षीविष्म । **१०. लृङ्** – अक्षीविष्यत् अक्षीविष्यताम् अक्षीविष्यन् । अक्षीविष्यः अक्षीविष्यतम् अक्षीविष्यत । अक्षीविष्यम् अक्षीविष्याव अक्षीविष्याम ।

णिचि – क्षीवयति – ते, **सनि** – चिक्षीविषति, **यकि** – क्षीव्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५६८. क्षेवु – निरसने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – क्षेवति क्षेवतः क्षेवन्ति । क्षेवसि क्षेवथः क्षेवथ । क्षेवामि क्षेवावः क्षेवामः । **२. लिट्** – चिक्षेव चिक्षेवतुः चिक्षेवुः । चिक्षेविथ चिक्षेवथुः चिक्षेव । चिक्षेव चिक्षेविव चिक्षेविम । **३. लुट्** – क्षेविता क्षेवितारौ क्षेवितारः । क्षेवितासि क्षेवितास्थः क्षेवितास्थ । क्षेवितास्मि क्षेवितास्वः क्षेवितास्मः । **४. लृट्** – क्षेविष्यति क्षेविष्यतः क्षेविष्यन्ति । क्षेविष्यसि क्षेविष्यथः क्षेविष्यथ । क्षेविष्यामि क्षेविष्यावः क्षेविष्यामः ।
५. लोट् – क्षेवतु, क्षेवतात् क्षेवताम् क्षेवन्तु । क्षेव, क्षेवतात् क्षेवतम् क्षेवत । क्षेवाणि क्षेवाव क्षेवाम ।
६. लङ् – अक्षेवत् अक्षेवताम् अक्षेवन् । अक्षेवः अक्षेवतम् अक्षेवत । अक्षेवम् अक्षेवाव अक्षेवाम ।
७. विधिलिङ् – क्षेवेत् क्षेवेताम् क्षेवेयुः । क्षेवेः क्षेवेतम् क्षेवेत । क्षेवेयम् क्षेवेव क्षेवेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षेव्यात् क्षेव्यास्ताम् क्षेव्यासुः । क्षेव्याः क्षेव्यास्तम् क्षेव्यास्त । क्षेव्यासम् क्षेव्यास्व क्षेव्यास्म । **९. लुङ्** – अक्षेवीत् अक्षेविष्टाम् अक्षेविषुः । अक्षेवीः अक्षेविष्टम् अक्षेविष्ट । अक्षेविषम् अक्षेविष्व अक्षेविष्म ।
१०. लृङ् – अक्षेविष्यत् अक्षेविष्यताम् अक्षेविष्यन् । अक्षेविष्यः अक्षेविष्यतम् अक्षेविष्यत । अक्षेविष्यम् अक्षेविष्याव अक्षेविष्याम ।

णिचि – क्षेवयति – ते, **सनि** – चिक्षेविषति, **यकि** – क्षेव्यते ।

५६९. उर्वी – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ऊर्वति[1] ऊर्वतः ऊर्वन्ति । ऊर्वसि ऊर्वथः ऊर्वथ । ऊर्वामि ऊर्वावः ऊर्वामः । **२. लिट्** – (i) ऊर्वाञ्चकार ऊर्वाञ्चक्रतुः ऊर्वाञ्चक्रुः । ऊर्वाञ्चकर्थ ऊर्वाञ्चक्रथुः ऊर्वाञ्चक्र । ऊर्वाञ्चकार/चकर ऊर्वाञ्चकृव ऊर्वाञ्चकृम । (ii) ऊर्वाम्बभूव ऊर्वाम्बभूवतुः ऊर्वाम्बभूवुः । ऊर्वाम्बभूविथ ऊर्वाम्बभूवथुः ऊर्वाम्बभूव । ऊर्वाम्बभूव ऊर्वाम्बभूविव ऊर्वाम्बभूविम । (iii) ऊर्वामास ऊर्वामासतुः ऊर्वामासुः । ऊर्वामासिथ ऊर्वामासथुः ऊर्वामास । ऊर्वामास ऊर्वामासिव ऊर्वामासिम । **३. लुट्** – ऊर्विता ऊर्वितारौ ऊर्वितारः । ऊर्वितासि ऊर्वितास्थः ऊर्वितास्थ । ऊर्वितास्मि ऊर्वितास्वः ऊर्वितास्मः । **४. लृट्** – ऊर्विष्यति ऊर्विष्यतः ऊर्विष्यन्ति । ऊर्विष्यसि ऊर्विष्यथः ऊर्विष्यथ । ऊर्विष्यामि ऊर्विष्यावः ऊर्विष्यामः ।
५. लोट् – ऊर्वतु, ऊर्वतात् ऊर्वताम् ऊर्वन्तु । ऊर्व, ऊर्वतात् ऊर्वतम् ऊर्वत । ऊर्वाणि ऊर्वाव ऊर्वाम ।
६. लङ् – और्वत् और्वताम् और्वन् । और्वः और्वतम् और्वत । और्वम् और्वाव और्वाम । **७. विधिलिङ्** – ऊर्वेत् ऊर्वेताम् ऊर्वेयुः । ऊर्वेः ऊर्वेतम् ऊर्वेत । ऊर्वेयम् ऊर्वेव ऊर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – ऊर्व्यात् ऊर्व्यास्ताम् ऊर्व्यासुः । ऊर्व्याः ऊर्व्यास्तम् ऊर्व्यास्त । ऊर्व्यासम् ऊर्व्यास्व ऊर्व्यास्म । **९. लुङ्** – और्वीत् और्विष्टाम् और्विषुः । और्वीः और्विष्टम् और्विष्ट । और्विषम् और्विष्व और्विष्म । **१०. लृङ्** – और्विष्यत् और्विष्यताम् और्विष्यन् । और्विष्यः और्विष्यतम् और्विष्यत । और्विष्यम् और्विष्याव और्विष्याम ।

णिचि – ऊर्वयति-ते, **सनि** – ऊर्विविषति, **यकि** – ऊर्व्यते ।

१. 'उपधायां च' – धातोरुपधाभूतयोः रेफवकारयोः हल्परयोः परतः इको दीर्घः स्यात् ।

५७०. तुर्वी – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – तूर्वति[1] तूर्वतः तूर्वन्ति । तूर्वसि तूर्वथः तूर्वथ । तूर्वामि तूर्वावः तूर्वामः । **२. लिट्** – तुतूर्व तुतूर्वतुः तुतूर्वुः । तुतूर्विथ तुतूर्वथुः तुतूर्व । तुतूर्व तुतूर्विव तुतूर्विम । **३. लुट्** – तूर्विता तूर्वितारौ तूर्वितारः । तूर्वितासि तूर्वितास्थः तूर्वितास्थ । तूर्वितास्मि तूर्वितास्वः तूर्वितास्मः । **४. लृट्** – तूर्विष्यति तूर्विष्यतः तूर्विष्यन्ति । तूर्विष्यसि तूर्विष्यथः तूर्विष्यथ । तूर्विष्यामि तूर्विष्यावः तूर्विष्यामः । **५. लोट्** – तूर्वतु, तूर्वतात् तूर्वताम् तूर्वन्तु । तूर्व, तूर्वतात् तूर्वतम् तूर्वत । तूर्वाणि तूर्वाव तूर्वाम । **६. लङ्** – अतूर्वत् अतूर्वताम् अतूर्वन् । अतूर्वः अतूर्वतम् अतूर्वत । अतूर्वम् अतूर्वाव अतूर्वाम । **७. विधिलिङ्** – तूर्वेत् तूर्वेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तूर्वेयुः । तूर्वेः तूर्वेतम् तूर्वेत । तूर्वेयम् तूर्वेव तूर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – तूर्व्यात् तूर्व्यास्ताम् तूर्व्यासुः । तूर्व्याः तूर्व्यास्तम् तूर्व्यास्त । तूर्व्यासम् तूर्व्यास्व तूर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अतूर्वीत् अतूर्विष्टाम् अतूर्विषुः । अतूर्वीः अतूर्विष्टम् अतूर्विष्ट । अतूर्विषम् अतूर्विष्व अतूर्विष्म । **१०. लृङ्** – अतूर्विष्यत् अतूर्विष्यताम् अतूर्विष्यन् । अतूर्विष्यः अतूर्विष्यतम् अतूर्विष्यत । अतूर्विष्यम् अतूर्विष्याव अतूर्विष्याम ।

णिचि – तूर्वयति – ते, **सनि** – तुतूर्विषति, **यकि** – तूर्व्यते ।

१. 'उपधायां च' – धातोरुपधाभूतयोः रेफवकारयोः हल्परयोः परतः इको दीर्घः स्यात् ।

५७१. थुर्वी – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – थूर्वति[1] थूर्वतः थूर्वन्ति । थूर्वसि थूर्वथः थूर्वथ । थूर्वामि थूर्वावः थूर्वामः । **२. लिट्** – तुथूर्व तुथूर्वतुः तुथूर्वुः । तुथूर्विथ तुथूर्वथुः तुथूर्व । तुथूर्व तुथूर्विव तुथूर्विम । **३. लुट्** – थूर्विता थूर्वितारौ थूर्वितारः । थूर्वितासि थूर्वितास्थः थूर्वितास्थ । थूर्वितास्मि थूर्वितास्वः थूर्वितास्मः । **४. लृट्** – थूर्विष्यति थूर्विष्यतः थूर्विष्यन्ति । थूर्विष्यसि थूर्विष्यथः थूर्विष्यथ । थूर्विष्यामि थूर्विष्यावः थूर्विष्यामः । **५. लोट्** – थूर्वतु, थूर्वतात् थूर्वताम् थूर्वन्तु । थूर्व, थूर्वतात् थूर्वतम् थूर्वत । थूर्वाणि थूर्वाव थूर्वाम । **६. लङ्** – अथूर्वत् अथूर्वताम् अथूर्वन् । अथूर्वः अथूर्वतम् अथूर्वत । अथूर्वम् अथूर्वाव अथूर्वाम । **७. विधिलिङ्** – थूर्वेत् थूर्वेताम् थूर्वेयुः । थूर्वेः थूर्वेतम् थूर्वेत । थूर्वेयम् थूर्वेव थूर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – थूर्व्यात् थूर्व्यास्ताम् थूर्व्यासुः । थूर्व्याः थूर्व्यास्तम् थूर्व्यास्त । थूर्व्यासम् थूर्व्यास्व थूर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अथूर्वीत् अथूर्विष्टाम् अथूर्विषुः । अथूर्वीः अथूर्विष्टम् अथूर्विष्ट । अथूर्विषम् अथूर्विष्व अथूर्विष्म । **१०. लृङ्** – अथूर्विष्यत् अथूर्विष्यताम् अथूर्विष्यन् । अथूर्विष्यः अथूर्विष्यतम् अथूर्विष्यत । अथूर्विष्यम् अथूर्विष्याव अथूर्विष्याम ।

णिचि – थूर्वयति – ते, **सनि** – तुथूर्विषति, **यकि** – थूर्व्यते ।

१. 'उपधायां च' – धातोरुपधाभूतयोः रेफवकारयोः हल्परयोः परतः इको दीर्घः स्यात् ।

५७२. दुर्वी – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – दूर्वति[1] दूर्वतः दूर्वन्ति । दूर्वसि दूर्वथः दूर्वथ । दूर्वामि दूर्वावः दूर्वामः । **२. लिट्** – दुदूर्व दुदूर्वतुः दुदूर्वुः । दुदूर्विथ दुदूर्वथुः दुदूर्व । दुदूर्व दुदूर्विव दुदूर्विम । **३. लुट्** – दूर्विता दूर्वितारौ दूर्वितारः । दूर्वितासि दूर्वितास्थः दूर्वितास्थ । दूर्वितास्मि दूर्वितास्वः दूर्वितास्मः । **४. लृट्** – दूर्विष्यति दूर्विष्यतः दूर्विष्यन्ति । दूर्विष्यसि दूर्विष्यथः दूर्विष्यथ । दूर्विष्यामि दूर्विष्यावः दूर्विष्यामः । **५. लोट्** – दूर्वतु, दूर्वतात् दूर्वताम् दूर्वन्तु । दूर्व, दूर्वतात् दूर्वतम् दूर्वत । दूर्वाणि दूर्वाव दूर्वाम । **६. लङ्** – अदूर्वत् अदूर्वताम् अदूर्वन् । अदूर्वः अदूर्वतम् अदूर्वत । अदूर्वम् अदूर्वाव अदूर्वाम । **७. विधिलिङ्** – दूर्वेत् दूर्वेताम् दूर्वेयुः । दूर्वेः दूर्वेतम् दूर्वेत । दूर्वेयम् दूर्वेव दूर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – दूर्व्यात् दूर्व्यास्ताम् दूर्व्यासुः । दूर्व्याः दूर्व्यास्तम् दूर्व्यास्त । दूर्व्यासम् दूर्व्यास्व दूर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अदूर्वीत् अदूर्विष्टाम् अदूर्विषुः । अदूर्वीः अदूर्विष्टम् अदूर्विष्ट । अदूर्विषम् अदूर्विष्व अदूर्विष्म । **१०. लृङ्** – अदूर्विष्यत् अदूर्विष्यताम् अदूर्विष्यन् । अदूर्विष्यः अदूर्विष्यतम् अदूर्विष्यत । अदूर्विष्यम् अदूर्विष्याव अदूर्विष्याम ।

णिचि – दूर्वयति – ते, **सनि** – दुदूर्विषति, **यकि** – दूर्व्यते ।

१. 'उपधायां च' – धातोरुपधाभूतयोः रेफवकारयोः हल्परयोः परतः इको दीर्घः स्यात् ।

५७३. धुर्वी – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – धूर्वति[1] धूर्वतः धूर्वन्ति । धूर्वसि धूर्वथः धूर्वथ । धूर्वामि धूर्वावः धूर्वामः । **२. लिट्** – दुधूर्व

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दुधूर्वतुः दुधूर्वुः । दुधूर्विथ दुधूर्वथुः दुधूर्व । दुधूर्व दुधूर्विव दुधूर्विम । **३. लुट्** – धूर्विता धूर्वितारौ धूर्वितारः । धूर्वितासि धूर्वितास्थः धूर्वितास्थ । धूर्वितास्मि धूर्वितास्वः धूर्वितास्मः । **४. लृट्** – धूर्विष्यति धूर्विष्यतः धूर्विष्यन्ति । धूर्विष्यसि धूर्विष्यथः धूर्विष्यथ । धूर्विष्यामि धूर्विष्यावः धूर्विष्यामः । **५. लोट्** – धूर्वतु, धूर्वतात् धूर्वताम् धूर्वन्तु । धूर्व, धूर्वतात् धूर्वतम् धूर्वत । धूर्वाणि धूर्वाव धूर्वाम । **६. लङ्** – अधूर्वत् अधूर्वताम् अधूर्वन् । अधूर्वः अधूर्वतम् अधूर्वत । अधूर्वम् अधूर्वाव अधूर्वाम । **७. विधिलिङ्** – धूर्वेत् धूर्वेताम् धूर्वेयुः । धूर्वेः धूर्वेतम् धूर्वेत । धूर्वेयम् धूर्वेव धूर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – धूर्व्यात् धूर्व्यास्ताम् धूर्व्यासुः । धूर्व्याः धूर्व्यास्तम् धूर्व्यास्त । धूर्व्यासम् धूर्व्यास्व धूर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अधूर्वीत् अधूर्विष्टाम् अधूर्विषुः । अधूर्वीः अधूर्विष्टम् अधूर्विष्ट । अधूर्विषम् अधूर्विष्व अधूर्विष्म । **१०. लृङ्** – अधूर्विष्यत् अधूर्विष्यताम् अधूर्विष्यन् । अधूर्विष्यः अधूर्विष्यतम् अधूर्विष्यत । अधूर्विष्यम् अधूर्विष्याव अधूर्विष्याम ।
णिचि – धूर्वयति – ते, **सनि** – दुधूर्विषति, **यकि** – धूर्व्यते ।

१. 'उपधायां च' – धातोरुपधाभूतयोः रेफवकारयोः हल्परयोः परतः इको दीर्घः स्यात् ।

५७४. गुर्वी – उद्यमने । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – गूर्वति[1] गूर्वतः गूर्वन्ति । गूर्वसि गूर्वथः गूर्वथ । गूर्वामि गूर्वावः गूर्वामः । **२. लिट्** – जुगूर्व जुगूर्वतुः जुगूर्वुः । जुगूर्विथ जुगूर्वथुः जुगूर्व । जुगूर्व जुगूर्विव जुगूर्विम । **३. लुट्** – गूर्विता गूर्वितारौ गूर्वितारः । गूर्वितासि गूर्वितास्थः गूर्वितास्थ । गूर्वितास्मि गूर्वितास्वः गूर्वितास्मः । **४. लृट्** – गूर्विष्यति गूर्विष्यतः गूर्विष्यन्ति । गूर्विष्यसि गूर्विष्यथः गूर्विष्यथ । गूर्विष्यामि गूर्विष्यावः गूर्विष्यामः । **५. लोट्** – गूर्वतु, गूर्वतात् गूर्वताम् गूर्वन्तु । गूर्व, गूर्वतात् गूर्वतम् गूर्वत । गूर्वाणि गूर्वाव गूर्वाम । **६. लङ्** – अगूर्वत् अगूर्वताम् अगूर्वन् । अगूर्वः अगूर्वतम् अगूर्वत । अगूर्वम् अगूर्वाव अगूर्वाम । **७. विधिलिङ्** – गूर्वेत् गूर्वेताम् गूर्वेयुः । गूर्वेः गूर्वेतम् गूर्वेत । गूर्वेयम् गूर्वेव गूर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – गूर्व्यात् गूर्व्यास्ताम् गूर्व्यासुः । गूर्व्याः गूर्व्यास्तम् गूर्व्यास्त । गूर्व्यासम् गूर्व्यास्व गूर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अगूर्वीत् अगूर्विष्टाम् अगूर्विषुः । अगूर्वीः अगूर्विष्टम् अगूर्विष्ट । अगूर्विषम् अगूर्विष्व अगूर्विष्म । **१०. लृङ्** – अगूर्विष्यत् अगूर्विष्यताम् अगूर्विष्यन् । अगूर्विष्यः अगूर्विष्यतम् अगूर्विष्यत । अगूर्विष्यम् अगूर्विष्याव अगूर्विष्याम ।
णिचि – गूर्वयति – ते, **सनि** – जुगूर्विषति, **यकि** – गूर्व्यते ।

१. 'उपधायां च' – धातोरुपधाभूतयोः रेफवकारयोः हल्परयोः परतः इको दीर्घः स्यात् ।

५७५. मुर्वी – बन्धने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मूर्वति[1] मूर्वतः मूर्वन्ति । मूर्वसि मूर्वथः मूर्वथ । मूर्वामि मूर्वावः मूर्वामः । **२. लिट्** – मुमूर्व मुमूर्वतुः मुमूर्वुः । मुमूर्विथ मुमूर्वथुः मुमूर्व । मुमूर्व मुमूर्विव मुमूर्विम । **३. लुट्** – मूर्विता मूर्वितारौ मूर्वितारः । मूर्वितासि मूर्वितास्थः मूर्वितास्थ । मूर्वितास्मि मूर्वितास्वः मूर्वितास्मः । **४. लृट्** – मूर्विष्यति मूर्विष्यतः मूर्विष्यन्ति । मूर्विष्यसि मूर्विष्यथः मूर्विष्यथ । मूर्विष्यामि मूर्विष्यावः मूर्विष्यामः । **५. लोट्** – मूर्वतु, मूर्वतात् मूर्वताम् मूर्वन्तु । मूर्व, मूर्वतात् मूर्वतम् मूर्वत । मूर्वाणि मूर्वाव मूर्वाम । **६. लङ्** – अमूर्वत् अमूर्वताम् अमूर्वन् । अमूर्वः अमूर्वतम् अमूर्वत । अमूर्वम् अमूर्वाव अमूर्वाम । **७. विधिलिङ्** – मूर्वेत् मूर्वेताम् मूर्वेयुः । मूर्वेः मूर्वेतम् मूर्वेत । मूर्वेयम् मूर्वेव मूर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – मूर्व्यात् मूर्व्यास्ताम् मूर्व्यासुः । मूर्व्याः मूर्व्यास्तम् मूर्व्यास्त । मूर्व्यासम् मूर्व्यास्व मूर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अमूर्वीत् अमूर्विष्टाम् अमूर्विषुः । अमूर्वीः अमूर्विष्टम् अमूर्विष्ट । अमूर्विषम् अमूर्विष्व अमूर्विष्म । **१०. लृङ्** – अमूर्विष्यत् अमूर्विष्यताम् अमूर्विष्यन् । अमूर्विष्यः अमूर्विष्यतम् अमूर्विष्यत । अमूर्विष्यम् अमूर्विष्याव अमूर्विष्याम ।
णिचि – मूर्वयति – ते, **सनि** – मुमूर्विषति, **यकि** – मूर्व्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. 'उपधायां च' - धातोरुपधाभूतयोः रेफवकारयोः हल्परयोः परतः इको दीर्घः स्यात् ।

५७६. पुर्व - पूरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'गुर्द पूर्वनिकेतने' इति चुरादिषु पठितस्य धातोः केषाञ्चित् मतेन 'गुर्द पूर्व' इति व्यत्यस्तपाठपक्षे धातुरयम् उपात्तः । 'पूर्व पूर्वनिकेतने' इति धातुकाव्यपाठः (३-३१) । 'पूरणे पूर्वतीति स्यात् पूर्वयेत् णौः निकेतने' (श्लो. १६२) इति देवः ।

१. लट् - पूर्वति[1] पूर्वतः पूर्वन्ति । पूर्वसि पूर्वथः पूर्वथ । पूर्वामि पूर्वावः पूर्वामः । **२. लिट्** - पुपूर्व पुपूर्वतुः पुपूर्वुः । पुपूर्विथ पुपूर्वथुः पुपूर्व । पुपूर्व पुपूर्विव पुपूर्विम । **३. लुट्** - पूर्विता पूर्वितारौ पूर्वितारः । पूर्वितासि पूर्वितास्थः पूर्वितास्थ । पूर्वितास्मि पूर्वितास्वः पूर्वितास्मः । **४. लृट्** - पूर्विष्यति पूर्विष्यतः पूर्विष्यन्ति । पूर्विष्यसि पूर्विष्यथः पूर्विष्यथ । पूर्विष्यामि पूर्विष्यावः पूर्विष्यामः । **५. लोट्** - पूर्वतु, पूर्वतात् पूर्वताम् पूर्वन्तु । पूर्व, पूर्वतात् पूर्वतम् पूर्वत । पूर्वाणि पूर्वाव पूर्वाम । **६. लङ्** - अपूर्वत् अपूर्वताम् अपूर्वन् । अपूर्वः अपूर्वतम् अपूर्वत । अपूर्वम् अपूर्वाव अपूर्वाम । **७. विधिलिङ्** - पूर्वेत् पूर्वेताम् पूर्वेयुः । पूर्वेः पूर्वेतम् पूर्वेत । पूर्वेयम् पूर्वेव पूर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** - पूर्व्यात् पूर्व्यास्ताम् पूर्व्यासुः । पूर्व्याः पूर्व्यास्तम् पूर्व्यास्त । पूर्व्यासम् पूर्व्यास्व पूर्व्यास्म । **९. लुङ्** - अपूर्वीत् अपूर्विष्टाम् अपूर्विषुः । अपूर्वीः अपूर्विष्टम् अपूर्विष्ट । अपूर्विषम् अपूर्विष्व अपूर्विष्म । **१०. लृङ्** - अपूर्विष्यत् अपूर्विष्यताम् अपूर्विष्यन् । अपूर्विष्यः अपूर्विष्यतम् अपूर्विष्यत । अपूर्विष्यम् अपूर्विष्याव अपूर्विष्याम ।

णिचि - पूर्वयति - ते, **सनि** - पुपूर्विषति, **यकि** - पूर्व्यते ।

१. 'उपधायां च' - धातोरुपधाभूतयोः रेफवकारयोः हल्परयोः परतः इको दीर्घः स्यात् ।

५७७. पर्व - पूरणे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - पर्वति पर्वतः पर्वन्ति । पर्वसि पर्वथः पर्वथ । पर्वामि पर्वावः पर्वामः । **२. लिट्** - पपर्व पपर्वतुः पपर्वुः । पपर्विथ पपर्वथुः पपर्व । पपर्व पपर्विव पपर्विम । **३. लुट्** - पर्विता पर्वितारौ पर्वितारः । पर्वितासि पर्वितास्थः पर्वितास्थ । पर्वितास्मि पर्वितास्वः पर्वितास्मः । **४. लृट्** - पर्विष्यति पर्विष्यतः पर्विष्यन्ति । पर्विष्यसि पर्विष्यथः पर्विष्यथ । पर्विष्यामि पर्विष्यावः पर्विष्यामः । **५. लोट्** - पर्वतु, पर्वतात् पर्वताम् पर्वन्तु । पर्व, पर्वतात् पर्वतम् पर्वत । पर्वाणि पर्वाव पर्वाम । **६. लङ्** - अपर्वत् अपर्वताम् अपर्वन् । अपर्वः अपर्वतम् अपर्वत । अपर्वम् अपर्वाव अपर्वाम । **७. विधिलिङ्** - पर्वेत् पर्वेताम् पर्वेयुः । पर्वेः पर्वेतम् पर्वेत । पर्वेयम् पर्वेव पर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** - पर्व्यात् पर्व्यास्ताम् पर्व्यासुः । पर्व्याः पर्व्यास्तम् पर्व्यास्त । पर्व्यासम् पर्व्यास्व पर्व्यास्म । **९. लुङ्** - अपर्वीत् अपर्विष्टाम् अपर्विषुः । अपर्वीः अपर्विष्टम् अपर्विष्ट । अपर्विषम् अपर्विष्व अपर्विष्म । **१०. लृङ्** - अपर्विष्यत् अपर्विष्यताम् अपर्विष्यन् । अपर्विष्यः अपर्विष्यतम् अपर्विष्यत । अपर्विष्यम् अपर्विष्याव अपर्विष्याम ।

णिचि - पर्वयति - ते , **सनि** - पिपर्विषति, **यकि** - पर्व्यते ।

५७८. मर्व - पूरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'गतौ च द्रुमे' इति धातुकाव्यव्याख्यायाम् । (१.७३.)

१. लट् - मर्वति मर्वतः मर्वन्ति । मर्वसि मर्वथः मर्वथ । मर्वामि मर्वावः मर्वामः । **२. लिट्** - ममर्व ममर्वतुः ममर्वुः । ममर्विथ ममर्वथुः ममर्व । ममर्व ममर्विव ममर्विम । **३. लुट्** - मर्विता मर्वितारौ मर्वितारः । मर्वितासि मर्वितास्थः मर्वितास्थ । मर्वितास्मि मर्वितास्वः मर्वितास्मः । **४. लृट्** - मर्विष्यति मर्विष्यतः मर्विष्यन्ति । मर्विष्यसि मर्विष्यथः मर्विष्यथ । मर्विष्यामि मर्विष्यावः मर्विष्यामः । **५. लोट्** - मर्वतु, मर्वतात् मर्वताम् मर्वन्तु । मर्व, मर्वतात् मर्वतम् मर्वत । मर्वाणि मर्वाव मर्वाम । **६. लङ्** - अमर्वत् अमर्वताम् अमर्वन् । अमर्वः अमर्वतम् अमर्वत । अमर्वम् अमर्वाव अमर्वाम । **७. विधिलिङ्** - मर्वेत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मर्वेताम् मर्वेयुः । मर्वेः मर्वेतम् मर्वेत । मर्वेयम् मर्वेव मर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – मर्व्यात् मर्व्यास्ताम् मर्व्यासुः । मर्व्याः मर्व्यास्तम् मर्व्यास्त । मर्व्यासम् मर्व्यास्व मर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अमर्वीत् अमर्विष्टाम् अमर्विषुः । अमर्वीः अमर्विष्टम् अमर्विष्ट । अमर्विषम् अमर्विष्व अमर्विष्म । **१०. लृङ्** – अमर्विष्यत् अमर्विष्यताम् अमर्विष्यन् । अमर्विष्यः अमर्विष्यतम् अमर्विष्यत । अमर्विष्यम् अमर्विष्याव अमर्विष्याम ।

णिचि – मर्वयति – ते, सनि – मिमर्विषति, **यकि** – मर्व्यते ।

५७९. चर्व – अदने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – चर्वति चर्वतः चर्वन्ति । चर्वसि चर्वथः चर्वथ । चर्वामि चर्वावः चर्वामः । **२. लिट्** – चचर्व चचर्वतुः चचर्वुः । चचर्विथ चचर्वथुः चचर्व । चचर्व चचर्विव चचर्विम । **३. लुट्** – चर्विता चर्वितारौ चर्वितारः । चर्वितासि चर्वितास्थः चर्वितास्थ । चर्वितास्मि चर्वितास्वः चर्वितास्मः । **४. लृट्** – चर्विष्यति चर्विष्यतः चर्विष्यन्ति । चर्विष्यसि चर्विष्यथः चर्विष्यथ । चर्विष्यामि चर्विष्यावः चर्विष्यामः । **५. लोट्** – चर्वतु, चर्वतात् चर्वताम् चर्वन्तु । चर्व, चर्वतात् चर्वतम् चर्वत । चर्वाणि चर्वाव चर्वाम । **६. लङ्** – अचर्वत् अचर्वताम् अचर्वन् । अचर्वः अचर्वतम् अचर्वत । अचर्वम् अचर्वाव अचर्वाम । **७. विधिलिङ्** – चर्वेत् चर्वेताम् चर्वेयुः । चर्वेः चर्वेतम् चर्वेत । चर्वेयम् चर्वेव चर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – चर्व्यात् चर्व्यास्ताम् चर्व्यासुः । चर्व्याः चर्व्यास्तम् चर्व्यास्त । चर्व्यासम् चर्व्यास्व चर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अचर्वीत् अचर्विष्टाम् अचर्विषुः । अचर्वीः अचर्विष्टम् अचर्विष्ट । अचर्विषम् अचर्विष्व अचर्विष्म । **१०. लृङ्** – अचर्विष्यत् अचर्विष्यताम् अचर्विष्यन् । अचर्विष्यः अचर्विष्यतम् अचर्विष्यत । अचर्विष्यम् अचर्विष्याव अचर्विष्याम ।

णिचि – चर्वयति[१], **सनि** – चिचर्विषति, **यकि** – चर्व्यते ।

१. णौ 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदिता ।

५८०. भर्व – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'अयमीदिदपि क्वचित् पठ्यते' इति माधवीयधातुवृत्तिः ।

१. लट् – भर्वति भर्वतः भर्वन्ति । भर्वसि भर्वथः भर्वथ । भर्वामि भर्वावः भर्वामः । **२. लिट्** – बभर्व बभर्वतुः बभर्वुः । बभर्विथ बभर्वथुः बभर्व । बभर्व बभर्विव बभर्विम । **३. लुट्** – भर्विता भर्वितारौ भर्वितारः । भर्वितासि भर्वितास्थः भर्वितास्थ । भर्वितास्मि भर्वितास्वः भर्वितास्मः । **४. लृट्** – भर्विष्यति भर्विष्यतः भर्विष्यन्ति । भर्विष्यसि भर्विष्यथः भर्विष्यथ । भर्विष्यामि भर्विष्यावः भर्विष्यामः । **५. लोट्** – भर्वतु, भर्वतात् भर्वताम् भर्वन्तु । भर्व, भर्वतात् भर्वतम् भर्वत । भर्वाणि भर्वाव भर्वाम । **६. लङ्** – अभर्वत् अभर्वताम् अभर्वन् । अभर्वः अभर्वतम् अभर्वत । अभर्वम् अभर्वाव अभर्वाम । **७. विधिलिङ्** – भर्वेत् भर्वेताम् भर्वेयुः । भर्वेः भर्वेतम् भर्वेत । भर्वेयम् भर्वेव भर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – भर्व्यात् भर्व्यास्ताम् भर्व्यासुः । भर्व्याः भर्व्यास्तम् भर्व्यास्त । भर्व्यासम् भर्व्यास्व भर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अभर्वीत् अभर्विष्टाम् अभर्विषुः । अभर्वीः अभर्विष्टम् अभर्विष्ट । अभर्विषम् अभर्विष्व अभर्विष्म । **१०. लृङ्** – अभर्विष्यत् अभर्विष्यताम् अभर्विष्यन् । अभर्विष्यः अभर्विष्यतम् अभर्विष्यत । अभर्विष्यम् अभर्विष्याव अभर्विष्याम ।

णिचि – भर्वयति – ते, **सनि** – बिभर्विषति, **यकि** – भर्व्यते ।

५८१. कर्व – दर्पे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – कर्वति कर्वतः कर्वन्ति । कर्वसि कर्वथः कर्वथ । कर्वामि कर्वावः कर्वामः । **२. लिट्** – चकर्व चकर्वतुः चकर्वुः । चकर्विथ चकर्वथुः चकर्व । चकर्व चकर्विव चकर्विम । **३. लुट्** – कर्विता

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कर्विंतारौ कर्वितारः । कर्वितासि कर्वितास्थः कर्वितास्थ । कर्वितास्मि कर्वितास्वः कर्वितास्मः । **४. लृट्** – कर्विष्यति कर्विष्यतः कर्विष्यन्ति । कर्विष्यसि कर्विष्यथः कर्विष्यथ । कर्विष्यामि कर्विष्यावः कर्विष्यामः । **५. लोट्** – कर्वतु, कर्वतात् कर्वताम् कर्वन्तु । कर्व, कर्वतात् कर्वतम् कर्वत । कर्वाणि कर्वाव कर्वाम । **६. लङ्** – अकर्वत् अकर्वताम् अकर्वन् । अकर्वः अकर्वतम् अकर्वत । अकर्वम् अकर्वाव अकर्वाम । **७. विधिलिङ्** – कर्वेत् कर्वेताम् कर्वेयुः । कर्वेः कर्वेतम् कर्वेत । कर्वेयम् कर्वेव कर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – कर्व्यात् कर्व्यास्ताम् कर्व्यासुः । कर्व्याः कर्व्यास्तम् कर्व्यास्त । कर्व्यासम् कर्व्यास्व कर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अकर्वीत् अकर्विष्टाम् अकर्विषुः । अकर्वीः अकर्विष्टम् अकर्विष्ट । अकर्विषम् अकर्विष्व अकर्विष्म । **१०. लृङ्** – अकर्विष्यत् अकर्विष्यताम् अकर्विष्यन् । अकर्विष्यः अकर्विष्यतम् अकर्विष्यत । अकर्विष्यम् अकर्विष्याव अकर्विष्याम ।

णिचि – कर्वयति – ते, **सनि** – चिकर्विषति, **यकि** – कर्व्यते ।

५८२. खर्व – दर्पे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – खर्वति खर्वतः खर्वन्ति । खर्वसि खर्वथः खर्वथ । खर्वामि खर्वावः खर्वामः । **२. लिट्** – चखर्व चखर्वतुः चखर्वुः । चखर्विथ चखर्वथुः चखर्व । चखर्व चखर्विव चखर्विम । **३. लुट्** – खर्विता खर्वितारौ खर्वितारः । खर्वितासि खर्वितास्थः खर्वितास्थ । खर्वितास्मि खर्वितास्वः खर्वितास्मः । **४. लृट्** – खर्विष्यति खर्विष्यतः खर्विष्यन्ति । खर्विष्यसि खर्विष्यथः खर्विष्यथ । खर्विष्यामि खर्विष्यावः खर्विष्यामः । **५. लोट्** – खर्वतु, खर्वतात् खर्वताम् खर्वन्तु । खर्व, खर्वतात् खर्वतम् खर्वत । खर्वाणि खर्वाव खर्वाम । **६. लङ्** – अखर्वत् अखर्वताम् अखर्वन् । अखर्वः अखर्वतम् अखर्वत । अखर्वम् अखर्वाव अखर्वाम । **७. विधिलिङ्** – खर्वेत् खर्वेताम् खर्वेयुः । खर्वेः खर्वेतम् खर्वेत । खर्वेयम् खर्वेव खर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – खर्व्यात् खर्व्यास्ताम् खर्व्यासुः । खर्व्याः खर्व्यास्तम् खर्व्यास्त । खर्व्यासम् खर्व्यास्व खर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अखर्वीत् अखर्विष्टाम् अखर्विषुः । अखर्वीः अखर्विष्टम् अखर्विष्ट । अखर्विषम् अखर्विष्व अखर्विष्म । **१०. लृङ्** – अखर्विष्यत् अखर्विष्यताम् अखर्विष्यन् । अखर्विष्यः अखर्विष्यतम् अखर्विष्यत । अखर्विष्यम् अखर्विष्याव अखर्विष्याम ।

णिचि – खर्वयति-ते, **सनि** – चिखर्विषति, **यकि** – खर्व्यते ।

५८३. गर्व – दर्पे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'माने गर्वयते, दर्पे गर्वतीति भवेच्छपि' (श्लो. १६१) इति देवः ।

१. लट् – गर्वति गर्वतः गर्वन्ति । गर्वसि गर्वथः गर्वथ । गर्वामि गर्वावः गर्वामः । **२. लिट्** – जगर्व जगर्वतुः जगर्वुः । जगर्विथ जगर्वथुः जगर्व । जगर्व जगर्विव जगर्विम । **३. लुट्** – गर्विता गर्वितारौ गर्वितारः । गर्वितासि गर्वितास्थः गर्वितास्थ । गर्वितास्मि गर्वितास्वः गर्वितास्मः । **४. लृट्** – गर्विष्यति गर्विष्यतः गर्विष्यन्ति । गर्विष्यसि गर्विष्यथः गर्विष्यथ । गर्विष्यामि गर्विष्यावः गर्विष्यामः । **५. लोट्** – गर्वतु, गर्वतात् गर्वताम् गर्वन्तु । गर्व, गर्वतात् गर्वतम् गर्वत । गर्वाणि गर्वाव गर्वाम । **६. लङ्** – अगर्वत् अगर्वताम् अगर्वन् । अगर्वः अगर्वतम् अगर्वत । अगर्वम् अगर्वाव अगर्वाम । **७. विधिलिङ्** – गर्वेत् गर्वेताम् गर्वेयुः । गर्वेः गर्वेतम् गर्वेत । गर्वेयम् गर्वेव गर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – गर्व्यात् गर्व्यास्ताम् गर्व्यासुः । गर्व्याः गर्व्यास्तम् गर्व्यास्त । गर्व्यासम् गर्व्यास्व गर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अगर्वीत् अगर्विष्टाम् अगर्विषुः । अगर्वीः अगर्विष्टम् अगर्विष्ट । अगर्विषम् अगर्विष्व अगर्विष्म । **१०. लृङ्** – अगर्विष्यत् अगर्विष्यताम् अगर्विष्यन् । अगर्विष्यः अगर्विष्यतम् अगर्विष्यत । अगर्विष्यम् अगर्विष्याव अगर्विष्याम ।

णिचि – गर्वयति-ते, **सनि** – जिगर्विषति, **यकि** – गर्व्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५८४. अर्व – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – अर्वति अर्वतः अर्वन्ति । अर्वसि अर्वथः अर्वथ । अर्वामि अर्वावः अर्वामः । **२. लिट्** – आनर्व आनर्वतुः आनर्वुः । आनर्विथ आनर्वथुः आनर्व । आनर्व आनर्विव आनर्विम । **३. लुट्** – अर्विता अर्वितारौ अर्वितारः । अर्वितासि अर्वितास्थः अर्वितास्थ । अर्वितास्मि अर्वितास्वः अर्वितास्मः । **४. लृट्** – अर्विष्यति अर्विष्यतः अर्विष्यन्ति । अर्विष्यसि अर्विष्यथः अर्विष्यथ । अर्विष्यामि अर्विष्यावः अर्विष्यामः । **५. लोट्** – अर्वतु, अर्वतात् अर्वताम् अर्वन्तु । अर्व, अर्वतात् अर्वतम् अर्वत । अर्वाणि अर्वाव अर्वाम । **६. लङ्** – आर्वत् आर्वताम् आर्वन् । आर्वः आर्वतम् आर्वत । आर्वम् आर्वाव आर्वाम । **७. विधिलिङ्** – अर्वेत् अर्वेताम् अर्वेयुः । अर्वेः अर्वेतम् अर्वेत । अर्वेयम् अर्वेव अर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – अर्व्यात् अर्व्यास्ताम् अर्व्यासुः । अर्व्याः अर्व्यास्तम् अर्व्यास्त । अर्व्यासम् अर्व्यास्व अर्व्यास्म । **९. लुङ्** – आर्वीत् आर्विष्टाम् आर्विषुः । आर्वीः आर्विष्टम् आर्विष्ट । आर्विषम् आर्विष्व आर्विष्म । **१०. लृङ्** – आर्विष्यत् आर्विष्यताम् आर्विष्यन् । आर्विष्यः आर्विष्यतम् आर्विष्यत । आर्विष्यम् आर्विष्याव आर्विष्याम । णिचि – अर्वयति-ते, **सनि** – अर्विविषति, **यकि** – अर्व्यते ।

५८५. शर्व – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – शर्वति शर्वतः शर्वन्ति । शर्वसि शर्वथः शर्वथ । शर्वामि शर्वावः शर्वामः । **२. लिट्** – शशर्व शशर्वतुः शशर्वुः । शशर्विथ शशर्वथुः शशर्व । शशर्व शशर्विव शशर्विम । **३. लुट्** – शर्विता शर्वितारौ शर्वितारः । शर्वितासि शर्वितास्थः शर्वितास्थ । शर्वितास्मि शर्वितास्वः शर्वितास्मः । **४. लृट्** – शर्विष्यति शर्विष्यतः शर्विष्यन्ति । शर्विष्यसि शर्विष्यथः शर्विष्यथ । शर्विष्यामि शर्विष्यावः शर्विष्यामः । **५. लोट्** – शर्वतु, शर्वतात् शर्वताम् शर्वन्तु । शर्व, शर्वतात् शर्वतम् शर्वत । शर्वाणि शर्वाव शर्वाम । **६. लङ्** – अशर्वत् अशर्वताम् अशर्वन् । अशर्वः अशर्वतम् अशर्वत । अशर्वम् अशर्वाव अशर्वाम । **७. विधिलिङ्** – शर्वेत् शर्वेताम् शर्वेयुः । शर्वेः शर्वेतम् शर्वेत । शर्वेयम् शर्वेव शर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – शर्व्यात् शर्व्यास्ताम् शर्व्यासुः । शर्व्याः शर्व्यास्तम् शर्व्यास्त । शर्व्यासम् शर्व्यास्व शर्व्यास्म । **९. लुङ्** – अशर्वीत् अशर्विष्टाम् अशर्विषुः । अशर्वीः अशर्विष्टम् अशर्विष्ट । अशर्विषम् अशर्विष्व अशर्विष्म । **१०. लृङ्** – अशर्विष्यत् अशर्विष्यताम् अशर्विष्यन् । अशर्विष्यः अशर्विष्यतम् अशर्विष्यत । अशर्विष्यम् अशर्विष्याव अशर्विष्याम ।

णिचि – शर्वयति – ते, **सनि** – शिशर्विषति, **यकि** – शर्व्यते ।

५८६. षर्व – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'षर्वधातुष्षोपदेशः' इति बालमनोरमा ।

१. लट् – सर्वति सर्वतः सर्वन्ति । सर्वसि सर्वथः सर्वथ । सर्वामि सर्वावः सर्वामः । **२. लिट्** – ससर्व ससर्वतुः ससर्वुः । ससर्विथ ससर्वथुः ससर्व । ससर्व ससर्विव ससर्विम । **३. लुट्** – सर्विता सर्वितारौ सर्वितारः । सर्वितासि सर्वितास्थः सर्वितास्थ । सर्वितास्मि सर्वितास्वः सर्वितास्मः । **४. लृट्** – सर्विष्यति सर्विष्यतः सर्विष्यन्ति । सर्विष्यसि सर्विष्यथः सर्विष्यथ । सर्विष्यामि सर्विष्यावः सर्विष्यामः । **५. लोट्** – सर्वतु, सर्वतात् सर्वताम् सर्वन्तु । सर्व, सर्वतात् सर्वतम् सर्वत । सर्वाणि सर्वाव सर्वाम । **६. लङ्** – असर्वत् असर्वताम् असर्वन् । असर्वः असर्वतम् असर्वत । असर्वम् असर्वाव असर्वाम । **७. विधिलिङ्** – सर्वेत् सर्वेताम् सर्वेयुः । सर्वेः सर्वेतम् सर्वेत । सर्वेयम् सर्वेव सर्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – सर्व्यात् सर्व्यास्ताम् सर्व्यासुः । सर्व्याः सर्व्यास्तम् सर्व्यास्त । सर्व्यासम् सर्व्यास्व सर्व्यास्म । **९. लुङ्** – असर्वीत् असर्विष्टाम् असर्विषुः । असर्वीः असर्विष्टम् असर्विष्ट । असर्विषम् असर्विष्व असर्विष्म । **१०. लृङ्** – असर्विष्यत् असर्विष्यताम् असर्विष्यन् । असर्विष्यः असर्विष्यतम् असर्विष्यत । असर्विष्यम् असर्विष्याव असर्विष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – सर्वयति – ते, **सनि** – सिसर्विषति, **यकि** – सर्व्यते ।

५८७. इवि – व्याप्तौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – इन्वति[1] इन्वतः इन्वन्ति । इन्वसि इन्वथः इन्वथ । इन्वामि इन्वावः इन्वामः । **२. लिट्** (i) इन्वाञ्चकार इन्वाञ्चक्रतुः इन्वाञ्चक्रुः । इन्वाञ्चकर्थ इन्वाञ्चक्रथुः इन्वाञ्चक्र । इन्वाञ्चकार/चकर इन्वाञ्चकृव इन्वाञ्चकृम । (ii) इन्वाम्बभूव इन्वाम्बभूवतुः इन्वाम्बभूवुः । इन्वाम्बभूविथ इन्वाम्बभूवथुः इन्वाम्बभूव । इन्वाम्बभूव इन्वाम्बभूविव इन्वाम्बभूविम । (iii) इन्वामास इन्वामासतुः इन्वामासुः । इन्वामासिथ इन्वामासथुः इन्वामास । इन्वामास इन्वामासिव इन्वामासिम । **३. लुट्** – इन्विता इन्वितारौ इन्वितारः । इन्वितासि इन्वितास्थः इन्वितास्थ । इन्वितास्मि इन्वितास्वः इन्वितास्मः । **४. लृट्** – इन्विष्यति इन्विष्यतः इन्विष्यन्ति । इन्विष्यसि इन्विष्यथः इन्विष्यथ । इन्विष्यामि इन्विष्यावः इन्विष्यामः । **५. लोट्** – इन्वतु, इन्वतात् इन्वताम् इन्वन्तु । इन्व, इन्वतात् इन्वतम् इन्वत । इन्वानि इन्वाव इन्वाम । **६. लङ्** – ऐन्वत् ऐन्वताम् ऐन्वन् । ऐन्वः ऐन्वतम् ऐन्वत । ऐन्वम् ऐन्वाव ऐन्वाम । **७. विधिलिङ्** – इन्वेत् इन्वेताम् इन्वेयुः । इन्वेः इन्वेतम् इन्वेत । इन्वेयम् इन्वेव इन्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – इन्व्यात् इन्व्यास्ताम् इन्व्यासुः । इन्व्याः इन्व्यास्तम् इन्व्यास्त । इन्व्यासम् इन्व्यास्व इन्व्यास्म । **९. लुङ्** – ऐन्वीत् ऐन्विष्टाम् ऐन्विषुः । ऐन्वीः ऐन्विष्टम् ऐन्विष्ट । ऐन्विषम् ऐन्विष्व ऐन्विष्म । **१०. लृङ्** – ऐन्विष्यत् ऐन्विष्यताम् ऐन्विष्यन् । ऐन्विष्यः ऐन्विष्यतम् ऐन्विष्यत । ऐन्विष्यम् ऐन्विष्याव ऐन्विष्याम ।

णिचि – इन्वयति-ते, **सनि** – इन्विविषति, **यकि** – इन्व्यते ।

१. 'इदितो नुम् धातोः' इति नुम् ।

५८८. पिवि – सेवने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'सेचने' इति केचित् ।

१. लट् – पिन्वति[1] पिन्वतः पिन्वन्ति । पिन्वसि पिन्वथः पिन्वथ । पिन्वामि पिन्वावः पिन्वामः । **२. लिट्** – पिपिन्व पिपिन्वतुः पिपिन्वुः । पिपिन्विथ पिपिन्वथुः पिपिन्व । पिपिन्व पिपिन्विव पिपिन्विम । **३. लुट्** – पिन्विता पिन्वितारौ पिन्वितारः । पिन्वितासि पिन्वितास्थः पिन्वितास्थ । पिन्वितास्मि पिन्वितास्वः पिन्वितास्मः । **४. लृट्** – पिन्विष्यति पिन्विष्यतः पिन्विष्यन्ति । पिन्विष्यसि पिन्विष्यथः पिन्विष्यथ । पिन्विष्यामि पिन्विष्यावः पिन्विष्यामः । **५. लोट्** – पिन्वतु, पिन्वतात् पिन्वताम् पिन्वन्तु । पिन्व, पिन्वतात् पिन्वतम् पिन्वत । पिन्वानि पिन्वाव पिन्वाम । **६. लङ्** – अपिन्वत् अपिन्वताम् अपिन्वन् । अपिन्वः अपिन्वतम् अपिन्वत । अपिन्वम् अपिन्वाव अपिन्वाम । **७. विधिलिङ्** – पिन्वेत् पिन्वेताम् पिन्वेयुः । पिन्वेः पिन्वेतम् पिन्वेत । पिन्वेयम् पिन्वेव पिन्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – पिन्व्यात् पिन्व्यास्ताम् पिन्व्यासुः । पिन्व्याः पिन्व्यास्तम् पिन्व्यास्त । पिन्व्यासम् पिन्व्यास्व पिन्व्यास्म । **९. लुङ्** – अपिन्वीत् अपिन्विष्टाम् अपिन्विषुः । अपिन्वीः अपिन्विष्टम् अपिन्विष्ट । अपिन्विषम् अपिन्विष्व अपिन्विष्म । **१०. लृङ्** – अपिन्विष्यत् अपिन्विष्यताम् अपिन्विष्यन् । अपिन्विष्यः अपिन्विष्यतम् अपिन्विष्यत । अपिन्विष्यम् अपिन्विष्याव अपिन्विष्याम ।

णिचि – पिन्वयति-ते, **सनि** – पिपिन्विषति, **यकि** – पिन्व्यते ।

१. 'इदितो नुम् धातोः' इति नुम् ।

५८९. मिवि – सेवने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'मूर्धन्योष्मादिरित्येके' इति कौमुदी । 'सेचने' इति क्षीरतरङ्गिणी । 'स्रंसने इति मैत्रेयः' इति धातुवृत्तिटीका । धातुवृत्तौ तु – 'सेचने इति क्षीरतरङ्गिण्याम् । सेचने इति पाठो मैत्रेयस्य च' इत्युक्तम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – मिन्वति[1] मिन्वतः मिन्वन्ति । मिन्वसि मिन्वथः मिन्वथ । मिन्वामि मिन्वावः मिन्वामः । **२. लिट्** – मिमिन्व मिमिन्वतुः मिमिन्वुः । मिमिन्विथ मिमिन्वथुः मिमिन्व । मिमिन्व मिमिन्विव मिमिन्विम । **३. लुट्** – मिन्विता मिन्वितारौ मिन्वितारः । मिन्वितासि मिन्वितास्थः मिन्वितास्थ । मिन्वितास्मि मिन्वितास्वः मिन्वितास्मः । **४. लृट्** – मिन्विष्यति मिन्विष्यतः मिन्विष्यन्ति । मिन्विष्यसि मिन्विष्यथः मिन्विष्यथ । मिन्विष्यामि मिन्विष्यावः मिन्विष्यामः । **५. लोट्** – मिन्वतु, मिन्वतात् मिन्वताम् मिन्वन्तु । मिन्व, मिन्वतात् मिन्वतम् मिन्वत । मिन्वानि मिन्वाव मिन्वाम । **६. लङ्** – अमिन्वत् अमिन्वताम् अमिन्वन् । अमिन्वः अमिन्वतम् अमिन्वत । अमिन्वम् अमिन्वाव अमिन्वाम । **७. विधिलिङ्** – मिन्वेत् मिन्वेताम् मिन्वेयुः । मिन्वेः मिन्वेतम् मिन्वेत । मिन्वेयम् मिन्वेव मिन्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – मिन्व्यात् मिन्व्यास्ताम् मिन्व्यासुः । मिन्व्याः मिन्व्यास्तम् मिन्व्यास्त । मिन्व्यासम् मिन्व्यास्व मिन्व्यास्म । **९. लुङ्** – अमिन्वीत् अमिन्विष्टाम् अमिन्विषुः । अमिन्वीः अमिन्विष्टम् अमिन्विष्ट । अमिन्विषम् अमिन्विष्व अमिन्विष्म । **१०. लृङ्** – अमिन्विष्यत् अमिन्विष्यताम् अमिन्विष्यन् । अमिन्विष्यः अमिन्विष्यतम् अमिन्विष्यत । अमिन्विष्यम् अमिन्विष्याव अमिन्विष्याम ।

णिचि – मिन्वयति – ते, **सनि** – मिमिन्विषति, **यकि** – मिन्व्यते ।

१. 'इदितो नुम् धातोः' इति नुम् ।

५९०. णिवि – सेचने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'सेचने' इति तरङ्गिण्याम् । 'स्त्रंसने' इति मैत्रेयः । तृतीयः णिविः मूर्धन्योष्मादिरित्येके इति कौमुदी । 'सेवने' इति तरङ्गिण्याम् ।

१. लट् – निन्वति[1] निन्वतः निन्वन्ति । निन्वसि निन्वथः निन्वथ । निन्वानि निन्वावः निन्वामः । **२. लिट्** – निनिन्व निनिन्वतुः निनिन्वुः । निनिन्विथ निनिन्वथुः निनिन्व । निनिन्व निनिन्विव निनिन्विम । **३. लुट्** – निन्विता निन्वितारौ निन्वितारः । निन्वितासि निन्वितास्थः निन्वितास्थ । निन्वितास्मि निन्वितास्वः निन्वितास्मः । **४. लृट्** – निन्विष्यति निन्विष्यतः निन्विष्यन्ति । निन्विष्यसि निन्विष्यथः निन्विष्यथ । निन्विष्यामि निन्विष्यावः निन्विष्यामः । **५. लोट्** – निन्वतु, निन्वतात् निन्वताम् निन्वन्तु । निन्व, निन्वतात् निन्वतम् निन्वत । निन्वानि निन्वाव निन्वाम । **६. लङ्** – अनिन्वत् अनिन्वताम् अनिन्वन् । अनिन्वः अनिन्वतम् अनिन्वत । अनिन्वम् अनिन्वाव अनिन्वाम । **७. विधिलिङ्** – निन्वेत् निन्वेताम् निन्वेयुः । निन्वेः निन्वेतम् निन्वेत । निन्वेयम् निन्वेव निन्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – निन्व्यात् निन्व्यास्ताम् निन्व्यासुः । निन्व्याः निन्व्यास्तम् निन्व्यास्त । निन्व्यासम् निन्व्यास्व निन्व्यास्म । **९. लुङ्** – अनिन्वीत् अनिन्विष्टाम् अनिन्विषुः । अनिन्वीः अनिन्विष्टम् अनिन्विष्ट । अनिन्विषम् अनिन्विष्व अनिन्विष्म । **१०. लृङ्** – अनिन्विष्यत् अनिन्विष्यताम् अनिन्विष्यन् । अनिन्विष्यः अनिन्विष्यतम् अनिन्विष्यत । अनिन्विष्यम् अनिन्विष्याव अनिन्विष्याम ।

णिचि – निन्वयति-न्ते, **सनि** – निनिन्विषति, **यकि** – निन्व्यते ।

१. 'इदितो नुम् धातोः' इति नुम् ।

५९१. हिवि – प्रीणने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – हिन्वति[1] हिन्वतः हिन्वन्ति । हिन्वसि हिन्वथः हिन्वथ । हिन्वामि हिन्वावः हिन्वामः । **२. लिट्** – जिहिन्व जिहिन्वतुः जिहिन्वुः । जिहिन्विथ जिहिन्वथुः जिहिन्व । जिहिन्व जिहिन्विव जिहिन्विम । **३. लुट्** – हिन्विता हिन्वितारौ हिन्वितारः । हिन्वितासि हिन्वितास्थः हिन्वितास्थ । हिन्वितास्मि हिन्वितास्वः हिन्वितास्मः । **४. लृट्** – हिन्विष्यति हिन्विष्यतः हिन्विष्यन्ति । हिन्विष्यसि हिन्विष्यथः हिन्विष्यथ । हिन्विष्यामि हिन्विष्यावः हिन्विष्यामः । **५. लोट्** – हिन्वतु, हिन्वतात् हिन्वताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

हिन्वन्तु । हिन्व, हिन्वतात् हिन्वतम् हिन्वत । हिन्वानि हिन्वाव हिन्वाम । **६. लङ्** – अहिन्वत् अहिन्वताम् अहिन्वन् । अहिन्वः अहिन्वतम् अहिन्वत । अहिन्वम् अहिन्वाव अहिन्वाम । **७. विधिलिङ्** – हिन्वेत् हिन्वेताम् हिन्वेयुः । हिन्वेः हिन्वेतम् हिन्वेत । हिन्वेयम् हिन्वेव हिन्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – हिन्व्यात् हिन्व्यास्ताम् हिन्व्यासुः । हिन्व्याः हिन्व्यास्तम् हिन्व्यास्त । हिन्व्यासम् हिन्व्यास्व हिन्व्यास्म । **९. लुङ्** – अहिन्वीत् अहिन्विष्टाम् अहिन्विषुः । अहिन्वीः अहिन्विष्टम् अहिन्विष्ट । अहिन्विषम् अहिन्विष्व अहिन्विष्म । **१०. लृङ्** – अहिन्विष्यत् अहिन्विष्यताम् अहिन्विष्यन् । अहिन्विष्यः अहिन्विष्यतम् अहिन्विष्यत । अहिन्विष्यम् अहिन्विष्याव अहिन्विष्याम ।

णिचि – हिन्वयति-ते, **सनि** – जिहिन्विषति, **यकि** – हिन्व्यते ।

१. 'इदितो नुम् धातोः' इति नुम् ।

५९२. दिवि – प्रीणने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'अर्दने देवयेद्, दीव्येत् क्रीडादौ, परिकूजने । देवयेत, इदितो दिव्येत्, देवेर्देवेत देवने' (श्लो. १६०-१६१) इति देवः ।

१. लट् – दिन्वति[1] दिन्वतः दिन्वन्ति । दिन्वसि दिन्वथः दिन्वथ । दिन्वामि दिन्वावः दिन्वामः । **२. लिट्** – दिदिन्व दिदिन्वतुः दिदिन्वुः । दिदिन्विथ दिदिन्वथुः दिदिन्व । दिदिन्व दिदिन्विव दिदिन्विम । **३. लुट्** – दिन्विता दिन्वितारौ दिन्वितारः । दिन्वितासि दिन्वितास्थः दिन्वितास्थ । दिन्वितास्मि दिन्वितास्वः दिन्वितास्मः । **४. लृट्** – दिन्विष्यति दिन्विष्यतः दिन्विष्यन्ति । दिन्विष्यसि दिन्विष्यथः दिन्विष्यथ । दिन्विष्यामि दिन्विष्यावः दिन्विष्यामः । **५. लोट्** – दिन्वतु, दिन्वतात् दिन्वताम् दिन्वन्तु । दिन्व, दिन्वतात् दिन्वतम् दिन्वत । दिन्वानि दिन्वाव दिन्वाम । **६. लङ्** – अदिन्वत् अदिन्वताम् अदिन्वन् । अदिन्वः अदिन्वतम् अदिन्वत । अदिन्वम् अदिन्वाव अदिन्वाम । **७. विधिलिङ्** – दिन्वेत् दिन्वेताम् दिन्वेयुः । दिन्वेः दिन्वेतम् दिन्वेत । दिन्वेयम् दिन्वेव दिन्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – दिन्व्यात् दिन्व्यास्ताम् दिन्व्यासुः । दिन्व्याः दिन्व्यास्तम् दिन्व्यास्त । दिन्व्यासम् दिन्व्यास्व दिन्व्यास्म । **९. लुङ्** – अदिन्वीत् अदिन्विष्टाम् अदिन्विषुः । अदिन्वीः अदिन्विष्टम् अदिन्विष्ट । अदिन्विषम् अदिन्विष्व अदिन्विष्म । **१०. लृङ्** – अदिन्विष्यत् अदिन्विष्यताम् अदिन्विष्यन् । अदिन्विष्यः अदिन्विष्यतम् अदिन्विष्यत । अदिन्विष्यम् अदिन्विष्याव अदिन्विष्याम ।

णिचि – दिन्वयति – ते, **सनि** – दिदिन्विषति, **यकि** – दिन्व्यते ।

१. 'इदितो नुम् धातोः' इति नुम् ।

५९३. धिवि – प्रीणने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – धिनोति[1] धिनुतः धिन्वन्ति । धिनोषि धिनुथः धिनुथ । धिनोमि धिनुवः-धिन्वः धिनुमः-धिन्मः[2] । **२. लिट्** – दिधिन्व दिधिन्वतुः दिधिन्वुः । दिधिन्विथ दिधिन्वथुः दिधिन्व । दिधिन्व दिधिन्विव दिधिन्विम । **३. लुट्** – धिन्विता धिन्वितारौ धिन्वितारः । धिन्वितासि धिन्वितास्थः धिन्वितास्थ । धिन्वितास्मि धिन्वितास्वः धिन्वितास्मः । **४. लृट्** – धिन्विष्यति धिन्विष्यतः धिन्विष्यन्ति । धिन्विष्यसि धिन्विष्यथः धिन्विष्यथ । धिन्विष्यामि धिन्विष्यावः धिन्विष्यामः । **५. लोट्** – धिनोतु, धिनुतात् धिनुताम् धिन्वन्तु । धिनु, धिनुतात् धिनुतम् धिनुत । धिनवानि धिनवाव धिनवाम । **६. लङ्** – अधिनोत् अधिनुताम् अधिन्वन् । अधिनोः अधिनुतम् अधिनुत । अधिनवम् अधिन्व-अधिनुव अधिन्म-अधिनुम[2] । **७. विधिलिङ्** – धिनुयात् धिनुयाताम् धिनुयुः । धिनुयाः धिनुयातम् धिनुयात । धिनुयाम् धिनुयाव धिनुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – धिन्व्यात् धिन्व्यास्ताम् धिन्व्यासुः । धिन्व्याः धिन्व्यास्तम् धिन्व्यास्त । धिन्व्यासम् धिन्व्यास्व धिन्व्यास्म । **९. लुङ्** – अधिन्वीत् अधिन्विष्टाम् अधिन्विषुः । अधिन्वीः अधिन्विष्टम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अधिन्विष्ट । अधिन्विषम् अधिन्विष्व अधिन्विष्म । **१०. लृङ्** – अधिन्विष्यत् अधिन्विष्यताम् अधिन्विष्यन् । अधिन्विष्यः अधिन्विष्यतम् अधिन्विष्यत । अधिन्विष्यम् अधिन्विष्याव अधिन्विष्याम ।

णिचि – धिन्वयति – ते, **सनि** – दिधिन्विषति, **यकि** – धिन्व्यते ।

१. 'इदितो नुम् धातोः' इति नुम् । 'धिन्विकृण्व्योर च' (कृतनुमोरनयोः अकारोऽन्तादेशः स्यात् उप्रत्ययश्च शब्विषये) इति उप्रत्ययः ।

२. 'लोपश्चास्यान्यतरस्यां म्वोः' इति प्रत्ययसम्बन्धिनः उकारस्य वा लोपः ।

५९४. जिवि – प्रीणने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – जिन्वति[1] जिन्वतः जिन्वन्ति । जिन्वसि जिन्वथः जिन्वथ । जिन्वामि जिन्वावः जिन्वामः । **२. लिट्** – जिजिन्व जिजिन्वतुः जिजिन्वुः । जिजिन्विथ जिजिन्वथुः जिजिन्व । जिजिन्व जिजिन्विव जिजिन्विम । **३. लुट्** – जिन्विता जिन्वितारौ जिन्वितारः । जिन्वितासि जिन्वितास्थः जिन्वितास्थ । जिन्वितास्मि जिन्वितास्वः जिन्वितास्मः । **४. लृट्** – जिन्विष्यति जिन्विष्यतः जिन्विष्यन्ति । जिन्विष्यसि जिन्विष्यथः जिन्विष्यथ । जिन्विष्यामि जिन्विष्यावः जिन्विष्यामः । **५. लोट्** – जिन्वतु, जिन्वतात् जिन्वताम् जिन्वन्तु । जिन्व, जिन्वतात् जिन्वतम् जिन्वत । जिन्वानि जिन्वाव जिन्वाम । **६. लङ्** – अजिन्वत् अजिन्वताम् अजिन्वन् । अजिन्वः अजिन्वतम् अजिन्वत । अजिन्वम् अजिन्वाव अजिन्वाम । **७. विधिलिङ्** – जिन्वेत् जिन्वेताम् जिन्वेयुः । जिन्वेः जिन्वेतम् जिन्वेत । जिन्वेयम् जिन्वेव जिन्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – जिन्व्यात् जिन्व्यास्ताम् जिन्व्यासुः । जिन्व्याः जिन्व्यास्तम् जिन्व्यास्त । जिन्व्यासम् जिन्व्यास्व जिन्व्यास्म । **९. लुङ्** – अजिन्वीत् अजिन्विष्टाम् अजिन्विषुः । अजिन्वीः अजिन्विष्टम् अजिन्विष्ट । अजिन्विषम् अजिन्विष्व अजिन्विष्म । **१०. लृङ्** – अजिन्विष्यत् अजिन्विष्यताम् अजिन्विष्यन् । अजिन्विष्यः अजिन्विष्यतम् अजिन्विष्यत । अजिन्विष्यम् अजिन्विष्याव अजिन्विष्याम ।

णिचि – जिन्वयति – ते, **सनि** – जिजिन्विषति, **यकि** – जिन्व्यते ।

१. 'इदितो नुम् धातोः' इति नुम् ।

५९५. रिवि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – रिण्वति रिण्वतः रिण्वन्ति । रिण्वसि रिण्वथः रिण्वथ । रिण्वामि रिण्वावः रिण्वामः । **२. लिट्** – रिरिण्व रिरिण्वतुः रिरिण्वुः । रिरिण्विथ रिरिण्वथुः रिरिण्व । रिरिण्व रिरिण्विव रिरिण्विम । **३. लुट्** – रिण्विता रिण्वितारौ रिण्वितारः । रिण्वितासि रिण्वितास्थः रिण्वितास्थ । रिण्वितास्मि रिण्वितास्वः रिण्वितास्मः । **४. लृट्** – रिण्विष्यति रिण्विष्यतः रिण्विष्यन्ति । रिण्विष्यसि रिण्विष्यथः रिण्विष्यथ । रिण्विष्यामि रिण्विष्यावः रिण्विष्यामः । **५. लोट्** – रिण्वतु, रिण्वतात् रिण्वताम् रिण्वन्तु । रिण्व, रिण्वतात् रिण्वतम् रिण्वत । रिण्वानि रिण्वाव रिण्वाम । **६. लङ्** – अरिण्वत् अरिण्वताम् अरिण्वन् । अरिण्वः अरिण्वतम् अरिण्वत । अरिण्वम् अरिण्वाव अरिण्वाम । **७. विधिलिङ्** – रिण्वेत् रिण्वेताम् रिण्वेयुः । रिण्वेः रिण्वेतम् रिण्वेत । रिण्वेयम् रिण्वेव रिण्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – रिण्व्यात् रिण्व्यास्ताम् रिण्व्यासुः । रिण्व्याः रिण्व्यास्तम् रिण्व्यास्त । रिण्व्यासम् रिण्व्यास्व रिण्व्यास्म । **९. लुङ्** – अरिण्वीत् अरिण्विष्टाम् अरिण्विषुः । अरिण्वीः अरिण्विष्टम् अरिण्विष्ट । अरिण्विषम् अरिण्विष्व अरिण्विष्म । **१०. लृङ्** – अरिण्विष्यत् अरिण्विष्यताम् अरिण्विष्यन् । अरिण्विष्यः अरिण्विष्यतम् अरिण्विष्यत । अरिण्विष्यम् अरिण्विष्याव अरिण्विष्याम ।

णिचि – रिण्वयति–ते, **सनि** – रिरिण्विषति, **यकि** – रिण्व्यते ।

५९६. रवि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – रण्वति रण्वतः रण्वन्ति । रण्वसि रण्वथः रण्वथ । रण्वामि रण्वावः रण्वामः । **२. लिट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ररण्व ररण्वतुः ररण्वुः । ररण्विथ ररण्वथुः ररण्व । ररण्व ररण्विव ररण्विम । **३. लुट्** – रण्विता रण्वितारौ रण्वितारः । रण्वितासि रण्वितास्थः रण्वितास्थ । रण्वितास्मि रण्वितास्वः रण्वितास्मः । **४. लृट्** – रण्विष्यति रण्विष्यतः रण्विष्यन्ति । रण्विष्यसि रण्विष्यथः रण्विष्यथ । रण्विष्यामि रण्विष्यावः रण्विष्यामः । **५. लोट्** – रण्वतु, रण्वतात् रण्वताम् रण्वन्तु । रण्व, रण्वतात् रण्वतम् रण्वत । रण्वानि रण्वाव रण्वाम । **६. लङ्** – अरण्वत् अरण्वताम् अरण्वन् । अरण्वः अरण्वतम् अरण्वत । अरण्वम् अरण्वाव अरण्वाम । **७. विधिलिङ्** – रण्वेत् रण्वेताम् रण्वेयुः । रण्वेः रण्वेतम् रण्वेत । रण्वेयम् रण्वेव रण्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – रण्व्यात् रण्व्यास्ताम् रण्व्यासुः । रण्व्याः रण्व्यास्तम् रण्व्यास्त । रण्व्यासम् रण्व्यास्व रण्व्यास्म । **९. लुङ्** – अरण्वीत् अरण्विष्टाम् अरण्विषुः । अरण्वीः अरण्विष्टम् अरण्विष्ट । अरण्विषम् अरण्विष्व अरण्विष्म । **१०. लृङ्** – अरण्विष्यत् अरण्विष्यताम् अरण्विष्यन् । अरण्विष्यः अरण्विष्यतम् अरण्विष्यत । अरण्विष्यम् अरण्विष्याव अरण्विष्याम ।

णिचि – रण्वयति – ते, **सनि** – रिरण्विषति, **यकि** – रण्व्यते ।

५९७. धवि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – धन्वति धन्वतः धन्वन्ति । धन्वसि धन्वथः धन्वथ । धन्वामि धन्वावः धन्वामः । **२. लिट्** – दधन्व दधन्वतुः दधन्वुः । दधन्विथ दधन्वथुः दधन्व । दधन्व दधन्विव दधन्विम । **३. लुट्** – धन्विता धन्वितारौ धन्वितारः । धन्वितासि धन्वितास्थः धन्वितास्थ । धन्वितास्मि धन्वितास्वः धन्वितास्मः । **४. लृट्** – धन्विष्यति धन्विष्यतः धन्विष्यन्ति । धन्विष्यसि धन्विष्यथः धन्विष्यथ । धन्विष्यामि धन्विष्यावः धन्विष्यामः । **५. लोट्** – धन्वतु, धन्वतात् धन्वताम् धन्वन्तु । धन्व, धन्वतात् धन्वतम् धन्वत । धन्वानि धन्वाव धन्वाम । **६. लङ्** – अधन्वत् अधन्वताम् अधन्वन् । अधन्वः अधन्वतम् अधन्वत । अधन्वम् अधन्वाव अधन्वाम । **७. विधिलिङ्** – धन्वेत् धन्वेताम् धन्वेयुः । धन्वेः धन्वेतम् धन्वेत । धन्वेयम् धन्वेव धन्वेम । **८. आशीर्लिङ्** – धन्व्यात् धन्व्यास्ताम् धन्व्यासुः । धन्व्याः धन्व्यास्तम् धन्व्यास्त । धन्व्यासम् धन्व्यास्व धन्व्यास्म । **९. लुङ्** – अधन्वीत् अधन्विष्टाम् अधन्विषुः । अधन्वीः अधन्विष्टम् अधन्विष्ट । अधन्विषम् अधन्विष्व अधन्विष्म । **१०. लृङ्** – अधन्विष्यत् अधन्विष्यताम् अधन्विष्यन् । अधन्विष्यः अधन्विष्यतम् अधन्विष्यत । अधन्विष्यम् अधन्विष्याव अधन्विष्याम ।

णिचि – धन्वयति – ते, **सनि** – दिधन्विषति, **यकि** – धन्व्यते ।

५९८. कृवि – हिंसाकरणयोश्च । सकर्म, सेट्, परस्मै, (चकारात् गतौ अपि)

१. लट् – कृणोति[1] कृणुतः कृण्वन्ति । कृणोषि कृणुथः कृणुथ । कृणोमि कृणुवः-कृण्वः कृणुमः-कृण्मः[2] । **२. लिट्** – चकृण्व चकृण्वतुः चकृण्वुः । चकृण्विथ चकृण्वथुः चकृण्व । चकृण्व चकृण्विव चकृण्विम । **३. लुट्** – कृण्विता कृण्वितारौ कृण्वितारः । कृण्वितासि कृण्वितास्थः कृण्वितास्थ । कृण्वितास्मि कृण्वितास्वः कृण्वितास्मः । **४. लृट्** – कृण्विष्यति कृण्विष्यतः कृण्विष्यन्ति । कृण्विष्यसि कृण्विष्यथः कृण्विष्यथ । कृण्विष्यामि कृण्विष्यावः कृण्विष्यामः ।**५. लोट्** – कृणोतु-कृणुतात् कृणुताम् कृण्वन्तु । कृणु-कृणुतात् कृणुतम् कृणुत । कृणवानि कृणवाव कृणवाम । **६. लङ्** – अकृणोत् अकृणुताम् अकृण्वन् । अकृणोः अकृणुतम् अकृणुत । अकृणवम् अकृण्व-अकृणुव अकृण्म-अकृणुम[2]। **७. विधिलिङ्** – कृणुयात् कृणुयाताम् कृणुयुः । कृणुयाः कृणुयातम् कृणुयात । कृणुयाम् कृणुयाव कृणुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – कृण्व्यात् कृण्व्यास्ताम् कृण्व्यासुः । कृण्व्याः कृण्व्यास्तम् कृण्व्यास्त । कृण्व्यासम् कृण्व्यास्व कृण्व्यास्म । **९. लुङ्** – अकृण्वीत् अकृण्विष्टाम् अकृण्विषुः । अकृण्वीः अकृण्विष्टम् अकृण्विष्ट । अकृण्विषम् अकृण्विष्व अकृण्विष्म । **१०. लृङ्** – अकृण्विष्यत् अकृण्विष्यताम् अकृण्विष्यन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकृण्विष्यः अकृण्विष्यतम् अकृण्विष्यत । अकृण्विष्यम् अकृण्विष्याव अकृण्विष्याम ।

णिचि – कृण्वयति-ते, **सनि** – चिकृण्विषति, **यकि** – कृण्व्यते ।

१. 'इदितो नुम् धातोः' इति नुम् 'धिन्विकृण्व्योर च' (कृतनुमोरनयोः अकारोऽन्तादेशः स्यात् उप्रत्ययश्च शब्विषये) इति उप्रत्ययः ।

२. 'लोपश्चास्यान्यतरस्यां म्वोः' इति प्रत्ययसम्बन्धिनः उकारस्य वा लोपः ।

५९९. मव – बन्धने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मवति मवतः मवन्ति । मवसि मवथः मवथ । मवामि मवावः मवामः । **२. लिट्** – ममाव मेवतुः मेवुः । मेविथ मेवथुः मेव । ममाव, ममव मेविव मेविम । **३. लुट्** – मविता मवितारौ मवितारः । मवितासि मवितास्थः मवितास्थ । मवितास्मि मवितास्वः मवितास्मः । **४. लृट्** – मविष्यति मविष्यतः मविष्यन्ति । मविष्यसि मविष्यथः मविष्यथ । मविष्यामि मविष्यावः मविष्यामः । **५. लोट्** – मवतु, मवतात् मवताम् मवन्तु । मव, मवतात् मवतम् मवत । मवानि मवाव मवाम । **६. लङ्** – अमवत् अमवताम् अमवन् । अमवः अमवतम् अमवत । अमवम् अमवाव अमवाम । **७. विधिलिङ्** – मवेत् मवेताम् मवेयुः । मवेः मवेतम् मवेत । मवेयम् मवेव मवेम । **८. आशीर्लिङ्** – मव्यात् मव्यास्ताम् मव्यासुः । मव्याः मव्यास्तम् मव्यास्त । मव्यासम् मव्यास्व मव्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अमवीत्[1] अमविष्टाम् अमविषुः । अमवीः अमविष्टम् अमविष्ट । अमविषम् अमविष्व अमविष्म । (ii) अमावीत् अमाविष्टाम् अमाविषुः । अमावीः अमाविष्टम् अमाविष्ट । अमाविषम् अमाविष्व अमाविष्म । **१०. लृङ्** – अमविष्यत् अमविष्यताम् अमविष्यन् । अमविष्यः अमविष्यतम् अमविष्यत । अमविष्यम् अमविष्याव अमविष्याम ।

णिचि – मवयति – ते, **सनि** – मिमविषति, **यकि** – मव्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

६००. अव – रक्षणगतिकान्दिप्रीतितृप्त्यवगमप्रवेशश्रवणस्वाम्यर्थयाचनक्रियेच्छादीप्त्यवाप्त्यालिङ्गनहिंसादान-भागवृद्धिषु । सकर्मकः, सेट्, परस्मै । 'अव रक्षणे गतौ कान्तौ प्रीतौ तृप्तौ द्युतौ श्रुतौ । प्राप्तौ श्लेषेऽर्थने वेशे भागे वृद्धौ ग्रहे वधे । स्वाम्यर्थेऽवगमे कामे कृतौ' इति वोपदेवः ।

१. लट् – अवति अवतः अवन्ति । अवसि अवथः अवथ । अवामि अवावः अवामः । **२. लिट्** – आव आवतुः आवुः । आविथ आवथुः आव । आव आविव आविम । **३. लुट्** – अविता अवितारौ अवितारः । अवितासि अवितास्थः अवितास्थ । अवितास्मि अवितास्वः अवितास्मः । **४. लृट्** – अविष्यति अविष्यतः अविष्यन्ति । अविष्यसि अविष्यथः अविष्यथ । अविष्यामि अविष्यावः अविष्यामः । **५. लोट्** – अवतु, अवतात् अवताम् अवन्तु । अव, अवतात् अवतम् अवत । अवानि अवाव अवाम । **६. लङ्** – आवत् आवताम् आवन् । आवः आवतम् आवत । आवम् आवाव आवाम । **७. विधिलिङ्** – अवेत् अवेताम् अवेयुः । अवेः अवेतम् अवेत । अवेयम् अवेव अवेम । **८. आशीर्लिङ्** – अव्यात् अव्यास्ताम् अव्यासुः । अव्याः अव्यास्तम् अव्यास्त । अव्यासम् अव्यास्व अव्यास्म । **९. लुङ्** – आवीत् आविष्टाम् आविषुः । आवीः आविष्टम् आविष्ट । आविषम् आविष्व आविष्म । **१०. लृङ्** – आविष्यत् आविष्यताम् आविष्यन् । आविष्यः आविष्यतम् आविष्यत । आविष्यम् आविष्याव आविष्याम ।

णिचि – आवयति-ते, **सनि** – अविविषति, **यकि** – अव्यते ।

६०१. धावु – गतिशुद्ध्योः । सकर्मकः सेट्, उभय । 'शुद्धौ' इति क्षीरस्वामी । 'जवे च' इति द्रुमे । उपपूर्वकात् स्तुत्यर्थता ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – (i) धावति धावतः धावन्ति । धावसि धावथः धावथ । धावामि धावावः धावामः । (ii) धावते धावेते धावन्ते । धावसे धावेथे धावध्वे । धावे धावावहे धावामहे । **२. लिट्** – (i) दधाव दधावतुः दधावुः । दधाविथ दधावथुः दधाव । दधाव दधाविव दधाविम । (ii) दधावे दधावाते दधाविरे । दधाविषे दधावाथे दधाविध्वे । दधावे दधाविवहे दधाविमहे । **३. लुट्** – (i) धाविता धावितारौ धावितारः । धावितासि धावितास्थः धावितास्थ । धावितास्मि धावितास्वः धावितास्मः । (ii) धाविता धावितारौ धावितारः । धावितासे धावितासाथे धाविताध्वे । धाविताहे धावितास्वहे धावितास्महे । **४. लृट्** – (i) धाविष्यति धाविष्यतः धाविष्यन्ति । धाविष्यसि धाविष्यथः धाविष्यथ । धाविष्यामि धाविष्यावः धाविष्यामः । (ii) धाविष्यते धाविष्येते धाविष्यन्ते । धाविष्यसे धाविष्येथे धाविष्यध्वे । धाविष्ये धाविष्यावहे धाविष्यामहे । **५. लोट्** – (i) धावतु, धावतात् धावताम् धावन्तु । धाव, धावतात् धावतम् धावत । धावानि धावाव धावाम । (ii) धावताम् धावेताम् धावन्ताम् । धावस्व धावेथाम् धावध्वम् । धावै धावावहै धावामहै । **६. लङ्** – (i) अधावत् अधावताम् अधावन् । अधावः अधावतम् अधावत । अधावम् अधावाव अधावाम । (ii) अधावत अधावेताम् अधावन्त । अधावथाः अधावेथाम् अधावध्वम् । अधावे अधावावहि अधावामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) धावेत् धावेताम् धावेयुः । धावेः धावेतम् धावेत । धावेयम् धावेव धावेम । (ii) धावेत धावेयाताम् धावेरन् । धावेथाः धावेयाथाम् धावेध्वम् । धावेय धावेवहि धावेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) धाव्यात् धाव्यास्ताम् धाव्यासुः । धाव्याः धाव्यास्तम् धाव्यास्त । धाव्यासम् धाव्यास्व धाव्यास्म । (ii) धाविषीष्ट धाविषीयास्ताम् धाविषीरन् । धाविषीष्ठाः धाविषीयास्थाम् धाविषीध्वम्/धाविषीढ्वम् । धाविषीय धाविषीवहि धाविषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अधावीत् अधाविष्टाम् अधाविषुः । अधावीः अधाविष्टम् अधाविष्ट । अधाविषम् अधाविष्व अधाविष्म । (ii) अधाविष्ट अधाविषाताम् अधाविषत । अधाविष्ठाः अधाविषाथाम् अधाविध्वम्/अधाविढ्वम् । अधाविषि अधाविष्वहि अधाविष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अधाविष्यत् अधाविष्यताम् अधाविष्यन् । अधाविष्यः अधाविष्यतम् अधाविष्यत । अधाविष्यम् अधाविष्याव अधाविष्याम । (ii) अधाविष्यत अधाविष्येताम् अधाविष्यन्त । अधाविष्यथाः अधाविष्येथाम् अधाविष्यध्वम् । अधाविष्ये अधाविष्यावहि अधाविष्यामहि ।
णिचि – धावयति[१], **सनि** – दिधाविषति-ते, **यकि** – धाव्यते ।

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति णौ परस्मैपदित्वम् ।

६०२. **धुक्ष – सन्दीपनक्लेशनजीवनेषु** । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – धुक्षते धुक्षेते धुक्षन्ते । धुक्षसे धुक्षेथे धुक्षध्वे । धुक्षे धुक्षावहे धुक्षामहे । **२. लिट्** – दुधुक्षे दुधुक्षाते दुधुक्षिरे । दुधुक्षिषे दुधुक्षाथे दुधुक्षिध्वे । दुधुक्षे दुधुक्षिवहे दुधुक्षिमहे । **३. लुट्** – धुक्षिता धुक्षितारौ धुक्षितारः । धुक्षितासे धुक्षितासाथे धुक्षिताध्वे । धुक्षिताहे धुक्षितास्वहे धुक्षितास्महे । **४. लृट्** – धुक्षिष्यते धुक्षिष्येते धुक्षिष्यन्ते । धुक्षिष्यसे धुक्षिष्येथे धुक्षिष्यध्वे । धुक्षिष्ये धुक्षिष्यावहे धुक्षिष्यामहे । **५. लोट्** – धुक्षताम् धुक्षेताम् धुक्षन्ताम् । धुक्षस्व धुक्षेथाम् धुक्षध्वम् । धुक्षै धुक्षावहै धुक्षामहै । **६. लङ्** – अधुक्षत अधुक्षेताम् अधुक्षन्त । अधुक्षथाः अधुक्षेथाम् अधुक्षध्वम् । अधुक्षे अधुक्षावहि अधुक्षामहि । **७. विधिलिङ्** – धुक्षेत धुक्षेयाताम् धुक्षेरन् । धुक्षेथाः धुक्षेयाथाम् धुक्षेध्वम् । धुक्षेय धुक्षेवहि धुक्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – धुक्षिषीष्ट धुक्षिषीयास्ताम् धुक्षिषीरन् । धुक्षिषीष्ठाः धुक्षिषीयास्थाम् धुक्षिषीध्वम्/धुक्षिषीढ्वम् । धुक्षिषीय धुक्षिषीवहि धुक्षिषीमहि । **९. लुङ्** – अधुक्षिष्ट अधुक्षिषाताम् अधुक्षिषत । अधुक्षिष्ठाः अधुक्षिषाथाम् अधुक्षिध्वम्/अधुक्षिढ्वम् । अधुक्षिषि अधुक्षिष्वहि अधुक्षिष्महि । **१०. लृङ्** – अधुक्षिष्यत अधुक्षिष्येताम् अधुक्षिष्यन्त । अधुक्षिष्यथाः अधुक्षिष्येथाम् अधुक्षिष्यध्वम् । अधुक्षिष्ये

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अधुक्षिष्यावहि अधुक्षिष्यामहि ।

णिचि – धुक्षयति-ते, **सनि** – दुधुक्षिषते, **यकि** – धुक्ष्यते ।

६०३. **धिक्ष – सन्दीपनक्लेशनजीवनेषु ।** सकर्म, सेट्, आत्मने,

१. लट् – धिक्षते धिक्षेते धिक्षन्ते । धिक्षसे धिक्षेथे धिक्षध्वे । धिक्षे धिक्षावहे धिक्षामहे । **२. लिट्** – दिधिक्षे दिधिक्षाते दिधिक्षिरे । दिधिक्षिषे दिधिक्षाथे दिधिक्षिध्वे । दिधिक्षे दिधिक्षिवहे दिधिक्षिमहे । **३. लुट्** – धिक्षिता धिक्षितारौ धिक्षितारः । धिक्षितासे धिक्षितासाथे धिक्षिताध्वे । धिक्षिताहे धिक्षितास्वहे धिक्षितास्महे । **४. लृट्** – धिक्षिष्यते धिक्षिष्येते धिक्षिष्यन्ते । धिक्षिष्यसे धिक्षिष्येथे धिक्षिष्यध्वे । धिक्षिष्ये धिक्षिष्यावहे धिक्षिष्यामहे । **५. लोट्** – धिक्षताम् धिक्षेताम् धिक्षन्ताम् । धिक्षस्व धिक्षेथाम् धिक्षध्वम् । धिक्षै धिक्षावहै धिक्षामहै । **६. लङ्** – अधिक्षत अधिक्षेताम् अधिक्षन्त । अधिक्षथाः अधिक्षेथाम् अधिक्षध्वम् । अधिक्षे अधिक्षावहि अधिक्षामहि । **७. विधिलिङ्** – धिक्षेत धिक्षेयाताम् धिक्षेरन् । धिक्षेथाः धिक्षेयाथाम् धिक्षेध्वम् । धिक्षेय धिक्षेवहि धिक्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – धिक्षिषीष्ट धिक्षिषीयास्ताम् धिक्षिषीरन् । धिक्षिषीष्ठाः धिक्षिषीयास्थाम् धिक्षिषीध्वम्/धिक्षिषीढ्वम् । धिक्षिषीय धिक्षिषीवहि धिक्षिषीमहि । **९. लुङ्** – अधिक्षिष्ट अधिक्षिषाताम् अधिक्षिषत । अधिक्षिष्ठाः अधिक्षिषाथाम् अधिक्षिध्वम्/अधिक्षिढ्वम् । अधिक्षिषि अधिक्षिष्वहि अधिक्षिष्महि । **१०. लृङ्** – अधिक्षिष्यत अधिक्षिष्येताम् अधिक्षिष्यन्त । अधिक्षिष्यथाः अधिक्षिष्येथाम् अधिक्षिष्यध्वम् । अधिक्षिष्ये अधिक्षिष्यावहि अधिक्षिष्यामहि ।

णिचि – धिक्षयति-ते, **सनि** – दिधिक्षिषते, **यकि** – धिक्ष्यते ।

६०४. **वृक्ष – वरणे ।** सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – वृक्षते वृक्षेते वृक्षन्ते । वृक्षसे वृक्षेथे वृक्षध्वे । वृक्षे वृक्षावहे वृक्षामहे । **२. लिट्** – ववृक्षे ववृक्षाते ववृक्षिरे । ववृक्षिषे ववृक्षाथे ववृक्षिध्वे । ववृक्षे ववृक्षिवहे ववृक्षिमहे । **३. लुट्** – वृक्षिता वृक्षितारौ वृक्षितारः । वृक्षितासे वृक्षितासाथे वृक्षिताध्वे । वृक्षिताहे वृक्षितास्वहे वृक्षितास्महे । **४. लृट्** – वृक्षिष्यते वृक्षिष्येते वृक्षिष्यन्ते । वृक्षिष्यसे वृक्षिष्येथे वृक्षिष्यध्वे । वृक्षिष्ये वृक्षिष्यावहे वृक्षिष्यामहे । **५. लोट्** – वृक्षताम् वृक्षेताम् वृक्षन्ताम् । वृक्षस्व वृक्षेथाम् वृक्षध्वम् । वृक्षै वृक्षावहै वृक्षामहै । **६. लङ्** – अवृक्षत अवृक्षेताम् अवृक्षन्त । अवृक्षथाः अवृक्षेथाम् अवृक्षध्वम् । अवृक्षे अवृक्षावहि अवृक्षामहि । **७. विधिलिङ्** – वृक्षेत वृक्षेयाताम् वृक्षेरन् । वृक्षेथाः वृक्षेयाथाम् वृक्षेध्वम् । वृक्षेय वृक्षेवहि वृक्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वृक्षिषीष्ट वृक्षिषीयास्ताम् वृक्षिषीरन् । वृक्षिषीष्ठाः वृक्षिषीयास्थाम् वृक्षिषीध्वम्/वृक्षिषीढ्वम् । वृक्षिषीय वृक्षिषीवहि वृक्षिषीमहि । **९. लुङ्** – अवृक्षिष्ट अवृक्षिषाताम् अवृक्षिषत । अवृक्षिष्ठाः अवृक्षिषाथाम् अवृक्षिध्वम्/ढ्वम् । अवृक्षिषि अवृक्षिष्वहि अवृक्षिष्महि । **१०. लृङ्** – अवृक्षिष्यत अवृक्षिष्येताम् अवृक्षिष्यन्त । अवृक्षिष्यथाः अवृक्षिष्येथाम् अवृक्षिष्यध्वम् । अवृक्षिष्ये अवृक्षिष्यावहि अवृक्षिष्यामहि ।

णिचि – वृक्षयति-ते, **सनि** – विवृक्षिषते, **यकि** – वृक्ष्यते ।

६०५. **शिक्ष – विद्योपादाने ।** सकर्म, सेट्, आत्मने । 'शिक्षतेर्जिज्ञासायाम्' इति वार्तिकं नियमार्थम् इत्यभिप्रयन्तः, अयं धातुः शिक्षाभिन्नार्थे परस्मैपदी इति क्षीरस्वामिप्रभृतयः आहुः । किन्तु नैतत् वार्तिकं नियमार्थम् इति कैयटन्यासपदमञ्जरीधातुवृत्त्यादिषु स्पष्टम् । अतः सर्वत्र आत्मनेपदम् एव इति सिद्धान्तः ।

१. लट् – शिक्षते शिक्षेते शिक्षन्ते । शिक्षसे शिक्षेथे शिक्षध्वे । शिक्षे शिक्षावहे शिक्षामहे । **२. लिट्** – शिशिक्षे शिशिक्षाते शिशिक्षिरे । शिशिक्षिषे शिशिक्षाथे शिशिक्षिध्वे । शिशिक्षे शिशिक्षिवहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शिशिक्षिमहे । **३. लुट्** – शिक्षिता शिक्षितारौ शिक्षितारः । शिक्षितासे शिक्षितासाथे शिक्षिताध्वे । शिक्षिताहे शिक्षितास्वहे शिक्षितास्महे । **४. लृट्** – शिक्षिष्यते शिक्षिष्येते शिक्षिष्यन्ते । शिक्षिष्यसे शिक्षिष्येथे शिक्षिष्यध्वे । शिक्षिष्ये शिक्षिष्यावहे शिक्षिष्यामहे । **५. लोट्** – शिक्षताम् शिक्षेताम् शिक्षन्ताम् । शिक्षस्व शिक्षेथाम् शिक्षध्वम् । शिक्षै शिक्षावहै शिक्षामहै । **६. लङ्** – अशिक्षत अशिक्षेताम् अशिक्षन्त । अशिक्षथाः अशिक्षेथाम् अशिक्षध्वम् । अशिक्षे अशिक्षावहि अशिक्षामहि । **७. विधिलिङ्** – शिक्षेत शिक्षेयाताम् शिक्षेरन् । शिक्षेथाः शिक्षेयाथाम् शिक्षेध्वम् । शिक्षेय शिक्षेवहि शिक्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शिक्षिषीष्ट शिक्षिषीयास्ताम् शिक्षिषीरन् । शिक्षिषीष्ठाः शिक्षिषीयास्थाम् शिक्षिषीध्वम्/शिक्षिषीढ्वम् । शिक्षिषीय शिक्षिषीवहि शिक्षिषीमहि । **९. लुङ्** – अशिक्षिष्ट अशिक्षिषाताम् अशिक्षिषत । अशिक्षिष्ठाः अशिक्षिषाथाम् अशिक्षिध्वम्/ढ्वम् । अशिक्षिषि अशिक्षिष्वहि अशिक्षिष्महि । **१०. लृङ्** – अशिक्षिष्यत अशिक्षिष्येताम् अशिक्षिष्यन्त । अशिक्षिष्यथाः अशिक्षिष्येथाम् अशिक्षिष्यध्वम् । अशिक्षिष्ये अशिक्षिष्यावहि अशिक्षिष्यामहि ।

णिचि – शिक्षयति-ते, **सनि** – शिशिक्षिषते, **यकि** – शिक्ष्यते ।

६०६. भिक्ष – भिक्षायामलाभे लाभे च । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'याच्ञायाम्' इति सर्वेषु दृष्टः पाठः । ''स्वामी तु 'अव्यक्तायां वाचि' चेति पठित्वा इमावपि भिक्षधातोः अर्थौ इति मन्यते'' इति तत्त्वबोधिनी ।

१. लट् – भिक्षते भिक्षेते भिक्षन्ते । भिक्षसे भिक्षेथे भिक्षध्वे । भिक्षे भिक्षावहे भिक्षामहे । **२. लिट्** – बिभिक्षे बिभिक्षाते बिभिक्षिरे । बिभिक्षिषे बिभिक्षाथे बिभिक्षिध्वे । बिभिक्षे बिभिक्षिवहे बिभिक्षिमहे । **३. लुट्** – भिक्षिता भिक्षितारौ भिक्षितारः । भिक्षितासे भिक्षितासाथे भिक्षिताध्वे । भिक्षिताहे भिक्षितास्वहे भिक्षितास्महे । **४. लृट्** – भिक्षिष्यते भिक्षिष्येते भिक्षिष्यन्ते । भिक्षिष्यसे भिक्षिष्येथे भिक्षिष्यध्वे । भिक्षिष्ये भिक्षिष्यावहे भिक्षिष्यामहे । **५. लोट्** – भिक्षताम् भिक्षेताम् भिक्षन्ताम् । भिक्षस्व भिक्षेथाम् भिक्षध्वम् । भिक्षै भिक्षावहै भिक्षामहै । **६. लङ्** – अभिक्षत अभिक्षेताम् अभिक्षन्त । अभिक्षथाः अभिक्षेथाम् अभिक्षध्वम् । अभिक्षे अभिक्षावहि अभिक्षामहि । **७. विधिलिङ्** – भिक्षेत भिक्षेयाताम् भिक्षेरन् । भिक्षेथाः भिक्षेयाथाम् भिक्षेध्वम् । भिक्षेय भिक्षेवहि भिक्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भिक्षिषीष्ट भिक्षिषीयास्ताम् भिक्षिषीरन् । भिक्षिषीष्ठाः भिक्षिषीयास्थाम् भिक्षिषीध्वम्/भिक्षिषीढ्वम् । भिक्षिषीय भिक्षिषीवहि भिक्षि-षीमहि । **९. लुङ्** – अभिक्षिष्ट अभिक्षिषाताम् अभिक्षिषत । अभिक्षिष्ठाः अभिक्षिषाथाम् अभिक्षिध्वम्/ढ्वम् । अभिक्षिषि अभिक्षिष्वहि अभिक्षिष्महि । **१०. लृङ्** – अभिक्षिष्यत अभिक्षिष्येताम् अभिक्षिष्यन्त । अभिक्षिष्यथाः अभिक्षिष्येथाम् अभिक्षिष्यध्वम् । अभिक्षिष्ये अभिक्षिष्यावहि अभिक्षिष्यामहि ।

णिचि – भिक्षयति – ते, **सनि** – बिभिक्षिषते, **यकि** – भिक्ष्यते ।

६०७. क्लेश – अव्यक्तायां वाचि । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'बाधने' इति दुर्गः । 'उपतापे' इति कविकल्पद्रुमः । अत्र स्वामी 'क्लेश व्याक्तायां वाचि च' इति पठन् इमौ अपि पूर्वधातोः अर्थविवाह । चन्द्र-मैत्रेय-सम्मताकार-देवादयः तु धात्वन्तरमेव आहुः । 'व्यक्तोक्तौ क्लेशते क्लेशेः क्लिश्नातीति तु बाधते । दिवादेरुपतापेऽर्थे तङि स्यात् क्लिश्यते पदम्' (श्लो १६३.१६४) इति देवः ।

१. लट् – क्लेशते क्लेशेते क्लेशन्ते । क्लेशसे क्लेशेथे क्लेशध्वे । क्लेशे क्लेशावहे क्लेशामहे । **२. लिट्** – चिक्लेशे चिक्लेशाते चिक्लेशिरे । चिक्लेशिषे चिक्लेशाथे चिक्लेशिध्वे । चिक्लेशे चिक्लेशिवहे चिक्लेशिमहे । **३. लुट्** – क्लेशिता क्लेशितारौ क्लेशितारः । क्लेशितासे क्लेशितासाथे क्लेशिताध्वे । क्लेशिताहे क्लेशितास्वहे क्लेशितास्महे । **४. लृट्** – क्लेशिष्यते क्लेशिष्येते क्लेशिष्यन्ते । क्लेशिष्यसे क्लेशिष्येथे क्लेशिष्यध्वे । क्लेशिष्ये क्लेशिष्यावहे क्लेशिष्यामहे । **५. लोट्** – क्लेशताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्लेशेताम् क्लेशन्ताम् । क्लेशस्व क्लेशेथाम् क्लेशध्वम् । क्लेशै क्लेशावहै क्लेशामहै । **६. लङ्** - अक्लेशत अक्लेशेताम् अक्लेशन्त । अक्लेशथाः अक्लेशेथाम् अक्लेशध्वम् । अक्लेशे अक्लेशावहि अक्लेशामहि । **७. विधिलिङ्** - क्लेशेत क्लेशेयाताम् क्लेशेरन् । क्लेशेथाः क्लेशेयाथाम् क्लेशेध्वम् । क्लेशेय क्लेशेवहि क्लेशेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - क्लेशिषीष्ट क्लेशिषीयास्ताम् क्लेशिषीरन् । क्लेशिषीष्ठाः क्लेशिषीयास्थाम् क्लेशिषीध्वम्/क्लेशिषीढ्वम् । क्लेशिषीय क्लेशिषीवहि क्लेशिषीमहि । **९. लुङ्** - अक्लेशिष्ट अक्लेशिषाताम् अक्लेशिषत । अक्लेशिष्ठाः अक्लेशिषाथाम् अक्लेशिध्वम्/ढ्वम् । अक्लेशिषि अक्लेशिष्वहि अक्लेशिष्महि । **१०. लृङ्** - अक्लेशिष्यत अक्लेशिष्येताम् अक्लेशिष्यन्त । अक्लेशिष्यथाः अक्लेशिष्येथाम् अक्लेशिष्यध्वम् । अक्लेशिष्ये अक्लेशिष्यावहि अक्लेशिष्यामहि ।

णिचि - क्लेशयति - ते, **सनि** - चिक्लेशिषते, **यकि** - क्लेश्यते ।

६०८. दक्ष - वृद्धौ शीघ्रार्थे च । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - दक्षते दक्षेते दक्षन्ते । दक्षसे दक्षेथे दक्षध्वे । दक्षे दक्षावहे दक्षामहे । **२. लिट्** - ददक्षे ददक्षाते ददक्षिरे । ददक्षिषे ददक्षाथे ददक्षिध्वे । ददक्षे ददक्षिवहे ददक्षिमहे । **३. लुट्** - दक्षिता दक्षितारौ दक्षितारः । दक्षितासे दक्षितासाथे दक्षिताध्वे । दक्षिताहे दक्षितास्वहे दक्षितास्महे । **४. लृट्** - दक्षिष्यते दक्षिष्येते दक्षिष्यन्ते । दक्षिष्यसे दक्षिष्येथे दक्षिष्यध्वे । दक्षिष्ये दक्षिष्यावहे दक्षिष्यामहे । **५. लोट्** - दक्षताम् दक्षेताम् दक्षन्ताम् । दक्षस्व दक्षेथाम् दक्षध्वम् । दक्षै दक्षावहै दक्षामहै । **६. लङ्** - अदक्षत अदक्षेताम् अदक्षन्त । अदक्षथाः अदक्षेथाम् अदक्षध्वम् । अदक्षे अदक्षावहि अदक्षामहि । **७. विधिलिङ्** - दक्षेत दक्षेयाताम् दक्षेरन् । दक्षेथाः दक्षेयाथाम् दक्षेध्वम् । दक्षेय दक्षेवहि दक्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - दक्षिषीष्ट दक्षिषीयास्ताम् दक्षिषीरन् । दक्षिषीष्ठाः दक्षिषीयास्थाम् दक्षिषीध्वम्/दक्षिषीढ्वम् । दक्षिषीय दक्षिषीवहि दक्षिषीमहि । **९. लुङ्** - अदक्षिष्ट अदक्षिषाताम् अदक्षिषत । अदक्षिष्ठाः अदक्षिषाथाम् अदक्षिध्वम्/ढ्वम् । अदक्षिषि अदक्षिष्वहि अदक्षिष्महि । **१०. लृङ्** - अदक्षिष्यत अदक्षिष्येताम् अदक्षिष्यन्त । अदक्षिष्यथाः अदक्षिष्येथाम् अदक्षिष्यध्वम् । अदक्षिष्ये अदक्षिष्यावहि अदक्षिष्यामहि ।

णिचि - दक्षयति[१] - ते, **सनि** - दिदक्षिषते, **यकि** - दक्ष्यते ।

१. गतिहिंसार्थे मित्वार्थम् अग्रे (७७०) अयं पुनः पठ्यते । मित्त्वे सत्यपि रूपं तु दक्षयति इत्येव । णिचि चिण्णमुलोः दीर्घविकल्पः तस्य प्रयोजनम् ।

६०९. दीक्ष - मौण्ड्येज्योपनयननियमव्रतादेशेषु । अकर्म, सेट्, आत्मने । मौण्ड्यं = वपनम्, इज्या = यजनम्, उपनयनम् = मौञ्जीबन्धः, नियमः = संयमः, व्रतादेशः = संस्कारादेशकथनम्' इति क्षीरस्वामी । ''अस्यार्थौ व्रतसम्प्राप्तिः तद्भेदाः कथिता इमे । सा च मौण्ड्यात् क्वचित्, क्वापि दीक्षणीयादिकेज्यया ॥
उपनीत्या क्वचित्, क्वापि नियमग्रहमात्रतः । क्वचित् गुर्वादिनन्दे ते (?) व्रतमस्त्विति शासनात् ॥
.... दीक्षते वाग्गमी यजमानस्तु माणवः । तपसे च महानाम्न्यै (?) तत्र ह्यादेशना व्रतम् ॥'' इति धातुकाव्यव्याख्याने प्रोक्तम् ।

१. लट् - दीक्षते दीक्षेते दीक्षन्ते । दीक्षसे दीक्षेथे दीक्षध्वे । दीक्षे दीक्षावहे दीक्षामहे । **२. लिट्** - दिदीक्षे दिदीक्षाते दिदीक्षिरे । दिदीक्षिषे दिदीक्षाथे दिदीक्षिध्वे । दिदीक्षे दिदीक्षिवहे दिदीक्षिमहे । **३. लुट्** - दीक्षिता दीक्षितारौ दीक्षितारः । दीक्षितासे दीक्षितासाथे दीक्षिताध्वे । दीक्षिताहे दीक्षितास्वहे दीक्षितास्महे । **४. लृट्** - दीक्षिष्यते दीक्षिष्येते दीक्षिष्यन्ते । दीक्षिष्यसे दीक्षिष्येथे दीक्षिष्यध्वे । दीक्षिष्ये दीक्षिष्यावहे दीक्षिष्यामहे । **५. लोट्** - दीक्षताम् दीक्षेताम् दीक्षन्ताम् । दीक्षस्व दीक्षेथाम् दीक्षध्वम् । दीक्षै दीक्षावहै दीक्षामहै । **६. लङ्** - अदीक्षत अदीक्षेताम् अदीक्षन्त । अदीक्षथाः अदीक्षेथाम् अदीक्षध्वम् । अदीक्षे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अदीक्षावहि अदीक्षामहि । **७. विधिलिङ्** – दीक्षेत दीक्षेयाताम् दीक्षेरन् । दीक्षेथाः दीक्षेयाथाम् दीक्षेध्वम् । दीक्षेय दीक्षेवहि दीक्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – दीक्षिषीष्ट दीक्षिषीयास्ताम् दीक्षिषीरन् । दीक्षिषीष्ठाः दीक्षिषीयास्थाम् दीक्षिषीध्वम्/दीक्षिषीढ्वम् । दीक्षिषीय दीक्षिषीवहि दीक्षिषीमहि । **९. लुङ्** – अदीक्षिष्ट अदीक्षिषाताम् अदीक्षिषत । अदीक्षिष्ठाः अदीक्षिषाथाम् अदीक्षिध्वम्/ढ्वम् । अदीक्षिषि अदीक्षिष्वहि अदीक्षिष्महि । **१०. लृङ्** – अदीक्षिष्यत अदीक्षिष्येताम् अदीक्षिष्यन्त । अदीक्षिष्यथाः अदीक्षिष्येथाम् अदीक्षिष्यध्वम् । अदीक्षिष्ये अदीक्षिष्यावहि अदीक्षिष्यामहि ।

णिचि – दीक्षयति – ते, **सनि** – दिदीक्षिषते, **यकि** – दीक्ष्यते ।

६१०. **ईक्ष – दर्शने** । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – ईक्षते ईक्षेते ईक्षन्ते । ईक्षसे ईक्षेथे ईक्षध्वे । ईक्षे ईक्षावहे ईक्षामहे । **२. लिट्** – (i) ईक्षाञ्चक्रे ईक्षाञ्चक्राते ईक्षाञ्चक्रिरे । ईक्षाञ्चकृषे ईक्षाञ्चक्राथे ईक्षाञ्चकृढ्वे । ईक्षाञ्चक्रे ईक्षाञ्चकृवहे ईक्षाञ्चकृमहे । (ii) ईक्षामास ईक्षामासतुः ईक्षामासुः । ईक्षामासिथ ईक्षामासथुः ईक्षामास । ईक्षामास ईक्षामासिव ईक्षामासिम । (iii) ईक्षाम्बभूव ईक्षाम्बभूवतुः ईक्षाम्बभूवुः । ईक्षाम्बभूविथ ईक्षाम्बभूवथुः ईक्षाम्बभूव । ईक्षाम्बभूव ईक्षाम्बभूविव ईक्षाम्बभूविम । **३. लुट्** – ईक्षिता ईक्षितारौ ईक्षितारः । ईक्षितासे ईक्षितासाथे ईक्षिताध्वे । ईक्षिताहे ईक्षितास्वहे ईक्षितास्महे । **४. लृट्** – ईक्षिष्यते ईक्षिष्येते ईक्षिष्यन्ते । ईक्षिष्यसे ईक्षिष्येथे ईक्षिष्यध्वे । ईक्षिष्ये ईक्षिष्यावहे ईक्षिष्यामहे । **५. लोट्** – ईक्षताम् ईक्षेताम् ईक्षन्ताम् । ईक्षस्व ईक्षेथाम् ईक्षध्वम् । ईक्षै ईक्षावहै ईक्षामहै । **६. लङ्** – ऐक्षत ऐक्षेताम् ऐक्षन्त । ऐक्षथाः ऐक्षेथाम् ऐक्षध्वम् । ऐक्षे ऐक्षावहि ऐक्षामहि । **७. विधिलिङ्** – ईक्षेत ईक्षेयाताम् ईक्षेरन् । ईक्षेथाः ईक्षेयाथाम् ईक्षेध्वम् । ईक्षेय ईक्षेवहि ईक्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ईक्षिषीष्ट ईक्षिषीयास्ताम् ईक्षिषीरन् । ईक्षिषीष्ठाः ईक्षिषीयास्थाम् ईक्षिषीध्वम्/ईक्षिषीढ्वम् । ईक्षिषीय ईक्षिषीवहि ईक्षिषीमहि । **९. लुङ्** – ऐक्षिष्ट ऐक्षिषाताम् ऐक्षिषत । ऐक्षिष्ठाः ऐक्षिषाथाम् ऐक्षिध्वम्/ढ्वम् । ऐक्षिषि ऐक्षिष्वहि ऐक्षिष्महि । **१०. लृङ्** – ऐक्षिष्यत ऐक्षिष्येताम् ऐक्षिष्यन्त । ऐक्षिष्यथाः ऐक्षिष्येथाम् ऐक्षिष्यध्वम् । ऐक्षिष्ये ऐक्षिष्यावहि ऐक्षिष्यामहि ।

णिचि – ईक्षयति-ते, **सनि** – ईचिक्षिषते, **यकि** – ईक्ष्यते ।

६११. **ईष – गतिहिंसादर्शनेषु** । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'ईषतीतीष उञ्छेऽर्थे, गत्यादावीषते भवेत्' (श्लो. १६९) इति देवः ।

१. लट् – ईषते ईषेते ईषन्ते । ईषसे ईषेथे ईषध्वे । ईषे ईषावहे ईषामहे । **२. लिट्** – (i) ईषाञ्चक्रे ईषाञ्चक्राते ईषाञ्चक्रिरे । ईषाञ्चकृषे ईषाञ्चक्राथे ईषाञ्चकृढ्वे । ईषाञ्चक्रे ईषाञ्चकृवहे ईषाञ्चकृमहे । (ii) ईषामास ईषामासतुः ईषामासुः । ईषामासिथ ईषामासथुः ईषामास । ईषामास ईषामासिव ईषामासिम । (iii) ईषाम्बभूव ईषाम्बभूवतुः ईषाम्बभूवुः । ईषाम्बभूविथ ईषाम्बभूवथुः ईषाम्बभूव । ईषाम्बभूव ईषाम्बभूविव ईषाम्बभूविम । **३. लुट्** – ईषिता ईषितारौ ईषितारः । ईषितासे ईषितासाथे ईषिताध्वे । ईषिताहे ईषितास्वहे ईषितास्महे । **४. लृट्** – ईषिष्यते ईषिष्येते ईषिष्यन्ते । ईषिष्यसे ईषिष्येथे ईषिष्यध्वे । ईषिष्ये ईषिष्यावहे ईषिष्यामहे । **५. लोट्** – ईषताम् ईषेताम् ईषन्ताम् । ईषस्व ईषेथाम् ईषध्वम् । ईषै ईषावहै ईषामहै । **६. लङ्** – ऐषत ऐषेताम् ऐषन्त । ऐषथाः ऐषेथाम् ऐषध्वम् । ऐषे ऐषावहि ऐषामहि । **७. विधिलिङ्** – ईषेत ईषेयाताम् ईषेरन् । ईषेथाः ईषेयाथाम् ईषेध्वम् । ईषेय ईषेवहि ईषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ईषिषीष्ट ईषिषीयास्ताम् ईषिषीरन् । ईषिषीष्ठाः ईषिषीयास्थाम् ईषिषीध्वम्/ईषिषीढ्वम् । ईषिषीय ईषिषीवहि ईषिषीमहि । **९. लुङ्** – ऐषिष्ट ऐषिषाताम् ऐषिषत । ऐषिष्ठाः ऐषिषाथाम् ऐषिध्वम्/

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ढ्वम् । ऐषिषि ऐषिष्वहि ऐषिष्महि । **१०. लृङ्** – ऐषिष्यत ऐषिष्येताम् ऐषिष्यन्त । ऐषिष्यथाः ऐषिष्येथाम् ऐषिष्यध्वम् । ऐषिष्ये ऐषिष्यावहि ऐषिष्यामहि ।

णिचि – ईषयति-ते, **सनि** – ईषिषिषते, **यकि** – ईष्यते ।

६१२. भाष – व्यक्तायां वाचि । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – भाषते भाषेते भाषन्ते । भाषसे भाषेथे भाषध्वे । भाषे भाषावहे भाषामहे । **२. लिट्** – बभाषे बभाषाते बभाषिरे । बभाषिषे बभाषाथे बभाषिध्वे । बभाषे बभाषिवहे बभाषिमहे । **३. लुट्** – भाषिता भाषितारौ भाषितारः । भाषितासे भाषितासाथे भाषिताध्वे । भाषिताहे भाषितास्वहे भाषितास्महे । **४. लृट्** – भाषिष्यते भाषिष्येते भाषिष्यन्ते । भाषिष्यसे भाषिष्येथे भाषिष्यध्वे । भाषिष्ये भाषिष्यावहे भाषिष्यामहे । **५. लोट्** – भाषताम् भाषेताम् भाषन्ताम् । भाषस्व भाषेथाम् भाषध्वम् । भाषै भाषावहै भाषामहै । **६. लङ्** – अभाषत अभाषेताम् अभाषन्त । अभाषथाः अभाषेथाम् अभाषध्वम् । अभाषे अभाषावहि अभाषामहि । **७. विधिलिङ्** – भाषेत भाषेयाताम् भाषेरन् । भाषेथाः भाषेयाथाम् भाषेध्वम् । भाषेय भाषेवहि भाषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भाषिषीष्ट भाषिषीयास्ताम् भाषिषीरन् । भाषिषीष्ठाः भाषिषीयास्थाम् भाषिषीध्वम्/भाषिषीढ्वम् । भाषिषीय भाषिषीवहि भाषिषीमहि । **९. लुङ्** – अभाषिष्ट अभाषिषाताम् अभाषिषत । अभाषिष्ठाः अभाषिषाथाम् अभाषिध्वम्/ढ्वम् । अभाषिषि अभाषिष्वहि अभाषिष्महि । **१०. लृङ्** – अभाषिष्यत अभाषिष्येताम् अभाषिष्यन्त । अभाषिष्यथाः अभाषिष्येथाम् अभाषिष्यध्वम् । अभाषिष्ये अभाषिष्यावहि अभाषिष्यामहि ।

णिचि – भाषयति – ते, **सनि** – बिभाषिषते, **यकि** – भाष्यते ।

६१३. वर्ष – स्नेहने । अकर्म, सेट्, आत्मने । दन्त्योष्ठ्यादिः । 'स्नेहे तु वर्षते' (श्लो. १७६) इति देवः । 'पर्ष' इति क्षीरस्वामी । चन्द्रकाशकृत्स्नकातन्त्रहेरम्बवोपदेवादयः न पठन्ति । शाकटायनदेवमैत्रेयसायणभट्टोजि-दीक्षितादयः 'वर्ष स्नेहने' इति अभ्युपगच्छन्ति । स्नेहनं स्निग्धीभावः । 'पर्ष वर्ष' इति पृथक्त्वेन मैत्रेयः पठति ।

१. लट् – वर्षते वर्षेते वर्षन्ते । वर्षसे वर्षेथे वर्षध्वे । वर्षे वर्षावहे वर्षामहे । **२. लिट्** – ववर्षे ववर्षाते ववर्षिरे । ववर्षिषे ववर्षाथे ववर्षिध्वे । ववर्षे ववर्षिवहे ववर्षिमहे । **३. लुट्** – वर्षिता वर्षितारौ वर्षितारः । वर्षितासे वर्षितासाथे वर्षिताध्वे । वर्षिताहे वर्षितास्वहे वर्षितास्महे । **४. लृट्** – वर्षिष्यते वर्षिष्येते वर्षिष्यन्ते । वर्षिष्यसे वर्षिष्येथे वर्षिष्यध्वे । वर्षिष्ये वर्षिष्यावहे वर्षिष्यामहे । **५. लोट्** – वर्षताम् वर्षेताम् वर्षन्ताम् । वर्षस्व वर्षेथाम् वर्षध्वम् । वर्षै वर्षावहै वर्षामहै । **६. लङ्** – अवर्षत अवर्षेताम् अवर्षन्त । अवर्षथाः अवर्षेथाम् अवर्षध्वम् । अवर्षे अवर्षावहि अवर्षामहि । **७. विधिलिङ्** – वर्षेत वर्षेयाताम् वर्षेरन् । वर्षेथाः वर्षेयाथाम् वर्षेध्वम् । वर्षेय वर्षेवहि वर्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वर्षिषीष्ट वर्षिषीयास्ताम् वर्षिषीरन् । वर्षिषीष्ठाः वर्षिषीयास्थाम् वर्षिषीध्वम्/वर्षिषीढ्वम् । वर्षिषीय वर्षिषीवहि वर्षिषीमहि । **९. लुङ्** – अवर्षिष्ट अवर्षिषाताम् अवर्षिषत । अवर्षिष्ठाः अवर्षिषाथाम् अवर्षिध्वम्/ढ्वम् । अवर्षिषि अवर्षिष्वहि अवर्षिष्महि । **१०. लृङ्** – अवर्षिष्यत अवर्षिष्येताम् अवर्षिष्यन्त । अवर्षिष्यथाः अवर्षिष्येथाम् अवर्षिष्यध्वम् । अवर्षिष्ये अवर्षिष्यावहि अवर्षिष्यामहि ।

णिचि – वर्षयति – ते, **सनि** – विवर्षिषते, **यकि** – वर्ष्यते ।

६१४. गेषृ – अन्विच्छायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'ग्लेषृ' इत्येके । अन्विच्छा – अन्वेषणा ।

१. लट् – गेषते गेषेते गेषन्ते । गेषसे गेषेथे गेषध्वे । गेषे गेषावहे गेषामहे । **२. लिट्** – जिगेषे जिगेषाते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जिगेषिरे । जिगेषिषे जिगेषाथे जिगेषिध्वे । जिगेषे जिगेषिवहे जिगेषिमहे । **३. लुट्** – गेषिता गेषितारौ गेषितारः । गेषितासे गेषितासाथे गेषिताध्वे । गेषिताहे गेषितास्वहे गेषितास्महे । **४. लृट्** – गेषिष्यते गेषिष्येते गेषिष्यन्ते । गेषिष्यसे गेषिष्येथे गेषिष्यध्वे । गेषिष्ये गेषिष्यावहे गेषिष्यामहे । **५. लोट्** – गेषताम् गेषेताम् गेषन्ताम् । गेषस्व गेषेथाम् गेषध्वम् । गेषै गेषावहै गेषामहै । **६. लङ्** – अगेषत अगेषेताम् अगेषन्त । अगेषथाः अगेषेथाम् अगेषध्वम् । अगेषे अगेषावहि अगेषामहि । **७. विधिलिङ्** – गेषेत गेषेयाताम् गेषेरन् । गेषेथाः गेषेयाथाम् गेषेध्वम् । गेषेय गेषेवहि गेषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गेषिषीष्ट गेषिषीयास्ताम् गेषिषीरन् । गेषिषीष्ठाः गेषिषीयास्थाम् गेषिषीध्वम्/गेषिषीढ्वम् । गेषिषीय गेषिषीवहि गेषिषीमहि । **९. लुङ्** – अगेषिष्ट अगेषिषाताम् अगेषिषत । अगेषिष्ठाः अगेषिषाथाम् अगेषिध्वम्/ढ्वम् । अगेषिषि अगेषिष्वहि अगेषिष्महि । **१०. लृङ्** – अगेषिष्यत अगेषिष्येताम् अगेषिष्यन्त । अगेषिष्यथाः अगेषिष्येथाम् अगेषिष्यध्वम् । अगेषिष्ये अगेषिष्यावहि अगेषिष्यामहि ।

णिचि – गेषयति – ते, **सनि** – जिगेषिषते, **यकि** – गेष्यते ।

६१५. पेषृ – प्रयत्ने । सकर्म, सेट्, आत्मने । ('एषृ' इति धातोः पाठान्तरमिदम्)

१. लट् – पेषते पेषेते पेषन्ते । पेषसे पेषेथे पेषध्वे । पेषे पेषावहे पेषामहे । **२. लिट्** – पिपेषे पिपेषाते पिपेषिरे । पिपेषिषे पिपेषाथे पिपेषिध्वे । पिपेषे पिपेषिवहे पिपेषिमहे । **३. लुट्** – पेषिता पेषितारौ पेषितारः । पेषितासे पेषितासाथे पेषिताध्वे । पेषिताहे पेषितास्वहे पेषितास्महे । **४. लृट्** – पेषिष्यते पेषिष्येते पेषिष्यन्ते । पेषिष्यसे पेषिष्येथे पेषिष्यध्वे । पेषिष्ये पेषिष्यावहे पेषिष्यामहे । **५. लोट्** – पेषताम् पेषेताम् पेषन्ताम् । पेषस्व पेषेथाम् पेषध्वम् । पेषै पेषावहै पेषामहै । **६. लङ्** – अपेषत अपेषेताम् अपेषन्त । अपेषथाः अपेषेथाम् अपेषध्वम् । अपेषे अपेषावहि अपेषामहि । **७. विधिलिङ्** – पेषेत पेषेयाताम् पेषेरन् । पेषेथाः पेषेयाथाम् पेषेध्वम् । पेषेय पेषेवहि पेषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – पेषिषीष्ट पेषिषीयास्ताम् पेषिषीरन् । पेषिषीष्ठाः पेषिषीयास्थाम् पेषिषीध्वम्/पेषिषीढ्वम् । पेषिषीय पेषिषीवहि पेषिषीमहि । **९. लुङ्** – अपेषिष्ट अपेषिषाताम् अपेषिषत । अपेषिष्ठाः अपेषिषाथाम् अपेषिध्वम्/ढ्वम् । अपेषिषि अपेषिष्वहि अपेषिष्महि । **१०. लृङ्** – अपेषिष्यत अपेषिष्येताम् अपेषिष्यन्त । अपेषिष्यथाः अपेषिष्येथाम् अपेषिष्यध्वम् । अपेषिष्ये अपेषिष्यावहि अपेषिष्यामहि ।

णिचि – पेषयति – ते, **सनि** – पिपेषिषते, **यकि** – पेष्यते ।

६१६. जेषृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – जेषते जेषेते जेषन्ते । जेषसे जेषेथे जेषध्वे । जेषे जेषावहे जेषामहे । **२. लिट्** – जिजेषे जिजेषाते जिजेषिरे । जिजेषिषे जिजेषाथे जिजेषिध्वे । जिजेषे जिजेषिवहे जिजेषिमहे । **३. लुट्** – जेषिता जेषितारौ जेषितारः । जेषितासे जेषितासाथे जेषिताध्वे । जेषिताहे जेषितास्वहे जेषितास्महे । **४. लृट्** – जेषिष्यते जेषिष्येते जेषिष्यन्ते । जेषिष्यसे जेषिष्येथे जेषिष्यध्वे । जेषिष्ये जेषिष्यावहे जेषिष्यामहे । **५. लोट्** – जेषताम् जेषेताम् जेषन्ताम् । जेषस्व जेषेथाम् जेषध्वम् । जेषै जेषावहै जेषामहै । **६. लङ्** – अजेषत अजेषेताम् अजेषन्त । अजेषथाः अजेषेथाम् अजेषध्वम् । अजेषे अजेषावहि अजेषामहि । **७. विधिलिङ्** – जेषेत जेषेयाताम् जेषेरन् । जेषेथाः जेषेयाथाम् जेषेध्वम् । जेषेय जेषेवहि जेषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – जेषिषीष्ट जेषिषीयास्ताम् जेषिषीरन् । जेषिषीष्ठाः जेषिषीयास्थाम् जेषिषीध्वम्/जेषिषीढ्वम् । जेषिषीय जेषिषीवहि जेषिषीमहि । **९. लुङ्** – अजेषिष्ट अजेषिषाताम् अजेषिषत । अजेषिष्ठाः अजेषिषाथाम् अजेषिध्वम्/ढ्वम् । अजेषिषि अजेषिष्वहि अजेषिष्महि । **१०. लृङ्** – अजेषिष्यत अजेषिष्येताम् अजेषिष्यन्त । अजेषिष्यथाः अजेषिष्येथाम् अजेषिष्यध्वम् । अजेषिष्ये अजेषिष्यावहि अजेषिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – जेषयति – ते, **सनि** – जिजेषिषते, **यकि** – जेष्यते ।

६१७. णेषृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – नेषते नेषेते नेषन्ते । नेषसे नेषेथे नेषध्वे । नेषे नेषावहे नेषामहे । **२. लिट्** – निनेषे निनेषाते निनेषिरे । निनेषिषे निनेषाथे निनेषिध्वे । निनेषे निनेषिवहे निनेषिमहे । **३. लुट्** – नेषिता नेषितारौ नेषितारः । नेषितासे नेषितासाथे नेषिताध्वे । नेषिताहे नेषितास्वहे नेषितास्महे । **४. लृट्** – नेषिष्यते नेषिष्येते नेषिष्यन्ते । नेषिष्यसे नेषिष्येथे नेषिष्यध्वे । नेषिष्ये नेषिष्यावहे नेषिष्यामहे । **५. लोट्** – नेषताम् नेषेताम् नेषन्ताम् । नेषस्व नेषेथाम् नेषध्वम् । नेषै नेषावहै नेषामहै । **६. लङ्** – अनेषत अनेषेताम् अनेषन्त । अनेषथाः अनेषेथाम् अनेषध्वम् । अनेषे अनेषावहि अनेषामहि । **७. विधिलिङ्** – नेषेत नेषेयाताम् नेषेरन् । नेषेथाः नेषेयाथाम् नेषेध्वम् । नेषेय नेषेवहि नेषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – नेषिषीष्ट नेषिषीयास्ताम् नेषिषीरन् । नेषिषीष्ठाः नेषिषीयास्थाम् नेषिषीध्वम्/नेषिषीढ्वम् । नेषिषीय नेषिषीवहि नेषिषीमहि । **९. लुङ्** – अनेषिष्ट अनेषिषाताम् अनेषिषत । अनेषिष्ठाः अनेषिषाथाम् अनेषिध्वम्/ढ्वम् । अनेषिषि अनेषिष्वहि अनेषिष्महि । **१०. लृङ्** – अनेषिष्यत अनेषिष्येताम् अनेषिष्यन्त । अनेषिष्यथाः अनेषिष्येथाम् अनेषिष्यध्वम् । अनेषिष्ये अनेषिष्यावहि अनेषिष्यामहि ।

णिचि – नेषयति – ते, **सनि** – निनेषिषते, **यकि** – नेष्यते ।

६१८. एषृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – एषते एषेते एषन्ते । एषसे एषेथे एषध्वे । एषे एषावहे एषामहे । **२. लिट्** – (i) एषाञ्चक्रे एषाञ्चक्राते एषाञ्चक्रिरे । एषाञ्चकृषे एषाञ्चक्राथे एषाञ्चकृढ्वे । एषाञ्चक्रे एषाञ्चकृवहे एषाञ्चकृमहे । (ii) एषामास एषामासतुः एषामासुः । एषामासिथ एषामासथुः एषामास । एषामास एषामासिव एषामासिम । (iii) एषाम्बभूव एषाम्बभूवतुः एषाम्बभूवुः । एषाम्बभूविथ एषाम्बभूवथुः एषाम्बभूव । एषाम्बभूव एषाम्बभूविव एषाम्बभूविम । **३. लुट्** – एषिता एषितारौ एषितारः । एषितासे एषितासाथे एषिताध्वे । एषिताहे एषितास्वहे एषितास्महे । **४. लृट्** – एषिष्यते एषिष्येते एषिष्यन्ते । एषिष्यसे एषिष्येथे एषिष्यध्वे । एषिष्ये एषिष्यावहे एषिष्यामहे । **५. लोट्** – एषताम् एषेताम् एषन्ताम् । एषस्व एषेथाम् एषध्वम् । एषै एषावहै एषामहै । **६. लङ्** – ऐषत ऐषेताम् ऐषन्त । ऐषथाः ऐषेथाम् ऐषध्वम् । ऐषे ऐषावहि ऐषामहि । **७. विधिलिङ्** – एषेत एषेयाताम् एषेरन् । एषेथाः एषेयाथाम् एषेध्वम् । एषेय एषेवहि एषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – एषिषीष्ट एषिषीयास्ताम् एषिषीरन् । एषिषीष्ठाः एषिषीयास्थाम् एषिषीध्वम्/एषिषीढ्वम् । एषिषीय एषिषीवहि एषिषीमहि । **९. लुङ्** – ऐषिष्ट ऐषिषाताम् ऐषिषत । ऐषिष्ठाः ऐषिषाथाम् ऐषिध्वम्/ढ्वम् । ऐषिषि ऐषिष्वहि ऐषिष्महि । **१०. लृङ्** – ऐषिष्यत ऐषिष्येताम् ऐषिष्यन्त । ऐषिष्यथाः ऐषिष्येथाम् ऐषिष्यध्वम् । ऐषिष्ये ऐषिष्यावहि ऐषिष्यामहि ।

णिचि – एषयति – ते, **सनि** – एषिषिषते, **यकि** – एष्यते ।

६१९. प्रेषृ – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – प्रेषते प्रेषेते प्रेषन्ते । प्रेषसे प्रेषेथे प्रेषध्वे । प्रेषे प्रेषावहे प्रेषामहे । **२. लिट्** – पिप्रेषे पिप्रेषाते पिप्रेषिरे । पिप्रेषिषे पिप्रेषाथे पिप्रेषिध्वे । पिप्रेषे पिप्रेषिवहे पिप्रेषिमहे । **३. लुट्** – प्रेषिता प्रेषितारौ प्रेषितारः । प्रेषितासे प्रेषितासाथे प्रेषिताध्वे । प्रेषिताहे प्रेषितास्वहे प्रेषितास्महे । **४. लृट्** – प्रेषिष्यते प्रेषिष्येते प्रेषिष्यन्ते । प्रेषिष्यसे प्रेषिष्येथे प्रेषिष्यध्वे । प्रेषिष्ये प्रेषिष्यावहे प्रेषिष्यामहे । **५. लोट्** – प्रेषताम् प्रेषेताम् प्रेषन्ताम् । प्रेषस्व प्रेषेथाम् प्रेषध्वम् । प्रेषै प्रेषावहै प्रेषामहै । **६. लङ्** – अप्रेषत अप्रेषेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अप्रेषन्त । अप्रेषथाः अप्रेषेथाम् अप्रेषध्वम् । अप्रेषे अप्रेषावहि अप्रेषामहि । **७. विधिलिङ्** – प्रेषेत प्रेषेयाताम् प्रेषेरन् । प्रेषेथाः प्रेषेयाथाम् प्रेषेध्वम् । प्रेषेय प्रेषेवहि प्रेषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – प्रेषिषीष्ट प्रेषिषीयास्ताम् प्रेषिषीरन् । प्रेषिषीष्ठाः प्रेषिषीयास्थाम् प्रेषिषीध्वम्/प्रेषिषीढ्वम् । प्रेषिषीय प्रेषिषीवहि प्रेषिषीमहि । **९. लुङ्** – अप्रेषिष्ट अप्रेषिषाताम् अप्रेषिषत । अप्रेषिष्ठाः अप्रेषिषाथाम् अप्रेषिध्वम्/ढ्वम् । अप्रेषिषि अप्रेषिष्वहि अप्रेषिष्महि । **१०. लृङ्** – अप्रेषिष्यत अप्रेषिष्येताम् अप्रेषिष्यन्त । अप्रेषिष्यथाः अप्रेषिष्येथाम् अप्रेषिष्यध्वम् । अप्रेषिष्ये अप्रेषिष्यावहि अप्रेषिष्यामहि ।

णिचि – प्रेषयति – ते, **सनि** – पिप्रेषिषते, **यकि** – प्रेष्यते ।

६२०. रेषृ – अव्यक्ते शब्दे । अकर्म, सेट्, आत्मने । धातुममुं क्षीरस्वामी चन्द्रसम्मतत्वेन पठति । अयं स्वभावाद् वृकध्वनौ वर्तते ।

१. लट् – रेषते रेषेते रेषन्ते । रेषसे रेषेथे रेषध्वे । रेषे रेषावहे रेषामहे । **२. लिट्** – रिरेषे रिरेषाते रिरेषिरे । रिरेषिषे रिरेषाथे रिरेषिध्वे । रिरेषे रिरेषिवहे रिरेषिमहे । **३. लुट्** – रेषिता रेषितारौ रेषितारः । रेषितासे रेषितासाथे रेषिताध्वे । रेषिताहे रेषितास्वहे रेषितास्महे । **४. लृट्** – रेषिष्यते रेषिष्येते रेषिष्यन्ते । रेषिष्यसे रेषिष्येथे रेषिष्यध्वे । रेषिष्ये रेषिष्यावहे रेषिष्यामहे । **५. लोट्** – रेषताम् रेषेताम् रेषन्ताम् । रेषस्व रेषेथाम् रेषध्वम् । रेषै रेषावहै रेषामहै । **६. लङ्** – अरेषत अरेषेताम् अरेषन्त । अरेषथाः अरेषेथाम् अरेषध्वम् । अरेषे अरेषावहि अरेषामहि । **७. विधिलिङ्** – रेषेत रेषेयाताम् रेषेरन् । रेषेथाः रेषेयाथाम् रेषेध्वम् । रेषेय रेषेवहि रेषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – रेषिषीष्ट रेषिषीयास्ताम् रेषिषीरन् । रेषिषीष्ठाः रेषिषीयास्थाम् रेषिषीध्वम्/रेषिषीढ्वम् । रेषिषीय रेषिषीवहि रेषिषीमहि । **९. लुङ्** – अरेषिष्ट अरेषिषाताम् अरेषिषत । अरेषिष्ठाः अरेषिषाथाम् अरेषिध्वम्/ढ्वम् । अरेषिषि अरेषिष्वहि अरेषिष्महि । **१०. लृङ्** – अरेषिष्यत अरेषिष्येताम् अरेषिष्यन्त । अरेषिष्यथाः अरेषिष्येथाम् अरेषिष्यध्वम् । अरेषिष्ये अरेषिष्यावहि अरेषिष्यामहि ।

णिचि – रेषयति – ते, **सनि** – रिरेषिषते, **यकि** – रेष्यते ।

६२१. हेषृ – अव्यक्ते शब्दे । अकर्म, सेट्, आत्मने । स्वभावादयम् अश्वशब्दे वर्तते । 'अव्यक्ते शब्दे' इति धातुपाठे बहुत्र पठितम् । लोकप्रयोगानुसारेण तेषां प्रतिनियतविषयत्वं बोध्यम् । तथाहि – ''कौक्षे कर्दति, पर्दते गुदरवे, रेषेति वार्के भवेत् । बुक्कोऽपि श्वरवे भषेति हयजे हेषेति हेषेति च' इति केशवस्वामी'' इति माधवीये प्रतिपादितम् ।

१. लट् – हेषते हेषेते हेषन्ते । हेषसे हेषेथे हेषध्वे । हेषे हेषावहे हेषामहे । **२. लिट्** – जिहेषे जिहेषाते जिहेषिरे । जिहेषिषे जिहेषाथे जिहेषिध्वे । जिहेषे जिहेषिवहे जिहेषिमहे । **३. लुट्** – हेषिता हेषितारौ हेषितारः । हेषितासे हेषितासाथे हेषिताध्वे । हेषिताहे हेषितास्वहे हेषितास्महे । **४. लृट्** – हेषिष्यते हेषिष्येते हेषिष्यन्ते । हेषिष्यसे हेषिष्येथे हेषिष्यध्वे । हेषिष्ये हेषिष्यावहे हेषिष्यामहे । **५. लोट्** – हेषताम् हेषेताम् हेषन्ताम् । हेषस्व हेषेथाम् हेषध्वम् । हेषै हेषावहै हेषामहै । **६. लङ्** – अहेषत अहेषेताम् अहेषन्त । अहेषथाः अहेषेथाम् अहेषध्वम् । अहेषे अहेषावहि अहेषामहि । **७. विधिलिङ्** – हेषेत हेषेयाताम् हेषेरन् । हेषेथाः हेषेयाथाम् हेषेध्वम् । हेषेय हेषेवहि हेषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – हेषिषीष्ट हेषिषीयास्ताम् हेषिषीरन् । हेषिषीष्ठाः हेषिषीयास्थाम् हेषिषीध्वम्/हेषिषीढ्वम् । हेषिषीय हेषिषीवहि हेषिषीमहि । **९. लुङ्** – अहेषिष्ट अहेषिषाताम् अहेषिषत । अहेषिष्ठाः अहेषिषाथाम् अहेषिध्वम्/ढ्वम् । अहेषिषि अहेषिष्वहि अहेषिष्महि । **१०. लृङ्** – अहेषिष्यत अहेषिष्येताम् अहेषिष्यन्त । अहेषिष्यथाः अहेषिष्येथाम् अहेषिष्यध्वम् । अहेषिष्ये अहेषिष्यावहि अहेषिष्यामहि ।

णिचि – हेषयति – ते, **सनि** – जिहेषिषते, **यकि** – हेष्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

६२२. हेषृ – अव्यक्ते शब्दे । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – हेषते हेषेते हेषन्ते । हेषसे हेषेथे हेषध्वे । हेषे हेषावहे हेषामहे । **२. लिट्** – जिहेषे जिहेषाते जिहेषिरे । जिहेषिषे जिहेषाथे जिहेषिध्वे । जिहेषे जिहेषिवहे जिहेषिमहे । **३. लुट्** – हेषिता हेषितारौ हेषितारः । हेषितासे हेषितासाथे हेषिताध्वे । हेषिताहे हेषितास्वहे हेषितास्महे । **४. लृट्** – हेषिष्यते हेषिष्येते हेषिष्यन्ते । हेषिष्यसे हेषिष्येथे हेषिष्यध्वे । हेषिष्ये हेषिष्यावहे हेषिष्यामहे । **५. लोट्** – हेषताम् हेषेताम् हेषन्ताम् । हेषस्व हेषेथाम् हेषध्वम् । हेषै हेषावहै हेषामहै । **६. लङ्** – अहेषत अहेषेताम् अहेषन्त । अहेषथाः अहेषेथाम् अहेषध्वम् । अहेषे अहेषावहि अहेषामहि । **७. विधिलिङ्** – हेषेत हेषेयाताम् हेषेरन् । हेषेथाः हेषेयाथाम् हेषेध्वम् । हेषेय हेषेवहि हेषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – हेषिषीष्ट हेषिषीयास्ताम् हेषिषीरन् । हेषिषीष्ठाः हेषिषीयास्थाम् हेषिषीध्वम्/हेषिषीढ्वम् । हेषिषीय हेषिषीवहि हेषिषीमहि । **९. लुङ्** – अहेषिष्ट अहेषिषाताम् अहेषिषत । अहेषिष्ठाः अहेषिषाथाम् अहेषिध्वम्/ढ्वम् । अहेषिषि अहेषिष्वहि अहेषिष्महि । **१०. लृङ्** – अहेषिष्यत अहेषिष्येताम् अहेषिष्यन्त । अहेषिष्यथाः अहेषिष्येथाम् अहेषिष्यध्वम् । अहेषिष्ये अहेषिष्यावहि अहेषिष्यामहि ।

णिचि – हेषयति – ते, **सनि** – जिहेषिषते, **यकि** – हेष्यते ।

६२३. कासृ – शब्दकुत्सायाम् । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'शब्दस्य कुत्सा रोगित्वात्' इति क्षीरतरङ्गिणी ।

१. लट् – कासते कासेते कासन्ते । काससे कासेथे कासध्वे । कासे कासावहे कासामहे । **२. लिट्** – (i) कासाञ्चक्रे[1] कासाञ्चक्राते कासाञ्चक्रिरे । कासाञ्चकृषे कासाञ्चक्राथे कासाञ्चकृढ्वे । कासाञ्चक्रे कासाञ्चकृवहे कासाञ्चकृमहे । (ii) कासामास कासामासतुः कासामासुः । कासामासिथ कासामासथुः कासामास । कासामास कासामासिव कासामासिम । (iii) कासाम्बभूव कासाम्बभूवतुः कासाम्बभूवुः । कासाम्बभूविथ कासाम्बभूवथुः कासाम्बभूव । कासाम्बभूव कासाम्बभूविव कासाम्बभूविम । **३. लुट्** – कासिता कासितारौ कासितारः । कासितासे कासितासाथे कासिताध्वे । कासिताहे कासितास्वहे कासितास्महे । **४. लृट्** – कासिष्यते कासिष्येते कासिष्यन्ते । कासिष्यसे कासिष्येथे कासिष्यध्वे । कासिष्ये कासिष्यावहे कासिष्यामहे । **५. लोट्** – कासताम् कासेताम् कासन्ताम् । कासस्व कासेथाम् कासध्वम् । कासै कासावहै कासामहै । **६. लङ्** – अकासत अकासेताम् अकासन्त । अकासथाः अकासेथाम् अकासध्वम् । अकासे अकासावहि अकासामहि । **७. विधिलिङ्** – कासेत कासेयाताम् कासेरन् । कासेथाः कासेयाथाम् कासेध्वम् । कासेय कासेवहि कासेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कासिषीष्ट कासिषीयास्ताम् कासिषीरन् । कासिषीष्ठाः कासिषीयास्थाम् कासिषीध्वम्/कासिषीढ्वम् । कासिषीय कासिषीवहि कासिषीमहि । **९. लुङ्** – अकासिष्ट अकासिषाताम् अकासिषत । अकासिष्ठाः अकासिषाथाम् अकासिध्वम्/ढ्वम् । अकासिषि अकासिष्वहि अकासिष्महि । **१०. लृङ्** – अकासिष्यत अकासिष्येताम् अकासिष्यन्त । अकासिष्यथाः अकासिष्येथाम् अकासिष्यध्वम् । अकासिष्ये अकासिष्यावहि अकासिष्यामहि ।

णिचि – कासयति – ते, **सनि** – चिकासिषते, **यकि** – कास्यते ।

१. 'कास्प्रत्ययादाममन्त्रे लिटि' इति आम् ।

६२४. भासृ – दीप्तौ । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – भासते भासेते भासन्ते । भाससे भासेथे भासध्वे । भासे भासावहे भासामहे । **२. लिट्** – बभासे बभासाते बभासिरे । बभासिषे बभासाथे बभासिध्वे । बभासे बभासिवहे बभासिमहे । **३. लुट्** – भासिता भासितारौ भासितारः । भासितासे भासितासाथे भासिताध्वे । भासिताहे भासितास्वहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भासितास्महे । **४. लृट्** – भासिष्यते भासिष्येते भासिष्यन्ते । भासिष्यसे भासिष्येथे भासिष्यध्वे । भासिष्ये भासिष्यावहे भासिष्यामहे । **५. लोट्** – भासताम् भासेताम् भासन्ताम् । भासस्व भासेथाम् भासध्वम् । भासै भासावहै भासामहै । **६. लङ्** – अभासत अभासेताम् अभासन्त । अभासथाः अभासेथाम् अभासध्वम् । अभासे अभासावहि अभासामहि । **७. विधिलिङ्** – भासेत भासेयाताम् भासेरन् । भासेथाः भासेयाथाम् भासेध्वम् । भासेय भासेवहि भासेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भासिषीष्ट भासिषीयास्ताम् भासिषीरन् । भासिषीष्ठाः भासिषीयास्थाम् भासिषीध्वम्/भासिषीढ्वम् । भासिषीय भासिषीवहि भासिषीमहि । **९. लुङ्** – अभासिष्ट अभासिषाताम् अभासिषत । अभासिष्ठाः अभासिषाथाम् अभासिध्वम्/ढ्वम् । अभासिषि अभासिष्वहि अभासिष्महि । **१०. लृङ्** – अभासिष्यत अभासिष्येताम् अभासिष्यन्त । अभासिष्यथाः अभासिष्येथाम् अभासिष्यध्वम् । अभासिष्ये अभासिष्यावहि अभासिष्यामहि ।

णिचि – भासयति – ते, **सनि** – बिभासिषते, **यकि** – भास्यते ।

६२५. णासृ – शब्दे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'शब्दार्थे नासते नासेः कौटिल्ये नसते नसेः' (श्लो. १८४) इति देवः ।

१. लट् – नासते नासेते नासन्ते । नाससे नासेथे नासध्वे । नासे नासावहे नासामहे । **२. लिट्** – ननासे ननासाते ननासिरे । ननासिषे ननासाथे ननासिध्वे । ननासे ननासिवहे ननासिमहे । **३. लुट्** – नासिता नासितारौ नासितारः । नासितासे नासितासाथे नासिताध्वे । नासिताहे नासितास्वहे नासितास्महे । **४. लृट्** – नासिष्यते नासिष्येते नासिष्यन्ते । नासिष्यसे नासिष्येथे नासिष्यध्वे । नासिष्ये नासिष्यावहे नासिष्यामहे । **५. लोट्** – नासताम् नासेताम् नासन्ताम् । नासस्व नासेथाम् नासध्वम् । नासै नासावहै नासामहै । **६. लङ्** – अनासत अनासेताम् अनासन्त । अनासथाः अनासेथाम् अनासध्वम् । अनासे अनासावहि अनासामहि । **७. विधिलिङ्** – नासेत नासेयाताम् नासेरन् । नासेथाः नासेयाथाम् नासेध्वम् । नासेय नासेवहि नासेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – नासिषीष्ट नासिषीयास्ताम् नासिषीरन् । नासिषीष्ठाः नासिषीयास्थाम् नासिषीध्वम्/नासिषीढ्वम् । नासिषीय नासिषीवहि नासिषीमहि । **९. लुङ्** – अनासिष्ट अनासिषाताम् अनासिषत । अनासिष्ठाः अनासिषाथाम् अनासिध्वम्/ढ्वम् । अनासिषि अनासिष्वहि अनासिष्महि । **१०. लृङ्** – अनासिष्यत अनासिष्येताम् अनासिष्यन्त । अनासिष्यथाः अनासिष्येथाम् अनासिष्यध्वम् । अनासिष्ये अनासिष्यावहि अनासिष्यामहि ।

णिचि – नासयति – ते, **सनि** – निनासिषते, **यकि** – नास्यते ।

६२६. रासृ – शब्दे । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – रासते रासेते रासन्ते । राससे रासेथे रासध्वे । रासे रासावहे रासामहे । **२. लिट्** – ररासे ररासाते ररासिरे । ररासिषे ररासाथे ररासिध्वे । ररासे ररासिवहे ररासिमहे । **३. लुट्** – रासिता रासितारौ रासितारः । रासितासे रासितासाथे रासिताध्वे । रासिताहे रासितास्वहे रासितास्महे । **४. लृट्** – रासिष्यते रासिष्येते रासिष्यन्ते । रासिष्यसे रासिष्येथे रासिष्यध्वे । रासिष्ये रासिष्यावहे रासिष्यामहे । **५. लोट्** – रासताम् रासेताम् रासन्ताम् । रासस्व रासेथाम् रासध्वम् । रासै रासावहै रासामहै । **६. लङ्** – अरासत अरासेताम् अरासन्त । अरासथाः अरासेथाम् अरासध्वम् । अरासे अरासावहि अरासामहि । **७. विधिलिङ्** – रासेत रासेयाताम् रासेरन् । रासेथाः रासेयाथाम् रासेध्वम् । रासेय रासेवहि रासेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – रासिषीष्ट रासिषीयास्ताम् रासिषीरन् । रासिषीष्ठाः रासिषीयास्थाम् रासिषीध्वम्/रासिषीढ्वम् । रासिषीय रासिषीवहि रासिषीमहि । **९. लुङ्** – अरासिष्ट अरासिषाताम् अरासिषत । अरासिष्ठाः अरासिषाथाम् अरासिध्वम्/ढ्वम् । अरासिषि अरासिष्वहि अरासिष्महि । **१०. लृङ्** – अरासिष्यत अरासिष्येताम् अरासिष्यन्त । अरासिष्यथाः अरासिष्येथाम् अरासिष्यध्वम् । अरासिष्ये

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अरासिष्यावहि अरासिष्यामहि ।

णिचि – रासयति – ते, **सनि** – रिरासिषते, **यकि** – रास्यते ।

६२७. णस – कौटिल्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'शब्दार्थे नासते नासेः कौटिल्ये नसते नसेः' (श्लो. १८४) इति देवः ।

१. लट् – नसते नसेते नसन्ते । नससे नसेथे नसध्वे । नसे नसावहे नसामहे । **२. लिट्** – नेसे नेसाते नेसिरे । नेसिषे नेसाथे नेसिध्वे । नेसे नेसिवहे नेसिमहे । **३. लुट्** – नसिता नसितारौ नसितारः । नसितासे नसितासाथे नसिताध्वे । नसिताहे नसितास्वहे नसितास्महे । **४. लृट्** – नसिष्यते नसिष्येते नसिष्यन्ते । नसिष्यसे नसिष्येथे नसिष्यध्वे । नसिष्ये नसिष्यावहे नसिष्यामहे । **५. लोट्** – नसताम् नसेताम् नसन्ताम् । नसस्व नसेथाम् नसध्वम् । नसै नसावहै नसामहै । **६. लङ्** – अनसत अनसेताम् अनसन्त । अनसथाः अनसेथाम् अनसध्वम् । अनसे अनसावहि अनसामहि । **७. विधिलिङ्** – नसेत नसेयाताम् नसेरन् । नसेथाः नसेयाथाम् नसेध्वम् । नसेय नसेवहि नसेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – नसिषीष्ट नसिषीयास्ताम् नसिषीरन् । नसिषीष्ठाः नसिषीयास्थाम् नसिषीध्वम्/नसिषीढ्वम् । नसिषीय नसिषीवहि नसिषीमहि । **९. लुङ्** – अनसिष्ट अनसिषाताम् अनसिषत । अनसिष्ठाः अनसिषाथाम् अनसिध्वम्/ढ्वम् । अनसिषि अनसिष्वहि अनसिष्महि । **१०. लृङ्** – अनसिष्यत अनसिष्येताम् अनसिष्यन्त । अनसिष्यथाः अनसिष्येथाम् अनसिष्यध्वम् । अनसिष्ये अनसिष्यावहि अनसिष्यामहि ।

णिचि – नासयति – ते, **सनि** – निनसिषते, **यकि** – नस्यते ।

६२८. भ्यस – भये । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'भेषृ इति चन्द्रः' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – भ्यसते भ्यसेते भ्यसन्ते । भ्यससे भ्यसेथे भ्यसध्वे । भ्यसे भ्यसावहे भ्यसामहे । **२. लिट्** – बभ्यसे बभ्यसाते बभ्यसिरे । बभ्यसिषे बभ्यसाथे बभ्यसिध्वे । बभ्यसे बभ्यसिवहे बभ्यसिमहे । **३. लुट्** – भ्यसिता भ्यसितारौ भ्यसितारः । भ्यसितासे भ्यसितासाथे भ्यसिताध्वे । भ्यसिताहे भ्यसितास्वहे भ्यसितास्महे । **४. लृट्** – भ्यसिष्यते भ्यसिष्येते भ्यसिष्यन्ते । भ्यसिष्यसे भ्यसिष्येथे भ्यसिष्यध्वे । भ्यसिष्ये भ्यसिष्यावहे भ्यसिष्यामहे । **५. लोट्** – भ्यसताम् भ्यसेताम् भ्यसन्ताम् । भ्यसस्व भ्यसेथाम् भ्यसध्वम् । भ्यसै भ्यसावहै भ्यसामहै । **६. लङ्** – अभ्यसत अभ्यसेताम् अभ्यसन्त । अभ्यसथाः अभ्यसेथाम् अभ्यसध्वम् । अभ्यसे अभ्यसावहि अभ्यसामहि । **७. विधिलिङ्** – भ्यसेत भ्यसेयाताम् भ्यसेरन् । भ्यसेथाः भ्यसेयाथाम् भ्यसेध्वम् । भ्यसेय भ्यसेवहि भ्यसेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भ्यसिषीष्ट भ्यसिषीयास्ताम् भ्यसिषीरन् । भ्यसिषीष्ठाः भ्यसिषीयास्थाम् भ्यसिषीध्वम्/भ्यसिषीढ्वम् । भ्यसिषीय भ्यसिषीवहि भ्यसिषीमहि । **९. लुङ्** – अभ्यसिष्ट अभ्यसिषाताम् अभ्यसिषत । अभ्यसिष्ठाः अभ्यसिषाथाम् अभ्यसिध्वम्/ढ्वम् । अभ्यसिषि अभ्यसिष्वहि अभ्यसिष्महि । **१०. लृङ्** – अभ्यसिष्यत अभ्यसिष्येताम् अभ्यसिष्यन्त । अभ्यसिष्यथाः अभ्यसिष्येथाम् अभ्यसिष्यध्वम् । अभ्यसिष्ये अभ्यसिष्यावहि अभ्यसिष्यामहि ।

णिचि – भ्यासयति – ते, **सनि** – बिभ्यसिषते, **यकि** – भ्यस्यते ।

६२९. आङः शसि – इच्छायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'आशंसे स्यादिच्छायां शंसतीति स्तुतौ भवेत् । हिंसायां शसति' (श्लो. १८३) इति देवः । क्त्वा-ल्यपोः विषये अत्र विविधानि मतानि कृदन्तरूपमालायां दर्शितानि । अन्ते च लिख्यते – 'ईदृशेषु स्थलेषु प्रयोगाः पाठाश्च अनियताः दृश्यन्ते' इति ।

१. लट् – आशंसते आशंसेते आशंसन्ते । आशंससे आशंसेथे आशंसध्वे । आशंसे आशंसावहे आशंसामहे । **२. लिट्** – आशशंसे आशशंसाते आशशंसिरे । आशशंसिषे आशशंसाथे आशशंसिध्वे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आशशंसे आशशंसिवहे आशशंसिमहे । **३. लुट्** – आशंसिता आशंसितारौ आशंसितारः । आशंसितासे आशंसितासाथे आशंसिताध्वे । आशंसिताहे आशंसितास्वहे आशंसितास्महे । **४. लृट्** – आशंसिष्यते आशंसिष्येते आशंसिष्यन्ते । आशंसिष्यसे आशंसिष्येथे आशंसिष्यध्वे । आशंसिष्ये आशंसिष्यावहे आशंसिष्यामहे । **५. लोट्** – आशंसताम् आशंसेताम् आशंसन्ताम् । आशंसस्व आशंसेथाम् आशंसध्वम् । आशंसै आशंसावहै आशंसामहै । **६. लङ्** – आशंसत आशंसेताम् आशंसन्त । आशंसथाः आशंसेथाम् आशंसध्वम् । आशंसे आशंसावहि आशंसामहि । **७. विधिलिङ्** – आशंसेत आशंसेयाताम् आशंसेरन् । आशंसेथाः आशंसेयाथाम् आशंसेध्वम् । आशंसेय आशंसेवहि आशंसेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – आशंसिषीष्ट आशंसिषीयास्ताम् आशंसिषीरन् । आशंसिषीष्ठाः आशंसिषीयास्थाम् आशंसिषीध्वम्/आशंसिषीढ्वम् । आशंसिषीय आशंसिषीवहि आशंसिषीमहि । **९. लुङ्** – आशंसिष्ट आशंसिषाताम् आशंसिषत । आशंसिष्ठाः आशंसिषाथाम् आशंसिध्वम्/ढ्वम् । आशंसिषि आशंसिष्वहि आशंसिष्महि । **१०. लृङ्** – आशंसिष्यत आशंसिष्येताम् आशंसिष्यन्त । आशंसिष्यथाः आशंसिष्येथाम् आशंसिष्यध्वम् । आशंसिष्ये आशंसिष्यावहि आशंसिष्यामहि ।

णिचि – आशंसयति-ते, **सनि** – आशिशंसिषते, **यकि** – आशंस्यते ।

६३०. ग्रसु – अदने । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – ग्रसते ग्रसेते ग्रसन्ते । ग्रससे ग्रसेथे ग्रसध्वे । ग्रसे ग्रसावहे ग्रसामहे । **२. लिट्** – जग्रसे जग्रसाते जग्रसिरे । जग्रसिषे जग्रसाथे जग्रसिध्वे । जग्रसे जग्रसिवहे जग्रसिमहे । **३. लुट्** – ग्रसिता ग्रसितारौ ग्रसितारः । ग्रसितासे ग्रसितासाथे ग्रसिताध्वे । ग्रसिताहे ग्रसितास्वहे ग्रसितास्महे । **४. लृट्** – ग्रसिष्यते ग्रसिष्येते ग्रसिष्यन्ते । ग्रसिष्यसे ग्रसिष्येथे ग्रसिष्यध्वे । ग्रसिष्ये ग्रसिष्यावहे ग्रसिष्यामहे । **५. लोट्** – ग्रसताम् ग्रसेताम् ग्रसन्ताम् । ग्रसस्व ग्रसेथाम् ग्रसध्वम् । ग्रसै ग्रसावहै ग्रसामहै । **६. लङ्** – अग्रसत अग्रसेताम् अग्रसन्त । अग्रसथाः अग्रसेथाम् अग्रसध्वम् । अग्रसे अग्रसावहि अग्रसामहि । **७. विधिलिङ्** – ग्रसेत ग्रसेयाताम् ग्रसेरन् । ग्रसेथाः ग्रसेयाथाम् ग्रसेध्वम् । ग्रसेय ग्रसेवहि ग्रसेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ग्रसिषीष्ट ग्रसिषीयास्ताम् ग्रसिषीरन् । ग्रसिषीष्ठाः ग्रसिषीयास्थाम् ग्रसिषीध्वम्/ग्रसिषीढ्वम् । ग्रसिषीय ग्रसिषीवहि ग्रसिषीमहि । **९. लुङ्** – अग्रसिष्ट अग्रसिषाताम् अग्रसिषत । अग्रसिष्ठाः अग्रसिषाथाम् अग्रसिध्वम्/ढ्वम् । अग्रसिषि अग्रसिष्वहि अग्रसिष्महि । **१०. लृङ्** – अग्रसिष्यत अग्रसिष्येताम् अग्रसिष्यन्त । अग्रसिष्यथाः अग्रसिष्येथाम् अग्रसिष्यध्वम् । अग्रसिष्ये अग्रसिष्यावहि अग्रसिष्यामहि ।

णिचि – ग्रासयति[१], **सनि** – जिग्रसिषते, **यकि** – ग्रस्यते ।

१. णौ 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदिता एव ।

६३१. ग्लसु – अदने । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – ग्लसते ग्लसेते ग्लसन्ते । ग्लससे ग्लसेथे ग्लसध्वे । ग्लसे ग्लसावहे ग्लसामहे । **२. लिट्** – जग्लसे जग्लसाते जग्लसिरे । जग्लसिषे जग्लसाथे जग्लसिध्वे । जग्लसे जग्लसिवहे जग्लसिमहे । **३. लुट्** – ग्लसिता ग्लसितारौ ग्लसितारः । ग्लसितासे ग्लसितासाथे ग्लसिताध्वे । ग्लसिताहे ग्लसितास्वहे ग्लसितास्महे । **४. लृट्** – ग्लसिष्यते ग्लसिष्येते ग्लसिष्यन्ते । ग्लसिष्यसे ग्लसिष्येथे ग्लसिष्यध्वे । ग्लसिष्ये ग्लसिष्यावहे ग्लसिष्यामहे । **५. लोट्** – ग्लसताम् ग्लसेताम् ग्लसन्ताम् । ग्लसस्व ग्लसेथाम् ग्लसध्वम् । ग्लसै ग्लसावहै ग्लसामहै । **६. लङ्** – अग्लसत अग्लसेताम् अग्लसन्त । अग्लसथाः अग्लसेथाम् अग्लसध्वम् । अग्लसे अग्लसावहि अग्लसामहि । **७. विधिलिङ्** – ग्लसेत ग्लसेयाताम् ग्लसेरन् । ग्लसेथाः ग्लसेयाथाम् ग्लसेध्वम् । ग्लसेय ग्लसेवहि ग्लसेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ग्लसिषीष्ट

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ग्लसिषीयास्ताम् ग्लसिषीरन् । ग्लसिषीष्ठाः ग्लसिषीयास्थाम् ग्लसिषीध्वम्/ग्लसिषीढ्वम् । ग्लसिषीय ग्लसिषीवहि ग्लसिषीमहि । **९. लुङ्** – अग्लसिष्ट अग्लसिषाताम् अग्लसिषत । अग्लसिष्ठाः अग्लसिषाथाम् अग्लसिध्वम्/ढ्वम् । अग्लसिषि अग्लसिष्वहि अग्लसिष्महि । **१०. लृङ्** – अग्लसिष्यत अग्लसिष्येताम् अग्लसिष्यन्त । अग्लसिष्यथाः अग्लसिष्येथाम् अग्लसिष्यध्वम् । अग्लसिष्ये अग्लसिष्यावहि अग्लसिष्यामहि ।

णिचि – ग्लासयति[1], **सनि** – जिग्लसिषते, **यकि** – ग्लस्यते

१. णौ 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदिता एव ।

६३२. ईह – चेष्टायाम् । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – ईहते ईहेते ईहन्ते । ईहसे ईहेथे ईहध्वे । ईहे ईहावहे ईहामहे । **२. लिट्** – (i) ईहाञ्चक्रे ईहाञ्चक्राते ईहाञ्चक्रिरे । ईहाञ्चकृषे ईहाञ्चक्राथे ईहाञ्चकृढ्वे । ईहाञ्चक्रे ईहाञ्चकृवहे ईहाञ्चकृमहे । (ii) ईहामास ईहामासतुः ईहामासुः । ईहामासिथ ईहामासथुः ईहामास । ईहामास ईहामासिव ईहामासिम । (iii) ईहाम्बभूव ईहाम्बभूवतुः ईहाम्बभूवुः । ईहाम्बभूविथ ईहाम्बभूवथुः ईहाम्बभूव । ईहाम्बभूव ईहाम्बभूविव ईहाम्बभूविम । **३. लुट्** – ईहिता ईहितारौ ईहितारः । ईहितासे ईहितासाथे ईहिताध्वे । ईहिताहे ईहितास्वहे ईहितास्महे । **४. लृट्** – ईहिष्यते ईहिष्येते ईहिष्यन्ते । ईहिष्यसे ईहिष्येथे ईहिष्यध्वे । ईहिष्ये ईहिष्यावहे ईहिष्यामहे । **५. लोट्** – ईहताम् ईहेताम् ईहन्ताम् । ईहस्व ईहेथाम् ईहध्वम् । ईहै ईहावहै ईहामहै । **६. लङ्** – ऐहत ऐहेताम् ऐहन्त । ऐहथाः ऐहेथाम् ऐहध्वम् । ऐहे ऐहावहि ऐहामहि । **७. विधिलिङ्** – ईहेत ईहेयाताम् ईहेरन् । ईहेथाः ईहेयाथाम् ईहेध्वम् । ईहेय ईहेवहि ईहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ईहिषीष्ट ईहिषीयास्ताम् ईहिषीरन् । ईहिषीष्ठाः ईहिषीयास्थाम् ईहिषीध्वम्/ढ्वम् । ईहिषीय ईहिषीवहि ईहिषीमहि । **९. लुङ्** – ऐहिष्ट ऐहिषाताम् ऐहिषत । ऐहिष्ठाः ऐहिषाथाम् ऐहिध्वम्/ढ्वम् । ऐहिषि ऐहिष्वहि ऐहिष्महि । **१०. लृङ्** – ऐहिष्यत ऐहिष्येताम् ऐहिष्यन्त । ऐहिष्यथाः ऐहिष्येथाम् ऐहिष्यध्वम् । ऐहिष्ये ऐहिष्यावहि ऐहिष्यामहि ।

णिचि – ईहयति – ते, **सनि** – ईजिहिषते, **यकि** – ईह्यते ।

६३३. वहि – वृद्धौ । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – वंहते वंहेते वंहन्ते । वंहसे वंहेथे वंहध्वे । वंहे वंहावहे वंहामहे । **२. लिट्** – ववंहे ववंहाते ववंहिरे । ववंहिषे ववंहाथे ववंहिध्वे ववंहे ववंहिवहे ववंहिमहे । **३. लुट्** – वंहिता वंहितारौ वंहितारः । वंहितासे वंहितासाथे वंहिताध्वे । वंहिताहे वंहितास्वहे वंहितास्महे । **४. लृट्** – वंहिष्यते वंहिष्येते वंहिष्यन्ते । वंहिष्यसे वंहिष्येथे वंहिष्यध्वे । वंहिष्ये वंहिष्यावहे वंहिष्यामहे । **५. लोट्** – वंहताम् वंहेताम् वंहन्ताम् । वंहस्व वंहेथाम् वंहध्वम् । वंहै वंहावहै वंहामहै । **६. लङ्** – अवंहत अवंहेताम् अवंहन्त । अवंहथाः अवंहेथाम् अवंहध्वम् । अवंहे अवंहावहि अवंहामहि । **७. विधिलिङ्** – वंहेत वंहेयाताम् वंहेरन् । वंहेथाः वंहेयाथाम् वंहेध्वम् । वंहेय वंहेवहि वंहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वंहिषीष्ट वंहिषीयास्ताम् वंहिषीरन् । वंहिषीष्ठाः वंहिषीयास्थाम् वंहिषीध्वम्/ढ्वम् । वंहिषीय वंहिषीवहि वंहिषीमहि । **९. लुङ्** – अवंहिष्ट अवंहिषाताम् अवंहिषत । अवंहिष्ठाः अवंहिषाथाम् अवंहिध्वम्/ढ्वम् । अवंहिषि अवंहिष्वहि अवंहिष्महि । **१०. लृङ्** – अवंहिष्यत अवंहिष्येताम् अवंहिष्यन्त । अवंहिष्यथाः अवंहिष्येथाम् अवंहिष्यध्वम् । अवंहिष्ये अवंहिष्यावहि अवंहिष्यामहि ।

णिचि – वंहयति – ते, **सनि** – विवंहिषते, **यकि** – वंह्यते ।

६३४. महि – वृद्धौ । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – मंहते मंहेते मंहन्ते । मंहसे मंहेथे मंहध्वे । मंहे मंहावहे मंहामहे । **२. लिट्** – ममंहे ममंहाते ममंहिरे । ममंहिषे ममंहाथे ममंहिध्वे । ममंहे ममंहिवहे ममंहिमहे । **३. लुट्** – मंहिता मंहितारौ मंहितारः । मंहितासे मंहितासाथे मंहिताध्वे । मंहिताहे मंहितास्वहे मंहितास्महे । **४. लृट्** – मंहिष्यते मंहिष्येते मंहिष्यन्ते । मंहिष्यसे मंहिष्येथे मंहिष्यध्वे । मंहिष्ये मंहिष्यावहे मंहिष्यामहे । **५. लोट्** – मंहताम् मंहेताम् मंहन्ताम् । मंहस्व मंहेथाम् मंहध्वम् । मंहै मंहावहै मंहामहै । **६. लङ्** – अमंहत अमंहेताम् अमंहन्त । अमंहथाः अमंहेथाम् अमंहध्वम् । अमंहे अमंहावहि अमंहामहि । **७. विधिलिङ्** – मंहेत मंहेयाताम् मंहेरन् । मंहेथाः मंहेयाथाम् मंहेध्वम् । मंहेय मंहेवहि मंहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मंहिषीष्ट मंहिषीयास्ताम् मंहिषीरन् । मंहिषीष्ठाः मंहिषीयास्थाम् मंहिषीध्वम्/ढ्वम् । मंहिषीय मंहिषीवहि मंहिषीमहि । **९. लुङ्** – अमंहिष्ट अमंहिषाताम् अमंहिषत । अमंहिष्ठाः अमंहिषाथाम् अमंहिध्वम्/ढ्वम् । अमंहिषि अमंहिष्वहि अमंहिष्महि । **१०. लृङ्** – अमंहिष्यत अमंहिष्येताम् अमंहिष्यन्त । अमंहिष्यथाः अमंहिष्येथाम् अमंहिष्यध्वम् । अमंहिष्ये अमंहिष्यावहि अमंहिष्यामहि ।

णिचि – मंहयति – ते, **सनि** – मिमंहिषते, **यकि** – मंह्यते ।

६३५. अहि – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'अहि प्लिह वक्रगतौ' इति काशकृत्स्नधातुपाठे पठ्यते' इति क्षीरतरङ्गिणीठीका ।

१. लट् – अंहते अंहेते अंहन्ते । अंहसे अंहेथे अंहध्वे । अंहे अंहावहे अंहामहे । **२. लिट्** – आनंहे आनंहाते आनंहिरे । आनंहिषे आनंहाथे आनंहिध्वे । आनंहे आनंहिवहे आनंहिमहे । **३. लुट्** – अंहिता अंहितारौ अंहितारः । अंहितासे अंहितासाथे अंहिताध्वे । अंहिताहे अंहितास्वहे अंहितास्महे । **४. लृट्** – अंहिष्यते अंहिष्येते अंहिष्यन्ते । अंहिष्यसे अंहिष्येथे अंहिष्यध्वे । अंहिष्ये अंहिष्यावहे अंहिष्यामहे । **५. लोट्** – अंहताम् अंहेताम् अंहन्ताम् । अंहस्व अंहेथाम् अंहध्वम् । अंहै अंहावहै अंहामहै । **६. लङ्** – आंहत आंहेताम् आंहन्त । आंहथाः आंहेथाम् आंहध्वम् । आंहे आंहावहि आंहामहि । **७. विधिलिङ्** – अंहेत अंहेयाताम् अंहेरन् । अंहेथाः अंहेयाथाम् अंहेध्वम् । अंहेय अंहेवहि अंहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – अंहिषीष्ट अंहिषीयास्ताम् अंहिषीरन् । अंहिषीष्ठाः अंहिषीयास्थाम् अंहिषीध्वम्/ढ्वम् । अंहिषीय अंहिषीवहि अंहिषीमहि । **९. लुङ्** – आंहिष्ट आंहिषाताम् आंहिषत । आंहिष्ठाः आंहिषाथाम् आंहिध्वम्/ढ्वम् । आंहिषि आंहिष्वहि आंहिष्महि । **१०. लृङ्** – आंहिष्यत आंहिष्येताम् आंहिष्यन्त । आंहिष्यथाः आंहिष्येथाम् आंहिष्यध्वम् । आंहिष्ये आंहिष्यावहि आंहिष्यामहि ।

णिचि – अंहयति – ते, **सनि** – अञ्जिहिषते, **यकि** – अंह्यते ।

६३६. गर्ह – कुत्सायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'ण्यन्तस्य ग्रहणे ग्रहेर्गृहयते तत्रातदन्ताद् गृहेः भूवादेः शपि गर्हते, श्नि तु पदे गृह्णात्यगृह्णीत च । गर्हेर्वा णिचि निन्दनार्थविषये गर्हेत्तथा गर्हयेद् । भूवादेः शपि कुत्सनार्थविषये गर्हेर्भवेद्गर्हते' (श्लो. १९४) इति देवः ।

१. लट् – गर्हते गर्हेते गर्हन्ते । गर्हसे गर्हेथे गर्हध्वे । गर्हे गर्हावहे गर्हामहे । **२. लिट्** – जगर्हे जगर्हाते जगर्हिरे । जगर्हिषे जगर्हाथे जगर्हिध्वे । जगर्हे जगर्हिवहे जगर्हिमहे । **३. लुट्** – गर्हिता गर्हितारौ गर्हितारः । गर्हितासे गर्हितासाथे गर्हिताध्वे । गर्हिताहे गर्हितास्वहे गर्हितास्महे । **४. लृट्** – गर्हिष्यते गर्हिष्येते गर्हिष्यन्ते । गर्हिष्यसे गर्हिष्येथे गर्हिष्यध्वे । गर्हिष्ये गर्हिष्यावहे गर्हिष्यामहे । **५. लोट्** – गर्हताम् गर्हेताम् गर्हन्ताम् । गर्हस्व गर्हेथाम् गर्हध्वम् । गर्है गर्हावहै गर्हामहै । **६. लङ्** – अगर्हत अगर्हेताम् अगर्हन्त । अगर्हथाः अगर्हेथाम् अगर्हध्वम् । अगर्हे अगर्हावहि अगर्हामहि । **७. विधिलिङ्** – गर्हेत गर्हेयाताम् गर्हेरन् । गर्हेथाः गर्हेयाथाम् गर्हेध्वम् । गर्हेय गर्हेवहि गर्हेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गर्हिषीष्ट

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गर्हिषीयास्ताम् गर्हिषीरन् । गर्हिषीष्ठाः गर्हिषीयास्थाम् गर्हिषीध्वम्/ढ्वम् । गर्हिषीय गर्हिषीवहि गर्हिषीमहि ।
९. लुङ् – अगर्हिष्ट अगर्हिषाताम् अगर्हिषत । अगर्हिष्ठाः अगर्हिषाथाम् अगर्हिध्वम्/ढ्वम् । अगर्हिषि अगर्हिष्वहि अगर्हिष्महि । **१०. लृङ्** – अगर्हिष्यत अगर्हिष्येताम् अगर्हिष्यन्त । अगर्हिष्यथाः अगर्हिष्येथाम् अगर्हिष्यध्वम् । अगर्हिष्ये अगर्हिष्यावहि अगर्हिष्यामहि ।
णिचि – गर्हयति – ते, **सनि** – जिगर्हिषते, **यकि** – गर्ह्यते ।

६३७. गल्ह – कुत्सायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने ।
१. लट् – गल्हते गल्हेते गल्हन्ते । गल्हसे गल्हेथे गल्हध्वे । गल्हे गल्हावहे गल्हामहे । **२. लिट्** – जगल्हे जगल्हाते जगल्हिरे । जगल्हिषे जगल्हाथे जगल्हिध्वे । जगल्हे जगल्हिवहे जगल्हिमहे । **३. लुट्** – गल्हिता गल्हितारौ गल्हितारः । गल्हितासे गल्हितासाथे गल्हिताध्वे । गल्हिताहे गल्हितास्वहे गल्हितास्महे । **४. लृट्** – गल्हिष्यते गल्हिष्येते गल्हिष्यन्ते । गल्हिष्यसे गल्हिष्येथे गल्हिष्यध्वे । गल्हिष्ये गल्हिष्यावहे गल्हिष्यामहे । **५. लोट्** – गल्हताम् गल्हेताम् गल्हन्ताम् । गल्हस्व गल्हेथाम् गल्हध्वम् । गल्है गल्हावहै गल्हामहै । **६. लङ्** – अगल्हत अगल्हेताम् अगल्हन्त । अगल्हथाः अगल्हेथाम् अगल्हध्वम् । अगल्हे अगल्हावहि अगल्हामहि । **७. विधिलिङ्** – गल्हेत गल्हेयाताम् गल्हेरन् । गल्हेथाः गल्हेयाथाम् गल्हेध्वम् । गल्हेय गल्हेवहि गल्हेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गल्हिषीष्ट गल्हिषीयास्ताम् गल्हिषीरन् । गल्हिषीष्ठाः गल्हिषीयास्थाम् गल्हिषीध्वम्/ढ्वम् । गल्हिषीय गल्हिषीवहि गल्हिषीमहि ।
९. लुङ् – अगल्हिष्ट अगल्हिषाताम् अगल्हिषत । अगल्हिष्ठाः अगल्हिषाथाम् अगल्हिध्वम्/ढ्वम् । अगल्हिषि अगल्हिष्वहि अगल्हिष्महि । **१०. लृङ्** – अगल्हिष्यत अगल्हिष्येताम् अगल्हिष्यन्त । अगल्हिष्यथाः अगल्हिष्येथाम् अगल्हिष्यध्वम् । अगल्हिष्ये अगल्हिष्यावहि अगल्हिष्यामहि ।
णिचि – गल्हयति – ते, **सनि** – जिगल्हिषते, **यकि** – गल्ह्यते ।

६३८. बर्ह – प्राधान्ये । सकर्म, सेट्, आत्मने । ओष्ठ्यादिः । केचन दन्त्योष्ठ्यादिम् आहुः । अमुं मैत्रेयो न पठति ।
१. लट् – बर्हते बर्हेते बर्हन्ते । बर्हसे बर्हेथे बर्हध्वे । बर्हे बर्हावहे बर्हामहे । **२. लिट्** – बबर्हे बबर्हाते बबर्हिरे । बबर्हिषे बबर्हाथे बबर्हिध्वे । बबर्हे बबर्हिवहे बबर्हिमहे । **३. लुट्** – बर्हिता बर्हितारौ बर्हितारः । बर्हितासे बर्हितासाथे बर्हिताध्वे । बर्हिताहे बर्हितास्वहे बर्हितास्महे । **४. लृट्** – बर्हिष्यते बर्हिष्येते बर्हिष्यन्ते । बर्हिष्यसे बर्हिष्येथे बर्हिष्यध्वे । बर्हिष्ये बर्हिष्यावहे बर्हिष्यामहे । **५. लोट्** – बर्हताम् बर्हेताम् बर्हन्ताम् । बर्हस्व बर्हेथाम् बर्हध्वम् । बर्है बर्हावहै बर्हामहै । **६. लङ्** – अबर्हत अबर्हेताम् अबर्हन्त । अबर्हथाः अबर्हेथाम् अबर्हध्वम् । अबर्हे अबर्हावहि अबर्हामहि । **७. विधिलिङ्** – बर्हेत बर्हेयाताम् बर्हेरन् । बर्हेथाः बर्हेयाथाम् बर्हेध्वम् । बर्हेय बर्हेवहि बर्हेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – बर्हिषीष्ट बर्हिषीयास्ताम् बर्हिषीरन् । बर्हिषीष्ठाः बर्हिषीयास्थाम् बर्हिषीध्वम्/ढ्वम् । बर्हिषीय बर्हिषीवहि बर्हिषीमहि । **९. लुङ्** – अबर्हिष्ट अबर्हिषाताम् अबर्हिषत । अबर्हिष्ठाः अबर्हिषाथाम् अबर्हिध्वम्/ढ्वम् । अबर्हिषि अबर्हिष्वहि अबर्हिष्महि । **१०. लृङ्** – अबर्हिष्यत अबर्हिष्येताम् अबर्हिष्यन्त । अबर्हिष्यथाः अबर्हिष्येथाम् अबर्हिष्यध्वम् । अबर्हिष्ये अबर्हिष्यावहि अबर्हिष्यामहि ।
णिचि – बर्हयति – ते, **सनि** – बिबर्हिषते, **यकि** – बर्ह्यते ।

६३९. बल्ह – प्राधान्ये । सकर्म, सेट्, आत्मने । ओष्ठ्यादिः । केचन दन्त्योष्ठ्यादिम् आहुः ।
१. लट् – बल्हते बल्हेते बल्हन्ते । बल्हसे बल्हेथे बल्हध्वे । बल्हे बल्हावहे बल्हामहे । **२. लिट्** – बबल्हे बबल्हाते बबल्हिरे । बबल्हिषे बबल्हाथे बबल्हिध्वे । बबल्हे बबल्हिवहे बबल्हिमहे । **३. लुट्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– बल्हिता बल्हितारौ बल्हितारः । बल्हितासे बल्हितासाथे बल्हिताध्वे । बल्हिताहे बल्हितास्वहे बल्हितास्महे । **४. लृट्** – बल्हिष्यते बल्हिष्येते बल्हिष्यन्ते । बल्हिष्यसे बल्हिष्येथे बल्हिष्यध्वे । बल्हिष्ये बल्हिष्यावहे बल्हिष्यामहे । **५. लोट्** – बल्हताम् बल्हेताम् बल्हन्ताम् । बल्हस्व बल्हेथाम् बल्हध्वम् । बल्है बल्हावहै बल्हामहै । **६. लङ्** – अबल्हत अबल्हेताम् अबल्हन्त । अबल्हथाः अबल्हेथाम् अबल्हध्वम् । अबल्हे अबल्हावहि अबल्हामहि । **७. विधिलिङ्** – बल्हेत बल्हेयाताम् बल्हेरन् । बल्हेथाः बल्हेयाथाम् बल्हेध्वम् । बल्हेय बल्हेवहि बल्हेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – बल्हिषीष्ट बल्हिषीयास्ताम् बल्हिषीरन् । बल्हिषीष्ठाः बल्हिषीयास्थाम् बल्हिषीध्वम्/ढ्वम् । बल्हिषीय बल्हिषीवहि बल्हिषीमहि । **९. लुङ्** – अबल्हिष्ट अबल्हिषाताम् अबल्हिषत । अबल्हिष्ठाः अबल्हिषाथाम् अबल्हिध्वम्/ढ्वम् । अबल्हिषि अबल्हिष्वहि अबल्हिष्महि । **१०. लृङ्** – अबल्हिष्यत अबल्हिष्येताम् अबल्हिष्यन्त । अबल्हिष्यथाः अबल्हिष्येथाम् अबल्हिष्यध्वम् । अबल्हिष्ये अबल्हिष्यावहि अबल्हिष्यामहि ।

णिचि – बल्हयति – ते, **सनि** – बिबल्हिषते, **यकि** – बल्ह्यते ।

६४०. वर्ह – परिभाषणहिंसाच्छादनेषु । सकर्म, सेट्, आत्मने । दन्त्यौष्ठ्यादिः । केचन ओष्ठ्यादिमाहुः । 'परिभाषणहिंसादानेषु' इति क्षीरस्वामिमैत्रेयद्रुमसायणादयः । 'प्राधान्यपरिभाषण...दानेषु' इति कातन्त्रे । चन्द्रकाशकृत्स्नौ न पठतः । 'अत्र धनपालमैत्रेयौ परिभाषणादौ ओष्ठ्यादित्वम्, वृद्धौ दन्त्योष्ठ्यादित्वं चाहतुः । 'छादयत्यनेनेति वर्हः घञ्' इति वदन् शाकटायनः अपि अत्र एव अनुकूलः । 'यथा वयं तथा स्वामी' इति माधवीयधातुवृत्तिः । 'परिभाषणमत्र वञ्चनवादः' इति धातुकाव्यव्याख्या (१.८१) ।

१. लट् – वर्हते वर्हेते वर्हन्ते । वर्हसे वर्हेथे वर्हध्वे । वर्हे वर्हावहे वर्हामहे । **२. लिट्** – ववर्हे ववर्हाते ववर्हिरे । ववर्हिषे ववर्हाथे ववर्हिध्वे । ववर्हे ववर्हिवहे ववर्हिमहे । **३. लुट्** – वर्हिता वर्हितारौ वर्हितारः । वर्हितासे वर्हितासाथे वर्हिताध्वे । वर्हिताहे वर्हितास्वहे वर्हितास्महे । **४. लृट्** – वर्हिष्यते वर्हिष्येते वर्हिष्यन्ते । वर्हिष्यसे वर्हिष्येथे वर्हिष्यध्वे । वर्हिष्ये वर्हिष्यावहे वर्हिष्यामहे । **५. लोट्** – वर्हताम् वर्हेताम् वर्हन्ताम् । वर्हस्व वर्हेथाम् वर्हध्वम् । वर्है वर्हावहै वर्हामहै । **६. लङ्** – अवर्हत अवर्हेताम् अवर्हन्त । अवर्हथाः अवर्हेथाम् अवर्हध्वम् । अवर्हे अवर्हावहि अवर्हामहि । **७. विधिलिङ्** – वर्हेत वर्हेयाताम् वर्हेरन् । वर्हेथाः वर्हेयाथाम् वर्हेध्वम् । वर्हेय वर्हेवहि वर्हेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वर्हिषीष्ट वर्हिषीयास्ताम् वर्हिषीरन् । वर्हिषीष्ठाः वर्हिषीयास्थाम् वर्हिषीध्वम्/ढ्वम् । वर्हिषीय वर्हिषीवहि वर्हिषीमहि । **९. लुङ्** – अवर्हिष्ट अवर्हिषाताम् अवर्हिषत । अवर्हिष्ठाः अवर्हिषाथाम् अवर्हिध्वम्/ढ्वम् । अवर्हिषि अवर्हिष्वहि अवर्हिष्महि । **१०. लृङ्** – अवर्हिष्यत अवर्हिष्येताम् अवर्हिष्यन्त । अवर्हिष्यथाः अवर्हिष्येथाम् अवर्हिष्यध्वम् । अवर्हिष्ये अवर्हिष्यावहि अवर्हिष्यामहि ।

णिचि – वर्हयति – ते, **सनि** – विवर्हिषते, **यकि** – वर्ह्यते ।

६४१. वल्ह – परिभाषणहिंसाच्छादनेषु । सकर्म, सेट्, आत्मने । दन्तोष्ठ्यादिः । 'केचित् ओष्ठ्यादिः इत्याहुः' इति सिद्धान्तकौमुद्याम् । 'परिभाषणहिंसादानेषु' इति दन्त्यौष्ठ्यादिः । 'अत्र धनपालमैत्रेयौ परिभाषणादेव औष्ठ्यादित्वम्, वृद्धौ दन्त्यौष्ठ्यादित्वं चाहतुः' इति च माधवः । 'बल्ह प्राधान्ये' इति तरङ्गिण्याम् । पाणिनीयधातुपाठसमीक्षायाम् 'बल्ह प्राधान्ये इति मैत्रेयकातन्त्रशाकटायनहेमादयः पठन्ति । 'श्रैष्ठ्ये' इति वोपदेवः' इत्युक्तम् । 'दाने च' इति द्रुमे । 'परिभाषणमत्र वञ्चनवादः' इति धा.का.व्याख्यायाम् । (१.८१)

१. लट् – वल्हते वल्हेते वल्हन्ते । वल्हसे वल्हेथे वल्हध्वे । वल्हे वल्हावहे वल्हामहे । **२. लिट्** – ववल्हे ववल्हाते ववल्हिरे । ववल्हिषे ववल्हाथे ववल्हिध्वे । ववल्हे ववल्हिवहे ववल्हिमहे । **३. लुट्** – वल्हिता वल्हितारौ वल्हितारः । वल्हितासे वल्हितासाथे वल्हिताध्वे । वल्हिताहे वल्हितास्वहे वल्हितास्महे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४. लृट् – वल्हिष्यते वल्हिष्येते वल्हिष्यन्ते । वल्हिष्यसे वल्हिष्येथे वल्हिष्यध्वे । वल्हिष्ये वल्हिष्यावहे वल्हिष्यामहे । **५. लोट्** – वल्हताम् वल्हेताम् वल्हन्ताम् । वल्हस्व वल्हेथाम् वल्हध्वम् । वल्है वल्हावहै वल्हामहै । **६. लङ्** – अवल्हत अवल्हेताम् अवल्हन्त । अवल्हथाः अवल्हेथाम् अवल्हध्वम् । अवल्हे अवल्हावहि अवल्हामहि । **७. विधिलिङ्** – वल्हेत वल्हेयाताम् वल्हेरन् । वल्हेथाः वल्हेयाथाम् वल्हेध्वम् । वल्हेय वल्हेवहि वल्हेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वल्हिषीष्ट वल्हिषीयास्ताम् वल्हिषीरन् । वल्हिषीष्ठाः वल्हिषीयास्थाम् वल्हिषीध्वम्/ढ्वम् । वल्हिषीय वल्हिषीवहि वल्हिषीमहि । **९. लुङ्** – अवल्हिष्ट अवल्हिषाताम् अवल्हिषत । अवल्हिष्ठाः अवल्हिषाथाम् अवल्हिध्वम्/ढ्वम् । अवल्हिषि अवल्हिष्वहि अवल्हिष्महि । **१०. लृङ्** – अवल्हिष्यत अवल्हिष्येताम् अवल्हिष्यन्त । अवल्हिष्यथाः अवल्हिष्येथाम् अवल्हिष्यध्वम् । अवल्हिष्ये अवल्हिष्यावहि अवल्हिष्यामहि ।

णिचि – वल्हयति – ते, **सनि** – विवल्हिषते, **यकि** – वल्ह्यते ।

६४२. प्लिह – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – प्लेहते प्लेहेते प्लेहन्ते । प्लेहसे प्लेहेथे प्लेहध्वे । प्लेहे प्लेहावहे प्लेहामहे । **२. लिट्** – पिप्लिहे पिप्लिहाते पिप्लिहिरे । पिप्लिहिषे पिप्लिहाथे पिप्लिहिध्वे । पिप्लिहे पिप्लिहिवहे पिप्लिहिमहे । **३. लुट्** – प्लेहिता प्लेहितारौ प्लेहितारः । प्लेहितासे प्लेहितासाथे प्लेहिताध्वे । प्लेहिताहे प्लेहितास्वहे प्लेहितास्महे । **४. लृट्** – प्लेहिष्यते प्लेहिष्येते प्लेहिष्यन्ते । प्लेहिष्यसे प्लेहिष्येथे प्लेहिष्यध्वे । प्लेहिष्ये प्लेहिष्यावहे प्लेहिष्यामहे । **५. लोट्** – प्लेहताम् प्लेहेताम् प्लेहन्ताम् । प्लेहस्व प्लेहेथाम् प्लेहध्वम् । प्लेहै प्लेहावहै प्लेहामहै । **६. लङ्** – अप्लेहत अप्लेहेताम् अप्लेहन्त । अप्लेहथाः अप्लेहेथाम् अप्लेहध्वम् । अप्लेहे अप्लेहावहि अप्लेहामहि । **७. विधिलिङ्** – प्लेहेत प्लेहेयाताम् प्लेहेरन् । प्लेहेथाः प्लेहेयाथाम् प्लेहेध्वम् । प्लेहेय प्लेहेवहि प्लेहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – प्लेहिषीष्ट प्लेहिषीयास्ताम् प्लेहिषीरन् । प्लेहिषीष्ठाः प्लेहिषीयास्थाम् प्लेहिषीध्वम्/ढ्वम् । प्लेहिषीय प्लेहिषीवहि प्लेहिषीमहि । **९. लुङ्** – अप्लेहिष्ट अप्लेहिषाताम् अप्लेहिषत । अप्लेहिष्ठाः अप्लेहिषाथाम् अप्लेहिध्वम्/ढ्वम् । अप्लेहिषि अप्लेहिष्वहि अप्लेहिष्महि । **१०. लृङ्** – अप्लेहिष्यत अप्लेहिष्येताम् अप्लेहिष्यन्त । अप्लेहिष्यथाः अप्लेहिष्येथाम् अप्लेहिष्यध्वम् । अप्लेहिष्ये अप्लेहिष्यावहि अप्लेहिष्यामहि ।

णिचि – प्लेहयति – ते, **सनि** – पिप्लिहिषते/पिप्लेहिषते, **यकि** – प्लेह्यते ।

६४३. वेहृ – प्रयत्ने । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'वेहृ' इत्येके इति धा.का.व्याख्या । (१.८१) 'दन्त्यौष्ठ्यादिः । केवलौष्ठ्यादिः इत्येके' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – वेहते वेहेते वेहन्ते । वेहसे वेहेथे वेहध्वे । वेहे वेहावहे वेहामहे । **२. लिट्** – विवेहे विवेहाते विवेहिरे । विवेहिषे विवेहाथे विवेहिध्वे । विवेहे विवेहिवहे विवेहिमहे । **३. लुट्** – वेहिता वेहितारौ वेहितारः । वेहितासे वेहितासाथे वेहिताध्वे । वेहिताहे वेहितास्वहे वेहितास्महे । **४. लृट्** – वेहिष्यते वेहिष्येते वेहिष्यन्ते । वेहिष्यसे वेहिष्येथे वेहिष्यध्वे । वेहिष्ये वेहिष्यावहे वेहिष्यामहे । **५. लोट्** – वेहताम् वेहेताम् वेहन्ताम् । वेहस्व वेहेथाम् वेहध्वम् । वेहै वेहावहै वेहामहै । **६. लङ्** – अवेहत अवेहेताम् अवेहन्त । अवेहथाः अवेहेथाम् अवेहध्वम् । अवेहे अवेहावहि अवेहामहि । **७. विधिलिङ्** – वेहेत वेहेयाताम् वेहेरन् । वेहेथाः वेहेयाथाम् वेहेध्वम् । वेहेय वेहेवहि वेहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वेहिषीष्ट वेहिषीयास्ताम् वेहिषीरन् । वेहिषीष्ठाः वेहिषीयास्थाम् वेहिषीध्वम्/ढ्वम् । वेहिषीय वेहिषीवहि वेहिषीमहि । **९. लुङ्** – अवेहिष्ट अवेहिषाताम् अवेहिषत । अवेहिष्ठाः अवेहिषाथाम् अवेहिध्वम्/ढ्वम् । अवेहिषि अवेहिष्वहि अवेहिष्महि । **१०. लृङ्** – अवेहिष्यत अवेहिष्येताम् अवेहिष्यन्त । अवेहिष्यथाः अवेहिष्येथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अवेहिष्यध्वम् । अवेहिष्ये अवेहिष्यावहि अवेहिष्यामहि ।

णिचि – वेहयति – ते, **सनि** – विवेहिषते, **यकि** – वेह्यते ।

६४४. **जेहृ – प्रयत्ने ।** अकर्म, सेट्, आत्मने । 'जेहतिर्गत्यर्थोऽपि' इति माधवीयधातुवृत्तौ, कौमुद्यां च ।

१. लट् – जेहते जेहेते जेहन्ते । जेहसे जेहेथे जेहध्वे । जेहे जेहावहे जेहामहे । **२. लिट्** – जिजेहे जिजेहाते जिजेहिरे । जिजेहिषे जिजेहाथे जिजेहिध्वे । जिजेहे जिजेहिवहे जिजेहिमहे । **३. लुट्** – जेहिता जेहितारौ जेहितारः । जेहितासे जेहितासाथे जेहिताध्वे । जेहिताहे जेहितास्वहे जेहितास्महे । **४. लृट्** – जेहिष्यते जेहिष्येते जेहिष्यन्ते । जेहिष्यसे जेहिष्येथे जेहिष्यध्वे । जेहिष्ये जेहिष्यावहे जेहिष्यामहे । **५. लोट्** – जेहताम् जेहेताम् जेहन्ताम् । जेहस्व जेहेथाम् जेहध्वम् । जेहै जेहावहै जेहामहै । **६. लङ्** – अजेहत अजेहेताम् अजेहन्त । अजेहथाः अजेहेथाम् अजेहध्वम् । अजेहे अजेहावहि अजेहामहि । **७. विधिलिङ्** – जेहेत जेहेयाताम् जेहेरन् । जेहेथाः जेहेयाथाम् जेहेध्वम् । जेहेय जेहेवहि जेहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – जेहिषीष्ट जेहिषीयास्ताम् जेहिषीरन् । जेहिषीष्ठाः जेहिषीयास्थाम् जेहिषीध्वम्/ढ्वम् । जेहिषीय जेहिषीवहि जेहिषीमहि । **९. लुङ्** – अजेहिष्ट अजेहिषाताम् अजेहिषत । अजेहिष्ठाः अजेहिषाथाम् अजेहिध्वम्/ढ्वम् । अजेहिषि अजेहिष्वहि अजेहिष्महि । **१०. लृङ्** – अजेहिष्यत अजेहिष्येताम् अजेहिष्यन्त । अजेहिष्यथाः अजेहिष्येथाम् अजेहिष्यध्वम् । अजेहिष्ये अजेहिष्यावहि अजेहिष्यामहि ।

णिचि – जेहयति – ते, **सनि** – जिजेहिषते, **यकि** – जेह्यते ।

६४५. **बाहृ – प्रयत्ने ।** अकर्म, सेट्, आत्मने । '(बेहृ बाहृ इत्यत्र) आद्यः दन्त्योष्ठ्यादिः । अन्त्यः केवलोष्ठ्यादिः । उभावप्योष्ठ्यादी इत्येके । दन्त्योष्ठ्यादीत्यपरे' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

१. लट् – बाहते बाहेते बाहन्ते । बाहसे बाहेथे बाहध्वे । बाहे बाहावहे बाहामहे । **२. लिट्** – बबाहे बबाहाते बबाहिरे । बबाहिषे बबाहाथे बबाहिध्वे । बबाहे बबाहिवहे बबाहिमहे । **३. लुट्** – बाहिता बाहितारौ बाहितारः । बाहितासे बाहितासाथे बाहिताध्वे । बाहिताहे बाहितास्वहे बाहितास्महे । **४. लृट्** – बाहिष्यते बाहिष्येते बाहिष्यन्ते । बाहिष्यसे बाहिष्येथे बाहिष्यध्वे । बाहिष्ये बाहिष्यावहे बाहिष्यामहे । **५. लोट्** – बाहताम् बाहेताम् बाहन्ताम् । बाहस्व बाहेथाम् बाहध्वम् । बाहै बाहावहै बाहामहै । **६. लङ्** – अबाहत अबाहेताम् अबाहन्त । अबाहथाः अबाहेथाम् अबाहध्वम् । अबाहे अबाहावहि अबाहामहि । **७. विधिलिङ्** – बाहेत बाहेयाताम् बाहेरन् । बाहेथाः बाहेयाथाम् बाहेध्वम् । बाहेय बाहेवहि बाहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – बाहिषीष्ट बाहिषीयास्ताम् बाहिषीरन् । बाहिषीष्ठाः बाहिषीयास्थाम् बाहिषीध्वम्/ढ्वम् । बाहिषीय बाहिषीवहि बाहिषीमहि । **९. लुङ्** – अबाहिष्ट अबाहिषाताम् अबाहिषत । अबाहिष्ठाः अबाहिषाथाम् अबाहिध्वम्/ढ्वम् । अबाहिषि अबाहिष्वहि अबाहिष्महि । **१०. लृङ्** – अबाहिष्यत अबाहिष्येताम् अबाहिष्यन्त । अबाहिष्यथाः अबाहिष्येथाम् अबाहिष्यध्वम् । अबाहिष्ये अबाहिष्यावहि अबाहिष्यामहि ।

णिचि – बाहयति – ते, **सनि** – बिबाहिषते, **यकि** – बाह्यते ।

६४६. **द्राहृ – निद्राक्षये ।** अकर्म, सेट्, आत्मने । 'निक्षेपे' इति क्षीरस्वामिप्रभृतयः ।

१. लट् – द्राहते द्राहेते द्राहन्ते । द्राहसे द्राहेथे द्राहध्वे । द्राहे द्राहावहे द्राहामहे । **२. लिट्** – दद्राहे दद्राहाते दद्राहिरे । दद्राहिषे दद्राहाथे दद्राहिध्वे । दद्राहे दद्राहिवहे दद्राहिमहे । **३. लुट्** – द्राहिता द्राहितारौ द्राहितारः । द्राहितासे द्राहितासाथे द्राहिताध्वे । द्राहिताहे द्राहितास्वहे द्राहितास्महे । **४. लृट्** – द्राहिष्यते द्राहिष्येते द्राहिष्यन्ते । द्राहिष्यसे द्राहिष्येथे द्राहिष्यध्वे । द्राहिष्ये द्राहिष्यावहे द्राहिष्यामहे । **५. लोट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

द्राहताम् द्राहेताम् द्राहन्ताम् । द्राहस्व द्राहेथाम् द्राहध्वम् । द्राहै द्राहावहै द्राहामहै । **६. लङ्** - अद्राहत अद्राहेताम् अद्राहन्त । अद्राहथाः अद्राहेथाम् अद्राहध्वम् । अद्राहे अद्राहावहि अद्राहामहि । **७. विधिलिङ्** - द्राहेत द्राहेयाताम् द्राहेरन् । द्राहेथाः द्राहेयाथाम् द्राहेध्वम् । द्राहेय द्राहेवहि द्राहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - द्राहिषीष्ट द्राहिषीयास्ताम् द्राहिषीरन् । द्राहिषीष्ठाः द्राहिषीयास्थाम् द्राहिषीध्वम्/ढ्वम् । द्राहिषीय द्राहिषीवहि द्राहिषीमहि । **९. लुङ्** - अद्राहिष्ट अद्राहिषाताम् अद्राहिषत । अद्राहिष्ठाः अद्राहिषाथाम् अद्राहिध्वम्/ढ्वम् । अद्राहिषि अद्राहिष्वहि अद्राहिष्महि । **१०. लृङ्** - अद्राहिष्यत अद्राहिष्येताम् अद्राहिष्यन्त । अद्राहिष्यथाः अद्राहिष्येथाम् अद्राहिष्यध्वम् । अद्राहिष्ये अद्राहिष्यावहि अद्राहिष्यामहि ।

णिचि - द्राहयति - ते, **सनि** - दिद्राहिषते, **यकि** - द्राह्यते ।

६४७. काशृ - दीप्तौ । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'काशेर्दीप्तौ काश्येत काशते' (श्लो. १६५) इति देवः ।

१. लट् - काशते काशेते काशन्ते । काशसे काशेथे काशध्वे । काशे काशावहे काशामहे । **२. लिट्** - चकाशे चकाशाते चकाशिरे । चकाशिषे चकाशाथे चकाशिध्वे । चकाशे चकाशिवहे चकाशिमहे । **३. लुट्** - काशिता काशितारौ काशितारः । काशितासे काशितासाथे काशिताध्वे । काशिताहे काशितास्वहे काशितास्महे । **४. लृट्** - काशिष्यते काशिष्येते काशिष्यन्ते । काशिष्यसे काशिष्येथे काशिष्यध्वे । काशिष्ये काशिष्यावहे काशिष्यामहे । **५. लोट्** - काशताम् काशेताम् काशन्ताम् । काशस्व काशेथाम् काशध्वम् । काशै काशावहै काशामहै । **६. लङ्** - अकाशत अकाशेताम् अकाशन्त । अकाशथाः अकाशेथाम् अकाशध्वम् । अकाशे अकाशावहि अकाशामहि । **७. विधिलिङ्** - काशेत काशेयाताम् काशेरन् । काशेथाः काशेयाथाम् काशेध्वम् । काशेय काशेवहि काशेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - काशिषीष्ट काशिषीयास्ताम् काशिषीरन् । काशिषीष्ठाः काशिषीयास्थाम् काशिषीध्वम्/ढ्वम् । काशिषीय काशिषीवहि काशिषीमहि । **९. लुङ्** - अकाशिष्ट अकाशिषाताम् अकाशिषत । अकाशिष्ठाः अकाशिषाथाम् अकाशिध्वम्/ढ्वम् । अकाशिषि अकाशिष्वहि अकाशिष्महि । **१०. लृङ्** - अकाशिष्यत अकाशिष्येताम् अकाशिष्यन्त । अकाशिष्यथाः अकाशिष्येथाम् अकाशिष्यध्वम् । अकाशिष्ये अकाशिष्यावहि अकाशिष्यामहि ।

णिचि - काशयति - ते, **सनि** - चिकाशिषते, **यकि** - काश्यते ।

६४८. ऊह - वितर्के । सकर्म, सेट्, आत्मने । वितर्कः - सम्भावना ।

१. लट् - ऊहते ऊहेते ऊहन्ते । ऊहसे ऊहेथे ऊहध्वे । ऊहे ऊहावहे ऊहामहे । **२. लिट्** - (i) ऊहाञ्चक्रे ऊहाञ्चक्राते ऊहाञ्चक्रिरे । ऊहाञ्चकृषे ऊहाञ्चक्राथे ऊहाञ्चकृढ्वे । ऊहाञ्चक्रे ऊहाञ्चकृवहे ऊहाञ्चकृमहे । (ii) ऊहामास ऊहामासतुः ऊहामासुः । ऊहामासिथ ऊहामासथुः ऊहामास । ऊहामास ऊहामासिव ऊहामासिम । (iii) ऊहाम्बभूव ऊहाम्बभूवतुः ऊहाम्बभूवुः । ऊहाम्बभूविथ ऊहाम्बभूवथुः ऊहाम्बभूव । ऊहाम्बभूव ऊहाम्बभूविव ऊहाम्बभूविम । **३. लुट्** - ऊहिता ऊहितारौ ऊहितारः । ऊहितासे ऊहितासाथे ऊहिताध्वे । ऊहिताहे ऊहितास्वहे ऊहितास्महे । **४. लृट्** - ऊहिष्यते ऊहिष्येते ऊहिष्यन्ते । ऊहिष्यसे ऊहिष्येथे ऊहिष्यध्वे । ऊहिष्ये ऊहिष्यावहे ऊहिष्यामहे । **५. लोट्** - ऊहताम् ऊहेताम् ऊहन्ताम् । ऊहस्व ऊहेथाम् ऊहध्वम् । ऊहै ऊहावहै ऊहामहै । **६. लङ्** - औहत औहेताम् औहन्त । औहथाः औहेथाम् औहध्वम् । औहे औहावहि औहामहि । **७. विधिलिङ्** - ऊहेत ऊहेयाताम् ऊहेरन् । ऊहेथाः ऊहेयाथाम् ऊहेध्वम् । ऊहेय ऊहेवहि ऊहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - ऊहिषीष्ट ऊहिषीयास्ताम् ऊहिषीरन् । ऊहिषीष्ठाः ऊहिषीयास्थाम् ऊहिषीध्वम्/ढ्वम् । ऊहिषीय ऊहिषीवहि ऊहिषीमहि । **९. लुङ्** - औहिष्ट औहिषाताम् औहिषत । औहिष्ठाः औहिषाथाम् औहिध्वम्/ढ्वम् । औहिषि औहिष्वहि औहिष्महि । **१०. लृङ्** -

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

औहिष्यत औहिष्येताम् औहिष्यन्त । औहिष्यथाः औहिष्येथाम् औहिष्यध्वम् । औहिष्ये औहिष्यावहि औहिष्यामहि ।

णिचि – ऊहयति – ते, **सनि** – ऊजिहिषते, **यकि** – ऊह्यते ।

६४९. गाहृ – विलोडने । सकर्म, वेट्, आत्मने । विलोडनं क्षोभणम् । 'विलोडनं परिमलनम्' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – गाहते गाहेते गाहन्ते । गाहसे गाहेथे गाहध्वे । गाहे गाहावहे गाहामहे । **२. लिट्** – जगाहे जगाहाते जगाहिरे । जगाहिषे-जघाक्षे जगाहाथे जगाहिध्वे/ढ्वे-जघाढ्वे । जगाहे जगाहिवहे-जगाह्वहे जगाहिमहे-जगाह्महे । **३. लुट्** – (i) गाहिता गाहितारौ गाहितारः । गाहितासे गाहितासाथे गाहिताध्वे । गाहिताहे गाहितास्वहे गाहितास्महे । (ii) गाढा[1] गाढारौ गाढारः । गाढासे गाढासाथे गाढाध्वे । गाढाहे गाढास्वहे गाढास्महे । **४. लृट्** – (i) गाहिष्यते गाहिष्येते गाहिष्यन्ते । गाहिष्यसे गाहिष्येथे गाहिष्यध्वे । गाहिष्ये गाहिष्यावहे गाहिष्यामहे । (ii) घाक्ष्यते घाक्ष्येते घाक्ष्यन्ते । घाक्ष्यसे घाक्ष्येथे घाक्ष्यध्वे । घाक्ष्ये घाक्ष्यावहे घाक्ष्यामहे । **५. लोट्** – गाहताम् गाहेताम् गाहन्ताम् । गाहस्व गाहेथाम् गाहध्वम् । गाहै गाहावहै गाहामहै । **६. लङ्** – अगाहत अगाहेताम् अगाहन्त । अगाहथाः अगाहेथाम् अगाहध्वम् । अगाहे अगाहावहि अगाहामहि । **७. विधिलिङ्** – गाहेत गाहेयाताम् गाहेरन् । गाहेथाः गाहेयाथाम् गाहेध्वम् । गाहेय गाहेवहि गाहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गाहिषीष्ट गाहिषीयास्ताम् गाहिषीरन् । गाहिषीष्ठाः गाहिषीयास्थाम् गाहिषीध्वम्/ढ्वम् । गाहिषीय गाहिषीवहि गाहिषीमहि । (ii) घाक्षीष्ट घाक्षीयास्ताम् घाक्षीरन् । घाक्षीष्ठाः घाक्षीयास्थाम् घाक्षीध्वम्/ढ्वम् । घाक्षीय घाक्षीवहि घाक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अगाहिष्ट अगाहिषाताम् अगाहिषत । अगाहिष्ठाः अगाहिषाथाम् अगाहिध्वम्/ढ्वम् । अगाहिषि अगाहिष्वहि अगाहिष्महि । (ii) अगाढ अघाक्षाताम् अघाक्षत । अगाढाः अघाक्षाथाम् अघाढ्वम् । अघाक्षि अघाक्ष्वहि अघाक्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अगाहिष्यत अगाहिष्येताम् अगाहिष्यन्त । अगाहिष्यथाः अगाहिष्येथाम् अगाहिष्यध्वम् । अगाहिष्ये अगाहिष्यावहि अगाहिष्यामहि । (ii) अघाक्ष्यत अघाक्ष्येताम् अघाक्ष्यन्त । अघाक्ष्यथाः अघाक्ष्येथाम् अघाक्ष्यध्वम् । अघाक्ष्ये अघाक्ष्यावहि अघाक्ष्यामहि ।

णिचि – गाहयति – ते, **सनि** – जिगाहिषते/जिघाक्षते, **यकि** – गाह्यते ।

१. धातोरस्य वेट्त्वात् इट्सहितम् इड्रहितं चेति रूपद्वयम् । (ऊदित्त्वात् वेट्)

६५०. गृहू – ग्रहणे । सकर्म, वेट्, आत्मने । 'ग्लहू' इति क्षीरस्वामी । 'ण्यन्तस्य ग्रहणे गृहेर्गृहयते, तत्रानदन्ताद् गृहेः, भूवादेः शपि गर्हते श्नि तु परे गृह्णात्यगृह्णीत च । गर्हेर्वा णिचि निन्दनार्थविषये गर्हेत्, तथा गर्हयेद्, भूवादेः शपि कुत्सनार्थविषये गर्हेर्भवेद् गर्हते' (श्लो. १९४) इति देवः ।

१. लट् – गर्हते गर्हेते गर्हन्ते । गर्हसे गर्हेथे गर्हध्वे । गर्हे गर्हागहे गर्हामहे । **२. लिट्** – जगृहे जगृहाते जगृहिरे । जगृहिषे-जघृक्षे जगृहाथे जगृहिध्वे/ढ्वे-जघृढ्वे । जगृहे जगृहिवहे-जगृह्वहे जगृहिमहे-जगृह्महे **३. लुट्** – (i) गर्हिता गर्हितारौ गर्हितारः । गर्हितासे गर्हितासाथे गर्हिताध्वे । गर्हिताहे गर्हितास्वहे गर्हितास्महे । (ii) गर्ढा[1] गर्ढारौ गर्ढारः । गर्ढासे गर्ढासाथे गर्ढाध्वे । गढहि गर्ढास्वहे गर्ढास्महे । **४. लृट्** – (i) गर्हिष्यते गर्हिष्येते गर्हिष्यन्ते । गर्हिष्यसे गर्हिष्येथे गर्हिष्यध्वे । गर्हिष्ये गर्हिष्यावहे गर्हिष्यामहे । (ii) घर्क्ष्यते घर्क्ष्येते घर्क्ष्यन्ते । घर्क्ष्यसे घर्क्ष्येथे घर्क्ष्यध्वे । घर्क्ष्ये घर्क्ष्यावहे घर्क्ष्यामहे । **५. लोट्** – गर्हताम् गर्हेताम् गर्हन्ताम् । गर्हस्व गर्हेथाम् गर्हध्वम् । गर्है गर्हावहै गर्हामहै । **६. लङ्** – अगर्हत अगर्हेताम् अगर्हन्त । अगर्हथाः अगर्हेथाम् अगर्हध्वम् । अगर्हे अगर्हावहि अगर्हामहि । **७. विधिलिङ्** – गर्हेत गर्हेयाताम् गर्हेरन् । गर्हेथाः गर्हेयाथाम् गर्हेध्वम् । गर्हेय गर्हेवहि गर्हेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गर्हिषीष्ट गर्हिषीयास्ताम् गर्हिषीरन् । गर्हिषीष्ठाः गर्हिषीयास्थाम् गर्हिषीध्वम्/ढ्वम् । गर्हिषीय गर्हिषीवहि गर्हिषीमहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) घृक्षीष्ट घृक्षीयास्ताम् घृक्षीरन् । घृक्षीष्ठाः घृक्षीयास्थाम् घृक्षीध्वम्/ढ्वम् । घृक्षीय घृक्षीवहि घृक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अगर्हिष्ट अगर्हिषाताम् अगर्हिषत । अगर्हिष्ठाः अगर्हिषाथाम् अगर्हिढ्वम्/ढ्वम् । अगर्हिषि अगर्हिष्वहि अगर्हिष्महि । (ii) अघृक्षत अघृक्षाताम् अघृक्षन्त । अघृक्षथाः अघृक्षाथाम् अघृक्षध्वम्/ढ्वम् । अघृक्षि अघृक्ष्वहि अघृक्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अगर्हिष्यत अगर्हिष्येताम् अगर्हिष्यन्त । अगर्हिष्यथाः अगर्हिष्येथाम् अगर्हिष्यध्वम् । अगर्हिष्ये अगर्हिष्यावहि अगर्हिष्यामहि । (ii) अघर्क्ष्यत अघर्क्ष्येताम् अघर्क्ष्यन्त । अघर्क्ष्यथाः अघर्क्ष्येथाम् अघर्क्ष्यध्वम् । अघर्क्ष्ये अघर्क्ष्यावहि अघर्क्ष्यामहि ।

णिचि – गर्हयति-ते, **सनि** – जिगर्हिषते/जिघृक्षते, **यकि** – गृह्यते

१. धातोरस्य वेट्त्वात् इट्सहितम् इड्रहितं चेति रूपद्वयम् । (ऊदित्त्वात् वेट्)

६५१. ग्लह – ग्रहणे । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – ग्लहते ग्लहेते ग्लहन्ते । ग्लहसे ग्लहेथे ग्लहध्वे । ग्लहे ग्लहावहे ग्लहामहे । **२. लिट्** – जग्लहे जग्लहाते जग्लहिरे । जग्लहिषे जग्लहाथे जग्लहिध्वे । जग्लहे जग्लहिवहे जग्लहिमहे । **३. लुट्** – ग्लहिता[1] ग्लहितारौ ग्लहितारः । ग्लहितासे ग्लहितासाथे ग्लहिताध्वे । ग्लहिताहे ग्लहितास्वहे ग्लहितास्महे । **४. लृट्** – ग्लहिष्यते ग्लहिष्येते ग्लहिष्यन्ते । ग्लहिष्यसे ग्लहिष्येथे ग्लहिष्यध्वे । ग्लहिष्ये ग्लहिष्यावहे ग्लहिष्यामहे । **५. लोट्** – ग्लहताम् ग्लहेताम् ग्लहन्ताम् । ग्लहस्व ग्लहेथाम् ग्लहध्वम् । ग्लहै ग्लहावहै ग्लहामहै । **६. लङ्** – अग्लहत अग्लहेताम् अग्लहन्त । अग्लहथाः अग्लहेथाम् अग्लहध्वम् । अग्लहे अग्लहावहि अग्लहामहि । **७. विधिलिङ्** – ग्लहेत ग्लहेयाताम् ग्लहेरन् । ग्लहेथाः ग्लहेयाथाम् ग्लहेध्वम् । ग्लहेय ग्लहेवहि ग्लहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ग्लहिषीष्ट ग्लहिषीयास्ताम् ग्लहिषीरन् । ग्लहिषीष्ठाः ग्लहिषीयास्थाम् ग्लहिषीध्वम्/ढ्वम् । ग्लहिषीय ग्लहिषीवहि ग्लहिषीमहि । **९. लुङ्** – अग्लहिष्ट अग्लहिषाताम् अग्लहिषत । अग्लहिष्ठाः अग्लहिषाथाम् अग्लहिढ्वम्/ढ्वम् । अग्लहिषि अग्लहिष्वहि अग्लहिष्महि । **१०. लृङ्** – अग्लहिष्यत अग्लहिष्येताम् अग्लहिष्यन्त । अग्लहिष्यथाः अग्लहिष्येथाम् अग्लहिष्यध्वम् । अग्लहिष्ये अग्लहिष्यावहि अग्लहिष्यामहि ।

णिचि – ग्लाहयति – ते, **सनि** – जिग्लहिषते, **यकि** – ग्लह्यते

१. 'ग्लहू इति स्वामिकाश्यपसम्मताकारादयः पठन्ति । तदनार्षं ग्राह्यम्' इति माधवीयधातुवृत्तिः । ऊदित्वे तु लुट्प्रभृतिषु इड्विकल्पनात् 'ग्लाढा' इत्यादीनि इट्सहितानि इड्रहितानि चेति द्विविधं रूपम् इति ऊहनीयम् ।

६५२. घुषि – कान्तिकरणे । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'घुषेर्विशब्दनादौ णौ घोषयत्यविशब्दने । घोषतीतीदितो घुंषेद् घुंषते कान्तिकर्मणि' (श्लो. १६९-१७०) इति देवः । 'घषीत्यदुपधं पेठतुः चन्द्रकाश्यपौ । स्वामी घसेति दन्त्यान्तमदुपधं पपाठ । यथा वयं, तथा देवमैत्रेयदुर्गाः । षकारान्तोऽप्ययं 'घुषिर् अविशब्दने' इत्युत्तरधातुसाम्यादिह पठितः' इति माधवीयधातुवृत्तिः ।

१. लट् – घुंषते घुंषेते घुंषन्ते । घुंषसे घुंषेथे घुंषध्वे । घुंषे घुंषावहे घुंषामहे । **२. लिट्** – जुघुंषे जुघुंषाते जुघुंषिरे । जुघुंषिषे जुघुंषाथे जुघुंषिध्वे । जुघुंषे जुघुंषिवहे जुघुंषिमहे । **३. लुट्** – घुंषिता घुंषितारौ घुंषितारः । घुंषितासे घुंषितासाथे घुंषिताध्वे । घुंषिताहे घुंषितास्वहे घुंषितास्महे । **४. लृट्** – घुंषिष्यते घुंषिष्येते घुंषिष्यन्ते । घुंषिष्यसे घुंषिष्येथे घुंषिष्यध्वे । घुंषिष्ये घुंषिष्यावहे घुंषिष्यामहे । **५. लोट्** – घुंषताम् घुंषेताम् घुंषन्ताम् । घुंषस्व घुंषेथाम् घुंषध्वम् । घुंषै घुंषावहै घुंषामहै । **६. लङ्** – अघुंषत अघुंषेताम् अघुंषन्त । अघुंषथाः अघुंषेथाम् अघुंषध्वम् । अघुंषे अघुंषावहि अघुंषामहि । **७. विधिलिङ्** – घुंषेत घुंषेयाताम् घुंषेरन् । घुंषेथाः घुंषेयाथाम् घुंषेध्वम् । घुंषेय घुंषेवहि घुंषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – घुंषिषीष्ट घुंषिषीयास्ताम् घुंषिषीरन् । घुंषिषीष्ठाः घुंषिषीयास्थाम् घुंषिषीध्वम्/ढ्वम् । घुंषिषीय घुंषिषीवहि घुंषिषीमहि । **९. लुङ्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– अघुंषिष्ट अघुंषिषाताम् अघुंषिषत । अघुंषिष्ठाः अघुंषिषाथाम् अघुंषिध्वम्/ढ्वम् । अघुंषिषि अघुंषिष्वहि अघुंषिष्महि । **१०. लृङ्** – अघुंषिष्यत अघुंषिष्येताम् अघुंषिष्यन्त । अघुंषिष्यथाः अघुंषिष्येथाम् अघुंषिष्यध्वम् । अघुंषिष्ये अघुंषिष्यावहि अघुंषिष्यामहि ।

णिचि – घुंषयति – ते, **सनि** – जुघुंषिषते, **यकि** – घुंष्यते

६५३. घुषिर् – अविशब्दने । सकर्म, सेट्, परस्मै । विशब्दनं – प्रतिज्ञानम् । तच्च शब्देन स्वाभिप्रायाविष्करणम् । ततोऽन्यस्मिन्नर्थे अस्य धातोः प्रयोगः । 'घुषिर् शब्दे' इत्यन्ये पेठुः । 'घुषेर्विशब्दनादौ णौ घोषयत्यविशब्दने । घोषतीतीदितो घुंषेद् घुंषते कान्तिकर्मणि' (श्लो. १६९-१०) इति देवः । इतोऽधिकं विवरणं मा.धा.वृत्तौ द्रष्टव्यम् ।

१. लट् – घोषति घोषतः घोषन्ति । घोषसि घोषथः घोषथ । घोषामि घोषावः घोषामः । **२. लिट्** – जुघोष जुघुषतुः जुघुषुः । जुघोषिथ जुघुषथुः जुघुष । जुघोष जुघुषिव जुघुषिम । **३. लुट्** – घोषिता घोषितारौ घोषितारः । घोषितासि घोषितास्थः घोषितास्थ । घोषितास्मि घोषितास्वः घोषितास्मः । **४. लृट्** – घोषिष्यति घोषिष्यतः घोषिष्यन्ति । घोषिष्यसि घोषिष्यथः घोषिष्यथ । घोषिष्यामि घोषिष्यावः घोषिष्यामः । **५. लोट्** – घोषतु, घोषतात् घोषताम् घोषन्तु । घोष, घोषतात् घोषतम् घोषत । घोषाणि घोषाव घोषाम । **६. लङ्** – अघोषत् अघोषताम् अघोषन् । अघोषः अघोषतम् अघोषत । अघोषम् अघोषाव अघोषाम । **७. विधिलिङ्** – घोषेत् घोषेताम् घोषेयुः । घोषेः घोषेतम् घोषेत । घोषेयम् घोषेव घोषेम । **८. आशीर्लिङ्** – घुष्यात् घुष्यास्ताम् घुष्यासुः । घुष्याः घुष्यास्तम् घुष्यास्त । घुष्यासम् घुष्यास्व घुष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अघुषत्[१] अघुषताम् अघुषन् । अघुषः अघुषतम् अघुषत । अघुषम् अघुषाव अघुषाम । (ii) अघोषीत् अघोषिष्टाम् अघोषिषुः । अघोषीः अघोषिष्टम् अघोषिष्ट । अघोषिषम् अघोषिष्व अघोषिष्म । **१०. लृङ्** – अघोषिष्यत् अघोषिष्यताम् अघोषिष्यन् । अघोषिष्यः अघोषिष्यतम् अघोषिष्यत । अघोषिष्यम् अघोषिष्याव अघोषिष्याम ।

णिचि – घोषयति, **सनि** – जुघुषिषति/जुघोषिषति[२], **यकि** – घुष्यते ।

१. 'इरितो वा' इति परस्मैपदेषु च्लेः अडादेशः विकल्पेन ।

२. 'रलो व्युपधात्...' इति क्त्वासनोः कित्त्वविकल्पः ।

६५४. अक्षू – व्याप्तौ । सकर्म, वेट्, परस्मै । 'सङ्घाते च' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – (i) अक्षति अक्षतः अक्षन्ति । अक्षसि अक्षथः अक्षथ । अक्षामि अक्षावः अक्षामः । (ii) अक्ष्णोति[१] अक्ष्णुतः अक्ष्णुवन्ति । अक्ष्णोषि अक्ष्णुथः अक्ष्णुथ । अक्ष्णोमि अक्ष्णुवः अक्ष्णुमः । **२. लिट्** – आनक्ष आनक्षतुः आनक्षुः । आनक्षिथ-आनष्ठ आनक्षथुः आनक्ष । आनक्ष आनक्षिव-आनक्ष्व आनक्षिम-आनक्ष्म । **३. लुट्** – (i) अक्षिता अक्षितारौ अक्षितारः । अक्षितासि अक्षितास्थः अक्षितास्थ । अक्षितास्मि अक्षितास्वः अक्षितास्मः । (ii) अष्टा[२] अष्टारौ अष्टारः । अष्टासि अष्टास्थः अष्टास्थ । अष्टास्मि अष्टास्वः अष्टास्मः । **४. लृट्** – (i) अक्षिष्यति अक्षिष्यतः अक्षिष्यन्ति । अक्षिष्यसि अक्षिष्यथः अक्षिष्यथ । अक्षिष्यामि अक्षिष्यावः अक्षिष्यामः । (ii) अक्ष्यति अक्ष्यतः अक्ष्यन्ति । अक्ष्यसि अक्ष्यथः अक्ष्यथ । अक्ष्यामि अक्ष्यावः अक्ष्यामः । **५. लोट्** – (i) अक्षतु, अक्षतात् अक्षताम् अक्षन्तु । अक्ष, अक्षतात् अक्षतम् अक्षत । अक्षाणि अक्षाव अक्षाम । (ii) अक्ष्णोतु अक्ष्णुतात् अक्ष्णुताम् अक्ष्णुवन्तु । अक्ष्णुहि-अक्ष्णुतात् अक्ष्णुतम् अक्ष्णुत । अक्ष्णवानि अक्ष्णवाव अक्ष्णवाम । **६. लङ्** – (i) आक्षत् आक्षताम् आक्षन् । आक्षः आक्षतम् आक्षत । आक्षम् आक्षाव आक्षाम । (ii) आक्ष्णोत् आक्ष्णुताम् आक्ष्णुवन् । आक्ष्णोः आक्ष्णुतम् आक्ष्णुत । आक्ष्णवम् आक्ष्णुव आक्ष्णुम । **७. विधिलिङ्** – (i) अक्षेत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अक्षेताम् अक्षेयुः । अक्षेः अक्षेतम् अक्षेत । अक्षेयम् अक्षेव अक्षेम । (ii) अक्ष्णुयात् अक्ष्णुयाताम् अक्ष्णुयुः । अक्ष्णुयाः अक्ष्णुयातम् अक्ष्णुयात । अक्ष्णुयाम् अक्ष्णुयाव अक्ष्णुयाम । **८. आशीर्लिङ्** - अक्ष्यात् अक्ष्यास्ताम् अक्ष्यासुः । अक्ष्याः अक्ष्यास्तम् अक्ष्यास्त । अक्ष्यासम् अक्ष्यास्व अक्ष्यास्म । **९. लुङ्** - (i) आक्षीत् आक्षिष्टाम् आक्षिषुः । आक्षीः आक्षिष्टम् आक्षिष्ट । आक्षिषम् आक्षिष्व आक्षिष्म । (ii) आक्षीत् आष्टाम् आक्षुः । आक्षीः आष्टम् आष्ट । आक्षम् आक्ष्व आक्ष्व । **१०. लृङ्** - (i) आक्षिष्यत् आक्षिष्यताम् आक्षिष्यन् । आक्षिष्यः आक्षिष्यतम् आक्षिष्यत । आक्षिष्यम् आक्षिष्याव आक्षिष्याम । (ii) आक्ष्यत् आक्ष्यताम् आक्ष्यन् । आक्ष्यः आक्ष्यतम् आक्ष्यत । आक्ष्यम् आक्ष्याव आक्ष्याम ।

णिचि - अक्षयति-ते, **सनि** - अचिक्षिषति/अचिक्षति, **यकि** - अक्ष्यते ।

१. 'अक्षोऽन्यतरस्याम्' इति अक्षधातोः श्नुप्रत्ययः वा स्यात् कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे ।

२. ऊदित्त्वात् 'स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा' इति इड्विकल्पः ।

६५५. तक्षू - तनूकरणे । सकर्म, वेट्, परस्मै । 'तनूकरणम् - स्थूलस्य काष्ठादेः कतिपयावयवापनयनेन सूक्ष्मकरणम्' इति बालमनोरमा । 'स्यात् तक्षतीति त्वचनेऽथ वा श्नौ तक्ष्णोति तक्षेच्च तनूक्रियायाम्' (श्लो. १८३) इति देवः । तनूकरणभिन्नार्थे तु न श्नुः । वाग्भिः सन्तक्षति, भर्त्सयति इत्यर्थः ।

१. लट् - (i) तक्षति तक्षतः तक्षन्ति । तक्षसि तक्षथः तक्षथ । तक्षामि तक्षावः तक्षामः । (ii) तक्ष्णोति[1] तक्ष्णुतः तक्ष्णुवन्ति । तक्ष्णोषि तक्ष्णुथः तक्ष्णुथ । तक्ष्णोमि तक्ष्णुवः तक्ष्णुमः । **२. लिट्** - ततक्ष ततक्षतुः ततक्षुः । ततक्षिथ-ततष्ठ ततक्षथुः ततक्ष । ततक्ष ततक्षिव-ततक्ष्व ततक्षिम-ततक्ष्म । **३. लुट्** - (i) तक्षिता तक्षितारौ तक्षितारः । तक्षितासि तक्षितास्थः तक्षितास्थ । तक्षितास्मि तक्षितास्वः तक्षितास्मः । (ii) तष्टा[2] तष्टारौ तष्टारः । तष्टासि तष्टास्थः तष्टास्थ । तष्टास्मि तष्टास्वः तष्टास्मः । **४. लृट्** - (i) तक्षिष्यति तक्षिष्यतः तक्षिष्यन्ति । तक्षिष्यसि तक्षिष्यथः तक्षिष्यथ । तक्षिष्यामि तक्षिष्यावः तक्षिष्यामः । (ii) तक्ष्यति तक्ष्यतः तक्ष्यन्ति । तक्ष्यसि तक्ष्यथः तक्ष्यथ । तक्ष्यामि तक्ष्यावः तक्ष्यामः । **५. लोट्** - (i) तक्षतु, तक्षतात् तक्षताम् तक्षन्तु । तक्ष, तक्षतात् तक्षतम् तक्षत । तक्षाणि तक्षाव तक्षाम । (ii) तक्ष्णोतु तक्ष्णुतात् तक्ष्णुताम् तक्ष्णुवन्तु । तक्ष्णुहि-तक्ष्णुतात् तक्ष्णुतम् तक्ष्णुत । तक्ष्णवानि तक्ष्णवाव तक्ष्णवाम । **६. लङ्** - (i) अतक्षत् अतक्षताम् अतक्षन् । अतक्षः अतक्षतम् अतक्षत । अतक्षम् अतक्षाव अतक्षाम । (ii) अतक्ष्णोत् अतक्ष्णुताम् अतक्ष्णुवन् । अतक्ष्णोः अतक्ष्णुतम् अतक्ष्णुत । अतक्ष्णवम् अतक्ष्णुव अतक्ष्णुम । **७. विधिलिङ्** - (i) तक्षेत् तक्षेताम् तक्षेयुः । तक्षेः तक्षेतम् तक्षेत । तक्षेयम् तक्षेव तक्षेम । (ii) तक्ष्णुयात् तक्ष्णुयाताम् तक्ष्णुयुः । तक्ष्णुयाः तक्ष्णुयातम् तक्ष्णुयात । तक्ष्णुयाम् तक्ष्णुयाव तक्ष्णुयाम । **८. आशीर्लिङ्** - तक्ष्यात् तक्ष्यास्ताम् तक्ष्यासुः । तक्ष्याः तक्ष्यास्तम् तक्ष्यास्त । तक्ष्यासम् तक्ष्यास्व तक्ष्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अतक्षीत् अतक्षिष्टाम् अतक्षिषुः । अतक्षीः अतक्षिष्टम् अतक्षिष्ट । अतक्षिषम् अतक्षिष्व अतक्षिष्म । (ii) अताक्षीत् अताष्टाम् अताक्षुः । अताक्षीः अताष्टम् अताष्ट । अताक्षम् अताक्ष्व अताक्ष्व । **१०. लृङ्** - (i) अतक्षिष्यत् अतक्षिष्यताम् अतक्षिष्यन् । अतक्षिष्यः अतक्षिष्यतम् अतक्षिष्यत । अतक्षिष्यम् अतक्षिष्याव अतक्षिष्याम । (ii) अतक्ष्यत् अतक्ष्यताम् अतक्ष्यन् । अतक्ष्यः अतक्ष्यतम् अतक्ष्यत । अतक्ष्यम् अतक्ष्याव अतक्ष्याम ।

णिचि - तक्षयति-ते, **सनि** - तितक्षिषति/तितक्षति, **यकि** - तक्ष्यते ।

१. 'तनूकरणे तक्षः' इति शब्विषये श्नुः विकल्पेन भवति ।

२. ऊदित्त्वात् 'स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा' इति इड्विकल्पः ।

६५६. त्वक्षू - तनूकरणे । सकर्म, वेट्, परस्मै ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – त्वक्षति त्वक्षतः त्वक्षन्ति । त्वक्षसि त्वक्षथः त्वक्षथ । त्वक्षामि त्वक्षावः त्वक्षामः । **२. लिट्** – तत्वक्ष तत्वक्षतुः तत्वक्षुः । तत्वक्षिथ तत्वक्षथुः तत्वक्ष । तत्वक्ष तत्वक्षिव तत्वक्षिम । **३. लुट्** – (i) त्वक्षिता त्वक्षितारौ त्वक्षितारः । त्वक्षितासि त्वक्षितास्थः त्वक्षितास्थ । त्वक्षितास्मि त्वक्षितास्वः त्वक्षितास्मः । (ii) त्वष्टा[1] त्वष्टारौ त्वष्टारः । त्वष्टासि त्वष्टास्थः त्वष्टास्थ । त्वष्टास्मि त्वष्टास्वः त्वष्टास्मः । **४. लृट्** – (i) त्वक्षिष्यति त्वक्षिष्यतः त्वक्षिष्यन्ति । त्वक्षिष्यसि त्वक्षिष्यथः त्वक्षिष्यथ । त्वक्षिष्यामि त्वक्षिष्यावः त्वक्षिष्यामः । (ii) त्वक्ष्यति त्वक्ष्यतः त्वक्ष्यन्ति । त्वक्ष्यसि त्वक्ष्यथः त्वक्ष्यथ । त्वक्ष्यामि त्वक्ष्यावः त्वक्ष्यामः । **५. लोट्** – त्वक्षतु, त्वक्षतात् त्वक्षताम् त्वक्षन्तु । त्वक्ष, त्वक्षतात् त्वक्षतम् त्वक्षत । त्वक्षाणि त्वक्षाव त्वक्षाम । **६. लङ्** – अत्वक्षत् अत्वक्षताम् अत्वक्षन् । अत्वक्षः अत्वक्षतम् अत्वक्षत । अत्वक्षम् अत्वक्षाव अत्वक्षाम । **७. विधिलिङ्** – त्वक्षेत् त्वक्षेताम् त्वक्षेयुः । त्वक्षेः त्वक्षेतम् त्वक्षेत । त्वक्षेयम् त्वक्षेव त्वक्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – त्वक्ष्यात् त्वक्ष्यास्ताम् त्वक्ष्यासुः । त्वक्ष्याः त्वक्ष्यास्तम् त्वक्ष्यास्त । त्वक्ष्यासम् त्वक्ष्यास्व त्वक्ष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अत्वक्षीत् अत्वक्षिष्टाम् अत्वक्षिषुः । अत्वक्षीः अत्वक्षिष्टम् अत्वक्षिष्ट । अत्वक्षिषम् अत्वक्षिष्व अत्वक्षिष्म । (ii) अत्वाक्षीत् अत्वाष्टाम् अत्वाक्षुः । अत्वाक्षीः अत्वाष्टम् अत्वाष्ट । अत्वाक्षम् अत्वाक्ष्व अत्वाक्ष्व । **१०. लृङ्** – (i) अत्वक्षिष्यत् अत्वक्षिष्यताम् अत्वक्षिष्यन् । अत्वक्षिष्यः अत्वक्षिष्यतम् अत्वक्षिष्यत । अत्वक्षिष्यम् अत्वक्षिष्याव अत्वक्षिष्याम । (ii) अत्वक्ष्यत् अत्वक्ष्यताम् अत्वक्ष्यन् । अत्वक्ष्यः अत्वक्ष्यतम् अत्वक्ष्यत । अत्वक्ष्यम् अत्वक्ष्याव अत्वक्ष्याम ।

णिचि – त्वक्षयति-ते, **सनि** – तित्वक्षिषति, **यकि** – त्वक्ष्यते ।

१. ऊदित्त्वात् 'स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा' इति इड्विकल्पः ।

६५७. उक्ष – सेचने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – उक्षति उक्षतः उक्षन्ति । उक्षसि उक्षथः उक्षथ । उक्षामि उक्षावः उक्षामः । **२. लिट्** – (i) उक्षाञ्चकार । उक्षाञ्चक्रतुः उक्षाञ्चक्रुः । उक्षाञ्चकर्थ उक्षाञ्चक्रथुः उक्षाञ्चक्र । उक्षाञ्चकार/उक्षाञ्चकर उक्षाञ्चकृव उक्षाञ्चकृम । (ii) उक्षाम्बभूव उक्षाम्बभूवतुः उक्षाम्बभूवुः । उक्षाम्बभूविथ उक्षाम्बभूवथुः उक्षाम्बभूव । उक्षाम्बभूव उक्षाम्बभूविव उक्षाम्बभूविम । (iii) उक्षामास उक्षामासतुः उक्षामासुः । उक्षामासिथ उक्षामासथुः उक्षामास । उक्षामास उक्षामासिव उक्षामासिम । **३. लुट्** – उक्षिता उक्षितारौ उक्षितारः । उक्षितासि उक्षितास्थः उक्षितास्थ । उक्षितास्मि उक्षितास्वः उक्षितास्मः । **४. लृट्** – उक्षिष्यति उक्षिष्यतः उक्षिष्यन्ति । उक्षिष्यसि उक्षिष्यथः उक्षिष्यथ । उक्षिष्यामि उक्षिष्यावः उक्षिष्यामः । **५. लोट्** – उक्षतु, उक्षतात् उक्षताम् उक्षन्तु । उक्ष, उक्षतात् उक्षतम् उक्षत । उक्षाणि उक्षाव उक्षाम । **६. लङ्** – औक्षत् औक्षताम् औक्षन् । औक्षः औक्षतम् औक्षत । औक्षम् औक्षाव औक्षाम । **७. विधिलिङ्** – उक्षेत् उक्षेताम् उक्षेयुः । उक्षेः उक्षेतम् उक्षेत । उक्षेयम् उक्षेव उक्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – उक्ष्यात् उक्ष्यास्ताम् उक्ष्यासुः । उक्ष्याः उक्ष्यास्तम् उक्ष्यास्त । उक्ष्यासम् उक्ष्यास्व उक्ष्यास्म । **९. लुङ्** – औक्षीत् औक्षिष्टाम् औक्षिषुः । औक्षीः औक्षिष्टम् औक्षिष्ट । औक्षिषम् औक्षिष्व औक्षिष्म । **१०. लृङ्** – औक्षिष्यत् औक्षिष्यताम् औक्षिष्यन् । औक्षिष्यः औक्षिष्यतम् औक्षिष्यत । औक्षिष्यम् औक्षिष्याव औक्षिष्याम ।

णिचि – उक्षयति – ते, **सनि** – उचिक्षिषति, **यकि** – उक्ष्यते ।

६५८. रक्ष – पालने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – रक्षति रक्षतः रक्षन्ति । रक्षसि रक्षथः रक्षथ । रक्षामि रक्षावः रक्षामः । **२. लिट्** – ररक्ष ररक्षतुः ररक्षुः । ररक्षिथ ररक्षथुः ररक्ष । ररक्ष ररक्षिव ररक्षिम । **३. लुट्** – रक्षिता रक्षितारौ रक्षितारः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रक्षितासि रक्षितास्थः रक्षितास्थ । रक्षितास्मि रक्षितास्वः रक्षितास्मः । **४. लृट्** – रक्षिष्यति रक्षिष्यतः रक्षिष्यन्ति । रक्षिष्यसि रक्षिष्यथः रक्षिष्यथ । रक्षिष्यामि रक्षिष्यावः रक्षिष्यामः । **५. लोट्** – रक्षतु, रक्षतात् रक्षताम् रक्षन्तु । रक्ष, रक्षतात् रक्षतम् रक्षत । रक्षाणि रक्षाव रक्षाम । **६. लङ्** – अरक्षत् अरक्षताम् अरक्षन् । अरक्षः अरक्षतम् अरक्षत । अरक्षम् अरक्षाव अरक्षाम । **७. विधिलिङ्** – रक्षेत् रक्षेताम् रक्षेयुः । रक्षेः रक्षेतम् रक्षेत । रक्षेयम् रक्षेव रक्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – रक्ष्यात् रक्ष्यास्ताम् रक्ष्यासुः । रक्ष्याः रक्ष्यास्तम् रक्ष्यास्त । रक्ष्यासम् रक्ष्यास्व रक्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अरक्षीत् अरक्षिष्टाम् अरक्षिषुः । अरक्षीः अरक्षिष्टम् अरक्षिष्ट । अरक्षिषम् अरक्षिष्व अरक्षिष्म । **१०. लृङ्** – अरक्षिष्यत् अरक्षिष्यताम् अरक्षिष्यन् । अरक्षिष्यः अरक्षिष्यतम् अरक्षिष्यत । अरक्षिष्यम् अरक्षिष्याव अरक्षिष्याम ।

णिचि – रक्षयति – ते, **सनि** – रिरक्षिषति, **यकि** – रक्ष्यते ।

६५९. णिक्ष – चुम्बने । सकर्म, सेट्, परस्मै । चुम्बनम् = वक्त्रसंयोगः इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – निक्षति निक्षतः निक्षन्ति । निक्षसि निक्षथः निक्षथ । निक्षामि निक्षावः निक्षामः । **२. लिट्** – निनिक्ष निनिक्षतुः निनिक्षुः । निनिक्षिथ निनिक्षथुः निनिक्ष । निनिक्ष निनिक्षिव निनिक्षिम । **३. लुट्** – निक्षिता निक्षितारौ निक्षितारः । निक्षितासि निक्षितास्थः निक्षितास्थ । निक्षितास्मि निक्षितास्वः निक्षितास्मः । **४. लृट्** – निक्षिष्यति निक्षिष्यतः निक्षिष्यन्ति । निक्षिष्यसि निक्षिष्यथः निक्षिष्यथ । निक्षिष्यामि निक्षिष्यावः निक्षिष्यामः । **५. लोट्** – निक्षतु, निक्षतात् निक्षताम् निक्षन्तु । निक्ष, निक्षतात् निक्षतम् निक्षत । निक्षाणि निक्षाव निक्षाम । **६. लङ्** – अनिक्षत् अनिक्षताम् अनिक्षन् । अनिक्षः अनिक्षतम् अनिक्षत । अनिक्षम् अनिक्षाव अनिक्षाम । **७. विधिलिङ्** – निक्षेत् निक्षेताम् निक्षेयुः । निक्षेः निक्षेतम् निक्षेत । निक्षेयम् निक्षेव निक्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – निक्ष्यात् निक्ष्यास्ताम् निक्ष्यासुः । निक्ष्याः निक्ष्यास्तम् निक्ष्यास्त । निक्ष्यासम् निक्ष्यास्व निक्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अनिक्षीत् अनिक्षिष्टाम् अनिक्षिषुः । अनिक्षीः अनिक्षिष्टम् अनिक्षिष्ट । अनिक्षिषम् अनिक्षिष्व अनिक्षिष्म । **१०. लृङ्** – अनिक्षिष्यत् अनिक्षिष्यताम् अनिक्षिष्यन् । अनिक्षिष्यः अनिक्षिष्यतम् अनिक्षिष्यत । अनिक्षिष्यम् अनिक्षिष्याव अनिक्षिष्याम ।

णिचि – निक्षयति – ते, **सनि** – निनिक्षिषति, **यकि** – निक्ष्यते ।

६६०. तृक्ष[1] – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – तृक्षति तृक्षतः तृक्षन्ति । तृक्षसि तृक्षथः तृक्षथ । तृक्षामि तृक्षावः तृक्षामः । **२. लिट्** – ततृक्ष ततृक्षतुः ततृक्षुः । ततृक्षिथ ततृक्षथुः ततृक्ष । ततृक्ष ततृक्षिव ततृक्षिम । **३. लुट्** – तृक्षिता तृक्षितारौ तृक्षितारः । तृक्षितासि तृक्षितास्थः तृक्षितास्थ । तृक्षितास्मि तृक्षितास्वः तृक्षितास्मः । **४. लृट्** – तृक्षिष्यति तृक्षिष्यतः तृक्षिष्यन्ति । तृक्षिष्यसि तृक्षिष्यथः तृक्षिष्यथ । तृक्षिष्यामि तृक्षिष्यावः तृक्षिष्यामः । **५. लोट्** – तृक्षतु, तृक्षतात् तृक्षताम् तृक्षन्तु । तृक्ष, तृक्षतात् तृक्षतम् तृक्षत । तृक्षाणि तृक्षाव तृक्षाम । **६. लङ्** – अतृक्षत् अतृक्षताम् अतृक्षन् । अतृक्षः अतृक्षतम् अतृक्षत । अतृक्षम् अतृक्षाव अतृक्षाम । **७. विधिलिङ्** – तृक्षेत् तृक्षेताम् तृक्षेयुः । तृक्षेः तृक्षेतम् तृक्षेत । तृक्षेयम् तृक्षेव तृक्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – तृक्ष्यात् तृक्ष्यास्ताम् तृक्ष्यासुः । तृक्ष्याः तृक्ष्यास्तम् तृक्ष्यास्त । तृक्ष्यासम् तृक्ष्यास्व तृक्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अतृक्षीत् अतृक्षिष्टाम् अतृक्षिषुः । अतृक्षीः अतृक्षिष्टम् अतृक्षिष्ट । अतृक्षिषम् अतृक्षिष्व अतृक्षिष्म । **१०. लृङ्** – अतृक्षिष्यत् अतृक्षिष्यताम् अतृक्षिष्यन् । अतृक्षिष्यः अतृक्षिष्यतम् अतृक्षिष्यत । अतृक्षिष्यम् अतृक्षिष्याव अतृक्षिष्याम ।

णिचि – तृक्षयति – ते, **सनि** – तितृक्षिषति, **यकि** – तृक्ष्यते ।

१. बालमनोरमायां 'त्रक्ष ष्ट्रक्ष णक्ष गतौ' इति पठित्वा 'त्रयः अपि अकारमध्याः' इति पठितम् । तत्त्वबोधिन्यां माधवीयधातुवृत्त्यादिषु

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

च 'तृक्ष' इत्येव पाठः ।

६६१. स्तृक्ष[1] – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – स्तृक्षति स्तृक्षतः स्तृक्षन्ति । स्तृक्षसि स्तृक्षथः स्तृक्षथ । स्तृक्षामि स्तृक्षावः स्तृक्षामः । **२. लिट्** – तस्तृक्ष तस्तृक्षतुः तस्तृक्षुः । तस्तृक्षिथ तस्तृक्षथुः तस्तृक्ष । तस्तृक्ष तस्तृक्षिव तस्तृक्षिम । **३. लुट्** – स्तृक्षिता स्तृक्षितारौ स्तृक्षितारः । स्तृक्षितासि स्तृक्षितास्थः स्तृक्षितास्थ । स्तृक्षितास्मि स्तृक्षितास्वः स्तृक्षितास्मः । **४. लृट्** – स्तृक्षिष्यति स्तृक्षिष्यतः स्तृक्षिष्यन्ति । स्तृक्षिष्यसि स्तृक्षिष्यथः स्तृक्षिष्यथ । स्तृक्षिष्यामि स्तृक्षिष्यावः स्तृक्षिष्यामः । **५. लोट्** – स्तृक्षतु, स्तृक्षतात् स्तृक्षताम् स्तृक्षन्तु । स्तृक्ष, स्तृक्षतात् स्तृक्षतम् स्तृक्षत । स्तृक्षाणि स्तृक्षाव स्तृक्षाम । **६. लङ्** – अस्तृक्षत् अस्तृक्षताम् अस्तृक्षन् । अस्तृक्षः अस्तृक्षतम् अस्तृक्षत । अस्तृक्षम् अस्तृक्षाव अस्तृक्षाम । **७. विधिलिङ्** – स्तृक्षेत् स्तृक्षेताम् स्तृक्षेयुः । स्तृक्षेः स्तृक्षेतम् स्तृक्षेत । स्तृक्षेयम् स्तृक्षेव स्तृक्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्तृक्ष्यात् स्तृक्ष्यास्ताम् स्तृक्ष्यासुः । स्तृक्ष्याः स्तृक्ष्यास्तम् स्तृक्ष्यास्त । स्तृक्ष्यासम् स्तृक्ष्यास्व स्तृक्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अस्तृक्षीत् अस्तृक्षिष्टाम् अस्तृक्षिषुः । अस्तृक्षीः अस्तृक्षिष्टम् अस्तृक्षिष्ट । अस्तृक्षिषम् अस्तृक्षिष्व अस्तृक्षिष्म । **१०. लृङ्** – अस्तृक्षिष्यत् अस्तृक्षिष्यताम् अस्तृक्षिष्यन् । अस्तृक्षिष्यः अस्तृक्षिष्यतम् अस्तृक्षिष्यत । अस्तृक्षिष्यम् अस्तृक्षिष्याव अस्तृक्षिष्याम ।

णिचि – स्तृक्षयति – ते, **सनि** – तिस्तृक्षिषति, **यकि** – स्तृक्ष्यते ।

१. 'अयं षोपधः । षस्य सत्वे ष्टुत्वनिवृत्तिरिति भावः' इति बालमनोरमा । तत्त्वबोधिन्यां तु 'स्तृक्ष' इत्येव पाठः । 'ष्टृक्ष' इति मैत्रेयः ।

६६२. णक्ष – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – नक्षति नक्षतः नक्षन्ति । नक्षसि नक्षथः नक्षथ । नक्षामि नक्षावः नक्षामः । **२. लिट्** – ननक्ष ननक्षतुः ननक्षुः । ननक्षिथ ननक्षथुः ननक्ष । ननक्ष ननक्षिव ननक्षिम । **३. लुट्** – नक्षिता नक्षितारौ नक्षितारः । नक्षितासि नक्षितास्थः नक्षितास्थ । नक्षितास्मि नक्षितास्वः नक्षितास्मः । **४. लृट्** – नक्षिष्यति नक्षिष्यतः नक्षिष्यन्ति । नक्षिष्यसि नक्षिष्यथः नक्षिष्यथ । नक्षिष्यामि नक्षिष्यावः नक्षिष्यामः । **५. लोट्** – नक्षतु, नक्षतात् नक्षताम् नक्षन्तु । नक्ष, नक्षतात् नक्षतम् नक्षत । नक्षाणि नक्षाव नक्षाम । **६. लङ्** – अनक्षत् अनक्षताम् अनक्षन् । अनक्षः अनक्षतम् अनक्षत । अनक्षम् अनक्षाव अनक्षाम । **७. विधिलिङ्** – नक्षेत् नक्षेताम् नक्षेयुः । नक्षेः नक्षेतम् नक्षेत । नक्षेयम् नक्षेव नक्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – नक्ष्यात् नक्ष्यास्ताम् नक्ष्यासुः । नक्ष्याः नक्ष्यास्तम् नक्ष्यास्त । नक्ष्यासम् नक्ष्यास्व नक्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अनक्षीत् अनक्षिष्टाम् अनक्षिषुः । अनक्षीः अनक्षिष्टम् अनक्षिष्ट । अनक्षिषम् अनक्षिष्व अनक्षिष्म । **१०. लृङ्** – अनक्षिष्यत् अनक्षिष्यताम् अनक्षिष्यन् । अनक्षिष्यः अनक्षिष्यतम् अनक्षिष्यत । अनक्षिष्यम् अनक्षिष्याव अनक्षिष्याम ।

णिचि – नक्षयति – ते, **सनि** – निनक्षिषति, **यकि** – नक्ष्यते ।

६६३. वक्ष – रोषे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'सङ्घाते' इति क्षीरस्वामी । 'रोषसंहत्योः' इति वोपदेवः । 'पालने' इति पठित्वा 'वक्षते' इति आत्मनेपदिनः इति काशकृत्स्नः । इतः पूर्वं भ्वादौ 'रोषे' (परस्मैपदिनः) इति च तत्र पठ्यते ।

१. लट् – वक्षति वक्षतः वक्षन्ति । वक्षसि वक्षथः वक्षथ । वक्षामि वक्षावः वक्षामः । **२. लिट्** – ववक्ष ववक्षतुः ववक्षुः । ववक्षिथ ववक्षथुः ववक्ष । ववक्ष ववक्षिव ववक्षिम । **३. लुट्** – वक्षिता वक्षितारौ वक्षितारः । वक्षितासि वक्षितास्थः वक्षितास्थ । वक्षितास्मि वक्षितास्वः वक्षितास्मः । **४. लृट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वक्षिष्यति वक्षिष्यतः वक्षिष्यन्ति । वक्षिष्यसि वक्षिष्यथः वक्षिष्यथ । वक्षिष्यामि वक्षिष्यावः वक्षिष्यामः ।
५. लोट् – वक्षतु, वक्षतात् वक्षताम् वक्षन्तु । वक्ष, वक्षतात् वक्षतम् वक्षत । वक्षाणि वक्षाव वक्षाम ।
६. लङ् – अवक्षत् अवक्षताम् अवक्षन् । अवक्षः अवक्षतम् अवक्षत । अवक्षम् अवक्षाव अवक्षाम ।
७. विधिलिङ् – वक्षेत् वक्षेताम् वक्षेयुः । वक्षेः वक्षेतम् वक्षेत । वक्षेयम् वक्षेव वक्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – वक्ष्यात् वक्ष्यास्ताम् वक्ष्यासुः । वक्ष्याः वक्ष्यास्तम् वक्ष्यास्त । वक्ष्यासम् वक्ष्यास्व वक्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अवक्षीत् अवक्षिष्टाम् अवक्षिषुः । अवक्षीः अवक्षिष्टम् अवक्षिष्ट । अवक्षिषम् अवक्षिष्व अवक्षिष्म ।
१०. लृङ् – अवक्षिष्यत् अवक्षिष्यताम् अवक्षिष्यन् । अवक्षिष्यः अवक्षिष्यतम् अवक्षिष्यत । अवक्षिष्यम् अवक्षिष्याव अवक्षिष्याम ।

णिचि – वक्षयति – ते, **सनि** – विवक्षिषति, **यकि** – वक्ष्यते ।

६६४. मृक्ष – सङ्घाते । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'मक्ष' इत्यप्येके इति मैत्रेयः' इति धातुवृत्तिः । 'म्रक्ष इत्येके' इति धा.का. । (१.८.४) '.. म्रक्षेत् सङ्घाते..' (श्लो...१७१) इति देवः ।

१. लट् – मृक्षति मृक्षतः मृक्षन्ति । मृक्षसि मृक्षथः मृक्षथ । मृक्षामि मृक्षावः मृक्षामः । **२. लिट्** – ममृक्ष ममृक्षतुः ममृक्षुः । ममृक्षिथ ममृक्षथुः ममृक्ष । ममृक्ष ममृक्षिव ममृक्षिम । **३. लुट्** – मृक्षिता मृक्षितारौ मृक्षितारः । मृक्षितासि मृक्षितास्थः मृक्षितास्थ । मृक्षितास्मि मृक्षितास्वः मृक्षितास्मः । **४. लृट्** – मृक्षिष्यति मृक्षिष्यतः मृक्षिष्यन्ति । मृक्षिष्यसि मृक्षिष्यथः मृक्षिष्यथ । मृक्षिष्यामि मृक्षिष्यावः मृक्षिष्यामः ।
५. लोट् – मृक्षतु, मृक्षतात् मृक्षताम् मृक्षन्तु । मृक्ष, मृक्षतात् मृक्षतम् मृक्षत । मृक्षाणि मृक्षाव मृक्षाम ।
६. लङ् – अमृक्षत् अमृक्षताम् अमृक्षन् । अमृक्षः अमृक्षतम् अमृक्षत । अमृक्षम् अमृक्षाव अमृक्षाम ।
७. विधिलिङ् – मृक्षेत् मृक्षेताम् मृक्षेयुः । मृक्षेः मृक्षेतम् मृक्षेत । मृक्षेयम् मृक्षेव मृक्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – मृक्ष्यात् मृक्ष्यास्ताम् मृक्ष्यासुः । मृक्ष्याः मृक्ष्यास्तम् मृक्ष्यास्त । मृक्ष्यासम् मृक्ष्यास्व मृक्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अमृक्षीत् अमृक्षिष्टाम् अमृक्षिषुः । अमृक्षीः अमृक्षिष्टम् अमृक्षिष्ट । अमृक्षिषम् अमृक्षिष्व अमृक्षिष्म ।
१०. लृङ् – अमृक्षिष्यत् अमृक्षिष्यताम् अमृक्षिष्यन् । अमृक्षिष्यः अमृक्षिष्यतम् अमृक्षिष्यत । अमृक्षिष्यम् अमृक्षिष्याव अमृक्षिष्याम ।

णिचि – मृक्षयति – ते, **सनि** – मिमृक्षिषति, **यकि** – मृक्ष्यते ।

६६५. तक्ष – त्वचने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'पक्ष परिग्रहे इत्येके' इति कौमुदी । 'त्वचनम् = संवरणम्, त्वचो ग्रहणं च' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'ग्रहणमात्रे च इति द्रुमे' इति धातुकाव्यव्याख्याने । (१-८४) 'स्यात् तक्षतीति त्वचनेऽथ वा श्रौ तक्ष्णोति तक्षेच्व तनूक्रियायाम्' (श्लो. १८३) इति देवः । 'त्वक्ष त्वचने' इति क्षीरस्वामिसम्मतः पाठः । 'अस्यैव युक्तता, न तु 'तक्ष' इत्यस्य' इति आशयः विस्तरेण विवृतः अस्ति कृदन्तरूपमालायाम् । किन्तु कौमुद्यां तु 'तक्ष' इत्येव पाठः दृश्यते ।

१. लट् – तक्षति तक्षतः तक्षन्ति । तक्षसि तक्षथः तक्षथ । तक्षामि तक्षावः तक्षामः । **२. लिट्** – ततक्ष ततक्षतुः ततक्षुः । ततक्षिथ ततक्षथुः ततक्ष । ततक्ष ततक्षिव ततक्षिम । **३. लुट्** – तक्षिता तक्षितारौ तक्षितारः । तक्षितासि तक्षितास्थः तक्षितास्थ । तक्षितास्मि तक्षितास्वः तक्षितास्मः । **४. लृट्** – तक्षिष्यति तक्षिष्यतः तक्षिष्यन्ति । तक्षिष्यसि तक्षिष्यथः तक्षिष्यथ । तक्षिष्यामि तक्षिष्यावः तक्षिष्यामः ।
५. लोट् – तक्षतु, तक्षतात् तक्षताम् तक्षन्तु । तक्ष, तक्षतात् तक्षतम् तक्षत । तक्षाणि तक्षाव तक्षाम ।
६. लङ् – अतक्षत् अतक्षताम् अतक्षन् । अतक्षः अतक्षतम् अतक्षत । अतक्षम् अतक्षाव अतक्षाम ।
७. विधिलिङ् – तक्षेत् तक्षेताम् तक्षेयुः । तक्षेः तक्षेतम् तक्षेत । तक्षेयम् तक्षेव तक्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – तक्ष्यात् तक्ष्यास्ताम् तक्ष्यासुः । तक्ष्याः तक्ष्यास्तम् तक्ष्यास्त । तक्ष्यासम् तक्ष्यास्व तक्ष्यास्म । **९. लुङ्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– अतक्षीत् अतक्षिष्टाम् अतक्षिषुः । अतक्षीः अतक्षिष्टम् अतक्षिष्ट । अतक्षिषम् अतक्षिष्व अतक्षिष्म । **१०. लृङ्** – अतक्षिष्यत् अतक्षिष्यताम् अतक्षिष्यन् । अतक्षिष्यः अतक्षिष्यतम् अतक्षिष्यत । अतक्षिष्यम् अतक्षिष्याव अतक्षिष्याम ।

णिचि – तक्षयति – ते, **सनि** – तितक्षिषति, **यकि** – तक्ष्यते ।

६६६. **सूर्क्ष – आदरे** । सकर्म, सेट्, परस्मै । धातुकाव्य-सिद्धान्तकौमुदी-काशकृत्स्नीयेषु पठितः । 'ईर्ष्यायामादरे चार्थे क्रमात् सूर्क्ष्यति सूर्क्षति' (श्लो. १७०) इति देवः । 'अनादरः इति तु क्वाचित्कः अपपाठः । अवज्ञावहेलनमसूर्क्षणम् इति अमरः' इति कौमुदी । 'षूर्क्ष' इति मा.धा. वृत्तिः ।

१. लट् – सूर्क्षति सूर्क्षतः सूर्क्षन्ति । सूर्क्षसि सूर्क्षथः सूर्क्षथ । सूर्क्ष्यामि सूर्क्ष्यावः सूर्क्ष्यामः । **२. लिट्** – सुसूर्क्ष सुसूर्क्षतुः सुसूर्क्षुः । सुसूर्क्षिथ सुसूर्क्षथुः सुसूर्क्ष । सुसूर्क्ष सुसूर्क्षिव सुसूर्क्षिम । **३. लुट्** – सूर्क्षिता सूर्क्षितारौ सूर्क्षितारः । सूर्क्षितासि सूर्क्षितास्थः सूर्क्षितास्थ । सूर्क्षितास्मि सूर्क्षितास्वः सूर्क्षितास्मः । **४. लृट्** – सूर्क्षिष्यति सूर्क्षिष्यतः सूर्क्षिष्यन्ति । सूर्क्षिष्यसि सूर्क्षिष्यथः सूर्क्षिष्यथ । सूर्क्षिष्यामि सूर्क्षिष्यावः सूर्क्षिष्यामः । **५. लोट्** – सूर्क्षतु, सूर्क्षतात् सूर्क्षताम् सूर्क्षन्तु । सूर्क्ष, सूर्क्षतात् सूर्क्षतम् सूर्क्षत । सूर्क्ष्याणि सूर्क्ष्याव सूर्क्ष्याम । **६. लङ्** – असूर्क्षत् असूर्क्षताम् असूर्क्षन् । असूर्क्षः असूर्क्षतम् असूर्क्षत । असूर्क्षम् असूर्क्ष्याव असूर्क्ष्याम । **७. विधिलिङ्** – सूर्क्षेत् सूर्क्षेताम् सूर्क्षेयुः । सूर्क्षेः सूर्क्षेतम् सूर्क्षेत । सूर्क्षेयम् सूर्क्षेव सूर्क्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – सूर्क्ष्यात् सूर्क्ष्यास्ताम् सूर्क्ष्यासुः । सूर्क्ष्याः सूर्क्ष्यास्तम् सूर्क्ष्यास्त । सूर्क्ष्यासम् सूर्क्ष्यास्व सूर्क्ष्यास्म । **९. लुङ्** – असूर्क्षीत् असूर्क्षिष्टाम् असूर्क्षिषुः । असूर्क्षीः असूर्क्षिष्टम् असूर्क्षिष्ट । असूर्क्षिषम् असूर्क्षिष्व असूर्क्षिष्म । **१०. लृङ्** – असूर्क्षिष्यत् असूर्क्षिष्यताम् असूर्क्षिष्यन् । असूर्क्षिष्यः असूर्क्षिष्यतम् असूर्क्षिष्यत । असूर्क्षिष्यम् असूर्क्षिष्याव असूर्क्षिष्याम ।

णिचि – सूर्क्षयति – ते, **सनि** – सुसूर्क्षिषति, **यकि** – सूर्क्ष्यते

६६७. **काक्षि – काङ्क्षायाम्** । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – काङ्क्षति काङ्क्षतः काङ्क्षन्ति । काङ्क्षसि काङ्क्षथः काङ्क्षथ । काङ्क्षामि काङ्क्षावः काङ्क्षामः । **२. लिट्** – चकाङ्क्ष चकाङ्क्षतुः चकाङ्क्षुः । चकाङ्क्षिथ चकाङ्क्षथुः चकाङ्क्ष । चकाङ्क्ष चकाङ्क्षिव चकाङ्क्षिम । **३. लुट्** – काङ्क्षिता काङ्क्षितारौ काङ्क्षितारः । काङ्क्षितासि काङ्क्षितास्थः काङ्क्षितास्थ । काङ्क्षितास्मि काङ्क्षितास्वः काङ्क्षितास्मः । **४. लृट्** – काङ्क्षिष्यति काङ्क्षिष्यतः काङ्क्षिष्यन्ति । काङ्क्षिष्यसि काङ्क्षिष्यथः काङ्क्षिष्यथ । काङ्क्षिष्यामि काङ्क्षिष्यावः काङ्क्षिष्यामः । **५. लोट्** – काङ्क्षतु, काङ्क्षतात् काङ्क्षताम् काङ्क्षन्तु । काङ्क्ष, काङ्क्षतात् काङ्क्षतम् काङ्क्षत । काङ्क्षाणि काङ्क्षाव काङ्क्षाम । **६. लङ्** – अकाङ्क्षत् अकाङ्क्षताम् अकाङ्क्षन् । अकाङ्क्षः अकाङ्क्षतम् अकाङ्क्षत । अकाङ्क्षम् अकाङ्क्षाव अकाङ्क्षाम । **७. विधिलिङ्** – काङ्क्षेत् काङ्क्षेताम् काङ्क्षेयुः । काङ्क्षेः काङ्क्षेतम् काङ्क्षेत । काङ्क्षेयम् काङ्क्षेव काङ्क्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – काङ्क्ष्यात् काङ्क्ष्यास्ताम् काङ्क्ष्यासुः । काङ्क्ष्याः काङ्क्ष्यास्तम् कङ्क्ष्यास्त । कङ्क्ष्यासम् काङ्क्ष्यास्व काङ्क्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अकाङ्क्षीत् अकाङ्क्षिष्टाम् अकाङ्क्षिषुः । अकाङ्क्षीः अकाङ्क्षिष्टम् अकाङ्क्षिष्ट । अकाङ्क्षिषम् अकाङ्क्षिष्व अकाङ्क्षिष्म । **१०. लृङ्** – अकाङ्क्षिष्यत् अकाङ्क्षिष्यताम् अकाङ्क्षिष्यन् । अकाङ्क्षिष्यः अकाङ्क्षिष्यतम् अकाङ्क्षिष्यत । अकाङ्क्षिष्यम् अकाङ्क्षिष्याव अकाङ्क्षिष्याम ।

णिचि – काङ्क्षयति – ते, **सनि** – चिकाङ्क्षिषति, **यकि** – काङ्क्ष्यते ।

६६८. **वाक्षि – काङ्क्षायाम्** । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – वाङ्क्षति वाङ्क्षतः वाङ्क्षन्ति । वाङ्क्षसि वाङ्क्षथः वाङ्क्षथ । वाङ्क्षामि वाङ्क्षावः वाङ्क्षामः । **२. लिट्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– ववाङ्क्ष ववाङ्क्षतुः ववाङ्क्षुः । ववाङ्क्षिथ ववाङ्क्षथुः ववाङ्क्ष । ववाङ्क्ष ववाङ्क्षिव ववाङ्क्षिम । **३. लुट्** – वाङ्क्षिता वाङ्क्षितारौ वाङ्क्षितारः । वाङ्क्षितासि वाङ्क्षितास्थः वाङ्क्षितास्थ । वाङ्क्षितास्मि वाङ्क्षितास्वः वाङ्क्षितास्मः । **४. लृट्** – वाङ्क्षिष्यति वाङ्क्षिष्यतः वाङ्क्षिष्यन्ति । वाङ्क्षिष्यसि वाङ्क्षिष्यथः वाङ्क्षिष्यथ । वाङ्क्षिष्यामि वाङ्क्षिष्यावः वाङ्क्षिष्यामः । **५. लोट्** – वाङ्क्षतु, वाङ्क्षतात् वाङ्क्षताम् वाङ्क्षन्तु । वाङ्क्ष, वाङ्क्षतात् वाङ्क्षतम् वाङ्क्षत । वाङ्क्षाणि वाङ्क्षाव वाङ्क्षाम । **६. लङ्** – अवाङ्क्षत् अवाङ्क्षताम् अवाङ्क्षन् । अवाङ्क्षः अवाङ्क्षतम् अवाङ्क्षत । अवाङ्क्षम् अवाङ्क्षाव अवाङ्क्षाम । **७. विधिलिङ्** – वाङ्क्षेत् वाङ्क्षेताम् वाङ्क्षेयुः । वाङ्क्षेः वाङ्क्षेतम् वाङ्क्षेत । वाङ्क्षेयम् वाङ्क्षेव वाङ्क्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – वाङ्क्ष्यात् वाङ्क्ष्यास्ताम् वाङ्क्ष्यासुः । वाङ्क्ष्याः वाङ्क्ष्यास्तम् वाङ्क्ष्यास्त । वाङ्क्ष्यासम् वाङ्क्ष्यास्व वाङ्क्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अवाङ्क्षीत् अवाङ्क्षिष्टाम् अवाङ्क्षिषुः । अवाङ्क्षीः अवाङ्क्षिष्टम् अवाङ्क्षिष्ट । अवाङ्क्षिषम् अवाङ्क्षिष्व अवाङ्क्षिष्म । **१०. लृङ्** – अवाङ्क्षिष्यत् अवाङ्क्षिष्यताम् अवाङ्क्षिष्यन् । अवाङ्क्षिष्यः अवाङ्क्षिष्यतम् अवाङ्क्षिष्यत । अवाङ्क्षिष्यम् अवाङ्क्षिष्याव अवाङ्क्षिष्याम ।

णिचि – वाङ्क्षयति – ते, **सनि** – विवाङ्क्षिषति, **यकि** – वाङ्क्ष्यते ।

६६९. माक्षि – काङ्क्षायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – माङ्क्षति माङ्क्षतः माङ्क्षन्ति । माङ्क्षसि माङ्क्षथः माङ्क्षथ । माङ्क्षामि माङ्क्षावः माङ्क्षामः । **२. लिट्** – ममाङ्क्ष ममाङ्क्षतुः ममाङ्क्षुः । ममाङ्क्षिथ ममाङ्क्षथुः ममाङ्क्ष । ममाङ्क्ष ममाङ्क्षिव ममाङ्क्षिम । **३. लुट्** – माङ्क्षिता माङ्क्षितारौ माङ्क्षितारः । माङ्क्षितासि माङ्क्षितास्थः माङ्क्षितास्थ । माङ्क्षितास्मि माङ्क्षितास्वः माङ्क्षितास्मः । **४. लृट्** – माङ्क्षिष्यति माङ्क्षिष्यतः माङ्क्षिष्यन्ति । माङ्क्षिष्यसि माङ्क्षिष्यथः माङ्क्षिष्यथ । माङ्क्षिष्यामि माङ्क्षिष्यावः माङ्क्षिष्यामः । **५. लोट्** – माङ्क्षतु, माङ्क्षतात् माङ्क्षताम् माङ्क्षन्तु । माङ्क्ष, माङ्क्षतात् माङ्क्षतम् माङ्क्षत । माङ्क्षाणि माङ्क्षाव माङ्क्षाम । **६. लङ्** – अमाङ्क्षत् अमाङ्क्षताम् अमाङ्क्षन् । अमाङ्क्षः अमाङ्क्षतम् अमाङ्क्षत । अमाङ्क्षम् अमाङ्क्षाव अमाङ्क्षाम । **७. विधिलिङ्** – माङ्क्षेत् माङ्क्षेताम् माङ्क्षेयुः । माङ्क्षेः माङ्क्षेतम् माङ्क्षेत । माङ्क्षेयम् माङ्क्षेव माङ्क्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – माङ्क्ष्यात् माङ्क्ष्यास्ताम् माङ्क्ष्यासुः । माङ्क्ष्याः माङ्क्ष्यास्तम् माङ्क्ष्यास्त । माङ्क्ष्यासम् माङ्क्ष्यास्व माङ्क्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अमाङ्क्षीत् अमाङ्क्षिष्टाम् अमाङ्क्षिषुः । अमाङ्क्षीः अमाङ्क्षिष्टम् अमाङ्क्षिष्ट । अमाङ्क्षिषम् अमाङ्क्षिष्व अमाङ्क्षिष्म । **१०. लृङ्** – अमाङ्क्षिष्यत् अमाङ्क्षिष्यताम् अमाङ्क्षिष्यन् । अमाङ्क्षिष्यः अमाङ्क्षिष्यतम् अमाङ्क्षिष्यत । अमाङ्क्षिष्यम् अमाङ्क्षिष्याव अमाङ्क्षिष्याम ।

णिचि – माङ्क्षयति – ते, **सनि** – मिमाङ्क्षिषति, **यकि** – माङ्क्ष्यते ।

६७०. द्राक्षि – घोरवाशिते च । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'घोरनिवाशिते' इति क्षीरस्वामी । 'चकारात् काङ्क्षायाम्' इति धातुकाव्यव्याख्याने । (१-८५)

१. लट् – द्राङ्क्षति द्राङ्क्षतः द्राङ्क्षन्ति । द्राङ्क्षसि द्राङ्क्षथः द्राङ्क्षथ । द्राङ्क्षामि द्राङ्क्षावः द्राङ्क्षामः । **२. लिट्** – दद्राङ्क्ष दद्राङ्क्षतुः दद्राङ्क्षुः । दद्राङ्क्षिथ दद्राङ्क्षथुः दद्राङ्क्ष । दद्राङ्क्ष दद्राङ्क्षिव दद्राङ्क्षिम । **३. लुट्** – द्राङ्क्षिता द्राङ्क्षितारौ द्राङ्क्षितारः । द्राङ्क्षितासि द्राङ्क्षितास्थः द्राङ्क्षितास्थ । द्राङ्क्षितास्मि द्राङ्क्षितास्वः द्राङ्क्षितास्मः । **४. लृट्** – द्राङ्क्षिष्यति द्राङ्क्षिष्यतः द्राङ्क्षिष्यन्ति । द्राङ्क्षिष्यसि द्राङ्क्षिष्यथः द्राङ्क्षिष्यथ । द्राङ्क्षिष्यामि द्राङ्क्षिष्यावः द्राङ्क्षिष्यामः । **५. लोट्** – द्राङ्क्षतु, द्राङ्क्षतात् द्राङ्क्षताम् द्राङ्क्षन्तु । द्राङ्क्ष, द्राङ्क्षतात् द्राङ्क्षतम् द्राङ्क्षत । द्राङ्क्षाणि द्राङ्क्षाव द्राङ्क्षाम । **६. लङ्** – अद्राङ्क्षत् अद्राङ्क्षताम् अद्राङ्क्षन् । अद्राङ्क्षः अद्राङ्क्षतम् अद्राङ्क्षत । अद्राङ्क्षम् अद्राङ्क्षाव अद्राङ्क्षाम । **७. विधिलिङ्** – द्राङ्क्षेत् द्राङ्क्षेताम् द्राङ्क्षेयुः । द्राङ्क्षेः द्राङ्क्षेतम् द्राङ्क्षेत । द्राङ्क्षेयम् द्राङ्क्षेव द्राङ्क्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – द्राङ्क्ष्यात् द्राङ्क्ष्यास्ताम् द्राङ्क्ष्यासुः । द्राङ्क्ष्याः द्राङ्क्ष्यास्तम् द्राङ्क्ष्यास्त । द्राङ्क्ष्यासम् द्राङ्क्ष्यास्व द्राङ्क्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अद्राङ्क्षीत् अद्राङ्क्षिष्टाम् अद्राङ्क्षिषुः । अद्राङ्क्षीः अद्राङ्क्षिष्टम् अद्राङ्क्षिष्ट । अद्राङ्क्षिषम् अद्राङ्क्षिष्व अद्राङ्क्षिष्म । **१०. लृङ्** – अद्राङ्क्षिष्यत् अद्राङ्क्षिष्यताम् अद्राङ्क्षिष्यन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अद्राङ्क्षिष्यः अद्राङ्क्षिष्यतम् अद्राङ्क्षिष्यत । अद्राङ्क्षिष्यम् अद्राङ्क्षिष्याव अद्राङ्क्षिष्याम ।
णिचि – द्राङ्क्षयति – ते, **सनि** – दिद्राङ्क्षिषति, **यकि** – द्राङ्क्ष्यते ।

६७१. ध्राक्षि – घोरवाशिते च । अकर्म, सेट्, परस्मै । चकारात् 'काङ्क्षायाम्' इति पूर्वधातुगतः अर्थनिर्देशः अत्रापि सम्बध्यते ।

१. लट् – ध्राङ्क्षति ध्राङ्क्षतः ध्राङ्क्षन्ति । ध्राङ्क्षसि ध्राङ्क्षथः ध्राङ्क्षथ । ध्राङ्क्षामि ध्राङ्क्षावः ध्राङ्क्षामः । **२. लिट्** – दध्राङ्क्ष दध्राङ्क्षतुः दध्राङ्क्षुः । दध्राङ्क्षिथ दध्राङ्क्षथुः दध्राङ्क्ष । दध्राङ्क्ष दध्राङ्क्षिव दध्राङ्क्षिम । **३. लुट्** – ध्राङ्क्षिता ध्राङ्क्षितारौ ध्राङ्क्षितारः । ध्राङ्क्षितासि ध्राङ्क्षितास्थः ध्राङ्क्षितास्थ । ध्राङ्क्षितास्मि ध्राङ्क्षितास्वः ध्राङ्क्षितास्मः । **४. लृट्** – ध्राङ्क्षिष्यति ध्राङ्क्षिष्यतः ध्राङ्क्षिष्यन्ति । ध्राङ्क्षिष्यसि ध्राङ्क्षिष्यथः ध्राङ्क्षिष्यथ । ध्राङ्क्षिष्यामि ध्राङ्क्षिष्यावः ध्राङ्क्षिष्यामः । **५. लोट्** – ध्राङ्क्षतु, ध्राङ्क्षतात् ध्राङ्क्षताम् ध्राङ्क्षन्तु । ध्राङ्क्ष, ध्राङ्क्षतात् ध्राङ्क्षतम् ध्राङ्क्षत । ध्राङ्क्षाणि ध्राङ्क्षाव ध्राङ्क्षाम । **६. लङ्** – अध्राङ्क्षत् अध्राङ्क्षताम् अध्राङ्क्षन् । अध्राङ्क्षः अध्राङ्क्षतम् अध्राङ्क्षत । अध्राङ्क्षम् अध्राङ्क्षाव अध्राङ्क्षाम । **७. विधिलिङ्** – ध्राङ्क्षेत् ध्राङ्क्षेताम् ध्राङ्क्षेयुः । ध्राङ्क्षेः ध्राङ्क्षेतम् ध्राङ्क्षेत । ध्राङ्क्षेयम् ध्राङ्क्षेव ध्राङ्क्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्राङ्क्ष्यात् ध्राङ्क्ष्यास्ताम् ध्राङ्क्ष्यासुः । ध्राङ्क्ष्याः ध्राङ्क्ष्यास्तम् ध्राङ्क्ष्यास्त । ध्राङ्क्ष्यासम् ध्राङ्क्ष्यास्व ध्राङ्क्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अध्राङ्क्षीत् अध्राङ्क्षिष्टाम् अध्राङ्क्षिषुः । अध्राङ्क्षीः अध्राङ्क्षिष्टम् अध्राङ्क्षिष्ट । अध्राङ्क्षिषम् अध्राङ्क्षिष्व अध्राङ्क्षिष्म । **१०. लृङ्** – अध्राङ्क्षिष्यत् अध्राङ्क्षिष्यताम् अध्राङ्क्षिष्यन् । अध्राङ्क्षिष्यः अध्राङ्क्षिष्यतम् अध्राङ्क्षिष्यत । अध्राङ्क्षिष्यम् अध्राङ्क्षिष्याव अध्राङ्क्षिष्याम ।
णिचि – ध्राङ्क्षयति – ते, **सनि** – दिध्राङ्क्षिषति, **यकि** – ध्राङ्क्ष्यते ।

६७२. ध्वाक्षि – घोरवाशिते च । अकर्म, सेट्, परस्मै । चकारात् काङ्क्षार्थः अत्रापि सम्बध्यते ।

१. लट् – ध्वाङ्क्षति ध्वाङ्क्षतः ध्वाङ्क्षन्ति । ध्वाङ्क्षसि ध्वाङ्क्षथः ध्वाङ्क्षथ । ध्वाङ्क्षामि ध्वाङ्क्षावः ध्वाङ्क्षामः । **२. लिट्** – दध्वाङ्क्ष दध्वाङ्क्षतुः दध्वाङ्क्षुः । दध्वाङ्क्षिथ दध्वाङ्क्षथुः दध्वाङ्क्ष । दध्वाङ्क्ष दध्वाङ्क्षिव दध्वाङ्क्षिम । **३. लुट्** – ध्वाङ्क्षिता ध्वाङ्क्षितारौ ध्वाङ्क्षितारः । ध्वाङ्क्षितासि ध्वाङ्क्षितास्थः ध्वाङ्क्षितास्थ । ध्वाङ्क्षितास्मि ध्वाङ्क्षितास्वः ध्वाङ्क्षितास्मः । **४. लृट्** – ध्वाङ्क्षिष्यति ध्वाङ्क्षिष्यतः ध्वाङ्क्षिष्यन्ति । ध्वाङ्क्षिष्यसि ध्वाङ्क्षिष्यथः ध्वाङ्क्षिष्यथ । ध्वाङ्क्षिष्यामि ध्वाङ्क्षिष्यावः ध्वाङ्क्षिष्यामः । **५. लोट्** – ध्वाङ्क्षतु, ध्वाङ्क्षतात् ध्वाङ्क्षताम् ध्वाङ्क्षन्तु । ध्वाङ्क्ष, ध्वाङ्क्षतात् ध्वाङ्क्षतम् ध्वाङ्क्षत । ध्वाङ्क्षाणि ध्वाङ्क्षाव ध्वाङ्क्षाम । **६. लङ्** – अध्वाङ्क्षत् अध्वाङ्क्षताम् अध्वाङ्क्षन् । अध्वाङ्क्षः अध्वाङ्क्षतम् अध्वाङ्क्षत । अध्वाङ्क्षम् अध्वाङ्क्षाव अध्वाङ्क्षाम । **७. विधिलिङ्** – ध्वाङ्क्षेत् ध्वाङ्क्षेताम् ध्वाङ्क्षेयुः । ध्वाङ्क्षेः ध्वाङ्क्षेतम् ध्वाङ्क्षेत । ध्वाङ्क्षेयम् ध्वाङ्क्षेव ध्वाङ्क्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्वाङ्क्ष्यात् ध्वाङ्क्ष्यास्ताम् ध्वाङ्क्ष्यासुः । ध्वाङ्क्ष्याः ध्वाङ्क्ष्यास्तम् ध्वाङ्क्ष्यास्त । ध्वाङ्क्ष्यासम् ध्वाङ्क्ष्यास्व ध्वाङ्क्ष्यास्म । **९. लुङ्** – अध्वाङ्क्षीत् अध्वाङ्क्षिष्टाम् अध्वाङ्क्षिषुः । अध्वाङ्क्षीः अध्वाङ्क्षिष्टम् अध्वाङ्क्षिष्ट । अध्वाङ्क्षिषम् अध्वाङ्क्षिष्व अध्वाङ्क्षिष्म । **१०. लृङ्** – अध्वाङ्क्षिष्यत् अध्वाङ्क्षिष्यताम् अध्वाङ्क्षिष्यन् । अध्वाङ्क्षिष्यः अध्वाङ्क्षिष्यतम् अध्वाङ्क्षिष्यत । अध्वाङ्क्षिष्यम् अध्वाङ्क्षिष्याव अध्वाङ्क्षिष्याम ।
णिचि – ध्वाङ्क्षयति – ते, **सनि** – दिध्वाङ्क्षिषति, **यकि** – ध्वाङ्क्ष्यते ।

६७३. चूष – पाने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – चूषति चूषतः चूषन्ति । चूषसि चूषथः चूषथ । चूषामि चूषावः चूषामः । **२. लिट्** – चुचूष चुचूषतुः चुचूषुः । चुचूषिथ चुचूषथुः चुचूष । चुचूष चुचूषिव चुचूषिम । **३. लुट्** – चूषिता चूषितारौ चूषितारः । चूषितासि चूषितास्थः चूषितास्थ । चूषितास्मि चूषितास्वः चूषितास्मः । **४. लृट्** – चूषिष्यति चूषिष्यतः चूषिष्यन्ति । चूषिष्यसि चूषिष्यथः चूषिष्यथ । चूषिष्यामि चूषिष्यावः चूषिष्यामः । **५. लोट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चूषतु, चूषतात् चूषताम् चूषन्तु । चूष, चूषतात् चूषतम् चूषत । चूषाणि चूषाव चूषाम । **६. लङ्** - अचूषत् अचूषताम् अचूषन् । अचूषः अचूषतम् अचूषत । अचूषम् अचूषाव अचूषाम । **७. विधिलिङ्** - चूषेत् चूषेताम् चूषेयुः । चूषेः चूषेतम् चूषेत । चूषेयम् चूषेव चूषेम । **८. आशीर्लिङ्** - चूष्यात् चूष्यास्ताम् चूष्यासुः । चूष्याः चूष्यास्तम् चूष्यास्त । चूष्यासम् चूष्यास्व चूष्यास्म । **९. लुङ्** - अचूषीत् अचूषिष्टाम् अचूषिषुः । अचूषीः अचूषिष्टम् अचूषिष्ट । अचूषिषम् अचूषिष्व अचूषिष्म । **१०. लृङ्** - अचूषिष्यत् अचूषिष्यताम् अचूषिष्यन् । अचूषिष्यः अचूषिष्यतम् अचूषिष्यत । अचूषिष्यम् अचूषिष्याव अचूषिष्याम ।

णिचि - चूषयति[1], **सनि** - चुचूषिषति, **यकि** - चूष्यते ।

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदित्वम् ।

६७४. तूष - तुष्टौ । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - तूषति तूषतः तूषन्ति । तूषसि तूषथः तूषथ । तूषामि तूषावः तूषामः । **२. लिट्** - तुतूष तुतूषतुः तुतूषुः । तुतूषिथ तुतूषथुः तुतूष । तुतूष तुतूषिव तुतूषिम । **३. लुट्** - तूषिता तूषितारौ तूषितारः । तूषितासि तूषितास्थः तूषितास्थ । तूषितास्मि तूषितास्वः तूषितास्मः । **४. लृट्** - तूषिष्यति तूषिष्यतः तूषिष्यन्ति । तूषिष्यसि तूषिष्यथः तूषिष्यथ । तूषिष्यामि तूषिष्यावः तूषिष्यामः । **५. लोट्** - तूषतु, तूषतात् तूषताम् तूषन्तु । तूष, तूषतात् तूषतम् तूषत । तूषाणि तूषाव तूषाम । **६. लङ्** - अतूषत् अतूषताम् अतूषन् । अतूषः अतूषतम् अतूषत । अतूषम् अतूषाव अतूषाम । **७. विधिलिङ्** - तूषेत् तूषेताम् तूषेयुः । तूषेः तूषेतम् तूषेत । तूषेयम् तूषेव तूषेम । **८. आशीर्लिङ्** - तूष्यात् तूष्यास्ताम् तूष्यासुः । तूष्याः तूष्यास्तम् तूष्यास्त । तूष्यासम् तूष्यास्व तूष्यास्म । **९. लुङ्** - अतूषीत् अतूषिष्टाम् अतूषिषुः । अतूषीः अतूषिष्टम् अतूषिष्ट । अतूषिषम् अतूषिष्व अतूषिष्म । **१०. लृङ्** - अतूषिष्यत् अतूषिष्यताम् अतूषिष्यन् । अतूषिष्यः अतूषिष्यतम् अतूषिष्यत । अतूषिष्यम् अतूषिष्याव अतूषिष्याम ।

णिचि - तूषयति-ते, **सनि** - तुतूषिषति, **यकि** - तूष्यते ।

६७५. पूष - वृद्धौ । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - पूषति पूषतः पूषन्ति । पूषसि पूषथः पूषथ । पूषामि पूषावः पूषामः । **२. लिट्** - पुपूष पुपूषतुः पुपूषुः । पुपूषिथ पुपूषथुः पुपूष । पुपूष पुपूषिव पुपूषिम । **३. लुट्** - पूषिता पूषितारौ पूषितारः । पूषितासि पूषितास्थः पूषितास्थ । पूषितास्मि पूषितास्वः पूषितास्मः । **४. लृट्** - पूषिष्यति पूषिष्यतः पूषिष्यन्ति । पूषिष्यसि पूषिष्यथः पूषिष्यथ । पूषिष्यामि पूषिष्यावः पूषिष्यामः । **५. लोट्** - पूषतु, पूषतात् पूषताम् पूषन्तु । पूष, पूषतात् पूषतम् पूषत । पूषाणि पूषाव पूषाम । **६. लङ्** - अपूषत् अपूषताम् अपूषन् । अपूषः अपूषतम् अपूषत । अपूषम् अपूषाव अपूषाम । **७. विधिलिङ्** - पूषेत् पूषेताम् पूषेयुः । पूषेः पूषेतम् पूषेत । पूषेयम् पूषेव पूषेम । **८. आशीर्लिङ्** - पूष्यात् पूष्यास्ताम् पूष्यासुः । पूष्याः पूष्यास्तम् पूष्यास्त । पूष्यासम् पूष्यास्व पूष्यास्म । **९. लुङ्** - अपूषीत् अपूषिष्टाम् अपूषिषुः । अपूषीः अपूषिष्टम् अपूषिष्ट । अपूषिषम् अपूषिष्व अपूषिष्म । **१०. लृङ्** - अपूषिष्यत् अपूषिष्यताम् अपूषिष्यन् । अपूषिष्यः अपूषिष्यतम् अपूषिष्यत । अपूषिष्यम् अपूषिष्याव अपूषिष्याम ।

णिचि - पूषयति - ते, **सनि** - पुपूषिषति, **यकि** - पूष्यते ।

६७६. मूष - स्तेये । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - मूषति मूषतः मूषन्ति । मूषसि मूषथः मूषथ । मूषामि मूषावः मूषामः । **२. लिट्** - मुमूष मुमूषतुः मुमूषुः । मुमूषिथ मुमूषथुः मुमूष । मुमूष मुमूषिव मुमूषिम । **३. लुट्** - मूषिता मूषितारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मुषितारः । मुषितासि मुषितास्थः मुषितास्थ । मुषितास्मि मुषितास्वः मुषितास्मः । **४. लृट्** – मुषिष्यति मुषिष्यतः मुषिष्यन्ति । मुषिष्यसि मुषिष्यथः मुषिष्यथ । मुषिष्यामि मुषिष्यावः मुषिष्यामः । **५. लोट्** – मूषतु, मूषतात् मूषताम् मूषन्तु । मूष, मूषतात् मूषतम् मूषत । मूषाणि मूषाव मूषाम । **६. लङ्** – अमूषत् अमूषताम् अमूषन् । अमूषः अमूषतम् अमूषत । अमूषम् अमूषाव अमूषाम । **७. विधिलिङ्** – मूषेत् मूषेताम् मूषेयुः । मूषेः मूषेतम् मूषेत । मूषेयम् मूषेव मूषेम । **८. आशीर्लिङ्** – मूष्यात् मूष्यास्ताम् मूष्यासुः । मूष्याः मूष्यास्तम् मूष्यास्त । मूष्यासम् मूष्यास्व मूष्यास्म । **९. लुङ्** – अमूषीत् अमूषिष्टाम् अमूषिषुः । अमूषीः अमूषिष्टम् अमूषिष्ट । अमूषिषम् अमूषिष्व अमूषिष्म । **१०. लृङ्** – अमूषिष्यत् अमूषिष्यताम् अमूषिष्यन् । अमूषिष्यः अमूषिष्यतम् अमूषिष्यत । अमूषिष्यम् अमूषिष्याव अमूषिष्याम ।

णिचि – मूषयति – ते, **सनि** – मुमूषिषति, **यकि** – मूष्यते ।

६७७. लूष – भूषायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । अयं धातुः सिद्धान्तकौमुद्यां स्वातन्त्र्येण पठितः । माधवीयधातुवृत्तौ 'मुष स्तेये' इत्यत्र 'लूष इति सुधाकरः' इत्युक्तम् । क्षीरतरङ्गिण्यां तु 'लूषोऽपीति दुर्गः' इति दृश्यते ।

१. लट् – लूषति लूषतः लूषन्ति । लूषसि लूषथः लूषथ । लूषामि लूषावः लूषामः । **२. लिट्** – लुलूष लुलूषतुः लुलूषुः । लुलूषिथ लुलूषथुः लुलूष । लुलूष लुलूषिव लुलूषिम । **३. लुट्** – लूषिता लूषितारौ लूषितारः । लूषितासि लूषितास्थः लूषितास्थ । लूषितास्मि लूषितास्वः लूषितास्मः । **४. लृट्** – लूषिष्यति लूषिष्यतः लूषिष्यन्ति । लूषिष्यसि लूषिष्यथः लूषिष्यथ । लूषिष्यामि लूषिष्यावः लूषिष्यामः । **५. लोट्** – लूषतु, लूषतात् लूषताम् लूषन्तु । लूष, लूषतात् लूषतम् लूषत । लूषाणि लूषाव लूषाम । **६. लङ्** – अलूषत् अलूषताम् अलूषन् । अलूषः अलूषतम् अलूषत । अलूषम् अलूषाव अलूषाम । **७. विधिलिङ्** – लूषेत् लूषेताम् लूषेयुः । लूषेः लूषेतम् लूषेत । लूषेयम् लूषेव लूषेम । **८. आशीर्लिङ्** – लूष्यात् लूष्यास्ताम् लूष्यासुः । लूष्याः लूष्यास्तम् लूष्यास्त । लूष्यासम् लूष्यास्व लूष्यास्म । **९. लुङ्** – अलूषीत् अलूषिष्टाम् अलूषिषुः । अलूषीः अलूषिष्टम् अलूषिष्ट । अलूषिषम् अलूषिष्व अलूषिष्म । **१०. लृङ्** – अलूषिष्यत् अलूषिष्यताम् अलूषिष्यन् । अलूषिष्यः अलूषिष्यतम् अलूषिष्यत । अलूषिष्यम् अलूषिष्याव अलूषिष्याम ।

णिचि – लूषयति – ते, **सनि** – लुलूषिषति, **यकि** – लूष्यते ।

६७८. रूष – भूषायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'रूष भूषायाम्' इति सुधाकरः' इति सुधाकरपाठत्वेन माधवीयधातुवृत्तिः । 'आलेपने इत्येके' इति धातुकाव्ये । (१-८६) सिद्धान्तकौमुद्यां तु स्वातन्त्र्येण पठ्यते । क्षीरतरङ्गिण्याम् अयं धातुः न दृश्यते ।

१. लट् – रूषति रूषतः रूषन्ति । रूषसि रूषथः रूषथ । रूषामि रूषावः रूषामः । **२. लिट्** – रुरूष रुरूषतुः रुरूषुः । रुरूषिथ रुरूषथुः रुरूष । रुरूष रुरूषिव रुरूषिम । **३. लुट्** – रूषिता रूषितारौ रूषितारः । रूषितासि रूषितास्थः रूषितास्थ । रूषितास्मि रूषितास्वः रूषितास्मः । **४. लृट्** – रूषिष्यति रूषिष्यतः रूषिष्यन्ति । रूषिष्यसि रूषिष्यथः रूषिष्यथ । रूषिष्यामि रूषिष्यावः रूषिष्यामः । **५. लोट्** – रूषतु, रूषतात् रूषताम् रूषन्तु । रूष, रूषतात् रूषतम् रूषत । रूषाणि रूषाव रूषाम । **६. लङ्** – अरूषत् अरूषताम् अरूषन् । अरूषः अरूषतम् अरूषत । अरूषम् अरूषाव अरूषाम । **७. विधिलिङ्** – रूषेत् रूषेताम् रूषेयुः । रूषेः रूषेतम् रूषेत । रूषेयम् रूषेव रूषेम । **८. आशीर्लिङ्** – रूष्यात् रूष्यास्ताम् रूष्यासुः । रूष्याः रूष्यास्तम् रूष्यास्त । रूष्यासम् रूष्यास्व रूष्यास्म । **९. लुङ्** – अरूषीत् अरूषिष्टाम् अरूषिषुः । अरूषीः अरूषिष्टम् अरूषिष्ट । अरूषिषम् अरूषिष्व अरूषिष्म । **१०. लृङ्** – अरूषिष्यत् अरूषिष्यताम् अरूषिष्यन् । अरूषिष्यः अरूषिष्यतम् अरूषिष्यत । अरूषिष्यम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अरूषिष्याव अरूषिष्याम ।

णिचि – रूषयति – ते, **सनि** – रुरूषिषति, **यकि** – रूष्यते ।

६७९. शूष – प्रसवे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'षूष प्रसवे' इति क्षीरस्वामिमैत्रेयौ । तालव्यादिरिति चरकः । 'शूषा शाकम्' इति तरङ्गिण्यामुक्तम् । 'शूषम् बलम्' इति ऋग्वेदे (१.९.१०) । 'प्रसवः स चानुज्ञा (अभ्यनुज्ञा)' इति धा.का. व्याख्या (१.८६) । उत्पादनमपि प्रसवः इति च तत्रोक्तम् । 'तालव्योष्मादिरिति पारायणिकाः इति स्वामी' इति धातुवृत्तौ उद्धृतम् । अयं पाठस्तरङ्गिण्याम् अक्षरशः नोपलभ्यते । 'तैत्तिरीयके 'सक्षशूष' इति केचिद्दन्त्यादिं पठन्ति । तदनार्षं, षोपदेशलक्षणविरोधात्' इति माधवः ।

१. लट् – शूषति शूषतः शूषन्ति । शूषसि शूषथः शूषथ । शूषामि शूषावः शूषामः । **२. लिट्** – शुशूष शुशूषतुः शुशूषुः । शुशूषिथ शुशूषथुः शुशूष । शुशूष शुशूषिव शुशूषिम । **३. लुट्** – शूषिता शूषितारौ शूषितारः । शूषितासि शूषितास्थः शूषितास्थ । शूषितास्मि शूषितास्वः शूषितास्मः । **४. लृट्** – शूषिष्यति शूषिष्यतः शूषिष्यन्ति । शूषिष्यसि शूषिष्यथः शूषिष्यथ । शूषिष्यामि शूषिष्यावः शूषिष्यामः । **५. लोट्** – शूषतु, शूषतात् शूषताम् शूषन्तु । शूष, शूषतात् शूषतम् शूषत । शूषाणि शूषाव शूषाम । **६. लङ्** – अशूषत् अशूषताम् अशूषन् । अशूषः अशूषतम् अशूषत । अशूषम् अशूषाव अशूषाम । **७. विधिलिङ्** – शूषेत् शूषेताम् शूषेयुः । शूषेः शूषेतम् शूषेत । शूषेयम् शूषेव शूषेम । **८. आशीर्लिङ्** – शूष्यात् शूष्यास्ताम् शूष्यासुः । शूष्याः शूष्यास्तम् शूष्यास्त । शूष्यासम् शूष्यास्व शूष्यास्म । **९. लुङ्** – अशूषीत् अशूषिष्टाम् अशूषिषुः । अशूषीः अशूषिष्टम् अशूषिष्ट । अशूषिषम् अशूषिष्व अशूषिष्म । **१०. लृङ्** – अशूषिष्यत् अशूषिष्यताम् अशूषिष्यन् । अशूषिष्यः अशूषिष्यतम् अशूषिष्यत । अशूषिष्यम् अशूषिष्याव अशूषिष्याम ।

णिचि – शूषयति – ते, **सनि** – शुशूषिषति, **यकि** – शूष्यते ।

६८०. यूष – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । अयं धातुः पाकार्थकोऽपि । तथा हि – 'यूषधातुं वदन्ति ज्ञाः द्रवीकरणपाकयोः । द्रवीकरोति भोज्यानि पक्वः स्याद्यूष इत्यतः'' – का. सं. खिल. ४/१७

१. लट् – यूषति यूषतः यूषन्ति । यूषसि यूषथः यूषथ । यूषामि यूषावः यूषामः । **२. लिट्** – युयूष युयूषतुः युयूषुः । युयूषिथ युयूषथुः युयूष । युयूष युयूषिव युयूषिम । **३. लुट्** – यूषिता यूषितारौ यूषितारः । यूषितासि यूषितास्थः यूषितास्थ । यूषितास्मि यूषितास्वः यूषितास्मः । **४. लृट्** – यूषिष्यति यूषिष्यतः यूषिष्यन्ति । यूषिष्यसि यूषिष्यथः यूषिष्यथ । यूषिष्यामि यूषिष्यावः यूषिष्यामः । **५. लोट्** – यूषतु, यूषतात् यूषताम् यूषन्तु । यूष, यूषतात् यूषतम् यूषत । यूषाणि यूषाव यूषाम । **६. लङ्** – अयूषत् अयूषताम् अयूषन् । अयूषः अयूषतम् अयूषत । अयूषम् अयूषाव अयूषाम । **७. विधिलिङ्** – यूषेत् यूषेताम् यूषेयुः । यूषेः यूषेतम् यूषेत । यूषेयम् यूषेव यूषेम । **८. आशीर्लिङ्** – यूष्यात् यूष्यास्ताम् यूष्यासुः । यूष्याः यूष्यास्तम् यूष्यास्त । यूष्यासम् यूष्यास्व यूष्यास्म । **९. लुङ्** – अयूषीत् अयूषिष्टाम् अयूषिषुः । अयूषीः अयूषिष्टम् अयूषिष्ट । अयूषिषम् अयूषिष्व अयूषिष्म । **१०. लृङ्** – अयूषिष्यत् अयूषिष्यताम् अयूषिष्यन् । अयूषिष्यः अयूषिष्यतम् अयूषिष्यत । अयूषिष्यम् अयूषिष्याव अयूषिष्याम ।

णिचि – यूषयति – ते, **सनि** – युयूषिषति, **यकि** – यूष्यते ।

६८१. जूष – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – जूषति जूषतः जूषन्ति । जूषसि जूषथः जूषथ । जूषामि जूषावः जूषामः । **२. लिट्** – जुजूष जुजूषतुः जुजूषुः । जुजूषिथ जुजूषथुः जुजूष । जुजूष जुजूषिव जुजूषिम । **३. लुट्** – जूषिता जूषितारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जूषितारः । जूषितासि जूषितास्थः जूषितास्थ । जूषितास्मि जूषितास्वः जूषितास्मः । **४. लृट्** – जूषिष्यति जूषिष्यतः जूषिष्यन्ति । जूषिष्यसि जूषिष्यथः जूषिष्यथ । जूषिष्यामि जूषिष्यावः जूषिष्यामः । **५. लोट्** – जूषतु, जूषतात् जूषताम् जूषन्तु । जूष, जूषतात् जूषतम् जूषत । जूषाणि जूषाव जूषाम । **६. लङ्** – अजूषत् अजूषताम् अजूषन् । अजूषः अजूषतम् अजूषत । अजूषम् अजूषाव अजूषाम । **७. विधिलिङ्** – जूषेत् जूषेताम् जूषेयुः । जूषेः जूषेतम् जूषेत । जूषेयम् जूषेव जूषेम । **८. आशीर्लिङ्** – जूष्यात् जूष्यास्ताम् जूष्यासुः । जूष्याः जूष्यास्तम् जूष्यास्त । जूष्यासम् जूष्यास्व जूष्यास्म । **९. लुङ्** – अजूषीत् अजूषिष्टाम् अजूषिषुः । अजूषीः अजूषिष्टम् अजूषिष्ट । अजूषिषम् अजूषिष्व अजूषिष्म । **१०. लृङ्** – अजूषिष्यत् अजूषिष्यताम् अजूषिष्यन् । अजूषिष्यः अजूषिष्यतम् अजूषिष्यत । अजूषिष्यम् अजूषिष्याव अजूषिष्याम । **णिचि** – जूषयति – ते, **सनि** – जुजूषिषति, **यकि** – जूष्यते ।

६८२. भूष – अलङ्कारे । सकर्म, सेट्, परस्मै । '...भूषति भूषयेत् । अलङ्कृतौ...' (श्लो. १७२-३) इति देवः । माधवीयधातुवृत्तिपर्यालोचनया ज्ञायते यत् केचन अमुं न पठन्ति इति । कौमुद्यादिषु अयं दृश्यते एव ।

१. लट् – भूषति भूषतः भूषन्ति । भूषसि भूषथः भूषथ । भूषामि भूषावः भूषामः । **२. लिट्** – बुभूष बुभूषतुः बुभूषुः । बुभूषिथ बुभूषथुः बुभूष । बुभूष बुभूषिव बुभूषिम । **३. लुट्** – भूषिता भूषितारौ भूषितारः । भूषितासि भूषितास्थः भूषितास्थ । भूषितास्मि भूषितास्वः भूषितास्मः । **४. लृट्** – भूषिष्यति भूषिष्यतः भूषिष्यन्ति । भूषिष्यसि भूषिष्यथः भूषिष्यथ । भूषिष्यामि भूषिष्यावः भूषिष्यामः । **५. लोट्** – भूषतु, भूषतात् भूषताम् भूषन्तु । भूष, भूषतात् भूषतम् भूषत । भूषाणि भूषाव भूषाम । **६. लङ्** – अभूषत् अभूषताम् अभूषन् । अभूषः अभूषतम् अभूषत । अभूषम् अभूषाव अभूषाम । **७. विधिलिङ्** – भूषेत् भूषेताम् भूषेयुः । भूषेः भूषेतम् भूषेत । भूषेयम् भूषेव भूषेम । **८. आशीर्लिङ्** – भूष्यात् भूष्यास्ताम् भूष्यासुः । भूष्याः भूष्यास्तम् भूष्यास्त । भूष्यासम् भूष्यास्व भूष्यास्म । **९. लुङ्** – अभूषीत् अभूषिष्टाम् अभूषिषुः । अभूषीः अभूषिष्टम् अभूषिष्ट । अभूषिषम् अभूषिष्व अभूषिष्म । **१०. लृङ्** – अभूषिष्यत् अभूषिष्यताम् अभूषिष्यन् । अभूषिष्यः अभूषिष्यतम् अभूषिष्यत । अभूषिष्यम् अभूषिष्याव अभूषिष्याम । **णिचि** – भूषयति – ते, **सनि** – बुभूषिषति, **यकि** – भूष्यते ।

६८३. ऊष – रुजायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – ऊषति ऊषतः ऊषन्ति । ऊषसि ऊषथः ऊषथ । ऊषामि ऊषावः ऊषामः । **२. लिट्** – (i) ऊषाञ्चकार ऊषाञ्चक्रतुः ऊषाञ्चक्रुः । ऊषाञ्चकर्थ ऊषाञ्चक्रथुः ऊषाञ्चक्र । ऊषाञ्चकार/ऊषाञ्चकर ऊषाञ्चकृव ऊषाञ्चकृम । (ii) ऊषाम्बभूव ऊषाम्बभूवतुः ऊषाम्बभूवुः । ऊषाम्बभूविथ ऊषाम्बभूवथुः ऊषाम्बभूव । ऊषाम्बभूव ऊषाम्बभूविव ऊषाम्बभूविम । (iii) ऊषामास ऊषामासतुः ऊषामासुः । ऊषामासिथ ऊषामासथुः ऊषामास । ऊषामास ऊषामासिव ऊषामासिम । **३. लुट्** – ऊषिता ऊषितारौ ऊषितारः । ऊषितासि ऊषितास्थः ऊषितास्थ । ऊषितास्मि ऊषितास्वः ऊषितास्मः । **४. लृट्** – ऊषिष्यति ऊषिष्यतः ऊषिष्यन्ति । ऊषिष्यसि ऊषिष्यथः ऊषिष्यथ । ऊषिष्यामि ऊषिष्यावः ऊषिष्यामः । **५. लोट्** – ऊषतु, ऊषतात् ऊषताम् ऊषन्तु । ऊष, ऊषतात् ऊषतम् ऊषत । ऊषाणि ऊषाव ऊषाम । **६. लङ्** – औषत् औषताम् औषन् । औषः औषतम् औषत । औषम् औषाव औषाम । **७. विधिलिङ्** – ऊषेत् ऊषेताम् ऊषेयुः । ऊषेः ऊषेतम् ऊषेत । ऊषेयम् ऊषेव ऊषेम । **८. आशीर्लिङ्** – ऊष्यात् ऊष्यास्ताम् ऊष्यासुः । ऊष्याः ऊष्यास्तम् ऊष्यास्त । ऊष्यासम् ऊष्यास्व ऊष्यास्म । **९. लुङ्** – औषीत् औषिष्टाम् औषिषुः । औषीः औषिष्टम् औषिष्ट । औषिषम् औषिष्व औषिष्म । **१०. लृङ्** – औषिष्यत् औषिष्यताम् औषिष्यन् । औषिष्यः औषिष्यतम् औषिष्यत । औषिष्यम् औषिष्याव औषिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि - ऊषयति - ते, **सनि** - ऊषिषिषति, **यकि** - ऊष्यते ।

६८४. ईष - उञ्छे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'ईषतीतीष उञ्छेऽर्थे, गत्यादावीषते भवेत्' (१६९) इति देवः ।

१. लट् - ईषति ईषतः ईषन्ति । ईषसि ईषथः ईषथ । ईषामि ईषावः ईषामः । **२. लिट्** - (i) ईषाञ्चकार ईषाञ्चक्रतुः ईषाञ्चक्रुः । ईषाञ्चकर्थ ईषाञ्चक्रथुः ईषाञ्चक्र । ईषाञ्चकार/ईषाञ्चकर ईषाञ्चकृव ईषाञ्चकृम । (ii) ईषाम्बभूव ईषाम्बभूवतुः ईषाम्बभूवुः । ईषाम्बभूविथ ईषाम्बभूवथुः ईषाम्बभूव । ईषाम्बभूव ईषाम्बभूविव ईषाम्बभूविम । (iii) ईषामास ईषामासतुः ईषामासुः । ईषामासिथ ईषामासथुः ईषामास । ईषामास ईषामासिव ईषामासिम । **३. लुट्** - ईषिता ईषितारौ ईषितारः । ईषितासि ईषितास्थः ईषितास्थ । ईषितास्मि ईषितास्वः ईषितास्मः । **४. लृट्** - ईषिष्यति ईषिष्यतः ईषिष्यन्ति । ईषिष्यसि ईषिष्यथः ईषिष्यथ । ईषिष्यामि ईषिष्यावः ईषिष्यामः । **५. लोट्** - ईषतु, ईषतात् ईषताम् ईषन्तु । ईष, ईषतात् ईषतम् ईषत । ईषाणि ईषाव ईषाम । **६. लङ्** - ऐषत् ऐषताम् ऐषन् । ऐषः ऐषतम् ऐषत । ऐषम् ऐषाव ऐषाम । **७. विधिलिङ्** - ईषेत् ईषेताम् ईषेयुः । ईषेः ईषेतम् ईषेत । ईषेयम् ईषेव ईषेम । **८. आशीर्लिङ्** - ईष्यात् ईष्यास्ताम् ईष्यासुः । ईष्याः ईष्यास्तम् ईष्यास्त । ईष्यासम् ईष्यास्व ईष्यास्म । **९. लुङ्** - ऐषीत् ऐषिष्टाम् ऐषिषुः । ऐषीः ऐषिष्टम् ऐषिष्ट । ऐषिषम् ऐषिष्व ऐषिष्म । **१०. लृङ्** - ऐषिष्यत् ऐषिष्यताम् ऐषिष्यन् । ऐषिष्यः ऐषिष्यतम् ऐषिष्यत । ऐषिष्यम् ऐषिष्याव ऐषिष्याम ।

णिचि - ईषयति - ते, **सनि** - ईषिषिषति, **यकि** - ईष्यते ।

६८५. कष - हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - कषति कषतः कषन्ति । कषसि कषथः कषथ । कषामि कषावः कषामः । **२. लिट्** - चकाष चकषतुः चकषुः । चकषिथ चकषथुः चकष । चकाष, चकष चकषिव चकषिम । **३. लुट्** - कषिता कषितारौ कषितारः । कषितासि कषितास्थः कषितास्थ । कषितास्मि कषितास्वः कषितास्मः । **४. लृट्** - कषिष्यति कषिष्यतः कषिष्यन्ति । कषिष्यसि कषिष्यथः कषिष्यथ । कषिष्यामि कषिष्यावः कषिष्यामः ।
५. लोट् - कषतु, कषतात् कषताम् कषन्तु । कष, कषतात् कषतम् कषत । कषाणि कषाव कषाम ।
६. लङ् - अकषत् अकषताम् अकषन् । अकषः अकषतम् अकषत । अकषम् अकषाव अकषाम ।
७. विधिलिङ् - कषेत् कषेताम् कषेयुः । कषेः कषेतम् कषेत । कषेयम् कषेव कषेम । **८. आशीर्लिङ्** - कष्यात् कष्यास्ताम् कष्यासुः । कष्याः कष्यास्तम् कष्यास्त । कष्यासम् कष्यास्व कष्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अकषीत्[1] अकषिष्टाम् अकषिषुः । अकषीः अकषिष्टम् अकषिष्ट । अकषिषम् अकषिष्व अकषिष्म । (ii) अकाषीत्[1] अकाषिष्टाम् अकाषिषुः । अकाषीः अकाषिष्टम् अकाषिष्ट । अकाषिषम् अकाषिष्व अकाषिष्म । **१०. लृङ्** - अकषिष्यत् अकषिष्यताम् अकषिष्यन् । अकषिष्यः अकषिष्यतम् अकषिष्यत । अकषिष्यम् अकषिष्याव अकषिष्याम ।

णिचि - काषयति - ते, **सनि** - चिकषिषति, **यकि** - कष्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

६८६. खष - हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । तालव्योष्मादिः ।

१. लट् - खषति खषतः खषन्ति । खषसि खषथः खषथ । खषामि खषावः खषामः । **२. लिट्** - चखाष चखषतुः चखषुः । चखषिथ चखषथुः चखष । चखाष, चखष चखषिव चखषिम । **३. लुट्** - खषिता खषितारौ खषितारः । खषितासि खषितास्थः खषितास्थ । खषितास्मि खषितास्वः खषितास्मः । **४. लृट्** - खषिष्यति खषिष्यतः खषिष्यन्ति । खषिष्यसि खषिष्यथः खषिष्यथ । खषिष्यामि खषिष्यावः खषिष्यामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५. लोट् - खषतु, खषतात् खषताम् खषन्तु । खष, खषतात् खषतम् खषत । खषाणि खषाव खषाम । **६. लङ्** - अखषत् अखषताम् अखषन् । अखषः अखषतम् अखषत । अखषम् अखषाव अखषाम । **७. विधिलिङ्** - खषेत् खषेताम् खषेयुः । खषेः खषेतम् खषेत । खषेयम् खषेव खषेम । **८. आशीर्लिङ्** - खष्यात् खष्यास्ताम् खष्यासुः । खष्याः खष्यास्तम् खष्यास्त । खष्यासम् खष्यास्व खष्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अखषीत्[१] अखषिष्टाम् अखषिषुः । अखषीः अखषिष्टम् अखषिष्ट । अखषिषम् अखषिष्व अखषिष्म । (ii) अखाषीत्[१] अखाषिष्टाम् अखाषिषुः । अखाषीः अखाषिष्टम् अखाषिष्ट । अखाषिषम् अखाषिष्व अखाषिष्म । **१०. लृङ्** - अखषिष्यत् अखषिष्यताम् अखषिष्यन् । अखषिष्यः अखषिष्यतम् अखषिष्यत । अखषिष्यम् अखषिष्याव अखषिष्याम ।

णिचि - खाषयति - ते, **सनि** - चिखषिषति, **यकि** - खष्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

६८७. शिष - हिंसायाम् । सकर्म, अनिट्, परस्मै । तालव्योष्मादिः ।'शिषोऽसर्वोपयोगे यौ शेषयेत् शेषतीत्युभे । लुङ्यभावादङोऽशेषीत् शिनष्टीति विशेषणे' (श्लो. १७८-९) इति देवः । 'शिषिं पिषिं श्लिष्यतिपुष्यती त्विषिम्' इति व्याघ्रभूतिवचनात् (काशिका. ७.२.१०) अनिट्त्वं धातोरस्य बोध्यम् ।

१. लट् - शेषति शेषतः शेषन्ति । शेषसि शेषथः शेषथ । शेषामि शेषावः शेषामः । **२. लिट्** - शिशेष शिशिषतुः शिशिषुः । शिशेषिथ शिशिषथुः शिशिष । शिशेष शिशिषिव शिशिषिम । **३. लुट्** - शेष्टा शेष्टारौ शेष्टारः । शेष्टासि शेष्टास्थः शेष्टास्थ । शेष्टास्मि शेष्टास्वः शेष्टास्मः । **४. लृट्** - शेक्ष्यति शेक्ष्यतः शेक्ष्यन्ति । शेक्ष्यसि शेक्ष्यथः शेक्ष्यथ । शेक्ष्यामि शेक्ष्यावः शेक्ष्यामः । **५. लोट्** - शेषतु, शेषतात् शेषताम् शेषन्तु । शेष, शेषतात् शेषतम् शेषत । शेषाणि शेषाव शेषाम । **६. लङ्** अशेषत् अशेषताम् अशेषन् । अशेषः अशेषतम् अशेषत । अशेषम् अशेषाव अशेषाम । **७. विधिलिङ्** - शेषेत् शेषेताम् शेषेयुः । शेषेः शेषेतम् शेषेत । शेषेयम् शेषेव शेषेम । **८. आशीर्लिङ्** - शिष्यात् शिष्यास्ताम् शिष्यासुः । शिष्याः शिष्यास्तम् शिष्यास्त । शिष्यासम् शिष्यास्व शिष्यास्म । **९. लुङ्** - अशिक्षत्[१] अशिक्षताम् अशिक्षन् । अशिक्षः अशिक्षतम् अशिक्षत । अशिक्षम् अशिक्षाव अशिक्षाम । **१०. लृङ्** - अशेक्ष्यत् अशेक्ष्यताम् अशेक्ष्यन् । अशेक्ष्यः अशेक्ष्यतम् अशेक्ष्यत । अशेक्ष्यम् अशेक्ष्याव अशेक्ष्याम ।

णिचि - शेषयति - ते, **सनि** - शिशिक्षति[२], **यकि** - शिष्यते ।

१. 'शल इगुपधादनिटः क्सः' इति च्लेः क्सः । ''अत्र अशेषीत् इति अयुक्तम् । 'शिषिं पिषिम्...' इति अनिट्कारिकाप्रामाण्यात् शिषिमात्रस्य अनिट्त्वेन क्सः'' इति पुरुषकारः । (दैवे. १७८)

२. 'हलन्ताच्च' इति सनः कित्त्वम् ।

६८८. जष - हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - जषति जषतः जषन्ति । जषसि जषथः जषथ । जषामि जषावः जषामः । **२. लिट्** - जजाष जेषतुः जेषुः । जेषिथ जेषथुः जेष । जजाष, जजष जेषिव जेषिम । **३. लुट्** - जषिता जषितारौ जषितारः । जषितासि जषितास्थः जषितास्थ । जषितास्मि जषितास्वः जषितास्मः । **४. लृट्** - जषिष्यति जषिष्यतः जषिष्यन्ति । जषिष्यसि जषिष्यथः जषिष्यथ । जषिष्यामि जषिष्यावः जषिष्यामः । **५. लोट्** - जषतु, जषतात् जषताम् जषन्तु । जष, जषतात् जषतम् जषत । जषाणि जषाव जषाम । **६. लङ्** - अजषत् अजषताम् अजषन् । अजषः अजषतम् अजषत । अजषम् अजषाव अजषाम । **७. विधिलिङ्** - जषेत् जषेताम् जषेयुः । जषेः जषेतम् जषेत । जषेयम् जषेव जषेम । **८. आशीर्लिङ्** - जष्यात् जष्यास्ताम् जष्यासुः । जष्याः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जष्यास्तम् जष्यास्त । जष्यासम् जष्यास्व जष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अजषीत्[1] अजषिष्टाम् अजषिषुः । अजषीः अजषिष्टम् अजषिष्ट । अजषिषम् अजषिष्व अजषिष्म । (ii) अजाषीत् अजाषिष्टाम् अजाषिषुः । अजाषीः अजाषिष्टम् अजाषिष्ट । अजाषिषम् अजाषिष्व अजाषिष्म । **१०. लृङ्** – अजषिष्यत् अजषिष्यताम् अजषिष्यन् । अजषिष्यः अजषिष्यतम् अजषिष्यत । अजषिष्यम् अजषिष्याव अजषिष्याम ।

णिचि – जाषयति – ते, **सनि** – जिजषिषति, **यकि** – जष्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

६८९. झष – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'झषेज्झषेत संवृत्यामादाने, हिंसने झषेत्' (श्लो. १६८) इति देवः ।

१. लट् – झषति झषतः झषन्ति । झषसि झषथः झषथ । झषामि झषावः झषामः । **२. लिट्** - जझाष जझषतुः जझषुः । जझषिथ जझषथुः जझष । जझाष, जझष जझषिव जझषिम । **३. लुट्** – झषिता झषितारौ झषितारः । झषितासि झषितास्थः झषितास्थ । झषितास्मि झषितास्वः झषितास्मः । **४. लृट्** – झषिष्यति झषिष्यतः झषिष्यन्ति । झषिष्यसि झषिष्यथः झषिष्यथ । झषिष्यामि झषिष्यावः झषिष्यामः । **५. लोट्** – झषतु, झषतात् झषताम् झषन्तु । झष, झषतात् झषतम् झषत । झषाणि झषाव झषाम । **६. लङ्** – अझषत् अझषताम् अझषन् । अझषः अझषतम् अझषत । अझषम् अझषाव अझषाम । **७. विधिलिङ्** – झषेत् झषेताम् झषेयुः । झषेः झषेतम् झषेत । झषेयम् झषेव झषेम । **८. आशीर्लिङ्** – झष्यात् झष्यास्ताम् झष्यासुः । झष्याः झष्यास्तम् झष्यास्त । झष्यासम् झष्यास्व झष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अझषीत्[1] अझषिष्टाम् अझषिषुः । अझषीः अझषिष्टम् अझषिष्ट । अझषिषम् अझषिष्व अझषिष्म । (ii) अझाषीत् अझाषिष्टाम् अझाषिषुः । अझाषीः अझाषिष्टम् अझाषिष्ट । अझाषिषम् अझाषिष्व अझाषिष्म । **१०. लृङ्** – अझषिष्यत् अझषिष्यताम् अझषिष्यन् । अझषिष्यः अझषिष्यतम् अझषिष्यत । अझषिष्यम् अझषिष्याव अझषिष्याम ।

णिचि – झाषयति – ते, **सनि** – जिझषिषति, **यकि** – झष्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

६९०. शष – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । तालव्योष्मादिः ।

१. लट् – शषति शषतः शषन्ति । शषसि शषथः शषथ । शषामि शषावः शषामः । **२. लिट्** – शशाष शेषतुः शेषुः । शेषिथ शेषथुः शेष । शशाष, शशष शेषिव शेषिम । **३. लुट्** – शषिता शषितारौ शषितारः । शषितासि शषितास्थः शषितास्थ । शषितास्मि शषितास्वः शषितास्मः । **४. लृट्** – शषिष्यति शषिष्यतः शषिष्यन्ति । शषिष्यसि शषिष्यथः शषिष्यथ । शषिष्यामि शषिष्यावः शषिष्यामः । **५. लोट्** – शषतु, शषतात् शषताम् शषन्तु । शष, शषतात् शषतम् शषत । शषाणि शषाव शषाम । **६. लङ्** – अशषत् अशषताम् अशषन् । अशषः अशषतम् अशषत । अशषम् अशषाव अशषाम । **७. विधिलिङ्** – शषेत् शषेताम् शषेयुः । शषेः शषेतम् शषेत । शषेयम् शषेव शषेम । **८. आशीर्लिङ्** – शष्यात् शष्यास्ताम् शष्यासुः । शष्याः शष्यास्तम् शष्यास्त । शष्यासम् शष्यास्व शष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अशषीत्[1] अशषिष्टाम् अशषिषुः । अशषीः अशषिष्टम् अशषिष्ट । अशषिषम् अशषिष्व अशषिष्म । (ii) अशाषीत् अशाषिष्टाम् अशाषिषुः । अशाषीः अशाषिष्टम् अशाषिष्ट । अशाषिषम् अशाषिष्व अशाषिष्म । **१०. लृङ्** – अशषिष्यत् अशषिष्यताम् अशषिष्यन् । अशषिष्यः अशषिष्यतम् अशषिष्यत । अशषिष्यम् अशषिष्याव अशषिष्याम ।

णिचि – शाषयति–ते, **सनि** – शिशषिषति, **यकि** – शष्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

६९१. वष – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'वधे' इति वोपदेवः । दन्त्योष्ठ्यादिः ।

१. लट् – वषति वषतः वषन्ति । वषसि वषथः वषथ । वषामि वषावः वषामः । **२. लिट्** – ववाष ववषतुः ववषुः । ववषिथ ववषथुः ववष । ववाष, ववष ववषिव ववषिम । **३. लुट्** – वषिता वषितारौ वषितारः । वषितासि वषितास्थः वषितास्थ । वषितास्मि वषितास्वः वषितास्मः । **४. लृट्** – वषिष्यति वषिष्यतः वषिष्यन्ति । वषिष्यसि वषिष्यथः वषिष्यथ । वषिष्यामि वषिष्यावः वषिष्यामः । **५. लोट्** – वषतु, वषतात् वषताम् वषन्तु । वष, वषतात् वषतम् वषत । वषाणि वषाव वषाम । **६. लङ्** – अवषत् अवषताम् अवषन् । अवषः अवषतम् अवषत । अवषम् अवषाव अवषाम । **७. विधिलिङ्** – वषेत् वषेताम् वषेयुः । वषेः वषेतम् वषेत । वषेयम् वषेव वषेम । **८. आशीर्लिङ्** – वष्यात् वष्यास्ताम् वष्यासुः । वष्याः वष्यास्तम् वष्यास्त । वष्यासम् वष्यास्व वष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अवषीत्[1] अवषिष्टाम् अवषिषुः । अवषीः अवषिष्टम् अवषिष्ट । अवषिषम् अवषिष्व अवषिष्म । (ii) अवाषीत् अवाषिष्टाम् अवाषिषुः । अवाषीः अवाषिष्टम् अवाषिष्ट । अवाषिषम् अवाषिष्व अवाषिष्म । **१०. लृङ्** – अवषिष्यत् अवषिष्यताम् अवषिष्यन् । अवषिष्यः अवषिष्यतम् अवषिष्यत । अवषिष्यम् अवषिष्याव अवषिष्याम ।

णिचि – वाषयति-ते, **सनि** – विवषिषति, **यकि** – वष्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

६९२. मष – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मषति मषतः मषन्ति । मषसि मषथः मषथ । मषामि मषावः मषामः । **२. लिट्** – ममाष मेषतुः मेषुः । मेषिथ मेषथुः मेष । ममाष, ममष मेषिव मेषिम । **३. लुट्** – मषिता मषितारौ मषितारः । मषितासि मषितास्थः मषितास्थ । मषितास्मि मषितास्वः मषितास्मः । **४. लृट्** – मषिष्यति मषिष्यतः मषिष्यन्ति । मषिष्यसि मषिष्यथः मषिष्यथ । मषिष्यामि मषिष्यावः मषिष्यामः । **५. लोट्** – मषतु, मषतात् मषताम् मषन्तु । मष, मषतात् मषतम् मषत । मषाणि मषाव मषाम । **६. लङ्** – अमषत् अमषताम् अमषन् । अमषः अमषतम् अमषत । अमषम् अमषाव अमषाम । **७. विधिलिङ्** – मषेत् मषेताम् मषेयुः । मषेः मषेतम् मषेत । मषेयम् मषेव मषेम । **८. आशीर्लिङ्** – मष्यात् मष्यास्ताम् मष्यासुः । मष्याः मष्यास्तम् मष्यास्त । मष्यासम् मष्यास्व मष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अमषीत्[1] अमषिष्टाम् अमषिषुः । अमषीः अमषिष्टम् अमषिष्ट । अमषिषम् अमषिष्व अमषिष्म । (ii) अमाषीत् अमाषिष्टाम् अमाषिषुः । अमाषीः अमाषिष्टम् अमाषिष्ट । अमाषिषम् अमाषिष्व अमाषिष्म । **१०. लृङ्** – अमषिष्यत् अमषिष्यताम् अमषिष्यन् । अमषिष्यः अमषिष्यतम् अमषिष्यत । अमषिष्यम् अमषिष्याव अमषिष्याम ।

णिचि – माषयति – ते, **सनि** – मिमषिषति, **यकि** – मष्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

६९३. रुष – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'शपि रोषति हिंसायां, रोषे रुष्यति रोषयेत्' (श्लो. १७९ इति देवः ।

१. लट् – रोषति रोषतः रोषन्ति । रोषसि रोषथः रोषथ । रोषामि रोषावः रोषामः । **२. लिट्** – रुरोष रुरुषतुः रुरुषुः । रुरोषिथ रुरुषथुः रुरुष । रुरोष रुरुषिव रुरुषिम । **३. लुट्** – (i) रोषिता रोषितारौ रोषितारः । रोषितासि रोषितास्थः रोषितास्थ । रोषितास्मि रोषितास्वः रोषितास्मः । (ii) रोष्टा[1] रोष्टारौ रोष्टारः । रोष्टासि रोष्टास्थः रोष्टास्थ । रोष्टास्मि रोष्टास्वः रोष्टास्मः । **४. लृट्** – रोषिष्यति रोषिष्यतः रोषिष्यन्ति । रोषिष्यसि रोषिष्यथः रोषिष्यथ । रोषिष्यामि रोषिष्यावः रोषिष्यामः । **५. लोट्** – रोषतु, रोषतात् रोषताम् रोषन्तु । रोष, रोषतात् रोषतम् रोषत । रोषाणि रोषाव रोषाम । **६. लङ्** – अरोषत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अरोषताम् अरोषन् । अरोषः अरोषतम् अरोषत । अरोषम् अरोषाव अरोषाम । **७. विधिलिङ्** – रोषेत् रोषेताम् रोषेयुः । रोषेः रोषेतम् रोषेत । रोषेयम् रोषेव रोषेम । **८. आशीर्लिङ्** – रुष्यात् रुष्यास्ताम् रुष्यासुः । रुष्याः रुष्यास्तम् रुष्यास्त । रुष्यासम् रुष्यास्व रुष्यास्म । **९. लुङ्** – अरोषीत् अरोषिष्टाम् अरोषिषुः । अरोषीः अरोषिष्टम् अरोषिष्ट । अरोषिषम् अरोषिष्व अरोषिष्म । **१०. लृङ्** – अरोषिष्यत् अरोषिष्यताम् अरोषिष्यन् । अरोषिष्यः अरोषिष्यतम् अरोषिष्यत । अरोषिष्यम् अरोषिष्याव अरोषिष्याम ।

णिचि – रोषयति – ते, **सनि** – रुरुषिषति/रुरोषिषति, **यकि** – रोष्यते ।

१. 'तीषसहलुभरुषरिषः' इति तकारादौ आर्धधातुके परे इड्विकल्पः ।

६९४. रिष – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – रेषति रेषतः रेषन्ति । रेषसि रेषथः रेषथ । रेषामि रेषावः रोषामः । **२. लिट्** – रिरेष रिरिषतुः रिरिषुः । रिरेषिथ रिरिषथुः रिरिष । रिरेष रिरिषिव रिरिषिम । **३. लुट्** – (i) रेषिता रेषितारौ रेषितारः । रेषितासि रेषितास्थः रेषितास्थ । रेषितास्मि रेषितास्वः रेषितास्मः । (ii) रेष्टा[1] रेष्टारौ रेष्टारः । रेष्टासि रेष्टास्थः रेष्टास्थ । रेष्टास्मि रेष्टास्वः रेष्टास्मः । **४. लृट्** – रेषिष्यति रेषिष्यतः रेषिष्यन्ति । रेषिष्यसि रेषिष्यथः रेषिष्यथ । रेषिष्यामि रेषिष्यावः रेषिष्यामः । **५. लोट्** – रेषतु, रेषतात् रेषताम् रेषन्तु । रेष, रेषतात् रेषतम् रेषत । रेषाणि रेषाव रेषाम । **६. लङ्** – अरेषत् अरेषताम् अरेषन् । अरेषः अरेषतम् अरेषत । अरेषम् अरेषाव अरेषाम । **७. विधिलिङ्** – रेषेत् रेषेताम् रेषेयुः । रेषेः रेषेतम् रेषेत । रेषेयम् रेषेव रेषेम । **८. आशीर्लिङ्** – रिष्यात् रिष्यास्ताम् रिष्यासुः । रिष्याः रिष्यास्तम् रिष्यास्त । रिष्यासम् रिष्यास्व रिष्यास्म । **९. लुङ्** – अरेषीत् अरेषिष्टाम् अरेषिषुः । अरेषीः अरेषिष्टम् अरेषिष्ट । अरेषिषम् अरेषिष्व अरेषिष्म । **१०. लृङ्** – अरेषिष्यत् अरेषिष्यताम् अरेषिष्यन् । अरेषिष्यः अरेषिष्यतम् अरेषिष्यत । अरेषिष्यम् अरेषिष्याव अरेषिष्याम ।

णिचि – रेषयति – ते, **सनि** – रिरिषिषति/रिरेषिषति, **यकि** – रेष्यते ।

१. 'तीषसहलुभरुषरिषः' इति तकारादौ आर्धधातुके परे इड्विकल्पः ।

६९५. भष – भर्त्सने । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'भर्त्सनम् = श्वरवः, यतस्तत्रैवायं (धातुः) प्रसिद्धः' इति माधवीयधातुवृत्तिः । क्षीरस्वामी तु कुत्सितशब्दकरणार्थकत्वम् अस्य आह । 'भष बुक्के पिशुनोक्तौ...' इति कविकल्पद्रुमे । (श्लो. ३२०)

१. लट् – भषति भषतः भषन्ति । भषसि भषथः भषथ । भषामि भषावः भषामः । **२. लिट्** – बभाष बभषतुः बभषुः । बभषिथ बभषथुः बभष । बभाष, बभष बभषिव बभषिम । **३. लुट्** – भषिता भषितारौ भषितारः । भषितासि भषितास्थः भषितास्थ । भषितास्मि भषितास्वः भषितास्मः । **४. लृट्** – भषिष्यति भषिष्यतः भषिष्यन्ति । भषिष्यसि भषिष्यथः भषिष्यथ । भषिष्यामि भषिष्यावः भषिष्यामः । **५. लोट्** – भषतु, भषतात् भषताम् भषन्तु । भष, भषतात् भषतम् भषत । भषाणि भषाव भषाम । **६. लङ्** – अभषत् अभषताम् अभषन् । अभषः अभषतम् अभषत । अभषम् अभषाव अभषाम । **७. विधिलिङ्** – भषेत् भषेताम् भषेयुः । भषेः भषेतम् भषेत । भषेयम् भषेव भषेम । **८. आशीर्लिङ्** – भष्यात् भष्यास्ताम् भष्यासुः । भष्याः भष्यास्तम् भष्यास्त । भष्यासम् भष्यास्व भष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अभषीत्[1] अभषिष्टाम् अभषिषुः । अभषीः अभषिष्टम् अभषिष्ट । अभषिषम् अभषिष्व अभषिष्म । (ii) अभाषीत् अभाषिष्टाम् अभाषिषुः । अभाषीः अभाषिष्टम् अभाषिष्ट । अभाषिषम् अभाषिष्व अभाषिष्म । **१०. लृङ्** – अभषिष्यत् अभषिष्यताम् अभषिष्यन् । अभषिष्यः अभषिष्यतम् अभषिष्यत । अभषिष्यम् अभषिष्याव अभषिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – भाषयति – ते, **सनि** – बिभषिषति, **यकि** – भष्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

६९६. उष – दाहे । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – ओषति ओषतः ओषन्ति । ओषसि ओषथः ओषथ । ओषामि ओषावः ओषामः । **२. लिट्** – (i) ओषाञ्चकार[1] ओषाञ्चक्रतुः ओषाञ्चक्रुः । ओषाञ्चकर्थ ओषाञ्चक्रथुः ओषाञ्चक्र । ओषाञ्चकार/ओषाञ्चकर ओषाञ्चकृव ओषाञ्चकृम । (ii) ओषाम्बभूव ओषाम्बभूवतुः ओषाम्बभूवुः । ओषाम्बभूविथ ओषाम्बभूवथुः ओषाम्बभूव । ओषाम्बभूव ओषाम्बभूविव ओषाम्बभूविम । (iii) ओषामास ओषामासतुः ओषामासुः । ओषामासिथ ओषामासथुः ओषामास । ओषामास ओषामासिव ओषामासिम । (iv) उवोष ऊषतुः ऊषुः । उवोषिथ ऊषथुः ऊष । उवोष ऊषिव ऊषिम । **३. लुट्** – ओषिता ओषितारौ ओषितारः । ओषितासि ओषितास्थः ओषितास्थ । ओषितास्मि ओषितास्वः ओषितास्मः । **४. लृट्** – ओषिष्यति ओषिष्यतः ओषिष्यन्ति । ओषिष्यसि ओषिष्यथः ओषिष्यथ । ओषिष्यामि ओषिष्यावः ओषिष्यामः ।
५. लोट् – ओषतु, ओषतात् ओषताम् ओषन्तु । ओष, ओषतात् ओषतम् ओषत । ओषाणि ओषाव ओषाम । **६. लङ्** – औषत् औषताम् औषन् । औषः औषतम् औषत । औषम् औषाव औषाम ।
७. विधिलिङ् – ओषेत् ओषेताम् ओषेयुः । ओषेः ओषेतम् ओषेत । ओषेयम् ओषेव ओषेम ।
८. आशीर्लिङ् – उष्यात् उष्यास्ताम् उष्यासुः । उष्याः उष्यास्तम् उष्यास्त । उष्यासम् उष्यास्व उष्यास्म ।
९. लुङ् – औषीत् औषिष्टाम् औषिषुः । औषीः औषिष्टम् औषिष्ट । औषिषम् औषिष्व औषिष्म ।
१०. लृङ् – औषिष्यत् औषिष्यताम् औषिष्यन् । औषिष्यः औषिष्यतम् औषिष्यत । औषिष्यम् औषिष्याव औषिष्याम ।

णिचि – ओषयति – ते, **सनि** – ओषिषिषति, **यकि** – उष्यते ।

१. 'उषविदजागृभ्योऽन्यतरस्याम्' इति वा आम् ।

६९७. जिषु – सेचने । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – जेषति जेषतः जेषन्ति । जेषसि जेषथः जेषथ । जेषामि जेषावः जेषामः । **२. लिट्** – जिजेष जिजिषतुः जिजिषुः । जिजेषिथ जिजिषथुः जिजिष । जिजेष जिजिषिव जिजिषिम । **३. लुट्** – जेषिता जेषितारौ जेषितारः । जेषितासि जेषितास्थः जेषितास्थ । जेषितास्मि जेषितास्वः जेषितास्मः । **४. लृट्** – जेषिष्यति जेषिष्यतः जेषिष्यन्ति । जेषिष्यसि जेषिष्यथः जेषिष्यथ । जेषिष्यामि जेषिष्यावः जेषिष्यामः ।
५. लोट् – जेषतु, जेषतात् जेषताम् जेषन्तु । जेष, जेषतात् जेषतम् जेषत । जेषाणि जेषाव जेषाम ।
६. लङ् – अजेषत् अजेषताम् अजेषन् । अजेषः अजेषतम् अजेषत । अजेषम् अजेषाव अजेषाम ।
७. विधिलिङ् – जेषेत् जेषेताम् जेषेयुः । जेषेः जेषेतम् जेषेत । जेषेयम् जेषेव जेषेम । **८. आशीर्लिङ्** – जिष्यात् जिष्यास्ताम् जिष्यासुः । जिष्याः जिष्यास्तम् जिष्यास्त । जिष्यासम् जिष्यास्व जिष्यास्म । **९. लुङ्** – अजेषीत् अजेषिष्टाम् अजेषिषुः । अजेषीः अजेषिष्टम् अजेषिष्ट । अजेषिषम् अजेषिष्व अजेषिष्म । **१०. लृङ्** – अजेषिष्यत् अजेषिष्यताम् अजेषिष्यन् । अजेषिष्यः अजेषिष्यतम् अजेषिष्यत । अजेषिष्यम् अजेषिष्याव अजेषिष्याम ।

णिचि – जेषयति – ते, **सनि** – जिजिषिषति/जिजेषिषति[1], **यकि** – जिष्यते ।

१. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

६९८. विषु – सेचने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'सेवने' इति धातुकाव्यव्याख्यापाठः । (१.३८) 'विषेः वेषति

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सेचने' (श्लो. १७४) इति देवः । 'आर्याणामुदित्, द्रमिडानां लृदित्' इति धनपालः । 'पुषादि...' (३.१.५५) इत्यत्र सुधाकरः – 'द्रमिडानाम् अविषत्, आर्याणां तु 'शल इगुपधात्' (३.१.४५) इति अविक्षत् इति नन्दी इति पुरुषकारे' इति । (श्लो. १७५)

१. लट् – वेषति वेषतः वेषन्ति । वेषसि वेषथः वेषथ । वेषामि वेषावः वेषामः । **२. लिट्** – विवेष विविषतुः विविषुः । विवेषिथ विविषथुः विविष । विवेष विविषिव विविषिम । **३. लुट्** – वेष्टा वेष्टारौ वेष्टारः । वेष्टासि वेष्टास्थः वेष्टास्थ । वेष्टास्मि वेष्टास्वः वेष्टास्मः । **४. लृट्** – वेक्ष्यति वेक्ष्यतः वेक्ष्यन्ति । वेक्ष्यसि वेक्ष्यथः वेक्ष्यथ । वेक्ष्यामि वेक्ष्यावः वेक्ष्यामः । **५. लोट्** – वेषतु, वेषतात् वेषताम् वेषन्तु । वेष, वेषतात् वेषतम् वेषत । वेषाणि वेषाव वेषाम । **६. लङ्** – अवेषत् अवेषताम् अवेषन् । अवेषः अवेषतम् अवेषत । अवेषम् अवेषाव अवेषाम । **७. विधिलिङ्** – वेषेत् वेषेताम् वेषेयुः । वेषेः वेषेतम् वेषेत । वेषेयम् वेषेव वेषेम । **८. आशीर्लिङ्** – विष्यात् विष्यास्ताम् विष्यासुः । विष्याः विष्यास्तम् विष्यास्त । विष्यासम् विष्यास्व विष्यास्म । **९. लुङ्** – अविक्षत्[1] अविक्षताम् अविक्षन् । अविक्षः अविक्षतम् अविक्षत । अविक्षम् अविक्षाव अविक्षाम । **१०. लृङ्** – अवेक्ष्यत् अवेक्ष्यताम् अवेक्ष्यन् । अवेक्ष्यः अवेक्ष्यतम् अवेक्ष्यत । अअवेक्ष्यम् अवेक्ष्याव अवेक्ष्याम ।

णिचि – वेषयति – ते, **सनि** – विविक्षति[2], **यकि** – विष्यते ।

१. 'शल इगुपधात्...' इति क्सः ।

२. 'हलन्ताच्च' इति सनः कित्त्वम् ।

६९९. मिषु – सेचने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'सेवने' इति धा.काव्यम् । (१-८७) 'सेचने मेषतीति स्यात्, स्पर्धायां मिषतीति शे' (श्लो. १७४) इति देवः ।

१. लट् – मेषति मेषतः मेषन्ति । मेषसि मेषथः मेषथ । मेषामि मेषावः मेषामः । **२. लिट्** – मिमेष मिमिषतुः मिमिषुः । मिमेषिथ मिमिषथुः मिमिष । मिमेष मिमिषिव मिमिषिम । **३. लुट्** – मेषिता मेषितारौ मेषितारः । मेषितासि मेषितास्थः मेषितास्थ । मेषितास्मि मेषितास्वः मेषितास्मः । **४. लृट्** – मेषिष्यति मेषिष्यतः मेषिष्यन्ति । मेषिष्यसि मेषिष्यथः मेषिष्यथ । मेषिष्यामि मेषिष्यावः मेषिष्यामः । **५. लोट्** – मेषतु, मेषतात् मेषताम् मेषन्तु । मेष, मेषतात् मेषतम् मेषत । मेषाणि मेषाव मेषाम । **६. लङ्** – अमेषत् अमेषताम् अमेषन् । अमेषः अमेषतम् अमेषत । अमेषम् अमेषाव अमेषाम । **७. विधिलिङ्** – मेषेत् मेषेताम् मेषेयुः । मेषेः मेषेतम् मेषेत । मेषेयम् मेषेव मेषेम । **८. आशीर्लिङ्** – मिष्यात् मिष्यास्ताम् मिष्यासुः । मिष्याः मिष्यास्तम् मिष्यास्त । मिष्यासम् मिष्यास्व मिष्यास्म । **९. लुङ्** – अमेषीत् अमेषिष्टाम् अमेषिषुः । अमेषीः अमेषिष्टम् अमेषिष्ट । अमेषिषम् अमेषिष्व अमेषिष्म । **१०. लृङ्** – अमेषिष्यत् अमेषिष्यताम् अमेषिष्यन् । अमेषिष्यः अमेषिष्यतम् अमेषिष्यत । अमेषिष्यम् अमेषिष्याव अमेषिष्याम ।

णिचि – मेषयति – ते, **सनि** – मिमिषिषति/मिमेषिषति[1], **यकि** – मिष्यते ।

१. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७००. पुष – पुष्टौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'धारणे पोषयेत्पुष्टौ पुष्येत्पुष्णाति पोषति' (श्लो. १७१) इति देवः ।

१. लट् – पोषति पोषतः पोषन्ति । पोषसि पोषथः पोषथ । पोषामि पोषावः पोषामः । **२. लिट्** – पुपोष पुपुषतुः पुपुषुः । पुपोषिथ पुपुषथुः पुपुष । पुपोष पुपुषिव पुपुषिम । **३. लुट्** – पोषिता पोषितारौ पोषितारः । पोषितासि पोषितास्थः पोषितास्थ । पोषितास्मि पोषितास्वः पोषितास्मः । **४. लृट्** – पोषिष्यति पोषिष्यतः पोषिष्यन्ति । पोषिष्यसि पोषिष्यथः पोषिष्यथ । पोषिष्यामि पोषिष्यावः पोषिष्यामः । **५. लोट्** – पोषतु, पोषतात् पोषताम् पोषन्तु । पोष, पोषतात् पोषतम् पोषत । पोषाणि पोषाव पोषाम । **६. लङ्** – अपोषत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपोषताम् अपोषन् । अपोषः अपोषतम् अपोषत । अपोषम् अपोषाव अपोषाम । **७. विधिलिङ्** – पोषेत् पोषेताम् पोषेयुः । पोषेः पोषेतम् पोषेत । पोषेयम् पोषेव पोषेम । **८. आशीर्लिङ्** – पुष्यात् पुष्यास्ताम् पुष्यासुः । पुष्याः पुष्यास्तम् पुष्यास्त । पुष्यासम् पुष्यास्व पुष्यास्म । **९. लुङ्** – अपोषीत् अपोषिष्टाम् अपोषिषुः । अपोषीः अपोषिष्टम् अपोषिष्ट । अपोषिषम् अपोषिष्व अपोषिष्म । **१०. लृङ्** – अपोषिष्यत् अपोषिष्यताम् अपोषिष्यन् । अपोषिष्यः अपोषिष्यतम् अपोषिष्यत । अपोषिष्यम् अपोषिष्याव अपोषिष्याम ।

णिचि – पोषयति-ते, **सनि** – पुपोषिषति/पुपुषिषति[1], **यकि** – पुष्यते

१. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७०१. श्रिषु – दाहे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – श्रेषति श्रेषतः श्रेषन्ति । श्रेषसि श्रेषथः श्रेषथ । श्रेषामि श्रेषावः श्रेषामः । **२. लिट्** – शिश्रेष शिश्रिषतुः शिश्रिषुः । शिश्रेषिथ शिश्रिषथुः शिश्रिष । शिश्रेष शिश्रिषिव शिश्रिषिम । **३. लुट्** – श्रेषिता श्रेषितारौ श्रेषितारः । श्रेषितासि श्रेषितास्थः श्रेषितास्थ । श्रेषितास्मि श्रेषितास्वः श्रेषितास्मः । **४. लृट्** – श्रेषिष्यति श्रेषिष्यतः श्रेषिष्यन्ति । श्रेषिष्यसि श्रेषिष्यथः श्रेषिष्यथ । श्रेषिष्यामि श्रेषिष्यावः श्रेषिष्यामः ।
५. लोट् – श्रेषतु, श्रेषतात् श्रेषताम् श्रेषन्तु । श्रेष, श्रेषतात् श्रेषतम् श्रेषत । श्रेषाणि श्रेषाव श्रेषाम ।
६. लङ् – अश्रेषत् अश्रेषताम् अश्रेषन् । अश्रेषः अश्रेषतम् अश्रेषत । अश्रेषम् अश्रेषाव अश्रेषाम ।
७. विधिलिङ् – श्रेषेत् श्रेषेताम् श्रेषेयुः । श्रेषेः श्रेषेतम् श्रेषेत । श्रेषेयम् श्रेषेव श्रेषेम । **८. आशीर्लिङ्** – श्रिष्यात् श्रिष्यास्ताम् श्रिष्यासुः । श्रिष्याः श्रिष्यास्तम् श्रिष्यास्त । श्रिष्यासम् श्रिष्यास्व श्रिष्यास्म ।
९. लुङ् – अश्रेषीत् अश्रेषिष्टाम् अश्रेषिषुः । अश्रेषीः अश्रेषिष्टम् अश्रेषिष्ट । अश्रेषिषम् अश्रेषिष्व अश्रेषिष्म । **१०. लृङ्** – अश्रेषिष्यत् अश्रेषिष्यताम् अश्रेषिष्यन् । अश्रेषिष्यः अश्रेषिष्यतम् अश्रेषिष्यत । अश्रेषिष्यम् अश्रेषिष्याव अश्रेषिष्याम ।

णिचि – श्रेषयति-ते, **सनि** – शिश्रिषिषति/शिश्रेषिषति[1], **यकि** – श्रिष्यते

१. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७०२. श्लिषु – दाहे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'श्लिष्यत्यालिङ्गने दाहे श्लेषति श्लेषणे णिचि' (श्लो. १७५) इति देवः ।

१. लट् – श्लेषति श्लेषतः श्लेषन्ति । श्लेषसि श्लेषथः श्लेषथ । श्लेषामि श्लेषावः श्लेषामः ।
२. लिट् – शिश्लेष शिश्लिषतुः शिश्लिषुः । शिश्लेषिथ शिश्लिषथुः शिश्लिष । शिश्लेष शिश्लिषिव शिश्लिषिम । **३. लुट्** – श्लेषिता श्लेषितारौ श्लेषितारः । श्लेषितासि श्लेषितास्थः श्लेषितास्थ । श्लेषितास्मि श्लेषितास्वः श्लेषितास्मः । **४. लृट्** – श्लेषिष्यति श्लेषिष्यतः श्लेषिष्यन्ति । श्लेषिष्यसि श्लेषिष्यथः श्लेषिष्यथ । श्लेषिष्यामि श्लेषिष्यावः श्लेषिष्यामः । **५. लोट्** – श्लेषतु, श्लेषतात् श्लेषताम् श्लेषन्तु । श्लेष, श्लेषतात् श्लेषतम् श्लेषत । श्लेषाणि श्लेषाव श्लेषाम । **६. लङ्** – अश्लेषत् अश्लेषताम् अश्लेषन् । अश्लेषः अश्लेषतम् अश्लेषत । अश्लेषम् अश्लेषाव अश्लेषाम । **७. विधिलिङ्** – श्लेषेत् श्लेषेताम् श्लेषेयुः । श्लेषेः श्लेषेतम् श्लेषेत । श्लेषेयम् श्लेषेव श्लेषेम । **८. आशीर्लिङ्** – श्लिष्यात् श्लिष्यास्ताम् श्लिष्यासुः । श्लिष्याः श्लिष्यास्तम् श्लिष्यास्त । श्लिष्यासम् श्लिष्यास्व श्लिष्यास्म ।
९. लुङ् – अश्लेषीत् अश्लेषिष्टाम् अश्लेषिषुः । अश्लेषीः अश्लेषिष्टम् अश्लेषिष्ट । अश्लेषिषम् अश्लेषिष्व अश्लेषिष्म । **१०. लृङ्** – अश्लेषिष्यत् अश्लेषिष्यताम् अश्लेषिष्यन् । अश्लेषिष्यः अश्लेषिष्यतम् अश्लेषिष्यत । अश्लेषिष्यम् अश्लेषिष्याव अश्लेषिष्याम ।

णिचि – श्लेषयति-ते, **सनि** – शिश्लेषिषति, **यकि** – श्लिष्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७०३. प्रुषु – दाहे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'स्नेहनादिषु । प्रुष्णाति च प्रोषति च दाहे' (श्लो. १७२) इति देवः ।

१. लट् – प्रोषति प्रोषतः प्रोषन्ति । प्रोषसि प्रोषथः प्रोषथ । प्रोषामि प्रोषावः प्रोषामः । **२. लिट् –** पुप्रोष पुप्रुषतुः पुप्रुषुः । पुप्रोषिथ पुप्रुषथुः पुप्रुष । पुप्रोष पुप्रुषिव पुप्रुषिम । **३. लुट् –** प्रोषिता प्रोषितारौ प्रोषितारः । प्रोषितासि प्रोषितास्थः प्रोषितास्थ । प्रोषितास्मि प्रोषितास्वः प्रोषितास्मः । **४. लृट् –** प्रोषिष्यति प्रोषिष्यतः प्रोषिष्यन्ति । प्रोषिष्यसि प्रोषिष्यथः प्रोषिष्यथ । प्रोषिष्यामि प्रोषिष्यावः प्रोषिष्यामः ।

५. लोट् – प्रोषतु, प्रोषतात् प्रोषताम् प्रोषन्तु । प्रोष, प्रोषतात् प्रोषतम् प्रोषत । प्रोषाणि प्रोषाव प्रोषाम ।

६. लङ् – अप्रोषत् अप्रोषताम् अप्रोषन् । अप्रोषः अप्रोषतम् अप्रोषत । अप्रोषम् अप्रोषाव अप्रोषाम ।

७. विधिलिङ् – प्रोषेत् प्रोषेताम् प्रोषेयुः । प्रोषेः प्रोषेतम् प्रोषेत । प्रोषेयम् प्रोषेव प्रोषेम । **८. आशीर्लिङ् –** प्रुष्यात् प्रुष्यास्ताम् प्रुष्यासुः । प्रुष्याः प्रुष्यास्तम् प्रुष्यास्त । प्रुष्यासम् प्रुष्यास्व प्रुष्यास्म । **९. लुङ् –** अप्रोषीत् अप्रोषिष्टाम् अप्रोषिषुः । अप्रोषीः अप्रोषिष्टम् अप्रोषिष्ट । अप्रोषिषम् अप्रोषिष्व अप्रोषिष्म ।

१०. लृङ् – अप्रोषिष्यत् अप्रोषिष्यताम् अप्रोषिष्यन् । अप्रोषिष्यः अप्रोषिष्यतम् अप्रोषिष्यत । अप्रोषिष्यम् अप्रोषिष्याव अप्रोषिष्याम ।

णिचि – प्रोषयति-ते, **सनि –** पुप्रुषिषति/पुप्रोषिषति, **यकि –** प्रुष्यते

७०४. प्लुषु – दाहे । सकर्म, सेट्, परस्मै । '...दाहकर्मणि । प्लोषति, प्लुष्यतीति स्तां, प्लुष्णाति स्नेहनादिषु' (श्लो. १७१-१७२) इति देवः ।

१. लट् – प्लोषति प्लोषतः प्लोषन्ति । प्लोषसि प्लोषथः प्लोषथ । प्लोषामि प्लोषावः प्लोषामः ।

२. लिट् – पुप्लोष पुप्लुषतुः पुप्लुषुः । पुप्लोषिथ पुप्लुषथुः पुप्लुष । पुप्लोष पुप्लुषिव पुप्लुषिम । **३. लुट् –** प्लोषिता प्लोषितारौ प्लोषितारः । प्लोषितासि प्लोषितास्थः प्लोषितास्थ । प्लोषितास्मि प्लोषितास्वः प्लोषितास्मः । **४. लृट् –** प्लोषिष्यति प्लोषिष्यतः प्लोषिष्यन्ति । प्लोषिष्यसि प्लोषिष्यथः प्लोषिष्यथ । प्लोषिष्यामि प्लोषिष्यावः प्लोषिष्यामः । **५. लोट् –** प्लोषतु, प्लोषतात् प्लोषताम् प्लोषन्तु । प्लोष, प्लोषतात् प्लोषतम् प्लोषत । प्लोषाणि प्लोषाव प्लोषाम । **६. लङ् –** अप्लोषत् अप्लोषताम् अप्लोषन् । अप्लोषः अप्लोषतम् अप्लोषत । अप्लोषम् अप्लोषाव अप्लोषाम । **७. विधिलिङ् –** प्लोषेत् प्लोषेताम् प्लोषेयुः । प्लोषेः प्लोषेतम् प्लोषेत । प्लोषेयम् प्लोषेव प्लोषेम । **८. आशीर्लिङ् –** प्लुष्यात् प्लुष्यास्ताम् प्लुष्यासुः । प्लुष्याः प्लुष्यास्तम् प्लुष्यास्त । प्लुष्यासम् प्लुष्यास्व प्लुष्यास्म । **९. लुङ् –** अप्लोषीत् अप्लोषिष्टाम् अप्लोषिषुः । अप्लोषीः अप्लोषिष्टम् अप्लोषिष्ट । अप्लोषिषम् अप्लोषिष्व अप्लोषिष्म ।

१०. लृङ् – अप्लोषिष्यत् अप्लोषिष्यताम् अप्लोषिष्यन् । अप्लोषिष्यः अप्लोषिष्यतम् अप्लोषिष्यत । अप्लोषिष्यम् अप्लोषिष्याव अप्लोषिष्याम ।

णिचि – प्लोषयति-ते, **सनि –** पुप्लुषिषति/पुप्लोषिषति, **यकि –** प्लुष्यते

७०५. पृषु – सेचनहिंसासङ्क्लेशनेषु । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'हिंसासंक्लेशनयोश्च' इति माधवः ।

१. लट् – पर्षति पर्षतः पर्षन्ति । पर्षसि पर्षथः पर्षथ । पर्षामि पर्षावः पर्षामः । **२. लिट् –** पपर्ष पपृषतुः पपृषुः । पपर्षिथ पपृषथुः पपृष । पपर्ष पपृषिव पपृषिम । **३. लुट् –** पर्षिता पर्षितारौ पर्षितारः । पर्षितासि पर्षितास्थः पर्षितास्थ । पर्षितास्मि पर्षितास्वः पर्षितास्मः । **४. लृट् –** पर्षिष्यति पर्षिष्यतः पर्षिष्यन्ति । पर्षिष्यसि पर्षिष्यथः पर्षिष्यथ । पर्षिष्यामि पर्षिष्यावः पर्षिष्यामः । **५. लोट् –** पर्षतु, पर्षतात् पर्षताम् पर्षन्तु । पर्ष, पर्षतात् पर्षतम् पर्षत । पर्षाणि पर्षाव पर्षाम । **६. लङ् –** अपर्षत् अपर्षताम् अपर्षन् । अपर्षः अपर्षतम् अपर्षत । अपर्षम् अपर्षाव अपर्षाम । **७. विधिलिङ् –** पर्षेत् पर्षेताम् पर्षेयुः । पर्षेः पर्षेतम् पर्षेत । पर्षेयम् पर्षेव पर्षेम । **८. आशीर्लिङ् –** पृष्यात् पृष्यास्ताम् पृष्यासुः । पृष्याः पृष्यास्तम् पृष्यास्त । पृष्यासम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पृष्यास्व पृष्यास्म । **९. लुङ्** – अपर्षीत् अपर्षिष्टाम् अपर्षिषुः । अपर्षीः अपर्षिष्टम् अपर्षिष्ट । अपर्षिषम् अपर्षिष्व अपर्षिष्म । **१०. लृङ्** – अपर्षिष्यत् अपर्षिष्यताम् अपर्षिष्यन् । अपर्षिष्यः अपर्षिष्यतम् अपर्षिष्यत । अपर्षिष्यम् अपर्षिष्याव अपर्षिष्याम ।

णिचि – पर्षयति-ते, **सनि** – पिपर्षिषति, **यकि** – पृष्यते

७०६. वृषु – सेचनहिंसासङ्क्लेशनेषु । सकर्म, सेट्, परस्मै । '...सेके वर्षेत्, स्नेहे तु वर्षते' (श्लो. १७६) इति देवः ।

१. लट् – वर्षति वर्षतः वर्षन्ति । वर्षसि वर्षथः वर्षथ । वर्षामि वर्षावः वर्षामः । **२. लिट्** – ववर्ष ववृषतुः ववृषुः । ववर्षिथ ववृषथुः ववृष । ववर्ष ववृषिव ववृषिम । **३. लुट्** – वर्षिता वर्षितारौ वर्षितारः । वर्षितासि वर्षितास्थः वर्षितास्थ । वर्षितास्मि वर्षितास्वः वर्षितास्मः । **४. लृट्** – वर्षिष्यति वर्षिष्यतः वर्षिष्यन्ति । वर्षिष्यसि वर्षिष्यथः वर्षिष्यथ । वर्षिष्यामि वर्षिष्यावः वर्षिष्यामः । **५. लोट्** – वर्षतु, वर्षतात् वर्षताम् वर्षन्तु । वर्ष, वर्षतात् वर्षतम् वर्षत । वर्षाणि वर्षाव वर्षाम । **६. लङ्** – अवर्षत् अवर्षताम् अवर्षन् । अवर्षः अवर्षतम् अवर्षत । अवर्षम् अवर्षाव अवर्षाम । **७. विधिलिङ्** – वर्षेत् वर्षेताम् वर्षेयुः । वर्षेः वर्षेतम् वर्षेत । वर्षेयम् वर्षेव वर्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – वृष्यात् वृष्यास्ताम् वृष्यासुः । वृष्याः वृष्यास्तम् वृष्यास्त । वृष्यासम् वृष्यास्व वृष्यास्म । **९. लुङ्** – अवर्षीत् अवर्षिष्टाम् अवर्षिषुः । अवर्षीः अवर्षिष्टम् अवर्षिष्ट । अवर्षिषम् अवर्षिष्व अवर्षिष्म । **१०. लृङ्** – अवर्षिष्यत् अवर्षिष्यताम् अवर्षिष्यन् । अवर्षिष्यः अवर्षिष्यतम् अवर्षिष्यत । अवर्षिष्यम् अवर्षिष्याव अवर्षिष्याम ।

णिचि – वर्षयति – ते, **सनि** – विवर्षिषति, **यकि** – वृष्यते ।

७०७. मृषु – सेचने सहने च । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'हिंसाक्लेशदैन्येषु इत्येते' इति धातुकाव्यम् । (१.८८)

''अत्र काश्यपः 'मृषु हिंसासंक्लेशनदानेषु' इत्यादि पपाठ'' इति मा.धा.वृत्तिः । 'स्नेहने' इति देवसम्मतः पाठः (श्लो. १७३) इति ज्ञायते । 'मृष्यते मृष्यतीति स्यात्, स्नेहने शपि मर्षति' (श्लो. १७३) इति देवः ।

१. लट् – मर्षति मर्षतः मर्षन्ति । मर्षसि मर्षथः मर्षथ । मर्षामि मर्षावः मर्षामः । **२. लिट्** – ममर्ष ममृषतुः ममृषुः । ममर्षिथ ममृषथुः ममृष । ममर्ष ममृषिव ममृषिम । **३. लुट्** – मर्षिता मर्षितारौ मर्षितारः । मर्षितासि मर्षितास्थः मर्षितास्थ । मर्षितास्मि मर्षितास्वः मर्षितास्मः । **४. लृट्** – मर्षिष्यति मर्षिष्यतः मर्षिष्यन्ति । मर्षिष्यसि मर्षिष्यथः मर्षिष्यथ । मर्षिष्यामि मर्षिष्यावः मर्षिष्यामः । **५. लोट्** – मर्षतु, मर्षतात् मर्षताम् मर्षन्तु । मर्ष, मर्षतात् मर्षतम् मर्षत । मर्षाणि मर्षाव मर्षाम । **६. लङ्** – अमर्षत् अमर्षताम् अमर्षन् । अमर्षः अमर्षतम् अमर्षत । अमर्षम् अमर्षाव अमर्षाम । **७. विधिलिङ्** – मर्षेत् मर्षेताम् मर्षेयुः । मर्षेः मर्षेतम् मर्षेत । मर्षेयम् मर्षेव मर्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – मृष्यात् मृष्यास्ताम् मृष्यासुः । मृष्याः मृष्यास्तम् मृष्यास्त । मृष्यासम् मृष्यास्व मृष्यास्म । **९. लुङ्** – अमर्षीत् अमर्षिष्टाम् अमर्षिषुः । अमर्षीः अमर्षिष्टम् अमर्षिष्ट । अमर्षिषम् अमर्षिष्व अमर्षिष्म । **१०. लृङ्** – अमर्षिष्यत् अमर्षिष्यताम् अमर्षिष्यन् । अमर्षिष्यः अमर्षिष्यतम् अमर्षिष्यत । अमर्षिष्यम् अमर्षिष्याव अमर्षिष्याम ।

णिचि – मर्षयति – ते, **सनि** – मिमर्षिषति, **यकि** – मृष्यते ।

७०८. घृषु – सङ्घर्षे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – घर्षति घर्षतः घर्षन्ति । घर्षसि घर्षथः घर्षथ । घर्षामि घर्षावः घर्षामः । **२. लिट्** – जघर्ष जघृषतुः जघृषुः । जघर्षिथ जघृषथुः जघृष । जघर्ष जघृषिव जघृषिम । **३. लुट्** – घर्षिता घर्षितारौ घर्षितारः । घर्षितासि घर्षितास्थः घर्षितास्थ । घर्षितास्मि घर्षितास्वः घर्षितास्मः । **४. लृट्** – घर्षिष्यति घर्षिष्यतः घर्षिष्यन्ति । घर्षिष्यसि घर्षिष्यथः घर्षिष्यथ । घर्षिष्यामि घर्षिष्यावः घर्षिष्यामः । **५. लोट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

घर्षतु, घर्षतात् घर्षताम् घर्षन्तु । घर्ष, घर्षतात् घर्षतम् घर्षत । घर्षाणि घर्षाव घर्षाम । **६. लङ्** – अघर्षत् अघर्षताम् अघर्षन् । अघर्षः अघर्षतम् अघर्षत । अघर्षम् अघर्षाव अघर्षाम । **७. विधिलिङ्** – घर्षेत् घर्षेताम् घर्षेयुः । घर्षेः घर्षेतम् घर्षेत । घर्षेयम् घर्षेव घर्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – घृष्यात् घृष्यास्ताम् घृष्यासुः । घृष्याः घृष्यास्तम् घृष्यास्त । घृष्यासम् घृष्यास्व घृष्यास्म । **९. लुङ्** – अघर्षीत् अघर्षिष्टाम् अघर्षिषुः । अघर्षीः अघर्षिष्टम् अघर्षिष्ट । अघर्षिषम् अघर्षिष्व अघर्षिष्म । **१०. लृङ्** – अघर्षिष्यत् अघर्षिष्यताम् अघर्षिष्यन् । अघर्षिष्यः अघर्षिष्यतम् अघर्षिष्यत । अघर्षिष्यम् अघर्षिष्याव अघर्षिष्याम ।

णिचि – घर्षयति – ते, **सनि** – जिघर्षिषति, **यकि** – घृष्यते ।

७०९. हृषु – अलीके । अकर्म, सेट्, परस्मै । '..क्रमतोऽलीकं तुष्टौ हर्षति हृष्यति' (श्लो.१७६) इति देवः । अलीकं मिथ्याभवनं मिथ्योक्तिः वा । 'अलीकम् आनन्दः' इति काशकृत्स्नधातुपाठकन्नडव्याख्या ।

१. लट् – हर्षति हर्षतः हर्षन्ति । हर्षसि हर्षथः हर्षथ । हर्षामि हर्षावः हर्षामः । **२. लिट्** – जहर्ष जहृषतुः जहृषुः । जहर्षिथ जहृषथुः जहृष । जहर्ष जहृषिव जहृषिम । **३. लुट्** – हर्षिता हर्षितारौ हर्षितारः । हर्षितासि हर्षितास्थः हर्षितास्थ । हर्षितास्मि हर्षितास्वः हर्षितास्मः । **४. लृट्** – हर्षिष्यति हर्षिष्यतः हर्षिष्यन्ति । हर्षिष्यसि हर्षिष्यथः हर्षिष्यथ । हर्षिष्यामि हर्षिष्यावः हर्षिष्यामः । **५. लोट्** – हर्षतु, हर्षतात् हर्षताम् हर्षन्तु । हर्ष, हर्षतात् हर्षतम् हर्षत । हर्षाणि हर्षाव हर्षाम । **६. लङ्** – अहर्षत् अहर्षताम् अहर्षन् । अहर्षः अहर्षतम् अहर्षत । अहर्षम् अहर्षाव अहर्षाम । **७. विधिलिङ्** – हर्षेत् हर्षेताम् हर्षेयुः । हर्षेः हर्षेतम् हर्षेत । हर्षेयम् हर्षेव हर्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – हृष्यात् हृष्यास्ताम् हृष्यासुः । हृष्याः हृष्यास्तम् हृष्यास्त । हृष्यासम् हृष्यास्व हृष्यास्म । **९. लुङ्** – अहर्षीत् अहर्षिष्टाम् अहर्षिषुः । अहर्षीः अहर्षिष्टम् अहर्षिष्ट । अहर्षिषम् अहर्षिष्व अहर्षिष्म । **१०. लृङ्** – अहर्षिष्यत् अहर्षिष्यताम् अहर्षिष्यन् । अहर्षिष्यः अहर्षिष्यतम् अहर्षिष्यत । अहर्षिष्यम् अहर्षिष्याव अहर्षिष्याम ।

णिचि – हर्षयति – ते, **सनि** – जिहर्षिषति, **यकि** – हृष्यते ।

७१०. तुस – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । धातूनामनेकार्थत्वात् 'ह्रासः' इत्यत्र अपक्षयोऽर्थः । 'ह्रस्वः' इत्यत्र अल्पत्वं धात्वर्थः ।

१. लट् – तोसति तोसतः तोसन्ति । तोससि तोसथः तोसथ । तोसामि तोसावः तोसामः । **२. लिट्** – तुतोस तुतुसतुः तुतुसुः । तुतोसिथ तुतुसथुः तुतुस । तुतोस तुतुसिव तुतुसिम ।**३. लुट्** – तोसिता तोसितारौ तोसितारः । तोसितासि तोसितास्थः तोसितास्थ । तोसितास्मि तोसितास्वः तोसितास्मः । **४. लृट्** – तोसिष्यति तोसिष्यतः तोसिष्यन्ति । तोसिष्यसि तोसिष्यथः तोसिष्यथ । तोसिष्यामि तोसिष्यावः तोसिष्यामः । **५. लोट्** – तोसतु, तोसतात् तोसताम् तोसन्तु । तोस, तोसतात् तोसतम् तोसत । तोसानि तोसाव तोसाम । **६. लङ्** – अतोसत् अतोसताम् अतोसन् । अतोसः अतोसतम् अतोसत । अतोसम् अतोसाव अतोसाम । **७. विधिलिङ्** – तोसेत् तोसेताम् तोसेयुः । तोसेः तोसेतम् तोसेत । तोसेयम् तोसेव तोसेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुस्यात् तुस्यास्ताम् तुस्यासुः । तुस्याः तुस्यास्तम् तुस्यास्त । तुस्यासम् तुस्यास्व तुस्यास्म । **९. लुङ्** – अतोसीत् अतोसिष्टाम् अतोसिषुः । अतोसीः अतोसिष्टम् अतोसिष्ट । अतोसिषम् अतोसिष्व अतोसिष्म । **१०. लृङ्** – अतोसिष्यत् अतोसिष्यताम् अतोसिष्यन् । अतोसिष्यः अतोसिष्यतम् अतोसिष्यत । अतोसिष्यम् अतोसिष्याव अतोसिष्याम ।

णिचि – तोसयति – ते, **सनि** – तुतुसिषति/तुतोसिषति[1], **यकि** – तुस्यते ।

१. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७११. हस – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – हसति हसतः हसन्ति । हससि हसथः हसथ । हसामि हसावः हसामः । **२. लिट्** – जहास जहसतुः जहसुः । जहसिथ जहसथुः जहस । जहास, जहस जहसिव जहसिम । **३. लुट्** – हसिता हसितारौ हसितारः । हसितासि हसितास्थः हसितास्थ । हसितास्मि हसितास्वः हसितास्मः । **४. लृट्** – हसिष्यति हसिष्यतः हसिष्यन्ति । हसिष्यसि हसिष्यथः हसिष्यथ । हसिष्यामि हसिष्यावः हसिष्यामः ।

५. लोट् – हसतु, हसतात् हसताम् हसन्तु । हस, हसतात् हसतम् हसत । हसानि हसाव हसाम ।

६. लङ् – अहसत् अहसताम् अहसन् । अहसः अहसतम् अहसत । अहसम् अहसाव अहसाम ।

७. विधिलिङ् – हसेत् हसेताम् हसेयुः । हसेः हसेतम् हसेत । हसेयम् हसेव हसेम । **८. आशीर्लिङ्** – हस्यात् हस्यास्ताम् हस्यासुः । हस्याः हस्यास्तम् हस्यास्त । हस्यासम् हस्यास्व हस्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अहसीत्[1] अहसिष्टाम् अहसिषुः । अहसीः अहसिष्टम् अहसिष्ट । अहसिषम् अहसिष्व अहसिष्म । (ii) अहासीत् अहासिष्टाम् अहासिषुः । अहासीः अहासिष्टम् अहासिष्ट । अहासिषम् अहासिष्व अहासिष्म ।

१०. लृङ् – अहसिष्यत् अहसिष्यताम् अहसिष्यन् । अहसिष्यः अहसिष्यतम् अहसिष्यत । अहसिष्यम् अहसिष्याव अहसिष्याम ।

णिचि – हासयति – ते, **सनि** – जिहसिषति, **यकि** – हस्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

७१२. ह्लस – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ह्लसति ह्लसतः ह्लसन्ति । ह्लससि ह्लसथः ह्लसथ । ह्लसामि ह्लसावः ह्लसामः । **२. लिट्** – जह्लास जह्लसतुः जह्लसुः । जह्लसिथ जह्लसथुः जह्लस । जह्लास, जह्लस जह्लसिव जह्लसिम । **३. लुट्** – ह्लसिता ह्लसितारौ ह्लसितारः । ह्लसितासि ह्लसितास्थः ह्लसितास्थ । ह्लसितास्मि ह्लसितास्वः ह्लसितास्मः ।

४. लृट् – ह्लसिष्यति ह्लसिष्यतः ह्लसिष्यन्ति । ह्लसिष्यसि ह्लसिष्यथः ह्लसिष्यथ । ह्लसिष्यामि ह्लसिष्यावः ह्लसिष्यामः । **५. लोट्** – ह्लसतु, ह्लसतात् ह्लसताम् ह्लसन्तु । ह्लस, ह्लसतात् ह्लसतम् ह्लसत । ह्लसानि ह्लसाव ह्लसाम । **६. लङ्** – अह्लसत् अह्लसताम् अह्लसन् । अह्लसः अह्लसतम् अह्लसत । अह्लसम् अह्लसाव अह्लसाम । **७. विधिलिङ्** – ह्लसेत् ह्लसेताम् ह्लसेयुः । ह्लसेः ह्लसेतम् ह्लसेत । ह्लसेयम् ह्लसेव ह्लसेम ।

८. आशीर्लिङ् – ह्लस्यात् ह्लस्यास्ताम् ह्लस्यासुः । ह्लस्याः ह्लस्यास्तम् ह्लस्यास्त । ह्लस्यासम् ह्लस्यास्व ह्लस्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अह्लसीत्[1] अह्लसिष्टाम् अह्लसिषुः । अह्लसीः अह्लसिष्टम् अह्लसिष्ट । अह्लसिषम् अह्लसिष्व अह्लसिष्म । (ii) अह्लासीत् अह्लासिष्टाम् अह्लासिषुः । अह्लासीः अह्लासिष्टम् अह्लासिष्ट । अह्लासिषम् अह्लासिष्व अह्लासिष्म । **१०. लृङ्** – अह्लसिष्यत् अह्लसिष्यताम् अह्लसिष्यन् । अह्लसिष्यः अह्लसिष्यतम् अह्लसिष्यत । अह्लसिष्यम् अह्लसिष्याव अह्लसिष्याम ।

णिचि – ह्लासयति – ते, **सनि** – जिह्लसिषति, **यकि** – ह्लस्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

७१३. रस – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'शब्दे शपि रसेत् स्नेहास्वादयोः रसयेद्रसेः' (श्लो. १९३) इति देवः ।

१. लट् – रसति रसतः रसन्ति । रससि रसथः रसथ । रसामि रसावः रसामः । **२. लिट्** – ररास रेसतुः रेसुः । रेसिथ रेसथुः रेस । ररास, ररस रेसिव रेसिम । **३. लुट्** – रसिता रसितारौ रसितारः । रसितासि रसितास्थः रसितास्थ । रसितास्मि रसितास्वः रसितास्मः । **४. लृट्** – रसिष्यति रसिष्यतः रसिष्यन्ति । रसिष्यसि रसिष्यथः रसिष्यथ । रसिष्यामि रसिष्यावः रसिष्यामः । **५. लोट्** – रसतु, रसतात् रसताम् रसन्तु । रस, रसतात् रसतम् रसत । रसानि रसाव रसाम । **६. लङ्** – अरसत् अरसताम् अरसन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अरसः अरसतम् अरसत । अरसम् अरसाव अरसाम । **७. विधिलिङ्** – रसेत् रसेताम् रसेयुः । रसेः रसेतम् रसेत । रसेयम् रसेव रसेम । **८. आशीर्लिङ्** – रस्यात् रस्यास्ताम् रस्यासुः । रस्याः रस्यास्तम् रस्यास्त । रस्यासम् रस्यास्व रस्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अरसीत्[1] अरसिष्टाम् अरसिषुः । अरसीः अरसिष्टम् अरसिष्ट । अरसिषम् अरसिष्व अरसिष्म । (ii) अरासीत् अरासिष्टाम् अरासिषुः । अरासीः अरासिष्टम् अरासिष्ट । अरासिषम् अरासिष्व अरासिष्म । **१०. लृङ्** – अरसिष्यत् अरसिष्यताम् अरसिष्यन् । अरसिष्यः अरसिष्यतम् अरसिष्यत । अरसिष्यम् अरसिष्याव अरसिष्याम ।

णिचि – रासयति – ते, **सनि** – रिरसिषति, **यकि** – रस्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

७१४. लस – श्लेषणक्रीडनयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'अयं शोभायां प्रसिद्धः' इति धातुकाव्यव्याख्यायाम् । (१.८९) 'लासयेत् शिल्पयोगेऽर्थे, श्लेषणे क्रीडने लसेत्' (श्लो. १९०) इति देवः ।

१. लट् – लसति लसतः लसन्ति । लससि लसथः लसथ । लसामि लसावः लसामः । **२. लिट्** – ललास लेसतुः लेसुः । लेसिथ लेसथुः लेस । ललास, ललस लेसिव लेसिम । **३. लुट्** – लसिता लसितारौ लसितारः । लसितासि लसितास्थः लसितास्थ । लसितास्मि लसितास्वः लसितास्मः । **४. लृट्** – लसिष्यति लसिष्यतः लसिष्यन्ति । लसिष्यसि लसिष्यथः लसिष्यथ । लसिष्यामि लसिष्यावः लसिष्यामः । **५. लोट्** – लसतु, लसतात् लसताम् लसन्तु । लस, लसतात् लसतम् लसत । लसानि लसाव लसाम । **६. लङ्** – अलसत् अलसताम् अलसन् । अलसः अलसतम् अलसत । अलसम् अलसाव अलसाम । **७. विधिलिङ्** – लसेत् लसेताम् लसेयुः । लसेः लसेतम् लसेत । लसेयम् लसेव लसेम । **८. आशीर्लिङ्** – लस्यात् लस्यास्ताम् लस्यासुः । लस्याः लस्यास्तम् लस्यास्त । लस्यासम् लस्यास्व लस्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अलसीत्[1] अलसिष्टाम् अलसिषुः । अलसीः अलसिष्टम् अलसिष्ट । अलसिषम् अलसिष्व अलसिष्म । (ii) अलासीत् अलासिष्टाम् अलासिषुः । अलासीः अलासिष्टम् अलासिष्ट । अलासिषम् अलासिष्व अलासिष्म । **१०. लृङ्** – अलसिष्यत् अलसिष्यताम् अलसिष्यन् । अलसिष्यः अलसिष्यतम् अलसिष्यत । अलसिष्यम् अलसिष्याव अलसिष्याम ।

णिचि – लासयति – ते, **सनि** – लिलसिषति, **यकि** – लस्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

७१५. घस्लृ – अदने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'अयं न सार्वत्रिकः । 'लिट्यन्यतरस्याम्' (२-४-४०) इत्यदेः घस्लादेशविधानात् । ततश्च, यत्र लिङ्गं वचनं वा अस्ति, तत्रैव अस्य प्रयोगः । अत्रैव पाठः शपि परस्मैपदे लिङ्गम् । ऌदित्करणमङि । अनिट्कारिकासु पाठो वलाद्यार्धधातुके । क्मरचि तु विशिष्योपादानम्' इति सिद्धान्तकौमुदी । कृदन्तरूपमालायां विषयेऽस्मिन् अन्यानि अपि मतानि दर्शितानि ।

१. लट् – घसति घसतः घसन्ति । घससि घसथः घसथ । घसामि घसावः घसामः । **२. लिट्** – (लिटि अस्य प्रयोगो नास्ति) **३. लुट्** – घस्ता घस्तारौ घस्तारः । घस्तासि घस्तास्थः घस्तास्थ । घस्तास्मि घस्तास्वः घस्तास्मः । **४. लृट्** – घत्स्यति घत्स्यतः घत्स्यन्ति । घत्स्यसि घत्स्यथः घत्स्यथ । घत्स्यामि घत्स्यावः घत्स्यामः । **५. लोट्** – घसतु, घसतात् घसताम् घसन्तु । घस, घसतात् घसतम् घसत । घसानि घसाव घसाम । **६. लङ्** – अघसत् अघसताम् अघसन् । अघसः अघसतम् अघसत । अघसम् अघसाव अघसाम । **७. विधिलिङ्** – घसेत् घसेताम् घसेयुः । घसेः घसेतम् घसेत । घसेयम् घसेव घसेम । **८. आशीर्लिङ्** – (आशीर्लिङि अस्य प्रयोगो नास्ति) **९. लुङ्** – अघसत् अघसताम् अघसन् । अघसः अघसतम् अघसत । अघसम् अघसाव अघसाम । **१०. लृङ्** – अघत्स्यत् अघत्स्यताम् अघत्स्यन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अघत्स्यः अघत्स्यतम् अघत्स्यत । अघत्स्यम् अघत्स्याव अघत्स्याम ।

णिचि – घासयति[1], **सनि** – जिघत्सति, **यकि** – घस्यते ।

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदित्वम् । इदं रूपं शेखरकारस्य मतम् अवलम्ब्य लिखितम् । 'गमकाभावात् ण्यन्तात् यङन्ताच्च प्रयोगो न' इति कृदन्तरूपमाला ।

७१६. जर्ज – परिभाषणहिंसातर्जनेषु । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – जर्जति जर्जतः जर्जन्ति । जर्जसि जर्जथः जर्जथ । जर्जामि जर्जावः जर्जामः । **२. लिट्** – जजर्ज जजर्जतुः जजर्जुः । जजर्जिथ जजर्जथुः जजर्ज । जजर्ज जजर्जिव जजर्जिम । **३. लुट्** – जर्जिता जर्जितारौ जर्जितारः । जर्जितासि जर्जितास्थः जर्जितास्थ । जर्जितास्मि जर्जितास्वः जर्जितास्मः । **४. लृट्** – जर्जिष्यति जर्जिष्यतः जर्जिष्यन्ति । जर्जिष्यसि जर्जिष्यथः जर्जिष्यथ । जर्जिष्यामि जर्जिष्यावः जर्जिष्यामः ।

५. लोट् – जर्जतु, जर्जतात् जर्जताम् जर्जन्तु । जर्ज, जर्जतात् जर्जतम् जर्जत । जर्जानि जर्जाव जर्जाम ।

६. लङ् – अजर्जत् अजर्जताम् अजर्जन् । अजर्जः अजर्जतम् अजर्जत । अजर्जम् अजर्जाव अजर्जाम ।

७. विधिलिङ् – जर्जेत् जर्जेताम् जर्जेयुः । जर्जेः जर्जेतम् जर्जेत । जर्जेयम् जर्जेव जर्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – जर्ज्यात् जर्ज्यास्ताम् जर्ज्यासुः । जर्ज्याः जर्ज्यास्तम् जर्ज्यास्त । जर्ज्यासम् जर्ज्यास्व जर्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अजर्जीत् अजर्जिष्टाम् अजर्जिषुः । अजर्जीः अजर्जिष्टम् अजर्जिष्ट । अजर्जिषम् अजर्जिष्व अजर्जिष्म ।

१०. लृङ् – अजर्जिष्यत् अजर्जिष्यताम् अजर्जिष्यन् । अजर्जिष्यः अजर्जिष्यतम् अजर्जिष्यत । अजर्जिष्यम् अजर्जिष्याव अजर्जिष्याम ।

णिचि – जर्जयति – ते, **सनि** – जिजर्जिषति, **यकि** – जर्ज्यते ।

७१७. चर्च – परिभाषणहिंसातर्जनेषु । सकर्म, सेट्, परस्मै । परिभाषणम् = सनिन्दोपालम्भः । 'हिंसायां, तर्जने परिभाषणे । चर्चत्यध्ययने त्वर्थे भवेच्चर्चयतीति णौ' (श्लो.५४) इति देवः । ''र्जत्स (जर्त्स ?) इति चन्द्रदुर्गौ । चर्चे इत्येके । जर्ज इत्यन्ये । झर्च इत्यपरे । किमत्र सत्यम् ? देवा ज्ञास्यन्ति'' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – चर्चति चर्चतः चर्चन्ति । चर्चसि चर्चथः चर्चथ । चर्चामि चर्चावः चर्चामः । **२. लिट्** – चचर्च चचर्चतुः चचर्चुः । चचर्चिथ चचर्चथुः चचर्च । चचर्च चचर्चिव चचर्चिम । **३. लुट्** – चर्चिता चर्चितारौ चर्चितारः । चर्चितासि चर्चितास्थः चर्चितास्थ । चर्चितास्मि चर्चितास्वः चर्चितास्मः । **४. लृट्** – चर्चिष्यति चर्चिष्यतः चर्चिष्यन्ति । चर्चिष्यसि चर्चिष्यथः चर्चिष्यथ । चर्चिष्यामि चर्चिष्यावः चर्चिष्यामः ।

५. लोट् – चर्चतु, चर्चतात् चर्चताम् चर्चन्तु । चर्च, चर्चतात् चर्चतम् चर्चत । चर्चानि चर्चाव चर्चाम ।

६. लङ् – अचर्चत् अचर्चताम् अचर्चन् । अचर्चः अचर्चतम् अचर्चत । अचर्चम् अचर्चाव अचर्चाम ।

७. विधिलिङ् – चर्चेत् चर्चेताम् चर्चेयुः । चर्चेः चर्चेतम् चर्चेत । चर्चेयम् चर्चेव चर्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – चर्च्यात् चर्च्यास्ताम् चर्च्यासुः । चर्च्याः चर्च्यास्तम् चर्च्यास्त । चर्च्यासम् चर्च्यास्व चर्च्यास्म । **९. लुङ्** – अचर्चीत् अचर्चिष्टाम् अचर्चिषुः । अचर्चीः अचर्चिष्टम् अचर्चिष्ट । अचर्चिषम् अचर्चिष्व अचर्चिष्म ।

१०. लृङ् – अचर्चिष्यत् अचर्चिष्यताम् अचर्चिष्यन् । अचर्चिष्यः अचर्चिष्यतम् अचर्चिष्यत । अचर्चिष्यम् अचर्चिष्याव अचर्चिष्याम ।

णिचि – चर्चयति – ते, **सनि** – चिचर्चिषति, **यकि** – चर्च्यते ।

७१८. झर्झ – परिभाषणहिंसातर्जनेषु । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – झर्झति झर्झतः झर्झन्ति । झर्झसि झर्झथः झर्झथ । झर्झामि झर्झावः झर्झामः । **२. लिट्** – जझर्झ जझर्झतुः जझर्झुः । जझर्झिथ जझर्झथुः जझर्झ । जझर्झ जझर्झिव जझर्झिम । **३. लुट्** – झर्झिता झर्झितारौ झर्झितारः । झर्झितासि झर्झितास्थः झर्झितास्थ । झर्झितास्मि झर्झितास्वः झर्झितास्मः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४. लृट् – झर्झिष्यति झर्झिष्यतः झर्झिष्यन्ति । झर्झिष्यसि झर्झिष्यथः झर्झिष्यथ । झर्झिष्यामि झर्झिष्यावः झर्झिष्यामः । **५. लोट्** – झर्झतु, झर्झतात् झर्झताम् झर्झन्तु । झर्झ, झर्झतात् झर्झतम् झर्झत । झर्झानि झर्झाव झर्झाम । **६. लङ्** – अझर्झत् अझर्झताम् अझर्झन् । अझर्झः अझर्झतम् अझर्झत । अझर्झम् अझर्झाव अझर्झाम । **७. विधिलिङ्** – झर्झेत् झर्झेताम् झर्झेयुः । झर्झेः झर्झेतम् झर्झेत । झर्झेयम् झर्झेव झर्झेम । **८. आशीर्लिङ्** – झर्झ्यात् झर्झ्यास्ताम् झर्झ्यासुः । झर्झ्याः झर्झ्यास्तम् झर्झ्यास्त । झर्झ्यासम् झर्झ्यास्व झर्झ्यास्म । **९. लुङ्** – अझर्झीत् अझर्झिष्टाम् अझर्झिषुः । अझर्झीः अझर्झिष्टम् अझर्झिष्ट । अझर्झिषम् अझर्झिष्व अझर्झिष्म । **१०. लृङ्** – अझर्झिष्यत् अझर्झिष्यताम् अझर्झिष्यन् । अझर्झिष्यः अझर्झिष्यतम् अझर्झिष्यत । अझर्झिष्यम् अझर्झिष्याव अझर्झिष्याम ।

णिचि – झर्झयति – ते, **सनि** – जिझर्झिषति, **यकि** – झर्झ्यते ।

७१९. पिसृ – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'इह क्वचित्कोशे विसृ वेसृ पिशृ पेशृ इति पठ्यते' इति मा.धा.वृत्तौ । 'णौ पिंसयति भाषार्थे गत्यां तु शपि पेसति' (श्लो. १९२) इति देवः ।

१. लट् – पेसति पेसतः पेसन्ति । पेससि पेसथः पेसथ । पेसामि पेसावः पेसामः । **२. लिट्** – पिपेस पिपिसतुः पिपिसुः । पिपेसिथ पिपिसथुः पिपिस । पिपेस पिपिसिव पिपिसिम । **३. लुट्** – पेसिता पेसितारौ पेसितारः । पेसितासि पेसितास्थः पेसितास्थ । पेसितास्मि पेसितास्वः पेसितास्मः । **४. लृट्** – पेसिष्यति पेसिष्यतः पेसिष्यन्ति । पेसिष्यसि पेसिष्यथः पेसिष्यथ । पेसिष्यामि पेसिष्यावः पेसिष्यामः । **५. लोट्** – पेसतु, पेसतात् पेसताम् पेसन्तु । पेस, पेसतात् पेसतम् पेसत । पेसानि पेसाव पेसाम । **६. लङ्** – अपेसत् अपेसताम् अपेसन् । अपेसः अपेसतम् अपेसत । अपेसम् अपेसाव अपेसाम । **७. विधिलिङ्** – पेसेत् पेसेताम् पेसेयुः । पेसेः पेसेतम् पेसेत । पेसेयम् पेसेव पेसेम । **८. आशीर्लिङ्** – पिस्यात् पिस्यास्ताम् पिस्यासुः । पिस्याः पिस्यास्तम् पिस्यास्त । पिस्यासम् पिस्यास्व पिस्यास्म । **९. लुङ्** – अपेसीत् अपेसिष्टाम् अपेसिषुः । अपेसीः अपेसिष्टम् अपेसिष्ट । अपेसिषम् अपेसिष्व अपेसिष्म । **१०. लृङ्** – अपेसिष्यत् अपेसिष्यताम् अपेसिष्यन् । अपेसिष्यः अपेसिष्यतम् अपेसिष्यत । अपेसिष्यम् अपेसिष्याव अपेसिष्याम ।

णिचि – पेसयति – ते, **सनि** – पिपिसिषति/पिपेसिषति[१], **यकि** – पिस्यते ।

१. 'रलो व्युपधात्..' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७२०. पेसृ – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'णौ पिंसयति भाषार्थे गत्यां तु शपि पेसति' (श्लो. १९२) इति देवः ।

१. लट् – पेसति पेसतः पेसन्ति । पेससि पेसथः पेसथ । पेसामि पेसावः पेसामः । **२. लिट्** – पिपेस पिपेसतुः पिपेसुः । पिपेसिथ पिपेसथुः पिपेस । पिपेस पिपेसिव पिपेसिम । **३. लुट्** – पेसिता पेसितारौ पेसितारः । पेसितासि पेसितास्थः पेसितास्थ । पेसितास्मि पेसितास्वः पेसितास्मः । **४. लृट्** – पेसिष्यति पेसिष्यतः पेसिष्यन्ति । पेसिष्यसि पेसिष्यथः पेसिष्यथ । पेसिष्यामि पेसिष्यावः पेसिष्यामः । **५. लोट्** – पेसतु, पेसतात् पेसताम् पेसन्तु । पेस, पेसतात् पेसतम् पेसत । पेसानि पेसाव पेसाम । **६. लङ्** – अपेसत् अपेसताम् अपेसन् । अपेसः अपेसतम् अपेसत । अपेसम् अपेसाव अपेसाम । **७. विधिलिङ्** – पेसेत् पेसेताम् पेसेयुः । पेसेः पेसेतम् पेसेत । पेसेयम् पेसेव पेसेम । **८. आशीर्लिङ्** – पेस्यात् पेस्यास्ताम् पेस्यासुः । पेस्याः पेस्यास्तम् पेस्यास्त । पेस्यासम् पेस्यास्व पेस्यास्म । **९. लुङ्** – अपेसीत् अपेसिष्टाम् अपेसिषुः । अपेसीः अपेसिष्टम् अपेसिष्ट । अपेसिषम् अपेसिष्व अपेसिष्म । **१०. लृङ्** – अपेसिष्यत् अपेसिष्यताम् अपेसिष्यन् । अपेसिष्यः अपेसिष्यतम् अपेसिष्यत । अपेसिष्यम् अपेसिष्याव अपेसिष्याम ।

णिचि – पेसयति – ते, **सनि** – पिपेसिषति, **यकि** – पेस्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७२१. हसे – हसने । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – हसति हसतः हसन्ति । हससि हसथः हसथ । हसामि हसावः हसामः । **२. लिट्** – जहास जहसतुः जहसुः । जहसिथ जहसथुः जहस । जहास, जहस जहसिव जहसिम । **३. लुट्** – हसिता हसितारौ हसितारः । हसितासि हसितास्थः हसितास्थ । हसितास्मि हसितास्वः हसितास्मः । **४. लृट्** – हसिष्यति हसिष्यतः हसिष्यन्ति । हसिष्यसि हसिष्यथः हसिष्यथ । हसिष्यामि हसिष्यावः हसिष्यामः ।

५. लोट् – हसतु, हसतात् हसताम् हसन्तु । हस, हसतात् हसतम् हसत । हसानि हसाव हसाम ।

६. लङ् – अहसत् अहसताम् अहसन् । अहसः अहसतम् अहसत । अहसम् अहसाव अहसाम ।

७. विधिलिङ् – हसेत् हसेताम् हसेयुः । हसेः हसेतम् हसेत । हसेयम् हसेव हसेम । **८. आशीर्लिङ्** – हस्यात् हस्यास्ताम् हस्यासुः । हस्याः हस्यास्तम् हस्यास्त । हस्यासम् हस्यास्व हस्यास्म । **९. लुङ्** – अहसीत्[1] अहसिष्टाम् अहसिषुः । अहसीः अहसिष्टम् अहसिष्ट । अहसिषम् अहसिष्व अहसिष्म ।

१०. लृङ् – अहसिष्यत् अहसिष्यताम् अहसिष्यन् । अहसिष्यः अहसिष्यतम् अहसिष्यत । अहसिष्यम् अहसिष्याव अहसिष्याम ।

णिचि – हासयति – ते, **सनि** – जिहसिषति, **यकि** – हस्यते ।

१. एदित्त्वात् 'ह्म्यन्तक्षण...' इति न वृद्धिः ।

७२२. णिश – समाधौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । तालव्योष्मान्तः ।

१. लट् – नेशति नेशतः नेशन्ति । नेशसि नेशथः नेशथ । नेशामि नेशावः नेशामः । **२. लिट्** – निनेश निनिशतुः निनिशुः । निनेशिथ निनिशथुः निनिश । निनेश निनिशिव निनिशिम । **३. लुट्** – नेशिता नेशितारौ नेशितारः । नेशितासि नेशितास्थः नेशितास्थ । नेशितास्मि नेशितास्वः नेशितास्मः । **४. लृट्** – नेशिष्यति नेशिष्यतः नेशिष्यन्ति । नेशिष्यसि नेशिष्यथः नेशिष्यथ । नेशिष्यामि नेशिष्यावः नेशिष्यामः ।

५. लोट् – नेशतु, नेशतात् नेशताम् नेशन्तु । नेश, नेशतात् नेशतम् नेशत । नेशानि नेशाव नेशाम ।

६. लङ् – अनेशत् अनेशताम् अनेशन् । अनेशः अनेशतम् अनेशत । अनेशम् अनेशाव अनेशाम ।

७. विधिलिङ् – नेशेत् नेशेताम् नेशेयुः । नेशेः नेशेतम् नेशेत । नेशेयम् नेशेव नेशेम । **८. आशीर्लिङ्** – निश्यात् निश्यास्ताम् निश्यासुः । निश्याः निश्यास्तम् निश्यास्त । निश्यासम् निश्यास्व निश्यास्म ।

९. लुङ् – अनेशीत् अनेशिष्टाम् अनेशिषुः । अनेशीः अनेशिष्टम् अनेशिष्ट । अनेशिषम् अनेशिष्व अनेशिष्म । **१०. लृङ्** – अनेशिष्यत् अनेशिष्यताम् अनेशिष्यन् । अनेशिष्यः अनेशिष्यतम् अनेशिष्यत । अनेशिष्यम् अनेशिष्याव अनेशिष्याम ।

णिचि – नेशयति – ते, **सनि** – निनिशिषति/निनेशिषति, **यकि** – निश्यते ।

७२३. मिश – शब्दे रोषकृते गतौ च । अकर्म, सेट्, परस्मै । तालव्योष्मान्तः । 'शब्दने रोषक्रियायाञ्चार्थे' इति क्षीरस्वामी । 'शब्दकोपयोः इति द्रुमोक्त्या रोषकृतम् = रोष एव' इति धातुकाव्यव्याख्या । (१.९०)

१. लट् – मेशति मेशतः मेशन्ति । मेशसि मेशथः मेशथ । मेशामि मेशावः मेशामः । **२. लिट्** – मिमेश मिमिशतुः मिमिशुः । मिमेशिथ मिमिशथुः मिमिश । मिमेश मिमिशिव मिमिशिम । **३. लुट्** – मेशिता मेशितारौ मेशितारः । मेशितासि मेशितास्थः मेशितास्थ । मेशितास्मि मेशितास्वः मेशितास्मः । **४. लृट्** – मेशिष्यति मेशिष्यतः मेशिष्यन्ति । मेशिष्यसि मेशिष्यथः मेशिष्यथ । मेशिष्यामि मेशिष्यावः मेशिष्यामः । **५. लोट्** – मेशतु, मेशतात् मेशताम् मेशन्तु । मेश, मेशतात् मेशतम् मेशत । मेशानि मेशाव मेशाम । **६. लङ्** – अमेशत् अमेशताम् अमेशन् । अमेशः अमेशतम् अमेशत । अमेशम् अमेशाव अमेशाम । **७. विधिलिङ्** – मेशेत् मेशेताम् मेशेयुः । मेशेः मेशेतम् मेशेत । मेशेयम् मेशेव मेशेम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

८. आशीर्लिङ् – मिश्यात् मिश्यास्ताम् मिश्यासुः । मिश्याः मिश्यास्तम् मिश्यास्त । मिश्यासम् मिश्यास्व मिश्यास्म । **९. लुङ्** – अमेशीत् अमेशिष्टाम् अमेशिषुः । अमेशीः अमेशिष्टम् अमेशिष्ट । अमेशिषम् अमेशिष्व अमेशिष्म । **१०. लृङ्** – अमेशिष्यत् अमेशिष्यताम् अमेशिष्यन् । अमेशिष्यः अमेशिष्यतम् अमेशिष्यत । अमेशिष्यम् अमेशिष्याव अमेशिष्याम ।

णिचि – मेशयति – ते, **सनि** – मिमिशिषति/मिमेशिषति, **यकि** – मिश्यते ।

७२४. मश – शब्दे, रोषकृते गतौ च । अकर्म, सेट्, परस्मै । तालव्योष्मान्तः । 'शब्दने रोषक्रियायां चार्थे' इति क्षीरस्वामी । 'शब्दकोपयोः इति द्बमोक्त्या रोषकृतम् = रोष एव' इति धातुकाव्यव्याख्यायाम् । (१.९०)

१. लट् – मशति मशतः मशन्ति । मशसि मशथः मशथ । मशामि मशावः मशामः । **२. लिट्** – ममाश मेशतुः मेशुः । ममशिथ मेशथुः मेश । ममाश, ममश मेशिव मेशिम । **३. लुट्** – मशिता मशितारौ मशितारः । मशितासि मशितास्थः मशितास्थ । मशितास्मि मशितास्वः मशितास्मः । **४. लृट्** – मशिष्यति मशिष्यतः मशिष्यन्ति । मशिष्यसि मशिष्यथः मशिष्यथ । मशिष्यामि मशिष्यावः मशिष्यामः । **५. लोट्** – मशतु, मशतात् मशताम् मशन्तु । मश, मशतात् मशतम् मशत । मशानि मशाव मशाम । **६. लङ्** – अमशत् अमशताम् अमशन् । अमशः अमशतम् अमशत । अमशम् अमशाव अमशाम । **७. विधिलिङ्** – मशेत् मशेताम् मशेयुः । मशेः मशेतम् मशेत । मशेयम् मशेव मशेम । **८. आशीर्लिङ्** – मश्यात् मश्यास्ताम् मश्यासुः । मश्याः मश्यास्तम् मश्यास्त । मश्यासम् मश्यास्व मश्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अमशीत् अमशिष्टाम् अमशिषुः । अमशीः अमशिष्टम् अमशिष्ट । अमशिषम् अमशिष्व अमशिष्म । (ii) अमाशीत् अमाशिष्टाम् अमाशिषुः । अमाशीः अमाशिष्टम् अमाशिष्ट । अमाशिषम् अमाशिष्व अमाशिष्म । **१०. लृङ्** – अमशिष्यत् अमशिष्यताम् अमशिष्यन् । अमशिष्यः अमशिष्यतम् अमशिष्यत । अमशिष्यम् अमशिष्याव अमशिष्याम ।

णिचि – माशयति – ते, **सनि** – मिमशिषति, **यकि** – मश्यते ।

७२५. शव – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । दन्त्योष्ठ्यान्तः तालव्योष्मादिः । 'शवतिर्गतिकर्मा कम्बोजेषु भाष्यते विकार एवैनमार्या आहुः' इति निरुक्तम् (२.२) महाभाष्यं च । (१.१.१) 'विकारे' इत्येव वोपदेवः ।

१. लट् – शवति शवतः शवन्ति । शवसि शवथः शवथ । शवामि शवावः शवामः । **२. लिट्** – शशाव शेवतुः शेवुः । शेविथ शेवथुः शेव । शशाव, शशव शेविव शेविम । **३. लुट्** – शविता शवितारौ शवितारः । शवितासि शवितास्थः शवितास्थ । शवितास्मि शवितास्वः शवितास्मः । **४. लृट्** – शविष्यति शविष्यतः शविष्यन्ति । शविष्यसि शविष्यथः शविष्यथ । शविष्यामि शविष्यावः शविष्यामः । **५. लोट्** – शवतु, शवतात् शवताम् शवन्तु । शव, शवतात् शवतम् शवत । शवानि शवाव शवाम । **६. लङ्** – अशवत् अशवताम् अशवन् । अशवः अशवतम् अशवत । अशवम् अशवाव अशवाम । **७. विधिलिङ्** – शवेत् शवेताम् शवेयुः । शवेः शवेतम् शवेत । शवेयम् शवेव शवेम । **८. आशीर्लिङ्** – शव्यात् शव्यास्ताम् शव्यासुः । शव्याः शव्यास्तम् शव्यास्त । शव्यासम् शव्यास्व शव्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अशवीत् अशविष्टाम् अशविषुः । अशवीः अशविष्टम् अशविष्ट । अशविषम् अशविष्व अशविष्म । (ii) अशावीत् अशाविष्टाम् अशाविषुः । अशावीः अशाविष्टम् अशाविष्ट । अशाविषम् अशाविष्व अशाविष्म । **१०. लृङ्** – अशविष्यत् अशविष्यताम् अशविष्यन् । अशविष्यः अशविष्यतम् अशविष्यत । अशविष्यम् अशविष्याव अशविष्याम ।

णिचि – शावयति – ते, **सनि** – शिशविषति **यकि** – शव्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७२६. शश – प्लुतगतौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । तालव्योष्माद्यन्तः । 'प्लुतिगतौ । प्लुतिभिर्गमने' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – शशति शशतः शशन्ति । शशसि शशथः शशथ । शशामि शशावः शशामः । **२. लिट्** – शशाश शेशतुः शेशुः । शशशिथ शेशथुः शेश । शशाश, शशश शेशिव शेशिम । **३. लुट्** – शशिता शशितारौ शशितारः । शशितासि शशितास्थः शशितास्थ । शशितास्मि शशितास्वः शशितास्मः । **४. लृट्** – शशिष्यति शशिष्यतः शशिष्यन्ति । शशिष्यसि शशिष्यथः शशिष्यथ । शशिष्यामि शशिष्यावः शशिष्यामः । **५. लोट्** – शशतु, शशतात् शशताम् शशन्तु । शश, शशतात् शशतम् शशत । शशानि शशाव शशाम । **६. लङ्** – अशशत् अशशताम् अशशन् । अशशः अशशतम् अशशत । अशशम् अशशाव अशशाम । **७. विधिलिङ्** – शशेत् शशेताम् शशेयुः । शशेः शशेतम् शशेत । शशेयम् शशेव शशेम । **८. आशीर्लिङ्** – शश्यात् शश्यास्ताम् शश्यासुः । शश्याः शश्यास्तम् शश्यास्त । शश्यासम् शश्यास्व शश्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अशशीत् अशशिष्टाम् अशशिषुः । अशशीः अशशिष्टम् अशशिष्ट । अशशिषम् अशशिष्व अशशिष्म । (ii) अशाशीत् अशाशिष्टाम् अशाशिषुः । अशाशीः अशाशिष्टम् अशाशिष्ट । अशाशिषम् अशाशिष्व अशाशिष्म । **१०. लृङ्** – अशशिष्यत् अशशिष्यताम् अशशिष्यन् । अशशिष्यः अशशिष्यतम् अशशिष्यत । अशशिष्यम् अशशिष्याव अशशिष्याम ।

णिचि – शाशयति – ते, **सनि** – शिशशिषति, **यकि** – शश्यते ।

७२७. शसु – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । दन्त्योष्मान्तः । 'हिंसायां शसति' (श्लो. १८४) इति देवः । 'वधे' इति वोपदेवः ।

१. लट् – शसति शसतः शसन्ति । शससि शसथः शसथ । शसामि शसावः शसामः । **२. लिट्** – शशास शशसतुः शशसुः । शशसिथ शशसथुः शशस । शशास, शशस शशसिव शशसिम । **३. लुट्** – शसिता शसितारौ शसितारः । शसितासि शसितास्थः शसितास्थ । शसितास्मि शसितास्वः शसितास्मः । **४. लृट्** – शसिष्यति शसिष्यतः शसिष्यन्ति । शसिष्यसि शसिष्यथः शसिष्यथ । शसिष्यामि शसिष्यावः शसिष्यामः । **५. लोट्** – शसतु, शसतात् शसताम् शसन्तु । शस, शसतात् शसतम् शसत । शसानि शसाव शसाम । **६. लङ्** – अशसत् अशसताम् अशसन् । अशसः अशसतम् अशसत । अशसम् अशसाव अशसाम । **७. विधिलिङ्** – शसेत् शसेताम् शसेयुः । शसेः शसेतम् शसेत । शसेयम् शसेव शसेम । **८. आशीर्लिङ्** – शस्यात् शस्यास्ताम् शस्यासुः । शस्याः शस्यास्तम् शस्यास्त । शस्यासम् शस्यास्व शस्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अशसीत् अशसिष्टाम् अशसिषुः । अशसीः अशसिष्टम् अशसिष्ट । अशसिषम् अशसिष्व अशसिष्म । (ii) अशासीत् अशासिष्टाम् अशासिषुः । अशासीः अशासिष्टम् अशासिष्ट । अशासिषम् अशासिष्व अशासिष्म । **१०. लृङ्** – अशसिष्यत् अशसिष्यताम् अशसिष्यन् । अशसिष्यः अशसिष्यतम् अशसिष्यत । अशसिष्यम् अशसिष्याव अशसिष्याम ।

णिचि – शासयति – ते, **सनि** – शिशसिषति, **यकि** – शस्यते

७२८. शंसु – स्तुतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । नोपधोऽयं धातुः – 'नकारजावनुस्वारपञ्चमौ झलि धातुषु' इति अभियुक्तवचनात् । 'आशंसे स्यादिच्छायां शंसतीति स्तुतौ भवेत् । हिंसायां शसति' (श्लो. १८३,४) इति देवः । 'अयं हिंसायामपि' इति दुर्गः ।

१. लट् – शंसति शंसतः शंसन्ति । शंससि शंसथः शंसथ । शंसामि शंसावः शंसामः । **२. लिट्** – शशंस शशंसतुः शशंसुः । शशंसिथ शशंसथुः शशंस । शशंस शशंसिव शशंसिम । **३. लुट्** – शंसिता शंसितारौ शंसितारः । शंसितासि शंसितास्थः शंसितास्थ । शंसितास्मि शंसितास्वः शंसितास्मः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४. लृट् – शंसिष्यति शंसिष्यतः शंसिष्यन्ति । शंसिष्यसि शंसिष्यथः शंसिष्यथ । शंसिष्यामि शंसिष्यावः शंसिष्यामः । **५. लोट्** – शंसतु, शंसतात् शंसताम् शंसन्तु । शंस, शंसतात् शंसतम् शंसत । शंसानि शंसाव शंसाम । **६. लङ्** – अशंसत् अशंसताम् अशंसन् । अशंसः अशंसतम् अशंसत । अशंसम् अशंसाव अशंसाम । **७. विधिलिङ्** – शंसेत् शंसेताम् शंसेयुः । शंसेः शंसेतम् शंसेत । शंसेयम् शंसेव शंसेम । **८. आशीर्लिङ्** – शस्यात्[1] शस्यास्ताम् शस्यासुः । शस्याः शस्यास्तम् शस्यास्त । शस्यासम् शस्यास्व शस्यास्म । **९. लुङ्** – अशंसीत् अशंसिष्टाम् अशंसिषुः । अशंसीः अशंसिष्टम् अशंसिष्ट । अशंसिषम् अशंसिष्व अशंसिष्म । **१०. लृङ्** – अशंसिष्यत् अशंसिष्यताम् अशंसिष्यन् । अशंसिष्यः अशंसिष्यतम् अशंसिष्यत । अशंसिष्यम् अशंसिष्याव अशंसिष्याम ।

णिचि – शंसयति – ते, **सनि** – शिशंसिषति, **यकि** – शस्यते[2] ।

१, २. 'अनिदिताम्...' इति नलोपः, आशीर्लिङः यकः च कित्त्वात् ।

७२९. चह – परिकल्कने । अकर्म, सेट्, परस्मै । परिकल्कनम् शाठ्यं, दम्भो वा । 'चहयेच्चहतीत्येते चहेः स्तां परिकल्कने' (श्लो. १९६) इति देवः ।

१. लट् – चहति चहतः चहन्ति । चहसि चहथः चहथ । चहामि चहावः चहामः । **२. लिट्** – चचाह चेहतुः चेहुः । चेहिथ चेहथुः चेह । चचाह, चचह चेहिव चेहिम । **३. लुट्** – चहिता चहितारौ चहितारः । चहितासि चहितास्थः चहितास्थ । चहितास्मि चहितास्वः चहितास्मः । **४. लृट्** – चहिष्यति चहिष्यतः चहिष्यन्ति । चहिष्यसि चहिष्यथः चहिष्यथ । चहिष्यामि चहिष्यावः चहिष्यामः । **५. लोट्** – चहतु, चहतात् चहताम् चहन्तु । चह, चहतात् चहतम् चहत । चहानि चहाव चहाम । **६. लङ्** – अचहत् अचहताम् अचहन् । अचहः अचहतम् अचहत । अचहम् अचहाव अचहाम । **७. विधिलिङ्** – चहेत् चहेताम् चहेयुः । चहेः चहेतम् चहेत । चहेयम् चहेव चहेम । **८. आशीर्लिङ्** – चह्यात् चह्यास्ताम् चह्यासुः । चह्याः चह्यास्तम् चह्यास्त । चह्यासम् चह्यास्व चह्यास्म । **९. लुङ्** – अचहीत्[1] अचहिष्टाम् अचहिषुः । अचहीः अचहिष्टम् अचहिष्ट । अचहिषम् अचहिष्व अचहिष्म । **१०. लृङ्** – अचहिष्यत् अचहिष्यताम् अचहिष्यन् । अचहिष्यः अचहिष्यतम् अचहिष्यत । अचहिष्यम् अचहिष्याव अचहिष्याम ।

णिचि – चाहयति – ते, **सनि** – चिचहिषति, **यकि** – चह्यते ।

१. 'ह्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्व्येदिताम्' इति वृद्धिनिषेधः ।

७३०. मह – पूजायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'महयेन्महतीत्येते पूजायां णौ शपि क्रमात्' (श्लो. १९६) इति देवः । क्षीरस्वामी नामुं धातुं पठति ।

१. लट् – महति महतः महन्ति । महसि महथः महथ । महामि महावः महामः । **२. लिट्** – ममाह मेहतुः मेहुः । मेहिथ मेहथुः मेह । ममाह, ममह मेहिव मेहिम । **३. लुट्** – महिता महितारौ महितारः । महितासि महितास्थः महितास्थ । महितास्मि महितास्वः महितास्मः । **४. लृट्** – महिष्यति महिष्यतः महिष्यन्ति । महिष्यसि महिष्यथः महिष्यथ । महिष्यामि महिष्यावः महिष्यामः । **५. लोट्** – महतु, महतात् महताम् महन्तु । मह, महतात् महतम् महत । महानि महाव महाम । **६. लङ्** – अमहत् अमहताम् अमहन् । अमहः अमहतम् अमहत । अमहम् अमहाव अमहाम । **७. विधिलिङ्** – महेत् महेताम् महेयुः । महेः महेतम् महेत । महेयम् महेव महेम । **८. आशीर्लिङ्** – मह्यात् मह्यास्ताम् मह्यासुः । मह्याः मह्यास्तम् मह्यास्त । मह्यासम् मह्यास्व मह्यास्म । **९. लुङ्** – अमहीत्[1] अमहिष्टाम् अमहिषुः । अमहीः अमहिष्टम् अमहिष्ट । अमहिषम् अमहिष्व अमहिष्म । **१०. लृङ्** – अमहिष्यत् अमहिष्यताम् अमहिष्यन् । अमहिष्यः अमहिष्यतम् अमहिष्यत । अमहिष्यम् अमहिष्याव अमहिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – माहयति – ते, **सनि** – मिमहिषति, **यकि** – मह्यते ।

१. 'ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्व्येदिताम्' इति वृद्धिनिषेधः ।

७३१. रह – त्यागे । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – रहति रहतः रहन्ति । रहसि रहथः रहथ । रहामि रहावः रहामः । **२. लिट्** – रराह रेहतुः रेहुः । रेहिथ रेहथुः रेह । रराह, ररह रेहिव रेहिम । **३. लुट्** – रहिता रहितारौ रहितारः । रहितासि रहितास्थः रहितास्थ । रहितास्मि रहितास्वः रहितास्मः । **४. लृट्** – रहिष्यति रहिष्यतः रहिष्यन्ति । रहिष्यसि रहिष्यथः रहिष्यथ । रहिष्यामि रहिष्यावः रहिष्यामः । **५. लोट्** – रहतु, रहतात् रहताम् रहन्तु । रह, रहतात् रहतम् रहत । रहाणि रहाव रहाम । **६. लङ्** – अरहत् अरहताम् अरहन् । अरहः अरहतम् अरहत । अरहम् अरहाव अरहाम । **७. विधिलिङ्** – रहेत् रहेताम् रहेयुः । रहेः रहेतम् रहेत । रहेयम् रहेव रहेम । **८. आशीर्लिङ्** – रह्यात् रह्यास्ताम् रह्यासुः । रह्याः रह्यास्तम् रह्यास्त । रह्यासम् रह्यास्व रह्यास्म । **९. लुङ्** – अरहीत्[1] अरहिष्टाम् अरहिषुः । अरहीः अरहिष्टम् अरहिष्ट । अरहिषम् अरहिष्व अरहिष्म । **१०. लृङ्** – अरहिष्यत् अरहिष्यताम् अरहिष्यन् । अरहिष्यः अरहिष्यतम् अरहिष्यत । अरहिष्यम् अरहिष्याव अरहिष्याम ।

णिचि – राहयति – ते, **सनि** – रिरहिषति, **यकि** – रह्यते ।

१. 'ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्व्येदिताम्' इति वृद्धिनिषेधः ।

७३२. रहि – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'रहयेत् रहति त्यागे गतौ रंहेस्तु रंहति' (श्लो.१९५) इति देवः ।

१. लट् – रंहति रंहतः रंहन्ति । रंहसि रंहथः रंहथ । रंहामि रंहावः रंहामः । **२. लिट्** – ररंह ररंहतुः ररंहुः । ररंहिथ ररंहथुः ररंह । ररंह ररंहिव ररंहिम । **३. लुट्** – रंहिता रंहितारौ रंहितारः । रंहितासि रंहितास्थः रंहितास्थ । रंहितास्मि रंहितास्वः रंहितास्मः । **४. लृट्** – रंहिष्यति रंहिष्यतः रंहिष्यन्ति । रंहिष्यसि रंहिष्यथः रंहिष्यथ । रंहिष्यामि रंहिष्यावः रंहिष्यामः । **५. लोट्** – रंहतु, रंहतात् रंहताम् रंहन्तु । रंह, रंहतात् रंहतम् रंहत । रंहाणि रंहाव रंहाम । **६. लङ्** – अरंहत् अरंहताम् अरंहन् । अरंहः अरंहतम् अरंहत । अरंहम् अरंहाव अरंहाम । **७. विधिलिङ्** – रंहेत् रंहेताम् रंहेयुः । रंहेः रंहेतम् रंहेत । रंहेयम् रंहेव रंहेम । **८. आशीर्लिङ्** – रंह्यात् रंह्यास्ताम् रंह्यासुः । रंह्याः रंह्यास्तम् रंह्यास्त । रंह्यासम् रंह्यास्व रंह्यास्म । **९. लुङ्** – अरंहीत् अरंहिष्टाम् अरंहिषुः । अरंहीः अरंहिष्टम् अरंहिष्ट । अरंहिषम् अरंहिष्व अरंहिष्म । **१०. लृङ्** – अरंहिष्यत् अरंहिष्यताम् अरंहिष्यन् । अरंहिष्यः अरंहिष्यतम् अरंहिष्यत । अरंहिष्यम् अरंहिष्याव अरंहिष्याम ।

णिचि – रंहयति – ते, **सनि** – रिरंहिषति, **यकि** – रंह्यते ।

७३३. दृह – वृद्धौ । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – दर्हति दर्हतः दर्हन्ति । दर्हसि दर्हथः दर्हथ । दर्हामि दर्हावः दर्हामः । **२. लिट्** – ददर्ह ददृहतुः ददृहुः । ददर्हिथ ददृहथुः ददृह । ददर्ह ददृहिव ददृहिम । **३. लुट्** – दर्हिता दर्हितारौ दर्हितारः । दर्हितासि दर्हितास्थः दर्हितास्थ । दर्हितास्मि दर्हितास्वः दर्हितास्मः । **४. लृट्** – दर्हिष्यति दर्हिष्यतः दर्हिष्यन्ति । दर्हिष्यसि दर्हिष्यथः दर्हिष्यथ । दर्हिष्यामि दर्हिष्यावः दर्हिष्यामः । **५. लोट्** – दर्हतु, दर्हतात् दर्हताम् दर्हन्तु । दर्ह, दर्हतात् दर्हतम् दर्हत । दर्हाणि दर्हाव दर्हाम । **६. लङ्** – अदर्हत् अदर्हताम् अदर्हन् । अदर्हः अदर्हतम् अदर्हत । अदर्हम् अदर्हाव अदर्हाम । **७. विधिलिङ्** – दर्हेत् दर्हेताम् दर्हेयुः । दर्हेः दर्हेतम् दर्हेत । दर्हेयम् दर्हेव दर्हेम । **८. आशीर्लिङ्** – दृह्यात् दृह्यास्ताम् दृह्यासुः । दृह्याः दृह्यास्तम् दृह्यास्त । दृह्यासम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दर्ह्यास्व दर्ह्यास्म । ९. लुङ् – अदर्हीत् अदर्हिष्टाम् अदर्हिषुः । अदर्हीः अदर्हिष्टम् अदर्हिष्ट । अदर्हिषम् अदर्हिष्व अदर्हिष्म । १०. लृङ् – अदर्हिष्यत् अदर्हिष्यताम् अदर्हिष्यन् । अदर्हिष्यः अदर्हिष्यतम् अदर्हिष्यत । अदर्हिष्यम् अदर्हिष्याव अदर्हिष्याम ।

णिचि – दर्हयति – ते, **सनि** – दिदर्हिषति, **यकि** – दर्ह्यते ।

७३४. दृंहि – वृद्धौ । अकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – दृंहति दृंहतः दृंहन्ति । दृंहसि दृंहथः दृंहथ । दृंहामि दृंहावः दृंहामः । **२. लिट्** – ददृंह ददृंहतुः ददृंहुः । ददृंहिथ ददृंहथुः ददृंह । ददृंह ददृंहिव ददृंहिम । **३. लुट्** – दृंहिता दृंहितारौ दृंहितारः । दृंहितासि दृंहितास्थः दृंहितास्थ । दृंहितास्मि दृंहितास्वः दृंहितास्मः । **४. लृट्** – दृंहिष्यति दृंहिष्यतः दृंहिष्यन्ति । दृंहिष्यसि दृंहिष्यथः दृंहिष्यथ । दृंहिष्यामि दृंहिष्यावः दृंहिष्यामः । **५. लोट्** – दृंहतु, दृंहतात् दृंहताम् दृंहन्तु । दृंह, दृंहतात् दृंहतम् दृंहत । दृंहाणि दृंहाव दृंहाम । **६. लङ्** – अदृंहत् अदृंहताम् अदृंहन् । अदृंहः अदृंहतम् अदृंहत । अदृंहम् अदृंहाव अदृंहाम । **७. विधिलिङ्** – दृंहेत् दृंहेताम् दृंहेयुः । दृंहेः दृंहेतम् दृंहेत । दृंहेयम् दृंहेव दृंहेम । **८. आशीर्लिङ्** – दृंह्यात् दृंह्यास्ताम् दृंह्यासुः । दृंह्याः दृंह्यास्तम् दृंह्यास्त । दृंह्यासम् दृंह्यास्व दृंह्यास्म । **९. लुङ्** – अदृंहीत् अदृंहिष्टाम् अदृंहिषुः । अदृंहीः अदृंहिष्टम् अदृंहिष्ट । अदृंहिषम् अदृंहिष्व अदृंहिष्म । **१०. लृङ्** – अदृंहिष्यत् अदृंहिष्यताम् अदृंहिष्यन् । अदृंहिष्यः अदृंहिष्यतम् अदृंहिष्यत । अदृंहिष्यम् अदृंहिष्याव अदृंहिष्याम ।

णिचि – दृंहयति – ते, **सनि** – दिदृंहिषति, **यकि** – दृंह्यते ।

७३५. बृह – वृद्धौ । अकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – बर्हति बर्हतः बर्हन्ति । बर्हसि बर्हथः बर्हथ । बर्हामि बर्हावः बर्हामः । **२. लिट्** – बबर्ह बबृहतुः बबृहुः । बबर्हिथ बबृहथुः बबृह । बबर्ह बबृहिव बबृहिम । **३. लुट्** – बर्हिता बर्हितारौ बर्हितारः । बर्हितासि बर्हितास्थः बर्हितास्थ । बर्हितास्मि बर्हितास्वः बर्हितास्मः । **४. लृट्** – बर्हिष्यति बर्हिष्यतः बर्हिष्यन्ति । बर्हिष्यसि बर्हिष्यथः बर्हिष्यथ । बर्हिष्यामि बर्हिष्यावः बर्हिष्यामः । **५. लोट्** – बर्हतु, बर्हतात् बर्हताम् बर्हन्तु । बर्ह, बर्हतात् बर्हतम् बर्हत । बर्हाणि बर्हाव बर्हाम । **६. लङ्** – अबर्हत् अबर्हताम् अबर्हन् । अबर्हः अबर्हतम् अबर्हत । अबर्हम् अबर्हाव अबर्हाम । **७. विधिलिङ्** – बर्हेत् बर्हेताम् बर्हेयुः । बर्हेः बर्हेतम् बर्हेत । बर्हेयम् बर्हेव बर्हेम । **८. आशीर्लिङ्** – बृह्यात् बृह्यास्ताम् बृह्यासुः । बृह्याः बृह्यास्तम् बृह्यास्त । बृह्यासम् बृह्यास्व बृह्यास्म । **९. लुङ्** – अबर्हीत् अबर्हिष्टाम् अबर्हिषुः । अबर्हीः अबर्हिष्टम् अबर्हिष्ट । अबर्हिषम् अबर्हिष्व अबर्हिष्म । **१०. लृङ्** – अबर्हिष्यत् अबर्हिष्यताम् अबर्हिष्यन् । अबर्हिष्यः अबर्हिष्यतम् अबर्हिष्यत । अबर्हिष्यम् अबर्हिष्याव अबर्हिष्याम ।

णिचि – बर्हयति – ते, **सनि** – बिबर्हिषति, **यकि** – बृह्यते ।

७३६. बृहि – वृद्धौ शब्दे च । अकर्म, सेट्, परस्मै । अत्र शब्दः गजशब्दः एव, लोके तथैव प्रयोगात् । 'बृहिर्' इति चन्द्रदुर्गौ । '...बृंहति बर्हति । वृद्धौ, भाषार्थविषये बृंहयेत् बर्हयेदिति' (श्लो. १९८) इति देवः ।

१. लट् – बृंहति बृंहतः बृंहन्ति । बृंहसि बृंहथः बृंहथ । बृंहामि बृंहावः बृंहामः । **२. लिट्** – बबृंह बबृंहतुः बबृंहुः । बबृंहिथ बबृंहथुः बबृंह । बबृंह बबृंहिव बबृंहिम । **३. लुट्** – बृंहिता बृंहितारौ बृंहितारः । बृंहितासि बृंहितास्थः बृंहितास्थ । बृंहितास्मि बृंहितास्वः बृंहितास्मः । **४. लृट्** – बृंहिष्यति बृंहिष्यतः बृंहिष्यन्ति । बृंहिष्यसि बृंहिष्यथः बृंहिष्यथ । बृंहिष्यामि बृंहिष्यावः बृंहिष्यामः । **५. लोट्** – बृंहतु, बृंहतात् बृंहताम् बृंहन्तु । बृंह, बृंहतात् बृंहतम् बृंहत । बृंहाणि बृंहाव बृंहाम । **६. लङ्** – अबृंहत् अबृंहताम् अबृंहन् । अबृंहः अबृंहतम् अबृंहत । अबृंहम् अबृंहाव अबृंहाम । **७. विधिलिङ्** – बृंहेत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

बृंहेताम् बृंहेयुः । बृंहेः बृंहेतम् बृंहेत । बृंहेयम् बृंहेव बृंहेम । **८. आशीर्लिङ्** – बृंह्यात् बृंह्यास्ताम् बृंह्यासुः । बृंह्याः बृंह्यास्तम् बृंह्यास्त । बृंह्यासम् बृंह्यास्व बृंह्यास्म । **९. लुङ्** – अबृंहीत्[1] अबृंहिष्टाम् अबृंहिषुः । अबृंहीः अबृंहिष्टम् अबृंहिष्ट । अबृंहिषम् अबृंहिष्व अबृंहिष्म । **१०. लृङ्** – अबृंहिष्यत् अबृंहिष्यताम् अबृंहिष्यन् । अबृंहिष्यः अबृंहिष्यतम् अबृंहिष्यत । अबृंहिष्यम् अबृंहिष्याव अबृंहिष्याम ।

णिचि – बृंहयति – ते, **सनि** – बिबृंहिषति, **यकि** – बृंह्यते ।

१. केचन अमुम् इरितं पठन्ति । इरित्त्वपक्षे तु अङ्विकल्पनात् '**अबृहत् – अबर्हीत्**' इति रूपम् ।

७३७. तुहिर् – अर्दने । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – तोहति तोहतः तोहन्ति । तोहसि तोहथः तोहथ । तोहामि तोहावः तोहामः । **२. लिट्** – तुतोह तुतुहतुः तुतुहुः । तुतोहिथ तुतुहथुः तुतुह । तुतोह तुतुहिव तुतुहिम । **३. लुट्** – तोहिता तोहितारौ तोहितारः । तोहितासि तोहितास्थः तोहितास्थ । तोहितास्मि तोहितास्वः तोहितास्मः । **४. लृट्** – तोहिष्यति तोहिष्यतः तोहिष्यन्ति । तोहिष्यसि तोहिष्यथः तोहिष्यथ । तोहिष्यामि तोहिष्यावः तोहिष्यामः । **५. लोट्** – तोहतु, तोहतात् तोहताम् तोहन्तु । तोह, तोहतात् तोहतम् तोहत । तोहानि तोहाव तोहाम । **६. लङ्** – अतोहत् अतोहताम् अतोहन् । अतोहः अतोहतम् अतोहत । अतोहम् अतोहाव अतोहाम । **७. विधिलिङ्** – तोहेत् तोहेताम् तोहेयुः । तोहेः तोहेतम् तोहेत । तोहेयम् तोहेव तोहेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुह्यात् तुह्यास्ताम् तुह्यासुः । तुह्याः तुह्यास्तम् तुह्यास्त । तुह्यासम् तुह्यास्व तुह्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अतोहीत्[1] अतोहिष्टाम् अतोहिषुः । अतोहीः अतोहिष्टम् अतोहिष्ट । अतोहिषम् अतोहिष्व अतोहिष्म । (ii) अतुहत् अतुहताम् अतुहन् । अतुहः अतुहतम् अतुहत । अतुहम् अतुहाव अतुहाम । **१०. लृङ्** – अतोहिष्यत् अतोहिष्यताम् अतोहिष्यन् । अतोहिष्यः अतोहिष्यतम् अतोहिष्यत । अतोहिष्यम् अतोहिष्याव अतोहिष्याम ।

णिचि – तोहयति – ते, **सनि** – तुतुहिषति/तुतोहिषति, **यकि** – तुह्यते ।

१. 'इरितो वा' इति विकल्पेन अङ् ।

७३८. दुहिर् – अर्दने । सकर्म, सेट्, परस्मै । अमुं क्षीरस्वामी न पठति । 'प्रपूरणे दोग्धि दुग्धे दोहतीत्यर्दने दुहेः' (श्लो. १९३) इति देवः ।

१. लट् – दोहति दोहतः दोहन्ति । दोहसि दोहथः दोहथ । दोहामि दोहावः दोहामः । **२. लिट्** – दुदोह दुदुहतुः दुदुहुः । दुदोहिथ दुदुहथुः दुदुह । दुदोह दुदुहिव दुदुहिम । **३. लुट्** – दोहिता दोहितारौ दोहितारः । दोहितासि दोहितास्थः दोहितास्थ । दोहितास्मि दोहितास्वः दोहितास्मः । **४. लृट्** – दोहिष्यति दोहिष्यतः दोहिष्यन्ति । दोहिष्यसि दोहिष्यथः दोहिष्यथ । दोहिष्यामि दोहिष्यावः दोहिष्यामः । **५. लोट्** – दोहतु, दोहतात् दोहताम् दोहन्तु । दोह, दोहतात् दोहतम् दोहत । दोहानि दोहाव दोहाम । **६. लङ्** – अदोहत् अदोहताम् अदोहन् । अदोहः अदोहतम् अदोहत । अदोहम् अदोहाव अदोहाम । **७. विधिलिङ्** – दोहेत् दोहेताम् दोहेयुः । दोहेः दोहेतम् दोहेत । दोहेयम् दोहेव दोहेम । **८. आशीर्लिङ्** – दुह्यात् दुह्यास्ताम् दुह्यासुः । दुह्याः दुह्यास्तम् दुह्यास्त । दुह्यासम् दुह्यास्व दुह्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अदोहीत्[1] अदोहिष्टाम् अदोहिषुः । अदोहीः अदोहिष्टम् अदोहिष्ट । अदोहिषम् अदोहिष्व अदोहिष्म । (ii) अदुहत् अदुहताम् अदुहन् । अदुहः अदुहतम् अदुहत । अदुहम् अदुहाव अदुहाम । **१०. लृङ्** – अदोहिष्यत् अदोहिष्यताम् अदोहिष्यन् । अदोहिष्यः अदोहिष्यतम् अदोहिष्यत । अदोहिष्यम् अदोहिष्याव अदोहिष्याम ।

णिचि – दोहयति – ते, **सनि** – दुदुहिषति/दुदोहिषति, **यकि** – दुह्यते ।

१. 'इरितो वा' इति विकल्पेन अङ् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७३९. उहिर् – अर्दने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ओहति ओहतः ओहन्ति । ओहसि ओहथः ओहथ । ओहामि ओहावः ओहामः । **२. लिट्** – उवोह ऊहतुः ऊहुः । उवोहिथ ऊहथुः ऊह । उवोह ऊहिव ऊहिम । **३. लुट्** – ओहिता ओहितारौ ओहितारः । ओहितासि ओहितास्थः ओहितास्थ । ओहितास्मि ओहितास्वः ओहितास्मः । **४. लृट्** – ओहिष्यति ओहिष्यतः ओहिष्यन्ति । ओहिष्यसि ओहिष्यथः ओहिष्यथ । ओहिष्यामि ओहिष्यावः ओहिष्यामः । **५. लोट्** – ओहतु, ओहतात् ओहताम् ओहन्तु । ओह, ओहतात् ओहतम् ओहत । ओहानि ओहाव ओहाम । **६. लङ्** – औहत् औहताम् औहन् । औहः औहतम् औहत । औहम् औहाव औहाम । **७. विधिलिङ्** – ओहेत् ओहेताम् ओहेयुः । ओहेः ओहेतम् ओहेत । ओहेयम् ओहेव ओहेम । **८. आशीर्लिङ्** – उह्यात् उह्यास्ताम् उह्यासुः । उह्याः उह्यास्तम् उह्यास्त । उह्यासम् उह्यास्व उह्यास्म । **९. लुङ्** – (i) औहीत्[1] औहिष्टाम् औहिषुः । औहीः औहिष्टम् औहिष्ट । औहिषम् औहिष्व औहिष्म । (ii) औहत् औहताम् औहन् । औहः औहतम् औहत । औहम् औहाव औहाम । **१०. लृङ्** – औहिष्यत् औहिष्यताम् औहिष्यन् । औहिष्यः औहिष्यतम् औहिष्यत । औहिष्यम् औहिष्याव औहिष्याम ।

णिचि – ओहयति – ते, **सनि** – ओजिहिषति, **यङि** – उह्यते ।

१. 'इरितो वा' इति विकल्पेन अङ् ।

७४०. अर्ह – पूजायाम् । सकर्म, सेट्[1], परस्मै । 'पूजनेऽर्हति चार्हयेत्' (१९७) इति देवः ।

१. लट् – अर्हति अर्हतः अर्हन्ति । अर्हसि अर्हथः अर्हथ । अर्हामि अर्हावः अर्हामः । **२. लिट्** – आनर्ह आनर्हतुः आनर्हुः । आनर्हिथ आनर्हथुः आनर्ह । आनर्ह आनर्हिव आनर्हिम । **३. लुट्** – अर्हिता अर्हितारौ अर्हितारः । अर्हितासि अर्हितास्थः अर्हितास्थ । अर्हितास्मि अर्हितास्वः अर्हितास्मः । **४. लृट्** – अर्हिष्यति अर्हिष्यतः अर्हिष्यन्ति । अर्हिष्यसि अर्हिष्यथः अर्हिष्यथ । अर्हिष्यामि अर्हिष्यावः अर्हिष्याम । **५. लोट्** –अर्हतु, अर्हतात् अर्हताम् अर्हन्तु । अर्ह, अर्हतात् अर्हतम् अर्हत । अर्हाणि अर्हाव अर्हाम । **६. लङ्** – आर्हत् आर्हताम् आर्हन् । आर्हः आर्हतम् आर्हत । आर्हम् आर्हाव आर्हाम । **७. विधिलिङ्** – अर्हेत् अर्हेताम् अर्हेयुः । अर्हेः अर्हेतम् अर्हेत । अर्हेयम् अर्हेव अर्हेम । **८. आशीर्लिङ्** – अर्ह्यात् अर्ह्यास्ताम् अर्ह्यासुः । अर्ह्याः अर्ह्यास्तम् अर्ह्यास्त । अर्ह्यासम् अर्ह्यास्व अर्ह्यास्म । **९. लुङ्** – आर्हीत् आर्हिष्टाम् आर्हिषुः । आर्हीः आर्हिष्टम् आर्हिष्ट । आर्हिषम् आर्हिष्व आर्हिष्म । **१०. लृङ्** – आर्हिष्यत् आर्हिष्यताम् आर्हिष्यन् । आर्हिष्यः आर्हिष्यतम् आर्हिष्यत । आर्हिष्यम् आर्हिष्याव आर्हिष्याम ।

णिचि – अर्हयति – ते, **सनि** – अर्जिहिषति, **यङि** – अर्ह्यते ।

१. 'हकारान्तप्रसङ्गात् अनिडपि इह पठितः' इति वाक्यं मा.धा.वृत्तौ दृश्यते । अस्य आशयः न स्फुटः । यतः पूजार्थकः 'अर्ह'धातुः तु सेट् ।

७४१. द्युत – दीप्तौ । अकर्म, सेट्, आत्मने । (प्रायेणायं विपूर्वकः)

१. लट् – द्योतते द्योतेते द्योतन्ते । द्योतसे द्योतेथे द्योतध्वे । द्योते द्योतावहे द्योतामहे । **२. लिट्** – दिद्युते[1] दिद्युताते दिद्युतिरे । दिद्युतिषे दिद्युताथे दिद्युतिध्वे । दिद्युते दिद्युतिवहे दिद्युतिमहे । **३. लुट्** – द्योतिता द्योतितारौ द्योतितारः । द्योतितासे द्योतितासाथे द्योतिताध्वे । द्योतिताहे द्योतितास्वहे द्योतितास्महे । **४. लृट्** – द्योतिष्यते द्योतिष्येते द्योतिष्यन्ते । द्योतिष्यसे द्योतिष्येथे द्योतिष्यध्वे । द्योतिष्ये द्योतिष्यावहे द्योतिष्यामहे । **५. लोट्** – द्योतताम् द्योतेताम् द्योतन्ताम् । द्योतस्व द्योतेथाम् द्योतध्वम् । द्योतै द्योतावहै द्योतामहै । **६. लङ्** – अद्योतत अद्योतेताम् अद्योतन्त । अद्योतथाः अद्योतेथाम् अद्योतध्वम् । अद्योते अद्योतावहि अद्योतामहि । **७. विधिलिङ्** – द्योतेत द्योतेयाताम् द्योतेरन् । द्योतेथाः द्योतेयाथाम् द्योतेध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

द्योतेय द्योतेवहि द्योतेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – द्योतिषीष्ट द्योतिषीयास्ताम् द्योतिषीरन् । द्योतिषीष्ठाः द्योतिषीयास्थाम् द्योतिषीध्वम्/ढ्वम् । द्योतिषीय द्योतिषीवहि द्योतिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अद्योतिष्ट अद्योतिषाताम् अद्योतिषत । अद्योतिष्ठाः अद्योतिषाथाम् अद्योतिध्वम्/अद्योतिढ्वम् । अद्योतिषि अद्योतिष्वहि अद्योतिष्महि । (ii) अद्युतत्[२] अद्युतताम् अद्युतन् । अद्युतः अद्युततम् अद्युतत । अद्युतम् अद्युताव अद्युताम । **१०. लृङ्** – अद्योतिष्यत अद्योतिष्येताम् अद्योतिष्यन्त । अद्योतिष्यथाः अद्योतिष्येथाम् अद्योतिष्यध्वम् । अद्योतिष्ये अद्योतिष्यावहि अद्योतिष्यामहि ।

णिचि – द्योतयति-ते, **सनि** – दिद्युतिषते/दिद्योतिषते[३] **यकि** – द्युत्यते ।

१. 'द्युतिस्वाप्योः सम्प्रासारणम्' इति अभ्यासस्य सम्प्रसारणात् यकारस्य इकारः ।

२. इतः परं 'क्लृपूपर्यन्तं (७६२) द्युतादिः । द्युतादौ लुङि 'द्युद्भ्यो लुङि' इति विकल्पेन परस्मैपदित्वम् ।

३. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७४२. श्विता – वर्णे । अकर्म, सेट्, आत्मने । (द्युतादिः) श्वेतवर्णकरणे श्वेतीभवने वा इत्यर्थः । 'शौक्ल्ये' इत्येव वोपदेवः ।

१. लट् – श्वेतते श्वेतेते श्वेतन्ते । श्वेतसे श्वेतेथे श्वेतध्वे । श्वेते श्वेतावहे श्वेतामहे । **२. लिट्** – शिश्विते[१] शिश्विताते शिश्वितिरे । शिश्वितिषे शिश्विताथे शिश्वितिध्वे । शिश्विते शिश्वितिवहे शिश्वितिमहे । **३. लुट्** – श्वेतिता श्वेतितारौ श्वेतितारः । श्वेतितासे श्वेतितासाथे श्वेतिताध्वे । श्वेतिताहे श्वेतितास्वहे श्वेतितास्महे । **४. लृट्** – श्वेतिष्यते श्वेतिष्येते श्वेतिष्यन्ते । श्वेतिष्यसे श्वेतिष्येथे श्वेतिष्यध्वे । श्वेतिष्ये श्वेतिष्यावहे श्वेतिष्यामहे । **५. लोट्** – श्वेतताम् श्वेतेताम् श्वेतन्ताम् । श्वेतस्व श्वेतेथाम् श्वेतध्वम् । श्वेतै श्वेतावहै श्वेतामहै । **६. लङ्** – अश्वेतत अश्वेतेताम् अश्वेतन्त । अश्वेतथाः अश्वेतेथाम् अश्वेतध्वम् । अश्वेते अश्वेतावहि अश्वेतामहि । **७. विधिलिङ्** – श्वेतेत श्वेतेयाताम् श्वेतेरन् । श्वेतेथाः श्वेतेयाथाम् श्वेतेध्वम् । श्वेतेय श्वेतेवहि श्वेतेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – श्वेतिषीष्ट श्वेतिषीयास्ताम् श्वेतिषीरन् । श्वेतिषीष्ठाः श्वेतिषीयास्थाम् श्वेतिषीध्वम्/ढ्वम् । श्वेतिषीय श्वेतिषीवहि श्वेतिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अश्वेतिष्ट अश्वेतिषाताम् अश्वेतिषत । अश्वेतिष्ठाः अश्वेतिषाथाम् अश्वेतिध्वम्/अश्वेतिढ्वम् । अश्वेतिषि अश्वेतिष्वहि अश्वेतिष्महि । (ii) अश्वितत्[२] अश्वितताम् अश्वितन् । अश्वितः अश्विततम् अश्वितत । अश्वितम् अश्विताव अश्विताम । **१०. लृङ्** – अश्वेतिष्यत अश्वेतिष्येताम् अश्वेतिष्यन्त । अश्वेतिष्यथाः अश्वेतिष्येथाम् अश्वेतिष्यध्वम् । अश्वेतिष्ये अश्वेतिष्यावहि अश्वेतिष्यामहि ।

णिचि – श्वेतयति-ते, **सनि** – शिश्वितिषते/शिश्वेतिषते[३] **यकि** – श्वित्यते ।

१. 'द्युतिस्वाप्योः सम्प्रासारणम्' इति अभ्यासस्य सम्प्रसारणात् यकारस्य इकारः ।

२. द्युतादित्वात् लुङि 'द्युद्भ्यो लुङि' इति विकल्पेन परस्मैपदित्वम् ।

३. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७४३. ञि मिदा – स्नेहने । अकर्म, सेट्, आत्मने । (द्युतादिः) 'मेदते मेद्यतीत्येते स्नेहने, मिन्दयेण्णिचि । ऋदितो मेदते मेदेन्मेधाहिंसनयोर्द्वयोः' (श्लो. १०४) इति देवः । हरदत्तस्तु धातोरस्य भ्वादिषु पाठं नानुमेने इति 'निष्ठा शीङ्' (१.२.१९) इति सूत्रे पदमञ्जर्यां व्यक्तम् ।

१. लट् – मेदते मेदेते मेदन्ते । मेदसे मेदेथे मेदध्वे । मेदे मेदावहे मेदामहे । **२. लिट्** – मिमिदे मिमिदाते मिमिदिरे । मिमिदिषे मिमिदाथे मिमिदिध्वे । मिमिदे मिमिदिवहे मिमिदिमहे । **३. लुट्** – मेदिता मेदितारौ मेदितारः । मेदितासे मेदितासाथे मेदिताध्वे । मेदिताहे मेदितास्वहे मेदितास्महे । **४. लृट्** – मेदिष्यते मेदिष्येते मेदिष्यन्ते । मेदिष्यसे मेदिष्येथे मेदिष्यध्वे । मेदिष्ये मेदिष्यावहे मेदिष्यामहे । **५. लोट्** – मेदताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मेदेताम् मेदन्ताम् । मेदस्व मेदेथाम् मेदध्वम् । मेदै मेदावहै मेदामहै । **६. लङ्** – अमेदत अमेदेताम् अमेदन्त । अमेदथाः अमेदेथाम् अमेदध्वम् । अमेदे अमेदावहि अमेदामहि । **७. विधिलिङ्** – मेदेत मेदेयाताम् मेदेरन् । मेदेथाः मेदेयाथाम् मेदेध्वम् । मेदेय मेदेवहि मेदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मेदिषीष्ट मेदिषीयास्ताम् मेदिषीरन् । मेदिषीष्ठाः मेदिषीयास्थाम् मेदिषीध्वम् । मेदिषीय मेदिषीवहि मेदिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमेदिष्ट अमेदिषाताम् अमेदिषत । अमेदिष्ठाः अमेदिषाथाम् अमेदिध्वम् । अमेदिषि अमेदिष्वहि अमेदिष्महि । (ii) अमिदत्[1] अमिदताम् अमिदन् । अमिदः अमिदम् अमिदत । अमिदम् अमिदाव अमिदाम । **१०. लृङ्** – अमेदिष्यत अमेदिष्येताम् अमेदिष्यन्त । अमेदिष्यथाः अमेदिष्येथाम् अमेदिष्यध्वम् । अमेदिष्ये अमेदिष्यावहि अमेदिष्यामहि ।

णिचि – मेदयति-ते, **सनि** – मिमिदिषते/मिमेदिषते[2], **यकि** – मिद्यते ।

१. द्युतादौ लुङि 'द्युद्भ्यो लुङि' इति विकल्पेन परस्मैपदित्वम् ।

२. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७४४. ञि ष्विदा – स्नेहनमोचनयोः । अकर्म, सेट्, आत्मने । (द्युतादिः) 'गात्रप्रक्षरणे स्विद्येत् स्वेदते स्नेहमोकयोः' (श्लो. १०७) इति देवः । 'ञि क्ष्विदा च इत्येके' इति कौमुदी । 'ञि क्ष्विडा इति आर्हतः' इति कृ.रू.माला ।

१. लट् – स्वेदते स्वेदेते स्वेदन्ते । स्वेदसे स्वेदेथे स्वेदध्वे । स्वेदे स्वेदावहे स्वेदामहे । **२. लिट्** – सिष्विदे सिष्विदाते सिष्विदिरे । सिष्विदिषे सिष्विदाथे सिष्विदिध्वे । सिष्विदे सिष्विदिवहे सिष्विदिमहे । **३. लुट्** – स्वेदिता स्वेदितारौ स्वेदितारः । स्वेदितासे स्वेदितासाथे स्वेदिताध्वे । स्वेदिताहे स्वेदितास्वहे स्वेदितास्महे । **४. लृट्** – स्वेदिष्यते स्वेदिष्येते स्वेदिष्यन्ते । स्वेदिष्यसे स्वेदिष्येथे स्वेदिष्यध्वे । स्वेदिष्ये स्वेदिष्यावहे स्वेदिष्यामहे । **५. लोट्** – स्वेदताम् स्वेदेताम् स्वेदन्ताम् । स्वेदस्व स्वेदेथाम् स्वेदध्वम् । स्वेदै स्वेदावहै स्वेदामहै । **६. लङ्** – अस्वेदत अस्वेदेताम् अस्वेदन्त । अस्वेदथाः अस्वेदेथाम् अस्वेदध्वम् । अस्वेदे अस्वेदावहि अस्वेदामहि । **७. विधिलिङ्** – स्वेदेत स्वेदेयाताम् स्वेदेरन् । स्वेदेथाः स्वेदेयाथाम् स्वेदेध्वम् । स्वेदेय स्वेदेवहि स्वेदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्वेदिषीष्ट स्वेदिषीयास्ताम् स्वेदिषीरन् । स्वेदिषीष्ठाः स्वेदिषीयास्थाम् स्वेदिषीध्वम्/ढ्वम् । स्वेदिषीय स्वेदिषीवहि स्वेदिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अस्वेदिष्ट अस्वेदिषाताम् अस्वेदिषत । अस्वेदिष्ठाः अस्वेदिषाथाम् अस्वेदिध्वम्/अस्वेदिढ्वम् । अस्वेदिषि अस्वेदिष्वहि अस्वेदिष्महि । (ii) अस्विदत्[1] अस्विदताम् अस्विदन् । अस्विदः अस्विदतम् अस्विदत । अस्विदम् अस्विदाव अस्विदाम । **१०. लृङ्** – अस्वेदिष्यत अस्वेदिष्येताम् अस्वेदिष्यन्त । अस्वेदिष्यथाः अस्वेदिष्येथाम् अस्वेदिष्यध्वम् । अस्वेदिष्ये अस्वेदिष्यावहि अस्वेदिष्यामहि ।

णिचि – स्वेदयति-ते, **सनि** – सिस्विदिषते/सिस्वेदिषते[2], **यकि** – स्विद्यते

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

२. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७४५. रुच – दीप्तौ अभिप्रीतौ च । अकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः) न्यासपदमञ्जर्यादिषु 'अभिप्रीतौ' इति न पठ्यते । 'अभिप्रीतिः प्रीतिविषयीभवनम्' इति बालमनोरमा । हरये रोचते भक्तिः । दीप्तिः प्रकाशनम् । रोचते सूर्यः । प्रकाशते इत्यर्थः ।

१. लट् – रोचते रोचेते रोचन्ते । रोचसे रोचेथे रोचध्वे । रोचे रोचावहे रोचामहे । **२. लिट्** – रुरुचे रुरुचाते रुरुचिरे । रुरुचिषे रुरुचाथे रुरुचिध्वे । रुरुचे रुरुचिवहे रुरुचिमहे । **३. लुट्** – रोचिता रोचितारौ रोचितारः । रोचितासे रोचितासाथे रोचिताध्वे । रोचिताहे रोचितास्वहे रोचितास्महे । **४. लृट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रोचिष्यते रोचिष्येते रोचिष्यन्ते । रोचिष्यसे रोचिष्येथे रोचिष्यध्वे । रोचिष्ये रोचिष्यावहे रोचिष्यामहे । **५. लोट्** – रोचताम् रोचेताम् रोचन्ताम् । रोचस्व रोचेथाम् रोचध्वम् । रोचै रोचावहै रोचामहै । **६. लङ्** – अरोचत अरोचेताम् अरोचन्त । अरोचथाः अरोचेथाम् अरोचध्वम् । अरोचे अरोचावहि अरोचामहि । **७. विधिलिङ्** – रोचेत रोचेयाताम् रोचेरन् । रोचेथाः रोचेयाथाम् रोचेध्वम् । रोचेय रोचेवहि रोचेमहि । **८. आशीर्लिङ्** रोचिषीष्ट रोचिषीयास्ताम् रोचिषीरन् । रोचिषीष्ठाः रोचिषीयास्थाम् रोचिषीध्वम्/ढ्वम् । रोचिषीय रोचिषीवहि रोचिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अरोचिष्ट अरोचिषाताम् अरोचिषत । अरोचिष्ठाः अरोचिषाथाम् अरोचिध्वम्/ढ्वम् । अरोचिषि अरोचिष्वहि अरोचिष्महि । (ii) अरुचत्[1] अरुचताम् अरुचन् । अरुचः अरुचतम् अरुचत । अरुचम् अरुचाव अरुचाम । **१०. लृङ्** – अरोचिष्यत अरोचिष्येताम् अरोचिष्यन्त । अरोचिष्यथाः अरोचिष्येथाम् अरोचिष्यध्वम् । अरोचिष्ये अरोचिष्यावहि अरोचिष्यामहि ।

णिचि – रोचयति/ते[2], **सनि** – रुरुचिषते/रुरोचिषते[3], **यकि** – रुच्यते ।

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

२. धातोः अस्य अकर्मकत्वात् अभिप्रीतिरूपार्थे चित्तवत्कर्तृकादपि 'अणावकर्मकात्...' इति कर्त्रभिप्राये क्रियाफले प्राप्तस्य परस्मैपदस्य 'न पादम्याङ्यसपरिमुहरुचि...' इति परस्मैपदप्रतिषेधात् 'णिचश्च' इति यथासम्भवम् उभयपदित्वम् इति बोध्यम् ।

३. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७४६. घुट – परिवर्तने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः)

१. लट् – घोटते घोटेते घोटन्ते । घोटसे घोटेथे घोटध्वे । घोटे घोटावहे घोटामहे । **२. लिट्** – जुघुटे जुघुटाते जुघुटिरे । जुघुटिषे जुघुटाथे जुघुटिध्वे । जुघुटे जुघुटिवहे जुघुटिमहे । **३. लुट्** – घोटिता घोटितारौ घोटितारः । घोटितासे घोटितासाथे घोटिताध्वे । घोटिताहे घोटितास्वहे घोटितास्महे । **४. लृट्** – घोटिष्यते घोटिष्येते घोटिष्यन्ते । घोटिष्यसे घोटिष्येथे घोटिष्यध्वे । घोटिष्ये घोटिष्यावहे घोटिष्यामहे । **५. लोट्** – घोटताम् घोटेताम् घोटन्ताम् । घोटस्व घोटेथाम् घोटध्वम् । घोटै घोटावहै घोटामहै । **६. लङ्** – अघोटत अघोटेताम् अघोटन्त । अघोटथाः अघोटेथाम् अघोटध्वम् । अघोटे अघोटावहि अघोटामहि । **७. विधिलिङ्** – घोटेत घोटेयाताम् घोटेरन् । घोटेथाः घोटेयाथाम् घोटेध्वम् । घोटेय घोटेवहि घोटेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – घोटिषीष्ट घोटिषीयास्ताम् घोटिषीरन् । घोटिषीष्ठाः घोटिषीयास्थाम् घोटिषीध्वम् । घोटिषीय घोटिषीवहि घोटिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अघोटिष्ट अघोटिषाताम् अघोटिषत । अघोटिष्ठाः अघोटिषाथाम् अघोटिध्वम् । अघोटिषि अघोटिष्वहि अघोटिष्महि । (ii) अघुटत्[1] अघुटताम् अघुटन् । अघुटः अघुटतम् अघुटत । अघुटम् अघुटाव अघुटाम । **१०. लृङ्** – अघोटिष्यत अघोटिष्येताम् अघोटिष्यन्त । अघोटिष्यथाः अघोटिष्येथाम् अघोटिष्यध्वम् । अघोटिष्ये अघोटिष्यावहि अघोटिष्यामहि ।

णिचि – घोटयति – ते, **सनि** – जुघुटिषते/जुघोटिषते[2], **यकि** – घुट्यते ।

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

२. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७४७. रुट – प्रतिघाते । सकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः)

१. लट् – रोटते रोटेते रोटन्ते । रोटसे रोटेथे रोटध्वे । रोटे रोटावहे रोटामहे । **२. लिट्** – रुरुटे रुरुटाते रुरुटिरे । रुरुटिषे रुरुटाथे रुरुटिध्वे । रुरुटे रुरुटिवहे रुरुटिमहे । **३. लुट्** – रोटिता रोटितारौ रोटितारः । रोटितासे रोटितासाथे रोटिताध्वे । रोटिताहे रोटितास्वहे रोटितास्महे । **४. लृट्** – रोटिष्यते रोटिष्येते रोटिष्यन्ते । रोटिष्यसे रोटिष्येथे रोटिष्यध्वे । रोटिष्ये रोटिष्यावहे रोटिष्यामहे । **५. लोट्** – रोटताम् रोटेताम् रोटन्ताम् । रोटस्व रोटेथाम् रोटध्वम् । रोटै रोटावहै रोटामहै । **६. लङ्** – अरोटत अरोटेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अरोटन्त । अरोटथाः अरोटेथाम् अरोटध्वम् । अरोटे अरोटावहि अरोटामहि । **७. विधिलिङ्** - रोटेत रोटेयाताम् रोटेरन् । रोटेथाः रोटेयाथाम् रोटेध्वम् । रोटेय रोटेवहि रोटेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - रोटिषीष्ट रोटिषीयास्ताम् रोटिषीरन् । रोटिषीष्ठाः रोटिषीयास्थाम् रोटिषीध्वम्/रोटिषीढ्वम् । रोटिषीय रोटिषीवहि रोटिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अरोटिष्ट अरोटिषाताम् अरोटिषत । अरोटिष्ठाः अरोटिषाथाम् अरोटिध्वम्/अरोटिढ्वम् । अरोटिषि अरोटिष्वहि अरोटिष्महि । (ii) अरुटत्[1] अरुटताम् अरुटन् । अरुटः अरुटतम् अरुटत । अरुटम् अरुटाव अरुटाम । **१०. लृङ्** - अरोटिष्यत अरोटिष्येताम् अरोटिष्यन्त । अरोटिष्यथाः अरोटिष्येथाम् अरोटिष्यध्वम् । अरोटिष्ये अरोटिष्यावहि अरोटिष्यामहि ।

णिचि - रोटयति - ते, **सनि** - रुरुटिषते/रुरोटिषते[2], **यकि** - रुट्यते ।

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

२. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७४८. लुट - प्रतिघाते । सकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः) । 'लोटते प्रतिघातेऽर्थे स्तेये लुण्टति लुण्टयेत्' (श्लो. ७४) इति देवः । अयं पाठो देवमैत्रेयादीनाम् । क्षीरस्वामी तु द्वितीयान्तं पठित्वा 'लुट इत्येके' इति वदति ।

१. लट् - लोटते लोटेते लोटन्ते । लोटसे लोटेथे लोटध्वे । लोटे लोटावहे लोटामहे । **२. लिट्** - लुलुटे लुलुटाते लुलुटिरे । लुलुटिषे लुलुटाथे लुलुटिध्वे । लुलुटे लुलुटिवहे लुलुटिमहे । **३. लुट्** - लोटिता लोटितारौ लोटितारः । लोटितासे लोटितासाथे लोटिताध्वे । लोटिताहे लोटितास्वहे लोटितास्महे । **४. लृट्** - लोटिष्यते लोटिष्येते लोटिष्यन्ते । लोटिष्यसे लोटिष्येथे लोटिष्यध्वे । लोटिष्ये लोटिष्यावहे लोटिष्यामहे । **५. लोट्** - लोटताम् लोटेताम् लोटन्ताम् । लोटस्व लोटेथाम् लोटध्वम् । लोटै लोटावहै लोटामहै । **६. लङ्** - अलोटत अलोटेताम् अलोटन्त । अलोटथाः अलोटेथाम् अलोटध्वम् । अलोटे अलोटावहि अलोटामहि । **७. विधिलिङ्** - लोटेत लोटेयाताम् लोटेरन् । लोटेथाः लोटेयाथाम् लोटेध्वम् । लोटेय लोटेवहि लोटेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - लोटिषीष्ट लोटिषीयास्ताम् लोटिषीरन् । लोटिषीष्ठाः लोटिषीयास्थाम् लोटिषीध्वम्/लोटिषीढ्वम् । लोटिषीय लोटिषीवहि लोटिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अलोटिष्ट अलोटिषाताम् अलोटिषत । अलोटिष्ठाः अलोटिषाथाम् अलोटिध्वम्/अलोटिढ्वम् । अलोटिषि अलोटिष्वहि अलोटिष्महि । (ii) अलुटत्[1] अलुटताम् अलुटन् । अलुटः अलुटतम् अलुटत । अलुटम् अलुटाव अलुटाम । **१०. लृङ्** - अलोटिष्यत अलोटिष्येताम् अलोटिष्यन्त । अलोटिष्यथाः अलोटिष्येथाम् अलोटिष्यध्वम् । अलोटिष्ये अलोटिष्यावहि अलोटिष्यामहि ।

णिचि - लोटयति - ते, **सनि** - लुलुटिषते/लुलोटिषते[2], **यकि** - लुट्यते ।

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

२. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७४९. लुठ - प्रतिघाते । सकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः) । क्षीरस्वामी त्वेवं पठित्वा 'लुट इत्येके' इत्याह । 'श्लेषालस्योपघातेषु प्रतिघाते क्रमाल्लुठेत्' इति देवः ।

१. लट् - लोठते लोठेते लोठन्ते । लोठसे लोठेथे लोठध्वे । लोठे लोठावहे लोठामहे । **२. लिट्** - लुलुठे लुलुठाते लुलुठिरे । लुलुठिषे लुलुठाथे लुलुठिध्वे । लुलुठे लुलुठिवहे लुलुठिमहे । **३. लुट्** - लोठिता लोठितारौ लोठितारः । लोठितासे लोठितासाथे लोठिताध्वे । लोठिताहे लोठितास्वहे लोठितास्महे । **४. लृट्** - लोठिष्यते लोठिष्येते लोठिष्यन्ते । लोठिष्यसे लोठिष्येथे लोठिष्यध्वे । लोठिष्ये लोठिष्यावहे लोठिष्यामहे । **५. लोट्** - लोठताम् लोठेताम् लोठन्ताम् । लोठस्व लोठेथाम् लोठध्वम् । लोठै लोठावहै लोठामहै । **६. लङ्** - अलोठत अलोठेताम् अलोठन्त । अलोठथाः अलोठेथाम् अलोठध्वम् । अलोठे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अलोठावहि अलोठामहि । **७. विधिलिङ्** – लोठेत लोठेयाताम् लोठेरन् । लोठेथाः लोठेयाथाम् लोठेध्वम् । लोठेय लोठेवहि लोठेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – लोठिषीष्ट लोठिषीयास्ताम् लोठिषीरन् । लोठिषीष्ठाः लोठिषीयास्थाम् लोठिषीध्वम्/लोठिषीढ्वम् । लोठिषीय लोठिषीवहि लोठिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलोठिष्ट अलोठिषाताम् अलोठिषत । अलोठिष्ठाः अलोठिषाथाम् अलोठिध्वम्/अलोठिढ्वम् । अलोठिषि अलोठिष्वहि अलोठिष्महि । (ii) अलुठत्[१] अलुठताम् अलुठन् । अलुठः अलुठतम् अलुठत । अलुठम् अलुठाव अलुठाम । **१०. लृङ्** – अलोठिष्यत अलोठिष्येताम् अलोठिष्यन्त । अलोठिष्यथाः अलोठिष्येथाम् अलोठिष्यध्वम् । अलोठिष्ये अलोठिष्यावहि अलोठिष्यामहि ।

णिचि – लोठयति – ते, **सनि** – लुलुठिषते/लुलोठिषते[२], **यकि** – लुठ्यते ।

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

२. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७५०. शुभ – दीप्तौ । अकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः)

१. लट् – शोभते शोभेते शोभन्ते । शोभसे शोभेथे शोभध्वे । शोभे शोभावहे शोभामहे । **२. लिट्** – शुशुभे शुशुभाते शुशुभिरे । शुशुभिषे शुशुभाथे शुशुभिध्वे । शुशुभे शुशुभिवहे शुशुभिमहे । **३. लुट्** – शोभिता शोभितारौ शोभितारः । शोभितासे शोभितासाथे शोभिताध्वे । शोभिताहे शोभितास्वहे शोभितास्महे । **४. लृट्** – शोभिष्यते शोभिष्येते शोभिष्यन्ते । शोभिष्यसे शोभिष्येथे शोभिष्यध्वे । शोभिष्ये शोभिष्यावहे शोभिष्यामहे । **५. लोट्** – शोभताम् शोभेताम् शोभन्ताम् । शोभस्व शोभेथाम् शोभध्वम् । शोभै शोभावहै शोभामहै । **६. लङ्** – अशोभत अशोभेताम् अशोभन्त । अशोभथाः अशोभेथाम् अशोभध्वम् । अशोभे अशोभावहि अशोभामहि । **७. विधिलिङ्** – शोभेत शोभेयाताम् शोभेरन् । शोभेथाः शोभेयाथाम् शोभेध्वम् । शोभेय शोभेवहि शोभेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शोभिषीष्ट शोभिषीयास्ताम् शोभिषीरन् । शोभिषीष्ठाः शोभिषीयास्थाम् शोभिषीध्वम्/ढ्वम् । शोभिषीय शोभिषीवहि शोभिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशोभिष्ट अशोभिषाताम् अशोभिषत । अशोभिष्ठाः अशोभिषाथाम् अशोभिध्वम्/अशोभिढ्वम् । अशोभिषि अशोभिष्वहि अशोभिष्महि । (ii) अशुभत्[१] अशुभताम् अशुभन् । अशुभः अशुभतम् अशुभत । अशुभम् अशुभाव अशुभाम । **१०. लृङ्** – अशोभिष्यत अशोभिष्येताम् अशोभिष्यन्त । अशोभिष्यथाः अशोभिष्येथाम् अशोभिष्यध्वम् । अशोभिष्ये अशोभिष्यावहि अशोभिष्यामहि ।

णिचि – शोभयति – ते, **सनि** – शुशुभिषते/शुशोभिषते[२], **यकि** – शुभ्यते

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

२. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७५१. क्षुभ – सञ्चलने । अकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः) । सञ्चलनम् = प्रकृतिविपर्यासः, गमनं च इति माधवीयधातुवृत्तौ । 'क्षुभ्नाति क्षोभते क्षुभ्येत् इति सञ्चलने क्षुभेः' इति (श्लो.१४४) इति देवः ।

१. लट् – क्षोभते क्षोभेते क्षोभन्ते । क्षोभसे क्षोभेथे क्षोभध्वे । क्षोभे क्षोभावहे क्षोभामहे । **२. लिट्** – चुक्षुभे चुक्षुभाते चुक्षुभिरे । चुक्षुभिषे चुक्षुभाथे चुक्षुभिध्वे । चुक्षुभे चुक्षुभिवहे चुक्षुभिमहे । **३. लुट्** – क्षोभिता क्षोभितारौ क्षोभितारः । क्षोभितासे क्षोभितासाथे क्षोभिताध्वे । क्षोभिताहे क्षोभितास्वहे क्षोभितास्महे । **४. लृट्** – क्षोभिष्यते क्षोभिष्येते क्षोभिष्यन्ते । क्षोभिष्यसे क्षोभिष्येथे क्षोभिष्यध्वे । क्षोभिष्ये क्षोभिष्यावहे क्षोभिष्यामहे । **५. लोट्** – क्षोभताम् क्षोभेताम् क्षोभन्ताम् । क्षोभस्व क्षोभेथाम् क्षोभध्वम् । क्षोभै क्षोभावहै क्षोभामहै । **६. लङ्** – अक्षोभत अक्षोभेताम् अक्षोभन्त । अक्षोभथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अक्षोभेथाम् अक्षोभध्वम् । अक्षोभे अक्षोभावहि अक्षोभामहि । **७. विधिलिङ्** – क्षोभेत क्षोभेयाताम् क्षोभेरन् । क्षोभेथाः क्षोभेयाथाम् क्षोभेध्वम् । क्षोभेय क्षोभेवहि क्षोभेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – क्षोभिषीष्ट क्षोभिषीयास्ताम् क्षोभिषीरन् । क्षोभिषीष्ठाः क्षोभिषीयास्थाम् क्षोभिषीध्वम्/ढ्वम् । क्षोभिषीय क्षोभिषीवहि क्षोभिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अक्षोभिष्ट अक्षोभिषाताम् अक्षोभिषत । अक्षोभिष्ठाः अक्षोभिषाथाम् अक्षोभिध्वम्/ढ्वम् । अक्षोभिषि अक्षोभिष्वहि अक्षोभिष्महि । (ii) अक्षुभत्[1] अक्षुभताम् अक्षुभन् । अक्षुभः अक्षुभतम् अक्षुभत । अक्षुभम् अक्षुभाव अक्षुभाम । **१०. लृङ्** – अक्षोभिष्यत अक्षोभिष्येताम् अक्षोभिष्यन्त । अक्षोभिष्यथाः अक्षोभिष्येथाम् अक्षोभिष्यध्वम् । अक्षोभिष्ये अक्षोभिष्यावहि अक्षोभिष्यामहि ।

णिचि – क्षोभयति[2], **सनि** – चुक्षुभिषते/ चुक्षोभिषते[3], **यकि** – क्षुभ्यते ।

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

२. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदित्वम् ।

३. 'रलो व्युपधात्...' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

७५२. णभ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः) । 'नभ्येन्नभ्नाति नभते हिंसायां तन्नुभेः समम्' (श्लो. १४५) इति देवः । 'णभिरयमभावेऽपि वर्तते । 'नभन्तामन्यके समे' इत्यत्र, 'मा भूवन् अन्यके सर्वे' इति निरुक्तम् (५.२३)' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – नभते नभेते नभन्ते । नभसे नभेथे नभध्वे । नभे नभावहे नभामहे । **२. लिट्** – नेभे नेभाते नेभिरे । नेभिषे नेभाथे नेभिध्वे । नेभे नेभिवहे नेभिमहे । **३. लुट्** – नभिता नभितारौ नभितारः । नभितासे नभितासाथे नभिताध्वे । नभिताहे नभितास्वहे नभितास्महे । **४. लृट्** – नभिष्यते नभिष्येते नभिष्यन्ते । नभिष्यसे नभिष्येथे नभिष्यध्वे । नभिष्ये नभिष्यावहे नभिष्यामहे । **५. लोट्** – नभताम् नभेताम् नभन्ताम् । नभस्व नभेथाम् नभध्वम् । नभै नभावहै नभामहै । **६. लङ्** – अनभत अनभेताम् अनभन्त । अनभथाः अनभेथाम् अनभध्वम् । अनभे अनभावहि अनभामहि । **७. विधिलिङ्** – नभेत नभेयाताम् नभेरन् । नभेथाः नभेयाथाम् नभेध्वम् । नभेय नभेवहि नभेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – नभिषीष्ट नभिषीयास्ताम् नभिषीरन् । नभिषीष्ठाः नभिषीयास्थाम् नभिषीध्वम्/ढ्वम् । नभिषीय नभिषीवहि नभिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अनभिष्ट अनभिषाताम् अनभिषत । अनभिष्ठाः अनभिषाथाम् अनभिध्वम्/अनभिढ्वम् । अनभिषि अनभिष्वहि अनभिष्महि । (ii) अनभत्[1] अनभताम् अनभन् । अनभः अनभतम् अनभत । अनभम् अनभाव अनभाम । **१०. लृङ्** – अनभिष्यत अनभिष्येताम् अनभिष्यन्त । अनभिष्यथाः अनभिष्येथाम् अनभिष्यध्वम् । अनभिष्ये अनभिष्यावहि अनभिष्यामहि ।

णिचि – नाभयति/ते, **सनि** – निनभिषते, **यकि** – नभ्यते ।

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

७५३. तुभ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः)

१. लट् – तोभते तोभेते तोभन्ते । तोभसे तोभेथे तोभध्वे । तोभे तोभावहे तोभामहे । **२. लिट्** – तुतुभे तुतुभाते तुतुभिरे । तुतुभिषे तुतुभाथे तुतुभिध्वे । तुतुभे तुतुभिवहे तुतुभिमहे । **३. लुट्** – तोभिता तोभितारौ तोभितारः । तोभितासे तोभितासाथे तोभिताध्वे । तोभिताहे तोभितास्वहे तोभितास्महे । **४. लृट्** – तोभिष्यते तोभिष्येते तोभिष्यन्ते । तोभिष्यसे तोभिष्येथे तोभिष्यध्वे । तोभिष्ये तोभिष्यावहे तोभिष्यामहे । **५. लोट्** – तोभताम् तोभेताम् तोभन्ताम् । तोभस्व तोभेथाम् तोभध्वम् । तोभै तोभावहै तोभामहै । **६. लङ्** – अतोभत अतोभेताम् अतोभन्त । अतोभथाः अतोभेथाम् अतोभध्वम् । अतोभे अतोभावहि अतोभामहि । **७. विधिलिङ्** – तोभेत तोभेयाताम् तोभेरन् । तोभेथाः तोभेयाथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तोभेध्वम् । तोभेय तोभेवहि तोभेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – तोभिषीष्ट तोभिषीयास्ताम् तोभिषीरन् । तोभिषीष्ठाः तोभिषीयास्थाम् तोभिषीध्वम्/ढ्वम् । तोभिषीय तोभिषीवहि तोभिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतोभिष्ट अतोभिषाताम् अतोभिषत । अतोभिष्ठाः अतोभिषाथाम् अतोभिध्वम्/अतोभिढ्वम् । अतोभिषि अतोभिष्वहि अतोभिष्महि । (ii) अतुभत्[1] अतुभताम् अतुभन् । अतुभः अतुभतम् अतुभत । अतुभम् अतुभाव अतुभाम । **१०. लृङ्** – अतोभिष्यत अतोभिष्येताम् अतोभिष्यन्त । अतोभिष्यथाः अतोभिष्येथाम् अतोभिष्यध्वम् । अतोभिष्ये अतोभिष्यावहि अतोभिष्यामहि ।

णिचि – तोभयति/ते, **सनि** – तुतुभिषते/तुतोभिषते[२], **यकि** – तुभ्यते ।

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

३. 'रलो व्युपधात्...' इति सनः विकल्पेन कित्त्वम् ।

७५४. स्रंसु – अवस्रंसने । अकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः) । 'अस्रंसिष्ट स्रंसते चाद्युतादेः ते च द्वे स्ताम् अस्रसच्च द्युतादेः' (श्लो. १८५) इति देवः । 'अधःपतने' इति मैत्रेयः ।

१. लट् – स्रंसते स्रंसेते स्रंसन्ते । स्रंससे स्रंसेथे स्रंसध्वे । स्रंसे स्रंसावहे स्रंसामहे । **२. लिट्** – सस्रंसे सस्रंसाते सस्रंसिरे । सस्रंसिषे सस्रंसाथे सस्रंसिध्वे । सस्रंसे सस्रंसिवहे सस्रंसिमहे । **३. लुट्** – स्रंसिता स्रंसितारौ स्रंसितारः । स्रंसितासे स्रंसितासाथे स्रंसिताध्वे । स्रंसिताहे स्रंसितास्वहे स्रंसितास्महे । **४. लृट्** – स्रंसिष्यते स्रंसिष्येते स्रंसिष्यन्ते । स्रंसिष्यसे स्रंसिष्येथे स्रंसिष्यध्वे । स्रंसिष्ये स्रंसिष्यावहे स्रंसिष्यामहे । **५. लोट्** – स्रंसताम् स्रंसेताम् स्रंसन्ताम् । स्रंसस्व स्रंसेथाम् स्रंसध्वम् । स्रंसै स्रंसावहै स्रंसामहै । **६. लङ्** – अस्रंसत अस्रंसेताम् अस्रंसन्त । अस्रंसथाः अस्रंसेथाम् अस्रंसध्वम् । अस्रंसे अस्रंसावहि अस्रंसामहि । **७. विधिलिङ्** – स्रंसेत स्रंसेयाताम् स्रंसेरन् । स्रंसेथाः स्रंसेयाथाम् स्रंसेध्वम् । स्रंसेय स्रंसेवहि स्रंसेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्रंसिषीष्ट स्रंसिषीयास्ताम् स्रंसिषीरन् । स्रंसिषीष्ठाः स्रंसिषीयास्थाम् स्रंसिषीध्वम्/स्रंसिषीढ्वम् । स्रंसिषीय स्रंसिषीवहि स्रंसिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अस्रंसिष्ट अस्रंसिषाताम् अस्रंसिषत । अस्रंसिष्ठाः अस्रंसिषाथाम् अस्रंसिध्वम्/ढ्वम् । अस्रंसिषि अस्रंसिष्वहि अस्रंसिष्महि । (ii) अस्रसत्[1] अस्रसताम् अस्रसन् । अस्रसः अस्रसतम् अस्रसत । अस्रसम् अस्रसाव अस्रसाम । **१०. लृङ्** – अस्रंसिष्यत अस्रंसिष्येताम् अस्रंसिष्यन्त । अस्रंसिष्यथाः अस्रंसिष्येथाम् अस्रंसिष्यध्वम् । अस्रंसिष्ये अस्रंसिष्यावहि अस्रंसिष्यामहि ।

णिचि – स्रंसयति – ते, **सनि** – सिस्रंसिषते, **यकि** – स्रस्यते ।

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

७५५. ध्वंसु – अवस्रंसने । अकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः) । (ध्वंसु गतौ च) ।

१. लट् – ध्वंसते ध्वंसेते ध्वंसन्ते । ध्वंससे ध्वंसेथे ध्वंसध्वे । ध्वंसे ध्वंसावहे ध्वंसामहे । **२. लिट्** – दध्वंसे दध्वंसाते दध्वंसिरे । दध्वंसिषे दध्वंसाथे दध्वंसिध्वे । दध्वंसे दध्वंसिवहे दध्वंसिमहे । **३. लुट्** – ध्वंसिता ध्वंसितारौ ध्वंसितारः । ध्वंसितासे ध्वंसितासाथे ध्वंसिताध्वे । ध्वंसिताहे ध्वंसितास्वहे ध्वंसितास्महे । **४. लृट्** – ध्वंसिष्यते ध्वंसिष्येते ध्वंसिष्यन्ते । ध्वंसिष्यसे ध्वंसिष्येथे ध्वंसिष्यध्वे । ध्वंसिष्ये ध्वंसिष्यावहे ध्वंसिष्यामहे । **५. लोट्** – ध्वंसताम् ध्वंसेताम् ध्वंसन्ताम् । ध्वंसस्व ध्वंसेथाम् ध्वंसध्वम् । ध्वंसै ध्वंसावहै ध्वंसामहै । **६. लङ्** – अध्वंसत अध्वंसेताम् अध्वंसन्त । अध्वंसथाः अध्वंसेथाम् अध्वंसध्वम् । अध्वंसे अध्वंसावहि अध्वंसामहि । **७. विधिलिङ्** – ध्वंसेत ध्वंसेयाताम् ध्वंसेरन् । ध्वंसेथाः ध्वंसेयाथाम् ध्वंसेध्वम् । ध्वंसेय ध्वंसेवहि ध्वंसेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ध्वंसिषीष्ट ध्वंसिषीयास्ताम् ध्वंसिषीरन् । ध्वंसिषीष्ठाः ध्वंसिषीयास्थाम् ध्वंसिषीध्वम्/ध्वंसिषीढ्वम् । ध्वंसिषीय ध्वंसिषीवहि ध्वंसिषीमहि । **९. लुङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(i) अध्वंसिष्ट अध्वंसिषाताम् अध्वंसिषत । अध्वंसिष्ठाः अध्वंसिषाथाम् अध्वंसिध्वम्/ढ्वम् । अध्वंसिषि अध्वंसिष्वहि अध्वंसिष्महि । (ii) अध्वसत्[1] अध्वसताम् अध्वसन् । अध्वसः अध्वसतम् अध्वसत । अध्वसम् अध्वसाव अध्वसाम । **१०. लृङ्** – अध्वंसिष्यत अध्वंसिष्येताम् अध्वंसिष्यन्त । अध्वंसिष्यथाः अध्वंसिष्येथाम् अध्वंसिष्यध्वम् । अध्वंसिष्ये अध्वंसिष्यावहि अध्वंसिष्यामहि ।

णिचि – ध्वंसयति – ते, **सनि** – दिध्वंसिषते, **यकि** – ध्वस्यते ।

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

७५६. भ्रंसु – अवस्त्रंसने । अकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः) । 'भ्रंशु इत्यपि केचित् पेठुः । अत्र (स्त्रंसु ध्वंसु भ्रंसु इत्यत्र) तृतीयः एव तालव्यान्तः इत्यन्ये' इति कौमुदी ।

१. लट् – भ्रंसते भ्रंसेते भ्रंसन्ते । भ्रंससे भ्रंसेथे भ्रंसध्वे । भ्रंसे भ्रंसावहे भ्रंसामहे । **२. लिट्** – बभ्रंसे बभ्रंसाते बभ्रंसिरे । बभ्रंसिषे बभ्रंसाथे बभ्रंसिध्वे । बभ्रंसे बभ्रंसिवहे बभ्रंसिमहे । **३. लुट्** – भ्रंसिता भ्रंसितारौ भ्रंसितारः । भ्रंसितासे भ्रंसितासाथे भ्रंसिताध्वे । भ्रंसिताहे भ्रंसितास्वहे भ्रंसितास्महे । **४. लृट्** – भ्रंसिष्यते भ्रंसिष्येते भ्रंसिष्यन्ते । भ्रंसिष्यसे भ्रंसिष्येथे भ्रंसिष्यध्वे । भ्रंसिष्ये भ्रंसिष्यावहे भ्रंसिष्यामहे । **५. लोट्** – भ्रंसताम् भ्रंसेताम् भ्रंसन्ताम् । भ्रंसस्व भ्रंसेथाम् भ्रंसध्वम् । भ्रंसै भ्रंसावहै भ्रंसामहै । **६. लङ्** – अभ्रंसत अभ्रंसेताम् अभ्रंसन्त । अभ्रंसथाः अभ्रंसेथाम् अभ्रंसध्वम् । अभ्रंसे अभ्रंसावहि अभ्रंसामहि । **७. विधिलिङ्** – भ्रंसेत भ्रंसेयाताम् भ्रंसेरन् । भ्रंसेथाः भ्रंसेयाथाम् भ्रंसेध्वम् । भ्रंसेय भ्रंसेवहि भ्रंसेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भ्रंसिषीष्ट भ्रंसिषीयास्ताम् भ्रंसिषीरन् । भ्रंसिषीष्ठाः भ्रंसिषीयास्थाम् भ्रंसिषीध्वम्/भ्रंसिषीढ्वम् । भ्रंसिषीय भ्रंसिषीवहि भ्रंसिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अभ्रंसिष्ट अभ्रंसिषाताम् अभ्रंसिषत । अभ्रंसिष्ठाः अभ्रंसिषाथाम् अभ्रंसिध्वम्/ढ्वम् । अभ्रंसिषि अभ्रंसिष्वहि अभ्रंसिष्महि । (ii) अभ्रसत्[1] अभ्रसताम् अभ्रसन् । अभ्रसः अभ्रसतम् अभ्रसत । अभ्रसम् अभ्रसाव अभ्रसाम । **१०. लृङ्** – अभ्रंसिष्यत अभ्रंसिष्येताम् अभ्रंसिष्यन्त । अभ्रंसिष्यथाः अभ्रंसिष्येथाम् अभ्रंसिष्यध्वम् । अभ्रंसिष्ये अभ्रंसिष्यावहि अभ्रंसिष्यामहि ।

णिचि – भ्रंसयति – ते, **सनि** – बिभ्रंसिषते, **यकि** – भ्रस्यते ।

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

७५७. स्रम्भु – विश्वासे । अकर्म, सेट्, आत्मने, दन्त्यादिः अयम् इति सिद्धान्तकौमुद्याम् । 'स्रन्भु प्रमादे (भ्वादिः ३९३) प्रमादोऽवलेपः' इति तरङ्गिण्यां दृश्यते । पुरुषकारेणापि (श्लो. १८५) उद्धृतोऽयं पाठः । 'स्रन्हु इति कौशिकः' इति स्वामी । विपूर्वः एव अयम् ।

१. लट् – विस्रम्भते विस्रम्भेते विस्रम्भन्ते । विस्रम्भसे विस्रम्भेथे विस्रम्भध्वे । विस्रम्भे विस्रम्भावहे विस्रम्भामहे । **२. लिट्** – सस्रम्भे सस्रम्भाते सस्रम्भिरे । सस्रम्भिषे सस्रम्भाथे सस्रम्भिध्वे । सस्रम्भे सस्रम्भिवहे सस्रम्भिमहे । **३. लुट्** – स्रम्भिता स्रम्भितारौ स्रम्भितारः । स्रम्भितासे स्रम्भितासाथे स्रम्भिताध्वे । स्रम्भिताहे स्रम्भितास्वहे स्रम्भितास्महे । **४. लृट्** – स्रम्भिष्यते स्रम्भिष्येते स्रम्भिष्यन्ते । स्रम्भिष्यसे स्रम्भिष्येथे स्रम्भिष्यध्वे । स्रम्भिष्ये स्रम्भिष्यावहे स्रम्भिष्यामहे । **५. लोट्** – स्रम्भताम् स्रम्भेताम् स्रम्भन्ताम् । स्रम्भस्व स्रम्भेथाम् स्रम्भध्वम् । स्रम्भै स्रम्भावहै स्रम्भामहै । **६. लङ्** – अस्रम्भत अस्रम्भेताम् अस्रम्भन्त । अस्रम्भथाः अस्रम्भेथाम् अस्रम्भध्वम् । अस्रम्भे अस्रम्भावहि अस्रम्भामहि । **७. विधिलिङ्** – स्रम्भेत स्रम्भेयाताम् स्रम्भेरन् । स्रम्भेथाः स्रम्भेयाथाम् स्रम्भेध्वम् । स्रम्भेय स्रम्भेवहि स्रम्भेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्रम्भिषीष्ट स्रम्भिषीयास्ताम् स्रम्भिषीरन् । स्रम्भिषीष्ठाः स्रम्भिषीयास्थाम् स्रम्भिषीध्वम्/ढ्वम् । स्रम्भिषीय स्रम्भिषीवहि स्रम्भिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अस्रम्भिष्ट

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अस्रम्भिषाताम् अस्रम्भिषत । अस्रम्भिष्ठाः अस्रम्भिषाथाम् अस्रम्भिध्वम्/अस्रम्भिढ्वम् । अस्रम्भिषि अस्रम्भिष्वहि अस्रम्भिष्महि । (ii) अस्रभत्[1] अस्रभताम् अस्रभन् । अस्रभः अस्रभतम् अस्रभत । अस्रभम् अस्रभाव अस्रभाम । **१०. लृङ्** – अस्रम्भिष्यत अस्रम्भिष्येताम् अस्रम्भिष्यन्त । अस्रम्भिष्यथाः अस्रम्भिष्येथाम् अस्रम्भिष्यध्वम् । अस्रम्भिष्ये अस्रम्भिष्यावहि अस्रम्भिष्यामहि ।

णिचि – स्रम्भयति-ते, **सनि** – सिस्रम्भिषते, **यकि** – स्रभ्यते ।

१. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

७५८. वृतु – वर्तने । अकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः) 'वर्तयेद्भाषणार्थे णौ वर्तने शपि वर्तते' (श्लो. ९६) इति देवः । वर्तनं स्थितिः इति स्वामी ।

१. लट् – वर्तते वर्तेते वर्तन्ते । वर्तसे वर्तेथे वर्तध्वे । वर्ते वर्तावहे वर्तामहे । **२. लिट्** – ववृते ववृताते ववृतिरे । ववृतिषे ववृताथे ववृतिध्वे । ववृते ववृतिवहे ववृतिमहे । **३. लुट्** – वर्तिता वर्तितारौ वर्तितारः । वर्तितासे वर्तितासाथे वर्तिताध्वे । वर्तिताहे वर्तितास्वहे वर्तितास्महे । **४. लृट्** – (i) वर्तिष्यते वर्तिष्येते वर्तिष्यन्ते । वर्तिष्यसे वर्तिष्येथे वर्तिष्यध्वे । वर्तिष्ये वर्तिष्यावहे वर्तिष्यामहे । (ii) वर्त्स्यति[1] वर्त्स्यतः वर्त्स्यन्ति । वर्त्स्यसि वर्त्स्यथः वर्त्स्यथ । वर्त्स्यामि वर्त्स्यावः वर्त्स्यामः । **५. लोट्** – वर्तताम् वर्तेताम् वर्तन्ताम् । वर्तस्व वर्तेथाम् वर्तध्वम् । वर्तै वर्तावहै वर्तामहै । **६. लङ्** – अवर्तत अवर्तेताम् अवर्तन्त । अवर्तथाः अवर्तेथाम् अवर्तध्वम् । अवर्ते अवर्तावहि अवर्तामहि । **७. विधिलिङ्** – वर्तेत वर्तेयाताम् वर्तेरन् । वर्तेथाः वर्तेयाथाम् वर्तेध्वम् । वर्तेय वर्तेवहि वर्तेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वर्तिषीष्ट वर्तिषीयास्ताम् वर्तिषीरन् । वर्तिषीष्ठाः वर्तिषीयास्थाम् वर्तिषीध्वम्/ढ्वम् । वर्तिषीय वर्तिषीवहि वर्तिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अवर्तिष्ट अवर्तिषाताम् अवर्तिषत । अवर्तिष्ठाः अवर्तिषाथाम् अवर्तिध्वम्/अवर्तिढ्वम् । अवर्तिषि अवर्तिष्वहि अवर्तिष्महि । (ii) अवृतत्[2] अवृतताम् अवृतन् । अवृतः अवृततम् अवृतत । अवृतम् अवृताव अवृताम । **१०. लृङ्** – (i) अवर्तिष्यत अवर्तिष्येताम् अवर्तिष्यन्त । अवर्तिष्यथाः अवर्तिष्येथाम् अवर्तिष्यध्वम् । अवर्तिष्ये अवर्तिष्यावहि अवर्तिष्यामहि । (ii) अवर्त्स्यत्[1] अवर्त्स्यताम् अवर्त्स्यन् । अवर्त्स्यः अवर्त्स्यतम् अवर्त्स्यत । अवर्त्स्यम् अवर्त्स्याव अवर्त्स्याम ।

णिचि – वर्तयति-ते, **सनि** – विवृत्सति/विवर्तिषते[1], **यकि** – वृत्यते ।

१. 'वृद्भ्यः स्यसनोः' इति वा परस्मैपदम् । तथा सति 'न वृद्भ्यश्चतुर्भ्यः' इति इडभावः ।

२. द्युतादित्वात् वा परस्मैपदम् । (द्युद्भ्यो लुङि)

७५९. वृधु – वृद्धौ । अकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः) । 'तदेव रूपं भाषार्थे वृधेर्वृद्धौ तु वर्धते' (श्लो. १२४) इति देवः ।

१. लट् – वर्धते वर्धेते वर्धन्ते । वर्धसे वर्धेथे वर्धध्वे । वर्धे वर्धावहे वर्धामहे । **२. लिट्** – ववृधे ववृधाते ववृधिरे । ववृधिषे ववृधाथे ववृधिध्वे । ववृधे ववृधिवहे ववृधिमहे । **३. लुट्** – वर्धिता वर्धितारौ वर्धितारः । वर्धितासे वर्धितासाथे वर्धिताध्वे । वर्धिताहे वर्धितास्वहे वर्धितास्महे । **४. लृट्** – (i) वर्धिष्यते वर्धिष्येते वर्धिष्यन्ते । वर्धिष्यसे वर्धिष्येथे वर्धिष्यध्वे । वर्धिष्ये वर्धिष्यावहे वर्धिष्यामहे । (ii) वर्त्स्यति[1] वर्त्स्यतः वर्त्स्यन्ति । वर्त्स्यसि वर्त्स्यथः वर्त्स्यथ । वर्त्स्यामि वर्त्स्यावः वर्त्स्यामः । **५. लोट्** – वर्धताम् वर्धेताम् वर्धन्ताम् । वर्धस्व वर्धेथाम् वर्धध्वम् । वर्धै वर्धावहै वर्धामहै । **६. लङ्** – अवर्धत अवर्धेताम् अवर्धन्त । अवर्धथाः अवर्धेथाम् अवर्धध्वम् । अवर्धे अवर्धावहि अवर्धामहि । **७. विधिलिङ्** – वर्धेत वर्धेयाताम् वर्धेरन् । वर्धेथाः वर्धेयाथाम् वर्धेध्वम् । वर्धेय वर्धेवहि वर्धेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वर्धिषीष्ट वर्धिषीयास्ताम् वर्धिषीरन् । वर्धिषीष्ठाः वर्धिषीयास्थाम् वर्धिषीध्वम्/ढ्वम् । वर्धिषीय वर्धिषीवहि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वर्धिषीमहि । ९. लुङ् – (i) अवर्धिष्ट अवर्धिषाताम् अवर्धिषत । अवर्धिष्ठाः अवर्धिषाथाम् अवर्धिध्वम्/अवर्धिढ्वम् । अवर्धिषि अवर्धिष्वहि अवर्धिष्महि । (ii) अवृधत्[२] अवृधताम् अवृधन् । अवृधः अवृधतम् अवृधत । अवृधम् अवृधाव अवृधाम । १०. लृङ् – (i) अवर्धिष्यत अवर्धिष्येताम् अवर्धिष्यन्त । अवर्धिष्यथाः अवर्धिष्येथाम् अवर्धिष्यध्वम् । अवर्धिष्ये अवर्धिष्यावहि अवर्धिष्यामहि । (ii) अवर्त्स्यत्[१] अवर्त्स्यताम् अवर्त्स्यन् । अवर्त्स्यः अवर्त्स्यतम् अवर्त्स्यत । अवर्त्स्यम् अवर्त्स्याव अवर्त्स्याम ।

णिचि – वर्धयति-ते, **सनि** – विवर्द्धिषते/विवृत्सति[१], **यकि** – वृध्यते ।

१. 'वृद्भ्यः स्यसनोः' इति वा परस्मैपदम् । तथा सति 'न वृद्भ्यश्चतुर्भ्यः' इति इडभावः ।

२. 'द्युद्भ्यो लुङि' इति परस्मैपदम् ।

७६०. शृधु – शब्दकुत्सायाम् । अकर्म, सेट्, आत्मने, (द्युतादिः) वृतादिः । 'शब्दकुत्सा पायुशब्दः' इति स्वामी । 'शर्धते शब्दकुत्सायाम् उन्दे शर्धति शर्धते' (श्लो. ११८) इति देवः ।

१. लट् – शर्धते शर्धेते शर्धन्ते । शर्धसे शर्धेथे शर्धध्वे । शर्धे शर्धावहे शर्धामहे । **२. लिट्** – शशृधे शशृधाते शशृधिरे । शशृधिषे शशृधाथे शशृधिध्वे । शशृधे शशृधिवहे शशृधिमहे । **३. लुट्** – शर्धिता शर्धितारौ शर्धितारः । शर्धितासे शर्धितासाथे शर्धिताध्वे । शर्धिताहे शर्धितास्वहे शर्धितास्महे । **४. लृट्** – (i) शर्धिष्यते शर्धिष्येते शर्धिष्यन्ते । शर्धिष्यसे शर्धिष्येथे शर्धिष्यध्वे । शर्धिष्ये शर्धिष्यावहे शर्धिष्यामहे । (ii) शर्त्स्यति[१] शर्त्स्यतः शर्त्स्यन्ति । शर्त्स्यसि शर्त्स्यथः शर्त्स्यथ । शर्त्स्यामि शर्त्स्यावः शर्त्स्यामः । **५. लोट्** – शर्धताम् शर्धेताम् शर्धन्ताम् । शर्धस्व शर्धेथाम् शर्धध्वम् । शर्धै शर्धावहै शर्धामहै । **६. लङ्** – अशर्धत अशर्धेताम् अशर्धन्त । अशर्धथाः अशर्धेथाम् अशर्धध्वम् । अशर्धे अशर्धावहि अशर्धामहि । **७. विधिलिङ्** – शर्धेत शर्धेयाताम् शर्धेरन् । शर्धेथाः शर्धेयाथाम् शर्धेध्वम् । शर्धेय शर्धेवहि शर्धेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शर्धिषीष्ट शर्धिषीयास्ताम् शर्धिषीरन् । शर्धिषीष्ठाः शर्धिषीयास्थाम् शर्धिषीध्वम्/ढ्वम् । शर्धिषीय शर्धिषीवहि शर्धिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशर्धिष्ट अशर्धिषाताम् अशर्धिषत । अशर्धिष्ठाः अशर्धिषाथाम् अशर्धिध्वम्/अशर्धिढ्वम् । अशर्धिषि अशर्धिष्वहि अशर्धिष्महि । (ii) अशृधत्[२] अशृधताम् अशृधन् । अशृधः अशृधतम् अशृधत । अशृधम् अशृधाव अशृधाम । **१०. लृङ्** – (i) अशर्धिष्यत अशर्धिष्येताम् अशर्धिष्यन्त । अशर्धिष्यथाः अशर्धिष्येथाम् अशर्धिष्यध्वम् । अशर्धिष्ये अशर्धिष्यावहि अशर्धिष्यामहि । (ii) अशर्त्स्यत्[१] अशर्त्स्यताम् अशर्त्स्यन् । अशर्त्स्यः अशर्त्स्यतम् अशर्त्स्यत । अशर्त्स्यम् अशर्त्स्याव अशर्त्स्याम ।

णिचि – शर्धयति-ते, **सनि** – शिशर्द्धिषते/शिशृत्सति[१], **यकि** – शृध्यते ।

१. 'वृद्भ्यः स्यसनोः' (वृतादिभ्यः परस्मैपदं वा स्यात्स्ये सनि च) इति परस्मैपदित्वम् अपि । तथा सति 'न वृद्भ्यश्चतुर्भ्यः' इति इडभावः ।

२. 'द्युद्भ्यो लुङि' इति परस्मैपदम् ।

७६१. स्यन्दू – प्रस्रवणे । अकर्म, वेट्, आत्मने, (द्युतादिः) ।

१. लट् – स्यन्दते स्यन्देते स्यन्दन्ते । स्यन्दसे स्यन्देथे स्यन्दध्वे । स्यन्दे स्यन्दावहे स्यन्दामहे । **२. लिट्** – सस्यन्दे सस्यन्दाते सस्यन्दिरे । सस्यन्दिषे-सस्यन्त्से सस्यन्दाथे सस्यन्दिध्वे-सस्यन्द्ध्वे । सस्यन्दे सस्यन्दिवहे-सस्यन्द्वहे सस्यन्दिमहे-सस्यन्द्महे । **३. लुट्** – (i) स्यन्दिता स्यन्दितारौ स्यन्दितारः । स्यन्दितासे स्यन्दितासाथे स्यन्दिताध्वे । स्यन्दिताहे स्यन्दितास्वहे स्यन्दितास्महे । (ii) स्यन्ता[१] स्यन्तारौ स्यन्तारः । स्यन्तासे स्यन्तासाथे स्यन्ताध्वे । स्यन्ताहे स्यन्तास्वहे स्यन्तास्महे । **४. लृट्** – (i) स्यन्दिष्यते स्यन्दिष्येते स्यन्दिष्यन्ते । स्यन्दिष्यसे स्यन्दिष्येथे स्यन्दिष्यध्वे । स्यन्दिष्ये स्यन्दिष्यावहे स्यन्दिष्यामहे । (ii) स्यन्त्स्यते स्यन्त्स्येते स्यन्त्स्यन्ते । स्यन्त्स्यसे स्यन्त्स्येथे स्यन्त्स्यध्वे । स्यन्त्स्ये स्यन्त्स्यावहे स्यन्त्स्यामहे । (iii) स्यन्त्स्यति[२]

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्यन्त्स्यतः स्यन्त्स्यन्ति । स्यन्त्स्यसि स्यन्त्स्यथः स्यन्त्स्यथ । स्यन्त्स्यामि स्यन्त्स्यावः स्यन्त्स्यामः । **५. लोट्** – स्यन्दताम् स्यन्देताम् स्यन्दन्ताम् । स्यन्दस्व स्यन्देथाम् स्यन्दध्वम् । स्यन्दै स्यन्दावहै स्यन्दामहै । **६. लङ्** – अस्यन्दत अस्यन्देताम् अस्यन्दन्त । अस्यन्दथाः अस्यन्देथाम् अस्यन्दध्वम् । अस्यन्दे अस्यन्दावहि अस्यन्दामहि । **७. विधिलिङ्** – स्यन्देत स्यन्देयाताम् स्यन्देरन् । स्यन्देथाः स्यन्देयाथाम् स्यन्देध्वम् । स्यन्देय स्यन्देवहि स्यन्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) स्यन्दिषीष्ट स्यन्दिषीयास्ताम् स्यन्दिषीरन् । स्यन्दिषीष्ठाः स्यन्दिषीयास्थाम् स्यन्दिषीध्वम्/ढ्वम् । स्यन्दिषीय स्यन्दिषीवहि स्यन्दिषीमहि । (ii) स्यन्त्सीष्ट स्यन्त्सीयास्ताम् स्यन्त्सीरन् । स्यन्त्सीष्ठाः स्यन्त्सीयास्थाम् स्यन्त्सीध्वम्/ढ्वम् । स्यन्त्सीय स्यन्त्सीवहि स्यन्त्सीमहि । **९. लुङ्** – (i) अस्यन्दिष्ट अस्यन्दिषाताम् अस्यन्दिषत । अस्यन्दिष्ठाः अस्यन्दिषाथाम् अस्यन्दिध्वम्/अस्यन्दिढ्वम् । अस्यन्दिषि अस्यन्दिष्वहि अस्यन्दिष्महि । (ii) अस्यन्त[1] अस्यन्त्स्याताम् अस्यन्त्स्यत । अस्यन्त्स्याः अस्यन्त्स्याथाम् अस्यन्त्स्यध्वम् । अस्यन्त्सि अस्यन्त्स्यावहि अस्यन्त्स्यामहि । (iii) अस्यदत्[3] अस्यदताम् अस्यदन् । अस्यदः अस्यदतम् अस्यदत । अस्यदम् अस्यदाव अस्यदाम । **१०. लृङ्** – (i) अस्यन्दिष्यत अस्यन्दिष्येताम् अस्यन्दिष्यन्त । अस्यन्दिष्यथाः अस्यन्दिष्येथाम् अस्यन्दिष्यध्वम् । अस्यन्दिष्ये अस्यन्दिष्यावहि अस्यन्दिष्यामहि । (ii) अस्यन्त्स्यत अस्यन्त्स्येताम् अस्यन्त्स्यन्त । अस्यन्त्स्यथाः अस्यन्त्स्येथाम् अस्यन्त्स्यध्वम् । अस्यन्त्स्ये अस्यन्त्स्यावहि अस्यन्त्स्यामहि । (iii) अस्यन्त्स्यत्[2] अस्यन्त्स्यताम् अस्यन्त्स्यन् । अस्यन्त्स्यः अस्यन्त्स्यतम् अस्यन्त्स्यत । अस्यन्त्स्यम् अस्यन्त्स्याव अस्यन्त्स्याम ।

णिचि – स्यन्दयति-ते, **सनि** – सिस्यन्दिषते/सिस्यन्त्सति[3], **यकि** – स्यद्यते ।

१. ऊदित्त्वात् 'स्वरतिसूति...ऊदितो वा' इति इड्विकल्पः ।

२. 'द्युद्भ्यो लुङि' इति परस्मैपदम् ।

३. 'वृद्भ्यः स्यसनोः' इति स्ये सनि च परस्मैपदं वा । 'न वृद्भ्यश्चतुर्भ्यः' इति इण्णिषेधः ।

७६२. कृपू – सामर्थ्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने । सामर्थ्यं शक्तिः योग्यता वा । 'कल्पते शपि सामर्थ्ये कल्पयत्यवकल्कने । अदान्तस्य कृपेर्णौ तु दौर्बल्ये कृपयेदिति' (श्लो. १३५) इति देवः ।

१. लट् – कल्पते[1] कल्पेते कल्पन्ते । कल्पसे कल्पेथे कल्पध्वे । कल्पे कल्पावहे कल्पामहे । **२. लिट्** – चक्लृपे चक्लृपाते चक्लृपिरे । चक्लृपिषे-चक्लृप्से चक्लृपाथे चक्लृपिध्वे-चक्लृब्ध्वे । चक्लृपे चक्लृपिवहे-चक्लृप्वहे चक्लृपिमहे-चक्लृप्महे । **३. लुट्** – (i) कल्पिता कल्पितारौ कल्पितारः । कल्पितासे कल्पितासाथे कल्पिताध्वे । कल्पिताहे कल्पितास्वहे कल्पितास्महे । (ii) कल्प्ता[2] कल्प्तारौ कल्प्तारः । कल्प्तासे कल्प्तासाथे कल्प्ताध्वे । कल्प्ताहे कल्प्तास्वहे कल्प्तास्महे । (iii) कल्प्ता[3] कल्प्तारौ कल्प्तारः । कल्प्तासि कल्प्तास्थः कल्प्तास्थ । कल्प्तास्मि कल्प्तास्वः कल्प्तास्मः । **४. लृट्** – (i) कल्पिष्यते कल्पिष्येते कल्पिष्यन्ते । कल्पिष्यसे कल्पिष्येथे कल्पिष्यध्वे । कल्पिष्ये कल्पिष्यावहे कल्पिष्यामहे । (ii) कल्प्स्यते कल्प्स्येते कल्प्स्यन्ते । कल्प्स्यसे कल्प्स्येथे कल्प्स्यध्वे । कल्प्स्ये कल्प्स्यावहे कल्प्स्यामहे । (iii) कल्प्स्यति कल्प्स्यतः कल्प्स्यन्ति । कल्प्स्यसि कल्प्स्यथः कल्प्स्यथ । कल्प्स्यामि कल्प्स्यावः कल्प्स्यामः । **५. लोट्** – कल्पताम् कल्पेताम् कल्पन्ताम् । कल्पस्व कल्पेथाम् कल्पध्वम् । कल्पै कल्पावहै कल्पामहै । **६. लङ्** – अकल्पत अकल्पेताम् अकल्पन्त । अकल्पथाः अकल्पेथाम् अकल्पध्वम् । अकल्पे अकल्पावहि अकल्पामहि । **७. विधिलिङ्** – कल्पेत कल्पेयाताम् कल्पेरन् । कल्पेथाः कल्पेयाथाम् कल्पेध्वम् । कल्पेय कल्पेवहि कल्पेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कल्पिषीष्ट कल्पिषीयास्ताम् कल्पिषीरन् । कल्पिषीष्ठाः कल्पिषीयास्थाम् कल्पिषीध्वम्/कल्पिषीढ्वम् । कल्पिषीय कल्पिषीवहि कल्पिषीमहि । (ii) कृप्सीष्ट कृप्सीयास्ताम् कृप्सीरन् । कृप्सीष्ठाः कृप्सीयास्थाम् कृप्सीध्वम्/ढ्वम् । कृप्सीय कृप्सीवहि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कृप्सीमहि । **९. लुङ्** – (i) अकल्पिष्ट अकल्पिषाताम् अकल्पिषत । अकल्पिष्ठाः अकल्पिषाथाम् अकल्पिध्वम्/ढ्वम् । अकल्पिषि अकल्पिष्वहि अकल्पिष्महि । (ii) अक्लृप्त अक्लृप्साताम् अक्लृप्सत । अक्लृप्थाः अक्लृप्साथाम् अक्लृब्ध्वम् । अक्लृप्सि अक्लृप्स्वहि अक्लृप्स्महि । (iii) अक्लृपत् अक्लृपताम् अक्लृपन् । अक्लृपः अक्लृपतम् अक्लृपत । अक्लृपम् अक्लृपाव अक्लृपाम । **१०. लृङ्** – (i) अकल्पिष्यत अकल्पिष्येताम् अकल्पिष्यन्त । अकल्पिष्यथाः अकल्पिष्येथाम् अकल्पिष्यध्वम् । अकल्पिष्ये अकल्पिष्यावहि अकल्पिष्यामहि । (ii) अकल्प्स्यत अकल्प्स्येताम् अकल्प्स्यन्त । अकल्प्स्यथाः अकल्प्स्येथाम् अकल्प्स्यध्वम् । अकल्प्स्ये अकल्प्स्यावहि अकल्प्स्यामहि । (iii) अकल्प्स्यत् अकल्प्स्यताम् अकल्प्स्यन् । अकल्प्स्यः अकल्प्स्यतम् अकल्प्स्यत । अकल्प्स्यम् अकल्प्स्याव अकल्प्स्याम ।

णिचि – कल्पयति-ते, **सनि** – चिकल्पिषते/चिक्लृप्सते/चिक्लृप्सति[४], **यकि** – क्लृप्यते ।

१. 'कृपो रो लः' इति कृपः यः रेफः तस्य लकारः ।

२. ऊदित्वात् आत्मनेपदे वेट् । परस्मैपदे तु 'तासि च क्लृपः' इति तासेः सकारादेरार्धधातुकस्य च वेट् ।

३. 'लुटि च कृपः' (लुटि स्यसनोश्च क्लृपेः परस्मैपदं वा स्यात्) इति परस्मैपदित्वम् ।

७६३. घट – चेष्टायाम् । अकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः[१]) षिच्च[२] । चेष्टा = ईहा इति क्षीरस्वामी । 'घाटयेद् घण्टयेत् सङ्घभाषयोर्घटते मितः' (श्लो. ७०) इति देवः ।

१. लट् – घटते घटेते घटन्ते । घटसे घटेथे घटध्वे । घटे घटावहे घटामहे । **२. लिट्** – जघटे जघटाते जघटिरे । जघटिषे जघटाथे जघटिध्वे । जघटे जघटिवहे जघटिमहे । **३. लुट्** – घटिता घटितारौ घटितारः । घटितासे घटितासाथे घटिताध्वे । घटिताहे घटितास्वहे घटितास्महे । **४. लृट्** – घटिष्यते घटिष्येते घटिष्यन्ते । घटिष्यसे घटिष्येथे घटिष्यध्वे । घटिष्ये घटिष्यावहे घटिष्यामहे । **५. लोट्** – घटताम् घटेताम् घटन्ताम् । घटस्व घटेथाम् घटध्वम् । घटै घटावहै घटामहै । **६. लङ्** – अघटत अघटेताम् अघटन्त । अघटथाः अघटेथाम् अघटध्वम् । अघटे अघटावहि अघटामहि । **७. विधिलिङ्** – घटेत घटेयाताम् घटेरन् । घटेथाः घटेयाथाम् घटेध्वम् । घटेय घटेवहि घटेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – घटिषीष्ट घटिषीयास्ताम् घटिषीरन् । घटिषीष्ठाः घटिषीयास्थाम् घटिषीध्वम्/ढ्वम् । घटिषीय घटिषीवहि घटिषीमहि । **९. लुङ्** – अघटिष्ट अघटिषाताम् अघटिषत । अघटिष्ठाः अघटिषाथाम् अघटिध्वम्/ढ्वम् । अघटिषि अघटिष्वहि अघटिष्महि । **१०. लृङ्** – अघटिष्यत अघटिष्येताम् अघटिष्यन्त । अघटिष्यथाः अघटिष्येथाम् अघटिष्यध्वम् । अघटिष्ये अघटिष्यावहि अघटिष्यामहि ।

णिचि – घटयति[३] – ते, **सनि** – जिघटिषते, **यकि** – घट्यते ।

१. घटादित्वविषये मा.धा.वृत्तौ उच्यते – ''अपरे, गणान्तराधीताः इह पठ्यन्ते, तेषामिह उपात्तार्थे एव मित्त्वम् । ये त्वपूर्वाः पठ्यन्ते तेषाम् उपात्ते चानुपात्ते चार्थे मित्त्वम्'' इति । अयमेव आशयः धातुकाव्यव्याख्यायां यथा – 'घटादिषु त्विहापूर्वपठिताः सर्वदा षितः । बहिस्स्थस्येह पाठे तु मित्त्वमुक्तेऽर्थ एव हि' इति । 'ये त्विहैव पठ्यन्ते तेषाम् उपसर्गादिना अर्थान्तरपरत्वेऽपि मित्त्वम् अस्त्येव । विघटयति' इति तत्त्वबोधिनी ।

२. षित्त्वप्रयोजनं तु स्त्रियामित्यधिकारे 'षिद्भिदादिभ्यः अङ्' । घटाव्यथादीनि रूपाणि ।

३. 'घटादयो मितः' । 'मितां ह्रस्वः' (मितामुपधायाः ह्रस्वः स्यात् णौ ।) फणपर्यन्तं (८२१) घटादित्वम् । घटादिषु णौ ह्रस्वः ।

७६४. व्यथ – भयसञ्चलनयोः । अकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः) षिच्च[१] । 'दुःखभयचलनयोः' इति काशकृत्स्नः । 'दुःखचलनयोः' इति दुर्गः । 'दुःखे चाले भये' इति वोपदेवः इति पा.धा. समीक्षा ।

१. लट् – व्यथते व्यथेते व्यथन्ते । व्यथसे व्यथेथे व्यथध्वे । व्यथे व्यथावहे व्यथामहे । **२. लिट्** – विव्यथे विव्यथाते विव्यथिरे । विव्यथिषे विव्यथाथे विव्यथिध्वे । विव्यथे विव्यथिवहे विव्यथिमहे । **३. लुट्** – व्यथिता व्यथितारौ व्यथितारः । व्यथितासे व्यथितासाथे व्यथिताध्वे । व्यथिताहे व्यथितास्वहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

व्यथितास्महे । **४. लृट्** – व्यथिष्यते व्यथिष्येते व्यथिष्यन्ते । व्यथिष्यसे व्यथिष्येथे व्यथिष्यध्वे । व्यथिष्ये व्यथिष्यावहे व्यथिष्यामहे । **५. लोट्** – व्यथताम् व्यथेताम् व्यथन्ताम् । व्यथस्व व्यथेथाम् व्यथध्वम् । व्यथै व्यथावहै व्यथामहै । **६. लङ्** – अव्यथत अव्यथेताम् अव्यथन्त । अव्यथथाः अव्यथेथाम् अव्यथध्वम् । अव्यथे अव्यथावहि अव्यथामहि । **७. विधिलिङ्** – व्यथेत व्यथेयाताम् व्यथेरन् । व्यथेथाः व्यथेयाथाम् व्यथेध्वम् । व्यथेय व्यथेवहि व्यथेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – व्यथिषीष्ट व्यथिषीयास्ताम् व्यथिषीरन् । व्यथिषीष्ठाः व्यथिषीयास्थाम् व्यथिषीध्वम्/ढ्वम् । व्यथिषीय व्यथिषीवहि व्यथिषीमहि । **९. लुङ्** – अव्यथिष्ट अव्यथिषाताम् अव्यथिषत । अव्यथिष्ठाः अव्यथिषाथाम् अव्यथिध्वम्/ढ्वम् । अव्यथिषि अव्यथिष्वहि अव्यथिष्महि । **१०. लृङ्** – अव्यथिष्यत अव्यथिष्येताम् अव्यथिष्यन्त । अव्यथिष्यथाः अव्यथिष्येथाम् अव्यथिष्यध्वम् । अव्यथिष्ये अव्यथिष्यावहि अव्यथिष्यामहि ।

णिचि – व्यथयति[२] – ते, **सनि** – विव्यथिषते, **यकि** – व्यथ्यते ।

१. षित्त्वप्रयोजनं तु स्त्रियामित्यधिकारे 'षिद्भिदादिभ्यः अङ्' । घटाव्यथादीनि रूपाणि ।

२. 'घटादयो मितः' । 'मितां ह्रस्वः' (मिताम् उपधायाः ह्रस्वः स्यात् णौ ।) घटादिषु णौ ह्रस्वः इति स्मर्तव्यम् ।

७६५. प्रथ – प्रख्याने । अकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः) षिच्च । प्रख्यानम् = प्रसिद्धिः इति क्षीरस्वामी । 'विस्तारेऽपि' इति धा.का. (२.४) । 'प्रतथे प्रथयत्येतत् प्रख्याने द्वितयं प्रथेः' (श्लो. ९९) इति देवः ।

१. लट् – प्रथते प्रथेते प्रथन्ते । प्रथसे प्रथेथे प्रथध्वे । प्रथे प्रथावहे प्रथामहे । **२. लिट्** – पप्रथे पप्रथाते पप्रथिरे । पप्रथिषे पप्रथाथे पप्रथिध्वे । पप्रथे पप्रथिवहे पप्रथिमहे । **३. लुट्** – प्रथिता प्रथितारौ प्रथितारः । प्रथितासे प्रथितासाथे प्रथिताध्वे । प्रथिताहे प्रथितास्वहे प्रथितास्महे । **४. लृट्** – प्रथिष्यते प्रथिष्येते प्रथिष्यन्ते । प्रथिष्यसे प्रथिष्येथे प्रथिष्यध्वे । प्रथिष्ये प्रथिष्यावहे प्रथिष्यामहे । **५. लोट्** – प्रथताम् प्रथेताम् प्रथन्ताम् । प्रथस्व प्रथेथाम् प्रथध्वम् । प्रथै प्रथावहै प्रथामहै । **६. लङ्** – अप्रथत अप्रथेताम् अप्रथन्त । अप्रथथाः अप्रथेथाम् अप्रथध्वम् । अप्रथे अप्रथावहि अप्रथामहि । **७. विधिलिङ्** – प्रथेत प्रथेयाताम् प्रथेरन् । प्रथेथाः प्रथेयाथाम् प्रथेध्वम् । प्रथेय प्रथेवहि प्रथेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – प्रथिषीष्ट प्रथिषीयास्ताम् प्रथिषीरन् । प्रथिषीष्ठाः प्रथिषीयास्थाम् प्रथिषीध्वम्/ढ्वम् । प्रथिषीय प्रथिषीवहि प्रथिषीमहि । **९. लुङ्** – अप्रथिष्ट अप्रथिषाताम् अप्रथिषत । अप्रथिष्ठाः अप्रथिषाथाम् अप्रथिध्वम्/ढ्वम् । अप्रथिषि अप्रथिष्वहि अप्रथिष्महि । **१०. लृङ्** – अप्रथिष्यत अप्रथिष्येताम् अप्रथिष्यन्त । अप्रथिष्यथाः अप्रथिष्येथाम् अप्रथिष्यध्वम् । अप्रथिष्ये अप्रथिष्यावहि अप्रथिष्यामहि ।

णिचि – प्रथयति[१] – ते, **सनि** – पिप्रथिषते, **यकि** – प्रथ्यते ।

१. 'घटादयो मितः' । 'मितां ह्रस्वः' (मिताम् उपधायाः ह्रस्वः स्यात् णौ ।) घटादिषु णौ ह्रस्वः इति स्मर्तव्यम् ।

७६६. प्रस – विस्तारे । सकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः) षिच्च । 'प्रसवे' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – प्रसते प्रसेते प्रसन्ते । प्रससे प्रसेथे प्रसध्वे । प्रसे प्रसावहे प्रसामहे । **२. लिट्** – पप्रसे पप्रसाते पप्रसिरे । पप्रसिषे पप्रसाथे पप्रसिध्वे । पप्रसे पप्रसिवहे पप्रसिमहे । **३. लुट्** – प्रसिता प्रसितारौ प्रसितारः । प्रसितासे प्रसितासाथे प्रसिताध्वे । प्रसिताहे प्रसितास्वहे प्रसितास्महे । **४. लृट्** – प्रसिष्यते प्रसिष्येते प्रसिष्यन्ते । प्रसिष्यसे प्रसिष्येथे प्रसिष्यध्वे । प्रसिष्ये प्रसिष्यावहे प्रसिष्यामहे । **५. लोट्** – प्रसताम् प्रसेताम् प्रसन्ताम् । प्रसस्व प्रसेथाम् प्रसध्वम् । प्रथै प्रसावहै प्रसामहै । **६. लङ्** – अप्रसत अप्रसेताम् अप्रसन्त । अप्रसथाः अप्रसेथाम् अप्रसध्वम् । अप्रसे अप्रसावहि अप्रसामहि । **७. विधिलिङ्** – प्रसेत प्रसेयाताम् प्रसेरन् । प्रसेथाः प्रसेयाथाम् प्रसेध्वम् । प्रसेय प्रसेवहि प्रसेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – प्रसिषीष्ट प्रसिषीयास्ताम् प्रसिषीरन् । प्रसिषीष्ठाः प्रसिषीयास्थाम् प्रसिषीध्वम्/ढ्वम् । प्रसिषीय प्रसिषीवहि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

प्रसिषीमहि । **९. लुङ्** – अप्रसिष्ट अप्रसिषाताम् अप्रसिषत । अप्रसिष्ठाः अप्रसिषाथाम् अप्रसिध्वम्/ढ्वम् । अप्रसिषि अप्रसिष्वहि अप्रसिष्महि । **१०. लृङ्** – अप्रसिष्यत अप्रसिष्येताम् अप्रसिष्यन्त । अप्रसिष्यथाः अप्रसिष्येथाम् अप्रसिष्यध्वम् । अप्रसिष्ये अप्रसिष्यावहि अप्रसिष्यामहि ।

णिचि – प्रसयति[1] – ते, **सनि** – पिप्रसिषते, **यकि** – प्रस्यते ।

१. 'घटादयो मितः' । 'मितां ह्रस्वः' (मिताम् उपधायाः ह्रस्वः स्यात् णौ ।) घटादिषु णौ ह्रस्वः इति स्मर्तव्यम् ।

७६७. म्रद – मर्दने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः) । 'मृद' इति बालमनोरमा । स च 'अत्स्मृदृत्वरप्रथम्रद...' (७.४.९५) इति सूत्रे म्रद इत्यनेन अस्यैव ग्रहणस्य सर्वैरप्युक्तत्वात् चिन्त्यः । (ऋदुपधत्वे तु मर्दते, ममृदे इत्यादीनि रूपाणि ।)

१. लट् – म्रदते म्रदेते म्रदन्ते । म्रदसे म्रदेथे म्रदध्वे । म्रदे म्रदावहे म्रदामहे । **२. लिट्** – मम्रदे मम्रदाते मम्रदिरे । मम्रदिषे मम्रदाथे मम्रदिध्वे । मम्रदे मम्रदिवहे मम्रदिमहे । **३. लुट्** – म्रदिता म्रदितारौ म्रदितारः । म्रदितासे म्रदितासाथे म्रदिताध्वे । म्रदिताहे म्रदितास्वहे म्रदितास्महे । **४. लृट्** – म्रदिष्यते म्रदिष्येते म्रदिष्यन्ते । म्रदिष्यसे म्रदिष्येथे म्रदिष्यध्वे । म्रदिष्ये म्रदिष्यावहे म्रदिष्यामहे । **५. लोट्** – म्रदताम् म्रदेताम् म्रदन्ताम् । म्रदस्व म्रदेथाम् म्रदध्वम् । म्रदै म्रदावहै म्रदामहै । **६. लङ्** – अम्रदत अम्रदेताम् अम्रदन्त । अम्रदथाः अम्रदेथाम् अम्रदध्वम् । अम्रदे अम्रदावहि अम्रदामहि । **७. विधिलिङ्** – म्रदेत म्रदेयाताम् म्रदेरन् । म्रदेथाः म्रदेयाथाम् म्रदेध्वम् । म्रदेय म्रदेवहि म्रदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – म्रदिषीष्ट म्रदिषीयास्ताम् म्रदिषीरन् । म्रदिषीष्ठाः म्रदिषीयास्थाम् म्रदिषीध्वम्/ढ्वम् । म्रदिषीय म्रदिषीवहि म्रदिषीमहि । **९. लुङ्** – अम्रदिष्ट अम्रदिषाताम् अम्रदिषत । अम्रदिष्ठाः अम्रदिषाथाम् अम्रदिध्वम्/अम्रदिढ्वम् । अम्रदिषि अम्रदिष्वहि अम्रदिष्महि । **१०. लृङ्** – अम्रदिष्यत अम्रदिष्येताम् अम्रदिष्यन्त । अम्रदिष्यथाः अम्रदिष्येथाम् अम्रदिष्यध्वम् । अम्रदिष्ये अम्रदिष्यावहि अम्रदिष्यामहि ।

णिचि – म्रदयति[1] – ते, **सनि** – मिम्रदिषते, **यकि** – म्रद्यते

१. 'घटादयो मितः' । 'मितां ह्रस्वः' (मिताम् उपधायाः ह्रस्वः स्यात् णौ ।) घटादिषु णौ ह्रस्वः इति स्मर्तव्यम् ।

७६८. स्खद – स्खदने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः) । 'स्खदिर्' इति धातुकाव्यव्याख्यायाम् (२.१९) पाठः । 'स्खदनम् = विद्रावणम्' इति स्वामी । 'विदारणम्' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – स्खदते स्खदेते स्खदन्ते । स्खदसे स्खदेथे स्खदध्वे । स्खदे स्खदावहे स्खदामहे । **२. लिट्** – चस्खदे चस्खदाते चस्खदिरे । चस्खदिषे चस्खदाथे चस्खदिध्वे । चस्खदे चस्खदिवहे चस्खदिमहे । **३. लुट्** – स्खदिता स्खदितारौ स्खदितारः । स्खदितासे स्खदितासाथे स्खदिताध्वे । स्खदिताहे स्खदितास्वहे स्खदितास्महे । **४. लृट्** – स्खदिष्यते स्खदिष्येते स्खदिष्यन्ते । स्खदिष्यसे स्खदिष्येथे स्खदिष्यध्वे । स्खदिष्ये स्खदिष्यावहे स्खदिष्यामहे । **५. लोट्** – स्खदताम् स्खदेताम् स्खदन्ताम् । स्खदस्व स्खदेथाम् स्खदध्वम् । स्खदै स्खदावहै स्खदामहै । **६. लङ्** – अस्खदत अस्खदेताम् अस्खदन्त । अस्खदथाः अस्खदेथाम् अस्खदध्वम् । अस्खदे अस्खदावहि अस्खदामहि । **७. विधिलिङ्** – स्खदेत स्खदेयाताम् स्खदेरन् । स्खदेथाः स्खदेयाथाम् स्खदेध्वम् । स्खदेय स्खदेवहि स्खदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्खदिषीष्ट स्खदिषीयास्ताम् स्खदिषीरन् । स्खदिषीष्ठाः स्खदिषीयास्थाम् स्खदिषीध्वम्/ढ्वम् । स्खदिषीय स्खदिषीवहि स्खदिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्खदिष्ट अस्खदिषाताम् अस्खदिषत । अस्खदिष्ठाः अस्खदिषाथाम् अस्खदिध्वम्/अस्खदिढ्वम् । अस्खदिषि अस्खदिष्वहि अस्खदिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्खदिष्यत अस्खदिष्येताम् अस्खदिष्यन्त । अस्खदिष्यथाः अस्खदिष्येथाम् अस्खदिष्यध्वम् । अस्खदिष्ये अस्खदिष्यावहि अस्खदिष्यामहि ।

णिचि – स्खदयति[1] – ते, **सनि** – चिस्खदिषते, **यकि** – स्खद्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. घटादित्वात् णौ उपधायाः ह्रस्वः । [अवस्खादयति परिस्कारयति इत्यत्र न मित्त्वं 'स्खदिरवपरिभ्यां च' इति मित्त्वनिषेधात् ।)

७६९. क्षजि – गतिदानयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः षिच्च)

१. लट् – क्षञ्जते क्षञ्जेते क्षञ्जन्ते । क्षञ्जसे क्षञ्जेथे क्षञ्जध्वे । क्षञ्जे क्षञ्जावहे क्षञ्जामहे । **२. लिट्** – चक्षञ्जे चक्षञ्जाते चक्षञ्जिरे । चक्षञ्जिषे चक्षञ्जाथे चक्षञ्जिध्वे । चक्षञ्जे चक्षञ्जिवहे चक्षञ्जिमहे । **३. लुट्** – क्षञ्जिता क्षञ्जितारौ क्षञ्जितारः । क्षञ्जितासे क्षञ्जितासाथे क्षञ्जिताध्वे । क्षञ्जिताहे क्षञ्जितास्वहे क्षञ्जितास्महे । **४. लृट्** – क्षञ्जिष्यते क्षञ्जिष्येते क्षञ्जिष्यन्ते । क्षञ्जिष्यसे क्षञ्जिष्येथे क्षञ्जिष्यध्वे । क्षञ्जिष्ये क्षञ्जिष्यावहे क्षञ्जिष्यामहे । **५. लोट्** – क्षञ्जताम् क्षञ्जेताम् क्षञ्जन्ताम् । क्षञ्जस्व क्षञ्जेथाम् क्षञ्जध्वम् । क्षञ्जै क्षञ्जावहै क्षञ्जामहै । **६. लङ्** – अक्षञ्जत अक्षञ्जेताम् अक्षञ्जन्त । अक्षञ्जथाः अक्षञ्जेथाम् अक्षञ्जध्वम् । अक्षञ्जे अक्षञ्जावहि अक्षञ्जामहि । **७. विधिलिङ्** – क्षञ्जेत क्षञ्जेयाताम् क्षञ्जेरन् । क्षञ्जेथाः क्षञ्जेयाथाम् क्षञ्जेध्वम् । क्षञ्जेय क्षञ्जेवहि क्षञ्जेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – क्षञ्जिषीष्ट क्षञ्जिषीयास्ताम् क्षञ्जिषीरन् । क्षञ्जिषीष्ठाः क्षञ्जिषीयास्थाम् क्षञ्जिषीध्वम्/ढ्वम् । क्षञ्जिषीय क्षञ्जिषीवहि क्षञ्जिषीमहि । **९. लुङ्** – अक्षञ्जिष्ट अक्षञ्जिषाताम् अक्षञ्जिषत । अक्षञ्जिष्ठाः अक्षञ्जिषाथाम् अक्षञ्जिध्वम्/ढ्वम् । अक्षञ्जिषि अक्षञ्जिष्वहि अक्षञ्जिष्महि । **१०. लृङ्** – अक्षञ्जिष्यत अक्षञ्जिष्येताम् अक्षञ्जिष्यन्त । अक्षञ्जिष्यथाः अक्षञ्जिष्येथाम् अक्षञ्जिष्यध्वम् । अक्षञ्जिष्ये अक्षञ्जिष्यावहि अक्षञ्जिष्यामहि ।

णिचि – क्षञ्जयति[1] – ते, **सनि** – चिक्षञ्जिषते, **यकि** – क्षञ्ज्यते

१. घटादित्वात् णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

७७०. दक्ष[1] – गतिहिंसनयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः) षिच्च । 'गतिशासनयोः' इति माधवीयधातुवृत्त्यादिषु पाठो दृश्यते ।

१. लट् – दक्षते दक्षेते दक्षन्ते । दक्षसे दक्षेथे दक्षध्वे । दक्षे दक्षावहे दक्षामहे । **२. लिट्** – ददक्षे ददक्षाते ददक्षिरे । ददक्षिषे ददक्षाथे ददक्षिध्वे । ददक्षे ददक्षिवहे ददक्षिमहे । **३. लुट्** – दक्षिता दक्षितारौ दक्षितारः । दक्षितासे दक्षितासाथे दक्षिताध्वे । दक्षिताहे दक्षितास्वहे दक्षितास्महे । **४. लृट्** – दक्षिष्यते दक्षिष्येते दक्षिष्यन्ते । दक्षिष्यसे दक्षिष्येथे दक्षिष्यध्वे । दक्षिष्ये दक्षिष्यावहे दक्षिष्यामहे । **५. लोट्** – दक्षताम् दक्षेताम् दक्षन्ताम् । दक्षस्व दक्षेथाम् दक्षध्वम् । दक्षै दक्षावहै दक्षामहै । **६. लङ्** – अदक्षत अदक्षेताम् अदक्षन्त । अदक्षथाः अदक्षेथाम् अदक्षध्वम् । अदक्षे अदक्षावहि अदक्षामहि । **७. विधिलिङ्** – दक्षेत दक्षेयाताम् दक्षेरन् । दक्षेथाः दक्षेयाथाम् दक्षेध्वम् । दक्षेय दक्षेवहि दक्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – दक्षिषीष्ट दक्षिषीयास्ताम् दक्षिषीरन् । दक्षिषीष्ठाः दक्षिषीयास्थाम् दक्षिषीध्वम्/दक्षिषीढ्वम् । दक्षिषीय दक्षिषीवहि दक्षिषीमहि । **९. लुङ्** – अदक्षिष्ट अदक्षिषाताम् अदक्षिषत । अदक्षिष्ठाः अदक्षिषाथाम् अदक्षिध्वम्/ढ्वम् । अदक्षिषि अदक्षिष्वहि अदक्षिष्महि । **१०. लृङ्** – अदक्षिष्यत अदक्षिष्येताम् अदक्षिष्यन्त । अदक्षिष्यथाः अदक्षिष्येथाम् अदक्षिष्यध्वम् । अदक्षिष्ये अदक्षिष्यावहि अदक्षिष्यामहि ।

णिचि – दक्षयति[2] – ते, **सनि** – दिदक्षिषते, **यकि** – दक्ष्यते ।

१. पूर्वं वृद्धिशैघ्र्ययोः यः पठितः (६०५) तस्यैव अर्थविशेषे मित्त्वार्थः इह अनुवादः । अमित्त्वे अपि दक्षयति इत्येव रूपम् । मित्त्वप्रयोजनं तु णिचि चिण्णमुलोः दीर्घविकल्पः ।

२. घटादित्वात् णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

७७१. क्रप – कृपायां गतौ च । सकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः[1])

१. लट् – क्रपते क्रपेते क्रपन्ते । क्रपसे क्रपेथे क्रपध्वे । क्रपे क्रपावहे क्रपामहे । **२. लिट्** – चक्रपे चक्रपाते चक्रपिरे । चक्रपिषे चक्रपाथे चक्रपिध्वे । चक्रपे चक्रपिवहे चक्रपिमहे । **३. लुट्** – क्रपिता

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्रपितारौ क्रपितारः । क्रपितासे क्रपितासाथे क्रपिताध्वे । क्रपिताहे क्रपितास्वहे क्रपितास्महे । **४. लृट्** - क्रपिष्यते क्रपिष्येते क्रपिष्यन्ते । क्रपिष्यसे क्रपिष्येथे क्रपिष्यध्वे । क्रपिष्ये क्रपिष्यावहे क्रपिष्यामहे । **५. लोट्** - क्रपताम् क्रपेताम् क्रपन्ताम् । क्रपस्व क्रपेथाम् क्रपध्वम् । क्रपै क्रपावहै क्रपामहै । **६. लङ्** - अक्रपत अक्रपेताम् अक्रपन्त । अक्रपथाः अक्रपेथाम् अक्रपध्वम् । अक्रपे अक्रपावहि अक्रपामहि । **७. विधिलिङ्** - क्रपेत क्रपेयाताम् क्रपेरन् । क्रपेथाः क्रपेयाथाम् क्रपेध्वम् । क्रपेय क्रपेवहि क्रपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - क्रपिषीष्ट क्रपिषीयास्ताम् क्रपिषीरन् । क्रपिषीष्ठाः क्रपिषीयास्थाम् क्रपिषीध्वम्/ढ्वम् । क्रपिषीय क्रपिषीवहि क्रपिषीमहि । **९. लुङ्** - अक्रपिष्ट अक्रपिषाताम् अक्रपिषत । अक्रपिष्ठाः अक्रपिषाथाम् अक्रपिध्वम्/अक्रपिढ्वम् । अक्रपिषि अक्रपिष्वहि अक्रपिष्महि । **१०. लृङ्** - अक्रपिष्यत अक्रपिष्येताम् अक्रपिष्यन्त । अक्रपिष्यथाः अक्रपिष्येथाम् अक्रपिष्यध्वम् । अक्रपिष्ये अक्रपिष्यावहि अक्रपिष्यामहि ।
णिचि - क्रपयति[२] - ते, सनि - चिक्रपिषते, यकि - क्रप्यते ।

१. ''अस्येह पाठः मित्त्वार्थः, न तु षित्त्वार्थः । यतः 'क्रपेः सम्प्रसारणं च' इति भिदादिपाठात् तत्फलम् अङ् सिद्ध्यति कृपा इति'' इति मा.धा.वृत्तिः ।

२. घटादित्वात् णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

७७२. कदि[१] - वैक्लव्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः षित् च) 'अनिदित् इति नन्दी' इति स्वामी । 'आह्वाने रोदने क्रन्देः कन्देः क्रन्दति कन्दति । वैक्लव्ये तु तयोर्धात्वोः क्रन्दते कन्दते मितोः । मित्त्वर्थपाठसामर्थ्यात् तयोर्दीर्घविकल्पनम् । भवेच्चिण्णमुलोस्तस्मादक्रान्द्यक्रन्दि सिध्यतः' (श्लो. १०५-१०६) इति देवः ।
१. लट् - कन्दते कन्देते कन्दन्ते । कन्दसे कन्देथे कन्दध्वे । कन्दे कन्दावहे कन्दामहे । **२. लिट्** - चकन्दे चकन्दाते चकन्दिरे । चकन्दिषे चकन्दाथे चकन्दिध्वे । चकन्दे चकन्दिवहे चकन्दिमहे । **३. लुट्** - कन्दिता कन्दितारौ कन्दितारः । कन्दितासे कन्दितासाथे कन्दिताध्वे । कन्दिताहे कन्दितास्वहे कन्दितास्महे । **४. लृट्** - कन्दिष्यते कन्दिष्येते कन्दिष्यन्ते । कन्दिष्यसे कन्दिष्येथे कन्दिष्यध्वे । कन्दिष्ये कन्दिष्यावहे कन्दिष्यामहे । **५. लोट्** - कन्दताम् कन्देताम् कन्दन्ताम् । कन्दस्व कन्देथाम् कन्दध्वम् । कन्दै कन्दावहै कन्दामहै । **६. लङ्** - अकन्दत अकन्देताम् अकन्दन्त । अकन्दथाः अकन्देथाम् अकन्दध्वम् । अकन्दे अकन्दावहि अकन्दामहि । **७. विधिलिङ्** - कन्देत कन्देयाताम् कन्देरन् । कन्देथाः कन्देयाथाम् कन्देध्वम् । कन्देय कन्देवहि कन्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** - कन्दिषीष्ट कन्दिषीयास्ताम् कन्दिषीरन् । कन्दिषीष्ठाः कन्दिषीयास्थाम् कन्दिषीध्वम्/ढ्वम् । कन्दिषीय कन्दिषीवहि कन्दिषीमहि । **९. लुङ्** - अकन्दिष्ट अकन्दिषाताम् अकन्दिषत । अकन्दिष्ठाः अकन्दिषाथाम् अकन्दिध्वम्/ढ्वम् । अकन्दिषि अकन्दिष्वहि अकन्दिष्महि । **१०. लृङ्** - अकन्दिष्यत अकन्दिष्येताम् अकन्दिष्यन्त । अकन्दिष्यथाः अकन्दिष्येथाम् अकन्दिष्यध्वम् । अकन्दिष्ये अकन्दिष्यावहि अकन्दिष्यामहि
णिचि - कन्दयति[२] - ते, **सनि** - चिकन्दिषते, **यकि** - कन्द्यते ।

१. 'कदि आह्वाने रोदने च' (७०) इति धातोरेव, अर्थविशेषे आत्मनेपदार्थे मित्त्वार्थं चानुवादः घटादौ ।

२. घटादित्वात् णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

७७३. क्रदि - वैक्लव्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः) । 'अनिदिदिति नन्दी' इति स्वामी । 'वैकल्ये - वैक्लव्ये' इत्येके । 'क्रद' इति मैत्रेयः ।
१. लट् - क्रन्दते क्रन्देते क्रन्दन्ते । क्रन्दसे क्रन्देथे क्रन्दध्वे । क्रन्दे क्रन्दावहे क्रन्दामहे । **२. लिट्** - चक्रन्दे चक्रन्दाते चक्रन्दिरे । चक्रन्दिषे चक्रन्दाथे चक्रन्दिध्वे । चक्रन्दे चक्रन्दिवहे चक्रन्दिमहे । **३. लुट्** - क्रन्दिता क्रन्दितारौ क्रन्दितारः । क्रन्दितासे क्रन्दितासाथे क्रन्दिताध्वे । क्रन्दिताहे क्रन्दितास्वहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्रन्दितास्महे । **४. लृट्** – क्रन्दिष्यते क्रन्दिष्येते क्रन्दिष्यन्ते । क्रन्दिष्यसे क्रन्दिष्येथे क्रन्दिष्यध्वे । क्रन्दिष्ये क्रन्दिष्यावहे क्रन्दिष्यामहे । **५. लोट्** – क्रन्दताम् क्रन्देताम् क्रन्दन्ताम् । क्रन्दस्व क्रन्देथाम् क्रन्दध्वम् । क्रन्दै क्रन्दावहै क्रन्दामहै । **६. लङ्** – अक्रन्दत अक्रन्देताम् अक्रन्दन्त । अक्रन्दथाः अक्रन्देथाम् अक्रन्दध्वम् । अक्रन्दे अक्रन्दावहि अक्रन्दामहि । **७. विधिलिङ्** – क्रन्देत क्रन्देयाताम् क्रन्देरन् । क्रन्देथाः क्रन्देयाथाम् क्रन्देध्वम् । क्रन्देय क्रन्देवहि क्रन्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – क्रन्दिषीष्ट क्रन्दिषीयास्ताम् क्रन्दिषीरन् । क्रन्दिषीष्ठाः क्रन्दिषीयास्थाम् क्रन्दिषीध्वम्/ढ्वम् । क्रन्दिषीय क्रन्दिषीवहि क्रन्दिषीमहि । **९. लुङ्** – अक्रन्दिष्ट अक्रन्दिषाताम् अक्रन्दिषत । अक्रन्दिष्ठाः अक्रन्दिषाथाम् अक्रन्दिध्वम्/ढ्वम् । अक्रन्दिषि अक्रन्दिष्वहि अक्रन्दिष्महि । **१०. लृङ्** – अक्रन्दिष्यत अक्रन्दिष्येताम् अक्रन्दिष्यन्त । अक्रन्दिष्यथाः अक्रन्दिष्येथाम् अक्रन्दिष्यध्वम् । अक्रन्दिष्ये अक्रन्दिष्यावहि अक्रन्दिष्यामहि ।

णिचि – क्रन्दयति[१] – ते, **सनि** – चिक्रन्दिषते, **यकि** – क्रन्द्यते ।

१. घटादित्वात् णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

७७४. क्लदि – वैक्लव्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः) । (वैकल्ये इत्येके) 'अनिदित् इति नन्दी' इति स्वामी ।

१. लट् – क्लन्दते क्लन्देते क्लन्दन्ते । क्लन्दसे क्लन्देथे क्लन्दध्वे । क्लन्दे क्लन्दावहे क्लन्दामहे ।

२. लिट् – चक्लन्दे चक्लन्दाते चक्लन्दिरे । चक्लन्दिषे चक्लन्दाथे चक्लन्दिध्वे । चक्लन्दे चक्लन्दिवहे चक्लन्दिमहे । **३. लुट्** – क्लन्दिता क्लन्दितारौ क्लन्दितारः । क्लन्दितासे क्लन्दितासाथे क्लन्दिताध्वे । क्लन्दिताहे क्लन्दितास्वहे क्लन्दितास्महे । **४. लृट्** – क्लन्दिष्यते क्लन्दिष्येते क्लन्दिष्यन्ते । क्लन्दिष्यसे क्लन्दिष्येथे क्लन्दिष्यध्वे । क्लन्दिष्ये क्लन्दिष्यावहे क्लन्दिष्यामहे । **५. लोट्** – क्लन्दताम् क्लन्देताम् क्लन्दन्ताम् । क्लन्दस्व क्लन्देथाम् क्लन्दध्वम् । क्लन्दै क्लन्दावहै क्लन्दामहै । **६. लङ्** – अक्लन्दत अक्लन्देताम् अक्लन्दन्त । अक्लन्दथाः अक्लन्देथाम् अक्लन्दध्वम् । अक्लन्दे अक्लन्दावहि अक्लन्दामहि । **७. विधिलिङ्** – क्लन्देत क्लन्देयाताम् क्लन्देरन् । क्लन्देथाः क्लन्देयाथाम् क्लन्देध्वम् । क्लन्देय क्लन्देवहि क्लन्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – क्लन्दिषीष्ट क्लन्दिषीयास्ताम् क्लन्दिषीरन् । क्लन्दिषीष्ठाः क्लन्दिषीयास्थाम् क्लन्दिषीध्वम्/ढ्वम् । क्लन्दिषीय क्लन्दिषीवहि क्लन्दिषीमहि । **९. लुङ्** – अक्लन्दिष्ट अक्लन्दिषाताम् अक्लन्दिषत । अक्लन्दिष्ठाः अक्लन्दिषाथाम् अक्लन्दिध्वम्/ढ्वम् । अक्लन्दिषि अक्लन्दिष्वहि अक्लन्दिष्महि । **१०. लृङ्** – अक्लन्दिष्यत अक्लन्दिष्येताम् अक्लन्दिष्यन्त । अक्लन्दिष्यथाः अक्लन्दिष्येथाम् अक्लन्दिष्यध्वम् । अक्लन्दिष्ये अक्लन्दिष्यावहि अक्लन्दिष्यामहि

णिचि – क्लन्दयति[१] – ते, **सनि** – चिक्लन्दिषते, **यकि** – क्लन्द्यते ।

२. घटादित्वात् णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

७७५. ञि त्वरा – सम्भ्रमे । अकर्म, सेट्, आत्मने । घटादिः । 'सम्भ्रमः = आशुकारिता' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – त्वरते त्वरेते त्वरन्ते । त्वरसे त्वरेथे त्वरध्वे । त्वरे त्वरावहे त्वरामहे । **२. लिट्** – तत्वरे तत्वराते तत्वरिरे । तत्वरिषे तत्वराथे तत्वरिध्वे । तत्वरे तत्वरिवहे तत्वरिमहे । **३. लुट्** – त्वरिता त्वरितारौ त्वरितारः । त्वरितासे त्वरितासाथे त्वरिताध्वे । त्वरिताहे त्वरितास्वहे त्वरितास्महे । **४. लृट्** – त्वरिष्यते त्वरिष्येते त्वरिष्यन्ते । त्वरिष्यसे त्वरिष्येथे त्वरिष्यध्वे । त्वरिष्ये त्वरिष्यावहे त्वरिष्यामहे । **५. लोट्** – त्वरताम् त्वरेताम् त्वरन्ताम् । त्वरस्व त्वरेथाम् त्वरध्वम् । त्वरै त्वरावहै त्वरामहै । **६. लङ्** – अत्वरत अत्वरेताम् अत्वरन्त । अत्वरथाः अत्वरेथाम् अत्वरध्वम् । अत्वरे अत्वरावहि अत्वरामहि । **७. विधिलिङ्** – त्वरेत त्वरेयाताम् त्वरेरन् । त्वरेथाः त्वरेयाथाम् त्वरेध्वम् । त्वरेय त्वरेवहि त्वरेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – त्वरिषीष्ट त्वरिषीयास्ताम् त्वरिषीरन् । त्वरिषीष्ठाः त्वरिषीयास्थाम् त्वरिषीध्वम्/ढ्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

त्वरिषीय त्वरिषीवहि त्वरिषीमहि । **९. लुङ्** – अत्वरिष्ट अत्वरिषाताम् अत्वरिषत । अत्वरिष्ठाः अत्वरिषाथाम् अत्वरिध्वम्/ढ्वम् । अत्वरिषि अत्वरिष्वहि अत्वरिष्महि । **१०. लृङ्** – अत्वरिष्यत अत्वरिष्येताम् अत्वरिष्यन्त । अत्वरिष्यथाः अत्वरिष्येथाम् अत्वरिष्यध्वम् । अत्वरिष्ये अत्वरिष्यावहि अत्वरिष्यामहि ।

णिचि – त्वरयति – ते, **सनि** – तित्वरिषते, **यकि** – त्वर्यते ।

७७६. ज्वर – रोगे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः)

१. लट् – ज्वरति ज्वरतः ज्वरन्ति । ज्वरसि ज्वरथः ज्वरथ । ज्वरामि ज्वरावः ज्वरामः । **२. लिट्** – जज्वार जज्वरतुः जज्वरुः । जज्वरिथ जज्वरथुः जज्वर । जज्वार, जज्वर जज्वरिव जज्वरिम । **३. लुट्** – ज्वरिता ज्वरितारौ ज्वरितारः । ज्वरितासि ज्वरितास्थः ज्वरितास्थ । ज्वरितास्मि ज्वरितास्वः ज्वरितास्मः । **४. लृट्** – ज्वरिष्यति ज्वरिष्यतः ज्वरिष्यन्ति । ज्वरिष्यसि ज्वरिष्यथः ज्वरिष्यथ । ज्वरिष्यामि ज्वरिष्यावः ज्वरिष्यामः । **५. लोट्** – ज्वरतु, ज्वरतात् ज्वरताम् ज्वरन्तु । ज्वर, ज्वरतात् ज्वरतम् ज्वरत । ज्वराणि ज्वराव ज्वराम । **६. लङ्** – अज्वरत् अज्वरताम् अज्वरन् । अज्वरः अज्वरतम् अज्वरत । अज्वरम् अज्वराव अज्वराम । **७. विधिलिङ्** – ज्वरेत् ज्वरेताम् ज्वरेयुः । ज्वरेः ज्वरेतम् ज्वरेत । ज्वरेयम् ज्वरेव ज्वरेम । **८. आशीर्लिङ्** – ज्वर्यात् ज्वर्यास्ताम् ज्वर्यासुः । ज्वर्याः ज्वर्यास्तम् ज्वर्यास्त । ज्वर्यासम् ज्वर्यास्व ज्वर्यास्म । **९. लुङ्** – अज्वारीत्[1] अज्वारिष्टाम् अज्वारिषुः । अज्वारीः अज्वारिष्टम् अज्वारिष्ट । अज्वारिषम् अज्वारिष्व अज्वारिष्म । **१०. लृङ्** – अज्वरिष्यत् अज्वरिष्यताम् अज्वरिष्यन् । अज्वरिष्यः अज्वरिष्यतम् अज्वरिष्यत । अज्वरिष्यम् अज्वरिष्याव अज्वरिष्याम ।

णिचि – ज्वरयति[2] – ते, **सनि** – जिज्वरिषति, **यकि** – ज्वर्यते

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

२. घटादित्वात् णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

७७७. गड – सेचने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः)

१. लट् – गडति गडतः गडन्ति । गडसि गडथः गडथ । गडामि गडावः गडामः । **२. लिट्** – जगाड जगडतुः जगडुः । जगडिथ जगडथुः जगड । जगाड, जगड जगडिव जगडिम । **३. लुट्** – गडिता गडितारौ गडितारः । गडितासि गडितास्थः गडितास्थ । गडितास्मि गडितास्वः गडितास्मः । **४. लृट्** – गडिष्यति गडिष्यतः गडिष्यन्ति । गडिष्यसि गडिष्यथः गडिष्यथ । गडिष्यामि गडिष्यावः गडिष्यामः । **५. लोट्** – गडतु, गडतात् गडताम् गडन्तु । गड, गडतात् गडतम् गडत । गडानि गडाव गडाम । **६. लङ्** – अगडत् अगडताम् अगडन् । अगडः अगडतम् अगडत । अगडम् अगडाव अगडाम । **७. विधिलिङ्** – गडेत् गडेताम् गडेयुः । गडेः गडेतम् गडेत । गडेयम् गडेव गडेम । **८. आशीर्लिङ्** – गड्यात् गड्यास्ताम् गड्यासुः । गड्याः गड्यास्तम् गड्यास्त । गड्यासम् गड्यास्व गड्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अगडीत्[1] अगडिष्टाम् अगडिषुः । अगडीः अगडिष्टम् अगडिष्ट । अगडिषम् अगडिष्व अगडिष्म । (ii) अगाडीत् अगाडिष्टाम् अगाडिषुः । अगाडीः अगाडिष्टम् अगाडिष्ट । अगाडिषम् अगाडिष्व अगाडिष्म । **१०. लृङ्** – अगडिष्यत् अगडिष्यताम् अगडिष्यन् । अगडिष्यः अगडिष्यतम् अगडिष्यत । अगडिष्यम् अगडिष्याव अगडिष्याम ।

णिचि – गडयति[2] – ते, **सनि** – जिगडिषति, **यकि** – गड्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

२. घटादित्वात् णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

७७८. हेड – वेष्टने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) । 'हेडृ अनादरे इति आत्मनेपदिषु गतः । सः एव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

उत्सृष्टानुबन्धः अनूद्यते अर्थविशेषे मित्त्वार्थम् । परस्मैपदिभ्यो ज्वरादिभ्यः प्रागेव अनुवादे कर्तव्ये तन्मध्ये अनुवादसामर्थ्यात् परस्मैपदम्' इति कौमुदी । 'हेडतेऽनादरे हेडेर्वेष्टने हिडयेन्मितः' (श्लो. ८५) इति देवः ।

१. लट् – हेडति हेडतः हेडन्ति । हेडसि हेडथः हेडथ । हेडामि हेडावः हेडामः । **२. लिट्** – जिहेड जिहेडतुः जिहेडुः । जिहेडिथ जिहेडथुः जिहेड । जिहेड जिहेडिव जिहेडिम । **३. लुट्** – हेडिता हेडितारौ हेडितारः । हेडितासि हेडितास्थः हेडितास्थ । हेडितास्मि हेडितास्वः हेडितास्मः । **४. लृट्** – हेडिष्यति हेडिष्यतः हेडिष्यन्ति । हेडिष्यसि हेडिष्यथः हेडिष्यथ । हेडिष्यामि हेडिष्यावः हेडिष्यामः । **५. लोट्** – हेडतु, हेडतात् हेडताम् हेडन्तु । हेड, हेडतात् हेडतम् हेडत । हेडानि हेडाव हेडाम । **६. लङ्** – अहेडत् अहेडताम् अहेडन् । अहेडः अहेडतम् अहेडत । अहेडम् अहेडाव अहेडाम । **७. विधिलिङ्** – हेडेत् हेडेताम् हेडेयुः । हेडेः हेडेतम् हेडेत । हेडेयम् हेडेव हेडेम । **८. आशीर्लिङ्** – हेड्यात् हेड्यास्ताम् हेड्यासुः । हेड्याः हेड्यास्तम् हेड्यास्त । हेड्यासम् हेड्यास्व हेड्यास्म । **९. लुङ्** – अहेडीत् अहेडिष्टाम् अहेडिषुः । अहेडीः अहेडिष्टम् अहेडिष्ट । अहेडिषम् अहेडिष्व अहेडिष्म । **१०. लृङ्** – अहेडिष्यत् अहेडिष्यताम् अहेडिष्यन् । अहेडिष्यः अहेडिष्यतम् अहेडिष्यत । अहेडिष्यम् अहेडिष्याव अहेडिष्याम ।

णिचि – हेडयति/हिडयति[1] – ते, **सनि** – जिहेडिषति, **यकि** – हेड्यते

१. अनादरे हेडयति । वेष्टनार्थे मितां ह्रस्वो भवन् 'एच इग्घ्रस्वादेशे' इत नियमात् आन्तरतम्यात् इकारः एव ह्रस्वः भवति । ह्रस्वविधानसामर्थ्यात् पुनर्गुणः न ।

७७९. वट – परिभाषणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, घटादिः । 'अवयवे' इति काशकृत्स्नः । 'वट वेष्टने' इति पठितस्य मित्त्वार्थम् इह अनुवादः ।

१. लट् – वटति वटतः वटन्ति । वटसि वटथः वटथ । वटामि वटावः वटामः । **२. लिट्** – ववाट ववटतुः ववटुः । ववटिथ ववटथुः ववट । ववाट, ववट ववटिव ववटिम । **३. लुट्** – वटिता वटितारौ वटितावः । वटितासि वटितास्थः वटितास्थ । वटितास्मि वटितास्वः वटितास्मः । **४. लृट्** – वटिष्यति वटिष्यतः वटिष्यन्ति । वटिष्यसि वटिष्यथः वटिष्यथ । वटिष्यामि वटिष्यावः वटिष्यामः । **५. लोट्** – वटतु, वटतात् वटताम् वटन्तु । वट, वटतात् वटतम् वटत । वटानि वटाव वटाम । **६. लङ्** – अवटत् अवटताम् अवटन् । अवटः अवटतम् अवटत । अवटम् अवटाव अवटाम । **७. विधिलिङ्** – वटेत् वटेताम् वटेयुः । वटेः वटेतम् वटेत । वटेयम् वटेव वटेम । **८. आशीर्लिङ्** – वट्यात् वट्यास्ताम् वट्यासुः । वट्याः वट्यास्तम् वट्यास्त । वट्यासम् वट्यास्व वट्यास्म । **९. लुङ्** (i) अवटीत्[1] अवटिष्टाम् अवटिषुः । अवटीः अवटिष्टम् अवटिष्ट । अवटिषम् अवटिष्व अवटिष्म । (ii) अवाटीत् अवाटिष्टाम् अवाटिषुः । अवाटीः अवाटिष्टम् अवाटिष्ट । अवाटिषम् अवाटिष्व अवाटिष्म । **१०. लृङ्** – अवटिष्यत् अवटिष्यताम् अवटिष्यन् । अवटिष्यः अवटिष्यतम् अवटिष्यत । अवटिष्यम् अवटिष्याव अवटिष्याम ।

णिचि – वटयति-ते, वेष्टनार्थे वाटयति-ते, **सनि** – विवटिषति, **यकि** – वट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

७८०. भट – परिभाषणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'भट भृतौ' इति पठितस्य परिभाषणार्थे मित्त्वार्थम् अयम् अनुवादः ।

१. लट् – भटति भटतः भटन्ति । भटसि भटथः भटथ । भटामि भटावः भटामः । **२. लिट्** – बभाट बभटतुः बभटुः । बभटिथ बभटथुः बभट । बभाट, बभट बभटिव बभटिम । **३. लुट्** – भटिता भटितारौ भटितारः । भटितासि भटितास्थः भटितास्थ । भटितास्मि भटितास्वः भटितास्मः । **४. लृट्** – भटिष्यति भटिष्यतः भटिष्यन्ति । भटिष्यसि भटिष्यथः भटिष्यथ । भटिष्यामि भटिष्यावः भटिष्यामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५. लोट् – भटतु, भटतात् भटताम् भटन्तु । भट, भटतात् भटतम् भटत । भटानि भटाव भटाम । **६. लङ्** – अभटत् अभटताम् अभटन् । अभटः अभटतम् अभटत । अभटम् अभटाव अभटाम । **७. विधिलिङ्** – भटेत् भटेताम् भटेयुः । भटेः भटेतम् भटेत । भटेयम् भटेव भटेम । **८. आशीर्लिङ्** – भट्यात् भट्यास्ताम् भट्यासुः । भट्याः भट्यास्तम् भट्यास्त । भट्यासम् भट्यास्व भट्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अभटीत्[1] अभटिष्टाम् अभटिषुः । अभटीः अभटिष्टम् अभटिष्ट । अभटिषम् अभटिष्व अभटिष्म । (ii) अभाटीत् अभाटिष्टाम् अभाटिषुः । अभाटीः अभाटिष्टम् अभाटिष्ट । अभाटिषम् अभाटिष्व अभाटिष्म । **१०. लृङ्** – अभटिष्यत् अभटिष्यताम् अभटिष्यन् । अभटिष्यः अभटिष्यतम् अभटिष्यत । अभटिष्यम् अभटिष्याव अभटिष्याम ।

णिचि – भटयति – ते, भृत्यर्थे भाटयति – ते, **सनि** – बिभटिषति, **यकि** – भट्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

७८१. णट – नृत्तौ । अकर्म, सेट्, परस्मै, घटादिः । 'इत्थमेव पूर्वमपि पठितम् । तत्रायं विवेकः – पूर्वं पठितस्य नाट्यम् अर्थः, यत्कारिषु नाट्यव्यपदेशः । वाक्यार्थाभिनयो नाट्यम् । घटादौ तु नृत्तं नृत्यं च अर्थः, यत्कारिषु नर्तकव्यपदेशः । पदार्थाभिनयो नृत्यम् । गात्रविक्षेपमात्रं नृत्तम् । केचित् तु घटादौ 'नट गतौ' इति पठन्ति । णोपदेशपर्युदासवाक्ये भाष्यकृता 'नाटि' इति दीर्घपाठात् घटादिः णोपदेशः एव ।...' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'गतावित्येके नतावित्यन्ये' इति मैत्रेयः । स्वामी च नट नतौ इति पठित्वा 'नटयति शाखाम्' इत्युदाहृत्य 'नृत्तौ नाटयति' इति । 'नृतौ नटत्यवस्पन्दे चुरादेर्णि च नाटयेत्' (श्लो. ७६) इति देवः । अयं धातुः घटादिभिन्नः अपि अस्ति । (दृश्यताम् – ३१०)

१. लट् – नटति नटतः नटन्ति । नटसि नटथः नटथ । नटामि नटावः नटामः । **२. लिट्** – ननाट नेटतुः नेटुः । नेटिथ नेटथुः नेट । ननाट, ननट नेटिव नेटिम । **३. लुट्** – नटिता नटितारौ नटितारः । नटितासि नटितास्थः नटितास्थ । नटितास्मि नटितास्वः नटितास्मः । **४. लृट्** – नटिष्यति नटिष्यतः नटिष्यन्ति । नटिष्यसि नटिष्यथः नटिष्यथ । नटिष्यामि नटिष्यावः नटिष्यामः । **५. लोट्** – नटतु, नटतात् नटताम् नटन्तु । नट, नटतात् नटतम् नटत । नटानि नटाव नटाम । **६. लङ्** – अनटत् अनटताम् अनटन् । अनटः अनटतम् अनटत । अनटम् अनटाव अनटाम । **७. विधिलिङ्** – नटेत् नटेताम् नटेयुः । नटेः नटेतम् नटेत । नटेयम् नटेव नटेम । **८. आशीर्लिङ्** – नट्यात् नट्यास्ताम् नट्यासुः । नट्याः नट्यास्तम् नट्यास्त । नट्यासम् नट्यास्व नट्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अनटीत्[1] अनटिष्टाम् अनटिषुः । अनटीः अनटिष्टम् अनटिष्ट । अनटिषम् अनटिष्व अनटिष्म । (ii) अनाटीत् अनाटिष्टाम् अनाटिषुः । अनाटीः अनाटिष्टम् अनाटिष्ट । अनाटिषम् अनाटिष्व अनाटिष्म । **१०. लृङ्** – अनटिष्यत् अनटिष्यताम् अनटिष्यन् । अनटिष्यः अनटिष्यतम् अनटिष्यत । अनटिष्यम् अनटिष्याव अनटिष्याम ।

णिचि – नटयति[2]–ते, नाट्यार्थे नाटयति–ते, **सनि** – निनटिषति, **यकि** – नट्यते

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

२. घटादौ पठितस्य नृत्तनृत्यार्थयुक्तस्य अस्य मित्त्वात् उपधाह्रस्वः । नाट्यार्थे पठितस्य (३१०) तु न मित्त्वम् । अतः तत्र उपधाह्रस्वः अपि न । (नाटयति इति रूपम्)

७८२. ष्टक – प्रतीघाते । सकर्म, सेट्, परस्मै, घटादिः । दन्त्यादिः क्वचित् पठ्यते । तत् षोपदेशलक्षणविरुद्धम् ।

१. लट् – स्तकति स्तकतः स्तकन्ति । स्तकसि स्तकथः स्तकथ । स्तकामि स्तकावः स्तकामः ।

२. लिट् – तस्ताक तस्तकतुः तस्तकुः । तस्तकिथ तस्तकथुः तस्तक । तस्ताक, तस्तक तस्तकिव तस्तकिम । **३. लुट्** – स्तकिता स्तकितारौ स्तकितारः । स्तकितासि स्तकितास्थः स्तकितास्थ ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्तकितास्मि स्तकितास्वः स्तकितास्मः । **४. लृट्** – स्तकिष्यति स्तकिष्यतः स्तकिष्यन्ति । स्तकिष्यसि स्तकिष्यथः स्तकिष्यथ । स्तकिष्यामि स्तकिष्यावः स्तकिष्यामः । **५. लोट्** – स्तकतु, स्तकतात् स्तकताम् स्तकन्तु । स्तक, स्तकतात् स्तकतम् स्तकत । स्तकानि स्तकाव स्तकाम । **६. लङ्** – अस्तकत् अस्तकताम् अस्तकन् । अस्तकः अस्तकतम् अस्तकत । अस्तकम् अस्तकाव अस्तकाम । **७. विधिलिङ्** – स्तकेत् स्तकेताम् स्तकेयुः । स्तकेः स्तकेतम् स्तकेत । स्तकेयम् स्तकेव स्तकेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्तक्यात् स्तक्यास्ताम् स्तक्यासुः । स्तक्याः स्तक्यास्तम् स्तक्यास्त । स्तक्यासम् स्तक्यास्व स्तक्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अस्तकीत्[१] अस्तकिष्टाम् अस्तकिषुः । अस्तकीः अस्तकिष्टम् अस्तकिष्ट । अस्तकिषम् अस्तकिष्व अस्तकिष्म । (ii) अस्ताकीत् अस्ताकिष्टाम् अस्ताकिषुः । अस्ताकीः अस्ताकिष्टम् अस्ताकिष्ट । अस्ताकिषम् अस्ताकिष्व अस्ताकिष्म । **१०. लृङ्** – अस्तकिष्यत् अस्तकिष्यताम् अस्तकिष्यन् । अस्तकिष्यः अस्तकिष्यतम् अस्तकिष्यत । अस्तकिष्यम् अस्तकिष्याव अस्तकिष्याम ।

णिचि – स्तकयति – ते, **सनि** – तिस्तकिषति, **यकि** – स्तक्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वृद्धिविकल्पः ।

७८३. चक[१] – तृप्तौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । घटादिः । 'प्रतीघाते च तृप्तौ च चकते चकतीति तु । तृप्तिमात्रे चकेरस्य मित्त्वात् चकयतीति णौ' (श्लो. ४०) इति देवः ।

१. लट् – चकति चकतः चकन्ति । चकसि चकथः चकथ । चकामि चकावः चकामः । **२. लिट्** – चचाक चेकतुः चेकुः । चेकिथ चेकथुः चेक । चचाक, चचक चेकिव चेकिम । **३. लुट्** – चकिता चकितारौ चकितारः । चकितासि चकितास्थः चकितास्थ । चकितास्मि चकितास्वः चकितास्मः । **४. लृट्** – चकिष्यति चकिष्यतः चकिष्यन्ति । चकिष्यसि चकिष्यथः चकिष्यथ । चकिष्यामि चकिष्यावः चकिष्यामः । **५. लोट्** – चकतु, चकतात् चकताम् चकन्तु । चक, चकतात् चकतम् चकत । चकानि चकाव चकाम । **६. लङ्** – अचकत् अचकताम् अचकन् । अचकः अचकतम् अचकत । अचकम् अचकाव अचकाम । **७. विधिलिङ्** – चकेत् चकेताम् चकेयुः । चकेः चकेतम् चकेत । चकेयम् चकेव चकेम । **८. आशीर्लिङ्** – चक्यात् चक्यास्ताम् चक्यासुः । चक्याः चक्यातम् चक्यास्त । चक्यासम् चक्यास्व चक्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अचकीत्[२] अचकिष्टाम् अचकिषुः । अचकीः अचकिष्टम् अचकिष्ट । अचकिषम् अचकिष्व अतकिष्म । (ii) अचाकीत् अचाकिष्टाम् अचाकिषुः । अचाकीः अचाकिष्टम् अचाकिष्ट । अचाकिषम् अचाकिष्व अचाकिष्म । **१०. लृङ्** – अचकिष्यत् अचकिष्यताम् अचकिष्यन् । अचकिष्यः अचकिष्यतम् अचकिष्यत । अचकिष्यम् अचकिष्याव अचकिष्याम ।

णिचि – चकयति – ते, **सनि** – चिचकिषति, **यकि** – चक्यते ।

१. पूर्वम् अनुदात्तेत्सु पठितस्यास्य धातोः तृप्तिरूपेऽर्थे मित्त्वार्थं परस्मैपदिनां मध्ये पुनः पाठः कृतः ।

२. 'अतो हलादेर्लघोः' इति वृद्धिविकल्पः ।

७८४. कखे – हसने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः)

१. लट् – कखति कखतः कखन्ति । कखसि कखथः कखथ । कखामि कखावः कखामः । **२. लिट्** – चकाख चकखतुः चकखुः । चकखिथ चकखथुः चकख । चकाख, चकख चकखिव चकखिम । **३. लुट्** – कखिता कखितारौ कखितारः । कखितासि कखितास्थः कखितास्थ । कखितास्मि कखितास्वः कखितास्मः । **४. लृट्** – कखिष्यति कखिष्यतः कखिष्यन्ति । कखिष्यसि कखिष्यथः कखिष्यथ । कखिष्यामि कखिष्यावः कखिष्यामः । **५. लोट्** – कखतु, कखतात् कखताम् कखन्तु । कख, कखतात् कखतम् कखत । कखानि कखाव कखाम । **६. लङ्** – अकखत् अकखताम् अकखन् । अकखः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकखतम् अकखत । अकखम् अकखाव अकखाम । **७. विधिलिङ्** – कखेत् कखेताम् कखेयुः । कखेः कखेतम् कखेत । कखेयम् कखेव कखेम । **८. आशीर्लिङ्** – कख्यात् कख्यास्ताम् कख्यासुः । कख्याः कख्यास्तम् कख्यास्त । कख्यासम् कख्यास्व कख्यास्म । **९. लुङ्** – अकखीत्[1] अकखिष्टाम् अकखिषुः । अकखीः अकखिष्टम् अकखिष्ट । अकखिषम् अकखिष्व अकखिष्म । **१०. लृङ्** – अकखिष्यत् अकखिष्यताम् अकखिष्यन् । अकखिष्यः अकखिष्यतम् अकखिष्यत । अकखिष्यम् अकखिष्याव अकखिष्याम ।

णिचि – कखयति – ते, **सनि** – चिकखिषति, **यकि** – कख्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

७८५. रगे – शङ्कायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः)

१. लट् – रगति रगतः रगन्ति । रगसि रगथः रगथ । रगामि रगावः रगामः । **२. लिट्** – रराग रेगतुः रेगुः । रेगिथ रेगथुः रेग । रराग, ररग रेगिव रेगिम । **३. लुट्** – रगिता रगितारौ रगितारः । रगितासि रगितास्थः रगितास्थ । रगितास्मि रगितास्वः रगितास्मः । **४. लृट्** – रगिष्यति रगिष्यतः रगिष्यन्ति । रगिष्यसि रगिष्यथः रगिष्यथ । रगिष्यामि रगिष्यावः रगिष्यामः । **५. लोट्** – रगतु, रगतात् रगताम् रगन्तु । रग, रगतात् रगतम् रगत । रगाणि रगाव रगाम । **६. लङ्** – अरगत् अरगताम् अरगन् । अरगः अरगतम् अरगत । अरगम् अरगाव अरगाम । **७. विधिलिङ्** – रगेत् रगेताम् रगेयुः । रगेः रगेतम् रगेत । रगेयम् रगेव रगेम । **८. आशीर्लिङ्** – रग्यात् रग्यास्ताम् रग्यासुः । रग्याः रग्यास्तम् रग्यास्त । रग्यासम् रग्यास्व रग्यास्म । **९. लुङ्** – अरगीत्[1] अरगिष्टाम् अरगिषुः । अरगीः अरगिष्टम् अरगिष्ट । अरगिषम् अरगिष्व अरगिष्म । **१०. लृङ्** – अरगिष्यत् अरगिष्यताम् अरगिष्यन् । अरगिष्यः अरगिष्यतम् अरगिष्यत । अरगिष्यम् अरगिष्याव अरगिष्याम ।

णिचि – रगयति – ते, **सनि** – रिरगिषति, **यकि** – रग्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

७८६. लगे – सङ्गे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'संवरणे' इति पदमञ्जरी ।

१. लट् – लगति लगतः लगन्ति । लगसि लगथः लगथ । लगामि लगावः लगामः । **२. लिट्** – ललाग लेगतुः लेगुः । लेगिथ लेगथुः लेग । ललाग, ललग लेगिव लेगिम । **३. लुट्** – लगिता लगितारौ लगितारः । लगितासि लगितास्थः लगितास्थ । लगितास्मि लगितास्वः लगितास्मः । **४. लृट्** – लगिष्यति लगिष्यतः लगिष्यन्ति । लगिष्यसि लगिष्यथः लगिष्यथ । लगिष्यामि लगिष्यावः लगिष्यामः । **५. लोट्** – लगतु, लगतात् लगताम् लगन्तु । लग, लगतात् लगतम् लगत । लगानि लगाव लगाम । **६. लङ्** – अलगत् अलगताम् अलगन् । अलगः अलगतम् अलगत । अलगम् अलगाव अलगाम । **७. विधिलिङ्** – लगेत् लगेताम् लगेयुः । लगेः लगेतम् लगेत । लगेयम् लगेव लगेम । **८. आशीर्लिङ्** – लग्यात् लग्यास्ताम् लग्यासुः । लग्याः लग्यास्तम् लग्यास्त । लग्यासम् लग्यास्व लग्यास्म । **९. लुङ्** – अलगीत्[1] अलगिष्टाम् अलगिषुः । अलगीः अलगिष्टम् अलगिष्ट । अलगिषम् अलगिष्व अलगिष्म । **१०. लृङ्** – अलगिष्यत् अलगिष्यताम् अलगिष्यन् । अलगिष्यः अलगिष्यतम् अलगिष्यत । अलगिष्यम् अलगिष्याव अलगिष्याम ।

णिचि – लगयति – ते, **सनि** – लिलगिषति, **यकि** – लग्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७८७. ह्गे – संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै (घटादिः)

१. लट् – ह्गति ह्गतः ह्गन्ति । ह्गसि ह्गथः ह्गथ । ह्गामि ह्गावः ह्गामः । **२. लिट्** – जह्गाग जह्गतुः जह्गुः । जह्गिथ जह्गथुः जह्ग । जह्गाग, जह्ग जह्गिव जह्गिम । **३. लुट्** – ह्गिता ह्गितारौ ह्गितारः । ह्गितासि ह्गितास्थः ह्गितास्थ । ह्गितास्मि ह्गितास्वः ह्गितास्मः । **४. लृट्** – ह्गिष्यति ह्गिष्यतः ह्गिष्यन्ति । ह्गिष्यसि ह्गिष्यथः ह्गिष्यथ । ह्गिष्यामि ह्गिष्यावः ह्गिष्यामः । **५. लोट्** – ह्गतु, ह्गतात् ह्गताम् ह्गन्तु । ह्ग, ह्गतात् ह्गतम् ह्गत । ह्गाणि ह्गाव ह्गाम । **६. लङ्** – अह्गत् अह्गताम् अह्गन् । अह्गः अह्गतम् अह्गत । अह्गम् अह्गाव अह्गाम । **७. विधिलिङ्** – ह्गेत् ह्गेताम् ह्गेयुः । ह्गेः ह्गेतम् ह्गेत । ह्गेयम् ह्गेव ह्गेम । **८. आशीर्लिङ्** – ह्ग्यात् ह्ग्यास्ताम् ह्ग्यासुः । ह्ग्याः ह्ग्यास्तम् ह्ग्यास्त । ह्ग्यासम् ह्ग्यास्व ह्ग्यास्म । **९. लुङ्** – अह्गीत्[1] अह्गिष्टाम् अह्गिषुः । अह्गीः अह्गिष्टम् अह्गिष्ट । अह्गिषम् अह्गिष्व अह्गिष्म । **१०. लृङ्** – अह्गिष्यत् अह्गिष्यताम् अह्गिष्यन् । अह्गिष्यः अह्गिष्यतम् अह्गिष्यत । अह्गिष्यम् अह्गिष्याव अह्गिष्याम ।

णिचि – ह्गयति – ते, **सनि** – जिह्गिषति, **यकि** – ह्ग्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

७८८. ह्लगे – संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः)

१. लट् – ह्लगति ह्लगतः ह्लगन्ति । ह्लगसि ह्लगथः ह्लगथ । ह्लगामि ह्लगावः ह्लगामः । **२. लिट्** – जह्लाग जह्लगतुः जह्लगुः । जह्लगिथ जह्लगथुः जह्लग । जह्लाग, जह्लग जह्लगिव जह्लगिम । **३. लुट्** – ह्लगिता ह्लगितारौ ह्लगितारः । ह्लगितासि ह्लगितास्थः ह्लगितास्थ । ह्लगितास्मि ह्लगितास्वः ह्लगितास्मः । **४. लृट्** – ह्लगिष्यति ह्लगिष्यतः ह्लगिष्यन्ति । ह्लगिष्यसि ह्लगिष्यथः ह्लगिष्यथ । ह्लगिष्यामि ह्लगिष्यावः ह्लगिष्यामः । **५. लोट्** – ह्लगतु, ह्लगतात् ह्लगताम् ह्लगन्तु । ह्लग, ह्लगतात् ह्लगतम् ह्लगत । ह्लगानि ह्लगाव ह्लगाम । **६. लङ्** – अह्लगत् अह्लगताम् अह्लगन् । अह्लगः अह्लगतम् अह्लगत । अह्लगम् अह्लगाव अह्लगाम । **७. विधिलिङ्** – ह्लगेत् ह्लगेताम् ह्लगेयुः । ह्लगेः ह्लगेतम् ह्लगेत । ह्लगेयम् ह्लगेव ह्लगेम । **८. आशीर्लिङ्** – ह्लग्यात् ह्लग्यास्ताम् ह्लग्यासुः । ह्लग्याः ह्लग्यास्तम् ह्लग्यास्त । ह्लग्यासम् ह्लग्यास्व ह्लग्यास्म । **९. लुङ्** – अह्लगीत्[1] अह्लगिष्टाम् अह्लगिषुः । अह्लगीः अह्लगिष्टम् अह्लगिष्ट । अह्लगिषम् अह्लगिष्व अह्लगिष्म । **१०. लृङ्** – अह्लगिष्यत् अह्लगिष्यताम् अह्लगिष्यन् । अह्लगिष्यः अह्लगिष्यतम् अह्लगिष्यत । अह्लगिष्यम् अह्लगिष्याव अह्लगिष्याम ।

णिचि – ह्लगयति – ते, **सनि** – जिह्लगिषति, **यकि** – ह्लग्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

७८९. षगे – संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, घटादिः, 'ष्ठगे' इति क्वचित् पाठः ।

१. लट् – सगति सगतः सगन्ति । सगसि सगथः सगथ । सगामि सगावः सगामः । **२. लिट्** – ससाग सेगतुः सेगुः । सेगिथ सेगथुः सेग । ससाग, ससग सेगिव सेगिम । **३. लुट्** – सगिता सगितारौ सगितारः । सगितासि सगितास्थः सगितास्थ । सगितास्मि सगितास्वः सगितास्मः । **४. लृट्** – सगिष्यति सगिष्यतः सगिष्यन्ति । सगिष्यसि सगिष्यथः सगिष्यथ । सगिष्यामि सगिष्यावः सगिष्यामः । **५. लोट्** – सगतु, सगतात् सगताम् सगन्तु । सग, सगतात् सगतम् सगत । सगानि सगाव सगाम । **६. लङ्** – असगत् असगताम् असगन् । असगः असगतम् असगत । असगम् असगाव असगाम । **७. विधिलिङ्** – सगेत् सगेताम् सगेयुः । सगेः सगेतम् सगेत । सगेयम् सगेव सगेम । **८. आशीर्लिङ्** – सग्यात् सग्यास्ताम् सग्यासुः । सग्याः सग्यास्तम् सग्यास्त । सग्यासम् सग्यास्व सग्यास्म । **९. लुङ्** – असगीत्[1]

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकखतम् अकखत । अकखम् अकखाव अकखाम । **७. विधिलिङ्** – कखेत् कखेताम् कखेयुः । कखेः कखेतम् कखेत । कखेयम् कखेव कखेम । **८. आशीर्लिङ्** – कख्यात् कख्यास्ताम् कख्यासुः । कख्याः कख्यास्तम् कख्यास्त । कख्यासम् कख्यास्व कख्यास्म । **९. लुङ्** – अकखीत्[1] अकखिष्टाम् अकखिषुः । अकखीः अकखिष्टम् अकखिष्ट । अकखिषम् अकखिष्व अकखिष्म । **१०. लृङ्** – अकखिष्यत् अकखिष्यताम् अकखिष्यन् । अकखिष्यः अकखिष्यतम् अकखिष्यत । अकखिष्यम् अकखिष्याव अकखिष्याम ।

णिचि – कखयति – ते, **सनि** – चिकखिषति, **यकि** – कख्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

७८५. रगे – शङ्कायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः)

१. लट् – रगति रगतः रगन्ति । रगसि रगथः रगथ । रगामि रगावः रगामः । **२. लिट्** – रराग रेगतुः रेगुः । रेगिथ रेगथुः रेग । रराग, ररग रेगिव रेगिम । **३. लुट्** – रगिता रगितारौ रगितारः । रगितासि रगितास्थः रगितास्थ । रगितास्मि रगितास्वः रगितास्मः । **४. लृट्** – रगिष्यति रगिष्यतः रगिष्यन्ति । रगिष्यसि रगिष्यथः रगिष्यथ । रगिष्यामि रगिष्यावः रगिष्यामः । **५. लोट्** – रगतु, रगतात् रगताम् रगन्तु । रग, रगतात् रगतम् रगत । रगाणि रगाव रगाम । **६. लङ्** – अरगत् अरगताम् अरगन् । अरगः अरगतम् अरगत । अरगम् अरगाव अरगाम । **७. विधिलिङ्** – रगेत् रगेताम् रगेयुः । रगेः रगेतम् रगेत । रगेयम् रगेव रगेम । **८. आशीर्लिङ्** – रग्यात् रग्यास्ताम् रग्यासुः । रग्याः रग्यास्तम् रग्यास्त । रग्यासम् रग्यास्व रग्यास्म । **९. लुङ्** – अरगीत्[1] अरगिष्टाम् अरगिषुः । अरगीः अरगिष्टम् अरगिष्ट । अरगिषम् अरगिष्व अरगिष्म । **१०. लृङ्** – अरगिष्यत् अरगिष्यताम् अरगिष्यन् । अरगिष्यः अरगिष्यतम् अरगिष्यत । अरगिष्यम् अरगिष्याव अरगिष्याम ।

णिचि – रगयति – ते, **सनि** – रिरगिषति, **यकि** – रग्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

७८६. लगे – सङ्गे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'संवरणे' इति पदमञ्जरी ।

१. लट् – लगति लगतः लगन्ति । लगसि लगथः लगथ । लगामि लगावः लगामः । **२. लिट्** – ललाग लेगतुः लेगुः । लेगिथ लेगथुः लेग । ललाग, ललग लेगिव लेगिम । **३. लुट्** – लगिता लगितारौ लगितारः । लगितासि लगितास्थः लगितास्थ । लगितास्मि लगितास्वः लगितास्मः । **४. लृट्** – लगिष्यति लगिष्यतः लगिष्यन्ति । लगिष्यसि लगिष्यथः लगिष्यथ । लगिष्यामि लगिष्यावः लगिष्यामः । **५. लोट्** – लगतु, लगतात् लगताम् लगन्तु । लग, लगतात् लगतम् लगत । लगानि लगाव लगाम । **६. लङ्** – अलगत् अलगताम् अलगन् । अलगः अलगतम् अलगत । अलगम् अलगाव अलगाम । **७. विधिलिङ्** – लगेत् लगेताम् लगेयुः । लगेः लगेतम् लगेत । लगेयम् लगेव लगेम । **८. आशीर्लिङ्** – लग्यात् लग्यास्ताम् लग्यासुः । लग्याः लग्यास्तम् लग्यास्त । लग्यासम् लग्यास्व लग्यास्म । **९. लुङ्** – अलगीत्[1] अलगिष्टाम् अलगिषुः । अलगीः अलगिष्टम् अलगिष्ट । अलगिषम् अलगिष्व अलगिष्म । **१०. लृङ्** – अलगिष्यत् अलगिष्यताम् अलगिष्यन् । अलगिष्यः अलगिष्यतम् अलगिष्यत । अलगिष्यम् अलगिष्याव अलगिष्याम ।

णिचि – लगयति – ते, **सनि** – लिलगिषति, **यकि** – लग्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७८७. ह्वगे – संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै (घटादिः)

१. लट् – ह्वगति ह्वगतः ह्वगन्ति । ह्वगसि ह्वगथः ह्वगथ । ह्वगामि ह्वगावः ह्वगामः । **२. लिट्** – जह्वाग जह्वगतुः जह्वगुः । जह्वगिथ जह्वगथुः जह्वग । जह्वाग, जह्वग जह्वगिव जह्वगिम । **३. लुट्** – ह्वगिता ह्वगितारौ ह्वगितारः । ह्वगितासि ह्वगितास्थः ह्वगितास्थ । ह्वगितास्मि ह्वगितास्वः ह्वगितास्मः । **४. लृट्** – ह्वगिष्यति ह्वगिष्यतः ह्वगिष्यन्ति । ह्वगिष्यसि ह्वगिष्यथः ह्वगिष्यथ । ह्वगिष्यामि ह्वगिष्यावः ह्वगिष्यामः । **५. लोट्** – ह्वगतु, ह्वगतात् ह्वगताम् ह्वगन्तु । ह्वग, ह्वगतात् ह्वगतम् ह्वगत । ह्वगाणि ह्वगाव ह्वगाम । **६. लङ्** – अह्वगत् अह्वगताम् अह्वगन् । अह्वगः अह्वगतम् अह्वगत । अह्वगम् अह्वगाव अह्वगाम । **७. विधिलिङ्** – ह्वगेत् ह्वगेताम् ह्वगेयुः । ह्वगेः ह्वगेतम् ह्वगेत । ह्वगेयम् ह्वगेव ह्वगेम । **८. आशीर्लिङ्** – ह्वग्यात् ह्वग्यास्ताम् ह्वग्यासुः । ह्वग्याः ह्वग्यास्तम् ह्वग्यास्त । ह्वग्यासम् ह्वग्यास्व ह्वग्यास्म । **९. लुङ्** – अह्वगीत्[1] अह्वगिष्टाम् अह्वगिषुः । अह्वगीः अह्वगिष्टम् अह्वगिष्ट । अह्वगिषम् अह्वगिष्व अह्वगिष्म । **१०. लृङ्** – अह्वगिष्यत् अह्वगिष्यताम् अह्वगिष्यन् । अह्वगिष्यः अह्वगिष्यतम् अह्वगिष्यत । अह्वगिष्यम् अह्वगिष्याव अह्वगिष्याम ।

णिचि – ह्वगयति – ते, **सनि** – जिह्वगिषति, **यकि** – ह्वग्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

७८८. ह्लगे – संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः)

१. लट् – ह्लगति ह्लगतः ह्लगन्ति । ह्लगसि ह्लगथः ह्लगथ । ह्लगामि ह्लगावः ह्लगामः । **२. लिट्** – जह्लाग जह्लगतुः जह्लगुः । जह्लगिथ जह्लगथुः जह्लग । जह्लाग, जह्लग जह्लगिव जह्लगिम । **३. लुट्** – ह्लगिता ह्लगितारौ ह्लगितारः । ह्लगितासि ह्लगितास्थः ह्लगितास्थ । ह्लगितास्मि ह्लगितास्वः ह्लगितास्मः । **४. लृट्** – ह्लगिष्यति ह्लगिष्यतः ह्लगिष्यन्ति । ह्लगिष्यसि ह्लगिष्यथः ह्लगिष्यथ । ह्लगिष्यामि ह्लगिष्यावः ह्लगिष्यामः ।
५. लोट् – ह्लगतु, ह्लगतात् ह्लगताम् ह्लगन्तु । ह्लग, ह्लगतात् ह्लगतम् ह्लगत । ह्लगानि ह्लगाव ह्लगाम ।
६. लङ् – अह्लगत् अह्लगताम् अह्लगन् । अह्लगः अह्लगतम् अह्लगत । अह्लगम् अह्लगाव अह्लगाम ।
७. विधिलिङ् – ह्लगेत् ह्लगेताम् ह्लगेयुः । ह्लगेः ह्लगेतम् ह्लगेत । ह्लगेयम् ह्लगेव ह्लगेम । **८. आशीर्लिङ्** – ह्लग्यात् ह्लग्यास्ताम् ह्लग्यासुः । ह्लग्याः ह्लग्यास्तम् ह्लग्यास्त । ह्लग्यासम् ह्लग्यास्व ह्लग्यास्म । **९. लुङ्** – अह्लगीत्[1] अह्लगिष्टाम् अह्लगिषुः । अह्लगीः अह्लगिष्टम् अह्लगिष्ट । अह्लगिषम् अह्लगिष्व अह्लगिष्म ।
१०. लृङ् – अह्लगिष्यत् अह्लगिष्यताम् अह्लगिष्यन् । अह्लगिष्यः अह्लगिष्यतम् अह्लगिष्यत । अह्लगिष्यम् अह्लगिष्याव अह्लगिष्याम ।

णिचि – ह्लगयति – ते, **सनि** – जिह्लगिषति, **यकि** – ह्लग्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

७८९. षगे – संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, घटादिः, 'ष्ठगे' इति क्वचित् पाठः ।

१. लट् – सगति सगतः सगन्ति । सगसि सगथः सगथ । सगामि सगावः सगामः । **२. लिट्** – ससाग सेगतुः सेगुः । सेगिथ सेगथुः सेग । ससाग, ससग सेगिव सेगिम । **३. लुट्** – सगिता सगितारौ सगितारः । सगितासि सगितास्थः सगितास्थ । सगितास्मि सगितास्वः सगितास्मः । **४. लृट्** – सगिष्यति सगिष्यतः सगिष्यन्ति । सगिष्यसि सगिष्यथः सगिष्यथ । सगिष्यामि सगिष्यावः सगिष्यामः । **५. लोट्** – सगतु, सगतात् सगताम् सगन्तु । सग, सगतात् सगतम् सगत । सगानि सगाव सगाम । **६. लङ्** – असगत् असगताम् असगन् । असगः असगतम् असगत । असगम् असगाव असगाम । **७. विधिलिङ्** – सगेत् सगेताम् सगेयुः । सगेः सगेतम् सगेत । सगेयम् सगेव सगेम । **८. आशीर्लिङ्** – सग्यात् सग्यास्ताम् सग्यासुः । सग्याः सग्यास्तम् सग्यास्त । सग्यासम् सग्यास्व सग्यास्म । **९. लुङ्** – असगीत्[1]

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

असगिष्टाम् असगिषुः । असगीः असगिष्टम् असगिष्ट । असगिषम् असगिष्व असगिष्म । **१०. लृङ्** - असगिष्यत् असगिष्यताम् असगिष्यन् । असगिष्यः असगिष्यतम् असगिष्यत । असगिष्यम् असगिष्याव असगिष्याम ।

णिचि - सगयति - ते, **सनि** - सिषगिषति, **यकि** - सग्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

७९०. ष्टगे - संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'ष्ठगे' इति क्षीरस्वामी । 'संवरणं = तिरोधानम्' इति धा.का.व्याख्या (२.८) ।

१. लट् - स्तगति स्तगतः स्तगन्ति । स्तगसि स्तगथः स्तगथ । स्तगामि स्तगावः स्तगामः । **२. लिट्** - तस्ताग तस्तगतुः तस्तगुः । तस्तगिथ तस्तगथुः तस्तग । तस्ताग, तस्तग तस्तगिव तस्तगिम । **३. लुट्** - स्तगिता स्तगितारौ स्तगितारः । स्तगितासि स्तगितास्थः स्तगितास्थ । स्तगितास्मि स्तगितास्वः स्तगितास्मः । **४. लृट्** - स्तगिष्यति स्तगिष्यतः स्तगिष्यन्ति । स्तगिष्यसि स्तगिष्यथः स्तगिष्यथ । स्तगिष्यामि स्तगिष्यावः स्तगिष्यामः । **५. लोट्** - स्तगतु, स्तगतात् स्तगताम् स्तगन्तु । स्तग, स्तगतात् स्तगतम् स्तगत । स्तगानि स्तगाव स्तगाम । **६. लङ्** - अस्तगत् अस्तगताम् अस्तगन् । अस्तगः अस्तगतम् अस्तगत । अस्तगम् अस्तगाव अस्तगाम । **७. विधिलिङ्** - स्तगेत् स्तगेताम् स्तगेयुः । स्तगेः स्तगेतम् स्तगेत । स्तगेयम् स्तगेव स्तगेम । **८. आशीर्लिङ्** - स्तग्यात् स्तग्यास्ताम् स्तग्यासुः । स्तग्याः स्तग्यास्तम् स्तग्यास्त । स्तग्यासम् स्तग्यास्व स्तग्यास्म । **९. लुङ्** - अस्तगीत्[1] अस्तगिष्टाम् अस्तगिषुः । अस्तगीः अस्तगिष्टम् अस्तगिष्ट । अस्तगिषम् अस्तगिष्व अस्तगिष्म । **१०. लृङ्** - अस्तगिष्यत् अस्तगिष्यताम् अस्तगिष्यन् । अस्तगिष्यः अस्तगिष्यतम् अस्तगिष्यत । अस्तगिष्यम् अस्तगिष्याव अस्तगिष्याम ।

णिचि - स्तगयति - ते, **सनि** - तिस्तगिषति, **यकि** - स्तग्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

७९१. कगे - नोच्यते । सकर्म, सेट्, परस्मै । (घटादिः) अस्यायमर्थ इति नोच्यते इत्यर्थः, क्रियासामान्यवाचित्वात् । अनेकार्थत्वादित्यन्ये । 'कलिः कामधेनुः इति न्यायेन कलधातुवत् अपरिमितार्थकत्वम् इति भावः' इति बालमनोरमा ।

१. लट् - कगति कगतः कगन्ति । कगसि कगथः कगथ । कगामि कगावः कगामः । **२. लिट्** - चकाग चकगतुः चकगुः । चकगिथ चकगथुः चकग । चकाग, चकग चकगिव चकगिम । **३. लुट्** - कगिता कगितारौ कगितारः । कगितासि कगितास्थः कगितास्थ । कगितास्मि कगितास्वः कगितास्मः । **४. लृट्** - कगिष्यति कगिष्यतः कगिष्यन्ति । कगिष्यसि कगिष्यथः कगिष्यथ । कगिष्यामि कगिष्यावः कगिष्यामः । **५. लोट्** - कगतु, कगतात् कगताम् कगन्तु । कग, कगतात् कगतम् कगत । कगानि कगाव कगाम । **६. लङ्** - अकगत् अकगताम् अकगन् । अकगः अकगतम् अकगत । अकगम् अकगाव अकगाम । **७. विधिलिङ्** - कगेत् कगेताम् कगेयुः । कगेः कगेतम् कगेत । कगेयम् कगेव कगेम । **८. आशीर्लिङ्** - कग्यात् कग्यास्ताम् कग्यासुः । कग्याः कग्यास्तम् कग्यास्त । कग्यासम् कग्यास्व कग्यास्म । **९. लुङ्** - अकगीत्[1] अकगिष्टाम् अकगिषुः । अकगीः अकगिष्टम् अकगिष्ट । अकगिषम् अकगिष्व अकगिष्म । **१०. लृङ्** - अकगिष्यत् अकगिष्यताम् अकगिष्यन् । अकगिष्यः अकगिष्यतम् अकगिष्यत । अकगिष्यम् अकगिष्याव अकगिष्याम ।

णिचि - कगयति - ते, **सनि** - चिकगिषति, **यकि** - कग्यते ।

१. एदित्वात् न उपधावृद्धिः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७९२. अक – कुटिलायां गतौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । घटादिः मित् । 'इदितस्त्वङ्कते तत्र कुटिलायां गतावकेत्' (श्लो. ४१) इति देवः ।

१. लट् – अकति अकतः अकन्ति । अकसि अकथः अकथ । अकामि अकावः अकामः । **२. लिट्** – आक आकतुः आकुः । आकिथ आकथुः आक । आक आकिव आकिम । **३. लुट्** – अकिता अकितारौ अकितारः । अकितासि अकितास्थः अकितास्थ । अकितास्मि अकितास्वः अकितास्मः । **४. लृट्** – अकिष्यति अकिष्यतः अकिष्यन्ति । अकिष्यसि अकिष्यथः अकिष्यथ । अकिष्यामि अकिष्यावः अकिष्यामः । **५. लोट्** – अकतु, अकतात् अकताम् अकन्तु । अक, अकतात् अकतम् अकत । अकानि अकाव अकाम । **६. लङ्** – आकत् आकताम् आकन् । आकः आकतम् आकत । आकम् आकाव आकाम । **७. विधिलिङ्** – अकेत् अकेताम् अकेयुः । अकेः अकेतम् अकेत । अकेयम् अकेव अकेम । **८. आशीर्लिङ्** – अक्यात् अक्यास्ताम् अक्यासुः । अक्याः अक्यातम् अक्यास्त । अक्यासम् अक्यास्व अक्यास्म । **९. लुङ्** – आकीत् आकिष्टाम् आकिषुः । आकीः आकिष्टम् आकिष्ट । आकिषम् आकिष्व अतकिष्म । **१०. लृङ्** – आकिष्यत् आकिष्यताम् आकिष्यन् । आकिष्यः आकिष्यतम् आकिष्यत । आकिष्यम् आकिष्याव आकिष्याम ।

णिचि – अकयति – ते, **सनि** – आचिकिषति, **यकि** – अक्यते ।

७९३. अग – कुटिलायां गतौ । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः)

१. लट् – अगति अगतः अगन्ति । अगसि अगथः अगथ । अगामि अगावः अगामः । **२. लिट्** – आग आगतुः आगु । आगिथ आगथुः आग । आग आगिव आगिम । **३. लुट्** – अगिता अगितारौ अगितारः । अगितासि अगितास्थः अगितास्थ । अगितास्मि अगितास्वः अगितास्मः । **४. लृट्** – अगिष्यति अगिष्यतः अगिष्यन्ति । अगिष्यसि अगिष्यथः अगिष्यथ । अगिष्यामि अगिष्यावः अगिष्यामः । **५. लोट्** – अगतु, अगतात् अगताम् अगन्तु । अग, अगतात् अगतम् अगत । अगानि अगाव अगाम । **६. लङ्** – आगत् आगताम् आगन् । आगः आगतम् आगत । आगम् आगाव आगाम । **७. विधिलिङ्** – अगेत् अगेताम् अगेयुः । अगेः अगेतम् अगेत । अगेयम् अगेव अगेम । **८. आशीर्लिङ्** – अग्यात् अग्यास्ताम् अग्यासुः । अग्याः अग्यास्तम् अग्यास्त । अग्यासम् अग्यास्व अग्यास्म । **९. लुङ्** – आगीत् आगिष्टाम् आगिषुः । आगीः आगिष्टम् आगिष्ट । आगिषम् आगिष्व आगिष्म । **१०. लृङ्** – आगिष्यत् आगिष्यताम् आगिष्यन् । आगिष्यः आगिष्यतम् आगिष्यत । आगिष्यम् आगिष्याव आगिष्याम ।

णिचि – अगयति – ते, **सनि** – अजिगिषति, **यकि** – अग्यते ।

७९४. कण – गतौ । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः)

१. लट् – कणति कणतः कणन्ति । कणसि कणथः कणथ । कणामि कणावः कणामः । **२. लिट्** – चकाण चकणतुः चकणुः । चकणिथ चकणथुः चकण । चकाण, चकण चकणिव चकणिम । **३. लुट्** – कणिता कणितारौ कणितारः । कणितासि कणितास्थः कणितास्थ । कणितास्मि कणितास्वः कणितास्मः । **४. लृट्** – कणिष्यति कणिष्यतः कणिष्यन्ति । कणिष्यसि कणिष्यथः कणिष्यथ । कणिष्यामि कणिष्यावः कणिष्यामः । **५. लोट्** – कणतु, कणतात् कणताम् कणन्तु । कण, कणतात् कणतम् कणत । कणानि कणाव कणाम । **६. लङ्** – अकणत् अकणताम् अकणन् । अकणः अकणतम् अकणत । अकणम् अकणाव अकणाम । **७. विधिलिङ्** – कणेत् कणेताम् कणेयुः । कणेः कणेतम् कणेत । कणेयम् कणेव कणेम । **८. आशीर्लिङ्** – कण्यात् कण्यास्ताम् कण्यासुः । कण्याः कण्यास्तम् कण्यास्त । कण्यासम् कण्यास्व कण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अकणीत्[1] अकणिष्टाम् अकणिषुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकणीः अकणिष्टम् अकणिष्ट । अकणिषम् अकणिष्व अकणिष्म । (ii) अकाणीत् अकाणिष्टाम् अकाणिषुः । अकाणीः अकाणिष्टम् अकाणिष्ट । अकाणिषम् अकाणिष्व अकाणिष्म । **१०. लृङ्** – अकणिष्यत् अकणिष्यताम् अकणिष्यन् । अकणिष्यः अकणिष्यतम् अकणिष्यत । अकणिष्यम् अकणिष्याव अकणिष्याम ।

णिचि – कणयति – ते, शब्दार्थे तु काणयति – ते, **सनि** – चिकणिषति, **यकि** – कण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

७९५. रण – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः)

१. लट् – रणति रणतः रणन्ति । रणसि रणथः रणथ । रणामि रणावः रणामः । **२. लिट्** – रराण रेणतुः रेणुः । रेणिथ रेणथुः रेण । रराण, ररण रेणिव रेणिम । **३. लुट्** – रणिता रणितारौ रणितारः । रणितासि रणितास्थः रणितास्थ । रणितास्मि रणितास्वः रणितास्मः । **४. लृट्** – रणिष्यति रणिष्यतः रणिष्यन्ति । रणिष्यसि रणिष्यथः रणिष्यथ । रणिष्यामि रणिष्यावः रणिष्यामः । **५. लोट्** – रणतु, रणतात् रणताम् रणन्तु । रण, रणतात् रणतम् रणत । रणानि रणाव रणाम । **६. लङ्** – अरणत् अरणताम् अरणन् । अरणः अरणतम् अरणत । अरणम् अरणाव अरणाम । **७. विधिलिङ्** – रणेत् रणेताम् रणेयुः । रणेः रणेतम् रणेत । रणेयम् रणेव रणेम । **८. आशीर्लिङ्** – रण्यात् रण्यास्ताम् रण्यासुः । रण्याः रण्यास्तम् रण्यास्त । रण्यासम् रण्यास्व रण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अरणीत्[1] अरणिष्टाम् अरणिषुः । अरणीः अरणिष्टम् अरणिष्ट । अरणिषम् अरणिष्व अरणिष्म । (ii) अराणीत् अराणिष्टाम् अराणिषुः । अराणीः अराणिष्टम् अराणिष्ट । अराणिषम् अराणिष्व अराणिष्म । **१०. लृङ्** – अरणिष्यत् अरणिष्यताम् अरणिष्यन् । अरणिष्यः अरणिष्यतम् अरणिष्यत । अरणिष्यम् अरणिष्याव अरणिष्याम ।

णिचि – रणयति – ते, शब्दार्थे तु राणयति – ते, **सनि** – रिरणिषति, **यकि** – रण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

७९६. चण – दाने गतौ च । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) (चकाराद् गतावपि) ।

१. लट् – चणति चणतः चणन्ति । चणसि चणथः चणथ । चणामि चणावः चणामः । **२. लिट्** – चचाण चेणतुः चेणुः । चेणिथ चेणथुः चेण । चचाण, चचण चेणिव चेणिम । **३. लुट्** – चणिता चणितारौ चणितारः । चणितासि चणितास्थः चणितास्थ । चणितास्मि चणितास्वः चणितास्मः । **४. लृट्** – चणिष्यति चणिष्यतः चणिष्यन्ति । चणिष्यसि चणिष्यथः चणिष्यथ । चणिष्यामि चणिष्यावः चणिष्यामः । **५. लोट्** – चणतु, चणतात् चणताम् चणन्तु । चण, चणतात् चणतम् चणत । चणानि चणाव चणाम । **६. लङ्** – अचणत् अचणताम् अचणन् । अचणः अचणतम् अचणत । अचणम् अचणाव अचणाम । **७. विधिलिङ्** – चणेत् चणेताम् चणेयुः । चणेः चणेतम् चणेत । चणेयम् चणेव चणेम । **८. आशीर्लिङ्** – चण्यात् चण्यास्ताम् चण्यासुः । चण्याः चण्यास्तम् चण्यास्त । चण्यासम् चण्यास्व चण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अचणीत्[1] अचणिष्टाम् अचणिषुः । अचणीः अचणिष्टम् अचणिष्ट । अचणिषम् अचणिष्व अचणिष्म । (ii) अचाणीत् अचाणिष्टाम् अचाणिषुः । अचाणीः अचाणिष्टम् अचाणिष्ट । अचाणिषम् अचाणिष्व अचाणिष्म । **१०. लृङ्** – अचणिष्यत् अचणिष्यताम् अचणिष्यन् । अचणिष्यः अचणिष्यतम् अचणिष्यत । अचणिष्यम् अचणिष्याव अचणिष्याम ।

णिचि – चणयति – ते, **सनि** – चिचणिषति, **यकि** – चण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वा वृद्धिः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७९७. शण – दाने गतौ च । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'दाने च' इति पठित्वा चकारात् गतौ इति माधवीयधातुवृत्तिः । क्षीरतरङ्गिण्याम् अयं धातुः न दृश्यते । 'गतौ इत्येके इति मैत्रेयः' इति धा.का. व्याख्यायाम् (२-९७) । 'दाने इत्यपि दुर्गः' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – शणति शणतः शणन्ति । शणसि शणथः शणथ । शणामि शणावः शणामः । **२. लिट्** – शशाण शेणतुः शेणुः । शेणिथ शेणथुः शेण । शशाण, शशण शेणिव शेणिम । **३. लुट्** – शणिता शणितारौ शणितारः । शणितासि शणितास्थः शणितास्थ । शणितास्मि शणितास्वः शणितास्मः । **४. लृट्** – शणिष्यति शणिष्यतः शणिष्यन्ति । शणिष्यसि शणिष्यथः शणिष्यथ । शणिष्यामि शणिष्यावः शणिष्यामः । **५. लोट्** – शणतु, शणतात् शणताम् शणन्तु । शण, शणतात् शणतम् शणत । शणानि शणाव शणाम । **६. लङ्** – अशणत् अशणताम् अशणन् । अशणः अशणतम् अशणत । अशणम् अशणाव अशणाम । **७. विधिलिङ्** – शणेत् शणेताम् शणेयुः । शणेः शणेतम् शणेत । शणेयम् शणेव शणेम । **८. आशीर्लिङ्** – शण्यात् शण्यास्ताम् शण्यासुः । शण्याः शण्यास्तम् शण्यास्त । शण्यासम् शण्यास्व शण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अशणीत्[1] अशणिष्टाम् अशणिषुः । अशणीः अशणिष्टम् अशणिष्ट । अशणिषम् अशणिष्व अशणिष्म । (ii) अशाणीत् अशाणिष्टाम् अशाणिषुः । अशाणीः अशाणिष्टम् अशाणिष्ट । अशाणिषम् अशाणिष्व अशाणिष्म । **१०. लृङ्** – अशणिष्यत् अशणिष्यताम् अशणिष्यन् । अशणिष्यः अशणिष्यतम् अशणिष्यत । अशणिष्यम् अशणिष्याव अशणिष्याम ।

णिचि – शणयति – ते, **सनि** – शिशणिषति, **यकि** – शण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

७९८. श्रण – दाने गतौ च । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) चकारात् पूर्वधात्वर्थे गतौ च इति ऊह्यम् । 'मितः श्रणति दानार्थे' (श्लो.९२) इति देवः ।

१. लट् – श्रणति श्रणतः श्रणन्ति । श्रणसि श्रणथः श्रणथ । श्रणामि श्रणावः श्रणामः । **२. लिट्** – शश्राण शश्रणतुः शश्रणुः । शश्रणिथ शश्रणथुः शश्रण । शश्राण, शश्रण शश्रणिव शश्रणिम । **३. लुट्** – श्रणिता श्रणितारौ श्रणितारः । श्रणितासि श्रणितास्थः श्रणितास्थ । श्रणितास्मि श्रणितास्वः श्रणितास्मः । **४. लृट्** – श्रणिष्यति श्रणिष्यतः श्रणिष्यन्ति । श्रणिष्यसि श्रणिष्यथः श्रणिष्यथ । श्रणिष्यामि श्रणिष्यावः श्रणिष्यामः । **५. लोट्** – श्रणतु, श्रणतात् श्रणताम् श्रणन्तु । श्रण, श्रणतात् श्रणतम् श्रणत । श्रणानि श्रणाव श्रणाम । **६. लङ्** – अश्रणत् अश्रणताम् अश्रणन् । अश्रणः अश्रणतम् अश्रणत । अश्रणम् अश्रणाव अश्रणाम । **७. विधिलिङ्** – श्रणेत् श्रणेताम् श्रणेयुः । श्रणेः श्रणेतम् श्रणेत । श्रणेयम् श्रणेव श्रणेम । **८. आशीर्लिङ्** – श्रण्यात् श्रण्यास्ताम् श्रण्यासुः । श्रण्याः श्रण्यास्तम् श्रण्यास्त । श्रण्यासम् श्रण्यास्व श्रण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अश्रणीत्[1] अश्रणिष्टाम् अश्रणिषुः । अश्रणीः अश्रणिष्टम् अश्रणिष्ट । अश्रणिषम् अश्रणिष्व अश्रणिष्म । (ii) अश्राणीत् अश्राणिष्टाम् अश्राणिषुः । अश्राणीः अश्राणिष्टम् अश्राणिष्ट । अश्राणिषम् अश्राणिष्व अश्राणिष्म । **१०. लृङ्** – अश्रणिष्यत् अश्रणिष्यताम् अश्रणिष्यन् । अश्रणिष्यः अश्रणिष्यतम् अश्रणिष्यत । अश्रणिष्यम् अश्रणिष्याव अश्रणिष्याम ।

णिचि – श्रणयति – ते[2], **सनि** – शिश्रणिषति, **यकि** – श्रण्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

२. मित्त्वार्थम् उपात्तः अयं चौरादिकात् श्रणधातोः भिन्नः इति माधवः । चौरादिकस्य हेतुमण्णिचि तु 'श्राणयति' इति रूपं स्यात् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७९९. श्रथ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'श्नथ' इति क्वचित् पाठः । 'दौर्बल्ये श्रथयेत् प्रयत्नविषये स्याच्छ्राथयेत् मोक्षणे । यौ तु श्राथयति श्रथत्यपि च वा णौ श्रन्थयेत् श्रन्थति । सन्दर्भे ग्रि विमोचनार्थविषये श्रथ्नात्यथ श्रन्थते, शैथिल्ये..' (श्लो. १०१) इति देवः ।

१. लट् – श्रथति श्रथतः श्रथन्ति । श्रथसि श्रथथः श्रथथ । श्रथामि श्रथावः श्रथामः । **२. लिट्** – शश्राथ शश्रथतुः शश्रथुः । शश्रथिथ शश्रथथुः शश्रथ । शश्राथ, शश्रथ शश्रथिव शश्रथिम । **३. लुट्** – श्रथिता श्रथितारौ श्रथितारः । श्रथितासि श्रथितास्थः श्रथितास्थ । श्रथितास्मि श्रथितास्वः श्रथितास्मः । **४. लृट्** – श्रथिष्यति श्रथिष्यतः श्रथिष्यन्ति । श्रथिष्यसि श्रथिष्यथः श्रथिष्यथ । श्रथिष्यामि श्रथिष्यावः श्रथिष्यामः । **५. लोट्** – श्रथतु, श्रथतात् श्रथताम् श्रथन्तु । श्रथ, श्रथतात् श्रथतम् श्रथत । श्रथानि श्रथाव श्रथाम । **६. लङ्** – अश्रथत् अश्रथताम् अश्रथन् । अश्रथः अश्रथतम् अश्रथत । अश्रथम् अश्रथाव अश्रथाम । **७. विधिलिङ्** – श्रथेत् श्रथेताम् श्रथेयुः । श्रथेः श्रथेतम् श्रथेत । श्रथेयम् श्रथेव श्रथेम । **८. आशीर्लिङ्** – श्रथ्यात् श्रथ्यास्ताम् श्रथ्यासुः । श्रथ्याः श्रथ्यास्तम् श्रथ्यास्त । श्रथ्यासम् श्रथ्यास्व श्रथ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अश्रथीत्[1] अश्रथिष्टाम् अश्रथिषुः । अश्रथीः अश्रथिष्टम् अश्रथिष्ट । अश्रथिषम् अश्रथिष्व अश्रथिष्म । (ii) अश्राथीत् अश्राथिष्टाम् अश्राथिषुः । अश्राथीः अश्राथिष्टम् अश्राथिष्ट । अश्राथिषम् अश्राथिष्व अश्राथिष्म । **१०. लृङ्** – अश्रथिष्यत् अश्रथिष्यताम् अश्रथिष्यन् । अश्रथिष्यः अश्रथिष्यतम् अश्रथिष्यत । अश्रथिष्यम् अश्रथिष्याव अश्रथिष्याम ।

णिचि – श्रथयति – ते, **सनि** – शिश्रथिषति, **यकि** – श्रथ्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

८००. क्रथ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'क्नथ' इत्ययं पाठः बालमनोरमानुसारेण । तत्र लिख्यते – "(श्रथ क्नथ क्रथ क्लथ इत्यत्र) द्वितीयो नकारमध्यः' इति । तत्त्वबोधिन्यां तु 'श्लथ' इति पाठः । मैत्रेयसम्मतः पाठः अयम् ।

१. लट् – क्रथति क्रथतः क्रथन्ति । क्रथसि क्रथथः क्रथथ । क्रथामि क्रथावः क्रथामः । **२. लिट्** – चक्राथ चक्रथतुः चक्रथुः । चक्रथिथ चक्रथथुः चक्रथ । चक्राथ, चक्रथ चक्रथिव चक्रथिम । **३. लुट्** – क्रथिता क्रथितारौ क्रथितारः । क्रथितासि क्रथितास्थः क्रथितास्थ । क्रथितास्मि क्रथितास्वः क्रथितास्मः । **४. लृट्** – क्रथिष्यति क्रथिष्यतः क्रथिष्यन्ति । क्रथिष्यसि क्रथिष्यथः क्रथिष्यथ । क्रथिष्यामि क्रथिष्यावः क्रथिष्यामः । **५. लोट्** – क्रथतु, क्रथतात् क्रथताम् क्रथन्तु । क्रथ, क्रथतात् क्रथतम् क्रथत । क्रथानि क्रथाव क्रथाम । **६. लङ्** – अक्रथत् अक्रथताम् अक्रथन् । अक्रथः अक्रथतम् अक्रथत । अक्रथम् अक्रथाव अक्रथाम । **७. विधिलिङ्** – क्रथेत् क्रथेताम् क्रथेयुः । क्रथेः क्रथेतम् क्रथेत । क्रथेयम् क्रथेव क्रथेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्रथ्यात् क्रथ्यास्ताम् क्रथ्यासुः । क्रथ्याः क्रथ्यास्तम् क्रथ्यास्त । क्रथ्यासम् क्रथ्यास्व क्रथ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अक्रथीत्[1] अक्रथिष्टाम् अक्रथिषुः । अक्रथीः अक्रथिष्टम् अक्रथिष्ट । अक्रथिषम् अक्रथिष्व अक्रथिष्म । (ii) अक्राथीत् अक्राथिष्टाम् अक्राथिषुः । अक्राथीः अक्राथिष्टम् अक्राथिष्ट । अक्राथिषम् अक्राथिष्व अक्राथिष्म । **१०. लृङ्** – अक्रथिष्यत् अक्रथिष्यताम् अक्रथिष्यन् । अक्रथिष्यः अक्रथिष्यतम् अक्रथिष्यत । अक्रथिष्यम् अक्रथिष्याव अक्रथिष्याम ।

णिचि – क्रथयति – ते, **सनि** – चिक्रथिषति, **यकि** – क्रथ्यते ।

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

८०१. क्रथ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'क्रथत्ययौ यौ हिंसायां क्राथयेत्क्रथते क्रथेत्' (श्लो. १००) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – क्रथति क्रथतः क्रथन्ति । क्रथसि क्रथथः क्रथथ । क्रथामि क्रथावः क्रथामः । **२. लिट्** – चक्राथ चक्रथतुः चक्रथुः । चक्रथिथ चक्रथथुः चक्रथ । चक्राथ, चक्रथ चक्रथिव चक्रथिम । **३. लुट्** – क्रथिता क्रथितारौ क्रथितारः । क्रथितासि क्रथितास्थः क्रथितास्थ । क्रथितास्मि क्रथितास्वः क्रथितास्मः । **४. लृट्** – क्रथिष्यति क्रथिष्यतः क्रथिष्यन्ति । क्रथिष्यसि क्रथिष्यथः क्रथिष्यथ । क्रथिष्यामि क्रथिष्यावः क्रथिष्यामः । **५. लोट्** – क्रथतु, क्रथतात् क्रथताम् क्रथन्तु । क्रथ, क्रथतात् क्रथतम् क्रथत । क्रथानि क्रथाव क्रथाम । **६. लङ्** – अक्रथत् अक्रथताम् अक्रथन् । अक्रथः अक्रथतम् अक्रथत । अक्रथम् अक्रथाव अक्रथाम । **७. विधिलिङ्** – क्रथेत् क्रथेताम् क्रथेयुः । क्रथेः क्रथेतम् क्रथेत । क्रथेयम् क्रथेव क्रथेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्रथ्यात् क्रथ्यास्ताम् क्रथ्यासुः । क्रथ्याः क्रथ्यास्तम् क्रथ्यास्त । क्रथ्यासम् क्रथ्यास्व क्रथ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अक्रथीत्[1] अक्रथिष्टाम् अक्रथिषुः । अक्रथीः अक्रथिष्टम् अक्रथिष्ट । अक्रथिषम् अक्रथिष्व अक्रथिष्म । (ii) अक्राथीत् अक्राथिष्टाम् अक्राथिषुः । अक्राथीः अक्राथिष्टम् अक्राथिष्ट । अक्राथिषम् अक्राथिष्व अक्राथिष्म । **१०. लृङ्** – अक्रथिष्यत् अक्रथिष्यताम् अक्रथिष्यन् । अक्रथिष्यः अक्रथिष्यतम् अक्रथिष्यत । अक्रथिष्यम् अक्रथिष्याव अक्रथिष्याम ।

णिचि – क्राथयति-ते[2], **सनि** – चिक्रथिषति, **यकि** – क्रथ्यते

१. 'अतो हलादेः' इति वा वृद्धिः ।

२. 'जासिनिप्रहणनाटक्राथपिषाम्...' इति सूत्रे 'क्राथ' इति निपातनात् मित्त्वप्रयुक्तः ह्रस्वो बाध्यते । (मित्त्वं तु 'अक्रथि अक्राथि' इत्यादिषु चरितार्थम्)

८०२. क्लथ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः)

१. लट् – क्लथति क्लथतः क्लथन्ति । क्लथसि क्लथथः क्लथथ । क्लथामि क्लथावः क्लथामः ।

२. लिट् – चक्लाथ चक्लथतुः चक्लथुः । चक्लथिथ चक्लथथुः चक्लथ । चक्लाथ, चक्लथ चक्लथिव चक्लथिम । **३. लुट्** – क्लथिता क्लथितारौ क्लथितारः । क्लथितासि क्लथितास्थः क्लथितास्थ । क्लथितास्मि क्लथितास्वः क्लथितास्मः । **४. लृट्** – क्लथिष्यति क्लथिष्यतः क्लथिष्यन्ति । क्लथिष्यसि क्लथिष्यथः क्लथिष्यथ । क्लथिष्यामि क्लथिष्यावः क्लथिष्यामः । **५. लोट्** – क्लथतु, क्लथतात् क्लथताम् क्लथन्तु । क्लथ, क्लथतात् क्लथतम् क्लथत । क्लथानि क्लथाव क्लथाम । **६. लङ्** – अक्लथत् अक्लथताम् अक्लथन् । अक्लथः अक्लथतम् अक्लथत । अक्लथम् अक्लथाव अक्लथाम । **७. विधिलिङ्** – क्लथेत् क्लथेताम् क्लथेयुः । क्लथेः क्लथेतम् क्लथेत । क्लथेयम् क्लथेव क्लथेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्लथ्यात् क्लथ्यास्ताम् क्लथ्यासुः । क्लथ्याः क्लथ्यास्तम् क्लथ्यास्त । क्लथ्यासम् क्लथ्यास्व क्लथ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अक्लथीत्[1] अक्लथिष्टाम् अक्लथिषुः । अक्लथीः अक्लथिष्टम् अक्लथिष्ट । अक्लथिषम् अक्लथिष्व अक्लथिष्म । (ii) अक्लाथीत् अक्लाथिष्टाम् अक्लाथिषुः । अक्लाथीः अक्लाथिष्टम् अक्लाथिष्ट । अक्लाथिषम् अक्लाथिष्व अक्लाथिष्म । **१०. लृङ्** – अक्लथिष्यत् अक्लथिष्यताम् अक्लथिष्यन् । अक्लथिष्यः अक्लथिष्यतम् अक्लथिष्यत । अक्लथिष्यम् अक्लथिष्याव अक्लथिष्याम ।

णिचि – क्लथयति-ते, **सनि** – चिक्लथिषति, **यकि** – क्लथ्यते

१. 'अतो हलादेः' इति वा वृद्धिः ।

८०३. वनु – क्रियासामान्ये । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'वन च' इति धातुपाठः । चकारात् 'हिंसायाम्' इति अर्थः सिद्धः । 'वनु च नोच्यते' । 'वनु' इति अपूर्वः एवायं धातुः, न तु तानादिकस्य अनुवादः, उदित्करणसमर्थ्यात् । तेन क्रियासामान्ये वनतीत्याति' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'वनु स्मरणे' इति काशकृत्स्नः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

'व्यापृतौ' इति वोपदेवः । 'यदि तानादिकस्यैव अत्र अनुवादः स्यात्, तर्हि तनादिगणे 'वनु' इति कृतेन उदित्करणेनैव 'उदितो वा' (७.२.५६) इत्याद्युदित्कार्यस्य सिद्धेरिह गणे पुनः उदित्करणम् अनर्थकं स्यात् । अतः तानादिकस्य न अत्र अनुवादः । किन्तु अपूर्वः एवायं वनुधातुः' इति बालमनोरमायाम् उक्तम् । 'धनपालस्तु वनोतिमेव प्रस्तुत्याह - 'वनुं घटादिषु पठन्ति द्रमिडाः । तेषां (नित्यं) मित्संज्ञा । वनयति । आर्यास्तु विभाषया मित्त्वमिच्छन्ति । तेषां वानयति' इति पुरुषकारः । (श्लो.१२५) 'याचने वनुते शब्दे सम्भक्तौ च वनेदिति' इति (श्लो.१२४) देवः ।

१. लट् - वनति वनतः वनन्ति । वनसि वनथः वनथ । वनामि वनावः वनामः । **२. लिट्** - ववान ववनतुः ववनुः । ववनिथ ववथुः ववन । ववान, ववन ववनिव ववनिम । **३. लुट्** - वनिता वनितारौ वनितारः । वनितासि वनितास्थः वनितास्थ । वनितास्मि वनितास्वः वनितास्मः । **४. लृट्** - वनिष्यति वनिष्यतः वनिष्यन्ति । वनिष्यसि वनिष्यथः वनिष्यथ । वनिष्यामि वनिष्यावः वनिष्यामः । **५. लोट्** - वनतु, वनतात् वनताम् वनन्तु । वन, वनतात् वनतम् वनत । वनानि वनाव वनाम । **६. लङ्** - अवनत् अवनताम् अवनन् । अवनः अवनतम् अवनत । अवनम् अवनाव अवनाम । **७. विधिलिङ्** - वनेत् वनेताम् वनेयुः । वनेः वनेतम् वनेत । वनेयम् वनेव वनेम । **८. आशीर्लिङ्** - वन्यात् वन्यास्ताम् वन्यासुः । वन्याः वन्यास्तम् वन्यास्त । वन्यावम् वन्यास्व वन्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अवनीत्[1] अवनिष्टाम् अवनिषुः । अवनीः अवनिष्टम् अवनिष्ट । अवनिषम् अवनिष्व अवनिष्म । (ii) अवानीत् अवानिष्टाम् अवानिषुः । अवानीः अवानिष्टम् अवानिष्ट । अवानिषम् अवानिष्व अवानिष्म । **१०. लृङ्** - अवनिष्यत् अवनिष्यताम् अवनिष्यन् । अवनिष्यः अवनिष्यतम् अवनिष्यत । अवनिष्यम् अवनिष्याव अवनिष्याम ।

णिचि - वानयति-ते/वनयति-ते[2], **सनि** - विवनिषति, **यकि** - वन्यते ।

१. 'अतो हलादेः' इति वा वृद्धिः ।

२. 'ग्लास्नावनुवमां च' (ग.सू.१९०) इति अनुपसर्गात् मित्त्वं वा । उपसर्गयोगे तु 'प्रवनयति' । तानादिकस्यापि 'वानयति' इत्येव रूपम् ।

८०४. ज्वल - दीप्तौ । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः, ज्वलादिश्च) 'णप्रत्ययार्थं पठिष्यमाण एवायं मित्त्वार्थम् अनूद्यते' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

१. लट् - ज्वलति ज्वलतः ज्वलन्ति । ज्वलसि ज्वलथः ज्वलथ । ज्वलामि ज्वलावः ज्वलामः । **२. लिट्** - जज्वाल जज्वलतुः जज्वलुः । जज्वलिथ जज्वलथुः जज्वल । जज्वाल, जज्वल जज्वलिव जज्वलिम । **३. लुट्** - ज्वलिता ज्वलितारौ ज्वलितारः । ज्वलितासि ज्वलितास्थः ज्वलितास्थ । ज्वलितास्मि ज्वलितास्वः ज्वलितास्मः । **४. लृट्** - ज्वलिष्यति ज्वलिष्यतः ज्वलिष्यन्ति । ज्वलिष्यसि ज्वलिष्यथः ज्वलिष्यथ । ज्वलिष्यामि ज्वलिष्यावः ज्वलिष्यामः । **५. लोट्** - ज्वलतु, ज्वलतात् ज्वलताम् ज्वलन्तु । ज्वल, ज्वलतात् ज्वलतम् ज्वलत । ज्वलानि ज्वलाव ज्वलाम । **६. लङ्** - अज्वलत्[1] अज्वलताम् अज्वलन् । अज्वलः अज्वलतम् अज्वलत । अज्वलम् अज्वलाव अज्वलाम । **७. विधिलिङ्** - ज्वलेत् ज्वलेताम् ज्वलेयुः । ज्वलेः ज्वलेतम् ज्वलेत । ज्वलेयम् ज्वलेव ज्वलेम । **८. आशीर्लिङ्** - ज्वल्यात् ज्वल्यास्ताम् ज्वल्यासुः । ज्वल्याः ज्वल्यास्तम् ज्वल्यास्त । ज्वल्यासम् ज्वल्यास्व ज्वल्यास्म । **९. लुङ्** - अज्वालीत् अज्वालिष्टाम् अज्वालिषुः । अज्वालीः अज्वालिष्टम् अज्वालिष्ट । अज्वालिषम् अज्वालिष्व अज्वालिष्म । **१०. लृङ्** - अज्वलिष्यत् अज्वलिष्यताम् अज्वलिष्यन् । अज्वलिष्यः अज्वलिष्यतम् अज्वलिष्यत । अज्वलिष्यम् अज्वलिष्याव अज्वलिष्याम ।

णिचि - ज्वालयति-ते/ज्वलयति[2], **सनि** - जिज्वलिषति, **यकि** - ज्वल्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य' इति नित्या वृद्धिः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. 'ज्वलह्वलह्मलनमामनुपसर्गाद्वा' इति वार्तिकेन मित्त्वं विकल्पेन । ततः ह्रस्वः अपि विकल्पेन ।

८०५. ह्वल – चलने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) ।

१. लट् – ह्वलति ह्वलतः ह्वलन्ति । ह्वलसि ह्वलथः ह्वलथ । ह्वलामि ह्वलावः ह्वलामः । **२. लिट्** – जह्वाल जह्वलतुः जह्वलुः । जह्वलिथ जह्वलथुः जह्वल । जह्वाल, जह्वल जह्वलिव जह्वलिम । **३. लुट्** – ह्वलिता ह्वलितारौ ह्वलितारः । ह्वलितासि ह्वलितास्थः ह्वलितास्थ । ह्वलितास्मि ह्वलितास्वः ह्वलितास्मः । **४. लृट्** – ह्वलिष्यति ह्वलिष्यतः ह्वलिष्यन्ति । ह्वलिष्यसि ह्वलिष्यथः ह्वलिष्यथ । ह्वलिष्यामि ह्वलिष्यावः ह्वलिष्यामः । **५. लोट्** – ह्वलतु, ह्वलतात् ह्वलताम् ह्वलन्तु । ह्वल, ह्वलतात् ह्वलतम् ह्वलत । ह्वलानि ह्वलाव ह्वलाम । **६. लङ्** – अह्वलत् अह्वलताम् अह्वलन् । अह्वलः अह्वलतम् अह्वलत । अह्वलम् अह्वलाव अह्वलाम । **७. विधिलिङ्** – ह्वलेत् ह्वलेताम् ह्वलेयुः । ह्वलेः ह्वलेतम् ह्वलेत । ह्वलेयम् ह्वलेव ह्वलेम । **८. आशीर्लिङ्** – ह्वल्यात् ह्वल्यास्ताम् ह्वल्यासुः । ह्वल्याः ह्वल्यास्तम् ह्वल्यास्त । ह्वल्यासम् ह्वल्यास्व ह्वल्यास्म । **९. लुङ्** – अह्वालीत्[1] अह्वालिष्टाम् अह्वालिषुः । अह्वालीः अह्वालिष्टम् अह्वालिष्ट । अह्वालिषम् अह्वालिष्व अह्वालिष्म । **१०. लृङ्** – अह्वलिष्यत् अह्वलिष्यताम् अह्वलिष्यन् । अह्वलिष्यः अह्वलिष्यतम् अह्वलिष्यत । अह्वलिष्यम् अह्वलिष्याव अह्वलिष्याम ।

णिचि – ह्वालयति-ते/ह्वलयति[2], **सनि** – जिह्वलिषति, **यकि** – ह्वल्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य' इति नित्या वृद्धिः ।

२. 'ज्वलह्वलह्मलनमामनुपसर्गाद्वा' इति वार्तिकेन मित्त्वं विकल्पेन । ततः ह्रस्वः अपि विकल्पेन ।

८०६. ह्मल – चलने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) ।

१. लट् – ह्मलति ह्मलतः ह्मलन्ति । ह्मलसि ह्मलथः ह्मलथ । ह्मलामि ह्मलावः ह्मलामः । **२. लिट्** – जह्माल जह्मलतुः जह्मलुः । जह्मलिथ जह्मलथुः जह्मल । जह्माल, जह्मल जह्मलिव जह्मलिम । **३. लुट्** – ह्मलिता ह्मलितारौ ह्मलितारः । ह्मलितासि ह्मलितास्थः ह्मलितास्थ । ह्मलितास्मि ह्मलितास्वः ह्मलितास्मः । **४. लृट्** – ह्मलिष्यति ह्मलिष्यतः ह्मलिष्यन्ति । ह्मलिष्यसि ह्मलिष्यथः ह्मलिष्यथ । ह्मलिष्यामि ह्मलिष्यावः ह्मलिष्यामः । **५. लोट्** – ह्मलतु, ह्मलतात् ह्मलताम् ह्मलन्तु । ह्मल, ह्मलतात् ह्मलतम् ह्मलत । ह्मलानि ह्मलाव ह्मलाम । **६. लङ्** – अह्मलत् अह्मलताम् अह्मलन् । अह्मलः अह्मलतम् अह्मलत । अह्मलम् अह्मलाव अह्मलाम । **७. विधिलिङ्** – ह्मलेत् ह्मलेताम् ह्मलेयुः । ह्मलेः ह्मलेतम् ह्मलेत । ह्मलेयम् ह्मलेव ह्मलेम । **८. आशीर्लिङ्** – ह्मल्यात् ह्मल्यास्ताम् ह्मल्यासुः । ह्मल्याः ह्मल्यास्तम् ह्मल्यास्त । ह्मल्यासम् ह्मल्यास्व ह्मल्यास्म । **९. लुङ्** – अह्मालीत्[1] अह्मालिष्टाम् अह्मालिषुः । अह्मालीः अह्मालिष्टम् अह्मालिष्ट । अह्मालिषम् अह्मालिष्व अह्मालिष्म । **१०. लृङ्** – अह्मलिष्यत् अह्मलिष्यताम् अह्मलिष्यन् । अह्मलिष्यः अह्मलिष्यतम् अह्मलिष्यत । अह्मलिष्यम् अह्मलिष्याव अह्मलिष्याम ।

णिचि – ह्मालयति-ते/ह्मलयति[2], **सनि** – जिह्मलिषति, **यकि** – ह्मल्यते

१. 'अतो ल्रान्तस्य' इति नित्या वृद्धिः ।

२. 'ज्वलह्वलह्मलनमामनुपसर्गाद्वा' इति वार्तिकेन मित्त्वं विकल्पेन । ततः ह्रस्वः अपि विकल्पेन ।

८०७. स्मृ – आध्याने । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (घटादिः) 'चिन्तायां पठिष्यमाणस्य आध्याने (उत्कण्ठापूर्वकस्मरणे) मित्त्वार्थोऽनुवादः' इति कौमुदी ।

१. लट् – स्मरति स्मरतः स्मरन्ति । स्मरसि स्मरथः स्मरथ । स्मरामि स्मरावः स्मरामः । **२. लिट्** – सस्मार सस्मरतुः सस्मरुः । सस्मर्थ सस्मरथुः सस्मर । सस्मार, सस्मर सस्मरिव सस्मरिम । **३. लुट्** – स्मर्ता स्मर्तारौ स्मर्तारः । स्मर्तासि स्मर्तास्थः स्मर्तास्थ । स्मर्तास्मि स्मर्तास्वः स्मर्तास्मः । **४. लृट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्मरिष्यति[१] स्मरिष्यतः स्मरिष्यन्ति । स्मरिष्यसि स्मरिष्यथः स्मरिष्यथ । स्मरिष्यामि स्मरिष्यावः स्मरिष्यामः ।
५. लोट् – स्मरतु, स्मरतात् स्मरताम् स्मरन्तु । स्मर, स्मरतात् स्मरतम् स्मरत । स्मराणि स्मराव स्मराम ।
६. लङ् – अस्मरत् अस्मरताम् अस्मरन् । अस्मरः अस्मरतम् अस्मरत । अस्मरम् अस्मराव अस्मराम ।
७. विधिलिङ् – स्मरेत् स्मरेताम् स्मरेयुः । स्मरेः स्मरेतम् स्मरेत । स्मरेयम् स्मरेव स्मरेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्मर्यात् स्मर्यास्ताम् स्मर्यासुः । स्मर्याः स्मर्यास्तम् स्मर्यास्त । स्मर्यासम् स्मर्यास्व स्मर्यास्म । **९. लुङ्** – अस्मार्षीत् अस्मार्ष्टाम् अस्मार्षुः । अस्मार्षीः अस्मार्ष्टम् अस्मार्ष्ट । अस्मार्षम् अस्मार्ष्व अस्मार्ष्म ।
१०. लृङ् – अस्मरिष्यत् अस्मरिष्यताम् अस्मरिष्यन् । अस्मरिष्यः अस्मरिष्यतम् अस्मरिष्यत । अस्मरिष्यम् अस्मरिष्याव अस्मरिष्याम ।

णिचि – स्मरयति – ते[२], **सनि** – सुस्मूर्षते[३], **यकि** – स्मर्यते ।

१. 'ऋद्धनोः स्ये' इति इट् ।
२. आध्यानार्थकत्वे मित् । मित्त्वात् ह्रस्वः । 'स्मृ चिन्तायाम्' इत्यस्य तु अमित्त्वात् 'स्मारयति' इति दीर्घः ।
३. 'ज्ञाश्रुस्मृदृशां सनः' इति सनि आत्मनेपदित्वम् ।

८०८. दृ[१] – भये । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'दॄ विदारणे इति क्र्यादेरयं मित्त्वार्थेऽनुवादः । धात्वन्तरमेवेदमिति मते तु 'दरति' इत्यादि । केचित् घटादौ 'अत्स्मृदृत्वर...' इति सूत्रे च 'दॄ' इति दीर्घस्थाने ह्रस्वं पठन्ति । तन्नेति माधवः' इति सिद्धान्तकौमुदी । दीर्घान्तत्वे तु 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः । तदा दरिता-दरीता, दरिष्यति-दरीष्यति, अदरिष्यत्-अदरीष्यत् इत्यादीनि रूपाणि ।

१. लट् – दरति दरतः दरन्ति । दरसि दरथः दरथ । दरामि दरावः दरामः । **२. लिट्** – ददार ददरतुः-दद्रतुः ददरुः । ददरिथ ददरथुः-ददथुः ददर । ददार-ददर दद्रिव-ददरिव दद्रिम-ददरिम । **३. लुट्** – दरिता दरितारौ दरितारः । दरितासि दरितास्थः दरितास्थ । दरितास्मि दरितास्वः दरितास्मः । **४. लृट्** – दरिष्यति दरिष्यतः दरिष्यन्ति । दरिष्यसि दरिष्यथः दरिष्यथ । दरिष्यामि दरिष्यावः दरिष्यामः । **५. लोट्** – दरतु, दरतात् दरताम् दरन्तु । दर, दरतात् दरतम् दरत । दराणि दराव दराम । **६. लङ्** – अदरत् अदरताम् अदरन् । अदरः अदरतम् अदरत । अदरम् अदराव अदराम । **७. विधिलिङ्** – दरेत् दरेताम् दरेयुः । दरेः दरेतम् दरेत । दरेयम् दरेव दरेम । **८. आशीर्लिङ्** – दर्यात् दर्यास्ताम् दर्यासुः । दर्याः दर्यास्तम् दर्यास्त । दर्यासम् दर्यास्व दर्यास्म । **९. लुङ्** – अदरीत् अदरिष्टाम् अदरिषुः । अदरीः अदरिष्टम् अदरिष्ट । अदरिषम् अदरिष्टव अदरिष्म । **१०. लृङ्** – अदरिष्यत् अदरिष्यताम् अदरिष्यन् । अदरिष्यः अदरिष्यतम् अदरिष्यत । अदरिष्यम् अदरिष्याव अदरिष्याम ।

णिचि – दरयति – भीषयति । भयादन्यत्र दारयति – भेदयति । **सनि** – दिदीर्षति, **यकि** – दर्यते ।

१. धात्वन्तरमेवेदमिति मत्वा ह्रस्वान्तं च मत्त्वा अत्र रूपाणि लिखितानि ।

८०९. नॄ – नये । सकर्म, सेट्, परस्मै, (प्वादिः ल्वादिः, घटादिश्च) ।

१. लट् – नृणाति[१] नृणीतः नृणन्ति । नृणासि नृणीथः नृणीथ । नृणामि नृणीवः नृणीमः । **२. लिट्** – ननार ननरतुः ननरुः । ननरिथ ननरथुः ननर । ननार, ननर ननरिव ननरिम । **३. लुट्** – (i) नरिता[२] नरितारौ नरितारः । नरितासि नरितास्थः नरितास्थ । नरितास्मि नरितास्वः नरितास्मः । (ii) नरीता नरीतारौ नरीतारः । नरीतासि नरीतास्थः नरीतास्थ । नरीतास्मि नरीतास्वः नरीतास्मः । **४. लृट्** – (i) नरिष्यति नरिष्यतः नरिष्यन्ति । नरिष्यसि नरिष्यथः नरिष्यथ । नरिष्यामि नरिष्यावः नरिष्यामः । (ii) नरीष्यति नरीष्यतः नरीष्यन्ति । नरीष्यसि नरीष्यथः नरीष्यथ । नरीष्यामि नरीष्यावः नरीष्यामः । **५. लोट्** – नृणातु, नृणीतात् नृणीताम् नृणन्तु । नृणीहि, नृणीतात् नृणीतम् नृणीत । नृणानि नृणाव नृणाम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

६. लङ् – अनृणात् अनृणीताम् अनृणन् । अनृणाः अनृणीतम् अनृणीत । अनृणाम् अनृणीव अनृणीम । **७. विधिलिङ्** – नृणीयात् नृणीयाताम् नृणीयुः । नृणीयाः नृणीयातम् नृणीयात । नृणीयाम् नृणीयाव नृणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – नीर्यात् नीर्यास्ताम् नीर्यासुः । नीर्याः नीर्यास्तम् नीर्यास्त । नीर्यासम् नीर्यास्व नीर्यास्म । **९. लुङ्** – अनारीत् अनारिष्टाम् अनारिषुः । अनारीः अनारिष्टम् अनारिष्ट । अनारिषम् अनारिष्व अनारिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अनरिष्यत् अनरिष्यताम् अनरिष्यन् । अनरिष्यः अनरिष्यतम् अनरिष्यत । अनरिष्यम् अनरिष्याव अनरिष्याम । (ii) अनरीष्यत् अनरीष्यताम् अनरीष्यन् । अनरीष्यः अनरीष्यतम् अनरीष्यत । अनरीष्यम् अनरीष्याव अनरीष्याम ।

णिचि – नरयति-ते । नयादन्यत्र नारयति-ते, **सनि** – निनीर्षति/निनरिषति/निनरीषति, **यकि** – नर्यते ।

१. कौमुद्यां 'क्र्यादिषु पठिष्यमाणस्य अयम् अनुवादः' इति लिख्यते । तदनुरोधेन अत्र रूपाणि लिखितानि । बृहद्धातुकुसुमाकरे तु 'नरति' इत्यादीनि रूपाणि दर्श्यन्ते ।

२. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

८१०. श्रा – पाके । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (घटादिः) । 'श्रै' इति कृतात्वस्य श्रा इत्यादादिकस्य च सामान्येन अनुकरणम्' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'श्रै'धातोः अनेकार्थकतया पाके वृत्तस्य मित्त्वार्थोऽत्र अनुवादः । शपि श्रायतीत्यादि रूपम्' – तत्त्वबोधिनीटीका । 'एतच्च शृतं पाके इति सूत्रे भाष्यकैयटयोः स्थितम्' इति बालमनोरमा । 'श्रै'धातोः रूपाणि अग्रे (९१९ इत्यत्र) दर्शितानि । 'पाकः – विक्लित्तिः' इति कैयटः । 'स्वेदः' इति वोपदेवः । 'क्लेशने' इति जैनेन्द्रे । 'श्राति श्रायति लुक्शपोः' (श्लो. ९) इति देवः ।

१. लट् – श्रायति श्रायतः श्रायन्ति । श्रायसि श्रायथः श्रायथ । श्रायामि श्रायावः श्रायामः । **२. लिट्** – शश्रौ शश्रतुः शश्रुः । शश्रिथ शश्रथुः शश्र । शश्र शश्रिव शश्रिम । **३. लुट्** – श्राता श्रातारौ श्रातारः । श्रातासि श्रातास्थः श्रातास्थ । श्रातास्मि श्रातास्वः श्रातास्मः । **४. लृट्** – श्रास्यति श्रास्यतः श्रास्यन्ति । श्रास्यसि श्रास्यथः श्रास्यथ । श्रास्यामि श्रास्यावः श्रास्यामः । **५. लोट्** – श्रायतु, श्रायतात् श्रायताम् श्रायन्तु । श्राय, श्रायतात् श्रायतम् श्रायत । श्रायाणि श्रायाव श्रायाम । **६. लङ्** – अश्रायत् अश्रायताम् अश्रायन् । अश्रायः अश्रायतम् अश्रायत । अश्रायम् अश्रायाव अश्रायाम । **७. विधिलिङ्** – श्रायेत् श्रायेताम् श्रायेयुः । श्रायेः श्रायेतम् श्रायेत । श्रायेयम् श्रायेव श्रायेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) श्रेयात् श्रेयास्ताम् श्रेयासुः । श्रेयाः श्रेयास्तम् श्रेयास्त । श्रेयासम् श्रेयास्व श्रेयास्म । (ii) श्रायात् श्रायास्ताम् श्रायासुः । श्रायाः श्रायास्तम् श्रायास्त । श्रायासम् श्रायास्व श्रायास्म । **९. लुङ्** – अश्रासीत् अश्रासिष्टाम् अश्रासिषुः । अश्रासीः अश्रासिष्टम् अश्रासिष्ट । अश्रासिषम् अश्रासिष्व अश्रासिष्म । **१०. लृङ्** – अश्रास्यत् अश्रास्यताम् अश्रास्यन् । अश्रास्यः अश्रास्यतम् अश्रास्यत । अश्रास्यम् अश्रास्याव अश्रास्याम ।

णिचि – श्रपयति[1] = विक्लेदयति । तदन्यत्र श्रापयति = स्वेदयति, **सनि** – शिश्रासति, **यकि** – श्रायते ।

१. 'अर्तिह्रीब्लीरी...' इति पुक् । पाकात् अन्यत्र तु न उपधाह्रस्वः ।

८११. ज्ञा – मारणतोषणेनिशामनेषु । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) निशामनं ज्ञापनम् । 'जानातीति श्रि सिद्ध्येत्, ज्ञपयति तु पुनर्मारणादौ घटादेः, णौ (चौ) मित्त्वेऽपीदमेव 'ज्ञप मिद्' (ज्ञपनम्) इति पदं ज्ञापने मारणादौ । तेनार्थाज्ज्ञापनेऽर्थे ज्ञपयतिपदवत् ज्ञापयेदित्यपि स्याद्, उक्तस्योक्तिः 'णिचश्चे'त्युदितविहतये ज्ञापयेज् 'ज्ञा नियोगे' (श्लो. ८) इति देवः । अस्य मित्त्वविषये अनेके अंशाः मा.धा.वृत्तौ उक्ताः ।

१. लट् – जानाति[1] जानीतः जानन्ति । जानासि जानीथः जानीथ । जानामि जानीवः जानीमः । **२. लिट्** – जज्ञौ जज्ञतुः जज्ञुः । जज्ञिथ-जज्ञाथ जज्ञथुः जज्ञ । जज्ञौ जज्ञिव जज्ञिम । **३. लुट्** – ज्ञाता ज्ञातारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ज्ञातारः । ज्ञातासि ज्ञातास्थः ज्ञातास्थ । ज्ञातास्मि ज्ञातास्वः ज्ञातास्मः । **४. लृट्** – ज्ञास्यति ज्ञास्यतः ज्ञास्यन्ति । ज्ञास्यसि ज्ञास्यथः ज्ञास्यथ । ज्ञास्यामि ज्ञास्यावः ज्ञास्यामः । **५. लोट्** – जानातु, जानीतात् जानीताम् जानन्तु । जानीहि जानीतात् जानीतम् जानीत । जानानि जानाव जानाम । **६. लङ्** – अजानात् अजानीताम् अजानन् । अजानाः अजानीतम् अजानीत । अजानाम् अजानीव अजानीम । **७. विधिलिङ्** – जानीयात् जानीयाताम् जानीयुः । जानीयाः जानीयातम् जानीयात । जानीयाम् जानीयाव जानीयाम ।

८. आशीर्लिङ् – (i) ज्ञायात्[२] ज्ञायास्ताम् ज्ञायासुः । ज्ञायाः ज्ञायास्तम् ज्ञायास्त । ज्ञायासम् ज्ञायास्व ज्ञायास्म । (ii) ज्ञेयात् ज्ञेयास्ताम् ज्ञेयासुः । । ज्ञेयाः ज्ञेयास्तम् ज्ञेयास्त । ज्ञेयासम् ज्ञेयास्व ज्ञेयास्म ।

९. लुङ् – अज्ञासीत् अज्ञासिष्टाम् अज्ञासिषुः । अज्ञासीः अज्ञासिष्टम् अज्ञासिष्ट । अज्ञासिषम् अज्ञासिष्व अज्ञासिष्म । **१०. लृङ्** – अज्ञास्यत् अज्ञास्यताम् अज्ञास्यन् । अज्ञास्यः अज्ञास्यतम् अज्ञास्यत । अज्ञास्यम् अज्ञास्याव अज्ञास्याम ।

णिचि – पशुं संज्ञपयति = मारयति । विष्णुं विज्ञपयति = सन्तोषयति । रूपं प्रज्ञपयति = दर्शयति । अन्यत्र ज्ञापयति, बोधयति, **सनि** – जिज्ञासते[३], **यकि** – ज्ञायते ।

१. 'क्र्यादिषु पठिष्यमाणस्य अयम् अनुवादः' इति कौमुदी । तदनुरोधेन अत्र रूपाणि लिखितानि ।

२. 'वान्यस्य संयोगादेः' इति एत्वविकल्पः ।

३. 'ज्ञाश्रुस्मृदृशां सनः' इति सनि आत्मनेपदित्वम् ।

८१२. चल – कम्पने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'चल कम्पने' इति ज्वलादौ स्थितस्य (दृश्यताम् – ८३२) मित्त्वार्थे अनुवादः । '...भृत्यां चालयेत् कम्पने चलेत्' (श्लो.१५८) इति देवः ।

१. लट् – चलति चलतः चलन्ति । चलसि चलथः चलथ । चलामि चलावः चलामः । **२. लिट्** – चचाल चेलतुः चेलुः । चेलिथ चेलथुः चेल । चचाल, चचल चेलिव चेलिम । **३. लुट्** – चलिता चलितारौ चलितारः । चलितासि चलितास्थः चलितास्थ । चलितास्मि चलितास्वः चलितास्मः । **४. लृट्** – चलिष्यति चलिष्यतः चलिष्यन्ति । चलिष्यसि चलिष्यथः चलिष्यथ । चलिष्यामि चलिष्यावः चलिष्यामः ।

५. लोट् – चलतु, चलतात् चलताम् चलन्तु । चल, चलतात् चलतम् चलत । चलानि चलाव चलाम ।

६. लङ् – अचलत् अचलताम् अचलन् । अचलः अचलतम् अचलत । अचलम् अचलाव अचलाम ।

७. विधिलिङ् – चलेत् चलेताम् चलेयुः । चलेः चलेतम् चलेत । चलेयम् चलेव चलेम । **८. आशीर्लिङ्** – चल्यात् चल्यास्ताम् चल्यासुः । चल्याः चल्यास्तम् चल्यास्त । चल्यासम् चल्यास्व चल्यास्म । **९. लुङ्** – अचालीत्[१] अचालिष्टाम् अचालिषुः । अचालीः अचालिष्टम् अचालिष्ट । अचालिषम् अचालिष्व अचालिष्म । **१०. लृङ्** – अचलिष्यत् अचलिष्यताम् अचलिष्यन् । अचलिष्यः अचलिष्यतम् अचलिष्यत । अचलिष्यम् अचलिष्याव अचलिष्याम ।

णिचि – चलयति-चालयति[२], **सनि** – चिचलिषति, **यकि** – चल्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

३. कम्पनार्थे मित्त्वसामर्थ्यात् ह्रस्वः । 'अन्यथा करोति' क्षिपति' इत्यादिषु अर्थेषु दीर्घः । कम्पनार्थकत्वात् परस्मैपदित्वम् ।

८१३. छदिः – ऊर्जने । अकर्म, सेट्, परस्मै । (घटादिः) ऊर्जनं बलं जीवनं च । ''छद अपवारणे' इति चौरादिकस्य स्वार्थे णिजभावे मित्त्वार्थम् अयमनुवादः । अनेकार्थत्वात् ऊर्जेरर्थे वृत्तिः । छदन्तं प्रयुङ्क्ते छदयति । अपवारयन्तं प्रयुङ्क्ते इत्यर्थः । स्वार्थे णिचि तु छादयति । बलीभवति प्राणीभवति अपवारयति वा इत्यर्थः'' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'यौ वा णावपवारणे छदत इत्येकम्, द्वितीयं छदेत्, (छदन्) अन्यत् छादयति, छदेदिति पुनः स्यादूर्जनेऽर्थे मितः । यत्तु च्छन्दयतीति णौ नुमि पदं तत् संवृताविष्यते' (श्लो.

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

११३) इति देवः ।

१. लट् – छदति छदतः छदन्ति । छदसि छदथः छदथ । छदामि छदावः छदामः । **२. लिट्** – चच्छाद चच्छदतुः चच्छदुः । चच्छदिथ चच्छदथुः चच्छद । चच्छाद, चच्छद चच्छदिव चच्छदिम । **३. लुट्** – छदिता छदितारौ छदितारः । छदितासि छदितास्थः छदितास्थ । छदितास्मि छदितास्वः छदितास्मः । **४. लृट्** – छदिष्यति छदिष्यतः छदिष्यन्ति । छदिष्यसि छदिष्यथः छदिष्यथ । छदिष्यामि छदिष्यावः छदिष्यामः । **५. लोट्** – छदतु, छदतात् छदताम् छदन्तु । छद, छदतात् छदतम् छदत । छदानि छदाव छदाम । **६. लङ्** – अच्छदत् अच्छदताम् अच्छदन् । अच्छदः अच्छदतम् अच्छदत । अच्छदम् अच्छदाव अच्छदाम । **७. विधिलिङ्** – छदेत् छदेताम् छदेयुः । छदेः छदेतम् छदेत । छदेयम् छदेव छदेम । **८. आशीर्लिङ्** – छद्यात् छद्यास्ताम् छद्यासुः । छद्याः छद्यास्तम् छद्यास्त । छद्यासम् छद्यास्व छद्यास्म । **९. लुङ्** – अच्छदीत् अच्छदिष्टाम् अच्छदिषुः । अच्छदीः अच्छदिष्टम् अच्छदिष्ट । अच्छदिषम् अच्छदिष्व अच्छदिष्म । **१०. लृङ्** – अच्छदिष्यत् अच्छदिष्यताम् अच्छदिष्यन् । अच्छदिष्यः अच्छदिष्यतम् अच्छदिष्यत । अच्छदिष्यम् अच्छदिष्याव अच्छदिष्याम ।

णिचि - छदयति = बलवन्तं प्राणवन्तं वा करोति । तदन्यत्र छादयति - अपवारयति, **सनि** - चिच्छदिषति, **यकि** - छद्यते ।

८१४. लड – जिह्वोन्मथने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'लड विलासे' इति पठितस्य मित्त्वार्थोऽनुवादः । उन्मथनं = ज्ञापनम् इति कौमुदी । उन्मथनम् = क्षोभणम् इति मैत्रेयः । 'लाडयत्युपसेवायां विलासे तु लडेच्छपि' (श्लो. ८७) इति देवः । 'विकासे इति मैत्रेयः' इति माधवीयधातुवृत्तौ टिप्पण्याम् । 'लल ईप्सायाम्' इति केचित् भ्वादावेव पठन्ति । तत्तु क्षीरस्वामिपुरुषकारादयः न अनुमन्यन्ते ।

१. लट् – लडति लडतः लडन्ति । लडसि लडथः लडथ । लडामि लडावः लडामः । **२. लिट्** – ललाड लेडतुः लेडुः । लेडिथ लेडथुः लेड । ललाड, ललड लेडिव लेडिम । **३. लुट्** – लडिता लडितारौ लडितारः । लडितासि लडितास्थः लडितास्थ । लडितास्मि लडितास्वः लडितास्मः । **४. लृट्** – लडिष्यति लडिष्यतः लडिष्यन्ति । लडिष्यसि लडिष्यथः लडिष्यथ । लडिष्यामि लडिष्यावः लडिष्यामः । **५. लोट्** – लडतु, लडतात् लडताम् लडन्तु । लड, लडतात् लडतम् लडत । लडानि लडाव लडाम । **६. लङ्** – अलडत् अलडताम् अलडन् । अलडः अलडतम् अलडत । अलडम् अलडाव अलडाम । **७. विधिलिङ्** – लडेत् लडेताम् लडेयुः । लडेः लडेतम् लडेत । लडेयम् लडेव लडेम । **८. आशीर्लिङ्** – लड्यात् लड्यास्ताम् लड्यासुः । लड्याः लड्यास्तम् लड्यास्त । लड्यासम् लड्यास्व लड्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अलडीत्[1] अलडिष्टाम् अलडिषुः । अलडीः अलडिष्टम् अलडिष्ट । अलडिषम् अलडिष्व अलडिष्म । (ii) अलाडीत् अलाडिष्टाम् अलाडिषुः । अलाडीः अलाडिष्टम् अलाडिष्ट । अलाडिषम् अलाडिष्व अलाडिष्म । **१०. लृङ्** – अलडिष्यत् अलडिष्यताम् अलडिष्यन् । अलडिष्यः अलडिष्यतम् अलडिष्यत । अलडिष्यम् अलडिष्याव अलडिष्याम ।

णिचि – लडयति[2]–ते, लाडयति, **सनि** – लिलडिषति, **यकि** – लड्यते

१. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

२. जिह्वोन्मथनम् इत्यत्र (i) षष्ठीतत्पुरुषे – लडयति जिह्वाम् । रसनां रसं ज्ञापयति इति अर्थः । (द्विकर्मकत्वम् अत्र) (ii) तृतीया-तत्पुरुषे – लडयति जिह्वया । देवदत्तः रसान् जानाति । तत् जिह्वा ज्ञापयति इत्यर्थः । (iii) समाहारद्वन्द्वे – (अ) लडयति शत्रून् – अपशब्दप्रयोगेण गर्हते इत्यर्थः । (आ) लडयति दधि – विलोडयति इत्यर्थः । एतदन्यत्र लाडयति पुत्रम् । क्रीडयति इत्यर्थः । 'शर्करादिदानेन अनुकूलयति इत्यर्थः' इति तत्त्वबोधिनी ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

८१५. मदी – हर्षग्लेपनयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै । घटादिः, शमादिश्च । दैवादिकस्य मित्त्वार्थोऽनुवादः । 'ग्लेपनम् = दैन्यम्' इति माधवीयधातुवृत्तिः । 'ग्लेपने' इति क्षीरतरङ्गिण्यां पाठः । 'स्तुत्यादौ मन्दते, हर्षे माद्येत्, मादयते णिचि' (श्लो. ११२) इति देवः ।

१. लट् – माद्यति[1] माद्यतः माद्यन्ति । माद्यसि माद्यथः माद्यथ । माद्यामि माद्यावः माद्यामः । **२. लिट्** – ममाद मेदतुः मेदुः । मेदिथ मेदथुः मेद । ममाद, ममद मेदिव मेदिम । **३. लुट्** – मदिता मदितारौ मदितारः । मदितासि मदितास्थः मदितास्थ । मदितास्मि मदितास्वः मदितास्मः । **४. लृट्** – मदिष्यति मदिष्यतः मदिष्यन्ति । मदिष्यसि मदिष्यथः मदिष्यथ । मदिष्यामि मदिष्यावः मदिष्यामः । **५. लोट्** – माद्यतु, माद्यतात् माद्यताम् माद्यन्तु । माद्य, माद्यतात् माद्यतम् माद्यत । माद्यानि माद्याव माद्याम ।
६. लङ् – अमाद्यत् अमाद्यताम् अमाद्यन् । अमाद्यः अमाद्यतम् अमाद्यत । अमाद्यम् अमाद्याव अमाद्याम ।
७. विधिलिङ् – माद्येत् माद्येताम् माद्येयुः । माद्येः माद्येतम् माद्येत । माद्येयम् माद्येव माद्येम ।
८. आशीर्लिङ् – मद्यात् मद्यास्ताम् मद्यासुः । मद्याः मद्यास्तम् मद्यास्त । मद्यासम् मद्यास्व मद्यास्म ।
९. लुङ् – अमदत् अमदताम् अमदन् । अमदः अमदतम् अमदत । अमदम् अमदाम अमदाम ।
१०. लृङ् – अमदिष्यत् अमदिष्यताम् अमदिष्यन् । अमदिष्यः अमदिष्यतम् अमदिष्यत । अमदिष्यम् अमदिष्याव अमदिष्याम ।

णिचि – मदयति[2]-मादयति-ते, **सनि** – मिमदिषति, **यकि** – मद्यते

१. दैवादिकस्य मित्त्वार्थोऽनुवादः ।

२. मदयति = हर्षयति ग्लेपयति वा इति अर्थः । अन्यत्र मादयति – चित्तविकारम् उत्पादयति इत्यर्थः ।

८१६. ध्वन[1] – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'भाव्ययं मित्त्वार्थम् अनूद्यते' इति कौमुदी । 'ध्वनयेदित्यदन्तस्य ध्वनेः शब्दे ध्वनेत् शपि' (श्लो. १२६) इति देवः । ['अत्र भोजः दलि-वलि-स्खलि-रणि-ध्वनि-त्रपि-क्षपयश्चेति पपाठ । तत्र ध्वनिरणी उदाहृतौ । दल विशरणे । वल संवरणे । स्खल सञ्चलने । त्रपूष् लज्जायाम् इति गताः । तेषां णौ दलयति, वलयति, स्खलयति, त्रपयति । क्षै क्षये इति वक्ष्यमाणस्य कृतात्वस्य पुका निर्देशः । क्षपयति' इति मा.धा.वृत्तिः]

१. लट् – ध्वनति ध्वनतः ध्वनन्ति । ध्वनसि ध्वनथः ध्वनथ । ध्वनामि ध्वनावः ध्वनामः । **२. लिट्** – दध्वान दध्वनतुः दध्वनुः । दध्वनिथ दध्वथुः दध्वन । दध्वान, दध्वन दध्वनिव दध्वनिम । **३. लुट्** – ध्वनिता ध्वनितारौ ध्वनितारः । ध्वनितासि ध्वनितास्थः ध्वनितास्थ । ध्वनितास्मि ध्वनितास्वः ध्वनितास्मः । **४. लृट्** – ध्वनिष्यति ध्वनिष्यतः ध्वनिष्यन्ति । ध्वनिष्यसि ध्वनिष्यथः ध्वनिष्यथ । ध्वनिष्यामि ध्वनिष्यावः ध्वनिष्यामः । **५. लोट्** – ध्वनतु, ध्वनतात् ध्वनताम् ध्वनन्तु । ध्वन, ध्वनतात् ध्वनतम् ध्वनत । ध्वनानि ध्वनाव ध्वनाम । **६. लङ्** – अध्वनत् अध्वनताम् अध्वनन् । अध्वनः अध्वनतम् अध्वनत । अध्वनम् अध्वनाव अध्वनाम । **७. विधिलिङ्** – ध्वनेत् ध्वनेताम् ध्वनेयुः । ध्वनेः ध्वनेतम् ध्वनेत । ध्वनेयम् ध्वनेव ध्वनेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्वन्यात् ध्वन्यास्ताम् ध्वन्यासुः । ध्वन्याः ध्वन्यास्तम् ध्वन्यास्त । ध्वन्यावम् ध्वन्यास्व ध्वन्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अध्वनीत्[2] अध्वनिष्टाम् अध्वनिषुः । अध्वनीः अध्वनिष्टम् अध्वनिष्ट । अध्वनिषम् अध्वनिष्व अध्वनिष्म । (ii) अध्वानीत् अध्वानिष्टाम् अध्वानिषुः । अध्वानीः अध्वानिष्टम् अध्वानिष्ट । अध्वानिषम् अध्वानिष्व अध्वानिष्म । **१०. लृङ्** – अध्वनिष्यत् अध्वनिष्यताम् अध्वनिष्यन् । अध्वनिष्यः अध्वनिष्यतम् अध्वनिष्यत । अध्वनिष्यम् अध्वनिष्याव अध्वनिष्याम ।

णिचि – ध्वनयति[3] ध्वानयति-ते, **सनि** – दिध्वनिषति, **यकि** – ध्वन्यते

१. अमित्त्वार्थकः अयं धातुः (८२८) इत्यत्र द्रष्टव्यः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३. ध्वनयति घण्टाम् । अन्यत्र ध्वानयति - अस्पष्टाक्षरम् उच्चारयति इत्यर्थः ।

८१७. स्वन - अवतंसने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) 'शब्दे' इति पठिष्यमाणस्य अयम् अनुवादः । अमित्त्वार्थकः अयं धातुः (८२७) इत्यत्र द्रष्टव्यः ।

१. लट् - स्वनति स्वनतः स्वनन्ति । स्वनसि स्वनथः स्वनथ । स्वनामि स्वनावः स्वनामः । **२. लिट्** - सस्वान[1] सस्वनतुः-स्वेनतुः सस्वनुः-स्वेनुः । सस्वनिथ-स्वेनिथ सस्वनथुः-स्वेनथुः सस्वन-स्वेन । सस्वान-सस्वन सस्वनिव-स्वेनिव सस्वनिम-स्वेनिम । **३. लुट्** - स्वनिता स्वनितारौ स्वनितारः । स्वनितासि स्वनितास्थः स्वनितास्थ । स्वनितास्मि स्वनितास्वः स्वनितास्मः । **४. लृट्** - स्वनिष्यति स्वनिष्यतः स्वनिष्यन्ति । स्वनिष्यसि स्वनिष्यथः स्वनिष्यथ । स्वनिष्यामि स्वनिष्यावः स्वनिष्यामः । **५. लोट्** - स्वनतु, स्वनतात् स्वनताम् स्वनन्तु । स्वन, स्वनतात् स्वनतम् स्वनत । स्वनानि स्वनाव स्वनाम । **६. लङ्** - अस्वनत् अस्वनताम् अस्वनन् । अस्वनः अस्वनतम् अस्वनत । अस्वनम् अस्वनाव अस्वनाम । **७. विधिलिङ्** - स्वनेत् स्वनेताम् स्वनेयुः । स्वनेः स्वनेतम् स्वनेत । स्वनेयम् स्वनेव स्वनेम । **८. आशीर्लिङ्** - स्वन्यात् स्वन्यास्ताम् स्वन्यासुः । स्वन्याः स्वन्यास्तम् स्वन्यास्त । स्वन्यावम् स्वन्यास्व स्वन्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अस्वनीत्[2] अस्वनिष्टाम् अस्वनिषुः । अस्वनीः अस्वनिष्टम् अस्वनिष्ट । अस्वनिषम् अस्वनिष्व अस्वनिष्म । (ii) अस्वानीत् अस्वानिष्टाम् अस्वानिषुः । अस्वानीः अस्वानिष्टम् अस्वानिष्ट । अस्वानिषम् अस्वानिष्व अस्वानिष्म । **१०. लृङ्** - अस्वनिष्यत् अस्वनिष्यताम् अस्वनिष्यन् । अस्वनिष्यः अस्वनिष्यतम् अस्वनिष्यत । अस्वनिष्यम् अस्वनिष्याव अस्वनिष्याम ।

णिचि - स्वनयति-न्ते = भूषयति । तदन्यत्र स्वानयति-न्ते = शब्दयति, **सनि** - सिस्वनिषति, **यकि** - स्वन्यते

१. 'फणां च सप्तानाम्' इति किति लिटि थलि च सेटि एत्वाभ्यासलोपविकल्पः ।

२. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

८१८. शमो - दर्शने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः) ।

१. लट् - शमति[1] शमतः शमन्ति । शमसि शमथः शमथ । शमामि शमावः शमामः । **२. लिट्** - शशाम शेमतुः शेमुः । शेमिथ शेमथुः शेम । शशाम, शशम शेमिव शेमिम । **३. लुट्** - शमिता शमितारौ शमितारः । शमितासि शमितास्थः शमितास्थ । शमितास्मि शमितास्वः शमितास्मः । **४. लृट्** - शमिष्यति शमिष्यतः शमिष्यन्ति । शमिष्यसि शमिष्यथः शमिष्यथ । शमिष्यामि शमिष्यावः शमिष्यामः । **५. लोट्** - शमतु, शमतात् शमताम् शमन्तु । शम, शमतात् शमतम् शमत । शमानि शमाव शमाम । **६. लङ्** - अशमत् अशमताम् अशमन् । अशमः अशमतम् अशमत । अशमम् अशमाव अशमाम । **७. विधिलिङ्** - शमेत् शमेताम् शमेयुः । शमेः शमेतम् शमेत । शमेयम् शमेव शमेम । **८. आशीर्लिङ्** - शम्यात् शम्यास्ताम् शम्यासुः । शम्याः शम्यास्तम् शम्यास्त । शम्यासम् शम्यास्व कम्यास्म । **९. लुङ्** - अशमीत्[2] अशमिष्टाम् अशमिषुः । अशमीः अशमिष्टम् अशमिष्ट । अशमिषम् अशमिष्व अशमिष्म । **१०. लृङ्** - अशमिष्यत् अशमिष्यताम् अशमिष्यन् । अशमिष्यः अशमिष्यतम् अशमिष्यत । अशमिष्यम् अशमिष्याव अशमिष्याम ।

णिचि - निशमयति-न्ते वधूकथाः = श्रावयति । दर्शनार्थत्वे न मित् । निशामयति रूपम् = दर्शयति, **सनि** - शिशमिषति, **यकि** - शम्यते

१. शम इति स्वतन्त्रः धातुः इति मत्वा इह रूपाणि दर्शितानि । शम उपशमे इति दैवादिकस्य मित्त्वार्थम् अनुवादः इति पक्षे **शाम्यति, शाम्यतु, अशाम्यत्, शाम्येत्** इति रूपाणि भवन्ति ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. 'ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्व्येदिताम्' इति वृद्धिनिषेधः ।

८१९. यम – अपरिवेषणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (घटादिः) 'यमेरुपरमे यच्छेद् यमयेद् परिवेषणे' (श्लो. १४८) इति देवः ।

१. लट् – यच्छति[1] यच्छतः यच्छन्ति । यच्छसि यच्छथः यच्छथ । यच्छामि यच्छावः यच्छामः । **२. लिट्** – ययाम येमतुः येमुः । येमिथ-ययन्थ येमथुः येम । ययाम-ययम येमिव येमिम । **३. लुट्** – यन्ता यन्तारौ यन्तारः । यन्तासि यन्तास्थः यन्तास्थ । यन्तास्मि यन्तास्वः यन्तास्मः । **४. लृट्** – यंस्यति यंस्यतः यंस्यन्ति । यंस्यसि यंस्यथः यंस्यथ । यंस्यामि यंस्यावः यंस्यामः । **५. लोट्** – यच्छतु, यच्छतात् यच्छताम् यच्छन्तु । यच्छ, यच्छतात् यच्छतम् यच्छत । यच्छानि यच्छाव यच्छाम । **६. लङ्** – अयच्छत् अयच्छताम् अयच्छन् । अयच्छः अयच्छतम् अयच्छत । अयच्छम् अयच्छाव अयच्छाम । **७. विधिलिङ्** – यच्छेत् यच्छेताम् यच्छेयुः । यच्छेः यच्छेतम् यच्छेत । यच्छेयम् यच्छेव यच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – यम्यात् यम्यास्ताम् यम्यासुः । यम्याः यम्यास्तम् यम्यास्त । यम्यासम् यम्यास्व यम्यास्म । **९. लुङ्** – अयंसीत् अयंसिष्टाम् अयंसिषुः । अयंसीः अयंसिष्टम् अयंसिष्ट । अयंसिषम् अयंसिष्व अयंसिष्म । **१०. लृङ्** – अयंस्यत् अयंस्यताम् अयंस्यन् । अयंस्यः अयंस्यतम् अयंस्यत । अयंस्यम् अयंस्याव अयंस्याम ।

णिचि – यामयति-यमयति-ते[2], **सनि** – यियंसति, **यकि** – यम्यते ।

१. उपरमार्थकः 'यम'धातुः अत्र । तदानुगुण्येन एव रूपाणि अत्र लिखितानि । 'इषुगमियमां छः' इति छकारे अन्तादेशे तुकि श्चुत्वेन चकारः । 'छे च' इति तुक् ।

२. अपरिवेषणे मित् न । (आयामयति – द्राघयति (दीर्घीकरोति) व्यापारयति (प्रवर्तयति) वा । परिवेषणे तु मित् । यमयति ब्राह्मणान् । भोजयति इत्यर्थः । 'यच्छतिर्भोजनतोऽन्यत्र मिन्न स्यात्' इति कौमुदी । क्षीरस्वामी तु एतद्विपरीततया व्याख्याति । पुरुषकाराभिधे दैवव्याख्याने तत् खण्डितम् ।

८२०. स्खदिर् – विद्रावणे । सकर्म, सेट्, आत्मने, (घटादिः)

१. लट् – स्खदते स्खदेते स्खदन्ते । स्खदसे स्खदेथे स्खदध्वे । स्खदे स्खदावहे स्खदामहे । **२. लिट्** – चस्खदे चस्खदाते चस्खदिरे । चस्खदिषे चस्खदाथे चस्खदिध्वे । चस्खदे चस्खदिवहे चस्खदिमहे । **३. लुट्** – स्खदिता स्खदितारौ स्खदितारः । स्खदितासे स्खदितासाथे स्खदिताध्वे । स्खदिताहे स्खदितास्वहे स्खदितास्महे । **४. लृट्** – स्खदिष्यते स्खदिष्येते स्खदिष्यन्ते । स्खदिष्यसे स्खदिष्येथे स्खदिष्यध्वे । स्खदिष्ये स्खदिष्यावहे स्खदिष्यामहे । **५. लोट्** – स्खदताम् स्खदेताम् स्खदन्ताम् । स्खदस्व स्खदेथाम् स्खदध्वम् । स्खदै स्खदावहै स्खदामहै । **६. लङ्** – अस्खदत अस्खदेताम् अस्खदन्त । अस्खदथाः अस्खदेथाम् अस्खदध्वम् । अस्खदे अस्खदावहि अस्खदामहि । **७. विधिलिङ्** – स्खदेत स्खदेयाताम् स्खदेरन् । स्खदेथाः स्खदेयाथाम् स्खदेध्वम् । स्खदेय स्खदेवहि स्खदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्खदिषीष्ट स्खदिषीयास्ताम् स्खदिषीरन् । स्खदिषीष्ठाः स्खदिषीयास्थाम् स्खदिषीध्वम्/ढ्वम् । स्खदिषीय स्खदिषीवहि स्खदिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्खदिष्ट अस्खदिषाताम् अस्खदिषत । अस्खदिष्ठाः अस्खदिषाथाम् अस्खदिध्वम्/अस्खदिढ्वम् । अस्खदिषि अस्खदिष्वहि अस्खदिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्खदिष्यत अस्खदिष्येताम् अस्खदिष्यन्त । अस्खदिष्यथाः अस्खदिष्येथाम् अस्खदिष्यध्वम् । अस्खदिष्ये अस्खदिष्यावहि अस्खदिष्यामहि ।

णिचि – स्खदयति[1] – ते, **सनि** – चिस्कदिषते, **यकि** – स्कद्यते

१. अवस्खादयति परिस्कारयति इत्यत्र न मित्त्वं 'स्खदिरवपरिभ्यां च' इति मित्त्वनिषेधात् ।

८२१. फण – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै, (घटादिः, फणादिश्च) ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – फणति फणतः फणन्ति । फणसि फणथः फणथ । फणामि फणावः फणामः । **२. लिट्** – पफाण पफणतुः-फेणतुः[1] पफणुः-फेणुः । पफणिथ-फेणिथ पफणथुः-फेणथुः फेण-पफण । पफाण-पफण फेणिव-पफणिव फेणिम-पफणिम । **३. लुट्** – फणिता फणितारौ फणितारः । फणितासि फणितास्थः फणितास्थ । फणितास्मि फणितास्वः फणितास्मः । **४. लृट्** – फणिष्यति फणिष्यतः फणिष्यन्ति । फणिष्यसि फणिष्यथः फणिष्यथ । फणिष्यामि फणिष्यावः फणिष्यामः । **५. लोट्** – फणतु, फणतात् फणताम् फणन्तु । फण, फणतात् फणतम् फणत । फणानि फणाव फणाम ।
६. लङ् – अफणत् अफणताम् अफणन् । अफणः अफणतम् अफणत । अफणम् अफणाव अफणाम ।
७. विधिलिङ् – फणेत् फणेताम् फणेयुः । फणेः फणेतम् फणेत । फणेयम् फणेव फणेम ।
८. आशीर्लिङ् – फण्यात् फण्यास्ताम् फण्यासुः । फण्याः फण्यास्तम् फण्यास्त । फण्यासम् फण्यास्व फण्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अफणीत्[2] अफणिष्टाम् अफणिषुः । अफणीः अफणिष्टम् अफणिष्ट । अफणिषम् अफणिष्व अफणिष्म । (ii) अफाणीत् अफाणिष्टाम् अफाणिषुः । अफाणीः अफाणिष्टम् अफाणिष्ट । अफाणिषम् अफाणिष्व अफाणिष्म । **१०. लृङ्** – अफणिष्यत् अफणिष्यताम् अफणिष्यन् । अफणिष्यः अफणिष्यतम् अफणिष्यत । अफणिष्यम् अफणिष्याव अफणिष्याम ।
णिचि – फणयति/फाणयति[3] – ते, **सनि** – पिफणिषति, **यकि** – फण्यते ।

१. 'फणां च सप्तानाम्' इति किति लिटि थलि च सेटि एत्वाभ्यासलोपविकल्पः ।
२. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।
३. केचन एतं धातुं घटादौ न अन्तर्भावयन्ति । तदा तु 'फाणयति' इत्यपि ।

८२२. राजृ – दीप्तौ । अकर्म, सेट्, उभय, (फणादिः)

१. लट् – (i) राजति राजतः राजन्ति । राजसि राजथः राजथ । राजामि राजावः राजामः । (ii) राजते राजेते राजन्ते । राजसे राजेथे राजध्वे । राजे राजावहे राजामहे । **२. लिट्** – (i) रराज रेजतुः[1]–रराजतुः रेजुः-रराजुः । रराजिथ –रेजिथ रराजथुः-रेजथुः रराज-रेज । रराज रराजिव-रेजिव रराजिम-रेजिम । (ii) रेजे रेजाथे रेजिरे । रेजिषे रेजाथे रेजिध्वे । रेजे रेजिवहे रेजिमहे । (iii) रराजे रराजाते रराजिरे । रराजिषे रराजाथे रराजिध्वे । रराजे रराजिवहे रराजिमहे । **३. लुट्** – (i) राजिता राजितारौ राजितारः । राजितासि राजितास्थः राजितास्थ । राजितास्मि राजितास्वः राजितास्मः । (ii) राजिता राजितारौ राजितारः । राजितासे राजितासाथे राजिताध्वे । राजिताहे राजितास्वहे राजितास्महे । **४. लृट्** – (i) राजिष्यति राजिष्यतः राजिष्यन्ति । राजिष्यसि राजिष्यथः राजिष्यथ । राजिष्यामि राजिष्यावः राजिष्यामः । (ii) राजिष्यते राजिष्येते राजिष्यन्ते । राजिष्यसे राजिष्येथे राजिष्यध्वे । राजिष्ये राजिष्यावहे राजिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) राजतु, राजतात् राजताम् राजन्तु । राज, राजतात् राजतम् राजत । राजानि राजाव राजाम । (ii) राजताम् राजेताम् राजन्ताम् । राजस्व राजेथाम् राजध्वम् । राजै राजावहै राजामहै । **६. लङ्** – (i) अराजत् अराजताम् अराजन् । अराजः अराजतम् अराजत । अराजम् अराजाव अराजाम । (ii) अराजत अराजेताम् अराजन्त । अराजथाः अराजेथाम् अराजध्वम् । अराजे अराजावहि अराजामहि । **७. विधिलिङ्** –(i) राजेत् राजेताम् राजेयुः । राजेः राजेतम् राजेत । राजेयम् राजेव राजेम । (ii) राजेत राजेयाताम् राजेरन् । राजेथाः राजेयाथाम् राजेध्वम् । राजेय राजेवहि राजेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) राज्यात् राज्यास्ताम् राज्यासुः । राज्याः राज्यास्तम् राज्यास्त । राज्यासम् राज्यास्व राज्यास्म । (ii) राजिषीष्ट राजिषीयास्ताम् राजिषीरन् । राजिषीष्ठाः राजिषीयास्थाम् राजिषीध्वम्/ढ्वम् । राजिषीय राजिषीवहि राजिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अराजीत् अराजिष्टाम् अराजिषुः । अराजीः अराजिष्टम् अराजिष्ट । अराजिषम् अराजिष्व अराजिष्म ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) अराजिष्ट अराजिषाताम् अराजिषत । अराजिष्ठाः अराजिषाथाम् अराजिध्वम्/ढ्वम् । अराजिषि अराजिष्वहि अराजिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अराजिष्यत् अराजिष्यताम् अराजिष्यन् । अराजिष्यः अराजिष्यतम् अराजिष्यत । अराजिष्यम् अराजिष्याव अराजिष्याम । (ii) अराजिष्यत अराजिष्येताम् अराजिष्यन्त । अराजिष्यथाः अराजिष्येथाम् अराजिष्यध्वम् । अराजिष्ये अराजिष्यावहि अराजिष्यामहि ।

णिचि - राजयति - ते, **सनि** - रिराजिषति/ते, **यकि** - राज्यते ।

१. 'फणां च सप्तानाम्' इति किति लिटि थलि च सेटि एत्वाभ्यासलोपविकल्पः ।

८२३. टु भ्राजृ - दीप्तौ । अकर्म, सेट्, आत्मने, (फणादिः) ऋदित् दीप्त्यर्थकः भ्राजृधातुः पूर्वमपि (१८१) पठितः । टिप्पणी तत्रैव द्रष्टव्या । ततोऽपि विस्तरः कृदन्तरूपमालायां द्रष्टुं शक्यः ।

१. लट् - भ्राजते भ्राजेते भ्राजन्ते । भ्राजसे भ्राजेथे भ्राजध्वे । भ्राजे भ्राजावहे भ्राजामहे । **२. लिट्** - (i) बभ्राजे बभ्राजाते बभ्राजिरे । बभ्राजिषे बभ्राजाथे बभ्राजिध्वे । बभ्राजे बभ्राजिवहे बभ्राजिमहे । (ii) भ्रेजे[1] भ्रेजाते भ्रेजिरे । भ्रेजिषे भ्रेजाथे भ्रेजिध्वे । भ्रेजे भ्रेजिवहे भ्रेजिमहे । **३. लुट्** - भ्राजिता भ्राजितारौ भ्राजितारः । भ्राजितासे भ्राजितासाथे भ्राजिताध्वे । भ्राजिताहे भ्राजितास्वहे भ्राजितास्महे । **४. लृट्** - भ्राजिष्यते भ्राजिष्येते भ्राजिष्यन्ते । भ्राजिष्यसे भ्राजिष्येथे भ्राजिष्यध्वे । भ्राजिष्ये भ्राजिष्यावहे भ्राजिष्यामहे । **५. लोट्** - भ्राजताम् भ्राजेताम् भ्राजन्ताम् । भ्राजस्व भ्राजेथाम् भ्राजध्वम् । भ्राजै भ्राजावहै भ्राजामहै । **६. लङ्** - अभ्राजत अभ्राजेताम् अभ्राजन्त । अभ्राजथाः अभ्राजेथाम् अभ्राजध्वम् । अभ्राजे अभ्राजावहि अभ्राजामहि । **७. विधिलिङ्** - भ्राजेत भ्राजेयाताम् भ्राजेरन् । भ्राजेथाः भ्राजेयाथाम् भ्राजेध्वम् । भ्राजेय भ्राजेवहि भ्राजेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - भ्राजिषीष्ट भ्राजिषीयास्ताम् भ्राजिषीरन् । भ्राजिषीष्ठाः भ्राजिषीयास्थाम् भ्राजिषीध्वम्/भ्राजिषीढ्वम् । भ्राजिषीय भ्राजिषीवहि भ्राजिषीमहि । **९. लुङ्** - अभ्राजिष्ट अभ्राजिषाताम् अभ्राजिषत । अभ्राजिष्ठाः अभ्राजिषाथाम् अभ्राजिध्वम्/अभ्राजिढ्वम् । अभ्राजिषि अभ्राजिष्वहि अभ्राजिष्महि । **१०. लृङ्** - अभ्राजिष्यत अभ्राजिष्येताम् अभ्राजिष्यन्त । अभ्राजिष्यथाः अभ्राजिष्येथाम् अभ्राजिष्यध्वम् । अभ्राजिष्ये अभ्राजिष्यावहि अभ्राजिष्यामहि ।

णिचि - भ्राजयति - ते, **सनि** - बिभ्राजिषते, **यकि** - भ्राज्यते ।

१. 'फणां च सप्तानाम्' इति किति लिटि थलि च सेटि एत्वाभ्यासलोपविकल्पः ।

८२४. टु भ्राशृ - दीप्तौ । अकर्म, सेट्, आत्मने, (फणादिः) तालव्यान्तः ।

१. लट् - (i) भ्राशते[1] भ्राशेते भ्राशन्ते । भ्राशसे भ्राशेथे भ्राशध्वे । भ्राशे भ्राशावहे भ्राशामहे । (ii) भ्राश्यते भ्राश्येते भ्राश्यन्ते । भ्राश्यसे भ्राश्येथे भ्राश्यध्वे । भ्राश्ये भ्राश्यावहे भ्राश्यामहे । **२. लिट्** - (i) बभ्राशे बभ्राशाते बभ्राशिरे । बभ्राशिषे बभ्राशाथे बभ्राशिध्वे । बभ्राशे बभ्राशिवहे बभ्राशिमहे । (ii) भ्रेशे[2] भ्रेशाते भ्रेशिरे । भ्रेशिषे भ्रेशाथे भ्रेशिध्वे । भ्रेशे भ्रेशिवहे भ्रेशिमहे । **३. लुट्** - भ्राशिता भ्राशितारौ भ्राशितारः । भ्राशितासे भ्राशितासाथे भ्राशिताध्वे । भ्राशिताहे भ्राशितास्वहे भ्राशितास्महे । **४. लृट्** - भ्राशिष्यते भ्राशिष्येते भ्राशिष्यन्ते । भ्राशिष्यसे भ्राशिष्येथे भ्राशिष्यध्वे । भ्राशिष्ये भ्राशिष्यावहे भ्राशिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) भ्राशताम् भ्राशेताम् भ्राशन्ताम् । भ्राशस्व भ्राशेथाम् भ्राशध्वम् । भ्राशै भ्राशावहै भ्राशामहै । (ii) भ्राश्यताम् भ्राश्येताम् भ्राश्यन्ताम् । भ्राश्यस्व भ्राश्येथाम् भ्राश्यध्वम् । भ्राश्यै भ्राश्यावहै भ्राश्यामहै । **६. लङ्** - (i) अभ्राशत अभ्राशेताम् अभ्राशन्त । अभ्राशथाः अभ्राशेथाम् अभ्राशध्वम् । अभ्राशे अभ्राशावहि अभ्राशामहि । (ii) अभ्राश्यत अभ्राश्येताम् अभ्राश्यन्त । अभ्राश्यथाः अभ्राश्येथाम् अभ्राश्यध्वम् । अभ्राश्ये अभ्राश्यावहि अभ्राश्यामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) भ्राशेत भ्राशेयाताम् भ्राशेरन् । भ्राशेथाः भ्राशेयाथाम् भ्राशेध्वम् । भ्राशेय भ्राशेवहि भ्राशेमहि । (ii) भ्राश्येत

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भ्राश्येयाताम् भ्राश्येरन् । भ्राश्येथाः भ्राश्येयाथाम् भ्राश्येध्वम् । भ्राश्येय भ्राश्येवहि भ्राश्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भ्राशिषीष्ट भ्राशिषीयास्ताम् भ्राशिषीरन् । भ्राशिषीष्ठाः भ्राशिषीयास्थाम् भ्राशिषीध्वम्/ढ्वम् । भ्राशिषीय भ्राशिषीवहि भ्राशिषीमहि । **९. लुङ्** – अभ्राशिष्ट अभ्राशिषाताम् अभ्राशिषत । अभ्राशिष्ठाः अभ्राशिषाथाम् अभ्राशिध्वम्/ढ्वम् । अभ्राशिषि अभ्राशिष्वहि अभ्राशिष्महि । **१०. लृङ्** – अभ्राशिष्यत अभ्राशिष्येताम् अभ्राशिष्यन्त । अभ्राशिष्यथाः अभ्राशिष्येथाम् अभ्राशिष्यध्वम् । अभ्राशिष्ये अभ्राशिष्यावहि अभ्राशिष्यामहि ।

णिचि – भ्राशयति – ते, **सनि** – बिभ्राशिषते, **यकि** – भ्राश्यते ।

१. 'वा भ्राशभ्लाशभ्रमुकमुक्लमु....' – एभ्यः श्यन् वा स्यात् कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे ।

२. 'फणां च सप्तानाम्' इति किति लिटि थलि च सेटि एत्वाभ्यासलोपविकल्पः ।

८२५. टु भ्लाशृ – दीप्तौ । अकर्म, सेट्, आत्मने, (फणादिः) तालव्यान्तः ।

१. लट् – (i) भ्लाशते[1] भ्लाशेते भ्लाशन्ते । भ्लाशसे भ्लाशेथे भ्लाशध्वे । भ्लाशे भ्लाशावहे भ्लाशामहे । (ii) भ्लाश्यते भ्लाश्येते भ्लाश्यन्ते । भ्लाश्यसे भ्लाश्येथे भ्लाश्यध्वे । भ्लाश्ये भ्लाश्यावहे भ्लाश्यामहे । **२. लिट्** – (i) बभ्लाशे बभ्लाशाते बभ्लाशिरे । बभ्लाशिषे बभ्लाशाथे बभ्लाशिध्वे । बभ्लाशे बभ्लाशिवहे बभ्लाशिमहे । (ii) भ्लेशे[2] भ्लेशाते भ्लेशिरे । भ्लेशिषे भ्लेशाथे भ्लेशिध्वे । भ्लेशे भ्लेशिवहे भ्लेशिमहे । **३. लुट्** – भ्लाशिता भ्लाशितारौ भ्लाशितारः । भ्लाशितासे भ्लाशितासाथे भ्लाशिताध्वे । भ्लाशिताहे भ्लाशितास्वहे भ्लाशितास्महे । **४. लृट्** – भ्लाशिष्यते भ्लाशिष्येते भ्लाशिष्यन्ते । भ्लाशिष्यसे भ्लाशिष्येथे भ्लाशिष्यध्वे । भ्लाशिष्ये भ्लाशिष्यावहे भ्लाशिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भ्लाशताम् भ्लाशेताम् भ्लाशन्ताम् । भ्लाशस्व भ्लाशेथाम् भ्लाशध्वम् । भ्लाशै भ्लाशावहै भ्लाशामहै । (ii) भ्लाश्यताम् भ्लाश्येताम् भ्लाश्यन्ताम् । भ्लाश्यस्व भ्लाश्येथाम् भ्लाश्यध्वम् । भ्लाश्यै भ्लाश्यावहै भ्लाश्यामहै । **६. लङ्** – (i) अभ्लाशत अभ्लाशेताम् अभ्लाशन्त । अभ्लाशथाः अभ्लाशेथाम् अभ्लाशध्वम् । अभ्लाशे अभ्लाशावहि अभ्लाशामहि । (ii) अभ्लाश्यत अभ्लाश्येताम् अभ्लाश्यन्त । अभ्लाश्यथाः अभ्लाश्येथाम् अभ्लाश्यध्वम् । अभ्लाश्ये अभ्लाश्यावहि अभ्लाश्यामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) भ्लाशेत भ्लाशेयाताम् भ्लाशेरन् । भ्लाशेथाः भ्लाशेयाथाम् भ्लाशेध्वम् । भ्लाशेय भ्लाशेवहि भ्लाशेमहि । (ii) भ्लाश्येत भ्लाश्येयाताम् भ्लाश्येरन् । भ्लाश्येथाः भ्लाश्येयाथाम् भ्लाश्येध्वम् । भ्लाश्येय भ्लाश्येवहि भ्लाश्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भ्लाशिषीष्ट भ्लाशिषीयास्ताम् भ्लाशिषीरन् । भ्लाशिषीष्ठाः भ्लाशिषीयास्थाम् भ्लाशिषीध्वम्/ढ्वम् । भ्लाशिषीय भ्लाशिषीवहि भ्लाशिषीमहि । **९. लुङ्** – अभ्लाशिष्ट अभ्लाशिषाताम् अभ्लाशिषत । अभ्लाशिष्ठाः अभ्लाशिषाथाम् अभ्लाशिध्वम्/ढ्वम् । अभ्लाशिषि अभ्लाशिष्वहि अभ्लाशिष्महि । **१०. लृङ्** – अभ्लाशिष्यत अभ्लाशिष्येताम् अभ्लाशिष्यन्त । अभ्लाशिष्यथाः अभ्लाशिष्येथाम् अभ्लाशिष्यध्वम् । अभ्लाशिष्ये अभ्लाशिष्यावहि अभ्लाशिष्यामहि ।

णिचि – भ्लाशयति – ते, **सनि** – बिभ्लाशिषते, **यकि** – भ्लाश्यते ।

१. 'वा भ्राशभ्लाशभ्रमुकमुक्लमु....' – एभ्यः श्यन् वा स्यात् कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे ।

२. 'फणां च सप्तानाम्' इति किति लिटि थलि च सेटि एत्वाभ्यासलोपविकल्पः

८२६. स्यमु – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (फणादिः) 'स्यमेः स्यमति शब्दार्थे वितर्के स्यामयेत णौ' (श्लो.१४८) इति देवः ।

१. लट् – स्यमति स्यमतः स्यमन्ति । स्यमसि स्यमथः स्यमथ । स्यमामि स्यमावः स्यमामः । **२. लिट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सस्याम सस्यमतुः-स्येमतुः[1] सस्यमुः-स्येमुः । सस्यमिथ-स्येमिथ सस्यमथुः-स्येमथुः सस्यम-स्येम । सस्याम-सस्यम सस्यमिव-स्येमिव सस्यमिम-स्येमिम । **३. लुट्** – स्यमिता स्यमितारौ स्यमितारः । स्यमितासि स्यमितास्थः स्यमितास्थ । स्यमितास्मि स्यमितास्वः स्यमितास्मः । **४. लृट्** – स्यमिष्यति स्यमिष्यतः स्यमिष्यन्ति । स्यमिष्यसि स्यमिष्यथः स्यमिष्यथ । स्यमिष्यामि स्यमिष्यावः स्यमिष्यामः । **५. लोट्** – स्यमतु, स्यमतात् स्यमताम् स्यमन्तु । स्यम, स्यमतात् स्यमतम् स्यमत । स्यमानि स्यमाव स्यमाम । **६. लङ्** – अस्यमत् अस्यमताम् अस्यमन् । अस्यमः अस्यमतम् अस्यमत । अस्यमम् अस्यमाव अस्यमाम । **७. विधिलिङ्** – स्यमेत् स्यमेताम् स्यमेयुः । स्यमेः स्यमेतम् स्यमेत । स्यमेयम् स्यमेव स्यमेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्यम्यात् स्यम्यास्ताम् स्यम्यासुः । स्यम्याः स्यम्यास्तम् स्यम्यास्त । स्यम्यासम् स्यम्यास्व कम्यास्म । **९. लुङ्** – अस्यमीत्[2] अस्यमिष्टाम् अस्यमिषुः । अस्यमीः अस्यमिष्टम् अस्यमिष्ट । अस्यमिषम् अस्यमिष्व अस्यमिष्म । **१०. लृङ्** – अस्यमिष्यत् अस्यमिष्यताम् अस्यमिष्यन् । अस्यमिष्यः अस्यमिष्यतम् अस्यमिष्यत । अस्यमिष्यम् अस्यमिष्याव अस्यमिष्याम ।

णिचि – स्यमयति[3] – ते, **सनि** – सिस्यमिषति, **यकि** – स्यम्यते ।

१. 'फणां च सप्तानाम्' इति किति लिटि थलि च सेटि एत्वाभ्यासलोपविकल्पः ।

२. 'ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्व्येदिताम्' इति वृद्धिनिषेधः ।

३. अमन्तत्वेन मित्त्वात् णिचि उपधाह्रस्वः ।

८२७. स्वन[1] – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (फणादिः)

१. लट् – स्वनति स्वनतः स्वनन्ति । स्वनसि स्वनथः स्वनथ । स्वनामि स्वनावः स्वनामः । **२. लिट्** – सस्वान सस्वनतुः-स्वेनतुः[2] सस्वनुः-स्वेनुः । सस्वनिथ-स्येनिथ सस्वनथुः-स्येनथुः सस्वन-स्येन । सस्वान-सस्वन सस्वनिव-स्येनिव सस्वनिम-स्येनिम । **३. लुट्** – स्वनिता स्वनितारौ स्वनितारः । स्वनितासि स्वनितास्थः स्वनितास्थ । स्वनितास्मि स्वनितास्वः स्वनितास्मः । **४. लृट्** – स्वनिष्यति स्वनिष्यतः स्वनिष्यन्ति । स्वनिष्यसि स्वनिष्यथः स्वनिष्यथ । स्वनिष्यामि स्वनिष्यावः स्वनिष्यामः । **५. लोट्** – स्वनतु, स्वनतात् स्वनताम् स्वनन्तु । स्वन, स्वनतात् स्वनतम् स्वनत । स्वनानि स्वनाव स्वनाम । **६. लङ्** – अस्वनत् अस्वनताम् अस्वनन् । अस्वनः अस्वनतम् अस्वनत । अस्वनम् अस्वनाव अस्वनाम । **७. विधिलिङ्** – स्वनेत् स्वनेताम् स्वनेयुः । स्वनेः स्वनेतम् स्वनेत । स्वनेयम् स्वनेव स्वनेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्वन्यात् स्वन्यास्ताम् स्वन्यासुः । स्वन्याः स्वन्यास्तम् स्वन्यास्त । स्वन्यासम् स्वन्यास्व स्वन्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अस्वनीत्[3] अस्वनिष्टाम् अस्वनिषुः । अस्वनीः अस्वनिष्टम् अस्वनिष्ट । अस्वनिषम् अस्वनिष्व अस्वनिष्म । (ii) अस्वानीत् अस्वानिष्टाम् अस्वानिषुः । अस्वानीः अस्वानिष्टम् अस्वानिष्ट । अस्वानिषम् अस्वानिष्व अस्वानिष्म । **१०. लृङ्** – अस्वनिष्यत् अस्वनिष्यताम् अस्वनिष्यन् । अस्वनिष्यः अस्वनिष्यतम् अस्वनिष्यत । अस्वनिष्यम् अस्वनिष्याव अस्वनिष्याम ।

णिचि – स्वानयति, स्वनयति – ते, **सनि** – सिस्वनिषति, **यकि** – स्वन्यते ।

१. घटादिकार्यार्थम् अयं पूर्वम् (८१७) इत्यत्र अनूदितः अस्ति ।

२. 'फणां च सप्तानाम्' इति किति लिटि थलि च सेटि एत्वाभ्यासलोपविकल्पः ।

३. 'अतो हलादेः' इति वा वृद्धिः ।

८२८. ध्वन[1] – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'ध्वनयेदित्यदन्तस्य ध्वनेः शब्दे ध्वनेच्छपि' (श्लो. १२६) इति देवः ।

१. लट् – ध्वनति ध्वनतः ध्वनन्ति । ध्वनसि ध्वनथः ध्वनथ । ध्वनामि ध्वनावः ध्वनामः । **२. लिट्** – दध्वान दध्वनतुः दध्वनुः । दध्वनिथ दध्वथुः दध्वन । दध्वान, दध्वन दध्वनिव दध्वनिम । **३. लुट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ध्वनिता ध्वनितारौ ध्वनितारः । ध्वनितासि ध्वनितास्थः ध्वनितास्थ । ध्वनितास्मि ध्वनितास्वः ध्वनितास्मः । **४. लृट्** – ध्वनिष्यति ध्वनिष्यतः ध्वनिष्यन्ति । ध्वनिष्यसि ध्वनिष्यथः ध्वनिष्यथ । ध्वनिष्यामि ध्वनिष्यावः ध्वनिष्यामः । **५. लोट्** – ध्वनतु, ध्वनतात् ध्वनताम् ध्वनन्तु । ध्वन, ध्वनतात् ध्वनतम् ध्वनत । ध्वनानि ध्वनाव ध्वनाम । **६. लङ्** – अध्वनत् अध्वनताम् अध्वनन् । अध्वनः अध्वनतम् अध्वनत । अध्वनम् अध्वनाव अध्वनाम । **७. विधिलिङ्** – ध्वनेत् ध्वनेताम् ध्वनेयुः । ध्वनेः ध्वनेतम् ध्वनेत । ध्वनेयम् ध्वनेव ध्वनेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्वन्यात् ध्वन्यास्ताम् ध्वन्यासुः । ध्वन्याः ध्वन्यास्तम् ध्वन्यास्त । ध्वन्यासम् ध्वन्यास्व ध्वन्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अध्वनीत्[2] अध्वनिष्टाम् अध्वनिषुः । अध्वनीः अध्वनिष्टम् अध्वनिष्ट । अध्वनिषम् अध्वनिष्व अध्वनिष्म । (ii) अध्वानीत् अध्वानिष्टाम् अध्वानिषुः । अध्वानीः अध्वानिष्टम् अध्वानिष्ट । अध्वानिषम् अध्वानिष्व अध्वानिष्म । **१०. लृङ्** – अध्वनिष्यत् अध्वनिष्यताम् अध्वनिष्यन् । अध्वनिष्यः अध्वनिष्यतम् अध्वनिष्यत । अध्वनिष्यम् अध्वनिष्याव अध्वनिष्याम ।

णिचि – ध्वनयति[3] – ध्वानयति/ते, **सनि** – दिध्वनिषति, **यकि** – ध्वन्यते

१. घटादिकार्यार्थम् अयं पूर्वम् (८१६) इत्यत्र अनूदितः अस्ति ।

२. 'अतो हलादेः...' इति वृद्धिविकल्पः ।

३. ध्वनयति घण्टाम् । अन्यत्र ध्वानयति – अस्पष्टाक्षरम् उच्चारयति इत्यर्थः ।

८२९. षम – अवैकल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै, 'वैक्लव्ये' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – समति समतः समन्ति । समसि समथः समथ । समामि समावः समामः । **२. लिट्** – ससाम सेमतुः सेमुः । सेमिथ सेमथुः सेम । ससाम, ससम सेमिव सेमिम । **३. लुट्** – समिता समितारौ समितारः । समितासि समितास्थः समितास्थ । समितास्मि समितास्वः समितास्मः । **४. लृट्** – समिष्यति समिष्यतः समिष्यन्ति । समिष्यसि समिष्यथः समिष्यथ । समिष्यामि समिष्यावः समिष्यामः । **५. लोट्** – समतु, समतात् समताम् समन्तु । सम, समतात् समतम् समत । समानि समाव समाम । **६. लङ्** – असमत् असमताम् असमन् । असमः असमतम् असमत । असमम् असमाव असमाम । **७. विधिलिङ्** – समेत् समेताम् समेयुः । समेः समेतम् समेत । समेयम् समेव समेम । **८. आशीर्लिङ्** – सम्यात् सम्यास्ताम् सम्यासुः । सम्याः सम्यास्तम् सम्यास्त । सम्यासम् सम्यास्व सम्यास्म । **९. लुङ्** – असमीत्[1] असमिष्टाम् असमिषुः । असमीः असमिष्टम् असमिष्ट । असमिषम् असमिष्व असमिष्म । **१०. लृङ्** – असमिष्यत् असमिष्यताम् असमिष्यन् । असमिष्यः असमिष्यतम् असमिष्यत । असमिष्यम् असमिष्याव असमिष्याम ।

णिचि – समयति[2] – ते, **सनि** – सिसमिषति, **यकि** – सम्यते

१. 'ह्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्व्येदिताम्' इति वृद्धिनिषेधः ।

२. अमन्तत्वेन मित्त्वात् णिचि उपधाह्रस्वः ।

८३०. ष्टम – अवैकल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै । सिद्धान्तकौमुद्यादिषु केषुचिदेव अयं पठितः । 'वैक्लव्ये' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – स्तमति स्तमतः स्तमन्ति । स्तमसि स्तमथः स्तमथ । स्तमामि स्तमावः स्तमामः । **२. लिट्** – तस्ताम तस्तमतुः तस्तमुः । तस्तमिथ तस्तमथुः तस्तम । तस्ताम, तस्तम तस्तमिव तस्तमिम । **३. लुट्** – स्तमिता स्तमितारौ स्तमितारः । स्तमितासि स्तमितास्थः स्तमितास्थ । स्तमितास्मि स्तमितास्वः स्तमितास्मः । **४. लृट्** – स्तमिष्यति स्तमिष्यतः स्तमिष्यन्ति । स्तमिष्यसि स्तमिष्यथः स्तमिष्यथ । स्तमिष्यामि स्तमिष्यावः स्तमिष्यामः । **५. लोट्** – स्तमतु, स्तमतात् स्तमताम् स्तमन्तु । स्तम, स्तमतात् स्तमतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्तमत । स्तमानि स्तमाव स्तमाम । **६. लङ्** – अस्तमत् अस्तमताम् अस्तमन् । अस्तमः अस्तमतम् अस्तमत । अस्तमम् अस्तमाव अस्तमाम । **७. विधिलिङ्** – स्तमेत् स्तमेताम् स्तमेयुः । स्तमेः स्तमेतम् स्तमेत । स्तमेयम् स्तमेव स्तमेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्तम्यात् स्तम्यास्ताम् स्तम्यासुः । स्तम्याः स्तम्यास्तम् स्तम्यास्त । स्तम्यासम् स्तम्यास्व स्तम्यास्म । **९. लुङ्** – अस्तमीत्[1] अस्तमिष्टाम् अस्तमिषुः । अस्तमीः अस्तमिष्टम् अस्तमिष्ट । अस्तमिषम् अस्तमिष्व अस्तमिष्म । **१०. लृङ्** – अस्तमिष्यत् अस्तमिष्यताम् अस्तमिष्यन् । अस्तमिष्यः अस्तमिष्यतम् अस्तमिष्यत । अस्तमिष्यम् अस्तमिष्याव अस्तमिष्याम ।

णिचि – स्तमयति[2] – ते, **सनि** – तिस्तमिषति, **यकि** – स्तम्यते ।

१. 'ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्व्येदिताम्' इति वृद्धिनिषेधः ।

२. अमन्तत्वेन मित्त्वात् णिचि उपधाह्रस्वः ।

८३१. ज्वल – दीप्तौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । (ज्वलादिः[1])

१. लट् – ज्वलति ज्वलतः ज्वलन्ति । ज्वलसि ज्वलथः ज्वलथ । ज्वलामि ज्वलावः ज्वलामः । **२. लिट्** – जज्वाल जज्वलतुः जज्वलुः । जज्वलिथ जज्वलथुः जज्वल । जज्वाल, जज्वल जज्वलिव जज्वलिम । **३. लुट्** – ज्वलिता ज्वलितारौ ज्वलितारः । ज्वलितासि ज्वलितास्थः ज्वलितास्थ । ज्वलितास्मि ज्वलितास्वः ज्वलितास्मः । **४. लृट्** – ज्वलिष्यति ज्वलिष्यतः ज्वलिष्यन्ति । ज्वलिष्यसि ज्वलिष्यथः ज्वलिष्यथ । ज्वलिष्यामि ज्वलिष्यावः ज्वलिष्यामः । **५. लोट्** – ज्वलतु, ज्वलतात् ज्वलताम् ज्वलन्तु । ज्वल, ज्वलतात् ज्वलतम् ज्वलत । ज्वलानि ज्वलाव ज्वलाम । **६. लङ्** – अज्वलत् अज्वलताम् अज्वलन् । अज्वलः अज्वलतम् अज्वलत । अज्वलम् अज्वलाव अज्वलाम । **७. विधिलिङ्** – ज्वलेत् ज्वलेताम् ज्वलेयुः । ज्वलेः ज्वलेतम् ज्वलेत । ज्वलेयम् ज्वलेव ज्वलेम । **८. आशीर्लिङ्** – ज्वल्यात् ज्वल्यास्ताम् ज्वल्यासुः । ज्वल्याः ज्वल्यास्तम् ज्वल्यास्त । ज्वल्यासम् ज्वल्यास्व ज्वल्यास्म । **९. लुङ्** – अज्वालीत्[2] अज्वालिष्टाम् अज्वालिषुः । अज्वालीः अज्वालिष्टम् अज्वालिष्ट । अज्वालिषम् अज्वालिष्व अज्वालिष्म । **१०. लृङ्** – अज्वलिष्यत् अज्वलिष्यताम् अज्वलिष्यन् । अज्वलिष्यः अज्वलिष्यतम् अज्वलिष्यत । अज्वलिष्यम् अज्वलिष्याव अज्वलिष्याम ।

णिचि – ज्वालयति – ज्वलयति[3] – ते/, **सनि** – जिज्वलिषति, **यकि** – ज्वल्यते ।

१. ज्वलादिप्रयोजनं तु कृत्सु एव । तथापि गणज्ञानाय अत्र ज्वलादित्वं निर्दिष्टम् । 'कस गतौ' इत्यन्ताः ज्वलादयः ।

२. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

३. 'ज्वलह्वलह्मलनमामनुपसर्गाद्वा' इति वार्तिकेन मित्त्वविकल्पः । मित्त्वे ह्रस्वः ।

८३२. चल[1] कम्पने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । 'कल्पने' इति माधवः । '..भृत्यां चालयेत् कम्पने चलेत्' (श्लो. १५८) इति देवः ।

१. लट् – चलति चलतः चलन्ति । चलसि चलथः चलथ । चलामि चलावः चलामः । **२. लिट्** – चचाल चेलतुः चेलुः । चेलिथ चेलथुः चेल । चचाल, चचल चेलिव चेलिम । **३. लुट्** – चलिता चलितारौ चलितारः । चलितासि चलितास्थः चलितास्थ । चलितास्मि चलितास्वः चलितास्मः । **४. लृट्** – चलिष्यति चलिष्यतः चलिष्यन्ति । चलिष्यसि चलिष्यथः चलिष्यथ । चलिष्यामि चलिष्यावः चलिष्यामः । **५. लोट्** – चलतु, चलतात् चलताम् चलन्तु । चल, चलतात् चलतम् चलत । चलानि चलाव चलाम । **६. लङ्** – अचलत् अचलताम् अचलन् । अचलः अचलतम् अचलत । अचलम् अचलाव अचलाम । **७. विधिलिङ्** – चलेत् चलेताम् चलेयुः । चलेः चलेतम् चलेत । चलेयम् चलेव चलेम । **८. आशीर्लिङ्** – चल्यात् चल्यास्ताम् चल्यासुः । चल्याः चल्यास्तम् चल्यास्त । चल्यासम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चल्यास्व चल्यास्म । **९. लुङ्** – अचालीत्[२] अचालिष्टाम् अचालिषुः । अचालीः अचालिष्टम् अचालिष्ट । अचालिषम् अचालिष्व अचालिष्म । **१०. लृङ्** – अचलिष्यत् अचलिष्यताम् अचलिष्यन् । अचलिष्यः अचलिष्यतम् अचलिष्यत । अचलिष्यम् अचलिष्याव अचलिष्याम ।

णिचि – चलयति-चालयति[३], **सनि** – चिचलिषति, **यकि** – चल्यते ।

१. अयं धातुः घटादौ अपि अस्ति । (दृश्यताम् - ८१२)

२. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

३. कम्पनार्थे मित्त्वसामर्थ्यात् ह्रस्वः । 'अन्यथा करोति' 'क्षिपति' इत्यादिषु अर्थेषु दीर्घः कम्पनार्थकत्वात् परस्मैपदित्वम् ।

८३३. जल – घातने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) घातनं = तैक्ष्ण्यम् इति सिद्धान्तकौमुदी । 'जल घान्ये' इति क्षीरतरङ्गिण्यां धातुकाव्ये च पाठः । घान्यम् - अतैक्ष्ण्यम् ।

१. लट् – जलति जलतः जलन्ति । जलसि जलथः जलथ । जलामि जलावः जलामः । **२. लिट्** – जजाल जेलतुः जेलुः । जेलिथ जेलथुः जेल । जजाल, जजल जेलिव जेलिम । **३. लुट्** – जलिता जलितारौ जलितारः । जलितासि जलितास्थः जलितास्थ । जलितास्मि जलितास्वः जलितास्मः । **४. लृट्** – जलिष्यति जलिष्यतः जलिष्यन्ति । जलिष्यसि जलिष्यथः जलिष्यथ । जलिष्यामि जलिष्यावः जलिष्यामः । **५. लोट्** – जलतु, जलतात् जलताम् जलन्तु । जल, जलतात् जलतम् जलत । जलानि जलाव जलाम । **६. लङ्** – अजलत् अजलताम् अजलन् । अजलः अजलतम् अजलत । अजलम् अजलाव अजलाम । **७. विधिलिङ्** – जलेत् जलेताम् जलेयुः । जलेः जलेतम् जलेत । जलेयम् जलेव जलेम । **८. आशीर्लिङ्** – जल्यात् जल्यास्ताम् जल्यासुः । जल्याः जल्यास्तम् जल्यास्त । जल्यासम् जल्यास्व जल्यास्म । **९. लुङ्** – अजालीत्[१] अजालिष्टाम् अजालिषुः । अजालीः अजालिष्टम् अजालिष्ट । अजालिषम् अजालिष्व अजालिष्म । **१०. लृङ्** – अजलिष्यत् अजलिष्यताम् अजलिष्यन् । अजलिष्यः अजलिष्यतम् अजलिष्यत । अजलिष्यम् अजलिष्याव अजलिष्याम ।

णिचि – जालयति/ते, **सनि** – जिजलिषति, **यकि** – जल्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

८३४. टल – वैक्लव्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै । (ज्वलादिः) । वैक्लव्यं भयादिजनिता उद्विग्नता । 'वैप्लव्ये', 'विप्लव एव वैप्लव्यम्' इति क्षीरस्वामी । 'वैकल्ये' इति धातुकाव्ये (२.२१)

१. लट् – टलति टलतः टलन्ति । टलसि टलथः टलथ । टलामि टलावः टलामः । **२. लिट्** – टटाल टेलतुः टेलुः । टेलिथ टेलथुः टेल । टटाल, टटल टेलिव टेलिम । **३. लुट्** – टलिता टलितारौ टलितारः । टलितासि टलितास्थः टलितास्थ । टलितास्मि टलितास्वः टलितास्मः । **४. लृट्** – टलिष्यति टलिष्यतः टलिष्यन्ति । टलिष्यसि टलिष्यथः टलिष्यथ । टलिष्यामि टलिष्यावः टलिष्यामः । **५. लोट्** – टलतु, टलतात् टलताम् टलन्तु । टल, टलतात् टलतम् टलत । टलानि टलाव टलाम । **६. लङ्** – अटलत् अटलताम् अटलन् । अटलः अटलतम् अटलत । अटलम् अटलाव अटलाम । **७. विधिलिङ्** – टलेत् टलेताम् टलेयुः । टलेः टलेतम् टलेत । टलेयम् टलेव टलेम । **८. आशीर्लिङ्** – टल्यात् टल्यास्ताम् टल्यासुः । टल्याः टल्यास्तम् टल्यास्त । टल्यासम् टल्यास्व टल्यास्म । **९. लुङ्** – अटालीत्[१] अटालिष्टाम् अटालिषुः । अटालीः अटालिष्टम् अटालिष्ट । अटालिषम् अटालिष्व अटालिष्म । **१०. लृङ्** – अटलिष्यत् अटलिष्यताम् अटलिष्यन् । अटलिष्यः अटलिष्यतम् अटलिष्यत । अटलिष्यम् अटलिष्याव अटलिष्याम ।

णिचि – टालयति/ते, **सनि** – टिटलिषति, **यकि** – टल्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

८३५. ट्वल – वैक्लव्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः)

१. लट् – ट्वलति ट्वलतः ट्वलन्ति । ट्वलसि ट्वलथः ट्वलथ । ट्वलामि ट्वलावः ट्वलामः । **२. लिट्** – टट्वाल टट्वलतुः टट्वलुः । टट्वलिथ टट्वलथुः टट्वल । टट्वाल, टट्वल टट्वलिव टट्वलिम । **३. लुट्** – ट्वलिता ट्वलितारौ ट्वलितारः । ट्वलितासि ट्वलितास्थः ट्वलितास्थ । ट्वलितास्मि ट्वलितास्वः ट्वलितास्मः । **४. लृट्** – ट्वलिष्यति ट्वलिष्यतः ट्वलिष्यन्ति । ट्वलिष्यसि ट्वलिष्यथः ट्वलिष्यथ । ट्वलिष्यामि ट्वलिष्यावः ट्वलिष्यामः । **५. लोट्** – ट्वलतु, ट्वलतात् ट्वलताम् ट्वलन्तु । ट्वल, ट्वलतात् ट्वलतम् ट्वलत । ट्वलानि ट्वलाव ट्वलाम । **६. लङ्** – अट्वलत् अट्वलताम् अट्वलन् । अट्वलः अट्वलतम् अट्वलत । अट्वलम् अट्वलाव अट्वलाम । **७. विधिलिङ्** – ट्वलेत् ट्वलेताम् ट्वलेयुः । ट्वलेः ट्वलेतम् ट्वलेत । ट्वलेयम् ट्वलेव ट्वलेम । **८. आशीर्लिङ्** – ट्वल्यात् ट्वल्यास्ताम् ट्वल्यासुः । ट्वल्याः ट्वल्यास्तम् ट्वल्यास्त । ट्वल्यासम् ट्वल्यास्व ट्वल्यास्म । **९. लुङ्** – अट्वालीत्[1] अट्वालिष्टाम् अट्वालिषुः । अट्वालीः अट्वालिष्टम् अट्वालिष्ट । अट्वालिषम् अट्वालिष्व अट्वालिष्म । **१०. लृङ्** – अट्वलिष्यत् अट्वलिष्यताम् अट्वलिष्यन् । अट्वलिष्यः अट्वलिष्यतम् अट्वलिष्यत । अट्वलिष्यम् अट्वलिष्याव अट्वलिष्याम ।

णिचि – ट्वालयति/ते, **सनि** – टिट्वलिषति, **यकि** – ट्वल्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

८३६. ष्ठल – स्थाने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) 'स्थल' इति क्षीरतरङ्गिणी ।

१. लट् – स्थलति स्थलतः स्थलन्ति । स्थलसि स्थलथः स्थलथ । स्थलामि स्थलावः स्थलामः । **२. लिट्** – तस्थाल तस्थलतुः तस्थलुः । तस्थलिथ तस्थलथुः तस्थल । तस्थाल, तस्थल तस्थलिव तस्थलिम । **३. लुट्** – स्थलिता स्थलितारौ स्थलितारः । स्थलितासि स्थलितास्थः स्थलितास्थ । स्थलितास्मि स्थलितास्वः स्थलितास्मः । **४. लृट्** – स्थलिष्यति स्थलिष्यतः स्थलिष्यन्ति । स्थलिष्यसि स्थलिष्यथः स्थलिष्यथ । स्थलिष्यामि स्थलिष्यावः स्थलिष्यामः । **५. लोट्** – स्थलतु, स्थलतात् स्थलताम् स्थलन्तु । स्थल, स्थलतात् स्थलतम् स्थलत । स्थलानि स्थलाव स्थलाम । **६. लङ्** – अस्थलत् अस्थलताम् अस्थलन् । अस्थलः अस्थलतम् अस्थलत । अस्थलम् अस्थलाव अस्थलाम । **७. विधिलिङ्** – स्थलेत् स्थलेताम् स्थलेयुः । स्थलेः स्थलेतम् स्थलेत । स्थलेयम् स्थलेव स्थलेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्थल्यात् स्थल्यास्ताम् स्थल्यासुः । स्थल्याः स्थल्यास्तम् स्थल्यास्त । स्थल्यासम् स्थल्यास्व स्थल्यास्म । **९. लुङ्** – अस्थालीत्[1] अस्थालिष्टाम् अस्थालिषुः । अस्थालीः अस्थालिष्टम् अस्थालिष्ट । अस्थालिषम् अस्थालिष्व अस्थालिष्म । **१०. लृङ्** – अस्थलिष्यत् अस्थलिष्यताम् अस्थलिष्यन् । अस्थलिष्यः अस्थलिष्यतम् अस्थलिष्यत । अस्थलिष्यम् अस्थलिष्याव अस्थलिष्याम ।

णिचि – स्थालयति/ते, **सनि** – तिस्थलिषति, **यकि** – स्थल्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

८३७. हल – विलेखने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (विलेखनं = कर्षणम्) (ज्वलादिः) ।

१. लट् – हलति हलतः हलन्ति । हलसि हलथः हलथ । हलामि हलावः हलामः । **२. लिट्** – जहाल जहलतुः जहलुः । जहलिथ जहलथुः जहल । जहाल, जहल जहलिव जहलिम । **३. लुट्** – हलिता हलितारौ हलितारः । हलितासि हलितास्थः हलितास्थ । हलितास्मि हलितास्वः हलितास्मः । **४. लृट्** – हलिष्यति हलिष्यतः हलिष्यन्ति । हलिष्यसि हलिष्यथः हलिष्यथ । हलिष्यामि हलिष्यावः हलिष्यामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५. लोट् – हलतु, हलतात् हलताम् हलन्तु । हल, हलतात् हलतम् हलत । हलानि हलाव हलाम । **६. लङ्** – अहलत् अहलताम् अहलन् । अहलः अहलतम् अहलत । अहलम् अहलाव अहलाम । **७. विधिलिङ्** – हलेत् हलेताम् हलेयुः । हलेः हलेतम् हलेत । हलेयम् हलेव हलेम । **८. आशीर्लिङ्** – हल्यात् हल्यास्ताम् हल्यासुः । हल्याः हल्यास्तम् हल्यास्त । हल्यासम् हल्यास्व हल्यास्म । **९. लुङ्** – अहालीत्[1] अहालिष्टाम् अहालिषुः । अहालीः अहालिष्टम् अहालिष्ट । अहालिषम् अहालिष्व अहालिष्म । **१०. लृङ्** – अहलिष्यत् अहलिष्यताम् अहलिष्यन् । अहलिष्यः अहलिष्यतम् अहलिष्यत । अहलिष्यम् अहलिष्याव अहलिष्याम ।

णिचि – हालयति/ते, **सनि** – जिहलिषति, **यकि** – हल्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

८३८. णल – गन्धे । सकर्म, सेट्, परस्मै, । बन्धने इति काश्यपः । (ज्वलादिः) ।

१. लट् – नलति नलतः नलन्ति । नलसि नलथः नलथ । नलामि नलावः नलामः । **२. लिट्** – ननाल नेलतुः नेलुः । नेलिथ नेलथुः नेल । ननाल, ननल नेलिव नेलिम । **३. लुट्** – नलिता नलितारौ नलितारः । नलितासि नलितास्थः नलितास्थ । नलितास्मि नलितास्वः नलितास्मः । **४. लृट्** – नलिष्यति नलिष्यतः नलिष्यन्ति । नलिष्यसि नलिष्यथः नलिष्यथ । नलिष्यामि नलिष्यावः नलिष्यामः । **५. लोट्** – नलतु, नलतात् नलताम् नलन्तु । नल, नलतात् नलतम् नलत । नलानि नलाव नलाम । **६. लङ्** – अनलत् अनलताम् अनलन् । अनलः अनलतम् अनलत । अनलम् अनलाव अनलाम । **७. विधिलिङ्** – नलेत् नलेताम् नलेयुः । नलेः नलेतम् नलेत । नलेयम् नलेव नलेम । **८. आशीर्लिङ्** – नल्यात् नल्यास्ताम् नल्यासुः । नल्याः नल्यास्तम् नल्यास्त । नल्यासम् नल्यास्व नल्यास्म । **९. लुङ्** – अनालीत्[1] अनालिष्टाम् अनालिषुः । अनालीः अनालिष्टम् अनालिष्ट । अनालिषम् अनालिष्व अनालिष्म । **१०. लृङ्** – अनलिष्यत् अनलिष्यताम् अनलिष्यन् । अनलिष्यः अनलिष्यतम् अनलिष्यत । अनलिष्यम् अनलिष्याव अनलिष्याम ।

णिचि – नालयति/ते, **सनि** – निनलिषति, **यकि** – नल्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

८३९. पल – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । पूर्वं मैत्रेयः 'गल गरणे' इति अधिकं पठति ।

१. लट् – पलति पलतः पलन्ति । पलसि पलथः पलथ । पलामि पलावः पलामः । **२. लिट्** – पपाल पेलतुः पेलुः । पेलिथ पेलथुः पेल । पपाल, पपल पेलिव पेलिम । **३. लुट्** – पलिता पलितारौ पलितारः । पलितासि पलितास्थः पलितास्थ । पलितास्मि पलितास्वः पलितास्मः । **४. लृट्** – पलिष्यति पलिष्यतः पलिष्यन्ति । पलिष्यसि पलिष्यथः पलिष्यथ । पलिष्यामि पलिष्यावः पलिष्यामः । **५. लोट्** – पलतु, पलतात् पलताम् पलन्तु । पल, पलतात् पलतम् पलत । पलानि पलाव पलाम । **६. लङ्** – अपलत् अपलताम् अपलन् । अपलः अपलतम् अपलत । अपलम् अपलाव अपलाम । **७. विधिलिङ्** – पलेत् पलेताम् पलेयुः । पलेः पलेतम् पलेत । पलेयम् पलेव पलेम । **८. आशीर्लिङ्** – पल्यात् पल्यास्ताम् पल्यासुः । पल्याः पल्यास्तम् पल्यास्त । पल्यासम् पल्यास्व पल्यास्म । **९. लुङ्** – अपालीत्[1] अपालिष्टाम् अपालिषुः । अपालीः अपालिष्टम् अपालिष्ट । अपालिषम् अपालिष्व अपालिष्म । **१०. लृङ्** – अपलिष्यत् अपलिष्यताम् अपलिष्यन् । अपलिष्यः अपलिष्यतम् अपलिष्यत । अपलिष्यम् अपलिष्याव अपलिष्याम ।

णिचि – पालयति/ते, **सनि** – पिपलिषति, **यकि** – पल्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

८४०. बल – प्राणने धान्यावरोधने च । अकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । प्राणनम् = जीवनम् । धान्यावरोधनम् = कुसूलादिव्यापारः । प्राणनेऽकर्मकः, धान्यावरोधने सकर्मकः ।

१. लट् – बलति बलतः बलन्ति । बलसि बलथः बलथ । बलामि बलावः बलामः । **२. लिट्** – बबाल बेलतुः बेलुः । बेलिथ बेलथुः बेल । बबाल, बबल बेलिव बेलिम । **३. लुट्** – बलिता बलितारौ बलितारः । बलितासि बलितास्थः बलितास्थ । बलितास्मि बलितास्वः बलितास्मः । **४. लृट्** – बलिष्यति बलिष्यतः बलिष्यन्ति । बलिष्यसि बलिष्यथः बलिष्यथ । बलिष्यामि बलिष्यावः बलिष्यामः । **५. लोट्** – बलतु, बलतात् बलताम् बलन्तु । बल, बलतात् बलतम् बलत । बलानि बलाव बलाम । **६. लङ्** – अबलत् अबलताम् अबलन् । अबलः अबलतम् अबलत । अबलम् अबलाव अबलाम । **७. विधिलिङ्** – बलेत् बलेताम् बलेयुः । बलेः बलेतम् बलेत । बलेयम् बलेव बलेम । **८. आशीर्लिङ्** – बल्यात् बल्यास्ताम् बल्यासुः । बल्याः बल्यास्तम् बल्यास्त । बल्यासम् बल्यास्व बल्यास्म । **९. लुङ्** – अबालीत्[1] अबालिष्टाम् अबालिषुः । अबालीः अबालिष्टम् अबालिष्ट । अबालिषम् अबालिष्व अबालिष्म । **१०. लृङ्** – अबलिष्यत् अबलिष्यताम् अबलिष्यन् । अबलिष्यः अबलिष्यतम् अबलिष्यत । अबलिष्यम् अबलिष्याव अबलिष्याम ।

णिचि – बालयति/ते, **सनि** – बिबलिषति, **यकि** – बल्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

८४१. पुल – महत्त्वे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । 'महत्त्वे पोलति पुलेर्णौ तु तत्रैव पोलयेत्' (श्लो. १५६) इति देवः ।

१. लट् – पोलति पोलतः पोलन्ति । पोलसि पोलथः पोलथ । पोलामि पोलावः पोलामः । **२. लिट्** – पुपोल पुपुलतुः पुपुलुः । पुपोलिथ पुपुलथुः पुपुल । पुपोल पुपुलिव पुपुलिम । **३. लुट्** – पोलिता पोलितारौ पोलितारः । पोलितासि पोलितास्थः पोलितास्थ । पोलितास्मि पोलितास्वः पोलितास्मः । **४. लृट्** – पोलिष्यति पोलिष्यतः पोलिष्यन्ति । पोलिष्यसि पोलिष्यथः पोलिष्यथ । पोलिष्यामि पोलिष्यावः पोलिष्यामः । **५. लोट्** – पोलतु, पोलतात् पोलताम् पोलन्तु । पोल, पोलतात् पोलतम् पोलत । पोलानि पोलाव पोलाम । **६. लङ्** – अपोलत् अपोलताम् अपोलन् । अपोलः अपोलतम् अपोलत । अपोलम् अपोलाव अपोलाम । **७. विधिलिङ्** – पोलेत् पोलेताम् पोलेयुः । पोलेः पोलेतम् पोलेत । पोलेयम् पोलेव पोलेम । **८. आशीर्लिङ्** – पोल्यात् पोल्यास्ताम् पोल्यासुः । पोल्याः पोल्यास्तम् पोल्यास्त । पोल्यासम् पोल्यास्व पोल्यास्म । **९. लुङ्** – अपोलीत्[1] अपोलिष्टाम् अपोलिषुः । अपोलीः अपोलिष्टम् अपोलिष्ट । अपोलिषम् अपोलिष्व अपोलिष्म । **१०. लृङ्** – अपोलिष्यत् अपोलिष्यताम् अपोलिष्यन् । अपोलिष्यः अपोलिष्यतम् अपोलिष्यत । अपोलिष्यम् अपोलिष्याव अपोलिष्याम ।

णिचि – पोलयति/ते, **सनि** – पुपोलिषति/पुपुलिषति, **यकि** – पुल्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

८४२. कुल – संस्त्याने बन्धुषु च । अकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । 'सन्ताने' इत्येके । सन्तानो विजातीयैः अविच्छिन्नः प्रवाहः । संस्त्यानम् = सङ्घातः । बन्धुशब्देन तद्व्यापारो विवाहादिः लक्ष्यते ।

१. लट् – कोलति कोलतः कोलन्ति । कोलसि कोलथः कोलथ । कोलामि कोलावः कोलामः ।
२. लिट् – चुकोल चुकुलतुः चुकुलुः । चुकोलिथ चुकुलथुः चुकुल । चुकोल चुकुलिव चुकुलिम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३. लुट् – कोलिता कोलितारौ कोलितारः । कोलितासि कोलितास्थः कोलितास्थ । कोलितास्मि कोलितास्वः कोलितास्मः । **४. लृट्** – कोलिष्यति कोलिष्यतः कोलिष्यन्ति । कोलिष्यसि कोलिष्यथः कोलिष्यथ । कोलिष्यामि कोलिष्यावः कोलिष्यामः । **५. लोट्** – कोलतु, कोलतात् कोलताम् कोलन्तु । कोल, कोलतात् कोलतम् कोलत । कोलानि कोलाव कोलाम । **६. लङ्** – अकोलत् अकोलताम् अकोलन् । अकोलः अकोलतम् अकोलत । अकोलम् अकोलाव अकोलाम । **७. विधिलिङ्** – कोलेत् कोलेताम् कोलेयुः । कोलेः कोलेतम् कोलेत । कोलेयम् कोलेव कोलेम । **८. आशीर्लिङ्** – कोल्यात् कोल्यास्ताम् कोल्यासुः । कोल्याः कोल्यास्तम् कोल्यास्त । कोल्यासम् कोल्यास्व कोल्यास्म । **९. लुङ्** – अकोलीत्[१] अकोलिष्टाम् अकोलिषुः । अकोलीः अकोलिष्टम् अकोलिष्ट । अकोलिषम् अकोलिष्व अकोलिष्म । **१०. लृङ्** – अकोलिष्यत् अकोलिष्यताम् अकोलिष्यन् । अकोलिष्यः अकोलिष्यतम् अकोलिष्यत । अकोलिष्यम् अकोलिष्याव अकोलिष्याम ।

णिचि – कोलयति/ते, **सनि** – चुकोलिषति/चुकुलिषति, **यकि** – कोल्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

८४३. शल – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । 'गतौ शलति संवृत्यां चलने शलते शलेः' (श्लो. १५४) इति देवः ।

१. लट् – शलति शलतः शलन्ति । शलसि शलथः शलथ । शलामि शलावः शलामः । **२. लिट्** – शशाल शेलतुः शेलुः । शेलिथ शेलथुः शेल । शशाल, शशल शेलिव शेलिम । **३. लुट्** – शलिता शलितारौ शलितारः । शलितासि शलितास्थः शलितास्थ । शलितास्मि शलितास्वः शलितास्मः । **४. लृट्** – शलिष्यति शलिष्यतः शलिष्यन्ति । शलिष्यसि शलिष्यथः शलिष्यथ । शलिष्यामि शलिष्यावः शलिष्यामः । **५. लोट्** – शलतु, शलतात् शलताम् शलन्तु । शल, शलतात् शलतम् शलत । शलानि शलाव शलाम । **६. लङ्** – अशलत् अशलताम् अशलन् । अशलः अशलतम् अशलत । अशलम् अशलाव अशलाम । **७. विधिलिङ्** – शलेत् शलेताम् शलेयुः । शलेः शलेतम् शलेत । शलेयम् शलेव शलेम । **८. आशीर्लिङ्** – शल्यात् शल्यास्ताम् शल्यासुः । शल्याः शल्यास्तम् शल्यास्त । शल्यासम् शल्यास्व शल्यास्म । **९. लुङ्** – अशालीत्[१] अशालिष्टाम् अशालिषुः । अशालीः अशालिष्टम् अशालिष्ट । अशालिषम् अशालिष्व अशालिष्म । **१०. लृङ्** – अशलिष्यत् अशलिष्यताम् अशलिष्यन् । अशलिष्यः अशलिष्यतम् अशलिष्यत । अशलिष्यम् अशलिष्याव अशलिष्याम ।

णिचि – शलयति/ते, **सनि** – शिशलिषति, **यकि** – शल्यते ।

१. 'अतो ल्रान्तस्य...' इति वृद्धिः ।

८४४. हुल – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै, ज्वलादिः । 'हिंसासंवरणयोश्च' इति मैत्रेयः ।

१. लट् – होलति होलतः होलन्ति । होलसि होलथः होलथ । होलामि होलावः होलामः । **२. लिट्** – जुहोल जुहुलतुः जुहुलुः । जुहोलिथ जुहुलथुः जुहुल । जुहोल जुहुलिव जुहुलिम । **३. लुट्** – होलिता होलितारौ होलितारः । होलितासि होलितास्थः होलितास्थ । होलितास्मि होलितास्वः होलितास्मः । **४. लृट्** – होलिष्यति होलिष्यतः होलिष्यन्ति । होलिष्यसि होलिष्यथः होलिष्यथ । होलिष्यामि होलिष्यावः होलिष्यामः । **५. लोट्** – होलतु, होलतात् होलताम् होलन्तु । होल, होलतात् होलतम् होलत । होलानि होलाव होलाम । **६. लङ्** – अहोलत् अहोलताम् अहोलन् । अहोलः अहोलतम् अहोलत । अहोलम् अहोलाव अहोलाम । **७. विधिलिङ्** – होलेत् होलेताम् होलेयुः । होलेः होलेतम् होलेत । होलेयम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

होलेव होलेम । **८. आशीर्लिङ्** – होल्यात् होल्यास्ताम् होल्यासुः । होल्याः होल्यास्तम् होल्यास्त । होल्यासम् होल्यास्व होल्यास्म । **९. लुङ्** – अहोलीत् अहोलिष्टाम् अहोलिषुः । अहोलीः अहोलिष्टम् अहोलिष्ट । अहोलिषम् अहोलिष्व अहोलिष्म । **१०. लृङ्** – अहोलिष्यत् अहोलिष्यताम् अहोलिष्यन् । अहोलिष्यः अहोलिष्यतम् अहोलिष्यत । अहोलिष्यम् अहोलिष्याव अहोलिष्याम ।

णिचि – होलयति/ते, **सनि** – जुहोलिषति/जुहुलिषति, **यकि** – होल्यते ।

८४५. पत्लृ – गतौ । अकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । 'गत्यर्थे पतयेत् पतेत्' (श्लो. ९५) इति देवः ।

१. लट् – पतति पततः पतन्ति । पतसि पतथः पतथ । पतामि पतावः पतामः । **२. लिट्** – पपात पेततुः पेतुः । पेतिथ पेतथुः पेत । पपात, पपत पेतिव पेतिम । **३. लुट्** – पतिता पतितारौ पतितारः । पतितासि पतितास्थः पतितास्थ । पतितास्मि पतितास्वः पतितास्मः । **४. लृट्** – पतिष्यति पतिष्यतः पतिष्यन्ति । पतिष्यसि पतिष्यथः पतिष्यथ । पतिष्यामि पतिष्यावः पतिष्यामः । **५. लोट्** – पततु, पततात् पतताम् पतन्तु । पत, पततात् पततम् पतत । पतानि पताव पताम । **६. लङ्** – अपतत् अपतताम् अपतन् । अपतः अपततम् अपतत । अपतम् अपताव अपताम । **७. विधिलिङ्** – पतेत् पतेताम् पतेयुः । पतेः पतेतम् पतेत । पतेयम् पतेव पतेम । **८. आशीर्लिङ्** – पत्यात् पत्यास्ताम् पत्यासुः । पत्याः पत्यास्तम् पत्यास्त । पत्यासम् पत्यास्व पत्यास्म । **९. लुङ्** – अपप्तत्[1] अपप्तताम् अपप्तन् । अपप्तः अपप्ततम् अपप्तत । अपप्तम् अपप्ताव अपप्ताम । **१०. लृङ्** – अपतिष्यत् अपतिष्यताम् अपतिष्यन् । अपतिष्यः अपतिष्यतम् अपतिष्यत । अपतिष्यम् अपतिष्याव अपतिष्याम ।

णिचि – पातयति-ते, **सनि** – पिपतिषति-पित्सति[2], **यकि** – पत्यते ।

१. 'पुषादिद्युताद्यिदितः...' इति लृदित्वात् अङ् । 'पतः पुम्' इति अङि परे पुमागमः ।

२. 'पतिदरिद्रातिभ्यः सन इड्वा वक्तव्यः' इडभावपक्षे 'सनि मीमा...' इति अचः इस्त्वम् ।

८४६. कथे – निष्पाके । अकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) ।

१. लट् – क्वथति क्वथतः क्वथन्ति । क्वथसि क्वथथः क्वथथ । क्वथामि क्वथावः क्वथामः । **२. लिट्** – चक्वाथ चक्वथतुः चक्वथुः । चक्वथिथ चक्वथथुः चक्वथ । चक्वाथ, चक्वथ चक्वथिव चक्वथिम । **३. लुट्** – क्वथिता क्वथितारौ क्वथितारः । क्वथितासि क्वथितास्थः क्वथितास्थ । क्वथितास्मि क्वथितास्वः क्वथितास्मः । **४. लृट्** – क्वथिष्यति क्वथिष्यतः क्वथिष्यन्ति । क्वथिष्यसि क्वथिष्यथः क्वथिष्यथ । क्वथिष्यामि क्वथिष्यावः क्वथिष्यामः । **५. लोट्** – क्वथतु, क्वथतात् क्वथताम् क्वथन्तु । क्वथ, क्वथतात् क्वथतम् क्वथत । क्वथानि क्वथाव क्वथाम । क्वाथयति-ते, अक्वथत् अक्वथताम् अक्वथन् । अक्वथः अक्वथतम् अक्वथत । अक्वथम् अक्वथाव अक्वथाम । **७. विधिलिङ्** – क्वथेत् क्वथेताम् क्वथेयुः । क्वथेः क्वथेतम् क्वथेत । क्वथेयम् क्वथेव क्वथेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्वथ्यात् क्वथ्यास्ताम् क्वथ्यासुः । क्वथ्याः क्वथ्यास्तम् क्वथ्यास्त । क्वथ्यासम् क्वथ्यास्व क्वथ्यास्म । **९. लुङ्** – अक्वथीत्[1] अक्वथिष्टाम् अक्वथिषुः । अक्वथीः अक्वथिष्टम् अक्वथिष्ट । अक्वथिषम् अक्वथिष्व अक्वथिष्म । **१०. लृङ्** – अक्वथिष्यत् अक्वथिष्यताम् अक्वथिष्यन् । अक्वथिष्यः अक्वथिष्यतम् अक्वथिष्यत । अक्वथिष्यम् अक्वथिष्याव अक्वथिष्याम ।

णिचि – क्वाथयति-ते, **सनि** – चिक्वथिषति **यकि** – क्वथ्यते ।

१. एदित्त्वात् 'ह्म्यन्तक्षण...' इति सिचि न वृद्धिः ।

८४७. पथे – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) 'अथ पथेर्गतौ पथति णौ पन्थेर्गतौ पन्थयेत्' (श्लो. १०१) इति देवः ।

१. लट् – पथति पथतः पथन्ति । पथसि पथथः पथथ । पथामि पथावः पथामः । **२. लिट्** – पपाथ पेथतुः पेथुः । पेथिथ पेथथुः पेथ । पपाथ, पपथ पेथिव पेथिम । **३. लुट्** – पथिता पथितारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पथितारः । पथितासि पथितास्थः पथितास्थ । पथितास्मि पथितास्वः पथितास्मः । **४. लृट्** – पथिष्यति पथिष्यतः पथिष्यन्ति । पथिष्यसि पथिष्यथः पथिष्यथ । पथिष्यामि पथिष्यावः पथिष्यामः । **५. लोट्** – पथतु, पथतात् पथताम् पथन्तु । पथ, पथतात् पथतम् पथत । पथानि पथाव पथाम । **६. लङ्** – अपथत् अपथताम् अपथन् । अपथः अपथतम् अपथत । अपथम् अपथाव अपथाम । **७. विधिलिङ्** – पथेत् पथेताम् पथेयुः । पथेः पथेतम् पथेत । पथेयम् पथेव पथेम । **८. आशीर्लिङ्** – पथ्यात् पथ्यास्ताम् पथ्यासुः । पथ्याः पथ्यास्तम् पथ्यास्त । पथ्यासम् पथ्यास्व पथ्यास्म । **९. लुङ्** – अपथीत्[1] अपथिष्टाम् अपथिषुः । अपथीः अपथिष्टम् अपथिष्ट । अपथिषम् अपथिष्व अपथिष्म । **१०. लृङ्** – अपथिष्यत् अपथिष्यताम् अपथिष्यन् । अपथिष्यः अपथिष्यतम् अपथिष्यत । अपथिष्यम् अपथिष्याव अपथिष्याम ।

णिचि – पाथयति-ते, **सनि** – पिपथिषति, **यकि** – पथ्यते ।

१. एदित्त्वात् 'ह्यन्तक्षण...' इति सिचि न वृद्धिः ।

८४८. मथे – विलोडने । सकर्मकः, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । 'हिंसासङ्क्लेशयोर्मन्थेत् मथेन्मथ्नाति लोडने' (श्लो. ९८) इति देवः ।

१. लट् – मथति मथतः मथन्ति । मथसि मथथः मथथ । मथामि मथावः मथामः । **२. लिट्** – ममाथ मेथतुः मेथुः । मेथिथ मेथथुः मेथ । मपाथ, ममथ मेथिव मेथिम । **३. लुट्** – मथिता मथितारौ मथितारः । मथितासि मथितास्थः मथितास्थ । मथितास्मि मथितास्वः मथितास्मः । **४. लृट्** – मथिष्यति मथिष्यतः मथिष्यन्ति । मथिष्यसि मथिष्यथः मथिष्यथ । मथिष्यामि मथिष्यावः मथिष्यामः । **५. लोट्** – मथतु, मथतात् मथताम् मथन्तु । मथ, मथतात् मथतम् मथत । मथानि मथाव मथाम । **६. लङ्** – अमथत् अमथताम् अमथन् । अमथः अमथतम् अमथत । अमथम् अमथाव अमथाम । **७. विधिलिङ्** – मथेत् मथेताम् मथेयुः । मथेः मथेतम् मथेत । मथेयम् मथेव मथेम । **८. आशीर्लिङ्** – मथ्यात् मथ्यास्ताम् मथ्यासुः । मथ्याः मथ्यास्तम् मथ्यास्त । मथ्यासम् मथ्यास्व मथ्यास्म । **९. लुङ्** – अमथीत्[1] अमथिष्टाम् अमथिषुः । अमथीः अमथिष्टम् अमथिष्ट । अमथिषम् अमथिष्व अमथिष्म । **१०. लृङ्** – अमथिष्यत् अमथिष्यताम् अमथिष्यन् । अमथिष्यः अमथिष्यतम् अमथिष्यत । अमथिष्यम् अमथिष्याव अमथिष्याम ।

णिचि – माथयति-ते, **सनि** – मिमथिषति **यकि** – मथ्यते ।

१. एदित्त्वात् 'ह्ययन्तक्षण...' इति सिचि न वृद्धिः ।

८४९. टु वम – उद्गिरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, ज्वलादिः, मिच्च । मिच्च । 'उद्गिरणे = वमने' इति काशकृत्स्नः । 'उद्गिरणम् = अन्तर्गतस्य मुखेन निःसारणम्' इति माधवः । 'भुक्तस्य ऊर्ध्वगतिः' इति क्षीरस्वामी । 'उदित् इति काशकृत्स्नपाठः' इति तरङ्गिण्याम् । 'प्रकृतकाशकृत्स्नधातुपाठे तु 'डु वम' इत्येव दृश्यते । 'काश्यपादीनामप्युदित्पाठः' इति मा.धा. वृत्तिः ।

१. लट् – वमति वमतः वमन्ति । वमसि वमथः वमथ । वमामि वमावः वमामः । **२. लिट्** – ववाम ववमतुः[1] ववमुः । ववमिथ ववमथुः ववम । ववाम, ववम ववमिव ववमिम । **३. लुट्** – वमिता वमितारौ वमितारः । वमितासि वमितास्थः वमितास्थ । वमितास्मि वमितास्वः वमितास्मः । **४. लृट्** – वमिष्यति वमिष्यतः वमिष्यन्ति । वमिष्यसि वमिष्यथः वमिष्यथ । वमिष्यामि वमिष्यावः वमिष्यामः । **५. लोट्** – वमतु, वमतात् वमताम् वमन्तु । वम, वमतात् वमतम् वमत । वमानि वमाव वमाम । **६. लङ्** – अवमत् अवमताम् अवमन् । अवमः अवमतम् अवमत । अवमम् अवमाव अवमाम । **७. विधिलिङ्** – वमेत् वमेताम् वमेयुः । वमेः वमेतम् वमेत । वमेयम् वमेव वमेम । **८. आशीर्लिङ्** – वम्यात् वम्यास्ताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वम्यासुः । वम्याः वम्यास्तम् वम्यास्त । वम्यासम् वम्यास्व वम्यास्म । **९. लुङ्** – अवमीत् अवमिष्टाम् अवमिषुः । अवमीः अवमिष्टम् अवमिष्ट । अवमिषम् अवमिष्व अवमिष्म । **१०. लृङ्** – अवमिष्यत् अवमिष्यताम् अवमिष्यन् । अवमिष्यः अवमिष्यतम् अवमिष्यत । अवमिष्यम् अवमिष्याव अवमिष्याम ।

णिचि – वमयति, वामयति[२] ते, **सनि** – विवमिषति, **यकि** – वम्यते

१. 'न शसददवादिगुणानाम्' इति एत्वाभ्यासलोपनिषेधः । 'भागवृत्तौ तु वेमतुः इत्याद्यपि उदाहृतम् । तद्भाष्यादौ न दृष्टम्' इति कौमुदी ।

२. 'ग्लास्नावनुवमां च' इति अनुपसर्गात् मित्त्वविकल्पः । मित्त्वे सति ह्रस्वः ।

८५०. भ्रमु – चलने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । 'चलने भ्रमति भ्रम्येच्छमादेर्भ्राम्यति भ्रमेत्' (श्लो. १४७) इति देवः । 'मण्डलाकारेण चलनमेव धात्वर्थः, न तु चलनमात्रम्' इति तत्त्वबोधिनी ।

१. लट् – (i) भ्रमति भ्रमतः भ्रमन्ति । भ्रमसि भ्रमथः भ्रमथ । भ्रमामि भ्रमावः भ्रमामः । (ii) भ्रम्यति[१] भ्रम्यतः भ्रम्यन्ति । भ्रम्यसि भ्रम्यथः भ्रम्यथ । भ्रम्यामि भ्रम्यावः भ्रम्यामः । **२. लिट्** – बभ्राम[२] बभ्रमतुः-भ्रेमतुः बभ्रमुः-भ्रेमुः । बभ्रमिथ-भ्रेमिथ बभ्रमथुः-भ्रेमथुः बभ्रम-भ्रेम । बभ्राम-बभ्रम बभ्रमिव-भ्रेमिव बभ्रमिम-भ्रेमिम । **३. लुट्** – भ्रमिता भ्रमितारौ भ्रमितारः । भ्रमितासि भ्रमितास्थः भ्रमितास्थ । भ्रमितास्मि भ्रमितास्वः भ्रमितास्मः । **४. लृट्** – भ्रमिष्यति भ्रमिष्यतः भ्रमिष्यन्ति । भ्रमिष्यसि भ्रमिष्यथः भ्रमिष्यथ । भ्रमिष्यामि भ्रमिष्यावः भ्रमिष्यामः । **५. लोट्** – (i) भ्रमतु, भ्रमतात् भ्रमताम् भ्रमन्तु । भ्रम, भ्रमतात् भ्रमतम् भ्रमत । भ्रमाणि भ्रमाव भ्रमाम । (ii) भ्रम्यतु भ्रम्यतात् भ्रम्यताम् भ्रम्यन्तु । भ्रम्य, भ्रम्यतात् भ्रम्यतम् भ्रम्यत । भ्रम्याणि भ्रम्याव भ्रम्याम । **६. लङ्** – (i) अभ्रमत् अभ्रमताम् अभ्रमन् । अभ्रमः अभ्रमतम् अभ्रमत । अभ्रमम् अभ्रमाव अभ्रमाम । (ii) अभ्रम्यत् अभ्रम्यताम् अभ्रम्यन् । अभ्रम्यः अभ्रम्यतम् अभ्रम्यत । अभ्रम्यम् अभ्रम्याव अभ्रम्याम । **७. विधिलिङ्** – (i) भ्रमेत् भ्रमेताम् भ्रमेयुः । भ्रमेः भ्रमेतम् भ्रमेत । भ्रमेयम् भ्रमेव भ्रमेम । (ii) भ्रम्येत् भ्रम्येताम् भम्येयुः । भम्येः भ्रम्येतम् भ्रम्येत । भम्येयम् भ्रम्येव भ्रम्येम । **८. आशीर्लिङ्** – भ्रम्यात् भ्रम्यास्ताम् भ्रम्यासुः । भ्रम्याः भ्रम्यास्तम् भ्रम्यास्त । भ्रम्यासम् भ्रम्यास्व भ्रम्यास्म । **९. लुङ्** – अभ्रमीत् अभ्रमिष्टाम् अभ्रमिषुः । अभ्रमीः अभ्रमिष्टम् अभ्रमिष्ट । अभ्रमिषम् अभ्रमिष्व अभ्रमिष्म । **१०. लृङ्** – अभ्रमिष्यत् अभ्रमिष्यत् अभ्रमिष्यताम् अभ्रमिष्यन् । अभ्रमिष्यः अभ्रमिष्यतम् अभ्रमिष्यत । अभ्रमिष्यम् अभ्रमिष्याव अभ्रमिष्याम ।

णिचि – भ्रमयति[३], **सनि** – बिभ्रमिषति, **यकि** – भ्रम्यते ।

१. 'वा भ्राशभ्लाश....' इति विकल्पेन श्यन् कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे ।

२. 'वा जॄभ्रमुत्रसाम्' – एषाम् एत्वाभ्यासलोपौ न स्तः किति लिटि सेटि थलि च ।

३. अमन्तत्त्वात् मित्त्वम् । मित्त्वात् ह्रस्वः । चलनार्थकत्वात् परस्मैपदमेव ।

८५१. क्षर[१] – सञ्चलने । अकर्म, सेट्, परस्मै, ('सञ्चये' इति एके) (ज्वलादिः) ।

१. लट् – क्षरति क्षरतः क्षरन्ति । क्षरसि क्षरथः क्षरथ । क्षरामि क्षरावः क्षरामः । **२. लिट्** – चक्षार चक्षरतुः चक्षरुः । चक्षरिथ चक्षरथुः चक्षर । चक्षार, चक्षर चक्षरिव चक्षरिम । **३. लुट्** – क्षरिता क्षरितारौ क्षरितारः । क्षरितासि क्षरितास्थः क्षरितास्थ । क्षरितास्मि क्षरितास्वः क्षरितास्मः । **४. लृट्** – क्षरिष्यति क्षरिष्यतः क्षरिष्यन्ति । क्षरिष्यसि क्षरिष्यथः क्षरिष्यथ । क्षरिष्यामि क्षरिष्यावः क्षरिष्यामः । **५. लोट्** – क्षरतु, क्षरतात् क्षरताम् क्षरन्तु । क्षर, क्षरतात् क्षरतम् क्षरत । क्षराणि क्षराव क्षराम । **६. लङ्** – अक्षरत् अक्षरताम् अक्षरन् । अक्षरः अक्षरतम् अक्षरत । अक्षरम् अक्षराव अक्षराम । **७. विधिलिङ्** – क्षरेत् क्षरेताम् क्षरेयुः । क्षरेः क्षरेतम् क्षरेत । क्षरेयम् क्षरेव क्षरेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षर्यात् क्षर्यास्ताम् क्षर्यासुः । क्षर्याः क्षर्यास्तम् क्षर्यास्त । क्षर्यासम् क्षर्यास्व क्षर्यास्म । **९. लुङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अक्षारीत्[२] अक्षारिष्टाम् अक्षारिषुः । अक्षारीः अक्षारिष्टम् अक्षारिष्ट । अक्षारिषम् अक्षारिष्व अक्षारिष्म ।
१०. लृङ् – अक्षरिष्यत् अक्षरिष्यताम् अक्षरिष्यन् । अक्षरिष्यः अक्षरिष्यतम् अक्षरिष्यत । अक्षरिष्यम् अक्षरिष्याव अक्षरिष्याम ।

णिचि – क्षारयति, **सनि** – चिक्षरिषति, **यकि** – क्षर्यते ।

१. 'क्षल'धातुः अस्यैव पाठान्तरम् इति बहवः । क्षीरस्वामी तु 'क्षल सञ्चलने सञ्चये च' इति पृथग्धातुं पठति भ्वादौ ।
२. 'अतो ल्रान्तस्य' इति वृद्धिः ।

८५२. षह – मर्षणे । सकर्म, सेट्, आत्मने, (ज्वलादिः) । 'मर्षणे सहते, यौ तु साहयेत् सहति द्वयम्' इति देवः । अपराधे सत्यपि कोपस्य अनाविष्करणं मर्षणम् ।

१. लट् – सहते सहेते सहन्ते । सहसे सहेथे सहध्वे । सहे सहावहे सहामहे । **२. लिट्** – सेहे सेहाते सेहिरे । सेहिषे सेहाथे सेहिध्वे/ढ्वे । सेहे सेहिवहे सेहिमहे । **३. लुट्** – (i) सहिता[१] सहितारौ सहितारः । सहितासे सहितासाथे सहिताध्वे । सहिताहे सहितास्वहे सहितास्महे । (ii) सोढा[१] सोढारौ सोढारः । सोढासे सोढासाथे सोढाध्वे । सोढाहे सोढास्वहे सोढास्महे । **४. लृट्** – सहिष्यते सहिष्येते सहिष्यन्ते । सहिष्यसे सहिष्येथे सहिष्यध्वे । सहिष्ये सहिष्यावहे सहिष्यामहे । **५. लोट्** – सहताम् सहेताम् सहन्ताम् । सहस्व सहेथाम् सहध्वम् । सहै सहावहै सहामहै । **६. लङ्** – असहत असहेताम् असहन्त । असहथाः असहेथाम् असहध्वम् । असहे असहावहि असहामहि । **७. विधिलिङ्** – सहेत सहेयाताम् सहेरन् । सहेथाः सहेयाथाम् सहेध्वम् । सहेय सहेवहि सहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – सहिषीष्ट सहिषीयास्ताम् सहिषीरन् । सहिषीष्ठाः सहिषीयास्थाम् सहिषीध्वम्/ढ्वम् । सहिषीय सहिषीवहि सहिषीमहि । **९. लुङ्** – असहिष्ट असहिषाताम् असहिषत । असहिष्ठाः असहिषाथाम् असहिध्वम्/ढ्वम् । असहिषि असहिष्वहि असहिष्महि । **१०. लृङ्** – असहिष्यत असहिष्येताम् असहिष्यन्त । असहिष्यथाः असहिष्येथाम् असहिष्यध्वम् । असहिष्ये असहिष्यावहि असहिष्यामहि ।

णिचि – साहयति-ते, **सनि** – सिसहिषते, **यकि** – सह्यते ।

१. 'तीषसहलुभरुषरिषः' इति इड्विकल्पः ।

८५३. रम[१] – क्रीडायाम् । अकर्म, अनिट्, आत्मने, (ज्वलादिः) । नायम् उदित् इति माधवः । 'रमु' इत्युदितं केचित् पठन्ति । (उदित्त्वप्रयोजनं तु क्त्वायाम् इड्विकल्पः ।)

१. लट् – रमते रमेते रमन्ते । रमसे रमेथे रमध्वे । रमे रमावहे मामहे । **२. लिट्** – रेमे रेमाते रेमिरे । रेमिषे रेमाथे रेमिध्वे । रेंमे रेमिवहे रेमिमहे । **३. लुट्** – रन्ता रन्तारौ रन्तारः । रन्तासे रन्तासाथे रन्ताध्वे । रन्ताहे रन्तास्वहे रन्तास्महे । **४. लृट्** – रंस्यते रंस्येते रंस्यन्ते । रंस्यसे रंस्येथे रंस्यध्वे । रंस्ये रंस्यावहे रंस्यामहे । **५. लोट्** – रमताम् रमेताम् रमन्ताम् । रमस्व रमेथाम् रमध्वम् । रमै रमावहै रमामहै । **६. लङ्** – अरमत अरमेताम् अरमन्त । अरमथाः अरमेथाम् अरमध्वम् । अरमे अरमावहि अरमामहि । **७. विधिलिङ्** – रमेत रमेयाताम् रमेरन् । रमेथाः रमेयाथाम् रमेध्वम् । रमेय रमेवहि रमेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – रंसीष्ट रंसीयास्ताम् रंसीरन् । रंसीष्ठाः रंसीयास्थाम् रंसीध्वम्/ढ्वम् । रंसीय रंसीवहि रंसीमहि । **९. लुङ्** – अरंस्त अरंसाताम् अरंसत । अरंस्थाः अरंसाथाम् अरंध्वम् । अरंसि अरंस्वहि अरंस्वहि । **१०. लृङ्** – अरंस्यत अरंस्येताम् अरंस्यन्त । अरंस्यथाः अरंस्येथाम् अरंस्यध्वम् । अरंस्ये अरंस्यावहि अरंस्यामहि ।

णिचि – रमयति-ते, **सनि** – रिरंसते, **यकि** – रम्यते ।

१. उदित्त्वं बालमनोरमायुक्तायां कौमुद्यां दृश्यते । तत्त्वबोधिनीयुक्तयाम् अयम् अनुदित् एव ।

८५४. षद्लृ – विशरणगत्यवसादनेषु । गतौ सकर्म, अनिट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । 'ज्वलादेश्च तुदादेश्च सीदेद्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

विशरणादिके । पद्यतेरर्थ आसीदेद्, आसादयति चाङि यौ' (श्लो. १०८) देवः । 'विशमृशणुदप्रवेशामर्शक्षेपेषु षद्लृ विशरणार्थः' इति च श्लोकधातुपाठः' इति पुरुषकारः । विशरणम् अवयवानां विश्लेषः । अवसादनं नाशः ।

१. लट् – सीदति[1] सीदतः सीदन्ति । सीदसि सीदथः सीदथ । सीदामि सीदावः सीदामः । **२. लिट्** – ससाद सेदतुः सेदुः । सेदिथ-ससत्थ सेदथुः सेद । ससाद-ससद सेदिव सेदिम । **३. लुट्** – सत्ता सत्तारौ सत्तारः । सत्तासि सत्तास्थः सत्तास्थ । सत्तास्मि सत्तास्वः सत्तास्मः । **४. लृट्** – सत्स्यति सत्स्यतः सत्स्यन्ति । सत्स्यसि सत्स्यथः सत्स्यथ । सत्स्यामि सत्स्यावः सत्स्यामः । **५. लोट्** – सीदतु, सीदतात् सीदताम् सीदन्तु । सीद, सीदतात् सीदतम् सीदत । सीदानि सीदाव सीदाम । **६. लङ्** – असीदत् असीदताम् असीदन् । असीदः असीदतम् असीदत । असीदम् असीदाव असीदाम । **७. विधिलिङ्** – सीदेत् सीदेताम् सीदेयुः । सीदेः सीदेतम् सीदेत । सीदेयम् सीदेव सीदेम । **८. आशीर्लिङ्** – सद्यात् सद्यास्ताम् सद्यासुः । सद्याः सद्यास्तम् सद्यास्त । सद्यासम् सद्यास्व सद्यास्म । **९. लुङ्** – असदत्[2] असदताम् असदन् । असदः असदतम् असदत । असदम् असदाव असदाम । **१०. लृङ्** – असत्स्यत् असत्स्यताम् असत्स्यन् । असत्स्यः असत्स्यतम् असत्स्यत । असत्स्यम् असत्स्याव असत्स्याम ।

णिचि – सादयति – ते, **सनि** – सिषत्सति, **यकि** – सद्यते ।

१. 'पाघ्राध्मा...सदां पिबजिघ्र...सीदाः' (७.३.७८) इति 'सीद' इत्यस्य सर्वादेशः ।

२. 'पुषादिद्युलृतादि..' इत्यनेन अङ् लृदित्वात् ।

८५५. शद्लृ – शातने । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । 'अवशातने' इति जैनः । शातनम् – तनूकरणम् इति क्षीरस्वामी । 'शातनम् – तीक्ष्णीभावः । विशीर्णतायामित्येके । 'गतावप्यस्ति' इति धा.का.व्याख्यायाम् (२. २४) । 'विशाने विशीर्णतायां वर्तते, शातनं, विषयभावेन निर्दिश्यते प्रसिद्धत्वात्' इति मैत्रेयः' इति मा.धा.वृत्तिः । अयं तुदादौ (१४२८) अपि अस्ति । तद्विषये टिप्पणी तत्रैव द्रष्टव्या ।

१. लट् – शीयते[1] शीयेते शीयन्ते । शीयसे शीयेथे शीयध्वे । शीये शीयावहे शीयामहे । **२. लिट्** – शशाद शेदतुः शेदुः । शेदिथ-शशत्थ शेदथुः शेद । शशाद-शशद शेदिव शेदिम । **३. लुट्** – शत्ता शत्तारौ शत्तारः । शत्तासि शत्तास्थः शत्तास्थ । शत्तास्मि शत्तास्वः शत्तास्मः । **४. लृट्** – शत्स्यति शत्स्यतः शत्स्यन्ति । शत्स्यसि शत्स्यथः शत्स्यथ । शत्स्यामि शत्स्यावः शत्स्यामः । **५. लोट्** – शीयताम् शीयेताम् शीयन्ताम् । शीयस्व शीयेथाम् शीयध्वम् । शीयै शीयावहै शीयामहै । **६. लङ्** – अशीयत अशीयेताम् अशीयन्त । अशीयथाः अशीयेथाम् अशीयध्वम् । अशीये अशीयावहि अशीयामहि । **७. विधिलिङ्** – शीयेत शीयेयाताम् शीयेरन् । शीयेथाः शीयेयाथाम् शीयेध्वम् । शीयेय शीयेवहि शीयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शद्यात् शद्यास्ताम् शद्यासुः । शद्याः शद्यास्तम् शद्यास्त । शद्यासम् शद्यास्व शद्यास्म । **९. लुङ्** – अशदत्[2] अशदताम् अशदन् । अशदः अशदतम् अशदत । अशदम् अशदाव अशदाम । **१०. लृङ्** – अशत्स्यत् अशत्स्यताम् अशत्स्यन् । अशत्स्यः अशत्स्यतम् अशत्स्यत । अशत्स्यम् अशत्स्याव अशत्स्याम ।

णिचि – शादयति/शातयति-ते[2], **सनि** – शिशत्सति, **यकि** – शद्यते ।

१. 'पाघ्राध्मा ...' इति शीयादेशः । 'शदेः शितः' इति शिद्भाविनः अस्य आत्मनेपदम् । अतः सार्वधातुके आत्मनेपदित्वम् ।

२. 'शदेरगतौ तः' इति अगतौ तादेशः । शातयति नाशयति । (पुष्पाणि शातयति बालः ।) शादयति गमयति । (गाः शादयति गोविन्दः ।)

८५६. क्रुश – आह्वाने रोदने च । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (ज्वलादिः) ।

१. लट् – क्रोशति क्रोशतः क्रोशन्ति । क्रोशसि क्रोशथः क्रोशथ । क्रोशामि क्रोशावः क्रोशामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. लिट् – चुक्रोश चुक्रुशतुः चुक्रुशुः । चुक्रोशिथ चुक्रुशथुः चुक्रुश । चुक्रोश चुक्रुशिव चुक्रुशिम । **३. लुट्** – क्रोष्टा क्रोष्टारौ क्रोष्टारः । क्रोष्टासि क्रोष्टास्थः क्रोष्टास्थ । क्रोष्टास्मि क्रोष्टास्वः क्रोष्टास्मः । **४. लृट्** – क्रोक्ष्यति क्रोक्ष्यतः क्रोक्ष्यन्ति । क्रोक्ष्यसि क्रोक्ष्यथः क्रोक्ष्यथ । क्रोक्ष्यामि क्रोक्ष्यावः क्रोक्ष्यामः । **५. लोट्** – क्रोशतु, क्रोशतात् क्रोशताम् क्रोशन्तु । क्रोश, क्रोशतात् क्रोशतम् क्रोशत । क्रोशानि क्रोशाव क्रोशाम । **६. लङ्** – अक्रोशत् अक्रोशताम् अक्रोशन् । अक्रोशः अक्रोशतम् अक्रोशत । अक्रोशम् अक्रोशाव अक्रोशाम । **७. विधिलिङ्** – क्रोशेत् क्रोशेताम् क्रोशेयुः । क्रोशेः क्रोशेतम् क्रोशेत । क्रोशेयम् क्रोशेव क्रोशेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्रुश्यात् क्रुश्यास्ताम् क्रुश्यासुः । क्रुश्याः क्रुश्यास्तम् क्रुश्यास्त । क्रुश्यासम् क्रुश्यास्व क्रुश्यास्म । **९. लुङ्** – अक्रुक्षत् अक्रुक्षताम् अक्रुक्षन् । अक्रुक्षः अक्रुक्षतम् अक्रुक्षत । अक्रुक्षम् अक्रुक्षाव अक्रुक्षाम । **१०. लृङ्** – अक्रोक्ष्यत् अक्रोक्ष्यताम् अक्रोक्ष्यन् । अक्रोक्ष्यः अक्रोक्ष्यतम् अक्रोक्ष्यत । अक्रोक्ष्यम् अक्रोक्ष्याव अक्रोक्ष्याम ।

णिचि – क्रोशयति – ते, **सनि** – चुक्रुक्षति, **यकि** – क्रुश्यते ।

८५७. **कुच – सम्पर्चनकौटिल्यप्रतिष्टम्भविलेखनेषु ।** सकर्म, सेट्, परस्मै । 'सङ्कोचे कुचतीति स्यात्कोचेत् सम्पर्चनादिषु' (श्लो. ५४) इति देवः ।

१. लट् – कोचति कोचतः कोचन्ति । कोचसि कोचथः कोचथ । कोचामि कोचावः कोचामः । **२. लिट्** – चुकोच चुकुचतुः चुकुचुः । चुकोचिथ चुकुचथुः चुकुच । चुकोच चुकुचिव चुकुचिम । **३. लुट्** – कोचिता कोचितारौ कोचितारः । कोचितासि कोचितास्थः कोचितास्थ । कोचितास्मि कोचितास्वः कोचितास्मः । **४. लृट्** – कोचिष्यति कोचिष्यतः कोचिष्यन्ति । कोचिष्यसि कोचिष्यथः कोचिष्यथ । कोचिष्यामि कोचिष्यावः कोचिष्यामः । **२. लिट्** कोचतु, कोचतात् कोचताम् कोचन्तु । कोच, कोचतात् कोचतम् कोचत । कोचानि कोचाव कोचाम । **६. लङ्** – अकोचत् अकोचताम् अकोचन् । अकोचः अकोचतम् अकोचत । अकोचम् अकोचाव अकोचाम । **७. विधिलिङ्** – कोचेत् कोचेताम् कोचेयुः । कोचेः कोचेतम् कोचेत । कोचेयम् कोचेव कोचेम । **८. आशीर्लिङ्** – कुच्यात् कुच्यास्ताम् कुच्यासुः । कुच्याः कुच्यास्तम् कुच्यास्त । कुच्यासम् कुच्यास्व कुच्यास्म । **९. लुङ्** – अकोचीत् अकोचिष्टाम् अकोचिषुः । अकोचीः अकोचिष्टम् अकोचिष्ट । अकोचिषम् अकोचिष्व अकोचिष्म । **१०. लृङ्** – अकोचिष्यत् अकोचिष्यताम् अकोचिष्यन् । अकोचिष्यः अकोचिष्यतम् अकोचिष्यत । अकोचिष्यम् अकोचिष्याव अकोचिष्याम ।

णिचि – कोचयति – ते, **सनि** – चुकुचिषति[१]/चुकोचिषति, **यकि** – कुच्यते

१. 'रलो व्युपधात्...' इति सनि कित्त्वविकल्पः ।

८५८. **बुध – अवगमने ।** सकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । अवगमनम् उद्बोधः ज्ञानं च । 'बुध्यते बोधतीत्येवं बुधेरवगमे द्वयम् । बुधिरो बोधनार्थस्य बोधते बोधतीत्यपि' (श्लो. ११९) इति देवः । 'अयमर्थभेदेन सकर्मकोऽकर्मकश्च' इति माधवीयधातुवृत्तिः ।

१. लट् – बोधति बोधतः बोधन्ति । बोधसि बोधथः बोधथ । बोधामि बोधावः बोधामः । **२. लिट्** – बुबोध बुबुधतुः बुबुधुः । बुबोधिथ बुबुधथुः बुबुध । बुबोध बुबुधिव बुबुधिम । **३. लुट्** – बोधिता बोधितारौ बोधितारः । बोधितासि बोधितास्थः बोधितास्थ । बोधितास्मि बोधितास्वः बोधितास्मः । **४. लृट्** – बोधिष्यति बोधिष्यतः बोधिष्यन्ति । बोधिष्यसि बोधिष्यथः बोधिष्यथ । बोधिष्यामि बोधिष्यावः बोधिष्यामः । **५. लोट्** – बोधतु, बोधतात् बोधताम् बोधन्तु । बोध, बोधतात् बोधतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

बोधत । बोधानि बोधाव बोधाम । **६. लङ्** – अबोधत् अबोधताम् अबोधन् । अबोधः अबोधतम् अबोधत । अबोधम् अबोधाव अबोधाम । **७. विधिलिङ्** – बोधेत् बोधेताम् बोधेयुः । बोधेः बोधेतम् बोधेत । बोधेयम् बोधेव बोधेम । **८. आशीर्लिङ्** – बुध्यात् बुध्यास्ताम् बुध्यासुः । बुध्याः बुध्यास्तम् बुध्यास्त । बुध्यासम् बुध्यास्व बुध्यास्म । **९. लुङ्** – अबोधीत् अबोधिष्टाम् अबोधिषुः । अबोधीः अबोधिष्टम् अबोधिष्ट । अबोधिषम् अबोधिष्व अबोधिष्म । **१०. लृङ्** – अबोधिष्यत् अबोधिष्यताम् अबोधिष्यन् । अबोधिष्यः अबोधिष्यतम् अबोधिष्यत । अबोधिष्यम् अबोधिष्याव अबोधिष्याम ।

णिचि – बोधयति[1], **सनि** – बुबुधिषति/बुबोधिषति[2], **यकि** – बुध्यते

१. 'बुधयुधणशजनेङ्प्रुद्रुस्रुभ्यो णेः' (२.३.८६) इति नित्यपरस्मैपदिता ।

२. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः ।

८५९. रुह – बीजजन्मनि प्रादुर्भावे च । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । 'प्रादुर्भावे च' इति केचिन्न पठन्ति । 'रुह जन्मनि' इति न्यासपाठः ।

१. लट् – रोहति रोहतः रोहन्ति । रोहसि रोहथः रोहथ । रोहामि रोहावः रोहामः । **२. लिट्** – रुरोह रुरुहतुः रुरुहुः । रुरोहिथ रुरुहथुः रुरुह । रुरोह रुरुहिव रुरुहिम । **३. लुट्** – रोढा रोढारौ रोढारः । रोढासि रोढास्थः रोढास्थ । रोढास्मि रोढास्वः रोढास्मः । **४. लृट्** – रोक्ष्यति रोक्ष्यतः रोक्ष्यन्ति । रोक्ष्यसि रोक्ष्यथः रोक्ष्यथ । रोक्ष्यामि रोक्ष्यावः रोक्ष्यामः । **५. लोट्** – रोहतु, रोहतात् रोहताम् रोहन्तु । रोह, रोहतात् रोहतम् रोहत । रोहाणि रोहाव रोहाम । **६. लङ्** – अरोहत् अरोहताम् अरोहन् । अरोहः अरोहतम् अरोहत । अरोहम् अरोहाव अरोहाम । **७. विधिलिङ्** – रोहेत् रोहेताम् रोहेयुः । रोहेः रोहेतम् रोहेत । रोहेयम् रोहेव रोहेम । **८. आशीर्लिङ्** – रुह्यात् रुह्यास्ताम् रुह्यासुः । रुह्याः रुह्यास्तम् रुह्यास्त । रुह्यासम् रुह्यास्व रुह्यास्म । **९. लुङ्** – अरुक्षत् अरुक्षताम् अरुक्षन् । अरुक्षः अरुक्षतम् अरुक्षत । अरुक्षम् अरुक्षाव अरुक्षाम । **१०. लृङ्** – अरोक्ष्यत् अरोक्ष्यताम् अरोक्ष्यन् । अरोक्ष्यः अरोक्ष्यतम् अरोक्ष्यत । अरोक्ष्यम् अरोक्ष्याव अरोक्ष्याम ।

णिचि – रोहयति-रोपयति[1]/ते, **सनि** – रुरुक्षति, **यकि** – रुह्यते ।

१. 'रुहः पोऽन्यतरस्याम्' इति पकारः विकल्पेन ।

८६०. कस – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै, (ज्वलादिः) । 'गतिशासनयोः कस्ते कसतीति गतौ शपि' (श्लो. १९२) इति देवः ।

१. लट् – कसति कसतः कसन्ति । कससि कसथः कसथ । कसामि कसावः कसामः । **२. लिट्** – चकास चकसतुः चकसुः । चकसिथ चकसथुः चकस । चकास, चकस चकसिव चकसिम । **३. लुट्** – कसिता कसितारौ कसितारः । कसितासि कसितास्थः कसितास्थ । कसितास्मि कसितास्वः कसितास्मः । **४. लृट्** – कसिष्यति कसिष्यतः कसिष्यन्ति । कसिष्यसि कसिष्यथः कसिष्यथ । कसिष्यामि कसिष्यावः कसिष्यामः । **५. लोट्** – कसतु, कसतात् कसताम् कसन्तु । कस, कसतात् कसतम् कसत । कसानि कसाव कसाम । **६. लङ्** – अकसत् अकसताम् अकसन् । अकसः अकसतम् अकसत । अकसम् अकसाव अकसाम । **७. विधिलिङ्** – कसेत् कसेताम् कसेयुः । कसेः कसेतम् कसेत । कसेयम् कसेव कसेम । **८. आशीर्लिङ्** – कस्यात् कस्यास्ताम् कस्यासुः । कस्याः कस्यास्तम् कस्यास्त । कस्यासम् कस्यास्व कस्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अकसीत् अकसिष्टाम् अकसिषुः । अकसीः अकसिष्टम् अकसिष्ट । अकसिषम् अकसिष्व अकसिष्म । (ii) अकासीत्[1] अकासिष्टाम् अकासिषुः । अकासीः अकासिष्टम् अकासिष्ट । अकासिषम् अकासिष्व अकासिष्म । **१०. लृङ्** – अकसिष्यत् अकसिष्यताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकसिष्यन् । अकसिष्यः अकसिष्यतम् अकसिष्यत । अकसिष्यम् अकसिष्याव अकसिष्याम ।
णिचि – कासयति-ते, **सनि** – चिकसिषति, **यकि** – कस्यते ।

१. 'अतो हलादेः' इति वृद्धिविकल्पः ।

८६१. **हिक्क – अव्यक्ते शब्दे ।** अकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् – (i) हिक्कति हिक्कतः हिक्कन्ति । हिक्कसि हिक्कथः हिक्कथ । हिक्कामि हिक्कावः हिक्कामः । (ii) हिक्कते हिक्केते हिक्कन्ते । हिक्कसे हिक्केथे हिक्कध्वे । हिक्के हिक्कावहे हिक्कामहे । **२. लिट्** – (i) जिहिक्क जिहिक्कतुः जिहिक्कुः । जिहिक्किथ जिहिक्कथुः जिहिक्क । जिहिक्क जिहिक्किव जिहिक्किम । (ii) जिहिक्के जिहिक्काते जिहिक्किरे । जिहिक्किषे जिहिक्काथे जिहिक्किध्वे । जिहिक्के जिहिक्किवहे जिहिक्किमहे । **३. लुट्** – (i) हिक्किता हिक्कितारौ हिक्कितारः । हिक्कितासि हिक्कितास्थः हिक्कितास्थ । हिक्कितास्मि हिक्कितास्वः हिक्कितास्मः । (ii) हिक्किता हिक्कितारौ हिक्कितारः । हिक्कितासे हिक्कितासाथे हिक्किताध्वे । हिक्किताहे हिक्कितास्वहे हिक्कितास्महे । **४. लृट्** – (i) हिक्किष्यति हिक्किष्यतः हिक्किष्यन्ति । हिक्किष्यसि हिक्किष्यथः हिक्किष्यथ । हिक्किष्यामि हिक्किष्यावः हिक्किष्यामः । (ii) हिक्किष्यते हिक्किष्येते हिक्किष्यन्ते । हिक्किष्यसे हिक्किष्येथे हिक्किष्यध्वे । हिक्किष्ये हिक्किष्यावहे हिक्किष्यामहे । **५. लोट्** – (i) हिक्कतु, हिक्कतात् हिक्कताम् हिक्कन्तु । हिक्क, हिक्कतात् हिक्कतम् हिक्कत । हिक्कानि हिक्काव हिक्काम । (ii) हिक्कताम् हिक्केताम् हिक्कन्ताम् । हिक्कस्व हिक्केथाम् हिक्कध्वम् । हिक्कै हिक्कावहै हिक्कामहै । **६. लङ्** – (i) अहिक्कत् अहिक्कताम् अहिक्कन् । अहिक्कः अहिक्कतम् अहिक्कत । अहिक्कम् अहिक्काव अहिक्काम । (ii) अहिक्कत अहिक्केताम् अहिक्कन्त । अहिक्कथाः अहिक्केथाम् अहिक्कध्वम् । अहिक्के अहिक्कावहि अहिक्कामहि ।
७. विधिलिङ् – (i) हिक्केत् हिक्केताम् हिक्केयुः । हिक्केः हिक्केतम् हिक्केत । हिक्केयम् हिक्केव हिक्केम । (ii) हिक्केत हिक्केयाताम् हिक्केरन् । हिक्केथाः हिक्केयाथाम् हिक्केध्वम् । हिक्केय हिक्केवहि हिक्केमहि । **८. आशीर्लिङ्** (i) हिक्क्यात् हिक्क्यास्ताम् हिक्क्यासुः । हिक्क्याः हिक्क्यास्तम् हिक्क्यास्त । हिक्क्यासम् हिक्क्यास्व हिक्क्यास्म । (ii) हिक्किषीष्ट हिक्किषीयास्ताम् हिक्किषीरन् । हिक्किषीष्ठाः हिक्किषीयास्थाम् हिक्किषीध्वम्/ढ्वम् । हिक्किषीय हिक्किषीवहि हिक्किषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अहिक्कीत् अहिक्किष्टाम् अहिक्किषुः । अहिक्कीः अहिक्किष्टम् अहिक्किष्ट । अहिक्किषम् अहिक्किष्व अहिक्किष्म । (ii) अहिक्किष्ट अहिक्किषाताम् अहिक्किषत । अहिक्किष्ठाः अहिक्किषाथाम् अहिक्किध्वम्/ढ्वम् । अहिक्किषि अहिक्किष्वहि अहिक्किष्महि ।
१०. लृङ् – (i) अहिक्किष्यत् अहिक्किष्यताम् अहिक्किष्यन् । अहिक्किष्यः अहिक्किष्यतम् अहिक्किष्यत । अहिक्किष्यम् अहिक्किष्याव अहिक्किष्याम । (ii) अहिक्किष्यत अहिक्किष्येताम् अहिक्किष्यन्त । अहिक्किष्यथाः अहिक्किष्येथाम् अहिक्किष्यध्वम् । अहिक्किष्ये अहिक्किष्यावहि अहिक्किष्यामहि ।
णिचि – हिक्कयति-ते, **सनि** – जिहिक्किषति-ते, **यकि** – हिक्क्यते ।

८६२. **अञ्चु – गतौ याचने च ।** सकर्म, सेट्, उभय । 'अचु' इत्येके । 'अचि' इत्यपरे । 'अञ्चू' इति शाकटायनः । 'गतियाचनयोरञ्चत्यञ्चते, णौ विशेषणे । अञ्चयत्यञ्चतीत्येकं गतिपूजनयोरपि' इति (श्लो. ५०) देवः ।

१. लट् – (i) अञ्चति अञ्चतः अञ्चन्ति । अञ्चसि अञ्चथः अञ्चथ । अञ्चामि अञ्चावः अञ्चामः । (ii) अञ्चते अञ्चेते अञ्चन्ते । अञ्चसे अञ्चेथे अञ्चध्वे । अञ्चे अञ्चावहे अञ्चामहे । **२. लिट्** – (i) आनञ्च आनञ्चतुः आनञ्चुः । आनञ्चिथ आनञ्चथुः आनञ्च । आनञ्च आनञ्चिव आनञ्चिम । (ii) आनञ्चे आनञ्चाते आनञ्चिरे । आनञ्चिषे आनञ्चाथे आनञ्चिध्वे । आनञ्चे आनञ्चिवहे आनञ्चिमहे । **३. लुट्** (i) अञ्चिता अञ्चितारौ अञ्चितारः । अञ्चितासि अञ्चितास्थः अञ्चितास्थ । अञ्चितास्मि अञ्चितास्वः अञ्चितास्मः । (ii) अञ्चिता अञ्चितारौ अञ्चितारः । अञ्चितासे अञ्चितासाथे अञ्चिताध्वे । अञ्चिताहे अञ्चितास्वहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अञ्चितास्महे । **४. लृट्** - (i) अञ्चिष्यति अञ्चिष्यतः अञ्चिष्यन्ति । अञ्चिष्यसि अञ्चिष्यथः अञ्चिष्यथ । अञ्चिष्यामि अञ्चिष्यावः अञ्चिष्यामः । (ii) अञ्चिष्यते अञ्चिष्येते अञ्चिष्यन्ते । अञ्चिष्यसे अञ्चिष्येथे अञ्चिष्यध्वे । अञ्चिष्ये अञ्चिष्यावहे अञ्चिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) अञ्चतु, अञ्चतात् अञ्चताम् अञ्चन्तु । अञ्च, अञ्चतात् अञ्चतम् अञ्चत । अञ्चानि अञ्चाव अञ्चाम । (ii) अञ्चताम् अञ्चेताम् अञ्चन्ताम् । अञ्चस्व अञ्चेथाम् अञ्चध्वम् । अञ्चै अञ्चावहै अञ्चामहै । **६. लङ्** - (i) आञ्चत् आञ्चताम् आञ्चन् । आञ्चः आञ्चतम् आञ्चत । आञ्चम् आञ्चाव आञ्चाम । (ii) आञ्चत आञ्चेताम् आञ्चन्त । आञ्चथाः आञ्चेथाम् आञ्चध्वम् । आञ्चे आञ्चावहि आञ्चामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) अञ्चेत् अञ्चेताम् अञ्चेयुः । अञ्चेः अञ्चेतम् अञ्चेत । अञ्चेयम् अञ्चेव अञ्चेम । (ii) अञ्चेत अञ्चेयाताम् अञ्चेरन् । अञ्चेथाः अञ्चेयाथाम् अञ्चेध्वम् । अञ्चेय अञ्चेवहि अञ्चेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) अच्यात्[१] अच्यास्ताम् अच्यासुः । अच्याः अच्यास्तम् अच्यास्त । अच्यासम् अच्यास्व अच्यास्म । (ii) अञ्च्यात् अञ्च्यास्ताम् अञ्च्यासुः । अञ्च्याः अञ्च्यास्तम् अञ्च्यास्त । अञ्च्यासम् अञ्च्यास्व अञ्च्यास्म । (iii) अञ्चिषीष्ट अञ्चिषीयास्ताम् अञ्चिषीरन् । अञ्चिषीष्ठाः अञ्चिषीयास्थाम् अञ्चिषीध्वम्/ढ्वम् । अञ्चिषीय अञ्चिषीवहि अञ्चिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) आञ्चीत् आञ्चिष्टाम् आञ्चिषुः । आञ्चीः आञ्चिष्टम् आञ्चिष्ट । आञ्चिषम् आञ्चिष्व आञ्चिष्म । (ii) आञ्चिष्ट आञ्चिषाताम् आञ्चिषत । आञ्चिष्ठाः आञ्चिषाथाम् आञ्चिध्वम्/ढ्वम् । आञ्चिषि आञ्चिष्वहि आञ्चिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) आञ्चिष्यत् आञ्चिष्यताम् आञ्चिष्यन् । आञ्चिष्यः आञ्चिष्यतम् आञ्चिष्यत । आञ्चिष्यम् आञ्चिष्याव आञ्चिष्याम । (ii) आञ्चिष्यत आञ्चिष्येताम् आञ्चिष्यन्त । आञ्चिष्यथाः आञ्चिष्येथाम् आञ्चिष्यध्वम् । आञ्चिष्ये आञ्चिष्यावहि आञ्चिष्यामहि ।

णिचि - अञ्चयति - ते, **सनि** - अञ्चिचिषति - ते, **यकि** - अच्यते ।

१. पूजार्थे 'नाञ्चेः पूजायाम्' इति नलोपः न । गतौ तु नलोपः । इदित्पक्षे अपि 'अच्यात्' इत्येव ।

८६३. टु याचृ - याच्ञायाम् । सकर्म, सेट्, उभय । 'केचित् ङित्तं पठन्ति । तदपि प्रमाणम्' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् - (i) याचति याचतः याचन्ति । याचसि याचथः याचथ । याचामि याचावः याचामः । (ii) याचते याचेते याचन्ते । याचसे याचेथे याचध्वे । याचे याचावहे याचामहे । **२. लिट्** - (i) ययाच ययाचतुः ययाचुः । ययाचिथ ययाचथुः ययाच । ययाच ययाचिव ययाचिम । (ii) ययाचे ययाचाते ययाचिरे । ययाचिषे ययाचाथे ययाचिध्वे । ययाचे ययाचिवहे ययाचिमहे । **३. लुट्** - (i) याचिता याचितारौ याचितारः । याचितासि याचितास्थः याचितास्थ । याचितास्मि याचितास्वः याचितास्मः । (ii) याचिता याचितारौ याचितारः । याचितासे याचितासाथे याचिताध्वे । याचिताहे याचितास्वहे याचितास्महे । **४. लृट्** - (i) याचिष्यति याचिष्यतः याचिष्यन्ति । याचिष्यसि याचिष्यथः याचिष्यथ । याचिष्यामि याचिष्यावः याचिष्यामः । (ii) याचिष्यते याचिष्येते याचिष्यन्ते । याचिष्यसे याचिष्येथे याचिष्यध्वे । याचिष्ये याचिष्यावहे याचिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) याचतु, याचतात् याचताम् याचन्तु । याच, याचतात् याचतम् याचत । याचानि याचाव याचाम । (ii) याचताम् याचेताम् याचन्ताम् । याचस्व याचेथाम् याचध्वम् । याचै यावावहै याचामहै । **६. लङ्** - (i) अयाचत् अयाचताम् अयाचन् । अयाचः अयाचतम् अयाचत । अयाचम् अयाचाव अयाचाम । (ii) अयाचत अयाचेताम् अयाचन्त । अयाचथाः अयाचेथाम् अयाचध्वम् । अयाचे अयाचावहि अयाचामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) याचेत् याचेताम् याचेयुः । याचेः याचेतम् याचेत । याचेयम् याचेव याचेम । (ii) याचेत याचेयाताम् याचेरन् । याचेथाः याचेयाथाम् याचेध्वम् । याचेय याचेवहि याचेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) याच्यात् याच्यास्ताम् याच्यासुः । याच्याः याच्यास्तम् याच्यास्त । याच्यासम् याच्यास्व याच्यास्म । (ii) याचिषीष्ट याचिषीयास्ताम् याचिषीरन् । याचिषीष्ठाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

याचिषीयास्थाम् याचिषीध्वम्/ढ्वम् । याचिषीय याचिषीवहि याचिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अयाचीत् अयाचिष्टाम् अयाचिषुः । अयाचीः अयाचिष्टम् अयाचिष्ट । अयाचिषम् अयाचिष्व अयाचिष्म । (ii) अयाचिष्ट अयाचिषाताम् अयाचिषत । अयाचिष्ठाः अयाचिषाथाम् अयाचिध्वम्/ढ्वम् । अयाचिषि अयाचिष्वहि अयाचिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अयाचिष्यत् अयाचिष्यताम् अयाचिष्यन् । अयाचिष्यः अयाचिष्यतम् अयाचिष्यत । अयाचिष्यम् अयाचिष्याव अयाचिष्याम । (ii) अयाचिष्यत अयाचिष्येताम् अयाचिष्यन्त । अयाचिष्यथाः अयाचिष्येथाम् अयाचिष्यध्वम् । अयाचिष्ये अयाचिष्यावहि अयाचिष्यामहि । **णिचि** - याचयति-ते, **सनि** - यियाचिषति-ते, **यकि** - याच्यते ।

८६४. रेटृ - परिभाषणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'याचने च इति द्रुमे' इति धा.का. व्याख्यायाम् (२-२५) ।

१. लट् - (i) रेटति रेटतः रेटन्ति । रेटसि रेटथः रेटथ । रेटामि रेटावः रेटामः । (ii) रेटते रेटेते रेटन्ते । रेटसे रेटेथे रेटध्वे । रेटे रेटावहे रेटामहे । **२. लिट्** - (i) रिरेट रिरेटतुः रिरेटुः । रिरेटिथ रिरेटथुः रिरेट । रिरेट रिरेटिव रिरेटिम । (ii) रिरेटे रिरेटाते रिरेटिरे । रिरेटिषे रिरेटाथे रिरेटिध्वे । रिरेटे रिरेटिवहे रिरेटिमहे । **३. लुट्** - (i) रेटिता रेटितारौ रेटितारः । रेटितासि रेटितास्थः रेटितास्थ । रेटितास्मि रेटितास्वः रेटितास्मः । (ii) रेटिता रेटितारौ रेटितारः । रेटितासे रेटितासाथे रेटिताध्वे । रेटिताहे रेटितास्वहे रेटितास्महे ।

४. लृट् - (i) रेटिष्यति रेटिष्यतः रेटिष्यन्ति । रेटिष्यसि रेटिष्यथः रेटिष्यथ । रेटिष्यामि रेटिष्यावः रेटिष्यामः । (ii) रेटिष्यते रेटिष्येते रेटिष्यन्ते । रेटिष्यसे रेटिष्येथे रेटिष्यध्वे । रेटिष्ये रेटिष्यावहे रेटिष्यामहे ।

५. लोट् - (i) रेटतु, रेटतात् रेटताम् रेटन्तु । रेट, रेटतात् रेटतम् रेटत । रेटानि रेटाव रेटाम । (ii) रेटताम् रेटेताम् रेटन्ताम् । रेटस्व रेटेथाम् रेटध्वम् । रेटै रेटावहै रेटामहै । **६. लङ्** - (i) अरेटत् अरेटताम् अरेटन् । अरेटः अरेटतम् अरेटत । अरेटम् अरेटाव अरेटाम । (ii) अरेटत अरेटेताम् अरेटन्त । अरेटथाः अरेटेथाम् अरेटध्वम् । अरेटे अरेटावहि अरेटामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) रेटेत् रेटेताम् रेटेयुः । रेटेः रेटेतम् रेटेत । रेटेयम् रेटेव रेटेम । (ii) रेटेत रेटेयाताम् रेटेरन् । रेटेथाः रेटेयाथाम् रेटेध्वम् । रेटेय रेटेवहि रेटेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) रेट्यात् रेट्यास्ताम् रेट्यासुः । रेट्याः रेट्यास्तम् रेट्यास्त । रेट्यासम् रेट्यास्व रेट्यास्म । (ii) रेटिषीष्ट रेटिषीयास्ताम् रेटिषीरन् । रेटिषीष्ठाः रेटिषीयास्थाम् रेटिषीध्वम्/ढ्वम् । रेटिषीय रेटिषीवहि रेटिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अरेटीत् अरेटिष्टाम् अरेटिषुः । अरेटीः अरेटिष्टम् अरेटिष्ट । अरेटिषम् अरेटिष्व अरेटिष्म । (ii) अरेटिष्ट अरेटिषाताम् अरेटिषत । अरेटिष्ठाः अरेटिषाथाम् अरेटिध्वम्/ढ्वम् । अरेटिषि अरेटिष्वहि अरेटिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अरेटिष्यत् अरेटिष्यताम् अरेटिष्यन् । अरेटिष्यः अरेटिष्यतम् अरेटिष्यत । अरेटिष्यम् अरेटिष्याव अरेटिष्याम । (ii) अरेटिष्यत अरेटिष्येताम् अरेटिष्यन्त । अरेटिष्यथाः अरेटिष्येथाम् अरेटिष्यध्वम् । अरेटिष्ये अरेटिष्यावहि अरेटिष्यामहि । **णिचि** - रेटयति-ते, **सनि** - रिरेटिषति-ते, **यकि** - रेट्यते ।

८६५. चते[1] **- याचने** । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) चतति चततः चतन्ति । चतसि चतथः चतथ । चतामि चतावः चतामः । (ii) चतते चतेते चतन्ते । चतसे चतेथे चतध्वे । चते चतावहे चतामहे । **२. लिट्** - (i) चचात चेततुः चेतुः । चेतिथ चेतथुः चेत । चचात, चचत चेतिव चेतिम । (ii) चेते चेताते चेतिरे । चेतिषे चेताथे चेतिध्वे । चेते चेतिवहे चेतिमहे । **३. लुट्** - (i) चतिता चतितारौ चतितारः । चतितासि चतितास्थः चतितास्थ । चतितास्मि चतितास्वः चतितास्मः । (ii) चतिता चतितारौ चतितारः । चतितासे चतितासाथे चतिताध्वे । चतिताहे चतितास्वहे चतितास्महे । **४. लृट्** - (i) चतिष्यति चतिष्यतः चतिष्यन्ति । चतिष्यसि चतिष्यथः चतिष्यथ । चतिष्यामि चतिष्यावः चतिष्यामः । (ii) चतिष्यते चतिष्येते चतिष्यन्ते । चतिष्यसे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चतिष्येथे चतिष्यध्वे । चतिष्ये चतिष्यावहे चतिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) चततु, चततात् चतताम् चतन्तु । चत, चततात् चततम् चतत । चतानि चताव चताम । (ii) चतताम् चतेताम् चतन्ताम् । चतस्व चतेथाम् चतध्वम् । चतै चतावहै चतामहै । **६. लङ्** - (i) अचतत् अचतताम् अचतन् । अचतः अचततम् अचतत । अचतम् अचताव अचताम । (ii) अचतत अचतेताम् अचतन्त । अचतथाः अचतेथाम् अचतध्वम् । अचते अचतावहि अचतामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) चतेत् चतेताम् चतेयुः । चतेः चतेतम् चतेत । चतेयम् चतेव चतेम । (ii) चतेत चतेयाताम् चतेरन् । चतेथाः चतेयाथाम् चतेध्वम् । चतेय चतेवहि चतेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) चत्यात् चत्यास्ताम् चत्यासुः । चत्याः चत्यास्तम् चत्यास्त । चत्यासम् चत्यास्व चत्यास्म । (ii) चतिषीष्ट चतिषीयास्ताम् चतिषीरन् । चतिषीष्ठाः चतिषीयास्थाम् चतिषीध्वम्/ढ्वम् । चतिषीय चतिषीवहि चतिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचतीत्[2] अचतिष्टाम् अचतिषुः । अचतीः अचतिष्टम् अचतिष्ट । अचतिषम् अचतिष्व अचतिष्म । (ii) अचतिष्ट अचतिषाताम् अचतिषत । अचतिष्ठाः अचतिषाथाम् अचतिध्वम्/ढ्वम् । अचतिषि अचतिष्वहि अचतिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अचतिष्यत् अचतिष्यताम् अचतिष्यन् । अचतिष्यः अचतिष्यतम् अचतिष्यत । अचतिष्यम् अचतिष्याव अचतिष्याम । (ii) अचतिष्यत अचतिष्येताम् अचतिष्यन्त । अचतिष्यथाः अचतिष्येथाम् अचतिष्यध्वम् । अचतिष्ये अचतिष्यावहि अचतिष्यामहि ।

णिचि - चातयति-ते, **सनि** - चिचतिषति-ते, **यकि** - चत्यते ।

१. 'चते चदे च यातने' इति क्षीरस्वामिसम्मतः पाठः । चकारः 'परिभाषणे' इति पूर्वधात्वर्थस्यापि अनुवृत्तिसूचकः ।

२. एदित्वात् न वृद्धिः ।

८६६. चदे[1] - याचने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) चदति चदतः चदन्ति । चदसि चदथः चदथ । चदामि चदावः चदामः । (ii) चदते चदेते चदन्ते । चदसे चदेथे चदध्वे । चदे चदावहे चदामहे । **२. लिट्** - (i) चचाद चेदतुः चेदुः । चेदिथ चेदथुः चेद । चचाद, चचद चेदिव चेदिम । (ii) चेदे चेदाते चेदिरे । चेदिषे चेदाथे चेदिध्वे । चेदे चेदिवहे चेदिमहे । **३. लुट्** - (i) चदिता चदितारौ चदितारः । चदितासि चदितास्थः चदितास्थ । चदितास्मि चदितास्वः चदितास्मः । (ii) चदिता चदितारौ चदितारः । चदितासे चदितासाथे चदिताध्वे । चदिताहे चदितास्वहे चदितास्महे । **४. लृट्** - (i) चदिष्यति चदिष्यतः चदिष्यन्ति । चदिष्यसि चदिष्यथः चदिष्यथ । चदिष्यामि चदिष्यावः चदिष्यामः । (ii) चदिष्यते चदिष्येते चदिष्यन्ते । चदिष्यसे चदिष्येथे चदिष्यध्वे । चदिष्ये चदिष्यावहे चदिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) चदतु, चदतात् चदताम् चदन्तु । चद, चदतात् चदतम् चदत । चदानि चदाव चदाम । (ii) चदताम् चदेताम् चदन्ताम् । चदस्व चदेथाम् चदध्वम् । चदै चदावहै चदामहै । **६. लङ्** - (i) अचदत् अचदताम् अचदन् । अचदः अचदतम् अचदत । अचदम् अचदाव अचदाम । (ii) अचदत अचदेताम् अचदन्त । अचदथाः अचदेथाम् अचदध्वम् । अचदे अचदावहि अचदामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) चदेत् चदेताम् चदेयुः । चदेः चदेतम् चदेत । चदेयम् चदेव चदेम । (ii) चदेत चदेयाताम् चदेरन् । चदेथाः चदेयाथाम् चदेध्वम् । चदेय चदेवहि चदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) चद्यात् चद्यास्ताम् चद्यासुः । चद्याः चद्यास्तम् चद्यास्त । चद्यासम् चद्यास्व चद्यास्म । (ii) चदिषीष्ट चदिषीयास्ताम् चदिषीरन् । चदिषीष्ठाः चदिषीयास्थाम् चदिषीध्वम्/ढ्वम् । चदिषीय चदिषीवहि चदिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचदीत्[2] अचदिष्टाम् अचदिषुः । अचदीः अचदिष्टम् अचदिष्ट । अचदिषम् अचदिष्व अचदिष्म । (ii) अचदिष्ट अचदिषाताम् अचदिषत । अचदिष्ठाः अचदिषाथाम् अचदिध्वम्/ढ्वम् । अचदिषि अचदिष्वहि अचदिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अचदिष्यत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचदिष्यताम् अचदिष्यन् । अचदिष्यः अचदिष्यतम् अचदिष्यत । अचदिष्यम् अचदिष्याव अचदिष्याम । (ii) अचदिष्यत अचदिष्येताम् अचदिष्यन्त । अचदिष्यथाः अचदिष्येथाम् अचदिष्यध्वम् । अचदिष्ये अचदिष्यावहि अचदिष्यामहि ।

णिचि – चादयति-ते, **सनि** – चिचदिषति-ते, **यकि** – चद्यते

१. 'चदेधातुम् अधिकृत्य सायणेन न किञ्चिदपि व्याख्यातम् । तथापि अन्यत्र पाणिनीयेषु धातुपाठेषु सर्वत्र अस्य उपलम्भात् प्रामाणिकोऽयं धातुः' इति मा.धा.वृत्तिटिप्पणी ।

२. एदित्त्वात् न वृद्धिः ।

८६७. प्रोथृ – पर्याप्तौ । अकर्म, सेट्, उभय । 'प्रोथति = सूदति' इति मन्त्रव्याख्यायां व्याख्यानात्, 'अपप्रोथ = मारय' इति व्याख्यानाच्च भट्टभास्करमते हिंसार्थकोऽयं धातुः इति मा.धा.वृत्तिदर्शनात् ज्ञायते । 'पर्याप्तिगतौ' इत्यपि क्वचिदर्थनिर्देशः कृतः । 'अपप्रोथनम् = हुङ्करणम्' इति क्षुरे' मा.धा.वृत्तिः । 'शब्दार्थोऽपि । अपपूर्वस्तु मारणे हुङ्करणे वा' इति धा.का. व्याख्याने (२-२५) ।

१. लट् – (i) प्रोथति प्रोथतः प्रोथन्ति । प्रोथसि प्रोथथः प्रोथथ । प्रोथामि प्रोथावः प्रोथामः । (ii) प्रोथते प्रोथेते प्रोथन्ते । प्रोथसे प्रोथेथे प्रोथध्वे । प्रोथे प्रोथावहे प्रोथामहे । **२. लिट्** – (i) पुप्रोथ पुप्रोथतुः पुप्रोथुः । पुप्रोथिथ पुप्रोथथुः पुप्रोथ । पुप्रोथ पुप्रोथिव पुप्रोथिम । (ii) पुप्रोथे पुप्रोथाते पुप्रोथिरे । पुप्रोथिषे पुप्रोथाथे पुप्रोथिध्वे । पुप्रोथे पुप्रोथिवहे पुप्रोथिमहे । **३. लुट्** – (i) प्रोथिता प्रोथितारौ प्रोथितारः । प्रोथितासि प्रोथितास्थः प्रोथितास्थ । प्रोथितास्मि प्रोथितास्वः प्रोथितास्मः । (ii) प्रोथिता प्रोथितारौ प्रोथितारः । प्रोथितासे प्रोथितासाथे प्रोथिताध्वे । प्रोथिताहे प्रोथितास्वहे प्रोथितास्महे । **४. लृट्** – (i) प्रोथिष्यति प्रोथिष्यतः प्रोथिष्यन्ति । प्रोथिष्यसि प्रोथिष्यथः प्रोथिष्यथ । प्रोथिष्यामि प्रोथिष्यावः प्रोथिष्यामः । (ii) प्रोथिष्यते प्रोथिष्येते प्रोथिष्यन्ते । प्रोथिष्यसे प्रोथिष्येथे प्रोथिष्यध्वे । प्रोथिष्ये प्रोथिष्यावहे प्रोथिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) प्रोथतु, प्रोथतात् प्रोथताम् प्रोथन्तु । प्रोथ, प्रोथतात् प्रोथतम् प्रोथत । प्रोथानि प्रोथाव प्रोथाम । (ii) प्रोथताम् प्रोथेताम् प्रोथन्ताम् । प्रोथस्व प्रोथेथाम् प्रोथध्वम् । प्रोथै प्रोथावहै प्रोथामहै । **६. लङ्** – (i) अप्रोथत् अप्रोथताम् अप्रोथन् । अप्रोथः अप्रोथतम् अप्रोथत । अप्रोथम् अप्रोथाव अप्रोथाम । (ii) अप्रोथत अप्रोथेताम् अप्रोथन्त । अप्रोथथाः अप्रोथेथाम् अप्रोथध्वम् । अप्रोथे अप्रोथावहि अप्रोथामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) प्रोथेत् प्रोथेताम् प्रोथेयुः । प्रोथेः प्रोथेतम् प्रोथेत । प्रोथेयम् प्रोथेव प्रोथेम । (ii) प्रोथेत प्रोथेयाताम् प्रोथेरन् । प्रोथेथाः प्रोथेयाथाम् प्रोथेध्वम् । प्रोथेय प्रोथेवहि प्रोथेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) प्रोथ्यात् प्रोथ्यास्ताम् प्रोथ्यासुः । प्रोथ्याः प्रोथ्यास्तम् प्रोथ्यास्त । प्रोथ्यासम् प्रोथ्यास्व प्रोथ्यास्म । (ii) प्रोथिषीष्ट प्रोथिषीयास्ताम् प्रोथिषीरन् । प्रोथिषीष्ठाः प्रोथिषीयास्थाम् प्रोथिषीध्वम्/ढ्वम् । प्रोथिषीय प्रोथिषीवहि प्रोथिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अप्रोथीत् अप्रोथिष्टाम् अप्रोथिषुः । अप्रोथीः अप्रोथिष्टम् अप्रोथिष्ट । अप्रोथिषम् अप्रोथिष्व अप्रोथिष्म । (ii) अप्रोथिष्ट अप्रोथिषाताम् अप्रोथिषत । अप्रोथिष्ठाः अप्रोथिषाथाम् अप्रोथिध्वम्/ढ्वम् । अप्रोथिषि अप्रोथिष्वहि अप्रोथिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अप्रोथिष्यत् अप्रोथिष्यताम् अप्रोथिष्यन् । अप्रोथिष्यः अप्रोथिष्यतम् अप्रोथिष्यत । अप्रोथिष्यम् अप्रोथिष्याव अप्रोथिष्याम । (ii) अप्रोथिष्यत अप्रोथिष्येताम् अप्रोथिष्यन्त । अप्रोथिष्यथाः अप्रोथिष्येथाम् अप्रोथिष्यध्वम् । अप्रोथिष्ये अप्रोथिष्यावहि अप्रोथिष्यामहि ।

णिचि – प्रोथयति-ते, **सनि** – पुप्रोथिषति-ते, **यकि** – प्रोथ्यते ।

८६८. मिदृ – मेधाहिंसनयोः । सकर्म, सेट्, उभय । 'थान्तः इति स्वामी । धान्तः इति न्यासः' इति कौमुदी ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

'ऋदितो मेदते मेदेन्मेधाहिंसनयोर्द्वयोः' (श्लो.१०४) इति देवः ।

१. लट् – (i) मेदति मेदतः मेदन्ति । मेदसि मेदथः मेदथ । मेदामि मेदावः मेदामः । (ii) मेदते मेदेते मेदन्ते । मेदसे मेदेथे मेदध्वे । मेदे मेदावहे मेदामहे । **२. लिट्** – (i) मिमेद मिमिदतुः मिमिदुः । मिमेदिथ मिमिदथुः मिमिद । मिमेद मिमिदिव मिमिदिम । (ii) मिमिदे मिमिदाते मिमिदिरे । मिमिदिषे मिमिदाथे मिमिदिध्वे । मिमिदे मिमिदिवहे मिमिदिमहे । **३. लुट्** – (i) मेदिता मेदितारौ मेदितारः । मेदितासि मेदितास्थः मेदितास्थ । मेदितास्मि मेदितास्वः मेदितास्मः । (ii) मेदिता मेदितारौ मेदितारः । मेदितासे मेदितासाथे मेदिताध्वे । मेदिताहे मेदितास्वहे मेदितास्महे । **४. लृट्** – (i) मेदिष्यति मेदिष्यतः मेदिष्यन्ति । मेदिष्यसि मेदिष्यथः मेदिष्यथ । मेदिष्यामि मेदिष्यावः मेदिष्यामः । (ii) मेदिष्यते मेदिष्येते मेदिष्यन्ते । मेदिष्यसे मेदिष्येथे मेदिष्यध्वे । मेदिष्ये मेदिष्यावहे मेदिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मेदतु, मेदतात् मेदताम् मेदन्तु । मेद, मेदतात् मेदतम् मेदत । मेदानि मेदाव मेदाम । (ii) मेदताम् मेदेताम् मेदन्ताम् । मेदस्व मेदेथाम् मेदध्वम् । मेदै मेदावहै मेदामहै । **६. लङ्** – (i) अमेदत् अमेदताम् अमेदन् । अमेदः अमेदतम् अमेदत । अमेदम् अमेदाव अमेदाम । (ii) अमेदत अमेदेताम् अमेदन्त । अमेदथाः अमेदेथाम् अमेदध्वम् । अमेदे अमेदावहि अमेदामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मेदेत् मेदेताम् मेदेयुः । मेदेः मेदेतम् मेदेत । मेदेयम् मेदेव मेदेम । (ii) मेदेत मेदेयाताम् मेदेरन् । मेदेथाः मेदेयाथाम् मेदेध्वम् । मेदेय मेदेवहि मेदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मिद्यात् मिद्यास्ताम् मिद्यासुः । मिद्याः मिद्यास्तम् मिद्यास्त । मिद्यासम् मिद्यास्व मिद्यास्म । (ii) मेदिषीष्ट मेदिषीयास्ताम् मेदिषीरन् । मेदिषीष्ठाः मेदिषीयास्थाम् मेदिषीध्वम्/ढ्वम् । मेदिषीय मेदिषीवहि मेदिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमेदीत् अमेदिष्टाम् अमेदिषुः । अमेदीः अमेदिष्टम् अमेदिष्ट । अमेदिषम् अमेदिष्व अमेदिष्म । (ii) अमेदिष्ट अमेदिषाताम् अमेदिषत । अमेदिष्ठाः अमेदिषाथाम् अमेदिध्वम्/ढ्वम् । अमेदिषि अमेदिष्वहि अमेदिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अमेदिष्यत् अमेदिष्यताम् अमेदिष्यन् । अमेदिष्यः अमेदिष्यतम् अमेदिष्यत । अमेदिष्यम् अमेदिष्याव अमेदिष्याम । (ii) अमेदिष्यत अमेदिष्येताम् अमेदिष्यन्त । अमेदिष्यथाः अमेदिष्येथाम् अमेदिष्यध्वम् । अमेदिष्ये अमेदिष्यावहि अमेदिष्यामहि ।

णिचि – मेदयति-ते, **सनि** – मिमिदिषति/मिमेदिषति-ते, **यकि** – मेद्यते

८६९. मेदृ – मेधाहिंसनयोः । सकर्म, सेट्, उभय । 'थान्तः इति स्वामी । धान्तः इति न्यासः' इति कौमुदी । भोजराजस्तु मेधिं नानुमन्यते । 'कौमाराश्चात्रैव अनुकूलाः' इति मा.धा. वृत्तिः । 'ऋदितो मेदते मेदेन्मेधाहिंसनयोर्द्वयोः' (श्लो.१०४) इति देवः ।

१. लट् – (i) मेदति मेदतः मेदन्ति । मेदसि मेदथः मेदथ । मेदामि मेदावः मेदामः । (ii) मेदते मेदेते मेदन्ते । मेदसे मेदेथे मेदध्वे । मेदे मेदावहे मेदामहे । **२. लिट्** – (i) मिमेद मिमेदतुः मिमेदुः । मिमेदिथ मिमेदथुः मिमेद । मिमेद मिमेदिव मिमेदिम । (ii) मिमेदे मिमेदाते मिमेदिरे । मिमेदिषे मिमेदाथे मिमेदिध्वे । मिमेदे मिमेदिवहे मिमेदिमहे । **३. लुट्** – (i) मेदिता मेदितारौ मेदितारः । मेदितासि मेदितास्थः मेदितास्थ । मेदितास्मि मेदितास्वः मेदितास्मः । (ii) मेदिता मेदितारौ मेदितारः । मेदितासे मेदितासाथे मेदिताध्वे । मेदिताहे मेदितास्वहे मेदितास्महे । **४. लृट्** – (i) मेदिष्यति मेदिष्यतः मेदिष्यन्ति । मेदिष्यसि मेदिष्यथः मेदिष्यथ । मेदिष्यामि मेदिष्यावः मेदिष्यामः । (ii) मेदिष्यते मेदिष्येते मेदिष्यन्ते । मेदिष्यसे मेदिष्येथे मेदिष्यध्वे । मेदिष्ये मेदिष्यावहे मेदिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मेदतु, मेदतात् मेदताम् मेदन्तु । मेद, मेदतात् मेदतम् मेदत । मेदानि मेदाव मेदाम । (ii) मेदताम् मेदेताम् मेदन्ताम् । मेदस्व मेदेथाम् मेदध्वम् । मेदै मेदावहै मेदामहै । **६. लङ्** – (i) अमेदत् अमेदताम् अमेदन् । अमेदः अमेदतम् अमेदत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमेदम् अमेदाव अमेदाम । (ii) अमेदत अमेदेताम् अमेदन्त । अमेदथाः अमेदेथाम् अमेदध्वम् । अमेदे अमेदावहि अमेदामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) मेदेत् मेदेताम् मेदेयुः । मेदेः मेदेतम् मेदेत । मेदेयम् मेदेव मेदेम । (ii) मेदेत मेदेयाताम् मेदेरन् । मेदेथाः मेदेयाथाम् मेदेध्वम् । मेदेय मेदेवहि मेदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) मेद्यात् मेद्यास्ताम् मेद्यासुः । मेद्याः मेद्यास्तम् मेद्यास्त । मेद्यासम् मेद्यास्व मेद्यास्म । (ii) मेदिषीष्ट मेदिषीयास्ताम् मेदिषीरन् । मेदिषीष्ठाः मेदिषीयास्थाम् मेदिषीध्वम्/ढ्वम् । मेदिषीय मेदिषीवहि मेदिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अमेदीत् अमेदिष्टाम् अमेदिषुः । अमेदीः अमेदिष्टम् अमेदिष्ट । अमेदिषम् अमेदिष्व अमेदिष्म । (ii) अमेदिष्ट अमेदिषाताम् अमेदिषत । अमेदिष्ठाः अमेदिषाथाम् अमेदिध्वम्/ढ्वम् । अमेदिषि अमेदिष्वहि अमेदिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अमेदिष्यत् अमेदिष्यताम् अमेदिष्यन् । अमेदिष्यः अमेदिष्यतम् अमेदिष्यत । अमेदिष्यम् अमेदिष्याव अमेदिष्याम । (ii) अमेदिष्यत अमेदिष्येताम् अमेदिष्यन्त । अमेदिष्यथाः अमेदिष्येथाम् अमेदिष्यध्वम् । अमेदिष्ये अमेदिष्यावहि अमेदिष्यामहि ।

णिचि - मेदयति-ते, **सनि** - मिमेदिषति-ते, **यकि** - मेद्यते

८७०. मेधृ - सङ्गमे च । सकर्म, सेट्, उभय । चकारात् धातुपाठे पूर्वधातुगतं मेधाहिंसारूपम् अर्थद्वयं विवक्षितम् ।

१. लट् - (i) मेधति मेधतः मेधन्ति । मेधसि मेधथः मेधथ । मेधामि मेधावः मेधामः । (ii) मेधते मेधेते मेधन्ते । मेधसे मेधेथे मेधध्वे । मेधे मेधावहे मेधामहे । **२. लिट्** - (i) मिमेध मिमेधतुः मिमेधुः । मिमेधिथ मिमेधथुः मिमेध । मिमेध मिमेधिव मिमेधिम । (ii) मिमेधे मिमेधाते मिमेधिरे । मिमेधिषे मिमेधाथे मिमेधिध्वे । मिमेधे मिमेधिवहे मिमेधिमहे । **३. लुट्** - (i) मेधिता मेधितारौ मेधितारः । मेधितासि मेधितास्थः मेधितास्थ । मेधितास्मि मेधितास्वः मेधितास्मः । (ii) मेधिता मेधितारौ मेधितारः । मेधितासे मेधितासाथे मेधिताध्वे । मेधिताहे मेधितास्वहे मेधितास्महे । **४. लृट्** - (i) मेधिष्यति मेधिष्यतः मेधिष्यन्ति । मेधिष्यसि मेधिष्यथः मेधिष्यथ । मेधिष्यामि मेधिष्यावः मेधिष्यामः । (ii) मेधिष्यते मेधिष्येते मेधिष्यन्ते । मेधिष्यसे मेधिष्येथे मेधिष्यध्वे । मेधिष्ये मेधिष्यावहे मेधिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) मेधतु, मेधतात् मेधताम् मेधन्तु । मेध, मेधतात् मेधतम् मेधत । मेधानि मेधाव मेधाम । (ii) मेधताम् मेधेताम् मेधन्ताम् । मेधस्व मेधेथाम् मेधध्वम् । मेधै मेधावहै मेधामहै । **६. लङ्** - (i) अमेधत् अमेधताम् अमेधन् । अमेधः अमेधतम् अमेधत । अमेधम् अमेधाव अमेधाम । (ii) अमेधत अमेधेताम् अमेधन्त । अमेधथाः अमेधेथाम् अमेधध्वम् । अमेधे अमेधावहि अमेधामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) मेधेत् मेधेताम् मेधेयुः । मेधेः मेधेतम् मेधेत । मेधेयम् मेधेव मेधेम । (ii) मेधेत मेधेयाताम् मेधेरन् । मेधेथाः मेधेयाथाम् मेधेध्वम् । मेधेय मेधेवहि मेधेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) मेध्यात् मेध्यास्ताम् मेध्यासुः । मेध्याः मेध्यास्तम् मेध्यास्त । मेध्यासम् मेध्यास्व मेध्यास्म । (ii) मेधिषीष्ट मेधिषीयास्ताम् मेधिषीरन् । मेधिषीष्ठाः मेधिषीयास्थाम् मेधिषीध्वम्/ढ्वम् । मेधिषीय मेधिषीवहि मेधिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अमेधीत् अमेधिष्टाम् अमेधिषुः । अमेधीः अमेधिष्टम् अमेधिष्ट । अमेधिषम् अमेधिष्व अमेधिष्म । (ii) अमेधिष्ट अमेधिषाताम् अमेधिषत । अमेधिष्ठाः अमेधिषाथाम् अमेधिध्वम्/ढ्वम् । अमेधिषि अमेधिष्वहि अमेधिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अमेधिष्यत् अमेधिष्यताम् अमेधिष्यन् । अमेधिष्यः अमेधिष्यतम् अमेधिष्यत । अमेधिष्यम् अमेधिष्याव अमेधिष्याम । (ii) अमेधिष्यत अमेधिष्येताम् अमेधिष्यन्त । अमेधिष्यथाः अमेधिष्येथाम् अमेधिष्यध्वम् । अमेधिष्ये अमेधिष्यावहि अमेधिष्यामहि ।

णिचि - मेधयति - ते, **सनि** - मिमेधिषति-ते, **यकि** - मेध्यते ।

८७१. णिदृ - कुत्सासन्निकर्षयोः । सकर्म, सेट्, उभय । 'प्रत्येकं निदिनेद्योः स्तां नेदते नेदतीत्युभे । कुत्सायां सन्निकर्षे वा, कुत्सामात्रे तु निन्दति' (श्लो. ११४) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – (i) नेदति नेदतः नेदन्ति । नेदसि नेदथः नेदथ । नेदामि नेदावः नेदामः । (ii) नेदते नेदेते नेदन्ते । नेदसे नेदेथे नेदध्वे । नेदे नेदावहे नेदामहे । **२. लिट्** – (i) निनेद निनिदतुः निनिदुः । निनेदिथ निनिदथुः निनिद । निनेद निनिदिव निनिदिम । (ii) निनिदे निनिदाते निनिदिरे । निनिदिषे निनिदाथे निनिदिध्वे । निनिदे निनिदिवहे निनिदिमहे । **३. लुट्** – (i) नेदिता नेदितारौ नेदितारः । नेदितासि नेदितास्थः नेदितास्थ । नेदितास्मि नेदितास्वः नेदितास्मः । (ii) नेदिता नेदितारौ नेदितारः । नेदितासे नेदितासाथे नेदिताध्वे । नेदिताहे नेदितास्वहे नेदितास्महे । **४. लृट्** – (i) नेदिष्यति नेदिष्यतः नेदिष्यन्ति । नेदिष्यसि नेदिष्यथः नेदिष्यथ । नेदिष्यामि नेदिष्यावः नेदिष्यामः । (ii) नेदिष्यते नेदिष्येते नेदिष्यन्ते । नेदिष्यसे नेदिष्येथे नेदिष्यध्वे । नेदिष्ये नेदिष्यावहे नेदिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) नेदतु, नेदतात् नेदताम् नेदन्तु । नेद, नेदतात् नेदतम् नेदत । नेदानि नेदाव नेदाम । (ii) नेदताम् नेदेताम् नेदन्ताम् । नेदस्व नेदेथाम् नेदध्वम् । नेदै नेदावहै नेदामहै । **६. लङ्** – (i) अनेदत् अनेदताम् अनेदन् । अनेदः अनेदतम् अनेदत । अनेदम् अनेदाव अनेदाम । (ii) अनेदत अनेदेताम् अनेदन्त । अनेदथाः अनेदेथाम् अनेदध्वम् । अनेदे अनेदावहि अनेदामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) नेदेत् नेदेताम् नेदेयुः । नेदेः नेदेतम् नेदेत । नेदेयम् नेदेव नेदेम । (ii) नेदेत नेदेयाताम् नेदेरन् । नेदेथाः नेदेयाथाम् नेदेध्वम् । नेदेय नेदेवहि नेदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) निद्यात् निद्यास्ताम् निद्यासुः । निद्याः निद्यास्तम् निद्यास्त । निद्यासम् निद्यास्व निद्यास्म । (ii) नेदिषीष्ट नेदिषीयास्ताम् नेदिषीरन् । नेदिषीष्ठाः नेदिषीयास्थाम् नेदिषीध्वम्/ढ्वम् । नेदिषीय नेदिषीवहि नेदिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अनेदीत् अनेदिष्टाम् अनेदिषुः । अनेदीः अनेदिष्टम् अनेदिष्ट । अनेदिषम् अनेदिष्व अनेदिष्म । (ii) अनेदिष्ट अनेदिषाताम् अनेदिषत । अनेदिष्ठाः अनेदिषाथाम् अनेदिध्वम्/ढ्वम् । अनेदिषि अनेदिष्वहि अनेदिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अनेदिष्यत् अनेदिष्यताम् अनेदिष्यन् । अनेदिष्यः अनेदिष्यतम् अनेदिष्यत । अनेदिष्यम् अनेदिष्याव अनेदिष्याम । (ii) अनेदिष्यत अनेदिष्येताम् अनेदिष्यन्त । अनेदिष्यथाः अनेदिष्येथाम् अनेदिष्यध्वम् । अनेदिष्ये अनेदिष्यावहि अनेदिष्यामहि ।

णिचि – नेदयति-ते, **सनि** – निनिदिषति/निनेदिषति-ते, **यकि** – निद्यते

८७२. **णेद – कुत्सासन्निकर्षयोः ।** सकर्म, सेट्, उभय । 'प्रत्येकं निदिनेद्योः स्तां नेदते नेदतीत्युभे । कुत्सायां सन्निकर्षे वा, कुत्सामात्रे तु निन्दति' (श्लो. ११४) इति देवः ।

१. लट् – (i) नेदति नेदतः नेदन्ति । नेदसि नेदथः नेदथ । नेदामि नेदावः नेदामः । (ii) नेदते नेदेते नेदन्ते । नेदसे नेदेथे नेदध्वे । नेदे नेदावहे नेदामहे । **२. लिट्** – (i) निनेद निनेदतुः निनेदुः । निनेदिथ निनेदथुः निनेद । निनेद निनेदिव निनेदिम । (ii) निनेदे निनेदाते निनेदिरे । निनेदिषे निनेदाथे निनेदिध्वे । निनेदे निनेदिवहे निनेदिमहे । **३. लुट्** – (i) नेदिता नेदितारौ नेदितारः । नेदितासि नेदितास्थः नेदितास्थ । नेदितास्मि नेदितास्वः नेदितास्मः । (ii) नेदिता नेदितारौ नेदितारः । नेदितासे नेदितासाथे नेदिताध्वे । नेदिताहे नेदितास्वहे नेदितास्महे । **४. लृट्** – (i) नेदिष्यति नेदिष्यतः नेदिष्यन्ति । नेदिष्यसि नेदिष्यथः नेदिष्यथ । नेदिष्यामि नेदिष्यावः नेदिष्यामः । (ii) नेदिष्यते नेदिष्येते नेदिष्यन्ते । नेदिष्यसे नेदिष्येथे नेदिष्यध्वे । नेदिष्ये नेदिष्यावहे नेदिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) नेदतु, नेदतात् नेदताम् नेदन्तु । नेद, नेदतात् नेदतम् नेदत । नेदानि नेदाव नेदाम । (ii) नेदताम् नेदेताम् नेदन्ताम् । नेदस्व नेदेथाम् नेदध्वम् । नेदै नेदावहै नेदामहै । **६. लङ्** – (i) अनेदत् अनेदताम् अनेदन् । अनेदः अनेदतम् अनेदत । अनेदम् अनेदाव अनेदाम । (ii) अनेदत अनेदेताम् अनेदन्त । अनेदथाः अनेदेथाम् अनेदध्वम् । अनेदे अनेदावहि अनेदामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) नेदेत् नेदेताम् नेदेयुः । नेदेः नेदेतम् नेदेत । नेदेयम् नेदेव नेदेम । (ii) नेदेत नेदेयाताम् नेदेरन् । नेदेथाः नेदेयाथाम् नेदेध्वम् । नेदेय नेदेवहि नेदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

नेद्यात् नेद्यास्ताम् नेद्यासुः । नेद्याः नेद्यास्तम् नेद्यास्त । नेद्यासम् नेद्यास्व नेद्यास्म । (ii) नेदिषीष्ट नेदिषीयास्ताम् नेदिषीरन् । नेदिषीष्ठाः नेदिषीयास्थाम् नेदिषीध्वम्/ढ्वम् । नेदिषीय नेदिषीवहि नेदिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अनेदीत् अनेदिष्टाम् अनेदिषुः । अनेदीः अनेदिष्टम् अनेदिष्ट । अनेदिषम् अनेदिष्व अनेदिष्म । (ii) अनेदिष्ट अनेदिषाताम् अनेदिषत । अनेदिष्ठाः अनेदिषाथाम् अनेदिध्वम्/ढ्वम् । अनेदिषि अनेदिष्वहि अनेदिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अनेदिष्यत् अनेदिष्यताम् अनेदिष्यन् । अनेदिष्यः अनेदिष्यतम् अनेदिष्यत । अनेदिष्यम् अनेदिष्याव अनेदिष्याम । (ii) अनेदिष्यत अनेदिष्येताम् अनेदिष्यन्त । अनेदिष्यथाः अनेदिष्येथाम् अनेदिष्यध्वम् । अनेदिष्ये अनेदिष्यावहि अनेदिष्यामहि ।

णिचि - नेदयति-ते, **सनि** - निनेदिषति-ते, **यकि** - नेद्यते

८७३. शृधु - उन्दने । अकर्म, सेट्, उभय । उन्दनं क्लेदनम् ।

१. लट् - (i) शर्धति शर्धतः शर्धन्ति । शर्धसि शर्धथः शर्धथ । शर्धामि शर्धावः शर्धामः । (ii) शर्धते शर्धेते शर्धन्ते । शर्धसे शर्धेथे शर्धध्वे । शर्धे शर्धावहे शर्धामहे । **२. लिट्** - (i) शशर्ध शशृधतुः शशृधुः । शशर्धिथ शशृधथुः शशृध । शशर्ध शशृधिव शशृधिम । (ii) शशृधे शशृधाते शशृधिरे । शशृधिषे शशृधाथे शशृधिध्वे । शशृधे शशृधिवहे शशृधिमहे । **३. लुट्** - (i) शर्धिता शर्धितारौ शर्धितारः । शर्धितासि शर्धितास्थः शर्धितास्थ । शर्धितास्मि शर्धितास्वः शर्धितास्मः । (ii) शर्धिता शर्धितारौ शर्धितारः । शर्धितासे शर्धितासाथे शर्धिताध्वे । शर्धिताहे शर्धितास्वहे शर्धितास्महे । **४. लृट्** - (ii) शर्धिष्यति शर्धिष्यतः शर्धिष्यन्ति । शर्धिष्यसि शर्धिष्यथः शर्धिष्यथ । शर्धिष्यामि शर्धिष्यावः शर्धिष्यामः । (ii) शर्धिष्यते शर्धिष्येते शर्धिष्यन्ते । शर्धिष्यसे शर्धिष्येथे शर्धिष्यध्वे । शर्धिष्ये शर्धिष्यावहे शर्धिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) शर्धतु, शर्धतात् शर्धताम् शर्धन्तु । शर्ध, शर्धतात् शर्धतम् शर्धत । शर्धानि शर्धाव शर्धाम । (ii) शर्धताम् शर्धेताम् शर्धन्ताम् । शर्धस्व शर्धेथाम् शर्धध्वम् । शर्धै शर्धावहै शर्धामहै । **६. लङ्** - (i) अशर्धत् अशर्धताम् अशर्धन् । अशर्धः अशर्धतम् अशर्धत । अशर्धम् अशर्धाव अशर्धाम । (ii) अशर्धत अशर्धेताम् अशर्धन्त । अशर्धथाः अशर्धेथाम् अशर्धध्वम् । अशर्धे अशर्धावहि अशर्धामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) शर्धेत् शर्धेताम् शर्धेयुः । शर्धेः शर्धेतम् शर्धेत । शर्धेयम् शर्धेव शर्धेम । (ii) शर्धेत शर्धेयाताम् शर्धेरन् । शर्धेथाः शर्धेयाथाम् शर्धेध्वम् । शर्धेय शर्धेवहि शर्धेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) शृध्यात् शृध्यास्ताम् शृध्यासुः । शृध्याः शृध्यास्तम् शृध्यास्त । शृध्यासम् शृध्यास्व शृध्यास्म । (ii) शर्धिषीष्ट शर्धिषीयास्ताम् शर्धिषीरन् । शर्धिषीष्ठाः शर्धिषीयास्थाम् शर्धिषीध्वम्/ढ्वम् । शर्धिषीय शर्धिषीवहि शर्धिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अशर्धीत् अशर्धिष्टाम् अशर्धिषुः । अशर्धीः अशर्धिष्टम् अशर्धिष्ट । अशर्धिषम् अशर्धिष्व अशर्धिष्म । (ii) अशर्धिष्ट अशर्धिषाताम् अशर्धिषत । अशर्धिष्ठाः अशर्धिषाथाम् अशर्धिध्वम्/ढ्वम् । अशर्धिषि अशर्धिष्वहि अशर्धिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अशर्धिष्यत् अशर्धिष्यताम् अशर्धिष्यन् । अशर्धिष्यः अशर्धिष्यतम् अशर्धिष्यत । अशर्धिष्यम् अशर्धिष्याव अशर्धिष्याम । (ii) अशर्धिष्यत अशर्धिष्येताम् अशर्धिष्यन्त । अशर्धिष्यथाः अशर्धिष्येथाम् अशर्धिष्यध्वम् । अशर्धिष्ये अशर्धिष्यावहि अशर्धिष्यामहि ।

णिचि - शर्धयति - ते, **सनि** - शिशर्धिषति-ते, **यकि** - शर्ध्यते ।

८७४. मृधु - उन्दने । अकर्म, सेट्, उभय । (उन्दनम् = क्लेदनम्)

१. लट् - (i) मर्धति मर्धतः मर्धन्ति । मर्धसि मर्धथः मर्धथ । मर्धामि मर्धावः मर्धामः । (ii) मर्धते मर्धेते मर्धन्ते । मर्धसे मर्धेथे मर्धध्वे । मर्धे मर्धावहे मर्धामहे । **२. लिट्** - (i) ममर्ध ममृधतुः ममृधुः । ममर्धिथ ममृधथुः ममृध । ममर्ध ममृधिव ममृधिम । (ii) ममृधे ममृधाते ममृधिरे । ममृधिषे ममृधाथे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ममृधिध्वे । ममृधे ममृधिवहे ममृधिमहे । **३. लुट्** – (i) मर्धिता मर्धितारौ मर्धितारः । मर्धितासि मर्धितास्थः मर्धितास्थ । मर्धितास्मि मर्धितास्वः मर्धितास्मः । (ii) मर्धिता मर्धितारौ मर्धितारः । मर्धितासे मर्धितासाथे मर्धिताध्वे । मर्धिताहे मर्धितास्वहे मर्धितास्महे । **४. लृट्** – (i) मर्धिष्यति मर्धिष्यतः मर्धिष्यन्ति । मर्धिष्यसि मर्धिष्यथः मर्धिष्यथ । मर्धिष्यामि मर्धिष्यावः मर्धिष्यामः । (ii) मर्धिष्यते मर्धिष्येते मर्धिष्यन्ते । मर्धिष्यसे मर्धिष्येथे मर्धिष्यध्वे । मर्धिष्ये मर्धिष्यावहे मर्धिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मर्धतु, मर्धतात् मर्धताम् मर्धन्तु । मर्ध, मर्धतात् मर्धतम् मर्धत । मर्धानि मर्धाव मर्धाम । (ii) मर्धताम् मर्धेताम् मर्धन्ताम् । मर्धस्व मर्धेथाम् मर्धध्वम् । मर्धै मर्धावहै मर्धामहै । **६. लङ्** – (i) अमर्धत् अमर्धताम् अमर्धन् । अमर्धः अमर्धतम् अमर्धत । अमर्धम् अमर्धाव अमर्धाम । (ii) अमर्धत अमर्धेताम् अमर्धन्त । अमर्धथाः अमर्धेथाम् अमर्धध्वम् । अमर्धे अमर्धावहि अमर्धामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मर्धेत् मर्धेताम् मर्धेयुः । मर्धेः मर्धेतम् मर्धेत । मर्धेयम् मर्धेव मर्धेम । (ii) मर्धेत मर्धेयाताम् मर्धेरन् । मर्धेथाः मर्धेयाथाम् मर्धेध्वम् । मर्धेय मर्धेवहि मर्धेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मृध्यात् मृध्यास्ताम् मृध्यासुः । मृध्याः मृध्यास्तम् मृध्यास्त । मृध्यासम् मृध्यास्व मृध्यास्म । (ii) मर्धिषीष्ट मर्धिषीयास्ताम् मर्धिषीरन् । मर्धिषीष्ठाः मर्धिषीयास्थाम् मर्धिषीध्वम्/ढ्वम् । मर्धिषीय मर्धिषीवहि मर्धिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमर्धीत् अमर्धिष्टाम् अमर्धिषुः । अमर्धीः अमर्धिष्टम् अमर्धिष्ट । अमर्धिषम् अमर्धिष्व अमर्धिष्म । (ii) अमर्धिष्ट अमर्धिषाताम् अमर्धिषत । अमर्धिष्ठाः अमर्धिषाथाम् अमर्धिध्वम्/ढ्वम् । अमर्धिषि अमर्धिष्वहि अमर्धिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अमर्धिष्यत् अमर्धिष्यताम् अमर्धिष्यन् । अमर्धिष्यः अमर्धिष्यतम् अमर्धिष्यत । अमर्धिष्यम् अमर्धिष्याव अमर्धिष्याम । (ii) अमर्धिष्यत अमर्धिष्येताम् अमर्धिष्यन्त । अमर्धिष्यथाः अमर्धिष्येथाम् अमर्धिष्यध्वम् । अमर्धिष्ये अमर्धिष्यावहि अमर्धिष्यामहि ।

णिचि – मर्धयति – ते, **सनि** – मिमर्धिषति-ते, **यकि** – मृध्यते ।

८७५. बुधिर् – बोधने । सकर्म, सेट्, उभय । 'बुधिरो बोधनार्थस्य बोधते बोधतीत्यपि' (श्लो. ११९) इति देवः । चान्द्राः, क्षीरस्वामी च 'बुध' इत्यनिरितं पठन्ति ।

१. लट् – (i) बोधति बोधतः बोधन्ति । बोधसि बोधथः बोधथ । बोधामि बोधावः बोधामः । (ii) बोधते बोधेते बोधन्ते । बोधसे बोधेथे बोधध्वे । बोधे बोधावहे बोधामहे । **२. लिट्** – (i) बुबोध बुबुधतुः बुबुधुः । बुबोधिथ बुबुधथुः बुबुध । बुबोध बुबुधिव बुबुधिम । (ii) बुबुधे बुबुधाते बुबुधिरे । बुबुधिषे बुबुधाथे बुबुधिध्वे । बुबुधे बुबुधिवहे बुबुधिमहे । **३. लुट्** – (i) बोधिता बोधितारौ बोधितारः । बोधितासि बोधितास्थः बोधितास्थ । बोधितास्मि बोधितास्वः बोधितास्मः । (ii) बोधिता बोधितारौ बोधितारः । बोधितासे बोधितासाथे बोधिताध्वे । बोधिताहे बोधितास्वहे बोधितास्महे । **४. लृट्** – (i) बोधिष्यति बोधिष्यतः बोधिष्यन्ति । बोधिष्यसि बोधिष्यथः बोधिष्यथ । बोधिष्यामि बोधिष्यावः बोधिष्यामः । (ii) बोधिष्यते बोधिष्येते बोधिष्यन्ते । बोधिष्यसे बोधिष्येथे बोधिष्यध्वे । बोधिष्ये बोधिष्यावहे बोधिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) बोधतु, बोधतात् बोधताम् बोधन्तु । बोध, बोधतात् बोधतम् बोधत । बोधानि बोधाव बोधाम । (ii) बोधताम् बोधेताम् बोधन्ताम् । बोधस्व बोधेथाम् बोधध्वम् । बोधै बोधावहै बोधामहै । **६. लङ्** – (i) अबोधत् अबोधताम् अबोधन् । अबोधः अबोधतम् अबोधत । अबोधम् अबोधाव अबोधाम । (ii) अबोधत अबोधेताम् अबोधन्त । अबोधथाः अबोधेथाम् अबोधध्वम् । अबोधे अबोधावहि अबोधामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) बोधेत् बोधेताम् बोधेयुः । बोधेः बोधेतम् बोधेत । बोधेयम् बोधेव बोधेम । (ii) बोधेत बोधेयाताम् बोधेरन् । बोधेथाः बोधेयाथाम् बोधेध्वम् । बोधेय बोधेवहि बोधेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) बोध्यात् बोध्यास्ताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

बोध्यासुः । बोध्याः बोध्यास्तम् बोध्यास्त । बोध्यासम् बोध्यास्व बोध्यास्म । (ii) बोधिषीष्ट बोधिषीयास्ताम् बोधिषीरन् । बोधिषीष्ठाः बोधिषीयास्थाम् बोधिषीध्वम्/ढ्वम् । बोधिषीय बोधिषीवहि बोधिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबोधीत् अबोधिष्टाम् अबोधिषुः । अबोधीः अबोधिष्टम् अबोधिष्ट । अबोधिषम् अबोधिष्व अबोधिष्म । (ii) अबुधत्[१] अबुधताम् अबुधन् । अबुधः अबुधतम् अबुधत । अबुधम् अबुधाव अबुधाम । (iii) अबोधिष्ट अबोधिषाताम् अबोधिषत । अबोधिष्ठाः अबोधिषाथाम् अबोधिध्वम्/ढ्वम् । अबोधिषि अबोधिष्वहि अबोधिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अबोधिष्यत् अबोधिष्यताम् अबोधिष्यन् । अबोधिष्यः अबोधिष्यतम् अबोधिष्यत । अबोधिष्यम् अबोधिष्याव अबोधिष्याम । (ii) अबोधिष्यत अबोधिष्येताम् अबोधिष्यन्त । अबोधिष्यथाः अबोधिष्येथाम् अबोधिष्यध्वम् । अबोधिष्ये अबोधिष्यावहि अबोधिष्यामहि ।

णिचि – बोधयति[२]-ते **सनि** – बुबुधिषति-ते/बुबोधिषति-ते, **यकि** – बुध्यते

१. 'इरितो वा' इति विकल्पेन अङ् ।

२. 'बुधयुध...' इति परस्मैपदविधायके सूत्रे युधनशजनैः अकर्मकैः साहचर्यात् नास्य ग्रहणम् । अतः णौ उभयपदिता ।

८७६. उ बुन्दिर् – निशामने । सकर्म, सेट्, उभय । निशामनं ज्ञानम् । 'उ बुन्धिर्' इति नन्दी । 'उ बेदिर्' इत्यन्ये इति क्षीरस्वामी । 'उ चुन्दिर्' इति काशकृत्स्नचन्द्रौ पेठतुरिति क्षीरतरङ्गिणीटीका ।

१. लट् – (i) बुन्दति बुन्दतः बुन्दन्ति । बुन्दसि बुन्दथः बुन्दथ । बुन्दामि बुन्दावः बुन्दामः । (ii) बुन्दते बुन्देते बुन्दन्ते । बुन्दसे बुन्देथे बुन्दध्वे । बुन्दे बुन्दावहे बुन्दामहे । **२. लिट्** – (i) बुबुन्द बुबुन्दतुः बुबुन्दुः । बुबुन्दिथ बुबुन्दथुः बुबुन्द । बुबुन्द बुबुन्दिव बुबुन्दिम । (ii) बुबुन्दे बुबुन्दाते बुबुन्दिरे । बुबुन्दिषे बुबुन्दाथे बुबुन्दिध्वे । बुबुन्दे बुबुन्दिवहे बुबुन्दिमहे । **३. लुट्** – (i) बुन्दिता बुन्दितारौ बुन्दितारः । बुन्दितासि बुन्दितास्थः बुन्दितास्थ । बुन्दितास्मि बुन्दितास्वः बुन्दितास्मः । (ii) बुन्दिता बुन्दितारौ बुन्दितारः । बुन्दितासे बुन्दितासाथे बुन्दिताध्वे । बुन्दिताहे बुन्दितास्वहे बुन्दितास्महे । **४. लृट्** – (i) बुन्दिष्यति बुन्दिष्यतः बुन्दिष्यन्ति । बुन्दिष्यसि बुन्दिष्यथः बुन्दिष्यथ । बुन्दिष्यामि बुन्दिष्यावः बुन्दिष्यामः । (ii) बुन्दिष्यते बुन्दिष्येते बुन्दिष्यन्ते । बुन्दिष्यसे बुन्दिष्येथे बुन्दिष्यध्वे । बुन्दिष्ये बुन्दिष्यावहे बुन्दिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) बुन्दतु, बुन्दतात् बुन्दताम् बुन्दन्तु । बुन्द, बुन्दतात् बुन्दतम् बुन्दत । बुन्दानि बुन्दाव बुन्दाम । (ii) बुन्दताम् बुन्देताम् बुन्दन्ताम् । बुन्दस्व बुन्देथाम् बुन्दध्वम् । बुन्दै बुन्दावहै बुन्दामहै । **६. लङ्** – (i) अबुन्दत् अबुन्दताम् अबुन्दन् । अबुन्दः अबुन्दतम् अबुन्दत । अबुन्दम् अबुन्दाव अबुन्दाम । (ii) अबुन्दत अबुन्देताम् अबुन्दन्त । अबुन्दथाः अबुन्देथाम् अबुन्दध्वम् । अबुन्दे अबुन्दावहि अबुन्दामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) बुन्देत् बुन्देताम् बुन्देयुः । बुन्देः बुन्देतम् बुन्देत । बुन्देयम् बुन्देव बुन्देम । (ii) बुन्देत बुन्देयाताम् बुन्देरन् । बुन्देथाः बुन्देयाथाम् बुन्देध्वम् । बुन्देय बुन्देवहि बुन्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) बुन्द्यात् बुन्द्यास्ताम् बुन्द्यासुः । बुन्द्याः बुन्द्यास्तम् बुन्द्यास्त । बुन्द्यासम् बुन्द्यास्व बुन्द्यास्म । (ii) बुन्दिषीष्ट बुन्दिषीयास्ताम् बुन्दिषीरन् । बुन्दिषीष्ठाः बुन्दिषीयास्थाम् बुन्दिषीध्वम्/ढ्वम् । बुन्दिषीय बुन्दिषीवहि बुन्दिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबुन्दीत् अबुन्दिष्टाम् अबुन्दिषुः । अबुन्दीः अबुन्दिष्टम् अबुन्दिष्ट । अबुन्दिषम् अबुन्दिष्व अबुन्दिष्म । (ii) अबुदत्[१] अबुदताम् अबुदन् । अबुदः अबुदतम् अबुदत । अबुदम् अबुदाव अबुदाम । (iii) अबुन्दिष्ट अबुन्दिषाताम् अबुन्दिषत । अबुन्दिष्ठाः अबुन्दिषाथाम् अबुन्दिध्वम्/ढ्वम् । अबुन्दिषि अबुन्दिष्वहि अबुन्दिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अबुन्दिष्यत् अबुन्दिष्यताम् अबुन्दिष्यन् । अबुन्दिष्यः अबुन्दिष्यतम् अबुन्दिष्यत । अबुन्दिष्यम् अबुन्दिष्याव अबुन्दिष्याम । (ii) अबुन्दिष्यत अबुन्दिष्येताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अबुन्दिष्यन्त । अबुन्दिष्यथाः अबुन्दिष्येथाम् अबुन्दिष्यध्वम् । अबुन्दिष्ये अबुन्दिष्यावहि अबुन्दिष्यामहि ।

णिचि - बुन्दयति-ते, **सनि** - बुबुन्दिषति-ते, **यकि** - बुन्द्यते

१. 'इरितो वा' इति विकल्पेन अङ् ।

८७७. वेणृ - गतिज्ञानचिन्तानिशामनवादित्रग्रहणेषु । सकर्म, सेट्, उभय । 'नान्तोऽप्ययम्' इति कौमुदी । 'वादित्रं वाद्यभाण्डम्, तस्य वादनार्थग्रहणम्' इति क्षीरस्वामी । 'वीणृ ज्ञानचिन्तानिशामनेषु' इति काशकृत्स्नः । तत्र भ्वादौ इतः पूर्वं णकारदण्डके 'वेणृ गतिप्रेषणाश्लेषणेषु' इति दृश्यते । 'उत माता महिषम् अन्ववेनत्' (तै.सं. ३.२.११३) इत्यत्र भाष्यकाराः तवर्गपञ्चमान्तम् अमुं पेठुः । 'वेनृ इत्येके' इति पक्षम् अवलम्ब्य धा.का. व्याख्यायां (२-७७) शानचि प्रयोगः दर्श्यते - 'वेनमाना' इति ।

१. लट् - (i) वेणति वेणतः वेणन्ति । वेणसि वेणथः वेणथ । वेणामि वेणावः वेणामः । (ii) वेणते वेणेते वेणन्ते । वेणसे वेणेथे वेणध्वे । वेणे वेणावहे वेणामहे । **२. लिट्** - (i) विवेण विवेणतुः विवेणुः । विवेणिथ विवेणथुः विवेण । विवेण विवेणिव विवेणिम । (ii) विवेणे विवेणाते विवेणिरे । विवेणिषे विवेणाथे विवेणिध्वे । विवेणे विवेणिवहे विवेणिमहे । **३. लुट्** - (i) वेणिता वेणितारौ वेणितारः । वेणितासि वेणितास्थः वेणितास्थ । वेणितास्मि वेणितास्वः वेणितास्मः । (ii) वेणिता वेणितारौ वेणितारः । वेणितासे वेणितासाथे वेणिताध्वे । वेणिताहे वेणितास्वहे वेणितास्महे । **४. लृट्** - (i) वेणिष्यति वेणिष्यतः वेणिष्यन्ति । वेणिष्यसि वेणिष्यथः वेणिष्यथ । वेणिष्यामि वेणिष्यावः वेणिष्यामः । (ii) वेणिष्यते वेणिष्येते वेणिष्यन्ते । वेणिष्यसे वेणिष्येथे वेणिष्यध्वे । वेणिष्ये वेणिष्यावहे वेणिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वेणतु, वेणतात् वेणताम् वेणन्तु । वेण, वेणतात् वेणतम् वेणत । वेणानि वेणाव वेणाम । (ii) वेणताम् वेणेताम् वेणन्ताम् । वेणस्व वेणेथाम् वेणध्वम् । वेणै वेणावहै वेणामहै । **६. लङ्** - (i) अवेणत् अवेणताम् अवेणन् । अवेणः अवेणतम् अवेणत । अवेणम् अवेणाव अवेणाम । (ii) अवेणत अवेणेताम् अवेणन्त । अवेणथाः अवेणेथाम् अवेणध्वम् । अवेणे अवेणावहि अवेणामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वेणेत् वेणेताम् वेणेयुः । वेणेः वेणेतम् वेणेत । वेणेयम् वेणेव वेणेम । (ii) वेणेत वेणेयाताम् वेणेरन् । वेणेथाः वेणेयाथाम् वेणेध्वम् । वेणेय वेणेवहि वेणेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वेण्यात् वेण्यास्ताम् वेण्यासुः । वेण्याः वेण्यास्तम् वेण्यास्त । वेण्यासम् वेण्यास्व वेण्यास्म । (ii) वेणिषीष्ट वेणिषीयास्ताम् वेणिषीरन् । वेणिषीष्ठाः वेणिषीयास्थाम् वेणिषीध्वम्/ढ्वम् । वेणिषीय वेणिषीवहि वेणिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अवेणीत् अवेणिष्टाम् अवेणिषुः । अवेणीः अवेणिष्टम् अवेणिष्ट । अवेणिषम् अवेणिष्व अवेणिष्म । (ii) अवेणिष्ट अवेणिषाताम् अवेणिषत । अवेणिष्ठाः अवेणिषाथाम् अवेणिध्वम्/ढ्वम् । अवेणिषि अवेणिष्वहि अवेणिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अवेणिष्यत् अवेणिष्यताम् अवेणिष्यन् । अवेणिष्यः अवेणिष्यतम् अवेणिष्यत । अवेणिष्यम् अवेणिष्याव अवेणिष्याम । (ii) अवेणिष्यत अवेणिष्येताम् अवेणिष्यन्त । अवेणिष्यथाः अवेणिष्येथाम् अवेणिष्यध्वम् । अवेणिष्ये अवेणिष्यावहि अवेणिष्यामहि ।

णिचि - वेणयति-ते, **सनि** - विवेणिषति-ते, **यकि** - वेण्यते

८७८. खनु - अवदारणे । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) खनति खनतः खनन्ति । खनसि खनथः खनथ । खनामि खनावः खनामः । (ii) खनते खनेते खनन्ते । खनसे खनेथे खनध्वे । खने खनावहे खनामहे । **२. लिट्** - (i) चखान चख्नतुः चख्नुः । चखनिथ चख्नथुः चख्न । चखान-चखन चख्निव चख्निम । (ii) चख्ने चख्नाते चख्निरे । चख्निषे चख्नाथे चख्निध्वे । चख्ने चख्निवहे चख्निमहे । **३. लुट्** - (i) खनिता खनितारौ खनितारः । खनितासि खनितास्थः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

खनितास्थ । खनितास्मि खनितास्वः खनितास्मः । (ii) खनिता खनितारौ खनितारः । खनितासे खनितासाथे खनिताध्वे । खनिताहे खनितास्वहे खनितास्महे । **४. लृट्** - (i) खनिष्यति खनिष्यतः खनिष्यन्ति । खनिष्यसि खनिष्यथः खनिष्यथ । खनिष्यामि खनिष्यावः खनिष्यामः । (ii) खनिष्यते खनिष्येते खनिष्यन्ते । खनिष्यसे खनिष्येथे खनिष्यध्वे । खनिष्ये खनिष्यावहे खनिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) खनतु, खनतात् खनताम् खनन्तु । खन, खनतात् खनतम् खनत । खनानि खनाव खनाम । (ii) खनताम् खनेताम् खनन्ताम् । खनस्व खनेथाम् खनध्वम् । खनै खनावहै खनामहै । **६. लङ्** - (i) अखनत् अखनताम् अखनन् । अखनः अखनतम् अखनत । अखनम् अखनाव अखनाम । (ii) अखनत अखनेताम् अखनन्त । अखनथाः अखनेथाम् अखनध्वम् । अखने अखनावहि अखनामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) खनेत् खनेताम् खनेयुः । खनेः खनेतम् खनेत । खनेयम् खनेव खनेम । (ii) खनेत खनेयाताम् खनेरन् । खनेथाः खनेयाथाम् खनेध्वम् । खनेय खनेवहि खनेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) खन्यात् खन्यास्ताम् खन्यासुः । खन्याः खन्यास्तम् खन्यास्त । खन्यासम् खन्यास्व खन्यास्म । (ii) खायात्[1] खायास्ताम् खायासुः । खायाः खायास्तम् खायास्त । खायासम् खायास्व खायास्म । (iii) खनिषीष्ट खनिषीयास्ताम् खनिषीरन् । खनिषीष्ठाः खनिषीयास्थाम् खनिषीध्वम्/ढ्वम् । खनिषीय खनिषीवहि खनिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अखनीत् अखनिष्टाम् अखनिषुः । अखनीः अखनिष्टम् अखनिष्ट । अखनिषम् अखनिष्व अखनिष्म । (ii) अखानीत्[2] अखानिष्टाम् अखानिषुः । अखानीः अखानिष्टम् अखानिष्ट । अखानिषम् अखानिष्व अखानिष्म । (iii) अखनिष्ट अखनिषाताम् अखनिषत । अखनिष्ठाः अखनिषाथाम् अखनिध्वम्/ढ्वम् । अखनिषि अखनिष्वहि अखनिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अखनिष्यत् अखनिष्यताम् अखनिष्यन् । अखनिष्यः अखनिष्यतम् अखनिष्यत । अखनिष्यम् अखनिष्याव अखनिष्याम । (ii) अखनिष्यत अखनिष्येताम् अखनिष्यन्त । अखनिष्यथाः अखनिष्येथाम् अखनिष्यध्वम् । अखनिष्ये अखनिष्यावहि अखनिष्यामहि ।

णिचि - खानयति/ते, **सनि** - चिखनिषति-ते, **यकि** - खन्यते-खायते[1] ।

१. 'ये विभाषा' - जनसनखनाम् आत्वं वा स्यात् यादौ क्ङिति ।

२. 'अतो हलादेर्लघोः' इति सिचि विकल्पेन वृद्धिः ।

८७९. चीवृ - आदानसंवरणयोः । सकर्म, सेट्, उभय, ।

१. लट् - (i) चीवति चीवतः चीवन्ति । चीवसि चीवथः चीवथ । चीवामि चीवावः चीवामः । (ii) चीवते चीवेते चीवन्ते । चीवसे चीवेथे चीवध्वे । चीवे चीवावहे चीवामहे । **२. लिट्** - (i) चिचीव चिचीवतुः चिचीवुः । चिचीविथ चिचीवथुः चिचीव । चिचीव चिचीविव चिचीविम । (ii) चिचीवे चिचीवाते चिचीविरे । चिचीविषे चिचीवाथे चिचीविध्वे । चिचीवे चिचीविवहे चिचीविमहे । **३. लुट्** - (i) चीविता चीवितारौ चीवितारः । चीवितासि चीवितास्थः चीवितास्थ । चीवितास्मि चीवितास्वः चीवितास्मः । (ii) चीविता चीवितारौ चीवितारः । चीवितासे चीवितासाथे चीविताध्वे । चीविताहे चीवितास्वहे चीवितास्महे । **४. लृट्** - (i) चीविष्यति चीविष्यतः चीविष्यन्ति । चीविष्यसि चीविष्यथः चीविष्यथ । चीविष्यामि चीविष्यावः चीविष्यामः । (ii) चीविष्यते चीविष्येते चीविष्यन्ते । चीविष्यसे चीविष्येथे चीविष्यध्वे । चीविष्ये चीविष्यावहे चीविष्यामहे । **५. लोट्** - (i) चीवतु, चीवतात् चीवताम् चीवन्तु । चीव, चीवतात् चीवतम् चीवत । चीवानि चीवाव चीवाम । (ii) चीवताम् चीवेताम् चीवन्ताम् । चीवस्व चीवेथाम् चीवध्वम् । चीवै चीवावहै चीवामहै । **६. लङ्** - (i) अचीवत् अचीवताम् अचीवन् । अचीवः अचीवतम् अचीवत । अचीवम् अचीवाव अचीवाम । (ii) अचीवत अचीवेताम् अचीवन्त । अचीवथाः अचीवेथाम् अचीवध्वम् । अचीवे अचीवावहि अचीवामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) चीवेत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चीवेताम् चीवेयुः । चीवेः चीवेतम् चीवेत । चीवेयम् चीवेव चीवेम । (ii) चीवेत चीवेयाताम् चीवेरन् । चीवेथाः चीवेयाथाम् चीवेध्वम् । चीवेय चीवेवहि चीवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) चीव्यात् चीव्यास्ताम् चीव्यासुः । चीव्याः चीव्यास्तम् चीव्यास्त । चीव्यासम् चीव्यास्व चीव्यास्म । (ii) चीविषीष्ट चीविषीयास्ताम् चीविषीरन् । चीविषीष्ठाः चीविषीयास्थाम् चीविषीध्वम्/ढ्वम् । चीविषीय चीविषीवहि चीविषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचीवीत् अचीविष्टाम् अचीविषुः । अचीवीः अचीविष्टम् अचीविष्ट । अचीविषम् अचीविष्व अचीविष्म । (ii) अचीविष्ट अचीविषाताम् अचीविषत । अचीविष्ठाः अचीविषाथाम् अचीविध्वम्/ढ्वम् । अचीविषि अचीविष्वहि अचीविष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अचीविष्यत् अचीविष्यताम् अचीविष्यन् । अचीविष्यः अचीविष्यतम् अचीविष्यत । अचीविष्यम् अचीविष्याव अचीविष्याम । (ii) अचीविष्यत अचीविष्येताम् अचीविष्यन्त । अचीविष्यथाः अचीविष्येथाम् अचीविष्यध्वम् । अचीविष्ये अचीविष्यावहि अचीविष्यामहि ।

णिचि - चीवयति/ते, **सनि** - चिचीविषति-ते, **यकि** - चीव्यते ।

८८०. चायृ - पूजानिशामनयोः । सकर्म. सेट्. उभय ।

१. लट् - (i) चायति चायतः चायन्ति । चायसि चायथः चायथ । चायामि चायावः चायामः । (ii) चायते चायेते चायन्ते । चायसे चायेथे चायध्वे । चाये चायावहे चायामहे । **२. लिट्** - (i) चचाय चचायतुः चचायुः । चचायिथ चचायथुः चचाय । चचाय चचायिव चचायिम । (ii) चचाये चचायाते चचायिरे । चचायिषे चचायाथे चचायिध्वे । चचाये चचायिवहे चचायिमहे । **३. लुट्** - (i) चायिता चायितारौ चायितारः । चायितासि चायितास्थः चायितास्थ । चायितास्मि चायितास्वः चायितास्मः । (ii) चायिता चायितारौ चायितारः । चायितासे चायितासाथे चायिताध्वे । चायिताहे चायितास्वहे चायितास्महे । **४. लृट्** - (i) चायिष्यति चायिष्यतः चायिष्यन्ति । चायिष्यसि चायिष्यथः चायिष्यथ । चायिष्यामि चायिष्यावः चायिष्यामः । (ii) चायिष्यते चायिष्येते चायिष्यन्ते । चायिष्यसे चायिष्येथे चायिष्यध्वे । चायिष्ये चायिष्यावहे चायिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) चायतु, चायतात् चायताम् चायन्तु । चाय, चायतात् चायतम् चायत । चायानि चायाव चायाम । (ii) चायताम् चायेताम् चायन्ताम् । चायस्व चायेथाम् चायध्वम् । चायै चायावहै चायामहै । **६. लङ्** - (i) अचायत् अचायताम् अचायन् । अचायः अचायतम् अचायत । अचायम् अचायाव अचायाम । (ii) अचायत अचायेताम् अचायन्त । अचायथाः अचायेथाम् अचायध्वम् । अचाये अचायावहि अचायामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) चायेत् चायेताम् चायेयुः । चायेः चायेतम् चायेत । चायेयम् चायेव चायेम । (ii) चायेत चायेयाताम् चायेरन् । चायेथाः चायेयाथाम् चायेध्वम् । चायेय चायेवहि चायेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) चाय्यात् चाय्यास्ताम् चाय्यासुः । चाय्याः चाय्यास्तम् चाय्यास्त । चाय्यासम् चाय्यास्व चाय्यास्म । (ii) चायिषीष्ट चायिषीयास्ताम् चायिषीरन् । चायिषीष्ठाः चायिषीयास्थाम् चायिषीध्वम्/ढ्वम् । चायिषीय चायिषीवहि चायिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचायीत् अचायिष्टाम् अचायिषुः । अचायीः अचायिष्टम् अचायिष्ट । अचायिषम् अचायिष्व अचायिष्म । (ii) अचायिष्ट अचायिषाताम् अचायिषत । अचायिष्ठाः अचायिषाथाम् अचायिध्वम्/ढ्वम् । अचायिषि अचायिष्वहि अचायिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अचायिष्यत् अचायिष्यताम् अचायिष्यन् । अचायिष्यः अचायिष्यतम् अचायिष्यत । अचायिष्यम् अचायिष्याव अचायिष्याम । (ii) अचायिष्यत अचायिष्येताम् अचायिष्यन्त । अचायिष्यथाः अचायिष्येथाम् अचायिष्यध्वम् । अचायिष्ये अचायिष्यावहि अचायिष्यामहि ।

णिचि - चाययति/ते, **सनि** - चिचायिषति-ते, **यकि** - चाय्यते

८८१. व्यय - गतौ । सकर्म, सेट्, उभय । (अयं वित्तत्यागे नित्यमात्मनेपदी) 'वित्तत्यागे व्यययति व्ययति गतौ'

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(श्लो. १५०) इति देवः ।

१. लट् – (i) व्ययति व्ययतः व्ययन्ति । व्ययसि व्ययथः व्ययथ । व्ययामि व्ययावः व्ययामः । (ii) व्ययते व्ययेते व्ययन्ते । व्ययसे व्ययेथे व्ययध्वे । व्यये व्ययावहे व्ययामहे । **२. लिट्** – (i) वव्याय वव्ययतुः वव्ययुः । वव्ययिथ वव्ययथुः वव्यय । वव्याय, वव्यय वव्ययिव वव्ययिम । (ii) वव्यये वव्ययाते वव्ययिरे । वव्ययिषे वव्ययाथे वव्ययिध्वे । वव्यये वव्ययिवहे वव्ययिमहे । **३. लुट्** – (i) व्ययिता व्ययितारौ व्ययितारः । व्ययितासि व्ययितास्थः व्ययितास्थ । व्ययितास्मि व्ययितास्वः व्ययितास्मः । (ii) व्ययिता व्ययितारौ व्ययितारः । व्ययितासे व्ययितासाथे व्ययिताध्वे । व्ययिताहे व्ययितास्वहे व्ययितास्महे । **४. लृट्** – (i) व्ययिष्यति व्ययिष्यतः व्ययिष्यन्ति । व्ययिष्यसि व्ययिष्यथः व्ययिष्यथ । व्ययिष्यामि व्ययिष्यावः व्ययिष्यामः । (ii) व्ययिष्यते व्ययिष्येते व्ययिष्यन्ते । व्ययिष्यसे व्ययिष्येथे व्ययिष्यध्वे । व्ययिष्ये व्ययिष्यावहे व्ययिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) व्ययतु, व्ययतात् व्ययताम् व्ययन्तु । व्यय, व्ययतात् व्ययतम् व्ययत । व्ययानि व्ययाव व्ययाम । (ii) व्ययताम् व्ययेताम् व्ययन्ताम् । व्ययस्व व्ययेथाम् व्ययध्वम् । व्ययै व्ययावहै व्ययामहै । **६. लङ्** – (i) अव्ययत् अव्ययताम् अव्ययन् । अव्ययः अव्ययतम् अव्ययत । अव्ययम् अव्ययाव अव्ययाम । (ii) अव्ययत अव्ययेताम् अव्ययन्त । अव्ययथाः अव्ययेथाम् अव्ययध्वम् । अव्यये अव्ययावहि अव्ययामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) व्ययेत् व्ययेताम् व्ययेयुः । व्ययेः व्ययेतम् व्ययेत । व्ययेयम् व्ययेव व्ययेम । (ii) व्ययेत व्ययेयाताम् व्ययेरन् । व्ययेथाः व्ययेयाथाम् व्ययेध्वम् । व्ययेय व्ययेवहि व्ययेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) व्यय्यात् व्यय्यास्ताम् व्यय्यासुः । व्यय्याः व्यय्यास्तम् व्यय्यास्त । व्यय्यासम् व्यय्यास्व व्यय्यास्म । (ii) व्ययिषीष्ट व्ययिषीयास्ताम् व्ययिषीरन् । व्ययिषीष्ठाः व्ययिषीयास्थाम् व्ययिषीध्वम्/ढ्वम् । व्ययिषीय व्ययिषीवहि व्ययिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अव्ययीत् अव्ययिष्टाम् अव्ययिषुः । अव्ययीः अव्ययिष्टम् अव्ययिष्ट । अव्ययिषम् अव्ययिष्व अव्ययिष्म । (ii) अव्ययिष्ट अव्ययिषाताम् अव्ययिषत । अव्ययिष्ठाः अव्ययिषाथाम् अव्ययिध्वम्/ढ्वम् । अव्ययिषि अव्ययिष्वहि अव्ययिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अव्ययिष्यत् अव्ययिष्यताम् अव्ययिष्यन् । अव्ययिष्यः अव्ययिष्यतम् अव्ययिष्यत । अव्ययिष्यम् अव्ययिष्याव अव्ययिष्याम । (ii) अव्ययिष्यत अव्ययिष्येताम् अव्ययिष्यन्त । अव्ययिष्यथाः अव्ययिष्येथाम् अव्ययिष्यध्वम् । अव्ययिष्ये अव्ययिष्यावहि अव्ययिष्यामहि । **णिचि** – व्याययति – ते, **सनि** – विव्ययिषति – ते, **यकि** – व्यय्यते ।

८८२. **दाशृ – दाने** । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) दाशति दाशतः दाशन्ति । दाशसि दाशथः दाशथ । दाशामि दाशावः दाशामः । (ii) दाशते दाशेते दाशन्ते । दाशसे दाशेथे दाशध्वे । दाशे दाशावहे दाशामहे । **२. लिट्** – (i) ददाश ददाशतुः ददाशुः । ददाशिथ ददाशथुः ददाश । ददाश ददाशिव ददाशिम । (ii) ददाशे ददाशाते ददाशिरे । ददाशिषे ददाशाथे ददाशिध्वे । ददाशे ददाशिवहे ददाशिमहे । **३. लुट्** – (i) दाशिता दाशितारौ दाशितारः । दाशितासि दाशितास्थः दाशितास्थ । दाशितास्मि दाशितास्वः दाशितास्मः । (ii) दाशिता दाशितारौ दाशितारः । दाशितासे दाशितासाथे दाशिताध्वे । दाशिताहे दाशितास्वहे दाशितास्महे । **४. लृट्** – (i) दाशिष्यति दाशिष्यतः दाशिष्यन्ति । दाशिष्यसि दाशिष्यथः दाशिष्यथ । दाशिष्यामि दाशिष्यावः दाशिष्यामः । (ii) दाशिष्यते दाशिष्येते दाशिष्यन्ते । दाशिष्यसे दाशिष्येथे दाशिष्यध्वे । दाशिष्ये दाशिष्यावहे दाशिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) दाशतु, दाशतात् दाशताम् दाशन्तु । दाश, दाशतात् दाशतम् दाशत । दाशानि दाशाव दाशाम । (ii) दाशताम् दाशेताम् दाशन्ताम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दाशस्व दाशेथाम् दाशध्वम् । दाशै दाशावहै दाशामहै । **६. लङ्** - (i) अदाशत् अदाशताम् अदाशन् । अदाशः अदाशतम् अदाशत । अदाशम् अदाशाव अदाशाम । (ii) अदाशत अदाशेताम् अदाशन्त । अदाशथाः अदाशेथाम् अदाशध्वम् । अदाशे अदाशावहि अदाशामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) दाशेत् दाशेताम् दाशेयुः । दाशेः दाशेतम् दाशेत । दाशेयम् दाशेव दाशेम । (ii) दाशेत दाशेयाताम् दाशेरन् । दाशेथाः दाशेयाथाम् दाशेध्वम् । दाशेय दाशेवहि दाशेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) दाश्यात् दाश्यास्ताम् दाश्यासुः । दाश्याः दाश्यास्तम् दाश्यास्त । दाश्यासम् दाश्यास्व दाश्यास्म । (ii) दाशिषीष्ट दाशिषीयास्ताम् दाशिषीरन् । दाशिषीष्ठाः दाशिषीयास्थाम् दाशिषीध्वम्/ढ्वम् । दाशिषीय दाशिषीवहि दाशिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अदाशीत् अदाशिष्टाम् अदाशिषुः । अदाशीः अदाशिष्टम् अदाशिष्ट । अदाशिषम् अदाशिष्व अदाशिष्म । (ii) अदाशिष्ट अदाशिषाताम् अदाशिषत । अदाशिष्ठाः अदाशिषाथाम् अदाशिध्वम्/ढ्वम् । अदाशिषि अदाशिष्वहि अदाशिष्महि ।**१०. लृङ्** - (i) अदाशिष्यत् अदाशिष्यताम् अदाशिष्यन् । अदाशिष्यः अदाशिष्यतम् अदाशिष्यत । अदाशिष्यम् अदाशिष्याव अदाशिष्याम (ii) अदाशिष्यत अदाशिष्येताम् अदाशिष्यन्त । अदाशिष्यथाः अदाशिष्येथाम् अदाशिष्यध्वम् । अदाशिष्ये अदाशिष्यावहि अदाशिष्यामहि ।

णिचि - दाशयति - ते, **सनि** - दिदाशिषति - ते, **यकि** - दाश्यते ।

८८३. **भेषृ - भये** । अकर्म, सेट्, उभय । 'गतौ' इति मैत्रेयः । 'अगतौ इत्येके' इति धा.का. (२-२७)

१. लट् - (i) भेषति भेषतः भेषन्ति । भेषसि भेषथः भेषथ । भेषामि भेषावः भेषामः । (ii) भेषते भेषेते भेषन्ते । भेषसे भेषेथे भेषध्वे । भेषे भेषावहे भेषामहे । **२. लिट्** - (i) बिभेष बिभेषतुः बिभेषुः । बिभेषिथ बिभेषथुः बिभेष । बिभेष बिभेषिव बिभेषिम । (ii) बिभेषे बिभेषाते बिभेषिरे । बिभेषिषे बिभेषाथे बिभेषिध्वे । बिभेषे बिभेषिवहे बिभेषिमहे । **३. लुट्** - (i) भेषिता भेषितारौ भेषितारः । भेषितासि भेषितास्थः भेषितास्थ । भेषितास्मि भेषितास्वः भेषितास्मः । (ii) भेषिता भेषितारौ भेषितारः । भेषितासे भेषितासाथे भेषिताध्वे । भेषिताहे भेषितास्वहे भेषितास्महे । **४. लृट्** - (i) भेषिष्यति भेषिष्यतः भेषिष्यन्ति । भेषिष्यसि भेषिष्यथः भेषिष्यथ । भेषिष्यामि भेषिष्यावः भेषिष्यामः । (ii) भेषिष्यते भेषिष्येते भेषिष्यन्ते । भेषिष्यसे भेषिष्येथे भेषिष्यध्वे । भेषिष्ये भेषिष्यावहे भेषिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) भेषतु, भेषतात् भेषताम् भेषन्तु । भेष, भेषतात् भेषतम् भेषत । भेषाणि भेषाव भेषाम । (ii) भेषताम् भेषेताम् भेषन्ताम् । भेषस्व भेषेथाम् भेषध्वम् । भेषै भेषावहै भेषामहै । **६. लङ्** - (i) अभेषत् अभेषताम् अभेषन् । अभेषः अभेषतम् अभेषत । अभेषम् अभेषाव अभेषाम । (ii) अभेषत अभेषेताम् अभेषन्त । अभेषथाः अभेषेथाम् अभेषध्वम् । अभेषे अभेषावहि अभेषामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) भेषेत् भेषेताम् भेषेयुः । भेषेः भेषेतम् भेषेत । भेषेयम् भेषेव भेषेम । (ii) भेषेत भेषेयाताम् भेषेरन् । भेषेथाः भेषेयाथाम् भेषेध्वम् । भेषेय भेषेवहि भेषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) भेष्यात् भेष्यास्ताम् भेष्यासुः । भेष्याः भेष्यास्तम् भेष्यास्त । भेष्यासम् भेष्यास्व भेष्यास्म । (ii) भेषिषीष्ट भेषिषीयास्ताम् भेषिषीरन् । भेषिषीष्ठाः भेषिषीयास्थाम् भेषिषीध्वम्/ढ्वम् । भेषिषीय भेषिषीवहि भेषिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अभेषीत् अभेषिष्टाम् अभेषिषुः । अभेषीः अभेषिष्टम् अभेषिष्ट । अभेषिषम् अभेषिष्व अभेषिष्म । (ii) अभेषिष्ट अभेषिषाताम् अभेषिषत । अभेषिष्ठाः अभेषिषाथाम् अभेषिध्वम्/ढ्वम् । अभेषिषि अभेषिष्वहि अभेषिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अभेषिष्यत् अभेषिष्यताम् अभेषिष्यन् । अभेषिष्यः अभेषिष्यतम् अभेषिष्यत । अभेषिष्यम् अभेषिष्याव अभेषिष्याम । (ii) अभेषिष्यत अभेषिष्येताम् अभेषिष्यन्त । अभेषिष्यथाः अभेषिष्येथाम् अभेषिष्यध्वम् । अभेषिष्ये अभेषिष्यावहि अभेषिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – भेषयति – ते, **सनि** – बिभेषिषति – ते, **यकि** – भेष्यते ।

८८४. **भ्रेषृ – गतौ ।** सकर्म, सेट्, उभय । 'भ्रेषृ इत्यपि' इति मैत्रेयः । 'भये, चलने च' इति क्षीरस्वामी । 'भ्लेषु' इत्यन्ये इति धा.का. (२-२७) ।

१. लट् – (i) भ्रेषति भ्रेषतः भ्रेषन्ति । भ्रेषसि भ्रेषथः भ्रेषथ । भ्रेषामि भ्रेषावः भ्रेषामः । (ii) भ्रेषते भ्रेषेते भ्रेषन्ते । भ्रेषसे भ्रेषेथे भ्रेषध्वे । भ्रेषे भ्रेषावहे भ्रेषामहे । **२. लिट्** – (i) बिभ्रेष बिभ्रेषतुः बिभ्रेषुः । बिभ्रेषिथ बिभ्रेषथुः बिभ्रेष । बिभ्रेष बिभ्रेषिव बिभ्रेषिम । (ii) बिभ्रेषे बिभ्रेषाते बिभ्रेषिरे । बिभ्रेषिषे बिभ्रेषाथे बिभ्रेषिध्वे । बिभ्रेषे बिभ्रेषिवहे बिभ्रेषिमहे । **३. लुट्** – (ii) भ्रेषिता भ्रेषितारौ भ्रेषितारः । भ्रेषितासि भ्रेषितास्थः भ्रेषितास्थ । भ्रेषितास्मि भ्रेषितास्वः भ्रेषितास्मः । (ii) भ्रेषिता भ्रेषितारौ भ्रेषितारः । भ्रेषितासे भ्रेषितासाथे भ्रेषिताध्वे । भ्रेषिताहे भ्रेषितास्वहे भ्रेषितास्महे । **४. लृट्** – (i) भ्रेषिष्यति भ्रेषिष्यतः भ्रेषिष्यन्ति । भ्रेषिष्यसि भ्रेषिष्यथः भ्रेषिष्यथ । भ्रेषिष्यामि भ्रेषिष्यावः भ्रेषिष्यामः । (ii) भ्रेषिष्यते भ्रेषिष्येते भ्रेषिष्यन्ते । भ्रेषिष्यसे भ्रेषिष्येथे भ्रेषिष्यध्वे । भ्रेषिष्ये भ्रेषिष्यावहे भ्रेषिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भ्रेषतु, भ्रेषतात् भ्रेषताम् भ्रेषन्तु । भ्रेष, भ्रेषतात् भ्रेषतम् भ्रेषत । भ्रेषाणि भ्रेषाव भ्रेषाम । (ii) भ्रेषताम् भ्रेषेताम् भ्रेषन्ताम् । भ्रेषस्व भ्रेषेथाम् भ्रेषध्वम् । भ्रेषै भ्रेषावहै भ्रेषामहै । **६. लङ्** – (i) अभ्रेषत् अभ्रेषताम् अभ्रेषन् । अभ्रेषः अभ्रेषतम् अभ्रेषत । अभ्रेषम् अभ्रेषाव अभ्रेषाम । (ii) अभ्रेषत अभ्रेषेताम् अभ्रेषन्त । अभ्रेषथाः अभ्रेषेथाम् अभ्रेषध्वम् । अभ्रेषे अभ्रेषावहि अभ्रेषामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) भ्रेषेत् भ्रेषेताम् भ्रेषेयुः । भ्रेषेः भ्रेषेतम् भ्रेषेत । भ्रेषेयम् भ्रेषेव भ्रेषेम । (ii) भ्रेषेत भ्रेषेयाताम् भ्रेषेरन् । भ्रेषेथाः भ्रेषेयाथाम् भ्रेषेध्वम् । भ्रेषेय भ्रेषेवहि भ्रेषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) भ्रेष्यात् भ्रेष्यास्ताम् भ्रेष्यासुः । भ्रेष्याः भ्रेष्यास्तम् भ्रेष्यास्त । भ्रेष्यासम् भ्रेष्यास्व भ्रेष्यास्म । (ii) भ्रेषिषीष्ट भ्रेषिषीयास्ताम् भ्रेषिषीरन् । भ्रेषिषीष्ठाः भ्रेषिषीयास्थाम् भ्रेषिषीध्वम्/ढ्वम् । भ्रेषिषीय भ्रेषिषीवहि भ्रेषिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अभ्रेषीत् अभ्रेषिष्टाम् अभ्रेषिषुः । अभ्रेषीः अभ्रेषिष्टम् अभ्रेषिष्ट । अभ्रेषिषम् अभ्रेषिष्व अभ्रेषिष्म । (ii) अभ्रेषिष्ट अभ्रेषिषाताम् अभ्रेषिषत । अभ्रेषिष्ठाः अभ्रेषिषाथाम् अभ्रेषिध्वम्/ढ्वम् । अभ्रेषिषि अभ्रेषिष्वहि अभ्रेषिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अभ्रेषिष्यत् अभ्रेषिष्यताम् अभ्रेषिष्यन् । अभ्रेषिष्यः अभ्रेषिष्यतम् अभ्रेषिष्यत । अभ्रेषिष्यम् अभ्रेषिष्याव अभ्रेषिष्याम । (ii) अभ्रेषिष्यत अभ्रेषिष्येताम् अभ्रेषिष्यन्त । अभ्रेषिष्यथाः अभ्रेषिष्येथाम् अभ्रेषिष्यध्वम् । अभ्रेषिष्ये अभ्रेषिष्यावहि अभ्रेषिष्यामहि ।

णिचि – भ्रेषयति – ते, **सनि** – बिभ्रेषिषति – ते, **यकि** – भ्रेष्यते ।

८८५. **भ्लेषृ – गतौ ।** अकर्म, सेट्, उभय । अयं केवलं सिद्धान्तकौमुद्यामेव उपात्तः । अन्येषु सर्वेषु ग्रन्थेषु 'भ्रेषृ' इत्यत्र 'भ्लेषृ इति अन्ये' इत्युक्तम् ।

१. लट् – (i) भ्लेषति भ्लेषतः भ्लेषन्ति । भ्लेषसि भ्लेषथः भ्लेषथ । भ्लेषामि भ्लेषावः भ्लेषामः । (ii) भ्लेषते भ्लेषेते भ्लेषन्ते । भ्लेषसे भ्लेषेथे भ्लेषध्वे । भ्लेषे भ्लेषावहे भ्लेषामहे । **२. लिट्** – (i) बिभ्लेष बिभ्लेषतुः बिभ्लेषुः । बिभ्लेषिथ बिभ्लेषथुः बिभ्लेष । बिभ्लेष बिभ्लेषिव बिभ्लेषिम । (ii) बिभ्लेषे बिभ्लेषाते बिभ्लेषिरे । बिभ्लेषिषे बिभ्लेषाथे बिभ्लेषिध्वे । बिभ्लेषे बिभ्लेषिवहे बिभ्लेषिमहे । **३. लुट्** – (i) भ्लेषिता भ्लेषितारौ भ्लेषितारः । भ्लेषितासि भ्लेषितास्थः भ्लेषितास्थ । भ्लेषितास्मि भ्लेषितास्वः भ्लेषितास्मः । (ii) भ्लेषिता भ्लेषितारौ भ्लेषितारः । भ्लेषितासे भ्लेषितासाथे भ्लेषिताध्वे । भ्लेषिताहे भ्लेषितास्वहे भ्लेषितास्महे । **४. लृट्** – (i) भ्लेषिष्यति भ्लेषिष्यतः भ्लेषिष्यन्ति । भ्लेषिष्यसि भ्लेषिष्यथः भ्लेषिष्यथ । भ्लेषिष्यामि भ्लेषिष्यावः भ्लेषिष्यामः । (ii) भ्लेषिष्यते भ्लेषिष्येते भ्लेषिष्यन्ते । भ्लेषिष्यसे भ्लेषिष्येथे भ्लेषिष्यध्वे । भ्लेषिष्ये भ्लेषिष्यावहे भ्लेषिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भ्लेषतु,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भ्लेषतात् भ्लेषताम् भ्लेषन्तु । भ्लेष, भ्लेषतात् भ्लेषतम् भ्लेषत । भ्लेषाणि भ्लेषाव भ्लेषाम । (ii) भ्लेषताम् भ्लेषेताम् भ्लेषन्ताम् । भ्लेषस्व भ्लेषेथाम् भ्लेषध्वम् । भ्लेषै भ्लेषावहै भ्लेषामहै । **६. लङ्** - (i) अभ्लेषत् अभ्लेषताम् अभ्लेषन् । अभ्लेषः अभ्लेषतम् अभ्लेषत । अभ्लेषम् अभ्लेषाव अभ्लेषाम । (ii) अभ्लेषत अभ्लेषेताम् अभ्लेषन्त । अभ्लेषथाः अभ्लेषेथाम् अभ्लेषध्वम् । अभ्लेषे अभ्लेषावहि अभ्लेषामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) भ्लेषेत् भ्लेषेताम् भ्लेषेयुः । भ्लेषेः भ्लेषेतम् भ्लेषेत । भ्लेषेयम् भ्लेषेव भ्लेषेम । (ii) भ्लेषेत भ्लेषेयाताम् भ्लेषेरन् । भ्लेषेथाः भ्लेषेयाथाम् भ्लेषेध्वम् । भ्लेषेय भ्लेषेवहि भ्लेषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) भ्लेष्यात् भ्लेष्यास्ताम् भ्लेष्यासुः । भ्लेष्याः भ्लेष्यास्तम् भ्लेष्यास्त । भ्लेष्यासम् भ्लेष्यास्व भ्लेष्यास्म । (ii) भ्लेषिषीष्ट भ्लेषिषीयास्ताम् भ्लेषिषीरन् । भ्लेषिषीष्ठाः भ्लेषिषीयास्थाम् भ्लेषिषीध्वम्/ढ्वम् । भ्लेषिषीय भ्लेषिषीवहि भ्लेषिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अभ्लेषीत् अभ्लेषिष्टाम् अभ्लेषिषुः । अभ्लेषीः अभ्लेषिष्टम् अभ्लेषिष्ट । अभ्लेषिषम् अभ्लेषिष्व अभ्लेषिष्म । (ii) अभ्लेषिष्ट अभ्लेषिषाताम् अभ्लेषिषत । अभ्लेषिष्ठाः अभ्लेषिषाथाम् अभ्लेषिध्वम्/ढ्वम् । अभ्लेषिषि अभ्लेषिष्वहि अभ्लेषिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अभ्लेषिष्यत् अभ्लेषिष्यताम् अभ्लेषिष्यन् । अभ्लेषिष्यः अभ्लेषिष्यतम् अभ्लेषिष्यत । अभ्लेषिष्यम् अभ्लेषिष्याव अभ्लेषिष्याम । (ii) अभ्लेषिष्यत अभ्लेषिष्येताम् अभ्लेषिष्यन्त । अभ्लेषिष्यथाः अभ्लेषिष्येथाम् अभ्लेषिष्यध्वम् । अभ्लेषिष्ये अभ्लेषिष्यावहि अभ्लेषिष्यामहि ।

णिचि - भ्लेषयति - ते, **सनि** - बिभ्लेषिषति - ते, यकि - भ्लेष्यते ।

८८६. अस - गतिदीप्त्यादानेषु । सकर्म, सेट्, उभय । 'असतेऽसति गत्यादौ भुव्यस्ति क्षेपणेऽस्यति' (१८४ श्लो.) इति देवः । दीप्तौ अकर्मकः । 'अष' इत्यपि पाठः दृश्यते ।

१. लट् - (i) असति असतः असन्ति । अससि असथः असथ । असामि असावः असामः । (ii) असते असेते असन्ते । अससे असेथे असध्वे । असे असावहे असामहे । **२. लिट्** - (i) आस आसतुः आसुः । आसिथ आसथुः आस । आस आसिव आसिम । (ii) आसे आसाते आसिरे । आसिषे आसाथे आसिध्वे । आसे आसिवहे आसिमहे । **३. लुट्** - (i) असिता असितारौ असितारः । असितासि असितास्थः असितास्थ । असितास्मि असितास्वः असितास्मः । (ii) असिता असितारौ असितारः । असितासे असितासाथे असिताध्वे । असिताहे असितास्वहे असितास्महे । **४. लृट्** - (i) असिष्यति असिष्यतः असिष्यन्ति । असिष्यसि असिष्यथः असिष्यथ । असिष्यामि असिष्यावः असिष्यामः । (ii) असिष्यते असिष्येते असिष्यन्ते । असिष्यसे असिष्येथे असिष्यध्वे । असिष्ये असिष्यावहे असिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) असतु, असतात् असताम् असन्तु । अस, असतात् असतम् असत । असानि असाव असाम । (ii) असताम् असेताम् असन्ताम् । असस्व असेथाम् असध्वम् । असै असावहै असामहै । **६. लङ्** - (i) आसत् आसताम् आसन् । आसः आसतम् आसत । आसम् आसाव आसाम । (ii) आसत आसेताम् आसन्त । आसथाः आसेथाम् आसध्वम् । आसे आसावहि आसामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) असेत् असेताम् असेयुः । असेः असेतम् असेत । असेयम् असेव असेम । (ii) असेत असेयाताम् असेरन् । असेथाः असेयाथाम् असेध्वम् । असेय असेवहि असेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) अस्यात् अस्यास्ताम् अस्यासुः । अस्याः अस्यास्तम् अस्यास्त । अस्यासम् अस्यास्व अस्यास्म । (ii) असिषीष्ट असिषीयास्ताम् असिषीरन् । असिषीष्ठाः असिषीयास्थाम् असिषीध्वम्/ढ्वम् । असिषीय असिषीवहि असिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) आसीत् आसिष्टाम् आसिषुः । आसीः आसिष्टम् आसिष्ट । आसिषम् आसिष्व आसिष्म । (ii) आसिष्ट आसिषाताम् आसिषत । आसिष्ठाः आसिषाथाम् आसिध्वम्/ढ्वम् । आसिषि आसिष्वहि आसिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) आसिष्यत् आसिष्यताम् आसिष्यन् । आसिष्यः आसिष्यतम् आसिष्यत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आसिष्यम् आसिष्याव आसिष्याम । (ii) आसिष्यत आसिष्येताम् आसिष्यन्त । आसिष्यथाः आसिष्येथाम् आसिष्यध्वम् । आसिष्ये आसिष्यावहि आसिष्यामहि ।

णिचि – आसयति – ते, **सनि** – असिसिषति – ते, **यकि** – अस्यते ।

८८७. **स्पश – बाधनस्पर्शनयोः** । सकर्म, सेट्, उभय । 'बाधने स्पर्शने चार्थे हिक्कादौ स्पशते स्पशेत्' (श्लो. १६६) इति देवः । 'बाधनस्पाशनयोः' । स्पाशनं – ग्रन्थनम्' इति स्वामी । 'ग्रन्थबाधनयोः' इति वोपदेवः । 'बाधनस्पर्शनयोः' पषेत्येके । पषेत्यन्ये । हिंसार्थं दोषसूचनं स्पश(र्श)नम्' इति धा.का. व्याख्या (२-२७) ।

१. लट् – (i) स्पशति स्पशतः स्पशन्ति । स्पशसि स्पशथः स्पशथ । स्पशामि स्पशावः स्पशामः । (ii) स्पशते स्पशेते स्पशन्ते । स्पशसे स्पशेथे स्पशध्वे । स्पशे स्पशावहे स्पशामहे । **२. लिट्** – (i) पस्पाश पस्पशतुः पस्पशुः । पस्पशिथ पस्पशथुः पस्पश । पस्पाश, पस्पश पस्पशिव पस्पशिम । (ii) पस्पशे पस्पशाते पस्पशिरे । पस्पशिषे पस्पशाथे पस्पशिध्वे । पस्पशे पस्पशिवहे पस्पशिमहे । **३. लुट्** – (i) स्पशिता स्पशितारौ स्पशितारः । स्पशितासि स्पशितास्थः स्पशितास्थ । स्पशितास्मि स्पशितास्वः स्पशितास्मः । (ii) स्पशिता स्पशितारौ स्पशितारः । स्पशितासे स्पशितासाथे स्पशिताध्वे । स्पशिताहे स्पशितास्वहे स्पशितास्महे । **४. लृट्** – (i) स्पशिष्यति स्पशिष्यतः स्पशिष्यन्ति । स्पशिष्यसि स्पशिष्यथः स्पशिष्यथ । स्पशिष्यामि स्पशिष्यावः स्पशिष्यामः । (ii) स्पशिष्यते स्पशिष्येते स्पशिष्यन्ते । स्पशिष्यसे स्पशिष्येथे स्पशिष्यध्वे । स्पशिष्ये स्पशिष्यावहे स्पशिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) स्पशतु, स्पशतात् स्पशताम् स्पशन्तु । स्पश, स्पशतात् स्पशतम् स्पशत । स्पशानि स्पशाव स्पशाम । (ii) स्पशताम् स्पशेताम् स्पशन्ताम् । स्पशस्व स्पशेथाम् स्पशध्वम् । स्पशै स्पशावहै स्पशामहै । **६. लङ्** – (i) अस्पशत् अस्पशताम् अस्पशन् । अस्पशः अस्पशतम् अस्पशत । अस्पशम् अस्पशाव अस्पशाम । (ii) अस्पशत अस्पशेताम् अस्पशन्त । अस्पशथाः अस्पशेथाम् अस्पशध्वम् । अस्पशे अस्पशावहि अस्पशामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) स्पशेत् स्पशेताम् स्पशेयुः । स्पशेः स्पशेतम् स्पशेत । स्पशेयम् स्पशेव स्पशेम । (ii) स्पशेत स्पशेयाताम् स्पशेरन् । स्पशेथाः स्पशेयाथाम् स्पशेध्वम् । स्पशेय स्पशेवहि स्पशेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) स्पश्यात् स्पश्यास्ताम् स्पश्यासुः । स्पश्याः स्पश्यास्तम् स्पश्यास्त । स्पश्यासम् स्पश्यास्व स्पश्यास्म । (ii) स्पशिषीष्ट स्पशिषीयास्ताम् स्पशिषीरन् । स्पशिषीष्ठाः स्पशिषीयास्थाम् स्पशिषीध्वम्/ढ्वम् । स्पशिषीय स्पशिषीवहि स्पशिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अस्पशीत् अस्पशिष्टाम् अस्पशिषुः । अस्पशीः अस्पशिष्टम् अस्पशिष्ट । अस्पशिषम् अस्पशिष्व अस्पशिष्म । (ii) अस्पशिष्ट अस्पशिषाताम् अस्पशिषत । अस्पशिष्ठाः अस्पशिषाथाम् अस्पशिध्वम्/ढ्वम् । अस्पशिषि अस्पशिष्वहि अस्पशिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अस्पशिष्यत् अस्पशिष्यताम् अस्पशिष्यन् । अस्पशिष्यः अस्पशिष्यतम् अस्पशिष्यत । अस्पशिष्यम् अस्पशिष्याव अस्पशिष्याम । (ii) अस्पशिष्यत अस्पशिष्येताम् अस्पशिष्यन्त । अस्पशिष्यथाः अस्पशिष्येथाम् अस्पशिष्यध्वम् । अस्पशिष्ये अस्पशिष्यावहि अस्पशिष्यामहि ।

णिचि – स्पाशयति/ते, **सनि** – पिस्पशिषति/ते, **यकि** – स्पश्यते ।

८८८. **लष – कान्तौ** । सकर्म, सेट्, उभय । 'कान्तौ लष्यति लष्येत श्यनि वा लषते लषेत्' (श्लो. १७७) इति देवः । कान्तिः = इच्छा ।

१. लट् – (i) लषति लषतः लषन्ति । लषसि लषथः लषथ । लषामि लषावः लषामः । (ii) लष्यति[१] लष्यतः लष्यन्ति । लष्यसि लष्यथः लष्यथ । लष्यामि लष्यावः लष्यामः । (iii) लषते लषेते लषन्ते । लषसे लषेथे लषध्वे । लषे लषावहे लषामहे । **२. लिट्** – (i) ललाष लेषतुः लेषुः । लेषिथ लेषथुः लेष ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ललाष, ललष लेषिव लेषिम । (ii) लेषे लेषाते लेषिरे । लेषिषे लेषाथे लेषिध्वे । लेषे लेषिवहे लेषिमहे । **३. लुट्** – (i) लषिता लषितारौ लषितारः । लषितासि लषितास्थः लषितास्थ । लषितास्मि लषितास्वः लषितास्मः । (ii) लषिता लषितारौ लषितारः । लषितासे लषितासाथे लषिताध्वे । लषिताहे लषितास्वहे लषितास्महे । **४. लृट्** – (i) लषिष्यति लषिष्यतः लषिष्यन्ति । लषिष्यसि लषिष्यथः लषिष्यथ । लषिष्यामि लषिष्यावः लषिष्यामः । (ii) लषिष्यते लषिष्येते लषिष्यन्ते । लषिष्यसे लषिष्येथे लषिष्यध्वे । लषिष्ये लषिष्यावहे लषिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लषतु, लषतात् लषताम् लषन्तु । लष, लषतात् लषतम् लषत । लषाणि लषाव लषाम । (ii) लष्यतु, लष्यतात् लष्यताम् लष्यन्तु । लष्य, लष्यतात् लष्यतम् लष्यत । लष्याणि लष्याव लष्याम । (iii) लषताम् लषेताम् लषन्ताम् । लषस्व लषेथाम् लषध्वम् । लषै लषावहै लषामहै । **६. लङ्** – (i) अलषत् अलषताम् अलषन् । अलषः अलषतम् अलषत । अलषम् अलषाव अलषाम । (ii) अलष्यत् अलष्यताम् अलष्यन् । अलष्यः अलष्यतम् अलष्यत । अलष्यम् अलष्याव अलष्याम । (iii) अलषत अलषेताम् अलषन्त । अलषथाः अलषेथाम् अलषध्वम् । अलषे अलषावहि अलषामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लषेत् लषेताम् लषेयुः । लषेः लषेतम् लषेत । लषेयम् लषेव लषेम । (ii) लष्येत् लष्येताम् लष्येयुः । लष्येः लष्येतम् लष्येत । लष्येयम् लष्येव लष्येम । (iii) लषेत लषेयाताम् लषेरन् । लषेथाः लषेयाथाम् लषेध्वम् । लषेय लषेवहि लषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लष्यात् लष्यास्ताम् लष्यासुः । लष्याः लष्यास्तम् लष्यास्त । लष्यासम् लष्यास्व लष्यास्म । (ii) लषिषीष्ट लषिषीयास्ताम् लषिषीरन् । लषिषीष्ठाः लषिषीयास्थाम् लषिषीध्वम्/ढ्वम् । लषिषीय लषिषीवहि लषिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलषीत् अलषिष्टाम् अलषिषुः । अलषीः अलषिष्टम् अलषिष्ट । अलषिषम् अलषिष्व अलषिष्म । (ii) अलाषीत्[२] अलाषिष्टाम् अलाषिषुः । अलाषीः अलाषिष्टम् अलाषिष्ट । अलाषिषम् अलाषिष्व अलाषिष्म । (iii) अलषिष्ट अलषिषाताम् अलषिषत । अलषिष्ठाः अलषिषाथाम् अलषिध्वम्/ढ्वम् । अलषिषि अलषिष्वहि अलषिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अलषिष्यत् अलषिष्यताम् अलषिष्यन् । अलषिष्यः अलषिष्यतम् अलषिष्यत । अलषिष्यम् अलषिष्याव अलषिष्याम । (ii) अलषिष्यत अलषिष्येताम् अलषिष्यन्त । अलषिष्यथाः अलषिष्येथाम् अलषिष्यध्वम् । अलषिष्ये अलषिष्यावहि अलषिष्यामहि ।

णिचि – लाषयति – ते, **सनि** – लिलषिषति, **यकि** – लष्यते ।

१. 'वा भ्राशभ्लाशभ्रमु.....लषः' इति विकल्पेन श्यन् कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे ।

२. 'अतो हलादेर्लघोः' इति सिचि विकल्पेन वृद्धिः ।

८८९. चष – भक्षणे । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) चषति चषतः चषन्ति । चषसि चषथः चषथ । चषामि चषावः चषामः । (ii) चषते चषेते चषन्ते । चषसे चषेथे चषध्वे । चषे चषावहे चषामहे । **२. लिट्** – (ii) चचाष चेषतुः चेषुः । चेषिथ चेषथुः चेष । चचाष, चचष चेषिव चेषिम । (ii) चेषे चेषाते चेषिरे । चेषिषे चेषाथे चेषिध्वे । चेषे चेषिवहे चेषिमहे । **३. लुट्** – (i) चषिता चषितारौ चषितारः । चषितासि चषितास्थः चषितास्थ । चषितास्मि चषितास्वः चषितास्मः । (ii) चषिता चषितारौ चषितारः । चषितासे चषितासाथे चषिताध्वे । चषिताहे चषितास्वहे चषितास्महे । **४. लृट्** – (i) चषिष्यति चषिष्यतः चषिष्यन्ति । चषिष्यसि चषिष्यथः चषिष्यथ । चषिष्यामि चषिष्यावः चषिष्यामः । (ii) चषिष्यते चषिष्येते चषिष्यन्ते । चषिष्यसे चषिष्येथे चषिष्यध्वे । चषिष्ये चषिष्यावहे चषिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चषतु, चषतात् चषताम् चषन्तु । चष, चषतात् चषतम् चषत । चषाणि चषाव चषाम । (ii) चषताम् चषेताम् चषन्ताम् । चषस्व चषेथाम् चषध्वम् । चषै चषावहै चषामहै । **६. लङ्** – (i) अचषत् अचषताम् अचषन् । अचषः अचषतम् अचषत । अचषम् अचषाव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचषाम । (ii) अचषत अचषेताम् अचषन्त । अचषथाः अचषेथाम् अचषध्वम् । अचषे अचषावहि अचषामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चषेत् चषेताम् चषेयुः । चषेः चषेतम् चषेत । चषेयम् चषेव चषेम । (ii) चषेत चषेयाताम् चषेरन् । चषेथाः चषेयाथाम् चषेध्वम् । चषेय चषेवहि चषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चष्यात् चष्यास्ताम् चष्यासुः । चष्याः चष्यास्तम् चष्यास्त । चष्यासम् चष्यास्व चष्यास्म । (ii) चषिषीष्ट चषिषीयास्ताम् चषिषीरन् । चषिषीष्ठाः चषिषीयास्थाम् चषिषीध्वम्/ढ्वम् । चषिषीय चषिषीवहि चषिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचषीत् अचषिष्टाम् अचषिषुः । अचषीः अचषिष्टम् अचषिष्ट । अचषिषम् अचषिष्व अचषिष्म । (ii) अचाषीत्[1] अचाषिष्टाम् अचाषिषुः । अचाषीः अचाषिष्टम् अचाषिष्ट । अचाषिषम् अचाषिष्व अचाषिष्म । (iii) अचषिष्ट अचषिषाताम् अचषिषत । अचषिष्ठाः अचषिषाथाम् अचषिध्वम्/ढ्वम् । अचषिषि अचषिष्वहि अचषिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अचषिष्यत् अचषिष्यताम् अचषिष्यन् । अचषिष्यः अचषिष्यतम् अचषिष्यत । अचषिष्यम् अचषिष्याव अचषिष्याम । (ii) अचषिष्यत अचषिष्येताम् अचषिष्यन्त । अचषिष्यथाः अचषिष्येथाम् अचषिष्यध्वम् । अचषिष्ये अचषिष्यावहि अचषिष्यामहि । **णिचि** – चाषयति – ते, **सनि** – चिचषिषति, **यकि** – चष्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति सिचि विकल्पेन वृद्धिः ।

८९०. छष – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् – (i) छषति छषतः छषन्ति । छषसि छषथः छषथ । छषामि छषावः छषामः । (ii) छषते छषेते छषन्ते । छषसे छषेथे छषध्वे । छषे छषावहे छषामहे । **२. लिट्** – (i) छच्छाष चच्छषतुः चच्छषुः । चच्छषिथ चच्छषथुः चच्छष । छच्छाष, छच्छष चच्छषिव चच्छषिम । (ii) छच्छषे छच्छषाते छच्छषिरे । छच्छषिषे छच्छषाथे छच्छषिध्वे । छच्छषे छच्छषिवहे छच्छषिमहे । **३. लुट्** – (i) छषिता छषितारौ छषितारः । छषितासि छषितास्थः छषितास्थ । छषितास्मि छषितास्वः छषितास्मः । (ii) छषिता छषितारौ छषितारः । छषितासे छषितासाथे छषिताध्वे । छषिताहे छषितास्वहे छषितास्महे । **४. लृट्** – (i) छषिष्यति छषिष्यतः छषिष्यन्ति । छषिष्यसि छषिष्यथः छषिष्यथ । छषिष्यामि छषिष्यावः छषिष्यामः । (ii) छषिष्यते छषिष्येते छषिष्यन्ते । छषिष्यसे छषिष्येथे छषिष्यध्वे । छषिष्ये छषिष्यावहे छषिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) छषतु, छषतात् छषताम् छषन्तु । छष, छषतात् छषतम् छषत । छषाणि छषाव छषाम । (ii) छषताम् छषेताम् छषन्ताम् । छषस्व छषेथाम् छषध्वम् । छषै छषावहै छषामहै । **६. लङ्** – (i) अच्छषत् अच्छषताम् अच्छषन् । अच्छषः अच्छषतम् अच्छषत । अच्छषम् अच्छषाव अच्छषाम । (ii) अच्छषत अच्छषेताम् अच्छषन्त । अच्छषथाः अच्छषेथाम् अच्छषध्वम् । अच्छषे अच्छषावहि अच्छषामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) छषेत् छषेताम् छषेयुः । छषेः छषेतम् छषेत । छषेयम् छषेव छषेम । (ii) छषेत छषेयाताम् छषेरन् । छषेथाः छषेयाथाम् छषेध्वम् । छषेय छषेवहि छषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (ii) छष्यात् छष्यास्ताम् छष्यासुः । छष्याः छष्यास्तम् छष्यास्त । छष्यासम् छष्यास्व छष्यास्म । (ii) छषिषीष्ट छषिषीयास्ताम् छषिषीरन् । छषिषीष्ठाः छषिषीयास्थाम् छषिषीध्वम्/ढ्वम् । छषिषीय छषिषीवहि छषिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अच्छषीत् अच्छषिष्टाम् अच्छषिषुः । अच्छषीः अच्छषिष्टम् अच्छषिष्ट । अच्छषिषम् अच्छषिष्व अच्छषिष्म । (ii) अच्छाषीत्[1] अच्छाषिष्टाम् अच्छाषिषुः । अच्छाषीः अच्छाषिष्टम् अच्छाषिष्ट । अच्छाषिषम् अच्छाषिष्व अच्छाषिष्म । (iii) अच्छषिष्ट अच्छषिषाताम् अच्छषिषत । अच्छषिष्ठाः अच्छषिषाथाम् अच्छषिध्वम्/ढ्वम् । अच्छषिषि अच्छषिष्वहि अच्छषिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अच्छषिष्यत् अच्छषिष्यताम् अच्छषिष्यन् । अच्छषिष्यः अच्छषिष्यतम् अच्छषिष्यत । अच्छषिष्यम् अच्छषिष्याव अच्छषिष्याम । (ii) अच्छषिष्यत अच्छषिष्येताम् अच्छषिष्यन्त । अच्छषिष्यथाः अच्छषिष्येथाम् अच्छषिष्यध्वम् । अच्छषिष्ये अच्छषिष्यावहि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अच्छषिष्यामहि ।

णिचि - छाषयति - ते, **सनि** - चिच्छषिषति, **यकि** - छष्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति सिचि विकल्पेन वृद्धिः ।

८९१. झष - आदानसंवरणयोः । सकर्म, सेट्, उभय । 'झषेज्झषेत संवृत्यामादाने हिंसने झषेत्' (श्लो. १६८) इति देवः ।

१. लट् - (i) झषति झषतः झषन्ति । झषसि झषथः झषथ । झषामि झषावः झषामः । (ii) झषते झषेते झषन्ते । झषसे झषेथे झषध्वे । झषे झषावहे झषामहे । **२. लिट्** - (i) जझाष जझषतुः जझषुः । जझषिथ जझषथुः जझष । जझाष, जझष जझषिव जझषिम । (ii) जझषे जझषाते जझषिरे । जझषिषे जझषाथे जझषिध्वे । जझषे जझषिवहे जझषिमहे । **३. लुट्** - (i) झषिता झषितारौ झषितारः । झषितासि झषितास्थः झषितास्थ । झषितास्मि झषितास्वः झषितास्मः । (ii) झषिता झषितारौ झषितारः । झषितासे झषितासाथे झषिताध्वे । झषिताहे झषितास्वहे झषितास्महे । **४. लृट्** - (i) झषिष्यति झषिष्यतः झषिष्यन्ति । झषिष्यसि झषिष्यथः झषिष्यथ । झषिष्यामि झषिष्यावः झषिष्यामः । (ii) झषिष्यते झषिष्येते झषिष्यन्ते । झषिष्यसे झषिष्येथे झषिष्यध्वे । झषिष्ये झषिष्यावहे झषिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) झषतु, झषतात् झषताम् झषन्तु । झष, झषतात् झषतम् झषत । झषाणि झषाव झषाम । (ii) झषताम् झषेताम् झषन्ताम् । झषस्व झषेथाम् झषध्वम् । झषै झषावहै झषामहै । **६. लङ्** - (i) अझषत् अझषताम् अझषन् । अझषः अझषतम् अझषत । अझषम् अझषाव अझषाम । (ii) अझषत अझषेताम् अझषन्त । अझषथाः अझषेथाम् अझषध्वम् । अझषे अझषावहि अझषामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) झषेत् झषेताम् झषेयुः । झषेः झषेतम् झषेत । झषेयम् झषेव झषेम । (ii) झषेत झषेयाताम् झषेरन् । झषेथाः झषेयाथाम् झषेध्वम् । झषेय झषेवहि झषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) झष्यात् झष्यास्ताम् झष्यासुः । झष्याः झष्यास्तम् झष्यास्त । झष्यासम् झष्यास्व झष्यास्म । (ii) झषिषीष्ट झषिषीयास्ताम् झषिषीरन् । झषिषीष्ठाः झषिषीयास्थाम् झषिषीध्वम्/ढ्वम् । झषिषीय झषिषीवहि झषिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अझषीत् अझषिष्टाम् अझषिषुः । अझषीः अझषिष्टम् अझषिष्ट । अझषिषम् अझषिष्व अझषिष्म । (ii) अझाषीत्[1] अझाषिष्टाम् अझाषिषुः । अझाषीः अझाषिष्टम् अझाषिष्ट । अझाषिषम् अझाषिष्व अझाषिष्म । (iii) अझषिष्ट अझषिषाताम् अझषिषत । अझषिष्ठाः अझषिषाथाम् अझषिध्वम्/ढ्वम् । अझषिषि अझषिष्वहि अझषिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अझषिष्यत् अझषिष्यताम् अझषिष्यन् । अझषिष्यः अझषिष्यतम् अझषिष्यत । अझषिष्यम् अझषिष्याव अझषिष्याम । (ii) अझषिष्यत अझषिष्येताम् अझषिष्यन्त । अझषिष्यथाः अझषिष्येथाम् अझषिष्यध्वम् । अझषिष्ये अझषिष्यावहि अझषिष्यामहि ।

णिचि - झाषयति ते, **सनि** - जिझषिषति/ते, **यकि** - झष्यते ।

१. 'अतो हलादेर्लघोः' इति सिचि विकल्पेन वृद्धिः ।

८९२. भ्रक्ष - अदने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) भ्रक्षति भ्रक्षतः भ्रक्षन्ति । भ्रक्षसि भ्रक्षथः भ्रक्षथ । भ्रक्षामि भ्रक्षावः भ्रक्षामः । (ii) भ्रक्षते भ्रक्षेते भ्रक्षन्ते । भ्रक्षसे भ्रक्षेथे भ्रक्षध्वे । भ्रक्षे भ्रक्षावहे भ्रक्षामहे । **२. लिट्** - (i) बभ्रक्ष बभ्रक्षतुः बभ्रक्षुः । बभ्रक्षिथ बभ्रक्षथुः बभ्रक्ष । बभ्रक्ष बभ्रक्षिव बभ्रक्षिम । (ii) बभ्रक्षे बभ्रक्षाते बभ्रक्षिरे । बभ्रक्षिषे बभ्रक्षाथे बभ्रक्षिध्वे । बभ्रक्षे बभ्रक्षिवहे बभ्रक्षिमहे । **३. लुट्** - (i) भ्रक्षिता भ्रक्षितारौ भ्रक्षितारः । भ्रक्षितासि भ्रक्षितास्थः भ्रक्षितास्थ । भ्रक्षितास्मि भ्रक्षितास्वः भ्रक्षितास्मः । (ii) भ्रक्षिता भ्रक्षितारौ भ्रक्षितारः । भ्रक्षितासे भ्रक्षितासाथे भ्रक्षिताध्वे । भ्रक्षिताहे भ्रक्षितास्वहे भ्रक्षितास्महे । **४. लृट्** - (i)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भ्रक्षिष्यति भ्रक्षिष्यतः भ्रक्षिष्यन्ति । भ्रक्षिष्यसि भ्रक्षिष्यथः भ्रक्षिष्यथ । भ्रक्षिष्यामि भ्रक्षिष्यावः भ्रक्षिष्यामः । (ii) भ्रक्षिष्यते भ्रक्षिष्येते भ्रक्षिष्यन्ते । भ्रक्षिष्यसे भ्रक्षिष्येथे भ्रक्षिष्यध्वे । भ्रक्षिष्ये भ्रक्षिष्यावहे भ्रक्षिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) भ्रक्षतु, भ्रक्षतात् भ्रक्षताम् भ्रक्षन्तु । भ्रक्ष, भ्रक्षतात् भ्रक्षतम् भ्रक्षत । भ्रक्षाणि भ्रक्षाव भ्रक्षाम । (ii) भ्रक्षताम् भ्रक्षेताम् भ्रक्षन्ताम् । भ्रक्षस्व भ्रक्षेथाम् भ्रक्षध्वम् । भ्रक्षै भ्रक्षावहै भ्रक्षामहै । **६. लङ्** - (i) अभ्रक्षत् अभ्रक्षताम् अभ्रक्षन् । अभ्रक्षः अभ्रक्षतम् अभ्रक्षत । अभ्रक्षम् अभ्रक्षाव अभ्रक्षाम । (ii) अभ्रक्षत अभ्रक्षेताम् अभ्रक्षन्त । अभ्रक्षथाः अभ्रक्षेथाम् अभ्रक्षध्वम् । अभ्रक्षे अभ्रक्षावहि अभ्रक्षामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) भ्रक्षेत् भ्रक्षेताम् भ्रक्षेयुः । भ्रक्षेः भ्रक्षेतम् भ्रक्षेत । भ्रक्षेयम् भ्रक्षेव भ्रक्षेम । (ii) भ्रक्षेत भ्रक्षेयाताम् भ्रक्षेरन् । भ्रक्षेथाः भ्रक्षेयाथाम् भ्रक्षेध्वम् । भ्रक्षेय भ्रक्षेवहि भ्रक्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) भ्रक्ष्यात् भ्रक्ष्यास्ताम् भ्रक्ष्यासुः । भ्रक्ष्याः भ्रक्ष्यास्तम् भ्रक्ष्यास्त । भ्रक्ष्यासम् भ्रक्ष्यास्व भ्रक्ष्यास्म । (ii) भ्रक्षिषीष्ट भ्रक्षिषीयास्ताम् भ्रक्षिषीरन् । भ्रक्षिषीष्ठाः भ्रक्षिषीयास्थाम् भ्रक्षिषीध्वम्/ढ्वम् । भ्रक्षिषीय भ्रक्षिषीवहि भ्रक्षिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अभ्रक्षीत् अभ्रक्षिष्टाम् अभ्रक्षिषुः । अभ्रक्षीः अभ्रक्षिष्टम् अभ्रक्षिष्ट । अभ्रक्षिषम् अभ्रक्षिष्व अभ्रक्षिष्म । (ii) अभ्रक्षिष्ट अभ्रक्षिषाताम् अभ्रक्षिषत । अभ्रक्षिष्ठाः अभ्रक्षिषाथाम् अभ्रक्षिध्वम्/ढ्वम् । अभ्रक्षिषि अभ्रक्षिष्वहि अभ्रक्षिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अभ्रक्षिष्यत् अभ्रक्षिष्यताम् अभ्रक्षिष्यन् । अभ्रक्षिष्यः अभ्रक्षिष्यतम् अभ्रक्षिष्यत । अभ्रक्षिष्यम् अभ्रक्षिष्याव अभ्रक्षिष्याम । (ii) अभ्रक्षिष्यत अभ्रक्षिष्येताम् अभ्रक्षिष्यन्त । अभ्रक्षिष्यथाः अभ्रक्षिष्येथाम् अभ्रक्षिष्यध्वम् । अभ्रक्षिष्ये अभ्रक्षिष्यावहि अभ्रक्षिष्यामहि ।

णिचि - भ्रक्षयति[१], **सनि** - बिभ्रक्षिषति - ते, **यकि** - भ्रक्ष्यते ।

१. निगरणार्थकत्वात् परस्मैपदिता ।

८९३. भ्लक्ष - आदने । सकर्म, सेट्, उभय । 'भक्ष इति मैत्रेयः' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'प्लक्ष' इति दुर्गः । तस्य अनार्षत्वम् उक्तं मा.धा.वृत्तौ । विस्तरस्तु तत्र, कृदन्तरूपमालायां वा द्रष्टव्यः ।

१. लट् - (i) भ्लक्षति भ्लक्षतः भ्लक्षन्ति । भ्लक्षसि भ्लक्षथः भ्लक्षथ । भ्लक्षामि भ्लक्षावः भ्लक्षामः । (ii) भ्लक्षते भ्लक्षेते भ्लक्षन्ते । भ्लक्षसे भ्लक्षेथे भ्लक्षध्वे । भ्लक्षे भ्लक्षावहे भ्लक्षामहे । **२. लिट्** - (i) बभ्लक्ष बभ्लक्षतुः बभ्लक्षुः । बभ्लक्षिथ बभ्लक्षथुः बभ्लक्ष । बभ्लक्ष बभ्लक्षिव बभ्लक्षिम । (ii) बभ्लक्षे बभ्लक्षाते बभ्लक्षिरे । बभ्लक्षिषे बभ्लक्षाथे बभ्लक्षिध्वे । बभ्लक्षे बभ्लक्षिवहे बभ्लक्षिमहे । **३. लुट्** - (i) भ्लक्षिता भ्लक्षितारौ भ्लक्षितारः । भ्लक्षितासि भ्लक्षितास्थः भ्लक्षितास्थ । भ्लक्षितास्मि भ्लक्षितास्वः भ्लक्षितास्मः । (ii) भ्लक्षिता भ्लक्षितारौ भ्लक्षितारः । भ्लक्षितासे भ्लक्षितासाथे भ्लक्षिताध्वे । भ्लक्षिताहे भ्लक्षितास्वहे भ्लक्षितास्महे । **४. लृट्** - (i) भ्लक्षिष्यति भ्लक्षिष्यतः भ्लक्षिष्यन्ति । भ्लक्षिष्यसि भ्लक्षिष्यथः भ्लक्षिष्यथ । भ्लक्षिष्यामि भ्लक्षिष्यावः भ्लक्षिष्यामः । (ii) भ्लक्षिष्यते भ्लक्षिष्येते भ्लक्षिष्यन्ते । भ्लक्षिष्यसे भ्लक्षिष्येथे भ्लक्षिष्यध्वे । भ्लक्षिष्ये भ्लक्षिष्यावहे भ्लक्षिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) भ्लक्षतु, भ्लक्षतात् भ्लक्षताम् भ्लक्षन्तु । भ्लक्ष, भ्लक्षतात् भ्लक्षतम् भ्लक्षत । भ्लक्षाणि भ्लक्षाव भ्लक्षाम । (ii) भ्लक्षताम् भ्लक्षेताम् भ्लक्षन्ताम् । भ्लक्षस्व भ्लक्षेथाम् भ्लक्षध्वम् । भ्लक्षै भ्लक्षावहै भ्लक्षामहै । **६. लङ्** - (i) अभ्लक्षत् अभ्लक्षताम् अभ्लक्षन् । अभ्लक्षः अभ्लक्षतम् अभ्लक्षत । अभ्लक्षम् अभ्लक्षाव अभ्लक्षाम । (ii) अभ्लक्षत अभ्लक्षेताम् अभ्लक्षन्त । अभ्लक्षथाः अभ्लक्षेथाम् अभ्लक्षध्वम् । अभ्लक्षे अभ्लक्षावहि अभ्लक्षामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) भ्लक्षेत् भ्लक्षेताम् भ्लक्षेयुः । भ्लक्षेः भ्लक्षेतम् भ्लक्षेत । भ्लक्षेयम् भ्लक्षेव भ्लक्षेम । (ii) भ्लक्षेत भ्लक्षेयाताम् भ्लक्षेरन् । भ्लक्षेथाः भ्लक्षेयाथाम् भ्लक्षेध्वम् । भ्लक्षेय भ्लक्षेवहि भ्लक्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– (i) भ्लक्ष्यात् भ्लक्ष्यास्ताम् भ्लक्ष्यासुः । भ्लक्ष्याः भ्लक्ष्यास्तम् भ्लक्ष्यास्त । भ्लक्ष्यासम् भ्लक्ष्यास्व भ्लक्ष्यास्म । (ii) भ्लक्षिषीष्ट भ्लक्षिषीयास्ताम् भ्लक्षिषीरन् । भ्लक्षिषीष्ठाः भ्लक्षिषीयास्थाम् भ्लक्षिषीध्वम्/ढ्वम् । भ्लक्षिषीय भ्लक्षिषीवहि भ्लक्षिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अभ्लक्षीत् अभ्लक्षिष्टाम् अभ्लक्षिषुः । अभ्लक्षीः अभ्लक्षिष्टम् अभ्लक्षिष्ट । अभ्लक्षिषम् अभ्लक्षिष्व अभ्लक्षिष्म । (ii) अभ्लक्षिष्ट अभ्लक्षिषाताम् अभ्लक्षिषत । अभ्लक्षिष्ठाः अभ्लक्षिषाथाम् अभ्लक्षिध्वम्/ढ्वम् । अभ्लक्षिषि अभ्लक्षिष्वहि अभ्लक्षिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अभ्लक्षिष्यत् अभ्लक्षिष्यताम् अभ्लक्षिष्यन् । अभ्लक्षिष्यः अभ्लक्षिष्यतम् अभ्लक्षिष्यत । अभ्लक्षिष्यम् अभ्लक्षिष्याव अभ्लक्षिष्याम । (ii) अभ्लक्षिष्यत अभ्लक्षिष्येताम् अभ्लक्षिष्यन्त । अभ्लक्षिष्यथाः अभ्लक्षिष्येथाम् अभ्लक्षिष्यध्वम् । अभ्लक्षिष्ये अभ्लक्षिष्यावहि अभ्लक्षिष्यामहि ।

णिचि – भ्लक्षयति – ते, **सनि** – बिभ्लक्षिषति/ते, **यकि** – भ्लक्ष्यते ।

८९४. दासृ – दाने । सकर्म, सेट्, उभय । 'दंसयेन्मोक्षणे, दस्येत् क्षये दंसयते णिचि । दंशदर्शनयोः, दासेर्दाने दासति दासते' (श्लो. १८६-१८७) इति देवः ।

१. लट् – (i) दासति दासतः दासन्ति । दाससि दासथः दासथ । दासामि दासावः दासामः । (ii) दासते दासेते दासन्ते । दाससे दासेथे दासध्वे । दासे दासावहे दासामहे । **२. लिट्** – (i) ददास ददासतुः ददासुः । ददासिथ ददासथुः ददास । ददास ददासिव ददासिम । (ii) ददासे ददासाते ददासिरे । ददासिषे ददासाथे ददासिध्वे । ददासे ददासिवहे ददासिमहे । **३. लुट्** – (i) दासिता दासितारौ दासितारः । दासितासि दासितास्थः दासितास्थ । दासितास्मि दासितास्वः दासितास्मः । (ii) दासिता दासितारौ दासितारः । दासितासे दासितासाथे दासिताध्वे । दासिताहे दासितास्वहे दासितास्महे । **४. लृट्** – (i) दासिष्यति दासिष्यतः दासिष्यन्ति । दासिष्यसि दासिष्यथः दासिष्यथ । दासिष्यामि दासिष्यावः दासिष्यामः । (ii) दासिष्यते दासिष्येते दासिष्यन्ते । दासिष्यसे दासिष्येथे दासिष्यध्वे । दासिष्ये दासिष्यावहे दासिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) दासतु, दासतात् दासताम् दासन्तु । दास, दासतात् दासतम् दासत । दासानि दासाव दासाम । (ii) दासताम् दासेताम् दासन्ताम् । दासस्व दासेथाम् दासध्वम् । दासै दासावहै दासामहै । **६. लङ्** – (i) अदासत् अदासताम् अदासन् । अदासः अदासतम् अदासत । अदासम् अदासाव अदासाम । (ii) अदासत अदासेताम् अदासन्त । अदासथाः अदासेथाम् अदासध्वम् । अदासे अदासावहि अदासामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) दासेत् दासेताम् दासेयुः । दासेः दासेतम् दासेत । दासेयम् दासेव दासेम । (ii) दासेत दासेयाताम् दासेरन् । दासेथाः दासेयाथाम् दासेध्वम् । दासेय दासेवहि दासेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) दास्यात् दास्यास्ताम् दास्यासुः । दास्याः दास्यास्तम् दास्यास्त । दास्यासम् दास्यास्व दास्यास्म । (ii) दासिषीष्ट दासिषीयास्ताम् दासिषीरन् । दासिषीष्ठाः दासिषीयास्थाम् दासिषीध्वम्/ढ्वम् । दासिषीय दासिषीवहि दासिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अदासीत् अदासिष्टाम् अदासिषुः । अदासीः अदासिष्टम् अदासिष्ट । अदासिषम् अदासिष्व अदासिष्म । (ii) अदासिष्ट अदासिषाताम् अदासिषत । अदासिष्ठाः अदासिषाथाम् अदासिध्वम्/ढ्वम् । अदासिषि अदासिष्वहि अदासिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अदासिष्यत् अदासिष्यताम् अदासिष्यन् । अदासिष्यः अदासिष्यतम् अदासिष्यत । अदासिष्यम् अदासिष्याव अदासिष्याम । (ii) अदासिष्यत अदासिष्येताम् अदासिष्यन्त । अदासिष्यथाः अदासिष्येथाम् अदासिष्यध्वम् । अदासिष्ये अदासिष्यावहि अदासिष्यामहि ।

णिचि – दासयति – ते, **सनि** – दिदासिषति – ते, **यकि** – दास्यते

८९५. माहृ – माने । सकर्म, सेट्, उभय । (मानम् = वर्तनम् इति क्षीरस्वामी)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – (i) माहति माहतः माहन्ति । माहसि माहथः माहथ । माहामि माहावः माहामः । (ii) माहते माहेते माहन्ते । माहसे माहेथे माहध्वे । माहे माहावहे माहामहे । **२. लिट्** – (i) ममाह ममाहतुः ममाहुः । ममाहिथ ममाहथुः ममाह । ममाह ममाहिव ममाहिम । (ii) ममाहे ममाहाते ममाहिरे । ममाहिषे ममाहाथे ममाहिध्वे । ममाहे ममाहिवहे ममाहिमहे । **३. लुट्** – (i) माहिता माहितारौ माहितारः । माहितासि माहितास्थः माहितास्थ । माहितास्मि माहितास्वः माहितास्मः । (ii) माहिता माहितारौ माहितारः । माहितासे माहितासाथे माहिताध्वे । माहिताहे माहितास्वहे माहितास्महे । **४. लृट्** – (i) माहिष्यति माहिष्यतः माहिष्यन्ति । माहिष्यसि माहिष्यथः माहिष्यथ । माहिष्यामि माहिष्यावः माहिष्यामः । (ii) माहिष्यते माहिष्येते माहिष्यन्ते । माहिष्यसे माहिष्येथे माहिष्यध्वे । माहिष्ये माहिष्यावहे माहिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) माहतु, माहतात् माहताम् माहन्तु । माह, माहतात् माहतम् माहत । माहानि माहाव माहाम । (ii) माहताम् माहेताम् माहन्ताम् । माहस्व माहेथाम् माहध्वम् । माहै माहावहै माहामहै । **६. लङ्** – (i) अमाहत् अमाहताम् अमाहन् । अमाहः अमाहतम् अमाहत । अमाहम् अमाहाव अमाहाम । (ii) अमाहत अमाहेताम् अमाहन्त । अमाहथाः अमाहेथाम् अमाहध्वम् । अमाहे अमाहावहि अमाहामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) माहेत् माहेताम् माहेयुः । माहेः माहेतम् माहेत । माहेयम् माहेव माहेम । (ii) माहेत माहेयाताम् माहेरन् । माहेथाः माहेयाथाम् माहेध्वम् । माहेय माहेवहि माहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) माह्यात् माह्यास्ताम् माह्यासुः । माह्याः माह्यास्तम् माह्यास्त । माह्यासम् माह्यास्व माह्यास्म । (ii) माहिषीष्ट माहिषीयास्ताम् माहिषीरन् । माहिषीष्ठाः माहिषीयास्थाम् माहिषीध्वम्/ढ्वम् । माहिषीय माहिषीवहि माहिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमाहीत् अमाहिष्टाम् अमाहिषुः । अमाहीः अमाहिष्टम् अमाहिष्ट । अमाहिषम् अमाहिष्व अमाहिष्म । (ii) अमाहिष्ट अमाहिषाताम् अमाहिषत । अमाहिष्ठाः अमाहिषाथाम् अमाहिध्वम्/ढ्वम् । अमाहिषि अमाहिष्वहि अमाहिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अमाहिष्यत् अमाहिष्यताम् अमाहिष्यन् । अमाहिष्यः अमाहिष्यतम् अमाहिष्यत । अमाहिष्यम् अमाहिष्याव अमाहिष्याम । (ii) अमाहिष्यत अमाहिष्येताम् अमाहिष्यन्त । अमाहिष्यथाः अमाहिष्येथाम् अमाहिष्यध्वम् । अमाहिष्ये अमाहिष्यावहि अमाहिष्यामहि ।

णिचि – माहयति – ते **सनि** – मिमाहिषति – ते, **यकि** – माह्यते

८९६. गुहू – संवरणे । सकर्म, वेट्, उभय,

१. लट् – (i) गूहति[1] गूहतः गूहन्ति । गूहसि गूहथः गूहथ । गूहामि गूहावः गूहामः । (ii) गूहते गूहेते गूहन्ते । गूहसे गूहेथे गूहध्वे । गूहे गूहावहे गूहामहे । **२. लिट्** – (i) जुगूह जुगुहतुः जुगुहुः । जुगुहिथ-जुगोढ जुगुहतुः जुगुह । जुगूह जुगुहिव-जुगुह्व जुगुहिम-जुगुह्म । (ii) जुगुहे जुगुहाते जुगुहिरे । जुगुहिषे-जुघुक्षे जुगुहाथे जुगुहिध्वे/ढ्वे-जुघूढ्वे । जुगुहे जुगुहिवहे-जुगुह्वहे जुगुहिमहे-जुगुह्महे । **३. लुट्** – (ii) गूहिता गूहितारौ गूहितारः । गूहितासि गूहितास्थः गूहितास्थ । गूहितास्मि गूहितास्वः गूहितास्मः । (ii) गोढा[2] गोढारौ गोढारः । गोढासि गोढास्थः गोढास्थ । गोढास्मि गोढास्वः गोढास्मः । (iii) गूहिता गूहितारौ गूहितारः । गूहितासे गूहितासाथे गूहिताध्वे । गूहिताहे गूहितास्वहे गूहितास्महे । (iv) गोढा गोढारौ गोढारः । गोढासे गोढासाथे गोढाध्वे । गोढाहे गोढास्वहे गोढास्महे । **४. लृट्** – (i) गूहिष्यति गूहिष्यतः गूहिष्यन्ति । गूहिष्यसि गूहिष्यथः गूहिष्यथ । गूहिष्यामि गूहिष्यावः गूहिष्यामः । (ii) घोक्ष्यति घोक्ष्यतः घोक्ष्यन्ति । घोक्ष्यसि घोक्ष्यथः घोक्ष्यथ । घोक्ष्यामि घोक्ष्यावः घोक्ष्यामः । (iii) गूहिष्यते गूहिष्येते गूहिष्यन्ते । गूहिष्यसे गूहिष्येथे गूहिष्यध्वे । गूहिष्ये गूहिष्यावहे गूहिष्यामहे । (iv) घोक्ष्यते घोक्ष्येते घोक्ष्यन्ते । घोक्ष्यसे घोक्ष्यथे घोक्ष्यध्वे । घोक्ष्ये घोक्ष्यावहे घोक्ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) गूहतु, गूहतात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गूहताम् गूहन्तु । गूह, गूहतात् गूहतम् गूहत । गूहानि गूहाव गूहाम । (ii) गूहताम् गूहेताम् गूहन्ताम् । गूहस्व गूहेथाम् गूहध्वम् । गूहै गूहावहै गूहामहै । **६. लङ्** – (i) अगूहत् अगूहताम् अगूहन् । अगूहः अगूहतम् अगूहत । अगूहम् अगूहाव अगूहाम । (ii) अगूहत अगूहेताम् अगूहन्त । अगूहथाः अगूहेथाम् अगूहध्वम् । अगूहे अगूहावहि अगूहामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) गूहेत् गूहेताम् गूहेयुः । गूहेः गूहेतम् गूहेत । गूहेयम् गूहेव गूहेम । (ii) गूहेत गूहेयाताम् गूहेरन् । गूहेथाः गूहेयाथाम् गूहेध्वम् । गूहेय गूहेवहि गूहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गुह्यात् गुह्यास्ताम् गुह्यासुः । गुह्याः गुह्यास्तम् गुह्यास्त । गुह्यासम् गुह्यास्व गुह्यास्म । (ii) गूहिषीष्ट गूहिषीयास्ताम् गूहिषीरन् । गूहिषीष्ठाः गूहिषीयास्थाम् गूहिषीध्वम्/ढ्वम् । गूहिषीय गूहिषीवहि गूहिषीमहि । (iii) घुक्षीष्ट घुक्षीयास्ताम् घुक्षीरन् । घुक्षीष्ठाः घुक्षीयास्थाम् घुक्षीध्वम्/ढ्वम् । घुक्षीय घुक्षीवहि घुक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अगूहीत् अगूहिष्टाम् अगूहिषुः । अगूहीः अगूहिष्टम् अगूहिष्ट । अगूहिषम् अगूहिष्व अगूहिष्म । (ii) अघुक्षत् अघुक्षताम् अघुक्षन् । अघुक्षः अघुक्षतम् अघुक्षत । अघुक्षम् अघुक्षाव अघुक्षाम । (iii) अगूहिष्ट अगूहिषाताम् अगूहिषत । अगूहिष्ठाः अगूहिषाथाम् अगूहिध्वम्/ढ्वम् । अगूहिषि अगूहिष्वहि अगूहिष्महि । (iv) अघुक्षत-अगूढ अघुक्षाताम् अघुक्षन्त । अगूढाः-अघुक्षथाः अघुक्षाथाम् अघूढ्वम् - अघुक्षध्वम् । अघुक्षि अगुक्षावहि-अगुह्वहि अघुक्षामहि-अगुह्महि । **१०. लृङ्** – (i) अगूहिष्यत् अगूहिष्यताम् अगूहिष्यन् । अगूहिष्यः अगूहिष्यतम् अगूहिष्यत । अगूहिष्यम् अगूहिष्याव अगूहिष्याम । (ii) अघोक्ष्यत् अघोक्ष्यताम् अघोक्ष्यन् । अघोक्ष्यः अघोक्ष्यतम् अघोक्ष्यत । अघोक्ष्यम् अघोक्ष्याव अघोक्ष्याम । (iii) अगूहिष्यत अगूहिष्येताम् अगूहिष्यन्त । अगूहिष्यथाः अगूहिष्येथाम् अगूहिष्यध्वम् । अगूहिष्ये अगूहिष्यावहि अगूहिष्यामहि । (iv) अघोक्ष्यत अघोक्ष्येताम् अघोक्ष्यन्त । अघोक्ष्यथाः अघोक्ष्येथाम् अघोक्ष्यध्वम् । अघोक्ष्ये अघोक्ष्यावहि अघोक्ष्यामहि ।

णिचि – गूहयति-ते, **सनि** – जुघुक्षति-ते[३], **यकि** – गुह्यते ।

१. 'ऊदुपधायाः गोहः' – गुह उपधायाः ऊत् स्यात् गुणहेतावजादौ प्रत्यये परे ।

२. ऊदित्त्वात् 'स्वरतिसूति...' इति सूत्रेण इड्विकल्पः ।

३. 'हलन्ताच्च' – इक्समीपाद्धलः परो झलादिः सन् कित् स्यात् ।

८९७. श्रिञ् – सेवायाम् । सकर्म, सेट्, उभय । 'श्रीणाति पाके श्रीणीते सेवायां श्रयते श्रयेत्' (श्लो. १६) इति देवः ।

१. लट् – (i) श्रयति श्रयतः श्रयन्ति । श्रयसि श्रयथः श्रयथ । श्रयामि श्रयावः श्रयामः । (ii) श्रयते श्रयेते श्रयन्ते । श्रयसे श्रयेथे श्रयध्वे । श्रये श्रयावहे श्रयामहे । **२. लिट्** – (i) शिश्राय शिश्रियतुः शिश्रियुः । शिश्रियिथ शिश्रियथुः शिश्रिय । शिश्राय, शिश्रय शिश्रियिव शिश्रियिम । (ii) शिश्रिये शिश्रियाते शिश्रियिरे । शिश्रियिषे शिश्रियाथे शिश्रियिध्वे/ढ्वे । शिश्रिये शिश्रियिवहे शिश्रियिमहे । **३. लुट्** – (i) श्रयिता श्रयितारौ श्रयितारः । श्रयितासि श्रयितास्थः श्रयितास्थ । श्रयितास्मि श्रयितास्वः श्रयितास्मः । (ii) श्रयिता श्रयितारौ श्रयितारः । श्रयितासे श्रयितासाथे श्रयिताध्वे । श्रयिताहे श्रयितास्वहे श्रयितास्महे । **४. लृट्** – (i) श्रयिष्यति श्रयिष्यतः श्रयिष्यन्ति । श्रयिष्यसि श्रयिष्यथः श्रयिष्यथ । श्रयिष्यामि श्रयिष्यावः श्रयिष्यामः । (ii) श्रयिष्यते श्रयिष्येते श्रयिष्यन्ते । श्रयिष्यसे श्रयिष्येथे श्रयिष्यध्वे । श्रयिष्ये श्रयिष्यावहे श्रयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) श्रयतु, श्रयतात् श्रयताम् श्रयन्तु । श्रय, श्रयतात् श्रयतम् श्रयत । श्रयाणि श्रयाव श्रयाम । (ii) श्रयताम् श्रयेताम् श्रयन्ताम् । श्रयस्व श्रयेथाम् श्रयध्वम् । श्रयै श्रयावहै श्रयामहै । **६. लङ्** – (i) अश्रयत् अश्रयताम् अश्रयन् । अश्रयः अश्रयतम् अश्रयत । अश्रयम् अश्रयाव अश्रयाम । (ii) अश्रयत अश्रयेताम् अश्रयन्त । अश्रयथाः अश्रयेथाम् अश्रयध्वम् । अश्रये अश्रयावहि अश्रयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) श्रयेत् श्रयेताम् श्रयेयुः । श्रयेः श्रयेतम् श्रयेत । श्रयेयम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्रयेव श्रयेम । (ii) श्रयेत श्रयेयाताम् श्रयेरन् । श्रयेथाः श्रयेयाथाम् श्रयेध्वम् । श्रयेय श्रयेवहि श्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) श्रीयात् श्रीयास्ताम् श्रीयासुः । श्रीयाः श्रीयास्तम् श्रीयास्त । श्रीयासम् श्रीयास्व श्रीयास्म । (ii) श्रयिषीष्ट श्रयिषीयास्ताम् श्रयिषीरन् । श्रयिषीष्ठाः श्रयिषीयास्थाम् श्रयिषीध्वम्/ढ्वम् । श्रयिषीय श्रयिषीवहि श्रयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशिश्रियत् अशिश्रियताम् अशिश्रियन् । अशिश्रियः अशिश्रियतम् अशिश्रियत । अशिश्रियम् अशिश्रियाव अशिश्रियाम । (ii) अशिश्रियत अशिश्रियेताम् अशिश्रियन्त । अशिश्रियथाः अशिश्रियेथाम् अशिश्रियध्वम् । अशिश्रिये अशिश्रियावहि अशिश्रियामहि । **१०. लृङ्** – (i) अश्रयिष्यत् अश्रयिष्यताम् अश्रयिष्यन् । अश्रयिष्यः अश्रयिष्यतम् अश्रयिष्यत । अश्रयिष्यम् अश्रयिष्याव अश्रयिष्याम । (ii) अश्रयिष्यत अश्रयिष्येताम् अश्रयिष्यन्त । अश्रयिष्यथाः अश्रयिष्येथाम् अश्रयिष्यध्वम् । अश्रयिष्ये अश्रयिष्यावहि अश्रयिष्यामहि ।

णिचि – श्राययति-ते, **सनि** – शिश्रयिषति[1]-शिश्रीषति-ते, यकि – श्रीयते[2] ।

१. 'सनीवन्तर्ध...' इति सनः इट् वा । इडभावे 'अज्झनगमाम्...' इति दीर्घः ।

२. 'अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः' इति दीर्घः ।

८९८. भृञ् – भरणे । सकर्म, अनिट्, उभय । 'पूरणेऽपि इति भट्टिः' इति धा.का. व्याख्याने । (२-२९) 'भृञो बिभर्ति बिभृते भरते भरतीत्यपि । ऋदन्तस्य भृणातीति भर्त्सने श्रि तथा भरः' (श्लो. २८) इति देवः ।

१. लट् – (i) भरति भरतः भरन्ति । भरसि भरथः भरथ । भरामि भरावः भरामः । (ii) भरते भरेते भरन्ते । भरसे भरेथे भरध्वे । भरे भरावहे भरामहे । **२. लिट्** – (i) बभार बभ्रतुः बभ्रुः । बभर्थ बभ्रथुः बभ्र । बभार-बभर बभृव बभृम । (ii) बभ्रे बभ्राते बभ्रिरे । बभृषे बभ्राथे बभृढ्वे । बभ्रे बभृवहे बभृमहे । **३. लुट्** – (i) भर्ता भर्तारौ भर्तारः । भर्तासि भर्तास्थः भर्तास्थ । भर्तास्मि भर्तास्वः भर्तास्मः । (ii) भर्ता भर्तारौ भर्तारः । भर्तासे भर्तासाथे भर्ताध्वे । भर्ताहे भर्तास्वहे भर्तास्महे । **४. लृट्** – (i) भरिष्यति भरिष्यतः भरिष्यन्ति । भरिष्यसि भरिष्यथः भरिष्यथ । भरिष्यामि भरिष्यावः भरिष्यामः । (ii) भरिष्यते भरिष्येते भरिष्यन्ते । भरिष्यसे भरिष्येथे भरिष्यध्वे । भरिष्ये भरिष्यावहे भरिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भरतु, भरतात् भरताम् भरन्तु । भर, भरतात् भरतम् भरत । भराणि भराव भराम । (ii) भरताम् भरेताम् भरन्ताम् । भरस्व भरेथाम् भरध्वम् । भरै भरावहै भरामहै । **६. लङ्** – (i) अभरत् अभरताम् अभरन् । अभरः अभरतम् अभरत । अभरम् अभराव अभराम । (ii) अभरत अभरेताम् अभरन्त । अभरथाः अभरेथाम् अभरध्वम् । अभरे अभरावहि अभरामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) भरेत् भरेताम् भरेयुः । भरेः भरेतम् भरेत । भरेयम् भरेव भरेम । (ii) भरेत भरेयाताम् भरेरन् । भरेथाः भरेयाथाम् भरेध्वम् । भरेय भरेवहि भरेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) भ्रियात् भ्रियास्ताम् भ्रियासुः । भ्रियाः भ्रियास्तम् भ्रियास्त । भ्रियासम् भ्रियास्व भ्रियास्म । (ii) भृषीष्ट भृषीयास्ताम् भृषीरन् । भृषीष्ठाः भृषीयास्थाम् भृषीध्वम्/ढ्वम् । भृषीय भृषीवहि भृषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अभार्षीत् अभार्ष्टाम् अभार्षुः । अभार्षीः अभार्ष्टम् अभार्ष्ट । अभार्षम् अभार्ष्व अभार्ष्म । (ii) अभृत अभृषाताम् अभृषत । अभृथाः अभृषाथाम् अभृढ्वम् । अभृषि अभृष्वहि अभृष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अभरिष्यत् अभरिष्यताम् अभरिष्यन् । अभरिष्यः अभरिष्यतम् अभरिष्यत । अभरिष्यम् अभरिष्याव अभरिष्याम । (ii) अभरिष्यत अभरिष्येताम् अभरिष्यन्त । अभरिष्यथाः अभरिष्येथाम् अभरिष्यध्वम् । अभरिष्ये अभरिष्यावहि अभरिष्यामहि ।

णिचि – भारयति-ते, **सनि** – बिभरिषति-ते बुभूर्षति-ते[1], **यकि** – भ्रियते ।

१. 'सनीवन्तर्ध....' इत्यादिना वेट् । 'इको झल्' इति कित्त्वे, 'अज्झनगमां सनि' इति दीर्घे, 'उदोष्ठ्यपूर्वस्य' इति उत्वे रपरत्वे 'हलि च' इति दीर्घे रूपम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

८९९. हृञ् - हरणे । द्विकर्मक, अनिट्, उभय । 'प्रसह्य सृत्यां हरणे जिहर्ति हरते हरेत्' (श्लो. २७) इति देवः । हरणम् = प्रापणम्, स्वीकारः, स्तैन्यम्, नाशनं च । भारं हरति (प्रापयति) ग्रामम् । अंशं हरति (भागं स्वीकरोति) पुत्रः । मणिं हरति चोरः । रामनाम पापं हरति ।

१. लट् - (i) हरति हरतः हरन्ति । हरसि हरथः हरथ । हरामि हरावः हरामः । (ii) हरते हरेते हरन्ते । हरसे हरेथे हरध्वे । हरे हरावहे हरामहे । **२. लिट्** - (i) जहार जह्रतुः जह्रुः । जहर्थ जह्रथुः जह्र । जहार, जहर जह्रिव जह्रिम । (ii) जह्रे जह्राते जह्रिरे । जह्रिषे जह्राथे जह्रिध्वे/ढ्वे । जह्रे जह्रिवहे जह्रिमहे । **३. लुट्** - (i) हर्ता हर्तारौ हर्तारः । हर्तासि हर्तास्थः हर्तास्थ । हर्तास्मि हर्तास्वः हर्तास्मः । (ii) हर्ता हर्तारौ हर्तारः । हर्तासे हर्तासाथे हर्ताध्वे । हर्ताहे हर्तास्वहे हर्तास्महे । **४. लृट्** - (i) हरिष्यति हरिष्यतः हरिष्यन्ति । हरिष्यसि हरिष्यथः हरिष्यथ । हरिष्यामि हरिष्यावः हरिष्यामः । (ii) हरिष्यते हरिष्येते हरिष्यन्ते । हरिष्यसे हरिष्येथे हरिष्यध्वे । हरिष्ये हरिष्यावहे हरिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) हरतु, हरतात् हरताम् हरन्तु । हर, हरतात् हरतम् हरत । हराणि हराव हराम । (ii) हरताम् हरेताम् हरन्ताम् । हरस्व हरेथाम् हरध्वम् । हरै हरावहै हरामहै । **६. लङ्** - (i) अहरत् अहरताम् अहरन् । अहरः अहरतम् अहरत । अहरम् अहराव अहराम । (ii) अहरत अहरेताम् अहरन्त । अहरथाः अहरेथाम् अहरध्वम् । अहरे अहरावहि अहरामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) हरेत् हरेताम् हरेयुः । हरेः हरेतम् हरेत । हरेयम् हरेव हरेम । (ii) हरेत हरेयाताम् हरेरन् । हरेथाः हरेयाथाम् हरेध्वम् । हरेय हरेवहि हरेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) ह्रियात् ह्रियास्ताम् ह्रियासुः । ह्रियाः ह्रियास्तम् ह्रियास्त । ह्रियासम् ह्रियास्व ह्रियास्म । (ii) हृषीष्ट हृषीयास्ताम् हृषीरन् । हृषीष्ठाः हृषीयास्थाम् हृषीध्वम्/ढ्वम् । हृषीय हृषीवहि हृषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अहार्षीत् अहार्ष्टाम् अहार्षुः । अहार्षीः अहार्ष्टम् अहार्ष्ट । अहार्षम् अहार्ष्व अहार्ष्म । (ii) अहृत अहृषाताम् अहृषत । अहृथाः अहृषाथाम् अहृढ्वम् । अहृषि अहृष्वहि अहृष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अहरिष्यत् अहरिष्यताम् अहरिष्यन् । अहरिष्यः अहरिष्यतम् अहरिष्यत । अहरिष्यम् अहरिष्याव अहरिष्याम । (ii) अहरिष्यत अहरिष्येताम् अहरिष्यन्त । अहरिष्यथाः अहरिष्येथाम् अहरिष्यध्वम् । अहरिष्ये अहरिष्यावहि अहरिष्यामहि ।

णिचि - हारयति - ते, **सनि** - जिहीर्षति - ते, **यकि** - ह्रियते ।

९००. धृञ् - धारणे । द्विकर्म, अनिट्, उभय । 'धरते धारणेऽर्थे तु धरते धरतीत्युभे' (श्लो. २९) इति देवः ।

१. लट् - (i) धरति धरतः धरन्ति । धरसि धरथः धरथ । धरामि धरावः धरामः । (ii) धरते धरेते धरन्ते । धरसे धरेथे धरध्वे । धरे धरावहे धरामहे । **२. लिट्** - (i) दधार दध्रतुः दध्रुः । दधर्थ दध्रथुः दध्र । दधार, दधर दध्रिव दध्रिम । (ii) दध्रे दध्राते दध्रिरे । दध्रिषे दध्राथे दध्रिध्वे । दध्रे दध्रिवहे दध्रिमहे । **३. लुट्** - (i) धर्ता धर्तारौ धर्तारः । धर्तासि धर्तास्थः धर्तास्थ । धर्तास्मि धर्तास्वः धर्तास्मः । (ii) धर्ता धर्तारौ धर्तारः । धर्तासे धर्तासाथे धर्ताध्वे । धर्ताहे धर्तास्वहे धर्तास्महे । **४. लृट्** - (i) धरिष्यति धरिष्यतः धरिष्यन्ति । धरिष्यसि धरिष्यथः धरिष्यथ । धरिष्यामि धरिष्यावः धरिष्यामः । (ii) धरिष्यते धरिष्येते धरिष्यन्ते । धरिष्यसे धरिष्येथे धरिष्यध्वे । धरिष्ये धरिष्यावहे धरिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) धरतु, धरतात् धरताम् धरन्तु । धर, धरतात् धरतम् धरत । धराणि धराव धराम । (ii) धरताम् धरेताम् धरन्ताम् । धरस्व धरेथाम् धरध्वम् । धरै धरावहै धरामहै । **६. लङ्** - (i) अधरत् अधरताम् अधरन् । अधरः अधरतम् अधरत । अधरम् अधराव अधराम । (ii) अधरत अधरेताम् अधरन्त । अधरथाः अधरेथाम् अधरध्वम् । अधरे अधरावहि अधरामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) धरेत् धरेताम् धरेयुः । धरेः धरेतम् धरेत । धरेयम् धरेव धरेम । (ii) धरेत धरेयाताम् धरेरन् । धरेथाः धरेयाथाम् धरेध्वम् । धरेय धरेवहि धरेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) ध्रियात् ध्रियास्ताम् ध्रियासुः । ध्रियाः ध्रियास्तम् ध्रियास्त । ध्रियासम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ध्रियास्व ध्रियास्म । (ii) धृषीष्ट धृषीयास्ताम् धृषीरन् । धृषीष्ठाः धृषीयास्थाम् धृषीध्वम्/ढ्वम् । धृषीय धृषीवहि धृषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अधार्षीत् अधार्ष्टाम् अधार्षुः । अधार्षीः अधार्ष्टम् अधार्ष्ट । अधार्षम् अधार्ष्व अधार्ष्म । (ii) अधृत अधृषाताम् अधृषत । अधृथाः अधृषाथाम् अधृढ्वम् । अधृषि अधृष्वहि अधृष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अधरिष्यत् अधरिष्यताम् अधरिष्यन् । अधरिष्यः अधरिष्यतम् अधरिष्यत । अधरिष्यम् अधरिष्याव अधरिष्याम । (ii) अधरिष्यत अधरिष्येताम् अधरिष्यन्त । अधरिष्यथाः अधरिष्येथाम् अधरिष्यध्वम् । अधरिष्ये अधरिष्यावहि अधरिष्यामहि ।

णिचि – धारयति-ते, **सनि** – दिधरिषति-ते/दिधीर्षति-ते[1], **यकि** – ध्रियते ।

१. 'सनीवन्तर्ध....' इत्यादिना वेट् । 'इको झल्' इति कित्त्वे, 'अज्झनगमां सनि' इति दीर्घे, 'उदोष्ठ्यपूर्वस्य' इति उत्वे रपरत्वे 'हलि च' इति दीर्घे रूपम् ।

९०१. णीञ् – प्रापणे । द्विकर्मक, अनिट्, उभय । (प्रापणम् = आसादनम्)

१. लट् – (i) नयति नयतः नयन्ति । नयसि नयथः नयथ । नयामि नयावः नयामः । (ii) नयते नयेते नयन्ते । नयसे नयेथे नयध्वे । नये नयावहे नयामहे । **२. लिट्** – (i) निनाय निन्यतुः निन्युः । निनयिथ-निनेथ निन्यथुः निन्य । निनाय-निनय निन्यिव निन्यिम । (ii) निन्ये निन्याते निन्यिरे । निन्यिषे निन्याथे निन्यिध्वे-ढ्वे । निन्ये निन्यिवहे निन्यिमहे । **३. लुट्** – (i) नेता नेतारौ नेतारः । नेतासि नेतास्थः नेतास्थ । नेतास्मि नेतास्वः नेतास्मः । (ii) नेता नेतारौ नेतारः । नेतासे नेतासाथे नेताध्वे । नेताहे नेतास्वहे नेतास्महे । **४. लृट्** – (i) नेष्यति नेष्यतः नेष्यन्ति । नेष्यसि नेष्यथः नेष्यथ । नेष्यामि नेष्यावः नेष्यामः । (ii) नेष्यते नेष्येते नेष्यन्ते । नेष्यसे नेष्येथे नेष्यध्वे । नेष्ये नेष्यावहे नेष्यामहे । **५. लोट्** – (i) नयतु, नयतात् नयताम् नयन्तु । नय, नयतात् नयतम् नयत । नयानि नयाव नयाम । (ii) नयताम् नयेताम् नयन्ताम् । नयस्व नयेथाम् नयध्वम् । नयै नयावहै नयामहै । **६. लङ्** – (i) अनयत् अनयताम् अनयन् । अनयः अनयतम् अनयत । अनयम् अनयाव अनयाम । (ii) अनयत अनयेताम् अनयन्त । अनयथाः अनयेथाम् अनयध्वम् । अनये अनयावहि अनयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) नयेत् नयेताम् नयेयुः । नयेः नयेतम् नयेत । नयेयम् नयेव नयेम । (ii) नयेत नयेयाताम् नयेरन् । नयेथाः नयेयाथाम् नयेध्वम् । नयेय नयेवहि नयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) नीयात् नीयास्ताम् नीयासुः । नीयाः नीयास्तम् नीयास्त । नीयासम् नीयास्व नीयास्म । (ii) नेषीष्ट नेषीयास्ताम् नेषीरन् । नेषीष्ठाः नेषीयास्थाम् नेषीध्वम्/ढ्वम् । नेषीय नेषीवहि नेषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अनैषीत् अनैष्टाम् अनैषुः । अनैषीः अनैष्टम् अनैष्ट । अनैषम् अनैष्व अनैष्म । (ii) अनेष्ट अनेषाताम् अनेषत । अनेष्ठाः अनेषाथाम् अनेढ्वम् । अनेषि अनेष्वहि अनेष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अनेष्यत् अनेष्यताम् अनेष्यन् । अनेष्यः अनेष्यतम् अनेष्यत । अनेष्यम् अनेष्याव अनेष्याम । (ii) अनेष्यत अनेष्येताम् अनेष्यन्त । अनेष्यथाः अनेष्येथाम् अनेष्यध्वम् । अनेष्ये अनेष्यावहि अनेष्यामहि ।

णिचि – नाययति-ते, **सनि** – निनीषति-ते, **यकि** – नीयते ।

९०२. धेट् – पाने । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – धयति धयतः धयन्ति । धयसि धयथः धयथ । धयामि धयावः धयामः । **२. लिट्** – दधौ दधतुः दधुः । दधिथ-दधाथ ददथुः दध । दधौ दधिव दधिम । **३. लुट्** – धाता धातारौ धातारः । धातासि धातास्थः धातास्थ । धातास्मि धातास्वः धातास्मः । **४. लृट्** – धास्यति धास्यतः धास्यन्ति । धास्यसि धास्यथः धास्यथ । धास्यामि धास्यावः धास्यामः । **५. लोट्** – धयतु, धयतात् धयताम् धयन्तु । धय,. धयतात् धयतम् धयत । धयानि धयाव धयाम । **६. लङ्** – अधयत् अधयताम् अधयन् । अधयः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अधयतम् अधयत । अधयम् अधयाव अधयाम । **७. विधिलिङ्** – धयेत् धयेताम् धयेयुः । धयेः धयेतम् धयेत । धयेयम् धयेव धयेम । **८. आशीर्लिङ्** – धेयात् धेयास्ताम् धेयासुः । धेयाः धेयास्तम् धेयास्त । धेयावम् धेयास्व धेयास्म । **९. लुङ्** – (i) अदधत्[१] अदधताम् अदधन् । अदधः अदधतम् अदधत । अदधम् अदधाव अदधाम । (ii) अधासीत्[२] अधासिष्टाम् अधासिषुः । अधासीः अधासिष्टम् अधासिष्ट । अधासिषम् अधासिष्व अधासिष्म । (iii) अधात्[३] अधाताम् अधुः । अधाः अधातम् अधात । अधाम् अधाव अधाम । **१०. लृङ्** – अधास्यत् अधास्यताम् अधास्यन् । अधास्यः अधास्यतम् अधास्यत । अधास्यम् अधास्याव अधास्याम ।

णिचि – धापयति-ते[४], सनि धित्सति[५], यकि – धीयते[६] ।

१. 'विभाषा धेट्श्व्योः' इति विकल्पेन चङ् ।
२. 'विभाषा घ्राधेट्शाच्छासः' इति विकल्पेन सिचो लुक् ।
३. लुगभावे 'यमरमनमातां सक् च' इति सक् इट् च ।
४. आत्वे 'अर्तिह्रीव्लीरी...' इति पुक् ।
५. 'सनिमीमाघुरभ...इस्' इति इस् । 'अत्र लोपोऽभ्यासस्य' इति अभ्यासलोपः ।
६. 'घुमास्थागापाजहातिसां हलि' इति आतः ईत् स्यात् ।

९०३. ग्लै – हर्षक्षये । अकर्म, अनिट्, परस्मै । (हर्षक्षयः = धातुक्षयः)

१. लट् – ग्लायति ग्लायतः ग्लायन्ति । ग्लायसि ग्लायथः ग्लायथ । ग्लायामि ग्लायावः ग्लायामः । **२. लिट्** – जग्लौ जग्लतुः जग्लुः । जग्लिथ-जग्लाथ जग्लथुः जग्ल । जग्लौ जग्लिव जग्लिम । **३. लुट्** – ग्लाता ग्लातारौ ग्लातारः । ग्लातासि ग्लातास्थः ग्लातास्थ । ग्लातास्मि ग्लातास्वः ग्लातास्मः । **४. लृट्** – ग्लास्यति ग्लास्यतः ग्लास्यन्ति । ग्लास्यसि ग्लास्यथः ग्लास्यथ । ग्लास्यामि ग्लास्यावः ग्लास्यामः । **५. लोट्** – ग्लायतु, ग्लायतात् ग्लायताम् ग्लायन्तु । ग्लाय, ग्लायतात् ग्लायतम् ग्लायत । ग्लायानि ग्लायाव ग्लायाम । **६. लङ्** – अग्लायत् अग्लायताम् अग्लायन् । अग्लायः अग्लायतम् अग्लायत । अग्लायम् अग्लायाव अग्लायाम । **७. विधिलिङ्** – ग्लायेत् ग्लायेताम् ग्लायेयुः । ग्लायेः ग्लायेतम् ग्लायेत । ग्लायेयम् ग्लायेव ग्लायेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ग्लायात् ग्लायास्ताम् ग्लायासुः । ग्लायाः ग्लायास्तम् ग्लायास्त । ग्लायासम् ग्लायास्व ग्लायास्म । (ii) ग्लेयात्[१] ग्लेयास्ताम् ग्लेयासुः । ग्लेयाः ग्लेयास्तम् ग्लेयास्त । ग्लेयासम् ग्लेयास्व ग्लेयास्म । **९. लुङ्** – अग्लासीत् अग्लासिष्टाम् अग्लासिषुः । अग्लासीः अग्लासिष्टम् अग्लासिष्ट । अग्लासिषम् अग्लासिष्व अग्लासिष्म । **१०. लृङ्** – अग्लास्यत् अग्लास्यताम् अग्लास्यन् । अग्लास्यः अग्लास्यतम् अग्लास्यत । अग्लास्यम् अग्लास्याव अग्लास्याम ।

णिचि – ग्लापयति-ते/ ग्लपयति-ते[२], **सनि** – जिग्लासति, **यकि** – ग्लायते ।

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' इति विकल्पेन एत्वम् ।
२. 'ग्लास्नावनुवमां च' इति अनुपसृष्टस्य वा मित्त्वम् ।

९०४. म्लै – हर्षक्षये । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'गात्रविनामे । विनामः कान्तिक्षयः' इति क्षीरस्वामी । 'हर्षक्षयः = धातुक्षयः' इति माधवः ।

१. लट् – म्लायति म्लायतः म्लायन्ति । म्लायसि म्लायथः म्लायथ । म्लायामि म्लायावः म्लायामः । **२. लिट्** – मम्लौ मम्लतुः मम्लुः । मम्लिथ-मम्लाथ मम्लथुः मम्ल । मम्लौ मम्लिव मम्लिम । **३. लुट्** – म्लाता म्लातारौ म्लातारः । म्लातासि म्लातास्थः म्लातास्थ । म्लातास्मि म्लातास्वः म्लातास्मः । **४. लृट्** – म्लास्यति म्लास्यतः म्लास्यन्ति । म्लास्यसि म्लास्यथः म्लास्यथ । म्लास्यामि म्लास्यावः म्लास्यामः । **५. लोट्** – म्लायतु, म्लायतात् म्लायताम् म्लायन्तु । म्लाय, म्लायतात् म्लायतम् म्लायत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

म्लायानि म्लायाव म्लायाम । **६. लङ्** – अम्लायत् अम्लायताम् अम्लायन् । अम्लायः अम्लायतम् अम्लायत । अम्लायम् अम्लायाव अम्लायाम । **७. विधिलिङ्** – म्लायेत् म्लायेताम् म्लायेयुः । म्लायेः म्लायेतम् म्लायेत । म्लायेयम् म्लायेव म्लायेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) म्लायात् म्लायास्ताम् म्लायासुः । म्लायाः म्लायास्तम् म्लायास्त । म्लायासम् म्लायास्व म्लायास्म । (ii) म्लेयात्[1] म्लेयास्ताम् म्लेयासुः । म्लेयाः म्लेयास्तम् म्लेयास्त । म्लेयासम् म्लेयास्व म्लेयास्म । **९. लुङ्** – अम्लासीत् अम्लासिष्टाम् अम्लासिषुः । अम्लासीः अम्लासिष्टम् अम्लासिष्ट । अम्लासिषम् अम्लासिष्व अम्लासिष्म । **१०. लृङ्** – अम्लास्यत् अम्लास्यताम् अम्लास्यन् । अम्लास्यः अम्लास्यतम् अम्लास्यत । अम्लास्यम् अम्लास्याव अम्लास्याम ।

णिचि – म्लापयति-ते, **सनि** – मिम्लासति, **यकि** – म्लायते ।

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' – (घुमास्थादेरन्यस्य धातोरात एत्वं वा स्यादार्धधातुके किति लिङि) इति एत्वं वा ।

९०५. द्यै – न्यक्करणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । न्यक्करणं = तिरस्कारः । 'न्यङ्गविधाने' इति क्षीरस्वामी । न्यङ्गम् = कुत्सिताङ्गम् ।

१. लट् – द्यायति द्यायतः द्यायन्ति । द्यायसि द्यायथः द्यायथ । द्यायामि द्यायावः द्यायामः । **२. लिट्** – दद्यौ दद्यतुः दद्युः । दद्याथ-दद्यिथ दद्यथुः दद्य । दद्यौ दद्यिव दद्यिम । **३. लुट्** – द्याता द्यातारौ द्यातारः । द्यातासि द्यातास्थः द्यातास्थ । द्यातास्मि द्यातास्वः द्यातास्मः । **४. लृट्** – द्यास्यति द्यास्यतः द्यास्यन्ति । द्यास्यसि द्यास्यथः द्यास्यथ । द्यास्यामि द्यास्यावः द्यास्यामः । **५. लोट्** – द्यायतु, द्यायतात् द्यायताम् द्यायन्तु । द्याय, द्यायतात् द्यायतम् द्यायत । द्यायानि द्यायाव द्यायाम । **६. लङ्** – अद्यायत् अद्यायताम् अद्यायन् । अद्यायः अद्यायतम् अद्यायत । अद्यायम् अद्यायाव अद्यायाम । **७. विधिलिङ्** – द्यायेत् द्यायेताम् द्यायेयुः । द्यायेः द्यायेतम् द्यायेत । द्यायेयम् द्यायेव द्यायेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) द्यायात् द्यायास्ताम् द्यायासुः । द्यायाः द्यायास्तम् द्यायास्त । द्यायासम् द्यायास्व द्यायास्म । (ii) द्येयात्[1] द्येयास्ताम् द्येयासुः । द्येयाः द्येयास्तम् द्येयास्त । द्येयासम् द्येयास्व द्येयास्म । **९. लुङ्** – अद्यासीत् अद्यासिष्टाम् अद्यासिषुः । अद्यासीः अद्यासिष्टम् अद्यासिष्ट । अद्यासिषम् अद्यासिष्व अद्यासिष्म । **१०. लृङ्** – अद्यास्यत् अद्यास्यताम् अद्यास्यन् । अद्यास्यः अद्यास्यतम् अद्यास्यत । अद्यास्यम् अद्यास्याव अद्यास्याम ।

णिचि – द्यापयति-ते, **सनि** – दिद्यासति, **यकि** – द्यायते ।

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' – (घुमास्थादेरन्यस्य धातोरात एत्वं वा स्यादार्धधातुके किति लिङि) इति एत्वं वा ।

९०६. द्रै – स्वप्ने । अकर्मक, अनिट्, परस्मै, 'द्रै स्वप्ने द्रायति, द्राति कुत्सिते गमने लुकि' (श्लो.६) इति देवः ।

१. लट् – द्रायति द्रायतः द्रायन्ति । द्रायसि द्रायथः द्रायथ । द्रायामि द्रायावः द्रायामः । **२. लिट्** – दद्रौ दद्रस्तुः दद्रुः । दद्राथ-दद्रिथ दद्रथुः दद्र । दद्रौ दद्रिव दद्रिम । **३. लुट्** – द्राता द्रातारौ द्रातारः । द्रातासि द्रातास्थः द्रातास्थ । द्रातास्मि द्रातास्वः द्रातास्मः । **४. लृट्** – द्रास्यति द्रास्यतः द्रास्यन्ति । द्रास्यसि द्रास्यथः द्रास्यथ । द्रास्यामि द्रास्यावः द्रास्यामः । **५. लोट्** – द्रायतु, द्रायतात् द्रायताम् द्रायन्तु । द्राय, द्रायतात् द्रायतम् द्रायत । द्रायाणि द्रायाव द्रायाम । **६. लङ्** – अद्रायत् अद्रायताम् अद्रायन् । अद्रायः अद्रायतम् अद्रायत । अद्रायम् अद्रायाव अद्रायाम । **७. विधिलिङ्** – द्रायेत् द्रायेताम् द्रायेयुः । द्रायेः द्रायेतम् द्रायेत । द्रायेयम् द्रायेव द्रायेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) द्रायात् द्रायास्ताम् द्रायासुः । द्रायाः द्रायास्तम् द्रायास्त । द्रायासम् द्रायास्व द्रायास्म । (ii) द्रेयात्[1] द्रेयास्ताम् द्रेयासुः । द्रेयाः द्रेयास्तम् द्रेयास्त । द्रेयासम् द्रेयास्व द्रेयास्म । **९. लुङ्** – अद्रासीत् अद्रासिष्टाम् अद्रासिषुः । अद्रासीः अद्रासिष्टम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अद्रासिष्ट । अद्रासिषम् अद्रासिष्व अद्रासिष्म । **१०. लृङ्** – अद्रास्यत् अद्रास्यताम् अद्रास्यन् । अद्रास्यः अद्रास्यतम् अद्रास्यत । अद्रास्यम् अद्रास्याव अद्रास्याम ।

णिचि – द्रापयति-ते, **सनि** – दिद्रासति, **यकि** – द्रायते ।

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' – (घुमास्थादेरन्यस्य धातोरात एत्वं वा स्यादार्धधातुके किति लिङि) इति एत्वं वा ।

९०७. ध्रै – तृप्तौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – ध्रायति ध्रायतः ध्रायन्ति । ध्रायसि ध्रायथः ध्रायथ । ध्रायामि ध्रायावः ध्रायामः । **२. लिट्** – दध्रौ दध्रतुः दध्रुः । दध्राथ-दध्रिथ दध्रथुः दध्र । दध्रौ दध्रिव दध्रिम । **३. लुट्** – ध्राता ध्रातारौ ध्रातारः । ध्रातासि ध्रातास्थः ध्रातास्थ । ध्रातास्मि ध्रातास्वः ध्रातास्मः । **४. लृट्** – ध्रास्यति ध्रास्यतः ध्रास्यन्ति । ध्रास्यसि ध्रास्यथः ध्रास्यथ । ध्रास्यामि ध्रास्यावः ध्रास्यामः । **५. लोट्** – ध्रायतु, ध्रायतात् ध्रायताम् ध्रायन्तु । ध्राय, ध्रायतात् ध्रायतम् ध्रायत । ध्रायाणि ध्रायाव ध्रायाम । **६. लङ्** – अध्रायत् अध्रायताम् अध्रायन् । अध्रायः अध्रायतम् अध्रायत । अध्रायम् अध्रायाव अध्रायाम । **७. विधिलिङ्** – ध्रायेत् ध्रायेताम् ध्रायेयुः । ध्रायेः ध्रायेतम् ध्रायेत । ध्रायेयम् ध्रायेव ध्रायेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ध्रायात् ध्रायास्ताम् ध्रायासुः । ध्रायाः ध्रायास्तम् ध्रायास्त । ध्रायावम् ध्रायास्व ध्रायास्म । (ii) ध्रेयात्[1] ध्रेयास्ताम् ध्रेयासुः । ध्रेयाः ध्रेयास्तम् ध्रेयास्त । ध्रेयासम् ध्रेयास्व ध्रेयास्म । **९. लुङ्** – अध्रासीत् अध्रासिष्टाम् अध्रासिषुः । अध्रासीः अध्रासिष्टम् अध्रासिष्ट । अध्रासिषम् अध्रासिष्व अध्रासिष्म । **१०. लृङ्** – अध्रास्यत् अध्रास्यताम् अध्रास्यन् । अध्रास्यः अध्रास्यतम् अध्रास्यत । अध्रास्यम् अध्रास्याव अध्रास्याम ।

णिचि – ध्रापयति-ते, **सनि** – दिध्रासति, **यकि** – ध्रायते ।

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' – (घुमास्थादेरन्यस्य धातोरात एत्वं वा स्यादार्धधातुके किति लिङि) इति एत्वं वा ।

९०८. ध्यै – चिन्तायाम् । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – ध्यायति ध्यायतः ध्यायन्ति । ध्यायसि ध्यायथः ध्यायथ । ध्यायामि ध्यायावः ध्यायामः । **२. लिट्** – दध्यौ दध्यतुः दध्युः । दध्यिथ-दध्याथ दध्यथुः दध्य । दध्यौ दध्यिव दध्यिम । **३. लुट्** – ध्याता ध्यातारौ ध्यातारः । ध्यातासि ध्यातास्थः ध्यातास्थ । ध्यातास्मि ध्यातास्वः ध्यातास्मः । **४. लृट्** – ध्यास्यति ध्यास्यतः ध्यास्यन्ति । ध्यास्यसि ध्यास्यथः ध्यास्यथ । ध्यास्यामि ध्यास्यावः ध्यास्यामः । **५. लोट्** – ध्यायतु, ध्यायतात् ध्यायताम् ध्यायन्तु । ध्याय, ध्यायतात् ध्यायतम् ध्यायत । ध्यायानि ध्यायाव ध्यायाम । **६. लङ्** – अध्यायत् अध्यायताम् अध्यायन् । अध्यायः अध्यायतम् अध्यायत । अध्यायम् अध्यायाव अध्यायाम । **७. विधिलिङ्** – ध्यायेत् ध्यायेताम् ध्यायेयुः । ध्यायेः ध्यायेतम् ध्यायेत । ध्यायेयम् ध्यायेव ध्यायेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ध्यायात् ध्यायास्ताम् ध्यायासुः । ध्यायाः ध्यायास्तम् ध्यायास्त । ध्यायासम् ध्यायास्व ध्यायास्म । (ii) ध्येयात्[1] ध्येयास्ताम् ध्येयासुः । ध्येयाः ध्येयास्तम् ध्येयास्त । ध्येयासम् ध्येयास्व ध्येयास्म । **९. लुङ्** – अध्यासीत् अध्यासिष्टाम् अध्यासिषुः । अध्यासीः अध्यासिष्टम् अध्यासिष्ट । अध्यासिषम् अध्यासिष्व अध्यासिष्म । **१०. लृङ्** – अध्यास्यत् अध्यास्यताम् अध्यास्यन् । अध्यास्यः अध्यास्यतम् अध्यास्यत । अध्यास्यम् अध्यास्याव अध्यास्याम ।

णिचि – ध्यापयति – ते, **सनि** – दिध्यासति, **यकि** – ध्यायते ।

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' – (घुमास्थादेरन्यस्य धातोरात एत्वं वा स्यादार्धधातुके किति लिङि) इति एत्वं वा ।

९०९. रै – शब्दे । अकर्म, अनिट्, परस्मै,

१. लट् – रायति रायतः रायन्ति । रायसि रायथः रायथ । रायामि रायावः रायामः । **२. लिट्** – ररौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ररतुः ररुः । रराथ-ररिथ ररथुः रर । ररौ ररिव ररिम । **३. लुट्** – राता रातारौ रातारः । रातासि रातास्थः रातास्थ । रातास्मि रातास्वः रातास्मः । **४. लृट्** – रास्यति रास्यतः रास्यन्ति । रास्यसि रास्यथः रास्यथ । रास्यामि रास्यावः रास्यामः । **५. लोट्** – रायतु, रायतात् रायताम् रायन्तु । राय, रायतात् रायतम् रायत । रायाणि रायाव रायाम । **६. लङ्** – अरायत् अरायताम् अरायन् । अरायः अरायतम् अरायत । अरायम् अरायाव अरायाम । **७. विधिलिङ्** – रायेत् रायेताम् रायेयुः । रायेः रायेतम् रायेत । रायेयम् रायेव रायेम । **८. आशीर्लिङ्** – रायात् रायास्ताम् रायासुः । रायाः रायास्तम् रायास्त । रायासम् रायास्व रायास्म । **९. लुङ्** – अरासीत् अरासिष्टाम् अरासिषुः । अरासीः अरासिष्टम् अरासिष्ट । अरासिषम् अरासिष्व अरासिष्म । **१०. लृङ्** – अरास्यत् अरास्यताम् अरास्यन् । अरास्यः अरास्यतम् अरास्यत । अरास्यम् अरास्याव अरास्याम ।

णिचि – रापयति-ते, **सनि** – रिरासति, **यकि** – रायते

९१०. स्त्यै – शब्दसङ्घातयोः । अकर्मकः, अनिट्, परस्मै, दन्त्यादिः । 'शब्दसङ्घातयोर्धात्वोः स्त्यायत्येकस्य सो न षः' (श्लो. ७) इति देवः ।

१. लट् – स्त्यायति स्त्यायतः स्त्यायन्ति । स्त्यायसि स्त्यायथः स्त्यायथ । स्त्यायामि स्त्यायावः स्त्यायामः ।

२. लिट् – तस्त्यौ तस्त्यतुः तस्त्युः । तस्त्याथ-तस्त्यिथ तस्त्यथुः तस्त्य । तस्त्यौ तस्त्यिव तस्त्यिम ।

३. लुट् – स्त्याता स्त्यातारौ स्त्यातारः । स्त्यातासि स्त्यातास्थः स्त्यातास्थ । स्त्यातास्मि स्त्यातास्वः स्त्यातास्मः । **४. लृट्** – स्त्यास्यति स्त्यास्यतः स्त्यास्यन्ति । स्त्यास्यसि स्त्यास्यथः स्त्यास्यथ । स्त्यास्यामि स्त्यास्यावः स्त्यास्यामः । **५. लोट्** – स्त्यायतु, स्त्यायतात् स्त्यायताम् स्त्यायन्तु । स्त्याय, स्त्यायतात् स्त्यायतम् स्त्यायत । स्त्यायानि स्त्यायाव स्त्यायाम । **६. लङ्** – अस्त्यायत् अस्त्यायताम् अस्त्यायन् । अस्त्यायः अस्त्यायतम् अस्त्यायत । अस्त्यायम् अस्त्यायाव अस्त्यायाम । **७. विधिलिङ्** – स्त्यायेत् स्त्यायेताम् स्त्यायेयुः । स्त्यायेः स्त्यायेतम् स्त्यायेत । स्त्यायेयम् स्त्यायेव स्त्यायेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) स्त्यायात् स्त्यायास्ताम् स्त्यायासुः । स्त्यायाः स्त्यायास्तम् स्त्यायास्त । स्त्यायासम् स्त्यायास्व स्त्यायास्म । (ii) स्त्येयात्[1] स्त्येयास्ताम् स्त्येयासुः । स्त्येयाः स्त्येयास्तम् स्त्येयास्त । स्त्येयासम् स्त्येयास्व स्त्येयास्म ।

९. लुङ् – अस्त्यासीत् अस्त्यासिष्टाम् अस्त्यासिषुः । अस्त्यासीः अस्त्यासिष्टम् अस्त्यासिष्ट । अस्त्यासिषम् अस्त्यासिष्व अस्त्यासिष्म । **१०. लृङ्** – अस्त्यास्यत् अस्त्यास्यताम् अस्त्यास्यन् । अस्त्यास्यः अस्त्यास्यतम् अस्त्यास्यत । अस्त्यास्यम् अस्त्यास्याव अस्त्यास्याम ।

णिचि – स्त्यापयति-ते, **सनि** – तिस्त्यासति, **यकि** – स्त्यायते

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' – (घुमास्थादेरन्यस्य धातोरात एत्वं वा स्यादार्धधातुके किति लिङि) इति एत्वं वा ।

९११. ष्टै – शब्दसङ्घातयोः । अकर्म, अनिट्, परस्मै । मूर्धन्यादिः । 'शब्दसङ्घातयोर्धात्वोः स्त्यायत्येकस्य सो न षः' (श्लो. ७) इति देवः ।

१. लट् – स्त्यायति[1] स्त्यायतः स्त्यायन्ति । स्त्यायसि स्त्यायथः स्त्यायथ । स्त्यायामि स्त्यायावः स्त्यायामः । **२. लिट्** – तस्त्यौ तस्त्यतुः तस्त्युः । तस्त्याथ-तस्त्यिथ तस्त्यथुः तस्त्य । तस्त्यौ तस्त्यिव तस्त्यिम । **३. लुट्** – स्त्याता स्त्यातारौ स्त्यातारः । स्त्यातासि स्त्यातास्थः स्त्यातास्थ । स्त्यातास्मि स्त्यातास्वः स्त्यातास्मः । **४. लृट्** – स्त्यास्यति स्त्यास्यतः स्त्यास्यन्ति । स्त्यास्यसि स्त्यास्यथः स्त्यास्यथ । स्त्यास्यामि स्त्यास्यावः स्त्यास्यामः । **५. लोट्** – स्त्यायतु, स्त्यायतात् स्त्यायताम् स्त्यायन्तु । स्त्याय, स्त्यायतात् स्त्यायतम् स्त्यायत । स्त्यायानि स्त्यायाव स्त्यायाम । **६. लङ्** – अस्त्यायत् अस्त्यायताम् अस्त्यायन् । अस्त्यायः अस्त्यायतम् अस्त्यायत । अस्त्यायम् अस्त्यायाव अस्त्यायाम । **७. विधिलिङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्त्यायेत् स्त्यायेताम् स्त्यायेयुः । स्त्यायेः स्त्यायेतम् स्त्यायेत । स्त्यायेयम् स्त्यायेव स्त्यायेम । **८. आशीर्लिङ्** - (i) स्त्यायात् स्त्यायास्ताम् स्त्यायासुः । स्त्यायाः स्त्यायास्तम् स्त्यायास्त । स्त्यायासम् स्त्यायास्व स्त्यायास्म । (ii) स्त्येयात्[२] स्त्येयास्ताम् स्त्येयासुः । स्त्येयाः स्त्येयास्तम् स्त्येयास्त । स्त्येयासम् स्त्येयास्व स्त्येयास्म । **९. लुङ्** - अस्त्यासीत् अस्त्यासिष्टाम् अस्त्यासिषुः । अस्त्यासीः अस्त्यासिष्टम् अस्त्यासिष्ट । अस्त्यासिषम् अस्त्यासिष्व अस्त्यासिष्म । **१०. लृङ्** - अस्त्यास्यत् अस्त्यास्यताम् अस्त्यास्यन् । अस्त्यास्यः अस्त्यास्यतम् अस्त्यास्यत । अस्त्यास्यम् अस्त्यास्याव अस्त्यास्याम ।

णिचि - स्त्यापयति-ते, **सनि** - तिष्ट्यासति, **यकि** - स्त्यायते

१. षोपदेशोऽयं धातुः । षोपदेशत्वेऽपि सत्वे कृते रूपं 'स्त्यै'धातुतुल्यमेव । षोपदेशफलं तु 'तिष्ट्यासति' 'अतिष्ठ्यपत्' इत्यत्र षत्वम् ।

२. 'वान्यस्य संयोगादेः' - (घुमास्थादेरन्यस्य धातोरात एत्वं वा स्यादार्धधातुके किति लिङि) इति एत्वं वा ।

९१२. खै - खदने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । खदनं स्थैर्यं हिंसा च । 'खे खादने' इति काशकृत्स्ने धातुपाठे पठ्यते । 'भक्षणार्थत्वं च इति तट्टीकायाम्' इति क्षीरतरङ्गिणीटीका । 'खनने' इति शङ्कराचार्याः इति धा.का.व्याख्या ।

१. लट् - खायति खायतः खायन्ति । खायसि खायथः खायथ । खायामि खायावः खायामः । **२. लिट्** - चखौ चखतुः चखुः । चखाथ-चखिथ चखथुः चख । चखौ चखिव चखिम । **३. लुट्** - खाता खातारौ खातारः । खातासि खातास्थः खातास्थ । खातास्मि खातास्वः खातास्मः । **४. लृट्** - खास्यति खास्यतः खास्यन्ति । खास्यसि खास्यथः खास्यथ । खास्यामि खास्यावः खास्यामः । **५. लोट्** - खायतु, खायतात् खायताम् खायन्तु । खाय, खायतात् खायतम् खायत । खायानि खायाव खायाम । **६. लङ्** - अखायत् अखायताम् अखायन् । अखायः अखायतम् अखायत । अखायम् अखायाव अखायाम । **७. विधिलिङ्** - खायेत् खायेताम् खायेयुः । खायेः खायेतम् खायेत । खायेयम् खायेव खायेम । **८. आशीर्लिङ्** - खायात् खायास्ताम् खायासुः । खायाः खायास्तम् खायास्त । खायासम् खायास्व खायास्म । **९. लुङ्** - अखासीत् अखासिष्टाम् अखासिषुः । अखासीः अखासिष्टम् अखासिष्ट । अखासिषम् अखासिष्व अखासिष्म । **१०. लृङ्** - अखास्यत् अखास्यताम् अखास्यन् । अखास्यः अखास्यतम् अखास्यत । अखास्यम् अखास्याव अखास्याम ।

णिचि - खापयति-ते, **सनि** - चिखासति, **यकि** - खायते

९१३. क्षै - क्षये । अकर्मक, अनिट्, परस्मै । भोजमते घटादिः अयम् ।

१. लट् - क्षायति क्षायतः क्षायन्ति । क्षायसि क्षायथः क्षायथ । क्षायामि क्षायावः क्षायामः । **२. लिट्** - चक्षौ चक्षतुः चक्षुः । चक्षाथ-चक्षिथ चक्षथुः चक्ष । चक्षौ चक्षिव चक्षिम । **३. लुट्** - क्षाता क्षातारौ क्षातारः । क्षातासि क्षातास्थः क्षातास्थ । क्षातास्मि क्षातास्वः क्षातास्मः । **४. लृट्** - क्षास्यति क्षास्यतः क्षास्यन्ति । क्षास्यसि क्षास्यथः क्षास्यथ । क्षास्यामि क्षास्यावः क्षास्यामः । **५. लोट्** - क्षायतु, क्षायतात् क्षायताम् क्षायन्तु । क्षाय, क्षायतात् क्षायतम् क्षायत । क्षायाणि क्षायाव क्षायाम । **६. लङ्** - अक्षायत् अक्षायताम् अक्षायन् । अक्षायः अक्षायतम् अक्षायत । अक्षायम् अक्षायाव अक्षायाम । **७. विधिलिङ्** - क्षायेत् क्षायेताम् क्षायेयुः । क्षायेः क्षायेतम् क्षायेत । क्षायेयम् क्षायेव क्षायेम । **८. आशीर्लिङ्** - (i) क्षायात् क्षायास्ताम् क्षायासुः । क्षायाः क्षायास्तम् क्षायास्त । क्षायासम् क्षायास्व क्षायास्म । (ii) क्षेयात्[१] क्षेयास्ताम् क्षेयासुः । क्षेयाः क्षेयास्तम् क्षेयास्त । क्षेयासम् क्षेयास्व क्षेयास्म । **९. लुङ्** - अक्षासीत् अक्षासिष्टाम् अक्षासिषुः । अक्षासीः अक्षासिष्टम् अक्षासिष्ट । अक्षासिषम् अक्षासिष्व अक्षासिष्म । **१०. लृङ्** - अक्षास्यत् अक्षास्यताम् अक्षास्यन् । अक्षास्यः अक्षास्यतम् अक्षास्यत । अक्षास्यम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अक्षास्याव अक्षास्याम ।

णिचि – क्षापयति/क्षपयति[२]–ते, **सनि** – चिक्षासति, **यकि** – क्षायते ।

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' – (घुमास्थादेरन्यस्य धातोरात एत्वं वा स्यादार्धधातुके किति लिङि) इति एत्वं वा ।

२. भोजमते अस्य घटादिषु पाठात् मित्त्वात् 'मितां ह्रस्वः' (६.४.९२) इति उपधाह्रस्वः । 'अर्तिह्रीव्ली...' इति ण्यन्ते पुक् ।

९१४. जै – क्षये । अकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – जायति जायतः जायन्ति । जायसि जायथः जायथ । जायामि जायावः जायामः । **२. लिट्** – जजौ जजतुः जजुः । जजाथ-जजिथ जजथुः जज । जजौ जजिव जजिम । **३. लुट्** – जाता जातारौ जातारः । जातासि जातास्थः जातास्थ । जातास्मि जातास्वः जातास्मः । **४. लृट्** – जास्यति जास्यतः जास्यन्ति । जास्यसि जास्यथः जास्यथ । जास्यामि जास्यावः जास्यामः । **५. लोट्** – जायतु, जायतात् जायताम् जायन्तु । जाय, जायतात् जायतम् जायत । जायानि जायाव जायाम । **६. लङ्** – अजायत् अजायताम् अजायन् । अजायः अजायतम् अजायत । अजायम् अजायाव अजायाम । **७. विधिलिङ्** – जायेत् जायेताम् जायेयुः । जायेः जायेतम् जायेत । जायेयम् जायेव जायेम । **८. आशीर्लिङ्** – जायात् जायास्ताम् जायासुः । जायाः जायास्तम् जायास्त । जायासम् जायास्व जायास्म । **९. लुङ्** – अजासीत् अजासिष्टाम् अजासिषुः । अजासीः अजासिष्टम् अजासिष्ट । अजासिषम् अजासिष्व अजासिष्म । **१०. लृङ्** – अजास्यत् अजास्यताम् अजास्यन् । अजास्यः अजास्यतम् अजास्यत । अजास्यम् अजास्याव अजास्याम ।

णिचि – जापयति–ते, **सनि** – जिजासति, **यकि** – जायते

९१५. षै – क्षये । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'षै क्षये सावतीतीष्टं अन्तकर्मणि तु स्यति' (श्लो. ७) इति देवः । 'सै' इति केचित् । स तु पाठो भाष्यादि(६.१.६४)विरोधादुपेक्ष्यः । अष्टाध्यायीसूत्रेषु 'षा'धातुग्रहणानि सर्वाण्यपि दैवादिकस्येति निष्कर्षः ।

१. लट् – सायति सायतः सायन्ति । सायसि सायथः सायथ । सायामि सायावः सायामः । **२. लिट्** – ससौ ससतुः ससुः । ससाथ-ससिथ ससथुः सस । ससौ ससिव ससिम । **३. लुट्** – साता सातारौ सातारः । सातासि सातास्थः सातास्थ । सातास्मि सातास्वः सातास्मः । **४. लृट्** – सास्यति सास्यतः सास्यन्ति । सास्यसि सास्यथः सास्यथ । सास्यामि सास्यावः सास्यामः । **५. लोट्** – सायतु, सायतात् सायताम् सायन्तु । साय, सायतात् सायतम् सायत । सायानि सायाव सायाम । **६. लङ्** – असायत् असायताम् असायन् । असायः असायतम् असायत । असायम् असायाव असायाम । **७. विधिलिङ्** – सायेत् सायेताम् सायेयुः । सायेः सायेतम् सायेत । सायेयम् सायेव सायेम । **८. आशीर्लिङ्** – सायात् सायास्ताम् सायासुः । सायाः सायास्तम् सायास्त । सायासम् सायास्व सायास्म । **९. लुङ्** – असासीत् असासिष्टाम् असासिषुः । असासीः असासिष्टम् असासिष्ट । असासिषम् असासिष्व असासिष्म । **१०. लृङ्** – असास्यत् असास्यताम् असास्यन् । असास्यः असास्यतम् असास्यत । असास्यम् असास्याव असास्याम ।

णिचि – सापयति–ते, **सनि** – सिषासति, **यकि** – सायते

९१६. कै – शब्दे । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'शब्दे' इति सामान्यत उक्तावपि शब्दविशेषे प्रयुज्यते ।

१. लट् – कायति कायतः कायन्ति । कायसि कायथः कायथ । कायामि कायावः कायामः । **२. लिट्** – चकौ चकतुः चकुः । चकाथ-चकिथ चकथुः चक । चकौ चकिव चकिम । **३. लुट्** – काता कातारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कातारः । कातासि कातास्थः कातास्थ । कातास्मि कातास्वः कातास्मः । **४. लृट्** – कास्यति कास्यतः कास्यन्ति । कास्यसि कास्यथः कास्यथ । कास्यामि कास्यावः कास्यामः । **५. लोट्** – कायतु, कायतात् कायताम् कायन्तु । काय, कायतात् कायतम् कायत । कायानि कायाव कायाम । **६. लङ्** – अकायत् अकायताम् अकायन् । अकायः अकायतम् अकायत । अकायम् अकायाव अकायाम । **७. विधिलिङ्** – कायेत् कायेताम् कायेयुः । कायेः कायेतम् कायेत । कायेयम् कायेव कायेम । **८. आशीर्लिङ्** – कायात् कायास्ताम् कायासुः । कायाः कायास्तम् कायास्त । कायासम् कायास्व कायास्म । **९. लुङ्** – अकासीत् अकासिष्टाम् अकासिषुः । अकासीः अकासिष्टम् अकासिष्ट । अकासिषम् अकासिष्व अकासिष्म । **१०. लृङ्** – अकास्यत् अकास्यताम् अकास्यन् । अकास्यः अकास्यतम् अकास्यत । अकास्यम् अकास्याव अकास्याम ।

णिचि – कापयति-ते, **सनि** – चिकासति, **यकि** – कायते ।

९१७. गै – शब्दे । अकर्म, अनिट्, परस्मै,

१. लट् – गायति गायतः गायन्ति । गायसि गायथः गायथ । गायामि गायावः गायामः । **२. लिट्** – जगौ जगतुः जगुः । जगाथ-जगिथ जगथुः जग । जगौ जगिव जगिम । **३. लुट्** – गाता गातारौ गातारः । गातासि गातास्थः गातास्थ । गातास्मि गातास्वः गातास्मः । **४. लृट्** – गास्यति गास्यतः गास्यन्ति । गास्यसि गास्यथः गास्यथ । गास्यामि गास्यावः गास्यामः । **५. लोट्** – गायतु, गायतात् गायताम् गायन्तु । गाय, गायतात् गायतम् गायत । गायानि गायाव गायाम । **६. लङ्** – अगायत् अगायताम् अगायन् । अगायः अगायतम् अगायत । अगायम् अगायाव अगायाम । **७. विधिलिङ्** – गायेत् गायेताम् गायेयुः । गायेः गायेतम् गायेत । गायेयम् गायेव गायेम । **८. आशीर्लिङ्** – गेयात् गेयास्ताम् गेयासुः । गेयाः गेयास्तम् गेयास्त । गेयासम् गेयास्व गेयास्म । **९. लुङ्** – अगासीत् अगासिष्टाम् अगासिषुः । अगासीः अगासिष्टम् अगासिष्ट । अगासिषम् अगासिष्व अगासिष्म । **१०. लृङ्** – अगास्यत् अगास्यताम् अगास्यन् । अगास्यः अगास्यतम् अगास्यत । अगास्यम् अगास्याव अगास्याम ।

णिचि – गापयति-ते, **सनि** – जिगासति, **यकि** – गीयते[1] ।

१. 'घुमास्थागापाजहातिसां हलि' इति ईत्वम् ।

९१८. शै – पाके । सकर्म, अनिट्, परस्मै, पाकः – विक्लित्तिः । धातुममुं क्षीरस्वामि-मैत्रेय-लीलाशुक-शाकटायन-काशकृत्स्न-कातन्त्र-हेमचन्द्रादयः न पठन्ति । अत्र 'स्त्रै' इति क्षीरतरङ्गिण्यां दृश्यते ।

१. लट् – शायति शायतः शायन्ति । शायसि शायथः शायथ । शायामि शायावः शायामः । **२. लिट्** – शशौ शशतुः शशुः । शशाथ-शशिथ शशथुः शश । शशौ शशिव शशिम । **३. लुट्** – शाता शातारौ शातारः । शातासि शातास्थः शातास्थ । शातास्मि शातास्वः शातास्मः । **४. लृट्** – शास्यति शास्यतः शास्यन्ति । शास्यसि शास्यथः शास्यथ । शास्यामि शास्यावः शास्यामः । **५. लोट्** – शायतु, शायतात् शायताम् शायन्तु । शाय, शायतात् शायतम् शायत । शायानि शायाव शायाम । **६. लङ्** – अशायत् अशायताम् अशायन् । अशायः अशायतम् अशायत । अशायम् अशायाव अशायाम । **७. विधिलिङ्** – शायेत् शायेताम् शायेयुः । शायेः शायेतम् शायेत । शायेयम् शायेव शायेम । **८. आशीर्लिङ्** – शायात् शायास्ताम् शायासुः । शायाः शायास्तम् शायास्त । शायासम् शायास्व शायास्म । **९. लुङ्** – अशासीत् अशासिष्टाम् अशासिषुः । अशासीः अशासिष्टम् अशासिष्ट । अशासिषम् अशासिष्व अशासिष्म । **१०. लृङ्** – अशास्यत् अशास्यताम् अशास्यन् । अशास्यः अशास्यतम् अशास्यत । अशास्यम् अशास्याव अशास्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – शापयति-ते, **सनि** – शिशासति, **यकि** – शायते ।

९१९. श्रै – पाके । सकर्म, अनिट्, परस्मै । '.... श्राति श्रायति लुक्शपोः' (श्लो. ९) इति देवः ।

१. लट् – श्रायति श्रायतः श्रायन्ति । श्रायसि श्रायथः श्रायथ । श्रायामि श्रायावः श्रायामः । **२. लिट्** – शश्रौ शश्रतुः शश्रुः । शश्रिथ-शश्राथ शश्रथुः शश्र । शश्रौ शश्रिव शश्रिम । **३. लुट्** – श्राता श्रातारौ श्रातारः । श्रातासि श्रातास्थः श्रातास्थ । श्रातास्मि श्रातास्वः श्रातास्मः । **४. लृट्** – श्रास्यति श्रास्यतः श्रास्यन्ति । श्रास्यसि श्रास्यथः श्रास्यथ । श्रास्यामि श्रास्यावः श्रास्यामः । **५. लोट्** – श्रायतु, श्रायतात् श्रायताम् श्रायन्तु । श्राय, श्रायतात् श्रायतम् श्रायत । श्रायाणि श्रायाव श्रायाम । **६. लङ्** – अश्रायत् अश्रायताम् अश्रायन् । अश्रायः अश्रायतम् अश्रायत । अश्रायम् अश्रायाव अश्रायाम ।
७. विधिलिङ् – श्रायेत् श्रायेताम् श्रायेयुः । श्रायेः श्रायेतम् श्रायेत । श्रायेयम् श्रायेव श्रायेम ।
८. आशीर्लिङ् – (i) श्रायात् श्रायास्ताम् श्रायासुः । श्रायाः श्रायास्तम् श्रायास्त । श्रायासम् श्रायास्व श्रायास्म । (ii) श्रेयात्[1] श्रेयास्ताम् श्रेयासुः । श्रेयाः श्रेयास्तम् श्रेयास्त । श्रेयासम् श्रेयास्व श्रेयास्म ।
९. लुङ् – अश्रासीत् अश्रासिष्टाम् अश्रासिषुः । अश्रासीः अश्रासिष्टम् अश्रासिष्ट । अश्रासिषम् अश्रासिष्व अश्रासिष्म । **१०. लृङ्** – अश्रास्यत् अश्रास्यताम् अश्रास्यन् । अश्रास्यः अश्रास्यतम् अश्रास्यत । अश्रास्यम् अश्रास्याव अश्रास्याम ।

णिचि – श्रपयति/श्रापयति[2] – ते, **सनि** – शिश्रासति, **यकि** – श्रायते ।

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' – (घुमास्थादेरन्यस्य धातोरात एत्वं वा स्यादार्धधातुके किति लिङि) इति एत्वं वा ।

२. णिचि घटादित्वात् पाके मित्त्वम् । श्रपयति । अन्यत्र श्रापयति स्वेदयति इत्यर्थः ।

९२०. पै – शोषणे । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'पाने पिबति, रक्षायां पाति, पायति शोषणे' (श्लो. ५) इति देवः ।

१. लट् – पायति पायतः पायन्ति । पायसि पायथः पायथ । पायामि पायावः पायामः । **२. लिट्** – पपौ पपतुः पपुः । पपिथ-पपाथ पपथुः पप । पपौ पपिव पपिम । **३. लुट्** – पाता पातारौ पातारः । पातासि पातास्थः पातास्थ । पातास्मि पातास्वः पातास्मः । **४. लृट्** – पास्यति पास्यतः पास्यन्ति । पास्यसि पास्यथः पास्यथ । पास्यामि पास्यावः पास्यामः । **५. लोट्** – पायतु, पायतात् पायताम् पायन्तु । पाय, पायतात् पायतम् पायत । पायानि पायाव पायाम । **६. लङ्** – अपायत् अपायताम् अपायन् । अपायः अपायतम् अपायत । अपायम् अपायाव अपायाम । **७. विधिलिङ्** – पायेत् पायेताम् पायेयुः । पायेः पायेतम् पायेत । पायेयम् पायेव पायेम । **८. आशीर्लिङ्** – पायात् पायास्ताम् पायासुः । पायाः पायास्तम् पायास्त । पायासम् पायास्व पायास्म । **९. लुङ्** – अपासीत् अपासिष्टाम् अपासिषुः । अपासीः अपासिष्टम् अपासिष्ट । अपासिषम् अपासिष्व अपासिष्म । **१०. लृङ्** – अपास्यत् अपास्यताम् अपास्यन् । अपास्यः अपास्यतम् अपास्यत । अपास्यम् अपास्याव अपास्याम ।

णिचि – पाययति – ते, **सनि** – पिपासति, **यकि** – पायते ।

९२१. ओ वै – शोषणे । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'गतिगन्धनयोर्वाति वायतीति तु शोषणे' (श्लो. १०) इति देवः ।

१. लट् – वायति वायतः वायन्ति । वायसि वायथः वायथ । वायामि वायावः वायामः । **२. लिट्** – ववौ ववतुः ववुः । वविथ-ववाथ ववथुः वव । ववौ वविव वविम । **३. लुट्** – वाता वातारौ वातारः । वातासि वातास्थः वातास्थ । वातास्मि वातास्वः वातास्मः । **४. लृट्** – वास्यति वास्यतः वास्यन्ति । वास्यसि वास्यथः वास्यथ । वास्यामि वास्यावः वास्यामः । **५. लोट्** – वायतु, वायतात् वायताम् वायन्तु । वाय, वायतात् वायतम् वायत । वायानि वायाव वायाम । **६. लङ्** – अवायत् अवायताम् अवायन् । अवायः अवायतम् अवायत । अवायम् अवायाव अवायाम । **७. विधिलिङ्** – वायेत् वायेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वायेयुः । वायेः वायेतम् वायेत । वायेयम् वायेव वायेम । **८. आशीर्लिङ्** - वायात् वायास्ताम् वायासुः । वायाः वायास्तम् वायास्त । वायासम् वायास्व वायास्म । **९. लुङ्** - अवासीत् अवासिष्टाम् अवासिषुः । अवासीः अवासिष्टम् अवासिष्ट । अवासिषम् अवासिष्व अवासिष्म । **१०. लृङ्** - अवास्यत् अवास्यताम् अवास्यन् । अवास्यः अवास्यतम् अवास्यत । अवास्यम् अवास्याव अवास्याम ।

णिचि - वाययति - ते, **सनि** - विवासति, **यकि** - वायते ।

१२२. ष्टै - वेष्टने । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् - स्तायति स्तायतः स्तायन्ति । स्तायसि स्तायथः स्तायथ । स्तायामि स्तायावः स्तायामः । **२. लिट्** - तस्तौ तस्ततुः तस्तुः । तस्तिथ-तस्ताथ तस्तथुः तस्त । तस्तौ तस्तिव तस्तिम । **३. लुट्** - स्ताता स्तातारौ स्तातारः । स्तातासि स्तातास्थः स्तातास्थ । स्तातास्मि स्तातास्वः स्तातास्मः । **४. लृट्** - स्तास्यति स्तास्यतः स्तास्यन्ति । स्तास्यसि स्तास्यथः स्तास्यथ । स्तास्यामि स्तास्यावः स्तास्यामः । **५. लोट्** - स्तायतु, स्तायतात् स्तायताम् स्तायन्तु । स्ताय, स्तायतात् स्तायतम् स्तायत । स्तायानि स्तायाव स्तायाम । **६. लङ्** - अस्तायत् अस्तायताम् अस्तायन् । अस्तायः अस्तायतम् अस्तायत । अस्तायम् अस्तायाव अस्तायाम । **७. विधिलिङ्** - स्तायेत् स्तायेताम् स्तायेयुः । स्तायेः स्तायेतम् स्तायेत । स्तायेयम् स्तायेव स्तायेम । **८. आशीर्लिङ्** - (i) स्तायात् स्तायास्ताम् स्तायासुः । स्तायाः स्तायास्तम् स्तायास्त । स्तायासम् स्तायास्व स्तायास्म । (ii) स्तेयात्[1] स्तेयास्ताम् स्तेयासुः । स्तेयाः स्तेयास्तम् स्तेयास्त । स्तेयासम् स्तेयास्व स्तेयास्म । **९. लुङ्** - अस्तासीत् अस्तासिष्टाम् अस्तासिषुः । अस्तासीः अस्तासिष्टम् अस्तासिष्ट । अस्तासिषम् अस्तासिष्व अस्तासिष्म । **१०. लृङ्** - अस्तास्यत् अस्तास्यताम् अस्तास्यन् । अस्तास्यः अस्तास्यतम् अस्तास्यत । अस्तास्यम् अस्तास्याव अस्तास्याम ।

णिचि - स्ताययति - ते, **सनि** - तिस्तासति, **यकि** - स्तायते ।

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' - (घुमास्थादेरन्यस्य धातोरात एत्वं वा स्यादार्धधातुके किति लिङि) इति एत्वं वा ।

१२३. ष्णै - वेष्टने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'शोभायां च' इत्येके । 'शौच इत्यन्ये' इति कौमुदी । 'स्नातीति शौचे स्नः स्नायेदिति चेच्छन्ति केचन' (श्लो. १२) इति देवः ।

१. लट् - स्नायति स्नायतः स्नायन्ति । स्नायसि स्नायथः स्नायथ । स्नायामि स्नायावः स्नायामः । **२. लिट्** - सस्नौ सस्नतुः सस्नुः । सस्निथ-सस्नाथ सस्नथुः सस्न । सस्नौ सस्निव सस्निम । **३. लुट्** - स्नाता स्नातारौ स्नातारः । स्नातासि स्नातास्थः स्नातास्थ । स्नातास्मि स्नातास्वः स्नातास्मः । **४. लृट्** - स्नास्यति स्नास्यतः स्नास्यन्ति । स्नास्यसि स्नास्यथः स्नास्यथ । स्नास्यामि स्नास्यावः स्नास्यामः । **५. लोट्** - स्नायतु, स्नायतात् स्नायताम् स्नायन्तु । स्नाय, स्नायतात् स्नायतम् स्नायत । स्नायानि स्नायाव स्नायाम । **६. लङ्** - अस्नायत् अस्नायताम् अस्नायन् । अस्नायः अस्नायतम् अस्नायत । अस्नायम् अस्नायाव अस्नायाम । **७. विधिलिङ्** - स्नायेत् स्नायेताम् स्नायेयुः । स्नायेः स्नायेतम् स्नायेत । स्नायेयम् स्नायेव स्नायेम । **८. आशीर्लिङ्** - (i) स्नायात् स्नायास्ताम् स्नायासुः । स्नायाः स्नायास्तम् स्नायास्त । स्नायासम् स्नायास्व स्नायास्म । (ii) स्नेयात्[1] स्नेयास्ताम् स्नेयासुः । स्नेयाः स्नेयास्तम् स्नेयास्त । स्नेयासम् स्नेयास्व स्नेयास्म । **९. लुङ्** - अस्नासीत् अस्नासिष्टाम् अस्नासिषुः । अस्नासीः अस्नासिष्टम् अस्नासिष्ट । अस्नासिषम् अस्नासिष्व अस्नासिष्म । **१०. लृङ्** - अस्नास्यत् अस्नास्यताम् अस्नास्यन् । अस्नास्यः अस्नास्यतम् अस्नास्यत । अस्नास्यम् अस्नास्याव अस्नास्याम ।

णिचि - स्नाययति - ते, **सनि** - सिष्णासति, **यकि** - स्नायते

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' इति एत्वं वा ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

९२४. दैपृ – शोधने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'दाति दायति दापृदैपोः दयते रक्षणे डितः' (श्लो. ४) इति देवः ।

१. लट् – दायति दायतः दायन्ति । दायसि दायथः दायथ । दायामि दायावः दायामः । **२. लिट्** – ददौ ददतुः ददुः । ददिथ-ददाथ ददथुः दद । ददौ ददिव ददिम । **३. लुट्** – दाता दातारौ दातारः । दातासि दातास्थः दातास्थ । दातास्मि दातास्वः दातास्मः । **४. लृट्** – दास्यति दास्यतः दास्यन्ति । दास्यसि दास्यथः दास्यथ । दास्यामि दास्यावः दास्यामः । **५. लोट्** – दायतु, दायतात् दायताम् दायन्तु । दाय, दायतात् दायतम् दायत । दायानि दायाव दायाम । **६. लङ्** – अदायत् अदायताम् अदायन् । अदायः अदायतम् अदायत । अदायम् अदायाव अदायाम । **७. विधिलिङ्** – दायेत् दायेताम् दायेयुः । दायेः दायेतम् दायेत । दायेयम् दायेव दायेम । **८. आशीर्लिङ्** – दायात् दायास्ताम् दायासुः । दायाः दायास्तम् दायास्त । दायासम् दायास्व दायास्म । **९. लुङ्** – अदासीत् अदासिष्टाम् अदासिषुः । अदासीः अदासिष्टम् अदासिष्ट । अदासिषम् अदासिष्व अदासिष्म । **१०. लृङ्** – अदास्यत् अदास्यताम् अदास्यन् । अदास्यः अदास्यतम् अदास्यत । अदास्यम् अदास्याव अदास्याम ।

णिचि – दापयति – ते, **सनि** – दिदासति, **यकि** – दायते ।

९२५. पा – पाने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'पाने पिबति, रक्षायां पाति, पायति शोषणे' (श्लो.५) इति देवः ।

१. लट् – पिबति[1] पिबतः पिबन्ति । पिबसि पिबथः पिबथ । पिबामि पिबावः पिबामः । **२. लिट्** – पपौ पपतुः पपुः । पपिथ-पपाथ पपथुः पप । पपौ पपिव पपिम । **३. लुट्** – पाता पातारौ पातारः । पातासि पातास्थः पातास्थ । पातास्मि पातास्वः पातास्मः । **४. लृट्** – पास्यति पास्यतः पास्यन्ति । पास्यसि पास्यथः पास्यथ । पास्यामि पास्यावः पास्यामः । **५. लोट्** – पिबतु, पिबतात् पिबताम् पिबन्तु । पिब, पिबतात् पिबतम् पिबत । पिबानि पिबाव पिबाम । **६. लङ्** – अपिबत् अपिबताम् अपिबन् । अपिबः अपिबतम् अपिबत । अपिबम् अपिबाव अपिबाम । **७. विधिलिङ्** – पिबेत् पिबेताम् पिबेयुः । पिबेः पिबेतम् पिबेत । पिबेयम् पिबेव पिबेम । **८. आशीर्लिङ्** – पेयात्[2] पेयास्ताम् पेयासुः । पेयाः पेयास्तम् पेयास्त । पेयासम् पेयास्व पेयास्म । **९. लुङ्** – अपात् अपाताम् अपुः[3] । अपाः अपातम् अपात । अपाम् अपाव अपाव । **१०. लृङ्** – अपास्यत् अपास्यताम् अपास्यन् । अपास्यः अपास्यतम् अपास्यत । अपास्यम् अपास्याव अपास्याम ।

णिचि – पाययति-ते[4], **सनि** – पिपासति, **यकि** – पीयते ।

१. 'पा-घ्रा-ध्मा....' इत्यनेन पिबादेशः ।

२. 'एर्लिङि' इति एत्वम् ।

३. 'गातिस्थाघुपाभूभ्यः सिचः परस्मैपदेषु' इति सिचो लुक् ।

४. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इत्यनेन यत् परस्मैपदित्वं प्राप्तं तस्य 'न पादम्याङ्..' इति निषेधात् आत्मनेपदम् । अकर्त्रभिप्राये क्रियाफले तु परस्मैपदम् । 'शाच्छासा...' इति पुकोऽपवादः युक् ।

९२६. घ्रा – गन्धोपादाने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'अग्निसंयोगश्च मुखवायुना । लक्षणया विधूनने, सन्तापेन पूरणे च' इति धा.का. व्याख्यायाम् (२.३३) ।

१. लट् – जिघ्रति[1] जिघ्रतः जिघ्रन्ति । जिघ्रसि जिघ्रथः जिघ्रथ । जिघ्रामि जिघ्रावः जिघ्रामः । **२. लिट्** – जघ्रौ जघ्रतुः जघ्रुः । जघ्रिथ-जघ्राथ जघ्रथुः जघ्र । जघ्रौ जघ्रिव जघ्रिम । **३. लुट्** – घ्राता घ्रातारौ घ्रातारः । घ्रातासि घ्रातास्थः घ्रातास्थ । घ्रातास्मि घ्रातास्वः घ्रातास्मः । **४. लृट्** – घ्रास्यति घ्रास्यतः घ्रास्यन्ति । घ्रास्यसि घ्रास्यथः घ्रास्यथ । घ्रास्यामि घ्रास्यावः घ्रास्यामः । **५. लोट्** – जिघ्रतु, जिघ्रतात् जिघ्रताम् जिघ्रन्तु । जिघ्र, जिघ्रतात् जिघ्रतम् जिघ्रत । जिघ्राणि जिघ्राव जिघ्राम । **६. लङ्** – अजिघ्रत् अजिघ्रताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अजिघ्रन् । अजिघ्रः अजिघ्रतम् अजिघ्रत । अजिघ्रम् अजिघ्राव अजिघ्राम । **७. विधिलिङ्** – जिघ्रेत् जिघ्रेताम् जिघ्रेयुः । जिघ्रेः जिघ्रेतम् जिघ्रेत । जिघ्रेयम् जिघ्रेव जिघ्रेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) घ्रायात् घ्रायास्ताम् घ्रायासुः । घ्रायाः घ्रायास्तम् घ्रायास्त । घ्रायासम् घ्रायास्व घ्रायास्म । (ii) घ्रेयात्[२] घ्रेयास्ताम् घ्रेयासुः । घ्रेयाः घ्रेयास्तम् घ्रेयास्त । घ्रेयासम् घ्रेयास्व घ्रेयास्म । **९. लुङ्** – (i) अघ्रासीत्[३] अघ्रासिष्टाम् अघ्रासिषुः । अघ्रासीः अघ्रासिष्टम् अघ्रासिष्ट । अघ्रासिषम् अघ्रासिष्व अघ्रासिष्म । (ii) अघ्रात् अघ्राताम् अघ्रुः । अघ्राः अघ्रातम् अघ्रात । अघ्राम् अघ्राव अघ्राम । **१०. लृङ्** – अघ्रास्यत् अघ्रास्यताम् अघ्रास्यन् । अघ्रास्यः अघ्रास्यतम् अघ्रास्यत । अघ्रास्यम् अघ्रास्याव अघ्रास्याम ।

णिचि – घ्रापयति – ते, **सनि** – जिघ्रासति, **यकि** – घ्रायते ।

१. 'पा-घ्रा-ध्मा....' इत्यनेन जिघादेशः ।
२. 'वान्यस्य संयोगादेः' इति एत्वं वा ।
३. 'विभाषा घ्राधेट्.....' इति सिचः वा लुक् ।

१२७. ध्मा – शब्दाग्निसंयोगयोः । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – धमति[१] धमतः धमन्ति । धमसि धमथः धमथ । धमामि धमावः धमामः । **२. लिट्** – दध्मौ दध्मतुः दध्मुः । दध्मिथ-दध्माथ दध्मथुः दध्म । दध्मौ दध्मिव दध्मिम । **३. लुट्** – ध्माता ध्मातारौ ध्मातारः । ध्मातासि ध्मातास्थः ध्मातास्थ । ध्मातास्मि ध्मातास्वः ध्मातास्मः । **४. लृट्** – ध्मास्यति ध्मास्यतः ध्मास्यन्ति । ध्मास्यसि ध्मास्यथः ध्मास्यथ । ध्मास्यामि ध्मास्यावः ध्मास्यामः । **५. लोट्** – धमतु, धमतात् धमताम् धमन्तु । धम, धमतात् धमतम् धमत । धमानि धमाव धमाम । **६. लङ्** – अधमत् अधमताम् अधमन् । अधमः अधमतम् अधमत । अधमम् अधमाव अधमाम । **७. विधिलिङ्** – धमेत् धमेताम् धमेयुः । धमेः धमेतम् धमेत । धमेयम् धमेव धमेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ध्मायात् ध्मायास्ताम् ध्मायासुः । ध्मायाः ध्मायास्तम् ध्मायास्त । ध्मायासम् ध्मायास्व ध्मायास्म । (ii) ध्मेयात्[२] ध्मेयास्ताम् ध्मेयासुः । ध्मेयाः ध्मेयास्तम् ध्मेयास्त । ध्मेयासम् ध्मेयास्व ध्मेयास्म । **९. लुङ्** – अध्मासीत्[३] अध्मासिष्टाम् अध्मासिषुः । अध्मासीः अध्मासिष्टम् अध्मासिष्ट । अध्मासिषम् अध्मासिष्व अध्मासिष्म । **१०. लृङ्** – अध्मास्यत् अध्मास्यताम् अध्मास्यन् । अध्मास्यः अध्मास्यतम् अध्मास्यत । अध्मास्यम् अध्मास्याव अध्मास्याम ।

णिचि – ध्मापयति – ते, **सनि** – दिध्मासति, **यकि** – ध्मायते ।

१. 'पा-घ्रा-ध्मा....' इत्यनेन धमादेशः ।
२. 'वान्यस्य संयोगादेः' इति एत्वं वा ।

१२८. ष्ठा – गतिनिवृत्तौ । अकर्म, अनिट्, परस्मै,

१. लट् – तिष्ठति[१] तिष्ठतः तिष्ठन्ति । तिष्ठसि तिष्ठथः तिष्ठथ । तिष्ठामि तिष्ठावः तिष्ठामः । **२. लिट्** – तस्थौ तस्थतुः तस्थुः । तस्थिथ-तस्थाथ तस्थथुः तस्थ । तस्थौ तस्थिव तस्थिम । **३. लुट्** – स्थाता स्थातारौ स्थातारः । स्थातासि स्थातास्थः स्थातास्थ । स्थातास्मि स्थातास्वः स्थातास्मः । **४. लृट्** – स्थास्यति स्थास्यतः स्थास्यन्ति । स्थास्यसि स्थास्यथः स्थास्यथ । स्थास्यामि स्थास्यावः स्थास्यामः । **५. लोट्** – तिष्ठतु, तिष्ठतात् तिष्ठताम् तिष्ठन्तु । तिष्ठ, तिष्ठतात् तिष्ठतम् तिष्ठत । तिष्ठानि तिष्ठाव तिष्ठाम । **६. लङ्** – अतिष्ठत् अतिष्ठताम् अतिष्ठन् । अतिष्ठः अतिष्ठतम् अतिष्ठत । अतिष्ठम् अतिष्ठाव अतिष्ठाम । **७. विधिलिङ्** – तिष्ठेत् तिष्ठेताम् तिष्ठेयुः । तिष्ठेः तिष्ठेतम् तिष्ठेत । तिष्ठेयम् तिष्ठेव तिष्ठेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्थेयात् स्थेयास्ताम् स्थेयासुः । स्थेयाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्थेयास्तम् स्थेयास्त । स्थेयासम् स्थेयास्व स्थेयास्म । **९. लुङ्** – अस्थात् अस्थाताम् अस्थुः । अस्थाः अस्थातम् अस्थात । अस्थाम् अस्थाव अस्थाम । **१०. लृङ्** – अस्थास्यत् अस्थास्यताम् अस्थास्यन् । अस्थास्यः अस्थास्यतम् अस्थास्यत । अस्थास्यम् अस्थास्याव अस्थास्याम ।

णिचि – स्थापयति - ते, **सनि** – तिष्ठासति, **यकि** – स्थीयते[२] ।

१. 'पा-घ्रा-ध्मा....' इत्यनेन 'तिष्ठ' इति आदेशः ।

२. 'घुमास्थागापा...' इति ईत् ।

९२९. म्ना – अभ्यासे । सकर्म, अनिट्, परस्मै, 'प्रायेणायमाङ्पूर्वक एव प्रयुज्यते । 'अभ्यासः = पारम्पर्येण वृत्तिः' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – मनति[१] मनतः मनन्ति । मनसि मनथः मनथ । मनामि मनावः मनामः । **२. लिट्** – मम्नौ मम्नतुः मम्नुः । मम्निथ-मम्नाथ मम्नथुः मम्न । मम्नौ मम्निव मम्निम । **३. लुट्** – म्नाता म्नातारौ म्नातारः । म्नातासि म्नातास्थः म्नातास्थ । म्नातास्मि म्नातास्वः म्नातास्मः । **४. लृट्** – म्नास्यति म्नास्यतः म्नास्यन्ति । म्नास्यसि म्नास्यथः म्नास्यथ । म्नास्यामि म्नास्यावः म्नास्यामः । **५. लोट्** – मनतु, मनतात् मनताम् मनन्तु । मन, मनतात् मनतम् मनत । मनानि मनाव मनाम । **६. लङ्** – अमनत् अमनताम् अमनन् । अमनः अमनतम् अमनत । अमनम् अमनाव अमनाम । **७. विधिलिङ्** – मनेत् मनेताम् मनेयुः । मनेः मनेतम् मनेत । मनेयम् मनेव मनेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) म्नायात् म्नायास्ताम् म्नायासुः । म्नायाः म्नायास्तम् म्नायास्त । म्नायासम् म्नायास्व म्नायास्म । (ii) म्नेयात्[२] म्नेयास्ताम् म्नेयासुः । म्नेयाः म्नेयास्तम् म्नेयास्त । म्नेयासम् म्नेयास्व म्नेयास्म । **९. लुङ्** – अम्नासीत् अम्नासिष्टाम् अम्नासिषुः । अम्नासीः अम्नासिष्टम् अम्नासिष्ट । अम्नासिषम् अम्नासिष्व अम्नासिष्म । **१०. लृङ्** – अम्नास्यत् अम्नास्यताम् अम्नास्यन् । अम्नास्यः अम्नास्यतम् अम्नास्यत । अम्नास्यम् अम्नास्याव अम्नास्याम ।

णिचि – म्नापयति - ते, **सनि** – मिम्नासति, **यकि** – म्नायते ।

१. 'पा-घ्रा-ध्मा....' इत्यनेन 'मन' इति आदेशः ।

२. 'वान्यस्य संयोगादेः' इति एत्वं वा ।

९३०. दाण् – दाने । सकर्म. अनिट्. परस्मै ।

१. लट् – यच्छति[१] यच्छतः यच्छन्ति । यच्छसि यच्छथः यच्छथ । यच्छामि यच्छावः यच्छामः । **२. लिट्** – ददौ ददतुः ददुः । ददिथ-ददाथ ददथुः दद । ददौ ददिव ददिम । **३. लुट्** – दाता दातारौ दातारः । दातासि दातास्थः दातास्थ । दातास्मि दातास्वः दातास्मः । **४. लृट्** – दास्यति दास्यतः दास्यन्ति । दास्यसि दास्यथः दास्यथ । दास्यामि दास्यावः दास्यामः । **५. लोट्** – यच्छतु, यच्छतात् यच्छताम् यच्छन्तु । यच्छ, यच्छतात् यच्छतम् यच्छत । यच्छानि यच्छाव यच्छाम । **६. लङ्** – अयच्छत् अयच्छताम् अयच्छन् । अयच्छः अयच्छतम् अयच्छत । अयच्छम् अयच्छाव अयच्छाम । **७. विधिलिङ्** – यच्छेत् यच्छेताम् यच्छेयुः । यच्छेः यच्छेतम् यच्छेत । यच्छेयम् यच्छेव यच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – देयात् देयास्ताम् देयासुः । देयाः देयास्तम् देयास्त । देयासम् देयास्व देयास्म । **९. लुङ्** – अदात् अदाताम् अदुः । अदाः अदातम् अदात । अदाम् अदाव अदाम । **१०. लृङ्** – अदास्यत् अदास्यताम् अदास्यन् । अदास्यः अदास्यतम् अदास्यत । अदास्यम् अदास्याव अदास्याम ।

णिचि – दापयति/ते, **सनि** – दित्सति, **यकि** – दीयते[२] ।

१. 'पा-घ्रा-ध्मा....' इत्यनेन 'यच्छ' इति आदेशः ।

२. 'घुमास्थागापा...' इति ईत् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

९३१. ह्वृ – कौटिल्ये । अकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – ह्वरति ह्वरतः ह्वरन्ति । ह्वरसि ह्वरथः ह्वरथ । ह्वरामि ह्वरावः ह्वरामः । **२. लिट्** – जह्वार जह्वरतुः जह्वरुः । जह्वर्थ जह्वरथुः जह्वर । जह्वार, जह्वर जह्वरिव जह्वरिम । **३. लुट्** – ह्वर्ता ह्वर्तारौ ह्वर्तारः । ह्वर्तासि ह्वर्तास्थः ह्वर्तास्थ । ह्वर्तास्मि ह्वर्तास्वः ह्वर्तास्मः । **४. लृट्** – ह्वरिष्यति ह्वरिष्यतः ह्वरिष्यन्ति । ह्वरिष्यसि ह्वरिष्यथः ह्वरिष्यथ । ह्वरिष्यामि ह्वरिष्यावः ह्वरिष्यामः । **५. लोट्** – ह्वरतु, ह्वरतात् ह्वरताम् ह्वरन्तु । ह्वर, ह्वरतात् ह्वरतम् ह्वरत । ह्वराणि ह्वराव ह्वराम । **६. लङ्** – अह्वरत् अह्वरताम् अह्वरन् । अह्वरः अह्वरतम् अह्वरत । अह्वरम् अह्वराव अह्वराम । **७. विधिलिङ्** – ह्वरेत् ह्वरेताम् ह्वरेयुः । ह्वरेः ह्वरेतम् ह्वरेत । ह्वरेयम् ह्वरेव ह्वरेम । **८. आशीर्लिङ्** – ह्वर्यात् ह्वर्यास्ताम् ह्वर्यासुः । ह्वर्याः ह्वर्यास्तम् ह्वर्यास्त । ह्वर्यासम् ह्वर्यास्व ह्वर्यास्म । **९. लुङ्** – अह्वार्षीत् अह्वार्ष्टाम् अह्वार्षुः । अह्वार्षीः अह्वार्ष्टम् अह्वार्ष्ट । अह्वार्षम् अह्वार्ष्व अह्वार्ष्म । **१०. लृङ्** – अह्वरिष्यत् अह्वरिष्यताम् अह्वरिष्यन् । अह्वरिष्यः अह्वरिष्यतम् अह्वरिष्यत । अह्वरिष्यम् अह्वरिष्याव अह्वरिष्याम ।

णिचि – ह्वारयति/ते, **सनि** – जिह्वरिषति, **यकि** – ह्वर्यते ।

९३२. स्वृ – शब्दोपतातयोः । अकर्म, वेट्, परस्मै । उपतापः = रोगः ।

१. लट् – स्वरति स्वरतः स्वरन्ति । स्वरसि स्वरथः स्वरथ । स्वरामि स्वरावः स्वरामः । **२. लिट्** – सस्वार सस्वरतुः सस्वरुः । सस्वरिथ-सस्वर्थ सस्वरथुः सस्वर । सस्वार-सस्वर सस्वरिव सस्वरिम । **३. लुट्** – (i) स्वर्ता[१] स्वर्तारौ स्वर्तारः । स्वर्तासि स्वर्तास्थः स्वर्तास्थ । स्वर्तास्मि स्वर्तास्वः स्वर्तास्मः । (ii) स्वरिता स्वरितारौ स्वरितारः । स्वरितासि स्वरितास्थः स्वरितास्थ । स्वरितास्मि स्वरितास्वः स्वरितास्मः । **४. लृट्** – स्वरिष्यति[२] स्वरिष्यतः स्वरिष्यन्ति । स्वरिष्यसि स्वरिष्यथः स्वरिष्यथ । स्वरिष्यामि स्वरिष्यावः स्वरिष्यामः । **५. लोट्** – स्वरतु, स्वरतात् स्वरताम् स्वरन्तु । स्वर, स्वरतात् स्वरतम् स्वरत । स्वराणि स्वराव स्वराम । **६. लङ्** – अस्वरत् अस्वरताम् अस्वरन् । अस्वरः अस्वरतम् अस्वरत । अस्वरम् अस्वराव अस्वराम । **७. विधिलिङ्** – स्वरेत् स्वरेताम् स्वरेयुः । स्वरेः स्वरेतम् स्वरेत । स्वरेयम् स्वरेव स्वरेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्वर्यात्[३] स्वर्यास्ताम् स्वर्यासुः । स्वर्याः स्वर्यास्तम् स्वर्यास्त । स्वर्यासम् स्वर्यास्व स्वर्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अस्वारीत्[४] अस्वारिष्टाम् अस्वारिषुः । अस्वारीः अस्वारिष्टम् अस्वारिष्ट । अस्वारिषम् अस्वारिष्व अस्वारिष्म । (ii) अस्वार्षीत् अस्वार्ष्टाम् अस्वार्षुः । अस्वार्षीः अस्वार्ष्टम् अस्वार्ष्ट । अस्वार्षम् अस्वार्ष्व अस्वार्ष्म । **१०. लृङ्** – अस्वरिष्यत् अस्वरिष्यताम् अस्वरिष्यन् । अस्वरिष्यः अस्वरिष्यतम् अस्वरिष्यत । अस्वरिष्यम् अस्वरिष्याव अस्वरिष्याम ।

णिचि – स्वारयति/ते, **सनि** – सिस्वरिषति/सुस्वूर्षति[५], **यकि** – स्वर्यते ।

१. 'स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा' इति वेट् ।
२. 'ऋद्धनोः स्ये' इति नित्यम् इट् ।
३. 'गुणोऽर्तिसंयोगाद्योः' इति गुणः ।
४. 'स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा...' इत्यादिना वेट् । इट्पक्षे 'अतो ल्रान्तस्य' इति वृद्धिः । इडभावे 'सिचि वृद्धिः' वृद्धिभावः ।
५. 'स्वरतिसूति...' इति वेट् । 'सनीवन्तर्ध...' इति इड्विकल्पः ।

९३३. स्मृ – चिन्तायाम् । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'अयमनेकार्थत्वात् विस्मरणे चित्तादपक्रमणे च वर्तते' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – स्मरति स्मरतः स्मरन्ति । स्मरसि स्मरथः स्मरथ । स्मरामि स्मरावः स्मरामः । **२. लिट्** – सस्मार सस्मरतुः सस्मरुः । सस्मर्थ सस्मरथुः सस्मर । सस्मार-सस्मर सस्मरिव सस्मरिम । **३. लुट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्मर्ता स्मर्तारौ स्मर्तारः । स्मर्तासि स्मर्तास्थः स्मर्तास्थ । स्मर्तास्मि स्मर्तास्वः स्मर्तास्मः । **४. लृट्** – स्मरिष्यति स्मरिष्यतः स्मरिष्यन्ति । स्मरिष्यसि स्मरिष्यथः स्मरिष्यथ । स्मरिष्यामि स्मरिष्यावः स्मरिष्यामः । **५. लोट्** – स्मरतु, स्मरतात् स्मरताम् स्मरन्तु । स्मर, स्मरतात् स्मरतम् स्मरत । स्मराणि स्मराव स्मराम । **६. लङ्** – अस्मरत् अस्मरताम् अस्मरन् । अस्मरः अस्मरतम् अस्मरत । अस्मरम् अस्मराव अस्मराम । **७. विधिलिङ्** – स्मरेत् स्मरेताम् स्मरेयुः । स्मरेः स्मरेतम् स्मरेत । स्मरेयम् स्मरेव स्मरेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्मर्यात् स्मर्यास्ताम् स्मर्यासुः । स्मर्याः स्मर्यास्तम् स्मर्यास्त । स्मर्यासम् स्मर्यास्व स्मर्यास्म । **९. लुङ्** – अस्मार्षीत् अस्मार्ष्टाम् अस्मार्षुः । अस्मार्षीः अस्मार्ष्टम् अस्मार्ष्ट । अस्मार्षम् अस्मार्ष्व अस्मार्ष्म । **१०. लृङ्** – अस्मरिष्यत् अस्मरिष्यताम् अस्मरिष्यन् । अस्मरिष्यः अस्मरिष्यतम् अस्मरिष्यत । अस्मरिष्यम् अस्मरिष्याव अस्मरिष्याम ।

णिचि – स्मारयति-ते/स्मरयति-ते[1] सनि – सुस्मूर्षते[2], यकि – स्मर्यते

१. आध्यानार्थकत्वे घटादित्वात् मित्त्वम् । मित्त्वाद् ह्रस्वः ।

२. 'ज्ञा श्रुस्मृदृशां सनः' इति सनि आत्मनेपदम् ।

१३४. वृ – संवरणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (क्वचित्तु 'ह्व'[1] इति पाठः)

१. लट् – वरति वरतः वरन्ति । वरसि वरथः वरथ । वरामि वरावः वरामः । **२. लिट्** – ववार वव्रतुः वव्रुः । ववर्थ वव्रथुः वव्र । ववार-ववर वव्रिव वव्रिम । **३. लुट्** – वर्ता वर्तारौ वर्तारः । वर्तासि वर्तास्थः वर्तास्थ । वर्तास्मि वर्तास्वः वर्तास्मः । **४. लृट्** – वरिष्यति वरिष्यतः वरिष्यन्ति । वरिष्यसि वरिष्यथः वरिष्यथ । वरिष्यामि वरिष्यावः वरिष्यामः । **५. लोट्** – वरतु, वरतात् वरताम् वरन्तु । वर, वरतात् वरतम् वरत । वराणि वराव वराम । **६. लङ्** – अवरत् अवरताम् अवरन् । अवरः अवरतम् अवरत । अवरम् अवराव अवराम । **७. विधिलिङ्** – वरेत् वरेताम् वरेयुः । वरेः वरेतम् वरेत । वरेयम् वरेव वरेम । **८. आशीर्लिङ्** – वर्यात् वर्यास्ताम् वर्यासुः । वर्याः वर्यास्तम् वर्यास्त । वर्यासम् वर्यास्व वर्यास्म । **९. लुङ्** – अवार्षीत् अवार्ष्टाम् अवार्षुः । अवार्षीः अवार्ष्टम् अवार्ष्ट । अवार्षम् अवार्ष्व अवार्ष्म । **१०. लृङ्** – अवरिष्यत् अवरिष्यताम् अवरिष्यन् । अवरिष्यः अवरिष्यतम् अवरिष्यत । अवरिष्यम् अवरिष्याव अवरिष्याम ।

णिचि – वारयति-ते, **सनि** – विवीर्षति, **यकि** – वर्यते ।

१. तत्त्वबोधिनीयुक्तयां कौमुद्याम् अयं पाठः । बालमनोरमायुक्तायां तु 'ह्व' इत्येव दृश्यते । क्षीरतरङ्गिणीटिप्पण्याम् 'वृ' इत्यस्य पाठस्य युक्तता दर्श्यते । 'ह्व' इति क्वचित् पाठः । 'ह्व वर' इति क्वचित् पठ्यते' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१३५. सृ – गतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै, । अयं धातुः अर्थभेदेन अकर्मकः सकर्मकोऽपि दृश्यते । 'गतौ ससर्ति सरति श्लुशपोर्धावति क्वचित्' (श्लो.३०) इति देवः ।

१. लट् – (i) सरति सरतः सरन्ति । सरसि सरथः सरथ । सरामि सरावः सरामः । (ii) धावति[1] धावतः धावन्ति । धावसि धावथः धावथ । धावामि धावावः धावामः । **२. लिट्** – ससार सस्रतुः सस्रुः । ससर्थ सस्रथुः सस्र । ससार-ससर ससृव ससृम । **३. लुट्** – सर्ता सर्तारौ सर्तारः । सर्तासि सर्तास्थः सर्तास्थ । सर्तास्मि सर्तास्वः सर्तास्मः । **४. लृट्** – सरिष्यति सरिष्यतः सरिष्यन्ति । सरिष्यसि सरिष्यथः सरिष्यथ । सरिष्यामि सरिष्यावः सरिष्यामः । **५. लोट्** – (i) सरतु, सरतात् सरताम् सरन्तु । सर, सरतात् सरतम् सरत । सराणि सराव सराम । (ii) धावतु, धावतात् धावताम् धावन्तु । धाव, धावतात् धावतम् धावत । धावानि धावाव धावाम । **६. लङ्** – (i) असरत् असरताम् असरन् । असरः असरतम् असरत । असरम् असराव असराम । (ii) अधावत् अधावताम् अधावन् । अधावः अधावतम् अधावत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अधावम् अधावाव अधावाम । **७. विधिलिङ्** – (i) सरेत् सरेताम् सरेयुः । सरेः सरेतम् सरेत । सरेयम् सरेव सरेम । (ii) धावेत् धावेताम् धावेयुः । धावेः धावेतम् धावेत । धावेयम् धावेव धावेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्त्रियात् स्त्रियास्ताम् स्त्रियासुः । स्त्रियाः स्त्रियास्तम् स्त्रियास्त । स्त्रियासम् स्त्रियास्व स्त्रियास्म । **९. लुङ्** – असार्षीत् असार्ष्टाम् असार्षुः । असार्षीः असार्ष्टम् असार्ष्ट । असार्षम् असार्ष्व असार्ष्म । **१०. लृङ्** – असरिष्यत् असरिष्यताम् असरिष्यन् । असरिष्यः असरिष्यतम् असरिष्यत । असरिष्यम् असरिष्याव असरिष्याम ।

णिचि – सारयति – ते, **सनि** – सिसीर्षति, **यकि** – स्त्रियते[२] ।

१. 'सर्तेर्वेगितायां गतौ धावादेशः' इति वार्तिकेन शीघ्रार्थे धावादेशः अपि । अतः धावति, धावतु, अधावत्, धावेत् इत्यपि रूपाणि ।

२. 'रिङ्शयग्लिङ्क्षु' इति ऋतो रिङादेशः ।

९३६. ऋ – गतिप्रापणयोः । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'तत्रेयर्त्यृच्छतीत्यर्तेः श्रि गतौ स्याद् ऋणाति तु' (श्लो.३०) इति देवः ।

१. लट् – ऋच्छति[१] ऋच्छतः ऋच्छन्ति । ऋच्छसि ऋच्छथः ऋच्छथ । ऋच्छामि ऋच्छावः ऋच्छामः । **२. लिट्** – आर आरतुः आरुः । आरिथ आरथुः आर । आर आरिव आरिम । **३. लुट्** – अर्ता अर्तारौ अर्तारः । अर्तासि अर्तास्थः अर्तास्थ । अर्तास्मि अर्तास्वः अर्तास्मः । **४. लृट्** – अरिष्यति अरिष्यतः अरिष्यन्ति । अरिष्यसि अरिष्यथः अरिष्यथ । अरिष्यामि अरिष्यावः अरिष्यामः । **५. लोट्** – ऋच्छतु, ऋच्छतात् ऋच्छताम् ऋच्छन्तु । ऋच्छ, ऋच्छतात् ऋच्छतम् ऋच्छत । ऋच्छानि ऋच्छाव ऋच्छाम । **६. लङ्** – आर्च्छत् आर्च्छताम् आर्च्छन् । आर्च्छः आर्च्छतम् आर्च्छत । आर्च्छम् आर्च्छाव आर्च्छाम । **७. विधिलिङ्** – ऋच्छेत् ऋच्छेताम् ऋच्छेयुः । ऋच्छेः ऋच्छेतम् ऋच्छेत । ऋच्छेयम् ऋच्छेव ऋच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – अर्यात् अर्यास्ताम् अर्यासुः । अर्याः अर्यास्तम् अर्यास्त । अर्यासम् अर्यास्व अर्यास्म । **९. लुङ्** – आर्षीत् आर्ष्टाम् आर्षुः । आर्षीः आर्ष्टम् आर्ष्ट । आर्षम् आर्ष्व आर्ष्म । **१०. लृङ्** – आरिष्यत् आरिष्यताम् आरिष्यन् । आरिष्यः आरिष्यतम् आरिष्यत । आरिष्यम् आरिष्याव आरिष्याम ।

णिचि – अर्पयति-ते[२], **सनि** – अरिरिषति[३], **यकि** – अर्यते ।

१. 'पाघ्राध्मा....' इत्यनेन ऋच्छादेशः ।

२. 'अर्तिह्रीव्ली...' (७.३.३६) इति णौ पुगागमः । 'पुगन्त...' इति गुणः ।

३. 'स्मिपूङ्रञ्ज्वशां सनि' इति इटि रिस्शब्दस्य द्वित्वे हलादिशेषे षत्वे च रूपम् ।

९३७. गॄ – सेचने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'ज्ञाने गारयते, गिरेन्निगरणे, शब्दे गृणाति, त्रयं, युक्तं ग्रो गरतीति सेकविषये ह्रस्वान्तधातोः शपि' (श्लो. ३३) इति देवः ।

१. लट् – गरति गरतः गरन्ति । गरसि गरथः गरथ । गरामि गरावः गरामः । **२. लिट्** – जगार जग्रतुः जग्रुः । जगर्थ जग्रथुः जग्र । जगार-जगर जग्रिव जग्रिम । **३. लुट्** – गर्ता गर्तारौ गर्तारः । गर्तासि गर्तास्थः गर्तास्थ । गर्तास्मि गर्तास्वः गर्तास्मः । **४. लृट्** – गरिष्यति गरिष्यतः गरिष्यन्ति । गरिष्यसि गरिष्यथः गरिष्यथ । गरिष्यामि गरिष्यावः गरिष्यामः । **५. लोट्** – गरतु, गरतात् गरताम् गरन्तु । गर, गरतात् गरतम् गरत । गराणि गराव गराम । **६. लङ्** – अगरत् अगरताम् अगरन् । अगरः अगरतम् अगरत । अगरम् अगराव अगराम । **७. विधिलिङ्** – गरेत् गरेताम् गरेयुः । गरेः गरेतम् गरेत । गरेयम् गरेव गरेम । **८. आशीर्लिङ्** – ग्रियात् ग्रियास्ताम् ग्रियासुः । ग्रियाः ग्रियास्तम् ग्रियास्त । ग्रियासम् ग्रियास्व ग्रियास्म । **९. लुङ्** – अगार्षीत् अगार्ष्टाम् अगार्षुः । अगार्षीः अगार्ष्टम् अगार्ष्ट । अगार्षम् अगार्ष्व अगार्ष्म । **१०. लृङ्** – अगरिष्यत् अगरिष्यताम् अगरिष्यन् । अगरिष्यः अगरिष्यतम् अगरिष्यत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अगरिष्यम् अगरिष्याव अगरिष्याम ।

णिचि – गारयति – ते, **सनि** – जिगीर्षति, **यकि** – ग्रियते[1] ।

१. 'रिङ्शयग्लिङ्क्षु' इति ऋतो रिङादेशः ।

९३८. घृ – सेचने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'घरेद् घारयेद्, यद्दीप्तौ क्षरणे जिघर्ति तदिदं केचिद् विदुः छान्दसम्' (श्लो. ३३) इति देवः । भौवादिकस्य घृधातोस्तु घृतं, घर्मः, घृणा इत्यत्रैव प्रयोगः, नान्यत्र इति 'तृज्वत्क्रोष्टुः' इति सूत्रे भाष्ये स्पष्टम्' इति बालमनोरमा । पुरुषकारः अपि अमुं समर्थयति ।

१. लट् – घरति घरतः घरन्ति । घरसि घरथः घरथ । घरामि घरावः घरामः । **२. लिट्** – जघार जघ्रतुः जघ्रुः । जघर्थ जघ्रथुः जघ्र । जघार-जघर जघ्रिव जघ्रिम । **३. लुट्** – घर्ता घर्तारौ घर्तारः । घर्तासि घर्तास्थः घर्तास्थ । घर्तास्मि घर्तास्वः घर्तास्मः । **४. लृट्** – घरिष्यति घरिष्यतः घरिष्यन्ति । घरिष्यसि घरिष्यथः घरिष्यथ । घरिष्यामि घरिष्यावः घरिष्यामः । **५. लोट्** – घरतु, घरतात् घरताम् घरन्तु । घर, घरतात् घरतम् घरत । घराणि घराव घराम । **६. लङ्** – अघरत् अघरताम् अघरन् । अघरः अघरतम् अघरत । अघरम् अघराव अघराम । **७. विधिलिङ्** – घरेत् घरेताम् घरेयुः । घरेः घरेतम् घरेत । घरेयम् घरेव घरेम । **८. आशीर्लिङ्** – घ्रियात्[1] घ्रियास्ताम् घ्रियासुः । घ्रियाः घ्रियास्तम् घ्रियास्त । घ्रियासम् घ्रियास्व घ्रियास्म । **९. लुङ्** – अघार्षीत् अघार्ष्टाम् अघार्षुः । अघार्षीः अघार्ष्टम् अघार्ष्ट । अघार्षम् अघार्ष्व अघार्ष्म । **१०. लृङ्** – अघरिष्यत् अघरिष्यताम् अघरिष्यन् । अघरिष्यः अघरिष्यतम् अघरिष्यत । अघरिष्यम् अघरिष्याव अघरिष्याम ।

णिचि – घारयति – ते, **सनि** – जिघीर्षति, **यकि** – घ्रियते[1] ।

१. 'रिङ्शयग्लिङ्क्षु' इति ऋतो रिङादेशः ।

९३९. ध्वृ – हूर्च्छने । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'हूर्च्छनं कौटिल्यम् । 'भ्रातृव्यमेव तदपध्वरति' इत्यादौ हिंसायामपि दृश्यते' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – ध्वरति ध्वरतः ध्वरन्ति । ध्वरसि ध्वरथः ध्वरथ । ध्वरामि ध्वरावः ध्वरामः । **२. लिट्** – दध्वार दध्वरतुः दध्वरुः । दध्वार्थ दध्वरथुः दध्वर । दध्वार-दध्वर दध्वरिव दध्वरिम । **३. लुट्** – ध्वर्ता ध्वर्तारौ ध्वर्तारः । ध्वर्तासि ध्वर्तास्थः ध्वर्तास्थ । ध्वर्तास्मि ध्वर्तास्वः ध्वर्तास्मः । **४. लृट्** – ध्वरिष्यति ध्वरिष्यतः ध्वरिष्यन्ति । ध्वरिष्यसि ध्वरिष्यथः ध्वरिष्यथ । ध्वरिष्यामि ध्वरिष्यावः ध्वरिष्यामः । **५. लोट्** – ध्वरतु, ध्वरतात् ध्वरताम् ध्वरन्तु । ध्वर, ध्वरतात् ध्वरतम् ध्वरत । ध्वराणि ध्वराव ध्वराम । **६. लङ्** – अध्वरत् अध्वरताम् अध्वरन् । अध्वरः अध्वरतम् अध्वरत । अध्वरम् अध्वराव अध्वराम । **७. विधिलिङ्** – ध्वरेत् ध्वरेताम् ध्वरेयुः । ध्वरेः ध्वरेतम् ध्वरेत । ध्वरेयम् ध्वरेव ध्वरेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्वर्यात् ध्वर्यास्ताम् ध्वर्यासुः । ध्वर्याः ध्वर्यास्तम् ध्वर्यास्त । ध्वर्यासम् ध्वर्यास्व ध्वर्यास्म । **९. लुङ्** – अध्वार्षीत् अध्वार्ष्टाम् अध्वार्षुः । अध्वार्षीः अध्वार्ष्टम् अध्वार्ष्ट । अध्वार्षम् अध्वार्ष्व अध्वार्ष्म । **१०. लृङ्** – अध्वरिष्यत् अध्वरिष्यताम् अध्वरिष्यन् । अध्वरिष्यः अध्वरिष्यतम् अध्वरिष्यत । अध्वरिष्यम् अध्वरिष्याव अध्वरिष्याम ।

णिचि – ध्वारयति – ते, **सनि** – दुध्वूर्षति, **यकि** – ध्व्रियते ।

९४०. स्रु – गतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै, 'स्रुतौ च द्रुमे । शु स्रु गतावित्येके' इति धा.का. व्या. (२-३४)

१. लट् – स्रवति स्रवतः स्रवन्ति । स्रवसि स्रवथः स्रवथ । स्रवामि स्रवावः स्रवामः । **२. लिट्** – सुस्राव[1] सुस्रुवतुः सुस्रुवुः । सुस्रोथ सुस्रुवथुः सुस्रुव । सुस्राव-सुस्रव, सुस्रुव सुस्रुम । **३. लुट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्रोता स्रोतारौ स्रोतारः । स्रोतासि स्रोतास्थः स्रोतास्थ । स्रोतास्मि स्रोतास्वः स्रोतास्मः । **४. लृट्** - स्रोष्यति स्रोष्यतः स्रोष्यन्ति । स्रोष्यसि स्रोष्यथः स्रोष्यथ । स्रोष्यामि स्रोष्यावः स्रोष्यामः । **५. लोट्** - स्रवतु, स्रवतात् स्रवताम् स्रवन्तु । स्रव, स्रवतात् स्रवतम् स्रवत । स्रवाणि स्रवाव स्रवाम । **६. लङ्** - अस्रवत् अस्रवताम् अस्रवन् । अस्रवः अस्रवतम् अस्रवत । अस्रवम् अस्रवाव अस्रवाम । **७. विधिलिङ्** - स्रवेत् स्रवेताम् स्रवेयुः । स्रवेः स्रवेतम् स्रवेत । स्रवेयम् स्रवेव स्रवेम । **८. आशीर्लिङ्** - स्रूयात् स्रूयास्ताम् स्रूयासुः । स्रूयाः स्रूयास्तम् स्रूयास्त । स्रूयासम् स्रूयास्व स्रूयास्म । **९. लुङ्** - असुस्रुवत्[२] असुस्रुवताम् असुस्रुवन् । असुस्रुवः असुस्रुवतम् असुस्रुवत । असुस्रुवम् असुस्रुवाव असुस्रुवाम । **१०. लृङ्** - अस्रोष्यत् अस्रोष्यताम् अस्रोष्यन् । अस्रोष्यः अस्रोष्यतम् अस्रोष्यत । अस्रोष्यम् अस्रोष्याव अस्रोष्याम ।

णिचि – स्रावयति[३], **सनि** – सुस्रूषति, **यकि** – स्रूयते ।

१. 'कृसृभृवृस्तुद्रु....' इति इण्निषेधः ।

२. 'णिश्रिद्रुस्रुभ्यः..' इति चङ् ।

३. 'बुधयुध.... स्रुभ्यो णेः' इति नित्यं परस्मैपदित्वम् ।

९४१. षु – प्रसवैश्वर्ययोः । सकर्म, अनिट्, परस्मै । प्रसवोऽभ्यनुज्ञानम् । आद्ये सकर्मकः । द्वितीये तु अकर्मकः ।

१. लट् – सवति सवतः सवन्ति । सवसि सवथः सवथ । सवामि सवावः सवामः । **२. लिट्** – सुषाव सुषुवतुः सुषुवुः । सुषोथ-सुषविथ सुषुवथुः सुषुव । सुषाव-सुषव, सुषुविव सुषुविम । **३. लुट्** – सोता सोतारौ सोतारः । सोतासि सोतास्थः सोतास्थ । सोतास्मि सोतास्वः सोतास्मः । **४. लृट्** – सोष्यति सोष्यतः सोष्यन्ति । सोष्यसि सोष्यथः सोष्यथ । सोष्यामि सोष्यावः सोष्यामः । **५. लोट्** – सवतु, सवतात् सवताम् सवन्तु । सव, सवतात् सवतम् सवत । सवानि सवाव सवाम । **६. लङ्** – असवत् असवताम् असवन् । असवः असवतम् असवत । असवम् असवाव असवाम । **७. विधिलिङ्** – सवेत् सवेताम् सवेयुः । सवेः सवेतम् सवेत । सवेयम् सवेव सवेम । **८. आशीर्लिङ्** – सूयात् सूयास्ताम् सूयासुः । सूयाः सूयास्तम् सूयास्त । सूयासम् सूयास्व सूयास्म । **९. लुङ्** – (i) असावीत्[१] असाविष्टाम् असाविषुः । असावीः असाविष्टम् असाविष्ट । असाविषम् असाविष्व असाविष्म । (ii) असौषीत्[२] असौष्टाम् असौषुः । असौषीः असौष्टम् असौष्ट । असौषम् असौष्व असौष्म । **१०. लृङ्** – असोष्यत् असोष्यताम् असोष्यन् । असोष्यः असोष्यतम् असोष्यत । असोष्यम् असोष्याव असोष्याम ।

णिचि – सावयति – ते, **सनि** – सुसूषति, **यकि** – सूयते ।

१. 'स्तुसुधूञ्भ्यः परस्मैपदेषु' इति सिचः इट् ।

२. 'स्तुसुधूञ्भ्यः...' इत्यत्र पूर्वोत्तरभ्यां ञिद्भ्यां साहचर्यात् सुनोतेरेव ग्रहणमिति पक्षे असौषीत् – सिद्धान्तकौमुदी ।

९४२. श्रु – श्रवणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – शृणोति[१] शृणुतः शृण्वन्ति । शृणोषि शृणुथः शृणुथ । शृणोमि शृणुवः-शृण्वः शृणुमः-शृण्मः । **२. लिट्** – शुश्राव शुश्रुवतुः शुश्रुवुः । शुश्रोथ शुश्रुवथुः शुश्रुव । शुश्राव-शुश्रव शुश्रुव शुश्रुम । **३. लुट्** – श्रोता श्रोतारौ श्रोतारः । श्रोतासि श्रोतास्थः श्रोतास्थ । श्रोतास्मि श्रोतास्वः श्रोतास्मः । **४. लृट्** – श्रोष्यति श्रोष्यतः श्रोष्यन्ति । श्रोष्यसि श्रोष्यथः श्रोष्यथ । श्रोष्यामि श्रोष्यावः श्रोष्यामः । **५. लोट्** – शृणोतु, शृणुतात् शृणुताम् शृण्वन्तु । शृणु, शृणुतात् शृणुतम् शृणुत । शृणवानि शृणवाव शृणवाम । **६. लङ्** – अशृणोत् अशृणुताम् अशृण्वन् । अशृणोः अशृणुतम् अशृणुत । अशृणवम् अशृणवाव अशृणवाम । **७. विधिलिङ्** – शृणुयात् शृणुयाताम् शृणुयुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शृणुयाः शृणुयातम् शृणुयात । शृणुयाम् शृणुयाव शृणुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – श्रूयात् श्रूयास्ताम् श्रूयासुः । श्रूयाः श्रूयास्तम् श्रूयास्त । श्रूयासम् श्रूयास्व श्रूयास्म । **९. लुङ्** – अश्रौषीत् अश्रौष्टाम् अश्रौषुः । अश्रौषीः अश्रौष्टम् अश्रौष्ट । अश्रौषम् अश्रौष्व अश्रौष्म । **१०. लृङ्** – अश्रोष्यत् अश्रोष्यताम् अश्रोष्यन् । अश्रोष्यः अश्रोष्यतम् अश्रोष्यत । अश्रोष्यम् अश्रोष्याव अश्रोष्याम ।

णिचि – श्रावयति – ते, **सनि** – शुश्रूषते[2], **यकि** – श्रूयते ।

१. 'श्रुवः शृ च' इति 'शृ' इत्यादेशः । 'श्नुप्रत्ययश्च शब्विषये' इति श्नुः ।

२. 'ज्ञाश्रुस्मृदृशां सनः' इति आत्मनेपदम् ।

९४३. ध्रु – स्थैर्ये । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'स्थैर्ये ध्रवति गत्यां तु स्थैर्ये च ध्रुवतीति शे' (श्लो. २२) – देवः ।

१. लट् – ध्रवति ध्रवतः ध्रवन्ति । ध्रवसि ध्रवथः ध्रवथ । ध्रवामि ध्रवावः ध्रवामः । **२. लिट्** – दुध्राव दुध्रुवतुः दुध्रुवुः । दुध्रोथ-दुध्रविथ दुध्रुवथुः दुध्रुव । दुध्राव-दुध्रव, दुध्रुविव दुध्रुविम । **३. लुट्** – ध्रोता ध्रोतारौ ध्रोतारः । ध्रोतासि ध्रोतास्थः ध्रोतास्थ । ध्रोतास्मि ध्रोतास्वः ध्रोतास्मः । **४. लृट्** – ध्रोष्यति ध्रोष्यतः ध्रोष्यन्ति । ध्रोष्यसि ध्रोष्यथः ध्रोष्यथ । ध्रोष्यामि ध्रोष्यावः ध्रोष्यामः । **५. लोट्** – ध्रवतु, ध्रवतात् ध्रवताम् ध्रवन्तु । ध्रव, ध्रवतात् ध्रवतम् ध्रवत । ध्रवाणि ध्रवाव ध्रवाम । **६. लङ्** – अध्रवत् अध्रवताम् अध्रवन् । अध्रवः अध्रवतम् अध्रवत । अध्रवम् अध्रवाव अध्रवाम । **७. विधिलिङ्** – ध्रवेत् ध्रवेताम् ध्रवेयुः । ध्रवेः ध्रवेतम् ध्रवेत । ध्रवेयम् ध्रवेव ध्रवेम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्रूयात् ध्रूयास्ताम् ध्रूयासुः । ध्रूयाः ध्रूयास्तम् ध्रूयास्त । ध्रूयासम् ध्रूयास्व ध्रूयास्म । **९. लुङ्** – अध्रौषीत् अध्रौष्टाम् अध्रौषुः । अध्रौषीः अध्रौष्टम् अध्रौष्ट । अध्रौषम् अध्रौष्व अध्रौष्म । **१०. लृङ्** – अध्रोष्यत् अध्रोष्यताम् अध्रोष्यन् । अध्रोष्यः अध्रोष्यतम् अध्रोष्यत । अध्रोष्यम् अध्रोष्याव अध्रोष्याम ।

णिचि – ध्रावयति – ते, **सनि** – दुध्रूषति, **यकि** – ध्रूयते ।

९४४. दु – गतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'दुनोति दूयते तापे दवतीति गतौ पदम्' (श्लो. २२) इति देवः ।

१. लट् – दवति दवतः दवन्ति । दवसि दवथः दवथ । दवामि दवावः दवामः । **२. लिट्** – दुदाव दुदुवतुः दुदुवुः । दुदोथ-दुदविथ दुदुवथुः दुदुव । दुदाव-दुदव दुदुविव दुदुविम । **३. लुट्** – दोता दोतारौ दोतारः । दोतासि दोतास्थः दोतास्थ । दोतास्मि दोतास्वः दोतास्मः । **४. लृट्** – दोष्यति दोष्यतः दोष्यन्ति । दोष्यसि दोष्यथः दोष्यथ । दोष्यामि दोष्यावः दोष्यामः । **५. लोट्** – दवतु, दवतात् दवताम् दवन्तु । दव, दवतात् दवतम् दवत । दवानि दवाव दवाम । **६. लङ्** – अदवत् अदवताम् अदवन् । अदवः अदवतम् अदवत । अदवम् अदवाव अदवाम । **७. विधिलिङ्** – दवेत् दवेताम् दवेयुः । दवेः दवेतम् दवेत । दवेयम् दवेव दवेम । **८. आशीर्लिङ्** – दूयात् दूयास्ताम् दूयासुः । दूयाः दूयास्तम् दूयास्त । दूयासम् दूयास्व दूयास्म । **९. लुङ्** – अदौषीत् अदौष्टाम् अदौषुः । अदौषीः अदौष्टम् अदौष्ट । अदौषम् अदौष्व अदौष्म । **१०. लृङ्** – अदोष्यत् अदोष्यताम् अदोष्यन् । अदोष्यः अदोष्यतम् अदोष्यत । अदोष्यम् अदोष्याव अदोष्याम ।

णिचि – दावयति – ते, **सनि** – दुदूषति, **यकि** – दूयते ।

९४५. द्रु – गतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – द्रवति द्रवतः द्रवन्ति । द्रवसि द्रवथः द्रवथ । द्रवामि द्रवावः द्रवामः । **२. लिट्** – दुद्राव दुद्रुवतुः दुद्रुवुः । दुद्रोथ दुद्रुवथुः दुद्रुव । दुद्राव-दुद्रव, दुद्रुव दुद्रुम । **३. लुट्** – द्रोता द्रोतारौ द्रोतारः । द्रोतासि द्रोतास्थः द्रोतास्थ । द्रोतास्मि द्रोतास्वः द्रोतास्मः । **४. लृट्** – द्रोष्यति द्रोष्यतः द्रोष्यन्ति । द्रोष्यसि द्रोष्यथः द्रोष्यथ । द्रोष्यामि द्रोष्यावः द्रोष्यामः । **५. लोट्** – द्रवतु, द्रवतात् द्रवताम् द्रवन्तु ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

द्रव, द्रवतात् द्रवतम् द्रवत । द्रवाणि द्रवाव द्रवाम । ६. लङ् – अद्रवत् अद्रवताम् अद्रवन् । अद्रवः अद्रवतम् अद्रवत । अद्रवम् अद्रवाव अद्रवाम । ७. विधिलिङ् – द्रवेत् द्रवेताम् द्रवेयुः । द्रवेः द्रवेतम् द्रवेत । द्रवेयम् द्रवेव द्रवेम । ८. आशीर्लिङ् – द्रूयात् द्रूयास्ताम् द्रूयासुः । द्रूयाः द्रूयास्तम् द्रूयास्त । द्रूयासम् द्रूयास्व द्रूयास्म । ९. लुङ् – अदुद्रवत्[1] अदुद्रवताम् अदुद्रवन् । अदुद्रवः अदुद्रवतम् अदुद्रवत । अदुद्रवम् अदुद्रवाव अदुद्रवाम । १०. लृङ् – अद्रोष्यत् अद्रोष्यताम् अद्रोष्यन् । अद्रोष्यः अद्रोष्यतम् अद्रोष्यत । अद्रोष्यम् अद्रोष्याव अद्रोष्याम ।

णिचि – द्रावयति[2], **सनि** – दुद्रूषति, **यकि** – द्रूयते ।

१. 'णिश्रिद्रु....' इति चङ् ।

२. 'बुधयुध.... स्रुभ्यो णेः' इति नित्यं परस्मैपदित्वम् ।

९४६. जि – अभिभवे । अकर्म, अनिट्, परस्मै । अभिभवो न्यूनीकरणं न्यूनीभवनं च । आद्ये सक., द्वितीये त्वक. ।

१. लट् – जयति जयतः जयन्ति । जयसि जयथः जयथ । जयामि जयावः जयामः । **२. लिट्** – जिगाय[1] जिग्यतुः जिग्युः । जिगयिथ-जिगेथ जिग्यथुः जिग्य । जिगाय-जिगय जिग्यिव जिग्यिम । **३. लुट्** – जेता जेतारौ जेतारः । जेतासि जेतास्थः जेतास्थ । जेतास्मि जेतास्वः जेतास्मः । **४. लृट्** – जेष्यति जेष्यतः जेष्यन्ति । जेष्यसि जेष्यथः जेष्यथ । जेष्यामि जेष्यावः जेष्यामः । **५. लोट्** – जयतु, जयतात् जयताम् जयन्तु । जय, जयतात् जयतम् जयत । जयानि जयाव जयाम । **६. लङ्** – अजयत् अजयताम् अजयन् । अजयः अजयतम् अजयत । अजयम् अजयाव अजयाम । **७. विधिलिङ्** – जयेत् जयेताम् जयेयुः । जयेः जयेतम् जयेत । जयेयम् जयेव जयेम । **८. आशीर्लिङ्** – जीयात् जीयास्ताम् जीयासुः । जीयाः जीयास्तम् जीयास्त । जीयावम् जीयास्व जीयास्म । **९. लुङ्** – अजैषीत् अजैष्टाम् अजैषुः । अजैषीः अजैष्टम् अजैष्ट । अजैषम् अजैष्व अजैष्म । **१०. लृङ्** – अजेष्यत् अजेष्यताम् अजेष्यन् । अजेष्यः अजेष्यतम् अजेष्यत । अजेष्यम् अजेष्याव अजेष्याम ।

णिचि – जापयति[2]/ते, **सनि** – जिगीषति, **यकि** – जीयते ।

१. 'सन्लिटोर्जेः' इति कुत्वम् ।

२. 'क्रीङ्जीनां णौ' इति आत्वम् । 'अर्तिह्री...' इति पुक् ।

९४७. ज्रि – अभिभवे । सकर्म. अनिट्. परस्मै । 'अभिभवो न्यूनीकरणं न्यूनीभवनं च । आद्ये सकर्मकः, द्वितीये त्वकर्मकः' इति सि.कौमुदी । क्षीरस्वामी तु 'जृ' इति पठति । तन्मते जारकः, जरन् इत्यादीनि रूपाणि । देवः क्षीरस्वामिसम्मतपाठस्य अनुकूलः । यदाह – 'जृणाति जीर्यति जरत्येकार्थे जारयत्यपि' (श्लो. ३९) इति । धातुकाव्ये तु 'ज्रि अभिभवे' इति पठित्वा, तदनुगुणः प्रयोगोऽपि प्रदर्शितः ।

१. लट् – ज्रयति ज्रयतः ज्रयन्ति । ज्रयसि ज्रयथः ज्रयथ । ज्रयामि ज्रयावः ज्रयामः । **२. लिट्** – जिज्राय जिज्रियतुः जिज्रियुः । जिज्रयिथ-जिज्रेथ जिज्रियथुः जिज्रिय । जिज्राय-जिज्रय जिज्रियिव जिज्रियिम । **३. लुट्** – ज्रेता ज्रेतारौ ज्रेतारः । ज्रेतासि ज्रेतास्थः ज्रेतास्थ । ज्रेतास्मि ज्रेतास्वः ज्रेतास्मः । **४. लृट्** – ज्रेष्यति ज्रेष्यतः ज्रेष्यन्ति । ज्रेष्यसि ज्रेष्यथः ज्रेष्यथ । ज्रेष्यामि ज्रेष्यावः ज्रेष्यामः । **५. लोट्** – ज्रयतु, ज्रयतात् ज्रयताम् ज्रयन्तु । ज्रय, ज्रयतात् ज्रयतम् ज्रयत । ज्रयाणि ज्रयाव ज्रयाम । **६. लङ्** – अज्रयत् अज्रयताम् अज्रयन् । अज्रयः अज्रयतम् अज्रयत । अज्रयम् अज्रयाव अज्रयाम । **७. विधिलिङ्** – ज्रयेत् ज्रयेताम् ज्रयेयुः । ज्रयेः ज्रयेतम् ज्रयेत । ज्रयेयम् ज्रयेव ज्रयेम । **८. आशीर्लिङ्** – ज्रीयात् ज्रीयास्ताम् ज्रीयासुः । ज्रीयाः ज्रीयास्तम् ज्रीयास्त । ज्रीयासम् ज्रीयास्व ज्रीयास्म । **९. लुङ्** – अज्रैषीत् अज्रैष्टाम् अज्रैषुः । अज्रैषीः अज्रैष्टम् अज्रैष्ट । अज्रैषम् अज्रैष्व अज्रैष्म । **१०. लृङ्** – अज्रेष्यत् अज्रेष्यताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अघ्रेष्यन् । अघ्रेष्यः अघ्रेष्यतम् अघ्रेष्यत । अघ्रेष्यम् अघ्रेष्याव अघ्रेष्याम ।

णिचि – घ्रापयति[2]/ते, **सनि** – जिघ्रीषति, **यकि** – घ्रीयते ।

९४८. ष्मिङ् – ईषद्धसने । अकर्म, अनिट्, आत्मने ।

१. लट् – स्मयते स्मयेते स्मयन्ते । स्मयसे स्मयेथे स्मयध्वे । स्मये स्मयावहे स्मयामहे । **२. लिट्** – सिष्मिये सिष्मियाते सिष्मियिरे । सिष्मियिषे सिष्मियाथे सिष्मियिध्वे-ढ्वे । सिष्मिये सिष्मियिवहे सिष्मियिमहे ।

३. लुट् – स्मेता स्मेतारौ स्मेतारः । स्मेतासि स्मेतास्थः स्मेतास्थ । स्मेतास्मि स्मेतास्वः स्मेतास्मः ।

४. लृट् – स्मेष्यते स्मेष्येते स्मेष्यन्ते । स्मेष्यसे स्मेष्येथे स्मेष्यध्वे । स्मेष्ये स्मेष्यावहे स्मेष्यामहे । **५. लोट्** – स्मयताम् स्मयेताम् स्मयन्ताम् । स्मयस्व स्मयेथाम् स्मयध्वम् । स्मयै स्मयावहै स्मयामहै । **६. लङ्** – अस्मयत अस्मयेताम् अस्मयन्त । अस्मयथाः अस्मयेथाम् अस्मयध्वम् । अस्मये अस्मयावहि अस्मयामहि ।

७. विधिलिङ् – स्मयेत स्मयेयाताम् स्मयेरन् । स्मयेथाः स्मयेयाथाम् स्मयेध्वम् । स्मयेय स्मयेवहि स्मयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्मेषीष्ट स्मेषीयास्ताम् स्मेषीरन् । स्मेषीष्ठाः स्मेषीयास्थाम् स्मेषीध्वम् । स्मेषीय स्मेषीवहि स्मेषीमहि । **९. लुङ्** – अस्मेष्ट अस्मेषाताम् अस्मेषत । अस्मेष्ठाः अस्मेषाथाम् अस्मेध्वम्/ढ्वम् । अस्मेषि अस्मेष्वहि अस्मेष्महि । **१०. लृङ्** – अस्मेष्यत अस्मेष्येताम् अस्मेष्यन्त । अस्मेष्यथाः अस्मेष्येथाम् अस्मेष्यध्वम् । अस्मेष्ये अस्मेष्यावहि अस्मेष्यावहि ।

णिचि – विस्माययति,[1] स्मापयते, **सनि** – सिस्मयिषते[2], **यकि** – स्मीयते ।

१. 'नित्यं स्मयतेः' इति नित्यम् आत्वं स्यात् णौ हेतोः स्मये । 'भीस्म्योः हेतुभये' इति हेतुतः स्मये आत्मनेपदम् ।

२. 'स्मिपूङ्रञ्ज्वशां सनि' (७.२.७४) इति सन्नन्ते इडागमः । 'सनि ग्रहगुहोश्च' (७.२.१२) इत्यस्य अपवादः ।

९४९. गुङ् – अव्यक्ते शब्दे । अकर्म, अनिट्, आत्मने ।

१. लट् – गवते गवेते गवन्ते । गवसे गवेथे गवध्वे । गवे गवावहे गवामहे । **२. लिट्** – जुगुवे जुगुवाते जुगुविरे । जुगुविषे जुगुवाथे जुगुविध्वे । जुगुवे जुगुविवहे जुगुविमहे । **३. लुट्** – गोता गोतारौ गोतारः । गोतासे गोतासाथे गोताध्वे । गोताहे गोतास्वहे गोतास्महे । **४. लृट्** – गोष्यते गोष्येते गोष्यन्ते । गोष्यसे गोष्येथे गोष्यध्वे । गोष्ये गोष्यावहे गोष्यामहे । **५. लोट्** – गवताम् गवेताम् गवन्ताम् । गवस्व गवेथाम् गवध्वम् । गवै गवावहै गवामहै । **६. लङ्** – अगवत अगवेताम् अगवन्त । अगवथाः अगवेथाम् अगवध्वम् । अगवे अगवावहि अगवामहि । **७. विधिलिङ्** – गवेत गवेयाताम् गवेरन् । गवेथाः गवेयाथाम् गवेध्वम् । गवेय गवेवहि गवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गोषीष्ट गोषीयास्ताम् गोषीरन् । गोषीष्ठाः गोषीयास्थाम् गोषीध्वम्/गोषीढ्वम् । गोषीय गोषीवहि गोषीमहि । **९. लुङ्** – अगोष्ट अगोषाताम् अगोषत । अगोष्ठाः अगोषाथाम् अगोध्वम्/अगोढ्वम् । अगोषि अगोष्वहि अगोष्महि । **१०. लृङ्** – अगोष्यत अगोष्येताम् अगोष्यन्त । अगोष्यथाः अगोष्येथाम् अगोष्यध्वम् । अगोष्ये अगोष्यावहि अगोष्यामहि ।

णिचि – गवयति – ते, **सनि** – जुगूषते, **यकि** – गूयते

९५०. गाङ्[1] – गतौ । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'गाते गाङो गतावर्थे, कैगै शब्देऽस्य गायति' (श्लो.५) इति देवः ।

१. लट् – गाते[2] गाते गाते[3] । गासे गाथे गाध्वे । गै गावहे गामहे । **२. लिट्** – जगे जगाते जगिरे । जगिषे जगाथे जगिध्वे । जगे जगिवहे जगिमहे । **३. लुट्** – गाता गातारौ गातारः । गातासे गातासाथे गाताध्वे । गाताहे गातास्वहे गातास्महे । **४. लृट्** – गास्यते गास्येते गास्यन्ते । गास्यसे गास्येथे गास्यध्वे । गास्ये गास्यावहे गास्यामहे । **५. लोट्** – गाताम् गाताम् गाताम् । गास्व गाथाम् गाध्वम् । गै गावहै गामहै । **६. लङ्** – अगात अगाताम् अगात । अगाथाः अगाथाम् अगाध्वम् । अगे अगावहि अगामहि । **७. विधिलिङ्** – गेत गेयाताम् गेरन् । गेथाः गायाथाम् गेध्वम् । गेय गेवहि गेमहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

८. आशीर्लिङ् - गासीष्ट गासीयास्ताम् गासीरन् । गासीष्ठाः गासीयास्थाम् गासीध्वम्/गासीढ्वम् । गासीय गासीवहि गासीमहि । **९. लुङ्** - अगास्त अगासाताम् अगासत । अगास्थाः अगासाथाम् अगाध्वम् । अगासि अगास्वहि अगास्वहि । **१०. लृङ्** - अगास्यत अगास्येताम् अगास्यन्त । अगास्यथाः अगास्येथाम् अगास्यध्वम् । अगास्ये अगास्यावहि अगास्यामहि ।

णिचि - गाययति-ते, **सनि** - जिगासते, **यकि** - गायते ।

१. ''अयं धातुरादादिकः इति न्यासपरमञ्जर्योः ('गापोष्ठक्' इत्यत्र) स्थितम् । शपि पाठे चास्य प्रयोजनं नास्ति । अस्माभिस्तु 'क्वापि पठितव्यः' इति मैत्रेयाद्यनुसारेण इह पठितः'' इति माधवीयधातुवृत्तिः ।

२. गाङ्धातोः लटः तादेशे शपि सवर्णदीर्घे टेः एत्वे 'गाते' इति रूपम् ।

३. ए.व. गा + अ + ते । द्वि.व. गा + अ + आते । ब.व. गा + अ + अते ।

९५१. कुङ् - शब्दे । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'अव्यक्ते शब्दे कवते कुवते त्वार्तशब्दने । कौतीति शब्दमात्रे स्यात्' (श्लो. २३) इति देवः ।

१. लट् - कवते कवेते कवन्ते । कवसे कवेथे कवध्वे । कवे कवावहे कवामहे । **२. लिट्** - चुकुवे चुकुवाते चुकुविरे । चुकुविषे चुकुवाथे चुकुविध्वे । चुकुवे चुकुविवहे चुकुविमहे । **३. लुट्** - कोता कोतारौ कोतारः । कोतासे कोतासाथे कोताध्वे । कोताहे कोतास्वहे कोतास्महे । **४. लृट्** - कोष्यते कोष्येते कोष्यन्ते । कोष्यसे कोष्येथे कोष्यध्वे । कोष्ये कोष्यावहे कोष्यामहे । **५. लोट्** - कवताम् कवेताम् कवन्ताम् । कवस्व कवेथाम् कवध्वम् । कवै कवावहै कवामहै । **६. लङ्** - अकवत अकवेताम् अकवन्त । अकवथाः अकवेथाम् अकवध्वम् । अकवे अकवावहि अकवामहि । **७. विधिलिङ्** - कवेत कवेयाताम् कवेरन् । कवेथाः कवेयाथाम् कवेध्वम् । कवेय कवेवहि कवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - कोषीष्ट कोषीयास्ताम् कोषीरन् । कोषीष्ठाः कोषीयास्थाम् कोषीध्वम्/ढ्वम् । कोषीय कोषीवहि कोषीमहि । **९. लुङ्** - अकोष्ट अकोषाताम् अकोषत । अकोष्ठाः अकोषाथाम् अकोध्वम्/ढ्वम् । अकोषि अकोष्वहि अकोष्महि । **१०. लृङ्** - अकोष्यत अकोष्येताम् अकोष्यन्त । अकोष्यथाः अकोष्येथाम् अकोष्यध्वम् । अकोष्ये अकोष्यावहि अकोष्यामहि ।

णिचि - कावयति - ते, **सनि** - चुकूषते, **यकि** - कूयते ।

९५२. घुङ् - शब्दे । अकर्म, अनिट्, आत्मने ।

१. लट् - घवते घवेते घवन्ते । घवसे घवेथे घवध्वे । घवे घवावहे घवामहे । **२. लिट्** - जुघुवे जुघुवाते जुघुविरे । जुघुविषे जुघुवाथे जुघुविध्वे । जुघुवे जुघुविवहे जुघुविमहे । **३. लुट्** - घोता घोतारौ घोतारः । घोतासे घोतासाथे घोताध्वे । घोताहे घोतास्वहे घोतास्महे । **४. लृट्** - घोष्यते घोष्येते घोष्यन्ते । घोष्यसे घोष्येथे घोष्यध्वे । घोष्ये घोष्यावहे घोष्यामहे । **५. लोट्** - घवताम् घवेताम् घवन्ताम् । घवस्व घवेथाम् घवध्वम् । घवै घवावहै घवामहै । **६. लङ्** - अघवत अघवेताम् अघवन्त । अघवथाः अघवेथाम् अघवध्वम् । अघवे अघवावहि अघवामहि । **७. विधिलिङ्** - घवेत घवेयाताम् घवेरन् । घवेथाः घवेयाथाम् घवेध्वम् । घवेय घवेवहि घवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - घोषीष्ट घोषीयास्ताम् घोषीरन् । घोषीष्ठाः घोषीयास्थाम् घोषीध्वम्/ढ्वम् । घोषीय घोषीवहि घोषीमहि । **९. लुङ्** - अघोष्ट अघोषाताम् अघोषत । अघोष्ठाः अघोषाथाम् अघोध्वम्/ढ्वम् । अघोषि अघोष्वहि अघोष्महि । **१०. लृङ्** - अघोष्यत अघोष्येताम् अघोष्यन्त । अघोष्यथाः अघोष्येथाम् अघोष्यध्वम् । अघोष्ये अघोष्यावहि अघोष्यामहि ।

णिचि - घावयति - ते, **सनि** - जुघूषते, **यकि** - घूयते ।

९५३. ढङ् - शब्दे । अकर्म, अनिट्, आत्मने,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् - अवते अवेते अवन्ते । अवसे अवेथे अवध्वे । अवे अवावहे अवामहे । **२. लिट्** - ऊवे ऊवाते ऊविरे । ऊविषे ऊवाथे ऊविध्वे । ऊवे ऊविवहे ऊविमहे । **३. लुट्** - ओता ओतारौ ओतारः । ओतासे ओतासाथे ओताध्वे । ओताहे ओतास्वहे ओतास्महे । **४. लृट्** - ओष्यते ओष्येते ओष्यन्ते । ओष्यसे ओष्येथे ओष्यध्वे । ओष्ये ओष्यावहे ओष्यामहे । **५. लोट्** - अवताम् अवेताम् अवन्ताम् । अवस्व अवेथाम् अवध्वम् । अवै अवावहै अवामहै । **६. लङ्** - आवत आवेताम् आवन्त । आवथाः आवेथाम् आवध्वम् । आवे आवावहि आवामहि । **७. विधिलिङ्** - अवेत अवेयाताम् अवेरन् । अवेथाः अवेयाथाम् अवेध्वम् । अवेय अवेवहि अवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - ओषीष्ट ओषीयास्ताम् ओषीरन् । ओषीष्ठाः ओषीयास्थाम् ओषीध्वम्/ढ्वम् । ओषीय ओषीवहि ओषीमहि । **९. लुङ्** - औष्ट औषाताम् औषत । औष्ठाः औषाथाम् औध्वम्/ढ्वम् । औषि औष्वहि औष्महि । **१०. लृङ्** - औष्यत औष्येताम् औष्यन्त । औष्यथाः औष्येथाम् औष्यध्वम् । औष्ये औष्यावहि औष्यामहि ।

णिचि - आवयति - ते, **सनि** - ऊषिषते, **यकि** - ऊयते ।

१५४. ङुङ् - शब्दे । अकर्म, अनिट्, आत्मने,

१. लट् - ङवते ङवेते ङवन्ते । ङवसे ङवेथे ङवध्वे । ङवे ङवावहे ङवामहे । **२. लिट्** - जुङुवे जुङुवाते जुङुविरे । जुङुविषे जुङुवाथे जुङुविध्वे । जुङुवे जुङुविवहे जुङुविमहे । **३. लुट्** - ङोता ङोतारौ ङोतारः । ङोतासे ङोतासाथे ङोताध्वे । ङोताहे ङोतास्वहे ङोतास्महे । **४. लृट्** - ङोष्यते ङोष्येते ङोष्यन्ते । ङोष्यसे ङोष्येथे ङोष्यध्वे । ङोष्ये ङोष्यावहे ङोष्यामहे । **५. लोट्** - ङवताम् ङवेताम् ङवन्ताम् । ङवस्व ङवेथाम् ङवध्वम् । ङवै ङवावहै ङवामहै । **६. लङ्** - अङवत अङवेताम् अङवन्त । अङवथाः अङवेथाम् अङवध्वम् । अङवे अङवावहि अङवामहि । **७. विधिलिङ्** - ङवेत ङवेयाताम् ङवेरन् । ङवेथाः ङवेयाथाम् ङवेध्वम् । ङवेय ङवेवहि ङवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - ङोषीष्ट ङोषीयास्ताम् ङोषीरन् । ङोषीष्ठाः ङोषीयास्थाम् ङोषीध्वम्/ढ्वम् । ङोषीय ङोषीवहि ङोषीमहि । **९. लुङ्** - अङोष्ट अङोषाताम् अङोषत । अङोष्ठाः अङोषाथाम् अङोध्वम्/ढ्वम् । अङोषि अङोष्वहि अङोष्महि । **१०. लृङ्** - अङोष्यत अङोष्येताम् अङोष्यन्त । अङोष्यथाः अङोष्येथाम् अङोष्यध्वम् । अङोष्ये अङोष्यावहि अङोष्यामहि ।

णिचि - ङावयति - ते, **सनि** - जिङूषते, **यकि** - ङूयते ।

१५५. च्युङ् - गतौ । सकर्म, अनिट्, आत्मने,

१. लट् - च्यवते च्यवेते च्यवन्ते । च्यवसे च्यवेथे च्यवध्वे । च्यवे च्यवावहे च्यवामहे । **२. लिट्** - चुच्युवे चुच्युवाते चुच्युविरे । चुच्युविषे चुच्युवाथे चुच्युविध्वे । चुच्युवे चुच्युविवहे चुच्युविमहे । **३. लुट्** - च्योता च्योतारौ च्योतारः । च्योतासे च्योतासाथे च्योताध्वे । च्योताहे च्योतास्वहे च्योतास्महे । **४. लृट्** - च्योष्यते च्योष्येते च्योष्यन्ते । च्योष्यसे च्योष्येथे च्योष्यध्वे । च्योष्ये च्योष्यावहे च्योष्यामहे । **५. लोट्** - च्यवताम् च्यवेताम् च्यवन्ताम् । च्यवस्व च्यवेथाम् च्यवध्वम् । च्यवै च्यवावहै च्यवामहै । **६. लङ्** - अच्यवत अच्यवेताम् अच्यवन्त । अच्यवथाः अच्यवेथाम् अच्यवध्वम् । अच्यवे अच्यवावहि अच्यवामहि । **७. विधिलिङ्** - च्यवेत च्यवेयाताम् च्यवेरन् । च्यवेथाः च्यवेयाथाम् च्यवेध्वम् । च्यवेय च्यवेवहि च्यवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - च्योषीष्ट च्योषीयास्ताम् च्योषीरन् । च्योषीष्ठाः च्योषीयास्थाम् च्योषीध्वम्/ढ्वम् । च्योषीय च्योषीवहि च्योषीमहि । **९. लुङ्** - अच्योष्ट अच्योषाताम् अच्योषत । अच्योष्ठाः अच्योषाथाम् अच्योध्वम्/ढ्वम् । अच्योषि अच्योष्वहि अच्योष्महि । **१०. लृङ्** - अच्योष्यत अच्योष्येताम् अच्योष्यन्त । अच्योष्यथाः अच्योष्येथाम् अच्योष्यध्वम् । अच्योष्ये अच्योष्यावहि अच्योष्यामहि ।

णिचि - च्यावयति - ते, **सनि** - चिच्यूषते, **यकि** - च्यूयते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

९५६. ज्युङ् - गतौ । सकर्म, अनिट्, आत्मने,

१. लट् - ज्यवते ज्यवेते ज्यवन्ते । ज्यवसे ज्यवेथे ज्यवध्वे । ज्यवे ज्यवावहे ज्यवामहे । **२. लिट्** - जुज्युवे जुज्युवाते जुज्युविरे । जुज्युविषे जुज्युवाथे जुज्युविध्वे । जुज्युवे जुज्युविवहे जुज्युविमहे । **३. लुट्** - ज्योता ज्योतारौ ज्योतारः । ज्योतासे ज्योतासाथे ज्योताध्वे । ज्योताहे ज्योतास्वहे ज्योतास्महे । **४. लृट्** - ज्योष्यते ज्योष्येते ज्योष्यन्ते । ज्योष्यसे ज्योष्येथे ज्योष्यध्वे । ज्योष्ये ज्योष्यावहे ज्योष्यामहे । **५. लोट्** - ज्यवताम् ज्यवेताम् ज्यवन्ताम् । ज्यवस्व ज्यवेथाम् ज्यवध्वम् । ज्यवै ज्यवावहै ज्यवामहै । **६. लङ्** - अज्यवत अज्यवेताम् अज्यवन्त । अज्यवथाः अज्यवेथाम् अज्यवध्वम् । अज्यवे अज्यवावहि अज्यवामहि ।

७. विधिलिङ् - ज्यवेत ज्यवेयाताम् ज्यवेरन् । ज्यवेथाः ज्यवेयाथाम् ज्यवेध्वम् । ज्यवेय ज्यवेवहि ज्यवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - ज्योषीष्ट ज्योषीयास्ताम् ज्योषीरन् । ज्योषीष्ठाः ज्योषीयास्थाम् ज्योषीध्वम्/ढ्वम् । ज्योषीय ज्योषीवहि ज्योषीमहि । **९. लुङ्** - अज्योष्ट अज्योषाताम् अज्योषत । अज्योष्ठाः अज्योषाथाम् अज्योध्वम्/ढ्वम् । अज्योषि अज्योष्वहि अज्योष्महि । **१०. लृङ्** - अज्योष्यत अज्योष्येताम् अज्योष्यन्त । अज्योष्यथाः अज्योष्येथाम् अज्योष्यध्वम् । अज्योष्ये अज्योष्यावहि अज्योष्यामहि ।

णिचि - ज्यावयति - ते, **सनि** - जिज्यूषते, **यकि** - ज्यूयते ।

९५७. प्रुङ् - गतौ । सकर्म, अनिट्, आत्मने,

१. लट् - प्रवते प्रवेते प्रवन्ते । प्रवसे प्रवेथे प्रवध्वे । प्रवे प्रवावहे प्रवामहे । **२. लिट्** - पुप्रुवे पुप्रुवाते पुप्रुविरे । पुप्रुविषे पुप्रुवाथे पुप्रुविध्वे । पुप्रुवे पुप्रुविवहे पुप्रुविमहे । **३. लुट्** - प्रोता प्रोतारौ प्रोतारः । प्रोतासे प्रोतासाथे प्रोताध्वे । प्रोताहे प्रोतास्वहे प्रोतास्महे । **४. लृट्** - प्रोष्यते प्रोष्येते प्रोष्यन्ते । प्रोष्यसे प्रोष्येथे प्रोष्यध्वे । प्रोष्ये प्रोष्यावहे प्रोष्यामहे । **५. लोट्** - प्रवताम् प्रवेताम् प्रवन्ताम् । प्रवस्व प्रवेथाम् प्रवध्वम् । प्रवै प्रवावहै प्रवामहै । **६. लङ्** - अप्रवत अप्रवेताम् अप्रवन्त । अप्रवथाः अप्रवेथाम् अप्रवध्वम् । अप्रवे अप्रवावहि अप्रवामहि । **७. विधिलिङ्** - प्रवेत प्रवेयाताम् प्रवेरन् । प्रवेथाः प्रवेयाथाम् प्रवेध्वम् । प्रवेय प्रवेवहि प्रवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - प्रोषीष्ट प्रोषीयास्ताम् प्रोषीरन् । प्रोषीष्ठाः प्रोषीयास्थाम् प्रोषीध्वम्/ढ्वम् । प्रोषीय प्रोषीवहि प्रोषीमहि । **९. लुङ्** - अप्रोष्ट अप्रोषाताम् अप्रोषत । अप्रोष्ठाः अप्रोषाथाम् अप्रोध्वम्/ढ्वम् । अप्रोषि अप्रोष्वहि अप्रोष्महि । **१०. लृङ्** - अप्रोष्यत अप्रोष्येताम् अप्रोष्यन्त । अप्रोष्यथाः अप्रोष्येथाम् अप्रोष्यध्वम् । अप्रोष्ये अप्रोष्यावहि अप्रोष्यामहि ।

णिचि - प्रावयति*, **सनि** - पुप्रूषते, **यकि** - प्रूयते ।

* 'बुधयुधणशजनेङ्प्रु...' इति सूत्रेण ण्यन्तात् शता एव, न तु शानच् ।

९५८. प्लुङ् - गतौ । सकर्म, अनिट्, आत्मने ।

१. लट् - प्लवते प्लवेते प्लवन्ते । प्लवसे प्लवेथे प्लवध्वे । प्लवे प्लवावहे प्लवामहे । **२. लिट्** - पुप्लुवे पुप्लुवाते पुप्लुविरे । पुप्लुविषे पुप्लुवाथे पुप्लुविध्वे । पुप्लुवे पुप्लुविवहे पुप्लुविमहे । **३. लुट्** - प्लोता प्लोतारौ प्लोतारः । प्लोतासे प्लोतासाथे प्लोताध्वे । प्लोताहे प्लोतास्वहे प्लोतास्महे । **४. लृट्** - प्लोष्यते प्लोष्येते प्लोष्यन्ते । प्लोष्यसे प्लोष्येथे प्लोष्यध्वे । प्लोष्ये प्लोष्यावहे प्लोष्यामहे । **५. लोट्** - प्लवताम् प्लवेताम् प्लवन्ताम् । प्लवस्व प्लवेथाम् प्लवध्वम् । प्लवै प्लवावहै प्लवामहै । **६. लङ्** - अप्लवत अप्लवेताम् अप्लवन्त । अप्लवथाः अप्लवेथाम् अप्लवध्वम् । अप्लवे अप्लवावहि अप्लवामहि ।

७. विधिलिङ् - प्लवेत प्लवेयाताम् प्लवेरन् । प्लवेथाः प्लवेयाथाम् प्लवेध्वम् । प्लवेय प्लवेवहि प्लवेमहि ।

८. आशीर्लिङ् - प्लोषीष्ट प्लोषीयास्ताम् प्लोषीरन् । प्लोषीष्ठाः प्लोषीयास्थाम् प्लोषीध्वम्/ढ्वम् । प्लोषीय प्लोषीवहि प्लोषीमहि । **९. लुङ्** - अप्लोष्ट अप्लोषाताम् अप्लोषत । अप्लोष्ठाः अप्लोषाथाम् अप्लोध्वम्/ढ्वम् । अप्लोषि अप्लोष्वहि अप्लोष्महि । **१०. लृङ्** - अप्लोष्यत अप्लोष्येताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अप्लोष्यन्त । अप्लोष्यथाः अप्लोष्येथाम् अप्लोष्यध्वम् । अप्लोष्ये अप्लोष्यावहि अप्लोष्यामहि ।

णिचि – प्लावयति – ते, **सनि** – पुप्लूषते, **यकि** – प्लूयते ।

९५९. रुङ् – गतिरेषणयोः । सकर्म, अनिट्[1], आत्मने । रेषणम् = हिंसा । 'गतिरोषणयोः' इति कुत्रचित् दृष्टः पाठः । रेषणशब्दस्य वृकशब्दार्थत्वात् क्वचिदेव नेयमिति पुरुषकारः । 'रवते रौति शब्दने' (श्लो. २३) इति देवः ।

१. लट् – रवते रवेते रवन्ते । रवसे रवेथे रवध्वे । रवे रवावहे रवामहे । **२. लिट्** – रुरुवे रुरुवाते रुरुविरे । रुरुविषे रुरुवाथे रुरुविध्वे । रुरुवे रुरुविवहे रुरुविमहे । **३. लुट्** – रोता रोतारौ रोतारः । रोतासे रोतासाथे रोताध्वे । रोताहे रोतास्वहे रोतास्महे । **४. लृट्** – रोष्यते रोष्येते रोष्यन्ते । रोष्यसे रोष्येथे रोष्यध्वे । रोष्ये रोष्यावहे रोष्यामहे । **५. लोट्** – रवताम् रवेताम् रवन्ताम् । रवस्व रवेथाम् रवध्वम् । रवै रवावहै रवामहै । **६. लङ्** – अरवत अरवेताम् अरवन्त । अरवथाः अरवेथाम् अरवध्वम् । अरवे अरवावहि अरवामहि । **७. विधिलिङ्** – रवेत रवेयाताम् रवेरन् । रवेथाः रवेयाथाम् रवेध्वम् । रवेय रवेवहि रवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – रोषीष्ट रोषीयास्ताम् रोषीरन् । रोषीष्ठाः रोषीयास्थाम् रोषीध्वम्/ढ्वम् । रोषीय रोषीवहि रोषीमहि । **९. लुङ्** – अरोष्ट अरोषाताम् अरोषत । अरोष्ठाः अरोषाथाम् अरोध्वम्/ढ्वम् । अरोषि अरोष्वहि अरोष्महि । **१०. लृङ्** – अरोष्यत अरोष्येताम् अरोष्यन्त । अरोष्यथाः अरोष्येथाम् अरोष्यध्वम् । अरोष्ये अरोष्यावहि अरोष्यामहि ।

णिचि – रावयति – ते, **सनि** – रुरूषते, **यकि** – रूयते

१. अस्य सेट्त्वम् इति तत्त्वबोधिनीकारमतम् इति ज्ञायते । बालमनोरमा अपि सेट्कत्वं वदति । माधवीयधातुवृत्तिकारः न्यासकारादयः च अनिट्त्वं मन्यन्ते । विस्तरस्तु कृदन्तरूपमालायां द्रष्टव्यः ।

९६०. धृङ् – अवबन्धने । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'अविध्वंसने' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – धरते धरेते धरन्ते । धरसे धरेथे धरध्वे । धरे धरावहे धरामहे । **२. लिट्** – दध्रे दध्राते दध्रिरे । दध्रिषे दध्राथे दध्रिध्वे । दध्रे दध्रिवहे दध्रिमहे । **३. लुट्** – धर्ता धर्तारौ धर्तारः । धर्तासे धर्तासाथे धर्ताध्वे । धर्ताहे धर्तास्वहे धर्तास्महे । **४. लृट्** – धरिष्यते[1] धरिष्येते धरिष्यन्ते । धरिष्यसे धरिष्येथे धरिष्यध्वे । धरिष्ये धरिष्यावहे धरिष्यामहे । **५. लोट्** – धरताम् धरेताम् धरन्ताम् । धरस्व धरेथाम् धरध्वम् । धरै धरावहै धरामहै । **६. लङ्** – अधरत अधरेताम् अधरन्त । अधरथाः अधरेथाम् अधरध्वम् । अधरे अधरावहि अधरामहि । **७. विधिलिङ्** – धरेत धरेयाताम् धरेरन् । धरेथाः धरेयाथाम् धरेध्वम् । धरेय धरेवहि धरेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – धृषीष्ट धृषीयास्ताम् धृषीरन् । धृषीष्ठाः धृषीयास्थाम् धृषीध्वम्/ढ्वम् । धृषीय धृषीवहि धृषीमहि । **९. लुङ्** – अधृत अधृषाताम् अधृषत । अधृथाः अधृषाथाम् अधृढ्वम् । अधृषि अधृष्वहि अधृष्महि । **१०. लृङ्** – अधरिष्यत अधरिष्येताम् अधरिष्यन्त । अधरिष्यथाः अधरिष्येथाम् अधरिष्यध्वम् । अधरिष्ये अधरिष्यावहि अधरिष्यामहि ।

णिचि – धारयति – ते, **सनि** – दिधरिषते, **यकि** – ध्रियते ।

१. 'ऋद्धनोः स्ये' इति इट् ।

९६१. मेङ् – प्रणिदाने । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'मिमीते मायते माने, माति तत्रैव शब्लुकि । मायते प्रणिदानेऽर्थे ...।' (श्लो. ९) इति देवः । 'प्रणिदानम् = विनिमयः । 'प्रत्यर्पणम्' इत्यपरे' इति मा.धा.वृत्तिः । 'प्रतिदाने' इति काशकृत्स्नः । तथैव कातन्त्रे चान्द्रे च । 'प्रणिधाने' इति क्षीरस्वामिटीका ।

१. लट् – मयते मयेते मयन्ते । मयसे मयेथे मयध्वे । मये मयावहे मयामहे । **२. लिट्** – ममे ममाते ममिरे । ममिषे ममाथे ममिध्वे । ममे ममिवहे ममिमहे । **३. लुट्** – माता मातारौ मातारः । मातासे मातासाथे माताध्वे । माताहे मातास्वहे मातास्महे । **४. लृट्** – मास्यते मास्येते मास्यन्ते । मास्यसे मास्येथे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मास्यध्वे । मास्ये मास्यावहे मास्यामहे । **५. लोट्** – मयताम् मयेताम् मयन्ताम् । मयस्व मयेथाम् मयध्वम् । मयै मयावहै मयामहै । **६. लङ्** – अमयत अमयेताम् अमयन्त । अमयथाः अमयेथाम् अमयध्वम् । अमये अमयावहि अमयामहि । **७. विधिलिङ्** – मयेत मयेयाताम् मयेरन् । मयेथाः मयेयाथाम् मयेध्वम् । मयेय मयेवहि मयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मासीष्ट मासीयास्ताम् मासीरन् । मासीष्ठाः मासीयास्थाम् मासीध्वम् । मासीय मासीवहि मासीमहि । **९. लुङ्** – अमास्त अमासाताम् अमासत । अमास्थाः अमासाथाम् अमाध्वम् । अमासि अमास्वहि अमास्महि । **१०. लृङ्** – अमास्यत अमास्येताम् अमास्यन्त । अमास्यथाः अमास्येथाम् अमास्यध्वम् । अमास्ये अमास्यावहि अमास्यावहि ।

णिचि – मापयति-ते, **सनि** – मिमयिषते, **यकि** – मीयते

९६२. देङ् – रक्षणे । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'दाञो दत्ते ददातीति दाणो यच्छति दो द्यति । दाति दायति दाप्दैपोर्दयते रक्षणे ङितः' (श्लो. ४) इति देवः ।

१. लट् – दयते दयेते दयन्ते । दयसे दयेथे दयध्वे । दये दयावहे दयामहे । **२. लिट्** – दिग्ये[1] दिग्याते दिग्यिरे । दिग्यिषे दिग्याथे दिग्यिध्वे । दिग्ये दिग्यिवहे दिग्यिमहे । **३. लुट्** – दाता दातारौ दातारः । दातासि दातास्थः दातास्थ । दातास्मि दातास्वः दातास्मः । **४. लृट्** – दास्यते दास्येते दास्यन्ते । दास्यसे दास्येथे दास्यध्वे । दास्ये दास्यावहे दास्यामहे । **५. लोट्** – दयताम् दयेताम् दयन्ताम् । दयस्व दयेथाम् दयध्वम् । दयै दयावहै दयामहै । **६. लङ्** – अदयत अदयेताम् अदयन्त । अदयथाः अदयेथाम् अदयध्वम् । अदये अदयावहि अदयामहि । **७. विधिलिङ्** – दयेत दयेयाताम् दयेरन् । दयेथाः दयेयाथाम् दयेध्वम् । दयेय दयेवहि दयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – दासीष्ट दासीयास्ताम् दासीरन् । दासीष्ठाः दासीयास्थाम् दासीध्वम् । दासीय दासीवहि दासीमहि । **९. लुङ्** – अदित[2] अदिषाताम् अदिषत । अदिथाः अदिषाथाम् अदिढ्वम् । अदिषि अदिष्वहि अदिष्महि । **१०. लृङ्** – अदास्यत अदास्येताम् अदास्यन्त । अदास्यथाः अदास्येथाम् अदास्यध्वम् । अदास्ये अदास्यावहि अदास्यावहि ।

णिचि – दापयति-ते, **सनि** – दित्सते, **यकि** – दीयते

१. 'दयतेर्दिगि लिटि' इति दिग्यादेशः ।

२. 'स्थाघ्वोरिच्च' इति सिचः कित्त्वं मित्त्वं च ।

९६३. श्यैङ् – गतौ । सकर्म, अनिट्, आत्मने ।

१. लट् – श्यायते श्यायेते श्यायन्ते । श्यायसे श्यायेथे श्यायध्वे । श्याये श्यायावहे श्यायामहे । **२. लिट्** – शश्ये शश्याते शश्यिरे । शश्यिषे शश्याथे शश्यिध्वे । शश्ये शश्यिवहे शश्यिमहे । **३. लुट्** – श्याता श्यातारौ श्यातारः । श्यातासि श्यातास्थः श्यातास्थ । श्यातास्मि श्यातास्वः श्यातास्मः । **४. लृट्** – श्यास्यते श्यास्येते श्यास्यन्ते । श्यास्यसे श्यास्येथे श्यास्यध्वे । श्यास्ये श्यास्यावहे श्यास्यामहे । **५. लोट्** – श्यायताम् श्यायेताम् श्यायन्ताम् । श्यायस्व श्यायेथाम् श्यायध्वम् । श्यायै श्यायावहै श्यायामहै । **६. लङ्** – अश्यायत अश्यायेताम् अश्यायन्त । अश्यायथाः अश्यायेथाम् अश्यायध्वम् । अश्याये अश्यायावहि अश्यायामहि । **७. विधिलिङ्** – श्यायेत श्यायेयाताम् श्यायेरन् । श्यायेथाः श्यायेयाथाम् श्यायेध्वम् । श्यायेय श्यायेवहि श्यायेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – श्यासीष्ट श्यासीयास्ताम् श्यासीरन् । श्यासीष्ठाः श्यासीयास्थाम् श्यासीध्वम् । श्यासीय श्यासीवहि श्यासीमहि । **९. लुङ्** – अश्यास्त अश्यासाताम् अश्यासत । अश्यास्थाः अश्यासाथाम् अश्याध्वम् । अश्यासि अश्यास्वहि अश्यास्महि । **१०. लृङ्** – अश्यास्यत अश्यास्येताम् अश्यास्यन्त । अश्यास्यथाः अश्यास्येथाम् अश्यास्यध्वम् । अश्यास्ये अश्यास्यावहि अश्यास्यावहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – श्याययति-ते, **सनि** – शिश्यासते, **यकि** – श्यायते

९६४. **प्यैङ् – वृद्धौ** । अकर्म, अनिट्, आत्मने ।

१. लट् – प्यायते प्यायेते प्यायन्ते । प्यायसे प्यायेथे प्यायध्वे । प्याये प्यायावहे प्यायामहे । **२. लिट्** – पप्ये पप्याते पप्यिरे । पप्यिषे पप्याथे पप्यिध्वे । पप्ये पप्यिवहे पप्यिमहे । **३. लुट्** – प्याता प्यातारौ प्यातारः । प्यातासि प्यातास्थः प्यातास्थ । प्यातास्मि प्यातास्वः प्यातास्मः । **४. लृट्** – प्यास्यते प्यास्येते प्यास्यन्ते । प्यास्यसे प्यास्येथे प्यास्यध्वे । प्यास्ये प्यास्यावहे प्यास्यामहे । **५. लोट्** – प्यायताम् प्यायेताम् प्यायन्ताम् । प्यायस्व प्यायेथाम् प्यायध्वम् । प्यायै प्यायावहै प्यायामहै । **६. लङ्** – अप्यायत अप्यायेताम् अप्यायन्त । अप्यायथाः अप्यायेथाम् अप्यायध्वम् । अप्याये अप्यायावहि अप्यायामहि । **७. विधिलिङ्** – प्यायेत प्यायेयाताम् प्यायेरन् । प्यायेथाः प्यायेयाथाम् प्यायेध्वम् । प्यायेय प्यायेवहि प्यायेमहि । **८. आशीर्लिङ्** प्यासीष्ट प्यासीयास्ताम् प्यासीरन् । प्यासीष्ठाः प्यासीयास्थाम् प्यासीध्वम् । प्यासीय प्यासीवहि प्यासीमहि । **९. लुङ्** – अप्यास्त अप्यासाताम् अप्यासत । अप्यास्थाः अप्यासाथाम् अप्याध्वम् । अप्यासि अप्यास्वहि अप्यास्महि । **१०. लृङ्** – अप्यास्यत अप्यास्येताम् अप्यास्यन्त । अप्यास्यथाः अप्यास्येथाम् अप्यास्यध्वम् । अप्यास्ये अप्यास्यावहि अप्यास्यावहि ।

णिचि – प्यापयति-ते, **सनि** – पिप्यासते, **यकि** – प्यायते

९६५. **त्रैङ् – पालने** । सकर्म, अनिट्, आत्मने ।

१. लट् – त्रायते त्रायेते त्रायन्ते । त्रायसे त्रायेथे त्रायध्वे । त्राये त्रायावहे त्रायामहे । **२. लिट्** तत्रे तत्राते तत्रिरे । तत्रिषे तत्राथे तत्रिध्वे । तत्रे तत्रिवहे तत्रिमहे । **३. लुट्** त्राता त्रातारौ त्रातारः । त्रातासि त्रातास्थः त्रातास्थ । त्रातास्मि त्रातास्वः त्रातास्मः । **४. लृट्** – त्रास्यते त्रास्येते त्रास्यन्ते । त्रास्यसे त्रास्येथे त्रास्यध्वे । त्रास्ये त्रास्यावहे त्रास्यामहे । **५. लोट्** – त्रायताम् त्रायेताम् त्रायन्ताम् । त्रायस्व त्रायेथाम् त्रायध्वम् । त्रायै त्रायावहै त्रायामहै । **६. लङ्** – अत्रायत अत्रायेताम् अत्रायन्त । अत्रायथाः अत्रायेथाम् अत्रायध्वम् । अत्राये अत्रायावहि अत्रायामहि । **७. विधिलिङ्** – त्रायेत त्रायेयाताम् त्रायेरन् । त्रायेथाः त्रायेयाथाम् त्रायेध्वम् । त्रायेय त्रायेवहि त्रायेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – त्रासीष्ट त्रासीयास्ताम् त्रासीरन् । त्रासीष्ठाः त्रासीयास्थाम् त्रासीध्वम् । त्रासीय त्रासीवहि त्रासीमहि । **९. लुङ्** – अत्रास्त अत्रासाताम् अत्रासत । अत्रास्थाः अत्रासाथाम् अत्राध्वम् । अत्रासि अत्रास्वहि अत्रास्महि । **१०. लृङ्** – अत्रास्यत अत्रास्येताम् अत्रास्यन्त । अत्रास्यथाः अत्रास्येथाम् अत्रास्यध्वम् । अत्रास्ये अत्रास्यावहि अत्रास्यावहि ।

णिचि – त्रापयति-ते, **सनि** – तित्रासते, **यकि** – त्रायते

९६६. **पूङ् – पवने** । सकर्म, सेट्, आत्मने । पवनम् = शोधनम् । 'श्रि पुनाति पुनीते स्ताम् पवने पवते ङितः' (श्लो. २७) इति देवः ।

१. लट् – पवते पवेते पवन्ते । पवसे पवेथे पवध्वे । पवे पवावहे पवामहे । **२. लिट्** – पुपुवे पुपुवाते पुपुविरे । पुपुविषे पुपुवाथे पुपुविध्वे । पुपुवे पुपुविवहे पुपुविमहे । **३. लुट्** – पविता पवितारौ पवितारः । पवितासे पवितासाथे पविताध्वे । पविताहे पवितास्वहे पवितास्महे । **४. लृट्** – पविष्यते पविष्येते पविष्यन्ते । पविष्यसे पविष्येथे पविष्यध्वे । पविष्ये पविष्यावहे पविष्यामहे । **५. लोट्** – पवताम् पवेताम् पवन्ताम् । पवस्व पवेथाम् पवध्वम् । पवै पवावहै पवामहै । **६. लङ्** – अपवत अपवेताम् अपवन्त । अपवथाः अपवेथाम् अपवध्वम् । अपवे अपवावहि अपवामहि । **७. विधिलिङ्** – पवेत पवेयाताम् पवेरन् । पवेथाः पवेयाथाम् पवेध्वम् । पवेय पवेवहि पवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – पविषीष्ट पविषीयास्ताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पविषीरन् । पविषीष्ठाः पविषीयास्थाम् पविषीध्वम्/ढ्वम् । पविषीय पविषीवहि पविषीमहि । **९. लुङ्** – अपविष्ट अपविषाताम् अपविषत । अपविष्ठाः अपविषाथाम् अपविड्ढ्वम्/ढ्वम् । अपविषि अपविष्वहि अपविष्महि । **१०. लृङ्** – अपविष्यत अपविष्येताम् अपविष्यन्त । अपविष्यथाः अपविष्येथाम् अपविष्यध्वम् । अपविष्ये अपविष्यावहि अपविष्यामहि ।

णिचि – पावयति – ते, **सनि** – पिपविषते, **यकि** – पूयते ।

९६७. मूङ् – बन्धने । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – मवते मवेते मवन्ते । मवसे मवेथे मवध्वे । मवे मवावहे मवामहे । **२. लिट्** – मुमुवे मुमुवाते मुमुविरे । मुमुविषे मुमुवाथे मुमुविध्वे । मुमुवे मुमुविवहे मुमुविमहे । **३. लुट्** – मविता मवितारौ मवितारः । मवितासे मवितासाथे मविताध्वे । मविताहे मवितास्वहे मवितास्महे । **४. लृट्** – मविष्यते मविष्येते मविष्यन्ते । मविष्यसे मविष्येथे मविष्यध्वे । मविष्ये मविष्यावहे मविष्यामहे । **५. लोट्** – मवताम् मवेताम् मवन्ताम् । मवस्व मवेथाम् मवध्वम् । मवै मवावहै मवामहै । **६. लङ्** – अमवत अमवेताम् अमवन्त । अमवथाः अमवेथाम् अमवध्वम् । अमवे अमवावहि अमवामहि । **७. विधिलिङ्** – मवेत मवेयाताम् मवेरन् । मवेथाः मवेयाथाम् मवेध्वम् । मवेय मवेवहि मवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मविषीष्ट मविषीयास्ताम् मविषीरन् । मविषीष्ठाः मविषीयास्थाम् मविषीध्वम्/ढ्वम् । मविषीय मविषीवहि मविषीमहि । **९. लुङ्** – अमविष्ट अमविषाताम् अमविषत । अमविष्ठाः अमविषाथाम् अमविध्वम्/ढ्वम् । अमविषि अमविष्वहि अमविष्महि । **१०. लृङ्** – अमविष्यत अमविष्येताम् अमविष्यन्त । अमविष्यथाः अमविष्येथाम् अमविष्यध्वम् । अमविष्ये अमविष्यावहि अमविष्यामहि ।

णिचि – मावयति – ते, **सनि** – मुमूषते, **यकि** – मूयते ।

९६८. डीङ् – विहायसा गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'विहायसा गतौ डीङो डयते डीयते पदे' (श्लो. २०) इति देवः । ''विहायसां गतौ इति देवसम्मतं पाठम् अनूद्य 'विहायसां = विहगानाम्' इति पुरुषकारे व्याख्यातम् । 'आकाशगतौ' इति 'विहायसि गतौ' इति च केचित् अर्थं वर्णयन्ति'' इति कृदन्तरूपमाला । ''विहायसां गतौ इति क्वचित् पठ्यते । तदाकाशगमनम् इति पठद्भ्यां चन्द्रधनपालाभ्यां प्रत्युक्तम् । 'व्यामोरोभ्यां गमने डयते मंहते च' इति पठन् केशवस्वामी अत्रैव अनुकूलः । अयमेव पाठः मैत्रेयादीनामपि'' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – डयते डयेते डयन्ते । डयसे डयेथे डयध्वे । डये डयावहे डयामहे । **२. लिट्** – डिड्ये डिड्याते डिड्यिरे । डिड्यिषे डिड्याथे डिड्यिध्वे । डिड्ये डिड्यिवहे डिड्यिमहे । **३. लुट्** – डयिता डयितारौ डयितारः । डयितासे डयितासाथे डयिताध्वे । डयिताहे डयितास्वहे डयितास्महे । **४. लृट्** – डयिष्यते डयिष्येते डयिष्यन्ते । डयिष्यसे डयिष्येथे डयिष्यध्वे । डयिष्ये डयिष्यावहे डयिष्यामहे । **५. लोट्** – डयताम् डयेताम् डयन्ताम् । डयस्व डयेथाम् डयध्वम् । डयै डयावहै डयामहै । **६. लङ्** – अडयत अडयेताम् अडयन्त । अडयथाः अडयेथाम् अडयध्वम् । अडये अडयावहि अडयामहि । **७. विधिलिङ्** – डयेत डयेयाताम् डयेरन् । डयेथाः डयेयाथाम् डयेध्वम् । डयेय डयेवहि डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – डयिषीष्ट डयिषीयास्ताम् डयिषीरन् । डयिषीष्ठाः डयिषीयास्थाम् डयिषीध्वम्/ढ्वम् । डयिषीय डयिषीवहि डयिषीमहि । **९. लुङ्** – अडयिष्ट अडयिषाताम् अडयिषत । अडयिष्ठाः अडयिषाथाम् अडयिध्वम्/ढ्वम् । अडयिषि अडयिष्वहि अडयिष्महि । **१०. लृङ्** – अडयिष्यत अडयिष्येताम् अडयिष्यन्त । अडयिष्यथाः अडयिष्येथाम् अडयिष्यध्वम् । अडयिष्ये अडयिष्यावहि अडयिष्यावहि ।

णिचि – डाययति – ते, **सनि** – डिडयिषते, **यकि** – डीयते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

९६९. तॄ – प्लवनतरणयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै । तरणम् = मज्जनम् । तरणम् = लङ्घनम् । 'अभिभवे च' इति कविकल्पद्रुमे ।

१. लट् – तरति तरतः तरन्ति । तरसि तरथः तरथ । तरामि तरावः तरामः । **२. लिट्** – ततार तेरतुः तेरुः । तेरिथ तेरथुः तेर । ततार-ततर तेरिव तेरिम । **३. लुट्** – (i) तरिता तरितारौ तरितारः । तरितासि तरितास्थः तरितास्थ । तरितास्मि तरितास्वः तरितास्मः । (ii) तरीता[१] तरीतारौ तरीतारः । तरीतासि तरीतास्थः तरीतास्थ । तरीतास्मि तरीतास्वः तरीतास्मः । **४. लृट्** – (i) तरिष्यति तरिष्यतः तरिष्यन्ति । तरिष्यसि तरिष्यथः तरिष्यथ । तरिष्यामि तरिष्यावः तरिष्यामः । (ii) तरीष्यति तरीष्यतः तरीष्यन्ति । तरीष्यसि तरीष्यथः तरीष्यथ । तरीष्यामि तरीष्यावः तरीष्यामः । **५. लोट्** – तरतु, तरतात् तरताम् तरन्तु । तर, तरतात् तरतम् तरत । तराणि तराव तराम । **६. लङ्** – अतरत् अतरताम् अतरन् । अतरः अतरतम् अतरत । अतरम् अतराव अतराम । **७. विधिलिङ्** – तरेत् तरेताम् तरेयुः । तरेः तरेतम् तरेत । तरेयम् तरेव तरेम । **८. आशीर्लिङ्** – तीर्यात् तीर्यास्ताम् तीर्यासुः । तीर्याः तीर्यास्तम् तीर्यास्त । तीर्यासम् तीर्यास्व तीर्यास्म । **९. लुङ्** – अतारीत् अतारिष्टाम् अतारिषुः । अतारीः अतारिष्टम् अतारिष्ट । अतारिषम् अतारिष्व अतारिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अतरिष्यत् अतरिष्यताम् अतरिष्यन् । अतरिष्यः अतरिष्यतम् अतरिष्यत । अतरिष्यम् अतरिष्याव अतरिष्याम । (ii) अतरीष्यत् अतरीष्यताम् अतरीष्यन् । अतरीष्यः अतरीष्यतम् अतरीष्यत । अतरीष्यम् अतरीष्याव अतरीष्याम ।

णिचि – तारयति-ते, **सनि** – तितरिषति/तितरीषति/तितीर्षति[२], **यकि** – तीर्यते ।

१. 'वॄतो वा' – वृङ्वृञ्भ्यामॄदन्ताच्च धातोरिटो दीर्घो वा स्यान्न तु लिटि ।

२. 'इट् सनि वा' – वृङ्वृञ्भ्याम् ऋदन्ताच्च परस्य सनः इट् वा स्यात् । 'वॄतो वा' इति सूत्रेण इटः वा दीर्घः ।

९७०. गुप – गोपने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (निन्दार्थे सन्) । 'णौ गोपयति भाषार्थे, निन्दायां से जुगुप्सते । गोपयेद् रक्षणे त्वाये, व्याकुलत्वे तु गुप्यति' (श्लो. १२९) इति देवः । 'गोपनकुत्सनयोः' इति मैत्रेयरक्षितौ ।

१. लट् – (i) जुगुप्सते[१] जुगुप्सेते जुगुप्सन्ते । जुगुप्ससे जुगुप्सेथे जुगुप्सध्वे । जुगुप्से जुगुप्सावहे जुगुप्सामहे । (ii) गोपयति गोपयतः गोपयन्ति । गोपयसि गोपयथः गोपयथ । गोपयामि गोपयावः गोपयामः । (iii) गोपयते गोपयेते गोपयन्ते । गोपयसे गोपयेथे गोपयध्वे । गोपये गोपयावहे गोपयामहे । **२. लिट्** – (ii) जुगुप्साञ्चक्रे जुगुप्साञ्चक्राते जुगुप्साञ्चक्रिरे । जुगुप्साञ्चकृषे जुगुप्साञ्चक्राथे जुगुप्साञ्चकृढ्वे । जुगुप्साञ्चक्रे जुगुप्साञ्चकृवहे जुगुप्साञ्चकृमहे । (ii) जुगुप्सामास जुगुप्सामासतुः जुगुप्सामासुः । जुगुप्सामासिथ जुगुप्सामासथुः जुगुप्सामास । जुगुप्सामास जुगुप्सामासिव जुगुप्सामासिम । (iii) जुगुप्साम्बभूव जुगुप्साम्बभूवतुः जुगुप्साम्बभूवुः । जुगुप्साम्बभूविथ जुगुप्साम्बभूवथुः जुगुप्साम्बभूव । जुगुप्साम्बभूव जुगुप्साम्बभूविव जुगुप्साम्बभूविम । (iv) गोपयाञ्चकार गोपयाञ्चक्रतुः गोपयाञ्चक्रुः । गोपयाञ्चकर्थ गोपयाञ्चक्रथुः गोपयाञ्चक्र । गोपयाञ्चकार, गोपयाञ्चकर गोपयाञ्चकृव गोपयाञ्चकृम । (v) गोपयाञ्चक्रे गोपयाञ्चक्राते गोपयाञ्चक्रिरे । गोपयाञ्चकृषे गोपयाञ्चक्राथे गोपयाञ्चकृढ्वे । गोपयाञ्चक्रे गोपयाञ्चकृवहे गोपयाञ्चकृमहे । (vi) गोपयाम्बभूव गोपयाम्बभूवतुः गोपयाम्बभूवुः । गोपयाम्बभूविथ गोपयाम्बभूवथुः गोपयाम्बभूव । गोपयाम्बभूव गोपयाम्बभूविव गोपयाम्बभूविम । (vii) गोपयामास गोपयामासतुः गोपयामासुः । गोपयामासिथ गोपयामासथुः गोपयामास । गोपयामास गोपयामासिव गोपयामासिम । **३. लुट्** – (i) जुगुप्सिता जुगुप्सितारौ जुगुप्सितारः । जुगुप्सितासे जुगुप्सितासाथे जुगुप्सिताध्वे । जुगुप्सिताहे जुगुप्सितास्वहे जुगुप्सितास्महे । (ii) गोपयिता गोपयितारौ गोपयितारः । गोपयितासि गोपयितास्थः गोपयितास्थ । गोपयितास्मि गोपयितास्वः गोपयितास्मः । (iii) गोपयिता गोपयितारौ गोपयितारः । गोपयितासे गोपयितासाथे गोपयिताध्वे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गोपयिताहे गोपयितास्वहे गोपयितास्महे । **४. लृट्** – (i) जुगुप्सिष्यते जुगुप्सिष्येते जुगुप्सिष्यन्ते । जुगुप्सिष्यसे जुगुप्सिष्येथे जुगुप्सिष्यध्वे । जुगुप्सिष्ये जुगुप्सिष्यावहे जुगुप्सिष्यामहे । (ii) गोपयिष्यति गोपयिष्यतः गोपयिष्यन्ति । गोपयिष्यसि गोपयिष्यथः गोपयिष्यथ । गोपयिष्यामि गोपयिष्यावः गोपयिष्यामः । (iii) गोपयिष्यते गोपयिष्येते गोपयिष्यन्ते । गोपयिष्यसे गोपयिष्येथे गोपयिष्यध्वे । गोपयिष्ये गोपयिष्यावहे गोपयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) जुगुप्सताम् जुगुप्सेताम् जुगुप्सन्ताम् । जुगुप्सस्व जुगुप्सेथाम् जुगुप्सध्वम् । जुगुप्सै जुगुप्सावहै जुगुप्सामहै । (ii) गोपयतु, गोपयतात् गोपयताम् गोपयन्तु । गोपय, गोपयतात् गोपयतम् गोपयत । गोपयानि गोपयाव गोपयाम । (iii) गोपयताम् गोपयेताम् गोपयन्ताम् । गोपयस्व गोपयेथाम् गोपयध्वम् । गोपयै गोपयावहै गोपयामहै । **६. लङ्** – (i) अजुगुप्सत अजुगुप्सेताम् अजुगुप्सन्त । अजुगुप्सथाः अजुगुप्सेथाम् अजुगुप्सध्वम् । अजुगुप्से अजुगुप्सावहि अजुगुप्सामहि । (ii) अगोपयत् अगोपयताम् अगोपयन् । अगोपयः अगोपयतम् अगोपयत । अगोपयम् अगोपयाव अगोपयाम । (iii) अगोपयत अगोपयेताम् अगोपयन्त । अगोपयथाः अगोपयेथाम् अगोपयध्वम् । अगोपये अगोपयावहि अगोपयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) जुगुप्सेत जुगुप्सेयाताम् जुगुप्सेरन् । जुगुप्सेथाः जुगुप्सेयाथाम् जुगुप्सेध्वम् । जुगुप्सेय जुगुप्सेवहि जुगुप्सेमहि । (ii) गोपयेत् गोपयेताम् गोपयेयुः । गोपयेः गोपयेतम् गोपयेत । गोपयेयम् गोपयेव गोपयेम । (iii) गोपयेत गोपयेयाताम् गोपयेरन् । गोपयेथाः गोपयेयाथाम् गोपयेध्वम् । गोपयेय गोपयेवहि गोपयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) जुगुप्सिषीष्ट जुगुप्सिषीयास्ताम् जुगुप्सिषीरन् । जुगुप्सिषीष्ठाः जुगुप्सिषीयास्थाम् जुगुप्सिषीध्वम् । जुगुप्सिषीय जुगुप्सिषीवहि जुगुप्सिषीमहि । (ii) गोप्यात् गोप्यास्ताम् गोप्यासुः । गोप्याः गोप्यास्तम् गोप्यास्त । गोप्यासम् गोप्यास्व गोप्यास्म । (iii) गोपयिषीष्ट गोपयिषीयास्ताम् गोपयिषीरन् । गोपयिषीष्ठाः गोपयिषीयास्थाम् गोपयिषीध्वम् । गोपयिषीय गोपयिषीवहि गोपयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजुगुप्सिष्ट अजुगुप्सिषाताम् अजुगुप्सिषत । अजुगुप्सिष्ठाः अजुगुप्सिषाथाम् अजुगुप्सिध्वम्/ढ्वम् । अजुगुप्सिषि अजुगुप्सिष्वहि अजुगुप्सिष्महि । (ii) अजूगुपत् अजूगुपताम् अजूगुपन् । अजूगुपः अजूगुपतम् अजूगुपत । अजूगुपम् अजूगुपाव अजूगुपाम । (iii) अजूगुपत अजूगुपेताम् अजूगुपन्त । अजूगुपथाः अजूगुपेथाम् अजूगुपध्वम् । अजूगुपे अजूगुपावहि अजूगुपामहि । **१०. लृङ्** – (i) अजुगुप्सिष्यत अजुगुप्सिष्येताम् अजुगुप्सिष्यन्त । अजुगुप्सिष्यथाः अजुगुप्सिष्येथाम् अजुगुप्सिष्यध्वम् । अजुगुप्सिष्ये अजुगुप्सिष्यावहि अजुगुप्सिष्यामहि । (ii) अगोपयिष्यत् अगोपयिष्यताम् अगोपयिष्यन् । अगोपयिष्यः अगोपयिष्यतम् अगोपयिष्यत । अगोपयिष्यम् अगोपयिष्याव अगोपयिष्याम । (iii) अगोपयिष्यत अगोपयिष्येताम् अगोपयिष्यन्त । अगोपयिष्यथाः अगोपयिष्येथाम् अगोपयिष्यध्वम् । अगोपयिष्ये अगोपयिष्यावहि अगोपयिष्यामहि । **णिचि** – जुगुप्सयति/गोपयति – ते, **सनि** – जुगुप्सिषते[२], जुगोपयिषति-ते, **यकि** – जुगुप्स्यते – गोप्यते ।

१. 'गुप्तिज्किद्भ्यः सन्' इति नित्यं सन् । सनः अभावे णिच् ।

२. 'सन्नन्तान्न सनिष्यते' (भाष्येष्टिः – ३.१७) इति सन्नन्तात् सन् न भवति इति न शङ्कनीयम् । 'सरूपः प्रत्ययो नेष्टः' इत्यत्र 'सरूपः' इत्यस्य 'समानार्थकः' इति भाष्यकृता उक्तत्वेन स्वार्थसन्नन्तात् इच्छासन् भवत्येव । स्वार्थसन्नन्तात् इच्छासनि सनः इडागमे 'अतो लोपः' इति अलोपः ।

९७१. तिज – निशाने । सकर्म, सेट्, आत्मने । (तिजि क्षमायां नित्यसन्) निशानम् = तीक्ष्णीकरणम् । 'क्षमायां च' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – (i) तितिक्षते[१] तितिक्षेते तितिक्षन्ते । तितिक्षसे तितिक्षेथे तितिक्षध्वे । तितिक्षे तितिक्षावहे तितिक्षामहे । (ii) तेजयति तेजयतः तेजयन्ति । तेजयसि तेजयथः तेजयथ । तेजयामि तेजयावः तेजयामः । (iii) तेजयते तेजयेते तेजयन्ते । तेजयसे तेजयेथे तेजयध्वे । तेजये तेजयावहे तेजयामहे । **२. लिट्** – (i) तितिक्षाञ्चक्रे तितिक्षाञ्चक्राते तितिक्षाञ्चक्रिरे । तितिक्षाञ्चकृषे तितिक्षाञ्चक्राथे तितिक्षाञ्चकृढ्वे । तितिक्षाञ्चक्रे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तितिक्षाञ्चकृवहे तितिक्षाञ्चकृमहे । (ii) तितिक्षामास तितिक्षामासतुः तितिक्षामासुः । तितिक्षामासिथ तितिक्षामासथुः तितिक्षामास । तितिक्षामास तितिक्षामासिव तितिक्षामासिम । (iii) तितिक्षाम्बभूव तितिक्षाम्बभूवतुः तितिक्षाम्बभूवुः । तितिक्षाम्बभूविथ तितिक्षाम्बभूवथुः तितिक्षाम्बभूव । तितिक्षाम्बभूव तितिक्षाम्बभूविव तितिक्षाम्बभूविम । (iv) तेजयाञ्चकार तेजयाञ्चक्रतुः तेजयाञ्चक्रुः । तेजयाञ्चकर्थ तेजयाञ्चक्रथुः तेजयाञ्चक्र । तेजयाञ्चकार, तेजयाञ्चकर तेजयाञ्चकृव तेजयाञ्चकृम । (v) तेजयाञ्चक्रे तेजयाञ्चक्राते तेजयाञ्चक्रिरे । तेजयाञ्चकृषे तेजयाञ्चक्राथे तेजयाञ्चकृढ्वे । तेजयाञ्चक्रे तेजयाञ्चकृवहे तेजयाञ्चकृमहे । (vi) तेजयाम्बभूव तेजयाम्बभूवतुः तेजयाम्बभूवुः । तेजयाम्बभूविथ तेजयाम्बभूवथुः तेजयाम्बभूव । तेजयाम्बभूव तेजयाम्बभूविव तेजयाम्बभूविम । (vii) तेजयामास तेजयामासतुः तेजयामासुः । तेजयामासिथ तेजयामासथुः तेजयामास । तेजयामास तेजयामासिव तेजयामासिम । **३. लुट्** – (i) तितिक्षिता तितिक्षितारौ तितिक्षितारः । तितिक्षितासे तितिक्षितासाथे तितिक्षिताध्वे । तितिक्षिताहे तितिक्षितास्वहे तितिक्षितास्महे । (ii) तेजयिता तेजयितारौ तेजयितारः । तेजयितासि तेजयितास्थः तेजयितास्थ । तेजयितास्मि तेजयितास्वः तेजयितास्मः । (iii) तेजयिता तेजयितारौ तेजयितारः । तेजयि-तासे तेजयितासाथे तेजयिताध्वे । तेजयिताहे तेजयितास्वहे तेजयितास्महे । **४. लृट्** – (i) तितिक्षिष्यते तितिक्षिष्येते तितिक्षिष्यन्ते । तितिक्षिष्यसे तितिक्षिष्येथे तितिक्षिष्यध्वे । तितिक्षिष्ये तितिक्षिष्यावहे तितिक्षिष्यामहे । (ii) तेजयिष्यति तेजयिष्यतः तेजयिष्यन्ति । तेजयिष्यसि तेजयिष्यथः तेजयिष्यथ । तेजयिष्यामि तेजयिष्यावः तेजयिष्यामः । (iii) तेजयिष्यते तेजयिष्येते तेजयिष्यन्ते । तेजयिष्यसे तेजयिष्येथे तेजयिष्यध्वे । तेजयिष्ये तेजयिष्यावहे तेजयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) तितिक्षताम् तितिक्षेताम् तितिक्षन्ताम् । तितिक्षस्व तितिक्षेथाम् तितिक्षध्वम् । तितिक्षै तितिक्षावहै तितिक्षामहै । (ii) तेजयतु, तेजयतात् तेजयताम् तेजयन्तु । तेजय, तेजयतात् तेजयतम् तेजयत । तेजयानि तेजयाव तेजयाम । (iii) तेजयताम् तेजयेताम् तेजयन्ताम् । तेजयस्व तेजयेथाम् तेजयध्वम् । तेजयै तेजयावहै तेजयामहै । **६. लङ्** – (i) अतितिक्षत अतितिक्षेताम् अतितिक्षन्त । अतितिक्षथाः अतितिक्षेथाम् अतितिक्षध्वम् । अतितिक्षे अतितिक्षावहि अतितिक्षामहि । (ii) अतेजयत् अतेजयताम् अतेजयन् । अतेजयः अतेजयतम् अतेजयत । अतेजयम् अतेजयाव अतेजयाम । (iii) अतेजयत अतेजयेताम् अतेजयन्त । अतेजयथाः अतेजयेथाम् अतेजयध्वम् । अतेजये अतेजयावहि अतेजयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तितिक्षेत तितिक्षेयाताम् तितिक्षेरन् । तितिक्षेथाः तितिक्षेयाथाम् तितिक्षेध्वम् । तितिक्षेय तितिक्षेवहि तितिक्षेमहि । (ii) तेजयेत् तेजयेताम् तेजयेयुः । तेजयेः तेजयेतम् तेजयेत । तेजयेयम् तेजयेव तेजयेम । (iii) तेजयेत तेजयेयाताम् तेजयेरन् । तेजयेथाः तेजयेयाथाम् तेजयेध्वम् । तेजयेय तेजयेवहि तेजयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तितिक्षिषीष्ट तितिक्षिषीयास्ताम् तितिक्षिषीरन् । तितिक्षिषीष्ठाः तितिक्षिषीयास्थाम् तितिक्षिषीध्वम् । तितिक्षिषीय तितिक्षिषीवहि तितिक्षि-षीमहि । (ii) तेज्यात् तेज्यास्ताम् तेज्यासुः । तेज्याः तेज्यास्तम् तेज्यास्त । तेज्यासम् तेज्यास्व तेज्यास्म । (iii) तेजयिषीष्ट तेजयिषीयास्ताम् तेजयिषीरन् । तेजयिषीष्ठाः तेजयिषीयास्थाम् तेजयिषीध्वम् । तेजयिषीय तेजयिषीवहि तेजयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतितिक्षिष्ट अतितिक्षिषाताम् अतितिक्षिषत । अतितिक्षिष्ठाः अतितिक्षिषाथाम् अतितिक्षिध्वम्/ढ्वम् । अतितिक्षिषि अतितिक्षिष्वहि अतितिक्षिष्महि । (ii) अतीतिजत् अतीतिजताम् अतीतिजन् । अतीतिजः अतीतिजतम् अतीतिजत । अतीतिजम् अतीतिजाव अतीतिजाम । (iii) अतीतिजत अतीतिजेताम् अतीतिजन्त । अतीतिजथाः अतीतिजेथाम् अतीतिजध्वम् । अतीतिजे अतीतिजावहि अतीतिजामहि । **१०. लृङ्** – (i) अतितिक्षिष्यत अतितिक्षिष्येताम् अतितिक्षिष्यन्त । अतितिक्षिष्यथाः अतितिक्षिष्येथाम् अतितिक्षिष्यध्वम् । अतितिक्षिष्ये अतितिक्षिष्यावहि अतितिक्षिष्यामहि । (ii) अतेजयिष्यत् अतेजयिष्यताम् अतेजयिष्यन् । अतेजयिष्यः अतेजयिष्यतम् अतेजयिष्यत । अतेजयिष्यम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अतेजयिष्याव अतेजयिष्याम । (iii) अतेजयिष्यत अतेजयिष्येताम् अतेजयिष्यन्त । अतेजयिष्यथाः अतेजयिष्येथाम् अतेजयिष्यध्वम् । अतेजयिष्ये अतेजयिष्यावहि अतेजयिष्यामहि ।

णिचि – तितिक्षयति/तेजयति – ते, **सनि** – तितिक्षिषते[2], तितेजयिषति/ते, **यकि** – तितिक्ष्यते/तेज्यते ।

१. 'गुप्तिज्किद्भ्यः सन्' इति नित्यं सन् । अर्थान्तरे तु णिच् ।

२. 'सन्नन्तान्न सनिष्यते' (भाष्येष्टिः - ३.१७) इति सन्नन्तात् सन् न भवति इति न शङ्कनीयम् । 'सरूपः प्रत्ययो नेष्टः' इत्यत्र 'सरूपः' इत्यस्य 'समानार्थकः' इति भाष्यकृता उक्तत्वेन स्वार्थसन्नन्तात् इच्छासन् भवत्येव ।

९७२. मान – पूजायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने, (विचारार्थे सन्) 'पूजायां मानयेन्माने द्यौ मीमांसेत तङ्सनोः' (श्लो. १२६) इति देवः ।

१. लट् – (i) मीमांसते[1] मीमांसेते मीमांसन्ते । मीमांससे मीमांसेथे मीमांसध्वे । मीमांसे मीमांसावहे मीमांसामहे । (ii) मानयति मानयतः मानयन्ति । मानयसि मानयथः मानयथ । मानयामि मानयावः मानयामः । (iii) मानयते मानयेते मानयन्ते । मानयसे मानयेथे मानयध्वे । मानये मानयावहे मानयामहे ।

२. लिट् – (i) मीमांसाञ्चक्रे मीमांसाञ्चक्राते मीमांसाञ्चक्रिरे । मीमांसाञ्चकृषे मीमांसाञ्चक्राथे मीमांसाञ्चकृढ्वे । मीमांसाञ्चक्रे मीमांसाञ्चकृवहे मीमांसाञ्चकृमहे । (ii) मीमांसामास मीमांसामासतुः मीमांसामासुः । मीमांसामासिथ मीमांसामासथुः मीमांसामास । मीमांसामास मीमांसामासिव मीमांसामासिम । (iii) मीमांसाम्बभूव मीमांसाम्बभूवतुः मीमांसाम्बभूवुः । मीमांसाम्बभूविथ मीमांसाम्बभूवथुः मीमांसाम्बभूव । मीमांसाम्बभूव मीमांसाम्बभूविव मीमांसाम्बभूविम । (iv) मानयाञ्चकार मानयाञ्चक्रतुः मानयाञ्चक्रुः । मानयाञ्चकर्थ मानयाञ्चक्रथुः मानयाञ्चक्र । मानयाञ्चकार, मानयाञ्चकर मानयाञ्चकृव मानयाञ्चकृम । (v) मानयाञ्चक्रे मानयाञ्चक्राते मानयाञ्चक्रिरे । मानयाञ्चकृषे मानयाञ्चक्राथे मानयाञ्चकृढ्वे । मानयाञ्चक्रे मानयाञ्चकृवहे मानयाञ्चकृमहे । (vi) मानयाम्बभूव मानयाम्बभूवतुः मानयाम्बभूवुः । मानयाम्बभूविथ मानयाम्बभूवथुः मानयाम्बभूव । मानयाम्बभूव मानयाम्बभूविव मानयाम्बभूविम । (vii) मानयामास मानयामासतुः मानयामासुः । मानयामासिथ मानयामासथुः मानयामास । मानयामास मानयामासिव मानयामासिम । **३. लुट्** – (i) मीमांसिता मीमांसितारौ मीमांसितारः । मीमांसितासे मीमांसितासाथे मीमांसिताध्वे । मीमांसिताहे मीमांसितास्वहे मीमांसितास्महे । (ii) मानयिता मानयितारौ मानयितारः । मानयितासि मानयितास्थः मानयितास्थ । मानयितास्मि मानयितास्वः मानयितास्मः । (iii) मानयिता मानयितारौ मानयितारः । मानयितासे मानयितासाथे मानयिताध्वे । मानयिताहे मानयितास्वहे मानयितास्महे ।

४. लृट् – (i) मीमांसिष्यते मीमांसिष्येते मीमांसिष्यन्ते । मीमांसिष्यसे मीमांसिष्येथे मीमांसिष्यध्वे । मीमांसिष्ये मीमांसिष्यावहे मीमांसिष्यामहे । (ii) मानयिष्यति मानयिष्यतः मानयिष्यन्ति । मानयिष्यसि मानयिष्यथः मानयिष्यथ । मानयिष्यामि मानयिष्यावः मानयिष्यामः । (iii) मानयिष्यते मानयिष्येते मानयिष्यन्ते । मानयिष्यसे मानयिष्येथे मानयिष्यध्वे । मानयिष्ये मानयिष्यावहे मानयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मीमांसताम् मीमांसेताम् मीमांसन्ताम् । मीमांसस्व मीमांसेथाम् मीमांसध्वम् । मीमांसै मीमांसावहै मीमांसामहै । (ii) मानयतु, मानयतात् मानयताम् मानयन्तु । मानय, मानयतात् मानयतम् मानयत । मानयानि मानयाव मानयाम । (iii) मानयताम् मानयेताम् मानयन्ताम् । मानयस्व मानयेथाम् मानयध्वम् । मानयै मानयावहै मानयामहै । **६. लङ्** – (i) अमीमांसत अमीमांसेताम् अमीमांसन्त । अमीमांसथाः अमीमांसेथाम् अमीमांसध्वम् । अमीमांसे अमीमांसावहि अमीमांसामहि । (ii) अमानयत् अमानयताम् अमानयन् । अमानयः अमानयतम् अमानयत । अमानयम् अमानयाव अमानयाम । (iii) अमानयत अमानयेताम् अमानयन्त । अमानयथाः अमानयेथाम् अमानयध्वम् । अमानये अमानयावहि अमानयामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७. विधिलिङ् – (i) मीमांसेत मीमांसेयाताम् मीमांसेरन् । मीमांसेथाः मीमांसेयाथाम् मीमांसेध्वम् । मीमांसेय मीमांसेवहि मीमांसेमहि । (ii) मानयेत् मानयेताम् मानयेयुः । मानयेः मानयेतम् मानयेत । मानयेयम् मानयेव मानयेम । (iii) मानयेत मानयेयाताम् मानयेरन् । मानयेथाः मानयेयाथाम् मानयेध्वम् । मानयेय मानयेवहि मानयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मीमांसिषीष्ट मीमांसिषीयास्ताम् मीमांसिषीरन् । मीमांसिषीष्ठाः मीमांसिषीयास्थाम् मीमांसिषीध्वम् । मीमांसिषीय मीमांसिषीवहि मीमांसिषीमहि । (ii) मान्यात् मान्यास्ताम् मान्यासुः । मान्याः मान्यास्तम् मान्यास्त । मान्यासम् मान्यास्व मान्यास्म । (iii) मानयिषीष्ट मानयिषीयास्ताम् मानयिषीरन् । मानयिषीष्ठाः मानयिषीयास्थाम् मानयिषीध्वम् । मानयिषीय मानयिषीवहि मानयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमीमांसिष्ट अमीमांसिषाताम् अमीमांसिषत । अमीमांसिष्ठाः अमीमांसिषाथाम् अमीमांसिध्वम्/ढ्वम् । अमीमांसिषि अमीमांसिष्वहि अमीमांसिष्महि । (ii) अमीमनत् अमीमनताम् अमीमनन् । अमीमनः अमीमनतम् अमीमनत । अमीमनम् अमीमनाव अमीमनाम । (iii) अमीमनत अमीमनेताम् अमीमनन्त । अमीमनथाः अमीमनेथाम् अमीमनध्वम् । अमीमने अमीमनावहि अमीमनामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमीमांसिष्यत अमीमांसिष्येताम् अमीमांसिष्यन्त । अमीमांसिष्यथाः अमीमांसिष्येथाम् अमीमांसिष्यध्वम् । अमीमांसिष्ये अमीमांसिष्यावहि अमीमांसिष्यामहि । (ii) अमानयिष्यत् अमानयिष्यताम् अमानयिष्यन् । अमानयिष्यः अमानयिष्यतम् अमानयिष्यत । अमानयिष्यम् अमानयिष्याव अमानयिष्याम । (iii) अमानयिष्यत अमानयिष्येताम् अमानयिष्यन्त । अमानयिष्यथाः अमानयिष्येथाम् अमानयिष्यध्वम् । अमानयिष्ये अमानयिष्यावहि अमानयिष्यामहि ।

णिचि – मीमांसयति/मानयति – ते, **सनि** – मीमांसिषते[२], मिमानयिषति/ते, **यकि** – मीमांस्यते/मान्यते ।

१. 'मान्बधदान्शान्भ्यो दीर्घश्चाभ्यासस्य' इति मानेर्जिज्ञासायां नित्यं सन् स्यात् अभ्यासेकारस्य दीर्घश्च । अर्थान्तरे तु णिच् ।

२. 'सन्नन्तान्न सनिष्यते' (भाष्येष्टिः - ३.१७) इति सन्नन्तात् सन् न भवति इति न शङ्कनीयम् । 'सरूपः प्रत्ययो नेष्टः' इत्यत्र 'सरूपः' इत्यस्य 'समानार्थकः' इति भाष्यकृता उक्तत्वेन स्वार्थसन्नन्तात् इच्छासन् भवत्येव ।

९७३. बध – बन्धने । सकर्म. सेट्. आत्मने । बधेः चित्तविकारे सन् ।

१. लट् – (i) बीभत्सते[१] बीभत्सेते बीभत्सन्ते । बीभत्ससे बीभत्सेथे बीभत्सध्वे । बीभत्से बीभत्सावहे बीभत्सामहे । (ii) बाधयति बाधयतः बाधयन्ति । बाधयसि बाधयथः बाधयथ । बाधयामि बाधयावः बाधयामः । (iii) बाधयते बाधयेते बाधयन्ते । बाधयसे बाधयेथे बाधयध्वे । बाधये बाधयावहे बाधयामहे । **२. लिट्** – (i) बीभत्साञ्चक्रे बीभत्साञ्चक्राते बीभत्साञ्चक्रिरे । बीभत्साञ्चकृषे बीभत्साञ्चक्राथे बीभत्साञ्चकृढ्वे । बीभत्साञ्चक्रे बीभत्साञ्चकृवहे बीभत्साञ्चकृमहे । (ii) बीभत्सामास बीभत्सामासतुः बीभत्सामासुः । बीभत्सामासिथ बीभत्सामासथुः बीभत्सामास । बीभत्सामास बीभत्सामासिव बीभत्सामासिम । (iii) बीभत्साम्बभूव बीभत्साम्बभूवतुः बीभत्साम्बभूवुः । बीभत्साम्बभूविथ बीभत्साम्बभूवथुः बीभत्साम्बभूव । बीभत्साम्बभूव बीभत्साम्बभूविव बीभत्साम्बभूविम । (iv) बाधयाञ्चकार बाधयाञ्चक्रतुः बाधयाञ्चक्रुः । बाधयाञ्चकर्थ बाधयाञ्चक्रथुः बाधयाञ्चक्र । बाधयाञ्चकार, बाधयाञ्चकर बाधयाञ्चकृव बाधयाञ्चकृम । (v) बाधयाञ्चक्रे बाधयाञ्चक्राते बाधयाञ्चक्रिरे । बाधयाञ्चकृषे बाधयाञ्चक्राथे बाधयाञ्चकृढ्वे । बाधयाञ्चक्रे बाधयाञ्चकृवहे बाधयाञ्चकृमहे । (vi) बाधयाम्बभूव बाधयाम्बभूवतुः बाधयाम्बभूवुः । बाधयाम्बभूविथ बाधयाम्बभूवथुः बाधयाम्बभूव । बाधयाम्बभूव बाधयाम्बभूविव बाधयाम्बभूविम । (vii) बाधयामास बाधयामासतुः बाधयामासुः । बाधयामासिथ बाधयामासथुः बाधयामास । बाधयामास बाधयामासिव बाधयामासिम । **३. लुट्** – (i) बीभत्सिता बीभत्सितारौ बीभत्सितारः । बीभत्सितासे बीभत्सितासाथे बीभत्सिताध्वे । बीभत्सिताहे बीभत्सितास्वहे बीभत्सितास्महे । (ii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

बाधयिता बाधयितारौ बाधयितारः । बाधयितासि बाधयितास्थः बाधयितास्थ । बाधयितास्मि बाधयितास्वः बाधयितास्मः । (iii) बाधयिता बाधयितारौ बाधयितारः । बाधयितासे बाधयितासाथे बाधयिताध्वे । बाधयिताहे बाधयितास्वहे बाधयितास्महे । **४. लृट्** – (i) बीभत्सिष्यते बीभत्सिष्येते बीभत्सिष्यन्ते । बीभत्सिष्यसे बीभत्सिष्येथे बीभत्सिष्यध्वे । बीभत्सिष्ये बीभत्सिष्यावहे बीभत्सिष्यामहे । (ii) बाधयिष्यति बाधयिष्यतः बाधयिष्यन्ति । बाधयिष्यसि बाधयिष्यथः बाधयिष्यथ । बाधयिष्यामि बाधयिष्यावः बाधयिष्यामः । (iii) बाधयिष्यते बाधयिष्येते बाधयिष्यन्ते । बाधयिष्यसे बाधयिष्येथे बाधयिष्यध्वे । बाधयिष्ये बाधयिष्यावहे बाधयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) बीभत्सताम् बीभत्सेताम् बीभत्सन्ताम् । बीभत्सस्व बीभत्सेथाम् बीभत्सध्वम् । बीभत्सै बीभत्सावहै बीभत्सामहै । (ii) बाधयतु, बाधयतात् बाधयताम् बाधयन्तु । बाधय, बाधयतात् बाधयतम् बाधयत । बाधयानि बाधयाव बाधयाम । (iii) बाधयताम् बाधयेताम् बाधयन्ताम् । बाधयस्व बाधयेथाम् बाधयध्वम् । बाधयै बाधयावहै बाधयामहै । **६. लङ्** – (i) अबीभत्सत अबीभत्सेताम् अबीभत्सन्त । अबीभत्सथाः अबीभत्सेथाम् अबीभत्सध्वम् । अबीभत्से अबीभत्सावहि अबीभत्सामहि । (ii) अबाधयत् अबाधयताम् अबाधयन् । अबाधयः अबाधयतम् अबाधयत । अबाधयम् अबाधयाव अबाधयाम । (iii) अबाधयत अबाधयेताम् अबाधयन्त । अबाधयथाः अबाधयेथाम् अबाधयध्वम् । अबाधये अबाधयावहि अबाधयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) बीभत्सेत बीभत्सेयाताम् बीभत्सेरन् । बीभत्सेथाः बीभत्सेयाथाम् बीभत्सेध्वम् । बीभत्सेय बीभत्सेवहि बीभत्सेमहि (ii) बाधयेत् बाधयेताम् बाधयेयुः । बाधयेः बाधयेतम् बाधयेत । बाधयेयम् बाधयेव बाधयेम । (iii) बाधयेत बाधयेयाताम् बाधयेरन् । बाधयेथाः बाधयेयाथाम् बाधयेध्वम् । बाधयेय बाधयेवहि बाधयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) बीभत्सिषीष्ट बीभत्सिषीयास्ताम् बीभत्सिषीरन् । बीभत्सिषीष्ठाः बीभत्सिषीयास्थाम् बीभत्सिषीध्वम् । बीभत्सिषीय बीभत्सिषीवहि बीभत्सिषीमहि । (ii) बाध्यात् बाध्यास्ताम् बाध्यासुः । बाध्याः बाध्यास्तम् बाध्यास्त । बाध्यासम् बाध्यास्व बाध्यास्म । (iii) बाधयिषीष्ट बाधयिषीयास्ताम् बाधयिषीरन् । बाधयिषीष्ठाः बाधयिषीयास्थाम् बाधयिषीध्वम् । बाधयिषीय बाधयिषीवहि बाधयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबीभत्सिष्ट अबीभत्सिषाताम् अबीभत्सिषत । अबीभत्सिष्ठाः अबीभत्सिषाथाम् अबीभत्सिध्वम्/ढ्वम् । अबीभत्सिषि अबीभत्सिष्वहि अबीभत्सिष्महि । (ii) अबीबधत् अबीबधताम् अबीबधन् । अबीबधः अबीबधतम् अबीबधत । अबीबधम् अबीबधाव अबीबधाम । (iii) अबीबधत अबीबधेताम् अबीबधन्त । अबीबधथाः अबीबधेथाम् अबीबधध्वम् । अबीबधे अबीबधावहि अबीबधामहि । **१०. लृङ्** – (i) अबीभत्सिष्यत अबीभत्सिष्येताम् अबीभत्सिष्यन्त । अबीभत्सिष्यथाः अबीभत्सिष्येथाम् अबीभत्सिष्यध्वम् । अबीभत्सिष्ये अबीभत्सिष्यावहि अबीभत्सिष्यामहि । (ii) अबाधयिष्यत् अबाधयिष्यताम् अबाधयिष्यन् । अबाधयिष्यः अबाधयिष्यतम् अबाधयिष्यत । अबाधयिष्यम् अबाधयिष्याव अबाधयिष्याम । (iii) अबाधयिष्यत अबाधयिष्येताम् अबाधयिष्यन्त । अबाधयिष्यथाः अबाधयिष्येथाम् अबाधयिष्यध्वम् । अबाधयिष्ये अबाधयिष्यावहि अबाधयिष्यामहि ।

णिचि – बीभत्सयति/बाधयति–ते, **सनि** – बीभत्सिषते[२], बिबाधयिषति/ते, **यकि** – बीभत्स्यते/बाध्यते ।

१. बधेश्चित्तविकारे नित्यं सन् । 'सन्यतः' इति अभ्यासस्य आतः इकारः । अर्थान्तरे तु णिच् ।

२. 'सन्नन्तान्न सनिष्यते' (भाष्येष्टिः – ३.१७) इति सन्नन्तात् सन् न भवति इति न शङ्कनीयम् । 'सरूपः प्रत्ययो नेष्टः' इत्यत्र 'सरूपः' इत्यस्य 'समानार्थकः' इति भाष्यकृता उक्तत्वेन स्वार्थसन्नन्तात् इच्छासन् भवत्येव ।

१७४. रभ – राभस्ये । सकर्म, अनिट्, आत्मने, । राभस्यम् = कार्योपक्रमः । अयं प्रायेण आङ्पूर्वक एव प्रयुज्यते । 'राभस्यं शीघ्रीभावः । आङ्पूर्वकस्तु प्रारम्भार्थकः' इति बालमनोरमा ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – आरभते आरभेते आरभन्ते । आरभसे आरभेथे आरभध्वे । आरभे आरभावहे आरभामहे । **२. लिट्** – आरेभे आरेभाते आरेभिरे । आरेभिषे आरेभाथे आरेभिध्वे । आरेभे आरेभिवहे आरेभिमहे । **३. लुट्** – आरब्धा आरब्धारौ आरब्धारः । आरब्धासे आरब्धासाथे आरब्धाध्वे । आरब्धाहे आरब्धास्वहे आरब्धास्महे । **४. लृट्** – आरप्स्यते आरप्स्येते आरप्स्यन्ते । आरप्स्यसे आरप्स्येथे आरप्स्यध्वे । आरप्स्ये आरप्स्यावहे आरप्स्यामहे । **५. लोट्** – आरभताम् आरभेताम् आरभन्ताम् । आरभस्व आरभेथाम् आरभध्वम् । आरभै आरभावहै आरभामहै । **६. लङ्** – आरभत आरभेताम् आरभन्त । आरभथाः आरभेथाम् आरभध्वम् । आरभे आरभावहि आरभामहि । **७. विधिलिङ्** – आरभेत आरभेयाताम् आरभेरन् । आरभेथाः आरभेयाथाम् आरभेध्वम् । आरभेय आरभेवहि आरभेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – आरप्सीष्ट आरप्सीयास्ताम् आरप्सीरन् । आरप्सीष्ठाः आरप्सीयास्थाम् आरप्सीध्वम्/ढ्वम् । आरप्सीय आरप्सीवहि आरप्सीमहि । **९. लुङ्** – आरब्ध आरप्साताम् आरप्सत । आरब्धाः आरप्साथाम् आरब्ध्वम् । आरप्सि आरप्स्वहि आरप्स्महि । **१०. लृङ्** – आरप्स्यत आरप्स्येताम् आरप्स्यन्त । आरप्स्यथाः आरप्स्येथाम् आरप्स्यध्वम् । आरप्स्ये आरप्स्यावहि आरप्स्यामहि ।

णिचि – आरम्भयति-ते[1], **सनि** – आरिप्सते[2], **यकि** – आरभ्यते ।

१. 'रभेरशब्लिटोः' इति नुम् ।

२. 'सनि मीमा...' इति अचः इस् ।

९७५. डु लभष् – प्राप्तौ । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'प्रेरणे लाभयेत् लाभेः प्राप्त्यर्थे लभते शपि' इति देवः ।

१. लट् – लभते लभेते लभन्ते । लभसे लभेथे लभध्वे । लभे लभावहे लभामहे । **२. लिट्** – लेभे लेभाते लेभिरे । लेभिषे लेभाथे लेभिध्वे । लेभे लेभिवहे लेभिमहे । **३. लुट्** – लब्धा लब्धारौ लब्धारः । लब्धासे लब्धासाथे लब्धाध्वे । लब्धाहे लब्धास्वहे लब्धास्महे । **४. लृट्** – लप्स्यते लप्स्येते लप्स्यन्ते । लप्स्यसे लप्स्येथे लप्स्यध्वे । लप्स्ये लप्स्यावहे लप्स्यामहे । **५. लोट्** – लभताम् लभेताम् लभन्ताम् । लभस्व लभेथाम् लभध्वम् । लभै लभावहै लभामहै । **६. लङ्** – अलभत अलभेताम् अलभन्त । अलभथाः अलभेथाम् अलभध्वम् । अलभे अलभावहि अलभामहि । **७. विधिलिङ्** – लभेत लभेयाताम् लभेरन् । लभेथाः लभेयाथाम् लभेध्वम् । लभेय लभेवहि लभेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – लप्सीष्ट लप्सीयास्ताम् लप्सीरन् । लप्सीष्ठाः लप्सीयास्थाम् लप्सीध्वम्/ढ्वम् । लप्सीय लप्सीवहि लप्सीमहि । **९. लुङ्** – अलब्ध अलप्साताम् अलप्सत । अलब्धाः अलप्साथाम् अलब्ध्वम् । अलप्सि अलप्स्वहि अलप्स्महि । **१०. लृङ्** – अलप्स्यत अलप्स्येताम् अलप्स्यन्त । अलप्स्यथाः अलप्स्येथाम् अलप्स्यध्वम् । अलप्स्ये अलप्स्यावहि अलप्स्यामहि ।

णिचि – लम्भयति[1] – ते, **सनि** – लिप्सते, **यकि** – लभ्यते ।

१. 'लभेश्च' इति नुम् ।

९७६. ष्वञ्ज – परिष्वङ्गे । सकर्म. अनिट्. आत्मने ।

१. लट् – स्वजते[1] स्वजेते स्वजन्ते । स्वजसे स्वजेथे स्वजध्वे । स्वजे स्वजावहे स्वजामहे । **२. लिट्** –
(i) सस्वञ्जे[2] सस्वञ्जाते सस्वञ्जिरे । सस्वञ्जिषे सस्वञ्जाथे सस्वञ्जिध्वे । सस्वञ्जे सस्वञ्जिवहे सस्वञ्जिमहे ।
(ii) सस्वजे सस्वजाते सस्वजिरे । सस्वजिषे सस्वजाथे सस्वजिध्वे । सस्वजे सस्वजिवहे सस्वजिमहे ।
३. लुट् – स्वङ्क्ता स्वङ्क्तारौ स्वङ्क्तारः । स्वङ्क्तासे स्वङ्क्तासाथे स्वङ्क्ताध्वे । स्वङ्क्ताहे स्वङ्क्तास्वहे स्वङ्क्तास्महे ।
४. लृट् – स्वङ्क्ष्यते स्वङ्क्ष्येते स्वङ्क्ष्यन्ते । स्वङ्क्ष्यसे स्वङ्क्ष्येथे स्वङ्क्ष्यध्वे । स्वङ्क्ष्ये स्वङ्क्ष्यावहे स्वङ्क्ष्यामहे ।
५. लोट् – स्वजताम् स्वजेताम् स्वजन्ताम् । स्वजस्व स्वजेथाम् स्वजध्वम् । स्वजै स्वजावहै स्वजामहै ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

६. लङ् – अस्वजत अस्वजेताम् अस्वजन्त । अस्वजथाः अस्वजेथाम् अस्वजध्वम् । अस्वजे अस्वजावहि अस्वजामहि । **७. विजिलिङ्** – स्वजेत स्वजेयाताम् स्वजेरन् । स्वजेथाः स्वजेयाथाम् स्वजेध्वम् । स्वजेय स्वजेवहि स्वजेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्वङ्क्षीष्ट स्वङ्क्षीयास्ताम् स्वङ्क्षीरन् । स्वङ्क्षीष्ठाः स्वङ्क्षीयास्थाम् स्वङ्क्षीध्वम्/ढ्वम् । स्वङ्क्षीय स्वङ्क्षीवहि स्वङ्क्षीमहि । **९. लुङ्** – अस्वङ्क अस्वङ्क्षाताम् अस्वङ्क्त । अस्वङ्क्थाः अस्वङ्क्षाथाम् अस्वङ्ग्ध्वम् । अस्वङ्क्षि अस्वङ्क्ष्वहि अस्वङ्क्ष्महि । **१०. लृङ्** – अस्वङ्क्ष्यत अस्वङ्क्ष्येताम् अस्वङ्क्ष्यन्त । अस्वङ्क्ष्यथाः अस्वङ्क्ष्येथाम् अस्वङ्क्ष्यध्वम् । अस्वङ्क्ष्ये अस्वङ्क्ष्यावहि अस्वङ्क्ष्यामहि ।

णिचि – स्वञ्जयति – ते, **सनि** – सिस्वङ्क्षते, **यकि** – स्वज्यते ।

१. 'दंशसञ्जस्वञ्जां शपि' इति शपि नलोपः ।

२. 'श्रन्थिग्रन्थिदम्भिस्वञ्जीनां लिटः कित्त्वं वा' इति कित्त्वविकल्पात् पक्षे नलोपः । व्याकरणान्तरस्थं सूत्रमिदम् । भाष्यानुमतत्वात् अस्य प्रामाण्यम् अङ्गीक्रियते ।

९७७. हद – पुरीषोत्सर्गे । अकर्म, अनिट्, आत्मने ।

१. लट् – हदते हदेते हदन्ते । हदसे हदेथे हदध्वे । हदे हदावहे हदामहे । **२. लिट्** – जहदे जहदाते जहदिरे । जहदिषे जहदाथे जहदिध्वे । जहदे जहदिवहे जहदिमहे । **३. लुट्** – हत्ता हत्तारौ हत्तारः । हत्तासे हत्तासाथे हत्ताध्वे । हत्ताहे हत्तास्वहे हत्तास्महे । **४. लृट्** – हत्स्यते हत्स्येते हत्स्यन्ते । हत्स्यसे हत्स्येथे हत्स्यध्वे । हत्स्ये हत्स्यावहे हत्स्यामहे । **५. लोट्** – हदताम् हदेताम् हदन्ताम् । हदस्व हदेथाम् हदध्वम् । हदै हदावहै हदामहै । ७. विधिलिङ् - अहदत अहदेताम् अहदन्त । अहदथाः अहदेथाम् अहदध्वम् । अहदे अहदावहि अहदामहि । **७. विधिलिङ्** – हदेत हदेयाताम् हदेरन् । हदेथाः हदेयाथाम् हदेध्वम् । हदेय हदेवहि हदेमहि । **णिचि** – हत्सीष्ट हत्सीयास्ताम् हत्सीरन् । हत्सीष्ठाः हत्सीयास्थाम् हत्सीध्वम्/ढ्वम् । हत्सीय हत्सीवहि हत्सीमहि । **९. लुङ्** – अहत्त अहत्साताम् अहत्सत । अहत्थाः अहत्साथाम् अहद्ध्वम् । अहत्सि अहत्स्वहि अहत्स्महि । **१०. लृङ्** – अहत्स्यत अहत्स्येताम् अहत्स्यन्त । अहत्स्यथाः अहत्स्येथाम् अहत्स्यध्वम् । अहत्स्ये अहत्स्यावहि अहत्स्यामहि ।

णिचि – हादयति – ते, **सनि** – जिहत्सते, **यकि** – हद्यते

९७८. ञि ष्विदा – अव्यक्ते शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । मा.धा.वृत्तौ 'ञि क्ष्विदा' इति पाठः ।

१. लट् – स्वेदति स्वेदतः स्वेदन्ति । स्वेदसि स्वेदथः स्वेदथ । स्वेदामि स्वेदावः स्वेदामः । **२. लिट्** – सिष्वेद सिष्विदतुः सिष्विदुः । सिष्वेदिथ सिष्विदथुः सिष्विद । सिष्वेद सिष्विदिव सिष्विदिम । **३. लुट्** – स्वेदिता स्वेदितारौ स्वेदितारः । स्वेदितासि स्वेदितास्थः स्वेदितास्थ । स्वेदितास्मि स्वेदितास्वः स्वेदितास्मः । **४. लृट्** – स्वेदिष्यति स्वेदिष्यतः स्वेदिष्यन्ति । स्वेदिष्यसि स्वेदिष्यथः स्वेदिष्यथ । स्वेदिष्यामि स्वेदिष्यावः स्वेदिष्यामः । **५. लोट्** – स्वेदतु, स्वेदतात् स्वेदताम् स्वेदन्तु । स्वेद, स्वेदतात् स्वेदतम् स्वेदत । स्वेदानि स्वेदाव स्वेदाम । ७. विधिलिङ् - अस्वेदत् अस्वेदताम् अस्वेदन् । अस्वेदः अस्वेदतम् अस्वेदत । अस्वेदम् अस्वेदाव अस्वेदाम । **७. विधिलिङ्** – स्वेदेत् स्वेदेताम् स्वेदेयुः । स्वेदेः स्वेदेतम् स्वेदेत । स्वेदेयम् स्वेदेव स्वेदेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्विद्यात् स्विद्यास्ताम् स्विद्यासुः । स्विद्याः स्विद्यास्तम् स्विद्यास्त । स्विद्यासम् स्विद्यास्व स्विद्यास्म । **९. लुङ्** – अस्वेदीत् अस्वेदिष्टाम् अस्वेदिषुः । अस्वेदीः अस्वेदिष्टम् अस्वेदिष्ट । अस्वेदिषम् अस्वेदिष्व अस्वेदिष्म । **१०. लृङ्** – अस्वेदिष्यत् अस्वेदिष्यताम् अस्वेदिष्यन् । अस्वेदिष्यः अस्वेदिष्यतम् अस्वेदिष्यत । अस्वेदिष्यम् अस्वेदिष्याव अस्वेदिष्याम ।

णिचि – स्वेदयति – ते, **सनि** – सिस्वेदिषति, **यकि** – स्विद्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

९७९. स्कन्दिर् – गतिशोषणयोः । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'शोषणे' इति स्वामी । अन्ये सर्वे 'गतिशोषणयोः' इत्येव पठन्ति ।

१. लट् – स्कन्दति स्कन्दतः स्कन्दन्ति । स्कन्दसि स्कन्दथः स्कन्दथ । स्कन्दामि स्कन्दावः स्कन्दामः । **२. लिट्** – चस्कन्द चस्कन्दतुः चस्कन्दुः । चस्कन्दिथ-चस्कन्त्थ चस्कन्दथुः चस्कन्द । चस्कन्द चस्कन्दिव चस्कन्दिम । **३. लुट्** – स्कन्ता स्कन्तारौ स्कन्तारः । स्कन्तासि स्कन्तास्थः स्कन्तास्थ । स्कन्तास्मि स्कन्तास्वः स्कन्तास्मः । **४. लृट्** – स्कन्त्स्यति स्कन्त्स्यतः स्कन्त्स्यन्ति । स्कन्त्स्यसि स्कन्त्स्यथः स्कन्त्स्यथ । स्कन्त्स्यामि स्कन्त्स्यावः स्कन्त्स्यामः । **५. लोट्** – स्कन्दतु, स्कन्दतात् स्कन्दताम् स्कन्दन्तु । स्कन्द, स्कन्दतात् स्कन्दतम् स्कन्दत । स्कन्दानि स्कन्दाव स्कन्दाम । **६. लङ्** – अस्कन्दत् अस्कन्दताम् अस्कन्दन् । अस्कन्दः अस्कन्दतम् अस्कन्दत । अस्कन्दम् अस्कन्दाव अस्कन्दाम । **७. विधिलिङ्** – स्कन्देत् स्कन्देताम् स्कन्देयुः । स्कन्देः स्कन्देतम् स्कन्देत । स्कन्देयम् स्कन्देव स्कन्देम । **८. आशीर्लिङ्** – स्कद्यात् स्कद्यास्ताम् स्कद्यासुः । स्कद्याः स्कद्यास्तम् स्कद्यास्त । स्कद्यासम् स्कद्यास्व स्कद्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अस्कदत् अस्कदताम् अस्कदन् । अस्कदः अस्कदतम् अस्कदत । अस्कदम् अस्कदाव अस्कदाम । (ii) अस्कान्त्सीत्[1] अस्कान्ताम् अस्कान्त्सुः । अस्कान्त्सीः अस्कान्तम् अस्कान्त । अस्कान्त्सम् अस्कान्त्स्व अस्कान्त्स्म । **१०. लृङ्** – अस्कन्त्स्यत् अस्कन्त्स्यताम् अस्कन्त्स्यन् । अस्कन्त्स्यः अस्कन्त्स्यतम् अस्कन्त्स्यत । अस्कन्त्स्यम् अस्कन्त्स्याव अस्कन्त्स्याम ।

णिचि – स्कन्दयति – ते, **सनि** – चिस्कन्दिषति, **यकि** – स्कद्यते ।

१. 'इरितो वा' इति विकल्पेन अङ् ।

९८०. यभ – मैथुने । अकर्म, अनिट्, परस्मै । अस्य पाठभेदविषये अर्थभेदविषये च विविधानि मतानि मा.धा.वृत्तौ कृदन्तरूपमालायां च दत्तानि सन्ति ।

१. लट् – यभति यभतः यभन्ति । यभसि यभथः यभथ । यभामि यभावः यभामः । **२. लिट्** – ययाभ येभतुः येभुः । येभिथ-ययब्ध येभथुः येभ । ययाभ-ययभ येभिव येभिम । **३. लुट्** – यब्धा यब्धारौ यब्धारः । यब्धासि यब्धास्थः यब्धास्थ । यब्धास्मि यब्धास्वः यब्धास्मः । **४. लृट्** – यप्स्यति यप्स्यतः यप्स्यन्ति । यप्स्यसि यप्स्यथः यप्स्यथ । यप्स्यामि यप्स्यावः यप्स्यामः । **५. लोट्** – यभतु, यभतात् यभताम् यभन्तु । यभ, यभतात् यभतम् यभत । यभानि यभाव यभाम । **६. लङ्** – अयभत् अयभताम् अयभन् । अयभः अयभतम् अयभत । अयभम् अयभाव अयभाम । **७. विधिलिङ्** – यभेत् यभेताम् यभेयुः । यभेः यभेतम् यभेत । यभेयम् यभेव यभेम । **८. आशीर्लिङ्** – यभ्यात् यभ्यास्ताम् यभ्यासुः । यभ्याः यभ्यास्तम् यभ्यास्त । यभ्यासम् यभ्यास्व यभ्यास्म । **९. लुङ्** – अयाप्सीत् अयाब्धाम् अयाप्सुः । अयाप्सीः अयाब्धम् अयाब्ध । अयाप्सम् अयाप्स्व अयाप्स्म । **१०. लृङ्** – अयप्स्यत् अयप्स्यताम् अयप्स्यन् । अयप्स्यः अयप्स्यतम् अयप्स्यत । अयप्स्यम् अयप्स्याव अयप्स्याम ।

णिचि – यभयति – ते, **सनि** – यियभिषति, **यकि** – यभ्यते ।

९८१. णम – प्रह्वत्वे शब्दे च । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'शब्दे च' इत्यर्थः क्षीरस्वामिना न पठ्यते । 'केचित् अमुं धातुम् उदितं पठन्ति । तत्तु प्रामादिकम् । तथा सति 'उदितो वा' इति क्त्वायाम् इड्विकल्पस्य आपत्तेः' इति बालमनोरमा ।

१. लट् – नमति नमतः नमन्ति । नमसि नमथः नमथ । नमामि नमावः नमामः । **२. लिट्** – ननाम नेमतुः नेमुः । नेमिथ-ननन्थ नेमथुः नेम । ननाम-ननम नेमिव नेमिम । **३. लुट्** – नन्ता नन्तारौ नन्तारः । नन्तासि नन्तास्थः नन्तास्थ । नन्तास्मि नन्तास्वः नन्तास्मः । **४. लृट्** – नंस्यति नंस्यतः नंस्यन्ति । नंस्यसि नंस्यथः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

नंस्यथ । नंस्यामि नंस्यावः नंस्यामः । **५. लोट्** – नमतु, नमतात् नमताम् नमन्तु । नम, नमतात् नमतम् नमत । नमानि नमाव नमाम । **६. लङ्** – अनमत् अनमताम् अनमन् । अनमः अनमतम् अनमत । अनमम् अनमाव अनमाम । **७. विधिलिङ्** – नमेत् नमेताम् नमेयुः । नमेः नमेतम् नमेत । नमेयम् नमेव नमेम । **८. आशीर्लिङ्** – नम्यात् नम्यास्ताम् नम्यासुः । नम्याः नम्यास्तम् नम्यास्त । नम्यासम् नम्यास्व नम्यास्म । **९. लुङ्** – अनंसीत् अनंसिष्टाम् अनंसिषुः । अनंसीः अनंसिष्टम् अनंसिष्ट । अनंसिषम् अनंसिष्व अनंसिष्म । **१०. लृङ्** – अनंस्यत् अनंस्यताम् अनंस्यन् । अनंस्यः अनंस्यतम् अनंस्यत । अनंस्यम् अनंस्याव अनंस्याम ।

णिचि – नमयति/नामयति[1] – ते, **सनि** – निनंसति, **यकि** – नम्यते ।

१. 'ज्वलह्वलह्मलनमामनुपसर्गाद्वा' इति वार्तिकेन मित्त्वं विकल्पेन । ततः ह्रस्वः अपि विकल्पेन ।

९८२. गम्लृ – गतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – गच्छति[1] गच्छतः गच्छन्ति । गच्छसि गच्छथः गच्छथ । गच्छामि गच्छावः गच्छामः । **२. लिट्** – जगाम जग्मतुः जग्मुः । जगमिथ–जगन्थ जग्मथुः जग्म । जगाम–जगम जग्मिव जग्मिम । **३. लुट्** – गन्ता गन्तारौ गन्तारः । गन्तासि गन्तास्थः गन्तास्थ । गन्तास्मि गन्तास्वः गन्तास्मः । **४. लृट्** – गमिष्यति[2] गमिष्यतः गमिष्यन्ति । गमिष्यसि गमिष्यथः गमिष्यथ । गमिष्यामि गमिष्यावः गमिष्यामः । **५. लोट्** – गच्छतु, गच्छतात् गच्छताम् गच्छन्तु । गच्छ, गच्छतात् गच्छतम् गच्छत । गच्छानि गच्छाव गच्छाम । **६. लङ्** – अगच्छत् अगच्छताम् अगच्छन् । अगच्छः अगच्छतम् अगच्छत । अगच्छम् अगच्छाव अगच्छाम । **७. विधिलिङ्** – गच्छेत् गच्छेताम् गच्छेयुः । गच्छेः गच्छेतम् गच्छेत । गच्छेयम् गच्छेव गच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – गम्यात् गम्यास्ताम् गम्यासुः । गम्याः गम्यास्तम् गम्यास्त । गम्यासम् गम्यास्व गम्यास्म । **९. लुङ्** – अगमत् अगमताम् अगमन् । अगमः अगमतम् अगमत । अगमम् अगमाव अगमाम । **१०. लृङ्** – अगमिष्यत् अगमिष्यताम् अगमिष्यन् । अगमिष्यः अगमिष्यतम् अगमिष्यत । अगमिष्यम् अगमिष्याव अगमिष्याम ।

णिचि – गमयति – ते, **सनि** – जिगमिषति, **यकि** – गम्यते ।

१. 'इषुगमियमां छः' इति छकारे अन्तादेशे तुकि श्चुत्वेन चकारः । 'छे च' इति तुक् ।

२. 'गमेरिट् परस्मैपदेषु' – गमेः परस्य सादेः प्रत्ययस्य इट् स्यात् ।

९८३. सृप्लृ – गतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै,

१. लट् – सर्पति सर्पतः सर्पन्ति । सर्पसि सर्पथः सर्पथ । सर्पामि सर्पावः सर्पामः । **२. लिट्** – ससर्प ससृपतुः ससृपुः । ससर्पिथ ससृपथुः ससृप । ससर्प ससृपिव ससृपिम । **३. लुट्** – (i) सर्प्ता सर्प्तारौ सर्प्तारः । सर्प्तासि सर्प्तास्थः सर्प्तास्थ । सर्प्तास्मि सर्प्तास्वः सर्प्तास्मः । (ii) स्रप्ता[1] स्रप्तारौ स्रप्तारः । स्रप्तासि स्रप्तास्थः स्रप्तास्थ । स्रप्तास्मि स्रप्तास्वः स्रप्तास्मः । **४. लृट्** – (i) सर्प्स्यति सर्प्स्यतः सर्प्स्यन्ति । सर्प्स्यसि सर्प्स्यथः सर्प्स्यथ । सर्प्स्यामि सर्प्स्यावः सर्प्स्यामः । (ii) स्रप्स्यति स्रप्स्यतः स्रप्स्यन्ति । स्रप्स्यसि स्रप्स्यथः स्रप्स्यथ । स्रप्स्यामि स्रप्स्यावः स्रप्स्यामः । **५. लोट्** – सर्पतु, सर्पतात् सर्पताम् सर्पन्तु । सर्प, सर्पतात् सर्पतम् सर्पत । सर्पाणि सर्पाव सर्पाम । **६. लङ्** – असर्पत् असर्पताम् असर्पन् । असर्पः असर्पतम् असर्पत । असर्पम् असर्पाव अपर्पाम । **७. विधिलिङ्** – सर्पेत् सर्पेताम् सर्पेयुः । सर्पेः सर्पेतम् सर्पेत । सर्पेयम् सर्पेव सर्पेम । **८. आशीर्लिङ्** – सृप्यात् सृप्यास्ताम् सृप्यासुः । सृप्याः सृप्यास्तम् सृप्यास्त । सृप्यासम् सृप्यास्व सृप्यास्म । **९. लुङ्** – असृपत् असृपताम् असृपन् । असृपः असृपतम् असृपत । असृपम् असृपाव असृपाम । **१०. लृङ्** – (i) असर्प्स्यत् असर्प्स्यताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

असर्प्स्यन् । असर्प्स्यः असर्प्स्यतम् असर्प्स्यत । असर्प्स्यम् असर्प्स्याव असर्प्स्याम । (ii) अस्रप्स्यत् अस्रप्स्यताम् अस्रप्स्यन् । अस्रप्स्यः अस्रप्स्यतम् अस्रप्स्यत । अस्रप्स्यम् अस्रप्स्याव अस्रप्स्याम ।

णिचि – सर्पयति – ते, **सनि** – सिसृप्सति, **यकि** – सृप्यते ।

१. 'अनुदात्तस्य च ऋदुपधस्यान्यतरस्याम्' – उपदेशेऽनुदात्तो य ऋदुपधस्तस्य अम् वा स्यात् झलादावकिति परे ।

९८४. यम – उपरमे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । उपरमः – विरमणम् । 'यमेरुपरमे यच्छेद् यमयेत् परिवेषणे' (श्लो.१४८) इति देवः ।

१. लट् – यच्छति[1] यच्छतः यच्छन्ति । यच्छसि यच्छथः यच्छथ । यच्छामि यच्छावः यच्छामः । **२. लिट्** – ययाम येमतुः येमुः । येमिथ-ययन्थ येमथुः येम । ययाम-ययम येमिव येमिम । **३. लुट्** – यन्ता यन्तारौ यन्तारः । यन्तासि यन्तास्थः यन्तास्थ । यन्तास्मि यन्तास्वः यन्तास्मः । **४. लृट्** – यंस्यति यंस्यतः यंस्यन्ति । यंस्यसि यंस्यथः यंस्यथ । यंस्यामि यंस्यावः यंस्यामः । **५. लोट्** – यच्छतु, यच्छतात् यच्छताम् यच्छन्तु । यच्छ, यच्छतात् यच्छतम् यच्छत । यच्छानि यच्छाव यच्छाम । **६. लङ्** – अयच्छत् अयच्छताम् अयच्छन् । अयच्छः अयच्छतम् अयच्छत । अयच्छम् अयच्छाव अयच्छाम । **७. विधिलिङ्** – यच्छेत् यच्छेताम् यच्छेयुः । यच्छेः यच्छेतम् यच्छेत । यच्छेयम् यच्छेव यच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – यम्यात् यम्यास्ताम् यम्यासुः । यम्याः यम्यास्तम् यम्यास्त । यम्यासम् यम्यास्व यम्यास्म । **९. लुङ्** – अयंसीत् अयंसिष्टाम् अयंसिषुः । अयंसीः अयंसिष्टम् अयंसिष्ट । अयंसिषम् अयंसिष्व अयंसिष्म । **१०. लृङ्** – अयंस्यत् अयंस्यताम् अयंस्यन् । अयंस्यः अयंस्यतम् अयंस्यत । अयंस्यम् अयंस्याव अयंस्याम ।

णिचि – यामयति-यमयति[2] – ते, **सनि** – यियंसति, **यकि** – यम्यते ।

१. 'इषुगमियमां छः' इति छकारे अन्तादेशे तुकि श्चुत्वेन चकारः । 'छे च' इति तुक् ।

२. परिवेषणे तु मित्त्वम् । मित्त्वात् ह्रस्वः । 'यमोऽपरिवेषणे' इति भोजनादन्यत्र मित्त्वं न ।

९८५. तप – सन्तापे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'सन्तापेऽर्थे तपेद् दाहे तापयेत् तपते तपेत् । ऐश्वर्ये वा दिवादित्वात् तप्यते तपतीति च' (श्लो. १३१) इति देवः ।

१. लट् – तपति तपतः तपन्ति । तपसि तपथः तपथ । तपामि तपावः तपामः । **२. लिट्** – तताप तेपतुः तेपुः । तेपिथ-ततप्थ तेपथुः तेप । तताप, ततप तेपिव तेपिम । **३. लुट्** – तप्ता तप्तारौ तप्तारः । तप्तासि तप्तास्थः तप्तास्थ । तप्तास्मि तप्तास्वः तप्तास्मः । **४. लृट्** – तप्स्यति तप्स्यतः तप्स्यन्ति । तप्स्यसि तप्स्यथः तप्स्यथ । तप्स्यामि तप्स्यावः तप्स्यामः । **५. लोट्** – तपतु, तपतात् तपताम् तपन्तु । तप, तपतात् तपतम् तपत । तपानि तपाव तपाम । **६. लङ्** – अतपत् अतपताम् अतपन् । अतपः अतपतम् अतपत । अतपम् अतपाव अतपाम । **७. विधिलिङ्** – तपेत् तपेताम् तपेयुः । तपेः तपेतम् तपेत । तपेयम् तपेव तपेम । **८. आशीर्लिङ्** – तप्यात् तप्यास्ताम् तप्यासुः । तप्याः तप्यास्तम् तप्यास्त । तप्यासम् तप्यास्व तप्यास्म । **९. लुङ्** – अताप्सीत् अताप्ताम् अताप्सुः । अताप्सीः अताप्तम् अताप्त । अताप्सम् अताप्स्व अताप्स्म । **१०. लृङ्** – अतप्स्यत् अतप्स्यताम् अतप्स्यन् । अतप्स्यः अतप्स्यतम् अतप्स्यत । अतप्स्यम् अतप्स्याव अतप्स्याम ।

णिचि – तापयति – ते, **सनि** – तितप्सति, **यकि** – तप्यते ।

९८६. त्यज – हानौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै । हानिः = उत्सर्गः इति बालमनोरमा । त्यागः इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – त्यजति त्यजतः त्यजन्ति । त्यजसि त्यजथः त्यजथ । त्यजामि त्यजावः त्यजामः । **२. लिट्** – तत्याज तत्यजतुः तत्यजुः । तत्यजिथ-तत्यक्थ तत्यजथुः तत्यज । तत्याज, तत्यज तत्यजिव तत्यजिम । **३. लुट्** – त्यक्ता त्यक्तारौ त्यक्तारः । त्यक्तासि त्यक्तास्थः त्यक्तास्थ । त्यक्तास्मि त्यक्तास्वः त्यक्तास्मः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४. लृट् – त्यक्ष्यति त्यक्ष्यतः त्यक्ष्यन्ति । त्यक्ष्यसि त्यक्ष्यथः त्यक्ष्यथ । त्यक्ष्यामि त्यक्ष्यावः त्यक्ष्यामः । **५. लोट्** – त्यजतु, त्यजतात् त्यजताम् त्यजन्तु । त्यज, त्यजतात् त्यजतम् त्यजत । त्यजानि त्यजाव त्यजाम । **६. लङ्** – अत्यजत् अत्यजताम् अत्यजन् । अत्यजः अत्यजतम् अत्यजत । अत्यजम् अत्यजाव अत्यजाम । **७. विधिलिङ्** – त्यजेत् त्यजेताम् त्यजेयुः । त्यजेः त्यजेतम् त्यजेत । त्यजेयम् त्यजेव त्यजेम । **८. आशीर्लिङ्** – त्यज्यात् त्यज्यास्ताम् त्यज्यासुः । त्यज्याः त्यज्यास्तम् त्यज्यास्त । त्यज्यासम् त्यज्यास्व त्यज्यास्म । **९. लुङ्** – अत्याक्षीत् अत्याक्ताम् अत्याक्षुः । अत्याक्षीः अत्याक्तम् अत्याक्त । अत्याक्षम् अत्याक्ष्व अत्याक्ष्म । **१०. लृङ्** – अत्यक्ष्यत् अत्यक्ष्यताम् अत्यक्ष्यन् । अत्यक्ष्यः अत्यक्ष्यतम् अत्यक्ष्यत । अत्यक्ष्यम् अत्यक्ष्याव अत्यक्ष्याम ।

णिचि – त्याजयति – ते, **सनि** – तित्यक्षति, **यकि** – त्यज्यते ।

९८७. षञ्ज – सङ्गे । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – सजति[1] सजतः सजन्ति । सजसि सजथः सजथ । सजामि सजावः सजामः । **२. लिट्** – ससञ्ज ससञ्जतुः[2] ससञ्जुः । ससञ्जिथ-ससङ्क्थ ससञ्जथुः ससञ्ज । ससञ्ज ससञ्जिव ससञ्जिम । **३. लुट्** – सङ्क्ता सङ्क्तारौ सङ्क्तारः । सङ्क्तासि सङ्क्तास्थः सङ्क्तास्थ । सङ्क्तास्मि सङ्क्तास्वः सङ्क्तास्मः । **४. लृट्** – सङ्क्ष्यति सङ्क्ष्यतः सङ्क्ष्यन्ति । सङ्क्ष्यसि सङ्क्ष्यथः सङ्क्ष्यथ । सङ्क्ष्यामि सङ्क्ष्यावः सङ्क्ष्यामः । **५. लोट्** – सजतु, सजतात् सजताम् सजन्तु । सज, सजतात् सजतम् सजत । सजानि सजाव सजाम । **६. लङ्** – असजत् असजताम् असजन् । असजः असजतम् असजत । असजम् असजाव असजाम । **७. विधिलिङ्** – सजेत् सजेताम् सजेयुः । सजेः सजेतम् सजेत । सजेयम् सजेव सजेम । **८. आशीर्लिङ्** – सज्यात् सज्यास्ताम् सज्यासुः । सज्याः सज्यास्तम् सज्यास्त । सज्यासम् सज्यास्व सज्यास्म । **९. लुङ्** – असाङ्क्षीत् असाङ्क्ताम् असाङ्क्षुः । असाङ्क्षीः असाङ्क्तम् असाङ्क्त । असाङ्क्षम् असाङ्क्ष्व असाङ्क्ष्म । **१०. लृङ्** – असङ्क्ष्यत् असङ्क्ष्यताम् असङ्क्ष्यन् । असङ्क्ष्यः असङ्क्ष्यतम् असङ्क्ष्यत । असङ्क्ष्यम् असङ्क्ष्याव असङ्क्ष्याम ।

णिचि – सञ्जयति – ते, **सनि** – सिसङ्क्षति, **यकि** – सज्यते ।

१. 'दंशसञ्जस्वञ्जां शपि' इति शपि नलोपः ।

२. 'अतुसादौ कित्त्वान् नलोपः । ससजतुः ससजुः' इति बालमनोरमा । माधवीयधातुवृत्तौ लिख्यते – ''असंयोगात् लिट् कित्' इति कित्त्वनिषेधात् 'अनिदिताम्...' इति उपधालोपो न भवति'' इति । अत्र माधवीयधातुवृत्तिकारस्य मतम् एव युक्तिसम्मतम् इति भाति । अतः नलोपघटितानि रूपाणि इह न दर्शितानि ।

९८८. दृशिर् – प्रेक्षणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – पश्यति[1] पश्यतः पश्यन्ति । पश्यसि पश्यथः पश्यथ । पश्यामि पश्यावः पश्यामः । **२. लिट्** – ददर्श ददृशतुः ददृशुः । ददर्शिथ-दद्रष्ठ ददृशथुः ददृश । ददर्श ददृशिव ददृशिम । **३. लुट्** – द्रष्टा द्रष्टारौ द्रष्टारः । द्रष्टासि द्रष्टास्थः द्रष्टास्थ । द्रष्टास्मि द्रष्टास्वः द्रष्टास्मः । **४. लृट्** – द्रक्ष्यति द्रक्ष्यतः द्रक्ष्यन्ति । द्रक्ष्यसि द्रक्ष्यथः द्रक्ष्यथ । द्रक्ष्यामि द्रक्ष्यावः द्रक्ष्यामः । **५. लोट्** – पश्यतु, पश्यतात् पश्यताम् पश्यन्तु । पश्य, पश्यतात् पश्यतम् पश्यत । पश्यानि पश्याव पश्याम । **६. लङ्** – अपश्यत् अपश्यताम् अपश्यन् । अपश्यः अपश्यतम् अपश्यत । अपश्यम् अपश्याव अपश्याम । **७. विधिलिङ्** – पश्येत् पश्येताम् पश्येयुः । पश्येः पश्येतम् पश्येत । पश्येयम् पश्येव पश्येम । **८. आशीर्लिङ्** – दृश्यात् दृश्यास्ताम् दृश्यासुः । दृश्याः दृश्यास्तम् दृश्यास्त । दृश्यासम् दृश्यास्व दृश्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अद्राक्षीत् अद्राष्टाम् अद्राक्षुः । अद्राक्षीः अद्राष्टम् अद्राष्ट । अद्राक्षम् अद्राक्ष्व अद्राक्ष्म । (ii) अदर्शत्[2] अदर्शताम् अदर्शन् । अदर्शः अदर्शतम् अदर्शत । अदर्शम् अदर्शाव अदर्शाम । **१०. लृङ्** – अद्रक्ष्यत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अद्रक्ष्यताम् अद्रक्ष्यन् । अद्रक्ष्यः अद्रक्ष्यतम् अद्रक्ष्यत । अद्रक्ष्यम् अद्रक्ष्याव अद्रक्ष्याम ।

णिचि – दर्शयति – ते, **सनि** – दिदृक्षते[३], **यकि** – दृश्यते ।

१. 'पाघ्राध्मा...' इत्यनेन पश्यादेशः ।

२. 'इरितो वा' इति वा अङ् । 'ऋदृशोऽङि गुणः' इति गुणः ।

३. 'ज्ञाश्रुस्मृदृशां सनः' इति सन्नन्तस्य आत्मनेपदिता ।

९८९. दंश – दशने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'दशनम् = दंष्ट्राव्यापारः । हनुमूलगताः स्थूलदन्ताः दंष्ट्राः । तद्व्यापारः तत्क्रियादिरूप इत्यर्थः' इति बालमनोरमा । 'दंशने दशतीति स्यात् तत्र दंशयते णिचि । भाषणे दंशयेत्' (श्लो. १६४-१६५) इति देवः ।

१. लट् – दशति[१] दशतः दशन्ति । दशसि दशथः दशथ । दशामि दशावः दशामः । **२. लिट्** – ददंश ददंशतुः ददंशुः । ददंशिथ-ददंष्ठ ददंशथुः ददंश । ददंश ददंशिव ददंशिम । **३. लुट्** – दंष्टा दंष्टारौ दंष्टारः । दंष्टासि दंष्टास्थः दंष्टास्थ । दंष्टास्मि दंष्टास्वः दंष्टास्मः । **४. लृट्** – दङ्क्ष्यति दङ्क्ष्यतः दङ्क्ष्यन्ति । दङ्क्ष्यसि दङ्क्ष्यथः दङ्क्ष्यथ । दङ्क्ष्यामि दङ्क्ष्यावः दङ्क्ष्यामः । **५. लोट्** – दशतु, दशतात् दशताम् दशन्तु । दश, दशतात् दशतम् दशत । दशानि दशाव दशाम । **६. लङ्** – अदशत् अदशताम् अदशन् । अदशः अदशतम् अदशत । अदशम् अदशाव अदशाम । **७. विधिलिङ्** – दशेत् दशेताम् दशेयुः । दशेः दशेतम् दशेत । दशेयम् दशेव दशेम । **८. आशीर्लिङ्** – दश्यात् दश्यास्ताम् दश्यासुः । दश्याः दश्यास्तम् दश्यास्त । दश्यासम् दश्यास्व दश्यास्म । **९. लुङ्** – अदाङ्क्षीत् अदांष्टाम् अदांक्षुः । अदांक्षीः अदांष्टम् अदांष्ट । अदांक्षम् अदांक्ष्व अदांक्ष्म । **१०. लृङ्** – अदङ्क्ष्यत् अदङ्क्ष्यताम् अदङ्क्ष्यन् । अदङ्क्ष्यः अदङ्क्ष्यतम् अदङ्क्ष्यत । अदङ्क्ष्यम् अदङ्क्ष्याव अदङ्क्ष्याम ।

णिचि – दंशयति – ते, **सनि** – दिदङ्क्षति, **यकि** – दश्यते ।

१. 'दंशसञ्जस्वञ्जां शपि' इति शपि नलोपः ।

९९०. कृष – विलेखने । द्विकर्म, अनिट्, परस्मै । विलेखनम् = आकर्षणम् । हलोत्किरणमिति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – कर्षति कर्षतः कर्षन्ति । कर्षसि कर्षथः कर्षथ । कर्षामि कर्षावः कर्षामः । **२. लिट्** – चकर्ष चकृषतुः चकृषुः । चकर्षिथ चकृषथुः चकृष । चकर्ष चकृषिव चकृषिम । **३. लुट्** – (i) क्रष्टा क्रष्टारौ क्रष्टारः । क्रष्टासि क्रष्टास्थः क्रष्टास्थ । क्रष्टास्मि क्रष्टास्वः क्रष्टास्मः । (ii) कर्ष्टा[१] कर्ष्टारौ कर्ष्टारः । कर्ष्टासि कर्ष्टास्थः कर्ष्टास्थ । कर्ष्टास्मि कर्ष्टास्वः कर्ष्टास्मः । **४. लृट्** – (i) क्रक्ष्यति क्रक्ष्यतः क्रक्ष्यन्ति । क्रक्ष्यसि क्रक्ष्यथः क्रक्ष्यथ । क्रक्ष्यामि क्रक्ष्यावः क्रक्ष्यामः । (ii) कर्क्ष्यति कर्क्ष्यतः कर्क्ष्यन्ति । कर्क्ष्यसि कर्क्ष्यथः कर्क्ष्यथ । कर्क्ष्यामि कर्क्ष्यावः कर्क्ष्यामः । **५. लोट्** – कर्षतु, कर्षतात् कर्षताम् कर्षन्तु । कर्ष, कर्षतात् कर्षतम् कर्षत । कर्षाणि कर्षाव कर्षाम । **६. लङ्** – अकर्षत् अकर्षताम् अकर्षन् । अकर्षः अकर्षतम् अकर्षत । अकर्षम् अकर्षाव अकर्षाम । **७. विधिलिङ्** – कर्षेत् कर्षेताम् कर्षेयुः । कर्षेः कर्षेतम् कर्षेत । कर्षेयम् कर्षेव कर्षेम । **८. आशीर्लिङ्** – कृष्यात् कृष्यास्ताम् कृष्यासुः । कृष्याः कृष्यास्तम् कृष्यास्त । कृष्यासम् कृष्यास्व कृष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अक्राक्षीत्[२] अक्राष्टाम् अक्राक्षुः । अक्राक्षीः अक्राष्टम् अक्राष्ट । अक्राक्षम् अक्राक्ष्व अक्राक्ष्म । (ii) अकार्क्षीत् अकार्ष्टाम् अकार्क्षुः । अकार्क्षीः अकार्ष्टम् अकार्ष्ट । अकार्क्षम् अकार्क्ष्व अकार्क्ष्म । (iii) अकृक्षत् अकृक्षताम् अकृक्षन् । अकृक्षः अकृक्षतम् अकृक्षत । अकृक्षम् अकृक्षाव अकृक्षाम । **१०. लृङ्** - (i) अक्रक्ष्यत् अक्रक्ष्यताम् अक्रक्ष्यन् । अक्रक्ष्यः अक्रक्ष्यतम् अक्रक्ष्यत । अक्रक्ष्यम् अक्रक्ष्याव अक्रक्ष्याम । (ii) अकर्क्ष्यत् अकर्क्ष्यताम् अकर्क्ष्यन् । अकर्क्ष्यः अकर्क्ष्यतम् अकर्क्ष्यत । अकर्क्ष्यम् अकर्क्ष्याव अकर्क्ष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – कर्षयति – ते, **सनि** – चिकृक्षते, **यकि** – कृष्यते ।

१. 'अनुदात्तस्य च ऋदुपधस्यान्यतरस्याम्' इति अम् विकल्पेन । अमागमाभावे लघूपधगुणे 'कर्ष्टा' इति रूपम् ।

२. 'तृशमृशकृषतृपदृपां च्लेः सिज्वा वाच्यः' इति सिचि 'अनुदात्तस्य...' इति अमागमः । अमागमाभावे 'अकार्क्षीत्' । 'शल इगुपधात..' इति क्सादेशे 'अकृक्षत्' इति ।

९९१. दह – भस्मीकरणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै,

१. लट् – दहति दहतः दहन्ति । दहसि दहथः दहथ । दहामि दहावः दहामः । **२. लिट्** – ददाह देहतुः देहुः । देहिथ-ददग्ध देहथुः देह । ददाह-ददह देहिव देहिम । **३. लुट्** – दग्धा दग्धारौ दग्धारः । दग्धासि दग्धास्थः दग्धास्थ । दग्धास्मि दग्धास्वः दग्धास्मः । **४. लृट्** – धक्ष्यति धक्ष्यतः धक्ष्यन्ति । धक्ष्यसि धक्ष्यथः धक्ष्यथ । धक्ष्यामि धक्ष्यावः धक्ष्यामः । **५. लोट्** – दहतु, दहतात् दहताम् दहन्तु । दह, दहतात् दहतम् दहत । दहानि दहाव दहाम । **६. लङ्** – अदहत् अदहताम् अदहन् । अदहः अदहतम् अदहत । अदहम् अदहाव अदहाम । **७. विधिलिङ्** – दहेत् दहेताम् दहेयुः । दहेः दहेतम् दहेत । दहेयम् दहेव दहेम । **८. आशीर्लिङ्** – दह्यात् दह्यास्ताम् दह्यासुः । दह्याः दह्यास्तम् दह्यास्त । दह्यासम् दह्यास्व दह्यास्म । **९. लुङ्** – अधाक्षीत् अदाग्धाम् अधाक्षुः । अधाक्षीः अदाग्धम् अदाग्ध । अधाक्षम् अधाक्ष्व अधाक्ष्म । **१०. लृङ्** – अधक्ष्यत् अधक्ष्यताम् अधक्ष्यन् । अधक्ष्यः अधक्ष्यतम् अधक्ष्यत । अधक्ष्यम् अधक्ष्याव अधक्ष्याम ।

णिचि – दाहयति – ते, **सनि** – दिधक्षति, **यकि** – दह्यते ।

९९२. मिह – सेचने । सकर्म, अनिट्, परस्मै,

१. लट् – मेहति मेहतः मेहन्ति । मेहसि मेहथः मेहथ । मेहामि मेहावः मेहामः । **२. लिट्** – मिमेह मिमिहतुः मिमिहुः । मिमेहिथ मिमिहथुः मिमिह । मिमेह मिमिहिव मिमिहिम । **३. लुट्** – मेढा मेढारौ मेढारः । मेढासि मेढास्थः मेढास्थ । मेढास्मि मेढास्वः मेढास्मः । **४. लृट्** – मेक्ष्यति मेक्ष्यतः मेक्ष्यन्ति । मेक्ष्यसि मेक्ष्यथः मेक्ष्यथ । मेक्ष्यामि मेक्ष्यावः मेक्ष्यामः । **५. लोट्** – मेहतु, मेहतात् मेहताम् मेहन्तु । मेह, मेहतात् मेहतम् मेहत । मेहानि मेहाव मेहाम । **६. लङ्** – अमेहत् अमेहताम् अमेहन् । अमेहः अमेहतम् अमेहत । अमेहम् अमेहाव अमेहाम । **७. विधिलिङ्** – मेहेत् मेहेताम् मेहेयुः । मेहेः मेहेतम् मेहेत । मेहेयम् मेहेव मेहेम । **८. आशीर्लिङ्** – मिह्यात् मिह्यास्ताम् मिह्यासुः । मिह्याः मिह्यास्तम् मिह्यास्त । मिह्यासम् मिह्यास्व मिह्यास्म । **९. लुङ्** – अमिक्षत् अमिक्षताम् अमिक्षन् । अमिक्षः अमिक्षतम् अमिक्षत । अमिक्षम् अमिक्षाव अमिक्षाम । **१०. लृङ्** – अमेक्ष्यत् अमेक्ष्यताम् अमेक्ष्यन् । अमेक्ष्यः अमेक्ष्यतम् अमेक्ष्यत । अमेक्ष्यम् अमेक्ष्याव अमेक्ष्याम ।

णिचि – मेहयति – ते, **सनि** – मिमिक्षति, **यकि** – मिह्यते ।

९९३. कित – निवासे रोगापनयने च । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'अर्थनिर्देशस्य उपलक्षणत्वात् अर्थान्तरेषु वृत्तिः । 'कितेर्व्याधिप्रतीकारे निग्रहे अपनयने नाशने संशये च' इति निबद्धेष्वर्थेषु 'गुप्तिज्किद्भ्यः सन्' इति सन् विहितः' इति तत्त्वबोधिनीटीका । 'निवासे तु केतयति (चुरादौ उक्तः)' इति सि.कौमुदी । आभरणकारः अस्य आत्मनेपदं मनुते । मा.धा.वृत्तौ तत् खण्डितम् ।

१. लट् – (i) चिकित्सति[1] चिकित्सतः चिकित्सन्ति । चिकित्ससि चिकित्सथः चिकित्सथ । चिकित्सामि चिकित्सावः चिकित्सामः । (ii) केतयति केतयतः केतयन्ति । केतयसि केतयथः केतयथ । केतयामि केतयावः केतयामः । (iii) केतयते केतयेते केतयन्ते । केतयसे केतयेथे केतयध्वे । केतये केतयावहे केतयामहे । **२. लिट्** – (i) चिकित्साञ्चकार चिकित्साञ्चक्रतुः चिकित्साञ्चक्रुः । चिकित्साञ्चकर्थ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चिकित्साञ्चक्रथुः चिकित्साञ्चक्र । चिकित्साञ्चकार/चिकित्साञ्चकर चिकित्साञ्चकृव चिकित्साञ्चकृम । (ii) चिकित्साम्बभूव चिकित्साम्बभूवतुः चिकित्साम्बभूवुः । चिकित्साम्बभूविथ चिकित्साम्बभूवथुः चिकित्साम्बभूव । चिकित्साम्बभूव चिकित्साम्बभूविव चिकित्साम्बभूविम । (iii) चिकित्सामास चिकित्सामासतुः चिकित्सामासुः । चिकित्सामासिथ चिकित्सामासथुः चिकित्सामास । चिकित्सामास चिकित्सामासिव चिकित्सामासिम । (iv) केतयाञ्चकार केतयाञ्चक्रतुः केतयाञ्चक्रुः । केतयाञ्चकर्थ केतयाञ्चक्रथुः केतयाञ्चक्र । केतयाञ्चकार, केतयाञ्चकर केतयाञ्चकृव केतयाञ्चकृम । (v) केतयाञ्चक्रे केतयाञ्चक्राते केतयाञ्चक्रिरे । केतयाञ्चकृषे केतयाञ्चक्राथे केतयाञ्चकृढ्वे । केतयाञ्चक्रे केतयाञ्चकृवहे केतयाञ्चकृमहे । (vi) केतयाम्बभूव केतयाम्बभूवतुः केतयाम्बभूवुः । केतयाम्बभूविथ केतयाम्बभूवथुः केतयाम्बभूव । केतयाम्बभूव केतयाम्बभूविव केतयाम्बभूविम । (vii) केतयामास केतयामासतुः केतयामासुः । केतयामासिथ केतयामासथुः केतयामास । केतयामास केतयामासिव केतयामासिम । **३. लुट्** – (i) चिकित्सिता चिकित्सितारौ चिकित्सितारः । चिकित्सितासि चिकित्सितास्थः चिकित्सितास्थ । चिकित्सितास्मि चिकित्सितास्वः चिकित्सितास्मः । (ii) केतयिता केतयितारौ केतयितारः । केतयितासि केतयितास्थः केतयितास्थ । केतयितास्मि केतयितास्वः केतयितास्मः । (iii) केतयिता केतयितारौ केतयितारः । केतयितासे केतयितासाथे केतयिताध्वे । केतयिताहे केतयितास्वहे केतयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चिकित्सिष्यति चिकित्सिष्यतः चिकित्सिष्यन्ति । चिकित्सिष्यसि चिकित्सिष्यथः चिकित्सिष्यथ । चिकित्सिष्यामि चिकित्सिष्यावः चिकित्सिष्यामः । (ii) केतयिष्यति केतयिष्यतः केतयिष्यन्ति । केतयिष्यसि केतयिष्यथः केतयिष्यथ । केतयिष्यामि केतयिष्यावः केतयिष्यामः । (iii) केतयिष्यते केतयिष्येते केत-यिष्यन्ते । केतयिष्यसे केतयिष्येथे केतयिष्यध्वे । केतयिष्ये केतयिष्यावहे केतयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चिकित्सतु, चिकित्सतात् चिकित्सताम् चिकित्सन्तु । चिकित्स, चिकित्सतात् चिकित्सतम् चिकित्सत । चिकित्सानि चिकित्साव चिकित्साम । (ii) केतयतु, केतयतात् केतयताम् केतयन्तु । केतय, केतयतात् केतयतम् केतयत । केतयानि केतयाव केतयाम । (iii) केतयताम् केतयेताम् केतयन्ताम् । केतयस्व केतयेथाम् केतयध्वम् । केतयै केतयावहै केतयामहै । **६. लङ्** – (i) अचिकित्सत् अचिकित्सताम् अचिकित्सन् । अचिकित्सः अचिकित्सतम् अचिकित्सत । अचिकित्सम् अचिकित्साव अचिकित्साम । (ii) अकेतयत् अकेतयताम् अकेतयन् । अकेतयः अकेतयतम् अकेतयत । अकेतयम् अकेतयाव अकेतयाम । (iii) अकेतयत अकेतयेताम् अकेतयन्त । अकेतयथाः अकेतयेथाम् अकेतयध्वम् । अकेतये अकेतयावहि अकेतयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चिकित्सेत् चिकित्सेताम् चिकित्सेयुः । चिकित्सेः चिकित्सेतम् चिकित्सेत । चिकित्सेयम् चिकित्सेव चिकित्सेम । (ii) केतयेत् केतयेताम् केतयेयुः । केतयेः केतयेतम् केतयेत । केतयेयम् केतयेव केतयेम । (iii) केतयेत केतयेयाताम् केतयेरन् । केतयेथाः केतये-याथाम् केतयेध्वम् । केतयेय केतयेवहि केतयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चिकित्स्यात् चिकित्स्यास्ताम् चिकित्स्यासुः । चिकित्स्याः चिकित्स्यास्तम् चिकित्स्यास्त । चिकित्स्यासम् चिकित्स्यास्व चिकित्स्यास्म । (ii) केत्यात् केत्यास्ताम् केत्यासुः । केत्याः केत्यास्तम् केत्यास्त । केत्यासम् केत्यास्व केत्यास्म । (iii) केतयिषीष्ट केतयिषीयास्ताम् केतयिषीरन् । केतयिषीष्ठाः केतयिषीयास्थाम् केतयिषीध्वम् । केतयिषीय केतयिषीवहि केतयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचिकित्सीत् अचिकित्सिष्टाम् अचिकित्सिषुः । अचिकित्सीः अचिकित्सिष्टम् अचिकित्सिष्ट । अचिकित्सिषम् अचिकित्सिष्व अचिकित्सिष्म । (ii) अचीकितत् अचीकितताम् अचीकितन् । अचीकितः अचीकिततम् अचीकितत । अचीकितम् अचीकिताव अची-किताम । (iii) अचीकितत अचीकितेताम् अचीकितन्त । अचीकितथाः अचीकितेथाम् अचीकितध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचीकिते अचीकितावहि अचीकितामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचिकित्सिष्यत् अचिकित्सिष्यताम् अचिकित्सिष्यन् । अचिकित्सिष्यः अचिकित्सिष्यतम् अचिकित्सिष्यत । अचिकित्सिष्यम् अचिकित्सिष्याव अचिकित्सिष्याम । (ii) अकेतयिष्यत् अकेतयिष्यताम् अकेतयिष्यन् । अकेतयिष्यः अकेतयिष्यतम् अकेतयिष्यत । अकेतयिष्यम् अकेतयिष्याव अकेतयिष्याम । (iii) अकेतयिष्यत अकेतयिष्येताम् अकेतयिष्यन्त । अकेतयिष्यथाः अकेतयिष्येथाम् अकेतयिष्यध्वम् । अकेतयिष्ये अकेतयिष्यावहि अकेतयिष्यामहि । **णिचि** – चिकित्सयति/केतयति – ते, **सनि** – चिकित्सिषति[२], चिकेतयिषति/ते, **यकि** – चिकित्स्यते/केत्यते ।

१. 'गुप्तिज्किद्भ्यः...' इति व्याधिप्रतीकारार्थे नित्यं सन् । निवासार्थे तु सन् न, अपि तु णिच् । अतः 'केतयति' इति रूपम् ।
२. 'सन्नन्तान्न सनिष्यते' (भाष्येष्टिः – ३.१७) इति सन्नन्तात् सन् न भवति इति न शङ्कनीयम् । 'सरूपः प्रत्ययो नेष्टः' इत्यत्र 'सरूपः' इत्यस्य 'समानार्थकः' इति भाष्यकृता उक्तत्वेन स्वार्थसन्नन्तात् इच्छासन् भवत्येव ।

९९४. दान – खण्डने । सकर्म, सेट्, उभय । 'अर्थविशेषे सन् । अन्यत्र दानयति' इति कौमुदी । 'अवखण्डने' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – (i) दीदांसति[१] दीदांसतः दीदांसन्ति । दीदांससि दीदांसथः दीदांसथ । दीदांसामि दीदांसावः दीदांसामः । (ii) दीदांसते दीदांसेते दीदांसन्ते । दीदांससे दीदांसेथे दीदांसध्वे । दीदांसे दीदांसावहे दीदांसामहे । (iii) दानयति[२] दानयतः दानयन्ति । दानयसि दानयथः दानयथ । दानयामि दानयावः दानयामः । (iv) दानयते दानयेते दानयन्ते । दानयसे दानयेथे दानयध्वे । दानये दानयावहे दानयामहे ।

२. लिट् – (i) दीदांसाञ्चकार दीदांसाञ्चक्रतुः दीदांसाञ्चक्रुः । दीदांसाञ्चकर्थ दीदांसाञ्चक्रथुः दीदांसाञ्चक्र । दीदांसाञ्चकार/दीदांसाञ्चकर दीदांसाञ्चकृव दीदांसाञ्चकृम । (ii) दीदांसाञ्चक्रे दीदांसाञ्चक्राते दीदांसाञ्चक्रिरे । दीदांसाञ्चकृषे दीदांसाञ्चक्राथे दीदांसाञ्चकृढ्वे । दीदांसाञ्चक्रे दीदांसाञ्चकृवहे दीदांसाञ्चकृमहे । (iii) दीदांसाम्बभूव दीदांसाम्बभूवतुः दीदांसाम्बभूवुः । दीदांसाम्बभूविथ दीदांसाम्बभूवथुः दीदांसाम्बभूव । दीदांसाम्बभूव दीदांसाम्बभूविव दीदांसाम्बभूविम । (iv) दीदांसामास दीदांसामासतुः दीदांसामासुः । दीदांसामासिथ दीदांसामासथुः दीदांसामास । दीदांसामास दीदांसामासिव दीदांसामासिम । (v) दानयाञ्चकार दानयाञ्चक्रतुः दानयाञ्चक्रुः । दानयाञ्चकर्थ दानयाञ्चक्रथुः दानयाञ्चक्र । दानयाञ्चकार/दानयाञ्चकर दानयाञ्चकृव दानयाञ्चकृम । (vi) दानयाञ्चक्रे दानयाञ्चक्राते दानयाञ्चक्रिरे । दानयाञ्चकृषे दानयाञ्चक्राथे दानयाञ्चकृढ्वे । दानयाञ्चक्रे दानयाञ्चकृवहे दानयाञ्चकृमहे । (vii) दानयाम्बभूव दानयाम्बभूवतुः दानयाम्बभूवुः । दानयाम्बभूविथ दानयाम्बभूवथुः दानयाम्बभूव । दानयाम्बभूव दानयाम्बभूविव दानयाम्बभूविम । (viii) दानयामास दानयामासतुः दानयामासुः । दानयामासिथ दानयामासथुः दानयामास । दानयामास दानयामासिव दानयामासिम । **३. लुट्** – (i) दीदांसिता दीदांसितारौ दीदांसितारः । दीदांसितासि दीदांसितास्थः दीदांसितास्थ । दीदांसितास्मि दीदांसितास्वः दीदांसितास्मः । (ii) दीदांसिता दीदांसितारौ दीदांसितारः । दीदांसितासे दीदांसितासाथे दीदांसिताध्वे । दीदांसिताहे दीदांसितास्वहे दीदांसितास्महे । (iii) दानयिता दानयितारौ दानयितारः । दानयितासि दानयितास्थः दानयितास्थ । दानयितास्मि दानयितास्वः दानयितास्मः । (iv) दानयिता दानयितारौ दानयितारः । दानयितासे दानयितासाथे दानयिताध्वे । दानयिताहे दानयितास्वहे दानयितास्महे । **४. लृट्** – (i) दीदांसिष्यति दीदांसिष्यतः दीदांसिष्यन्ति । दीदांसिष्यसि दीदांसिष्यथः दीदांसिष्यथ । दीदांसिष्यामि दीदांसिष्यावः दीदांसिष्यामः । (ii) दीदांसिष्यते दीदांसिष्येते दीदांसिष्यन्ते । दीदांसिष्यसे दीदांसिष्येथे दीदांसिष्यध्वे । दीदांसिष्ये दीदांसिष्यावहे दीदांसिष्यामहे । (iii) दानयिष्यति दानयिष्यतः दानयिष्यन्ति । दानयिष्यसि दानयिष्यथः दानयिष्यथ । दानयिष्यामि दानयिष्यावः दानयिष्यामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(iv) दानयिष्यते दानयिष्येते दानयिष्यन्ते । दानयिष्यसे दानयिष्येथे दानयिष्यध्वे । दानयिष्ये दानयिष्यावहे दानयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) दीदांसतु, दीदांसतात् दीदांसताम् दीदांसन्तु । दीदांस, दीदांसतात् दीदांसतम् दीदांसत । दीदांसानि दीदांसाव दीदांसाम । (ii) दीदांसताम् दीदांसेताम् दीदांसन्ताम् । दीदांसस्व दीदांसेथाम् दीदांसध्वम् । दीदांसै दीदांसावहै दीदांसामहै । (iii) दानयतु, दानयतात् दानयताम् दानयन्तु । दानय, दानयतात् दानयतम् दानयत । दानयानि दानयाव दानयाम । (iv) दानयताम् दानयेताम् दानयन्ताम् । दानयस्व दानयेथाम् दानयध्वम् । दानयै दानयावहै दानयामहै । **६. लङ्** - (i) अदीदांसत् अदीदांसताम् अदीदांसन् । अदीदांसः अदीदांसतम् अदीदांसत । अदीदांसम् अदीदांसाव अदीदांसाम । (ii) अदीदांसत अदीदांसेताम् अदीदांसन्त । अदीदांसथाः अदीदांसेथाम् अदीदांसध्वम् । अदीदांसे अदीदांसावहि अदीदांसामहि । (iii) अदानयत् अदानयताम् अदानयन् । अदानयः अदानयतम् अदानयत । अदानयम् अदानयाव अदानयाम । (iv) अदानयत अदानयेताम् अदानयन्त । अदानयथाः अदानयेथाम् अदानयध्वम् । अदानये अदानयावहि अदानयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) दीदांसेत् दीदांसेताम् दीदांसेयुः । दीदांसेः दीदांसेतम् दीदांसेत । दीदांसेयम् दीदांसेव दीदांसेम । (ii) दीदांसेत दीदांसेयाताम् दीदांसेरन् । दीदांसेथाः दीदांसेयाथाम् दीदांसेध्वम् । दीदांसेय दीदांसेवहि दीदांसेमहि । (iii) दानयेत् दानयेताम् दानयेयुः । दानयेः दानयेतम् दानयेत । दानयेयम् दानयेव दानयेम । (iv) दानयेत दानयेयाताम् दानयेरन् । दानयेथाः दानयेयाथाम् दानयेध्वम् । दानयेय दानयेवहि दानयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) दीदांस्यात् दीदांस्यास्ताम् दीदांस्यासुः । दीदांस्याः दीदांस्यास्तम् दीदांस्यास्त । दीदांस्यासम् दीदांस्यास्व दीदांस्यास्म । (ii) दीदांसिषीष्ट दीदांसिषीयास्ताम् दीदांसिषीरन् । दीदांसिषीष्ठाः दीदांसिषीयास्थाम् दीदांसिषीध्वम् । दीदांसिषीय दीदांसिषीवहि दीदांसिषीमहि । (iii) दान्यात् दान्यास्ताम् दान्यासुः । दान्याः दान्यास्तम् दान्यास्त । दान्यासम् दान्यास्व दान्यास्म । (iv) दानिषीष्ट दानषीयास्ताम् दानिषीरन् । दानिषीष्ठाः दानि-षीयास्थाम् दानिषीध्वम् । दानिषीय दानिषीवहि दानिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अदीदांसीत् अदीदांसिष्टाम् अदीदांसिषुः । अदीदांसीः अदीदांसिष्टम् अदीदांसिष्ट । अदीदांसिषम् अदीदांसिष्व अदीदांसिष्म । (ii) अदीदांसिष्ट अदीदांसिषाताम् अदीदांसिषत । अदीदांसिष्ठाः अदीदांसिषाथाम् अदीदांसिध्वम्/ढ्वम् । अदीदांसिषि अदीदांसिष्वहि अदीदांसिष्महि । (iii) अदीदनत् अदीदनताम् अदीदनन् । अदीदनः अदीदनतम् अदीदनत । अदीदनम् अदीदनाव अदीदनाम । (iv) अदीदनत अदीदनेताम् अदीदनन्त । अदीदनथाः अदीद-नेथाम् अदीदनध्वम् । अदीदने अदीदनावहि अदीदनामहि । **१०. लृङ्** - (i) अदीदांसिष्यत् अदीदांसिष्यताम् अदीदांसिष्यन् । अदीदांसिष्यः अदीदांसिष्यतम् अदीदांसिष्यत । अदीदांसिष्यम् अदीदांसिष्याव अदीदांसि-ष्याम । (ii) अदीदांसिष्यत अदीदांसिष्येताम् अदीदांसिष्यन्त । अदीदांसिष्यथाः अदीदांसिष्येथाम् अदीदांसि-ष्यध्वम् । अदीदांसिष्ये अदीदांसिष्यावहि अदीदांसिष्यावहि । (iii) अदानयिष्यत् अदानयिष्यताम् अदानयिष्यन् । अदानयिष्यः अदानयिष्यतम् अदानयिष्यत । अदानयिष्यम् अदानयिष्याव अदानयिष्याम । (iv) अदानयिष्यत अदानयिष्येताम् अदानयिष्यन्त । अदानयिष्यथाः अदानयिष्येथाम् अदानयिष्यध्वम् । अदानयिष्ये अदान-यिष्यावहि अदानयिष्यामहि ।

णिचि - दीदांसयति/दानयति - ते, **सनि** - दीदांसिषति/ते, दिदानयिषति/ते, **यकि** - दीदांस्यते/दान्यते ।

१. 'मान्बधदान्शान्भ्यो दीर्घश्चाभ्यासस्य' इति सन् अभ्यासेकारस्य दीर्घश्च ।

२. दानेरार्जवे सन् । अन्येषु अर्थेषु सनः अभावे णिच् । णिजन्तस्यापि उभयपदिता ।

१९५. शान - तेजने । सकर्म, सेट्, उभय । तेजनम् = आयुधानां तीक्ष्णीकरणम् ।

१. लट् - (i) शीशांसति[1] शीशांसतः शीशांसन्ति । शीशांससि शीशांसथः शीशांसथ । शीशांसामि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शीशांसावः शीशांसामः । (ii) शीशांसते शीशांसेते शीशांसन्ते । शीशांससे शीशांसेथे शीशांसध्वे । शीशांसे शीशांसावहे शीशांसामहे । (iii) शानयति[२] शानयतः शानयन्ति । शानयसि शानयथः शानयथ । शानयामि शानयावः शानयामः । (iv) शानयते शानयेते शानयन्ते । शानयसे शानयेथे शानयध्वे । शानये शानयावहे शानयामहे । **२. लिट्** – (i) शीशांसाञ्चकार शीशांसाञ्चक्रतुः शीशांसाञ्चक्रुः । शीशांसाञ्चकर्थ शीशांसाञ्चक्रथुः शीशांसाञ्चक्र । शीशांसाञ्चकार/शीशांसाञ्चकर शीशांसाञ्चकृव शीशांसाञ्चकृम । (ii) शीशांसाञ्चक्रे शीशांसाञ्चक्राते शीशांसाञ्चक्रिरे । शीशांसाञ्चकृषे शीशांसाञ्चक्राथे शीशांसाञ्चकृढ्वे । शीशांसाञ्चक्रे शीशांसाञ्चकृवहे शीशांसाञ्चकृमहे । (iii) शीशांसाम्बभूव शीशांसाम्बभूवतुः शीशांसाम्बभूवुः । शीशांसाम्बभूविथ शीशांसाम्बभूवथुः शीशांसाम्बभूव । शीशांसाम्बभूव शीशांसाम्बभूविव शीशांसाम्बभूविम । (iv) शीशांसामास शीशांसामासतुः शीशांसामासुः । शीशांसामासिथ शीशांसामासथुः शीशांसामास । शीशांसामास शीशांसामासिव शीशांसामासिम । (v) शानयाञ्चकार शानयाञ्चक्रतुः शानयाञ्चक्रुः । शानयाञ्चकर्थ शानयाञ्चक्रथुः शानयाञ्चक्र । शानयाञ्चकार/शानयाञ्चकर शानयाञ्चकृव शानयाञ्चकृम । (vi) शानयाञ्चक्रे शानयाञ्चक्राते शानयाञ्चक्रिरे । शानयाञ्चकृषे शानयाञ्चक्राथे शानयाञ्चकृढ्वे । शानयाञ्चक्रे शानयाञ्चकृवहे शानयाञ्चकृमहे । (vii) शानयाम्बभूव शानयाम्बभूवतुः शानयाम्बभूवुः । शानयाम्बभूविथ शानयाम्बभूवथुः शानयाम्बभूव । शानयाम्बभूव शानयाम्बभूविव शानयाम्बभूविम । (viii) शानयामास शानयामासतुः शानयामासुः । शानयामासिथ शानयामासथुः शानयामास । शानयामास शानयामासिव शानयामासिम । **३. लुट्** – (i) शीशांसिता शीशांसितारौ शीशांसितारः । शीशांसितासि शीशांसितास्थः शीशांसितास्थ । शीशांसितास्मि शीशांसितास्वः शीशांसितास्मः । (ii) शीशांसिता शीशांसितारौ शीशांसितारः । शीशांसितासे शीशांसितासाथे शीशांसिताध्वे । शीशांसिताहे शीशांसितास्वहे शीशांसितास्महे । (iii) शानयिता शानयितारौ शानयितारः । शानयितासि शानयितास्थः शानयितास्थ । शानयितास्मि शानयितास्वः शानयितास्मः । (iv) शानयिता शानयितारौ शानयितारः । शानयितासे शानयितासाथे शानयिताध्वे । शानयिताहे शानयितास्वहे शानयितास्महे । **४. लृट्** – (i) शीशांसिष्यति शीशांसिष्यतः शीशांसिष्यन्ति । शीशांसिष्यसि शीशांसिष्यथः शीशांसिष्यथ । शीशांसिष्यामि शीशांसिष्यावः शीशांसिष्यामः । (ii) शीशांसिष्यते शीशांसिष्येते शीशांसिष्यन्ते । शीशांसिष्यसे शीशांसिष्येथे शीशांसिष्यध्वे । शीशांसिष्ये शीशांसिष्यावहे शीशांसिष्यामहे । (iii) शानयिष्यति शानयिष्यतः शानयिष्यन्ति । शानयिष्यसि शानयिष्यथः शानयिष्यथ । शानयिष्यामि शानयिष्यावः शानयिष्यामः । (iv) शानयिष्यते शानयिष्येते शानयिष्यन्ते । शानयिष्यसे शानयिष्येथे शानयिष्यध्वे । शानयिष्ये शानयिष्यावहे शानयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) शीशांसतु, शीशांसतात् शीशांसताम् शीशांसन्तु । शीशांस, शीशांसतात् शीशांसतम् शीशांसत । शीशांसानि शीशांसाव शीशांसाम । (ii) शीशांसताम् शीशांसेताम् शीशांसन्ताम् । शीशांसस्व शीशांसेथाम् शीशांसध्वम् । शीशांसै शीशांसवहै शीशांसमहै । (iii) शानयतु, शानयतात् शानयताम् शानयन्तु । शानय, शानयतात् शानयतम् शानयत । शानयानि शानयाव शानयाम । (iv) शानयताम् शानयेताम् शानयन्ताम् । शानयस्व शानयेथाम् शानयध्वम् । शानयै शानयावहै शानयामहै । **६. लङ्** – (i) अशीशांसत् अशीशांसताम् अशीशांसन् । अशीशांसः अशीशांसतम् अशीशांसत । अशीशांसम् अशीशांसाव अशीशांसाम । (ii) अशीशांसत अशीशांसेताम् अशीशांसन्त । अशीशांसथाः अशीशांसेथाम् अशीशांसध्वम् । अशीशांसे अशीशांसावहि अशीशांसामहि । (ii) अशानयत् अशानयताम् अशानयन् । अशानयः अशानयतम् अशानयत । अशानयम् अशानयाव अशानयाम । (iii) अशानयत अशानयेताम् अशानयन्त । अशानयथाः अशानयेथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अशानयध्वम् । अशानये अशानयावहि अशानयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) शीशांसेत् शीशांसेताम् शीशांसेयुः । शीशांसेः शीशांसेतम् शीशांसेत । शीशांसेयम् शीशांसेव शीशांसेम । (ii) शीशांसेत शीशांसेयाताम् शीशांसेरन् । शीशांसेथाः शीशांसेयाथाम् शीशांसेध्वम् । शीशांसेय शीशांसेवहि शीशांसेमहि । (iii) शानयेत् शानयेताम् शानयेयुः । शानयेः शानयेतम् शानयेत । शानयेयम् शानयेव शानयेम । (iv) शानयेत शानयेयाताम् शानयेरन् । शानयेथाः शानयेयाथाम् शानयेध्वम् । शानयेय शानयेवहि शानयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) शीशांस्यात् शीशांस्यास्ताम् शीशांस्यासुः । शीशांस्याः शीशांस्यास्तम् शीशांस्यास्त । शीशांस्यासम् शीशांस्यास्व शीशांस्यास्म । (ii) शीशांसिषीष्ट शीशांसि-षीयास्ताम् शीशांसिषीरन् । शीशांसिषीष्ठाः शीशांसिषीयास्थाम् शीशांसिषीध्वम् । शीशांसिषीय शीशांसिषीवहि शीशांसिषीमहि । (iii) शान्यात् शान्यास्ताम् शान्यासुः । शान्याः शान्यास्तम् शान्यास्त । शान्यासम् शान्यास्व शान्यास्म । (iv) शानयिष्ट शानयिषाताम् शानयिषत । शानयिष्ठाः शानयिषाथाम् शानयिध्वम् । शानयिषि शानयिष्वहि शानयिष्महि । **९. लुङ्** - (i) अशीशांसीत् अशीशांसिष्टाम् अशीशांसिषुः । अशीशांसीः अशीशांसिष्टम् अशीशांसिष्ट । अशीशांसिषम् अशीशांसिष्व अशीशांसिष्म । (ii) अशीशांसिष्ट अशीशांसिषाताम् अशीशांसिषत । अशीशांसिष्ठाः अशीशांसिषाथाम् अशीशांसिध्वम्/ढ्वम् । अशीशांसिषि अशीशांसिष्वहि अशीशांसिष्महि । (iii) अशीशनत् अशीशनताम् अशीशनन् । अशीशनः अशीशनतम् अशीशनत । अशीशनम् अशीशनाव अशीशनाम । (iv) अशीशनत अशीशनेताम् अशीशनन्त । अशीशनथाः अशीशनेथाम् अशीशनध्वम् । अशीशने अशीशनावहि अशीशनामहि ।

१०. लृङ् - (i) अशीशांसिष्यत् अशीशांसिष्यताम् अशीशांसिष्यन् । अशीशांसिष्यः अशीशांसिष्यतम् अशीशांसिष्यत । अशीशांसिष्यम् अशीशांसिष्याव अशीशांसिष्याम । (ii) अशीशांसिष्यत अशीशांसिष्येताम् अशीशांसिष्यन्त । अशीशांसिष्यथाः अशीशांसिष्येथाम् अशीशांसिष्यध्वम् । अशीशांसिष्ये अशीशांसिष्यावहि अशीशांसिष्यावहि । (iii) अशानयिष्यत् अशानयिष्यताम् अशानयिष्यन् । अशानयिष्यः अशानयिष्यतम् अशानयिष्यत । अशानयिष्यम् अशानयिष्याव अशानयिष्याम । (iv) अशानयिष्यत अशानयिष्येताम् अशानयिष्यन्त । अशानयिष्यथाः अशानयिष्येथाम् अशानयिष्यध्वम् । अशानयिष्ये अशानयिष्यावहि अशीशांनयिष्यामहि ।

णिचि - शीशांसयति/शानयति - ते, **सनि** - शीशांसिषति/ते, शिशानयिषति/ते, **यकि** - शीशांस्यते/शान्यते ।

१. 'मान्बधदान्शान्भ्यो दीर्घश्चाभ्यासस्य' इति सन् अभ्यासेकारस्य दीर्घश्च ।

२. शानेर्निशाने सन् । तद्भिन्नार्थे सनः अभावे णिच् । णिजन्तस्यापि उभयपदिता ।

९९६. डु पचष् - पाके । सकर्म, अनिट्, उभय ।

१. लट् - (i) पचति पचतः पचन्ति । पचसि पचथः पचथ । पचामि पचावः पचामः । (ii) पचते पचेते पचन्ते । पचसे पचेथे पचध्वे । पचे पचावहे पचामहे । **२. लिट्** - (i) पपाच पेचतुः पेचुः । पेचिथ-पपक्थ पेचथुः पेच । पपाच-पपच पेचिव पेचिम । (ii) पेचे पेचाते पेचिरे । पेचिषे पेचाथे पेचिध्वे । पेचे पेचिवहे पेचिमहे । **३. लुट्** - (i) पक्ता पक्तारौ पक्तारः । पक्तासि पक्तास्थः पक्तास्थ । पक्तास्मि पक्तास्वः पक्तास्मः । (ii) पक्ता पक्तारौ पक्तारः । पक्तासे पक्तासाथे पक्ताध्वे । पक्ताहे पक्तास्वहे पक्तास्महे । **४. लृट्** - (i) पक्ष्यति पक्ष्यतः पक्ष्यन्ति । पक्ष्यसि पक्ष्यथः पक्ष्यथ । पक्ष्यामि पक्ष्यावः पक्ष्यामः । (ii) पक्ष्यते पक्ष्येते पक्ष्यन्ते । पक्ष्यसे पक्ष्येथे पक्ष्यध्वे । पक्ष्ये पक्ष्यावहे पक्ष्यामहे । **५. लोट्** - (i) पचतु, पचतात् पचताम् पचन्तु । पच, पचतात् पचतम् पचत । पचानि पचाव पचाम । (ii) पचताम् पचेताम् पचन्ताम् । पचस्व

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पचेथाम् पचध्वम् । पचै पचावहै पचामहै । **६. लङ्** – (i) अपचत् अपचाम् अपचन् । अपचः अपचतम् अपचत । अपचम् अपचाव अपचाम । (ii) अपचत अपचेताम् अपचन्त । अपचथाः अपचेथाम् अपचध्वम् । अपचे अपचावहि अपचामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पचेत् पचेताम् पचेयुः । पचेः पचेतम् पचेत । पचेयम् पचेव पचेम । (ii) पचेत पचेयाताम् पचेरन् । पचेथाः पचेयाथाम् पचेध्वम् । पचेय पचेवहि पचेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पच्यात् पच्यास्ताम् पच्यासुः । पच्याः पच्यास्तम् पच्यास्त । पच्यासम् पच्यास्व पच्यास्म । (ii) पक्षीष्ट पक्षीयास्ताम् पक्षीरन् । पक्षीष्ठाः पक्षीयास्थाम् पक्षीध्वम्/ढ्वम् । पक्षीय पक्षीवहि पक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपाक्षीत् अपाक्ताम् अपाक्षुः । अपाक्षीः अपाक्तम् अपाक्त । अपाक्षम् अपाक्ष्व अपाक्ष्म । (ii) अपक्त अपक्षाताम् अपक्षत । अपक्थाः अपक्षाथम् अपग्ध्वम् । अपक्षि अपक्ष्वहि अपक्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अपक्ष्यत् अपक्ष्यताम् अपक्ष्यन् । अपक्ष्यः अपक्ष्यतम् अपक्ष्यत । अपक्ष्यम् अपक्ष्याव अपक्ष्याम । (ii) अपक्ष्यत अपक्ष्येताम् अपक्ष्यन्त । अपक्ष्यथाः अपक्ष्येथाम् अपक्ष्यध्वम् । अपक्ष्ये अपक्ष्यावहि अपक्ष्यामहि ।

णिचि – पाचयति – ते, **सनि** – पिपक्षति – ते, **यकि** – पच्यते ।

९९७. षच – समवाये । अकर्म, सेट्[1], उभय । केचिदमुं न पठन्ति । 'सेचने समवाये च सचते, सचति क्रमात्' (श्लो.४६) इति देवः ।

१. लट् – (i) सचति सचतः सचन्ति । सचसि सचथः सचथ । सचामि सचावः सचामः । (ii) सचते सचेते सचन्ते । सचसे सचेथे सचध्वे । सचे सचावहे सचामहे । **२. लिट्** – (i) ससाच सेचतुः सेचुः । सेचिथ सेचथुः सेच । ससाच-ससच सेचिव सेचिम । (ii) सेचे सेचाते सेचिरे । सेचिषे सेचाथे सेचिध्वे । सेचे सेचिवहे सेचिमहे । **३. लुट्** – (i) सचिता सचितारौ सचितारः । सचितासि सचितास्थः सचितास्थ । सचितास्मि सचितास्वः सचितास्मः । (ii) सचिता सचितारौ सचितारः । सचितासे सचितासाथे सचिताध्वे । सचिताहे सचितास्वहे सचितास्महे । **४. लृट्** – (i) सचिष्यति सचिष्यतः सचिष्यन्ति । सचिष्यसि सचिष्यथः सचिष्यथ । सचिष्यामि सचिष्यावः सचिष्यामः । (ii) सचिष्यते सचिष्येते सचिष्यन्ते । सचिष्यसे सचिष्येथे सचिष्यध्वे । सचिष्ये सचिष्यावहे सचिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) सचतु, सचतात् सचताम् सचन्तु । सच, सचतात् सचतम् सचत । सचानि सचाव सचाम । (ii) सचताम् सचेताम् सचन्ताम् । सचस्व सचेथाम् सचध्वम् । सचै सचावहै सचामहै । **६. लङ्** – (i) असचत् असचाम् असचन् । असचः असचतम् असचत । असचम् असचाव असचाम । (ii) असचत असचेताम् असचन्त । असचथाः असचेथाम् असचध्वम् । असचे असचावहि असचामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) सचेत् सचेताम् सचेयुः । सचेः सचेतम् सचेत । सचेयम् सचेव सचेम । (ii) सचेत सचेयाताम् सचेरन् । सचेथाः सचेयाथाम् सचेध्वम् । सचेय सचेवहि सचेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) सच्यात् सच्यास्ताम् सच्यासुः । सच्याः सच्यास्तम् सच्यास्त । सच्यासम् सच्यास्व सच्यास्म । (ii) सचिषीष्ट सचिषीयास्ताम् सचिषीरन् । सचिषीष्ठाः सचिषीयास्थाम् सचिषीध्वम्/ढ्वम् । सचिषीय सचिषीवहि सचिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) असाचीत्[2] असाचिष्टाम् असाचिषुः । असाचीः असाचिष्टम् असाचिष्ट । असाचिषम् असाचिष्व असाचिष्म । (ii) असचीत् असचिष्टाम् असचिषुः । असचीः असचिष्टम् असचिष्ट । असचिषम् असचिष्व असचिष्म । (iii) असचिष्ट असचिषाताम् असचिषत । असचिष्ठाः असचिषाथाम् असचिध्वम्/ढ्वम् । असचिषि असचिष्वहि असचिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) असचिष्यत् असचिष्यताम् असचिष्यन् । असचिष्यः असचिष्यतम् असचिष्यत । असचिष्यम् असचिष्याव असचिष्याम । (ii) असचिष्यत असचिष्येताम् असचिष्यन्त । असचिष्यथाः असचिष्येथाम् असचिष्यध्वम् । असचिष्ये असचिष्यावहि असचिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – साचयति – ते, **सनि** – सिसचिषति – ते, **यकि** – सच्यते ।

१. माधवीयधातुवृत्तिकारः अमुं धातुं परस्मैपदिनं सेटं च मन्यते । सः लिखति – 'पचिं वचिम् इत्यादौ व्याघ्रभूतिकारिकायां चकारान्तानाम् अनिटां परिगणनात् सेट् । अनिटां मध्ये पाठस्तु स्वरितेत्त्वसाम्यात्' इति । बालमनोरमायां तु अस्य सेट्त्वम् उक्तम् । अनिट्त्वे तु **साता, सक्ष्यति, सक्षीष्ट, असाक्षीत्–असक्त** इत्यादीनि रूपाणि भवेयुः ।

२. 'अतो हलादेः..' इति वृद्धिविकल्पः ।

९९८. भज – सेवायाम् । सकर्म, अनिट्, उभय । 'विभागसेवयोः' इति द्रुमे (श्लो. १२३) । 'सेवायां भजते भजेदिति भजेः, विश्राणने भाजयेद् । आमर्दे तु भनक्ति, भाजयति णौ भाजेः पृथक्कर्मणि' (श्लो. ६६) इति देवः ।

१. लट् – (i) भजति भजतः भजन्ति । भजसि भजथः भजथ । भजामि भजावः भजामः । (ii) भजते भजेते भजन्ते । भजसे भजेथे भजध्वे । भजे भजावहे भजामहे । **२. लिट्** – (i) बभाज भेजतुः भेजुः । भेजिथ-बभक्थ भेजथुः भेज । बभाज-बभज भेजिव भेजिम । (ii) भेजे भेजाथे भेजिरे । भेजिषे भेजाथे भेजिध्वे । भेजे भेजिवहे भेजिमहे । **३. लुट्** – (i) भक्ता भक्तारौ भक्तारः । भक्तासि भक्तास्थः भक्तास्थ । भक्तास्मि भक्तास्वः भक्तास्मः । (ii) भक्ता भक्तारौ भक्तारः । भक्तासे भक्तासाथे भक्ताध्वे । भक्ताहे भक्तास्वहे भक्तास्महे । **४. लृट्** – (i) भक्ष्यति भक्ष्यतः भक्ष्यन्ति । भक्ष्यसि भक्ष्यथः भक्ष्यथ । भक्ष्यामि भक्ष्यावः भक्ष्यामः । (ii) भक्ष्यते भक्ष्येते भक्ष्यन्ते । भक्ष्यसे भक्ष्येथे भक्ष्यध्वे । भक्ष्ये भक्ष्यावहे भक्ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भजतु, भजतात् भजताम् भजन्तु । भज, भजतात् भजतम् भजत । भजानि भजाव भजाम । (ii) भजताम् भजेताम् भजन्ताम् । भजस्व भजेथाम् भजध्वम् । भजै भजावहै भजामहै ।

६. लङ् – (i) अभजत् अभजताम् अभजन् । अभजः अभजतम् अभजत । अभजम् अभजाव अभजाम । (ii) अभजत अभजेताम् अभजन्त । अभजथाः अभजेथाम् अभजध्वम् । अभजे अभजावहि अभजामहि ।

७. विधिलिङ् – (i) भजेत् भजेताम् भजेयुः । भजेः भजेतम् भजेत । भजेयम् भजेव भजेम । (ii) भजेत भजेयाताम् भजेरन् । भजेथाः भजेयाथाम् भजेध्वम् । भजेय भजेवहि भजेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) भज्यात् भज्यास्ताम् भज्यासुः । भज्याः भज्यास्तम् भज्यास्त । भज्यासम् भज्यास्व भज्यास्म । (ii) भक्षीष्ट भक्षीयास्ताम् भक्षीरन् । भक्षीष्ठाः भक्षीयास्थाम् भक्षीध्वम् । भक्षीय भक्षीवहि भक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अभाक्षीत् अभाक्ताम् अभाक्षुः । अभाक्षीः अभाक्तम् अभाक्त । अभाक्षम् अभाक्ष्व अभाक्ष्म । (ii) अभक्त अभक्षाताम् अभक्षत । अभक्थाः अभक्षाथाम् अभाग्ध्वम् । अभक्षि अभक्ष्वहि अभक्ष्महि ।

१०. लृङ् – (i) अभक्ष्यत् अभक्ष्यताम् अभक्ष्यन् । अभक्ष्यः अभक्ष्यतम् अभक्ष्यत । अभक्ष्यम् अभक्ष्याव अभक्ष्याम । (ii) अभक्ष्यत अभक्ष्येताम् अभक्ष्यन्त । अभक्ष्यथाः अभक्ष्येथाम् अभक्ष्यध्वम् । अभक्ष्ये अभक्ष्यावहि अभक्ष्यामहि ।

णिचि – भाजयति – ते, **सनि** – बिभक्षति – ते, **यकि** – भज्यते ।

९९९. रञ्ज – रागे । अकर्म, अनिट्, उभय । 'रजते रजतीत्येव रज्यते रज्यतीत्यपि । रागार्थे शप्श्यनोर्द्वे द्वे' (श्लो. ५७.५८) इति देवः ।

१. लट् – (i) रजति[1] रजतः रजन्ति । रजसि रजथः रजथ । रजामि रजावः रजामः । (ii) रजते रजेते रजन्ते । रजसे रजेथे रजध्वे । रजे रजावहे रजामहे । **२. लिट्** – (i) ररञ्ज ररञ्जतुः ररञ्जुः । ररङ्क्थ-ररञ्जिथ ररञ्जथुः ररञ्ज । ररञ्ज ररञ्जिव ररञ्जिम । (ii) ररञ्जे ररञ्जाते ररञ्जिरे । ररञ्जिषे ररञ्जाथे ररञ्जिध्वे । ररञ्जे ररञ्जिवहे ररञ्जिमहे । **३. लुट्** – (i) रङ्क्ता रङ्क्तारौ रङ्क्तारः । रङ्क्तासि रङ्क्तास्थः रङ्क्तास्थ । रङ्क्तास्मि रङ्क्तास्वः रङ्क्तास्मः । (ii) रङ्क्ता रङ्क्तारौ रङ्क्तारः । रङ्क्तासे रङ्क्तासाथे रङ्क्ताध्वे । रङ्क्ताहे रङ्क्तास्वहे रङ्क्तास्महे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४. लृट् – (i) रङ्क्ष्यति रङ्क्ष्यतः रङ्क्ष्यन्ति । रङ्क्ष्यसि रङ्क्ष्यथः रङ्क्ष्यथ । रङ्क्ष्यामि रङ्क्ष्यावः रङ्क्ष्यामः । (ii) रङ्क्ष्यते रङ्क्ष्येते रङ्क्ष्यन्ते । रङ्क्ष्यसे रङ्क्ष्येथे रङ्क्ष्यध्वे । रङ्क्ष्ये रङ्क्ष्यावहे रङ्क्ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) रजतु, रजतात् रजताम् रजन्तु । रज, रजतात् रजतम् रजत । रजानि रजाव रजाम । (ii) रजताम् रजेताम् रजन्ताम् । रजस्व रजेथाम् रजध्वम् । रजै रजावहै रजामहै । **६. लङ्** – (i) अरजत् अरजताम् अरजन् । अरजः अरजतम् अरजत । अरजम् अरजाव अरजाम । (ii) अरजत अरजेताम् अरजन्त । अरजथाः अरजेथाम् अरजध्वम् । अरजे अरजावहि अरजामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) रजेत् रजेताम् रजेयुः । रजेः रजेतम् रजेत । रजेयम् रजेव रजेम । (ii) रजेत रजेयाताम् रजेरन् । रजेथाः रजेयाथाम् रजेध्वम् । रजेय रजेवहि रजेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रज्यात् रज्यास्ताम् रज्यासुः । रज्याः रज्यास्तम् रज्यास्त । रज्यासम् रज्यास्व रज्यास्म । (ii) रङ्क्षीष्ट रङ्क्षीयास्ताम् रङ्क्षीरन् । रङ्क्षीष्ठाः रङ्क्षीयास्थाम् रङ्क्षीध्वम् । रङ्क्षीय रङ्क्षीवहि रङ्क्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अराङ्क्षीत् अराङ्क्ताम् अराङ्क्षुः । अराङ्क्षीः अराङ्क्तम् अराङ्क्त । अराङ्क्षम् अराङ्क्ष्व अराङ्क्ष्म । (ii) अरङ्क्त अरङ्क्षाताम् अरङ्क्षत । अरङ्क्थाः अरङ्क्षाथाम् अरङ्ग्ध्वम् । अरङ्क्षि अरङ्क्ष्वहि अरङ्क्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अरङ्क्ष्यत् अरङ्क्ष्यताम् अरङ्क्ष्यन् । अरङ्क्ष्यः अरङ्क्ष्यतम् अरङ्क्ष्यत । अरङ्क्ष्यम् अरङ्क्ष्याव अरङ्क्ष्याम । (ii) अरङ्क्ष्यत अरङ्क्ष्येताम् अरङ्क्ष्यन्त । अरङ्क्ष्यथाः अरङ्क्ष्येथाम् अरङ्क्ष्यध्वम् । अरङ्क्ष्ये अरङ्क्ष्यावहि अङ्क्ष्यामह

णिचि – रञ्जयति/रजयति[2], **सनि** – रिरङ्क्षति-ते, **यकि** – रज्यते ।

१. 'रञ्जेश्च' इति शपि नकारलोपः ।

२. 'रञ्जेर्णौ मृगरमणे' इति नलोपः । मृगरमणम् आखेटनम् । रजयति मृगान् ।

१०००. शप – आक्रोशे । सकर्मकः, अनिट्, उभय । 'आक्रोशे शप्यते शप्येत्, शपते शपतीति च । उपालम्भे शपेः वाक्यात्तङि स्यात् शपते पदम्' (श्लो. १३२) इति देवः । 'आक्रोशो विरुद्धानुध्यानम्' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – (i) शपति शपतः शपन्ति । शपसि शपथः शपथ । शपामि शपावः शपामः । (ii) शपते शपेते शपन्ते । शपसे शपेथे शपध्वे । शपे शपावहे शपामहे । **२. लिट्** – (i) शशाप शेपतुः शेपुः । शेपिथ-शशप्थ शेपथुः शेप । शशाप, शशप शेपिव शेपिम । (ii) शेपे शेपाते शेपिरे । शेपिषे शेपाथे शेपिध्वे । शेपे शेपिवहे शेपिमहे । **३. लुट्** – (i) शप्ता शप्तारौ शप्तारः । शप्तासि शप्तास्थः शप्तास्थ । शप्तास्मि शप्तास्वः शप्तास्मः । (ii) शप्ता शप्तारौ शप्तारः । शप्तासे शप्तासाथे शप्ताध्वे । शप्ताहे शप्तास्वहे शप्तास्महे । **४. लृट्** – (i) शप्स्यति शप्स्यतः शप्स्यन्ति । शप्स्यसि शप्स्यथः शप्स्यथ । शप्स्यामि शप्स्यावः शप्स्यामः । (ii) शप्स्यते शप्स्येते शप्स्यन्ते । शप्स्यसे शप्स्येथे शप्स्यध्वे । शप्स्ये शप्स्यावहे शप्स्यामहे । **५. लोट्** – (i) शपतु, शपतात् शपताम् शपन्तु । शप, शपतात् शपतम् शपत । शपानि शपाव शपाम । (ii) शपताम् शपेताम् शपन्ताम् । शपस्व शपेथाम् शपध्वम् । शपै शपावहै शपामहै । **६. लङ्** – (i) अशपत् अशपताम् अशपन् । अशपः अशपतम् अशपत । अशपम् अशपाव अशपाम । (ii) अशपत अशपेताम् अशपन्त । अशपथाः अशपेथाम् अशपध्वम् । अशपे अशपावहि अशपामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शपेत् शपेताम् शपेयुः । शपेः शपेतम् शपेत । शपेयम् शपेव शपेम । (ii) शपेत शपेयाताम् शपेरन् । शपेथाः शपेयाथाम् शपेध्वम् । शपेय शपेवहि शपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) शप्यात् शप्यास्ताम् शप्यासुः । शप्याः शप्यास्तम् शप्यास्त । शप्यासम् शप्यास्व शप्यास्म । (ii) शप्सीष्ट शप्सीयास्ताम् शप्सीरन् । शप्सीष्ठाः शप्सीयास्थाम् शप्सीध्वम् । शप्सीय शप्सीवहि शप्सीमहि । **९. लुङ्** – (ii) अशाप्सीत् अशाप्ताम् अशाप्सुः । अशाप्सीः अशाप्तम् अशाप्त । अशाप्सम् अशाप्स्व अशाप्स्म । (ii) अशप्त अशप्साताम् अशप्सत । अशप्थाः अशप्साथाम् अशब्ध्वम् । अशप्सि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अशप्स्वहि अशप्स्महि । **१०. लृङ्** - (i) अशप्स्यत् अशप्स्यताम् अशप्स्यन् । अशप्स्यः अशप्स्यतम् अशप्स्यत । अशप्स्यम् अशप्स्याव अशप्स्याम । (ii) अशप्स्यत अशप्स्येताम् अशप्स्यन्त । अशप्स्थाः अशप्स्येथाम् अशप्स्यध्वम् । अशप्स्ये अशप्स्यावहि अशप्स्यामहि ।

णिचि - शापयति - ते, **सनि** - शिशप्सति - ते, **यकि** - शप्यते ।

१००१. त्विष - दीप्तौ । अकर्म, अनिट्, उभय ।

१. लट् - (i) त्वेषति त्वेषतः त्वेषन्ति । त्वेषसि त्वेषथः त्वेषथ । त्वेषामि त्वेषावः त्वेषामः । (ii) त्वेषते त्वेषेते त्वेषन्ते । त्वेषसे त्वेषेथे त्वेषध्वे । त्वेषे त्वेषावहे त्वेषामहे । **२. लिट्** - (i) तित्वेष तित्विषतुः तित्विषुः । तित्वेषिथ तित्विषथुः तित्विष । तित्वेष तित्विषिव तित्विषिम । (ii) तित्विषे तित्विषाते तित्विषिरे । तित्विषिषे तित्विषाथे तित्विषिध्वे । तित्विषे तित्विषिवहे तित्विषिमहे । **३. लुट्** - (i) त्वेष्टा त्वेष्टारौ त्वेष्टारः । त्वेष्टासि त्वेष्टास्थः त्वेष्टास्थ । त्वेष्टास्मि त्वेष्टास्वः त्वेष्टास्मः । (ii) त्वेष्टा त्वेष्टारौ त्वेष्टारः । त्वेष्टासे त्वेष्टासाथे त्वेष्टाध्वे । त्वेष्टाहे त्वेष्टास्वहे त्वेष्टास्महे । **४. लृट्** - (i) त्वेक्ष्यति त्वेक्ष्यतः त्वेक्ष्यन्ति । त्वेक्ष्यसि त्वेक्ष्यथः त्वेक्ष्यथ । त्वेक्ष्यामि त्वेक्ष्यावः त्वेक्ष्यामः । (ii) त्वेक्ष्यते त्वेक्ष्येते त्वेक्ष्यन्ते । त्वेक्ष्यसे त्वेक्ष्येथे त्वेक्ष्यध्वे । त्वेक्ष्ये त्वेक्ष्यावहे त्वेक्ष्यामहे । **५. लोट्** - (i) त्वेषतु, त्वेषतात् त्वेषताम् त्वेषन्तु । त्वेष, त्वेषतात् त्वेषतम् त्वेषत । त्वेषाणि त्वेषाव त्वेषाम । (ii) त्वेषताम् त्वेषेताम् त्वेषन्ताम् । त्वेषस्व त्वेषेथाम् त्वेषध्वम् । त्वेषै त्वेषावहै त्वेषामहै । **६. लङ्** - (i) अत्वेषत् अत्वेषताम् अत्वेषन् । अत्वेषः अत्वेषतम् अत्वेषत । अत्वेषम् अत्वेषाव अत्वेषाम । (ii) अत्वेषत अत्वेषेताम् अत्वेषन्त । अत्वेषथाः अत्वेषेथाम् अत्वेषध्वम् । अत्वेषे अत्वेषावहि अत्वेषामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) त्वेषेत् त्वेषेताम् त्वेषेयुः । त्वेषेः त्वेषेतम् त्वेषेत । त्वेषेयम् त्वेषेव त्वेषेम । (ii) त्वेषेत त्वेषेयाताम् त्वेषेरन् । त्वेषेथाः त्वेषेयाथाम् त्वेषेध्वम् । त्वेषेय त्वेषेवहि त्वेषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) त्विष्यात् त्विष्यास्ताम् त्विष्यासुः । त्विष्याः त्विष्यास्तम् त्विष्यास्त । त्विष्यासम् त्विष्यास्व त्विष्यास्म । (ii) त्विक्षीष्ट त्विक्षीयास्ताम् त्विक्षीरन् । त्विक्षीष्ठाः त्विक्षीयास्थाम् त्विक्षीध्वम् । त्विक्षीय त्विक्षीवहि त्विक्षीमहि । **९. लुङ्** - (i) अत्विक्षत् अत्विक्षताम् अत्विक्षन् । अत्विक्षः अत्विक्षतम् अत्विक्षत । अत्विक्षम् अत्विक्षाव अत्विक्षाम । (ii) अत्विक्षत अत्विक्षाताम् अत्विक्षन्त । अत्विक्षथाः अत्विक्षाथाम् अत्विक्षध्वम् । अत्विक्षे अत्विक्षावहि अत्विक्षामहि । **१०. लृङ्** - (i) अत्वेक्ष्यत् अत्वेक्ष्यताम् अत्वेक्ष्यन् । अत्वेक्ष्यः अत्वेक्ष्यतम् अत्वेक्ष्यत । अत्वेक्ष्यम् अत्वेक्ष्याव अत्वेक्ष्याम । (ii) अत्वेक्ष्यत अत्वेक्ष्येताम् अत्वेक्ष्यन्त । अत्वेक्ष्यथाः अत्वेक्ष्येथाम् अत्वेक्ष्यध्वम् । अत्वेक्ष्ये अत्वेक्ष्यावहि अत्वेक्ष्यामहि ।

णिचि - त्वेषयति - ते, **सनि** - तित्विक्षति - ते, **यकि** - त्विष्यते ।

१००२. यज - देवपूजासङ्गतिकरणदानेषु । सकर्म, अनिट्, उभय । 'यजति देवान् पूजयति सङ्गमयति ददाति वा इत्यर्थः' इति बालमनोरमा ।

१. लट् - (i) यजति यजतः यजन्ति । यजसि यजथः यजथ । यजामि यजावः यजामः । (ii) यजते यजेते यजन्ते । यजसे यजेथे यजध्वे । यजे यजावहे यजामहे । **२. लिट्** - (i) इयाज ईजतुः ईजुः । इयजिथ-इयष्ठ ईजथुः ईज । इयाज-इयज ईजिव ईजिम । (ii) ईजे ईजाते ईजिरे । ईजिषे ईजाथे ईजिध्वे । ईजे ईजिवहे ईजिमहे । **३. लुट्** - (i) यष्टा यष्टारौ यष्टारः । यष्टासि यष्टास्थः यष्टास्थ । यष्टास्मि यष्टास्वः यष्टास्मः । (ii) यष्टा यष्टारौ यष्टारः । यष्टासे यष्टासाथे यष्टाध्वे । यष्टाहे यष्टास्वहे यष्टास्महे । **४. लृट्** - (i) यक्ष्यति यक्ष्यतः यक्ष्यन्ति । यक्ष्यसि यक्ष्यथः यक्ष्यथ । यक्ष्यामि यक्ष्यावः यक्ष्यामः । (ii) यक्ष्यते यक्ष्येते यक्ष्यन्ते । यक्ष्यसे यक्ष्येथे यक्ष्यध्वे । यक्ष्ये यक्ष्यावहे यक्ष्यामहे । **५. लोट्** - (i) यजतु,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

यजतात् यजताम् यजन्तु । यज, यजतात् यजतम् यजत । यजानि यजाव यजाम । (ii) यजताम् यजेताम् यजन्ताम् । यजस्व यजेथाम् यजध्वम् । यजै यजावहै यजामहै । **६. लङ्** – (i) अयजत् अयजताम् अयजन् । अयजः अयजतम् अयजत । अयजम् अयजाव अयजाम । (ii) अयजत अयजेताम् अयजन्त । अयजथाः अयजेथाम् अयजध्वम् । अयजे अयजावहि अयजामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) यजेत् यजेताम् यजेयुः । यजेः यजेतम् यजेत । यजेयम् यजेव यजेम । (ii) यजेत यजेयाताम् यजेरन् । यजेथाः यजेयाथाम् यजेध्वम् । यजेय यजेवहि यजेमहि । **८. आशीर्लिङ्** -(i) इज्यात् इज्यास्ताम् इज्यासुः । इज्याः इज्यास्तम् इज्यास्त । इज्यासम् इज्यास्व इज्यास्म । (ii) यक्षीष्ट यक्षीयास्ताम् यक्षीरन् । यक्षीष्ठाः यक्षीयास्थाम् यक्षीध्वम् । यक्षीय यक्षीवहि यक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अयाक्षीत् अयाष्टाम् अयाक्षुः । अयाक्षीः अयाष्टम् अयाष्ट । अयाक्षम् अयाक्ष्व अयाक्ष्म । (ii) अयष्ट अयक्षाताम् अयक्षत । अयष्ठाः अयक्षाथाम् अयड्ढ्वम् । अयक्षि अयक्ष्वहि अयक्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अयक्ष्यत् अयक्ष्यताम् अयक्ष्यन् । अयक्ष्यः अयक्ष्यतम् अयक्ष्यत । अयक्ष्यम् अयक्ष्याव अयक्ष्याम । (ii) अयक्ष्यत अयक्ष्येताम् अयक्ष्यन्त । अयक्ष्यथाः अयक्ष्येथाम् अयक्ष्यध्वम् । अयक्ष्ये अयक्ष्यावहि अयक्ष्यामहि ।

णिचि – याजयति – ते, **सनि** – यियक्षति – ते, **यङि** – इज्यते ।

१००३. डु वप् – बीजसन्ताने । सकर्म, अनिट्, उभय । बीजसन्तानः = क्षेत्रे बीजविकिरणम् । अयं गर्भाधानेऽपि दृश्यते – 'मा वः क्षेत्रे परबीजा(नि) न्यवाप्सुः' (आप.ध.सू. २.६.१३.६) । छेदनेऽपि दृश्यते । यथा – 'केशान् वपति' इति । 'बीजतन्तुसन्ताने' इति कातन्त्रः । द.उ.वृत्तावपि (९.३९) एवमेव । 'छेदने' इति केचित् । 'मुण्डबीजोप्त्योः' इति वोपदेवः । 'निपूर्वात् पितृक्रियार्थता' इति धा.का.व्याख्या (२.४२) । 'बीजतन्तुसन्ताने, वपने, घर्षणे, तन्तुनिर्माणे च' इति काशकृत्स्नः ।

१. लट् – (i) वपति वपतः वपन्ति । वपसि वपथः वपथ । वपामि वपावः वपामः । (ii) वपते वपेते वपन्ते । वपसे वपेथे वपध्वे । वपे वपावहे वपामहे । **२. लिट्** – (i) उवाप ऊपतुः ऊपुः । उवपिथ-उवप्थ ऊपथुः ऊप । उवाप-उवप ऊपिव ऊपिम । (ii) ऊपे ऊपाते ऊपिरे । ऊपिषे ऊपाथे ऊपिध्वे । ऊपे ऊपिवहे ऊपिमहे । **३. लुट्** – (i) वप्ता वप्तारौ वप्तारः । वप्तासि वप्तास्थः वप्तास्थ । वप्तास्मि वप्तास्वः वप्तास्मः । (ii) वप्ता वप्तारौ वप्तारः । वप्तासे वप्तासाथे वप्ताध्वे । वप्ताहे वप्तास्वहे वप्तास्महे । **४. लृट्** – (i) वप्स्यति वप्स्यतः वप्स्यन्ति । वप्स्यसि वप्स्यथः वप्स्यथ । वप्स्यामि वप्स्यावः वप्स्यामः । (ii) वप्स्यते वप्स्येते वप्स्यन्ते । वप्स्यसे वप्स्येथे वप्स्यध्वे । वप्स्ये वप्स्यावहे वप्स्यामहे । **५. लोट्** – (i) वपतु, वपतात् वपताम् वपन्तु । वप, वपतात् वपतम् वपत । वपानि वपाव वपाम । (ii) वपताम् वपेताम् वपन्ताम् । वपस्व वपेथाम् वपध्वम् । वपै वपावहै वपामहै । **६. लङ्** – (i) अवपत् अवपताम् अवपन् । अवपः अवपतम् अवपत । अवपम् अवपाव अवपाम । (ii) अवपत अवपेताम् अवपन्त । अवपथाः अवपेथाम् अवपध्वम् । अवपे अवपावहि अवपामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) वपेत् वपेताम् वपेयुः । वपेः वपेतम् वपेत । वपेयम् वपेव वपेम । (ii) वपेत वपेयाताम् वपेरन् । वपेथाः वपेयाथाम् वपेध्वम् । वपेय वपेवहि वपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) उप्यात् उप्यास्ताम् उप्यासुः । उप्याः उप्यास्तम् उप्यास्त । उप्यासम् उप्यास्व उप्यास्म । (ii) वप्सीष्ट वप्सीयास्ताम् वप्सीरन् । वप्सीष्ठाः वप्सीयास्थाम् वप्सीध्वम् । वप्सीय वप्सीवहि वप्सीमहि । **९. लुङ्** – (i) अवाप्सीत् अवाप्ताम् अवाप्सुः । अवाप्सीः अवाप्तम् अवाप्त । अवाप्सम् अवाप्स्व अवाप्स्म । (ii) अवप्त अवप्साताम् अवप्सत । अवप्थाः अवप्साथाम् अवब्ध्वम् । अवप्सि अवप्स्वहि अवप्स्महि । **१०. लृङ्** – (i) अवप्स्यत् अवप्स्यताम् अवप्स्यन् । अवप्स्यः अवप्स्यतम् अवप्स्यत । अवप्स्यम् अवप्स्याव अवप्स्याम । (ii) अवप्स्यत अवप्स्येताम् अवप्स्यन्त ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अवप्स्यथाः अवप्स्येथाम् अवप्स्यध्वम् । अवप्स्ये अवप्स्यावहि अवप्स्यामहि ।

णिचि – वापयति – ते, **सनि** – विवप्सति – ते, **यकि** – उप्यते ।

१००४. वह – प्रापणे । द्विकर्म, अनिट्, उभय । 'प्रापणे = धारणे' इति काशकृत्स्नः ।

१. लट् – (i) वहति वहतः वहन्ति । वहसि वहथः वहथ । वहामि वहावः वहामः । (ii) वहते वहेते वहन्ते । वहसे वहेथे वहध्वे । वहे वहावहे वहामहे । **२. लिट्** – (i) उवाह ऊहतुः ऊहुः । उवहिथ-उवोढ ऊहथुः ऊह । उवाह-उवह ऊहिव ऊहिम । (ii) ऊहे ऊहाते ऊहिरे । ऊहिषे ऊहाथे ऊहिध्वे । ऊहे ऊहिवहे ऊहिमहे । **३. लुट्** – (i) वोढा[१] वोढारौ वोढारः । वोढासि वोढास्थः वोढास्थ । वोढास्मि वोढास्वः वोढास्मः । (ii) वोढा वोढारौ वोढारः । वोढासे वोढासाथे वोढाध्वे । वोढाहे वोढास्वहे वोढास्महे । **४. लृट्** – (i) वक्ष्यति वक्ष्यतः वक्ष्यन्ति । वक्ष्यसि वक्ष्यथः वक्ष्यथ । वक्ष्यामि वक्ष्यावः वक्ष्यामः । (ii) वक्ष्यते वक्ष्येते वक्ष्यन्ते । वक्ष्यसे वक्ष्येते वक्ष्यध्वे । वक्ष्ये वक्ष्यावहे वक्ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) वहतु, वहतात् वहताम् वहन्तु । वह, वहतात् वहतम् वहत । वहानि वहाव वहाम । (ii) वहताम् वहेताम् वहन्ताम् । वहस्व वहेथाम् वहध्वम् । वहै वहावहै वहामहै । **६. लङ्** – (i) अवहत् अवहताम् अवहन् । अवहः अवहतम् अवहत । अवहम् अवहाव अवहाम । (ii) अवहत अवहेताम् अवहन्त । अवहथाः अवहेथाम् अवहध्वम् । अवहे अवहावहि अवहामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) वहेत् वहेताम् वहेयुः । वहेः वहेतम् वहेत । वहेयम् वहेव वहेम । (ii) वहेत वहेयाताम् वहेरन् । वहेथाः वहेयाथाम् वहेध्वम् । वहेय वहेवहि वहेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) उह्यात् उह्यास्ताम् उह्यासुः । उह्याः उह्यास्तम् उह्यास्त । उह्यासम् उह्यास्व उह्यास्म । (ii) वक्षीष्ट वक्षीयास्ताम् वक्षीरन् । वक्षीष्ठाः वक्षीयास्थाम् वक्षीध्वम्/ढ्वम् । वक्षीय वक्षीवहि वक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अवाक्षीत् अवोढाम् अवाक्षुः । अवाक्षीः अवोढम् अवोढ । अवाक्षम् अवाक्ष्व अवाक्ष्म । (ii) अवोढ अवक्षाताम् अवक्षत । अवोढाः अवक्षाथाम् अवोढ्वम् । अवाक्षि अवाक्ष्वहि अवाक्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अवक्ष्यत् अवक्ष्यताम् अवक्ष्यन् । अवक्ष्यः अवक्ष्यतम् अवक्ष्यत । अवक्ष्यम् अवक्ष्याव अवक्ष्याम । (ii) अवक्ष्यत अवक्ष्येताम् अवक्ष्यन्त । अवक्ष्यथाः अवक्ष्येथाम् अवक्ष्यध्वम् । अवक्ष्ये अवक्ष्यवहि अवक्ष्यमहि ।

णिचि – वाहयति – ते, **सनि** – विवक्षति – ते, **यकि** – उह्यते ।

१. 'सहिवहोः...' इति ओत्वम् ।

१००५. वस – निवासे । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'वस्यति स्तम्भने वस्ते, छादने वसयेत्, वसेत् । निवासे वासयेत् स्नेहे, वासयत्युपसेवने' (श्लो. १८७-८) इति देवः ।

१. लट् – वसति वसतः वसन्ति । वससि वसथः वसथ । वसामि वसावः वसामः । **२. लिट्** – उवास ऊषतुः ऊषुः । उवसिथ-उवस्थ ऊषथुः ऊष । उवास-उवस ऊषिव ऊषिम । **३. लुट्** – वस्ता वस्तारौ वस्तारः । वस्तासि वस्तास्थः वस्तास्थ । वस्तास्मि वस्तास्वः वस्तास्मः । **४. लृट्** – वत्स्यति वत्स्यतः वत्स्यन्ति । वत्स्यसि वत्स्यथः वत्स्यथ । वत्स्यामि वत्स्यावः वत्स्यामः । **५. लोट्** – वसतु, वसतात् वसताम् वसन्तु । वस, वसतात् वसतम् वसत । वसानि वसाव वसाम । **६. लङ्** – अवसत् अवसताम् अवसन् । अवसः अवसतम् अवसत । अवसम् अवसाव अवसाम । **७. विधिलिङ्** – वसेत् वसेताम् वसेयुः । वसेः वसेतम् वसेत । वसेयम् वसेव वसेम । **८. आशीर्लिङ्** – उष्यात् उष्यास्ताम् उष्यासुः । उष्याः उष्यास्तम् उष्यास्त । उष्यासम् उष्यास्व उष्यास्म । **९. लुङ्** – अवात्सीत् अवात्ताम् अवात्सुः । अवात्सीः अवात्तम् अवात्त । अवात्सम् अवात्स्व अवात्स्म । **१०. लृङ्** – अवत्स्यत् अवत्स्यताम् अवत्स्यन् । अवत्स्यः अवत्स्यतम् अवत्स्यत । अवत्स्यम् अवत्स्याव अवत्स्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – वासयति-ते[1], **सनि** – विवत्सति, **यकि** – उष्यते ।

१. 'न पादम्याङ्....मुहरुचिनृतिवदवसः' इति कर्त्रभिप्राये क्रियाफले आत्मनेपदमेव ।

१००६. वेञ् – तन्तुसन्ताने । सकर्म, अनिट्, उभय । 'वयने वयतीत्येवं तन्तुसन्तान इष्यते' (श्लो.१०) इति देवः । 'तन्तुसन्तानो नाम पटनिर्माणार्थं तन्तूनां तिर्यगतिर्यक्प्रसारणविशेषः' इति बालमनोरमा ।

१. लट् – (i) वयति वयतः वयन्ति । वयसि वयथः वयथ । वयामि वयावः वयामः । (ii) वयते वयेते वयन्ते । वयसे वयेथे वयध्वे । वये वयावहे वयामहे । **२. लिट्** - (ii) उवाय[1] ऊयतुः-ऊवतुः[2] ऊयुः-ऊवुः । उवयिथ ऊयथुः-ऊवथुः ऊय-ऊव । उवाय-उवय ऊयिव-ऊविव ऊयिम-ऊविम । (ii) ऊये ऊयाते ऊयिरे । ऊयिषे ऊयाथे ऊयिध्वे-ढ्वे । ऊये ऊयिवहे ऊयिमहे । (iii) ऊवे ऊवाते ऊविरे । ऊविषे ऊवाथे ऊविध्वे-ढ्वे । ऊवे ऊविवहे ऊविमहे । **वयादेशाभावपक्षे** – (iv) ववौ ववतुः ववुः । वविथ-ववाथ ववथुः वव । ववौ वविव वविम । (v) ववे ववाते वविरे । वविषे ववाथे वविध्वे । ववे वविवहे वविमहे । **३. लुट्** – (i) वाता वातारौ वातारः । वातासि वातास्थः वातास्थ । वातास्मि वातास्वः वातास्मः । (ii) वाता वातारौ वातारः । वातासे वातासाथे वाताध्वे । वाताहे वातास्वहे वातास्महे । **४. लृट्** – (i) वास्यति वास्यतः वास्यन्ति । वास्यसि वास्यथः वास्यथ । वास्यामि वास्यावः वास्यामः । (ii) वास्यते वास्येते वास्यन्ते । वास्यसे वास्येते वास्यध्वे । वास्ये वास्यावहे वास्यामहे । **५. लोट्** – (i) वयतु, वयतात् वयताम् वयन्तु । वय, वयतात् वयतम् वयत । वयानि वयाव वयाम । (ii) वयताम् वयेताम् वयन्ताम् । वयस्व वयेथाम् वयध्वम् । वयै वयावहै वयामहै । **६. लङ्** – (i) अवयत् अवयताम् अवयन् । अवयः अवयतम् अवयत । अवयम् अवयाव अवयाम । (ii) अवयत अवयेताम् अवयन्त । अवयथाः अवयेथाम् अवयध्वम् । अवये अवयावहि अवयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) वयेत् वयेताम् वयेयुः । वयेः वयेतम् वयेत । वयेयम् वयेव वयेम । (ii) वयेत वयेयाताम् वयेरन् । वयेथाः वयेयाथाम् वयेध्वम् । वयेय वयेवहि वयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ऊयात् ऊयास्ताम् ऊयासुः । ऊयाः ऊयास्तम् ऊयास्त । ऊयासम् ऊयास्व ऊयास्म । (ii) वासीष्ट वासीयास्ताम् वासीरन् । वासीष्ठाः वासीयास्थाम् वासीध्वम्/ढ्वम् । वासीय वासीवहि वासीमहि । **९. लुङ्** – (i) अवासीत् अवासिष्टाम् अवासिषुः । अवासीः अवासिष्टम् अवासिष्ट । अवासिषम् अवासिष्व अवासिष्म । (ii) अवास्त अवासाताम् अवासत । अवास्थाः अवासाथाम् अवाध्वम् । अवासि अवास्वहि अवास्महि । **१०. लृङ्** – (i) अवास्यत् अवास्यताम् अवास्यन् । अवास्यः अवास्यतम् अवास्यत । अवास्यम् अवास्याव अवास्याम । (ii) अवास्यत अवास्येताम् अवास्यन्त । अवास्यथाः अवास्येथाम् अवास्यध्वम् । अवास्ये अवास्यावहि अवास्यामहि ।

णिचि – वाययति – ते[3], **सनि** – विवासति, **यकि** – ऊयते ।

१. 'वेञो वयिः' इति वयादेशः विकल्पेन ।
२. 'वश्चान्यतरस्यां किति' इति वयो यस्य वो वा स्यात् किति लिटि ।
३. 'शाच्छासाह्वाव्यावेपां युक्' इति युक् णौ परे । पुकोऽपवादः ।

१००७. व्येञ् – संवरणे । सकर्म, अनिट्, उभय,

१. लट् – (i) व्ययति व्ययतः व्ययन्ति । व्ययसि व्ययथः व्ययथ । व्ययामि व्ययावः व्ययामः । (ii) व्ययते व्ययेते व्ययन्ते । व्ययसे व्ययेथे व्ययध्वे । व्यये व्ययावहे व्ययामहे । **२. लिट्** – (i) विव्याय विव्यतुः विव्युः । विव्ययिथ विव्यथुः विव्य । विव्याय-विव्यय विव्यिव विव्यिम । (ii) विव्ये विव्याते विव्यिरे । विव्यिषे विव्याथे विव्यिध्वे । विव्ये विव्यिवहे विव्यिमहे । **३. लुट्** – (i) व्याता व्यातारौ व्यातारः । व्यातासि व्यातास्थः व्यातास्थ । व्यातास्मि व्यातास्वः व्यातास्मः । (ii) व्याता व्यातारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

व्यातारः । व्यातासे व्यातासाथे व्याताध्वे । व्याताहे व्यातास्वहे व्यातास्महे । **४. लृट्** - (i) व्यास्यति व्यास्यतः व्यास्यन्ति । व्यास्यसि व्यास्यथः व्यास्यथ । व्यास्यामि व्यास्यावः व्यास्यामः । (ii) व्यास्यते व्यास्येते व्यास्यन्ते । व्यास्यसे व्यास्येते व्यास्यध्वे । व्यास्ये व्यास्यावहे व्यास्यामहे । **५. लोट्** - (i) व्ययतु, व्ययतात् व्ययताम् व्ययन्तु । व्यय, व्ययतात् व्ययतम् व्ययत । व्ययानि व्ययाव व्ययाम । (ii) व्ययताम् व्ययेताम् व्ययन्ताम् । व्ययस्व व्ययेथाम् व्ययध्वम् । व्ययै व्ययावहै व्ययामहै । **६. लङ्** - (i) अव्ययत् अव्ययताम् अव्ययन् । अव्ययः अव्ययतम् अव्ययत । अव्ययम् अव्ययाव अव्ययाम । (ii) अव्ययत अव्ययेताम् अव्ययन्त । अव्ययथाः अव्ययेथाम् अव्ययध्वम् । अव्यये अव्ययावहि अव्ययामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) व्ययेत् व्ययेताम् व्ययेयुः । व्ययेः व्ययेतम् व्ययेत । व्ययेयम् व्ययेव व्ययेम । (ii) व्ययेत व्ययेयाताम् व्ययेरन् । व्ययेथाः व्ययेयाथाम् व्ययेध्वम् । व्ययेय व्ययेवहि व्ययेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वीयात् वीयास्ताम् वीयासुः । वीयाः वीयास्तम् वीयास्त । वीयासम् वीयास्व वीयास्म । (ii) व्यासीष्ट व्यासीयास्ताम् व्यासीरन् । व्यासीष्ठाः व्यासीयास्थाम् व्यासीध्वम्/ढ्वम् । व्यासीय व्यासीवहि व्यासीमहि । **९. लुङ्** - (i) अव्यासीत् अव्यासिष्टाम् अव्यासिषुः । अव्यासीः अव्यासिष्टम् अव्यासिष्ट । अव्यासिषम् अव्यासिष्व अव्यासिष्म । (ii) अव्यास्त अव्यासाताम् अव्यासत । अव्यास्थाः अव्यासाथाम् अव्याध्वम् । अव्यासि अव्यास्वहि अव्यास्महि । **१०. लृङ्** - (i) अव्यास्यत् अव्यास्यताम् अव्यास्यन् । अव्यास्यः अव्यास्यतम् अव्यास्यत । अव्यास्यम् अव्यास्याव अव्यास्याम । (ii) अव्यास्यत अव्यास्येताम् अव्यास्यन्त । अव्यास्यथाः अव्यास्येथाम् अव्यास्यध्वम् । अव्यास्ये अव्यास्यावहि अव्यास्यामहि ।

णिचि - व्याययति - ते[1], **सनि** - विव्यासति-ते, **यकि** - वीयते ।

१. 'शाच्छासाह्वाव्यावेपां युक्' इति युक् णौ परे । पुकोऽपवादः ।

१००८. ह्वेञ् - स्पर्धायां शब्दे च । सकर्म, अनिट्, उभय ।

१. लट् - (i) ह्वयति ह्वयतः ह्वयन्ति । ह्वयसि ह्वयथः ह्वयथ । ह्वयामि ह्वयावः ह्वयामः । (ii) ह्वयते ह्वयेते ह्वयन्ते । ह्वयसे ह्वयेथे ह्वयध्वे । ह्वये ह्वयावहे ह्वयामहे । **२. लिट्** - (i) जुहाव जुहुवतुः जुहुवुः । जुहविथ-जुहोथ जुहुवथुः जुहुव । जुहाव-जुहव जुहुविव जुहुविम । (ii) जुहुवे जुहुवाते जुहुविरे । जुहुविषे जुहुवाथे जुहुविध्वे । जुहुवे जुहुविवहे जुहुविमहे । **३. लुट्** - (i) ह्वाता ह्वातारौ ह्वातारः । ह्वातासि ह्वातास्थः ह्वातास्थ । ह्वातास्मि ह्वातास्वः ह्वातास्मः । (ii) ह्वाता ह्वातारौ ह्वातारः । ह्वातासे ह्वातासाथे ह्वाताध्वे । ह्वाताहे ह्वातास्वहे ह्वातास्महे । **४. लृट्** - (i) ह्वास्यति ह्वास्यतः ह्वास्यन्ति । ह्वास्यसि ह्वास्यथः ह्वास्यथ । ह्वास्यामि ह्वास्यावः ह्वास्यामः । (ii) ह्वास्यते ह्वास्येते ह्वास्यन्ते । ह्वास्यसे ह्वास्येते ह्वास्यध्वे । ह्वास्ये ह्वास्यावहे ह्वास्यामहे । **५. लोट्** - (i) ह्वयतु, ह्वयतात् ह्वयताम् ह्वयन्तु । ह्वय, ह्वयतात् ह्वयतम् ह्वयत । ह्वयानि ह्वयाव ह्वयाम । (ii) ह्वयताम् ह्वयेताम् ह्वयन्ताम् । ह्वयस्व ह्वयेथाम् ह्वयध्वम् । ह्वयै ह्वयावहै ह्वयामहै । **६. लङ्** - (i) अह्वयत् अह्वयताम् अह्वयन् । अह्वयः अह्वयतम् अह्वयत । अह्वयम् अह्वयाव अह्वयाम । (ii) अह्वयत अह्वयेताम् अह्वयन्त । अह्वयथाः अह्वयेथाम् अह्वयध्वम् । अह्वये अह्वयावहि अह्वयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) ह्वयेत् ह्वयेताम् ह्वयेयुः । ह्वयेः ह्वयेतम् ह्वयेत । ह्वयेयम् ह्वयेव ह्वयेम । (ii) ह्वयेत ह्वयेयाताम् ह्वयेरन् । ह्वयेथाः ह्वयेयाथाम् ह्वयेध्वम् । ह्वयेय ह्वयेवहि ह्वयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) हूयात् हूयास्ताम् हूयासुः । हूयाः हूयास्तम् हूयास्त । हूयासम् हूयास्व हूयास्म । (ii) ह्वासीष्ट ह्वासीयास्ताम् ह्वासीरन् । ह्वासीष्ठाः ह्वासीयास्थाम् ह्वासीध्वम्/ढ्वम् । ह्वासीय ह्वासीवहि ह्वासीमहि । **९. लुङ्** - (i) अह्वत् अह्वताम् अह्वन् । अह्वः अह्वतम् अह्वत । अह्वम् अह्वाव अह्वाम । (ii) अह्वत[1] अह्वेताम् अह्वन्त । अह्वथाः अह्वेथाम् अह्वध्वम् । अह्वे अह्वावहि अह्वामहि । (iii) अह्वास्त अह्वासाताम् अह्वासत । अह्वास्थाः अह्वासाथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अह्वाध्वम् । अह्वासि अह्वास्वहि अह्वास्महि । **१०. लृङ्** – (i) अह्वास्यत् अह्वास्यताम् अह्वास्यन् । अह्वास्यः अह्वास्यतम् अह्वास्यत । अह्वास्यम् अह्वास्याव अह्वास्याम । (ii) अह्वास्यत अह्वास्येताम् अह्वास्यन्त । अह्वास्यथाः अह्वास्येथाम् अह्वास्यध्वम् । अह्वास्ये अह्वास्यावहि अह्वास्यामहि ।

णिचि – ह्वाययति – ते, **सनि** – जुहूषति-ते, **यकि** – हूयते ।

१. 'आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम्' इति अङ् वा स्यात् ।

१००९. वद – व्यक्तायां वाचि । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'व्यक्तवाचि वदेद्वा णौ वादयेद् वदते वदेत्' (श्लो. १०९) इति देवः ।

१. लट् – वदति वदतः वदन्ति । वदसि वदथः वदथ । वदामि वदावः वदामः । **२. लिट्** – उवाद ऊदतुः ऊदुः । उवदिथ ऊदथुः ऊद । उवाद-उवद ऊदिव ऊदिम । **३. लुट्** – वदिता वदितारौ वदितारः । वदितासि वदितास्थः वदितास्थ । वदितास्मि वदितास्वः वदितास्मः । **४. लृट्** – वदिष्यति वदिष्यतः वदिष्यन्ति । वदिष्यसि वदिष्यथः वदिष्यथ । वदिष्यामि वदिष्यावः वदिष्यामः । **५. लोट्** – वदतु, वदतात् वदताम् वदन्तु । वद, वदतात् वदतम् वदत । वदानि वदाव वदाम । **६. लङ्** – अवदत् अवदताम् अवदन् । अवदः अवदतम् अवदत । अवदम् अवदाव अवदाम । **७. विधिलिङ्** – वदेत् वदेताम् वदेयुः । वदेः वदेतम् वदेत । वदेयम् वदेव वदेम । **८. आशीर्लिङ्** – उद्यात् उद्यास्ताम् उद्यासुः । उद्याः उद्यास्तम् उद्यास्त । उद्यासम् उद्यास्व उद्यास्म । **९. लुङ्** – अवादीत्[1] अवादिष्टाम् अवादिषुः । अवादीः अवादिष्टम् अवादिष्ट । अवादिषम् अवादिष्व अवादिष्म । **१०. लृङ्** – अवदिष्यत् अवदिष्यताम् अवदिष्यन् । अवदिष्यः अवदिष्यतम् अवदिष्यत । अवदिष्यम् अवदिष्याव अवदिष्याम ।

णिचि – वादयते[2] (अकर्त्रभिप्राये तु वादयति) **यकि** – विवदिषति, **कर्मणि** – उद्यते ।

१. 'वदव्रजहलन्तस्याचः' इति नित्यं वृद्धिः ।

२. 'न पादम्याङ्...' इति परस्मैपदप्रतिषेधः ।

१०१०. टु ओ श्वि – गतिवृद्ध्योः । वृद्धौ अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – श्वयति श्वयतः श्वयन्ति । श्वयसि श्वयथः श्वयथ । श्वयामि श्वयावः श्वयामः । **२. लिट्** – (i) शुशाव[1] शुशुवतुः शुशुवुः । शुशविथ शुशुवथुः शुशुव । शुशाव-शुशव शुशुविव शुशुविम । (ii) शिश्वाय शिश्वियतुः शिश्वियुः । शिश्वियिथ शिश्वियथुः शिश्वियः । शिश्वाय-शिश्वय शिश्वियिव शिश्वियिम । **३. लुट्** – श्वयिता श्वयितारौ श्वयितारः । श्वयितासि श्वयितास्थः श्वयितास्थ । श्वयितास्मि श्वयितास्वः श्वयितास्मः । **४. लृट्** – श्वयिष्यति श्वयिष्यतः श्वयिष्यन्ति । श्वयिष्यसि श्वयिष्यथः श्वयिष्यथ । श्वयिष्यामि श्वयिष्यावः श्वयिष्यामः । **५. लोट्** – श्वयतु, श्वयतात् श्वयताम् श्वयन्तु । श्वय, श्वयतात् श्वयतम् श्वयत । श्वयानि श्वयाव श्वयाम । **६. लङ्** – अश्वयत् अश्वयताम् अश्वयन् । अश्वयः अश्वयतम् अश्वयत । अश्वयम् अश्वयाव अश्वयाम । **७. विधिलिङ्** – श्वयेत् श्वयेताम् श्वयेयुः । श्वयेः श्वयेतम् श्वयेत । श्वयेयम् श्वयेव श्वयेम । **८. आशीर्लिङ्** – शूयात् शूयास्ताम् शूयासुः । शूयाः शूयास्तम् शूयास्त । शूयासम् शूयास्व शूयास्म । **९. लुङ्** – (i) अश्वत् अश्वताम् अश्वन् । अश्वः अश्वतम् अश्वत । अश्वम् अश्वाव अश्वाम । (ii) अशिश्वियत्[2] अशिश्वियताम् अशिश्वियन् । अशिश्वियः अशिश्वियतम् अशिश्वियत । अशिश्वियम् अशिश्वियाव अशिश्वियाम । (iii) अश्वयीत् अश्वयिष्टाम् अश्वयिषुः । अश्वयीः अश्वयिष्टम् अश्वयिष्ट । अश्वयिषम् अश्वयिष्याव अश्वयिष्याम । **१०. लृङ्** – अश्वयिष्यत् अश्वयिष्यताम् अश्वयिष्यन् । अश्वयिष्यः अश्वयिष्यतम् अश्वयिष्यत । अश्वयिष्यम् अश्वयिष्याव अश्वयिष्याम

णिचि – श्वाययति – ते, **सनि** – शिश्वयिषति, **यकि** – शूयते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. 'विभाषा श्वेः' – श्वयतेः सम्प्रसारणं वा स्यात् लिटि यङि च ।

२. 'जृस्तम्भु....' इति विकल्पेन अङि 'श्वयतेरः' इति इकारस्य अकारः । 'विभाषा धेट्श्व्योः' इति वा चङ् ।

१०१०. (अ) ऋत् । अकर्मकः, सेट्, आत्मने । जुगुप्सायाम् इति बहवः । कृपायाम् इत्येके । सौत्रः अयं धातुः 'तकारान्तो धातुरयम् इका निर्दिष्टः, न तु इकारान्तः' इति सिद्धान्तकौमुदी । धातुपाठे अपठितः अपि सूत्रे अनुवादात् (ऋतेरीयङ् – ३.१.२९) धातुत्वं बोध्यम् । 'सनाद्यन्ताः...' (३.१.३२) इति ईयङन्तस्य धातुत्वम् । 'जुगुप्सायाम् अयं धातुः' इति बहवः । 'कृपायां च' इत्येके । (अयं धातुः तत्त्वबोधिनीयुक्तायां कौमुद्याम् अदादेः आदौ दत्तः अस्ति ।)

१. लट् – ऋतीयते ऋतीयेते ऋतीयन्ते । ऋतीयसे ऋतीयेथे ऋतीयध्वे । ऋतीये ऋतीयावहे ऋतीयामहे । **२. लिट्** – (i) ऋतीयाञ्चक्रे ऋतीयाञ्चक्राते ऋतीयाञ्चक्रिरे । ऋतीयाञ्चकृषे ऋतीयाञ्चक्राथे ऋतीयाञ्चकृढ्वे । ऋतीयाञ्चक्रे ऋतीयाञ्चकृवहे ऋतीयाञ्चकृमहे । (ii) ऋतीयाम्बभूव ऋतीयाम्बभूवतुः ऋतीयाम्बभूवुः । ऋतीयाम्बभूविथ ऋतीयाम्बभूवथुः ऋतीयाम्बभूव । ऋतीयाम्बभूव ऋतीयाम्बभूविव ऋतीयाम्बभूविम । (iii) ऋतीयामास ऋतीयामासतुः ऋतीयामासुः । ऋतीयामासिथ ऋतीयामासथुः ऋतीयामास । ऋतीयामास ऋतीयामासिव शानयामासिम । (iv) आनर्त[1] आनृततुः आनृतुः । आनर्तिथ आनृतथुः आनृत । आनर्त आनृतिव आनृतिम । **३. लुट्** – (i) ऋतीयिता ऋतीयितारौ ऋतीयितारः । ऋतीयितासे ऋतीयितासाथे ऋतीयिताध्वे । ऋतीयिताहे ऋतीयितास्वहे ऋतीयितास्महे । (ii) अर्तिता अर्तितारौ अर्तितारः । अर्तितासि अर्तितास्थः अर्तितास्थ । अर्तितास्मि अर्तितास्वः अर्तितास्मः । **४. लृट्** – (i) ऋतीयिष्यते ऋतीयिष्येते ऋतीयिष्यन्ते । ऋतीयिष्यसे ऋतीयिष्येते ऋतीयिष्यध्वे । ऋतीयिष्ये ऋतीयिष्यावहे ऋतीयिष्यामहे । (ii) अर्तिष्यति अर्तिष्यतः अर्तिष्यन्ति । अर्तिष्यसि अर्तिष्यथः अर्तिष्यथ । अर्तिष्यामि अर्तिष्यावः अर्तिष्यामः । **५. लोट्** – ऋतीयताम् ऋतीयेताम् ऋतीयन्ताम् । ऋतीयस्व ऋतीयेथाम् ऋतीयध्वम् । ऋतीयै ऋतीयावहै ऋतीयामहै । **६. लङ्** – अर्तीयत अर्तीयेताम् अर्तीयन्त । अर्तीयथाः अर्तीयेथाम् अर्तीयध्वम् । अर्तीये अर्तीयावहि अर्तीयामहि । **७. विधिलिङ्** – ऋतीयेत ऋतीयेयाताम् ऋतीयेरन् । ऋतीयेथाः ऋतीयेयाथाम् ऋतीयेध्वम् । ऋतीयेय ऋतीयेवहि ऋतीयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ऋतीयिषीष्ट ऋतीयिषीयास्ताम् ऋतीयिषीरन् । ऋतीयिषीष्ठाः ऋतीयिषीयास्थाम् ऋतीयिषीध्वम्/ढ्वम् । ऋतीयिषीय ऋतीयिषीवहि ऋतीयिषीमहि । (ii) ऋत्यात् ऋत्यास्ताम् ऋत्यासुः । ऋत्याः ऋत्यास्तम् ऋत्यास्त । ऋत्यासम् ऋत्यास्व ऋत्यास्म । **९. लुङ्** - (i) आर्तीयिष्ट आर्तीयिषाताम् आर्तीयिषत । आर्तीयिष्ठाः आर्तीयिषाथाम् आर्तीयिध्वम् । आर्तीयिषि आर्तीयिष्वहि आर्तीयिष्महि । (ii) आर्तीत् आर्तिष्टाम् आर्तिषुः । आर्तीः आर्तिष्टम् आर्तिष्ट । आर्तिषम् आर्तिष्व आर्तिष्म । **१०. लृङ्** – (i) आर्तीयिष्यत आर्तीयिष्येताम् आर्तीयिष्यन्त । आर्तीयिष्यथाः आर्तीयिष्येथाम् आर्तीयिष्यध्वम् । आर्तीयिष्ये आर्तीयिष्यावहि आर्तीयिष्यामहि । (ii) आर्तिष्यत् आर्तिष्यताम् आर्तिष्यन् । आर्तिष्यः आर्तिष्यतम् आर्तिष्यत । आर्तिष्यम् आर्तिष्याव आर्तिष्याम ।

१. 'ऋतेरीयङ्' इति स्वार्थे ईयङ्प्रत्ययः । स च ईयङ् आर्धधातुकविवक्षायां विकल्पेन – 'आयादयः आर्धधातुके वा' (३.१.३१) इति सूत्रेण । ईयङभावे 'शेषात्कर्तरि...' (१.३.७८) इति परस्मैपदम् ।

[भ्वादौ अन्ते कौमुद्यां लिख्यते – 'भ्वादिस्त्वाकृतिगणः । तेन चुलुम्पति इत्यादिसङ्ग्रहः' इति । चुलुम्पधातुः लोपार्थकः । शब्विकरणत्वात् भ्वादौ पाठः । अयं धातुः कविकल्पद्रुमे उक्तः ।]

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अथ अदादिः (२)

१०११. अद - भक्षणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै,

१. लट् - अत्ति[1] अत्तः अदन्ति । अत्सि अत्थः अत्थ । अद्मि अद्वः अद्मः । **२. लिट्** - (i) जघास[2] जक्षतुः जक्षुः । जघसिथ जक्षथुः जक्ष । जघास-जघस जक्षिव जक्षिम । (ii) आद आदतुः आदुः । आदिथ आदथुः आद । आद आदिव आदिम । **३. लुट्** - अत्ता अत्तारौ अत्तारः । अत्तासि अत्तास्थः अत्तास्थ । अत्तास्मि अत्तास्वः अत्तास्मः । **४. लृट्** - अत्स्यति अत्स्यतः अत्स्यन्ति । अत्स्यसि अत्स्यथः अत्स्यथ । अत्स्यामि अत्स्यावः अत्स्यामः । **५. लोट्** - अत्तु-अत्तात् अत्ताम् अदन्तु । अद्धि-अत्तात् अत्तम् अत्त । अदानि अदाव अदाम । **६. लङ्** - आदत्[3] आत्ताम् आदन् । आदः आत्तम् आत्त । आदम् आद्व आद्म । **७. विधिलिङ्** - अद्यात् अद्याताम् अद्युः । अद्याः अद्यातम् अद्यात । अद्याम् अद्याव अद्याम । **८. आशीर्लिङ्** - अद्यात् अद्यास्ताम् अद्यासुः । अद्याः अद्यास्तम् अद्यास्त । अद्यासम् अद्यास्व अद्यास्म । **९. लुङ्** - अघसत्[4] अघसताम् अघसन् । अघसः अघसतम् अघसत । अघसम् अघसाव अघसाम । **१०. लृङ्** - आत्स्यत् आत्स्यताम् आत्स्यन् । आत्स्यः आत्स्यतम् आत्स्यत । आत्स्यम् आत्स्याव आत्स्याम ।

णिचि - आदयति - ते[5], **सनि** - जिघत्सति[4], **यकि** - अद्यते

१. 'अदिप्रभृतिभ्यः शपः' इति शपः लुक् ।
२. 'लिट्यन्यतरस्याम्' - अदो घस् वा स्यात् लिटि ।
३. 'आडजादीनाम्' इति आट् । 'अदः सर्वेषाम्' इति अदः परस्य अपृक्तसार्वधातुकस्य अडागमः स्यात् सर्वेषां मतेन ।
४. 'लुङ्सनोर्घस्' - अदो घस् स्यात् लुङि सनि च ।
५. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति प्राप्तस्य - 'अदेः प्रतिषेधः' इति निषेधात् आत्मनेपदम् । अकर्त्रभिप्राये 'शेषात्कर्तरि परस्मैपदम्' इति परस्मैपदम् अपि ।

१०१२. हन - हिंसागत्योः । सकर्म, अनिट् (वधादेशे सेट्) परस्मै,

१. लट् - (i) हन्ति हतः घ्नन्ति । हंसि हथः हथ । हन्मि हन्वः हन्मः । (ii) आहते[1] आघ्नाते आघ्नते । आहसे आघ्नाथे आहध्वे । आघ्ने आहन्वहे आहन्महे । **२. लिट्** - (i) जघान जघ्नतुः जघ्नुः । जघनिथ-जघन्थ जघ्नथुः जघ्न । जघान-जघन जघ्निव जघ्निम । (ii) आजघ्ने आजघ्नाते आजघ्निरे । आजघ्निषे आजघ्नाथे आजघ्निध्वे । आजघ्ने आजघ्निवहे आजघ्निमहे । **३. लुट्** - (i) हन्ता हन्तारौ हन्तारः । हन्तासि हन्तास्थः हन्तास्थ । हन्तास्मि हन्तास्वः हन्तास्मः । (ii) आहन्ता आहन्तारौ आहन्तारः । आहन्तासे आहन्तासाथे आहन्ताध्वे । आहन्ताहे आहन्तास्वहे आहन्तास्महे । **४. लृट्** - (i) हनिष्यति हनिष्यतः हनिष्यन्ति । हनिष्यसि हनिष्यथः हनिष्यथ । हनिष्यामि हनिष्यावः हनिष्यामः । (ii) आहनिष्यते आहनिष्येते आहनिष्यन्ते । आहनिष्यसे आहनिष्येते आहनिष्यध्वे । आहनिष्ये आहनिष्यावहे आहनिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) हन्तु-हतात् हताम् घ्नन्तु । जहि-हतात् हतम् हत । हनानि हनाव हनाम । (ii) आहताम् आघ्नाताम् आघ्नताम् । आहस्व आघ्नाथाम् आहध्वम् । आहनै आहनावहै आहनामहै । **६. लङ्** - (i)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अहन् अहताम् अघ्नन् । अहन् अहतम् अहत । अहनम् अहन्व अहन्म । (ii) आहत आघ्नाताम् आघ्नत । आहथाः आघ्नाथाम् आहध्वम् । आघ्नि आहन्वहि आहन्महि । **७. विधिलिङ्** – (i) हन्यात् हन्याताम् हन्युः । हन्याः हन्यातम् हन्यात । हन्याम् हन्याव हन्याम । (ii) आघ्नीत आघ्नीयाताम् आघ्नीरन् । आघ्नीथाः आघ्नीयाथाम् आघ्नीध्वम् । आघ्नीय आघ्नीवहि आघ्नीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) वध्यात्[२] वध्यास्ताम् वध्यासुः । वध्याः वध्यास्तम् वध्यास्त । वध्यासम् वध्यास्व वध्यास्म । (ii) आवधिषीष्ट आवधिषीयास्ताम् आवधिषीरन् । आवधिषीष्ठाः आवधिषीयास्थाम् आवधिषीध्वम्/ढ्वम् । आवधिषीय आवधिषीवहि आवधिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अवधीत्[२] अवधिष्टाम् अवधिषुः । अवधीः अवधिष्टम् अवधिष्ट । अवधिषम् अवधिष्व अवधिस्म । (ii) आवधिष्ट आवधिषाताम् आवधिषत । आवधिष्ठाः आवधिषाथाम् आवधिध्वम् । आवधिषि आवधिष्वहि आवधिष्महि । (iii) आहत[३] आहसाताम् आहसत । आहथाः आहसाथाम् आहध्वम् । आहसि आहन्वहि आहन्महि । **१०. लृङ्** – (i) अहनिष्यत् अहनिष्यताम् अहनिष्यन् । अहनिष्यः अहनिष्यतम् अहनिष्यत । अहनिष्यम् अहनिष्याव अहनिष्याम । (ii) आहनिष्यत आहनिष्येताम् आहनिष्यन्त । आहनिष्यथाः आहनिष्येथाम् आहनिष्यध्वम् । आहनिष्ये आहनिष्यावहि आहनिष्यामहि ।

णिचि – घातयति-ते[४], **सनि** – आजिघांसते/जिघांसति[५], **यकि** – हन्यते

१. 'आङो यमहनः' – आङः परयोः यमहनोः आत्मनेपदं स्यात् ।
२. 'लुङि च' हन्तेः वधादेशः । (वधादेशस्य सेट्त्वम्)
३. 'आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम्' – हनः वधादेशः वा स्यात् लुङि आत्मनेपदेषु परेषु ।
४. 'हनस्तोचिण्णलोः' – हन्तेस्तकारोऽन्तादेशः स्यात् चिण्णल्वर्जे ञिति णिति ।
५. 'अज्झनगमां सनि' इति झलादौ सनि दीर्घः ।

१०१३. द्विष – अप्रीतौ । सकर्म, अनिट्, उभय ।

१. लट् – (i) द्वेष्टि द्विष्टः द्विषन्ति । द्वेक्षि द्विष्ठः द्विष्ठ । द्वेष्मि द्विष्वः द्विष्मः । (ii) द्विष्टे द्विषाते द्विषते । द्विक्षे द्विषाथे द्विड्ढ्वे । द्विषे द्विष्वहे द्विष्महे । **२. लिट्** – (i) दिद्वेष दिद्विषतुः दिद्विषुः । दिद्वेषिथ दिद्विषथुः दिद्विष । दिद्वेष दिद्विषिव दिद्विषिम । (ii) दिद्विषे दिद्विषाते दिद्विषिरे । दिद्विषिषे दिद्विषाथे दिद्विषिध्वे । दिद्विषे दिद्विषिवहे दिद्विषिमहे । **३. लुट्** – (i) द्वेष्टा द्वेष्टारौ द्वेष्टारः । द्वेष्टासि द्वेष्टास्थः द्वेष्टास्थ । द्वेष्टास्मि द्वेष्टास्वः द्वेष्टास्मः । (ii) द्वेष्टा द्वेष्टारौ द्वेष्टारः । द्वेष्टासे द्वेष्टासाथे द्वेष्टाध्वे । द्वेष्टाहे द्वेष्टास्वहे द्वेष्टास्महे । **४. लृट्** – (i) द्वेक्ष्यति द्वेक्ष्यतः द्वेक्ष्यन्ति । द्वेक्ष्यसि द्वेक्ष्यथः द्वेक्ष्यथ । द्वेक्ष्यामि द्वेक्ष्यावः द्वेक्ष्यामः । (ii) द्वेक्ष्यते द्वेक्ष्येते द्वेक्ष्यन्ते । द्वेक्ष्यसे द्वेक्ष्येथे द्वेक्ष्यध्वे । द्वेक्ष्ये द्वेक्ष्यावहे द्वेक्ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) द्वेष्टु-द्विष्टात् द्विष्टाम् द्विषन्तु । द्विड्ढि-द्विष्टात् द्विष्टं द्विष्ट । द्वेषाणि द्वेषाव द्वेषाम । (ii) द्विष्टाम् द्विषाताम् द्विषताम् । द्विक्ष्व द्विषाथाम् द्विड्ढ्वम् । द्वेषै द्वेषावहै द्वेषामहै । **६. लङ्** – (i) अद्वेट्-अद्वेड् अद्विष्टाम् अद्विषन्[१]-अद्विषुः । अद्वेट्-अद्वेड् अद्विष्टम् अद्विष्ट । अद्वेषम् अद्विष्व अद्विष्म । (ii) अद्विष्ट अद्विषाताम् अद्विषत । अद्विष्ठाः अद्विषाथाम् अद्विड्ढ्वम् । अद्विषि अद्विष्वहि अद्विष्महि । **७. विधिलिङ्** – (i) द्विष्यात् द्विष्याताम् द्विष्युः । द्विष्याः द्विष्यातम् द्विष्यात । द्विष्याम् द्विष्याव द्विष्याम । (ii) द्विषीत द्विषीयाताम् द्विषीरन् । द्विषीथाः द्विषीयाथाम् द्विषीध्वम् । द्विषीय द्विषीवहि द्विषीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) द्विष्यात् द्विष्यास्ताम् द्विष्यासुः । द्विष्याः द्विष्यास्तम् द्विष्यास्त । द्विष्यासम् द्विष्यास्व द्विष्यास्म । (ii) द्विक्षीष्ट द्विक्षियास्ताम् द्विक्षीरन् । द्विक्षीष्ठाः द्विक्षीयास्थाम् द्विक्षीध्वम् । द्विक्षीय द्विक्षीवहि द्विक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अद्विक्षत्[२] अद्विक्षाताम् अद्विक्षन् । अद्विक्षः अद्विक्षतम् अद्विक्षत । अद्विक्षम् अद्विक्षाव अद्विक्षाम । (ii) अद्विक्षत अद्विक्षेताम् अद्विक्षन्त । अद्विक्षथाः अद्विक्षेथाम् अद्विक्षध्वम् । अद्विक्षि अद्विक्षावहि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अद्विक्षामहि । **१०. लृङ्** - (i) अद्वेक्ष्यत् अद्वेक्ष्यताम् अद्वेक्ष्यन् । अद्वेक्ष्यः अद्वेक्ष्यतम् अद्वेक्ष्यत । अद्वेक्ष्यम् अद्वेक्ष्याव अद्वेक्ष्याम । (ii) अद्वेक्ष्यत अद्वेक्ष्येताम् अद्वेक्ष्यन्त । अद्वेक्ष्यथाः अद्वेक्ष्येथाम् अद्वेक्ष्यध्वम् । अद्वेक्ष्ये अद्वेक्ष्यावहि अद्वेक्ष्यामहि ।

णिचि - द्वेषयति - ते, **सनि** - दिद्विक्षति, **यकि** - द्विष्यते ।

१. 'द्विषश्च' लङो झेर्जुस् वा स्यात् ।

२. 'शल इगुपधात्...' इति च्लेः क्सः ।

१०१४. दुह - प्रपूरणे । द्विकर्म, अनिट्, उभय । अयं धातुः द्विकर्मकः । 'प्रपूरणम् = पूरणाभावः । उपसर्गोऽत्र धात्वर्थं बाधते प्रस्थानवत्' इति क्षीरस्वामी । 'ऊधः पूरणप्रतिकूलीभावः इत्यर्थः । ऊधसः सकाशत् क्षारणे इति यावत्' इति बालमनोरमा । 'प्रपूरणम् = त्याजनम्' इति तत्त्वबोधिनी । 'प्रपूरणे दोग्धि दुग्धे दोहतीत्यर्दने दुहेः' (श्लो. १९३) इति देवः ।

१. लट् - (i) दोग्धि[१] दुग्धः दुहन्ति । धोक्षि दुग्धः दुग्ध । दोह्मि दुह्वः दुह्मः । (ii) दुग्धे दुहाते दुहते । धुक्षे दुहाथे धुग्ध्वे । दुहे दुह्वहे दुह्महे । **२. लिट्** - (i) दुदोह दुदुहतुः दुदुहुः । दुदोहिथ दुदुहथुः दुदुह । दुदोह दुदुहिव दुदुहिम । (ii) दुदुहे दुदुहाते दुदुहिरे । दुदुहिषे दुदुहाथे दुदुहिध्वे-दुदुहिढ्वे । दुदुहे दुदुहिवहे दुदुहिमहे । **३. लुट्** - (i) दोग्धा दोग्धारौ दोग्धारः । दोग्धासि दोग्धास्थः दोग्धास्थ । दोग्धास्मि दोग्धास्वः दोग्धास्मः । (ii) दोग्धा दोग्धारौ दोग्धारः । दोग्धासे दोग्धासाथे दोग्धाध्वे । दोग्धाहे दोग्धास्वहे दोग्धास्महे । **४. लृट्** - (i) धोक्ष्यति धोक्ष्यतः धोक्ष्यन्ति । धोक्ष्यसि धोक्ष्यथः धोक्ष्यथ । धोक्ष्यामि धोक्ष्यावः धोक्ष्यामः । (ii) धोक्ष्यते धोक्ष्येते धोक्ष्यन्ते । धोक्ष्यसे धोक्ष्येते धोक्ष्यध्वे । धोक्ष्ये धोक्ष्यावहे धोक्ष्यामहे । **५. लोट्** - (i) दोग्धु-दुग्धात् दुग्धाम् दुहन्तु । दुग्धि-दुग्धात् दुग्धम् दुग्ध । दोहानि दोहाव दोहाम । (ii) दुग्धाम् दुहाताम् दुहताम् । धुक्ष्व दुहाथाम् धुग्ध्वम् । दोहै दोहावहै दोहामहै । **६. लङ्** - (i) अधोग्-क् अदुग्धाम् अदुहन् । अधोग् अदुग्धम् अदुग्ध । अदोहम् अदुह्व अदुह्म । (ii) अदुग्ध अदुहाताम् अदुहत । अदुग्धाः अदुहाथाम् अदुग्ध्वम् । अदुहि अदुह्वहि अदुह्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) दुह्यात् दुह्याताम् दुह्युः । दुह्याः दुह्यातम् दुह्यात । दुह्याम् दुह्याव दुह्याम । (ii) दुहीत दुहीयाताम् दुहीरन् । दुहीथाः दुहीयाथाम् दुहीध्वम् । दुहीय दुहीवहि दुहीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) दुह्यात् दुह्यास्ताम् दुह्यासुः । दुह्याः दुह्यास्तम् दुह्यास्त । दुह्यासम् दुह्यास्व दुह्यास्म । (ii) धुक्षीष्ट धुक्षियास्ताम् धुक्षीरन् । धुक्षीष्ठाः धुक्षीयास्थाम् धुक्षीध्वम् । धुक्षीय धुक्षीवहि धुक्षीमहि । **९. लुङ्** - (i) अधुक्षत्[२] अधुक्षताम् अधुक्षन् । अधुक्षः अधुक्षतम् अधुक्षत । अधुक्षम् अधुक्षाव अधुक्षाम । (ii) अदुग्ध[३]-अधुक्षत अधुक्षाताम् अधुक्षन्त । अदुग्धाः-अदुक्षथाः अधुक्षाथाम् अधुक्षध्वम्-अधुग्ध्वम् । अधुक्षि अदुह्वहि-अधुक्षावहि अदुह्महि-अधुक्षामहि ।

१०. लृङ् - (i) अधोक्ष्यत् अधोक्ष्यताम् अधोक्ष्यन् । अधोक्ष्यः अधोक्ष्यतम् अधोक्ष्यत । अधोक्ष्यम् अधोक्ष्याव अधोक्ष्याम । (ii) अधोक्ष्यत अधोक्ष्येताम् अधोक्ष्यन्त । अधोक्ष्यथाः अधोक्ष्येथाम् अधोक्ष्यध्वम् । अधोक्ष्ये अधोक्ष्यावहि अधोक्ष्यामहि ।

णिचि - दोहयति - ते, **सनि** - दुधुक्षति - ते, **यकि** - दुह्यते

१. 'दादेर्धातोर्घः' - उपदेशे दादेर्धातोर्हस्य घः स्यात् झलि पदान्ते च ।

२. 'एकाचो बशो भष् झषन्तस्य स्ध्वोः' इति बशः स्थाने भष् ।

३. 'लुग्वा दुहदिह...' इति क्सस्य वा लुक् ।

१०१५. दिह - उपचये । अकर्म, अनिट्, उभय । उपचयः = लेपः, वृद्धिश्च ।

१. लट् - (i) देग्धि दिग्धः दिहन्ति । धेक्षि दिग्धः दिग्ध । देह्मि दिह्वः दिह्मः । (ii) दिग्धे दिहाते दिहते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

धिक्षे दिहाथे धिग्ध्वे । दिहे दिह्वहे दिह्महे । **२. लिट्** - (i) दिदेह दिदिहतुः दिदिहुः । दिदेहिथ दिदिहथुः दिदिह । दिदेह दिदिहिव दिदिहिम । (ii) दिदिहे दिदिहाते दिदिहिरे । दिदिहिषे दिदिहाथे दिदिहिध्वे-दिदिहिढ्वे । दिदिहे दिदिहिवहे दिदिहिमहे । **३. लुट्** - (i) देग्धा देग्धारौ देग्धारः । देग्धासि देग्धास्थः देग्धास्थ । देग्धास्मि देग्धास्वः देग्धास्मः । (ii) देग्धा देग्धारौ दोग्धारः । देग्धासे देग्धासाथे देग्धाध्वे । देग्धाहे देग्धास्वहे देग्धास्महे । **४. लृट्** - (i) धेक्ष्यति धेक्ष्यतः धेक्ष्यन्ति । धेक्ष्यसि धेक्ष्यथः धेक्ष्यथ । धेक्ष्यामि धेक्ष्यावः धेक्ष्यामः । (ii) धेक्ष्यते धेक्ष्येते धेक्ष्यन्ते । धेक्ष्यसे धेक्ष्येते धेक्ष्यध्वे । धेक्ष्ये धेक्ष्यावहे धेक्ष्यामहे ।

५. लोट् - (i) देग्धु-दिग्धात् दिग्धाम् दिहन्तु । दिग्धि-दिग्धात् दिग्धम् दिग्ध । देहानि देहाव देहाम । (ii) दिग्धाम् दिहाताम् दिहताम् । धिक्ष्व दिहाथाम् दिग्ध्वम् । देहै देहावहै देहामहै । **६. लङ्** - (i) अधेग्-क् अदिग्धाम् अदिहन् । अधेग् अदिग्धम् अदिग्ध । अदेहम् अदिह्व अदिह्म । (ii) अदिग्ध अदिहाताम् अदिहत । अदिग्धाः अदिहाथाम् अदिग्ध्वम् । अदिहि अदिह्वहि अदिह्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) दिह्यात् दिह्याताम् दिह्युः । दिह्याः दिह्यातम् दिह्यात । दिह्याम् दिह्याव दिह्याम । (ii) दिहीत दिहीयाताम् दिहीरन् । दिहीथाः दिहीयाथाम् दिहीध्वम् । दिहीय दिहीवहि दिहीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) दिह्यात् दिह्यास्ताम् दिह्यासुः । दिह्याः दिह्यास्तम् दिह्यास्त । दिह्यासम् दिह्यास्व दिह्यास्म । (ii) धिक्षीष्ट धिक्षियास्ताम् धिक्षीरन् । धिक्षीष्ठाः धिक्षीयास्थाम् धिक्षीध्वम् । धिक्षीय धिक्षीवहि धिक्षीमहि । **९. लुङ्** - अधिक्षत्[2] अधिक्षताम् अधिक्षन् । अधिक्षः अधिक्षतम् अधिक्षत । अधिक्षम् अधिक्षाव अधिक्षाम । (ii) अदिग्ध[3]-अधिक्षत अधिक्षाताम् अधिक्षन्त । अदिग्धाः-अदिक्षथाः अधिक्षाथाम् अधिक्षध्वम्-अधिग्ध्वम् । अधिक्षि अदिह्वहि-अधिक्षावहि अदिह्महि-अधिक्षामहि । **१०. लृङ्** - (i) अधेक्ष्यत् अधेक्ष्यताम् अधेक्ष्यन् । अधेक्ष्यः अधेक्ष्यतम् अधेक्ष्यत । अधेक्ष्यम् अधेक्ष्याव अधेक्ष्याम । (ii) अधेक्ष्यत अधेक्ष्येताम् अधेक्ष्यन्त । अधेक्ष्यथाः अधेक्ष्येथाम् अधेक्ष्यध्वम् । अधेक्ष्ये अधेक्ष्यावहि अधेक्ष्यामहि ।

णिचि - देहयति - ते, **सनि** - दिधिक्षति - ते, **यकि** - दिह्यते

१०१६. **लिह - आस्वादने** । सकर्म, अनिट्, उभय ।

१. लट् - (i) लेढि लीढः लिहन्ति । लेक्षि लीढः लीढ । लेह्मि लिह्वः लिह्मः । (ii) लीढे लिहाते लिहते । लिक्षे लिहाथे लीढ्वे । लिहे लिह्वहे लिह्महे । **२. लिट्** - (i) लिलेह लिलिहतुः लिलिहुः । लिलेहिथ लिलिहथुः लिलिह । लिलेह लिलिहिव लिलिहिम । (ii) लिलिहे लिलिहाते लिलिहिरे । लिलिहिषे लिलिहाथे लिलिहिध्वे-लिलिहिढ्वे । लिलिहे लिलिहिवहे लिलिहिमहे । **३. लुट्** - (i) लेढा लेढारौ लेढारः । लेढासि लेढास्थः लेढास्थ । लेढास्मि लेढास्वः लेढास्मः । (ii) लेढा लेढारौ लेढारः । लेढासे लेढासाथे लेढाध्वे । लेढाहे लेढास्वहे लेढास्महे । **४. लृट्** - (i) लेक्ष्यति लेक्ष्यतः लेक्ष्यन्ति । लेक्ष्यसि लेक्ष्यथः लेक्ष्यथ । लेक्ष्यामि लेक्ष्यावः लेक्ष्यामः । (ii) लेक्ष्यते लेक्ष्येते लेक्ष्यन्ते । लेक्ष्यसे लेक्ष्येते लेक्ष्यध्वे । लेक्ष्ये लेक्ष्यावहे लेक्ष्यामहे । **५. लोट्** - (i) लेढु-लीढात् लीढाम् लिहन्तु । लीढि, लीढात् लीढम् लीढ । लेहानि लेहाव लेहाम । (ii) लीढाम् लिहाताम् लिहताम् । लिक्ष्व लिहाथाम् लीढ्वम् । लेहै लेहावहै लेहामहै । **६. लङ्** - (i) अलेट्-ड् अलीढाम् अलिहन् । अलेट्-ड् अलीढम् अलीढ । अलेहम् अलिह्व अलिह्म । (ii) अलीढ अलिहाताम् अलिहत । अलीढाः अलिहाथाम् अलीढ्वम् । अलिहि अलिह्वहि अलिह्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) लिह्यात् लिह्याताम् लिह्युः । लिह्याः लिह्यातम् लिह्यात । लिह्याम् लिह्याव लिह्याम । (ii) लिहीत लिहीयाताम् लिहीरन् । लिहीथाः लिहीयाथाम् लिहीध्वम् । लिहीय लिहीवहि लिहीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) लिह्यात् लिह्यास्ताम् लिह्यासुः । लिह्याः लिह्यास्तम् लिह्यास्त । लिह्यासम् लिह्यास्व लिह्यास्म । (ii) लिक्षीष्ट लिक्षियास्ताम् लिक्षीरन् । लिक्षीष्ठाः लिक्षीयास्थाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लिक्षीध्वम् । लिक्षीय लिक्षीवहि लिक्षीमहि । **९. लुङ्** - (i) अलिक्षत् अलिक्षताम् अलिक्षन् । अलिक्षः अलिक्षतम् अलिक्षत । अलिक्षम् अलिक्षाव अलिक्षाम । (ii) अलीढ-अलिक्षत अलिक्षाताम् अलिक्षन्त । अलिक्षथाः-अलीढाः अलिक्षाथाम् अलीढ्वम् अलिक्षध्वम् । अलिक्षि अलिक्षावहि-अलिह्वहि अलिक्षामहि-अलिह्महि । **१०. लृङ्** - (i) अलेक्ष्यत् अलेक्ष्यताम् अलेक्ष्यन् । अलेक्ष्यः अलेक्ष्यतम् अलेक्ष्यत । अलेक्ष्यम् अलेक्ष्याव अलेक्ष्याम । (ii) अलेक्ष्यत अलेक्ष्येताम् अलेक्ष्यन्त । अलेक्ष्यथाः अलेक्ष्येथाम् अलेक्ष्यध्वम् । अलेक्ष्ये अलेक्ष्यावहि अलेक्ष्यामहि ।

णिचि - लेहयति - ते, **सनि** - लिलिक्षति - ते, **यकि** - लिह्यते

१०१७. चक्षिङ् - व्यक्तायां वाचि । सकर्म, सेट्, ख्याञादेशे त्वनिट्, आत्मने । ख्याञादेशे त्वनिट्, आत्मने, "अयं दर्शनकर्मा च; यथा - 'विश्वा रूपाऽभिचष्टे शचीभिः' इति प्रायेण अयम् आङ्पूर्वः" इति माधवीयधातुवृत्तिः ।

१. लट् - चष्टे चक्षाते चक्षते । चक्षे चष्टाथे चड्ढ्वे । चक्षे चक्ष्वहे चक्ष्महे । **२. लिट्** - (i) चचक्षे चचक्षाते चचक्षिरे । चचक्षिषे चचक्षाथे चचक्षिध्वे । चचक्षे चचक्षिवहे चचक्षिमहे । (ii) चख्ये[१] चख्याते चख्यिरे । चख्यिषे चख्याथे चख्यिध्वे । चख्ये चख्यिवहे चख्यिमहे । (iii) चख्यौ[२] चख्यतुः चख्युः । चख्यिथ-चख्याथ चख्यथुः चख्य । चख्यौ चख्यिव चख्यिम । (iv) चक्शे[३] चक्शाते चक्शिरे । चक्शिषे चक्शाथे चक्शिध्वे । चक्शे चक्शिवहे चक्शिमहे । (v) चक्शौ चक्शतुः चक्शुः । चक्शिथ-चक्शाथ चक्शथुः चक्श । चक्शौ चक्शिव चक्शिम । **३. लुट्** - (i) ख्याता ख्यातारौ ख्यातारः । ख्यातासे ख्यातासाथे ख्याताध्वे । ख्याताहे ख्यातास्वहे ख्यातास्महे । (ii) ख्याता[४] ख्यातारौ ख्यातारः । ख्यातासि ख्यातास्थः ख्यातास्थ । ख्यातास्मि ख्यातास्वः ख्यातास्मः । (iii) क्शाता क्शातारौ क्शातारः । क्शातासे क्शातासाथे क्शाताध्वे । क्शाताहे क्शातास्वहे क्शातास्महे । (iv) क्शाता[४] क्शातारौ क्शातारः । क्शातासि क्शातास्थः क्शातास्थ । क्शातास्मि क्शातास्वः क्शातास्मः । **४. लृट्** - (i) ख्यास्यते ख्यास्येते ख्यास्यन्ते । ख्यास्यसे ख्यास्येथे ख्यास्यध्वे । ख्यास्ये ख्यास्यावहे ख्यास्यामहे । (ii) ख्यास्यति ख्यास्यतः ख्यास्यन्ति । ख्यास्यसि ख्यास्यथः ख्यास्यथ । ख्यास्यामि ख्यास्यावः ख्यास्यामः । (iii) क्शास्यते क्शास्येते क्शास्यन्ते । क्शास्यसे क्शास्येथे क्शास्यध्वे । क्शास्ये क्शास्यावहे क्शास्यामहे । (iv) क्शास्यति क्शास्यतः क्शास्यन्ति । क्शास्यसि क्शास्यथः क्शास्यथ । क्शास्यामि क्शास्यावः क्शास्यामः । **५. लोट्** - चष्टाम् चक्षाताम् चक्षताम् । चक्ष्व चक्षाथाम् चड्ढ्वम् । चक्षै चक्षावहै चक्षामहै । **६. लङ्** - अचष्ट अचक्षाताम् अचक्षत । अचष्ठाः अचक्षाथाम् अचड्ढ्वम् । अचक्षि अचक्ष्वहि अचक्ष्महि । **७. विधिलिङ्** - चक्षीत चक्षीयाताम् चक्षीरन् । चक्षीथाः चक्षीयाथाम् चक्षीध्वम् । चक्षीय चक्षीवहि चक्षीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) ख्यासीष्ट[५] ख्यासीयास्ताम् ख्यासीरन् । ख्यासीष्ठाः ख्यासीयास्थाम् ख्यासीध्वम् । ख्यासीय ख्यासीवहि ख्यासीमहि । (ii) ख्यायात् ख्यायास्ताम् ख्यायासुः । ख्यायाः ख्यायास्तम् ख्यायास्त । ख्यायासम् ख्यायास्व ख्यायास्म । (iii) ख्येयात् ख्येयास्ताम् ख्येयासुः । ख्येयाः ख्येयास्तम् ख्येयास्त । ख्येयासम् ख्येयास्व ख्येयास्म । (iv) क्शासीष्ट[६] क्शासीयास्ताम् क्शासीरन् । क्शासीष्ठाः क्शासीयास्थाम् क्शासीध्वम् । क्शासीय क्शासीवहि क्शासीमहि । (v) क्शायात् क्शायास्ताम् क्शायासुः । क्शायाः क्शायास्तम् क्शायास्त । क्शायासम् क्शायास्व क्शायास्म । (vi) क्शेयात् क्शेयास्ताम् क्शेयासुः । क्शेयाः क्शेयास्तम् क्शेयास्त । क्शेयासम् क्शेयास्व क्शेयास्म । **९. लुङ्** - (i) अख्यत अख्येताम् अख्यन्त । अख्यथाः अख्येथाम् अख्यध्वम् । अख्ये अख्यावहि अख्यामहि । (ii) अख्यत् अख्यताम् अख्यन् । अख्यः अख्यतम् अख्यत । अख्यम् अख्याव अख्याम । (iii) अक्शास्त

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अक्शासाताम् अक्शासत । अक्शास्थाः अक्शासाथाम् अक्शाध्वम् । अक्शासि अक्शास्वहि अक्शास्महि । (iv) अक्शासीत् अक्शासिष्टाम् अक्शासिषुः । अक्शासीः अक्शासिष्टम् अक्शासिष्ट । अक्शासिषम् अक्शासिष्व अक्शासिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अख्यास्यत अख्यास्येताम् अख्यास्यन्त । अख्यास्यथाः अख्यास्यथाम् अख्यास्यध्वम् । अख्यास्ये अख्यास्यावहि अख्यास्यामहि । (ii) अख्यास्यत् अख्यास्येताम् अख्यास्यन् । अख्यास्यः अख्यास्यतम् अख्यास्यत । अख्यास्यम् अख्यास्याव अख्यास्याम । (iii) अक्शास्यत अक्शास्येताम् अक्शास्यन्त । अक्शास्यथाः अक्शास्येथाम् अक्शास्यध्वम् । अक्शास्ये अक्शास्यावहि अक्शास्यामहि । (iv) अक्शास्यत् अक्शास्यताम् अक्शास्यन् । अक्शास्यः अक्शास्यतम् अक्शास्यत । अक्शास्यम् अक्शास्याव अक्शास्याम ।

णिचि – ख्यापयति-ते/क्शापयति-ते, **सनि** – चिख्यासति/ते चिक्शासति-ते, **यकि** – ख्यायते/क्शायते ।

१. 'चक्षिङः ख्याञ्' – चक्षिङः ख्याञ् स्यात् आर्धधातुके । 'वा लिटि' ।

२. ख्याञो ञित्त्वात् परस्मैपदरूपाणि अपि ।

३. सर्वत्र ख्याञादेशस्थलेषु क्शाञादेश इति पक्षः अपि अस्ति । क्शाञो ञित्वात् अस्यापि परस्मैपदरूपाणि अपि ।

४. क्शाञादेश इति पक्षे उभयपदिता ।

५. 'अस्यतिवक्तिख्यातिभ्योऽङ्' इति च्लेः अङ् ।

६. आशीर्लिङि क्शाञादेशपक्षीयाणि अपि पुनः त्रीणि रूपाणि ।

१०१८. ईर – गतौ कम्पने च । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'ईरयतीरति । ईरः क्षेपे विभाषा णौ लुकीर्ते गतिकम्पयोः' (श्लो. १५३) इति देवः ।

१. लट् – ईर्ते ईराते ईरते । ईर्षे ईराथे ईर्ध्वे । ईरि ईर्वहे ईर्महे । **२. लिट्** – (i) ईराञ्चक्रे ईराञ्चक्राते ईराञ्चक्रिरे । ईराञ्चकृषे ईराञ्चक्राथे ईराञ्चकृढ्वे । ईराञ्चक्रे ईराञ्चकृवहे ईराञ्चकृमहे । (ii) ईराम्बभूव ईराम्बभूवतुः ईराम्बभूवुः । ईराम्बभूविथ ईराम्बभूवथुः ईराम्बभूव । ईराम्बभूव ईराम्बभूविव ईराम्बभूविम । (iii) ईरामास ईरामासतुः ईरामासुः । ईरामासिथ ईरामासथुः ईरामास । ईरामास ईरामासिव ईरामासिम । **३. लुट्** – ईरिता ईरितारौ ईरितारः । ईरितासे ईरितासाथे ईरिताध्वे । ईरिताहे ईरितास्वहे ईरितास्महे । **४. लृट्** – ईरिष्यते ईरिष्येते ईरिष्यन्ते । ईरिष्यसे ईरिष्येते ईरिष्यध्वे । ईरिष्ये ईरिष्यावहे ईरिष्यामहे । **५. लोट्** – ईर्ताम् ईराताम् ईरताम् । ईर्ष्व ईराथाम् ईर्ध्वम् । ईरै ईरावहै ईरामहै । **६. लङ्** – ऐर्त ऐराताम् ऐरत । ऐर्थाः ऐराथाम् ऐर्ध्वम् । ऐरि ऐर्वहि ऐर्महि । **७. विधिलिङ्** – ईरीत ईरीयाताम् ईरीरन् । ईरीथाः ईरीयाथाम् ईरीध्वम् । ईरीय ईरीवहि ईरीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ईरिषीष्ट ईरिषीयास्ताम् ईरिषीरन् । ईरिषीष्ठाः ईरिषीयास्थाम् ईरिषीध्वम्/ढ्वम् । ईरिषीय ईरिषीवहि ईरिषीमहि । **९. लुङ्** – ऐरिष्ट ऐरिषाताम् ऐरिषत । ऐरिष्ठाः ऐरिषाथाम् ऐरिध्वम्-ढ्वम् । ऐरिषि ऐरिष्वहि ऐरिष्महि । **१०. लृङ्** – ऐरिष्यत ऐरिष्येताम् ऐरिष्यन्त । ऐरिष्यथाः ऐरिष्येथाम् ऐरिष्यध्वम् । ऐरिष्ये ऐरिष्यावहि ऐरिष्यामहि । **णिचि** – ईरयति[१], **सनि** – ईरिरिषते, **यकि** – ईर्यते

१. कम्पनार्थकत्वात् 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदम् एव ।

१०१९. ईड – स्तुतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'स्तुत्यामीट्टे तत्रेडयेण्णिचि' (श्लो. ८४) इति देवः ।

१. लट् – ईट्टे ईडाते ईडते । ईडिषे[१] ईडाथे ईडिध्वे । ईडे ईड्वहे ईड्महे । **२. लिट्** – (i) ईडाञ्चक्रे ईडाञ्चक्राते ईडाञ्चक्रिरे । ईडाञ्चकृषे ईडाञ्चक्राथे ईडाञ्चकृढ्वे । ईडाञ्चक्रे ईडाञ्चकृवहे ईडाञ्चकृमहे । (ii) ईडाम्बभूव ईडाम्बभूवतुः ईडाम्बभूवुः । ईडाम्बभूविथ ईडाम्बभूवथुः ईडाम्बभूव । ईडाम्बभूव ईडाम्बभूविव ईडाम्बभूविम । (iii) ईडामास ईडामासतुः ईडामासुः । ईडामासिथ ईडामासथुः ईडामास । ईडामास ईडामासिव ईडामासिम । **३. लुट्** – ईडिता ईडितारौ ईडितारः । ईडितासे ईडितासाथे ईडिताध्वे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ईडिताहे ईडितास्वहे ईडितास्महे । **४. लृट्** – ईडिष्यते ईडिष्येते ईडिष्यन्ते । ईडिष्यसे ईडिष्येते ईडिष्यध्वे । ईडिष्ये ईडिष्यावहे ईडिष्यामहे । **५. लोट्** – ईट्टाम् ईडाताम् ईडताम् । ईडिष्व ईडाथाम् ईड्ढ्वम् । ईडै ईडावहै ईडामहै । **६. लङ्** – ऐट्ट ऐडाताम् ऐडत । ऐट्ठाः ऐडाथाम् ऐड्ढ्वम् । ऐडि ऐड्वहि ऐड्महि । **७. विधिलिङ्** – ईडीत ईडीयाताम् ईडीरन् । ईडीथाः ईडीयाथाम् ईडीध्वम् । ईडीय ईडीवहि ईडीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ईडिषीष्ट ईडिषीयास्ताम् ईडिषीरन् । ईडिषीष्ठाः ईडिषीयास्थाम् ईडिषीध्वम्/ढ्वम् । ईडिषीय ईडिषीवहि ईडिषीमहि । **९. लुङ्** – ऐडिष्ट ऐडिषाताम् ऐडिषत । ऐडिष्ठाः ऐडिषाथाम् ऐडिध्वम्-ढ्वम् । ऐडिषि ऐडिष्वहि ऐडिष्महि । **१०. लृङ्** – ऐडिष्यत ऐडिष्येताम् ऐडिष्यन्त । ऐडिष्यथाः ऐडिष्येथाम् ऐडिष्यध्वम् । ऐडिष्ये ऐडिष्यावहि ऐडिष्यामहि ।

णिचि – ईडयति – ते, **सनि** – ईडिडिषते, **यकि** – ईड्यते

१. 'ईशः से ईडजनोर्ध्वे च' इति इट् ।

१०२०. ईश – ऐश्वर्ये । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – ईष्टे ईशाते ईशते । ईशिषे१ ईशाथे ईशिध्वे । ईशे ईश्वहे ईश्महे । **२. लिट्** – (i) ईशाञ्चक्रे ईशाञ्चक्राते ईशाञ्चक्रिरे । ईशाञ्चकृषे ईशाञ्चक्राथे ईशाञ्चकृढ्वे । ईशाञ्चक्रे ईशाञ्चकृवहे ईशाञ्चकृमहे । (ii) ईशाम्बभूव ईशाम्बभूवतुः ईशाम्बभूवुः । ईशाम्बभूविथ ईशाम्बभूवथुः ईशाम्बभूव । ईशाम्बभूव ईशाम्बभूविव ईशाम्बभूविम । (iii) ईशामास ईशामासतुः ईशामासुः । ईशामासिथ ईशामासथुः ईशामास । ईशामास ईशामासिव ईशामासिम । **३. लुट्** – ईशिता ईशितारौ ईशितारः । ईशितासे ईशितासाथे ईशिताध्वे । ईशिताहे ईशितास्वहे ईशितास्महे । **४. लृट्** – ईशिष्यते ईशिष्येते ईशिष्यन्ते । ईशिष्यसे ईशिष्येते ईशिष्यध्वे । ईशिष्ये ईशिष्यावहे ईशिष्यामहे । **५. लोट्** – ईष्टाम् ईशाताम् ईशताम् । ईशिष्व ईशाथाम् ईड्ढ्वम् । ईशै ईशावहै ईशामहै । **६. लङ्** – ऐष्ट ऐशाताम् ऐशत । ऐष्ठाः ऐशाथाम् ऐड्ढ्वम् । ऐशि ऐश्वहि ऐश्महि । **७. विधिलिङ्** – ईशीत ईशीयाताम् ईशीरन् । ईशीथाः ईशीयाथाम् ईशीध्वम् । ईशीय ईशीवहि ईशीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ईशिषीष्ट ईशिषीयास्ताम् ईशिषीरन् । ईशिषीष्ठाः ईशिषीयास्थाम् ईशिषीध्वम्/ढ्वम् । ईशिषीय ईशिषीवहि ईशिषीमहि । **९. लुङ्** – ऐशिष्ट ऐशिषाताम् ऐशिषत । ऐशिष्ठाः ऐशिषाथाम् ऐशिध्वम्-ढ्वम् । ऐशिषि ऐशिष्वहि ऐशिष्महि । **१०. लृङ्** – ऐशिष्यत ऐशिष्येताम् ऐशिष्यन्त । ऐशिष्यथाः ऐशिष्येथाम् ऐशिष्यध्वम् । ऐशिष्ये ऐशिष्यावहि ऐशिष्यामहि ।

णिचि – ईशयति – ते, **सनि** – ईशिशिषते, **यकि** – ईश्यते

१. 'ईशः से ईडजनोर्ध्वे च' इति इट् ।

१०२१. आस – उपवेशने । अकर्म, सेट्, आत्मने,

१. लट् – आस्ते आसाते आसते । आस्से आसाथे आध्वे । आसे आस्वहे आस्महे । **२. लिट्** – (i) आसाञ्चक्रे[1] आसाञ्चक्राते आसाञ्चक्रिरे । आसाञ्चकृषे आसाञ्चक्राथे आसाञ्चकृढ्वे । आसाञ्चक्रे आसाञ्चकृवहे आसाञ्चकृमहे । (ii) आसाम्बभूव आसाम्बभूवतुः आसाम्बभूवुः । आसाम्बभूविथ आसाम्बभूवथुः आसाम्बभूव । आसाम्बभूव आसाम्बभूविव आसाम्बभूविम । (iii) आसामास आसामासतुः आसामासुः । आसामासिथ आसामासथुः आसामास । आसामास आसामासिव आसामासिम । **३. लुट्** – आसिता आसितारौ आसितारः । आसितासे आसितासाथे आसिताध्वे । आसिताहे आसितास्वहे आसितास्महे । **४. लृट्** – आसिष्यते आसिष्येते आसिष्यन्ते । आसिष्यसे आसिष्येते आसिष्यध्वे । आसिष्ये आसिष्यावहे आसिष्यामहे । **५. लोट्** – आस्ताम् आसाताम् आसताम् । आस्स्व आसाथाम् आध्वम् । आसै आसावहै आसामहै । **६. लङ्** – आस्त आसाताम् आसत । आस्थाः आसाथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आध्वम् । आसि आस्वहि आस्महि । **७. विधिलिङ्** – आसीत आसीयाताम् आसीरन् । आसीथाः आसीयाथाम् आसीध्वम् । आसीय आसीवहि आसीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – आसिषीष्ट आसिषीयास्ताम् आसिषीरन् । आसिषीष्ठाः आसिषीयास्थाम् आसिषीध्वम्/ढ्वम् । आसिषीय आसिषीवहि आसिषीमहि । **९. लुङ्** – आसिष्ट आसिषाताम् आसिषत । आसिष्ठाः आसिषाथाम् आसिध्वम्-ढ्वम् । आसिषि आसिष्वहि आसिष्महि । **१०. लृङ्** – आसिष्यत आसिष्येताम् आसिष्यन्त । आसिष्यथाः आसिष्येथाम् आसिष्यध्वम् । आसिष्ये आसिष्यावहि आसिष्यामहि ।

णिचि – आसयति - ते, **सनि** – आसिसिषते, **यकि** – आस्यते

१. 'दयायासश्च' इति आम् स्यात् लिटि ।

१०२२. आङः[1] शासु इच्छायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने, । नित्यम् आङ्पूर्वकत्वम् अस्य ।

१. लट् – आशास्ते आशासाते आशासते । आशास्से आशासाथे आशाध्वे । आशासे आशास्वहे आशास्महे । **२. लिट्** – आशशासे आशशासाते आशशासिरे । आशशासिषे आशशासाथे आशशासिध्वे । आशशासे आशशासिवहे आशशासिमहे । **३. लुट्** – आशासिता आशासितारौ आशासितारः । आशासितासे आशासितासाथे आशासिताध्वे । आशासिताहे आशासितास्वहे आशासितास्महे । **४. लृट्** – आशासिष्यते आशासिष्येते आशासिष्यन्ते । आशासिष्यसे आशासिष्येते आशासिष्यध्वे । आशासिष्ये आशासिष्यावहे आशासिष्यामहे । **५. लोट्** – आशास्ताम् आशासाताम् आशासताम् । आशास्स्व आशासाथाम् आशाध्वम् । आशासै आशासावहै आशासामहै । **६. लङ्** – आशास्त आशासाताम् आशासत । आशास्थाः आशासाथाम् आशाध्वम् । आशासि आशास्वहि आशास्महि । **७. विधिलिङ्** – आशासीत आशासीयाताम् आशासीरन् । आशासीथाः आशासीयाथाम् आशासीध्वम् । आशासीय आशासीवहि आशासीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – आशासिषीष्ट आशासिषीयास्ताम् आशासिषीरन् । आशासिषीष्ठाः आशासिषीयास्थाम् आशासिषीध्वम्/ढ्वम् । आशासिषीय आशासिषीवहि आशासिषीमहि । **९. लुङ्** – आशासिष्ट आशासिषाताम् आशासिषत । आशासिष्ठाः आशासिषाथाम् आशासिध्वम्-ढ्वम् । आशासिषि आशासिष्वहि आशासिष्महि । **१०. लृङ्** – आशासिष्यत आशासिष्येताम् आशासिष्यन्त । आशासिष्यथाः आशासिष्येथाम् आशासिष्यध्वम् । आशासिष्ये आशासिष्यावहि आशासिष्यामहि ।

णिचि – आशासयति-ते, **सनि** – आशशासिषते, **यकि** – आशास्यते

१. 'आङ्पूर्वत्वं प्रायिकम् । तेन 'नमोवाकं प्रशास्महे' इति सिद्धम्' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

१०२३. वस – आच्छादने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'वस्यति स्तम्भने वस्ते छादने वसयेद्वसेत्' (श्लो.१८७) इति देवः । स्मृतौ इति वोपदेवः ।

१. लट् – वस्ते वसाते वसते । वस्से वसाथे वध्वे । वसे वस्वहे वस्महे । **२. लिट्** – ववसे[1] ववसाते ववसिरे । ववसिषे ववसाथे ववसिध्वे । ववसे ववसिवहे ववसिमहे । **३. लुट्** – वसिता वसितारौ वसितारः । वसितासे वसितासाथे वसिताध्वे । वसिताहे वसितास्वहे वसितास्महे । **४. लृट्** – वसिष्यते वसिष्येते वसिष्यन्ते । वसिष्यसे वसिष्येते वसिष्यध्वे । वसिष्ये वसिष्यावहे वसिष्यामहे । **५. लोट्** – वस्ताम् वसाताम् वसताम् । वस्स्व वसाथाम् वध्वम् । वसै वसावहै वसामहै । **६. लङ्** – अवस्त अवसाताम् अवसत । अवस्थाः अवसाथाम् अवध्वम् । अवसि अवस्वहि अवस्महि । **७. विधिलिङ्** – वसीत वसीयाताम् वसीरन् । वसीथाः वसीयाथाम् वसीध्वम् । वसीय वसीवहि वसीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वसिषीष्ट वसिषीयास्ताम् वसिषीरन् । वसिषीष्ठाः वसिषीयास्थाम् वसिषीध्वम्/ढ्वम् । वसिषीय वसिषीवहि वसिषीमहि । **९. लुङ्** – अवसिष्ट अवसिषाताम् अवसिषत । अवसिष्ठाः अवसिषाथाम् अवसिध्वम्-ढ्वम् । अवसिषि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अवसिष्वहि अवसिष्महि । **१०. लृङ्** – अवसिष्यत अवसिष्येताम् अवसिष्यन्त । अवसिष्यथाः अवसिष्येथाम् अवसिष्यध्वम् । अवसिष्ये अवसिष्यावहि अवसिष्यामहि ।

णिचि – वासयति – ते, **सनि** – विवसिषते, **यकि** – वस्यते

१. 'न शसददवादिगुणानाम्' इति न एत्वाभ्यासलोपौ ।

१०२४. कसि – गतिशासनयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'गतिशासनयोः कंस्ते कंसतीति गतौ शपि' (श्लो. १९२) – देवः ।

१. लट् – कंस्ते[1] कंसाते कंसते । कंस्से कंसाथे कंध्वे । कंसे कंस्वहे कंस्महे । **२. लिट्** – चकंसे[1] चकंसाते चकंसिरे । चकंसिषे चकंसाथे चकंसिध्वे । चकंसे चकंसिवहे चकंसिमहे । **३. लुट्** – कंसिता कंसितारौ कंसितारः । कंसितासे कंसितासाथे कंसिताध्वे । कंसिताहे कंसितास्वहे कंसितास्महे । **४. लृट्** – कंसिष्यते कंसिष्येते कंसिष्यन्ते । कंसिष्यसे कंसिष्येते कंसिष्यध्वे । कंसिष्ये कंसिष्यावहे कंसिष्यामहे । **५. लोट्** – कंस्ताम् कंसाताम् कंसताम् । कंस्स्व कंसाथाम् कंध्वम् । कंसै कंसावहै कंसामहै । **६. लङ्** – अकंस्त अकंसाताम् अकंसत । अकंस्थाः अकंसाथाम् अकंध्वम् । अकंसि अकंस्वहि अकंस्महि । **७. विधिलिङ्** – कंसीत कंसीयाताम् कंसीरन् । कंसीथाः कंसीयाथाम् कंसीध्वम् । कंसीय कंसीवहि कंसीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कंसिषीष्ट कंसिषीयास्ताम् कंसिषीरन् । कंसिषीष्ठाः कंसिषीयास्थाम् कंसिषीध्वम्/ढ्वम् । कंसिषीय कंसिषीवहि कंसिषीमहि । **९. लुङ्** – अकंसिष्ट अकंसिषाताम् अकंसिषत । अकंसिष्ठाः अकंसिषाथाम् अकंसिध्वम्-ढ्वम् । अकंसिषि अकंसिष्वहि अकंसिष्महि । **१०. लृङ्** – अकंसिष्यत अकंसिष्येताम् अकंसिष्यन्त । अकंसिष्यथाः अकंसिष्येथाम् अकंसिष्यध्वम् । अकंसिष्ये अकंसिष्यावहि अकंसिष्यामहि ।

णिचि – कंसयति – ते, **सनि** – चिकंसिषते, **यकि** – कंस्यते

१. अयम् अनिदित् इति केचित् । तथा सति **'कस्ते कसाते कसते । कक्षे'** इत्यादीनि रूपाणि । तालव्यान्तोऽपि इति अन्ये । सोऽपि अनिदित् । **'कष्टे कशाते कशते । कक्षे । कड्ढ्वे'** इत्यादीनि रूपाणि ।

१०२५. णिसि – चुम्बने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'दन्त्यान्तोऽयम् । आभरणकारस्तु तालव्यान्तः इति बभ्राम' इति कौमुदी ।

१. लट् – निंस्ते निंसाते निंसते । निंस्से निंसाथे निन्ध्वे । निंहे निंवहे निंमहे । **२. लिट्** – निनिंसे निनिंसाते निनिंसिरे । निनिंसिषे निनिंसाथे निनिंसिध्वे । निनिंसे निनिंसिवहे निनिंसिमहे । **३. लुट्** – निंसिता निंसितारौ निंसितारः । निंसितासे निंसितासाथे निंसिताध्वे । निंसिताहे निंसितास्वहे निंसितास्महे । **४. लृट्** – निंसिष्यते निंसिष्येते निंसिष्यन्ते । निंसिष्यसे निंसिष्येते निंसिष्यध्वे । निंसिष्ये निंसिष्यावहे निंसिष्यामहे । **५. लोट्** – निंस्ताम् निंसाताम् निंसताम् । निंस्स्व निंसाथाम् निंध्वम् । निंसै निंसावहै निंसामहै । **६. लङ्** – अनिंस्त अनिंसाताम् अनिंसत । अनिंस्थाः अनिंसाथाम् अनिंध्वम् । अनिंसि अनिंस्वहि अनिंस्महि । **७. विधिलिङ्** – निंसीत निंसीयाताम् निंसीरन् । निंसीथाः निंसीयाथाम् निंसीध्वम् । निंसीय निंसीवहि निंसीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – निंसिषीष्ट निंसिषीयास्ताम् निंसिषीरन् । निंसिषीष्ठाः निंसिषीयास्थाम् निंसिषीध्वम्/ढ्वम् । निंसिषीय निंसिषीवहि निंसिषीमहि । **९. लुङ्** – अनिंसिष्ट अनिंसिषाताम् अनिंसिषत । अनिंसिष्ठाः अनिंसिषाथाम् अनिंसिध्वम्-ढ्वम् । अनिंसिषि अनिंसिष्वहि अनिंसिष्महि । **१०. लृङ्** – अनिंसिष्यत अनिंसिष्येताम् अनिंसिष्यन्त । अनिंसिष्यथाः अनिंसिष्येथाम् अनिंसिष्यध्वम् । अनिंसिष्ये अनिंसिष्यावहि अनिंसिष्यामहि ।

णिचि – निंसयति – ते, **सनि** – निनिंसिषते, **यकि** – निंस्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०२६. **णिजि – शुद्धौ** । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – निङ्क्ते निञ्जाते निञ्जते । निङ्क्षे निञ्जाथे निङ्ध्वे । निञ्जे निञ्ज्वहे निञ्ज्महे । **२. लिट्** – निनिञ्जे निनिञ्जाते निनिञ्जिरे । निनिञ्जिषे निनिञ्जाथे निनिञ्जिध्वे । निनिञ्जे निनिञ्जिवहे निनिञ्जिमहे । **३. लुट्** – निञ्जिता निञ्जितारौ निञ्जितारः । निञ्जितासे निञ्जितासाथे निञ्जिताध्वे । निञ्जिताहे निञ्जितास्वहे निञ्जितास्महे । **४. लृट्** – निञ्जिष्यते निञ्जिष्येते निञ्जिष्यन्ते । निञ्जिष्यसे निञ्जिष्येते निञ्जिष्यध्वे । निञ्जिष्ये निञ्जिष्यावहे निञ्जिष्यामहे । **५. लोट्** – निङ्क्ताम् निञ्जाताम् निञ्जताम् । निङ्क्ष्व निञ्जथाम् निङ्ध्वम् । निञ्जै निञ्जावहै निञ्जामहै । **६. लङ्** – अनिङ्क्त अनिञ्जाताम् अनिञ्जत । अनिङ्क्थाः अनिञ्जाथाम् अनिङ्ध्वम् । अनिञ्जि अनिञ्ज्वहि अनिञ्ज्महि । **७. विधिलिङ्** – निञ्जीत निञ्जीयाताम् निञ्जीरन् । निञ्जीथाः निञ्जीयाथाम् निञ्जीध्वम् । निञ्जीय निञ्जीवहि निञ्जीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – निञ्जिषीष्ट निञ्जिषीयास्ताम् निञ्जिषीरन् । निञ्जिषीष्ठाः निञ्जिषीयास्थाम् निञ्जिषीध्वम्/ढ्वम् । निञ्जिषीय निञ्जिषीवहि निञ्जिषीमहि । **९. लुङ्** – अनिञ्जिष्ट अनिञ्जिषाताम् अनिञ्जिषत । अनिञ्जिष्ठाः अनिञ्जिषाथाम् अनिञ्जिध्वम्-ढ्वम् । अनिञ्जिषि अनिञ्जिष्वहि अनिञ्जिष्महि । **१०. लृङ्** – अनिञ्जिष्यत अनिञ्जिष्येताम् अनिञ्जिष्यन्त । अनिञ्जिष्यथाः अनिञ्जिष्येथाम् अनिञ्जिष्यध्वम् । अनिञ्जिष्ये अनिञ्जिष्यावहि अनिञ्जिष्यामहि ।

णिचि – निञ्जयति – ते, **सनि** – निनिञ्जिषते, **यकि** – निञ्ज्यते

१०२७. **शिजि – अव्यक्ते शब्दे** । अकर्म, सेट्, आत्मने,

१. लट् – शिङ्क्ते शिञ्जाते शिञ्जते । शिङ्क्षे शिञ्जाथे शिङ्ध्वे । शिञ्जे शिञ्ज्वहे शिञ्ज्महे । **२. लिट्** – शिशिञ्जे शिशिञ्जाते शिशिञ्जिरे । शिशिञ्जिषे शिशिञ्जाथे शिशिञ्जिध्वे । शिशिञ्जे शिशिञ्जिवहे शिशिञ्जिमहे । **३. लुट्** – शिञ्जिता शिञ्जितारौ । शिञ्जितासे शिञ्जितासाथे शिञ्जिताध्वे । शिञ्जिताहे शिञ्जितास्वहे शिञ्जितास्महे । **४. लृट्** – शिञ्जिष्यते शिञ्जिष्येते शिञ्जिष्यन्ते । शिञ्जिष्यसे शिञ्जिष्येते शिञ्जिष्यध्वे । शिञ्जिष्ये शिञ्जिष्यावहे शिञ्जिष्यामहे । **५. लोट्** – शिङ्क्ताम् शिञ्जाताम् शिञ्जताम् । शिङ्क्ष्व शिञ्जथाम् शिङ्ध्वम् । शिञ्जै शिञ्जावहै शिञ्जामहै । **६. लङ्** – अशिङ्क्त अशिञ्जाताम् अशिञ्जत । अशिङ्क्थाः अशिञ्जाथाम् अशिङ्ध्वम् । अशिञ्जि अशिञ्ज्वहि अशिञ्ज्महि । **७. विधिलिङ्** – शिञ्जीत शिञ्जीयाताम् शिञ्जीरन् । शिञ्जीथाः शिञ्जीयाथाम् शिञ्जीध्वम् । शिञ्जीय शिञ्जीवहि शिञ्जीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शिञ्जिषीष्ट शिञ्जिषीयास्ताम् शिञ्जिषीरन् । शिञ्जिषीष्ठाः शिञ्जिषीयास्थाम् शिञ्जिषीध्वम्/ढ्वम् । शिञ्जिषीय शिञ्जिषीवहि शिञ्जिषीमहि । **९. लुङ्** – अशिञ्जिष्ट अशिञ्जिषाताम् अशिञ्जिषत । अशिञ्जिष्ठाः अशिञ्जिषाथाम् अशिञ्जिध्वम्-ढ्वम् । अशिञ्जिषि अशिञ्जिष्वहि अशिञ्जिष्महि । **१०. लृङ्** – अशिञ्जिष्यत अशिञ्जिष्येताम् अशिञ्जिष्यन्त । अशिञ्जिष्यथाः अशिञ्जिष्येथाम् अशिञ्जि-ष्यध्वम् । अशिञ्जिष्ये अशिञ्जिष्यावहि अशिञ्जिष्यामहि ।

णिचि – शिञ्जयति – ते, **सनि** – शिशिञ्जिषते, **यकि** – शिञ्ज्यते

१०२८. **पिजि – वर्णे** । यथायथं सकर्मकः अकर्मकश्च, सेट्, आत्मने । 'सम्पचने इत्येके । अवयवे इत्यपरे । अव्यक्ते शब्दे इतीतरे' इति कौमुदी । 'वर्णे पिङ्क्ते भवेत् पिञ्जेर्भाषार्थे पिञ्जयेदिति' (श्लो ६०) इति देवः ।

१. लट् – पिङ्क्ते पिञ्जाते पिञ्जते । पिङ्क्षे पिञ्जाथे पिङ्ध्वे । पिञ्जे पिञ्ज्वहे पिञ्ज्महे । **२. लिट्** – पिपिञ्जे पिपिञ्जाते पिपिञ्जिरे । पिपिञ्जिषे पिपिञ्जाथे पिपिञ्जिध्वे । पिपिञ्जे पिपिञ्जिवहे पिपिञ्जिमहे । **३. लुट्** – पिञ्जिता पिञ्जितारौ पिञ्जितारः । पिञ्जितासे पिञ्जितासाथे पिञ्जिताध्वे । पिञ्जिताहे पिञ्जितास्वहे पिञ्जितास्महे । **४. लृट्** – पिञ्जिष्यते पिञ्जिष्येते पिञ्जिष्यन्ते । पिञ्जिष्यसे पिञ्जिष्येते पिञ्जिष्यध्वे । पिञ्जिष्ये पिञ्जिष्यावहे पिञ्जिष्यामहे । **५. लोट्** – पिङ्क्ताम् पिञ्जाताम् पिञ्जताम् । पिङ्क्ष्व पिञ्जथाम् पिङ्ध्वम् । पिञ्जै पिञ्जावहै

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पिञ्जामहै । **६. लङ्** – अपिङ्क्त अपिञ्जाताम् अपिञ्जत । अपिङ्क्थाः अपिञ्जाथाम् अपिङ्ग्ध्वम् । अपिञ्जि अपिञ्ज्वहि अपिञ्ज्महि । **७. विधिलिङ्** – पिञ्जीत पिञ्जीयाताम् पिञ्जीरन् । पिञ्जीथाः पिञ्जीयाथाम् पिञ्जीध्वम् । पिञ्जीय पिञ्जीवहि पिञ्जीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – पिञ्जिषीष्ट पिञ्जिषीयास्ताम् पिञ्जिषीरन् । पिञ्जिषीष्ठाः पिञ्जिषीयास्थाम् पिञ्जिषीध्वम्/ढ्वम् । पिञ्जिषीय पिञ्जिषीवहि पिञ्जिषीमहि । **९. लुङ्** – अपिञ्जिष्ट अपिञ्जिषाताम् अपिञ्जिषत । अपिञ्जिष्ठाः अपिञ्जिषाथाम् अपिञ्जिध्वम्-ढ्वम् । अपिञ्जिषि अपिञ्जिष्वहि अपिञ्जिष्महि । **१०. लृङ्** – अपिञ्जिष्यत अपिञ्जिष्येताम् अपिञ्जिष्यन्त । अपिञ्जिष्यथाः अपिञ्जिष्येथाम् अपिञ्जिष्यध्वम् । अपिञ्जिष्ये अपिञ्जिष्यावहि अपिञ्जिष्यामहि ।

णिचि – पिञ्जयति – ते, **सनि** – पिपिञ्जिषते, **यकि** – पिञ्ज्यते

१. पृजि इति पाठान्तरम् । तदा तु 'पृङ्क्ते' इत्यादीनि रूपाणि ।

१०२९. वृजी – वर्जने । सकर्म, सेट्, आत्मने । दन्त्योष्ठ्यादिः । ईदित् । काशकृत्स्नोऽपि 'वृजी' इत्येव पपाठ । 'त्यागे वृत्तौ च' इति वोपदेवः । 'इदित्' इति आत्रेयमैत्रेयदुर्गादयः । 'वृणक्ति वर्जने वृङ्क्ते यौ वर्जयति वर्जति' (श्लो ५९) इति देवः ।

१. लट् – वृक्ते[1] वृजाते वृजते । वृक्षे वृजाथे वृग्ध्वे । वृजे वृज्वहे वृज्महे । **२. लिट्** – ववृजे ववृजाते ववृजिरे । ववृजिषे ववृजाथे ववृजिध्वे । ववृजे ववृजिवहे ववृजिमहे । **३. लुट्** – वर्जिता वर्जितारौ वर्जितारः । वर्जितासे वर्जितासाथे वर्जिताध्वे । वर्जिताहे वर्जितास्वहे वर्जितास्महे । **४. लृट्** – वर्जिष्यते वर्जिष्येते वर्जिष्यन्ते । वर्जिष्यसे वर्जिष्येते वर्जिष्यध्वे । वर्जिष्ये वर्जिष्यावहे वर्जिष्यामहे । **५. लोट्** – वृक्ताम् वृजाताम् वृजताम् । वृक्ष्व वृजाथाम् वृग्ध्वम् । वर्जै वर्जावहै वर्जामहै । **६. लङ्** – अवृक्त अवृजाताम् अवृजत । अवृक्थाः अवृजाथाम् अवृग्ध्वम् । अवृजि अवृज्वहि अवृज्महि । **७. विधिलिङ्** – वृजीत वृजीयाताम् वृजीरन् । वृजीथाः वृजीयाथाम् वृजीध्वम् । वृजीय वृजीवहि वृजीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वर्जिषीष्ट वर्जिषीयास्ताम् वर्जिषीरन् । वर्जिषीष्ठाः वर्जिषीयास्थाम् वर्जिषीध्वम्/ढ्वम् । वर्जिषीय वर्जिषीवहि वर्जिषीमहि । **९. लुङ्** – अवर्जिष्ट अवर्जिषाताम् अवर्जिषत । अवर्जिष्ठाः अवर्जिषाथाम् अवर्जिध्वम्-ढ्वम् । अवर्जिषि अवर्जिष्वहि अवर्जिष्महि । **१०. लृङ्** – अवर्जिष्यत अवर्जिष्येताम् अवर्जिष्यन्त । अवर्जिष्यथाः अवर्जिष्येथाम् अवर्जिष्यध्वम् । अवर्जिष्ये अवर्जिष्यावहि अवर्जिष्यामहि ।

णिचि – वर्जयति – ते, **सनि** – विवर्जिषते, **यकि** – वृज्यते

१. अयम् इदित् इत्यन्ये । तदा तु 'वृङ्क्ते वृञ्जाते वृञ्जते' इत्यादीनि रूपाणि ।

१०३०. पृची – सम्पर्चने । सकर्म, सेट्, आत्मने । सम्पर्चनम् = मिश्रीकरणम् । 'पृणक्ति पृक्ते (पृङ्क्ते) सम्पर्के, यौ पर्चयति पर्चति' (श्लो.५१) इति देवः ।

१. लट् – पृक्ते पृचाते पृचते । पृक्षे पृचाथे पृग्ध्वे । पृचे पृच्वहे पृच्महे । **२. लिट्** – पपृचे पपृचाते पपृचिरे । पपृचिषे पपृचाथे पपृचिध्वे । पपृचे पपृचिवहे पपृचिमहे । **३. लुट्** – पर्चिता पर्चितारौ पर्चितारः । पर्चितासे पर्चितासाथे पर्चिताध्वे । पर्चिताहे पर्चितास्वहे पर्चितास्महे । **४. लृट्** – पर्चिष्यते पर्चिष्येते पर्चिष्यन्ते । पर्चिष्यसे पर्चिष्येते पर्चिष्यध्वे । पर्चिष्ये पर्चिष्यावहे पर्चिष्यामहे । **५. लोट्** – पृक्ताम् पृचाताम् पृचताम् । पृक्ष्व पृचाथाम् पृग्ध्वम् । पर्चै पर्चावहै पर्चामहै । **६. लङ्** – अपृक्त अपृचाताम् अपृचत । अपृक्थाः अपृचाथाम् अपृग्ध्वम् । अपृचि अपृच्वहि अपृच्महि । **७. विधिलिङ्** – पृचीत पृचीयाताम् पृचीरन् । पृचीथाः पृचीयाथाम् पृचीध्वम् । पृचीय पृचीवहि पृचीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – पर्चिषीष्ट पर्चिषीयास्ताम् पर्चिषीरन् । पर्चिषीष्ठाः पर्चिषीयास्थाम् पर्चिषीध्वम्/ढ्वम् । पर्चिषीय पर्चिषीवहि पर्चिषीमहि । **९. लुङ्** – अपर्चिष्ट अपर्चिषाताम् अपर्चिषत । अपर्चिष्ठाः अपर्चिषाथाम् अपर्चिध्वम्-ढ्वम् । अपर्चिषि अपर्चिष्वहि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपर्चिष्महि । **१०. लृङ्** – अपर्चिष्यत अपर्चिष्येताम् अपर्चिष्यन्त । अपर्चिष्यथाः अपर्चिष्येथाम् अपर्चिष्यध्वम् । अपर्चिष्ये अपर्चिष्यावहि अपर्चिष्यामहि ।

णिचि – पर्चयति - ते, **सनि** – पिपर्चिषते, **यकि** – पृच्यते

१०३१. षूङ् – प्राणिगर्भविमोचने । सकर्म, वेट्, आत्मने । 'प्राणिग्रहणमतन्त्रम् । अप्राणिप्रसवेऽपि वर्तते । प्रसूनं धान्यम्' इति मैत्रेयः ।

१. लट् – सूते सुवाते सुवते । सूषे सुवाथे सूध्वे । सुवे सूवहे सूमहे । **२. लिट्** – सुषुवे सुषुवाते सुषुविरे । सुषुविषे सुषुवाथे सुषुविध्वे/ढ्वे । सुषुवे सुषुविवहे सुषुविमहे । **३. लुट्** – (i) सविता सवितारौ सवितारः । सवितासे सवितासाथे सविताध्वे । सविताहे सवितास्वहे सवितास्महे । (ii) सोता[१] सोतारौ सोतारः । सोतासे सोतासाथे सोताध्वे । सोताहे सोतास्वहे सोतास्महे । **४. लृट्** – (i) सविष्यते सविष्येते सविष्यन्ते । सविष्यसे सविष्येते सविष्यध्वे । सविष्ये सविष्यावहे सविष्यामहे । (ii) सोष्यते सोष्येते सोष्यन्ते । सोष्यसे सोष्येते सोष्यध्वे । सोष्ये सोष्यावहे सोष्यामहे । **५. लोट्** – सूताम् सुवाताम् सुवताम् । सूष्व सुवाथाम् सूध्वम् । सुवै सुवावहै सुवामहै । **६. लङ्** – असूत असुवाताम् असुवत । असूथाः असुवाथाम् असूध्वम् । असुवि असूवहि असूमहि । **७. विधिलिङ्** – सुवीत सुवीयाताम् सुवीरन् । सुवीथाः सुवीयाथाम् सुवीध्वम् । सुवीय सुवीवहि सुवीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) सविषीष्ट सविषीयास्ताम् सविषीरन् । सविषीष्ठाः सविषीयास्थाम् सविषीध्वम्/ढ्वम् । सविषीय सविषीवहि सविषीमहि । (ii) सोषीष्ट सोषीयास्ताम् सोषीरन् । सोषीष्ठाः सोषीयास्थाम् सोषीध्वम्/ढ्वम् । सोषीय सोषीवहि सोषीमहि । **९. लुङ्** – (i) असविष्ट असविषाताम् असविषत । असविष्ठाः असविषाथाम् असविध्वम्-ढ्वम् । असविषि असविष्वहि असविष्महि । (ii) असोष्ट असोषाताम् असोषत । असोष्ठाः असोषाथाम् असोढ्वम् । असोषि असोष्वहि असोष्महि । **१०. लृङ्** – (i) असविष्यत असविष्येताम् असविष्यन्त । असविष्यथाः असविष्येथाम् असविष्यध्वम् । असविष्ये असविष्यावहि असविष्यामहि । (ii) असोष्यत असोष्येताम् असोष्यन्त । असोष्यथाः असोष्येथाम् असोष्यध्वम् । असोष्ये असोष्यावहि असोष्यामहि ।

णिचि – सावयति/ते, **सनि** – सुसूषते, **यकि** – सूयते

१. ऊदित्त्वात् 'स्वरतिसूति...' इति इड्विकल्पः ।

१०३२. शीङ् – स्वप्ने । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – शेते शयाते शेरते । शेषे शयाथे शेध्वे । शये शेवहे शेमहे । **२. लिट्** – शिश्ये शिश्याते शिश्यिरे । शिश्यिषे शिश्याथे शिश्यिध्वे-ढ्वे । शिश्ये शिश्यिवहे शिश्यिमहे । **३. लुट्** – शयिता शयितारौ शयितारः । शयितासे शयितासाथे शयिताध्वे । शयिताहे शयितास्वहे शयितास्महे । **४. लृट्** – शयिष्यते शयिष्येते शयिष्यन्ते । शयिष्यसे शयिष्येते शयिष्यध्वे । शयिष्ये शयिष्यावहे शयिष्यामहे । **५. लोट्** – शेताम् शयाताम् शेरताम् । शेष्व शयाथाम् शेध्वम् । शयै शयावहै शयामहै । **६. लङ्** – अशेत अशयाताम् अशेरत । अशेथाः अशयाथाम् अशेध्वम् । अशयि अशेवहि अशेमहि । **७. विधिलिङ्** – शयीत शयीयाताम् शयीरन् । शयीथाः शयीयाथाम् शयीध्वम् । शयीय शयीवहि शयीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शयिषीष्ट शयिषीयास्ताम् शयिषीरन् । शयिषीष्ठाः शयिषीयास्थाम् शयिषीध्वम्/ढ्वम् । शयिषीय शयिषीवहि शयिषीमहि । **९. लुङ्** – अशयिष्ट अशयिषाताम् अशयिषत । अशयिष्ठाः अशयिषाथाम् अशयिध्वम्-ढ्वम् । अशयिषि अशयिष्वहि अशयिष्महि । **१०. लृङ्** – अशयिष्यत अशयिष्येताम् अशयिष्यन्त । अशयिष्यथाः अशयिष्येथाम् अशयिष्यध्वम् । अशयिष्ये अशयिष्यावहि अशयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि - शाययति[1]- ते, **सनि** - शिशयिषते, **यकि** - शय्यते[2]

१. 'अणावकर्मकात् चित्तवत्कर्तृकात्' इति परस्मैपदम् । अन्यदा तु उभयम् ।

२. 'अयङ् यि क्ङिति' - शीङोऽयङादेशः स्यात् यादौ ङिति परे ।

१०३३. यु - मिश्रणेऽमिश्रणे च । सकर्म सेट्, परस्मै । 'अमिश्रणे च' इत्यपि क्वचित् पाठः । 'यावयेत जुगुप्सायाम्, मिश्रणे यौति, बन्धने । युनाति, च युनीते च ...' (श्लो. २४) इति देवः ।

१. लट् - यौति[1] युतः युवन्ति । यौषि युथः युथ । यौमि युवः युमः । **२. लिट्** - युयाव युयुवतुः युयुवुः । युयविथ युयुवथुः युयुव । युयाव-युयव युयुविव युयुविम । **३. लुट्** - यविता यवितारौ यवितारः । यवितासि यवितास्थः यवितास्थ । यवितास्मि यवितास्वः यवितास्मः । **४. लृट्** - यविष्यति यविष्यतः यविष्यन्ति । यविष्यसि यविष्यथः यविष्यथ । यविष्यामि यविष्यावः यविष्यामः । **५. लोट्** - यौतु, युतात् युताम् युवन्तु । युहि, युतात् युतम् युत । यवानि यवाव यवाम । **६. लङ्** - अयौत् अयुताम् अयुवन् । अयौः अयुतम् अयुत । अयवम् अयुव अयुम । **७. विधिलिङ्** - युयात् युयाताम् युयुः । युयाः युयातम् युयात । युयाम् युयाव युयाम । **८. आशीर्लिङ्** - यूयात् यूयास्ताम् यूयासुः । यूयाः यूयास्तम् यूयास्त । यूयासम् यूयास्व यूयास्म । **९. लुङ्** - अयावीत् अयाविष्टाम् अयाविषुः । अयावीः अयाविष्टम् अयाविष्ट । अयाविषम् अयाविष्व अयाविष्म । **१०. लृङ्** - अयविष्यत् अयविष्यताम् अयविष्यन् । अयविष्यः अयविष्यतम् अयविष्यत । अयविष्यम् अयविष्याव अयविष्याम ।

णिचि - यावयति, **सनि** - यियविषति-युयूषति[2], **यकि** - यूयते ।

१. 'उतो वृद्धिर्लुकि हलि' - लुग्विषये उकारस्य वृद्धिः स्यात् पिति हलादौ सार्वधातुके, न त्वभ्यासस्य ।

२. 'सनीवन्त...' इत्यादिना सनः इडागमो वा ।

१०३४. रु - शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'रवते रौति शब्दने' (श्लो. २३) इति देवः ।

१. लट् - रौति[1]-रवीति[2] रुतः-रुवीतः रुवन्ति । रवीषि-रौषि रुवीथः-रुथः रुथ-रुवीथ । रवीमि-रौमि रुवः-रुवीवः रुमः-रुवीमः । **२. लिट्** - रुराव रुरुवतुः रुरुवुः । रुरविथ रुरुवथुः रुरुव । रुराव-रुरव रुरुविव रुरुविम । **३. लुट्** - रविता रवितारौ रवितारः । रवितासि रवितास्थः रवितास्थ । रवितास्मि रवितास्वः रवितास्मः । **४. लृट्** - रविष्यति रविष्यतः रविष्यन्ति । रविष्यसि रविष्यथः रविष्यथ । रविष्यामि रविष्यावः रविष्यामः । **५. लोट्** - रौतु-रवीतु, रुतात्-रुवीतात् रुताम्-रुवीताम् रुवन्तु । रुहि-रुवीहि, रुवीतात्-रुतात् रुतम्-रुवीतम् रुत-रुवीत । रवाणि रवाव रवाम । **६. लङ्** - अरौत्-अरवीत् अरुताम्-अरुवीताम् अरुवन् । अरौः-अरवीः अरुतम्-अरुवीतम् अरुत-अरुवीत । अरवम् अरुव-अरुवीव अरुम-अरुवीम । **७. विधिलिङ्** - रुयात्-रुवीयात् रुयाताम्-रुवीयाताम् रुयुः-रुवीयुः । रुयाः-रुवीयाः रुयातम्-रुवीयातम् रुयात-रुवीयात । रुयाम्-रुवीयाम् रुयाव-रुवीयाव रुयाम-रुवीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - रूयात् रूयास्ताम् रूयासुः । रूयाः रूयास्तम् रूयास्त । रूयासम् रूयास्व रूयास्म । **९. लुङ्** - अरावीत् अराविष्टाम् अराविषुः । अरावीः अराविष्टम् अराविष्ट । अराविषम् अराविष्व अराविष्म । **१०. लृङ्** - अरविष्यत् अरविष्यताम् अरविष्यन् । अरविष्यः अरविष्यतम् अरविष्यत । अरविष्यम् अरविष्याव अरविष्याम ।

णिचि - रावयति ते, **सनि** - रुरूषति, **यकि** - रूयते

१. 'उतो वृद्धिर्लुकि हलि' - लुग्विषये उकारस्य वृद्धिः स्यात् पिति हलादौ सार्वधातुके, न त्वभ्यासस्य ।

२. 'तुरुस्तुशम्यमः सार्वधातुके' - एभ्यः परस्य सार्वधातुकस्य हलादेस्तिङः ईट् वा स्यात् । ईडभावपक्षे वृद्धिः ।

('तु-रु-स्तु-शमि-अमः....' इति सूत्रे 'तु'इति सौत्रः धातुः गतिवृद्धिहिंसासु । 'अयं च लुग्विकरणः' इति स्मरन्ति ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तस्य **१. तवीति-तौति तुतः-तुवीतः ३. तोता ४. तोष्यति** इत्यादीनि रूपाणि इति सिद्धान्तकौमुदी)

१०३५. णु – स्तुतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'स्तुत्यां नुवति, नौति वा' (श्लो. २४) इति देवः ।

१. लट् – (i) नौति[1] नुतः नुवन्ति । नौषि नुथः नुथ । नौमि नुवः नुमः । (ii) आनुते[1] आनुवाते आनुवते । आनुषे आनुवाथे आनुध्वे । आनुवे आनुवहे आनुमहे । **२. लिट्** – (i) नुनाव नुनुवतुः नुनुवुः । नुनविथ नुनुवथुः नुनुव । नुनाव-नुनव नुनुविव नुनुविम । (ii) आनुवे आनुवाते आनुविरे । आनुविषे आनुवाथे आनुविध्वे । आनुवे आनुविवहे आनुविमहे । **३. लुट्** – (i) नविता नवितारौ नवितारः । नवितासि नवितास्थः नवितास्थ । नवितास्मि नवितास्वः नवितास्मः । (ii) आनविता आनवितारौ आनवितारः । आनवितासे आनवितासाथे आनविताध्वे । आनविताहे आनवितास्वहे आनवितास्महे । **४. लृट्** – (i) नविष्यति नविष्यतः नविष्यन्ति । नविष्यसि नविष्यथः नविष्यथ । नविष्यामि नविष्यावः नविष्यामः । (ii) आनविष्यते आनविष्येते आनविष्यन्ते । आनविष्यसे आनविष्येते आनविष्यध्वे । आनविष्ये आनविष्यावहे आनविष्यामहे । **५. लोट्** – (i) नौतु नुतात् नुताम् नुवन्तु । नुहि, नुतात् नुतम् नुत । नवानि नवाव नवाम । (ii) आनुताम् आनुवाताम् आनुवताम् । आनुष्व आनुवाथाम् आनुध्वम् । आनुवै आनवावहै आनवामहै । **६. लङ्** – (i) अनौत् अनुताम् अनुवन् । अनौः अनुतम् अनुत । अनवम् अनुव अनुम । (ii) आनुत आनुवाताम् आनुवात । आनुथाः आनुवाथाम् आनुध्वम् । आनुवि आनुवहि आनुमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) नुयात् नुयाताम् नुयुः । नुयाः नुयातम् नुयात । नुयाम् नुयाव नुयाम । (ii) आनुवीत आनुवीयाताम् आनुवीरन् । आनुवीथाः आनुवीयाथाम् आनुवीध्वम् । आनुवीय आनुवीवहि आनुवीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) नूयात् नूयास्ताम् नूयासुः । नूयाः नूयास्तम् नूयास्त । नूयासम् नूयास्व नूयास्म । (ii) आनविषीष्ट आनविषीयास्ताम् आनविषीरन् । आनविषीष्ठाः आनविषीयास्थाम् आनविषीध्वम्/ढ्वम् । आनविषीय आनविषीवहि आनविषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अनावीत् अनाविष्टाम् अनाविषुः । अनावीः अनाविष्टम् अनाविष्ट । अनाविषम् अनाविष्व अनाविष्म । (ii) आनविष्ट आनविषाताम् आनविषत । आनविष्ठाः आनविषाथाम् आनविध्वम्-ढ्वम् । आनविषि आनविष्वहि आनविष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अनविष्यत् अनविष्यताम् अनविष्यन् । अनविष्यः अनविष्यतम् अनविष्यत । अनविष्यम् अनविष्याव अनविष्याम । (ii) आनविष्यत आनविष्येताम् आनविष्यन्त । आनविष्यथाः आनविष्येथाम् आनविष्यध्वम् । आनविष्ये आनविष्यवहि आनविष्यमहि ।

णिचि – नावयति – ते, **सनि** – नुनूषति, **यकि** – नूयते

१. 'आङि नुप्रच्छ्योरुपसङ्ख्यानम्' इति तङ् (आत्मनेपदित्वम्) ।

१०३६. टु क्षु – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – क्षौति क्षुतः क्षुवन्ति । क्षौषि क्षुथः क्षुथ । क्षौमि क्षुवः क्षुमः । **२. लिट्** – चुक्षाव चुक्षुवतुः चुक्षुवुः । चुक्षविथ चुक्षुवथुः चुक्षव । चुक्षाव-चुक्षव चुक्षुविव चुक्षुविम । **३. लुट्** – क्षविता क्षवितारौ क्षवितारः । क्षवितासि क्षवितास्थः क्षवितास्थ । क्षवितास्मि क्षवितास्वः क्षवितास्मः । **४. लृट्** – क्षविष्यति क्षविष्यतः क्षविष्यन्ति । क्षविष्यसि क्षविष्यथः क्षविष्यथ । क्षविष्यामि क्षविष्यावः क्षविष्यामः । **५. लोट्** – क्षौतु क्षुतात् क्षुताम् क्षुवन्तु । क्षौहि क्षुतात् क्षुतम् क्षुत । क्षवाणि क्षवाव क्षवाम । **६. लङ्** – अक्षौत् अक्षुताम् अक्षुवन् । अक्षौः अक्षुतम् अक्षुत । अक्षवम् अक्षुव अक्षुम । **७. विधिलिङ्** – क्षुयात् क्षुयाताम् क्षुयुः । क्षुयाः क्षुयातम् क्षुयात । क्षुयाम् क्षुयाव क्षुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षूयात् क्षूयास्ताम् क्षूयासुः । क्षूयाः क्षूयास्तम् क्षूयास्त । क्षूयासम् क्षूयास्व क्षूयास्म । **९. लुङ्** – अक्षावीत् अक्षाविष्टाम् अक्षाविषुः । अक्षावीः अक्षाविष्टम् अक्षाविष्ट । अक्षाविषम् अक्षाविष्व अक्षाविष्म । **१०. लृङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अक्षविष्यत् अक्षविष्यताम् अक्षविष्यन् । अक्षविष्यः अक्षविष्यतम् अक्षविष्यत । अक्षविष्यम् अक्षविष्याव अक्षविष्याम ।

णिचि - क्षावयति - ते, **सनि** - चुक्षूषति, **यकि** - क्षूयते

१०३७. क्ष्णु - तेजने । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् - क्ष्णौति क्ष्णुतः क्ष्णुवन्ति । क्ष्णौषि क्ष्णुथः क्ष्णुथ । क्ष्णौमि क्ष्णुवः क्ष्णुमः । **२. लिट्** - चुक्ष्णाव चुक्ष्णुवतुः चुक्ष्णुवुः । चुक्ष्णविथ चुक्ष्णुवथुः चुक्ष्णुव । चुक्ष्णाव-चुक्ष्णव चुक्ष्णुविव चुक्ष्णुविम । **३. लुट्** - क्ष्णविता क्ष्णवितारौ क्ष्णवितारः । क्ष्णवितासि क्ष्णवितास्थः क्ष्णवितास्थ । क्ष्णवितास्मि क्ष्णवितास्वः क्ष्णवितास्मः । **४. लृट्** - क्ष्णविष्यति क्ष्णविष्यतः क्ष्णविष्यन्ति । क्ष्णविष्यसि क्ष्णविष्यथः क्ष्णविष्यथ । क्ष्णविष्यामि क्ष्णविष्यावः क्ष्णविष्यामः । **५. लोट्** - क्ष्णौतु क्ष्णुतात् क्ष्णुताम् क्ष्णुवन्तु । क्ष्णुहि क्ष्णुतात् क्ष्णुतम् क्ष्णुत । क्ष्णवानि क्ष्णवाव क्ष्णवाम । **६. लङ्** - अक्ष्णौत् अक्ष्णुताम् अक्ष्णुवन् । अक्ष्णौः अक्ष्णुतम् अक्ष्णुत । अक्ष्णवम् अक्ष्णुव अक्ष्णुम । **७. विधिलिङ्** - क्ष्णुयात् क्ष्णुयाताम् क्ष्णुयुः । क्ष्णुयाः क्ष्णुयातम् क्ष्णुयात । क्ष्णुयाम् क्ष्णुयाव क्ष्णुयाम । **८. आशीर्लिङ्** - क्ष्णूयात् क्ष्णूयास्ताम् क्ष्णूयासुः । क्ष्णूयाः क्ष्णूयास्तम् क्ष्णूयास्त । क्ष्णूयासम् क्ष्णूयास्व क्ष्णूयास्म । **९. लुङ्** - अक्ष्णावीत् अक्ष्णाविष्टाम् अक्ष्णाविषुः । अक्ष्णावीः अक्ष्णाविष्टम् अक्ष्णाविष्ट । अक्ष्णाविषम् । अक्ष्णाविष्व अक्ष्णाविष्म । **१०. लृङ्** - अक्ष्णविष्यत् अक्ष्णविष्यताम् अक्ष्णविष्यन् । अक्ष्णविष्यः अक्ष्णविष्यतम् अक्ष्णविष्यत । अक्ष्णविष्यम् अक्ष्णविष्याव अक्ष्णविष्याम ।

णिचि - क्ष्णावयति - ते, **सनि** - चुक्ष्णूषति, **यकि** - क्ष्णूयते

१०३८. ष्णु - प्रस्त्रवणे । अकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् - स्नौति स्नुतः स्नुवन्ति । स्नौषि स्नुथः स्नुथ । स्नौमि स्नुवः स्नुमः । **२. लिट्** - सुष्णाव सुष्णुवतुः सुष्णुवुः । सुष्णविथ सुष्णुवथुः सुष्णुव । सुष्णाव-सुष्णव सुष्णुविव सुष्णुविम । **३. लुट्** - स्नविता स्नवितारौ स्नवितारः । स्नवितासि स्नवितास्थः स्नवितास्थ । स्नवितास्मि स्नवितास्वः स्नवितास्मः । **४. लृट्** - स्नविष्यति स्नविष्यतः स्नविष्यन्ति । स्नविष्यसि स्नविष्यथः स्नविष्यथ । स्नविष्यामि स्नविष्यावः स्नविष्यामः । **५. लोट्** - स्नौतु स्नुतात् स्नुताम् स्नुवन्तु । स्नौहि स्नुतात् स्नुतम् स्नुत । स्नवानि स्नवाव स्नवाम । **६. लङ्** - अस्नौत् अस्नुताम् अस्नुवन् । अस्नौः अस्नुतम् अस्नुत । अस्नवम् अस्नुव अस्नुम । **७. विधिलिङ्** - स्नुयात् स्नुयाताम् स्नुयुः । स्नुयाः स्नुयातम् स्नुयात । स्नुयाम् स्नुयाव स्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** - स्नूयात् स्नूयास्ताम् स्नूयासुः । स्नूयाः स्नूयास्तम् स्नूयास्त । स्नूयासम् स्नूयास्व स्नूयास्म । **९. लुङ्** - अस्नावीत् अस्नाविष्टाम् अस्नाविषुः । अस्नावीः अस्नाविष्टम् अस्नाविष्ट । अस्नाविषम् अस्नाविष्व अस्नाविष्म । **१०. लृङ्** - अस्नविष्यत् अस्नविष्यताम् अस्नविष्यन् । अस्नविष्यः अस्नविष्यतम् अस्नविष्यत । अस्नविष्यम् अस्नविष्याव अस्नविष्याम

णिचि - स्नावयति - ते, **सनि** - सुस्नूषति, **यकि** - स्नूयते ।

१०३९. ऊर्णुञ् - आच्छादने । सकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् - (i) ऊर्णौति[1]-ऊर्णोति ऊर्णुतः ऊर्णुवन्ति । ऊर्णौषि-ऊर्णोषि ऊर्णुथः ऊर्णुथ । ऊर्णौमि-ऊर्णोमि ऊर्णुवः ऊर्णुमः । (ii) ऊर्णुते ऊर्णुवाते ऊर्णुवते । ऊर्णुषे ऊर्णुवाथे ऊर्णुध्वे । ऊर्णुवे ऊर्णुवहे ऊर्णुमहे । **२. लिट्** - (i) ऊर्णुनाव ऊर्णुनुवतुः ऊर्णुनुवुः । ऊर्णुनुविथ-ऊर्णुनविथ ऊर्णुनुवथुः ऊर्णुनुव । ऊर्णुनाव-ऊर्णुनव ऊर्णुनुविव, ऊर्णुनविव ऊर्णुनुविम, ऊर्णुनविम । (ii) ऊर्णुनुवे । ऊर्णुनुवाते ऊर्णुनुविरे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ऊर्णुनुविषे ऊर्णुनुवाथे ऊर्णुनुविध्वे/ढ्वे । ऊर्णुनुवे ऊर्णुनुविवहे ऊर्णुनुविमहे । **३. लुट्** - (i) ऊर्णविता ऊर्णवितारौ ऊर्णवितारः । ऊर्णवितासि ऊर्णवितास्थः ऊर्णवितास्थ । ऊर्णवितास्मि ऊर्णवितास्वः ऊर्णवितास्मः । (ii) ऊर्णुविता ऊर्णुवितारौ ऊर्णुवितारः । ऊर्णुवितासि ऊर्णुवितास्थः ऊर्णुवितास्थ । ऊर्णुवितास्मि ऊर्णुवितास्वः ऊर्णुवितास्मः । (iii) ऊर्णविता ऊर्णवितारौ ऊर्णवितारः । ऊर्णवितासे ऊर्णवितासाथे ऊर्णविताध्वे । ऊर्णविताहे ऊर्णवितास्वहे ऊर्णवितास्महे । (iv) ऊर्णुविता ऊर्णुवितारौ ऊर्णुवितारः । ऊर्णुवितासे ऊर्णुवितासाथे ऊर्णुविताध्वे । ऊर्णुविताहे ऊर्णुवितास्वहे ऊर्णुवितास्महे । **४. लृट्** - (i) ऊर्णविष्यति ऊर्णविष्यतः ऊर्णविष्यन्ति । ऊर्णविष्यसि ऊर्णविष्यथः ऊर्णविष्यथ । ऊर्णविष्यामि ऊर्णविष्यावः ऊर्णविष्यामः । (ii) ऊर्णुविष्यति ऊर्णुविष्यतः ऊर्णुविष्यन्ति । ऊर्णुविष्यसि ऊर्णुविष्यथः ऊर्णुविष्यथ । ऊर्णुविष्यामि ऊर्णुविष्यावः ऊर्णुविष्यामः । (iii) ऊर्णविष्यते ऊर्णविष्येते ऊर्णविष्यन्ते । ऊर्णविष्यसे ऊर्णविष्येते ऊर्णविष्यध्वे । ऊर्णविष्ये ऊर्णविष्यावहे ऊर्णविष्यामहे । (iv) ऊर्णुविष्यते ऊर्णुविष्येते ऊर्णुविष्यन्ते । ऊर्णुविष्यसे ऊर्णुविष्येते ऊर्णुविष्यध्वे । ऊर्णुविष्ये ऊर्णुविष्यावहे ऊर्णुविष्यामहे । **५. लोट्** - (i) ऊर्णौतु-ऊर्णोतु, ऊर्णुतात् ऊर्णुताम् ऊर्णुवन्तु । ऊर्णुहि, ऊर्णुतात् ऊर्णुतम् ऊर्णुत । ऊर्णवानि ऊर्णवाव ऊर्णवाम । (ii) ऊर्णुताम् ऊर्णुवाताम् ऊर्णुवताम् । ऊर्णुष्व ऊर्णुवाथाम् ऊर्णुध्वम् । ऊर्णवै ऊर्णवावहै ऊर्णवामहै । **६. लङ्** - (i) और्णोत् और्णुताम् और्णुवन् । और्णोः और्णुतम् और्णुत । और्णवम् और्णुव और्णुम । (ii) और्णुत और्णुवाताम् और्णुवत । और्णुथाः और्णुवाथाम् और्णुध्वम् । और्णवि और्णुवहि और्णुमहि । **७. विधिलिङ्** - (i) ऊर्णुयात् ऊर्णुयाताम् ऊर्णुयुः । ऊर्णुयाः ऊर्णुयातम् ऊर्णुयात । ऊर्णुयाम् ऊर्णुयाव ऊर्णुयाम । (ii) ऊर्णुवीत ऊर्णुवीयाताम् ऊर्णुवीरन् । ऊर्णुवीथाः ऊर्णुवीयाथाम् ऊर्णुवीध्वम् । ऊर्णुवीय ऊर्णुवीवहि ऊर्णुवीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) ऊर्णूयात् ऊर्णूयास्ताम् ऊर्णूयासुः । ऊर्णूयाः ऊर्णूयास्तम् ऊर्णूयास्त । ऊर्णूयासम् ऊर्णूयास्व ऊर्णूयास्म । (ii) ऊर्णुविषीष्ट ऊर्णुविषीयास्ताम् ऊर्णुविषीरन् । ऊर्णुविषीष्ठाः ऊर्णुविषीयास्थाम् ऊर्णुविषीध्वम्/ढ्वम् । ऊर्णुविषीय ऊर्णुविषीवहि ऊर्णुविषीमहि । (iii) ऊर्णविषीष्ट ऊर्णविषीयास्ताम् ऊर्णविषीरन् । ऊर्णविषीष्ठाः ऊर्णविषीयास्थाम् ऊर्णविषीध्वम्/ढ्वम् । ऊर्णविषीय ऊर्णविषीवहि ऊर्णविषीमहि । **९. लुङ्** - (i) और्णावीत्[२] और्णाविष्टाम् और्णाविषुः । और्णावीः और्णाविष्टम् और्णाविष्ट । और्णाविषम् और्णाविष्व और्णाविष्म । (ii) और्णवीत् और्णविष्टाम् और्णविषुः । और्णवीः और्णविष्टम् और्णविष्ट । और्णविषम् और्णविष्व और्णविष्म । (iii) और्णुवीत्[३] और्णुविष्टाम् और्णुविषुः । और्णुवीः और्णुविष्टम् और्णुविष्ट । और्णुविषम् और्णुविष्व और्णुविष्म । (iv) और्णविष्ट और्णविषाताम् और्णविषत । और्णविष्ठाः और्णविषाथाम् और्णविध्वम्-ढ्वम् । और्णविषि और्णविष्वहि और्णविष्महि । (v) और्णुविष्ट और्णुविषाताम् और्णुविषत । और्णुविष्ठाः और्णुविषाथाम् और्णुविध्वम्-ढ्वम् । और्णुविषि और्णुविष्वहि और्णुविष्महि । **१०. लृङ्** - (i) और्णविष्यत् और्णविष्यताम् और्णविष्यन् । और्णविष्यः और्णविष्यतम् और्णविष्यत । और्णविष्यम् और्णविष्याव और्णविष्याम । (ii) और्णुविष्यत् और्णविष्यताम् और्णविष्यन् । और्णविष्यः और्णविष्यतम् और्णविष्यत । और्णविष्यम् और्णविष्याव और्णविष्याम । (iii) और्णविष्यत और्णविष्येताम् और्णविष्यन्त । और्णविष्यथाः और्णविष्येथाम् और्णविष्यध्वम् । और्णविष्ये और्णविष्यावहि और्णविष्यामहि । (iv) और्णुविष्यत और्णुविष्येताम् और्णुविष्यन्त । और्णुविष्यथाः और्णुविष्येथाम् और्णुविष्यध्वम् । और्णुविष्ये और्णुविष्यावहि और्णुविष्यामहि ।

णिचि - ऊर्णावयति - ते, **सनि** - ऊर्णुनूषति-ते, ऊर्णुनुविषति-ते, ऊर्णुनविषति-ते, **यकि** - ऊर्णूयते ।

१. 'ऊर्णोतेर्विभाषा' - वा वृद्धिः स्यात् हलादौ पिति सार्वधातुके ।

२. 'ऊर्णोतेविभाषा' - इडादौ सिचि परस्मैपदे परे वा वृद्धिः स्यात् । पक्षे गुणः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३. 'विभाषोर्णोः' इति ङित्त्वपक्षे उवङ् ।

१०४०. द्यु – अभिगमने । सकर्म, अनिट्[1], पर,

१. लट् – द्यौति द्युतः द्युवन्ति । द्यौषि द्युथः द्युथ । द्यौमि द्युवः द्युमः । **२. लिट्** – दुद्याव दुद्युवतुः दुद्युवुः । दुद्यविथ-दुद्योथ दुद्युवथुः दुद्युव । दुद्याव-दुद्यव दुद्युविव दुद्युविम । **३. लुट्** – द्योता द्योतारौ द्योतारः । द्योतासि द्योतास्थः द्योतास्थ । द्योतास्मि द्योतास्वः द्योतास्मः । **४. लृट्** – द्योष्यति द्योष्यतः द्योष्यन्ति । द्योष्यसि द्योष्यथः द्योष्यथ । द्योष्यामि द्योष्यावः द्योष्यामः । **५. लोट्** – द्यौतु द्युतात् द्युताम् द्युवन्तु । द्यौहि द्युतात् द्युतम् द्युत । द्यवानि द्यवाव द्यवाम । **६. लङ्** – अद्यौत् अद्युताम् अद्युवन् । अद्यौः अद्युतम् अद्युत । अद्यवम् अद्युव अद्युम । **७. विधिलिङ्** – द्युयात् द्युयाताम् द्युयुः । द्युयाः द्युयातम् द्युयात । द्युयाम् द्युयाव द्युयाम । **८. आशीर्लिङ्** – द्यूयात् द्यूयास्ताम् द्यूयासुः । द्यूयाः द्यूयास्तम् द्यूयास्त । द्यूयासम् द्यूयास्व द्यूयास्म । **९. लुङ्** – अद्यौषीत् अद्यौष्टाम् अद्यौषुः । अद्यौषीः अद्यौष्टम् अद्यौष्ट । अद्यौषम् अद्यौष्व अद्यौष्म । **१०. लृङ्** – अद्योष्यत् अद्योष्यताम् अद्योष्यन् । अद्योष्यः अद्योष्यतम् अद्योष्यत । अद्योष्यम् अद्योष्याव अद्योष्याम ।

णिचि – द्यावयति/ते, **सनि** – दुद्यूषति, **यकि** – द्यूयते ।

१. 'केचिदस्य सेट्त्वमिच्छन्ति' इति धातुपारायणे । तत् 'उतां च रुस्नुवौ क्षुवं तथोर्णोतिमथो युणुक्ष्णुवः' इति उकारान्तसेट्परिगणने पाठाभावात् इच्छामात्रम्' इति माधवीयधातुवृत्तिः ।

१०४१. षु – प्रसवैश्वर्ययोः । सकर्म. अनिट्, परस्मै । प्रसवोऽभ्यनुज्ञानम् । 'ओमिति ब्रह्मा प्रसौति' (तै.उप.२.१६) अभ्यनुज्ञां ब्रह्मा ददातीत्यर्थः । 'षुञः सुनोति सुनुते, प्रसवैश्वर्ययोरसौत् । गतौ तयोश्च सवति द्विरुक्त्या तस्य सो न षः' (श्लो २१) इति देवः ।

१. लट् – सौति सुतः सुवन्ति । सौषि सुथः सुथ । सौमि सुवः सुमः । **२. लिट्** – सुषाव सुषुवतुः सुषुवुः । सुषविथ-सुषोथ सुषुवथुः सुषुव । सुषाव-सुषव सुषुविव सुषुविम । **३. लुट्** – सोता सोतारौ सोतारः । सोतासि सोतास्थः सोतास्थ । सोतास्मि सोतास्वः सोतास्मः । **४. लृट्** – सोष्यति सोष्यतः सोष्यन्ति । सोष्यसि सोष्यथः सोष्यथ । सोष्यामि सोष्यावः सोष्यामः । **५. लोट्** – सौतु सुतात् सुताम् सुवन्तु । सौहि सुतात् सुतम् सुत । सवानि सवाव सवाम । **६. लङ्** – असौत् असुताम् असुवन् । असौः असुतम् असुत । असवम् असुव असुम । **७. विधिलिङ्** – सुयात् सुयाताम् सुयुः । सुयाः सुयातम् सुयात । सुयाम् सुयाव सुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – सूयात् सूयास्ताम् सूयासुः । सूयाः सूयास्तम् सूयास्त । सूयासम् सूयास्व सूयास्म । **९. लुङ्** – असौषीत् असौष्टाम् असौषुः । असौषीः असौष्टम् असौष्ट । असौषम् असौष्व असौष्म । **१०. लृङ्** – असोष्यत् असोष्यताम् असोष्यन् । असोष्यः असोष्यतम् असोष्यत । असोष्यम् असोष्याव असोष्याम ।

णिचि – सावयति-ते, **सनि** – सुस्यूषति, **यकि** – सूयते

१०४२. कु – शब्दे । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'अव्यक्तशब्दे कवते कुवते त्वार्तशब्दने । कौतीति शब्दमात्रे स्यात्' (श्लो. २३) इति देवः ।

१. लट् – कौति कुतः कुवन्ति । कौषि कुथः कुथ । कौमि कुवः कुमः । **२. लिट्** – चुकाव चुकुवतुः चुकुवुः । चुकविथ-चुकोथ चुकुवथुः चुकुव । चुकाव-चुकव चुकुविव चुकुविम । **३. लुट्** – कोता कोतारौ कोतारः । कोतासि कोतास्थः कोतास्थ । कोतास्मि कोतास्वः कोतास्मः । **४. लृट्** – कोष्यति कोष्यतः कोष्यन्ति । कोष्यसि कोष्यथः कोष्यथ । कोष्यामि कोष्यावः कोष्यामः । **५. लोट्** – कौतु कुतात् कुताम् कुवन्तु । कौहि कुतात् कुतम् कुत । कवानि कवाव कवाम । **६. लङ्** – अकौत् अकुताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकुवन् । अकौः अकुतम् अकुत । अकवम् अकुव अकुम । **७. विधिलिङ्** – कुयात् कुयाताम् कुयुः । कुयाः कुयातम् कुयात । कुयाम् कुयाव कुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – कूयात् कूयास्ताम् कूयासुः । कूयाः कूयास्तम् कूयास्त । कूयासम् कूयास्व कूयास्म । **९. लुङ्** – अकौषीत् अकौष्टाम् अकौषुः । अकौषीः अकौष्टम् अकौष्ट । अकौषम् अकौष्व अकौष्म । **१०. लृङ्** – अकोष्यत् अकोष्यताम् अकोष्यन् । अकोष्यः अकोष्यतम् अकोष्यत । अकोष्यम् अकोष्याव अकोष्याम ।

णिचि – कावयति/ते, **सनि** – चुकूषति, **यकि** – कूयते ।

१०४३. ष्टुञ् – स्तुतौ । सकर्म अनिट् उभय ।

१. लट् – (i) स्तौति[1]-स्तवीति स्तुतः-स्तुवीतः स्तुवन्ति । स्तौषि-स्तवीषि स्तुथः-स्तुवीथः स्तुवीथ-स्तुथ । स्तौमि-स्तवीमि स्तुवः-स्तुवीवः स्तुमः-स्तुवीमः । (ii) स्तुते-स्तुवीते स्तुवाते स्तुवते । स्तुषे-स्तुवीषे स्तुवाथे स्तुध्वे-स्तुवीध्वे । स्तुवे स्तुवहे-स्तुवीवहे स्तुमहे-स्तुवीमहे । **२. लिट्** – (i) तुष्टाव तुष्टुवतुः तुष्टुवुः । तुष्टोथ तुष्टुवथुः तुष्टुव । तुष्टाव-तुष्टव तुष्टुव तुष्टुम । (ii) तुष्टुवे तुष्टुवाते तुष्टुविरे । तुष्टुविषे तुष्टुवाथे तुष्टुविध्वे । तुष्टुवे तुष्टुविवहे तुष्टुविमहे । **३. लुट्** – (i) स्तोता स्तोतारौ स्तोतारः । स्तोतासि स्तोतास्थः स्तोतास्थ । स्तोतास्मि स्तोतास्वः स्तोतास्मः । (ii) स्तोता स्तोतारौ स्तोतारः । स्तोतासे स्तोतासाथे स्तोताध्वे । स्तोताहे स्तोतास्वहे स्तोतास्महे । **४. लृट्** – (i) स्तोष्यति स्तोष्यतः स्तोष्यन्ति । स्तोष्यसि स्तोष्यथः स्तोष्यथ । स्तोष्यामि स्तोष्यावः स्तोष्यामः । (ii) स्तोष्यते स्तोष्येते स्तोष्यन्ते । स्तोष्यसे स्तोष्येते स्तोष्यध्वे । स्तोष्ये स्तोष्यावहे स्तोष्यामहे । **५. लोट्** – (i) स्तौतु-स्तवीतु, स्तुतात्-स्तुवीतात् स्तुताम्-स्तुवीताम् स्तुवन्तु । स्तुवि-स्तुवीहि, स्तुतात्-स्तुवीतात् स्तुतम्-स्तुवीतम् स्तुत-स्तुवीत । स्तवानि स्तवाव स्तवाम । (ii) स्तुताम्-स्तुवीताम् स्तुवाताम् स्तुवताम् । स्तुष्व-स्तुवीष्व स्तुवाथाम् स्तुध्वम्-स्तुवीध्वम् । स्तवै स्तवावहै स्तवामहै । **६. लङ्** – (i) अस्तौत्-अस्तवीत् अस्तुताम्-अस्तुवीताम् अस्तुवन् । अस्तौः-अस्तवीः अस्तुतम्-अस्तुवीतम् अस्तुत-अस्तुवीत । अस्तवम् अस्तुव-अस्तुवीव अस्तुम-अस्तुवीम । (ii) अस्तुत-अस्तुवीत अस्तुवाताम् अस्तुवत । अस्तुथाः-अस्तुवीथाः अस्तुवाथाम् अस्तुध्वम्-अस्तुवीध्वम् । अस्तुवि अस्तुवहि-अस्तुवीवहि अस्तुमहि-अस्तुवीमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) स्तुयात् स्तुयाताम् स्तुयुः । स्तुयाः स्तुयातम् स्तुयात । स्तुयाम् स्तुयाव स्तुयाम । (ii) स्तुवीयात् स्तुवीयाताम् स्तुवीयुः । स्तुवीयाः स्तुवीयातम् स्तुवीयात । स्तुवीयाम् स्तुवीयाव स्तुवीयाम । (iii) स्तुवीत स्तुवीयाताम् स्तुवीरन् । स्तुवीथाः स्तुवीयाथाम् स्तुवीध्वम् । स्तुवीय स्तुवीवहि स्तुवीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) स्तूयात् स्तूयास्ताम् स्तूयासुः । स्तूयाः स्तूयास्तम् स्तूयास्त । स्तूयासम् स्तूयास्व स्तूयास्म । (ii) स्तोषीष्ट स्तोषीयास्ताम् स्तोषीरन् । स्तोषीष्ठाः स्तोषीयास्थाम् स्तोषीध्वम्/ढ्वम् । स्तोषीय स्तोषीवहि स्तोषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अस्तावीत् अस्ताविष्टाम् अस्ताविषुः । अस्तावीः अस्ताविष्टम् अस्ताविष्ट । अस्ताविषम् अस्ताविष्व अस्ताविष्म । (ii) अस्तोष्ट अस्तोषाताम् अस्तोषत । अस्तोष्ठाः अस्तोषाथाम् अस्तोध्वम्-ढ्वम् । अस्तोषि अस्तोष्वहि अस्तोष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अस्तोष्यत् अस्तोष्यताम् अस्तोष्यन् । अस्तोष्यः अस्तोष्यतम् अस्तोष्यत । अस्तोष्यम् अस्तोष्याव अस्तोष्याम । (ii) अस्तोष्यत अस्तोष्येताम् अस्तोष्यन्त । अस्तोष्यथाः अस्तोष्येथाम् अस्तोष्यध्वम् । अस्तोष्ये अस्तोष्यावहि अस्तोष्यामहि ।

णिचि – स्तावयति – ते, **सनि** – तुष्टूषति – ते, **यकि** – स्तूयते

१. 'तुरुस्तुशम्यमः सार्वधातुके' इति ईड्विकल्पः । ईडभावपक्षे वृद्धिः ।

१०४४. ब्रूञ् – व्यक्तायां वाचि । द्विकर्म सेट्, वच्यादेशे त्वनिट् उभय ।

१. लट् – (i) आह[1] आहतुः आहुः । आत्थ आहथुः ब्रूथ । ब्रवीमि ब्रूवः ब्रूमः । (ii) ब्रवीति ब्रूतः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ब्रुवन्ति । ब्रवीषि ब्रूथः ब्रूथ । ब्रवीमि ब्रूवः ब्रूमः । (iii) ब्रूते ब्रुवाते ब्रुवते । ब्रूषे ब्रुवाथे ब्रूध्वे । ब्रुवे ब्रूवहे ब्रूमहे । **२. लिट्** - (i) उवाच[2] ऊचतुः ऊचुः । उवचिथ-उवक्थ ऊचथुः ऊच । उवाच-उवच ऊचिव ऊचिम । (ii) ऊचे ऊचाते ऊचिरे । ऊचिषे ऊचाथे ऊचिध्वे । ऊचे ऊचिवहे ऊचिमहे । **३. लुट्** - (i) वक्ता वक्तारौ वक्तारः । वक्तासि वक्तास्थः वक्तास्थ । वक्तास्मि वक्तास्वः वक्तास्मः । (ii) वक्ता वक्तारौ वक्तारः । वक्तासे वक्तासाथे वक्ताध्वे । वक्ताहे वक्तास्वहे वक्तास्महे । **४. लृट्** - (i) वक्ष्यति वक्ष्यतः वक्ष्यन्ति । वक्ष्यसि वक्ष्यथः वक्ष्यथ । वक्ष्यामि वक्ष्यावः वक्ष्यामः । (ii) वक्ष्यते वक्ष्येते वक्ष्यन्ते । वक्ष्यसे वक्ष्येते वक्ष्यध्वे । वक्ष्ये वक्ष्यावहे वक्ष्यामहे । **५. लोट्** - (i) ब्रवीतु-ब्रूतात् ब्रूताम् ब्रुवन्तु । ब्रूहि-ब्रूतात् ब्रूतम् ब्रूत । ब्रवाणि ब्रवाव ब्रवाम । (ii) ब्रूताम् ब्रुवाताम् ब्रुवताम् । ब्रूष्व ब्रुवाथाम् ब्रूध्वम् । ब्रवै ब्रवावहै ब्रवामहै । **६. लङ्** - (i) अब्रवीत् अब्रूताम् अब्रुवन् । अब्रवीः अब्रूतम् अब्रूत । अब्रवम् अब्रूव अब्रूम । (ii) अब्रूत अब्रुवाताम् अब्रुवत । अब्रूथाः अब्रुवाथाम् अब्रूध्वम् । अब्रुवि अब्रूवहि अब्रूमहि । **७. विधिलिङ्** - (i) ब्रूयात् ब्रूयाताम् ब्रूयुः । ब्रूयाः ब्रूयातम् ब्रूयात । ब्रूयाम् ब्रूयाव ब्रूयाम । (ii) ब्रुवीत ब्रुवीयाताम् ब्रुरवीरन् । ब्रुवीथाः ब्रुवीयाथाम् ब्रुवीध्वम् । ब्रुवीय ब्रुवीवहि ब्रुवीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) उच्यात् उच्यास्ताम् उच्यासुः । उच्याः उच्यास्तम् उच्यास्त । उच्यासम् उच्यास्व उच्यास्म । (ii) वक्षीष्ट वक्षीयास्ताम् वक्षीरन् । वक्षीष्ठाः वक्षीयास्थाम् वक्षीध्वम्/ढ्वम् । वक्षीय वक्षीवहि वक्षीमहि । **९. लुङ्** - (i) अवोचत् अवोचताम् अवोचन् । अवोचः अवोचतम् अवोचत । अवोचम् अवोचाव अवोचाम । (ii) अवोचत अवोचेताम् अवोचन्त । अवोचथाः अवोचेथाम् अवोचध्वम् । अवोचे अवोचावहि अवोचामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवक्ष्यत् अवक्ष्यताम् अवक्ष्यन् । अवक्ष्यः अवक्ष्यतम् अवक्ष्यत । अवक्ष्यम् अवक्ष्याव अवक्ष्याम । (ii) अवक्ष्यत अवक्ष्येताम् अवक्ष्यन्त । अवक्ष्यथाः अवक्ष्येथाम् अवक्ष्यध्वम् । अवक्ष्ये अवक्ष्यावहि अवक्ष्यामहि ।

णिचि - वाचयति - ते, **सनि** - विवक्षति ते, **यकि** - उच्यते ।

१. 'ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः' - ब्रुवः लटः परस्मैपदानाम् आदितः पञ्चानां णलादयः पञ्च वा स्युः ब्रुवश्च आहादेशः ।

२. 'ब्रुवो वचिः' - आर्धधातुके ब्रुवः वचिरादेशः स्यात् । लिटि 'लिट्यभ्यासस्य' इति अभ्यासस्य सम्प्रसारणम् ।

१०४५. इण् - गतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'अयत्येतीयते गत्याम्, अधीतेऽध्येति चेङिकोः' (श्लो. १४) इति देवः ।

१. लट् - एति इतः यन्ति । एषि इथः इथ । एमि इवः इमः । **२. लिट्** - इयाय ईयतुः ईयुः । इययिथ-इयेथ ईयथुः ईय । इयाय-इयय ईयिव ईयिम । **३. लुट्** - एता एतारौ एतारः । एतासि एतास्थः एतास्थ । एतास्मि एतास्वः एतास्मः । **४. लृट्** - एष्यति एष्यतः एष्यन्ति । एष्यसि एष्यथः एष्यथ । एष्यामि एष्यावः एष्यामः । **५. लोट्** - एतु, इतात् इताम् यन्तु । इहि, इतात् इतम् इत । अयानि अयाव अयाम । **६. लङ्** - ऐत् ऐताम् आयन् । ऐः ऐतम् ऐत । आयम् ऐव ऐम । **७. विधिलिङ्** - इयात् इयाताम् इयुः । इयाः इयातम् इयात । इयाम् इयाव इयाम । **८. आशीर्लिङ्** - ईयात् ईयास्ताम् ईयासुः । ईयाः ईयास्तम् ईयास्त । ईयासम् ईयास्व ईयास्म । **९. लुङ्** - अगात्[1] अगाताम् अगुः । अगाः अगातम् अगात । अगाम् अगाव अगाम । **१०. लृङ्** - ऐष्यत् ऐष्यताम् ऐष्यन् । ऐष्यः ऐष्यतम् ऐष्यत । ऐष्यम् ऐष्याव ऐष्याम ।

णिचि - गमयति[2]- प्रत्याययति, **सनि** - जिगमिषति/प्रतीषिषति[3], **यकि** - ईयते ।

१. 'इणो गा लुङि' इति सूत्रेण 'गा' इति आदेशः लुङि ।

२. 'णौ गमिरबोधने' - इणो गमिः स्यात् बोधनभिन्नार्थे । बोधने तु - 'प्रत्याययति'

३. 'सनि च' इति अबोधनार्थस्य गम्यादेशः । बोधने तु - 'प्रतीषिषति' ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०४६. इङ् – अध्ययने । सकर्म, अनिट्, आत्मने । नित्यमधिपूर्वः । 'अयत्येतीयते गत्याम्, अधीतेऽध्येति चेङिकोः' (श्लो. १४) इति देवः ।

१. लट् – अधीते अधीयाते अधीयते । अधीषे अधीयाथे अधीध्वे । अधीये अधीवहे अधीमहे । **२. लिट्** – अधिजगे[1] अधिजगाते अधिजगिरे । अधिजगिषे अधिजगाथे अधिजगिध्वे । अधिजगे अधिजगिवहे अधिजगिमहे । **३. लुट्** – अध्येता अध्येतारौ । अध्येतासे अध्येतासाथे अध्येताध्वे । अध्येताहे अध्येतास्वहे अध्येतास्महे । **४. लृट्** – अध्येष्यते अध्येष्येते अध्येष्यन्ते । अध्येष्यसे अध्येष्येते अध्येष्यध्वे । अध्येष्ये अध्येष्यावहे अध्येष्यामहे । **५. लोट्** – अधीताम् अधीयाताम् अधीयताम् । अधीष्व अधीयाथाम् अधीध्वम् । अध्ययै अध्ययावहै अध्ययामहै । **६. लङ्** – अध्यैत अध्यैयाताम् अध्यैयत । अध्यैथाः अध्यैयाथाम् अध्यैध्वम् । अध्यैयि अध्यैवहि अध्यैमहि । **७. विधिलिङ्** – अधीयीत अधीयीयाताम् अधीयीरन् । अधीयीथाः अधीयीयाथाम् अधीयीध्वम् । अधीयीय अधीयीवहि अधीयीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – अध्येषीष्ट अध्येषीयास्ताम् अध्येषीरन् । अध्येषीष्ठाः अध्येषीयास्थाम् अध्येषीध्वम्/ढ्वम् । अध्येषीय अध्येषीवहि अध्येषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अध्यगीष्ट[2] अध्यगीषाताम् अध्यगीषत । अध्यगीष्ठाः अध्यगीषाथाम् अध्यगीड्ढ्वम् । अध्यगीषि अध्यगीष्वहि अध्यगीष्महि । (ii) अध्यैष्ट अध्यैषाताम् अध्यैषत । अध्यैष्ठाः अध्यैषाथाम् अध्यैड्ढ्वम् । अध्यैषि अध्यैष्वहि अध्यैष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अध्यगीष्यत अध्यगीष्येताम् अध्यगीष्यन्त । अध्यगीष्यथाः अध्यगीष्येथाम् अध्यगीष्यध्वम् । अध्यगीष्ये अध्यगीष्वहि अध्यगीष्महि । (ii) अध्यैष्यत अध्यैष्येताम् अध्यैष्यन्त । अध्यैष्यथाः अध्यैष्येथाम् अध्यैष्यध्वम् । अध्यैष्ये अध्यैष्वहि अध्यैष्महि ।

णिचि – अध्यापयति[3], **सनि** – अधिजिगांसते[4], **यकि** – अधीयते

१. 'गाङ्लिटि' इङो गाङ् स्यात् लिटि ।
२. 'विभाषा लुङ्लृङोः' – इङो गाङ् वा स्यात् लुङ्लङोः ।
३. 'बुधयुध...' इत्यनेन परस्मैपदित्वम् । 'क्रीङ्जीनां णौ' इति आत्वं, ततः पुक् ।
४. 'इङश्च' – इङो गमिः स्यात् सनि । 'अज्झनगमाम् ...' इति दीर्घः ।

१०४७. इक् – स्मरणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'अयत्येतीयते गत्याम्, अधीतेऽध्येति चेङिकोः' (श्लो. १४) इति देवः । नित्यमधिपूर्वकः । 'अधीगर्थदयेषाम् ...' इति लिङ्गात् । अन्यथा हि 'इगर्थ...' इत्येव ब्रूयात्' इति कौमुदी ।

१. लट् – अध्येति अधीतः अधियन्ति-अधीयन्ति । अध्येषि अधीथः अधीथ । अध्येमि अधीवः अधीमः । **२. लिट्** – अधीयाय अधीयतुः अधीयुः । अधीययिथ-अधीयेथ अधीयथुः अधीय । अधीयाय-अधीयय अधीयिव अधीयिम । **३. लुट्** – अध्येता अध्येतारौ अध्येतारः । अध्येतासि अध्येतास्थः अध्येतास्थ । अध्येतास्मि अध्येतास्वः अध्येतास्मः । **४. लृट्** – अध्येष्यति अध्येष्यतः अध्येष्यन्ति । अध्येष्यसि अध्येष्यथः अध्येष्यथ । अध्येष्यामि अध्येष्यावः अध्येष्यामः । **५. लोट्** – अध्येतु, अधीतात् अधीताम् अधियन्तु-अधीयन्तु । अधीहि, अधीतात् अधीतम् अधीत । अध्ययानि अध्ययाव अध्ययाम । **६. लङ्** – अध्यैत् अध्यैताम् अध्यायन् । अध्यैः अध्यैतम् अध्यैत । अध्यायम् अध्यैव अध्यैम । **७. विधिलिङ्** – अधीयात् अधीयाताम् अधीयुः । अधीयाः अधीयातम् अधीयात । अधीयाम् अधीयाव अधीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – अधीयात् अधीयास्ताम् अधीयासुः । अधीयाः अधीयास्तम् अधीयास्त । अधीयासम् अधीयास्व अधीयास्म । **९. लुङ्** – अध्यगात्[1] अध्यगाताम् अध्यगुः । अध्यगाः अध्यगातम् अध्यगात । अध्यगाम् अध्यगाव अध्यगाम । **१०. लृङ्** – अध्यैष्यत् अध्यैष्यताम् अध्यैष्यन् । अध्यैष्यः अध्यैष्यतम् अध्यैष्यत । अध्यैष्यम् अध्यैष्याव अध्यैष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – अधिगमयति-ते, **सनि** – अधिजिगमिषति, **यकि** – अधीयते

१. 'इण्वदिक इति वक्तव्यम्' इति इण्वत्त्वात् गाङादेशः ।

१०४८. वी – गतिव्याप्तिप्रजनकान्त्यसनखादनेषु । सकर्म अनिट् परस्मै । (अर्थानुसारं सकर्मकता अकर्मकता च) अत्र व्याप्तिः इत्यर्थः धातुवृत्ति-क्षीरतरङ्गिणी-जै.का.कृ-द.उ.वृत्ति-कातन्त्रशाकटायनीयेषु न दृश्यते । 'प्रजनः = प्रथमगर्भग्रहणम्, असनं = क्षेपणम्, अशनं = व्याप्तिरित्येके' इति क्षीरस्वामी । 'प्रजनन-कान्त्यासनखादनेषु च' इति काशकृत्स्नधातुपाठे । 'कन्नडटीकायाम् आसनार्थस्य निर्देशात् काशकृत्स्ने 'आसन' इति पाठो द्रष्टव्यः । यद्वा मूलपाठे प्रमादपठितस्यैव टीकाकृता तथा व्याख्यानं कृतं स्यात्' इति का.कृ.टीका । 'अजेर्व्यघञपोः' (२.४.५६) इति सूत्रभाष्यरीत्या अस्य धातोः आर्धधातुके नास्ति प्रयोगः इति शब्देन्दुशेखरे स्थितम् । 'वी इत्यत्र ईकारोऽपि धात्वन्तरं प्रश्लिष्यते' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'कान्तिगतिव्याप्तिक्षेपप्रजनखादनेषु' इति वोपदेवः ।

१. लट् – वेति वीतः वियन्ति । वेषि वीथः वीथ । वेमि वीवः वीमः । **२. लिट्** – विवाय विव्यतुः विव्युः । विवयिथ-विवेथ विव्यथुः विव्य । विवाय-विवय विव्यिव विव्यिम । **३. लुट्** – वेता वेतारौ वेतारः । वेतासि वेतास्थः वेतास्थ । वेतास्मि वेतास्वः वेतास्मः । **४. लृट्** – वेष्यति वेष्यतः वेष्यन्ति । वेष्यसि वेष्यथः वेष्यथ । वेष्यामि वेष्यावः वेष्यामः । **५. लोट्** – वेतु-वीतात् वीताम् वियन्तु । वीहि-वीतात् वीतम् वीत । वयानि वयाम वयाम । **६. लङ्** – अवेत् अवीताम् अवियन्-अव्यन् । अवेः अवीतम् अवीत । अवयम् अवीव अवीम । **७. विधिलिङ्** – वीयात् वीयाताम् वीयुः । वीयाः वीयातम् वीयात । वीयाम् वीयाव वीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – वीयात् वीयास्ताम् वीयासुः । वीयाः वीयास्तम् वीयास्त । वीयासम् वीयास्व वीयास्म । **९. लुङ्** – अवैषीत् अवैष्टाम् अवैषुः । अवैषीः अवैष्टम् अवैष्ट । अवैषम् अवैष्व अवैष्म । **१०. लृङ्** – अवेष्यत् अवेष्यताम् अवेष्यन् । अवेष्यः अवेष्यतम् अवेष्यत । अवेष्यम् अवेष्याव अवेष्याम ।

णिचि – वाययति[1], प्रजननार्थे तु – वाययति, वापयति-ते, **सनि** – विवीषति, **यकि** – वीयते

१. 'प्रजने वीयतेः' – अस्यैचः आत्वं वा स्यात् णौ प्रजनेऽर्थे । आत्वे पुक् ।

१०४८. (अ) ई – गतिव्याप्तिप्रजनकान्त्यसनखादनेषु । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'वी इत्यत्र ईकारोऽपि धात्वन्तरं प्रश्लिष्यते' इति मतम् अवलम्ब्य पृथक् धात्वन्तरम् इह निर्दिष्टम् । अर्थानुसारं सकर्मकता अकर्मकता च अस्य । अत्र अर्थादिविषये पूर्वतनः धातुः (**वी** – गतिव्याप्ति...) द्रष्टव्यः ।

१. लट् – ऐति ईतः इयन्ति । एषि ईथः ईथ । एमि ईवः ईमः । **२. लिट्** – (i) अयाञ्चकार अयाञ्चक्रतुः अयाञ्चक्रुः । अयाञ्चकर्थ अयाञ्चक्रथुः अयाञ्चक्र । अयाञ्चचकार, अयाचकर अयाञ्चकृव अयाञ्चकृम । (ii) अयाम्बभूव अयाम्बभूवतुः अयाम्बभूवुः । अयाम्बभूविथ अयाम्बभूवथुः अयाम्बभूव । अयाम्बभूव अयाम्बभूविव अयाम्बभूविम । (iii) अयामास अयामासतुः अयामासुः । अयामासिथ अयामासथुः अयामास । अयामास अयामासिव अयामासिम । **३. लुट्** – एता एतारौ एतारः । एतासि एतास्थः एतास्थ एतास्मि एतास्वः एतास्मः । **४. लृट्** – एष्यति एष्यतः एष्यन्ति । एष्यसि एष्यथः एष्यथ । एष्यामि एष्यावः एष्यामः । **५. लोट्** – एतु-ईतात् ईताम् इयन्तु । ईहि-ईतात् ईतम् ईत । अयानि अयाम अयाम । **६. लङ्** – ऐत् ऐताम् अयन् । ऐः ऐतम् ऐत । अयम् अयाव अयाम । **७. विधिलिङ्** – ईयात् ईयाताम् ईयुः । ईयाः ईयातम् ईयात । ईयाम् ईयाव ईयाम । **८. आशीर्लिङ्** – ईयात् ईयास्ताम् ईयासुः । ईयाः ईयास्तम् ईयास्त । ईयासम् ईयास्व ईयास्म । **९. लुङ्** – ऐषीत् ऐष्टाम् ऐषुः । ऐषीः ऐष्टम् ऐष्ट । ऐषम् ऐष्व ऐष्म । **१०. लृङ्** – ऐष्यत् ऐष्यताम् ऐष्यन् । ऐष्यः ऐष्यतम् ऐष्यत । ऐष्यम् ऐष्याव ऐष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – आययति-ते, **सनि** – ईषिषति, **यकि** – ईयते

१०४९. या – प्रापणे । सकर्म अनिट् परस्मै । 'ननु गच्छतीत्यर्थे यातीति कथमित्यतः आह – प्रापणम् इह गतिः इति । णिजर्थस्तु अविवक्षितः इति भावः' इति बालमनोरमा ।

१. लट् – याति यातः यान्ति । यासि याथः याथ । यामि यावः यामः । **२. लिट्** – ययौ ययतुः ययुः । ययिथ-ययाथ ययथुः यय । ययौ ययिव ययिम । **३. लुट्** – याता यातारौ यातारः । यातासि यातास्थः यातास्थ । यातास्मि यातास्वः यातास्मः । **४. लृट्** – यास्यति यास्यतः यास्यन्ति । यास्यसि यास्यथः यास्यथ । यास्यामि यास्यावः यास्यामः । **५. लोट्** – यातु-यातात् याताम् यन्तु । याहि-यातात् यातम् यात । यानि याम याम । **६. लङ्** – अयात् अयाताम् अयुः-अयान्[1] । अयाः अयातम् अयात । अयाम् अयाव अयाम । **७. विधिलिङ्** – यायात् यायाताम् यायुः[2] । यायाः यायातम् यायात । यायाम् यायाव यायाम । **८. आशीर्लिङ्** – यायात् यायास्ताम् यायासुः । यायाः यायास्तम् यायास्त । यायासम् यायास्व यायास्म । **९. लुङ्** – अयासीत् अयासिष्टाम् अयासिषुः । अयासीः अयासिष्टम् अयासिष्ट । अयासिषम् अयासिष्व अयासिष्म । **१०. लृङ्** – अयास्यत् अयास्यताम् अयास्यन् । अयास्यः अयास्यतम् अयास्यत । अयास्यम् अयास्याव अयास्याम ।

णिचि – यापयति-ते, **सनि** – यियासति, **यकि** – यायते ।

१. 'लङः शाकटायनस्यैव' – आदन्तात् परस्य लङः झेर्जुस् वा स्यात् ।

२. 'यायुरित्यस्यानभिधानादप्रयोगः इति केचित् इत्यात्रेयः' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१०५०. वा – गतिगन्धनयोः । सकर्म अनिट् परस्मै । प्रापणम् = गतिः । गन्धनम् = सूचनम् । 'गतिगन्धनयोर्वाति वायतीति तु शोषणे । वयते वयतीत्येवं तन्तुसन्तान इष्यते' (श्लो. १०) इति देवः । ''हेमचन्द्राचार्यस्तु 'वा तण्' इति पठित्वा 'सुखसेवनयोः इत्येके' इति च उक्त्वा 'वेत्येके' इत्यप्याह'' इति पुरुषकारवचनम् अत्र अनुसन्धेयम् । 'अर्दनं हिंसनं च गन्धनम् इति लीलाशुकः' इति धातुकाव्ये । (२.४९) 'गन्धनं = सौरभ्यकरणम्' इति सहस्रनामभाष्ये । 'गमनहिंसनयोः' इति वोपदेवः । 'गतिगन्धनयोः, चलने च' इति काशकृत्स्नः ।

१. लट् – वाति वातः वान्ति । वासि वाथः वाथ । वामि वावः वामः । **२. लिट्** – ववौ ववतुः ववुः । वविथ-ववाथ ववथुः वव । ववौ वविव वविम । **३. लुट्** – वाता वातारौ वातारः । वातासि वातास्थः वातास्थ । वातास्मि वातास्वः वातास्मः । **४. लृट्** – वास्यति वास्यतः वास्यन्ति । वास्यसि वास्यथः वास्यथ । वास्यामि वास्यावः वास्यामः । **५. लोट्** – वातु-वातात् वाताम् वान्तु । वाहि-वातात् वातम् वात । वानि वाम वाम । **६. लङ्** – अवात् अवाताम् अवुः-अवान्[1] । अवाः अवातम् अवात । अवाम् अवाव अवाम । **७. विधिलिङ्** – वायात् वायाताम् वायुः । वायाः वायातम् वायात । वायाम् वायाव वायाम । **८. आशीर्लिङ्** – वायात् वायास्ताम् वायासुः । वायाः वायास्तम् वायास्त । वायासम् वायास्व वायास्म । **९. लुङ्** – अवासीत् अवासिष्टाम् अवासिषुः । अवासीः अवासिष्टम् अवासिष्ट । अवासिषम् अवासिष्व अवासिष्म । **१०. लृङ्** – अवास्यत् अवास्यताम् अवास्यन् । अवास्यः अवास्यतम् अवास्यत । अवास्यम् अवास्याव अवास्याम ।

णिचि – वाजयति[2]– वापयति – ते, **सनि** – विवासति, **यकि** – वायते

१. 'लङः शाकटायनस्यैव' – आदन्तात् परस्य लङः झेर्जुस् वा स्यात् ।

२. 'वो विधूनने जुक्' – वातेर्जुक् स्याण्णौ कम्पेऽर्थे । कम्पनादन्यत्र – वापयति केशान् । सुगन्धीकरोति इत्यर्थः ।

१०५१. भा – दीप्तौ । अकर्म अनिट् परस्मै ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – भाति भातः भान्ति । भासि भाथः भाथ । भामि भावः भामः । **२. लिट्** – बभौ बभतुः बभुः । बभिथ-बभाथ बभथुः बभ । बभौ बभिव बभिम । **३. लुट्** – भाता भातारौ भातारः । भातासि भातास्थः भातास्थ । भातास्मि भातास्वः भातास्मः । **४. लृट्** – भास्यति भास्यतः भास्यन्ति । भास्यसि भास्यथः भास्यथ । भास्यामि भास्यावः भास्यामः । **५. लोट्** – भातु-भातात् भाताम् भान्तु । भाहि-भातात् भातम् भात । भानि भाम भाम । **६. लङ्** – अभात् अभाताम् अभुः-अभान्[1] । अभाः अभातम् अभात । अभाम् अभाव अभाम । **७. विधिलिङ्** – भायात् भायाताम् भायुः । भायाः भायातम् भायात । भायाम् भायाव भायाम । **८. आशीर्लिङ्** – भायात् भायास्ताम् भायासुः । भायाः भायास्तम् भायास्त । भायासम् भायास्व भायास्म । **९. लुङ्** – अभासीत् अभासिष्टाम् अभासिषुः । अभासीः अभासिष्टम् अभासिष्ट । अभासिषम् अभासिष्व अभासिष्म । **१०. लृङ्** – अभास्यत् अभास्यताम् अभास्यन् । अभास्यः अभास्यतम् अभास्यत । अभास्यम् अभास्याव अभास्याम ।

णिचि – भाययति – ते, **सनि** – बिभासति, **यकि** – भायते

१. 'लङः शाकटायनस्यैव' – आदन्तात् परस्य लङः झेर्जुस् वा स्यात् ।

१०५२. ष्णा – शौचे । अकर्म अनिट् परस्मै । 'स्नातीति शौचे स्नस्स्नायेदिति चेच्छन्ति केचन' (श्लो. ११) इति देवः ।

१. लट् – स्नाति स्नातः स्नान्ति । स्नासि स्नाथः स्नाथ । स्नामि स्नावः स्नामः । **२. लिट्** – सस्नौ सस्नतुः सस्नुः । सस्निथ-सस्नाथ सस्नथुः सस्न । सस्नौ सस्निव सस्निम । **३. लुट्** – स्नाता स्नातारौ स्नातारः । स्नातासि स्नातास्थः स्नातास्थ । स्नातास्मि स्नातास्वः स्नातास्मः । **४. लृट्** – स्नास्यति स्नास्यतः स्नास्यन्ति । स्नास्यसि स्नास्यथः स्नास्यथ । स्नास्यामि स्नास्यावः स्नास्यामः । **५. लोट्** – स्नातु-स्नातात् स्नाताम् स्नान्तु । स्नाहि-स्नातात् स्नातम् स्नात । स्नानि स्नाम स्नाम । **६. लङ्** – अस्नात् अस्नाताम् अस्नुः-अस्नान् । अस्नाः अस्नातम् अस्नात । अस्नाम् अस्नाव अस्नाम । **७. विधिलिङ्** – स्नायात् स्नायाताम् स्नायुः । स्नायाः स्नायातम् स्नायात । स्नायाम् स्नायाव स्नायाम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) स्नायात् स्नायास्ताम् स्नायासुः । स्नायाः स्नायास्तम् स्नायास्त । स्नायासम् स्नायास्व स्नायास्म । (ii) स्नेयात्[1] स्नेयास्ताम् स्नेयासुः । स्नेयाः स्नेयास्तम् स्नेयास्त । स्नेयासम् स्नेयास्व स्नेयास्म । **९. लुङ्** – अस्नासीत् अस्नासिष्टाम् अस्नासिषुः । अस्नासीः अस्नासिष्टम् अस्नासिष्ट । अस्नासिषम् अस्नासिष्व अस्नासिष्म । **१०. लृङ्** – अस्नास्यत् अस्नास्यताम् अस्नास्यन् । अस्नास्यः अस्नास्यतम् अस्नास्यत । अस्नास्यम् अस्नास्याव अस्नास्याम ।

णिचि – स्नापयति[2] स्नपयति, प्रस्नपयति – ते, **सनि** – सिष्णासति, **यकि** – स्नायते

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' – घुमास्थादेरन्यस्य संयोगादेर्धातोः आतः एत्वं वा स्यात् आर्धधातुके किति लिङि ।

२. 'ग्लास्नावनुवमां च' इति अनुपसृष्टस्य वा मित्त्वम् । मित्त्वे ह्रस्वः ।

१०५३. श्रा – पाके । सकर्म अनिट् परस्मै । '.... श्राति श्रायति लुक्शपोः' (श्लो. ९) इति देवः ।

१. लट् – श्राति श्रातः श्रान्ति । श्रासि श्राथः श्राथ । श्रामि श्रावः श्रामः । **२. लिट्** – शश्रौ शश्रतुः शश्रुः । शश्रिथ-शश्राथ शश्रथुः शश्र । शश्रौ शश्रिव शश्रिम । **३. लुट्** – श्राता श्रातारौ श्रातारः । श्रातासि श्रातास्थः श्रातास्थ । श्रातास्मि श्रातास्वः श्रातास्मः । **४. लृट्** – श्रास्यति श्रास्यतः श्रास्यन्ति । श्रास्यसि श्रास्यथः श्रास्यथ । श्रास्यामि श्रास्यावः श्रास्यामः । **५. लोट्** – श्रातु-श्रातात् श्राताम् श्रान्तु । श्राहि-श्रातात् श्रातम् श्रात । श्राणि श्राम श्राम । **६. लङ्** – अश्रात् अश्राताम् अश्रान् अश्रुः । अश्राः अश्रातम् अश्रात । अश्राम् अश्राव अश्राम । **७. विधिलिङ्** – श्रायात् श्रायाताम् श्रायुः । श्रायाः श्रायातम् श्रायात । श्रायाम् श्रायाव श्रायाम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) श्रायात् श्रायास्ताम् श्रायासुः । श्रायाः श्रायास्तम् श्रायास्त । श्रायासम् श्रायास्व श्रायास्म । (ii) श्रेयात्[1] श्रेयास्ताम् श्रेयासुः । श्रेयाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्रेयास्तम् श्रेयास्त । श्रेयासम् श्रेयास्व श्रेयास्म । **९. लुङ्** - अश्रासीत् अश्रासिष्टाम् अश्रासिषुः । अश्रासीः अश्रासिष्टम् अश्रासिष्ट । अश्रासिषम् अश्रासिष्व अश्रासिष्म । **१०. लृङ्** - अश्रास्यत् अश्रास्यताम् अश्रास्यन् । अश्रास्यः अश्रास्यतम् अश्रास्यत । अश्रास्यम् अश्रास्याव अश्रास्याम ।

णिचि - श्रापयति-ते, श्रपयति-ते[२], **सनि** - सिश्रासति, **यकि** - श्रायते

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' - घुमास्थादेरन्यस्य संयोगादेर्धातोः आतः एत्वं वा स्यात् आर्धधातुके किति लिङि ।

२. घटदित्वात् पाके मित्त्वम् । अन्यत्र - श्रापयति स्वेदयति इत्यर्थः ।

१०५४. द्रा - कुत्सायां गतौ । अकर्म अनिट् परस्मै । कुत्सितगतिः = पलायनम् । निन्दा च । स्वापे निपूर्वकोऽयम् । 'द्रै स्वप्ने द्रायति द्राति कुत्सिते गमने लुकि' (श्लो ६) इति देवः ।

१. लट् - द्राति द्रातः द्रान्ति । द्रासि द्राथः द्राथ । द्रामि द्रावः द्रामः । **२. लिट्** - दद्रौ दद्रतुः दद्रुः । दद्रिथ-दद्राथ दद्रथुः दद्र । दद्रौ दद्रिव दद्रिम । **३. लुट्** - द्राता द्रातारौ द्रातारः । द्रातासि द्रातास्थः द्रातास्थ । द्रातास्मि द्रातास्वः द्रातास्मः । **४. लृट्** - द्रास्यति द्रास्यतः द्रास्यन्ति । द्रास्यसि द्रास्यथः द्रास्यथ । द्रास्यामि द्रास्यावः द्रास्यामः । **५. लोट्** - द्रातु-द्रातात् द्राताम् द्रान्तु । द्राहि-द्रातात् द्रातम् द्रात । द्राणि द्राम द्राम । **६. लङ्** - अद्रात् अद्राताम् अद्रान्-अद्रुः । अद्राः अद्रातम् अद्रात । अद्राम् अद्राव अद्राम । **७. विधिलिङ्** - द्रायात् द्रायाताम् द्रायुः । द्रायाः द्रायातम् द्रायात । द्रायाम् द्रायाव द्रायाम । **८. आशीर्लिङ्** - (i) द्रायात् द्रायास्ताम् द्रायासुः । द्रायाः द्रायास्तम् द्रायास्त । द्रायासम् द्रायास्व द्रायास्म । (ii) द्रेयात्[१] द्रेयास्ताम् द्रेयासुः । द्रेयाः द्रेयास्तम् द्रेयास्त । द्रेयासम् द्रेयास्व द्रेयास्म । **९. लुङ्** - अद्रासीत् अद्रासिष्टाम् अद्रासिषुः । अद्रासीः अद्रासिष्टम् अद्रासिष्ट । अद्रासिषम् अद्रासिष्व अद्रासिष्म । **१०. लृङ्** - अद्रास्यत् अद्रास्यताम् अद्रास्यन् । अद्रास्यः अद्रास्यतम् अद्रास्यत । अद्रास्यम् अद्रास्याव अद्रास्याम ।

णिचि - द्रापयति-ते, **सनि** - दिद्रासति, **यकि** - द्रायते

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' - घुमास्थादेरन्यस्य संयोगादेर्धातोः आतः एत्वं वा स्यात् आर्धधातुके किति लिङि ।

१०५५. प्सा - भक्षणे । सकर्म अनिट् परस्मै ।

१. लट् - प्साति प्सातः प्सान्ति । प्सासि प्साथः प्साथ । प्सामि प्सावः प्सामः । **२. लिट्** - पप्सौ पप्सतुः पप्सुः । पप्सिथ-पप्साथ पप्सथुः पप्स । पप्सौ पप्सिव पप्सिम । **३. लुट्** - प्साता प्सातारौ प्सातारः । प्सातासि प्सातास्थः प्सातास्थ । प्सातास्मि प्सातास्वः प्सातास्मः । **४. लृट्** - प्सास्यति प्सास्यतः प्सास्यन्ति । प्सास्यसि प्सास्यथः प्सास्यथ । प्सास्यामि प्सास्यावः प्सास्यामः । **५. लोट्** - प्सातु-प्सातात् प्साताम् प्सान्तु । प्साहि-प्सातात् प्सातम् प्सात । प्सानि प्साम प्साम । **६. लङ्** - अप्सात् अप्साताम् अप्सान्-अप्सुः । अप्साः अप्सातम् अप्सात । अप्साम् अप्साव अप्साम । **७. विधिलिङ्** - प्सायात् प्सायाताम् प्सायुः । प्सायाः प्सायातम् प्सायात । प्सायाम् प्सायाव प्सायाम । **८. आशीर्लिङ्** - (i) प्सायात् प्सायास्ताम् प्सायासुः । प्सायाः प्सायास्तम् प्सायास्त । प्सायासम् प्सायास्व प्सायास्म । (ii) प्सेयात्[१] प्सेयास्ताम् प्सेयासुः । प्सेयाः प्सेयास्तम् प्सेयास्त । प्सेयासम् प्सेयास्व प्सेयास्म । **९. लुङ्** - अप्सासीत् अप्सासिष्टाम् अप्सासिषुः । अप्सासीः अप्सासिष्टम् अप्सासिष्ट । अप्सासिषम् अप्सासिष्व अप्सासिष्म । **१०. लृङ्** - अप्सास्यत् अप्सास्यताम् अप्सास्यन् । अप्सास्यः अप्सास्यतम् अप्सास्यत । अप्सास्यम् अप्सास्याव अप्सास्याम ।

णिचि - प्सापयति-ते, **सनि** - पिप्सासति, **यकि** - प्सायते ।

१. 'वान्यस्य संयोगादेः' - घुमास्थादेरन्यस्य संयोगादेर्धातोः आतः एत्वं वा स्यात् आर्धधातुके किति लिङि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०५६. पा – रक्षणे । सकर्म अनिट् परस्मै । 'पाने पिबति, रक्षायां पाति, पायति शोषणे' (श्लो.५) इति देवः ।

१. लट् – पाति पातः पान्ति । पासि पाथः पाथ । पामि पावः पामः । **२. लिट्** – पपौ पपतुः पपुः । पपिथ-पपाथ पपथुः पप । पपौ पपिव पपिम । **३. लुट्** – पाता पातारौ पातारः । पातासि पातास्थः पातास्थ । पातास्मि पातास्वः पातास्मः । **४. लृट्** – पास्यति पास्यतः पास्यन्ति । पास्यसि पास्यथः पास्यथ । पास्यामि पास्यावः पास्यामः । **५. लोट्** – पातु-पातात् पाताम् पान्तु । पाहि-पातात् पातम् पात । पानि पाम पाम । **६. लङ्** – अपात् अपाताम् अपान्-अपुः । अपाः अपातम् अपात । अपाम् अपाव अपाम । **७. विधिलिङ्** – पायात् पायाताम् पायुः । पायाः पायातम् पायात । पायाम् पायाव पायाम । **८. आशीर्लिङ्** – पायात् पायास्ताम् पायासुः । पायाः पायास्तम् पायास्त । पायासम् पायास्व पायास्म । **९. लुङ्** – अपासीत् अपासिष्टाम् अपासिषुः । अपासीः अपासिष्टम् अपासिष्ट । अपासिषम् अपासिष्व अपासिष्म । **१०. लृङ्** – अपास्यत् अपास्यताम् अपास्यन् । अपास्यः अपास्यतम् अपास्यत । अपास्यम् अपास्याव अपास्याम ।

णिचि – पालयति[१]– ते, **सनि** – पिपासति, **यकि** – पायते ।

१. 'पातेर्णौ लुग्वक्तव्यः' इति णिचि लुगागमः ।

१०५७. रा – दाने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'आदाने' इति केचित् । 'रैशब्दे रायतीतीष्टं, राऽदाने राति शब्लुकि' (श्लो. ११) इति देवः ।

१. लट् – राति रातः रान्ति । रासि राथः राथ । रामि रावः रामः । **२. लिट्** – ररौ ररतुः ररुः । ररिथ-रराथ ररथुः रर । ररौ ररिव ररिम । **३. लुट्** – राता रातारौ रातारः । रातासि रातास्थः रातास्थ । रातास्मि रातास्वः रातास्मः । **४. लृट्** – रास्यति रास्यतः रास्यन्ति । रास्यसि रास्यथः रास्यथ । रास्यामि रास्यावः रास्यामः । **५. लोट्** – रातु-रातात् राताम् रान्तु । राहि-रातात् रातम् रात । राणि राम राम । **६. लङ्** – अरात् अराताम् अरान्-अरुः । अराः अरातम् अरात । अराम् अराव अराम । **७. विधिलिङ्** – रायात् रायाताम् रायुः । रायाः रायातम् रायात । रायाम् रायाव रायाम । **८. आशीर्लिङ्** – रायात् रायास्ताम् रायासुः । रायाः रायास्तम् रायास्त । रायासम् रायास्व रायास्म । **९. लुङ्** – अरासीत् अरासिष्टाम् अरासिषुः । अरासीः अरासिष्टम् अरासिष्ट । अरासिषम् अरासिष्व अरासिष्म । **१०. लृङ्** – अरास्यत् अरास्यताम् अरास्यन् । अरास्यः अरास्यतम् अरास्यत । अरास्यम् अरास्याव अरास्याम ।

णिचि – रापयति – ते, **सनि** – रिरासति, **यकि** – रायते ।

१०५८. ला – आदाने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'दाने' इति चन्द्रः ।

१. लट् – लाति लातः लान्ति । लासि लाथः लाथ । लामि लावः लामः । **२. लिट्** – ललौ ललतुः ललुः । ललिथ-ललाथ ललथुः लल । ललौ ललिव ललिम । **३. लुट्** – लाता लातारौ लातारः । लातासि लातास्थः लातास्थ । लातास्मि लातास्वः लातास्मः । **४. लृट्** – लास्यति लास्यतः लास्यन्ति । लास्यसि लास्यथः लास्यथ । लास्यामि लास्यावः लास्यामः । **५. लोट्** – लातु-लातात् लाताम् लान्तु । लाहि-लातात् लातम् लात । लानि लाम लाम । **६. लङ्** – अलात् अलाताम् अलान्-अलुः । अलाः अलातम् अलात । अलाम् अलाव अलाम । **७. विधिलिङ्** – लायात् लायाताम् लायुः । लायाः लायातम् लायात । लायाम् लायाव लायाम । **८. आशीर्लिङ्** – लायात् लायास्ताम् लायासुः । लायाः लायास्तम् लायास्त । लायासम् लायास्व लायास्म । **९. लुङ्** – अलासीत् अलासिष्टाम् अलासिषुः । अलासीः अलासिष्टम् अलासिष्ट । अलासिषम् अलासिष्व अलासिष्म । **१०. लृङ्** – अलास्यत् अलास्यताम् अलास्यन् । अलास्यः अलास्यतम् अलास्यत । अलास्यम् अलास्याव अलास्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि - विलालयति[1]- ते विलापयति - ते, **सनि** - लिलासति, **यकि** - लायते ।

१. 'लीलोर्नुग्लुकावन्यतरस्याम्..' - लीयतेर्लातिश्च क्रमात् लुग्लुकावागमौ वा स्तः णौ स्नेहद्रवे । विलालयति विलापयति वा धृतम् । स्नेहद्रवे किम् ? विलापयति लोहम् ।

१०५९. दाप् - लवने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'दाञो दत्ते ददातीति, दाणो यच्छति दो द्यति । दाति दायति दाप्दैपोः, दयते रक्षणे ङितः' (श्लो. ४) इति देवः ।

१. लट् - दाति दातः दान्ति । दासि दाथः दाथ । दामि दावः दामः । **२. लिट्** - ददौ ददतुः ददुः । ददिथ-ददाथ ददथुः दद । ददौ ददिव ददिम । **३. लुट्** - दाता दातारौ दातारः । दातासि दातास्थः दातास्थ । दातास्मि दातास्वः दातास्मः । **४. लृट्** - दास्यति दास्यतः दास्यन्ति । दास्यसि दास्यथः दास्यथ । दास्यामि दास्यावः दास्यामः । **५. लोट्** - दातु-दातात् दाताम् दान्तु । दाहि-दातात् दातम् दात । दानि दाम दाम । **६. लङ्** - अदात् अदाताम् अदान्-अदुः । अदाः अदातम् अदात । अदाम् अदाव अदाम । **७. विधिलिङ्** - दायात् दायाताम् दायुः । दायाः दायातम् दायात । दायाम् दायाव दायाम । **८. आशीर्लिङ्** - दायात् दायास्ताम् दायासुः । दायाः दायास्तम् दायास्त । दायासम् दायास्व दायास्म । **९. लुङ्** - अदासीत् अदासिष्टाम् अदासिषुः । अदासीः अदासिष्टम् अदासिष्ट । अदासिषम् अदासिष्व अदासिष्म । **१०. लृङ्** - अदास्यत् अदास्यताम् अदास्यन् । अदास्यः अदास्यतम् अदास्यत । अदास्यम् अदास्याव अदास्याम ।

णिचि - दापयति - ते, **सनि** - दिदासति, **यकि** - दायते ।

१०६०. ख्या - प्रकथने । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् - ख्याति[1] ख्यातः ख्यान्ति । ख्यासि ख्याथः ख्याथ । ख्यामि ख्यावः ख्यामः । **२. लिट्** - चख्यौ[2] चख्यतुः चख्युः । चख्यिथ-चख्याथ चख्यथुः चख्य । चख्यौ चख्यिव चख्यिम । **३. लुट्** - ख्याता[2] ख्यातारौ ख्यातारः । ख्यातासि ख्यातास्थः ख्यातास्थ । ख्यातास्मि ख्यातास्वः ख्यातास्मः । **४. लृट्** - ख्यास्यति[2] ख्यास्यतः ख्यास्यन्ति । ख्यास्यसि ख्यास्यथः ख्यास्यथ । ख्यास्यामि ख्यास्यावः ख्यास्यामः । **५. लोट्** - ख्यातु ख्यातात् ख्याताम् ख्यान्तु । ख्याहि-ख्यातात् ख्यातम् ख्यात । ख्यानि ख्याम ख्याम । **६. लङ्** - अख्यात् अख्याताम् अख्यान्-अख्युः । अख्याः अख्यातम् अख्यात । अख्याम् अख्याव अख्याम । **७. विधिलिङ्** - ख्यायात् ख्यायाताम् ख्यायुः । ख्यायाः ख्यायातम् ख्यायात । ख्यायाम् ख्यायाव ख्यायाम । **८. आशीर्लिङ्** - ख्यायात्[2] ख्यायास्ताम् ख्यायासुः । ख्यायाः ख्यायास्तम् ख्यायास्त । ख्यायासम् ख्यायास्व ख्यायास्म । **९. लुङ्** - अख्यासीत्[2] अख्यासिष्टाम् अख्यासिषुः । अख्यासीः अख्यासिष्टम् अख्यासिष्ट । अख्यासिषम् अख्यासिष्व अख्यासिष्म । **१०. लृङ्** - अख्यास्यत्[2] अख्यास्यताम् अख्यास्यन् । अख्यास्यः अख्यास्यतम् अख्यास्यत । अख्यास्यम् अख्यास्याव अख्यास्याम ।

णिचि - ख्यापयति - ते, **सनि** - चिख्यासति, **यकि** - ख्यायते

१. 'अस्यापि चक्षिङादेशवत् क्शादित्वं द्रष्टव्यम् । इदमार्धधातुकविषयमिति आत्रेयादयः । अन्ये तु सामान्येन मन्यन्ते' इति मा.धा.वृत्तिः ।

२. अस्य धातोः आर्धधातुकरूपाणि न सन्ति । 'अयं सार्वधातुकमात्रविषयः' इति कौमुदी । 'आर्धधातुकोऽपि प्रयोगः अभ्युपगन्तव्यः भवति' इति उक्त्वा युक्तिं चापि प्रदर्श्य कृदन्तरूपमालायाम् अन्ते उच्यते - 'तृजन्ते परमनभिधानं कल्प्यते' इति । तदनुरोधेन इह आर्धधातुकरूपाणि अपि दर्शितानि ।

१०६१. प्रा - पूरणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् - प्राति प्रातः प्रान्ति । प्रासि प्राथः प्राथ । प्रामि प्रावः प्रामः । **२. लिट्** - पप्रौ पप्रतुः पप्रुः । पप्रिथ-पप्राथ पप्रथुः पप्र । पप्रौ पप्रिव पप्रिम । **३. लुट्** - प्राता प्रातारौ प्रातारः । प्रातासि प्रातास्थः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

प्राताख्थ । प्रातास्मि प्रातास्वः प्रातास्मः । **४. लृट्** – प्रास्यति प्रास्यतः प्रास्यन्ति । प्रास्यसि प्रास्यथः प्रास्यथ । प्रास्यामि प्रास्यावः प्रास्यामः । **५. लोट्** – प्रातु प्रातात् प्राताम् प्रान्तु । प्राहि-प्रातात् प्रातम् प्रात । प्राणि प्राम प्राम । **६. लङ्** – अप्रात् अप्राताम् अप्रान्-अप्रुः । अप्राः अप्रातम् अप्रात । अप्राम् अप्राव अप्राम । **७. विधिलिङ्** – प्रायात् प्रायाताम् प्रायुः । प्रायाः प्रायातम् प्रायात । प्रायाम् प्रायाव प्रायाम । **८. आशीर्लिङ्** – प्रायात् प्रायास्ताम् प्रायासुः । प्रायाः प्रायास्तम् प्रायास्त । प्रायासम् प्रायास्व प्रायास्म । **९. लुङ्** – अप्रासीत् अप्रासिष्टाम् अप्रासिषुः । अप्रासीः अप्रासिष्टम् अप्रासिष्ट । अप्रासिषम् अप्रासिष्व अप्रासिष्म । **१०. लृङ्** – अप्रास्यत् अप्रास्यताम् अप्रास्यन् । अप्रास्यः अप्रास्यतम् अप्रास्यत । अप्रास्यम् अप्रास्याव अप्रास्याम ।

णिचि – प्रापयति – ते, **सनि** – पिप्रासति, **यकि** – प्रायते

१०६२. मा – माने । अकर्म[1], अनिट्, परस्मै । 'मिमीते मायते माने माति तत्रैव शब्लुकि' (श्लो. ९) इति देवः । 'मानम् = वर्तनम्' इति क्षीरस्वामी । 'आधेयस्याधाराद् अनधिकपरिमाणता अत्र मानम्' इति पुरुषकारः ।

१. लट् – माति मातः मान्ति । मासि माथः माथ । मामि मावः मामः । **२. लिट्** – ममौ ममतुः ममुः । ममिथ-ममाथ ममथुः मम । ममौ ममिव ममिम । **३. लुट्** – माता मातारौ मातारः । मातासि मातास्थः मातास्थ । मातास्मि मातास्वः मातास्मः । **४. लृट्** – मास्यति मास्यतः मास्यन्ति । मास्यसि मास्यथः मास्यथ । मास्यामि मास्यावः मास्यामः । **५. लोट्** – मातु मातात् माताम् मान्तु । माहि-मातात् मातम् मात । मानि माम माम । **६. लङ्** – अमात् अमाताम् अमान्-अमुः । अमाः अमातम् अमात । अमाम् अमाव अमाम । **७. विधिलिङ्** – मायात् मायाताम् मायुः । मायाः मायातम् मायात । मायाम् मायाव मायाम । **८. आशीर्लिङ्** – मायात् मायास्ताम् मायासुः । मायाः मायास्तम् मायास्त । मायासम् मायास्व मायास्म । **९. लुङ्** – अमासीत् अमासिष्टाम् अमासिषुः । अमासीः अमासिष्टम् अमासिष्ट । अमासिषम् अमासिष्व अमासिष्म । **१०. लृङ्** – अमास्यत् अमास्यताम् अमास्यन् । अमास्यः अमास्यतम् अमास्यत । अमास्यम् अमास्याव अमास्याम ।

णिचि – मापयति – ते, **सनि** – मित्सति[2], **यकि** – मीयते[3] ।

१. 'मानमिह अन्तर्भावः । अत्रायम् अकर्मकः । गृहं निर्माति इत्यादौ सकर्मकत्वम् उपसर्गवशात् अर्थान्तरवृत्त्या वा' इति मा.धा.वृत्तिः । बालमनोरमायाम् उच्यते – अकर्मकः । माति घृतं पात्रेऽस्मिन् इति भावः । परिमितं भवति इत्यर्थः । सङ्गृहीतं भवति इति यावत् । 'तनौ ममुस्तत्र न कैटभद्विषः...' (माघकाव्ये) । अर्थान्तरे सकर्मकः । 'उदरं परिमाति मुष्टिना...' (नैषधकाव्ये)

२. 'सनि मीमा..' इति अचः इस् ।

३. 'घुमास्थागापाजहातिसां हलि' इति ईत् ।

१०६३. वच – परिभाषणे । द्विकर्म, अनिट्, परस्मै । 'वक्तीति भाषणे वा णौ वाचयेत् वचतीति वा' (श्लो. ५१) इति देवः । 'भाषणे' इति क्षीरस्वामि-मैत्रेय-चन्द्र-शाकटायन-हेमचन्द्रादयः । 'पारायणिकैर्नाधीतः अयम्' इति तरङ्गिण्याम् उक्तम् ।

१. लट् – वक्ति वक्तः[1] ..... [2], [3] । वक्षि वक्थः वक्थ । वच्मि वच्वः वच्मः । **२. लिट्** – उवाच ऊचतुः ऊचुः । उवचिथ-उवक्थ ऊचथुः ऊच । उवाच-उवच ऊचिव ऊचिम । **३. लुट्** – वक्ता वक्तारौ वक्तारः । वक्तासि वक्तास्थः वक्तास्थ । वक्तास्मि वक्तास्वः वक्तास्मः । **४. लृट्** – वक्ष्यति वक्ष्यतः [1]..... । वक्ष्यसि वक्ष्यथः वक्ष्यथ । वक्ष्यामि वक्ष्यावः वक्ष्यामः । **५. लोट्** – वक्तु, वक्तात् वक्ताम् [1]..... । वग्धि, वक्तात् वक्तम् वक्त । वचानि वचाव वचाम । **६. लङ्** – अवक्-ग् अवक्ताम् [1]..... । अवक्-ग् अवक्तम् अवक्त । अवचम् अवच्व अवच्म । **७. विधिलिङ्** – वच्यात् वच्याताम् वच्युः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वच्याः वच्यातम् वच्यात । वच्याम् वच्याव वच्याम । **८. आशीर्लिङ्** – उच्यात् उच्यास्ताम् उच्यासुः । उच्याः उच्यास्तम् उच्यास्त । उच्यासम् उच्यास्व उच्यास्म । **९. लुङ्** – अवोचत् अवोचताम् अवोचन् । अवोचः अवोचतम् अवोचत । अवोचम् अवोचाव अवोचाम । **१०. लृङ्** – अवक्ष्यत् अवक्ष्यताम्[1] ..... । अवक्ष्यः अवक्ष्यतम् अवक्ष्यत । अवक्ष्यम् अवक्ष्याव अवक्ष्याम ।

णिचि – वाचयति – ते, **सनि** – विवक्षति, **यकि** – उच्यते ।

१. अयम् अन्तिपरः न प्रयुज्यते इति कौमुदी । 'लटि प्रथमपुरुषबहुवचनं नास्तीत्यर्थः' इति बालमनोरमा । किन्तु तत्त्वबोधिनी वदति – 'तथा च वचन्ति, वक्ष्यन्ति, वचन्तु, अवचन्, अवोचन्, अवक्ष्यन् इत्येतेऽसाधवः' इति । अतः तानि रूपाणि अत्र न दत्तानि ।

२. बहुवचनपरः न प्रयुज्यते इत्यन्ये । 'अस्मिन् पक्षे पुरुषत्रये बहुवचनं नास्तीति भावः' इति बालमनोरमा । अयं पक्षः अत्र न आदृतः ।

३. झिपरः न प्रयुज्यते इति अपरे । 'अस्मिन् पक्षे लिडादिष्वपि बहुवचनं नास्ति इति भावः' इति बालमनोरमा । अयम् अपि पक्षः अत्र न आदृतः ।

१०६४. विद – ज्ञाने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'सत्तायां विद्यते, ज्ञाने वेत्ति, विन्ते विचारणे' (श्लो.१११) इति देवः । 'मतौ' इति वोपदेवः ।

१. लट् – (i) वेत्ति वित्तः विदन्ति । वेत्सि वित्थः वित्थ । वेद्मि विद्वः विद्मः । (ii) वेद[1] विदतुः विदुः । वेत्थ विदथुः विद । वेद विद्व विद्म । **२. लिट्** – (i) विवेद विविदतुः विविदुः । विवेदिथ विविदथुः विविद । विवेद विविदिव विविदिम । (ii) विदाञ्चकार[2] विदाञ्चक्रतुः विदाञ्चक्रुः । विदाञ्चकर्थ विदाञ्चक्रथुः विदाञ्चक्र । विदाञ्चकार/विदाञ्चकर विदाञ्चकृव विदाञ्चकृम । (iii) विदाम्बभूव विदाम्बभूवतुः विदाम्बभूवुः । विदाम्बभूविथ विदाम्बभूवथुः विदाम्बभूव । विदाम्बभूव विदाम्बभूविव विदाम्बभूविम (iv) विदामास विदामासतुः विदामासुः । विदामासिथ विदामासथुः विदामास । विदामास विदामासिव विदामासिम । **३. लुट्** – वेदिता वेदितारौ वेदितारः । वेदितासि वेदितास्थः वेदितास्थ । वेदितास्मि वेदितास्वः वेदितास्मः । **४. लृट्** – वेदिष्यति वेदिष्यतः वेदिष्यन्ति । वेदिष्यसि वेदिष्यथः वेदिष्यथ । वेदिष्यामि वेदिष्यावः वेदिष्यामः । **५. लोट्** – (i) वेत्तु, वित्तात् वित्ताम् विदन्तु । विद्धि, वित्तात् वित्तम् वित्त । वेदानि वेदाव वेदाम । (ii) विदाङ्करोतु[3] विदाङ्कुरुतात् विदाङ्कुरुताम् विदाङ्कुर्वन्तु । विदाङ्कुरु, विदाङ्कुरुतात् विदाङ्कुरुतम् विदाङ्कुरुत । विदाङ्करवाणि विदाङ्करवाव विदाङ्करवाम । **६. लङ्** – अवेत्-द् अवित्ताम् अविदुः । अवेः[4] – अवेत् अवित्तम् अवित्त । अवेदम् अविद्व अविद्म । **७. विधिलिङ्** – विद्यात् विद्याताम् विद्युः । विद्याः विद्यातम् विद्यात । विद्याम् विद्याव विद्याम । **८. आशीर्लिङ्** – विद्यात् विद्यास्ताम् विद्यासुः । विद्याः विद्यास्तम् विद्यास्त । विद्यासम् विद्यास्व विद्यास्म । **९. लुङ्** – अवेदीत् अवेदिष्टाम् अवेदिषुः । अवेदीः अवेदिष्टम् अवेदिष्ट । अवेदिषम् अवेदिष्व अवेदिष्म । **१०. लृङ्** – अवेदिष्यत् अवेदिष्यताम् अवेदिष्यन् । अवेदिष्यः अवेदिष्यतम् अवेदिष्यत । अवेदिष्यम् अवेदिष्याव अवेदिष्याम ।

णिचि – वेदयति – ते, **सनि** – विविदिषति[5], **यकि** – विद्यते

१. 'विदो लटो वा' – वेत्तेः लटः परस्मैपदानां णलादयः वा स्युः ।

२. 'उषविदजागृभ्योऽन्यतरस्याम्' इति वा आम् ।

३. 'विदाङ्कुर्वन्त्वित्यन्यतरस्याम्' – वेत्तेः लोट्याम् गुणाभावो लोटो लुक् लोडन्तकरोत्यनुप्रयोगश्च वा निपात्यते ।

४. 'दश्च' (धातोर्दान्तस्य पदस्य सिपि परे रुः स्याद्वा) इति दकारस्य रुत्वविकल्पः ।

५. 'रुदविदमुषग्रहिस्वपिप्रच्छः संश्च' इति सनः कित्त्वात् लघूपधगुणाभावः ।

१०६५. अस – भुवि । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'असतेऽसति गत्यादौ भुव्यस्ति, क्षेपणेऽस्यति' (१८४) इति देवः ।

१. लट् – अस्ति स्तः सन्ति । असि स्थः स्थ । अस्मि स्वः स्मः । **२. लिट्** – बभूव[1] बभूवतुः बभूवुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

बभूविथ बभूवथुः बभूव । बभूव बभूविव बभूविम । **३. लुट्** – भविता भवितारौ भवितारः । भवितासि भवितास्थः भवितास्थ । भवितास्मि भवितास्वः भवितास्मः । **४. लृट्** – भविष्यति भविष्यतः भविष्यन्ति । भविष्यसि भविष्यथः भविष्यथ । भविष्यामि भविष्यावः भविष्यामः । **५. लोट्** – अस्तु, स्तात् स्ताम् सन्तु । एधि[२], स्तात् स्तम् स्त । असानि असाव असाम । **६. लङ्** – आसीत् आस्ताम् आसन् । आसीः आस्तम् आस्त । आसम् आस्व आस्म । **७. विधिलिङ्** – स्यात् स्याताम् स्युः । स्याः स्यातम् स्यात । स्याम् स्याव स्याम । **८. आशीर्लिङ्** – भूयात् भूयास्ताम् भूयासुः । भूयाः भूयास्तम् भूयास्त । भूयासम् भूयास्व भूयास्म । **९. लुङ्** – अभूत् अभूताम् अभूवन् । अभूः अभूतम् अभूत । अभूवम् अभूव अभूम । **१०. लृङ्** – अभविष्यत् अभविष्यताम् अभविष्यन् । अभविष्यः अभविष्यतम् अभविष्यत । अभविष्यम् अभविष्याव अभविष्याम ।

णिचि – भावयति – ते, **सनि** – बुभूषति, **यकि** – भूयते ।

१. 'अस्तेर्भूः' – अस्तेर्भूभावः स्यात् आर्धधातुके ।

२. 'घ्वसोरेद्धावभ्यासलोपश्च' इति एत्वम् ।

१०६६. मृजू[१] – शुद्धौ । सकर्म, वेट्, परस्मै । 'शौचालङ्कारयोर्वा णौ मृजेर्मार्जति मार्जयेत् । मार्ष्टि शुद्धौ तथा मार्जेः शब्दार्थन्मार्जयेण्णिचि' इति देवः ।

१. लट् – मार्ष्टि मृष्टः मृजन्ति-मार्जन्ति[२] । मार्क्षि मृष्ठः मृष्ठ । मार्ज्मि मृज्वः मृज्मः । **२. लिट्** – ममार्ज ममार्जतुः-ममृजतुः ममार्जुः-ममृजुः । ममार्जिथ- ममार्ष्ठ ममार्जथुः-ममृजथुः ममार्ज-ममृज । ममार्ज ममार्जिव-ममृजिव-ममृज्व ममार्जिम-ममृजिम-ममृज्म । **३. लुट्** – (i) मार्जिता[३] मार्जितारौ मार्जितारः । मार्जितासि मार्जितास्थः मार्जितास्थ । मार्जितास्मि मार्जितास्वः मार्जितास्मः । (ii) मार्ष्टा मार्ष्टारौ मार्ष्टारः । मार्ष्टासि मार्ष्टास्थः मार्ष्टास्थ । मार्ष्टास्मि मार्ष्टास्वः मार्ष्टास्मः । **४. लृट्** – (i) मार्जिष्यति मार्जिष्यतः मार्जिष्यन्ति । मार्जिष्यसि मार्जिष्यथः मार्जिष्यथ । मार्जिष्यामि मार्जिष्यावः मार्जिष्यामः । (ii) मार्क्ष्यति मार्क्ष्यतः मार्क्ष्यन्ति । मार्क्ष्यसि मार्क्ष्यथः मार्क्ष्यथ । मार्क्ष्यामि मार्क्ष्यावः मार्क्ष्यामः । **५. लोट्** – मार्ष्टु, मृष्टात् मृष्टाम् मृजन्तु-मार्जन्तु । मृड्ढि, मृष्टात् मृष्टम् मृष्ट । मार्जानि मार्जाव मार्जाम । **६. लङ्** – अमार्ट्-र्ड् अमृष्टाम् अमृजन्-अमार्जन् । अमार्ट्-र्ड् अमृष्टम् अमृष्ट । अमार्जम् अमृज्व अमृज्म । **७. विधिलिङ्** – मृज्यात् मृज्याताम् मृज्युः । मृज्याः मृज्यातम् मृज्यात । मृज्याम् मृज्याव मृज्याम । **८. आशीर्लिङ्** – मृज्यात् मृज्यास्ताम् मृज्यासुः । मृज्याः मृज्यास्तम् मृज्यास्त । मृज्यासम् मृज्यास्व मृज्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अमार्जीत् अमार्जिष्टाम् अमार्जिषुः । अमार्जीः अमार्जिष्टम् अमार्जिष्ट । अमार्जिषम् अमार्जिष्व अमार्जिष्म । (ii) अमार्क्षीत् अमार्ष्टाम् अमार्क्षुः । अमार्क्षीः अमार्ष्टम् अमार्ष्ट । अमार्क्षम् अमार्क्ष्व अमार्क्ष्म । **१०. लृङ्** – (i) अमार्जिष्यत् अमार्जिष्यताम् अमार्जिष्यन् । अमार्जिष्यः अमार्जिष्यतम् अमार्जिष्यत । अमार्जिष्यम् अमार्जिष्याव अमार्जिष्याम । (ii) अमार्क्ष्यत् अमार्क्ष्यताम् अमार्क्ष्यन् । अमार्क्ष्यः अमार्क्ष्यतम् अमार्क्ष्यत । अमार्क्ष्यम् अमार्क्ष्याव अमार्क्ष्याम ।

णिचि – मार्जयति-ते, **सनि** – मिमृक्षति/मिमार्जिषति[४], **यकि** – मृज्यते

१. बालमनोरमायुक्तायां कौमुद्यां 'मृजूष्' इति षिद्घटितः पाठः दृश्यते । व्याख्याने लिख्यते – 'वस्तुतस्तु भिदादिगणे मृजाशब्दपाठादेव सिद्धेरिह षित्करणमनार्षमित्याहुः' इति । तत्त्वबोधिन्याम् अपि षित्करणं खण्ड्यते । पुरुषकारेणापि ।

२. मृजेर्वृद्धिः क्ङित्यजादौ वेश्यते ।

३. 'स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा' इति इड्विकल्पः ।

४. 'रलो व्युपधात्....' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०६७. रुदिर् – अश्रुविमोचने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (रुदादिः) ।

१. लट् – रोदिति[1] रुदितः रुदन्ति । रोदिषि रुदिथः रुदिथ । रोदिमि रुदिवः रुदिमः । **२. लिट्** – रुरोद रुरुदतुः रुरुदुः । रुरोदिथ रुरुदथुः रुरुद । रुरोद रुरुदिव रुरुदिम । **३. लुट्** – रोदिता रोदितारौ रोदितारः । रोदितासि रोदितास्थः रोदितास्थ । रोदितास्मि रोदितास्वः रोदितास्मः । **४. लृट्** – रोदिष्यति रोदिष्यतः रोदिष्यन्ति । रोदिष्यसि रोदिष्यथः रोदिष्यथ । रोदिष्यामि रोदिष्यावः रोदिष्यामः । **५. लोट्** – रोदितु, रुदितात् रुदिताम् रुदन्तु । रुदिहि, रुदितात् रुदितम् रुदित । रोदानि रोदाव रोदाम । **६. लङ्** – अरोदीत्-अरोदत्[2] अरुदिताम् अरुदन् । अरोदीः-अरोदः अरुदितम् अरुदित । अरोदम् अरुदिव अरुदिम । **७. विधिलिङ्** – रुद्यात् रुद्याताम् रुद्युः । रुद्याः रुद्यातम् रुद्यात । रुद्याम् रुद्याव रुद्याम ।

८. आशीर्लिङ् – रुद्यात् रुद्यास्ताम् रुद्यासुः । रुद्याः रुद्यास्तम् रुद्यास्त । रुद्यासम् रुद्यास्व रुद्यास्म ।

९. लुङ् – (i) अरुदत्[3] अरुदताम् अरुदन् । अरुदः अरुदतम् अरुदत । अरुदम् अरुदाव अरुदाम । (ii) अरोदीत् अरोदिष्टाम् अरोदिषुः । अरोदीः अरोदिष्टम् अरोदिष्ट । अरोदिषम् अरोदिष्व अरोदिष्म ।

१०. लृङ् – अरोदिष्यत् अरोदिष्यताम् अरोदिष्यन् । अरोदिष्यः अरोदिष्यतम् अरोदिष्यत । अरोदिष्यम् अरोदिष्याव अरोदिष्याम ।

णिचि – रोदयति – ते, **सनि** – रुरुदिषति, **यकि** – रुद्यते ।

१. 'रुदादिभ्यः सार्वधातुके' – रुद्, स्वप्, श्वस् अन्, जक्ष् – एभ्यो वलादेः सार्वधातुकस्य इट् स्यात् ।

२. 'रुदश्च पञ्चभ्यः' – हलादेः पितः सार्वधातुकस्य अपृक्तस्य ईट् स्यात् । 'अड् गार्ग्यगालवयोः' – अनयोः मते रुदादिभ्यः पञ्चभ्यः परस्य हलादेः पितः सार्वधातुकापृक्तस्य अडागमः स्यात् ।

३. इरित्त्वात् अङ्पक्षे इदं रूपम् । अङभावपक्षे सिच् ।

१०६८. ञि ष्वप[1] – शये । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (रुदादिः) ।

१. लट् – स्वपिति[2] स्वपितः स्वपन्ति । स्वपिषि स्वपिथः स्वपिथ । स्वपिमि स्वपिवः स्वपिमः । **२. लिट्** – सुष्वाप सुषुपतुः सुषुपुः । सुष्वपिथ-सुष्वप्थ सुषुपथुः सुषुप । सुष्वाप-सुष्वप सुषुपिव सुषुपिम । **३. लुट्** – स्वप्ता स्वप्तारौ स्वप्तारः । स्वप्तासि स्वप्तास्थः स्वप्तास्थ । स्वप्तास्मि स्वप्तास्वः स्वप्तास्मः । **४. लृट्** – स्वप्स्यति स्वप्स्यतः स्वप्स्यन्ति । स्वप्स्यसि स्वप्स्यथः स्वप्स्यथ । स्वप्स्यामि स्वप्स्यावः स्वप्स्यामः ।

५. लोट् – स्वपितु, स्वपितात् स्वपिताम् स्वपन्तु । स्वपिहि, स्वपितात् स्वपितम् स्वपित । स्वपानि स्वपाव स्वपाम । **६. लङ्** – अस्वपत्[3] – अस्वपीत् अस्वपिताम् अस्वपन् । अस्वपीः-अस्वपः अस्वपितम् अस्वपित । अस्वपम् अस्वपिव अस्वपिम । **७. विधिलिङ्** – स्वप्यात् स्वप्याताम् स्वप्युः । स्वप्याः स्वप्यातम् स्वप्यात । स्वप्याम् स्वप्याव स्वप्याम । **८. आशीर्लिङ्** – सुप्यात्[4] सुप्यास्ताम् सुप्यासुः । सुप्याः सुप्यास्तम् सुप्यास्त । सुप्यासम् सुप्यास्व सुप्यास्म । **९. लुङ्** – अस्वाप्सीत् अस्वाप्ताम् अस्वाप्सुः । अस्वाप्सीः अस्वाप्तम् अस्वाप्त । अस्वाप्सम् अस्वाप्स्व अस्वाप्स्म । **१०. लृङ्** – अस्वप्स्यत् अस्वप्स्यताम् अस्वप्स्यन् । अस्वप्स्यः अस्वप्स्यतम् अस्वप्स्यत । अस्वप्स्यम् अस्वप्स्याव अस्वप्स्याम ।

णिचि – स्वापयति – ते, **सनि** – सुषुप्सति, **यकि** – सुप्यते

१. ''ञि ष्वप – शये । 'हलन्त्यम्' (१.३.३) इति ईत्वप्रसङ्गात् 'ञि ष्वप् शये' इति अपपाठः इति धातुकाव्यव्याख्यायाम् । (२.५१) युज्यते चैतत् । यतः सर्वेषु अपि धातुपाठेषु 'ञि ष्वप् शये । उदात्तेत् । अनुदात्तः' इति पठ्यते । 'उदात्तेत्' इत्यस्य उदात्तोपदेशः अकारः इत्संज्ञकः अत्र इत्येव खलु अर्थः ? अतश्च प्रामादिकः सार्वत्रिकः 'ष्वप्' इति हलन्त्यपाठः इत्येव न्याय्यम् । अतः एव अपपाठः शोधितः धातुकाव्यव्याख्यातृमहाशयेन'' इति कृदन्तरूपमाला ।

२. 'रुदादिभ्यः सार्वधातुके' इति इट् ।

३. 'रुदश्च पञ्चभ्यः' इति ईट् । 'अड् गार्ग्यगालवयोः' इति अडागमः ।

४. 'वचिस्वपियजादीनां किति' इति सम्प्रसारणम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०६९. श्वस – प्राणने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (रुदादिः) ।

१. लट् – श्वसिति[1] श्वसितः श्वसन्ति । श्वसिषि श्वसिथः श्वसिथ । श्वसिमि श्वसिवः श्वसिमः । **२. लिट्** – शश्वास शश्वसतुः शश्वसुः । शश्वसिथ शश्वसथुः शश्वस । शश्वास-शश्वस शश्वसिव शश्वसिम । **३. लुट्** – श्वसिता श्वसितारौ श्वसितारः । श्वसितासि श्वसितास्थः श्वसितास्थ । श्वसितास्मि श्वसितास्वः श्वसितास्मः । **४. लृट्** – श्वसिष्यति श्वसिष्यतः श्वसिष्यन्ति । श्वसिष्यसि श्वसिष्यथः श्वसिष्यथ । श्वसिष्यामि श्वसिष्यावः श्वसिष्यामः । **५. लोट्** – श्वसितु, श्वसितात् श्वसिताम् श्वसन्तु । श्वसिहि, श्वसितात् श्वसितम् श्वसित । श्वसानि श्वसाव श्वसाम । **६. लङ्** – अश्वसीत्-अश्वसत् अश्वसिताम् अश्वसन् । अश्वसीः-अश्वसः अश्वसितम् अश्वसित । अश्वसम् अश्वसिव अश्वसिम । **७. विधिलिङ्** – श्वस्यात्[2] श्वस्याताम् श्वस्युः । श्वस्याः श्वस्यातम् श्वस्यात । श्वस्याम् श्वस्याव श्वस्याम । **८. आशीर्लिङ्** – श्वस्यात् श्वस्यास्ताम् श्वस्यासुः । श्वस्याः श्वस्यास्तम् श्वस्यास्त । श्वस्यासम् श्वस्यास्व श्वस्यास्म । **९. लुङ्** – अश्वसीत्[3] अश्वसिष्टाम् अश्वसिषुः । अश्वसीः अश्वसिष्टम् अश्वसिष्ट । अश्वसिम् अश्वसिष्व अश्वसिष्म । **१०. लृङ्** – अश्वसिष्यत् अश्वसिष्यताम् अश्वसिष्यन् । अश्वसिष्यः अश्वसिष्यतम् अश्वसिष्यत । अश्वसिष्यम् अश्वसिष्याव अश्वसिष्याम ।

णिचि – श्वासयति – ते, **सनि** – शिश्वसिषति, **यकि** – श्वस्यते

१. 'रुदादिभ्यः सार्वधातुके' इति इट् ।

२. मा.धा. वृत्तौ गणकार्यस्य अनित्यत्वम् अवलम्ब्य 'श्वसेत् श्वसेताम् श्वसेयुः' इति रूपाणि दर्शितानि । 'आश्वस्यात् इत्याद्यपि भवति' इत्यपि तत्र उच्यते ।

३. 'ह्म्यन्तक्षणश्वस....' इति वृद्धिनिषेधः ।

१०७०. अन – प्राणने । अकर्म, सेट्, परस्मै, प्रपूर्वकोऽयं प्रायेण । (रुदादिः)

१. लट् – अनिति[1] अनितः अनन्ति । अनिषि अनिथः अनिथ । अनिमि अनिवः अनिमः । **२. लिट्** – आन आनतुः आनुः । आनिथ आनथुः आन । आन आनिव आनिम । **३. लुट्** – अनिता अनितारौ अनितारः । अनितासि अनितास्थः अनितास्थ । अनितास्मि अनितास्वः अनितास्मः । **४. लृट्** – अनिष्यति अनिष्यतः अनिष्यन्ति । अनिष्यसि अनिष्यथः अनिष्यथ । अनिष्यामि अनिष्यावः अनिष्यामः । **५. लोट्** – अनितु, अनितात् अनिताम् अनन्तु । अनिहि; अनितात् अनितम् अनित । अनानि अनाव अनाम । **६. लङ्** – आनीत्-आनत् आनिताम् आनन् । आनीः-आनः आनितम् आनित । आनम् आनिव आनिम । **७. विधिलिङ्** – अन्यात् अन्याताम् अन्युः । अन्याः अन्यातम् अन्यात । अन्याम् अन्याव अन्याम । **८. आशीर्लिङ्** – अन्यात् अन्यास्ताम् अन्यासुः । अन्याः अन्यास्तम् अन्यास्त । अन्यासम् अन्यास्व अन्यास्म । **९. लुङ्** – आनीत् आनिष्टाम् आनिषुः । आनीः आनिष्टम् आनिष्ट । आनिषम् आनिष्व आनिष्म । **१०. लृङ्** – आनिष्यत् आनिष्यताम् आनिष्यन् । आनिष्यः आनिष्यतम् आनिष्यत । आनिष्यम् आनिष्याव आनिष्याम ।

णिचि – प्राणयति, **सनि** – प्राणिणिषति[2], **यकि** – अन्यते ।

१. 'रुदादिभ्यः सार्वधातुके' इति इट् ।

२. 'उभौ साभ्यासस्य' – उपसर्गस्थात् निमित्तात् परस्य साभ्यासस्य अनितेः उभौ नकारौ णत्वं प्राप्नुतः ।

१०७१. जक्ष – भक्षहसनयोः । सकर्म, भक्षणे सकर्मकः, अन्यत्र अकर्मकः । सेट्, परस्मै, (रुदादिः)

१. लट् – जक्षिति जक्षितः जक्षति[1] । जक्षिषि जक्षिथः जक्षिथ । जक्षिमि जक्षिवः जक्षिमः । **२. लिट्** – जजक्ष जजक्षतुः जजक्षुः । जजक्षिथ जजक्षथुः जजक्ष । जजक्ष जजक्षिव जजक्षिम । **३. लुट्** – जक्षिता

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जक्षितारौ जक्षितारः । जक्षितासि जक्षितास्थः जक्षितास्थ । जक्षितास्मि जक्षितास्वः जक्षितास्मः । **४. लृट्** - जक्षिष्यति जक्षिष्यतः जक्षिष्यन्ति । जक्षिष्यसि जक्षिष्यथः जक्षिष्यथ । जक्षिष्यामि जक्षिष्यावः जक्षिष्यामः । **५. लोट्** - जक्षितु, जक्षितात् जक्षिताम् जक्षन्तु । जक्षिहि, जक्षितात् जक्षितम् जक्षित । जक्षाणि जक्षाव जक्षाम । **६. लङ्** - अजक्षीत्-अजक्षत् अजक्षिताम् अजक्षुः । अजक्षीः-अजक्षः अजक्षितम् अजक्षित । अजक्षम् अजक्षिव अजक्षिम । **७. विधिलिङ्** - जक्ष्यात् जक्ष्याताम् जक्ष्युः । जक्ष्याः जक्ष्यातम् जक्ष्यात । जक्ष्याम् जक्ष्याव जक्ष्याम । **८. आशीर्लिङ्** - जक्ष्यात् जक्ष्यास्ताम् जक्ष्यासुः । जक्ष्याः जक्ष्यास्तम् जक्ष्यास्त । जक्ष्यासम् जक्ष्यास्व जक्ष्यास्म । **९. लुङ्** - अजक्षीत् अजक्षिष्टाम् अजक्षिषुः । अजक्षीः अजक्षिष्टम् अजक्षिष्ट । अजक्षिषम् अजक्षिष्व अजक्षिष्म । **१०. लृङ्** - अजक्षिष्यत् अजक्षिष्यताम् अजक्षिष्यन् । अजक्षिष्यः अजक्षिष्यतम् अजक्षिष्यत । अजक्षिष्यम् अजक्षिष्याव अजक्षिष्याम ।

णिचि - जक्षयति[२], **सनि** - जिजक्षिषति, **यकि** - जक्ष्यते ।

१. 'जक्षित्यादयः षट्' - षड् धातवः, जक्षितिश्च सप्तमः एतेऽभ्यस्तसंज्ञाः स्युः । 'अदभ्यस्तात्' - अभ्यस्तात् परस्य झस्य अत् स्यात् ।

२. भक्षणार्थकत्वात् णौ 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति नित्यपरस्मैपदित्वम् ।

१०७२. जागृ - निद्राक्षये । अकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् - जागर्ति जागृतः जाग्रति । जागर्षि जागृथः जागृथ । जागर्मि जागृवः जागृमः । **२. लिट्** - (i) जजागर जजागरतुः जजागरुः । जजागरिथ जजागरथुः जजागर । जजागर-जजगर जजागरिव जजागरिम । (ii) जागराञ्चकार[१] जागराञ्चक्रतुः जागराञ्चक्रुः । जागराञ्चकर्थ जागराञ्चक्रथुः जागराञ्चक्र । जागराञ्चकार/जागराञ्चकर जागराञ्चकृव जागराञ्चकृम । (iii) जागराम्बभूव जागराम्बभूवतुः जागराम्बभूवुः । जागराम्बभूविथ जागराम्बभूवथुः जागराम्बभूव । जागराम्बभूव जागराम्बभूविव जागराम्बभूविम । (iv) जागरामास जागरामासतुः जागरामासुः । जागरामासिथ जागरामासथुः जागरामास । जागरामास जागरामासिव जागरामासिम । **३. लुट्** - जागरिता जागरितारौ जागरितारः । जागरितासि जागरितास्थः जागरितास्थ । जागरितास्मि जागरितास्वः जागरितास्मः । **४. लृट्** - जागरिष्यति जागरिष्यतः जागरिष्यन्ति । जागरिष्यसि जागरिष्यथः जागरिष्यथ । जागरिष्यामि जागरिष्यावः जागरिष्यामः । **५. लोट्** - जागर्तु, जागृतात् जागृताम् जाग्रतु । जागृहि, जागृतात् जागृतम् जागृत । जागराणि जागराव जागराम । **६. लङ्** - अजागः अजागृताम् अजागरुः[२] । अजागः अजागृतम् अजागृत । अजागरम् अजागृव अजागृम । **७. विधिलिङ्** - जागृयात् जागृयाताम् जागृयुः । जागृयाः जागृयातम् जागृयात । जागृयाम् जागृयाव जागृयाम । **८. आशीर्लिङ्** - जागर्यात् जागर्यास्ताम् जागर्यासुः । जागर्याः जागर्यास्तम् जागर्यास्त । जागर्यासम् जागर्यास्व जागर्यास्म । **९. लुङ्** - अजागरीत् अजागरिष्टाम् अजागरिषुः । अजागरीः अजागरिष्टम् अजागरिष्ट । अजागरिषम् अजागरिष्व अजागरिष्म । **१०. लृङ्** - अजागरिष्यत् अजागरिष्यताम् अजागरिष्यन् । अजागरिष्यः अजागरिष्यतम् अजागरिष्यत । अजागरिष्यम् अजागरिष्याव अजागरिष्याम ।

णिचि - जागरयति - ते, **सनि** - जिजागरिषति, **यकि** - जागर्यते ।

१. 'उषविदजागृभ्योऽन्यतरस्याम्' इति वा आम् ।

२. 'जुसि च' - अजादौ जुसि इगन्तस्याङ्गस्य गुणः स्यात् ।

१०७३. दरिद्रा - दुर्गतौ । अकर्म, सेट्, परस्मै, जक्षित्यादिः । दुर्गतिः धनहीनीभवनम् ।

१. लट् - दरिद्राति दरिद्रितः[१] दरिद्रति । दरिद्रासि दरिद्रिथः दरिद्रिथ । दरिद्रामि दरिद्रिवः दरिद्रिमः । **२. लिट्** - (i) ददरिद्रौ ददरिद्रतुः ददरिद्रुः । ददरिद्रिथ ददरिद्रथुः ददरिद्र । ददरिद्रौ ददरिद्रिव ददरिद्रिम । (ii) दरिद्राञ्चकार[२] दरिद्राञ्चक्रतुः दरिद्राञ्चक्रुः । दरिद्राञ्चकर्थ दरिद्राञ्चक्रथुः दरिद्राञ्चक्र । दरिद्राञ्चकार/

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दरिद्राञ्चकर दरिद्राञ्चकृव दरिद्राञ्चकृम । (iii) दरिद्राम्बभूव दरिद्राम्बभूवतुः दरिद्राम्बभूवुः । दरिद्राम्बभूविथ दरिद्राम्बभूवथुः दरिद्राम्बभूव । दरिद्राम्बभूव दरिद्राम्बभूविव दरिद्राम्बभूविम । (iv) दरिद्रामास दरिद्रामासतुः दरिद्रामासुः । दरिद्रामासिथ दरिद्रामासथुः दरिद्रामास । दरिद्रामास दरिद्रामासिव दरिद्रामासिम । **३. लुट्** – दरिद्रिता दरिद्रितारौ दरिद्रितारः । दरिद्रितासि दरिद्रितास्थः दरिद्रितास्थ । दरिद्रितास्मि दरिद्रितास्वः दरिद्रितास्मः । **४. लृट्** – दरिद्रिष्यति दरिद्रिष्यतः दरिद्रिष्यन्ति । दरिद्रिष्यसि दरिद्रिष्यथः दरिद्रिष्यथ । दरिद्रिष्यामि दरिद्रिष्यावः दरिद्रिष्यामः । **५. लोट्** – दरिद्रातु, दरिद्रितात् दरिद्रिताम् दरिद्रतु । दरिद्रिहि, दरिद्रितात् दरिद्रितम् दरिद्रित । दरिद्राणि दरिद्राव दरिद्राम । **६. लङ्** – अदरिद्रात् अदरिद्रिताम् अदरिद्रुः । अदरिद्राः अदरिद्रितम् अदरिद्रित । अदरिद्राम् अदरिद्रिव अदरिद्रिम । **७. विधिलिङ्** – दरिद्रियात् दरिद्रियाताम् दरिद्रियुः । दरिद्रियाः दरिद्रियातम् दरिद्रियात । दरिद्रियाम् दरिद्रियाव दरिद्रियाम । **८. आशीर्लिङ्** – दरिद्र्यात् दरिद्र्यास्ताम् दरिद्र्यासुः । दरिद्र्याः दरिद्र्यास्तम् दरिद्र्यास्त । दरिद्र्यासम् दरिद्र्यास्व दरिद्र्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अदरिद्रीत् अदरिद्रिष्टाम् अदरिद्रिषुः । अदरिद्रीः अदरिद्रिष्टम् अदरिद्रिष्ट । अदरिद्रिषम् अदरिद्रिष्व अदरिद्रिष्म । (ii) अदरिद्रासीत् अदरिद्रासिष्टाम् अदरिद्रासिषुः । अदरिद्रासीः अदरिद्रासिष्टम् अदरिद्रासिष्ट । अदरिद्रासिषम् अदरिद्रासिष्व अदरिद्रासिष्म । **१०. लृङ्** – अदरिद्रिष्यत् अदरिद्रिष्यताम् अदरिद्रिष्यन् । अदरिद्रिष्यः अदरिद्रिष्यतम् अदरिद्रिष्यत । अदरिद्रिष्यम् अदरिद्रिष्याव अदरिद्रिष्याम ।

णिचि – दरिद्रयति-ते, **सनि** – दिदरिद्रासति/दिदरिद्रिषति[३], **यकि** – दरिद्र्यते

१. 'इद्दरिद्रस्य' इति दरिद्रातेः इकारः हलादौ ङिति सार्वधातुके ।

२. अनेकाच्त्वात् आम् । आमभावपक्षे 'आत णौ णलः' इति औकारः ।

३. 'दिदरिद्रिषतीत्येके, दिदरिद्रासतीति वा' (भाष्येष्टिः – ६.४.११४) इति वचनात् अस्माद्धातोः सनि इड्विकल्पः भवति इति ज्ञायते ।

१०७४. चकासृ – दीप्तौ । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – चकास्ति चकास्तः चकासति । चकास्सि चकास्थः चकास्थ । चकास्मि चकास्वः चकास्मः ।

२. लिट् – (i) चकासाञ्चकार चकासाञ्चक्रतुः चकासाञ्चक्रुः । चकासाञ्चकर्थ चकासाञ्चक्रथुः चकासाञ्चक्र । चकासाञ्चकार/चकासाञ्चकर चकासाञ्चकृव चकासाञ्चकृम । (ii) चकासाम्बभूव चकासाम्बभूवतुः चकासाम्बभूवुः । चकासाम्बभूविथ चकासाम्बभूवथुः चकासाम्बभूव । चकासाम्बभूव चकासाम्बभूविव चकासाम्बभूविम । (iii) चकासामास चकासामासतुः चकासामासुः । चकासामासिथ चकासामासथुः चकासामास । चकासामास चकासामासिव चकासामासिम । **३. लुट्** – चकासिता चकासितारौ चकासितारः । चकासितासि चकासितास्थः चकासितास्थ । चकासितास्मि चकासितास्वः चकासितास्मः । **४. लृट्** – चकासिष्यति चकासिष्यतः चकासिष्यन्ति । चकासिष्यसि चकासिष्यथः चकासिष्यथ । चकासिष्यामि चकासिष्यावः चकासिष्यामः । **५. लोट्** – चकास्तु, चकास्तात् चकास्ताम् चकासतु । चकाधि-चकाद्धि[१], चकास्तात् चकास्तम् चकास्त । चकासानि चकासाव चकासाम । **६. लङ्** – अचकात्-द् अचकास्ताम् अचकासुः । अचकाः[१]–अचकाद्-त् अचकास्तम् अचकास्त । अचकासम् अचकास्व अचकास्म । **७. विधिलिङ्** – चकास्यात् चकास्यायाम् चकास्युः । चकास्याः चकास्यातम् चकास्यात । चकास्याम् चकास्याव चकास्याम । **८. आशीर्लिङ्** – चकास्यात् चकास्यास्ताम् चकास्यासुः । चकास्याः चकास्यास्तम् चकास्यास्त । चकास्यासम् चकास्यास्व चकास्यास्म । **९. लुङ्** – अचकासीत् अचकासिष्टाम् अचकासिषुः । अचकासीः अचकासिष्टम् अचकासिष्ट । अचकासिषम् अचकासिष्व अचकासिष्म । **१०. लृङ्** – अचकासिष्यत् अचकासिष्यताम् अचकासिष्यन् । अचकासिष्यः अचकासिष्यतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचकासिष्यत । अचकासिष्यम् अचकासिष्याव अचकासिष्याम ।

णिचि – चकासयति – ते, **सनि** – चिचकासिषति, **यकि** – चकास्यते

१. ''केचित्सकारस्य दत्वमुदाहरन्ति । तत् 'यथा तु भाष्यं तथा चकाधीत्येव भवितव्यम्' इति वृत्तिकारेणैव प्रत्युक्तम्'' इति मा.धा.वृत्तिः ।

२. 'सिपि धातोः रुर्वा' इति सस्य वा रुः ।

१०७५. शासु – अनुशिष्टौ । द्विकर्म, सेट्, परस्मै । 'अनुशिष्टिः नियोगः' इति क्षीरस्वामी । 'आत्रेय-मैत्रेय-स्वामि-काश्यपाः अमुमुदितं पठन्ति । वर्धमान-सम्मताकार-हरदत्त-गर्गादयः अनुदितं पठन्ति' इति माधवः । 'इच्छायाम् आशास्ते, शास्ति शासने' (श्लो. १८४) इति देवः ।

१. लट् – शास्ति शिष्टः शासति । शास्सि शिष्ठः शिष्ठ । शास्मि शिष्वः शिष्मः । **२. लिट्** – शशास शशासतुः शशासुः । शशासिथ शशासथुः शशास । शशास शशासिव शशासिम । **३. लुट्** – शासिता शासितारौ शासितारः । शासितासि शासितास्थः शासितास्थ । शासितास्मि शासितास्वः शासितास्मः । **४. लृट्** – शासिष्यति शासिष्यतः शासिष्यन्ति । शासिष्यसि शासिष्यथः शासिष्यथ । शासिष्यामि शासिष्यावः शासिष्यामः । **५. लोट्** – शास्तु, शिष्टात् शिष्टाम् शासतु । शाधि, शिष्टात् शिष्टम् शिष्ट । शासानि शासाव शासाम । **६. लङ्** – अशात्-द् अशिष्टाम् अशासुः । अशात्-अशाः अशिष्टम् अशिष्ट । अशासम् अशिष्व अशिष्म । **७. विधिलिङ्** – शिष्यात् शिष्याताम् शिष्युः । शिष्याः शिष्यातम् शिष्यात । शिष्याम् शिष्याव शिष्याम । **८. आशीर्लिङ्** – शिष्यात् शिष्यास्ताम् शिष्यासुः । शिष्याः शिष्यास्तम् शिष्यास्त । शिष्यासम् शिष्यास्व शिष्यास्म । **९. लुङ्** – अशिषत्[1] अशिषताम् अशिषन् । अशिषः अशिषतम् अशिषत । अशिषम् अशिषाव अशिषाम । **१०. लृङ्** – अशासिष्यत् अशासिष्यताम् अशासिष्यन् । अशासिष्यः अशासिष्यतम् अशासिष्यत । अशासिष्यम् अशासिष्याव अशासिष्याम ।

णिचि – शासयति – ते, **सनि** – शिशासिषति, **यकि** – शिष्यते[2]

१. 'सर्तिशास्त्यार्तिभ्यश्च' – एभ्यः च्लेः अङ् स्यात् ।

२. 'शास इदङ्हलोः' (शास उपधायाः इत् स्यात् अङि हलादौ क्ङिति च) इति इत् ।

१०७६. दीधीङ् – दीप्तिदेवनयोः[1] । सकर्मकः, सेट्, आत्मने, धातुरयं छान्दसः । देवनम् – क्रीडाविजिगीषादिकम् ।

१. लट् – दीधीते दीध्याते दीध्यते । दीधीषे दीध्याते दीधीध्वे । दीध्ये दीधीवहे दीधीमहे । **२. लिट्** – (i) दीध्याञ्चक्रे दीध्याञ्चक्राते दीध्याञ्चक्रिरे । दीध्याञ्चकृषे दीध्याञ्चक्राथे दीध्याञ्चकृढ्वे । दीध्याञ्चक्रे दीध्याञ्चकृवहे दीध्याञ्चकृमहे । (ii) दीध्याम्बभूव दीध्याम्बभूवतुः दीध्याम्बभूवुः । दीध्याम्बभूविथ दीध्याम्बभूवथुः दीध्याम्बभूव । दीध्याम्बभूव दीध्याम्बभूविव दीध्याम्बभूविम । (iii) दीध्यामास दीध्यामासतुः दीध्यामासुः । दीध्यामासिथ दीध्यामासथुः दीध्यामास । दीध्यामास दीध्यामासिव दीध्यामासिम । **३. लुट्** – दीधिता दीधितारौ दीधितारः । दीधितासे दीधितासाथे दीधिताध्वे । दीधिताहे दीधितास्वहे दीधितास्महे । **४. लृट्** – दीधिष्यते दीधिष्येते दीधिष्यन्ते । दीधिष्यसे दीधिष्येथे दीधिष्यध्वे । दीधिष्ये दीधिष्यावहे दीधिष्यामहे । **५. लोट्** – दीधीताम् दीध्याताम् दीध्यताम् । दीधीष्व दीध्याथाम् दीधीध्वम् । दीध्यै दीध्यावहै दीध्यामहै । **६. लङ्** – अदीधीत अदीध्याताम् अदीध्यत । अदीधीथाः अदीध्याथाम् अदीधीध्वम् । अदीधि अदीधीवहि अदीधीमहि । **७. विधिलिङ्** – दीधीत दीधीयाताम् दीधीरन् । दीधीथाः दीधीयाथाम् दीधीध्वम् । दीधीय दीधीवहि दीधीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – दीधिषीष्ट दीधिषीयास्ताम् दीधिषीरन् । दीधिषीष्ठाः दीधिषीयास्थाम् दीधिषीध्वम् । दीधिषीय दीधिषीवहि दीधिषीमहि । **९. लुङ्** – अदीधिष्ट अदीधिषाताम् अदीधिषत । अदीधिष्ठाः अदीधिषाथाम् अदीधिध्वम् । अदीधिषि अदीधिष्वहि अदीधिष्महि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०. लृङ् – अदीधिष्यत अदीधिष्येताम् अदीधिष्यन्त । अदीधिष्यथाः अदीधिष्येथाम् अदीधिष्यध्वम् । अदीधिष्ये अदीधिष्यावहि अदीधिष्यामहि ।

णिचि – दीधयति ते, **सनि** – दिदीधिषते, **यकि** – दीधीयते

१. वस्तुतस्तु छन्दसि दृष्टानुविधित्वादेषां पञ्चानां लोकानुसारेण रूपवर्णनमनुचितम्' इति बालमनोरमा । 'अस्माभिः तु कालापमतानुसारेण उदाहरणप्रदर्शनं कृतम्' इति माधवीयधातुवृत्तिः ।

१०७७. वेवीङ् – गतिव्याप्तिप्रजनकान्त्यसनस्वादनेषु । सकर्म/अकर्म, सेट्, आत्मने, धातुरयं छान्दसः ।

१. लट् – वेवीते वेव्याते वेव्यते । वेवीषे वेव्याते वेवीध्वे । वेव्ये वेवीवहे वेवीमहे । **२. लिट्** – (i) वेव्याञ्चक्रे वेव्याञ्चक्राते वेव्याञ्चक्रिरे । वेव्याञ्चकृषे वेव्याञ्चक्राथे वेव्याञ्चकृढ्वे । वेव्याञ्चक्रे वेव्याञ्चकृवहे वेव्याञ्चकृमहे । (ii) वेव्याम्बभूव वेव्याम्बभूवतुः वेव्याम्बभूवुः । वेव्याम्बभूविथ वेव्याम्बभूवथुः वेव्याम्बभूव । वेव्याम्बभूव वेव्याम्बभूविव वेव्याम्बभूविम । (iii) वेव्यामास वेव्यामासतुः वेव्यामासुः । वेव्यामासिथ वेव्यामासथुः वेव्यामास । वेव्यामास वेव्यामासिव वेव्यामासिम । **३. लुट्** – वेविता वेवितारौ वेवितारः । वेवितासे वेवितासाथे वेविताध्वे । वेविताहे वेवितास्वहे वेवितास्महे । **४. लृट्** – वेविष्यते वेविष्येते वेविष्यन्ते । वेविष्यसे वेविष्येथे वेविष्यध्वे । वेविष्ये वेविष्यावहे वेविष्यामहे । **५. लोट्** – वेवीताम् वेव्याताम् वेव्यताम् । वेवीष्व वेव्याथाम् वेवीध्वम् । वेव्यै वेव्यावहै वेव्यामहै । **६. लङ्** – अवेवीत अवेव्याताम् अवेव्यत । अवेवीथाः अवेव्याथाम् अवेवीध्वम् । अवेवि अवेवीवहि अवेवीमहि । **७. विधिलिङ्** – वेवीत वेवीयाताम् वेवीरन् । वेवीथाः वेवीयाथाम् वेवीध्वम् । वेवीय वेवीवहि वेवीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वेविषीष्ट वेविषीयास्ताम् वेविषीरन् । वेविषीष्ठाः वेविषीयास्थाम् वेविषीध्वम् । वेविषीय वेविषीवहि वेविषीमहि । **९. लुङ्** – अवेविष्ट अवेविषाताम् अवेविषत । अवेविष्ठाः अवेविषाथाम् अवेविध्वम् । अवेविषि अवेविष्वहि अवेविष्महि । **१०. लृङ्** – अवेविष्यत अवेविष्येताम् अवेविष्यन्त । अवेविष्यथाः अवेविष्येथाम् अवेविष्यध्वम् । अवेविष्ये अवेविष्यावहि अवेविष्यामहि ।

णिचि – वेवयति–ते, **सनि** – विवेविषते, **यकि** – वेवीयते

१०७८. षस – स्वप्ने । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'षसने' इति सुधाकरक्षीरस्वामिनौ । धातुरयं छान्दसः ।

१. लट् – सस्ति सस्तः ससन्ति । सस्सि सस्थः सस्थ । सस्मि सस्वः सस्मः । **२. लिट्** – ससास सेसतुः सेसुः । सेसिथ सेसथुः सेस । ससास-ससस सेसिव सेसिम । **३. लुट्** – ससिता ससितारौ ससितारः । ससितासि ससितास्थः ससितास्थ । ससितास्मि ससितास्वः ससितास्मः । **४. लृट्** – ससिष्यति ससिष्यतः ससिष्यन्ति । ससिष्यसि ससिष्यथः ससिष्यथ । ससिष्यामि ससिष्यावः ससिष्यामः । **५. लोट्** – सस्तु, सस्तात् सस्ताम् ससन्तु । सधि सस्तात् सस्तम् सस्त । ससानि ससाव ससाम । **६. लङ्** – असत् असस्ताम् अससन् । असः असस्तम् असस्त । अससम् असस्व असस्म । **७. विधिलिङ्** – सस्यात् सस्याताम् सस्युः । सस्याः सस्यातम् सस्यात । सस्याम् सस्याव सस्याम । **८. आशीर्लिङ्** – सस्यात् सस्यास्ताम् सस्यासुः । सस्याः सस्यास्तम् सस्यास्त । सस्यासम् सस्यास्व सस्यास्म । **९. लुङ्** – (i) असासीत्[1] असासिष्टाम् असासिषुः । असासीः असासिष्टम् असासिष्ट । असासिषम् असासिष्व असासिष्म । (ii) अससीत् अससिष्टाम् अससिषुः । अससीः अससिष्टम् अससिष्ट । अससिषम् अससिष्व अससिष्म । **१०. लृङ्** – अससिष्यत् अससिष्यताम् अससिष्यन् । अससिष्यः अससिष्यतम् अससिष्यत । अससिष्यम् अससिष्याव अससिष्याम ।

णिचि – सासयति – ते, **सनि** – सिससिषति, **यकि** – सस्यते

१. 'अतो हलादेः.' इति वृद्धिविकल्पः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०७९. षस्ति - स्वप्ने । अकर्म, सेट्, परस्मै, धातुरयं छान्दसः[1] ।

१. लट् - सन्ति[2] सन्तः संस्तन्ति । सन्स्सि सन्थः सन्थ । संस्मि संस्वः संस्मः । **२. लिट्** - ससंस्त ससंस्ततुः ससंस्तुः । ससंस्तिथ ससंस्तथुः ससंस्थ । ससंस्त ससंस्तिव ससंस्तिम । **३. लुट्** - संस्तिता संस्तितारौ संस्तितारः । संस्तितासि संस्तितास्थः संस्तितास्थ । संस्तितास्मि संस्तितास्वः संस्तितास्मः । **४. लृट्** - संस्तिष्यति संस्तिष्यतः संस्तिष्यन्ति । संस्तिष्यसि संस्तिष्यथः संस्तिष्यथ । संस्तिष्यामि संस्तिष्यावः संस्तिष्यामः । **५. लोट्** - सन्तु, सन्तात् सन्ताम् संस्तन्तु । सन्धि-सन्द्धि, सन्तात् सन्तम् सन्त । संस्तानि संस्ताव संस्ताम । **६. लङ्** - असन् असन्ताम् असंस्तन् । असन् असन्तम् असन्त । असंस्तम् असंस्त्व असंस्त्म । **७. विधिलिङ्** - संस्त्यात् संस्त्याताम् संस्त्युः । संस्त्याः संस्त्यातम् संस्त्यात । संस्त्याम् संस्त्याव संस्त्याम । **८. आशीर्लिङ्** - संस्त्यात् संस्त्यास्ताम् संस्त्यासुः । संस्त्याः संस्त्यास्तम् संस्त्यास्त । संस्त्यासम् संस्त्यास्व संस्त्यास्म । **९. लुङ्** - असंस्तीत् असंस्तिष्टाम् असंस्तिषुः । असंस्तीः असंस्तिष्टम् असंस्तिष्ट । असंस्तिषम् असंस्तिष्व असंस्तिष्म । **१०. लृङ्** - असंस्तिष्यत् असंस्तिष्यताम् असंस्तिष्यन् । असंस्तिष्यः असंस्तिष्यतम् असंस्तिष्यत । असंस्तिष्यम् असंस्तिष्याव असंस्तिष्याम ।

णिचि - संस्तयति ते, **सनि** - सिसंस्तिषति, **यङि** - संस्त्यते

१. 'तदेवं देधीङ् वेवीङ् षस षस्ति वश एते पञ्च धातवः छान्दसाः एव इति माधवादयः । तत्र 'दीधीवेवीटाम्' इति सूत्रे दीधीवेव्योः छन्दोविषयत्वात् इति भाष्यम् । 'जक्षित्यादयः षट्' इति सूत्रे षसिवषी छान्दसाविति भाष्यम् । एतद्भाष्यादेव षस्तिधातोर्नात्र पाठ इति प्रतीयते' इति बालमनोरमा ।

२. 'बहूनां समवाये द्वयोः संयोगसंज्ञा नेत्याश्रित्य 'स्कोः...' इति लोपाभावात् संस्ति संस्तः संस्तन्ति इत्येके ।

१०८०. वश - कान्तौ । सकर्म, सेट्, परस्मै, धातुरयं छान्दसः[1] । कान्तिः = इच्छा इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् - वष्टि उष्टः उशन्ति । वक्षि उष्ठः उष्ठ । वश्मि उश्वः उश्मः । **२. लिट्** - उवाश ऊशतुः ऊशुः । उवशिथ ऊशथुः ऊश । उवाश-उवश ऊशिव ऊशिम । **३. लुट्** - वशिता वशितारौ वशितारः । वशितासि वशितास्थः वशितास्थ । वशितास्मि वशितास्वः वशितास्मः । **४. लृट्** - वशिष्यति वशिष्यतः वशिष्यन्ति । वशिष्यसि वशिष्यथः वशिष्यथ । वशिष्यामि वशिष्यावः वशिष्यामः । **५. लोट्** - वष्टु, उष्टात् उष्टाम् उशन्तु । उड्ढि, उष्टात् उष्टम् उष्ट । वशानि वशाव वशाम । **६. लङ्** - अवट्-ड् औष्टाम् औशन् । अवट् औष्टम् औष्ट । अवशम् औश्व औश्म । **७. विधिलिङ्** - उश्यात् उश्याताम् उश्युः । उश्याः उश्यातम् उश्यात । उश्याम् उश्याव उश्याम । **८. आशीर्लिङ्** - उश्यात् उश्यास्ताम् उश्यासुः । उश्याः उश्यास्तम् उश्यास्त । उश्यासम् उश्यास्व उश्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अवाशीत् अवाषिष्टाम् अवाशिषुः । अवाशीः अवाषिष्टम् अवाशिष्ट । अवाशिषम् अवाशिष्व अवाशिष्म । (ii) अवशीत् अवषिष्टाम् अवशिषुः । अवशीः अवषिष्टम् अवशिष्ट । अवशिषम् अवशिष्व अवशिष्म । **१०. लृङ्** - अवशिष्यत् अवशिष्यताम् अवशिष्यन् । अवशिष्यः अवशिष्यतम् अवशिष्यत । अवशिष्यम् अवशिष्याव अवशिष्याम ।

णिचि - वाशयति - ते, **सनि** - विवशिषति, **यङि** - उश्यते ।

१. भाषायामपि अस्य प्रयोगो दृश्यते 'वष्टि भागुरिरल्लोपम्' 'जयाय सेनान्यमुशन्ति देवाः' (कुमार, ३.५) इति तत्त्वबोधिनी ।

१०८१. चर्करीतं च[1]

१. 'धातुपाठे गणसूत्रमिदम् । 'चर्करीतम्' इति यङ्लुगन्तस्य संज्ञा पूर्वाचार्यसिद्धा । 'यङ्लुगन्तम् अदादौ बोध्यम्' । तेन यङ्लुगन्तात् शबेव विकरणः, तस्य लुक्, न तु श्यनादिविकरणान्तरम् । परस्मैपदिनः इति उपक्रमात् यङ्लुगन्तस्य परस्मैपदमेव' इति बालमनोरमा । अतः एव अत्र धातुरूपाणि न दर्शितानि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०८२. ह्नुङ् – अपनयने । अकर्म, अनिट्, आत्मने ।

१. लट् – ह्नुते ह्नुवाते ह्नुवते । ह्नुषे ह्नुवाते ह्नुध्वे । ह्नुवे ह्नुवहे ह्नुमहे । **२. लिट्** – जुह्नुवे जुह्नुवाते जुह्नुविरे । जुह्नुविषे जुह्नुवाथे जुह्नुविध्वे । जुह्नुवे जुह्नुविवहे जुह्नुविमहे । **३. लुट्** – ह्नोता ह्नोतारौ ह्नोतारः । ह्नोतासे ह्नोतासाथे ह्नोताध्वे । ह्नोताहे ह्नोतास्वहे ह्नोतास्महे । **४. लृट्** – ह्नोष्यते ह्नोष्येते ह्नोष्यन्ते । ह्नोष्यसे ह्नोष्येथे ह्नोष्यध्वे । ह्नोष्ये ह्नोष्यावहे ह्नोष्यामहे । **५. लोट्** – ह्नुताम् ह्नुवाताम् ह्नुवताम् । ह्नुष्व ह्नुवाथाम् ह्नुध्वम् । ह्नवै ह्नवावहै ह्नवामहै । **६. लङ्** – अह्नुत अह्नुवाताम् अह्नुवत । अह्नुथाः अह्नुवाथाम् अह्नुध्वम् । अह्नुवि अह्नुवहि अह्नुमहि । **७. विधिलिङ्** – ह्नुवीत ह्नुवीयाताम् ह्नुवीरन् । ह्नुवीथाः ह्नुवीयाथाम् ह्नुवीध्वम् । ह्नुवीय ह्नुवीवहि ह्नुवीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – ह्नोषीष्ट ह्नोषीयास्ताम् ह्नोषीरन् । ह्नोषीष्ठाः ह्नोषीयास्थाम् ह्नोषीध्वम् । ह्नोषीय ह्नोषीवहि ह्नोषीमहि । **९. लुङ्** – अह्नोष्ट अह्नोषाताम् अह्नोषत । अह्नोष्ठाः अह्नोषाथाम् अह्नोध्वम् । अह्नोषि अह्नोष्वहि अह्नोष्महि । **१०. लृङ्** – अह्नोष्यत अह्नोष्येताम् अह्नोष्यन्त । अह्नोष्यथाः अह्नोष्येथाम् अह्नोष्यध्वम् । अह्नोष्ये अह्नोष्यावहि अह्नोष्यामहि ।

णिचि – निह्नावयति-ते, **सनि** – निजुह्नुषते, **यकि** – निह्नूयते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अथ जुहोत्यादिः (३)

१०८३. हु - दानादनयोः । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'दानादानयोः' इत्येके । दानमत्र 'चोदित आधारे हविःप्रक्षेपः' इति माधवः । 'जीवधातौ प्राणस्येव अत्रापि दाने हविषो अन्तर्भावात् अकर्मकत्वं केचिदङ्गीचक्रुः । 'तृतीया च होश्छन्दसि' (२.३.३) इत्यत्र भाष्ये तु 'जुहोतिः प्रक्षेपे वर्तते' इत्युक्तम् । एवं च यवागूं जुहोति इत्यादयः सकर्मकाः प्रयोगाः उपपद्यन्ते । 'अग्निषु हूयमानेषु' इत्यादिषु प्रीणनार्थकत्वमपि भाष्यसम्मतम् ।

१. लट् - जुहोति[१] जुहुतः जुह्वति । जुहोषि जुहुथः जुहुथ । जुहोमि जुहुवः जुहुमः । **२. लिट्** - (i) जुहाव जुहुवतुः जुहुवुः । जुहविथ, जुहोथ जुहुवथुः जुहुव । जुहाव-जुहव जुहुविव जुहुविम । (ii) जुहवाञ्चकार[२] जुहवाञ्चक्रतुः जुहवाञ्चक्रुः । जुहवाञ्चकर्थ जुहवाञ्चक्रथुः जुहवाञ्चक्र । जुहवाञ्चकार/जुहवाञ्चकर जुहवाञ्चकृव जुहवाञ्चकृम । (iii) जुहवाम्बभूव जुहवाम्बभूवतुः जुहवाम्बभूवुः । जुहवाम्बभूविथ जुहवाम्बभूवथुः जुहवाम्बभूव । जुहवाम्बभूव जुहवाम्बभूविव जुहवाम्बभूविम । (iv) जुहवामास जुहवामासतुः जुहवामासुः । जुहवामासिथ जुहवामासथुः जुहवामास । जुहवामास जुहवामासिव जुहवामासिम । **३. लुट्** - होता होतारौ होतारः । होतासि होतास्थः होतास्थ । होतास्मि होतास्वः होतास्मः । **४. लृट्** - होष्यति होष्यतः होष्यन्ति । होष्यसि होष्यथः होष्यथ । होष्यामि होष्यावः होष्यामः । **५. लोट्** - जुहोतु, जुहुतात् जुहुताम् जुह्वतु । जुहुधि[३], जुहुतात् जुहुतम् जुहुत । जुहवानि जुहवाव जुहवाम । **६. लङ्** - अजुहोत् अजुहुताम् अजुहवुः । अजुहोः अजुहुतम् अजुहुत । अजुहवम् अजुहुव अजुहुम । **७. विधिलिङ्** - जुहुयात् जुहुयाताम् जुहुयुः । जुहुयाः जुहुयातम् जुहुयात । जुहुयाम् जुहुयाव जुहुयाम । **८. आशीर्लिङ्** - हूयात् हूयास्ताम् हूयासुः । हूयाः हूयास्तम् हूयास्त । हूयासम् हूयास्व हूयास्म । **९. लुङ्** - अहौषीत् अहौष्टाम् अहौषुः । अहौषीः अहौष्टम् अहौष्ट । अहौषम् अहौष्व अहौष्म । **१०. लृङ्** - अहोष्यत् अहोष्यताम् अहोष्यन् । अहोष्यः अहोष्यतम् अहोष्यत । अहोष्यम् अहोष्याव अहोष्याम ।

णिचि - हावयति - ते, **सनि** - जुहूषति, **यकि** - हूयते

१. 'जुहोत्यादिभ्यः श्लुः' - शपः श्लुः स्यात् । लोपः इत्यर्थः । 'श्लौ' - श्लौ धातोः द्वे स्तः । ततः चुत्वं गुणः च ।

२. 'भीह्रीभृहुवां श्लुवच्च वा' - एतेभ्यो लिट्याम् वा स्यादामि श्लाविव कार्यं च ।

३. 'हुझल्भ्यो हेर्धिः' इति हेः धिः ।

१०८४. ञि भी - भये । अकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् - बिभेति बिभितः-बिभीतः[१] बिभ्यति । बिभेषि बिभिथः-बिभीथः बिभीथ-बिभिथ । बिभेमि बिभिवः-बिभीवः बिभिमः-बिभीमः । **२. लिट्** - (i) बिभाय बिभ्यतुः बिभ्युः । बिभयिथ-बिभेथ बिभ्यथुः बिभ्य । बिभाय-बिभय बिभ्यिव बिभ्यिम । (ii) बिभयाञ्चकार[२] बिभयाञ्चक्रतुः बिभयाञ्चक्रुः । बिभयाञ्चकर्थ बिभयाञ्चक्रथुः बिभयाञ्चक्र । बिभयाञ्चकार/बिभयाञ्चकर बिभयाञ्चकृव बिभयाञ्चकृम । (iii) बिभयाम्बभूव बिभयाम्बभूवतुः बिभयाम्बभूवुः । बिभयाम्बभूविथ बिभयाम्बभूवथुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

बिभयाम्बभूव । बिभयाम्बभूव बिभयाम्बभूविव बिभयाम्बभूविम । (iv) बिभयामास बिभयामासतुः बिभयामासुः । बिभयामासिथ बिभयामासथुः बिभयामास । बिभयामास बिभयामासिव बिभयामासिम । **३. लुट्** – भेता भेतारौ भेतारः । भेतासि भेतास्थः भेतास्थ । भेतास्मि भेतास्वः भेतास्मः । **४. लृट्** – भेष्यति भेष्यतः भेष्यन्ति । भेष्यसि भेष्यथः भेष्यथ । भेष्यामि भेष्यावः भेष्यामः । **५. लोट्** – बिभेतु, बिभितात्-बिभीतात् बिभिताम्-बिभीताम् बिभ्यतु । बिभिहि-बिभीहि, बिभितात्-बिभीतात् बिभितम्-बिभीतम् बिभित-बिभीत । बिभयानि बिभयाव बिभयाम । **६. लङ्** – अबिभेत् अबिभिताम्-अबिभीताम् अबिभयुः । अबिभेः अबिभितम्-अबिभीतम् अबिभित-अबिभीत । अबिभयम् अबिभिव-अबिभीव अबिभिम-अबिभीम । **७. विधिलिङ्** – (i) बिभियात् बिभियाताम् बिभियुः । बिभियाः बिभियातम् बिभियात । बिभियाम् बिभियाव बिभियाम । (ii) बिभीयात् बिभीयाताम् बिभीयुः । बिभीयाः बिभीयातम् बिभीयात । बिभीयाम् बिभीयाव बिभीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – भीयात् भीयास्ताम् भीयासुः । भीयाः भीयास्तम् भीयास्त । भीयासम् भीयास्व भीयास्म । **९. लुङ्** – अभैषीत् अभैष्टाम् अभैषुः । अभैषीः अभैष्टम् अभैष्ट । अभैषम् अभैष्व अभैष्म । **१०. लृङ्** – अभेष्यत् अभेष्यताम् अभेष्यन् । अभेष्यः अभेष्यतम् अभेष्यत । अभेष्यम् अभेष्याव अभेष्याम ।

णिचि – भापयते/भीषयते[3], भाययति-ते, भीषयति-ते, **सनि** – बिभीषति, **यकि** – भीयते ।

१. 'भियोऽन्यतरस्याम्' – इकारः स्याद्धलादौ क्ङिति सार्वधातुके ।

२. 'भीह्रीभृहुवां श्लुवच्च वा' – एतेभ्यो लिट्याम् वा स्यादामि श्लाविव कार्यं च ।

३. 'बिभेतेर्हेतुभये' – प्रयोजकाद्भयं चेत् आत्वम् । पुकि 'भीस्म्योर्हेतुभये' इति आत्मनेपदम् । आत्वाभावे 'भियो हेतुभये षुक्' इति षुक् । अहेतुभये तु वृद्धिः अयादेशः च ।

१०८५. ह्री – लज्जायाम् । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'ह्रीष्' इति केचित् ।

१. लट् – जिह्रेति जिह्रीतः जिह्रियति[1] । जिह्रेषि जिह्रीथः जिह्रीथ । जिह्रेमि जिह्रीवः जिह्रीमः । **२. लिट्** – (i) जिह्राय जिह्रियतुः जिह्रियुः । जिह्रयिथ-जिह्रेथ जिह्रियथुः जिह्रिय । जिह्राय-जिह्रय जिह्रियिव जिह्रियिम । (ii) जिह्रयाञ्चकार[2] जिह्रयाञ्चक्रतुः जिह्रयाञ्चक्रुः । जिह्रयाञ्चकर्थ जिह्रयाञ्चक्रथुः जिह्रयाञ्चक्र । जिह्रयाञ्चकार/जिह्रयाञ्चकर जिह्रयाञ्चकृव जिह्रयाञ्चकृम । (iii) जिह्रयाम्बभूव जिह्रयाम्बभूवतुः जिह्रयाम्बभूवुः । जिह्रयाम्बभूविथ जिह्रयाम्बभूवथुः जिह्रयाम्बभूव । जिह्रयाम्बभूव जिह्रयाम्बभूविव जिह्रयाम्बभूविम । (iv) जिह्रयामास जिह्रयामासतुः जिह्रयामासुः । जिह्रयामासिथ जिह्रयामासथुः जिह्रयामास । जिह्रयामास जिह्रयामासिव जिह्रयामासिम । **३. लुट्** – ह्रेता ह्रेतारौ ह्रेतारः । ह्रेतासि ह्रेतास्थः ह्रेतास्थ । ह्रेतास्मि ह्रेतास्वः ह्रेतास्मः । **४. लृट्** – ह्रेष्यति ह्रेष्यतः ह्रेष्यन्ति । ह्रेष्यसि ह्रेष्यथः ह्रेष्यथ । ह्रेष्यामि ह्रेष्यावः ह्रेष्यामः । **५. लोट्** – जिह्रेतु-जिह्रीतात् जिह्रीताम् जिह्रियतु । जिह्रीहि-तात् जिह्रीतम् जिह्रीत । जिह्रयाणि जिह्रयाव जिह्रयाम । **६. लङ्** – अजिह्रेत् अजिह्रीताम् अजिह्रयुः । अजिह्रेः अजिह्रीतम् अजिह्रीत । अजिह्रयम् अजिह्रीव अजिह्रीम । **७. विधिलिङ्** – जिह्रीयात् जिह्रीयाताम् जिह्रीयुः । जिह्रीयाः जिह्रीयातम् जिह्रीयात । जिह्रीयाम् जिह्रीयाव जिह्रीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – ह्रीयात् ह्रीयास्ताम् ह्रीयासुः । ह्रीयाः ह्रीयास्तम् ह्रीयास्त । ह्रीयासम् ह्रीयास्व ह्रीयास्म । **९. लुङ्** – अह्रैषीत् अह्रैष्टाम् अह्रैषुः । अह्रैषीः अह्रैष्टम् अह्रैष्ट । अह्रैषम् अह्रैष्व अह्रैष्म । **१०. लृङ्** – अह्रेष्यत् अह्रेष्यताम् अह्रेष्यन् । अह्रेष्यः अह्रेष्यतम् अह्रेष्यत । अह्रेष्यम् अह्रेष्याव अह्रेष्याम ।

णिचि – ह्रेपयति[3] – ते, **सनि** – जिह्रीषति, **यकि** – ह्रीयते ।

१. 'अचिश्नुधातु....' इति इयङ् ।

२. 'भीह्रीभृहुवां श्लुवच्च वा' – एतेभ्यो लिट्याम् वा स्यादामि श्लाविव कार्यं च ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३. 'अर्तिह्री...' इति पुक् । 'पुगन्तलघूपधस्य च' इति गुणः ।

१०८६. पॄ – पालनपूरणयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'पृणाति पूरणे श्लौ तु पिपर्ति णिचि पारयेत्' (श्लो. ३६) इति देवः ।

१. लट् – पिपर्ति[1] पिपूर्तः पिपुरति । पिपर्षि पिपूर्थः पिपूर्थ । पिपर्मि पिपूर्वः पिपूर्मः । **२. लिट्** – पपार पप्रतुः-पपरतुः पप्रुः-पपरुः । पपरिथ पपरथुः-पप्रथुः पप्र-पपर । पपार-पपर पपरिव-पप्रिव पपरिम-पप्रिम । **३. लुट्** – (i) परिता[2] परितारौ परितारः । परितासि परितास्थः परितास्थ । परितास्मि परितास्वः परितास्मः । (ii) परीता परीतारौ परीतारः । परीतासि परीतास्थः परीतास्थ । परीतास्मि परीतास्वः परीतास्मः । **४. लृट्** – (i) परिष्यति परिष्यतः परिष्यन्ति । परिष्यसि परिष्यथः परिष्यथ । परिष्यामि परिष्यावः परिष्यामः । (ii) परीष्यति परीष्यतः परीष्यन्ति । परीष्यसि परीष्यथः परीष्यथ । परीष्यामि परीष्यावः परीष्यामः । **५. लोट्** – पिपर्तु, पिपूर्तात् पिपूर्ताम् पिपुरतु । पिपूर्हि, पिपूर्तात् पिपूर्तम् पिपूर्त । पिपराणि पिपराव पिपराम । **६. लङ्** – अपिपः अपिपूर्ताम् अपिपरुः । अपिपः अपिपूर्तम् अपिपूर्त । अपिपरम् अपिपूर्व अपिपूर्म । **७. विधिलिङ्** – पिपूर्यात् पिपूर्याताम् पिपूर्युः । पिपूर्याः पिपूर्यातम् पिपूर्यात । पिपूर्याम् पिपूर्याव पिपूर्याम । **८. आशीर्लिङ्** – पूर्यात् पूर्यास्ताम् पूर्यासुः । पूर्याः पूर्यास्तम् पूर्यास्त । पूर्यासम् पूर्यास्व पूर्यास्म । **९. लुङ्** – अपारीत् अपारिष्टाम् अपारिषुः । अपारीः अपारिष्टम् अपारिष्ट । अपारिषम् अपारिष्व अपारिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अपरिष्यत् अपरिष्यताम् अपरिष्यन् । अपरिष्यः अपरिष्यतम् अपरिष्यत । अपरिष्यम् अपरिष्याव अपरिष्याम । (ii) अपरीष्यत् अपरीष्यताम् अपरीष्यन् । अपरीष्यः अपरीष्यतम् अपरीष्यत । अपरीष्यम् अपरीष्याव अपरीष्याम ।

णिचि – पारयति-ते, **सनि** – पिपरिषति[3]/पिपरीषति/पुपूर्षति, **यकि** – पूर्यते

१. 'अर्तिपिपर्त्योश्च' – अभ्यासस्येकारोऽन्तादेशः स्यात् श्लौ ।

२. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

३. 'इट् सनि वा' इति सनि इड्विकल्पः । 'वृतो वा' इति अलिटि इटो वा दीर्घः । ('ह्रस्वान्तोऽयमिति केचित्'इति सिद्धान्तकौमुदी । तदा तु – **१. पिपर्ति पिपृतः पिप्रति ७. पिपृयात् ८. प्रियात् ९ अपार्षीत्** इत्यादीनि रूपाणि)

१०८७. डु भृञ् – धारणपोषणयोः । सकर्म, अनिट्, उभय । 'भृञो बिभर्ति बिभृते भरते भरतीत्यपि । ऋदन्तस्य भृणातीति भर्त्सने भ्रि तथा भरः' (श्लो. २८) इति देवः ।

१. लट् – (i) बिभर्ति[1] बिभृतः बिभ्रति । बिभर्षि बिभृथः बिभृथ । बिभर्मि बिभृवः बिभृमः । (ii) बिभृते बिभ्राते बिभ्रते । बिभृषे बिभ्राथे बिभृध्वे । बिभ्रे बिभृवहे बिभृमहे । **२. लिट्** – (i) बभार बभ्रतुः बभ्रुः । बभर्थ बभ्रथुः बभ्र । बभार-बभर बभृव बभृम । (ii) बभ्रे बभ्राते बभ्रिरे । बभृषे बभ्राथे बभृढ्वे । बभ्रे बभृवहे बभृमहे । (iii) बिभराञ्चकार[2] बिभराञ्चक्रतुः बिभराञ्चक्रुः । बिभराञ्चकर्थ बिभराञ्चक्रथुः बिभराञ्चक्र । बिभराञ्चकार/बिभराञ्चकर बिभराञ्चकृव बिभराञ्चकृम । (iv) बिभराञ्चक्रे बिभराञ्चक्राते बिभराञ्चक्रिरे । बिभराञ्चकृषे बिभराञ्चक्राथे बिभराञ्चकृढ्वे । बिभराञ्चक्रे बिभराञ्चकृवहे बिभराञ्चकृमहे । (v) बिभराम्बभूव बिभराम्बभूवतुः बिभराम्बभूवुः । बिभराम्बभूविथ बिभराम्बभूवथुः बिभराम्बभूव । बिभराम्बभूव बिभराम्बभूविव बिभराम्बभूविम । (vi) बिभरामास बिभरामासतुः बिभरामासुः । बिभरामासिथ बिभरामासथुः बिभरामास । बिभरामास बिभरामासिव बिभरामासिम । **३. लुट्** – (i) भर्ता भर्तारौ भर्तारः । भर्तासि भर्तास्थः भर्तास्थ । भर्तास्मि भर्तास्वः भर्तास्मः । (ii) भर्ता भर्तारौ भर्तारः । भर्तासे भर्तासाथे भर्ताध्वे । भतहि भर्तास्वहे भर्तास्महे । **४. लृट्** – (i) भरिष्यति भरिष्यतः भरिष्यन्ति । भरिष्यसि भरिष्यथः भरिष्यथ । भरिष्यामि भरिष्यावः भरिष्यामः । (ii) भरिष्यते भरिष्येते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भरिष्यन्ते । भरिष्यसे भरिष्येते भरिष्यध्वे । भरिष्ये भरिष्यावहे भरिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) बिभर्तु, बिभृतात् बिभृताम् बिभ्रतु । बिभृहि, बिभृतात् बिभृतम् बिभृत । बिभराणि बिभराव बिभराम । (ii) बिभृताम् बिभ्राताम् बिभ्रताम् । बिभृष्व बिभ्राथाम् बिभृध्वम् । बिभरै बिभरावहै बिभरामहै । **६. लङ्** - (i) अबिभः अबिभृताम् अबिभरुः । अबिभः अबिभृतम् अबिभृत । अबिभरम् अबिभृव अबिभृम । (ii) अबिभृत अबिभ्राताम् अबिभ्रत । अबिभृथाः अभिभ्राथाम् अभिभृध्वम् । अबिभ्रि अबिभृवहि अबिभृमहि । **७. विधिलिङ्** - (i) बिभृयात् बिभृयाताम् बिभृयुः । । बिभृयाः बिभृयातम् बिभृयात । बिभृयाम् बिभृयाव बिभृयाम । (ii) बिभ्रीत बिभ्रीयाताम् बिभ्रीरन् । बिभ्रीथाः बिभ्रीयाथाम् बिभ्रीध्वम् । बिभ्रीय बिभ्रीवहि बिभ्रीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) भ्रियात् भ्रियास्ताम् भ्रियासुः । भ्रियाः भ्रियास्तम् भ्रियास्त । भ्रियासम् भ्रियास्व भ्रियास्म । (ii) भृषीष्ट भृषीयास्ताम् भृषीरन् । भृषीष्ठाः भृषीयास्थाम् भृषीध्वढ्वम् । भृषीय भृषीवहि भृषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अभार्षीत् अभार्ष्टाम् अभार्षुः । अभार्षीः अभार्ष्टम् अभार्ष्ट । अभार्षम् अभार्ष्व अभार्ष्म । (ii) अभृत अभृषाताम् अभृषत । अभृथाः अभृषाथाम् अभृढ्वम् । अभृषि अभृष्वहि अभृष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अभरिष्यत् अभरिष्यताम् अभरिष्यन् । अभरिष्यः अभरिष्यतम् अभरिष्यत । अभरिष्यम् अभरिष्याव अभरिष्याम । (ii) अभरिष्यत अभरिष्येताम् अभरिष्यन्त । अभरिष्यथाः अभरिष्येथाम् अभरिष्यध्वम् । अभरिष्ये अभरिष्यावहि अभरिष्यष्यामहि ।
णिचि - भारयति - ते, सनि - बुभूर्षति - ते, यकि - भ्रियते ।

१. 'भृञामित्' इति अभ्यासस्य इत् स्यात् श्लौ ।

२. 'भीहीभृहुवां श्लुवच्च वा' - एतेभ्यो लिट्याम् वा स्यादामि श्लाविव कार्यं च ।

१०८८. माङ् - माने शब्दे च । सकर्मकः अकर्मकश्च, अनिट्, आत्मने । 'मिमीते मायते माने माति तत्रैव शब्लुकि । मयते प्रणिदानेऽर्थे' (श्लो. ९) इति देवः ।

१. लट् - मिमीते मिमाते मिमते । मिमीषे मिमाथे मिमीध्वे । मिमे मिमीवहे मिमीमहे । **२. लिट्** - ममे ममाते ममिरे । ममिषे ममाथे ममिध्वे । ममे ममिवहे ममिमहे । **३. लुट्** - माता मातारौ । मातासे मातासाथे माताध्वे । माताहे मातास्वहे मातास्महे । **४. लृट्** - मास्यते मास्येते मास्यन्ते । मास्यसे मास्येते मास्यध्वे । मास्ये मास्यावहे मास्यामहे । **५. लोट्** - मिमीताम् मिमाताम् मिमताम् । मिमीष्व मिमाथाम् मिमीध्वम् । मिमै मिमावहै मिमामहै । **६. लङ्** - अमिमीत अमिमाताम् अमिमत । अमिमीथाः अमिमाथाम् अमिमीध्वम् । अमिमि अमिमीवहि अमिमीमहि । **७. विधिलिङ्** - मिमीत मिमीयाताम् मिमीरन् । मिमीथाः मिमीयाथाम् मिमीध्वम् । मिमीय मिमीवहि मिमीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - मासीष्ट मासीयास्ताम् मासीरन् । मासीष्ठाः मासीयास्थाम् मासीध्वढ्वम् । मासीय मासीवहि मासीमहि । **९. लुङ्** - अमास्त अमासाताम् अमासत । अमास्थाः अमासाथाम् अमाध्वम् । अमासि अमास्वहि अमास्महि । **१०. लृङ्** - अमास्यत अमास्येताम् अमास्यन्त । अमास्यथाः अमास्येथाम् अमास्यध्वम् । अमास्ये अमास्यावहि अमास्यामहि ।

णिचि - मापयति - ते, **सनि** - मित्सते[1], **यकि** - मीयते ।

१. 'सनिमीमा..' इति अचः इस् ।

१०८९. ओ हाङ् - गतौ । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'गतौ त्यागे यथासङ्ख्यं जिहीते च जहाति च' (श्लो. ११) इति देवः ।

१. लट् - जिहीते जिहाते जिहते । जिहीषे जिहाथे जिहीध्वे । जिहे जिहीवहे जिहीमहे । **२. लिट्** - जहे जहाते जहिरे । जहिषे जहाथे जहिध्वे-ढ्वे । जहे जहिवहे जहिमहे । **३. लुट्** - हाता हातारौ हातारः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

हातासे हातासाथे हाताध्वे । हाताहे हातास्वहे हातास्महे । **४. लृट्** – हास्यते हास्येते हास्यन्ते । हास्यसे हास्येते हास्यध्वे । हास्ये हास्यावहे हास्यामहे । **५. लोट्** – जिहीताम् जिहाताम् जिहताम् । जिहीष्व जिहाथाम् जिहीध्वम् । जिहै जिहावहै जिहामहै । **६. लङ्** – अजिहीत अजिहाताम् अजिहत । अजिहीथाः अजिहाथाम् अजिहीध्वम् । अजिहि अजिहीवहि अजिहीमहि । **७. विधिलिङ्** – जिहीत जिहीयाताम् जिहीरन् । जिहीथाः जिहीयाथाम् जिहीध्वम् । जिहीय जिहीवहि जिहीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – हासीष्ट हासीयास्ताम् हासीरन् । हासीष्ठाः हासीयास्थाम् हासीध्वम् । हासीय हासीवहि हासीमहि । **९. लुङ्** – अहास्त अहासाताम् अहासत । अहास्थाः अहासाथाम् अहाध्वम् । अहासि अहास्वहि अहास्महि । **१०. लृङ्** – अहास्यत अहास्येताम् अहास्यन्त । अहास्यथाः अहास्येथाम् अहास्यध्वम् । अहास्ये अहास्यावहि अहास्यामहि ।

णिचि – हापयति – ते, **सनि** – जिहासते, **यकि** – हायते ।

१०९०. ओ हाक् – त्यागे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'गतौ त्यागे यथासङ्ख्यं जिहीते च जहाति च' (श्लो. ११) इति देवः ।

१. लट् – जहाति जहितः[१]–जहीतः जहति । जहासि जहिथः–जहीथः जहिथ–जहीथ । जहामि जहिवः–जहीवः जहिमः–जहीमः । **२. लिट्** – जहौ जहतुः जहुः । जहिथ–जहाथ जहथुः जह । जहौ जहिव जहिम । **३. लुट्** – हाता हातारौ हातारः । हातासि हातास्थः हातास्थ । हातास्मि हातास्वः हातास्मः । **४. लृट्** – हास्यति हास्यतः हास्यन्ति । हास्यसि हास्यथः हास्यथ । हास्यामि हास्यावः हास्यामः । **५. लोट्** – जहातु, जहितात्–जहीतात् जहितम्–जहीतम् जहतु । जहाहि[२]–जहिहि–जहीहि, जहितात्–जहीतात् जहितम्–जहीतम् जहित–जहीत । जहानि जहाव जहाम । **६. लङ्** – अजहात् अजहिताम्–अजहीताम् अजहुः । अजहाः अजहितम्–अजहीतम् अजहित–अजहीत । अजहाम् अजहिव–अजहीव अजहिम–अजहीम । **७. विधिलिङ्** – जह्यात् जह्याताम् जह्युः । जह्याः जह्यातम् जह्यात । जह्याम् जह्याव जह्याम । **८. आशीर्लिङ्** – हेयात् हेयास्ताम् हेयासुः । हेयाः हेयास्तम् हेयास्त । हेयासम् हेयास्व हेयास्म । **९. लुङ्** – अहासीत् अहासिष्टाम् अहासिषुः । अहासीः अहासिष्टम् अहासिष्ट । अहासिषम् अहासिष्व अहासिष्म । **१०. लृङ्** – अहास्यत् अहास्यताम् अहास्यन् । अहास्यः अहास्यतम् अहास्यत । अहास्यम् अहास्याव अहास्याम ।

णिचि – हापयति – ते, **सनि** – जिहासति, **यकि** – हीयते ।

१.'जहातेश्च' – इत् स्यात् वा हलादौ क्ङिति सार्वधातुके । पक्षे ईत्वम् ।

२. 'आ च हौ' जहातेः हौ परे आ स्यात्, चात् इदीतौ ।

१०९१. डु दाञ् – दाने । सकर्म, अनिट्, उभय । 'दाञो दत्ते ददातीति, दाणो यच्छति, दो द्यति । दाति दायति दाप्दैपोः, दयते रक्षणे ङितः' (श्लो. ४) इति देवः ।

१. लट् – (i) ददाति दत्तः ददति । ददासि दत्थः दत्थ । ददामि दद्वः दद्मः । (ii) दत्ते ददाते ददते । दत्से ददाते दद्ध्वे । ददे दद्वहे दद्महे । **२. लिट्** – (i) ददौ ददतुः ददुः । ददिथ–ददाथ ददथुः दद । ददौ ददिव ददिम । (ii) ददे ददाते ददिरे । ददिषे ददाथे ददिध्वे । ददे ददिवहे ददिमहे । **३. लुट्** – (i) दाता दातारौ दातारः । दातासि दातास्थः दातास्थ । दातास्मि दातास्वः दातास्मः । (ii) दाता दातारौ दातारः । दातासे दातासाथे दाताध्वे । दाताहे दातास्वहे दातास्महे । **४. लृट्** – (i) दास्यति दास्यतः दास्यन्ति । दास्यसि दास्यथः दास्यथ । दास्यामि दास्यावः दास्यामः । (ii) दास्यते दास्येते दास्यन्ते । दास्यसे दास्येते दास्यध्वे । दास्ये दास्यावहे दास्यामहे । **५. लोट्** – (i) ददातु, दत्तात् दत्ताम् ददतु । देहि, दत्तात् दत्तम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दत्त । ददानि ददाव ददाम । (ii) दत्ताम् ददाताम् ददताम् । दत्स्व ददाथाम् दद्ध्वम् । ददै ददावहै ददामहै । **६. लङ्** – (i) अददात् अदत्ताम् अददुः । अददाः अदत्तम् अदत्त । अददाम् अदद्व अदद्म । (ii) अदत्त अददाताम् अददत । अदत्थाः अददाथाम् अदद्ध्वम् । अददि अदद्वहि अदद्महि । **७. विधिलिङ्** – (i) दद्यात् दद्याताम् दद्युः । दद्याः दद्यातम् दद्यात । दद्याम् दद्याव दद्याम । (ii) ददीत ददीयाताम् ददीरन् । ददीथाः ददीयाथाम् ददीध्वम् । ददीय ददीवहि ददीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) देयात् देयास्ताम् देयासुः । देयाः देयास्तम् देयास्त । देयासम् देयास्व देयास्म । (ii) दासीष्ट दासीयास्ताम् दासीरन् । दासीष्ठाः दासीयास्थाम् दासीध्वम् । दासीय दासीवहि दासीमहि । **९. लुङ्** – (i) अदात् अदाताम् अदुः । अदाः अदातम् अदात । अदाम् अदाव अदाम । (ii) अदित अदिषाताम् अदिषत । अदिथाः अदिषाथाम् अदिध्वम् । अदिषि अदिष्वहि अदिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अदास्यत् अदास्यताम् अदास्यन् । अदास्यः अदास्यतम् अदास्यत । अदास्यम् अदास्याव अदास्याम । (ii) अदास्यत अदास्येताम् अदास्यन्त । अदास्यथाः अदास्येथाम् अदास्यध्वम् । अदास्ये अदास्यावहि अदास्यामहि ।

णिचि – दापयति – ते, **सनि** – दित्सति – ते, **यकि** – दीयते ।

१०९२. डु धाञ् – धारणपोषणयोः । सकर्म, अनिट्, उभय । 'दानेऽप्येके' इति कौमुदी । 'डु धाञ् – दानपोषणयोः' इति क्षीरस्वामी । निरुक्तकारोऽपि (७.१५) 'रत्नधातमम् – रमणीयानां रत्नानां दातृतमम्' इत्याह । मैत्रेयरक्षितप्रभृतिभिः अस्य धातोः दानार्थकत्वमपि अङ्गीकृतम् । 'धेटो धयति पानार्थे धाञो धत्ते दधात्यपि' (श्लो. ६) इति देवः ।

१. लट् – (i) दधाति धत्तः दधति । दधासि धत्थः धत्थ । दधामि दध्वः दध्मः । (ii) धत्ते दधाते दधते । धत्से दधाथे धद्ध्वे । दधे दध्वहे दध्महे । **२. लिट्** – (i) दधौ दधतुः दधुः । दधिथ-दधाथ दधथुः दध । दधौ दधिव दधिम । (ii) दधे दधाते दधिरे । दधिषे दधाथे दधिध्वे । दधे दधिवहे दधिमहे । **३. लुट्** – (i) धाता धातारौ धातारः । धातासि धातास्थः धातास्थ । धातास्मि धातास्वः धातास्मः । (ii) धाता धातारौ धातारः । धातासे धातासाथे धाताध्वे । धाताहे धातास्वहे धातास्महे । **४. लृट्** – (i) धास्यति धास्यतः धास्यन्ति । धास्यसि धास्यथः धास्यथ । धास्यामि धास्यावः धास्यामः । (ii) धास्यते धास्येते धास्यन्ते । धास्यसे धास्येते धास्यध्वे । धास्ये धास्यावहे धास्यामहे । **५. लोट्** – (i) दधातु, धत्तात् धत्ताम् दधतु । धेहि, धत्तात् धत्तम् धत्त । दधानि दधाव दधाम । (ii) धत्ताम् दधाताम् दधताम् । धत्स्व दधाथाम् धद्ध्वम् । दधै दधावहै दधामहै । **६. लङ्** – (i) अदधात् अधत्ताम् अदधुः । अदधाः अधत्तम् अधत्त । अदधाम् अदध्व अदध्म । (ii) अधत्त अदधाताम् अदधत । अधत्थाः अदधाथाम् अदध्वम् । अदधि अदध्वहि अदध्महि । **७. विधिलिङ्** – (i) दध्यात् दध्याताम् दध्युः । दध्याः दध्यातम् दध्यात । दध्याम् दध्याव दध्याम । (ii) दधीत दधीयाताम् दधीरन् । दधीथाः दधीयाथाम् दधीध्वम् । दधीय दधीवहि दधीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) धेयात् धेयास्ताम् धेयासुः । धेयाः धेयास्तम् धेयास्त । धेयासम् धेयास्व धेयास्म । (ii) धासीष्ट धासीयास्ताम् धासीरन् । धासीष्ठाः धासीयास्थाम् धासीध्वम् । धासीय धासीवहि धासीमहि । **९. लुङ्** – (i) अधात् अधाताम् अधुः । अधाः अधातम् अधात । अधाम् अधाव अधाम । (ii) अधित अधिषाताम् अधिषत । अधिथाः अधिषाथाम् अधिध्वम् । अधिषि अधिष्वहि अधिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अधास्यत् अधास्यताम् अधास्यन् । अधास्यः अधास्यतम् अधास्यत । अधास्यम् अधास्याव अधास्याम । (ii) अधास्यत अधास्येताम् अधास्यन्त । अधास्यथाः अधास्येथाम् अधास्यध्वम् । अधास्ये अधास्यावहि अधास्यामहि ।

णिचि – धापयति – ते, **सनि** – धित्सति – ते, **यकि** – धीयते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०९३. णिजिर् - शौचपोषणयोः । सकर्म, अनिट्, उभय । 'निङ्क्ते नेनेक्ति नेनिक्ते शोचेऽर्थे पोषणे तथा' (श्लो ६३) इति देवः ।

१. लट् - (i) नेनेक्ति[1] नेनिक्तः नेनिजति । नेनेक्षि नेनिक्थः नेनिक्थ । नेनेज्मि नेनिज्वः नेनिज्मः । (ii) नेनिक्ते नेनिजाते नेनिजते । नेनिक्षे नेनिजाथे नेनिग्ध्वे । नेनिजे नेनिज्वहे नेनिज्महे । **२. लिट् -** (i) निनेज निनिजथुः निनिजुः । निनेजिथ-निनेक्थ निनिजथुः निनिज । निनेज निनिजिव निनिजिम । (ii) निनिजे निनिजाते निनिजिरे । निनिजिषे निनिजाथे निनिजिध्वे । निनिजे निनिजिवहे निनिजिमहे । **३. लुट् -** (i) नेक्ता नेक्तारौ नेक्तारः । नेक्तासि नेक्तास्थः नेक्तास्थ । नेक्तास्मि नेक्तास्वः नेक्तास्मः । (ii) नेक्ता नेक्तारौ नेक्तारः । नेक्तासे नेक्तासाथे नेक्ताध्वे । नेक्ताहे नेक्तास्वहे नेक्तास्महे । **४. लृट् -** (i) नेक्ष्यति नेक्ष्यतः नेक्ष्यन्ति । नेक्ष्यसि नेक्ष्यथः नेक्ष्यथ । नेक्ष्यामि नेक्ष्यावः नेक्ष्यामः । (ii) नेक्ष्यते नेक्ष्येते नेक्ष्यन्ते । नेक्ष्यसे नेक्ष्येते नेक्ष्यध्वे । नेक्ष्ये नेक्ष्यावहे नेक्ष्यामहे । **५. लोट् -** (i) नेनेक्तु, नेनिक्तात् नेनिक्ताम् नेनिजतु । नेनिग्धि, नेनिक्तात् नेनिक्तम् नेनिक्त । नेनिजानि नेनिजाव नेनिजाम । (ii) नेनिक्ताम् नेनिजाताम् नेनिजताम् । नेनिक्ष्व नेनिजाथाम् नेनिग्ध्वम् । नेनिजै नेनिजावहै नेनिजामहै । **६. लङ् -** (i) अनेनेक्-ग् अनेनिक्ताम् अनेनिजुः । अनेनेक् अनेनिक्तम् अनेनिक्त । अनेनिजम् अनेनिज्व अनेनिज्म । (ii) अनेनिक्त अनेनिजाताम् अनेनिजत । अनेनिक्थाः अनेनिजाथाम् अनेनिग्ध्वम् । अनेनिजि अनेनिज्वहि अनेनिज्महि । **७. विधिलिङ् -** (i) नेनिज्यात् नेनिज्याताम् नेनिज्युः । नेनिज्याः नेनिज्यातम् नेनिज्यात । नेनिज्याम् नेनिज्याव नेनिज्याम । (ii) नेनिजीत नेनिजीयाताम् नेनिजीरन् । नेनिजीथाः नेनिजीयाथाम् नेनिजीध्वम् । नेनिजीय नेनिजीवहि नेनिजीमहि ।

८. आशीर्लिङ् - (i) निज्यात् निज्यास्ताम् निज्यासुः । निज्याः निज्यास्तम् निज्यास्त । निज्यासम् निज्यास्व निज्यास्म । (ii) निक्षीष्ट निक्षीयास्ताम् निक्षीरन् । निक्षीष्ठाः निक्षीयास्थाम् निक्षीध्वम् । निक्षीय निक्षीवहि निक्षीमहि । **९. लुङ् -** (i) अनिजत्[2] अनिजताम् अनिजन् । अनिजः अनिजतम् अनिजत । अनिजम् अनिजाव अनिजाम । (ii) अनैक्षीत् अनैक्ताम् अनैक्षुः । अनैक्षीः अनैक्तम् अनैक्त । अनैक्षम् अनैष्व अनैष्म । (iii) अनिक्त अनिक्षाताम् अनिक्षत । अनिक्थाः अनिक्षाथाम् अनिकाध्वम् । अनिक्षि अनिक्ष्वहि अनिक्ष्महि । **१०. लृङ् -** अनेक्ष्यत् अनेक्ष्यताम् अनेक्ष्यन् । अनेक्ष्यः अनेक्ष्यतम् अनेक्ष्यत । अनेक्ष्यम् अनेक्ष्याव अनेक्ष्याम । (ii) अनेक्ष्यत अनेक्ष्येताम् अनेक्ष्यन्त । अनेक्ष्यथाः अनेक्ष्येथाम् अनेक्ष्यध्वम् । अनेक्ष्ये अनेक्ष्यावहि अनेक्ष्यामहि ।

णिचि - नेजयति - ते, **सनि -** निनिक्षति - ते, **यकि -** निज्यते

१. 'निजां त्रयाणां गुणः श्लौ' - णिजिर् विजिर् विष् एषाम् अभ्यासस्य गुणः स्यात् श्लौ ।

२. इरित्वात् अङ् वा ।

१०९४. विजिर् - पृथग्भावे । अकर्म, अनिट्, उभय । 'वेवेक्तीति पृथग्भावे विविक्ते च भये पुनः' (श्लो. ६१) इति देवः ।

१. लट् - (i) वेवेक्ति[1] वेविक्तः वेविजति । वेवेक्षि वेविक्थः वेविक्थ । वेवेज्मि वेविज्वः वेविज्मः । (ii) वेविक्ते वेविजाते वेविजते । वेविक्षे वेविजाथे वेविग्ध्वे । वेविजे वेविज्वहे वेविज्महे । **२. लिट् -** (i) विवेज विविजथुः विविजुः । विवेजिथ विविजथुः विविज । विवेज विविजिव विविजिम । (ii) विविजे विविजाते विविजिरे । विविजिषे विविजाथे विविजिध्वे । विविजे विविजिवहे विविजिमहे । **३. लुट् -** (i) वेक्ता वेक्तारौ वेक्तारः । वेक्तासि वेक्तास्थः वेक्तास्थ । वेक्तास्मि वेक्तास्वः वेक्तास्मः । (ii) वेक्ता वेक्तारौ वेक्तारः । वेक्तासे वेक्तासाथे वेक्ताध्वे । वेक्ताहे वेक्तास्वहे वेक्तास्महे । **४. लृट् -** (i) वेक्ष्यति वेक्ष्यतः वेक्ष्यन्ति । वेक्ष्यसि वेक्ष्यथः वेक्ष्यथ । वेक्ष्यामि वेक्ष्यावः वेक्ष्यामः । (ii) वेक्ष्यते वेक्ष्येते वेक्ष्यन्ते । वेक्ष्यसे वेक्ष्येते वेक्ष्यध्वे । वेक्ष्ये वेक्ष्यावहे वेक्ष्यामहे । **५. लोट् -** (i) वेवेक्तु, वेविक्तात् वेविक्ताम् वेविजतु ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वेविग्धि, वेविक्तात् वेविक्तम् वेविक्त । वेविजानि वेविजाव वेविजाम । (ii) वेविक्ताम् वेविजाताम् वेविजताम् । वेविक्ष्व वेविजाथाम् वेविग्ध्वम् । वेविजै वेविजावहै वेविजामहै । **६. लङ्** - (i) अवेवेक्-ग् अवेविक्ताम् अवेविजुः । अवेवेक् अवेविक्तम् अवेविक्त । अवेविजम् अवेविज्व अवेविज्म । (ii) अवेविक्त अवेविजाताम् अवेविजत । अवेविक्थाः अवेविजाथाम् अवेविग्ध्वम् । अवेविजि अवेविज्वहि अवेविज्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) वेविज्यात् वेविज्याताम् वेविज्युः । वेविज्याः वेविज्यातम् वेविज्यात । वेविज्याम् वेविज्याव वेविज्याम । (ii) वेविजीत वेविजीयाताम् वेविजीरन् । वेविजीथाः वेविजीयाथाम् वेविजीध्वम् । वेविजीय वेविजीवहि वेविजीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) विज्यात् विज्यास्ताम् विज्यासुः । विज्याः विज्यास्तम् विज्यास्त । विज्यासम् विज्यास्व विज्यास्म । (ii) विक्षीष्ट विक्षीयास्ताम् विक्षीरन् । विक्षीष्ठाः विक्षीयास्थाम् विक्षीध्वम् । विक्षीय विक्षीवहि विक्षीमहि । **९. लुङ्** - (i) अविजत्[२] अविजताम् अविजन् । अविजः अविजतम् अविजत । अविजम् अविजाव अविजाम । (ii) अवैक्षीत् अवैक्ताम् अवैक्षुः । अवैक्षीः अवैक्तम् अवैक्त । अवैक्षम् अवैष्व अवैष्म । (iii) अविक्त अविक्षाताम् अविक्षत । अविक्थाः अविक्षाथाम् अविकग्ध्वम् । अविक्षि अविक्ष्वहि अविक्ष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अवेक्ष्यत् अवेक्ष्यताम् अवेक्ष्यन् । अवेक्ष्यः अवेक्ष्यतम् अवेक्ष्यत । अवेक्ष्यम् अवेक्ष्याव अवेक्ष्याम । (ii) अवेक्ष्यत अवेक्ष्येताम् अवेक्ष्यन्त । अवेक्ष्यथाः अवेक्ष्येथाम् अवेक्ष्यध्वम् । अवेक्ष्ये अवेक्ष्यावहि अवेक्ष्यामहि ।

णिचि - वेजयति - ते, **सनि** - विविक्षति - ते, **यकि** - विज्यते

१. 'निजां त्रयाणां गुणः श्लौ' - णिजिर् विजिर् विष् एषाम् अभ्यासस्य गुणः स्यात् श्लौ ।

२. इरित्वात् अङ् वा ।

१०९५. विष्लृ - व्याप्तौ । सकर्म, अनिट्, उभय । 'व्याप्तौ वेवेष्टि वेविष्टे .....' (श्लो. १७४) इति देवः । 'विषृ' इति काशकृत्स्नः । 'विष्लृ इति कातन्त्रे पाठः' इति च तत्र उक्तम् । 'उदिदित्येके । इरिदिति द्रुमे' इति धा.का.व्याख्या (२.५५) ।

१. लट् - (i) वेवेष्टि[१] वेविष्टः वेविषति । वेवेक्षि वेविष्ठः वेविष्ठ । वेवेष्मि वेविष्वः वेविष्वः । (ii) वेविष्टे वेविषाते वेविषते । वेविक्षे वेविषाथे वेविड्ढ्वे । वेविषे वेविष्वहे वेविष्वहे । **२. लिट्** - (i) विवेष विविषतुः विविषुः । । विवेषिथ विविषथुः विविष । विवेष विविषिव विविषिम । (ii) विविषे विविषाते विविषिरे । विविषिषे विविषाथे विविषिध्वे । विविषे विविषिवहे विविषिमहे । **३. लुट्** - (i) वेष्टा वेष्टारौ वेष्टारः । वेष्टासि वेष्टास्थः वेष्टास्थ । वेष्टास्मि वेष्टास्वः वेष्टास्मः । (ii) वेष्टा वेष्टारौ वेष्टारः । वेष्टासे वेष्टासाथे वेष्टाध्वे । वेष्टाहे वेष्टास्वहे वेष्टास्महे । **४. लृट्** - (i) वेक्ष्यति वेक्ष्यतः वेक्ष्यन्ति । वेक्ष्यसि वेक्ष्यथः वेक्ष्यथ । वेक्ष्यामि वेक्ष्यावः वेक्ष्यामः । (ii) वेक्ष्यते वेक्ष्येते वेक्ष्यन्ते । वेक्ष्यसे वेक्ष्येते वेक्ष्यध्वे । वेक्ष्ये वेक्ष्यावहे वेक्ष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वेवेष्टु, वेविष्टात् वेविष्टाम् वेविषतु । वेविड्ढि, वेविष्टात् वेविष्टम् वेविष्ट । वेविषाणि वेविषाव वेविषाम । (ii) वेविष्टाम् वेविषाताम् वेविषताम् । वेविक्ष्व वेविषाथाम् वेविड्ढ्वम् । वेविषै वेविशावहै वेविषामहै । **६. लङ्** - (i) अवेवेट्-ड् अवेविष्टाम् अवेविषुः । अवेवेट्-ड् अवेविष्टम् अवेविष्ट । अवेविषम् अवेविष्व अवेविष्म । (ii) अवेविष्ट अवेविषाताम् अवेविषत । अवेविष्ठाः अवेविषाथाम् अवेविढ्वम् । अवेविषि अवेविष्वहि अवेविष्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) वेविष्यात् वेविष्याताम् वेविष्युः । वेविष्याः वेविष्यातम् वेविष्यात । वेविष्याम् वेविष्याव वेविष्याम । (ii) वेविषीत वेविषीयाताम् वेविषीरन् । वेविषीथाः वेविषीयाथाम् वेविषीध्वम् । वेविषीय वेविषीवहि वेविषीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) विष्यात् विष्यास्ताम् विष्यासुः । विष्याः विष्यास्तम् विष्यास्त । विष्यासम् विष्यास्व विष्यास्म । (ii) विक्षीष्ट विक्षीयास्ताम् विक्षीरन् । विक्षीष्ठाः विक्षीयास्थाम् विक्षीध्वम् । विक्षीय

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

विक्षीवहि विक्षीमहि । **९. लुङ्** - (i) अविषत्[२] अविषताम् अविषन् । अविषः अविषतम् अविषत । अविषम् अविषाव अविषाम । (ii) अवैषीत् अवैष्टाम् अवैषुः । अवैषीः अवैष्टम् अवैष्ट । अवैषम् अवैष्व अवैष्म । (iii) अविक्षत[३] अविक्षाताम् अविक्षत । अविक्षथाः अविक्षाथाम् अविक्षध्वम् । अविक्षि अविक्षावहि अविक्षामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवेक्ष्यत् अवेक्ष्यताम् अवेक्ष्यन् । अवेक्ष्यः अवेक्ष्यतम् अवेक्ष्यत । अवेक्ष्यम् अवेक्ष्याव अवेक्ष्याम । (ii) अवेक्ष्यत अवेक्ष्येताम् अवेक्ष्यन्त । अवेक्ष्यथाः अवेक्ष्येथाम् अवेक्ष्यध्वम् । अवेक्ष्ये अवेक्ष्यावहि अवेक्ष्यामहि ।

णिचि - वेषयति - ते, **सनि** - विविक्षति - ते, **यकि** - विष्यते ।

१. 'निजां त्रयाणां गुणः श्लौ' - णिजिर् विजिर् विष् एषाम् अभ्यासस्य गुणः स्यात् श्लौ ।

२. इरित्त्वादङ् ।

३. 'शल इगुपधादनिटः क्सः' इति च्लेः क्सादेशः ।

१०९६. घृ - क्षरणदीप्त्योः । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (छान्दसः[१]) । 'यद्दीप्तौ क्षरणे जिघर्ति तदिदं केचिद्विदुश्छान्दसम्' (श्लो.३३) इति देवः । क्षरणं = स्रवणम् इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् - (i) जघर्ति जघृतः जघ्रति । जघर्षि जघृथः जघृथ । जघर्मि जघृवः जघृमः । (ii) जिघर्ति[२] जिघृतः जिघ्रति । जिघर्षि जिघृथः जिघृथ । जिघर्मि जिघृवः जिघृमः । **२. लिट्** - जघार जघ्रतुः जघ्रुः । जघर्थ जघ्रथुः जघ्र । जघार, जघर जघ्रिव जघ्रिम । **३. लुट्** - घर्ता घर्तारौ घर्तारः । घर्तासि घर्तास्थः घर्तास्थ । घर्तास्मि घर्तास्वः घर्तास्मः । **४. लृट्** - घरिष्यति घरिष्यतः घरिष्यन्ति । घरिष्यसि घरिष्यथः घरिष्यथ । घरिष्यामि घरिष्यावः घरिष्यामः । **५. लोट्** - (i) जघर्तु, जघृतात् जघृताम् जघ्रतु । जघृहि जघृतात् जघृतम् जघृत । जघ्राणि जघ्राव जघ्राम । (ii) जिघर्तु, जिघृतात् जिघृताम् जिघ्रतु । जिघृहि जिघृतात् जिघृतम् जिघृत । जिघ्राणि जिघ्राव जिघ्राम । **६. लङ्** - (i) अजघः अजघृताम् अजघरुः । अजघरम् अजघृतम् अजघृत । अजघरम् अजघृव अजघृम । (ii) अजिघः अजिघृताम् अजिघरुः । अजिघरम् अजिघृतम् अजिघृत । अजिघरम् अजिघृव अजिघृम । **७. विधिलिङ्** - (i) जघृयात् जघृयाताम् जघृयुः । जघृयाः जघृयातम् जघृयात । जघृयाम् जघृयाव जघृयाम । (ii) जिघृयात् जिघृयाताम् जिघृयुः । जिघृयाः जिघृयातम् जिघृयात । जिघृयाम् जिघृयाव जिघृयाम । **८. आशीर्लिङ्** - घ्रियात् घ्रियास्ताम् घ्रियासुः । घ्रियाः घ्रियास्तम् घ्रियास्त । घ्रियासम् घ्रियास्व घ्रियास्म । **९. लुङ्** - अघार्षीत् अघार्ष्टाम् अघार्षुः । अघार्षीः अघार्ष्टम् अघार्ष्ट । अघार्षम् अघार्ष्व अघार्ष्म । **१०. लृङ्** - अघरिष्यत् अघरिष्यताम् अघरिष्यन् । अघरिष्यः अघरिष्यतम् अघरिष्यत । अघरिष्यम् अघरिष्याव अघरिष्याम ।

णिचि - घारयति - ते, **सनि** - जिघीर्षति, **यकि** - घ्रियते ।

१. 'आ गणान्तात् परस्मैपदिनः छान्दसाश्च' इति कौमुदी ।

२. बहुलं छन्दसि इति इत्वे जिघर्ति इत्यादि अपि । मा.धा.वृत्तौ इत्वोपेतमेव रूपं दर्शितम् ।

१०९७. हृ - प्रसह्यहरणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (छान्दसः) । 'प्रसह्यहृत्यां हरणे जिहर्ति हरते हरेत्' (श्लो. २७) इति देवः ।

१. लट् - (i) जहर्ति जहृतः जह्रति । जहर्षि जहृथः जहृथ । जहर्मि जहृवः जहृमः । (ii) जिहर्ति[१] जिहृतः जिह्रति । जिहर्षि जिहृथः जिहृथ । जिहर्मि जिहृवः जिहृमः । **२. लिट्** - जहार जह्रतुः जह्रुः । जहर्थ जह्रथुः जह्र । जहार, जहर जह्रिव जह्रिम । **३. लुट्** - हर्ता हर्तारौ हर्तारः । हर्तासि हर्तास्थः हर्तास्थ । हर्तास्मि हर्तास्वः हर्तास्मः । **४. लृट्** - हरिष्यति हरिष्यतः हरिष्यन्ति । हरिष्यसि हरिष्यथः हरिष्यथ । हरिष्यामि हरिष्यावः हरिष्यामः । **५. लोट्** - (i) जहर्तु, जहृतात् जहृताम् जह्रतु । जहृहि जहृतात् जहृतम् जहृत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जहाणि जहाव जहाम । (ii) जिहर्तु, जिहृतात् जिहृताम् जिहृतु । जिहृहि जिहृतात् जिहृतम् जिहृत । जिहाणि जिहाव जिहाम । **६. लङ्** - (i) अजहः अजहृताम् अजहरुः । अजहरम् अजहृतम् अजहृत । अजहरम् अजहृव अजहृम । (ii) अजिहः अजिहृताम् अजिहरुः । अजिहरम् अजिहृतम् अजिहृत । अजिहरम् अजिहृव अजिहृम । **७. विधिलिङ्** - (i) जहृयात् जहृयाताम् जहृयुः । जहृयाः जहृयातम् जहृयात । जहृयाम् जहृयाव जहृयाम । (ii) जिहृयात् जिहृयाताम् जिहृयुः । जिहृयाः जिहृयातम् जिहृयात । जिहृयाम् जिहृयाव जिहृयाम । **८. आशीर्लिङ्** - ह्रियात् ह्रियास्ताम् ह्रियासुः । ह्रियाः ह्रियास्तम् ह्रियास्त । ह्रियासम् ह्रियास्व ह्रियास्म । **९. लुङ्** - अहार्षीत् अहार्ष्टाम् अहार्षुः । अहार्षीः अहार्ष्टम् अहार्ष्ट । अहार्षम् अहार्ष्व अहार्ष्म । **१०. लृङ्** - अहरिष्यत् अहरिष्यताम् अहरिष्यन् । अहरिष्यः अहरिष्यतम् अहरिष्यत । अहरिष्यम् अहरिष्याव अहरिष्याम ।

णिचि - हारयति - ते, **सनि** - जिहीर्षति, **यकि** - ह्रियते ।

१. अत्रापि अभ्यासस्य छान्दसम् इत्त्वं भवति इति कौमुदी ।

१०९८. ऋ[1] **- गतौ ।** सकर्म, अनिट्, परस्मै, (छान्दसः) । 'तत्रेयत्यृच्छतीत्यर्तेः श्रि गतौ स्याद् ऋणाति तु' (श्लो.३०) इति देवः ।

१. लट् - इयर्ति इयृतः इय्रति । इयर्षि इयृथः इयृथ । इयर्मि इयृवः इयृमः । **२. लिट्** - आर आरतुः आरुः । आरिथ आरथुः आर । आर आरिव आरिम । **३. लुट्** - अर्ता अर्तारौ अर्तारः । अर्तासि अर्तास्थः अर्तास्थ । अर्तास्मि अर्तास्वः अर्तास्मः । **४. लृट्** - अरिष्यति अरिष्यतः अरिष्यन्ति । अरिष्यसि अरिष्यथः अरिष्यथ । अरिष्यामि अरिष्यावः अरिष्यामः । **५. लोट्** - इयर्तु, इयृतात् इयृताम् इय्रतु । इयृहि, इयृतात् इयृतम् इयृत । इयराणि इयराव इयराम । **६. लङ्** - ऐयः ऐयृताम् ऐयरुः । ऐयः ऐयृतम् ऐयृत । ऐयरम् ऐयृव ऐयृम । **७. विधिलिङ्** - इयृयात् इयृयाताम् इयृयुः । इयृयाः इयृयातम् इयृयात । इयृयाम् इयृयाव इयृयाम । **८. आशीर्लिङ्** - अर्यात् अर्यास्ताम् अर्यासुः । अर्याः अर्यास्तम् अर्यास्त । अर्यासम् अर्यास्व अर्यास्म । **९. लुङ्** - आरत्[2] आरताम् आरन् । आरः आरतम् आर । आरम् आराव आराम । **१०. लृङ्** - आरिष्यत् आरिष्यताम् आरिष्यन् । आरिष्यः आरिष्यतम् आरिष्यत । आरिष्यम् आरिष्याव आरिष्याम ।

णिचि - आरयति - ते, **सनि** - अरिरिषति, **यकि** - अर्यते ।

१. ''अस्य च अर्तेः घृप्रभृतित्वेऽपि भाषायामपि प्रयोगः दृश्यते । तच्च 'बहुलं छन्दसि' (७.४.७८) इत्येव इत्त्वे सिद्धे अर्तेः पृथग् इत्वविधानसामर्थ्यात् अवसीयते' इति 'अर्तिपिपर्त्योश्च' (७.४.७७) इत्यत्र भाष्ये स्थितम्'' इति पुरुषकारे लीलाशुकः । बालमनोरमायां मा.धा.वृत्तौ चापि अयमंशः विवृतः ।

२. 'सर्तिशास्त्यर्तिभ्यश्च' इति अङि ऋदृशोऽङि गुणः ।

१०९९. सृ - गतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (छान्दसः) ।

१. लट् - ससर्ति ससृतः सस्रति । ससर्षि ससृथः ससृथ । ससर्मि ससृवः ससृमः । **२. लिट्** - ससार सस्रतुः सस्रुः । ससर्थ सस्रथुः सस्र । ससार, ससर ससृव ससृम । **३. लुट्** - सर्ता सर्तारौ सर्तारः । सर्तासि सर्तास्थः सर्तास्थ । सर्तास्मि सर्तास्वः सर्तास्मः । **४. लृट्** - सरिष्यति सरिष्यतः सरिष्यन्ति । सरिष्यसि सरिष्यथः सरिष्यथ । सरिष्यामि सरिष्यावः सरिष्यामः । **५. लोट्** - ससर्तु-ससृतात् ससृताम् सस्रतु । ससृहि, ससृतात् ससृतम् ससृत । ससराणि ससराव ससराम । **६. लङ्** - अससः अससृताम् अससरुः । अससः अससृतम् अससृत । अससरम् अससृव अससृम । **७. विधिलिङ्** - ससृयात् ससृयाताम् ससृयुः । ससृयाः ससृयातम् ससृयात । ससृयाम् ससृयाव ससृयाम । **८. आशीर्लिङ्** - स्त्रियात् स्त्रियास्ताम् स्त्रियासुः । स्त्रियाः स्त्रियास्तम् स्त्रियास्त । स्त्रियासम् स्त्रियास्व स्त्रियास्म । **९. लुङ्** -

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

असरत् असरताम् असरन् । असरः असरतम् असर । असरम् असराव असराम । **१०. लृङ्** - असरिष्यत् असरिष्यताम् असरिष्यन् । असरिष्यः असरिष्यतम् असरिष्यत । असरिष्यम् असरिष्याव असरिष्याम ।

णिचि - सारयति - ते, **सनि** - सिसीर्षति, **यकि** - सर्यते ।

११००. भस - भर्त्सनदीप्त्योः । अकर्म, सेट्, परस्मै, (छान्दसः) । 'भक्षणदीप्त्योः इति प्रामाणिकः इति, भर्त्सनभक्षणशब्दयोः तुल्यश्रुत्या पाठभेदः इति वा प्रतिभाति' इति कृदन्तरूपमाला ।

१. लट् - बभस्ति बब्धः[१] बप्सति । बभस्सि बब्धः बब्ध । बभस्मि बप्स्वः बप्स्मः । **२. लिट्** - बभास बप्सतुः बप्सुः । बभसिथ बप्सथुः बप्स । बभास-बभस बप्सिव बप्सिम । **३. लुट्** - भसिता भसितारौ भसितारः । भसितासि भसितास्थः भसितास्थ । भसितास्मि भसितास्वः भसितास्मः । **४. लृट्** - भसिष्यति भसिष्यतः भसिष्यन्ति । भसिष्यसि भसिष्यथः भसिष्यथ । भसिष्यामि भसिष्यावः भसिष्यामः । **५. लोट्** - बभस्तु, बब्धात् बब्धाम् बप्सतु । बब्धि, बब्धात् बब्धम् बब्ध । बभसानि बभसाव बभसाम । **६. लङ्** - अबभः अबब्धाम् अबप्सुः । अबभः अबब्धम् अबब्ध । अबप्सम् अबप्स्व अबप्स्म । **७. विधिलिङ्** - बप्स्यात् बप्स्याताम् बप्स्युः । बप्स्याः बप्स्यातम् बप्स्यात । बप्स्याम् बप्स्याव बप्स्याम । **८. आशीर्लिङ्** - भस्यात् भस्यास्ताम् भस्यासुः । भस्याः भस्यास्तम् भस्यास्त । भस्यासम् भस्यास्व भस्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अभसीत् अभसिष्टाम् अभसिषुः । अभसीः अभसिष्टम् अभसिष्ट । अभसिषम् अभसिष्व अभसिष्म । (ii) अभासीत् अभासिष्टाम् अभासिषुः । अभासीः अभासिष्टम् अभासिष्ट । अभासिषम् अभासिष्व अभासिष्म । **१०. लृङ्** - अभसिष्यत् अभसिष्यताम् अभसिष्यन् । अभसिष्यः अभसिष्यतम् अभसिष्यत । अभसिष्यम् अभसिष्याव अभसिष्याम ।

णिचि - भासयति - ते, **सनि** - बिभासिषति, **यकि** - भस्यते ।

१. 'घसिभसोर्हलि च' इति उपधालोपः ।

११०१. कि - ज्ञाने । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (छान्दसः) ।

१. लट् - चिकेति चिकितः चिक्यति । चिकेषि चिकिथः चिकिथ । चिकेमि चिकिवः चिकिमः । **२. लिट्** - चिकाय चिक्यतुः चिक्युः । चिकयिथ-चिकेथ चिक्यथुः चिक्य । चिकाय, चिकय चिक्यिव चिक्यिम । **३. लुट्** - केता केतारौ केतारः । केतासि केतास्थः केतास्थ । केतास्मि केतास्वः केतास्मः । **४. लृट्** - केष्यति केष्यतः केष्यन्ति । केष्यसि केष्यथः केष्यथ । केष्यामि केष्यावः केष्यामः । **५. लोट्** - चिकेतु, चिकितात् चिकिताम् चिक्यतु । चिकिहि चिकितात् चिकितम् चिक्यत । चिकयानि चिकयाव चिकयाम । **६. लङ्** - अचिकेत् अचिकिताम् अचिकयुः । अचिकेः अचिकितम् अचिकित । अचिकयम् अचिकिव अचिकिम । **७. विधिलिङ्** - चिकियात् चिकियाताम् चिकियुः । चिकियाः चिकियातम् चिकियात । चिकियाम् चिकियाव चिकियाम । **८. आशीर्लिङ्** - कीयात् कीयास्ताम् कीयासुः । कीयाः कीयास्तम् कीयास्त । कीयासम् कीयास्व कीयास्म । **९. लुङ्** - अकैषीत् अकैष्टाम् अकैषुः । अकैषीः अकैष्टम् अकैष्ट । अकैषम् अकैष्व अकैष्म । **१०. लृङ्** - अकेष्यत् अकेष्यताम् अकेष्यन् । अकेष्यः अकेष्यतम् अकेष्यत । अकेष्यम् अकेष्याव अकेष्याम ।

णिचि - काययति - ते, **सनि** - चिकीषति, **यकि** - कीयते ।

११०२. तुर - त्वरणे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (छान्दसः)

१. लट् - तुतोर्ति तुतूर्तः तुतुरति । तुतोर्षि तुतूर्थः तुतूर्थ । तुतोर्मि तुतूर्वः तुतूर्मः । **२. लिट्** - तुतोर

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तुतुरतुः तुतुरुः । तुतोरिथ तुतुरथुः तुतुर । तुतोर तुतुरिव तुतुरिम । **३. लुट्** - तोरिता तोरितारौ तोरितारः । तोरितासि तोरितास्थः तोरितास्थ । तोरितास्मि तोरितास्वः तोरितास्मः । **४. लृट्** - तोरिष्यति तोरिष्यतः तोरिष्यन्ति । तोरिष्यसि तोरिष्यथः तोरिष्यथ । तोरिष्यामि तोरिष्यावः तोरिष्यामः । **५. लोट्** - तुतोर्तु, तुतूर्तात् तुतूर्ताम् तुतुरतु । तुतूर्हि तुतूर्तात् तुतूर्तम् तुतुरत । तुतोराणि तुतोराव तुतोराम । **६. लङ्** - अतुतोः अतुतूर्ताम् अतुतुरुः । अतुतोः अतुतूर्तम् अतुतूर्त । अतुतोरम् अतुतूर्व अतुतूर्म । **७. विधिलिङ्** - तुतूर्यात् तुतूर्याताम् तुतूर्युः । तुतूर्याः तुतूर्यातम् तुतूर्यात । तुतूर्याम् तुतूर्याव तुतूर्याम । **८. आशीर्लिङ्** - तूर्यात् तूर्यास्ताम् तूर्यासुः । तूर्याः तूर्यास्तम् तूर्यास्त । तूर्यासम् तूर्यास्व तूर्यास्म । **९. लुङ्** - अतोरीत् अतोरिष्टाम् अतोरिषुः । अतोरीः अतोरिष्टम् अतोरिष्ट । अतोरिषम् अतोरिष्व अतोरिष्म । **१०. लृङ्** - अतोरिष्यत् अतोरिष्यताम् अतोरिष्यन् । अतोरिष्यः अतोरिष्यतम् अतोरिष्यत । अतोरिष्यम् अतोरिष्याव अतोरिष्याम ।

णिचि - तोरयति - ते, **सनि** - तुतुरिषति/तुतोरिषति - ते, **यकि** - तुर्यते

११०३. धिष - शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (छान्दसः) ।

१. लट् - दिधेष्टि दिधिष्टः दिधिषति । दिधेक्षि दिधिष्ठः दिधिष्ठ । दिधेष्मि दिधिष्वः दिधिष्मः । **२. लिट्** - दिधेष दिधिषतुः दिधिषुः । दिधेषिथ दिधिषथुः दिधिष । दिधेष दिधिषिव दिधिषिम । **३. लुट्** - धेषिता धेषितारौ धेषितारः । धेषितासि धेषितास्थः धेषितास्थ । धेषितास्मि धेषितास्वः धेषितास्मः । **४. लृट्** - धेषिष्यति धेषिष्यतः धेषिष्यन्ति । धेषिष्यसि धेषिष्यथः धेषिष्यथ । धेषिष्यामि धेषिष्यावः धेषिष्यामः । **५. लोट्** - दिधेष्टु, दिधिष्टात् दिधिष्टाम् दिधिषतु । दिधिड्ढि दिधिष्टात् दिधिष्टम् दिधिष्ट । दिधिषाणि दिधिषाव दिधिषाम । **६. लङ्** - अदिधेट् अदिधिष्टाम् अदिधिषुः । अदिधेट् अदिधिष्टम् अदिधिष्ट । अदिधेषम् अदिधिष्व अदिधिष्म । **७. विधिलिङ्** - दिधिष्यात् दिधिष्याताम् दिधिष्युः । दिधिष्याः दिधिष्यातम् दिधिष्यात । दिधिष्याम् दिधिष्याव दिधिष्याम । **८. आशीर्लिङ्** - धिष्यात् धिष्यास्ताम् धिष्यासुः । धिष्याः धिष्यास्तम् धिष्यास्त । धिष्यासम् धिष्यास्व धिष्यास्म । **९. लुङ्** - अधेषीत् अधेषिष्टाम् अधेषिषुः । अधेषीः अधेषिष्टम् अधेषिष्ट । अधेषिषम् अधेषिष्व अधेषिष्म । **१०. लृङ्** - अधेषिष्यत् अधेषिष्यताम् अधेषिष्यन् । अधेषिष्यः अधेषिष्यतम् अधेषिष्यत । अधेषिष्यम् अधेषिष्याव अधेषिष्याम ।

णिचि - धेषयति - ते, **सनि** - दिधिषिषति/दिधेषिषति, **यकि** - धिष्यते

११०४. धन - धान्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै, (छान्दसः) । 'धान्ये = धान्यार्जने इत्यर्थः' इति सि. कौमुदी ।

१. लट् - दधन्मः दधन्तः दधनति । दधंसि दधन्थः दधन्थ । दधन्मि दधन्वः दधन्मः । **२. लिट्** - दधान दधनतुः दधनुः । दधनिथ दधनथुः दधन । दधान, दधन दधनिव दधनिम । **३. लुट्** - धनिता धनितारौ धनितारः । धनितासि धनितास्थः धनितास्थ । धनितास्मि धनितास्वः धनितास्मः । **४. लृट्** - धनिष्यति धनिष्यतः धनिष्यन्ति । धनिष्यसि धनिष्यथः धनिष्यथ । धनिष्यामि धनिष्यावः धनिष्यामः । **५. लोट्** - दधन्तु, दधन्तात् दधन्ताम् दधनतु । दधन्हि दधन्तात् दधन्तम् दधनत । दधनानि दधनाव दधनाम । **६. लङ्** - अदधन् अदधन्ताम् अदधनुः । अदधन् अदधन्तम् अदधन्त । अदधनम् अदधन्व अदधन्म । **७. विधिलिङ्** - दधन्यात् दधन्याताम् दधन्युः । दधन्याः दधन्यातम् दधन्यात । दधन्याम् दधन्याव दधन्याम । **८. आशीर्लिङ्** - धन्यात् धन्यास्ताम् धन्यासुः । धन्याः धन्यास्तम् धन्यास्त । धन्यासम् धन्यास्व धन्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अधनीत् अधनिष्टाम् अधनिषुः । अधनीः अधनिष्टम् अधनिष्ट । अधनिषम् अधनिष्व अधनिष्म । (ii) अधानीत् अधानिष्टाम् अधानिषुः । अधानीः अधानिष्टम् अधानिष्ट । अधानिषम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अधानिष्व अधानिष्म । **१०. लृङ्** – अधनिष्यत् अधनिष्यताम् अधनिष्यन् । अधनिष्यः अधनिष्यतम् अधनिष्यत । अधनिष्यम् अधनिष्याव अधनिष्याम ।

णिचि – धानयति ते, **सनि** – दिधनिषति, **यकि** – धन्यते ।

११०५. जन – जनने । उत्पत्तौ अकर्मकः, उत्पादने सकर्मकः, सेट्, परस्मै, (छान्दसः) ।

१. लट् – जजन्ति जजातः जज्ञति । जजंसि जजाथः जजाथ । जजन्मि जजन्वः जजन्मः । **२. लिट्** – जजान जज्ञतुः जज्ञुः । जजनिथ जज्ञथुः जज्ञ । जजान, जजन जज्ञिव जज्ञिम । **३. लुट्** – जनिता जनितारौ जनितारः । जनितासि जनितास्थः जनितास्थ । जनितास्मि जनितास्वः जनितास्मः । **४. लृट्** – जनिष्यति जनिष्यतः जनिष्यन्ति । जनिष्यसि जनिष्यथः जनिष्यथ । जनिष्यामि जनिष्यावः जनिष्यामः । **५. लोट्** – जजन्तु, जजातात् जजाताम् जज्ञतु । जजाहि जजातात् जजातम् जजात । जजनानि जजनाव जजनाम । **६. लङ्** – अजजन् अजजाताम् अजज्ञुः । अजजन् अजजातम् अजज्ञत । अजजनम् । अजजन्व अजजन्म । **७. विधिलिङ्** – (i) जजन्यात् जजन्याताम् जजन्युः । जजन्याः जजन्यातम् जजन्यात । जजन्याम् जजन्याव जजन्याम । (ii) जजायात् जजायाताम् जजयुः । जजायाः जजायातम् जजायात । जजायाम् जजायाव जजायाम । **८. आशीर्लिङ्** – (i)[1] जन्यात् जन्यास्ताम् जन्यासुः । जन्याः जन्यास्तम् जन्यास्त । जन्यासम् जन्यास्व जन्यास्म । (ii) जायात् जायास्ताम् जायासुः । जायाः जायास्तम् जायास्त । जायासम् जायास्व जायास्म । **९. लुङ्** – (i) अजनीत् अजनिष्टाम् अजनिषुः । अजनीः अजनिष्टम् अजनिष्ट । अजनिषम् अजनिष्व अजनिष्म । (ii) अजानीत् अजानिष्टाम् अजानिषुः । अजानीः अजानिष्टम् अजानिष्ट । अजानिषम् अजानिष्व अजानिष्म । **१०. लृङ्** – अजनिष्यत् अजनिष्यताम् अजनिष्यन् । अजनिष्यः अजनिष्यतम् अजनिष्यत । अजनिष्यम् अजनिष्याव अजनिष्याम ।

णिचि – जानयति – ते, **सनि** – जिजनिषति, **यकि** – जन्यते ।

१. 'ये विभाषा' इति वा आत्वम् ।

११०६. गा – स्तुतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (छान्दसः) 'जनेन च' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – जिगाति जिगीतः जिगति । जिगासि जिगीथः जिगीथ । जिगामि जिगीवः जिगीमः । **२. लिट्** – जगौ जगतुः जगुः । जगिथ-जगाथ जगथुः जग । जगौ जगिव जगिम । **३. लुट्** – गाता गातारौ गातारः । गातासि गातास्थः गातास्थ । गातास्मि गातास्वः गातास्मः । **४. लृट्** – गास्यति गास्यतः गास्यन्ति । गास्यसि गास्यथः गास्यथ । गास्यामि गास्यावः गास्यामः । **५. लोट्** – जिगातु, जिगीतात् जिगीताम् जिगतु । जिगीहि जिगीतात् जिगीतम् जिगत । जिगानि जिगाव जिगाम । **६. लङ्** – अजिगात् अजिगीताम् अजिगुः । अजिगाः अजिगीतम् अजिगीत । अजिगाम् अजिगीव अजिगीम । **७. विधिलिङ्** – जिगीयात् जिगीयाताम् जिगीयुः । जिगीयाः जिगीयातम् जिगीयात । जिगीयाम् जिगीयाव जिगीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – गायात् गायास्ताम् गायासुः । गायाः गायास्तम् गायास्त । गायासम् गायास्व गायास्म । **९. लुङ्** – अगासीत् अगासिष्टाम् अगासिषुः । अगासीः अगासिष्टम् अगासिष्ट । अगासिषम् अगासिष्व अगासिष्म । **१०. लृङ्** – अगास्यत् अगास्यताम् अगास्यन् । अगास्यः अगास्यतम् अगास्यत । अगास्यम् अगास्याव अगास्याम ।

णिचि – गापयति – ते, **सनि** – जिगासति, **यकि** – गीयते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अथ दिवादिः (४)

११०७. दिवु - क्रीडा-विजिगीषा-व्यवहार-द्युति-स्तुति-मोद-मद-स्वप्न-कान्ति-गतिषु । सकर्म, सेट्, परस्मै । व्यवहारः = क्रयविक्रयादिः । यथासम्भवं सकर्मकत्वाकर्मकत्वे बोध्ये । 'अर्दने देवयेत्, दीव्येत् क्रीडादौ, परिकूजने । देवयेत, इदितो दिन्वेत्, देवेर्देवेत देवने' (श्लो.१६०-१६१) इति देवः ।

१. लट् - दीव्यति[1] दीव्यतः दीव्यन्ति । दीव्यसि दीव्यथः दीव्यथ । दीव्यामि दीव्यावः दीव्यामः । **२. लिट्** - दिदेव दिदिवतुः दिदिवुः । दिदेविथ दिदिवथुः दिदिव । दिदेव दिदिविव दिदिविम । **३. लुट्** - देविता देवितारौ देवितारः । देवितासि देवितास्थः देवितास्थ । देवितास्मि देवितास्वः देवितास्मः । **४. लृट्** - देविष्यति देविष्यतः देविष्यन्ति । देविष्यसि देविष्यथः देविष्यथ । देविष्यामि देविष्यावः देविष्यामः । **५. लोट्** - दीव्यतु, दीव्यतात् दीव्यताम् दीव्यन्तु । दीव्य दीव्यतात् दीव्यतम् दीव्यत । दीव्यानि दीव्याव दीव्याम । **६. लङ्** - अदीव्यत् अदीव्यताम् अदीव्यन् । अदीव्यः अदीव्यतम् अदीव्यत । अदीव्यम् अदीव्याव अदीव्याम । **७. विधिलिङ्** - दीव्येत् दीव्येताम् दीव्येयुः । दीव्येः दीव्येतम् दीव्येत । दीव्येयम् दीव्येव दीव्येम । **८. आशीर्लिङ्** - दीव्यात् दीव्यास्ताम् दीव्यासुः । दीव्याः दीव्यास्तम् दीव्यास्त । दीव्यासम् दीव्यास्व दीव्यास्म । **९. लुङ्** - अदेवीत् अदेविष्टाम् अदेविषुः । अदेवीः अदेविष्टम् अदेविष्ट । अदेविषम् अदेविष्व अदेविष्म । **१०. लृङ्** - अदेविष्यत् अदेविष्यताम् अदेविष्यन् । अदेविष्यः अदेविष्यतम् अदेविष्यत । अदेविष्यम् अदेविष्याव अदेविष्याम ।

णिचि - देवयति-ते, **सनि** - दिदेविषति/दिद्यूषति[2], **यकि** - दीव्यते ।

१. 'दिवादिभ्यः श्यन्' इति श्यन् । शपः अपवादः । 'हलि च' इति दीर्घः ।

२. 'सनीवन्त...' इति वेट् । इडभावपक्षे 'च्छ्वोः शूडनुनासिके च' इति ऊठ् ।

११०८. षिवु - तन्तुसन्ताने । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् - सीव्यति सीव्यतः सीव्यन्ति । सीव्यसि सीव्यथः सीव्यथ । सीव्यामि सीव्यावः सीव्यामः । **२. लिट्** - सिषेव सिषिवतुः सिषिवुः । सिषेविथ सिषिवथुः सिषिव । सिषेव सिषिविव सिषिविम । **३. लुट्** - सेविता सेवितारौ सेवितारः । सेवितासि सेवितास्थः सेवितास्थ । सेवितास्मि सेवितास्वः सेवितास्मः । **४. लृट्** - सेविष्यति सेविष्यतः सेविष्यन्ति । सेविष्यसि सेविष्यथः सेविष्यथ । सेविष्यामि सेविष्यावः सेविष्यामः । **५. लोट्** - सीव्यतु, सीव्यतात् सीव्यताम् सीव्यन्तु । सीव्य सीव्यतात् सीव्यतम् सीव्यत । सीव्यानि सीव्याव सीव्याम । **६. लङ्** - असीव्यत् असीव्यताम् असीव्यन् । असीव्यः असीव्यतम् असीव्यत । असीव्यम् असीव्याव असीव्याम । **७. विधिलिङ्** - सीव्येत् सीव्येताम् सीव्येयुः । सीव्येः सीव्येतम् सीव्येत । सीव्येयम् सीव्येव सीव्येम । **८. आशीर्लिङ्** - सीव्यात् सीव्यास्ताम् सीव्यासुः । सीव्याः सीव्यास्तम् सीव्यास्त । सीव्यासम् सीव्यास्व सीव्यास्म । **९. लुङ्** - असेवीत् असेविष्टाम् असेविषुः । असेवीः असेविष्टम् असेविष्ट । असेविषम् असेविष्व असेविष्म । **१०. लृङ्** - असेविष्यत् असेविष्यताम् असेविष्यन् । असेविष्यः असेविष्यतम् असेविष्यत । असेविष्यम् असेविष्याव असेविष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – सेवयति-ते, **सनि** – सिसेविषति/सुस्यूषति[1], **यकि** – सीव्यते ।

१. 'सनीवन्त...' इति वेट् । इडभावपक्षे 'च्छ्वोः शूडनुनासिके च' इति ऊठ् ।

११०९. स्त्रिवु – गतिशोषणयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – स्त्रीव्यति स्त्रीव्यतः स्त्रीव्यन्ति । स्त्रीव्यसि स्त्रीव्यथः स्त्रीव्यथ । स्त्रीव्यामि स्त्रीव्यावः स्त्रीव्यामः । **२. लिट्** – सिस्त्रेव सिस्त्रिवतुः सिस्त्रिवुः । सिस्त्रेविथ सिस्त्रिवथुः सिस्त्रिव । सिस्त्रेव सिस्त्रिविव सिस्त्रिविम । **३. लुट्** – स्त्रेविता स्त्रेवितारौ स्त्रेवितारः । स्त्रेवितासि स्त्रेवितास्थः स्त्रेवितास्थ । स्त्रेवितास्मि स्त्रेवितास्वः स्त्रेवितास्मः । **४. लृट्** – स्त्रेविष्यति स्त्रेविष्यतः स्त्रेविष्यन्ति । स्त्रेविष्यसि स्त्रेविष्यथः स्त्रेविष्यथ । स्त्रेविष्यामि स्त्रेविष्यावः स्त्रेविष्यामः । **५. लोट्** – स्त्रीव्यतु, स्त्रीव्यतात् स्त्रीव्यताम् स्त्रीव्यन्तु । स्त्रीव्य स्त्रीव्यतात् स्त्रीव्यतम् स्त्रीव्यत । स्त्रीव्याणि स्त्रीव्याव स्त्रीव्याम । **६. लङ्** – अस्त्रीव्यत् अस्त्रीव्यताम् अस्त्रीव्यन् । अस्त्रीव्यः अस्त्रीव्यतम् अस्त्रीव्यत । अस्त्रीव्यम् अस्त्रीव्याव अस्त्रीव्याम । **७. विधिलिङ्** – स्त्रीव्येत् स्त्रीव्येताम् स्त्रीव्येयुः । स्त्रीव्येः स्त्रीव्येतम् स्त्रीव्येत । स्त्रीव्येयम् स्त्रीव्येव स्त्रीव्येम । **८. आशीर्लिङ्** – स्त्रीव्यात् स्त्रीव्यास्ताम् स्त्रीव्यासुः । स्त्रीव्याः स्त्रीव्यास्तम् स्त्रीव्यास्त । स्त्रीव्यासम् स्त्रीव्यास्व स्त्रीव्यास्म । **९. लुङ्** – अस्त्रेवीत् अस्त्रेविष्टाम् अस्त्रेविषुः । अस्त्रेवीः अस्त्रेविष्टम् अस्त्रेविष्ट । अस्त्रेविषम् अस्त्रेविष्व अस्त्रेविष्म । **१०. लृङ्** – अस्त्रेविष्यत् अस्त्रेविष्यताम् अस्त्रेविष्यन् । अस्त्रेविष्यः अस्त्रेविष्यतम् अस्त्रेविष्यत । अस्त्रेविष्यम् अस्त्रेविष्याव अस्त्रेविष्याम ।

णिचि – स्त्रेवयति – ते, **सनि** – सिस्त्रेविषति/सुस्त्रूषति[1], **यकि** – स्त्रीव्यते ।

१. इवन्तत्वात् 'सनीवन्त...' इति वेट् । इडभावपक्षे 'ज्वरत्वर...' इति ऊठ् ।

१११०. ष्ठिवु – निरसने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'केचिदिहामुं न पठन्ति' इति कौमुदी ।

१. लट् – ष्ठीव्यति ष्ठीव्यतः ष्ठीव्यन्ति । ष्ठीव्यसि ष्ठीव्यथः ष्ठीव्यथ । ष्ठीव्यामि ष्ठीव्यावः ष्ठीव्यामः । **२. लिट्** – टिष्ठेव[1] टिष्ठिवतुः टिष्ठिवुः । टिष्ठेविथ टिष्ठिवथुः टिष्ठिव । टिष्ठेव टिष्ठिविव टिष्ठिविम । **३. लुट्** – ष्ठेविता ष्ठेवितारौ ष्ठेवितारः । ष्ठेवितासि ष्ठेवितास्थः ष्ठेवितास्थ । ष्ठेवितास्मि ष्ठेवितास्वः ष्ठेवितास्मः । **४. लृट्** – ष्ठेविष्यति ष्ठेविष्यतः ष्ठेविष्यन्ति । ष्ठेविष्यसि ष्ठेविष्यथः ष्ठेविष्यथ । ष्ठेविष्यामि ष्ठेविष्यावः ष्ठेविष्यामः । **५. लोट्** – ष्ठीव्यतु, ष्ठीव्यतात् ष्ठीव्यताम् ष्ठीव्यन्तु । ष्ठीव्य ष्ठीव्यतात् ष्ठीव्यतम् ष्ठीव्यत । ष्ठीव्यानि ष्ठीव्याव ष्ठीव्याम । **६. लङ्** – अष्ठीव्यत् अष्ठीव्यताम् अष्ठीव्यन् । अष्ठीव्यः अष्ठीव्यतम् अष्ठीव्यत । अष्ठीव्यम् अष्ठीव्याव अष्ठीव्याम । **७. विधिलिङ्** – ष्ठीव्येत् ष्ठीव्येताम् ष्ठीव्येयुः । ष्ठीव्येः ष्ठीव्येतम् ष्ठीव्येत । ष्ठीव्येयम् ष्ठीव्येव ष्ठीव्येम । **८. आशीर्लिङ्** – ष्ठीव्यात् ष्ठीव्यास्ताम् ष्ठीव्यासुः । ष्ठीव्याः ष्ठीव्यास्तम् ष्ठीव्यास्त । ष्ठीव्यासम् ष्ठीव्यास्व ष्ठीव्यास्म । **९. लुङ्** – अष्ठेवीत् अष्ठेविष्टाम् अष्ठेविषुः । अष्ठेवीः अष्ठेविष्टम् अष्ठेविष्ट । अष्ठेविषम् अष्ठेविष्व अष्ठेविष्म । **१०. लृङ्** – अष्ठेविष्यत् अष्ठेविष्यताम् अष्ठेविष्यन् । अष्ठेविष्यः अष्ठेविष्यतम् अष्ठेविष्यत । अष्ठेविष्यम् अष्ठेविष्याव अष्ठेविष्याम ।

णिचि – ष्ठेवयति – ते, **सनि** – टिष्ठेविषति/टिष्ठ्यूषति[2], **यकि** – ष्ठीव्यते ।

१. केचित् द्वितीयं वर्णं थकारं पठन्ति । तथा सति तु – **तिष्ठेव तिष्ठिवतुः** इत्यादीनि रूपाणि ।

२. इवन्तत्वात् 'सनीवन्त...' इति वेट् । इडभावपक्षे 'ज्वरत्वर...' इति ऊठ् ।

११११. ष्णुसु – अदने । सकर्म, सेट्, परस्मै । आदाने इत्येके । अदर्शनि इत्यपरे ।

१. लट् – स्नुस्यति स्नुस्यतः स्नुस्यन्ति । स्नुस्यसि स्नुस्यथः स्नुस्यथ । स्नुस्यामि स्नुस्यावः स्नुस्यामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. लिट् – सुष्णोस सुष्णुसतुः सुष्णुसुः । सुष्णोसिथ सुष्णुसथुः सुष्णुस । सुष्णोस, सुष्णुस सुष्णुसिव सुष्णुसिम । **३. लुट्** – स्नोसिता स्नोसितारौ स्नोसितारः । स्नोसितासि स्नोसितास्थः स्नोसितास्थ । स्नोसितास्मि स्नोसितास्वः स्नोसितास्मः । **४. लृट्** – स्नोसिष्यति स्नोसिष्यतः स्नोसिष्यन्ति । स्नोसिष्यसि स्नोसिष्यथः स्नोसिष्यथ । स्नोसिष्यामि स्नोसिष्यावः स्नोसिष्यामः । **५. लोट्** – स्नुस्यतु, स्नुस्यतात् स्नुस्यताम् स्नुस्यन्तु । स्नुस्य स्नुस्यतात् स्नुस्यतम् स्नुस्यत । स्नुस्यानि स्नुस्याव स्नुस्याम । **६. लङ्** – अस्नुस्यत् अस्नुस्यताम् अस्नुस्यन् । अस्नुस्यः अस्नुस्यतम् अस्नुस्यत । अस्नुस्यम् अस्नुस्याव अस्नुस्याम । **७. विधिलिङ्** – स्नुस्येत् स्नुस्येताम् स्नुस्येयुः । स्नुस्येः स्नुस्येतम् स्नुस्येत । स्नुस्येयम् स्नुस्येव स्नुस्येम । **८. आशीर्लिङ्** – स्नुस्यात् स्नुस्यास्ताम् स्नुस्यासुः । स्नुस्याः स्नुस्यास्तम् स्नुस्यास्त । स्नुस्यासम् स्नुस्यास्व स्नुस्यास्म । **९. लुङ्** – अस्नोसीत् अस्नोसिष्टाम् अस्नोसिषुः । अस्नोषीः अस्नोसिष्टम् अस्नोसिष्ट । अस्नोसिषम् अस्नोसिष्व अस्नोसिष्म । **१०. लृङ्** – अस्नोसिष्यत् अस्नोसिष्यताम् अस्नोसिष्यन् । अस्नोसिष्यः अस्नोसिष्यतम् अस्नोसिष्यत । अस्नोसिष्यम् अस्नोसिष्याव अस्नोसिष्याम ।

णिचि – स्नोसयति-ते, **सनि** – सुस्नुसिषति/सुस्नोसिषति[१], **यकि** – स्नुस्यते ।

१. इवन्तत्वात् 'सनीवन्त...' इति वेट् । इडभावपक्षे 'ज्वरत्वर...' इति ऊठ् ।

१११२. ष्णसु – निरसने । सकर्म सेट् परस्मै । आदाने इत्येके । अदर्शने इति द्रमिडाः इति धातुवृत्तिः । स्वामिकाश्यपादिमतानुसारेण अयं धातुः माधवीयादिषु पठितः ।

१. लट् – स्नस्यति स्नस्यतः स्नस्यन्ति । स्नस्यसि स्नस्यथः स्नस्यथ । स्नस्यामि स्नस्यावः स्नस्यामः ।

२. लिट् – सस्नास सस्नसतुः सस्नसुः । सस्नसिथ सस्नसथुः सस्नस । सस्नास, सस्नस सस्नसिव सस्नसिम । **३. लुट्** – स्नसिता स्नसितारौ स्नसितारः । स्नसितासि स्नसितास्थः स्नसितास्थ । स्नसितास्मि स्नसितास्वः स्नसितास्मः । **४. लृट्** – स्नसिष्यति स्नसिष्यतः स्नसिष्यन्ति । स्नसिष्यसि स्नसिष्यथः स्नसिष्यथ । स्नसिष्यामि स्नसिष्यावः स्नसिष्यामः । **५. लोट्** – स्नस्यतु, स्नस्यतात् स्नस्यताम् स्नस्यन्तु । स्नस्य स्नस्यतात् स्नस्यतम् स्नस्यत । स्नस्यानि स्नस्याव स्नस्याम । **६. लङ्** – अस्नस्यत् अस्नस्यताम् अस्नस्यन् । अस्नस्यः अस्नस्यतम् अस्नस्यत । अस्नस्यम् अस्नस्याव अस्नस्याम । **७. विधिलिङ्** – स्नस्येत् स्नस्येताम् स्नस्येयुः । स्नस्येः स्नस्येतम् स्नस्येत । स्नस्येयम् स्नस्येव स्नस्येम । **८. आशीर्लिङ्** – स्नस्यात् स्नस्यास्ताम् स्नस्यासुः । स्नस्याः स्नस्यास्तम् स्नस्यास्त । स्नस्यासम् स्नस्यास्व स्नस्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अस्नसीत् अस्नसिष्टाम् अस्नसिषुः । अस्नसीः अस्नसिष्टम् अस्नसिष्ट । अस्नसिषम् अस्नसिष्व अस्नसिष्म । (ii) अस्नासीत् अस्नासिष्टाम् अस्नासिषुः । अस्नासीः अस्नासिष्टम् अस्नासिष्ट । अस्नासिषम् अस्नासिष्व अस्नासिष्म । **१०. लृङ्** – अस्नसिष्यत् अस्नसिष्यताम् अस्नसिष्यन् । अस्नसिष्यः अस्नसिष्यतम् अस्नसिष्यत । अस्नसिष्यम् अस्नसिष्याव अस्नसिष्याम ।

णिचि – स्नासयति-ते, **सनि** – सिस्नसिषति, **यकि** – स्नस्यते

१११३. क्नसु – ह्वरणदीप्त्योः । अकर्म, सेट्, परस्मै । ह्वरणम् = कौटिल्यम् ।

१. लट् – क्नस्यति क्नस्यतः क्नस्यन्ति । क्नस्यसि क्नस्यथः क्नस्यथ । क्नस्यामि क्नस्यावः क्नस्यामः ।

२. लिट् – चक्नास चक्नसतुः चक्नसुः । चक्नसिथ चक्नसथुः चक्नस । चक्नास, चक्नस चक्नसिव चक्नसिम ।

३. लुट् – क्नसिता क्नसितारौ क्नसितारः । क्नसितासि क्नसितास्थः क्नसितास्थ । क्नसितास्मि क्नसितास्वः क्नसितास्मः । **४. लृट्** – क्नसिष्यति क्नसिष्यतः क्नसिष्यन्ति । क्नसिष्यसि क्नसिष्यथः क्नसिष्यथ । क्नसिष्यामि क्नसिष्यावः क्नसिष्यामः । **५. लोट्** – क्नस्यतु, क्नस्यतात् क्नस्यताम् क्नस्यन्तु । क्नस्य क्नस्यतात् क्नस्यतम् क्नस्यत । क्नस्यानि क्नस्याव क्नस्याम । **६. लङ्** – अक्नस्यत् अक्नस्यताम् अक्नस्यन् । अक्नस्यः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अक्रस्यतम् अक्रस्यत । अक्रस्यम् अक्रस्याव अक्रस्याम । **७. विधिलिङ्** – क्रस्येत् क्रस्येताम् क्रस्येयुः । क्रस्येः क्रस्येतम् क्रस्येत । क्रस्येयम् क्रस्येव क्रस्येम । **८. आशीर्लिङ्** – क्रस्यात् क्रस्यास्ताम् क्रस्यासुः । क्रस्याः क्रस्यास्तम् क्रस्यास्त । क्रस्यासम् क्रस्यास्व क्रस्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अक्रसीत् अक्रसिष्टाम् अक्रसिषुः । अक्रसीः अक्रसिष्टम् अक्रसिष्ट । अक्रसिषम् अक्रसिष्व अक्रसिष्म । (ii) अक्रासीत् अक्रासिष्टाम् अक्रासिषुः । अक्रासीः अक्रासिष्टम् अक्रासिष्ट । अक्रासिषम् अक्रासिष्व अक्रासिष्म । **१०. लृङ्** – अक्रसिष्यत् अक्रसिष्यताम् अक्रसिष्यन् । अक्रसिष्यः अक्रसिष्यतम् अक्रसिष्यत । अक्रसिष्यम् अक्रसिष्याव अक्रसिष्याम ।

णिचि – क्रासयति-ते, **सनि** – चिक्रसिषति, **यकि** – क्रस्यते

१११४. व्युष – दाहे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – व्युष्यति व्युष्यतः व्युष्यन्ति । व्युष्यसि व्युष्यथः व्युष्यथ । व्युष्यामि व्युष्यावः व्युष्यामः ।

२. लिट् – वुव्योष वुव्युषतुः वुव्युषुः । वुव्योषिथ वुव्युषथुः वुव्युष । वुव्योष वुव्युषिव वुव्युषिम । **३. लुट्** – व्योषिता व्योषितारौ व्योषितारः । व्योषितासि व्योषितास्थः व्योषितास्थ । व्योषितास्मि व्योषितास्वः व्योषितास्मः । **४. लृट्** – व्योषिष्यति व्योषिष्यतः व्योषिष्यन्ति । व्योषिष्यसि व्योषिष्यथः व्योषिष्यथ । व्योषिष्यामि व्योषिष्यावः व्योषिष्यामः । **५. लोट्** – व्युष्यतु, व्युष्यतात् व्युष्यताम् व्युष्यन्तु । व्युष्य व्युष्यतात् व्युष्यतम् व्युष्यत । व्युष्याणि व्युष्याव व्युष्याम । **६. लङ्** – अव्युष्यत् अव्युष्यताम् अव्युष्यन् । अव्युष्यः अव्युष्यतम् अव्युष्यत । अव्युष्यम् अव्युष्याव अव्युष्याम । **७. विधिलिङ्** – व्युष्येत् व्युष्येताम् व्युष्येयुः । व्युष्येः व्युष्येतम् व्युष्येत । व्युष्येयम् व्युष्येव व्युष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – व्युष्यात् व्युष्यास्ताम् व्युष्यासुः । व्युष्याः व्युष्यास्तम् व्युष्यास्त । व्युष्यासम् व्युष्यास्व व्युष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अव्योषीत्[1] अव्योषिष्टाम् अव्योषिषुः । अव्योषीः अव्योषिष्टम् अव्योषिष्ट । अव्योषिषम् अव्योषिष्व अव्योषिष्म । (ii) अव्युषत् अव्युषताम् अव्युषन् । अव्युषः अव्युषतम् अव्युषत । अव्युषम् अव्युषाव अव्युषाम । **१०. लृङ्** – अव्योषिष्यत् अव्योषिष्यताम् अव्योषिष्यन् । अव्योषिष्यः अव्योषिष्यतम् अव्योषिष्यत । अव्योषिष्यम् अव्योषिष्याव अव्योषिष्याम ।

णिचि – व्योषयति-ते, **सनि** – वुव्युषिषति/ वुव्योसिषति[2], **यकि** – व्युष्यते

१. 'अव्योषीत्' इति दाहार्थे । विभागार्थे पुषादित्वात् 'अव्युषत्' इति रूपम् ।

२. 'रलो व्युपधात्....' इति वा कित्त्वम् । कित्त्वे गुणनिषेधः ।

१११५. प्लुष – दाहे । सकर्म. सेट्. परस्मै ।

१. लट् – प्लुष्यति प्लुष्यतः प्लुष्यन्ति । प्लुष्यसि प्लुष्यथः प्लुष्यथ । प्लुष्यामि प्लुष्यावः प्लुष्यामः ।

२. लिट् – पुप्लोष पुप्लुषतुः पुप्लुषुः । पुप्लोषिथ पुप्लुषथुः पुप्लुष । पुप्लोष पुप्लुषिव पुप्लुषिम । **३. लुट्** – प्लोषिता प्लोषितारौ प्लोषितारः । प्लोषितासि प्लोषितास्थः प्लोषितास्थ । प्लोषितास्मि प्लोषितास्वः प्लोषितास्मः । **४. लृट्** – प्लोषिष्यति प्लोषिष्यतः प्लोषिष्यन्ति । प्लोषिष्यसि प्लोषिष्यथः प्लोषिष्यथ । प्लोषिष्यामि प्लोषिष्यावः प्लोषिष्यामः । **५. लोट्** – प्लुष्यतु, प्लुष्यतात् प्लुष्यताम् प्लुष्यन्तु । प्लुष्य प्लुष्यतात् प्लुष्यतम् प्लुष्यत । प्लुष्याणि प्लुष्याव प्लुष्याम । **६. लङ्** – अप्लुष्यत् अप्लुष्यताम् अप्लुष्यन् । अप्लुष्यः अप्लुष्यतम् अप्लुष्यत । अप्लुष्यम् अप्लुष्याव अप्लुष्याम । **७. विधिलिङ्** – प्लुष्येत् प्लुष्येताम् प्लुष्येयुः । प्लुष्येः प्लुष्येतम् प्लुष्येत । प्लुष्येयम् प्लुष्येव प्लुष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – प्लुष्यात् प्लुष्यास्ताम् प्लुष्यासुः । प्लुष्याः प्लुष्यास्तम् प्लुष्यास्त । प्लुष्यासम् प्लुष्यास्व प्लुष्यास्म । **९. लुङ्** – अप्लोषीत् अप्लोषिष्टाम् अप्लोषिषुः । अप्लोषीः अप्लोषिष्टम् अप्लोषिष्ट । अप्लोषिषम् अप्लोषिष्व

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अप्लोषिष्म । **१०. लृङ्** - अप्लोषिष्यत् अप्लोषिष्यताम् अप्लोषिष्यन् । अप्लोषिष्यः अप्लोषिष्यतम् अप्लोषिष्यत । अप्लोषिष्यम् अप्लोषिष्याव अप्लोषिष्याम ।

णिचि - प्लोषयति-ते, **सनि** - पुप्लुषिषति/ पुप्लोषिषति[1], **यकि** - प्लुष्यते

१. 'रलो व्युपधात्....' इति वा कित्त्वम् । कित्त्वे गुणनिषेधः ।

१११६. नृती - गात्रविक्षेपे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - नृत्यति नृत्यतः नृत्यन्ति । नृत्यसि नृत्यथः नृत्यथ । नृत्यामि नृत्यावः नृत्यामः । **२. लिट्** - ननर्त ननृततुः ननृतुः । ननर्तिथ ननृतथुः ननृत । ननर्त ननृतिव ननृतिम । **३. लुट्** - नर्तिता नर्तितारौ नर्तितारः । नर्तितासि नर्तितास्थः नर्तितास्थ । नर्तितास्मि नर्तितास्वः नर्तितास्मः । **४. लृट्** - (i) नर्तिष्यति नर्तिष्यतः नर्तिष्यन्ति । नर्तिष्यसि नर्तिष्यथः नर्तिष्यथ । नर्तिष्यामि नर्तिष्यावः नर्तिष्यामः । (ii) नर्त्स्यति[1] नर्त्स्यतः नर्त्स्यन्ति । नर्त्स्यसि नर्त्स्यथः नर्त्स्यथ । नर्त्स्यामि नर्त्स्यावः नर्त्स्यामः । **५. लोट्** - नृत्यतु, नृत्यतात् नृत्यताम् नृत्यन्तु । नृत्य, नृत्यतात् नृत्यतम् नृत्यत । नृत्यानि नृत्याव नृत्याम । **६. लङ्** - अनृत्यत् अनृत्यताम् अनृत्यन् । अनृत्यः अनृत्यतम् अनृत्यत । अनृत्यम् अनृत्याव अनृत्याम । **७. विधिलिङ्** - नृत्येत् नृत्येताम् नृत्येयुः । नृत्येः नृत्येतम् नृत्येत । नृत्येयम् नृत्येव नृत्येम । **८. आशीर्लिङ्** - नृत्यात् नृत्यास्ताम् नृत्यासुः । नृत्याः नृत्यास्तम् नृत्यास्त । नृत्यासम् नृत्यास्व नृत्यास्म । **९. लुङ्** - अनर्तीत् अनर्तिष्टाम् अनर्तिषुः । अनर्तीः अनर्तिष्टम् अनर्तिष्ट । अनर्तिषम् अनर्तिष्व अनर्तिष्म । **१०. लृङ्** - (i) अनर्तिष्यत् अनर्तिष्यताम् अनर्तिष्यन् । अनर्तिष्यः अनर्तिष्यतम् अनर्तिष्यत । अनर्तिष्यम् अनर्तिष्याव अनर्तिष्याम । (ii) अनर्त्स्यत् अनर्त्स्यताम् अनर्त्स्यन् । अनर्त्स्यः अनर्त्स्यतम् अनर्त्स्यत । अनर्त्स्यम् अनर्त्स्याव अनर्त्स्याम ।

णिचि - नर्तयति[2]-ते, **सनि** - निनर्तिषति/निनृत्सति, **यकि** - नृत्यते

१. 'सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतृदनृतः' - एभ्यः परस्य सिज्भिन्नस्य सादेरार्धधातुकस्य इड् वा स्यात् ।

२. अस्य चलनार्थकत्वात् अकर्मकत्वात् च 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति, 'अणौ अकर्मकात्..' इति च सूत्रद्वयेन कर्त्रभिप्राये क्रियाफले यत् परस्मैपदं प्राप्तं तत् 'न पादम्याङ्..' इत्यादिना निषिध्यते । अकर्त्रभिप्राये परस्मैपदं स्यात् एव ।

१११७. त्रसी - उद्वेगे । अकर्म, सेट्, परस्मै । उद्वेगः = भयम् इति क्षीरस्वामी । 'त्रसति त्रस्यतीत्येवमुद्वेगार्थे तु वा श्यनि' (श्लो. १९१) इति देवः ।

१. लट् - (i) त्रस्यति त्रस्यतः त्रस्यन्ति । त्रस्यसि त्रस्यथः त्रस्यथ । त्रस्यामि त्रस्यावः त्रस्यामः । (ii) त्रसति[1] त्रसतः त्रसन्ति । त्रससि त्रसथः त्रसथ । त्रसामि त्रसावः त्रसामः । **२. लिट्** - तत्रास तत्रसतुः[2]-त्रेसतुः तत्रसुः-त्रेसुः । तत्रसिथ-त्रेसिथ तत्रसथुः-त्रेसथुः तत्रस-त्रेस । तत्रास, तत्रस तत्रसिव-त्रेसिव तत्रसिम त्रेसिम । **३. लुट्** - त्रसिता त्रसितारौ त्रसितारः । त्रसितासि त्रसितास्थः त्रसितास्थ । त्रसितास्मि त्रसितास्वः त्रसितास्मः । **४. लृट्** - त्रसिष्यति त्रसिष्यतः त्रसिष्यन्ति । त्रसिष्यसि त्रसिष्यथः त्रसिष्यथ । त्रसिष्यामि त्रसिष्यावः त्रसिष्यामः । **५. लोट्** - (i) त्रस्यतु, त्रस्यतात् त्रस्यताम् त्रस्यन्तु । त्रस्य, त्रस्यतात् त्रस्यतम् त्रस्यत । त्रस्यानि त्रस्याव त्रस्याम । (ii) त्रसतु, त्रसतात् त्रसताम् त्रसन्तु । त्रस, त्रसतात् त्रसतम् त्रसत । त्रसानि त्रसाव त्रसाम । **६. लङ्** - (i) अत्रस्यत् अत्रस्यताम् अत्रस्यन् । अत्रस्यः अत्रस्यतम् अत्रस्यत । अत्रस्यम् अत्रसाव अत्रसाम । (ii) अत्रसत् अत्रसताम् अत्रसन् । अत्रसः अत्रसतम् अत्रसत । अत्रसम् अत्रसाव अत्रसाम । **७. विधिलिङ्** - (i) त्रस्येत् त्रस्येताम् त्रस्येयुः । त्रस्येः त्रस्येतम् त्रस्येत । त्रस्येयम् त्रस्येव त्रस्येम । (ii) त्रसेत् त्रसेताम् त्रसेयुः । त्रसेः त्रसेतम् त्रसेत । त्रसेयम् त्रसेव त्रसेम । **८. आशीर्लिङ्** - त्रस्यात् त्रस्यास्ताम् त्रस्यासुः । त्रस्याः त्रस्यास्तम् त्रस्यास्त । त्रस्यासम् त्रस्यास्व त्रस्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अत्रसीत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अत्रसिष्टाम् अत्रसिषुः । अत्रसीः अत्रसिष्टम् अत्रसिष्ट । अत्रसिषम् अत्रसिष्व अत्रसिष्म । (ii) अत्रासीत् अत्रासिष्टाम् अत्रासिषुः । अत्रासीः अत्रासिष्टम् अत्रासिष्ट । अत्रासिषम् अत्रासिष्व अत्रासिष्म । **१०. लृङ्** – अत्रसिष्यत् अत्रसिष्यताम् अत्रसिष्यन् । अत्रसिष्यः अत्रसिष्यतम् अत्रसिष्यत । अत्रसिष्यम् अत्रसिष्याव अत्रसिष्याम ।

णिचि – त्रासयति – ते, **सनि** – तित्रसिषति, **यकि** – त्रस्यते

१. 'वा भ्राशभ्लाशभ्रमुक्रमुक्लमुत्रसित्रुटिलषः' इति श्यन् वा । श्यनः अभावपक्षे शः ।

२. 'वा जृभ्रमुत्रसाम्' इति एत्वाभ्यासविकल्पः ।

१११८. कुथ – पूतीभावे । अकर्म, सेट्, परस्मै । पूतीभावः = दौर्गन्ध्यम् इति सिद्धान्तकौमुदी । पवित्रीकरणमिति तत्त्वबोधिनी । 'कुथ्नाति कुन्थेत् संक्लेशे, पूतीभावे तु कुथ्यति' (श्लो ३८) इति देवः ।

१. लट् – कुथ्यति कुथ्यतः कुथ्यन्ति । कुथ्यसि कुथ्यथः कुथ्यथ । कुथ्यामि कुथ्यावः कुथ्यामः । **२. लिट्** – चुकोथ चुकुथतुः चुकुथुः । चुकोथिथ चुकुथथुः चुकुथ । चुकोथ चुकुथिव चुकुथिम । **३. लुट्** – कोथिता कोथितारौ कोथितारः । कोथितासि कोथितास्थः कोथितास्थ । कोथितास्मि कोथितास्वः कोथितास्मः । **४. लृट्** – कोथिष्यति कोथिष्यतः कोथिष्यन्ति । कोथिष्यसि कोथिष्यथः कोथिष्यथ । कोथिष्यामि कोथिष्यावः कोथिष्यामः । **५. लोट्** – कुथ्यतु, कुथ्यतात् कुथ्यताम् कुथ्यन्तु । कुथ्य, कुथ्यतात् कुथ्यतम् कुथ्यत । कुथ्यानि कुथ्याव कुथ्याम । **६. लङ्** – अकुथ्यत् अकुथ्यताम् अकुथ्यन् । अकुथ्यः अकुथ्यतम् अकुथ्यत । अकुथ्यम् अकुथ्याव अकुथ्याम । **७. विधिलिङ्** – कुथ्येत् कुथ्येताम् कुथ्येयुः । कुथ्येः कुथ्येतम् कुथ्येत । कुथ्येयम् कुथ्येव कुथ्येम । **८. आशीर्लिङ्** – कुथ्यात् कुथ्यास्ताम् कुथ्यासुः । कुथ्याः कुथ्यास्तम् कुथ्यास्त । कुथ्यासम् कुथ्यास्व कुथ्यास्म । **९. लुङ्** – अकोथीत् अकोथिष्टाम् अकोथिषुः । अकोथीः अकोथिष्टम् अकोथिष्ट । अकोथिषम् अकोथिष्व अकोथिष्म । **१०. लृङ्** – अकोथिष्यत् अकोथिष्यताम् अकोथिष्यन् । अकोथिष्यः अकोथिष्यतम् अकोथिष्यत । अकोथिष्यम् अकोथिष्याव अकोथिष्याम ।

णिचि – कोथयति – ते, **सनि** – चुकुथिषति/चुकोथिषति, **यकि** – कुथ्यते

१११९. पुथ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'पुथ्येत्पुन्थति हिंसार्थे भाषार्थे पोथयेदिति' (श्लो. १००) इति देवः ।

१. लट् – पुथ्यति पुथ्यतः पुथ्यन्ति । पुथ्यसि पुथ्यथः पुथ्यथ । पुथ्यामि पुथ्यावः पुथ्यामः । **२. लिट्** – पुपोथ पुपुथतुः पुपुथुः । पुपोथिथ पुपुथथुः पुपुथ । पुपोथ पुपुथिव पुपुथिम । **३. लुट्** – पोथिता पोथितारौ पोथितारः । पोथितासि पोथितास्थः पोथितास्थ । पोथितास्मि पोथितास्वः पोथितास्मः । **४. लृट्** – पोथिष्यति पोथिष्यतः पोथिष्यन्ति । पोथिष्यसि पोथिष्यथः पोथिष्यथ । पोथिष्यामि पोथिष्यावः पोथिष्यामः । **५. लोट्** – पुथ्यतु, पुथ्यतात् पुथ्यताम् पुथ्यन्तु । पुथ्य, पुथ्यतात् पुथ्यतम् पुथ्यत । पुथ्यानि पुथ्याव पुथ्याम । **६. लङ्** – अपुथ्यत् अपुथ्यताम् अपुथ्यन् । अपुथ्यः अपुथ्यतम् अपुथ्यत । अपुथ्यम् अपुथ्याव अपुथ्याम । **७. विधिलिङ्** – पुथ्येत् पुथ्येताम् पुथ्येयुः । पुथ्येः पुथ्येतम् पुथ्येत । पुथ्येयम् पुथ्येव पुथ्येम । **८. आशीर्लिङ्** – पुथ्यात् पुथ्यास्ताम् पुथ्यासुः । पुथ्याः पुथ्यास्तम् पुथ्यास्त । पुथ्यासम् पुथ्यास्व पुथ्यास्म । **९. लुङ्** – अपोथीत् अपोथिष्टाम् अपोथिषुः । अपोथीः अपोथिष्टम् अपोथिष्ट । अपोथिषम् अपोथिष्व अपोथिष्म । **१०. लृङ्** – अपोथिष्यत् अपोथिष्यताम् अपोथिष्यन् । अपोथिष्यः अपोथिष्यतम् अपोथिष्यत । अपोथिष्यम् अपोथिष्याव अपोथिष्याम ।

णिचि – पोथयति – ते, **सनि** – पुपुथिषति/पुपोथिषति, **यकि** – पुथ्यते

११२०. गुध – परिवेष्टने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'गुधेर्गुध्नाति रोषेऽर्थे गुध्येत् तु परिवेष्टने' (श्लो. १२१) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – गुध्यति गुध्यतः गुध्यन्ति । गुध्यसि गुध्यथः गुध्यथ । गुध्यामि गुध्यावः गुध्यामः । **२. लिट्** – जुगोध जुगुधतुः जुगुधुः । जुगोधिथ जुगुधथुः जुगुध । जुगोध जुगुधिव जुगुधिम । **३. लुट्** – गोधिता गोधितारौ गोधितारः । गोधितासि गोधितास्थः गोधितास्थ । गोधितास्मि गोधितास्वः गोधितास्मः । **४. लृट्** – गोधिष्यति गोधिष्यतः गोधिष्यन्ति । गोधिष्यसि गोधिष्यथः गोधिष्यथ । गोधिष्यामि गोधिष्यावः गोधिष्यामः । **५. लोट्** – गुध्यतु, गुध्यतात् गुध्यताम् गुध्यन्तु । गुध्य, गुध्यतात् गुध्यतम् गुध्यत । गुध्यानि गुध्याव गुध्याम । **६. लङ्** – अगुध्यत् अगुध्यताम् अगुध्यन् । अगुध्यः अगुध्यतम् अगुध्यत । अगुध्यम् अगुध्याव अगुध्याम । **७. विधिलिङ्** – गुध्येत् गुध्येताम् गुध्येयुः । गुध्येः गुध्येतम् गुध्येत । गुध्येयम् गुध्येव गुध्येम । **८. आशीर्लिङ्** – गुध्यात् गुध्यास्ताम् गुध्यासुः । गुध्याः गुध्यास्तम् गुध्यास्त । गुध्यासम् गुध्यास्व गुध्यास्म । **९. लुङ्** – अगोधीत् अगोधिष्टाम् अगोधिषुः । अगोधीः अगोधिष्टम् अगोधिष्ट । अगोधिषम् अगोधिष्व अगोधिष्म । **१०. लृङ्** – अगोधिष्यत् अगोधिष्यताम् अगोधिष्यन् । अगोधिष्यः अगोधिष्यतम् अगोधिष्यत । अगोधिष्यम् अगोधिष्याव अगोधिष्याम ।

णिचि – गोधयति – ते, **सनि** – जुगुधिषति/जुगोधिषति, **यकि** – गुध्यते

११२१. क्षिप – प्रेरणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । प्रेरणम् = निरसनम् इति धातुकाव्यव्याख्या । 'क्षिप्यति प्रेरणे, शे तु क्षिपति क्षिपते पदे' (श्लो. १३०) इति देवः ।

१. लट् – क्षिप्यति क्षिप्यतः क्षिप्यन्ति । क्षिप्यसि क्षिप्यथः क्षिप्यथ । क्षिप्यामि क्षिप्यावः क्षिप्यामः । **२. लिट्** – चिक्षेप चिक्षिपतुः चिक्षिपुः । चिक्षेपिथ चिक्षिपथुः चिक्षिप । चिक्षेप चिक्षिपव चिक्षिपम । **३. लुट्** – क्षेप्ता क्षेप्तारौ क्षेप्तारः । क्षेप्तासि क्षेप्तास्थः क्षेप्तास्थ । क्षेप्तास्मि क्षेप्तास्वः क्षेप्तास्मः । **४. लृट्** – क्षेप्स्यति क्षेप्स्यतः क्षेप्स्यन्ति । क्षेप्स्यसि क्षेप्स्यथः क्षेप्स्यथ । क्षेप्स्यामि क्षेप्स्यावः क्षेप्स्यामः । **५. लोट्** – क्षिप्यतु, क्षिप्यतात् क्षिप्यताम् क्षिप्यन्तु । क्षिप्य, क्षिप्यतात् क्षिप्यतम् क्षिप्यत । क्षिप्याणि क्षिप्याव क्षिप्याम । **६. लङ्** – अक्षिप्यत् अक्षिप्यताम् अक्षिप्यन् । अक्षिप्यः अक्षिप्यतम् अक्षिप्यत । अक्षिप्यम् अक्षिप्याव अक्षिप्याम । **७. विधिलिङ्** – क्षिप्येत् क्षिप्येताम् क्षिप्येयुः । क्षिप्येः क्षिप्येतम् क्षिप्येत । क्षिप्येयम् क्षिप्येव क्षिप्येम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षिप्यात् क्षिप्यास्ताम् क्षिप्यासुः । क्षिप्याः क्षिप्यास्तम् क्षिप्यास्त । क्षिप्यासम् क्षिप्यास्व क्षिप्यास्म । **९. लुङ्** – अक्षैप्सीत् अक्षैप्ताम् अक्षैप्सुः । अक्षैप्सीः अक्षैप्तम् अक्षैप्त । अक्षैप्सम् अक्षैप्स्व अक्षैप्स्म । **१०. लृङ्** – अक्षेप्स्यत् अक्षेप्स्यताम् अक्षेप्स्यन् । अक्षेप्स्यः अक्षेप्स्यतम् अक्षेप्स्यत । अक्षेप्स्यम् अक्षेप्स्याव अक्षेप्स्याम ।

णिचि – क्षेपयति – ते, **सनि** – चिक्षिप्सति, **यकि** – क्षिप्यते

११२२. पुष्प – विकसने । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – पुष्प्यति पुष्प्यतः पुष्प्यन्ति । पुष्प्यसि पुष्प्यथः पुष्प्यथ । पुष्प्यामि पुष्प्यावः पुष्प्यामः । **२. लिट्** – पुपुष्प पुपुष्पतुः पुपुष्पुः । पुपुष्पिथ पुपुष्पथुः पुपुष्प । पुपुष्प पुपुष्पिव पुपुष्पिम । **३. लुट्** – पुष्पिता पुष्पितारौ पुष्पितारः । पुष्पितासि पुष्पितास्थः पुष्पितास्थ । पुष्पितास्मि पुष्पितास्वः पुष्पितास्मः । **४. लृट्** – पुष्पिष्यति पुष्पिष्यतः पुष्पिष्यन्ति । पुष्पिष्यसि पुष्पिष्यथः पुष्पिष्यथ । पुष्पिष्यामि पुष्पिष्यावः पुष्पिष्यामः । **५. लोट्** – पुष्प्यतु, पुष्प्यतात् पुष्प्यताम् पुष्प्यन्तु । पुष्प्य, पुष्प्यतात् पुष्प्यतम् पुष्प्यत । पुष्प्याणि पुष्प्याव पुष्प्याम । **६. लङ्** – अपुष्प्यत् अपुष्प्यताम् अपुष्प्यन् । अपुष्प्यः अपुष्प्यतम् अपुष्प्यत । अपुष्प्यम् अपुष्प्याव अपुष्प्याम । **७. विधिलिङ्** – पुष्प्येत् पुष्प्येताम् पुष्प्येयुः । पुष्प्येः पुष्प्येतम् पुष्प्येत । पुष्प्येयम् पुष्प्येव पुष्प्येम । **८. आशीर्लिङ्** – पुष्प्यात् पुष्प्यास्ताम् पुष्प्यासुः । पुष्प्याः पुष्प्यास्तम् पुष्प्यास्त । पुष्प्यासम् पुष्प्यास्व पुष्प्यास्म । **९. लुङ्** – अपुष्पीत् अपुष्पिष्टाम् अपुष्पिषुः । अपुष्पीः अपुष्पिष्टम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपुष्पिष्ट । अपुष्पिषम् अपुष्पिष्व अपुष्पिष्म । **१०. लृङ्** - अपुष्पिष्यत् अपुष्पिष्यताम् अपुष्पिष्यन् । अपुष्पिष्यः अपुष्पिष्यतम् अपुष्पिष्यत । अपुष्पिष्यम् अपुष्पिष्याव अपुष्पिष्याम ।

णिचि - पुष्पयति - ते, **सनि** - पुपुष्पिषति, **यकि** - पुष्प्यते

११२३. तिम - आर्द्रीभावे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - तिम्यति तिम्यतः तिम्यन्ति । तिम्यसि तिम्यथः तिम्यथ । तिम्यामि तिम्यावः तिम्यामः । **२. लिट्** - तितेम तितिमतुः तितिमुः । तितेमिथ तितिमथुः तितिम । तितेम तितिमिव तितिमिम । **३. लुट्** - तेमिता तेमितारौ तेमितारः । तेमितासि तेमितास्थः तेमितास्थ । तेमितास्मि तेमितास्वः तेमितास्मः । **४. लृट्** - तेमिष्यति तेमिष्यतः तेमिष्यन्ति । तेमिष्यसि तेमिष्यथः तेमिष्यथ । तेमिष्यामि तेमिष्यावः तेमिष्यामः । **५. लोट्** - तिम्यतु, तिम्यतात् तिम्यताम् तिम्यन्तु । तिम्य, तिम्यतात् तिम्यतम् तिम्यत । तिम्यानि तिम्याव तिम्याम । **६. लङ्** - अतिम्यत् अतिम्यताम् अतिम्यन् । अतिम्यः अतिम्यतम् अतिम्यत । अतिम्यम् अतिम्याव अतिम्याम । **७. विधिलिङ्** - तिम्येत् तिम्येताम् तिम्येयुः । तिम्येः तिम्येतम् तिम्येत । तिम्येयम् तिम्येव तिम्येम । **८. आशीर्लिङ्** - तिम्यात् तिम्यास्ताम् तिम्यासुः । तिम्याः तिम्यास्तम् तिम्यास्त । तिम्यासम् तिम्यास्व तिम्यास्म । **९. लुङ्** - अतेमीत् अतेमिष्टाम् अतेमिषुः । अतेमीः अतेमिष्टम् अतेमिष्ट । अतेमिषम् अतेमिष्व अतेमिष्म । **१०. लृङ्** - अतेमिष्यत् अतेमिष्यताम् अतेमिष्यन् । अतेमिष्यः अतेमिष्यतम् अतेमिष्यत । अतेमिष्यम् अतेमिष्याव अतेमिष्याम ।

णिचि - तेमयति - ते, **सनि** - तितिमिषति/तितेमिषति, **यकि** - तिम्यते

११२४. ष्टिम - आर्द्रीभावे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'स्तिम' इति माधवादयः । 'निश्चलीभावे' इति च केचित् । 'क्लेदे' इति परे ।

१. लट् - स्तिम्यति स्तिम्यतः स्तिम्यन्ति । स्तिम्यसि स्तिम्यथः स्तिम्यथ । स्तिम्यामि स्तिम्यावः स्तिम्यामः । **२. लिट्** - तिष्टेम तिष्टिमतुः तिष्टिमुः । तिष्टेमिथ तिष्टिमथुः तिष्टिम । तिष्टेम तिष्टिमिव तिष्टिमिम । **३. लुट्** - स्तेमिता स्तेमितारौ स्तेमितारः । स्तेमितासि स्तेमितास्थः स्तेमितास्थ । स्तेमितास्मि स्तेमितास्वः स्तेमितास्मः । **४. लृट्** - स्तेमिष्यति स्तेमिष्यतः स्तेमिष्यन्ति । स्तेमिष्यसि स्तेमिष्यथः स्तेमिष्यथ । स्तेमिष्यामि स्तेमिष्यावः स्तेमिष्यामः । **५. लोट्** - स्तिम्यतु, स्तिम्यतात् स्तिम्यताम् स्तिम्यन्तु । स्तिम्य, स्तिम्यतात् स्तिम्यतम् स्तिम्यत । स्तिम्यानि स्तिम्याव स्तिम्याम । **६. लङ्** - अस्तिम्यत् अस्तिम्यताम् अस्तिम्यन् । अस्तिम्यः अस्तिम्यतम् अस्तिम्यत । अस्तिम्यम् अस्तिम्याव अस्तिम्याम । **७. विधिलिङ्** - स्तिम्येत् स्तिम्येताम् स्तिम्येयुः । स्तिम्येः स्तिम्येतम् स्तिम्येत । स्तिम्येयम् स्तिम्येव स्तिम्येम । **८. आशीर्लिङ्** - स्तिम्यात् स्तिम्यास्ताम् स्तिम्यासुः । स्तिम्याः स्तिम्यास्तम् स्तिम्यास्त । स्तिम्यासम् स्तिम्यास्व स्तिम्यास्म । **९. लुङ्** - अस्तेमीत् अस्तेमिष्टाम् अस्तेमिषुः । अस्तेमीः अस्तेमिष्टम् अस्तेमिष्ट । अस्तेमिषम् अस्तेमिष्व अस्तेमिष्म । **१०. लृङ्** - अस्तेमिष्यत् अस्तेमिष्यताम् अस्तेमिष्यन् । अस्तेमिष्यः अस्तेमिष्यतम् अस्तेमिष्यत । अस्तेमिष्यम् अस्तेमिष्याव अस्तेमिष्याम ।

णिचि - स्तेमयति - ते, **सनि** - तिस्तिमिषति/तिस्तेमिषति, **यकि** - स्तिम्यते

११२५. ष्टीम - आर्द्रीभावे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'तीम' इति केचित् पठन्ति इति धातुवृत्तिः ।

१. लट् - स्तीम्यति स्तीम्यतः स्तीम्यन्ति । स्तीम्यसि स्तीम्यथः स्तीम्यथ । स्तीम्यामि स्तीम्यावः स्तीम्यामः । **२. लिट्** - तिष्टीम तिष्टीमतुः तिष्टीमुः । तिष्टीमिथ तिष्टीमथुः तिष्टीम । तिष्टीम तिष्टीमिव तिष्टीमिम । **३. लुट्** - स्तीमिता स्तीमितारौ स्तीमितारः । स्तीमितासि स्तीमितास्थः स्तीमितास्थ ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्तीमितास्मि स्तीमितास्वः स्तीमितास्मः । **४. लृट्** – स्तीमिष्यति स्तीमिष्यतः स्तीमिष्यन्ति । स्तीमिष्यसि स्तीमिष्यथः स्तीमिष्यथ । स्तीमिष्यामि स्तीमिष्यावः स्तीमिष्यामः । **५. लोट्** – स्तीम्यतु, स्तीम्यतात् स्तीम्यताम् स्तीम्यन्तु । स्तीम्य, स्तीम्यतात् स्तीम्यतम् स्तीम्यत । स्तीम्यानि स्तीम्याव स्तीम्याम । **६. लङ्** – अस्तीम्यत् अस्तीम्यताम् अस्तीम्यन् । अस्तीम्यः अस्तीम्यतम् अस्तीम्यत । अस्तीम्यम् अस्तीम्याव अस्तीम्याम । **७. विधिलिङ्** – स्तीम्येत् स्तीम्येताम् स्तीम्येयुः । स्तीम्येः स्तीम्येतम् स्तीम्येत । स्तीम्येयम् स्तीम्येव स्तीम्येम । **८. आशीर्लिङ्** – स्तीम्यात् स्तीम्यास्ताम् स्तीम्यासुः । स्तीम्याः स्तीम्यास्तम् स्तीम्यास्त । स्तीम्यासम् स्तीम्यास्व स्तीम्यास्म । **९. लुङ्** – अस्तीमीत् अस्तीमिष्टाम् अस्तीमिषुः । अस्तीमीः अस्तीमिष्टम् अस्तीमिष्ट । अस्तीमिषम् अस्तीमिष्व अस्तीमिष्म । **१०. लृङ्** – अस्तीमिष्यत् अस्तीमिष्यताम् अस्तीमिष्यन् । अस्तीमिष्यः अस्तीमिष्यतम् अस्तीमिष्यत । अस्तीमिष्यम् अस्तीमिष्याव अस्तीमिष्याम ।

णिचि – स्तीमयति – ते, **सनि** – तिस्तीमिषति, **यकि** – स्तीम्यते

११२६. व्रीड – चोदने लज्जायाञ्च । सकर्म, सेट्, परस्मै । धातुवृत्तौ तु 'चोदने' इत्येव । तरङ्गिण्यां 'चोदने' इति पठित्वा 'चोदनं – लज्जा' इति दृश्यते । 'लज्जायामप्यधीयते' इति मैत्रेयः । दीक्षितकाशकृत्स्नात्रेयादयस्तु 'चोदने लज्जायां च' इत्येव पठन्ति । 'प्रेरणे च इति द्रुमे' इति धातुकाव्यव्याख्यायाम् । (१.५७)

१. लट् – व्रीड्यति व्रीड्यतः व्रीड्यन्ति । व्रीड्यसि व्रीड्यथः व्रीड्यथ । व्रीड्यामि व्रीड्यावः व्रीड्यामः ।
२. लिट् – विव्रीड विव्रीडतुः विव्रीडुः । विव्रीडिथ विव्रीडथुः विव्रीड । विव्रीड विव्रीडिव विव्रीडिम ।
३. लुट् – व्रीडिता व्रीडितारौ व्रीडितारः । व्रीडितासि व्रीडितास्थः व्रीडितास्थ । व्रीडितास्मि व्रीडितास्वः व्रीडितास्मः । **४. लृट्** – व्रीडिष्यति व्रीडिष्यतः व्रीडिष्यन्ति । व्रीडिष्यसि व्रीडिष्यथः व्रीडिष्यथ । व्रीडिष्यामि व्रीडिष्यावः व्रीडिष्यामः । **५. लोट्** – व्रीड्यतु, व्रीड्यतात् व्रीड्यताम् व्रीड्यन्तु । व्रीड्य, व्रीड्यतात् व्रीड्यतम् व्रीड्यत । व्रीड्यानि व्रीड्याव व्रीड्याम । **६. लङ्** – अव्रीड्यत् अव्रीड्यताम् अव्रीड्यन् । अव्रीड्यः अव्रीड्यतम् अव्रीड्यत । अव्रीड्यम् अव्रीड्यात्र अव्रीड्याम । **७. विधिलिङ्** – व्रीड्येत् व्रीड्येताम् व्रीड्येयुः । व्रीड्येः व्रीड्येतम् व्रीड्येत । व्रीड्येयम् व्रीड्येव व्रीड्येम । **८. आशीर्लिङ्** – व्रीड्यात् व्रीड्यास्ताम् व्रीड्यासुः । व्रीड्याः व्रीड्यास्तम् व्रीड्यास्त । व्रीड्यासम् व्रीड्यास्व व्रीड्यास्म । **९. लुङ्** – अव्रीडीत् अव्रीडिष्टाम् अव्रीडिषुः । अव्रीडीः अव्रीडिष्टम् अव्रीडिष्ट । अव्रीडिषम् अव्रीडिष्व अव्रीडिष्म । **१०. लृङ्** – अव्रीडिष्यत् अव्रीडिष्यताम् अव्रीडिष्यन् । अव्रीडिष्यः अव्रीडिष्यतम् अव्रीडिष्यत । अव्रीडिष्यम् अव्रीडिष्याव अव्रीडिष्याम ।

णिचि – व्रीडयति – ते, **सनि** – विव्रीडिषति, **यकि** – व्रीड्यते ।

११२७. इष – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'इष्णात्याभीक्ष्ण्ये, इच्छायामिच्छेद्गत्यर्थ इष्यति' (श्लो.१६८) इति देवः ।

१. लट् – इष्यति इष्यतः इष्यन्ति । इष्यसि इष्यथः इष्यथ । इष्यामि इष्यावः इष्यामः । **२. लिट्** – इयेष ईषतुः ईषुः । इयेषिथ ईषथुः ईष । इयेष ईषिव ईषिम । **३. लुट्** – एषिता एषितारौ एषितारः । एषितासि एषितास्थः एषितास्थ । एषितास्मि एषितास्वः एषितास्मः । **४. लृट्** – एषिष्यति एषिष्यतः एषिष्यन्ति । एषिष्यसि एषिष्यथः एषिष्यथ । एषिष्यामि एषिष्यावः एषिष्यामः । **५. लोट्** – इष्यतु, इष्यतात् इष्यताम् इष्यन्तु । इष्य, इष्यतात् इष्यतम् इष्यत । इष्याणि इष्याव इष्याम । **६. लङ्** – ऐष्यत् ऐष्यताम् ऐष्यन् । ऐष्यः ऐष्यतम् ऐष्यत । ऐष्यम् ऐष्याव ऐष्याम । **७. विधिलिङ्** – इष्येत् इष्येताम् इष्येयुः । इष्येः इष्येतम् इष्येत । इष्येयम् इष्येव इष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – इष्यात् इष्यास्ताम् इष्यासुः । इष्याः इष्यास्तम् इष्यास्त । इष्यासम् इष्यास्व इष्यास्म । **९. लुङ्** – ऐषीत् ऐषिष्टाम् ऐषिषुः । ऐषीः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ऐषिष्टम् ऐषिष्ट । ऐषिषम् ऐषिष्व ऐषिष्म । **१०. लृङ्** – ऐषिष्यत् ऐषिष्यताम् ऐषिष्यन् । ऐषिष्यः ऐषिष्यतम् ऐषिष्यत । ऐषिष्यम् ऐषिष्याव ऐषिष्याम ।

णिचि – एषयति – ते, **सनि** – एषिषिषति[1], **यकि** – इष्यते

१. उपधाकार्यस्य प्रबलत्वात् पूर्वं गुणे पश्चात् द्वित्वम् । 'यद्यपि चक तृप्तौ प्रतिघाते च इत्युक्तम्, तथापि तृप्तिरेवेह विवक्षिता, व्याख्यानात्' इति बालमनोरमा ।

११२८. षह – चक्यर्थे । अकर्म, सेट्, परस्मै, । चक्यर्थः = तृप्तिः ।

१. लट् – सह्यति सह्यतः सह्यन्ति । सह्यसि सह्यथः सह्यथ । सह्यामि सह्यावः सह्यामः । **२. लिट्** – ससाह सेहतुः सेहुः । सेहिथ सेहथुः सेह । ससाह, ससह सेहिव सेहिम । **३. लुट्** – सहिता सहितारौ सहितारः । सहितासि सहितास्थः सहितास्थ । सहितास्मि सहितास्वः सहितास्मः । **४. लृट्** – सहिष्यति सहिष्यतः सहिष्यन्ति । सहिष्यसि सहिष्यथः सहिष्यथ । सहिष्यामि सहिष्यावः सहिष्यामः । **५. लोट्** – सह्यतु, सह्यतात् सह्यताम् सह्यन्तु । सह्य, सह्यतात् सह्यतम् सह्यत । सह्यानि सह्याव सह्याम । **६. लङ्** – असह्यत् असह्यताम् असह्यन् । असह्यः असह्यतम् असह्यत । असह्यम् असह्याव असह्याम । **७. विधिलिङ्** – सह्येत् सह्येताम् सह्येयुः । सह्येः सह्येतम् सह्येत । सह्येयम् सह्येव सह्येम । **८. आशीर्लिङ्** – सह्यात् सह्यास्ताम् सह्यासुः । सह्याः सह्यास्तम् सह्यास्त । सह्यासम् सह्यास्व सह्यास्म । **९. लुङ्** – असहीत् असहिष्टाम् असहिषुः । असहीः असहिष्टम् असहिष्ट । असहिषम् असहिष्व असहिष्म । **१०. लृङ्** – असहिष्यत् असहिष्यताम् असहिष्यन् । असहिष्यः असहिष्यतम् असहिष्यत । असहिष्यम् असहिष्याव असहिष्याम ।

णिचि – साहयति – ते, **सनि** – सिसहिषति, **यकि** – सह्यते ।

११२९. षुह – चक्यर्थे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'फलानां सुहितः । सुहितार्थाः तृप्त्यर्थाः इति वैयाकरणाः' इति कौमुदी । 'चक्यर्थः = तृप्तिः' इति स्वामिकाश्यपधनपालशाकटायनाः ।

१. लट् – सुह्यति सुह्यतः सुह्यन्ति । सुह्यसि सुह्यथः सुह्यथ । सुह्यामि सुह्यावः सुह्यामः । **२. लिट्** – सुषोह सुषुहतुः सुषुहुः । सुषोहिथ सुषुहथुः सुषोह । सुषोह सुषुहिव सुषुहिम । **३. लुट्** – सोहिता सोहितारौ सोहितारः । सोहितासि सोहितास्थः सोहितास्थ । सोहितास्मि सोहितास्वः सोहितास्मः । **४. लृट्** – सोहिष्यति सोहिष्यतः सोहिष्यन्ति । सोहिष्यसि सोहिष्यथः सोहिष्यथ । सोहिष्यामि सोहिष्यावः सोहिष्यामः । **५. लोट्** – सुह्यतु, सुह्यतात् सुह्यताम् सुह्यन्तु । सुह्य, सुह्यतात् सुह्यतम् सुह्यत । सुह्यानि सुह्याव सुह्याम । **६. लङ्** – असुह्यत् असुह्यताम् असुह्यन् । असुह्यः असुह्यतम् असुह्यत । असुह्यम् असुह्याव असुह्याम । **७. विधिलिङ्** – सुह्येत् सुह्येताम् सुह्येयुः । सुह्येः सुह्येतम् सुह्येत । सुह्येयम् सुह्येव सुह्येम । **८. आशीर्लिङ्** – सुह्यात् सुह्यास्ताम् सुह्यासुः । सुह्याः सुह्यास्तम् सुह्यास्त । सुह्यासम् सुह्यास्व सुह्यास्म । **९. लुङ्** – असौहीत् असौहिष्टाम् असौहिषुः । असौहीः असौहिष्टम् असौहिष्ट । असौहिषम् असौहिष्व असौहिष्म । **१०. लृङ्** – असोहिष्यत् असोहिष्यताम् असोहिष्यन् । असोहिष्यः असोहिष्यतम् असोहिष्यत । असोहिष्यम् असोहिष्याव असोहिष्याम ।

णिचि – सोहयति – ते, **सनि** – सुसुहिषति/सुसोहिषति, **यकि** – सुह्यते

११३०. जृष – वयोहानौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'जृणाति, जीर्यति, जरत्येकार्थे जारयत्यपि' (श्लो. ३९) इति देवः ।

१. लट् – जीर्यति[1] जीर्यतः जीर्यन्ति । जीर्यसि जीर्यथः जीर्यथ । जीर्यामि जीर्यावः जीर्यामः । **२. लिट्** – जजार जजरतुः-जेरतुः[2] जजरुः-जेरुः । जजरिथ-जेरिथ जजरथुः-जेरथुः जेर-जजर । जजार-जजर जेरिव-जजरिव जेरिम-जजरिम । **३. लुट्** – (i) जरिता जरितारौ जरितारः । जरितासि जरितास्थः जरितास्थ ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जरितास्मि जरितास्वः जरितास्मः । (ii) जरीता[३] जरीतारौ जरीतारः । जरीतासि जरीतास्थः जरीतास्थ । जरीतास्मि जरीतास्वः जरीतास्मः । **४. लृट्** – (i) जरिष्यति जरिष्यतः जरिष्यन्ति । जरिष्यसि जरिष्यथः जरिष्यथ । जरिष्यामि जरिष्यावः जरिष्यामः । (ii) जरीष्यति जरीष्यतः जरीष्यन्ति । जरीष्यसि जरीष्यथः जरीष्यथ । जरीष्यामि जरीष्यावः जरीष्यामः । **५. लोट्** – जीर्यतु, जीर्यतात् जीर्यताम् जीर्यन्तु । जीर्य, जीर्यतात् जीर्यतम् जीर्यत । जीर्याणि जीर्याव जीर्याम । **६. लङ्** – अजीर्यत् अजीर्यताम् अजीर्यन् । अजीर्यः अजीर्यतम् अजीर्यत । अजीर्यम् अजीर्याव अजीर्याम । **७. विधिलिङ्** – जीर्येत् जीर्येताम् जीर्येयुः । जीर्येः जीर्येतम् जीर्येत । जीर्येयम् जीर्येव जीर्येम । **८. आशीर्लिङ्** – जीर्यात् जीर्यास्ताम् जीर्यासुः । जीर्याः जीर्यास्तम् जीर्यास्त । जीर्यासम् जीर्यास्व जीर्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अजारीत् अजारिष्टाम् अजारिषुः । अजारीः अजारिष्टम् अजारिष्ट । अजारिषम् अजारिष्व अजारिष्म । (ii) अजरत्[४] अजरताम् अजरन् । अजरः अजरतम् अजरत । अजरम् अजराव अजराम । **१०. लृङ्** – (i) अजरिष्यत् अजरिष्यताम् अजरिष्यन् । अजरिष्यः अजरिष्यतम् अजरिष्यत । अजरिष्यम् अजरिष्याव अजरिष्याम । (ii) अजरीष्यत् अजरीष्यताम् अजरीष्यन् । अजरीष्यः अजरीष्यतम् अजरीष्यत । अजरीष्यम् अजरीष्याव अजरीष्याम

णिचि – जरयति-ते, **सनि** – जिजीर्षति/जिजरिषति[५]/जिजरीषति, **यकि** – जीर्यते ।

१. 'ऋत इद्धातोः' इति इत् रपरत्वं च । 'हलि च' इति दीर्घः ।

२. 'वा जॄभ्रमुत्रसाम्' वा एत्वाभ्यासलोपौ ।

३. 'वॄतो वा' इति अलिटि दीर्घः विकल्पेन ।

४. 'जॄस्तम्भुम्रुचु...' इति अङ् वा ।

५. 'इट् सनि वा' इति सनि वेट् । 'वॄतो वा' इति वा दीर्घः ।

११३१. झॄष – वयोहानौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'जॄ वयोहानौ' इत्यस्य पाठभेदोऽयम् ।

१. लट् – झीर्यति[१] झीर्यतः झीर्यन्ति । झीर्यसि झीर्यथः झीर्यथ । झीर्यामि झीर्यावः झीर्यामः । **२. लिट्** – जझार जझरतुः जझरुः । जझरिथ जझरथुः जझर । जझार-जझर जझरिव जझरिम । **३. लुट्** – (i) झरिता झरितारौ झरितारः । झरितासि झरितास्थः झरितास्थ । झरितास्मि झरितास्वः झरितास्मः । (ii) झरीता[२] झरीतारौ झरीतारः । झरीतासि झरीतास्थः झरीतास्थ । झरीतास्मि झरीतास्वः झरीतास्मः । **४. लृट्** – (i) झरिष्यति झरिष्यतः झरिष्यन्ति । झरिष्यसि झरिष्यथः झरिष्यथ । झरिष्यामि झरिष्यावः झरिष्यामः । (ii) झरीष्यति झरीष्यतः झरीष्यन्ति । झरीष्यसि झरीष्यथः झरीष्यथ । झरीष्यामि झरीष्यावः झरीष्यामः । **५. लोट्** – झीर्यतु, झीर्यतात् झीर्यताम् झीर्यन्तु । झीर्य, झीर्यतात् झीर्यतम् झीर्यत । झीर्याणि झीर्याव झीर्याम । **६. लङ्** – अझीर्यत् अझीर्यताम् अझीर्यन् । अझीर्यः अझीर्यतम् अझीर्यत । अझीर्यम् अझीर्याव अझीर्याम । **७. विधिलिङ्** – झीर्येत् झीर्येताम् झीर्येयुः । झीर्येः झीर्येतम् झीर्येत । झीर्येयम् झीर्येव झीर्येम । **८. आशीर्लिङ्** – झीर्यात् झीर्यास्ताम् झीर्यासुः । झीर्याः झीर्यास्तम् झीर्यास्त । झीर्यासम् झीर्यास्व झीर्यास्म । **९. लुङ्** – अझारीत् अझारिष्टाम् अझारिषुः । अझारीः अझारिष्टम् अझारिष्ट । अझारिषम् अझारिष्व अझारिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अझरिष्यत् अझरिष्यताम् अझरिष्यन् । अझरिष्यः अझरिष्यतम् अझरिष्यत । अझरिष्यम् अझरिष्याव अझरिष्याम । (ii) अझरीष्यत् अझरीष्यताम् अझरीष्यन् । अझरीष्यः अझरीष्यतम् अझरीष्यत । अझरीष्यम् अझरीष्याव अझरीष्याम ।

णिचि – झरयति-ते, **सनि** – जिझीर्षति/जिझरिषति[३]/जिझरीषति, **यकि** – झीर्यते

१. 'ऋत इद्धातोः' इति इत् रपरत्वं च । 'हलि च' इति दीर्घः ।

२. 'वॄतो वा' इति अलिटि दीर्घः विकल्पेन ।

३.. 'इट् सनि वा' इति सनि वेट् । 'वॄतो वा' इति वा दीर्घः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

११३२. षूङ् – प्राणिप्रसवे । सकर्म, वेट्, आत्मने । अत्र प्राणिग्रहणमतन्त्रम् । तेन 'प्रसूनास्तरवः इति भवति' इति माधवः ।

१. लट् – सूयते सूयेते सूयन्ते । सूयसे सूयेथे सूयध्वे । सूये सूयावहे सूयामहे । **२. लिट्** – सुषुवे सुषुवाते सुषुविरे । सुषुविषे सुषुवाथे सुषुविध्वे । सुषुवे सुषुविवहे सुषुविमहे । **३. लुट्** – (i) सविता सवितारौ सवितारः । सवितासे सवितासाथे सविताध्वे । सविताहे सवितास्वहे सवितास्महे । (ii) सोता[1] सोतारौ सोतारः । सोतासे सोतासाथे सोताध्वे । सोताहे सोतास्वहे सोतास्महे । **४. लृट्** – (i) सविष्यते सविष्येते सविष्यन्ते । सविष्यसे सविष्येते सविष्यध्वे । सविष्ये सविष्यावहे सविष्यामहे । (ii) सोष्यते सोष्येते सोष्यन्ते । सोष्यसे सोष्येते सोष्यध्वे । सोष्ये सोष्यावहे सोष्यामहे । **५. लोट्** – सूयताम् सूयेताम् सूयन्ताम् । सूयस्व सूयेथाम् सूयध्वम् । सूयै सूयावहै सूयामहै । **६. लङ्** – असूयत असूयेताम् असूयन्त । असूयथाः असूयेथाम् असूयध्वम् । असूये असूयावहि असूयामहि । **७. विधिलिङ्** – सूयेत सूयेयाताम् सूयेरन् । सूयेथाः सूयेयाथाम् सूयेध्वम् । सूयेय सूयेवहि सूयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) सविषीष्ट सविषीयास्ताम् सविषीरन् । सविषीष्ठाः सविषीयास्थाम् सविषीध्वम्/ढ्वम् । सविषीय सविषीवहि सविषीमहि । (ii) सोषीष्ट सोषीयास्ताम् सोषीरन् । सोषीष्ठाः सोषीयास्थाम् सोषीध्वम्/ढ्वम् । सोषीय सोषीवहि सोषीमहि । **९. लुङ्** – (i) असविष्ट असविषाताम् असविषत । असविष्ठाः असविषाथाम् असविढ्वम् । असविषि असविष्वहि असविष्महि । (ii) असोष्ट असोषाताम् असोषत । असोष्ठाः असोषाथाम् असोढ्वम् । असोषि असोष्वहि असोष्महि । **१०. लृङ्** – (i) असविष्यत असविष्येताम् असविष्यन्त । असविष्यथाः असविष्येथाम् असविष्यध्वम् । असविष्ये असविष्यावहि असविष्यामहि । (ii) असोष्यत असोष्येताम् असोष्यन्त । असोष्यथाः असोष्येथाम् असोष्यध्वम् । असोष्ये असोष्यावहि असोष्यामहि ।

णिचि – सावयति – ते, **सनि** – सुसूषते[2], **यकि** – सूयते

१. ऊदित्त्वात् 'स्वरतिसूति..' इत्यादिना वलाद्यार्धधातुकेषु इड्विकल्पः ।

२. 'सनि ग्रहगुहोश्च' इति नेट् ।

११३३. दूङ् – परितापे । अकर्म, सेट्, आत्मने । परितापः = खेदः । 'दुनोति दूयते तापे, दवतीति गतौ पदम्' (श्लो. २२) इति देवः ।

१. लट् – दूयते दूयेते दूयन्ते । दूयसे दूयेथे दूयध्वे । दूये दूयावहे दूयामहे । **२. लिट्** – दुदुवे दुदुवाते दुदुविरे । दुदुविषे दुदुवाथे दुदुविध्वे । दुदुवे दुदुविवहे दुदुविमहे । **३. लुट्** – दविता दवितारौ दवितारः । दवितासे दवितासाथे दविताध्वे । दविताहे दवितास्वहे दवितास्महे । **४. लृट्** – दविष्यते दविष्येते दविष्यन्ते । दविष्यसे दविष्येते दविष्यध्वे । दविष्ये दविष्यावहे दविष्यामहे । **५. लोट्** – दूयताम् दूयेताम् दूयन्ताम् । दूयस्व दूयेथाम् दूयध्वम् । दूयै दूयावहै दूयामहै । **६. लङ्** – अदूयत अदूयेताम् अदूयन्त । अदूयथाः अदूयेथाम् अदूयध्वम् । अदूये अदूयावहि अदूयामहि । **७. विधिलिङ्** – दूयेत दूयेयाताम् दूयेरन् । दूयेथाः दूयेयाथाम् दूयेध्वम् । दूयेय दूयेवहि दूयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – दासीष्ट दासीयास्ताम् दासीरन् । दासीष्ठाः दासीयास्थाम् दासीध्वम् । दासीय दासीवहि दासीमहि । **९. लुङ्** – अदास्त अदास्ताम् अदासत । अदास्थाः अदासाथाम् अदाध्वम् । अदासि अदास्वहि अदास्महि । **१०. लृङ्** – अदविष्यत अदविष्येताम् अदविष्यन्त । अदविष्यथाः अदविष्येथाम् अदविष्यध्वम् । अदविष्ये अदविष्यावहि अदविष्यामहि ।

णिचि – दावयति – ते, **सनि** – दुदूषते, **यकि** – दूयते

११३४. दीङ् – क्षये । अकर्म, अनिट्, आत्मने ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – दीयते दीयेते दीयन्ते । दीयसे दीयेथे दीयध्वे । दीये दीयावहे दीयामहे । **२. लिट्** – दिदीये दिदीयाते दिदीयिरे । दिदीयिषे दिदीयाथे दिदीयिध्वे/ढ्वे । दिदीये दिदीयिवहे दिदीयिमहे । **३. लुट्** – दाता दातारौ दातारः । दातासे दातासाथे दाताध्वे । दाताहे दातास्वहे दातास्महे । **४. लृट्** – दास्यते दास्येते दास्यन्ते । दास्यसे दास्येते दास्यध्वे । दास्ये दास्यावहे दास्यामहे । **५. लोट्** – दीयताम् दीयेताम् दीयन्ताम् । दीयस्व दीयेथाम् दीयध्वम् । दीयै दीयावहै दीयामहै । **६. लङ्** – अदीयत अदीयेताम् अदीयन्त । अदीयथाः अदीयेथाम् अदीयध्वम् । अदीये अदीयावहि अदीयामहि । **७. विधिलिङ्** – दीयेत दीयेयाताम् दीयेरन् । दीयेथाः दीयेयाथाम् दीयेध्वम् । दीयेय दीयेवहि दीयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – दासीष्ट दासीयास्ताम् दासीरन् । दासीष्ठाः दासीस्थाम् दासीध्वम्/ढ्वम् । दासीय दासीवहि दासीमहि ।
९. लुङ् – अदास्त अदासाताम् अदासत । अदास्थाः अदासाथाम् अदाध्वम् । अदासि अदास्वहि अदास्महि । **१०. लृङ्** – अदास्यत अदास्येताम् अदास्यन्त । अदास्यथाः अदास्येथाम् अदास्यध्वम् । अदास्ये अदास्यावहि अदास्यामहि ।

णिचि – दीवयति – ते, **सनि** – दिदीषते, **यकि** – दीयते

११३५. डीङ् – विहायसा गतौ । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'विहायसा गतौ डीङो डयते डीयते पदे' (श्लो. २०) इति देवः ।

१. लट् – डीयते डीयेते डीयन्ते । डीयसे डीयेथे डीयध्वे । डीये डीयावहे डीयामहे । **२. लिट्** – डिड्ये डिड्याते डिड्यिरे । डिड्यिषे डिड्याथे डिड्यिध्वे-ढ्वे । डिड्ये डिड्यिवहे डिड्यिमहे । **३. लुट्** – डयिता डयितारौ डयितारः । डयितासे डयितासाथे डयिताध्वे । डयिताहे डयितास्वहे डयितास्महे । **४. लृट्** – डयिष्यते डयिष्येते डयिष्यन्ते । डयिष्यसे डयिष्येते डयिष्यध्वे । डयिष्ये डयिष्यावहे डयिष्यामहे । **५. लोट्** – डीयताम् डीयेताम् डीयन्ताम् । डीयस्व डीयेथाम् डीयध्वम् । डीयै डीयावहै डीयामहै । **६. लङ्** – अडीयत अडीयेताम् अडीयन्त । अडीयथाः अडीयेथाम् अडीयध्वम् । अडीये अडीयावहि अडीयामहि ।
७. विधिलिङ् – डीयेत डीयेयाताम् डीयेरन् । डीयेथाः डीयेयाथाम् डीयेध्वम् । डीयेय डीयेवहि डीयेमहि ।
८. आशीर्लिङ् – डयिषीष्ट डयिषीयास्ताम् डयिषीरन् । डयिषीष्ठाः डयिषीयास्थाम् डयिषीध्वम्/ढ्वम् । डयिषीय डयिषीवहि डयिषीमहि । **९. लुङ्** – अडयिष्ट अडयिषाताम् अडयिषत । अडयिष्ठाः अडयिषाथाम् अडयिध्वम् । अडयिषि अडयिष्वहि अडयिष्महि । **१०. लृङ्** – अडयिष्यत अडयिष्येताम् अडयिष्यन्त । अडयिष्यथाः अडयिष्येथाम् अडयिष्यध्वम् । अडयिष्ये अडयिष्यावहि अडयिष्यामहि ।

णिचि – डाययति – ते, **सनि** – डिडयिषते, **यकि** – डीयते

११३६. धीङ् – आधारे । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'आधारे' इति क्षीरस्वामी । 'अनादरे' इति मैत्रेयः । 'आदाने' इति मा.धा.वृत्तिः । 'आधारः आधरणम् । स्थापनम् इति यावत्' इति बालमनोरमा ।

१. लट् – धीयते धीयेते धीयन्ते । धीयसे धीयेथे धीयध्वे । धीये धीयावहे धीयामहे । **२. लिट्** – दिध्ये दिध्याते दिध्यिरे । दिध्यिषे दिध्याथे दिध्यिध्वे/ढ्वे । दिध्ये दिध्यिवहे दिध्यिमहे । **३. लुट्** – धेता धेतारौ धेतारः । धेतासे धेतासाथे धेताध्वे । धेताहे धेतास्वहे धेतास्महे । **४. लृट्** – धेष्यते धेष्येते धेष्यन्ते । धेष्यसे धेष्येते धेष्यध्वे । धेष्ये धेष्यावहे धेष्यामहे । **५. लोट्** – धीयताम् धीयेताम् धीयन्ताम् । धीयस्व धीयेथाम् धीयध्वम् । धीयै धीयावहै धीयामहै । **६. लङ्** – अधीयत अधीयेताम् अधीयन्त । अधीयथाः अधीयेथाम् अधीयध्वम् । अधीये अधीयावहि अधीयामहि । **७. विधिलिङ्** – धीयेत धीयेयाताम् धीयेरन् । धीयेथाः धीयेयाथाम् धीयेध्वम् । धीयेय धीयेवहि धीयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – धेषीष्ट धेषीयास्ताम् धेषीरन् । धेषीष्ठाः धेषीयास्थाम् धेषीध्वम्/ढ्वम् । धेषीय धेषीवहि धेषीमहि । **९. लुङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अधेष्ट अधेषाताम् अधेषत । अधेष्ठाः अधेषाथाम् अधेध्वम् । अधेषि अधेष्वहि अधेष्महि । **१०. लृङ्** - अधेष्यत अधेष्येताम् अधेष्यन्त । अधेष्यथाः अधेष्येथाम् अधेष्यध्वम् । अधेष्ये अधेष्यावहि अधेष्यामहि ।

णिचि - धाययति - ते, **सनि** - दिधीषते[1], **यकि** - धीयते

१. 'इको झल्' इति सनः कित्त्वम् । कित्त्वात् न गुणः ।

११३७. मीङ् - हिंसायाम् । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'मीञो मीनाति मीनीते, हिंसायां मीयते ङितः' (श्लो. १६) इति देवः । 'हिंसात्र मृतिः' इति धा.का. व्याख्यायाम् (२.५८) ।

१. लट् - मीयते मीयेते मीयन्ते । मीयसे मीयेथे मीयध्वे । मीये मीयावहे मीयामहे । **२. लिट्** - मिम्ये मिम्याते मिम्यिरे । मिम्यिषे मिम्याथे मिम्यिध्वे/ढ्वे । मिम्ये मिम्यिवहे मिम्यिमहे । **३. लुट्** - मेता मेतारौ मेतारः । मेतासे मेतासाथे मेताध्वे । मेताहे मेतास्वहे मेतास्महे । **४. लृट्** - मेष्यते मेष्येते मेष्यन्ते । मेष्यसे मेष्येते मेष्यध्वे । मेष्ये मेष्यावहे मेष्यामहे । **५. लोट्** - मीयताम् मीयेताम् मीयन्ताम् । मीयस्व मीयेथाम् मीयध्वम् । मीयै मीयावहै मीयामहै । **६. लङ्** - अमीयत अमीयेताम् अमीयन्त । अमीयथाः अमीयेथाम् अमीयध्वम् । अमीये अमीयावहि अमीयामहि । **७. विधिलिङ्** - मीयेत मीयेयाताम् मीयेरन् । मीयेथाः मीयेयाथाम् मीयेध्वम् । मीयेय मीयेवहि मीयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - मेषीष्ट मेषीयास्ताम् मेषीरन् । मेषीष्ठाः मेषीयास्थाम् मेषीध्वम्/ढ्वम् । मेषीय मेषीवहि मेषीमहि । **९. लुङ्** - अमेष्ट अमेषाताम् अमेषत । अमेष्ठाः अमेषाथाम् अमेध्वम् । अमेषि अमेष्वहि अमेष्महि । **१०. लृङ्** - अमेष्यत अमेष्येताम् अमेष्यन्त । अमेष्यथाः अमेष्येथाम् अमेष्यध्वम् । अमेष्ये अमेष्यावहि अमेष्यामहि ।

णिचि - माययति - ते, **सनि** - मिमीषते, **यकि** - मीयते ।

११३८. रीङ् - स्रवणे । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'स्रवणे रीयते रीङो रिणाति गतिरेषयोः' (श्लो. १८) इति देवः । 'श्रवणेऽपि' इति क्वचित् पाठः ।

१. लट् - रीयते रीयेते रीयन्ते । रीयसे रीयेथे रीयध्वे । रीये रीयावहे रीयामहे । **२. लिट्** - रिर्ये रिर्याते रिर्यिरे । रिर्यिषे रिर्याथे रिर्यिध्वे/ढ्वे । रिर्ये रिर्यिवहे रिर्यिमहे । **३. लुट्** - रेता रेतारौ रेतारः । रेतासे रेतासाथे रेताध्वे । रेताहे रेतास्वहे रेतास्महे । **४. लृट्** - रेष्यते रेष्येते रेष्यन्ते । रेष्यसे रेष्येते रेष्यध्वे । रेष्ये रेष्यावहे रेष्यामहे । **५. लोट्** - रीयताम् रीयेताम् रीयन्ताम् । रीयस्व रीयेथाम् रीयध्वम् । रीयै रीयावहै रीयामहै । **६. लङ्** - अरीयत अरीयेताम् अरीयन्त । अरीयथाः अरीयेथाम् अरीयध्वम् । अरीये अरीयावहि अरीयामहि । **७. विधिलिङ्** - रीयेत रीयेयाताम् रीयेरन् । रीयेथाः रीयेयाथाम् रीयेध्वम् । रीयेय रीयेवहि रीयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - रेषीष्ट रेषीयास्ताम् रेषीरन् । रेषीष्ठाः रेषीयास्थाम् रेषीध्वम्/ढ्वम् । रेषीय रेषीवहि रेषीमहि । **९. लुङ्** - अरेष्ट अरेषाताम् अरेषत । अरेष्ठाः अरेषाथाम् अरेध्वम् । अरेषि अरेष्वहि अरेष्महि । **१०. लृङ्** - अरेष्यत अरेष्येताम् अरेष्यन्त । अरेष्यथाः अरेष्येथाम् अरेष्यध्वम् । अरेष्ये अरेष्यावहि अरेष्यामहि ।

णिचि - राययति - ते, **सनि** - रिरीषते, **यकि** - रीयते ।

११३९. लीङ् - श्लेषणे । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'लापयेल्लालयेदात्वे श्लेषणे लीयतेऽलिनात्' (श्लो. १८) इति देवः ।

१. लट् - लीयते लीयेते लीयन्ते । लीयसे लीयेथे लीयध्वे । लीये लीयावहे लीयामहे । **२. लिट्** - लिल्ये लिल्याते लिल्यिरे । लिल्यिषे लिल्याथे लिल्यिध्वे/ढ्वे । लिल्ये लिल्यिवहे लिल्यिमहे । **३. लुट्** - (i) लेता लेतारौ लेतारः । लेतासे लेतासाथे लेताध्वे । लेताहे लेतास्वहे लेतास्महे । (ii) लाता लातारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लातारः । लातासे लातासाथे लाताध्वे । लाताहे लातास्वहे लातास्महे । **४. लृट्** - (i) लेष्यते लेष्येते लेष्यन्ते । लेष्यसे लेष्येते लेष्यध्वे । लेष्ये लेष्यावहे लेष्यामहे । (ii) लास्यते लास्येते लास्यन्ते । लास्यसे लास्येते लास्यध्वे । लास्ये लास्यावहे लास्यामहे । **५. लोट्** - लीयताम् लीयेताम् लीयन्ताम् । लीयस्व लीयेथाम् लीयध्वम् । लीयै लीयावहै लीयामहै । **६. लङ्** - अलीयत अलीयेताम् अलीयन्त । अलीयथाः अलीयेथाम् अलीयध्वम् । अलीये अलीयावहि अलीयामहि । **७. विधिलिङ्** - लीयेत लीयेयाताम् लीयेरन् । लीयेथाः लीयेयाथाम् लीयेध्वम् । लीयेय लीयेवहि लीयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) लेषीष्ट लेषीयास्ताम् लेषीरन् । लेषीष्ठाः लेषीयास्थाम् लेषीध्वम्/ढ्वम् । लेषीय लेषीवहि लेषीमहि । (ii) लासीष्ट लासीयास्ताम् लासीरन् । लासीष्ठाः लासीयास्थाम् लासीध्वम्/ढ्वम् । लासीय लासीवहि लासीमहि ।
९. लुङ् - (i) अलेष्ट अलेषाताम् अलेषत । अलेष्ठाः अलेषाथाम् अलेढ्वम् । अलेषि अलेष्वहि अलेष्महि । (ii) अलास्त अलासाताम् अलासत । अलास्थाः अलासाथाम् अलाध्वम् । अलासि अलास्वहि अलास्महि ।
१०. लृङ् - (i) अलेष्यत अलेष्येताम् अलेष्यन्त । अलेष्यथाः अलेष्येथाम् अलेष्यध्वम् । अलेष्ये अलेष्यावहि अलेष्यामहि । (ii) अलास्यत अलास्येताम् अलास्यन्त । अलास्यथाः अलास्येथाम् अलास्यध्वम् । अलास्ये अलास्यावहि अलास्यामहि ।

णिचि - विलीनयति/विलापयति[2]/विलालयति/विलाययति-ते, **सनि** - लिलीषते, **यकि** - लीयते

१. 'विभाषा लीयतेः' - लीलीङोरात्वं वा स्यात् एज्विषये ल्यपि च ।

२. 'लीलोनुग्लुकावन्यतरस्यां स्नेहनिपातने' इति लुक् । तदभावे नुक् । नुगभावे 'अर्तिह्री...' इति पुक् । पुकः अपि अभावे वृद्ध्यायौ ।

११४०. व्रीङ् - वृणोत्यर्थे । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'वरणे - आवरणे सामीप्ये' इति काशकृत्स्नः । 'व्रीणाति वरणे तत्र व्रीङो व्रीयेत तु श्यनि' (श्लो. १९) इति देवः । 'छादनं परिग्रहो वा तत्' इति धा.का. व्याख्यायाम् । (१.५८)

१. लट् - व्रीयते व्रीयेते व्रीयन्ते । व्रीयसे व्रीयेथे व्रीयध्वे । व्रीये व्रीयावहे व्रीयामहे । **२. लिट्** - विव्रिये विव्रियाते विव्रियिरे । विव्रियिषे विव्रियाथे विव्रियिध्वे/ढ्वे । विव्रिये विव्रियिवहे विव्रियिमहे । **३. लुट्** - व्रेता व्रेतारौ व्रेतारः । व्रेतासे व्रेतासाथे व्रेताध्वे । व्रेताहे व्रेतास्वहे व्रेतास्महे । **४. लृट्** - व्रेष्यते व्रेष्येते व्रेष्यन्ते । व्रेष्यसे व्रेष्येते व्रेष्यध्वे । व्रेष्ये व्रेष्यावहे व्रेष्यामहे । **५. लोट्** - व्रीयताम् व्रीयेताम् व्रीयन्ताम् । व्रीयस्व व्रीयेथाम् व्रीयध्वम् । व्रीयै व्रीयावहै व्रीयामहै । **६. लङ्** - अव्रीयत अव्रीयेताम् अव्रीयन्त । अव्रीयथाः अव्रीयेथाम् अव्रीयध्वम् । अव्रीये अव्रीयावहि अव्रीयामहि । **७. विधिलिङ्** - व्रीयेत व्रीयेयाताम् व्रीयेरन् । व्रीयेथाः व्रीयेयाथाम् व्रीयेध्वम् । व्रीयेय व्रीयेवहि व्रीयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - व्रेषीष्ट व्रेषीयास्ताम् व्रेषीरन् । व्रेषीष्ठाः व्रेषीयास्थाम् व्रेषीध्वम्/ढ्वम् । व्रेषीय व्रेषीवहि व्रेषीमहि । **९. लुङ्** - अव्रेष्ट अव्रेषाताम् अव्रेषत । अव्रेष्ठाः अव्रेषाथाम् अव्रेढ्वम् । अव्रेषि अव्रेष्वहि अव्रेष्महि । **१०. लृङ्** - अव्रेष्यत अव्रेष्येताम् अव्रेष्यन्त । अव्रेष्यथाः अव्रेष्येथाम् अव्रेष्यध्वम् । अव्रेष्ये अव्रेष्यावहि अव्रेष्यामहि ।

णिचि - व्राययति - ते, **सनि** - विव्रीषते, **यकि** - व्रीयते

११४१. पीङ् - पाने । सकर्म, अनिट्, आत्मने ।

१. लट् - पीयते पीयेते पीयन्ते । पीयसे पीयेथे पीयध्वे । पीये पीयावहे पीयामहे । **२. लिट्** - पिप्ये पिप्याते पिप्यिरे । पिप्यिषे पिप्याथे पिप्यिध्वे । पिप्ये पिप्यिवहे पिप्यिमहे । **३. लुट्** - पेता पेतारौ पेतारः । पेतासे पेतासाथे पेताध्वे । पेताहे पेतास्वहे पेतास्महे । **४. लृट्** - पेष्यते पेष्येते पेष्यन्ते । पेष्यसे पेष्येते पेष्यध्वे । पेष्ये पेष्यावहे पेष्यामहे । **५. लोट्** - पीयताम् पीयेताम् पीयन्ताम् । पीयस्व पीयेथाम् पीयध्वम् । पीयै पीयावहै पीयामहै । **६. लङ्** - अपीयत अपीयेताम् अपीयन्त । अपीयथाः अपीयेथाम् अपीयध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपीये अपीयावहि अपीयामहि । **७. विधिलिङ्** - पीयेत पीयेयाताम् पीयेरन् । पीयेथाः पीयेयाथाम् पीयेध्वम् । पीयेय पीयेवहि पीयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - पेषीष्ट पेषीयास्ताम् पेषीरन् । पेषीष्ठाः पेषीयास्थाम् पेषीध्वम् । पेषीय पेषीवहि पेषीमहि । **९. लुङ्** - अपेष्ट अपेषाताम् अपेषत । अपेष्ठाः अपेषाथाम् अपेध्वम् । अपेषि अपेष्वहि अपेष्महि । **१०. लृङ्** - अपेष्यत अपेष्येताम् अपेष्यन्त । अपेष्यथाः अपेष्येथाम् अपेष्यध्वम् । अपेष्ये अपेष्यावहि अपेष्यामहि ।

णिचि - पाययति[१], **सनि** - पिपीषते, **यकि** - पीयते

१. निगरणार्थकत्वात् 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति नित्यं परस्मैपदित्वम् ।

११४२. माङ् - माने । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'मिमीते मायते माने माति तत्रैव शब्लुकि' (श्लो. ९) इति देवः । दुर्गादयः केचिदेवामुं धातुं पठन्ति । क्षीरस्वामिप्रभृतयस्तु न पठन्ति ।

१. लट् - मायते[१] मायेते मायन्ते । मायसे मायेथे मायध्वे । माये मायावहे मायामहे । **२. लिट्** - ममे ममाते ममिरे । ममिषे ममाथे ममिध्वे । ममे ममिवहे ममिमहे । **३. लुट्** - माता मातारौ मातारः । मातासे मातासाथे माताध्वे । माताहे मातास्वहे मातास्महे । **४. लृट्** - मास्यते मास्येते मास्यन्ते । मास्यसे मास्येते मास्यध्वे । मास्ये मास्यावहे मास्यामहे । **५. लोट्** - मायताम् मायेताम् मायन्ताम् । मायस्व मायेथाम् मायध्वम् । मायै मायावहै मायामहै । **६. लङ्** - अमायत अमायेताम् अमायन्त । अमायथाः अमायेथाम् अमायध्वम् । अमाये अमायावहि अमायामहि । **७. विधिलिङ्** - मायेत मायेयाताम् मायेरन् । मायेथाः मायेयाथाम् मायेध्वम् । मायेय मायेवहि मायेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - मासीष्ट मासीयास्ताम् मासीरन् । मासीष्ठाः मासीयास्थाम् मासीध्वम् । मासीय मासीवहि मासीमहि । **९. लुङ्** - अमासिष्ट अमासिषाताम् अमासिषत । अमासिष्ठाः अमासिषाथाम् अमासिध्वम् । अमासिषि अमासिष्वहि अमासिष्महि । **१०. लृङ्** - अमास्यत अमास्येताम् अमास्यन्त । अमास्यथाः अमास्येथाम् अमास्यध्वम् । अमास्ये अमास्यावहि अमास्यामहि ।

णिचि - मापयति - ते, **सनि** - मित्सति, **यकि** - मीयते[२]

१. 'घुमास्था...' इति ईत्वं तु न, तत्र आर्धधातुके इत्यधिकारात्' इति तत्त्वबोधिनी ।

२. 'घुमास्थागापाजहातिसां हलि' इति अतः ईत् स्यात् ।

११४३. ईङ् - गतौ । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'अयत्येतीयते गत्याम् अधीतेऽध्येति चेङिकोः' (श्लो. १४) इति देवः ।

१. लट् - ईयते ईयेते ईयन्ते । ईयसे ईयेथे ईयध्वे । ईये ईयावहे ईयामहे । **२. लिट्** - (i) अयाञ्चक्रे अयाञ्चक्राते अयाञ्चक्रिरे । अयाञ्चकृषे अयाञ्चक्राथे अयाञ्चकृढ्वे । अयाञ्चक्रे अयाञ्चकृवहे अयाञ्चकृमहे । (ii) अयाम्बभूव अयाम्बभूवतुः अयाम्बभूवुः । अयाम्बभूविथ अयाम्बभूवथुः अयाम्बभूव । अयाम्बभूव अयाम्बभूविव अयाम्बभूविम । (iii) अयामास अयामासतुः अयामासुः । अयामासिथ अयामासथुः अयामास । अयामास अयामासिव अयामासिम । **३. लुट्** - एता एतारौ एतारः । एतासे एतासाथे एताध्वे । एताहे एतास्वहे एतास्महे । **४. लृट्** - एष्यते एष्येते एष्यन्ते । एष्यसे एष्येते एष्यध्वे । एष्ये एष्यावहे एष्यामहे । **५. लोट्** - ईयताम् ईयेताम् ईयन्ताम् । ईयस्व ईयेथाम् ईयध्वम् । ईयै ईयावहै ईयामहै । **६. लङ्** - ऐयत ऐयेताम् ऐयन्त । ऐयथाः ऐयेथाम् ऐयध्वम् । ऐये ऐयावहि ऐयामहि । **७. विधिलिङ्** - ईयेत ईयेयाताम् ईयेरन् । ईयेथाः ईयेयाथाम् ईयेध्वम् । ईयेय ईयेवहि ईयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - एषीष्ट एषीयास्ताम् एषीरन् । एषीष्ठाः एषीयास्थाम् एषीध्वम् । एषीय एषीवहि एषीमहि । **९. लुङ्** - ऐष्ट ऐषाताम् ऐषत । ऐष्ठाः ऐषाथाम् ऐढ्वम् । ऐषि ऐष्वहि ऐष्महि । **१०. लृङ्** - ऐष्यत ऐष्येताम् ऐष्यन्त । ऐष्यस्यथाः ऐष्येथाम् ऐष्यध्वम् । ऐष्ये ऐष्यवहि ऐष्यमहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – आययति – ते, **सनि** – ईषिषते, **यकि** – ईयते ।

११४४. प्रीङ् – प्रीतौ । सकर्मकः[1] अनिट्, परस्मै । 'प्रीङ् प्रीतौ प्रीयतेऽप्रीणात् प्रीणीते तर्पणे ञितः । अणौ यौ ञित्त्वसाफल्यात् प्रीणयेत् प्रयते प्रयेत्' (श्लो. १९-२०) इति देवः ।

१. लट् – प्रीयते प्रीयेते प्रीयन्ते । प्रीयसे प्रीयेथे प्रीयध्वे । प्रीये प्रीयावहे प्रीयामहे । **२. लिट्** – पिप्रिये पिप्रियाते पिप्रियिरे । पिप्रियिषे पिप्रियाथे पिप्रियिध्वे । पिप्रिये पिप्रियिवहे पिप्रियिमहे । **३. लुट्** – प्रेता प्रेतारौ प्रेतारः । प्रेतासे प्रेतासाथे प्रेताध्वे । प्रेताहे प्रेतास्वहे प्रेतास्महे । **४. लृट्** – प्रेष्यते प्रेष्येते प्रेष्यन्ते । प्रेष्यसे प्रेष्येते प्रेष्यध्वे । प्रेष्ये प्रेष्यावहे प्रेष्यामहे । **५. लोट्** – प्रीयताम् प्रीयेताम् प्रीयन्ताम् । प्रीयस्व प्रीयेथाम् प्रीयध्वम् । प्रीयै प्रीयावहै प्रीयामहै । **६. लङ्** – अप्रीयत अप्रीयेताम् अप्रीयन्त । अप्रीयथाः अप्रीयेथाम् अप्रीयध्वम् । अप्रीये अप्रीयावहि अप्रीयामहि । **७. विधिलिङ्** – प्रीयेत प्रीयेयाताम् प्रीयेरन् । प्रीयेथाः प्रीयेयाथाम् प्रीयेध्वम् । प्रीयेय प्रीयेवहि प्रीयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – प्रेषीष्ट प्रेषीयास्ताम् प्रेषीरन् । प्रेषीष्ठाः प्रेषीयास्थाम् प्रेषीध्वम् । प्रेषीय प्रेषीवहि प्रेषीमहि । **९. लुङ्** – अप्रेष्ट अप्रेषाताम् अप्रेषत । अप्रेष्ठाः अप्रेषाथाम् अप्रेध्वम् । अप्रेषि अप्रेष्वहि अप्रेष्महि । **१०. लृङ्** – अप्रेष्यत अप्रेष्येताम् अप्रेष्यन्त । अप्रेष्यथाः अप्रेष्येथाम् अप्रेष्यध्वम् । अप्रेष्ये अप्रेष्यावहि अप्रेष्यामहि ।

णिचि – प्राययति – ते, **सनि** – पिप्रीषते, **यकि** – प्रीयते ।

१. 'प्रीतिः तुष्टिः । 'मुत्प्रीतिः प्रमदो हर्षः' इति अमरः । एवं सति अकर्मकः । यथा – फलमूलादिना हरिः प्रीयते । हृष्यति इत्यर्थः । यदा तु प्रीतिः तर्पणं, प्रीञ् तर्पणे इति क्रैयादिकात् क्तिनि प्रीतिशब्दनिष्पत्तिः, तदा तु सकर्मकः । प्रीयते = तर्पयति इत्यर्थः ।

११४५. शो – तनूकरणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'तक्षणे' इति हेमचन्द्रः । 'निशाने' इति वोपदेवः । अन्ये सर्वेऽपि 'तनूकरणे' इत्येव पठन्ति ।

१. लट् – श्यति[1] श्यतः श्यन्ति । श्यसि श्यथः श्यथ । श्यामि श्यावः श्यामः । **२. लिट्** – शशौ शशतुः शशुः । शशिथ-शशाथ शशथुः शश । शशौ शशिव शशिम । **३. लुट्** – शाता शातारौ शातारः । शातासि शातास्थः शातास्थ । शातास्मि शातास्वः शातास्मः । **४. लृट्** – शास्यति शास्यतः शास्यन्ति । शास्यसि शास्यथः शास्यथ । शास्यामि शास्यावः शास्यामः । **५. लोट्** – श्यतु, श्यतात् श्यताम् श्यन्तु । श्य, श्यतात् श्यतम् श्यत । श्यानि श्याव श्याम । **६. लङ्** – अश्यत् अश्यताम् अश्यन् । अश्यः अश्यतम् अश्यत । अश्यम् अश्याव अश्याम । **७. विधिलिङ्** – श्येत् श्येताम् श्येयुः । श्येः श्येतम् श्येत । श्येयम् श्येव श्येम । **८. आशीर्लिङ्** – शायात् शायास्ताम् शायासुः । शायाः शायास्तम् शायास्त । शायासम् शायास्व शायास्म । **९. लुङ्** – (i) अशात्[2] अशाताम् अशुः । अशाः अशातम् अशात । अशाम् अशाव अशाम । (ii) अशासीत्[3] अशासिष्टाम् अशासिषुः । अशासीः अशासिष्टम् अशासिष्ट । अशासिषम् अशासिष्व अशासिष्म । **१०. लृङ्** – अशास्यत् अशास्यताम् अशास्यन् । अशास्यः अशास्यतम् अशास्यत । अशास्यम् अशास्याव अशास्याम ।

णिचि – शाययति – ते, **सनि** – शिशासति, **यकि** – शायते ।

१. 'ओतः श्यनि' इति श्यनि परतः ओकारस्य लोपः ।

२. 'विभाषा धाधेट्शाच्छासः' इति सिचः वा लुक् ।

३. 'यमरमनमाताम्...' इति इट्सकौ ।

११४६. छो – छेदने । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – छ्यति[1] छ्यतः छ्यन्ति । छ्यसि छ्यथः छ्यथ । छ्यामि छ्यावः छ्यामः । **२. लिट्** – चच्छौ चच्छतुः चच्छुः । चच्छिथ चच्छथुः चच्छ । चच्छौ चच्छिव चच्छिम । **३. लुट्** – छाता छातारौ छातारः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

छातासि छातास्थः छातास्थ । छातास्मि छातास्वः छातास्मः । **४. लृट्** – छास्यति छास्यतः छास्यन्ति । छास्यसि छास्यथः छास्यथ । छास्यामि छास्यावः छास्यामः । **५. लोट्** – छ्यतु, छ्यतात् छ्यताम् छ्यन्तु । छ्य, छ्यतात् छ्यतम् छ्यत । छ्यानि छ्याव छ्याम । **६. लङ्** – अच्छ्यत् अच्छ्यताम् अच्छ्यन् । अच्छ्यः अच्छ्यतम् अच्छ्यत । अच्छ्यम् अच्छ्याव अच्छ्याम । **७. विधिलिङ्** – छ्येत् छ्येताम् छ्येयुः । छ्येः छ्येतम छ्येत । छ्येयम छ्येव छ्येम । **८. आशीर्लिङ्** – छायात् छायास्ताम् छायासुः । छायाः छायास्तम् छायास्त । छायासम् छायास्व छायास्म । **९. लुङ्** – (i) अच्छात्[२] अच्छाताम् अच्छुः । अच्छाः अच्छातम् अच्छात । अच्छाम् अच्छाव अच्छाम । (ii) अच्छासीत्[३] अच्छासिष्टाम् अच्छासिषुः । अच्छासीः अच्छासिष्टम् अच्छासिष्ट । अच्छासिषम् अच्छासिष्व अच्छासिष्म । **१०. लृङ्** – अच्छास्यत् अच्छास्यताम् अच्छास्यन् । अच्छास्यः अच्छास्यतम् अच्छास्यत । अच्छास्यम् अच्छास्याव अच्छास्याम ।

णिचि – छाययति – ते, सनि – चिच्छासति, **यकि** – छायते ।

१. 'ओतः श्यनि' इति श्यनि परतः ओकारस्य लोपः ।

२. 'विभाषा धाधेट्शाच्छासः' इति सिचः वा लुक् ।

३. 'यमरमनमाताम्...' इति इट्सकौ ।

११४७. षो – अन्तकर्मणि । सकर्म. अनिट्. परस्मै । समापने विनाशने वा इत्यर्थः । 'षै क्षये सायतीतीष्टम् अन्तकर्मणि तु स्यति' (श्लो ७) इति देवः ।

१. लट् – स्यति[१] स्यतः स्यन्ति । स्यसि स्यथः स्यथ । स्यामि स्यावः स्यामः । **२. लिट्** – ससौ ससतुः ससुः । ससिथ-ससाथ ससथुः सस । ससौ ससिव ससिम । **३. लुट्** – साता सातारौ सातारः । सातासि सातास्थः सातास्थ । सातास्मि सातास्वः सातास्मः । **४. लृट्** – सास्यति सास्यतः सास्यन्ति । सास्यसि सास्यथः सास्यथ । सास्यामि सास्यावः सास्यामः । **५. लोट्** – स्यतु, स्यतात् स्यताम् स्यन्तु । स्य, स्यतात् स्यतम् स्यत । स्यानि स्याव स्याम । **६. लङ्** – अस्यत् अस्यताम् अस्यन् । अस्यः अस्यतम् अस्यत । अस्यम् अस्याव अस्याम । **७. विधिलिङ्** – स्येत् स्येताम् स्येयुः । स्येः स्येतम् स्येत । स्येयम् स्येव स्येम । **८. आशीर्लिङ्** – सेयात् सेयास्ताम् सेयासुः । सेयाः सेयास्तम् सेयास्त । सेयासम् सेयास्व सेयास्म । **९. लुङ्** – (i) असात्[२] असाताम् असुः । असाः असातम् असात । असाम् असाव असाम । (ii) असासीत्[३] असासिष्टाम् असासिषुः । असासीः असासिष्टम् असासिष्ट । असासिषम् असासिष्व असासिष्म । **१०. लृङ्** – असास्यत् असास्यताम् असास्यन् । असास्यः असास्यतम् असास्यत । असास्यम् असास्याव असास्याम ।

णिचि – साययति – ते, **सनि** – सिषासति, **यकि** – सायते ।

१. 'ओतः श्यनि' इति श्यनि परतः ओकारस्य लोपः ।

२. 'विभाषा धाधेट्शाच्छासः' इति सिचः वा लुक् ।

३. 'यमरमनमाताम्...' इति इट्सकौ ।

११४८. दो – अवखण्डने । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – द्यति[१] द्यतः द्यन्ति । द्यसि द्यथः द्यथ । द्यामि द्यावः द्यामः । **२. लिट्** – ददौ ददतुः ददुः । ददिथ ददथुः दद । ददौ ददिव ददिम । **३. लुट्** – दाता दातारौ दातारः । दातासि दातास्थः दातास्थ । दातास्मि दातास्वः दातास्मः । **४. लृट्** – दास्यति दास्यतः दास्यन्ति । दास्यसि दास्यथः दास्यथ । दास्यामि दास्यावः दास्यामः । **५. लोट्** – द्यतु, द्यतात् द्यताम् द्यन्तु । द्य, द्यतात् द्यतम् द्यत । द्यानि द्याव द्याम । **६. लङ्** – अद्यत् अद्यताम् अद्यन् । अद्यः अद्यतम् अद्यत । अद्यम् अद्याव अद्याम । **७. विधिलिङ्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– द्येत् द्येताम् द्येयुः । द्येः द्येतम् द्येत । द्येयम् द्येव द्येम । **८. आशीर्लिङ्** – देयात् देयास्ताम् देयासुः । देयाः देयास्तम् देयास्त । देयासम् देयास्व देयास्म । **९. लुङ्** – अदात्[२] अदाताम् अदुः । अदाः अदातम् अदात । अदाम् अदाव अदाम । **१०. लृङ्** – अदास्यत् अदास्यताम् अदास्यन् । अदास्यः अदास्यतम् अदास्यत । अदास्यम् अदास्याव अदास्याम

णिचि – दाययति – ते **सनि** दित्सति[३] **यकि** – दीयते[४]

१. 'ओतः श्यनि' इति श्यनि परतः ओकारस्य लोपः ।

२. 'गातिस्थागुपाभूभ्यः सिचः...' इति सिचो लुक् ।

३. 'सनिमीमाघुर....' इति अचः इस् ।

४. 'घुमास्थागापाजहातिसां हलि' इति अतः ईत् स्यात् ।

११४९. जनी – प्रादुर्भावे । अकर्म, सेट्, आत्मने । प्रादुर्भावः उत्पत्तिरभिव्यक्तिर्वा । यदा त्वन्तर्भावितण्यर्थम् उत्पादनायाम् अभिव्यञ्जनायां वा वर्तते तदा अनुपूर्वकोऽपि अयं धातुः सकर्मकः ।

१. लट् – जायते[१] जायेते जायन्ते । जायसे जायेथे जायध्वे । जाये जायावहे जायामहे । **२. लिट्** – जज्ञे जज्ञाते जज्ञिरे । जज्ञिषे जज्ञाथे जज्ञिध्वे । जज्ञे जज्ञिवहे जज्ञिमहे । **३. लुट्** – जनिता जनितारौ जनितारः । जनितासे जनितासाथे जनिताध्वे । जनिताहे जनितास्वहे जनितास्महे । **४. लृट्** – जनिष्यते जनिष्येते जनिष्यन्ते । जनिष्यसे जनिष्येते जनिष्यध्वे । जनिष्ये जनिष्यावहे जनिष्यामहे । **५. लोट्** – जायताम् जायेताम् जायन्ताम् । जायस्व जायेथाम् जायध्वम् । जायै जायावहै जायामहै । **६. लङ्** – अजायत अजायेताम् अजायन्त । अजायथाः अजायेथाम् अजायध्वम् । अजाये अजायावहि अजायामहि । **७. विधिलिङ्** – जायेत जायेयाताम् जायेरन् । जायेथाः जायेयाथाम् जायेध्वम् । जायेय जायेवहि जायेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – जनिषीष्ट जनिषीयास्ताम् जनिषीरन् । जनिषीष्ठाः जनिषीयास्थाम् जनिषीध्वम् । जनिषीय जनिषीवहि जनिषीमहि । **९. लुङ्** – अजनि[२] अजनिष्ट अजनिषाताम् अजनिषत । अजनिष्ठाः अजनिषाथाम् अजनिध्वम् । अजनिषि अजनिष्वहि अजनिष्महि । **१०. लृङ्** – अजनिष्यत अजनिष्येताम् अजनिष्यन्त । अजनिष्यथाः अजनिष्येथाम् अजनिष्यध्वम् । अजनिष्ये अजनिष्यावहि अजनिष्यामहि ।

णिचि – जनयति[३], **सनि** – जिजनिषते, **यकि** – जन्यते/जायते[४] ।

१. 'ज्ञाजनोर्जा' इति जादेशः स्यात् शिति प्रत्यये परतः ।

२. 'दीपजन...' इति वा चिण् । चिणो लुक् ।

३. 'बुधयुधजनेङ्....' इति परस्मैपदमेव । 'जनीजॄष्...' इति मित्त्वात् ह्रस्वः ।

४. 'ये विभाषा' – जनसनखनामात्वं वा स्यात् यादौ क्ङिति इति विकल्पेन आत्वम् ।

११५०. दीपी – दीप्तौ । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'दीपि' इति क्षीरतरङ्गिणीपाठः ।

१. लट् – दीप्यते दीप्येते दीप्यन्ते । दीप्यसे दीप्येथे दीप्यध्वे । दीप्ये दीप्यावहे दीप्यामहे । **२. लिट्** – दिदीपे दिदीपाते दिदीपिरे । दिदीपिषे दिदीपाथे दिदीपिध्वे । दिदीपे दिदीपिवहे दिदीपिमहे । **३. लुट्** – दीपिता दीपितारौ दीपितारः । दीपितासे दीपितासाथे दीपिताध्वे । दीपिताहे दीपितास्वहे दीपितास्महे । **४. लृट्** – दीपिष्यते दीपिष्येते दीपिष्यन्ते । दीपिष्यसे दीपिष्येते दीपिष्यध्वे । दीपिष्ये दीपिष्यावहे दीपिष्यामहे । **५. लोट्** – दीप्यताम् दीप्येताम् दीप्यन्ताम् । दीप्यस्व दीप्येथाम् दीप्यध्वम् । दीप्यै दीप्यावहै दीप्यामहै । **६. लङ्** – अदीप्यत अदीप्येताम् अदीप्यन्त । अदीप्यथाः अदीप्येथाम् अदीप्यध्वम् । अदीप्ये अदीप्यावहि अदीप्यामहि । **७. विधिलिङ्** – दीप्येत दीप्येयाताम् दीप्येरन् । दीप्येथाः दीप्येयाथाम् दीप्येध्वम् । दीप्येय दीप्येवहि दीप्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – दीपिषीष्ट दीपिषीयास्ताम् दीपिषीरन् । दीपिषीष्ठाः दीपिषीयास्थाम् दीपिषीध्वम् । दीपिषीय दीपिषीवहि दीपिषीमहि । **९. लुङ्** – अदीपि[१] अदीपिष्ट अदीपिषाताम् अदीपिषत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अदीपिष्ठाः अदीपिषाथाम् अदीपिध्वम् । अदीपिषि अदीपिष्वहि अदीपिष्महि । **१०. लृङ्** – अदीपिष्यत अदीपिष्येताम् अदीपिष्यन्त । अदीपिष्यथाः अदीपिष्येथाम् अदीपिष्यध्वम् । अदीपिष्ये अदीपिष्यावहि अदीपिष्यामहि ।

णिचि – दीपयति – ते, **सनि** – दिदीपिषते, **यकि** – दीप्यते

१. 'दीपजन...' इति वा चिण् । चिणो लुक् ।

११५१. पूरी – आप्यायने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'आप्यायनं वृद्धिः' इति क्षीरस्वामी । 'पूरेराप्यायनेऽर्थे स्यात् पूर्यते पूरयेदपि' (श्लो. १५०) इति देवः ।

१. लट् – पूर्यते पूर्येते पूर्यन्ते । पूर्यसे पूर्येथे पूर्यध्वे । पूर्ये पूर्यावहे पूर्यामहे । **२. लिट्** – पुपूरे पुपूराते पुपूरिरे । पुपूरिषे पुपूराथे पुपूरिध्वे । पुपूरे पुपूरिवहे पुपूरिमहे । **३. लुट्** – पूरिता पूरितारौ पूरितारः । पूरितासे पूरितासाथे पूरिताध्वे । पूरिताहे पूरितास्वहे पूरितास्महे । **४. लृट्** – पूरिष्यते पूरिष्येते पूरिष्यन्ते । पूरिष्यसे पूरिष्येते पूरिष्यध्वे । पूरिष्ये पूरिष्यावहे पूरिष्यामहे । **५. लोट्** – पूर्यताम् पूर्येताम् पूर्यन्ताम् । पूर्यस्व पूर्येथाम् पूर्यध्वम् । पूर्यै पूर्यावहै पूर्यामहै । **६. लङ्** – अपूर्यत अपूर्येताम् अपूर्यन्त । अपूर्यथाः अपूर्येथाम् अपूर्यध्वम् । अपूर्ये अपूर्यावहि अपूर्यामहि । **७. विधिलिङ्** – पूर्येत पूर्येयाताम् पूर्येरन् । पूर्येथाः पूर्येयाथाम् पूर्येध्वम् । पूर्येय पूर्येवहि पूर्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – पूरिषीष्ट पूरिषीयास्ताम् पूरिषीरन् । पूरिषीष्ठाः पूरिषीयास्थाम् पूरिषीध्वम् । पूरिषीय पूरिषीवहि पूरिषीमहि । **९. लुङ्** – अपूरि[1] अपूरिष्ट अपूरिषाताम् अपूरिषत । अपूरिष्ठाः अपूरिषाथाम् अपूरिध्वम् । अपूरिषि अपूरिष्वहि अपूरिष्महि । **१०. लृङ्** – अपूरिष्यत अपूरिष्येताम् अपूरिष्यन्त । अपूरिष्यथाः अपूरिष्येथाम् अपूरिष्यध्वम् । अपूरिष्ये अपूरिष्यावहि अपूरिष्यामहि ।

णिचि – पूरयति – ते, **सनि** – पुपूरिषते, **यकि** – पूर्यते

१. 'दीपजन...' इति वा चिण् । चिणो लुक् ।

११५२. तूरी – गतित्वरणहिंसनयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'गतेः त्वरणे हिंसने च' इति क्षीरस्वामी । 'तूर' इति दुर्गः । 'त्वरणहिंसनयोः' इति मैत्रेयः । 'त्वरणमात्रे च द्रुमे' इति धा.का. व्याख्यायाम् । (२.५९)

१. लट् – तूर्यते तूर्येते तूर्यन्ते । तूर्यसे तूर्येथे तूर्यध्वे । तूर्ये तूर्यावहे तूर्यामहे । **२. लिट्** – तुतूरे तुतूराते तुतूरिरे । तुतूरिषे तुतूराथे तुतूरिध्वे । तुतूरे तुतूरिवहे तुतूरिमहे । **३. लुट्** – तूरिता तूरितारौ तूरितारः । तूरितासे तूरितासाथे तूरिताध्वे । तूरिताहे तूरितास्वहे तूरितास्महे । **४. लृट्** – तूरिष्यते तूरिष्येते तूरिष्यन्ते । तूरिष्यसे तूरिष्येते तूरिष्यध्वे । तूरिष्ये तूरिष्यावहे तूरिष्यामहे । **५. लोट्** – तूर्यताम् तूर्येताम् तूर्यन्ताम् । तूर्यस्व तूर्येथाम् तूर्यध्वम् । तूर्यै तूर्यावहै तूर्यामहै । **६. लङ्** – अतूर्यत अतूर्येताम् अतूर्यन्त । अतूर्यथाः अतूर्येथाम् अतूर्यध्वम् । अतूर्ये अतूर्यावहि अतूर्यामहि । **७. विधिलिङ्** – तूर्येत तूर्येयाताम् तूर्येरन् । तूर्येथाः तूर्येयाथाम् तूर्येध्वम् । तूर्येय तूर्येवहि तूर्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – तूरिषीष्ट तूरिषीयास्ताम् तूरिषीरन् । तूरिषीष्ठाः तूरिषीयास्थाम् तूरिषीध्वम् । तूरिषीय तूरिषीवहि तूरिषीमहि । **९. लुङ्** – अतूरिष्ट अतूरिषाताम् अतूरिषत । अतूरिष्ठाः अतूरिषाथाम् अतूरिध्वम् । अतूरिषि अतूरिष्वहि अतूरिष्महि । **१०. लृङ्** – अतूरिष्यत अतूरिष्येताम् अतूरिष्यन्त । अतूरिष्यथाः अतूरिष्येथाम् अतूरिष्यध्वम् । अतूरिष्ये अतूरिष्यावहि अतूरिष्यामहि ।

णिचि – तूरयति – ते, **सनि** – तुतूरिषते, **यकि** – तूर्यते ।

११५३. धूरी – हिंसागत्योः । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् - धूर्यते धूर्येते धूर्यन्ते । धूर्यसे धूर्येथे धूर्यध्वे । धूर्ये धूर्यावहे धूर्यामहे । **२. लिट्** - दुधूरे दुधूराते दुधूरिरे । दुधूरिषे दुधूराथे दुधूरिध्वे । दुधूरे दुधूरिवहे दुधूरिमहे । **३. लुट्** - धूरिता धूरितारौ धूरितारः । धूरितासे धूरितासाथे धूरिताध्वे । धूरिताहे धूरितास्वहे धूरितास्महे । **४. लृट्** - धूरिष्यते धूरिष्येते धूरिष्यन्ते । धूरिष्यसे धूरिष्येते धूरिष्यध्वे । धूरिष्ये धूरिष्यावहे धूरिष्यामहे । **५. लोट्** - धूर्यताम् धूर्येताम् धूर्यन्ताम् । धूर्यस्व धूर्येथाम् धूर्यध्वम् । धूर्यै धूर्यावहै धूर्यामहै । **६. लङ्** - अधूर्यत अधूर्येताम् अधूर्यन्त । अधूर्यथाः अधूर्येथाम् अधूर्यध्वम् । अधूर्ये अधूर्यावहि अधूर्यामहि । **७. विधिलिङ्** - धूर्येत धूर्येयाताम् धूर्येरन् । धूर्येथाः धूर्येयाथाम् धूर्येध्वम् । धूर्येय धूर्येवहि धूर्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** - धूरिषीष्ट धूरिषीयास्ताम् धूरिषीरन् । धूरिषीष्ठाः धूरिषीयास्थाम् धूरिषीध्वम् । धूरिषीय धूरिषीवहि धूरिषीमहि । **९. लुङ्** - अधूरिष्ट अधूरिषाताम् अधूरिषत । अधूरिष्ठाः अधूरिषाथाम् अधूरिध्वम् । अधूरिषि अधूरिष्वहि अधूरिष्महि । **१०. लृङ्** - अधूरिष्यत अधूरिष्येताम् अधूरिष्यन्त । अधूरिष्यथाः अधूरिष्येथाम् अधूरिष्यध्वम् । अधूरिष्ये अधूरिष्यावहि अधूरिष्यामहि ।

णिचि - धूरयति - ते, **सनि** - दुधूरिषते, **यकि** - धूर्यते

११५४. गूरी - हिंसागत्योः । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'गुरते गूर(गुर)येतेति शे णावुद्यमने तङि । श्यनि गूर्यत इत्येवं गतिहिंसनयोस्तुङि' (श्लो. १५२) इति देवः । 'हिंसावयोहान्योः' इति क्वचित् पाठः ।

१. लट् - गूर्यते गूर्येते गूर्यन्ते । गूर्यसे गूर्येथे गूर्यध्वे । गूर्ये गूर्यावहे गूर्यामहे । **२. लिट्** - जुगूरे जुगूराते जुगूरिरे । जुगूरिषे जुगूराथे जुगूरिध्वे । जुगूरे जुगूरिवहे जुगूरिमहे । **३. लुट्** - गूरिता गूरितारौ गूरितारः । गूरितासे गूरितासाथे गूरिताध्वे । गूरिताहे गूरितास्वहे गूरितास्महे । **४. लृट्** - गूरिष्यते गूरिष्येते गूरिष्यन्ते । गूरिष्यसे गूरिष्येते गूरिष्यध्वे । गूरिष्ये गूरिष्यावहे गूरिष्यामहे । **५. लोट्** - गूर्यताम् गूर्येताम् गूर्यन्ताम् । गूर्यस्व गूर्येथाम् गूर्यध्वम् । गूर्यै गूर्यावहै गूर्यामहै । **६. लङ्** - अगूर्यत अगूर्येताम् अगूर्यन्त । अगूर्यथाः अगूर्येथाम् अगूर्यध्वम् । अगूर्ये अगूर्यावहि अगूर्यामहि । **७. विधिलिङ्** - गूर्येत गूर्येयाताम् गूर्येरन् । गूर्येथाः गूर्येयाथाम् गूर्येध्वम् । गूर्येय गूर्येवहि गूर्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** - गूरिषीष्ट गूरिषीयास्ताम् गूरिषीरन् । गूरिषीष्ठाः गूरिषीयास्थाम् गूरिषीध्वम् । गूरिषीय गूरिषीवहि गूरिषीमहि । **९. लुङ्** - अगूरिष्ट अगूरिषाताम् अगूरिषत । अगूरिष्ठाः अगूरिषाथाम् अगूरिध्वम् । अगूरिषि अगूरिष्वहि अगूरिष्महि । **१०. लृङ्** - अगूरिष्यत अगूरिष्येताम् अगूरिष्यन्त । अगूरिष्यथाः अगूरिष्येथाम् अगूरिष्यध्वम् । अगूरिष्ये अगूरिष्यावहि अगूरिष्यामहि ।

णिचि - गूरयति - ते, **सनि** - जुगूरिषते, **यकि** - गूर्यते

११५५. घूरी - हिंसावयोहान्योः । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - घूर्यते घूर्येते घूर्यन्ते । घूर्यसे घूर्येथे घूर्यध्वे । घूर्ये घूर्यावहे घूर्यामहे । **२. लिट्** - जुघूरे जुघूराते जुघूरिरे । जुघूरिषे जुघूराथे जुघूरिध्वे । जुघूरे जुघूरिवहे जुघूरिमहे । **३. लुट्** - घूरिता घूरितारौ घूरितारः । घूरितासे घूरितासाथे घूरिताध्वे । घूरिताहे घूरितास्वहे घूरितास्महे । **४. लृट्** - घूरिष्यते घूरिष्येते घूरिष्यन्ते । घूरिष्यसे घूरिष्येते घूरिष्यध्वे । घूरिष्ये घूरिष्यावहे घूरिष्यामहे । **५. लोट्** - घूर्यताम् घूर्येताम् घूर्यन्ताम् । घूर्यस्व घूर्येथाम् घूर्यध्वम् । घूर्यै घूर्यावहै घूर्यामहै । **६. लङ्** - अघूर्यत अघूर्येताम् अघूर्यन्त । अघूर्यथाः अघूर्येथाम् अघूर्यध्वम् । अघूर्ये अघूर्यावहि अघूर्यामहि । **७. विधिलिङ्** - घूर्येत घूर्येयाताम् घूर्येरन् । घूर्येथाः घूर्येयाथाम् घूर्येध्वम् । घूर्येय घूर्येवहि घूर्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** - घूरिषीष्ट घूरिषीयास्ताम् घूरिषीरन् । घूरिषीष्ठाः घूरिषीयास्थाम् घूरिषीध्वम् । घूरिषीय घूरिषीवहि घूरिषीमहि । **९. लुङ्** - अघूरिष्ट अघूरिषाताम् अघूरिषत । अघूरिष्ठाः अघूरिषाथाम् अघूरिध्वम् । अघूरिषि अघूरिष्वहि अघूरिष्महि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०. लृङ् – अघूरिष्यत अघूरिष्येताम् अघूरिष्यन्त । अघूरिष्यथाः अघूरिष्येथाम् अघूरिष्यध्वम् । अघूरिष्ये अघूरिष्यावहि अघूरिष्यामहि ।

णिचि – घूरयति – ते, **सनि** – जुघूरिषते, **यकि** – घूर्यते

११५६. जूरी – हिंसावयोहान्योः । सकर्म, सेट्, आत्मने,

१. लट् – जूर्यते जूर्येते जूर्यन्ते । जूर्यसे जूर्येथे जूर्यध्वे । जूर्ये जूर्यावहे जूर्यामहे । **२. लिट्** – जुजूरे जुजूराते जुजूरिरे । जुजूरिषे जुजूराथे जुजूरिध्वे । जुजूरे जुजूरिवहे जुजूरिमहे । **३. लुट्** – जूरिता जूरितारौ जूरितारः । जूरितासे जूरितासाथे जूरिताध्वे । जूरिताहे जूरितास्वहे जूरितास्महे । **४. लृट्** – जूरिष्यते जूरिष्येते जूरिष्यन्ते । जूरिष्यसे जूरिष्येते जूरिष्यध्वे । जूरिष्ये जूरिष्यावहे जूरिष्यामहे । **५. लोट्** – जूर्यताम् जूर्येताम् जूर्यन्ताम् । जूर्यस्व जूर्येथाम् जूर्यध्वम् । जूर्यै जूर्यावहै जूर्यामहै । **६. लङ्** – अजूर्यत अजूर्येताम् अजूर्यन्त । अजूर्यथाः अजूर्येथाम् अजूर्यध्वम् । अजूर्ये अजूर्यावहि अजूर्यामहि । **७. विधिलिङ्** – जूर्येत जूर्येयाताम् जूर्येरन् । जूर्येथाः जूर्येयाथाम् जूर्येध्वम् । जूर्येय जूर्येवहि जूर्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – जूरिषीष्ट जूरिषीयास्ताम् जूरिषीरन् । जूरिषीष्ठाः जूरिषीयास्थाम् जूरिषीध्वम् । जूरिषीय जूरिषीवहि जूरिषीमहि । **९. लुङ्** – अजूरिष्ट अजूरिषाताम् अजूरिषत । अजूरिष्ठाः अजूरिषाथाम् अजूरिध्वम् । अजूरिषि अजूरिष्वहि अजूरिष्महि । **१०. लृङ्** – अजूरिष्यत अजूरिष्येताम् अजूरिष्यन्त । अजूरिष्यथाः अजूरिष्येथाम् अजूरिष्यध्वम् । अजूरिष्ये अजूरिष्यावहि अजूरिष्यामहि ।

णिचि – जूरयति – ते, **सनि** – जुजूरिषते, **यकि** – जूर्यते

११५७. शूरी – हिंसास्तम्भनयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'शूरयेतेति विक्रान्तौ शूर्यते स्तम्भहिंसयोः' (श्लो. १५१) इति देवः ।

१. लट् – शूर्यते शूर्येते शूर्यन्ते । शूर्यसे शूर्येथे शूर्यध्वे । शूर्ये शूर्यावहे शूर्यामहे । **२. लिट्** – शुशूरे शुशूराते शुशूरिरे । शुशूरिषे शुशूराथे शुशूरिध्वे । शुशूरे शुशूरिवहे शुशूरिमहे । **३. लुट्** – शूरिता शूरितारौ शूरितारः । शूरितासे शूरितासाथे शूरिताध्वे । शूरिताहे शूरितास्वहे शूरितास्महे । **४. लृट्** – शूरिष्यते शूरिष्येते शूरिष्यन्ते । शूरिष्यसे शूरिष्येते शूरिष्यध्वे । शूरिष्ये शूरिष्यावहे शूरिष्यामहे । **५. लोट्** – शूर्यताम् शूर्येताम् शूर्यन्ताम् । शूर्यस्व शूर्येथाम् शूर्यध्वम् । शूर्यै शूर्यावहै शूर्यामहै । **६. लङ्** – अशूर्यत अशूर्येताम् अशूर्यन्त । अशूर्यथाः अशूर्येथाम् अशूर्यध्वम् । अशूर्ये अशूर्यावहि अशूर्यामहि । **७. विधिलिङ्** – शूर्येत शूर्येयाताम् शूर्येरन् । शूर्येथाः शूर्येयाथाम् शूर्येध्वम् । शूर्येय शूर्येवहि शूर्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शूरिषीष्ट शूरिषीयास्ताम् शूरिषीरन् । शूरिषीष्ठाः शूरिषीयास्थाम् शूरिषीध्वम् । शूरिषीय शूरिषीवहि शूरिषीमहि । **९. लुङ्** – अशूरिष्ट अशूरिषाताम् अशूरिषत । अशूरिष्ठाः अशूरिषाथाम् अशूरिध्वम् । अशूरिषि अशूरिष्वहि अशूरिष्महि । **१०. लृङ्** – अशूरिष्यत अशूरिष्येताम् अशूरिष्यन्त । अशूरिष्यथाः अशूरिष्येथाम् अशूरिष्यध्वम् । अशूरिष्ये अशूरिष्यावहि अशूरिष्यामहि ।

णिचि – शूरयति – ते, **सनि** – शुशूरिषते, **यकि** – शूर्यते

११५८. चूरी – दाहे । सकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् – चूर्यते चूर्येते चूर्यन्ते । चूर्यसे चूर्येथे चूर्यध्वे । चूर्ये चूर्यावहे चूर्यामहे । **२. लिट्** – चुचूरे चुचूराते चुचूरिरे । चुचूरिषे चुचूराथे चुचूरिध्वे । चुचूरे चुचूरिवहे चुचूरिमहे । **३. लुट्** – चूरिता चूरितारौ चूरितारः । चूरितासे चूरितासाथे चूरिताध्वे । चूरिताहे चूरितास्वहे चूरितास्महे । **४. लृट्** – चूरिष्यते चूरिष्येते चूरिष्यन्ते । चूरिष्यसे चूरिष्येते चूरिष्यध्वे । चूरिष्ये चूरिष्यावहे चूरिष्यामहे । **५. लोट्** – चूर्यताम् चूर्येताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चूर्यन्ताम् । चूर्यस्व चूर्येथाम् चूर्यध्वम् । चूर्यै चूर्यावहै चूर्यामहै । **६. लङ्** – अचूर्यत अचूर्येताम् अचूर्यन्त । अचूर्यथाः अचूर्येथाम् अचूर्यध्वम् । अचूर्ये अचूर्यावहि अचूर्यामहि । **७. विधिलिङ्** – चूर्येत चूर्येयाताम् चूर्येरन् । चूर्येथाः चूर्येयाथाम् चूर्येध्वम् । चूर्येय चूर्येवहि चूर्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – चूरिषीष्ट चूरिषीयास्ताम् चूरिषीरन् । चूरिषीष्ठाः चूरिषीयास्थाम् चूरिषीध्वम् । चूरिषीय चूरिषीवहि चूरिषीमहि । **९. लुङ्** – अचूरिष्ट अचूरिषाताम् अचूरिषत । अचूरिष्ठाः अचूरिषाथाम् अचूरिध्वम् । अचूरिषि अचूरिष्वहि अचूरिष्महि । **१०. लृङ्** – अचूरिष्यत अचूरिष्येताम् अचूरिष्यन्त । अचूरिष्यथाः अचूरिष्येथाम् अचूरिष्यध्वम् । अचूरिष्ये अचूरिष्यावहि अचूरिष्यामहि ।

णिचि – चूरयति – ते, **सनि** – चुचूरिषते, **यकि** – चूर्यते

११५९. तप[१] – ऐश्वर्ये वा[२] । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'सन्तापेऽर्थे तपेद् दाहे तापयेत् तपते तपेत् । ऐश्वर्ये वा दिवादित्वात् तप्यते तपतीति वा' (श्लो. १३१) इति देवः ।

१. लट् – (i) तप्यते तप्येते तप्यन्ते । तप्यसे तप्येथे तप्यध्वे । तप्ये तप्यावहे तप्यामहे । (ii) तपति तपतः तपन्ति । तपसि तपथः तपथ । तपामि तपावः तपामः । **२. लिट्** – तेपे तेपाते तेपिरे । तेपिषे तेपाथे तेपिध्वे । तेपे तेपिवहे तेपिमहे । **३. लुट्** – तप्ता तप्तारौ तप्तारः । तप्तासे तप्तासाथे तप्ताध्वे । तप्ताहे तप्तास्वहे तप्तास्महे । **४. लृट्** – तप्स्यते तप्स्येते तप्स्यन्ते । तप्स्यसे तप्स्येते तप्स्यध्वे । तप्स्ये तप्स्यावहे तप्स्यामहे । **५. लोट्** – (i) तप्यताम् तप्येताम् तप्यन्ताम् । तप्यस्व तप्येथाम् तप्यध्वम् । तप्यै तप्यावहै तप्यामहै । (ii) तपतु, तपतात् तपताम् तपन्तु । तप, तपतात् तपतम् तपत । तपानि तपाव तपाम ।

६. लङ् – (i) अतप्यत अतप्येताम् अतप्यन्त । अतप्यथाः अतप्येथाम् अतप्यध्वम् । अतप्ये अतप्यावहि अतप्यामहि । (ii) अतपत् अतपताम् अतपन् । अतपः अतपतम् अतपत । अतपम् अतपाव अतपाम ।

७. विधिलिङ् – (i) तप्येत तप्येयाताम् तप्येरन् । तप्येथाः तप्येयाथाम् तप्येध्वम् । तप्येय तप्येवहि तप्येमहि । (ii) तपेत् तपेताम् तपेयुः । तपेः तपेतम् तपेत । तपेयम् तपेव तपेम । **८. आशीर्लिङ्** – तप्सीष्ट तप्सीयास्ताम् तप्सीरन् । तप्सीष्ठाः तप्सीयास्थाम् तप्सीध्वम् । तप्सीय तप्सीवहि तप्सीमहि ।

९. लुङ् – अतप्त अतप्साताम् अतप्सत । अतप्थाः अतप्साथाम् अतब्ध्वम् । अतप्सि अतप्स्वहि अतप्स्महि ।

१०. लृङ् – अतप्स्यत अतप्स्येताम् अतप्स्यन्त । अतप्स्यथाः अतप्स्येथाम् अतप्स्यध्वम् । अतप्स्ये अतप्स्यावहि अतप्स्यामहि ।

णिचि – तापयति – ते, **सनि** – तितप्सते, **यकि** – तप्यते

१. 'पत इति व्यत्ययेन पाठान्तरम् । 'द्युत धाम नियुतः पत्यमानः' (६.४९.४) इति कौमुदी । 'अस्माकं तु उभयमपि प्रमाणम् । आचार्येण उभयथा शिष्याणां प्रतिपादनात्' इति मा.धा.वृत्तिः ।

२. 'अयं धातुरैश्वर्ये वा श्यनं तङं च लभते । अन्यदा तु शब्विकरणः परस्मैपदी च' इति सिद्धान्तकौमुदी । केचित् 'वा' इति पदं 'वृतु वरणे' इति अनन्तरं पठिष्यमाणस्य धातोः आद्यावयवम् इच्छन्ति । तन्मते ऐश्वर्येऽर्थे अस्मात् धातोः तङ्श्यनौ नित्यमेव भवतः ।

११६०. वृतु[१] – वरणे । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'केचित् पूर्वत्र वाग्रहणमस्यादिं पठित्वा (कृत्वा) 'वावृतु वरणे' इत्याहुः' इति धा.का. व्याख्या (२.६०) । विषयेऽस्मिन् कृदन्तरूपमालायां 'वावृतु वरणे' इत्यत्र (१५९०) बहवः विषयाः निरूपिताः ।

१. लट् – वृत्यते[२] वावृत्यते वृत्येते वृत्यन्ते । वृत्यसे वृत्येथे वृत्यध्वे । वृत्ये वृत्यावहे वृत्यामहे । **२. लिट्** – ववृते ववृताते ववृतिरे । ववृतिषे ववृताथे ववृतिध्वे । ववृते ववृतिवहे ववृतिमहे । **३. लुट्** – वर्तिता वर्तितारौ वर्तितारः । वर्तितासे वर्तितासाथे वर्तिताध्वे । वर्तिताहे वर्तितास्वहे वर्तितास्महे । **४. लृट्** – वर्त्तिष्यते वर्त्तिष्येते वर्त्तिष्यन्ते । वर्त्तिष्यसे वर्त्तिष्येते वर्त्तिष्यध्वे । वर्त्तिष्ये वर्त्तिष्यावहे वर्त्तिष्यामहे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५. लोट् – वृत्यताम् वृत्येताम् वृत्यन्ताम् । वृत्यस्व वृत्येथाम् वृत्यध्वम् । वृत्यै वृत्यावहै वृत्यामहै । **६. लङ्** – अवृत्यत अवृत्येताम् अवृत्यन्त । अवृत्यथाः अवृत्येथाम् अवृत्यध्वम् । अवृत्ये अवृत्यावहि अवृत्यामहि । **७. विधिलिङ्** – वृत्येत वृत्येयाताम् वृत्येरन् । वृत्येथाः वृत्येयाथाम् वृत्येध्वम् । वृत्येय वृत्येवहि वृत्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वर्तिषीष्ट वर्तिषीयास्ताम् वर्तिषीरन् । वर्तिषीष्ठाः वर्तिषीयास्थाम् वर्तिषीध्वम् । वर्तिषीय वर्तिषीवहि वर्तिषीमहि । **९. लुङ्** – अवर्ति अवर्तिषाताम् अवर्तिषत । अवर्तिष्ठाः अवर्तिषाथाम् अवर्तिढ्वम् । अवर्तिषि अवर्तिष्वहि अवर्तिष्महि । **१०. लृङ्** – अवर्त्तिष्यत अवर्त्तिष्येताम् अवर्त्तिष्यन्त । अवर्त्तिष्यथाः अवर्त्तिष्येथाम् अवर्त्तिष्यध्वम् । अवर्त्तिष्ये अवर्त्तिष्यावहि अवर्त्तिष्यामहि ।

णिचि – वर्तयति – ते, सनि – विवर्तिषते, यकि – वृत्यते

१. 'केचित् पूर्वत्र वाग्रहणमस्यादिं पठित्वा (कृत्वा) 'वावृतु वरणे' इत्याहुः' इति धा.का. व्याख्या (२.६०) । विषयेऽस्मिन् कृदन्त-रूपमालायां 'वावृतु वरणे' इत्यत्र (१५९०) बहवः विषयाः निरूपिताः ।

२. पक्षान्तरे वावृत्यते । 'ततो वावृत्यमाना सा रामशाखां न्यविक्षत' (भट्टि.४.२८) इति सिद्धान्तकौमुदी । तथा सति 'वावृत्यते' इत्यादीनि रूपाणि सम्भवन्ति । दशसु अपि लकारेषु तादृशानि रूपाणि स्वयम् ऊह्यानि ।

११६१. क्लिश – उपतापे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'व्यक्तोक्तौ क्लेशते क्लेशेः, क्लिश्नाति तु विबाधने । दिवादेरुपतापेऽर्थे तङि स्यात् क्लिश्यते पदम्' (श्लो. १६३-४) इति देवः ।

१. लट् – क्लिश्यते क्लिश्येते क्लिश्यन्ते । क्लिश्यसे क्लिश्येथे क्लिश्यध्वे । क्लिश्ये क्लिश्यावहे क्लिश्यामहे । **२. लिट्** – चिक्लिशे चिक्लिशाते चिक्लिशिरे । चिक्लिशिषे चिक्लिशाथे चिक्लिशिध्वे । चिक्लिशे चिक्लिशिवहे चिक्लिशिमहे । **३. लुट्** – क्लेशिता क्लेशितारौ क्लेशितारः । क्लेशितासे क्लेशितासाथे क्लेशिताध्वे । क्लेशिताहे क्लेशितास्वहे क्लेशितास्महे । **४. लृट्** – क्लेशिष्यते क्लेशिष्येते क्लेशिष्यन्ते । क्लेशिष्यसे क्लेशिष्येते क्लेशिष्यध्वे । क्लेशिष्ये क्लेशिष्यावहे क्लेशिष्यामहे । **५. लोट्** – क्लिश्यताम् क्लिश्येताम् क्लिश्यन्ताम् । क्लिश्यस्व क्लिश्येथाम् क्लिश्यध्वम् । क्लिश्यै क्लिश्यावहै क्लिश्यामहै । **६. लङ्** – अक्लिश्यत अक्लिश्येताम् अक्लिश्यन्त । अक्लिश्यथाः अक्लिश्येथाम् अक्लिश्यध्वम् । अक्लिश्ये अक्लिश्यावहि अक्लिश्यामहि । **७. विधिलिङ्** – क्लिश्येत क्लिश्येयाताम् क्लिश्येरन् । क्लिश्येथाः क्लिश्येयाथाम् क्लिश्येध्वम् । क्लिश्येय क्लिश्येवहि क्लिश्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – क्लेशिषीष्ट क्लेशिषीयास्ताम् क्लेशिषीरन् । क्लेशिषीष्ठाः क्लेशिषीयास्थाम् क्लेशिषीध्वम् । क्लेशिषीय क्लेशिषीवहि क्लेशिषीमहि । **९. लुङ्** – अक्लेशिष्ट अक्लेशिषाताम् अक्लेशिषत । अक्लेशिष्ठाः अक्लेशिषाथाम् अक्लेशिढ्वम् । अक्लेशिषि अअक्लेशिष्वहि अक्लेशिष्महि । **१०. लृङ्** – अक्लेशिष्यत अक्लेशिष्येताम् अक्लेशिष्यन्त । अक्लेशिष्यथाः अक्लेशिष्येथाम् अक्लेशिष्यध्वम् । अक्लेशिष्ये अक्लेशिष्यावहि अक्लेशिष्यामहि ।

णिचि – क्लेशयति – ते, **सनि** – चिक्लिशिषते/चिक्लेशिषते[१], यकि – क्लिश्यते

१. 'रलो व्युपधात्....' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

११६२. काशृ – दीप्तौ । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'काशेः दीप्तौ काश्येत काशते' (श्लो. १६५) इति देवः ।

१. लट् – काश्यते काश्येते काश्यन्ते । काश्यसे काश्येथे काश्यध्वे । काश्ये काश्यावहे काश्यामहे । **२. लिट्** – चकाशे चकाशाते चकाशिरे । चकाशिषे चकाशाथे चकाशिध्वे । चकाशे चकाशिवहे चकाशि-महे । **३. लुट्** – काशिता काशितारौ काशितारः । काशितासे काशितासाथे काशिताध्वे । काशिताहे काशितास्वहे काशितास्महे । **४. लृट्** – काशिष्यते काशिष्येते काशिष्यन्ते । काशिष्यसे काशिष्येते काशिष्यध्वे । काशिष्ये काशिष्यावहे काशिष्यामहे । **५. लोट्** – काश्यताम् काश्येताम् काश्यन्ताम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

काश्यस्व काश्येथाम् काश्यध्वम् । काश्यै काश्यावहै काश्यामहै । **६. लङ्** – अकाश्यत अकाश्येताम् अकाश्यन्त । अकाश्यथाः अकाश्येथाम् अकाश्यध्वम् । अकाश्ये अकाश्यावहि अकाश्यामहि **७. विधिलिङ्** – काश्येत काश्येयाताम् काश्येरन् । काश्येथाः काश्येयाथाम् काश्येध्वम् । काश्येय काश्येवहि काश्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – काशिषीष्ट काशिषीयास्ताम् काशिषीरन् । काशिषीष्ठाः काशिषीयास्थाम् काशिषीध्वम् । काशिषीय काशिषीवहि काशिषीमहि । **९. लुङ्** – अकाशिष्ट अकाशिषाताम् अकाशिषत । अकाशिष्ठाः अकाशिषाथाम् अकाशिड्ध्वम् । अकाशिषि अअकाशिष्वहि अकाशिष्महि । **१०. लृङ्** – अकाशिष्यत अकाशिष्येताम् अकाशिष्यन्त । अकाशिष्यथाः अकाशिष्येथाम् अकाशिष्यध्वम् । अकाशिष्ये अकाशिष्यावहि अकाशिष्यामहि ।

णिचि – काशयति – ते, **सनि** – चिकाशिषते, **यकि** – काश्यते ।

११६३. वाशृ – शब्दे । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'वासृ' इति काशकृत्स्नः । 'वाश्ृ' इति कातन्त्राः अन्ये वैयाकरणाश्च ।

१. लट् – वाश्यते वाश्येते वाश्यन्ते । वाश्यसे वाश्येथे वाश्यध्वे । वाश्ये वाश्यावहे वाश्यामहे ।
२. लिट् – ववाशे ववाशाते ववाशिरे । ववाशिषे ववाशाथे ववाशिध्वे । ववाशे ववाशिवहे ववाशिमहे ।
३. लुट् – वाशिता वाशितारौ वाशितारः । वाशितासे वाशितासाथे वाशिताध्वे । वाशिताहे वाशितास्वहे वाशितास्महे । **४. लृट्** – वाशिष्यते वाशिष्येते वाशिष्यन्ते । वाशिष्यसे वाशिष्येते वाशिष्यध्वे । वाशिष्ये वाशिष्यावहे वाशिष्यामहे । **५. लोट्** – वाश्यताम् वाश्येताम् वाश्यन्ताम् । वाश्यस्व वाश्येथाम् वाश्यध्वम् । वाश्यै वाश्यावहै वाश्यामहै । **६. लङ्** – अवाश्यत अवाश्येताम् अवाश्यन्त । अवाश्यथाः अवाश्येथाम् अवाश्यध्वम् । अवाश्ये अवाश्यावहि अवाश्यामहि । **७. विधिलिङ्** – वाश्येत वाश्येयाताम् वाश्येरन् । वाश्येथाः वाश्येयाथाम् वाश्येध्वम् । वाश्येय वाश्येवहि वाश्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वाशिषीष्ट वाशिषीयास्ताम् वाशिषीरन् । वाशिषीष्ठाः वाशिषीयास्थाम् वाशिषीध्वम् । वाशिषीय वाशिषीवहि वाशिषीमहि । **९. लुङ्** – अवाशिष्ट अवाशिषाताम् अवाशिषत । अवाशिष्ठाः अवाशिषाथाम् अवाशिढ्वम् । अवाशिषि अवाशिष्वहि अवाशिष्महि । **१०. लृङ्** – अवाशिष्यत अवाशिष्येताम् अवाशिष्यन्त । अवाशिष्यथाः अवाशिष्येथाम् अवाशिध्वम् । अवाशिष्ये अवाशिष्यावहि अवाशिष्यामहि ।

णिचि – वाशयति – ते, **सनि** – विवाशिषते, **यकि** – वाश्यते ।

११६४. मृष – तितिक्षायाम् । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) मृष्यति मृष्यतः मृष्यन्ति । मृष्यसि मृष्यथः मृष्यथ । मृष्यामि मृष्यावः मृष्यामः । (ii) मृष्यते मृष्येते मृष्यन्ते । मृष्यसे मृष्येथे मृष्यध्वे । मृष्ये मृष्यावहे मृष्यामहे । **२. लिट्** – (i) ममर्ष ममृषतुः ममृषुः । ममर्षिथ ममृषथुः ममृष । ममर्ष ममृषिव ममृषिम । (ii) ममृषे ममृषाते ममृषिरे । ममृषिषे ममृषाथे ममृषिध्वे । ममृषे ममृषिवहे ममृषिमहे । **३. लुट्** – (i) मर्षिता मर्षितारौ मर्षितारः । मर्षितासि मर्षितास्थः मर्षितास्थ । मर्षितास्मि मर्षितास्वः मर्षितास्मः । (ii) मर्षिता मर्षितारौ मर्षितारः । मर्षितासे मर्षितासाथे मर्षिताध्वे । मर्षिताहे मर्षितास्वहे मर्षितास्महे । **४. लृट्** – (i) मर्षिष्यति मर्षिष्यतः मर्षिष्यन्ति । मर्षिष्यसि मर्षिष्यथः मर्षिष्यथ । मर्षिष्यामि मर्षिष्यावः मर्षिष्यामः । (ii) मर्षिष्यते मर्षिष्येते मर्षिष्यन्ते । मर्षिष्यसे मर्षिष्येथे मर्षिष्यध्वे । मर्षिष्ये मर्षिष्यावहे मर्षिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मृष्यतु, मृष्यतात् मृष्यताम् मृष्यन्तु । मृष्य, मृष्यतात् मृष्यतम् मृष्यत । मृष्याणि मृष्याव मृष्याम । (ii) मृष्यताम् मृष्येताम् मृष्यन्ताम् । मृष्यस्व मृष्येथाम् मृष्यध्वम् । मृष्यै मृष्यावहै मृष्यामहै । **६. लङ्** – (i) अमृष्यत् अमृष्यताम् अमृष्यन् । अमृष्यः अमृष्यतम् अमृष्यत । अमृष्यम् अमृष्याव अमृष्याम । (ii) अमृष्यत अमृष्येताम् अमृष्यन्त । अमृष्यथाः अमृष्येथाम् अमृष्यध्वम् । अमृष्ये अमृष्यावहि अमृष्यामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मृष्येत् मृष्येताम् मृष्येयुः । मृष्येः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मृष्येतम् मृष्येत । मृष्येयम् मृष्येव मृष्येम । (ii) मृष्येत मृष्येयाताम् मृष्येरन् । मृष्येथाः मृष्येयाथाम् मृष्येध्वम् । मृष्येय मृष्येवहि मृष्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मृष्यात् मृष्यास्ताम् मृष्यासुः । मृष्याः मृष्यास्तम् मृष्यास्त । मृष्यासम् मृष्यास्व मृष्यास्म । (ii) मर्षिषीष्ट मर्षिषीयास्ताम् मर्षिषीरन् । मर्षिषीष्ठाः मर्षिषीयास्थाम् मर्षिषीध्वम्/ढ्वम् । मर्षिषीय मर्षिषीवहि मर्षिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमर्षीत् अमर्षिष्टाम् अमर्षिषुः । अमर्षीः अमर्षिष्टम् अमर्षिष्ट । अमर्षिषम् अमर्षिष्व अमर्षिष्म । (ii) अमर्षिष्ट अमर्षिषाताम् अमर्षिषत । अमर्षिष्ठाः अमर्षिषाथाम् अमर्षिध्वम्/ढ्वम् । अमर्षिषि अमर्षिष्वहि अमर्षिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अमर्षिष्यत् अमर्षिष्यताम् अमर्षिष्यन् । अमर्षिष्यः अमर्षिष्यतम् अमर्षिष्यत । अमर्षिष्यम् अमर्षिष्याव अमर्षिष्याम । (ii) अमर्षिष्यत अमर्षिष्येताम् अमर्षिष्यन्त । अमर्षिष्यथाः अमर्षिष्येथाम् अमर्षिष्यध्वम् । अमर्षिष्ये अमर्षिष्यावहि अमर्षिष्यामहि ।

णिचि – मर्षयति – ते, **सनि** – मिमर्षिषति – ते, **यकि** – मृष्यते ।

११६५. ई शुचिर् – पूतीभावे । अकर्म, सेट्, उभय । पूतीभावः = क्लेदः ।

१. लट् – (i) शुच्यति शुच्यतः शुच्यन्ति । शुच्यसि शुच्यथः शुच्यथ । शुच्यामि शुच्यावः शुच्यामः । (ii) शुच्यते शुच्येते शुच्यन्ते । शुच्यसे शुच्येथे शुच्यध्वे । शुच्ये शुच्यावहे शुच्यामहे । **२. लिट्** – (i) शुशोच शुशुचतुः शुशुचुः । शुशोचिथ शुशुचथुः शुशुच । शुशोच शुशुचिव शुशुचिम । (ii) शुशुचे शुशुचाते शुशुचिरे । शुशुचिषे शुशुचाथे शुशुचिध्वे । शुशुचे शुशुचिवहे शुशुचिमहे । **३. लुट्** – (i) शोचिता शोचितारौ शोचितारः । शोचितासि शोचितास्थः शोचितास्थ । शोचितास्मि शोचितास्वः शोचितास्मः । (ii) शोचिता शोचितारौ शोचितारः । शोचितासे शोचितासाथे शोचिताध्वे । शोचिताहे शोचितास्वहे शोचितास्महे । **४. लृट्** – (i) शोचिष्यति शोचिष्यतः शोचिष्यन्ति । शोचिष्यसि शोचिष्यथः शोचिष्यथ । शोचिष्यामि शोचिष्यावः शोचिष्यामः । (ii) शोचिष्यते शोचिष्येते शोचिष्यन्ते । शोचिष्यसे शोचिष्येथे शोचिष्यध्वे । शोचिष्ये शोचिष्यावहे शोचिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) शुच्यतु, शुच्यतात् शुच्यताम् शुच्यन्तु । शुच्य, शुच्यतात् शुच्यतम् शुच्यत । शुच्यानि शुच्याव शुच्याम । (ii) शुच्यताम् शुच्येताम् शुच्यन्ताम् । शुच्यस्व शुच्येथाम् शुच्यध्वम् । शुच्यै शुच्यावहै शुच्यामहै । **६. लङ्** – (i) अशुच्यत् अशुच्यताम् अशुच्यन् । अशुच्यः अशुच्यतम् अशुच्यत । अशुच्यम् अशुच्याव अशुच्याम । (ii) अशुच्यत अशुच्येताम् अशुच्यन्त । अशुच्यथाः अशुच्येथाम् अशुच्यध्वम् । अशुच्ये अशुच्यावहि अशुच्यामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शुच्येत् शुच्येताम् शुच्येयुः । शुच्येः शुच्येतम् शुच्येत । शुच्येयम् शुच्येव शुच्येम । (ii) शुच्येत शुच्येयाताम् शुच्येरन् । शुच्येथाः शुच्येयाथाम् शुच्येध्वम् । शुच्येय शुच्येवहि शुच्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) शुच्यात् शुच्यास्ताम् शुच्यासुः । शुच्याः शुच्यास्तम् शुच्यास्त । शुच्यासम् शुच्यास्व शुच्यास्म । (ii) शोचिषीष्ट शोचिषीयास्ताम् शोचिषीरन् । शोचिषीष्ठाः शोचिषीयास्थाम् शोचिषीध्वम्/ढ्वम् । शोचिषीय शोचिषीवहि शोचिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशोचीत् अशोचिष्टाम् अशोचिषुः । अशोचीः अशोचिष्टम् अशोचिष्ट । अशोचिषम् अशोचिष्व अशोचिष्म । (ii) अशुचत्[१] अशुचताम् अशुचन् । अशुचः अशुचतम् अशुचत । अशुचम् अशुचाव अशुचाम । (ii) अशोचिष्ट अशोचिषाताम् अशोचिषत । अशोचिष्ठाः अशोचिषाथाम् अशोचिध्वम्/ढ्वम् । अशोचिषि अशोचिष्वहि अशोचिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अशोचिष्यत् अशोचिष्यताम् अशोचिष्यन् । अशोचिष्यः अशोचिष्यतम् अशोचिष्यत । अशोचिष्यम् अशोचिष्याव अशोचिष्याम । (ii) अशोचिष्यत अशोचिष्येताम् अशोचिष्यन्त । अशोचिष्यथाः अशोचिष्येथाम् अशोचिष्यध्वम् । अशोचिष्ये अशोचिष्यावहि अशोचिष्यामहि ।

णिचि – शोचयति – ते, **सनि** – शुशुचिषति[२]/शुशोचिषति – ते, **यकि** – शुच्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. 'इरितो वा' इति अङ् ।
२. 'रलो व्युपधात्....' इति विकल्पेन कित्त्वम् ।

११६६. णह - बन्धने । सकर्म, अनिट्, उभय ।

१. लट् - (i) नह्यति नह्यतः नह्यन्ति । नह्यसि नह्यथः नह्यथ । नह्यामि नह्यावः नह्यामः । (ii) नह्यते नह्येते नह्यन्ते । नह्यसे नह्येथे नह्यध्वे । नह्ये नह्यावहे नह्यामहे । **२. लिट् -** (i) ननाह नेहतुः नेहुः । नेहिथ-ननद्ध नेहथुः नेह । ननाह-ननह नेहिव नेहिम । (ii) नेहे नेहाते नेहिरे । नेहिषे नेहाथे नेहिध्वे । नेहे नेहिवहे नेहिमहे । **३. लुट् -** (i) नद्धा नद्धारौ नद्धारः । नद्धासि नद्धास्थः नद्धास्थ । नद्धास्मि नद्धास्वः नद्धास्मः । (ii) नद्धा नद्धारौ नद्धारः । नद्धासे नद्धासाथे नद्धाध्वे । नद्धाहे नद्धास्वहे नद्धास्महे । **४. लृट् -** (i) नत्स्यति नत्स्यतः नत्स्यन्ति । नत्स्यसि नत्स्यथः नत्स्यथ । नत्स्यामि नत्स्यावः नत्स्यामः । (ii) नत्स्यते नत्स्येते नत्स्यन्ते । नत्स्यसे नत्स्येथे नत्स्यध्वे । नत्स्ये नत्स्यावहे नत्स्यामहे । **५. लोट् -** (i) नह्यतु, नह्यतात् नह्यताम् नह्यन्तु । नह्य, नह्यतात् नह्यतम् नह्यत । नह्यानि नह्याव नह्याम । (ii) नह्यताम् नह्येताम् नह्यन्ताम् । नह्यस्व नह्येथाम् नह्यध्वम् । नह्यै नह्यावहै नह्यामहै । **६. लङ् -** (i) अनह्यत् अनह्यताम् अनह्यन् । अनह्यः अनह्यतम् अनह्यत । अनह्यम् अनह्याव अनह्याम । (ii) अनह्यत अनह्येताम् अनह्यन्त । अनह्यथाः अनह्येथाम् अनह्यध्वम् । अनह्ये अनह्यावहि अनह्यामहि । **७. विधिलिङ् -** (i) नह्येत् नह्येताम् नह्येयुः । नह्येः नह्येतम् नह्येत । नह्येयम् नह्येव नह्येम । (ii) नह्येत नह्येयाताम् नह्येरन् । नह्येथाः नह्येयाथाम् नह्येध्वम् । नह्येय नह्येवहि नह्येमहि । **८. आशीर्लिङ् -** (i) नह्यात् नह्यास्ताम् नह्यासुः । नह्याः नह्यास्तम् नह्यास्त । नह्यासम् नह्यास्व नह्यास्म । (ii) नत्सीष्ट नत्सीयास्ताम् नत्सीरन् । नत्सीष्ठाः नत्सीयास्थाम् नत्सीध्वम्/ढ्वम् । नत्सीय नत्सीवहि नत्सीमहि । **९. लुङ् -** (i) अनात्सीत् अनाद्धाम् अनात्सुः । अनात्सीः अनाद्धम् अनाद्ध । अनात्सम् अनात्स्व अनात्स्म । (ii) अनद्ध अनत्साताम् अनत्सत । अनद्धाः अनत्साथाम् अनग्ध्वम् । अनत्सि अनत्स्वहि अनत्स्महि । **१०. लृङ् -** (i) अनत्स्यत् अनत्स्यताम् अनत्स्यन् । अनत्स्यः अनत्स्यतम् अनत्स्यत । अनत्स्यम् अनत्स्याव अनत्स्याम । (ii) अनत्स्यत अनत्स्येताम् अनत्स्यन्त । अनत्स्यथाः अनत्स्येथाम् अनत्स्यध्वम् । अनत्स्ये अनत्स्यावहि अनत्स्यामहि ।

णिचि - नाहयति - ते, **सनि -** निनहिषति - ते, **यकि -** नह्यते

११६७. रञ्ज - रागे । अकर्म, अनिट्, उभय । 'रजते रजतीत्येव रज्यते रज्यतीत्यपि । रागार्थे शप्श्यनोर्द्वे द्वे ..' (श्लो. ५७-५८) इति देवः ।

१. लट् - (i) रज्यति[1] रज्यतः रज्यन्ति । रज्यसि रज्यथः रज्यथ । रज्यामि रज्यावः रज्यामः । (ii) रज्यते रज्येते रज्यन्ते । रज्यसे रज्येथे रज्यध्वे । रज्ये रज्यावहे रज्यामहे । **२. लिट् -** (i) ररञ्ज ररञ्जतुः ररञ्जुः । ररञ्जिथ-ररङ्क्थ ररञ्जथुः ररञ्ज । ररञ्ज ररञ्जिव ररञ्जिम । (ii) ररञ्जे ररञ्जाते ररञ्जिरे । ररञ्जिषे ररञ्जाथे ररञ्जिध्वे । ररञ्जे ररञ्जिवहे ररञ्जिमहे । **३. लुट् -** (i) रङ्क्ता रङ्क्तारौ रङ्क्तारः । रङ्क्तासि रङ्क्तास्थः रङ्क्तास्थ । रङ्क्तास्मि रङ्क्तास्वः रङ्क्तास्मः । (ii) रङ्क्ता रङ्क्तारौ रङ्क्तारः । रङ्क्तासे रङ्क्तासाथे रङ्क्ताध्वे । रङ्क्ताहे रङ्क्तास्वहे रङ्क्तास्महे । **४. लृट् -** (i) रङ्क्ष्यति रङ्क्ष्यतः रङ्क्ष्यन्ति । रङ्क्ष्यसि रङ्क्ष्यथः रङ्क्ष्यथ । रङ्क्ष्यामि रङ्क्ष्यावः रङ्क्ष्यामः । (ii) रङ्क्ष्यते रङ्क्ष्येते रङ्क्ष्यन्ते । रङ्क्ष्यसे रङ्क्ष्येथे रङ्क्ष्यध्वे । रङ्क्ष्ये रङ्क्ष्यावहे रङ्क्ष्यामहे । **५. लोट् -** (i) रज्यतु, रज्यतात् रज्यताम् रज्यन्तु । रज्य, रज्यतात् रज्यतम् रज्यत । रज्यानि रज्याव रज्याम । (ii) रज्यताम् रज्येताम् रज्यन्ताम् । रज्यस्व रज्येथाम् रज्यध्वम् । रज्यै रज्यावहै रज्यामहै । **६. लङ् -** (i) अरज्यत् अरज्यताम् अरज्यन् । अरज्यः अरज्यतम् अरज्यत । अरज्यम् अरज्याव अरज्याम । (ii) अरज्यत अरज्येताम् अरज्यन्त । अरज्यथाः अरज्येथाम् अरज्यध्वम् । अरज्ये अरज्यावहि अरज्यामहि । **७. विधिलिङ्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– (i) रज्येत् रज्येताम् रज्येयुः । रज्येः रज्येतम् रज्येत । रज्येयम् रज्येव रज्येम । (ii) रज्येत रज्येयाताम् रज्येरन् । रज्येथाः रज्येयाथाम् रज्येध्वम् । रज्येय रज्येवहि रज्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रज्यात् रज्यास्ताम् रज्यासुः । रज्याः रज्यास्तम् रज्यास्त । रज्यासम् रज्यास्व रज्यास्म । (ii) रङ्क्षीष्ट रङ्क्षीयास्ताम् रङ्क्षीरन् । रङ्क्षीष्ठाः रङ्क्षीयास्थाम् रङ्क्षीध्वम्/ढ्वम् । रङ्क्षीय रङ्क्षीवहि रङ्क्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अराङ्क्षीत् अराङ्क्ताम् अराङ्क्षुः । अराङ्क्षीः अराङ्क्तम् अराङ्क्त । अराङ्क्षम् अराङ्क्ष्व अराङ्क्ष्म । (ii) अरङ्क्त अरङ्क्षाताम् अरङ्क्षत । अरङ्क्थाः अरङ्क्षाथाम् अरङ्ग्ध्वम् । अरङ्क्षि अरङ्क्ष्वहि अरङ्क्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अरङ्क्ष्यत् अरङ्क्ष्यताम् अरङ्क्ष्यन् । अरङ्क्ष्यः अरङ्क्ष्यतम् अरङ्क्ष्यत । अरङ्क्ष्यम् अरङ्क्ष्याव अरङ्क्ष्याम । (ii) अरङ्क्ष्यत अरङ्क्ष्येताम् अरङ्क्ष्यन्त । अरङ्क्ष्यथाः अरङ्क्ष्येथाम् अरङ्क्ष्यध्वम् । अरङ्क्ष्ये अरङ्क्ष्यावहि अरङ्क्ष्यामहि ।

णिचि – रञ्जयति-रजयति[2] – ते, **सनि** – रिरङ्क्षति – ते, **यकि** – रज्यते

१. 'अनिदिताम्.....' इति नलोपः ।

२. 'रञ्जेर्णौ मृगरमणे' इति नलोपः । मृगरमणम् आखेटनम् । रजयति मृगान् ।

११६८. शप – आक्रोशे । सकर्म, अनिट्, उभय । 'आक्रोशे शप्यते शप्येत् शपते शपतीति च । उपालम्भे शपेर्वाक्यात्तङि, स्याच्छपते पदम्' (श्लो. १३२) इति देवः ।

१. लट् – (i) शप्यति शप्यतः शप्यन्ति । शप्यसि शप्यथः शप्यथ । शप्यामि शप्यावः शप्यामः । (ii) शप्यते शप्येते शप्यन्ते । शप्यसे शप्येथे शप्यध्वे । शप्ये शप्यावहे शप्यामहे । **२. लिट्** – (i) शशाप शेपतुः शेपुः । शेपिथ शेपथुः शेप । शशाप, शशप शेपिव शेपिम । (ii) शेपे शेपाते शेपिरे । शेपिषे शेपाथे शेपिध्वे । शेपे शेपिवहे शेपिमहे । **३. लुट्** – (i) शप्ता शप्तारौ शप्तारः । शप्तासि शप्तास्थः शप्तास्थ । शप्तास्मि शप्तास्वः शप्तास्मः । (ii) शप्ता शप्तारौ शप्तारः । शप्तासे शप्तासाथे शप्ताध्वे । शप्ताहे शप्तास्वहे शप्तास्महे । **४. लृट्** – (i) शप्स्यति शप्स्यतः शप्स्यन्ति । शप्स्यसि शप्स्यथः शप्स्यथ । शप्स्यामि शप्स्यावः शप्स्यामः । (ii) शप्स्यते शप्स्येते शप्स्यन्ते । शप्स्यसे शप्स्येथे शप्स्यध्वे । शप्स्ये शप्स्यावहे शप्स्यामहे । **५. लोट्** – (i) शप्यतु, शप्यतात् शप्यताम् शप्यन्तु । शप्य, शप्यतात् शप्यतम् शप्यत । शप्यानि शप्याव शप्याम । (ii) शप्यताम् शप्येताम् शप्यन्ताम् । शप्यस्व शप्येथाम् शप्यध्वम् । शप्यै शप्यावहै शप्यामहै । **६. लङ्** – (i) अशप्यत् अशप्यताम् अशप्यन् । अशप्यः अशप्यतम् अशप्यत । अशप्यम् अशप्याव अशप्याम । (ii) अशप्यत अशप्येताम् अशप्यन्त । अशप्यथाः अशप्येथाम् अशप्यध्वम् । अशप्ये अशप्यावहि अशप्यामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शप्येत् शप्येताम् शप्येयुः । शप्येः शप्येतम् शप्येत । शप्येयम् शप्येव शप्येम । (ii) शप्येत शप्येयाताम् शप्येरन् । शप्येथाः शप्येयाथाम् शप्येध्वम् । शप्येय शप्येवहि शप्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) शप्यात् शप्यास्ताम् शप्यासुः । शप्याः शप्यास्तम् शप्यास्त । शप्यासम् शप्यास्व शप्यास्म । (ii) शप्सीष्ट शप्सीयास्ताम् शप्सीरन् । शप्सीष्ठाः शप्सीयास्थाम् शप्सीध्वम् । शप्सीय शप्सीवहि शप्सीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशाप्सीत् अशाप्ताम् अशाप्सुः । अशाप्सीः अशाप्तम् अशाप्त । अशाप्सम् अशाप्स्व अशाप्स्म । (ii) अशप्त अशप्साताम् अशप्सत । अशप्थाः अशप्साथाम् अशब्ध्वम् । अशप्सि अशप्स्वहि अशप्स्महि । **१०. लृङ्** – (i) अशप्स्यत् अशप्स्यताम् अशप्स्यन् । अशप्स्यः अशप्स्यतम् अशप्स्यत । अशप्स्यम् अशप्स्याव अशप्स्याम । (ii) अशप्स्यत अशप्स्येताम् अशप्स्यन्त । अशप्स्यथाः अशप्स्येथाम् अशप्स्यध्वम् । अशप्स्ये अशप्स्यावहि अशप्स्यामहि ।

णिचि – शापयति – ते, **सनि** – शिशप्सति – ते, **यकि** – शप्यते

११६९. पद – गतौ । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'पद्लृ' इति पुरुषकारसम्मतः पाठः । 'श्यनि गत्यर्थे पद्यते पदयेत

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णौ' (श्लो.१०९) इति देवः ।

१. लट् – पद्यते पद्येते पद्यन्ते । पद्यसे पद्येथे पद्यध्वे । पद्ये पद्यावहे पद्यामहे । **२. लिट्** – पेदे पेदाते पेदिरे । पेदिषे पेदाथे पेदिध्वे । पेदे पेदिवहे पेदिमहे । **३. लुट्** – पत्ता पत्तारौ पत्तारः । पत्तासे पत्तासाथे पत्ताध्वे । पत्ताहे पत्तास्वहे पत्तास्महे । **४. लृट्** – पत्स्यते पत्स्येते पत्स्यन्ते । पत्स्यसे पत्स्येथे पत्स्यध्वे । पत्स्ये पत्स्यावहे पत्स्यामहे । **५. लोट्** – पद्यताम् पद्येताम् पद्यन्ताम् । पद्यस्व पद्येथाम् पद्यध्वम् । पद्यै पद्यावहै पद्यामहै । **६. लङ्** – अपद्यत अपद्येताम् अपद्यन्त । अपद्यथाः अपद्येथाम् अपद्यध्वम् । अपद्ये अपद्यावहि अपद्यामहि । **७. विधिलिङ्** – पद्येत पद्येयाताम् पद्येरन् । पद्येथाः पद्येयाथाम् पद्येध्वम् । पद्येय पद्येवहि पद्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – पत्सीष्ट पत्सीयास्ताम् पत्सीरन् । पत्सीष्ठाः पत्सीयास्थाम् पत्सीध्वम् । पत्सीय पत्सीवहि पत्सीमहि । **९. लुङ्** – अपादि[1] अपत्साताम् अपत्सत । अपत्थाः अपत्साथाम् अपद्ध्वम् । अपत्सि अपत्स्वहि अपत्स्महि । **१०. लृङ्** – अपत्स्यत अपत्स्येताम् अपत्स्यन्त । अपत्स्यथाः अपत्स्येथाम् अपत्स्यध्वम् । अपत्स्ये अपत्स्यावहि अपत्स्यामहि ।

णिचि – पादयति, **सनि** – पित्सते[2], **यकि** – पद्यते ।

१. 'चिण् ते पदः' – पदः च्लेः चिण् स्यात् तशब्दे परे ।

२. 'सनिमीमा.....' इति इसादेशः ।

११७०. खिद – दैन्ये । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'दैन्येऽर्थे खिद्यते खिन्ते, परिघाते (तपे) तु खिन्दति' (श्लो. ११२) इति देवः ।

१. लट् – खिद्यते खिद्येते खिद्यन्ते । खिद्यसे खिद्येथे खिद्यध्वे । खिद्ये खिद्यावहे खिद्यामहे । **२. लिट्** – चिखिदे चिखिदाते चिखिदिरे । चिखिदिषे चिखिदाथे चिखिदिध्वे । चिखिदे चिखिदिवहे चिखिदिमहे । **३. लुट्** – खेत्ता खेत्तारौ खेत्तारः । खेत्तासे खेत्तासाथे खेत्ताध्वे । खेत्ताहे खेत्तास्वहे खेत्तास्महे । **४. लृट्** – खेत्स्यते खेत्स्येते खेत्स्यन्ते । खेत्स्यसे खेत्स्येथे खेत्स्यध्वे । खेत्स्ये खेत्स्यावहे खेत्स्यामहे । **५. लोट्** – खिद्यताम् खिद्येताम् खिद्यन्ताम् । खिद्यस्व खिद्येथाम् खिद्यध्वम् । खिद्यै खिद्यावहै खिद्यामहै । **६. लङ्** – अखिद्यत अखिद्येताम् अखिद्यन्त । अखिद्यथाः अखिद्येथाम् अखिद्यध्वम् । अखिद्ये अखिद्यावहि अखिद्यामहि । **७. विधिलिङ्** – खिद्येत खिद्येयाताम् खिद्येरन् । खिद्येथाः खिद्येयाथाम् खिद्येध्वम् । खिद्येय खिद्येवहि खिद्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – खित्सीष्ट खित्सीयास्ताम् खित्सीरन् । खित्सीष्ठाः खित्सीयास्थाम् खित्सीध्वम् । खित्सीय खित्सीवहि खित्सीमहि । **९. लुङ्** – अखित्त[1] अखित्साताम् अखित्सत । अखित्थाः अखित्साथाम् अखिद्ध्वम् । अखित्सि अखित्स्वहि अखित्स्महि । **१०. लृङ्** – अखित्स्यत अखित्स्येताम् अखित्स्यन्त । अखित्स्यथाः अखित्स्येथाम् अखित्स्यध्वम् । अखित्स्ये अखित्स्यावहि अखित्स्यामहि ।

णिचि – खेदयति – ते, **सनि** – चिखित्सते, **यकि** – खिद्यते

१. 'लिङ्सिचावात्मनेपदेषु' इति कित्त्वान्न गुणः ।

११७१. विद – सत्तयाम् । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'सत्तायां विद्यते ज्ञाने वेत्ति विन्ते विचारणे' (श्लो. १११) इति देवः ।

१. लट् – विद्यते विद्येते विद्यन्ते । विद्यसे विद्येथे विद्यध्वे । विद्ये विद्यावहे विद्यामहे । **२. लिट्** – विविदे विविदाते विविदिरे । विविदिषे विविदाथे विविदिध्वे । विविदे विविदिवहे विविदिमहे । **३. लुट्** – वेत्ता वेत्तारौ वेत्तारः । वेत्तासे वेत्तासाथे वेत्ताध्वे । वेत्ताहे वेत्तास्वहे वेत्तास्महे । **४. लृट्** – वेत्स्यते वेत्स्येते वेत्स्यन्ते । वेत्स्यसे वेत्स्येथे वेत्स्यध्वे । वेत्स्ये वेत्स्यावहे वेत्स्यामहे । **५. लोट्** – विद्यताम् विद्येताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

विद्यन्ताम् । विद्यस्व विद्येथाम् विद्यध्वम् । विद्यै विद्यावहै विद्यामहै । **६. लङ्** – अविद्यत अविद्येताम् अविद्यन्त । अविद्यथाः अविद्येथाम् अविद्यध्वम् । अविद्ये अविद्यावहि अविद्यामहि । **७. विधिलिङ्** – विद्येत विद्येयाताम् विद्येरन् । विद्येथाः विद्येयाथाम् विद्येध्वम् । विद्येय विद्येवहि विद्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वित्सीष्ट वित्सीयास्ताम् वित्सीरन् । वित्सीष्ठाः वित्सीयास्थाम् वित्सीध्वम् । वित्सीय वित्सीवहि वित्सीमहि । **९. लुङ्** – अवित्त[1] अवित्साताम् अवित्सत । अवित्थाः अवित्साथाम् अविद्ध्वम् । अवित्सि अवित्स्वहि अवित्स्महि । **१०. लृङ्** – अवित्स्यत अवित्स्येताम् अवित्स्यन्त । अवित्स्यथाः अवित्स्येथाम् अवित्स्यध्वम् । अवित्स्ये अवित्स्यावहि अवित्स्यामहि ।

णिचि – वेदयति – ते, **सनि** – विवित्सते, **यकि** – विद्यते ।

१. 'लिङ्सिचावात्मनेपदेषु' इति कित्त्वान्न गुणः ।

११७२. बुध – अवगमने । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'बुध्यते बोधतीत्येवं बुधेरवगमे द्वयम्' (श्लो. ११९) इति देवः ।

१. लट् – बुध्यते बुध्येते बुध्यन्ते । बुध्यसे बुध्येथे बुध्यध्वे । बुध्ये बुध्यावहे बुध्यामहे । **२. लिट्** – बुबुधे बुबुधाते बुबुधिरे । बुबुधिषे बुबुधाथे बुबुधिध्वे । बुबुधे बुबुधिवहे बुबुधिमहे । **३. लुट्** – बोद्धा बोद्धारौ बोद्धारः । बोद्धासे बोद्धासाथे बोद्धाध्वे । बोद्धाहे बोद्धास्वहे बोद्धास्महे । **४. लृट्** – भोत्स्यते[1] भोत्स्येते भोत्स्यन्ते । भोत्स्यसे भोत्स्येथे भोत्स्यध्वे । भोत्स्ये भोत्स्यावहे भोत्स्यामहे । **५. लोट्** – बुध्यताम् बुध्येताम् बुध्यन्ताम् । बुध्यस्व बुध्येथाम् बुध्यध्वम् । बुध्यै बुध्यावहै बुध्यामहै । **६. लङ्** – अबुध्यत अबुध्येताम् अबुध्यन्त । अबुध्यथाः अबुध्येथाम् अबुध्यध्वम् । अबुध्ये अबुध्यावहि अबुध्यामहि । **७. विधिलिङ्** – बुध्येत बुध्येयाताम् बुध्येरन् । बुध्येथाः बुध्येयाथाम् बुध्येध्वम् । बुध्येय बुध्येवहि बुध्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भुत्सीष्ट भुत्सीयास्ताम् भुत्सीरन् । भुत्सीष्ठाः भुत्सीयास्थाम् भुत्सीध्वम् । भुत्सीय भुत्सीवहि भुत्सीमहि । **९. लुङ्** – अबोधि[2]–अबुद्ध अभुत्साताम् अभुत्सत । अबुद्धाः अभुत्साथाम् अभुद्ध्वम् । अभुत्सि अभुत्स्वहि अभुत्स्महि । **१०. लृङ्** – अभोत्स्यत अभोत्स्येताम् अभोत्स्यन्त । अभोत्स्यथाः अभोत्स्येथाम् अभोत्स्यध्वम् । अभोत्स्ये अभोत्स्यावहि अभोत्स्यामहि ।

णिचि – बोधयति[3], **सनि** – बुभुत्सते, **यकि** – बुध्यते

१. 'एकाचो बशो भष्...' इति भष्भावः ।

२. 'दीपजनबुध...' इति चिण्विकल्पः ।

३. 'बुधयुधणशजनेङ् ....' इति क्रियाफलस्य कर्तृगामित्वेऽपि परस्मैपदम् ।

११७३. युध – सम्प्रहारे । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'सम्प्रहारः = हननम्' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – युध्यते[1] युध्येते युध्यन्ते । युध्यसे युध्येथे युध्यध्वे । युध्ये युध्यावहे युध्यामहे । **२. लिट्** – युयुधे युयुधाते युयुधिरे । युयुधिषे युयुधाथे युयुधिध्वे । युयुधे युयुधिवहे युयुधिमहे । **३. लुट्** – योद्धा योद्धारौ योद्धारः । योद्धासे योद्धासाथे योद्धाध्वे । योद्धाहे योद्धास्वहे योद्धास्महे । **४. लृट्** – योत्स्यते योत्स्येते योत्स्यन्ते । योत्स्यसे योत्स्येथे योत्स्यध्वे । योत्स्ये योत्स्यावहे योत्स्यामहे । **५. लोट्** – युध्यताम् युध्येताम् युध्यन्ताम् । युध्यस्व युध्येथाम् युध्यध्वम् । युध्यै युध्यावहै युध्यामहै । **६. लङ्** – अयुध्यत अयुध्येताम् अयुध्यन्त । अयुध्यथाः अयुध्येथाम् अयुध्यध्वम् । अयुध्ये अयुध्यावहि अयुध्यामहि । **७. विधिलिङ्** – युध्येत युध्येयाताम् युध्येरन् । युध्येथाः युध्येयाथाम् युध्येध्वम् । युध्येय युध्येवहि युध्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – युत्सीष्ट युत्सीयास्ताम् युत्सीरन् । युत्सीष्ठाः युत्सीयास्थाम् युत्सीध्वम् । युत्सीय युत्सीवहि युत्सीमहि । **९. लुङ्** – अयुद्ध अयुत्साताम् अयुत्सत । अयुद्धाः अयुत्साथाम् अयुद्ध्वम् । अयुत्सि अयुत्स्वहि अयुत्स्महि । **१०. लृङ्** – अयोत्स्यत अयोत्स्येताम् अयोत्स्यन्त । अयोत्स्यथाः अयोत्स्येथाम् अयोत्स्यध्वम् । अयोत्स्ये

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अयोत्स्यावहि अयोत्स्यामहि ।

णिचि - योधयति[२], **सनि** - युयुत्सते, **यकि** - युध्यते ।

१. युध्यति इत्यत्र युधमिच्छति इति क्यच् । 'अनुदात्तेत्त्वलक्षणम् आत्मनेपदम् अनित्यम्' इति वा इति कौमुदी ।

२. 'बुधयुधणशजनेङ् ....' इति क्रियाफलस्य कर्तृगामित्वेऽपि परस्मैपदम् ।

११७४. अनो रुध - कामे । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'अनुपूर्वो रुधिः कामेऽर्थे तङ्श्यनौ भजते' इति धा.का. व्याख्यायां (२.६२) विवृतम् । 'रुन्धे रुणद्ध्यावरणे, कामेऽनावनुरुध्यते' (श्लो. १२१) इति देवः ।

१. लट् - अनुरुध्यते अनुरुध्येते अनुरुध्यन्ते । अनुरुध्यसे अनुरुध्येथे अनुरुध्यध्वे । अनुरुध्ये अनुरुध्यावहे अनुरुध्यामहे । **२. लिट्** - अनुरुरुधे अनुरुरुधाते अनुरुरुधिरे । अनुरुरुधिषे अनुरुरुधाथे अनुरुरुधिध्वे । अनुरुरुधे अनुरुरुधिवहे अनुरुरुधिमहे । **३. लुट्** - अनुरोद्धा अनुरोद्धारौ अनुरोद्धारः । अनुरोद्धासे अनुरोद्धासाथे अनुरोद्धाध्वे । अनुरोद्धाहे अनुरोद्धास्वहे अनुरोद्धास्महे । **४. लृट्** - अनुरोत्स्यते अनुरोत्स्येते अनुरोत्स्यन्ते । अनुरोत्स्यसे अनुरोत्स्येथे अनुरोत्स्यध्वे । अनुरोत्स्ये अनुरोत्स्यावहे अनुरोत्स्यामहे । **५. लोट्** - अनुरुध्यताम् अनुरुध्येताम् अनुरुध्यन्ताम् । अनुरुध्यस्व अनुरुध्येथाम् अनुरुध्यध्वम् । अनुरुध्यै अनुरुध्यावहै अनुरुध्यामहै । **६. लङ्** - अन्वरुध्यत अन्वरुध्येताम् अन्वरुध्यन्त । अन्वरुध्यथाः अन्वरुध्येथाम् अन्वरुध्यध्वम् । अन्वरुध्ये अन्वरुध्यावहि अन्वरुध्यामहि । **७. विधिलिङ्** - अनुरुध्येत अनुरुध्येयाताम् अनुरुध्येरन् । अनुरुध्येथाः अनुरुध्येयाथाम् अनुरुध्येध्वम् । अनुरुध्येय अनुरुध्येवहि अनुरुध्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** - अनुरुत्सीष्ट अनुरुत्सीयास्ताम् अनुरुत्सीरन् । अनुरुत्सीष्ठाः अनुरुत्सीयास्थाम् अनुरुत्सीध्वम् । अनुरुत्सीय अनुरुत्सीवहि अनुरुत्सीमहि । **९. लुङ्** - अन्वरुद्ध अन्वरुत्साताम् अन्वरुत्सत । अन्वरुद्धाः अन्वरुत्साथाम् अन्वरुद्ध्वम् । अन्वरुत्सि अन्वरुत्स्वहि अन्वरुत्स्महि । **१०. लृङ्** - अन्वरोत्स्यत अन्वरोत्स्येताम् अन्वरोत्स्यन्त । अन्वरोत्स्यथाः अन्वरोत्स्येथाम् अन्वरोत्स्यध्वम् । अन्वरोत्स्ये अन्वरोत्स्यावहि अन्वरोत्स्यामहि ।

णिचि - अनुरोधयति - ते, **सनि** - अनुरुरुत्सते, **यकि** - अनुरुध्यते ।

११७५. अण - प्राणने । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'अन' इति दन्त्यान्तोऽयमित्येके' इति कौमुदी । 'अणेरणति शब्दार्थे प्राणते त्वण्यते श्यनि' (श्लो. ९२) इति देवः ।

१. लट् - अण्यते अण्येते अण्यन्ते । अण्यसे अण्येथे अण्यध्वे । अण्ये अण्यावहे अण्यामहे । **२. लिट्** - आणे आणाते आणिरे । आणिषे आणाथे आणिध्वे । आणे आणिवहे आणिमहे । **३. लुट्** - अणिता अणितारौ अणितारः । अणितासे अणितासाथे अणिताध्वे । अणिताहे अणितास्वहे अणितास्महे । **४. लृट्** - अणिष्यते अणिष्येते अणिष्यन्ते । अणिष्यसे अणिष्येथे अणिष्यध्वे । अणिष्ये अणिष्यावहे अणिष्यामहे । **५. लोट्** - अण्यताम् अण्येताम् अण्यन्ताम् । अण्यस्व अण्येथाम् अण्यध्वम् । अण्यै अण्यावहै अण्यामहै । **६. लङ्** - आण्यत आण्येताम् आण्यन्त । आण्यथाः आण्येथाम् आण्यध्वम् । आण्ये आण्यवहि आण्यमहि । **७. विधिलिङ्** - अण्येत अण्येयाताम् अण्येरन् । अण्येथाः अण्येयाथाम् अण्येध्वम् । अण्येय अण्येवहि अण्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** - अणिषीष्ट अणिषीयास्ताम् अणिषीरन् । अणिषीष्ठाः अणिषीयास्थाम् अणिषीध्वम् । अणिषीय अणिषीवहि अणिषीमहि । **९. लुङ्** - आणिष्ट आणिषाताम् आणिषत । आणिष्ठाः आणिषाथाताम् आणिढ्वम् । आणिषि आणिष्वहि आणिष्महि । **१०. लृङ्** - आणिष्यत आणिष्येताम् आणिष्यन्त । आणिष्यथाः आणिष्येथाम् आणिष्यध्वम् । आणिष्ये आणिष्यावहि आणिष्यामहि ।

णिचि - आणयति - ते, **सनि** - अणिणिषते, **यकि** - अण्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

११७६. मन - ज्ञाने । सक, अनिट्, आत्मने । 'स्तम्भे मानयते, ज्ञाने मन्यते मनुते पदम् । पूजायां मानयेन्मानेत्, यौ मीमांसेत तङ्सनोः' (श्लो. १२५-१२६) इति देवः ।

१. लट् - मन्यते मन्येते मन्यन्ते । मन्यसे मन्येथे मन्यध्वे । मन्ये मन्यावहे मन्यामहे । **२. लिट्** - मेने मेनाते मेनिरे । मेनिषे मेनाथे मेनिध्वे । मेने मेनिवहे मेनिमहे । **३. लुट्** - मन्ता मन्तारौ मन्तारः । मन्तासे मन्तासाथे मन्ताध्वे । मन्ताहे मन्तास्वहे मन्तास्महे । **४. लृट्** - मंस्यते मंस्येते मंस्यन्ते । मंस्यसे मंस्येथे मंस्यध्वे । मंस्ये मंस्यावहे मंस्यामहे । **५. लोट्** - मन्यताम् मन्येताम् मन्यन्ताम् । मन्यस्व मन्येथाम् मन्यध्वम् । मन्यै मन्यावहै मन्यामहै । **६. लङ्** - अमन्यत अमन्येताम् अमन्यन्त । अमन्यथाः अमन्येथाम् अमन्यध्वम् । अमन्ये अमन्यावहि अमन्यामहि । **७. विधिलिङ्** - मन्येत मन्येयाताम् मन्येरन् । मन्येथाः मन्येयाथाम् मन्येध्वम् । मन्येय मन्येवहि मन्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** - मंसीष्ट मंसीयास्ताम् मंसीरन् । मंसीष्ठाः मंसीयास्थाम् मंसीध्वम् । मंसीय मंसीवहि मंसीमहि । **९. लुङ्** - अमंस्त अमंसाताम् अमंसत । अमंस्थाः अमंसाथाम् अमन्ध्वम् । अमंसि अमंस्वहि अमंस्महि । **१०. लृङ्** - अमंस्यत अमंस्येताम् अमंस्यन्त । अमंस्यथाः अमंस्येथाम् अमंस्यध्वम् । अमंस्ये अमंस्यावहि अमंस्यामहि ।

णिचि - मानयति - ते, **सनि** - मिमंसते, **यकि** - मन्यते ।

११७७. युज - समाधौ । अकर्म[1], अनिट्, आत्मने । समाधिः = चित्तवृत्तिनिरोधः । 'युनक्ति युङ्क्ते योगार्थे समाधौ युज्यते श्यनि । युजेः संयमनार्थे वा णौ योजयति योजति' (श्लो. ६४) इति देवः ।

१. लट् - युज्यते युज्येते युज्यन्ते । युज्यसे युज्येथे युज्यध्वे । युज्ये युज्यावहे युज्यामहे । **२. लिट्** - युयुजे युयुजाते युयुजिरे । युयुजिषे युयुजाथे युयुजिध्वे । युयुजे युयुजिवहे युयुजिमहे । **३. लुट्** - योक्ता योक्तारौ योक्तारः । योक्तासे योक्तासाथे योक्ताध्वे । योक्ताहे योक्तास्वहे योक्तास्महे । **४. लृट्** - योक्ष्यते योक्ष्येते योक्ष्यन्ते । योक्ष्यसे योक्ष्येथे योक्ष्यध्वे । योक्ष्ये योक्ष्यावहे योक्ष्यामहे । **५. लोट्** - युज्यताम् युज्येताम् युज्यन्ताम् । युज्यस्व युज्येथाम् युज्यध्वम् । युज्यै युज्यावहै युज्यामहै । **६. लङ्** - अयुज्यत अयुज्येताम् अयुज्यन्त । अयुज्यथाः अयुज्येथाम् अयुज्यध्वम् । अयुज्ये अयुज्यावहि अयुज्यामहि । **७. विधिलिङ्** - युज्येत युज्येयाताम् युज्येरन् । युज्येथाः युज्येयाथाम् युज्येध्वम् । युज्येय युज्येवहि युज्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** - युक्षीष्ट युक्षीयास्ताम् युक्षीरन् । युक्षीष्ठाः युक्षीयास्थाम् युक्षीध्वम् । युक्षीय युक्षीवहि युक्षीमहि । **९. लुङ्** - अयुक्त अयुक्षाताम् अयुक्षत । अयुक्थाः अयुक्षाथाम् अयुग्ध्वम् । अयुक्षि अयुक्ष्वहि अयुक्ष्महि । **१०. लृङ्** - अयोक्ष्यत अयोक्ष्येताम् अयोक्ष्यन्त । अयोक्ष्यथाः अयोक्ष्येथाम् अयोक्ष्यध्वम् । अयोक्ष्ये अयोक्ष्यावहि अयोक्ष्यामहि ।

णिचि - योजयति - ते, **सनि** - युयुक्षते, **यकि** - युज्यते ।

१. ''चित्तवृत्तेः धात्वर्थान्तर्भावात् अकर्मकत्वम् । अर्थान्तरे तु सकर्मकोऽपि 'सृजयुज्योः सकर्मकयोः कर्मवद्भावः' इति कर्मवत्सूत्रवार्तिकात्'' इति बालमनोरमा ।

११७८. सृज - विसर्गे । अकर्म, अनिट्, आत्मने । विसर्गः = सम्बन्धः । 'अस्मिन् अर्थे अकर्मकता । अर्थान्तरे तु सकर्मकः' इति बालमनोरमा । 'सर्गे सृज्यते सृजतीति च' (श्लो. ६२) इति देवः ।

१. लट् - सृज्यते सृज्येते सृज्यन्ते । सृज्यसे सृज्येथे सृज्यध्वे । सृज्ये सृज्यावहे सृज्यामहे । **२. लिट्** - ससृजे ससृजाते ससृजिरे । ससृजिषे ससृजाथे ससृजिध्वे । ससृजे ससृजिवहे ससृजिमहे । **३. लुट्** - स्रष्टा स्रष्टारौ स्रष्टारः । स्रष्टासे स्रष्टासाथे स्रष्टाध्वे । स्रष्टाहे स्रष्टास्वहे स्रष्टास्महे । **४. लृट्** - स्रक्ष्यते स्रक्ष्येते स्रक्ष्यन्ते । स्रक्ष्यसे स्रक्ष्येथे स्रक्ष्यध्वे । स्रक्ष्ये स्रक्ष्यावहे स्रक्ष्यामहे । **५. लोट्** - सृज्यताम् सृज्येताम् सृज्यन्ताम् । सृज्यस्व सृज्येथाम् सृज्यध्वम् । सृज्यै सृज्यावहै सृज्यामहै । **६. लङ्** - असृज्यत

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

असृज्येताम् असृज्यन्त । असृज्यथाः असृज्येथाम् असृज्यध्वम् । असृज्ये असृज्यावहि असृज्यामहि । **७. विधिलिङ्** – सृज्येत सृज्येयाताम् सृज्येरन् । सृज्येथाः सृज्येयाथाम् सृज्येध्वम् । सृज्येय सृज्येवहि सृज्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – सृक्षीष्ट[1] सृक्षीयास्ताम् सृक्षीरन् । सृक्षीष्ठाः सृक्षीयास्थाम् सृक्षीध्वम् । सृक्षीय सृक्षीवहि सृक्षीमहि । **९. लुङ्** – असृष्ट असृक्षाताम् असृक्षत । असृष्ठाः असृक्षाथाम् असृड्ढ्वम् । असृक्षि असृक्ष्वहि असृक्ष्महि । **१०. लृङ्** – अस्रक्ष्यत अस्रक्ष्येताम् अस्रक्ष्यन्त । अस्रक्ष्यथाः अस्रक्ष्येथाम् अस्रक्ष्यध्वम् । अस्रक्ष्ये अस्रक्ष्यावहि अस्रक्ष्यामहि ।

णिचि – सर्जयति – ते, **सनि** – सिसृक्षते, **यकि** – सृज्यते ।

१. 'लिङ्सिचौ....' इति कित्त्वात् न गुणः ।

११७९. लिश – अल्पीभावे । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'लिश्यते लिशतीत्येवमल्पीभावे गतौ क्रमात्' (श्लो.१६५) इति देवः । 'क्षीरस्वामिधनपालौ अस्य तुदादित्वं मन्येते' इति वदति पुरुषकारः ।

१. लट् – लिश्यते लिश्येते लिश्यन्ते । लिश्यसे लिश्येथे लिश्यध्वे । लिश्ये लिश्यावहे लिश्यामहे । **२. लिट्** – लिलिशे लिलिशाते लिलिशिरे । लिलिशिषे लिलिशाथे लिलिशिध्वे । लिलिशे लिलिशिवहे लिलिशिमहे । **३. लुट्** – लेष्टा लेष्टारौ लेष्टारः । लेष्टासे लेष्टासाथे लेष्टाध्वे । लेष्टाहे लेष्टास्वहे लेष्टास्महे । **४. लृट्** – लेक्ष्यते लेक्ष्येते लेक्ष्यन्ते । लेक्ष्यसे लेक्ष्येथे लेक्ष्यध्वे । लेक्ष्ये लेक्ष्यावहे लेक्ष्यामहे । **५. लोट्** – लिश्यताम् लिश्येताम् लिश्यन्ताम् । लिश्यस्व लिश्येथाम् लिश्यध्वम् । लिश्यै लिश्यावहै लिश्यामहै । **६. लङ्** – अलिश्यत अलिश्येताम् अलिश्यन्त । अलिश्यथाः अलिश्येथाम् अलिश्यध्वम् । अलिश्ये अलिश्यावहि अलिश्यामहि । **७. विधिलिङ्** – लिश्येत लिश्येयाताम् लिश्येरन् । लिश्येथाः लिश्येयाथाम् लिश्येध्वम् । लिश्येय लिश्येवहि लिश्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** – लिक्षीष्ट लिक्षीयास्ताम् लिक्षीरन् । लिक्षीष्ठाः लिक्षीयास्थाम् लिक्षीध्वम् । लिक्षीय लिक्षीवहि लिक्षीमहि । **९. लुङ्** – अलिक्षत अलिक्षाताम् अलिक्षन्त । अलिक्षथाः अलिक्षाथाम् अलिक्षध्वम् । अलिक्षि अलिक्षावहि अलिक्षामहि । **१०. लृङ्** – अलेक्ष्यत अलेक्ष्येताम् अलेक्ष्यन्त । अलेक्ष्यथाः अलेक्ष्येथाम् अलेक्ष्यध्वम् । अलेक्ष्ये अलेक्ष्यावहि अलेक्ष्यामहि ।

णिचि – लेशयति – ते, **सनि** – लिलिक्षते, **यकि** – लिश्यते

११८०. राध[1] – वृद्धौ । अकर्म, अनिट्, परस्मै । ''राधोऽकर्मकाद् वृद्धावेव । (ग.सू. दिवादौ) एवकारः भिन्नक्रमः । राधोऽकर्मकादेव श्यन् । उदाहरणमाह वृद्धाविति । यन्मह्यमपराध्यति । द्रुह्यति इत्यर्थः । विराध्यन्तं क्षमेत कः । द्रुह्यताम् इत्यर्थः । राध्यत्योदनः । सिद्ध्यतीत्यर्थः । कृष्णाय राध्यति । दैवं पर्यालोचयतीत्यर्थः । दैवस्य धात्वर्थेऽन्तर्भावात् जीवत्यादिवत् अकर्मकत्वम्'' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'राध्नोति संसिद्ध्यर्थे श्नौ, राध्येद् वृद्धावकर्मकात्' (श्लो. १२२) इति देवः । अत्र प्रयुक्तस्य एवकारस्य विविधाः अर्थाः कृदन्तरूपमालायां दर्शिताः । 'अस्य तु सिद्धिद्रोहदैवपर्यालोचनादयोऽर्थाः' इति धा.का. व्याख्या (२.६३) ।

१. लट् – राध्यति राध्यतः राध्यन्ति । राध्यसि राध्यथः राध्यथ । राध्यामि राध्यावः राध्यामः । **२. लिट्** – रराध रराधतुः रराधुः । रराधिथ रराधथुः रराध । रराध रराधिव रराधिम । **३. लुट्** – राद्धा राद्धारौ राद्धारः । राद्धासि राद्धास्थः राद्धास्थ । राद्धास्मि राद्धास्वः राद्धास्मः । **४. लृट्** – रात्स्यति रात्स्यतः रात्स्यन्ति । रात्स्यसि रात्स्यथः रात्स्यथ । रात्स्यामि रात्स्यावः रात्स्यामः । **५. लोट्** – राध्यतु, राध्यतात् राध्यताम् राध्यन्तु । राध्य, राध्यतात् राध्यतम् राध्यत । राध्यानि राध्याव राध्याम । **६. लङ्** – अराध्यत् अराध्यताम् अराध्यन् । अराध्यः अराध्यतम् अराध्यत । अराध्यम् अराध्याव अराध्याम । **७. विधिलिङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

राध्येत् राध्येताम् राध्येयुः । राध्येः राध्येतम् राध्येत । राध्येयम् राध्येव राध्येम । **८. आशीर्लिङ्** - राध्यात् राध्यास्ताम् राध्यासुः । राध्याः राध्यास्तम् राध्यास्त । राध्यासम् राध्यास्व राध्यास्म । **९. लुङ्** - अरात्सीत् अराद्धाम् अरात्सुः । अरात्सीः अराद्धम् अराद्ध । अरात्सम् अरात्स्व अरात्स्म । **१०. लृङ्** - अरात्स्यत् अरात्स्यताम् अरात्स्यन् । अरात्स्यः अरात्स्यतम् अरात्स्यत । अरात्स्यम् अरात्स्याव अरात्स्याम ।

णिचि - राधयति - ते, **सनि** - रिरात्सति, **यकि** - राध्यते ।

१. राधृधातोः अकर्मकात् वृद्धौ एव श्यन् ।

११८१. व्यध - ताडने । सकर्मकः, अनिट्, परस्मै । 'ताडनं प्रायेण विदारणपर्यन्तम्' इति धा.का. व्याख्या । (२.६३)

१. लट् - विध्यति[1] विध्यतः विध्यन्ति । विध्यसि विध्यथः विध्यथ । विध्यामि विध्यावः विध्यामः । **२. लिट्** - विव्याध विविधतुः विविधुः । विव्याधिथ-विव्यद्ध विविधथुः विविध । विव्याध-विव्यध विविधिव विविधिम । **३. लुट्** - व्यद्धा व्यद्धारौ व्यद्धारः । व्यद्धासि व्यद्धास्थः व्यद्धास्थ । व्यद्धास्मि व्यद्धास्वः व्यद्धास्मः । **४. लृट्** - व्यत्स्यति व्यत्स्यतः व्यत्स्यन्ति । व्यत्स्यसि व्यत्स्यथः व्यत्स्यथ । व्यत्स्यामि व्यत्स्यावः व्यत्स्यामः । **५. लोट्** - विध्यतु, विध्यतात् विध्यताम् विध्यन्तु । विध्य, विध्यतात् विध्यतम् विध्यत । विध्यानि विध्याव विध्याम । **६. लङ्** - अविध्यत् अविध्यताम् अविध्यन् । अविध्यः अविध्यतम् अविध्यत । अविध्यम् अविध्याव अविध्याम । **७. विधिलिङ्** - विध्येत् विध्येताम् विध्येयुः । विध्येः विध्येतम् विध्येत । विध्येयम् विध्येव विध्येम । **८. आशीर्लिङ्** - विध्यात् विध्यास्ताम् विध्यासुः । विध्याः विध्यास्तम् विध्यास्त । विध्यासम् विध्यास्व विध्यास्म । **९. लुङ्** - अव्यात्सीत् अव्याद्धाम् अव्यात्सुः । अव्यात्सीः अव्याद्धम् अव्याद्ध । अव्यात्सम् अव्यात्स्व अव्यात्स्म । **१०. लृङ्** - अव्यत्स्यत् अव्यत्स्यताम् अव्यत्स्यन् । अव्यत्स्यः अव्यत्स्यतम् अव्यत्स्यत । अव्यत्स्यम् अव्यत्स्याव अव्यत्स्याम ।

णिचि - व्याधयति - ते, **सनि** - विव्यत्सति, **यकि** - विध्यते ।

१. 'ग्रहिज्यावयिव्यधि...' (६.१.१६) इति सम्प्रसारणम् ।

११८२. पुष - पुष्टौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'धारणे पोषयेत् पुष्टौ पुष्येत् पुष्णाति पोषति' (श्लो.१७१) - देवः ।

१. लट् - पुष्यति पुष्यतः पुष्यन्ति । पुष्यसि पुष्यथः पुष्यथ । पुष्यामि पुष्यावः पुष्यामः । **२. लिट्** - पुपोष पुपुषतुः पुपुषुः । पुपोषिथ पुपुषथुः पुपुष । पुपोष पुपुषिव पुपुषिम । **३. लुट्** - पोष्टा पोष्टारौ पोष्टारः । पोष्टासि पोष्टास्थः पोष्टास्थ । पोष्टास्मि पोष्टास्वः पोष्टास्मः । **४. लृट्** - पोक्ष्यति पोक्ष्यतः पोक्ष्यन्ति । पोक्ष्यसि पोक्ष्यथः पोक्ष्यथ । पोक्ष्यामि पोक्ष्यावः पोक्ष्यामः । **५. लोट्** - पुष्यतु, पुष्यतात् पुष्यताम् पुष्यन्तु । पुष्य, पुष्यतात् पुष्यतम् पुष्यत । पुष्याणि पुष्याव पुष्याम । **६. लङ्** - अपुष्यत् अपुष्यताम् अपुष्यन् । अपुष्यः अपुष्यतम् अपुष्यत । अपुष्यम् अपुष्याव अपुष्याम । **७. विधिलिङ्** - पुष्येत् पुष्येताम् पुष्येयुः । पुष्येः पुष्येतम् पुष्येत । पुष्येयम् पुष्येव पुष्येम । **८. आशीर्लिङ्** - पुष्यात् पुष्यास्ताम् पुष्यासुः । पुष्याः पुष्यास्तम् पुष्यास्त । पुष्यासम् पुष्यास्व पुष्यास्म । **९. लुङ्** - अपुषत्[1] अपुषताम् अपुषन् । अपुषः अपुषतम् अपुषत । अपुषम् अपुषाव अपुषाम । **१०. लृङ्** - अपोक्ष्यत् अपोक्ष्यताम् अपोक्ष्यन् । अपोक्ष्यः अपोक्ष्यतम् अपोक्ष्यत । अपोक्ष्यम् अपोक्ष्याव अपोक्ष्याम ।

णिचि - पोषयति - ते, **सनि** - पुपुक्षति, **यकि** - पुष्यते ।

१. 'पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु' (श्यन्विकरणपुषादेः द्युतादेः लृदितश्च परस्य च्लेः अङ् स्यात् परस्मैपदेषु ।) एवमेव पुषादौ सर्वत्र ऊह्यम् ।

११८३. शुष - शोषणे । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (पुषादिः) ।

१. लट् - शुष्यति शुष्यतः शुष्यन्ति । शुष्यसि शुष्यथः शुष्यथ । शुष्यामि शुष्यावः शुष्यामः । **२. लिट्**

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

– शुशोष शुशुषतुः शुशुषुः । शुशोषिथ शुशुषथुः शुशुष । शुशोष शुशुषिव शुशुषिम । **३. लुट्** – शोष्टा शोष्टारौ शोष्टारः । शोष्टासि शोष्टास्थः शोष्टास्थ । शोष्टास्मि शोष्टास्वः शोष्टास्मः । **४. लृट्** – शोक्ष्यति शोक्ष्यतः शोक्ष्यन्ति । शोक्ष्यसि शोक्ष्यथः शोक्ष्यथ । शोक्ष्यामि शोक्ष्यावः शोक्ष्यामः । **५. लोट्** – शुष्यतु, शुष्यतात् शुष्यताम् शुष्यन्तु । शुष्य, शुष्यतात् शुष्यतम् शुष्यत । शुष्याणि शुष्याव शुष्याम । **६. लङ्** – अशुष्यत् अशुष्यताम् अशुष्यन् । अशुष्यः अशुष्यतम् अशुष्यत । अशुष्यम् अशुष्याव अशुष्याम । **७. विधिलिङ्** – शुष्येत् शुष्येताम् शुष्येयुः । शुष्येः शुष्येतम् शुष्येत । शुष्येयम् शुष्येव शुष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – शुष्यात् शुष्यास्ताम् शुष्यासुः । शुष्याः शुष्यास्तम् शुष्यास्त । शुष्यासम् शुष्यास्व शुष्यास्म । **९. लुङ्** – अशुषत्[1] अशुषताम् अशुषन् । अशुषः अशुषतम् अशुषत । अशुषम् अशुषाव अपुषाम । **१०. लृङ्** – अशोक्ष्यत् अशोक्ष्यताम् अशोक्ष्यन् । अशोक्ष्यः अशोक्ष्यतम् अशोक्ष्यत । अशोक्ष्यम् अशोक्ष्याव अशोक्ष्याम ।

णिचि – शोषयति – ते, **सनि** – शुशुक्षति, **यकि** – शुष्यते ।

१. 'पुषादिद्युताद्य्लृदितः परस्मैपदेषु' – श्यन्विकरणपुषादेः द्युतादेः लृदितश्च परस्य च्लेः अङ् स्यात् परस्मैपदेषु ।

११८४. तुष – प्रीतौ । अकर्म, अनिट्, परस्मै । प्रीतिः = तृप्तिः ।

१. लट् – तुष्यति तुष्यतः तुष्यन्ति । तुष्यसि तुष्यथः तुष्यथ । तुष्यामि तुष्यावः तुष्यामः । **२. लिट्** – तुतोष तुतुषतुः तुतुषुः । तुतोषिथ तुतुषथुः तुतुष । तुतोष तुतुषिव तुतुषिम । **३. लुट्** – तोष्टा तोष्टारौ तोष्टारः । तोष्टासि तोष्टास्थः तोष्टास्थ । तोष्टास्मि तोष्टास्वः तोष्टास्मः । **४. लृट्** – तोक्ष्यति तोक्ष्यतः तोक्ष्यन्ति । तोक्ष्यसि तोक्ष्यथः तोक्ष्यथ । तोक्ष्यामि तोक्ष्यावः तोक्ष्यामः । **५. लोट्** – तुष्यतु, तुष्यतात् तुष्यताम् तुष्यन्तु । तुष्य, तुष्यतात् तुष्यतम् तुष्यत । तुष्याणि तुष्याव तुष्याम । **६. लङ्** – अतुष्यत् अतुष्यताम् अतुष्यन् । अतुष्यः अतुष्यतम् अतुष्यत । अतुष्यम् अतुष्याव अतुष्याम । **७. विधिलिङ्** – तुष्येत् तुष्येताम् तुष्येयुः । तुष्येः तुष्येतम् तुष्येत । तुष्येयम् तुष्येव तुष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – तुष्यात् तुष्यास्ताम् तुष्यासुः । तुष्याः तुष्यास्तम् तुष्यास्त । तुष्यासम् तुष्यास्व तुष्यास्म । **९. लुङ्** – अतुषत्[1] अतुषताम् अतुषन् । अतुषः अतुषतम् अतुषत । अतुषम् अतुषाव अपुषाम । **१०. लृङ्** – अतोक्ष्यत् अतोक्ष्यताम् अतोक्ष्यन् । अतोक्ष्यः अतोक्ष्यतम् अतोक्ष्यत । अतोक्ष्यम् अतोक्ष्याव अतोक्ष्याम ।

णिचि – तोषयति – ते, **सनि** – तुतुक्षति, **यकि** – तुष्यते ।

१. 'पुषादिद्युताद्य्लृदितः परस्मैपदेषु' – श्यन्विकरणपुषादेः द्युतादेः लृदितश्च परस्य च्लेः अङ् स्यात् परस्मैपदेषु ।

११८५. दुष – वैकृत्ये । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'वैकृत्यं रूपभङ्गः' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – दुष्यति दुष्यतः दुष्यन्ति । दुष्यसि दुष्यथः दुष्यथ । दुष्यामि दुष्यावः दुष्यामः । **२. लिट्** – दुदोष दुदुषतुः दुदुषुः । दुदोषिथ दुदुषथुः दुदुष । दुदोष दुदुषिव दुदुषिम । **३. लुट्** – दोष्टा दोष्टारौ दोष्टारः । दोष्टासि दोष्टास्थः दोष्टास्थ । दोष्टास्मि दोष्टास्वः दोष्टास्मः । **४. लृट्** – दोक्ष्यति दोक्ष्यतः दोक्ष्यन्ति । दोक्ष्यसि दोक्ष्यथः दोक्ष्यथ । दोक्ष्यामि दोक्ष्यावः दोक्ष्यामः । **५. लोट्** – दुष्यतु, दुष्यतात् दुष्यताम् दुष्यन्तु । दुष्य, दुष्यतात् दुष्यतम् दुष्यत । दुष्याणि दुष्याव दुष्याम । **६. लङ्** – अदुष्यत् अदुष्यताम् अदुष्यन् । अदुष्यः अदुष्यतम् अदुष्यत । अदुष्यम् अदुष्याव अदुष्याम । **७. विधिलिङ्** – दुष्येत् दुष्येताम् दुष्येयुः । दुष्येः दुष्येतम् दुष्येत । दुष्येयम् दुष्येव दुष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – दुष्यात् दुष्यास्ताम् दुष्यासुः । दुष्याः दुष्यास्तम् दुष्यास्त । दुष्यासम् दुष्यास्व दुष्यास्म । **९. लुङ्** – अदुषत्[1] अदुषताम् अदुषन् । अदुषः अदुषतम् अदुषत । अदुषम् अदुषाव अदुषाम । **१०. लृङ्** – अदोक्ष्यत् अदोक्ष्यताम् अदोक्ष्यन् । अदोक्ष्यः अदोक्ष्यतम् अदोक्ष्यत । अदोक्ष्यम् अदोक्ष्याव अदोक्ष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – दूषयति[२], दोषयति/ते, **सनि** – दुदुक्षति, **यकि** – दुष्यते ।

१. 'पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु' – श्यन्विकरणपुषादेः द्युतादेः लृदितश्च परस्य च्लेः अङ् स्यात् परस्मैपदेषु ।

२. 'दोषो णौ वा चित्तविरागे' – दुष्यतेरुपधायाः ऊत् वा स्याण्णौ चित्तविरागेऽर्थे । दूषयति दोषयति वा चित्तं कामः । तदन्यत्र दूषयति ।

११८६. श्लिष – आलिङ्गने । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'श्लिष्यत्यालिङ्गने दाहे श्लेषते णिचि श्लेषयेत्' (श्लो. १७५) इति देवः ।

१. लट् – श्लिष्यति श्लिष्यतः श्लिष्यन्ति । श्लिष्यसि श्लिष्यथः श्लिष्यथ । श्लिष्यामि श्लिष्यावः श्लिष्यामः । **२. लिट्** – शिश्लेष शिश्लिषतुः शिश्लिषुः । शिश्लेषिथ शिश्लिषथुः शिश्लिष । शिश्लेष शिश्लिषिव शिश्लिषिम । **३. लुट्** – श्लेष्टा श्लेष्टारौ श्लेष्टारः । श्लेष्टासि श्लेष्टास्थः श्लेष्टास्थ । श्लेष्टास्मि श्लेष्टास्वः श्लेष्टास्मः । **४. लृट्** – श्लेक्ष्यति श्लेक्ष्यतः श्लेक्ष्यन्ति । श्लेक्ष्यसि श्लेक्ष्यथः श्लेक्ष्यथ । श्लेक्ष्यामि श्लेक्ष्यावः श्लेक्ष्यामः । **५. लोट्** – श्लिष्यतु, श्लिष्यतात् श्लिष्यताम् श्लिष्यन्तु । श्लिष्य, श्लिष्यतात् श्लिष्यतम् श्लिष्यत । श्लिष्याणि श्लिष्याव श्लिष्याम । **६. लङ्** – अश्लिष्यत् अश्लिष्यताम् अश्लिष्यन् । अश्लिष्यः अश्लिष्यतम् अश्लिष्यत । अश्लिष्यम् अश्लिष्याव अश्लिष्याम । **७. विधिलिङ्** – श्लिष्येत् श्लिष्येताम् श्लिष्येयुः । श्लिष्येः श्लिष्येतम् श्लिष्येत । श्लिष्येयम् श्लिष्येव श्लिष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – श्लिष्यात् श्लिष्यास्ताम् श्लिष्यासुः । श्लिष्याः श्लिष्यास्तम् श्लिष्यास्त । श्लिष्यासम् श्लिष्यास्व श्लिष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अश्लिषत्[१] अश्लिषताम् अश्लिषन् । अश्लिषः अश्लिषतम् अश्लिषत । अश्लिषम् अश्लिषाव अश्लिषाम । (ii) अश्लिक्षत्[२] अश्लिक्षताम् अश्लिक्षन् । अश्लिक्षः अश्लिक्षतम् अश्लिक्षत । अश्लिक्षम् अश्लिक्षाव अश्लिक्षाम । **१०. लृङ्** – अश्लेक्ष्यत् अश्लेक्ष्यताम् अश्लेक्ष्यन् । अश्लेक्ष्यः अश्लेक्ष्यतम् अश्लेक्ष्यत । अश्लेक्ष्यम् अश्लेक्ष्याव अश्लेक्ष्याम । णिचि – श्लेषयति – ते, सनि – शिश्लिक्षति, यकि – श्लिष्यते ।

१. 'पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु' – श्यन्विकरणपुषादेः द्युतादेः लृदितश्च परस्य च्लेः अङ् स्यात् परस्मैपदेषु ।

२. 'श्लिष आलिङ्गने' इति आलिङ्गनार्थेऽङपवादः क्सः ।

११८७. शक – विभाषितो मर्षणे[१] । अकर्म, सेट्, उभय, (पुषादिः) । 'विभाषितः इत्युभयपदीत्यर्थः' इति कौमुदी । 'क्षमायाम्' इति कातन्त्रकाशकृत्स्नौ । 'शक्तौ' इति वोपदेवः । 'शक्यते शक्यतीत्येवं शपि श्रौ श्यनि च क्रमात्' (श्लो. ४३) इति देवः ।

१. लट् – (i) शक्यति शक्यतः शक्यन्ति । शक्यसि शक्यथः शक्यथ । शक्यामि शक्यावः शक्यामः । (ii) शक्यते शक्येते शक्यन्ते । शक्यसे शक्येथे शक्यध्वे । शक्ये शक्यावहे शक्यामहे । **२. लिट्** – (i) शशाक शेकतुः शेकुः । शेकिथ-शशक्थ शेकथुः शेक । शशाक-शशक शेकिव शेकिम । (ii) शेके शेकाते शेकिरे । शेकिषे शेकाथे शेकिध्वे । शेके शेकिवहे शेकिमहे । **३. लुट्** – (i) शक्ता शक्तारौ शक्तारः । शक्तासि शक्तास्थः शक्तास्थ । शक्तास्मि शक्तास्वः शक्तास्मः । (ii) शकिता[२] शकितारौ शकितारः । शकितासि शकितास्थः शकितास्थ । शकितास्मि शकितास्वः शकितास्मः । (iii) शक्ता शक्तारौ शक्तारः । शक्तासे शक्तासाथे शक्ताध्वे । शक्ताहे शक्तास्वहे शक्तास्महे । (iv) शकिता शकितारौ शकितारः । शकितासे शकितासाथे शकिताध्वे । शकिताहे शकितास्वहे शकितास्महे । **४. लृट्** – (i) शक्ष्यति शक्ष्यतः शक्ष्यन्ति । शक्ष्यसि शक्ष्यथः शक्ष्यथ । शक्ष्यामि शक्ष्यावः शक्ष्यामः । (ii) शकिष्यति शकिष्यतः शकिष्यन्ति । शकिष्यसि शकिष्यथः शकिष्यथ । शकिष्यामि शकिष्यावः शकिष्यामः । (ii) शक्ष्यते शक्ष्येते शक्ष्यन्ते । शक्ष्यसे शक्ष्येथे शक्ष्यध्वे । शक्ष्ये शक्ष्यावहे शक्ष्यामहे । (iii) शकिष्यते शकिष्येते शकिष्यन्ते । शकिष्यसे शकिष्येथे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शकिष्यध्वे । शकिष्ये शकिष्यावहे शकिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) शक्यतु, शक्यतात् शक्यताम् शक्यन्तु । शक्य, शक्यतात् शक्यतम् शक्यत । शक्यानि शक्याव शक्याम । (ii) शक्यताम् शक्येताम् शक्यन्ताम् । शक्यस्व शक्येथाम् शक्यध्वम् । शक्यै शक्यावहै शक्यामहै । **६. लङ्** - (i) अशक्यत् अशक्यताम् अशक्यन् । अशक्यः अशक्यतम् अशक्यत । अशक्यम् अशक्याव अशक्याम । (ii) अशक्यत अशक्येताम् अशक्यन्त । अशक्यथाः अशक्येथाम् अशक्यध्वम् । अशक्ये अशक्यावहि अशक्यामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) शक्येत् शक्येताम् शक्येयुः । शक्येः शक्येतम् शक्येत । शक्येयम् शक्येव शक्येम । (ii) शक्येत शक्येयाताम् शक्येरन् । शक्येथाः शक्येयाथाम् शक्येध्वम् । शक्येय शक्येवहि शक्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) शक्यात् शक्यास्ताम् शक्यासुः । शक्याः शक्यास्तम् शक्यास्त । शक्यासम् शक्यास्व शक्यास्म । (ii) शक्षीष्ट शक्षीयास्ताम् शक्षीरन् । शक्षीष्ठाः शक्षीयास्थाम् शक्षीध्वम् । शक्षीय शक्षीवहि शक्षीमहि । (iii) शकिषीष्ट शकिषीयास्ताम् शकिषीरन् । शकिषीष्ठाः शकिषीयास्थाम् शकिषीध्वम् । शकिषीय शकिषीवहि शकिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अशकत् अशकताम् अशकन् । अशकः अशकतम् अशकत । अशकम् अशकाव अशकाम । (ii) अशक्त अशक्षाताम् अशक्षत । अशक्थाः अशक्षाथाम् अशग्ध्वम् । अशक्षम् अशक्ष्वहि अशक्ष्महि । (iii) अशकिष्ट अशकिषाताम् अशकिषत । अशकिष्ठाः अशकिषाथाम् अशकिध्वम् । अशकिषि अशकिष्वहि अशकिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अशक्ष्यत् अशक्ष्यताम् अशक्ष्यन् । अशक्ष्यः अशक्ष्यतम् अशक्ष्यत । अशक्ष्यम् अशक्ष्याव अशक्ष्याम । (ii) अशकिष्यत् अशकिष्यताम् अशकिष्यन् । अशकिष्यः अशकिष्यतम् अशकिष्यत । अशकिष्यम् अशकिष्याव अशकिष्याम । (iii) अशक्ष्यत अशक्ष्येताम् अशक्ष्यन्त । अशक्ष्यथाः अशक्ष्येथाम् अशक्ष्यध्वम् । अशक्ष्ये अशक्ष्यावहि अशक्ष्यामहि । (iv) अशकिष्यत अशकिष्येताम् अशकिष्यन्त । अशकिष्यथाः अशकिष्येथाम् अशकिष्यध्वम् । अशकिष्ये अशकिष्यावहि अशकिष्यामहि ।

णिचि - शाकयति - ते, **सनि** - शिशकिषति - ते/शिशक्षति, **यकि** - शक्यते ।

१. मर्षणेऽर्थे शकधातुः विकल्पेन परस्मैपदी भवति । मर्षणमिह सामर्थ्यम् । शक्यति शक्यते वा हरिं द्रष्टुं भक्तः ।

२. केषाञ्चन मते अनिट्कोऽयं धातुः । 'सेट्कोऽयमित्येके । तन्मतेनानिट्कारिकासु लृदित्पठितः' इति कौमुदी । मा.धा.वृत्तौ अनिट्त्वमेव उक्तम् । कौमुदीकारमते अपि अनिट्त्वम् एव ।

११८८. **ष्विदा - गात्रप्रक्षरणे** । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'घर्मस्रुतौ इत्यर्थः । अयं ञीदिति न्यासकारादयः । नेति हरदत्तादयः । 'गात्रप्रक्षरणे स्विद्येत् स्वेदते स्नेहमोकयोः' (श्लो. १०७) इति देवः ।

१. लट् - स्विद्यति स्विद्यतः स्विद्यन्ति । स्विद्यसि स्विद्यथः स्विद्यथ । स्विद्यामि स्विद्यावः स्विद्यामः ।
२. लिट् - सिष्वेद सिष्विदतुः सिष्विदुः । सिष्वेदिथ सिष्विदथुः सिष्विद । सिष्वेद सिष्विदिव सिष्विदिम ।
३. लुट् - स्वेत्ता स्वेत्तारौ स्वेत्तारः । स्वेत्तासि स्वेत्तास्थः स्वेत्तास्थ । स्वेत्तास्मि स्वेत्तास्वः स्वेत्तास्मः ।
४. लृट् - स्वेत्स्यति स्वेत्स्यतः स्वेत्स्यन्ति । स्वेत्स्यसि स्वेत्स्यथः स्वेत्स्यथ । स्वेत्स्यामि स्वेत्स्यावः स्वेत्स्यामः । **५. लोट्** - स्विद्यतु, स्विद्यतात् स्विद्यताम् स्विद्यन्तु । स्विद्य, स्विद्यतात् स्विद्यतम् स्विद्यत । स्विद्यानि स्विद्याव स्विद्याम । **६. लङ्** - अस्विद्यत् अस्विद्यताम् अस्विद्यन् । अस्विद्यः अस्विद्यतम् अस्विद्यत । अस्विद्यम् अस्विद्याव अस्विद्याम । **७. विधिलिङ्** - स्विद्येत् स्विद्येताम् स्विद्येयुः । स्विद्येः स्विद्येतम् स्विद्येत । स्विद्येयम् स्विद्येव स्विद्येम । **८. आशीर्लिङ्** - स्विद्यात् स्विद्यास्ताम् स्विद्यासुः । स्विद्याः स्विद्यास्तम् स्विद्यास्त । स्विद्यासम् स्विद्यास्व स्विद्यास्म । **९. लुङ्** - अस्विदत् अस्विदताम् अस्विदन् । अस्विदः अस्विदतम् अस्विदत । अस्विदम् अस्विदाव अस्विदाम । **१०. लृङ्** - अस्वेत्स्यत् अस्वेत्स्यताम् अस्वेत्स्यन् । अस्वेत्स्यः अस्वेत्स्यतम् अस्वेत्स्यत । अस्वेत्स्यम् अस्वेत्स्याव अस्वेत्स्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि - स्वेदयति - ते, **सनि** - सिष्वित्सति, **यकि** - स्विद्यते

११८९. **क्रुध - क्रोधे** । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (पुषादिः)।

१. लट् - क्रुध्यति क्रुध्यतः क्रुध्यन्ति । क्रुध्यसि क्रुध्यथः क्रुध्यथ । क्रुध्यामि क्रुध्यावः क्रुध्यामः ।
२. लिट् - चुक्रोध चुक्रुधतुः चुक्रुधुः । चुक्रोधिथ चुक्रुधथुः चुक्रुध । चुक्रोध चुक्रुधिव चुक्रुधिम ।
३. लुट् - क्रोद्धा क्रोद्धारौ क्रोद्धारः । क्रोद्धासि क्रोद्धास्थः क्रोद्धास्थ । क्रोद्धास्मि क्रोद्धास्वः क्रोद्धास्मः ।
४. लृट् - क्रोत्स्यति क्रोत्स्यतः क्रोत्स्यन्ति । क्रोत्स्यसि क्रोत्स्यथः क्रोत्स्यथ । क्रोत्स्यामि क्रोत्स्यावः क्रोत्स्यामः । **५. लोट्** - क्रुध्यतु, क्रुध्यतात् क्रुध्यताम् क्रुध्यन्तु । क्रुध्य, क्रुध्यतात् क्रुध्यतम् क्रुध्यत । क्रुध्यानि क्रुध्याव क्रुध्याम । **६. लङ्** - अक्रुध्यत् अक्रुध्यताम् अक्रुध्यन् । अक्रुध्यः अक्रुध्यतम् अक्रुध्यत । अक्रुध्यम् अक्रुध्याव अक्रुध्याम । **७. विधिलिङ्** - क्रुध्येत् क्रुध्येताम् क्रुध्येयुः । क्रुध्येः क्रुध्येतम् क्रुध्येत । क्रुध्येयम् क्रुध्येव क्रुध्येम । **८. आशीर्लिङ्** - क्रुध्यात् क्रुध्यास्ताम् क्रुध्यासुः । क्रुध्याः क्रुध्यास्तम् क्रुध्यास्त । क्रुध्यासम् क्रुध्यास्व क्रुध्यास्म । **९. लुङ्** - अक्रुधत् अक्रुधताम् अक्रुधन् । अक्रुधः अक्रुधतम् अक्रुधत । अक्रुधम् अक्रुधाव अक्रुधाम । **१०. लृङ्** - अक्रोत्स्यत् अक्रोत्स्यताम् अक्रोत्स्यन् । अक्रोत्स्यः अक्रोत्स्यतम् अक्रोत्स्यत । अक्रोत्स्यम् अक्रोत्स्याव अक्रोत्स्याम

णिचि - क्रोधयति - ते, **सनि** - चुक्रुत्सति, **यकि** - क्रुध्यते

११९०. **क्षुध - बुभुक्षायाम्** । अकर्म. अनिट्. परस्मै. (पुषादिः)

१. लट् - क्षुध्यति क्षुध्यतः क्षुध्यन्ति । क्षुध्यसि क्षुध्यथः क्षुध्यथ । क्षुध्यामि क्षुध्यावः क्षुध्यामः । **२. लिट्** - चुक्षोध चुक्षुधतुः चुक्षुधुः । चुक्षोधिथ चुक्षुधथुः चुक्षुध । चुक्षोध चुक्षुधिव चुक्षुधिम । **३. लुट्** - क्षोद्धा क्षोद्धारौ क्षोद्धारः । क्षोद्धासि क्षोद्धास्थः क्षोद्धास्थ । क्षोद्धास्मि क्षोद्धास्वः क्षोद्धास्मः । **४. लृट्** - क्षोत्स्यति क्षोत्स्यतः क्षोत्स्यन्ति । क्षोत्स्यसि क्षोत्स्यथः क्षोत्स्यथ । क्षोत्स्यामि क्षोत्स्यावः क्षोत्स्यामः । **५. लोट्** - क्षुध्यतु, क्षुध्यतात् क्षुध्यताम् क्षुध्यन्तु । क्षुध्य, क्षुध्यतात् क्षुध्यतम् क्षुध्यत । क्षुध्यानि क्षुध्याव क्षुध्याम । **६. लङ्** - अक्षुध्यत् अक्षुध्यताम् अक्षुध्यन् । अक्षुध्यः अक्षुध्यतम् अक्षुध्यत । अक्षुध्यम् अक्षुध्याव अक्षुध्याम । **७. विधिलिङ्** - क्षुध्येत् क्षुध्येताम् क्षुध्येयुः । क्षुध्येः क्षुध्येतम् क्षुध्येत । क्षुध्येयम् क्षुध्येव क्षुध्येम । **८. आशीर्लिङ्** - क्षुध्यात् क्षुध्यास्ताम् क्षुध्यासुः । क्षुध्याः क्षुध्यास्तम् क्षुध्यास्त । क्षुध्यासम् क्षुध्यास्व क्षुध्यास्म । **९. लुङ्** - अक्षुधत् अक्षुधताम् अक्षुधन् । अक्षुधः अक्षुधतम् अक्षुधत । अक्षुधम् अक्षुधाव अक्षुधाम । **१०. लृङ्** - अक्षोत्स्यत् अक्षोत्स्यताम् अक्षोत्स्यन् । अक्षोत्स्यः अक्षोत्स्यतम् अक्षोत्स्यत । अक्षोत्स्यम् अक्षोत्स्याव अक्षोत्स्याम ।

णिचि - क्षोधयति - ते, **सनि** - चुक्षुत्सति, **यकि** - क्षुध्यते

११९१. **शुध - शौचे** । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (पुषादिः) । शौचम् = नैर्मल्यम् इति क्षीरस्वामी । 'शुद्धौ शुन्धति भूवादेः शुधेः शोचे तु शुध्यति' (श्लो.११७) इति देवः । शोधने, व्यवस्थिते, अन्वेषणे, नाशने च दृश्यते । यदाह मनुः - 'वेदाभ्यासेन शुध्यन्ति' (११.४६) इति । अत्र नश्यति इत्यर्थः' इति कुल्लूकभट्टः ।

१. लट् - शुध्यति शुध्यतः शुध्यन्ति । शुध्यसि शुध्यथः शुध्यथ । शुध्यामि शुध्यावः शुध्यामः ।
२. लिट् - शुशोध शुशुधतुः शुशुधुः । शुशोधिथ शुशुधथुः शुशुध । शुशोध शुशुधिव शुशुधिम ।
३. लुट् - शोद्धा शोद्धारौ शोद्धारः । शोद्धासि शोद्धास्थः शोद्धास्थ । शोद्धास्मि शोद्धास्वः शोद्धास्मः ।
४. लृट् - शोत्स्यति शोत्स्यतः शोत्स्यन्ति । शोत्स्यसि शोत्स्यथः शोत्स्यथ । शोत्स्यामि शोत्स्यावः शोत्स्यामः । **५. लोट्** - शुध्यतु, शुध्यतात् शुध्यताम् शुध्यन्तु । शुध्य, शुध्यतात् शुध्यतम् शुध्यत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शुध्यानि शुध्याव शुध्याम । **६. लङ्** - अशुध्यत् अशुध्यताम् अशुध्यन् । अशुध्यः अशुध्यतम् अशुध्यत । अशुध्यम् अशुध्याव अशुध्याम । **७. विधिलिङ्** - शुध्येत् शुध्येताम् शुध्येयुः । शुध्येः शुध्येतम् शुध्येत । शुध्येयम् शुध्येव शुध्येम । **८. आशीर्लिङ्** - शुध्यात् शुध्यास्ताम् शुध्यासुः । शुध्याः शुध्यास्तम् शुध्यास्त । शुध्यासम् शुध्यास्व शुध्यास्म । **९. लुङ्** - अशुधत् अशुधताम् अशुधन् । अशुधः अशुधतम् अशुधत । अशुधम् अशुधाव अशुधाम । **१०. लृङ्** - अशोत्स्यत् अशोत्स्यताम् अशोत्स्यन् । अशोत्स्यः अशोत्स्यतम् अशोत्स्यत । अशोत्स्यम् अशोत्स्याव अशोत्स्याम ।

णिचि - शोधयति - ते, **सनि** - शुशुत्सति, **यकि** - शुध्यते

११९२. षिधु - संराद्धौ । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (पुषादिः) । संराद्धिः = विपत्तिः । 'सिधेः सिध्यति संराद्धौ' (श्लो. ११६) इति देवः । संराद्धिः निष्पत्तिः । 'केचिदूदितं पठन्ति । तदसत् । अनुदात्तोपदेशवैयर्थ्यात्' इति माधवः ।

१. लट् - सिध्यति सिध्यतः सिध्यन्ति । सिध्यसि सिध्यथः सिध्यथ । सिध्यामि सिध्यावः सिध्यामः । **२. लिट्** - सिषेध सिषिधतुः सिषिधुः । सिषेधिथ सिषिधथुः सिषिध । सिषेध सिषिधिव सिषिधिम । **३. लुट्** - सेद्धा सेद्धारौ सेद्धारः । सेद्धासि सेद्धास्थः सेद्धास्थ । सेद्धास्मि सेद्धास्वः सेद्धास्मः । **४. लृट्** - सेत्स्यति सेत्स्यतः सेत्स्यन्ति । सेत्स्यसि सेत्स्यथः सेत्स्यथ । सेत्स्यामि सेत्स्यावः सेत्स्यामः । **५. लोट्** - सिध्यतु, सिध्यतात् सिध्यताम् सिध्यन्तु । सिध्य, सिध्यतात् सिध्यतम् सिध्यत । सिध्यानि सिध्याव सिध्याम । **६. लङ्** - असिध्यत् असिध्यताम् असिध्यन् । असिध्यः असिध्यतम् असिध्यत । असिध्यम् असिध्याव असिध्याम । **७. विधिलिङ्** - सिध्येत् सिध्येताम् सिध्येयुः । सिध्येः सिध्येतम् सिध्येत । सिध्येयम् सिध्येव सिध्येम । **८. आशीर्लिङ्** - सिध्यात् सिध्यास्ताम् सिध्यासुः । सिध्याः सिध्यास्तम् सिध्यास्त । सिध्यासम् सिध्यास्व सिध्यास्म । **९. लुङ्** - असिधत् असिधताम् असिधन् । असिधः असिधतम् असिधत । असिधम् असिधाव असिधाम । **१०. लृङ्** - असेत्स्यत् असेत्स्यताम् असेत्स्यन् । असेत्स्यः असेत्स्यतम् असेत्स्यत । असेत्स्यम् असेत्स्याव असेत्स्याम ।

णिचि - साधयति-सेधयति[१]- ते, **सनि** - सिषित्सति, **यकि** - साध्यते ।

१. 'सिध्यतेरपारलौकिके' इति लौकिकेऽर्थे सिध्यतेरेचः आत्वं स्यात् । अन्नं साधयति निष्पादयतीत्यर्थः । परलौकिके तु - 'सेधयति तापसं तपः' ।

११९३. रध - हिंसासंराध्योः । सकर्म, वेट्[१], परस्मै, (पुषादिः रधादिश्च) 'रध हिंसायाम्' इत्येव प्रौढमनोरमादिषु पाठः । 'हिंसासंसिद्ध्योः' इति काशिकायां (७.२.४५) दृष्टः पाठः । संराद्धिः = विपत्तिः । 'संराद्धिः पाकः' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् - रध्यति रध्यतः रध्यन्ति । रध्यसि रध्यथः रध्यथ । रध्यामि रध्यावः रध्यामः । **२. लिट्** - ररन्ध[२] ररन्धतुः ररन्धुः । ररन्धिथ-ररद्ध ररन्धथुः ररन्ध । ररन्ध ररन्धिव-रेध्व ररन्धिम-रेध्म । **३. लुट्** - (i) रद्धा[१] रद्धारौ रद्धारः । रद्धासि रद्धास्थः रद्धास्थ । रद्धास्मि रद्धास्वः रद्धास्मः । (ii) रधिता रधितारौ रधितारः । रधितासि रधितास्थः रधितास्थ । रधितास्मि रधितास्वः रधितास्मः । **४. लृट्** - (i) रत्स्यति रत्स्यतः रत्स्यन्ति । रत्स्यसि रत्स्यथः रत्स्यथ । रत्स्यामि रत्स्यावः रत्स्यामः । (ii) रधिष्यति रधिष्यतः रधिष्यन्ति । रधिष्यसि रधिष्यथः रधिष्यथ । रधिष्यामि रधिष्यावः रधिष्यामः । **५. लोट्** - रध्यतु, रध्यतात् रध्यताम् रध्यन्तु । रध्य, रध्यतात् रध्यतम् रध्यत । रध्यानि रध्याव रध्याम । **६. लङ्** - अरध्यत् अरध्यताम् अरध्यन् । अरध्यः अरध्यतम् अरध्यत । अरध्यम् अरध्याव अरध्याम । **७. विधिलिङ्** - रध्येत् रध्येताम् रध्येयुः । रध्येः रध्येतम् रध्येत । रध्येयम् रध्येव रध्येम । **८. आशीर्लिङ्** - रध्यात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रध्यास्ताम् रध्यासुः । रध्याः रध्यास्तम् रध्यास्त । रध्यासम् रध्यास्व रध्यास्म । **९. लुङ्** – अरधत् अरधताम् अरधन् । अरधः अरधतम् अरधत । अरधम् अरधाव अरधाम । **१०. लृङ्** – (i) अरत्स्यत् अरत्स्यताम् अरत्स्यन् । अरत्स्यः अरत्स्यतम् अरत्स्यत । अरत्स्यम् अरत्स्याव अरत्स्याम । (ii) अरधिष्यत् अरधिष्यताम् अरधिष्यन् । अरधिष्यः अरधिष्यतम् अरधिष्यत । अरधिष्यम् अरधिष्याव अरधिष्याम ।

णचि – रन्धयति – ते, **सनि** – रिरधिषति/रिरत्सति[३] **यकि** – रध्यते

१. 'रधादिभ्यश्च' – रध, नश्, तृप्, दृप्, द्रुह, मुह, ष्णुह्, ष्णिह्, एभ्यः वलाद्यार्धधातुकस्य वेट् स्यात् ।

२. 'रधिजभोरचि' इति नुम् ।

३. रधादित्वात् इड्विकल्पः ।

११९४. णश – अदर्शने । अकर्म, वेट्, परस्मै, (पुषादिः रधादिश्च) ।

१. लट् – नश्यति नश्यतः नश्यन्ति । नश्यसि नश्यथः नश्यथ । नश्यामि नश्यावः नश्यामः । **२. लिट्** – ननाश नेशतुः नेशुः । नेशिथ-ननंष्ठ[१] नेशथुः नेश । ननाश-ननश नेशिव-नेश्व नेशिम-नेश्म । **३. लुट्** – (i) नंष्टा[१] नंष्टारौ नंष्टारः । नंष्टासि नंष्टास्थः नंष्टास्थ । नंष्टास्मि नंष्टास्वः नंष्टास्मः । (ii) नशिता नशितारौ नशितारः । नशितासि नशितास्थः नशितास्थ । नशितास्मि नशितास्वः नशितास्मः । **४. लृट्** – (i) नंक्ष्यति नंक्ष्यतः नंक्ष्यन्ति । नंक्ष्यसि नंक्ष्यथः नंक्ष्यथ । नंक्ष्यामि नंक्ष्यावः नंक्ष्यामः । (ii) नशिष्यति नशिष्यतः नशिष्यन्ति । नशिष्यसि नशिष्यथः नशिष्यथ । नशिष्यामि नशिष्यावः नशिष्यामः । **५. लोट्** – नश्यतु, नश्यतात् नश्यताम् नश्यन्तु । नश्य, नश्यतात् नश्यतम् नश्यत । नश्यानि नश्याव नश्याम् । **६. लङ्** – अनश्यत् अनश्यताम् अनश्यन् । अनश्यः अनश्यतम् अनश्यत । अनश्यम् अनश्याव अनश्याम । **७. विधिलिङ्** – नश्येत् नश्येताम् नश्येयुः । नश्येः नश्येतम् नश्येत । नश्येयम् नश्येव नश्येम । **८. आशीर्लिङ्** – नश्यात् नश्यास्ताम् नश्यासुः । नश्याः नश्यास्तम् नश्यास्त । नश्यासम् नश्यास्व नश्यास्म । **९. लुङ्** – अनशत् अनशताम् अनशन् । अनशः अनशतम् अनशत । अनशम् अनशाव अनशाम । **१०. लृङ्** – (i) अनंक्ष्यत् अनंक्ष्यताम् अनंक्ष्यन् । अनंक्ष्यः अनंक्ष्यतम् अनंक्ष्यत । अनंक्ष्यम् अनंक्ष्याव अनंक्ष्याम । (ii) अनशिष्यत् अनशिष्यताम् अनशिष्यन् । अनशिष्यः अनशिष्यतम् अनशिष्यत । अनशिष्यम् अनशिष्याव अनशिष्याम ।

णिचि – नाशयति[२], **सनि** – निनशिषति/निनंक्षति[१], **यकि** – नश्यते ।

१. रधादित्वात् 'रधादिभ्यश्च' इति इड्विकल्पः । इडभावे 'उरत्' इति अभ्यासऋवर्णस्य अत् ।

२. 'बुधयुधणशजनेङ्...' इति नित्यं परस्मैपदम् ।

११९५. तृप – प्रीणने । सकर्म/अकर्म, वेट्, परस्मै, (पुषादिः रधादिश्च) प्रीणनम् = तृप्तिः, तर्पणं च । आद्येऽकर्मकः, द्वितीये सकर्मकः । 'तृप्नोति तृप्यतीत्येते प्रीणने श्नौ श्यनि क्रमात् । तृप्तावन्यतरस्यां णौ स्यातां तर्पति तर्पयेत्' (श्लो. १३३) इति देवः ।

१. लट् – तृप्यति तृप्यतः तृप्यन्ति । तृप्यसि तृप्यथः तृप्यथ । तृप्यामि तृप्यावः तृप्यामः । **२. लिट्** – ततर्प ततृपतुः ततृपुः । ततर्पिथ[१]-ततर्प्थ-तत्रप्थ ततृपथुः ततृप । ततर्प ततृपिव ततृपिम । **३. लुट्** – (i) त्रप्ता[१] त्रप्तारौ त्रप्तारः । त्रप्तासि त्रप्तास्थः त्रप्तास्थ । त्रप्तास्मि त्रप्तास्वः त्रप्तास्मः । (ii) तर्प्ता तर्प्तारौ तर्प्तारः । तर्प्तासि तर्प्तास्थः तर्प्तास्थ । तर्प्तास्मि तर्प्तास्वः तर्प्तास्मः । (iii) तर्पिता तर्पितारौ तर्पितारः । तर्पितासि तर्पितास्थः तर्पितास्थ । तर्पितास्मि तर्पितास्वः तर्पितास्मः । **४. लृट्** – (i) त्रप्स्यति त्रप्स्यतः त्रप्स्यन्ति । त्रप्स्यसि त्रप्स्यथः त्रप्स्यथ । त्रप्स्यामि त्रप्स्यावः त्रप्स्यामः । (ii) तर्प्स्यति तर्प्स्यतः तर्प्स्यन्ति । तर्प्स्यसि तर्प्स्यथः तर्प्स्यथ । तर्प्स्यामि तर्प्स्यावः तर्प्स्यामः । (iii) तर्पिष्यति तर्पिष्यतः तर्पिष्यन्ति ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तर्पिष्यसि तर्पिष्यथः तर्पिष्यथ । तर्पिष्यामि तर्पिष्यावः तर्पिष्यामः । **५. लोट्** – तृप्यतु, तृप्यतात् तृप्यताम् तृप्यन्तु । तृप्य, तृप्यतात् तृप्यतम् तृप्यत । तृप्याणि तृप्याव तृप्याम । **६. लङ्** – अतृप्यत् अतृप्यताम् अतृप्यन् । अतृप्यः अतृप्यतम् अतृप्यत । अतृप्यम् अतृप्याव अतृप्याम । **७. विधिलिङ्** – तृप्येत् तृप्येताम् तृप्येयुः । तृप्येः तृप्येतम् तृप्येत । तृप्येयम् तृप्येव तृप्येम । **८. आशीर्लिङ्** – तृप्यात् तृप्यास्ताम् तृप्यासुः । तृप्याः तृप्यास्तम् तृप्यास्त । तृप्यासम् तृप्यास्व तृप्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अतृपत् अतृपताम् अतृपन् । अतृपः अतृपतम् अतृपत । अतृपम् अतृपाव अतृपाम । (ii) अत्राप्सीत् अत्राप्ताम् अत्राप्सुः । अत्राप्सीः अत्राप्तम् अत्राप्त । अत्राप्सम् अत्राप्स्व अत्राप्स्म । (iii) अतार्प्सीत्[२] अतार्प्ताम् अतार्प्सुः । अतार्प्सीः अतार्प्तम् अतार्प्त । अतार्प्सम् अतार्प्स्व अतार्प्स्म । (iv) अतर्पीत् अतर्पिष्टाम् अतर्पिषुः । अतर्पीः अतर्पिष्टम् अतर्पिष्ट । अतर्पिषम् अतर्पिष्व अतर्पिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अत्रप्स्यत् अत्रप्स्यताम् अत्रप्स्यन् । अत्रप्स्यः अत्रप्स्यतम् अत्रप्स्यत । अत्रप्स्यम् अत्रप्स्याव अत्रप्स्याम । (ii) अतर्प्स्यत् अतर्प्स्यताम् अतर्प्स्यन् । अतर्प्स्यः अतर्प्स्यतम् अतर्प्स्यत । अतर्प्स्यम् अतर्प्स्याव अतर्प्स्याम । (iii) अतर्पिष्यत् अतर्पिष्यताम् अतर्पिष्यन् । अतर्पिष्यः अतर्पिष्यतम् अतर्पिष्यत । अतर्पिष्यम् अतर्पिष्याव अतर्पिष्याम ।

णिचि – तर्पयति – ते, **सनि** – तितर्पिषति/तितृप्सति[३], **यकि** – तृप्यते ।

१. रधादित्वात् इड्विकल्पः । इडभावे 'उरत्' इति अभ्यासऋवर्णस्य अत् ।

२. 'अनुदात्तस्य चर्दुपधस्य' इति वा अम् । तदभावे रधादिनिमित्तकानिट्पक्षे 'स्पृशमृशकृषतृपदृपाम्' इति वा सिच् । इडभावे 'हलन्ताच्च' इति कित्त्वान्न गुणः ।

३. रधादित्वात् इड्विकल्पः ।

११९६. दृप – हर्षमोहनयोः । सकर्म, वेट्, परस्मै, (पुषादिः रधादिश्च) । 'हर्ष-मोचनयोः' इति मैत्रेयः । 'मोहनम् – गर्वः' इति स्वामी । धातोरस्य अनुदात्तत्त्वेऽपि न आत्मनेपदित्वं, न वा इण्णिषेधः । किन्तु 'अनुदात्तस्य चर्दुपधस्य...' (६.१.५९) इत्यत्र ग्रहणार्थमेव अनुदात्तत्वम् । 'रधादिभ्यश्च' (७.२.४५) इत्यनेन इड्विकल्पः । 'रधादित्वादिमौ वेटाकावमर्थमनुदात्तता' इति वचनम् इह स्मर्तव्यम् ।

१. लट् – दृप्यति दृप्यतः दृप्यन्ति । दृप्यसि दृप्यथः दृप्यथ । दृप्यामि दृप्यावः दृप्यामः । **२. लिट्** – ददर्प ददृपतुः ददृपुः । ददर्पिथ[१]–ददर्प्थ–दद्रप्थ ददृपथुः ददृप । ददर्प ददृपिव ददृपिम । **३. लुट्** – (i) द्रप्ता[१] द्रप्तारौ द्रप्तारः । द्रप्तासि द्रप्तास्थः द्रप्तास्थ । द्रप्तास्मि द्रप्तास्वः द्रप्तास्मः । (ii) दर्प्ता दर्प्तारौ दर्प्तारः । दर्प्तासि दर्प्तास्थः दर्प्तास्थ । दर्प्तास्मि दर्प्तास्वः दर्प्तास्मः । (iii) दर्पिता दर्पितारौ दर्पितारः । दर्पितासि दर्पितास्थः दर्पितास्थ । दर्पितास्मि दर्पितास्वः दर्पितास्मः । **४. लृट्** – (i) द्रप्स्यति द्रप्स्यतः द्रप्स्यन्ति । द्रप्स्यसि द्रप्स्यथः द्रप्स्यथ । द्रप्स्यामि द्रप्स्यावः द्रप्स्यामः । (ii) दर्प्स्यति दर्प्स्यतः दर्प्स्यन्ति । दर्प्स्यसि दर्प्स्यथः दर्प्स्यथ । दर्प्स्यामि दर्प्स्यावः दर्प्स्यामः । (iii) दर्पिष्यति दर्पिष्यतः दर्पिष्यन्ति । दर्पिष्यसि दर्पिष्यथः दर्पिष्यथ । दर्पिष्यामि दर्पिष्यावः दर्पिष्यामः । **५. लोट्** – दृप्यतु, दृप्यतात् दृप्यताम् दृप्यन्तु । दृप्य, दृप्यतात् दृप्यतम् दृप्यत । दृप्याणि दृप्याव दृप्याम । **६. लङ्** – अदृप्यत् अदृप्यताम् अदृप्यन् । अदृप्यः अदृप्यतम् अदृप्यत । अदृप्यम् अदृप्याव अदृप्याम । **७. विधिलिङ्** – दृप्येत् दृप्येताम् दृप्येयुः । दृप्येः दृप्येतम् दृप्येत । दृप्येयम् दृप्येव दृप्येम । **८. आशीर्लिङ्** – दृप्यात् दृप्यास्ताम् दृप्यासुः । दृप्याः दृप्यास्तम् दृप्यास्त । दृप्यासम् दृप्यास्व दृप्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अदृपत् अदृपताम् अदृपन् । अदृपः अदृपतम् अदृपत । अदृपम् अदृपाव अदृपाम । (ii) अद्राप्सीत् अद्राप्ताम् अद्राप्सुः । अद्राप्सीः अद्राप्तम् अद्राप्त । अद्राप्सम् अद्राप्स्व अद्राप्स्म । (iii) अदार्प्सीत्[२] अदार्प्ताम् अदार्प्सुः । अदार्प्सीः अदार्प्तम् अदार्प्त । अदार्प्सम् अदार्प्स्व अदार्प्स्म । (iv) अदर्पीत् अदर्पिष्टाम् अदर्पिषुः । अदर्पीः अदर्पिष्टम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अदर्पिष्ट । अदर्पिषम् अदर्पिष्व अदर्पिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अद्रप्स्यत् अद्रप्स्यताम् अद्रप्स्यन् । अद्रप्स्यः अद्रप्स्यतम् अद्रप्स्यत । अद्रप्स्यम् अद्रप्स्याव अद्रप्स्याम । (ii) अदर्प्स्यत् अदर्प्स्यताम् अदर्प्स्यन् । अदर्प्स्यः अदर्प्स्यतम् अदर्प्स्यत । अदर्प्स्यम् अदर्प्स्याव अदर्प्स्याम । (iii) अदर्पिष्यत् अदर्पिष्यताम् अदर्पिष्यन् । अदर्पिष्यः अदर्पिष्यतम् अदर्पिष्यत । अदर्पिष्यम् अदर्पिष्याव अदर्पिष्याम ।

णिचि – दर्पयति ते, **सनि** – दिदर्पिषति/दिदृप्सति[१], **यकि** – दृप्यते ।

२. 'अनुदात्तस्य चर्दुपधस्य' इति वा अम् । तदभावे रधादिनिमित्तकानिट्पक्षे 'स्पृशमृशकृषतृपदृपाम्' इति वा सिच् । इडभावे 'हलन्ताच्च' इति कित्त्वान्न गुणः ।

२. रधादित्वात् इड्विकल्पः ।

११९७. द्रुह – जिघांसायाम् । सकर्म, वेट्, परस्मै, (पुषादिः रधादिश्च) ।

१. लट् – द्रुह्यति द्रुह्यतः द्रुह्यन्ति । द्रुह्यसि द्रुह्यथः द्रुह्यथ । द्रुह्यामि द्रुह्यावः द्रुह्यामः । **२. लिट्** – दुद्रोह दुद्रुहतुः दुद्रुहुः । दुद्रोहिथ-दुद्रोग्ध-दुद्रोढ[१] दुद्रुहथुः दुद्रुह । दुद्रोह दुद्रुहिव-दुद्रुह्व दुद्रुहिम-दुद्रुह्म । **३. लुट्** – (i) द्रोग्धा द्रोग्धारौ द्रोग्धारः । द्रोग्धासि द्रोग्धास्थः द्रोग्धास्थ । द्रोग्धास्मि द्रोग्धास्वः द्रोग्धास्मः । (ii) द्रोढा द्रोढारौ द्रोढारः । द्रोढासि द्रोढास्थः द्रोढास्थ । द्रोढास्मि द्रोढास्वः द्रोढास्मः । (iii) द्रोहिता[२] द्रोहितारौ द्रोहितारः । द्रोहितासि द्रोहितास्थः द्रोहितास्थ । द्रोहितास्मि द्रोहितास्वः द्रोहितास्मः । **४. लृट्** – (i) ध्रोक्ष्यति[२] ध्रोक्ष्यतः ध्रोक्ष्यन्ति । ध्रोक्ष्यसि ध्रोक्ष्यथः ध्रोक्ष्यथ । ध्रोक्ष्यामि ध्रोक्ष्यावः ध्रोक्ष्यामः । (ii) द्रोहिष्यति द्रोहिष्यतः द्रोहिष्यन्ति । द्रोहिष्यसि द्रोहिष्यथः द्रोहिष्यथ । द्रोहिष्यामि द्रोहिष्यावः द्रोहिष्यामः ।

५. लोट् – द्रुह्यतु, द्रुह्यतात् द्रुह्यताम् द्रुह्यन्तु । द्रुह्य, द्रुह्यतात् द्रुह्यतम् द्रुह्यत । द्रुह्यानि द्रुह्याव द्रुह्याम ।

६. लङ् – अद्रुह्यत् अद्रुह्यताम् अद्रुह्यन् । अद्रुह्यः अद्रुह्यतम् अद्रुह्यत । अद्रुह्यम् अद्रुह्याव अद्रुह्याम ।

७. विधिलिङ् – द्रुह्येत् द्रुह्येताम् द्रुह्येयुः । द्रुह्येः द्रुह्येतम् द्रुह्येत । द्रुह्येयम् द्रुह्येव द्रुह्येम । **८. आशीर्लिङ्** – द्रुह्यात् द्रुह्यास्ताम् द्रुह्यासुः । द्रुह्याः द्रुह्यास्तम् द्रुह्यास्त । द्रुह्यासम् द्रुह्यास्व द्रुह्यास्म । **९. लुङ्** – अद्रुहत् अद्रुहताम् अद्रुहन् । अद्रुहः अद्रुहतम् अद्रुहत । अद्रुहम् अद्रुहाव अद्रुहाम । **१०. लृङ्** – (i) अध्रोक्ष्यत् अध्रोक्ष्यताम् अध्रोक्ष्यन् । अध्रोक्ष्यः अध्रोक्ष्यतम् अध्रोक्ष्यत । अध्रोक्ष्यम् अध्रोक्ष्याव अध्रोक्ष्याम । (ii) अद्रोहिष्यत् अद्रोहिष्यताम् अद्रोहिष्यन् । अद्रोहिष्यः अद्रोहिष्यतम् अद्रोहिष्यत । अद्रोहिष्यम् अद्रोहिष्याव अद्रोहिष्याम ।

णिचि – द्रोहयति-ते, **सनि** – दुद्रोहिषति/दुद्रुहिषति/दुध्रुक्षति[३], **यकि** – द्रुह्यते ।

१. अनिट्पक्षे 'वा द्रुहमुहष्णुह..' इति वा घः । घादेशाभावे 'हो ढः' इति ढत्वम् ।

२. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः । घत्वे ढत्वे च समानं रूपम् ।

३. सनि 'रधादिभ्यश्च' इति इड्विकल्पः । इट्पक्षे 'रलो व्युपधात् ...' (१.२.२६) इति कित्त्वविकल्पः । इडभावपक्षे 'वा द्रुह....' (८.२.३३) इति घत्वविकल्पः ।

११९८. मुह – वैचित्त्ये । सकर्म, वेट्, परस्मै, (पुषादिः रधादिश्च) । वैचित्त्यम् = विचित्तता, अविवेकः ।

१. लट् – मुह्यति मुह्यतः मुह्यन्ति । मुह्यसि मुह्यथः मुह्यथ । मुह्यामि मुह्यावः मुह्यामः । **२. लिट्** – मुमोह मुमुहतुः मुमुहुः । मुमोहिथ-मुमोग्ध-मुमोढ[१] मुमुहथुः मुमुह । मुमोह मुमुहिव-मुमुह्व मुमुहिम-मुमुह्म । **३. लुट्** – (i) मोग्धा मोग्धारौ मोग्धारः । मोग्धासि मोग्धास्थः मोग्धास्थ । मोग्धास्मि मोग्धास्वः मोग्धास्मः । (ii) मोढा मोढारौ मोढारः । मोढासि मोढास्थः मोढास्थ । मोढास्मि मोढास्वः मोढास्मः । (ii) मोहिता[२] मोहितारौ मोहितारः । मोहितासि मोहितास्थः मोहितास्थ । मोहितास्मि मोहितास्वः मोहितास्मः । **४. लृट्** – (i) मोक्ष्यति[२] मोक्ष्यतः मोक्ष्यन्ति । मोक्ष्यसि मोक्ष्यथः मोक्ष्यथ । मोक्ष्यामि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मोक्ष्यावः मोक्ष्यामः । (iii) मोहिष्यति मोहिष्यतः मोहिष्यन्ति । मोहिष्यसि मोहिष्यथः मोहिष्यथ । मोहिष्यामि मोहिष्यावः मोहिष्यामः । **५. लोट्** – मुह्यतु, मुह्यतात् मुह्यताम् मुह्यन्तु । मुह्य, मुह्यतात् मुह्यतम् मुह्यत । मुह्यानि मुह्याव मुह्याम । **६. लङ्** – अमुह्यत् अमुह्यताम् अमुह्यन् । अमुह्यः अमुह्यतम् अमुह्यत । अमुह्यम् अमुह्याव अमुह्याम । **७. विधिलिङ्** – मुह्येत् मुह्येताम् मुह्येयुः । मुह्येः मुह्येतम् मुह्येत । मुह्येयम् मुह्येव मुह्येम । **८. आशीर्लिङ्** – मुह्यात् मुह्यास्ताम् मुह्यासुः । मुह्याः मुह्यास्तम् मुह्यास्त । मुह्यासम् मुह्यास्व मुह्यास्म । **९. लुङ्** – अमुहत् अमुहताम् अमुहन् । अमुहः अमुहतम् अमुहत । अमुहम् अमुहाव अमुहाम । **१०. लृङ्** – (i) अमोक्ष्यत् अमोक्ष्यताम् अमोक्ष्यन् । अमोक्ष्यः अमोक्ष्यतम् अमोक्ष्यत । अमोक्ष्यम् अमोक्ष्याव अमोक्ष्याम । (ii) अमोहिष्यत् अमोहिष्यताम् अमोहिष्यन् । अमोहिष्यः अमोहिष्यतम् अमोहिष्यत । अमोहिष्यम् अमोहिष्याव अमोहिष्याम ।

णिचि – मोहयति/परिमोहयति-ते[३], **सनि** – मुमुहिषति/मुमोहिषति/मुमुक्षति[४], **यकि** – मुह्यते ।

१. अनिट्पक्षे 'वा द्रुहमुहष्णुह..' इति वा घः । घादेशाभावे 'हो ढः' इति ढत्वम् ।

२. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः । घत्वे ढत्वे च समानं रूपम् ।

३. चित्तवत्कर्तृकत्वे 'अणावकर्मकात्...' इति परस्मैपदमेव । परिपूर्णत्वे 'न पादम्याङ्...' इत्यादिना निषेधात् उभयं भवति ।

४. सनि 'रधादिभ्यश्च' इति इड्विकल्पः । इट्पक्षे 'रलो व्युपधात् ...' (१.२.२६) इति कित्त्वविकल्पः । इडभावपक्षे 'वा द्रुहमुह....' (८.२.३३) इति घत्वविकल्पः ।

११९९. ष्णुह – उद्गिरणे । सकर्म, वेट्, परस्मै, (पुषादिः रधादिश्च) ।

१. लट् – स्नुह्यति स्नुह्यतः स्नुह्यन्ति । स्नुह्यसि स्नुह्यथः स्नुह्यथ । स्नुह्यामि स्नुह्यावः स्नुह्यामः । **२. लिट्** – सुष्णोह सुष्णुहतुः सुष्णुहुः । सुष्णोहिथ-सुष्णोग्ध-सुष्णोढ[१] सुष्णुहथुः सुष्णुह । सुष्णोह सुष्णुहिव-सुष्णुह्व सुष्णुहिम-सुष्णुह्म । **३. लुट्** – (i) स्नोग्धा स्नोग्धारौ स्नोग्धारः । स्नोग्धासि स्नोग्धास्थः स्नोग्धास्थ । स्नोग्धास्मि स्नोग्धास्वः स्नोग्धास्मः । (ii) स्नोढा स्नोढारौ स्नोढारः । स्नोढासि स्नोढास्थः स्नोढास्थ । स्नोढास्मि स्नोढास्वः स्नोढास्मः । (iii) स्नोहिता[२] स्नोहितारौ स्नोहितारः । स्नोहितासि स्नोहितास्थः स्नोहितास्थ । स्नोहितास्मि स्नोहितास्वः स्नोहितास्मः । **४. लृट्** – (i) स्नोक्ष्यति[२] स्नोक्ष्यतः स्नोक्ष्यन्ति । स्नोक्ष्यसि स्नोक्ष्यथः स्नोक्ष्यथ । स्नोक्ष्यामि स्नोक्ष्यावः स्नोक्ष्यामः । (ii) स्नोहिष्यति स्नोहिष्यतः स्नोहिष्यन्ति । स्नोहिष्यसि स्नोहिष्यथः स्नोहिष्यथ । स्नोहिष्यामि स्नोहिष्यावः स्नोहिष्यामः । **५. लोट्** – स्नुह्यतु, स्नुह्यतात् स्नुह्यताम् स्नुह्यन्तु । स्नुह्य, स्नुह्यतात् स्नुह्यतम् स्नुह्यत । स्नुह्यानि स्नुह्याव स्नुह्याम । **६. लङ्** – अस्नुह्यत् अस्नुह्यताम् अस्नुह्यन् । अस्नुह्यः अस्नुह्यतम् अस्नुह्यत । अस्नुह्यम् अस्नुह्याव अस्नुह्याम । **७. विधिलिङ्** – स्नुह्येत् स्नुह्येताम् स्नुह्येयुः । स्नुह्येः स्नुह्येतम् स्नुह्येत । स्नुह्येयम् स्नुह्येव स्नुह्येम । **८. आशीर्लिङ्** – स्नुह्यात् स्नुह्यास्ताम् स्नुह्यासुः । स्नुह्याः स्नुह्यास्तम् स्नुह्यास्त । स्नुह्यासम् स्नुह्यास्व स्नुह्यास्म । **९. लुङ्** – अस्नुहत् अस्नुहताम् अस्नुहन् । अस्नुहः अस्नुहतम् अस्नुहत । अस्नुहम् अस्नुहाव अस्नुहाम । **१०. लृङ्** – (i) अस्नोक्ष्यत् अस्नोक्ष्यताम् अस्नोक्ष्यन् । अस्नोक्ष्यः अस्नोक्ष्यतम् अस्नोक्ष्यत । अस्नोक्ष्यम् अस्नोक्ष्याव अस्नोक्ष्याम । (ii) अस्नोहिष्यत् अस्नोहिष्यताम् अस्नोहिष्यन् । अस्नोहिष्यः अस्नोहिष्यतम् अस्नोहिष्यत । अस्नोहिष्यम् अस्नोहिष्याव अस्नोहिष्याम ।

णिचि – स्नोहयति-ते, **सनि** – सुस्नुहिषति/सुस्नोहिषति/सुस्नुक्षति, **यकि** – स्नुह्यते ।

१. अनिट्पक्षे 'वा द्रुहमुहष्णुह..' इति वा घः । घादेशाभावे 'हो ढः' इति ढत्वम् ।

२. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः । घत्वे ढत्वे च समानं रूपम् ।

१२००. ष्णिह – प्रीतौ । अकर्म, वेट्, परस्मै, (पुषादिः रधादिश्च) । 'ष्णिह'धातोः अनन्तरं वृत्करणं दृश्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तच्च रधादिपाठसमाप्तिसूचनाय । पुषादयः तु अनुवर्तन्ते एव । तथा हि कौमुदी – ''रधादयः समाप्ताः । पुषादयः तु आ गणान्तात् इति सिद्धान्तः'' इति । तरङ्गिण्यां तु रधादीन् परिसमाप्य – 'एतावन्तः पुषादयः इत्येके । अग्रे तु शमादिः' इति उक्तम् । 'तत् भाष्यादिविरोधात् उपेक्ष्यम्' इति उक्त्वा मा.धा.वृत्तौ कैयटोक्तिः विवृता । विस्तरः तत्रैव द्रष्टव्यः । 'स्नेहने स्नेहयेत्, प्रीतौ स्निह्येत्' (श्लो. १९८) इति देवः । 'स्निह' इति केचित् । तद् भाष्यादिविरोधादुपेक्ष्यम् ।

१. लट् – स्निह्यति स्निह्यतः स्निह्यन्ति । स्निह्यसि स्निह्यथः स्निह्यथ । स्निह्यामि स्निह्यावः स्निह्यामः । **२. लिट्** – सिष्णेह सिष्णिहतुः सिष्णिहुः । सिष्णेहिथ-सिष्णेग्ध-सिष्णेढ सिष्णिहथुः सिष्णिह । सिष्णेह सिष्णिहिव-सिष्णिह्व सिष्णिहिम-सिष्णिह्म । **३. लुट्** – (i) स्नेग्धा स्नेग्धारौ स्नेग्धारः । स्नेग्धासि स्नेग्धास्थः स्नेग्धास्थ । स्नेग्धास्मि स्नेग्धास्वः स्नेग्धास्मः । (ii) स्नेढा स्नेढारौ स्नेढारः । स्नेढासि स्नेढास्थः स्नेढास्थ । स्नेढास्मि स्नेढास्वः स्नेढास्मः । (iii) स्नेहिता[२] स्नेहितारौ स्नेहितारः । स्नेहितासि स्नेहितास्थः स्नेहितास्थ । स्नेहितास्मि स्नेहितास्वः स्नेहितास्मः । **४. लृट्** – (i) स्नेक्ष्यति[२] स्नेक्ष्यतः स्नेक्ष्यन्ति । स्नेक्ष्यसि स्नेक्ष्यथः स्नेक्ष्यथ । स्नेक्ष्यामि स्नेक्ष्यावः स्नेक्ष्यामः । (ii) स्नेहिष्यति स्नेहिष्यतः स्नेहिष्यन्ति । स्नेहिष्यसि स्नेहिष्यथः स्नेहिष्यथ । स्नेहिष्यामि स्नेहिष्यावः स्नेहिष्यामः । **५. लोट्** – स्निह्यतु, स्निह्यतात् स्निह्यताम् स्निह्यन्तु । स्निह्य, स्निह्यतात् स्निह्यतम् स्निह्यत । स्निह्यानि स्निह्याव स्निह्याम । **६. लङ्** – अस्निह्यत् अस्निह्यताम् अस्निह्यन् । अस्निह्यः अस्निह्यतम् अस्निह्यत । अस्निह्यम् अस्निह्याव अस्निह्याम । **७. विधिलिङ्** – स्निह्येत् स्निह्येताम् स्निह्येयुः । स्निह्येः स्निह्येतम् स्निह्येत । स्निह्येयम् स्निह्येव स्निह्येम । **८. आशीर्लिङ्** – स्निह्यात् स्निह्यास्ताम् स्निह्यासुः । स्निह्याः स्निह्यास्तम् स्निह्यास्त । स्निह्यासम् स्निह्यास्व स्निह्यास्म । **९. लुङ्** – अस्निहत् अस्निहताम् अस्निहन् । अस्निहः अस्निहतम् अस्निहत । अस्निहम् अस्निहाव अस्निहाम । **१०. लृङ्** – (i) अस्नेक्ष्यत् अस्नेक्ष्यताम् अस्नेक्ष्यन् । अस्नेक्ष्यः अस्नेक्ष्यतम् अस्नेक्ष्यत । अस्नेक्ष्यम् अस्नेक्ष्याव अस्नेक्ष्याम । (ii) अस्नेहिष्यत् अस्नेहिष्यताम् अस्नेहिष्यन् । अस्नेहिष्यः अस्नेहिष्यतम् अस्नेहिष्यत । अस्नेहिष्यम् अस्नेहिष्याव अस्नेहिष्याम ।

णिचि – स्नेहयति-ते, **सनि** – सिस्निहिषति/सिस्नेहिषति/सिस्निक्षति[३], **यकि** – स्निह्यते ।

१. अनिट्पक्षे 'वा द्रुहमुहष्णुह..' इति वा घः । घादेशाभावे 'हो ढः' इति ढत्वम् ।
२. 'रलो व्युपधात्...' इति कित्त्वविकल्पः । घत्वे ढत्वे च समानं रूपम् ।
३. सनि 'रधादिभ्यश्च' इति इड्विकल्पः । इट्पक्षे 'रलो व्युपधात् ...' (१.२.२६) इति कित्त्वविकल्पः । इडभावपक्षे 'वा द्रुहमुह....' (८.२.३३) इति घत्वविकल्पः ।

१२०१. शमु – उपशमे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः शमादिश्च) । उपशमः नाशः इन्द्रियनिग्रहश्च । 'आलोचने शमयते शाम्यत्युपशमे श्यनि' (श्लो. १४९) इति देवः ।

१. लट् – शाम्यति[१] शाम्यतः शाम्यन्ति । शाम्यसि शाम्यथः शाम्यथ । शाम्यामि शाम्यावः शाम्यामः । **२. लिट्** – शशाम शेमतुः शेमुः । शेमिथ शेमथुः शेम । शशाम-शशम शेमिव शेमिम । **३. लुट्** – शमिता शमितारौ शमितारः । शमितासि शमितास्थः शमितास्थ । शमितास्मि शमितास्वः शमितास्मः । **४. लृट्** – शमिष्यति शमिष्यतः शमिष्यन्ति । शमिष्यसि शमिष्यथः शमिष्यथ । शमिष्यामि शमिष्यावः शमिष्यामः । **५. लोट्** – शाम्यतु, शाम्यतात् शाम्यताम् शाम्यन्तु । शाम्य, शाम्यतात् शाम्यतम् शाम्यत । शाम्यानि शाम्याव शाम्याम । **६. लङ्** – अशाम्यत् अशाम्यताम् अशाम्यन् । अशाम्यः अशाम्यतम् अशाम्यत । अशाम्यम् अशाम्याव अशाम्याम । **७. विधिलिङ्** – शाम्येत् शाम्येताम् शाम्येयुः । शाम्येः शाम्येतम् शाम्येत । शाम्येयम् शाम्येव शाम्येम । **८. आशीर्लिङ्** – शाम्यात् शाम्यास्ताम् शाम्यासुः । शाम्याः शाम्यास्तम् शाम्यास्त । शाम्यासम् शाम्यास्व शाम्यास्म ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

९. लुङ् – अशमत् अशमताम् अशमन् । अशमः अशमतम् अशमत । अशमम् अशमाव अशमाम ।
१०. लृङ् – अशमिष्यत् अशमिष्यताम् अशमिष्यन् । अशमिष्यः अशमिष्यतम् अशमिष्यत । अशमिष्यम् अशमिष्याव अशमिष्याम ।

णिचि – शमयति[2]-निशामयति-ते, **सनि** – शिशमिषति, **यकि** – शम्यते

१. 'शमामष्टानां दीर्घः श्यनि' इति शमादीनां श्यनि दीर्घः स्यात् । 'शमुस्तमुर्दमुरथ श्रमुर्भ्रमुरपि क्षमुः । क्लमुर्मदी चेत्येतेऽष्टौ शमादयः ।''

२. 'शमोऽदर्शने' इति दर्शनादन्यत्र मित्त्वात् ह्रस्वः । 'निशाम्य रामस्य निशम्य वृत्तम्' चम्पूरामायणम् ।

१२०२. तमु – काङ्क्षायाम् । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः शमादिश्च) ।

१. लट् – ताम्यति[1] ताम्यतः ताम्यन्ति । ताम्यसि ताम्यथः ताम्यथ । ताम्यामि ताम्यावः ताम्यामः ।
२. लिट् – तताम तेमतुः तेमुः । तेमिथ तेमथुः तेम । तताम-ततम तेमिव तेमिम । **३. लुट्** – तमिता तमितारौ तमितारः । तमितासि तमितास्थः तमितास्थ । तमितास्मि तमितास्वः तमितास्मः । **४. लृट्** – तमिष्यति तमिष्यतः तमिष्यन्ति । तमिष्यसि तमिष्यथः तमिष्यथ । तमिष्यामि तमिष्यावः तमिष्यामः ।
५. लोट् – ताम्यतु, ताम्यतात् ताम्यताम् ताम्यन्तु । ताम्य, ताम्यतात् ताम्यतम् ताम्यत । ताम्यानि ताम्याव ताम्याम । **६. लङ्** – अताम्यत् अताम्यताम् अताम्यन् । अताम्यः अताम्यतम् अताम्यत । अताम्यम् अताम्याव अताम्याम । **७. विधिलिङ्** – ताम्येत् ताम्येताम् ताम्येयुः । ताम्येः ताम्येतम् ताम्येत । ताम्येयम् ताम्येव ताम्येम । **८. आशीर्लिङ्** – ताम्यात् ताम्यास्ताम् ताम्यासुः । ताम्याः ताम्यास्तम् ताम्यास्त । ताम्यासम् ताम्यास्व ताम्यास्म । **९. लुङ्** – अतमत् अतमताम् अतमन् । अतमः अतमतम् अतमत । अतमम् अतमाव अतमाम । **१०. लृङ्** – अतमिष्यत् अतमिष्यताम् अतमिष्यन् । अतमिष्यः अतमिष्यतम् अतमिष्यत । अतमिष्यम् अतमिष्याव अतमिष्याम ।

णिचि – तमयति[2] – ते, **सनि** – तितमिषति, **यकि** – तम्यते ।

१. 'शमामष्टानां दीर्घः श्यनि' इति शमादीनां श्यनि दीर्घः स्यात् ।

२. 'जनीजृष्क्नसुरञ्जोऽमन्ताच्च' (ग.सू.भ्वादौ) इति मित्संज्ञा । 'मितां ह्रस्वः' (६.४.९२) इति णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

१२०३. दमु – उपशमे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः शमादिश्च) 'उपशम इति ण्यन्तस्य । ते सकर्मकोऽयम्, न तु शमिवदकर्मकः' इति बालमनोरमा ।

१. लट् – दाम्यति[1] दाम्यतः दाम्यन्ति । दाम्यसि दाम्यथः दाम्यथ । दाम्यामि दाम्यावः दाम्यामः ।
२. लिट् – ददाम देमतुः देमुः । देमिथ देमथुः देम । ददाम-ददम देमिव देमिम । **३. लुट्** – दमिता दमितारौ दमितारः । दमितासि दमितास्थः दमितास्थ । दमितास्मि दमितास्वः दमितास्मः । **४. लृट्** – दमिष्यति दमिष्यतः दमिष्यन्ति । दमिष्यसि दमिष्यथः दमिष्यथ । दमिष्यामि दमिष्यावः दमिष्यामः ।
५. लोट् – दाम्यतु, दाम्यतात् दाम्यताम् दाम्यन्तु । दाम्य, दाम्यतात् दाम्यतम् दाम्यत । दाम्यानि दाम्याव दाम्याम । **६. लङ्** – अदाम्यत् अदाम्यताम् अदाम्यन् । अदाम्यः अदाम्यतम् अदाम्यत । अदाम्यम् अदाम्याव अदाम्याम । **७. विधिलिङ्** – दाम्येत् दाम्येताम् दाम्येयुः । दाम्येः दाम्येतम् दाम्येत । दाम्येयम् दाम्येव दाम्येम । **८. आशीर्लिङ्** – दाम्यात् दाम्यास्ताम् दाम्यासुः । दाम्याः दाम्यास्तम् दाम्यास्त । दाम्यासम् दाम्यास्व दाम्यास्म । **९. लुङ्** – अदमत् अदमताम् अदमन् । अदमः अदमतम् अदमत । अदमम् अदमाव अदमाम । **१०. लृङ्** – अदमिष्यत् अदमिष्यताम् अदमिष्यन् । अदमिष्यः अदमिष्यतम् अदमिष्यत । अदमिष्यम् अदमिष्याव अदमिष्याम ।

णिचि – दमयति[2] – ते, **सनि** – दिदमिषति, **यकि** – दम्यते

१. 'शमामष्टानां दीर्घः श्यनि' इति शमादीनां श्यनि दीर्घः स्यात् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. 'जनीजृष्क्नसुरञ्जोऽमन्ताच्च' (ग.सू.भ्वादौ) इति मित्संज्ञा । 'मितां ह्रस्वः' (६.४.९२) इति णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

१२०४. श्रमु - तपसि खेदे च । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः शमादिश्च) ।

१. लट् - श्राम्यति[1] श्राम्यतः श्राम्यन्ति । श्राम्यसि श्राम्यथः श्राम्यथ । श्राम्यामि श्राम्यावः श्राम्यामः । **२. लिट्** - शश्राम शश्रमतुः शश्रमुः । शश्रमिथ शश्रमथुः शश्रम । शश्राम-शश्रम शश्रमिव शश्रमिम । **३. लुट्** - श्रमिता श्रमितारौ श्रमितारः । श्रमितासि श्रमितास्थः श्रमितास्थ । श्रमितास्मि श्रमितास्वः श्रमितास्मः । **४. लृट्** - श्रमिष्यति श्रमिष्यतः श्रमिष्यन्ति । श्रमिष्यसि श्रमिष्यथः श्रमिष्यथ । श्रमिष्यामि श्रमिष्यावः श्रमिष्यामः । **५. लोट्** - श्राम्यतु, श्राम्यतात् श्राम्यताम् श्राम्यन्तु । श्राम्य, श्राम्यतात् श्राम्यतम् श्राम्यत । श्राम्याणि श्राम्याव श्राम्याम । **६. लङ्** - अश्राम्यत् अश्राम्यताम् अश्राम्यन् । अश्राम्यः अश्राम्यतम् अश्राम्यत । अश्राम्यम् अश्राम्याव अश्राम्याम । **७. विधिलिङ्** - श्राम्येत् श्राम्येताम् श्राम्येयुः । श्राम्येः श्राम्येतम् श्राम्येत । श्राम्येयम् श्राम्येव श्राम्येम । **८. आशीर्लिङ्** - श्राम्यात् श्राम्यास्ताम् श्राम्यासुः । श्राम्याः श्राम्यास्तम् श्राम्यास्त । श्राम्यासम् श्राम्यास्व श्राम्यास्म । **९. लुङ्** - अश्रमत् अश्रमताम् अश्रमन् । अश्रमः अश्रमतम् अश्रमत । अश्रमम् अश्रमाव अश्रमाम । **१०. लृङ्** - अश्रमिष्यत् अश्रमिष्यताम् अश्रमिष्यन् । अश्रमिष्यः अश्रमिष्यतम् अश्रमिष्यत । अश्रमिष्यम् अश्रमिष्याव अश्रमिष्याम ।

णिचि - श्रमयति[2] - ते, **सनि** - शिश्रमिषति, **यकि** - श्रम्यते ।

१. 'शमामष्टानां दीर्घः श्यनि' इति शमादीनां श्यनि दीर्घः स्यात् ।

२. 'जनीजृष्क्नसुरञ्जोऽमन्ताच्च' (ग.सू.भ्वादौ) इति मित्संज्ञा । 'मितां ह्रस्वः' (६.४.९२) इति णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

१२०५. भ्रमु - अनवस्थाने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः शमादिश्च) । अनवस्थानम् = देशान्तरगमनम् । 'चलने भ्रमति भ्रम्येत्, शमादेः भ्राम्यति भ्रमेत्' (श्लो.१४७) इति देवः ।

१. लट् - (i) भ्राम्यति भ्राम्यतः भ्राम्यन्ति । भ्राम्यसि भ्राम्यथः भ्राम्यथ । भ्राम्यामि भ्राम्यावः भ्राम्यामः । (ii) भ्रमति[1] भ्रमतः भ्रमन्ति । भ्रमसि भ्रमथः भ्रमथ । भ्रमामि भ्रमावः भ्रमामः । **२. लिट्** - बभ्राम भ्रेमतुः-बभ्रमतुः भ्रेमुः-बभ्रमुः । भ्रेमिथ भ्रेमथुः भ्रेम । बभ्राम-बभ्रम बभ्रमिव-भ्रेमिव बभ्रमिम-भ्रेमिम । **३. लुट्** - भ्रमिता भ्रमितारौ भ्रमितारः । भ्रमितासि भ्रमितास्थः भ्रमितास्थ । भ्रमितास्मि भ्रमितास्वः भ्रमितास्मः । **४. लृट्** - भ्रमिष्यति भ्रमिष्यतः भ्रमिष्यन्ति । भ्रमिष्यसि भ्रमिष्यथः भ्रमिष्यथ । भ्रमिष्यामि भ्रमिष्यावः भ्रमिष्यामः । **५. लोट्** - (i) भ्राम्यतु, भ्राम्यतात् भ्राम्यताम् भ्राम्यन्तु । भ्राम्य, भ्राम्यतात् भ्राम्यतम् भ्राम्यत । भ्राम्याणि भ्राम्याव भ्राम्याम । (ii) भ्रमतु, भ्रमतात् भ्रमताम् भ्रमन्तु । भ्रम, भ्रमतात् भ्रमतम् भ्रमत । भ्रमाणि भ्रमाव भ्रमाम । **६. लङ्** - (i) अभ्राम्यत् अभ्राम्यताम् अभ्राम्यन् । अभ्राम्यः अभ्राम्यतम् अभ्राम्यत । अभ्राम्यम् अभ्राम्याव अभ्राम्याम । (ii) अभ्रमत् अभ्रमताम् अभ्रमन् । अभ्रमः अभ्रमतम् अभ्रमत । अभ्रमम् अभ्रमाव अभ्रमाम । **७. विधिलिङ्** - (i) भ्राम्येत् भ्राम्येताम् भ्राम्येयुः । भ्राम्येः भ्राम्येतम् भ्राम्येत । भ्राम्येयम् भ्राम्येव भ्राम्येम । (ii) भ्रमेत् भ्रमेताम् भ्रमेयुः । भ्रमेः भ्रमेतम् भ्रमेत । भ्रमेयम् भ्रमेव भ्रमेम । **८. आशीर्लिङ्** - भ्रम्यात् भ्रम्यास्ताम् भ्रम्यासुः । भ्रम्याः भ्रम्यास्तम् भ्रम्यास्त । भ्रम्यासम् भ्रम्यास्व भ्रम्यास्म । **९. लुङ्** - अभ्रमत् अभ्रमताम् अभ्रमन् । अभ्रमः अभ्रमतम् अभ्रमत । अभ्रमम् अभ्रमाव अभ्रमाम । **१०. लृङ्** - अभ्रमिष्यत् अभ्रमिष्यताम् अभ्रमिष्यन् । अभ्रमिष्यः अभ्रमिष्यतम् अभ्रमिष्यत । अभ्रमिष्यम् अभ्रमिष्याव अभ्रमिष्याम ।

णिचि - भ्रमयति[2] - ते, **सनि** - बिभ्रमिषति, **यकि** - भ्रम्यते ।

१. 'वा भ्राशभ्लाशभ्रमुक्रमुक्लमुत्रसित्रुटिलषः' इति कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे वा श्यन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. 'जनीजॄक्नसुरञ्जोऽमन्ताच्च' (ग.सू.भ्वादौ) इति मित्संज्ञा । 'मितां ह्रस्वः' (६.४.९२) इति णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

१२०६. क्षमू – सहने । सकर्म, वेट्, परस्मै, (पुषादिः शमादिश्च) । 'अषितः क्षाम्यतेः क्षान्तिः क्षमूषः क्षमते क्षमा' (श्लो.१४६) इति देवः

१. लट् – क्षाम्यति[1] क्षाम्यतः क्षाम्यन्ति । क्षाम्यसि क्षाम्यथः क्षाम्यथ । क्षाम्यामि क्षाम्यावः क्षाम्यामः । **२. लिट्** – चक्षाम चक्षमतुः चक्षमुः । चक्षमिथ-चक्षन्थ[2] चक्षमथुः चक्षम । चक्षाम-चक्षम चक्षमिव-चक्षण्व चक्षमिम-चक्षण्म । **३. लुट्** – (i) क्षमिता क्षमितारौ क्षमितारः । क्षमितासि क्षमितास्थः क्षमितास्थ । क्षमितास्मि क्षमितास्वः क्षमितास्मः । (ii) क्षन्ता[2] क्षन्तारौ क्षन्तारः । क्षन्तासि क्षन्तास्थः क्षन्तास्थ । क्षन्तास्मि क्षन्तास्वः क्षन्तास्मः । **४. लृट्** – (i) क्षमिष्यति क्षमिष्यतः क्षमिष्यन्ति । क्षमिष्यसि क्षमिष्यथः क्षमिष्यथ । क्षमिष्यामि क्षमिष्यावः क्षमिष्यामः । (ii) क्षंस्यति[2] क्षंस्यतः क्षंस्यन्ति । क्षंस्यसि क्षंस्यथः क्षंस्यथ । क्षंस्यामि क्षंस्यावः क्षंस्यामः । **५. लोट्** – क्षाम्यतु, क्षाम्यतात् क्षाम्यताम् क्षाम्यन्तु । क्षाम्य, क्षाम्यतात् क्षाम्यतम् क्षाम्यत । क्षाम्याणि क्षाम्याव क्षाम्याम । **६. लङ्** – अक्षाम्यत् अक्षाम्यताम् अक्षाम्यन् । अक्षाम्यः अक्षाम्यतम् अक्षाम्यत । अक्षाम्यम् अक्षाम्याव अक्षाम्याम । **७. विधिलिङ्** – क्षाम्येत् क्षाम्येताम् क्षाम्येयुः । क्षाम्येः क्षाम्येतम् क्षाम्येत । क्षाम्येयम् क्षाम्येव क्षाम्येम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षम्यात् क्षम्यास्ताम् क्षम्यासुः । क्षम्याः क्षम्यास्तम् क्षम्यास्त । क्षम्यासम् क्षम्यास्व क्षम्यास्म । **९. लुङ्** – अक्षमत् अक्षमताम् अक्षमन् । अक्षमः अक्षमतम् अक्षमत । अक्षमम् अक्षमाव अक्षमाम । **१०. लृङ्** – (i) अक्षमिष्यत् अक्षमिष्यताम् अक्षमिष्यन् । अक्षमिष्यः अक्षमिष्यतम् अक्षमिष्यत । अक्षमिष्यम् अक्षमिष्याव अक्षमिष्याम । (ii) अक्षंस्यत् अक्षंस्यताम् अक्षंस्यन् । अक्षंस्यः अक्षंस्यतम् अक्षंस्यत । अक्षंस्यम् अक्षंस्याव अक्षंस्याम ।

णिचि – क्षमयति[3]- ते, **सनि** – चिक्षमिषति/चिक्षंसति, **यकि** – क्षम्यते ।

१. 'शमामष्टानां दीर्घः श्यनि' इति शमादीनां श्यनि दीर्घः स्यात् ।

२. ऊदित्त्वात् वेट् ।

३. 'जनीजॄक्नसुरञ्जोऽमन्ताच्च' (ग.सू.भ्वादौ) इति मित्संज्ञा । 'मितां ह्रस्वः' (६.४.९२) इति णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

१२०७. क्लमु – ग्लानौ । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः शमादिश्च) ।

१. लट् – (i) क्लाम्यति क्लाम्यतः क्लाम्यन्ति । क्लाम्यसि क्लाम्यथः क्लाम्यथ । क्लाम्यामि क्लाम्यावः क्लाम्यामः । (ii) क्लामति[1] क्लामतः क्लामन्ति । क्लामसि क्लामथः क्लामथ । क्लामामि क्लामावः क्लामामः । **२. लिट्** – चक्लाम चक्लमतुः चक्लमुः । चक्लमिथ चक्लमथुः चक्लम । चक्लाम-चक्लम चक्लमिव चक्लमिम । **३. लुट्** – क्लमिता क्लमितारौ क्लमितारः । क्लमितासि क्लमितास्थः क्लमितास्थ । क्लमितास्मि क्लमितास्वः क्लमितास्मः । **४. लृट्** – क्लमिष्यति क्लमिष्यतः क्लमिष्यन्ति । क्लमिष्यसि क्लमिष्यथः क्लमिष्यथ । क्लमिष्यामि क्लमिष्यावः क्लमिष्यामः । **५. लोट्** – (i) क्लाम्यतु, क्लाम्यतात् क्लाम्यताम् क्लाम्यन्तु । क्लाम्य, क्लाम्यतात् क्लाम्यतम् क्लाम्यत । क्लाम्यानि क्लाम्याव क्लाम्याम । (ii) क्लामतु, क्लामतात् क्लामताम् क्लामन्तु । क्लाम, क्लामतात् क्लामतम् क्लामत । क्लामानि क्लामाव क्लामाम । **६. लङ्** – (i) अक्लाम्यत् अक्लाम्यताम् अक्लाम्यन् । अक्लाम्यः अक्लाम्यतम् अक्लाम्यत । अक्लाम्यम् अक्लाम्याव अक्लाम्याम । (ii) अक्लामत् अक्लामताम् अक्लामन् । अक्लामः अक्लामतम् अक्लामत । अक्लामम् अक्लामाव अक्लामाम । **७. विधिलिङ्** – (i) क्लाम्येत् क्लाम्येताम् क्लाम्येयुः । क्लाम्येः क्लाम्येतम् क्लाम्येत । क्लाम्येयम् क्लाम्येव क्लाम्येम । (ii) क्लामेत् क्लामेताम् क्लामेयुः । क्लामेः क्लामेतम् क्लामेत । क्लामेयम् क्लामेव क्लामेम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

८. आशीर्लिङ् – क्लम्यात् क्लम्यास्ताम् क्लम्यासुः । क्लम्याः क्लम्यास्तम् क्लम्यास्त । क्लम्यासम् क्लम्यास्व क्लम्यास्म । **९. लुङ्** – अक्लमत् अक्लमताम् अक्लमन् । अक्लमः अक्लमतम् अक्लमत । अक्लमम् अक्लमाव अक्लमाम । **१०. लृङ्** – अक्लमिष्यत् अक्लमिष्यताम् अक्लमिष्यन् । अक्लमिष्यः अक्लमिष्यतम् अक्लमिष्यत । अक्लमिष्यम् अक्लमिष्याव अक्लमिष्याम ।

णिचि – क्लमयति[२] – ते, **सनि** – चिक्लमिषति, **यकि** – क्लम्यते ।

१. 'वा भ्राशभ्लाशभ्रमुक्रमुक्लमुत्रसित्रुटिलषः' इति कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे वा श्यन् । शामादित्वात् श्यनि दीर्घः । शपि तु 'ष्ठिवुक्लमिचमां शिति' इति दीर्घः ।

२. 'जनीजृष्क्नसुरञ्जोऽमन्ताच्च' (ग.सू.भ्वादौ) इति मित्संज्ञा । 'मितां ह्रस्वः' (६.४.९२) इति णौ उपधायाः ह्रस्वः ।

१२०८. मदी – हर्षे ग्लेपने च । अकर्म, सेट्, परस्मै, पुषादिः शमादिः घटादिश्च । 'ग्लेपनम् = दैन्यम्' इति मा.धातुवृत्तिः । 'ग्लपने' इति क्षीरतरङ्गिण्यां पाठः । 'स्तुत्यादौ मन्दते, हर्षे माद्येत्, मादयते णिचि' (श्लो. ११२) इति देवः ।

१. लट् – माद्यति[१] माद्यतः माद्यन्ति । माद्यसि माद्यथः माद्यथ । माद्यामि माद्यावः माद्यामः । **२. लिट्** – ममाद मेदतुः मेदुः । मेदिथ मेदथुः मेद । ममाद-ममद मेदिव मेदिम । **३. लुट्** – मदिता मदितारौ मदितारः । मदितासि मदितास्थः मदितास्थ । मदितास्मि मदितास्वः मदितास्मः । **४. लृट्** – मदिष्यति मदिष्यतः मदिष्यन्ति । मदिष्यसि मदिष्यथः मदिष्यथ । मदिष्यामि मदिष्यावः मदिष्यामः । **५. लोट्** – माद्यतु, माद्यतात् माद्यताम् माद्यन्तु । माद्य, माद्यतात् माद्यतम् माद्यत । माद्यानि माद्याव माद्याम ।

६. लङ् – अमाद्यत् अमाद्यताम् अमाद्यन् । अमाद्यः अमाद्यतम् अमाद्यत । अमाद्यम् अमाद्याव अमाद्याम ।

७. विधिलिङ् – माद्येत् माद्येताम् माद्येयुः । माद्येः माद्येतम् माद्येत । माद्येयम् माद्येव माद्येम ।

८. आशीर्लिङ् – मद्यात् मद्यास्ताम् मद्यासुः । मद्याः मद्यास्तम् मद्यास्त । मद्यासम् मद्यास्व मद्यास्म ।

९. लुङ् – अमदत् अमदताम् अमदन् । अमदः अमदतम् अमदत । अमदम् अमदाव अमदाम ।

१०. लृङ् – अमदिष्यत् अमदिष्यताम् अमदिष्यन् । अमदिष्यः अमदिष्यतम् अमदिष्यत । अमदिष्यम् अमदिष्याव अमदिष्याम ।

णिचि – मदयति[२]/मादयति – ते, **सनि** – मिमदषति, **यकि** – माद्यते ।

१. 'शमामष्टानां दीर्घः श्यनि' इति शमादीनां श्यनि दीर्घः स्यात् ।

२. 'मदी हर्षग्लेपनयोः' इति घटादित्वात् मित्त्वम् । अन्यत्र मादयति । चित्तविकारम् उत्पादयति इत्यर्थः ।

१२०९. असु – क्षेपणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'असतेऽसति गत्यादौ भुव्यस्ति क्षेपणेऽस्यति' (श्लो.१८४) इति देवः ।

१. लट् – अस्यति अस्यतः अस्यन्ति । अस्यसि अस्यथः अस्यथ । अस्यामि अस्यावः अस्यामः ।

२. लिट् – आस आसतुः आसुः । आसिथ आसथुः आस । आस आसिव आसिम । **३. लुट्** – असिता असितारौ असितारः । असितासि असितास्थः असितास्थ । असितास्मि असितास्वः असितास्मः ।

४. लृट् – असिष्यति असिष्यतः असिष्यन्ति । असिष्यसि असिष्यथः असिष्यथ । असिष्यामि असिष्यावः असिष्यामः । **५. लोट्** – अस्यतु, अस्यतात् अस्यताम् अस्यन्तु । अस्य, अस्यतात् अस्यतम् अस्यत । अस्यानि अस्याव अस्याम । **६. लङ्** – आस्यत् आस्यताम् आस्यन् । आस्यः आस्यतम् आस्यत । आस्यम् आस्याव आस्याम । **७. विधिलिङ्** – अस्येत् अस्येताम् अस्येयुः । अस्येः अस्येतम् अस्येत । अस्येयम् अस्येव अस्येम । **८. आशीर्लिङ्** – अस्यात् अस्यास्ताम् अस्यासुः । अस्याः अस्यास्तम् अस्यास्त । अस्यासम् अस्यास्व अस्यास्म । **९. लुङ्** – आस्थत्[१] आस्थताम् आस्थन् । आस्थः आस्थतम् आस्थत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आस्थम् आस्थाव आस्थाम । **१०. लृङ्** – आसिष्यत् आसिष्यताम् आसिष्यन् । आसिष्यः आसिष्यतम् आसिष्यत । आसिष्यम् आसिष्याव आसिष्याम ।

णिचि – आसयति – ते, **सनि** – असिसिषति, **यकि** – अस्यते ।

१. पुषादित्वात् अङ् । 'अस्यतेस्थुक्' अङि परे ।

१२१०. यसु – प्रयत्ने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) ।

१. लट् – (i) यस्यति यस्यतः यस्यन्ति । यस्यसि यस्यथः यस्यथ । यस्यामि यस्यावः यस्यामः । (ii) यसति[१] यसतः यसन्ति । यससि यसथः यसथ । यसामि यसावः यसामः । **२. लिट्** – ययास येसतुः येसुः । येसिथ येसथुः येस । ययास-ययस येसिव येसिम । **३. लुट्** – यसिता यसितारौ यसितारः । यसितासि यसितास्थः यसितास्थ । यसितास्मि यसितास्वः यसितास्मः । **४. लृट्** – यसिष्यति यसिष्यतः यसिष्यन्ति । यसिष्यसि यसिष्यथः यसिष्यथ । यसिष्यामि यसिष्यावः यसिष्यामः । **५. लोट्** – (i) यस्यतु, यस्यतात् यस्यताम् यस्यन्तु । यस्य, यस्यतात् यस्यतम् यस्यत । यस्यानि यस्याव यस्याम । (ii) यसतु, यसतात् यसताम् यसन्तु । यस, यसतात् यसतम् यसत । यसानि यसाव यसाम । **६. लङ्** – (i) अयस्यत् अयस्यताम् अयस्यन् । अयस्यः अयस्यतम् अयस्यत । अयस्यम् अयस्याव अयस्याम । (ii) अयसत् अयसताम् अयसन् । अयसः अयसतम् अयसत । अयसम् अयसाव अयसाम । **७. विधिलिङ्** – (i) यस्येत् यस्येताम् यस्येयुः । यस्येः यस्येतम् यस्येत । यस्येयम् यस्येव यस्येम । (ii) यसेत् यसेताम् यसेयुः । यसेः यसेतम् यसेत । यसेयम् यसेव यसेम । **८. आशीर्लिङ्** – यस्यात् यस्यास्ताम् यस्यासुः । यस्याः यस्यास्तम् यस्यास्त । यस्यासम् यस्यास्व यस्यास्म । **९. लुङ्** – अयसत् अयसताम् अयसन् । अयसः अयसतम् अयसत । अयसम् अयसाव अयसाम । **१०. लृङ्** – अयसिष्यत् अयसिष्यताम् अयसिष्यन् । अयसिष्यः अयसिष्यतम् अयसिष्यत । अयसिष्यम् अयसिष्याव अयसिष्याम ।

णिचि – यासयति – आयासयते[२], **सनि** – यियसिषति, **यकि** – यस्यते ।

१. 'यसोऽनुपसर्गात्' – अनुपसृष्टात् यसः श्यन् वा स्यात् ।

२. 'अणावकर्मकात्' इति परस्मैपदस्य 'न पादम्याङ्...' इति निषेधः ।

१२११. जसु – मोक्षणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'मोक्षणे जस्यतीति स्यात् णावत्रार्थे तु जंसयेत् । हिंसाताडनयोर्धात्वोः उदितोर्जासयेदिति' (श्लो. १८८-९) इति देवः ।

१. लट् – जस्यति जस्यतः जस्यन्ति । जस्यसि जस्यथः जस्यथ । जस्यामि जस्यावः जस्यामः । **२. लिट्** – जजास जेसतुः जेसुः । जेसिथ जेसथुः जेस । जजास-जजस जेसिव जेसिम । **३. लुट्** – जसिता जसितारौ जसितारः । जसितासि जसितास्थः जसितास्थ । जसितास्मि जसितास्वः जसितास्मः । **४. लृट्** – जसिष्यति जसिष्यतः जसिष्यन्ति । जसिष्यसि जसिष्यथः जसिष्यथ । जसिष्यामि जसिष्यावः जसिष्यामः । **५. लोट्** – जस्यतु, जस्यतात् जस्यताम् जस्यन्तु । जस्य, जस्यतात् जस्यतम् जस्यत । जस्यानि जस्याव जस्याम । **६. लङ्** – अजस्यत् अजस्यताम् अजस्यन् । अजस्यः अजस्यतम् अजस्यत । अजस्यम् अजस्याव अजस्याम । **७. विधिलिङ्** – जस्येत् जस्येताम् जस्येयुः । जस्येः जस्येतम् जस्येत । जस्येयम् जस्येव जस्येम । **८. आशीर्लिङ्** जस्यात् जस्यास्ताम् जस्यासुः । जस्याः जस्यास्तम् जस्यास्त । जस्यासम् जस्यास्व जस्यास्म । **९. लुङ्** – अजसत् अजसताम् अजसन् । अजसः अजसतम् अजसत । अजसम् अजसाव अजसाम । **१०. लृङ्** – अजसिष्यत् अजसिष्यताम् अजसिष्यन् । अजसिष्यः अजसिष्यतम् अजसिष्यत । अजसिष्यम् अजसिष्याव अजसिष्याम ।

णिचि – जासयति – ते, **सनि** – जिजसिषति, **यकि** – जस्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१२१२. तसु – उपक्षये । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'तस्यत्युपक्षयार्थे णौ, अलङ्कारे तु तंसयेत्' (श्लो.१८९) इति देवः ।

१. लट् – तस्यति तस्यतः तस्यन्ति । तस्यसि तस्यथः तस्यथ । तस्यामि तस्यावः तस्यामः । **२. लिट्** – ततास तेसतुः तेसुः । तेसिथ तेसथुः तेस । ततास-ततस तेसिव तेसिम । **३. लुट्** – तसिता तसितारौ तसितारः । तसितासि तसितास्थः तसितास्थ । तसितास्मि तसितास्वः तसितास्मः । **४. लृट्** – तसिष्यति तसिष्यतः तसिष्यन्ति । तसिष्यसि तसिष्यथः तसिष्यथ । तसिष्यामि तसिष्यावः तसिष्यामः । **५. लोट्** – तस्यतु, तस्यतात् तस्यताम् तस्यन्तु । तस्य, तस्यतात् तस्यतम् तस्यत । तस्यानि तस्याव तस्याम । **६. लङ्** – अतस्यत् अतस्यताम् अतस्यन् । अतस्यः अतस्यतम् अतस्यत । अतस्यम् अतस्याव अतस्याम । **७. विधिलिङ्** – तस्येत् तस्येताम् तस्येयुः । तस्येः तस्येतम् तस्येत । तस्येयम् तस्येव तस्येम । **८. आशीर्लिङ्** – तस्यात् तस्यास्ताम् तस्यासुः । तस्याः तस्यास्तम् तस्यास्त । तस्यासम् तस्यास्व तस्यास्म । **९. लुङ्** – अतसत् अतसताम् अतसन् । अतसः अतसतम् अतसत । अतसम् अतसाव अतसाम । **१०. लृङ्** – अतसिष्यत् अतसिष्यताम् अतसिष्यन् । अतसिष्यः अतसिष्यतम् अतसिष्यत । अतसिष्यम् अतसिष्याव अतसिष्याम ।

णिचि – तासयति – ते, **सनि** – तितसिषति, **यकि** – तस्यते ।

१२१३. दसु – उपक्षये । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'उपतापे' इति दशपाद्युणादिवृत्तौ पाठः । 'दंसयेन्मोक्षणे, दस्येत् क्षये, दंसयते णिचि । दंशदर्शनयोः, दासेदनि दासति दासते' (श्लो. १८६-१८८) इति देवः ।

१. लट् – दस्यति दस्यतः दस्यन्ति । दस्यसि दस्यथः दस्यथ । दस्यामि दस्यावः दस्यामः । **२. लिट्** – ददास देसतुः देसुः । देसिथ देसथुः देस । ददास-ददस देसिव देसिम । **३. लुट्** – दसिता दसितारौ दसितारः । दसितासि दसितास्थः दसितास्थ । दसितास्मि दसितास्वः दसितास्मः । **४. लृट्** – दसिष्यति दसिष्यतः दसिष्यन्ति । दसिष्यसि दसिष्यथः दसिष्यथ । दसिष्यामि दसिष्यावः दसिष्यामः । **५. लोट्** – दस्यतु, दस्यतात् दस्यताम् दस्यन्तु । दस्य, दस्यतात् दस्यतम् दस्यत । दस्यानि दस्याव दस्याम । **६. लङ्** – अदस्यत् अदस्यताम् अदस्यन् । अदस्यः अदस्यतम् अदस्यत । अदस्यम् अदस्याव अदस्याम । **७. विधिलिङ्** – दस्येत् दस्येताम् दस्येयुः । दस्येः दस्येतम् दस्येत । दस्येयम् दस्येव दस्येम । **८. आशीर्लिङ्** – दस्यात् दस्यास्ताम् दस्यासुः । दस्याः दस्यास्तम् दस्यास्त । दस्यासम् दस्यास्व दस्यास्म । **९. लुङ्** – अदसत् अदसताम् अदसन् । अदसः अदसतम् अदसत । अदसम् अदसाव अदसाम । **१०. लृङ्** – अदसिष्यत् अदसिष्यताम् अदसिष्यन् । अदसिष्यः अदसिष्यतम् अदसिष्यत । अदसिष्यम् अदसिष्याव अदसिष्याम

णिचि – दासयति – ते, **सनि** – दिदसिषति, **यकि** – दस्यते ।

१२१४. वसु – स्तम्भे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'वस्यति स्तम्भने वस्ते छादने वसयेद् वसेत्' (श्लो.१८७) इति देवः ।

१. लट् – वस्यति वस्यतः वस्यन्ति । वस्यसि वस्यथः वस्यथ । वस्यामि वस्यावः वस्यामः । **२. लिट्** – ववास ववसतुः[1] ववसुः । ववसिथ ववसथुः ववस । ववास-ववस ववसिव ववसिम । **३. लुट्** – वसिता वसितारौ वसितारः । वसितासि वसितास्थः वसितास्थ । वसितास्मि वसितास्वः वसितास्मः । **४. लृट्** – वसिष्यति वसिष्यतः वसिष्यन्ति । वसिष्यसि वसिष्यथः वसिष्यथ । वसिष्यामि वसिष्यावः वसिष्यामः । **५. लोट्** – वस्यतु, वस्यतात् वस्यताम् वस्यन्तु । वस्य, वस्यतात् वस्यतम् वस्यत । वस्यानि वस्याव वस्याम । **६. लङ्** – अवस्यत् अवस्यताम् अवस्यन् । अवस्यः अवस्यतम् अवस्यत । अवस्यम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अवस्याव अवस्याम । **७. विधिलिङ्** – वस्येत् वस्येताम् वस्येयुः । वस्येः वस्येतम् वस्येत । वस्येयम् वस्येव वस्येम । **८. आशीर्लिङ्** – वस्यात् वस्यास्ताम् वस्यासुः । वस्याः वस्यास्तम् वस्यास्त । वस्यासम् वस्यास्व वस्यास्म । **९. लुङ्** – अवसत् अवसताम् अवसन् । अवसः अवसतम् अवसत । अवसम् अवसाव अवसाम । **१०. लृङ्** – अवसिष्यत् अवसिष्यताम् अवसिष्यन् । अवसिष्यः अवसिष्यतम् अवसिष्यत । अवसिष्यम् अवसिष्याव अवसिष्याम ।

णिचि – वासयति – ते, **सनि** – विवसिषति, **यकि** – वस्यते ।

१. 'न शसददवादिगुणानाम्' इति एत्वाभ्यासलोपनिषेधः । ''बशादिरयम् इति मते 'बेसतुः बेसुः' इति रूपम्'' इति कौमुदी ।

१२१५. व्युष – विभागे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'व्युस' इति केचित् । अयकारो 'वुस' इत्यन्ये । अयं दाहार्थे पठितः, अर्थभेदे त्वङर्थं दिवादौ पुनः पठ्यते ।

१. लट् – व्युष्यति व्युष्यतः व्युष्यन्ति । व्युष्यसि व्युष्यथः व्युष्यथ । व्युष्यामि व्युष्यावः व्युष्यामः । **२. लिट्** – वुव्योष वुव्युषतुः वुव्युषुः । वुव्योषिथ वुव्युषथुः वुव्युष । वुव्योष वुव्युषिव वुव्युषिम । **३. लुट्** – व्योषिता व्योषितारौ व्योषितारः । व्योषितासि व्योषितास्थः व्योषितास्थ । व्योषितास्मि व्योषितास्वः व्योषितास्मः । **४. लृट्** – व्योषिष्यति व्योषिष्यतः व्योषिष्यन्ति । व्योषिष्यसि व्योषिष्यथः व्योषिष्यथ । व्योषिष्यामि व्योषिष्यावः व्योषिष्यामः । **५. लोट्** – व्युष्यतु, व्युष्यतात् व्युष्यताम् व्युष्यन्तु । व्युष्य, व्युष्यतात् व्युष्यतम् व्युष्यत । व्युष्याणि व्युष्याव व्युष्याम । **६. लङ्** – अव्युष्यत् अव्युष्यताम् अव्युष्यन् । अव्युष्यः अव्युष्यतम् अव्युष्यत । अव्युष्यम् अव्युष्याव अव्युष्याम । **७. विधिलिङ्** – व्युष्येत् व्युष्येताम् व्युष्येयुः । व्युष्येः व्युष्येतम् व्युष्येत । व्युष्येयम् व्युष्येव व्युष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – व्युष्यात् व्युष्यास्ताम् व्युष्यासुः । व्युष्याः व्युष्यास्तम् व्युष्यास्त । व्युष्यासम् व्युष्यास्व व्युष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अव्युषत् अव्युषताम् अव्युषन् । अव्युषः अव्युषतम् अव्युषत । अव्युषम् अव्युषाव अव्युषाम । (ii) अव्योषीत्[1] अव्योषिष्टाम् अव्योषिषुः । अव्योषीः अव्योषिष्टम् अव्योषिष्ट । अव्योषिषम् अव्योषिष्व अव्योषिष्म । **१०. लृङ्** – अव्योषिष्यत् अव्योषिष्यताम् अव्योषिष्यन् । अव्योषिष्यः अव्योषिष्यतम् अव्योषिष्यत । अव्योषिष्यम् अव्योषिष्याव अव्योषिष्याम ।

णिचि – व्योषयति – ते, **सनि** – वुव्योषिषति/ वुव्युषिषति, **यकि** – व्युष्यते ।

१. विभागार्थे 'अव्युषत्' पुषादित्वात् । दाहार्थकः पूर्वं पठितः । दाहार्थे 'अव्योषीत्' ।

१२१६. प्लुष – दाहे । सकर्म, सेट्, परस्मै, । (पुषादिः) । 'दाहकर्मणि । प्लोषति प्लुष्यतीति स्तां, प्लुष्णाति स्नेहनादिषु' (श्लो १७१-१७२) इति देवः ।

१. लट् – प्लुष्यति प्लुष्यतः प्लुष्यन्ति । प्लुष्यसि प्लुष्यथः प्लुष्यथ । प्लुष्यामि प्लुष्यावः प्लुष्यामः । **२. लिट्** – पुप्लोष पुप्लुषतुः पुप्लुषुः । पुप्लोषिथ पुप्लुषथुः पुप्लुष । पुप्लोष पुप्लुषिव पुप्लुषिम । **३. लुट्** – प्लोषिता प्लोषितारौ प्लोषितारः । प्लोषितासि प्लोषितास्थः प्लोषितास्थ । प्लोषितास्मि प्लोषितास्वः प्लोषितास्मः । **४. लृट्** – प्लोषिष्यति प्लोषिष्यतः प्लोषिष्यन्ति । प्लोषिष्यसि प्लोषिष्यथः प्लोषिष्यथ । प्लोषिष्यामि प्लोषिष्यावः प्लोषिष्यामः । **५. लोट्** – प्लुष्यतु, प्लुष्यतात् प्लुष्यताम् प्लुष्यन्तु । प्लुष्य, प्लुष्यतात् प्लुष्यतम् प्लुष्यत । प्लुष्याणि प्लुष्याव प्लुष्याम । **६. लङ्** – अप्लुष्यत् अप्लुष्यताम् अप्लुष्यन् । अप्लुष्यः अप्लुष्यतम् अप्लुष्यत । अप्लुष्यम् अप्लुष्याव अप्लुष्याम । **७. विधिलिङ्** – प्लुष्येत् प्लुष्येताम् प्लुष्येयुः । प्लुष्येः प्लुष्येतम् प्लुष्येत । प्लुष्येयम् प्लुष्येव प्लुष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – प्लुष्यात् प्लुष्यास्ताम् प्लुष्यासुः । प्लुष्याः प्लुष्यास्तम् प्लुष्यास्त । प्लुष्यासम् प्लुष्यास्व प्लुष्यास्म । **९. लुङ्** – अप्लुषत् अप्लुषताम् अप्लुषन् । अप्लुषः अप्लुषतम् अप्लुषत । अप्लुषम् अप्लुषाव अप्लुषाम । **१०. लृङ्** – अप्लोषिष्यत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अप्लोषिष्यताम् अप्लोषिष्यन् । अप्लोषिष्यः अप्लोषिष्यतम् अप्लोषिष्यत । अप्लोषिष्यम् अप्लोषिष्याव अप्लोषिष्याम ।

णिचि – प्लोषयति – ते, **सनि** – पुप्लोषिषति/ पुप्लुषिषति, **यकि** – प्लुष्यते ।

१२१७. **विस – प्रेरणे ।** सकर्म. सेट्. परस्मै. (पुषादिः) । मा.धा.वृत्तौ 'बिस' इति पाठः । 'बिस इति कुत्रचिद् दृष्टः पाठोऽप्रामाणिकः' इति कृदन्तरूपमाला ।

१. लट् – विस्यति विस्यतः विस्यन्ति । विस्यसि विस्यथः विस्यथ । विस्यामि विस्यावः विस्यामः ।
२. लिट् – विवेस विविसतुः विविसुः । विवेसिथ विविसथुः विविस । विवेस विविसिव विविसिम ।
३. लुट् – वेसिता वेसितारौ वेसितारः । वेसितासि वेसितास्थः वेसितास्थ । वेसितास्मि वेसितास्वः वेसितास्मः । **४. लृट्** – वेसिष्यति वेसिष्यतः वेसिष्यन्ति । वेसिष्यसि वेसिष्यथः वेसिष्यथ । वेसिष्यामि वेसिष्यावः वेसिष्यामः । **५. लोट्** – विस्यतु, विस्यतात् विस्यताम् विस्यन्तु । विस्य, विस्यतात् विस्यतम् विस्यत । विस्यानि विस्याव विस्याम । **६. लङ्** – अविस्यत् अविस्यताम् अविस्यन् । अविस्यः अविस्यतम् अविस्यत । अविस्यम् अविस्याव अविस्याम । **७. विधिलिङ्** – विस्येत् विस्येताम् विस्येयुः । विस्येः विस्येतम् विस्येत । विस्येयम् विस्येव विस्येम । **८. आशीर्लिङ्** – विस्यात् विस्यास्ताम् विस्यासुः । विस्याः विस्यास्तम् विस्यास्त । विस्यासम् विस्यास्व विस्यास्म । **९. लुङ्** – अविसत् अविसताम् अविसन् । अविसः अविसतम् अविसत । अविसम् अविसाव अविसाम । **१०. लृङ्** – अवेसिष्यत् अवेसिष्यताम् अवेसिष्यन् । अवेसिष्यः अवेसिष्यतम् अवेसिष्यत । अवेसिष्यम् अवेसिष्याव अवेसिष्याम ।

णिचि – वेसयति – ते, **सनि** – विवेसिषति/ विविसिषति, **यकि** – विस्यते ।

१२१८. **कुस – संश्लेषणे ।** सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'कुश' इति दुर्गः ।

१. लट् – कुस्यति कुस्यतः कुस्यन्ति । कुस्यसि कुस्यथः कुस्यथ । कुस्यामि कुस्यावः कुस्यामः ।
२. लिट् – चुकोस चुकुसतुः चुकुसुः । चुकोसिथ चुकुसथुः चुकुस । चुकोस चुकुसिव चुकुसिम ।
३. लुट् – कोसिता कोसितारौ कोसितारः । कोसितासि कोसितास्थः कोसितास्थ । कोसितास्मि कोसितास्वः कोसितास्मः । **४. लृट्** – कोसिष्यति कोसिष्यतः कोसिष्यन्ति । कोसिष्यसि कोसिष्यथः कोसिष्यथ । कोसिष्यामि कोसिष्यावः कोसिष्यामः । **५. लोट्** – कुस्यतु, कुस्यतात् कुस्यताम् कुस्यन्तु । कुस्य, कुस्यतात् कुस्यतम् कुस्यत । कुस्यानि कुस्याव कुस्याम । **६. लङ्** – अकुस्यत् अकुस्यताम् अकुस्यन् । अकुस्यः अकुस्यतम् अकुस्यत । अकुस्यम् अकुस्याव अकुस्याम । **७. विधिलिङ्** – कुस्येत् कुस्येताम् कुस्येयुः । कुस्येः कुस्येतम् कुस्येत । कुस्येयम् कुस्येव कुस्येम । **८. आशीर्लिङ्** – कुस्यात् कुस्यास्ताम् कुस्यासुः । कुस्याः कुस्यास्तम् कुस्यास्त । कुस्यासम् कुस्यास्व कुस्यास्म । **९. लुङ्** – अकुसत् अकुसताम् अकुसन् । अकुसः अकुसतम् अकुसत । अकुसम् अकुसाव अकुसाम । **१०. लृङ्** – अकोसिष्यत् अकोसिष्यताम् अकोसिष्यन् । अकोसिष्यः अकोसिष्यतम् अकोसिष्यत । अकोसिष्यम् अकोसिष्याव अकोसिष्याम ।

णिचि – कोसयति–ते, **सनि** – चुकुसिषति/चुकोसिषति, **यकि** – कुस्यते

१२१९. **बुस – उत्सर्गे ।** सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) ।

१. लट् – बुस्यति बुस्यतः बुस्यन्ति । बुस्यसि बुस्यथः बुस्यथ । बुस्यामि बुस्यावः बुस्यामः । **२. लिट्** – बुबोस बुबुसतुः बुबुसुः । बुबोसिथ बुबुसथुः बुबुस । बुबोस बुबुसिव बुबुसिम । **३. लुट्** – बोसिता बोसितारौ बोसितारः । बोसितासि बोसितास्थः बोसितास्थ । बोसितास्मि बोसितास्वः बोसितास्मः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४. लृट् – बोसिष्यति बोसिष्यतः बोसिष्यन्ति । बोसिष्यसि बोसिष्यथः बोसिष्यथ । बोसिष्यामि बोसिष्यावः बोसिष्यामः । **५. लोट्** – बुस्यतु, बुस्यतात् बुस्यताम् बुस्यन्तु । बुस्य, बुस्यतात् बुस्यतम् बुस्यत । बुस्यानि बुस्याव बुस्याम । **६. लङ्** – अबुस्यत् अबुस्यताम् अबुस्यन् । अबुस्यः अबुस्यतम् अबुस्यत । अबुस्यम् अबुस्याव अबुस्याम । **७. विधिलिङ्** – बुस्येत् बुस्येताम् बुस्येयुः । बुस्येः बुस्येतम् बुस्येत । बुस्येयम् बुस्येव बुस्येम । **८. आशीर्लिङ्** – बुस्यात् बुस्यास्ताम् बुस्यासुः । बुस्याः बुस्यास्तम् बुस्यास्त । बुस्यासम् बुस्यास्व बुस्यास्म । **९. लुङ्** – अबुसत् अबुसताम् अबुसन् । अबुसः अबुसतम् अबुसत । अबुसम् अबुसाव अबुसाम । **१०. लृङ्** – अबोसिष्यत् अबोसिष्यताम् अबोसिष्यन् । अबोसिष्यः अबोसिष्यतम् अबोसिष्यत । अबोसिष्यम् अबोसिष्याव अबोसिष्याम ।

णिचि – बोसयति-ते, **सनि** – बुबुसिषति/बुबोसिषति, **यकि** – बुस्यते

१२२०. मुस – खण्डने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'आत्रेयस्तु कातन्त्रे मूर्धन्यान्तोऽयम् । तथा च 'राघवस्यामुषः कान्ताम्' (भ.का.१५-१६) इति प्रयोगश्च, इति पाठान्तरमप्याह' इति मा.धा.वृत्तौ ।

१. लट् – मुस्यति मुस्यतः मुस्यन्ति । मुस्यसि मुस्यथः मुस्यथ । मुस्यामि मुस्यावः मुस्यामः । **२. लिट्** – मुमोस मुमुसतुः मुमुसुः । मुमोसिथ मुमुसथुः मुमुस । मुमोस मुमुसिव मुमुसिम । **३. लुट्** – मोसिता मोसितारौ मोसितारः । मोसितासि मोसितास्थः मोसितास्थ । मोसितास्मि मोसितास्वः मोसितास्मः । **४. लृट्** – मोसिष्यति मोसिष्यतः मोसिष्यन्ति । मोसिष्यसि मोसिष्यथः मोसिष्यथ । मोसिष्यामि मोसिष्यावः मोसिष्यामः । **५. लोट्** – मुस्यतु, मुस्यतात् मुस्यताम् मुस्यन्तु । मुस्य, मुस्यतात् मुस्यतम् मुस्यत । मुस्यानि मुस्याव मुस्याम । **६. लङ्** – अमुस्यत् अमुस्यताम् अमुस्यन् । अमुस्यः अमुस्यतम् अमुस्यत । अमुस्यम् अमुस्याव अमुस्याम । **७. विधिलिङ्** – मुस्येत् मुस्येताम् मुस्येयुः । मुस्येः मुस्येतम् मुस्येत । मुस्येयम् मुस्येव मुस्येम । **८. आशीर्लिङ्** – मुस्यात् मुस्यास्ताम् मुस्यासुः । मुस्याः मुस्यास्तम् मुस्यास्त । मुस्यासम् मुस्यास्व मुस्यास्म । **९. लुङ्** – अमुसत् अमुसताम् अमुसन् । अमुसः अमुसतम् अमुसत । अमुसम् अमुसाव अमुसाम । **१०. लृङ्** – अमोसिष्यत् अमोसिष्यताम् अमोसिष्यन् । अमोसिष्यः अमोसिष्यतम् अमोसिष्यत । अमोसिष्यम् अमोसिष्याव अमोसिष्याम ।

णिचि – मोसयति-ते, **सनि** – मुमुसिषति/मुमोसिषति, **यकि** – मुस्यते

१२२१. मसी – परिणामे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । परिणामः = विकारः । 'परिमाणे' इति कविकल्पद्रुममाधवीयधातुवृत्त्योः पाठः । 'समी' इति क्वचित् पाठः । सम्यति ।

१. लट् – मस्यति मस्यतः मस्यन्ति । मस्यसि मस्यथः मस्यथ । मस्यामि मस्यावः मस्यामः । **२. लिट्** – ममास मेसतुः मेसुः । मेसिथ मेसथुः मेस । ममास-ममस मेसिव मेसिम । **३. लुट्** – मसिता मसितारौ मसितारः । मसितासि मसितास्थः मसितास्थ । मसितास्मि मसितास्वः मसितास्मः । **४. लृट्** – मसिष्यति मसिष्यतः मसिष्यन्ति । मसिष्यसि मसिष्यथः मसिष्यथ । मसिष्यामि मसिष्यावः मसिष्यामः । **५. लोट्** – मस्यतु, मस्यतात् मस्यताम् मस्यन्तु । मस्य, मस्यतात् मस्यतम् मस्यत । मस्यानि मस्याव मस्याम । **६. लङ्** – अमस्यत् अमस्यताम् अमस्यन् । अमस्यः अमस्यतम् अमस्यत । अमस्यम् अमस्याव अमस्याम । **७. विधिलिङ्** – मस्येत् मस्येताम् मस्येयुः । मस्येः मस्येतम् मस्येत । मस्येयम् मस्येव मस्येम । **८. आशीर्लिङ्** – मस्यात् मस्यास्ताम् मस्यासुः । मस्याः मस्यास्तम् मस्यास्त । मस्यासम् मस्यास्व मस्यास्म । **९. लुङ्** – अमसत् अमसताम् अमसन् । अमसः अमसतम् अमसत । अमसम् अमसाव अमसाम । **१०. लृङ्** – अमसिष्यत् अमसिष्यताम् अमसिष्यन् । अमसिष्यः अमसिष्यतम् अमसिष्यत । अमसिष्यम् अमसिष्याव अमसिष्याम ।

णिचि – मासयति – ते, **सनि** – मिमसिषति, **यकि** – मस्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१२२२. लुट - विलोडने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'विलोटने' इति क्षीरस्वामी । 'लुठ' इति द्वितीयान्तः पठितः सिद्धान्तकौमुद्याम् । धातुकाव्येऽपि । (२.६६)

१. लट् - लुट्यति लुट्यतः लुट्यन्ति । लुट्यसि लुट्यथः लुट्यथ । लुट्यामि लुट्यावः लुट्यामः । **२. लिट्** - लुलोट लुलुटतुः लुलुटुः । लुलोटिथ लुलुटथुः लुलुट । लुलोट लुलुटिव लुलुटिम । **३. लुट्** - लोटिता लोटितारौ लोटितारः । लोटितासि लोटितास्थः लोटितास्थ । लोटितास्मि लोटितास्वः लोटितास्मः । **४. लृट्** - लोटिष्यति लोटिष्यतः लोटिष्यन्ति । लोटिष्यसि लोटिष्यथः लोटिष्यथ । लोटिष्यामि लोटिष्यावः लोटिष्यामः । **५. लोट्** - लुट्यतु, लुट्यतात् लुट्यताम् लुट्यन्तु । लुट्य, लुट्यतात् लुट्यतम् लुट्यत । लुट्यानि लुट्याव लुट्याम । **६. लङ्** - अलुट्यत् अलुट्यताम् अलुट्यन् । अलुट्यः अलुट्यतम् अलुट्यत । अलुट्यम् अलुट्याव अलुट्याम । **७. विधिलिङ्** - लुट्येत् लुट्येताम् लुट्येयुः । लुट्येः लुट्येतम् लुट्येत । लुट्येयम् लुट्येव लुट्येम । **८. आशीर्लिङ्** - लुट्यात् लुट्यास्ताम् लुट्यासुः । लुट्याः लुट्यास्तम् लुट्यास्त । लुट्यासम् लुट्यास्व लुट्यास्म । **९. लुङ्** - अलुटत् अलुटताम् अलुटन् । अलुटः अलुटतम् अलुटत । अलुटम् अलुटाव अलुटाम । **१०. लृङ्** - अलोटिष्यत् अलोटिष्यताम् अलोटिष्यन् । अलोटिष्यः अलोटिष्यतम् अलोटिष्यत । अलोटिष्यम् अलोटिष्याव अलोटिष्याम ।

णिचि - लोटयति-ते, **सनि** - लुलुटिषति/लुलोटिषति, **यकि** - लुट्यते ।

१२२३. उच - समवाये । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । समवायः सङ्गमो मिश्रणम् । समवायः = ऐक्यम् इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् - उच्यति उच्यतः उच्यन्ति । उच्यसि उच्यथः उच्यथ । उच्यामि उच्यावः उच्यामः । **२. लिट्** - उवोच ऊचतुः ऊचुः । उवोचिथ ऊचथुः ऊच । उवोच ऊचिव ऊचिम । **३. लुट्** - ओचिता ओचितारौ ओचितारः । ओचितासि ओचितास्थः ओचितास्थ । ओचितास्मि ओचितास्वः ओचितास्मः । **४. लृट्** - ओचिष्यति ओचिष्यतः ओचिष्यन्ति । ओचिष्यसि ओचिष्यथः ओचिष्यथ । ओचिष्यामि ओचिष्यावः ओचिष्यामः । **५. लोट्** - उच्यतु, उच्यतात् उच्यताम् उच्यन्तु । उच्य, उच्यतात् उच्यतम् उच्यत । उच्यानि उच्याव उच्याम । **६. लङ्** - औच्यत् औच्यताम् औच्यन् । औच्यः औच्यतम् औच्यत । औच्यम् औच्याव औच्याम । **७. विधिलिङ्** - उच्येत् उच्येताम् उच्येयुः । उच्येः उच्येतम् उच्येत । उच्येयम् उच्येव उच्येम । **८. आशीर्लिङ्** - उच्यात् उच्यास्ताम् उच्यासुः । उच्याः उच्यास्तम् उच्यास्त । उच्यासम् उच्यास्व उच्यास्म । **९. लुङ्** - औचत् औचताम् औचन् । औचः औचतम् औचत । औचम् औचाम औचाम । **१०. लृङ्** - औचिष्यत् औचिष्यताम् औचिष्यन् । औचिष्यः औचिष्यतम् औचिष्यत । औचिष्यम् औचिष्याव औचिष्याम ।

णिचि - ओचयति - ते, **सनि** - ओचिचिषति, **यकि** - उच्यते

१२२४. भृशु - अधःपतने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) ।

१. लट् - भृश्यति भृश्यतः भृश्यन्ति । भृश्यसि भृश्यथः भृश्यथ । भृश्यामि भृश्यावः भृश्यामः । **२. लिट्** - बभर्श बभृशतुः बभृशुः । बभर्शिथ बभृशथुः बभृश । बभर्श, बभृशिव बभृशिमा । **३. लुट्** - भर्शिता भर्शितारौ भर्शितारः । भर्शितासि भर्शितास्थः भर्शितास्थ । भर्शितास्मि भर्शितास्वः भर्शितास्मः । **४. लृट्** - भर्शिष्यति भर्शिष्यतः भर्शिष्यन्ति । भर्शिष्यसि भर्शिष्यथः भर्शिष्यथ । भर्शिष्यामि भर्शिष्यावः भर्शिष्यामः । **५. लोट्** - भृश्यतु, भृश्यतात् भृश्यताम् भृश्यन्तु । भृश्य, भृश्यतात् भृश्यतम् भृश्यत । भृश्यानि भृश्याव भृश्याम । **६. लङ्** - अभृश्यत् अभृश्यताम् अभृश्यन् । अभृश्यः अभृश्यतम् अभृश्यत । अभृश्यम् अभृश्याव अभृश्याम । **७. विधिलिङ्** - भृश्येत् भृश्येताम् भृश्येयुः । भृश्येः भृश्येतम् भृश्येत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भृश्येयम् भृश्येव भृश्येम । **८. आशीर्लिङ्** – भृश्यात् भृश्यास्ताम् भृश्यासुः । भृश्याः भृश्यास्तम् भृश्यास्त । भृश्यासम् भृश्यास्व भृश्यास्म । **९. लुङ्** – अभृशत् अभृशताम् अभृशन् । अभृशः अभृशतम् अभृशत । अभृशम् अभृशाव अभृशाम । **१०. लृङ्** – अभर्शिष्यत् अभर्शिष्यताम् अभर्शिष्यन् । अभर्शिष्यः अभर्शिष्यतम् अभर्शिष्यत । अभर्शिष्यम् अभर्शिष्याव अभर्शिष्याम ।

णिचि – भर्शयति-ते, **सनि** – बिभर्शिषति, **यकि** – भृश्यते

१२२५. भ्रंशु – अधःपतने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः)

१. लट् – भ्रश्यति[1] भ्रश्यतः भ्रश्यन्ति । भ्रश्यसि भ्रश्यथः भ्रश्यथ । भ्रश्यामि भ्रश्यावः भ्रश्यामः । **२. लिट्** – बभ्रंश बभ्रंशतुः बभ्रंशुः । बभ्रंशिथ बभ्रंशथुः बभ्रंश । बभ्रंश बभ्रंशिव बभ्रंशिम । **३. लुट्** – भ्रंशिता भ्रंशितारौ भ्रंशितारः । भ्रंशितासि भ्रंशितास्थः भ्रंशितास्थ । भ्रंशितास्मि भ्रंशितास्वः भ्रंशितास्मः । **४. लृट्** – भ्रंशिष्यति भ्रंशिष्यतः भ्रंशिष्यन्ति । भ्रंशिष्यसि भ्रंशिष्यथः भ्रंशिष्यथ । भ्रंशिष्यामि भ्रंशिष्यावः भ्रंशिष्यामः । **५. लोट्** – भ्रश्यतु, भ्रश्यतात् भ्रश्यताम् भ्रश्यन्तु । भ्रश्य, भ्रश्यतात् भ्रश्यतम् भ्रश्यत । भ्रश्यानि भ्रश्याव भ्रश्याम । **६. लङ्** – अभ्रश्यत् अभ्रश्यताम् अभ्रश्यन् । अभ्रश्यः अभ्रश्यतम् अभ्रश्यत । अभ्रश्यम् अभ्रश्याव अभ्रश्याम । **७. विधिलिङ्** – भ्रश्येत् भ्रश्येताम् भ्रश्येयुः । भ्रश्येः भ्रश्येतम् भ्रश्येत । भ्रश्येयम् भ्रश्येव भ्रश्येम । **८. आशीर्लिङ्** – भ्रश्यात् भ्रश्यास्ताम् भ्रश्यासुः । भ्रश्याः भ्रश्यास्तम् भ्रश्यास्त । भ्रश्यासम् भ्रश्यास्व भ्रश्यास्म । **९. लुङ्** – अभ्रशत् अभ्रशताम् अभ्रशन् । अभ्रशः अभ्रशतम् अभ्रशत । अभ्रशम् अभ्रशाव अभ्रशाम । **१०. लृङ्** – अभ्रंशिष्यत् अभ्रंशिष्यताम् अभ्रंशिष्यन् । अभ्रंशिष्यः अभ्रंशिष्यतम् अभ्रंशिष्यत । अभ्रंशिष्यम् अभ्रंशिष्याव अभ्रंशिष्याम ।

णिचि – भ्रंशयति – ते, **सनि** – बिभ्रंशिषति, **यकि** – भ्रश्यते ।

१. 'अनिदिताम्...' इति नलोपः ।

१२२६. वृश – आवरणे । सकर्म. सेट्. परस्मै. (पुषादिः) ।

१. लट् – वृश्यति वृश्यतः वृश्यन्ति । वृश्यसि वृश्यथः वृश्यथ । वृश्यामि वृश्यावः वृश्यामः । **२. लिट्** – ववर्श ववृशतुः ववृशुः । ववर्शिथ ववृशथुः ववृश । ववर्श, ववृशिव ववृशिम । **३. लुट्** – वर्शिता वर्शितारौ वर्शितारः । वर्शितासि वर्शितास्थः वर्शितास्थ । वर्शितास्मि वर्शितास्वः वर्शितास्मः । **४. लृट्** – वर्शिष्यति वर्शिष्यतः वर्शिष्यन्ति । वर्शिष्यसि वर्शिष्यथः वर्शिष्यथ । वर्शिष्यामि वर्शिष्यावः वर्शिष्यामः । **५. लोट्** – वृश्यतु, वृश्यतात् वृश्यताम् वृश्यन्तु । वृश्य, वृश्यतात् वृश्यतम् वृश्यत । वृश्यानि वृश्याव वृश्याम । **६. लङ्** – अवृश्यत् अवृश्यताम् अवृश्यन् । अवृश्यः अवृश्यतम् अवृश्यत । अवृश्यम् अवृश्याव अवृश्याम । **७. विधिलिङ्** – वृश्येत् वृश्येताम् वृश्येयुः । वृश्येः वृश्येतम् वृश्येत । वृश्येयम् वृश्येव वृश्येम । **८. आशीर्लिङ्** – वृश्यात् वृश्यास्ताम् वृश्यासुः । वृश्याः वृश्यास्तम् वृश्यास्त । वृश्यासम् वृश्यास्व वृश्यास्म । **९. लुङ्** – अवृशत् अवृशताम् अवृशन् । अवृशः अवृशतम् अवृशत । अवृशम् अवृशाव अवृशाम । **१०. लृङ्** – अवर्शिष्यत् अवर्शिष्यताम् अवर्शिष्यन् । अवर्शिष्यः अवर्शिष्यतम् अवर्शिष्यत । अवर्शिष्यम् अवर्शिष्याव अवर्शिष्याम ।

णिचि – वर्शयति-ते, **सनि** – विवर्शिषति, **यकि** – वृश्यते

१२२७. कृश – तनूकरणे । सकर्म. सेट्. परस्मै. (पुषादिः) ।

१. लट् – कृश्यति कृश्यतः कृश्यन्ति । कृश्यसि कृश्यथः कृश्यथ । कृश्यामि कृश्यावः कृश्यामः । **२. लिट्** – चकर्श चकृशतुः चकृशुः । चकर्शिथ चकृशथुः चकृश । चकर्श, चकृशिव चकृशिम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३. लुट् – कर्शिता कर्शितारौ कर्शितारः । कर्शितासि कर्शितास्थः कर्शितास्थ । कर्शितास्मि कर्शितास्वः कर्शितास्मः । **४. लृट्** – कर्शिष्यति कर्शिष्यतः कर्शिष्यन्ति । कर्शिष्यसि कर्शिष्यथः कर्शिष्यथ । कर्शिष्यामि कर्शिष्यावः कर्शिष्यामः । **५. लोट्** – कृश्यतु, कृश्यतात् कृश्यताम् कृश्यन्तु । कृश्य, कृश्यतात् कृश्यतम् कृश्यत । कृश्यानि कृश्याव कृश्याम । **६. लङ्** – अकृश्यत् अकृश्यताम् अकृश्यन् । अकृश्यः अकृश्यतम् अकृश्यत । अकृश्यम् अकृश्याव अकृश्याम । **७. विधिलिङ्** – कृश्येत् कृश्येताम् कृश्येयुः । कृश्येः कृश्येतम् कृश्येत । कृश्येयम् कृश्येव कृश्येम । **८. आशीर्लिङ्** – कृश्यात् कृश्यास्ताम् कृश्यासुः । कृश्याः कृश्यास्तम् कृश्यास्त । कृश्यासम् कृश्यास्व कृश्यास्म । **९. लुङ्** – अकृशत् अकृशताम् अकृशन् । अकृशः अकृशतम् अकृशत । अकृशम् अकृशाव अकृशाम । **१०. लृङ्** – अकर्शिष्यत् अकर्शिष्यताम् अकर्शिष्यन् । अकर्शिष्यः अकर्शिष्यतम् अकर्शिष्यत । अकर्शिष्यम् अकर्शिष्याव अकर्शिष्याम ।

णिचि – कर्शयति – ते, **सनि** – चिकर्शिषति, **यकि** – कृश्यते

१२२८. ञि तृषा[1] **– पिपासायाम्** । अकर्म. सेट्. परस्मै. (पुषादिः) ।

१. लट् – तृष्यति तृष्यतः तृष्यन्ति । तृष्यसि तृष्यथः तृष्यथ । तृष्यामि तृष्यावः तृष्यामः । **२. लिट्** – ततर्ष ततृषतुः ततृषुः । ततर्षिथ ततृषथुः ततृष । ततर्ष ततृषिव ततृषिम । **३. लुट्** – तर्षिता तर्षितारौ तर्षितारः । तर्षितासि तर्षितास्थः तर्षितास्थ । तर्षितास्मि तर्षितास्वः तर्षितास्मः । **४. लृट्** – तर्षिष्यति तर्षिष्यतः तर्षिष्यन्ति । तर्षिष्यसि तर्षिष्यथः तर्षिष्यथ । तर्षिष्यामि तर्षिष्यावः तर्षिष्यामः । **५. लोट्** – तृष्यतु, तृष्यतात् तृष्यताम् तृष्यन्तु । तृष्य, तृष्यतात् तृष्यतम् तृष्यत । तृष्याणि तृष्याव तृष्याम । **६. लङ्** – अतृष्यत् अतृष्यताम् अतृष्यन् । अतृष्यः अतृष्यतम् अतृष्यत । अतृष्यम् अतृष्याव अतृष्याम । **७. विधिलिङ्** – तृष्येत् तृष्येताम् तृष्येयुः । तृष्येः तृष्येतम् तृष्येत । तृष्येयम् तृष्येव तृष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – तृष्यात् तृष्यास्ताम् तृष्यासुः । तृष्याः तृष्यास्तम् तृष्यास्त । तृष्यासम् तृष्यास्व तृष्यास्म । **९. लुङ्** – अतृषत् अतृषताम् अतृषन् । अतृषः अतृषतम् अतृषत । अतृषम् अतृषाव अतृषाम । **१०. लृङ्** – अतर्षिष्यत् अतर्षिष्यताम् अतर्षिष्यन् । अतर्षिष्यः अतर्षिष्यतम् अतर्षिष्यत । अतर्षिष्यम् अतर्षिष्याव अतर्षिष्याम ।

णिचि – तर्षयति – ते, **सनि** – तितर्षिषति, **यकि** – तृष्यते

१. कौमुद्यां 'ञि तृषा' इति आकारान्तः पाठः दृश्यते । मैत्रेयसम्मतः पाठः अयम् । परं तु क्षीरतरङ्गिणीमाधवीयधातुवृत्तिधातुकाव्यव्याख्यानादिषु 'तृष' इत्येव पाठः दृश्यते । आदित्फलं तु निष्ठायाम् इण्णिषेधः ।

१२२९. हृष – तुष्टौ । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । '.. कमतोऽलीके तुष्टौ हर्षति हृष्यति' (श्लो. १७६) इति देवः ।

१. लट् – हृष्यति हृष्यतः हृष्यन्ति । हृष्यसि हृष्यथः हृष्यथ । हृष्यामि हृष्यावः हृष्यामः । **२. लिट्** – जहर्ष जहृषतुः जहृषुः । जहर्षिथ जहृषथुः जहृष । जहर्ष जहृषिव जहृषिम । **३. लुट्** – हर्षिता हर्षितारौ हर्षितारः । हर्षितासि हर्षितास्थः हर्षितास्थ । हर्षितास्मि हर्षितास्वः हर्षितास्मः । **४. लृट्** – हर्षिष्यति हर्षिष्यतः हर्षिष्यन्ति । हर्षिष्यसि हर्षिष्यथः हर्षिष्यथ । हर्षिष्यामि हर्षिष्यावः हर्षिष्यामः । **५. लोट्** – हृष्यतु, हृष्यतात् हृष्यताम् हृष्यन्तु । हृष्य, हृष्यतात् हृष्यतम् हृष्यत । हृष्याणि हृष्याव हृष्याम । **६. लङ्** – अहृष्यत् अहृष्यताम् अहृष्यन् । अहृष्यः अहृष्यतम् अहृष्यत । अहृष्यम् अहृष्याव अहृष्याम । **७. विधिलिङ्** – हृष्येत् हृष्येताम् हृष्येयुः । हृष्येः हृष्येतम् हृष्येत । हृष्येयम् हृष्येव हृष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – हृष्यात् हृष्यास्ताम् हृष्यासुः । हृष्याः हृष्यास्तम् हृष्यास्त । हृष्यासम् हृष्यास्व हृष्यास्म । **९. लुङ्** – अहृषत् अहृषताम् अहृषन् । अहृषः अहृषतम् अहृषत । अहृषम् अहृषाव अहृषाम । **१०. लृङ्** – अहर्षिष्यत् अहर्षिष्यताम् अहर्षिष्यन् । अहर्षिष्यः अहर्षिष्यतम् अहर्षिष्यत । अहर्षिष्यम् अहर्षिष्याव अहर्षिष्याम ।

णिचि – हर्षयति – ते, **सनि** – जिहर्षिषति, **भावे** – हृष्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१२३०. रुष – हिंसायाम् । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'रोषे' इति क्वचित् पाठः । 'जिहासायाम्' इति केचित् । 'शपि रोषति हिंसायां रोषे रुष्यति रोषयेत्' (श्लो.१७९) इति देवः ।

१. लट् – रुष्यति रुष्यतः रुष्यन्ति । रुष्यसि रुष्यथः रुष्यथ । रुष्यामि रुष्यावः रुष्यामः । **२. लिट्** – रुरोष रुरुषतुः रुरुषुः । रुरोषिथ रुरुषथुः रुरुष । रुरोष रुरुषिव रुरुषिम । **३. लुट्** – (i) रोषिता रोषितारौ रोषितारः । रोषितासि रोषितास्थः रोषितास्थ । रोषितास्मि रोषितास्वः रोषितास्मः । (ii) रोष्टा[1] रोष्टारौ रोष्टारः । रोष्टासि रोष्टास्थः रोष्टास्थ । रोष्टास्मि रोष्टास्वः रोष्टास्मः । **४. लृट्** – रोषिष्यति रोषिष्यतः रोषिष्यन्ति । रोषिष्यसि रोषिष्यथः रोषिष्यथ । रोषिष्यामि रोषिष्यावः रोषिष्यामः । **५. लोट्** – रुष्यतु, रुष्यतात् रुष्यताम् रुष्यन्तु । रुष्य, रुष्यतात् रुष्यतम् रुष्यत । रुष्याणि रुष्याव रुष्याम । **६. लङ्** – अरुष्यत् अरुष्यताम् अरुष्यन् । अरुष्यः अरुष्यतम् अरुष्यत । अरुष्यम् अरुष्याव अरुष्याम । **७. विधिलिङ्** – रुष्येत् रुष्येताम् रुष्येयुः । रुष्येः रुष्येतम् रुष्येत । रुष्येयम् रुष्येव रुष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – रुष्यात् रुष्यास्ताम् रुष्यासुः । रुष्याः रुष्यास्तम् रुष्यास्त । रुष्यासम् रुष्यास्व रुष्यास्म । **९. लुङ्** – अरुषत् अरुषताम् अरुषन् । अरुषः अरुषतम् अरुषत । अरुषम् अरुषाव अरुषाम । **१०. लृङ्** – अरोषिष्यत् अरोषिष्यताम् अरोषिष्यन् । अरोषिष्यः अरोषिष्यतम् अरोषिष्यत । अरोषिष्यम् अरोषिष्याव अरोषिष्याम ।

णिचि – रोषयति – ते, **सनि** – रुरुषिषति/रुरोषिषति, **यकि** – रुष्यते ।

१. 'तीषसह...' इति इड्विकल्पः ।

१२३१. रिष – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) ।

१. लट् – रिष्यति रिष्यतः रिष्यन्ति । रिष्यसि रिष्यथः रिष्यथ । रिष्यामि रिष्यावः रिष्यामः । **२. लिट्** – रिरेष रिरिषतुः रिरिषुः । रिरेषिथ रिरिषथुः रिरिष । रिरेष रिरिषिव रिरिषिम । **३. लुट्** – (i) रेषिता रेषितारौ रेषितारः । रेषितासि रेषितास्थः रेषितास्थ । रेषितास्मि रेषितास्वः रेषितास्मः । (ii) रेष्टा[1] रेष्टारौ रेष्टारः । रेष्टासि रेष्टास्थः रेष्टास्थ । रेष्टास्मि रेष्टास्वः रेष्टास्मः । **४. लृट्** – रेषिष्यति रेषिष्यतः रेषिष्यन्ति । रेषिष्यसि रेषिष्यथः रेषिष्यथ । रेषिष्यामि रेषिष्यावः रेषिष्यामः । **५. लोट्** – रिष्यतु, रिष्यतात् रिष्यताम् रिष्यन्तु । रिष्य, रिष्यतात् रिष्यतम् रिष्यत । रिष्याणि रिष्याव रिष्याम । **६. लङ्** – अरिष्यत् अरिष्यताम् अरिष्यन् । अरिष्यः अरिष्यतम् अरिष्यत । अरिष्यम् अरिष्याव अरिष्याम । **७. विधिलिङ्** – रिष्येत् रिष्येताम् रिष्येयुः । रिष्येः रिष्येतम् रिष्येत । रिष्येयम् रिष्येव रिष्येम । **८. आशीर्लिङ्** – रिष्यात् रिष्यास्ताम् रिष्यासुः । रिष्याः रिष्यास्तम् रिष्यास्त । रिष्यासम् रिष्यास्व रिष्यास्म । **९. लुङ्** – अरिषत् अरिषताम् अरिषन् । अरिषः अरिषतम् अरिषत । अरिषम् अरिषाव अरिषाम । **१०. लृङ्** – अरेषिष्यत् अरेषिष्यताम् अरेषिष्यन् । अरेषिष्यः अरेषिष्यतम् अरेषिष्यत । अरेषिष्यम् अरेषिष्याव अरेषिष्याम ।

णिचि – रेषयति – ते, **सनि** – रिरिषिषति/रिरेषिषति, **यकि** – रिष्यते ।

१. 'तीषसह...' इति इड्विकल्पः ।

१२३२. डिप – क्षेपे । सकर्म, सेट्, परस्मै (पुषादिः) । 'सङ्घाते डेपयेतेति क्षेपे डिपति डिप्यति' (श्लो. १३४) इति देवः ।

१. लट् – डिप्यति डिप्यतः डिप्यन्ति । डिप्यसि डिप्यथः डिप्यथ । डिप्यामि डिप्यावः डिप्यामः । **२. लिट्** – डिडेप डिडिपतुः डिडिपुः । डिडेपिथ डिडिपथुः डिडिप । डिडेप डिडिपिव डिडिपिम । **३. लुट्** – डेपिता डेपितारौ डेपितारः । डेपितासि डेपितास्थः डेपितास्थ । डेपितास्मि डेपितास्वः डेपितास्मः । **४. लृट्** – डेपिष्यति डेपिष्यतः डेपिष्यन्ति । डेपिष्यसि डेपिष्यथः डेपिष्यथ । डेपिष्यामि डेपिष्यावः डेपिष्यामः । **५. लोट्** – डिप्यतु, डिप्यतात् डिप्यताम् डिप्यन्तु । डिप्य, डिप्यतात् डिप्यतम् डिप्यत । डिप्यानि डिप्याव डिप्याम । **६. लङ्** – अडिप्यत् अडिप्यताम् अडिप्यन् । अडिप्यः अडिप्यतम् अडिप्यत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अडिप्यम् अडिप्याव अडिप्याम । **७. विधिलिङ्** – डिप्येत् डिप्येताम् डिप्येयुः । डिप्येः डिप्येतम् डिप्येत । डिप्येयम् डिप्येव डिप्येम । **८. आशीर्लिङ्** – डिप्यात् डिप्यास्ताम् डिप्यासुः । डिप्याः डिप्यास्तम् डिप्यास्त । डिप्यासम् डिप्यास्व डिप्यास्म । **९. लुङ्** – अडिपत् अडिपताम् अडिपन् । अडिपः अडिपतम् अडिपत । अडिपम् अडिपाव अडिपाम । **१०. लृङ्** – अडेपिष्यत् अडेपिष्यताम् अडेपिष्यन् । अडेपिष्यः अडेपिष्यतम् अडेपिष्यत । अडेपिष्यम् अडेपिष्याव अडेपिष्याम ।

णिचि – डेपयति – ते, **सनि** – डिडिषिषति/डिडेपिषति, **यकि** – डिप्यते

१२३३. कुप – क्रोधे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'दिवादेः कुप्यति क्रोधे भाषायां कोपयेत्कुपेः' (श्लो. १३६) इति देवः ।

१. लट् – कुप्यति कुप्यतः कुप्यन्ति । कुप्यसि कुप्यथः कुप्यथ । कुप्यामि कुप्यावः कुप्यामः । **२. लिट्** – चुकोप चुकुपतुः चुकुपुः । चुकोपिथ चुकुपथुः चुकुप । चुकोप चुकुपिव चुकुपिम । **३. लुट्** – कोपिता कोपितारौ कोपितारः । कोपितासि कोपितास्थः कोपितास्थ । कोपितास्मि कोपितास्वः कोपितास्मः । **४. लृट्** – कोपिष्यति कोपिष्यतः कोपिष्यन्ति । कोपिष्यसि कोपिष्यथः कोपिष्यथ । कोपिष्यामि कोपिष्यावः कोपिष्यामः । **५. लोट्** – कुप्यतु, कुप्यतात् कुप्यताम् कुप्यन्तु । कुप्य, कुप्यतात् कुप्यतम् कुप्यत । कुप्यानि कुप्याव कुप्याम । **६. लङ्** – अकुप्यत् अकुप्यताम् अकुप्यन् । अकुप्यः अकुप्यतम् अकुप्यत । अकुप्यम् अकुप्याव अकुप्याम । **७. विधिलिङ्** – कुप्येत् कुप्येताम् कुप्येयुः । कुप्येः कुप्येतम् कुप्येत । कुप्येयम् कुप्येव कुप्येम । **८. आशीर्लिङ्** – कुप्यात् कुप्यास्ताम् कुप्यासुः । कुप्याः कुप्यास्तम् कुप्यास्त । कुप्यासम् कुप्यास्व कुप्यास्म । **९. लुङ्** – अकुपत् अकुपताम् अकुपन् । अकुपः अकुपतम् अकुपत । अकुपम् अकुपाव अकुपाम । **१०. लृङ्** – अकोपिष्यत् अकोपिष्यताम् अकोपिष्यन् । अकोपिष्यः अकोपिष्यतम् अकोपिष्यत । अकोपिष्यम् अकोपिष्याव अकोपिष्याम ।

णिचि – कोपयति – ते, **सनि** – चुकुपिषति/चुकोपिषति, **यकि** – कुप्यते ।

१२३४. गुप – व्याकुलत्वे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'णौ गोपयति भाषार्थे, निन्दायां से जुगुप्सते गोपायेद् रक्षणे त्वाये, व्याकुलत्वे तु गुप्यति' (श्लो. १२९) इति देवः ।

१. लट् – गुप्यति गुप्यतः गुप्यन्ति । गुप्यसि गुप्यथः गुप्यथ । गुप्यामि गुप्यावः गुप्यामः । **२. लिट्** – जुगोप जुगुपतुः जुगुपुः । जुगोपिथ जुगुपथुः जुगुप । जुगोप जुगुपिव जुगुपिम । **३. लुट्** – गोपिता गोपितारौ गोपितारः । गोपितासि गोपितास्थः गोपितास्थ । गोपितास्मि गोपितास्वः गोपितास्मः । **४. लृट्** – गोपिष्यति गोपिष्यतः गोपिष्यन्ति । गोपिष्यसि गोपिष्यथः गोपिष्यथ । गोपिष्यामि गोपिष्यावः गोपिष्यामः । **५. लोट्** – गुप्यतु, गुप्यतात् गुप्यताम् गुप्यन्तु । गुप्य, गुप्यतात् गुप्यतम् गुप्यत । गुप्यानि गुप्याव गुप्याम । **६. लङ्** – अगुप्यत् अगुप्यताम् अगुप्यन् । अगुप्यः अगुप्यतम् अगुप्यत । अगुप्यम् अगुप्याव अगुप्याम । **७. विधिलिङ्** – गुप्येत् गुप्येताम् गुप्येयुः । गुप्येः गुप्येतम् गुप्येत । गुप्येयम् गुप्येव गुप्येम । **८. आशीर्लिङ्** – गुप्यात् गुप्यास्ताम् गुप्यासुः । गुप्याः गुप्यास्तम् गुप्यास्त । गुप्यासम् गुप्यास्व गुप्यास्म । **९. लुङ्** – अगुपत् अगुपताम् अगुपन् । अगुपः अगुपतम् अगुपत । अगुपम् अगुपाव अगुपाम । **१०. लृङ्** – अगोपिष्यत् अगोपिष्यताम् अगोपिष्यन् । अगोपिष्यः अगोपिष्यतम् अगोपिष्यत । अगोपिष्यम् अगोपिष्याव अगोपिष्याम ।

णिचि – गोपयति – ते, **सनि** – जुगुपिषति/जुगोपिषति, **यकि** – गुप्यते ।

१२३५. युप – विमोहने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'युपु' इति धातुकाव्ये (२.६७) पाठः । 'उदित्पाठः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

धातुवृत्त्यादिविरोधात् लेखकप्रमादात् आगतः' इति बालमनोरमा ।

१. लट् – युप्यति युप्यतः युप्यन्ति । युप्यसि युप्यथः युप्यथ । युप्यामि युप्यावः युप्यामः । **२. लिट्** – युयोप युयुपतुः युयुपुः । युयोपिथ युयुपथुः युयुप । युयोप युयुपिव युयुपिम । **३. लुट्** – योपिता योपितारौ योपितारः । योपितासि योपितास्थः योपितास्थ । योपितास्मि योपितास्वः योपितास्मः । **४. लृट्** – योपिष्यति योपिष्यतः योपिष्यन्ति । योपिष्यसि योपिष्यथः योपिष्यथ । योपिष्यामि योपिष्यावः योपिष्यामः । **५. लोट्** – युप्यतु, युप्यतात् युप्यताम् युप्यन्तु । युप्य, युप्यतात् युप्यतम् युप्यत । युप्यानि युप्याव युप्याम । **६. लङ्** – अयुप्यत् अयुप्यताम् अयुप्यन् । अयुप्यः अयुप्यतम् अयुप्यत । अयुप्यम् अयुप्याव अयुप्याम । **७. विधिलिङ्** – युप्येत् युप्येताम् युप्येयुः । युप्येः युप्येतम् युप्येत । युप्येयम् युप्येव युप्येम । **८. आशीर्लिङ्** – युप्यात् युप्यास्ताम् युप्यासुः । युप्याः युप्यास्तम् युप्यास्त । युप्यासम् युप्यास्व युप्यास्म । **९. लुङ्** – युपत् अयुपताम् अयुपन् । अयुपः अयुपतम् अयुपत । अयुपम् अयुपाव अयुपाम । **१०. लृङ्** – अयोपिष्यत् अयोपिष्यताम् अयोपिष्यन् । अयोपिष्यः अयोपिष्यतम् अयोपिष्यत । अयोपिष्यम् अयोपिष्याव अयोपिष्याम । **णिचि** – योपयति – ते, **सनि** – युयुपिषति/युयोपिषति, **यकि** – युप्यते ।

१२३६. रुप – विमोहने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादि) । 'रुपु' इति धा.का. व्याख्यायाम् (२.६७) । 'उदित्पाठः धातुवृत्त्यादिविरोधात् लेखकप्रमादात् आगतः' इति बालमनोरमा ।

१. लट् – रुप्यति रुप्यतः रुप्यन्ति । रुप्यसि रुप्यथः रुप्यथ । रुप्यामि रुप्यावः रुप्यामः । **२. लिट्** – रुरोप रुरुपतुः रुरुपुः । रुरोपिथ रुरुपथुः रुरुप । रुरोप रुरुपिव रुरुपिम । **३. लुट्** – रोपिता रोपितारौ रोपितारः । रोपितासि रोपितास्थः रोपितास्थ । रोपितास्मि रोपितास्वः रोपितास्मः । **४. लृट्** – रोपिष्यति रोपिष्यतः रोपिष्यन्ति । रोपिष्यसि रोपिष्यथः रोपिष्यथ । रोपिष्यामि रोपिष्यावः रोपिष्यामः । **५. लोट्** – रुप्यतु, रुप्यतात् रुप्यताम् रुप्यन्तु । रुप्य, रुप्यतात् रुप्यतम् रुप्यत । रुप्याणि रुप्याव रुप्याम । **६. लङ्** – अरुप्यत् अरुप्यताम् अरुप्यन् । अरुप्यः अरुप्यतम् अरुप्यत । अरुप्यम् अरुप्याव अरुप्याम । **७. विधिलिङ्** – रुप्येत् रुप्येताम् रुप्येयुः । रुप्येः रुप्येतम् रुप्येत । रुप्येयम् रुप्येव रुप्येम । **८. आशीर्लिङ्** – रुप्यात् रुप्यास्ताम् रुप्यासुः । रुप्याः रुप्यास्तम् रुप्यास्त । रुप्यासम् रुप्यास्व रुप्यास्म । **९. लुङ्** – अरुपत् अरुपताम् अरुपन् । अरुपः अरुपतम् अरुपत । अरुपम् अरुपाव अरुपाम । **१०. लृङ्** – अरोपिष्यत् अरोपिष्यताम् अरोपिष्यन् । अरोपिष्यः अरोपिष्यतम् अरोपिष्यत । अरोपिष्यम् अरोपिष्याव अरोपिष्याम । **णिचि** – रोपयति – ते, **सनि** – रुरुपिषति/ रुरोपिषति, **यकि** – रुप्यते ।

१२३७. लुप – विमोहने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) ।

१. लट् – लुप्यति लुप्यतः लुप्यन्ति । लुप्यसि लुप्यथः लुप्यथ । लुप्यामि लुप्यावः लुप्यामः । **२. लिट्** – लुलोप लुलुपतुः लुलुपुः । लुलोपिथ लुलुपथुः लुलुप । लुलोप लुलुपिव लुलुपिम । **३. लुट्** – लोपिता लोपितारौ लोपितारः । लोपितासि लोपितास्थः लोपितास्थ । लोपितास्मि लोपितास्वः लोपितास्मः । **४. लृट्** – लोपिष्यति लोपिष्यतः लोपिष्यन्ति । लोपिष्यसि लोपिष्यथः लोपिष्यथ । लोपिष्यामि लोपिष्यावः लोपिष्यामः । **५. लोट्** – लुप्यतु, लुप्यतात् लुप्यताम् लुप्यन्तु । लुप्य, लुप्यतात् लुप्यतम् लुप्यत । लुप्यानि लुप्याव लुप्याम । **६. लङ्** – अलुप्यत् अलुप्यताम् अलुप्यन् । अलुप्यः अलुप्यतम् अलुप्यत । अलुप्यम् अलुप्याव अलुप्याम । **७. विधिलिङ्** – लुप्येत् लुप्येताम् लुप्येयुः । लुप्येः लुप्येतम् लुप्येत । लुप्येयम् लुप्येव लुप्येम । **८. आशीर्लिङ्** – लुप्यात् लुप्यास्ताम् लुप्यासुः । लुप्याः लुप्यास्तम् लुप्यास्त । लुप्यासम् लुप्यास्व लुप्यास्म । **९. लुङ्** – अलुपत् अलुपताम् अलुपन् । अलुपः अलुपतम् अलुपत । अलुपम् अलुपाव अलुपाम । **१०. लृङ्** – अलोपिष्यत् अलोपिष्यताम् अलोपिष्यन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अलोपिष्यः अलोपिष्यतम् अलोपिष्यत । अलोपिष्यम् अलोपिष्याव अलोपिष्याम ।

णिचि – लोपयति – ते, **सनि** – लुलुपिषति/लुलोपिषति, **यकि** – लुप्यते ।

१२३८. लुभ – गार्ध्ये । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'भूवादेरवृत्कृतत्वात् लोभते इति भवति इति आत्रेयः' इति मा.धा. वृत्तिरिह अनुसन्धेया । 'गार्ध्यम् = आकाङ्क्षा' इति च तत्र वृत्तिः । 'गार्ध्ये लुभ्यति मोहार्थे तुदादेर्लुभतीति शे' (श्लो. १४१) इति देवः ।

१. लट् – लुभ्यति लुभ्यतः लुभ्यन्ति । लुभ्यसि लुभ्यथः लुभ्यथ । लुभ्यामि लुभ्यावः लुभ्यामः ।

२. लिट् – लुलोभ लुलुभतुः लुलुभुः । लुलोभिथ लुलुभथुः लुलुभ । लुलोभ लुलुभिव लुलुभिम ।

३. लुट् – (i) लोभिता लोभितारौ लोभितारः । लोभितासि लोभितास्थः लोभितास्थ । लोभितास्मि लोभितास्वः लोभितास्मः । (ii) लोब्धा[१] लोब्धारौ लोब्धारः । लोब्धासि लोब्धास्थः लोब्धास्थ । लोब्धास्मि लोब्धास्वः लोब्धास्मः । **४. लृट्** – लोभिष्यति लोभिष्यतः लोभिष्यन्ति । लोभिष्यसि लोभिष्यथः लोभिष्यथ । लोभिष्यामि लोभिष्यावः लोभिष्यामः । **५. लोट्** – लुभ्यतु, लुभ्यतात् लुभ्यताम् लुभ्यन्तु । लुभ्य, लुभ्यतात् लुभ्यतम् लुभ्यत । लुभ्यानि लुभ्याव लुभ्याम । **६. लङ्** – अलुभ्यत् अलुभ्यताम् अलुभ्यन् । अलुभ्यः अलुभ्यतम् अलुभ्यत । अलुभ्यम् अलुभ्याव अलुभ्याम । **७. विधिलिङ्** – लुभ्येत् लुभ्येताम् लुभ्येयुः । लुभ्येः लुभ्येतम् लुभ्येत । लुभ्येयम् लुभ्येव लुभ्येम । **८. आशीर्लिङ्** – लुभ्यात् लुभ्यास्ताम् लुभ्यासुः । लुभ्याः लुभ्यास्तम् लुभ्यास्त । लुभ्यासम् लुभ्यास्व लुभ्यास्म । **९. लुङ्** – अलुभत् अलुभताम् अलुभन् । अलुभः अलुभतम् अलुभत । अलुभम् अलुभाव अलुभाम । **१०. लृङ्** – अलोभिष्यत् अलोभिष्यताम् अलोभिष्यन् । अलोभिष्यः अलोभिष्यतम् अलोभिष्यत । अलोभिष्यम् अलोभिष्याव अलोभिष्याम ।

णिचि – लोभयति-ते, **सनि** – लुलुभिषति/लुलोभिषति, **यकि** – लुभ्यते ।

१. 'तीषसह...' इति इड्विकल्पः ।

१२३९. क्षुभ – सञ्चलने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'क्षुभ्नाति क्षोभते क्षुभ्येत् इति सञ्चलने क्षुभेः' (श्लो.१४४) इति देवः ।

१. लट् – क्षुभ्यति क्षुभ्यतः क्षुभ्यन्ति । क्षुभ्यसि क्षुभ्यथः क्षुभ्यथ । क्षुभ्यामि क्षुभ्यावः क्षुभ्यामः ।

२. लिट् – चुक्षोभ चुक्षुभतुः चुक्षुभुः । चुक्षोभिथ चुक्षुभथुः चुक्षुभ । चुक्षोभ चुक्षुभिव चुक्षुभिम ।

३. लुट् – क्षोभिता क्षोभितारौ क्षोभितारः । क्षोभितासि क्षोभितास्थः क्षोभितास्थ । क्षोभितास्मि क्षोभितास्वः क्षोभितास्मः । **४. लृट्** – क्षोभिष्यति क्षोभिष्यतः क्षोभिष्यन्ति । क्षोभिष्यसि क्षोभिष्यथः क्षोभिष्यथ । क्षोभिष्यामि क्षोभिष्यावः क्षोभिष्यामः । **५. लोट्** – क्षुभ्यतु, क्षुभ्यतात् क्षुभ्यताम् क्षुभ्यन्तु । क्षुभ्य, क्षुभ्यतात् क्षुभ्यतम् क्षुभ्यत । क्षुभ्याणि क्षुभ्याव क्षुभ्याम । **६. लङ्** – अक्षुभ्यत् अक्षुभ्यताम् अक्षुभ्यन् । अक्षुभ्यः अक्षुभ्यतम् अक्षुभ्यत । अक्षुभ्यम् अक्षुभ्याव अक्षुभ्याम । **७. विधिलिङ्** – क्षुभ्येत् क्षुभ्येताम् क्षुभ्येयुः । क्षुभ्येः क्षुभ्येतम् क्षुभ्येत । क्षुभ्येयम् क्षुभ्येव क्षुभ्येम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षुभ्यात् क्षुभ्यास्ताम् क्षुभ्यासुः । क्षुभ्याः क्षुभ्यास्तम् क्षुभ्यास्त । क्षुभ्यासम् क्षुभ्यास्व क्षुभ्यास्म । **९. लुङ्** – अक्षुभत् अक्षुभताम् अक्षुभन् । अक्षुभः अक्षुभतम् अक्षुभत । अक्षुभम् अक्षुभाव अक्षुभाम । **१०. लृङ्** – अक्षोभिष्यत् अक्षोभिष्यताम् अक्षोभिष्यन् । अक्षोभिष्यः अक्षोभिष्यतम् अक्षोभिष्यत । अक्षोभिष्यम् अक्षोभिष्याव अक्षोभिष्याम ।

णिचि – क्षोभयति – ते, **सनि** – चुक्षुभिषति/चुक्षोभिषति, **यकि** – क्षुभ्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१२४०. णभ - हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) ।'नभ्येन्नभ्नाति नभते हिंसायां तत्तुभेः समम्' (श्लो.१४५) इति देवः ।

१. लट् - नभ्यति नभ्यतः नभ्यन्ति । नभ्यसि नभ्यथः नभ्यथ । नभ्यामि नभ्यावः नभ्यामः । **२. लिट्** - ननाभ नेभतुः नेभुः । नेभिथ नेभथुः नेभ । ननाभ, ननभ नेभिव नेभिम । **३. लुट्** - नभिता नभितारौ नभितारः । नभितासि नभितास्थः नभितास्थ । नभितास्मि नभितास्वः नभितास्मः । **४. लृट्** - नभिष्यति नभिष्यतः नभिष्यन्ति । नभिष्यसि नभिष्यथः नभिष्यथ । नभिष्यामि नभिष्यावः नभिष्यामः । **५. लोट्** - नभ्यतु, नभ्यतात् नभ्यताम् नभ्यन्तु । नभ्य, नभ्यतात् नभ्यतम् नभ्यत । नभ्यानि नभ्याव नभ्याम । **६. लङ्** - अनभ्यत् अनभ्यताम् अनभ्यन् । अनभ्यः अनभ्यतम् अनभ्यत । अनभ्यम् अनभ्याव अनभ्याम । **७. विधिलिङ्** - नभ्येत् नभ्येताम् नभ्येयुः । नभ्येः नभ्येतम् नभ्येत । नभ्येयम् नभ्येव नभ्येम । **८. आशीर्लिङ्** - नभ्यात् नभ्यास्ताम् नभ्यासुः । नभ्याः नभ्यास्तम् नभ्यास्त । नभ्यासम् नभ्यास्व नभ्यास्म । **९. लुङ्** - अनभत् अनभताम् अनभन् । अनभः अनभतम् अनभत । अनभम् अनभाव अनभाम । **१०. लृङ्** - अनभिष्यत् अनभिष्यताम् अनभिष्यन् । अनभिष्यः अनभिष्यतम् अनभिष्यत । अनभिष्यम् अनभिष्याव अनभिष्याम ।

णिचि - नाभयति - ते, **सनि** - निनभिषति, **यकि** - नभ्यते

१२४१. तुभ - हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) ।

१. लट् - तुभ्यति तुभ्यतः तुभ्यन्ति । तुभ्यसि तुभ्यथः तुभ्यथ । तुभ्यामि तुभ्यावः तुभ्यामः । **२. लिट्** - तुतोभ तुतुभतुः तुतुभुः । तुतोभिथ तुतुभथुः तुतुभ । तुतोभ तुतुभिव तुतुभिम । **३. लुट्** - तोभिता तोभितारौ तोभितारः । तोभितासि तोभितास्थः तोभितास्थ । तोभितास्मि तोभितास्वः तोभितास्मः । **४. लृट्** - तोभिष्यति तोभिष्यतः तोभिष्यन्ति । तोभिष्यसि तोभिष्यथः तोभिष्यथ । तोभिष्यामि तोभिष्यावः तोभिष्यामः । **५. लोट्** - तुभ्यतु, तुभ्यतात् तुभ्यताम् तुभ्यन्तु । तुभ्य, तुभ्यतात् तुभ्यतम् तुभ्यत । तुभ्यानि तुभ्याव तुभ्याम । **६. लङ्** - अतुभ्यत् अतुभ्यताम् अतुभ्यन् । अतुभ्यः अतुभ्यतम् अतुभ्यत । अतुभ्यम् अतुभ्याव अतुभ्याम । **७. विधिलिङ्** - तुभ्येत् तुभ्येताम् तुभ्येयुः । तुभ्येः तुभ्येतम् तुभ्येत । तुभ्येयम् तुभ्येव तुभ्येम । **८. आशीर्लिङ्** तुभ्यात् तुभ्यास्ताम् तुभ्यासुः । तुभ्याः तुभ्यास्तम् तुभ्यास्त । तुभ्यासम् तुभ्यास्व तुभ्यास्म । **९. लुङ्** - अतुभत् अतुभताम् अतुभन् । अतुभः अतुभतम् अतुभत । अतुभम् अतुभाव अतुभाम । **१०. लृङ्** - अतोभिष्यत् अतोभिष्यताम् अतोभिष्यन् । अतोभिष्यः अतोभिष्यतम् अतोभिष्यत । अतोभिष्यम् अतोभिष्याव अतोभिष्याम ।

णिचि - तोभयति - ते, **सनि** - तुतुभिषति/तुतोभिषति, **यकि** - तुभ्यते

१२४२. क्लिदू - आर्द्रीभावे । अकर्म, वेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'क्लिन्दते क्लिन्दतीत्येवमिदितः परिदेवने । क्लिद्यतीत्यार्द्रभावेऽर्थे क्लिदेः श्यन्यूदितो भवेत्' (श्लो. १०२) इति देवः ।

१. लट् - क्लिद्यति क्लिद्यतः क्लिद्यन्ति । क्लिद्यसि क्लिद्यथः क्लिद्यथ । क्लिद्यामि क्लिद्यावः क्लिद्यामः । **२. लिट्** - चिक्लेद चिक्लिदतुः चिक्लिदुः । चिक्लेदिथ-चिक्लेत्थ चिक्लिदथुः चिक्लिद । चिक्लेद चिक्लिदिव-चिक्लिद्व चिक्लिदिम-चिक्लिद्म । **३. लुट्** - (i) क्लेदिता क्लेदितारौ क्लेदितारः । क्लेदितासि क्लेदितास्थः क्लेदितास्थ । क्लेदितास्मि क्लेदितास्वः क्लेदितास्मः । (ii) क्लेत्ता क्लेत्तारौ क्लेत्तारः । क्लेत्तासि क्लेत्तास्थः क्लेत्तास्थ । क्लेत्तास्मि क्लेत्तास्वः क्लेत्तास्मः । **४. लृट्** - (i) क्लेदिष्यति क्लेदिष्यतः क्लेदिष्यन्ति । क्लेदिष्यसि क्लेदिष्यथः क्लेदिष्यथ । क्लेदिष्यामि क्लेदिष्यावः क्लेदिष्यामः । (ii) क्लेत्स्यति क्लेत्स्यतः क्लेत्स्यन्ति । क्लेत्स्यसि क्लेत्स्यथः क्लेत्स्यथ । क्लेत्स्यामि क्लेत्स्यावः क्लेत्स्यामः । **५. लोट्** - क्लिद्यतु, क्लिद्यतात् क्लिद्यताम् क्लिद्यन्तु । क्लिद्य, क्लिद्यतात् क्लिद्यतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्लिद्यत । क्लिद्यानि क्लिद्याव क्लिद्याम । **६. लङ्** – अक्लिद्यत् अक्लिद्यताम् अक्लिद्यन् । अक्लिद्यः अक्लिद्यतम् अक्लिद्यत । अक्लिद्यम् अक्लिद्याव अक्लिद्याम । **७. विधिलिङ्** – क्लिद्येत् क्लिद्येताम् क्लिद्येयुः । क्लिद्येः क्लिद्येतम् क्लिद्येत । क्लिद्येयम् क्लिद्येव क्लिद्येम । **८. आशीर्लिङ्** – क्लिद्यात् क्लिद्यास्ताम् क्लिद्यासुः । क्लिद्याः क्लिद्यास्तम् क्लिद्यास्त । क्लिद्यासम् क्लिद्यास्व क्लिद्यास्म । **९. लुङ्** – अक्लिदत् अक्लिदताम् अक्लिदन् । अक्लिदः अक्लिदतम् अक्लिदत । अक्लिदम् अक्लिदाव अक्लिदाम । **१०. लृङ्** – (i) अक्लेदिष्यत् अक्लेदिष्यताम् अक्लेदिष्यन् । अक्लेदिष्यः अक्लेदिष्यतम् अक्लेदिष्यत । अक्लेदिष्यम् अक्लेदिष्याव अक्लेदिष्याम । (ii) अक्लेत्स्यत् अक्लेत्स्यताम् अक्लेत्स्यन् । अक्लेत्स्यः अक्लेत्स्यतम् अक्लेत्स्यत । अक्लेत्स्यम् अक्लेत्स्याव अक्लेत्स्याम ।

णिचि – क्लेदयति – ते, **सनि** – चिक्लिदिषति/चिक्लेदिषति/चिक्लित्सति, **यकि** – क्लिद्यते

१. ऊदित्त्वात् 'स्वरति....ऊदितो वा' इति वेट् ।

१२४३. ञि मिदा – स्नेहने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'मेदते मेद्यतीत्येते स्नेहने मिन्दयेण्णिचि' (श्लो. १०४) इति देवः ।

१. लट् – मेद्यति[1] मेद्यतः मेद्यन्ति । मेद्यसि मेद्यथः मेद्यथ । मेद्यामि मेद्यावः मेद्यामः । **२. लिट्** – मिमेद मिमिदतुः मिमिदुः । मिमेदिथ मिमिदथुः मिमिद । मिमेद मिमिदिव मिमिदिम । **३. लुट्** – मेदिता मेदितारौ मेदितारः । मेदितासि मेदितास्थः मेदितास्थ । मेदितास्मि मेदितास्वः मेदितास्मः । **४. लृट्** – मेदिष्यति मेदिष्यतः मेदिष्यन्ति । मेदिष्यसि मेदिष्यथः मेदिष्यथ । मेदिष्यामि मेदिष्यावः मेदिष्यामः । **५. लोट्** – मेद्यतु, मेद्यतात् मेद्यताम् मेद्यन्तु । मेद्य, मेद्यतात् मेद्यतम् मेद्यत । मेद्यानि मेद्याव मेद्याम । **६. लङ्** – अमेद्यत् अमेद्यताम् अमेद्यन् । अमेद्यः अमेद्यतम् अमेद्यत । अमेद्यम् अमेद्याव अमेद्याम । **७. विधिलिङ्** – मेद्येत् मेद्येताम् मेद्येयुः । मेद्येः मेद्येतम् मेद्येत । मेद्येयम् मेद्येव मेद्येम । **८. आशीर्लिङ्** – मिद्यात् मिद्यास्ताम् मिद्यासुः । मिद्याः मिद्यास्तम् मिद्यास्त । मिद्यासम् मिद्यास्व मिद्यास्म । **९. लुङ्** – अमिदत् अमिदताम् अमिदन् । अमिदः अमिदतम् अमिदत । अमिदम् अमिदाव अमिदाम । **१०. लृङ्** – अमेदिष्यत् अमेदिष्यताम् अमेदिष्यन् । अमेदिष्यः अमेदिष्यतम् अमेदिष्यत । अमेदिष्यम् अमेदिष्याव अमेदिष्याम ।

णिचि – मेदयति-ते, **सनि** – मिमिदिषति/मिमेदिषति, **यकि** – मिद्यते

१. 'मिदेर्गुणः' इति इकः गुणः ।

१२४४. ञि क्ष्विदा – स्नेहनमोचनयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'क्ष्वेदत्यव्यक्तशब्दार्थे क्ष्विद्यति स्नेहमोक्षयोः' (श्लो. १०७) इति देवः ।

१. लट् – क्ष्विद्यति क्ष्विद्यतः क्ष्विद्यन्ति । क्ष्विद्यसि क्ष्विद्यथः क्ष्विद्यथ । क्ष्विद्यामि क्ष्विद्यावः क्ष्विद्यामः । **२. लिट्** – चिक्ष्वेद चिक्ष्विदतुः चिक्ष्विदुः । चिक्ष्वेदिथ चिक्ष्विदथुः चिक्ष्विद । चिक्ष्वेद चिक्ष्विदिव चिक्ष्विदिम । **३. लुट्** – क्ष्वेदिता क्ष्वेदितारौ क्ष्वेदितारः । क्ष्वेदितासि क्ष्वेदितास्थः क्ष्वेदितास्थ । क्ष्वेदितास्मि क्ष्वेदितास्वः क्ष्वेदितास्मः । **४. लृट्** – क्ष्वेदिष्यति क्ष्वेदिष्यतः क्ष्वेदिष्यन्ति । क्ष्वेदिष्यसि क्ष्वेदिष्यथः क्ष्वेदिष्यथ । क्ष्वेदिष्यामि क्ष्वेदिष्यावः क्ष्वेदिष्यामः । **५. लोट्** – क्ष्विद्यतु, क्ष्विद्यतात् क्ष्विद्यताम् क्ष्विद्यन्तु । क्ष्विद्य, क्ष्विद्यतात् क्ष्विद्यतम् क्ष्विद्यत । क्ष्विद्यानि क्ष्विद्याव क्ष्विद्याम । **६. लङ्** – अक्ष्विद्यत् अक्ष्विद्यताम् अक्ष्विद्यन् । अक्ष्विद्यः अक्ष्विद्यतम् अक्ष्विद्यत । अक्ष्विद्यम् अक्ष्विद्याव अक्ष्विद्याम । **७. विधिलिङ्** – क्ष्विद्येत् क्ष्विद्येताम् क्ष्विद्येयुः । क्ष्विद्येः क्ष्विद्येतम् क्ष्विद्येत । क्ष्विद्येयम् क्ष्विद्येव क्ष्विद्येम । **८. आशीर्लिङ्** – क्ष्विद्यात् क्ष्विद्यास्ताम् क्ष्विद्यासुः । क्ष्विद्याः क्ष्विद्यास्तम् क्ष्विद्यास्त । क्ष्विद्यासम् क्ष्विद्यास्व क्ष्विद्यास्म । **९. लुङ्** – अक्ष्विदत् अक्ष्विदताम् अक्ष्विदन् । अक्ष्विदः अक्ष्विदतम् अक्ष्विदत । अक्ष्विदम् अक्ष्विदाव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अक्ष्विदाम । **१०. लृङ्** – अक्ष्वेदिष्यत् अक्ष्वेदिष्यताम् अक्ष्वेदिष्यन् । अक्ष्वेदिष्यः अक्ष्वेदिष्यतम् अक्ष्वेदिष्यत । अक्ष्वेदिष्यम् अक्ष्वेदिष्याव अक्ष्वेदिष्याम ।

णिचि – क्ष्वेदयति-ते, **सनि** – चिक्ष्विदिषति/चिक्ष्वेदिषति, **यकि** – क्ष्विद्यते

१२४५. ऋधु – वृद्धौ । अकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'ऋध्नोतीति भवेद्वृद्धौ ऋध्यतीत्यत्र तु श्यनि' (श्लो.१२(२) इति देवः ।

१. लट् – ऋध्यति ऋध्यतः ऋध्यन्ति । ऋध्यसि ऋध्यथः ऋध्यथ । ऋध्यामि ऋध्यावः ऋध्यामः । **२. लिट्** – आनर्ध आनृधतुः आनृधुः । आनर्धिथ आनृधथुः आनृध । आनर्ध आनृधिव आनृधिम । **३. लुट्** – अर्धिता अर्धितारौ अर्धितारः । अर्धितासि अर्धितास्थः अर्धितास्थ । अर्धितास्मि अर्धितास्वः अर्धितास्मः । **४. लृट्** – अर्धिष्यति अर्धिष्यतः अर्धिष्यन्ति । अर्धिष्यसि अर्धिष्यथः अर्धिष्यथ । अर्धिष्यामि अर्धिष्यावः अर्धिष्यामः । **५. लोट्** – ऋध्यतु, ऋध्यतात् ऋध्यताम् ऋध्यन्तु । ऋध्य, ऋध्यतात् ऋध्यतम् ऋध्यत । ऋध्यानि ऋध्याव ऋध्याम । **६. लङ्** – आर्ध्यत् आर्ध्यताम् आर्ध्यन् । आर्ध्यः आर्ध्यतम् आर्ध्यत । आर्ध्यम् आर्ध्याव आर्ध्याम । **७. विधिलिङ्** – ऋध्येत् ऋध्येताम् ऋध्येयुः । ऋध्येः ऋध्येतम् ऋध्येत । ऋध्येयम् ऋध्येव ऋध्येम । **८. आशीर्लिङ्** – ऋध्यात् ऋध्यास्ताम् ऋध्यासुः । ऋध्याः ऋध्यास्तम् ऋध्यास्त । ऋध्यासम् ऋध्यास्व ऋध्यास्म । **९. लुङ्** – आर्धत् आर्धताम् आर्धन् । आर्धः आर्धतम् आर्धत । आर्धम् आर्धाव आर्धाम । **१०. लृङ्** – आर्धिष्यत् आर्धिष्यताम् आर्धिष्यन् । आर्धिष्यः आर्धिष्यतम् आर्धिष्यत । आर्धिष्यम् आर्धिष्याव आर्धिष्याम ।

णिचि – अर्धयति – ते, **सनि** – अर्दिधिषति/ईर्त्सति[1] **यकि** – ऋध्यते

१. 'सनीवन्तर्ध...' इति इड्विकल्पः । तत्र इटि गुणे अजादित्वात् 'न न्द्राः संयोगादयः' इति रेफवर्जितस्य द्वितीयस्य एकाचः द्विर्वचनम् ।

१२४६. गृधु – अभिकाङ्क्षायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (पुषादिः) । 'गृधेर्गृध्यति काङ्क्षायां गर्धेस्तत्रैव गर्धयेत्' (श्लो. १२३) इति देवः ।

१. लट् – गृध्यति गृध्यतः गृध्यन्ति । गृध्यसि गृध्यथः गृध्यथ । गृध्यामि गृध्यावः गृध्यामः । **२. लिट्** – जगर्ध जगृधतुः जगृधुः । जगर्धिथ जगृधथुः जगृध । जगर्ध जगृधिव जगृधिम । **३. लुट्** – गर्धिता गर्धितारौ गर्धितारः । गर्धितासि गर्धितास्थः गर्धितास्थ । गर्धितास्मि गर्धितास्वः गर्धितास्मः । **४. लृट्** – गर्धिष्यति गर्धिष्यतः गर्धिष्यन्ति । गर्धिष्यसि गर्धिष्यथः गर्धिष्यथ । गर्धिष्यामि गर्धिष्यावः गर्धिष्यामः । **५. लोट्** – गृध्यतु, गृध्यतात् गृध्यताम् गृध्यन्तु । गृध्य, गृध्यतात् गृध्यतम् गृध्यत । गृध्यानि गृध्याव गृध्याम । **६. लङ्** – अगृध्यत् अगृध्यताम् अगृध्यन् । अगृध्यः अगृध्यतम् अगृध्यत । अगृध्यम् अगृध्याव अगृध्याम । **७. विधिलिङ्** – गृध्येत् गृध्येताम् गृध्येयुः । गृध्येः गृध्येतम् गृध्येत । गृध्येयम् गृध्येव गृध्येम । **८. आशीर्लिङ्** – गृध्यात् गृध्यास्ताम् गृध्यासुः । गृध्याः गृध्यास्तम् गृध्यास्त । गृध्यासम् गृध्यास्व गृध्यास्म । **९. लुङ्** – अगृधत् अगृधताम् अगृधन् । अगृधः अगृधतम् अगृधत । अगृधम् अगृधाव अगृधाम । **१०. लृङ्** – अगर्धिष्यत् अगर्धिष्यताम् अगर्धिष्यन् । अगर्धिष्यः अगर्धिष्यतम् अगर्धिष्यत । अगर्धिष्यम् अगर्धिष्याव अगर्धिष्याम ।

णिचि – गर्धयति-ते, **सनि** – जिगर्धिषति, **यकि** – गृध्यते

[''केचित् तु दिवादिः भ्वादिवद् आकृतिगणः । तेन 'क्षीयते' 'मृग्यति' इत्यादिसिद्धिः इत्याहुः'' इति सिद्धान्तकौमुदी ।]

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अथ स्वादिः (५)

१२४७. षुञ् – अभिषवे । स्नानेऽकर्म, अन्यत्र सकर्म, अनिट्, उभय । अभिषवः स्नपनपीडनस्नानसुरासन्धानादिः । 'षुञः सुनेति सुनुते प्रसवैश्वर्ययोरसौत् । गतौ तयोश्च सवते द्विरुक्त्या तस्य सो न षः' इति (श्लो. २१) देवः । **१. लट् –** (i) सुनोति[1] सुनुतः सुन्वन्ति । सुनोषि सुनुथः सुनुथ । सुनोमि सुन्वः-सुनुवः सुन्मः-सुनुमः । (ii) सुनुते सुन्वाते सुन्वते । सुनुषे सुन्वाथे सुनुध्वे । सुन्वे सुन्वहे-सुनुवहे सुन्महे-सुनुमहे । **२. लिट् –** (i) सुषाव सुषुवतुः सुषुवुः । सुषविथ-सुषोथ सुषुवथुः सुषुव । सुषाव-सुषव सुषुविव सुषुविम । (ii) सुषुवे सुषुवाते सुषुविरे । सुषुविषे सुषुवाथे सुषुविध्वे । सुषुवे सुषुविवहे सुषुविमहे । **३. लुट् –** (i) सोता सोतारौ सोतारः । सोतासि सोतास्थः सोतास्थ । सोतास्मि सोतास्वः सोतास्मः । (ii) सोता सोतारौ सोतारः । सोतासे सोतासाथे सोताध्वे । सोताहे सोतास्वहे सोतास्महे । **४. लृट् –** (i) सोष्यति सोष्यतः सोष्यन्ति । सोष्यसि सोष्यथः सोष्यथ । सोष्यामि सोष्यावः सोष्यामः । (ii) सोष्यते सोष्येते सोष्यन्ते । सोष्यसे सोष्येथे सोष्यध्वे । सोष्ये सोष्यावहे सोष्यामहे । **५. लोट् –** (i) सुनोतु, सुनुतात् सुनुताम् सुन्वन्तु । सुनु, सुनुतात् सुनुतम् सुनुत । सुनवानि सुनवाव सुनवाम । (ii) सुनुताम् सुन्वाताम् सुन्वताम् । सुनुष्व सुन्वाथाम् सुनुध्वम् । सुनवै सुनवावहै सुनवामहै । **६. लङ् –** (i) असुनोत् असुनुताम् असुन्वन् । असुनोः असुनुतम् असुनुत । असुनवम् असुन्व-असुनुव असुन्म-असुनुम । (ii) असुनुत असुन्वाताम् असुन्वत । असुनुथाः असुन्वाथाम् असुनुध्वम् । असुन्वि असुन्वहि-असुनुवहि असुन्महि-असुनुमहि । **७. विधिलिङ् –** (i) सुनुयात् सुनुयाताम् सुनुयुः । सुनुयाः सुनुयातम् सुनुयात । सुनुयाम् सुनुयाव सुनुयाम । (ii) सुन्वीत सुन्वीयाताम् सुन्वीरन् । सुन्वीथाः सुन्वीयाथाम् सुन्वीध्वम् । सुन्वीय सुन्वीवहि सुन्वीमहि । **८. आशीर्लिङ् –** (i) सूयात् सूयास्ताम् सूयासुः । सूयाः सूयास्तम् सूयास्त । सूयासम् सूयास्व सूयास्म । (ii) सोषीष्ट सोषीयास्ताम् सोषीरन् । सोषीष्ठाः सोषीयास्थाम् सोषीध्वम् । सोषीय सोषीवहि सोषीमहि । **९. लुङ् –** (i) असावीत् असाविष्टाम् असाविषुः । असावीः असाविष्टम् असाविष्ट । असाविषम् असाविष्व असाविष्म । (ii) असोष्ट असोषाताम् असोषत । असोष्ठाः असोषाथाम् असोढ्वम् । असोषि असोष्वहि असोष्महि । **१०. लृङ् –** (i) असोष्यत् असोष्यताम् असोष्यन् । असोष्यः असोष्यतम् असोष्यत । असोष्यम् असोष्याव असोष्याम । (ii) असोष्यत असोष्येताम् असोष्यन्त । असोष्यथाः असोष्येथाम् असोष्यध्वम् । असोष्ये असोष्यावहि असोष्यामहि ।

णिचि – सावयति – ते, **सनि** – सुसूषति – ते, **यकि** – सूयते ।

१. 'स्वादिभ्यः श्नुः' इति श्नुः । शपः अपवादः ।

१२४८. षिञ् – बन्धने । सकर्म, अनिट्, उभय । 'सिनोति सिनुते बन्धे सिनीते च सिनाति च' (श्लो. १५) इति देवः । **१. लट् –** (i) सिनोति[1] सिनुतः सिन्वन्ति । सिनोषि सिनुथः सिनुथ । सिनोमि सिन्वः-सिनुवः सिन्मः-सिनुमः । (ii) सिनुते सिन्वाते सिन्वते । सिनुषे सिन्वाथे सिनुध्वे । सिन्वे सिन्वहे-सिनुवहे सिन्महे-सिनुमहे । **२. लिट् –** (i) सिषाय सिष्यतुः सिष्युः । सिषयिथ-सिषेथ सिष्यथुः सिष्य । सिषाय-सिषय सिष्यिव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सिष्यिम । (ii) सिष्ये सिष्याते सिष्यिरे । सिष्यिषे सिष्याथे सिष्यिध्वे । सिष्ये सिष्यिवहे सिष्यिमहे । **३. लुट्** – (i) सेता सेतारौ सेतारः । सेतासि सेतास्थः सेतास्थ । सेतास्मि सेतास्वः सेतास्मः । (ii) सेता सेतारौ सेतारः । सेतासे सेतासाथे सेताध्वे । सेताहे सेतास्वहे सेतास्महे । **४. लृट्** – (i) सेष्यति सेष्यतः सेष्यन्ति । सेष्यसि सेष्यथः सेष्यथ । सेष्यामि सेष्यावः सेष्यामः । (ii) सेष्यते सेष्येते सेष्यन्ते । सेष्यसे सेष्येथे सेष्यध्वे । सेष्ये सेष्यावहे सेष्यामहे । **५. लोट्** – (i) सिनोतु, सिनुतात् सिनुताम् सिन्वन्तु । सिनु, सिनुतात् सिनुतम् सिनुत । सिनवानि सिनवाव सिनवाम । (ii) सिनुताम् सिन्वाताम् सिन्वताम् । सिनुष्व सिन्वाथाम् सिनुध्वम् । सिनवै सिनवावहै सिनवामहै । **६. लङ्** – (i) असिनोत् असिनुताम् असिन्वन् । असिनोः असिनुतम् असिनुत । असिनवम् असिन्व-असिनुव असिन्म-असिनुम । (ii) असिनुत असिन्वाताम् असिन्वत । असिनुथाः असिन्वाथाम् असिनुध्वम् । असिन्वि असिन्वहि-असिनुवहि असिन्महि-असिनुमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) सिनुयात् सिनुयाताम् सिनुयुः । सिनुयाः सिनुयातम् सिनुयात । सिनुयाम् सिनुयाव सिनुयाम । (ii) सिन्वीत सिन्वीयाताम् सिन्वीरन् । सिन्वीथाः सिन्वीयाथाम् सिन्वीध्वम् । सिन्वीय सिन्वीवहि सिन्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) सीयात् सीयास्ताम् सीयासुः । सीयाः सीयास्तम् सीयास्त । सीयासम् सीयास्व सीयास्म । (ii) सेषीष्ट सेषीयास्ताम् सेषीरन् । सेषीष्ठाः सेषीयास्थाम् सेषीध्वम् । सेषीय सेषीवहि सेषीमहि । **९. लुङ्** – (i) असैषीत् असैष्टाम् असैषुः । असैषीः असैष्टम् असैष्ट । असैषम् असैष्व असैष्म । (ii) असेष्ट असेषाताम् असेषत । असेष्ठाः असेषाथाम् असेढ्वम् । असेषि असेष्वहि असेष्महि । **१०. लृङ्** – (i) असेष्यत् असेष्यताम् असेष्यन् । असेष्यः असेष्यतम् असेष्यत । असेष्यम् असेष्याव असेष्याम । (ii) असेष्यत असेष्येताम् असेष्यन्त । असेष्यथाः असेष्येथाम् असेष्यध्वम् । असेष्ये असेष्यावहि असेष्यामहि ।

णिचि – साययति – ते, **सनि** – सिसीषति ते, **यकि** – सीयते ।

१. 'स्वादिभ्यः श्नुः' इति श्नुः। शपः अपवादः ।

१२४९. शिञ् – निशाने । सकर्म, अनिट्, उभय । तालव्यादिः । निशानम् = तीक्ष्णीकरणम् ।

१. लट् – (i) शिनोति शिनुतः शिन्वन्ति । शिनोषि शिनुथः शिनुथ । शिनोमि शिन्वः-शिनुवः शिन्मः-शिनुमः । (ii) शिनुते शिन्वाते शिन्वते । शिनुषे शिन्वाथे शिनुध्वे । शिन्वे शिन्वहे-शिनुवहे शिन्महे-शिनुमहे । **२. लिट्** – (i) शिशाय शिश्यतुः शिश्युः । शिशयिथ-शिशेथ शिश्यथुः शिश्य । शिशाय-शिशय शिश्यिव शिश्यिम । (ii) शिश्ये शिश्याते शिश्यिरे । शिश्यिषे शिश्याथे शिश्यिध्वे । शिश्ये शिश्यिवहे शिश्यिमहे । **३. लुट्** – (i) शेता शेतारौ शेतारः । शेतासि शेतास्थः शेतास्थ । शेतास्मि शेतास्वः शेतास्मः । (ii) शेता शेतारौ शेतारः । शेतासे शेतासाथे शेताध्वे । शेताहे शेतास्वहे शेतास्महे । **४. लृट्** – (i) शेष्यति शेष्यतः शेष्यन्ति । शेष्यसि शेष्यथः शेष्यथ । शेष्यामि शेष्यावः शेष्यामः । (ii) शेष्यते शेष्येते शेष्यन्ते । शेष्यसे शेष्येथे शेष्यध्वे । शेष्ये शेष्यावहे शेष्यामहे । **५. लोट्** – (i) शिनोतु, शिनुतात् शिनुताम् शिन्वन्तु । शिनु, शिनुतात् शिनुतम् शिनुत । शिनवानि शिनवाव शिनवाम । (ii) शिनुताम् शिन्वाताम् शिन्वताम् । शिनुष्व शिन्वाथाम् शिनुध्वम् । शिनवै शिनवावहै शिनवामहै । **६. लङ्** – (i) अशिनोत् अशिनुताम् अशिन्वन् । अशिनोः अशिनुतम् अशिनुत । अशिनवम् अशिन्व-अशिनुव अशिन्म-अशिनुम । (ii) अशिनुत अशिन्वाताम् अशिन्वत । अशिनुथाः अशिन्वाथाम् अशिनुध्वम् । अशिन्वि अशिन्वहि-अशिनुवहि अशिन्महि-अशिनुमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शिनुयात् शिनुयाताम् शिनुयुः । शिनुयाः शिनुयातम् शिनुयात । शिनुयाम् शिनुयाव शिनुयाम । (ii) शिन्वीत शिन्वीयाताम् शिन्वीरन् । शिन्वीथाः शिन्वीयाथाम् शिन्वीध्वम् । शिन्वीय शिन्वीवहि शिन्वीमहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

८. आशीर्लिङ् – (i) शीयात् शीयास्ताम् शीयासुः । शीयाः शीयास्तम् शीयास्त । शीयासम् शीयास्व शीयास्म । (ii) शेषीष्ट शेषीयास्ताम् शेषीरन् । शेषीष्ठाः शेषीयास्थाम् शेषीध्वम् । शेषीय शेषीवहि शेषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशैषीत् अशैष्टाम् अशैषुः । अशैषीः अशैष्टम् अशैष्ट । अशैषम् अशैष्व अशैष्म । (ii) अशेष्ट अशेषाताम् अशेषत । अशेष्ठाः अशेषाथाम् अशेढ्वम् । अशेषि अशेष्वहि अशेष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अशेष्यत् अशेष्यताम् अशेष्यन् । अशेष्यः अशेष्यतम् अशेष्यत । अशेष्यम् अशेष्याव अशेष्याम । (ii) अशेष्यत अशेष्येताम् अशेष्यन्त । अशेष्यथाः अशेष्येथाम् अशेष्यध्वम् । अशेष्ये अशेष्यावहि अशेष्यामहि ।

णिचि – शाययति – ते, **सनि** – शिशीषति – ते, **यकि** – शीयते ।

१२५०. डु मिञ् – प्रक्षेपणे । सकर्म, अनिट्, उभय । 'मिनोति मिनुते स्वादेः गतौ मयति माययेत्' (श्लो.१७) इति देवः ।

१. लट् – (i) मिनोति मिनुतः मिन्वन्ति । मिनोषि मिनुथः मिनुथ । मिनोमि मिन्वः-मिनुवः मिन्मः-मिनुमः । (ii) मिनुते मिन्वाते मिन्वते । मिनुषे मिन्वाथे मिनुध्वे । मिन्वे मिन्वहे-मिनुवहे मिन्महे-मिनुमहे । **२. लिट्** – (i) ममौ[1] मिम्यतुः मिम्युः । ममिथ-ममाथ मिम्यथुः मिम्य । ममौ मिम्यिव मिम्यिम । (ii) मिम्ये मिम्याते मिम्यिरे । मिम्यिषे मिम्याथे मिम्यिध्वे-ढ्वे । मिम्ये मिम्यिवहे मिम्यिमहे । **३. लुट्** – (i) माता मातारौ मातारः । मातासि मातास्थः मातास्थ । मातास्मि मातास्वः मातास्मः । (ii) माता मातारौ मातारः । मातासे मातासाथे माताध्वे । माताहे मातास्वहे मातास्महे । **४. लृट्** – (i) मास्यति मास्यतः मास्यन्ति । मास्यसि मास्यथः मास्यथ । मास्यामि मास्यावः मास्यामः । (ii) मास्यते मात्स्येते मास्यन्ते । मास्यसे मात्स्येथे मास्यध्वे । मात्स्ये मास्यावहे मास्यामहे । **५. लोट्** – (i) मिनोतु, मिनुतात् मिनुताम् मिन्वन्तु । मिनु, मिनुतात् मिनुतम् मिनुत । मिनवानि मिनवाव मिनवाम । (ii) मिनुताम् मिन्वाताम् मिन्वताम् । मिनुष्व मिन्वाथाम् मिनुध्वम् । मिनवै मिनवावहै मिनवामहै । **६. लङ्** – (i) अमिनोत् अमिनुताम् अमिन्वन् । अमिनोः अमिनुतम् अमिनुत । अमिनवम् अमिन्व-अमिनुव अमिन्म-अमिनुम । (ii) अमिनुत अमिन्वाताम् अमिन्वत । अमिनुथाः अमिन्वाथाम् अमिनुध्वम् । अमिन्वि अमिन्वहि-अमिनुवहि अमिन्महि-अमिनुमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मिनुयात् मिनुयाताम् मिनुयुः । मिनुयाः मिनुयातम् मिनुयात । मिनुयाम् मिनुयाव मिनुयाम । (ii) मिन्वीत मिन्वीयाताम् मिन्वीरन् । मिन्वीथाः मिन्वीयाथाम् मिन्वीध्वम् । मिन्वीय मिन्वीवहि मिन्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मीयात् मीयास्ताम् मीयासुः । मीयाः मीयास्तम् मीयास्त । मीयासम् मीयास्व मीयास्म । (ii) मासीष्ट मासीयास्ताम् मासीरन् । मासीष्ठाः मासीयास्थाम् मासीध्वम् । मासीय मासीवहि मासीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमासीत् अमासिष्टाम् अमासिषुः । अमासीः अमासिष्टम् अमासिष्ट । अमासिषम् अमासिष्व अमासिष्म । (ii) अमास्त अमासाताम् अमासत । अमास्थाः अमासाथाम् अमाध्वम् । अमासि अमास्वहि अमास्महि । **१०. लृङ्** – (i) अमास्यत् अमास्यताम् अमास्यन् । अमास्यः अमास्यतम् अमास्यत । अमास्यम् अमास्याव अमास्याम । (ii) अमास्यत अमास्येताम् अमास्यन्त । अमास्यथाः अमास्येथाम् अमास्यध्वम् । अमास्ये अमास्यावहि अमास्यामहि ।

णिचि – माययति – ते, **सनि** – मित्सति[2]–ते, **यकि** – मीयते ।

१. 'मीनातिमिनोतिदीङां ल्यपि च' – एषामात्वं स्यात् ल्यपि अशिति एज्निमित्ते च । आत्वे कृते णलः औत्वम् ।

२. 'इको झल्' इति सनः कित्त्वम् । 'सनि मीमा...' इति इस् ।

१२५१. चिञ् – चयने । सकर्म, अनिट्, उभय । चयनं = रचना ।

१. लट् – (i) चिनोति चिनुतः चिन्वन्ति । चिनोषि चिनुथः चिनुथ । चिनोमि चिन्वः-चिनुवः चिन्मः-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चिनुमः । (ii) चिनुते चिन्वाते चिन्वते । चिनुषे चिन्वाथे चिनुध्वे । चिन्वे चिन्वहे-चिनुवहे चिन्महे-चिनुमहे । **२. लिट्** - (i) चिकाय[१] चिक्यतुः चिक्युः । चिकयिथ-चिकेथ चिक्यथुः चिक्य । चिकाय-चिकय चिक्यिव चिक्यिम । (ii) चिचाय चिच्यतुः चिच्युः । चिचयिथ-चिचेथ चिच्यथुः चिच्य । चिचाय-चिचय चिच्यिव चिच्यिम । (iii) चिक्ये चिक्याते चिक्यिरे । चिक्यिषे चिक्याथे चिक्यिध्वे-ढ्वे । चिक्ये चिक्यिवहे चिक्यिमहे । (iv) चिच्ये चिच्याते चिच्यिरे । चिच्यिषे चिच्याथे चिच्यिध्वे-ढ्वे । चिच्ये चिच्यिवहे चिच्यिमहे । **३. लुट्** - (i) चेता चेतारौ चेतारः । चेतासि चेतास्थः चेतास्थ । चेतास्मि चेतास्वः चेतास्मः । (ii) चेता चेतारौ चेतारः । चेतासे चेतासाथे चेताध्वे । चेताहे चेतास्वहे चेतास्महे । **४. लृट्** - (i) चेष्यति चेष्यतः चेष्यन्ति । चेष्यसि चेष्यथः चेष्यथ । चेष्यामि चेष्यावः चेष्यामः । (ii) चेष्यते चेष्येते चेष्यन्ते । चेष्यसे चेष्येथे चेष्यध्वे । चेष्ये चेष्यावहे चेष्यामहे । **५. लोट्** - (i) चिनोतु, चिनुतात् चिनुताम् चिन्वन्तु । चिनु, चिनुतात् चिनुतम् चिनुत । चिनवानि चिनवाव चिनवाम । (ii) चिनुताम् चिन्वाताम् चिन्वताम् । चिनुष्व चिन्वाथाम् चिनुध्वम् । चिनवै चिनवावहै चिनवामहै । **६. लङ्** - (i) अचिनोत् अचिनुताम् अचिन्वन् । अचिनोः अचिनुतम् अचिनुत । अचिनवम् अचिन्व-अचिनुव अचिन्म-अचिनुम । (ii) अचिनुत अचिन्वाताम् अचिन्वत । अचिनुथाः अचिन्वाथाम् अचिनुध्वम् । अचिन्वि अचिन्वहि-अचिनुवहि अचिन्महि-अचिनुमहि ।

७. विधिलिङ् - (i) चिनुयात् चिनुयाताम् चिनुयुः । चिनुयाः चिनुयातम् चिनुयात । चिनुयाम् चिनुयाव चिनुयाम । (ii) चिन्वीत चिन्वीयाताम् चिन्वीरन् । चिन्वीथाः चिन्वीयाथाम् चिन्वीध्वम् । चिन्वीय चिन्वीवहि चिन्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) चीयात् चीयास्ताम् चीयासुः । चीयाः चीयास्तम् चीयास्त । चीयासम् चीयास्व चीयास्म । (ii) चेषीष्ट चेषीयास्ताम् चेषीरन् । चेषीष्ठाः चेषीयास्थाम् चेषीध्वम् । चेषीय चेषीवहि चेषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचैषीत् अचैष्टाम् अचैषुः । अचैषीः अचैष्टम् अचैष्ट । अचैषम् अचैष्व अचैष्म । (ii) अचेष्ट अचेषाताम् अचेषत । अचेष्ठाः अचेषाथाम् अचेढ्वम् । अचेषि अचेष्वहि अचेष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अचेष्यत् अचेष्यताम् अचेष्यन् । अचेष्यः अचेष्यतम् अचेष्यत । अचेष्यम् अचेष्याव अचेष्याम । (ii) अचेष्यत अचेष्येताम् अचेष्यन्त । अचेष्यथाः अचेष्येथाम् अचेष्यध्वम् । अचेष्ये अचेष्यावहि अचेष्यामहि ।

णिचि - चाययति[२]/चापयति - ते, **सनि** - चिचीषति/चिकीषति - ते, **यकि** - चीयते

१. 'विभाषा चेः' - अभ्यासात् परस्य चिञः कुत्वं वा स्यात् सनि लिटि च ।

२. 'चिस्फुरोर्णौ' इति आत्वं विकल्पेन । आत्वे पुक् । तदभावे वृद्धिः ।

१२५२. स्तृञ् - आच्छादने । सकर्म, अनिट्, उभय । 'लक्षणया वीक्षणे' इति धा.का. व्याख्या । (२.६८) 'तृञः श्रि च्छादने प्यादेः स्तृणीते च स्तृणाति च । श्रावृदन्तस्य तत्रैव स्तृणोति स्तृणुते स्तृञः' (श्लो. ३५) इति देवः ।

१. लट् - (i) स्तृणोति स्तृणुतः स्तृण्वन्ति । स्तृणोषि स्तृणुथः स्तृणुथ । स्तृणोमि स्तृण्वः-स्तृणुवः स्तृण्मः-स्तृणुमः । (ii) स्तृणुते स्तृण्वाते स्तृण्वते । स्तृणुषे स्तृण्वाथे स्तृणुध्वे । स्तृण्वे स्तृण्वहे-स्तृणुवहे स्तृण्महे-स्तृणुमहे । **२. लिट्** - (i) तस्तार तस्तरतुः तस्तरुः । तस्तर्थ तस्तरथुः तस्तर । तस्तार-तस्तर तस्तरिव तस्तरिम । (ii) तस्तरे तस्तराते तस्तरिरे । तस्तरिषे तस्तराथे तस्तरिध्वे । तस्तरे तस्तरिवहे तस्तरिमहे । **३. लुट्** - (i) स्तर्ता स्तर्तारौ स्तर्तारः । स्तर्तासि स्तर्तास्थः स्तर्तास्थ । स्तर्तास्मि स्तर्तास्वः स्तर्तास्मः । (ii) स्तर्ता स्तर्तारौ स्तर्तारः । स्तर्तासे स्तर्तासाथे स्तर्ताध्वे । स्तर्ताहे स्तर्तास्वहे स्तर्तास्महे ।

४. लृट् - (i) स्तरिष्यति स्तरिष्यतः स्तरिष्यन्ति । स्तरिष्यसि स्तरिष्यथः स्तरिष्यथ । स्तरिष्यामि स्तरिष्यावः स्तरिष्यामः । (ii) स्तरिष्यते स्तरिष्येते स्तरिष्यन्ते । स्तरिष्यसे स्तरिष्येथे स्तरिष्यध्वे । स्तरिष्ये स्तरिष्यावहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्तरिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) स्तृणोतु, स्तृणुतात् स्तृणुताम् स्तृण्वन्तु । स्तृणु, स्तृणुतात् स्तृणुतम् स्तृणुत । स्तृणवानि स्तृणवाव स्तृणवाम । (ii) स्तृणुताम् स्तृण्वाताम् स्तृण्वताम् । स्तृणुष्व स्तृण्वाथाम् स्तृणुध्वम् । स्तृणवै स्तृणवावहै स्तृणवामहै । **६. लङ्** - (i) अस्तृणोत् अस्तृणुताम् अस्तृण्वन् । अस्तृणोः अस्तृणुतम् अस्तृणुत । अस्तृणवम् अस्तृण्व-अस्तृणुव अस्तृण्म-अस्तृणुम । (ii) अस्तृणुत अस्तृण्वाताम् अस्तृण्वत । अस्तृणुथाः अस्तृण्वाथाम् अस्तृणुध्वम् । अस्तृण्वि अस्तृण्वहि-अस्तृणुवहि अस्तृण्महि-अस्तृणुमहि । **७. विधिलिङ्** - (i) स्तृणुयात् स्तृणुयाताम् स्तृणुयुः । स्तृणुयाः स्तृणुयातम् स्तृणुयात । स्तृणुयाम् स्तृणुयाव स्तृणुयाम । (ii) स्तृण्वीत स्तृण्वीयाताम् स्तृण्वीरन् । स्तृण्वीथाः स्तृण्वीयाथाम् स्तृण्वीध्वम् । स्तृण्वीय स्तृण्वीवहि स्तृण्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) स्तर्यात् स्तर्यास्ताम् स्तर्यासुः । स्तर्याः स्तर्यास्तम् स्तर्यास्त । स्तर्यासम् स्तर्यास्व स्तर्यास्म । (ii) स्तरिषीष्ट[1] स्तरिषीयास्ताम् स्तरिषीरन् । स्तरिषीष्ठाः स्तरिषीयास्थाम् स्तरिषीध्वम् । स्तरिषीय स्तरिषीवहि स्तरिषीमहि । (iii) स्तृषीष्ट स्तृषीयास्ताम् स्तृषीरन् । स्तृषीष्ठाः स्तृषीयास्थाम् स्तृषीध्वम् । स्तृषीय स्तृषीवहि स्तृषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अस्तार्षीत् अस्तार्ष्टाम् अस्तार्षुः । अस्तार्षीः अस्तार्ष्टम् अस्तार्ष्ट । अस्तार्षम् अस्तार्ष्व अस्तार्ष्म । (ii) अस्तरिष्ट अस्तरिषाताम् अस्तरिषत । अस्तरिष्ठाः अस्तरिषाथाम् अस्तरिढ्वम् । अस्तरिषि अस्तरिष्वहि अस्तरिष्महि । (iii) अस्तृत अस्तृषाताम् अस्तृषत । अस्तृष्ठाः अस्तृषाथाम् अस्तृढ्वम् । अस्तृषि अस्तृष्वहि अस्तृष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अस्तरिष्यत् अस्तरिष्यताम् अस्तरिष्यन् । अस्तरिष्यः अस्तरिष्यतम् अस्तरिष्यत । अस्तरिष्यम् अस्तरिष्याव अस्तरिष्याम । (ii) अस्तरिष्यत अस्तरिष्येताम् अस्तरिष्यन्त । अस्तरिष्यथाः अस्तरिष्येथाम् अस्तरिष्यध्वम् । अस्तरिष्ये अस्तरिष्यावहि अस्तरिष्यामहि ।

णिचि - स्तारयति - ते, **सनि** - तिस्तीर्षति - ते, **यकि** - स्त्रियते ।

१. 'ऋतश्च संयोगादेः' - ऋदन्तात् संयोगादेः परयोः लिङ्सिचोः इट् वा स्यात् तङि ।

१२५३. कृञ् - हिंसायाम् । सकर्म, अनिट्, उभय । 'हिंसाकरणयोः श्नावौ कृणोति कृणुते कृञः । करोति कुरुते द्वे द्वे सम्पद्येते पदे क्रमात्' (श्लो. ३१) इति देवः ।

१. लट् - (i) कृणोति कृणुतः कृण्वन्ति । कृणोषि कृणुथः कृणुथ । कृणोमि कृण्वः-कृणुवः कृण्मः-कृणुमः । (ii) कृणुते कृण्वाते कृण्वते । कृणुषे कृण्वाथे कृणुध्वे । कृण्वे कृण्वहे-कृणुवहे कृण्महे-कृणुमहे । **२. लिट्** - (i) चकार चक्रतुः चक्रुः । चकर्थ चक्रथुः चक्र । चकार-चकर चकृव चकृम । (ii) चक्रे चक्राते चक्रिरे । चकृषे चक्राथे चकृढ्वे । चक्रे चकृवहे चकृमहे । **३. लुट्** - (i) कर्ता कर्तारौ कर्तारः । कर्तासि कर्तास्थः कर्तास्थ । कर्तास्मि कर्तास्वः कर्तास्मः । (ii) कर्ता कर्तारौ कर्तारः । कर्तासे कर्तासाथे कर्ताध्वे । कर्ताहे कर्तास्वहे कर्तास्महे । **४. लृट्** - (i) करिष्यति करिष्यतः करिष्यन्ति । करिष्यसि करिष्यथः करिष्यथ । करिष्यामि करिष्यावः करिष्यामः । (ii) करिष्यते करिष्येते करिष्यन्ते । करिष्यसे करिष्येथे करिष्यध्वे । करिष्ये करिष्यावहे करिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) कृणोतु, कृणुतात् कृणुताम् कृण्वन्तु । कृणु, कृणुतात् कृणुतम् कृणुत । कृणवानि कृणवाव कृणवाम । (ii) कृणुताम् कृण्वाताम् कृण्वताम् । कृणुष्व कृण्वाथाम् कृणुध्वम् । कृणवै कृणवावहै कृणवामहै । **६. लङ्** - (i) अकृणोत् अकृणुताम् अकृण्वन् । अकृणोः अकृणुतम् अकृणुत । अकृणवम् अकृण्व-अकृणुव अकृण्म-अकृणुम । (ii) अकृणुत अकृण्वाताम् अकृण्वत । अकृणुथाः अकृण्वाथाम् अकृणुध्वम् । अकृण्वि अकृण्वहि-अकृणुवहि अकृण्महि-अकृणुमहि । **७. विधिलिङ्** - (i) कृणुयात् कृणुयाताम् कृणुयुः । कृणुयाः कृणुयातम् कृणुयात । कृणुयाम् कृणुयाव कृणुयाम । (ii) कृण्वीत कृण्वीयाताम् कृण्वीरन् । कृण्वीथाः कृण्वीयाथाम् कृण्वीध्वम् । कृण्वीय कृण्वीवहि कृण्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) क्रियात् क्रियास्ताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्रियासुः । क्रियाः क्रियास्तम् क्रियास्त । क्रियासम् क्रियास्व क्रियास्म । (ii) कृषीष्ट कृषीयास्ताम् कृषीरन् । कृषीष्ठाः कृषीयास्थाम् कृषीध्वम् । कृषीय कृषीवहि कृषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अकार्षीत् अकार्ष्टाम् अकार्षुः । अकार्षीः अकार्ष्टम् अकार्ष्ट । अकार्षम् अकार्ष्व अकार्ष्म । (ii) अकृत अकृषाताम् अकृषत । अकृष्ठाः अकृषाथाम् अकृढ्वम् । अकृषि अकृष्वहि अकृष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अकरिष्यत् अकरिष्यताम् अकरिष्यन् । अकरिष्यः अकरिष्यतम् अकरिष्यत । अकरिष्यम् अकरिष्याव अकरिष्याम । (ii) अकरिष्यत अकरिष्येताम् अकरिष्यन्त । अकरिष्यथाः अकरिष्येथाम् अकरिष्यध्वम् । अकरिष्ये अकरिष्यावहि अकरिष्यामहि ।

णिचि - कारयति - ते, **सनि** - चिकीर्षति - ते, **यकि** - क्रियते

१२५४. वृञ् - वरणे । सकर्म, सेट्, उभय । वरणे - आवरणे इति काशकृत्स्नः । वरणं - स्वीकारः छादनं वा इति धा.का.व्याख्या । (२.६८) 'भक्तौ वृणीते वरणे वृणोति वृणुते वृञः । वृञ आवरणे वा णौ वारयेद् वरते वरेत्' (श्लो. ३२) इति देवः ।

१. लट् - (i) वृणोति वृणुतः वृण्वन्ति । वृणोषि वृणुथः वृणुथ । वृणोमि वृण्वः-वृणुवः वृण्मः-वृणुमः । (ii) वृणुते वृण्वाते वृण्वते । वृणुषे वृण्वाथे वृणुध्वे । वृणवे वृण्वहे-वृणुवहे वृण्महे-वृणुमहे । **२. लिट्** - (i) ववार वव्रतुः वव्रुः । ववरिथ वव्रथुः वव्र । ववार-ववर ववृव ववृम । (ii) वव्रे वव्राते वव्रिरे । ववृषे वव्राथे ववृढ्वे । वव्रे ववृवहे ववृमहे । **३. लुट्** - (i) वरिता[1] वरितारौ वरितारः । वरितासि वरितास्थः वरितास्थ । वरितास्मि वरितास्वः वरितास्मः । (ii) वरीता वरीतारौ वरीतारः । वरीतासि वरीतास्थः वरीतास्थ । वरीतास्मि वरीतास्वः वरीतास्मः । (iii) वरिता वरितारौ वरितारः । वरितासे वरितासाथे वरिताध्वे । वरिताहे वरितास्वहे वरिस्महे । (iv) वरीता वरीतारौ वरीतारः । वरीतासे वरीतासाथे वरीताध्वे । वरीताहे वरीतास्वहे वरीस्महे । **४. लृट्** - (i) वरिष्यति वरिष्यतः वरिष्यन्ति । वरिष्यसि वरिष्यथः वरिष्यथ । वरिष्यामि वरिष्यावः वरिष्यामः । (ii) वरीष्यति वरीष्यतः वरीष्यन्ति । वरीष्यसि वरीष्यथः वरीष्यथ । वरीष्यामि वरीष्यावः वरीष्यामः । (iii) वरिष्यते वरिष्येते वरिष्यन्ते । वरिष्यसे वरिष्येथे वरिष्यध्वे । वरिष्ये वरिष्यावहे वरिष्यामहे । (iv) वरीष्यते वरीष्येते वरीष्यन्ते । वरीष्यसे वरीष्येथे वरीष्यध्वे । वरीष्ये वरीष्यावहे वरीष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वृणोतु, वृणुतात् वृणुताम् वृण्वन्तु । वृणु, वृणुतात् वृणुतम् वृणुत । वृणवानि वृणवाव वृणवाम । (ii) वृणुताम् वृण्वाताम् वृण्वताम् । वृणुष्व वृण्वाथाम् वृणुध्वम् । वृणवै वृणवावहै वृणवामहै । **६. लङ्** - (i) अवृणोत् अवृणुताम् अवृण्वन् । अवृणोः अवृणुतम् अवृणुत । अवृणवम् अवृण्व-अवृणुव अवृण्म-अवृणुम । (ii) अवृणुत अवृण्वाताम् अवृण्वत । अवृणुथाः अवृण्वाथाम् अवृणुध्वम् । अवृण्वि अवृण्वहि-अवृणुवहि अवृण्महि-अवृणुमहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वृणुयात् वृणुयाताम् वृणुयुः । वृणुयाः वृणुयातम् वृणुयात । वृणुयाम् वृणुयाव वृणुयाम । (ii) वृण्वीत वृण्वीयाताम् वृण्वीरन् । वृण्वीथाः वृण्वीयाथाम् वृण्वीध्वम् । वृण्वीय वृण्वीवहि वृण्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) व्रियात् व्रियास्ताम् व्रियासुः । व्रियाः व्रियास्तम् व्रियास्त । व्रियासम् व्रियास्व व्रियास्म । (ii) वृषीष्ट[2] वृषीयास्ताम् वृषीरन् । वृषीष्ठाः वृषीयास्थाम् वृषीध्वम् । वृषीय वृषीवहि वृषीमहि । (iii) वरिषीष्ट वरिषीयास्ताम् वरिषीरन् । वरिषीष्ठाः वरिषीयास्थाम् वरिषीध्वम् । वरिषीय वरिषीवहि वरिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अवारीत् अवारिष्टाम् अवारिषुः । अवारीः अवारिष्टम् अवारिष्ट । अवारिषम् अवारिष्व अवारिष्म । (ii) अवृत अवृषाताम् अवृषत । अवृष्ठाः अवृषाथाम् अवृढ्वम् । अवृषि अवृष्वहि अवृष्महि । (iii) अवरिष्ट अवरिषाताम् अवरिषत । अवरिष्ठाः अवरिषाथाम् अवरिढ्वम् । अवरिषि अवरिष्वहि अवरिष्महि । (iv) अवरीष्ट अवरीषाताम् अवरीषत । अवरीष्ठाः अवरीषाथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अवरीढ्वम् । अवरीषि अवरीष्वहि अवरीष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अवरिष्यत् अवरिष्यताम् अवरिष्यन् । अवरिष्यः अवरिष्यतम् अवरिष्यत । अवरिष्यम् अवरिष्याव अवरिष्याम । (ii) अवरीष्यत् अवरीष्यताम् अवरीष्यन् । अवरीष्यः अवरीष्यतम् अवरीष्यत । अवरीष्यम् अवरीष्याव अवरीष्याम । (iii) अवरिष्यत अवरिष्येताम् अवरिष्यन्त । अवरिष्यथाः अवरिष्येथाम् अवरिष्यध्वम् । अवरिष्ये अवरिष्यावहि अवरिष्यामहि । (iv) अवरीष्यत अवरीष्येताम् अवरीष्यन्त । अवरीष्यथाः अवरीष्येथाम् अवरीष्यध्वम् । अवरीष्ये अवरीष्यावहि अवरीष्यामहि ।

णिचि - वारयति - ते, **सनि** - विवरिषति[४]/विवरीषति/ वुवूर्षति - ते, **यकि** - व्रियते ।

१. 'वृतो वा' इति इटः वा दीर्घः ।

२. 'लिङ्सिचोरात्मनेपदेषु' - वृङ्वृञ्भ्याम् ऋदन्तात् परयोः लिङ्सिचोः इड् वा स्यात् तङि ।

३. 'न लिङि' - वृतः लिङ इटः दीर्घः न स्यात् ।

४. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घे विवरीषति । अनिट्पक्षे 'इको झल्' इति सनः कित्त्वम्, 'अज्झन...' इति दीर्घः ।

१२५५. धुञ् - कम्पने । सकर्म, अनिट्, उभय । 'धूनयति धवति धवते, धुनोति धुनुते, धुनाति च धुनीते । धूनोति धूनुते स्युः पदानि कम्पे, विधूनने धुवति' (श्लो. २६) इति देवः ।

१. लट् - (i) धुनोति धुनुतः धुन्वन्ति । धुनोषि धुनुथः धुनुथ । धुनोमि धुन्वः-धुनुवः धुन्मः-धुनुमः । (ii) धुनुते धुन्वाते धुन्वते । धुनुषे धुन्वाथे धुनुध्वे । धुन्वे धुन्वहे-धुनुवहे धुन्महे-धुनुमहे । (iii) धूनोति[१] धूनुतः धूनवन्ति । धूनोषि धूनुथः धूनुथ । धूनोमि धून्वः-धूनुवः धून्मः-धूनुमः । (iv) धूनुते धून्वाते धून्वते । धूनुषे धून्वाथे धूनुध्वे । धून्वे धून्वहे-धूनुवहे धून्महे-धूनुमहे । **२. लिट्** - (i) दुधाव दुधुवतुः दुधुवुः । दुधविथ-दुधोथ दुधुवथुः दुधुव । दुधाव-दुधव दुधुविव दुधुविम । (ii) दुधुवे दुधुवाते दुधुविरे । दुधुविषे दुधुवाथे दुधुविध्वे-ढ्वे । दुधुवे दुधुविवहे दुधुविमहे । (iii) दुधाव दुधुवतुः दुधुवुः । दुधविथ-दुधोथ दुधुवथुः दुधुव । दुधाव-दुधव दुधुविव दुधुविम । (iv) दुधुवे दुधुवाते दुधुविरे । दुधुविषे दुधुवाथे दुधुविध्वे-ढ्वे । दुधुवे दुधुविवहे दुधुविमहे । **३. लुट्** - (i) धोता धोतारौ धोतारः । धोतासि धोतास्थः धोतास्थ । धोतास्मि धोतास्वः धोतास्मः । (ii) धोता[२] धोतारौ धोतारः । धोतासे धोतासाथे धोताध्वे । धोताहे धोतास्वहे धोतास्महे । (iii) धोता धोतारौ धोतारः । धोतासि धोतास्थः धोतास्थ । धोतास्मि धोतास्वः धोतास्मः । (iv) धविता धवितारौ धवितारः । धवितासि धवितास्थः धवितास्थ । धवितास्मि धवितास्वः धवितास्मः । **४. लृट्** - (i) धोष्यति धोष्यतः धोष्यन्ति । धोष्यसि धोष्यथः धोष्यथ । धोष्यामि धोष्यावः धोष्यामः । (ii) धोष्यते धोष्येते धोष्यन्ते । धोष्यसे धोष्येथे धोष्यध्वे । धोष्ये धोष्यावहे धोष्यामहे । (iii) धविष्यति धविष्यतः धविष्यन्ति । धविष्यसि धविष्यथः धविष्यथ । धविष्यामि धविष्यावः धविष्यामः । (iv) धविष्यते धविष्येते धविष्यन्ते । धविष्यसे धविष्येथे धविष्यध्वे । धविष्ये धविष्यावहे धविष्यामहे । **५. लोट्** - (i) धुनोतु, धुनुतात् धुनुताम् धुन्वन्तु । धुनु, धुनुतात् धुनुतम् धुनुत । धुनवानि धुनवाव धुनवाम । (ii) धुनुताम् धुन्वाताम् धुन्वताम् । धुनुष्व धुन्वाथाम् धुनुध्वम् । धुनवै धुनवावहै धुनवामहै । (iii) धूनोतु, धूनुतात् धूनुताम् धून्वन्तु । धूनु, धूनुतात् धूनुतम् धूनुत । धूनवानि धूनवाव धूनवाम । (iv) धूनुताम् धून्वाताम् धून्वताम् । धूनुष्व धून्वाथाम् धूनुध्वम् । धूनवै धूनवावहै धूनवामहै । **६. लङ्** - (i) अधुनोत् अधुनुताम् अधुन्वन् । अधुनोः अधुनुतम् अधुनुत । अधुनवम् अधुन्व-अधुनुव अधुन्म-अधुनुम । (ii) अधुनुत अधुन्वाताम् अधुन्वत । अधुनुथाः अधुन्वाथाम् अधुनुध्वम् । अधुन्वि अधुन्वहि-अधुनुवहि अधुन्महि-अधुनुमहि । (iii) अधूनोत् अधूनुताम् अधून्वन् । अधूनोः अधूनुतम् अधूनुत । अधूनवम् अधून्व-अधूनुव अधून्म-अधूनुम । (iv) अधूनुत अधून्वाताम् अधून्वत । अधूनुथाः अधून्वाथाम् अधूनुध्वम् । अधून्वि अधून्वहि-अधूनुवहि अधून्महि-अधूनुमहि । **७. विधिलिङ्** - (i) धुनुयात् धुनुयाताम् धुनुयुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

धुनुयाः धुनुयातम् धुनुयात । धुनुयाम् धुनुयाव धुनुयाम । (ii) धुन्वीत धुन्वीयाताम् धुन्वीरन् । धुन्वीथाः धुन्वीयाथाम् धुन्वीध्वम् । धुन्वीय धुन्वीवहि धुन्वीमहि । (iii) धूनुयात् धूनुयाताम् धूनुयुः । धूनुयाः धूनुयातम् धूनुयात । धूनुयाम् धूनुयाव धूनुयाम । (iv) धून्वीत धून्वीयाताम् धून्वीरन् । धून्वीथाः धून्वीयाथाम् धून्वीध्वम् । धून्वीय धून्वीवहि धून्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) धूयात् धूयास्ताम् धूयासुः । धूयाः धूयास्तम् धूयास्त । धूयासम् धूयास्व धूयास्म । (ii) धोषीष्ट धोषीयास्ताम् धोषीरन् । धोषीष्ठाः धोषीयास्थाम् धोषीध्वम् । धोषीय धोषीवहि धोषीमहि । (iii) धूयात् धूयास्ताम् धूयासुः । धूयाः धूयास्तम् धूयास्त । धूयासम् धूयास्व धूयास्म । (iv) धविषीष्ट धविषीयास्ताम् धविषीरन् । धविषीष्ठाः धविषीयास्थाम् धविषीध्वम् । धविषीय धविषीवहि धविषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अधौषीत् अधौष्टाम् अधौषुः । अधौषीः अधौष्टम् अधौष्ट । अधौषम् अधौष्व अधौष्म । (ii) अधोष्ट अधोषाताम् अधोषत । अधोष्ठाः अधोषाथाम् अधोढ्वम् । अधोषि अधोष्वहि अधोष्महि । (iii) अधावीत् अधाविष्टाम् अधाविषुः । अधावीः अधाविष्टम् अधाविष्ट । अधाविषम् अधाविष्व अधाविष्म । (iv) अधविष्ट अधविषाताम् अधविषत । अधविष्ठाः अधविषाथाम् अधविढ्वम् । अधविषि अधविष्वहि अधविष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अधोष्यत् अधोष्यताम् अधोष्यन् । अधोष्यः अधोष्यतम् अधोष्यत । अधोष्यम् अधोष्याव अधोष्याम । (ii) अधोष्यत अधोष्येताम् अधोष्यन्त । अधोष्यथाः अधोष्येथाम् अधोष्यध्वम् । अधोष्ये अधोष्यावहि अधोष्यामहि । (iii) अधविष्यत् अधविष्यताम् अधविष्यन् । अधविष्यः अधविष्यतम् अधविष्यत । अधविष्यम् अधविष्याव अधविष्याम । (iv) अधविष्यत अधविष्येताम् अधविष्यन्त । अधविष्यथाः अधविष्येथाम् अधविष्यध्वम् । अधविष्ये अधविष्यावहि अधविष्यामहि ।

णिचि - धूनयति[३] - ते, **सनि** - दुधूषति - ते, **यकि** - धूयते

१. 'दीर्घान्तोऽप्ययम्' इति सिद्धान्तकोमुदी । तदा दीर्घघटितरूपम् अपि ।

२. 'स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा' इति विकल्पेन इट् ।

३. 'धूञ्प्रीञोर्नुग्वक्तव्यः' (वा. ७.३.३७) इति ण्यन्ते नुगागमः ।

१२५६. टु दु - उपतापे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'दुनोति दूयते तापे दवतीति गतौ पदम्' (श्लो. २२) इति देवः ।

१. लट् - दुनोति दुनुतः दुन्वन्ति । दुनोषि दुनुथः दुनुथ । दुनोमि दुन्वः-दुनुवः दुन्मः-दुनुमः । **२. लिट्** - दुदाव दुदुवतुः दुदुवुः । दुदविथ-दुदोथ दुदुवथुः दुदुव । दुदाव-दुदव दुदुविव दुदुविम । **३. लुट्** - दोता दोतारौ दोतारः । दोतासि दोतास्थः दोतास्थ । दोतास्मि दोतास्वः दोतास्मः । **४. लृट्** - दोष्यति दोष्यतः दोष्यन्ति । दोष्यसि दोष्यथः दोष्यथ । दोष्यामि दोष्यावः दोष्यामः । **५. लोट्** - दुनोतु, दुनुतात् दुनुताम् दुन्वन्तु । दुनु, दुनुतात् दुनुतम् दुनुत । दुनवानि दुनवाव दुनवाम । **६. लङ्** - अदुनोत् अदुनुताम् अदुन्वन् । अदुनोः अदुनुतम् अदुनुत । अदुनवम् अदुन्व-अदुनुव अदुन्म-अदुनुम । **७. विधिलिङ्** - दुनुयात् दुनुयाताम् दुनुयुः । दुनुयाः दुनुयातम् दुनुयात । दुनुयाम् दुनुयाव दुनुयाम । **८. आशीर्लिङ्** - दूयात् दूयास्ताम् दूयासुः । दूयाः दूयास्तम् दूयास्त । दूयासम् दूयास्व दूयास्म । **९. लुङ्** - अदौषीत् अदौष्टाम् अदौषुः । अदौषीः अदौष्टम् अदौष्ट । अदौषम् अदौष्व अदौष्म । **१०. लृङ्** - अदोष्यत् अदोष्यताम् अदोष्यन् । अदोष्यः अदोष्यतम् अदोष्यत । अदोष्यम् अदोष्याव अदोष्याम ।

णिचि - दावयति - ते, **सनि** - दुदूषति, **यकि** - दूयते

१२५७. हि - गतौ वृद्धौ च । सकर्म, अनिट् परस्मै ।

१. लट् - हिनोति हिनुतः हिन्वन्ति । हिनोषि हिनुथः हिनुथ । हिनोमि हिन्वः-हिनुवः हिन्मः-हिनुमः ।
२. लिट् - जिघाय जिघ्यतुः जिघ्युः । जिघयिथ-जिघेथ जिघ्यथुः जिघ्य । जिघाय-जिघय जिघ्यिव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जिघ्यिम । **३. लुट्** – हेता हेतारौ हेतारः । हेतासि हेतास्थः हेतास्थ । हेतास्मि हेतास्वः हेतास्मः । **४. लृट्** – हेष्यति हेष्यतः हेष्यन्ति । हेष्यसि हेष्यथः हेष्यथ । हेष्यामि हेष्यावः हेष्यामः । **५. लोट्** – हिनोतु, हिनुतात् हिनुताम् हिन्वन्तु । हिनु, हिनुतात् हिनुतम् हिनुत । हिनवानि हिनवाव हिनवाम । **६. लङ्** – अहिनोत् अहिनुताम् अहिन्वन् । अहिनोः अहिनुतम् अहिनुत । अहिनवम् अहिन्व-अहिनुव अहिन्म-अहिनुम । **७. विधिलिङ्** – हिनुयात् हिनुयाताम् हिनुयुः । हिनुयाः हिनुयातम् हिनुयात । हिनुयाम् हिनुयाव हिनुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – हीयात् हीयास्ताम् हीयासुः । हीयाः हीयास्तम् हीयास्त । हीयासम् हीयास्व हीयास्म । **९. लुङ्** – अहैषीत् अहैष्टाम् अहैषुः । अहैषीः अहैष्टम् अहैष्ट । अहैषम् अहैष्व अहैष्म । **१०. लृङ्** – अहेष्यत् अहेष्यताम् अहेष्यन् । अहेष्यः अहेष्यतम् अहेष्यत । अहेष्यम् अहेष्याव अहेष्याम ।

णिचि – हाययति – ते, **सनि** – जिघीषति, **यकि** – हीयते

१२५८. पृ – प्रीतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'प्रीतौ पृणोत्यृदन्तस्य व्यायामे प्रियते पृङः' (श्लो.३४) इति देवः ।

१. लट् – पृणोति पृणुतः पृण्वन्ति । पृणोषि पृणुथः पृणुथ । पृणोमि पृण्वः-पृणुवः पृण्मः-पृणुमः । **२. लिट्** – पपार पप्रतुः पप्रुः । पपर्थ पप्रथुः पप्र । पपार-पपर पपृव पपृम । **३. लुट्** – पर्ता पर्तारौ पर्तारः । पर्तासि पर्तास्थः पर्तास्थ । पर्तास्मि पर्तास्वः पर्तास्मः । **४. लृट्** – परिष्यति[1] परिष्यतः परिष्यन्ति । परिष्यसि परिष्यथः परिष्यथ । परिष्यामि परिष्यावः परिष्यामः । **५. लोट्** – पृणोतु, पृणुतात् पृणुताम् पृण्वन्तु । पृणु, पृणुतात् पृणुतम् पृणुत । पृणवानि पृणवाव पृणवाम । **६. लङ्** – अपृणोत् अपृणुताम् अपृण्वन् । अपृणोः अपृणुतम् अपृणुत । अपृणवम् अपृण्व-अपृणुव अपृण्म-अपृणुम । **७. विधिलिङ्** – पृणुयात् पृणुयाताम् पृणुयुः । पृणुयाः पृणुयातम् पृणुयात । पृणुयाम् पृणुयाव पृणुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – प्रियात्[2] प्रियास्ताम् प्रियासुः । प्रियाः प्रियास्तम् प्रियास्त । प्रियासम् प्रियास्व प्रियास्म । **९. लुङ्** – अपार्षीत् अपार्ष्टाम् अपार्षुः । अपार्षीः अपार्ष्टम् अपार्ष्ट । अपार्षम् अपार्ष्व अपार्ष्म । **१०. लृङ्** – अपरिष्यत् अपरिष्यताम् अपरिष्यन् । अपरिष्यः अपरिष्यतम् अपरिष्यत । अपरिष्यम् अपरिष्याव अपरिष्याम ।

णिचि – पारयति – ते, **सनि** – पुपूर्षति, **यकि** – प्रियते[2] ।

१. 'ऋद्धनोः स्ये...' इति इट् ।

२. 'रिङ्शयग्लिङ्क्षु' इति ऋतो रिङादेशः ।

१२५९. स्पृ – प्रीतिपालनयोः । सकर्म, अनिट्, परस्मै । प्रीतिचलनयोः इत्येके । 'प्रीतिर्बलम्, पालनं – जीवनम् इति स्वामी' इति माधवः । 'स्पृ प्रीतिबलनयोः' बलनं जीवनम् । 'स्पृ इत्येके' इति क्षीरतरङ्गिण्याम् ।

१. लट् – स्पृणोति स्पृणुतः स्पृण्वन्ति । स्पृणोषि स्पृणुथः स्पृणुथ । स्पृणोमि स्पृण्वः-स्पृणुवः स्पृण्मः-स्पृणुमः । **२. लिट्** – पस्पार पस्परतुः पस्परुः । पस्पर्थ पस्परथुः पस्पर । पस्पार-पस्पर पस्परिव पस्परिम । **३. लुट्** – स्पर्ता स्पर्तारौ स्पर्तारः । स्पर्तासि स्पर्तास्थः स्पर्तास्थ । स्पर्तास्मि स्पर्तास्वः स्पर्तास्मः । **४. लृट्** – स्परिष्यति[1] स्परिष्यतः स्परिष्यन्ति । स्परिष्यसि स्परिष्यथः स्परिष्यथ । स्परिष्यामि स्परिष्यावः स्परिष्यामः । **५. लोट्** – स्पृणोतु, स्पृणुतात् स्पृणुताम् स्पृण्वन्तु । स्पृणु, स्पृणुतात् स्पृणुतम् स्पृणुत । स्पृणवानि स्पृणवाव स्पृणवाम । **६. लङ्** – अस्पृणोत् अस्पृणुताम् अस्पृण्वन् । अस्पृणोः अस्पृणुतम् अस्पृणुत । अस्पृणवम् अस्पृण्व-अस्पृणुव अस्पृण्म-अस्पृणुम । **७. विधिलिङ्** – स्पृणुयात् स्पृणुयाताम् स्पृणुयुः । स्पृणुयाः स्पृणुयातम् स्पृणुयात । स्पृणुयाम् स्पृणुयाव स्पृणुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – स्प्रियात्[2] स्प्रियास्ताम् स्प्रियासुः । स्प्रियाः स्प्रियास्तम् स्प्रियास्त । स्प्रियासम् स्प्रियास्व स्प्रियास्म । **९. लुङ्** – अस्पार्षीत् अस्पार्ष्टाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अस्पार्षुः । अस्पार्षीः अस्पार्ष्टम् अस्पार्ष्ट । अस्पार्षम् अस्पार्ष्व अस्पार्ष्म । **१०. लृङ्** - अस्परिष्यत् अस्परिष्यताम् अस्परिष्यन् । अस्परिष्यः अस्परिष्यतम् अस्परिष्यत । अस्परिष्यम् अस्परिष्याव अस्परिष्याम । **णिचि** - स्पारयति - ते, **सनि** - पुस्पूर्षति, **यकि** - स्प्रियते[२]

१. 'ऋद्धनोः स्ये...' इति इट् ।

२. 'रिङ्शयग्लिङ्क्षु' इति ऋतो रिङादेशः ।

१२६०. आप्लृ - व्याप्तौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'आपयत्यापतीत्यापेर्यौ वा णौ लम्भने पदे । व्याप्त्यर्थस्यास्य तु स्वादेराप्नोतीति पदं भवेत्' (श्लो. १३७) इति देवः ।

१. लट् - आप्नोति आप्नुतः आप्नुवन्ति । आप्नोषि आप्नुथः आप्नुथ । आप्नोमि आप्नुवः आप्नुमः । **२. लिट्** - आप आपतुः आपुः । आपिथ आपथुः आप । आप आपिव आपिम । **३. लुट्** - आप्ता आप्तारौ आप्तारः । आप्तासि आप्तास्थः आप्तास्थ । आप्तास्मि आप्तास्वः आप्तास्मः । **४. लृट्** - आप्स्यति आप्स्यतः आप्स्यन्ति । आप्स्यसि आप्स्यथः आप्स्यथ । आप्स्यामि आप्स्यावः आप्स्यामः । **५. लोट्** - आप्नोतु, आप्नुतात् आप्नुताम् आप्नुवन्तु । आप्नुहि, आप्नुतात् आप्नुतम् आप्नुत । आप्नवानि आप्नवाव आप्नवाम । **६. लङ्** - आप्नोत् आप्नुताम् आप्नुवन् । आप्नोः आप्नुतम् आप्नुत । आप्नवम् आप्नुव आप्नुम । **७. विधिलिङ्** - आप्नुयात् आप्नुयाताम् आप्नुयुः । आप्नुयाः आप्नुयातम् आप्नुयात । आप्नुयाम् आप्नुयाव आप्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** - आप्यात् आप्यास्ताम् आप्यासुः । आप्याः आप्यास्तम् आप्यास्त । आप्यासम् आप्यास्व आप्यास्म । **९. लुङ्** - आपत्[१] आपताम् आपन् । आपः आपतम् आपत । आपम् आपाव आपाम । **१०. लृङ्** - आप्स्यत् आप्स्यताम् आप्स्यन् । आप्स्यः आप्स्यतम् आप्स्यत । आप्स्यम् आप्स्याव आप्स्याम ।

णिचि - आपयति - ते, **सनि** - ईप्सति[२], **यकि** - आप्यते ।

१. 'पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु' इति अङ् ।

२. 'आप्ज्ञप्यृधामीत्' - एषामचः ईत् स्यात् सादौ सनि ।

१२६१. शक्लृ - शक्तौ । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'शङ्कते शकि शङ्कायां शक्तौ शक्नोति मर्षणे' (श्लो. ४३) इति देवः ।

१. लट् - शक्नोति शक्नुतः शक्नुवन्ति । शक्नोषि शक्नुथः शक्नुथ । शक्नोमि शक्नुवः शक्नुमः । **२. लिट्** - शशाक शेकतुः शेकुः । शेकिथ-शशक्थ शेकथुः शेक । शशाक-शशक शेकिव शेकिम । **३. लुट्** - शक्ता शक्तारौ शक्तारः । शक्तासि शक्तास्थः शक्तास्थ । शक्तास्मि शक्तास्वः शक्तास्मः । **४. लृट्** - शक्ष्यति शक्ष्यतः शक्ष्यन्ति । शक्ष्यसि शक्ष्यथः शक्ष्यथ । शक्ष्यामि शक्ष्यावः शक्ष्यामः । **५. लोट्** - शक्नोतु, शक्नुतात् शक्नुताम् शक्नुवन्तु । शक्नुहि, शक्नुतात् शक्नुतम् शक्नुत । शक्नवानि शक्नवाव शक्नवाम । **६. लङ्** - अशक्नोत् अशक्नुताम् अशक्नुवन् । अशक्नोः अशक्नुतम् अशक्नुत । अशक्नवम् अशक्नुव अशक्नुम । **७. विधिलिङ्** - शक्नुयात् शक्नुयाताम् शक्नुयुः । शक्नुयाः शक्नुयातम् शक्नुयात । शक्नुयाम् शक्नुयाव शक्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** शक्यात् शक्यास्ताम् शक्यासुः । शक्याः शक्यास्तम् शक्यास्त । शक्यासम् शक्यास्व शक्यास्म । **९. लुङ्** - अशकत्[१] अशकताम् अशकन् । अशकः अशकतम् अशकत । अशकम् अशकाव अशकाम । **१०. लृङ्** - अशक्ष्यत् अशक्ष्यताम् अशक्ष्यन् । अशक्ष्यः अशक्ष्यतम् अशक्ष्यत । अशक्ष्यम् अशक्ष्याव अशक्ष्याम ।

णिचि - शाकयति - ते, **सनि** - शिक्षति, **यकि** - शक्यते ।

१. 'लृदित्वादङ् 'पुषादि...' इति सूत्रेण ।

१२६२. राध - संसिद्धौ । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'राध्नोति संसिद्ध्यर्थे श्नौ राध्येद् वृद्धावकर्मकात्' (श्लो. १२२)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

इति देवः ।

१. लट् – राध्नोति राध्नुतः राध्नुवन्ति । राध्नोषि राध्नुथः राध्नुथ । राध्नोमि राध्नुवः राध्नुमः । **२. लिट्** – रराध रेधतुः रेधुः । रेधिथ रेधथुः रेध । रराध रेधिव रेधिम । **३. लुट्** – राद्धा राद्धारौ राद्धारः । राद्धासि राद्धास्थः राद्धास्थ । राद्धास्मि राद्धास्वः राद्धास्मः । **४. लृट्** – रात्स्यति रात्स्यतः रात्स्यन्ति । रात्स्यसि रात्स्यथः रात्स्यथ । रात्स्यामि रात्स्यावः रात्स्यामः । **५. लोट्** – राध्नोतु, राध्नुतात् राध्नुताम् राध्नुवन्तु । राध्नुहि, राध्नुतात् राध्नुतम् राध्नुत । राध्नवानि राध्नवाव राध्नवाम । **६. लङ्** – अराध्नोत् अराध्नुताम् अराध्नुवन् । अराध्नोः अराध्नुतम् अराध्नुत । अराध्नवम् अराध्नुव अराध्नुम । **७. विधिलिङ्** – राध्नुयात् राध्नुयाताम् राध्नुयुः । राध्नुयाः राध्नुयातम् राध्नुयात । राध्नुयाम् राध्नुयाव राध्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – राध्यात् राध्यास्ताम् राध्यासुः । राध्याः राध्यास्तम् राध्यास्त । राध्यासम् राध्यास्व राध्यास्म । **९. लुङ्** – अरात्सीत् अराद्धाम् अरात्सुः । अरात्सीः अराद्धम् अराद्ध । अरात्सम् अरात्स्व अरात्स्म । **१०. लृङ्** – अरात्स्यत् अरात्स्यताम् अरात्स्यन् । अरात्स्यः अरात्स्यतम् अरात्स्यत । अरात्स्यम् अरात्स्याव अरात्स्याम ।

णिचि – राधयति – ते, **सनि** – रित्सति[२], **यकि** – राध्यते

१. 'राधो हिंसायाम्' – एत्वाभ्यासलोपौ स्तः । उपसर्गवशात् इह हिंसायां वृत्तिः ।

२. 'राधो हिंसायां सन्यच इस् वक्तव्यः ।' हिंसायां किम् ? आरिरात्सति ।

१२६३. साध – संसिद्धौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – साध्नोति साध्नुतः साध्नुवन्ति । साध्नोषि साध्नुथः साध्नुथ । साध्नोमि साध्नुवः साध्नुमः । **२. लिट्** – ससाध ससाधतुः ससाधुः । ससाधिथ/ससाद्ध ससाधथुः ससाध । ससाध ससाधिव ससाधिम । **३. लुट्** – साद्धा साद्धारौ साद्धारः । साद्धासि साद्धास्थः साद्धास्थ । साद्धास्मि साद्धास्वः साद्धास्मः । **४. लृट्** – सात्स्यति सात्स्यतः सात्स्यन्ति । सात्स्यसि सात्स्यथः सात्स्यथ । सात्स्यामि सात्स्यावः सात्स्यामः । **५. लोट्** – साध्नोतु, साध्नुतात् साध्नुताम् साध्नुवन्तु । साध्नुहि, साध्नुतात् साध्नुतम् साध्नुत । साध्नवानि साध्नवाव साध्नवाम । **६. लङ्** – असाध्नोत् असाध्नुताम् असाध्नुवन् । असाध्नोः असाध्नुतम् असाध्नुत । असाध्नवम् असाध्नुव असाध्नुम । **७. विधिलिङ्** – साध्नुयात् साध्नुयाताम् साध्नुयुः । साध्नुयाः साध्नुयातम् साध्नुयात । साध्नुयाम् साध्नुयाव साध्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – साध्यात् साध्यास्ताम् साध्यासुः । साध्याः साध्यास्तम् साध्यास्त । साध्यासम् साध्यास्व साध्यास्म । **९. लुङ्** – असात्सीत् असाद्धाम् असात्सुः । असात्सीः असाद्धम् असाद्ध । असात्सम् असात्स्व असात्स्म । **१०. लृङ्** – असात्स्यत् असात्स्यताम् असात्स्यन् । असात्स्यः असात्स्यतम् असात्स्यत । असात्स्यम् असात्स्याव असात्स्याम ।

णिचि – साधयति – ते, **सनि** – सिषात्सति, **यकि** – साध्यते

१२६४. अशू – व्याप्तौ सङ्घाते च । सकर्म, वेट्, आत्मने । 'व्याप्तावश्नुत इत्याहुरश्नातीति तु भोजने' इति देवः । (१६६)

१. लट् – अश्नुते अश्नुवाते अश्नुवते । अश्नुषे अश्नुवाथे अश्नुध्वे । अश्नुवे अश्नुवहे अश्नुमहे । **२. लिट्** – आनशे आनशाते आनशिरे । आनशिषे-आनक्षे आनशाथे आनशिध्वे/ड्ढ्वे । आनशे आनशिवहे-आनश्वहे आनशिमहे-आनश्महे । **३. लुट्** – (i) अष्टा[१] अष्टारौ अष्टारः । अष्टासे अष्टासाथे अष्टाध्वे । अष्टाहे अष्टास्वहे अष्टास्महे । (ii) अशिता अशितारौ अशितारः । अशितासे अशितासाथे अशिताध्वे । अशिताहे अशितास्वहे अशितास्महे । **४. लृट्** – (i) अक्ष्यते अक्ष्येते अक्ष्यन्ते । अक्ष्यसे अक्ष्येथे अक्ष्यध्वे । अक्ष्ये अक्ष्यावहे अक्ष्यामहे । (ii) अशिष्यते अशिष्येते अशिष्यन्ते । अशिष्यसे अशिष्येथे अशिष्यध्वे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अशिष्ये अशिष्यावहे अशिष्यामहे । **५. लोट्** – अश्नुताम् अश्नुवाताम् अश्नुवताम् । अश्नुष्व अश्नुवाथाम् अश्नुध्वम् । अश्नवै अश्नवावहै अश्नवामहै । **६. लङ्** – आश्नुत आश्नुवाताम् आश्नुवत । आश्नुथाः आश्नुवाथाम् आश्नुध्वम् । अश्नुवि आश्नुवहि अश्नुमहि । **७. विधिलिङ्** – अश्नुवीत अश्नुवीयाताम् अश्नुवीरन् । अश्नुवीथाः अश्नुवीयाथाम् अश्नुवीध्वम् । अश्नुवीय अश्नुवीवहि अश्नुवीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) अक्षीष्ट अक्षीयास्ताम् अक्षीरन् । अक्षीष्ठाः अक्षीयास्थाम् अक्षीध्वम् । अक्षीय अक्षीवहि अक्षीमहि । (ii) अशिषीष्ट अशिषीयास्ताम् अशिषीरन् । अशिषीष्ठाः अशिषीयास्थाम् अशिषीध्वम् । अशिषीय अशिषीवहि अशिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) आष्ट आक्षाताम् आक्षत । आष्ठाः आक्षाथाम् आड्ढ्वम् । आक्षि आक्ष्वहि आक्ष्महि । (ii) आशिष्ट आशिषाताम् आशिषत । आशिष्ठाः आशिषाथाम् आशिध्वम् । आशिषि आशिष्वहि आशिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) आक्ष्यत आक्ष्येताम् आक्ष्यन्त । आक्ष्यथाः आक्ष्येथाम् आक्ष्यध्वम् । आक्ष्ये आक्ष्यावहि आक्ष्यामहि । (ii) आशिष्यत आशिष्येताम् आशिष्यन्त । आशिष्यथाः आशिष्येथाम् आशिष्यध्वम् । आशिष्ये आशिष्यावहि आशिष्यामहि ।

णिचि – आशयति – ते, **सनि** – अशिशिषते, **यकि** – अश्यते ।

१. ऊदित्त्वात् 'स्वरति... ऊदितो वा' इति वेट् ।

१२६५. ष्टिघ – आस्कन्दने । सकर्म, सेट्, आत्मने । षोपदेशः ।

१. लट् – स्तिघ्नुते स्तिघ्नुवाते स्तिघ्नुवते । स्तिघ्नुषे स्तिघ्नुवाथे स्तिघ्नुध्वे । स्तिघ्नुवे स्तिघ्नुवहे स्तिघ्नुमहे । **२. लिट्** – तिष्टिघे तिष्टिघाते तिष्टिघिरे । तिष्टिघिषे तिष्टिघाथे तिष्टिघिध्वे । तिष्टिघे तिष्टिघिवहे तिष्टिघिमहे । **३. लुट्** – स्तेघिता स्तेघितारौ स्तेघितारः । स्तेघितासे स्तेघितासाथे स्तेघिताध्वे । स्तेघिताहे स्तेघितास्वहे स्तेघितास्महे । **४. लृट्** – स्तेघिष्यते स्तेघिष्येते स्तेघिष्यन्ते । स्तेघिष्यसे स्तेघिष्येथे स्तेघिष्यध्वे । स्तेघिष्ये स्तेघिष्यावहे स्तेघिष्यामहे । **५. लोट्** – स्तिघ्नुताम् स्तिघ्नुवाताम् स्तिघ्नुवताम् । स्तिघ्नुष्व स्तिघ्नुवाथाम् स्तिघ्नुध्वम् । स्तिघ्नवै स्तिघ्नवावहै स्तिघ्नवामहै । **६. लङ्** – अस्तिघ्नुत अस्तिघ्नुवाताम् अस्तिघ्नुवत । अस्तिघ्नुथाः अस्तिघ्नुवाथाम् अस्तिघ्नुध्वम् । अस्तिघ्नुवि अस्तिघ्नुवहि अस्तिघ्नुमहि । **७. विधिलिङ्** – स्तिघ्नुवीत स्तिघ्नुवीयाताम् स्तिघ्नुवीरन् । स्तिघ्नुवीथाः स्तिघ्नुवीयाथाम् स्तिघ्नुवीध्वम् । स्तिघ्नुवीय स्तिघ्नुवीवहि स्तिघ्नुवीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्तेघिषीष्ट स्तेघिषीयास्ताम् स्तेघिषीरन् । स्तेघिषीष्ठाः स्तेघिषीयास्थाम् स्तेघिषीध्वम् । स्तेघिषीय स्तेघिषीवहि स्तेघिषीमहि । **९. लुङ्** – अस्तेघिष्ट अस्तेघिषाताम् अस्तेघिषत । अस्तेघिष्ठाः अस्तेघिषाथाम् अस्तेघिध्वम् । अस्तेघिषि अस्तेघिष्वहि अस्तेघिष्महि । **१०. लृङ्** – अस्तेघिष्यत अस्तेघिष्येताम् अस्तेघिष्यन्त । अस्तेघिष्यथाः अस्तेघिष्येथाम् अस्तेघिष्यध्वम् । अस्तेघिष्ये अस्तेघिष्यावहि अस्तेघिष्यामहि ।

णिचि – स्तेघयति – ते, **सनि** – तिस्तिघिषते/तिस्तेघिषते, **यकि** – स्तिघ्यते

१२६६. तिक – आस्कन्दे गतौ च । सकर्म, सेट्, परस्मै । (चकारात् 'आस्कन्दने' इति सम्बध्यते)

१. लट् – तिक्नोति तिक्नुतः तिक्नुवन्ति । तिक्नोषि तिक्नुथः तिक्नुथ । तिक्नोमि तिक्नुवः तिक्नुमः । **२. लिट्** – तितेक तितिकतुः तितिकुः । तितेकिथ तितिकथुः तितिक । तितेक तितिकिव तितिकिम । **३. लुट्** – तेकिता तेकितारौ तेकितारः । तेकितासि तेकितास्थः तेकितास्थ । तेकितास्मि तेकितास्वः तेकितास्मः । **४. लृट्** – तेकिष्यति तेकिष्यतः तेकिष्यन्ति । तेकिष्यसि तेकिष्यथः तेकिष्यथ । तेकिष्यामि तेकिष्यावः तेकिष्यामः । **५. लोट्** – तिक्नोतु, तिक्नुतात् तिक्नुताम् तिक्नुवन्तु । तिक्नुहि, तिक्नुतात् तिक्नुतम् तिक्नुत । तिक्नवानि तिक्नवाव तिक्नवाम । **६. लङ्** – अतिक्नोत् अतिक्नुताम् अतिक्नुवन् । अतिक्नोः अतिक्नुतम् अतिक्नुत । अतिक्नवम् अतिक्नुव अतिक्नुम । **७. विधिलिङ्** – तिक्नुयात् तिक्नुयाताम् तिक्नुयुः । तिक्नुयाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तिक्नुयातम् तिक्नुयात । तिक्नुयाम् तिक्नुयाव तिक्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – तिक्यात् तिक्यास्ताम् तिक्यासुः । तिक्याः तिक्यास्तम् तिक्यास्त । तिक्यासम् तिक्यास्व तिक्यास्म । **९. लुङ्** – अतेकीत् अतेकिष्टाम् अतेकिषुः । अतेकीः अतेकिष्टम् अतेकिष्ट । अतेकिषम् अतेकिष्व अतेकिष्म । **१०. लृङ्** – अतेकिष्यत् अतेकिष्यताम् अतेकिष्यन् । अतेकिष्यः अतेकिष्यतम् अतेकिष्यत । अतेकिष्यम् अतेकिष्याव अतेकिष्याम ।

णिचि – तेकयति – ते, **सनि** – तितिकिषति/तितेकिषति, **यकि** – तिक्यते

१२६७. तिग – आस्कन्दे गतौ च । सकर्म, सेट्, परस्मै । चकारात् 'आस्कन्दने' इति सम्बध्यते ।

१. लट् – तिग्नोति तिग्नुतः तिग्नुवन्ति । तिग्नोषि तिग्नुथः तिग्नुथ । तिग्नोमि तिग्नुवः तिग्नुमः । **२. लिट्** – तितेग तितिगतुः तितिगुः । तितेगिथ तितिगथुः तितिग । तितेग तितिगिव तितिगिम । **३. लुट्** – तेगिता तेगितारौ तेगितारः । तेगितासि तेगितास्थः तेगितास्थ । तेगितास्मि तेगितास्वः तेगितास्मः । **४. लृट्** – तेगिष्यति तेगिष्यतः तेगिष्यन्ति । तेगिष्यसि तेगिष्यथः तेगिष्यथ । तेगिष्यामि तेगिष्यावः तेगिष्यामः । **५. लोट्** – तिग्नोतु, तिग्नुतात् तिग्नुताम् तिग्नुवन्तु । तिग्नुहि, तिग्नुतात् तिग्नुतम् तिग्नुत । तिग्नवानि तिग्नवाव तिग्नवाम । **६. लङ्** – अतिग्नोत् अतिग्नुताम् अतिग्नुवन् । अतिग्नोः अतिग्नुतम् अतिग्नुत । अतिग्नवम् अतिग्नुव अतिग्नुम । **७. विधिलिङ्** – तिग्नुयात् तिग्नुयाताम् तिग्नुयुः । तिग्नुयाः तिग्नुयातम् तिग्नुयात । तिग्नुयाम् तिग्नुयाव तिग्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – तिग्यात् तिग्यास्ताम् तिग्यासुः । तिग्याः तिग्यास्तम् तिग्यास्त । तिग्यासम् तिग्यास्व तिग्यास्म । **९. लुङ्** – अतेगीत् अतेगिष्टाम् अतेगिषुः । अतेगीः अतेगिष्टम् अतेगिष्ट । अतेगिषम् अतेगिष्व अतेगिष्म । **१०. लृङ्** – अतेगिष्यत् अतेगिष्यताम् अतेगिष्यन् । अतेगिष्यः अतेगिष्यतम् अतेगिष्यत । अतेगिष्यम् अतेगिष्याव अतेगिष्याम ।

णिचि – तेगयति – ते, **सनि** – तितिगिषति/तितेगिषति, **यकि** – तिग्यते

१२६८. षघ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – सघ्नोति सघ्नुतः सघ्नुवन्ति । सघ्नोषि सघ्नुथः सघ्नुथ । सघ्नोमि सघ्नुवः सघ्नुमः । **२. लिट्** – ससाघ सेघतुः सेघुः । सेघिथ सेघथुः सेघ । ससाघ, ससघ सेघिव सेघिम । **३. लुट्** – सघिता सघितारौ सघितारः । सघितासि सघितास्थः सघितास्थ । सघितास्मि सघितास्वः सघितास्मः । **४. लृट्** – सघिष्यति सघिष्यतः सघिष्यन्ति । सघिष्यसि सघिष्यथः सघिष्यथ । सघिष्यामि सघिष्यावः सघिष्यामः । **५. लोट्** – सघ्नोतु, सघ्नुतात् सघ्नुताम् सघ्नुवन्तु । सघ्नुहि, सघ्नुतात् सघ्नुतम् सघ्नुत । सघ्नवानि सघ्नवाव सघ्नवाम । **६. लङ्** – असघ्नोत् असघ्नुताम् असघ्नुवन् । असघ्नोः असघ्नुतम् असघ्नुत । असघ्नवम् असघ्नुव असघ्नुम । **७. विधिलिङ्** – सघ्नुयात् सघ्नुयाताम् सघ्नुयुः । सघ्नुयाः सघ्नुयातम् सघ्नुयात । सघ्नुयाम् सघ्नुयाव सघ्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – सघ्यात् सघ्यास्ताम् सघ्यासुः । सघ्याः सघ्यास्तम् सघ्यास्त । सघ्यासम् सघ्यास्व सघ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) असघीत् असघिष्टाम् असघिषुः । असघीः असघिष्टम् असघिष्ट । असघिषम् असघिष्व असघिष्म । (ii) असाघीत् असाघिष्टाम् असाघिषुः । असाघीः असाघिष्टम् असाघिष्ट । असाघिषम् असाघिष्व असाघिष्म । **१०. लृङ्** – असघिष्यत् असघिष्यताम् असघिष्यन् । असघिष्यः असघिष्यतम् असघिष्यत । असघिष्यम् असघिष्याव असघिष्याम ।

णिचि – सघयति – ते, **सनि** – सिसघिषति, **यकि** – सघ्यते

१२६९. ञि धृषा – प्रागल्भ्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – धृष्णोति धृष्णुतः धृष्णुवन्ति । धृष्णोषि धृष्णुथः धृष्णुथ । धृष्णोमि धृष्णुवः धृष्णुमः । **२. लिट्** – दधर्ष दधृषतुः दधृषुः । दधर्षिथ दधृषथुः दधृष । दधर्ष दधृषिव दधृषिम । **३. लुट्** – धर्षिता

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

धर्षितारौ धर्षितारः । धर्षितासि धर्षितास्थः धर्षितास्थ । धर्षितास्मि धर्षितास्वः धर्षितास्मः । **४. लृट्** - धर्षिष्यति धर्षिष्यतः धर्षिष्यन्ति । धर्षिष्यसि धर्षिष्यथः धर्षिष्यथ । धर्षिष्यामि धर्षिष्यावः धर्षिष्यामः । **५. लोट्** - धृष्णोतु, धृष्णुतात् धृष्णुताम् धृष्णुवन्तु । धृष्णु, धृष्णुतात् धृष्णुतम् धृष्णुत । धृष्णवानि धृष्णवाव धृष्णवाम । **६. लङ्** - अधृष्णोत् अधृष्णुताम् अधृष्णुवन् । अधृष्णोः अधृष्णुतम् अधृष्णुत । अधृष्णवम् अधृष्णुव अधृष्णुम । **७. विधिलिङ्** - धृष्णुयात् धृष्णुयाताम् धृष्णुयुः । धृष्णुयाः धृष्णुयातम् धृष्णुयात । धृष्णुयाम् धृष्णुयाव धृष्णुयाम । **८. आशीर्लिङ्** - धृष्यात् धृष्यास्ताम् धृष्यासुः । धृष्याः धृष्यास्तम् धृष्यास्त । धृष्यासम् धृष्यास्व धृष्यास्म । **९. लुङ्** - अधर्षीत् अधर्षिष्टाम् अधर्षिषुः । अधर्षीः अधर्षिष्टम् अधर्षिष्ट । अधर्षिषम् अधर्षिष्व अधर्षिष्म । **१०. लृङ्** - अधर्षिष्यत् अधर्षिष्यताम् अधर्षिष्यन् । अधर्षिष्यः अधर्षिष्यतम् अधर्षिष्यत । अधर्षिष्यम् अधर्षिष्याव अधर्षिष्याम ।

णिचि - धर्षयति - ते, **सनि** - दिधर्षिषति, **यकि** - धृष्यते

१२७०. दन्भु - दम्भने । सकर्म, सेट्, परस्मै । दम्भनं = लोकरञ्जनार्थं विहितकर्मानुष्ठानम् ।

१. लट् - दभ्नोति दभ्नुतः दभ्नुवन्ति । दभ्नोषि दभ्नुथः दभ्नुथ । दभ्नोमि दभ्नुवः दभ्नुमः । **२. लिट्** - ददम्भ देभतुः-ददम्भतुः[1] देभुः-ददम्भुः । ददम्भिथ देभथुः-ददम्भथुः देभ-ददम्भ । ददम्भ देभिव-ददम्भिव देभिम-ददम्भिम । **३. लुट्** - दम्भिता दम्भितारौ दम्भितारः । दम्भितासि दम्भितास्थः दम्भितास्थ । दम्भितास्मि दम्भितास्वः दम्भितास्मः । **४. लृट्** - दम्भिष्यति दम्भिष्यतः दम्भिष्यन्ति । दम्भिष्यसि दम्भिष्यथः दम्भिष्यथ । दम्भिष्यामि दम्भिष्यावः दम्भिष्यामः । **५. लोट्** - दभ्नोतु, दभ्नुतात् दभ्नुताम् दभ्नुवन्तु । दभ्नु, दभ्नुतात् दभ्नुतम् दभ्नुत । दभ्नवानि दभ्नवाव दभ्नवाम । **६. लङ्** - अदभ्नोत् अदभ्नुताम् अदभ्नुवन् । अदभ्नोः अदभ्नुतम् अदभ्नुत । अदभ्नवम् अदभ्नुव अदभ्नुम । **७. विधिलिङ्** - दभ्नुयात् दभ्नुयाताम् दभ्नुयुः । दभ्नुयाः दभ्नुयातम् दभ्नुयात । दभ्नुयाम् दभ्नुयाव दभ्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** - दभ्यात् दभ्यास्ताम् दभ्यासुः । दभ्याः दभ्यास्तम् दभ्यास्त । दभ्यासम् दभ्यास्व दभ्यास्म । **९. लुङ्** - अदम्भीत् अदम्भिष्टाम् अदम्भिषुः । अदम्भीः अदम्भिष्टम् अदम्भिष्ट । अदम्भिषम् अदम्भिष्व अदम्भिष्म । **१०. लृङ्** - अदम्भिष्यत् अदम्भिष्यताम् अदम्भिष्यन् । अदम्भिष्यः अदम्भिष्यतम् अदम्भिष्यत । अदम्भिष्यम् अदम्भिष्याव अदम्भिष्याम ।

णिचि - दम्भयति - ते, **सनि** - दिदम्भिषति/धिप्सति/धीप्सति[2], **यकि** - दभ्यते

१. 'श्रन्थिग्रन्थिदम्भिस्वञ्जीनां लिटः कित्त्वं वा' इति व्याकरणान्तराश्रयणात् कित्त्वम् । इदं कित्त्वं पिदपिद्विषयमिति सुधाकरादयः । तन्मते तिप्सिप्मिप्सु 'देभ देभिथ देभ' इति रूपान्तरं बोध्यम् । अपिद्विषयकमिति न्यासकारादिमते तु 'ददम्भ ददम्भिथ ददम्भ' इत्येव'' इति कौमुदी ।

२. 'सनीवन्त...' इति इड्विकल्पः । इडभावे 'दम्भ इच्च' इति इकारस्य इकारः ईकारश्च ।

१२७१. ऋधु - वृद्धौ । अकर्म[1], सेट्, परस्मै । 'तृप प्रीणने इत्येके' इति सिद्धान्तकौमुदी । देवोऽपि स्वादिषु पाठम् अनुमेने । वृत्तिकारन्यासादयः एतं पाठं न इच्छन्ति । विस्तरस्तु कृदन्तरूपमालायां द्रष्टव्यः । 'ऋध्नोतीति भवेद् वृद्धावृध्यतीत्यत्र तु श्यनि' (श्लो.१२२) इति देवः ।

१. लट् - ऋध्नोति ऋध्नुतः ऋध्नुवन्ति । ऋध्नोषि ऋध्नुथः ऋध्नुथ । ऋध्नोमि ऋध्नुवः ऋध्नुमः । **२. लिट्** - आनर्ध आनृधतुः आनृधुः । आनर्धिथ आनृधथुः आनृध । आनर्ध आनृधिव आनृधिम । **३. लुट्** - अर्धिता अर्धितारौ अर्धितारः । अर्धितासि अर्धितास्थः अर्धितास्थ । अर्धितास्मि अर्धितास्वः अर्धितास्मः । **४. लृट्** - अर्धिष्यति अर्धिष्यतः अर्धिष्यन्ति । अर्धिष्यसि अर्धिष्यथः अर्धिष्यथ । अर्धिष्यामि अर्धिष्यावः अर्धिष्यामः । **५. लोट्** - ऋध्नोतु, ऋध्नुतात् ऋध्नुताम् ऋध्नुवन्तु । ऋध्नुहि,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ऋध्नुतात् ऋध्नुतम् ऋध्नुत । ऋध्नवानि ऋध्नवाव ऋध्नवाम । **६. लङ्** – आर्ध्नोत् आर्ध्नुताम् आर्ध्नुवन् । आर्ध्नोः आर्ध्नुतम् आर्ध्नुत । आर्ध्नवम् आर्ध्नुव आर्ध्नुम । **७. विधिलिङ्** – ऋध्नुयात् ऋध्नुयाताम् ऋध्नुयुः । ऋध्नुयाः ऋध्नुयातम् ऋध्नुयात । ऋध्नुयाम् ऋध्नुयाव ऋध्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – ऋध्यात् ऋध्यास्ताम् ऋध्यासुः । ऋध्याः ऋध्यास्तम् ऋध्यास्त । ऋध्यासम् ऋध्यास्व ऋध्यास्म । **९. लुङ्** – आर्धीत् आर्धिष्टाम् आर्धिषुः । आर्धीः आर्धिष्टम् आर्धिष्ट । आर्धिषम् आर्धिष्व आर्धिष्म । **१०. लृङ्** – आर्धिष्यत् आर्धिष्यताम् आर्धिष्यन् । आर्धिष्यः आर्धिष्यतम् आर्धिष्यत । आर्धिष्यम् आर्धिष्याव आर्धिष्याम ।

णिचि – अर्धयति – ते, **सनि** – अर्दिधिषति/ईर्त्सति[2], **यकि** – ऋध्यते

१. 'अयमकर्मकः सकर्मकश्च' इति मा.धा.वृत्तिः ।

२. 'सवीवन्तर्ध..' इत्यादिना इड्विकल्पः ।

१२७२. अह – व्याप्तौ । सकर्म, सेट्, परस्मै, (छान्दसः)

१. लट् – अह्नोति अह्नुतः अह्नुवन्ति । अह्नोषि अह्नुथः अह्नुथ । अह्नोमि अह्नुवः अह्नुमः । **२. लिट्** – आह आहतुः आहुः । आहिथ आहथुः आह । आह आहिव आहिम । **३. लुट्** – अहिता अहितारौ अहितारः । अहितासि अहितास्थः अहितास्थ । अहितास्मि अहितास्वः अहितास्मः । **४. लृट्** – अहिष्यति अहिष्यतः अहिष्यन्ति । अहिष्यसि अहिष्यथः अहिष्यथ । अहिष्यामि अहिष्यावः अहिष्यामः । **५. लोट्** – अह्नोतु, अह्नुतात् अह्नुताम् अह्नुवन्तु । अह्नुहि, अह्नुतात् अह्नुतम् अह्नुत । अह्नवानि अह्नवाव अह्नवाम । **६. लङ्** – आह्नोत् आह्नुताम् आह्नुवन् । आह्नोः आह्नुतम् आह्नुत । आह्नवम् आह्नुव आह्नुम । **७. विधिलिङ्** – अह्नुयात् अह्नुयाताम् अह्नुयुः । अह्नुयाः अह्नुयातम् अह्नुयात । अह्नुयाम् अह्नुयाव अह्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – अह्यात् अह्यास्ताम् अह्यासुः । अह्याः अह्यास्तम् अह्यास्त । अह्यासम् अह्यास्व अह्यास्म । **९. लुङ्** – आहीत् आहिष्टाम् आहिषुः । आहीः आहिष्टम् आहिष्ट । आहिषम् आहिष्व आहिष्म । **१०. लृङ्** – आहिष्यत् आहिष्यताम् आहिष्यन् । आहिष्यः आहिष्यतम् आहिष्यत । आहिष्यम् आहिष्याव आहिष्याम ।

णिचि – आहयति – ते, **सनि** – अजिहिषति, **यकि** – अह्यते

१२७३. दघ – घातने पालने च । सकर्म, सेट्, परस्मै, (छान्दसः) ।

१. लट् – दघ्नोति दघ्नुतः दघ्नुवन्ति । दघ्नोषि दघ्नुथः दघ्नुथ । दघ्नोमि दघ्नुवः दघ्नुमः । **२. लिट्** – ददाघ देघतुः देघुः । देघिथ देघथुः देघ । ददाघ, ददघ देघिव देघिम । **३. लुट्** – दघिता दघितारौ दघितारः । दघितासि दघितास्थः दघितास्थ । दघितास्मि दघितास्वः दघितास्मः । **४. लृट्** – दघिष्यति दघिष्यतः दघिष्यन्ति । दघिष्यसि दघिष्यथः दघिष्यथ । दघिष्यामि दघिष्यावः दघिष्यामः । **५. लोट्** – दघ्नोतु, दघ्नुतात् दघ्नुताम् दघ्नुवन्तु । दघ्नुहि, दघ्नुतात् दघ्नुतम् दघ्नुत । दघ्नवानि दघ्नवाव दघ्नवाम । **६. लङ्** – अदघ्नोत् अदघ्नुताम् अदघ्नुवन् । अदघ्नोः अदघ्नुतम् अदघ्नुत । अदघ्नवम् अदघ्नुव अदघ्नुम । **७. विधिलिङ्** – दघ्नुयात् दघ्नुयाताम् दघ्नुयुः । दघ्नुयाः दघ्नुयातम् दघ्नुयात । दघ्नुयाम् दघ्नुयाव दघ्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – दघ्यात् दघ्यास्ताम् दघ्यासुः । दघ्याः दघ्यास्तम् दघ्यास्त । दघ्यासम् दघ्यास्व दघ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अदघीत् अदघिष्टाम् अदघिषुः । अदघीः अदघिष्टम् अदघिष्ट । अदघिषम् अदघिष्व अदघिष्म । (ii) अदाघीत् अदाघिष्टाम् अदाघिषुः । अदाघीः अदाघिष्टम् अदाघिष्ट । अदाघिषम् अदाघिष्व अदाघिष्म । **१०. लृङ्** – अदघिष्यत् अदघिष्यताम् अदघिष्यन् । अदघिष्यः अदघिष्यतम् अदघिष्यत । अदघिष्यम् अदघिष्याव अदघिष्याम ।

णिचि – दाघयति – ते, **सनि** – दिदघिषति, **यकि** – दघ्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१२७४. चमु – भक्षणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (छान्दसः) ।

१. लट् – चम्नोति चम्नुतः चम्नुवन्ति । चम्नोषि चम्नुथः चम्नुथ । चम्नोमि चम्नुवः चम्नुमः । **२. लिट्** – चचाम चेमतुः चेमुः । चेमिथ चेमथुः चेम । चचाम, चचम चेमिव चेमिम । **३. लुट्** – चमिता चमितारौ चमितारः । चमितासि चमितास्थः चमितास्थ । चमितास्मि चमितास्वः चमितास्मः । **४. लृट्** – चमिष्यति चमिष्यतः चमिष्यन्ति । चमिष्यसि चमिष्यथः चमिष्यथ । चमिष्यामि चमिष्यावः चमिष्यामः । **५. लोट्** – चम्नोतु, चम्नुतात् चम्नुताम् चम्नुवन्तु । चम्नुहि, चम्नुतात् चम्नुतम् चम्नुत । चम्नवानि चम्नवाव चम्नवाम । **६. लङ्** – अचम्नोत् अचम्नुताम् अचम्नुवन् । अचम्नोः अचम्नुतम् अचम्नुत । अचम्नवम् अचम्नुव अचम्नुम । **७. विधिलिङ्** – चम्नुयात् चम्नुयाताम् चम्नुयुः । चम्नुयाः चम्नुयातम् चम्नुयात । चम्नुयाम् चम्नुयाव चम्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – चम्यात् चम्यास्ताम् चम्यासुः । चम्याः चम्यास्तम् चम्यास्त । चम्यासम् चम्यास्व चम्यास्म । **९. लुङ्** – अचमीत्[१] अचमिष्टाम् अचमिषुः । अचमीः अचमिष्टम् अचमिष्ट । अचमिषम् अचमिष्व अचमिष्म । **१०. लृङ्** – अचमिष्यत् अचमिष्यताम् अचमिष्यन् । अचमिष्यः अचमिष्यतम् अचमिष्यत । अचमिष्यम् अचमिष्याव अचमिष्याम ।

णिचि – चामयति[२] – ते, **सनि** – चिचमिषति, **यकि** – चम्यते

१. 'ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृ...' इति वृद्धिनिषेधः ।

२. अमन्तत्वेन प्राप्तस्य मित्त्वस्य 'न कम्यमिचमाम्' (ग.सू) इति निषेधात् उपधाह्रस्वः न ।

१२७५. रि – हिंसायाम् । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (छान्दसः) ।

१. लट् – रिणोति रिणुतः रिण्वन्ति । रिणोषि रिणुथः रिणुथ । रिणोमि रिण्वः-रिणुवः रिण्मः रिणुमः । **२. लिट्** – रिराय रिर्यतुः रिर्युः । रिरयिथ-रिरेथ रिर्यथुः रिर्य । रिराय-रिरय रिर्यिव रिर्यिम । **३. लुट्** – रेता रेतारौ रेतारः । रेतासि रेतास्थः रेतास्थ । रेतास्मि रेतास्वः रेतास्मः । **४. लृट्** – रेष्यति रेष्यतः रेष्यन्ति । रेष्यसि रेष्यथः रेष्यथ । रेष्यामि रेष्यावः रेष्यामः । **५. लोट्** – रिणोतु, रिणुतात् रिणुताम् रिण्वन्तु । रिणु, रिणुतात् रिणुतम् रिणुत । रिणवानि रिणवाव रिणवाम । **६. लङ्** – अरिणोत् अरिणुताम् अरिण्वन् । अरिणोः अरिणुतम् अरिणुत । अरिणवम् अरिण्व-अरिणुव अरिण्म-अरिणुम । **७. विधिलिङ्** – रियात् रियाताम् रियुः । रियाः रियातम् रियात । रियाम् रियाव रियाम । **८. आशीर्लिङ्** – रीयात् रीयास्ताम् रीयासुः । रीयाः रीयास्तम् रीयास्त । रीयासम् रीयास्व रीयास्म । **९. लुङ्** – अरैषीत् अरैष्टाम् अरैषुः । अरैषीः अरैष्टम् अरैष्ट । अरैषम् अरैष्व अरैष्म । **१०. लृङ्** – अरेष्यत् अरेष्यताम् अरेष्यन् । अरेष्यः अरेष्यतम् अरेष्यत । अरेष्यम् अरेष्याव अरेष्याम ।

णिचि – राययति – ते, **सनि** – रिरीषति, **यकि** – रीयते ।

१२७६. क्षि – हिंसायाम् । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (छान्दसः[१]) । अयं भाषायामपि इति आत्रेयमैत्रेयादयः । अतः एव 'न तद्यशः शस्त्रभृतां क्षिणोति' (रघु.) 'पञ्चबाणः क्षिणोति' (शाकु.) इत्यादयः प्रयोगाः सङ्गच्छन्ते । शाकटायनादयः तु छान्दसत्वमेवाहुः । तत्र 'चिरिणोति रिणोत्येवं क्षिणोति जिरिणोति च । दाश्नोति च दृणोत्याहुः पदानि च्छान्दसानि षट्' इति भट्टमल्लवचनम् (आख्यातचन्द्रिका – १.७७) प्रमाणम् । 'क्षये क्षयति, हिंसायां क्षिणातीति षितो भवेत् । निवासगत्योः क्षियति, क्षिणोत्यावगुणे क्षिणोः' (श्लो. १२-१३) इति देवः । 'रि'धातुं किञ्चित् परिवर्त्य 'क्षि'धातुं संयोज्य 'ऋक्षि' इति अजादिमिदितं केचन पठन्ति । 'ऋक्षीत्येक एव अजादिरित्यन्ये' इति सिद्धान्तकौमुदी । तदा ऋक्षिणोति ।

१. लट् – क्षिणोति क्षिणुतः क्षिण्वन्ति । क्षिणोषि क्षिणुथः क्षिणुथ । क्षिणोमि क्षिण्वः-क्षिणुवः क्षिण्मः-क्षिणुमः । **२. लिट्** – चिक्षाय चिक्षियतुः चिक्षियुः । चिक्षयिथ-चिक्षेथ चिक्षियथुः चिक्षिय । चिक्षाय-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चिक्षय चिक्षियिव चिक्षियिम । **३. लुट्** – क्षेता क्षेतारौ क्षेतारः । क्षेतासि क्षेतास्थः क्षेतास्थ । क्षेतास्मि क्षेतास्वः क्षेतास्मः । **४. लृट्** – क्षेष्यति क्षेष्यतः क्षेष्यन्ति । क्षेष्यसि क्षेष्यथः क्षेष्यथ । क्षेष्यामि क्षेष्यावः क्षेष्यामः । **५. लोट्** – क्षिणोतु, क्षिणुतात् क्षिणुताम् क्षिण्वन्तु । क्षिणु, क्षिणुतात् क्षिणुतम् क्षिणुत । क्षिणवानि क्षिणवाव क्षिणवाम । **६. लङ्** – अक्षिणोत् अक्षिणुताम् अक्षिण्वन् । अक्षिणोः अक्षिणुतम् अक्षिणुत । अक्षिणवम् अक्षिण्व-अक्षिणुव अक्षिण्म-अक्षिणुम । **७. विधिलिङ्** – क्षियात् क्षियाताम् क्षियुः । क्षियाः क्षियातम् क्षियात । क्षियाम् क्षियाव क्षियाम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षीयात् क्षीयास्ताम् क्षीयासुः । क्षीयाः क्षीयास्तम् क्षीयास्त । क्षीयासम् क्षीयास्व क्षीयास्म । **९. लुङ्** – अक्षैषीत् अक्षैष्टाम् अक्षैषुः । अक्षैषीः अक्षैष्टम् अक्षैष्ट । अक्षैषम् अक्षैष्व अक्षैष्म । **१०. लृङ्** – अक्षेष्यत् अक्षेष्यताम् अक्षेष्यन् । अक्षेष्यः अक्षेष्यतम् अक्षेष्यत । अक्षेष्यम् अक्षेष्याव अक्षेष्याम ।

णिचि – क्षाययति – ते, **सनि** – चिक्षीषति, **यकि** – क्षीयते

१२७७. **चिरि – हिंसायाम् ।** सकर्म, सेट्, परस्मै, । अयं धातुश्छान्दसः । भाषायामपीत्येके । द्व्यच्कोऽयं धातुः । इकारः न इत्संज्ञकः । अत एव, 'दरिद्राजागृदीधीङामनेकाच्त्वं चिरेर्जिरेः । अदन्तोर्णोतिवेवीङां स्मर्यते णेस्तथोलडेः' इत्यभियुक्तोक्तिः सङ्गच्छते ।

१. लट् – चिरिणोति चिरिणुतः चिरिण्वन्ति । चिरिणोषि चिरिणुथः चिरिणुथ । चिरिणोमि चिरिण्वः-चिरिणुवः चिरिण्मः-चिरिणुमः । **२. लिट्** – (i) चिचराञ्चकार चिचराञ्चक्रतुः चिचराञ्चक्रुः । चिचराञ्चकर्थ चिचराञ्चक्रथुः चिचराञ्चक्र । चिचराञ्चकार/चिचराञ्चकर चिचराञ्चकृव चिचराञ्चकृम । (ii) चिचराम्बभूव चिचराम्बभूवतुः चिचराम्बभूवुः । चिचराम्बभूविथ चिचराम्बभूवथुः चिचराम्बभूव । चिचराम्बभूव चिचराम्बभूविव चिचराम्बभूविम । (iii) चिचरामास चिचरामासतुः चिचरामासुः । चिचरामासिथ चिचरामासथुः चिचरामास । चिचरामास चिचरामासिव चिचरामासिम । **३. लुट्** – चिरयिता चिरयितारौ चिरयितारः । चिरयितासि चिरयितास्थः चिरयितास्थ । चिरयितास्मि चिरयितास्वः चिरयितास्मः । **४. लृट्** – चिरयिष्यति चिरयिष्यतः चिरयिष्यन्ति । चिरयिष्यसि चिरयिष्यथः चिरयिष्यथ । चिरयिष्यामि चिरयिष्यावः चिरयिष्यामः । **५. लोट्** – चिरिणोतु, चिरिणुतात् चिरिणुताम् चिरिण्वन्तु । चिरिणु, चिरिणुतात् चिरिणुतम् चिरिणुत । चिरिणवानि चिरिणवाव चिरिणवाम । **६. लङ्** – अचिरिणोत् अचिरिणुताम् अचिरिण्वन् । अचिरिणोः अचिरिणुतम् अचिरिणुत । अचिरिणवम् अचिरिण्व-अचिरिणुव अचिरिण्म-अचिरिणुम । **७. विधिलिङ्** – चिरिणुयात् चिरिणुयाताम् चिरिणुयुः । चिरिणुयाः चिरिणुयातम् चिरिणुयात । चिरिणुयाम् चिरिणुयाव चिरिणुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – चिरीयात् चिरीयास्ताम् चिरीयासुः । चिरीयाः चिरीयास्तम् चिरीयास्त । चिरीयासम् चिरीयास्व चिरीयास्म । **९. लुङ्** – अचिरायीत् अचिरायिष्टाम् अचिरायिषुः । अचिरायीः अचिरायिष्टम् अचिरायिष्ट । अचिरायिषम् अचिरायिष्व अचिरायिष्म । **१०. लृङ्** – अचिरयिष्यत् अचिरयिष्यताम् अचिरयिष्यन् । अचिरयिष्यः अचिरयिष्यतम् अचिरयिष्यत । अचिरयिष्यम् अचिरयिष्याव अचिरयिष्याम ।

णिचि – चिराययति – ते, **सनि** – चिचिरयिषति, **यकि** – चिरीयते ।

१२७८. **जिरि – हिंसायाम् ।** सकर्म, सेट्, परस्मै, (छान्दसः) । अनेकाच्त्वाद् यङ् न ।

१. लट् – जिरिणोति जिरिणुतः जिरिण्वन्ति । जिरिणोषि जिरिणुथः जिरिणुथ । जिरिणोमि जिरिण्वः-जिरिणुवः जिरिण्मः-जिरिणुमः । **२. लिट्** – (i) जिजराञ्चकार जिजराञ्चक्रतुः जिजराञ्चक्रुः । जिजराञ्चकर्थ जिजराञ्चक्रथुः जिजराञ्चक्र । जिजराञ्चकार/जिजराञ्चकर जिजराञ्चकृव जिजराञ्चकृम । (ii) जिजराम्बभूव जिजराम्बभूवतुः जिजराम्बभूवुः । जिजराम्बभूविथ जिजराम्बभूवथुः जिजराम्बभूव । जिजराम्बभूव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जिजराम्बभूविव जिजराम्बभूविम । (iii) जिजरामास जिजरामासतुः जिजरामासुः । जिजरामासिथ जिजरामासथुः जिजरामास । जिजरामास जिजरामासिव जिजरामासिम । **३. लुट्** – जिरयिता जिरयितारौ जिरयितारः । जिरयितासि जिरयितास्थः जिरयितास्थ । जिरयितास्मि जिरयितास्वः जिरयितास्मः । **४. लृट्** – जिरयिष्यति जिरयिष्यतः जिरयिष्यन्ति । जिरयिष्यसि जिरयिष्यथः जिरयिष्यथ । जिरयिष्यामि जिरयिष्यावः जिरयिष्यामः । **५. लोट्** – जिरिणोतु, जिरिणुतात् जिरिणुताम् जिरिण्वन्तु । जिरिणु, जिरिणुतात् जिरिणुतम् जिरिणुत । जिरिणवानि जिरिणवाव जिरिणवाम । **६. लङ्** – अजिरिणोत् अजिरिणुताम् अजिरिण्वन् । अजिरिणोः अजिरिणुतम् अजिरिणुत । अजिरिणवम् अजिरिण्व-अजिरिणुव अजिरिण्म-अजिरिणुम । **७. विधिलिङ्** – जिरिणुयात् जिरिणुयाताम् जिरिणुयुः । जिरिणुयाः जिरिणुयातम् जिरिणुयात । जिरिणुयाम् जिरिणुयाव जिरिणुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – जिरीयात् जिरीयास्ताम् जिरीयासुः । जिरीयाः जिरीयास्तम् जिरीयास्त । जिरीयासम् जिरीयास्व जिरीयास्म । **९. लुङ्** – अजिरायीत् अजिरायिष्टाम् अजिरायिषुः । अजिरायीः अजिरायिष्टम् अजिरायिष्ट । अजिरायिषम् अजिरायिष्व अजिरायिष्म । **१०. लृङ्** – अजिरयिष्यत् अजिरयिष्यताम् अजिरयिष्यन् । अजिरयिष्यः अजिरयिष्यतम् अजिरयिष्यत । अजिरयिष्यम् अजिरयिष्याव अजिरयिष्याम ।

णिचि – जिराययति – ते, **सनि** – जिजिरयिषति, **यकि** – जिरीयते ।

१. द्व्यच्कोऽयं धातुः । इकारः न इत्संज्ञकः । अत एव, 'दरिद्राजागृदीधीङामनेकाच्त्वं चिरेजिरिः । अदन्तोर्णोतिवेवीङां स्मर्यते णेस्तथोलडेः' इत्यभियुक्तोक्तिः सङ्गच्छते ।

१२७९. दाश – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (छान्दसः) ।

१. लट् – दाश्नोति दाश्नुतः दाश्नुवन्ति । दाश्नोषि दाश्नुथः दाश्नुथ । दाश्नोमि दाश्नुवः दाश्नुमः । **२. लिट्** – ददाश ददशतुः ददशुः । ददशिथ ददशथुः ददश । ददाश, ददश ददशिव ददशिम । **३. लुट्** – दाशिता दाशितारौ दाशितारः । दाशितासि दाशितास्थः दाशितास्थ । दाशितास्मि दाशितास्वः दाशितास्मः । **४. लृट्** – दाशिष्यति दाशिष्यतः दाशिष्यन्ति । दाशिष्यसि दाशिष्यथः दाशिष्यथ । दाशिष्यामि दाशिष्यावः दाशिष्यामः । **५. लोट्** – दाश्नोतु, दाश्नुतात् दाश्नुताम् दाश्नुवन्तु । दाश्नुहि, दाश्नुतात् दश्नुतम् दाश्नुत । दाश्नवानि दाश्नवाव दाश्नवाम । **६. लङ्** – अदाश्नोत् अदाश्नुताम् अदाश्नुवन् । अदाश्नोः अदाश्नुतम् अदाश्नुत । अदाश्नवम् अदाश्नुव अदाश्नुम । **७. विधिलिङ्** – दाश्नुयात् दाश्नुयाताम् दाश्नुयुः । दाश्नुयाः दाश्नुयातम् दाश्नुयात । दश्नुयाम् दाश्नुयाव दश्नुयाम । **८. आशीर्लिङ्** – दाश्यात् दाश्यास्ताम् दाश्यासुः । दाश्याः दाश्यास्तम् दाश्यास्त । दाश्यासम् दाश्यास्व दाश्यास्म । **९. लुङ्** – अदाशीत् अदाशिष्टाम् अदाशिषुः । अदाशीः अदाशिष्टम् अदाशिष्ट । अदाशिषम् अदाशिष्व अदाशिष्म । **१०. लृङ्** – अदाशिष्यत् अदाशिष्यताम् अदाशिष्यन् । अदाशिष्यः अदाशिष्यतम् अदाशिष्यत । अदाशिष्यम् अदाशिष्याव अदाशिष्याम ।

णिचि – दाशमयति – ते, **सनि** – दिदाशिषति, **यकि** – दाश्यते

१२८०. दृ – हिंसायाम् । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (छान्दसः) ।

१. लट् – दृणोति दृणुतः दृण्वन्ति । दृणोषि दृणुथः दृणुथ । दृणोमि दृण्वः-दृणुवः दृण्मः-दृणुमः । **२. लिट्** – ददार दद्रतुः दद्रुः । ददर्थ दद्रथुः दद्र । ददार-ददर दद्रिव दद्रिम । **३. लुट्** – दर्ता दर्तारौ दर्तारः । दर्तासि दर्तास्थः दर्तास्थ । दर्तास्मि दर्तास्वः दर्तास्मः । **४. लृट्** – दरिष्यति दरिष्यतः दरिष्यन्ति । दरिष्यसि दरिष्यथः दरिष्यथ । दरिष्यामि दरिष्यावः दरिष्यामः । **५. लोट्** – दृणोतु, दृणुतात् दृणुताम् दृण्वन्तु । दृणु, दृणुतात् दृणुतम् दृणुत । दृणवानि दृणवाव दृणवाम । **६. लङ्** – अदृणोत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अदृणुताम् अदृण्वन् । अदृणोः अदृणुतम् अदृणुत । अदृणवम् अदृण्व-अदृणुव अदृण्म-अदृणुम ।

७. विधिलिङ् – दृणुयात् दृणुयाताम् दृणुयुः । दृणुयाः दृणुयातम् दृणुयात । दृणुयाम् दृणुयाव दृणुयाम ।

८. आशीर्लिङ् – द्रियात् द्रियास्ताम् द्रियासुः । द्रियाः द्रियास्तम् द्रियास्त । द्रियासम् द्रियास्व द्रियास्म ।

९. लुङ् – अदार्षीत् अदार्ष्टाम् अदार्षुः । अदार्षीः अदार्ष्टम् अदार्ष्ट । अदार्षम् अदार्ष्व अदार्ष्म ।

१०. लृङ् – अदरिष्यत् अदरिष्यताम् अदरिष्यन् । अदरिष्यः अदरिष्यतम् अदरिष्यत । अदरिष्यम् अदरिष्याव अदरिष्याम ।

णिचि – दारयति – ते, **सनि** – दिदीर्षति, **यकि** – द्रियते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अथ तुदादिः (६)

१२८१. तुद – व्यथने । सकर्म, अनिट्, उभय ।

१. लट् – (i) तुदति[1] तुदतः तुदन्ति । तुदसि तुदथः तुदथ । तुदामि तुदावः तुदामः । (ii) तुदते तुदेते तुदन्ते । तुदसे तुदेथे तुदध्वे । तुदे तुदावहे तुदामहे । **२. लिट्** – (i) तुतोद तुतुदतुः तुतुदुः । तुतोदिथ तुतुदथुः तुतुद । तुतोद, तुतुद तुतुदिव तुतुदिम । (ii) तुतुदे तुतुदाते तुतुदिरे । तुतुदिषे तुतुदाथे तुतुदिध्वे । तुतुदे तुतुहदिवहे तुतुदिमहे । **३. लुट्** – (i) तोत्ता तोत्तारौ तोत्तारः । तोत्तासि तोत्तास्थः तोत्तास्थ । तोत्तास्मि तोत्तास्वः तोत्तास्मः । (ii) तोत्ता तोत्तारौ तोत्तारः । तोत्तासे तोत्तासाथे तोत्ताध्वे । तोत्ताहे तोत्तास्वहे तोत्तास्महे । **४. लृट्** – (i) तोत्स्यति तोत्स्यतः तोत्स्यन्ति । तोत्स्यसि तोत्स्यथः तोत्स्यथ । तोत्स्यामि तोत्स्यावः तोत्स्यामः । (ii) तोत्स्यते तोत्स्येते तोत्स्यन्ते । तोत्स्यसे तोत्स्येथे तोत्स्यध्वे । तोत्स्ये तोत्स्यावहे तोत्स्यामहे । **५. लोट्** – (i) तुदतु, तुदतात् तुदताम् तुदन्तु । तुद, तुदतात् तुदतम् तुदत । तुदानि तुदाव तुदाम । (ii) तुदताम् तुदेताम् तुदन्ताम् । तुदस्व तुदेथाम् तुदध्वम् । तुदै तुदावहै तुदामहै । **६. लङ्** – (i) अतुदत् अतुदताम् अतुदन् । अतुदः अतुदतम् अतुदत । अतुदम् अतुदाव अतुदाम । (ii) अतुदत अतुदेताम् अतुदन्त । अतुदथाः अतुदेथाम् अतुदध्वम् । अतुदे अतुदावहि अतुदामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तुदेत् तुदेताम् तुदेयुः । तुदेः तुदेतम् तुदेत । तुदेयम् तुदेव तुदेम । (ii) तुदेत तुदेयाताम् तुदेरन् । तुदेथाः तुदेयाथाम् तुदेध्वम् । तुदेय तुदेवहि तुदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तुद्यात् तुद्यास्ताम् तुद्यासुः । तुद्याः तुद्यास्तम् तुद्यास्त । तुद्यासम् तुद्यास्व तुद्यास्म । (ii) तुत्सीष्ट तुत्सीयास्ताम् तुत्सीरन् । तुत्सीष्ठाः तुत्सीयास्थाम् तुत्सीध्वम्/ढ्वम् । तुत्सीय तुत्सीवहि तुत्सीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतौत्सीत् अतौत्ताम् अतौत्सुः । अतौत्सीः अतौत्तम् अतौत्त । अतौत्सम् अतौत्स्व अतौत्स्म । (ii) अतुत्त अतुत्साताम् अतुत्सत । अतुत्थाः अतुत्साथाम् अतुद्ध्वम् । अतुत्सि अतुत्स्वहि अतुत्स्महि । **१०. लृङ्** – (i) अतोत्स्यत् अतोत्स्यताम् अतोत्स्यन् । अतोत्स्यः अतोत्स्यतम् अतोत्स्यत । अतोत्स्यम् अतोत्स्याव अतोत्स्याम । (ii) अतोत्स्यत अतोत्स्येताम् अतोत्स्यन्त । अतोत्स्यथाः अतोत्स्येथाम् अतोत्स्यध्वम् । अतोत्स्ये अतोत्स्यावहि अतोत्स्यामहि ।

णिचि – तोदयति – ते, **सनि** – तुतुत्सति – ते, **यकि** – तुद्यते

१. 'तुदादिभ्यः शः' इति शः । शपः अपवादः । शे कृते तस्य अपित्त्वात् 'सार्वधातुकमपित्' इति ङित्त्वान्न गुणः ।

१२८२. णुद – प्रेरणे । सकर्म, अनिट्, उभय ।

१. लट् – (i) नुदति[1] नुदतः नुदन्ति । नुदसि नुदथः नुदथ । नुदामि नुदावः नुदामः । (ii) नुदते नुदेते नुदन्ते । नुदसे नुदेथे नुदध्वे । नुदे नुदावहे नुदामहे । **२. लिट्** – (i) नुनोद नुनुदतुः नुनुदुः । नुनोदिथ नुनुदथुः नुनुद । नुनोद, नुनुद नुनुदिव नुनुदिम । (ii) नुनुदे नुनुदाते नुनुदिरे । नुनुदिषे नुनुदाथे नुनुदिध्वे । नुनुदे नुनुदिवहे नुनुदिमहे । **३. लुट्** – (i) नोत्ता नोत्तारौ नोत्तारः । नोत्तासि नोत्तास्थः नोत्तास्थ । नोत्तास्मि नोत्तास्वः नोत्तास्मः । (ii) नोत्ता नोत्तारौ नोत्तारः । नोत्तासे नोत्तासाथे नोत्ताध्वे । नोत्ताहे नोत्तास्वहे नोत्तास्महे ।
४. लृट् – (i) नोत्स्यति नोत्स्यतः नोत्स्यन्ति । नोत्स्यसि नोत्स्यथः नोत्स्यथ । नोत्स्यामि नोत्स्यावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

नोत्स्यामः । (ii) नोत्स्यते नोत्स्येते नोत्स्यन्ते । नोत्स्यसे नोत्स्येथे नोत्स्यध्वे । नोत्स्ये नोत्स्यावहे नोत्स्यामहे । **५. लोट्** - (i) नुदतु, नुदतात् नुदताम् नुदन्तु । नुद, नुदतात् नुदतम् नुदत । नुदानि नुदाव नुदाम । (ii) नुदताम् नुदेताम् नुदन्ताम् । नुदस्व नुदेथाम् नुदध्वम् । नुदै नुदावहै नुदामहै । **६. लङ्** - (i) अनुदत् अनुदताम् अनुदन् । अनुदः अनुदतम् अनुदत । अनुदम् अनुदाव अनुदाम । (ii) अनुदत अनुदेताम् अनुदन्त । अनुदथाः अनुदेथाम् अनुदध्वम् । अनुदे अनुदावहि अनुदामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) नुदेत् नुदेताम् नुदेयुः । नुदेः नुदेतम् नुदेत । नुदेयम् नुदेव नुदेम । (ii) नुदेत नुदेयाताम् नुदेरन् । नुदेथाः नुदेयाथाम् नुदेध्वम् । नुदेय नुदेवहि नुदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) नुद्यात् नुद्यास्ताम् नुद्यासुः । नुद्याः नुद्यास्तम् नुद्यास्त । नुद्यासम् नुद्यास्व नुद्यास्म । (ii) नुत्सीष्ट नुत्सीयास्ताम् नुत्सीरन् । नुत्सीष्ठाः नुत्सीयास्थाम् नुत्सीध्वम्/ ढ्वम् । नुत्सीय नुत्सीवहि नुत्सीमहि । **९. लुङ्** - (i) अनौत्सीत् अनौत्ताम् अनौत्सुः । अनौत्सीः अनौत्तम् अनौत्त । अनौत्सम् अनौत्स्व अनौत्स्म । (ii) अनुत्त अनुत्साताम् अनुत्सत । अनुत्थाः अनुत्साथाम् अनुद्ध्वम् । अनुत्सि अनुत्स्वहि अनुत्स्महि । **१०. लृङ्** - (i) अनोत्स्यत् अनोत्स्यताम् अनोत्स्यन् । अनोत्स्यः अनोत्स्यतम् अनोत्स्यत । अनोत्स्यम् अनोत्स्याव अनोत्स्याम । (ii) अनोत्स्यत अनोत्स्येताम् अनोत्स्यन्त । अनोत्स्यथाः अनोत्स्येथाम् अनोत्स्यध्वम् । अनोत्स्ये अनोत्स्यावहि अनोत्स्यामहि ।

णिचि - नोदयति - ते, **सनि** - नुनुत्सति - ते, **यकि** - नुद्यते ।

१. 'तुदादिभ्यः शः' इति शः । शपः अपवादः ।

१२८३. दिश - अतिसर्जने । सकर्म, अनिट्, उभय । अतिसर्जनं त्यागः, दानं च ।

१. लट् - (i) दिशति दिशतः दिशन्ति । दिशसि दिशथः दिशथ । दिशामि दिशावः दिशामः । (ii) दिशते दिशेते दिशन्ते । दिशसे दिशेथे दिशध्वे । दिशे दिशावहे दिशामहे । **२. लिट्** - (i) दिदेश दिदिशतुः दिदिशुः । दिदिशिथ दिदिशथुः दिदिश । दिदेश दिदिशिव दिदिशिम । (ii) दिदिशे दिदिशाते दिदिशिरे । दिदिशिषे दिदिशाथे दिदिशिध्वे । दिदिशे दिदिशिवहे दिदिशिमहे । **३. लुट्** - (i) देष्टा देष्टारौ देष्टारः । देष्टासि देष्टास्थः देष्टास्थ । देष्टास्मि देष्टास्वः देष्टास्मः । (ii) देष्टा देष्टारौ देष्टारः । देष्टासे देष्टासाथे देष्टाध्वे । देष्टाहे देष्टास्वहे देष्टास्महे । **४. लृट्** - (i) देक्ष्यति देक्ष्यतः देक्ष्यन्ति । देक्ष्यसि देक्ष्यथः देक्ष्यथ । देक्ष्यामि देक्ष्यावः देक्ष्यामः । (ii) देक्ष्यते देक्ष्येते देक्ष्यन्ते । देक्ष्यसे देक्ष्येथे देक्ष्यध्वे । देक्ष्ये देक्ष्यावहे देक्ष्यामहे । **५. लोट्** - (i) दिशतु, दिशतात् दिशताम् दिशन्तु । दिश, दिशतात् दिशतम् दिशत । दिशानि दिशाव दिशाम । (ii) दिशताम् दिशेताम् दिशन्ताम् । दिशस्व दिशेथाम् दिशध्वम् । दिशै दिशावहै दिशामहै । **६. लङ्** - (i) अदिशत् अदिशताम् अदिशन् । अदिशः अदिशतम् अदिशत । अदिशम् अदिशाव अदिशाम । (ii) अदिशत अदिशेताम् अदिशन्त । अदिशथाः अदिशेथाम् अदिशध्वम् । अदिशे अदिशावहि अदिशामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) दिशेत् दिशेताम् दिशेयुः । दिशेः दिशेतम् दिशेत । दिशेयम् दिशेव दिशेम । (ii) दिशेत दिशेयाताम् दिशेरन् । दिशेथाः दिशेयाथाम् दिशेध्वम् । दिशेय दिशेवहि दिशेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) दिश्यात् दिश्यास्ताम् दिश्यासुः । दिश्याः दिश्यास्तम् दिश्यास्त । दिश्यासम् दिश्यास्व दिश्यास्म । (ii) दिक्षीष्ट दिक्षीयास्ताम् दिक्षीरन् । दिक्षीष्ठाः दिक्षीयास्थाम् दिक्षीध्वम् । दिक्षीय दिक्षीवहि दिक्षीमहि । **९. लुङ्** - (i) अदिक्षत् अदिक्षताम् अदिक्षन् । अदिक्षः अदिक्षतम् अदिक्षत । अदिक्षम् अदिक्षाव अदिक्षाम । (ii) अदिक्षत अदिक्षाताम् अदिक्षन्त । अदिक्षथाः अदिक्षाथाम् अदिग्ढ्वम् । अदिक्षि अदिक्ष्वहि अदिक्ष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अदेक्ष्यत् अदेक्ष्यताम् अदेक्ष्यन् । अदेक्ष्यः अदेक्ष्यतम् अदेक्ष्यत । अदेक्ष्यम् अदेक्ष्याव अदेक्ष्याम । (ii) अदेक्ष्यत अदेक्ष्येताम् अदेक्ष्यन्त । अदेक्ष्यथाः अदेक्ष्येथाम् अदेक्ष्यध्वम् । अदेक्ष्ये अदेक्ष्यावहि अदेक्ष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – देशयति – ते, **सनि** – दिदिक्षति – ते, **यकि** – दिश्यते

१२८४. भ्रस्ज – पाके । सकर्म, अनिट्, उभय । 'भृज्जते भृज्जति भ्रस्जेः भर्जने भर्जते भृजेः' (श्लो. ६८) इति देवः ।

१. लट् – (i) भृज्जति[1] भृज्जतः भृज्जन्ति । भृज्जसि भृज्जथः भृज्जथ । भृज्जामि भृज्जावः भृज्जामः । (ii) भृज्जते भृज्जेते भृज्जन्ते । भृज्जसे भृज्जेथे भृज्जध्वे । भृज्जे भृज्जावहे भृज्जामहे । **२. लिट्** – (i) बभर्ज[2] बभर्जतुः बभर्जुः । बभर्जिथ-बभर्ष्ठ बभर्जथुः बभर्ज । बभर्ज बभर्जिव बभर्जिम । (ii) बभ्रज्ज बभ्रज्जतुः बभ्रज्जुः । बभ्रज्जिथ-बभ्रष्ठ बभ्रज्जथुः बभ्रज्ज । बभ्रज्ज बभ्रज्जिव बभ्रज्जिम । (iii) बभर्जे बभर्जाते बभर्जिरे । बभर्जिषे बभर्जाथे बभर्जिध्वे । बभर्जे बभर्जिवहे बभर्जिमहे । (iv) बभ्रज्जे बभ्रज्जाते बभ्रज्जिरे । बभ्रज्जिषे बभृज्जाथे बभ्रज्जिध्वे । बभ्रज्जे बभ्रज्जिवहे बभ्रज्जिमहे । **३. लुट्** – (i) भ्रष्टा भ्रष्टारौ भ्रष्टारः । भ्रष्टासि भ्रष्टास्थः भ्रष्टास्थ । भ्रष्टास्मि भ्रष्टास्वः भ्रष्टास्मः । (ii) भर्ष्टा भर्ष्टारौ भर्ष्टारः । भर्ष्टासि भर्ष्टास्थः भर्ष्टास्थ । भर्ष्टास्मि भर्ष्टास्वः भर्ष्टास्मः । (iii) भ्रष्टा भ्रष्टारौ भ्रष्टारः । भ्रष्टासे भ्रष्टासाथे भ्रष्टाध्वे । भ्रष्टाहे भ्रष्टास्वहे भ्रष्टास्महे । (iv) भर्ष्टा भर्ष्टारौ भर्ष्टारः । भर्ष्टासे भर्ष्टासाथे भर्ष्टाध्वे । भर्ष्टाहे भर्ष्टास्वहे भर्ष्टास्महे । **४. लृट्** – (i) भ्रक्ष्यति भ्रक्ष्यतः भ्रक्ष्यन्ति । भ्रक्ष्यसि भ्रक्ष्यथः भ्रक्ष्यथ । भ्रक्ष्यामि भ्रक्ष्यावः भ्रक्ष्यामः । (ii) भर्क्ष्यति भर्क्ष्यतः भर्क्ष्यन्ति । भर्क्ष्यसि भर्क्ष्यथः भर्क्ष्यथ । भर्क्ष्यामि भर्क्ष्यावः भर्क्ष्यामः । (iii) भ्रक्ष्यते भ्रक्ष्येते भ्रक्ष्यन्ते । भ्रक्ष्यसे भ्रक्ष्येथे भ्रक्ष्यध्वे । भ्रक्ष्ये भ्रक्ष्यावहे भ्रक्ष्यामहे । (iv) भर्क्ष्यते भर्क्ष्येते भर्क्ष्यन्ते । भर्क्ष्यसे भर्क्ष्येथे भर्क्ष्यध्वे । भर्क्ष्ये भर्क्ष्यावहे भर्क्ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भृज्जतु, भृज्जतात् भृज्जताम् भृज्जन्तु । भृज्ज, भृज्जतात् भृज्जतम् भृज्जत । भृज्जानि भृज्जाव भृज्जाम । (ii) भृज्जताम् भृज्जेताम् भृज्जन्ताम् । भृज्जस्व भृज्जेथाम् भृज्जध्वम् । भृज्जै भृज्जावहै भृज्जामहै । **६. लङ्** – (i) अभृज्जत् अभृज्जताम् अभृज्जन् । अभृज्जः अभृज्जतम् अभृज्जत । अभृज्जम् अभृज्जाव अभृज्जाम । (ii) अभृज्जत अभृज्जेताम् अभृज्जन्त । अभृज्जथाः अभृज्जेथाम् अभृज्जध्वम् । अभृज्जे अभृज्जावहि अभृज्जामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) भृज्जेत् भृज्जेताम् भृज्जेयुः । भृज्जेः भृज्जेतम् भृज्जेत । भृज्जेयम् भृज्जेव भृज्जेम । (ii) भृज्जेत भृज्जेयाताम् भृज्जेरन् । भृज्जेथाः भृज्जेयाथाम् भृज्जेध्वम् । भृज्जेय भृज्जेवहि भृज्जेमहि ।

८. आशीर्लिङ् – (i) भृज्ज्यात् भृज्ज्यास्ताम् भृज्ज्यासुः । भृज्ज्याः भृज्ज्यास्तम् भृज्ज्यास्त । भृज्ज्यासम् भृज्ज्यास्व भृज्ज्यास्म । (ii) भ्रक्षीष्ट भ्रक्षीयास्ताम् भ्रक्षीरन् । भ्रक्षीष्ठाः भ्रक्षीयास्थाम् भ्रक्षीध्वम् । भ्रक्षीय भ्रक्षीवहि भ्रक्षीमहि । (iii) भर्क्षीष्ट भर्क्षीयास्ताम् भर्क्षीरन् । भर्क्षीष्ठाः भर्क्षीयास्थाम् भर्क्षीध्वम् । भर्क्षीय भर्क्षीवहि भर्क्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अभ्राक्षीत् अभ्राष्टाम् अभ्राक्षुः । अभ्राक्षीः अभ्राष्टम् अभ्राष्ट । अभ्राक्षम् अभ्राक्ष्व अभ्राक्ष्म । (ii) अभार्क्षीत् अभार्ष्टाम् अभार्क्षुः । अभार्क्षीः अभार्ष्टम् अभार्ष्ट । अभार्क्षम् अभार्क्ष्व अभार्क्ष्म । (iii) अभ्रष्ट अभ्रक्षाताम् अभ्रक्षत । अभ्रष्ठाः अभ्रक्षाथाम् अभ्रड्ढ्वम् । अभ्रक्षि अभ्रक्ष्वहि अभ्रक्ष्महि । (iv) अभर्ष्ट अभर्क्षाताम् अभर्क्षत । अभर्ष्ठाः अभर्क्षाथाम् अभर्ड्ढ्वम् । अभर्क्षि अभर्क्ष्वहि अभर्क्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अभ्रक्ष्यत् अभ्रक्ष्यताम् अभ्रक्ष्यन् । अभ्रक्ष्यः अभ्रक्ष्यतम् अभ्रक्ष्यत । अभ्रक्ष्यम् अभ्रक्ष्याव अभ्रक्ष्याम । (ii) अभर्क्ष्यत् अभर्क्ष्यताम् अभर्क्ष्यन् । अभर्क्ष्यः अभर्क्ष्यतम् अभर्क्ष्यत । अभर्क्ष्यम् अभर्क्ष्याव अभर्क्ष्याम । (iii) अभ्रक्ष्यत अभ्रक्ष्येताम् अभ्रक्ष्यन्त । अभ्रक्ष्यथाः अभ्रक्ष्येथाम् अभ्रक्ष्यध्वम् । अभ्रक्ष्ये अभ्रक्ष्यावहि अभ्रक्ष्यामहि । (iv) अभर्क्ष्यत अभर्क्ष्येताम् अभर्क्ष्यन्त । अभर्क्ष्यथाः अभर्क्ष्येथाम् अर्क्ष्यध्वम् । अभर्क्ष्ये अभर्क्ष्यावहि अभर्क्ष्यामहि ।

णिचि – भ्रज्जयति/भर्जयति – ते, **सनि** – बिभ्रज्जिषति[3]/ बिभर्जिषति/ बिभ्रक्षति/बिभर्क्षति – ते, **यकि** – भृज्ज्यते

१. 'ग्रहिज्या...' इति सम्प्रसारणम् । सस्य श्चुत्वेन शः । शस्य जश्त्वेन जः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. 'भ्रस्जो रोपधयो रमन्यतरस्याम्' - भ्रस्जो रेफस्योपधायाश्च स्थाने रमागमो वा स्यात् आर्धधातुके ।
३. 'सनीवन्तः...' इत्यादिना इड्विकल्पः । इट्पक्षे इडभावपक्षे च रमागमस्य वैकल्पिकत्वम् । अतः चत्वारि रूपाणि ।

१२८५. क्षिप - प्रेरणे । सकर्म, अनिट्, उभय । 'क्षिप्यति प्रेरणे शे तु क्षिपति क्षिपते पदे' (श्लो. १३०) इति देवः ।
१. लट् - (i) क्षिपति क्षिपतः क्षिपन्ति । क्षिपसि क्षिपथः क्षिपथ । क्षिपामि क्षिपावः क्षिपामः । (ii) क्षिपते क्षिपेते क्षिपन्ते । क्षिपसे क्षिपेथे क्षिपध्वे । क्षिपे क्षिपावहे क्षिपामहे । **२. लिट् -** (i) चिक्षेप चिक्षिपतुः चिक्षिपुः । चिक्षेपिथ चिक्षिपथुः चिक्षिप । चिक्षेप चिक्षिपिव चिक्षिपिम । (ii) चिक्षिपे चिक्षिपाते चिक्षिपिरे । चिक्षिपिषे चिक्षिपाथे चिक्षिपिध्वे । चिक्षिपे चिक्षिपिवहे चिक्षिपिमहे । **३. लुट् -** (i) क्षेप्ता क्षेप्तारौ क्षेप्तारः । क्षेप्तासि क्षेप्तास्थः क्षेप्तास्थ । क्षेप्तास्मि क्षेप्तास्वः क्षेप्तास्मः । (ii) क्षेप्ता क्षेप्तारौ क्षेप्तारः । क्षेप्तासे क्षेप्तासाथे क्षेप्ताध्वे । क्षेप्ताहे क्षेप्तास्वहे क्षेप्तास्महे । **४. लृट् -** (i) क्षेप्स्यति क्षेप्स्यतः क्षेप्स्यन्ति । क्षेप्स्यसि क्षेप्स्यथः क्षेप्स्यथ । क्षेप्स्यामि क्षेप्स्यावः क्षेप्स्यामः । (ii) क्षेप्स्यते क्षेप्स्येते क्षेप्स्यन्ते । क्षेप्स्यसे क्षेप्स्येथे क्षेप्स्यध्वे । क्षेप्स्ये क्षेप्स्यावहे क्षेप्स्यामहे । **५. लोट् -** (i) क्षिपतु, क्षिपतात् क्षिपताम् क्षिपन्तु । क्षिप, क्षिपतात् क्षिपतम् क्षिपत । क्षिपाणि क्षिपाव क्षिपाम । (ii) क्षिपताम् क्षिपेताम् क्षिपन्ताम् । क्षिपस्व क्षिपेथाम् क्षिपध्वम् । क्षिपै क्षिपावहै क्षिपामहै । **६. लङ् -** (i) अक्षिपत् अक्षिपताम् अक्षिपन् । अक्षिपः अक्षिपतम् अक्षिपत । अक्षिपम् अक्षिपाव अक्षिपाम । (ii) अक्षिपत अक्षिपेताम् अक्षिपन्त । अक्षिपथाः अक्षिपेथाम् अक्षिपध्वम् । अक्षिपे अक्षिपावहि अक्षिपामहि । **७. विधिलिङ् -** (i) क्षिपेत् क्षिपेताम् क्षिपेयुः । क्षिपेः क्षिपेतम् क्षिपेत । क्षिपेयम् क्षिपेव क्षिपेम । (ii) क्षिपेत क्षिपेयाताम् क्षिपेरन् । क्षिपेथाः क्षिपेयाथाम् क्षिपेध्वम् । क्षिपेय क्षिपेवहि क्षिपेमहि । **८. आशीर्लिङ् -** (i) क्षिप्यात् क्षिप्यास्ताम् क्षिप्यासुः । क्षिप्याः क्षिप्यास्तम् क्षिप्यास्त । क्षिप्यासम् क्षिप्यास्व क्षिप्यास्म । (ii) क्षिप्सीष्ट क्षिप्सीयास्ताम् क्षिप्सीरन् । क्षिप्सीष्ठाः क्षिप्सीयास्थाम् क्षिप्सीध्वम् । क्षिप्सीय क्षिप्सीवहि क्षिप्सीमहि । **९. लुङ् -** (i) अक्षैप्सीत्[1] अक्षैप्ताम् अक्षैप्सुः । अक्षैप्सीः अक्षैप्तम् अक्षैप्त । अक्षैप्सम् अक्षैप्स्व अक्षैप्स्म । (ii) अक्षिप्त अक्षिप्साताम् अक्षिप्सत । अक्षिप्थाः अक्षिप्साथाम् अक्षिब्ध्वम् । अक्षिप्सि अक्षिप्स्वहि अक्षिप्स्महि । **१०. लृङ् -** (i) अक्षेप्स्यत् अक्षेप्स्यताम् अक्षेप्स्यन् । अक्षेप्स्यः अक्षेप्स्यतम् अक्षेप्स्यत । अक्षेप्स्यम् अक्षेप्स्याव अक्षेप्स्याम । (ii) अक्षेप्स्यत अक्षेप्स्येताम् अक्षेप्स्यन्त । अक्षेप्स्यथाः अक्षेप्स्येथाम् अक्षेप्स्यध्वम् । अक्षेप्स्ये अक्षेप्स्यावहि अक्षेप्स्यामहि ।
णिचि - क्षेपयति ते, **सनि** - चिक्षिप्सति - ते, **यकि** - क्षिप्यते

१. 'वदव्रजहलन्तस्याचः' इति वृद्धिः ।

१२८६. कृष - विलेखने । सकर्म, अनिट्, उभय । 'कर्षत्याकर्षणे शे तु कृषते कृषतीत्युभे' (श्लो. १७८) इति देवः ।
१. लट् - (i) कृषति कृषतः कृषन्ति । कृषसि कृषथः कृषथ । कृषामि कृषावः कृषामः । (ii) कृषते कृषेते कृषन्ते । कृषसे कृषेथे कृषध्वे । कृषे कृषावहे कृषामहे । **२. लिट् -** (i) चकर्ष चकृषतुः चकृषुः । चकर्षिथ चकृषथुः चकृष । चकर्ष चकृषिव चकृषिम । (ii) चकृषे चकृषाते चकृषिरे । चकृषिषे चकृषाथे चकृषिध्वे । चकृषे चकृषिवहे चकृषिमहे । **३. लुट् -** (i) क्रष्टा क्रष्टारौ क्रष्टारः । क्रष्टासि क्रष्टास्थः क्रष्टास्थ । क्रष्टास्मि क्रष्टास्वः क्रष्टास्मः । (ii) कर्ष्टा[1] कर्ष्टारौ कर्ष्टारः । कर्ष्टासि कर्ष्टास्थः कर्ष्टास्थ । कर्ष्टास्मि कर्ष्टास्वः कर्ष्टास्मः । (iii) क्रष्टा क्रष्टारौ क्रष्टारः । क्रष्टासे क्रष्टासाथे क्रष्टाध्वे । क्रष्टाहे क्रष्टास्वहे क्रष्टास्महे । (iv) कर्ष्टा कर्ष्टारौ कर्ष्टारः । कर्ष्टासे कर्ष्टासाथे कर्ष्टाध्वे । कर्ष्टाहे कर्ष्टास्वहे कर्ष्टास्महे । **४. लृट् -** (i) क्रक्ष्यति क्रक्ष्यतः क्रक्ष्यन्ति । क्रक्ष्यसि क्रक्ष्यथः क्रक्ष्यथ । क्रक्ष्यामि क्रक्ष्यावः क्रक्ष्यामः । (ii) कर्क्ष्यति कर्क्ष्यतः कर्क्ष्यन्ति । कर्क्ष्यसि कर्क्ष्यथः कर्क्ष्यथ । कर्क्ष्यामि कर्क्ष्यावः कर्क्ष्यामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(iii) क्रक्ष्यते क्रक्ष्येते क्रक्ष्यन्ते । क्रक्ष्यसे क्रक्ष्येथे क्रक्ष्यध्वे । क्रक्ष्ये क्रक्ष्यावहे क्रक्ष्यामहे । (iv) कर्क्ष्यते कर्क्ष्येते कर्क्ष्यन्ते । कर्क्ष्यसे कर्क्ष्येथे कर्क्ष्यध्वे । कर्क्ष्ये कर्क्ष्यावहे कर्क्ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कृषतु, कृषतात् कृषताम् कृषन्तु । कृष, कृषतात् कृषतम् कृषत । कृषाणि कृषाव कृषाम । (ii) कृषताम् कृषेताम् कृषन्ताम् । कृषस्व कृषेथाम् कृषध्वम् । कृषै कृषावहै कृषामहै । **६. लङ्** – (i) अकृषत् अकृषताम् अकृषन् । अकृषः अकृषतम् अकृषत । अकृषम् अकृषाव अकृषाम । (ii) अकृषत अकृषेताम् अकृषन्त । अकृषथाः अकृषेथाम् अकृषध्वम् । अकृषे अकृषावहि अकृषामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कृषेत् कृषेताम् कृषेयुः । कृषेः कृषेतम् कृषेत । कृषेयम् कृषेव कृषेम । (ii) कृषेत कृषेयाताम् कृषेरन् । कृषेथाः कृषेयाथाम् कृषेध्वम् । कृषेय कृषेवहि कृषेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कृष्यात् कृष्यास्ताम् कृष्यासुः । कृष्याः कृष्यास्तम् कृष्यास्त । कृष्यासम् कृष्यास्व कृष्यास्म । (ii) कृक्षीष्ट कृक्षीयास्ताम् कृक्षीरन् । कृक्षीष्ठाः कृक्षीयास्थाम् कृक्षीध्वम् । कृक्षीय कृक्षीवहि कृक्षीमहि । (iii) क्रक्षीष्ट क्रक्षीयास्ताम् क्रक्षीरन् । क्रक्षीष्ठाः क्रक्षीयास्थाम् क्रक्षीध्वम् । क्रक्षीय क्रक्षीवहि क्रक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अक्राक्षीत्[२] अक्राष्टाम् अक्राक्षुः । अक्राक्षीः अक्राष्टम् अक्राष्ट । अक्राक्षम् अक्राक्ष्व अक्राक्ष्म । (ii) अकार्क्षीत् अकार्ष्टाम् अकार्क्षुः । अकार्क्षीः अकार्ष्टम् अकार्ष्ट । अकार्क्षम् अकार्क्ष्व अकार्क्ष्म । (iii) अकृक्षत् अकृक्षताम् अकृक्षन् । अकृक्षः अकृक्षतम् अकृक्षत । अकृक्षम् अकृक्षाव अकृक्षाम । (iv) अकृष्ट[३] अकृषाताम् अकृषत । अकृष्ठाः अकृषाथाम् अकृढ्वम् । अकृषि अकृष्वहि अकृष्महि । (v) अकृक्षत अकृक्षाताम् अकृक्षन्त । अकृक्षथाः अकृक्षाथाम् अकृक्षध्वम् । अकृक्षि अकृक्षावहि अकृक्षामहि । **१०. लृङ्** – (i) अक्रक्ष्यत् अक्रक्ष्यताम् अक्रक्ष्यन् । अक्रक्ष्यः अक्रक्ष्यतम् अक्रक्ष्यत । अक्रक्ष्यम् अक्रक्ष्याव अक्रक्ष्याम । (ii) अकर्क्ष्यत् अकर्क्ष्यताम् अकर्क्ष्यन् । अकर्क्ष्यः अकर्क्ष्यतम् अकर्क्ष्यत । अकर्क्ष्यम् अकर्क्ष्याव अकर्क्ष्याम । (iii) अक्रक्ष्यत अक्रक्ष्येताम् अक्रक्ष्यन्त । अक्रक्ष्यथाः अक्रक्ष्येथाम् अक्रक्ष्यध्वम् । अक्रक्ष्ये अक्रक्ष्यावहि अक्रक्ष्यामहि । (iv) अकर्क्ष्यत अकर्क्ष्येताम् अकर्क्ष्यन्त । अकर्क्ष्यथाः अकर्क्ष्येथाम् अर्क्ष्यध्वम् । अकर्क्ष्ये अकर्क्ष्यावहि अकर्क्ष्यामहि ।

णिचि – कर्षयति – ते सनि – चिकृक्षति – ते यकि – कृष्यते

१. 'अनुदात्तस्य चर्दुपधस्य' इति वा अमागमः ।

२. 'स्पृशमृशकृषतृपदृपां च्लेः सिज्वा वक्तव्यः' इति सिच् । अक्राक्षीत् । अमभावे सिचि वृद्धौ अकार्क्षीत् । पक्षे 'शल इगुपधात्…' इति क्सः । अकृक्षत् ।

३. 'लिङ्सिचावात्मनेपदेषु' इति कित्त्वात् अम् न ।

१२८७. ऋषी – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ऋषति ऋषतः ऋषन्ति । ऋषसि ऋषथः ऋषथ । ऋषामि ऋषावः ऋषामः । **२. लिट्** – आनर्ष आनृषतुः आनृषुः । आनर्षिथ आनृषथुः आनृष । आनर्ष आनृषिव आनृषिम । **३. लुट्** – अर्षिता अर्षितारौ अर्षितारः । अर्षितासि अर्षितास्थः अर्षितास्थ । अर्षितास्मि अर्षितास्वः अर्षितास्मः । **४. लृट्** – अर्षिष्यति अर्षिष्यतः अर्षिष्यन्ति । अर्षिष्यसि अर्षिष्यथः अर्षिष्यथ । अर्षिष्यामि अर्षिष्यावः अर्षिष्यामः । **५. लोट्** – ऋषतु, ऋषतात् ऋषताम् ऋषन्तु । ऋष, ऋषतात् ऋषतम् ऋषत । ऋषाणि ऋषाव ऋषाम । **६. लङ्** – आर्षत् आर्षताम् आर्षन् । आर्षः आर्षतम् आर्षत । आर्षम् आर्षाव आर्षाम । **७. विधिलिङ्** – ऋषेत् ऋषेताम् ऋषेयुः । ऋषेः ऋषेतम् ऋषेत । ऋषेयम् ऋषेव ऋषेम । **८. आशीर्लिङ्** – ऋष्यात् ऋष्यास्ताम् ऋष्यासुः । ऋष्याः ऋष्यास्तम् ऋष्यास्त । ऋष्यासम् ऋष्यास्व ऋष्यास्म । **९. लुङ्** – आर्षीत् आर्षिष्टाम् अर्षीषुः । आर्षीः आर्षिष्टम् आर्षिष्ट । आर्षिषम् आर्षिष्व आर्षिष्म । **१०. लृङ्** – आर्षिष्यत् आर्षिष्यताम् आर्षिष्यन् । आर्षिष्यः आर्षिष्यतम् आर्षिष्यत । आर्षिष्यम् आर्षिष्याव आर्षिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – अर्षयति – ते, **सनि** – अर्षिषिषति, **यकि** – ऋष्यते ।

१२८८. जुषी – प्रीतिसेवनयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'जोषयेज्जोषतीत्येते युजादेः परितर्कणे । प्रीतिसेवनयोरिष्टं तुदादेर्जुषते पदम्' (श्लो. १८०-१८१) इति देवः ।

१. लट् – जुषते जुषेते जुषन्ते । जुषसे जुषेथे जुषध्वे । जुषे जुषावहे जुषामहे । **२. लिट्** – जुजुषे जुजुषाते जुजुषिरे । जुजुषिषे जुजुषाथे जुजुषिध्वे । जुजुषे जुजुषिवहे जुजुषिमहे । **३. लुट्** – जोषिता जोषितारौ जोषितारः । जोषितासे जोषितासाथे जोषिताध्वे । जोषिताहे जोषितास्वहे जोषितास्महे । **४. लृट्** – जोषिष्यते जोषिष्येते जोषिष्यन्ते । जोषिष्यसे जोषिष्येथे जोषिष्यध्वे । जोषिष्ये जोषिष्यावहे जोषिष्यामहे ।

५. लोट् – जुषताम् जुषेताम् जुषन्ताम् । जुषस्व जुषेथाम् जुषध्वम् । जुषै जुषावहै जुषामहै । **६. लङ्** – अजुषत अजुषेताम् अजुषन्त । अजुषथाः अजुषेथाम् अजुषध्वम् । अजुषे अजुषावहि अजुषामहि ।

७. विधिलिङ् – जुषेत जुषेयाताम् जुषेरन् । जुषेथाः जुषेयाथाम् जुषेध्वम् । जुषेय जुषेवहि जुषेमहि ।

८. आशीर्लिङ् – जोषिषीष्ट जोषिषीयास्ताम् जोषिषीरन् । जोषिषीष्ठाः जोषिषीयास्थाम् जोषिषीध्वम् । जोषिषीय जोषिषीवहि जोषिषीमहि ।**९. लुङ्** – अजोषिष्ट अजोषिषाताम् अजोषिषत । अजोषिष्ठाः अजोषिषाथाम् अजोषिढ्वम् । अजोषिषि अजोषिष्वहि अजोषिष्महि । **१०. लृङ्** – अजोषिष्यत अजोषिष्येताम् अजोषिष्यन्त । अजोषिष्यथाः अजोषिष्येथाम् अजोषिष्यध्वम् । अजोषिष्ये अजोषिष्यावहि अजोषिष्यामहि ।

णिचि – जोषयति – ते, **सनि** – जुजुषिषते/जुजोषिषते[1], **यकि** – जुष्यते ।

१.'रलो व्युपधात्..' इति कित्त्वविकल्पः ।

१२८९. ओ विजी – भयचलनयोः । अकर्म, सेट्, आत्मने । प्रायेणायम् उत्पूर्वः । 'उद्वेगे च' इति पा.धा.समीक्षा । 'वेवेक्तीति पृथग्भावे विवेक्ते च भये पुनः । विनक्ति विजते...' (श्लो. ६१.६२) इति देवः ।

१. लट् – उद्विजते उद्विजेते उद्विजन्ते । उद्विजसे उद्विजेथे उद्विजध्वे । उद्विजे उद्विजावहे उद्विजामहे ।

२. लिट् – उद्विविजे उद्विविजाते उद्विविजिरे । उद्विविजिषे उद्विविजाथे उद्विविजिध्वे । उद्विविजे उद्विविजिवहे उद्विविजिमहे । **३. लुट्** – उद्विजिता[1] उद्विजितारौ उद्विजितारः । उद्विजितासे उद्विजितासाथे उद्विजिताध्वे । उद्विजिताहे उद्विजितास्वहे उद्विजितास्महे । **४. लृट्** – उद्विजिष्यते उद्विजिष्येते उद्विजिष्यन्ते । उद्विजिष्यसे उद्विजिष्येथे उद्विजिष्यध्वे । उद्विजिष्ये उद्विजिष्यावहे उद्विजिष्यामहे । **५. लोट्** – उद्विजताम् उद्विजेताम् उद्विजन्ताम् । उद्विजस्व उद्विजेथाम् उद्विजध्वम् । उद्विजै उद्विजावहै उद्विजामहै । **६. लङ्** – उदविजत उदविजेताम् उदविजन्त । उदविजथाः उदविजेथाम् उदविजध्वम् । उदविजे उदविजावहि उदविजामहि ।

७. विधिलिङ् – उद्विजेत उद्विजेयाताम् उद्विजेरन् । उद्विजेथाः उद्विजेयाथाम् उद्विजेध्वम् । उद्विजेय उद्विजेवहि उद्विजेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – उद्विजिषीष्ट उद्विजिषीयास्ताम् उद्विजिषीरन् । उद्विजिषीष्ठाः उद्विजिषीयास्थाम् उद्विजिषीध्वम् । उद्विजिषीय उद्विजिषीवहि उद्विजिषीमहि । **९. लुङ्** – उदविजिष्ट उदविजिषाताम् उदविजिषत । उदविजिष्ठाः उदविजिषाथाम् उदविजिध्वम् । उदविजिषि उदविजिष्वहि उदविजिष्महि । **१०. लृङ्** – उदविजिष्यत उदविजिष्येताम् उदविजिष्यन्त । उदविजिष्यथाः उदविजिष्येथाम् उदविजिष्यध्वम् । उदविजिष्ये उदविजिष्यावहि उदविजिष्यामहि ।

णिचि – उद्वेजयति[2], सनि – उद्विविजिषते, यकि – उद्विज्यते ।

१. 'विज इट्' – विजेः परः इडादिः प्रत्ययः ङिद्वत् स्यात् ।

२. चलनार्थकत्वात् 'निगरण...' इति नित्यपरस्मैपदित्वम् ।

१२९०. ओ लजी – व्रीडायाम् । अकर्म, सेट्, आत्मने । 'प्रकाशे लजयेद् व्रीळे(डे) लज्जते लजते पदे' (श्लो.६८) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् - लजते लजेते लजन्ते । लजसे लजेथे लजध्वे । लजे लजावहे लजामहे । **२. लिट्** - लेजे लेजाते लेजिरे । लेजिषे लेजाथे लेजिध्वे । लेजे लेजिवहे लेजिमहे । **३. लुट्** - लजिता लजितारौ लजितारः । लजितासे लजितासाथे लजिताध्वे । लजिताहे लजितास्वहे लजितास्महे । **४. लृट्** - लजिष्यते लजिष्येते लजिष्यन्ते । लजिष्यसे लजिष्येथे लजिष्यध्वे । लजिष्ये लजिष्यावहे लजिष्यामहे । **५. लोट्** - लजताम् लजेताम् लजन्ताम् । लजस्व लजेथाम् लजध्वम् । लजै लजावहै लजामहै । **६. लङ्** - अलजत अलजेताम् अलजन्त । अलजथाः अलजेथाम् अलजध्वम् । अलजे अलजावहि अलजामहि । **७. विधिलिङ्** - लजेत लजेयाताम् लजेरन् । लजेथाः लजेयाथाम् लजेध्वम् । लजेय लजेवहि लजेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - लजिषीष्ट लजिषीयास्ताम् लजिषीरन् । लजिषीष्ठाः लजिषीयास्थाम् लजिषीध्वम् । लजिषीय लजिषीवहि लजिषीमहि । **९. लुङ्** - अलजिष्ट अलजिषाताम् अलजिषत । अलजिष्ठाः अलजिषाथाम् अलजिध्वम् । अलजिषि अलजिष्वहि अलजिष्महि । **१०. लृङ्** - अलजिष्यत अलजिष्येताम् अलजिष्यन्त । अलजिष्यथाः अलजिष्येथाम् अलजिष्यध्वम् । अलजिष्ये अलजिष्यावहि अलजिष्यामहि ।

णिचि - लाजयति - ते, **सनि** - लिलजिषते, **यकि** - लज्यते ।

१२९१. ओ लस्जी - व्रीडायाम् । अकर्म, सेट्, आत्मने ।

१. लट् - लज्जते[1] लज्जेते लज्जन्ते । लज्जसे लज्जेथे लज्जध्वे । लज्जे लज्जावहे लज्जामहे । **२. लिट्** - ललज्जे ललज्जाते ललज्जिरे । ललज्जिषे ललज्जाथे ललज्जिध्वे । ललज्जे ललज्जिवहे ललज्जिमहे । **३. लुट्** - लज्जिता लज्जितारौ लज्जितारः । लज्जितासे लज्जितासाथे लज्जिताध्वे । लज्जिताहे लज्जितास्वहे लज्जितास्महे । **४. लृट्** - लज्जिष्यते लज्जिष्येते लज्जिष्यन्ते । लज्जिष्यसे लज्जिष्येथे लज्जिष्यध्वे । लज्जिष्ये लज्जिष्यावहे लज्जिष्यामहे । **५. लोट्** - लज्जताम् लज्जेताम् लज्जन्ताम् । लज्जस्व लज्जेथाम् लज्जध्वम् । लज्जै लज्जावहै लज्जामहै । **६. लङ्** - अलज्जत अलज्जेताम् अलज्जन्त । अलज्जथाः अलज्जेथाम् अलज्जध्वम् । अलज्जे अलज्जावहि अलज्जामहि । **७. विधिलिङ्** - लज्जेत लज्जेयाताम् लज्जेरन् । लज्जेथाः लज्जेयाथाम् लज्जेध्वम् । लज्जेय लज्जेवहि लज्जेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - लज्जिषीष्ट लज्जिषीयास्ताम् लज्जिषीरन् । लज्जिषीष्ठाः लज्जिषीयास्थाम् लज्जिषीध्वम् । लज्जिषीय लज्जिषीवहि लज्जिषीमहि । **९. लुङ्** - अलज्जिष्ट अलज्जिषाताम् अलज्जिषत । अलज्जिष्ठाः अलज्जिषाथाम् अलज्जिढ्वम् । अलज्जिषि अलज्जिष्वहि अलज्जिष्महि । **१०. लृङ्** - अलज्जिष्यत अलज्जिष्येताम् अलज्जिष्यन्त । अलज्जिष्यथाः अलज्जिष्येथाम् अलज्जिष्यध्वम् । अलज्जिष्ये अलज्जिष्यावहि अलज्जिष्यामहि ।

णिचि - लज्जयति/ते, **सनि** - लिलज्जिषते, **यकि** - लज्ज्यते ।

१. धातुसकारस्य श्चुत्वेन शकारः । तस्य जश्त्वेन जकारः ।

१२९२. ओ व्रश्चू - छेदने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - वृश्चति[1] वृश्चतः वृश्चन्ति । वृश्चसि वृश्चथः वृश्चथ । वृश्चामि वृश्चावः वृश्चामः । **२. लिट्** - वव्रश्च वव्रश्चतुः वव्रश्चुः । वव्रश्चिथ-वव्रष्ठ वव्रश्चथुः वव्रश्च । वव्रश्च वव्रश्चिव-वव्रश्च्व वव्रश्चिम-वव्रश्च्म । **३. लुट्** - (i) व्रश्चिता व्रश्चितारौ व्रश्चितारः । व्रश्चितासि व्रश्चितास्थः व्रश्चितास्थ । व्रश्चितास्मि व्रश्चितास्वः व्रश्चितास्मः । (ii) व्रष्टा[2] व्रष्टारौ व्रष्टारः । व्रष्टासि व्रष्टास्थः व्रष्टास्थ । व्रष्टास्मि व्रष्टास्वः व्रष्टास्मः । **४. लृट्** - (i) व्रश्चिष्यति व्रश्चिष्यतः व्रश्चिष्यन्ति । व्रश्चिष्यसि व्रश्चिष्यथः व्रश्चिष्यथ । व्रश्चिष्यामि व्रश्चिष्यावः व्रश्चिष्यामः । (ii) व्रक्ष्यति व्रक्ष्यतः व्रक्ष्यन्ति । व्रक्ष्यसि व्रक्ष्यथः व्रक्ष्यथ । व्रक्ष्यामि व्रक्ष्यावः व्रक्ष्यामः । **५. लोट्** - वृश्चतु, वृश्चतात् वृश्चताम् वृश्चन्तु । वृश्च, वृश्चतात् वृश्चतम् वृश्चत । वृश्चानि वृश्चाव वृश्चाम । **६. लङ्** - अवृश्चत् अवृश्चचाम् अवृश्चन् । अवृश्चः अवृश्चतम् अवृश्चत । अवृश्चम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अवृश्चाव अवृश्चाम । **७. विधिलिङ्** - वृश्चेत् वृश्चेताम् वृश्चेयुः । वृश्चेः वृश्चेतम् वृश्चेत । वृश्चेयम् वृश्चेव वृश्चेम । **८. आशीर्लिङ्** - वृश्च्यात् वृश्च्यास्ताम् वृश्च्यासुः । वृश्च्याः वृश्च्यास्तम् वृश्च्यास्त । वृश्च्यासम् वृश्च्यास्व वृश्च्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अव्रश्चीत् अव्रश्चिष्टाम् अव्रश्चिषुः । अव्रश्चीः अव्रश्चिष्टम् अव्रश्चिष्ट । अव्रश्चिषम् अव्रश्चिष्व अव्रश्चिष्म । (ii) अव्राक्षीत् अव्राष्टाम् अव्राक्षुः । अव्राक्षीः अव्राष्टम् अव्राष्ट । अव्राक्षम् अव्राक्ष्व अव्राक्ष्म । **१०. लृङ्** - (i) अव्रश्चिष्यत् अव्रश्चिष्यताम् अव्रश्चिष्यन् । अव्रश्चिष्यः अव्रश्चिष्यतम् अव्रश्चिष्यत । अव्रश्चिष्यम् अव्रश्चिष्याव अव्रश्चिष्याम । (ii) अव्रक्ष्यत् अव्रक्ष्यताम् अव्रक्ष्यन् । अव्रक्ष्यः अव्रक्ष्यतम् अव्रक्ष्यत । अव्रक्ष्यम् अव्रक्ष्याव अव्रक्ष्याम ।

णिचि - व्रश्चयति/ते, **सनि** - विव्रश्चिषति-विव्रक्षति, **यकि** - वृश्च्यते[३] ।

१. शप्रत्ययस्य 'सार्वधातुकमपित्' इति ङिद्वत्त्वात् 'ग्रहिज्या...' इति सम्प्रसारणम् ।

२. ऊदित्वात् इड्विकल्पः ।

३. 'ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टि...' इति सम्प्रसारणम् ।

१२९३. व्यच - व्याजीकरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'व्याजीकरणम् - छद्मकरणम्' इति तत्त्वबोधिनी ।

१. लट् - विचति[१] विचतः विचन्ति । विचसि विचथः विचथ । विचामि विचावः विचामः । **२. लिट्** - विव्याच विविचतुः विविचुः । विव्यचिथ विविचथुः विविच । विव्याच-विव्यच विविचिव विविचिम । **३. लुट्** - व्यचिता व्यचितारौ व्यचितारः । व्यचितासि व्यचितास्थः व्यचितास्थ । व्यचितास्मि व्यचितास्वः व्यचितास्मः । **४. लृट्** - व्यचिष्यति व्यचिष्यतः व्यचिष्यन्ति । व्यचिष्यसि व्यचिष्यथः व्यचिष्यथ । व्यचिष्यामि व्यचिष्यावः व्यचिष्यामः । **५. लोट्** - विचतु, विचतात् विचताम् विचन्तु । विच, विचतात् विचतम् विचत । विचानि विचाव विचाम । **६. लङ्** - अविचत् अविचाम् अविचन् । अविचः अविचतम् अविचत । अविचम् अविचाव अविचाम । **७. विधिलिङ्** - विचेत् विचेताम् विचेयुः । विचेः विचेतम् विचेत । विचेयम् विचेव विचेम । **८. आशीर्लिङ्** - विच्यात् विच्यास्ताम् विच्यासुः । विच्याः विच्यास्तम् विच्यास्त । विच्यासम् विच्यास्व विच्यास्म । **९. लुङ्** -(i) अव्याचीत् अव्याचिष्टाम् अव्याचिषुः । अव्याचीः अव्याचिष्टम् अव्याचिष्ट । अव्याचिषम् अव्याचिष्व अव्याचिष्म । (ii) अव्यचीत् अव्यचिष्टाम् अव्यचिषुः । अव्यचीः अव्यचिष्टम् अव्यचिष्ट । अव्यचिषम् अव्यचिष्व अव्यचिष्म । **१०. लृङ्** - अव्यचिष्यत् अव्यचिष्यताम् अव्यचिष्यन् । अव्यचिष्यः अव्यचिष्यतम् अव्यचिष्यत । अव्यचिष्यम् अव्यचिष्याव अव्यचिष्याम ।

णिचि - व्याचयति-ते, **सनि** - विव्यचिषति, **यकि** - विच्यते

१. शप्रत्ययस्य 'सार्वधातुकमपित्' इति ङिद्वत्त्वात् 'ग्रहिज्या...' इति सम्प्रसारणम् ।

१२९४. उछि - उञ्छे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'शशपोरुञ्छतीत्युञ्छे स्वरभेदाद् द्विरुच्यते' (श्लो. ५५) इति देवः ।

१. लट् - उञ्छति उञ्छतः उञ्छन्ति । उञ्छसि उञ्छथः उञ्छथ । उञ्छामि उञ्छावः उञ्छामः । **२. लिट्** - (i) उञ्छाञ्चकार उञ्छाञ्चक्रतुः उञ्छाञ्चक्रुः । उञ्छाञ्चकर्थ उञ्छाञ्चक्रथुः उञ्छाञ्चक्र । उञ्छाञ्चकार/ उञ्छाञ्चकर उञ्छाञ्चकृव उञ्छाञ्चकृम । (ii) उञ्छाम्बभूव उञ्छाम्बभूवतुः उञ्छाम्बभूवुः । उञ्छाम्बभूविथ उञ्छाम्बभूवथुः उञ्छाम्बभूव । उञ्छाम्बभूव उञ्छाम्बभूविव उञ्छाम्बभूविम । (iii) उञ्छामास उञ्छामासतुः उञ्छामासुः । उञ्छामासिथ उञ्छामासथुः उञ्छामास । उञ्छामास उञ्छामासिव उञ्छामासिम । **३. लुट्** - उञ्छिता उञ्छितारौ उञ्छितारः । उञ्छितासि उञ्छितास्थः उञ्छितास्थ । उञ्छितास्मि उञ्छितास्वः उञ्छितास्मः । **४. लृट्** - उञ्छिष्यति उञ्छिष्यतः उञ्छिष्यन्ति । उञ्छिष्यसि उञ्छिष्यथः उञ्छिष्यथ । उञ्छिष्यामि उञ्छिष्यावः उञ्छिष्यामः । **५. लोट्** - उञ्छतु, उञ्छतात् उञ्छताम् उञ्छन्तु । उञ्छ, उञ्छतात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

उञ्छतम् उञ्छत । उञ्छानि उञ्छाव उञ्छाम । **६. लङ्** – औञ्छत् औञ्छताम् औञ्छन् । औञ्छः औञ्छतम् औञ्छत । औञ्छम् औञ्छाव औञ्छाम । **७. विधिलिङ्** – उञ्छेत् उञ्छेताम् उञ्छेयुः । उञ्छेः उञ्छेतम् उञ्छेत । उञ्छेयम् उञ्छेव उञ्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – उञ्छ्यात् उञ्छ्यास्ताम् उञ्छ्यासुः । उञ्छ्याः उञ्छ्यास्तम् उञ्छ्यास्त । उञ्छ्यासम् उञ्छ्यास्व उञ्छ्यास्म । **९. लुङ्** – औञ्छीत् औञ्छिष्टाम् औञ्छिषुः । औञ्छीः औञ्छिष्टम् औञ्छिष्ट । औञ्छिषम् औञ्छिष्व औञ्छिष्म । **१०. लृङ्** – औञ्छिष्यत् औञ्छिष्यताम् औञ्छिष्यन् । औञ्छिष्यः औञ्छिष्यतम् औञ्छिष्यत । औञ्छिष्यम् औञ्छिष्याव औञ्छिष्याम ।

णिचि – उञ्छयति – ते, **सनि** – उञ्चिच्छिषति, **यकि** – उञ्छ्यते

१२९५. उछी – विवासे । सकर्मकः, सेट्, परस्मै । 'अतिक्रमणबन्धनवर्जनेषु च द्रुमे' इति धातुकाव्ये । 'शशपो-रुञ्छतीत्युञ्छे स्वरभेदाद् द्विरुच्यते । उच्छतीति विवासे स्यात् इदितोऽनिदितस्तयोः' (श्लो ५५) इति देवः ।

१. लट् – उच्छति उच्छतः उच्छन्ति । उच्छसि उच्छथः उच्छथ । उच्छामि उच्छावः उच्छामः । **२. लिट्** – (i) उच्छाञ्चकार उच्छाञ्चक्रतुः उच्छाञ्चक्रुः । उच्छाञ्चकर्थ उच्छाञ्चक्रथुः उच्छाञ्चक्र । उच्छाञ्चकार/उच्छा-ञ्चकर उच्छाञ्चकृव उच्छाञ्चकृम । (ii) उच्छाम्बभूव उच्छाम्बभूवतुः उच्छाम्बभूवुः । उच्छाम्बभूविथ उच्छा-म्बभूवथुः उच्छाम्बभूव । उच्छाम्बभूव उच्छाम्बभूविव उच्छाम्बभूविम । (iii) उच्छामास उच्छामासतुः उच्छामासुः । उच्छामासिथ उच्छामासथुः उच्छामास । उच्छामास उच्छामासिव उच्छामासिम । **३. लुट्** – उच्छिता उच्छितारौ उच्छितारः । उच्छितासि उच्छितास्थः उच्छितास्थ । उच्छितास्मि उच्छितास्वः उच्छितास्मः । **४. लृट्** – उच्छिष्यति उच्छिष्यतः उच्छिष्यन्ति । उच्छिष्यसि उच्छिष्यथः उच्छिष्यथ । उच्छिष्यामि उच्छिष्यावः उच्छिष्यामः । **५. लोट्** – उच्छतु, उच्छतात् उच्छताम् उच्छन्तु । उच्छ, उच्छतात् उच्छतम् उच्छत । उच्छानि उच्छाव उच्छाम । **६. लङ्** – औच्छत् औच्छताम् औच्छन् । औच्छः औच्छतम् औच्छत । औच्छम् औच्छाव औच्छाम । **७. विधिलिङ्** – उच्छेत् उच्छेताम् उच्छेयुः । उच्छेः उच्छेतम् उच्छेत । उच्छेयम् उच्छेव उच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – उच्छ्यात् उच्छ्यास्ताम् उच्छ्यासुः । उच्छ्याः उच्छ्यास्तम् उच्छ्यास्त । उच्छ्यासम् उच्छ्यास्व उच्छ्यास्म । **९. लुङ्** – औच्छीत् औच्छिष्टाम् औच्छिषुः । औच्छीः औच्छिष्टम् औच्छिष्ट । औच्छिषम् औच्छिष्व औच्छिष्म । **१०. लृङ्** – औच्छिष्यत् औच्छिष्यताम् औच्छिष्यन् । औच्छिष्यः औच्छिष्यतम् औच्छिष्यत । औच्छिष्यम् औच्छिष्याव औच्छिष्याम ।

णिचि – उच्छयति-ते, **सनि** – उचिच्छिषति, **यकि** – उच्छ्यते ।

१२९६. ऋच्छ – गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेषु । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ऋच्छति[1] ऋच्छतः ऋच्छन्ति । ऋच्छसि ऋच्छथः ऋच्छथ । ऋच्छामि ऋच्छावः ऋच्छामः । **२. लिट्** – आनर्च्छ आनर्च्छतुः आनर्च्छुः । आनर्च्छिथ आनर्च्छथुः आनर्च्छ । आनर्च्छ आनर्च्छिव आनर्च्छिम । **३. लुट्** – ऋच्छिता ऋच्छितारौ ऋच्छितारः । ऋच्छितासि ऋच्छितास्थः ऋच्छितास्थ । ऋच्छितास्मि ऋच्छितास्वः ऋच्छितास्मः । **४. लृट्** – ऋच्छिष्यति ऋच्छिष्यतः ऋच्छिष्यन्ति । ऋच्छिष्यसि ऋच्छिष्यथः ऋच्छिष्यथ । ऋच्छिष्यामि ऋच्छिष्यावः ऋच्छिष्यामः । **५. लोट्** – ऋच्छतु, ऋच्छतात् ऋच्छताम् ऋच्छन्तु । ऋच्छ, ऋच्छतात् ऋच्छतम् ऋच्छत । ऋच्छानि ऋच्छाव ऋच्छाम । **६. लङ्** – आर्च्छत् आर्च्छताम् आर्च्छन् । आर्च्छः आर्च्छतम् आर्च्छत । आर्च्छम् आर्च्छाव आर्च्छाम । **७. विधिलिङ्** – ऋच्छेत् ऋच्छेताम् ऋच्छेयुः । ऋच्छेः ऋच्छेतम् ऋच्छेत । ऋच्छेयम् ऋच्छेव ऋच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – ऋच्छ्यात् ऋच्छ्यास्ताम् ऋच्छ्यासुः । ऋच्छ्याः ऋच्छ्यास्तम् ऋच्छ्यास्त । ऋच्छ्यासम् ऋच्छ्यास्व ऋच्छ्यास्म । **९. लुङ्** – आर्च्छीत् आर्च्छिष्टाम् आर्च्छिषुः । आर्च्छीः आर्च्छिष्टम् आर्च्छिष्ट । आर्च्छिषम् आर्च्छिष्व आर्च्छिष्म । **१०. लृङ्** – आर्च्छिष्यत् आर्च्छिष्यताम् आर्च्छिष्यन् । आर्च्छिष्यः आर्च्छिष्यतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आर्च्छिष्यत । आर्च्छिष्यम् आर्च्छिष्याव आर्च्छिष्याम ।

णिचि – ऋच्छयति-ते, **सनि** – ऋचिच्छिषति, **यकि** – ऋच्छयते

१. 'छे च' इति तुक् ।

१२९७. **मिच्छ – उत्क्लेशे** । सकर्म१, सेट्, परस्मै । उत्कटः क्लेशः – उत्क्लेशः । 'उत्क्लेशः = बाधनम्' इति क्षीरस्वामी । अस्य मते सकर्मकत्वम् । 'उत्क्लेशः = पीडा' इति धातुवृत्तिः । तदानीम् अकर्मकत्वम् ।

१. लट् – मिच्छति मिच्छतः मिच्छन्ति । मिच्छसि मिच्छथः मिच्छथ । मिच्छामि मिच्छावः मिच्छामः । **२. लिट्** – मिमिच्छ मिमिच्छतुः मिमिच्छुः । मिमिच्छिथ मिमिच्छथुः मिमिच्छ । मिमिच्छ मिमिच्छिव मिमिच्छिम । **३. लुट्** – मिच्छिता मिच्छितारौ मिच्छितारः । मिच्छितासि मिच्छितास्थः मिच्छितास्थ । मिच्छितास्मि मिच्छितास्वः मिच्छितास्मः । **४. लृट्** – मिच्छिष्यति मिच्छिष्यतः मिच्छिष्यन्ति । मिच्छिष्यसि मिच्छिष्यथः मिच्छिष्यथ । मिच्छिष्यामि मिच्छिष्यावः मिच्छिष्यामः । **५. लोट्** – मिच्छतु, मिच्छतात् मिच्छताम् मिच्छन्तु । मिच्छ, मिच्छतात् मिच्छतम् मिच्छत । मिच्छानि मिच्छाव मिच्छाम । **६. लङ्** – अमिच्छत् अमिच्छताम् अमिच्छन् । अमिच्छः अमिच्छतम् अमिच्छत । अमिच्छम् अमिच्छाव अमिच्छाम । **७. विधिलिङ्** – मिच्छेत् मिच्छेताम् मिच्छेयुः । मिच्छेः मिच्छेतम् मिच्छेत । मिच्छेयम् मिच्छेव मिच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – मिच्छ्यात् मिच्छ्यास्ताम् मिच्छ्यासुः । मिच्छ्याः मिच्छ्यास्तम् मिच्छ्यास्त । मिच्छ्यासम् मिच्छ्यास्व मिच्छ्यास्म । **९. लुङ्** – अमिच्छीत् अमिच्छिष्टाम् अमिच्छिषुः । अमिच्छीः अमिच्छिष्टम् अमिच्छिष्ट । अमिच्छिषम् अमिच्छिष्व अमिच्छिष्म । **१०. लृङ्** – अमिच्छिष्यत् अमिच्छिष्यताम् अमिच्छिष्यन् । अमिच्छिष्यः अमिच्छिष्यतम् अमिच्छिष्यत । अमिच्छिष्यम् अमिच्छिष्याव अमिच्छिष्याम ।

णिचि – मिच्छयति-ते, **सनि** – मिमिच्छिषति, **यकि** – मिच्छ्यते

१२९८. **जर्ज – परिभाषणभर्त्सनयोः** । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'परिभाषणसन्तर्जनयोः' इति मा.धा. वृत्तिपाठः ।

१. लट् – जर्जति जर्जतः जर्जन्ति । जर्जसि जर्जथः जर्जथ । जर्जामि जर्जावः जर्जामः । **२. लिट्** – जजर्ज जजर्जतुः जजर्जुः । जजर्जिथ जजर्जथुः जजर्ज । जजर्ज जजर्जिव जजर्जिम । **३. लुट्** – जर्जिता जर्जितारौ जर्जितारः । जर्जितासि जर्जितास्थः जर्जितास्थ । जर्जितास्मि जर्जितास्वः जर्जितास्मः । **४. लृट्** – जर्जिष्यति जर्जिष्यतः जर्जिष्यन्ति । जर्जिष्यसि जर्जिष्यथः जर्जिष्यथ । जर्जिष्यामि जर्जिष्यावः जर्जिष्यामः । **५. लोट्** – जर्जतु, जर्जतात् जर्जताम् जर्जन्तु । जर्ज, जर्जतात् जर्जतम् जर्जत । जर्जानि जर्जाव जर्जाम । **६. लङ्** – अजर्जत् अजर्जताम् अजर्जन् । अजर्जः अजर्जतम् अजर्जत । अजर्जम् अजर्जाव अजर्जाम । **७. विधिलिङ्** – जर्जेत् जर्जेताम् जर्जेयुः । जर्जेः जर्जेतम् जर्जेत । जर्जेयम् जर्जेव जर्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – जर्ज्यात् जर्ज्यास्ताम् जर्ज्यासुः । जर्ज्याः जर्ज्यास्तम् जर्ज्यास्त । जर्ज्यासम् जर्ज्यास्व जर्ज्यास्म । **९. लुङ्** – अजर्जीत् अजर्जिष्टाम् अजर्जिषुः । अजर्जीः अजर्जिष्टम् अजर्जिष्ट । अजर्जिषम् अजर्जिष्व अजर्जिष्म । **१०. लृङ्** – अजर्जिष्यत् अजर्जिष्यताम् अजर्जिष्यन् । अजर्जिष्यः अजर्जिष्यतम् अजर्जिष्यत । अजर्जिष्यम् अजर्जिष्याव अजर्जिष्याम ।

णिचि – जर्जयति-ते, **सनि** – जिजर्जिषति, **यकि** – जर्ज्यते

१२९९. **चर्च – परिभाषणभर्त्सनयोः** । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'अध्ययने चर्चयेत्, चर्चतीति तु । हिंसायां तर्जने शे तु तथैव परिभाषणे' (श्लो. ५४) इति देवः ।

१. लट् – चर्चति चर्चतः चर्चन्ति । चर्चसि चर्चथः चर्चथ । चर्चामि चर्चावः चर्चामः । **२. लिट्** – चचर्च चचर्चतुः चचर्चुः । चचर्चिथ चचर्चथुः चचर्च । चचर्च चचर्चिव चचर्चिम । **३. लुट्** – चर्चिता चर्चितारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चर्चितारः । चर्चितासि चर्चितास्थः चर्चितास्थ । चर्चितास्मि चर्चितास्वः चर्चितास्मः । **४. लृट्** - चर्चिष्यति चर्चिष्यतः चर्चिष्यन्ति । चर्चिष्यसि चर्चिष्यथः चर्चिष्यथ । चर्चिष्यामि चर्चिष्यावः चर्चिष्यामः । **५. लोट्** - चर्चतु, चर्चतात् चर्चताम् चर्चन्तु । चर्च, चर्चतात् चर्चतम् चर्चत । चर्चानि चर्चाव चर्चाम । **६. लङ्** - अचर्चत् अचर्चताम् अचर्चन् । अचर्चः अचर्चतम् अचर्चत । अचर्चम् अचर्चाव अचर्चाम । **७. विधिलिङ्** - चर्चेत् चर्चेताम् चर्चेयुः । चर्चेः चर्चेतम् चर्चेत । चर्चेयम् चर्चेव चर्चेम । **८. आशीर्लिङ्** - चर्च्यात् चर्च्यास्ताम् चर्च्यासुः । चर्च्याः चर्च्यास्तम् चर्च्यास्त । चर्च्यासम् चर्च्यास्व चर्च्यास्म । **९. लुङ्** - अचर्चीत् अचर्चिष्टाम् अचर्चिषुः । अचर्चीः अचर्चिष्टम् अचर्चिष्ट । अचर्चिषम् अचर्चिष्व अचर्चिष्म । **१०. लृङ्** - अचर्चिष्यत् अचर्चिष्यताम् अचर्चिष्यन् । अचर्चिष्यः अचर्चिष्यतम् अचर्चिष्यत । अचर्चिष्यम् अचर्चिष्याव अचर्चिष्याम ।

णिचि - चर्चयति-ते, **सनि** - चिचर्चिषति, **यकि** - चर्च्यते

१३००. झर्झ - परिभाषणभर्त्सनयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - झर्झति झर्झतः झर्झन्ति । झर्झसि झर्झथः झर्झथ । झर्झामि झर्झावः झर्झामः । **२. लिट्** - जझर्झ जझर्झतुः जझर्झुः । जझर्झिथ जझर्झथुः जझर्झ । जझर्झ जझर्झिव जझर्झिम । **३. लुट्** - झर्झिता झर्झितारौ झर्झितारः । झर्झितासि झर्झितास्थः झर्झितास्थ । झर्झितास्मि झर्झितास्वः झर्झितास्मः । **४. लृट्** - झर्झिष्यति झर्झिष्यतः झर्झिष्यन्ति । झर्झिष्यसि झर्झिष्यथः झर्झिष्यथ । झर्झिष्यामि झर्झिष्यावः झर्झिष्यामः । **५. लोट्** - झर्झतु, झर्झतात् झर्झताम् झर्झन्तु । झर्झ, झर्झतात् झर्झतम् झर्झत । झर्झानि झर्झाव झर्झाम । **६. लङ्** - अझर्झत् अझर्झताम् अझर्झन् । अझर्झः अझर्झतम् अझर्झत । अझर्झम् अझर्झाव अझर्झाम । **७. विधिलिङ्** - झर्झेत् झर्झेताम् झर्झेयुः । झर्झेः झर्झेतम् झर्झेत । झर्झेयम् झर्झेव झर्झेम । **८. आशीर्लिङ्** - झर्झ्यात् झर्झ्यास्ताम् झर्झ्यासुः । झर्झ्याः झर्झ्यास्तम् झर्झ्यास्त । झर्झ्यासम् झर्झ्यास्व झर्झ्यास्म ।**९. लुङ्** - अझर्झीत् अझर्झिष्टाम् अझर्झिषुः । अझर्झीः अझर्झिष्टम् अझर्झिष्ट । अझर्झिषम् अझर्झिष्व अझर्झिष्म । **१०. लृङ्** - अझर्झिष्यत् अझर्झिष्यताम् अझर्झिष्यन् । अझर्झिष्यः अझर्झिष्यतम् अझर्झिष्यत । अझर्झिष्यम् अझर्झिष्याव अझर्झिष्याम ।

णिचि - झर्झयति-ते, **सनि** - जिझर्झिषति, **यकि** - झर्झ्यते ।

१३०१. त्वच - संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'संवरणम् = आच्छादनम्' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् - त्वचति त्वचतः त्वचन्ति । त्वचसि त्वचथः त्वचथ । त्वचामि त्वचावः त्वचामः । **२. लिट्** - तत्वाच तत्वचतुः तत्वचुः । तत्वचिथ तत्वचथुः तत्वच । तत्वाच-तत्वच तत्वचिव तत्वचिम । **३. लुट्** - त्वचिता त्वचितारौ त्वचितारः । त्वचितासि त्वचितास्थः त्वचितास्थ । त्वचितास्मि त्वचितास्वः त्वचितास्मः । **४. लृट्** - त्वचिष्यति त्वचिष्यतः त्वचिष्यन्ति । त्वचिष्यसि त्वचिष्यथः त्वचिष्यथ । त्वचिष्यामि त्वचिष्यावः त्वचिष्यामः । **५. लोट्** - त्वचतु, त्वचतात् त्वचताम् त्वचन्तु । त्वच, त्वचतात् त्वचतम् त्वचत । त्वचानि त्वचाव त्वचाम । **६. लङ्** - अत्वचत् अत्वचाम् अत्वचन् । अत्वचः अत्वचतम् अत्वचत । अत्वचम् अत्वचाव अत्वचाम । **७. विधिलिङ्** - त्वचेत् त्वचेताम् त्वचेयुः । त्वचेः त्वचेतम् त्वचेत । त्वचेयम् त्वचेव त्वचेम । **८. आशीर्लिङ्** - त्वच्यात् त्वच्यास्ताम् त्वच्यासुः । त्वच्याः त्वच्यास्तम् त्वच्यास्त । त्वच्यासम् त्वच्यास्व त्वच्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अत्वाचीत् अत्वाचिष्टाम् अत्वाचिषुः । अत्वाचीः अत्वाचिष्टम् अत्वाचिष्ट । अत्वाचिषम् अत्वाचिष्व अत्वाचिष्म । (ii) अत्वचीत् अत्वचिष्टाम् अत्वचिषुः । अत्वचीः अत्वचिष्टम् अत्वचिष्ट । अत्वचिषम् अत्वचिष्व अत्वचिष्म । **१०. लृङ्** - अत्वचिष्यत् अत्वचिष्यताम् अत्वचिष्यन् । अत्वचिष्यः अत्वचिष्यतम् अत्वचिष्यत । अत्वचिष्यम् अत्वचिष्याव अत्वचिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – त्वाचयति-ते, **सनि** – तित्वचिषति, **यकि** – त्वच्यते ।

१३०२. **ऋच – स्तुतौ** । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'दीप्तौ' इत्यपि पाठः । 'वियोजनेऽर्चयेदर्चेद् यौ, स्तुतावृचतीत्यृचेः' (श्लो. ५५) इति देवः ।

१. लट् – ऋचति ऋचतः ऋचन्ति । ऋचसि ऋचथः ऋचथ । ऋचामि ऋचावः ऋचामः । **२. लिट्** – आनर्च आनृचतुः आनृचुः । आनर्चिथ आनृचथुः आनृच । आनर्च आनृचिव आनृचिम । **३. लुट्** – अर्चिता अर्चितारौ अर्चितारः । अर्चितासि अर्चितास्थः अर्चितास्थ । अर्चितास्मि अर्चितास्वः अर्चितास्मः । **४. लृट्** – अर्चिष्यति अर्चिष्यतः अर्चिष्यन्ति । अर्चिष्यसि अर्चिष्यथः अर्चिष्यथ । अर्चिष्यामि अर्चिष्यावः अर्चिष्यामः । **५. लोट्** – ऋचतु, ऋचतात् ऋचताम् ऋचन्तु । ऋच, ऋचतात् ऋचतम् ऋचत । ऋचानि ऋचाव ऋचाम । **६. लङ्** – आर्चत् आर्चताम् आर्चन् । आर्चः आर्चतम् आर्चत । आर्चम् आर्चाव आर्चाम । **७. विधिलिङ्** – ऋचेत् ऋचेताम् ऋचेयुः । ऋचेः ऋचेतम् ऋचेत । ऋचेयम् ऋचेव ऋचेम । **८. आशीर्लिङ्** – ऋच्यात् ऋच्यास्ताम् ऋच्यासुः । ऋच्याः ऋच्यास्तम् ऋच्यास्त । ऋच्यासम् ऋच्यास्व ऋच्यास्म । **९. लुङ्** – आर्चीत् आर्चिष्टाम् आर्चिषुः । आर्चीः आर्चिष्टम् आर्चिष्ट । आर्चिषम् आर्चिष्व आर्चिष्म । **१०. लृङ्** – आर्चिष्यत् आर्चिष्यताम् आर्चिष्यन् । आर्चिष्यः आर्चिष्यतम् आर्चिष्यत । आर्चिष्यम् आर्चिष्याव आर्चिष्याम ।

णिचि – अर्चयति-ते, **सनि** – अर्चिचिषति, **यकि** – ऋच्यते ।

१३०३. **उब्ज – आर्जवे** । अकर्म, सेट्, परस्मै, अयं दोपधः । अयम् उपध्मानीयः इति केचित् ।

१. लट् – उब्जति उब्जतः उब्जन्ति । उब्जसि उब्जथः उब्जथ । उब्जामि उब्जावः उब्जामः । **२. लिट्** – (i) उब्जाञ्चकार उब्जाञ्चक्रतुः उब्जाञ्चक्रुः । उब्जाञ्चकर्थ उब्जाञ्चक्रथुः उब्जाञ्चक्र । उब्जाञ्चकार/उब्जाञ्चकर उब्जाञ्चकृव उब्जाञ्चकृम । (ii) उब्जाम्बभूव उब्जाम्बभूवतुः उब्जाम्बभूवुः । उब्जाम्बभूविथ उब्जाम्बभूवथुः उब्जाम्बभूव । उब्जाम्बभूव उब्जाम्बभूविव उब्जाम्बभूविम । (iii) उब्जामास उब्जामासतुः उब्जामासुः । उब्जामासिथ उब्जामासथुः उब्जामास । उब्जामास उब्जामासिव उब्जामासिम । **३. लुट्** – उब्जिता उब्जितारौ उब्जितारः । उब्जितासि उब्जितास्थः उब्जितास्थ । उब्जितास्मि उब्जितास्वः उब्जितास्मः । **४. लृट्** – उब्जिष्यति उब्जिष्यतः उब्जिष्यन्ति । उब्जिष्यसि उब्जिष्यथः उब्जिष्यथ । उब्जिष्यामि उब्जिष्यावः उब्जिष्यामः । **५. लोट्** – उब्जतु, उब्जतात् उब्जताम् उब्जन्तु । उब्ज, उब्जतात् उब्जतम् उब्जत । उब्जानि उब्जाव उब्जाम । **६. लङ्** – औब्जत् औब्जताम् औब्जन् । औब्जः औब्जतम् औब्जत । औब्जम् औब्जाव औब्जाम । **७. विधिलिङ्** – उब्जेत् उब्जेताम् उब्जेयुः । उब्जेः उब्जेतम् उब्जेत । उब्जेयम् उब्जेव उब्जेम । **८. आशीर्लिङ्** – उब्ज्यात् उब्ज्यास्ताम् उब्ज्यासुः । उब्ज्याः उब्ज्यास्तम् उब्ज्यास्त । उब्ज्यासम् उब्ज्यास्व उब्ज्यास्म । **९. लुङ्** – औब्जीत् औब्जिष्टाम् औब्जिषुः । औब्जीः औब्जिष्टम् औब्जिष्ट । औब्जिषम् औब्जिष्व औब्जिष्म । **१०. लृङ्** – औब्जिष्यत् औब्जिष्यताम् औब्जिष्यन् । औब्जिष्यः औब्जिष्यतम् औब्जिष्यत । औब्जिष्यम् औब्जिष्याव औब्जिष्याम ।

णिचि – उब्जयति-ते, **सनि** – उबिब्जिषति, **यकि** – उब्ज्यते ।

१३०४. **उज्झ – उत्सर्गे** । सकर्म, सेट्, परस्मै, अयमपि दोपधः ।

१. लट् – उज्झति उज्झतः उज्झन्ति । उज्झसि उज्झथः उज्झथ । उज्झामि उज्झावः उज्झामः । **२. लिट्** – (i) उज्झाञ्चकार उज्झाञ्चक्रतुः उज्झाञ्चक्रुः । उज्झाञ्चकर्थ उज्झाञ्चक्रथुः उज्झाञ्चक्र । उज्झाञ्चकार/उज्झाञ्चकर उज्झाञ्चकृव उज्झाञ्चकृम । (ii) उज्झाम्बभूव उज्झाम्बभूवतुः उज्झाम्बभूवुः । उज्झाम्बभूविथ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

उज्झाम्बभूवथुः उज्झाम्बभूव । उज्झाम्बभूव उज्झाम्बभूविव उज्झाम्बभूविम । (iii) उज्झामास उज्झामासतुः उज्झामासुः । उज्झामासिथ उज्झामासथुः उज्झामास । उज्झामास उज्झामासिव उज्झामासिम । **३. लुट्** – उज्झिता उज्झितारौ उज्झितारः । उज्झितासि उज्झितास्थः उज्झितास्थ । उज्झितास्मि उज्झितास्वः उज्झितास्मः । **४. लृट्** – उज्झिष्यति उज्झिष्यतः उज्झिष्यन्ति । उज्झिष्यसि उज्झिष्यथः उज्झिष्यथ । उज्झिष्यामि उज्झिष्यावः उज्झिष्यामः । **५. लोट्** – उज्झतु, उज्झतात् उज्झताम् उज्झन्तु । उज्झ, उज्झतात् उज्झतम् उज्झत । उज्झानि उज्झाव उज्झाम । **६. लङ्** – औज्झत् औज्झताम् औज्झन् । औज्झः औज्झतम् औज्झत । औज्झम् औज्झाव औज्झाम । **७. विधिलिङ्** – उज्झेत् उज्झेताम् उज्झेयुः । उज्झेः उज्झेतम् उज्झेत । उज्झेयम् उज्झेव उज्झेम । **८. आशीर्लिङ्** – उज्झ्यात् उज्झ्यास्ताम् उज्झ्यासुः । उज्झ्याः उज्झ्यास्तम् उज्झ्यास्त । उज्झ्यासम् उज्झ्यास्व उज्झ्यास्म । **९. लुङ्** – औज्झीत् औज्झिष्टाम् औज्झिषुः । औज्झीः औज्झिष्टम् औज्झिष्ट । औज्झिषम् औज्झिष्व औज्झिष्म । **१०. लृङ्** – औज्झिष्यत् औज्झिष्यताम् औज्झिष्यन् । औज्झिष्यः औज्झिष्यतम् औज्झिष्यत । औज्झिष्यम् औज्झिष्याव औज्झिष्याम ।

णिचि – उज्झयति-ते, **सनि** – उजिज्झिषति, **यकि** – उज्झ्यते ।

१३०५. लुभ – विमोहने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'विमोहनम् = व्याकुलीकरणम्' इति क्षीरस्वामी । 'गार्ध्ये लुभ्यति मोहार्थे तुदादेर्लुभतीति शे' (श्लो. १४१) इति देवः ।

१. लट् – लुभति लुभतः लुभन्ति । लुभसि लुभथः लुभथ । लुभामि लुभावः लुभामः । **२. लिट्** – लुलोभ लुलुभतुः लुलुभुः । लुलोभिथ लुलुभथुः लुलुभ । लुलोभ लुलुभिव लुलुभिम । **३. लुट्** – (i) लोभिता लोभितारौ लोभितारः । लोभितासि लोभितास्थः लोभितास्थ । लोभितास्मि लोभितास्वः लोभितास्मः । (ii) लोब्धा[1] लोब्धारौ लोब्धारः । लोब्धासि लोब्धास्थः लोब्धास्थ । लोब्धास्मि लोब्धास्वः लोब्धास्मः । **४. लृट्** – लोभिष्यति लोभिष्यतः लोभिष्यन्ति । लोभिष्यसि लोभिष्यथः लोभिष्यथ । लोभिष्यामि लोभिष्यावः लोभिष्यामः । **५. लोट्** – लुभतु, लुभतात् लुभताम् लुभन्तु । लुभ, लुभतात् लुभतम् लुभत । लुभानि लुभाव लुभाम । **६. लङ्** – अलुभत् अलुभताम् अलुभन् । अलुभः अलुभतम् अलुभत । अलुभम् अलुभाव अलुभाम । **७. विधिलिङ्** – लुभेत् लुभेताम् लुभेयुः । लुभेः लुभेतम् लुभेत । लुभेयम् लुभेव लुभेम । **८. आशीर्लिङ्** – लुभ्यात् लुभ्यास्ताम् लुभ्यासुः । लुभ्याः लुभ्यास्तम् लुभ्यास्त । लुभ्यासम् लुभ्यास्व लुभ्यास्म । **९. लुङ्** – अलोभीत् अलोभिष्टाम् अलोभिषुः । अलोभीः अलोभिष्टम् अलोभिष्ट । अलोभिषम् अलोभिष्व अलोभिष्म । **१०. लृङ्** – अलोभिष्यत् अलोभिष्यताम् अलोभिष्यन् । अलोभिष्यः अलोभिष्यतम् अलोभिष्यत । अलोभिष्यम् अलोभिष्याव अलोभिष्याम ।

णिचि – लोभयति-ते, **सनि** – लुलुभिषति/लुलोभिषति, **यकि** – लुभ्यते

१. 'तीषसहलुभरुषरिषः' – इच्छत्यादेः परस्य तादेरार्धधातुकस्य इड्वा स्यात् ।

१३०६. रिफ – कत्थनयुद्धनिन्दाहिंसादानेषु । सकर्म, सेट्, परस्मै । रिह इत्येके । रिहति ।

१. लट् – रिफति रिफतः रिफन्ति । रिफसि रिफथः रिफथ । रिफामि रिफावः रिफामः । **२. लिट्** – रिरेफ रिरिफतुः रिरिफुः । रिरेफिथ रिरिफथुः रिरिफ । रिरेफ रिरिफिव रिरिफिम । **३. लुट्** – रेफिता रेफितारौ रेफितारः । रेफितासि रेफितास्थः रेफितास्थ । रेफितास्मि रेफितास्वः रेफितास्मः । **४. लृट्** – रेफिष्यति रेफिष्यतः रेफिष्यन्ति । रेफिष्यसि रेफिष्यथः रेफिष्यथ । रेफिष्यामि रेफिष्यावः रेफिष्यामः । **५. लोट्** – रिफतु, रिफतात् रिफताम् रिफन्तु । रिफ, रिफतात् रिफतम् रिफत । रिफाणि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रिफाव रिफाम । **६. लङ्** – अरिफत् अरिफताम् अरिफन् । अरिफः अरिफतम् अरिफत । अरिफम् अरिफाव अरिफाम । **७. विधिलिङ्** – रिफेत् रिफेताम् रिफेयुः । रिफेः रिफेतम् रिफेत । रिफेयम् रिफेव रिफेम । **८. आशीर्लिङ्** – रिफ्यात् रिफ्यास्ताम् रिफ्यासुः । रिफ्याः रिफ्यास्तम् रिफ्यास्त । रिफ्यासम् रिफ्यास्व रिफ्यास्म । **९. लुङ्** – अरेफीत् अरेफिष्टाम् अरेफिषुः । अरेफीः अरेफिष्टम् अरेफिष्ट । अरेफिषम् अरेफिष्व अरेफिष्म । **१०. लृङ्** – अरेफिष्यत् अरेफिष्यताम् अरेफिष्यन् । अरेफिष्यः अरेफिष्यतम् अरेफिष्यत । अरेफिष्यम् अरेफिष्याव अरेफिष्याम ।

णिचि – रेफयति-ते, **सनि** – रिरिफिषति/रिरेफिषति, **यकि** – रिफ्यते

१३०७. तृप – तृप्तौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । अयमपि प्रथमान्तः इति केचित् ।

१. लट् – तृपति तृपतः तृपन्ति । तृपसि तृपथः तृपथ । तृपामि तृपावः तृपामः । **२. लिट्** – ततर्प ततृपतुः ततृपुः । ततर्पिथ ततृपथुः ततृप । ततर्प ततृपिव ततृपिम । **३. लुट्** – तर्पिता तर्पितारौ तर्पितारः । तर्पितासि तर्पितास्थः तर्पितास्थ । तर्पितास्मि तर्पितास्वः तर्पितास्मः । **४. लृट्** – तर्पिष्यति तर्पिष्यतः तर्पिष्यन्ति । तर्पिष्यसि तर्पिष्यथः तर्पिष्यथ । तर्पिष्यामि तर्पिष्यावः तर्पिष्यामः । **५. लोट्** – तृपतु, तृपतात् तृपताम् तृपन्तु । तृप, तृपतात् तृपतम् तृपत । तृपाणि तृपाव तृपाम । **६. लङ्** – अतृपत् अतृपताम् अतृपन् । अतृपः अतृपतम् अतृपत । अतृपम् अतृपाव अतृपाम । **७. विधिलिङ्** – तृपेत् तृपेताम् तृपेयुः । तृपेः तृपेतम् तृपेत । तृपेयम् तृपेव तृपेम । **८. आशीर्लिङ्** – तृप्यात् तृप्यास्ताम् तृप्यासुः । तृप्याः तृप्यास्तम् तृप्यास्त । तृप्यासम् तृप्यास्व तृप्यास्म । **९. लुङ्** – अतर्पीत् अतर्पिष्टाम् अतर्पिषुः । अतर्पीः अतर्पिष्टम् अतर्पिष्ट । अतर्पिषम् अतर्पिष्व अतर्पिष्म । **१०. लृङ्** – अतर्पिष्यत् अतर्पिष्यताम् अतर्पिष्यन् । अतर्पिष्यः अतर्पिष्यतम् अतर्पिष्यत । अतर्पिष्यम् अतर्पिष्याव अतर्पिष्याम ।

णिचि – तर्पयति-ते, **सनि** – तितर्पिषति, **यकि** – तृप्यते ।

१३०८. तृम्फ – तृप्तौ । अकर्म, सेट्, परस्मै । (तृम्फादिः[1]) 'प्रीणने इति द्रुमे' इति धा.का. व्याख्यायाम् । (२.२७)

१. लट् – तृम्फति[2] तृम्फतः तृम्फन्ति । तृम्फसि तृम्फथः तृम्फथ । तृम्फामि तृम्फावः तृम्फामः । **२. लिट्** – ततृम्फ ततृम्फतुः ततृम्फुः । ततृम्फिथ ततृम्फथुः ततृम्फ । ततृम्फ, ततृम्फिव ततृम्फिम । **३. लुट्** – तृम्फिता तृम्फितारौ तृम्फितारः । तृम्फितासि तृम्फितास्थः तृम्फितास्थ । तृम्फितास्मि तृम्फितास्वः तृम्फितास्मः । **४. लृट्** – तृम्फिष्यति तृम्फिष्यतः तृम्फिष्यन्ति । तृम्फिष्यसि तृम्फिष्यथः तृम्फिष्यथ । तृम्फिष्यामि तृम्फिष्यावः तृम्फिष्यामः । **५. लोट्** – तृम्फतु, तृम्फतात् तृम्फताम् तृम्फन्तु । तृम्फ, तृम्फतात् तृम्फतम् तृम्फत । तृम्फाणि तृम्फाव तृम्फाम । **६. लङ्** – अतृम्फत् अतृम्फताम् अतृम्फन् । अतृम्फः अतृम्फतम् अतृम्फत । अतृम्फम् अतृम्फाव अतृम्फाम । **७. विधिलिङ्** – तृम्फेत् तृम्फेताम् तृम्फेयुः । तृम्फेः तृम्फेतम् तृम्फेत । तृम्फेयम् तृम्फेव तृम्फेम । **८. आशीर्लिङ्** – तृफ्यात्[3] तृफ्यास्ताम् तृफ्यासुः । तृफ्याः तृफ्यास्तम् तृफ्यास्त । तृफ्यासम् तृफ्यास्व तृफ्यास्म । **९. लुङ्** – अतृम्फीत् अतृम्फिष्टाम् अतृम्फिषुः । अतृम्फीः अतृम्फिष्टम् अतृम्फिष्ट । अतृम्फिषम् अतृम्फिष्व अतृम्फिष्म । **१०. लृङ्** – अतृम्फिष्यत् अतृम्फिष्यताम् अतृम्फिष्यन् । अतृम्फिष्यः अतृम्फिष्यतम् अतृम्फिष्यत । अतृम्फिष्यम् अतृम्फिष्याव अतृम्फिष्याम ।

णिचि – तृम्फयति-ते, **सनि** – तितृम्फिषति, **यकि** – तृफ्यते

१. 'तृम्फादिः इत्यत्र आदिशब्दः प्रकारे । तेन येऽत्र नकारानुषक्ताः ते तृम्फादयः' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

२. शस्य कित्त्वात् 'अनिदिताम्...' (६.४.२४) इति धातोः उपधाभूतस्य नकारस्य लोपे 'शे तृम्फादीनां नुम्वाच्यः' (वा. ७.१.५९) इति नुम् । एवं तृम्फादौ सर्वत्र ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३. यासुटः कित्त्वात् नस्य लोपः ।

१३०९. तुप – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'शपि तोपति हिंसायां तत्रैव तुपतीति शे' (श्लो. १३८) इति देवः ।

१. लट् – तुपति तुपतः तुपन्ति । तुपसि तुपथः तुपथ । तुपामि तुपावः तुपामः । **२. लिट्** – तुतोप तुतुपतुः तुतुपुः । तुतोपिथ तुतुपथुः तुतुप । तुतोप तुतुपिव तुतुपिम । **३. लुट्** – तोपिता तोपितारौ तोपितारः । तोपितासि तोपितास्थः तोपितास्थ । तोपितास्मि तोपितास्वः तोपितास्मः । **४. लृट्** – तोपिष्यति तोपिष्यतः तोपिष्यन्ति । तोपिष्यसि तोपिष्यथः तोपिष्यथ । तोपिष्यामि तोपिष्यावः तोपिष्यामः । **५. लोट्** – तुपतु, तुपतात् तुपताम् तुपन्तु । तुप, तुपतात् तुपतम् तुपत । तुपानि तुपाव तुपाम । **६. लङ्** – अतुपत् अतुपताम् अतुपन् । अतुपः अतुपतम् अतुपत । अतुपम् अतुपाव अतुपाम । **७. विधिलिङ्** – तुपेत् तुपेताम् तुपेयुः । तुपेः तुपेतम् तुपेत । तुपेयम् तुपेव तुपेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुप्यात् तुप्यास्ताम् तुप्यासुः । तुप्याः तुप्यास्तम् तुप्यास्त । तुप्यासम् तुप्यास्व तुप्यास्म । **९. लुङ्** – अतोपीत् अतोपिष्टाम् अतोपिषुः । अतोपीः अतोपिष्टम् अतोपिष्ट । अतोपिषम् अतोपिष्व अतोपिष्म । **१०. लृङ्** – अतोपिष्यत् अतोपिष्यताम् अतोपिष्यन् । अतोपिष्यः अतोपिष्यतम् अतोपिष्यत । अतोपिष्यम् अतोपिष्याव अतोपिष्याम ।

णिचि – तोपयति-ते, **सनि** – तुतुपिषति/तुतोपिषति, **यकि** – तुप्यते ।

१३१०. तुम्प – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (तृम्फादिः) । 'शपि तोपति हिंसायां तत्रैव तुपतीति शे । तत्रैव शशपोस्तुम्पेद् अर्दने तुम्पयेण्णिचि' (श्लो. १३८-९) इति देवः ।

१. लट् – तुम्पति तुम्पतः तुम्पन्ति । तुम्पसि तुम्पथः तुम्पथ । तुम्पामि तुम्पावः तुम्पामः । **२. लिट्** – तुतुम्प तुतुम्पतुः तुतुम्पुः । तुतुम्पिथ तुतुम्पथुः तुतुम्प । तुतुम्प, तुतुम्पिव तुतुम्पिम । **३. लुट्** – तुम्पिता तुम्पितारौ तुम्पितारः । तुम्पितासि तुम्पितास्थः तुम्पितास्थ । तुम्पितास्मि तुम्पितास्वः तुम्पितास्मः । **४. लृट्** – तुम्पिष्यति तुम्पिष्यतः तुम्पिष्यन्ति । तुम्पिष्यसि तुम्पिष्यथः तुम्पिष्यथ । तुम्पिष्यामि तुम्पिष्यावः तुम्पिष्यामः । **५. लोट्** – तुम्पतु, तुम्पतात् तुम्पताम् तुम्पन्तु । तुम्प, तुम्पतात् तुम्पतम् तुम्पत । तुम्पानि तुम्पाव तुम्पाम । **६. लङ्** – अतुम्पत् अतुम्पताम् अतुम्पन् । अतुम्पः अतुम्पतम् अतुम्पत । अतुम्पम् अतुम्पाव अतुम्पाम । **७. विधिलिङ्** – तुम्पेत् तुम्पेताम् तुम्पेयुः । तुम्पेः तुम्पेतम् तुम्पेत । तुम्पेयम् तुम्पेव तुम्पेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुप्यात् तुप्यास्ताम् तुप्यासुः । तुप्याः तुप्यास्तम् तुप्यास्त । तुप्यासम् तुप्यास्व तुप्यास्म । **९. लुङ्** – अतुम्पीत् अतुम्पिष्टाम् अतुम्पिषुः । अतुम्पीः अतुम्पिष्टम् अतुम्पिष्ट । अतुम्पिषम् अतुम्पिष्व अतुम्पिष्म । **१०. लृङ्** – अतुम्पिष्यत् अतुम्पिष्यताम् अतुम्पिष्यन् । अतुम्पिष्यः अतुम्पिष्यतम् अतुम्पिष्यंत । अतुम्पिष्यम् अतुम्पिष्याव अतुम्पिष्याम ।

णिचि – तुम्पयति – ते, **सनि** – तुतुम्पिषति, **यकि** – तुप्यते ।

१३११. तुफ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – तुफति तुफतः तुफन्ति । तुफसि तुफथः तुफथ । तुफामि तुफावः तुफामः । **२. लिट्** – तुतोफ तुतुफतुः तुतुफुः । तुतोफिथ तुतुफथुः तुतुफ । तुतोफ तुतुफिव तुतुफिम । **३. लुट्** – तोफिता तोफितारौ तोफितारः । तोफितासि तोफितास्थः तोफितास्थ । तोफितास्मि तोफितास्वः तोफितास्मः । **४. लृट्** – तोफिष्यति तोफिष्यतः तोफिष्यन्ति । तोफिष्यसि तोफिष्यथः तोफिष्यथ । तोफिष्यामि तोफिष्यावः तोफिष्यामः । **५. लोट्** – तुफतु, तुफतात् तुफताम् तुफन्तु । तुफ, तुफतात् तुफतम् तुफत । तुफानि तुफाव तुफाम । **६. लङ्** – अतुफत् अतुफताम् अतुफन् । अतुफः अतुफतम् अतुफत । अतुफम् अतुफाव अतुफाम । **७. विधिलिङ्** – तुफेत् तुफेताम् तुफेयुः । तुफेः तुफेतम् तुफेत । तुफेयम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तुफेव तुफेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुफ्यात् तुफ्यास्ताम् तुफ्यासुः । तुफ्याः तुफ्यास्तम् तुफ्यास्त । तुफ्यासम् तुफ्यास्व तुफ्यास्म । **९. लुङ्** – अतोफीत् अतोफिष्टाम् अतोफिषुः । अतोफीः अतोफिष्टम् अतोफिष्ट । अतोफिषम् अतोफिष्व अतोफिष्म । **१०. लृङ्** – अतोफिष्यत् अतोफिष्यताम् अतोफिष्यन् । अतोफिष्यः अतोफिष्यतम् अतोफिष्यत । अतोफिष्यम् अतोफिष्याव अतोफिष्याम ।

णिचि – तोफयति-ते, सनि तुतुफिषति/तुतोफिषति, यकि – तुफ्यते ।

१३१२. तुम्फ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (तृम्फादिः)

१. लट् – तुम्फति तुम्फतः तुम्फन्ति । तुम्फसि तुम्फथः तुम्फथ । तुम्फामि तुम्फावः तुम्फामः । **२. लिट्** – तुतुम्फ तुतुम्फतुः तुतुम्फुः । तुतुम्फिथ तुतुम्फथुः तुतुम्फ । तुतुम्फ, तुतुम्फिव तुतुम्फिम । **३. लुट्** – तुम्फिता तुम्फितारौ तुम्फितारः । तुम्फितासि तुम्फितास्थः तुम्फितास्थ । तुम्फितास्मि तुम्फितास्वः तुम्फितास्मः । **४. लृट्** – तुम्फिष्यति तुम्फिष्यतः तुम्फिष्यन्ति । तुम्फिष्यसि तुम्फिष्यथः तुम्फिष्यथ । तुम्फिष्यामि तुम्फिष्यावः तुम्फिष्यामः । **५. लोट्** – तुम्फतु, तुम्फतात् तुम्फताम् तुम्फन्तु । तुम्फ, तुम्फतात् तुम्फतम् तुम्फत । तुम्फानि तुम्फाव तुम्फाम । **६. लङ्** – अतुम्फत् अतुम्फताम् अतुम्फन् । अतुम्फः अतुम्फतम् अतुम्फत । अतुम्फम् अतुम्फाव अतुम्फाम । **७. विधिलिङ्** – तुम्फेत् तुम्फेताम् तुम्फेयुः । तुम्फेः तुम्फेतम् तुम्फेत । तुम्फेयम् तुम्फेव तुम्फेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुफ्यात्[1] तुफ्यास्ताम् तुफ्यासुः । तुफ्याः तुफ्यास्तम् तुफ्यास्त । तुफ्यासम् तुफ्यास्व तुफ्यास्म । **९. लुङ्** – अतुम्फीत् अतुम्फिष्टाम् अतुम्फिषुः । अतुम्फीः अतुम्फिष्टम् अतुम्फिष्ट । अतुम्फिषम् अतुम्फिष्व अतुम्फिष्म । **१०. लृङ्** – अतुम्फिष्यत् अतुम्फिष्यताम् अतुम्फिष्यन् । अतुम्फिष्यः अतुम्फिष्यतम् अतुम्फिष्यत । अतुम्फिष्यम् अतुम्फिष्याव अतुम्फिष्याम ।

णिचि – तुम्फयति-ते, **सनि** – तुतुम्फिषति, **यकि** – तुफ्यते ।

१. यासुटः कित्त्वात् नस्य लोपः ।

१३१३. दृप – उत्क्लेशे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'दृफ' इति द्वितीयान्तोऽयमित्येके ।

१. लट् – दृपति दृपतः दृपन्ति । दृपसि दृपथः दृपथ । दृपामि दृपावः दृपामः । **२. लिट्** – ददर्प ददृपतुः ददृपुः । ददर्पिथ ददृपथुः ददृप । ददर्प ददृपिव ददृपिम । **३. लुट्** – दर्पिता दर्पितारौ दर्पितारः । दर्पितासि दर्पितास्थः दर्पितास्थ । दर्पितास्मि दर्पितास्वः दर्पितास्मः । **४. लृट्** – दर्पिष्यति दर्पिष्यतः दर्पिष्यन्ति । दर्पिष्यसि दर्पिष्यथः दर्पिष्यथ । दर्पिष्यामि दर्पिष्यावः दर्पिष्यामः । **५. लोट्** – दृपतु, दृपतात् दृपताम् दृपन्तु । दृप, दृपतात् दृपतम् दृपत । दृपाणि दृपाव दृपाम । **६. लङ्** – अदृपत् अदृपताम् अदृपन् । अदृपः अदृपतम् अदृपत । अदृपम् अदृपाव अदृपाम । **७. विधिलिङ्** – दृपेत् दृपेताम् दृपेयुः । दृपेः दृपेतम् दृपेत । दृपेयम् दृपेव दृपेम । **८. आशीर्लिङ्** – दृप्यात् दृप्यास्ताम् दृप्यासुः । दृप्याः दृप्यास्तम् दृप्यास्त । दृप्यासम् दृप्यास्व दृप्यास्म । **९. लुङ्** – अदर्पीत् अदर्पिष्टाम् अदर्पिषुः । अदर्पीः अदर्पिष्टम् अदर्पिष्ट । अदर्पिषम् अदर्पिष्व अदर्पिष्म । **१०. लृङ्** – अदर्पिष्यत् अदर्पिष्यताम् अदर्पिष्यन् । अदर्पिष्यः अदर्पिष्यतम् अदर्पिष्यत । अदर्पिष्यम् अदर्पिष्याव अदर्पिष्याम ।

णिचि – दर्पयति-ते, **सनि** – दिदृपिषति, **यकि** – दृप्यते

१३१४. दृम्फ – उत्क्लेशे । अकर्म, सेट्, परस्मै । (तृम्फादिः) ।

१. लट् – दृम्फति दृम्फतः दृम्फन्ति । दृम्फसि दृम्फथः दृम्फथ । दृम्फामि दृम्फावः दृम्फामः । **२. लिट्** – ददृम्फ ददृम्फतुः ददृम्फुः । ददृम्फिथ ददृम्फथुः ददृम्फ । ददृम्फ, ददृम्फिव ददृम्फिम । **३. लुट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दृम्फिता दृम्फितारौ दृम्फितारः । दृम्फितासि दृम्फितास्थः दृम्फितास्थ । दृम्फितास्मि दृम्फितास्वः दृम्फितास्मः । **४. लृट्** – दृम्फिष्यति दृम्फिष्यतः दृम्फिष्यन्ति । दृम्फिष्यसि दृम्फिष्यथः दृम्फिष्यथ । दृम्फिष्यामि दृम्फिष्यावः दृम्फिष्यामः । **५. लोट्** – दृम्फतु, दृम्फतात् दृम्फताम् दृम्फन्तु । दृम्फ, दृम्फतात् दृम्फतम् दृम्फत । दृम्फानि दृम्फाव दृम्फाम । **६. लङ्** – अदृम्फत् अदृम्फताम् अदृम्फन् । अदृम्फः अदृम्फतम् अदृम्फत । अदृम्फम् अदृम्फाव अदृम्फाम । **७. विधिलिङ्** – दृम्फेत् दृम्फेताम् दृम्फेयुः । दृम्फेः दृम्फेतम् दृम्फेत । दृम्फेयम् दृम्फेव दृम्फेम । **८. आशीर्लिङ्** – दृफ्यात्[1] दृफ्यास्ताम् दृफ्यासुः । दृफ्याः दृफ्यास्तम् दृफ्यास्त । दृफ्यासम् दृफ्यास्व दृफ्यास्म । **९. लुङ्** – अदृम्फीत् अदृम्फिष्टाम् अदृम्फिषुः । अदृम्फीः अदृम्फिष्टम् अदृम्फिष्ट । अदृम्फिषम् अदृम्फिष्व अदृम्फिष्म । **१०. लृङ्** – अदृम्फिष्यत् अदृम्फिष्यताम् अदृम्फिष्यन् । अदृम्फिष्यः अदृम्फिष्यतम् अदृम्फिष्यत । अदृम्फिष्यम् अदृम्फिष्याव अदृम्फिष्याम ।

णिचि – दृम्फयति-ते, **सनि** – दिदृम्फिषति, **यकि** – दृफ्यते ।

१. यासुटः कित्त्वात् नस्य लोपः ।

१३१५. ऋफ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – ऋफति ऋफतः ऋफन्ति । ऋफसि ऋफथः ऋफथ । ऋफामि ऋफावः ऋफामः । **२. लिट्** – आनर्फ आनृफतुः आनृफुः । आनर्फिथ आनृफथुः आनृफ । आनर्फ आनृफिव आनृफिम । **३. लुट्** – अर्फिता अर्फितारौ अर्फितारः । अर्फितासि अर्फितास्थः अर्फितास्थ । अर्फितास्मि अर्फितास्वः अर्फितास्मः । **४. लृट्** – अर्फिष्यति अर्फिष्यतः अर्फिष्यन्ति । अर्फिष्यसि अर्फिष्यथः अर्फिष्यथ । अर्फिष्यामि अर्फिष्यावः अर्फिष्यामः । **५. लोट्** – ऋफतु, ऋफतात् ऋफताम् ऋफन्तु । ऋफ, ऋफतात् ऋफतम् ऋफत । ऋफाणि ऋफाव ऋफाम । **६. लङ्** – आर्फत् आर्फताम् आर्फन् । आर्फः आर्फतम् आर्फत । आर्फम् आर्फाव आर्फाम । **७. विधिलिङ्** – ऋफेत् ऋफेताम् ऋफेयुः । ऋफेः ऋफेतम् ऋफेत । ऋफेयम् ऋफेव ऋफेम । **८. आशीर्लिङ्** – ऋफ्यात् ऋफ्यास्ताम् ऋफ्यासुः । ऋफ्याः ऋफ्यास्तम् ऋफ्यास्त । ऋफ्यासम् ऋफ्यास्व ऋफ्यास्म । **९. लुङ्** – आर्फीत् आर्फिष्टाम् आर्फिषुः । आर्फीः आर्फिष्टम् आर्फिष्ट । आर्फिषम् आर्फिष्व आर्फिष्म । **१०. लृङ्** – आर्फिष्यत् आर्फिष्यताम् आर्फिष्यन् । आर्फिष्यः आर्फिष्यतम् आर्फिष्यत । आर्फिष्यम् आर्फिष्याव आर्फिष्याम ।

णिचि – आर्फयति-ते, **सनि** – अर्पिफिषति, **यकि** – ऋफ्यते

१३१६. ऋम्फ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । (तृम्फादिः) ।

१. लट् – ऋम्फति ऋम्फतः ऋम्फन्ति । ऋम्फसि ऋम्फथः ऋम्फथ । ऋम्फामि ऋम्फावः ऋम्फामः ।

२. लिट् – (i) ऋम्फाञ्चकार ऋम्फाञ्चक्रतुः ऋम्फाञ्चक्रुः । ऋम्फाञ्चकर्थ ऋम्फाञ्चक्रथुः ऋम्फाञ्चक्र । ऋम्फाञ्चकार/ऋम्फाञ्चकर ऋम्फाञ्चकृव ऋम्फाञ्चकृम । (ii) ऋम्फाम्बभूव ऋम्फाम्बभूवतुः ऋम्फाम्बभूवुः । ऋम्फाम्बभूविथ ऋम्फाम्बभूवथुः ऋम्फाम्बभूव । ऋम्फाम्बभूव ऋम्फाम्बभूविव ऋम्फाम्बभूविम । (iii) ऋम्फामास ऋम्फामासतुः ऋम्फामासुः । ऋम्फामासिथ ऋम्फामासथुः ऋम्फामास । ऋम्फामास ऋम्फामासिव ऋम्फामासिम । **३. लुट्** – ऋम्फिता ऋम्फितारौ ऋम्फितारः । ऋम्फितासि ऋम्फितास्थः ऋम्फितास्थ । ऋम्फितास्मि ऋम्फितास्वः ऋम्फितास्मः । **४. लृट्** – ऋम्फिष्यति ऋम्फिष्यतः ऋम्फिष्यन्ति । ऋम्फिष्यसि ऋम्फिष्यथः ऋम्फिष्यथ । ऋम्फिष्यामि ऋम्फिष्यावः ऋम्फिष्यामः । **५. लोट्** – ऋम्फतु, ऋम्फतात् ऋम्फताम् ऋम्फन्तु । ऋम्फ, ऋम्फतात् ऋम्फतम् ऋम्फत । ऋम्फाणि ऋम्फाव ऋम्फाम । **६. लङ्** – आर्म्फत् आर्म्फताम् आर्म्फन् । आर्म्फः आर्म्फतम् आर्म्फत । आर्म्फम् आर्म्फाव आर्म्फाम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७. विधिलिङ् – ऋम्फेत् ऋम्फेताम् ऋम्फेयुः । ऋम्फेः ऋम्फेतम् ऋम्फेत । ऋम्फेयम् ऋम्फेव ऋम्फेम ।
८. आशीर्लिङ् – ऋफ्यात् ऋफ्यास्ताम् ऋफ्यासुः । ऋफ्याः ऋफ्यास्तम् ऋफ्यास्त । ऋफ्यासम् ऋफ्यास्व ऋफ्यास्म । **९. लुङ्** – आर्म्फीत् आर्म्फिष्टाम् आर्म्फिषुः । आर्म्फीः आर्म्फिष्टम् आर्म्फिष्ट । आर्म्फिषम् आर्म्फिष्व आर्म्फिष्म । **१०. लृङ्** – आर्म्फिष्यत् आर्म्फिष्यताम् आर्म्फिष्यन् । आर्म्फिष्यः आर्म्फिष्यतम् आर्म्फिष्यत । आर्म्फिष्यम् आर्म्फिष्याव आर्म्फिष्याम ।

णिचि – ऋम्फयति-ते, **सनि** – ऋम्पिफिषति, **यकि** – ऋफ्यते ।

१३१७. गुफ – ग्रन्थे । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – गुफति गुफतः गुफन्ति । गुफसि गुफथः गुफथ । गुम्फामि गुम्फावः गुम्फामः । **२. लिट्** – जुगोफ जुगुफतुः जुगुफुः । जुगोफिथ जुगुफथुः जुगुफ । जुगोफ जुगुफिव जुगुफिम । **३. लुट्** – गोफिता गोफितारौ गोफितारः । गोफितासि गोफितास्थः गोफितास्थ । गोफितास्मि गोफितास्वः गोफितास्मः । **४. लृट्** – गोफिष्यति गोफिष्यतः गोफिष्यन्ति । गोफिष्यसि गोफिष्यथः गोफिष्यथ । गोफिष्यामि गोफिष्यावः गोफिष्यामः । **५. लोट्** – गुफतु, गुफतात् गुफताम् गुफन्तु । गुफ, गुफतात् गुफतम् गुफत । गुफानि गुफाव गुफाम । **६. लङ्** – अगुफत् अगुफताम् अगुफन् । अगुफः अगुफतम् अगुफत । अगुफम् अगुफाव अगुफाम । **७. विधिलिङ्** – गुफेत् गुफेताम् गुफेयुः । गुफेः गुफेतम् गुफेत । गुफेयम् गुफेव गुफेम । **८. आशीर्लिङ्** – गुफ्यात् गुफ्यास्ताम् गुफ्यासुः । गुफ्याः गुफ्यास्तम् गुफ्यास्त । गुफ्यासम् गुफ्यास्व गुफ्यास्म । **९. लुङ्** – अगोफीत् अगोफिष्टाम् अगोफिषुः । अगोफीः अगोफिष्टम् अगोफिष्ट । अगोफिषम् अगोफिष्व अगोफिष्म । **१०. लृङ्** – अगोफिष्यत् अगोफिष्यताम् अगोफिष्यन् । अगोफिष्यः अगोफिष्यतम् अगोफिष्यत । अगोफिष्यम् अगोफिष्याव अगोफिष्याम ।

णिचि – गोफयति-ते, **सनि** – जुगुपिषति/जुगोफिषति, **यकि** – गुफ्यते ।

१३१८. गुम्फ – ग्रन्थे । सकर्म, सेट्, परस्मै । (तृम्फादिः)

१. लट् – गुम्फति गुम्फतः गुम्फन्ति । गुम्फसि गुम्फथः गुम्फथ । गुम्फामि गुम्फावः गुम्फामः ।
२. लिट् – जुगुम्फ जुगुम्फतुः जुगुम्फुः । जुगुम्फिथ जुगुम्फथुः जुगुम्फ । जुगुम्फ, जुगुम्फिव जुगुम्फिम ।
३. लुट् – गुम्फिता गुम्फितारौ गुम्फितारः । गुम्फितासि गुम्फितास्थः गुम्फितास्थ । गुम्फितास्मि गुम्फितास्वः गुम्फितास्मः । **४. लृट्** – गुम्फिष्यति गुम्फिष्यतः गुम्फिष्यन्ति । गुम्फिष्यसि गुम्फिष्यथः गुम्फिष्यथ । गुम्फिष्यामि गुम्फिष्यावः गुम्फिष्यामः । **५. लोट्** – गुम्फतु, गुम्फतात् गुम्फताम् गुम्फन्तु । गुम्फ, गुम्फतात् गुम्फतम् गुम्फत । गुम्फानि गुम्फाव गुम्फाम । **६. लङ्** – अगुम्फत् अगुम्फताम् अगुम्फन् । अगुम्फः अगुम्फतम् अगुम्फत । अगुम्फम् अगुम्फाव अगुम्फाम । **७. विधिलिङ्** – गुम्फेत् गुम्फेताम् गुम्फेयुः । गुम्फेः गुम्फेतम् गुम्फेत । गुम्फेयम् गुम्फेव गुम्फेम । **८. आशीर्लिङ्** – गुफ्यात् गुफ्यास्ताम् गुफ्यासुः । गुफ्याः गुफ्यास्तम् गुफ्यास्त । गुफ्यासम् गुफ्यास्व गुफ्यास्म । **९. लुङ्** – अगुम्फीत् अगुम्फिष्टाम् अगुम्फिषुः । अगुम्फीः अगुम्फिष्टम् अगुम्फिष्ट । अगुम्फिषम् अगुम्फिष्व अगुम्फिष्म । **१०. लृङ्** – अगुम्फिष्यत् अगुम्फिष्यताम् अगुम्फिष्यन् । अगुम्फिष्यः अगुम्फिष्यतम् अगुम्फिष्यत । अगुम्फिष्यम् अगुम्फिष्याव अगुम्फिष्याम ।

णिचि – गुम्फयति-ते, **सनि** – जुगुम्फिषति, **यकि** – गुफ्यते

१३१९. उभ – पूरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – उभति उभतः उभन्ति । उभसि उभथः उभथ । उभामि उभावः उभामः । **२. लिट्** – उवोभ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ऊभतुः ऊभुः । उवोभिथ ऊभथुः ऊभ । उवोभ ऊभिव ऊभिम । **३. लुट्** – ओभिता ओभितारौ ओभितारः । ओभितासि ओभितास्थः ओभितास्थ । ओभितास्मि ओभितास्वः ओभितास्मः । **४. लृट्** – ओभिष्यति ओभिष्यतः ओभिष्यन्ति । ओभिष्यसि ओभिष्यथः ओभिष्यथ । ओभिष्यामि ओभिष्यावः ओभिष्यामः । **५. लोट्** – उभतु, उभतात् उभताम् उभन्तु । उभ, उभतात् उभतम् उभत् । उभानि उभाव उभाम । **६. लङ्** – औभत् औभताम् औभन् । औभः औभतम् औभत । औभम् औभाव औभाम । **७. विधिलिङ्** – उभेत् उभेताम् उभेयुः । उभेः उभेतम् उभेत । उभेयम् उभेव उभेम । **८. आशीर्लिङ्** – उभ्यात् उभ्यास्ताम् उभ्यासुः । उभ्याः उभ्यास्तम् उभ्यास्त । उभ्यासम् उभ्यास्व उभ्यास्म । **९. लुङ्** – औभीत् औभिष्टाम् औभिषुः । औभीः औभिष्टम् औभिष्ट । औभिषम् औभिष्व औभिष्म । **१०. लृङ्** – औभिष्यत् औभिष्यताम् औभिष्यन् । औभिष्यः औभिष्यतम् औभिष्यत । औभिष्यम् औभिष्याव औभिष्याम । **णिचि** – ओभयति-ते, **सनि** – ओबिभिषति, **यकि** – उभ्यते ।

१३२०. उम्भ – पूरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । (तृम्फादिः)

१. लट् – उम्भति उम्भतः उम्भन्ति । उम्भसि उम्भथः उम्भथ । उम्भामि उम्भावः उम्भामः । **२. लिट्** – (i) उम्भाञ्चकार उम्भाञ्चक्रतुः उम्भाञ्चक्रुः । उम्भाञ्चकर्थ उम्भाञ्चक्रथुः उम्भाञ्चक्र । उम्भाञ्चकार/उम्भाञ्चकर उम्भाञ्चकृव उम्भाञ्चकृम । (ii) उम्भाम्बभूव उम्भाम्बभूवतुः उम्भाम्बभूवुः । उम्भाम्बभूविथ उम्भाम्बभूवथुः उम्भाम्बभूव । उम्भाम्बभूव उम्भाम्बभूविव उम्भाम्बभूविम । (iii) उम्भामास उम्भामासतुः उम्भामासुः । उम्भामासिथ उम्भामासथुः उम्भामास । उम्भामास उम्भामासिव उम्भामासिम । **३. लुट्** – उम्भिता उम्भितारौ उम्भितारः । उम्भितासि उम्भितास्थः उम्भितास्थ । उम्भितास्मि उम्भितास्वः उम्भितास्मः । **४. लृट्** – उम्भिष्यति उम्भिष्यतः उम्भिष्यन्ति । उम्भिष्यसि उम्भिष्यथः उम्भिष्यथ । उम्भिष्यामि उम्भिष्यावः उम्भिष्यामः । **५. लोट्** – उम्भतु, उम्भतात् उम्भताम् उम्भन्तु । उम्भ, उम्भतात् उम्भतम् उम्भत । उम्भानि उम्भाव उम्भाम । **६. लङ्** – औम्भत् औम्भताम् औम्भन् । औम्भः औम्भतम् औम्भत । औम्भम् औम्भाव औम्भाम । **७. विधिलिङ्** – उम्भेत् उम्भेताम् उम्भेयुः । उम्भेः उम्भेतम् उम्भेत । उम्भेयम् उम्भेव उम्भेम । **८. आशीर्लिङ्** – उभ्यात् उभ्यास्ताम् उभ्यासुः । उभ्याः उभ्यास्तम् उभ्यास्त । उभ्यासम् उभ्यास्व उभ्यास्म ।**९. लुङ्** – औम्भीत् औम्भिष्टाम् औम्भिषुः । औम्भीः औम्भिष्टम् औम्भिष्ट । औम्भिषम् औम्भिष्व औम्भिष्म । **१०. लृङ्** – औम्भिष्यत् औम्भिष्यताम् औम्भिष्यन् । औम्भिष्यः औम्भिष्यतम् औम्भिष्यत । औम्भिष्यम् औम्भिष्याव औम्भिष्याम । **णिचि** – उम्भयति – ते, **सनि** – उम्बिभिषति, **यकि** – उभ्यते

१३२१. शुभ – शोभायाम् । अकर्म, सेट्, परस्मै, 'हिंसाभाषणयोः शोभेच्छोभार्थे शुभतीति शे' (१४३) इति देवः ।

१. लट् – शुभति शुभतः शुभन्ति । शुभसि शुभथः शुभथ । शुभामि शुभावः शुभामः । **२. लिट्** – शुशोभ शुशुभतुः शुशुभुः । शुशोभिथ शुशुभथुः शुशुभ । शुशोभ शुशुभिव शुशुभिम । **३. लुट्** – शोभिता शोभितारौ शोभितारः । शोभितासि शोभितास्थः शोभितास्थ । शोभितास्मि शोभितास्वः शोभितास्मः । **४. लृट्** – शोभिष्यति शोभिष्यतः शोभिष्यन्ति । शोभिष्यसि शोभिष्यथः शोभिष्यथ । शोभिष्यामि शोभिष्यावः शोभिष्यामः । **५. लोट्** – शुभतु, शुभतात् शुभताम् शुभन्तु । शुभ, शुभतात् शुभतम् शुभत । शुभानि शुभाव शुभाम । **६. लङ्** – अशुभत् अशुभताम् अशुभन् । अशुभः अशुभतम् अशुभत । अशुभम् अशुभाव अशुभाम । **७. विधिलिङ्** – शुभेत् शुभेताम् शुभेयुः । शुभेः शुभेतम् शुभेत । शुभेयम् शुभेव शुभेम । **८. आशीर्लिङ्** – शुभ्यात् शुभ्यास्ताम् शुभ्यासुः । शुभ्याः शुभ्यास्तम् शुभ्यास्त । शुभ्यासम् शुभ्यास्व शुभ्यास्म । **९. लुङ्** – अशोभीत् अशोभिष्टाम् अशोभिषुः । अशोभीः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अशोभिष्टम् अशोभिष्ट । अशोभिषम् अशोभिष्व अशोभिष्म । **१०. लृङ्** – अशोभिष्यत् अशोभिष्यताम् अशोभिष्यन् । अशोभिष्यः अशोभिष्यतम् अशोभिष्यत । अशोभिष्यम् अशोभिष्याव अशोभिष्याम ।

णिचि – शोभयति-ते, **सनि** – शुशुभिषति/शुशोभिषति, **यकि** – शुभ्यते

१३२२. शुम्भ – शोभायाम् । अकर्म, सेट्, परस्मै (तृम्फादिः) । 'हिंसायां च द्रुमे' इति धा.का. व्याख्या (२-७५) । 'दीप्तौ हिंसने च' इति वोपदेवः ।

१. लट् – शुम्भति शुम्भतः शुम्भन्ति । शुम्भसि शुम्भथः शुम्भथ । शुम्भामि शुम्भावः शुम्भामः । **२. लिट्** – शुशुम्भ शुशुम्भतुः शुशुम्भुः । शुशुम्भिथ शुशुम्भथुः शुशुम्भ । शुशुम्भ शुशुम्भिव शुशुम्भिम । **३. लुट्** – शुम्भिता शुम्भितारौ शुम्भितारः । शुम्भितासि शुम्भितास्थः शुम्भितास्थ । शुम्भितास्मि शुम्भितास्वः शुम्भितास्मः । **४. लृट्** – शुम्भिष्यति शुम्भिष्यतः शुम्भिष्यन्ति । शुम्भिष्यसि शुम्भिष्यथः शुम्भिष्यथ । शुम्भिष्यामि शुम्भिष्यावः शुम्भिष्यामः । **५. लोट्** – शुम्भतु, शुम्भतात् शुम्भताम् शुम्भन्तु । शुम्भ, शुम्भतात् शुम्भतम् शुम्भत । शुम्भानि शुम्भाव शुम्भाम । **६. लङ्** – अशुम्भत् अशुम्भताम् अशुम्भन् । अशुम्भः अशुम्भतम् अशुम्भत । अशुम्भम् अशुम्भाव अशुम्भाम । **७. विधिलिङ्** – शुम्भेत् शुम्भेताम् शुम्भेयुः । शुम्भेः शुम्भेतम् शुम्भेत । शुम्भेयम् शुम्भेव शुम्भेम । **८. आशीर्लिङ्** – शुभ्यात् शुभ्यास्ताम् शुभ्यासुः । शुभ्याः शुभ्यास्तम् शुभ्यास्त । शुभ्यासम् शुभ्यास्व शुभ्यास्म । **९. लुङ्** – अशुम्भीत् अशुम्भिष्टाम् अशुम्भिषुः । अशुम्भीः अशुम्भिष्टम् अशुम्भिष्ट । अशुम्भिषम् अशुम्भिष्व अशुम्भिष्म । **१०. लृङ्** – अशुम्भिष्यत् अशुम्भिष्यताम् अशुम्भिष्यन् । अशुम्भिष्यः अशुम्भिष्यतम् अशुम्भिष्यत । अशुम्भिष्यम् अशुम्भिष्याव अशुम्भिष्याम ।

णिचि – शुम्भयति-ते, **सनि** – शुशुम्भिषति, **यकि** – शुभ्यते

१३२३. दृभी – ग्रन्थे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'अनीदितश्च सन्दर्भे दृभति ग्रन्थ ईदितः' (श्लो. १४२) इति देवः ।

१. लट् – दृभति दृभतः दृभन्ति । दृभसि दृभथः दृभथ । दृभामि दृभावः दृभामः । **२. लिट्** – ददर्भ ददृभतुः ददृभुः । ददर्भिथ ददृभथुः ददृभ । ददर्भ ददृभिव ददृभिम । **३. लुट्** – दर्भिता दर्भितारौ दर्भितारः । दर्भितासि दर्भितास्थः दर्भितास्थ । दर्भितास्मि दर्भितास्वः दर्भितास्मः । **४. लृट्** – दर्भिष्यति दर्भिष्यतः दर्भिष्यन्ति । दर्भिष्यसि दर्भिष्यथः दर्भिष्यथ । दर्भिष्यामि दर्भिष्यावः दर्भिष्यामः । **५. लोट्** – दृभतु, दृभतात् दृभताम् दृभन्तु । दृभ, दृभतात् दृभतम् दृभत । दृभाणि दृभाव दृभाम । **६. लङ्** – अदृभत् अदृभताम् अदृभन् । अदृभः अदृभतम् अदृभत । अदृभम् अदृभाव अदृभाम । **७. विधिलिङ्** – दृभेत् दृभेताम् दृभेयुः । दृभेः दृभेतम् दृभेत । दृभेयम् दृभेव दृभेम । **८. आशीर्लिङ्** – दृभ्यात् दृभ्यास्ताम् दृभ्यासुः । दृभ्याः दृभ्यास्तम् दृभ्यास्त । दृभ्यासम् दृभ्यास्व दृभ्यास्म । **९. लुङ्** – अदर्भीत् अदर्भिष्टाम् अदर्भिषुः । अदर्भीः अदर्भिष्टम् अदर्भिष्ट । अदर्भिषम् अदर्भिष्व अदर्भिष्म । **१०. लृङ्** – अदर्भिष्यत् अदर्भिष्यताम् अदर्भिष्यन् । अदर्भिष्यः अदर्भिष्यतम् अदर्भिष्यत । अदर्भिष्यम् अदर्भिष्याव अदर्भिष्याम ।

णिचि – दर्भयति/ते, **सनि** – दिदर्भिषति, **यकि** – दृभ्यते

१३२४. चृती – हिंसाश्रन्थनयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'ग्रन्थनयोः' इति कृदन्तरूपमाला । श्रन्थनम् = विस्रंसनम् ।

१. लट् – चृतति चृततः चृतन्ति । चृतसि चृतथः चृतथ । चृतामि चृतावः चृतामः । **२. लिट्** – चचर्त चचृततुः चचृतुः । चचर्तिथ चचृतथुः चचृत । चचर्त चचृतिव चचृतिम । **३. लुट्** – चर्तिता चर्तितारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चर्तितारः । चर्तितासि चर्तितास्थः चर्तितास्थ । चर्तितास्मि चर्तितास्वः चर्तितास्मः । **४. लृट्** - (i) चर्तिष्यति चर्तिष्यतः चर्तिष्यन्ति । चर्तिष्यसि चर्तिष्यथः चर्तिष्यथ । चर्तिष्यामि चर्तिष्यावः चर्तिष्यामः । (ii) चर्त्स्यति[1] चर्त्स्यतः चर्त्स्यन्ति । चर्त्स्यसि चर्त्स्यथः चर्त्स्यथ । चर्त्स्यामि चर्त्स्यावः चर्त्स्यामः । **५. लोट्** - चृततु, चृततात् चृतताम् चृतन्तु । चृत, चृततात् चृततम् चृतत । चृतानि चृताव चृताम । **६. लङ्** - अचृतत् अचृतताम् अचृतन् । अचृतः अचृततम् अचृतत । अचृतम् अचृताव अचृताम । **७. विधिलिङ्** - चृतेत् चृतेताम् चृतेयुः । चृतेः चृतेतम् चृतेत । चृतेयम् चृतेव चृतेम । **८. आशीर्लिङ्** - चृत्यात् चृत्यास्ताम् चृत्यासुः । चृत्याः चृत्यास्तम् चृत्यास्त । चृत्यासम् चृत्यास्व चृत्यास्म । **९. लुङ्** - अचर्तीत् अचर्तिष्टाम् अचर्तिषुः । अचर्तीः अचर्तिष्टम् अचर्तिष्ट । अचर्तिषम् अचर्तिष्व अचर्तिष्म । **१०. लृङ्** - (i) अचर्तिष्यत् अचर्तिष्यताम् अचर्तिष्यन् । अचर्तिष्यः अचर्तिष्यतम् अचर्तिष्यत । अचर्तिष्यम् अचर्तिष्याव अचर्तिष्याम । (ii) अचर्त्स्यत् अचर्त्स्यताम् अचर्त्स्यन् । अचर्त्स्यः अचर्त्स्यतम् अचर्त्स्यत । अचर्त्स्यम् अचर्त्स्याव अचर्त्स्याम ।

णिचि - चर्तयति-ते, **सनि** - चिचर्तिषति/चिचृत्सति[1], **यकि** - चृत्यते ।

१. 'सेऽसिचि कृतचृतछृदतृदनृतः' इत्यादिना सिचोऽन्यस्य सादेः इड्विकल्पः ।

१३२५. विध - विधाने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - विधति विधतः विधन्ति । विधसि विधथः विधथ । विधामि विधावः विधामः । **२. लिट्** - विवेध विविधतुः विविधुः । विवेधिथ विविधथुः विविध । विवेध विविधिव विविधिम । **३. लुट्** - वेधिता वेधितारौ वेधितारः । वेधितासि वेधितास्थः वेधितास्थ । वेधितास्मि वेधितास्वः वेधितास्मः । **४. लृट्** - वेधिष्यति वेधिष्यतः वेधिष्यन्ति । वेधिष्यसि वेधिष्यथः वेधिष्यथ । वेधिष्यामि वेधिष्यावः वेधिष्यामः । **५. लोट्** - विधतु, विधतात् विधताम् विधन्तु । विध, विधतात् विधतम् विधत । विधानि विधाव विधाम । **६. लङ्** - अविधत् अविधताम् अविधन् । अविधः अविधतम् अविधत । अविधम् अविधाव अविधाम । **७. विधिलिङ्** - विधेत् विधेताम् विधेयुः । विधेः विधेतम् विधेत । विधेयम् विधेव विधेम । **८. आशीर्लिङ्** - विध्यात् विध्यास्ताम् विध्यासुः । विध्याः विध्यास्तम् विध्यास्त । विध्यासम् विध्यास्व विध्यास्म । **९. लुङ्** - अवेधीत् अवेधिष्टाम् अवेधिषुः । अवेधीः अवेधिष्टम् अवेधिष्ट । अवेधिषम् अवेधिष्व अवेधिष्म । **१०. लृङ्** - अवेधिष्यत् अवेधिष्यताम् अवेधिष्यन् । अवेधिष्यः अवेधिष्यतम् अवेधिष्यत । अवेधिष्यम् अवेधिष्याव अवेधिष्याम ।

णिचि - वेधयति-ते, **सनि** - विविधिषति/विवेधिषति, **यकि** - विध्यते ।

१३२६. जुड - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'तवर्गपञ्चमान्तमेके पठन्ति ।'...मरुतो जुनन्ति' इति सिद्धान्तकौमुदी । मा.धा.वृत्तौ अपि एवमेव उच्यते । 'जुन' इति क्षीरस्वामिसम्मतः पाठः । 'जुड' इति दुर्गः ।

१. लट् - जुडति जुडतः जुडन्ति । जुडसि जुडथः जुडथ । जुडामि जुडावः जुडामः । **२. लिट्** - जुजोड जुजुडतुः जुजुडुः । जुजोडिथ जुजुडथुः जुजुड । जुजोड जुजुडिव जुजुडिम । **३. लुट्** - जोडिता जोडितारौ जोडितारः । जोडितासि जोडितास्थः जोडितास्थ । जोडितास्मि जोडितास्वः जोडितास्मः । **४. लृट्** - जोडिष्यति जोडिष्यतः जोडिष्यन्ति । जोडिष्यसि जोडिष्यथः जोडिष्यथ । जोडिष्यामि जोडिष्यावः जोडिष्यामः । **५. लोट्** - जुडतु, जुडतात् जुडताम् जुडन्तु । जुड, जुडतात् जुडतम् जुडत । जुडानि जुडाव जुडाम । **६. लङ्** - अजुडत् अजुडताम् अजुडन् । अजुडः अजुडतम् अजुडत । अजुडम् अजुडाव अजुडाम । **७. विधिलिङ्** - जुडेत् जुडेताम् जुडेयुः । जुडेः जुडेतम् जुडेत । जुडेयम् जुडेव जुडेम । **८. आशीर्लिङ्** - जुड्यात् जुड्यास्ताम् जुड्यासुः । जुड्याः जुड्यास्तम् जुड्यास्त । जुड्यासम् जुड्यास्व

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जुड्यास्म । **९. लुङ्** – अजोडीत् अजोडिष्टाम् अजोडिषुः । अजोडीः अजोडिष्टम् अजोडिष्ट । अजोडिषम् अजोडिष्व अजोडिष्म । **१०. लृङ्** – अजोडिष्यत् अजोडिष्यताम् अजोडिष्यन् । अजोडिष्यः अजोडिष्यतम् अजोडिष्यत । अजोडिष्यम् अजोडिष्याव अजोडिष्याम ।

णिचि – जोडयति-ते, **सनि** – जुजुडिषति/जुजोडिषति, **यकि** – जुड्यते ।

१३२७. मृड – सुखने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'मृडेर्मृड्णाति सुखने तत्रैव मृडतीति शे' (श्लो. ८७) इति देवः ।

१. लट् – मृडति मृडतः मृडन्ति । मृडसि मृडथः मृडथ । मृडामि मृडावः मृडामः । **२. लिट्** – ममर्ड ममृडतुः ममृडुः । ममर्डिथ ममृडथुः ममृड । ममर्ड ममृडिव ममृडिम । **३. लुट्** – मर्डिता मर्डितारौ मर्डितारः । मर्डितासि मर्डितास्थः मर्डितास्थ । मर्डितास्मि मर्डितास्वः मर्डितास्मः । **४. लृट्** – मर्डिष्यति मर्डिष्यतः मर्डिष्यन्ति । मर्डिष्यसि मर्डिष्यथः मर्डिष्यथ । मर्डिष्यामि मर्डिष्यावः मर्डिष्यामः । **५. लोट्** – मृडतु, मृडतात् मृडताम् मृडन्तु । मृड, मृडतात् मृडतम् मृडत । मृडानि मृडाव मृडाम । **६. लङ्** – अमृडत् अमृडताम् अमृडन् । अमृडः अमृडतम् अमृडत । अमृडम् अमृडाव अमृडाम । **७. विधिलिङ्** – मृडेत् मृडेताम् मृडेयुः । मृडेः मृडेतम् मृडेत । मृडेयम् मृडेव मृडेम । **८. आशीर्लिङ्** – मृड्यात् मृड्यास्ताम् मृड्यासुः । मृड्याः मृड्यास्तम् मृड्यास्त । मृड्यासम् मृड्यास्व मृड्यास्म । **९. लुङ्** – अमर्डीत् अमर्डिष्टाम् अमर्डिषुः । अमर्डीः अमर्डिष्टम् अमर्डिष्ट । अमर्डिषम् अमर्डिष्व अमर्डिष्म । **१०. लृङ्** – अमर्डिष्यत् अमर्डिष्यताम् अमर्डिष्यन् । अमर्डिष्यः अमर्डिष्यतम् अमर्डिष्यत । अमर्डिष्यम् अमर्डिष्याव अमर्डिष्याम ।

णिचि – मर्डयति/ते, **सनि** – मिमर्डिषति, **यकि** – मृड्यते ।

१३२८. पृड – सुखने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – पृडति पृडतः पृडन्ति । पृडसि पृडथः पृडथ । पृडामि पृडावः पृडामः । **२. लिट्** – पपर्ड पपृडतुः पपृडुः । पपर्डिथ पपृडथुः पपृड । पपर्ड पपृडिव पपृडिम । **३. लुट्** – पर्डिता पर्डितारौ पर्डितारः । पर्डितासि पर्डितास्थः पर्डितास्थ । पर्डितास्मि पर्डितास्वः पर्डितास्मः । **४. लृट्** – पर्डिष्यति पर्डिष्यतः पर्डिष्यन्ति । पर्डिष्यसि पर्डिष्यथः पर्डिष्यथ । पर्डिष्यामि पर्डिष्यावः पर्डिष्यामः । **५. लोट्** – पृडतु, पृडतात् पृडताम् पृडन्तु । पृड, पृडतात् पृडतम् पृडत । पृडानि पृडाव पृडाम । **६. लङ्** – अपृडत् अपृडताम् अपृडन् । अपृडः अपृडतम् अपृडत । अपृडम् अपृडाव अपृडाम । **७. विधिलिङ्** – पृडेत् पृडेताम् पृडेयुः । पृडेः पृडेतम् पृडेत । पृडेयम् पृडेव पृडेम । **८. आशीर्लिङ्** – पृड्यात् पृड्यास्ताम् पृड्यासुः । पृड्याः पृड्यास्तम् पृड्यास्त । पृड्यासम् पृड्यास्व पृड्यास्म । **९. लुङ्** – अपर्डीत् अपर्डिष्टाम् अपर्डिषुः । अपर्डीः अपर्डिष्टम् अपर्डिष्ट । अपर्डिषम् अपर्डिष्व अपर्डिष्म । **१०. लृङ्** – अपर्डिष्यत् अपर्डिष्यताम् अपर्डिष्यन् । अपर्डिष्यः अपर्डिष्यतम् अपर्डिष्यत । अपर्डिष्यम् अपर्डिष्याव अपर्डिष्याम ।

णिचि – पर्डयति/ते, **सनि** – पिपर्डिषति, **यकि** – पृड्यते ।

१३२९. पृण – प्रीणने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – पृणति पृणतः पृणन्ति । पृणसि पृणथः पृणथ । पृणामि पृणावः पृणामः । **२. लिट्** – पपर्ण पपृणतुः पपृणुः । पपर्णिथ पपृणथुः पपृण । पपर्ण पपृणिव पपृणिम । **३. लुट्** – पर्णिता पर्णितारौ पर्णितारः । पर्णितासि पर्णितास्थः पर्णितास्थ । पर्णितास्मि पर्णितास्वः पर्णितास्मः । **४. लृट्** – पर्णिष्यति पर्णिष्यतः पर्णिष्यन्ति । पर्णिष्यसि पर्णिष्यथः पर्णिष्यथ । पर्णिष्यामि पर्णिष्यावः पर्णिष्यामः । **५. लोट्** – पृणतु, पृणतात् पृणताम् पृणन्तु । पृण, पृणतात् पृणतम् पृणत । पृणानि पृणाव पृणाम । **६. लङ्** – अपृणत् अपृणताम् अपृणन् । अपृणः अपृणतम् अपृणत । अपृणम् अपृणाव अपृणाम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७. विधिलिङ् – पृणेत् पृणेताम् पृणेयुः । पृणेः पृणेतम् पृणेत । पृणेयम् पृणेव पृणेम । **८. आशीर्लिङ्** – पृण्यात् पृण्यास्ताम् पृण्यासुः । पृण्याः पृण्यास्तम् पृण्यास्त । पृण्यासम् पृण्यास्व पृण्यास्म । **९. लुङ्** – अपर्णीत् अपर्णिष्टाम् अपर्णिषुः । अपर्णीः अपर्णिष्टम् अपर्णिष्ट । अपर्णिषम् अपर्णिष्व अपर्णिष्म । **१०. लृङ्** – अपर्णिष्यत् अपर्णिष्यताम् अपर्णिष्यन् । अपर्णिष्यः अपर्णिष्यतम् अपर्णिष्यत । अपर्णिष्यम् अपर्णिष्याव अपर्णिष्याम ।

णिचि – पर्णयति – ते, **सनि** – पिपर्णिषति, **यकि** – पर्ण्यते ।

१३३०. वृण – प्रीणने । सकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – वृणति वृणतः वृणन्ति । वृणसि वृणथः वृणथ । वृणामि वृणावः वृणामः । **२. लिट्** – ववर्ण ववृणतुः ववृणुः । ववर्णिथ ववृणथुः ववृण । ववर्ण ववृणिव ववृणिम । **३. लुट्** – वर्णिता वर्णितारौ वर्णितारः । वर्णितासि वर्णितास्थः वर्णितास्थ । वर्णितास्मि वर्णितास्वः वर्णितास्मः । **४. लृट्** – वर्णिष्यति वर्णिष्यतः वर्णिष्यन्ति । वर्णिष्यसि वर्णिष्यथः वर्णिष्यथ । वर्णिष्यामि वर्णिष्यावः वर्णिष्यामः । **५. लोट्** – वृणतु, वृणतात् वृणताम् वृणन्तु । वृण, वृणतात् वृणतम् वृणत । वृणानि वृणाव वृणाम । **६. लङ्** – अवृणत् अवृणताम् अवृणन् । अवृणः अवृणतम् अवृणत । अवृणम् अवृणाव अवृणाम । **७. विधिलिङ्** – वृणेत् वृणेताम् वृणेयुः । वृणेः वृणेतम् वृणेत । वृणेयम् वृणेव वृणेम । **८. आशीर्लिङ्** – वृण्यात् वृण्यास्ताम् वृण्यासुः । वृण्याः वृण्यास्तम् वृण्यास्त । वृण्यासम् वृण्यास्व वृण्यास्म । **९. लुङ्** – अवर्णीत् अवर्णिष्टाम् अवर्णिषुः । अवर्णीः अवर्णिष्टम् अवर्णिष्ट । अवर्णिषम् अवर्णिष्व अवर्णिष्म । **१०. लृङ्** – अवर्णिष्यत् अवर्णिष्यताम् अवर्णिष्यन् । अवर्णिष्यः अवर्णिष्यतम् अवर्णिष्यत । अवर्णिष्यम् अवर्णिष्याव अवर्णिष्याम ।

णिचि – वर्णयति – ते, **सनि** – विवर्णिषति, **यकि** – वर्ण्यते ।

१३३१. मृण – हिंसायाम् । सकर्म. सेट्. परस्मै ।

१. लट् – मृणति मृणतः मृणन्ति । मृणसि मृणथः मृणथ । मृणामि मृणावः मृणामः । **२. लिट्** – ममर्ण ममृणतुः ममृणुः । ममर्णिथ ममृणथुः ममृण । ममर्ण ममृणिव ममृणिम । **३. लुट्** – मर्णिता मर्णितारौ मर्णितारः । मर्णितासि मर्णितास्थः मर्णितास्थ । मर्णितास्मि मर्णितास्वः मर्णितास्मः । **४. लृट्** – मर्णिष्यति मर्णिष्यतः मर्णिष्यन्ति । मर्णिष्यसि मर्णिष्यथः मर्णिष्यथ । मर्णिष्यामि मर्णिष्यावः मर्णिष्यामः । **५. लोट्** – मृणतु, मृणतात् मृणताम् मृणन्तु । मृण, मृणतात् मृणतम् मृणत । मृणानि मृणाव मृणाम । **६. लङ्** – अमृणत् अमृणताम् अमृणन् । अमृणः अमृणतम् अमृणत । अमृणम् अमृणाव अमृणाम । **७. विधिलिङ्** – मृणेत् मृणेताम् मृणेयुः । मृणेः मृणेतम् मृणेत । मृणेयम् मृणेव मृणेम । **८. आशीर्लिङ्** – मृण्यात् मृण्यास्ताम् मृण्यासुः । मृण्याः मृण्यास्तम् मृण्यास्त । मृण्यासम् मृण्यास्व मृण्यास्म । **९. लुङ्** – अमर्णीत् अमर्णिष्टाम् अमर्णिषुः । अमर्णीः अमर्णिष्टम् अमर्णिष्ट । अमर्णिषम् अमर्णिष्व अमर्णिष्म । **१०. लृङ्** – अमर्णिष्यत् अमर्णिष्यताम् अमर्णिष्यन् । अमर्णिष्यः अमर्णिष्यतम् अमर्णिष्यत । अमर्णिष्यम् अमर्णिष्याव अमर्णिष्याम ।

णिचि – मर्णयति – ते, **सनि** – मिमर्णिषति, **यकि** – मर्ण्यते ।

१३३२. तुण – कौटिल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – तुणति तुणतः तुणन्ति । तुणसि तुणथः तुणथ । तुणामि तुणावः तुणामः । **२. लिट्** – तुतोण तुतुणतुः तुतुणुः । तुतोणिथ तुतुणथुः तुतुण । तुतोण तुतुणिव तुतुणिम । **३. लुट्** – तोणिता

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तोणितारौ तोणितारः । तोणितासि तोणितास्थः तोणितास्थ । तोणितास्मि तोणितास्वः तोणितास्मः । **४. लृट्** – तोणिष्यति तोणिष्यतः तोणिष्यन्ति । तोणिष्यसि तोणिष्यथः तोणिष्यथ । तोणिष्यामि तोणिष्यावः तोणिष्यामः । **५. लोट्** – तुणतु, तुणतात् तुणताम् तुणन्तु । तुण, तुणतात् तुणतम् तुणत । तुणानि तुणाव तुणाम । **६. लङ्** – अतुणत् अतुणताम् अतुणन् । अतुणः अतुणतम् अतुणत । अतुणम् अतुणाव अतुणाम । **७. विधिलिङ्** – तुणेत् तुणेताम् तुणेयुः । तुणेः तुणेतम् तुणेत । तुणेयम् तुणेव तुणेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुण्यात् तुण्यास्ताम् तुण्यासुः । तुण्याः तुण्यास्तम् तुण्यास्त । तुण्यासम् तुण्यास्व तुण्यास्म । **९. लुङ्** – अतोणीत् अतोणिष्टाम् अतोणिषुः । अतोणीः अतोणिष्टम् अतोणिष्ट । अतोणिषम् अतोणिष्व अतोणिष्म । **१०. लृङ्** – अतोणिष्यत् अतोणिष्यताम् अतोणिष्यन् । अतोणिष्यः अतोणिष्यतम् अतोणिष्यत । अतोणिष्यम् अतोणिष्याव अतोणिष्याम ।

णिचि – तोणयति – ते, **सनि** – तुतुणिषति/तुतोणिषति, **यकि** – तुण्यते ।

१३३३. पुण – कर्मणि शुभे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – पुणति पुणतः पुणन्ति । पुणसि पुणथः पुणथ । पुणामि पुणावः पुणामः । **२. लिट्** – पुपोण पुपुणतुः पुपुणुः । पुपोणिथ पुपुणथुः पुपुण । पुपोण पुपुणिव पुपुणिम । **३. लुट्** – पोणिता पोणितारौ पोणितारः । पोणितासि पोणितास्थः पोणितास्थ । पोणितास्मि पोणितास्वः पोणितास्मः । **४. लृट्** – पोणिष्यति पोणिष्यतः पोणिष्यन्ति । पोणिष्यसि पोणिष्यथः पोणिष्यथ । पोणिष्यामि पोणिष्यावः पोणिष्यामः । **५. लोट्** – पुणतु, पुणतात् पुणताम् पुणन्तु । पुण, पुणतात् पुणतम् पुणत । पुणानि पुणाव पुणाम । **६. लङ्** – अपुणत् अपुणताम् अपुणन् । अपुणः अपुणतम् अपुणत । अपुणम् अपुणाव अपुणाम । **७. विधिलिङ्** – पुणेत् पुणेताम् पुणेयुः । पुणेः पुणेतम् पुणेत । पुणेयम् पुणेव पुणेम । **८. आशीर्लिङ्** – पुण्यात् पुण्यास्ताम् पुण्यासुः । पुण्याः पुण्यास्तम् पुण्यास्त । पुण्यासम् पुण्यास्व पुण्यास्म । **९. लुङ्** – अपोणीत् अपोणिष्टाम् अपोणिषुः । अपोणीः अपोणिष्टम् अपोणिष्ट । अपोणिषम् अपोणिष्व अपोणिष्म । **१०. लृङ्** – अपोणिष्यत् अपोणिष्यताम् अपोणिष्यन् । अपोणिष्यः अपोणिष्यतम् अपोणिष्यत । अपोणिष्यम् अपोणिष्याव अपोणिष्याम ।

णिचि – पोणयति – ते, **सनि** – पुपुणिषति/पुपोणिषति, **यकि** – पुण्यते ।

१३३४. मुण – प्रतिज्ञाने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मुणति मुणतः मुणन्ति । मुणसि मुणथः मुणथ । मुणामि मुणावः मुणामः । **२. लिट्** – मुमोण मुमुणतुः मुमुणुः । मुमोणिथ मुमुणथुः मुमुण । मुमोण मुमुणिव मुमुणिम । **३. लुट्** – मोणिता मोणितारौ मोणितारः । मोणितासि मोणितास्थः मोणितास्थ । मोणितास्मि मोणितास्वः मोणितास्मः । **४. लृट्** – मोणिष्यति मोणिष्यतः मोणिष्यन्ति । मोणिष्यसि मोणिष्यथः मोणिष्यथ । मोणिष्यामि मोणिष्यावः मोणिष्यामः । **५. लोट्** – मुणतु, मुणतात् मुणताम् मुणन्तु । मुण, मुणतात् मुणतम् मुणत । मुणानि मुणाव मुणाम । **६. लङ्** – अमुणत् अमुणताम् अमुणन् । अमुणः अमुणतम् अमुणत । अमुणम् अमुणाव अमुणाम । **७. विधिलिङ्** – मुणेत् मुणेताम् मुणेयुः । मुणेः मुणेतम् मुणेत । मुणेयम् मुणेव मुणेम । **८. आशीर्लिङ्** – मुण्यात् मुण्यास्ताम् मुण्यासुः । मुण्याः मुण्यास्तम् मुण्यास्त । मुण्यासम् मुण्यास्व मुण्यास्म । **९. लुङ्** – अमोणीत् अमोणिष्टाम् अमोणिषुः । अमोणीः अमोणिष्टम् अमोणिष्ट । अमोणिषम् अमोणिष्व अमोणिष्म । **१०. लृङ्** – अमोणिष्यत् अमोणिष्यताम् अमोणिष्यन् । अमोणिष्यः अमोणिष्यतम् अमोणिष्यत । अमोणिष्यम् अमोणिष्याव अमोणिष्याम ।

णिचि – मोणयति – ते, **सनि** – मुमुणिषति/मुमोणिषति, **यकि** – मुण्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१३३५. कुण - शब्दोपकरणयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - कुणति कुणतः कुणन्ति । कुणसि कुणथः कुणथ । कुणामि कुणावः कुणामः । **२. लिट्** - चुकोण चुकुणतुः चुकुणुः । चुकोणिथ चुकुणथुः चुकुण । चुकोण चुकुणिव चुकुणिम । **३. लुट्** - कोणिता कोणितारौ कोणितारः । कोणितासि कोणितास्थः कोणितास्थ । कोणितास्मि कोणितास्वः कोणितास्मः । **४. लृट्** - कोणिष्यति कोणिष्यतः कोणिष्यन्ति । कोणिष्यसि कोणिष्यथः कोणिष्यथ । कोणिष्यामि कोणिष्यावः कोणिष्यामः । **५. लोट्** - कुणतु, कुणतात् कुणताम् कुणन्तु । कुण, कुणतात् कुणतम् कुणत । कुणानि कुणाव कुणाम । **६. लङ्** - अकुणत् अकुणताम् अकुणन् । अकुणः अकुणतम् अकुणत । अकुणम् अकुणाव अकुणाम । **७. विधिलिङ्** - कुणेत् कुणेताम् कुणेयुः । कुणेः कुणेतम् कुणेत । कुणेयम् कुणेव कुणेम । **८. आशीर्लिङ्** - कुण्यात् कुण्यास्ताम् कुण्यासुः । कुण्याः कुण्यास्तम् कुण्यास्त । कुण्यासम् कुण्यास्व कुण्यास्म । **९. लुङ्** - अकोणीत् अकोणिष्टाम् अकोणिषुः । अकोणीः अकोणिष्टम् अकोणिष्ट । अकोणिषम् अकोणिष्व अकोणिष्म । **१०. लृङ्** - अकोणिष्यत् अकोणिष्यताम् अकोणिष्यन् । अकोणिष्यः अकोणिष्यतम् अकोणिष्यत । अकोणिष्यम् अकोणिष्याव अकोणिष्याम ।

णिचि - कोणयति - ते, **सनि** - चुकुणिषति/चुकोणिषति, **यकि** - कुण्यते ।

१३३६. शुन - गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - शुनति शुनतः शुनन्ति । शुनसि शुनथः शुनथ । शुनामि शुनावः शुनामः । **२. लिट्** - शुशोन शुशुनतुः शुशुनुः । शुशोनिथ शुशुथुः शुशुन । शुशोन शुशुनिव शुशुनिम । **३. लुट्** - शोनिता शोनितारौ शोनितारः । शोनितासि शोनितास्थः शोनितास्थ । शोनितास्मि शोनितास्वः शोनितास्मः । **४. लृट्** - शोनिष्यति शोनिष्यतः शोनिष्यन्ति । शोनिष्यसि शोनिष्यथः शोनिष्यथ । शोनिष्यामि शोनिष्यावः शोनिष्यामः । **५. लोट्** - शुनतु, शुनतात् शुनताम् शुनन्तु । शुन, शुनतात् शुनतम् शुनत । शुनानि शुनाव शुनाम । **६. लङ्** - अशुनत् अशुनताम् अशुनन् । अशुनः अशुनतम् अशुनत । अशुनम् अशुनाव अशुनाम । **७. विधिलिङ्** - शुनेत् शुनेताम् शुनेयुः । शुनेः शुनेतम् शुनेत । शुनेयम् शुनेव शुनेम । **८. आशीर्लिङ्** - शुन्यात् शुन्यास्ताम् शुन्यासुः । शुन्याः शुन्यास्तम् शुन्यास्त । शुन्यासम् शुन्यास्व शुन्यास्म । **९. लुङ्** - अशोनीत् अशोनिष्टाम् अशोनिषुः । अशोनीः अशोनिष्टम् अशोनिष्ट । अशोनिषम् अशोनिष्व अशोनिष्म । **१०. लृङ्** - अशोनिष्यत् अशोनिष्यताम् अशोनिष्यन् । अशोनिष्यः अशोनिष्यतम् अशोनिष्यत । अशोनिष्यम् अशोनिष्याव अशोनिष्याम ।

णिचि - शोनयति/ते, **सनि** - शुशुनिषति/शुशोनिषति, **यकि** - शुन्यते

१३३७. द्रुण - हिंसागतिकौटिल्येषु । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् - द्रुणति द्रुणतः द्रुणन्ति । द्रुणसि द्रुणथः द्रुणथ । द्रुणामि द्रुणावः द्रुणामः । **२. लिट्** - दुद्रोण दुद्रुणतुः दुद्रुणुः । दुद्रोणिथ दुद्रुणथुः दुद्रुण । दुद्रोण दुद्रुणिव दुद्रुणिम । **३. लुट्** - द्रोणिता द्रोणितारौ द्रोणितारः । द्रोणितासि द्रोणितास्थः द्रोणितास्थ । द्रोणितास्मि द्रोणितास्वः द्रोणितास्मः । **४. लृट्** - द्रोणिष्यति द्रोणिष्यतः द्रोणिष्यन्ति । द्रोणिष्यसि द्रोणिष्यथः द्रोणिष्यथ । द्रोणिष्यामि द्रोणिष्यावः द्रोणिष्यामः । **५. लोट्** - द्रुणतु, द्रुणतात् द्रुणताम् द्रुणन्तु । द्रुण, द्रुणतात् द्रुणतम् द्रुणत । द्रुणानि द्रुणाव द्रुणाम । **६. लङ्** - अद्रुणत् अद्रुणताम् अद्रुणन् । अद्रुणः अद्रुणतम् अद्रुणत । अद्रुणम् अद्रुणाव अद्रुणाम । **७. विधिलिङ्** - द्रुणेत् द्रुणेताम् द्रुणेयुः । द्रुणेः द्रुणेतम् द्रुणेत । द्रुणेयम् द्रुणेव द्रुणेम । **८. आशीर्लिङ्** - द्रुण्यात् द्रुण्यास्ताम् द्रुण्यासुः । द्रुण्याः द्रुण्यास्तम् द्रुण्यास्त । द्रुण्यासम् द्रुण्यास्व

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

द्रुण्यास्म । **९. लुङ्** – अद्रोणीत् अद्रोणिष्टाम् अद्रोणिषुः । अद्रोणीः अद्रोणिष्टम् अद्रोणिष्ट । अद्रोणिषम् अद्रोणिष्व अद्रोणिष्म । **१०. लृङ्** – अद्रोणिष्यत् अद्रोणिष्यताम् अद्रोणिष्यन् । अद्रोणिष्यः अद्रोणिष्यतम् अद्रोणिष्यत । अद्रोणिष्यम् अद्रोणिष्याव अद्रोणिष्याम ।

णिचि – द्रोणयति – ते, **सनि** – दुद्रुणिषति/दुद्रोणिषति, **यकि** – द्रुण्यते ।

१३३८. घुण – भ्रमणे । अकर्म, सेट्, परस्मै,

१. लट् – घुणति घुणतः घुणन्ति । घुणसि घुणथः घुणथ । घुणामि घुणावः घुणामः । **२. लिट्** – जुघोण जुघुणतुः जुघुणुः । जुघोणिथ जुघुणथुः जुघुण । जुघोण जुघुणिव जुघुणिम । **३. लुट्** – घोणिता घोणितारौ घोणितारः । घोणितासि घोणितास्थः घोणितास्थ । घोणितास्मि घोणितास्वः घोणितास्मः । **४. लृट्** – घोणिष्यति घोणिष्यतः घोणिष्यन्ति । घोणिष्यसि घोणिष्यथः घोणिष्यथ । घोणिष्यामि घोणिष्यावः घोणिष्यामः । **५. लोट्** – घुणतु, घुणतात् घुणताम् घुणन्तु । घुण, घुणतात् घुणतम् घुणत । घुणानि घुणाव घुणाम । **६. लङ्** – अघुणत् अघुणताम् अघुणन् । अघुणः अघुणतम् अघुणत । अघुणम् अघुणाव अघुणाम । **७. विधिलिङ्** – घुणेत् घुणेताम् घुणेयुः । घुणेः घुणेतम् घुणेत । घुणेयम् घुणेव घुणेम । **८. आशीर्लिङ्** – घुण्यात् घुण्यास्ताम् घुण्यासुः । घुण्याः घुण्यास्तम् घुण्यास्त । घुण्यासम् घुण्यास्व घुण्यास्म । **९. लुङ्** – अघोणीत् अघोणिष्टाम् अघोणिषुः । अघोणीः अघोणिष्टम् अघोणिष्ट । अघोणिषम् अघोणिष्व अघोणिष्म । **१०. लृङ्** – अघोणिष्यत् अघोणिष्यताम् अघोणिष्यन् । अघोणिष्यः अघोणिष्यतम् अघोणिष्यत । अघोणिष्यम् अघोणिष्याव अघोणिष्याम ।

णिचि – घोणयति – ते, **सनि** – जुघुणिषति/जुघोणिषति, **यकि** – घुण्यते ।

१३३९. घूर्ण – भ्रमणे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'भूवाद्योः घुणिघूर्ण्योः स्तां घोणते घूर्णते शपि । भ्रमणेऽत्र तुदाद्योः शे स्यातां घुणति घूर्णति' (श्लो. १९) इति देवः ।

१. लट् – घूर्णति घूर्णतः घूर्णन्ति । घूर्णसि घूर्णथः घूर्णथ । घूर्णामि घूर्णावः घूर्णामः । **२. लिट्** – जुघूर्ण जुघूर्णतुः जुघूर्णुः । जुघूर्णिथ जुघूर्णथुः जुघूर्ण । जुघूर्ण जुघूर्णिव जुघूर्णिम । **३. लुट्** – घूर्णिता घूर्णितारौ घूर्णितारः । घूर्णितासि घूर्णितास्थः घूर्णितास्थ । घूर्णितास्मि घूर्णितास्वः घूर्णितास्मः । **४. लृट्** – घूर्णिष्यति घूर्णिष्यतः घूर्णिष्यन्ति । घूर्णिष्यसि घूर्णिष्यथः घूर्णिष्यथ । घूर्णिष्यामि घूर्णिष्यावः घूर्णिष्यामः । **५. लोट्** – घूर्णतु, घूर्णतात् घूर्णताम् घूर्णन्तु । घूर्ण, घूर्णतात् घूर्णतम् घूर्णत । घूर्णानि घूर्णाव घूर्णाम । **६. लङ्** – अघूर्णत् अघूर्णताम् अघूर्णन् । अघूर्णः अघूर्णतम् अघूर्णत । अघूर्णम् अघूर्णाव अघूर्णाम । **७. विधिलिङ्** – घूर्णेत् घूर्णेताम् घूर्णेयुः । घूर्णेः घूर्णेतम् घूर्णेत । घूर्णेयम् घूर्णेव घूर्णेम । **८. आशीर्लिङ्** – घूर्ण्यात् घूर्ण्यास्ताम् घूर्ण्यासुः । घूर्ण्याः घूर्ण्यास्तम् घूर्ण्यास्त । घूर्ण्यासम् घूर्ण्यास्व घूर्ण्यास्म । **९. लुङ्** – अघूर्णीत् अघूर्णिष्टाम् अघूर्णिषुः । अघूर्णीः अघूर्णिष्टम् अघूर्णिष्ट । अघूर्णिषम् अघूर्णिष्व अघूर्णिष्म । **१०. लृङ्** – अघूर्णिष्यत् अघूर्णिष्यताम् अघूर्णिष्यन् । अघूर्णिष्यः अघूर्णिष्यतम् अघूर्णिष्यत । अघूर्णिष्यम् अघूर्णिष्याव अघूर्णिष्याम ।

णिचि – घूर्णयति/ते, **सनि** – जुघूर्णिषति, **यकि** – घूर्ण्यते ।

१३४०. षुर – ऐश्वर्यदीप्त्योः । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – सुरति सुरतः सुरन्ति । सुरसि सुरथः सुरथ । सुरामि सुरावः सुरामः । **२. लिट्** – सुषोर सुषुरतुः सुषुरुः । सुषोरिथ सुषुरथुः सुषुर । सुषोर सुषुरिव सुषुरिम । **३. लुट्** – सोरिता सोरितारौ सोरितारः । सोरितासि सोरितास्थः सोरितास्थ । सोरितास्मि सोरितास्वः सोरितास्मः । **४. लृट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सोरिष्यति सोरिष्यतः सोरिष्यन्ति । सोरिष्यसि सोरिष्यथः सोरिष्यथ । सोरिष्यामि सोरिष्यावः सोरिष्यामः । **५. लोट्** – सुरतु, सुरतात् सुरताम् सुरन्तु । सुर, सुरतात् सुरतम् सुरत । सुराणि सुराव सुराम । **६. लङ्** – असुरत् असुरताम् असुरन् । असुरः असुरतम् असुरत । असुरम् असुराव असुराम । **७. विधिलिङ्** – सुरेत् सुरेताम् सुरेयुः । सुरेः सुरेतम् सुरेत । सुरेयम् सुरेव सुरेम । **८. आशीर्लिङ्** – सूर्यात् सूर्यास्ताम् सूर्यासुः । सूर्याः सूर्यास्तम् सूर्यास्त । सूर्यासम् सूर्यास्व सूर्यास्म । **९. लुङ्** – असोरीत् असोरिष्टाम् असोरिषुः । असोरीः असोरिष्टम् असोरिष्ट । असोरिषम् असोरिष्व असोरिष्म । **१०. लृङ्** – असोरिष्यत् असोरिष्यताम् असोरिष्यन् । असोरिष्यः असोरिष्यतम् असोरिष्यत । असोरिष्यम् असोरिष्याव असोरिष्याम ।

णिचि – सोरयति – ते, **सनि** – सुसुरिषति/सुसोरिषति, **यकि** – सूर्यते ।

१३४१. कुर – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – कुरति कुरतः कुरन्ति । कुरसि कुरथः कुरथ । कुरामि कुरावः कुरामः । **२. लिट्** – चुकोर चुकुरतुः चुकुरुः । चुकोरिथ चुकुरथुः चुकुर । चुकोर चुकुरिव चुकुरिम । **३. लुट्** – कोरिता कोरितारौ कोरितारः । कोरितासि कोरितास्थः कोरितास्थ । कोरितास्मि कोरितास्वः कोरितास्मः । **४. लृट्** – कोरिष्यति कोरिष्यतः कोरिष्यन्ति । कोरिष्यसि कोरिष्यथः कोरिष्यथ । कोरिष्यामि कोरिष्यावः कोरिष्यामः । **५. लोट्** – कुरतु, कुरतात् कुरताम् कुरन्तु । कुर, कुरतात् कुरतम् कुरत । कुराणि कुराव कुराम । **६. लङ्** – अकुरत् अकुरताम् अकुरन् । अकुरः अकुरतम् अकुरत । अकुरम् अकुराव अकुराम । **७. विधिलिङ्** – कुरेत् कुरेताम् कुरेयुः । कुरेः कुरेतम् कुरेत । कुरेयम् कुरेव कुरेम । **८. आशीर्लिङ्** – कूर्यात् कूर्यास्ताम् कूर्यासुः । कूर्याः कूर्यास्तम् कूर्यास्त । कूर्यासम् कूर्यास्व कूर्यास्म । **९. लुङ्** – अकोरीत् अकोरिष्टाम् अकोरिषुः । अकोरीः अकोरिष्टम् अकोरिष्ट । अकोरिषम् अकोरिष्व अकोरिष्म । **१०. लृङ्** – अकोरिष्यत् अकोरिष्यताम् अकोरिष्यन् । अकोरिष्यः अकोरिष्यतम् अकोरिष्यत । अकोरिष्यम् अकोरिष्याव अकोरिष्याम ।

णिचि – कोरयति – ते, **सनि** – चुकुरिषति/चुकोरिषति, **यकि** – कूर्यते ।

१३४२. खुर – छेदने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'खण्डने इति मैत्रेयः ।

१. लट् – खुरति खुरतः खुरन्ति । खुरसि खुरथः खुरथ । खुरामि खुरावः खुरामः । **२. लिट्** – चुखोर चुखुरतुः चुखुरुः । चुखोरिथ चुखुरथुः चुखुर । चुखोर चुखुरिव चुखुरिम । **३. लुट्** – खोरिता खोरितारौ खोरितारः । खोरितासि खोरितास्थः खोरितास्थ । खोरितास्मि खोरितास्वः खोरितास्मः । **४. लृट्** – खोरिष्यति खोरिष्यतः खोरिष्यन्ति । खोरिष्यसि खोरिष्यथः खोरिष्यथ । खोरिष्यामि खोरिष्यावः खोरिष्यामः । **५. लोट्** – खुरतु, खुरतात् खुरताम् खुरन्तु । खुर, खुरतात् खुरतम् खुरत । खुराणि खुराव खुराम । **६. लङ्** – अखुरत् अखुरताम् अखुरन् । अखुरः अखुरतम् अखुरत । अखुरम् अखुराव अखुराम । **७. विधिलिङ्** – खुरेत् खुरेताम् खुरेयुः । खुरेः खुरेतम् खुरेत । खुरेयम् खुरेव खुरेम । **८. आशीर्लिङ्** – खूर्यात् खूर्यास्ताम् खूर्यासुः । खूर्याः खूर्यास्तम् खूर्यास्त । खूर्यासम् खूर्यास्व खूर्यास्म । **९. लुङ्** – अखोरीत् अखोरिष्टाम् अखोरिषुः । अखोरीः अखोरिष्टम् अखोरिष्ट । अखोरिषम् अखोरिष्व अखोरिष्म । **१०. लृङ्** – अखोरिष्यत् अखोरिष्यताम् अखोरिष्यन् । अखोरिष्यः अखोरिष्यतम् अखोरिष्यत । अखोरिष्यम् अखोरिष्याव अखोरिष्याम ।

णिचि – खोरयति – ते, **सनि** – चुखुरिषति/चुखोरिषति, **यकि** – खूर्यते ।

१३४३. मुर – संवेष्टने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'परिवेष्टने' इति मा.धा.वृतौ ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – मुरति मुरतः मुरन्ति । मुरसि मुरथः मुरथ । मुरामि मुरावः मुरामः । **२. लिट्** – मुमोर मुमुरतुः मुमुरुः । मुमोरिथ मुमुरथुः मुमुर । मुमोर मुमुरिव मुमुरिम । **३. लुट्** – मोरिता मोरितारौ मोरितारः । मोरितासि मोरितास्थः मोरितास्थ । मोरितास्मि मोरितास्वः मोरितास्मः । **४. लृट्** – मोरिष्यति मोरिष्यतः मोरिष्यन्ति । मोरिष्यसि मोरिष्यथः मोरिष्यथ । मोरिष्यामि मोरिष्यावः मोरिष्यामः । **५. लोट्** – मुरतु, मुरतात् मुरताम् मुरन्तु । मुर, मुरतात् मुरतम् मुरत । मुराणि मुराव मुराम । **६. लङ्** – अमुरत् अमुरताम् अमुरन् । अमुरः अमुरतम् अमुरत । अमुरम् अमुराव अमुराम । **७. विधिलिङ्** – मुरेत् मुरेताम् मुरेयुः । मुरेः मुरेतम् मुरेत । मुरेयम् मुरेव मुरेम । **८. आशीर्लिङ्** – मूर्यात् मूर्यास्ताम् मूर्यासुः । मूर्याः मूर्यास्तम् मूर्यास्त । मूर्यासम् मूर्यास्व मूर्यास्म । **९. लुङ्** – अमोरीत् अमोरिष्टाम् अमोरिषुः । अमोरीः अमोरिष्टम् अमोरिष्ट । अमोरिषम् अमोरिष्व अमोरिष्म । **१०. लृङ्** – अमोरिष्यत् अमोरिष्यताम् अमोरिष्यन् । अमोरिष्यः अमोरिष्यतम् अमोरिष्यत । अमोरिष्यम् अमोरिष्याव अमोरिष्याम ।

णिचि – मोरयति – ते, **सनि** – मुमुरिषति/मुमोरिषति, **यकि** – मूर्यते ।

१३४४. क्षुर – विलेखने । सकर्म, सेट्, परस्मै । विलेखनम् = छेदः ।

१. लट् – क्षुरति क्षुरतः क्षुरन्ति । क्षुरसि क्षुरथः क्षुरथ । क्षुरामि क्षुरावः क्षुरामः । **२. लिट्** – चुक्षोर चुक्षुरतुः चुक्षुरुः । चुक्षोरिथ चुक्षुरथुः चुक्षुर । चुक्षोर चुक्षुरिव चुक्षुरिम । **३. लुट्** – क्षोरिता क्षोरितारौ क्षोरितारः । क्षोरितासि क्षोरितास्थः क्षोरितास्थ । क्षोरितास्मि क्षोरितास्वः क्षोरितास्मः । **४. लृट्** – क्षोरिष्यति क्षोरिष्यतः क्षोरिष्यन्ति । क्षोरिष्यसि क्षोरिष्यथः क्षोरिष्यथ । क्षोरिष्यामि क्षोरिष्यावः क्षोरिष्यामः । **५. लोट्** – क्षुरतु, क्षुरतात् क्षुरताम् क्षुरन्तु । क्षुर, क्षुरतात् क्षुरतम् क्षुरत । क्षुराणि क्षुराव क्षुराम । **६. लङ्** – अक्षुरत् अक्षुरताम् अक्षुरन् । अक्षुरः अक्षुरतम् अक्षुरत । अक्षुरम् अक्षुराव अक्षुराम । **७. विधिलिङ्** – क्षुरेत् क्षुरेताम् क्षुरेयुः । क्षुरेः क्षुरेतम् क्षुरेत । क्षुरेयम् क्षुरेव क्षुरेम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षूर्यात् क्षूर्यास्ताम् क्षूर्यासुः । क्षूर्याः क्षूर्यास्तम् क्षूर्यास्त । क्षूर्यासम् क्षूर्यास्व क्षूर्यास्म । **९. लुङ्** – अक्षोरीत् अक्षोरिष्टाम् अक्षोरिषुः । अक्षोरीः अक्षोरिष्टम् अक्षोरिष्ट । अक्षोरिषम् अक्षोरिष्व अक्षोरिष्म । **१०. लृङ्** – अक्षोरिष्यत् अक्षोरिष्यताम् अक्षोरिष्यन् । अक्षोरिष्यः अक्षोरिष्यतम् अक्षोरिष्यत । अक्षोरिष्यम् अक्षोरिष्याव अक्षोरिष्याम ।

णिचि – क्षोरयति – ते, **सनि** – चुक्षुरिषति/चुक्षोरिषति, **यकि** – क्षूर्यते ।

१३४५. घुर – भीमार्थशब्दयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – घुरति घुरतः घुरन्ति । घुरसि घुरथः घुरथ । घुरामि घुरावः घुरामः । **२. लिट्** – जुघोर जुघुरतुः जुघुरुः । जुघोरिथ जुघुरथुः जुघुर । जुघोर जुघुरिव जुघुरिम । **३. लुट्** – घोरिता घोरितारौ घोरितारः । घोरितासि घोरितास्थः घोरितास्थ । घोरितास्मि घोरितास्वः घोरितास्मः । **४. लृट्** – घोरिष्यति घोरिष्यतः घोरिष्यन्ति । घोरिष्यसि घोरिष्यथः घोरिष्यथ । घोरिष्यामि घोरिष्यावः घोरिष्यामः । **५. लोट्** – घुरतु, घुरतात् घुरताम् घुरन्तु । घुर, घुरतात् घुरतम् घुरत । घुराणि घुराव घुराम । **६. लङ्** – अघुरत् अघुरताम् अघुरन् । अघुरः अघुरतम् अघुरत । अघुरम् अघुराव अघुराम । **७. विधिलिङ्** – घुरेत् घुरेताम् घुरेयुः । घुरेः घुरेतम् घुरेत । घुरेयम् घुरेव घुरेम । **८. आशीर्लिङ्** – घूर्यात् घूर्यास्ताम् घूर्यासुः । घूर्याः घूर्यास्तम् घूर्यास्त । घूर्यासम् घूर्यास्व घूर्यास्म । **९. लुङ्** – अघोरीत् अघोरिष्टाम् अघोरिषुः । अघोरीः अघोरिष्टम् अघोरिष्ट । अघोरिषम् अघोरिष्व अघोरिष्म । **१०. लृङ्** – अघोरिष्यत् अघोरिष्यताम् अघोरिष्यन् । अघोरिष्यः अघोरिष्यतम् अघोरिष्यत । अघोरिष्यम् अघोरिष्याव अघोरिष्याम ।

णिचि – घोरयति – ते, **सनि** – जुघुरिषति/जुघोरिषति, **यकि** – घूर्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१३४६. पुर – अग्रगमने । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – पुरति पुरतः पुरन्ति । पुरसि पुरथः पुरथ । पुरामि पुरावः पुरामः । **२. लिट्** – पुपोर पुपुरतुः पुपुरुः । पुपोरिथ पुपुरथुः पुपुर । पुपोर पुपुरिव पुपुरिम । **३. लुट्** – पोरिता पोरितारौ पोरितारः । पोरितासि पोरितास्थः पोरितास्थ । पोरितास्मि पोरितास्वः पोरितास्मः । **४. लृट्** – पोरिष्यति पोरिष्यतः पोरिष्यन्ति । पोरिष्यसि पोरिष्यथः पोरिष्यथ । पोरिष्यामि पोरिष्यावः पोरिष्यामः । **५. लोट्** – पुरतु, पुरतात् पुरताम् पुरन्तु । पुर, पुरतात् पुरतम् पुरत । पुराणि पुराव पुराम । **६. लङ्** – अपुरत् अपुरताम् अपुरन् । अपुरः अपुरतम् अपुरत । अपुरम् अपुराव अपुराम । **७. विधिलिङ्** – पुरेत् पुरेताम् पुरेयुः । पुरेः पुरेतम् पुरेत । पुरेयम् पुरेव पुरेम । **८. आशीर्लिङ्** – पूर्यात् पूर्यास्ताम् पूर्यासुः । पूर्याः पूर्यास्तम् पूर्यास्त । पूर्यासम् पूर्यास्व पूर्यास्म । **९. लुङ्** – अपोरीत् अपोरिष्टाम् अपोरिषुः । अपोरीः अपोरिष्टम् अपोरिष्ट । अपोरिषम् अपोरिष्व अपोरिष्म । **१०. लृङ्** – अपोरिष्यत् अपोरिष्यताम् अपोरिष्यन् । अपोरिष्यः अपोरिष्यतम् अपोरिष्यत । अपोरिष्यम् अपोरिष्याव अपोरिष्याम ।

णिचि – पोरयति-ते, **सनि** – पुपुरिषति/पुपोरिषति, **यकि** – पूर्यते ।

१३४७. वृहू – उद्यमने । सकर्म, वेट्, परस्मै । 'उद्यमः = उद्धरणम्' इति क्षीरस्वामी । दन्त्योष्ठ्यादिः इति सर्वे । केचित् 'बृहू पवर्गादिः' इति । क्षीरतरङ्गिण्यामपि 'बृहू' इत्येव दृश्यते ।

१. लट् – वृहति वृहतः वृहन्ति । वृहसि वृहथः वृहथ । वृहामि वृहावः वृहामः । **२. लिट्** – ववर्ह ववृहतुः ववृहुः । ववर्हिथ-ववर्ढ ववृहथुः ववृह । ववर्ह ववृहिव-ववृह्व ववृहिम-ववृह्म । **३. लुट्** – (i) वर्हिता वर्हितारौ वर्हितारः । वर्हितासि वर्हितास्थः वर्हितास्थ । वर्हितास्मि वर्हितास्वः वर्हितास्मः । (ii) वर्ढा[1] वर्ढारौ वर्ढारः । वर्ढासि वर्ढास्थः वर्ढास्थ । वर्ढास्मि वर्ढास्वः वर्ढास्मः । **४. लृट्** – (i) वर्हिष्यति वर्हिष्यतः वर्हिष्यन्ति । वर्हिष्यसि वर्हिष्यथः वर्हिष्यथ । वर्हिष्यामि वर्हिष्यावः वर्हिष्यामः । (ii) वर्क्ष्यति वर्क्ष्यतः वर्क्ष्यन्ति । वर्क्ष्यसि वर्क्ष्यथः वर्क्ष्यथ । वर्क्ष्यामि वर्क्ष्यावः वर्क्ष्यामः । **५. लोट्** – वृहतु, वृहतात् वृहताम् वृहन्तु । वृह, वृहतात् वृहतम् वृहत । वृहाणि वृहाव वृहाम । **६. लङ्** – अवृहत् अवृहताम् अवृहन् । अवृहः अवृहतम् अवृहत । अवृहम् अवृहाव अवृहाम । **७. विधिलिङ्** – वृहेत् वृहेताम् वृहेयुः । वृहेः वृहेतम् वृहेत । वृहेयम् वृहेव वृहेम । **८. आशीर्लिङ्** – वृह्यात् वृह्यास्ताम् वृह्यासुः । वृह्याः वृह्यास्तम् वृह्यास्त । वृह्यासम् वृह्यास्व वृह्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अवर्हीत् अवर्हिष्टाम् अवर्हिषुः । अवर्हीः अवर्हिष्टम् अवर्हिष्ट । अवर्हिषम् अवर्हिष्व अवर्हिष्म । (ii) अवृक्षत् अवृक्षताम् अवृक्षन् । अवृक्षः अवृक्षतम् अवृक्षत । अवृक्षम् अवृक्षाव अवृक्षाम । **१०. लृङ्** – (i) अवर्हिष्यत् अवर्हिष्यताम् अवर्हिष्यन् । अवर्हिष्यः अवर्हिष्यतम् अवर्हिष्यत । अवर्हिष्यम् अवर्हिष्याव अवर्हिष्याम । (ii) अवर्क्ष्यत् अवर्क्ष्यताम् अवर्क्ष्यन् । अवर्क्ष्यः अवर्क्ष्यतम् अवर्क्ष्यत । अवर्क्ष्यम् अवर्क्ष्याव अवर्क्ष्याम ।

णिचि – वर्हयति – ते, **सनि** – विवर्हिषति/विवृक्षति, **यकि** – वृह्यते ।

१. ऊदित्वात् इड्विकल्पः ।

१३४८. तृहू – हिंसायाम् । सकर्म, वेट्, परस्मै । 'श्रे तृणेढीति हिंसायां तृहतीत्यूदितस्तृहेः' (श्लो. १९५) इति देवः ।

१. लट् – तृहति तृहतः तृहन्ति । तृहसि तृहथः तृहथ । तृहामि तृहावः तृहामः । **२. लिट्** – ततर्ह ततृहतुः ततृहुः । ततर्हिथ-ततर्ढ ततृहथुः ततृह । ततर्ह ततृहिव-ततृह्व ततृहिम-ततृह्म । **३. लुट्** – (i) तर्हिता तर्हितारौ तर्हितारः । तर्हितासि तर्हितास्थः तर्हितास्थ । तर्हितास्मि तर्हितास्वः तर्हितास्मः । (ii) तर्ढा[1] तर्ढारौ तर्ढारः । तर्ढासि तर्ढास्थः तर्ढास्थ । तर्ढास्मि तर्ढास्वः तर्ढास्मः । **४. लृट्** – (i) तर्हिष्यति तर्हिष्यतः तर्हिष्यन्ति । तर्हिष्यसि तर्हिष्यथः तर्हिष्यथ । तर्हिष्यामि तर्हिष्यावः तर्हिष्यामः । (ii) तर्क्ष्यति

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तर्क्ष्यतः तर्क्ष्यन्ति । तर्क्ष्यसि तर्क्ष्यथः तर्क्ष्यथ । तर्क्ष्यामि तर्क्ष्यावः तर्क्ष्यामः । **५. लोट्** – तृहतु, तृहतात् तृहताम् तृहन्तु । तृह, तृहतात् तृहतम् तृहत । तृहाणि तृहाव तृहाम । **६. लङ्** – अतृहत् अतृहताम् अतृहन् । अतृहः अतृहतम् अतृहत । अतृहम् अतृहाव अतृहाम । **७. विधिलिङ्** – तृहेत् तृहेताम् तृहेयुः । तृहेः तृहेतम् तृहेत । तृहेयम् तृहेव तृहेम । **८. आशीर्लिङ्** – तृह्यात् तृह्यास्ताम् तृह्यासुः । तृह्याः तृह्यास्तम् तृह्यास्त । तृह्यासम् तृह्यास्व तृह्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अतर्हीत् अतर्हिष्टाम् अतर्हिषुः । अतर्हीः अतर्हिष्टम् अतर्हिष्ट । अतर्हिषम् अतर्हिष्व अतर्हिष्म । (ii) अतृक्षत् अतृक्षताम् अतृक्षन् । अतृक्षः अतृक्षतम् अतृक्षत । अतृक्षम् अतृक्षाव अतृक्षाम । **१०. लृङ्** – (i) अतर्हिष्यत् अतर्हिष्यताम् अतर्हिष्यन् । अतर्हिष्यः अतर्हिष्यतम् अतर्हिष्यत । अतर्हिष्यम् अतर्हिष्याव अतर्हिष्याम । (ii) अतर्क्ष्यत् अतर्क्ष्यताम् अतर्क्ष्यन् । अतर्क्ष्यः अतर्क्ष्यतम् अतर्क्ष्यत । अतर्क्ष्यम् अतर्क्ष्याव अतर्क्ष्याम ।

णिचि – तर्हयति – ते, **सनि** – तितर्हिषति/तितृक्षति, **यकि** – तृह्यते ।

१. ऊदित्वात् इड्विकल्पः ।

१३४९. स्तृहू – हिंसायाम् । सकर्म, वेट्, परस्मै । 'षोपदेशः इति दुर्गः' इति तरङ्गिण्याम् ।

१. लट् – स्तृहति स्तृहतः स्तृहन्ति । स्तृहसि स्तृहथः स्तृहथ । स्तृहामि स्तृहावः स्तृहामः । **२. लिट्** – तस्तर्ह तस्तृहतुः तस्तृहुः । तस्तर्हिथ-तस्तर्ढ तस्तृहथुः तस्तृह । तस्तर्ह तस्तृहिव-तस्तृह्व तस्तृहिम-तस्तृह्म । **३. लुट्** – (i) स्तर्हिता स्तर्हितारौ स्तर्हितारः । स्तर्हितासि स्तर्हितास्थः स्तर्हितास्थ । स्तर्हितास्मि स्तर्हितास्वः स्तर्हितास्मः । (ii) स्तर्ढा[1] स्तर्ढारौ स्तर्ढारः । स्तर्ढासि स्तर्ढास्थः स्तर्ढास्थ । स्तर्ढास्मि स्तर्ढास्वः स्तर्ढास्मः । **४. लृट्** – (i) स्तर्हिष्यति स्तर्हिष्यस्तः स्तर्हिष्यन्ति । स्तर्हिष्यसि स्तर्हिष्यथः स्तर्हिष्यथ । स्तर्हिष्यामि स्तर्हिष्यावः स्तर्हिष्यामः । (ii) स्तर्क्ष्यति स्तर्क्ष्यस्तः स्तर्क्ष्यन्ति । स्तर्क्ष्यसि स्तर्क्ष्यथः स्तर्क्ष्यथ । स्तर्क्ष्यामि स्तर्क्ष्यावः स्तर्क्ष्यामः । **५. लोट्** – स्तृहतु, स्तृहतात् स्तृहताम् स्तृहन्तु । स्तृह, स्तृहतात् स्तृहतम् स्तृहत । स्तृहाणि स्तृहाव स्तृहाम । **६. लङ्** – अस्तृहत् अस्तृहताम् अस्तृहन् । अस्तृहः अस्तृहतम् अस्तृहत । अस्तृहम् अस्तृहाव अस्तृहाम । **७. विधिलिङ्** – स्तृहेत् स्तृहेताम् स्तृहेयुः । स्तृहेः स्तृहेतम् स्तृहेत । स्तृहेयम् स्तृहेव स्तृहेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्तृह्यात् स्तृह्यास्ताम् स्तृह्यासुः । स्तृह्याः स्तृह्यास्तम् स्तृह्यास्त । स्तृह्यासम् स्तृह्यास्व स्तृह्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अस्तर्हीत् अस्तर्हिष्टाम् अस्तर्हिषुः । अस्तर्हीः अस्तर्हिष्टम् अस्तर्हिष्ट । अस्तर्हिषम् अस्तर्हिष्व अस्तर्हिष्म । (ii) अस्तृक्षत् अस्तृक्षताम् अस्तृक्षन् । अस्तृक्षः अस्तृक्षतम् अस्तृक्षत । अस्तृक्षम् अस्तृक्षाव अस्तृक्षाम । **१०. लृङ्** – (i) अस्तर्हिष्यत् अस्तर्हिष्यताम् अस्तर्हिष्यन् । अस्तर्हिष्यः अस्तर्हिष्यस्तम् अस्तर्हिष्यत । अस्तर्हिष्यम् अस्तर्हिष्याव अस्तर्हिष्याम । (ii) अस्तर्क्ष्यत् अस्तर्क्ष्यताम् अस्तर्क्ष्यन् । अस्तर्क्ष्यः अस्तर्क्ष्यतम् अस्तर्क्ष्यत । अस्तर्क्ष्यम् अस्तर्क्ष्याव अस्तर्क्ष्याम ।

णिचि – स्तर्हयति – ते, **सनि** – तिस्तर्हिषति/तिस्तृक्षति, **यकि** – स्तृह्यते ।

१. ऊदित्वात् इड्विकल्पः ।

१३५०. तृंहू – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । नोपधोऽयं धातुः । 'श्रे तृणेढीति हिंसायाम् तृहतीत्यूदितस्तृहेः' (श्लो. १९५) इति देवः ।

१. लट् – तृंहति[1] तृंहतः तृंहन्ति । तृंहसि तृंहथः तृंहथ । तृंहामि तृंहावः तृंहामः । **२. लिट्** – ततृंह ततृंहतुः ततृंहुः । ततृंहिथ-ततृण्ढ ततृंहथुः ततृंह । ततृंह ततृंहिव-ततृंह्व ततृंहिम-ततृंह्म । **३. लुट्** – (i) तृंहिता तृंहितारौ तृंहितारः । तृंहितासि तृंहितास्थः तृंहितास्थ । तृंहितास्मि तृंहितास्वः तृंहितास्मः । (ii) तृण्ढा[2] तृण्ढारौ तृण्ढारः । तृण्ढासि तृण्ढास्थः तृण्ढास्थ । तृण्ढास्मि तृण्ढास्वः तृण्ढास्मः । **४. लृट्** – (i) तृंहिष्यति तृंहिष्यतः तृंहिष्यन्ति । तृंहिष्यसि तृंहिष्यथः तृंहिष्यथ । तृंहिष्यामि तृंहिष्यावः तृंहिष्यामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) तृङ्क्ष्यति तृङ्क्ष्यतः तृङ्क्ष्यन्ति । तृङ्क्ष्यसि तृङ्क्ष्यथः तृङ्क्ष्यथ । तृङ्क्ष्यमि तृङ्क्ष्यावः तृङ्क्ष्यामः । **५. लोट्** – तृहतु, तृहतात् तृहताम् तृहन्तु । तृह, तृहतात् तृहतम् तृहत । तृहाणि तृहाव तृहाम । **६. लङ्** – अतृहत् अतृहताम् अतृहन् । अतृहः अतृहतम् अतृहत । अतृहम् अतृहाव अतृहाम । **७. विधिलिङ्** – तृहेत् तृहेताम् तृहेयुः । तृहेः तृहेतम् तृहेत । तृहेयम् तृहेव तृहेम । **८. आशीर्लिङ्** – तृह्यात् तृह्यास्ताम् तृह्यासुः । तृह्याः तृह्यास्तम् तृह्यास्त । तृह्यासम् तृह्यास्व तृह्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अतृंहीत् अतृंहिष्टाम् अतृंहिषुः । अतृंहीः अतृंहिष्टम् अतृंहिष्ट । अतृंहिषम् अतृंहिष्व अतृंहिष्म । (ii) अतार्ङ्क्षीत् अताण्र्ढाम् अतार्ङ्क्षुः । अतार्ङ्क्षीः अताण्र्ढम् अताण्र्ढ । अतार्ङ्क्षम् अतार्ङ्क्ष्व अतार्ङ्क्ष्म । **१०. लृङ्** – (i) अतृंहिष्यत् अतृंहिष्यताम् अतृंहिष्यन् । अतृंहिष्यः अतृंहिष्यतम् अतृंहिष्यत । अतृंहिष्यम् अतृंहिष्याव अतृंहिष्याम । (ii) अतृङ्क्ष्यत् अतृङ्क्ष्यताम् अतृङ्क्ष्यन् । अतृङ्क्ष्यः अतृङ्क्ष्यतम् अतृङ्क्ष्यत । अतृङ्क्ष्यम् अतृङ्क्ष्याव अतृङ्क्ष्याम ।

णिचि – तृंहयति ते, **सनि** – तितृंहिषति/तितृङ्क्षति, **यकि** – तृह्यते ।

१. शस्य ङित्वात् 'अनिदिताम्...' इति नलोपः ।

२. ऊदित्वात् इड्विकल्पः ।

१३५१. इषु[1] **– इच्छायाम्** । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'इष्णात्याभीक्ष्ण्य इच्छायां इच्छेद् गत्यर्थ इष्यति' (श्लो. १६८) इति देवः ।

१. लट् – इच्छति[2] इच्छतः इच्छन्ति । इच्छसि इच्छथः इच्छथ । इच्छामि इच्छावः इच्छामः । **२. लिट्** इयेष ईषतुः ईषुः । इयेषिथ ईषथुः ईष । इयेष ईषिव ईषिम । **३. लुट्** – (i) एषिता एषितारौ एषितारः । एषितासि एषितास्थः एषितास्थ । एषितास्मि एषितास्वः एषितास्मः । (ii) एष्टा[3] एष्टारौ एष्टारः । एष्टासि एष्टास्थः एष्टास्थ । एष्टास्मि एष्टास्वः एष्टास्मः । **४. लृट्** – एषिष्यति एषिष्यतः एषिष्यन्ति । एषिष्यसि एषिष्यथः एषिष्यथ । एषिष्यामि एषिष्यावः एषिष्यामः । **५. लोट्** – इच्छतु, इच्छतात् इच्छताम् इच्छन्तु । इच्छ, इच्छतात् इच्छतम् इच्छत । इच्छानि इच्छाव इच्छाम । **६. लङ्** – ऐच्छत् ऐच्छताम् ऐच्छन् । ऐच्छः ऐच्छतम् ऐच्छत । ऐच्छम् ऐच्छाव ऐच्छाम । **७. विधिलिङ्** – इच्छेत् इच्छेताम् इच्छेयुः । इच्छेः इच्छेतम् इच्छेत । इच्छेयम् इच्छेव इच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – इष्यात् इष्यास्ताम् इष्यासुः । इष्याः इष्यास्तम् इष्यास्त । इष्यासम् इष्यास्व इष्यास्म । **९. लुङ्** – ऐषीत् ऐषिष्टाम् ऐषिषुः । ऐषीः ऐषिष्टम् ऐषिष्ट । ऐषिषम् ऐषिष्व ऐषिष्म । **१०. लृङ्** – ऐषिष्यत् ऐषिष्यताम् ऐषिष्यन् । ऐषिष्यः ऐषिष्यतम् ऐषिष्यत । ऐषिष्यम् ऐषिष्याव ऐषिष्याम ।

णिचि – एषयति – ते, **सनि** – एषिषिषति, **यकि** – इष्यते

१. केचन धातुमेतम् अनुदितं मन्यन्ते । उदित्फलं तु क्त्वायाम् इड्विकल्पः । 'इषेस्तकारे श्यन्प्रत्ययात् प्रतिषेधो वक्तव्यः' इति भाष्यात् तकारादावार्धधातुके इड्विकल्पः सिद्धः एषः इत्यतः उदित्त्वस्य फलं नास्ति इति वदन्ति । मा.धा.वृत्तौ अनुदित् एव उपात्तः ।

२. 'इषुगमियमां छः' इति छः ।

३. 'तीषसहलुभ...' इति इड् वा ।

१३५२. मिष – स्पर्धायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'सेचने मेषतीति स्यात् स्पर्धायां मिषतीति शे' (श्लो. १७४) इति देवः ।

१. लट् – मिषति मिषतः मिषन्ति । मिषसि मिषथः मिषथ । मिषामि मिषावः मिषामः । **२. लिट्** – मिमेष मिमिषतुः मिमिषुः । मिमेषिथ मिमिषथुः मिमिष । मिमेष मिमिषिव मिमिषिम । **३. लुट्** – मेषिता मेषितारौ मेषितारः । मेषितासि मेषितास्थः मेषितास्थ । मेषितास्मि मेषितास्वः मेषितास्मः । **४. लृट्** – मेषिष्यति मेषिष्यतः मेषिष्यन्ति । मेषिष्यसि मेषिष्यथः मेषिष्यथ । मेषिष्यामि मेषिष्यावः मेषिष्यामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५. लोट् – मिषतु, मिषतात् मिषताम् मिषन्तु । मिष, मिषतात् मिषतम् मिषत । मिषाणि मिषाव मिषाम । **६. लङ्** – अमिषत् अमिषताम् अमिषन् । अमिषः अमिषतम् अमिषत । अमिषम् अमिषाव अमिषाम । **७. विधिलिङ्** – मिषेत् मिषेताम् मिषेयुः । मिषेः मिषेतम् मिषेत । मिषेयम् मिषेव मिषेम । **८. आशीर्लिङ्** – मिष्यात् मिष्यास्ताम् मिष्यासुः । मिष्याः मिष्यास्तम् मिष्यास्त । मिष्यासम् मिष्यास्व मिष्यास्म । **९. लुङ्** – अमेषीत् अमेषिष्टाम् अमेषिषुः । अमेषीः अमेषिष्टम् अमेषिष्ट । अमेषिषम् अमेषिष्व अमेषिष्म । **१०. लृङ्** – अमेषिष्यत् अमेषिष्यताम् अमेषिष्यन् । अमेषिष्यः अमेषिष्यतम् अमेषिष्यत । अमेषिष्यम् अमेषिष्याव अमेषिष्याम ।

णिचि – मेषयति-ते, **सनि** – मिमिषिषति/मिमेषिषति, **यकि** – मिष्यते

१३५३. किल – श्वैत्यक्रीडनयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – किलति किलतः किलन्ति । किलसि किलथः किलथ । किलामि किलावः किलामः । **२. लिट्** – चिकेल चिकिलतुः चिकिलुः । चिकेलिथ चिकिलथुः चिकिल । चिकेल चिकिलिव चिकिलिम । **३. लुट्** – केलिता केलितारौ केलितारः । केलितासि केलितास्थः केलितास्थ । केलितास्मि केलितास्वः केलितास्मः । **४. लृट्** – केलिष्यति केलिष्यतः केलिष्यन्ति । केलिष्यसि केलिष्यथः केलिष्यथ । केलिष्यामि केलिष्यावः केलिष्यामः । **५. लोट्** – किलतु, किलतात् किलताम् किलन्तु । किल, किलतात् किलतम् किलत । किलानि किलाव किलाम । **६. लङ्** – अकिलत् अकिलताम् अकिलन् । अकिलः अकिलतम् अकिलत । अकिलम् अकिलाव अकिलाम । **७. विधिलिङ्** – किलेत् किलेताम् किलेयुः । किलेः किलेतम् किलेत । किलेयम् किलेव किलेम । **८. आशीर्लिङ्** – किल्यात् किल्यास्ताम् किल्यासुः । किल्याः किल्यास्तम् किल्यास्त । किल्यासम् किल्यास्व किल्यास्म । **९. लुङ्** – अकेलीत् अकेलिष्टाम् अकेलिषुः । अकेलीः अकेलिष्टम् अकेलिष्ट । अकेलिषम् अकेलिष्व अकेलिष्म । **१०. लृङ्** – अकेलिष्यत् अकेलिष्यताम् अकेलिष्यन् । अकेलिष्यः अकेलिष्यतम् अकेलिष्यत । अकेलिष्यम् अकेलिष्याव अकेलिष्याम ।

णिचि – केलयति, **सनि** – चिकिलिषति/चिकेलिषति, **यकि** – किल्यते ।

१३५४. तिल – स्नेहने । अकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – तिलति तिलतः तिलन्ति । तिलसि तिलथः तिलथ । तिलामि तिलावः तिलामः । **२. लिट्** – तितेल तितिलतुः तितिलुः । तितेलिथ तितिलथुः तितिल । तितेल तितिलिव तितिलिम । **३. लुट्** – तेलिता तेलितारौ तेलितारः । तेलितासि तेलितास्थः तेलितास्थ । तेलितास्मि तेलितास्वः तेलितास्मः । **४. लृट्** – तेलिष्यति तेलिष्यतः तेलिष्यन्ति । तेलिष्यसि तेलिष्यथः तेलिष्यथ । तेलिष्यामि तेलिष्यावः तेलिष्यामः । **५. लोट्** – तिलतु, तिलतात् तिलताम् तिलन्तु । तिल, तिलतात् तिलतम् तिलत । तिलानि तिलाव तिलाम । **६. लङ्** – अतिलत् अतिलताम् अतिलन् । अतिलः अतिलतम् अतिलत । अतिलम् अतिलाव अतिलाम । **७. विधिलिङ्** – तिलेत् तिलेताम् तिलेयुः । तिलेः तिलेतम् तिलेत । तिलेयम् तिलेव तिलेम । **८. आशीर्लिङ्** तिल्यात् तिल्यास्ताम् तिल्यासुः । तिल्याः तिल्यास्तम् तिल्यास्त । तिल्यासम् तिल्यास्व तिल्यास्म । **९. लुङ्** – अतेलीत् अतेलिष्टाम् अतेलिषुः । अतेलीः अतेलिष्टम् अतेलिष्ट । अतेलिषम् अतेलिष्व अतेलिष्म । **१०. लृङ्** – अतेलिष्यत् अतेलिष्यताम् अतेलिष्यन् । अतेलिष्यः अतेलिष्यतम् अतेलिष्यत । अतेलिष्यम् अतेलिष्याव अतेलिष्याम ।

णिचि – तेलयति, **सनि** – तितिलिषति/तितेलिषति, **यकि** – तिल्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१३५५. **चिल - वसने** । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'निवासने' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् - चिलति चिलतः चिलन्ति । चिलसि चिलथः चिलथ । चिलामि चिलावः चिलामः । **२. लिट्** - चिचेल चिचिलतुः चिचिलुः । चिचेलिथ चिचिलथुः चिचिल । चिचेल चिचिलिव चिचिलिम । **३. लुट्** - चेलिता चेलितारौ चेलितारः । चेलितासि चेलितास्थः चेलितास्थ । चेलितास्मि चेलितास्वः चेलितास्मः । **४. लृट्** - चेलिष्यति चेलिष्यतः चेलिष्यन्ति । चेलिष्यसि चेलिष्यथः चेलिष्यथ । चेलिष्यामि चेलिष्यावः चेलिष्यामः । **५. लोट्** - चिलतु, चिलतात् चिलताम् चिलन्तु । चिल, चिलतात् चिलतम् चिलत । चिलानि चिलाव चिलाम । **६. लङ्** - अचिलत् अचिलताम् अचिलन् । अचिलः अचिलतम् अचिलत । अचिलम् अचिलाव अचिलाम । **७. विधिलिङ्** - चिलेत् चिलेताम् चिलेयुः । चिलेः चिलेतम् चिलेत । चिलेयम् चिलेव चिलेम । **८. आशीर्लिङ्** - चिल्यात् चिल्यास्ताम् चिल्यासुः । चिल्याः चिल्यास्तम् चिल्यास्त । चिल्यासम् चिल्यास्व चिल्यास्म । **९. लुङ्** - अचेलीत् अचेलिष्टाम् अचेलिषुः । अचेलीः अचेलिष्टम् अचेलिष्ट । अचेलिषम् अचेलिष्व अचेलिष्म । **१०. लृङ्** - अचेलिष्यत् अचेलिष्यताम् अचेलिष्यन् । अचेलिष्यः अचेलिष्यतम् अचेलिष्यत । अचेलिष्यम् अचेलिष्याव अचेलिष्याम ।

णिचि - चेलयति-ते, **सनि** - चिचिलिषति/चिचेलिषति, **यकि** - चिल्यते ।

१३५६. **चल - विलसने** । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'विकसने' इति मैत्रेयः । 'भृत्यां चालयेत्, कम्पने चलेत्' (श्लो. १५८) इति देवः ।

१. लट् - चलति चलतः चलन्ति । चलसि चलथः चलथ । चलामि चलावः चलामः । **२. लिट्** - चचाल चेलतुः चेलुः । चेलिथ चेलथुः चेल । चचाल, चचल चेलिव चेलिम । **३. लुट्** - चलिता चलितारौ चलितारः । चलितासि चलितास्थः चलितास्थ । चलितास्मि चलितास्वः चलितास्मः । **४. लृट्** - चलिष्यति चलिष्यतः चलिष्यन्ति । चलिष्यसि चलिष्यथः चलिष्यथ । चलिष्यामि चलिष्यावः चलिष्यामः । **५. लोट्** - चलतु, चलतात् चलताम् चलन्तु । चल, चलतात् चलतम् चलत । चलानि चलाव चलाम । **६. लङ्** - अचलत् अचलताम् अचलन् । अचलः अचलतम् अचलत । अचलम् अचलाव अचलाम । **७. विधिलिङ्** - चलेत् चलेताम् चलेयुः । चलेः चलेतम् चलेत । चलेयम् चलेव चलेम । **८. आशीर्लिङ्** - चल्यात् चल्यास्ताम् चल्यासुः । चल्याः चल्यास्तम् चल्यास्त । चल्यासम् चल्यास्व चल्यास्म । **९. लुङ्** - अचालीत् अचालिष्टाम् अचालिषुः । अचालीः अचालिष्टम् अचालिष्ट । अचालिषम् अचालिष्व अचालिष्म । **१०. लृङ्** - अचलिष्यत् अचलिष्यताम् अचलिष्यन् । अचलिष्यः अचलिष्यतम् अचलिष्यत । अचलिष्यम् अचलिष्याव अचलिष्याम ।

णिचि - चालयति[१] - ते, **सनि** - चिचलिषति, **यकि** - चल्यते

१. कम्पनार्थकत्वाभावात् घटादित्वं न, ततः मित्त्वाभावात् ह्रस्वः अपि न ।

१३५७. **इल - स्वप्नक्षेपणयोः** । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'स्वप्रेरणयोः' इति धातुकाव्ये पाठः ।

१. लट् - इलति इलतः इलन्ति । इलसि इलथः इलथ । इलामि इलावः इलामः । **२. लिट्** - इयेल ईलतुः ईलुः । इयेलिथ ईलथुः ईल । इयेल ईलिव ईलिम । **३. लुट्** - एलिता एलितारौ एलितारः । एलितासि एलितास्थः एलितास्थ । एलितास्मि एलितास्वः एलितास्मः । **४. लृट्** - एलिष्यति एलिष्यतः एलिष्यन्ति । एलिष्यसि एलिष्यथः एलिष्यथ । एलिष्यामि एलिष्यावः एलिष्यामः । **५. लोट्** - इलतु, इलतात् इलताम् इलन्तु । इल, इलतात् इलतम् इलत । इलानि इलाव इलाम । **६. लङ्** - ऐलत् ऐलताम् ऐलन् । ऐलः ऐलतम् ऐलत । ऐलम् ऐलाव ऐलाम । **७. विधिलिङ्** - इलेत् इलेताम् इलेयुः । इलेः इलेतम् इलेत । इलेयम् इलेव इलेम । **८. आशीर्लिङ्** - इल्यात् इल्यास्ताम् इल्यासुः । इल्याः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

इल्यास्तम् इल्यास्त । इल्यासम् इल्यास्व इल्यास्म । **९. लुङ्** – ऐलीत् ऐलिष्टाम् ऐलिषुः । ऐलीः ऐलिष्टम् ऐलिष्ट । ऐलिषम् ऐलिष्व ऐलिष्म । **१०. लृङ्** – ऐलिष्यत् ऐलिष्यताम् ऐलिष्यन् । ऐलिष्यः ऐलिष्यतम् ऐलिष्यत । ऐलिष्यम् ऐलिष्याव ऐलिष्याम ।

णिचि – एलयति/ते, **सनि** – एलिलिषति, **यकि** – इल्यते ।

१३५८. **विल – संवरणे ।** सकर्म, सेट्, परस्मै, (दन्त्योष्ठ्यादिः) । 'वेलति चलने वेलेर्वरणे विलतीति शे' (श्लो. १५७) इति देवः ।

१. लट् – विलति विलतः विलन्ति । विलसि विलथः विलथ । विलामि विलावः विलामः । **२. लिट्** – विवेल विविलतुः विविलुः । विवेलिथ विविलथुः विविल । विवेल विविलिव विविलिम । **३. लुट्** – वेलिता वेलितारौ वेलितारः । वेलितासि वेलितास्थः वेलितास्थ । वेलितास्मि वेलितास्वः वेलितास्मः । **४. लृट्** – वेलिष्यति वेलिष्यतः वेलिष्यन्ति । वेलिष्यसि वेलिष्यथः वेलिष्यथ । वेलिष्यामि वेलिष्यावः वेलिष्यामः । **५. लोट्** – विलतु, विलतात् विलताम् विलन्तु । विल, विलतात् विलतम् विलत । विलानि विलाव विलाम । **६. लङ्** – अविलत् अविलताम् अविलन् । अविलः अविलतम् अविलत । अविलम् अविलाव अविलाम । **७. विधिलिङ्** – विलेत् विलेताम् विलेयुः । विलेः विलेतम् विलेत । विलेयम् विलेव विलेम । **८. आशीर्लिङ्** – विल्यात् विल्यास्ताम् विल्यासुः । विल्याः विल्यास्तम् विल्यास्त । विल्यासम् विल्यास्व विल्यास्म । **९. लुङ्** – अवेलीत् अवेलिष्टाम् अवेलिषुः । अवेलीः अवेलिष्टम् अवेलिष्ट । अवेलिषम् अवेलिष्व अवेलिष्म । **१०. लृङ्** – अवेलिष्यत् अवेलिष्यताम् अवेलिष्यन् । अवेलिष्यः अंवेलिष्यतम् अवेलिष्यत । अवेलिष्यम् अवेलिष्याव अवेलिष्याम ।

णिचि – वेलयति-ते, **सनि** – विविलिषति/विवेलिषति, **यकि** – विल्यते ।

१३५९. **बिल – भेदने ।** सकर्म, सेट्, परस्मै, (ओष्ठ्यादिः)

१. लट् – बिलति बिलतः बिलन्ति । बिलसि बिलथः बिलथ । बिलामि बिलावः बिलामः । **२. लिट्** – बिबेल बिबिलतुः बिबिलुः । बिबेलिथ बिबिलथुः बिबिल । बिबेल बिबिलिव बिबिलिम । **३. लुट्** – बेलिता बेलितारौ बेलितारः । बेलितासि बेलितास्थः बेलितास्थ । बेलितास्मि बेलितास्वः बेलितास्मः । **४. लृट्** – बेलिष्यति बेलिष्यतः बेलिष्यन्ति । बेलिष्यसि बेलिष्यथः बेलिष्यथ । बेलिष्यामि बेलिष्यावः बेलिष्यामः । **५. लोट्** – बिलतु, बिलतात् बिलताम् बिलन्तु । बिल, बिलतात् बिलतम् बिलत । बिलानि बिलाव बिलाम । **६. लङ्** – अबिलत् अबिलताम् अबिलन् । अबिलः अबिलतम् अबिलत । अबिलम् अबिलाव अबिलाम । **७. विधिलिङ्** – बिलेत् बिलेताम् बिलेयुः । बिलेः बिलेतम् बिलेत । बिलेयम् बिलेव बिलेम । **८. आशीर्लिङ्** – बिल्यात् बिल्यास्ताम् बिल्यासुः । बिल्याः बिल्यास्तम् बिल्यास्त । बिल्यासम् बिल्यास्व बिल्यास्म । **९. लुङ्** – अबेलीत् अबेलिष्टाम् अबेलिषुः । अबेलीः अबेलिष्टम् अबेलिष्ट । अबेलिषम् अबेलिष्व अबेलिष्म । **१०. लृङ्** – अबेलिष्यत् अबेलिष्यताम् अबेलिष्यन् । अबेलिष्यः अबेलिष्यतम् अबेलिष्यत । अबेलिष्यम् अबेलिष्याव अबेलिष्याम ।

णिचि – बेलयति-ते, **सनि** – बिबिलिषति/बिबेलिषति, **यकि** – बिल्यते ।

१३६०. **णिल – गहने ।** सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – निलति निलतः निलन्ति । निलसि निलथः निलथ । निलामि निलावः निलामः । **२. लिट्** – निनेल निनिलतुः निनिलुः । निनेलिथ निनिलथुः निनिल । निनेल निनिलिव निनिलिम । **३. लुट्** – नेलिता नेलितारौ नेलितारः । नेलितासि नेलितास्थः नेलितास्थ । नेलितास्मि नेलितास्वः नेलितास्मः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४. लृट् – नेलिष्यति नेलिष्यतः नेलिष्यन्ति । नेलिष्यसि नेलिष्यथः नेलिष्यथ । नेलिष्यामि नेलिष्यावः नेलिष्यामः । **५. लोट्** – निलतु, निलतात् निलताम् निलन्तु । निल, निलतात् निलतम् निलत । निलानि निलाव निलाम । **६. लङ्** – अनिलत् अनिलताम् अनिलन् । अनिलः अनिलतम् अनिलत । अनिलम् अनिलाव अनिलाम । **७. विधिलिङ्** – निलेत् निलेताम् निलेयुः । निलेः निलेतम् निलेत । निलेयम् निलेव निलेम । **८. आशीर्लिङ्** – निल्यात् निल्यास्ताम् निल्यासुः । निल्याः निल्यास्तम् निल्यास्त । निल्यासम् निल्यास्व निल्यास्म । **९. लुङ्** – अनेलीत् अनेलिष्टाम् अनेलिषुः । अनेलीः अनेलिष्टम् अनेलिष्ट । अनेलिषम् अनेलिष्व अनेलिष्म । **१०. लृङ्** – अनेलिष्यत् अनेलिष्यताम् अनेलिष्यन् । अनेलिष्यः अनेलिष्यतम् अनेलिष्यत । अनेलिष्यम् अनेलिष्याव अनेलिष्याम ।

णिचि – नेलयति-ते, **सनि** – निनिलिषति/निनेलिषति, **यकि** – निल्यते ।

१३६१. हिल – भावकरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'हावकरणे' इति क्षीरस्वामि-मैत्रेयौ ।

१. लट् – हिलति हिलतः हिलन्ति । हिलसि हिलथः हिलथ । हिलामि हिलावः हिलामः । **२. लिट्** – जिहेल जिहिलतुः जिहिलुः । जिहेलिथ जिहिलथुः जिहिल । जिहेल जिहिलिव जिहिलिम । **३. लुट्** – हेलिता हेलितारौ हेलितारः । हेलितासि हेलितास्थः हेलितास्थ । हेलितास्मि हेलितास्वः हेलितास्मः । **४. लृट्** – हेलिष्यति हेलिष्यतः हेलिष्यन्ति । हेलिष्यसि हेलिष्यथः हेलिष्यथ । हेलिष्यामि हेलिष्यावः हेलिष्यामः । **५. लोट्** – हिलतु, हिलतात् हिलताम् हिलन्तु । हिल, हिलतात् हिलतम् हिलत । हिलानि हिलाव हिलाम । **६. लङ्** – अहिलत् अहिलताम् अहिलन् । अहिलः अहिलतम् अहिलत । अहिलम् अहिलाव अहिलाम । **७. विधिलिङ्** – हिलेत् हिलेताम् हिलेयुः । हिलेः हिलेतम् हिलेत । हिलेयम् हिलेव हिलेम । **८. आशीर्लिङ्** – हिल्यात् हिल्यास्ताम् हिल्यासुः । हिल्याः हिल्यास्तम् हिल्यास्त । हिल्यासम् हिल्यास्व हिल्यास्म । **९. लुङ्** – अहेलीत् अहेलिष्टाम् अहेलिषुः । अहेलीः अहेलिष्टम् अहेलिष्ट । अहेलिषम् अहेलिष्व अहेलिष्म । **१०. लृङ्** – अहेलिष्यत् अहेलिष्यताम् अहेलिष्यन् । अहेलिष्यः अहेलिष्यतम् अहेलिष्यत । अहेलिष्यम् अहेलिष्याव अहेलिष्याम ।

णिचि – हेलयति-ते, **सनि** – जिहिलिषति/जिहेलिषति, **यकि** – हिल्यते ।

१३६२. शिल – उञ्छे । सकर्म, सेट्, परस्मै । तालव्यादिः । 'उञ्छः = उद्धृतसस्यशेषाहरणम्' इति दुर्गः ।

१. लट् – शिलति शिलतः शिलन्ति । शिलसि शिलथः शिलथ । शिलामि शिलावः शिलामः । **२. लिट्** – शिशेल शिशिलतुः शिशिलुः । शिशेलिथ शिशिलथुः शिशिल । शिशेल शिशिलिव शिशिलिम । **३. लुट्** – शेलिता शेलितारौ शेलितारः । शेलितासि शेलितास्थः शेलितास्थ । शेलितास्मि शेलितास्वः शेलितास्मः । **४. लृट्** – शेलिष्यति शेलिष्यतः शेलिष्यन्ति । शेलिष्यसि शेलिष्यथः शेलिष्यथ । शेलिष्यामि शेलिष्यावः शेलिष्यामः । **५. लोट्** – शिलतु, शिलतात् शिलताम् शिलन्तु । शिल, शिलतात् शिलतम् शिलत । शिलानि शिलाव शिलाम । **६. लङ्** – अशिलत् अशिलताम् अशिलन् । अशिलः अशिलतम् अशिलत । अशिलम् अशिलाव अशिलाम । **७. विधिलिङ्** – शिलेत् शिलेताम् शिलेयुः । शिलेः शिलेतम् शिलेत । शिलेयम् शिलेव शिलेम । **८. आशीर्लिङ्** – शिल्यात् शिल्यास्ताम् शिल्यासुः । शिल्याः शिल्यास्तम् शिल्यास्त । शिल्यासम् शिल्यास्व शिल्यास्म । **९. लुङ्** – अशेलीत् अशेलिष्टाम् अशेलिषुः । अशेलीः अशेलिष्टम् अशेलिष्ट । अशेलिषम् अशेलिष्व अशेलिष्म । **१०. लृङ्** – अशेलिष्यत् अशेलिष्यताम् अशेलिष्यन् । अशेलिष्यः अशेलिष्यतम् अशेलिष्यत । अशेलिष्यम् अशेलिष्याव अशेलिष्याम ।

णिचि – शेलयति-ते, **सनि** – शिशिलिषति/शिशेलिषति, **यकि** – शिल्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१३६३. षिल – उञ्छे । सकर्म, सेट्, परस्मै, । मूर्धन्यादिः ।

१. लट् – सिलति सिलतः सिलन्ति । सिलसि सिलथः सिलथ । सिलामि सिलावः सिलामः । **२. लिट्** – सिषेल सिषिलतुः सिषिलुः । सिषेलिथ सिषिलथुः सिषिल । सिषेल सिषिलिव सिषिलिम । **३. लुट्** – सेलिता सेलितारौ सेलितारः । सेलितासि सेलितास्थः सेलितास्थ । सेलितास्मि सेलितास्वः सेलितास्मः । **४. लृट्** – सेलिष्यति सेलिष्यतः सेलिष्यन्ति । सेलिष्यसि सेलिष्यथः सेलिष्यथ । सेलिष्यामि सेलिष्यावः सेलिष्यामः । **५. लोट्** – सिलतु, सिलतात् सिलताम् सिलन्तु । सिल, सिलतात् सिलतम् सिलत । सिलानि सिलाव सिलाम । **६. लङ्** – असिलत् असिलताम् असिलन् । असिलः असिलतम् असिलत । असिलम् असिलाव असिलाम । **७. विधिलिङ्** – सिलेत् सिलेताम् सिलेयुः । सिलेः सिलेतम् सिलेत । सिलेयम् सिलेव सिलेम । **८. आशीर्लिङ्** – सिल्यात् सिल्यास्ताम् सिल्यासुः । सिल्याः सिल्यास्तम् सिल्यास्त । सिल्यासम् सिल्यास्व सिल्यास्म । **९. लुङ्** – असेलीत् असेलिष्टाम् असेलिषुः । असेलीः असेलिष्टम् असेलिष्ट । असेलिषम् असेलिष्व असेलिष्म । **१०. लृङ्** – असेलिष्यत् असेलिष्यताम् असेलिष्यन् । असेलिष्यः असेलिष्यतम् असेलिष्यत । असेलिष्यम् असेलिष्याव असेलिष्याम ।

णिचि – सेलयति-ते, **सनि** – सिसिलिषति/सिसेलिषति, **यङि** – सिल्यते ।

१३६४. मिल – श्लेषणे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'श्लेषे मिलेत् सङ्गमे तु मिलते मिलतीति च' (श्लो.१६०) इति देवः ।

१. लट् – मिलति मिलतः मिलन्ति । मिलसि मिलथः मिलथ । मिलामि मिलावः मिलामः । **२. लिट्** – मिमेल मिमिलतुः मिमिलुः । मिमेलिथ मिमिलथुः मिमिल । मिमेल मिमिलिव मिमिलिम । **३. लुट्** – मेलिता मेलितारौ मेलितारः । मेलितासि मेलितास्थः मेलितास्थ । मेलितास्मि मेलितास्वः मेलितास्मः । **४. लृट्** – मेलिष्यति मेलिष्यतः मेलिष्यन्ति । मेलिष्यसि मेलिष्यथः मेलिष्यथ । मेलिष्यामि मेलिष्यावः मेलिष्यामः । **५. लोट्** – मिलतु, मिलतात् मिलताम् मिलन्तु । मिल, मिलतात् मिलतम् मिलत । मिलानि मिलाव मिलाम । **६. लङ्** – अमिलत् अमिलताम् अमिलन् । अमिलः अमिलतम् अमिलत । अमिलम् अमिलाव अमिलाम । **७. विधिलिङ्** – मिलेत् मिलेताम् मिलेयुः । मिलेः मिलेतम् मिलेत । मिलेयम् मिलेव मिलेम । **८. आशीर्लिङ्** – मिल्यात् मिल्यास्ताम् मिल्यासुः । मिल्याः मिल्यास्तम् मिल्यास्त । मिल्यासम् मिल्यास्व मिल्यास्म । **९. लुङ्** – अमेलीत् अमेलिष्टाम् अमेलिषुः । अमेलीः अमेलिष्टम् अमेलिष्ट । अमेलिषम् अमेलिष्व अमेलिष्म । **१०. लृङ्** – अमेलिष्यत् अमेलिष्यताम् अमेलिष्यन् । अमेलिष्यः अमेलिष्यतम् अमेलिष्यत । अमेलिष्यम् अमेलिष्याव अमेलिष्याम ।

णिचि – मेलयति-ते, **सनि** – मिमिलिषति/मिमेलिषति, **यङि** – मिल्यते ।

१३६५. लिख – अक्षरविन्यासे । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – लिखति लिखतः लिखन्ति । लिखसि लिखथः लिखथ । लिखामि लिखावः लिखामः । **२. लिट्** – लिलेख लिलिखतुः लिलिखुः । लिलेखिथ लिलिखथुः लिलिख । लिलेख लिलिखिव लिलिखिम । **३. लुट्** – लेखिता लेखितारौ लेखितारः । लेखितासि लेखितास्थः लेखितास्थ । लेखितास्मि लेखितास्वः लेखितास्मः । **४. लृट्** – लेखिष्यति[1] लेखिष्यतः लेखिष्यन्ति । लेखिष्यसि लेखिष्यथः लेखिष्यथ । लेखिष्यामि लेखिष्यावः लेखिष्यामः । **५. लोट्** – लिखतु, लिखतात् लिखताम् लिखन्तु । लिख, लिखतात् लिखतम् लिखत । लिखानि लिखाव लिखाम । **६. लङ्** – अलिखत् अलिखताम् अलिखन् । अलिखः अलिखतम् अलिखत । अलिखम् अलिखाव अलिखाम । **७. विधिलिङ्** – लिखेत् लिखेताम् लिखेयुः । लिखेः लिखेतम् लिखेत । लिखेयम् लिखेव लिखेम । **८. आशीर्लिङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लिख्यात् लिख्यास्ताम् लिख्यासुः । लिख्याः लिख्यास्तम् लिख्यास्त । लिख्यासम् लिख्यास्व लिख्यास्म ।

९. लुङ् – अलेखीत् अलेखिष्टाम् अलेखिषुः । अलेखीः अलेखिष्टम् अलेखिष्ट । अलेखिषम् अलेखिष्व अलेखिष्म । **१०. लृङ्** – अलेखिष्यत् अलेखिष्यताम् अलेखिष्यन् । अलेखिष्यः अलेखिष्यतम् अलेखिष्यत । अलेखिष्यम् अलेखिष्याव अलेखिष्याम ।

णिचि – लेखयति-ते, **सनि** – लिलिखिषति/लिलेखिषति, **यकि** – लिख्यते ।

१. 'लिखिष्यति' इति रूपं समर्थयन्ति केचन । तदसत् इति तत्त्वबोधिन्यां मा.धा.वृत्तौ चापि विस्तरेण उक्तम् अस्ति ।

१३६६. कुट – कौटिल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) ।

१. लट् – कुटति कुटतः कुटन्ति । कुटसि कुटथः कुटथ । कुटामि कुटावः कुटामः । **२. लिट्** – चुकोट चुकुटतुः चुकुटुः । चुकुटिथ चुकुटथुः चुकुट । चुकोट चुकुटिव चुकुटिम । **३. लुट्** – कुटिता[1] कुटितारौ कुटितारः । कुटितासि कुटितास्थः कुटितास्थ । कुटितास्मि कुटितास्वः कुटितास्मः । **४. लृट्** – कुटिष्यति[1] कुटिष्यतः कुटिष्यन्ति । कुटिष्यसि कुटिष्यथः कुटिष्यथ । कुटिष्यामि कुटिष्यावः कुटिष्यामः ।

५. लोट् – कुटतु, कुटतात् कुटताम् कुटन्तु । कुट, कुटतात् कुटतम् कुटत । कुटानि कुटाव कुटाम ।

६. लङ् – अकुटत् अकुटताम् अकुटन् । अकुटः अकुटतम् अकुटत । अकुटम् अकुटाव अकुटाम ।

७. विधिलिङ् – कुटेत् कुटेताम् कुटेयुः । कुटेः कुटेतम् कुटेत । कुटेयम् कुटेव कुटेम । **८. आशीर्लिङ्** – कुट्यात् कुट्यास्ताम् कुट्यासुः । कुट्याः कुट्यास्तम् कुट्यास्त । कुट्यासम् कुट्यास्व कुट्यास्म ।

९. लुङ् – अकुटीत्[1] अकुटिष्टाम् अकुटिषुः । अकुटीः अकुटिष्टम् अकुटिष्ट । अकुटिषम् अकुटिष्व अकुटिष्म । **१०. लृङ्** – अकुटिष्यत्[1] अकुटिष्यताम् अकुटिष्यन् । अकुटिष्यः अकुटिष्यतम् अकुटिष्यत । अकुटिष्यम् अकुटिष्याव अकुटिष्याम ।

णिचि – कोटयति-ते, **सनि** – चुकुटिषति, **भावे** – कुट्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात्कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः । एवमेव कुटादौ सर्वत्र अपि ज्ञेयम् ।

१३६७. पुट – संश्लेषणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) 'भाषासंसर्गसंश्लेषे पोटयेत् पुटयेत् पुटेत्' (श्लो. ७५) इति देवः ।

१. लट् – पुटति पुटतः पुटन्ति । पुटसि पुटथः पुटथ । पुटामि पुटावः पुटामः । **२. लिट्** – पुपोट पुपुटतुः पुपुटुः । पुपुटिथ पुपुटथुः पुपुट । पुपोट पुपुटिव पुपुटिम । **३. लुट्** – पुटिता[1] पुटितारौ पुटितारः । पुटितासि पुटितास्थः पुटितास्थ । पुटितास्मि पुटितास्वः पुटितास्मः । **४. लृट्** – पुटिष्यति[1] पुटिष्यतः पुटिष्यन्ति । पुटिष्यसि पुटिष्यथः पुटिष्यथ । पुटिष्यामि पुटिष्यावः पुटिष्यामः । **५. लोट्** – पुटतु, पुटतात् पुटताम् पुटन्तु । पुट, पुटतात् पुटतम् पुटत । पुटानि पुटाव पुटाम । **६. लङ्** – अपुटत् अपुटताम् अपुटन् । अपुटः अपुटतम् अपुटत । अपुटम् अपुटाव अपुटाम । **७. विधिलिङ्** – पुटेत् पुटेताम् पुटेयुः । पुटेः पुटेतम् पुटेत । पुटेयम् पुटेव पुटेम । **८. आशीर्लिङ्** – पुट्यात् पुट्यास्ताम् पुट्यासुः । पुट्याः पुट्यास्तम् पुट्यास्त । पुट्यासम् पुट्यास्व पुट्यास्म । **९. लुङ्** – अपुटीत्[1] अपुटिष्टाम् अपुटिषुः । अपुटीः अपुटिष्टम् अपुटिष्ट । अपुटिषम् अपुटिष्व अपुटिष्म । **१०. लृङ्** – अपुटिष्यत्[1] अपुटिष्यताम् अपुटिष्यन् । अपुटिष्यः अपुटिष्यतम् अपुटिष्यत । अपुटिष्यम् अपुटिष्याव अपुटिष्याम ।

णिचि – पोटयति-ते, **सनि** – पुपुटिषति, **भावे** – पुट्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३६८. कुच – सङ्कोचने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) सङ्कोचः ह्रस्वीभवनम् । प्रायेण सम्पूर्वक एव अयं

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

प्रयुज्यते । 'सङ्कोचे कुचतीति स्यात् काचेत् सम्पर्चनादिषु' (श्लो.५४) इति देवः ।

१. लट् – सङ्कुचति सङ्कुचतः सङ्कुचन्ति । सङ्कुचसि सङ्कुचथः सङ्कुचथ । सङ्कुचामि सङ्कुचावः सङ्कुचामः । **२. लिट्** – सञ्चुकोच सञ्चुकुचतुः सञ्चुकुचुः । सञ्चुकुचिथ सञ्चुकुचथुः सञ्चुकुच । सञ्चुकोच सञ्चुकुचिव सञ्चुकुचिम । **३. लुट्** – सङ्कुचिता[1] सङ्कुचितारौ सङ्कुचितारः । सङ्कुचितासि सङ्कुचितास्थः सङ्कुचितास्थ । सङ्कुचितास्मि सङ्कुचितास्वः सङ्कुचितास्मः । **४. लृट्** – सङ्कुचिष्यति सङ्कुचिष्यतः सङ्कुचिष्यन्ति । सङ्कुचिष्यसि सङ्कुचिष्यथः सङ्कुचिष्यथ । सङ्कुचिष्यामि सङ्कुचिष्यावः सङ्कुचिष्यामः । **५. लोट्** – सङ्कुचतु, सङ्कुचतात् सङ्कुचताम् सङ्कुचन्तु । सङ्कुच, सङ्कुचतात् सङ्कुचतम् सङ्कुचत । सङ्कुचानि सङ्कुचाव सङ्कुचाम । **६. लङ्** – समकुचत् समकुचाम् समकुचन् । समकुचः समकुचतम् समकुचत । समकुचम् समकुचाव समकुचाम । **७. विधिलिङ्** – सङ्कुचेत् सङ्कुचेताम् सङ्कुचेयुः । सङ्कुचेः सङ्कुचेतम् सङ्कुचेत । सङ्कुचेयम् सङ्कुचेव सङ्कुचेम । **८. आशीर्लिङ्** – सङ्कुच्यात् सङ्कुच्यास्ताम् सङ्कुच्यासुः । सङ्कुच्याः सङ्कुच्यास्तम् सङ्कुच्यास्त । सङ्कुच्यासम् सङ्कुच्यास्व सङ्कुच्यास्म । **९. लुङ्** – समकुचीत् समकुचिष्टाम् समकुचिषुः । समकुचीः समकुचिष्टम् समकुचिष्ट । समकुचिषम् समकुचिष्व समकुचिष्म । **१०. लृङ्** – समकुचिष्यत् समकुचिष्यताम् समकुचिष्यन् । समकुचिष्यः समकुचिष्यतम् समकुचिष्यत । समकुचिष्यम् समकुचिष्याव समकुचिष्याम । **णिचि** – सङ्कोचयति - ते, **सनि** – सञ्चिकुचिषति, **यकि** – सङ्कुच्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्डित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३६९. गुज – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) 'गुञ्जेदव्यक्तशब्दे स्यात् शब्दमात्रे गुजेदिति' (श्लो. ६७) इति देवः ।

१. लट् – गुजति गुजतः गुजन्ति । गुजसि गुजथः गुजथ । गुजामि गुजावः गुजामः । **२. लिट्** – जुगोज जुगुजतुः जुगुजुः । जुगुजिथ जुगुजथुः जुगुज । जुगोज जुगुजिव जुगुजिम । **३. लुट्** – गुजिता[1] गुजितारौ गुजितारः । गुजितासि गुजितास्थः गुजितास्थ । गुजितास्मि गुजितास्वः गुजितास्मः । **४. लृट्** – गुजिष्यति गुजिष्यतः गुजिष्यन्ति । गुजिष्यसि गुजिष्यथः गुजिष्यथ । गुजिष्यामि गुजिष्यावः गुजिष्यामः । **५. लोट्** – गुजतु, गुजतात् गुजताम् गुजन्तु । गुज, गुजतात् गुजतम् गुजत । गुजानि गुजाव गुजाम । **६. लङ्** – अगुजत् अगुजताम् अगुजन् । अगुजः अगुजतम् अगुजत । अगुजम् अगुजाव अगुजाम । **७. विधिलिङ्** – गुजेत् गुजेताम् गुजेयुः । गुजेः गुजेतम् गुजेत । गुजेयम् गुजेव गुजेम । **८. आशीर्लिङ्** – गुज्यात् गुज्यास्ताम् गुज्यासुः । गुज्याः गुज्यास्तम् गुज्यास्त । गुज्यासम् गुज्यास्व गुज्यास्म । **९. लुङ्** – अगुजीत् अगुजिष्टाम् अगुजिषु । अगुजीः अगुजिष्टम् अगुजिष्ट । अगुजिषम् अगुजिष्व अगुजिष्म । **१०. लृङ्** – अगुजिष्यत् अगुजिष्यताम् अगुजिष्यन् । अगुजिष्यः अगुजिष्यतम् अगुजिष्यत । अगुजिष्यम् अगुजिष्याव अगुजिष्याम । **णिचि** – गोजयति - ते, **सनि** – जिगुजिषति, **यकि** – गुज्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्डित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३७०. गुड – रक्षायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) ।

१. लट् – गुडति गुडतः गुडन्ति । गुडसि गुडथः गुडथ । गुडामि गुडावः गुडामः । **२. लिट्** – जुगोड जुगुडतुः जुगुडुः । जुगुडिथ जुगुडथुः जुगुड । जुगोड जुगुडिव जुगुडिम । **३. लुट्** – गुडिता[1] गुडितारौ गुडितारः । गुडितासि गुडितास्थः गुडितास्थ । गुडितास्मि गुडितास्वः गुडितास्मः । **४. लृट्** – गुडिष्यति गुडिष्यतः गुडिष्यन्ति । गुडिष्यसि गुडिष्यथः गुडिष्यथ । गुडिष्यामि गुडिष्यावः गुडिष्यामः । **५. लोट्** – गुडतु, गुडतात् गुडताम् गुडन्तु । गुड, गुडतात् गुडतम् गुडत । गुडानि गुडाव गुडाम । **६. लङ्** – अगुडत् अगुडताम् अगुडन् । अगुडः अगुडतम् अगुडत । अगुडम् अगुडाव अगुडाम । **७. विधिलिङ्** – गुडेत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गुडेताम् गुडेयुः । गुडेः गुडेतम् गुडेत । गुडेयम् गुडेव गुडेम । **८. आशीर्लिङ्** – गुड्यात् गुड्यास्ताम् गुड्यासुः । गुड्याः गुड्यास्तम् गुड्यास्त । गुड्यासम् गुड्यास्व गुड्यास्म । **९. लुङ्** – अगुडीत् अगुडिष्टाम् अगुडिषुः । अगुडीः अगुडिष्टम् अगुडिष्ट । अगुडिषम् अगुडिष्व अगुडिष्म । **१०. लृङ्** – अगुडिष्यत् अगुडिष्यताम् अगुडिष्यन् । अगुडिष्यः अगुडिष्यतम् अगुडिष्यत । अगुडिष्यम् अगुडिष्याव अगुडिष्याम ।

णिचि – गुडयति-ते, **सनि** – जुगुडिषति, **यकि** – गुड्यते

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३७१. डिप – क्षेपे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) ।

१. लट् – डिपति डिपतः डिपन्ति । डिपसि डिपथः डिपथ । डिपामि डिपावः डिपामः । **२. लिट्** – डिडेप डिडिपतुः डिडिपुः । डिडिपिथ डिडिपथुः डिडिप । डिडेप डिडिपिव डिडिपिम । **३. लुट्** डिपिता[1] डिपितारौ डिपितारः । डिपितासि डिपितास्थः डिपितास्थ । डिपितास्मि डिपितास्वः डिपितास्मः । **४. लृट्** – डिपिष्यति डिपिष्यतः डिपिष्यन्ति । डिपिष्यसि डिपिष्यथः डिपिष्यथ । डिपिष्यामि डिपिष्यावः डिपिष्यामः । **५. लोट्** – डिपतु, डिपतात् डिपताम् डिपन्तु । डिप, डिपतात् डिपतम् डिपत । डिपानि डिपाव डिपाम । **६. लङ्** – अडिपत् अडिपताम् अडिपन् । अडिपः अडिपतम् अडिपत । अडिपम् अडिपाव अडिपाम । **७. विधिलिङ्** – डिपेत् डिपेताम् डिपेयुः । डिपेः डिपेतम् डिपेत । डिपेयम् डिपेव डिपेम । **८. आशीर्लिङ्** – डिप्यात् डिप्यास्ताम् डिप्यासुः । डिप्याः डिप्यास्तम् डिप्यास्त । डिप्यासम् डिप्यास्व डिप्यास्म । **९. लुङ्** – अडिपीत् अडिपिष्टाम् अडिपिषुः । अडिपीः अडिपिष्टम् अडिपिष्ट । अडिपिषम् अडिपिष्व अडिपिष्म । **१०. लृङ्** – अडिपिष्यत् अडिपिष्यताम् अडिपिष्यन् । अडिपिष्यः अडिपिष्यतम् अडिपिष्यत । अडिपिष्यम् अडिपिष्याव अडिपिष्याम ।

णिचि – डेपयति-ते, **सनि** – डिडिपिषति, **यकि** – डिप्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३७२. छुर – छेदने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः)

१. लट् – छुरति छुरतः छुरन्ति । छुरसि छुरथः छुरथ । छुरामि छुरावः छुरामः । **२. लिट्** – चुच्छोर चुच्छुरतुः चुच्छुरुः । चुच्छुरिथ चुच्छुरथुः चुच्छुर । चुच्छोर चुच्छुरिव चुच्छुरिम । **३. लुट्** – छुरिता[1] छुरितारौ छुरितारः । छुरितासि छुरितास्थः छुरितास्थ । छुरितास्मि छुरितास्वः छुरितास्मः । **४. लृट्** – छुरिष्यति छुरिष्यतः छुरिष्यन्ति । छुरिष्यसि छुरिष्यथः छुरिष्यथ । छुरिष्यामि छुरिष्यावः छुरिष्यामः । **५. लोट्** – छुरतु, छुरतात् छुरताम् छुरन्तु । छुर, छुरतात् छुरतम् छुरत । छुराणि छुराव छुराम । **६. लङ्** – अच्छुरत् अच्छुरताम् अच्छुरन् । अच्छुरः अच्छुरतम् अच्छुरत । अच्छुरम् अच्छुराव अच्छुराम । **७. विधिलिङ्** – छुरेत् छुरेताम् छुरेयुः । छुरेः छुरेतम् छुरेत । छुरेयम् छुरेव छुरेम । **८. आशीर्लिङ्** – छुर्यात्[2] छुर्यास्ताम् छुर्यासुः । छुर्याः छुर्यास्तम् छुर्यास्त । छुर्यासम् छुर्यास्व छुर्यास्म । **९. लुङ्** – अच्छुरीत् अच्छुरिष्टाम् अच्छुरिषुः । अच्छुरीः अच्छुरिष्टम् अच्छुरिष्ट । अच्छुरिषम् अच्छुरिष्व अच्छुरिष्म । **१०. लृङ्** – अच्छुरिष्यत् अच्छुरिष्यताम् अच्छुरिष्यन् । अच्छुरिष्यः अच्छुरिष्यतम् अच्छुरिष्यत । अच्छुरिष्यम् अच्छुरिष्याव अच्छुरिष्याम ।

णिचि – छोरयति – ते, **सनि** – चुच्छुरिषति, **यकि** – छूर्यते

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

२. 'हलि च' इत्यनेन प्राप्तस्य दीर्घस्य 'न भकुर्छुराम्' इति निषेधः ।

१३७३. स्फुट – विकसने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) । 'स्फोटयेत्स्फोटतीति द्वे भेदे विशरणे क्रमात्' (श्लो. ७१) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – स्फुटति स्फुटतः स्फुटन्ति । स्फुटसि स्फुटथः स्फुटथ । स्फुटामि स्फुटावः स्फुटामः । **२. लिट्** – पुस्फोट पुस्फुटतुः पुस्फुटुः । पुस्फुटिथ पुस्फुटथुः पुस्फुट । पुस्फोट पुस्फुटिव पुस्फुटिम । **३. लुट्** – स्फुटिता[1] स्फुटितारौ स्फुटितारः । स्फुटितासि स्फुटितास्थः स्फुटितास्थ । स्फुटितास्मि स्फुटितास्वः स्फुटितास्मः । **४. लृट्** – स्फुटिष्यति स्फुटिष्यतः स्फुटिष्यन्ति । स्फुटिष्यसि स्फुटिष्यथः स्फुटिष्यथ । स्फुटिष्यामि स्फुटिष्यावः स्फुटिष्यामः । **५. लोट्** – स्फुटतु, स्फुटतात् स्फुटताम् स्फुटन्तु । स्फुट, स्फुटतात् स्फुटतम् स्फुटत । स्फुटानि स्फुटाव स्फुटाम । **६. लङ्** – अस्फुटत् अस्फुटताम् अस्फुटन् । अस्फुटः अस्फुटतम् अस्फुटत । अस्फुटम् अस्फुटाव अस्फुटाम । **७. विधिलिङ्** – स्फुटेत् स्फुटेताम् स्फुटेयुः । स्फुटेः स्फुटेतम् स्फुटेत । स्फुटेयम् स्फुटेव स्फुटेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्फुट्यात् स्फुट्यास्ताम् स्फुट्यासुः । स्फुट्याः स्फुट्यास्तम् स्फुट्यास्त । स्फुट्यासम् स्फुट्यास्व स्फुट्यास्म । **९. लुङ्** – अस्फुटीत् अस्फुटिष्टाम् अस्फुटिषुः । अस्फुटीः अस्फुटिष्टम् अस्फुटिष्ट । अस्फुटिषम् अस्फुटिष्व अस्फुटिष्म । **१०. लृङ्** – अस्फुटिष्यत् अस्फुटिष्यताम् अस्फुटिष्यन् । अस्फुटिष्यः अस्फुटिष्यतम् अस्फुटिष्यत । अस्फुटिष्यम् अस्फुटिष्याव अस्फुटिष्याम ।

णिचि – स्फोटयति-ते, **सनि** – पुस्फुटिषति, **भावे** – स्फुट्यते

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३७४. मुट – आक्षेपमर्दनयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) । 'प्रमर्दने चाक्षेपे च मुटेत् आद्ये तु मोटति' (श्लो.७१) इति देवः ।

१. लट् – मुटति मुटतः मुटन्ति । मुटसि मुटथः मुटथ । मुटामि मुटावः मुटामः । **२. लिट्** – मुमोट मुमुटतुः मुमुटुः । मुमुटिथ मुमुटथुः मुमुट । मुमोट मुमुटिव मुमुटिम । **३. लुट्** – मुटिता[1] मुटितारौ मुटितारः । मुटितासि मुटितास्थः मुटितास्थ । मुटितास्मि मुटितास्वः मुटितास्मः । **४. लृट्** – मुटिष्यति मुटिष्यतः मुटिष्यन्ति । मुटिष्यसि मुटिष्यथः मुटिष्यथ । मुटिष्यामि मुटिष्यावः मुटिष्यामः । **५. लोट्** – मुटतु, मुटतात् मुटताम् मुटन्तु । मुट, मुटतात् मुटतम् मुटत । मुटानि मुटाव मुटाम । **६. लङ्** – अमुटत् अमुटताम् अमुटन् । अमुटः अमुटतम् अमुटत । अमुटम् अमुटाव अमुटाम । **७. विधिलिङ्** – मुटेत् मुटेताम् मुटेयुः । मुटेः मुटेतम् मुटेत । मुटेयम् मुटेव मुटेम । **८. आशीर्लिङ्** – मुट्यात् मुट्यास्ताम् मुट्यासुः । मुट्याः मुट्यास्तम् मुट्यास्त । मुट्यासम् मुट्यास्व मुट्यास्म । **९. लुङ्** – अमुटीत् अमुटिष्टाम् अमुटिषुः । अमुटीः अमुटिष्टम् अमुटिष्ट । अमुटिषम् अमुटिष्व अमुटिष्म । **१०. लृङ्** – अमुटिष्यत् अमुटिष्यताम् अमुटिष्यन् । अमुटिष्यः अमुटिष्यतम् अमुटिष्यत । अमुटिष्यम् अमुटिष्याव अमुटिष्याम ।

णिचि – मोटयति-ते, **सनि** – मुमुटिषति, **भावे** – मुट्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३७५. त्रुट – छेदने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः)

१. लट् – (i) त्रुटति त्रुटतः त्रुटन्ति । त्रुटसि त्रुटथः त्रुटथ । त्रुटामि त्रुटावः त्रुटामः । (ii) त्रुट्यति[1] त्रुट्यतः त्रुट्यन्ति । त्रुट्यसि त्रुट्यथः त्रुट्यथ । त्रुट्यामि त्रुट्यावः त्रुट्यामः । **२. लिट्** – तुत्रोट तुत्रुटतुः तुत्रुटुः । तुत्रुटिथ तुत्रुटथुः तुत्रुट । तुत्रोट तुत्रुटिव तुत्रुटिम । **३. लुट्** – त्रुटिता[2] त्रुटितारौ त्रुटितारः । त्रुटितासि त्रुटितास्थः त्रुटितास्थ । त्रुटितास्मि त्रुटितास्वः त्रुटितास्मः । **४. लृट्** – त्रुटिष्यति त्रुटिष्यतः त्रुटिष्यन्ति । त्रुटिष्यसि त्रुटिष्यथः त्रुटिष्यथ । त्रुटिष्यामि त्रुटिष्यावः त्रुटिष्यामः । **५. लोट्** – (i) त्रुटतु, त्रुटतात् त्रुटताम् त्रुटन्तु । त्रुट, त्रुटतात् त्रुटतम् त्रुटत । त्रुटानि त्रुटाव त्रुटाम । (ii) त्रुट्यतु, त्रुट्यतात् त्रुट्यताम् त्रुट्यन्तु । त्रुट्य, त्रुट्यतात् त्रुट्यतम् त्रुट्यत । त्रुट्यानि त्रुट्याव त्रुट्याम । **६. लङ्** – (i) अत्रुटत् अत्रुटताम् अत्रुटन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अत्रुटः अत्रुटतम् अत्रुटत । अत्रुटम् अत्रुटाव अत्रुटाम । (ii) अत्रुट्यत् अत्रुट्यताम् अत्रुट्यन् । अत्रुट्यः अत्रुट्यतम् अत्रुट्यत । अत्रुट्यम् अत्रुट्याव अत्रुट्याम । **७. विधिलिङ्** - (i) त्रुटेत् त्रुटेताम् त्रुटेयुः । त्रुटेः त्रुटेतम् त्रुटेत । त्रुटेयम् त्रुटेव त्रुटेम । (ii) त्रुट्येत् त्रुट्येताम् त्रुट्येयुः । त्रुट्येः त्रुट्येतम् त्रुट्येत । त्रुट्येयम् त्रुट्येव त्रुट्येम । **८. आशीर्लिङ्** - त्रुट्यात् त्रुट्यास्ताम् त्रुट्यासुः । त्रुट्याः त्रुट्यास्तम् त्रुट्यास्त । त्रुट्यासम् त्रुट्यास्व त्रुट्यास्म । **९. लुङ्** - अत्रुटीत् अत्रुटिष्टाम् अत्रुटिषुः । अत्रुटीः अत्रुटिष्टम् अत्रुटिष्ट । अत्रुटिषम् अत्रुटिष्व अत्रुटिष्म । **१०. लृङ्** - अत्रुटिष्यत् अत्रुटिष्यताम् अत्रुटिष्यन् । अत्रुटिष्यः अत्रुटिष्यतम् अत्रुटिष्यत । अत्रुटिष्यम् अत्रुटिष्याव अत्रुटिष्याम ।

णिचि - त्रोटयति-ते, **सनि** - तुत्रुटिषति, **यकि** - त्रुट्यते ।

१. 'वा भ्राशभ्लाश.. त्रासित्रुटिलषः' इति वा श्यन् कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे ।

२. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' - गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३७६. तुट - कलहकर्मणि । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) ।

१. लट् - तुटति तुटतः तुटन्ति । तुटसि तुटथः तुटथ । तुटामि तुटावः तुटामः । **२. लिट्** - तुतोट तुतुटतुः तुतुटुः । तुतुटिथ तुतुटथुः तुतुट । तुतोट तुतुटिव तुतुटिम । **३. लुट्** - तुटिता[1] तुटितारौ तुटितारः । तुटितासि तुटितास्थः तुटितास्थ । तुटितास्मि तुटितास्वः तुटितास्मः । **४. लृट्** - तुटिष्यति तुटिष्यतः तुटिष्यन्ति । तुटिष्यसि तुटिष्यथः तुटिष्यथ । तुटिष्यामि तुटिष्यावः तुटिष्यामः । **५. लोट्** - तुटतु, तुटतात् तुटताम् तुटन्तु । तुट, तुटतात् तुटतम् तुटत । तुटानि तुटाव तुटाम । **६. लङ्** - अतुटत् अतुटताम् अतुटन् । अतुटः अतुटतम् अतुटत । अतुटम् अतुटाव अतुटाम । **७. विधिलिङ्** - तुटेत् तुटेताम् तुटेयुः । तुटेः तुटेतम् तुटेत । तुटेयम् तुटेव तुटेम । **८. आशीर्लिङ्** - तुट्यात् तुट्यास्ताम् तुट्यासुः । तुट्याः तुट्यास्तम् तुट्यास्त । तुट्यासम् तुट्यास्व तुट्यास्म । **९. लुङ्** - अतुटीत् अतुटिष्टाम् अतुटिषुः । अतुटीः अतुटिष्टम् अतुटिष्ट । अतुटिषम् अतुटिष्व अतुटिष्म । **१०. लृङ्** - अतुटिष्यत् अतुटिष्यताम् अतुटिष्यन् । अतुटिष्यः अतुटिष्यतम् अतुटिष्यत । अतुटिष्यम् अतुटिष्याव अतुटिष्याम ।

णिचि - तोटयति-ते, **सनि** - तुतुटिषति, **यकि** - तुट्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' - गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३७७. चुट - छेदने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) ।

१. लट् - चुटति चुटतः चुटन्ति । चुटसि चुटथः चुटथ । चुटामि चुटावः चुटामः । **२. लिट्** - चुचोट चुचुटतुः चुचुटुः । चुचुटिथ चुचुटथुः चुचुट । चुचोट चुचुटिव चुचुटिम । **३. लुट्** - चुटिता[1] चुटितारौ चुटितारः । चुटितासि चुटितास्थः चुटितास्थ । चुटितास्मि चुटितास्वः चुटितास्मः । **४. लृट्** - चुटिष्यति चुटिष्यतः चुटिष्यन्ति । चुटिष्यसि चुटिष्यथः चुटिष्यथ । चुटिष्यामि चुटिष्यावः चुटिष्यामः । **५. लोट्** - चुटतु, चुटतात् चुटताम् चुटन्तु । चुट, चुटतात् चुटतम् चुटत । चुटानि चुटाव चुटाम । **६. लङ्** - अचुटत् अचुटताम् अचुटन् । अचुटः अचुटतम् अचुटत । अचुटम् अचुटाव अचुटाम । **७. विधिलिङ्** - चुटेत् चुटेताम् चुटेयुः । चुटेः चुटेतम् चुटेत । चुटेयम् चुटेव चुटेम । **८. आशीर्लिङ्** - चुट्यात् चुट्यास्ताम् चुट्यासुः । चुट्याः चुट्यास्तम् चुट्यास्त । चुट्यासम् चुट्यास्व चुट्यास्म । **९. लुङ्** - अचुटीत् अचुटिष्टाम् अचुटिषुः । अचुटीः अचुटिष्टम् अचुटिष्ट । अचुटिषम् अचुटिष्व अचुटिष्म । **१०. लृङ्** - अचुटिष्यत् अचुटिष्यताम् अचुटिष्यन् । अचुटिष्यः अचुटिष्यतम् अचुटिष्यत । अचुटिष्यम् अचुटिष्याव अचुटिष्याम ।

णिचि - चोटयति-ते, **सनि** - चुचुटिषति, **यकि** - चुट्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्डित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३७८. छुट – छेदने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) ।

१. लट् – छुटति छुटतः छुटन्ति । छुटसि छुटथः छुटथ । छुटामि छुटावः छुटामः । **२. लिट्** – छुच्छोट छुच्छुटतुः छुच्छुटुः । छुच्छुटिथ छुच्छुटथुः छुच्छुट । छुच्छोट छुच्छुटिव छुच्छुटिम । **३. लुट्** – छुटिता[1] छुटितारौ छुटितारः । छुटितासि छुटितास्थः छुटितास्थ । छुटितास्मि छुटितास्वः छुटितास्मः । **४. लृट्** – छुटिष्यति छुटिष्यतः छुटिष्यन्ति । छुटिष्यसि छुटिष्यथः छुटिष्यथ । छुटिष्यामि छुटिष्यावः छुटिष्यामः । **५. लोट्** – छुटतु, छुटतात् छुटताम् छुटन्तु । छुट, छुटतात् छुटतम् छुटत । छुटानि छुटाव छुटाम । **६. लङ्** – अच्छुटत् अच्छुटताम् अच्छुटन् । अच्छुटः अच्छुटतम् अच्छुटत । अच्छुटम् अच्छुटाव अच्छुटाम । **७. विधिलिङ्** – छुटेत् छुटेताम् छुटेयुः । छुटेः छुटेतम् छुटेत । छुटेयम् छुटेव छुटेम । **८. आशीर्लिङ्** – छुट्यात् छुट्यास्ताम् छुट्यासुः । छुट्याः छुट्यास्तम् छुट्यास्त । छुट्यासम् छुट्यास्व छुट्यास्म । **९. लुङ्** – अच्छुटीत् अच्छुटिष्टाम् अच्छुटिषुः । अच्छुटीः अच्छुटिष्टम् अच्छुटिष्ट । अच्छुटिषम् अच्छुटिष्व अच्छुटिष्म । **१०. लृङ्** – अच्छुटिष्यत् अच्छुटिष्यताम् अच्छुटिष्यन् । अच्छुटिष्यः अच्छुटिष्यतम् अच्छुटिष्यत । अच्छुटिष्यम् अच्छुटिष्याव अच्छुटिष्याम ।

णिचि – छोटयति-ते, **सनि** – चुच्छुटिषति, **यकि** – छुट्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्डित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३७९. जुड – बन्धने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) । 'जुट' इति केचित् पठन्ति । बालमनोरमायां टान्तपाठः आदृतः । 'प्रेरणे जोडयेच्छे तु बन्धने जुडतीति च' (श्लो. ८९) इति देवः ।

१. लट् – जुडति जुडतः जुडन्ति । जुडसि जुडथः जुडथ । जुडामि जुडावः जुडामः । **२. लिट्** – जुजोड जुजुडतुः जुजुडुः । जुजुडिथ जुजुडथुः जुजुड । जुजोड जुजुडिव जुजुडिम । **३. लुट्** – जुडिता[1] जुडितारौ जुडितारः । जुडितासि जुडितास्थः जुडितास्थ । जुडितास्मि जुडितास्वः जुडितास्मः । **४. लृट्** – जुडिष्यति जुडिष्यतः जुडिष्यन्ति । जुडिष्यसि जुडिष्यथः जुडिष्यथ । जुडिष्यामि जुडिष्यावः जुडिष्यामः । **५. लोट्** – जुडतु, जुडतात् जुडताम् जुडन्तु । जुड, जुडतात् जुडतम् जुडत । जुडानि जुडाव जुडाम । **६. लङ्** – अजुडत् अजुडताम् अजुडन् । अजुडः अजुडतम् अजुडत । अजुडम् अजुडाव अजुडाम । **७. विधिलिङ्** – जुडेत् जुडेताम् जुडेयुः । जुडेः जुडेतम् जुडेत । जुडेयम् जुडेव जुडेम । **८. आशीर्लिङ्** – जुड्यात् जुड्यास्ताम् जुड्यासुः । जुड्याः जुड्यास्तम् जुड्यास्त । जुड्यासम् जुड्यास्व जुड्यास्म । **९. लुङ्** – अजुडीत् अजुडिष्टाम् अजुडिषुः । अजुडीः अजुडिष्टम् अजुडिष्ट । अजुडिषम् अजुडिष्व अजुडिष्म । **१०. लृङ्** – अजुडिष्यत् अजुडिष्यताम् अजुडिष्यन् । अजुडिष्यः अजुडिष्यतम् अजुडिष्यत । अजुडिष्यम् अजुडिष्याव अजुडिष्याम ।

णिचि – जोडयति-ते, **सनि** – जुजुडिषति, **यकि** – जुड्यते

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्डित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३८०. कड – मदे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः[1]) ।

१. लट् – कडति कडतः कडन्ति । कडसि कडथः कडथ । कडामि कडावः कडामः । **२. लिट्** – चकाड चकडतुः जुजुडुः । चकडिथ चकडथुः चकड । चकाड, चकड चकडिव चकडिम । **३. लुट्** – कडिता कडितारौ कडितारः । कडितासि कडितास्थः कडितास्थ । कडितास्मि कडितास्वः कडितास्मः । **४. लृट्** – कडिष्यति कडिष्यतः कडिष्यन्ति । कडिष्यसि कडिष्यथः कडिष्यथ । कडिष्यामि कडिष्यावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कडिष्यामः । **५. लोट्** – कडतु, कडतात् कडताम् कडन्तु । कड, कडतात् कडतम् कडत । कडानि कडाव कडाम । **६. लङ्** – अकडत् अकडताम् अकडन् । अकडः अकडतम् अकडत । अकडम् अकडाव अकडाम । **७. विधिलिङ्** – कडेत् कडेताम् कडेयुः । कडेः कडेतम् कडेत । कडेयम् कडेव कडेम । **८. आशीर्लिङ्** – कड्यात् कड्यास्ताम् कड्यासुः । कड्याः कड्यास्तम् कड्यास्त । कड्यासम् कड्यास्व कड्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अकडीत् अकडिष्टाम् अकडिषुः । अकडीः अकडिष्टम् अकडिष्ट । अकडिषम् अकडिष्व अकडिष्म । (ii) अकाडीत् अकाडिष्टाम् अकाडिषुः । अकाडीः अकाडिष्टम् अकाडिष्ट । अकाडिषम् अकाडिष्व अकाडिष्म । **१०. लृङ्** – अकडिष्यत् अकडिष्यताम् अकडिष्यन् । अकडिष्यः अकडिष्यतम् अकडिष्यत । अकडिष्यम् अकडिष्याव अकडिष्याम ।

णिचि – कडयति – ते, **सनि** – चिकडिषति, **यकि** – कड्यते

१. 'डकारान्तप्रकरणात् अस्य कुटादौ पाठः । कुटादिपाठस्य फलं किमपि न' इति कृदन्तरूपमाला ।

१३८१. लुट – संश्लेषणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) ।

१. लट् – लुटति लुटतः लुटन्ति । लुटसि लुटथः लुटथ । लुटामि लुटावः लुटामः । **२. लिट्** – लुलोट लुलुटतुः लुलुटुः । लुलुटिथ लुलुटथुः लुलुट । लुलोट लुलुटिव लुलुटिम । **३. लुट्** – लुटिता[1] लुटितारौ लुटितारः । लुटितासि लुटितास्थः लुटितास्थ । लुटितास्मि लुटितास्वः लुटितास्मः । **४. लृट्** – लुटिष्यति लुटिष्यतः लुटिष्यन्ति । लुटिष्यसि लुटिष्यथः लुटिष्यथ । लुटिष्यामि लुटिष्यावः लुटिष्यामः । **५. लोट्** – लुटतु, लुटतात् लुटताम् लुटन्तु । लुट, लुटतात् लुटतम् लुटत । लुटानि लुटाव लुटाम । **६. लङ्** – अलुटत् अलुटताम् अलुटन् । अलुटः अलुटतम् अलुटत । अलुटम् अलुटाव अलुटाम । **७. विधिलिङ्** – लुटेत् लुटेताम् लुटेयुः । लुटेः लुटेतम् लुटेत । लुटेयम् लुटेव लुटेम । **८. आशीर्लिङ्** – लुट्यात् लुट्यास्ताम् लुट्यासुः । लुट्याः लुट्यास्तम् लुट्यास्त । लुट्यासम् लुट्यास्व लुट्यास्म । **९. लुङ्** – अलुटीत् अलुटिष्टाम् अलुटिषुः । अलुटीः अलुटिष्टम् अलुटिष्ट । अलुटिषम् अलुटिष्व अलुटिष्म । **१०. लृङ्** – अलुटिष्यत् अलुटिष्यताम् अलुटिष्यन् । अलुटिष्यः अलुटिष्यतम् अलुटिष्यत । अलुटिष्यम् अलुटिष्याव अलुटिष्याम ।

णिचि – लोटयति/ते, **सनि** – लुलुटिषति, **यकि** – लुट्यते

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३८२. कृड – घनत्वे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) 'घसने' इत्येके । घनत्वम् = सान्द्रता ।

१. लट् – कृडति कृडतः कृडन्ति । कृडसि कृडथः कृडथ । कृडामि कृडावः कृडामः । **२. लिट्** – चकर्ड चकृडतुः चकृडुः । चकृडिथ चकृडथुः चकृड । चकर्ड चकृडिव चकृडिम । **३. लुट्** – कृडिता[1] कृडितारौ कृडितारः । कृडितासि कृडितास्थः कृडितास्थ । कृडितास्मि कृडितास्वः कृडितास्मः । **४. लृट्** – कृडिष्यति कृडिष्यतः कृडिष्यन्ति । कृडिष्यसि कृडिष्यथः कृडिष्यथ । कृडिष्यामि कृडिष्यावः कृडिष्यामः । **५. लोट्** – कृडतु, कृडतात् कृडताम् कृडन्तु । कृड, कृडतात् कृडतम् कृडत । कृडानि कृडाव कृडाम । **६. लङ्** – अकृडत् अकृडताम् अकृडन् । अकृडः अकृडतम् अकृडत । अकृडम् अकृडाव अकृडाम । **७. विधिलिङ्** – कृडेत् कृडेताम् कृडेयुः । कृडेः कृडेतम् कृडेत । कृडेयम् कृडेव कृडेम । **८. आशीर्लिङ्** – कृड्यात् कृड्यास्ताम् कृड्यासुः । कृड्याः कृड्यास्तम् कृड्यास्त । कृड्यासम् कृड्यास्व कृड्यास्म । **९. लुङ्** – अकृडीत् अकृडिष्टाम् अकृडिषुः । अकृडीः अकृडिष्टम् अकृडिष्ट । अकृडिषम् अकृडिष्व अकृडिष्म । **१०. लृङ्** – अकृडिष्यत् अकृडिष्यताम् अकृडिष्यन् । अकृडिष्यः अकृडिष्यतम् अकृडिष्यत । अकृडिष्यम् अकृडिष्याव अकृडिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – कर्दयति/ते, **सनि** – चिकृडिषति, **यकि** – कृड्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३८३. कुड – बाल्ये । अकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः)

१. लट् – कुडति कुडतः कुडन्ति । कुडसि कुडथः कुडथ । कुडामि कुडावः कुडामः । **२. लिट्** – चुकोड चकुडतुः चकुडुः । चुकुडिथ चकुडथुः चकुड । चुकोड चकुडिव चकुडिम । **३. लुट्** – कुडिता[१] कुडितारौ कुडितारः । कुडितासि कुडितास्थः कुडितास्थ । कुडितास्मि कुडितास्वः कुडितास्मः । **४. लृट्** – कुडिष्यति कुडिष्यतः कुडिष्यन्ति । कुडिष्यसि कुडिष्यथः कुडिष्यथ । कुडिष्यामि कुडिष्यावः कुडिष्यामः । **५. लोट्** – कुडतु, कुडतात् कुडताम् कुडन्तु । कुड, कुडतात् कुडतम् कुडत । कुडानि कुडाव कुडाम । **६. लङ्** – अकुडत् अकुडताम् अकुडन् । अकुडः अकुडतम् अकुडत । अकुडम् अकुडाव अकुडाम । **७. विधिलिङ्** – कुडेत् कुडेताम् कुडेयुः । कुडेः कुडेतम् कुडेत । कुडेयम् कुडेव कुडेम । **८. आशीर्लिङ्** – कुड्यात् कुड्यास्ताम् कुड्यासुः । कुड्याः कुड्यास्तम् कुड्यास्त । कुड्यासम् कुड्यास्व कुड्यास्म । **९. लुङ्** – अकुडीत् अकुडिष्टाम् अकुडिषुः । अकुडीः अकुडिष्टम् अकुडिष्ट । अकुडिषम् अकुडिष्व अकुडिष्म । **१०. लृङ्** – अकुडिष्यत् अकुडिष्यताम् अकुडिष्यन् । अकुडिष्यः अकुडिष्यतम् अकुडिष्यत । अकुडिष्यम् अकुडिष्याव अकुडिष्याम ।

णिचि – कोडयति–ते, **सनि** – चिकुडिषति, **यकि** – कुड्यते

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३८४. पुड – उत्सर्गे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) । मुड' इति आत्रेयः ।

१. लट् – पुडति पुडतः पुडन्ति । पुडसि पुडथः पुडथ । पुडामि पुडावः पुडामः । **२. लिट्** – पुपोड पुपुडतुः पुपुडुः । पुपुडिथ पुपुडथुः पुपुड । पुपोड पुपुडिव पुपुडिम । **३. लुट्** – पुडिता[१] पुडितारौ पुडितारः । पुडितासि पुडितास्थः पुडितास्थ । पुडितास्मि पुडितास्वः पुडितास्मः । **४. लृट्** – पुडिष्यति पुडिष्यतः पुडिष्यन्ति । पुडिष्यसि पुडिष्यथः पुडिष्यथ । पुडिष्यामि पुडिष्यावः पुडिष्यामः । **५. लोट्** – पुडतु, पुडतात् पुडताम् पुडन्तु । पुड, पुडतात् पुडतम् पुडत । पुडानि पुडाव पुडाम । **६. लङ्** – अपुडत् अपुडताम् अपुडन् । अपुडः अपुडतम् अपुडत । अपुडम् अपुडाव अपुडाम । **७. विधिलिङ्** – पुडेत् पुडेताम् पुडेयुः । पुडेः पुडेतम् पुडेत । पुडेयम् पुडेव पुडेम । **८. आशीर्लिङ्** – पुड्यात् पुड्यास्ताम् पुड्यासुः । पुड्याः पुड्यास्तम् पुड्यास्त । पुड्यासम् पुड्यास्व पुड्यास्म । **९. लुङ्** अपुडीत् अपुडिष्टाम् अपुडिषुः । अपुडीः अपुडिष्टम् अपुडिष्ट । अपुडिषम् अपुडिष्व अपुडिष्म । **१०. लृङ्** – अपुडिष्यत् अपुडिष्यताम् अपुडिष्यन् । अपुडिष्यः अपुडिष्यतम् अपुडिष्यत । अपुडिष्यम् अपुडिष्याव अपुडिष्याम ।

णिचि – पोडयति – ते, **सनि** – पुपुडिषति, **यकि** – पुड्यते

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३८५. घुट – प्रतिघाते । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः)

१. लट् – घुटति घुटतः घुटन्ति । घुटसि घुटथः घुटथ । घुटामि घुटावः घुटामः । **२. लिट्** – जुघोट जुघुटतुः जुघुटुः । जुघुटिथ जुघुटथुः जुघुट । जुघोट जुघुटिव जुघुटिम । **३. लुट्** – घुटिता[१] घुटितारौ घुटितारः । घुटितासि घुटितास्थः घुटितास्थ । घुटितास्मि घुटितास्वः घुटितास्मः । **४. लृट्** – घुटिष्यति घुटिष्यतः घुटिष्यन्ति । घुटिष्यसि घुटिष्यथः घुटिष्यथ । घुटिष्यामि घुटिष्यावः घुटिष्यामः । **५. लोट्** – घुटतु, घुटतात् घुटताम् घुटन्तु । घुट, घुटतात् घुटतम् घुटत । घुटानि घुटाव घुटाम । **६. लङ्** – अघुटत् अघुटताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अघुटन् । अघुटः अघुटतम् अघुटत । अघुटम् अघुटाव अघुटाम । **७. विधिलिङ्** – घुटेत् घुटेताम् घुटेयुः । घुटेः घुटेतम् घुटेत । घुटेयम् घुटेव घुटेम । **८. आशीर्लिङ्** – घुट्यात् घुट्यास्ताम् घुट्यासुः । घुट्याः घुट्यास्तम् घुट्यास्त । घुट्यासम् घुट्यास्व घुट्यास्म । **९. लुङ्** – अघुटीत् अघुटिष्टाम् अघुटिषुः । अघुटीः अघुटिष्टम् अघुटिष्ट । अघुटिषम् अघुटिष्व अघुटिष्म । **१०. लृङ्** – अघुटिष्यत् अघुटिष्यताम् अघुटिष्यन् । अघुटिष्यः अघुटिष्यतम् अघुटिष्यत । अघुटिष्यम् अघुटिष्याव अघुटिष्याम ।

णिचि – घोटयति – ते, **सनि** – जुघुटिषति, **यकि** – घुट्यते

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३८६. तुड – तोडने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) । 'तोडनम् – भेदः' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'भेदः पृथक्करणं वा' इति क्षीरस्वामी । 'तोडनार्थे तुडेस्तुण्डेः तुडेत् तोडति तुण्डते' (श्लो. ८८) इति देवः ।

१. लट् – तुडति तुडतः तुडन्ति । तुडसि तुडथः तुडथ । तुडामि तुडावः तुडामः । **२. लिट्** – तुतोड तुतुडतुः तुतुडुः । तुतुडिथ तुतुडथुः तुतुड । तुतोड तुतुडिव तुतुडिम । **३. लुट्** – तुडिता[1] तुडितारौ तुडितारः । तुडितासि तुडितास्थः तुडितास्थ । तुडितास्मि तुडितास्वः तुडितास्मः । **४. लृट्** – तुडिष्यति तुडिष्यतः तुडिष्यन्ति । तुडिष्यसि तुडिष्यथः तुडिष्यथ । तुडिष्यामि तुडिष्यावः तुडिष्यामः । **५. लोट्** – तुडतु, तुडतात् तुडताम् तुडन्तु । तुड, तुडतात् तुडतम् तुडत । तुडानि तुडाव तुडाम । **६. लङ्** – अतुडत् अतुडताम् अतुडन् । अतुडः अतुडतम् अतुडत । अतुडम् अतुडाव अतुडाम । **७. विधिलिङ्** – तुडेत् तुडेताम् तुडेयुः । तुडेः तुडेतम् तुडेत । तुडेयम् तुडेव तुडेम । **८. आशीर्लिङ्** – तुड्यात् तुड्यास्ताम् तुड्यासुः । तुड्याः तुड्यास्तम् तुड्यास्त । तुड्यासम् तुड्यास्व तुड्यास्म । **९. लुङ्** – अतुडीत् अतुडिष्टाम् अतुडिषुः । अतुडीः अतुडिष्टम् अतुडिष्ट । अतुडिषम् अतुडिष्व अतुडिष्म । **१०. लृङ्** – अतुडिष्यत् अतुडिष्यताम् अतुडिष्यन् । अतुडिष्यः अतुडिष्यतम् अतुडिष्यत । अतुडिष्यम् अतुडिष्याव अतुडिष्याम ।

णिचि – तोडयति–ते, **सनि** – तुतुडिषति, **यकि** – तुड्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३८७. थुड – संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) 'खुड' इत्येके ।

१. लट् – थुडति थुडतः थुडन्ति । थुडसि थुडथः थुडथ । थुडामि थुडावः थुडामः । **२. लिट्** – तुथोड तुथुडतुः तुथुडुः । तुथुडिथ तुथुडथुः तुथुड । तुथोड तुथुडिव तुथुडिम । **३. लुट्** – थुडिता[1] थुडितारौ थुडितारः । थुडितासि थुडितास्थः थुडितास्थ । थुडितास्मि थुडितास्वः थुडितास्मः । **४. लृट्** – थुडिष्यति थुडिष्यतः थुडिष्यन्ति । थुडिष्यसि थुडिष्यथः थुडिष्यथ । थुडिष्यामि थुडिष्यावः थुडिष्यामः । **५. लोट्** – थुडतु, थुडतात् थुडताम् थुडन्तु । थुड, थुडतात् थुडतम् थुडत । थुडानि थुडाव थुडाम । **६. लङ्** – अथुडत् अथुडताम् अथुडन् । अथुडः अथुडतम् अथुडत । अथुडम् अथुडाव अथुडाम । **७. विधिलिङ्** – थुडेत् थुडेताम् थुडेयुः । थुडेः थुडेतम् थुडेत । थुडेयम् थुडेव थुडेम । **८. आशीर्लिङ्** – थुड्यात् थुड्यास्ताम् थुड्यासुः । थुड्याः थुड्यास्तम् थुड्यास्त । थुड्यासम् थुड्यास्व थुड्यास्म । **९. लुङ्** – अथुडीत् अथुडिष्टाम् अथुडिषुः । अथुडीः अथुडिष्टम् अथुडिष्ट । अथुडिषम् अथुडिष्व अथुडिष्म । **१०. लृङ्** – अथुडिष्यत् अथुडिष्यताम् अथुडिष्यन् । अथुडिष्यः अथुडिष्यतम् अथुडिष्यत । अथुडिष्यम् अथुडिष्याव अथुडिष्याम ।

णिचि – थोडयति–ते, **सनि** – तुथुडिषति, **यकि** – थुड्यते

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१३८८. स्थुड – संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) 'छुड' इत्येके ।

१. लट् – स्थुडति स्थुडतः स्थुडन्ति । स्थुडसि स्थुडथः स्थुडथ । स्थुडामि स्थुडावः स्थुडामः । **२. लिट् –** तुस्थोड तुस्थुडतुः तुस्थुडुः । तुस्थुडिथ तुस्थुडथुः तुस्थुड । तुस्थोड तुस्थुडिव तुस्थुडिम । **३. लुट् –** स्थुडिता[1] स्थुडितारौ स्थुडितारः । स्थुडितासि स्थुडितास्थः स्थुडितास्थ । स्थुडितास्मि स्थुडितास्वः स्थुडितास्मः । **४. लृट् –** स्थुडिष्यति स्थुडिष्यतः स्थुडिष्यन्ति । स्थुडिष्यसि स्थुडिष्यथः स्थुडिष्यथ । स्थुडिष्यामि स्थुडिष्यावः स्थुडिष्यामः । **५. लोट् –** स्थुडतु, स्थुडतात् स्थुडताम् स्थुडन्तु । स्थुड, स्थुडतात् स्थुडतम् स्थुडत । स्थुडानि स्थुडाव स्थुडाम । **६. लङ् –** अस्थुडत् अस्थुडताम् अस्थुडन् । अस्थुडः अस्थुडतम् अस्थुडत । अस्थुडम् अस्थुडाव अस्थुडाम । **७. विधिलिङ् –** स्थुडेत् स्थुडेताम् स्थुडेयुः । स्थुडेः स्थुडेतम् स्थुडेत । स्थुडेयम् स्थुडेव स्थुडेम । **८. आशीर्लिङ् –** स्थुड्यात् स्थुड्यास्ताम् स्थुड्यासुः । स्थुड्याः स्थुड्यास्तम् स्थुड्यास्त । स्थुड्यासम् स्थुड्यास्व स्थुड्यास्म । **९. लुङ् –** अस्थुडीत् अस्थुडिष्टाम् अस्थुडिषुः । अस्थुडीः अस्थुडिष्टम् अस्थुडिष्ट । अस्थुडिषम् अस्थुडिष्व अस्थुडिष्म । **१०. लृङ् –** अस्थुडिष्यत् अस्थुडिष्यताम् अस्थुडिष्यन् । अस्थुडिष्यः अस्थुडिष्यतम् अस्थुडिष्यत । अस्थुडिष्यम् अस्थुडिष्याव अस्थुडिष्याम ।

णिचि – स्थोडयति-ते, **सनि –** तुस्थुडिषति, **यकि –** स्थुड्यते

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्वात् न गुणः ।

१३८९. स्फुर – सञ्चलने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) । 'चलने' इति न्यासे (६.१.४७) । एवं क्षीरस्वाम्यपि । 'स्फर इत्यके' इति माधवः । 'स्फुरणे सञ्चलने दीप्तौ च' इति मैत्रेयः । 'स्फूर्तौ चले' इति वोपदेवः ।

१. लट् – स्फुरति स्फुरतः स्फुरन्ति । स्फुरसि स्फुरथः स्फुरथ । स्फुरामि स्फुरावः स्फुरामः । **२. लिट् –** पुस्फोर पुस्फुरतुः पुस्फुरुः । पुस्फुरिथ पुस्फुरथुः पुस्फुर । पुस्फोर पुस्फुरिव पुस्फुरिम । **३. लुट् –** स्फुरिता[1] स्फुरितारौ स्फुरितारः । स्फुरितासि स्फुरितास्थः स्फुरितास्थ । स्फुरितास्मि स्फुरितास्वः स्फुरितास्मः । **४. लृट् –** स्फुरिष्यति स्फुरिष्यतः स्फुरिष्यन्ति । स्फुरिष्यसि स्फुरिष्यथः स्फुरिष्यथ । स्फुरिष्यामि स्फुरिष्यावः स्फुरिष्यामः । **५. लोट् –** स्फुरतु, स्फुरतात् स्फुरताम् स्फुरन्तु । स्फुर, स्फुरतात् स्फुरतम् स्फुरत । स्फुराणि स्फुराव स्फुराम । **६. लङ् –** अस्फुरत् अस्फुरताम् अस्फुरन् । अस्फुरः अस्फुरतम् अस्फुरत । अस्फुरम् अस्फुराव अस्फुराम । **७. विधिलिङ् –** स्फुरेत् स्फुरेताम् स्फुरेयुः । स्फुरेः स्फुरेतम् स्फुरेत । स्फुरेयम् स्फुरेव स्फुरेम । **८. आशीर्लिङ् –** स्फूर्यात्[2] स्फूर्यास्ताम् स्फूर्यासुः । स्फूर्याः स्फूर्यास्तम् स्फूर्यास्त । स्फूर्यासम् स्फूर्यास्व स्फूर्यास्म । **९. लुङ् –** अस्फुरीत् अस्फुरिष्टाम् अस्फुरिषुः । अस्फुरीः अस्फुरिष्टम् अस्फुरिष्ट । अस्फुरिषम् अस्फुरिष्व अस्फुरिष्म । **१०. लृङ् –** अस्फुरिष्यत् अस्फुरिष्यताम् अस्फुरिष्यन् । अस्फुरिष्यः अस्फुरिष्यतम् अस्फुरिष्यत । अस्फुरिष्यम् अस्फुरिष्याव अस्फुरिष्याम ।

णिचि – स्फारयति-ते[3]/स्फोरयति-ते, **सनि –** पुस्फुरिषति, **यकि –** स्फूर्यते

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्वात् न गुणः ।

२. 'हलि च' – रेफवान्तस्य धातोरुपधायाः इको दीर्घः स्यात् हलि ।

३. 'चिस्फुरोर्णौ' इति आत्वविकल्पः ।

१३९०. फुल – सञ्चलने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) । 'स्फर इत्यकारोपधं केचित् पठन्ति' इति कौमुदी ।

१. लट् – फुलति[1] फुलतः फुलन्ति । फुलसि फुलथः फुलथ । फुलामि फुलावः फुलामः । **२. लिट् –** पुफोल पुफुलतुः पुफुलुः । पुफुलिथ पुफुलथुः पुफुल । पुफोल पुफुलिव पुफुलिम । **३. लुट् –** फुलिता[2]

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

फुलितारौ फुलितारः । फुलितासि फुलितास्थः फुलितास्थ । फुलितास्मि फुलितास्वः फुलितास्मः । **४. लृट्** - फुलिष्यति फुलिष्यतः फुलिष्यन्ति । फुलिष्यसि फुलिष्यथः फुलिष्यथ । फुलिष्यामि फुलिष्यावः फुलिष्यामः । **५. लोट्** - फुलतु, फुलतात् फुलताम् फुलन्तु । फुल, फुलतात् फुलतम् फुलत । फुलानि फुलाव फुलाम । **६. लङ्** - अफुलत् अफुलताम् अफुलन् । अफुलः अफुलतम् अफुलत । अफुलम् अफुलाव अफुलाम । **७. विधिलिङ्** - फुलेत् फुलेताम् फुलेयुः । फुलेः फुलेतम् फुलेत । फुलेयम् फुलेव फुलेम । **८. आशीर्लिङ्** - फुल्यात् फुल्यास्ताम् फुल्यासुः । फुल्याः फुल्यास्तम् फुल्यास्त । फुल्यासम् फुल्यास्व फुल्यास्म । **९. लुङ्** - अफुलीत् अफुलिष्टाम् अफुलिषुः । अफुलीः अफुलिष्टम् अफुलिष्ट । अफुलिषम् अफुलिष्व अफुलिष्म । **१०. लृङ्** - अफुलिष्यत् अफुलिष्यताम् अफुलिष्यन् । अफुलिष्यः अफुलिष्यतम् अफुलिष्यत । अफुलिष्यम् अफुलिष्याव अफुलिष्याम ।

णिचि - फोलयति-ते, **सनि** - पुफुलिषति, **यकि** - फुल्यते ।

१. 'स्फुल सञ्चलने' इत्येके । तथा सति - 'स्फुलति' इत्यादीनि रूपाणि ।

२. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' - गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३९१. स्फुड - संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः)

१. लट् - स्फुडति स्फुडतः स्फुडन्ति । स्फुडसि स्फुडथः स्फुडथ । स्फुडामि स्फुडावः स्फुडामः ।
२. लिट् - पुस्फोड पुस्फुडतुः पुस्फुडुः । पुस्फुडिथ पुस्फुडतुः पुस्फुड । पुस्फोड पुस्फुडिव पुस्फुडिम ।
३. लुट् - स्फुडिता[1] स्फुडितारौ स्फुडितारः । स्फुडितासि स्फुडितास्थः स्फुडितास्थ । स्फुडितास्मि स्फुडितास्वः स्फुडितास्मः । **४. लृट्** - स्फुडिष्यति स्फुडिष्यतः स्फुडिष्यन्ति । स्फुडिष्यसि स्फुडिष्यथः स्फुडिष्यथ । स्फुडिष्यामि स्फुडिष्यावः स्फुडिष्यामः । **५. लोट्** - स्फुडतु, स्फुडतात् स्फुडताम् स्फुडन्तु । स्फुड, स्फुडतात् स्फुडतम् स्फुडत । स्फुडानि स्फुडाव स्फुडाम । **६. लङ्** - अस्फुडत् अस्फुडताम् अस्फुडन् । अस्फुडः अस्फुडतम् अस्फुडत । अस्फुडम् अस्फुडाव अस्फुडाम । **७. विधिलिङ्** - स्फुडेत् स्फुडेताम् स्फुडेयुः । स्फुडेः स्फुडेतम् स्फुडेत । स्फुडेयम् स्फुडेव स्फुडेम । **८. आशीर्लिङ्** - स्फुड्यात् स्फुड्यास्ताम् स्फुड्यासुः । स्फुड्याः स्फुड्यास्तम् स्फुड्यास्त । स्फुड्यासम् स्फुड्यास्व स्फुड्यास्म । **९. लुङ्** - अस्फुडीत् अस्फुडिष्टाम् अस्फुडिषुः । अस्फुडीः अस्फुडिष्टम् अस्फुडिष्ट । अस्फुडिषम् अस्फुडिष्व अस्फुडिष्म ।
१०. लृङ् - अस्फुडिष्यत् अस्फुडिष्यताम् अस्फुडिष्यन् । अस्फुडिष्यः अस्फुडिष्यतम् अस्फुडिष्यत । अस्फुडिष्यम् अस्फुडिष्याव अस्फुडिष्याम ।

णिचि - स्फोडयति-ते, **सनि** - पुस्फुडिषति, **यकि** - स्फुड्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' - गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३९२. चुड - संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) ।

१. लट् - चुडति चुडतः चुडन्ति । चुडसि चुडथः चुडथ । चुडामि चुडावः चुडामः । **२. लिट्** - चुचोड चुचुडतुः चुचुडुः । चुचुडिथ चुचुडतुः चुचुड । चुचोड चुचुडिव चुचुडिम । **३. लुट्** - चुडिता[1] चुडितारौ चुडितारः । चुडितासि चुडितास्थः चुडितास्थ । चुडितास्मि चुडितास्वः चुडितास्मः । **४. लृट्** - चुडिष्यति चुडिष्यतः चुडिष्यन्ति । चुडिष्यसि चुडिष्यथः चुडिष्यथ । चुडिष्यामि चुडिष्यावः चुडिष्यामः । **५. लोट्** - चुडतु, चुडतात् चुडताम् चुडन्तु । चुड, चुडतात् चुडतम् चुडत । चुडानि चुडाव चुडाम । **६. लङ्** - अचुडत् अचुडताम् अचुडन् । अचुडः अचुडतम् अचुडत । अचुडम् अचुडाव अचुडाम । **७. विधिलिङ्** - चुडेत् चुडेताम् चुडेयुः । चुडेः चुडेतम् चुडेत । चुडेयम् चुडेव चुडेम । **८. आशीर्लिङ्** - चुड्यात् चुड्यास्ताम् चुड्यासुः । चुड्याः चुड्यास्तम् चुड्यास्त । चुड्यासम् चुड्यास्व चुड्यास्म । **९. लुङ्** -

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचुडीत् अचुडिष्टाम् अचुडिषुः । अचुडीः अचुडिष्टम् अचुडिष्ट । अचुडिषम् अचुडिष्व अचुडिष्म । **१०. लृङ्** - अचुडिष्यत् अचुडिष्यताम् अचुडिष्यन् । अचुडिष्यः अचुडिष्यतम् अचुडिष्यत । अचुडिष्यम् अचुडिष्याव अचुडिष्याम ।

णिचि - चोडयति-ते, **सनि** - चुचुडिषति, **यकि** - चुड्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' - गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३९३. व्रुड - संवरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) ।

१. लट् - व्रुडति व्रुडतः व्रुडन्ति । व्रुडसि व्रुडथः व्रुडथ । व्रुडामि व्रुडावः व्रुडामः । **२. लिट्** - वुव्रोड वुव्रुडतुः वुव्रुडुः । वुव्रुडिथ वुव्रुडतुः वुव्रुड । वुव्रोड वुव्रुडिव वुव्रुडिम । **३. लुट्** - व्रुडिता[1] व्रुडितारौ व्रुडितारः । व्रुडितासि व्रुडितास्थः व्रुडितास्थ । व्रुडितास्मि व्रुडितास्वः व्रुडितास्मः । **४. लृट्** - व्रुडिष्यति व्रुडिष्यतः व्रुडिष्यन्ति । व्रुडिष्यसि व्रुडिष्यथः व्रुडिष्यथ । व्रुडिष्यामि व्रुडिष्यावः व्रुडिष्यामः । **५. लोट्** - व्रुडतु, व्रुडतात् व्रुडताम् व्रुडन्तु । व्रुड, व्रुडतात् व्रुडतम् व्रुडत । व्रुडानि व्रुडाव व्रुडाम । **६. लङ्** - अव्रुडत् अव्रुडताम् अव्रुडन् । अव्रुडः अव्रुडतम् अव्रुडत । अव्रुडम् अव्रुडाव अव्रुडाम । **७. विधिलिङ्** - व्रुडेत् व्रुडेताम् व्रुडेयुः । व्रुडेः व्रुडेतम् व्रुडेत । व्रुडेयम् व्रुडेव व्रुडेम । **८. आशीर्लिङ्** - व्रुड्यात् व्रुड्यास्ताम् व्रुड्यासुः । व्रुड्याः व्रुड्यास्तम् व्रुड्यास्त । व्रुड्यासम् व्रुड्यास्व व्रुड्यास्म । **९. लुङ्** - अव्रुडीत् अव्रुडिष्टाम् अव्रुडिषुः । अव्रुडीः अव्रुडिष्टम् अव्रुडिष्ट । अव्रुडिषम् अव्रुडिष्व अव्रुडिष्म । **१०. लृङ्** - अव्रुडिष्यत् अव्रुडिष्यताम् अव्रुडिष्यन् । अव्रुडिष्यः अव्रुडिष्यतम् अव्रुडिष्यत । अव्रुडिष्यम् अव्रुडिष्याव अव्रुडिष्याम ।

णिचि - व्रोडयति - ते, **सनि** - वुव्रुडिषति, **यकि** - व्रुड्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' - गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३९४. क्रुड - निमज्जने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) अग्रिमटिप्पणी अत्रापि अन्वेति ।

१. लट् - क्रुडति क्रुडतः क्रुडन्ति । क्रुडसि क्रुडथः क्रुडथ । क्रुडामि क्रुडावः क्रुडामः । **२. लिट्** - चुक्रोड चुक्रुडतुः चुक्रुडुः । चुक्रुडिथ चुक्रुडतुः चुक्रुड । चुक्रोड चुक्रुडिव चुक्रुडिम । **३. लुट्** - क्रुडिता[1] क्रुडितारौ क्रुडितारः । क्रुडितासि क्रुडितास्थः क्रुडितास्थ । क्रुडितास्मि क्रुडितास्वः क्रुडितास्मः । **४. लृट्** - क्रुडिष्यति क्रुडिष्यतः क्रुडिष्यन्ति । क्रुडिष्यसि क्रुडिष्यथः क्रुडिष्यथ । क्रुडिष्यामि क्रुडिष्यावः क्रुडिष्यामः । **५. लोट्** - क्रुडतु, क्रुडतात् क्रुडताम् क्रुडन्तु । क्रुड, क्रुडतात् क्रुडतम् क्रुडत । क्रुडानि क्रुडाव क्रुडाम । **६. लङ्** - अक्रुडत् अक्रुडताम् अक्रुडन् । अक्रुडः अक्रुडतम् अक्रुडत । अक्रुडम् अक्रुडाव अक्रुडाम । **७. विधिलिङ्** - क्रुडेत् क्रुडेताम् क्रुडेयुः । क्रुडेः क्रुडेतम् क्रुडेत । क्रुडेयम् क्रुडेव क्रुडेम । **८. आशीर्लिङ्** - क्रुड्यात् क्रुड्यास्ताम् क्रुड्यासुः । क्रुड्याः क्रुड्यास्तम् क्रुड्यास्त । क्रुड्यासम् क्रुड्यास्व क्रुड्यास्म । **९. लुङ्** - अक्रुडीत् अक्रुडिष्टाम् अक्रुडिषुः । अक्रुडीः अक्रुडिष्टम् अक्रुडिष्ट । अक्रुडिषम् अक्रुडिष्व अक्रुडिष्म । **१०. लृङ्** - अक्रुडिष्यत् अक्रुडिष्यताम् अक्रुडिष्यन् । अक्रुडिष्यः अक्रुडिष्यतम् अक्रुडिष्यत । अक्रुडिष्यम् अक्रुडिष्याव अक्रुडिष्याम ।

णिचि - क्रोडयति - ते, **सनि** - चुक्रुडिषति, **यकि** - क्रुड्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' - गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३९५. भृड - निमज्जने । अकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) आत्रेयमैत्रेयादीनां मतेन मा.धा.वृत्तौ सिद्धान्तकौमुद्यां च पठितोऽयं धातुः । तत्र मा.धा.वृत्तिपर्यालोचनया मैत्रेयः धातुममुं संवरणार्थकमेव पठति इत्यपि ज्ञायते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – भृडति भृडतः भृडन्ति । भृडसि भृडथः भृडथ । भृडामि भृडावः भृडामः । **२. लिट्** – बभर्ड बभृडतुः बभृडुः । बभृडिथ बभृडतुः बभृड । बभर्ड बभृडिव बभृडिम । **३. लुट्** – भृडिता[1] भृडितारौ भृडितारः । भृडितासि भृडितास्थः भृडितास्थ । भृडितास्मि भृडितास्वः भृडितास्मः । **४. लृट्** – भृडिष्यति भृडिष्यतः भृडिष्यन्ति । भृडिष्यसि भृडिष्यथः भृडिष्यथ । भृडिष्यामि भृडिष्यावः भृडिष्यामः । **५. लोट्** – भृडतु, भृडतात् भृडताम् भृडन्तु । भृड, भृडतात् भृडतम् भृडत । भृडानि भृडाव भृडाम । **६. लङ्** – अभृडत् अभृडताम् अभृडन् । अभृडः अभृडतम् अभृडत । अभृडम् अभृडाव अभृडाम । **७. विधिलिङ्** – भृडेत् भृडेताम् भृडेयुः । भृडेः भृडेतम् भृडेत । भृडेयम् भृडेव भृडेम । **८. आशीर्लिङ्** – भृड्यात् भृड्यास्ताम् भृड्यासुः । भृड्याः भृड्यास्तम् भृड्यास्त । भृड्यासम् भृड्यास्व भृड्यास्म । **९. लुङ्** – अभृडीत् अभृडिष्टाम् अभृडिषुः । अभृडीः अभृडिष्टम् अभृडिष्ट । अभृडिषम् अभृडिष्व अभृडिष्म । **१०. लृङ्** – अभृडिष्यत् अभृडिष्यताम् अभृडिष्यन् । अभृडिष्यः अभृडिष्यतम् अभृडिष्यत । अभृडिष्यम् अभृडिष्याव अभृडिष्याम ।

णिचि – भर्डयति-ते, **सनि** – बिभृडिषति, **यकि** – भृड्यते

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३९६. गुरी – उद्यमने । अकर्म, सेट्, आत्मने, (कुटादिः) । उद्यमनम् = उद्धरणम् इति धातुकाव्यव्याख्या । (२.८२) 'गुरते (गु)गूरयेतेति शे णौ उद्यमने तङि । श्यनि गूर्यत इत्येवं गतिहिंसनयोस्तङि' (श्लो. १५२) इति देवः ।

१. लट् – गुरते गुरेते गुरन्ते । गुरसे गुरेथे गुरध्वे । गुरे गुरावहे गुरामहे । **२. लिट्** – जुगुरे जुगुराते जुगुरिरे । जुगुरिषे जुगुराथे जुगुरिध्वे । जुगुरे जुगुरिवहे जुगुरिमहे । **३. लुट्** – गुरिता[1] गुरितारौ गुरितारः । गुरितासे गुरितासाथे गुरिताध्वे । गुरिताहे गुरितास्वहे गुरितास्महे । **४. लृट्** – गुरिष्यते गुरिष्येते गुरिष्यन्ते । गुरिष्यसे गुरिष्येथे गुरिष्यध्वे । गुरिष्ये गुरिष्यावहे गुरिष्यामहे । **५. लोट्** – गुरताम् गुरेताम् गुरन्ताम् । गुरस्व गुरेथाम् गुरध्वम् । गुरै गुरावहै गुरामहै । **६. लङ्** – अगुरत अगुरेताम् अगुरन्त । अगुरथाः अगुरेथाम् अगुरध्वम् । अगुरे अगुरावहि अगुरामहि । **७. विधिलिङ्** – गुरेत गुरेयाताम् गुरेरन् । गुरेथाः गुरेयाथाम् गुरेध्वम् । गुरेय गुरेवहि गुरेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गुरिषीष्ट गुरिषीयास्ताम् गुरिषीरन् । गुरिषीष्ठाः गुरिषीयास्थाम् गुरिषीध्वम्/ढ्वम् । गुरिषीय गुरिषीवहि गुरिषीमहि । **९. लुङ्** – अगुरिष्ट अगुरिषाताम् अगुरिषत । अगुरिष्ठाः अगुरिषाथाम् अगुरिढ्वम् । अगुरिषि अगुरिष्वहि अगुरिष्महि । **१०. लृङ्** – अगुरिष्यत अगुरिष्येताम् अगुरिष्यन्त । अगुरिष्यथाः अगुरिष्येथाम् अगुरिष्यध्वम् । अगुरिष्ये अगुरिष्यावहि अगुरिष्यामहि ।

णिचि – गोरयति-ते, **सनि** – जुगुरिषते, **यकि** – गूर्यते ।

१. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' – गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३९७. णू – स्तवने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) णोपदेशः दीर्घान्तः । णोपदेशः दीर्घान्तः । 'स्तुत्यां नुवति, नौति वा' (श्लो. २४) इति देवः । ''ह्रस्वान्तम् आत्रेयादयः पठन्ति । यथा तु भाष्यं तथा तु दीर्घान्तः । यदाह कुटादिसूत्रे – 'तस्मान्नूत्वा धृत्वेत्येव भवितव्यम्' इति'' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – नुवति[1] नुवतः नुवन्ति । नुवसि नुवथः नुवथ । नुवामि नुवावः नुवामः । **२. लिट्** – नुनाव नुनुवतुः नुनुवुः । नुनुविथ नुनुवथुः नुनुव । नुनाव, नुनव नुनुविव नुनुविम । **३. लुट्** – नुविता[2] नुवितारौ नुवितारः । नुवितासि नुवितास्थः नुवितास्थ । नुवितास्मि नुवितास्वः नुवितास्मः । **४. लृट्** – नुविष्यति नुविष्यतः नुविष्यन्ति । नुविष्यसि नुविष्यथः नुविष्यथ । नुविष्यामि नुविष्यावः नुविष्यामः । **५. लोट्** – नुवतु, नुवतात् नुवताम् नुवन्तु । नुव, नुवतात् नुवतम् नुवत । नुवानि नुवाव नुवाम । **६. लङ्** – अनुवत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अनुवताम् अनुवन् । अनुवः अनुवतम् अनुवत । अनुवम् अनुवाव अनुवाम । **७. विधिलिङ्** - नुवेत् नुवेताम् नुवेयुः । नुवेः नुवेतम् नुवेत । नुवेयम् नुवेव नुवेम । **८. आशीर्लिङ्** - नूयात् नूयास्ताम् नूयासुः । नूयाः नूयास्तम् नूयास्त । नूयासम् नूयास्व नूयास्म । **९. लुङ्** - अनुवीत् अनुविष्टाम् अनुविषुः । अनुवीः अनुविष्टम् अनुविष्ट । अनुविषम् अनुविष्व अनुविष्म । **१०. लृङ्** - अनुविष्यत् अनुविष्यताम् अनुविष्यन् । अनुविष्यः अनुविष्यतम् अनुविष्यत । अनुविष्यम् अनुविष्याव अनुविष्याम ।

णिचि - नावयति-ते, **सनि** - नुनूषति, **यकि** - नूयते ।

१. 'अचि श्नुधातुभ्रुवाम् ...' इति उवङादेशः ।

२. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' - गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३९८. धू - विधूनने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (कुटादिः) 'धूनयति धवति धवते, धुनोति धुनुते धुनाति च धुनीते । धूनोति धुनुते स्युः पदानि कम्पे, विधूनने धुवति' (श्लो. २६) इति देवः ।

१. लट् - धुवति[1] धुवतः धुवन्ति । धुवसि धुवथः धुवथ । धुवामि धुवावः धुवामः । **२. लिट्** - दुधाव दुधुवतुः दुधुवुः । दुधुविथ दुधुवथुः दुधुव । दुधाव, दुधव दुधुविव दुधुविम । **३. लुट्** - धुविता[2] धुवितारौ धुवितारः । धुवितासि धुवितास्थः धुवितास्थ । धुवितास्मि धुवितास्वः धुवितास्मः । **४. लृट्** - धुविष्यति धुविष्यतः धुविष्यन्ति । धुविष्यसि धुविष्यथः धुविष्यथ । धुविष्यामि धुविष्यावः धुविष्यामः । **५. लोट्** - धुवतु, धुवतात् धुवताम् धुवन्तु । धुव, धुवतात् धुवतम् धुवत । धुवानि धुवाव धुवाम । **६. लङ्** - अधुवत् अधुवताम् अधुवन् । अधुवः अधुवतम् अधुवत । अधुवम् अधुवाव अधुवाम । **७. विधिलिङ्** - धुवेत् धुवेताम् धुवेयुः । धुवेः धुवेतम् धुवेत । धुवेयम् धुवेव धुवेम । **८. आशीर्लिङ्** - धूयात् धूयास्ताम् धूयासुः । धूयाः धूयास्तम् धूयास्त । धूयासम् धूयास्व धूयास्म । **९. लुङ्** - अधुवीत् अधुविष्टाम् अधुविषुः । अधुवीः अधुविष्टम् अधुविष्ट । अधुविषम् अधुविष्व अधुविष्म । **१०. लृङ्** - अधुविष्यत् अधुविष्यताम् अधुविष्यन् । अधुविष्यः अधुविष्यतम् अधुविष्यत । अधुविष्यम् अधुविष्याव अधुविष्याम ।

णिचि - धावयति-ते, **सनि** - दुधूषति, **यकि** - धूयते ।

१. 'अचि श्नुधातुभ्रुवाम् ...' इति उवङादेशः ।

२. 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' - गाङादेशात् कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णितः प्रत्ययाः ङितः स्युः । ङित्त्वात् न गुणः ।

१३९९. गु - पुरीषोत्सर्गे । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (कुटादिः) ।

१. लट् - गुवति गुवतः गुवन्ति । गुवसि गुवथः गुवथ । गुवामि गुवावः गुवामः । **२. लिट्** - जुगाव जुगुवतुः जुगुवुः । जुगुविथ-जुगुथ जुगुवथुः जुगुव । जुगाव, जुगव जुगुविव जुगुविम । **३. लुट्** - गुता[1] गुतारौ गुतारः । गुतासि गुतास्थः गुतास्थ । गुतास्मि गुतास्वः गुतास्मः । **४. लृट्** - गुष्यति गुष्यतः गुष्यन्ति । गुष्यसि गुष्यथः गुष्यथ । गुष्यामि गुष्यावः गुष्यामः । **५. लोट्** - गुवतु, गुवतात् गुवताम् गुवन्तु । गुव, गुवतात् गुवतम् गुवत । गुवानि गुवाव गुवाम । **६. लङ्** - अगुवत् अगुवताम् अगुवन् । अगुवः अगुवतम् अगुवत । अगुवम् अगुवाव अगुवाम । **७. विधिलिङ्** - गुवेत् गुवेताम् गुवेयुः । गुवेः गुवेतम् गुवेत । गुवेयम् गुवेव गुवेम । **८. आशीर्लिङ्** - गूयात् गूयास्ताम् गूयासुः । गूयाः गूयास्तम् गूयास्त । गूयासम् गूयास्व गूयास्म । **९. लुङ्** - अगुषीत् अगुताम्[2] अगुषुः । अगुषीः अगुतम् अगुत । अगुषम् अगुष्व अगुष्म । **१०. लृङ्** - अगुष्यत् अगुष्यताम् अगुष्यन् । अगुष्यः अगुष्यतम् अगुष्यत । अगुष्यम् अगुष्याव अगुष्याम ।

णिचि - गावयति-ते, **सनि** - जुगूषति, **यकि** - गूयते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. कुटादित्वात् ङिद्वद्भावः । ततः न गुणः ।

२. कुटादित्वेन ङित्त्वात् 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' इति सूत्रेण वृद्धिनिषेधे 'ह्रस्वादङ्गात्..' इति सिचः लोपः ।

१४००. ध्रु[1] - गतिस्थैर्ययोः । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (कुटादिः) 'ध्रुव' इति केचित् पठन्ति । तेषां मते सेडयं धातुः । 'स्थैर्ये ध्रवति, गत्यां तु स्थैर्ये च ध्रुवतीति शे' (श्लो.२२) इति देवः ।

१. लट् - ध्रुवति ध्रुवतः ध्रुवन्ति । ध्रुवसि ध्रुवथः ध्रुवथ । ध्रुवामि ध्रुवावः ध्रुवामः । **२. लिट्** - दुध्राव दुध्रुवतुः दुध्रुवुः । दुध्रुविथ दुध्रुवथुः दुध्रुव । दुध्राव, दुध्रव दुध्रुविव दुध्रुविम । **३. लुट्** - ध्रुता[2] ध्रुतारौ ध्रुतारः । ध्रुतासि ध्रुतास्थः ध्रुतास्थ । ध्रुतास्मि ध्रुतास्वः ध्रुतास्मः । **४. लृट्** - ध्रुष्यति ध्रुष्यतः ध्रुष्यन्ति । ध्रुष्यसि ध्रुष्यथः ध्रुष्यथ । ध्रुष्यामि ध्रुष्यावः ध्रुष्यामः । **५. लोट्** - ध्रुवतु, ध्रुवतात् ध्रुवताम् ध्रुवन्तु । ध्रुव, ध्रुवतात् ध्रुवतम् ध्रुवत । ध्रुवानि ध्रुवाव ध्रुवाम । **६. लङ्** - अध्रुवत् अध्रुवताम् अध्रुवन् । अध्रुवः अध्रुवतम् अध्रुवत । अध्रुवम् अध्रुवाव अध्रुवाम । **७. विधिलिङ्** - ध्रुवेत् ध्रुवेताम् ध्रुवेयुः । ध्रुवेः ध्रुवेतम् ध्रुवेत । ध्रुवेयम् ध्रुवेव ध्रुवेम । **८. आशीर्लिङ्** - ध्रूयात् ध्रूयास्ताम् ध्रूयासुः । ध्रूयाः ध्रूयास्तम् ध्रूयास्त । ध्रूयासम् ध्रूयास्व ध्रूयास्म । **९. लुङ्** - अध्रुषीत् अध्रुताम्[3] अध्रुषुः । अध्रुषीः अध्रुतम् अध्रुत । अध्रुषम् अध्रुष्व अध्रुष्म । **१०. लृङ्** - अध्रुष्यत् अध्रुष्यताम् अध्रुष्यन् । अध्रुष्यः अध्रुष्यतम् अध्रुष्यत । अध्रुष्यम् अध्रुष्याव अध्रुष्याम ।

णिचि - ध्रावयति-ते, **सनि** - दुध्रूषति, **यकि** - ध्रूयते ।

१. 'ध्रुव' इति केचित् पठन्ति । तन्मते तु सेडयम् धातुः । तथा सति - **१. ध्रुवति २. दुध्रोव ३. ध्रुविता ४. ध्रुविष्यति ८. ध्रुव्यात् ९. अध्रुवीत् १०. अध्रुविष्टाम्** इत्यादीनि रूपाणि भवन्ति ।

२. कुटादित्वात् ङिद्वद्भावः । ततः न गुणः ।

३. कुटादित्वेन ङित्त्वात् 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' इति सूत्रेण वृद्धिनिषेधे 'ह्रस्वादङ्गात्..' इति सिचः लोपः ।

१४०१. कुङ् - शब्दे । अकर्म, अनिट्, आत्मने, (कुटादिः) । 'अव्यक्तशब्दे कवते, कुवते त्वार्तशब्दने । कौतीति शब्दमात्रे स्यात्' (श्लो. २३) इति देवः । केचित् दीर्घन्तमिमं पठन्ति ।

१. लट् - कुवते कुवेते कुवन्ते । कुवसे कुवेथे कुवध्वे । कुवे कुवावहे कुवामहे । **२. लिट्** - चुकुवे चुकुवाते चुकुविरे । चुकुविषे चुकुवाथे चुकुविध्वे । चुकुवे चुकुविवहे चुकुविमहे । **३. लुट्** - कुता[1] कुतारौ कुतारः । कुतासे कुतासाथे कुताध्वे । कुताहे कुतास्वहे कुतास्महे । **४. लृट्** - कुष्यते कुष्येते कुष्यन्ते । कुष्यसे कुष्येथे कुष्यध्वे । कुष्ये कुष्यावहे कुष्यामहे । **५. लोट्** - कुवताम् कुवेताम् कुवन्ताम् । कुवस्व कुवेथाम् कुवध्वम् । कुवै कुवावहै कुवामहै । **६. लङ्** - अकुवत अकुवेताम् अकुवन्त । अकुवथाः अकुवेथाम् अकुवध्वम् । अकुवे अकुवावहि अकुवामहि । **७. विधिलिङ्** - कुवेत कुवेयाताम् कुवेरन् । कुवेथाः कुवेयाथाम् कुवेध्वम् । कुवेय कुवेवहि कुवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - कुषीष्ट कुषीयास्ताम् कुषीरन् । कुषीष्ठाः कुषीयास्थाम् कुषीध्वम् । कुषीय कुषीवहि कुषीमहि । **९. लुङ्** - अकुत[2] अकुषाताम् अकुषत । अकुथाः अकुषाथाम् अकुढ्वम् । अकुषि अकुष्वहि अकुष्महि । **१०. लृङ्** - अकुष्यत अकुष्येताम् अकुष्यन्त । अकुष्यथाः अकुष्येथाम् अकुष्यध्वम् । अकुष्ये अकुष्यावहि अकुष्यामहि ।

णिचि - कावयति-ते, **सनि** - चुकूषते, **यकि** - कूयते ।

१. 'कुङ्' इति ह्रस्वान्तः धातुः इति न्यासकारः । तदनुगुण्येन अत्र रूपाणि दर्शितानि । अयं 'दीर्घान्तः' इति कैयटादयः । दीर्घान्तत्वे **कुविता, कुविषीष्ट** इत्यादीनि रूपाणि ।

१४०२ पृङ् - व्यायामे । अकर्म, अनिट्, आत्मने । प्रायेण व्याङ्पूर्वः । प्रायेण व्याङ्पूर्वः । 'व्यायामः = उद्योगः । स च प्रवृत्तिमात्रम् । इति धा.का. (२.८३) 'प्रीतौ पृणोत्यृदन्तस्य व्यायामे प्रियते पृङः' (श्लो.

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३४) इति देवः ।

१. लट् - व्याप्रियते[१] व्याप्रियेते व्याप्रियन्ते । व्याप्रियसे व्याप्रियेथे व्याप्रियध्वे । व्याप्रिये व्याप्रियावहे व्याप्रियामहे । **२. लिट्** - व्यापप्रे व्यापप्राते व्यापप्रिरे । व्यापप्रिषे व्यापप्राथे व्यापप्रिध्वे । व्यापप्रे व्यापप्रिवहे व्यापप्रिमहे । **३. लुट्** - व्यापर्ता व्यापर्तारौ व्यापर्तारः । व्यापर्तासे व्यापर्तासाथे व्यापर्ताध्वे । व्यापर्ताहे व्यापर्तास्वहे व्यापर्तास्महे । **४. लृट्** - व्यापरिष्यते व्यापरिष्येते व्यापरिष्यन्ते । व्यापरिष्यसे व्यापरिष्येते व्यापरिष्यध्वे । व्यापरिष्ये व्यापरिष्यावहे व्यापरिष्यामहे । **५. लोट्** - व्याप्रियताम् व्याप्रियेताम् व्याप्रियन्ताम् । व्याप्रियस्व व्याप्रियेथाम् व्याप्रियध्वम् । व्याप्रियै व्याप्रियावहै व्याप्रियामहै । **६. लङ्** - व्याप्रियत व्याप्रियेताम् व्याप्रियन्त । व्याप्रियथाः व्याप्रियेथाम् व्याप्रियध्वम् । व्याप्रिये व्याप्रियावहि व्याप्रियामहि । **७. विधिलिङ्** - व्याप्रियेत व्याप्रियेयाताम् व्याप्रियेरन् । व्याप्रियेथाः व्याप्रियेयाथाम् व्याप्रियेध्वम् । व्याप्रियेय व्याप्रियेवहि व्याप्रियेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - व्यापृषीष्ट व्यापृषीयास्ताम् व्यापृषीरन् । व्यापृषीष्ठाः व्यापृषीयास्थाम् व्यापृषीध्वम् । व्यापृषीय व्यापृषीवहि व्यापृषीमहि । **९. लुङ्** - व्यापृत व्यापृषाताम् व्यापृषत । व्यापृथाः व्यापृषाथाम् व्यापृध्वम् । व्यापृषि व्यापृष्वहि व्यापृष्महि । **१०. लृङ्** - व्यापरिष्यत व्यापरिष्येताम् व्यापरिष्यन्त । व्यापरिष्यथाः व्यापरिष्येथाम् व्यापरिष्यध्वम् । व्यापरिष्ये व्यापरिष्यावहि व्यापरिष्यामहि ।

णिचि - व्यापारयति-ते, **सनि** - व्यापुपूर्षते, **यकि** - व्याप्रियते ।

१. 'रिङ्शयग्लिङ्क्षु' इति रिङादेशः, 'श'परत्वात् । 'अचि श्नुधातु...' इति इयङ् ।

१४०३. मृङ् - प्राणत्यागे । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'मृणाति हिंसार्थे प्यादेर्मृङस्तु म्रियते पदम्' (श्लो. ३४) इति देवः ।

१. लट् - म्रियते म्रियेते म्रियन्ते । म्रियसे म्रियेथे म्रियध्वे । म्रिये म्रियावहे म्रियामहे । **२. लिट्** - ममार[१] मम्रतुः मम्रुः । ममर्थ मम्रथुः मम्र । ममार-ममर मम्रिव मम्रिम । **३. लुट्** - मर्ता[२] मर्तारौ मर्तारः । मर्तासि मर्तास्थः मर्तास्थ । मर्तास्मि मर्तास्वः मर्तास्मः । **४. लृट्** - मरिष्यति[३] मरिष्यतः मरिष्यन्ति । मरिष्यसि मरिष्यथः मरिष्यथ । मरिष्यामि मरिष्यावः मरिष्यामः । **५. लोट्** - म्रियताम् म्रियेताम् म्रियन्ताम् । म्रियस्व म्रियेथाम् म्रियध्वम् । म्रियै म्रियावहै म्रियामहै । **६. लङ्** - अम्रियत अम्रियेताम् अम्रियन्त । अम्रियथाः अम्रियेथाम् अम्रियध्वम् । अम्रिये अम्रियावहि अम्रियामहि । **७. विधिलिङ्** - म्रियेत म्रियेयाताम् म्रियेरन् । म्रियेथाः म्रियेयाथाम् म्रियेध्वम् । म्रियेय म्रियेवहि म्रियेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - मृषीष्ट मृषीयास्ताम् मृषीरन् । मृषीष्ठाः मृषीयास्थाम् मृषीध्वम् । मृषीय मृषीवहि मृषीमहि । **९. लुङ्** - अमृत अमृषाताम् अमृषत । अमृथाः अमृषाथाम् अमृढ्वम् । अमृषि अमृष्वहि अमृष्महि । **१०. लृङ्** - अमरिष्यत्[४] अमरिष्यताम् अमरिष्यन् । अमरिष्यः अमरिष्यतम् अमरिष्यत । अमरिष्यम् अमरिष्याव अमरिष्याम ।

णिचि - मारयति-ते, **सनि** - मुमूर्षति[५], **यकि** - म्रियते

१, २, ३, ४. 'म्रियतेर्लुङ्लिङोश्च' - लुङ्लिङोः शितश्च प्रकृतिभुतात् मृङः तङ् नान्यत्र । तस्मात् परस्मैपदित्वम् ।

५. 'पूर्ववत्सनः इति तङ् अत्र न भवति । नहि म्रियतिमात्रम् आत्मनेपदस्य निमित्तं, किन्तु शिल्लङ्लिङः अपि । न चात्र ते म्रियतेरनन्तराः सम्भवन्ति' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१४०४. रि - गतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् - रियति[१] रियतः रियन्ति । रियसि रियथः रियथ । रियामि रियावः रियामः । **२. लिट्** - रिराय रिर्यथुः रिर्युः । रिरयिथ-रिरेथ रिर्यथुः रिर्यय । रिराय, रिरय रिर्यिव रिर्यिम । **३. लुट्** - रेता रेतारौ रेतारः । रेतासि रेतास्थः रेतास्थ । रेतास्मि रेतास्वः रेतास्मः । **४. लृट्** - रेष्यति रेष्यतः रेष्यन्ति ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रेष्यसि रेष्यथः रेष्यथ । रेष्यामि रेष्यावः रेष्यामः । **५. लोट्** – रियतु, रियतात् रियताम् रियन्तु । रिय, रियतात् रियतम् रियत । रियाणि रियाव रियाम । **६. लङ्** – अरियत् अरियताम् अरियन् । अरियः अरियतम् अरियत । अरियम् अरियाव अरियाम । **७. विधिलिङ्** – रियेत् रियेताम् रियेयुः । रियेः रियेतम् रियेत । रियेयम् रियेव रियेम । **८. आशीर्लिङ्** – रीयात् रीयास्ताम् रीयासुः । रीयाः रीयास्तम् रीयास्त । रीयासम् रीयास्व रीयास्म । **९. लुङ्** – अरैषीत् अरैष्टाम् अरैषुः । अरैषीः अरैष्टम् अरैष्ट । अरैषम् अरैष्व अरैष्म । **१०. लृङ्** – अरेष्यत् अरेष्यताम् अरेष्यन् । अरेष्यः अरेष्यतम् अरेष्यत । अरेष्यम् अरेष्याव अरेष्याम ।

णिचि – राययति-ते, **सनि** – रिरीषति, **यकि** – रीयते ।

१. शे कृते तिपमाश्रित्य इकारस्य परत्वात् लघूपधगुणे प्राप्ते अन्तरङ्गत्वात् इयङ् ।

१४०५. पि – गतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – पियति[1] पियतः पियन्ति । पियसि पियथः पियथ । पियामि पियावः पियामः । **२. लिट्** – पिपाय पिप्यथुः पिप्युः । पिपयिथ-पिपेथ पिप्यथुः पिप्य । पिपाय, पिपय पिप्यिव पिप्यिम । **३. लुट्** – पेता पेतारौ पेतारः । पेतासि पेतास्थः पेतास्थ । पेतास्मि पेतास्वः पेतास्मः । **४. लृट्** – पेष्यति पेष्यतः पेष्यन्ति । पेष्यसि पेष्यथः पेष्यथ । पेष्यामि पेष्यावः पेष्यामः । **५. लोट्** – पियतु, पियतात् पियताम् पियन्तु । पिय, पियतात् पियतम् पियत । पियानि पियाव पियाम । **६. लङ्** – अपियत् अपियताम् अपियन् । अपियः अपियतम् अपियत । अपियम् अपियाव अपियाम । **७. विधिलिङ्** – पियेत् पियेताम् पियेयुः । पियेः पियेतम् पियेत । पियेयम् पियेव पियेम । **८. आशीर्लिङ्** – पीयात् पीयास्ताम् पीयासुः । पीयाः पीयास्तम् पीयास्त । पीयासम् पीयास्व पीयास्म । **९. लुङ्** – अपैषीत् अपैष्टाम् अपैषुः । अपैषीः अपैष्टम् अपैष्ट । अपैषम् अपैष्व अपैष्म । **१०. लृङ्** – अपेष्यत् अपेष्यताम् अपेष्यन् । अपेष्यः अपेष्यतम् अपेष्यत । अपेष्यम् अपेष्याव अपेष्याम ।

णिचि – पाययति-ते, **सनि** – पिपीषति, **यकि** – पीयते

१. शे कृते तिपमाश्रित्य इकारस्य परत्वात् लघूपधगुणे प्राप्ते अन्तरङ्गत्वात् इयङ् ।

१४०६. धि – धारणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'गतौ' इति द्रुमे ।

१. लट् – धियति[1] धियतः धियन्ति । धियसि धियथः धियथ । धियामि धियावः धियामः । **२. लिट्** – दिधाय दिध्यथुः दिध्युः । दिधयिथ-दिधेथ दिध्यथुः दिध्य । दिधाय, दिधय दिध्यिव दिध्यिम । **३. लुट्** – धेता धेतारौ धेतारः । धेतासि धेतास्थः धेतास्थ । धेतास्मि धेतास्वः धेतास्मः । **४. लृट्** – धेष्यति धेष्यतः धेष्यन्ति । धेष्यसि धेष्यथः धेष्यथ । धेष्यामि धेष्यावः धेष्यामः । **५. लोट्** – धियतु, धियतात् धियताम् धियन्तु । धिय, धियतात् धियतम् धियत । धियानि धियाव धियाम । **६. लङ्** – अधियत् अधियताम् अधियन् । अधियः अधियतम् अधियत । अधियम् अधियाव अधियाम । **७. विधिलिङ्** – धियेत् धियेताम् धियेयुः । धियेः धियेतम् धियेत । धियेयम् धियेव धियेम । **८. आशीर्लिङ्** – धीयात् धीयास्ताम् धीयासुः । धीयाः धीयास्तम् धीयास्त । धीयासम् धीयास्व धीयास्म । **९. लुङ्** – अधैषीत् अधैष्टाम् अधैषुः । अधैषीः अधैष्टम् अधैष्ट । अधैषम् अधैष्व अधैष्म । **१०. लृङ्** – अधेष्यत् अधेष्यताम् अधेष्यन् । अधेष्यः अधेष्यतम् अधेष्यत । अधेष्यम् अधेष्याव अधेष्याम ।

णिचि – धाययति-ते, **सनि** – दिधीषति, **यकि** – धीयते ।

१. शे कृते तिपमाश्रित्य इकारस्य परत्वात् लघूपधगुणे प्राप्ते अन्तरङ्गत्वात् इयङ् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१४०७. क्षि - निवासगत्योः । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'क्षये क्षयति, हिंसायां क्षिणातीति षितो भवेत् । निवासगत्योः क्षियति, क्षिणोत्यवणुणे क्षिणोः' (श्लो. १२-१३) इति देवः ।

१. लट् - क्षियति[1] क्षियतः क्षियन्ति । क्षियसि क्षियथः क्षियथ । क्षियामि क्षियावः क्षियामः । **२. लिट्** - चिक्षाय चिक्षियथुः चिक्षियुः । चिक्षयिथ-चिक्षेथ चिक्षियथुः चिक्षिय । चिक्षाय, चिक्षय चिक्षियिव चिक्षियिम । **३. लुट्** - क्षेता क्षेतारौ क्षेतारः । क्षेतासि क्षेतास्थः क्षेतास्थ । क्षेतास्मि क्षेतास्वः क्षेतास्मः । **४. लृट्** - क्षेष्यति क्षेष्यतः क्षेष्यन्ति । क्षेष्यसि क्षेष्यथः क्षेष्यथ । क्षेष्यामि क्षेष्यावः क्षेष्यामः । **५. लोट्** - क्षियतु, क्षियतात् क्षियताम् क्षियन्तु । क्षिय, क्षियतात् क्षियतम् क्षियत । क्षियाणि क्षियाव क्षियाम । **६. लङ्** - अक्षियत् अक्षियताम् अक्षियन् । अक्षियः अक्षियतम् अक्षियत । अक्षियम् अक्षियाव अक्षियाम । **७. विधिलिङ्** - क्षियेत् क्षियेताम् क्षियेयुः । क्षियेः क्षियेतम् क्षियेत । क्षियेयम् क्षियेव धियेम । **८. आशीर्लिङ्** - क्षीयात् क्षीयास्ताम् क्षीयासुः । क्षीयाः क्षीयास्तम् क्षीयास्त । क्षीयासम् क्षीयास्व क्षीयास्म । **९. लुङ्** - अक्षैषीत् अक्षैष्टाम् अक्षैषुः । अक्षैषीः अक्षैष्टम् अक्षैष्ट । अक्षैषम् अक्षैष्व अक्षैष्म । **१०. लृङ्** - अक्षेष्यत् अक्षेष्यताम् अक्षेष्यन् । अक्षेष्यः अक्षेष्यतम् अक्षेष्यत । अक्षेष्यम् अक्षेष्याव अक्षेष्याम ।

णिचि - क्षाययति-ते, **सनि** - चिक्षीषति, **यकि** - क्षीयते

१. शे कृते तिपमाश्रित्य इकारस्य परत्वात् लघूपधगुणे प्राप्ते अन्तरङ्गत्वात् इयङ् ।

१४०८. षू - प्रेरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'प्रेरणे सुवति प्राणिप्रसवे सूयते भवेत् । प्राणिगर्भविमोकेऽर्थे सूते शे श्यनि शब्लुकि' (श्लो. २५) इति देवः ।

१. लट् - सुवति सुवतः सुवन्ति । सुवसि सुवथः सुवथ । सुवामि सुवावः सुवामः । **२. लिट्** - सुषाव सुषुवतुः सुषुवुः । सुषुविथ सुषुवथुः सुषुव । सुषाव, सुषव सुषुविव सुषुविम । **३. लुट्** - सविता सवितारौ सवितारः । सवितासि सवितास्थः सवितास्थ । सवितास्मि सवितास्वः सवितास्मः । **४. लृट्** - सविष्यति सविष्यतः सविष्यन्ति । सविष्यसि सविष्यथः सविष्यथ । सविष्यामि सविष्यावः सविष्यामः । **५. लोट्** - सुवतु, सुवतात् सुवताम् सुवन्तु । सुव, सुवतात् सुवतम् सुवत । सुवानि सुवाव सुवाम । **६. लङ्** - असुवत् असुवताम् असुवन् । असुवः असुवतम् असुवत । असुवम् असुवाव असुवाम । **७. विधिलिङ्** - सुवेत् सुवेताम् सुवेयुः । सुवेः सुवेतम् सुवेत । सुवेयम् सुवेव सुवेम । **८. आशीर्लिङ्** - सूयात् सूयास्ताम् सूयासुः । सूयाः सूयास्तम् सूयास्त । सूयासम् सूयास्व सूयास्म । **९. लुङ्** - असावीत् असाविष्टाम् असाविषुः । असावीः असाविष्टम् असाविष्ट । असाविषम् असाविष्व असाविष्म । **१०. लृङ्** - असविष्यत् असविष्यताम् असविष्यन् । असविष्यः असविष्यतम् असविष्यत । असविष्यम् असविष्याव असविष्याम ।

णिचि - सावयति-ते, **सनि** - सुसूषति, **यकि** - सूयते

१४०९. कॄ - विक्षेपे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'कृणन् कृणीते हिंसायां विक्षेपे किरतीति शे' (श्लो. ३९) - देवः ।

१. लट् - किरति[1] किरतः किरन्ति । किरसि किरथः किरथ । किरामि किरावः किरामः । **२. लिट्** - चकार चकरतुः[2] चकरुः । चकरिथ चकरथुः चकर । चकार-चकर चकरिव चकरिम । **३. लुट्** - (i) करिता करितारौ करितारः । करितासि करितास्थः करितास्थ । करितास्मि करितास्वः करितास्मः । (ii) करीता[3] करीतारौ करीतारः । करीतासि करीतास्थः करीतास्थ । करीतास्मि करीतास्वः करीतास्मः । **४. लृट्** - (i) करिष्यति करिष्यतः करिष्यन्ति । करिष्यसि करिष्यथः करिष्यथ । करिष्यामि करिष्यावः करिष्यामः । (ii) करीष्यति करीष्यतः करीष्यन्ति । करीष्यसि करीष्यथः करीष्यथ । करीष्यामि करीष्यावः करीष्यामः । **५. लोट्** - किरतु, किरतात् किरताम् किरन्तु । किर, किरतात् किरतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

किरत । किराणि किराव किराम । **६. लङ्** – अकिरत् अकिरताम् अकिरन् । अकिरः अकिरतम् अकिरत । अकिरम् अकिराव अकिराम । **७. विधिलिङ्** – किरेत् किरेताम् किरेयुः । किरेः किरेतम् किरेत । किरेयम् किरेव किरेम । **८. आशीर्लिङ्** – कीर्यात् कीर्यास्ताम् कीर्यासुः । कीर्याः कीर्यास्तम् कीर्यास्त । कीर्यासम् कीर्यास्व कीर्यास्म । **९. लुङ्** – अकारीत् अकारिष्टाम् अकारिषुः । अकारीः अकारिष्टम् अकारिष्ट । अकारिषम् अकारिष्व अकारिष्म ।**१०. लृङ्** – (i) अकरिष्यत् अकरिष्यताम् अकरिष्यन् । अकरिष्यः अकरिष्यतम् अकरिष्यत । अकरिष्यम् अकरिष्याव अकरिष्याम । (ii) अकरीष्यत् अकरीष्यताम् अकरीष्यन् । अकरीष्यः अकरीष्यतम् अकरीष्यत । अकरीष्यम् अकरीष्याव अकरीष्याम ।

णिचि – कारयति-ते, **सनि** – चिकरिषति[४], **यकि** – कीर्यते

१. 'ऋुत इद्धातोः' इति इत्, रपरत्वम् ।
२. 'ऋच्छत्यॄताम्..' इति गुणः ।
३. 'वॄतो वा' इति वा दीर्घः ।
४. 'किरश्च पञ्चभ्यः' - कॄ, गॄ, दृङ्, धृङ्, प्रच्छ एभ्यः सनः इट् स्यात् ।

१४१०. गॄ – निगरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । निगरणम् भक्षणम् । 'ज्ञाने गारयते, गिरेन्निगरणे, शब्दे गृणाति त्रयम्, युक्तं ग्रो गरतीति सेकविषये ह्रस्वान्तधातोः शपि' (श्लो. ३३) इति देवः ।

१. लट् – (i) गिरति गिरतः गिरन्ति । गिरसि गिरथः गिरथ । गिरामि गिरावः गिरामः । (ii) गिलति[१] गिलतः गिलन्ति । गिलसि गिलथः गिलथ । गिलामि गिलावः गिलामः । **२. लिट्** – (i) जगार जगरतुः जगरुः । जगरिथ जगरथुः जगर । जगार-जगर जगरिव जगरिम । (ii) जगाल[२] जगलतुः जगलुः । जगलिथ जगलथुः जगल । जगाल-जगल जगलिव जगलिम । **३. लुट्** – (i) गरिता गरितारौ गरितारः । गरितासि गरितास्थः गरितास्थ । गरितास्मि गरितास्वः गरितास्मः । (ii) गरीता[३] गरीतारौ गरीतारः । गरीतासि गरीतास्थः गरीतास्थ । गरीतास्मि गरीतास्वः गरीतास्मः । (iii) गलिता गलितारौ गलितारः । गलितासि गलितास्थः गलितास्थ । गलितास्मि गलितास्वः गलितास्मः । (iv) गलीता[३] गलीतारौ गलीतारः । गलीतासि गलीतास्थः गलीतास्थ । गलीतास्मि गलीतास्वः गलीतास्मः । **४. लृट्** – (i) गरिष्यति गरिष्यतः गरिष्यन्ति । गरिष्यसि गरिष्यथः गरिष्यथ । गरिष्यामि गरिष्यावः गरिष्यामः । (ii) गरीष्यति गरीष्यतः गरीष्यन्ति । गरीष्यसि गरीष्यथः गरीष्यथ । गरीष्यामि गरीष्यावः गरीष्यामः । (iii) गलिष्यति गलिष्यतः गलिष्यन्ति । गलिष्यसि गलिष्यथः गलिष्यथ । गलिष्यामि गलिष्यावः गलिष्यामः । (iv) गलीष्यति गलीष्यतः गलीष्यन्ति । गलीष्यसि गलीष्यथः गलीष्यथ । गलीष्यामि गलीष्यावः गलीष्यामः । **५. लोट्** – (i) गिरतु, गिरतात् गिरताम् गिरन्तु । गिर, गिरतात् गिरतम् गिरत । गिराणि गिराव गिराम । (ii) गिलतु, गिलतात् गिलताम् गिलन्तु । गिल, गिलतात् गिलतम् गिलत । गिलानि गिलाव गिलाम । **६. लङ्** – (i) अगिरत् अगिरताम् अगिरन् । अगिरः अगिरतम् अगिरत । अगिरम् अगिराव अगिराम । (ii) अगिलत् अगिलताम् अगिलन् । अगिलः अगिलतम् अगिलत । अगिलम् अगिलाव अगिलाम । **७. विधिलिङ्** – (i) गिरेत् गिरेताम् गिरेयुः । गिरेः गिरेतम् गिरेत । गिरेयम् गिरेव गिरेम । (ii) गिलेत् गिलेताम् गिलेयुः । गिलेः गिलेतम् गिलेत । गिलेयम् गिलेव गिलेम । **८. आशीर्लिङ्** – गीर्यात् गीर्यास्ताम् गीर्यासुः । गीर्याः गीर्यास्तम् गीर्यास्त । गीर्यासम् गीर्यास्व गीर्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अगारीत् अगारिष्टाम् अगारिषुः । अगारीः अगारिष्टम् अगारिष्ट । अगारिषम् अगारिष्व अगारिष्म । (ii) अगालीत् अगालिष्टाम् अगालिषुः । अगालीः अगालिष्टम् अगालिष्ट । अगालिषम् अगालिष्व अगालिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अगरिष्यत् अगरिष्यताम् अगरिष्यन् । अगरिष्यः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अगरिष्यतम् अगरिष्यत । अगरिष्यम् अगरिष्याव अगरिष्याम । (ii) अगरीष्यत् अगरीष्यताम् अगरीष्यन् । अगरीष्यः अगरीष्यतम् अगरीष्यत । अगरीष्यम् अगरीष्याव अगरीष्याम । (iii) अगलिष्यत् अगलिष्यताम् अगलिष्यन् । अगलिष्यः अगलिष्यतम् अगलिष्यत । अगलिष्यम् अगलिष्याव अगलिष्याम । (iv) अगलीष्यत् अगलीष्यताम् अगलीष्यन् । अगलीष्यः अगलीष्यतम् अगलीष्यत । अगलीष्यम् अगलीष्याव अगलीष्याम ।

णिचि – गारयति-गालयति[३], **सनि** – जिगरिषति/जिगलिषति[४], **यकि** – गीर्यते

१. 'अचि विभाषा' - गिरतेः रेफस्य लत्वं वा स्यात् अजादौ ।

२. 'वृतो वा' इति वा दीर्घः ।

३. 'अचि विभाषा' इति सूत्रं णिचि अपि प्रवर्तते ।

४. 'किरश्च पञ्चभ्यः' - कृ, गृ, दृङ्, धृङ्, प्रच्छ एभ्यः सनः इट् स्यात् ।

१४११. दृङ् – आदरे । सकर्मकः, अनिट्, आत्मने । प्रायेणायम् आङ्पूर्वकः । 'दरेद् दृणाति द्रियते क्रमाद् भीदारणादरे' (श्लो. ३६) इति देवः ।

१. लट् – आद्रियते आद्रियेते आद्रियन्ते । आद्रियसे आद्रियेथे आद्रियध्वे । आद्रिये आद्रियावहे आद्रियामहे । **२. लिट्** – आदद्रे आदद्राते आदद्रिरे । आदद्रिषे आदद्राथे आदद्रिध्वे । आदद्रे आदद्रिवहे आदद्रिमहे । **३. लुट्** – आदर्ता आदर्तारौ आदर्तारः । आदर्तासे आदर्तासाथे आदर्ताध्वे । आदर्ताहे आदर्तास्वहे आदर्तास्महे । **४. लृट्** – आदरिष्यते आदरिष्येते आदरिष्यन्ते । आदरिष्यसे आदरिष्येते आदरिष्यध्वे । आदरिष्ये आदरिष्यावहे आदरिष्यामहे । **५. लोट्** – आद्रियताम् आद्रियेताम् आद्रियन्ताम् । आद्रियस्व आद्रियेथाम् आद्रियध्वम् । आद्रियै आद्रियावहै आद्रियामहै । **६. लङ्** – आद्रियत आद्रियेताम् आद्रियन्त । आद्रियथाः आद्रियेथाम् आद्रियध्वम् । आद्रिये आद्रियावहि आद्रियामहि । **७. विधिलिङ्** – आद्रियेत आद्रियेयाताम् आद्रियेरन् । आद्रियेथाः आद्रियेयाथाम् आद्रियेध्वम् । आद्रियेय आद्रियेवहि आद्रियेमहि **८. आशीर्लिङ्** – आदृषीष्ट आदृषीयास्ताम् आदृषीरन् । आदृषीष्ठाः आदृषीयास्थाम् आदृषीध्वम् । आदृषीय आदृषीवहि आदृषीमहि ।**९. लुङ्** – आदृत आदृषाताम् आदृषत । आदृथाः आदृषाथाम् आदृढ्वम् । आदृषि आदृष्वहि आदृष्महि । **१०. लृङ्** – आदरिष्यत आदरिष्येताम् आदरिष्यन्त । आदरिष्यथाः आदरिष्येथाम् आदरिष्यध्वम् । आदरिष्ये आदरिष्यावहि आदरिष्यामहि ।

णिचि – आदारयति-ते, **सनि** – आदिदरिषते[१], **यकि** – आद्रियते ।

१. 'किरश्च पञ्चभ्यः' - कृ, गृ,दृङ्, धृङ्, प्रच्छ एभ्यः सनः इट् स्यात् ।

१४१२. धृङ् – अवस्थाने । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'धारणे च' इति द्रुमे । 'ध्रियते स्यादवस्थाने धृङोऽवध्वंसने पुनः । धरते धरतीत्युभे' (श्लो. २९) इति देवः ।

१. लट् – ध्रियते ध्रियेते ध्रियन्ते । ध्रियसे ध्रियेथे ध्रियध्वे । ध्रिये ध्रियावहे ध्रियामहे । **२. लिट्** – दध्रे दध्राते दध्रिरे । दध्रिषे दध्राथे दध्रिध्वे । दध्रे दध्रिवहे दध्रिमहे । **३. लुट्** – धर्ता धर्तारौ धर्तारः । धर्तासे धर्तासाथे धर्ताध्वे । धर्ताहे धर्तास्वहे धर्तास्महे । **४. लृट्** – धरिष्यते धरिष्येते धरिष्यन्ते । धरिष्यसे धरिष्येते धरिष्यध्वे । धरिष्ये धरिष्यावहे धरिष्यामहे । **५. लोट्** – ध्रियताम् ध्रियेताम् ध्रियन्ताम् । ध्रियस्व ध्रियेथाम् ध्रियध्वम् । ध्रियै ध्रियावहै ध्रियामहै । **६. लङ्** – अध्रियत अध्रियेताम् अध्रियन्त । अध्रियथाः अध्रियेथाम् अध्रियध्वम् । अध्रिये अध्रियावहि अध्रियामहि । **७. विधिलिङ्** – ध्रियेत ध्रियेयाताम् ध्रियेरन् । ध्रियेथाः ध्रियेयाथाम् ध्रियेध्वम् । ध्रियेय ध्रियेवहि ध्रियेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – धृषीष्ट धृषीयास्ताम् धृषीरन् । धृषीष्ठाः धृषीयास्थाम् धृषीध्वम् । धृषीय धृषीवहि धृषीमहि । **९. लुङ्** – अधृत अधृषाताम् अधृषत । अधृथाः अधृषाथाम् अधृढ्वम् । अधृषि अधृष्वहि अधृष्महि । **१०. लृङ्** – अधरिष्यत अधरिष्येताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अधरिष्यन्त । अधरिष्यथाः अधरिष्येथाम् अधरिष्यध्वम् । अधरिष्ये अधरिष्यावहि अधरिष्यामहि ।
णिचि – धारयति-ते, **सनि** – दिधरिषते[1], **यकि** – ध्रियते

१. 'किरश्च पञ्चभ्यः' – कृ, गृ, दृङ्, धृङ्, प्रच्छ एभ्यः सनः इट् स्यात् ।

१४१३. प्रच्छ – ज्ञीप्सायाम् । द्विकर्म, अनिट्, परस्मै । ज्ञातुम् इच्छा ज्ञीप्सा ।

१. लट् – पृच्छति[1] पृच्छतः पृच्छन्ति । पृच्छसि पृच्छथः पृच्छथ । पृच्छामि पृच्छावः पृच्छामः । **२. लिट्** – पप्रच्छ पप्रच्छतुः पप्रच्छुः । पप्रच्छिथ-पप्रष्ठ पप्रच्छथुः पप्रच्छ । पप्रच्छ प्रपच्छिव प्रपच्छिम । **३. लुट्** – प्रष्टा प्रष्टारौ प्रष्टारः । प्रष्टासि प्रष्टास्थः प्रष्टास्थ । प्रष्टास्मि प्रष्टास्वः प्रष्टास्मः । **४. लृट्** – प्रक्ष्यति प्रक्ष्यतः प्रक्ष्यन्ति । प्रक्ष्यसि प्रक्ष्यथः प्रक्ष्यथ । प्रक्ष्यामि प्रक्ष्यावः प्रक्ष्यामः । **५. लोट्** – पृच्छतु, पृच्छतात् पृच्छताम् पृच्छन्तु । पृच्छ, पृच्छतात् पृच्छतम् पृच्छत । पृच्छानि पृच्छाव पृच्छाम । **६. लङ्** – अपृच्छत् अपृच्छताम् अपृच्छन् । अपृच्छः अपृच्छतम् अपृच्छत । अपृच्छम् अपृच्छाव अपृच्छाम । **७. विधिलिङ्** – पृच्छेत् पृच्छेताम् पृच्छेयुः । पृच्छेः पृच्छेतम् पृच्छेत । पृच्छेयम् पृच्छेव पृच्छेम । **८. आशीर्लिङ्** – पृच्छ्यात् पृच्छ्यास्ताम् पृच्छ्यासुः । पृच्छ्याः पृच्छ्यास्तम् पृच्छ्यास्त । पृच्छ्यासम् पृच्छ्यास्व पृच्छ्यास्म । **९. लुङ्** – अप्राक्षीत् अप्राष्टाम् अप्राक्षुः । अप्राक्षीः अप्राष्टम् अप्राष्ट । अप्राक्षम् अप्राक्ष्व अप्राक्ष्म । **१०. लृङ्** – अप्रक्ष्यत् अप्रक्ष्यताम् अप्रक्ष्यन् । अप्रक्ष्यः अप्रक्ष्यतम् अप्रक्ष्यत । अप्रक्ष्यम् अप्रक्ष्याव अप्रक्ष्याम ।
णिचि – प्रच्छयति-ते, **सनि** – पिपृच्छिषति[1], **यकि** – पृच्छ्यते[2]

१. 'छे च' इति तुकि श्चुत्वम् । क्ङिति 'ग्रहिज्या...' इति सम्प्रसारणम् ।

२. यकः कित्वात् 'ग्रहिज्या....' इइत सूत्रेण सम्प्रसारणम् ।

१४१४. सृज – विसर्गे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'सर्गे सृज्यते सृजतीति च' (श्लो. ६२) इति देवः ।

१. लट् – सृजति सृजतः सृजन्ति । सृजसि सृजथः सृजथ । सृजामि सृजावः सृजामः । **२. लिट्** – ससर्ज ससृजतुः ससृजुः । ससर्जिथ-सस्रष्ठ ससृजथुः ससृज । ससर्ज ससृजिव ससृजिम । **३. लुट्** – स्रष्टा स्रष्टारौ स्रष्टारः । स्रष्टासि स्रष्टास्थः स्रष्टास्थ । स्रष्टास्मि स्रष्टास्वः स्रष्टास्मः । **४. लृट्** – स्रक्ष्यति स्रक्ष्यतः स्रक्ष्यन्ति । स्रक्ष्यसि स्रक्ष्यथः स्रक्ष्यथ । स्रक्ष्यामि स्रक्ष्यावः स्रक्ष्यामः । **५. लोट्** – सृजतु, सृजतात् सृजताम् सृजन्तु । सृज, सृजतात् सृजतम् सृजत । सृजानि सृजाव सृजाम । **६. लङ्** – असृजत् असृजताम् असृजन् । असृजः असृजतम् असृजत । असृजम् असृजाव असृजाम । **७. विधिलिङ्** – सृजेत् सृजेताम् सृजेयुः । सृजेः सृजेतम् सृजेत । सृजेयम् सृजेव सृजेम । **८. आशीर्लिङ्** – सृज्यात् सृज्यास्ताम् सृज्यासुः । सृज्याः सृज्यास्तम् सृज्यास्त । सृज्यासम् सृज्यास्व सृज्यास्म । **९. लुङ्** – अस्राक्षीत् अस्राष्टाम् अस्राक्षुः । अस्राक्षीः अस्राष्टम् अस्राष्ट । अस्राक्षम् अस्राक्ष्व अस्राक्ष्म । **१०. लृङ्** – अस्रक्ष्यत् अस्रक्ष्यताम् अस्रक्ष्यन् । अस्रक्ष्यः अस्रक्ष्यतम् अस्रक्ष्यत । अस्रक्ष्यम् अस्रक्ष्याव अस्रक्ष्याम ।
णिचि – सर्जयति-ते, **सनि** – सिसृक्षति, **यकि** – सृज्यते ।

१४१५. टु मस्जो – शुद्धौ । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'शुद्ध्या स्नानं, ब्रुडनं च लक्ष्यते' इति क्षीरस्वामी । ब्रुडनम् – संवरणम् ।

१. लट् – मज्जति[1] मज्जतः मज्जन्ति । मज्जसि मज्जथः मज्जथ । मज्जामि मज्जावः मज्जामः । **२. लिट्** – ममज्ज ममज्जतुः ममज्जुः । ममज्जिथ-ममङ्क्थ ममज्जथुः ममज्ज । ममज्ज ममज्जिव ममज्जिम । **३. लुट्** – मङ्क्ता[2] मङ्क्तारौ मङ्क्तारः । मङ्क्तासि मङ्क्तास्थः मङ्क्तास्थ । मङ्क्तास्मि मङ्क्तास्वः मङ्क्तास्मः । **४. लृट्** – मङ्क्ष्यति मङ्क्ष्यतः मङ्क्ष्यन्ति । मङ्क्ष्यसि मङ्क्ष्यथः मङ्क्ष्यथ । मङ्क्ष्यामि मङ्क्ष्यावः मङ्क्ष्यामः । **५. लोट्** – मज्जतु, मज्जतात् मज्जताम् मज्जन्तु । मज्ज, मज्जतात् मज्जतम् मज्जत । मज्जानि मज्जाव मज्जाम । **६. लङ्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमज्जत् अमज्जताम् अमज्जन् । अमज्जः अमज्जतम् अमज्जत । अमज्जम् अमज्जाव अमज्जाम । **७. विधिलिङ्** - मज्जेत् मज्जेताम् मज्जेयुः । मज्जेः मज्जेतम् मज्जेत । मज्जेयम् मज्जेव मज्जेम । **८. आशीर्लिङ्** - मज्ज्यात् मज्ज्यास्ताम् मज्ज्यासुः । मज्ज्याः मज्ज्यास्तम् मज्ज्यास्त । मज्ज्यामम् मज्ज्यास्व मज्ज्यास्म । **९. लुङ्** - अमाङ्क्षीत् अमाङ्क्ताम् अमाङ्क्षुः । अमाङ्क्षीः अमाङ्क्तम् अमाङ्क्त । अमाङ्क्षम् अमाङ्क्ष्व अमाङ्क्ष्म । **१०. लृङ्** - अमङ्क्ष्यत् अमङ्क्ष्यताम् अमङ्क्ष्यन् । अमङ्क्ष्यः अमङ्क्ष्यतम् अमङ्क्ष्यत । अमङ्क्ष्यम् अमङ्क्ष्याव अमङ्क्ष्याम ।

णिचि - मज्जयति-ते, **सनि** - मिमङ्क्षति, **यकि** - मज्ज्यते

१. 'झलां जश...' इति सकारस्य दकारः । तस्य श्चुत्वेन जकारः ।

२. 'मस्जिनशोर्झलि' इति नुम् ।

१४१६. रुजो भङ्गे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'भङ्गे रुजति, हिंसायां रोजयेदिति णौ रुजेः' (श्लो. ६९) इति देवः ।

१. लट् - रुजति रुजतः रुजन्ति । रुजसि रुजथः रुजथ । रुजामि रुजावः रुजामः । **२. लिट्** - रुरोज रुरुजतुः रुरुजुः । रुरोजिथ रुरुजथुः रुरुज । रुरोज रुरुजिव रुरुजिम । **३. लुट्** - रोक्ता रोक्तारौ रोक्तारः । रोक्तासि रोक्तास्थः रोक्तास्थ । रोक्तास्मि रोक्तास्वः रोक्तास्मः । **४. लृट्** - रोक्ष्यति रोक्ष्यतः रोक्ष्यन्ति । रोक्ष्यसि रोक्ष्यथः रोक्ष्यथ । रोक्ष्यामि रोक्ष्यावः रोक्ष्यामः । **५. लोट्** - रुजतु, रुजतात् रुजताम् रुजन्तु । रुज, रुजतात् रुजतम् रुजत । रुजानि रुजाव रुजाम । **६. लङ्** - अरुजत् अरुजताम् अरुजन् । अरुजः अरुजतम् अरुजत । अरुजम् अरुजाव अरुजाम । **७. विधिलिङ्** - रुजेत् रुजेताम् रुजेयुः । रुजेः रुजेतम् रुजेत । रुजेयम् रुजेव रुजेम । **८. आशीर्लिङ्** - रुज्यात् रुज्यास्ताम् रुज्यासुः । रुज्याः रुज्यास्तम् रुज्यास्त । रुज्यासम् रुज्यास्व रुज्यास्म । **९. लुङ्** - अरौक्षीत् अरौक्ताम् अरौक्षुः । अरौक्षीः अरौक्तम् अरौक्त । अरौक्षम् अरौक्ष्व अरौक्ष्म । **१०. लृङ्** - अरोक्ष्यत् अरोक्ष्यताम् अरोक्ष्यन् । अरोक्ष्यः अरोक्ष्यतम् अरोक्ष्यत । अरोक्ष्यम् अरोक्ष्याव अरोक्ष्याम ।

णिचि - रोजयति-ते, **सनि** - रुरुक्षति, **यकि** - रुज्यते ।

१४१७. भुजो - कौटिल्ये । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'भुजेद्भुनक्ति भुङ्क्ते स्युः कौटिल्ये पालनेऽदने' (श्लो.६५) इति देवः ।

१. लट् - भुजति भुजतः भुजन्ति । भुजसि भुजथः भुजथ । भुजामि भुजावः भुजामः । **२. लिट्** - बुभोज बुभुजतुः बुभुजुः । बुभोजिथ बुभुजथुः बुभुज । बुभोज बुभुजिव बुभुजिम । **३. लुट्** - भोक्ता भोक्तारौ भोक्तारः । भोक्तासि भोक्तास्थः भोक्तास्थ । भोक्तास्मि भोक्तास्वः भोक्तास्मः । **४. लृट्** - भोक्ष्यति भोक्ष्यतः भोक्ष्यन्ति । भोक्ष्यसि भोक्ष्यथः भोक्ष्यथ । भोक्ष्यामि भोक्ष्यावः भोक्ष्यामः । **५. लोट्** - भुजतु, भुजतात् भुजताम् भुजन्तु । भुज, भुजतात् भुजतम् भुजत । भुजानि भुजाव भुजाम । **६. लङ्** - अभुजत् अभुजताम् अभुजन् । अभुजः अभुजतम् अभुजत । अभुजम् अभुजाव अभुजाम । **७. विधिलिङ्** - भुजेत् भुजेताम् भुजेयुः । भुजेः भुजेतम् भुजेत । भुजेयम् भुजेव भुजेम । **८. आशीर्लिङ्** - भुज्यात् भुज्यास्ताम् भुज्यासुः । भुज्याः भुज्यास्तम् भुज्यास्त । भुज्यासम् भुज्यास्व भुज्यास्म । **९. लुङ्** - अभौक्षीत् अभौक्ताम् अभौक्षुः । अभौक्षीः अभौक्तम् अभौक्त । अभौक्षम् अभौक्ष्व अभौक्ष्म । **१०. लृङ्** - अभोक्ष्यत् अभोक्ष्यताम् अभोक्ष्यन् । अभोक्ष्यः अभोक्ष्यतम् अभोक्ष्यत । अभोक्ष्यम् अभोक्ष्याव अभोक्ष्याम ।

णिचि - भोजयति-ते, **सनि** - बुभुक्षति, **यकि** - भुज्यते ।

१४१८. छुप - स्पर्शे । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – छुपति छुपतः छुपन्ति । छुपसि छुपथः छुपथ । छुपामि छुपावः छुपामः । **२. लिट्** – चुच्छोप चुच्छुपतुः चुच्छुपुः । चुच्छोपिथ चुच्छुपथुः चुच्छुप । चुच्छोप चुच्छुपिव चुच्छुपिम । **३. लुट्** – छोप्ता छोप्तारौ छोप्तारः । छोप्तासि छोप्तास्थः छोप्तास्थ । छोप्तास्मि छोप्तास्वः छोप्तास्मः । **४. लृट्** – छोप्स्यति छोप्स्यतः छोप्स्यन्ति । छोप्स्यसि छोप्स्यथः छोप्स्यथ छोप्स्यामि छोप्स्यावः छोप्स्यामः । **५. लोट्** – छुपतु, छुपतात् छुपताम् छुपन्तु । छुप, छुपतात् छुपतम् छुपत । छुपानि छुपाव छुपाम । **६. लङ्** – अच्छुपत् अच्छुपताम् अच्छुपन् । अच्छुपः अच्छुपतम् अच्छुपत । अच्छुपम् अच्छुपाव अच्छुपाम । **७. विधिलिङ्** – छुपेत् छुपेताम् छुपेयुः । छुपेः छुपेतम् छुपेत । छुपेयम् छुपेव छुपेम । **८. आशीर्लिङ्** – छुप्यात् छुप्यास्ताम् छुप्यासुः । छुप्याः छुप्यास्तम् छुप्यास्त । छुप्यासम् छुप्यास्व छुप्यास्म । **९. लुङ्** – अच्छौप्सीत् अच्छौप्ताम् अच्छौप्सुः । अच्छौप्सीः अच्छौप्तम् अच्छौप्त । अच्छौप्सम् अच्छौप्स्व अच्छौप्स्म । **१०. लृङ्** – अच्छोप्स्यत् अच्छोप्स्यताम् अच्छोप्स्यन् । अच्छोप्स्यः अच्छोप्स्यतम् अच्छोप्स्यत । अच्छोप्स्यम् अच्छोप्स्याव अच्छोप्स्याम ।

णिचि – छोपयति-ते, **सनि** – चुच्छुप्सति, **यकि** – छुप्यते

१४१९. **रुश – हिंसायाम्** । सकर्म, अनिट्, परस्मै । तालव्यान्तः ।

१. लट् – रुशति रुशतः रुशन्ति । रुशसि रुशथः रुशथ । रुशामि रुशावः रुशामः । **२. लिट्** – रुरोश रुरुशतुः रुरुशुः । रुरोशिथ रुरुशथुः रुरुश । रुरोश रुरुशिव रुरुशिम । **३. लुट्** – रोष्टा रोष्टारौ रोष्टारः । रोष्टासि रोष्टास्थः रोष्टास्थ । रोष्टास्मि रोष्टास्वः रोष्टास्मः । **४. लृट्** – रोक्ष्यति रोक्ष्यतः रोक्ष्यन्ति । रोक्ष्यसि रोक्ष्यथः रोक्ष्यथ । रोक्ष्यामि रोक्ष्यावः रोक्ष्यामः । **५. लोट्** – रुशतु, रुशतात् रुशताम् रुशन्तु । रुश, रुशतात् रुशतम् रुशत । रुशानि रुशाव रुशाम । **६. लङ्** – अरुशत् अरुशताम् अरुशन् । अरुशः अरुशतम् अरुशत । अरुशम् अरुशाव अरुशाम । **७. विधिलिङ्** – रुशेत् रुशेताम् रुशेयुः । रुशेः रुशेतम् रुशेत । रुशेयम् रुशेव रुशेम । **८. आशीर्लिङ्** – रुश्यात् रुश्यास्ताम् रुश्यासुः । रुश्याः रुश्यास्तम् रुश्यास्त । रुश्यासम् रुश्यास्व रुश्यास्म । **९. लुङ्** – अरुक्षत् अरुक्षताम् अरुक्षन् । अरुक्षः अरुक्षतम् अरुक्षत । अरुक्षम् अरुक्षाव अरुक्षाम । **१०. लृङ्** – अरोक्ष्यत् अरोक्ष्यताम् अरोक्ष्यन् । अरोक्ष्यः अरोक्ष्यतम् अरोक्ष्यत । अरोक्ष्यम् अरोक्ष्याव अरोक्ष्याम ।

णिचि – रोशयति-ते, **सनि** – रुरुक्षति, **यकि** – रुश्यते

१४२०. **रिश – हिंसायाम्** । सकर्म, अनिट्, परस्मै, तालव्यान्तः । 'रिंशिं रुशिं ....' (व्याघ्रभूतिकारिका ७.२.१०) इति वचनाद् धातुरयम् अनिट् ।

१. लट् – रिशति रिशतः रिशन्ति । रिशसि रिशथः रिशथ । रिशामि रिशावः रिशामः । **२. लिट्** – रिरेश रिरिशतुः रिरिशुः । रिरेशिथ रिरिशथुः रिरिश । रिरेश रिरिशिव रिरिशिम । **३. लुट्** – रेष्टा रेष्टारौ रेष्टारः । रेष्टासि रेष्टास्थः रेष्टास्थ । रेष्टास्मि रेष्टास्वः रेष्टास्मः । **४. लृट्** – रेक्ष्यति रेक्ष्यतः रेक्ष्यन्ति । रेक्ष्यसि रेक्ष्यथः रेक्ष्यथ । रेक्ष्यामि रेक्ष्यावः रेक्ष्यामः । **५. लोट्** – रिशतु, रिशतात् रिशताम् रिशन्तु । रिश, रिशतात् रिशतम् रिशत । रिशानि रिशाव रिशाम । **६. लङ्** – अरिशत् अरिशताम् अरिशन् । अरिशः अरिशतम् अरिशत । अरिशम् अरिशाव अरिशाम । **७. विधिलिङ्** – रिशेत् रिशेताम् रिशेयुः । रिशेः रिशेतम् रिशेत । रिशेयम् रिशेव रिशेम । **८. आशीर्लिङ्** – रिश्यात् रिश्यास्ताम् रिश्यासुः । रिश्याः रिश्यास्तम् रिश्यास्त । रिश्यासम् रिश्यास्व रिश्यास्म । **९. लुङ्** – अरिक्षत् अरिक्षताम् अरिक्षन् । अरिक्षः अरिक्षतम् अरिक्षत । अरिक्षम् अरिक्षाव अरिक्षाम । **१०. लृङ्** – अरेक्ष्यत् अरेक्ष्यताम् अरेक्ष्यन् । अरेक्ष्यः अरेक्ष्यतम् अरेक्ष्यत । अरेक्ष्यम् अरेक्ष्याव अरेक्ष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – रेशयति-ते, **सनि** – रिरिक्षति, **यकि** – रिश्यते

१४२१. लिश – गतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'लिश्यते लिशतीत्येवमल्पीभावे गतौ क्रमात्' (श्लो. १६५) इति देवः ।

१. लट् – लिशति लिशतः लिशन्ति । लिशसि लिशथः लिशथ । लिशामि लिशावः लिशामः । **२. लिट्** – लिलेश लिलिशतुः लिलिशुः । लिलेशिथ लिलिशथुः लिलिश । लिलेश लिलिशिव लिलिशिम । **३. लुट्** – लेष्टा लेष्टारौ लेष्टारः । लेष्टासि लेष्टास्थः लेष्टास्थ । लेष्टास्मि लेष्टास्वः लेष्टास्मः । **४. लृट्** – लेक्ष्यति लेक्ष्यतः लेक्ष्यन्ति । लेक्ष्यसि लेक्ष्यथः लेक्ष्यथ । लेक्ष्यामि लेक्ष्यावः लेक्ष्यामः । **५. लोट्** – लिशतु, लिशतात् लिशताम् लिशन्तु । लिश, लिशतात् लिशतम् लिशत । लिशानि लिशाव लिशाम । **६. लङ्** – अलिशत् अलिशताम् अलिशन् । अलिशः अलिशतम् अलिशत । अलिशम् अलिशाव अलिशाम । **७. विधिलिङ्** – लिशेत् लिशेताम् लिशेयुः । लिशेः लिशेतम् लिशेत । लिशेयम् लिशेव लिशेम । **८. आशीर्लिङ्** – लिश्यात् लिश्यास्ताम् लिश्यासुः । लिश्याः लिश्यास्तम् लिश्यास्त । लिश्यासम् लिश्यास्व लिश्यास्म । **९. लुङ्** – अलिक्षत् अलिक्षताम् अलिक्षन् । अलिक्षः अलिक्षतम् अलिक्षत । अलिक्षम् अलिक्षाव अलिक्षाम । **१०. लृङ्** – अलेक्ष्यत् अलेक्ष्यताम् अलेक्ष्यन् । अलेक्ष्यः अलेक्ष्यतम् अलेक्ष्यत । अलेक्ष्यम् अलेक्ष्याव अलेक्ष्याम ।

णिचि – लेशयति-ते, **सनि** – लिलिक्षति, **यकि** – लिश्यते ।

१४२२. स्पृश – संस्पर्शने । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

१. लट् – स्पृशति स्पृशतः स्पृशन्ति । स्पृशसि स्पृशथः स्पृशथ । स्पृशामि स्पृशावः स्पृशामः । **२. लिट्** – पस्पर्श पस्पृशतुः पस्पृशुः । पस्पर्शिथ पस्पृशथुः पस्पृश । पस्पर्श पस्पृशिव पस्पृशिम । **३. लुट्** – (i) स्प्रष्टा स्प्रष्टारौ स्प्रष्टारः । स्प्रष्टासि स्प्रष्टास्थः स्प्रष्टास्थ । स्प्रष्टास्मि स्प्रष्टास्वः स्प्रष्टास्मः । (ii) स्पर्ष्टा[1] स्पर्ष्टारौ स्पर्ष्टारः । स्पर्ष्टासि स्पर्ष्टास्थः स्पर्ष्टास्थ । स्पर्ष्टास्मि स्पर्ष्टास्वः स्पर्ष्टास्मः । **४. लृट्** – (i) स्प्रक्ष्यति स्प्रक्ष्यतः स्प्रक्ष्यन्ति । स्प्रक्ष्यसि स्प्रक्ष्यथः स्प्रक्ष्यथ । स्प्रक्ष्यामि स्प्रक्ष्यावः स्प्रक्ष्यामः । (ii) स्पर्क्ष्यति[1] स्पर्क्ष्यतः स्पर्क्ष्यन्ति । स्पर्क्ष्यसि स्पर्क्ष्यथः स्पर्क्ष्यथ । स्पर्क्ष्यामि स्पर्क्ष्यावः स्पर्क्ष्यामः । **५. लोट्** – स्पृशतु, स्पृशतात् स्पृशताम् स्पृशन्तु । स्पृश, स्पृशतात् स्पृशतम् स्पृशत । स्पृशानि स्पृशाव स्पृशाम । **६. लङ्** – अस्पृशत् अस्पृशताम् अस्पृशन् । अस्पृशः अस्पृशतम् अस्पृशत । अस्पृशम् अस्पृशाव अस्पृशाम । **७. विधिलिङ्** – स्पृशेत् स्पृशेताम् स्पृशेयुः । स्पृशेः स्पृशेतम् स्पृशेत । स्पृशेयम् स्पृशेव स्पृशेम । **८. आशीर्लिङ्** – स्पृश्यात् स्पृश्यास्ताम् स्पृश्यासुः । स्पृश्याः स्पृश्यास्तम् स्पृश्यास्त । स्पृश्यासम् स्पृश्यास्व स्पृश्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अस्प्राक्षीत् अस्प्राष्टाम् अस्प्राक्षुः । अस्प्राक्षीः अस्प्राष्टम् अस्प्राष्ट । अस्प्राक्षम् अस्प्राक्ष्व अस्प्राक्ष्म । (ii) अस्पार्क्षीत् अस्पार्ष्टाम् अस्पार्क्षुः । अस्पार्क्षीः अस्पार्ष्टम् अस्पार्ष्ट । अस्पार्क्षम् अस्पार्क्ष्व अस्पार्क्ष्म । (iii) अस्पृक्षत्[2] अस्पृक्षताम् अस्पृक्षन् । अस्पृक्षः अस्पृक्षतम् अस्पृक्षत । अस्पृक्षम् अस्पृक्षाव अस्पृक्षाम । **१०. लृङ्** – (i) अस्प्रक्ष्यत् अस्प्रक्ष्यताम् अस्प्रक्ष्यन् । अस्प्रक्ष्यः अस्प्रक्ष्यतम् अस्प्रक्ष्यत । अस्प्रक्ष्यम् अस्पृक्ष्याव अस्पृक्ष्याम । (ii) अस्पर्क्ष्यत् अस्पर्क्ष्यताम् अस्पर्क्ष्यन् । अस्पर्क्ष्यः अस्पर्क्ष्यतम् अस्पर्क्ष्यत । अस्पर्क्ष्यम् अस्पर्क्ष्याव अस्पर्क्ष्याम ।

णिचि – स्पर्शयति-ते, **सनि** – पिस्पृक्षति, **यकि** – स्पृश्यते ।

१. 'अनुदात्तस्य चर्दुपधस्य' इति झल्यकिति वा अमागमः । अमागमे यणादेशः । तदभावे गुणः ।

२. 'स्पृशमृशकृषतृपदृपां च्लेः सिज्वा वाच्यः' इति सिचि 'अनुदात्तस्य च....' इति अमागमः । तदभावे 'सिचि वृद्धिः' इति वृद्धिः । सिजभावे 'शल इगुपधात्...' इति क्सः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१४२३. विच्छ[1] **- गतौ** । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'णौ विच्छयति भाषार्थे, गतौ विच्छायतीति शे । विच्छेराये शतुर्वा नुं शे स्यादिति तुदादिता' (श्लो. ५६-५७) इति देवः ।

१. लट् - विच्छायति[2] विच्छायतः विच्छायन्ति । विच्छायसि विच्छायथः विच्छायथ । विच्छायामि विच्छायावः विच्छायामः । **२. लिट् -** (i) विविच्छ[3] विविच्छतुः विविच्छुः । विविच्छिथ विविच्छिथुः विविच्छ । विविच्छ विविच्छिव विविच्छिम । (ii) विच्छायाञ्चकार विच्छायाञ्चक्रतुः विच्छायाञ्चक्रुः । विच्छायाञ्चकर्थ विच्छायाञ्चक्रथुः विच्छायाञ्चक्र । विच्छायाञ्चकार/विच्छायाञ्चकर विच्छायाञ्चकृव विच्छायाञ्चकृम । (iii) विच्छायाम्बभूव विच्छायाम्बभूवतुः विच्छायाम्बभूवुः । विच्छायाम्बभूविथ विच्छायाम्बभूवथुः विच्छायाम्बभूव । विच्छायाम्बभूव विच्छायाम्बभूविव विच्छायाम्बभूविम । (iv) विच्छायामास विच्छायामासतुः विच्छायामासुः । विच्छायामासिथ विच्छायामासथुः विच्छायामास । विच्छायामास विच्छायामासिव विच्छायामासिम । **३. लुट् -** (i) विच्छायिता विच्छायितारौ विच्छायितारः । विच्छायितासि विच्छायितास्थः विच्छायितास्थ । विच्छायितास्मि विच्छायितास्वः विच्छायितास्मः । (ii) विच्छिता विच्छितारौ विच्छितारः । विच्छितासि विच्छितास्थः विच्छितास्थ । विच्छितास्मि विच्छितास्वः विच्छितास्मः । **४. लृट् -** (i) विच्छायिष्यति विच्छायिष्यतः विच्छायिष्यन्ति । विच्छायिष्यसि विच्छायिष्यथः विच्छायिष्यथ । विच्छायिष्यामि विच्छायिष्यावः विच्छायिष्यामः । (ii) विच्छिष्यति विच्छिष्यतः विच्छिष्यन्ति । विच्छिष्यसि विच्छिष्यथः विच्छिष्यथ । विच्छिष्यामि विच्छिष्यावः विच्छिष्यामः । **५. लोट् -** विच्छायतु, विच्छायतात् विच्छायताम् विच्छायन्तु । विच्छाय, विच्छायतात् विच्छायतम् विच्छायत । विच्छायानि विच्छायाव विच्छायाम । **६. लङ् -** अविच्छायत् अविच्छायताम् अविच्छायन् । अविच्छायः अविच्छायतम् अविच्छायत । अविच्छायम् अविच्छायाव अविच्छायाम । **७. विधिलिङ् -** विच्छायेत् विच्छायेताम् विच्छायेयुः । विच्छायेः विच्छायेतम् विच्छायेत । विच्छायेयम् विच्छायेव विच्छायेम । **८. आशीर्लिङ् -** (i) विच्छाय्यात् विच्छाय्यास्ताम् विच्छाय्यासुः । विच्छाय्याः विच्छाय्यास्तम् विच्छाय्यास्त । विच्छाय्यासम् विच्छाय्यास्व विच्छाय्यास्म । (ii) विच्छ्यात् विच्छ्यास्ताम् विच्छ्यासुः । विच्छ्याः विच्छ्यास्तम् विच्छ्यास्त । विच्छ्यासम् विच्छ्यास्व विच्छ्यास्म । **९. लुङ् -** (i) अविच्छायीत् अविच्छायिष्टाम् अविच्छायिषुः । अविच्छायीः अविच्छायिष्टम् अविच्छायिष्ट । अविच्छायिषम् अविच्छायिष्व अविच्छायिष्म । (ii) अविच्छीत् अविच्छिष्टाम् अविच्छिषुः । अविच्छीः अविच्छिष्टम् अविच्छिष्ट । अविच्छिषम् अविच्छिष्व अविच्छिष्म ।**१०. लृङ् -** (i) अविच्छायिष्यत् अविच्छायिष्यताम् अविच्छायिष्यन् । अविच्छायिष्यः अविच्छायिष्यतम् अविच्छायिष्यत । अविच्छायिष्यम् अविच्छायिष्याव अविच्छायिष्याम । (ii) अविच्छिष्यत् अविच्छिष्यताम् अविच्छिष्यन् । अविच्छिष्यः अविच्छिष्यतम् अविच्छिष्यत । अविच्छिष्यम् अविच्छिष्याव अविच्छिष्याम ।

णिचि - विच्छाययति-विच्छयति-ते, **सनि -** विविच्छायिषति/विविच्छिषति, **यकि -** विच्छ्यते

१. 'विछ' इति धातुपाठः । 'छे च' (६.१.७३) इति तुक् । 'छे च इति तुक्सिद्धेः विच्छेत्यपपाठः' इति पुरुषकारः ।

२. 'गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्यः आयः' (३.१.२८) इति स्वार्थे आयः । आर्धधातुके 'आय'प्रत्ययः विकल्पेन । सार्वधातुके नित्यः । किन्तु केचन सार्वधातुके अपि 'आय'प्रत्ययस्य विकल्पं प्रतिपादयन्ति । तथा हि सुधाकरः - ''विच्छेस्तुदादिषु पाठो ज्ञापकः सार्वधातुकेऽप्यायप्रत्ययोऽनित्यः इति । तेन विच्छति इति सिद्धम्'' इति । 'छ्वोः शूडनुनासिके च' इत्यत्र न्यासकारश्च 'गां विच्छतीति गोविड्' इति । (दैवे विच्छधातुप्रकरणे) तुदादिपाठसामर्थ्यात् आयप्रत्ययस्य पाक्षिकत्वे **विच्छति विच्छतः विच्छन्ति** इत्यादि रूपाणि । अत्र तु सार्वधातुके आयप्रत्ययरहितं रूपं न दर्शितम् ।

३. 'आयादयः आर्धधातुके वा' इति 'आय'प्रत्ययस्य वैकल्पिकत्वात् आयाभावपक्षे रूपम् । अन्यत्र अपि आर्धधातुकस्थले एवमेव ज्ञेयम् ।

१४२४. विश - प्रवेशने । सकर्म, अनिट्, परस्मै ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – विशति विशतः विशन्ति । विशसि विशथः विशथ । विशामि विशावः विशामः । **२. लिट्** – विवेश विविशतुः विविशुः । विवेशिथ विविशथुः विविश । विवेश विविशिव विविशिम । **३. लुट्** – वेष्टा वेष्टारौ वेष्टारः । वेष्टासि वेष्टास्थः वेष्टास्थ । वेष्टास्मि वेष्टास्वः वेष्टास्मः । **४. लृट्** – वेक्ष्यति वेक्ष्यतः वेक्ष्यन्ति । वेक्ष्यसि वेक्ष्यथः वेक्ष्यथ । वेक्ष्यामि वेक्ष्यावः वेक्ष्यामः । **५. लोट्** – विशतु, विशतात् विशताम् विशन्तु । विश, विशतात् विशतम् विशत । विशानि विशाव विशाम । **६. लङ्** – अविशत् अविशताम् अविशन् । अविशः अविशतम् अविशत । अविशम् अविशाव अविशाम । **७. विधिलिङ्** – विशेत् विशेताम् विशेयुः । विशेः विशेतम् विशेत । विशेयम् विशेव विशेम । **८. आशीर्लिङ्** – विश्यात् विश्यास्ताम् विश्यासुः । विश्याः विश्यास्तम् विश्यास्त । विश्यासम् विश्यास्व विश्यास्म । **९. लुङ्** – अविक्षत् अविक्षताम् अविक्षन् । अविक्षः अविक्षतम् अविक्षत । अविक्षम् अविक्षाव अविक्षाम । **१०. लृङ्** – अवेक्ष्यत् अवेक्ष्यताम् अवेक्ष्यन् । अवेक्ष्यः अवेक्ष्यतम् अवेक्ष्यत । अवेक्ष्यम् अवेक्ष्याव अस्पृक्ष्याम ।

णिचि – वेशयति-ते, **सनि** – विविक्षति, **यकि** – विश्यते ।

१४२५. मृश – आमर्शने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । आमर्शनम् = स्पर्शः ।

१. लट् – मृशति मृशतः मृशन्ति । मृशसि मृशथः मृशथ । मृशामि मृशावः मृशामः । **२. लिट्** – ममर्श ममृशतुः ममृशुः । ममर्शिथ ममृशथुः ममृश । ममर्श ममृशिव ममृशिम । **३. लुट्** – (i) म्रष्टा म्रष्टारौ म्रष्टारः । म्रष्टासि म्रष्टास्थः म्रष्टास्थ । म्रष्टास्मि म्रष्टास्वः म्रष्टास्मः । (ii) मर्ष्टा[१] मर्ष्टारौ मर्ष्टारः । मर्ष्टासि मर्ष्टास्थः मर्ष्टास्थ । मर्ष्टास्मि मर्ष्टास्वः मर्ष्टास्मः । **४. लृट्** – (i) म्रक्ष्यति म्रक्ष्यतः म्रक्ष्यन्ति । म्रक्ष्यसि म्रक्ष्यथः म्रक्ष्यथ । म्रक्ष्यामि म्रक्ष्यावः म्रक्ष्यामः । (ii) मर्क्ष्यति मर्क्ष्यतः मर्क्ष्यन्ति । मर्क्ष्यसि मर्क्ष्यथः मर्क्ष्यथ । मर्क्ष्यामि मर्क्ष्यावः मर्क्ष्यामः । **५. लोट्** – मृशतु, मृशतात् मृशताम् मृशन्तु । मृश, मृशतात् मृशतम् मृशत । मृशानि मृशाव मृशाम । **६. लङ्** – अमृशत् अमृशताम् अमृशन् । अमृशः अमृशतम् अमृशत । अमृशम् अमृशाव अमृशाम । **७. विधिलिङ्** – मृशेत् मृशेताम् मृशेयुः । मृशेः मृशेतम् मृशेत । मृशेयम् मृशेव मृशेम । **८. आशीर्लिङ्** – मृश्यात् मृश्यास्ताम् मृश्यासुः । मृश्याः मृश्यास्तम् मृश्यास्त । मृश्यासम् मृश्यास्व मृश्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अमृक्षत्[२] अमृक्षताम् अमृक्षन् । अमृक्षः अमृक्षतम् अमृक्षत । अमृक्षम् अमृक्षाव अमृक्षाम । (ii) अम्राक्षीत् अम्राष्टाम् अम्राक्षुः । अम्राक्षीः अम्राष्टम् अम्राष्ट । अम्राक्षम् अम्राक्ष्व अम्राक्ष्म । (iii) अमार्क्षीत् अमार्ष्टाम् अमार्क्षुः । अमार्क्षीः अमार्ष्टम् अमार्ष्ट । अमार्क्षम् अमार्क्ष्व अमार्क्ष्म । **१०. लृङ्** – (i) अम्रक्ष्यत् अम्रक्ष्यताम् अम्रक्ष्यन् । अम्रक्ष्यः अम्रक्ष्यतम् अम्रक्ष्यत । अम्रक्ष्यम् अम्रक्ष्याव अस्पृक्ष्याम । (ii) अमर्क्ष्यत् अमर्क्ष्यताम् अमर्क्ष्यन् । अमर्क्ष्यः अमर्क्ष्यतम् अमर्क्ष्यत । अमर्क्ष्यम् अमर्क्ष्याव अमर्क्ष्याम ।

णिचि – मर्शयति-ते, **सनि** – मिमृक्षति, **यकि** – मृश्यते ।

१. 'अनुदात्तस्य चर्दुपधस्य' इति झल्यकिति वा अमागमः ।
२. 'स्पृशमृश... च्लेः सिज्वा वाच्यः' इति सिचि 'अनुदात्तस्य च..' इति अमागमः । तदभावे 'सिचि वृद्धिः' इति वृद्धिः । सिजभावे 'शल इगुपधात्...' इति क्सः ।

१४२६. णुद – प्रेरणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'कर्त्रभिप्रायेऽपि फले परस्मैपदार्थः पुनः पाठः' इति कौमुदी ।

१. लट् – नुदति नुदतः नुदन्ति । नुदसि नुदथः नुदथ । नुदामि नुदावः नुदामः । **२. लिट्** – नुनोद नुनुदतुः नुनुदुः । नुनोदिथ नुनुदथुः नुनुद । नुनोद, नुनुद नुनुदिव नुनुदिम । **३. लुट्** – नोत्ता नोत्तारौ नोत्तारः । नोत्तासि नोत्तास्थः नोत्तास्थ । नोत्तास्मि नोत्तास्वः नोत्तास्मः । **४. लृट्** – नोत्स्यति नोत्स्यतः नोत्स्यन्ति । नोत्स्यसि नोत्स्यथः नोत्स्यथ । नोत्स्यामि नोत्स्यावः नोत्स्यामः । **५. लोट्** – नुदतु, नुदतात् नुदताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

नुदन्तु । नुद, नुदतात् नुदतम् नुदत । नुदानि नुदाव नुदाम । **६. लङ्** – अनुदत् अनुदताम् अनुदन् । अनुदः अनुदतम् अनुदत । अनुदम् अनुदाव अनुदाम । **७. विधिलिङ्** – नुदेत् नुदेताम् नुदेयुः । नुदेः नुदेतम् नुदेत । नुदेयम् नुदेव नुदेम । **८. आशीर्लिङ्** – नुद्यात् नुद्यास्ताम् नुद्यासुः । नुद्याः नुद्यास्तम् नुद्यास्त । नुद्यासम् नुद्यास्व नुद्यास्म । **९. लुङ्** – अनौत्सीत् अनौत्ताम् अनौत्सुः । अनौत्सीः अनौत्तम् अनौत्त । अनौत्सम् अनौत्स्व अनौत्स्म । **१०. लृङ्** – अनोत्स्यत् अनोत्स्यताम् अनोत्स्यन् । अनोत्स्यः अनोत्स्यतम् अनोत्स्यत । अनोत्स्यम् अनोत्स्याव अनोत्स्याम ।

णिचि – नोदयति-ते, **सनि** – नुनुत्सति, **यकि** – नुद्यते ।

१४२७. षद्लृ – विशरणगत्यवसादनेषु । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'इह पाठः नुम्विकल्पार्थः । सीदती - सीदन्ती । ज्वलादौ पाठस्तु णार्थः (सादः) स्वरार्थश्च' इति कौमुदी ।

१. लट् – सीदति सीदतः सीदन्ति । सीदसि सीदथः सीदथ । सीदामि सीदावः सीदामः । **२. लिट्** – ससाद सेदतुः सेदुः । सेदिथ-ससत्थ सेदथुः सेद । ससाद-ससद सेदिव सेदिम । **३. लुट्** – सत्ता सत्तारौ सत्तारः । सत्तासि सत्तास्थः सत्तास्थ । सत्तास्मि सत्तास्वः सत्तास्मः । **४. लृट्** – सत्स्यति सत्स्यतः सत्स्यन्ति । सत्स्यसि सत्स्यथः सत्स्यथ । सत्स्यामि सत्स्यावः सत्स्यामः । **५. लोट्** – सीदतु, सीदतात् सीदताम् सीदन्तु । सीद, सीदतात् सीदतम् सीदत । सीदानि सीदाव सीदाम । **६. लङ्** – असीदत् असीदताम् असीदन् । असीदः असीदतम् असीदत । असीदम् असीदाव असीदाम । **७. विधिलिङ्** – सीदेत् सीदेताम् सीदेयुः । सीदेः सीदेतम् सीदेत । सीदेयम् सीदेव सीदेम । **८. आशीर्लिङ्** – सद्यात् सद्यास्ताम् सद्यासुः । सद्याः सद्यास्तम् सद्यास्त । सद्यासम् सद्यास्व सद्यास्म । **९. लुङ्** – असदत् असदताम् असदन् । असदः असदतम् असदत । असदम् असदाव असदाम । **१०. लृङ्** – असत्स्यत् असत्स्यताम् असत्स्यन् । असत्स्यः असत्स्यतम् असत्स्यत । असत्स्यम् असत्स्याव असत्स्याम ।

णिचि – सादयति-ते, **सनि** – सिषत्सति, **यकि** – सद्यते

१४२८. शद्लृ – शातने । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'स्वरार्थः पुनः पाठः' इति कौमुदी । अयमेव धातुः भ्वादौ (८५५) अपि अस्ति । भौवादिकधात्वपेक्षया अस्य रूपे अभेदात् प्रयोजनाभावाच्च इह पाठः प्रयोजन-रहितः इति कृदन्तरूपमालायां विवृतम् ।

१. लट् – शीयते[1] शीयेते शीयन्ते । शीयसे शीयेथे शीयध्वे । शीये शीयावहे शीयामहे । **२. लिट्** – शशाद शेदतुः शेदुः । शेदिथ-शशत्थ शेदथुः शेद । शशाद-शशद शेदिव शेदिम । **३. लुट्** – शत्ता शत्तारौ शत्तारः । शत्तासि शत्तास्थः शत्तास्थ । शत्तास्मि शत्तास्वः शत्तास्मः । **४. लृट्** – शत्स्यति शत्स्यतः शत्स्यन्ति । शत्स्यसि शत्स्यथः शत्स्यथ । शत्स्यामि शत्स्यावः शत्स्यामः । **५. लोट्** – शीयताम् शीयेताम् शीयन्ताम् । शीयस्व शीयेथाम् शीयध्वम् । शीयै शीयावहै शीयामहै । **६. लङ्** – अशीयत अशीयेताम् अशीयन्त । अशीयथाः अशीयेथाम् अशीयध्वम् । अशीये अशीयावहि अशीयामहि । **७. विधिलिङ्** – शीयेत शीयेयाताम् शीयेरन् । शीयेथाः शीयेयाथाम् शीयेध्वम् । शीयेय शीयेवहि शीयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शद्यात् शद्यास्ताम् शद्यासुः । शद्याः शद्यास्तम् शद्यास्त । शद्यासम् शद्यास्व शद्यास्म । **९. लुङ्** – अशदत् अशदताम् अशदन् । अशदः अशदतम् अशदत । अशदम् अशदाव अशदाम । **१०. लृङ्** – अशत्स्यत् अशत्स्यताम् अशत्स्यन् । अशत्स्यः अशत्स्यतम् अशत्स्यत । अशत्स्यम् अशत्स्याव अशत्स्याम ।

णिचि – शादयति-ते, **सनि** – शिशत्सति, **यकि** – शद्यते

१. 'पाघ्राध्मा ...' इति शीयादेशः । 'शदेः शितः' इति शिद्भाविनः अस्य आत्मनेपदम् । अतः सार्वधातुके आत्मनेपदित्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१४२९. मिल – सङ्गमे । अकर्म, सेट्, उभय । 'मिल संश्लेषणे इति पठितस्येह पुनः पाठः कर्त्रभिप्राये तङर्थः इति आत्रेयः' इति माधवीयधातुवृत्तिः । क्षीरस्वामी तु अमुं न पठति । 'श्लेषे मिलेत् सङ्गमे तु मिलते मिलतीति च' (श्लो.१६०) इति देवः ।

१. लट् – (i) मिलति मिलतः मिलन्ति । मिलसि मिलथः मिलथ । मिलामि मिलावः मिलामः । (ii) मिलते मिलेते मिलन्ते । मिलसे मिलेथे मिलध्वे । मिले मिलावहे मिलामहे । **२. लिट्** – (i) मिमेल मिमिलतुः मिमिलुः । मिमेलिथ मिमिलथुः मिमिल । मिमेल मिमिलिव मिमिलिम । (ii) मिमिले मिमिलाते मिमिलिरे । मिमिलिषे मिमिलाथे मिमिलिध्वे । मिमिले मिमिलिवहे मिमिलिमहे । **३. लुट्** (i) मेलिता मेलितारौ मेलितारः । मेलितासि मेलितास्थः मेलितास्थ । मेलितास्मि मेलितास्वः मेलितास्मः । (ii) मेलिता मेलितारौ मेलितारः । मेलितासे मेलितासाथे मेलिताध्वे । मेलिताहे मेलितास्वहे मेलितास्महे । **४. लृट्** – (i) मेलिष्यति मेलिष्यतः मेलिष्यन्ति । मेलिष्यसि मेलिष्यथः मेलिष्यथ । मेलिष्यामि मेलिष्यावः मेलिष्यामः । (ii) मेलिष्यते मेलिष्येते मेलिष्यन्ते । मेलिष्यसे मेलिष्येथे मेलिष्यध्वे । मेलिष्ये मेलिष्यावहे मेलिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मिलतु, मिलतात् मिलताम् मिलन्तु । मिल, मिलतात् मिलतम् मिलत । मिलानि मिलाव मिलाम । (ii) मिलताम् मिलेताम् मिलन्ताम् । मिलस्व मिलेथाम् मिलध्वम् । मिलै मिलावहै मिलामहै । **६. लङ्** – (i) अमिलत् अमिलताम् अमिलन् । अमिलः अमिलतम् अमिलत । अमिलम् अमिलाव अमिलाम । (ii) अमिलत अमिलेताम् अमिलन्त । अमिलथाः अमिलेथाम् अमिलध्वम् । अमिले अमिलावहि अमिलामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मिलेत् मिलेताम् मिलेयुः । मिलेः मिलेतम् मिलेत । मिलेयम् मिलेव मिलेम । (ii) मिलेत मिलेयाताम् मिलेरन् । मिलेथाः मिलेयाथाम् मिलेध्वम् । मिलेय मिलेवहि मिलेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मिल्यात् मिल्यास्ताम् मिल्यासुः । मिल्याः मिल्यास्तम् मिल्यास्त । मिल्यासम् मिल्यास्व मिल्यास्म । (ii) मेलिषीष्ट मेलिषीयास्ताम् मेलिषीरन् । मेलिषीष्ठाः मेलिषीयास्थाम् मेलिषीध्वम्/ढ्वम् । मेलिषीय मेलिषीवहि मेलिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमेलीत् अमेलिष्टाम् अमेलिषुः । अमेलीः अमेलिष्टम् अमेलिष्ट । अमेलिषम् अमेलिष्व अमेलिष्म । (ii) अमेलिष्ट अमेलिषाताम् अमेलिषत । अमेलिष्ठाः अमेलिषाथाम् अमेलिध्वम्/ढ्वम् । अमेलिषि अमेलिष्वहि अमेलिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अमेलिष्यत् अमेलिष्यताम् अमेलिष्यन् । अमेलिष्यः अमेलिष्यतम् अमेलिष्यत । अमेलिष्यम् अमेलिष्याव अमेलिष्याम । (ii) अमेलिष्यत अमेलिष्येताम् अमेलिष्यन्त । अमेलिष्यथाः अमेलिष्येथाम् अमेलिष्यध्वम् । अमेलिष्ये अमेलिष्यावहि अमेलिष्यामहि ।

णिचि – मेलयति-ते, **सनि** – मिमिलिषति-ते/मिमेलिषति-ते, **यकि** – मिल्यते

१४३०. मुच्लृ – मोक्षणे । सकर्म, अनिट्, उभय, (मुचादिः) 'कल्कने मुञ्चते मुञ्चेः मोक्षे मुञ्चति मुञ्चते । प्रमोचने चुरादेर्णौ मोचयत्येष न त्वलदित्' (श्लो. ४७) इति देवः ।

१. लट् – (i) मुञ्चति[1] मुञ्चतः मुञ्चन्ति । मुञ्चसि मुञ्चथः मुञ्चथ । मुञ्चामि मुञ्चावः मुञ्चामः । (ii) मुञ्चते मुञ्चेते मुञ्चन्ते । मुञ्चसे मुञ्चेथे मुञ्चध्वे । मुञ्चे मुञ्चावहे मुञ्चामहे । **२. लिट्** – (i) मुमोच मुमुचतुः मुमुचुः । मुमोचिथ मुमुचथुः मुमुचुः । मुमोच मुमुचिव मुमुचिम । (ii) मुमुचे मुमुचाते मुमुचिरे । मुमुचिषे मुमुचाथे मुमुचिध्वे । मुमुचे मुमुचिवहे मुमुचिमहे । **३. लुट्** – (i) मोक्ता मोक्तारौ मोक्तारः । मोक्तासि मोक्तास्थः मोक्तास्थ । मोक्तास्मि मोक्तास्वः मोक्तास्मः । (ii) मोक्ता मोक्तारौ मोक्तारः । मोक्तासे मोक्तासाथे मोक्ताध्वे । मोक्ताहे मोक्तास्वहे मोक्तास्महे । **४. लृट्** – (i) मोक्ष्यति मोक्ष्यतः मोक्ष्यन्ति । मोक्ष्यसि मोक्ष्यथः मोक्ष्यथ । मोक्ष्यामि मोक्ष्यावः मोक्ष्यामः । (ii) मोक्ष्यते मोक्ष्येते मोक्ष्यन्ते । मोक्ष्यसे मोक्ष्येथे मोक्ष्यध्वे । मोक्ष्ये मोक्ष्यावहे मोक्ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मुञ्चतु, मुञ्चतात् मुञ्चताम् मुञ्चन्तु । मुञ्च, मुञ्चतात् मुञ्चतम् मुञ्चत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मुञ्चानि मुञ्चाव मुञ्चाम । (ii) मुञ्चताम् मुञ्चेताम् मुञ्चन्ताम् । मुञ्चस्व मुञ्चेथाम् मुञ्चध्वम् । मुञ्चै मुञ्चावहै मुञ्चामहै । **६. लङ्** – (i) अमुञ्चत् अमुञ्चताम् अमुञ्चन् । अमुञ्चः अमुञ्चतम् अमुञ्चत । अमुञ्चम् अमुञ्चाव अमुञ्चाम । (ii) अमुञ्चत आञ्चेताम् अमुञ्चन्त । अमुञ्चथाः आञ्चेथाम् अमुञ्चध्वम् । अमुञ्चे अमुञ्चावहि अमुञ्चामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मुञ्चेत् मुञ्चेताम् मुञ्चेयुः । मुञ्चेः मुञ्चेतम् मुञ्चेत । मुञ्चेयम् मुञ्चेव मुञ्चेम । (ii) मुञ्चेत मुञ्चेयाताम् मुञ्चेरन् । मुञ्चेथाः मुञ्चेयाथाम् मुञ्चेध्वम् । मुञ्चेय मुञ्चेवहि मुञ्चेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मुच्यात्[२] मुच्यास्ताम् मुच्यासुः । मुच्याः मुच्यास्तम् मुच्यास्त । मुच्यासम् मुच्यास्व मुच्यास्म । (ii) मुक्षीष्ट मुक्षीयास्ताम् मुक्षीरन् । मुक्षीष्ठाः मुक्षीयास्थाम् मुक्षीध्वम् । मुक्षीय मुक्षीवहि मुक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमुचत् अमुचताम् अमुचन् । अमुचः अमुचतम् अमुचत । अमुचम् अमुचाव अमुचाम । (ii) अमुक्त अमुक्षाताम् अमुक्षत । अमुक्थाः अमुक्षाथाम् अमुग्ध्वम् । अमुक्षि अमुक्ष्वहि अमुक्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अमोक्ष्यत् अमोक्ष्यताम् अमोक्ष्यन् । अमोक्ष्यः अमोक्ष्यतम् अमोक्ष्यत । अमोक्ष्यम् अमोक्ष्याव अमोक्ष्याम । (ii) अमोक्ष्यत अमोक्ष्येताम् अमोक्ष्यन्त । अमोक्ष्यथाः अमोक्ष्येथाम् अमोक्ष्यध्वम् । अमोक्ष्ये अमोक्ष्यावहि अमोक्ष्यामहि ।

णिचि – मोचयति-ते, **सनि** – मुमुक्षति-ते, **यकि** – मुच्यते ।

१. 'शे मुचादीनाम्' इति नुम् ।

२. 'लिङ्सिचावात्मनेपदेषु' इति कित्त्वात् न गुणः ।

१४३१. लुप्लृ – छेदने । सकर्म, अनिट्, उभय, (मुचादिः)

१. लट् – (i) लुम्पति[१] लुम्पतः लुम्पन्ति । लुम्पसि लुम्पथः लुम्पथ । लुम्पामि लुम्पावः लुम्पामः । (ii) (ii) लुम्पते लुम्पेते लुम्पन्ते । लुम्पसे लुम्पेथे लुम्पध्वे । लुम्पे लुम्पावहे लुम्पामहे । **२. लिट्** – (i) लुलोप लुलुपतुः लुलुपुः । लुलोपिथ लुलुपथुः लुलुप । लुलोप लुलुपिव लुलुपिम । (ii) लुलुपे लुलुपाते लुलुपिरे । लुलुपिषे लुलुपाथे लुलुपिध्वे । लुलुपे लुलुपिवहे लुलुपिमहे । **३. लुट्** – (i) लोप्ता लोप्तारौ लोप्तारः । लोप्तासि लोप्तास्थः लोप्तास्थ । लोप्तास्मि लोप्तास्वः लोप्तास्मः । (ii) लोप्ता लोप्तारौ लोप्तारः । लोप्तासे लोप्तासाथे लोप्ताध्वे । लोप्ताहे लोप्तास्वहे लोप्तास्महे । **४. लृट्** – (i) लोप्स्यति लोप्स्यतः लोप्स्यन्ति । लोप्स्यसि लोप्स्यथः लोप्स्यथ । लोप्स्यामि लोप्स्यावः लोप्स्यामः । (ii) लोप्स्यते लोप्स्येते लोप्स्यन्ते । लोप्स्यसे लोप्स्येथे लोप्स्यध्वे । लोप्स्ये लोप्स्यावहे लोप्स्यामहे । **५. लोट्** – (i) लुम्पतु, लुम्पतात् लुम्पताम् लुम्पन्तु । लुम्प, लुम्पतात् लुम्पतम् लुम्पत । लुम्पानि लुम्पाव लुम्पाम । (ii) लुम्पताम् लुम्पेताम् लुम्पन्ताम् । लुम्पस्व लुम्पेथाम् लुम्पध्वम् । लुम्पै लुम्पावहै लुम्पामहै । **६. लङ्** – (i) अलुम्पत् अलुम्पताम् अलुम्पन् । अलुम्पः अलुम्पतम् अलुम्पत । अलुम्पम् अलुम्पाव अलुम्पाम । (ii) अलुम्पत अलुम्पेताम् अलुम्पन्त । अलुम्पथाः अलुम्पेथाम् अलुम्पध्वम् । अलुम्पे अलुम्पावहि अलुम्पामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लुम्पेत् लुम्पेताम् लुम्पेयुः । लुम्पेः लुम्पेतम् लुम्पेत । लुम्पेयम् लुम्पेव लुम्पेम । (ii) लुम्पेत लुम्पेयाताम् लुम्पेरन् । लुम्पेथाः लुम्पेयाथाम् लुम्पेध्वम् । लुम्पेय लुम्पेवहि लुम्पेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लुप्यात् लुप्यास्ताम् लुप्यासुः । लुप्याः लुप्यास्तम् लुप्यास्त । लुप्यासम् लुप्यास्व लुप्यास्म । (ii) लुप्सीष्ट लुप्सीयास्ताम् लुप्सीरन् । लुप्सीष्ठाः लुप्सीयास्थाम् लुप्सीध्वम् । लुप्सीय लुप्सीवहि लुप्सीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलुपत् अलुपताम् अलुपन् । अलुपः अलुपतम् अलुपत । अलुपम् अलुपाव अलुपाम । (ii) अलुप्त अलुप्साताम् अलुप्सत । अलुप्थाः अलुप्साथाम् अलुब्ध्वम् । अलुप्सि अलुप्स्वहि अलुप्स्महि । **१०. लृङ्** – (i) अलोप्स्यत् अलोप्स्यताम् अलोप्स्यन् । अलोप्स्यः अलोप्स्यतम् अलोप्स्यत । अलोप्स्यम् अलोप्स्याव अलोप्स्याम । (ii) अलोप्स्यत अलोप्स्येताम् अलोप्स्यन्त । अलोप्स्यथाः अलोप्स्येथाम् अलोप्स्यध्वम् । अलोप्स्ये अलोप्स्यावहि अलोप्स्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि - लोपयति-ते, **सनि** - लुलुप्सति-ते, **यकि** - लुप्यते ।

१. 'शे मुचादीनाम्' इति नुम् ।

१४३२. विद्लृ - लाभे । सकर्म, अनिट् / सेट्, उभय । व्याघ्रभूत्यादिमते सेट्कः अयम् । भाष्यादिमते अनिट्कः । (मुचादिः) 'विन्दते विन्दतीत्येवं लाभे वेदयते णिचि' (श्लो. १११) इति देवः ।

१. लट् - (i) विन्दति[1] विन्दतः विन्दन्ति । विन्दसि विन्दथः विन्दथ । विन्दामि विन्दावः विन्दामः । (ii) विन्दते विन्देते विन्दन्ते । विन्दसे विन्देथे विन्दध्वे । विन्दे विन्दावहे विन्दामहे । **२. लिट्** - (i) विवेद विविदतुः विविदुः । विवेदिथ विविदथुः विविद । विवेद विविदिव विविदिम । (ii) विविदे विविदाते विविदिरे । विविदिषे विविदाथे विविदिध्वे । विविदे विविदिवहे विविदिमहे । **३. लुट्** - (i) वेत्ता वेत्तारौ वेत्तारः । वेत्तासि वेत्तास्थः वेत्तास्थ । वेत्तास्मि वेत्तास्वः वेत्तास्मः । (ii) वेदिता[2] वेदितारौ वेदितारः । वेदितासि वेदितास्थः वेदितास्थ । वेदितास्मि वेदितास्वः वेदितास्मः । (iii) वेत्ता वेत्तारौ वेत्तारः । वेत्तासे वेत्तासाथे वेत्ताध्वे । वेत्ताहे वेत्तास्वहे वेत्तास्महे । (iv) वेदिता वेदितारौ वेदितारः । वेदितासे वेदितासाथे वेदिताध्वे । वेदिताहे वेदितास्वहे वेदितास्महे । **४. लृट्** - (i) वेत्स्यति वेत्स्यतः वेत्स्यन्ति । वेत्स्यसि वेत्स्यथः वेत्स्यथ । वेत्स्यामि वेत्स्यावः वेत्स्यामः । (ii) वेदिष्यति वेदिष्यतः वेदिष्यन्ति । वेदिष्यसि वेदिष्यथः वेदिष्यथ । वेदिष्यामि वेदिष्यावः वेदिष्यामः । (iii) वेत्स्यते वेत्स्येते वेत्स्यन्ते । वेत्स्यसे वेत्स्येथे वेत्स्यध्वे । वेत्स्ये वेत्स्यावहे वेत्स्यामहे । (iv) वेदिष्यते वेदिष्येते वेदिष्यन्ते । वेदिष्यसे वेदिष्येथे वेदिष्यध्वे । वेदिष्ये वेदिष्यावहे वेदिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) विन्दतु, विन्दतात् विन्दताम् विन्दन्तु । विन्द, विन्दतात् विन्दतम् विन्दत । विन्दानि विन्दाव विन्दाम । (ii) विन्दताम् विन्देताम् विन्दन्ताम् । विन्दस्व विन्देथाम् विन्दध्वम् । विन्दै विन्दावहै विन्दामहै । **६. लङ्** - (i) अविन्दत् अविन्दताम् अविन्दन् । अविन्दः अविन्दतम् अविन्दत । अविन्दम् अविन्दाव अविन्दाम । (ii) अविन्दत अविन्देताम् अविन्दन्त । अविन्दथाः अविन्देथाम् अविन्दध्वम् । अविन्दे अविन्दावहि अविन्दामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) विन्देत् विन्देताम् विन्देयुः । विन्देः विन्देतम् विन्देत । विन्देयम् विन्देव विन्देम । (ii) विन्देत विन्देयाताम् विन्देरन् । विन्देथाः विन्देयाथाम् विन्देध्वम् । विन्देय विन्देवहि विन्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) विद्यात् विद्यास्ताम् विद्यासुः । विद्याः विद्यास्तम् विद्यास्त । विद्यासम् विद्यास्व विद्यास्म । (ii) वित्सीष्ट वित्सीयास्ताम् वित्सीरन् । वित्सीष्ठाः वित्सीयास्थाम् वित्सीध्वम् । वित्सीय वित्सीवहि वित्सीमहि । (iii) वेदिषीष्ट वेदिषीयास्ताम् वेदिषीरन् । वेदिषीष्ठाः वेदिषीयास्थाम् वेदिषीध्वम् । वेदिषीय वेदिषीवहि वेदिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अविदत् अविदताम् अविदन् । अविदः अविदतम् अविदत । अविदम् अविदाव अविदाम । (ii) अवित्त अवित्साताम् अवित्सत । अवित्थाः अवित्साथाम् अविद्ध्वम् । अवित्सि अवित्स्वहि अवित्स्महि । (iii) अवेदिष्ट अवेदिषाताम् अवेदिषत । अवेदिष्ठाः अवेदिषाथाम् अवेदिध्वम् । अवेदिषि अवेदिष्वहि अवेदिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अवेत्स्यत् अवेत्स्यताम् अवेत्स्यन् । अवेत्स्यः अवेत्स्यतम् अवेत्स्यत । अवेत्स्यम् अवेत्स्याव अवेत्स्याम । (ii) अवेदिष्यत् अवेदिष्यताम् अवेदिष्यन् । अवेदिष्यः अवेदिष्यतम् अवेदिष्यत । अवेदिष्यम् अवेदिष्याव अवेदिष्याम । (iii) अवेत्स्यत अवेत्स्येताम् अवेत्स्यन्त । अवेत्स्यथाः अवेत्स्येथाम् अवेत्स्यध्वम् । अवेत्स्ये अवेत्स्यावहि अवेत्स्यामहि । (iv) अवेदिष्यत अवेदिष्येताम् अवेदिष्यन्त । अवेदिष्यथाः अवेदिष्येथाम् अवेदिष्यध्वम् । अवेदिष्ये अवेदिष्यावहि अवेदिष्यामहि ।

णिचि - वेदयति-ते, **सनि** - विवित्सति[2]/विविदिषति/विवेदिषति-ते, **कर्मणि** - विद्यते

१. 'शे मुचादीनाम्' इति नुम् ।

२. अनिट्कोऽपि अयं व्याघ्रभूत्यादिमते सेट्कः इत्यतः 'रलो व्युपधात्' इति वा कित्त्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१४३३. लिप – उपदेहे । सकर्म, अनिट्, उभय, (मुचादिः) उपदेहः – वृद्धिः इति क्षीरस्वामी । 'अस्य दहनार्थकत्वमपि आह शङ्कराचार्यः' इति धातुकाव्यव्याख्यायाम् । (२.५८) 'उपदाहे' इति मैत्रेयः । न्यासकारोऽपि (३.१.१३८) एवमेव ।

१. लट् – (i) लिम्पति[1] लिम्पतः लिम्पन्ति । लिम्पसि लिम्पथः लिम्पथ । लिम्पामि लिम्पावः लिम्पामः । (ii) लिम्पते लिम्पेते लिम्पन्ते । लिम्पसे लिम्पेथे लिम्पध्वे । लिम्पे लिम्पावहे लिम्पामहे । **२. लिट् –** (i) लिलेप लिलिपतुः लिलिपुः । लिलेपिथ लिलिपथुः लिलिप । लिलेप लिलिपिव लिलिपिम । (ii) लिलिपे लिलिपाते लिलिपिरे । लिलिपिषे लिलिपाथे लिलिपिध्वे । लिलिपे लिलिपिवहे लिलिपिमहे । **३. लुट् –** (i) लेप्ता लेप्तारौ लेप्तारः । लेप्तासि लेप्तास्थः लेप्तास्थ । लेप्तास्मि लेप्तास्वः लेप्तास्मः । (ii) लेप्ता लेप्तारौ लेप्तारः । लेप्तासे लेप्तासाथे लेप्ताध्वे । लेप्ताहे लेप्तास्वहे लेप्तास्महे । **४. लृट् –** (i) लेप्स्यति लेप्स्यतः लेप्स्यन्ति । लेप्स्यसि लेप्स्यथः लेप्स्यथ । लेप्स्यामि लेप्स्यावः लेप्स्यामः । (ii) लेप्स्यते लेप्स्येते लेप्स्यन्ते । लेप्स्यसे लेप्स्येथे लेप्स्यध्वे । लेप्स्ये लेप्स्यावहे लेप्स्यामहे । **५. लोट् –** (i) लिम्पतु, लिम्पतात् लिम्पताम् लिम्पन्तु । लिम्प, लिम्पतात् लिम्पतम् लिम्पत । लिम्पानि लिम्पाव लिम्पाम । (ii) लिम्पताम् लिम्पेताम् लिम्पन्ताम् । लिम्पस्व लिम्पेथाम् लिम्पध्वम् । लिम्पै लिम्पावहै लिम्पामहै । **६. लङ् –** (i) अलिम्पत् अलिम्पताम् अलिम्पन् । अलिम्पः अलिम्पतम् अलिम्पत । अलिम्पम् अलिम्पाव अलिम्पाम । (ii) अलिम्पत अलिम्पेताम् अलिम्पन्त । अलिम्पथाः अलिम्पेथाम् अलिम्पध्वम् । अलिम्पे अलिम्पावहि अलिम्पामहि । **७. विधिलिङ् –** (i) लिम्पेत् लिम्पेताम् लिम्पेयुः । लिम्पेः लिम्पेतम् लिम्पेत । लिम्पेयम् लिम्पेव लिम्पेम । (ii) लिम्पेत लिम्पेयाताम् लिम्पेरन् । लिम्पेथाः लिम्पेयाथाम् लिम्पेध्वम् । लिम्पेय लिम्पेवहि लिम्पेमहि । **८. आशीर्लिङ् –** (i) लिप्यात् लिप्यास्ताम् लिप्यासुः । लिप्याः लिप्यास्तम् लिप्यास्त । लिप्यासम् लिप्यास्व लिप्यास्म । (ii) लिप्सीष्ट लिप्सीयास्ताम् लिप्सीरन् । लिप्सीष्ठाः लिप्सीयास्थाम् लिप्सीध्वम् । लिप्सीय लिप्सीवहि लिप्सीमहि । **९. लुङ् –** (i) अलिपत् अलिपताम् अलिपन् । अलिपः अलिपतम् अलिपत । अलिपम् अलिपाव अलिपाम । (ii) अलिपत[2] अलिपेताम् अलिपन्त । अलिपथाः अलिपेथाम् अलिपध्वम् । अलिपे अलिपावहि अलिपामहि । (iii) अलिप्त अलिप्साताम् अलिप्सत । अलिप्थाः अलिप्साथाम् अलिब्ध्वम् । अलिप्सि अलिप्स्वहि अलिप्स्महि । **१०. लृङ् –** (i) अलेप्स्यत् अलेप्स्यताम् अलेप्स्यन् । अलेप्स्यः अलेप्स्यतम् अलेप्स्यत । अलेप्स्यम् अलेप्स्याव अलेप्स्याम । (ii) अलेप्स्यत अलेप्स्येताम् अलेप्स्यन्त । अलेप्स्यथाः अलेप्स्येथाम् अलेप्स्यध्वम् । अलेप्स्ये अलेप्स्यावहि अलेप्स्यामहि ।

णिचि – लेपयति-ते, **सनि –** लिलिप्सति-ते, **यकि –** लिप्यते ।

१. 'शे मुचादीनाम्' इति नुम् ।

२. 'आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम्' इति अङ् । तङि तु वा ।

१४३४. षिच – क्षरणे । सकर्म, अनिट्, उभय, (मुचादिः) 'षिचि इति केचित् पठन्ति । तत्तु फलाभावात् उपेक्ष्यम्' इति तत्त्वबोधिनी ।

१. लट् – (i) सिञ्चति[1] सिञ्चतः सिञ्चन्ति । सिञ्चसि सिञ्चथः सिञ्चथ । सिञ्चामि सिञ्चावः सिञ्चामः । (ii) सिञ्चते सिञ्चेते सिञ्चन्ते । सिञ्चसे सिञ्चेथे सिञ्चध्वे । सिञ्चे सिञ्चावहे सिञ्चामहे । **२. लिट् –** (i) सिषेच सिषिचतुः सिषिचुः । सिषेचिथ सिषिचथुः सिषिचुः । सिषेच सिषिचिव सिषिचिम । (ii) सिषिचे सिषिचाते सिषिचिरे । सिषिचिषे सिषिचाथे सिषिचिध्वे । सिषिचे सिषिचिवहे सिषिचिमहे । **३. लुट् –** (i) सेक्ता सेक्तारौ सेक्तारः । सेक्तासि सेक्तास्थः सेक्तास्थ । सेक्तास्मि सेक्तास्वः सेक्तास्मः । (ii) सेक्ता

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सेक्तारौ सेक्तारः । सेक्तासे सेक्तासाथे सेक्ताध्वे । सेक्ताहे सेक्तास्वहे सेक्तास्महे । **४. लृट्** – (i) सेक्ष्यति सेक्ष्यतः सेक्ष्यन्ति । सेक्ष्यसि सेक्ष्यथः सेक्ष्यथ । सेक्ष्यामि सेक्ष्यावः सेक्ष्यामः । (ii) सेक्ष्यते सेक्ष्येते सेक्ष्यन्ते । सेक्ष्यसे सेक्ष्येथे सेक्ष्यध्वे । सेक्ष्ये सेक्ष्यावहे सेक्ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) सिञ्चतु, सिञ्चतात् सिञ्चताम् सिञ्चन्तु । सिञ्च, सिञ्चतात् सिञ्चतम् सिञ्चत । सिञ्चानि सिञ्चाव सिञ्चाम । (ii) सिञ्चताम् सिञ्चेताम् सिञ्चन्ताम् । सिञ्चस्व सिञ्चेथाम् सिञ्चध्वम् । सिञ्चै सिञ्चावहै सिञ्चामहै । **६. लङ्** – (i) असिञ्चत् असिञ्चताम् असिञ्चन् । असिञ्चः असिञ्चतम् असिञ्चत । असिञ्चम् असिञ्चाव असिञ्चाम । (ii) असिञ्चत आञ्चेताम् असिञ्चन्त । असिञ्चथाः आञ्चेथाम् असिञ्चध्वम् । असिञ्चे असिञ्चावहि असिञ्चामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) सिञ्चेत् सिञ्चेताम् सिञ्चेयुः । सिञ्चेः सिञ्चेतम् सिञ्चेत । सिञ्चेयम् सिञ्चेव सिञ्चेम । (ii) सिञ्चेत सिञ्चेयाताम् सिञ्चेरन् । सिञ्चेथाः सिञ्चेयाथाम् सिञ्चेध्वम् । सिञ्चेय सिञ्चेवहि सिञ्चेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) सिच्यात् सिच्यास्ताम् सिच्यासुः । सिच्याः सिच्यास्तम् सिच्यास्त । सिच्यासम् सिच्यास्व सिच्यास्म । (ii) सिक्षीष्ट सिक्षीयास्ताम् सिक्षीरन् । सिक्षीष्ठाः सिक्षीयास्थाम् सिक्षीध्वम् । सिक्षीय सिक्षीवहि सिक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) असिचत् असिचताम् असिचन् । असिचः असिचतम् असिचत । असिचम् असिचाव असिचाम । (ii) असिचत[२] असिचेताम् असिचन्त । असिचथाः असिचेथाम् असिचध्वम् । असिचे असिचावहि असिचामहि । (iii) असिक्त असिक्षाताम् असिक्षत । असिक्थाः असिक्षाथाम् असिग्ध्वम् । असिक्षि असिक्ष्वहि असिक्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) असेक्ष्यत् असेक्ष्यताम् असेक्ष्यन् । असेक्ष्यः असेक्ष्यतम् असेक्ष्यत । असेक्ष्यम् असेक्ष्याव असेक्ष्याम । (ii) असेक्ष्यत असेक्ष्येताम् असेक्ष्यन्त । असेक्ष्यथाः असेक्ष्येथाम् असेक्ष्यध्वम् । असेक्ष्ये असेक्ष्यावहि असेक्ष्यामहि ।

णिचि – सेचयति-ते, **सनि** – सिसिक्षति-ते, **यकि** – सिच्यते ।

१. 'शे मुचादीनाम्' इति नुम् ।
२. 'लिपिसिचिह्वश्च' इति च्लेः अङ् ।

१४३५. कृती – छेदने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (मुचादिः) 'कृणत्ति कृन्ततीत्येते वेष्टने च्छेदने क्रमात् । कीर्तयेदिति संशब्दे' (श्लो. ९५) इति देवः ।

१. लट् – कृन्तति[१] कृन्ततः कृन्तन्ति । कृन्तसि कृन्तथः कृन्तथ । कृन्तामि कृन्तावः कृन्तामः । **२. लिट्** – चकर्त चकृततुः चकृतुः । चकर्तिथ चकृतथुः चकृत । चकर्त चकृतिव चकृतिम । **३. लुट्** – कर्तिता कर्तितारौ कर्तितारः । कर्तितासि कर्तितास्थः कर्तितास्थ । कर्तितास्मि कर्तितास्वः कर्तितास्मः । **४. लृट्** – (i) कर्तिष्यति कर्तिष्यतः कर्तिष्यन्ति । कर्तिष्यसि कर्तिष्यथः कर्तिष्यथ । कर्तिष्यामि कर्तिष्यावः कर्तिष्यामः । (ii) कर्त्स्यति[२] कर्त्स्यतः कर्त्स्यन्ति । कर्त्स्यसि कर्त्स्यथः कर्त्स्यथ । कर्त्स्यामि कर्त्स्यावः कर्त्स्यामः । **५. लोट्** – कृन्ततु, कृन्ततात् कृन्तताम् कृन्तन्तु । कृन्त, कृन्ततात् कृन्ततम् कृन्तत । कृन्तानि कृन्ताव कृन्ताम । **६. लङ्** – अकृन्तत् अकृन्तताम् अकृन्तन् । अकृन्तः अकृन्ततम् अकृन्तत । अकृन्तम् अकृन्ताव अकृन्ताम । **७. विधिलिङ्** – कृन्तेत् कृन्तेताम् कृन्तेयुः । कृन्तेः कृन्तेतम् कृन्तेत । कृन्तेयम् कृन्तेव कृन्तेम । **८. आशीर्लिङ्** – कृत्यात् कृत्यास्ताम् कृत्यासुः । कृत्याः कृत्यास्तम् कृत्यास्त । कृत्यासम् कृत्यास्व कृत्यास्म । **९. लुङ्** – अकर्तीत् अकर्तिष्टाम् अकर्तिषुः । अकर्तीः अकर्तिष्टम् अकर्तिष्ट । अकर्तिषम् अकर्तिष्व अकर्तिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अकर्तिष्यत् अकर्तिष्यताम् अकर्तिष्यन् । अकर्तिष्यः अकर्तिष्यतम् अकर्तिष्यत । अकर्तिष्यम् अकर्तिष्याव अकर्तिष्याम । (ii) अकर्त्स्यत् अकर्त्स्यताम् अकर्त्स्यन् । अकर्त्स्यः अकर्त्स्यतम् अकर्त्स्यत । अकर्त्स्यम् अकर्त्स्याव अकर्त्स्याम ।

णिचि – कर्तयति-ते, **सनि** – चिकर्तिषति/चिकृत्सति, **यकि** – कृत्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. 'शे मुचादीनाम्' इति नुम् ।

२. 'सेऽसिचि कृतचृत...' इति वेट् ।

१४३६. खिद – परिघाते । सकर्म, सेट्, परस्मै, (मुचादिः) 'परितापे' इति क्षीरस्वामी । 'दैन्येऽर्थे खिद्यते खिन्ते, परितापे (घाते) तु खिन्दति' (श्लो. ११२) इति देवः ।

१. लट् – खिन्दति[1] खिन्दतः खिन्दन्ति । खिन्दसि खिन्दथः खिन्दथ । खिन्दामि खिन्दावः खिन्दामः । **२. लिट्** – चिखेद चिखिदतुः चिखिदुः । चिखेदिथ चिखिदथुः चिखिद । चिखेद चिखिदिव चिखिदिम । **३. लुट्** – खेत्ता खेत्तारौ खेत्तारः । खेत्तासि खेत्तास्थः खेत्तास्थ । खेत्तास्मि खेत्तास्वः खेत्तास्मः । **४. लृट्** – खेत्स्यति खेत्स्यतः खेत्स्यन्ति । खेत्स्यसि खेत्स्यथः खेत्स्यथ । खेत्स्यामि खेत्स्यावः खेत्स्यामः । **५. लोट्** – खिन्दतु, खिन्दतात् खिन्दताम् खिन्दन्तु । खिन्द, खिन्दतात् खिन्दतम् खिन्दत । खिन्दानि खिन्दाव खिन्दाम । **६. लङ्** – अखिन्दत् अखिन्दताम् अखिन्दन् । अखिन्दः अखिन्दतम् अखिन्दत । अखिन्दम् अखिन्दाव अखिन्दाम । **७. विधिलिङ्** – खिन्देत् खिन्देताम् खिन्देयुः । खिन्देः खिन्देतम् खिन्देत । खिन्देयम् खिन्देव खिन्तेम । **८. आशीर्लिङ्** – खिद्यात् खिद्यास्ताम् खिद्यासुः । खिद्याः खिद्यास्तम् खिद्यास्त । खिद्यासम् खिद्यास्व खिद्यास्म । **९. लुङ्** – अखैत्सीत्[2] अखैत्ताम् अखैत्सुः । अखैत्सीः अखैत्तम् अखैत्त । अखैत्सम् अखैत्स्व अखैत्स्म । **१०. लृङ्** – अखेत्स्यत् अखेत्स्यताम् अखेत्स्यन् । अखेत्स्यः अखेत्स्यतम् अखेत्स्यत । अखेत्स्यम् अखेत्स्याव अखेत्स्याम ।

णिचि – खेदयति-ते, **सनि** – चिखित्सति, **यकि** – खिद्यते ।

१. 'शे मुचादीनाम्' इति नुम् ।

२. 'वदव्रज...' इति वृद्धिः ।

१४३७. पिश – अवयवे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (मुचादिः) अवयवे = अवयवक्रियायाम् इत्यर्थः । अयं दीपनायामपि वर्तते । दीपनं प्रकाशनम् इत्यर्थः ।

१. लट् – पिंशति पिंशतः पिंशन्ति । पिंशसि पिंशथः पिंशथ । पिंशामि पिंशावः पिंशामः । **२. लिट्** – पिपेश पिपिशतुः पिपिशुः । पिपेशिथ पिपिशथुः पिपिश । पिपेश पिपिशिव पिपिशिम । **३. लुट्** – पेशिता पेशितारौ पेशितारः । पेशितासि पेशितास्थः पेशितास्थ । पेशितास्मि पेशितास्वः पेशितास्मः । **४. लृट्** – पेशिष्यति पेशिष्यतः पेशिष्यन्ति । पेशिष्यसि पेशिष्यथः पेशिष्यथ । पेशिष्यामि पेशिष्यावः पेशिष्यामः । **५. लोट्** – पिंशतु, पिंशतात् पिंशताम् पिंशन्तु । पिंश, पिंशतात् पिंशतम् पिंशत । पिंशानि पिंशाव पिंशाम । **६. लङ्** – अपिंशत् अपिंशताम् अपिंशन् । अपिंशः अपिंशतम् अपिंशत । अपिंशम् अपिंशाव अपिंशाम । **७. विधिलिङ्** – पिंशेत् पिंशेताम् पिंशेयुः । पिंशेः पिंशेतम् पिंशेत । पिंशेयम् पिंशेव पिंशेम । **८. आशीर्लिङ्** – पिश्यात् पिश्यास्ताम् पिश्यासुः । पिश्याः पिश्यास्तम् पिश्यास्त । पिश्यासम् पिश्यास्व पिश्यास्म । **९. लुङ्** – अपेशीत् अपेशिष्टाम् अपेशिषुः । अपेशीः अपेशिष्टम् अपेशिष्ट । अपेशिषम् अपेशिष्व अपेशिष्म । **१०. लृङ्** – अपेशिष्यत् अपेशिष्यताम् अपेशिष्यन् । अपेशिष्यः अपेशिष्यतम् अपेशिष्यत । अपेशिष्यम् अपेशिष्याव अपेशिष्याम ।

णिचि – पेशयति ते,, सनि पिपिशिषति/पिपेशिषति, यकि – पिश्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अथ रुधादिः (७)

१४३८. रुधिर् – आवरणे । द्विकर्म, अनिट्, उभय । 'आवरणम् = व्याप्तिः' इति क्षीरस्वामी । 'रुन्धे रुणध्यावरणे, कामेऽनावनुरुध्यते' (श्लो. १२१) इति देवः ।

१. लट् – (i) रुणद्धि[1] रुन्धः रुन्धन्ति । रुणत्सि रुन्धः रुन्ध । रुणध्मि रुन्ध्वः रुन्ध्मः । (ii) रुन्धे रुन्धाते रुन्धते । रुन्त्से रुन्धाथे रुन्ध्वे । रुन्धे रुन्ध्वहे रुन्ध्महे । **२. लिट्** – (i) रुरोध रुरुधतुः रुरुधुः । रुरोधिथ रुरुधथुः रुरुध । रुरोध रुरुधिव रुरुधिम । (ii) रुरुधे रुरुधाते रुरुधिरे । रुरुधिषे रुरुधाथे रुरुधिध्वे । रुरुधे रुरुधिवहे रुरुधिमहे । **३. लुट्** – (i) रोद्धा रोद्धारौ रोद्धारः । रोद्धासि रोद्धास्थः रोद्धास्थ । रोद्धास्मि रोद्धास्वः रोद्धास्मः । (ii) रोद्धा रोद्धारौ रोद्धारः । रोद्धासे रोद्धासाथे रोद्धाध्वे । रोद्धाहे रोद्धास्वहे रोद्धास्महे । **४. लृट्** – (i) रोत्स्यति रोत्स्यतः रोत्स्यन्ति । रोत्स्यसि रोत्स्यथः रोत्स्यथ । रोत्स्यामि रोत्स्यावः रोत्स्यामः । (ii) रोत्स्यते रोत्स्येते रोत्स्यन्ते । रोत्स्यसे रोत्स्येथे रोत्स्यध्वे । रोत्स्ये रोत्स्यावहे रोत्स्यामहे । **५. लोट्** – (i) रुणद्धु, रुन्धात् रुन्धाम् रुन्धन्तु । रुन्धि, रुन्धात् रुन्धम् रुन्ध । रुणधानि रुणधाव रुणधाम । (ii) रुन्धाम् रुन्धाताम् रुन्धताम् । रुन्त्स्व रुन्धाथाम् रुन्ध्वम् । रुणधै रुणधावहै रुणधामहै । **६. लङ्** – (i) अरुणत्-द् अरुन्धाम् अरुन्धन् । अरुणत्-द्-अरुणः[2] अरुन्धम् अरुन्ध । अरुणधम् अरुन्ध्व अरुन्ध्म । (ii) अरुन्ध अरुन्धाताम् अरुन्धत । अरुन्धाः अरुन्धाथाम् अरुन्ध्वम् । अरुन्धि अरुन्ध्वहि अरुन्ध्महि ।

७. विधिलिङ् – (i) रुन्ध्यात् रुन्ध्याताम् रुन्ध्युः । रुन्ध्याः रुन्ध्यातम् रुन्ध्यात । रुन्ध्याम् रुन्ध्याव रुन्ध्याम । (ii) रुन्धीत रुन्धीयाताम् रुन्धीरन् । रुन्धीथाः रुन्धीयाथाम् रुन्धीध्वम् । रुन्धीय रुन्धीवहि रुन्धीमहि ।

८. आशीर्लिङ् – (i) रुध्यात् रुध्यास्ताम् रुध्यासुः । रुध्याः रुध्यास्तम् रुध्यास्त । रुध्यासम् रुध्यास्व रुध्यास्म । (ii) रुत्सीष्ट रुत्सीयास्ताम् रुत्सीरन् । रुत्सीष्ठाः रुत्सीयास्थाम् रुत्सीध्वम् । रुत्सीय रुत्सीवहि रुत्सीमहि । **९. लुङ्** – (i) अरुधत्[3] अरुधताम् अरुधन् । अरुधः अरुधतम् अरुधत । अरुधम् अरुधाव अरुधाम । (ii) अरौत्सीत् अरौद्धाम् अरौत्सुः । अरौत्सीः अरौद्धम् अरौद्ध । अरौत्सम् अरौत्स्व अरौत्स्म । (iii) अरुद्ध अरुत्साताम् अरुत्सत । अरुद्धाः अरुत्साथाम् अरुद्ध्वम् । अरुत्सि अरुत्स्वहि अरुत्स्महि ।

१०. लृङ् – (i) अरोत्स्यत् अरोत्स्यताम् अरोत्स्यन् । अरोत्स्यः अरोत्स्यतम् अरोत्स्यत । अरोत्स्यम् अरोत्स्याव अरोत्स्याम । (ii) अरोत्स्यत अरोत्स्येताम् अरोत्स्यन्त । अरोत्स्यथाः अरोत्स्येथाम् अरोत्स्यध्वम् । अरोत्स्ये अरोत्स्यावहि अरोत्स्यामहि ।

णिचि – रोधयति-ते, **सनि** – रुरुत्सति[4]-ते, **यकि** – रुध्यते ।

१. 'रुधादिभ्यः श्नम्' । श्नमो मित्त्वात् सः अन्त्यादचः परो भवति । नित्यत्वात् सः गुणं बाधते ।

२. 'दश्च' इति रुत्वविकल्पः ।

३. 'इरितो वा' इति वा अङ् । अङभावपक्षे 'वदव्रज...' इति वृद्धिः ।

४. 'हलन्ताच्च' – इक्समीपाद्धलः परो झलादिः सन् कित् स्यात् । कित्वान्न गुणः ।

१४३९ भिदिर् – विदारणे । सकर्म, अनिट्, उभय ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् - (i) भिनत्ति भिन्तः भिन्दन्ति । भिनत्सि भिन्त्थः भिन्थ । भिनद्मि भिन्द्वः भिन्द्मः । (ii) भिन्ते भिन्दाते भिन्दते । भिन्त्से भिन्दाथे भिन्ध्वे । भिन्दे भिन्द्वहे भिन्द्महे । **२. लिट्** - (i) बिभेद बिभिदतुः बिभिदुः । बिभेदिथ बिभिदथुः बिभिद । बिभेद बिभिदिव बिभिदिम । (ii) बिभिदे बिभिदाते बिभिदिरे । बिभिदिषे बिभिदाथे बिभिदिध्वे । बिभिदे बिभिदिवहे बिभिदिमहे । **३. लुट्** - (i) भेत्ता भेत्तारौ भेत्तारः । भेत्तासि भेत्तास्थः भेत्तास्थ । भेत्तास्मि भेत्तास्वः भेत्तास्मः । (ii) भेत्ता भेत्तारौ भेत्तारः । भेत्तासे भेत्तासाथे भेत्ताध्वे । भेत्ताहे भेत्तास्वहे भेत्तास्महे । **४. लृट्** - (i) भेत्स्यति भेत्स्यतः भेत्स्यन्ति । भेत्स्यसि भेत्स्यथः भेत्स्यथ । भेत्स्यामि भेत्स्यावः भेत्स्यामः । (ii) भेत्स्यते भेत्स्येते भेत्स्यन्ते । भेत्स्यसे भेत्स्येथे भेत्स्यध्वे । भेत्स्ये भेत्स्यावहे भेत्स्यामहे । **५. लोट्** - (i) भिनत्तु, भिन्तात् भिन्ताम् भिन्दन्तु । भिन्धि, भिन्तात् भिन्तम् भिन्त । भिनदानि भिनदाव भिनदाम । (ii) भिन्ताम् भिन्दाताम् भिन्दताम् । भिन्त्स्व भिन्दाथाम् भिन्ध्वम् । भिनदै भिनदावहै भिनदामहै । **६. लङ्** - (i) अभिनत् अभिन्ताम् अभिन्दन् । अभिनत्-अभिनः[१] अभिन्तम् अभिन्त । अभिनदम् अभिन्द्व अभिन्द्म । (ii) अभिन्त अभिन्दाताम् अभिन्दत । अभिन्थाः अभिन्दाथाम् अभिन्ध्वम् । अभिन्दि अभिन्द्वहि अभिन्द्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) भिन्द्यात् भिन्द्यास्ताम् भिन्द्युः । भिन्द्याः भिन्द्यातम् भिन्द्यात । भिन्द्याम् भिन्द्याव भिन्द्याम । (ii) भिन्दीत भिन्दीयाताम् भिन्दीरन् । भिन्दीथाः भिन्दीयाथाम् भिन्दीध्वम् । भिन्दीय भिन्दीवहि भिन्दीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) भिद्यात् भिद्यास्ताम् भिद्यासुः । भिद्याः भिद्यास्तम् भिद्यास्त । भिद्यासम् भिद्यास्व भिद्यास्म । (ii) भित्सीष्ट भित्सीयास्ताम् भित्सीरन् । भित्सीष्ठाः भित्सीयास्थाम् भित्सीध्वम् । भित्सीय भित्सीवहि भित्सीमहि । **९. लुङ्** - (i) अभिदत्[२] अभिदताम् अभिदन् । अभिदः अभिदतम् अभिदत । अभिदम् अभिदाव अभिदाम । (ii) अभैत्सीत् अभैत्ताम् अभैत्सुः । अभैत्सीः अभैत्तम् अभैत्त । अभैत्सम् अभैत्स्व अभैत्स्म । (iii) अभित्त अभित्साताम् अभित्सत । अभित्थाः अभित्साथाम् अभिद्ध्वम् । अभित्सि अभित्स्वहि अभित्स्महि । **१०. लृङ्** - (i) अभेत्स्यत् अभेत्स्यताम् अभेत्स्यन् । अभेत्स्यः अभेत्स्यतम् अभेत्स्यत । अभेत्स्यम् अभेत्स्याव अभेत्स्याम । (ii) अभेत्स्यत अभेत्स्येताम् अभेत्स्यन्त । अभेत्स्यथाः अभेत्स्येथाम् अभेत्स्यध्वम् । अभेत्स्ये अभेत्स्यावहि अभेत्स्यामहि ।

णिचि - भेदयति-ते, **सनि** - बिभित्सति-ते, **यकि** - भिद्यते ।

१. 'दश्च' इति रुत्वविकल्पः ।

२. 'इरितो वा' इति वा अङ् । अङभावपक्षे 'वदव्रज...' इति वृद्धिः ।

१४४०. छिदिर् - द्वैधीकरणे । सकर्म, अनिट्, उभय,

१. लट् - (i) छिनत्ति छिन्तः छिन्दन्ति । छिनत्सि छिन्त्थः छिन्थ । छिनद्मि छिन्द्वः छिन्द्मः । (ii) छिन्ते छिन्दाते छिन्दते । छिन्त्से छिन्दाथे छिन्ध्वे । छिन्दे छिन्द्वहे छिन्द्महे । **२. लिट्** - (i) चिच्छेद चिच्छिदतुः चिच्छिदुः । चिच्छेदिथ चिच्छिदथुः चिच्छिद । चिच्छेद चिच्छिदिव चिच्छिदिम । (ii) चिच्छिदे चिच्छिदाते चिच्छिदिरे । चिच्छिदिषे चिच्छिदाथे चिच्छिदिध्वे । चिच्छिदे चिच्छिदिवहे चिच्छिदिमहे । **३. लुट्** - (i) छेत्ता छेत्तारौ छेत्तारः । छेत्तासि छेत्तास्थः छेत्तास्थ । छेत्तास्मि छेत्तास्वः छेत्तास्मः । (ii) छेत्ता छेत्तारौ छेत्तारः । छेत्तासे छेत्तासाथे छेत्ताध्वे । छेत्ताहे छेत्तास्वहे छेत्तास्महे । **४. लृट्** - (i) छेत्स्यति छेत्स्यतः छेत्स्यन्ति । छेत्स्यसि छेत्स्यथः छेत्स्यथ । छेत्स्यामि छेत्स्यावः छेत्स्यामः । (ii) छेत्स्यते छेत्स्येते छेत्स्यन्ते । छेत्स्यसे छेत्स्येथे छेत्स्यध्वे । छेत्स्ये छेत्स्यावहे छेत्स्यामहे । **५. लोट्** - (i) छिनत्तु, छिन्तात् छिन्ताम् छिन्दन्तु । छिन्धि, छिन्तात् छिन्तम् छिन्त । छिनदानि छिनदाव छिनदाम । (ii) छिन्ताम् छिन्दाताम् छिन्दताम् । छिन्त्स्व छिन्दाथाम् छिन्ध्वम् । छिनदै छिनदावहै छिनदामहै । **६. लङ्** - (i) अच्छिनत् अच्छिन्ताम् अच्छिन्दन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अच्छिनत्-अच्छिनः अच्छिन्तम् अच्छिन्त । अच्छिनदम् अच्छिन्द्व अच्छिन्द्म । (ii) अच्छिन्त अच्छिन्दाताम् अच्छिन्दत । अच्छिन्थाः अच्छिन्दाथाम् अच्छिन्ध्वम् । अच्छिन्दि अच्छिन्द्वहि अच्छिन्द्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) छिन्द्यात् छिन्द्यास्ताम् छिन्द्युः । छिन्द्याः छिन्द्यातम् छिन्द्यात । छिन्द्याम् छिन्द्याव छिन्द्याम । (ii) छिन्दीत छिन्दीयाताम् छिन्दीरन् । छिन्दीथाः छिन्दीयाथाम् छिन्दीध्वम् । छिन्दीय छिन्दीवहि छिन्दीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) छिद्यात् छिद्यास्ताम् छिद्यासुः । छिद्याः छिद्यास्तम् छिद्यास्त । छिद्यासम् छिद्यास्व छिद्यास्म । (ii) छित्सीष्ट छित्सीयास्ताम् छित्सीरन् । छित्सीष्ठाः छित्सीयास्थाम् छित्सीध्वम् । छित्सीय छित्सीवहि छित्सीमहि । **९. लुङ्** - (i) अच्छिदत् अच्छिदताम् अच्छिदन् । अच्छिदः अच्छिदतम् अच्छिदत । अच्छिदम् अच्छिदाव अच्छिदाम । (ii) अच्छैत्सीत् अच्छैत्ताम् अच्छैत्सुः । अच्छैत्सीः अच्छैत्तम् अच्छैत्त । अच्छैत्सम् अच्छैत्स्व अच्छैत्स्म । (iii) अच्छित्त अच्छित्साताम् अच्छित्सत । अच्छित्थाः अच्छित्साथाम् अच्छिद्ध्वम् । अच्छित्सि अच्छित्स्वहि अच्छित्स्महि । **१०. लृङ्** - (i) अच्छेत्स्यत् अच्छेत्स्यताम् अच्छेत्स्यन् । अच्छेत्स्यः अच्छेत्स्यतम् अच्छेत्स्यत । अच्छेत्स्यम् अच्छेत्स्याव अच्छेत्स्याम । (ii) अच्छेत्स्यत अच्छेत्स्येताम् अच्छेत्स्यन्त । अच्छेत्स्यथाः अच्छेत्स्येथाम् अच्छेत्स्यध्वम् । अच्छेत्स्ये अच्छेत्स्यावहि अच्छेत्स्यामहि ।

णिचि - छेदयति-ते, **सनि** - चिच्छित्सति-ते, **यकि** - छिद्यते ।

१४४१. रिचिर् - विरेचने । सकर्म, अनिट्, उभय । 'विरेचनम् = निःसारणम्' इति क्षीरस्वामी । 'रिचिर् विरेचने रिङ्क्ते रिणक्ति श्रे, वियोजने । सम्पर्चने च यौ वा णौ रेचयत्यपि रेचति' (श्लो. ५२) इति देवः ।

१. लट् - (i) रिणक्ति रिङ्क्तः रिञ्चन्ति । रिणक्षि रिङ्क्थः रिङ्क्थ । रिणच्मि रिञ्च्वः रिञ्च्मः । (ii) रिङ्क्ते रिञ्चाते रिञ्चते । रिङ्क्षे रिञ्चाथे रिङ्ग्ध्वे । रिञ्चे रिञ्च्वहे रिञ्च्महे । **२. लिट्** - (i) रिरेच रिरिचतुः रिरिचुः । रिरेचिथ रिरिचथुः रिरिच । रिरेच रिरिचिव रिरिचिम । (ii) रिरिचे रिरिचाते रिरिचिरे । रिरिचिषे रिरिचाथे रिरिचिध्वे । रिरिचे रिरिचिवहे रिरिचिमहे । **३. लुट्** - (i) रेक्ता रेक्तारौ रेक्तारः । रेक्तासि रेक्तास्थः रेक्तास्थ । रेक्तास्मि रेक्तास्वः रेक्तास्मः । (ii) रेक्ता रेक्तारौ रेक्तारः । रेक्तासे रेक्तासाथे रेक्ताध्वे । रेक्ताहे रेक्तास्वहे रेक्तास्महे । **४. लृट्** - (i) रेक्ष्यति रेक्ष्यतः रेक्ष्यन्ति । रेक्ष्यसि रेक्ष्यथः रेक्ष्यथ । रेक्ष्यामि रेक्ष्यावः रेक्ष्यामः । (ii) रेक्ष्यते रेक्ष्येते रेक्ष्यन्ते । रेक्ष्यसे रेक्ष्येथे रेक्ष्यध्वे । रेक्ष्ये रेक्ष्यावहे रेक्ष्यामहे । **५. लोट्** - (i) रिणक्तु, रिङ्क्तात् रिङ्क्ताम् रिञ्चन्तु । रिणग्धि, रिङ्क्तात् रिङ्क्तम् रिङ्क्त । रिणचानि रिणचाव रिणचाम । (ii) रिङ्क्ताम् रिञ्चाताम् रिञ्चताम् । रिङ्क्ष्व रिञ्चाथाम् रिङ्ग्ध्वम् । रिणचै रिणचावहै रिणचामहै । **६. लङ्** - (i) अरिणग्-क् अरिङ्क्ताम् अरिञ्चन् । अरिणग्-क् अरिङ्क्तम् अरिङ्क्त । अरिणचम् अरिञ्च्व अरिञ्च्म । (ii) अरिङ्क्त अरिञ्चाताम् अरिञ्चत । अरिङ्क्था अरिञ्चाथाम् अरिङ्ग्ध्वम् । अरिञ्चि अरिञ्च्वहि अरिञ्च्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) रिञ्च्यात् रिञ्च्याताम् रिञ्च्युः । रिञ्च्याः रिञ्च्यातम् रिञ्च्यात । रिञ्च्याम् रिञ्च्याव रिञ्च्याम । (ii) रिञ्चीत रिञ्चीयाताम् रिञ्चीरन् । रिञ्चीथाः रिञ्चीयाथाम् रिञ्चीध्वम् । रिञ्चीय रिञ्चीवहि रिञ्चीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) रिच्यात् रिच्यास्ताम् रिच्यासुः । रिच्याः रिच्यास्तम् रिच्यास्त । रिच्यासम् रिच्यास्व रिच्यास्म । (ii) रिक्षीष्ट रिक्षीयास्ताम् रिक्षीरन् । रिक्षीष्ठाः रिक्षीयास्थाम् रिक्षीध्वम् । रिक्षीय रिक्षीवहि रिक्षीमहि । **९. लुङ्** - (i) अरिचत् अरिचताम् अरिचन् । अरिचः अरिचतम् अरिचत । अरिचम् अरिचाव अरिचाम । (ii) अरैक्षीत् अरैक्ताम् अरैक्षुः । अरैक्षीः अरैक्तम् अरैक्त । अरैक्षम् अरैक्ष्व अरैक्ष्म । (iii) अरिक्त अरिक्षाताम् अरिक्षत । अरिक्थाः अरिक्षाथाम् अरिग्ध्वम् । अरिक्षि अरिक्ष्वहि अरिक्ष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अरेक्ष्यत् अरेक्ष्यताम् अरेक्ष्यन् । अरेक्ष्यः अरेक्ष्यतम् अरेक्ष्यत । अरेक्ष्यम् अरेक्ष्याव अरेक्ष्याम । (ii) अरेक्ष्यत अरेक्ष्येताम् अरेक्ष्यन्त । अरेक्ष्यथाः अरेक्ष्येथाम् अरेक्ष्यध्वम् । अरेक्ष्ये अरेक्ष्यावहि अरेक्ष्यामहि ।

णिचि - रेचयति - ते, **सनि** - रिरिक्षति - ते, **यकि** - रिच्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१४४२. विचिर् - पृथग्भावे । सकर्म, अनिट्, उभय । अयं पाठः सर्वसम्मतः । धातुवृत्तौ तु 'विजिर्' इति दृश्यते ।

१. लट् - (i) विनक्ति विङ्क्तः विञ्चन्ति । विनक्षि विङ्क्थः विङ्क्थ । विनच्मि विञ्च्वः विञ्च्मः । (ii) विङ्क्ते विञ्चाते विञ्चते । विङ्क्षे विञ्चाथे विङ्ग्ध्वे । विञ्चे विञ्च्वहे विञ्च्महे । **२. लिट्** - (i) विवेच विविचतुः विविचुः । विवेचिथ विविचथुः विविच । विवेच विविचिव विविचिम । (ii) विविचे विविचाते विविचिरे । विविचिषे विविचाथे विविचिध्वे । विविचे विविचिवहे विविचिमहे । **३. लुट्** - (i) वेक्ता वेक्तारौ वेक्तारः । वेक्तासि वेक्तास्थः वेक्तास्थ । वेक्तास्मि वेक्तास्वः वेक्तास्मः । (ii) वेक्ता वेक्तारौ वेक्तारः । वेक्तासे वेक्तासाथे वेक्ताध्वे । वेक्ताहे वेक्तास्वहे वेक्तास्महे । **४. लृट्** - (i) वेक्ष्यति वेक्ष्यतः वेक्ष्यन्ति । वेक्ष्यसि वेक्ष्यथः वेक्ष्यथ । वेक्ष्यामि वेक्ष्यावः वेक्ष्यामः । (ii) वेक्ष्यते वेक्ष्येते वेक्ष्यन्ते । वेक्ष्यसे वेक्ष्येथे वेक्ष्यध्वे । वेक्ष्ये वेक्ष्यावहे वेक्ष्यामहे । **५. लोट्** - (i) विनक्तु, विङ्क्तात् विङ्क्ताम् विञ्चन्तु । विङ्ग्धि, विङ्क्तात् विङ्क्तम् विङ्क्त । विनचानि विनचाव विनचाम । (ii) विङ्क्ताम् विञ्चाताम् विञ्चताम् । विङ्क्ष्व विञ्चाथाम् विङ्ग्ध्वम् । विनचै विनचावहै विनचामहै । **६. लङ्** - (i) अविनग्-क् अविङ्क्ताम् अविञ्चन् । अविनग्-क् अविङ्क्तम् अविङ्क्त । अविनचम् अविञ्च्व अविञ्च्म । (ii) अविङ्क्त अविञ्चाताम् अविञ्चत । अविङ्क्था अविञ्चाथाम् अविङ्ग्ध्वम् । अविञ्चि अविञ्च्वहि अविञ्च्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) विञ्च्यात् विञ्च्याताम् विञ्च्युः । विञ्च्याः विञ्च्यातम् विञ्च्यात । विञ्च्याम् विञ्च्याव विञ्च्याम । (ii) विञ्चीत विञ्चीयाताम् विञ्चीरन् । विञ्चीथाः विञ्चीयाथाम् विञ्चीध्वम् । विञ्चीय विञ्चीवहि विञ्चीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) विच्यात् विच्यास्ताम् विच्यासुः । विच्याः विच्यास्तम् विच्यास्त । विच्यासम् विच्यास्व विच्यास्म । (ii) विक्षीष्ट विक्षीयास्ताम् विक्षीरन् । विक्षीष्ठाः विक्षीयास्थाम् विक्षीध्वम् । विक्षीय विक्षीवहि विक्षीमहि । **९. लुङ्** - (i) अविचत् अविचताम् अविचन् । अविचः अविचतम् अविचत । अविचम् अविचाव अविचाम । (ii) अवैक्षीत् अवैक्ताम् अवैक्षुः । अवैक्षीः अवैक्तम् अवैक्त । अवैक्षम् अवैक्ष्व अवैक्ष्म । (iii) अविक्त अविक्षाताम् अविक्षत । अविक्थाः अविक्षाथाम् अविग्ध्वम् । अविक्षि अविक्ष्वहि अविक्ष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अवेक्ष्यत् अवेक्ष्यताम् अवेक्ष्यन् । अवेक्ष्यः अवेक्ष्यतम् अवेक्ष्यत । अवेक्ष्यम् अवेक्ष्याव अवेक्ष्याम । (ii) अवेक्ष्यत अवेक्ष्येताम् अवेक्ष्यन्त । अवेक्ष्यथाः अवेक्ष्येथाम् अवेक्ष्यध्वम् । अवेक्ष्ये अवेक्ष्यावहि अवेक्ष्यामहि ।

णिचि - वेचयति-ते, **सनि** - विविक्षति-ते, **यकि** - विच्यते ।

१४४३. क्षुदिर् - सम्पेषणे । सकर्म, अनिट्, उभय ।

१. लट् - (i) क्षुणत्ति क्षुन्तः क्षुन्दन्ति । क्षुणत्सि क्षुन्थः क्षुन्थ । क्षुणद्मि क्षुन्द्वः क्षुन्द्मः । (ii) क्षुन्ते क्षुन्दाते क्षुन्दते । क्षुन्त्से क्षुन्दाथे क्षुन्ध्वे । क्षुन्दे क्षुन्द्वहे क्षुन्द्महे । **२. लिट्** - (i) चुक्षोद चुक्षुदतुः चुक्षुदुः । चुक्षोदिथ चुक्षुदथुः चुक्षुद । चुक्षोद चुक्षुदिव चुक्षुदिम । (ii) चुक्षुदे चुक्षुदाते चुक्षुदिरे । चुक्षुदिषे चुक्षुदाथे चुक्षुदिध्वे । चुक्षुदे चुक्षुदिवहे चुक्षुदिमहे । **३. लुट्** - (i) क्षोत्ता क्षोत्तारौ क्षोत्तारः । क्षोत्तासि क्षोत्तास्थः क्षोत्तास्थ । क्षोत्तास्मि क्षोत्तास्वः क्षोत्तास्मः । (ii) क्षोत्ता क्षोत्तारौ क्षोत्तारः । क्षोत्तासे क्षोत्तासाथे क्षोत्ताध्वे । क्षोत्ताहे क्षोत्तास्वहे क्षोत्तास्महे । **४. लृट्** - (i) क्षोत्स्यति क्षोत्स्यतः क्षोत्स्यन्ति । क्षोत्स्यसि क्षोत्स्यथः क्षोत्स्यथ । क्षोत्स्यामि क्षोत्स्यावः क्षोत्स्यामः । (ii) क्षोत्स्यते क्षोत्स्येते क्षोत्स्यन्ते । क्षोत्स्यसे क्षोत्स्येथे क्षोत्स्यध्वे । क्षोत्स्ये क्षोत्स्यावहे क्षोत्स्यामहे । **५. लोट्** - (i) क्षुणत्तु, क्षुन्तात् क्षुन्ताम् क्षुन्दन्तु । क्षुन्धि, क्षुन्तात् क्षुन्तम् क्षुन्त । क्षुणदानि क्षुणदाव क्षुणदाम । (ii) क्षुन्ताम् क्षुन्दाताम् क्षुन्दताम् । क्षुन्त्स्व क्षुन्दाथाम् क्षुन्ध्वम् । क्षुणदै क्षुणदावहै क्षुणदामहै । **६. लङ्** - (i) अक्षुणत् अक्षुन्ताम् अक्षुन्दन् । अक्षुणत्-द् अक्षुन्तम् अक्षुन्त । अक्षुणदम् अक्षुन्द्व अक्षुन्द्म । (ii) अक्षुन्त अक्षुन्दाताम् अक्षुन्दत । अक्षुन्थाः अक्षुन्दाथाम् अक्षुन्ध्वम् । अक्षुन्दि अक्षुन्द्वहि अक्षुन्द्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) क्षुन्द्यात् क्षुन्द्याताम् क्षुन्द्युः । क्षुन्द्याः क्षुन्द्यातम् क्षुन्द्यात ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्षुन्द्याम् क्षुन्द्याव क्षुन्द्याम । (ii) क्षुन्दीत क्षुन्दीयाताम् क्षुन्दीरन् । क्षुन्दीथाः क्षुन्दीयाथाम् क्षुन्दीध्वम् । क्षुन्दीय क्षुन्दीवहि क्षुन्दीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) क्षुद्यात् क्षुद्यास्ताम् क्षुद्यासुः । क्षुद्याः क्षुद्यास्तम् क्षुद्यास्त । क्षुद्यासम् क्षुद्यास्व क्षुद्यास्म । (ii) क्षुत्सीष्ट क्षुत्सीयास्ताम् क्षुत्सीरन् । क्षुत्सीष्ठाः क्षुत्सीयास्थाम् क्षुत्सीध्वम् । क्षुत्सीय क्षुत्सीवहि क्षुत्सीमहि । **९. लुङ्** - (i) अक्षुदत् अक्षुदताम् अक्षुदन् । अक्षुदः अक्षुदतम् अक्षुदत । अक्षुदम् अक्षुदाव अक्षुदाम । (ii) अक्षौत्सीत् अक्षौत्ताम् अक्षौत्सुः । अक्षौत्सीः अक्षौत्तम् अक्षौत्त । अक्षौत्सम् अक्षौत्स्व अक्षौत्स्म । (iii) अक्षुत्त अक्षुत्साताम् अक्षुत्सत । अक्षुत्थाः अक्षुत्साथाम् अक्षुद्ध्वम् । अक्षुत्सि अक्षुत्स्वहि अक्षुत्स्महि । **१०. लृङ्** - (i) अक्षोत्स्यत् अक्षोत्स्यताम् अक्षोत्स्यन् । अक्षोत्स्यः अक्षोत्स्यतम् अक्षोत्स्यत । अक्षोत्स्यम् अक्षोत्स्याव अक्षोत्स्याम । (ii) अक्षोत्स्यत अक्षोत्स्येताम् अक्षोत्स्यन्त । अक्षोत्स्यथाः अक्षोत्स्येथाम् अक्षोत्स्यध्वम् । अक्षोत्स्ये अक्षोत्स्यावहि अक्षोत्स्यामहि । **णिचि** - क्षोदयति-ते, **सनि** - चुक्षुत्सति-ते, **यकि** - क्षुद्यते ।

१४४४. युजिर् - योगे । सकर्म, अनिट्, उभय । 'युनक्ति युङ्क्ते योगार्थे समाधौ युज्यते श्यनि' (श्लो.६४) इति देवः । **१. लट्** - (i) युनक्ति युङ्क्तः युञ्जन्ति । युनक्षि युङ्क्थः युङ्क्थ । युनज्मि युञ्ज्वः युञ्ज्मः । (ii) युङ्क्ते युञ्जाते युञ्जते । युङ्क्षे युञ्जाथे युङ्ग्ध्वे । युञ्जे युञ्ज्वहे युञ्ज्महे । **२. लिट्** - (i) युयोज युयुजतुः युयुजुः । युयोजिथ युयुजथुः युयुज । युयोज युयुजिव युयुजिम । (ii) युयुजे युयुजाते युयुजिरे । युयुजिषे युयुजाथे युयुजिध्वे । युयुजे युयुजिवहे युयुजिमहे । **३. लुट्** - (i) योक्ता योक्तारौ योक्तारः । योक्तासि योक्तास्थः योक्तास्थ । योक्तास्मि योक्तास्वः योक्तास्मः । (ii) योक्ता योक्तारौ योक्तारः । योक्तासे योक्तासाथे योक्ताध्वे । योक्ताहे योक्तास्वहे योक्तास्महे । **४. लृट्** - (i) योक्ष्यति योक्ष्यतः योक्ष्यन्ति । योक्ष्यसि योक्ष्यथः योक्ष्यथ । योक्ष्यामि योक्ष्यावः योक्ष्यामः । (ii) योक्ष्यते योक्ष्येते योक्ष्यन्ते । योक्ष्यसे योक्ष्येथे योक्ष्यध्वे । योक्ष्ये योक्ष्यावहे योक्ष्यामहे । **५. लोट्** - (i) युनक्तु युङ्क्तात् युङ्क्ताम् युञ्जन्तु । युङ्ग्धि, युङ्क्तात् युङ्क्तम् युङ्क्त । युनजानि युनजाव युनजाम । (ii) युङ्क्ताम् युञ्जाताम् युञ्जताम् । युङ्क्ष्व युञ्जाथाम् युङ्ग्ध्वम् । युनजै युनजावहै युनजामहै । **६. लङ्** - (i) अयुनक् अयुङ्क्ताम् अयुञ्जन् । अयुनक् अयुङ्क्तम् अयुङ्क्त । अयुनजम् अयुञ्ज्व अयुञ्ज्म । (ii) अयुङ्क्त अयुञ्जाताम् अयुञ्जत । अयुङ्क्थाः अयुञ्जाथाम् अयुङ्ग्ध्वम् । अयुञ्जि अयुञ्ज्वहि अयुञ्ज्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) युञ्ज्यात् युञ्ज्याताम् युञ्ज्युः । युञ्ज्याः युञ्ज्यातम् युञ्ज्यात । युञ्ज्याम् युञ्ज्याव युञ्ज्याम । (ii) युञ्जीत युञ्जीयाताम् युञ्जीरन् । युञ्जीथाः युञ्जीयाथाम् युञ्जीध्वम् । युञ्जीय युञ्जीवहि युञ्जीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) युज्यात् युज्यास्ताम् युज्यासुः । युज्याः युज्यास्तम् युज्यास्त । युज्यासम् युज्यास्व युज्यास्म । (ii) युक्षीष्ट युक्षीयास्ताम् युक्षीरन् । युक्षीष्ठाः युक्षीयास्थाम् युक्षीध्वम् । युक्षीय युक्षीवहि युक्षीमहि । **९. लुङ्** - (i) अयुजत् अयुजताम् अयुजन् । अयुजः अयुजतम् अयुजत । अयुजम् अयुजाव अयुजाम । (ii) अयौक्षीत् अयौक्ताम् अयौक्षुः । अयौक्षीः अयौक्तम् अयौक्त । अयौक्षम् अयौक्ष्व अयौक्ष्म । (iii) अयुक्त अयुक्षाताम् अयुक्षत । अयुक्थाः अयुक्षाथाम् अयुग्ध्वम् । अयुक्षि अयुक्ष्वहि अयुक्ष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अयोक्ष्यत् अयोक्ष्यताम् अयोक्ष्यन् । अयोक्ष्यः अयोक्ष्यतम् अयोक्ष्यत । अयोक्ष्यम् अयोक्ष्याव अयोक्ष्याम । (ii) अयोक्ष्यत अयोक्ष्येताम् अयोक्ष्यन्त । अयोक्ष्यथाः अयोक्ष्येथाम् अयोक्ष्यध्वम् । अयोक्ष्ये अयोक्ष्यावहि अयोक्ष्यामहि । **णिचि** - योजयति-ते, **सनि** - युयुक्षति-ते, **यकि** - युज्यते ।

१४४५. उ छृदिर् - दीप्तिदेवनयोः । दीप्तौ अकः, देवने सकर्मकः, सेट्, उभय । 'छृदी सन्दीपने वा णौ छर्दयेच्छर्दतीत्युभे । छृन्ते छृणत्तीति पदे दीप्तिदेवनयोः श्नमि' (श्लो.११५) इति देवः । देवनम् - क्रीडा-विजिगीषादिः । 'दीप्तिवमनयोः इत्येके' इति धातुकाव्यव्याख्या । (३.२)
१. लट् - (i) छृणत्ति छृन्तः छृन्दन्ति । छृणत्सि छृन्थः छृन्थ । छृणद्मि छृन्द्वः छृन्द्मः । (ii) छृन्ते छृन्दाते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

छृन्दते । छृन्त्से छृन्दाथे छृन्ध्वे । छृन्दे छृन्द्वहे छृन्द्महे । **२. लिट्** – (i) चच्छर्द चच्छृदतुः चच्छृदुः । चच्छर्दिथ चच्छृदथुः चच्छृद । चच्छर्द चच्छृदिव चच्छृदिम । (ii) चच्छृदे चच्छृदाते चच्छृदिरे । चच्छृदिषे-चच्छृत्से चच्छृदाथे चच्छृदिध्वे । चच्छृदे चच्छृदिवहे चच्छृदिमहे । **३. लुट्** – (i) छर्दिता छर्दितारौ छर्दितारः । छर्दितासि छर्दितास्थः छर्दितास्थ । छर्दितास्मि छर्दितास्वः छर्दितास्मः । (ii) छर्दिता छर्दितारौ छर्दितारः । छर्दितासे छर्दितासाथे छर्दिताध्वे । छर्दिताहे छर्दितास्वहे छर्दितास्महे । **४. लृट्** – (i) छर्दिष्यति छर्दिष्यतः छर्दिष्यन्ति । छर्दिष्यसि छर्दिष्यथः छर्दिष्यथ । छर्दिष्यामि छर्दिष्यावः छर्दिष्यामः । (ii) छर्त्स्यति[1] छर्त्स्यतः छर्त्स्यन्ति । छर्त्स्यसि छर्त्स्यथः छर्त्स्यथ । छर्त्स्यामि छर्त्स्यावः छर्त्स्यामः । (iii) छर्दिष्यते छर्दिष्येते छर्दिष्यन्ते । छर्दिष्यसे छर्दिष्येथे छर्दिष्यध्वे । छर्दिष्ये छर्दिष्यावहे छर्दिष्यामहे । (iv) छर्त्स्यते छर्त्स्येते छर्त्स्यन्ते । छर्त्स्यसे छर्त्स्येथे छर्त्स्यध्वे । छर्त्स्ये छर्त्स्यावहे छर्त्स्यामहे । **५. लोट्** – (i) छृणत्तु, छृन्तात् छृन्ताम् छृन्दन्तु । छृन्धि, छृन्तात् छृन्तम् छृन्त । छृणदानि छृणदाव छृणदाम । (ii) छृन्ताम् छृन्दाताम् छृन्दताम् । छृन्त्स्व छृन्दाथाम् छृन्ध्वम् । छृणदै छृणदावहै छृणदामहै । **६. लङ्** – (i) अच्छृणत् अच्छृन्ताम् अच्छृन्दन् । अच्छृणद्-त्-अच्छृणः अच्छृन्तम् अच्छृन्त । अच्छृणदम् अच्छृन्द्व अच्छृन्द्म । (ii) अच्छृन्त अच्छृन्दाताम् अच्छृन्दत । अच्छृन्थाः अच्छृन्दाथाम् अच्छृन्ध्वम् । अच्छृन्दि अच्छृन्द्वहि अच्छृन्द्महि ।
७. विधिलिङ् – (i) छृन्द्यात् छृन्द्याताम् छृन्द्युः । छृन्द्याः छृन्द्यातम् छृन्द्यात । छृन्द्याम् छृन्द्याव छृन्द्याम । (ii) छृन्दीत छृन्दीयाताम् छृन्दीरन् । छृन्दीथाः छृन्दीयाथाम् छृन्दीध्वम् । छृन्दीय छृन्दीवहि छृन्दीमहि ।
८. आशीर्लिङ् – (i) छृद्यात् छृद्यास्ताम् छृद्यासुः । छृद्याः छृद्यास्तम् छृद्यास्त । छृद्यासम् छृद्यास्व छृद्यास्म । (ii) छृत्सीष्ट छृत्सीयास्ताम् छृत्सीरन् । छृत्सीष्ठाः छृत्सीयास्थाम् छृत्सीध्वम् । छृत्सीय छृत्सीवहि छृत्सीमहि । (iii) छर्दिषीष्ट छर्दिषीयास्ताम् छर्दिषीरन् । छर्दिषीष्ठाः छर्दिषीयास्थाम् छर्दिषीध्वम् । छर्दिषीय छर्दिषीवहि छर्दिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अच्छृदत् अच्छृदताम् अच्छृदन् । अच्छृदः अच्छृदतम् अच्छृदत । अच्छृदम् अच्छृदाव अच्छृदाम । (ii) अच्छर्दीत् अच्छर्दिष्टाम् अच्छर्दिषुः । अच्छर्दीः अच्छर्दिष्टम् अच्छर्दिष्ट । अच्छर्दिम् अच्छर्दिष्व अच्छर्दिष्म । (iii) अच्छृत्त अच्छृत्साताम् अच्छृत्सत । अच्छृत्थाः अच्छृत्साथाम् अच्छृद्ध्वम् । अच्छृत्सि अच्छृत्स्वहि अच्छृत्स्महि । (iv) अच्छर्दिष्ट अच्छर्दिषाताम् अच्छर्दिषत । अच्छर्दिष्ठाः अच्छर्दिषाथाम् अच्छर्दिध्वम् । अच्छर्दिषि अच्छर्दिष्वहि अच्छर्दिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अच्छर्दिष्यत् अच्छर्दिष्यताम् अच्छर्दिष्यन् । अच्छर्दिष्यः अच्छर्दिष्यतम् अच्छर्दिष्यत । अच्छर्दिष्यम् अच्छर्दिष्याव अच्छर्दिष्याम । (ii) अच्छर्त्स्यत् अच्छर्त्स्यताम् अच्छर्त्स्यन् । अच्छर्त्स्यः अच्छर्त्स्यतम् अच्छर्त्स्यत । अच्छर्त्स्यम् अच्छर्त्स्याव अच्छर्त्स्याम । (iii) अच्छर्दिष्यत अच्छर्दिष्येताम् अच्छर्दिष्यन्त । अच्छर्दिष्यथाः अच्छर्दिष्येथाम् अच्छर्दिष्यध्वम् । अच्छर्दिष्ये अच्छर्दिष्यावहि अच्छर्दिष्यामहि । (iv) अच्छर्त्स्यत अच्छर्त्स्येताम् अच्छर्त्स्यन्त । अच्छर्त्स्यथाः अच्छर्त्स्येथाम् अच्छर्त्स्यध्वम् । अच्छर्त्स्ये अच्छर्त्स्यावहि अच्छर्त्स्यामहि ।
णिचि – छर्दयति-ते, **सनि** – चिच्छर्दिषति/चिछृत्सति/ते, **यकि** – छृद्यते ।

१. 'सेऽसिचि कृतचृतच्छृततृदनुतः' इति वेट् ।

१४४६. उ तृदिर् – हिंसानादरयोः । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) तृणत्ति तृन्तः तृन्दन्ति । तृणत्सि तृन्थः तृन्थ । तृणद्मि तृन्द्वः तृन्द्मः । (ii) तृन्ते तृन्दाते तृन्दते । तृन्त्से तृन्दाथे तृन्ध्वे । तृन्दे तृन्द्वहे तृन्द्महे । **२. लिट्** – (i) ततर्द ततृदतुः ततृदुः । ततर्दिथ ततृदथुः ततृद । ततर्द ततृदिव ततृदिम । (ii) ततृदे ततृदाते ततृदिरे । ततृदिषे ततृदाथे ततृदिध्वे । ततृदे ततृदिवहे ततृदिमहे । **३. लुट्** – (i) तर्दिता तर्दितारौ तर्दितारः । तर्दितासि तर्दितास्थः तर्दितास्थ । तर्दितास्मि तर्दितास्वः तर्दितास्म । (ii) तर्दिता तर्दितारौ तर्दितारः । तर्दितासे तर्दितासाथे तर्दिताध्वे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तर्दिताहे तर्दितास्वहे तर्दितास्महे । **४. लृट्** - (i) तर्दिष्यति तर्दिष्यतः तर्दिष्यन्ति । तर्दिष्यसि तर्दिष्यथः तर्दिष्यथ । तर्दिष्यामि तर्दिष्यावः तर्दिष्यामः । (ii) तर्त्स्यति[1], तर्त्स्यतः तर्त्स्यन्ति । तर्त्स्यसि तर्त्स्यथः तर्त्स्यथ । तर्त्स्यामि तर्त्स्यावः तर्त्स्यामः । (iii) तर्दिष्यते तर्दिष्येते तर्दिष्यन्ते । तर्दिष्यसे तर्दिष्येथे तर्दिष्यध्वे । तर्दिष्ये तर्त्स्यावहे तर्त्स्यामहे । (iv) तर्त्स्यते तर्त्स्येते तर्त्स्यन्ते । तर्त्स्यसे तर्त्स्येथे तर्त्स्यध्वे । तर्त्स्ये तर्त्स्यावहे तर्त्स्यामहे । **५. लोट्** - (i) तृणत्तु, तृन्तात् तृन्ताम् तृन्दन्तु । तृन्धि, तृन्तात् तृन्तम् तृन्त । तृणदानि तृणदाव तृणदाम । (ii) तृन्ताम् तृन्दाताम् तृन्दताम् । तृन्त्स्व तृन्दाथाम् तृन्ध्वम् । तृणदै तृणदावहै तृणदामहै । **६. लङ्** - (i) अतृणत् अतृन्ताम् अतृन्दन् । अतृणद्-त्-अतृणः अतृन्तम् अतृन्त । अतृणदम् अतृन्द्व अतृन्द्म । (ii) अतृन्त अतृन्दाताम् अतृन्दत । अतृन्थाः अतृन्दाथाम् अतृन्ध्वम् । अतृन्दि अतृन्द्वहि अतृन्द्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) तृन्द्यात् तृन्द्याताम् तृन्द्युः । तृन्द्याः तृन्द्यातम् तृन्द्यात । तृन्द्याम् तृन्द्याव तृन्द्याम । (ii) तृन्दीत तृन्दीयाताम् तृन्दीरन् । तृन्दीथाः तृन्दीयाथाम् तृन्दीध्वम् । तृन्दीय तृन्दीवहि तृन्दीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) तृद्यात् तृद्यास्ताम् तृद्यासुः । तृद्याः तृद्यास्तम् तृद्यास्त । तृद्यासम् तृद्यास्व तृद्यास्म । (ii) तृत्सीष्ट तृत्सीयास्ताम् तृत्सीरन् । तृत्सीष्ठाः तृत्सीयास्थाम् तृत्सीध्वम् । तृत्सीय तृत्सीवहि तृत्सीमहि । (iii) तर्दिषीष्ट तर्दिषीयास्ताम् तर्दिषीरन् । तर्दिषीष्ठाः तर्दिषीयास्थाम् तर्दिषीध्वम् । तर्दिषीय तर्दिषीवहि तर्दिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अतृदत् अतृदताम् अतृदन् । अतृदः अतृदतम् अतृदत । अतृदम् अतृदाव अतृदाम । (ii) अतर्दीत् अतर्दिष्टाम् अतर्दिषुः । अतर्दीः अतर्दिष्टम् अतर्दिष्ट । अतर्दिम् अतर्दिष्व अतर्दिष्म । (iii) अतृत्त अतृत्साताम् अतृत्सत । अतृत्थाः अतृत्साथाम् अतृद्ध्वम् । अतृत्सि अतृत्स्वहि अतृत्स्महि । (iv) अतर्दिष्ट अतर्दिषाताम् अतर्दिषत । अतर्दिष्ठाः अतर्दिषाथाम् अतर्दिध्वम् । अतर्दिषि अतर्दिष्वहि अतर्दिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अतर्दिष्यत् अतर्दिष्यताम् अतर्दिष्यन् । अतर्दिष्यः अतर्दिष्यतम् अतर्दिष्यत । अतर्दिष्यम् अतर्दिष्याव अतर्दिष्याम । (ii) अतर्त्स्यत् अतर्त्स्यताम् अतर्त्स्यन् । अतर्त्स्यः अतर्त्स्यतम् अतर्त्स्यत । अतर्त्स्यम् अतर्त्स्याव अतर्त्स्याम । (iii) अतर्दिष्यत अतर्दिष्येताम् अतर्दिष्यन्त । अतर्दिष्यथाः अतर्दिष्येथाम् अतर्दिष्यध्वम् । अतर्दिष्ये अतर्दिष्यावहि अतर्दिष्यामहि । (iv) अतर्त्स्यत अतर्त्स्येताम् अतर्त्स्यन्त । अतर्त्स्यथाः अतर्त्स्येथाम् अतर्त्स्यध्वम् । अतर्त्स्ये अतर्त्स्यावहि अतर्त्स्यामहि ।

णिचि - तर्दयति-ते, **सनि** - तितर्दिषति/तितृत्सति, **यकि** - तृद्यते ।

१. 'सेऽसिचि कृतचृतच्छृततृदनृतः' इति वेट् ।

१४४७. कृती - वेष्टने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'कृणत्ति कृन्ततीत्येते वेष्टने च्छेदने क्रमात् । कीर्तयेदिति संशब्दे' (श्लो. ९५) इति देवः ।

१. लट् - कृणत्ति कृन्तः कृन्तन्ति । कृणत्सि कृन्थः कृन्थ । कृणत्मि कृन्त्व कृन्त्मः । **२. लिट्** - चकर्त चकृततुः चकृतुः । चकर्तिथ चकृतथुः चकृत । चकर्त चकृतिव चकृतिम । **३. लुट्** - कर्तिता कर्तितारौ कर्तितारः । कर्तितासि कर्तितास्थः कर्तितास्थ । कर्तितास्मि कर्तितास्वः कर्तितास्मः । **४. लृट्** - (i) कर्तिष्यति कर्तिष्यतः कर्तिष्यन्ति । कर्तिष्यसि कर्तिष्यथः कर्तिष्यथ । कर्तिष्यामि कर्तिष्यावः कर्तिष्यामः । (ii) कर्त्स्यति[1] कर्त्स्यतः कर्त्स्यन्ति । कर्त्स्यसि कर्त्स्यथः कर्त्स्यथ । कर्त्स्यामि कर्त्स्यावः कर्त्स्यामः । **५. लोट्** - कृणत्तु, कृन्तात् कृन्ताम् कृन्तन्तु । कृन्धि, कृन्तात् कृन्तम् कृन्त । कृणतानि कृणताव कृणताम । **६. लङ्** - अकृणत् अकृन्ताम् अकृन्तन् । अकृणद्-त्-अकृणः अकृन्तम् अकृन्त । अकृणतम् अकृन्त्व अकृन्त्म । **७. विधिलिङ्** - कृन्त्यात् कृन्त्याताम् कृन्त्युः । कृन्त्याः कृन्त्यातम् कृन्त्यात । कृन्त्याम् कृन्त्याव कृन्त्याम । **८. आशीर्लिङ्** - कृत्यात् कृत्यास्ताम् कृत्यासुः । कृत्याः कृत्यास्तम् कृत्यास्त । कृत्यासम् कृत्यास्व कृत्यास्म । **९. लुङ्** - अकर्तीत् अकर्तिष्टाम् अकर्तिषुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकर्तीः अकर्तिष्टम् अकर्तिष्ट । अकर्तिम् अकर्तिष्व अकर्तिष्म । **१०. लृङ्** - (i) अकर्तिष्यत् अकर्तिष्यताम् अकर्तिष्यन् । अकर्तिष्यः अकर्तिष्यतम् अकर्तिष्यत । अकर्तिष्यम् अकर्तिष्याव अकर्तिष्याम । (ii) अकर्त्स्यत् अकर्त्स्यताम् अकर्त्स्यन् । अकर्त्स्यः अकर्त्स्यतम् अकर्त्स्यत । अकर्त्स्यम् अकर्त्स्याव अकर्त्स्याम ।

णिचि - कर्तयति-ते, **सनि** - चिकर्तिषति/चिकृत्सति, **यकि** - कृत्यते ।

१. 'सेऽसिचि कृतचृतछृदतृदनृतः' इति इड् वा ।

१४४८. ञि इन्धी - दीप्तौ । अकर्म, सेट्, आत्मने । दीपनायामपि प्रयुज्यते ।

१. लट् - इन्धे इन्धाते इन्धते । इन्त्से इन्धाथे इन्ध्वे । इन्धे इन्ध्वहे इन्ध्महे । **२. लिट्** - (i) इन्धाञ्चक्रे इन्धाञ्चक्राते इन्धाञ्चक्रिरे । इन्धाञ्चकृषे इन्धाञ्चक्राथे इन्धाञ्चकृढ्वे । इन्धाञ्चक्रे इन्धाञ्चकृवहे इन्धाञ्चकृमहे । (ii) इन्धाम्बभूव इन्धाम्बभूवतुः इन्धाम्बभूवुः । इन्धाम्बभूविथ इन्धाम्बभूवथुः इन्धाम्बभूव । इन्धाम्बभूव इन्धाम्बभूविव इन्धाम्बभूविम । (iii) इन्धामास इन्धामासतुः इन्धामासुः । इन्धामासिथ इन्धामासथुः इन्धामास । इन्धामास इन्धामासिव इन्धामासिम । **३. लुट्** - इन्धिता इन्धितारौ इन्धितारः । इन्धितासे इन्धितासाथे इन्धिताध्वे । इन्धिताहे इन्धितास्वहे इन्धितास्महे । **४. लृट्** - इन्धिष्यते इन्धिष्येते इन्धिष्यन्ते । इन्धिष्यसे इन्धिष्येथे इन्धिष्यध्वे । इन्धिष्ये इन्धिष्यावहे इन्धिष्यामहे । **५. लोट्** - इन्धाम् इन्धाताम् इन्धताम् । इन्त्स्व इन्धाथाम् इन्ध्वम् । इनधै इनधावहै इनधामहै । **६. लङ्** - ऐन्द्ध ऐन्धाताम् ऐन्धत । ऐन्द्धाः ऐन्धाथाम् ऐन्ध्वम् । ऐन्धि ऐन्ध्वहि ऐन्ध्महि । **७. विधिलिङ्** - इन्धीत इन्धीयाताम् इन्धीरन् । इन्धीथाः इन्धीयाथाम् इन्धीध्वम् । इन्धीय इन्धीवहि इन्धीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - इन्धिषीष्ट इन्धिषीयास्ताम् इन्धिषीरन् । इन्धिषीष्ठाः इन्धिषीयास्थाम् इन्धिषीध्वम् । इन्धिषीय इन्धिषीवहि इन्धिषीमहि । **९. लुङ्** - ऐन्धिष्ट ऐन्धिषाताम् ऐन्धिषत । ऐन्धिष्ठाः ऐन्धिषाथाम् ऐन्धिध्वम् । ऐन्धिषि ऐन्धिष्वहि ऐन्धिष्महि । **१०. लृङ्** - ऐन्धिष्यत ऐन्धिष्येताम् ऐन्धिष्यन्त । ऐन्धिष्यथाः ऐन्धिष्येथाम् ऐन्धिष्यध्वम् । ऐन्धिष्ये ऐन्धिष्यावहि ऐन्धिष्यामहि ।

णिचि - इन्धयति-ते, **सनि** - इन्दिधिषते, **यकि** - इध्यते ।

१४४९. खिद - दैन्ये । अकर्म, अनिट्, आत्मने । 'दैन्येऽर्थे खिद्यते खिन्ते परितापे (घाते) तु खिन्दति' (श्लो. ११२) इति देवः ।

१. लट् - खिन्ते खिन्दाते खिन्दते । खिन्त्से खिन्दाथे खिन्ध्वे । खिन्दे खिन्द्वहे खिन्द्महे । **२. लिट्** - चिखिदे चिखिदाते चिखिदिरे । चिखिदिषे चिखिदाथे चिखिदिध्वे । चिखिदे चिखिदिवहे चिखिदिमहे । **३. लुट्** - खेत्ता खेत्तारौ खेत्तारः । खेत्तासे खेत्तासाथे खेत्ताध्वे । खेत्ताहे खेत्तास्वहे खेत्तास्महे । **४. लृट्** - खेत्स्यते खेत्स्येते खेत्स्यन्ते । खेत्स्यसे खेत्स्येथे खेत्स्यध्वे । खेत्स्ये खेत्स्यावहे खेत्स्यामहे । **५. लोट्** - खिन्ताम् खिन्दाताम् खिन्दताम् । खिन्त्स्व खिन्दाथाम् खिन्ध्वम् । खिनदै खिनदावहै खिनदामहै । **६. लङ्** - अखिन्त अखिन्दाताम् अखिन्दत । अखिन्थाः अखिन्दाथाम् अखिन्ध्वम् । अखिन्दि अखिन्द्वहि अखिन्द्महि । **७. विधिलिङ्** - खिन्दीत खिन्दीयाताम् खिन्दीरन् । खिन्दीथाः खिन्दीयाथाम् खिन्दीध्वम् । खिन्दीय खिन्दीवहि खिन्दीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - खित्सीष्ट खित्सीयास्ताम् खित्सीरन् । खित्सीष्ठाः खित्सीयास्थाम् खित्सीध्वम् । खित्सीय खित्सीवहि खित्सीमहि । **९. लुङ्** - अखित्त अखित्साताम् अखित्सत । अखित्थाः अखित्साथाम् अखिद्ध्वम् । अखित्सि अखित्स्वहि अखित्स्महि । **१०. लृङ्** - अखेत्स्यत अखेत्स्येताम् अखेत्स्यन्त । अखेत्स्यथाः अखेत्स्येथाम् अखेत्स्यध्वम् । अखेत्स्ये अखेत्स्यावहि अखेत्स्यामहि ।

णिचि - खेदयति-ते, **सनि** - चिखित्सते, **यकि** - खिद्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१४५०. विद - विचारणे । सकर्म, अनिट्, आत्मने । 'मीमांसे' इति वोपदेवः । 'सत्तायां विद्यते, ज्ञाने वेत्ति, विन्ते विचारणे' (श्लो. १११) इति देवः ।

१. लट् - विन्ते विन्दाते विन्दते । विन्त्से विन्दाथे विन्ध्वे । । विन्दे विन्द्वहे विन्द्महे । **२. लिट्** - विविदे विविदाते विविदिरे । विविदिषे विविदाथे विविदिध्वे । विविदे विविदिवहे विविदिमहे । **३. लुट्** - वेत्ता वेत्तारौ वेत्तारः । वेत्तासे वेत्तासाथे वेत्ताध्वे । वेत्ताहे वेत्तास्वहे वेत्तास्महे । **४. लृट्** - वेत्स्यते वेत्स्येते वेत्स्यन्ते । वेत्स्यसे वेत्स्येथे वेत्स्यध्वे । वेत्स्ये वेत्स्यावहे वेत्स्यामहे । **५. लोट्** - विन्ताम् विन्दाताम् विन्दताम् । विन्त्स्व विन्दाथाम् विन्ध्वम् । विनदै विनदावहै विनदामहै । **६. लङ्** - अविन्त अविन्दाताम् अविन्दत । अविन्थाः अविन्दाथाम् अविन्ध्वम् । अविन्दि अविन्द्वहि अविन्द्महि । **७. विधिलिङ्** - विन्दीत विन्दीयाताम् विन्दीरन् । विन्दीथाः विन्दीयाथाम् विन्दीध्वम् । विन्दीय विन्दीवहि विन्दीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - वित्सीष्ट वित्सीयास्ताम् वित्सीरन् । वित्सीष्ठाः वित्सीयास्थाम् वित्सीध्वम् । वित्सीय वित्सीवहि वित्सीमहि । **९. लुङ्** - अवित्त अवित्साताम् अवित्सत । अवित्थाः अवित्साथाम् अविद्ध्वम् । अवित्सि अवित्स्वहि अवित्स्महि । **१०. लृङ्** - अवेत्स्यत अवेत्स्येताम् अवेत्स्यन्त । अवेत्स्यथाः अवेत्स्येथाम् अवेत्स्यध्वम् । अवेत्स्ये अवेत्स्यावहि अवेत्स्यामहि ।

णिचि - वेदयति-ते, **सनि** - विवित्सते, **यकि** - विद्यते ।

१४५१. शिष्लृ - विशेषणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'विशेषणम् = उपरञ्जनम्' इति दुर्गादासः ।

१. लट् - शिनष्टि शिंष्टः शिंषन्ति । शिनक्षि शिंष्ठः शिंष्ठ । शिनष्मि शिंष्वः शिंष्मः । **२. लिट्** - शिशेष शिशिषतुः शिशिषुः । शिशेषिथ शिशिषथुः शिशिष । शिशेष शिशिषिव शिशिषिम । **३. लुट्** - शेष्टा शेष्टारौ शेष्टारः । शेष्टासि शेष्टास्थः शेष्टास्थ । शेष्टास्मि शेष्टास्वः शेष्टास्मः । **४. लृट्** - शेक्ष्यति शेक्ष्यतः शेक्ष्यन्ति । शेक्ष्यसि शेक्ष्यथः शेक्ष्यथ । शेक्ष्यामि शेक्ष्यावः शेक्ष्यामः । **५. लोट्** - शिनष्टु, शिंष्टात् शिंष्टाम् शिंषन्तु । शिण्ढि-शिण्ड्ढि, शिंष्टात् शिंष्टम् शिंष्ट । शिनषाणि शिनषाव शिनषाम । **६. लङ्** - अशिनट्-ड् अशिंष्टाम् अशिंषन् । अशिनट् अशिंष्टम् अशिंष्ट । अशिनषम् अशिंष्व अशिंष्म । **७. विधिलिङ्** - शिंष्यात् शिंष्याताम् शिंष्युः । शिंष्याः शिंष्यातम् शिंष्यात । शिंष्याम् शिंष्याव शिंष्याम । **८. आशीर्लिङ्** - शिष्यात् शिष्यास्ताम् शिष्यासुः । शिष्याः शिष्यास्तम् शिष्यास्त । शिष्यासम् शिष्यास्व शिष्यास्म । **९. लुङ्** - अशिषत् अशिषताम् अशिषन् । अशिषः अशिषतम् अशिषत । अशिषम् अशिषाव अशिषाम । **१०. लृङ्** - अशेक्ष्यत् अशेक्ष्यताम् अशेक्ष्यन् । अशेक्ष्यः अशेक्ष्यतम् अशेक्ष्यत । अशेक्ष्यम् अशेक्ष्याव अशेक्ष्याम ।

णिचि - शेषयति-ते, **सनि** - शिशिक्षति, **यकि** - शिष्यते

१४५२. पिष्लृ - सञ्चूर्णने हिंसायां च । सकर्म, अनिट्, परस्मै । सञ्चूर्णनं धान्यादीनां चूर्णीकरणं, हिंसा च ।

१. लट् - पिनष्टि पिंष्टः पिंषन्ति । पिनक्षि पिंष्ठः पिंष्ठ । पिनष्मि पिंष्वः पिंष्मः । **२. लिट्** - पिपेष पिपिषतुः पिपिषुः । पिपेषिथ पिपिषथुः पिपिष । पिपेष पिपिषिव पिपिषिम । **३. लुट्** - पेष्टा पेष्टारौ पेष्टारः । पेष्टासि पेष्टास्थः पेष्टास्थ । पेष्टास्मि पेष्टास्वः पेष्टास्मः । **४. लृट्** - पेक्ष्यति पेक्ष्यतः पेक्ष्यन्ति । पेक्ष्यसि पेक्ष्यथः पेक्ष्यथ । पेक्ष्यामि पेक्ष्यावः पेक्ष्यामः । **५. लोट्** - पिनष्टु, पिंष्टात् पिंष्टाम् पिंषन्तु । पिण्ढि-पिण्ड्ढि, पिंष्टात् पिंष्टम् पिंष्ट । पिनषाणि पिनषाव पिनषाम । **६. लङ्** - अपिनट्-ड् अपिंष्टाम् अपिंषन् । अपिनट् अपिंष्टम् अशिंष्ट । अपिनषम् अपिंष्व अपिंष्म । **७. विधिलिङ्** - पिंष्यात् पिंष्याताम् पिंष्युः । पिंष्याः पिंष्यातम् पिंष्यात । पिंष्याम् पिंष्याव पिंष्याम । **८. आशीर्लिङ्** - पिष्यात् पिष्यास्ताम् पिष्यासुः । पिष्याः पिष्यास्तम् पिष्यास्त । पिष्यासम् पिष्यास्व पिष्यास्म । **९. लुङ्** - अपिषत् अपिषताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपिषन् । अपिषः अपिषतम् अपिषत । अपिषम् अपिषाव अपिषाम । **१०. लृङ्** – अपेक्ष्यत् अपेक्ष्यताम् अपेक्ष्यन् । अपेक्ष्यः अपेक्ष्यतम् अपेक्ष्यत । अपेक्ष्यम् अपेक्ष्याव अपेक्ष्याम ।
णिचि – पेषयति-ते, **सनि** – पिपिक्षति, **यकि** – पिष्यते ।

१४५३. भञ्जो – आमर्दने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'आमर्दे तु भनक्ति ...' (श्लो. ६५) इति देवः ।
१. लट् – भनक्ति भङ्क्तः भञ्जन्ति । भनक्षि भङ्क्थः भङ्क्थ । भनज्मि भञ्ज्वः भञ्ज्मः । **२. लिट्** – बभञ्ज बभञ्जतुः बभञ्जुः । बभञ्जिथ-बभङ्क्थ बभञ्जथुः बभञ्ज । बभञ्ज बभञ्जिव बभञ्जिम । **३. लुट्** – भङ्क्ता भङ्क्तारौ भङ्क्तारः । भङ्क्तासि भङ्क्तास्थः भङ्क्तास्थ । भङ्क्तास्मि भङ्क्तास्वः भङ्क्तास्मः । **४. लृट्** – भङ्क्ष्यति भङ्क्ष्यतः भङ्क्ष्यन्ति । भङ्क्ष्यसि भङ्क्ष्यथः भङ्क्ष्यथ । भङ्क्ष्यामि भङ्क्ष्यावः भङ्क्ष्यामः । **५. लोट्** – भनक्तु भङ्क्तात् भङ्क्ताम् भञ्जन्तु । भङ्ग्धि, भङ्क्तात् भङ्क्तम् भङ्क्त । भनजानि भनजाव भनजाम । **६. लङ्** – अभनक् अभङ्क्ताम् अभञ्जन् । अभनक् अभङ्क्तम् अभङ्क्त । अभनजम् अभञ्ज्व अभञ्ज्म । **७. विधिलिङ्** – भञ्ज्यात् भञ्ज्याताम् भञ्ज्युः । भञ्ज्याः भञ्ज्यातम् भञ्ज्यात । भञ्ज्याम् भञ्ज्याव भञ्ज्याम । **८. आशीर्लिङ्** – भज्यात् भज्यास्ताम् भज्यासुः । भज्याः भज्यास्तम् भज्यास्त । भज्यासम् भज्यास्व भज्यास्म । **९. लुङ्** – अभाङ्क्षीत् अभाङ्क्ताम् अभाङ्क्षुः । अभाङ्क्षीः अभाङ्क्तम् अभाङ्क्त । अभाङ्क्षम् अभाङ्क्ष्व अभाङ्क्ष्म । **१०. लृङ्** – अभङ्क्ष्यत् अभङ्क्ष्यताम् अभङ्क्ष्यन् । अभङ्क्ष्यः अभङ्क्ष्यतम् अभङ्क्ष्यत । अभङ्क्ष्यम् अभङ्क्ष्याव अभङ्क्ष्याम ।
णिचि – भञ्जयति-ते, **सनि** – बिभङ्क्षति, **यकि** – भज्यते ।

१४५४. भुज – पालनाभ्यवहारयोः । सकर्म, अनिट्, पालने परस्मै, पालनभिन्नेऽर्थे[1] आत्मनेपदी । अभ्यवहारः = भोजनम् । 'भुजेद् भुनक्ति भुङ्क्ते स्युः कौटिल्ये पालनेऽदने' (श्लो. ६५) इति देवः ।
१. लट् – (i) भुनक्ति भुङ्क्तः भुञ्जन्ति । भुनक्षि भुङ्क्थः भुङ्क्थ । भुनज्मि भुञ्ज्वः भुञ्ज्मः । (ii) भुङ्क्ते भुञ्जाते भुञ्जते । भुङ्क्षे भुञ्जाथे भुङ्ग्ध्वे । भुञ्जे भुञ्ज्वहे भुञ्ज्महे । **२. लिट्** – (i) बुभोज बुभुजतुः बुभुजुः । बुभोजिथ बुभुजथुः बुभुज । बुभोज बुभुजिव बुभुजिम । (ii) बुभुजे बुभुजाते बुभुजिरे । बुभुजिषे बुभुजाथे बुभुजिध्वे । बुभुजे बुभुजिवहे बुभुजिमहे । **३. लुट्** – (i) भोक्ता भोक्तारौ भोक्तारः । भोक्तासि भोक्तास्थः भोक्तास्थ । भोक्तास्मि भोक्तास्वः भोक्तास्मः । (ii) भोक्ता भोक्तारौ भोक्तारः । भोक्तासे भोक्तासाथे भोक्ताध्वे । भोक्ताहे भोक्तास्वहे भोक्तास्महे । **४. लृट्** – (i) भोक्ष्यति भोक्ष्यतः भोक्ष्यन्ति । भोक्ष्यसि भोक्ष्यथः भोक्ष्यथ । भोक्ष्यामि भोक्ष्यावः भोक्ष्यामः । (ii) भोक्ष्यते भोक्ष्येते भोक्ष्यन्ते । भोक्ष्यसे भोक्ष्येथे भोक्ष्यध्वे । भोक्ष्ये भोक्ष्यावहे भोक्ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भुनक्तु, भुङ्क्तात् भुङ्क्ताम् भुञ्जन्तु । भुङ्ग्धि, भुङ्क्तात् भुङ्क्तम् भुङ्क्त । भुनजानि भुनजाव भुनजाम । (ii) भुङ्क्ताम् भुञ्जाताम् भुञ्जताम् । भुङ्क्ष्व भुञ्जाथाम् भुङ्ग्ध्वम् । भुनजै भुनजावहै भुनजामहै । **६. लङ्** – (i) अभुनक्-ग् अभुङ्क्ताम् अभुञ्जन् । अभुनक् अभुङ्क्तम् अभुङ्क्त । अभुनजम् अभुञ्ज्व अभुञ्ज्म । (ii) अभुङ्क्त अभुञ्जाताम् अभुञ्जत । अभुङ्क्थाः अभुञ्जाथाम् अभुङ्ग्ध्वम् । अभुञ्जि अभुञ्ज्वहि अभुञ्ज्महि । **७. विधिलिङ्** – (i) भुञ्ज्यात् भुञ्ज्याताम् भुञ्ज्युः । भुञ्ज्याः भुञ्ज्यातम् भुञ्ज्यात । भुञ्ज्याम् भुञ्ज्याव भुञ्ज्याम । (ii) भुञ्जीत भुञ्जीयाताम् भुञ्जीरन् । भुञ्जीथाः भुञ्जीयाथाम् भुञ्जीध्वम् । भुञ्जीय भुञ्जीवहि भुञ्जीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) भुज्यात् भुज्यास्ताम् भुज्यासुः । भुज्याः भुज्यास्तम् भुज्यास्त । भुज्यासम् भुज्यास्व भुज्यास्म । (ii) भुक्षीष्ट भुक्षीयास्ताम् भुक्षीरन् । भुक्षीष्ठाः भुक्षीयास्थाम् भुक्षीध्वम् । भुक्षीय भुक्षीवहि भुक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अभौक्षीत् अभौक्ताम् अभौक्षुः । अभौक्षीः अभौक्तम् अभौक्त । अभौक्षम् अभौक्ष्व अभौक्ष्म । (ii) अभुक्त अभुक्षाताम् अभुक्षत । अभुक्थाः अभुक्षाथाम् अभुग्ध्वम् । अभुक्षि अभुक्ष्वहि अभुक्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अभोक्ष्यत् अभोक्ष्यताम् अभोक्ष्यन् । अभोक्ष्यः अभोक्ष्यतम् अभोक्ष्यत । अभोक्ष्यम् अभोक्ष्याव अभोक्ष्याम । (ii) अभोक्ष्यत

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अभोक्ष्येताम् अभोक्ष्यन्त । अभोक्ष्यथाः अभोक्ष्येथाम् अभोक्ष्यध्वम् । अभोक्ष्ये अवेभोक्ष्यावहि अभोक्ष्यामहि ।
णिचि – भोजयति[२]–ते, **सनि** – बुभुक्षति–ते, **यकि** – भुज्यते ।

१.'भुजोऽनवने' इति पालनभिन्नार्थे आत्मनेपदित्वम् ।
२.'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदमेव, भोजनार्थे । तद्भिन्नार्थे तु आत्मनेपदम् अपि ।

१४५५. तृह – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'श्रे तृणेढीति हिंसायां तृहतीत्यूदितस्तृहेः' (श्लो. १९५) इति देवः ।
१. लट् – तृणेढि[१] तृण्ढः तृंहन्ति । तृणेक्षि तृण्ढः तृण्ढ । तृणेह्मि तृंह्वः तृंह्मः । **२. लिट्** – ततर्ह ततृहतुः ततृहुः । ततर्हिथ ततृहथुः ततृह । ततर्ह ततृहिव ततृहिम । **३. लुट्** – तर्हिता तर्हितारौ तर्हितारः । तर्हितासि तर्हितास्थः तर्हितास्थ । तर्हितास्मि तर्हितास्वः तर्हितास्मः । **४. लृट्** – तर्हिष्यति तर्हिष्यतः तर्हिष्यन्ति । तर्हिष्यसि तर्हिष्यथः तर्हिष्यथ । तर्हिष्यामि तर्हिष्यावः तर्हिष्यामः । **५. लोट्** – तृणेढु, तृण्ढात् तृण्ढाम् तृंहन्तु । तृण्ढि/तृण्ड्ढि, तृण्ढात् तृण्ढम् तृण्ढ । तृणहानि तृणहाव तृणहाम । **६. लङ्** – अतृणेट्–ड् अतृण्ढाम् अतृंहन् । अतृणेड्–ट् अतृण्ढम् अतृण्ढ । अतृणहम् अतृंह्व अतृंह्म । **७. विधिलिङ्** – तृंह्यात् तृंह्याताम् तृंह्युः । तृंह्याः तृंह्यातम् तृंह्यात । तृंह्याम् तृंह्याव तृंह्याम । **८. आशीर्लिङ्** – तृह्यात् तृह्यास्ताम् तृह्यासुः । तृह्याः तृह्यास्तम् तृह्यास्त । तृह्यासम् तृह्यास्व तृह्यास्म । **९. लुङ्** – अतर्हीत् अतर्हिष्टाम् अतर्हिषुः । अतर्हीः अतर्हिष्टम् अतर्हिष्ट । अतर्हिम् अतर्हिष्व अतर्हिष्म । **१०. लृङ्** – अतर्हिष्यत् अतर्हिष्यताम् अतर्हिष्यन् । अतर्हिष्यः अतर्हिष्यतम् अतर्हिष्यत । अतर्हिष्यम् अतर्हिष्याव अतर्हिष्याम ।
णिचि – तर्हयति–ते, **सनि** – तितर्हिषति, **यकि** – तृह्यते ।

१. 'तृणह इम्' – तृहः श्नमि कृते इमागमः स्यात् हलादौ पिति ।

१४५६. हिसि – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै ।
१. लट् – हिनस्ति[१] हिंस्तः हिंसन्ति । हिनस्सि हिंस्थः हिंस्थ । हिनस्मि हिंस्वः हिंस्मः । **२. लिट्** – जिहिंस जिहिंसतुः जिहिंसुः । जिहिंसिथ जिहिंसथुः जिहिंस । जिहिंस जिहिंसिव जिहिंसिम । **३. लुट्** – हिंसिता हिंसितारौ हिंसितारः । हिंसितासि हिंसितास्थः हिंसितास्थ । हिंसितास्मि हिंसितास्वः हिंसितास्मः । **४. लृट्** – हिंसिष्यति हिंसिष्यतः हिंसिष्यन्ति । हिंसिष्यसि हिंसिष्यथः हिंसिष्यथ । हिंसिष्यामि हिंसिष्यावः हिंसिष्यामः । **५. लोट्** – हिनस्तु, हिंस्तात् हिंस्ताम् हिंसन्तु । हिन्धि, हिंस्तात् हिंस्तम् हिंस्त । हिनसानि हिनसाव हिनसाम । **६. लङ्** – अहिनत्–द् अहिंस्ताम् अहिंसन् । अहिनत्–द्–अहिनः[२] अहिंस्तम् अहिंस्त । अहिनसम् अहिंस्व अहिंस्म । **७. विधिलिङ्** – हिंस्यात् हिंस्याताम् हिंस्युः । हिंस्याः हिंस्यातम् हिंस्यात । हिंस्याम् हिंस्याव हिंस्याम । **८. आशीर्लिङ्** – हिंस्यात्[३] हिंस्यास्ताम् हिंस्यासुः । हिंस्याः हिंस्यास्तम् हिंस्यास्त । हिंस्यासम् हिंस्यास्व हिंस्यास्म । **९. लुङ्** – अहिंसीत् अहिंसिष्टाम् अहिंसिषुः । अहिंसीः अहिंसिष्टम् अहिंसिष्ट । अहिंसिम् अहिंसिष्व अहिंसिष्म । **१०. लृङ्** – अहिंसिष्यत् अहिंसिष्यताम् अहिंसिष्यन् । अहिंसिष्यः अहिंसिष्यतम् अहिंसिष्यत । अहिंसिष्यम् अहिंसिष्याव अहिंसिष्याम ।
णिचि – हिंसयति–ते, **सनि** – जिहिंसिषति, **यकि** – हिंस्यते ।

१. इदित्वान्नुमि 'श्नान्नलोपः' इति नलोपः ।
२. 'सिचि धातोरुर्वा' इति वा रुः ।
३. आशीर्लिङि श्नमभावान्नुमेव । इदित्त्वान्नलोपो न । अतः 'हिंस्यात्' इत्येव रूपम् ।

१४५७. उन्दी – क्लेदने । सकर्म, सेट्, परस्मै ।
१. लट् – उनत्ति उन्तः उन्दन्ति । उनत्सि उन्त्थः उन्त्थ । उनद्मि उन्द्वः उन्द्मः । **२. लिट्** – (i) उन्दाञ्चकार उन्दाञ्चक्रतुः उन्दाञ्चक्रुः । उन्दाञ्चकर्थ उन्दाञ्चक्रथुः उन्दाञ्चक्र । उन्दाञ्चकार/उन्दाञ्चकर उन्दाञ्चकृव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

उन्दाञ्चकृम । (ii) उन्दाम्बभूव उन्दाम्बभूवतुः उन्दाम्बभूवुः । उन्दाम्बभूविथ उन्दाम्बभूवथुः उन्दाम्बभूव । उन्दाम्बभूव उन्दाम्बभूविव उन्दाम्बभूविम । (iii) उन्दामास उन्दामासतुः उन्दामासुः । उन्दामासिथ उन्दामासथुः उन्दामास । उन्दामास उन्दामासिव उन्दामासिम । **३. लुट्** – उन्दिता उन्दितारौ उन्दितारः । उन्दितासि उन्दितास्थः उन्दितास्थ । उन्दितास्मि उन्दितास्वः उन्दितास्मः । **४. लृट्** – उन्दिष्यति उन्दिष्यतः उन्दिष्यन्ति । उन्दिष्यसि उन्दिष्यथः उन्दिष्यथ । उन्दिष्यामि उन्दिष्यावः उन्दिष्यामः । **५. लोट्** – उनत्तु उन्तात् उन्ताम् उन्दन्तु । उन्द्धि उन्तात् उन्तम् उन्त । उनदानि उनदाव उनदाम । **६. लङ्** – औनत्-द् औन्ताम् औन्दन् । औनः-औनत्-द् औन्तम् औन्त । औनदम् औन्द्व औन्द्म । **७. विधिलिङ्** – उन्द्यात् उन्द्याताम् उन्द्युः । उन्द्याः उन्द्यातम् उन्द्यात । उन्द्याम् उन्द्याव उन्द्याम । **८. आशीर्लिङ्** – उद्यात् उद्यास्ताम् उद्यासुः । उद्याः उद्यास्तम् उद्यास्त । उद्यासम् उद्यास्व उद्यास्म । **९. लुङ्** – औन्दीत् औन्दिष्टाम् औन्दिषुः । औन्दीः औन्दिष्टम् औन्दिष्ट । औन्दिषम् औन्दिष्व औन्दिष्म । **१०. लृङ्** – औन्दिष्यत् औन्दिष्यताम् औन्दिष्यन् । औन्दिष्यः औन्दिष्यतम् औन्दिष्यत । औन्दिष्यम् औन्दिष्याव औन्दिष्याम ।

णिचि – उन्दयति-ते, **सनि** – उन्दिदिषति, **यकि** – उद्यते ।

१४५८. अञ्जू – व्यक्तिम्रक्षणकान्तिगतिषु । सकर्म, वेट्, परस्मै । व्यक्तिः = प्रकटता । म्रक्षणम् = घृतादिसेकः ।

१. लट् – अनक्ति अङ्क्तः अञ्जन्ति । अनक्षि अङ्क्थः अङ्क्थ । अनज्मि अञ्ज्वः अञ्ज्मः । **२. लिट्** – आनञ्ज आनञ्जतुः आनञ्जुः । आनञ्जिथ-आनङ्क्थ आनञ्जथुः आनञ्ज । आनञ्ज आनञ्जिव-आनञ्ज्व आनञ्जिम-आनञ्ज्म । **३. लुट्** – (i) अञ्जिता अञ्जितारौ अञ्जितारः । अञ्जितासि अञ्जितास्थः अञ्जितास्थ । अञ्जितास्मि अञ्जितास्वः अञ्जितास्मः । (ii) अङ्क्ता[1] अङ्क्तारौ अङ्क्तारः । अङ्क्तासि अङ्क्तास्थः अङ्क्तास्थ । अङ्क्तास्मि अङ्क्तास्वः अङ्क्तास्मः । **४. लृट्** – (i) अञ्जिष्यति अञ्जिष्यतः अञ्जिष्यन्ति । अञ्जिष्यसि अञ्जिष्यथः अञ्जिष्यथ । अञ्जिष्यामि अञ्जिष्यावः अञ्जिष्यामः । (ii) अंक्ष्यति अंक्ष्यतः अंक्ष्यन्ति । अंक्ष्यसि अंक्ष्यथः अंक्ष्यथ । अंक्ष्यामि अंक्ष्यावः अंक्ष्यामः । **५. लोट्** – अनक्तु, अङ्क्तात् अङ्क्ताम् अञ्जन्तु । अङ्ग्धि, अङ्क्तात् अङ्क्तम् अङ्क्त । अनजानि अनजाव अनजाम । **६. लङ्** – आनक् आङ्क्ताम् आञ्जन् । आनक् आङ्क्तम् आङ्क्त । आनजम् आञ्ज्व आञ्ज्म । **७. विधिलिङ्** – अञ्ज्यात् अञ्ज्याताम् अञ्ज्युः । अञ्ज्याः अञ्ज्यातम् अञ्ज्यात । अञ्ज्याम् अञ्ज्याव अञ्ज्याम । **८. आशीर्लिङ्** – अज्यात् अज्यास्ताम् अज्यासुः । अज्याः अज्यास्तम् अज्यास्त । अज्यासम् अज्यास्व अज्यास्म । **९. लुङ्** – आञ्जीत् आञ्जिष्टाम् आञ्जिषुः । आञ्जीः आञ्जिष्टम् आञ्जिष्ट । आञ्जिषम् आञ्जिष्व आञ्जिष्म । **१०. लृङ्** – (i) आञ्जिष्यत् आञ्जिष्यताम् आञ्जिष्यन् । आञ्जिष्यः आञ्जिष्यतम् आञ्जिष्यत । आञ्जिष्यम् आञ्जिष्याव आञ्जिष्याम । (ii) आंक्ष्यत् आंक्ष्यताम् आंक्ष्यन् । आंक्ष्यः आंक्ष्यतम् आंक्ष्यत । आंक्ष्यम् आंक्ष्याव आंक्ष्याम ।

णिचि – अञ्जयति – ते, **सनि** – अञ्जिजिषति, **यकि** – अज्यते ।

१. ऊदित्त्वात् 'स्वरतिसूति... ऊदितो वा' इति वलाद्यार्धधतुके इड्विकल्पः ।

१४५९. तञ्चू – सङ्कोचने । सकर्म, वेट्, परस्मै । नोपधः । कृतपरसवर्णनिर्देशः । 'तञ्जू' इति क्षीरस्वामिसम्मतः पाठः । जकारान्तमध्ये पाठात् एवमेव न्याय्यम् इति तदाशयः ।

१. लट् – तनक्ति तङ्क्तः तञ्चन्ति । । तनक्षि तङ्क्थः तङ्क्थ । तनज्मि तञ्च्वः तञ्च्मः । **२. लिट्** – ततञ्च ततञ्चतुः ततञ्चुः । ततञ्चिथ ततञ्चथुः ततञ्च । ततञ्च ततञ्चिव ततञ्चिम । **३. लुट्** – (i) तञ्चिता तञ्चितारौ तञ्चितारः । तञ्चितासि तञ्चितास्थः तञ्चितास्थ । तञ्चितास्मि तञ्चितास्वः तञ्चितास्मः । (ii) तङ्क्ता[1] तङ्क्तारौ तङ्क्तारः । तङ्क्तासि तङ्क्तास्थः तङ्क्तास्थ । तङ्क्तास्मि तङ्क्तास्वः तङ्क्तास्मः । **४. लृट्** – (i) तञ्चिष्यति तञ्चिष्यतः तञ्चिष्यन्ति । तञ्चिष्यसि तञ्चिष्यथः तञ्चिष्यथ । तञ्चिष्यामि तञ्चिष्यावः तञ्चिष्यामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) तंक्ष्यति तंक्ष्यतः तंक्ष्यन्ति । तंक्ष्यसि तंक्ष्यथः तंक्ष्यथ । तंक्ष्यामि तंक्ष्यावः तंक्ष्यामः । **५. लोट्** - तनक्तु, तङ्क्तात् तङ्क्ताम् तञ्चन्तु । तङ्ग्धि, तङ्क्तात् तङ्क्तम् तङ्क्त । तनचानि तनचाव तनचाम । **६. लङ्** - अतनक् अतङ्क्ताम् अतचन् । अतनक् अतङ्क्तम् अतङ्क्त । अतनचम् अतञ्च्व अतञ्च्म । **७. विधिलिङ्** - तञ्च्यात् तञ्च्याताम् तञ्च्युः । तञ्च्याः तञ्च्यातम् तञ्च्यात । तञ्च्याम् तञ्च्याव तञ्च्याम । **८. आशीर्लिङ्** - तच्यात् तच्यास्ताम् तच्यासुः । तच्याः तच्यास्तम् तच्यास्त । तच्यासम् तच्यास्व तच्यास्म । **९. लुङ्** - अतञ्चीत् अतञ्चिष्टाम् अतञ्चिषुः । अतञ्चीः अतञ्चिष्टम् अतञ्चिष्ट । अतञ्चिषम् अतञ्चिष्व अतञ्चिष्म । **१०. लृङ्** - (i) अतञ्चिष्यत् अतञ्चिष्यताम् अतञ्चिष्यन् । अतञ्चिष्यः अतञ्चिष्यतम् अतञ्चिष्यत । अतञ्चिष्यम् अतञ्चिष्याव अतञ्चिष्याम । (ii) अतंक्ष्यत् अतंक्ष्यताम् अतंक्ष्यन् । अतंक्ष्यः अतंक्ष्यतम् अतंक्ष्यत । अतंक्ष्यम् अतंक्ष्याव अतंक्ष्याम ।

णिचि - तञ्चयति - ते, **सनि** - तितञ्चिषति-तितङ्क्षति, **यकि** - तच्यते ।

१. ऊदित्त्वात् 'स्वरतिसूति... ऊदितो वा' इति वलाद्यार्धधतुके इड्विकल्पः ।

१४६०. ओ विजी - भयचलनयोः । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'वेवेक्तीति पृथग्भावे विवेक्ते च भये पुनः । विनक्ति विजते ...' (श्लो. ६१-६२) इति देवः ।

१. लट् - विनक्ति विङ्क्तः विञ्जन्ति । विनक्षि विङ्क्थः विङ्क्थ । विनज्मि विञ्ज्वः विञ्ज्मः । **२. लिट्** - विवेज विविजतुः विविजुः । विविजिथ विविजथुः विविज । विवेज विविजिव विविजिम । **३. लुट्** - विजिता विजितारौ विजितारः । विजितासि विजितास्थः विजितास्थ । विजितास्मि विजितास्वः विजितास्मः । **४. लृट्** - विजिष्यति विजिष्यतः विजिष्यन्ति । विजिष्यसि विजिष्यथः विजिष्यथ । विजिष्यामि विजिष्यावः विजिष्यामः । **५. लोट्** - विनक्तु, विङ्क्तात् विङ्क्ताम् विञ्जन्तु । विङ्ग्धि विङ्क्तात् विङ्क्तम् विङ्क्त । विनजानि विनजाव विनजाम । **६. लङ्** - अविनक्-ग् अविङ्क्ताम् अविञ्जन् । अविनक्-ग् अविङ्क्तम् अविङ्क्त । अविनजम् अविञ्ज्व अविञ्ज्म । **७. विधिलिङ्** - विञ्ज्यात् विञ्ज्याताम् विञ्ज्युः । विञ्ज्याः विञ्ज्यातम् विञ्ज्यात । विञ्ज्याम् विञ्ज्याव विञ्ज्याम । **८. आशीर्लिङ्** - विज्यात् विज्यास्ताम् विज्यासुः । विज्याः विज्यास्तम् विज्यास्त । विज्यासम् विज्यास्व विज्यास्म । **९. लुङ्** - अविजीत् अविजिष्टाम् अविजिषुः । अविजीः अविजिष्टम् अविजिष्ट । अविजिषम् अविजिष्व अविजिष्म । **१०. लृङ्** - अविजिष्यत् अविजिष्यताम् अविजिष्यन् । अविजिष्यः अविजिष्यतम् अविजिष्यत । अविजिष्यम् अविजिष्याव अविजिष्याम ।

णिचि - वेजयति-ते, **सनि** - विविजिषति, **यकि** - विज्यते ।

१४६१. वृजी - वर्जने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'वरणे' इति धनपालशाकटायनौ । 'त्यागे वृत्तौ च' इति वोपदेवः । 'त्यागे' इति काशकृत्स्नोऽपि । 'वृणक्ति वर्जने वृङ्क्ते यौ वर्जयति वर्जति' (श्लो. ५९) इति देवः ।

१. लट् - वृणक्ति वृङ्क्तः वृञ्जन्ति । वृणक्षि वृङ्क्थः वृङ्क्थ । वृणज्मि वृञ्ज्वः वृञ्ज्मः । **२. लिट्** - ववर्ज ववृजतुः ववृजुः । ववर्जिथ ववृजथुः ववृज । ववर्ज ववृजिव ववृजिम । **३. लुट्** - वर्जिता वर्जितारौ वर्जितारः । वर्जितासि वर्जितास्थः वर्जितास्थ । वर्जितास्मि वर्जितास्वः वर्जितास्मः । **४. लृट्** - वर्जिष्यति वर्जिष्यतः वर्जिष्यन्ति । वर्जिष्यसि वर्जिष्यथः वर्जिष्यथ । वर्जिष्यामि वर्जिष्यावः वर्जिष्यामः । **५. लोट्** - वृणक्तु वृङ्क्तात् वृङ्क्ताम् वृञ्जन्तु । वृङ्ग्धि वृङ्क्तात् वृङ्क्तम् वृङ्क्त । वृणजानि वृणजाव वृणजाम । **६. लङ्** - अवृणक्-ग् अवृङ्क्ताम् अवृञ्जन् । अवृणक्-ग् अवृङ्क्तम् अवृङ्क्त । अवृणजम् अवृञ्ज्व अवृञ्ज्म । **७. विधिलिङ्** - वृञ्ज्यात् वृञ्ज्याताम् वृञ्ज्युः । वृञ्ज्याः वृञ्ज्यातम् वृञ्ज्यात । वृञ्ज्याम् वृञ्ज्याव वृञ्ज्याम । **८. आशीर्लिङ्** - वृज्यात् वृज्यास्ताम् वृज्यासुः । वृज्याः वृज्यास्तम् वृज्यास्त । वृज्यासम् वृज्यास्व वृज्यास्म । **९. लुङ्** -

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अवर्जीत् अवर्जिष्टाम् अवर्जिषुः । अवर्जीः अवर्जिष्टम् अवर्जिष्ट । अवर्जिम् अवर्जिष्व अवर्जिष्म । **१०. लृङ्** – अवर्जिष्यत् अवर्जिष्यताम् अवर्जिष्यन् । अवर्जिष्यः अवर्जिष्यतम् अवर्जिष्यत । अवर्जिष्यम् अवर्जिष्याव अवर्जिष्याम

णिचि – वर्जयति – ते, **सनि** – विवर्जिषति, **यकि** – वृज्यते

१४६२. पृची – सम्पर्के । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'पृणङ्क्ति पृक्ते (पृङ्क्ते) सम्पर्के यौ पर्चयति पर्चति' (श्लो.५१) इति देवः ।

१. लट् – पृणक्ति पृङ्क्तः पृञ्चन्ति । पृणक्षि पृङ्क्थः पृङ्क्थ । पृणच्मि पृञ्च्वः पृञ्च्मः । **२. लिट्** – पपर्च पपृचतुः पपृचुः । पपर्चिथ पपृचथुः पपृच । पपर्च पपृचिव पपृचिम । **३. लुट्** – पर्चिता पर्चितारौ पर्चितारः । पर्चितासि पर्चितास्थः पर्चितास्थ । पर्चितास्मि पर्चितास्वः पर्चितास्मः । **४. लृट्** – पर्चिष्यति पर्चिष्यतः पर्चिष्यन्ति । पर्चिष्यसि पर्चिष्यथः पर्चिष्यथ । पर्चिष्यामि पर्चिष्यावः पर्चिष्यामः । **५. लोट्** – पृणक्तु पृङ्क्तात् पृङ्क्ताम् पृञ्चन्तु । पृङ्ग्धि पृङ्क्तात् पृङ्क्तम् पृङ्क्त । पृणचानि पृणचाव पृणचाम । **६. लङ्** – अपृणक्-ग् अपृङ्क्ताम् अपृञ्चन् । अपृणक्-ग् अपृङ्क्तम् अपृङ्क्त । अपृणचम् अपृञ्च्व अपृञ्च्म । **७. विधिलिङ्** – पृञ्च्यात् पृञ्च्याताम् पृञ्च्युः । पृञ्च्याः पृञ्च्यातम् पृञ्च्यात । पृञ्च्याम् पृञ्च्याव पृञ्च्याम । **८. आशीर्लिङ्** – पृच्यात् पृच्यास्ताम् पृच्यासुः । पृच्याः पृच्यास्तम् पृच्यास्त । पृच्यासम् पृच्यास्व पृच्यास्म । **९. लुङ्** – अपर्चीत् अपर्चिष्टाम् अपर्चिषुः । अपर्चीः अपर्चिष्टम् अपर्चिष्ट । अपर्चिम् अपर्चिष्व अपर्चिष्म । **१०. लृङ्** – अपर्चिष्यत् अपर्चिष्यताम् अपर्चिष्यन् । अपर्चिष्यः अपर्चिष्यतम् अपर्चिष्यत । अपर्चिष्यम् अपर्चिष्याव अपर्चिष्याम ।

णिचि – पर्चयति – ते, **सनि** – पिपिर्चिषति, **यकि** – पृच्यते

[गणान्ते मा.धा.वृत्तौ लिख्यते – ''वृत् । रुधादयो वृत्ताः इत्यर्थः । धातुपारायणे तु गणसमाप्तिः न इष्यते । तेन लुनति, पुनति इति सिध्यति'' इति ।]

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अथ तनादिः (८)

१४६३. तनु - विस्तारे । सकर्म, सेट्, उभय । 'श्रद्धोपकरणार्थस्य तनेस्तनति तानयेत् । दैर्घ्यार्थस्योपसर्गात् तु, विस्तारे तनुतेऽतनोत्' (श्लो. १२७-१२८) इति देवः ।

१. लट् - (i) तनोति[1] तनुतः तन्वन्ति । तनोषि तनुथः तनुथ । तनोमि तनुवः-तन्वः तनुमः-तन्मः । (ii) तनुते तन्वाते तन्वते । तनुषे तन्वाथे तनुध्वे । तन्वे तनुवहे-तन्वहे तनुमहे-तन्महे । **२. लिट् -** (i) ततान तेनतुः तेनुः । तेनिथ तेनथुः तेन । ततान-ततन तेनिव तेनिम । (ii) तेने तेनाते तेनिरे । तेनिषे तेनाथे तेनिध्वे । तेने तेनिवहे तेनिमहे । **३. लुट् -** (i) तनिता तनितारौ तनितारः । तनितासि तनितास्थः तनितास्थ । तनितास्मि तनितास्वः तनितास्मः । (ii) तनिता तनितारौ तनितारः । तनितासे तनितासाथे तनिताध्वे । तनिताहे तनितास्वहे तनितास्महे । **४. लृट् -** (i) तनिष्यति तनिष्यतः तनिष्यन्ति । तनिष्यसि तनिष्यथः तनिष्यथ । तनिष्यामि तनिष्यावः तनिष्यामः । (ii) तनिष्यते तनिष्येते तनिष्यन्ते । तनिष्यसे तनिष्येथे तनिष्यध्वे । तनिष्ये तनिष्यावहे तनिष्यामहे । **५. लोट् -** (i) तनोतु, तनुतात् तनुताम् तन्वन्तु । तनु-तनुतात् तनुतम् तनुत । तनवानि तनवाव तनवाम । (ii) तनुताम् तन्वाताम् तन्वताम् । तनुष्व तन्वाथाम् तनुध्वम् । तनवै तनवावहै तनवामहै । **६. लङ् -** (i) अतनोत् अतनुताम् अतन्वन् । अतनोः अतनुतम् अतनुत । अतनवम् अतनुव-अतन्व, अतनुम-अतन्म । (ii) अतनुत अतन्वाताम् अतन्वत । अतनुथाः अतन्वाथाम् अतनुध्वम् । अतन्वि अतनुवहि-अतन्वहि अतनुमहि-अतन्महि । **७. विधिलिङ् -** (i) तनुयात् तनुयाताम् तनुयुः । तनुयाः तनुयातम् तनुयात । तनुयाम् तनुयाव तनुयाम । (ii) तन्वीत तन्वीयाताम् तन्वीरन् । तन्वीथाः तन्वीयाथाम् तन्वीध्वम् । तन्वीय तन्वीवहि तन्वीमहि । **८. आशीर्लिङ् -** (i) तन्यात् तन्यास्ताम् तन्यासुः । तन्याः तन्यास्तम् तन्यास्त । तन्यासम् तन्यास्व तन्यास्म । (ii) तनिषीष्ट तनिषीयास्ताम् तनिषीरन् । तनिषीष्ठाः तनिषीयास्थाम् तनिषीध्वम् । तनिषीय तनिषीवहि तनिषीमहि । **९. लुङ् -** (i) अतनीत्[2] अतनिष्टाम् अतनिषुः । अतनीः अतनिष्टम् अतनिष्ट । अतनिषम् अतनिष्व अतनिष्म । (ii) अतानीत् अतानिष्टाम् अतानिषुः । अतानीः अतानिष्टम् अतानिष्ट । अतानिषम् अतानिष्व अतानिष्म । (iii) अतत[3]-अतनिष्ट अतनिषाताम् अतनिषत । अतथाः-अतनिष्ठाः अतनिषाथाम् अतनिड्ढ्वम्/ढ्वम् । अतनिषि अतनिष्वहि अतनिष्महि । **१०. लृङ् -** (i) अतनिष्यत् अतनिष्यताम् अतनिष्यन् । अतनिष्यः अतनिष्यतम् अतनिष्यत । अतनिष्यम् अतनिष्याव अतनिष्याम । (ii) अतनिष्यत अतनिष्येताम् अतनिष्यन्त । अतनिष्यथाः अतनिष्येथाम् अतनिष्यध्वम् । अतनिष्ये अवेतनिष्यावहि अतनिष्यामहि ।

णिचि - तानयति-न्ते, **सनि -** तितनिषति[4]-ते/तितंसति-ते/तितासंति-न्ते, **कर्मणि -** तन्यते/तायते[5]

१. 'तनादिकृञ्भ्यः उः' - कर्त्रर्थे सार्वधातुके तनादिभ्यः कृञश्च 'उ'प्रत्ययः स्यात् ।
२. 'अतो हलादेर्लघोः' इति परस्मैपदपरे सिचि वा वृद्धिः ।
३. 'तनादिभ्यस्तथासोः' - तनादेः सिचो वा लुक् स्यात्तथासोः इति वा सिज्लोपः ।
४. 'तनिपतिदरिद्रातिभ्यः सन इड्वा वक्तव्यः ।' इडभावे 'तनोतेर्विभाषा' इति झलादौ सनि वा दीर्घः ।
५. 'तनोतेर्यकि' इति आत्वं वा ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१४६४. षणु – दाने । सकर्म, सेट्, उभय । णोपदेशोऽयम् । 'नान्तोऽयम् । षकारस्तु लाक्षणिकः । तेन यङ्लुकि संसन्ति संसन्तः इत्यादौ अनुस्वार-परसवर्णौ' इति तत्त्वबोधिनी । 'दाने सनोति सनुते सम्भक्तौ तु सनेदिति' (श्लो. १२८) इति देवः ।

१. लट् – (i) सनोति[१] सनुतः सन्वन्ति । सनोषि सनुथः सनुथ । सनोमि सनुवः-सन्वः सनुमः-सन्मः । (ii) सनुते सन्वाते सन्वते । सनुषे सन्वाथे सनुध्वे । सन्वे सनुवहे-सन्वहे सनुमहे-सन्महे । **२. लिट् –** (i) ससान सेनतुः सेनुः । सेनिथ सेनथुः सेन । ससान-ससन सेनिव सेनिम । (ii) सेने सेनाते सेनिरे । सेनिषे सेनाथे सेनिध्वे । सेने सेनिवहे सेनिमहे । **३. लुट् –** (i) सनिता सनितारौ सनितारः । सनितासि सनितास्थः सनितास्थ । सनितास्मि सनितास्वः सनितास्मः । (ii) सनिता सनितारौ सनितारः । सनितासे सनितासाथे सनिताध्वे । सनिताहे सनितास्वहे सनितास्महे । **४. लृट् –** (i) सनिष्यति सनिष्यतः सनिष्यन्ति । सनिष्यसि सनिष्यथः सनिष्यथ । सनिष्यामि सनिष्यावः सनिष्यामः । (ii) सनिष्यते सनिष्येते सनिष्यन्ते । सनिष्यसे सनिष्येथे सनिष्यध्वे । सनिष्ये सनिष्यावहे सनिष्यामहे । **५. लोट् –** (i) सनोतु, सनुतात् सनुताम् सन्वन्तु । सनु-सनुतात् सनुतम् सनुत । सनवानि सनवाव सनवाम । (ii) सनुताम् सन्वाताम् सन्वताम् । सनुष्व सन्वाथाम् सनुध्वम् । सनवै सनवावहै सनवामहै । **६. लङ् –** (i) असनोत् असनुताम् असन्वन् । असनोः असनुतम् असनुत । असनवम् असनुव-असन्व, असनुम-असन्म । (ii) असनुत असन्वाताम् असन्वत । असनुथाः असन्वाथाम् असनुध्वम् । असन्वि असनुवहि-असन्वहि असनुमहि-असन्महि । **७. विधिलिङ् –** (i) सनुयात् सनुयाताम् सनुयुः । सनुयाः सनुयातम् सनुयात । सनुयाम् सनुयाव सनुयाम । (ii) सन्वीत सन्वीयाताम् सन्वीरन् । सन्वीथाः सन्वीयाथाम् सन्वीध्वम् । सन्वीय सन्वीवहि सन्वीमहि । **८. आशीर्लिङ् –** (i) सायात्[२] सायास्ताम् सायासुः । सायाः सायास्तम् सायास्त । सायासम् सायास्व सायास्म । (ii) सन्यात् सन्यास्ताम् सन्यासुः । सन्याः सन्यास्तम् सन्यास्त । सन्यासम् सन्यास्व सन्यास्म । (iii) सनिषीष्ट सनिषीयास्ताम् सनिषीरन् । सनिषीष्ठाः सनिषीयास्थाम् सनिषीध्वम् । सनिषीय सनिषीवहि सनिषीमहि ।

९. लुङ् – (i) असनीत्[३] असनिष्टाम् असनिषुः । असनीः असनिष्टम् असनिष्ट । असनिषम् असनिष्व असनिष्म । (ii) असानीत् असानिष्टाम् असानिषुः । असानीः असानिष्टम् असानिष्ट । असानिषम् असानिष्व असानिष्म । (iii) असात[२]-असनिष्ट असनिषाताम् असनिषत । असाथाः-असनिष्ठाः असनिषाथाम् असनिड्ढ्वम्/ढ्ढम् । असनिषि असनिष्वहि असनिष्महि । **१०. लृङ् –** (i) असनिष्यत् असनिष्यताम् असनिष्यन् । असनिष्यः असनिष्यतम् असनिष्यत । असनिष्यम् असनिष्याव असनिष्याम । (ii) असनिष्यत असनिष्येताम् असनिष्यन्त । असनिष्यथाः असनिष्येथाम् असनिष्यध्वम् । असनिष्ये अवेसनिष्यावहि असनिष्यामहि ।

णिचि – सानयति-ते, **सनि –** सिसनिषति-ते/सिषासति[२]-ते, **यकि –** सन्यते[४]/सायते ।

१. 'तनादिकृञ्भ्यः उः' – कर्त्रर्थे सार्वधातुके तनादिभ्यः कृञश्च 'उ'प्रत्ययः स्यात् ।
२. 'जनसनखनाम्...' इति आकारोऽन्तादेशः झलादौ सनि झलादौ क्ङिति च ।
३. 'अतो हलादेर्लघोः' इति परस्मैपदपरे सिचि वा वृद्धिः ।
४. 'ये विभाषा' इति आत्वं वा ।

१४६५. क्षणु – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय । अदुपधः । अयमपि लाक्षणिकणकारः ।

१. लट् – (i) क्षणोति क्षणुतः क्षण्वन्ति । क्षणोषि क्षणुथः क्षणुथ । क्षणोमि क्षण्वः-क्षणुवः क्षण्मः-क्षणुमः । (ii) क्षणुते क्षण्वाते क्षण्वते । क्षणुषे क्षण्वाथे क्षणुध्वे । क्षण्वे क्षण्वहे-क्षणुवहे क्षण्महे-क्षणुमहे । **२. लिट् –** (i) चक्षाण चक्षणतुः चक्षणुः । चक्षणिथ चक्षणथुः चक्षण । चक्षाण-चक्षण चक्षणिव चक्षणिम । (ii) चक्षणे चक्षणाते चक्षणिरे । चक्षणिषे चक्षणाथे चक्षणिध्वे । चक्षणे चक्षणिवहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चक्षणिमहे । **३. लुट्** - (i) क्षणिता क्षणितारौ क्षणितारः । क्षणितासि क्षणितास्थः क्षणितास्थ । क्षणितास्मि क्षणितास्वः क्षणितास्मः । (ii) क्षणिता क्षणितारौ क्षणितारः । क्षणितासे क्षणितासाथे क्षणिताध्वे । क्षणिताहे क्षणितास्वहे क्षणितास्महे । **४. लृट्** - (i) क्षणिष्यति क्षणिष्यतः क्षणिष्यन्ति । क्षणिष्यसि क्षणिष्यथः क्षणिष्यथ । क्षणिष्यामि क्षणिष्यावः क्षणिष्यामः । (ii) क्षणिष्यते क्षणिष्येते क्षणिष्यन्ते । क्षणिष्यसे क्षणिष्येथे क्षणिष्यध्वे । क्षणिष्ये क्षणिष्यावहे क्षणिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) क्षणोतु-क्षणुतात् क्षणुताम् क्षण्वन्तु । क्षणु-क्षणुतात् क्षणुतम् क्षणुत । क्षणवानि क्षणवाव क्षणवाम । (ii) क्षणुताम् क्षण्वाताम् क्षण्वताम् । क्षणुष्व क्षण्वाथाम् क्षणुध्वम् । क्षणवै क्षणवावहै क्षणवामहै ।

६. लङ् - (i) अक्षणोत् अक्षणुताम् अक्षण्वन् । अक्षणोः अक्षणुतम् अक्षणुत । अक्षणवम् अक्षणुव-अक्षण्व, अक्षणुम-अक्षण्म । (ii) अक्षणुत अक्षण्वाताम् अक्षण्वत । अक्षणुथाः अक्षण्वाथाम् अक्षणुध्वम् । अक्षण्वि अक्षणुवहि-अक्षण्वहि अक्षणुमहि-अक्षण्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) क्षणुयात् क्षणुयाताम् क्षणुयुः । क्षणुयाः क्षणुयातम् क्षणुयात । क्षणुयाम् क्षणुयाव क्षणुयाम । (ii) क्षण्वीत क्षण्वीयाताम् क्षण्वीरन् । क्षण्वीथाः क्षण्वीयाथाम् क्षण्वीध्वम् । क्षण्वीय क्षण्वीवहि क्षण्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) क्षण्यात् क्षण्यास्ताम् क्षण्यासुः । क्षण्याः क्षण्यास्तम् क्षण्यास्त । क्षण्यासम् क्षण्यास्व क्षण्यास्म । (ii) क्षणिषीष्ट क्षणिषीयास्ताम् क्षणिषीरन् । क्षणिषीष्ठाः क्षणिषीयास्थाम् क्षणिषीध्वम् । क्षणिषीय क्षणिषीवहि क्षणिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अक्षणीत्[१] अक्षणिष्टाम् अक्षणिषुः । अक्षणीः अक्षणिष्टम् अक्षणिष्ट । अक्षणिषम् अक्षणिष्व अक्षणिष्म । (ii) अक्षत-अक्षणिष्ट अक्षणिषाताम् अक्षणिषत । अक्षथाः-अक्षणिष्ठाः अक्षणिषाथाम् अक्षणिड्ढ्वम्/ढ्वम् । अक्षणिषि अक्षणिष्वहि अक्षणिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अक्षणिष्यत् अक्षणिष्यताम् अक्षणिष्यन् । अक्षणिष्यः अक्षणिष्यतम् अक्षणिष्यत । अक्षणिष्यम् अक्षणिष्याव अक्षणिष्याम । (ii) अक्षणिष्यत अक्षणिष्येताम् अक्षणिष्यन्त । अक्षणिष्यथाः अक्षणिष्येथाम् अक्षणिष्यध्वम् । अक्षणिष्ये अवेक्षणिष्यावहि अक्षणिष्यामहि ।

णिचि - क्षाणयति-ते, **सनि** - चिक्षणिषति-ते, **यकि** - क्षण्यते ।

१. 'ह्मयन्तक्षण...' इति न वृद्धिः ।

१४६६. क्षिणु - हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय । इदुपधः । अयमपि लाक्षणिकणकारः ।

१. लट् - (i) क्षिणोति[१] क्षिणुतः क्षिण्वन्ति । क्षिणोषि क्षिणुथः क्षिणुथ । क्षिणोमि क्षिण्वः-क्षिणुवः क्षिण्मः-क्षिणुमः । (ii) क्षेणोति[१] क्षेणुतः क्षेण्वन्ति । क्षेणोषि क्षेणुथः क्षेणुथ । क्षेणोमि क्षेण्वः-क्षेणुवः क्षेण्मः-क्षेणुमः । (iii) क्षिणुते क्षिण्वाते क्षिण्वते । क्षिणुषे क्षिण्वाथे क्षिणुध्वे । क्षिण्वे क्षिण्वहे-क्षिणुवहे क्षिण्महे-क्षिणुमहे । (iv) क्षेणुते क्षेण्वाते क्षेण्वते । क्षेणुषे क्षेण्वाथे क्षेणुध्वे । क्षेण्वे क्षेण्वहे-क्षेणुवहे क्षेण्महे-क्षेणुमहे । **२. लिट्** - (i) चिक्षेण चिक्षिणतुः चिक्षिणुः । चिक्षेणिथ चिक्षिणथुः चिक्षिण । चिक्षेण चिक्षिणिव चिक्षिणिम । (ii) चिक्षिणे चिक्षिणाते चिक्षिणिरे । चिक्षिणिषे चिक्षिणाथे चिक्षिणिध्वे । चिक्षिणे चिक्षिणिवहे चिक्षिणिमहे । **३. लुट्** - (i) क्षेणिता क्षेणितारौ क्षेणितारः । क्षेणितासि क्षेणितास्थः क्षेणितास्थ । क्षेणितास्मि क्षेणितास्वः क्षेणितास्मः । (ii) क्षेणिता क्षेणितारौ क्षेणितारः । क्षेणितासे क्षेणितासाथे क्षेणिताध्वे । क्षेणिताहे क्षेणितास्वहे क्षेणितास्महे । **४. लृट्** - (i) क्षेणिष्यति क्षेणिष्यतः क्षेणिष्यन्ति । क्षेणिष्यसि क्षेणिष्यथः क्षेणिष्यथ । क्षेणिष्यामि क्षेणिष्यावः क्षेणिष्यामः । (ii) क्षेणिष्यते क्षेणिष्येते क्षेणिष्यन्ते । क्षेणिष्यसे क्षेणिष्येथे क्षेणिष्यध्वे । क्षेणिष्ये क्षेणिष्यावहे क्षेणिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) क्षिणोतु-क्षिणुतात् क्षिणुताम् क्षिण्वन्तु । क्षिणु-क्षिणुतात् क्षिणुतम् क्षिणुत । क्षिणवानि क्षिणवाव क्षिणवाम । (ii) क्षेणोतु-क्षेणुतात् क्षेणुताम् क्षेण्वन्तु । क्षेणु-क्षेणुतात् क्षेणुतम् क्षेणुत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्षेणवानि क्षेणवाव क्षेणवाम । (iii) क्षिणुताम् क्षिण्वाताम् क्षिण्वताम् । क्षिणुष्व क्षिण्वाथाम् क्षिणुध्वम् । क्षिणवै क्षिणवावहै क्षिणवामहै । (iv) क्षेणुताम् क्षेण्वाताम् क्षेण्वताम् । क्षेणुष्व क्षेण्वाथाम् क्षेणुध्वम् । क्षेणवै क्षेणवावहै क्षेणवामहै । **६. लङ्** – (i) अक्षिणोत् अक्षिणुताम् अक्षिण्वन् । अक्षिणोः अक्षिणुतम् अक्षिणुत । अक्षिणवम् अक्षिणुव-अक्षिण्व, अक्षिणुम-अक्षिण्म । (ii) अक्षेणोत् अक्षेणुताम् अक्षेण्वन् । अक्षेणोः अक्षेणुतम् अक्षेणुत । अक्षेणवम् अक्षेणुव-अक्षेण्व, अक्षेणुम-अक्षेण्म । (iii) अक्षिणुत अक्षिण्वाताम् अक्षिण्वत । अक्षिणुथाः अक्षिण्वाथाम् अक्षिणुध्वम् । अक्षिण्वि अक्षिणुवहि-अक्षिण्वहि अक्षिणुमहि-अक्षिण्वहि । (iv) अक्षेणुत अक्षेण्वाताम् अक्षेण्वत । अक्षेणुथाः अक्षेण्वाथाम् अक्षेणुध्वम् । अक्षेण्वि अक्षेणुवहि-अक्षेण्वहि अक्षेणुमहि-अक्षेण्वहि । **७. विधिलिङ्** – (i) क्षिणुयात् क्षिणुयाताम् क्षिणुयुः । क्षिणुयाः क्षिणुयातम् क्षिणुयात । क्षिणुयाम् क्षिणुयाव क्षिणुयाम । (ii) क्षेणुयात् क्षेणुयाताम् क्षेणुयुः । क्षेणुयाः क्षेणुयातम् क्षेणुयात । क्षेणुयाम् क्षेणुयाव क्षेणुयाम । (iii) क्षिण्वीत क्षिण्वीयाताम् क्षिण्वीरन् । क्षिण्वीथाः क्षिण्वीयाथाम् क्षिण्वीध्वम् । क्षिण्वीय क्षिण्वीवहि क्षिण्वीमहि । (iv) क्षेण्वीत क्षेण्वीयाताम् क्षेण्वीरन् । क्षेण्वीथाः क्षेण्वीयाथाम् क्षेण्वीध्वम् । क्षेण्वीय क्षेण्वीवहि क्षेण्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) क्षिण्यात् क्षिण्यास्ताम् क्षिण्यासुः । क्षिण्याः क्षिण्यास्तम् क्षिण्यास्त । क्षिण्यासम् क्षिण्यास्व क्षिण्यास्म । (ii) क्षिणिषीष्ट क्षिणिषीयास्ताम् क्षिणिषीरन् । क्षिणिषीष्ठाः क्षिणिषीयास्थाम् क्षिणिषीध्वम् । क्षिणिषीय क्षिणिषीवहि क्षिणिषीमहि । (iii) क्षेणिषीष्ट क्षेणिषीयास्ताम् क्षेणिषीरन् । क्षेणिषीष्ठाः क्षेणिषीयास्थाम् क्षेणिषीध्वम् । क्षेणिषीय क्षेणिषीवहि क्षेणिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अक्षेणीत्[२] अक्षेणिष्टाम् अक्षेणिषुः । अक्षेणीः अक्षेणिष्टम् अक्षेणिष्ट । अक्षेणिषम् अक्षेणिष्व अक्षेणिष्म । (ii) अक्षित-अक्षेणिष्ट अक्षेणिषाताम् अक्षेणिषत । अक्षिथाः-अक्षेणिष्ठाः अक्षेणिषाथाम् अक्षेणिड्ढ्वम्/ढ्वम् । अक्षेणिषि अक्षेणिष्वहि अक्षेणिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अक्षेणिष्यत् अक्षेणिष्यताम् अक्षेणिष्यन् । अक्षेणिष्यः अक्षेणिष्यतम् अक्षेणिष्यत । अक्षेणिष्यम् अक्षेणिष्याव अक्षेणिष्याम । (ii) अक्षेणिष्यत अक्षेणिष्येताम् अक्षेणिष्यन्त । अक्षेणिष्यथाः अक्षेणिष्येथाम् अक्षेणिष्यध्वम् । अक्षेणिष्ये अवेक्षेणिष्यावहि अक्षेणिष्यामहि ।

णिचि – क्षेणयति – ते, **सनि** – चिक्षिणिषति/चिक्षेणिषति – ते, **यकि** – क्षिण्यते

१. उप्रत्ययनिमित्तः लघूपधगुणः 'संज्ञापूर्वको विधिरनित्यः' इति न भवति इत्येके, भवति इत्यन्ये । अतः उभयथा अपि रूपाणि । तथा हि देवः – 'क्षिणोत्यावगुणे क्षिणोः' इति (श्लो. १३) ''औ – उविकरणे अगुणे गुणाभावे च सति 'क्षणु हिंसायां क्षिणु च' इति मैत्रेयरक्षिताद्युक्तस्य धातोः क्षिणोतीति भवति'' इति पुरुषकारे लीलाशुकमुनिः ।

२. 'ह्म्यन्तक्षण...' इति न वृद्धिः ।

१४६७. ऋणु – गतौ । सकर्म, सेट्, उभय, । 'तवर्गीयोपधः । लाक्षणिकं णत्वम्' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१. लट् – (i) ऋणोति[१] ऋणुतः ऋण्वन्ति । ऋणोषि ऋणुथः ऋणुथ । ऋणोमि ऋणुवः ऋणुमः । (ii) अर्णोति अर्णुतः अर्णुवन्ति । अर्णोषि अर्णुथः अर्णुथ । अर्णोमि अर्णुवः अर्णुमः । (iii) ऋणुते ऋण्वाते ऋण्वते । ऋणुषे ऋण्वाथे ऋणुध्वे । ऋण्वे ऋणुवहे ऋणुमहे । (iv) अर्णुते अर्ण्वाते अर्ण्वते । अर्णुषे अर्ण्वाथे अर्णुध्वे । अर्ण्वे अर्णुवहे अर्णुमहे । **२. लिट्** – (i) आनर्ण आनृणतुः आनृणुः । आनर्णिथ आनृणथुः आनृण । आनर्ण आनृणिव आनृणिम । (ii) आनृणे आनृणाते आनृणिरे । आनृणिषे आनृणाथे आनृणिध्वे । आनृणे आनृणिवहे आनृणिमहे । **३. लुट्** – (i) अर्णिता अर्णितारौ अर्णितारः । अर्णितासि अर्णितास्थः अर्णितास्थ । अर्णितास्मि अर्णितास्वः अर्णितास्मः । (ii) अर्णिता अर्णितारौ अर्णितारः । अर्णितासे अर्णितासाथे अर्णिताध्वे । अर्णिताहे अर्णितास्वहे अर्णितास्महे । **४. लृट्** – (i) अर्णिष्यति अर्णिष्यतः अर्णिष्यन्ति । अर्णिष्यसि अर्णिष्यथः अर्णिष्यथ । अर्णिष्यामि अर्णिष्यावः अर्णिष्यामः । (ii) अर्णिष्यते अर्णिष्येते अर्णिष्यन्ते । अर्णिष्यसे अर्णिष्येथे अर्णिष्यध्वे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अर्णिष्ये अर्णिष्यावहे अर्णिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) ऋणोतु-ऋणुतात् ऋणुताम् ऋण्वन्तु । ऋणु-ऋणुतात् ऋणुतम् ऋणुत । ऋणवानि ऋणवाव ऋणवाम । (ii) अर्णोतु-अर्णुताम् अर्णुताम् अर्ण्वन्तु । अर्णु-अर्णुतात् अर्णुतम् अर्णुत । अर्णवानि अर्णवाव अर्णवाम । (iii) ऋणुताम् ऋण्वाताम् ऋण्वताम् । ऋणुष्व ऋण्वाथाम् ऋणुध्वम् । ऋणवै ऋणवावहै ऋणवामहै । (iv) अर्णुताम् अर्ण्वाताम् अर्ण्वताम् । अर्णुष्व अर्ण्वाथाम् अर्णुध्वम् । अर्णवै अर्णवावहै अर्णवामहै । **६. लङ्** - आर्णोत् आर्णुताम् आर्ण्वन् । आर्णोः आर्णुतम् आर्णुत । आर्णवम् आर्णुव आर्णुम । (ii) आर्णुत आर्ण्वाताम् आर्ण्वत । आर्णुथाः आर्ण्वाथाम् आर्णुध्वम् । आर्ण्वि आर्णुवहि आर्णुमहि । **७. विधिलिङ्** - (i) ऋणुयात् ऋणुयाताम् ऋणुयुः । ऋणुयाः ऋणुयातम् ऋणुयात । ऋणुयाम् ऋणुयाव ऋणुयाम । (ii) आर्णुयात् आर्णुयाताम् आर्णुयुः । आर्णुयाः आर्णुयातम् आर्णुयात । आर्णुयाम् आर्णुयाव आर्णुयाम । (iii) ऋण्वीत ऋण्वीयाताम् ऋण्वीरन् । ऋण्वीथाः ऋण्वीयाथाम् ऋण्वीध्वम् । ऋण्वीय ऋण्वीवहि ऋण्वीमहि । (iv) आर्ण्वीत आर्ण्वीयाताम् आर्ण्वीरन् । आर्ण्वीथाः आर्ण्वीयाथाम् आर्ण्वीध्वम् । आर्ण्वीय आर्ण्वीवहि आर्ण्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) ऋण्यात् ऋण्यास्ताम् ऋण्यासुः । ऋण्याः ऋण्यास्तम् ऋण्यास्त । ऋण्यासम् ऋण्यास्व ऋण्यास्म । (ii) अर्णिषीष्ट अर्णिषीयास्ताम् अर्णिषीरन् । अर्णिषीष्ठाः अर्णिषीयास्थाम् अर्णिषीध्वम् । अर्णिषीय अर्णिषीवहि अर्णिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) आर्णीत् आर्णिष्टाम् आर्णिषुः । आर्णीः आर्णिष्टम् आर्णिष्ट । आर्णिषम् आर्णिष्व आर्णिष्म । (ii) आर्त-आर्णिष्ट आर्णिषाताम् आर्णिषत । आर्थाः, आर्णिष्ठाः आर्णिषाथाम् आर्णिड्ढ्वम्/ढ्वम् । आर्णिषि आर्णिष्वहि आर्णिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) आर्णिष्यत् आर्णिष्यताम् आर्णिष्यन् । आर्णिष्यः आर्णिष्यतम् आर्णिष्यत । आर्णिष्यम् आर्णिष्याव आर्णिष्याम । (ii) आर्णिष्यत आर्णिष्येताम् आर्णिष्यन्त । आर्णिष्यथाः आर्णिष्येथाम् आर्णिष्यध्वम् । आर्णिष्ये अर्णिष्यावहि आर्णिष्यामहि ।

णिचि - अर्णयति-ते, **सनि** - अर्णिनिषति/ते, **यकि** - ऋण्यते ।

१. 'संज्ञापूर्वको विधिरनित्यः' इत्यनया परिभाषया अत्र 'उ'विकरणप्रत्यये परे सार्वधातुके गुणः न इति केचन । तन्मते उपधागुणः न ।

१४६८. तृणु - अदने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) तृणोति[1] तृणुतः तृण्वन्ति । तृणोषि तृणुथः तृणुथ । तृणोमि तृण्वः-तृणुवः तृण्मः-तृणुमः । (ii) तर्णोति तर्णुतः तर्ण्वन्ति । तर्णोषि तर्णुथः तर्णुथ । तर्णोमि तर्ण्वः-तर्णुवः तर्ण्मः-तर्णुमः । (iii) तृणुते तृण्वाते तृण्वते । तृणुषे तृण्वाथे तृणुध्वे । तृण्वे तृण्वहे-तृणुवहे तृण्महे-तृणुमहे । (iv) तर्णुते तर्ण्वाते तर्ण्वते । तर्णुषे तर्ण्वाथे तर्णुध्वे । तर्ण्वे तर्ण्वहि-तर्णुवहे तर्ण्महि-तर्णुमहे । **२. लिट्** - (i) ततर्ण ततृणतुः ततृणुः । ततर्णिथ ततृणथुः ततृण । ततर्ण ततृणिव ततृणिम । (ii) ततृणे ततृणाते ततृणिरे । ततृणिषे ततृणाथे ततृणिध्वे । ततृणे ततृणिवहे ततृणिमहे । **३. लुट्** - (i) तर्णिता तर्णितारौ तर्णितारः । तर्णितासि तर्णितास्थः तर्णितास्थ । तर्णितास्मि तर्णितास्वः तर्णितास्मः । (ii) तर्णिता तर्णितारौ तर्णितारः । तर्णितासे तर्णितासाथे तर्णिताध्वे । तर्णिताहे तर्णितास्वहे तर्णितास्महे । **४. लृट्** - (i) तर्णिष्यति तर्णिष्यतः तर्णिष्यन्ति । तर्णिष्यसि तर्णिष्यथः तर्णिष्यथ । तर्णिष्यामि तर्णिष्यावः तर्णिष्यामः । (ii) तर्णिष्यते तर्णिष्येते तर्णिष्यन्ते । तर्णिष्यसे तर्णिष्येथे तर्णिष्यध्वे । तर्णिष्ये तर्णिष्यावहे तर्णिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) तृणोतु-तृणुतात् तृणुताम् तृण्वन्तु । तृणु-तृणुतात् तृणुतम् तृणुत । तृणवानि तृणवाव तृणवाम । (ii) तर्णोतु-तर्णुतात् तर्णुताम् तर्ण्वन्तु । तर्णु-तर्णुतात् तर्णुतम् तर्णुत । तर्णवानि तर्णवाव तर्णवाम । (iii) तृणुताम् तृण्वाताम् तृण्वताम् । तृणुष्व तृण्वाथाम् तृणुध्वम् । तृणवै तृणवावहै तृणवामहै । (iv) तर्णुताम् तर्ण्वाताम् तर्ण्वताम् । तर्णुष्व तर्ण्वाथाम् तर्णुध्वम् । तर्णवै तर्णवावहै तर्णवामहै । **६. लङ्** -

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(i) अतृणोत् अतृणुताम् अतृण्वन् । अतृणोः अतृणुतम् अतृणुत । अतृणवम् अतृणुव-अतृण्व, अतृणुम-अतृण्म । (ii) अतर्णोत् अतर्णुताम् अतर्ण्वन् । अतर्णोः अतर्णुतम् अतर्णुत । अतर्णवम् अतर्णुव-अतर्ण्व, अतर्णुम-अतर्ण्म । (iii) अतृणुत अतृण्वाताम् अतृण्वत । अतृणुथाः अतृण्वाथाम् अतृणुध्वम् । अतृण्वि अतृणुवहि-अतृण्वहि अतृणुमहि-अतृण्वहि । (iv) अतर्णुत अतर्ण्वाताम् अतर्ण्वत । अतर्णुथाः अतर्ण्वाथाम् अतर्णुध्वम् । अतर्ण्वि अतर्णुवहि-अतर्ण्वहि अतर्णुमहि-अतर्ण्वहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तृणुयात् तृणुयाताम् तृणुयुः । तृणुयाः तृणुयातम् तृणुयात । तृणुयाम् तृणुयाव तृणुयाम । (ii) तर्णुयात् तर्णुयाताम् तर्णुयुः । तर्णुयाः तर्णुयातम् तर्णुयात । तर्णुयाम् तर्णुयाव तर्णुयाम । (iii) तृण्वीत तृण्वीयाताम् तृण्वीरन् । तृण्वीथाः तृण्वीयाथाम् तृण्वीध्वम् । तृण्वीय तृण्वीवहि तृण्वीमहि । (iv) तर्ण्वीत तर्ण्वीयाताम् तर्ण्वीरन् । तर्ण्वीथाः तर्ण्वीयाथाम् तर्ण्वीध्वम् । तर्ण्वीय तर्ण्वीवहि तर्ण्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तृण्यात् तृण्यास्ताम् तृण्यासुः । तृण्याः तृण्यास्तम् तृण्यास्त । तृण्यासम् तृण्यास्व तृण्यास्म । (ii) तर्णिषीष्ट तर्णिषीयास्ताम् तर्णिषीरन् । तर्णिषीष्ठाः तर्णिषीयास्थाम् तर्णिषीध्वम् । तर्णिषीय तर्णिषीवहि तर्णिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतर्णीत् अतर्णिष्टाम् अतर्णिषुः । अतर्णीः अतर्णिष्टम् अतर्णिष्ट । अतर्णिषम् अतर्णिष्व अतर्णिष्म । (ii) अतृत-अतर्णिष्ट अतर्णिषाताम् अतर्णिषत । अतृथाः-अतर्णिष्ठाः अतर्णिषाथाम् अतर्णिड्ढ्वम्/ढ्ढम् । अतर्णिषि अतर्णिष्वहि अतर्णिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अतर्णिष्यत् अतर्णिष्यताम् अतर्णिष्यन् । अतर्णिष्यः अतर्णिष्यतम् अतर्णिष्यत । अतर्णिष्यम् अतर्णिष्याव अतर्णिष्याम । (ii) अतर्णिष्यत अतर्णिष्येताम् अतर्णिष्यन्त । अतर्णिष्यथाः अतर्णिष्येथाम् अतर्णिष्यध्वम् । अतर्णिष्ये अवेतर्णिष्यावहि अतर्णिष्यामहि । **णिचि** – तर्णयति-ते, **सनि** – तितर्णिषति/ते, **यकि** – तृण्यते

१. 'संज्ञापूर्वको विधिरनित्यः' इत्यनया परिभाषया अत्र 'उ'विकरणप्रत्यये परे सार्वधातुके गुणः न इति केचन । तन्मते उपधागुणः न ।

१४६९. घृणु – दीप्तौ । सकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् – (i) घृणोति[१] घृणुतः घृण्वन्ति । घृणोषि घृणुथः घृणुथ । घृणोमि घृण्वः-घृणुवः घृण्मः-घृणुमः । (ii) घर्णोति घर्णुतः घर्ण्वन्ति । घर्णोषि घर्णुथः घर्णुथ । घर्णोमि घर्ण्वः-घर्णुवः घर्ण्मः-घर्णुमः । (iii) घृणुते घृण्वाते घृण्वते । घृणुषे घृण्वाथे घृणुध्वे । घृण्वे घृण्वहे-घृणुवहे घृण्महे-घृणुमहे । (iv) घर्णुते घर्ण्वाते घर्ण्वते । घर्णुषे घर्ण्वाथे घर्णुध्वे । घर्ण्वे घर्ण्वहे-घर्णुवहे घर्ण्महे-घर्णुमहे । **२. लिट्** – जघर्ण जघृणतुः जघृणुः । जघर्णिथ जघृणथुः जघृण । जघर्ण जघृणिव जघृणिम । (ii) जघृणे जघृणाते जघृणिरे । जघृणिषे जघृणाथे जघृणिध्वे । जघृणे जघृणिवहे जघृणिमहे । **३. लुट्** – (i) घर्णिता घर्णितारौ घर्णितारः । घर्णितासि घर्णितास्थः घर्णितास्थ । घर्णितास्मि घर्णितास्वः घर्णितास्मः । (ii) घर्णिता घर्णितारौ घर्णितारः । घर्णितासे घर्णितासाथे घर्णिताध्वे । घर्णिताहे घर्णितास्वहे घर्णितास्महे । **४. लृट्** – (i) घर्णिष्यति घर्णिष्यतः घर्णिष्यन्ति । घर्णिष्यसि घर्णिष्यथः घर्णिष्यथ । घर्णिष्यामि घर्णिष्यावः घर्णिष्यामः । (ii) घर्णिष्यते घर्णिष्येते घर्णिष्यन्ते । घर्णिष्यसे घर्णिष्येथे घर्णिष्यध्वे । घर्णिष्ये घर्णिष्यावहे घर्णिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) घृणोतु-घृणुतात् घृणुताम् घृण्वन्तु । घृणु-घृणुतात् घृणुतम् घृणुत । घृणवानि घृणवाव घृणवाम । (ii) घर्णोतु-घर्णुतात् घर्णुताम् घर्ण्वन्तु । घर्णु-घर्णुतात् घर्णुतम् घर्णुत । घर्णवानि घर्णवाव घर्णवाम । (iii) घृणुताम् घृण्वाताम् घृण्वताम् । घृणुष्व घृण्वाथाम् घृणुध्वम् । घृणवै घृणवावहै घृणवामहै । (iv) घर्णुताम् घर्ण्वाताम् घर्ण्वताम् । घर्णुष्व घर्ण्वाथाम् घर्णुध्वम् । घर्णवै घर्णवावहै घर्णवामहै । **६. लङ्** – (i) अघृणोत् अघृणुताम् अघृण्वन् । अघृणोः अघृणुतम् अघृणुत । अघृणवम् अघृणुव-अघृण्व, अघृणुम-अघृण्म । (ii) अघर्णोत् अघर्णुताम् अघर्ण्वन् । अघर्णोः अघर्णुतम् अघर्णुत । अघर्णवम् अघर्णुव-अघर्ण्व, अघर्णुम-अघर्ण्म । (iii) अघृणुत अघृण्वाताम् अघृण्वत । अघृणुथाः अघृण्वाथाम् अघृणुध्वम् । अघृण्वि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अघृणुवहि-अघृण्वहि अघृणुमहि-अघृण्वहि (iv) अघर्णुत अघर्ण्वाताम् अघर्ण्वत । अघर्णुथाः अघर्ण्वाथाम् अघर्णुध्वम् । अघर्ण्वि अघर्णुवहि-अघर्ण्वहि अघर्णुमहि-अघर्ण्वहि **७. विधिलिङ्** – (i) घृणुयात् घृणुयाताम् घृणुयुः । घृणुयाः घृणुयातम् घृणुयात । घृणुयाम् घृणुयाव घृणुयाम । (ii) घर्णुयात् घर्णुयाताम् घर्णुयुः । घर्णुयाः घर्णुयातम् घर्णुयात । घर्णुयाम् घर्णुयाव घर्णुयाम । (i) घृण्वीत घृण्वीयाताम् घृण्वीरन् । घृण्वीथाः घृण्वीयाथाम् घृण्वीध्वम् । घृण्वीय घृण्वीवहि घृण्वीमहि । (ii) घर्ण्वीत घर्ण्वीयाताम् घर्ण्वीरन् । घर्ण्वीथाः घर्ण्वीयाथाम् घर्ण्वीध्वम् । घर्ण्वीय घर्ण्वीवहि घर्ण्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) घृण्यात् घृण्यास्ताम् घृण्यासुः । घृण्याः घृण्यास्तम् घृण्यास्थ । घृण्यासम् घृण्यास्व घृण्यास्म । (ii) घर्णिषीष्ट घर्णिषीयास्ताम् घर्णिषीरन् । घर्णिषीष्ठाः घर्णिषीयास्थाम् घर्णिषीध्वम् । घर्णिषीय घर्णिषीवहि घर्णिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अघर्णीत् अघर्णिष्टाम् अघर्णिषुः । अघर्णीः अघर्णिष्टम् अघर्णिष्ट । अघर्णिषम् अघर्णिष्व अघर्णिष्म । (ii) अघृत अघर्णिष्ट अघर्णिषाताम् अघर्णिषत । अघृथाः-अघर्णिष्ठाः अघर्णिषाथाम् अघर्णिड्ढ्वम्/ढ्वम् । अघर्णिषि अघर्णिष्वहि अघर्णिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अघर्णिष्यत् अघर्णिष्यताम् अघर्णिष्यन् । अघर्णिष्यः अघर्णिष्यतम् अघर्णिष्यत । अघर्णिष्यम् अघर्णिष्याव अघर्णिष्याम ।

(ii) अघर्णिष्यत अघर्णिष्येताम् अघर्णिष्यन्त । अघर्णिष्यथाः अघर्णिष्येथाम् अघर्णिष्यध्वम् । अघर्णिष्ये अवेघर्णिष्यावहि अघर्णिष्यामहि ।

णिचि – घर्णयति-ते, **सनि** – जिघर्णिषति/ते, **यकि** – घृण्यते ।

१. 'संज्ञापूर्वको विधिरनित्यः' इत्यनया परिभाषया अत्र 'उ'विकरणप्रत्यये परे सार्वधातुके गुणः न इति केचन । तन्मते उपधागुणः न ।

१४७०. वनु – याचने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'याचने वनुते, शब्दे सम्भक्तौ च वनेदिति' (श्लो.१२४) इति देवः ।

१. लट् – वनुते[1] वन्वाते वन्वते । वनुषे वन्वाथे वनुध्वे । वन्वे वनुवहे-वन्वहे वनुमहे-वन्महे । **२. लिट्** – ववने ववनाते ववनिरे । ववनिषे ववनाथे ववनिध्वे । ववने ववनिवहे ववनिमहे । **३. लुट्** – वनिता वनितारौ वनितारः । वनितासे वनितासाथे वनिताध्वे । वनिताहे वनितास्वहे वनितास्महे । **४. लृट्** – वनिष्यते वनिष्येते वनिष्यन्ते । वनिष्यसे वनिष्येथे वनिष्यध्वे । वनिष्ये वनिष्यावहे वनिष्यामहे । **५. लोट्** – वनुताम् वन्वाताम् वन्वताम् । वनुष्व वन्वाथाम् वनुध्वम् । वनवै वनवावहै वनवामहै । **६. लङ्** – अवनुत अवन्वाताम् अवन्वत । अवनुथाः अवन्वाथाम् अवनुध्वम् । अवन्वि अवनुवहि-अवन्वहि अवनुमहि-अवन्महि । **७. विधिलिङ्** – वन्वीत वन्वीयाताम् वन्वीरन् । वन्वीथाः वन्वीयाथाम् वन्वीध्वम् । वन्वीय वन्वीवहि वन्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वनिषीष्ट वनिषीयास्ताम् वनिषीरन् । वनिषीष्ठाः वनिषीयास्थाम् वनिषीध्वम् । वनिषीय वनिषीवहि वनिषीमहि । **९. लुङ्** – अवत-अवनिष्ट अवनिषाताम् अवनिषत । अवथाः-अवनिष्ठाः अवनिषाथाम् अवनिड्ढ्वम्/ढ्वम् । अवनिषि अवनिष्वहि अवनिष्महि । **१०. लृङ्** – अवनिष्यत अवनिष्येताम् अवनिष्यन्त । अवनिष्यथाः अवनिष्येथाम् अवनिष्यध्वम् । अवनिष्ये अवेवनिष्यावहि अवनिष्यामहि ।

णिचि – वानयति-ते, **सनि** – विवनिषते, **यकि** – वन्यते

१. चान्द्रमते धातुरयं परस्मैपदी । तदा तु – **'वनोति' 'ववान'** इत्यादीनि रूपाणि 'तनोति'वत् ।

१४७१. मनु – अवबोधने । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'स्तम्भे मानयते, ज्ञाने मन्यते मनुते पदम्' (श्लो. १२५) इति देवः । 'बोधने इति मैत्रेयः' इति मा.धा.वृत्तिटीका ।

१. लट् – मनुते मन्वाते मन्वते । मनुषे मन्वाथे मनुध्वे । मन्वे मनुवहे-मन्वहे मनुमहे-मन्महे । **२. लिट्** – मेने मेनाते मेनिरे । मेनिषे मेनाथे मेनिध्वे । मेने मेनिवहे मेनिमहे । **३. लुट्** – मनिता मनितारौ मनितारः । मनितासे मनितासाथे मनिताध्वे । मनिताहे मनितास्वहे मनितास्महे । **४. लृट्** – मनिष्यते मनिष्येते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मनिष्यन्ते । मनिष्यसे मनिष्येथे मनिष्यध्वे । मनिष्ये मनिष्यावहे मनिष्यामहे । **५. लोट्** – मनुताम् मन्वाताम् मन्वताम् । मनुष्व मन्वाथाम् मनुध्वम् । मनवै मनवावहै मनवामहै । **६. लङ्** – अमनुत अमन्वाताम् अमन्वत । अमनुथाः अमन्वाथाम् अमनुध्वम् । अमन्वि अमनुवहि-अमन्वहि अमनुमहि-अमन्महि । **७. विधिलिङ्** – मन्वीत मन्वीयाताम् मन्वीरन् । मन्वीथाः मन्वीयाथाम् मन्वीध्वम् । मन्वीय मन्वीवहि मन्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मनिषीष्ट मनिषीयास्ताम् मनिषीरन् । मनिषीष्ठाः मनिषीयास्थाम् मनिषीध्वम् । मनिषीय मनिषीवहि मनिषीमहि । **९. लुङ्** – अमत-अमनिष्ट अमनिषाताम् अमनिषत । अमथाः-अमनिष्ठाः अमनिषाथाम् अमनिड्ढ्वम् । अमनिषि अमनिष्वहि अमनिष्महि । **१०. लृङ्** – अमनिष्यत अमनिष्येताम् अमनिष्यन्त । अमनिष्यथाः अमनिष्येथाम् अमनिष्यध्वम् । अमनिष्ये अमनिष्यावहि अमनिष्यामहि ।

णिचि – मानयति-ते, सनि – मिमनिषते, यकि – मन्यते ।

१४७२. डु कृञ् – करणे । सकर्म, अनिट्, उभय । 'हिंसाकरणयोः श्रावौ कृणोति कृणुते कृञः । करोति कुरुते द्वे द्वे सम्पद्येते पदे क्रमात्' (श्लो. ३१) इति देवः ।

१. लट् – (i) करोति कुरुतः कुर्वन्ति । करोषि कुरुथः कुरुथ । करोमि कुर्वः कुर्मः । (ii) कुरुते कुर्वाते कुर्वते । कुरुषे कुर्वाथे कुरुध्वे । कुर्वे कुर्वहे कुर्महे । **२. लिट्** – (i) चकार चक्रतुः चक्रुः । चकर्थ चक्रथुः चक्र । चकार-चकर चकृव चकृम । (ii) चक्रे चक्राते चक्रिरे । चकृषे चक्राथे चकृढ्वे । चक्रे चकृवहे चकृमहे । **३. लुट्** – (i) कर्ता कर्तारौ कर्तारः । कर्तासि कर्तास्थः कर्तास्थ । कर्तास्मि कर्तास्वः कर्तास्मः । (ii) कर्ता कर्तारौ कर्तारः । कर्तासे कर्तासाथे कर्ताध्वे । कर्ताहे कर्तास्वहे कर्तास्महे । **४. लृट्** – (i) करिष्यति करिष्यतः करिष्यन्ति । करिष्यसि करिष्यथः करिष्यथ । करिष्यामि करिष्यावः करिष्यामः । (ii) करिष्यते करिष्येते करिष्यन्ते । करिष्यसे करिष्येथे करिष्यध्वे । करिष्ये करिष्यावहे करिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) करोतु, कुरुतात् कुरुताम् कुर्वन्तु । कुरु, कुरुतात् कुरुतम् कुरुत । करवाणि करवाव करवाम । (ii) कुरुताम् कुर्वाताम् कुर्वताम् । कुरुष्व कुर्वाथाम् कुरुध्वम् । करवै करवावहै करवामहै । **६. लङ्** – (i) अकरोत् अकुरुताम् अकुर्वन् । अकरोः अकुरुतम् अकुरुत । अकरवम् अकुर्व अकुर्म । (ii) अकुरुत अकुर्वाताम् अकुर्वत । अकुरुथाः अकुर्वाथाम् अकुरुध्वम् । अकुर्वि अकुर्वहि अकुर्महि । **७. विधिलिङ्** – (i) कुर्यात् कुर्याताम् कुर्युः । कुर्याः कुर्यातम् कुर्यात । कुर्याम् कुर्याव कुर्याम । (ii) कुर्वीत कुर्वीयाताम् कुर्वीरन् । कुर्वीथाः कुर्वीयाथाम् कुर्वीध्वम् । कुर्वीय कुर्वीवहि कुर्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) क्रियात् क्रियास्ताम् क्रियासुः । क्रियाः क्रियास्तम् क्रियास्त । क्रियासम् क्रियास्व क्रियास्म । (ii) कृषीष्ट कृषीयास्ताम् कृषीरन् । कृषीष्ठाः कृषीयास्थाम् कृषीढ्वम् । कृषीय कृषीवहि कृषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अकार्षीत् अकार्ष्टाम् अकार्षुः । अकार्षीः अकार्ष्टम् अकार्ष्ट । अकार्षम् अकार्ष्व अकार्ष्म । (ii) अकृत अकृषाताम् अकृषत । अकृथाः अकृषाथाम् अकृड्ढ्वम् । अकृषि अकृष्वहि अकृष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अकरिष्यत् अकरिष्यताम् अकरिष्यन् । अकरिष्यः अकरिष्यतम् अकरिष्यत । अकरिष्यम् अकरिष्याव अकरिष्याम । (ii) अकरिष्यत अकरिष्येताम् अकरिष्यन्त । अकरिष्यथाः अकरिष्येथाम् अकरिष्यध्वम् । अकरिष्ये अकरिष्यावहि अकरिष्यामहि ।

णिचि – कारयति-ते, **सनि** – चिकीर्षति-ते, **यकि** – क्रियते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अथ क्र्यादिः (९)

१४७३. डु क्रीञ् - द्रव्यविनिमये । सकर्म, अनिट्, उभय ।

१. लट् - (i) क्रीणाति[1] क्रीणीतः क्रीणन्ति । क्रीणासि क्रीणीथः क्रीणीथ । क्रीणामि क्रीणीवः क्रीणीमः । (ii) क्रीणीते क्रीणाते क्रीणते । क्रीणीषे क्रीणाथे क्रीणीध्वे । क्रीणे क्रीणीवहे क्रीणीमहे । **२. लिट्** - (i) चिक्राय चिक्रियतुः चिक्रियुः । चिक्रयिथ-चिक्रेथ चिक्रियथुः चिक्रिय । चिक्राय- चिक्रय चिक्रियिव चिक्रियिम । (ii) चिक्रिये चिक्रियाते चिक्रियिरे । चिक्रियिषे चिक्रियाथे चिक्रियिध्वे-ढ्वे । चिक्रिये चिक्रियिवहे चिक्रियिमहे । **३. लुट्** - (i) क्रेता क्रेतारौ क्रेतारः । क्रेतासि क्रेतास्थः क्रेतास्थ । क्रेतास्मि क्रेतास्वः क्रेतास्मः । (ii) क्रेता क्रेतारौ क्रेतारः । क्रेतासे क्रेतासाथे क्रेताध्वे । क्रेताहे क्रेतास्वहे क्रेतास्महे । **४. लृट्** - (i) क्रेष्यति क्रेष्यतः क्रेष्यन्ति । क्रेष्यसि क्रेष्यथः क्रेष्यथ । क्रेष्यामि क्रेष्यावः क्रेष्यामः । (ii) क्रेष्यते क्रेष्येते क्रेष्यन्ते । क्रेष्यसे क्रेष्येथे क्रेष्यध्वे । क्रेष्ये क्रेष्यावहे क्रेष्यामहे । **५. लोट्** - (i) क्रीणातु, क्रीणीतात् क्रीणीताम् क्रीणन्तु । क्रीणीहि, क्रीणीतात् क्रीणीतम् क्रीणीत । क्रीणानि क्रीणाव क्रीणाम । (ii) क्रीणीताम् क्रीणाताम् क्रीणताम् । क्रीणीष्व क्रीणाथाम् क्रीणीध्वम् । क्रीणै क्रीणावहै क्रीणामहै । **६. लङ्** - (i) अक्रीणात् अक्रीणीताम् अक्रीणन् । अक्रीणाः अक्रीणीतम् अक्रीणीत । अक्रीणाम् अक्रीणीव अक्रीणीम । (ii) अक्रीणीत अक्रीणाताम् अक्रीणत । अक्रीणीथाः अक्रीणाथाम् अक्रीणीध्वम् । अक्रीणि अक्रीणीवहि अक्रीणीमहि । **७. विधिलिङ्** - (i) क्रीणीयात् क्रीणीयाताम् क्रीणीयुः । क्रीणीयाः क्रीणीयातम् क्रीणीयात । क्रीणीयाम् क्रीणीयाव क्रीणीयाम । (ii) क्रीणीत क्रीणीयाताम् क्रीणीरन् । क्रीणीथाः क्रीणीयाथाम् क्रीणीध्वम् । क्रीणीय क्रीणीवहि क्रीणीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) क्रीयात् क्रीयास्ताम् क्रीयासुः । क्रीयाः क्रीयास्तम् क्रीयास्त । क्रीयासम् क्रीयास्व क्रीयास्म । (ii) क्रेषीष्ट क्रेषीयास्ताम् क्रेषीरन् । क्रेषीष्ठाः क्रेषीयास्थाम् क्रेषीढ्वम् । क्रेषीय क्रेषीवहि क्रेषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अक्रैषीत् अक्रैष्टाम् अक्रैषुः । अक्रैषीः अक्रैष्टम् अक्रैष्ट । अक्रैषम् अक्रैष्व अक्रैष्म । (ii) अक्रेष्ट अक्रेषाताम् अक्रेषत । अक्रेष्ठाः अक्रेषाथाम् अक्रेड्ढ्वम् । अक्रेषि अक्रेष्वहि अक्रेष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अक्रेष्यत् अक्रेष्यताम् अक्रेष्यन् । अक्रेष्यः अक्रेष्यतम् अक्रेष्यत । अक्रेष्यम् अक्रेष्याव अक्रेष्याम । (ii) अक्रेष्यत अक्रेष्येताम् अक्रेष्यन्त । अक्रेष्यथाः अक्रेष्येथाम् अक्रेष्यध्वम् । अक्रेष्ये अक्रेष्यावहि अक्रेष्यामहि ।

णिचि - क्रापयति[2]-ते, **सनि** - चिक्रीषति-ते, **यकि** - क्रीयते ।

१. 'क्र्यादिभ्यः श्ना' इति श्ना । शपः अपवादः ।

२. 'क्रीङ्जीनां णौ' इति आत्वे 'अर्तिह्रीव्लीरी...' इति पुक् ।

१४७४. प्रीञ् - तर्पणे कान्तौ च । सकर्म, अनिट्, उभय । कान्तिः = कामना । 'प्रीङ् प्रीतौ प्रीयतेऽप्रीणात् प्रीणीते तर्पणे ञितः । अणौ यौ ञित्त्वसाफल्यात् प्रीणयेत् प्रयते प्रयेत्' (श्लो. १९-२०) इति देवः ।

१. लट् - (i) प्रीणाति[1] प्रीणीतः प्रीणन्ति । प्रीणासि प्रीणीथः प्रीणीथ । प्रीणामि प्रीणीवः प्रीणीमः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) प्रीणीते प्रीणाते प्रीणते । प्रीणीषे प्रीणाथे प्रीणीध्वे । प्रीणे प्रीणीवहे प्रीणीमहे । **२. लिट्** - (i) पिप्राय पिप्रियतुः पिप्रियुः । पिप्रयिथ-पिप्रेथ पिप्रियथुः पिप्रिय । पिप्राय-पिप्रय पिप्रियिव पिप्रियिम । (ii) पिप्रिये पिप्रियाते पिप्रियिरे । पिप्रियिषे पिप्रियाथे पिप्रियिध्वे-ढ्वे । पिप्रिये पिप्रियिवहे पिप्रियिमहे । **३. लुट्** - (i) प्रेता प्रेतारौ प्रेतारः । प्रेतासि प्रेतास्थः प्रेतास्थ । प्रेतास्मि प्रेतास्वः प्रेतास्मः । (ii) प्रेता प्रेतारौ प्रेतारः । प्रेतासे प्रेतासाथे प्रेताध्वे । प्रेताहे प्रेतास्वहे प्रेतास्महे । **४. लृट्** - (i) प्रेष्यति प्रेष्यतः प्रेष्यन्ति । प्रेष्यसि प्रेष्यथः प्रेष्यथ । प्रेष्यामि प्रेष्यावः प्रेष्यामः । (ii) प्रेष्यते प्रेष्येते प्रेष्यन्ते । प्रेष्यसे प्रेष्येथे प्रेष्यध्वे । प्रेष्ये प्रेष्यावहे प्रेष्यामहे । **५. लोट्** - (i) प्रीणातु, प्रीणीतात् प्रीणीताम् प्रीणन्तु । प्रीणीहि, प्रीणीतात् प्रीणीतम् प्रीणीत । प्रीणानि प्रीणाव प्रीणाम । (ii) प्रीणीताम् प्रीणाताम् प्रीणताम् । प्रीणीष्व प्रीणाथाम् प्रीणीध्वम् । प्रीणै प्रीणावहै प्रीणामहै । **६. लङ्** - (i) अप्रीणात् अप्रीणीताम् अप्रीणन् । अप्रीणाः अप्रीणीतम् अप्रीणीत । अप्रीणाम् अप्रीणीव अप्रीणीम । (ii) अप्रीणीत अप्रीणाताम् अप्रीणत । अप्रीणीथाः अप्रीणाथाम् अप्रीणीध्वम् । अप्रीणि अप्रीणीवहि अप्रीणीमहि । **७. विधिलिङ्** - (i) प्रीणीयात् प्रीणीयाताम् प्रीणीयुः । प्रीणीयाः प्रीणीयातम् प्रीणीयात । प्रीणीयाम् प्रीणीयाव प्रीणीयाम । (ii) प्रीणीत प्रीणीयाताम् प्रीणीरन् । प्रीणीथाः प्रीणीयाथाम् प्रीणीध्वम् । प्रीणीय प्रीणीवहि प्रीणीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) प्रीयात् प्रीयास्ताम् प्रीयासुः । प्रीयाः प्रीयास्तम् प्रीयास्त । प्रीयासम् प्रीयास्व प्रीयास्म । (ii) प्रेषीष्ट प्रेषीयास्ताम् प्रेषीरन् । प्रेषीष्ठाः प्रेषीयास्थाम् प्रेषीढ्वम् । प्रेषीय प्रेषीवहि प्रेषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अप्रैषीत् अप्रैष्टाम् अप्रैषुः । अप्रैषीः अप्रैष्टम् अप्रैष्ट । अप्रैषम् अप्रैष्व अप्रैष्म । (ii) अप्रेष्ट अप्रेषाताम् अप्रेषत । अप्रेष्ठाः अप्रेषाथाम् अप्रेड्ढ्वम् । अप्रेषि अप्रेष्वहि अप्रेष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अप्रेष्यत् अप्रेष्यताम् अप्रेष्यन् । अप्रेष्यः अप्रेष्यतम् अप्रेष्यत । अप्रेष्यम् अप्रेष्याव अप्रेष्याम । (ii) अप्रेष्यत अप्रेष्येताम् अप्रेष्यन्त । अप्रेष्यथाः अप्रेष्येथाम् अप्रेष्यध्वम् । अप्रेष्ये अप्रेष्यावहि अप्रेष्यामहि ।

णिचि - प्रीणयति[२]-ते, **सनि** - पिप्रीषति - ते, **यकि** - प्रीयते

१. 'क्र्यादिभ्यः श्ना' इति श्ना । शपः अपवादः ।

२. 'धूञ्प्रीञोर्नुग् वक्तव्यः' इति नुक् ।

१४७५. श्रीञ् - पाके । सकर्म, अनिट्, उभय । 'श्रीणाति पाके श्रीणीते सेवायां श्रयते श्रयेत्' (श्लो. १६) इति देवः ।

१. लट् - (i) श्रीणाति श्रीणीतः श्रीणन्ति । श्रीणासि श्रीणीथः श्रीणीथ । श्रीणामि श्रीणीवः श्रीणीमः । (ii) श्रीणीते श्रीणाते श्रीणते । श्रीणीषे श्रीणाथे श्रीणीध्वे । श्रीणे श्रीणीवहे श्रीणीमहे । **२. लिट्** - (i) शिश्राय शिश्रियतुः शिश्रियुः । शिश्रयिथ-शिश्रेथ शिश्रियथुः शिश्रिय । शिश्राय-शिश्रय शिश्रियिव शिश्रियिम । (ii) शिश्रिये शिश्रियाते शिश्रियिरे । शिश्रियिषे शिश्रियाथे शिश्रियिध्वे-ढ्वे । शिश्रिये शिश्रियिवहे शिश्रियिमहे । **३. लुट्** - (i) श्रेता श्रेतारौ श्रेतारः । श्रेतासि श्रेतास्थः श्रेतास्थ । श्रेतास्मि श्रेतास्वः श्रेतास्मः । (ii) श्रेता श्रेतारौ श्रेतारः । श्रेतासे श्रेतासाथे श्रेताध्वे । श्रेताहे श्रेतास्वहे श्रेतास्महे । **४. लृट्** - (i) श्रेष्यति श्रेष्यतः श्रेष्यन्ति । श्रेष्यसि श्रेष्यथः श्रेष्यथ । श्रेष्यामि श्रेष्यावः श्रेष्यामः । (ii) श्रेष्यते श्रेष्येते श्रेष्यन्ते । श्रेष्यसे श्रेष्येथे श्रेष्यध्वे । श्रेष्ये श्रेष्यावहे श्रेष्यामहे । **५. लोट्** - (i) श्रीणातु, श्रीणीतात् श्रीणीताम् श्रीणन्तु । श्रीणीहि, श्रीणीतात् श्रीणीतम् श्रीणीत । श्रीणानि श्रीणाव श्रीणाम । (ii) श्रीणीताम् श्रीणाताम् श्रीणताम् । श्रीणीष्व श्रीणाथाम् श्रीणीध्वम् । श्रीणै श्रीणावहै श्रीणामहै । **६. लङ्** - (i) अश्रीणात् अश्रीणीताम् अश्रीणन् । अश्रीणाः अश्रीणीतम् अश्रीणीत । अश्रीणाम् अश्रीणीव अश्रीणीम । (ii) अश्रीणीत अश्रीणाताम् अश्रीणत । अश्रीणीथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अश्रीणाथाम् अश्रीणीध्वम् । अश्रीणि अश्रीणीवहि अश्रीणीमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) श्रीणीयात् श्रीणीयाताम् श्रीणीयुः । श्रीणीयाः श्रीणीयातम् श्रीणीयात । श्रीणीयाम् श्रीणीयाव श्रीणीयाम । (ii) श्रीणीत श्रीणीयाताम् श्रीणीरन् । श्रीणीथाः श्रीणीयाथाम् श्रीणीध्वम् । श्रीणीय श्रीणीवहि श्रीणीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) श्रीयात् श्रीयास्ताम् श्रीयासुः । श्रीयाः श्रीयास्तम् श्रीयास्त । श्रीयासम् श्रीयास्व श्रीयास्म । (ii) श्रेषीष्ट श्रेषीयास्ताम् श्रेषीरन् । श्रेषीष्ठाः श्रेषीयास्थाम् श्रेषीढ्वम् । श्रेषीय श्रेषीवहि श्रेषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अश्रैषीत् अश्रैष्टाम् अश्रैषुः । अश्रैषीः अश्रैष्टम् अश्रैष्ट । अश्रैषम् अश्रैष्व अश्रैष्म । (ii) अश्रेष्ट अश्रेषाताम् अश्रेषत । अश्रेष्ठाः अश्रेषाथाम् अश्रेड्ढ्वम् । अश्रेषि अश्रेष्वहि अश्रेष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अश्रेष्यत् अश्रेष्यताम् अश्रेष्यन् । अश्रेष्यः अश्रेष्यतम् अश्रेष्यत । अश्रेष्यम् अश्रेष्याव अश्रेष्याम । (ii) अश्रेष्यत अश्रेष्येताम् अश्रेष्यन्त । अश्रेष्यथाः अश्रेष्येथाम् अश्रेष्यध्वम् । अश्रेष्ये अश्रेष्यावहि अश्रेष्यामहि ।

णिचि – श्राययति-ते, **सनि** – शिश्रीषति-ते, **यकि** – श्रीयते ।

१४७६. **मीञ् – हिंसायाम्** । सकर्म, अनिट्, उभय । 'मीञो मीनाति मीनीते हिंसायां मीयते ङितः' (श्लो.१६) इति देवः ।

१. लट् – (i) मीनाति मीनीतः मीनन्ति । मीनासि मीनीथः मीनीथ । मीनामि मीनीवः मीनीमः । (ii) मीनीते मीनाते मीनते । मीनीषे मीनाथे मीनीध्वे । मीने मीनीवहे मीनीमहे । **२. लिट्** – (i) ममौ[1] मिम्यतुः मिम्युः । ममिथ-ममाथ मिम्यथुः मिम्य । ममौ मिम्यिव मिम्यिम । (ii) मिम्ये मिम्याते मिम्यिरे । मिम्यिषे मिम्याथे मिम्यिध्वे । मिम्ये मिम्यिवहे मिम्यिमहे । **३. लुट्** – (i) माता मातारौ मातारः । मातासि मातास्थः मातास्थ । मातास्मि मातास्वः मातास्मः । (ii) माता मातारौ मातारः । मातासे मातासाथे माताध्वे । माताहे मातास्वहे मातास्महे । **४. लृट्** – (i) मास्यति मास्यतः मास्यन्ति । मास्यसि मास्यथः मास्यथ । मास्यामि मास्यावः मास्यामः । (ii) मास्यते मास्येते मास्यन्ते । मास्यसे मास्येथे मास्यध्वे । मास्ये मास्यावहे मास्यामहे । **५. लोट्** – (i) मीनातु मीनीतात् मीनीताम् मीनन्तु । मीनीहि, मीनीतात् मीनीतम् मीनीत । मीनानि मीनाव मीनाम । (ii) मीनीताम् मीनाताम् मीनताम् । मीनीष्व मीनाथाम् मीनीध्वम् । मीनै मीनावहै मीनामहै । **६. लङ्** – (i) अमीनात् अमीनीताम् अमीनन् । अमीनाः अमीनीतम् अमीनीत । अमीनाम् अमीनीव अमीनीम । (ii) अमीनीत अमीनाताम् अमीनत । अमीनीथाः अमीनाथाम् अमीनीध्वम् । अमीनि अमीनीवहि अमीनीमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मीनीयात् मीनीयाताम् मीनीयुः । मीनीयाः मीनीयातम् मीनीयात । मीनीयाम् मीनीयाव मीनीयाम । (ii) मीनीत मीनीयाताम् मीनीरन् । मीनीथाः मीनीयाथाम् मीनीध्वम् । मीनीय मीनीवहि मीनीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मीयात् मीयास्ताम् मीयासुः । मीयाः मीयास्तम् मीयास्त । मीयासम् मीयास्व मीयास्म । (ii) मासीष्ट मासीयास्ताम् मासीरन् । मासीष्ठाः मासीयास्थाम् मासीध्वम् । मासीय मासीवहि मासीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमासीत् अमासिष्टाम् अमासिषुः । अमासीः अमासिष्टम् अमासिष्ट । अमासिषम् अमासिष्व अमासिष्म । (ii) अमास्त अमासाताम् अमासत । अमास्थाः अमासाथाम् अमाध्वम् । अमासि अमास्वहि अमास्महि । **१०. लृङ्** – (i) अमास्यत् अमास्यताम् अमास्यन् । अमास्यः अमास्यतम् अमास्यत । अमास्यम् अमास्याव अमास्याम । (ii) अमास्यत अमास्येताम् अमास्यन्त । अमास्यथाः अमास्येथाम् अमास्यध्वम् । अमास्ये अमास्यावहि अमास्यामहि ।

णिचि – मापयति-ते, **सनि** – मित्सति-ते[2], **यकि** – मीयते

१. 'मीनातिमिनोतिदीङां ल्यपि च' इति एज्विषये आत्वम् । 'आ औ णलः' इति णलः औकारः ।

२. 'सनि मीमा...' इति इस् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१४७७. षिञ् - बन्धने । सकर्म, अनिट्, उभय । 'सिनोति सिनुते बन्धे सिनीते च सिनाति च' (श्लो. १५) इति देवः ।

१. लट् - (i) सिनाति सिनीतः सिनन्ति । सिनासि सिनीथः सिनीथ । सिनामि सिनीवः सिनीमः । (ii) सिनीते सिनाते सिनते । सिनीषे सिनाथे सिनीध्वे । सिने सिनीवहे सिनीमहे । **२. लिट् -** (i) सिषाय सिष्यतुः सिष्युः । सिषयिथ-सिषेथ सिष्यथुः सिष्य । सिषाय-सिषय सिष्यिव सिष्यिम । (ii) सिष्ये सिष्याते सिष्यिरे । सिष्यिषे सिष्याथे सिष्यिध्वे । सिष्ये सिष्यिवहे सिष्यिमहे । **३. लुट् -** (i) सेता सेतारौ सेतारः । सेतासि सेतास्थः सेतास्थ । सेतास्मि सेतास्वः सेतास्मः । (ii) सेता सेतारौ सेतारः । सेतासे सेतासाथे सेताध्वे । सेताहे सेतास्वहे सेतास्महे । **४. लृट् -** (i) सेष्यति सेष्यतः सेष्यन्ति । सेष्यसि सेष्यथः सेष्यथ । सेष्यामि सेष्यावः सेष्यामः । (ii) सेष्यते सेष्येते सेष्यन्ते । सेष्यसे सेष्येथे सेष्यध्वे । सेष्ये सेष्यावहे सेष्यामहे । **५. लोट् -** (i) सिनातु सिनीतात् सिनीताम् सिनन्तु । सिनीहि, सिनीतात् सिनीतम् सिनीत । सिनानि सिनाव सिनाम । (ii) सिनीताम् सिनाताम् सिनताम् । सिनीष्व सिनाथाम् सिनीध्वम् । सिनै सिनावहै सिनामहै । **६. लङ् -** (i) असिनात् असिनीताम् असिनन् । असिनाः असिनीतम् असिनीत । असिनाम् असिनीव असिनीम । (ii) असिनीत असिनाताम् असिनत । असिनीथाः असिनाथाम् असिनीध्वम् । असिनि असिनीवहि असिनीमहि । **७. विधिलिङ् -** (i) सिनीयात् सिनीयाताम् सिनीयुः । सिनीयाः सिनीयातम् सिनीयात । सिनीयाम् सिनीयाव सिनीयाम । (ii) सिनीत सिनीयाताम् सिनीरन् । सिनीथाः सिनीयाथाम् सिनीध्वम् । सिनीय सिनीवहि सिनीमहि । **८. आशीर्लिङ् -** (i) सीयात् सीयास्ताम् सीयासुः । सीयाः सीयास्तम् सीयास्त । सीयासम् सीयास्व सीयास्म । (ii) सेषीष्ट सेषीयास्ताम् सेषीरन् । सेषीष्ठाः सेषीयास्थाम् सेषीढ्वम् । सेषीय सेषीवहि सेषीमहि । **९. लुङ् -** (i) असैषीत् असैष्टाम् असैषुः । असैषीः असैष्टम् असैष्ट । असैषम् असैष्व असैष्म । (ii) असेष्ट असेषाताम् असेषत । असेष्ठाः असेषाथाम् असेध्वम् । असेषि असेष्वहि असेष्महि । **१०. लृङ् -** (i) असेष्यत् असेष्यताम् असेष्यन् । असेष्यः असेष्यतम् असेष्यत । असेष्यम् असेष्याव असेष्याम । (ii) असेष्यत असेष्येताम् असेष्यन्त । असेष्यथाः असेष्येथाम् असेष्यध्वम् । असेष्ये असेष्यावहि असेष्यामहि ।

णिचि - साययति-ते, **सनि** - सिसीषति-ते, **यकि** - सीयते ।

१४७८. स्कुञ्[१] - आप्रवणे । सकर्म, अनिट्, उभय ।

१. लट् - (i) स्कुनाति स्कुनीतः स्कुनन्ति । स्कुनासि स्कुनीथः स्कुनीथ । स्कुनामि स्कुनीवः स्कुनीमः । (ii) स्कुनोति[२] स्कुनुतः स्कुन्वन्ति । स्कुनोषि स्कुनुथः स्कुनुथ । स्कुनोमि स्कुनुवः- स्कुन्वः स्कुनुमः- स्कुन्मः । (iii) स्कुनीते स्कुनाते स्कुनते । स्कुनीषे स्कुनाथे स्कुनीध्वे । स्कुने स्कुनीवहे स्कुनीमहे । (iv) स्कुनुते स्कुन्वाते स्कुन्वते । स्कुनुषे स्कुन्वाथे स्कुनुध्वे । स्कुन्वे स्कुन्वहे-स्कुनुवहे स्कुन्महे-स्कुनुमहे । **२. लिट् -** (i) चुस्काव चुस्कुवतुः चुस्कुवुः । चुस्कोथ-चुस्कुविथ चुस्कुवथुः चुस्कुव । चुस्काव-चुस्कव चुस्कुविव चुस्कुविम । (ii) चुस्कुवे चुस्कुवाते चुस्कुविरे । चुस्कुविषे चुस्कुवाथे चुस्कुविध्वे । चुस्कुवे चुस्कुविवहे चुस्कुविमहे । **३. लुट् -** (i) स्कोता स्कोतारौ स्कोतारः । स्कोतासि स्कोतास्थः स्कोतास्थ । स्कोतास्मि स्कोतास्वः स्कोतास्मः । (ii) स्कोता स्कोतारौ स्कोतारः । स्कोतासे स्कोतासाथे स्कोताध्वे । स्कोताहे स्कोतास्वहे स्कोतास्महे । **४. लृट् -** (i) स्कोष्यति स्कोष्यतः स्कोष्यन्ति । स्कोष्यसि स्कोष्यथः स्कोष्यथ । स्कोष्यामि स्कोष्यावः स्कोष्यामः । (ii) स्कोष्यते स्कोष्येते स्कोष्यन्ते । स्कोष्यसे स्कोष्येथे स्कोष्यध्वे । स्कोष्ये स्कोष्यावहे स्कोष्यामहे । **५. लोट् -** (i) स्कुनातु स्कुनीतात् स्कुनीताम् स्कुनन्तु । स्कुनीहि, स्कुनीतात् स्कुनीतम् स्कुनीत । स्कुनानि स्कुनाव स्कुनाम । (ii) स्कुनोतु स्कुनुतात् स्कुनुताम् स्कुन्वन्तु । स्कुनोषि, स्कुनुतात् स्कुनुतम् स्कुनुत । स्कुनवानि स्कुनवाव स्कुनवाम । (iii) स्कुनीताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्कुनाताम् स्कुनताम् । स्कुनीष्व स्कुनाथाम् स्कुनीध्वम् । स्कुनै स्कुनावहै स्कुनामहै । (iv) स्कुनुताम् स्कुन्वाताम् स्कुन्वताम् । स्कुनुष्व स्कुन्वाथाम् स्कुनुध्वम् । स्कुनवै स्कुनवावहै स्कुनवामहै । **६. लङ्** - (i) अस्कुनात् अस्कुनीताम् अस्कुनन् । अस्कुनाः अस्कुनीतम् अस्कुनीत । अस्कुनाम् अस्कुनीव अस्कुनीम । (ii) अस्कुनोत् अस्कुनुताम् अस्कुन्वन् । अस्कुनोः अस्कुनुतम् अस्कुनुत । अस्कुनवम् अस्कुनवाव अस्कुनवाम । (iii) अस्कुनीत अस्कुनाताम् अस्कुनत । अस्कुनीथाः अस्कुनाथाम् अस्कुनीध्वम् । अस्कुनि अस्कुनीवहि अस्कुनीमहि । (iv) अस्कुनुत अस्कुन्वाताम् अस्कुन्वत । अस्कुनुथाः अस्कुन्वाथाम् अस्कुन्वध्वम् । अस्कुन्वि अस्कुन्वहि अस्कुन्महि । **७. विधिलिङ्** - (i) स्कुनीयात् स्कुनीयाताम् स्कुनीयुः । स्कुनीयाः स्कुनीयातम् स्कुनीयात । स्कुनीयाम् स्कुनीयाव स्कुनीयाम । (ii) स्कुनुयात् स्कुनुयाताम् स्कुनुयुः । स्कुनुयाः स्कुनुयातम् स्कुनुयात । स्कुनुयाम् स्कुनुयाव स्कुनुयाम । (iii) स्कुनीत स्कुनीयाताम् स्कुनीरन् । स्कुनीथाः स्कुनीयाथाम् स्कुनीध्वम् । स्कुनीय स्कुनीवहि स्कुनीमहि । (iv) स्कुन्वीत स्कुन्वीयाताम् स्कुन्वीरन् । स्कुन्वीथाः स्कुन्वीयाथाम् स्कुन्वीध्वम् । स्कुन्वीय स्कुन्वीवहि स्कुन्वीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) स्कूयात् स्कूयास्ताम् स्कूयासुः । स्कूयाः स्कूयास्तम् स्कूयास्त । स्कूयासम् स्कूयास्व स्कूयास्म । (ii) स्कोषीष्ट स्कोषीयास्ताम् स्कोषीरन् । स्कोषीष्ठाः स्कोषीयास्थाम् स्कोषीढ्वम् । स्कोषीय स्कोषीवहि स्कोषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अस्कौषीत् अस्कौष्टाम् अस्कौषुः । अस्कौषीः अस्कौष्टम् अस्कौष्ट । अस्कौषम् अस्कौष्व अस्कौष्म । (ii) अस्कोष्ट अस्कोषाताम् अस्कोषत । अस्कोष्ठाः अस्कोषाथाम् अस्कोध्वम् । अस्कोषि अस्कोष्वहि अस्कोष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अस्कोष्यत् अस्कोष्यताम् अस्कोष्यन् । अस्कोष्यः अस्कोष्यतम् अस्कोष्यत । अस्कोष्यम् अस्कोष्याव अस्कोष्याम । (ii) अस्कोष्यत अस्कोष्येताम् अस्कोष्यन्त । अस्कोष्यथाः अस्कोष्येथाम् अस्कोष्यध्वम् । अस्कोष्ये अस्कोष्यावहि अस्कोष्यामहि ।

णिचि - स्कावयति-ते, **सनि** - चुस्कूषति-ते, **यकि** - स्कूयते ।

१. स्तम्भ्वादयः स्तम्भु, स्तुम्भु, स्कम्भु, स्कुम्भु इत्येते चत्वारः धातवः अत्र उक्ताः । ''सर्वे रोधनार्थाः इत्येके । माधवस्तु प्रथमतृतीयौ स्तम्भार्थौ, द्वितीयः निष्कोषणार्थः, चतुर्थः धारणार्थः इत्याह इति कौमुदी । **स्तभ्नोति-स्तभ्नाति । अष्टभत्-अष्टम्भीत् । स्तुभ्नोति-स्तुभ्नाति, स्कभ्नोति-स्कभ्नाति । स्कुभ्नोति-स्कुभ्नाति** इत्यादीनि तेषां रूपाणि ।]

२. 'स्तन्भुस्तुन्भु.... श्नुश्च' इति श्नुः । श्ना च ।

१४७९. युञ् - बन्धने । सकर्म, अनिट्, उभय । 'यावयेत जुगुप्सायाम्, मिश्रणे यौति, बन्धने । युनाति च युनीते च...' (श्लो. २४) इति देवः ।

१. लट् - (i) युनाति युनीतः युनन्ति । युनासि युनीथः युनीथ । युनामि युनीवः युनीमः । (ii) युनीते युनाते युनते । युनीषे युनाथे युनीध्वे । युने युनीवहे युनीमहे । **२. लिट्** - (i) युयाव युयुवतुः युयुवुः । युयुविथ-युयोथ युयुवथुः युयुव । युयाव-युयव युयुविव युयुविम । (ii) युयुवे युयुवाते युयुविरे । युयुविषे युयुवाथे युयुविध्वे । युयुवे युयुविवहे युयुविमहे । **३. लुट्** - (i) योता योतारौ योतारः । योतासि योतास्थः योतास्थ । योतास्मि योतास्वः योतास्मः । (ii) योता योतारौ योतारः । योतासे योतासाथे योताध्वे । योताहे योतास्वहे योतास्महे । **४. लृट्** - (i) योष्यति योष्यतः योष्यन्ति । योष्यसि योष्यथः योष्यथ । योष्यामि योष्यावः योष्यामः । (ii) योष्यते योष्येते योष्यन्ते । योष्यसे योष्येथे योष्यध्वे । योष्ये योष्यावहे योष्यामहे । **५. लोट्** - (i) युनातु युनीतात् युनीताम् युनन्तु । युनीहि, युनीतात् युनीतम् युनीत । युनानि युनाव युनाम । (ii) युनीताम् युनाताम् युनताम् । युनीष्व युनाथाम् युनीध्वम् । युनै युनावहै युनामहै । **६. लङ्** - (i) अयुनात् अयुनीताम् अयुनन् । अयुनाः अयुनीतम् अयुनीत । अयुनाम् अयुनीव अयुनीम । (ii) अयुनीत अयुनाताम् अयुनत । अयुनीथाः अयुनाथाम् अयुनीध्वम् । अयुनि अयुनीवहि अयुनीमहि । **७. विधिलिङ्** - (i)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

युनीयात् युनीयाताम् युनीयुः । युनीयाः युनीयातम् युनीयात । युनीयाम् युनीयाव युनीयाम । (ii) युनीत युनीयाताम् युनीरन् । युनीथाः युनीयाथाम् युनीध्वम् । युनीय युनीवहि युनीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) यूयात् यूयास्ताम् यूयासुः । यूयाः यूयास्तम् यूयास्त । यूयासम् यूयास्व यूयास्म । (ii) योषीष्ट योषीयास्ताम् योषीरन् । योषीष्ठाः योषीयास्थाम् योषीढ्वम् । योषीय योषीवहि योषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अयौषीत् अयौष्टाम् अयौषुः । अयौषीः अयौष्टम् अयौष्ट । अयौषम् अयौष्व अयौष्म । (ii) अयोष्ट अयोषाताम् अयोषत । अयोष्ठाः अयोषाथाम् अयोध्वम् । अयोषि अयोष्वहि अयोष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अयोष्यत् अयोष्यताम् अयोष्यन् । अयोष्यः अयोष्यतम् अयोष्यत । अयोष्यम् अयोष्याव अयोष्याम । (ii) अयोष्यत अयोष्येताम् अयोष्यन्त । अयोष्यथाः अयोष्येथाम् अयोष्यध्वम् । अयोष्ये अयोष्यावहि अयोष्यामहि ।

णिचि - यावयति-ते, **सनि** - युयूषति-ते, **यकि** - यूयते ।

१४८०. क्नूञ् - शब्दे । अकर्म, सेट्, ञित्, उभय ।

१. लट् - (i) क्नूनाति क्नूनीतः क्नूनन्ति । क्नूनासि क्नूनीथः क्नूनीथ । क्नूनामि क्नूनीवः क्नूनीमः । (ii) क्नूनीते क्नूनाते क्नूनते । क्नूनीषे क्नूनाथे क्नूनीध्वे । क्नूने क्नूनीवहे क्नूनीमहे । **२. लिट्** - (i) चुक्नाव चुक्नुवतुः चुक्नुवुः । चुक्नविथ-चुक्नोथ चुक्नुवथुः चुक्नुव । चुक्नाव-चुक्नव चुक्नुविव चुक्नुविम । (ii) चुक्नुवे चुक्नुवाते चुक्नुविरे । चुक्नुविषे चुक्नुवाथे चुक्नुविध्वे । चुक्नुवे चुक्नुविवहे चुक्नुविमहे । **३. लुट्** - (i) क्नविता क्नवितारौ क्नवितारः । क्नवितासि क्नवितास्थः क्नवितास्थ । क्नवितास्मि क्नवितास्वः क्नवितास्मः । (ii) क्नविता क्नवितारौ क्नवितारः । क्नवितासे क्नवितासाथे क्नविताध्वे । क्नविताहे क्नवितास्वहे क्नवितास्महे । **४. लृट्** - (i) क्नविष्यति क्नविष्यतः क्नविष्यन्ति । क्नविष्यसि क्नविष्यथः क्नविष्यथ । क्नविष्यामि क्नविष्यावः क्नविष्यामः । (ii) क्नविष्यते क्नविष्येते क्नविष्यन्ते । क्नविष्यसे क्नविष्येथे क्नविष्यध्वे । क्नविष्ये क्नविष्यावहे क्नविष्यामहे । **५. लोट्** - (i) क्नूनातु क्नूनीतात् क्नूनीताम् क्नूनन्तु । क्नूनीहि, क्नूनीतात् क्नूनीतम् क्नूनीत । क्नूनानि क्नूनाव क्नूनाम । (ii) क्नूनीताम् क्नूनाताम् क्नूनताम् । क्नूनीष्व क्नूनाथाम् क्नूनीध्वम् । क्नूनै क्नूनावहै क्नूनामहै । **६. लङ्** - (i) अक्नूनात् अक्नूनीताम् अक्नूनन् । अक्नूनाः अक्नूनीतम् अक्नूनीत । अक्नूनाम् अक्नूनीव अक्नूनीम । (ii) अक्नूनीत अक्नूनाताम् अक्नूनत । अक्नूनीथाः अक्नूनाथाम् अक्नूनीध्वम् । अक्नूनि अक्नूनीवहि अक्नूनीमहि । **७. विधिलिङ्** - (i) क्नूनीयात् क्नूनीयाताम् क्नूनीयुः । क्नूनीयाः क्नूनीयातम् क्नूनीयात । क्नूनीयाम् क्नूनीयाव क्नूनीयाम । (ii) क्नूनीत क्नूनीयाताम् क्नूनीरन् । क्नूनीथाः क्नूनीयाथाम् क्नूनीध्वम् । क्नूनीय क्नूनीवहि क्नूनीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) क्नूयात् क्नूयास्ताम् क्नूयासुः । क्नूयाः क्नूयास्तम् क्नूयास्त । क्नूयासम् क्नूयास्व क्नूयास्म । (ii) क्नविषीष्ट क्नविषीयास्ताम् क्नविषीरन् । क्नविषीष्ठाः क्नविषीयास्थाम् क्नविषीढ्वम् । क्नविषीय क्नविषीवहि क्नविषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अक्नावीत् अक्नाविष्टाम् अक्नाविषुः । अक्नावीः अक्नाविष्टम् अक्नाविष्ट । अक्नाविषम् अक्नाविष्व अक्नाविष्म । (ii) अक्नविष्ट अक्नविषाताम् अक्नविषत । अक्नविष्ठाः अक्नविषाथाम् अक्नविढ्वम् । अक्नविषि अक्नविष्वहि अक्नविष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अक्नविष्यत् अक्नविष्यताम् अक्नविष्यन् । अक्नविष्यः अक्नविष्यतम् अक्नविष्यत । अक्नविष्यम् अक्नविष्याव अक्नविष्याम । (ii) अक्नविष्यत अक्नविष्येताम् अक्नविष्यन्त । अक्नविष्यथाः अक्नविष्येथाम् अक्नविष्यध्वम् । अक्नविष्ये अक्नविष्यावहि अक्नविष्यामहि ।

णिचि - क्नावयति - ते, **सनि** - चुक्नूषति/ते, **यकि** - क्नूयते ।

१४८१. द्रूञ् - हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) द्रूणाति द्रूणीतः द्रूणन्ति । द्रूणासि द्रूणीथः द्रूणीथ । द्रूणामि द्रूणीवः द्रूणीमः । (ii) द्रूणीते द्रूणाते द्रूणते । द्रूणीषे द्रूणाथे द्रूणीध्वे । द्रूणे द्रूणीवहे द्रूणीमहे । **२. लिट्** - (i) दुद्राव दुद्रुवतुः दुद्रुवुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दुद्रुविथ-दुद्रोथ दुद्रुवथुः दुद्रुव । दुद्राव-दुद्रव दुद्रुविव दुद्रुविम । (ii) दुद्रुवे दुद्रुवाते दुद्रुविरे । दुद्रुविषे दुद्रुवाथे दुद्रुविध्वे-ढ्वे । दुद्रुवे दुद्रुविवहे दुद्रुविमहे । **३. लुट्** – (i) द्रविता द्रवितारौ द्रवितारः । द्रवितासि द्रवितास्थः द्रवितास्थ । द्रवितास्मि द्रवितास्वः द्रवितास्मः । (ii) द्रविता द्रवितारौ द्रवितारः । द्रवितासे द्रवितासाथे द्रविताध्वे । द्रविताहे द्रवितास्वहे द्रवितास्महे । **४. लृट्** – (i) द्रविष्यति द्रविष्यतः द्रविष्यन्ति । द्रविष्यसि द्रविष्यथः द्रविष्यथ । द्रविष्यामि द्रविष्यावः द्रविष्यामः । (ii) द्रविष्यते द्रविष्येते द्रविष्यन्ते । द्रविष्यसे द्रविष्येथे द्रविष्यध्वे । द्रविष्ये द्रविष्यावहे द्रविष्यामहे । **५. लोट्** – (i) द्रूणातु, द्रूणीतात् द्रूणीताम् द्रूणन्तु । द्रूणीहि, द्रूणीतात् द्रूणीतम् द्रूणीत । द्रूणानि द्रूणाव द्रूणाम । (ii) द्रूणीताम् द्रूणाताम् द्रूणताम् । द्रूणीष्व द्रूणाथाम् द्रूणीध्वम् । द्रूणै द्रूणावहै द्रूणामहै । **६. लङ्** – (i) अद्रूणात् अद्रूणीताम् अद्रूणन् । अद्रूणाः अद्रूणीतम् अद्रूणीत । अद्रूणाम् अद्रूणीव अद्रूणीम । (ii) अद्रूणीत अद्रूणाताम् अद्रूणत । अद्रूणीथाः अद्रूणाथाम् अद्रूणीध्वम् । अद्रूणि अद्रूणीवहि अद्रूणीमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) द्रूणीयात् द्रूणीयाताम् द्रूणीयुः । द्रूणीयाः द्रूणीयातम् द्रूणीयात । द्रूणीयाम् द्रूणीयाव द्रूणीयाम । (ii) द्रूणीत द्रूणीयाताम् द्रूणीरन् । द्रूणीथाः द्रूणीयाथाम् द्रूणीध्वम् । द्रूणीय द्रूणीवहि द्रूणीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) द्रूयात् द्रूयास्ताम् द्रूयासुः । द्रूयाः द्रूयास्तम् द्रूयास्त । द्रूयासम् द्रूयास्व द्रूयास्म । (ii) द्रविषीष्ट द्रविषीयास्ताम् द्रविषीरन् । द्रविषीष्ठाः द्रविषीयास्थाम् द्रविषीढ्वम् । द्रविषीय द्रविषीवहि द्रविषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अद्रावीत् अद्राविष्टाम् अद्राविषुः । अद्रावीः अद्राविष्टम् अद्राविष्ट । अद्राविषम् अद्राविष्व अद्राविष्म । (ii) अद्रविष्ट अद्रविषाताम् अद्रविषत । अद्रविष्ठाः अद्रविषाथाम् अद्रविड्ढ्वम् । अद्रविषि अद्रविष्वहि अद्रविष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अद्रविष्यत् अद्रविष्यताम् अद्रविष्यन् । अद्रविष्यः अद्रविष्यतम् अद्रविष्यत । अद्रविष्यम् अद्रविष्याव अद्रविष्याम । (ii) अद्रविष्यत अद्रविष्येताम् अद्रविष्यन्त । अद्रविष्यथाः अद्रविष्येथाम् अद्रविष्यध्वम् । अद्रविष्ये अद्रविष्यावहि अद्रविष्यामहि ।

णिचि – द्रावयति-ते, **सनि** – दुद्रूषति-ते, **यकि** – द्रूयते ।

१४८२. पूञ् – पवने । सकर्म, सेट्, उभय, (प्वादिः) । 'श्रि पुनाति पुनीते स्ताम् पवने पवते ङितः' (श्लो. २७) इति देवः ।

१. लट् – पुनाति[1] पुनीतः पुनन्ति । पुनासि पुनीथः पुनीथ । पुनामि पुनीवः पुनीमः । (ii) पुनीते पुनाते पुनते । पुनीषे पुनाथे पुनीध्वे । पुने पुनीवहे पुनीमहे । **२. लिट्** – पुपाव पुपुवतुः पुपुवुः । पुपुविथ-पुपोथ पुपुवथुः पुपुव । पुपाव-पुपव पुपुविव पुपुविम । (ii) पुपुवे पुपुवाते पुपुविरे । पुपुविषे पुपुवाथे पुपुविध्वे । पुपुवे पुपुविवहे पुपुविमहे । **३. लुट्** – (i) पविता पवितारौ पवितारः । पवितासि पवितास्थः पवितास्थ । पवितास्मि पवितास्वः पवितास्मः । (ii) पविता पवितारौ पवितारः । पवितासे पवितासाथे पविताध्वे । पविताहे पवितास्वहे पवितास्महे । **४. लृट्** – (i) पविष्यति पविष्यतः पविष्यन्ति । पविष्यसि पविष्यथः पविष्यथ । पविष्यामि पविष्यावः पविष्यामः । (ii) पविष्यते पविष्येते पविष्यन्ते । पविष्यसे पविष्येथे पविष्यध्वे । पविष्ये पविष्यावहे पविष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पुनातु पुनीतात् पुनीताम् पुनन्तु । पुनीहि, पुनीतात् पुनीतम् पुनीत । पुनानि पुनाव पुनाम । (ii) पुनीताम् पुनाताम् पुनताम् । पुनीष्व पुनाथाम् पुनीध्वम् । पुनै पुनावहै पुनामहै । **६. लङ्** – (i) अपुनात् अपुनीताम् अपुनन् । अपुनाः अपुनीतम् अपुनीत । अपुनाम् अपुनीव अपुनीम । (ii) अपुनीत अपुनाताम् अपुनत । अपुनीथाः अपुनाथाम् अपुनीध्वम् । अपुनि अपुनीवहि अपुनीमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पुनीयात् पुनीयाताम् पुनीयुः । पुनीयाः पुनीयातम् पुनीयात । पुनीयाम् पुनीयाव पुनीयाम । (ii) पुनीत पुनीयाताम् पुनीरन् । पुनीथाः पुनीयाथाम् पुनीध्वम् । पुनीय पुनीवहि पुनीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पूयात् पूयास्ताम् पूयासुः । पूयाः पूयास्तम् पूयास्त । पूयासम् पूयास्व पूयास्म । (ii) पविषीष्ट

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पविषीयास्ताम् पविषीरन् । पविषीष्ठाः पविषीयास्थाम् पविषीढ्वम् । पविषीय पविषीवहि पविषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपावीत् अपाविष्टाम् अपाविषुः । अपावीः अपाविष्टम् अपाविष्ट । अपाविषम् अपाविष्व अपाविष्म । (ii) अपविष्ट अपविषाताम् अपविषत । अपविष्ठाः अपविषाथाम् अपविध्वम् । अपविषि अपविष्वहि अपविष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अपविष्यत् अपविष्यताम् अपविष्यन् । अपविष्यः अपविष्यतम् अपविष्यत । अपविष्यम् अपविष्याव अपविष्याम । (ii) अपविष्यत अपविष्येताम् अपविष्यन्त । अपविष्यथाः अपविष्येथाम् अपविष्यध्वम् । अपविष्ये अपविष्यावहि अपविष्यामहि ।

णिचि – पावयति-ते, **सनि** – पुपूषति-ते, **यकि** – पूयते ।

१. 'प्वादीनां ह्रस्वः' इति शिति ह्रस्वः । एवं प्वादिषु सर्वत्र ज्ञेयम् ।

१४८३. लूञ् – छेदने । सकर्म, सेट्, उभय, (प्वादिः) (ल्वादिश्च)[२] ।

१. लट् – (i) लुनाति[१] लुनीतः लुनन्ति । लुनासि लुनीथः लुनीथ । लुनामि लुनीवः लुनीमः । (ii) लुनीते लुनाते लुनते । लुनीषे लुनाथे लुनीध्वे । लुने लुनीवहे लुनीमहे । **२. लिट्** – (i) लुलाव लुलुवतुः लुलुवुः । लुलुविथ-लुलोथ लुलुवथुः लुलुव । लुलाव-लुलव लुलुविव लुलुविम । (ii) लुलुवे लुलुवाते लुलुविरे । लुलुविषे लुलुवाथे लुलुविध्वे । लुलुवे लुलुविवहे लुलुविमहे । **३. लुट्** – (i) लविता लवितारौ लवितारः । लवितासि लवितास्थः लवितास्थ । लवितास्मि लवितास्वः लवितास्मः । (ii) लविता लवितारौ लवितारः । लवितासे लवितासाथे लविताध्वे । लविताहे लवितास्वहे लवितास्महे । **४. लृट्** – (i) लविष्यति लविष्यतः लविष्यन्ति । लविष्यसि लविष्यथः लविष्यथ । लविष्यामि लविष्यावः लविष्यामः । (ii) लविष्यते लविष्येते लविष्यन्ते । लविष्यसे लविष्येथे लविष्यध्वे । लविष्ये लविष्यावहे लविष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लुनातु लुनीतात् लुनीताम् लुनन्तु । लुनीहि, लुनीतात् लुनीतम् लुनीत । लुनानि लुनाव लुनाम । (ii) लुनीताम् लुनाताम् लुनताम् । लुनीष्व लुनाथाम् लुनीध्वम् । लुनै लुनावहै लुनामहै । **६. लङ्** – (i) अलुनात् अलुनीताम् अलुनन् । अलुनाः अलुनीतम् अलुनीत । अलुनाम् अलुनीव अलुनीम । (ii) अलुनीत अलुनाताम् अलुनत । अलुनीथाः अलुनाथाम् अलुनीध्वम् । अलुनि अलुनीवहि अलुनीमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लुनीयात् लुनीयाताम् लुनीयुः । लुनीयाः लुनीयातम् लुनीयात । लुनीयाम् लुनीयाव लुनीयाम । (ii) लुनीत लुनीयाताम् लुनीरन् । लुनीथाः लुनीयाथाम् लुनीध्वम् । लुनीय लुनीवहि लुनीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लूयात् लूयास्ताम् लूयासुः । लूयाः लूयास्तम् लूयास्त । लूयासम् लूयास्व लूयास्म । (ii) लविषीष्ट लविषीयास्ताम् लविषीरन् । लविषीष्ठाः लविषीयास्थाम् लविषीढ्वम् । लविषीय लविषीवहि लविषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलावीत् अलाविष्टाम् अलाविषुः । अलावीः अलाविष्टम् अलाविष्ट । अलाविषम् अलाविष्व अलाविष्म । (ii) अलविष्ट अलविषाताम् अलविषत । अलविष्ठाः अलविषाथाम् अलविध्वम् । अलविषि अलविष्वहि अलविष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अलविष्यत् अलविष्यताम् अलविष्यन् । अलविष्यः अलविष्यतम् अलविष्यत । अलविष्यम् अलविष्याव अलविष्याम । (ii) अलविष्यत अलविष्येताम् अलविष्यन्त । अलविष्यथाः अलविष्येथाम् अलविष्यध्वम् । अलविष्ये अलविष्यावहि अलविष्यामहि ।

णिचि – लावयति-ते, **सनि** – लुलूषति-ते, **यकि** – लूयते ।

१. 'प्वादीनां ह्रस्वः' इति शिति ह्रस्वः । एवं प्वादिषु सर्वत्र ज्ञेयम् ।
२. ल्वादिप्रयोजनं तु निष्ठातस्य नत्वं – 'ल्वादयः' (८.२.४४) इति सूत्रेण । अतः तिङन्तरूपेषु तस्य प्रयोजनं न दृश्यते । लूञादयः एकविंशतिः प्वादयः ।

१४८४. स्तॄञ् – आच्छादने । सकर्म, सेट्, उभय, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'स्तॄञः श्रि च्छादने प्वादेः स्तृणीते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

च स्तृणाति च । श्रावृदन्तस्य ...' (श्लो. ३५) इति देवः ।

१. लट् – (i) स्तृणाति स्तृणीतः स्तृणन्ति । स्तृणासि स्तृणीथः स्तृणीथ । स्तृणामि स्तृणीवः स्तृणीमः । (ii) स्तृणीते स्तृणाते स्तृणते । स्तृणीषे स्तृणाथे स्तृणीध्वे । स्तृणे स्तृणीवहे स्तृणीमहे । **२. लिट्** – (i) तस्तार तस्तरतुः तस्तरुः । तस्तरिथ तस्तरथुः तस्तर । तस्तर-तस्तार तस्तरिव तस्तरिम । (ii) तस्तरे तस्तराते तस्तरिरे । तस्तरिषे तस्तराथे तस्तरिध्वे-ढ्वे । तस्तरे तस्तरिवहे तस्तरिमहे । **३. लुट्** – (i) स्तरिता स्तरितारौ स्तरितारः । स्तरितासि स्तरितास्थः स्तरितास्थ । स्तरितास्मि स्तरितास्वः स्तरितास्मः । (ii) स्तरीता[1] स्तरीतारौ स्तरीतारः । स्तरीतासि स्तरीतास्थः स्तरीतास्थ । स्तरीतास्मि स्तरीतास्वः स्तरीतास्मः । (iii) स्तरिता स्तरितारौ स्तरितारः । स्तरितासे स्तरितासाथे स्तरिताध्वे । स्तरिताहे स्तरितास्वहे स्तरितास्महे । (iv) स्तरीता स्तरीतारौ स्तरीतारः । स्तरीतासे स्तरीतासाथे स्तरीताध्वे । स्तरीताहे स्तरीतास्वहे स्तरीतास्महे । **४. लृट्** – (i) स्तरिष्यति स्तरिष्यतः स्तरिष्यन्ति । स्तरिष्यसि स्तरिष्यथः स्तरिष्यथ । स्तरिष्यामि स्तरिष्यावः स्तरिष्यामः । (ii) स्तरीष्यति स्तरीष्यतः स्तरीष्यन्ति । स्तरीष्यसि स्तरीष्यथः स्तरीष्यथ । स्तरीष्यामि स्तरीष्यावः स्तरीष्यामः । (iii) स्तरिष्यते स्तरिष्येते स्तरिष्यन्ते । स्तरिष्यसे स्तरिष्येथे स्तरिष्यध्वे । स्तरिष्ये स्तरिष्यावहे स्तरिष्यामहे । (iv) स्तरीष्यते स्तरीष्येते स्तरीष्यन्ते । स्तरीष्यसे स्तरीष्येथे स्तरीष्यध्वे । स्तरीष्ये स्तरीष्यावहे स्तरीष्यामहे । **५. लोट्** – (i) स्तृणातु, स्तृणीतात् स्तृणीताम् स्तृणन्तु । स्तृणीहि, स्तृणीतात् स्तृणीतम् स्तृणीत । स्तृणानि स्तृणाव स्तृणाम । (ii) स्तृणीताम् स्तृणाताम् स्तृणताम् । स्तृणीष्व स्तृणाथाम् स्तृणीध्वम् । स्तृणै स्तृणावहै स्तृणामहै । **६. लङ्** – (i) अस्तृणात् अस्तृणीताम् अस्तृणन् । अस्तृणाः अस्तृणीतम् अस्तृणीत । अस्तृणाम् अस्तृणीव अस्तृणीम । (ii) अस्तृणीत अस्तृणाताम् अस्तृणत । अस्तृणीथाः अस्तृणाथाम् अस्तृणीध्वम् । अस्तृणि अस्तृणीवहि अस्तृणीमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) स्तृणीयात् स्तृणीयाताम् स्तृणीयुः । स्तृणीयाः स्तृणीयातम् स्तृणीयात । स्तृणीयाम् स्तृणीयाव स्तृणीयाम । (ii) स्तृणीत स्तृणीयाताम् स्तृणीरन् । स्तृणीथाः स्तृणीयाथाम् स्तृणीध्वम् । स्तृणीय स्तृणीवहि स्तृणीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) स्तीर्यात्[2] स्तीर्यास्ताम् स्तीर्यासुः । स्तीर्याः स्तीर्यास्तम् स्तीर्यास्त । स्तीर्यासम् स्तीर्यास्व स्तीर्यास्म । (ii) स्तरिषीष्ट स्तरिषीयास्ताम् स्तरिषीरन् । स्तरिषीष्ठाः स्तरिषीयास्थाम् स्तरिषीढ्वम् । स्तरिषीय स्तरिषीवहि स्तरिषीमहि । (iii) स्तीर्षीष्ट स्तीर्षीयास्ताम् स्तीर्षीरन् । स्तीर्षीष्ठाः स्तीर्षीयास्थाम् स्तीर्षीढ्वम् । स्तीर्षीय स्तीर्षीवहि स्तीर्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अस्तारीत् अस्तारिष्टाम्[3] अस्तारिषुः । अस्तारीः अस्तारिष्टम् अस्तारिष्ट । अस्तारिषम् अस्तारिष्व अस्तारिष्म । (ii) अस्तरिष्ट अस्तरिषाताम् अस्तरिषत । अस्तरिष्ठाः अस्तरिषाथाम् अस्तरिड्ढ्वम् । अस्तरिषि अस्तरिष्वहि अस्तरिष्महि । (iii) अस्तरीष्ट अस्तरीषाताम् अस्तरीषत । अस्तरीष्ठाः अस्तरीषाथाम् अस्तरीड्ढ्वम् । अस्तरीषि अस्तरीष्वहि अस्तरीष्महि । (iv) अस्तीर्ष्ट[4] अस्तीर्षाताम् अस्तीर्षत । अस्तीर्ष्ठाः अस्तीर्षाथाम् अस्तीर्ड्ढ्वम् । अस्तीर्षि अस्तीर्ष्वहि अस्तीर्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अस्तरिष्यत् अस्तरिष्यताम् अस्तरिष्यन् । अस्तरिष्यः अस्तरिष्यतम् अस्तरिष्यत । अस्तरिष्यम् अस्तरिष्याव अस्तरिष्याम । (ii) अस्तरीष्यत् अस्तरीष्यताम् अस्तरीष्यन् । अस्तरीष्यः अस्तरीष्यतम् अस्तरीष्यत । अस्तरीष्यम् अस्तरीष्याव अस्तरीष्याम । (iii) अस्तरिष्यत अस्तरिष्येताम् अस्तरिष्यन्त । अस्तरिष्यथाः अस्तरिष्येथाम् अस्तरिष्यध्वम् । अस्तरिष्ये अस्तरिष्यावहि अस्तरिष्यामहि । (iv) अस्तरीष्यत अस्तरीष्येताम् अस्तरीष्यन्त । अस्तरीष्यथाः अस्तरीष्येथाम् अस्तरीष्यध्वम् । अस्तरीष्ये अस्तरीष्यावहि अस्तरीष्यामहि ।

णिचि – स्तारयति-ते, **सनि** – तिस्तीर्षति /तिस्तरिषति/तिस्तरीषति-ते, **यकि** – स्तीर्यते ।

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।
२. 'ऋत इद्धातोः' इति इत्त्वे 'हलि च' इति दीर्घे च 'स्तीर्यात्' । आत्मनेपदे तु 'लिङ्सिचोरात्मनेपदेषु' इति इड्विकल्पः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

इडभावपक्षे 'उश्च' इति कित्त्वात् गुणनिषेधः ।
३. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।
४. 'लिङ्सिचोः...' इति इडभावपक्षे, 'ऋत इद्धातोः' इति इत्त्वे 'हलि च' इति दीर्घः ।
५. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४८५. कॄञ् - हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'कृणन् कृणीते हिंसायां विक्षेपे किरतीति शे' (श्लो.३९) इति देवः ।

१. लट् - (i) कृणाति कृणीतः कृणन्ति । कृणासि कृणीथः कृणीथ । कृणामि कृणीवः कृणीमः । (ii) कृणीते कृणाते कृणते । कृणीषे कृणाथे कृणीध्वे । कृणे कृणीवहे कृणीमहे । **२. लिट्** - (i) चकार चकरतुः चकरुः । चकरिथ चकरथुः चकर । चकार-चकर चकरिव चकरिम । (ii) चकरे चकराते चकरिरे । चकरिषे चकराथे चकरिध्वे-ढ्वे । चकरे चकरिवहे चकरिमहे । **३. लुट्** - (i) करिता करितारौ करितारः । करितासि करितास्थः करितास्थ । करितास्मि करितास्वः करितास्मः । (ii) करीता[1] करीतारौ करीतारः । करीतासि करीतास्थः करीतास्थ । करीतास्मि करीतास्वः करीतास्मः । (iii) करिता करितारौ करितारः । करितासे करितासाथे करिताध्वे । करिताहे करितास्वहे करितास्महे । (iv) करीता करीतारौ करीतारः । करीतासे करीतासाथे करीताध्वे । करीताहे करीतास्वहे करीतास्महे । **४. लृट्** - (i) करिष्यति करिष्यतः करिष्यन्ति । करिष्यसि करिष्यथः करिष्यथ । करिष्यामि करिष्यावः करिष्यामः । (ii) करीष्यति करीष्यतः करीष्यन्ति । करीष्यसि करीष्यथः करीष्यथ । करीष्यामि करीष्यावः करीष्यामः । (iii) करिष्यते करिष्येते करिष्यन्ते । करिष्यसे करिष्येथे करिष्यध्वे । करिष्ये करिष्यावहे करिष्यामहे । (iv) करीष्यते करीष्येते करीष्यन्ते । करीष्यसे करीष्येथे करीष्यध्वे । करीष्ये करीष्यावहे करीष्यामहे । **५. लोट्** - (i) कृणातु, कृणीतात् कृणीताम् कृणन्तु । कृणीहि, कृणीतात् कृणीतम् कृणीत । कृणानि कृणाव कृणाम । (ii) कृणीताम् कृणाताम् कृणताम् । कृणीष्व कृणाथाम् कृणीध्वम् । कृणै कृणावहै कृणामहै । **६. लङ्** - (i) अकृणात् अकृणीताम् अकृणन् । अकृणाः अकृणीतम् अकृणीत । अकृणाम् अकृणीव अकृणीम । (ii) अकृणीत अकृणाताम् अकृणत । अकृणीथाः अकृणाथाम् अकृणीध्वम् । अकृणि अकृणीवहि अकृणीमहि । **७. विधिलिङ्** - (i) कृणीयात् कृणीयाताम् कृणीयुः । कृणीयाः कृणीयातम् कृणीयात । कृणीयाम् कृणीयाव कृणीयाम । (ii) कृणीत कृणीयाताम् कृणीरन् । कृणीथाः कृणीयाथाम् कृणीध्वम् । कृणीय कृणीवहि कृणीमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) कीर्यात्[2] कीर्यास्ताम् कीर्यासुः । कीर्याः कीर्यास्तम् कीर्यास्त । कीर्यासम् कीर्यास्व कीर्यास्म । (ii) करिषीष्ट करिषीयास्ताम् करिषीरन् । करिषीष्ठाः करिषीयास्थाम् करिषीढ्वम् । करिषीय करिषीवहि करिषीमहि । (iii) कीर्षीष्ट कीर्षीयास्ताम् कीर्षीरन् । कीर्षीष्ठाः कीर्षीयास्थाम् कीर्षीढ्वम् । कीर्षीय कीर्षीवहि कीर्षीमहि । **९. लुङ्** - (i) अकारीत् अकारिष्टाम्[3] अकारिषुः । अकारीः अकारिष्टम् अकारिष्ट । अकारिषम् अकारिष्व अकारिष्म । (ii) अकरिष्ट अकरिषाताम् अकरिषत । अकरिष्ठाः अकरिषाथाम् अकरिड्ढ्वम् । अकरिषि अकरिष्वहि अकरिष्महि । (iii) अकरीष्ट अकरीषाताम् अकरीषत । अकरीष्ठाः अकरीषाथाम् अकरीड्ढ्वम् । अकरीषि अकरीष्वहि अकरीष्महि । (iv) अकीर्ष्ट[4] अकीर्षाताम् अकीर्षत । अकीर्ष्ठाः अकीर्षाथाम् अकीर्ड्ढ्वम् । अकीर्षि अकीर्ष्वहि अकीर्ष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अकरिष्यत् अकरिष्यताम् अकरिष्यन् । अकरिष्यः अकरिष्यतम् अकरिष्यत । अकरिष्यम् अकरिष्याव अकरिष्याम । (ii) अकरीष्यत् अकरीष्यताम् अकरीष्यन् । अकरीष्यः अकरीष्यतम् अकरीष्यत । अकरीष्यम् अकरीष्याव अकरीष्याम । (iii) अकरिष्यत अकरिष्येताम् अकरिष्यन्त । अकरिष्यथाः अकरिष्येथाम् अकरिष्यध्वम् । अकरिष्ये अकरिष्यावहि अकरिष्यामहि । (iv) अकरीष्यत अकरीष्येताम् अकरीष्यन्त । अकरीष्यथाः अकरीष्येथाम् अकरीष्यध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकरीष्ये अकरीष्यावहि अकरीष्यामहि ।

णिचि – कारयति-ते, **सनि** – चिकीर्षति[५]/चिकरिषति/चिकरीषति-ते, **यकि** – कीर्यते ।

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

२. 'ऋत इद्धातोः' इति इत्त्वे 'हलि च' इति दीर्घे च 'कीर्यात्' । आत्मनेपदे तु 'लिङ्सिचोरात्मनेपदेषु' इति इड्विकल्पः । इडभावपक्षे 'उश्च' इति कित्त्वात् गुणनिषेधः ।

३. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।

४. 'लिङ्सिचोः...' इति इडभावपक्षे, 'ऋत इद्धातोः' इति इत्त्वे 'हलि च' इति दीर्घः ।

५. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४८६. वृञ् – वरणे । सकर्म, सेट्, उभय, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'वृवृञोरञितो धातोर्वृणाति वरणे भवेत् । वृणाति च वृणीते वृञस्तत्रार्थ इष्यते' (श्लो. ३७) इति देवः ।

१. लट् – (i) वृणाति वृणीतः वृणन्ति । वृणासि वृणीथः वृणीथ । वृणामि वृणीवः वृणीमः । (ii) वृणीते वृणाते वृणते । वृणीषे वृणाथे वृणीध्वे । वृणे वृणीवहे वृणीमहे । **२. लिट्** – (i) ववार ववरतुः ववरुः । ववरिथ ववरथुः ववर । ववार-ववर ववरिव ववरिम । (ii) ववरे ववराते ववरिरे । ववरिषे ववराथे ववरिध्वे-ढ्वे । ववरे ववरिवहे ववरिमहे । **३. लुट्** – (i) वरिता वरितारौ वरितारः । वरितासि वरितास्थः वरितास्थ । वरितास्मि वरितास्वः वरितास्मः । (ii) वरीता[१] वरीतारौ वरीतारः । वरीतासि वरीतास्थः वरीतास्थ । वरीतास्मि वरीतास्वः वरीतास्मः । (iii) वरिता वरितारौ वरितारः । वरितासे वरितासाथे वरिताध्वे । वरिताहे वरितास्वहे वरितास्महे । (iv) वरीता वरीतारौ वरीतारः । वरीतासे वरीतासाथे वरीताध्वे । वरीताहे वरीतास्वहे वरीतास्महे । **४. लृट्** – (i) वरिष्यति वरिष्यतः वरिष्यन्ति । वरिष्यसि वरिष्यथः वरिष्यथ । वरिष्यामि वरिष्यावः वरिष्यामः । (ii) वरीष्यति वरीष्यतः वरीष्यन्ति । वरीष्यसि वरीष्यथः वरीष्यथ । वरीष्यामि वरीष्यावः वरीष्यामः । (iii) वरिष्यते वरिष्येते वरिष्यन्ते । वरिष्यसे वरिष्येथे वरिष्यध्वे । वरिष्ये वरिष्यावहे वरिष्यामहे । (iv) वरीष्यते वरीष्येते वरीष्यन्ते । वरीष्यसे वरीष्येथे वरीष्यध्वे । वरीष्ये वरीष्यावहे वरीष्यामहे । **५. लोट्** – (i) वृणातु, वृणीतात् वृणीताम् वृणन्तु । वृणीहि, वृणीतात् वृणीतम् वृणीत । वृणानि वृणाव वृणाम । (ii) वृणीताम् वृणाताम् वृणताम् । वृणीष्व वृणाथाम् वृणीध्वम् । वृणै वृणावहै वृणामहै । **६. लङ्** – (i) अवृणात् अवृणीताम् अवृणन् । अवृणाः अवृणीतम् अवृणीत । अवृणाम् अवृणीव अवृणीम । (ii) अवृणीत अवृणाताम् अवृणत । अवृणीथाः अवृणाथाम् अवृणीध्वम् । अवृणि अवृणीवहि अवृणीमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) वृणीयात् वृणीयाताम् वृणीयुः । वृणीयाः वृणीयातम् वृणीयात । वृणीयाम् वृणीयाव वृणीयाम । (ii) वृणीत वृणीयाताम् वृणीरन् । वृणीथाः वृणीयाथाम् वृणीध्वम् । वृणीय वृणीवहि वृणीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) वूर्यात्[२] वूर्यास्ताम् वूर्यासुः । वूर्याः वूर्यास्तम् वूर्यास्त । वूर्यासम् वूर्यास्व वूर्यास्म । (i) वरिषीष्ट वरिषीयास्ताम् वरिषीरन् । वरिषीष्ठाः वरिषीयास्थाम् वरिषीढ्वम् । वरिषीय वरिषीवहि वरिषीमहि । (ii) वूर्षीष्ट वूर्षीयास्ताम् वूर्षीरन् । वूर्षीष्ठाः वूर्षीयास्थाम् वूर्षीढ्वम् । वूर्षीय वूर्षीवहि वूर्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अवारीत् अवारिष्टाम्[३] अवारिषुः । अवारीः अवारिष्टम् अवारिष्ट । अवारिषम् अवारिष्व अवारिष्म । (ii) अवरिष्ट अवरिषाताम् अवरिषत । अवरिष्ठाः अवरिषाथाम् अवरिड्ढ्वम् । अवरिषि अवरिष्वहि अवरिष्महि । (iii) अवरीष्ट अवरीषाताम् अवरीषत । अवरीष्ठाः अवरीषाथाम् अवरीड्ढ्वम् । अवरीषि अवरीष्वहि अवरीष्महि । (iv) अवूर्ष्ट[४] अवूर्षाताम् अवूर्षत । अवूर्ष्ठाः अवूर्षाथाम् अवूडगढ्र्वम् । अवूर्षि अवूर्ष्वहि अवूर्ष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अवरिष्यत् अवरिष्यताम् अवरिष्यन् । अवरिष्यः अवरिष्यतम् अवरिष्यत । अवरिष्यम् अवरिष्याव अवरिष्याम । (ii) अवरीष्यत् अवरीष्यताम् अवरीष्यन् । अवरीष्यः अवरीष्यतम् अवरीष्यत।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अवरीष्यम् अवरीष्याव अवरीष्याम । (iii) अवरिष्यत अवरिष्येताम् अवरिष्यन्त । अवरिष्यथाः अवरिष्येथाम् अवरिष्यध्वम् । अवरिष्ये अवरिष्यावहि अवरिष्यामहि । (iv) अवरीष्यत अवरीष्येताम् अवरीष्यन्त । अवरीष्यथाः अवरीष्येथाम् अवरीष्यध्वम् । अवरीष्ये अवरीष्यावहि अवरीष्यामहि । **णिचि** – वारयति-ते, **सनि** – वुवूर्षति[५]/विवरिषति/विवरीषति-ते, **यकि** – वूर्यते ।

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

२. 'ऋत इद्धातोः' इति इत्वे 'हलि च' इति दीर्घे च 'वूर्यात्' । आत्मनेपदे तु 'लिङ्सिचोरात्मनेपदेषु' इति इड्विकल्पः । इड-भावपक्षे 'उश्च' इति कित्त्वात् गुणनिषेधः ।

३. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।

४. 'लिङ्सिचोः...' इति इडभावपक्षे, 'ऋत इद्धातोः' इति इत्वे 'हलि च' इति दीर्घः ।

५. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४८७. धूञ् – कम्पने । सकर्म, वेट्, उभय, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'धूनयति धवति धवते, धुनोति धुनुते, धुनाति च धुनीते । धूनोति धुनुते स्युः पदानि कम्पे, विधूनने धुवति' (श्लो. २६) इति देवः ।

१. लट् – (i) धुनाति धुनीतः धुनन्ति । धुनासि धुनीथः धुनीथ । धुनामि धुनीवः धुनीमः । (ii) धुनीते धुनाते धुनते । धुनीषे धुनाथे धुनीध्वे । धुने धुनीवहे धुनीमहे । **२. लिट्** – (i) दुधाव दुधुवतुः दुधुवुः । दुधुविथ-दुधोथ दुधुवथुः दुधुव । दुधाव-दुधव दुधुविव दुधुविम । (ii) दुधुवे दुधुवाते दुधुविरे । दुधुविषे दुधुवाथे दुधुविध्वे-ढ्वे । दुधुवे दुधुविवहे दुधुविमहे । **३. लुट्** – (i) धविता धवितारौ धवितारः । धवितासि धवितास्थः धवितास्थ । धवितास्मि धवितास्वः धवितास्मः । (ii) धोता[१] धोतारौ धोतारः । धोतासि धोतास्थः धोतास्थ । धोतास्मि धोतास्वः धोतास्मः । (iii) धविता धवितारौ धवितारः । धवितासे धवितासाथे धविताध्वे । धविताहे धवितास्वहे धवितास्महे । (iv) धोता धोतारौ धोतारः । धोतासे धोतासाथे धोताध्वे । धोताहे धोतास्वहे धोतास्महे । **४. लृट्** – (i) धविष्यति धविष्यतः धविष्यन्ति । धविष्यसि धविष्यथः धविष्यथ । धविष्यामि धविष्यावः धविष्यामः । (ii) धोष्यति धोष्यतः धोष्यन्ति । धोष्यसि धोष्यथः धोष्यथ । धोष्यामि धोष्यावः धोष्यामः । (iii) धविष्यते धविष्येते धविष्यन्ते । धविष्यसे धविष्येथे धविष्यध्वे । धविष्ये धविष्यावहे धविष्यामहे । (iv) धोष्यते धोष्येते धोष्यन्ते । धोष्यसे धोष्येथे धोष्यध्वे । धोष्ये धोष्यावहे धोष्यामहे । **५. लोट्** – (i) धुनातु धुनीतात् धुनीताम् धुनन्तु । धुनीहि, धुनीतात् धुनीतम् धुनीत । धुनानि धुनाव धुनाम । (ii) धुनीताम् धुनाताम् धुनताम् । धुनीष्व धुनाथाम् धुनीध्वम् । धुनै धुनावहै धुनामहै । **६. लङ्** – (i) अधुनात् अधुनीताम् अधुनन् । अधुनाः अधुनीतम् अधुनीत । अधुनाम् अधुनीव अधुनीम । (ii) अधुनीत अधुनाताम् अधुनत । अधुनीथाः अधुनाथाम् अधुनीध्वम् । अधुनि अधुनीवहि अधुनीमहि । **७. विधिलिङ्** – (i) धुनीयात् धुनीयाताम् धुनीयुः । धुनीयाः धुनीयातम् धुनीयात । धुनीयाम् धुनीयाव धुनीयाम । (ii) धुनीत धुनीयाताम् धुनीरन् । धुनीथाः धुनीयाथाम् धुनीध्वम् । धुनीय धुनीवहि धुनीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) धूयात् धूयास्ताम् धूयासुः । धूयाः धूयास्तम् धूयास्त । धूयासम् धूयास्व धूयास्म । (ii) धविषीष्ट धविषीयास्ताम् धविषीरन् । धविषीष्ठाः धविषीयास्थाम् धविषीढ्वम् । धविषीय धविषीवहि धविषीमहि । (iii) धोषीष्ट धोषीयास्ताम् धोषीरन् । धोषीष्ठाः धोषीयास्थाम् धोषीढ्वम् । धोषीय धोषीवहि धोषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अधावीत् अधाविष्टाम् अधाविषुः । अधावीः अधाविष्टम् अधाविष्ट । अधाविषम् अधाविष्व अधाविष्म । (ii) अधविष्ट अधविषाताम् अधविषत । अधविष्ठाः अधविषाथाम् अधविढ्वम् । अधविषि अधविष्वहि अधविष्महि । (iii) अधोष्ट अधोषाताम् अधोषत । अधोष्ठाः अधोषाथाम् अधोढ्वम् । अधोषि अधोष्वहि अधोष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अधविष्यत् अधविष्यताम् अधविष्यन् । अधविष्यः अधविष्यतम् अधविष्यत । अधविष्यम् अधविष्याव अधविष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) अधोष्यत् अधोष्यताम् अधोष्यन् । अधोष्यः अधोष्यतम् अधोष्यत । अधोष्यम् अधोष्याव अधोष्याम । (iii) अधविष्यत अधविष्येताम् अधविष्यन्त । अधविष्यथाः अधविष्येथाम् अधविष्यध्वम् । अधविष्ये अधविष्यावहि अधविष्यामहि । (iv) अधोष्यत अधोष्येताम् अधोष्यन्त । अधोष्यथाः अधोष्येथाम् अधोष्यध्वम् । अधोष्ये अधोष्यावहि अधोष्यामहि ।

णिचि – धूनयति[२]– ते, **सनि** – दुधूषति-ते, **यकि** – धूयते ।

१. 'स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा' इति वा इट् ।

२. 'धूञ्प्रीञोर्नुग्वक्तव्यः' इति नुक् ।

१४८८. शॄ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । (प्वादिः, ल्वादिश्च) । 'शॄञ्' इति क्षीरस्वामी । अयं धातुः दैवादिकोऽपि इति प्रयोगात् ऊह्यते ।

१. लट् – शृणाति शृणीतः शृणन्ति । शृणासि शृणीथः शृणीथ । शृणामि शृणीवः शृणीमः । **२. लिट्** – शशार शश्रतुः[१]-शशरतुः शश्रुः-शशरुः । शशरिथ शशरथुः-शश्रथुः शशर-शश्र । शशार-शशर शशरिव-शश्रिव शशरिम-शश्रिम । **३. लुट्** – (i) शरिता शरितारौ शरितारः । शरितासि शरितास्थः शरितास्थ । शरितास्मि शरितास्वः शरितास्मः । (ii) शरीता[१] शरीतारौ शरीतारः । शरीतासि शरीतास्थः शरीतास्थ । शरीतास्मि शरीतास्वः शरीतास्मः । **४. लृट्** – (i) शरिष्यति शरिष्यतः शरिष्यन्ति । शरिष्यसि शरिष्यथः शरिष्यथ । शरिष्यामि शरिष्यावः शरिष्यामः । (ii) शरीष्यति शरीष्यतः शरीष्यन्ति । शरीष्यसि शरीष्यथः शरीष्यथ । शरीष्यामि शरीष्यावः शरीष्यामः । **५. लोट्** – शृणातु, शृणीतात् शृणीताम् शृणन्तु । शृणीहि, शृणीतात् शृणीतम् शृणीत । शृणानि शृणाव शृणाम । **६. लङ्** – अशृणात् अशृणीताम् अशृणन् । अशृणाः अशृणीतम् अशृणीत । अशृणाम् अशृणीव अशृणीम । **७. विधिलिङ्** – शृणीयात् शृणीयाताम् शृणीयुः । शृणीयाः शृणीयातम् शृणीयात । शृणीयाम् शृणीयाव शृणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – शीर्यात् शीर्यास्ताम् शीर्यासुः । शीर्याः शीर्यास्तम् शीर्यास्त । शीर्यासम् शीर्यास्व शीर्यास्म । **९. लुङ्** – अशारीत्[२] अशारिष्टाम् अशारिषुः । अशारीः अशारिष्टम् अशारिष्ट । अशारिषम् अशारिष्व अशारिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अशरिष्यत् अशरिष्यताम् अशरिष्यन् । अशरिष्यः अशरिष्यतम् अशरिष्यत । अशरिष्यम् अशरिष्याव अशरिष्याम । (ii) अशरीष्यत् अशरीष्यताम् अशरीष्यन् । अशरीष्यः अशरीष्यतम् अशरीष्यत । अशरीष्यम् अशरीष्याव अशरीष्याम ।

णिचि – शारयति-ते, **सनि** – शिशरिषति/शिशरीषति[३]/शिशीर्षति, **यकि** – शीर्यते ।

१. 'शॄदॄप्रां ह्रस्वो वा' इति ह्रस्वपक्षे यणादेशः । अन्यदा 'ऋच्छत्यॄताम्' इति गुणः ।

२. 'वॄतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।

३. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वॄतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४८९. पॄ – पालनपूरणयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'पृणाति पूरणे श्लौ तु पिपर्ति णिचि पारयेत्' (श्लो. ३६) इति देवः ।

१. लट् – पृणाति पृणीतः पृणन्ति । पृणासि पृणीथः पृणीथ । पृणामि पृणीवः पृणीमः । **२. लिट्** – पपार पप्रतुः-पपरतुः पप्रुः-पपरुः । पपरिथ पपरथुः-पप्रथुः पपर-पप्र । पपार-पपर पपरिव-पप्रिव पपरिम-पप्रिम । **३. लुट्** – (i) परिता परितारौ परितारः । परितासि परितास्थः परितास्थ । परितास्मि परितास्वः परितास्मः । (ii) परीता[१] परीतारौ परीतारः । परीतासि परीतास्थः परीतास्थ । परीतास्मि परीतास्वः परीतास्मः । **४. लृट्** – (i) परिष्यति परिष्यतः परिष्यन्ति । परिष्यसि परिष्यथः परिष्यथ । परिष्यामि परिष्यावः परिष्यामः । (ii) परीष्यति परीष्यतः परीष्यन्ति । परीष्यसि परीष्यथः परीष्यथ । परीष्यामि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

परीष्यावः परीष्यामः । **५. लोट्** – पृणातु, पृणीतात् पृणीताम् पृणन्तु । पृणीहि, पृणीतात् पृणीतम् पृणीत । पृणानि पृणाव पृणाम । **६. लङ्** – अपृणात् अपृणीताम् अपृणन् । अपृणाः अपृणीतम् अपृणीत । अपृणाम् अपृणीव अपृणीम । **७. विधिलिङ्** – पृणीयात् पृणीयाताम् पृणीयुः । पृणीयाः पृणीयातम् पृणीयात । पृणीयाम् पृणीयाव पृणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – पूर्यात् पूर्यास्ताम् पूर्यासुः । पूर्याः पूर्यास्तम् पूर्यास्त । पूर्यासम् पूर्यास्व पूर्यास्म । **९. लुङ्** – अपारीत्[२] अपारिष्टाम् अपारिषुः । अपारीः अपारिष्टम् अपारिष्ट । अपारिषम् अपारिष्व अपारिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अपरिष्यत् अपरिष्यताम् अपरिष्यन् । अपरिष्यः अपरिष्यतम् अपरिष्यत । अपरिष्यम् अपरिष्याव अपरिष्याम । (ii) अपरीष्यत् अपरीष्यताम् अपरीष्यन् । अपरीष्यः अपरीष्यतम् अपरीष्यत । अपरीष्यम् अपरीष्याव अपरीष्याम ।

णिचि – पारयति-ते, **सनि** – पिपरिषति/पिपरीषति[३]/पुपूर्षति, **यकि** – पूर्यते ।

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

२. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।

३. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

[एतदनन्तरं मा.धा.वृत्तौ 'स्पृ - हिंसायाम्' इति कश्चन धातुः पठ्यते । कौमुद्यां सः न दृश्यते ।]

१४९०. वॄ – वरणे । सकर्म, सेट्, परस्मै । (प्वादिः, ल्वादिश्च) । 'भरणे' इत्येके । 'वृत्त्यां भृत्याम्' इति वोपदेवः । 'वृवॄञोरञितो धातोर्वृणाति वरणे भवेत् । वृणाति च वृणीते च वृञस्तत्रार्थ इष्यते' (श्लो. ३७) इति देवः । 'वृञ् इति नन्दी' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – वृणाति वृणीतः वृणन्ति । वृणासि वृणीथः वृणीथ । वृणामि वृणीवः वृणीमः । **२. लिट्** – ववार वव्रतुः वव्रुः । ववरिथ वव्रथुः वव्र । ववार-ववर वव्रिव वव्रिम । **३. लुट्** – (i) वरिता वरितारौ वरितारः । वरितासि वरितास्थः वरितास्थ । वरितास्मि वरितास्वः वरितास्मः । (ii) वरीता[१] वरीतारौ वरीतारः । वरीतासि वरीतास्थः वरीतास्थ । वरीतास्मि वरीतास्वः वरीतास्मः । **४. लृट्** – (i) वरिष्यति वरिष्यतः वरिष्यन्ति । वरिष्यसि वरिष्यथः वरिष्यथ । वरिष्यामि वरिष्यावः वरिष्यामः । (ii) वरीष्यति वरीष्यतः वरीष्यन्ति । वरीष्यसि वरीष्यथः वरीष्यथ । वरीष्यामि वरीष्यावः वरीष्यामः । **५. लोट्** – वृणातु, वृणीतात् वृणीताम् वृणन्तु । वृणीहि, वृणीतात् वृणीतम् वृणीत । वृणानि वृणाव वृणाम । **६. लङ्** – अवृणात् अवृणीताम् अवृणन् । अवृणाः अवृणीतम् अवृणीत । अवृणाम् अवृणीव अवृणीम । **७. विधिलिङ्** – वृणीयात् वृणीयाताम् वृणीयुः । वृणीयाः वृणीयातम् वृणीयात । वृणीयाम् वृणीयाव वृणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – वूर्यात् वूर्यास्ताम् वूर्यासुः । वूर्याः वूर्यास्तम् वूर्यास्त । वूर्यासम् वूर्यास्व वूर्यास्म । **९. लुङ्** – अवारीत्[२] अवारिष्टाम् अवारिषुः । अवारीः अवारिष्टम् अवारिष्ट । अवारिषम् अवारिष्व अवारिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अवरिष्यत् अवरिष्यताम् अवरिष्यन् । अवरिष्यः अवरिष्यतम् अवरिष्यत । अवरिष्यम् अवरिष्याव अवरिष्याम । (ii) अवरीष्यत् अवरीष्यताम् अवरीष्यन् । अवरीष्यः अवरीष्यतम् अवरीष्यत । अवरीष्यम् अवरीष्याव अवरीष्याम ।

णिचि – वारयति-ते, **सनि** – विवरिषति/विवरीषति[३]/वुवूर्षति, **यकि** – वूर्यते ।

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

२. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।

३. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४९१. भॄ – भर्त्सने । सकर्म, सेट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'भरणे' इत्यप्येके । 'भॄ भर्जने च' इति क्षीरस्वामी । 'ॠदन्तस्य भृणातीति भर्त्सने श्रि, तथा भरः' (श्लो. २८) इति देवः । भरणार्थे भर्जनार्थे च सकर्मकोऽयम् इति ज्ञेयम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – भृणाति भृणीतः भृणन्ति । भृणासि भृणीथः भृणीथ । भृणामि भृणीवः भृणीमः । **२. लिट्** – बभार बभ्रतुः बभ्रुः । बभरिथ बभ्रथुः बभ्र । बभार-बभर बभ्रिव बभ्रिम । **३. लुट्** – (i) भरिता भरितारौ भरितारः । भरितासि भरितास्थः भरितास्थ । भरितास्मि भरितास्वः भरितास्मः । (ii) भरीता[1] भरीतारौ भरीतारः । भरीतासि भरीतास्थः भरीतास्थ । भरीतास्मि भरीतास्वः भरीतास्मः । **४. लृट्** – (i) भरिष्यति भरिष्यतः भरिष्यन्ति । भरिष्यसि भरिष्यथः भरिष्यथ । भरिष्यामि भरिष्यावः भरिष्यामः । (ii) भरीष्यति भरीष्यतः भरीष्यन्ति । भरीष्यसि भरीष्यथः भरीष्यथ । भरीष्यामि भरीष्यावः भरीष्यामः । **५. लोट्** – भृणातु, भृणीतात् भृणीताम् भृणन्तु । भृणीहि, भृणीतात् भृणीतम् भृणीत । भृणानि भृणाव भृणाम । **६. लङ्** – अभृणात् अभृणीताम् अभृणन् । अभृणाः अभृणीतम् अभृणीत । अभृणाम् अभृणीव अभृणीम । **७. विधिलिङ्** – भृणीयात् भृणीयाताम् भृणीयुः । भृणीयाः भृणीयातम् भृणीयात । भृणीयाम् भृणीयाव भृणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – भूर्यात् भूर्यास्ताम् भूर्यासुः । भूर्याः भूर्यास्तम् भूर्यास्त । भूर्यासम् भूर्यास्व भूर्यास्म । **९. लुङ्** – अभारीत्[2] अभारिष्टाम् अभारिषुः । अभारीः अभारिष्टम् अभारिष्ट । अभारिषम् अभारिष्व अभारिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अभरिष्यत् अभरिष्यताम् अभरिष्यन् । अभरिष्यः अभरिष्यतम् अभरिष्यत । अभरिष्यम् अभरिष्याव अभरिष्याम । (ii) अभरीष्यत् अभरीष्यताम् अभरीष्यन् । अभरीष्यः अभरीष्यतम् अभरीष्यत । अभरीष्यम् अभरीष्याव अभरीष्याम ।

णिचि – भारयति-ते, **सनि** – बिभरिषति/बिभरीषति[3]/बुभूर्षति, **यकि** – भूर्यते ।

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

२. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।

३. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४९२. मृ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'मृणाति हिंसार्थे प्वादेर्मृङस्तु म्रियते पदम्' (श्लो. ३४) इति देवः ।

१. लट् – मृणाति मृणीतः मृणन्ति । मृणासि मृणीथः मृणीथ । मृणामि मृणीवः मृणीमः । **२. लिट्** – ममार मम्रतुः मम्रुः । ममरिथ मम्रथुः मम्र । ममार-ममर मम्रिव मम्रिम । **३. लुट्** – (i) मरिता मरितारौ मरितारः । मरितासि मरितास्थः मरितास्थ । मरितास्मि मरितास्वः मरितास्मः । (ii) मरीता[1] मरीतारौ मरीतारः । मरीतासि मरीतास्थः मरीतास्थ । मरीतास्मि मरीतास्वः मरीतास्मः । **४. लृट्** – (i) मरिष्यति मरिष्यतः मरिष्यन्ति । मरिष्यसि मरिष्यथः मरिष्यथ । मरिष्यामि मरिष्यावः मरिष्यामः । (ii) मरीष्यति मरीष्यतः मरीष्यन्ति । मरीष्यसि मरीष्यथः मरीष्यथ । मरीष्यामि मरीष्यावः मरीष्यामः । **५. लोट्** – मृणातु, मृणीतात् मृणीताम् मृणन्तु । मृणीहि, मृणीतात् मृणीतम् मृणीत । मृणानि मृणाव मृणाम । **६. लङ्** – अमृणात् अमृणीताम् अमृणन् । अमृणाः अमृणीतम् अमृणीत । अमृणाम् अमृणीव अमृणीम । **७. विधिलिङ्** – मृणीयात् मृणीयाताम् मृणीयुः । मृणीयाः मृणीयातम् मृणीयात । मृणीयाम् मृणीयाव मृणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – मूर्यात् मूर्यास्ताम् मूर्यासुः । मूर्याः मूर्यास्तम् मूर्यास्त । मूर्यासम् मूर्यास्व मूर्यास्म । **९. लुङ्** – अमारीत्[2] अमारिष्टाम् अमारिषुः । अमारीः अमारिष्टम् अमारिष्ट । अमारिषम् अमारिष्व अमारिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अमरिष्यत् अमरिष्यताम् अमरिष्यन् । अमरिष्यः अमरिष्यतम् अमरिष्यत । अमरिष्यम् अमरिष्याव अमरिष्याम । (ii) अमरीष्यत् अमरीष्यताम् अमरीष्यन् । अमरीष्यः अमरीष्यतम् अमरीष्यत । अमरीष्यम् अमरीष्याव अमरीष्याम ।

णिचि – मारयति-ते, **सनि** – मिमरिषति/मिमरीषति[3]/मुमूर्षति, **यकि** – मूर्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।
२. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।
३. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४९३. दॄ - विदारणे । सकर्म, सेट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'भये च' इति कविकल्पद्रुमे । अर्थविशेषे घटादिः । 'दरेद् दृणाति द्रियते क्रमाद् भीदारणादरे' (श्लो. ३६) इति देवः ।

१. लट् - दृणाति दृणीतः दृणन्ति । दृणासि दृणीथः दृणीथ । दृणामि दृणीवः दृणीमः । **२. लिट्** - ददार ददरतुः-दद्रतुः ददरुः-दद्रुः । ददरिथ ददरथुः-दद्रथुः ददर-दद्र । ददार-ददर ददरिव-दद्रिव ददरिम-दद्रिम । **३. लुट्** - (i) दरिता दरितारौ दरितारः । दरितासि दरितास्थः दरितास्थ । दरितास्मि दरितास्वः दरितास्मः । (ii) दरीता[१] दरीतारौ दरीतारः । दरीतासि दरीतास्थः दरीतास्थ । दरीतास्मि दरीतास्वः दरीतास्मः । **४. लृट्** - (i) दरिष्यति दरिष्यतः दरिष्यन्ति । दरिष्यसि दरिष्यथः दरिष्यथ । दरिष्यामि दरिष्यावः दरिष्यामः । (ii) दरीष्यति दरीष्यतः दरीष्यन्ति । दरीष्यसि दरीष्यथः दरीष्यथ । दरीष्यामि दरीष्यावः दरीष्यामः । **५. लोट्** - दृणातु, दृणीतात् दृणीताम् दृणन्तु । दृणीहि, दृणीतात् दृणीतम् दृणीत । दृणानि दृणाव दृणाम । **६. लङ्** - अदृणात् अदृणीताम् अदृणन् । अदृणाः अदृणीतम् अदृणीत । अदृणाम् अदृणीव अदृणीम । **७. विधिलिङ्** - दृणीयात् दृणीयाताम् दृणीयुः । दृणीयाः दृणीयातम् दृणीयात । दृणीयाम् दृणीयाव दृणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - दीर्यात् दीर्यास्ताम् दीर्यासुः । दीर्याः दीर्यास्तम् दीर्यास्त । दीर्यासम् दीर्यास्व दीर्यास्म । **९. लुङ्** - अदारीत्[२] अदारिष्टाम् अदारिषुः । अदारीः अदारिष्टम् अदारिष्ट । अदारिषम् अदारिष्व अदारिष्म । **१०. लृङ्** - (i) अदरिष्यत् अदरिष्यताम् अदरिष्यन् । अदरिष्यः अदरिष्यतम् अदरिष्यत । अदरिष्यम् अदरिष्याव अदरिष्याम । (ii) अदरीष्यत् अदरीष्यताम् अदरीष्यन् । अदरीष्यः अदरीष्यतम् अदरीष्यत । अदरीष्यम् अदरीष्याव अदरीष्याम ।

णिचि - दरयति-ते[३]/दारयति-ते, **सनि** - दिदीर्षति[४]/दिदरिषति/दिदरीषति, **यकि** - दीर्यते

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।
२. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।
३. भयेऽर्थे ह्रस्वः घटादिपाठात् । अन्यत्र दारयति ।
४. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४९४. जॄ - वयोहानौ । अकर्म, सेट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'झॄ इत्येके । धॄ इत्यन्ये' इति कौमुदी । 'जॄ इति क्र्यादौ चुरादौ च । 'जॄष्' इति दिवादौ चेति समानार्थकाः त्रयः धातवः सन्ति । विषयेऽस्मिन् कृदन्तरूपमालायां विस्तरेण विवृतमस्ति । 'जृणाति जीर्यति जरत्येकार्थे जारयत्यपि' (श्लो. ३९) इति देवः ।

१. लट् - जृणाति जृणीतः जृणन्ति । जृणासि जृणीथः जृणीथ । जृणामि जृणीवः जृणीमः । **२. लिट्** - जजार जजरतुः-जेरतुः जजरुः-जेरुः । जजरिथ जजरथुः-जेरथुः जजर-जेर । जजार-जजर जजरिव-जेरिव जजरिम-जेरिम । **३. लुट्** - (i) जरिता जरितारौ जरितारः । जरितासि जरितास्थः जरितास्थ । जरितास्मि जरितास्वः जरितास्मः । (ii) जरीता[१] जरीतारौ जरीतारः । जरीतासि जरीतास्थः जरीतास्थ । जरीतास्मि जरीतास्वः जरीतास्मः । **४. लृट्** - (i) जरिष्यति जरिष्यतः जरिष्यन्ति । जरिष्यसि जरिष्यथः जरिष्यथ । जरिष्यामि जरिष्यावः जरिष्यामः । (ii) जरीष्यति जरीष्यतः जरीष्यन्ति । जरीष्यसि जरीष्यथः जरीष्यथ । जरीष्यामि जरीष्यावः जरीष्यामः । **५. लोट्** - जृणातु, जृणीतात् जृणीताम् जृणन्तु । जृणीहि, जृणीतात् जृणीतम् जृणीत । जृणानि जृणाव जृणाम । **६. लङ्** - अजृणात् अजृणीताम् अजृणन् । अजृणाः अजृणीतम् अजृणीत । अजृणाम् अजृणीव अजृणीम । **७. विधिलिङ्** - जृणीयात् जृणीयाताम् जृणीयुः । जृणीयाः जृणीयातम् जृणीयात । जृणीयाम् जृणीयाव जृणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - जीर्यात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जीर्यास्ताम् जीर्यासुः । जीर्याः जीर्यास्तम् जीर्यास्त । जीर्यासम् जीर्यास्व जीर्यास्म । **९. लुङ्** - अजारीत्[२] अजारिष्टाम् अजारिषुः । अजारीः अजारिष्टम् अजारिष्ट । अजारिषम् अजारिष्व अजारिष्म । **१०. लृङ्** - (i) अजरिष्यत् अजरिष्यताम् अजरिष्यन् । अजरिष्यः अजरिष्यतम् अजरिष्यत । अजरिष्यम् अजरिष्याव अजरिष्याम । (ii) अजरीष्यत् अजरीष्यताम् अजरीष्यन् । अजरीष्यः अजरीष्यतम् अजरीष्यत । अजरीष्यम् अजरीष्याव अजरीष्याम ।

णिचि - जारयति-ते, **सनि** - जिजीर्षति[३]/जिजरिषति/जिजरीषति, **यकि** - जीर्यते ।

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

२. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।

३. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४९५. नॄ - नये । सकर्म, सेट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) ।

१. लट् - नृणाति नृणीतः नृणन्ति । नृणासि नृणीथः नृणीथ । नृणामि नृणीवः नृणीमः । **२. लिट्** - ननार ननरतुः-ननरुः । ननरिथ ननरथुः ननर । ननार-ननर ननरिव ननरिम । **३. लुट्** - (i) नरिता नरितारौ नरितारः । नरितासि नरितास्थः नरितास्थ । नरितास्मि नरितास्वः नरितास्मः । (ii) नरीता[१] नरीतारौ नरीतारः । नरीतासि नरीतास्थः नरीतास्थ । नरीतास्मि नरीतास्वः नरीतास्मः । **४. लृट्** - (i) नरिष्यति नरिष्यतः नरिष्यन्ति । नरिष्यसि नरिष्यथः नरिष्यथ । नरिष्यामि नरिष्यावः नरिष्यामः । (ii) नरीष्यति नरीष्यतः नरीष्यन्ति । नरीष्यसि नरीष्यथः नरीष्यथ । नरीष्यामि नरीष्यावः नरीष्यामः । **५. लोट्** - नृणातु, नृणीतात् नृणीताम् नृणन्तु । नृणीहि, नृणीतात् नृणीतम् नृणीत । नृणानि नृणाव नृणाम ।
६. लङ् - अनृणात् अनृणीताम् अनृणन् । अनृणाः अनृणीतम् अनृणीत । अनृणाम् अनृणीव अनृणीम ।
७. विधिलिङ् - नृणीयात् नृणीयाताम् नृणीयुः । नृणीयाः नृणीयातम् नृणीयात । नृणीयाम् नृणीयाव नृणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - नीर्यात् नीर्यास्ताम् नीर्यासुः । नीर्याः नीर्यास्तम् नीर्यास्त । नीर्यासम् नीर्यास्व नीर्यास्म । **९. लुङ्** - अनारीत्[२] अनारिष्टाम् अनारिषुः । अनारीः अनारिष्टम् अनारिष्ट । अनारिषम् अनारिष्व अनारिष्म । **१०. लृङ्** - (i) अनरिष्यत् अनरिष्यताम् अनरिष्यन् । अनरिष्यः अनरिष्यतम् अनरिष्यत । अनरिष्यम् अनरिष्याव अनरिष्याम । (ii) अनरीष्यत् अनरीष्यताम् अनरीष्यन् । अनरीष्यः अनरीष्यतम् अनरीष्यत । अनरीष्यम् अनरीष्याव अनरीष्याम ।

णिचि - नारयति-ते, **सनि** - निनीर्षति[३]/निनरिषति/निनरीषति, **यकि** - नीर्यते

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

२. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।

३. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४९६. कॄ - हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) ।

१. लट् - कृणाति कृणीतः कृणन्ति । कृणासि कृणीथः कृणीथ । कृणामि कृणीवः कृणीमः ।
२. लिट् - चकार चकरतुः चकरुः । चकरिथ चकरथुः चकर । चकार-चकर चकरिव चकरिम ।
३. लुट् - (i) करिता करितारौ करितारः । करितासि करितास्थः करितास्थ । करितास्मि करितास्वः करितास्मः । (ii) करीता[१] करीतारौ करीतारः । करीतासि करीतास्थः करीतास्थ । करीतास्मि करीतास्वः करीतास्मः । **४. लृट्** - (i) करिष्यति करिष्यतः करिष्यन्ति । करिष्यसि करिष्यथः करिष्यथ । करिष्यामि करिष्यावः करिष्यामः । (ii) करीष्यति करीष्यतः करीष्यन्ति । करीष्यसि करीष्यथः करीष्यथ । करीष्यामि करीष्यावः करीष्यामः । **५. लोट्** - कृणातु, कृणीतात् कृणीताम् कृणन्तु । कृणीहि,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कृणीतात् कृणीतम् कृणीत । कृणानि कृणाव कृणाम । **६. लङ्** – अकृणात् अकृणीताम् अकृणन् । अकृणाः अकृणीतम् अकृणीत । अकृणाम् अकृणीव अकृणीम । **७. विधिलिङ्** – कृणीयात् कृणीयाताम् कृणीयुः । कृणीयाः कृणीयातम् कृणीयात । कृणीयाम् कृणीयाव कृणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – कीर्यात् कीर्यास्ताम् कीर्यासुः । कीर्याः कीर्यास्तम् कीर्यास्त । कीर्यासम् कीर्यास्व कीर्यास्म । **९. लुङ्** – अकारीत्[२] अकारिष्टाम् अकारिषुः । अकारीः अकारिष्टम् अकारिष्ट । अकारिषम् अकारिष्व अकारिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अकरिष्यत् अकरिष्यताम् अकरिष्यन् । अकरिष्यः अकरिष्यतम् अकरिष्यत । अकरिष्यम् अकरिष्याव अकरिष्याम । (ii) अकरीष्यत् अकरीष्यताम् अकरीष्यन् । अकरीष्यः अकरीष्यतम् अकरीष्यत । अकरीष्यम् अकरीष्याव अकरीष्याम ।

णिचि – कारयति-ते, **सनि** – चिकीर्षति[३]/चिकरिषति/चिकरीषति, **यकि** – कीर्यते

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

२. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।

३. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४९७. ॠ – गतौ । सकर्म, सेट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'तत्रेयर्त्यृच्छीत्यर्तेः श्रि गतौ स्याद्दणाति तु' (श्लो.३०) इति देवः ।

१. लट् – ऋणाति ऋणीतः ऋणन्ति । ऋणासि ऋणीथः ऋणीथ । ऋणामि ऋणीवः ऋणीमः । **२. लिट्** – (i) अराञ्चकार अराञ्चक्रतुः अराञ्चक्रुः । अराञ्चकर्थ अराञ्चक्रथुः अराञ्चक्र । अराञ्चकार/अराञ्चकर अराञ्चकृव अराञ्चकृम । (ii) अराम्बभूव अराम्बभूवतुः अराम्बभूवुः । अराम्बभूविथ अराम्बभूवथुः अराम्बभूव । अराम्बभूव अराम्बभूविव अराम्बभूविम । (iii) अरामास अरामासतुः अरामासुः । अरामासिथ अरामासथुः अरामास । अरामास अरामासिव अरामासिम । **३. लुट्** – (i) अरिता अरितारौ अरितारः । अरितासि अरितास्थः अरितास्थ । अरितास्मि अरितास्वः अरितास्मः । (ii) अरीता[१] अरीतारौ अरीतारः । अरीतासि अरीतास्थः अरीतास्थ । अरीतास्मि अरीतास्वः अरीतास्मः । **४. लृट्** – (i) अरिष्यति अरिष्यतः अरिष्यन्ति । अरिष्यसि अरिष्यथः अरिष्यथ । अरिष्यामि अरिष्यावः अरिष्यामः । (ii) अरीष्यति अरीष्यतः अरीष्यन्ति । अरीष्यसि अरीष्यथः अरीष्यथ । अरीष्यामि अरीष्यावः अरीष्यामः । **५. लोट्** – ऋणातु, ऋणीतात् ऋणीताम् ऋणन्तु । ऋणीहि, ऋणीतात् ऋणीतम् ऋणीत । ऋणानि ऋणाव ऋणाम । **६. लङ्** – आर्णात् आर्णीताम् आर्णन् । आर्णाः आर्णीतम् आर्णीत । आर्णाम् आर्णीव आर्णीम । **७. विधिलिङ्** – ऋणीयात् ऋणीयाताम् ऋणीयुः । ऋणीयाः ऋणीयातम् ऋणीयात । ऋणीयाम् ऋणीयाव ऋणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – ईर्यात् ईर्यास्ताम् ईर्यासुः । ईर्याः ईर्यास्तम् ईर्यास्त । ईर्यासम् ईर्यास्व ईर्यास्म । **९. लुङ्** – आरीत्[२] आरिष्टाम् आरिषुः । आरीः आरिष्टम् आरिष्ट । आरिषम् आरिष्व आरिष्म । **१०. लृङ्** – (i) आरिष्यत् आरिष्यताम् आरिष्यन् । आरिष्यः आरिष्यतम् आरिष्यत । आरिष्यम् आरिष्याव आरिष्याम । (ii) आरीष्यत् आरीष्यताम् आरीष्यन् । आरीष्यः आरीष्यतम् आरीष्यत । आरीष्यम् आरीष्याव आरीष्याम ।

णिचि – आरयति – ते, **सनि** – ईर्षिषति/अरिरिषति/अरिरीषति[३], **यकि** – अर्यते

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

२. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।

३. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४९८. गॄ – शब्दे । अकर्म, सेट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'ज्ञाने गारयते, गिरेन्निगरणे, शब्दे गृणाति

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

त्रयम् युक्तं, ग्रो गरतीति सेकविषये ह्रस्वान्तधातोः शपि' (श्लो. ३३) इति देवः ।

१. लट् – गृणाति गृणीतः गृणन्ति । गृणासि गृणीथः गृणीथ । गृणामि गृणीवः गृणीमः । **२. लिट्** – जगार जगरतुः जगरुः । जगरिथ जगरथुः जगर । जगार-जगर जगरिव जगरिम । **३. लुट्** – (i) गरिता गरितारौ गरितारः । गरितासि गरितास्थः गरितास्थ । गरितास्मि गरितास्वः गरितास्मः । (ii) गरीता[1] गरीतारौ गरीतारः । गरीतासि गरीतास्थः गरीतास्थ । गरीतास्मि गरीतास्वः गरीतास्मः । **४. लृट्** – (i) गरिष्यति गरिष्यतः गरिष्यन्ति । गरिष्यसि गरिष्यथः गरिष्यथ । गरिष्यामि गरिष्यावः गरिष्यामः । (ii) गरीष्यति गरीष्यतः गरीष्यन्ति । गरीष्यसि गरीष्यथः गरीष्यथ । गरीष्यामि गरीष्यावः गरीष्यामः । **५. लोट्** – गृणातु, गृणीतात् गृणीताम् गृणन्तु । गृणीहि, गृणीतात् गृणीतम् गृणीत । गृणानि गृणाव गृणाम । **६. लङ्** – अगृणात् अगृणीताम् अगृणन् । अगृणाः अगृणीतम् अगृणीत । अगृणाम् अगृणीव अगृणीम । **७. विधिलिङ्** – गृणीयात् गृणीयाताम् गृणीयुः । गृणीयाः गृणीयातम् गृणीयात । गृणीयाम् गृणीयाव गृणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – गीर्यात् गीर्यास्ताम् गीर्यासुः । गीर्याः गीर्यास्तम् गीर्यास्त । गीर्यासम् गीर्यास्व गीर्यास्म । **९. लुङ्** – अगारीत्[2] अगारिष्टाम् अगारिषुः । अगारीः अगारिष्टम् अगारिष्ट । अगारिषम् अगारिष्व अगारिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अगरिष्यत् अगरिष्यताम् अगरिष्यन् । अगरिष्यः अगरिष्यतम् अगरिष्यत । अगरिष्यम् अगरिष्याव अगरिष्याम । (ii) अगरीष्यत् अगरीष्यताम् अगरीष्यन् । अगरीष्यः अगरीष्यतम् अगरीष्यत । अगरीष्यम् अगरीष्याव अगरीष्याम ।

णिचि – गारयति-ते, **सनि** – जिगीर्षति[3]/जिगरिषति/जिगरीषति, **यकि** – गीर्यते

१. 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।
२. 'वृतो वा' इति प्राप्तः दीर्घविकल्पः 'सिचि च परस्मैपदेषु' इत्यनेन निषिध्यते ।
३. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१४९९. ज्या – वयोहानौ । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) ।

१. लट् – जिनाति[1] जिनीतः जिनन्ति । जिनासि जिनीथः जिनीथ । जिनामि जिनीवः जिनीमः । **२. लिट्** – जिज्यौ जिज्यतुः जिज्युः । जिज्यिथ-जिज्याथ जिज्यथुः जिज्य । जिज्यौ जिज्यिव जिज्यिम । **३. लुट्** – ज्याता ज्यातारौ ज्यातारः । ज्यातासि ज्यातास्थः ज्यातास्थ । ज्यातास्मि ज्यातास्वः ज्यातास्मः । **४. लृट्** – ज्यास्यति ज्यास्यतः ज्यास्यन्ति । ज्यास्यसि ज्यास्यथः ज्यास्यथ । ज्यास्यामि ज्यास्यावः ज्यास्यामः । **५. लोट्** – जिनातु जिनीतात् जिनीताम् जिनन्तु । जिनीहि, जिनीतात् जिनीतम् जिनीत । जिनानि जिनाव जिनाम । **६. लङ्** – अजिनात् अजिनीताम् अजिनन् । अजिनाः अजिनीतम् अजिनीत । अजिनाम् अजिनीव अजिनीम । **७. विधिलिङ्** – जिनीयात् जिनीयाताम् जिनीयुः । जिनीयाः जिनीयातम् जिनीयात । जिनीयाम् जिनीयाव जिनीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – जीयात् जीयास्ताम् जीयासुः । जीयाः जीयास्तम् जीयास्त । जीयासम् जीयास्व जीयास्म । **९. लुङ्** – अज्यासीत् अज्यासिष्टाम् अज्यासिषुः । अज्यासीः अज्यासिष्टम् अज्यासिष्ट । अज्यासिषम् अज्यासिष्व अज्यासिष्म । **१०. लृङ्** – अज्यास्यत् अज्यास्यताम् अज्यास्यन् । अज्यास्यः अज्यास्यतम् अज्यास्यत । अज्यास्यम् अज्यास्याव अज्यास्याम ।

णिचि – ज्यापयति – ते, **सनि** – जिज्यासति, **यकि** – जीयते

१. 'ग्रहिज्या...' इति सम्प्रसारणम् । 'हलः' इति दीर्घे प्राप्ते 'प्वादीनां ह्रस्वः' इति ह्रस्वः ।

१५००. री – गतिरेषणयोः । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'रेषणं हिंसा' इति क्षीरस्वामी । 'रेषणं वृकशब्दः । यदाह यादवप्रकाशः – 'वृकस्य रेषणं रेषा ह्रेषा हेषा च वाजिनाम् । बृंहितं करिणां शब्दः' इति पुरुषकारः । गतिहिंसार्थयोः सकर्मकः, वृकशब्दार्थकत्वे तु अकर्मकः इति बोध्यम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

'श्रवणे' इत्यपि केचित् । 'गतिशोषणयोः' इति न्यासे (७.३.३६) पाठः । 'स्रवणे रीयते रीङो, रिणातिगतिरेषयोः' (श्लो. १८) इति देवः ।

१. लट् – रिणाति रिणीतः रिणन्ति । रिणासि रिणीथः रिणीथ । रिणामि रिणीवः रिणीमः । **२. लिट्** – रिराय रिर्यतुः रिर्युः । रिर्यिथ-रिरेथ रिर्यथुः रिर्य । रिराय-रिरय रिर्यिव रिर्यिम । **३. लुट्** – रेता रेतारौ रेतारः । रेतासि रेतास्थः रेतास्थ । रेतास्मि रेतास्वः रेतास्मः । **४. लृट्** – रेष्यति रेष्यतः रेष्यन्ति । रेष्यसि रेष्यथः रेष्यथ । रेष्यामि रेष्यावः रेष्यामः । **५. लोट्** – रिणातु, रिणीतात् रिणीताम् रिणन्तु । रिणीहि, रिणीतात् रिणीतम् रिणीत । रिणानि रिणाव रिणाम । **६. लङ्** – अरिणात् अरिणीताम् अरिणन् । अरिणाः अरिणीतम् अरिणीत । अरिणाम् अरिणीव अरिणीम । **७. विधिलिङ्** – रिणीयात् रिणीयाताम् रिणीयुः । रिणीयाः रिणीयातम् रिणीयात । रिणीयाम् रिणीयाव रिणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – रीयात् रीयास्ताम् रीयासुः । रीयाः रीयास्तम् रीयास्त । रीयासम् रीयास्व रीयास्म । **९. लुङ्** – अरैषीत् अरैष्टाम् अरैषुः । अरैषीः अरैष्टम् अरैष्ट । अरैषम् अरैष्व अरैष्म । **१०. लृङ्** – अरेष्यत् अरेष्यताम् अरेष्यन् । अरेष्यः अरेष्यतम् अरेष्यत । अरेष्यम् अरेष्याव अरेष्याम ।

णिचि – रेपयति – ते, **सनि** – रिरीषति, **यकि** – रीयते

१५०१. ली – श्लेषणे । अकर्म, अनिट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) । 'यौ द्रवीकरणेऽनात्वे लीनयेत् लाययेत् लयेत् । लापयेल्लालयेदात्वे श्लेषणे लीयतेऽलिनात्' (श्लो. १७-१८) इति देवः ।

१. लट् – लिनाति लिनीतः लिनन्ति । लिनासि लिनीथः लिनीथ । लिनामि लिनीवः लिनीमः । **२. लिट्** – (i) लिलाय लिल्यतुः लिल्युः । लिलयिथ-लिलेथ लिल्यथुः लिल्य । लिलाय-लिलय लिल्यिव लिल्यिम । (ii) ललौ ललतुः ललुः । ललिथ-ललाथ ललथुः लल । ललौ ललिव ललिम । **३. लुट्** – (i) लाता लातारौ लातारः । लातासि लातास्थः लातास्थ । लातास्मि लातास्वः लातास्मः । (ii) लेता[1] लेतारौ लेतारः । लेतासि लेतास्थः लेतास्थ । लेतास्मि लेतास्वः लेतास्मः । **४. लृट्** – (i) लास्यति लास्यतः लास्यन्ति । लास्यसि लास्यथः लास्यथ । लास्यामि लास्यावः लास्यामः । (ii) लेष्यति लेष्यतः लेष्यन्ति । लेष्यसि लेष्यथः लेष्यथ । लेष्यामि लेष्यावः लेष्यामः । **५. लोट्** – लिनातु लिनीतात् लिनीताम् लिनन्तु । लिनीहि, लिनीतात् लिनीतम् लिनीत । लिनानि लिनाव लिनाम । **६. लङ्** – अलिनात् अलिनीताम् अलिनन् । अलिनाः अलिनीतम् अलिनीत । अलिनाम् अलिनीव अलिनीम । **७. विधिलिङ्** – लिनीयात् लिनीयाताम् लिनीयुः । लिनीयाः लिनीयातम् लिनीयात । लिनीयाम् लिनीयाव लिनीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – लीयात् लीयास्ताम् लीयासुः । लीयाः लीयास्तम् लीयास्त । लीयासम् लीयास्व लीयास्म । **९. लुङ्** – अलैषीत् अलैष्टाम् अलैषुः । अलैषीः अलैष्टम् अलैष्ट । अलैषम् अलैष्व अलैष्म । **१०. लृङ्** – (i) अलास्यत् अलास्यताम् अलास्यन् । अलास्यः अलास्यतम् अलास्यत । अलास्यम् अलास्याव अलास्याम । (ii) अलेष्यत् अलेष्यताम् अलेष्यन् । अलेष्यः अलेष्यतम् अलेष्यत । अलेष्यम् अलेष्याव अलेष्याम ।

णिचि – लापयति – ते, **सनि** – लिलासति, **यकि** – लीयते

१. 'विभाषा लीयतेः' इति आकारविकल्पः एज्विषये ।

१५०२. व्ली – वरणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) ।

१. लट् – व्लिनाति व्लिनीतः व्लिनन्ति । व्लिनासि व्लिनीथः व्लिनीथ । व्लिनामि व्लिनीवः व्लिनीमः । **२. लिट्** – विव्लाय विव्लियतुः विव्लियुः । विव्लयिथ-विव्लेथ विव्लियथुः विव्लिय । विव्लाय-विव्लय विव्लियिव विव्लियिम । **३. लुट्** – व्लेता व्लेतारौ व्लेतारः । व्लेतासि व्लेतास्थः व्लेतास्थ । व्लेतास्मि व्लेतास्वः व्लेतास्मः । **४. लृट्** – व्लेष्यति व्लेष्यतः व्लेष्यन्ति । व्लेष्यसि व्लेष्यथः व्लेष्यथ । व्लेष्यामि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

व्लेष्यावः व्लेष्यामः । **५. लोट्** – व्लिनातु व्लिनीतात् व्लिनीताम् व्लिनन्तु । व्लिनीहि, व्लिनीतात् व्लिनीतम् व्लिनीत । व्लिनानि व्लिनाव व्लिनाम । **६. लङ्** – अव्लिनात् अव्लिनीताम् अव्लिनन् । अव्लिनाः अव्लिनीतम् अव्लिनीत । अव्लिनाम् अव्लिनीव अव्लिनीम । **७. विधिलिङ्** – व्लिनीयात् व्लिनीयाताम् व्लिनीयुः । व्लिनीयाः व्लिनीयातम् व्लिनीयात । व्लिनीयाम् व्लिनीयाव व्लिनीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – व्लीयात् व्लीयास्ताम् व्लीयासुः । व्लीयाः व्लीयास्तम् व्लीयास्त । व्लीयासम् व्लीयास्व व्लीयास्म । **९. लुङ्** – अव्लैषीत् अव्लैष्टाम् अव्लैषुः । अव्लैषीः अव्लैष्टम् अव्लैष्ट । अव्लैषम् अव्लैष्व अव्लैष्म । **१०. लृङ्** – अव्लेष्यत् अव्लेष्यताम् अव्लेष्यन् । अव्लेष्यः अव्लेष्यतम् अव्लेष्यत । अव्लेष्यम् अव्लेष्याव अव्लेष्याम ।

णिचि – व्लेपयति[1]-ते, **सनि** – विव्लीषति, **यकि** – व्लीयते ।

१. 'अर्तिह्रीव्ली...' इत्यादिना पुक् । 'पुगन्तलघूपधस्य च' इति गुणः ।

१५०३. प्ली – गतौ । सकर्म, अनिट्, परस्मै, (प्वादिः) (ल्वादिश्च) ।

१. लट् – प्लिनाति प्लिनीतः प्लिनन्ति । प्लिनासि प्लिनीथः प्लिनीथ । प्लिनामि प्लिनीवः प्लिनीमः । **२. लिट्** – पिप्लाय पिप्लियतुः पिप्लियुः । पिप्लयिथ-पिप्लेथ पिप्लियथुः पिप्लिय । पिप्लाय-पिप्लय पिप्लियिव पिप्लियिम । **३. लुट्** – प्लेता प्लेतारौ प्लेतारः । प्लेतासि प्लेतास्थः प्लेतास्थ । प्लेतास्मि प्लेतास्वः प्लेतास्मः । **४. लृट्** – प्लेष्यति प्लेष्यतः प्लेष्यन्ति । प्लेष्यसि प्लेष्यथः प्लेष्यथ । प्लेष्यामि प्लेष्यावः प्लेष्यामः । **५. लोट्** – प्लिनातु प्लिनीतात् प्लिनीताम् प्लिनन्तु । प्लिनीहि, प्लिनीतात् प्लिनीतम् प्लिनीत । प्लिनानि प्लिनाव प्लिनाम । **६. लङ्** – अप्लिनात् अप्लिनीताम् अप्लिनन् । अप्लिनाः अप्लिनीतम् अप्लिनीत । अप्लिनाम् अप्लिनीव अप्लिनीम । **७. विधिलिङ्** – प्लिनीयात् प्लिनीयाताम् प्लिनीयुः । प्लिनीयाः प्लिनीयातम् प्लिनीयात । प्लिनीयाम् प्लिनीयाव प्लिनीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – प्लीयात् प्लीयास्ताम् प्लीयासुः । प्लीयाः प्लीयास्तम् प्लीयास्त । प्लीयासम् प्लीयास्व प्लीयास्म । **९. लुङ्** – अप्लैषीत् अप्लैष्टाम् अप्लैषुः । अप्लैषीः अप्लैष्टम् अप्लैष्ट । अप्लैषम् अप्लैष्व अप्लैष्म । **१०. लृङ्** – अप्लेष्यत् अप्लेष्यताम् अप्लेष्यन् । अप्लेष्यः अप्लेष्यतम् अप्लेष्यत । अप्लेष्यम् अप्लेष्याव अप्लेष्याम ।

णिचि – प्लावयति-ते, **सनि** – पिप्लीषति, **यकि** – प्लीयते ।

१५०४. व्री – वरणे । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'वरणे – आवरणे' इति 'व्रीतः, व्रीतवान् आवारकेऽर्थे' इति च काशकृत्स्नः । 'गतौ च द्रुमे' इति धा.का.व्याख्या (३-९) । 'व्रीणाति वरणे तत्र व्रीडो व्रीयेत तु श्यनि' (श्लो. १९) इति देवः ।

१. लट् – (i) व्रीणाति व्रीणीतः व्रीणन्ति । व्रीणासि व्रीणीथः व्रीणीथ । व्रीणामि व्रीणीवः व्रीणीमः । (ii) व्रिणाति[1] व्रिणीतः व्रिणन्ति । व्रिणासि व्रिणीथः व्रिणीथ । व्रिणामि व्रिणीवः व्रिणीमः । **२. लिट्** – विव्राय विव्रियतुः विव्रियुः । विव्रियिथ-विव्रेथ विव्रियथुः विव्रिय । विव्राय-विव्रय विव्रियिव विव्रियिम । **३. लुट्** – व्रेता व्रेतारौ व्रेतारः । व्रेतासि व्रेतास्थः व्रेतास्थ । व्रेतास्मि व्रेतास्वः व्रेतास्मः । **४. लृट्** – व्रेष्यति व्रेष्यतः व्रेष्यन्ति । व्रेष्यसि व्रेष्यथः व्रेष्यथ । व्रेष्यामि व्रेष्यावः व्रेष्यामः । **५. लोट्** – (i) व्रीणातु, व्रीणीतात् व्रीणीताम् व्रीणन्तु । व्रीणीहि, व्रीणीतात् व्रीणीतम् व्रीणीत । व्रीणानि व्रीणाम व्रीणाम । (ii) व्रिणातु, व्रिणीतात् व्रिणीताम् व्रिणन्तु । व्रिणीहि, व्रिणीतात् व्रिणीतम् व्रिणीत । व्रिणानि व्रिणाम व्रिणाम । **६. लङ्** – (i) अव्रीणात् अव्रीणीताम् अव्रीणन् । अव्रीणाः अव्रीणीतम् अव्रीणीत । अव्रीणाम् अव्रीणीम अव्रीणीम । (ii) अव्रिणात् अव्रिणीताम् अव्रिणन् । अव्रिणाः अव्रिणीतम् अव्रिणीत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अव्रिणाम् अव्रिणीम अव्रिणीम । **७. विधिलिङ्** - (i) व्रीणीयात् व्रीणीयाताम् व्रीणीयुः । व्रीणीयाः व्रीणीयातम् व्रीणीयात । व्रीणीयाम् व्रीणीयाम व्रीणीयाम । (ii) व्रिणीयात् व्रिणीयाताम् व्रिणीयुः । व्रिणीयाः व्रिणीयातम् व्रिणीयात । व्रिणीयाम् व्रिणीयाम व्रिणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - व्रीयात् व्रीयास्ताम् व्रीयासुः । व्रीयाः व्रीयास्तम् व्रीयास्त । व्रीयासम् व्रीयास्म व्रीयास्म । **९. लुङ्** - अव्रैषीत् अव्रैषिष्टाम् अव्रैषिषुः । अव्रैषीः अव्रैष्टम् अव्रैष्ट । अव्रैषम् अव्रैष्व अव्रैष्म । **१०. लृङ्** - अव्रेष्यत् अव्रेष्यताम् अव्रेष्यन् । अव्रेष्यः अव्रेष्यतम् अव्रेष्यत । अव्रेष्यम् अव्रेष्याव अव्रेष्याम ।

णिचि - व्राययति-व्रेपयति[2]-ते, **सनि** - विव्रीषति, **यकि** - व्रीयते ।

१. 'व्रीभ्रीक्षीषः अपि प्वादयः' इति मते तु 'व्रिणाति, 'भ्रिणाति' 'क्षिणाति' इत्यादि ह्रस्वः अपि । तथा हि कौमुदी - 'एषां त्रयाणां ह्रस्वः । केषाञ्चिन्मते तु न' इति ।

२. ''स्वामिकाश्यपादयः 'अर्तिह्रीव्ली...' इति पठन्तः व्रेपयति इति पुकं प्रतिपन्नाः'' इति धातुवृत्तिः ।

१५०५. भ्री - भये । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'भरणे' इति मैत्रेयक्षीरस्वामिप्रभृतयः पठन्ति ।

१. लट् - (i) भ्रीणाति भ्रीणीतः भ्रीणन्ति । भ्रीणासि भ्रीणीथः भ्रीणीथ । भ्रीणामि भ्रीणीवः भ्रीणीमः । (ii) भ्रिणाति[1] भ्रिणीतः भ्रिणन्ति । भ्रिणासि भ्रिणीथः भ्रिणीथ । भ्रिणामि भ्रिणीवः भ्रिणीमः । **२. लिट्** - बिभ्राय बिभ्रियतुः बिभ्रियुः । बिभ्रियिथ-बिभ्रेथ बिभ्रियथुः बिभ्रिय । बिभ्राय-बिभ्रय बिभ्रियिव बिभ्रियिम । **३. लुट्** - भ्रेता भ्रेतारौ भ्रेतारः । भ्रेतासि भ्रेतास्थः भ्रेतास्थ । भ्रेतास्मि भ्रेतास्वः भ्रेतास्मः । **४. लृट्** - भ्रेष्यति भ्रेष्यतः भ्रेष्यन्ति । भ्रेष्यसि भ्रेष्यथः भ्रेष्यथ । भ्रेष्यामि भ्रेष्यावः भ्रेष्यामः । **५. लोट्** - (i) भ्रीणातु, भ्रीणीतात् भ्रीणीताम् भ्रीणन्तु । भ्रीणीहि, भ्रीणीतात् भ्रीणीतम् भ्रीणीत । भ्रीणानि भ्रीणाम भ्रीणाम । (ii) भ्रिणातु, भ्रिणीतात् भ्रिणीताम् भ्रिणन्तु । भ्रिणीहि, भ्रिणीतात् भ्रिणीतम् भ्रिणीत । भ्रिणानि भ्रिणाम भ्रिणाम । **६. लङ्** - (i) अभ्रीणात् अभ्रीणीताम् अभ्रीणन् । अभ्रीणाः अभ्रीणीतम् अभ्रीणीत । अभ्रीणाम् अभ्रीणीम अभ्रीणीम । (ii) अभ्रिणात् अभ्रिणीताम् अभ्रिणन् । अभ्रिणाः अभ्रिणीतम् अभ्रिणीत । अभ्रिणाम् अभ्रिणीम अभ्रिणीम । **७. विधिलिङ्** - (i) भ्रीणीयात् भ्रीणीयाताम् भ्रीणीयुः । भ्रीणीयाः भ्रीणीयातम् भ्रीणीयात । भ्रीणीयाम् भ्रीणीयाम भ्रीणीयाम । (ii) भ्रिणीयात् भ्रिणीयाताम् भ्रिणीयुः । भ्रिणीयाः भ्रिणीयातम् भ्रिणीयात । भ्रिणीयाम् भ्रिणीयाम भ्रिणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - भ्रीयात् भ्रीयास्ताम् भ्रीयासुः । भ्रीयाः भ्रीयास्तम् भ्रीयास्त । भ्रीयासम् भ्रीयास्म भ्रीयास्म । **९. लुङ्** - अभ्रैषीत् अभ्रैष्टाम् अभ्रैषुः । अभ्रैषीः अभ्रैष्टम् अभ्रैष्ट । अभ्रैषम् अभ्रैष्व अभ्रैष्म । **१०. लृङ्** - अभ्रेष्यत् अभ्रेष्यताम् अभ्रेष्यन् । अभ्रेष्यः अभ्रेष्यतम् अभ्रेष्यत । अभ्रेष्यम् अभ्रेष्याव अभ्रेष्याम ।

णिचि - भ्राययति-ते, **सनि** - बिभ्रीषति, **यकि** - भ्रीयते ।

१. 'व्रीभ्रीक्षीषः अपि प्वादयः' इति मते तु 'व्रिणाति, 'भ्रिणाति' 'क्षिणाति' इत्यादि ह्रस्वः अपि । तथा हि कौमुदी - 'एषां त्रयाणां ह्रस्वः । केषाञ्चिन्मते तु न' इति ।

१५०६. क्षीष् - हिंसायाम् । सकर्म, अनिट्, परस्मै । 'क्षरे क्षयति, हिंसायां क्षिणातीति षितो भवेत् । निवासगत्योः क्षियति, क्षिणोत्यावगुणे क्षिणोः' (श्लो. १२-१३) इति देवः ।

१. लट् - (i) क्षीणाति क्षीणीतः क्षीणन्ति । क्षीणासि क्षीणीथः क्षीणीथ । क्षीणामि क्षीणीवः क्षीणीमः । (ii) क्षिणाति[1] क्षिणीतः क्षिणन्ति । क्षिणासि क्षिणीथः क्षिणीथ । क्षिणामि क्षिणीवः क्षिणीमः । **२. लिट्** - चिक्षाय चिक्षियतुः चिक्षियुः । चिक्षियिथ-चिक्षेथ चिक्षियथुः चिक्षिय । चिक्षाय-चिक्षय चिक्षियिव चिक्षियिम । **३. लुट्** - क्षेता क्षेतारौ क्षेतारः । क्षेतासि क्षेतास्थः क्षेतास्थ । क्षेतास्मि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्षेतास्वः क्षेतास्मः । **४. लृट्** – क्षेष्यति क्षेष्यतः क्षेष्यन्ति । क्षेष्यसि क्षेष्यथः क्षेष्यथ । क्षेष्यामि क्षेष्यावः क्षेष्यामः । **५. लोट्** – (i) क्षीणातु, क्षीणीतात् क्षीणीताम् क्षीणन्तु । क्षीणीहि, क्षीणीतात् क्षीणीतम् क्षीणीत । क्षीणानि क्षीणाम क्षीणाम । (ii) क्षिणातु, क्षिणीतात् क्षिणीताम् क्षिणन्तु । क्षिणीहि, क्षिणीतात् क्षिणीतम् क्षिणीत । क्षिणानि क्षिणाम क्षिणाम । **६. लङ्** – (i) अक्षीणात् अक्षीणीताम् अक्षीणन् । अक्षीणाः अक्षीणीतम् अक्षीणीत । अक्षीणाम् अक्षीणीम अक्षीणीम । (ii) अक्षिणात् अक्षिणीताम् अक्षिणन् । अक्षिणाः अक्षिणीतम् अक्षिणीत। अक्षिणाम् अक्षिणीम अक्षिणीम । **७. विधिलिङ्** – (i) क्षीणीयात् क्षीणीयाताम् क्षीणीयुः । क्षीणीयाः क्षीणीयातम् क्षीणीयात । क्षीणीयाम् क्षीणीयाम क्षीणीयाम । (ii) क्षिणीयात् क्षिणीयाताम् क्षिणीयुः । क्षिणीयाः क्षिणीयातम् क्षिणीयात । क्षिणीयाम् क्षिणीयाम क्षिणीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षीयात् क्षीयास्ताम् क्षीयासुः । क्षीयाः क्षीयास्तम् क्षीयास्त । क्षीयासम् क्षीयास्म क्षीयास्म । **९. लुङ्** – अक्षैषीत् अक्षैष्टाम् अक्षैषुः । अक्षैषीः अक्षैष्टम् अक्षैष्ट । अक्षैषम् अक्षैष्व अक्षैष्म । **१०. लृङ्** – अक्षेष्यत् अक्षेष्यताम् अक्षेष्यन् । अक्षेष्यः अक्षेष्यतम् अक्षेष्यत । अक्षेष्यम् अक्षेष्याव अक्षेष्याम ।

णिचि – क्षाययति-ते, **सनि** – चिक्षीषति, **यकि** – क्षीयते ।

१. 'व्रीभ्रीक्षीषः अपि प्वादयः' इति मते तु 'व्रिणाति, 'भ्रिणाति' 'क्षिणाति' इत्यादि ह्रस्वः अपि । तथा हि कौमुदी – 'एषां त्रयाणां ह्रस्वः । केषाञ्चिन्मते तु न' इति ।

१५०७. ज्ञा – अवबोधने । सकर्म, अनिट्, परस्मै [१] । 'जानातीति श्रि सिद्ध्येत्, ज्ञपयति तु पुनर्मारणादौ घटादेः, णौ (चौ) मित्त्वेऽपीदमेव ज्ञपमिदिति (ज्ञप मिद् इति) पदं ज्ञापने मारणादौ । तेनार्थाज्ज्ञापनेऽर्थे ज्ञपयतिपदवज्ज्ञापयेदित्यपि स्यात् । उक्तस्योक्तिः, 'णिचश्चे'(१.३.७४) त्युदितविहतये, ज्ञापयेत् 'ज्ञा नियोगे' (श्लो. ८) इति देवः ।

१. लट् – जानाति [२] जानीतः जानन्ति । जानासि जानीथः जानीथ । जानामि जानीवः जानीमः । **२. लिट्** – जज्ञौ जज्ञतुः जज्ञुः । जज्ञिथ-जज्ञाथ जज्ञथुः जज्ञ । जज्ञौ जज्ञिव जज्ञिम । **३. लुट्** – ज्ञाता ज्ञातारौ ज्ञातारः । ज्ञातासि ज्ञातास्थः ज्ञातास्थ । ज्ञातास्मि ज्ञातास्वः ज्ञातास्मः । **४. लृट्** – ज्ञास्यति ज्ञास्यतः ज्ञास्यन्ति । ज्ञास्यसि ज्ञास्यथः ज्ञास्यथ । ज्ञास्यामि ज्ञास्यावः ज्ञास्यामः । **५. लोट्** – जानातु, जानीतात् जानीताम् जानन्तु । जानीहि जानीतात् जानीतम् जानीत । जानानि जानाव जानाम । **६. लङ्** – अजानात् अजानीताम् अजानन् । अजानाः अजानीतम् अजानीत । अजानम् अजानीव अजानीम । **७. विधिलिङ्** – जानीयात् जानीयाताम् जानीयुः । जानीयाः जानीयातम् जानीयात । जानीयाम् जानीयाव जानीयाम ।

८. आशीर्लिङ् – (i) ज्ञायात् [३] ज्ञायास्ताम् ज्ञायासुः । ज्ञायाः ज्ञायास्तम् ज्ञायास्त । ज्ञायासम् ज्ञायास्व ज्ञायास्म । (ii) ज्ञेयात् ज्ञेयास्ताम् ज्ञेयासुः । ज्ञेयाः ज्ञेयास्तम् ज्ञेयास्त । ज्ञेयासम् ज्ञेयास्व ज्ञेयास्म । **९. लुङ्** – अज्ञासीत् अज्ञासिष्टाम् अज्ञासिषुः । अज्ञासीः अज्ञासिष्टम् अज्ञासिष्ट । अज्ञासिषम् अज्ञासिष्व अज्ञासिष्म । **१०. लृङ्** – अज्ञास्यत् अज्ञास्यताम् अज्ञास्यन् । अज्ञास्यः अज्ञास्यतम् अज्ञास्यत । अज्ञास्यम् अज्ञास्याव अज्ञास्याम ।

णिचि – पशुं संज्ञपयति [४] = मारयति । विष्णुं विज्ञपयति = सन्तोषयति । रूपं प्रज्ञपयति = दर्शयति । अन्यत्र ज्ञापयति, बोधयति, **सनि** – जिज्ञासते [५], **यकि** – ज्ञायते ।

१. 'अनुपसर्गात् ज्ञः' (१.३.७६) इति अनुपसृष्टात् तङ् विहितम् । तस्मात् 'न जाने' इत्यादयः प्रयोगाः सिद्धाः ।
२. 'ज्ञाजनोर्जा' – अनयोः जादेशः स्यात् शिति । दीर्घनिर्देशसामर्थ्यात् न ह्रस्वः ।
३. 'वान्यस्य संयोगादेः' इति एत्वविकल्पः ।
४. 'मारणतोषणनिशामनेषु ज्ञा' इति मित्त्वेन ह्रस्वः ।
५. 'ज्ञाश्रुस्मृदृशां सन्' इति आत्मनेपदम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१५०८. बन्ध – बन्धने । सकर्म, अनिट्, परस्मै । नोपधः । 'बध्नाति बन्धने बन्धेर्बाधयेदिति संयमे' (श्लो. १२०) इति देवः ।

१. लट् – बध्नाति[1] बध्नीतः बध्नन्ति । बध्नासि बध्नीथः बध्नीथ । बध्नामि बध्नीवः बध्नीमः ।
२. लिट् – बबन्ध बबन्धतुः बबन्धुः । बबन्धिथ-बबन्द्ध बबन्धथुः बबन्ध । बबन्ध बबन्धिव बबन्धिम ।
३. लुट् – बन्द्धा बन्द्धारौ बन्द्धारः । बन्द्धासि बन्द्धास्थः बन्द्धास्थ । बन्द्धास्मि बन्द्धास्वः बन्द्धास्मः ।
४. लृट् – भन्त्स्यति भन्त्स्यतः भन्त्स्यन्ति । भन्त्स्यसि भन्त्स्यथः भन्त्स्यथ । भन्त्स्यामि भन्त्स्यावः भन्त्स्यामः । **५. लोट्** – बध्नातु, बध्नीतात् बध्नीताम् बध्नन्तु । बधान बध्नीतात् बध्नीतम् बध्नीत । बध्नानि बध्नाव बध्नाम । **६. लङ्** – अबध्नात् अबध्नीताम् अबध्नन् । अबध्नाः अबध्नीतम् अबध्नीत । अबध्नाम् अबध्नीव अबध्नीम । **७. विधिलिङ्** – बध्नीयात् बध्नीयाताम् बध्नीयुः । बध्नीयाः बध्नीयातम् बध्नीयात । बध्नीयाम् बध्नीयाव बध्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – बध्यात् बध्यास्ताम् बध्यासुः । बध्याः बध्यास्तम् बध्यास्त । बध्यासम् बध्यास्व बध्यास्म । **९. लुङ्** – अभान्त्सीत् अबान्धाम् अभान्त्सुः । अभान्त्सीः अबान्धम् अबान्ध । अभान्त्सम् अभान्त्स्व अभान्त्स्म । **१०. लृङ्** – अभन्त्स्यत् अभन्त्स्यताम् अभन्त्स्यन् । अभन्त्स्यः अभन्त्स्यतम् अभन्त्स्यत । अभन्त्स्यम् अभन्त्स्याव अभन्त्स्याम ।

णिचि – बन्धयति-ते, **सनि** – बिभन्त्सति, **यकि** – बध्यते ।

१. 'अनिदिताम्.....' इति नलोपः ।

१५०९. वृङ् – सम्भक्तौ । सकर्म, सेट्, आत्मने । भक्तिः – भजनम् । 'भक्तौ वृणीते, वरणे वृणोति वृणुते वृञः' (श्लो. ३२) इति देवः ।

१. लट् – वृणीते वृणाते वृणते । वृणीषे वृणाथे वृणीध्वे । वृणे वृणीवहे वृणीमहे । **२. लिट्** – वव्रे वव्राते वव्रिरे । ववृषे वव्राथे ववृड्ढ्वे । वव्रे ववृवहे ववृमहे । **३. लुट्** – (i) वरिता वरितारौ वरितारः । वरितासे वरितासाथे वरिताध्वे । वरिताहे वरितास्वहे वरितास्महे । (ii) वरीता[1] वरीतारौ वरीतारः । वरीतासे वरीतासाथे वरीताध्वे । वरीताहे वरीतास्वहे वरीतास्महे । **४. लृट्** – (i) वरिष्यते वरिष्येते वरिष्यन्ते । वरिष्यसे वरिष्येथे वरिष्यध्वे । वरिष्ये वरिष्यावहे वरिष्यामहे । (ii) वरीष्यते वरीष्येते वरीष्यन्ते । वरीष्यसे वरीष्येथे वरीष्यध्वे । वरीष्ये वरीष्यावहे वरीष्यामहे । **५. लोट्** – वृणीताम् वृणाताम् वृणताम् । वृणीष्व वृणाथाम् वृणीध्वम् । वृणै वृणावहै वृणामहै । **६. लङ्** – अवृणीत अवृणाताम् अवृणत । अवृणीथाः अवृणाथाम् अवृणीध्वम् । अवृणि अवृणीवहि अवृणीमहि । **७. विधिलिङ्** – वृणीत वृणीयाताम् वृणीरन् । वृणीथाः वृणीयाथाम् वृणीध्वम् । वृणीय वृणीवहि वृणीमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) वरिषीष्ट वरिषीयास्ताम् वरिषीरन् । वरिषीष्ठाः वरिषीयास्थाम् वरिषीढ्वम् । वरिषीय वरिषीवहि वरिषीमहि । (ii) वृषीष्ट[1] वृषीयास्ताम् वृषीरन् । वृषीष्ठाः वृषीयास्थाम् वृषीढ्वम् । वृषीय वृषीवहि वृषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अवरिष्ट अवरिषाताम् अवरिषत । अवरिष्ठाः अवरिषाथाम् अवरिड्ढ्वम् । अवरिषि अवरिष्वहि अवरिष्महि । (ii) अवरीष्ट अवरीषाताम् अवरीषत । अवरीष्ठाः अवरीषाथाम् अवरीड्ढ्वम् । अवरीषि अवरीष्वहि अवरीष्महि । (iii) अवृत[2] अवृषाताम् अवृषत । अवृथाः अवृषाथाम् अवृढ्वम् । अवृषि अवृष्वहि अवृष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अवरिष्यत अवरिष्येताम् अवरिष्यन्त । अवरिष्यथाः अवरिष्येथाम् अवरिष्यध्वम् । अवरिष्ये अवरिष्यावहि अवरिष्यामहि । (ii) अवरीष्यत अवरीष्येताम् अवरीष्यन्त । अवरीष्यथाः अवरीष्येथाम् अवरीष्यध्वम् । अवरीष्ये अवरीष्यावहि अवरीष्यामहि ।

णिचि – वारयति-ते, **सनि** – वुवूर्षते/विवरिषते/विवरीषते[3], **यकि** – व्रियते ।

१. 'लिङ्सिचोः...' इति इड्विकल्पः । इट्पक्षे 'न लिङि' इति नेटो दीर्घः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. इट्पक्षे 'वृतो वा' इति वा दीर्घः ।

३. 'इट् सनि वा' इति वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१५१०. श्रन्थ – विमोचनप्रतिहर्षयोः । सकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – श्रथ्नाति श्रथ्नीतः श्रथ्नन्ति । श्रथ्नासि श्रथ्नीथः श्रथ्नीथ । श्रथ्नामि श्रथ्नीवः श्रथ्नीमः । **२. लिट्** – शश्रन्थ-शश्राथ श्रेथतुः-शश्रन्थतुः-शश्रथतुः[1] श्रेथुः-शश्रन्थुः-शश्रथुः । शश्रन्थिथ-श्रेथिथ-शश्रथिथ शश्रन्थथुः-श्रेथथुः-शश्रथथुः शश्रन्थ-श्रेथ-शश्रथ । शश्रन्थ-शश्राथ-शश्रथ शश्रन्थिव-श्रेथिव-शश्रथिव शश्रन्थिम-श्रेथिम-शश्रथिम । **३. लुट्** – श्रन्थिता श्रन्थितारौ श्रन्थितारः । श्रन्थितासि श्रन्थितास्थः श्रन्थितास्थ । श्रन्थितास्मि श्रन्थितास्वः श्रन्थितास्मः । **४. लृट्** – श्रन्थिष्यति श्रन्थिष्यतः श्रन्थिष्यन्ति । श्रन्थिष्यसि श्रन्थिष्यथः श्रन्थिष्यथ । श्रन्थिष्यामि श्रन्थिष्यावः श्रन्थिष्यामः । **५. लोट्** – श्रथ्नातु, श्रथ्नीतात् श्रथ्नीताम् श्रथ्नन्तु । श्रथ्नीहि श्रथ्नीतात् श्रथ्नीतम् श्रथ्नीत । श्रथ्नानि श्रथ्नाव श्रथ्नाम । **६. लङ्** – अश्रथ्नात् अश्रथ्नीताम् अश्रथ्नन् । अश्रथ्नाः अश्रथ्नीतम् अश्रथ्नीत । अश्रथ्नम् अश्रथ्नीव अश्रथ्नीम । **७. विधिलिङ्** – श्रथ्नीयात् श्रथ्नीयाताम् श्रथ्नीयुः । श्रथ्नीयाः श्रथ्नीयातम् श्रथ्नीयात । श्रथ्नीयाम् श्रथ्नीयाव श्रथ्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – श्रथ्यात् श्रथ्यास्ताम् श्रथ्यासुः । श्रथ्याः श्रथ्यास्तम् श्रथ्यास्त । श्रथ्यासम् श्रथ्यास्व श्रथ्यास्म । **९. लुङ्** – अश्रन्थीत् अश्रन्थिष्टाम् अश्रन्थिषुः । अश्रन्थीः अश्रन्थिष्टम् अश्रन्थिष्ट । अश्रन्थिषम् अश्रन्थिष्व अश्रन्थिष्म । **१०. लृङ्** – अश्रन्थिष्यत् अश्रन्थिष्यताम् अश्रन्थिष्यन् । अश्रन्थिष्यः अश्रन्थिष्यतम् अश्रन्थिष्यत । अश्रन्थिष्यम् अश्रन्थिष्याव अश्रन्थिष्याम ।

णिचि – श्रन्थयति-ते, **सनि** – शिश्रन्थिषति, **यकि** – श्रथ्यते ।

१. हरदत्तादीनां सुधाकरस्य च मतस्य अवलम्बनात् एतानि रूपाणि सम्भवन्ति ।

१५११. मन्थ – विलोडने । द्विकर्मकः, सेट्, परस्मै । 'विलोटने' इति पुरुषकारे (श्लो. ९८) पाठः । 'हिंसासंक्लेशयोर्मन्थेत्, मथेन्मथ्नाति लोडने' (श्लो. ९८) इति देवः ।

१. लट् – मथ्नाति मथ्नीतः मथ्नन्ति । मथ्नासि मथ्नीथः मथ्नीथ । मथ्नामि मथ्नीवः मथ्नीमः । **२. लिट्** – ममन्थ ममन्थतुः ममन्थुः । ममन्थिथ ममन्थथुः ममन्थ । ममन्थ ममन्थिव ममन्थिम । **३. लुट्** – मन्थिता मन्थितारौ मन्थितारः । मन्थितासि मन्थितास्थः मन्थितास्थ । मन्थितास्मि मन्थितास्वः मन्थितास्मः । **४. लृट्** – मन्थिष्यति मन्थिष्यतः मन्थिष्यन्ति । मन्थिष्यसि मन्थिष्यथः मन्थिष्यथ । मन्थिष्यामि मन्थिष्यावः मन्थिष्यामः । **५. लोट्** – मथ्नातु, मथ्नीतात् मथ्नीताम् मथ्नन्तु । मथ्नीहि मथ्नीतात् मथ्नीतम् मथ्नीत । मथ्नानि मथ्नाव मथ्नाम । **६. लङ्** – अमथ्नात् अमथ्नीताम् अमथ्नन् । अमथ्नाः अमथ्नीतम् अमथ्नीत । अमथ्नाम् अमथ्नीव अमथ्नीम । **७. विधिलिङ्** – मथ्नीयात् मथ्नीयाताम् मथ्नीयुः । मथ्नीयाः मथ्नीयातम् मथ्नीयात । मथ्नीयाम् मथ्नीयाव मथ्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – मथ्यात् मथ्यास्ताम् मथ्यासुः । मथ्याः मथ्यास्तम् मथ्यास्त । मथ्यासम् मथ्यास्व मथ्यास्म । **९. लुङ्** – अमन्थीत् अमन्थिष्टाम् अमन्थिषुः । अमन्थीः अमन्थिष्टम् अमन्थिष्ट । अमन्थिषम् अमन्थिष्व अमन्थिष्म । **१०. लृङ्** – अमन्थिष्यत् अमन्थिष्यताम् अमन्थिष्यन् । अमन्थिष्यः अमन्थिष्यतम् अमन्थिष्यत । अमन्थिष्यम् अमन्थिष्याव अमन्थिष्याम ।

णिचि – मन्थयति-ते, **सनि** – मिमन्थिषति, **यकि** – मथ्यते ।

१५१२. श्रन्थ – सन्दर्भे । सकर्म, सेट्, परस्मै । (अर्थभेदात् पुनः पाठः) 'दौर्बल्ये श्रथयेत् प्रयत्नविषये स्याच्छ्राथयेत् मोक्षणे । यौ तु श्राथयति श्रथत्यपि च वा णौ श्रन्थयेत् श्रन्थति । सन्दर्भे श्नि विमोचनार्थविषये श्रथ्नात्यथ श्रन्थते, शैथिल्ये ..' (श्लो. १०१) इति देवः ।

१. लट् – श्रथ्नाति श्रथ्नीतः श्रथ्नन्ति । श्रथ्नासि श्रथ्नीथः श्रथ्नीथ । श्रथ्नामि श्रथ्नीवः श्रथ्नीमः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. लिट् - शश्रन्थ शश्रन्थतुः शश्रन्थुः । शश्रन्थिथ शश्रन्थथुः शश्रन्थ । शश्रन्थ शश्रन्थिव शश्रन्थिम । **३. लुट्** - श्रन्थिता श्रन्थितारौ श्रन्थितारः । श्रन्थितासि श्रन्थितास्थः श्रन्थितास्थ । श्रन्थितास्मि श्रन्थितास्वः श्रन्थितास्मः । **४. लृट्** - श्रन्थिष्यति श्रन्थिष्यतः श्रन्थिष्यन्ति । श्रन्थिष्यसि श्रन्थिष्यथः श्रन्थिष्यथ । श्रन्थिष्यामि श्रन्थिष्यावः श्रन्थिष्यामः । **५. लोट्** - श्रथ्नातु, श्रथ्नीतात् श्रथ्नीताम् श्रथ्नन्तु । श्रथ्नीहि श्रथ्नीतात् श्रथ्नीतम् श्रथ्नीत । श्रथ्नानि श्रथ्नाव श्रथ्नाम । **६. लङ्** - अश्रथ्नात् अश्रथ्नीताम् अश्रथ्नन् । अश्रथ्नाः अश्रथ्नीतम् अश्रथ्नीत । अश्रथ्नाम् अश्रथ्नीव अश्रथ्नीम । **७. विधिलिङ्** - श्रथ्नीयात् श्रथ्नीयाताम् श्रथ्नीयुः । श्रथ्नीयाः श्रथ्नीयातम् श्रथ्नीयात । श्रथ्नीयाम् श्रथ्नीयाव श्रथ्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - श्रथ्यात् श्रथ्यास्ताम् श्रथ्यासुः । श्रथ्याः श्रथ्यास्तम् श्रथ्यास्त । श्रथ्यासम् श्रथ्यास्व श्रथ्यास्म । **९. लुङ्** - अश्रन्थीत् अश्रन्थिष्टाम् अश्रन्थिषुः । अश्रन्थीः अश्रन्थिष्टम् अश्रन्थिष्ट । अश्रन्थिषम् अश्रन्थिष्व अश्रन्थिष्म । **१०. लृङ्** - अश्रन्थिष्यत् अश्रन्थिष्यताम् अश्रन्थिष्यन् । अश्रन्थिष्यः अश्रन्थिष्यतम् अश्रन्थिष्यत । अश्रन्थिष्यम् अश्रन्थिष्याव अश्रन्थिष्याम ।

णिचि - श्रन्थयति-ते, **सनि** - शिश्रन्थिषति, **यकि** - श्रथ्यते ।

१५१३. **ग्रन्थ - सन्दर्भे** । सकर्म, सेट्, परस्मै । सन्दर्भः = बन्धनम् । 'ग्रथ्नातीति तु सन्दर्भे ग्रन्थयेद् ग्रन्थतीति यौ । कौटिल्ये ग्रन्थते ग्रन्थेः ग्राथयेद् ग्रथति ग्रथेः' (श्लो. ९७) इति देवः ।

१. लट् - ग्रथ्नाति ग्रथ्नीतः ग्रथ्नन्ति । ग्रथ्नासि ग्रथ्नीथः ग्रथ्नीथ । ग्रथ्नामि ग्रथ्नीवः ग्रथ्नीमः । **२. लिट्** - जग्रन्थ जग्रन्थतुः जग्रन्थुः । जग्रन्थिथ जग्रन्थथुः जग्रन्थ । जग्रन्थ जग्रन्थिव जग्रन्थिम । **३. लुट्** - ग्रन्थिता ग्रन्थितारौ ग्रन्थितारः । ग्रन्थितासि ग्रन्थितास्थः ग्रन्थितास्थ । ग्रन्थितास्मि ग्रन्थितास्वः ग्रन्थितास्मः । **४. लृट्** - ग्रन्थिष्यति ग्रन्थिष्यतः ग्रन्थिष्यन्ति । ग्रन्थिष्यसि ग्रन्थिष्यथः ग्रन्थिष्यथ । ग्रन्थिष्यामि ग्रन्थिष्यावः ग्रन्थिष्यामः । **५. लोट्** - ग्रथ्नातु, ग्रथ्नीतात् ग्रथ्नीताम् ग्रथ्नन्तु । ग्रथ्नीहि ग्रथ्नीतात् ग्रथ्नीतम् ग्रथ्नीत । ग्रथ्नानि ग्रथ्नाव ग्रथ्नाम । **६. लङ्** - अग्रथ्नात् अग्रथ्नीताम् अग्रथ्नन् । अग्रथ्नाः अग्रथ्नीतम् अग्रथ्नीत । अग्रथ्नाम् अग्रथ्नीव अग्रथ्नीम । **७. विधिलिङ्** - ग्रथ्नीयात् ग्रथ्नीयाताम् ग्रथ्नीयुः । ग्रथ्नीयाः ग्रथ्नीयातम् ग्रथ्नीयात । ग्रथ्नीयाम् ग्रथ्नीयाव ग्रथ्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - ग्रथ्यात् ग्रथ्यास्ताम् ग्रथ्यासुः । ग्रथ्याः ग्रथ्यास्तम् ग्रथ्यास्त । ग्रथ्यासम् ग्रथ्यास्व ग्रथ्यास्म । **९. लुङ्** - अग्रन्थीत् अग्रन्थिष्टाम् अग्रन्थिषुः । अग्रन्थीः अग्रन्थिष्टम् अग्रन्थिष्ट । अग्रन्थिषम् अग्रन्थिष्व अग्रन्थिष्म । **१०. लृङ्** - अग्रन्थिष्यत् अग्रन्थिष्यताम् अग्रन्थिष्यन् । अग्रन्थिष्यः अग्रन्थिष्यतम् अग्रन्थिष्यत । अग्रन्थिष्यम् अग्रन्थिष्याव अग्रन्थिष्याम ।

णिचि - ग्रन्थयति-ते, **सनि** - जिग्रन्थिषति, **यकि** - ग्रथ्यते ।

१५१४. **कुन्थ - संश्लेषणे** । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'सङ्क्लेशने' इत्येके । 'कुथ' इति दुर्गः । 'कुथ्नाति कन्थेत् सङ्क्लेशे पूतीभावे तु कुथ्यति' (श्लो. ९८) इति देवः ।

१. लट् - कुथ्नाति कुथ्नीतः कुथ्नन्ति । कुथ्नासि कुथ्नीथः कुथ्नीथ । कुथ्नामि कुथ्नीवः कुथ्नीमः । **२. लिट्** - चुकुन्थ[1] चुकुन्थतुः चुकुन्थुः । चुकुन्थिथ चुकुन्थथुः चुकुन्थ । चुकुन्थ चुकुन्थिव चुकुन्थिम । **३. लुट्** - कुन्थिता कुन्थितारौ कुन्थितारः । कुन्थितासि कुन्थितास्थः कुन्थितास्थ । कुन्थितास्मि कुन्थितास्वः कुन्थितास्मः । **४. लृट्** - कुन्थिष्यति कुन्थिष्यतः कुन्थिष्यन्ति । कुन्थिष्यसि कुन्थिष्यथः कुन्थिष्यथ । कुन्थिष्यामि कुन्थिष्यावः कुन्थिष्यामः । **५. लोट्** - कुथ्नातु, कुथ्नीतात् कुथ्नीताम् कुथ्नन्तु । कुथ्नीहि कुथ्नीतात् कुथ्नीतम् कुथ्नीत । कुथ्नानि कुथ्नाव कुथ्नाम । **६. लङ्** - अकुथ्नात् अकुथ्नीताम् अकुथ्नन् । अकुथ्नाः अकुथ्नीतम् अकुथ्नीत । अकुथ्नाम् अकुथ्नीव अकुथ्नीम । **७. विधिलिङ्** -

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कुथ्नीयात् कुथ्नीयाताम् कुथ्नीयुः । कुथ्नीयाः कुथ्नीयातम् कुथ्नीयात । कुथ्नीयाम् कुथ्नीयाव कुथ्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - कुथ्यात् कुथ्यास्ताम् कुथ्यासुः । कुथ्याः कुथ्यास्तम् कुथ्यास्त । कुथ्यासम् कुथ्यास्व कुथ्यास्म । **९. लुङ्** - अकुन्थीत् अकुन्थिष्टाम् अकुन्थिषुः । अकुन्थीः अकुन्थिष्टम् अकुन्थिष्ट । अकुन्थिषम् अकुन्थिष्व अकुन्थिष्म । **१०. लृङ्** - अकुन्थिष्यत् अकुन्थिष्यताम् अकुन्थिष्यन् । अकुन्थिष्यः अकुन्थिष्यतम् अकुन्थिष्यत । अकुन्थिष्यम् अकुन्थिष्याव अकुन्थिष्याम ।

णिचि - कुन्थयति-ते, **सनि** - चुकुन्थिषति, **यकि** - कुथ्यते ।

१. 'कुथ' इति दुर्गः । तन्मते 'चुकोथ' 'कोथिता' इत्यादीनि रूपाणि ।

१५१५. मृद - क्षोदे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'क्षोदनम् = सञ्चूर्णनम्' इति धा. का. (३-१०) ।

१. लट् - मृद्नाति मृद्नीतः मृद्नन्ति । मृद्नासि मृद्नीथः मृद्नीथ । मृद्नामि मृद्नीवः मृद्नीमः । **२. लिट्** - ममर्द ममृदतुः ममृदुः । ममर्दिथ ममृदथुः ममृद । ममर्द ममृदिव ममृदिम । **३. लुट्** - मर्दिता मर्दितारौ मर्दितारः । मर्दितासि मर्दितास्थः मर्दितास्थ । मर्दितास्मि मर्दितास्वः मर्दितास्मः । **४. लृट्** - मर्दिष्यति मर्दिष्यतः मर्दिष्यन्ति । मर्दिष्यसि मर्दिष्यथः मर्दिष्यथ । मर्दिष्यामि मर्दिष्यावः मर्दिष्यामः । **५. लोट्** - मृद्नातु, मृद्नीतात् मृद्नीताम् मृद्नन्तु । मृदान, मृद्नीतात् मृद्नीतम् मृद्नीत । मृदानि मृद्नाव मृद्नाम । **६. लङ्** - अमृद्नात् अमृद्नीताम् अमृद्नन् । अमृद्नाः अमृद्नीतम् अमृद्नीत । अमृद्नाम् अमृद्नीव अमृद्नीम । **७. विधिलिङ्** - मृद्नीयात् मृद्नीयाताम् मृद्नीयुः । मृद्नीयाः मृद्नीयातम् मृद्नीयात । मृद्नीयाम् मृद्नीयाव मृद्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - मृद्यात् मृद्यास्ताम् मृद्यासुः । मृद्याः मृद्यास्तम् मृद्यास्त । मृद्यासम् मृद्यास्व मृद्यास्म । **९. लुङ्** - अमर्दीत् अमर्दिष्टाम् अमर्दिषुः । अमर्दीः अमर्दिष्टम् अमर्दिष्ट । अमर्दिषम् अमर्दिष्व अमर्दिष्म । **१०. लृङ्** - अमर्दिष्यत् अमर्दिष्यताम् अमर्दिष्यन् । अमर्दिष्यः अमर्दिष्यतम् अमर्दिष्यत । अमर्दिष्यम् अमर्दिष्याव अमर्दिष्याम ।

णिचि - मर्दयति-ते, **सनि** - मिमर्दिषति, **यकि** - मृद्यते ।

१५१६. मृड - क्षोदे सुखे च । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'मुड सुखे इति केचित्' इति मा.धा.वृत्तिः । 'सुखने' इति क्षीरस्वामी पुरुषकारश्च । तत्र (पुरुषकारे श्लो. ८७) - 'अन्ये ...क्षोदे मृड सुखने च इति पठन्ति' इति । 'मृडेर्मृड्णाति सुखने तत्रैव मृडतीति शे' (श्लो. ८७) इति देवः ।

१. लट् - मृड्णाति मृड्णीतः मृड्णन्ति । मृड्णासि मृड्णीथः मृड्णीथ । मृड्णामि मृड्णीवः मृड्णीमः । **२. लिट्** - ममर्ड ममृडतुः ममृडुः । ममर्डिथ ममृडथुः ममृड । ममर्ड ममृडिव ममृडिम । **३. लुट्** - मर्डिता मर्डितारौ मर्डितारः । मर्डितासि मर्डितास्थः मर्डितास्थ । मर्डितास्मि मर्डितास्वः मर्डितास्मः । **४. लृट्** - मर्डिष्यति मर्डिष्यतः मर्डिष्यन्ति । मर्डिष्यसि मर्डिष्यथः मर्डिष्यथ । मर्डिष्यामि मर्डिष्यावः मर्डिष्यामः । **५. लोट्** - मृड्णातु, मृड्णीतात् मृड्णीताम् मृड्णन्तु । मृडान मृड्णीतात् मृड्णीतम् मृड्णीत । मृडानि मृड्णाव मृड्णाम । **६. लङ्** - अमृड्णात् अमृड्णीताम् अमृड्णन् । अमृड्णाः अमृड्णीतम् अमृड्णीत । अमृड्णाम् अमृड्णीव अमृड्णीम । ७. विधिलिङ् - मृड्णीयात् मृड्णीयाताम् मृड्णीयुः । मृड्णीयाः मृड्णीयातम् मृड्णीयात । मृड्णीयाम् मृड्णीयाव मृड्णीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - मृड्यात् मृड्यास्ताम् मृड्यासुः । मृड्याः मृड्यास्तम् मृड्यास्त । मृड्यासम् मृड्यास्व मृड्यास्म । **९. लुङ्** - अमर्डीत् अमर्डिष्टाम् अमर्डिषुः । अमर्डीः अमर्डिष्टम् अमर्डिष्ट । अमर्डिषम् अमर्डिष्व अमर्डिष्म । **१०. लृङ्** - अमर्डिष्यत् अमर्डिष्यताम् अमर्डिष्यन् । अमर्डिष्यः अमर्डिष्यतम् अमर्डिष्यत । अमर्डिष्यम् अमर्डिष्याव अमर्डिष्याम ।

णिचि - मर्डयति-ते, **सनि** - मिमर्डिषति, **यकि** - मृड्यते ।

१५१७. गुध - रोषे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'गुधेर्गुध्नाति रोषेऽर्थे, गुध्येत् तु परिवेष्टने' (श्लो. १२१) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – गुध्नाति गुध्नीतः गुध्नन्ति । गुध्नासि गुध्नीथः गुध्नीथ । गुध्नामि गुध्नीवः गुध्नीमः । **२. लिट्** – जुगोध जुगुधतुः जुगुधुः । जुगोधिथ जुगुधथुः जुगुध । जुगोध जुगुधिव जुगुधिम । **३. लुट्** – गोधिता गोधितारौ गोधितारः । गोधितासि गोधितास्थः गोधितास्थ । गोधितास्मि गोधितास्वः गोधितास्मः । **४. लृट्** – गोधिष्यति गोधिष्यतः गोधिष्यन्ति । गोधिष्यसि गोधिष्यथः गोधिष्यथ । गोधिष्यामि गोधिष्यावः गोधिष्यामः । **५. लोट्** – गुध्नातु, गुध्नीतात् गुध्नीताम् गुध्नन्तु । गुधान गुध्नीतात् गुध्नीतम् गुध्नीत । गुध्नानि गुध्नाव गुध्नाम । **६. लङ्** – अगुध्नात् अगुध्नीताम् अगुध्नन् । अगुध्नाः अगुध्नीतम् अगुध्नीत । अगुध्नाम् अगुध्नीव अगुध्नीम । **७. विधिलिङ्** – गुध्नीयात् गुध्नीयाताम् गुध्नीयुः । गुध्नीयाः गुध्नीयातम् गुध्नीयात । गुध्नीयाम् गुध्नीयाव गुध्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – गुध्यात् गुध्यास्ताम् गुध्यासुः । गुध्याः गुध्यास्तम् गुध्यास्त । गुध्यासम् गुध्यास्व गुध्यास्म । **९. लुङ्** – अगोधीत् अगोधिम् अगोधिषुः । अगोधीः अगोधिष्टम् अगोधिष्ट । अगोधिषम् अगोधिष्व अगोधिष्म । **१०. लृङ्** – अगोधिष्यत् अगोधिष्यताम् अगोधिष्यन् । अगोधिष्यः अगोधिष्यतम् अगोधिष्यत । अगोधिष्यम् अगोधिष्याव अगोधिष्याम ।

णिचि – गोधयति-ते, **सनि** – जुगुधिषति/जुगोधिषति, **यकि** – गुध्यते ।

१५१८. कुष – निष्कर्षे । सकर्म, सेट्, परस्मै । निष्कर्षः = बहिर्निस्सारणम् ।

१. लट् – कुष्णाति कुष्णीतः कुष्णन्ति । कुष्णासि कुष्णीथः कुष्णीथ । कुष्णामि कुष्णीवः कुष्णीमः । **२. लिट्** – चुकोष चुकुषतुः चुकुषुः । चुकोषिथ चुकुषथुः चुकुष । चुकोष चुकुषिव चुकुषिम । **३. लुट्** – (i) कोषिता कोषितारौ कोषितारः । कोषितासि कोषितास्थः कोषितास्थ । कोषितास्मि कोषितास्वः कोषितास्मः । (ii) निष्कोष्टा[1] निष्कोष्टारौ निष्कोष्टारः । निष्कोष्टासि निष्कोष्टास्थः निष्कोष्टास्थ । निष्कोष्टास्मि निष्कोष्टास्वः निष्कोष्टास्मः । **४. लृट्** – (i) कोषिष्यति कोषिष्यतः कोषिष्यन्ति । कोषिष्यसि कोषिष्यथः कोषिष्यथ । कोषिष्यामि कोषिष्यावः कोषिष्यामः । (ii) निष्कोक्ष्यति निष्कोक्ष्यतः निष्कोक्ष्यन्ति । निष्कोक्ष्यसि निष्कोक्ष्यथः निष्कोक्ष्यथ । निष्कोक्ष्यामि निष्कोक्ष्यावः निष्कोक्ष्यामः । **५. लोट्** – कुष्णातु, कुष्णीतात् कुष्णीताम् कुष्णन्तु । कुषाण कुष्णीतात् कुष्णीतम् कुष्णीत । कुष्णानि कुष्णाव कुष्णाम । **६. लङ्** – अकुष्णात् अकुष्णीताम् अकुष्णन् । अकुष्णाः अकुष्णीतम् अकुष्णीत । अकुष्णाम् अकुष्णीव अकुष्णीम । **७. विधिलिङ्** – कुष्णीयात् कुष्णीयाताम् कुष्णीयुः । कुष्णीयाः कुष्णीयातम् कुष्णीयात । कुष्णीयाम् कुष्णीयाव कुष्णीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – कुष्यात् कुष्यास्ताम् कुष्यासुः । कुष्याः कुष्यास्तम् कुष्यास्त । कुष्यासम् कुष्यास्व कुष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अकोषीत् अकोषिष्टाम् अकोषिषुः । अकोषीः अकोषिष्टम् अकोषिष्ट । अकोषिषम् अकोषिष्व अकोषिष्म । (ii) निरकुक्षत् निरकुक्षताम् निरकुक्षुः । निरकुक्षीः निरकुक्षिष्टम् निरकुक्षिष्ट । निरकुक्षिषम् निरकुक्षिष्व निरकुक्षिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अकोषिष्यत् अकोषिष्यताम् अकोषिष्यन् । अकोषिष्यः अकोषिष्यतम् अकोषिष्यत । अकोषिष्यम् अकोषिष्याव अकोषिष्याम । (ii) निरकोक्ष्यत् निरकोक्ष्यताम् निरकोक्ष्यन् । निरकोक्ष्यः निरकोक्ष्यतम् निरकोष्यत । निरकोक्ष्यम् निरकोक्ष्याव निरकोक्ष्याम ।

णिचि – कोषयति-ते, **सनि** – निश्चिकुक्षति[1]/निश्चुकुषिषति/निश्चुकोषिषति, **यकि** – कुष्यते ।

१. 'निरः कुषः' निरः परात् कुषः वलादेः आर्धधातुकस्य इड् वा स्यात् ।

१५१९. क्षुभ – सञ्चलने । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'क्षुभ्नाति क्षोभते क्षुभ्येदिति सञ्चलने क्षुभेः' (श्लो. १४४) इति देवः ।

१. लट् – क्षुभ्नाति[1] क्षुभ्नीतः क्षुभ्नन्ति । क्षुभ्नासि क्षुभ्नीथः क्षुभ्नीथ । क्षुभ्नामि क्षुभ्नीवः क्षुभ्नीमः । **२. लिट्** – चुक्षोभ चुक्षुभतुः चुक्षुभुः । चुक्षोभिथ चुक्षुभथुः चुक्षुभ । चुक्षोभ चुक्षुभिव चुक्षुभिम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३. लुट् – क्षोभिता क्षोभितारौ क्षोभितारः । क्षोभितासि क्षोभितास्थः क्षोभितास्थ । क्षोभितास्मि क्षोभितास्वः क्षोभितास्मः । **४. लृट्** – क्षोभिष्यति क्षोभिष्यतः क्षोभिष्यन्ति । क्षोभिष्यसि क्षोभिष्यथः क्षोभिष्यथ । क्षोभिष्यामि क्षोभिष्यावः क्षोभिष्यामः । **५. लोट्** – क्षुभ्नातु क्षुभ्नीतात् क्षुभ्नीताम् क्षुभ्नन्तु । क्षुभान, क्षुभ्नीतात् क्षुभ्नीतम् क्षुभ्नीत । क्षुभ्नानि क्षुभ्नाव क्षुभ्नाम । **६. लङ्** – अक्षुभ्नात् अक्षुभ्नीताम् अक्षुभ्नन् । अक्षुभ्नाः अक्षुभ्नीतम् अक्षुभ्नीत । अक्षुभ्नाम् अक्षुभ्नीव अक्षुभ्नीम । **७. विधिलिङ्** – क्षुभ्नीयात् क्षुभ्नीयाताम् क्षुभ्नीयुः । क्षुभ्नीयाः क्षुभ्नीयातम् क्षुभ्नीयात । क्षुभ्नीयाम् क्षुभ्नीयाव क्षुभ्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – क्षुभ्यात् क्षुभ्यास्ताम् क्षुभ्यासुः । क्षुभ्याः क्षुभ्यास्तम् क्षुभ्यास्त । क्षुभ्यासम् क्षुभ्यास्व क्षुभ्यास्म । **९. लुङ्** – अक्षोभीत् अक्षोभिष्टाम् अक्षोभिषुः । अक्षोभीः अक्षोभिष्टम् अक्षोभिष्ट । अक्षोभिषम् अक्षोभिष्व अक्षोभिष्म । **१०. लृङ्** – अक्षोभिष्यत् अक्षोभिष्यताम् अक्षोभिष्यन् । अक्षोभिष्यः अक्षोभिष्यतम् अक्षोभिष्यत । अक्षोभिष्यम् अक्षोभिष्याव अक्षोभिष्याम ।

णिचि – क्षोभयति-ते, **सनि** – चुक्षुभिषति/चुक्षोभिषति, **यकि** – क्षुभ्यते ।

१. 'क्षुभ्नादिषु च' इति णत्वनिषेधः ।

१५२०. णभ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'नभ्येन्नभ्नाति नभतेः हिंसायां तत्तुभेः समम्' (श्लो. १४५) इति देवः ।

१. लट् – नभ्नाति नभ्नीतः नभ्नन्ति । नभ्नासि नभ्नीथः नभ्नीथ । नभ्नामि नभ्नीवः नभ्नीमः । **२. लिट्** – ननाभ नेभतुः नेभुः । नेभिथ नेभथुः नेभ । ननाभ-ननभ नेभिव नेभिम । **३. लुट्** – नभिता नभितारौ नभितारः । नभितासि नभितास्थः नभितास्थ । नभितास्मि नभितास्वः नभितास्मः । **४. लृट्** – नभिष्यति नभिष्यतः नभिष्यन्ति । नभिष्यसि नभिष्यथः नभिष्यथ । नभिष्यामि नभिष्यावः नभिष्यामः । **५. लोट्** – नभ्नातु नभ्नीतात् नभ्नीताम् नभ्नन्तु । नभान, नभ्नीतात् नभ्नीतम् नभ्नीत । नभ्नानि नभ्नाव नभ्नाम । **६. लङ्** – अनभ्नात् अनभ्नीताम् अनभ्नन् । अनभ्नाः अनभ्नीतम् अनभ्नीत । अनभ्नाम् अनभ्नीव अनभ्नीम । **७. विधिलिङ्** – नभ्नीयात् नभ्नीयाताम् नभ्नीयुः । नभ्नीयाः नभ्नीयातम् नभ्नीयात । नभ्नीयाम् नभ्नीयाव नभ्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – नभ्यात् नभ्यास्ताम् नभ्यासुः । नभ्याः नभ्यास्तम् नभ्यास्त । नभ्यासम् नभ्यास्व नभ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अनभीत् अनभिष्टाम् अनभिषुः । अनभीः अनभिष्टम् अनभिष्ट । अनभिषम् अनभिष्व अनभिष्म । (ii) अनाभीत् अनाभिष्टाम् अनाभिषुः । अनाभीः अनाभिष्टम् अनाभिष्ट । अनाभिषम् अनाभिष्व अनाभिष्म । **१०. लृङ्** – अनभिष्यत् अनभिष्यताम् अनभिष्यन् । अनभिष्यः अनभिष्यतम् अनभिष्यत । अनभिष्यम् अनभिष्याव अनभिष्याम ।

णिचि – नाभयति-ते, **सनि** – निनभिषति, **यकि** – नभ्यते ।

१५२१. तुभ – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'व्यक्तोक्तौ क्लेशते क्लेशेः, क्लिश्नाति तु विबाधने । दिवादेरुपतापेऽर्थे तङि स्यात् क्लिश्यते पदम्' (श्लो. १६३-१६४) इति देवः ।

१. लट् – तुभ्नाति तुभ्नीतः तुभ्नन्ति । तुभ्नासि तुभ्नीथः तुभ्नीथ । तुभ्नामि तुभ्नीवः तुभ्नीमः । **२. लिट्** – तुतोभ तुतुभतुः तुतुभुः । तुतोभिथ तुतुभथुः तुतुभ । तुतोभ तुतुभिव तुतुभिम । **३. लुट्** – तोभिता तोभितारौ तोभितारः । तोभितासि तोभितास्थः तोभितास्थ । तोभितास्मि तोभितास्वः तोभितास्मः । **४. लृट्** – तोभिष्यति तोभिष्यतः तोभिष्यन्ति । तोभिष्यसि तोभिष्यथः तोभिष्यथ । तोभिष्यामि तोभिष्यावः तोभिष्यामः । **५. लोट्** – तुभ्नातु तुभ्नीतात् तुभ्नीताम् तुभ्नन्तु । तुभान, तुभ्नीतात् तुभ्नीतम् तुभ्नीत । तुभ्नानि तुभ्नाव तुभ्नाम । **६. लङ्** – अतुभ्नात् अतुभ्नीताम् अतुभ्नन् । अतुभ्नाः अतुभ्नीतम् अतुभ्नीत । अतुभ्नाम् अतुभ्नीव अतुभ्नीम । **७. विधिलिङ्** – तुभ्नीयात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तुभ्नीयाताम् तुभ्नीयुः । तुभ्नीयाः तुभ्नीयातम् तुभ्नीयात । तुभ्नीयाम् तुभ्नीयाव तुभ्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - तुभ्यात् तुभ्यास्ताम् तुभ्यासुः । तुभ्याः तुभ्यास्तम् तुभ्यास्त । तुभ्यासम् तुभ्यास्व तुभ्यास्म । **९. लुङ्** - अतोभीत् अतोभिष्टाम् अतोभिषुः । अतोभीः अतोभिष्टम् अतोभिष्ट । अतोभिषम् अतोभिष्व अतोभिष्म । **१०. लृङ्** - अतोभिष्यत् अतोभिष्यताम् अतोभिष्यन् । अतोभिष्यः अतोभिष्यतम् अतोभिष्यत । अतोभिष्यम् अतोभिष्याव अतोभिष्याम ।

णिचि - तोभयति-ते, **सनि** - तुतोभिषति, **यकि** - तुभ्यते ।

१५२२. क्लिशू - विबाधने । अकर्म[1], वेट्, परस्मै । 'व्यक्तोक्तौ क्लेशते क्लेशेः, क्लिश्नाति तु विबाधने । दिवादेरुपतापेऽर्थे तङि स्यात् क्लिश्यते पदम्' (श्लो. १६३-१६४) इति देवः ।

१. लट् - क्लिश्नाति क्लिश्नीतः क्लिश्नन्ति । क्लिश्नासि क्लिश्नीथः क्लिश्नीथ । क्लिश्नामि क्लिश्नीवः क्लिश्नीमः । **२. लिट्** - चिक्लेश चिक्लिशतुः चिक्लिशुः । चिक्लेशिथ चिक्लिशथुः चिक्लिश । चिक्लेश चिक्लिशिव चिक्लिशिम । **३. लुट्** - (i) क्लेशिता क्लेशितारौ क्लेशितारः । क्लेशितासि क्लेशितास्थः क्लेशितास्थ । क्लेशितास्मि क्लेशितास्वः क्लेशितास्मः । (ii) क्लेष्टा[2] क्लेष्टारौ क्लेष्टारः । क्लेष्टासि क्लेष्टास्थः क्लेष्टास्थ । क्लेष्टास्मि क्लेष्टास्वः क्लेष्टास्मः । **४. लृट्** - (i) क्लेशिष्यति क्लेशिष्यतः क्लेशिष्यन्ति । क्लेशिष्यसि क्लेशिष्यथः क्लेशिष्यथ । क्लेशिष्यामि क्लेशिष्यावः क्लेशिष्यामः । (ii) क्लेक्ष्यति क्लेक्ष्यतः क्लेक्ष्यन्ति । क्लेक्ष्यसि क्लेक्ष्यथः क्लेक्ष्यथ । क्लेक्ष्यामि क्लेक्ष्यावः क्लेक्ष्यामः । **५. लोट्** - क्लिश्नातु, क्लिश्नीतात् क्लिश्नीताम् क्लिश्नन्तु । क्लिशान क्लिश्नीतात् क्लिश्नीतम् क्लिश्नीत । क्लिश्नानि क्लिश्नाव क्लिश्नाम । **६. लङ्** - अक्लिश्नात् अक्लिश्नीताम् अक्लिश्नन् । अक्लिश्नाः अक्लिश्नीतम् अक्लिश्नीत । अक्लिश्नाम् अक्लिश्नीव अक्लिश्नीम । **७. विधिलिङ्** - क्लिश्नीयात् क्लिश्नीयाताम् क्लिश्नीयुः । क्लिश्नीयाः क्लिश्नीयातम् क्लिश्नीयात । क्लिश्नीयाम् क्लिश्नीयाव क्लिश्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - क्लिश्यात् क्लिश्यास्ताम् क्लिश्यासुः । क्लिश्याः क्लिश्यास्तम् क्लिश्यास्त । क्लिश्यासम् क्लिश्यास्व क्लिश्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अक्लेशीत् अक्लेशिष्टाम् अक्लेशिषुः । अक्लेशीः अक्लेशिष्टम् अक्लेशिष्ट । अक्लेशिषम् अक्लेशिष्व अक्लेशिष्म । (ii) अक्लिक्षत् अक्लिक्षताम् अक्लिक्षन् । अक्लिक्षः अक्लिक्षतम् अक्लिक्षत । अक्लिक्षम् अक्लिक्षाव अक्लिक्षाम । **१०. लृङ्** - (i) अक्लेशिष्यत् अक्लेशिष्यताम् अक्लेशिष्यन् । अक्लेशिष्यः अक्लेशिष्यतम् अक्लेशिष्यत । अक्लेशिष्यम् अक्लेशिष्याव अक्लेशिष्याम । (ii) अक्लेक्ष्यत् अक्लेक्ष्यताम् अक्लेक्ष्यन् । अक्लेक्ष्यः अक्लेक्ष्यतम् अक्लेक्ष्यत । अक्लेक्ष्यम् अक्लेक्ष्याव अक्लेक्ष्याम ।

णिचि - क्लेशयति-ते, **सनि** - चिक्लिशिषति[3]/चिक्लेशिषति/चिक्लिक्षति, **यकि** - क्लिश्यते ।

१. 'एवमाराध्यमानोऽपि क्लिश्नाति भुवनत्रयम्' (कुमार. २.४०) इत्यादिप्रयोगदर्शनात् सकर्मकत्वमपि अस्य इति ज्ञायते ।

२. ऊदित्त्वात् इड्विकल्पः ।

३. ऊदित्त्वात् वेट् । 'वृतो वा' इति दीर्घविकल्पः ।

१५२३. अश - भोजने । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'व्याप्तावश्नुत इत्याहुः अश्नातीति तु भोजने' (श्लो. १६६) इति देवः ।

१. लट् - अश्नाति अश्नीतः अश्नन्ति । अश्नासि अश्नीथः अश्नीथ । अश्नामि अश्नीवः अश्नीमः । **२. लिट्** - आश आशतुः आशुः । आशिथ आशथुः आश । आश आशिव आशिम । **३. लुट्** - अशिता अशितारौ अशितारः । अशितासि अशितास्थः अशितास्थ । अशितास्मि अशितास्वः अशितास्मः । **४. लृट्** - अशिष्यति अशिष्यतः अशिष्यन्ति । अशिष्यसि अशिष्यथः अशिष्यथ । अशिष्यामि अशिष्यावः अशिष्यामः । **५. लोट्** - अश्नातु, अश्नीतात् अश्नीताम् अश्नन्तु । अशान अश्नीतात् अश्नीतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अश्नीत । अश्नानि अश्नाव अश्नाम । **६. लङ्** – आश्नात् आश्नीताम् आश्नन् । आश्नाः आश्नीतम् आश्नीत । आश्नाम् आश्नीव आश्नीम । **७. विधिलिङ्** – अश्नीयात् अश्नीयाताम् अश्नीयुः । अश्नीयाः अश्नीयातम् अश्नीयात । अश्नीयाम् अश्नीयाव अश्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – अश्यात् अश्यास्ताम् अश्यासुः । अश्याः अश्यास्तम् अश्यास्त । अश्यासम् अश्यास्व अश्यास्म । **९. लुङ्** – आशीत् आशिष्टाम् आशिषुः । आशीः आशिष्टम् आशिष्ट । आशिषम् आशिष्व आशिष्म । **१०. लृङ्** – आशिष्यत् आशिष्यताम् आशिष्यन् । आशिष्यः आशिष्यतम् आशिष्यत । आशिष्यम् आशिष्याव आशिष्याम ।

णिचि – आशयति[1], **सनि** – अशिशिषति, **यकि** – अश्यते ।

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदमेव ।

१५२४. उ ध्रस – उञ्छे । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'ध्रस्नाति ध्रासयत्युञ्छे पदे तु श्रि णिचि ध्रसेः' (श्लो. १९०) इति देवः । उकारः इत् । उकारः धात्ववयवः इत्येके । तदा लिटि उध्रसाञ्चकार इत्यादयः ।

१. लट् – ध्रस्नाति[1] ध्रस्नीतः ध्रस्नन्ति । ध्रस्नासि ध्रस्नीथः ध्रस्नीथ । ध्रस्नामि ध्रस्नीवः ध्रस्नीमः ।

२. लिट् – दध्रास दध्रसतुः दध्रासुः । दध्रासिथ दध्रासथुः दध्रास । दध्रास-दध्रस दध्रासिव दध्रासिम ।

३. लुट् – ध्रसिता ध्रसितारौ ध्रसितारः । ध्रसितासि ध्रसितास्थः ध्रसितास्थ । ध्रसितास्मि ध्रसितास्वः ध्रसितास्मः । **४. लृट्** – ध्रसिष्यति ध्रसिष्यतः ध्रसिष्यन्ति । ध्रसिष्यसि ध्रसिष्यथः ध्रसिष्यथ । ध्रसिष्यामि ध्रसिष्यावः ध्रसिष्यामः । **५. लोट्** – ध्रस्नातु, ध्रस्नीतात् ध्रस्नीताम् ध्रस्नन्तु । ध्रसान, ध्रस्नीतात् ध्रस्नीतम् ध्रस्नीत । ध्रस्नानि ध्रस्नाव ध्रस्नाम । **६. लङ्** – अध्रस्नात् अध्रस्नीताम् अध्रस्नन् । अध्रस्नाः अध्रस्नीतम् अध्रस्नीत । अध्रस्नाम् अध्रस्नीव अध्रस्नीम । **७. विधिलिङ्** – ध्रस्नीयात् ध्रस्नीयाताम् ध्रस्नीयुः । ध्रस्नीयाः ध्रस्नीयातम् ध्रस्नीयात । ध्रस्नीयाम् ध्रस्नीयाव ध्रस्नीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – ध्रस्यात् ध्रस्यास्ताम् ध्रस्यासुः । ध्रस्याः ध्रस्यास्तम् ध्रस्यास्त । ध्रस्यासम् ध्रस्यास्व ध्रस्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अध्रसीत् अध्रसिष्टाम् अध्रसिषुः । अध्रसीः अध्रसिष्टम् अध्रसिष्ट । अध्रसिषम् अध्रसिष्व अध्रसिष्म । (ii) अध्रासीत् अध्रासिष्टाम् अध्रासिषुः । अध्रासीः अध्रासिष्टम् अध्रासिष्ट । अध्रासिषम् अध्रासिष्व अध्रासिष्म ।

१०. लृङ् – अध्रसिष्यत् अध्रसिष्यताम् अध्रसिष्यन् । अध्रसिष्यः अध्रसिष्यतम् अध्रसिष्यत । अध्रसिष्यम् अध्रसिष्याव अध्रसिष्याम ।

णिचि – ध्रासयति-ते, **सनि** – दिध्रसिषति, **यकि** – ध्रस्यते ।

१. केचन मन्यन्ते यत् उकारः धात्ववयवः एव इति । तथा सति 'उध्रस्नाति उध्रस्नीतः उध्रस्नन्ति' इत्यादीनि रूपाणि । लिटि उध्रसाञ्चकार इत्यादीनि रूपाणि, तानि अत्र न दत्तानि । तानि स्वयम् ऊह्यानि ।

१५२५. इष – आभीक्ष्ण्ये । सकर्म, सेट्, परस्मै । पौनःपुन्यं भृशार्थः वा आभीक्ष्ण्यम् । 'इष्णात्याभीक्ष्ण्य इच्छायामिच्छेद् गत्यर्थ इष्यति' (श्लो. १६८) इति देवः ।

१. लट् – इष्णाति इष्णीतः इष्णन्ति । इष्णासि इष्णीथः इष्णीथ । इष्णामि इष्णीवः इष्णीमः ।

२. लिट् – इयेष ईषतुः ईषुः । इयेषिथ ईषथुः ईष । इयेष ईषिव ईषिम । **३. लुट्** – एषिता[1] एषितारौ एषितारः । एषितासि एषितास्थः एषितास्थ । एषितास्मि एषितास्वः एषितास्मः । **४. लृट्** – एषिष्यति एषिष्यतः एषिष्यन्ति । एषिष्यसि एषिष्यथः एषिष्यथ । एषिष्यामि एषिष्यावः एषिष्यामः । **५. लोट्** – इष्णातु, इष्णीतात् इष्णीताम् इष्णन्तु । इषाण इष्णीतात् इष्णीतम् इष्णीत । इष्णानि इष्णाव इष्णाम । **६. लङ्** – ऐष्णात् ऐष्णीताम् ऐष्णन् । ऐष्णाः ऐष्णीतम् ऐष्णीत । ऐष्णम् ऐष्णीव ऐष्णीम । **७. विधिलिङ्** – इष्णीयात् इष्णीयाताम् इष्णीयुः । इष्णीयाः इष्णीयातम् इष्णीयात । इष्णीयाम् इष्णीयाव इष्णीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – इष्यात् इष्यास्ताम् इष्यासुः । इष्याः इष्यास्तम् इष्यास्त । इष्यासम् इष्यास्व

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

इष्यास्म । ९. **लुङ्** - ऐषीत् ऐषिष्टाम् ऐषिषुः । ऐषीः ऐषिष्टम् ऐषिष्ट । ऐषिषम् ऐषिष्व ऐषिष्म । **१०. लृङ्** - ऐषिष्यत् ऐषिष्यताम् ऐषिष्यन् । ऐषिष्यः ऐषिष्यतम् ऐषिष्यत । ऐषिष्यम् ऐषिष्याव ऐषिष्याम ।

णिचि - एषयति-ते, **सनि** - एषिषिषति, **यकि** - इष्यते ।

१. ''वस्तुतस्तु इष्णोतेरपि इड्विकल्पः उचितः । तथा च वार्तिकम् - 'इषेस्तकारे श्यन्प्रत्ययात्प्रतिषेधः' इति'' इति कौमुदी ।

१५२६. विष - विप्रयोगे । अकर्म, अनिट्, परस्मै । 'विप्रयोगे विषेः क्र्यादेर्विष्णातीति पदं भवेत्' (श्लो.१७५) इति देवः ।

१. लट् - विष्णाति विष्णीतः विष्णन्ति । विष्णासि विष्णीथः विष्णीथ । विष्णामि विष्णीवः विष्णीमः । **२. लिट्** - विवेष विविषतुः विविषुः । विवेषिथ विविषथुः विविष । विवेष विविषिव विविषिम । **३. लुट्** - वेष्टा वेष्टारौ वेष्टारः । वेष्टासि वेष्टास्थः वेष्टास्थ । वेष्टास्मि वेष्टास्वः वेष्टास्मः । **४. लृट्** - वेक्ष्यति वेक्ष्यतः वेक्ष्यन्ति । वेक्ष्यसि वेक्ष्यथः वेक्ष्यथ । वेक्ष्यामि वेक्ष्यावः वेक्ष्यामः । **५. लोट्** - विष्णातु, विष्णीतात् विष्णीताम् विष्णन्तु । विषाण, विष्णीतात् विष्णीतम् विष्णीत । विष्णानि विष्णाव विष्णाम । **६. लङ्** - अविष्णात् अविष्णीताम् अविष्णन् । अविष्णाः अविष्णीतम् अविष्णीत । अविष्णाम् अविष्णीव अविष्णीम । **७. विधिलिङ्** - विष्णीयात् विष्णीयाताम् विष्णीयुः । विष्णीयाः विष्णीयातम् विष्णीयात । विष्णीयाम् विष्णीयाव विष्णीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - विष्यात् विष्यास्ताम् विष्यासुः । विष्याः विष्यास्तम् विष्यास्त । विष्यासम् विष्यास्व विष्यास्म । **९. लुङ्** - अविक्षत् अविक्षताम् अविक्षन् । अविक्षः अविक्षतम् अविक्षत । अविक्षम् अविक्षाव अविक्षाम । **१०. लृङ्** - अवेक्ष्यत् अवेक्ष्यताम् अवेक्ष्यन् । अवेक्ष्यः अवेक्ष्यतम् अवेक्ष्यत । अवेक्ष्यम् अवेक्ष्याव अवेक्ष्याम ।

णिचि - वेषयति-ते, **सनि** - विविक्षति, **यकि** - विष्यते

१५२७. प्रूष - स्नेहनसेवनपूरणेषु । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'आद्यः (प्रूष प्लुष इत्यत्र) दीर्घोपधः इति बालमनोरमा । तत्त्वबोधिन्यां तु ह्रस्वोपधः एव दृश्यते । 'स्नेहनादिषु, प्रुष्णाति च प्रोषति च दाहे.' (श्लो.१७२) इति देवः ।

१. लट् - प्रुष्णाति प्रुष्णीतः प्रुष्णन्ति । प्रुष्णासि प्रुष्णीथः प्रुष्णीथ । प्रुष्णामि प्रुष्णीवः प्रुष्णीमः । **२. लिट्** - पुप्रोष पुप्रुषतुः पुप्रुषुः । पुप्रोषिथ पुप्रुषथुः पुप्रुष । पुप्रोष पुप्रुषिव पुप्रुषिम । **३. लुट्** - प्रोषिता प्रोषितारौ प्रोषितारः । प्रोषितासि प्रोषितास्थः प्रोषितास्थ । प्रोषितास्मि प्रोषितास्वः प्रोषितास्मः। **४. लृट्** - प्रोषिष्यति प्रोषिष्यतः प्रोषिष्यन्ति । प्रोषिष्यसि प्रोषिष्यथः प्रोषिष्यथ । प्रोषिष्यामि प्रोषिष्यावः प्रोषिष्यामः । **५. लोट्** - प्रुष्णातु, प्रुष्णीतात् प्रुष्णीताम् प्रुष्णन्तु । प्रुषाण प्रुष्णीतात् प्रुष्णीतम् प्रुष्णीत । प्रुष्णानि प्रुष्णाव प्रुष्णाम । **६. लङ्** - अप्रुष्णात् अप्रुष्णीताम् अप्रुष्णन् । अप्रुष्णाः अप्रुष्णीतम् अप्रुष्णीत । अप्रुष्णम् अप्रुष्णीव अप्रुष्णीम । **७. विधिलिङ्** - प्रुष्णीयात् प्रुष्णीयाताम् प्रुष्णीयुः । प्रुष्णीयाः प्रुष्णीयातम् प्रुष्णीयात । प्रुष्णीयाम् प्रुष्णीयाव प्रुष्णीयाम । **८. आशीर्लिङ्** - प्रुष्यात् प्रुष्यास्ताम् प्रुष्यासुः । प्रुष्याः प्रुष्यास्तम् प्रुष्यास्त । प्रुष्यासम् प्रुष्यास्व प्रुष्यास्म । **९. लुङ्** - अप्रोषीत् अप्रोषिष्टाम् अप्रोषिषुः । अप्रोषीः अप्रोषिष्टम् अप्रोषिष्ट । अप्रोषिषम् अप्रोषिष्व अप्रोषिष्म । **१०. लृङ्** - अप्रोषिष्यत् अप्रोषिष्यताम् अप्रोषिष्यन् । अप्रोषिष्यः अप्रोषिष्यतम् अप्रोषिष्यत । अप्रोषिष्यम् अप्रोषिष्याव अप्रोषिष्याम ।

णिचि - प्रोषयति-ते, **सनि** - पुप्रुषिषति/पुप्रोषिषति, **यकि** - प्रुष्यते ।

१५२८. प्लुष - स्नेहनसेवनपूरणेषु । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'प्लोषति प्लुष्यतीति स्तां प्लुष्णाति स्नेहनादिषु' (श्लो. १७२) इति देवः ।

१. लट् - प्लुष्णाति प्लुष्णीतः प्लुष्णन्ति । प्लुष्णासि प्लुष्णीथः प्लुष्णीथ । प्लुष्णामि प्लुष्णीवः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

प्लुष्णीमः । **२. लिट्** – पुप्लोष पुप्लुषतुः पुप्लुषुः । पुप्लोषिथ पुप्लुषथुः पुप्लुष । पुप्लोष पुप्लुषिव पुप्लुषिम । **३. लुट्** – प्लोषिता प्लोषितारौ प्लोषितारः । प्लोषितासि प्लोषितास्थः प्लोषितास्थ । प्लोषितास्मि प्लोषितास्वः प्लोषितास्मः । **४. लृट्** – प्लोषिष्यति प्लोषिष्यतः प्लोषिष्यन्ति । प्लोषिष्यसि प्लोषिष्यथः प्लोषिष्यथ । प्लोषिष्यामि प्लोषिष्यावः प्लोषिष्यामः । **५. लोट्** – प्लुष्णातु, प्लुष्णीतात् प्लुष्णीताम् प्लुष्णन्तु । प्लुषाण प्लुष्णीतात् प्लुष्णीतम् प्लुष्णीत । प्लुष्णानि प्लुष्णाव प्लुष्णाम । **६. लङ्** – अप्लुष्णात् अप्लुष्णीताम् अप्लुष्णन् । अप्लुष्णाः अप्लुष्णीतम् अप्लुष्णीत । अप्लुष्णाम् अप्लुष्णीव अप्लुष्णीम । **७. विधिलिङ्** – प्लुष्णीयात् प्लुष्णीयाताम् प्लुष्णीयुः । प्लुष्णीयाः प्लुष्णीयातम् प्लुष्णीयात । प्लुष्णीयाम् प्लुष्णीयाव प्लुष्णीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – प्लुष्यात् प्लुष्यास्ताम् प्लुष्यासुः । प्लुष्याः प्लुष्यास्तम् प्लुष्यास्त । प्लुष्यासम् प्लुष्यास्व प्लुष्यास्म । **९. लुङ्** – अप्लोषीत् अप्लोषिष्टाम् अप्लोषिषुः । अप्लोषीः अप्लोषिष्टम् अप्लोषिष्ट । अप्लोषिषम् अप्लोषिष्व अप्लोषिष्म । **१०. लृङ्** – अप्लोषिष्यत् अप्लोषिष्यताम् अप्लोषिष्यन् । अप्लोषिष्यः अप्लोषिष्यतम् अप्लोषिष्यत । अप्लोषिष्यम् अप्लोषिष्याव अप्लोषिष्याम ।

णिचि – प्लोषयति-ते, **सनि** – पुप्लुषिषति/पुप्लोषिषति, **यकि** – प्लुष्यते

१५२९. पुष – पुष्टौ । सकर्म, सेट्, परस्मै । 'धारणे पोषयेत् पुष्टौ पुष्येत् पुष्णाति पोषति' (श्लो. १७१) इति देवः ।

१. लट् – पुष्णाति पुष्णीतः पुष्णन्ति । पुष्णासि पुष्णीथः पुष्णीथ । पुष्णामि पुष्णीवः पुष्णीमः । **२. लिट्** – पुपोष पुपुषतुः पुपुषुः । पुपोषिथ पुपुषथुः पुपुष । पुपोष पुपुषिव पुपुषिम । **३. लुट्** – पोषिता पोषितारौ पोषितारः । पोषितासि पोषितास्थः पोषितास्थ । पोषितास्मि पोषितास्वः पोषितास्मः । **४. लृट्** – पोषिष्यति पोषिष्यतः पोषिष्यन्ति । पोषिष्यसि पोषिष्यथः पोषिष्यथ । पोषिष्यामि पोषिष्यावः पोषिष्यामः । **५. लोट्** – पुष्णातु, पुष्णीतात् पुष्णीताम् पुष्णन्तु । पुषाण पुष्णीतात् पुष्णीतम् पुष्णीत । पुष्णानि पुष्णाव पुष्णाम । **६. लङ्** – अपुष्णात् अपुष्णीताम् अपुष्णन् । अपुष्णाः अपुष्णीतम् अपुष्णीत । अपुष्णाम् अपुष्णीव अपुष्णीम । **७. विधिलिङ्** – पुष्णीयात् पुष्णीयाताम् पुष्णीयुः । पुष्णीयाः पुष्णीयातम् पुष्णीयात । पुष्णीयाम् पुष्णीयाव पुष्णीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – पुष्यात् पुष्यास्ताम् पुष्यासुः । पुष्याः पुष्यास्तम् पुष्यास्त । पुष्यासम् पुष्यास्व पुष्यास्म । **९. लुङ्** – अपोषीत् अपोषिष्टाम् अपोषिषुः । अपोषीः अपोषिष्टम् अपोषिष्ट । अपोषिषम् अपोषिष्व अपोषिष्म । **१०. लृङ्** – अपोषिष्यत् अपोषिष्यताम् अपोषिष्यन् । अपोषिष्यः अपोषिष्यतम् अपोषिष्यत । अपोषिष्यम् अपोषिष्याव अपोषिष्याम ।

णिचि – पोषयति-ते, **सनि** – पुपुषिषति-पुपोषिषति, **यकि** – पुष्यते ।

१५३०. मुष – स्तेये । सद्विकर्म, सेट्, परस्मै ।

१. लट् – मुष्णाति मुष्णीतः मुष्णन्ति । मुष्णासि मुष्णीथः मुष्णीथ । मुष्णामि मुष्णीवः मुष्णीमः । **२. लिट्** – मुमोष मुमुषतुः मुमुषुः । मुमोषिथ मुमुषथुः मुमुष । मुमोष मुमुषिव मुमुषिम । **३. लुट्** – मोषिता मोषितारौ मोषितारः । मोषितासि मोषितास्थः मोषितास्थ । मोषितास्मि मोषितास्वः मोषितास्मः । **४. लृट्** – मोषिष्यति मोषिष्यतः मोषिष्यन्ति । मोषिष्यसि मोषिष्यथः मोषिष्यथ । मोषिष्यामि मोषिष्यावः मोषिष्यामः । **५. लोट्** – मुष्णातु, मुष्णीतात् मुष्णीताम् मुष्णन्तु । मुषाण मुष्णीतात् मुष्णीतम् मुष्णीत । मुष्णानि मुष्णाव मुष्णाम । **६. लङ्** – अमुष्णात् अमुष्णीताम् अमुष्णन् । अमुष्णाः अमुष्णीतम् अमुष्णीत । अमुष्णाम् अमुष्णीव अमुष्णीम । **७. विधिलिङ्** – मुष्णीयात् मुष्णीयाताम् मुष्णीयुः । मुष्णीयाः मुष्णीयातम् मुष्णीयात । मुष्णीयाम् मुष्णीयाव मुष्णीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – मुष्यात् मुष्यास्ताम् मुष्यासुः । मुष्याः मुष्यास्तम् मुष्यास्त । मुष्यासम् मुष्यास्व मुष्यास्म । **९. लुङ्** – अमोषीत् अमोषिष्टाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमोषिषुः । अमोषीः अमोषिष्टम् अमोषिष्ट । अमोषिषम् अमोषिष्व अमोषिष्म । **१०. लृङ्** - अमोषिष्यत् अमोषिष्यताम् अमोषिष्यन् । अमोषिष्यः अमोषिष्यतम् अमोषिष्यत । अमोषिष्यम् अमोषिष्याव अमोषिष्याम ।

णिचि – मोषयति-ते, **सनि** – मुमुषिषति/मुमोषिषति, **यकि** – मुष्यते ।

१५३१. खच – भूतप्रादुर्भावे । अकर्म, सेट्, परस्मै । 'खव' इति वकारान्तं क्षीरस्वामी पपाठ । भूतप्रादुर्भावः – अतिक्रान्तोत्पत्तिः । दशमासादौ उत्पत्तियोग्यस्य एकादशादिमासादिषु उत्पत्तिः इत्यर्थः ।

१. लट् – खच्ञाति[1] खच्ञीतः खच्ञन्ति । खच्ञासि खच्ञीथः खच्ञीथ । खच्ञामि खच्ञीवः खच्ञीमः । **२. लिट्** – चखाच चखचतुः चखचुः । चखचिथ चखचथुः चखच । चखाच-चखच चखचिव चखचिम । **३. लुट्** – खचिता खचितारौ खचितारः । खचितासि खचितास्थः खचितास्थ । खचितास्मि खचितास्वः खचितास्मः । **४. लृट्** – खचिष्यति खचिष्यतः खचिष्यन्ति । खचिष्यसि खचिष्यथः खचिष्यथ । खचिष्यामि खचिष्यावः खचिष्यामः । **५. लोट्** – खच्ञातु, खच्ञीतात् खच्ञीताम् खच्ञन्तु । खचान खच्ञीतात् खच्ञीतम् खच्ञीत । खच्ञानि खच्ञाव खच्ञाम । **६. लङ्** – अखच्ञात् अखच्ञीताम् अखच्ञन् । अखच्ञाः अखच्ञीतम् अखच्ञीत । अखच्ञाम् अखच्ञीव अखच्ञीम । **७. विधिलिङ्** – खच्ञीयात् खच्ञीयाताम् खच्ञीयुः । खच्ञीयाः खच्ञीयातम् खच्ञीयात । खच्ञीयाम् खच्ञीयाव खच्ञीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – खच्यात् खच्यास्ताम् खच्यासुः । खच्याः खच्यास्तम् खच्यास्त । खच्यासम् खच्यास्व खच्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अखचीत् अखचिष्टाम् अखचिषुः । अखचीः अखचिष्टम् अखचिष्ट । अखचिषम् अखचिष्व अखचिष्म । (ii) अखाचीत् अखाचिष्टाम् अखाचिषुः । अखाचीः अखाचिष्टम् अखाचिष्ट । अखाचिषम् अखाचिष्व अखाचिष्म । **१०. लृङ्** – अखचिष्यत् अखचिष्यताम् अखचिष्यन् । अखचिष्यः अखचिष्यतम् अखचिष्यत । अखचिष्यम् अखचिष्याव अखचिष्याम ।

णिचि – खाचयति-ते, **सनि** – चिखचिषति, **यकि** – खच्यते ।

१. 'खच्ञाति' इत्यत्र चकारः आदौ, ञकारः अनन्तरम् । अस्य धातोः वान्तत्वं वदन्ति केचन । तदा 'च्छ्वोः शूडनुनासिके च' इति ऊठ् । तदा तु – १. खौनाति खौनीतः खौनन्ति २. चखाव ३. खविता इत्यादीनि रूपाणि ।

१५३२. हेठ – भूतप्रादुर्भावे । सकर्म, सेट्, परस्मै । तत्त्वबोधिनीयुक्तायां कौमुद्यां 'हिठ च' इति पाठः ।

१. लट् – हेठ्णाति हेठ्णीतः हेठ्णन्ति । हेठ्णासि हेठ्णीथः हेठ्णीथ । हेठ्णामि हेठ्णीवः हेठ्णीमः । **२. लिट्** – जिहेठ जिहिठतुः जिहिठुः । जिहेठिथ जिहिठथुः जिहिठ । जिहेठ जिहेठिव जिहेठिम । **३. लुट्** – हेठिता हेठितारौ हेठितारः । हेठितासि हेठितास्थः हेठितास्थ । हेठितास्मि हेठितास्वः हेठितास्मः । **४. लृट्** – हेठिष्यति हेठिष्यतः हेठिष्यन्ति । हेठिष्यसि हेठिष्यथः हेठिष्यथ । हेठिष्यामि हेठिष्यावः हेठिष्यामः । **५. लोट्** – हेठ्णातु, हेठ्णीतात् हेठ्णीताम् हेठ्णन्तु । हेठान हेठ्णीतात् हेठ्णीतम् हेठ्णीत । हेठ्णानि हेठ्णाव हेठ्णाम । **६. लङ्** – अहेठ्णात् अहेठ्णीताम् अहेठ्णन् । अहेठ्णाः अहेठ्णीतम् अहेठ्णीत । अहेठ्णाम् अहेठ्णीव अहेठ्णीम । **७. विधिलिङ्** – हेठ्णीयात् हेठ्णीयाताम् हेठ्णीयुः । हेठ्णीयाः हेठ्णीयातम् हेठ्णीयात । हेठ्णीयाम् हेठ्णीयाव हेठ्णीयाम । **८. आशीर्लिङ्** – हेठ्यात् हेठ्यास्ताम् हेठ्यासुः । हेठ्याः हेठ्यास्तम् हेठ्यास्त । हेठ्यासम् हेठ्यास्व हेठ्यास्म । **९. लुङ्** – अहेठीत् अहेठिष्टाम् अहेठिषुः । अहेठीः अहेठिष्टम् अहेठिष्ट । अहेठिषम् अहेठिष्व अहेठिष्म । **१०. लृङ्** – अहेठिष्यत् अहेठिष्यताम् अहेठिष्यन् । अहेठिष्यः अहेठिष्यतम् अहेठिष्यत । अहेठिष्यम् अहेठिष्याव अहेठिष्याम ।

णिचि – हेठयति-ते, **सनि** – जिहेठिषति, **यकि** – हेठ्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१५३३. ग्रह - उपादाने । सकर्म, सेट्, उभय । उपादानम् = स्वीकारः । 'ण्यन्तस्य ग्रहणे गृहेर्गृहयते, तत्रानदन्ताद् गृहेः । भूवादेः शपि गर्हते, श्नि तु पदे गृह्णात्यगृह्णीत च । गर्हेर्वा णिचि निन्दनार्थविषये गर्हेत् तथा, गर्हयेद् । भूवादेः शपि कुत्सनार्थविषये गर्हेर्भवेद् गर्हते' (श्लो. १९४) इति देवः ।

१. लट् - (i) गृह्णाति[1] गृह्णीतः गृह्णन्ति । गृह्णासि गृह्णीथः गृह्णीथ । गृह्णामि गृह्णीवः गृह्णीमः । (ii) गृह्णीते गृह्णाते गृह्णते । गृह्णीषे गृह्णाथे गृह्णीध्वे । गृह्णे गृह्णीवहे गृह्णीमहे । **२. लिट् -** (i) जग्राह जगृहतुः जगृहुः । जग्रहिथ जगृहथुः जगृह । जग्राह-जग्रह जगृहिव जगृहिम । (ii) जगृहे जगृहाते जगृहिरे । जगृहिषे जगृहाथे जगृहिध्वे-जगृहिड्ढ्वे । जगृहे जगृहिवहे जगृहिमहे । **३. लुट् -** (i) ग्रहीता[2] ग्रहीतारौ ग्रहीतारः । ग्रहीतासि ग्रहीतास्थः ग्रहीतास्थ । ग्रहीतास्मि ग्रहीतास्वः ग्रहीतास्मः । (ii) ग्रहीता ग्रहीतारौ ग्रहीतारः । ग्रहीतासे ग्रहीतासाथे ग्रहीताध्वे । ग्रहीताहे ग्रहीतास्वहे ग्रहीतास्महे । **४. लृट् -** (i) ग्रहीष्यति ग्रहीष्यतः ग्रहीष्यन्ति । ग्रहीष्यसि ग्रहीष्यथः ग्रहीष्यथ । ग्रहीष्यामि ग्रहीष्यावः ग्रहीष्यामः । (ii) ग्रहीष्यते ग्रहीष्येते ग्रहीष्यन्ते । ग्रहीष्यसे ग्रहीष्येथे ग्रहीष्यध्वे । ग्रहीष्ये ग्रहीष्यावहे ग्रहीष्यामहे । **५. लोट् -** (i) गृह्णातु गृह्णीतात् गृह्णीताम् गृह्णन्तु । गृहाण, गृह्णीतात् गृह्णीतम् गृह्णीत । गृह्णानि गृह्णाव गृह्णाम । (ii) गृह्णीताम् गृह्णाताम् गृह्णताम् । गृह्णीष्व गृह्णाथाम् गृह्णीध्वम् । गृह्णै गृह्णावहै गृह्णामहै । **६. लङ् -** (i) अगृह्णात् अगृह्णीताम् अगृह्णन् । अगृह्णाः अगृह्णीतम् अगृह्णीत । अगृह्णाम् अगृह्णीव अगृह्णीम । (ii) अगृह्णीत अगृह्णाताम् अगृह्णत । अगृह्णीथाः अगृह्णाथाम् अगृह्णीध्वम् । अगृह्णि अगृह्णीवहि अगृह्णीमहि । **७. विधिलिङ् -** (i) गृह्णीयात् गृह्णीयाताम् गृह्णीयुः । गृह्णीयाः गृह्णीयातम् गृह्णीयात । गृह्णीयाम् गृह्णीयाव गृह्णीयाम । (ii) गृह्णीत गृह्णीयाताम् गृह्णीरन् । गृह्णीथाः गृह्णीयाथाम् गृह्णीध्वम् । गृह्णीय गृह्णीवहि गृह्णीमहि । **८. आशीर्लिङ् -** (i) गृह्यात् गृह्यास्ताम् गृह्यासुः । गृह्याः गृह्यास्तम् गृह्यास्त । गृह्यासम् गृह्यास्व गृह्यास्म । (ii) ग्रहीषीष्ट ग्रहीषीयास्ताम् ग्रहीषीरन् । ग्रहीषीष्ठाः ग्रहीषीयास्थाम् ग्रहीषीढ्वम् । ग्रहीषीय ग्रहीषीवहि ग्रहीषीमहि । **९. लुङ् -** (i) अग्रहीत् अग्रहीष्टाम् अग्रहीषुः । अग्रहीः अग्रहीष्टम् अग्रहीष्ट । अग्रहीषम् अग्रहीष्व अग्रहीष्म । (ii) अग्रहीष्ट अग्रहीषाताम् अग्रहीषत । अग्रहीष्ठाः अग्रहीषाथाम् अग्रहीध्वम् । अग्रहीषि अग्रहीष्वहि अग्रहीष्महि । **१०. लृङ् -** (i) अग्रहीष्यत् अग्रहीष्यताम् अग्रहीष्यन् । अग्रहीष्यः अग्रहीष्यतम् अग्रहीष्यत । अग्रहीष्यम् अग्रहीष्याव अग्रहीष्याम । (ii) अग्रहीष्यत अग्रहीष्येताम् अग्रहीष्यन्त । अग्रहीष्यथाः अग्रहीष्येथाम् अग्रहीष्यध्वम् । अग्रहीष्ये अग्रहीष्यावहि अग्रहीष्यामहि ।

णिचि - ग्राहयति-ते, **सनि -** जिघृक्षति[3]-ते, **यकि -** गृह्यते ।

१. 'ग्रहिज्या....' इति सम्प्रसारणम् ।
२. 'ग्रहोऽलिटि दीर्घः' इति दीर्घः ।
३. 'सनि ग्रहगुहोश्च' इति इण्णिषेधः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अथ चुरादयः (१०)

१५३४. **चुर – स्तेये ।** सकर्म, सेट्, उभय । 'स्तेये चोरयतीति स्यात्, चुरेश्छेदे चुरेदिति' (श्लो. १५१) – देवः ।

१. लट् – (i) चोरयति चोरयतः चोरयन्ति । चोरयसि चोरयथः चोरयथ । चोरयामि चोरयावः चोरयामः । (ii) चोरयते चोरयेते चोरयन्ते । चोरयसे चोरयेथे चोरयध्वे । चोरये चोरयावहे चोरयामहे । **२. लिट्** – (i) चोरयाञ्चकार चोरयाञ्चक्रतुः चोरयाञ्चक्रुः । चोरयाञ्चकर्थ चोरयाञ्चक्रथुः चोरयाञ्चक्र । चोरयाञ्चकार/चोरयाञ्चकर चोरयाञ्चकृव चोरयाञ्चकृम । (ii) चोरयाञ्चक्रे चोरयाञ्चक्राते चोरयाञ्चक्रिरे । चोरयाञ्चकृषे चोरयाञ्चक्राथे चोरयाञ्चकृढ्वे । चोरयाञ्चक्रे चोरयाञ्चकृवहे चोरयाञ्चकृमहे । (iii) चोरयाम्बभूव चोरयाम्बभूवतुः चोरयाम्बभूवुः । चोरयाम्बभूविथ चोरयाम्बभूवथुः चोरयाम्बभूव । चोरयाम्बभूव चोरयाम्बभूविव चोरयाम्बभूविम । (iv) चोरयामास चोरयामासतुः चोरयामासुः । चोरयामासिथ चोरयामासथुः चोरयामास । चोरयामास चोरयामासिव चोरयामासिम । **३. लुट्** – (i) चोरयिता चोरयितारौ चोरयितारः । चोरयितासि चोरयितास्थः चोरयितास्थ । चोरयितास्मि चोरयितास्वः चोरयितास्मः । (ii) चोरयिता चोरयितारौ चोरयितारः । चोरयितासे चोरयितासाथे चोरयिताध्वे । चोरयिताहे चोरयितास्वहे चोरयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चोरयिष्यति चोरयिष्यतः चोरयिष्यन्ति । चोरयिष्यसि चोरयिष्यथः चोरयिष्यथ । चोरयिष्यामि चोरयिष्यावः चोरयिष्यामः । (ii) चोरयिष्यते चोरयिष्येते चोरयिष्यन्ते । चोरयिष्यसे चोरयिष्येथे चोरयिष्यध्वे । चोरयिष्ये चोरयिष्यावहे चोरयिष्यामहे । **५. लोट्** – चोरयतु, चोरयतात् चोरयताम् चोरयन्तु । चोरय, चोरयतात् चोरयतम् चोरयत । चोरयाणि चोरयाव चोरयाम । (ii) चोरयताम् चोरयेताम् चोरयन्ताम् । चोरयस्व चोरयेथाम् चोरयध्वम् । चोरयै चोरयावहै चोरयामहै । **६. लङ्** – (i) अचोरयत् अचोरयताम् अचोरयन् । अचोरयः अचोरयतम् अचोरयत । अचोरयम् अचोरयाव अचोरयाम । (ii) अचोरयत अचोरयेताम् अचोरयन्त । अचोरयथाः अचोरयेथाम् अचोरयध्वम् । अचोरये अचोरयावहि अचोरयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चोरयेत् चोरयेताम् चोरयेयुः । चोरयेः चोरयेतम् चोरयेत । चोरयेयम् चोरयेव चोरयेम । (ii) चोरयेत चोरयेयाताम् चोरयेरन् । चोरयेथाः चोरयेयाथाम् चोरयेध्वम् । चोरयेय चोरयेवहि चोरयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चोर्यात् चोर्यास्ताम् चोर्यासुः । चोर्याः चोर्यास्तम् चोर्यास्त । चोर्यासम् चोर्यास्व चोर्यास्म । (ii) चोरयिषीष्ट चोरयिषीयास्ताम् चोरयिषीरन् । चोरयिषीष्ठाः चोरयिषीयास्थाम् चोरयिषीध्वम्/ढ्वम् । चोरयिषीय चोरयिषीवहि चोरयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचूचुरत् अचूचुरताम् अचूचुरन् । अचूचुरः अचूचुरतम् अचूचुरत । अचूचुरम् अचूचुराव अचूचुराम । (ii) अचूचुरत अचूचुरेताम् अचूचुरन्त । अचूचुरथाः अचूचुरेथाम् अचूचुरध्वम् । अचूचुरे अचूचुरावहि अचूचुरामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचोरयिष्यत् अचोरयिष्यताम् अचोरयिष्यन् । अचोरयिष्यः अचोरयिष्यतम् अचोरयिष्यत । अचोरयिष्यम् अचोरयिष्याव अचोरयिष्याम । (ii) अचोरयिष्यत अचोरयिष्येताम् अचोरयिष्यन्त । अचोरयिष्यथाः अचोरयिष्येथाम् अचोरयिष्यध्वम् । अचोरयिष्ये अचोरयिष्यावहि अचोरयिष्यामहि ।

णिचि – चोरयति-ते, **सनि** – चुचोरयिषति-ते, **यकि** – चोर्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१५३५. **चिति – स्मृत्याम्** । सकर्म, सेट्, उभय । 'चिन्तयेत् । स्मृत्याम्, चेतति संज्ञाने, तत्र चेतयते णिचि' (श्लो. ९४) इति देवः ।

१. लट् – (i) चिन्तयति चिन्तयतः चिन्तयन्ति । चिन्तयसि चिन्तयथः चिन्तयथ । चिन्तयामि चिन्तयावः चिन्तयामः । (ii) चिन्तति[१] चिन्ततः चिन्तन्ति । चिन्तसि चिन्तथः चिन्तथ । चिन्तामि चिन्तावः चिन्तामः । (iii) चिन्तयते चिन्तयेते चिन्तयन्ते । चिन्तयसे चिन्तयेथे चिन्तयध्वे । चिन्तये चिन्तयावहे चिन्तयामहे । **२. लिट्** – (i) चिन्तयाञ्चकार चिन्तयाञ्चक्रतुः चिन्तयाञ्चक्रुः । चिन्तयाञ्चकर्थ चिन्तयाञ्चक्रथुः चिन्तयाञ्चक्र । चिन्तयाञ्चकार, चिन्तयाञ्चकर चिन्तयाञ्चकृव चिन्तयाञ्चकृम । (ii) चिन्तयाञ्चक्रे चिन्तयाञ्चक्राते चिन्तयाञ्चक्रिरे । चिन्तयाञ्चकृषे चिन्तयाञ्चक्राथे चिन्तयाञ्चकृढ्वे । चिन्तयाञ्चक्रे चिन्तयाञ्चकृवहे चिन्तयाञ्चकृमहे । (iii) चिन्तयाम्बभूव चिन्तयाम्बभूवतुः चिन्तयाम्बभूवुः । चिन्तयाम्बभूविथ चिन्तयाम्बभूवथुः चिन्तयाम्बभूव । चिन्तयाम्बभूव चिन्तयाम्बभूविव चिन्तयाम्बभूविम । (iv) चिन्तयामास चिन्तयामासतुः चिन्तयामासुः । चिन्तयामासिथ चिन्तयामासथुः चिन्तयामास । चिन्तयामास चिन्तयामासिव चिन्तयामासिम । **३. लुट्** – (i) चिन्तयिता चिन्तयितारौ चिन्तयितारः । चिन्तयितासि चिन्तयितास्थः चिन्तयितास्थ । चिन्तयितास्मि चिन्तयितास्वः चिन्तयितास्मः । (ii) चिन्तिता चिन्तितारौ चिन्तितारः । चिन्तितासि चिन्तितास्थः चिन्तितास्थ । चिन्तितास्मि चिन्तितास्वः चिन्तितास्मः । (iii) चिन्तयिता चिन्तयितारौ चिन्तयितारः । चिन्तयितासे चिन्तयितासाथे चिन्तयिताध्वे । चिन्तयिताहे चिन्तयितास्वहे चिन्तयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चिन्तयिष्यति चिन्तयिष्यतः चिन्तयिष्यन्ति । चिन्तयिष्यसि चिन्तयिष्यथः चिन्तयिष्यथ । चिन्तयिष्यामि चिन्तयिष्यावः चिन्तयिष्यामः । (ii) चिन्तिष्यति चिन्तिष्यतः चिन्तिष्यन्ति । चिन्तिष्यसि चिन्तिष्यथः चिन्तिष्यथ । चिन्तिष्यामि चिन्तिष्यावः चिन्तिष्यामः । (iii) चिन्तयिष्यते चिन्तयिष्येते चिन्तयिष्यन्ते । चिन्तयिष्यसे चिन्तयिष्येथे चिन्तयिष्यध्वे । चिन्तयिष्ये चिन्तयिष्यावहे चिन्तयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चिन्तयतु, चिन्तयतात् चिन्तयताम् चिन्तयन्तु । चिन्तय, चिन्तयतात् चिन्तयतम् चिन्तयत । चिन्तयानि चिन्तयाव चिन्तयाम । (ii) चिन्ततु, चिन्ततात् चिन्तताम् चिन्तन्तु । चिन्त, चिन्ततात् चिन्ततम् चिन्तत । चिन्तानि चिन्ताव चिन्ताम । (iii) चिन्तयताम् चिन्तयेताम् चिन्तयन्ताम् । चिन्तयस्व चिन्तयेथाम् चिन्तयध्वम् । चिन्तयै चिन्तयावहै चिन्तयामहै । **६. लङ्** – (i) अचिन्तयत् अचिन्तयताम् अचिन्तयन् । अचिन्तयः अचिन्तयतम् अचिन्तयत । अचिन्तयम् अचिन्तयाव अचिन्तयाम । (ii) अचिन्तत् अचिन्तताम् अचिन्तन् । अचिन्तः अचिन्ततम् अचिन्तत । अचिन्तम् अचिन्ताव अचिन्ताम । (iii) अचिन्तयत अचिन्तयेताम् अचिन्तयन्त । अचिन्तयथाः अचिन्तयेथाम् अचिन्तयध्वम् । अचिन्तये अचिन्तयावहि अचिन्तयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चिन्तयेत् चिन्तयेताम् चिन्तयेयुः । चिन्तयेः चिन्तयेतम् चिन्तयेत । चिन्तयेयम् चिन्तयेव चिन्तयेम । (ii) चिन्तेत् चिन्तेताम् चिन्तेयुः । चिन्तेः चिन्तेतम् चिन्तेत । चिन्तेयम् चिन्तेव चिन्तेम । (iii) चिन्तयेत चिन्तयेयाताम् चिन्तयेरन् । चिन्तयेथाः चिन्तयेयाथाम् चिन्तयेध्वम् । चिन्तयेय चिन्तयेवहि चिन्तयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चिन्त्यात् चिन्त्यास्ताम् चिन्त्यासुः । चिन्त्याः चिन्त्यास्तम् चिन्त्यास्त । चिन्त्यासम् चिन्त्यास्व चिन्त्यास्म । (ii) चिन्तयिषीष्ट चिन्तयिषीयास्ताम् चिन्तयिषीरन् । चिन्तयिषीष्ठाः चिन्तयिषीयास्थाम् चिन्तयिषीध्वम्/ढ्वम् । चिन्तयिषीय चिन्तयिषीवहि चिन्तयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचिचिन्तत् अचिचिन्तताम् अचिचिन्तन् । अचिचिन्तः अचिचिन्ततम् अचिचिन्तत । अचिचिन्तम् अचिचिन्ताव अचिचिन्ताम । (ii) अचिन्तीत् अचिन्तिष्टाम् अचिन्तिषुः । अचिन्तीः अचिन्तिष्टम् अचिन्तिष्ट । अचिन्तिषम् अचिन्तिष्व अचिन्तिष्म । (iii) अचिचिन्तत अचिचिन्तेताम् अचिचिन्तन्त । अचिचिन्तथाः अचिचिन्तेथाम् अचिचिन्तध्वम् । अचिचिन्ते अचिचिन्तावहि अचिचिन्तामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०. लृङ् – (i) अचिन्तयिष्यत् अचिन्तयिष्यताम् अचिन्तयिष्यन् । अचिन्तयिष्यः अचिन्तयिष्यतम् अचिन्तयिष्यत । अचिन्तयिष्यम् अचिन्तयिष्याव अचिन्तयिष्याम । (ii) अचिन्तिष्यत् अचिन्तिष्यताम् अचिन्तिष्यन् । अचिन्तिष्यः अचिन्तिष्यतम् अचिन्तिष्यत । अचिन्तिष्यम् अचिन्तिष्याव अचिन्तिष्याम । (iii) अचिन्तयिष्यत अचिन्तयिष्येताम् अचिन्तयिष्यन्त । अचिन्तयिष्यथाः अचिन्तयिष्येथाम् अचिन्तयिष्यध्वम् । अचिन्तयिष्ये अचिन्तयिष्यावहि अचिन्तयिष्यामहि ।

णिचि – चिन्तयति-ते, **सनि** – चिचिन्तयिषति-ते, **यकि** – चिन्त्यते ।

१. 'चिन्त इति पठितव्ये इदित्करणं णिचः पाक्षिकत्वे लिङ्गम्' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

२. णिजभावे औत्सर्गिकः शप् । कर्तृगामिन्यपि क्रियाफले 'शेषात् कर्तरि...' इति परस्मैपदिता एव ।

१५३६. यत्रि – सङ्कोचे । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) यन्त्रयति यन्त्रयतः यन्त्रयन्ति । यन्त्रयसि यन्त्रयथः यन्त्रयथ । यन्त्रयामि यन्त्रयावः यन्त्रयामः । (ii) यन्त्रति[१] यन्त्रतः यन्त्रन्ति । यन्त्रसि यन्त्रथः यन्त्रथ । यन्त्रामि यन्त्रावः यन्त्रामः । (iii) यन्त्रयते यन्त्रयेते यन्त्रयन्ते । यन्त्रयसे यन्त्रयेथे यन्त्रयध्वे । यन्त्रये यन्त्रयावहे यन्त्रयामहे । **२. लिट्** – (i) यन्त्रयाञ्चकार यन्त्रयाञ्चक्रतुः यन्त्रयाञ्चक्रुः । यन्त्रयाञ्चकर्थ यन्त्रयाञ्चक्रथुः यन्त्रयाञ्चक्र । यन्त्रयाञ्चकार, यन्त्रयाञ्चकर यन्त्रयाञ्चकृव यन्त्रयाञ्चकृम । (ii) यन्त्रयाञ्चक्रे यन्त्रयाञ्चक्राते यन्त्रयाञ्चक्रिरे । यन्त्रयाञ्चकृषे यन्त्रयाञ्चक्राथे यन्त्रयाञ्चकृढ्वे । यन्त्रयाञ्चक्रे यन्त्रयाञ्चकृवहे यन्त्रयाञ्चकृमहे । (iii) यन्त्रयाम्बभूव यन्त्रयाम्बभूवतुः यन्त्रयाम्बभूवुः । यन्त्रयाम्बभूविथ यन्त्रयाम्बभूवथुः यन्त्रयाम्बभूव । यन्त्रयाम्बभूव यन्त्रयाम्बभूविव यन्त्रयाम्बभूविम । (iv) यन्त्रयामास यन्त्रयामासतुः यन्त्रयामासुः । यन्त्रयामासिथ यन्त्रयामासथुः यन्त्रयामास । यन्त्रयामास यन्त्रयामासिव यन्त्रयामासिम । **३. लुट्** – (i) यन्त्रयिता यन्त्रयितारौ यन्त्रयितारः । यन्त्रयितासि यन्त्रयितास्थः यन्त्रयितास्थ । यन्त्रयितास्मि यन्त्रयितास्वः यन्त्रयितास्मः । (ii) यन्त्रिता यन्त्रितारौ यन्त्रितारः । यन्त्रितासि यन्त्रितास्थः यन्त्रितास्थ । यन्त्रितास्मि यन्त्रितास्वः यन्त्रितास्मः । (iii) यन्त्रयिता यन्त्रयितारौ यन्त्रयितारः । यन्त्रयितासे यन्त्रयितासाथे यन्त्रयिताध्वे । यन्त्रयिताहे यन्त्रयितास्वहे यन्त्रयितास्महे । **४. लृट्** – (i) यन्त्रयिष्यति यन्त्रयिष्यतः यन्त्रयिष्यन्ति । यन्त्रयिष्यसि यन्त्रयिष्यथः यन्त्रयिष्यथ । यन्त्रयिष्यामि यन्त्रयिष्यावः यन्त्रयिष्यामः । (ii) यन्त्रिष्यति यन्त्रिष्यतः यन्त्रिष्यन्ति । यन्त्रिष्यसि यन्त्रिष्यथः यन्त्रिष्यथ । यन्त्रिष्यामि यन्त्रिष्यावः यन्त्रिष्यामः । (iii) यन्त्रयिष्यते यन्त्रयिष्येते यन्त्रयिष्यन्ते । यन्त्रयिष्यसे यन्त्रयिष्येथे यन्त्रयिष्यध्वे । यन्त्रयिष्ये यन्त्रयिष्यावहे यन्त्रयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) यन्त्रयतु, यन्त्रयतात् यन्त्रयताम् यन्त्रयन्तु । यन्त्रय, यन्त्रयतात् यन्त्रयतम् यन्त्रयत । यन्त्रयाणि यन्त्रयाव यन्त्रयाम । (ii) यन्त्रतु, यन्त्रतात् यन्त्रताम् यन्त्रन्तु । यन्त्र, यन्त्रतात् यन्त्रतम् यन्त्रत । यन्त्राणि यन्त्राव यन्त्राम । (iii) यन्त्रयताम् यन्त्रयेताम् यन्त्रयन्ताम् । यन्त्रयस्व यन्त्रयेथाम् यन्त्रयध्वम् । यन्त्रयै यन्त्रयावहै यन्त्रयामहै । **६. लङ्** – (i) अयन्त्रयत् अयन्त्रयताम् अयन्त्रयन् । अयन्त्रयः अयन्त्रयतम् अयन्त्रयत । अयन्त्रयम् अयन्त्रयाव अयन्त्रयाम । (ii) अयन्त्रत् अयन्त्रताम् अयन्त्रन् । अयन्त्रः अयन्त्रतम् अयन्त्रत । अयन्त्रम् अयन्त्राव अयन्त्राम । (iii) अयन्त्रयत अयन्त्रयेताम् अयन्त्रयन्त । अयन्त्रयथाः अयन्त्रयेथाम् अयन्त्रयध्वम् । अयन्त्रये अयन्त्रयावहि अयन्त्रयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) यन्त्रयेत् यन्त्रयेताम् यन्त्रयेयुः । यन्त्रयेः यन्त्रयेतम् यन्त्रयेत । यन्त्रयेयम् यन्त्रयेव यन्त्रयेम । (ii) यन्त्रेत् यन्त्रेताम् यन्त्रेयुः । यन्त्रेः यन्त्रेतम् यन्त्रेत । यन्त्रेयम् यन्त्रेव यन्त्रेम । (iii) यन्त्रयेत यन्त्रयेयाताम् यन्त्रयेरन् । यन्त्रयेथाः यन्त्रयेयाथाम् यन्त्रयेध्वम् । यन्त्रयेय यन्त्रयेवहि यन्त्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) यन्त्र्यात् यन्त्र्यास्ताम् यन्त्र्यासुः । यन्त्र्याः यन्त्र्यास्तम् यन्त्र्यास्त । यन्त्र्यासम् यन्त्र्यास्व यन्त्र्यास्म । (ii) यन्त्रयिषीष्ट यन्त्रयिषीयास्ताम् यन्त्रयिषीरन् । यन्त्रयिषीष्ठाः यन्त्रयिषीयास्थाम् यन्त्रयिषीध्वम्/ढ्वम् । यन्त्रयिषीय यन्त्रयिषीवहि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

यन्त्रयिषीमहि । ९. लुङ् – (i) अययन्त्रत् अययन्त्रताम् अययन्त्रन् । अययन्त्रः अययन्त्रतम् अययन्त्रत । अययन्त्रम् अययन्त्राव अययन्त्राम । (ii) अयन्त्रीत् अयन्त्रिष्टाम् अयन्त्रिषुः । अयन्त्रीः अयन्त्रिष्टम् अयन्त्रिष्ट । अयन्त्रिषम् अयन्त्रिष्व अयन्त्रिष्म । (iii) अययन्त्रत अययन्त्रेताम् अययन्त्रन्त । अययन्त्रथाः अययन्त्रेथाम् अययन्त्रध्वम् । अययन्त्रे अययन्त्रावहि अययन्त्रामहि । १०. लृङ् – (i) अयन्त्रयिष्यत् अयन्त्रयिष्यताम् अयन्त्रयिष्यन् । अयन्त्रयिष्यः अयन्त्रयिष्यतम् अयन्त्रयिष्यत । अयन्त्रयिष्यम् अयन्त्रयिष्याव अयन्त्रयिष्याम । (ii) अयन्त्रिष्यत् अयन्त्रिष्यताम् अयन्त्रिष्यन् । अयन्त्रिष्यः अयन्त्रिष्यतम् अयन्त्रिष्यत । अयन्त्रिष्यम् अयन्त्रिष्याव अयन्त्रिष्याम । (iii) अयन्त्रयिष्यत अयन्त्रयिष्येताम् अयन्त्रयिष्यन्त । अयन्त्रयिष्यथाः अयन्त्रयिष्येथाम् अयन्त्रयिष्यध्वम् । अयन्त्रयिष्ये अयन्त्रयिष्यावहि अयन्त्रयिष्यामहि ।

णिचि – यन्त्रयति-ते, **सनि** – यियन्त्रयिषति-ते, **यकि** – यन्त्र्यते ।

१. 'इदित्करणसामर्थ्यात् णिजभावः अपि । तदा 'यन्त्रति' इत्यादीन्यपि रूपाणि । यत्तु इदित्करणात् यन्त्रति इति माधवेन उक्तं तत् चिन्त्यम्' इति कौमुदी । ''केचित्सर्वचुरादीनामनित्यण्यन्ततां जगुः । येषां विकल्पचिह्नं स्यात् तेषामेवेति माधवः'' इति धातुकाव्यव्याख्याने । णिजभावे औत्सर्गिकः शप् । कर्तृगामिन्यपि क्रियाफले 'शेषात्कर्तरि..' इति परस्मैपदिता एव । एवं सर्वत्र ज्ञेयम् ।

१५३७. स्फुडि – परिहासे । सकर्म, सेट्, उभय । 'स्फुटि' इति पाठान्तरम् ।

१. लट् – (i) स्फुण्डयति स्फुण्डयतः स्फुण्डयन्ति । स्फुण्डयसि स्फुण्डयथः स्फुण्डयथ । स्फुण्डयामि स्फुण्डयावः स्फुण्डयामः । (ii) स्फुण्डति[1] स्फुण्डतः स्फुण्डन्ति । स्फुण्डसि स्फुण्डथः स्फुण्डथ । स्फुण्डामि स्फुण्डावः स्फुण्डामः । (iii) स्फुण्डयते स्फुण्डयेते स्फुण्डयन्ते । स्फुण्डयसे स्फुण्डयेथे स्फुण्डयध्वे । स्फुण्डये स्फुण्डयावहे स्फुण्डयामहे । **२. लिट्** – (i) स्फुण्डयाञ्चकार स्फुण्डयाञ्चक्रतुः स्फुण्डयाञ्चक्रुः । स्फुण्डयाञ्चकर्थ स्फुण्डयाञ्चक्रथुः स्फुण्डयाञ्चक्र । स्फुण्डयाञ्चकार, स्फुण्डयाञ्चकर स्फुण्डयाञ्चकृव स्फुण्डयाञ्चकृम । (ii) स्फुण्डयाञ्चक्रे स्फुण्डयाञ्चक्राते स्फुण्डयाञ्चक्रिरे । स्फुण्डयाञ्चकृषे स्फुण्डयाञ्चक्राथे स्फुण्डयाञ्चकृढ्वे । स्फुण्डयाञ्चक्रे स्फुण्डयाञ्चकृवहे स्फुण्डयाञ्चकृमहे । (iii) स्फुण्डयाम्बभूव स्फुण्डयाम्बभूवतुः स्फुण्डयाम्बभूवुः । स्फुण्डयाम्बभूविथ स्फुण्डयाम्बभूवथुः स्फुण्डयाम्बभूव । स्फुण्डयाम्बभूव स्फुण्डयाम्बभूविव स्फुण्डयाम्बभूविम । (iv) स्फुण्डयामास स्फुण्डयामासतुः स्फुण्डयामासुः । स्फुण्डयामासिथ स्फुण्डयामासथुः स्फुण्डयामास । स्फुण्डयामास स्फुण्डयामासिव स्फुण्डयामासिम । **३. लुट्** – (i) स्फुण्डयिता स्फुण्डयितारौ स्फुण्डयितारः । स्फुण्डयितासि स्फुण्डयितास्थः स्फुण्डयितास्थ । स्फुण्डयितास्मि स्फुण्डयितास्वः स्फुण्डयितास्मः । (ii) स्फुण्डिता स्फुण्डितारौ स्फुण्डितारः । स्फुण्डितासि स्फुण्डितास्थः स्फुण्डितास्थ । स्फुण्डितास्मि स्फुण्डितास्वः स्फुण्डितास्मः । (iii) स्फुण्डयिता स्फुण्डयितारौ स्फुण्डयितारः । स्फुण्डयितासे स्फुण्डयितासाथे स्फुण्डयिताध्वे । स्फुण्डयिताहे स्फुण्डयितास्वहे स्फुण्डयितास्महे । **४. लृट्** – (i) स्फुण्डयिष्यति स्फुण्डयिष्यतः स्फुण्डयिष्यन्ति । स्फुण्डयिष्यसि स्फुण्डयिष्यथः स्फुण्डयिष्यथ । स्फुण्डयिष्यामि स्फुण्डयिष्यावः स्फुण्डयिष्यामः । (ii) स्फुण्डिष्यति स्फुण्डिष्यतः स्फुण्डिष्यन्ति । स्फुण्डिष्यसि स्फुण्डिष्यथः स्फुण्डिष्यथ । स्फुण्डिष्यामि स्फुण्डिष्यावः स्फुण्डिष्यामः । (iii) स्फुण्डयिष्यते स्फुण्डयिष्येते स्फुण्डयिष्यन्ते । स्फुण्डयिष्यसे स्फुण्डयिष्येथे स्फुण्डयिष्यध्वे । स्फुण्डयिष्ये स्फुण्डयिष्यावहे स्फुण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) स्फुण्डयतु, स्फुण्डयतात् स्फुण्डयताम् स्फुण्डयन्तु । स्फुण्डय, स्फुण्डयतात् स्फुण्डयतम् स्फुण्डयत । स्फुण्डयानि स्फुण्डयाव स्फुण्डयाम । (ii) स्फुण्डतु, स्फुण्डतात् स्फुण्डताम् स्फुण्डन्तु । स्फुण्ड, स्फुण्डतात् स्फुण्डतम् स्फुण्डत । स्फुण्डानि स्फुण्डाव स्फुण्डाम । (iii) स्फुण्डयताम् स्फुण्डयेताम् स्फुण्डयन्ताम् । स्फुण्डयस्व स्फुण्डयेथाम् स्फुण्डयध्वम् । स्फुण्डयै स्फुण्डयावहै स्फुण्डयामहै । **६. लङ्** – (i) अस्फुण्डयत् अस्फुण्डयताम् अस्फुण्डयन् । अस्फुण्डयः अस्फुण्डयतम् अस्फुण्डयत । अस्फुण्डयम् अस्फुण्डयाव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अस्फुण्डयाम । (ii) अस्फुण्डत् अस्फुण्डताम् अस्फुण्डन् । अस्फुण्डः अस्फुण्डतम् अस्फुण्डत । अस्फुण्डम् अस्फुण्डाव अस्फुण्डाम । (iii) अस्फुण्डयत अस्फुण्डयेताम् अस्फुण्डयन्त । अस्फुण्डयथाः अस्फुण्डयेथाम् अस्फुण्डयध्वम् । अस्फुण्डये अस्फुण्डयावहि अस्फुण्डयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) स्फुण्डयेत् स्फुण्डयेताम् स्फुण्डयेयुः । स्फुण्डयेः स्फुण्डयेतम् स्फुण्डयेत । स्फुण्डयेयम् स्फुण्डयेव स्फुण्डयेम । (ii) स्फुण्डेत् स्फुण्डेताम् स्फुण्डेयुः । स्फुण्डेः स्फुण्डेतम् स्फुण्डेत । स्फुण्डेयम् स्फुण्डेव स्फुण्डेम । (iii) स्फुण्डयेत स्फुण्डयेयाताम् स्फुण्डयेरन् । स्फुण्डयेथाः स्फुण्डयेयाथाम् स्फुण्डयेध्वम् । स्फुण्डयेय स्फुण्डयेवहि स्फुण्डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) स्फुण्ड्यात् स्फुण्ड्यास्ताम् स्फुण्ड्यासुः । स्फुण्ड्याः स्फुण्ड्यास्तम् स्फुण्ड्यास्त । स्फुण्ड्यासम् स्फुण्ड्यास्व स्फुण्ड्यास्म । (ii) स्फुण्डयिषीष्ट स्फुण्डयिषीयास्ताम् स्फुण्डयिषीरन् । स्फुण्डयिषीष्ठाः स्फुण्डयिषीयास्थाम् स्फुण्डयिषीध्वम् । स्फुण्डयिषीय स्फुण्डयिषीवहि स्फुण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अपुस्फुण्डत् अपुस्फुण्डताम् अपुस्फुण्डन् । अपुस्फुण्डः अपुस्फुण्डतम् अपुस्फुण्डत । अपुस्फुण्डम् अपुस्फुण्डाव अपुस्फुण्डाम । (ii) अस्फुण्डीत् अस्फुण्डिष्टाम् अस्फुण्डिषुः । अस्फुण्डीः अस्फुण्डिष्टम् अस्फुण्डिष्ट । अस्फुण्डिषम् अस्फुण्डिष्व अस्फुण्डिष्म । (iii) अपुस्फुण्डत अपुस्फुण्डेताम् अपुस्फुण्डन्त । अपुस्फुण्डथाः अपुस्फुण्डेथाम् अपुस्फुण्डध्वम् । अपुस्फुण्डे अपुस्फुण्डावहि अपुस्फुण्डामहि । **१०. लृङ्** - (i) अस्फुण्डयिष्यत् अस्फुण्डयिष्यताम् अस्फुण्डयिष्यन् । अस्फुण्डयिष्यः अस्फुण्डयिष्यतम् अस्फुण्डयिष्यत । अस्फुण्डयिष्यम् अस्फुण्डयिष्याव अस्फुण्डयिष्याम । (ii) अस्फुण्डिष्यत् अस्फुण्डिष्यताम् अस्फुण्डिष्यन् । अस्फुण्डिष्यः अस्फुण्डिष्यतम् अस्फुण्डिष्यत । अस्फुण्डिष्यम् अस्फुण्डिष्याव अस्फुण्डिष्याम । (iii) अस्फुण्डयिष्यत अस्फुण्डयिष्येताम् अस्फुण्डयिष्यन्त । अस्फुण्डयिष्यथाः अस्फुण्डयिष्येथाम् अस्फुण्डयिष्यध्वम् । अस्फुण्डयिष्ये अस्फुण्डयिष्यावहि अस्फुण्डयिष्यामहि ।

णिचि - स्फुण्डयति-ते, **सनि** - पिस्फुण्डयिषति-ते, **यङि** - स्फुण्ड्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् । अतः 'स्फुण्डति' इत्यादीनि अपि रूपाणि । चुरादौ यत्र यत्र इदित्त्वं दृश्येत तत्र सर्वत्र णिच्सहितं णिज्रहितं चेति रूपद्वयं ज्ञेयम् ।

१५३८. लक्ष - दर्शनाङ्कनयोः । सकर्म, सेट्, उभय । 'अङ्कनम् = चिह्नम्' इति क्षीरस्वामी । 'आलोचनार्थाण्णिचि लक्षयेत, स्याल्लक्षयेल्लक्षयतेऽङ्कनार्थात्' (श्लो. १८२) इति देवः ।

१. लट् - (i) लक्षयति[1] लक्षयतः लक्षयन्ति । लक्षयसि लक्षयथः लक्षयथ । लक्षयामि लक्षयावः लक्षयामः । (ii) लक्षयते लक्षयेते लक्षयन्ते । लक्षयसे लक्षयेथे लक्षयध्वे । लक्षये लक्षयावहे लक्षयामहे ।

२. लिट् - (i) लक्षयाञ्चकार लक्षयाञ्चक्रतुः लक्षयाञ्चक्रुः । लक्षयाञ्चकर्थ लक्षयाञ्चक्रथुः लक्षयाञ्चक्र । लक्षयाञ्चकार, लक्षयाञ्चकर लक्षयाञ्चकृव लक्षयाञ्चकृम । (ii) लक्षयाञ्चक्रे लक्षयाञ्चक्राते लक्षयाञ्चक्रिरे । लक्षयाञ्चकृषे लक्षयाञ्चक्राथे लक्षयाञ्चकृढ्वे । लक्षयाञ्चक्रे लक्षयाञ्चकृवहे लक्षयाञ्चकृमहे । (iii) लक्षयाम्बभूव लक्षयाम्बभूवतुः लक्षयाम्बभूवुः । लक्षयाम्बभूविथ लक्षयाम्बभूवथुः लक्षयाम्बभूव । लक्षयाम्बभूव लक्षयाम्बभूविव लक्षयाम्बभूविम । (iv) लक्षयामास लक्षयामासतुः लक्षयामासुः । लक्षयामासिथ लक्षयामासथुः लक्षयामास । लक्षयामास लक्षयामासिव लक्षयामासिम । **३. लुट्** - (i) लक्षयिता लक्षयितारौ लक्षयितारः । लक्षयितासि लक्षयितास्थः लक्षयितास्थ । लक्षयितास्मि लक्षयितास्वः लक्षयितास्मः । (ii) लक्षयिता लक्षयितारौ लक्षयितारः । लक्षयितासे लक्षयितासाथे लक्षयिताध्वे । लक्षयिताहे लक्षयितास्वहे लक्षयितास्महे । **४. लृट्** - (i) लक्षयिष्यति लक्षयिष्यतः लक्षयिष्यन्ति ।

१. इतः अग्रे एकैकस्मिन् अपि लकारे प्रथमरूपमात्रं पूर्णरूपेण दीयते । अन्येषां रूपाणाम् अन्तिमभागमात्रं दीयते । पूर्णरूपेण दत्तं प्रथमरूपं दृष्ट्वा तस्य लकारस्य अन्यानि रूपाणि स्वयम् ऊह्यानि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लक्षयिष्यसि लक्षयिष्यथः लक्षयिष्यथ । लक्षयिष्यामि लक्षयिष्यावः लक्षयिष्यामः । (ii) लक्षयिष्यते लक्षयिष्येते लक्षयिष्यन्ते । लक्षयिष्यसे लक्षयिष्येथे लक्षयिष्यध्वे । लक्षयिष्ये लक्षयिष्यावहे लक्षयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लक्षयतु, लक्षयतात् लक्षयताम् लक्षयन्तु । लक्षय, लक्षयतात् लक्षयतम् लक्षयत । लक्षयाणि लक्षयाव लक्षयाम । (ii) लक्षयताम् लक्षयेताम् लक्षयन्ताम् । लक्षयस्व लक्षयेथाम् लक्षयध्वम् । लक्षयै लक्षयावहै लक्षयामहै । **६. लङ्** – (i) अलक्षयत् अलक्षयताम् अलक्षयन् । अलक्षयः अलक्षयतम् अलक्षयत । अलक्षयम् अलक्षयाव अलक्षयाम । (ii) अलक्षयत अलक्षयेताम् अलक्षयन्त । अलक्षयथाः अलक्षयेथाम् अलक्षयध्वम् । अलक्षये अलक्षयावहि अलक्षयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लक्षयेत् लक्षयेताम् लक्षयेयुः । लक्षयेः लक्षयेतम् लक्षयेत । लक्षयेयम् लक्षयेव लक्षयेम । (ii) लक्षयेत लक्षयेताम् लक्षयेरन् । लक्षयेथाः लक्षयेथाम् लक्षयेध्वम् । लक्षयेय लक्षयेवहि लक्षयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लक्ष्यात् लक्ष्यास्ताम् लक्ष्यासुः । लक्ष्याः लक्ष्यास्तम् लक्ष्यास्त । लक्ष्यासम् लक्ष्यास्व लक्ष्यास्म । (ii) लक्षयिषीष्ट लक्षयिषीयास्ताम् लक्षयिषीरन् । लक्षयिषीष्ठाः लक्षयिषीयास्थाम् लक्षयिषीध्वम् । लक्षयिषीय लक्षयिषीवहि लक्षयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अललक्षत् अललक्षताम् अललक्षन् । अललक्षः अललक्षतम् अललक्षत । अललक्षम् अललक्षाव अललक्षाम । (ii) अललक्षत अललक्षेताम् अललक्षन्त । अललक्षथाः अललक्षेथाम् अललक्षध्वम् । अललक्षे अललक्षावहि अललक्षामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलक्षयिष्यत् – अलक्षयिष्यताम् अलक्षयिष्यन् । अलक्षयिष्यः अलक्षयिष्यतम् अलक्षयिष्यत । अलक्षयिष्यम् अलक्षयिष्याव अलक्षयिष्याम । (ii) अलक्षयिष्यत अलक्षयिष्येताम् अलक्षयिष्यन्त । अलक्षयिष्यथाः अलक्षयिष्येथाम् अलक्षयिष्यध्वम् । अलक्षयियिष्ये अलक्षयिष्यावहि अलक्षयिष्यामहि ।

णिचि – लक्षयति-ते, **सनि** – लिलक्षयिषति-ते, **यकि** – लक्ष्यते ।

१५३९. कुद्रि – अनृतभाषणे । सकर्म, सेट्, उभय । अत्र स्वामी – 'ऋदिदित्येके' इति ।

१. लट् – (i) कुन्द्रयति कुन्द्रयतः कुन्द्रयन्ति । कुन्द्रयसि कुन्द्रयथः कुन्द्रयथ । कुन्द्रयामि कुन्द्रयावः कुन्द्रयामः । (ii) कुन्द्रति[1] कुन्द्रतः कुन्द्रन्ति । कुन्द्रसि कुन्द्रथः कुन्द्रथ । कुन्द्रामि कुन्द्रावः कुन्द्रामः । (iii) कुन्द्रयते कुन्द्रयेते कुन्द्रयन्ते । कुन्द्रयसे कुन्द्रयेथे कुन्द्रयध्वे । कुन्द्रये कुन्द्रयावहे कुन्द्रयामहे । **२. लिट्** – (i) कुन्द्रयाञ्चकार कुन्द्रयाञ्चक्रतुः कुन्द्रयाञ्चक्रुः । कुन्द्रयाञ्चकर्थ कुन्द्रयाञ्चक्रथुः कुन्द्रयाञ्चक्र । कुन्द्रयाञ्चकार, कुन्द्रयाञ्चकर कुन्द्रयाञ्चकृव कुन्द्रयाञ्चकृम । (ii) कुन्द्रयाञ्चक्रे कुन्द्रयाञ्चक्राते कुन्द्रयाञ्चक्रिरे । कुन्द्रयाञ्चकृषे कुन्द्रयाञ्चक्राथे कुन्द्रयाञ्चकृढ्वे । कुन्द्रयाञ्चक्रे कुन्द्रयाञ्चकृवहे कुन्द्रयाञ्चकृमहे । (iii) कुन्द्रयाम्बभूव कुन्द्रयाम्बभूवतुः कुन्द्रयाम्बभूवुः । कुन्द्रयाम्बभूविथ कुन्द्रयाम्बभूवथुः कुन्द्रयाम्बभूव । कुन्द्रयाम्बभूव कुन्द्रयाम्बभूविव कुन्द्रयाम्बभूविम । (iv) कुन्द्रयामास कुन्द्रयामासतुः कुन्द्रयामासुः । कुन्द्रयामासिथ कुन्द्रयामासथुः कुन्द्रयामास । कुन्द्रयामास कुन्द्रयामासिव कुन्द्रयामासिम । **३. लुट्** – (i) कुन्द्रयिता कुन्द्रयितारौ कुन्द्रयितारः । कुन्द्रयितासि कुन्द्रयितास्थः कुन्द्रयितास्थ । कुन्द्रयितास्मि कुन्द्रयितास्वः कुन्द्रयितास्मः । (ii) कुन्द्रिता कुन्द्रितारौ कुन्द्रितारः । कुन्द्रितासि कुन्द्रितास्थः कुन्द्रितास्थ । कुन्द्रितास्मि कुन्द्रितास्वः कुन्द्रितास्मः । (iii) कुन्द्रयिता कुन्द्रयितारौ कुन्द्रयितारः । कुन्द्रयितासे कुन्द्रयितासाथे कुन्द्रयिताध्वे । कुन्द्रयिताहे कुन्द्रयितास्वहे कुन्द्रयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कुन्द्रयिष्यति कुन्द्रयिष्यतः कुन्द्रयिष्यन्ति । कुन्द्रयिष्यसि कुन्द्रयिष्यथः कुन्द्रयिष्यथ । कुन्द्रयिष्यामि कुन्द्रयिष्यावः कुन्द्रयिष्यामः । (ii) कुन्द्रिष्यति कुन्द्रिष्यतः कुन्द्रिष्यन्ति । कुन्द्रिष्यसि कुन्द्रिष्यथः कुन्द्रिष्यथ । कुन्द्रिष्यामि कुन्द्रिष्यावः कुन्द्रिष्यामः । (iii) कुन्द्रयिष्यते कुन्द्रयिष्येते कुन्द्रयिष्यन्ते । कुन्द्रयिष्यसे कुन्द्रयिष्येथे कुन्द्रयिष्यध्वे । कुन्द्रयिष्ये कुन्द्रयिष्यावहे कुन्द्रयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कुन्द्रयतु, कुन्द्रयतात् कुन्द्रयताम् कुन्द्रयन्तु । कुन्द्रय, कुन्द्रयतात् कुन्द्रयतम् कुन्द्रयत । कुन्द्रयाणि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कुन्द्रयाव कुन्द्रयाम । (ii) कुन्द्रतु, कुन्द्रतात् कुन्द्रताम् कुन्द्रन्तु । कुन्द्र, कुन्द्रतात् कुन्द्रतम् कुन्द्रत । कुन्द्राणि कुन्द्राव कुन्द्राम । (iii) कुन्द्रयताम् कुन्द्रयेताम् कुन्द्रयन्ताम् । कुन्द्रयस्व कुन्द्रयेथाम् कुन्द्रयध्वम् । कुन्द्रयै कुन्द्रयावहै कुन्द्रयामहै । **६. लङ्** – (i) अकुन्द्रयत् अकुन्द्रयताम् अकुन्द्रयन् । अकुन्द्रयः अकुन्द्रयतम् अकुन्द्रयत । अकुन्द्रयम् अकुन्द्रयाव अकुन्द्रयाम । (ii) अकुन्द्रत् अकुन्द्रताम् अकुन्द्रन् । अकुन्द्रः अकुन्द्रतम् अकुन्द्रत । अकुन्द्रम् अकुन्द्राव अकुन्द्राम । (iii) अकुन्द्रयत अकुन्द्रयेताम् अकुन्द्रयन्त । अकुन्द्रयथाः अकुन्द्रयेथाम् अकुन्द्रयध्वम् । अकुन्द्रये अकुन्द्रयावहि अकुन्द्रयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कुन्द्रयेत् कुन्द्रयेताम् कुन्द्रयेयुः । कुन्द्रयेः कुन्द्रयेतम् कुन्द्रयेत । कुन्द्रयेयम् कुन्द्रयेव कुन्द्रयेम । (ii) कुन्द्रेत् कुन्द्रेताम् कुन्द्रेयुः । कुन्द्रेः कुन्द्रेतम् कुन्द्रेत । कुन्द्रेयम् कुन्द्रेव कुन्द्रेम । (iii) कुन्द्रयेत कुन्द्रयेयाताम् कुन्द्रयेरन् । कुन्द्रयेथाः कुन्द्रयेयाथाम् कुन्द्रयेध्वम् । कुन्द्रयेय कुन्द्रयेवहि कुन्द्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कुन्द्र्यात् कुन्द्र्यास्ताम् कुन्द्र्यासुः । कुन्द्र्याः कुन्द्र्यास्तम् कुन्द्र्यास्त । कुन्द्र्यासम् कुन्द्र्यास्व कुन्द्र्यास्म । (ii) कुन्द्रयिषीष्ट कुन्द्रयिषीयास्ताम् कुन्द्रयिषीरन् । कुन्द्रयिषीष्ठाः कुन्द्रयिषीयास्थाम् कुन्द्रयिषीध्वम् । कुन्द्रयिषीय कुन्द्रयिषीवहि कुन्द्रयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुकुन्द्रत् अचुकुन्द्रताम् अचुकुन्द्रन् । अचुकुन्द्रः अचुकुन्द्रतम् अचुकुन्द्रत । अचुकुन्द्रम् अचुकुन्द्राव अचुकुन्द्राम । (ii) अकुन्द्रीत् अकुन्द्रिष्टाम् अकुन्द्रिषुः । अकुन्द्रीः अकुन्द्रिष्टम् अकुन्द्रिष्ट । अकुन्द्रिषम् अकुन्द्रिष्व अकुन्द्रिष्म । (iii) अचुकुन्द्रत अचुकुन्द्रेताम् अचुकुन्द्रन्त । अचुकुन्द्रथाः अचुकुन्द्रेथाम् अचुकुन्द्रध्वम् । अचुकुन्द्रे अचुकुन्द्रावहि अचुकुन्द्रामहि। **१०. लृङ्** – (i) अकुन्द्रयिष्यत् अकुन्द्रयिष्यताम् अकुन्द्रयिष्यन् । अकुन्द्रयिष्यः अकुन्द्रयिष्यतम् अकुन्द्रयिष्यत । अकुन्द्रयिष्यम् अकुन्द्रयिष्याव अकुन्द्रयिष्याम । (ii) अकुन्द्रिष्यत् अकुन्द्रिष्यताम् अकुन्द्रिष्यन् । अकुन्द्रिष्यः अकुन्द्रिष्यतम् अकुन्द्रिष्यत । अकुन्द्रिष्यम् अकुन्द्रिष्याव अकुन्द्रिष्याम । (iii) अकुन्द्रयिष्यत अकुन्द्रयिष्येताम् अकुन्द्रयिष्यन्त । अकुन्द्रयिष्यथाः अकुन्द्रयिष्येथाम् अकुन्द्रयिष्यध्वम् । अकुन्द्रयिष्ये अकुन्द्रयिष्यावहि अकुन्द्रयिष्यामहि ।

णिचि – कुन्द्रयति-ते, **सनि** – चुकुन्द्रयिषति-ते, **यकि** – कुन्द्र्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् । अतः 'कुन्द्रति' इत्यादीनि अपि रूपाणि ।

१५४०. लड – उपसेवायाम् । सकर्म, सेट्, उभय । लाडनं स्नेहपूर्विका सोवोपसेवा । लडयोरभेदात् 'लालयति' । 'लाडयत्युपसेवायां विलासे तु लडेच्छपि' (श्लो. ८७) इति देवः ।

१. लट् – (i) लाडयति लाडयतः लाडयन्ति । लाडयसि लाडयथः लाडयथ । लाडयामि लाडयावः लाडयामः । (ii) लाडयते लाडयेते लाडयन्ते । लाडयसे लाडयेथे लाडयध्वे । लाडये लाडयावहे लाडयामहे । **२. लिट्** – (i) लाडयाञ्चकार लाडयाञ्चक्रतुः लाडयाञ्चक्रुः । लाडयाञ्चकर्थ लाडयाञ्चक्रथुः लाडयाञ्चक्र । लाडयाञ्चकार, लाडयाञ्चकर लाडयाञ्चकृव लाडयाञ्चकृम । (ii) लाडयाञ्चक्रे लाडयाञ्चक्राते लाडयाञ्चक्रिरे । लाडयाञ्चकृषे लाडयाञ्चक्राथे लाडयाञ्चकृढ्वे । लाडयाञ्चक्रे लाडयाञ्चकृवहे लाडयाञ्चकृमहे । (iii) लाडयाम्बभूव लाडयाम्बभूवतुः लाडयाम्बभूवुः । लाडयाम्बभूविथ लाडयाम्बभूवथुः लाडयाम्बभूव । लाडयाम्बभूव लाडयाम्बभूविव लाडयाम्बभूविम । (iv) लाडयामास लाडयामासतुः लाडयामासुः । लाडयामासिथ लाडयामासथुः लाडयामास । लाडयामास लाडयामासिव लाडयामासिम । **३. लुट्** – (i) लाडयिता लाडयितारौ लाडयितारः । लाडयितासि लाडयितास्थः लाडयितास्थ । लाडयितास्मि लाडयितास्वः लाडयितास्मः । (ii) लाडयिता लाडयितारौ लाडयितारः । लाडयितासे लाडयितासाथे लाडयिताध्वे । लाडयिताहे लाडयितास्वहे लाडयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लाडयिष्यति लाडयिष्यतः लाडयिष्यन्ति । लाडयिष्यसि लाडयिष्यथः लाडयिष्यथ । लाडयिष्यामि लाडयिष्यावः लाडयिष्यामः । (ii) लाडयिष्यते लाडयिष्येते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लाडयिष्यन्ते । लाडयिष्यसे लाडयिष्येथे लाडयिष्यध्वे । लाडयिष्ये लाडयिष्यावहे लाडयि-ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लाडयतु, लाडयतात् लाडयताम् लाडयन्तु । लाडय, लाडयतात् लाडयतम् लाडयत । लाडयानि लाडयाव लाडयाम । (ii) लाडयताम् लाडयेताम् लाडयन्ताम् । लाडयस्व लाडयेथाम् लाडयध्वम् । लाडयै लाडयावहै लाडयामहै । **६. लङ्** – (i) अलाडयत् अलाडयताम् अलाडयन् । अलाडयः अलाडयतम् अलाडयत । अलाडयम् अलाडयाव अलाडयाम । (ii) अलाडयत अलाडयेताम् अलाडयन्त । अलाडयथाः अलाडयेथाम् अलाडयध्वम् । अलाडये अलाडयावहि अलाडयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लाडयेत् लाडयेताम् लाडयेयुः । लाडयेः लाडयेतम् लाडयेत । लाडयेयम् लाडयेव लाडयेम । (ii) लाडयेत लाडये-याताम् लाडयेरन् । लाडयेथाः लाडयेयाथाम् लाडयेध्वम् । लाडयेय लाडयेवहि लाडयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लाड्यात् लाड्यास्ताम् लाड्यासुः । लाड्याः लाड्यास्तम् लाड्यास्त । लाड्यासम् लाड्यास्व लाड्यास्म । (ii) लाडयिषीष्ट लाडयिषीयास्ताम् लाडयिषीरन् । लाडयिषीष्ठाः लाडयिषीयास्थाम् लाडयिषीध्वम् । लाडयिषीय लाडयिषीवहि लाडयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलीलडत् अलीलडताम् अलीलडन् । अलीलडः अलीलडतम् अलीलडत । अलीलडम् अलीलडाव अलीलडाम । (ii) अलीलडत अलीलडेताम् अलीलडन्त । अलीलडथाः अलीलडेथाम् अलीलडध्वम् । अलीलडे अलीलडावहि अलीलडामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलाडयिष्यत् अलाडयिष्यताम् अलाडयिष्यन् । अलाडयिष्यः अलाडयिष्यतम् अलाडयिष्यत । अलाडयिष्यम् अलाडयिष्याव अलाडयिष्याम । (ii) अलाडयिष्यत अलाडयिष्येताम् अलाडयिष्यन्त । अलाडयिष्यथाः अलाडयिष्येथाम् अलाडयिष्यध्वम् । अलाडयिष्ये अलाडयिष्यावहि अलाडयिष्यामहि ।

णिचि – लाडयति-ते, **सनि** – लिलाडयिषति-ते, **यकि** – लाड्यते ।

१५४१. मिदि – स्नेहने । सकर्म, सेट्, उभय । 'मेदते मेद्यतीत्येते स्नेहने मिन्दयेण्णिचि' (श्लो. १०४) इति देवः । **१. लट्** – (i) मिन्दयति मिन्दयतः मिन्दयन्ति । मिन्दयसि मिन्दयथः मिन्दयथ । मिन्दयामि मिन्दयावः मिन्दयामः । (ii) मिन्दति[1] मिन्दतः मिन्दन्ति । मिन्दसि मिन्दथः मिन्दथ । मिन्दामि मिन्दावः मिन्दामः । (iii) मिन्दयते मिन्दयेते मिन्दयन्ते । मिन्दयसे मिन्दयेथे मिन्दयध्वे । मिन्दये मिन्दयावहे मिन्दयामहे । **२. लिट्** – (i) मिन्दयाञ्चकार मिन्दयाञ्चक्रतुः मिन्दयाञ्चक्रुः । मिन्दयाञ्चकर्थ मिन्दयाञ्चक्रथुः मिन्दयाञ्चक्र । मिन्दयाञ्चकार, मिन्दयाञ्चकर मिन्दयाञ्चकृव मिन्दयाञ्चकृम । (ii) मिन्दयाञ्चक्रे मिन्दयाञ्चक्राते मिन्दयाञ्चक्रिरे । मिन्दयाञ्चकृषे मिन्दयाञ्चक्राथे मिन्दयाञ्चकृढ्वे । मिन्दयाञ्चक्रे मिन्दयाञ्चकृवहे मिन्दयाञ्चकृमहे । (iii) मिन्दयाम्बभूव मिन्दयाम्बभूवतुः मिन्दयाम्बभूवुः । मिन्दयाम्बभूविथ मिन्दयाम्बभूवथुः मिन्दयाम्बभूव । मिन्दयाम्बभूव मिन्दयाम्बभूविव मिन्दयाम्बभूविम । (iv) मिन्दयामास मिन्दयामासतुः मिन्दयामासुः । मिन्दया-मासिथ मिन्दयामासथुः मिन्दयामास । मिन्दयामास मिन्दयामासिव मिन्दयामासिम । **३. लुट्** – (i) मिन्द-यिता मिन्दयितारौ मिन्दयितारः । मिन्दयितासि मिन्दयितास्थः मिन्दयितास्थ । मिन्दयितास्मि मिन्दयितास्वः मिन्दयितास्मः । (ii) मिन्दिता मिन्दितारौ मिन्दितारः । मिन्दितासि मिन्दितास्थः मिन्दितास्थ । मिन्दितास्मि मिन्दितास्वः मिन्दितास्मः । (iii) मिन्दयिता मिन्दयितारौ मिन्दयितारः । मिन्दयितासे मिन्दयितासाथे मिन्दयि-ताध्वे । मिन्दयिताहे मिन्दयितास्वहे मिन्दयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मिन्दयिष्यति मिन्दयिष्यतः मिन्दयिष्यन्ति । मिन्दयिष्यसि मिन्दयिष्यथः मिन्दयिष्यथ । मिन्दयिष्यामि मिन्दयिष्यावः मिन्दयिष्यामः । (ii) मिन्दिष्यति मिन्दिष्यतः मिन्दिष्यन्ति । मिन्दिष्यसि मिन्दिष्यथः मिन्दिष्यथ । मिन्दिष्यामि मिन्दिष्यावः मिन्दिष्यामः । (iii) मिन्दयिष्यते मिन्दयिष्येते मिन्दयिष्यन्ते । मिन्दयिष्यसे मिन्दयिष्येथे मिन्दयिष्यध्वे । मिन्दयिष्ये मिन्दयिष्या-वहे मिन्दयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मिन्दयतु, मिन्दयतात् मिन्दयताम् मिन्दयन्तु । मिन्दय, मिन्दयतात् मिन्दयतम् मिन्दयत । मिन्दयानि मिन्दयाव मिन्दयाम । (ii) मिन्दतु, मिन्दतात् मिन्दताम् मिन्दन्तु । मिन्द,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मिन्दतात् मिन्दतम् मिन्दत । मिन्दानि मिन्दाव मिन्दाम । (iii) मिन्दयताम् मिन्दयेताम् मिन्दयन्ताम् । मिन्दयस्व मिन्दयेथाम् मिन्दयध्वम् । मिन्दयै मिन्दयावहै मिन्दयामहै । **६. लङ्** – (i) अमिन्दयत् अमिन्दयताम् अमिन्दयन् । अमिन्दयः अमिन्दयतम् अमिन्दयत । अमिन्दयम् अमिन्दयाव अमिन्दयाम । (ii) अमिन्दत् अमिन्दताम् अमिन्दन् । अमिन्दः अमिन्दतम् अमिन्दत । अमिन्दम् अमिन्दाव अमिन्दाम । (iii) अमिन्दयत अमिन्दयेताम् अमिन्दयन्त । अमिन्दयथाः अमिन्दयेथाम् अमिन्दयध्वम् । अमिन्दये अमिन्दयावहि अमिन्दयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मिन्दयेत् मिन्दयेताम् मिन्दयेयुः । मिन्दयेः मिन्दयेतम् मिन्दयेत । मिन्दयेयम् मिन्दयेव मिन्दयेम । (ii) मिन्देत् मिन्देताम् मिन्देयुः । मिन्देः मिन्देतम् मिन्देत । मिन्देयम् मिन्देव मिन्देम । (iii) मिन्दयेत मिन्दयेयाताम् मिन्दयेरन् । मिन्दयेथाः मिन्दयेयाथाम् मिन्दयेध्वम् । मिन्दयेय मिन्दयेवहि मिन्दयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मिन्द्यात् मिन्द्यास्ताम् मिन्द्यासुः । मिन्द्याः मिन्द्यास्तम् मिन्द्यास्त । मिन्द्यासम् मिन्द्यास्व मिन्द्यास्म । (ii) मिन्दयिषीष्ट मिन्दयिषीयास्ताम् मिन्दयिषीरन् । मिन्दयिषीष्ठाः मिन्दयिषीयास्थाम् मिन्दयिषीध्वम् । मिन्दयिषीय मिन्दयिषीवहि मिन्दयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमिमिन्दत् अमिमिन्दताम् अमिमिन्दन् । अमिमिन्दः अमिमिन्दतम् अमिमिन्दत । अमिमिन्दम् अमिमिन्दाव अमिमिन्दाम । (ii) अमिन्दीत् अमिन्दिष्टाम् अमिन्दिषुः । अमिन्दीः अमिन्दिष्टम् अमिन्दिष्ट । अमिन्दिषम् अमिन्दिष्व अमिन्दिष्म । (iii) अमिमिन्दत अमिमिन्देताम् अमिमिन्दन्त । अमिमिन्दथाः अमिमिन्देथाम् अमिमिन्दध्वम् । अमिमिन्दे अमिमिन्दावहि अमिमिन्दामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमिन्दयिष्यत् अमिन्दयिष्यताम् अमिन्दयिष्यन् । अमिन्दयिष्यः अमिन्दयिष्यतम् अमिन्दयिष्यत । अमिन्दयिष्यम् अमिन्दयिष्याव अमिन्दयिष्याम । (ii) अमिन्दिष्यत् अमिन्दिष्यताम् अमिन्दिष्यन् । अमिन्दिष्यः अमिन्दिष्यतम् अमिन्दिष्यत । अमिन्दिष्यम् अमिन्दिष्याव अमिन्दिष्याम । (iii) अमिन्दयिष्यत अमिन्दयिष्येताम् अमिन्दयिष्यन्त । अमिन्दयिष्यथाः अमिन्दयिष्येथाम् अमिन्दयिष्यध्वम् । अमिन्दयिष्ये अमिन्दयिष्यावहि अमिन्दयिष्यामहि ।

णिचि – मिन्दयति-ते, **सनि** – मिमिन्दयिषति-ते, **यकि** – मिन्द्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् । अतः 'मिन्दति' इत्यादीनि अपि रूपाणि ।

१५४२. ओ लडि – उत्क्षेपणे । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) लण्डयति[1] लण्डयतः लण्डयन्ति । लण्डयसि लण्डयथः लण्डयथ । लण्डयामि लण्डयावः लण्डयामः । (ii) लण्डति[2] लण्डतः लण्डन्ति । लण्डसि लण्डथः लण्डथ । लण्डामि लण्डावः लण्डामः । (iii) लण्डयते लण्डयेते लण्डयन्ते । लण्डयसे लण्डयेथे लण्डयध्वे । लण्डये लण्डयावहे लण्डयामहे । **२. लिट्** – (i) लण्डयाञ्चकार लण्डयाञ्चक्रतुः लण्डयाञ्चक्रुः । लण्डयाञ्चकर्थ लण्डयाञ्चक्रथुः लण्डयाञ्चक्र । लण्डयाञ्चकार, लण्डयाञ्चकर लण्डयाञ्चकृव लण्डयाञ्चकृम । (ii) लण्डयाञ्चक्रे लण्डयाञ्चक्राते लण्डयाञ्चक्रिरे । लण्डयाञ्चकृषे लण्डयाञ्चक्राथे लण्डयाञ्चकृढ्वे । लण्डयाञ्चक्रे लण्डयाञ्चकृवहे लण्डयाञ्चकृमहे । (iii) लण्डयाम्बभूव लण्डयाम्बभूवतुः लण्डयाम्बभूवुः । लण्डयाम्बभूविथ लण्डयाम्बभूवथुः लण्डयाम्बभूव । लण्डयाम्बभूव लण्डयाम्बभूविव लण्डयाम्बभूविम । (iii) लण्डयामास लण्डयामासतुः लण्डयामासुः । लण्डयामासिथ लण्डयामासथुः लण्डयामास । लण्डयामास लण्डयामासिव लण्डयामासिम । **३. लुट्** – (i) लण्डयिता लण्डयितारौ लण्डयितारः । लण्डयितासि लण्डयितास्थः लण्डयितास्थ । लण्डयितास्मि लण्डयितास्वः लण्डयितास्मः । (ii) लण्डिता लण्डितारौ लण्डितारः । लण्डितासि लण्डितास्थः लण्डितास्थ । लण्डितास्मि लण्डितास्वः लण्डितास्मः । (iii) लण्डयिता लण्डयितारौ लण्डयितारः । लण्डयितासे लण्डयितासाथे लण्डयिताध्वे । लण्डयिताहे लण्डयितास्वहे लण्डयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लण्डयिष्यति लण्डयिष्यतः लण्डयिष्यन्ति । लण्डयिष्यसि लण्डयिष्यथः लण्डयिष्यथ । लण्डयिष्यामि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लण्डयिष्यावः लण्डयिष्यामः । (ii) लण्डिष्यति लण्डिष्यतः लण्डिष्यन्ति । लण्डिष्यसि लण्डिष्यथः लण्डिष्यथ । लण्डिष्यामि लण्डिष्यावः लण्डिष्यामः । (iii) लण्डयिष्यते लण्डयिष्येते लण्डयिष्यन्ते । लण्डयिष्यसे लण्डयिष्येथे लण्डयिष्यध्वे । लण्डयिष्ये लण्डयिष्यावहे लण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लण्डयतु, लण्डयतात् लण्डयताम् लण्डयन्तु । लण्डय, लण्डयतात् लण्डयतम् लण्डयत । लण्डयानि लण्डयाव लण्डयाम । (ii) लण्डतु, लण्डतात् लण्डताम् लण्डन्तु । लण्ड, लण्डतात् लण्डतम् लण्डत । लण्डानि लण्डाव लण्डाम । (iii) लण्डयताम् लण्डयेताम् लण्डयन्ताम् । लण्डयस्व लण्डयेथाम् लण्डयध्वम् । लण्डयै लण्डयावहै लण्डयामहै । **६. लङ्** – (i) अलण्डयत् अलण्डयताम् अलण्डयन् । अलण्डयः अलण्डयतम् अलण्डयत । अलण्डयम् अलण्डयाव अलण्डयाम । (ii) अलण्डत् अलण्डताम् अलण्डन् । अलण्डः अलण्डतम् अलण्डत । अलण्डम् अलण्डाव अलण्डाम । (iii) अलण्डयत अलण्डयेताम् अलण्डयन्त । अलण्डयथाः अलण्डयेथाम् अलण्डयध्वम् । अलण्डये अलण्डयावहि अलण्डयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लण्डयेत् लण्डयेताम् लण्डयेयुः । लण्डयेः लण्डयेतम् लण्डयेत । लण्डयेयम् लण्डयेव लण्डयेम । (ii) लण्डेत् लण्डेताम् लण्डेयुः । लण्डेः लण्डेतम् लण्डेत । लण्डेयम् लण्डेव लण्डेम । (iii) लण्डयेत लण्डयेयाताम् लण्डयेरन् । लण्डयेथाः लण्डयेयाथाम् लण्डयेध्वम् । लण्डयेय लण्डयेवहि लण्डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लण्ड्यात् लण्ड्यास्ताम् लण्ड्यासुः । लण्ड्याः लण्ड्यास्तम् लण्ड्यास्त । लण्ड्यासम् लण्ड्यास्व लण्ड्यास्म । (ii) लण्डयिषीष्ट लण्डयिषीयास्ताम् लण्डयिषीरन् । लण्डयिषीष्ठाः लण्डयिषीयास्थाम् लण्डयिषीध्वम् । लण्डयिषीय लण्डयिषीवहि लण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलिलण्डत् अलिलण्डताम् अलिलण्डन् । अलिलण्डः अलिलण्डतम् अलिलण्डत । अलिलण्डम् अलिलण्डाव अलिलण्डाम । (ii) अलण्डीत् अलण्डिष्टाम् अलण्डिषुः । अलण्डीः अलण्डिष्टम् अलण्डिष्ट । अलण्डिषम् अलण्डिष्व अलण्डिष्म । (iii) अलिलण्डत अलिलण्डेताम् अलिलण्डन्त । अलिलण्डथाः अलिलण्डेथाम् अलिलण्डध्वम् । अलिलण्डे अलिलण्डावहि अलिलण्डामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलण्डयिष्यत् अलण्डयिष्यताम् अलण्डयिष्यन् । अलण्डयिष्यः अलण्डयिष्यतम् अलण्डयिष्यत । अलण्डयिष्यम् अलण्डयिष्याव अलण्डयिष्याम । (ii) अलण्डिष्यत् अलण्डिष्यताम् अलण्डिष्यन् । अलण्डिष्यः अलण्डिष्यतम् अलण्डिष्यत । अलण्डिष्यम् अलण्डिष्याव अलण्डिष्याम । (iii) अलण्डयिष्यत अलण्डयिष्येताम् अलण्डयिष्यन्त । अलण्डयिष्यथाः अलण्डयिष्येथाम् अलण्डयिष्यध्वम् । अलण्डयिष्ये अलण्डयिष्यावहि अलण्डयिष्यामहि ।

णिचि – लण्डयति-ते, **सनि** – लिलण्डयिषति-ते, **यकि** – लण्ड्यते ।

१. ओकारस्य इत्त्वं नास्ति इति पक्षे 'ओलण्डयति-ओलण्डति' इत्यादीनि रूपाणि । उकारादिः अयम् इति अन्ये । तदा तु 'उलण्डयति – उलण्डति' इत्यादीनि रूपाणि । तदुभयप्रकारकरूपम् अपि अत्र न दर्शितम् ।

२. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् । अतः 'लण्डति' इत्यादीनि अपि रूपाणि ।

१५४३. जल – अपवारणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'लज' इत्येके इति तत्त्वबोधिनी । मा.धा.वृत्तौ तु 'जल' इत्येव पाठः ।

१. लट् – (i) जालयति जालयतः जालयन्ति । जालयसि जालयथः जालयथ । जालयामि जालयावः जालयामः । (ii) जालयते जालयेते जालयन्ते । जालयसे जालयेथे जालयध्वे । जालये जालयावहे जालयामहे । **२. लिट्** – (i) जालयाञ्चकार जालयाञ्चक्रतुः जालयाञ्चक्रुः । जालयाञ्चकर्थ जालयाञ्चक्रथुः जालयाञ्चक्र । जालयाञ्चकार, जालयाञ्चकर जालयाञ्चकृव जालयाञ्चकृम । (ii) जालयाञ्चक्रे जालयाञ्चक्राते जालयाञ्चक्रिरे । जालयाञ्चकृषे जालयाञ्चक्राथे जालयाञ्चकृढ्वे । जालयाञ्चक्रे जालयाञ्चकृवहे जालयाञ्चकृमहे । (iii) जालयाम्बभूव जालयाम्बभूवतुः जालयाम्बभूवुः । जालयाम्बभूविथ जालयाम्बभूवथुः जालयाम्बभूव ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जालयाम्बभूव जालयाम्बभूविव जालयाम्बभूविम । (iv) जालयामास जालयामासतुः जालयामासुः । जालयामासिथ जालयामासथुः जालयामास । जालयामास जालयामासिव जालयामासिम । **३. लुट्** – (i) जालयिता जालयितारौ जालयितारः । जालयितासि जालयितास्थः जालयितास्थ । जालयितास्मि जालयितास्वः जालयितास्मः । (ii) जालयिता जालयितारौ जालयितारः । जालयितासे जालयितासाथे जालयिताध्वे । जालयिताहे जालयितास्वहे जालयितास्महे । **४. लृट्** – (i) जालयिष्यति जालयिष्यतः जालयिष्यन्ति । जालयिष्यसि जालयिष्यथः जालयिष्यथ । जालयिष्यामि जालयिष्यावः जालयिष्यामः । (ii) जालयिष्यते जालयिष्येते जालयिष्यन्ते । जालयिष्यसे जालयिष्येथे जालयिष्यध्वे । जालयिष्ये जालयिष्यावहे जालयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) जालयतु, जालयतात् जालयताम् जालयन्तु । जालय, जालयतात् जालयतम् जालयत । जालयानि जालयाव जालयाम । (ii) जालयताम् जालयेताम् जालयन्ताम् । जालयस्व जालयेथाम् जालयध्वम् । जालयै जालयावहै जालयामहै । **६. लङ्** – (i) अजालयत् अजालयताम् अजालयन् । अजालयः अजालयतम् अजालयत । अजालयम् अजालयाव अजालयाम । (ii) अजालयत अजालयेताम् अजालयन्त । अजालयथाः अजालयेथाम् अजालयध्वम् । अजालये अजालयावहि अजालयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) जालयेत् जालयेताम् जालयेयुः । जालयेः जालयेतम् जालयेत । जालयेयम् जालयेव जालयेम । (ii) जालयेत जालयेयाताम् जालयेरन् । जालयेथाः जालयेयाथाम् जालयेध्वम् । जालयेय जालयेवहि जालयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) जाल्यात् जाल्यास्ताम् जाल्यासुः । जाल्याः जाल्यास्तम् जाल्यास्त । जाल्यासम् जाल्यास्व जाल्यास्म । (ii) जालयिषीष्ट जालयिषीयास्ताम् जालयिषीरन् । जालयिषीष्ठाः जालयिषीयास्थाम् जालयिषीध्वम् । जालयिषीय जालयिषीवहि जालयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजीजलत् अजीजलताम् अजीजलन् । अजीजलः अजीजलतम् अजीजलत । अजीजलम् अजीजलाव अजीजलाम । (ii) अजीजलत अजीजलेताम् अजीजलन्त । अजीजलथाः अजीजलेथाम् अजीजलध्वम् । अजीजले अजीजलावहि अजीजलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अजालयिष्यत् अजालयिष्यताम् अजालयिष्यन् । अजालयिष्यः अजालयिष्यतम् अजालयिष्यत । अजालयिष्यम् अजालयिष्याव अजालयिष्याम । (ii) अजालयिष्यत अजालयिष्येताम् अजालयिष्यन्त । अजालयिष्यथाः अजालयिष्येथाम् अजालयिष्यध्वम् । अजालयिष्ये अजालयिष्यावहि अजालयिष्यामहि ।

णिचि – जालयति-ते, **सनि** – जिजालयिषति-ते, **यकि** – जाल्यते ।

१५४४. पीड – अवगाहने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) पीडयति पीडयतः पीडयन्ति । पीडयसि पीडयथः पीडयथ । पीडयामि पीडयावः पीडयामः । (ii) पीडयते पीडयेते पीडयन्ते । पीडयसे पीडयेथे पीडयध्वे । पीडये पीडयावहे पीडयामहे । **२. लिट्** – (i) पीडयाञ्चकार पीडयाञ्चक्रतुः पीडयाञ्चक्रुः । पीडयाञ्चकर्थ पीडयाञ्चक्रथुः पीडयाञ्चक्र । पीडयाञ्चकार, पीडयाञ्चकर पीडयाञ्चकृव पीडयाञ्चकृम । (ii) पीडयाञ्चक्रे पीडयाञ्चक्राते पीडयाञ्चक्रिरे । पीडयाञ्चकृषे पीडयाञ्चक्राथे पीडयाञ्चकृढ्वे । पीडयाञ्चक्रे पीडयाञ्चकृवहे पीडयाञ्चकृमहे । (iii) पीडयाम्बभूव पीडयाम्बभूवतुः पीडयाम्बभूवुः । पीडयाम्बभूविथ पीडयाम्बभूवथुः पीडयाम्बभूव । पीडयाम्बभूव पीडयाम्बभूविव पीडयाम्बभूविम । (iv) पीडयामास पीडयामासतुः पीडयामासुः । पीडयामासिथ पीडयामासथुः पीडयामास । पीडयामास पीडयामासिव पीडयामासिम । **३. लुट्** – (i) पीडयिता पीडयितारौ पीडयितारः । पीडयितासि पीडयितास्थः पीडयितास्थ । पीडयितास्मि पीडयितास्वः पीडयितास्मः । (ii) पीडयिता पीडयितारौ पीडयितारः । पीडयितासे पीडयितासाथे पीडयिताध्वे । पीडयिताहे पीडयितास्वहे पीडयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पीडयिष्यति पीडयिष्यतः पीडयिष्यन्ति । पीडयिष्यसि पीडयिष्यथः पीडयिष्यथ । पीडयिष्यामि पीडयिष्यावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पीडयिष्यामः । (ii) पीडयिष्यते पीडयिष्येते पीडयिष्यन्ते । पीडयिष्यसे पीडयिष्येथे पीडयिष्यध्वे । पीडयिष्ये पीडयिष्यावहे पीडयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पीडयतु, पीडयतात् पीडयताम् पीडयन्तु । पीडय, पीडयतात् पीडयतम् पीडयत । पीडयानि पीडयाव पीडयाम । (ii) पीडयताम् पीडयेताम् पीडयन्ताम् । पीडयस्व पीडयेथाम् पीडयध्वम् । पीडयै पीडयावहै पीडयामहै । **६. लङ्** – (i) अपीडयत् अपीडयताम् अपीडयन् । अपीडयः अपीडयतम् अपीडयत । अपीडयम् अपीडयाव अपीडयाम । (ii) अपीडयत अपीडयेताम् अपीडयन्त । अपीडयथाः अपीडयेथाम् अपीडयध्वम् । अपीडये अपीडयावहि अपीडयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पीडयेत् पीडयेताम् पीडयेयुः । पीडयेः पीडयेतम् पीडयेत । पीडयेयम् पीडयेव पीडयेम । (ii) पीडयेत पीडयेयाताम् पीडयेरन् । पीडयेथाः पीडयेयाथाम् पीडयेध्वम् । पीडयेय पीडयेवहि पीडयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पीड्यात् पीड्यास्ताम् पीड्यासुः । पीड्याः पीड्यास्तम् पीड्यास्त । पीड्यासम् पीड्यास्व पीड्यास्म । (ii) पीडयिषीष्ट पीडयिषीयास्ताम् पीडयिषीरन् । पीडयिषीष्ठाः पीडयिषीयास्थाम् पीडयिषीध्वम् । पीडयिषीय पीडयिषीवहि पीडयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपीपिडत्[१] अपीपिडताम् अपीपिडन् । अपीपिडः अपीपिडतम् अपीपिडत । अपीपिडम् अपीपिडाव अपीपिडाम । (ii) अपिपीडत् अपिपीडताम् अपिपीडन् । अपिपीडः अपिपीडतम् अपिपीडत । अपिपीडम् अपिपीडाव अपिपीडाम । (iii) अपीपिडत अपीपिडेताम् अपीपिडन्त । अपीपिडथाः अपीपिडेथाम् अपीपिडध्वम् । अपीपिडे अपीपिडाहि अपीपिडामहि । (iv) अपिपीडत अपिपीडेताम् अपिपीडन्त । अपिपीडथाः अपिपीडेथाम् अपिपीडध्वम् । अपिपीडे अपिपीडावहि अपिपीडामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपीडयिष्यत् अपीडयिष्यताम् अपीडयिष्यन् । अपीडयिष्यः अपीडयिष्यतम् अपीडयिष्यत । अपीडयिष्यम् अपीडयिष्याव अपीडयिष्याम । (ii) अपीडयिष्यत अपीडयिष्येताम् अपीडयिष्यन्त । अपीडयिष्यथाः अपीडयिष्येथाम् अपीडयिष्यध्वम् । अपीडयिष्ये अपीडयिष्यावहि अपीडयिष्यामहि ।

णिचि – पीडयति-ते, **सनि** – पिपीडयिषति-ते, **यकि** – पीड्यते ।

१. 'भ्राजभास...मीलपीडानामन्यतरस्याम्' - एषामुपधायाः ह्रस्वो वा स्याच्चङ्परे णौ ।

१५४५. नट[१] – अवस्पन्दने । सकर्म, सेट्, उभय । अवस्पन्दनं नाट्यम् । 'अवस्यन्दने' इत्येके ।

१. लट् – (i) नाटयति नाटयतः नाटयन्ति । नाटयसि नाटयथः नाटयथ । नाटयामि नाटयावः नाटयामः । (ii) नाटयते नाटयेते नाटयन्ते । नाटयसे नाटयेथे नाटयध्वे । नाटये नाटयावहे नाटयामहे । **२. लिट्** –(i) नाटयाञ्चकार नाटयाञ्चक्रतुः नाटयाञ्चक्रुः । नाटयाञ्चकर्थ नाटयाञ्चक्रथुः नाटयाञ्चक्र । नाटयाञ्चकार, नाटयाञ्चकर नाटयाञ्चकृव नाटयाञ्चकृम । (ii) नाटयाञ्चक्रे नाटयाञ्चक्राते नाटयाञ्चक्रिरे । नाटयाञ्चकृषे नाटयाञ्चक्राथे नाटयाञ्चकृढ्वे । नाटयाञ्चक्रे नाटयाञ्चकृवहे नाटयाञ्चकृमहे । (iii) नाटयाम्बभूव नाटयाम्बभूवतुः नाटयाम्बभूवुः । नाटयाम्बभूविथ नाटयाम्बभूवथुः नाटयाम्बभूव । नाटयाम्बभूव नाटयाम्बभूविव नाटयाम्बभूविम । (iv) नाटयामास नाटयामासतुः नाटयामासुः । नाटयामासिथ नाटयामासथुः नाटयामास । नाटयामास नाटयामासिव नाटयामासिम । **३. लुट्** – (i) नाटयिता नाटयितारौ नाटयितारः । नाटयितासि नाटयितास्थः नाटयितास्थ । नाटयितास्मि नाटयितास्वः नाटयितास्मः । (ii) नाटयिता नाटयितारौ नाटयितारः । नाटयितासे नाटयितासाथे नाटयिताध्वे । नाटयिताहे नाटयितास्वहे नाटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) नाटयिष्यति नाटयिष्यतः नाटयिष्यन्ति । नाटयिष्यसि नाटयिष्यथः नाटयिष्यथ । नाटयिष्यामि नाटयिष्यावः नाटयिष्यामः । (ii) नाटयिष्यते नाटयिष्येते नाटयिष्यन्ते । नाटयिष्यसे नाटयिष्येथे नाटयिष्यध्वे । नाटयिष्ये नाटयिष्यावहे नाटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) नाटयतु, नाटयतात् नाटयताम् नाटयन्तु । नाटय, नाटयतात् नाटयतम् नाटयत । नाटयानि नाटयाव नाटयाम । (ii) नाटयताम् नाटयेताम् नाटयन्ताम् । नाटयस्व नाटयेथाम् नाटयध्वम् । नाटयै नाटयावहै नाटयामहै । **६. लङ्** – (i) अनाटयत् अनाटयताम् अनाटयन् । अनाटयः अनाटयतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अनाटयत । अनाटयम् अनाटयाव अनाटयाम । (ii) अनाटयत अनाटयेताम् अनाटयन्त । अनाटयथाः अनाटयेथाम् अनाटयध्वम् । अनाटये अनाटयावहि अनाटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) नाटयेत् नाटयेताम् नाटयेयुः । नाटयेः नाटयेतम् नाटयेत । नाटयेयम् नाटयेव नाटयेम । (ii) नाटयेत नाटयेयाताम् नाटयेरन् । नाटयेथाः नाटयेयाथाम् नाटयेध्वम् । नाटयेय नाटयेवहि नाटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) नाट्यात् नाट्यास्ताम् नाट्यासुः । नाट्याः नाट्यास्तम् नाट्यास्त । नाट्यासम् नाट्यास्व नाट्यास्म । (ii) नाटयिषीष्ट नाटयिषीयास्ताम् नाटयिषीरन् । नाटयिषीष्ठाः नाटयिषीयास्थाम् नाटयिषीध्वम् । नाटयिषीय नाटयिषीवहि नाटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अनीनटत् अनीनटताम् अनीनटन् । अनीनटः अनीनटतम् अनीनटत । अनीनटम् अनीनटाव अनीनटाम । (ii) अनीनटत अनीनटेताम् अनीनटन्त । अनीनटथाः अनीनटेथाम् अनीनटध्वम् । अनीनटे अनीनटावहि अनीनटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अनाटयिष्यत् अनाटयिष्यताम् अनाटयिष्यन् । अनाटयिष्यः अनाटयिष्यतम् अनाटयिष्यत । अनाटयिष्यम् अनाटयिष्याव अनाटयिष्याम । (ii) अनाटयिष्यत अनाटयिष्येताम् अनाटयिष्यन्त । अनाटयिष्यथाः अनाटयिष्येथाम् अनाटयिष्यध्वम् । अनाटयिष्ये अनाटयिष्यावहि अनाटयिष्यामहि ।

णिचि – नाटयति[२]-ते, **सनि** – निनाटयिषति-ते, **यकि** – नाट्यते ।

१. अयं धातुः न णोपदेशः । 'णोपदेशास्तु अनर्दनाट्...' इति पर्युदासात् । अतः 'उपसर्गात् समासेऽपि...' (८.४.१४) इति सोपसर्गे णत्वं न ।

२. घटादौ अस्य पाठाभावात् मित्त्वप्रयुक्तः उपधाह्रस्वः न ।

१५४६. श्रथ – प्रयत्ने । अकर्मकः, सेट्, उभय । 'प्रस्थाने' इत्येके । 'प्रतियत्ने' इति मैत्रेयः । 'प्रतिहर्षे' इति बहवः ।

१. लट् – (i) श्राथयति श्राथयतः श्राथयन्ति । श्राथयसि श्राथयथः श्राथयथ । श्राथयामि श्राथयावः श्राथयामः । (ii) श्राथयते श्राथयेते श्राथयन्ते । श्राथयसे श्राथयेथे श्राथयध्वे । श्राथये श्राथयावहे श्राथयामहे । **२. लिट्** – (i) श्राथयाञ्चकार श्राथयाञ्चक्रतुः श्राथयाञ्चक्रुः । श्राथयाञ्चकर्थ श्राथयाञ्चक्रथुः श्राथयाञ्चक्र । श्राथयाञ्चकार, श्राथयाञ्चकर श्राथयाञ्चकृव श्राथयाञ्चकृम । (ii) श्राथयाञ्चक्रे श्राथयाञ्चक्राते श्राथयाञ्चक्रिरे । श्राथयाञ्चकृषे श्राथयाञ्चक्राथे श्राथयाञ्चकृढ्वे । श्राथयाञ्चक्रे श्राथयाञ्चकृवहे श्राथयाञ्चकृमहे । (iii) श्राथयाम्बभूव श्राथयाम्बभूवतुः श्राथयाम्बभूवुः । श्राथयाम्बभूविथ श्राथयाम्बभूवथुः श्राथयाम्बभूव । श्राथयाम्बभूव श्राथयाम्बभूविव श्राथयाम्बभूविम । (iv) श्राथयामास श्राथयामासतुः श्राथयामासुः । श्राथयामासिथ श्राथयामासथुः श्राथयामास । श्राथयामास श्राथयामासिव श्राथयामासिम । **३. लुट्** – (i) श्राथयिता श्राथयितारौ श्राथयितारः । श्राथयितासि श्राथयितास्थः श्राथयितास्थ । श्राथयितास्मि श्राथयितास्वः श्राथयितास्मः । (ii) श्राथयिता श्राथयितारौ श्राथयितारः । श्राथयितासे श्राथयितासाथे श्राथयिताध्वे । श्राथयिताहे श्राथयितास्वहे श्राथयितास्महे । **४. लृट्** – (i) श्राथयिष्यति श्राथयिष्यतः श्राथयिष्यन्ति । श्राथयिष्यसि श्राथयिष्यथः श्राथयिष्यथ । श्राथयिष्यामि श्राथयिष्यावः श्राथयिष्यामः (ii) श्राथयिष्यते श्राथयिष्येते श्राथयिष्यन्ते । श्राथयिष्यसे श्राथयिष्येथे श्राथयिष्यध्वे । श्राथयिष्ये श्राथयिष्यावहे श्राथयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) श्राथयतु, श्राथयतात् श्राथयताम् श्राथयन्तु । श्राथय, श्राथयतात् श्राथयतम् श्राथयत । श्राथयानि श्राथयाव श्राथयाम । (ii) श्राथयताम् श्राथयेताम् श्राथयन्ताम् । श्राथयस्व श्राथयेथाम् श्राथयध्वम् । श्राथयै श्राथयावहै श्राथयामहै । **६. लङ्** – (i) अश्राथयत् अश्राथयताम् अश्राथयन् । अश्राथयः अश्राथयतम् अश्राथयत । अश्राथयम् अश्राथयाव अश्राथयाम । (ii) अश्राथयत अश्राथयेताम् अश्राथयन्त । अश्राथयथाः अश्राथयेथाम् अश्राथयध्वम् । अश्राथये अश्राथयावहि अश्राथयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) श्राथयेत् श्राथयेताम् श्राथयेयुः । श्राथयेः श्राथयेतम् श्राथयेत । श्राथ-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

येयम् श्राथयेव श्राथयेम । (ii) श्राथयेत श्राथयेयाताम् श्राथयेरन् । श्राथयेथाः श्राथयेयाथाम् श्राथयेध्वम् । श्राथयेय श्राथयेवहि श्राथयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) श्राथ्यात् श्राथ्यास्ताम् श्राथ्यासुः । श्राथ्याः श्राथ्यास्तम् श्राथ्यास्त । श्राथ्यासम् श्राथ्यास्व श्राथ्यास्म । (ii) श्राथयिषीष्ट श्राथयिषीयास्ताम् श्राथयिषीरन् । श्राथयिषीष्ठाः श्राथयिषीयास्थाम् श्राथयिषीध्वम् । श्राथयिषीय श्राथयिषीवहि श्राथयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशिश्रथत् अशिश्रथताम् अशिश्रथन् । अशिश्रथः अशिश्रथतम् अशिश्रथत । अशिश्रथम् अशिश्रथाव अशिश्रथाम । (ii) अशिश्रथत अशिश्रथेताम् अशिश्रथन्त । अशिश्रथथाः अशिश्रथेथाम् अशिश्रथध्वम् । अशिश्रथे अशिश्रथावहि अशिश्रथामहि । **१०. लृङ्** – (i) अश्राथयिष्यत् अश्राथयिष्यताम् अश्राथयिष्यन् । अश्राथयिष्यः अश्राथयिष्यतम् अश्राथयिष्यत । अश्राथयिष्यम् अश्राथयिष्याव अश्राथयिष्याम । (ii) अश्राथयिष्यत अश्राथयिष्येताम् अश्राथयिष्यन्त । अश्राथयिष्यथाः अश्राथयिष्येथाम् अश्राथयिष्यध्वम् । अश्राथयिष्ये अश्राथयिष्यावहि अश्राथयिष्यामहि ।

णिचि – श्राथयति-ते, **सनि** – शिश्राथयिषति-ते, **यकि** – श्रथ्यते ।

१५४७. बध – संयमने । सकर्म, सेट्, उभय । 'बन्ध' इति चान्द्रः । 'बध्नाति बन्धने बन्धेर्भाधयेदिति संयमे' (श्लो. १२०) इति देवः ।

१. लट् – (i) बाधयति बाधयतः बाधयन्ति । बाधयसि बाधयथः बाधयथ । बाधयामि बाधयावः बाधयामः । (ii) बाधयते बाधयेते बाधयन्ते । बाधयसे बाधयेथे बाधयध्वे । बाधये बाधयावहे बाधयामहे । **२. लिट्** – (i) बाधयाञ्चकार बाधयाञ्चक्रतुः बाधयाञ्चक्रुः । बाधयाञ्चकर्थ बाधयाञ्चक्रथुः बाधयाञ्चक्र । बाधयाञ्चकार, बाधयाञ्चकर बाधयाञ्चकृव बाधयाञ्चकृम । (ii) बाधयाञ्चक्रे बाधयाञ्चक्राते बाधयाञ्चक्रिरे । बाधयाञ्चकृषे बाधयाञ्चक्राथे बाधयाञ्चकृढ्वे । बाधयाञ्चक्रे बाधयाञ्चकृवहे बाधयाञ्चकृमहे । (iii) बाधयाम्बभूव बाधयाम्बभूवतुः बाधयाम्बभूवुः । बाधयाम्बभूविथ बाधयाम्बभूवथुः बाधयाम्बभूव । बाधयाम्बभूव बाधयाम्बभूविव बाधयाम्बभूविम । (iv) बाधयामास बाधयामासतुः बाधयामासुः । बाधयामासिथ बाधयामासथुः बाधयामास । बाधयामास बाधयामासिव बाधयामासिम । **३. लुट्** – (i) बाधयिता बाधयितारौ बाधयितारः । बाधयितासि बाधयितास्थः बाधयितास्थ । बाधयितास्मि बाधयितास्वः बाधयितास्मः । (ii) बाधयिता बाधयितारौ बाधयितारः । बाधयितासे बाधयितासाथे बाधयिताध्वे । बाधयिताहे बाधयितास्वहे बाधयितास्महे । **४. लृट्** – (i) बाधयिष्यति बाधयिष्यतः बाधयिष्यन्ति । बाधयिष्यसि बाधयिष्यथः बाधयिष्यथ । बाधयिष्यामि बाधयिष्यावः बाधयिष्यामः । (ii) बाधयिष्यते बाधयिष्येते बाधयिष्यन्ते । बाधयिष्यसे बाधयिष्येथे बाधयिष्यध्वे । बाधयिष्ये बाधयिष्यावहे बाधयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) बाधयतु, बाधयतात् बाधयताम् बाधयन्तु । बाधय, बाधयतात् बाधयतम् बाधयत । बाधयानि बाधयाव बाधयाम । (ii) बाधयताम् बाधयेताम् बाधयन्ताम् । बाधयस्व बाधयेथाम् बाधयध्वम् । बाधयै बाधयावहै बाधयामहै । **६. लङ्** – (i) अबाधयत् अबाधयताम् अबाधयन् । अबाधयः अबाधयतम् अबाधयत । अबाधयम् अबाधयाव अबाधयाम । (ii) अबाधयत अबाधयेताम् अबाधयन्त । अबाधयथाः अबाधयेथाम् अबाधयध्वम् । अबाधये अबाधयावहि अबाधयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) बाधयेत् बाधयेताम् बाधयेयुः । बाधयेः बाधयेतम् बाधयेत । बाधयेयम् बाधयेव बाधयेम । (ii) बाधयेत बाधयेयाताम् बाधयेरन् । बाधयेथाः बाधयेयाथाम् बाधयेध्वम् । बाधयेय बाधयेवहि बाधयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) बाध्यात् बाध्यास्ताम् बाध्यासुः । बाध्याः बाध्यास्तम् बाध्यास्त । बाध्यासम् बाध्यास्व बाध्यास्म । (ii) बाधयिषीष्ट बाधयिषीयास्ताम् बाधयिषीरन् । बाधयिषीष्ठाः बाधयिषीयास्थाम् बाधयिषीध्वम् । बाधयिषीय बाधयिषीवहि बाधयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबीबधत् अबीबधताम् अबीबधन् । अबीबधः अबीबधतम् अबीबधत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अबीबधम् अबीबधाव अबीबधाम । (ii) अबीबधत अबीबधेताम् अबीबधन्त । अबीबधथाः अबीबधेथाम् अबीबधध्वम् । अबीबधे अबीबधावहि अबीबधामहि । **१०. लृङ्** - (i) अबाधयिष्यत् अबाधयिष्यताम् अबाधयिष्यन् । अबाधयिष्यः अबाधयिष्यतम् अबाधयिष्यत । अबाधयिष्यम् अबाधयिष्याव अबाधयिष्याम । (ii) अबाधयिष्यत अबाधयिष्येताम् अबाधयिष्यन्त । अबाधयिष्यथाः अबाधयिष्येथाम् अबाधयिष्यध्वम् । अबाधयिष्ये अबाधयिष्यावहि अबाधयिष्यामहि ।

णिचि - बाधयति-ते, **सनि** - बिबाधयिषति-ते, **यकि** - बाध्यते ।

१५४८. पॄ - पूरणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'पृणाति पूरणे श्लौ तु पिपर्ति णिचि पारयेत्' (श्लो. ३६) - देवः ।

१. लट् - (i) पारयति पारयतः पारयन्ति । पारयसि पारयथः पारयथ । पारयामि पारयावः पारयामः । (ii) परति[1] परतः परन्ति । परसि परथः परथ । परामि परावः परामः । (iii) परते परेते परन्ते । परसे परेथे परध्वे । परे परावहे परामहे । (iv) पारयते पारयेते पारयन्ते । पारयसे पारयेथे पारयध्वे । पारये पारयावहे पारयामहे । **२. लिट्** - (i) पारयाञ्चकार पारयाञ्चक्रतुः पारयाञ्चक्रुः । पारयाञ्चकर्थ पारयाञ्चक्रथुः पारयाञ्चक्र । पारयाञ्चकार, पारयाञ्चकर पारयाञ्चकृव पारयाञ्चकृम । (ii) पारयाञ्चक्रे पारयाञ्चक्राते पारयाञ्चक्रिरे । पारयाञ्चकृषे पारयाञ्चक्राथे पारयाञ्चकृढ्वे । पारयाञ्चक्रे पारयाञ्चकृवहे पारयाञ्चकृमहे । (iii) पारयाम्बभूव पारयाम्बभूवतुः पारयाम्बभूवुः । पारयाम्बभूविथ पारयाम्बभूवथुः पारयाम्बभूव । पारयाम्बभूव पारया-म्बभूविव पारयाम्बभूविम । (iv) पारयामास पारयामासतुः पारयामासुः । पारयामासिथ पारयामासथुः पारयामास । पारयामास पारयामासिव पारयामासिम । (v) पपार पप्रतुः-पपरतुः, पप्रुः-पपरुः । पपरिथ पपरथुः-पप्रथुः पपर-पप्र । पपार-पपर पपरिव-पप्रिव पपरिम-पप्रिम । (vi) पप्रे पप्राते पप्रिरे । पप्रिषे पप्राथे पप्रिध्वे । पप्रे पप्रिवहे पप्रिमहे । **३. लुट्** - (i) पारयिता पारयितारौ पारयितारः । पारयितासि पारयितास्थः पारयितास्थ । पारयितास्मि पारयितास्वः पारयितास्मः । (ii) परिता परितारौ परितारः । परितासि परितास्थः परितास्थ । परितास्मि परितास्वः परितास्मः । (iii) परीता परीतारौ परीतारः । परीतासि परीतास्थः परीतास्थ । परीतास्मि परीतास्वः परीतास्मः । (iv) पारयिता पारयितारौ पारयितारः । पारयितासे पारयितासाथे पारयिताध्वे । पारयिताहे पारयितास्वहे पारयितास्महे । **४. लृट्** - (i) पारयिष्यति पारयिष्यतः पारयिष्यन्ति । पारयिष्यसि पारयिष्यथः पारयिष्यथ । पारयिष्यामि पारयिष्यावः पारयिष्यामः । (ii) परिष्यति परिष्यतः परिष्यन्ति । परिष्यसि परिष्यथः परिष्यथ । परिष्यामि परिष्यावः परिष्यामः । (iii) परीष्यति परीष्यतः परीष्यन्ति । परीष्यसि परीष्यथः परीष्यथ । परीष्यामि परीष्यावः परीष्यामः । (iv) पारयिष्यते पारयिष्येते पारयिष्यन्ते । पारयिष्यसे पारयिष्येथे पारयिष्यध्वे । पारयिष्ये पारयिष्यावहे पारयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) पारयतु, पारयतात् पारयताम् पारयन्तु । पारय, पारयतात् पारयतम् पारयत । पारयाणि पारयाव पारयाम । (ii) परतु, परतात् परताम् परन्तु । पर, परतात् परतम् परत । पराणि पराव पराम । (iii) पारयताम् पारयेताम् पारयन्ताम् । पारयस्व पारयेथाम् पारयध्वम् । पारयै पारयावहै पारयामहै । **६. लङ्** - (i) अपारयत् अपारयताम् अपारयन् । अपारयः अपारयतम् अपारयत । अपारयम् अपारयाव अपारयाम । (ii) अपरत् अपरताम् अपरन् । अपरः अपरतम् अपरत । अपरम् अपराव अपराम । (iii) अपारयत अपारयेताम् अपारयन्त । अपारयथाः अपारयेथाम् अपारयध्वम् । अपारये अपारयावहि अपारयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) पारयेत् पारयेताम् पारयेयुः । पारयेः पारयेतम् पारयेत । पारयेयम् पारयेव पारयेम । (ii) परेत् परेताम् परेयुः । परेः परेतम् परेत । परेयम् परेव परेम । (iii) पारयेत पारयेयाताम् पारयेरन् । पारयेथाः पारये-याथाम् पारयेध्वम् । पारयेय पारयेवहि पारयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) पार्यात् पार्यास्ताम् पार्यासुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पार्याः पार्यास्तम् पार्यास्त । पार्यासम् पार्यास्व पार्यास्म । (ii) पूर्यात् पूर्यास्ताम् पूर्यासुः । पूर्याः पूर्यास्तम् पूर्यास्त । पूर्यासम् पूर्यास्व पूर्यास्म । (iii) पारयिषीष्ट पारयिषीयास्ताम् पारयिषीरन् । पारयिषीष्ठाः पारयिषीयास्थाम् पारयिषीध्वम् । पारयिषीय पारयिषीवहि पारयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपीपरत् अपीपरताम् अपीपरन् । अपीपरः अपीपरतम् अपीपरत । अपीपरम् अपीपराव अपीपराम । (ii) अपारीत् अपारिष्टाम् अपारिषुः । अपारीः अपारिष्टम् अपारिष्ट । अपारिषम् अपारिष्व अपारिष्म । (iii) अपीपरत अपीपरेताम् अपीपरन्त । अपीपरथाः अपीपरेथाम् अपीपरध्वम् । अपीपरे अपीपरावहि अपीपरामहि ।

१०. लृङ् – (i) अपारयिष्यत् अपारयिष्यताम् अपारयिष्यन् । अपारयिष्यः अपारयिष्यतम् अपारयिष्यत । अपारयिष्यम् अपारयिष्याव अपारयिष्याम । (ii) अपरिष्यत् अपरिष्यताम् अपरिष्यन् । अपरिष्यः अपरिष्यतम् अपरिष्यत । अपरिष्यम् अपरिष्याव अपरिष्याम । (iii) अपरीष्यत् अपरीष्यताम् अपरीष्यन् । अपरीष्यः अपरीष्यतम् अपरीष्यत । अपरीष्यम् अपरीष्याव अपरीष्याम । (iv) अपारयिष्यत अपारयिष्येताम् अपारयिष्यन्त । अपारयिष्यथाः अपारयिष्येथाम् अपारयिष्यध्वम् । अपारयिष्ये अपारयिष्यावहि अपारयिष्यामहि ।

णिचि – पारयति-ते, **सनि** – पिपारयिषति-ते, **यकि** – पार्यते ।

१. 'पॄ इति दीर्घोच्चारणं णिचः पाक्षिकत्वे लिङ्गम्' इति सिद्धान्तकौमुदी । अस्य विषये तत्त्वबोधिनी – ''धातुपाठकृता पाणिनिना विशिष्यैव उदात्ताः अनुदात्ताश्च पठिताः । न हि ऋकारान्ताः सेट्काः इति । तेन परिभाषितं येनेत्थं तस्याशयः कल्प्येत कविकल्पद्रुमे त्वस्य नित्यण्यन्तत्वमयुक्तमिति । एवं च अस्मिन् पक्षे दीर्घोच्चारणं परिता-परीता इत्यादौ 'वॄतो वा' इति इटो दीर्घविकल्पार्थम् । ततश्च णिज्विकल्पः सिद्ध एवेति परतीत्यादिरूपमाहुः'' इति ।

१५४९. ऊर्ज – बलप्राणनयोः । अकर्म, सेट्, उभय । प्राणनम् = जीवनम् ।

१. लट् – (i) ऊर्जयति ऊर्जयतः ऊर्जयन्ति । ऊर्जयसि ऊर्जयथः ऊर्जयथ । ऊर्जयामि ऊर्जयावः ऊर्जयामः । (ii) ऊर्जयते ऊर्जयेते ऊर्जयन्ते । ऊर्जयसे ऊर्जयेथे ऊर्जयध्वे । ऊर्जये ऊर्जयावहे ऊर्जयामहे ।

२. लिट् – (i) ऊर्जयाञ्चकार ऊर्जयाञ्चक्रतुः ऊर्जयाञ्चक्रुः । ऊर्जयाञ्चकर्थ ऊर्जयाञ्चक्रथुः ऊर्जयाञ्चक्र । ऊर्जयाञ्चकार, ऊर्जयाञ्चकर ऊर्जयाञ्चकृव ऊर्जयाञ्चकृम । (ii) ऊर्जयाञ्चक्रे ऊर्जयाञ्चक्राते ऊर्जयाञ्चक्रिरे । ऊर्जयाञ्चकृषे ऊर्जयाञ्चक्राथे ऊर्जयाञ्चकृढ्वे । ऊर्जयाञ्चक्रे ऊर्जयाञ्चकृवहे ऊर्जयाञ्चकृमहे । (iii) ऊर्जयाम्बभूव ऊर्जयाम्बभूवतुः ऊर्जयाम्बभूवुः । ऊर्जयाम्बभूविथ ऊर्जयाम्बभूवथुः ऊर्जयाम्बभूव । ऊर्जयाम्बभूव ऊर्जयाम्बभूविव ऊर्जयाम्बभूविम । (iv) ऊर्जयामास ऊर्जयामासतुः ऊर्जयामासुः । ऊर्जयामासिथ ऊर्जयामासथुः ऊर्जयामास । ऊर्जयामास ऊर्जयामासिव ऊर्जयामासिम । **३. लुट्** – (i) ऊर्जयिता ऊर्जयितारौ ऊर्जयितारः । ऊर्जयितासि ऊर्जयितास्थः ऊर्जयितास्थ । ऊर्जयितास्मि ऊर्जयितास्वः ऊर्जयितास्मः । (ii) ऊर्जयिता ऊर्जयितारौ ऊर्जयितारः । ऊर्जयितासे ऊर्जयितासाथे ऊर्जयिताध्वे । ऊर्जयिताहे ऊर्जयितास्वहे ऊर्जयितास्महे ।

४. लृट् – (i) ऊर्जयिष्यति ऊर्जयिष्यतः ऊर्जयिष्यन्ति । ऊर्जयिष्यसि ऊर्जयिष्यथः ऊर्जयिष्यथ । ऊर्जयिष्यामि ऊर्जयिष्यावः ऊर्जयिष्यामः । (ii) ऊर्जयिष्यते ऊर्जयिष्येते ऊर्जयिष्यन्ते । ऊर्जयिष्यसे ऊर्जयिष्येथे ऊर्जयिष्यध्वे । ऊर्जयिष्ये ऊर्जयिष्यावहे ऊर्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ऊर्जयतु, ऊर्जयतात् ऊर्जयताम् ऊर्जयन्तु । ऊर्जय, ऊर्जयतात् ऊर्जयतम् ऊर्जयत । ऊर्जयानि ऊर्जयाव ऊर्जयाम । (ii) ऊर्जयताम् ऊर्जयेताम् ऊर्जयन्ताम् । ऊर्जयस्व ऊर्जयेथाम् ऊर्जयध्वम् । ऊर्जयै ऊर्जयावहै ऊर्जयामहै । **६. लङ्** – (i) और्जयत् और्जयताम् और्जयन् । और्जयः और्जयतम् और्जयत । और्जयम् और्जयाव और्जयाम । (ii) और्जयत और्जयेताम् और्जयन्त । और्जयथाः और्जयेथाम् और्जयध्वम् । और्जये और्जयावहि और्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ऊर्जयेत् ऊर्जयेताम् ऊर्जयेयुः । ऊर्जयेः ऊर्जयेतम् ऊर्जयेत । ऊर्जयेयम् ऊर्जयेव ऊर्जयेम । (ii) ऊर्जयेत ऊर्जयेयाताम् ऊर्जयेरन् । ऊर्जयेथाः ऊर्जयेयाथाम् ऊर्जयेध्वम् । ऊर्जयेय ऊर्जयेवहि ऊर्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ऊर्ज्यात् ऊर्ज्यास्ताम् ऊर्ज्यासुः । ऊर्ज्याः ऊर्ज्यास्तम् ऊर्ज्यास्त । ऊर्ज्यासम् ऊर्ज्यास्व ऊर्ज्यास्म । (ii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ऊर्जयिषीष्ट ऊर्जयिषीयास्ताम् ऊर्जयिषीरन् । ऊर्जयिषीष्ठाः ऊर्जयिषीयास्थाम् ऊर्जयिषीध्वम् । ऊर्जयिषीय ऊर्जयिषीवहि ऊर्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) और्जिजत्[1] और्जिजताम् और्जिजन् । और्जिजः और्जिजतम् और्जिजत । और्जिजम् और्जिजाव और्जिजाम । (ii) और्जीजत् और्जीजताम् और्जीजन् । और्जीजः और्जीजतम् और्जीजत । और्जीजम् और्जीजाव और्जीजाम । (iii) और्जिजत और्जिजेताम् और्जिजन्त । और्जिजथाः और्जिजेथाम् और्जिजध्वम् । और्जिजे और्जिजावहि और्जिजामहि । (iv) और्जीजत और्जीजेताम् और्जीजन्त । और्जीजथाः और्जीजेथाम् और्जीजध्वम् । और्जीजे और्जीजावहि और्जीजामहि । **१०. लृङ्** –(i) और्जयिष्यत् और्जयिष्यताम् और्जयिष्यन् । और्जयिष्यः और्जयिष्यतम् और्जयिष्यत । और्जयिष्यम् और्जयिष्याव और्जयिष्याम । (ii) और्जयिष्यत और्जयिष्येताम् और्जयिष्यन्त । और्जयिष्यथाः और्जयिष्येथाम् और्जयिष्यध्वम् । और्जयिष्ये और्जयिष्यावहि और्जयिष्यामहि ।

णिचि – ऊर्जयति-ते, **सनि** – ऊर्जिजयिषति-ते, **यकि** – ऊर्ज्यते ।

१. 'सन्वल्लघुनि इति सूत्रं द्विधा व्याख्यातम्' इति तत्त्वबोधिनी । लघुपरकत्वविरहपक्षे – 'और्जिजत्' । लघुपरकत्वपक्षे अभ्यासस्य दीर्घे 'और्जीजत्' । एवमेव एवंजातीयकेषु द्रष्टव्यम् ।

१५५०. पक्ष – परिग्रहे । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) पक्षयति पक्षयतः पक्षयन्ति । पक्षयसि पक्षयथः पक्षयथ । पक्षयामि पक्षयावः पक्षयामः । (ii) पक्षयते पक्षयेते पक्षयन्ते । पक्षयसे पक्षयेथे पक्षयध्वे । पक्षये पक्षयावहे पक्षयामहे । **२. लिट्** – (i) पक्षयाञ्चकार पक्षयाञ्चक्रतुः पक्षयाञ्चक्रुः । पक्षयाञ्चकर्थ पक्षयाञ्चक्रथुः पक्षयाञ्चक्र । पक्षयाञ्चकार, पक्षयाञ्चकर पक्षयाञ्चकृव पक्षयाञ्चकृम । (ii) पक्षयाञ्चक्रे पक्षयाञ्चक्राते पक्षयाञ्चक्रिरे । पक्षयाञ्चकृषे पक्षयाञ्चक्राथे पक्षयाञ्चकृढ्वे । पक्षयाञ्चक्रे पक्षयाञ्चकृवहे पक्षयाञ्चकृमहे । (iii) पक्षयाम्बभूव पक्षयाम्बभूवतुः पक्षयाम्बभूवुः । पक्षयाम्बभूविथ पक्षयाम्बभूवथुः पक्षयाम्बभूव । पक्षयाम्बभूव पक्षयाम्बभूविव पक्षयाम्बभूविम । (iv) पक्षयामास पक्षयामासतुः पक्षयामासुः । पक्षयामासिथ पक्षयामासथुः पक्षयामास । पक्षयामास पक्षयामासिव पक्षयामासिम । **३. लुट्** – (i) पक्षयिता पक्षयितारौ पक्षयितारः । पक्षयितासि पक्षयितास्थः पक्षयितास्थ । पक्षयितास्मि पक्षयितास्वः पक्षयितास्मः । (ii) पक्षयिता पक्षयितारौ पक्षयितारः । पक्षयितासे पक्षयितासाथे पक्षयिताध्वे । पक्षयिताहे पक्षयितास्वहे पक्षयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पक्षयिष्यति पक्षयिष्यतः पक्षयिष्यन्ति । पक्षयिष्यसि पक्षयिष्यथः पक्षयिष्यथ । पक्षयिष्यामि पक्षयिष्यावः पक्षयिष्यामः । (ii) पक्षयिष्यते पक्षयिष्येते पक्षयिष्यन्ते । पक्षयिष्यसे पक्षयिष्येथे पक्षयिष्यध्वे । पक्षयिष्ये पक्षयिष्यावहे पक्षयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पक्षयतु, पक्षयतात् पक्षयताम् पक्षयन्तु । पक्षय, पक्षयतात् पक्षयतम् पक्षयत । पक्षयाणि पक्षयाव पक्षयाम । (ii) पक्षयताम् पक्षयेताम् पक्षयन्ताम् । पक्षयस्व पक्षयेथाम् पक्षयध्वम् । पक्षयै पक्षयावहै पक्षयामहै । **६. लङ्** – (i) अपक्षयत् अपक्षयताम् अपक्षयन् । अपक्षयः अपक्षयतम् अपक्षयत । अपक्षयम् अपक्षयाव अपक्षयाम । (ii) अपक्षयत अपक्षयेताम् अपक्षयन्त । अपक्षयथाः अपक्षयेथाम् अपक्षयध्वम्ग। अपक्षये अपक्षयावहि अपक्षयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पक्षयेत् पक्षयेताम् पक्षयेयुः । पक्षयेः पक्षयेतम् पक्षयेत । पक्षयेयम् पक्षयेव पक्षयेम । (ii) पक्षयेत पक्षयेयाताम् पक्षयेरन् । पक्षयेथाः पक्षयेयाथाम् पक्षयेध्वम् । पक्षयेय पक्षयेवहि पक्षयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पक्ष्यात् पक्ष्यास्ताम् पक्ष्यासुः । पक्ष्याः पक्ष्यास्तम् पक्ष्यास्त । पक्ष्यासम् पक्ष्यास्व पक्ष्यास्म । (ii) पक्षयिषीष्ट पक्षयिषीयास्ताम् पक्षयिषीरन् । पक्षयिषीष्ठाः पक्षयिषीयास्थाम् पक्षयिषीध्वम् । पक्षयिषीय पक्षयिषीवहि पक्षयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपपक्षत् अपपक्षताम् अपपक्षन् । अपपक्षः अपपक्षतम् अपपक्षत । अपपक्षम् अपपक्षाव अपपक्षाम । (ii) अपपक्षत अपपक्षेताम् अपपक्षन्त । अपपक्षथाः अपपक्षेथाम् अपपक्षध्वम् । अपपक्षे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपपक्षावहि अपपक्षामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपक्षयिष्यत् अपक्षयिष्यताम् अपक्षयिष्यन् । अपक्षयिष्यः अपक्षयिष्यतम् अपक्षयिष्यत । अपक्षयिष्यम् अपक्षयिष्याव अपक्षयिष्याम । (ii) अपक्षयिष्यत अपक्षयिष्येताम् अपक्षयिष्यन्त । अपक्षयिष्यथाः अपक्षयिष्येथाम् अपक्षयिष्यध्वम् । अपक्षयिष्ये अपक्षयिष्यावहि अपक्षयिष्यामहि ।

णिचि – पक्षयति-ते, **सनि** – पिपक्षयिषति-ते, **यकि** – पक्ष्यते ।

१५५१. वर्ण – प्रेरणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'वर्ण वर्णने इत्येके' इति कौमुदी । 'प्रेरणे इति मैत्रेयः' इति मा.धा.वृत्तिः । क्षीरस्वामी तु 'वर्णने' इत्याह ।

१. लट् – (i) वर्णयति वर्णयतः वर्णयन्ति । वर्णयसि वर्णयथः वर्णयथ । वर्णयामि वर्णयावः वर्णयामः । (ii) वर्णयते वर्णयेते वर्णयन्ते । वर्णयसे वर्णयेथे वर्णयध्वे । वर्णये वर्णयावहे वर्णयामहे ।

२. लिट् – (i) वर्णयाञ्चकार वर्णयाञ्चक्रतुः वर्णयाञ्चक्रुः । वर्णयाञ्चकर्थ वर्णयाञ्चक्रथुः वर्णयाञ्चक्र । वर्णयाञ्चकार, वर्णयाञ्चकर वर्णयाञ्चकृव वर्णयाञ्चकृम । (ii) वर्णयाञ्चक्रे वर्णयाञ्चक्राते वर्णयाञ्चक्रिरे । वर्णयाञ्चकृषे वर्णयाञ्चक्राथे वर्णयाञ्चकृढ्वे । वर्णयाञ्चक्रे वर्णयाञ्चकृवहे वर्णयाञ्चकृमहे । (iii) वर्णयाम्बभूव वर्णयाम्बभूवतुः वर्णयाम्बभूवुः । वर्णयाम्बभूविथ वर्णयाम्बभूवथुः वर्णयाम्बभूव । वर्णयाम्बभूव वर्णयाम्बभूविव वर्णयाम्बभूविम । (iv) वर्णयामास वर्णयामासतुः वर्णयामासुः । वर्णयामासिथ वर्णयामासथुः वर्णयामास । वर्णयामास वर्णयामासिव वर्णयामासिम । **३. लुट्** – (i) वर्णयिता वर्णयितारौ वर्णयितारः । वर्णयितासि वर्णयितास्थः वर्णयितास्थ । वर्णयितास्मि वर्णयितास्वः वर्णयितास्मः । (ii) वर्णयिता वर्णयितारौ वर्णयितारः । वर्णयितासे वर्णयितासाथे वर्णयिताध्वे । वर्णयिताहे वर्णयितास्वहे वर्णयितास्महे ।

४. लृट् – (i) वर्णयिष्यति वर्णयिष्यतः वर्णयिष्यन्ति । वर्णयिष्यसि वर्णयिष्यथः वर्णयिष्यथ । वर्णयिष्यामि वर्णयिष्यावः वर्णयिष्यामः । (ii) वर्णयिष्यते वर्णयिष्येते वर्णयिष्यन्ते । वर्णयिष्यसे वर्णयिष्येथे वर्णयिष्यध्वे । वर्णयिष्ये वर्णयिष्यावहे वर्णयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) वर्णयतु, वर्णयतात् वर्णयताम् वर्णयन्तु । वर्णय, वर्णयतात् वर्णयतम् वर्णयत । वर्णयानि वर्णयाव वर्णयाम । (ii) वर्णयताम् वर्णयेताम् वर्णयन्ताम् । वर्णयस्व वर्णयेथाम् वर्णयध्वम् । वर्णयै वर्णयावहै वर्णयामहै । **६. लङ्** – (i) अवर्णयत् अवर्णयताम् अवर्णयन् । अवर्णयः अवर्णयतम् अवर्णयत । अवर्णयम् अवर्णयाव अवर्णयाम । (ii) अवर्णयत अवर्णयेताम् अवर्णयन्त । अवर्णयथाः अवर्णयेथाम् अवर्णयध्वम् । अवर्णये अवर्णयावहि अवर्णयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) वर्णयेत् वर्णयेताम् वर्णयेयुः । वर्णयेः वर्णयेतम् वर्णयेत । वर्णयेयम् वर्णयेव वर्णयेम । (ii) वर्णयेत वर्णयेयाताम् वर्णयेरन् । वर्णयेथाः वर्णयेयाथाम् वर्णयेध्वम् । वर्णयेय वर्णयेवहि वर्णयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) वर्ण्यात् वर्ण्यास्ताम् वर्ण्यासुः । वर्ण्याः वर्ण्यास्तम् वर्ण्यास्त । वर्ण्यासम् वर्ण्यास्व वर्ण्यास्म । (ii) वर्णयिषीष्ट वर्णयिषीयास्ताम् वर्णयिषीरन् । वर्णयिषीष्ठाः वर्णयिषीयास्थाम् वर्णयिषीध्वम् । वर्णयिषीय वर्णयिषीवहि वर्णयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अववर्णत् अववर्णताम् अववर्णन् । अववर्णः अववर्णतम् अववर्णत । अववर्णम् अववर्णाव अववर्णाम । (ii) अववर्णत अववर्णेताम् अववर्णन्त । अववर्णथाः अववर्णेथाम् अववर्णध्वम् । अववर्णे अववर्णावहि अववर्णामहि ।

१०. लृङ् – (i) अवर्णयिष्यत् अवर्णयिष्यताम् अवर्णयिष्यन् । अवर्णयिष्यः अवर्णयिष्यतम् अवर्णयिष्यत । अवर्णयिष्यम् अवर्णयिष्याव अवर्णयिष्याम । (ii) अवर्णयिष्यत अवर्णयिष्येताम् अवर्णयिष्यन्त । अवर्णयिष्यथाः अवर्णयिष्येथाम् अवर्णयिष्यध्वम् । अवर्णयिष्ये अवर्णयिष्यावहि अवर्णयिष्यामहि ।

णिचि – वर्णयति-ते, **सनि** – विवर्णयिषति-ते, **यकि** – वर्ण्यते ।

१५५२. चूर्ण – प्रेरणे । सकर्म, सेट्, उभय । पोषणे इति चन्द्रः । अस्य धातोः क्षोदनमप्यर्थः इति

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

धा.का.व्याख्याने। (३.१५)

१. लट् - (i) चूर्णयति चूर्णयतः चूर्णयन्ति। चूर्णयसि चूर्णयथः चूर्णयथ। चूर्णयामि चूर्णयावः चूर्णयामः। (ii) चूर्णयते चूर्णयेते चूर्णयन्ते। चूर्णयसे चूर्णयेथे चूर्णयध्वे। चूर्णये चूर्णयावहे चूर्णयामहे। **२. लिट्** - (i) चूर्णयाञ्चकार चूर्णयाञ्चक्रतुः चूर्णयाञ्चक्रुः। चूर्णयाञ्चकर्थ चूर्णयाञ्चक्रथुः चूर्णयाञ्चक्र। चूर्णयाञ्चकार, चूर्णयाञ्चकर चूर्णयाञ्चकृव चूर्णयाञ्चकृम। (ii) चूर्णयाञ्चक्रे चूर्णयाञ्चक्राते चूर्णयाञ्चक्रिरे। चूर्णयाञ्चकृषे चूर्णयाञ्चक्राथे चूर्णयाञ्चकृढ्वे। चूर्णयाञ्चक्रे चूर्णयाञ्चकृवहे चूर्णयाञ्चकृमहे। (iii) चूर्णयाम्बभूव चूर्णयाम्बभूवतुः चूर्णयाम्बभूवुः। चूर्णयाम्बभूविथ चूर्णयाम्बभूवथुः चूर्णयाम्बभूव। चूर्णयाम्बभूव चूर्णयाम्बभूविव चूर्णयाम्बभूविम। (iv) चूर्णयामास चूर्णयामासतुः चूर्णयामासुः। चूर्णयामासिथ चूर्णयामासथुः चूर्णयामास। चूर्णयामास चूर्णयामासिव चूर्णयामासिम। **३. लुट्** - (i) चूर्णयिता चूर्णयितारौ चूर्णयितारः। चूर्णयितासि चूर्णयितास्थः चूर्णयितास्थ। चूर्णयितास्मि चूर्णयितास्वः चूर्णयितास्मः। (ii) चूर्णयिता चूर्णयितारौ चूर्णयितारः। चूर्णयितासे चूर्णयितासाथे चूर्णयिताध्वे। चूर्णयिताहे चूर्णयितास्वहे चूर्णयितास्महे। **४. लृट्** - (i) चूर्णयिष्यति चूर्णयिष्यतः चूर्णयिष्यन्ति। चूर्णयिष्यसि चूर्णयिष्यथः चूर्णयिष्यथ। चूर्णयिष्यामि चूर्णयिष्यावः चूर्णयिष्यामः। (ii) चूर्णयिष्यते चूर्णयिष्येते चूर्णयिष्यन्ते। चूर्णयिष्यसे चूर्णयिष्येथे चूर्णयिष्यध्वे। चूर्णयिष्ये चूर्णयिष्यावहे चूर्णयिष्यामहे। **५. लोट्** - (i) चूर्णयतु, चूर्णयतात् चूर्णयताम् चूर्णयन्तु। चूर्णय, चूर्णयतात् चूर्णयतम् चूर्णयत। चूर्णयानि चूर्णयाव चूर्णयाम। (ii) चूर्णयताम् चूर्णयेताम् चूर्णयन्ताम्। चूर्णयस्व चूर्णयेथाम् चूर्णयध्वम्। चूर्णयै चूर्णयावहै चूर्णयामहै। **६. लङ्** - (i) अचूर्णयत् अचूर्णयताम् अचूर्णयन्। अचूर्णयः अचूर्णयतम् अचूर्णयत। अचूर्णयम् अचूर्णयाव अचूर्णयाम। (ii) अचूर्णयत अचूर्णयेताम् अचूर्णयन्त। अचूर्णयथाः अचूर्णयेथाम् अचूर्णयध्वम्। अचूर्णये अचूर्णयावहि अचूर्णयामहि। **७. विधिलिङ्** - (i) चूर्णयेत् चूर्णयेताम् चूर्णयेयुः। चूर्णयेः चूर्णयेतम् चूर्णयेत। चूर्णयेयम् चूर्णयेव चूर्णयेम। (ii) चूर्णयेत चूर्णयेयाताम् चूर्णयेरन्। चूर्णयेथाः चूर्णयेयाथाम् चूर्णयेध्वम्। चूर्णयेय चूर्णयेवहि चूर्णयेमहि। **८. आशीर्लिङ्** - (i) चूर्ण्यात् चूर्ण्यास्ताम् चूर्ण्यासुः। चूर्ण्याः चूर्ण्यास्तम् चूर्ण्यास्त। चूर्ण्यासम् चूर्ण्यास्व चूर्ण्यास्म। (ii) चूर्णयिषीष्ट चूर्णयिषीयास्ताम् चूर्णयिषीरन्। चूर्णयिषीष्ठाः चूर्णयिषीयास्थाम् चूर्णयिषीध्वम्। चूर्णयिषीय चूर्णयिषीवहि चूर्णयिषीमहि। **९. लुङ्** - (i) अचुचूर्णत् अचुचूर्णताम् अचुचूर्णन्। अचुचूर्णः अचुचूर्णतम् अचुचूर्णत। अचुचूर्णम् अचुचूर्णाव अचुचूर्णाम। (ii) अचुचूर्णत अचुचूर्णेताम् अचुचूर्णन्त। अचुचूर्णथाः अचुचूर्णेथाम् अचुचूर्णध्वम्। अचुचूर्णे अचुचूर्णावहि अचुचूर्णामहि। **१०. लृङ्** - (i) अचूर्णयिष्यत् अचूर्णयिष्यताम् अचूर्णयिष्यन्। अचूर्णयिष्यः अचूर्णयिष्यतम् अचूर्णयिष्यत। अचूर्णयिष्यम् अचूर्णयिष्याव अचूर्णयिष्याम। (ii) अचूर्णयिष्यत अचूर्णयिष्येताम् अचूर्णयिष्यन्त। अचूर्णयिष्यथाः अचूर्णयिष्येथाम् अचूर्णयिष्यध्वम्। अचूर्णयिष्ये अचूर्णयिष्यावहि अचूर्णयिष्यामहि।

णिचि - चूर्णयति-ते, **सनि** - चुचूर्णयिषति-ते, **यकि** - चूर्ण्यते।

१५५३. प्रथ - प्रख्याने। सकर्म, सेट्, उभय। 'क्षेपे च' इति द्रुमे। 'प्रथते प्राथयत्येतत् प्रख्याने द्वितयं प्रथेः' (श्लो. ९९) इति देवः।

१. लट् - (i) प्राथयति[1] प्राथयतः प्राथयन्ति। प्राथयसि प्राथयथः प्राथयथ। प्राथयामि प्राथयावः प्राथयामः। (ii) प्राथयते प्राथयेते प्राथयन्ते। प्राथयसे प्राथयेथे प्राथयध्वे। प्राथये प्राथयावहे प्राथयामहे। **२. लिट्** - (i) प्राथयाञ्चकार प्राथयाञ्चक्रतुः प्राथयाञ्चक्रुः। प्राथयाञ्चकर्थ प्राथयाञ्चक्रथुः प्राथयाञ्चक्र। प्राथयाञ्चकार, प्राथयाञ्चकर प्राथयाञ्चकृव प्राथयाञ्चकृम। (ii) प्राथयाञ्चक्रे प्राथयाञ्चक्राते प्राथयाञ्चक्रिरे। प्राथयाञ्चकृषे प्राथयाञ्चक्राथे प्राथयाञ्चकृढ्वे। प्राथयाञ्चक्रे प्राथयाञ्चकृवहे प्राथयाञ्चकृमहे। (iii) प्राथया-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

म्बभूव प्राथयाम्बभूवतुः प्राथयाम्बभूवुः । प्राथयाम्बभूविथ प्राथयाम्बभूवथुः प्राथयाम्बभूव । प्राथयाम्बभूव प्राथयाम्बभूविव प्राथयाम्बभूविम । (iv) प्राथयामास प्राथयामासतुः प्राथयामासुः । प्राथयामासिथ प्राथयामासथुः प्राथयामास । प्राथयामास प्राथयामासिव प्राथयामासिम । **३. लुट्** – (i) प्राथयिता प्राथयितारौ प्राथयितारः । प्राथयितासि प्राथयितास्थः प्राथयितास्थ । प्राथयितास्मि प्राथयितास्वः प्राथयितास्मः । (ii) प्राथयिता प्राथयितारौ प्राथयितारः । प्राथयितासे प्राथयितासाथे प्राथयिताध्वे । प्राथयिताहे प्राथयितास्वहे प्राथयितास्महे । **४. लृट्** – (i) प्राथयिष्यति प्राथयिष्यतः प्राथयिष्यन्ति । प्राथयिष्यसि प्राथयिष्यथः प्राथयिष्यथ । प्राथयिष्यामि प्राथयिष्यावः प्राथयिष्यामः । (ii) प्राथयिष्यते प्राथयिष्येते प्राथयिष्यन्ते । प्राथयिष्यसे प्राथयिष्येथे प्राथयिष्यध्वे । प्राथयिष्ये प्राथयिष्यावहे प्राथयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) प्राथयतु, प्राथयतात् प्राथयताम् प्राथयन्तु । प्राथय, प्राथयतात् प्राथयतम् प्राथयत । प्राथयानि प्राथयाव प्राथयाम । (ii) प्राथयताम् प्राथयेताम् प्राथयन्ताम् । प्राथयस्व प्राथयेथाम् प्राथयध्वम् । प्राथयै प्राथयावहै प्राथयामहै । **६. लङ्** – (i) अप्राथयत् अप्राथयताम् अप्राथयन् । अप्राथयः अप्राथयतम् अप्राथयत । अप्राथयम् अप्राथयाव अप्राथयाम । (ii) अप्राथयत अप्राथयेताम् अप्राथयन्त । अप्राथयथाः अप्राथयेथाम् अप्राथयध्वम् । अप्राथये अप्राथयावहि अप्राथयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) प्राथयेत् प्राथयेताम् प्राथयेयुः । प्राथयेः प्राथयेतम् प्राथयेत । प्राथयेयम् प्राथयेव प्राथयेम । (ii) प्राथयेत प्राथयेयाताम् प्राथयेरन् । प्राथयेथाः प्राथयेयाथाम् प्राथयेध्वम् । प्राथयेय प्राथयेवहि प्राथयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) प्राथ्यात् प्राथ्यास्ताम् प्राथ्यासुः । प्राथ्याः प्राथ्यास्तम् प्राथ्यास्त । प्राथ्यासम् प्राथ्यास्व प्राथ्यास्म । (ii) प्राथयिषीष्ट प्राथयिषीयास्ताम् प्राथयिषीरन् । प्राथयिषीष्ठाः प्राथयिषीयास्थाम् प्राथयिषीध्वम् । प्राथयिषीय प्राथयिषीवहि प्राथयिषीमहि ।

९. लुङ् – (i) अपप्राथत् अपप्राथताम् अपप्राथन् । अपप्राथः अपप्राथतम् अपप्राथत । अपप्राथम् अपप्राथाव अपप्राथाम । (ii) अपप्राथत अपप्राथेताम् अपप्राथन्त । अपप्राथथाः अपप्राथेथाम् अपप्राथध्वम् । अपप्राथे अपप्राथावहि अपप्राथामहि । **१०. लृङ्** – (i) अप्राथयिष्यत् अप्राथयिष्यताम् अप्राथयिष्यन् । अप्राथयिष्यः अप्राथयिष्यतम् अप्राथयिष्यत । अप्राथयिष्यम् अप्राथयिष्याव अप्राथयिष्याम । (ii) अप्राथयिष्यत अप्राथयिष्येताम् अप्राथयिष्यन्त । अप्राथयिष्यथाः अप्राथयिष्येथाम् अप्राथयिष्यध्वम् । अप्राथयिष्ये अप्राथयिष्यावहि अप्राथयिष्यामहि ।

णिचि – प्राथयति[२]-ते, **सनि** – पिप्राथयिषति-ते, **यकि** – प्राथ्यते ।

१. 'नान्ये मितोऽहेतौ' इति कथनात् ज्ञपादिपञ्चकव्यतिरिक्तचुरादिषु मित्त्वनिषेधः ।

२. 'अत्स्मृदृत्वरप्रथ....' – एषाम् अभ्यासस्य अकारः अन्तादेशः स्यात् चङ्परे णौ ।

१५५४. पृथ – प्रक्षेपे । सकर्म, सेट्, उभय । 'पृथेः पर्थयतीत्येतत् प्रक्षेपे णौ पदं विदुः' (श्लो. ९९) इति देवः ।

१. लट् – (i) पर्थयति[१] पर्थयतः पर्थयन्ति । पर्थयसि पर्थयथः पर्थयथ । पर्थयामि पर्थयावः पर्थयामः । (ii) पर्थयते पर्थयेते पर्थयन्ते । पर्थयसे पर्थयेथे पर्थयध्वे । पर्थये पर्थयावहे पर्थयामहे । **२. लिट्** - (i) पर्थयाञ्चकार पर्थयाञ्चक्रतुः पर्थयाञ्चक्रुः । पर्थयाञ्चकर्थ पर्थयाञ्चक्रथुः पर्थयाञ्चक्र । पर्थयाञ्चकार, पर्थयाञ्चकर पर्थयाञ्चकृव पर्थयाञ्चकृम । (ii) पर्थयाञ्चक्रे पर्थयाञ्चक्राते पर्थयाञ्चक्रिरे । पर्थयाञ्चकृषे पर्थयाञ्चक्राथे पर्थयाञ्चकृढ्वे । पर्थयाञ्चक्रे पर्थयाञ्चकृवहे पर्थयाञ्चकृमहे । (iii) पर्थयाम्बभूव पर्थयाम्बभूवतुः पर्थयाम्बभूवुः । पर्थयाम्बभूविथ पर्थयाम्बभूवथुः पर्थयाम्बभूव । पर्थयाम्बभूव पर्थयाम्बभूविव पर्थयाम्बभूविम । (iv) पर्थयामास पर्थयामासतुः पर्थयामासुः । पर्थयामासिथ पर्थयामासथुः पर्थयामास । पर्थयामास पर्थयामासिव पर्थयामासिम । **३. लुट्** – (i) पर्थयिता पर्थयितारौ पर्थयितारः । पर्थयितासि पर्थयितास्थः पर्थयितास्थ । पर्थयितास्मि पर्थयितास्वः पर्थयितास्मः । (ii) पर्थयिता पर्थयितारौ पर्थयितारः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पर्थयितासे पर्थयितासाथे पर्थयिताध्वे । पर्थयिताहे पर्थयितास्वहे पर्थयितास्महे । **४. लृट्** - (i) पर्थयिष्यति पर्थयिष्यतः पर्थयिष्यन्ति । पर्थयिष्यसि पर्थयिष्यथः पर्थयिष्यथ । पर्थयिष्यामि पर्थयिष्यावः पर्थयिष्यामः । (ii) पर्थयिष्यते पर्थयिष्येते पर्थयिष्यन्ते । पर्थयिष्यसे पर्थयिष्येथे पर्थयिष्यध्वे । पर्थयिष्ये पर्थयिष्यावहे पर्थयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) पर्थयतु, पर्थयतात् पर्थयताम् पर्थयन्तु । पर्थय, पर्थयतात् पर्थयतम् पर्थयत । पर्थयानि पर्थयाव पर्थयाम । (ii) पर्थयताम् पर्थयेताम् पर्थयन्ताम् । पर्थयस्व पर्थयेथाम् पर्थयध्वम् । पर्थयै पर्थयावहै पर्थयामहै । **६. लङ्** - (i) अपर्थयत् अपर्थयताम् अपर्थयन् । अपर्थयः अपर्थयतम् अपर्थयत । अपर्थयम् अपर्थयाव अपर्थयाम । (ii) अपर्थयत अपर्थयेताम् अपर्थयन्त । अपर्थयथाः अपर्थयेथाम् अपर्थयध्वम् । अपर्थये अपर्थयावहि अपर्थयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) पर्थयेत् पर्थयेताम् पर्थयेयुः । पर्थयेः पर्थयेतम् पर्थयेत । पर्थयेयम् पर्थयेव पर्थयेम । (ii) पर्थयेत पर्थयेयाताम् पर्थयेरन् । पर्थयेथाः पर्थयेयाथाम् पर्थयेध्वम् । पर्थयेय पर्थयेवहि पर्थयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) पर्थ्यात् पर्थ्यास्ताम् पर्थ्यासुः । पर्थ्याः पर्थ्यास्तम् पर्थ्यास्त । पर्थ्यासम् पर्थ्यास्व पर्थ्यास्म । (ii) पर्थयि-षीष्ट पर्थयिषीयास्ताम् पर्थयिषीरन् । पर्थयिषीष्ठाः पर्थयिषीयास्थाम् पर्थयिषीध्वम् । पर्थयिषीय पर्थयिषीवहि पर्थयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अपीपृथत्[२] अपीपृथताम् अपीपृथन् । अपीपृथः अपीपृथतम् अपीपृथत । अपीपृथम् अपीपृथाव अपीपृथाम । (ii) अपपर्थत् अपपर्थताम् अपपर्थन् । अपपर्थः अपपर्थतम् अपपर्थत । अपपर्थम् अपपर्थाव अपपर्थाम । (iii) अपपर्थत अपपर्थेताम् अपपर्थन्त । अपपर्थथाः अपपर्थेथाम् अप-पर्थध्वम् । अपपर्थे अपपर्थावहि अपपर्थामहि । **१०. लृङ्** - (i) अपर्थयिष्यत् अपर्थयिष्यताम् अपर्थयिष्यन् । अपर्थयिष्यः अपर्थयिष्यतम् अपर्थयिष्यत । अपर्थयिष्यम् अपर्थयिष्याव अपर्थयिष्याम । (ii) अपर्थयिष्यत अपर्थयिष्येताम् अपर्थयिष्यन्त । अपर्थयिष्यथाः अपर्थयिष्येथाम् अपर्थयिष्यध्वम् । अपर्थयिष्ये अपर्थयिष्यावहि अपर्थयिष्यामहि ।

णिचि - पर्थयति-ते, **सनि** - पिपर्थयिषति-ते, **यकि** - पर्थ्यते

१. 'पथ' इत्येके । तदा तु 'पाथयति' इत्यादीनि रूपाणि ।

२. 'उरृत्' - उपधायाः ऋवर्णस्य स्थाने ऋत् स्याद्वा चङ्परे णौ । इरराराम् अपवादः ।

१५५५. षम्ब - सम्बन्धने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) सम्बयति सम्बयतः सम्बयन्ति । सम्बयसि सम्बयथः सम्बयथ । सम्बयामि सम्बयावः सम्बयामः । (ii) सम्बयते सम्बयेते सम्बयन्ते । सम्बयसे सम्बयेथे सम्बयध्वे । सम्बये सम्बयावहे सम्बयामहे । **२. लिट्** - (i) सम्बयाञ्चकार सम्बयाञ्चक्रतुः सम्बयाञ्चक्रुः । सम्बयाञ्चकर्थ सम्बयाञ्चक्रथुः सम्बयाञ्चक्र । सम्बयाञ्चकार, सम्बयाञ्चकर सम्बयाञ्चकृव सम्बयाञ्चकृम । (ii) सम्बयाञ्चक्रे सम्बयाञ्चक्राते सम्बयाञ्चक्रिरे । सम्बयाञ्चकृषे सम्बयाञ्चक्राथे सम्बयाञ्चकृढ्वे । सम्बयाञ्चक्रे सम्बयाञ्चकृवहे सम्बयाञ्चकृमहे । (iii) सम्बयाम्बभूव सम्बयाम्बभूवतुः सम्बयाम्बभूवुः । सम्बयाम्बभूविथ सम्बयाम्बभूवथुः सम्बयाम्बभूव । सम्बयाम्बभूव सम्बयाम्बभूविव सम्बयाम्बभूविम । (iv) सम्बयामास सम्बयामासतुः सम्बयामासुः । सम्बयामासिथ सम्बयामासथुः सम्बयामास । सम्बयामास सम्बयामासिव सम्बयामासिम । **३. लुट्** - (i) सम्बयिता सम्बयितारौ सम्बयितारः । सम्बयितासि सम्बयितास्थः सम्बयितास्थ । सम्बयितास्मि सम्बयितास्वः सम्बयितास्मः । (ii) सम्बयिता सम्बयितारौ सम्बयितारः । सम्बयितासे सम्बयितासाथे सम्बयिताध्वे । सम्बयिताहे सम्बयितास्वहे सम्बयितास्महे । **४. लृट्** - (i) सम्बयिष्यति सम्बयिष्यतः सम्बयिष्यन्ति । सम्बयिष्यसि सम्बयिष्यथः सम्बयिष्यथ । सम्बयिष्यामि सम्बयिष्यावः सम्बयिष्यामः । (ii) सम्बयिष्यते सम्बयिष्येते सम्बयिष्यन्ते । सम्बयिष्यसे सम्बयिष्येथे सम्बयिष्यध्वे । सम्बयिष्ये सम्बयिष्यावहे सम्बयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) सम्बयतु, सम्बयतात् सम्बयताम् सम्बयन्तु । सम्बय, सम्बयतात् सम्बयतम् सम्बयत । सम्बयानि सम्बयाव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सम्बयाम । (ii) सम्बयताम् सम्बयेताम् सम्बयन्ताम् । सम्बयस्व सम्बयेथाम् सम्बयध्वम् । सम्बयै सम्बयावहै सम्बयामहै । **६. लङ्** - (i) असम्बयत् असम्बयताम् असम्बयन् । असम्बयः असम्बयतम् असम्बयत । असम्बयम् असम्बयाव असम्बयाम । (ii) असम्बयत असम्बयेताम् असम्बयन्त । असम्बयथाः असम्बयेथाम् असम्बयध्वम् । असम्बये असम्बयावहि असम्बयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) सम्बयेत् सम्बयेताम् सम्बयेयुः । सम्बयेः सम्बयेतम् सम्बयेत । सम्बयेयम् सम्बयेव सम्बयेम । (ii) सम्बयेत सम्बयेयाताम् सम्बयेरन् । सम्बयेथाः सम्बयेयाथाम् सम्बयेध्वम् । सम्बयेय सम्बयेवहि सम्बयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) सम्ब्यात् सम्ब्यास्ताम् सम्ब्यासुः । सम्ब्याः सम्ब्यास्तम् सम्ब्यास्त । सम्ब्यासम् सम्ब्यास्व सम्ब्यास्म । (ii) सम्बयिषीष्ट सम्बयिषीयास्ताम् सम्बयिषीरन् । सम्बयिषीष्ठाः सम्बयिषीयास्थाम् सम्बयिषीध्वम् । सम्बयिषीय सम्बयिषीवहि सम्बयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अससम्बत् अससम्बताम् अससम्बन् । अससम्बः अससम्बतम् अससम्बत । अससम्बम् अससम्बाव अससम्बाम । (ii) अससम्बत अससम्बेताम् अससम्बन्त । अससम्बथाः अससम्बेथाम् अससम्बध्वम् । अससम्बे अससम्बावहि अससम्बामहि । **१०. लृङ्** - (i) असम्बयिष्यत् असम्बयिष्यताम् असम्बयिष्यन् । असम्बयिष्यः असम्बयिष्यतम् असम्बयिष्यत । असम्बयिष्यम् असम्बयिष्याव असम्बयिष्याम । (ii) असम्बयिष्यत असम्बयिष्येताम् असम्बयिष्यन्त । असम्बयिष्यथाः असम्बयिष्येथाम् असम्बयिष्यध्वम् । असम्बयिष्ये असम्बयिष्यावहि असम्बयिष्यामहि । **णिचि** - सम्बयति-ते, **सनि** - सिसम्बयिषति-ते, **यकि** - सम्ब्यते ।

१५५६. शम्ब - सम्बन्धने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) शम्बयति[1] शम्बयतः शम्बयन्ति । शम्बयसि शम्बयथः शम्बयथ । शम्बयामि शम्बयावः शम्बयामः । (ii) शम्बयते शम्बयेते शम्बयन्ते । शम्बयसे शम्बयेथे शम्बयध्वे । शम्बये शम्बयावहे शम्बयामहे । **२. लिट्** - (i) शम्बयाञ्चकार शम्बयाञ्चक्रतुः शम्बयाञ्चक्रुः । शम्बयाञ्चकर्थ शम्बयाञ्चक्रथुः शम्बयाञ्चक्र । शम्बयाञ्चकार, शम्बयाञ्चकर शम्बयाञ्चकृव शम्बयाञ्चकृम । (ii) शम्बयाञ्चक्रे शम्बयाञ्चक्राते शम्बयाञ्चक्रिरे । शम्बयाञ्चकृषे शम्बयाञ्चक्राथे शम्बयाञ्चकृढ्वे । शम्बयाञ्चक्रे शम्बयाञ्चकृवहे शम्बयाञ्चकृमहे । (iii) शम्बयाम्बभूव शम्बयाम्बभूवतुः शम्बयाम्बभूवुः । शम्बयाम्बभूविथ शम्बयाम्बभूवथुः शम्बयाम्बभूव । शम्बयाम्बभूव शम्बयाम्बभूविव शम्बयाम्बभूविम । (iv) शम्बयामास शम्बयामासतुः शम्बयामासुः । शम्बयामासिथ शम्बयामासथुः शम्बयामास । शम्बयामास शम्बयामासिव शम्बयामासिम । **३. लुट्** - (i) शम्बयिता शम्बयितारौ शम्बयितारः । शम्बयितासि शम्बयितास्थः शम्बयितास्थ । शम्बयितास्मि शम्बयितास्वः शम्बयितास्मः । (ii) शम्बयिता शम्बयितारौ शम्बयितारः । शम्बयितासे शम्बयितासाथे शम्बयिताध्वे । शम्बयिताहे शम्बयितास्वहे शम्बयितास्महे । **४. लृट्** - (i) शम्बयिष्यति शम्बयिष्यतः शम्बयिष्यन्ति । शम्बयिष्यसि शम्बयिष्यथः शम्बयिष्यथ । शम्बयिष्यामि शम्बयिष्यावः शम्बयिष्यामः । (ii) शम्बयिष्यते शम्बयिष्येते शम्बयिष्यन्ते । शम्बयिष्यसे शम्बयिष्येथे शम्बयिष्यध्वे । शम्बयिष्ये शम्बयिष्यावहे शम्बयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) शम्बयतु, शम्बयतात् शम्बयताम् शम्बयन्तु । शम्बय, शम्बयतात् शम्बयतम् शम्बयत । शम्बयानि शम्बयाव शम्बयाम । (ii) शम्बयताम् शम्बयेताम् शम्बयन्ताम् । शम्बयस्व शम्बयेथाम् शम्बयध्वम् । शम्बयै शम्बयावहै शम्बयामहै । **६. लङ्** - (i) अशम्बयत् अशम्बयताम् अशम्बयन् । अशम्बयः अशम्बयतम् अशम्बयत । अशम्बयम् अशम्बयाव अशम्बयाम । (ii) अशम्बयत अशम्बयेताम् अशम्बयन्त । अशम्बयथाः अशम्बयेथाम् अशम्बयध्वम् । अशम्बये अशम्बयावहि अशम्बयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) शम्बयेत् शम्बयेताम् शम्बयेयुः । शम्बयेः शम्बयेतम् शम्बयेत । शम्बयेयम् शम्बयेव शम्बयेम । (ii) शम्बयेत शम्बयेयाताम् शम्बयेरन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शम्बयेथाः शम्बयेयाथाम् शम्बयेध्वम् । शम्बयेय शम्बयेवहि शम्बयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) शम्ब्यात् शम्ब्यास्ताम् शम्ब्यासुः । शम्ब्याः शम्ब्यास्तम् शम्ब्यास्त । शम्ब्यासम् शम्ब्यास्व शम्ब्यास्म । (ii) शम्बयिषीष्ट शम्बयिषीयास्ताम् शम्बयिषीरन् । शम्बयिषीष्ठाः शम्बयिषीयास्थाम् शम्बयिषीध्वम् । शम्बयिषीय शम्बयिषीवहि शम्बयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अशशम्बत् अशशम्बताम् अशशम्बन् । अशशम्बः अशशम्बतम् अशशम्बत । अशशम्बम् अशशम्बाव अशशम्बाम । (ii) अशशम्बत अशशम्बेताम् अशशम्बन्त । अशशम्बथाः अशशम्बेथाम् अशशम्बध्वम् । अशशम्बे अशशम्बावहि अशशम्बामहि । **१०. लृङ्** - (i) अशम्बयिष्यत् अशम्बयिष्यताम् अशम्बयिष्यन् । अशम्बयिष्यः अशम्बयिष्यतम् अशम्बयिष्यत । अशम्बयिष्यम् अशम्बयिष्याव अशम्बयिष्याम । (ii) अशम्बयिष्यत अशम्बयिष्येताम् अशम्बयिष्यन्त । अशम्बयिष्यथाः अशम्बयिष्येथाम् अशम्बयिष्यध्वम् । अशम्बयिष्ये अशम्बयिष्यावहि अशम्बयिष्यामहि ।

णिचि - शम्बयति-ते, **सनि** - शिशम्बयिषति-ते, **यकि** - शम्ब्यते

१. 'साम्ब' इति पाठान्तरम् । तदा तु 'साम्बयति-ते' इत्यादीनि रूपाणि ।

१५५७. भक्ष - अदने । सकर्म, सेट्, उभय । 'भक्षयत्यदने भक्षेः शपि भक्षति भक्षते' (श्लो. १७७) इति देवः । **१. लट्** - (i) भक्षयति भक्षयतः भक्षयन्ति । भक्षयसि भक्षयथः भक्षयथ । भक्षयामि भक्षयावः भक्षयामः । (ii) भक्षयते भक्षयेते भक्षयन्ते । भक्षयसे भक्षयेथे भक्षयध्वे । भक्षये भक्षयावहे भक्षयामहे । **२. लिट्** - (i) भक्षयाञ्चकार भक्षयाञ्चक्रतुः भक्षयाञ्चक्रुः । भक्षयाञ्चकर्थ भक्षयाञ्चक्रथुः भक्षयाञ्चक्र । भक्षयाञ्चकार, भक्षयाञ्चकर भक्षयाञ्चकृव भक्षयाञ्चकृम । (ii) भक्षयाञ्चक्रे भक्षयाञ्चक्राते भक्षयाञ्चक्रिरे । भक्षयाञ्चकृषे भक्षयाञ्चक्राथे भक्षयाञ्चकृढ्वे । भक्षयाञ्चक्रे भक्षयाञ्चकृवहे भक्षयाञ्चकृमहे । (iii) भक्षयाम्बभूव भक्षयाम्बभूवतुः भक्षयाम्बभूवुः । भक्षयाम्बभूविथ भक्षयाम्बभूवथुः भक्षयाम्बभूव । भक्षयाम्बभूव भक्षयाम्बभूविव भक्षयाम्बभूविम । (iv) भक्षयामास भक्षयामासतुः भक्षयामासुः । भक्षयामासिथ भक्षयामासथुः भक्षयामास । भक्षयामास भक्षयामासिव भक्षयामासिम । **३. लुट्** - (i) भक्षयिता भक्षयितारौ भक्षयितारः । भक्षयितासि भक्षयितास्थः भक्षयितास्थ । भक्षयितास्मि भक्षयितास्वः भक्षयि-तास्मः । (ii) भक्षयिता भक्षयितारौ भक्षयितारः । भक्षयितासे भक्षयितासाथे भक्षयिताध्वे । भक्षयिताहे भक्षयितास्वहे भक्षयितास्महे । **४. लृट्** - (i) भक्षयिष्यति भक्षयिष्यतः भक्षयिष्यन्ति । भक्षयिष्यसि भक्षयि-ष्यथः भक्षयिष्यथ । भक्षयिष्यामि भक्षयिष्यावः भक्षयिष्यामः । (ii) भक्षयिष्यते भक्षयिष्येते भक्षयिष्यन्ते । भक्षयिष्यसे भक्षयिष्येथे भक्षयिष्यध्वे । भक्षयिष्ये भक्षयिष्यावहे भक्षयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) भक्षयतु, भक्षयतात् भक्षयताम् भक्षयन्तु । भक्षय, भक्षयतात् भक्षयतम् भक्षयत । भक्षयाणि भक्षयाव भक्षयाम । (ii) भक्षयताम् भक्षयेताम् भक्षयन्ताम् । भक्षयस्व भक्षयेथाम् भक्षयध्वम् । भक्षयै भक्षयावहै भक्षयामहै । **६. लङ्** - (i) अभक्षयत् अभक्षयताम् अभक्षयन् । अभक्षयः अभक्षयतम् अभक्षयत । अभक्षयम् अभक्षयाव अभक्षयाम । (ii) अभक्षयत अभक्षयेताम् अभक्षयन्त । अभक्षयथाः अभक्षयेथाम् अभक्षयध्वम् । अभक्षये अभक्षयावहि अभक्षयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) भक्षयेत् भक्षयेताम् भक्षयेयुः । भक्षयेः भक्षयेतम् भक्षयेत । भक्षयेयम् भक्षयेव भक्षयेम । (ii) भक्षयेत भक्षयेयाताम् भक्षयेरन् । भक्षयेथाः भक्षयेयाथाम् भक्षयेध्वम् । भक्षयेय भक्षयेवहि भक्षयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) भक्ष्यात् भक्ष्यास्ताम् भक्ष्यासुः । भक्ष्याः भक्ष्यास्तम् भक्ष्यास्त । भक्ष्यासम् भक्ष्यास्व भक्ष्यास्म । (ii) भक्षयिषीष्ट भक्षयिषीयास्ताम् भक्षयिषीरन् । भक्षयिषीष्ठाः भक्षयिषीयास्थाम् भक्षयिषीध्वम् । भक्षयिषीय भक्षयिषीवहि भक्षयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अबभक्षत् अबभक्षताम् अबभक्षन् । अबभक्षः अबभक्षतम् अबभक्षत । अबभक्षम् अबभक्षाव अबभक्षाम । (ii) अबभक्षत

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अबभक्षेताम् अबभक्षन्त । अबभक्षथाः अबभक्षेथाम् अबभक्षध्वम् । अबभक्षे अबभक्षावहि अबभक्षामहि । **१०. लृङ्** - (i) अभक्षयिष्यत् अभक्षयिष्यताम् अभक्षयिष्यन् । अभक्षयिष्यः अभक्षयिष्यतम् अभक्षयिष्यत । अभक्षयिष्यम् अभक्षयिष्याव अभक्षयिष्याम । (ii) अभक्षयिष्यत अभक्षयिष्येताम् अभक्षयिष्यन्त । अभक्षयिष्यथाः अभक्षयिष्येथाम् अभक्षयिष्यध्वम् । अभक्षयिष्ये अभक्षयिष्यावहि अभक्षयिष्यामहि ।

णिचि - भक्षयति[1], **सनि** - बिभक्षयिषति-ते, **यकि** - भक्ष्यते

१. 'निगरणचलनार्थेभ्यश्च' इति परस्मैपदम् । स्वार्थे णिचि तु उभयपदिता अस्ति एव ।

१५५८. कुट्ट - छेदनभर्त्सनयोः । सकर्म, सेट्, उभय । 'पूरणे' इत्येके ।

१. लट् - (i) कुट्टयति कुट्टयतः कुट्टयन्ति । कुट्टयसि कुट्टयथः कुट्टयथ । कुट्टयामि कुट्टयावः कुट्टयामः । (ii) कुट्टयते कुट्टयेते कुट्टयन्ते । कुट्टयसे कुट्टयेथे कुट्टयध्वे । कुट्टये कुट्टयावहे कुट्टयामहे । **२. लिट्** - (i) कुट्टयाञ्चकार कुट्टयाञ्चक्रतुः कुट्टयाञ्चक्रुः । कुट्टयाञ्चकर्थ कुट्टयाञ्चक्रथुः कुट्टयाञ्चक्र । कुट्टयाञ्चकार, कुट्टयाञ्चकर कुट्टयाञ्चकृव कुट्टयाञ्चकृम । (ii) कुट्टयाञ्चक्रे कुट्टयाञ्चक्राते कुट्टयाञ्चक्रिरे । कुट्टयाञ्चकृषे कुट्टयाञ्चक्राथे कुट्टयाञ्चकृढ्वे । कुट्टयाञ्चक्रे कुट्टयाञ्चकृवहे कुट्टयाञ्चकृमहे । (iii) कुट्टयाम्बभूव कुट्टयाम्बभूवतुः कुट्टयाम्बभूवुः । कुट्टयाम्बभूविथ कुट्टयाम्बभूवथुः कुट्टयाम्बभूव । कुट्टयाम्बभूव कुट्टयाम्बभूविव कुट्टयाम्बभूविम । (iv) कुट्टयामास कुट्टयामासतुः कुट्टयामासुः । कुट्टयामासिथ कुट्टयामासथुः कुट्टयामास । कुट्टयामास कुट्टयामासिव कुट्टयामासिम । **३. लुट्** - (i) कुट्टयिता कुट्टयितारौ कुट्टयितारः । कुट्टयितासि कुट्टयितास्थः कुट्टयितास्थ । कुट्टयितास्मि कुट्टयितास्वः कुट्टयितास्मः । (ii) कुट्टयिता कुट्टयितारौ कुट्टयितारः । कुट्टयितासे कुट्टयितासाथे कुट्टयिताध्वे । कुट्टयिताहे कुट्टयितास्वहे कुट्टयितास्महे । **४. लृट्** - (i) कुट्टयिष्यति कुट्टयिष्यतः कुट्टयिष्यन्ति । कुट्टयिष्यसि कुट्टयिष्यथः कुट्टयिष्यथ । कुट्टयिष्यामि कुट्टयिष्यावः कुट्टयिष्यामः । (ii) कुट्टयिष्यते कुट्टयिष्येते कुट्टयिष्यन्ते । कुट्टयिष्यसे कुट्टयिष्येथे कुट्टयिष्यध्वे । कुट्टयिष्ये कुट्टयिष्यावहे कुट्टयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) कुट्टयतु, कुट्टयतात् कुट्टयताम् कुट्टयन्तु । कुट्टय, कुट्टयतात् कुट्टयतम् कुट्टयत । कुट्टयानि कुट्टयाव कुट्टयाम । (ii) कुट्टयताम् कुट्टयेताम् कुट्टयन्ताम् । कुट्टयस्व कुट्टयेथाम् कुट्टयध्वम् । कुट्टयै कुट्टयावहै कुट्टयामहै । **६. लङ्** - (i) अकुट्टयत् अकुट्टयताम् अकुट्टयन् । अकुट्टयः अकुट्टयतम् अकुट्टयत । अकुट्टयम् अकुट्टयाव अकुट्टयाम । (ii) अकुट्टयत अकुट्टयेताम् अकुट्टयन्त । अकुट्टयथाः अकुट्टयेथाम् अकुट्टयध्वम् । अकुट्टये अकुट्टयावहि अकुट्टयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) कुट्टयेत् कुट्टयेताम् कुट्टयेयुः । कुट्टयेः कुट्टयेतम् कुट्टयेत । कुट्टयेयम् कुट्टयेव कुट्टयेम । (ii) कुट्टयेत कुट्टयेयाताम् कुट्टयेरन् । कुट्टयेथाः कुट्टयेयाथाम् कुट्टयेध्वम् । कुट्टयेय कुट्टयेवहि कुट्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) कुट्ट्यात् कुट्ट्यास्ताम् कुट्ट्यासुः । कुट्ट्याः कुट्ट्यास्तम् कुट्ट्यास्त । कुट्ट्यासम् कुट्ट्यास्व कुट्ट्यास्म । (ii) कुट्टयिषीष्ट कुट्टयिषीयास्ताम् कुट्टयिषीरन् । कुट्टयिषीष्ठाः कुट्टयिषीयास्थाम् कुट्टयिषीध्वम् । कुट्टयिषीय कुट्टयिषीवहि कुट्टयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचुकुट्टत् अचुकुट्टताम् अचुकुट्टन् । अचुकुट्टः अचुकुट्टतम् अचुकुट्टत । अचुकुट्टम् अचुकुट्टाव अचुकुट्टाम । (ii) अचुकुट्टत अचुकुट्टेताम् अचुकुट्टन्त । अचुकुट्टथाः अचुकुट्टेथाम् अचुकुट्टध्वम् । अचुकुट्टे अचुकुट्टावहि अचुकुट्टामहि । **१०. लृङ्** - (i) अकुट्टयिष्यत् अकुट्टयिष्यताम् अकुट्टयिष्यन् । अकुट्टयिष्यः अकुट्टयिष्यतम् अकुट्टयिष्यत । अकुट्टयिष्यम् अकुट्टयिष्याव अकुट्टयिष्याम । (ii) अकुट्टयिष्यत अकुट्टयिष्येताम् अकुट्टयिष्यन्त । अकुट्टयिष्यथाः अकुट्टयिष्येथाम् अकुट्टयिष्यध्वम् । अकुट्टयिष्ये अकुट्टयिष्यावहि अकुट्टयिष्यामहि ।

णिचि - कुट्टयति-ते, **सनि** - चुकुट्टयिषति-ते, **यकि** - कुट्यते

१५५९. पुट्ट - अल्पीभावे । अकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) पुट्टयति पुट्टयतः पुट्टयन्ति । पुट्टयसि पुट्टयथः पुट्टयथ । पुट्टयामि पुट्टयावः पुट्टयामः । (ii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पुट्टयते पुट्टयेते पुट्टयन्ते । पुट्टयसे पुट्टयेथे पुट्टयध्वे । पुट्टये पुट्टयावहे पुट्टयामहे । **२. लिट्** - (i) पुट्टयाञ्चकार पुट्टयाञ्चक्रतुः पुट्टयाञ्चक्रुः । पुट्टयाञ्चकर्थ पुट्टयाञ्चक्रथुः पुट्टयाञ्चक्र । पुट्टयाञ्चकार, पुट्टयाञ्चकर पुट्टयाञ्चकृव पुट्टयाञ्चकृम । (ii) पुट्टयाञ्चक्रे पुट्टयाञ्चक्राते पुट्टयाञ्चक्रिरे । पुट्टयाञ्चकृषे पुट्टयाञ्चक्राथे पुट्टयाञ्चकृढ्वे । पुट्टयाञ्चक्रे पुट्टयाञ्चकृवहे पुट्टयाञ्चकृमहे । (iii) पुट्टयाम्बभूव पुट्टयाम्बभूवतुः पुट्टयाम्बभूवुः । पुट्टयाम्बभूविथ पुट्टयाम्बभूवथुः पुट्टयाम्बभूव । पुट्टयाम्बभूव पुट्टयाम्बभूविव पुट्टयाम्बभूविम । (iv) पुट्टयामास पुट्टयामासतुः पुट्टयामासुः । पुट्टयामासिथ पुट्टयामासथुः पुट्टयामास । पुट्टयामास पुट्टयामासिव पुट्टयामासिम । **३. लुट्** - (i) पुट्टयिता पुट्टयितारौ पुट्टयितारः । पुट्टयितासि पुट्टयितास्थः पुट्टयितास्थ । पुट्टयितास्मि पुट्टयितास्वः पुट्टयितास्मः । (ii) पुट्टयिता पुट्टयितारौ पुट्टयितारः । पुट्टयितासे पुट्टयितासाथे पुट्टयिताध्वे । पुट्टयिताहे पुट्टयितास्वहे पुट्टयितास्महे । **४. लृट्** - (i) पुट्टयिष्यति पुट्टयिष्यतः पुट्टयिष्यन्ति । पुट्टयिष्यसि पुट्टयिष्यथः पुट्टयिष्यथ । पुट्टयिष्यामि पुट्टयिष्यावः पुट्टयिष्यामः । (ii) पुट्टयिष्यते पुट्टयिष्येते पुट्टयिष्यन्ते । पुट्टयिष्यसे पुट्टयिष्येथे पुट्टयिष्यध्वे । पुट्टयिष्ये पुट्टयिष्यावहे पुट्टयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) पुट्टयतु, पुट्टयतात् पुट्टयताम् पुट्टयन्तु । पुट्टय, पुट्टयतात् पुट्टयतम् पुट्टयत । पुट्टयानि पुट्टयाव पुट्टयाम । (ii) पुट्टयताम् पुट्टयेताम् पुट्टयन्ताम् । पुट्टयस्व पुट्टयेथाम् पुट्टयध्वम् । पुट्टयै पुट्टयावहै पुट्टयामहै । **६. लङ्** - (i) अपुट्टयत् अपुट्टयताम् अपुट्टयन् । अपुट्टयः अपुट्टयतम् अपुट्टयत । अपुट्टयम् अपुट्टयाव अपुट्टयाम । (ii) अपुट्टयत अपुट्टयेताम् अपुट्टयन्त । अपुट्टयथाः अपुट्टयेथाम् अपुट्टयध्वम् । अपुट्टये अपुट्टयावहि अपुट्टयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) पुट्टयेत् पुट्टयेताम् पुट्टयेयुः । पुट्टयेः पुट्टयेतम् पुट्टयेत । पुट्टयेयम् पुट्टयेव पुट्टयेम । (ii) पुट्टयेत पुट्टयेयाताम् पुट्टयेरन् । पुट्टयेथाः पुट्टयेयाथाम् पुट्टयेध्वम् । पुट्टयेय पुट्टयेवहि पुट्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) पुट्ट्यात् पुट्ट्यास्ताम् पुट्ट्यासुः । पुट्ट्याः पुट्ट्यास्तम् पुट्ट्यास्त । पुट्ट्यासम् पुट्ट्यास्व पुट्ट्यास्म । (ii) पुट्टयिषीष्ट पुट्टयिषीयास्ताम् पुट्टयिषीरन् । पुट्टयिषीष्ठाः पुट्टयिषीयास्थाम् पुट्टयिषीध्वम् । पुट्टयिषीय पुट्टयिषीवहि पुट्टयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अपुपुट्टत् अपुपुट्टताम् अपुपुट्टन् । अपुपुट्टः अपुपुट्टतम् अपुपुट्टत। अपुपुट्टम् अपुपुट्टाव अपुपुट्टाम । (ii) अपुपुट्टत अपुपुट्टेताम् अपुपुट्टन्त । अपुपुट्टथाः अपुपुट्टेथाम् अपुपुट्टध्वम्। अपुपुट्टे अपुपुट्टावहि अपुपुट्टामहि । **१०. लृङ्** - (i) अपुट्टयिष्यत् अपुट्टयिष्यताम् अपुट्टयिष्यन् । अपुट्टयिष्यः अपुट्टयिष्यतम् अपुट्टयिष्यत । अपुट्टयिष्यम् अपुट्टयिष्याव अपुट्टयिष्याम । (ii) अपुट्टयिष्यत अपुट्टयिष्येताम् अपुट्टयिष्यन्त । अपुट्टयिष्यथाः अपुट्टयिष्येथाम् अपुट्टयिष्यध्वम् । अपुट्टयिष्ये अपुट्टयिष्यावहि अपुट्टयिष्यामहि ।

णिचि - पुट्टयति-ते, **सनि** - पुपुट्टयिषति-ते, **यकि** - पुट्ट्यते

१५६०. चुट्ट - अल्पीभावे । अकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् - (i) चुट्टयति चुट्टयतः चुट्टयन्ति । चुट्टयसि चुट्टयथः चुट्टयथ । चुट्टयामि चुट्टयावः चुट्टयामः । (ii) चुट्टयते चुट्टयेते चुट्टयन्ते । चुट्टयसे चुट्टयेथे चुट्टयध्वे । चुट्टये चुट्टयावहे चुट्टयामहे । **२. लिट्** -(i) चुट्टयाञ्चकार चुट्टयाञ्चक्रतुः चुट्टयाञ्चक्रुः । चुट्टयाञ्चकर्थ चुट्टयाञ्चक्रथुः चुट्टयाञ्चक्र । चुट्टयाञ्चकार, चुट्टयाञ्चकर चुट्टयाञ्चकृव चुट्टयाञ्चकृम । (ii) चुट्टयाञ्चक्रे चुट्टयाञ्चक्राते चुट्टयाञ्चक्रिरे । चुट्टयाञ्चकृषे चुट्टयाञ्चक्राथे चुट्टयाञ्चकृढ्वे । चुट्टयाञ्चक्रे चुट्टयाञ्चकृवहे चुट्टयाञ्चकृमहे । (iii) चुट्टयाम्बभूव चुट्टयाम्बभूवतुः चुट्टयाम्बभूवुः । चुट्टयाम्बभूविथ चुट्टयाम्बभूवथुः चुट्टयाम्बभूव । चुट्टयाम्बभूव चुट्टयाम्बभूविव चुट्टयाम्बभूविम । (iv) चुट्टयामास चुट्टयामासतुः चुट्टयामासुः । चुट्टयामासिथ चुट्टयामासथुः चुट्टयामास । चुट्टयामास चुट्टयामासिव चुट्टयामासिम । **३. लुट्** - (i) चुट्टयिता चुट्टयितारौ चुट्टयितारः । चुट्टयितासि चुट्टयितास्थः चुट्टयितास्थ । चुट्टयितास्मि चुट्टयितास्वः चुट्टयितास्मः । (ii) चुट्टयिता चुट्टयितारौ चुट्टयितारः । चुट्टयितासे चुट्टयितासाथे चुट्टयिताध्वे । चुट्टयिताहे चुट्टयितास्वहे चुट्टयितास्महे । **४. लृट्** - (i) चुट्टयिष्यति चुट्टयिष्यतः चुट्टयिष्यन्ति ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चुट्टयिष्यसि चुट्टयिष्यथः चुट्टयिष्यथ । चुट्टयिष्यामि चुट्टयिष्यावः चुट्टयिष्यामः । (ii) चुट्टयिष्यते चुट्टयिष्येते चुट्टयिष्यन्ते । चुट्टयिष्यसे चुट्टयिष्येथे चुट्टयिष्यध्वे । चुट्टयिष्ये चुट्टयिष्यावहे चुट्टयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) चुट्टयतु, चुट्टयतात् चुट्टयताम् चुट्टयन्तु । चुट्टय, चुट्टयतात् चुट्टयतम् चुट्टयत । चुट्टयानि चुट्टयाव चुट्टयाम । (ii) चुट्टयताम् चुट्टयेताम् चुट्टयन्ताम् । चुट्टयस्व चुट्टयेथाम् चुट्टयध्वम् । चुट्टयै चुट्टयावहै चुट्टयामहै । **६. लङ्** - (i) अचुट्टयत् अचुट्टयताम् अचुट्टयन् । अचुट्टयः अचुट्टयतम् अचुट्टयत । अचुट्टयम् अचुट्टयाव अचुट्टयाम । (ii) अचुट्टयत अचुट्टयेताम् अचुट्टयन्त । अचुट्टयथाः अचुट्टयेथाम् अचुट्टयध्वम् । अचुट्टये अचुट्टयावहि अचुट्टयामहि । **७. विधिलिङ्** - (ii) चुट्टयेत् चुट्टयेताम् चुट्टयेयुः । चुट्टयेः चुट्टयेतम् चुट्टयेत । चुट्टयेयम् चुट्टयेव चुट्टयेम । (ii) चुट्टयेत चुट्टयेयाताम् चुट्टयेरन् । चुट्टयेथाः चुट्टयेयाथाम् चुट्टयेध्वम् । चुट्टयेय चुट्टयेवहि चुट्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) चुट्ट्यात् चुट्ट्यास्ताम् चुट्ट्यासुः । चुट्ट्याः चुट्ट्यास्तम् चुट्ट्यास्त । चुट्ट्यासम् चुट्ट्यास्व चुट्ट्यास्म । (ii) चुट्टयिषीष्ट चुट्टयिषीयास्ताम् चुट्टयिषीरन् । चुट्टयिषीष्ठाः चुट्टयिषीयास्थाम् चुट्टयिषीध्वम् । चुट्टयिषीय चुट्टयिषीवहि चुट्टयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचुचुट्टत् अचुचुट्टताम् अचुचुट्टन् । अचुचुट्टः अचुचुट्टतम् अचुचुट्टत । अचुचुट्टम् अचुचुट्टाव अचुचुट्टाम । (ii) अचुचुट्टत अचुचुट्टेताम् अचुचुट्टन्त । अचुचुट्टथाः अचुचुट्टेथाम् अचुचुट्टध्वम् । अचुचुट्टे अचुचुट्टावहि अचुचुट्टामहि । **१०. लृङ्** - (i) अचुट्टयिष्यत् अचुट्टयिष्यताम् अचुट्टयिष्यन् । अचुट्टयिष्यः अचुट्टयिष्यतम् अचुट्टयिष्यत । अचुट्टयिष्यम् अचुट्टयिष्याव अचुट्टयिष्याम । (ii) अचुट्टयिष्यत अचुट्टयिष्येताम् अचुट्टयिष्यन्त । अचुट्टयिष्यथाः अचुट्टयिष्येथाम् अचुट्टयिष्यध्वम् । अचुट्टयिष्ये अचुट्टयिष्यावहि अचुट्टयिष्यामहि ।

णिचि - चुट्टयति-ते, **सनि** - चुचुट्टयिषति-ते, **यकि** - चुट्यते

१५६१. अट्ट - अनादरे । सकर्म, सेट्, उभय, (दोपधः अयम्) 'हिंसातिक्रमयोरट्टेरट्टतेऽनादरेऽट्टयेत्' (श्लो. ७२) इति देवः ।

१. लट् - (i) अट्टयति अट्टयतः अट्टयन्ति । अट्टयसि अट्टयथः अट्टयथ । अट्टयामि अट्टयावः अट्टयामः । (ii) अट्टयते अट्टयेते अट्टयन्ते । अट्टयसे अट्टयेथे अट्टयध्वे । अट्टये अट्टयावहे अट्टयामहे । **२. लिट्** -(i) अट्टयाञ्चकार अट्टयाञ्चक्रतुः अट्टयाञ्चक्रुः । अट्टयाञ्चकर्थ अट्टयाञ्चक्रथुः अट्टयाञ्चक्र । अट्टयाञ्चकार, अट्टयाञ्चकर अट्टयाञ्चकृव अट्टयाञ्चकृम । (ii) अट्टयाञ्चक्रे अट्टयाञ्चक्राते अट्टयाञ्चक्रिरे । अट्टयाञ्चकृषे अट्टयाञ्चक्राथे अट्टयाञ्चकृढ्वे । अट्टयाञ्चक्रे अट्टयाञ्चकृवहे अट्टयाञ्चकृमहे । (iii) अट्टयाम्बभूव अट्टयाम्बभूवतुः अट्टयाम्बभूवुः । अट्टयाम्बभूविथ अट्टयाम्बभूवथुः अट्टयाम्बभूव । अट्टयाम्बभूव अट्टयाम्बभूविव अट्टयाम्बभूविम । (iv) अट्टयामास अट्टयामासतुः अट्टयामासुः । अट्टयामासिथ अट्टयामासथुः अट्टयामास । अट्टयामास अट्टयामासिव अट्टयामासिम । **३. लुट्** - (i) अट्टयिता अट्टयितारौ अट्टयितारः । अट्टयितासि अट्टयितास्थः अट्टयितास्थ । अट्टयितास्मि अट्टयितास्वः अट्टयितास्मः । (ii) अट्टयिता अट्टयितारौ अट्टयितारः । अट्टयितासे अट्टयितासाथे अट्टयिताध्वे । अट्टयिताहे अट्टयितास्वहे अट्टयितास्महे । **४. लृट्** - (i) अट्टयिष्यति अट्टयिष्यतः अट्टयिष्यन्ति । अट्टयिष्यसि अट्टयिष्यथः अट्टयिष्यथ । अट्टयिष्यामि अट्टयिष्यावः अट्टयिष्यामः । (ii) अट्टयिष्यते अट्टयिष्येते अट्टयिष्यन्ते । अट्टयिष्यसे अट्टयिष्येथे अट्टयिष्यध्वे । अट्टयिष्ये अट्टयिष्यावहे अट्टयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) अट्टयतु, अट्टयतात् अट्टयताम् अट्टयन्तु । अट्टय, अट्टयतात् अट्टयतम् अट्टयत । अट्टयानि अट्टयाव अट्टयाम । (ii) अट्टयताम् अट्टयेताम् अट्टयन्ताम् । अट्टयस्व अट्टयेथाम् अट्टयध्वम् । अट्टयै अट्टयावहै अट्टयामहै । **६. लङ्** - (i) आट्टयत् आट्टयताम् आट्टयन् । आट्टयः आट्टयतम् आट्टयत । आट्टयम् आट्टयाव आट्टयाम । (ii) आट्टयत आट्टयेताम् आट्टयन्त । आट्टयथाः आट्टयेथाम् आट्टयध्वम् । आट्टये आट्टयावहि आट्टयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) अट्टयेत् अट्टयेताम् अट्टयेयुः । अट्टयेः अट्टयेतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अट्टयेत । अट्टयेयम् अट्टयेव अट्टयेम । (ii) अट्टयेत अट्टयेयाताम् अट्टयेरन् । अट्टयेथाः अट्टयेयाथाम् अट्टयेध्वम् । अट्टयेय अट्टयेवहि अट्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i)अट्ट्यात् अट्ट्यास्ताम् अट्ट्यासुः । अट्ट्याः अट्ट्यास्तम् अट्ट्यास्त । अट्ट्यासम् अट्ट्यास्व अट्ट्यास्म । (ii) अट्टयिषीष्ट अट्टयिषीयास्ताम् अट्टयिषीरन् । अट्टयिषीष्ठाः अट्टयिषीयास्थाम् अट्टयिषीध्वम् । अट्टयिषीय अट्टयिषीवहि अट्टयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) आट्टिटत्[1] आट्टिटताम् आट्टिटन् । आट्टिटः आट्टिटतम् आट्टिटत । आट्टिटम् आट्टिटाव आट्टिटाम । (ii) आट्टिटत आट्टिटेताम् आट्टिटन्त । आट्टिटथाः आट्टिटेथाम् आट्टिटध्वम् । आट्टिटे आट्टिटावहि आट्टिटामहि । **१०. लृङ्** - (i) आट्टयिष्यत् आट्टयिष्यताम् आट्टयिष्यन् । आट्टयिष्यः आट्टयिष्यतम् आट्टयिष्यत । आट्टयिष्यम् आट्टयिष्याव आट्टयिष्याम । (ii) आट्टयिष्यत आट्टयिष्येताम् आट्टयिष्यन्त । आट्टयिष्यथाः आट्टयिष्येथाम् आट्टयिष्यध्वम् । आट्टयिष्ये आट्टयिष्यावहि आट्टयिष्यामहि ।

णिचि - अट्टयति-ते, **सनि** - अट्टिटिषति-ते, **यकि** - अट्ट्यते

१. दोपधत्वात् ष्टुत्वस्य असिद्धत्वात् 'न न्द्राः...' इति टकारस्य द्वित्वनिषेधः । टस्य द्वित्वम् । आ + अद् + टिटत् - आट्टिटत् ।

१५६२. षुट्ट - अनादरे । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) सुट्टयति सुट्टयतः सुट्टयन्ति । सुट्टयसि सुट्टयथः सुट्टयथ । सुट्टयामि सुट्टयावः सुट्टयामः । (ii) सुट्टयते सुट्टयेते सुट्टयन्ते । सुट्टयसे सुट्टयेथे सुट्टयध्वे । सुट्टये सुट्टयावहे सुट्टयामहे । **२. लिट्** - (i) (ii) सुट्टयाञ्चकार सुट्टयाञ्चक्रतुः सुट्टयाञ्चक्रुः । सुट्टयाञ्चकर्थ सुट्टयाञ्चक्रथुः सुट्टयाञ्चक्र । सुट्टयाञ्चकार, सुट्टयाञ्चकर सुट्टयाञ्चकृव सुट्टयाञ्चकृम । (iii) सुट्टयाञ्चक्रे सुट्टयाञ्चक्राते सुट्टयाञ्चक्रिरे । सुट्टयाञ्चकृषे सुट्टयाञ्चक्राथे सुट्टयाञ्चकृढ्वे । सुट्टयाञ्चक्रे सुट्टयाञ्चकृवहे सुट्टयाञ्चकृमहे । (iii) सुट्टयाम्बभूव सुट्टयाम्बभूवतुः सुट्टयाम्बभूवुः । सुट्टयाम्बभूविथ सुट्टयाम्बभूवथुः सुट्टयाम्बभूव । सुट्टयाम्बभूव सुट्टयाम्बभूविव सुट्टया-म्बभूविम । (iv) सुट्टयामास सुट्टयामासतुः सुट्टयामासुः । सुट्टयामासिथ सुट्टयामासथुः सुट्टयामास । सुट्टयामास सुट्टयामासिव सुट्टयामासिम । **३. लुट्** - (i) सुट्टयिता सुट्टयितारौ सुट्टयितारः । सुट्टयितासि सुट्टयितास्थः सुट्टयितास्थ । सुट्टयितास्मि सुट्टयितास्वः सुट्टयितास्मः । (ii) सुट्टयिता सुट्टयितारौ सुट्टयितारः । सुट्टयितासे सुट्टयितासाथे सुट्टयिताध्वे । सुट्टयिताहे सुट्टयितास्वहे सुट्टयितास्महे । **४. लृट्** - (i) सुट्टयिष्यति सुट्टयिष्यतः सुट्टयिष्यन्ति । सुट्टयिष्यसि सुट्टयिष्यथः सुट्टयिष्यथ । सुट्टयिष्यामि सुट्टयिष्यावः सुट्टयिष्यामः । (ii) सुट्टयिष्यते सुट्टयिष्येते सुट्टयिष्यन्ते । सुट्टयिष्यसे सुट्टयिष्येथे सुट्टयिष्यध्वे । सुट्टयिष्ये सुट्टयिष्यावहे सुट्टयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) सुट्टयतु, सुट्टयतात् सुट्टयताम् सुट्टयन्तु । सुट्टय, सुट्टयतात् सुट्टयतम् सुट्टयत । सुट्टयानि सुट्टयाव सुट्टयाम । (ii) सुट्टयताम् सुट्टयेताम् सुट्टयन्ताम् । सुट्टयस्व सुट्टयेथाम् सुट्टयध्वम् । सुट्टयै सुट्टयावहै सुट्टयामहै । **६. लङ्** - (i) असुट्टयत् असुट्टयताम् असुट्टयन् । असुट्टयः असुट्टयतम् असुट्टयत । असुट्टयम् असुट्टयाव असुट्टयाम । (ii) असुट्टयत असुट्टयेताम् असुट्टयन्त । असुट्टयथाः असुट्टयेथाम् असुट्ट-यध्वम् । असुट्टये असुट्टयावहि असुट्टयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) सुट्टयेत् सुट्टयेताम् सुट्टयेयुः । सुट्टयेः सुट्टयेतम् सुट्टयेत । सुट्टयेयम् सुट्टयेव सुट्टयेम । (ii) सुट्टयेत सुट्टयेयाताम् सुट्टयेरन् । सुट्टयेथाः सुट्टयेयाथाम् सुट्टयेध्वम् । सुट्टयेय सुट्टयेवहि सुट्टयेमहि ।**८. आशीर्लिङ्** - (i) सुट्ट्यात् सुट्ट्यास्ताम् सुट्ट्यासुः । सुट्ट्याः सुट्ट्यास्तम् सुट्ट्यास्त । सुट्ट्यासम् सुट्ट्यास्व सुट्ट्यास्म । (ii) सुट्टयिषीष्ट सुट्टयिषीयास्ताम् सुट्टयिषीरन् । सुट्टयिषीष्ठाः सुट्टयिषीयास्थाम् सुट्टयिषीध्वम् । सुट्टयिषीय सुट्टयिषीवहि सुट्टयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) असुषुट्टत् असुषुट्टताम् असुषुट्टन् । असुषुट्टः असुषुट्टतम् असुषुट्टत । असुषुट्टम् असुषुट्टाव असुषुट्टाम । (ii) असुषुट्टत असुषुट्टेताम् असुषुट्टन्त । असुषुट्टथाः असुषुट्टेथाम् असुषुट्टध्वम् । असुषुट्टे असुषुट्टावहि असुषुट्टामहि । **१०. लृङ्** - (i) असुट्टयिष्यत् असुट्टयिष्यताम् असुट्टयिष्यन् । असुट्टयिष्यः असुट्टयिष्यतम् असुट्टयिष्यत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

असुट्टयिष्यम् असुट्टयिष्याव असुट्टयिष्याम । (ii) असुट्टयिष्यत असुट्टयिष्येताम् असुट्टयिष्यन्त । असुट्टयिष्यथाः असुट्टयिष्येथाम् असुट्टयिष्यध्वम् । असुट्टयिष्ये असुट्टयिष्यावहि असुट्टयिष्यामहि ।

णिचि - सुट्टयति-ते, **सनि** - सुसुट्टयिषति-ते, **यकि** - सुट्ट्यते

१. 'धात्वादेः षः सः' इति षकारस्य सकारः ।

१५६३. लुण्ठ - स्तेये । सकर्म, सेट्, उभय । '.....स्तेये लुण्टति लुण्टयेत्' (श्लो. ७४) इति देवः ।

१. लट् - (i) लुण्ठयति लुण्ठयतः लुण्ठयन्ति । लुण्ठयसि लुण्ठयथः लुण्ठयथ । लुण्ठयामि लुण्ठयावः लुण्ठयामः । (ii) लुण्ठयते लुण्ठयेते लुण्ठयन्ते । लुण्ठयसे लुण्ठयेथे लुण्ठयध्वे । लुण्ठये लुण्ठयावहे लुण्ठयामहे । **२. लिट्** - (i) लुण्ठयाञ्चकार लुण्ठयाञ्चक्रतुः लुण्ठयाञ्चक्रुः । लुण्ठयाञ्चकर्थ लुण्ठयाञ्चक्रथुः लुण्ठयाञ्चक्र । लुण्ठयाञ्चकार, लुण्ठयाञ्चकर लुण्ठयाञ्चकृव लुण्ठयाञ्चकृम । (ii) लुण्ठयाञ्चक्रे लुण्ठयाञ्चक्राते लुण्ठयाञ्चक्रिरे । लुण्ठयाञ्चकृषे लुण्ठयाञ्चक्राथे लुण्ठयाञ्चकृढ्वे । लुण्ठयाञ्चक्रे लुण्ठयाञ्चकृवहे लुण्ठयाञ्चकृमहे । (iii) लुण्ठयाम्बभूव लुण्ठयाम्बभूवतुः लुण्ठयाम्बभूवुः । लुण्ठयाम्बभूविथ लुण्ठयाम्बभूवथुः लुण्ठयाम्बभूव । लुण्ठयाम्बभूव लुण्ठयाम्बभूविव लुण्ठयाम्बभूविम । (iv) लुण्ठयामास लुण्ठयामासतुः लुण्ठयामासुः । लुण्ठयामासिथ लुण्ठयामासथुः लुण्ठयामास । लुण्ठयामास लुण्ठयामासिव लुण्ठयामासिम । **३. लुट्** - (i) लुण्ठयिता लुण्ठयितारौ लुण्ठयितारः । लुण्ठयितासि लुण्ठयितास्थः लुण्ठयितास्थ । लुण्ठयितास्मि लुण्ठयितास्वः लुण्ठयितास्मः । (ii) लुण्ठयिता लुण्ठयितारौ लुण्ठयितारः । लुण्ठयितासे लुण्ठयितासाथे लुण्ठयिताध्वे । लुण्ठयिताहे लुण्ठयितास्वहे लुण्ठयितास्महे । **४. लृट्** - (i) लुण्ठयिष्यति लुण्ठयिष्यतः लुण्ठयिष्यन्ति । लुण्ठयिष्यसि लुण्ठयिष्यथः लुण्ठयिष्यथ । लुण्ठयिष्यामि लुण्ठयिष्यावः लुण्ठयिष्यामः । (ii) लुण्ठयिष्यते लुण्ठयिष्येते लुण्ठयिष्यन्ते । लुण्ठयिष्यसे लुण्ठयिष्येथे लुण्ठयिष्यध्वे । लुण्ठयिष्ये लुण्ठयिष्यावहे लुण्ठयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) लुण्ठयतु, लुण्ठयतात् लुण्ठयताम् लुण्ठयन्तु । लुण्ठय, लुण्ठयतात् लुण्ठयतम् लुण्ठयत । लुण्ठयानि लुण्ठयाव लुण्ठयाम । (ii) लुण्ठयताम् लुण्ठयेताम् लुण्ठयन्ताम् । लुण्ठयस्व लुण्ठयेथाम् लुण्ठयध्वम् । लुण्ठयै लुण्ठयावहै लुण्ठयामहै । **६. लङ्** - (i) अलुण्ठयत् अलुण्ठयताम् अलुण्ठयन् । अलुण्ठयः अलुण्ठयतम् अलुण्ठयत । अलुण्ठयम् अलुण्ठयाव अलुण्ठयाम । (ii) अलुण्ठयत अलुण्ठयेताम् अलुण्ठयन्त । अलुण्ठयथाः अलुण्ठयेथाम् अलुण्ठयध्वम् । अलुण्ठये अलुण्ठयावहि अलुण्ठयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) लुण्ठयेत् लुण्ठयेताम् लुण्ठयेयुः । लुण्ठयेः लुण्ठयेतम् लुण्ठयेत । लुण्ठयेयम् लुण्ठयेव लुण्ठयेम । (ii) लुण्ठयेत लुण्ठयेयाताम् लुण्ठयेरन् । लुण्ठयेथाः लुण्ठयेयाथाम् लुण्ठयेध्वम् । लुण्ठयेय लुण्ठयेवहि लुण्ठयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) लुण्ठ्यात् लुण्ठ्यास्ताम् लुण्ठ्यासुः । लुण्ठ्याः लुण्ठ्यास्तम् लुण्ठ्यास्त । लुण्ठ्यासम् लुण्ठ्यास्व लुण्ठ्यास्म । (ii) लुण्ठयिषीष्ट लुण्ठयिषीयास्ताम् लुण्ठयिषीरन् । लुण्ठयिषीष्ठाः लुण्ठयिषीयास्थाम् लुण्ठयिषीध्वम् । लुण्ठयिषीय लुण्ठयिषीवहि लुण्ठयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अलुलुण्ठत् अलुलुण्ठताम् अलुलुण्ठन् । अलुलुण्ठः अलुलुण्ठतम् अलुलुण्ठत । अलुलुण्ठम् अलुलुण्ठाव अलुलुण्ठाम । (ii) अलुलुण्ठत अलुलुण्ठेताम् अलुलुण्ठन्त । अलुलुण्ठथाः अलुलुण्ठेथाम् अलुलुण्ठध्वम् । अलुलुण्ठे अलुलुण्ठावहि अलुलुण्ठामहि । **१०. लृङ्** - (i) अलुण्ठयिष्यत् अलुण्ठयिष्यताम् अलुण्ठयिष्यन् । अलुण्ठयिष्यः अलुण्ठयिष्यतम् अलुण्ठयिष्यत । अलुण्ठयिष्यम् अलुण्ठयिष्याव अलुण्ठयिष्याम । (ii) अलुण्ठयिष्यत अलुण्ठयिष्येताम् अलुण्ठयिष्यन्त । अलुण्ठयिष्यथाः अलुण्ठयिष्येथाम् अलुण्ठयिष्यध्वम् । अलुण्ठयिष्ये अलुण्ठयिष्यावहि अलुण्ठयिष्यामहि ।

णिचि - लुण्ठयति-ते, **सनि** - लुलुण्ठयिषति-ते, **यकि** - लुण्ठ्यते ।

१५६४. शठ - असंस्कारगत्योः । सकर्म, सेट्, उभय । 'संस्कारगत्योः' इति मैत्रेयकाशकृत्स्नकातन्त्रादयः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

'संस्कारगत्योः अनृतभाषणे गतौ च' इति काशकृत्स्नः । 'आलस्ये च' इति धा.का.व्यख्यायाम् । (३.१६) 'आलस्ये गत्यसंस्कृतसंस्कृते' इति वोपदेवः । 'गत्यसंस्कारधात्वर्थे शाठयेच्छ्वाठयेदिति' (श्लो. ८१) इति देवः ।

१. लट् - (i) शाठयति शाठयतः शाठयन्ति । शाठयसि शाठयथः शाठयथ । शाठयामि शाठयावः शाठयामः । (ii) शाठयते शाठयेते शाठयन्ते । शाठयसे शाठयेथे शाठयध्वे । शाठये शाठयावहे शाठयामहे । **२. लिट्** - (i) शाठयाञ्चकार शाठयाञ्चक्रतुः शाठयाञ्चक्रुः । शाठयाञ्चकर्थ शाठयाञ्चक्रथुः शाठयाञ्चक्र । शाठयाञ्चकार, शाठयाञ्चकर शाठयाञ्चकृव शाठयाञ्चकृम । (ii) शाठयाञ्चक्रे शाठयाञ्चक्राते शाठयाञ्चक्रिरे । शाठयाञ्चकृषे शाठयाञ्चक्राथे शाठयाञ्चकृढ्वे । शाठयाञ्चक्रे शाठयाञ्चकृवहे शाठयाञ्चकृमहे । (iii) शाठयाम्बभूव शाठयाम्बभूवतुः शाठयाम्बभूवुः । शाठयाम्बभूविथ शाठयाम्बभूवथुः शाठयाम्बभूव । शाठयाम्बभूव शाठयाम्बभूविव शाठयाम्बभूविम । (iv) शाठयामास शाठयामासतुः शाठयामासुः । शाठयामासिथ शाठयामासथुः शाठयामास । शाठयामास शाठयामासिव शाठयामासिम । **३. लुट्** - (i) शाठयिता शाठयितारौ शाठयितारः । शाठयितासि शाठयितास्थः शाठयितास्थ । शाठयितास्मि शाठयितास्वः शाठयितास्मः । (ii) शाठयिता शाठयितारौ शाठयितारः । शाठयितासे शाठयितासाथे शाठयिताध्वे । शाठयिताहे शाठयितास्वहे शाठयितास्महे । **४. लृट्** - (i) शाठयिष्यति शाठयिष्यतः शाठयिष्यन्ति । शाठयिष्यसि शाठयिष्यथः शाठयिष्यथ । शाठयिष्यामि शाठयिष्यावः शाठयिष्यामः । (ii) शाठयिष्यते शाठयिष्येते शाठयिष्यन्ते । शाठयिष्यसे शाठयिष्येथे शाठयिष्यध्वे । शाठयिष्ये शाठयिष्यावहे शाठयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) शाठयतु, शाठयतात् शाठयताम् शाठयन्तु । शाठय, शाठयतात् शाठयतम् शाठयत । शाठयानि शाठयाव शाठयाम । (ii) शाठयताम् शाठयेताम् शाठयन्ताम् । शाठयस्व शाठयेथाम् शाठयध्वम् । शाठयै शाठयावहै शाठयामहै । **६. लङ्** - (i) अशाठयत् अशाठयताम् अशाठयन् । अशाठयः अशाठयतम् अशाठयत । अशाठयम् अशाठयाव अशाठयाम । (ii) अशाठयत अशाठयेताम् अशाठयन्त । अशाठयथाः अशाठयेथाम् अशाठयध्वम् । अशाठये अशाठयावहि अशाठयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) शाठयेत् शाठयेताम् शाठयेयुः । शाठयेः शाठयेतम् शाठयेत । शाठयेयम् शाठयेव शाठयेम । (ii) शाठयेत शाठयेयाताम् शाठयेरन् । शाठयेथाः शाठयेयाथाम् शाठयेध्वम् । शाठयेय शाठयेवहि शाठयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) शाठ्यात् शाठ्यास्ताम् शाठ्यासुः । शाठ्याः शाठ्यास्तम् शाठ्यास्त । शाठ्यासम् शाठ्यास्व शाठ्यास्म । (ii) शाठयिषीष्ट शाठयिषीयास्ताम् शाठयिषीरन् । शाठयिषीष्ठाः शाठयिषीयास्थाम् शाठयिषीध्वम् । शाठयिषीय शाठयिषीवहि शाठयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अशीशठत् अशीशठताम् अशीशठन् । अशीशठः अशीशठतम् अशीशठत । अशीशठम् अशीशठाव अशीशठाम । (ii) अशीशठत अशीशठेताम् अशीशठन्त । अशीशठथाः अशीशठेथाम् अशीशठध्वम् । अशीशठे अशीशठावहि अशीशठामहि । **१०. लृङ्** - (i) अशाठयिष्यत् अशाठयिष्यताम् अशाठयिष्यन् । अशाठयिष्यः अशाठयिष्यतम् अशाठयिष्यत । अशाठयिष्यम् अशाठयिष्याव अशाठयिष्याम । (ii) अशाठयिष्यत अशाठयिष्येताम् अशाठयिष्यन्त । अशाठयिष्यथाः अशाठयिष्येथाम् अशाठयिष्यध्वम् । अशाठयिष्ये अशाठयिष्यावहि अशाठयिष्यामहि ।

णिचि - शाठयति-ते, **सनि** - शिशाठयिषति-ते, **यकि** - शाठ्यते ।

१५६५. श्वठ - असंस्कारगत्योः । सकर्म, सेट्, उभय । 'श्वठि इत्येके' इति कौमुदी । 'गत्यसंस्कारधात्वर्थे शाठयेत् श्वाठयेदिति' (श्लो. ८१) इति देवः ।

१. लट् - (i) श्वाठयति श्वाठयतः श्वाठयन्ति । श्वाठयसि श्वाठयथः श्वाठयथ । श्वाठयामि श्वाठयावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्राठयामः । (ii) श्राठयते श्राठयेते श्राठयन्ते । श्राठयसे श्राठयेथे श्राठयध्वे । श्राठये श्राठयावहे श्राठयामहे । **२. लिट्** – (i) श्राठयाञ्चकार श्राठयाञ्चक्रतुः श्राठयाञ्चक्रुः । श्राठयाञ्चकर्थ श्राठयाञ्चक्रथुः श्राठयाञ्चक्र । श्राठयाञ्चकार, श्राठयाञ्चकर श्राठयाञ्चकृव श्राठयाञ्चकृम । (ii) श्राठयाञ्चक्रे श्राठयाञ्चक्राते श्राठयाञ्चक्रिरे । श्राठयाञ्चकृषे श्राठयाञ्चक्राथे श्राठयाञ्चकृढ्वे । श्राठयाञ्चक्रे श्राठयाञ्चकृवहे श्राठया-ञ्चकृमहे । (iii) श्राठयाम्बभूव श्राठयाम्बभूवतुः श्राठयाम्बभूवुः । श्राठयाम्बभूविथ श्राठयाम्बभूवथुः श्राठयाम्बभूव । श्राठयाम्बभूव श्राठयाम्बभूविव श्राठयाम्बभूविम । (iv) श्राठयामास श्राठयामासतुः श्राठयामासुः । श्राठयामासिथ श्राठयामासथुः श्राठयामास । श्राठयामास श्राठयामासिव श्राठयामासिम । **३. लुट्** – (i) श्राठयिता श्राठयितारौ श्राठयितारः । श्राठयितासि श्राठयितास्थः श्राठयितास्थ । श्राठयितास्मि श्राठयितास्वः श्राठयितास्मः । (ii) श्राठयिता श्राठयितारौ श्राठयितारः । श्राठयितासे श्राठयितासाथे श्राठयिताध्वे । श्राठयिताहे श्राठयितास्वहे श्राठयितास्महे । **४. लृट्** – (i) श्राठयिष्यति श्राठयिष्यतः श्राठयिष्यन्ति । श्राठयिष्यसि श्राठयिष्यथः श्राठयिष्यथ । श्राठयिष्यामि श्राठयिष्यावः श्राठयिष्यामः । (ii) श्राठयिष्यते श्राठयिष्येते श्राठयिष्यन्ते । श्राठयिष्यसे श्राठयिष्येथे श्राठयि-ष्यध्वे । श्राठयिष्ये श्राठयिष्यावहे श्राठयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) श्राठयतु, श्राठयतात् श्राठयताम् श्राठयन्तु । श्राठय, श्राठयतात् श्राठयतम् श्राठयत । श्राठयानि श्राठयाव श्राठयाम । (ii) श्राठयताम् श्राठयेताम् श्राठयन्ताम् । श्राठयस्व श्राठयेथाम् श्राठयध्वम् । श्राठयै श्राठयावहै श्राठयामहै । **६. लङ्** – (i) अश्राठयत् अश्राठयताम् अश्राठयन् । अश्राठयः अश्राठयतम् अश्राठयत । अश्राठयम् अश्राठयाव अश्राठयाम । (ii) अश्राठयत अश्राठयेताम् अश्राठयन्त । अश्राठयथाः अश्राठयेथाम् अश्राठयध्वम् । अश्राठये अश्राठयावहि अश्राठ-यामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) श्राठयेत् श्राठयेताम् श्राठयेयुः । श्राठयेः श्राठयेतम् श्राठयेत । श्राठयेयम् श्राठयेव श्राठयेम । (ii) श्राठयेत श्राठयेयाताम् श्राठयेरन् । श्राठयेथाः श्राठयेयाथाम् श्राठयेध्वम् । श्राठयेय श्राठयेवहि श्राठयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) श्राठ्यात् श्राठ्यास्ताम् श्राठ्यासुः । श्राठ्याः श्राठ्यास्तम् श्राठ्यास्त । श्राठ्यासम् श्राठ्यास्व श्राठ्यास्म । (ii) श्राठयिषीष्ट श्राठयिषीयास्ताम् श्राठयिषीरन् । श्राठयिषीष्ठाः श्राठयिषीयास्थाम् श्राठयिषीध्वम् । श्राठयिषीय श्राठयिषीवहि श्राठयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशीश्रठत् अशीश्रठताम् अशीश्रठन् । अशीश्रठः अशीश्रठतम् अशीश्रठत । अशीश्रठम् अशीश्रठाव अशीश्रठाम । (ii) अशीश्रठत अशीश्रठेताम् अशीश्रठन्त । अशीश्रठथाः अशीश्रठेथाम् अशीश्रठध्वम् । अशीश्रठे अशीश्रठावहि अशीश्रठामहि । **१०. लृङ्** – (i) अश्राठयिष्यत् अश्राठयिष्यताम् अश्राठयिष्यन् । अश्राठयिष्यः अश्राठयिष्यतम् अश्राठयिष्यत । अश्राठयिष्यम् अश्राठयिष्याव अश्राठयिष्याम । (ii) अश्राठयिष्यत अश्राठयिष्येताम् अश्राठयिष्यन्त । अश्राठयिष्यथाः अश्राठयिष्येथाम् अश्राठयिष्यध्वम् । अश्राठयिष्ये अश्राठयिष्यावहि अश्राठयिष्यामहि । **णिचि** – श्राठयति-ते, **सनि** – शिश्राठयिषति-ते, **यकि** – श्राठ्यते ।

१५६६. तुजि – हिंसाबलादाननिकेतनेषु । सकर्म, सेट्, उभय । 'अभिहिते त्वर्थे पदं तुञ्जयेत्' (श्लो. ६६) इति देवः । 'अभिहितोऽर्थः – भाषणरूपः' इति पुरुषकारः । केचिदमुं 'तुज' इति पठन्ति ।

१. लट् – (i) तुञ्जयति तुञ्जयतः तुञ्जयन्ति । तुञ्जयसि तुञ्जयथः तुञ्जयथ । तुञ्जयामि तुञ्जयावः तुञ्जयामः । (ii) तुञ्जति[1] तुञ्जतः तुञ्जन्ति । तुञ्जसि तुञ्जथः तुञ्जथ । तुञ्जामि तुञ्जावः तुञ्जामः । (iii) तुञ्जयते तुञ्जयेते तुञ्जयन्ते । तुञ्जयसे तुञ्जयेथे तुञ्जयध्वे । तुञ्जये तुञ्जयावहे तुञ्जयामहे । **२. लिट्** – (i) तुञ्जयाञ्चकार तुञ्जयाञ्चक्रतुः तुञ्जयाञ्चक्रुः । तुञ्जयाञ्चकर्थ तुञ्जयाञ्चक्रथुः तुञ्जयाञ्चक्र । तुञ्जयाञ्चकार, तुञ्जयाञ्चकर तुञ्जयाञ्चकृव तुञ्जयाञ्चकृम । (ii) तुञ्जयाञ्चक्रे तुञ्जयाञ्चक्राते तुञ्जयाञ्चक्रिरे । तुञ्जयाञ्चकृषे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तुञ्जयाञ्चक्राथे तुञ्जयाञ्चकृढ्वे । तुञ्जयाञ्चक्रे तुञ्जयाञ्चकृवहे तुञ्जयाञ्चकृमहे । (iii) तुञ्जयाम्बभूव तुञ्जयाम्बभूवतुः तुञ्जयाम्बभूवुः । तुञ्जयाम्बभूविथ तुञ्जयाम्बभूवथुः तुञ्जयाम्बभूव । तुञ्जयाम्बभूव तुञ्जयाम्बभूविव तुञ्जयाम्बभूविम । (iv) तुञ्जयामास तुञ्जयामासतुः तुञ्जयामासुः । तुञ्जयामासिथ तुञ्जयामासथुः तुञ्जयामास । तुञ्जयामास तुञ्जयामासिव तुञ्जयामासिम । **३. लुट्** – (i) तुञ्जयिता तुञ्जयितारौ तुञ्जयितारः । तुञ्जयितासि तुञ्जयितास्थः तुञ्जयितास्थ । तुञ्जयितास्मि तुञ्जयितास्वः तुञ्जयितास्मः । (ii) तुञ्जिता तुञ्जितारौ तुञ्जितारः । तुञ्जितासि तुञ्जितास्थः तुञ्जितास्थ । तुञ्जितास्मि तुञ्जितास्वः तुञ्जितास्मः । (iii) तुञ्जयिता तुञ्जयितारौ तुञ्जयितारः । तुञ्जयितासे तुञ्जयितासाथे तुञ्जयिताध्वे । तुञ्जयिताहे तुञ्जयितास्वहे तुञ्जयितास्महे । **४. लृट्** – (i) तुञ्जयिष्यति तुञ्जयिष्यतः तुञ्जयिष्यन्ति । तुञ्जयिष्यसि तुञ्जयिष्यथः तुञ्जयिष्यथ । तुञ्जयिष्यामि तुञ्जयिष्यावः तुञ्जयिष्यामः । (ii) तुञ्जिष्यति तुञ्जिष्यतः तुञ्जिष्यन्ति । तुञ्जिष्यसि तुञ्जिष्यथः तुञ्जिष्यथ । तुञ्जिष्यामि तुञ्जिष्यावः तुञ्जिष्यामः । (iii) तुञ्जयिष्यते तुञ्जयिष्येते तुञ्जयिष्यन्ते । तुञ्जयिष्यसे तुञ्जयिष्येथे तुञ्जयिष्यध्वे । तुञ्जयिष्ये तुञ्जयिष्यावहे तुञ्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) तुञ्जयतु, तुञ्जयतात् तुञ्जयताम् तुञ्जयन्तु । तुञ्जय, तुञ्जयतात् तुञ्जयतम् तुञ्जयत । तुञ्जयानि तुञ्जयाव तुञ्जयाम । (ii) तुञ्जतु, तुञ्जतात् तुञ्जताम् तुञ्जन्तु । तुञ्ज, तुञ्जतात् तुञ्जतम् तुञ्जत । तुञ्जानि तुञ्जाव तुञ्जाम । (iii) तुञ्जयताम् तुञ्जयेताम् तुञ्जयन्ताम् । तुञ्जयस्व तुञ्जयेथाम् तुञ्जयध्वम् । तुञ्जयै तुञ्जयावहै तुञ्जयामहै । **६. लङ्** – (i) अतुञ्जयत् अतुञ्जयताम् अतुञ्जयन् । अतुञ्जयः अतुञ्जयतम् अतुञ्जयत । अतुञ्जयम् अतुञ्जयाव अतुञ्जयाम । (ii) अतुञ्जत् अतुञ्जताम् अतुञ्जन् । अतुञ्जः अतुञ्जतम् अतुञ्जत । अतुञ्जम् अतुञ्जाव अतुञ्जाम । (iii) अतुञ्जयत अतुञ्जयेताम् अतुञ्जयन्त । अतुञ्जयथाः अतुञ्जयेथाम् अतुञ्जयध्वम् । अतुञ्जये अतुञ्जयावहि अतुञ्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तुञ्जयेत् तुञ्जयेताम् तुञ्जयेयुः । तुञ्जयेः तुञ्जयेतम् तुञ्जयेत । तुञ्जयेयम् तुञ्जयेव तुञ्जयेम । (ii) तुञ्जेत् तुञ्जेताम् तुञ्जेयुः । तुञ्जेः तुञ्जेतम् तुञ्जेत । तुञ्जेयम् तुञ्जेव तुञ्जेम । (iii) तुञ्जयेत तुञ्जयेयाताम् तुञ्जयेरन् । तुञ्जयेथाः तुञ्जयेयाथाम् तुञ्जयेध्वम् । तुञ्जयेय तुञ्जयेवहि तुञ्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तुञ्ज्यात् तुञ्ज्यास्ताम् तुञ्ज्यासुः । तुञ्ज्याः तुञ्ज्यास्तम् तुञ्ज्यास्त । तुञ्ज्यासम् तुञ्ज्यास्व तुञ्ज्यास्म । (ii) तुञ्जयिषीष्ट तुञ्जयिषीयास्ताम् तुञ्जयिषीरन् । तुञ्जयिषीष्ठाः तुञ्जयिषीयास्थाम् तुञ्जयिषीध्वम् । तुञ्जयिषीय तुञ्जयिषीवहि तुञ्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतुतुञ्जत् अतुतुञ्जताम् अतुतुञ्जन् । अतुतुञ्जः अतुतुञ्जतम् अतुतुञ्जत । अतुतुञ्जम् अतुतुञ्जाव अतुतुञ्जाम । (ii) अतुञ्जीत् अतुञ्जिष्टाम् अतुञ्जिषुः । अतुञ्जीः अतुञ्जिष्टम् अतुञ्जिष्ट । अतुञ्जिषम् अतुञ्जिष्व अतुञ्जिष्म । (iii) अतुतुञ्जत अतुतुञ्जेताम् अतुतुञ्जन्त । अतुतुञ्जथाः अतुतुञ्जेथाम् अतुतुञ्जध्वम् । अतुतुञ्जे अतुतुञ्जावहि अतुतुञ्जामहि । **१०. लृङ्** – (i) अतुञ्जयिष्यत् अतुञ्जयिष्यताम् अतुञ्जयिष्यन् । अतुञ्जयिष्यः अतुञ्जयिष्यतम् अतुञ्जयिष्यत । अतुञ्जयिष्यम् अतुञ्जयिष्याव अतुञ्जयिष्याम । (ii) अतुञ्जिष्यत् अतुञ्जिष्यताम् अतुञ्जिष्यन् । अतुञ्जिष्यः अतुञ्जिष्यतम् अतुञ्जिष्यत । अतुञ्जिष्यम् अतुञ्जिष्याव अतुञ्जिष्याम । (iii) अतुञ्जयिष्यत अतुञ्जयिष्येताम् अतुञ्जयिष्यन्त । अतुञ्जयिष्यथाः अतुञ्जयिष्येथाम् अतुञ्जयिष्यध्वम् । अतुञ्जयिष्ये अतुञ्जयिष्यावहि अतुञ्जयिष्यामहि ।

णिचि – तुञ्जयति-न्ते, **सनि** – तुतुञ्जयिषति-न्ते, **यकि** – तुञ्ज्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१५६७. पिजि – हिंसाबलादाननिकेतनेषु । सकर्म, सेट्, उभय । 'पिज इति केचित् । लजि लुजि इत्येके' इति कौमुदी ।

१. लट् – (i) पिञ्जयति पिञ्जयतः पिञ्जयन्ति । पिञ्जयसि पिञ्जयथः पिञ्जयथ । पिञ्जयामि पिञ्जयावः पिञ्जयामः । (ii) पिञ्जति[१] पिञ्जतः पिञ्जन्ति । पिञ्जसि पिञ्जथः पिञ्जथ । पिञ्जामि पिञ्जावः पिञ्जामः । (iii) पिञ्जयते पिञ्जयेते पिञ्जयन्ते । पिञ्जयसे पिञ्जयेथे पिञ्जयध्वे । पिञ्जये पिञ्जयावहे पिञ्जयामहे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. लिट् - (i) पिञ्जयाञ्चकार पिञ्जयाञ्चक्रतुः पिञ्जयाञ्चक्रुः। पिञ्जयाञ्चकर्थ पिञ्जयाञ्चक्रथुः पिञ्जयाञ्चक्र। पिञ्जयाञ्चकार, पिञ्जयाञ्चकर पिञ्जयाञ्चकृव पिञ्जयाञ्चकृम। (ii) पिञ्जयाञ्चक्रे पिञ्जयाञ्चक्राते पिञ्जयाञ्चक्रिरे। पिञ्जयाञ्चकृषे पिञ्जयाञ्चक्राथे पिञ्जयाञ्चकृढ्वे। पिञ्जयाञ्चक्रे पिञ्जयाञ्चकृवहे पिञ्जयाञ्चकृमहे। (iii) पिञ्जयाम्बभूव पिञ्जयाम्बभूवतुः पिञ्जयाम्बभूवुः। पिञ्जयाम्बभूविथ पिञ्जयाम्बभूवथुः पिञ्जयाम्बभूव। पिञ्जयाम्बभूव पिञ्जयाम्बभूविव पिञ्जयाम्बभूविम। (iv) पिञ्जयामास पिञ्जयामासतुः पिञ्जयामासुः। पिञ्जयामासिथ पिञ्जयामासथुः पिञ्जयामास। पिञ्जयामास पिञ्जयामासिव पिञ्जयामासिम। **३. लुट्** - (i) पिञ्जयिता पिञ्जयितारौ पिञ्जयितारः। पिञ्जयितासि पिञ्जयितास्थः पिञ्जयितास्थ। पिञ्जयितास्मि पिञ्जयितास्वः पिञ्जयितास्मः। (ii) पिञ्जिता पिञ्जितारौ पिञ्जितारः। पिञ्जितासि पिञ्जितास्थः पिञ्जितास्थ। पिञ्जितास्मि पिञ्जितास्वः पिञ्जितास्मः। (iii) पिञ्जयिता पिञ्जयितारौ पिञ्जयितारः। पिञ्जयितासे पिञ्जयितासाथे पिञ्जयिताध्वे। पिञ्जयिताहे पिञ्जयितास्वहे पिञ्जयितास्महे। **४. लृट्** - (i) पिञ्जयिष्यति पिञ्जयिष्यतः पिञ्जयिष्यन्ति। पिञ्जयिष्यसि पिञ्जयिष्यथः पिञ्जयिष्यथ। पिञ्जयिष्यामि पिञ्जयिष्यावः पिञ्जयिष्यामः। (ii) पिञ्जिष्यति पिञ्जिष्यतः पिञ्जिष्यन्ति। पिञ्जिष्यसि पिञ्जिष्यथः पिञ्जिष्यथ। पिञ्जिष्यामि पिञ्जिष्यावः पिञ्जिष्यामः। (iii) पिञ्जयिष्यते पिञ्जयिष्येते पिञ्जयिष्यन्ते। पिञ्जयिष्यसे पिञ्जयिष्येथे पिञ्जयिष्यध्वे। पिञ्जयिष्ये पिञ्जयिष्यावहे पिञ्जयिष्यामहे। **५. लोट्** - (i) पिञ्जयतु, पिञ्जयतात् पिञ्जयताम् पिञ्जयन्तु। पिञ्जय, पिञ्जयतात् पिञ्जयतम् पिञ्जयत। पिञ्जयानि पिञ्जयाव पिञ्जयाम। (ii) पिञ्जतु, पिञ्जतात् पिञ्जताम् पिञ्जन्तु। पिञ्ज, पिञ्जतात् पिञ्जतम् पिञ्जत। पिञ्जानि पिञ्जाव पिञ्जाम। (iii) पिञ्जयताम् पिञ्जयेताम् पिञ्जयन्ताम्। पिञ्जयस्व पिञ्जयेथाम् पिञ्जयध्वम्। पिञ्जयै पिञ्जयावहै पिञ्जयामहै। **६. लङ्** - (i) अपिञ्जयत् अपिञ्जयताम् अपिञ्जयन्। अपिञ्जयः अपिञ्जयतम् अपिञ्जयत। अपिञ्जयम् अपिञ्जयाव अपिञ्जयाम। (ii) अपिञ्जत् अपिञ्जताम् अपिञ्जन्। अपिञ्जः अपिञ्जतम् अपिञ्जत। अपिञ्जम् अपिञ्जाव अपिञ्जाम। (iii) अपिञ्जयत अपिञ्जयेताम् अपिञ्जयन्त। अपिञ्जयथाः अपिञ्जयेथाम् अपिञ्जयध्वम्। अपिञ्जये अपिञ्जयावहि अपिञ्जयामहि। **७. विधिलिङ्** - (i) पिञ्जयेत् पिञ्जयेताम् पिञ्जयेयुः। पिञ्जयेः पिञ्जयेतम् पिञ्जयेत। पिञ्जयेयम् पिञ्जयेव पिञ्जयेम। (ii) पिञ्जेत् पिञ्जेताम् पिञ्जेयुः। पिञ्जेः पिञ्जेतम् पिञ्जेत। पिञ्जेयम् पिञ्जेव पिञ्जेम। (iii) पिञ्जयेत पिञ्जयेयाताम् पिञ्जयेरन्। पिञ्जयेथाः पिञ्जयेयाथाम् पिञ्जयेध्वम्। पिञ्जयेय पिञ्जयेवहि पिञ्जयेमहि। **८. आशीर्लिङ्** - (i) पिञ्ज्यात् पिञ्ज्यास्ताम् पिञ्ज्यासुः। पिञ्ज्याः पिञ्ज्यास्तम् पिञ्ज्यास्त। पिञ्ज्यासम् पिञ्ज्यास्व पिञ्ज्यास्म। (ii) पिञ्जयिषीष्ट पिञ्जयिषीयास्ताम् पिञ्जयिषीरन्। पिञ्जयिषीष्ठाः पिञ्जयिषीयास्थाम् पिञ्जयिषीध्वम्। पिञ्जयिषीय पिञ्जयिषीवहि पिञ्जयिषीमहि। **९. लुङ्** - (i) अपिपिञ्जत् अपिपिञ्जताम् अपिपिञ्जन्। अपिपिञ्जः अपिपिञ्जतम् अपिपिञ्जत। अपिपिञ्जम् अपिपिञ्जाव अपिपिञ्जाम। (ii) अपिञ्जीत् अपिञ्जिष्टाम् अपिञ्जिषुः। अपिञ्जीः अपिञ्जिष्टम् अपिञ्जिष्ट। अपिञ्जिषम् अपिञ्जिष्व अपिञ्जिष्म। (iii) अपिपिञ्जत अपिपिञ्जेताम् अपिपिञ्जन्त। अपिपिञ्जथाः अपिपिञ्जेथाम् अपिपिञ्जध्वम्। अपिपिञ्जे अपिपिञ्जावहि अपिपिञ्जामहि। **१०. लृङ्** - (i) अपिञ्जयिष्यत् अपिञ्जयिष्यताम् अपिञ्जयिष्यन्। अपिञ्जयिष्यः अपिञ्जयिष्यतम् अपिञ्जयिष्यत। अपिञ्जयिष्यम् अपिञ्जयिष्याव अपिञ्जयिष्याम। (ii) अपिञ्जिष्यत् अपिञ्जिष्यताम् अपिञ्जिष्यन्। अपिञ्जिष्यः अपिञ्जिष्यतम् अपिञ्जिष्यत। अपिञ्जिष्यम् अपिञ्जिष्याव अपिञ्जिष्याम। (iii) अपिञ्जयिष्यत अपिञ्जयिष्येताम् अपिञ्जयिष्यन्त। अपिञ्जयिष्यथाः अपिञ्जयिष्येथाम् अपिञ्जयिष्यध्वम्। अपिञ्जयिष्ये अपिञ्जयिष्यावहि अपिञ्जयिष्यामहि।

णिचि - पिञ्जयति-ते, **सनि** - पिपिञ्जयिषति-ते, **यकि** - पिञ्ज्यते

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम्।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१५६८. पिस - गतौ । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) पेसयति पेसयतः पेसयन्ति । पेसयसि पेसयथः पेसयथ । पेसयामि पेसयावः पेसयामः । (ii) पेसयते पेसयेते पेसयन्ते । पेसयसे पेसयेथे पेसयध्वे । पेसये पेसयावहे पेसयामहे । **२. लिट्** - (i) पेसयाञ्चकार पेसयाञ्चक्रतुः पेसयाञ्चक्रुः । पेसयाञ्चकर्थ पेसयाञ्चक्रथुः पेसयाञ्चक्र । पेसयाञ्चकार, पेसयाञ्चकर पेसयाञ्चकृव पेसयाञ्चकृम । (ii) पेसयाञ्चक्रे पेसयाञ्चक्राते पेसयाञ्चक्रिरे । पेसयाञ्चकृषे पेसयाञ्चक्राथे पेसयाञ्चकृढ्वे । पेसयाञ्चक्रे पेसयाञ्चकृवहे पेसयाञ्चकृमहे । (iii) पेसयाम्बभूव पेसयाम्बभूवतुः पेसयाम्बभूवुः । पेसयाम्बभूविथ पेसयाम्बभूवथुः पेसयाम्बभूव । पेसयाम्बभूव पेसयाम्बभूविव पेसयाम्बभूविम । (iv) पेसयामास पेसयामासतुः पेसयामासुः । पेसयामासिथ पेसयामासथुः पेसयामास । पेसयामास पेसयामासिव पेसयामासिम । **३. लुट्** - (i) पेसयिता पेसयितारौ पेसयितारः । पेसयितासि पेसयितास्थः पेसयितास्थ । पेसयितास्मि पेसयितास्वः पेसयितास्मः । (ii) पेसयिता पेसयितारौ पेसयितारः । पेसयितासे पेसयितासाथे पेसयिताध्वे । पेसयिताहे पेसयितास्वहे पेसयितास्महे । **४. लृट्** - (i) पेसयिष्यति पेसयिष्यतः पेसयिष्यन्ति । पेसयिष्यसि पेसयिष्यथः पेसयिष्यथ । पेसयिष्यामि पेसयिष्यावः पेसयिष्यामः । (ii) पेसयिष्यते पेसयिष्येते पेसयिष्यन्ते । पेसयिष्यसे पेसयिष्येथे पेसयिष्यध्वे । पेसयिष्ये पेसयिष्यावहे पेसयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) पेसयतु, पेसयतात् पेसयताम् पेसयन्तु । पेसय, पेसयतात् पेसयतम् पेसयत । पेसयानि पेसयाव पेसयाम । (ii) पेसयताम् पेसयेताम् पेसयन्ताम् । पेसयस्व पेसयेथाम् पेसयध्वम् । पेसयै पेसयावहै पेसयामहै । **६. लङ्** - (i) अपेसयत् अपेसयताम् अपेसयन् । अपेसयः अपेसयतम् अपेसयत । अपेसयम् अपेसयाव अपेसयाम (ii) अपेसयत अपेसयेताम् अपेसयन्त । अपेसयथाः अपेसयेथाम् अपेसयध्वम् । अपेसये अपेसयावहि अपेसयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) पेसयेत् पेसयेताम् पेसयेयुः । पेसयेः पेसयेतम् पेसयेत । पेसयेयम् पेसयेव पेसयेम । (ii) पेसयेत पेसयेयाताम् पेसयेरन् । पेसयेथाः पेसयेयाथाम् पेसयेध्वम् । पेसयेय पेसयेवहि पेसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) पेस्यात्[1] पेस्यास्ताम् पेस्यासुः । पेस्याः पेस्यास्तम् पेस्यास्त । पेस्यासम् पेस्यास्व पेस्यास्म । (ii) पेसयिषीष्ट पेसयिषीयास्ताम् पेसयिषीरन् । पेसयिषीष्ठाः पेसयिषीयास्थाम् पेसयिषीध्वम् । पेसयिषीय पेसयिषीवहि पेसयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अपीपिसत् अपीपिसताम् अपीपिसन् । अपीपिसः अपीपिसतम् अपीपिसत । अपीपिसम् अपीपिसाव अपीपिसाम । (ii) अपीपिसत अपीपिसेताम् अपीपिसन्त । अपीपिसथाः अपीपिसेथाम् अपीपिसध्वम् । अपीपिसे अपीपिसावहि अपीपिसामहि । **१०. लृङ्** - (i) अपेसयिष्यत् अपेसयिष्यताम् अपेसयिष्यन् । अपेसयिष्यः अपेसयिष्यतम् अपेसयिष्यत । अपेसयिष्यम् अपेसयिष्याव अपेसयिष्याम । (ii) अपेसयिष्यत अपेसयिष्येताम् अपेसयिष्यन्त । अपेसयिष्यथाः अपेसयिष्येथाम् अपेसयिष्यध्वम् । अपेसयिष्ये अपेसयिष्यावहि अपेसयिष्यामहि ।

णिचि - पेसयति-न्ते, **सनि** - पिपेसयिषति-न्ते, **यकि** - पिस्यते

१. यासुटः ङित्त्वेऽपि णिज्निमित्तः उपधागुणः ।

१५६९. षान्त्व - सामप्रयोगे । सकर्म, सेट्, उभय ।'भाषणे' इति शाकटायनचन्द्रकाशकृत्स्नकातन्त्रादयः ।

१. लट् - (i) सान्त्वयति सान्त्वयतः सान्त्वयन्ति । सान्त्वयसि सान्त्वयथः सान्त्वयथ । सान्त्वयामि सान्त्वयावः सान्त्वयामः । (ii) सान्त्वयते सान्त्वयेते सान्त्वयन्ते । सान्त्वयसे सान्त्वयेथे सान्त्वयध्वे । सान्त्वये सान्त्वयावहे सान्त्वयामहे । **२. लिट्** - (i) सान्त्वयाञ्चकार सान्त्वयाञ्चक्रतुः सान्त्वयाञ्चक्रुः । सान्त्वयाञ्चकर्थ सान्त्वयाञ्चक्रथुः सान्त्वयाञ्चक्र । सान्त्वयाञ्चकार, सान्त्वयाञ्चकर सान्त्वयाञ्चकृव सान्त्वयाञ्चकृम । (ii) सान्त्वयाञ्चक्रे सान्त्वयाञ्चक्राते सान्त्वयाञ्चक्रिरे । सान्त्वयाञ्चकृषे सान्त्वयाञ्चक्राथे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सान्त्वयाञ्चकृढ्वे । सान्त्वयाञ्चक्रे सान्त्वयाञ्चकृवहे सान्त्वयाञ्चकृमहे । (iii) सान्त्वयाम्बभूव सान्त्वयाम्बभूवतुः सान्त्वयाम्बभूवुः । सान्त्वयाम्बभूविथ सान्त्वयाम्बभूवथुः सान्त्वयाम्बभूव । सान्त्वयाम्बभूव सान्त्वयाम्बभूविव सान्त्वयाम्बभूविम । (iv) सान्त्वयामास सान्त्वयामासतुः सान्त्वयामासुः । सान्त्वयामासिथ सान्त्वयामासथुः सान्त्वयामास । सान्त्वयामास सान्त्वयामासिव सान्त्वयामासिम । **३. लुट्** - (i) सान्त्वयिता सान्त्वयितारौ सान्त्वयितारः । सान्त्वयितासि सान्त्वयितास्थः सान्त्वयितास्थ । सान्त्वयितास्मि सान्त्वयितास्वः सान्त्वयितास्मः । (ii) सान्त्वयिता सान्त्वयितारौ सान्त्वयितारः । सान्त्वयितासे सान्त्वयितासाथे सान्त्वयिताध्वे । सान्त्वयिताहे सान्त्वयितास्वहे सान्त्वयितास्महे । **४. लृट्** - (i) सान्त्वयिष्यति सान्त्वयिष्यतः सान्त्वयिष्यन्ति । सान्त्वयिष्यसि सान्त्वयिष्यथः सान्त्वयिष्यथ । सान्त्वयिष्यामि सान्त्वयिष्यावः सान्त्वयिष्यामः । (ii) सान्त्वयिष्यते सान्त्वयिष्येते सान्त्वयिष्यन्ते । सान्त्वयिष्यसे सान्त्वयिष्येथे सान्त्वयिष्यध्वे । सान्त्वयिष्ये सान्त्वयिष्यावहे सान्त्वयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) सान्त्वयतु, सान्त्वयतात् सान्त्वयताम् सान्त्वयन्तु । सान्त्वय, सान्त्वयतात् सान्त्वयतम् सान्त्वयत । सान्त्वयानि सान्त्वयाव सान्त्वयाम । (ii) सान्त्वयताम् सान्त्वयेताम् सान्त्वयन्ताम् । सान्त्वयस्व सान्त्वयेथाम् सान्त्वयध्वम् । सान्त्वयै सान्त्वयावहै सान्त्वयामहै । **६. लङ्** - (i) असान्त्वयत् असान्त्वयताम् असान्त्वयन् । असान्त्वयः असान्त्वयतम् असान्त्वयत । असान्त्वयम् असान्त्वयाव असान्त्वयाम । (ii) असान्त्वयत असान्त्वयेताम् असान्त्वयन्त । असान्त्वयथाः असान्त्वयेथाम् असान्त्वयध्वम् । असान्त्वये असान्त्वयावहि असान्त्वयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) सान्त्वयेत् सान्त्वयेताम् सान्त्वयेयुः । सान्त्वयेः सान्त्वयेतम् सान्त्वयेत । सान्त्वयेयम् सान्त्वयेव सान्त्वयेम ।(ii) सान्त्वयेत सान्त्वयेयाताम् सान्त्वयेरन् । सान्त्वयेथाः सान्त्वयेयाथाम् सान्त्वयेध्वम् । सान्त्वयेय सान्त्वयेवहि सान्त्वयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) सान्त्व्यात् सान्त्व्यास्ताम् सान्त्व्यासुः । सान्त्व्याः सान्त्व्यास्तम् सान्त्व्यास्त । सान्त्व्यासम् सान्त्व्यास्व सान्त्व्यास्म । (ii) सान्त्वयिषीष्ट सान्त्वयिषीयास्ताम् सान्त्वयिषीरन् । सान्त्वयिषीष्ठाः सान्त्वयिषीयास्थाम् सान्त्वयिषीध्वम् । सान्त्वयिषीय सान्त्वयिषीवहि सान्त्वयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अससान्त्वत् अससान्त्वताम् अससान्त्वन् । अससान्त्वः अससान्त्वतम् अससान्त्वत । अससान्त्वम् अससान्त्वाव अससान्त्वाम । (ii) अससान्त्वत अससान्त्वेताम् अससान्त्वन्त । अससान्त्वथाः अससान्त्वेथाम् अससान्त्वध्वम् । अससान्त्वे अससान्त्वावहि अससान्त्वामहि । **१०. लृङ्** - (i) असान्त्वयिष्यत् असान्त्वयिष्यताम् असान्त्वयिष्यन् । असान्त्वयिष्यः असान्त्वयिष्यतम् असान्त्वयिष्यत । असान्त्वयिष्यम् असान्त्वयिष्याव असान्त्वयिष्याम । (ii) असान्त्वयिष्यत असान्त्वयिष्येताम् असान्त्वयिष्यन्त । असान्त्वयिष्यथाः असान्त्वयिष्येथाम् असान्त्वयिष्यध्वम् । असान्त्वयिष्ये असान्त्वयिष्यावहि असान्त्वयिष्यामहि ।

णिचि - सान्त्वयति-ते, **सनि** - सिसान्त्वयिषति-ते, **यकि** - सान्त्व्यते

१५७०. श्वल्क - परिभाषणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'भाषणे' इति शाकटायनचन्द्रकाशकृत्स्नकातन्त्रादयः । **१. लट्** - (i) श्वल्कयति श्वल्कयतः श्वल्कयन्ति । श्वल्कयसि श्वल्कयथः श्वल्कयथ । श्वल्कयामि श्वल्कयावः श्वल्कयामः । (ii) श्वल्कयते श्वल्कयेते श्वल्कयन्ते । श्वल्कयसे श्वल्कयेथे श्वल्कयध्वे । श्वल्कये श्वल्कयावहे श्वल्कयामहे । **२. लिट्** - (i) श्वल्कयाञ्चकार श्वल्कयाञ्चक्रतुः श्वल्कयाञ्चक्रुः । श्वल्कयाञ्चकर्थ श्वल्कयाञ्चक्रथुः श्वल्कयाञ्चक्र । श्वल्कयाञ्चकार, श्वल्कयाञ्चकर श्वल्कयाञ्चकृव श्वल्कयाञ्चकृम । (ii) श्वल्कयाञ्चक्रे श्वल्कयाञ्चक्राते श्वल्कयाञ्चक्रिरे । श्वल्कयाञ्चकृषे श्वल्कयाञ्चक्राथे श्वल्कयाञ्चकृढ्वे । श्वल्कयाञ्चक्रे श्वल्कयाञ्चकृवहे श्वल्कयाञ्चकृमहे । (iii) श्वल्कयाम्बभूव श्वल्कयाम्बभूवतुः श्वल्कयाम्बभूवुः । श्वल्कयाम्बभूविथ श्वल्कयाम्बभूवथुः श्वल्कयाम्बभूव । श्वल्कयाम्बभूव श्वल्कयाम्बभूविव श्वल्कयाम्बभूविम । (iv) श्वल्कयामास श्वल्कयामासतुः श्वल्कयामासुः । श्वल्कयामासिथ श्वल्कयामासथुः श्वल्कयामास ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्वल्कयामास श्वल्कयामासिव श्वल्कयामासिम । **३. लुट्** - (i) श्वल्कयिता श्वल्कयितारौ श्वल्कयितारः । श्वल्कयितासि श्वल्कयितास्थः श्वल्कयितास्थ । श्वल्कयितास्मि श्वल्कयितास्वः श्वल्कयितास्मः । (ii) श्वल्कयिता श्वल्कयितारौ श्वल्कयितारः । श्वल्कयितासे श्वल्कयितासाथे श्वल्कयिताध्वे । श्वल्कयिताहे श्वल्कयितास्वहे श्वल्कयितास्महे । **४. लृट्** - (i) श्वल्कयिष्यति श्वल्कयिष्यतः श्वल्कयिष्यन्ति । श्वल्कयिष्यसि श्वल्कयिष्यथः श्वल्कयिष्यथ । श्वल्कयिष्यामि श्वल्कयिष्यावः श्वल्कयिष्यामः । (ii) श्वल्कयिष्यते श्वल्कयिष्येते श्वल्कयिष्यन्ते । श्वल्कयिष्यसे श्वल्कयिष्येथे श्वल्कयिष्यध्वे । श्वल्कयिष्ये श्वल्कयिष्यावहे श्वल्कयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) श्वल्कयतु, श्वल्कयतात् श्वल्कयताम् श्वल्कयन्तु । श्वल्कय, श्वल्कयतात् श्वल्कयतम् श्वल्कयत । श्वल्कयानि श्वल्कयाव श्वल्कयाम । (ii) श्वल्कयताम् श्वल्कयेताम् श्वल्कयन्ताम् । श्वल्कयस्व श्वल्कयेथाम् श्वल्कयध्वम् । श्वल्कयै श्वल्कयावहै श्वल्कयामहै । **६. लङ्** - (i) अश्वल्कयत् अश्वल्कयताम् अश्वल्कयन् । अश्वल्कयः अश्वल्कयतम् अश्वल्कयत । अश्वल्कयम् अश्वल्कयाव अश्वल्कयाम । (ii) अश्वल्कयत अश्वल्कयेताम् अश्वल्कयन्त । अश्वल्कयथाः अश्वल्कयेथाम् अश्वल्कयध्वम् । अश्वल्कये अश्वल्कयावहि अश्वल्कयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) श्वल्कयेत् श्वल्कयेताम् श्वल्कयेयुः । श्वल्कयेः श्वल्कयेतम् श्वल्कयेत । श्वल्कयेयम् श्वल्कयेव श्वल्कयेम । (ii) श्वल्कयेत श्वल्कयेयाताम् श्वल्कयेरन् । श्वल्कयेथाः श्वल्कयेयाथाम् श्वल्कयेध्वम् । श्वल्कयेय श्वल्कयेवहि श्वल्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) श्वल्क्यात् श्वल्क्यास्ताम् श्वल्क्यासुः । श्वल्क्याः श्वल्क्यास्तम् श्वल्क्यास्त । श्वल्क्यासम् श्वल्क्यास्व श्वल्क्यास्म । (ii) श्वल्कयिषीष्ट श्वल्कयिषीयास्ताम् श्वल्कयिषीरन् । श्वल्कयिषीष्ठाः श्वल्कयिषीयास्थाम् श्वल्कयिषीध्वम् । श्वल्कयिषीय श्वल्कयिषीवहि श्वल्कयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अशश्वल्कत् अशश्वल्कताम् अशश्वल्कन् । अशश्वल्कः अशश्वल्कतम् अशश्वल्कत । अशश्वल्कम् अशश्वल्काव अशश्वल्काम । (ii) अशश्वल्कत अशश्वल्केताम् अशश्वल्कन्त । अशश्वल्कथाः अशश्वल्केथाम् अशश्वल्कध्वम् । अशश्वल्के अशश्वल्कावहि अशश्वल्कामहि । **१०. लृङ्** - (i) अश्वल्कयिष्यत् अश्वल्कयिष्यताम् अश्वल्कयिष्यन् । अश्वल्कयिष्यः अश्वल्कयिष्यतम् अश्वल्कयिष्यत । अश्वल्कयिष्यम् अश्वल्कयिष्याव अश्वल्कयिष्याम । (ii) अश्वल्कयिष्यत अश्वल्कयिष्येताम् अश्वल्कयिष्यन्त । अश्वल्कयिष्यथाः अश्वल्कयिष्येथाम् अश्वल्कयिष्यध्वम् । अश्वल्कयिष्ये अश्वल्कयिष्यावहि अश्वल्कयिष्यामहि ।

णिचि - श्वल्कयति-ते, **सनि** - शिश्वल्कयिषति-ते, **यकि** - श्वल्क्यते

१५७१. वल्क - परिभाषणे । सकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् - (i) वल्कयति वल्कयतः वल्कयन्ति । वल्कयसि वल्कयथः वल्कयथ । वल्कयामि वल्कयावः वल्कयामः । (ii) वल्कयते वल्कयेते वल्कयन्ते । वल्कयसे वल्कयेथे वल्कयध्वे । वल्कये वल्कयावहे वल्कयामहे । **२. लिट्** - (i) वल्कयाञ्चकार वल्कयाञ्चक्रतुः वल्कयाञ्चक्रुः । वल्कयाञ्चकर्थ वल्कयाञ्चक्रथुः वल्कयाञ्चक्र । वल्कयाञ्चकार, वल्कयाञ्चकर वल्कयाञ्चकृव वल्कयाञ्चकृम । (ii) वल्कयाञ्चक्रे वल्कयाञ्चक्राते वल्कयाञ्चक्रिरे । वल्कयाञ्चकृषे वल्कयाञ्चक्राथे वल्कयाञ्चकृढ्वे । वल्कयाञ्चक्रे वल्कयाञ्चकृवहे वल्कयाञ्चकृमहे । (iii) वल्कयाम्बभूव वल्कयाम्बभूवतुः वल्कयाम्बभूवुः । वल्कयाम्बभूविथ वल्कयाम्बभूवथुः वल्कयाम्बभूव । वल्कयाम्बभूव वल्कयाम्बभूविव वल्कयाम्बभूविम । (iv) वल्कयामास वल्कयामासतुः वल्कयामासुः । वल्कयामासिथ वल्कयामासथुः वल्कयामास । वल्कयामास वल्कयामासिव वल्कयामासिम । **३. लुट्** - (i) वल्कयिता वल्कयितारौ वल्कयितारः । वल्कयितासि वल्कयितास्थः वल्कयितास्थ । वल्कयितास्मि वल्कयितास्वः वल्कयितास्मः । (ii) वल्कयिता वल्कयितारौ वल्कयितारः । वल्कयितासे वल्कयितासाथे वल्कयिताध्वे । वल्कयिताहे वल्कयितास्वहे वल्कयितास्महे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४. लृट् - (i) वल्कयिष्यति वल्कयिष्यतः वल्कयिष्यन्ति । वल्कयिष्यसि वल्कयिष्यथः वल्कयिष्यथ । वल्कयिष्यामि वल्कयिष्यावः वल्कयिष्यामः । (ii) वल्कयिष्यते वल्कयिष्येते वल्कयिष्यन्ते । वल्कयिष्यसे वल्कयिष्येथे वल्कयिष्यध्वे । वल्कयिष्ये वल्कयिष्यावहे वल्कयिष्यामहे ।**५. लोट्** - (i) वल्कयतु, वल्कयतात् वल्कयताम् वल्कयन्तु । वल्कय, वल्कयतात् वल्कयतम् वल्कयत । वल्कयानि वल्कयाव वल्कयाम । (ii) वल्कयताम् वल्कयेताम् वल्कयन्ताम् । वल्कयस्व वल्कयेथाम् वल्कयध्वम् । वल्कयै वल्कयावहै वल्कयामहै । **६. लङ्** - (i) अवल्कयत् अवल्कयताम् अवल्कयन् । अवल्कयः अवल्कयतम् अवल्कयत । अवल्कयम् अवल्कयाव अवल्कयाम । (ii) अवल्कयत अवल्कयेताम् अवल्कयन्त । अवल्कयथाः अवल्कयेथाम् अवल्कयध्वम् । अवल्कये अवल्कयावहि अवल्कयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वल्कयेत् वल्कयेताम् वल्कयेयुः । वल्कयेः वल्कयेतम् वल्कयेत । वल्कयेयम् वल्कयेव वल्कयेम । (ii) वल्कयेत वल्कयेयाताम् वल्कयेरन् । वल्कयेथाः वल्कयेयाथाम् वल्कयेध्वम् । वल्कयेय वल्कयेवहि वल्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वल्क्यात् वल्क्यास्ताम् वल्क्यासुः । वल्क्याः वल्क्यास्तम् वल्क्यास्त । वल्क्यासम् वल्क्यास्व वल्क्यास्म । (ii) वल्कयिषीष्ट वल्कयिषीयास्ताम् वल्कयिषीरन् । वल्कयिषीष्ठाः वल्कयिषीयास्थाम् वल्कयिषीध्वम् । वल्कयिषीय वल्कयिषीवहि वल्कयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अववल्कत् अववल्कताम् अववल्कन् । अववल्कः अववल्कतम् अववल्कत । अववल्कम् अववल्काव अववल्काम । (ii) अववल्कत अववल्केताम् अववल्कन्त । अववल्कथाः अववल्केथाम् अववल्कध्वम् । अववल्के अववल्कावहि अववल्कामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवल्कयिष्यत् अवल्कयिष्यताम् अवल्कयिष्यन् । अवल्कयिष्यः अवल्कयिष्यतम् अवल्कयिष्यत । अवल्कयिष्यम् अवल्कयिष्याव अवल्कयिष्याम । (ii) अवल्कयिष्यत अवल्कयिष्येताम् अवल्कयिष्यन्त । अवल्कयिष्यथाः अवल्कयिष्येथाम् अवल्कयिष्यध्वम् । अवल्कयिष्ये अवल्कयिष्यावहि अवल्कयिष्यामहि ।

णिचि - वल्कयति-ते, **सनि** - विवल्कयिषति-ते, **यकि** - वल्क्यते

१५७२. ष्णिह - स्नेहने । अकर्म, सेट्, उभय । 'स्फिट इत्येके' इति कौमुदी ।

१. लट् - (i) स्नेहयति स्नेहयतः स्नेहयन्ति । स्नेहयसि स्नेहयथः स्नेहयथ । स्नेहयामि स्नेहयावः स्नेहयामः । (ii) स्नेहयते स्नेहयेते स्नेहयन्ते । स्नेहयसे स्नेहयेथे स्नेहयध्वे । स्नेहये स्नेहयावहे स्नेहयामहे । **२. लिट्** - (i) स्नेहयाञ्चकार स्नेहयाञ्चक्रतुः स्नेहयाञ्चक्रुः । स्नेहयाञ्चकर्थ स्नेहयाञ्चक्रथुः स्नेहयाञ्चक्र । स्नेहयाञ्चकार, स्नेहयाञ्चकर स्नेहयाञ्चकृव स्नेहयाञ्चकृम । (ii) स्नेहयाञ्चक्रे स्नेहयाञ्चक्राते स्नेहयाञ्चक्रिरे । स्नेहयाञ्चकृषे स्नेहयाञ्चक्राथे स्नेहयाञ्चकृढ्वे । स्नेहयाञ्चक्रे स्नेहयाञ्चकृवहे स्नेहयाञ्चकृमहे । (iii) स्नेहयाम्बभूव स्नेहयाम्बभूवतुः स्नेहयाम्बभूवुः । स्नेहयाम्बभूविथ स्नेहयाम्बभूवथुः स्नेहयाम्बभूव । स्नेहयाम्बभूव स्नेहयाम्बभूविव स्नेहयाम्बभूविम । (iv) स्नेहयामास स्नेहयामासतुः स्नेहयामासुः । स्नेहयामासिथ स्नेहयामासथुः स्नेहयामास । स्नेहयामास स्नेहयामासिव स्नेहयामासिम । **३. लुट्** - (i) स्नेहयिता स्नेहयितारौ स्नेहयितारः । स्नेहयितासि स्नेहयितास्थः स्नेहयितास्थ । स्नेहयितास्मि स्नेहयितास्वः स्नेहयितास्मः । (ii) स्नेहयिता स्नेहयितारौ स्नेहयितारः । स्नेहयितासे स्नेहयितासाथे स्नेहयिताध्वे । स्नेहयिताहे स्नेहयितास्वहे स्नेहयितास्महे । **४. लृट्** - (i) स्नेहयिष्यति स्नेहयिष्यतः स्नेहयिष्यन्ति । स्नेहयिष्यसि स्नेहयिष्यथः स्नेहयिष्यथ । स्नेहयिष्यामि स्नेहयिष्यावः स्नेहयिष्यामः । (ii) स्नेहयिष्यते स्नेहयिष्येते स्नेहयिष्यन्ते । स्नेहयिष्यसे स्नेहयिष्येथे स्नेहयिष्यध्वे । स्नेहयिष्ये स्नेहयिष्यावहे स्नेहयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) स्नेहयतु, स्नेहयतात् स्नेहयताम् स्नेहयन्तु । स्नेहय, स्नेहयतात् स्नेहयतम् स्नेहयत । स्नेहयानि स्नेहयाव स्नेहयाम । (ii) स्नेहयताम् स्नेहयेताम् स्नेहयन्ताम् । स्नेहयस्व स्नेहयेथाम् स्नेहयध्वम् । स्नेहयै स्नेहयावहै स्नेहयामहै । **६. लङ्** - (i) अस्नेहयत् अस्नेहयताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अस्नेहयन् । अस्नेहयः अस्नेहयतम् अस्नेहयत । अस्नेहयम् अस्नेहयाव अस्नेहयाम । (ii) अस्नेहयत अस्नेहयेताम् अस्नेहयन्त । अस्नेहयथाः अस्नेहयेथाम् अस्नेहयध्वम् । अस्नेहये अस्नेहयावहि अस्नेहयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) स्नेहयेत् स्नेहयेताम् स्नेहयेयुः । स्नेहयेः स्नेहयेतम् स्नेहयेत । स्नेहयेयम् स्नेहयेव स्नेहयेम । (ii) स्नेहयेत स्नेहयेयाताम् स्नेहयेरन् । स्नेहयेथाः स्नेहयेयाथाम् स्नेहयेध्वम् । स्नेहयेय स्नेहयेवहि स्नेहयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) स्नेह्यात् स्नेह्यास्ताम् स्नेह्यासुः । स्नेह्याः स्नेह्यास्तम् स्नेह्यास्त । स्नेह्यासम् स्नेह्यास्व स्नेह्यास्म । (ii) स्नेहयिषीष्ट स्नेहयिषीयास्ताम् स्नेहयिषीरन् । स्नेहयिषीष्ठाः स्नेहयिषीयास्थाम् स्नेहयिषीध्वम् । स्नेहयिषीय स्नेहयिषीवहि स्नेहयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) असिष्णिहत् असिष्णिहताम् असिष्णिहन् । असिष्णिहः असिष्णिहतम् असिष्णिहत । असिष्णिहम् असिष्णिहाव असिष्णिहाम । (ii) असिष्णिहत असिष्णिहेताम् असिष्णिहन्त । असिष्णिहथाः असिष्णिहेथाम् असिष्णिहध्वम् । असिष्णिहे असिष्णिहावहि असिष्णिहामहि । **१०. लृङ्** - (i) अस्नेहयिष्यत् अस्नेहयिष्यताम् अस्नेहयिष्यन् । अस्नेहयिष्यः अस्नेहयिष्यतम् अस्नेहयिष्यत । अस्नेहयिष्यम् अस्नेहयिष्याव अस्नेहयिष्याम । (ii) अस्नेहयिष्यत अस्नेहयिष्येताम् अस्नेहयिष्यन्त । अस्नेहयिष्यथाः अस्नेहयिष्येथाम् अस्नेहयिष्यध्वम् । अस्नेहयिष्ये अस्नेहयिष्यावहि अस्नेहयिष्यामहि । **णिचि** - स्नेहयति-ते, **सनि** - सिस्नेहयिषति-ते, **यकि** - स्निह्यते ।

१५७३. स्मिट - अनादरे । सकर्म, सेट्, उभय । 'स्नेहे च' इति वोपदेवः ।

१. लट् - (i) स्मेटयति[१] स्मेटयतः स्मेटयन्ति । स्मेटयसि स्मेटयथः स्मेटयथ । स्मेटयामि स्मेटयावः स्मेटयामः । (ii) स्मेटयते स्मेटयेते स्मेटयन्ते । स्मेटयसे स्मेटयेथे स्मेटयध्वे । स्मेटये स्मेटयावहे स्मेटयामहे । **२. लिट्** - (i) स्मेटयाञ्चकार स्मेटयाञ्चक्रतुः स्मेटयाञ्चक्रुः । स्मेटयाञ्चकर्थ स्मेटयाञ्चक्रथुः स्मेटयाञ्चक्र । स्मेटयाञ्चकार, स्मेटयाञ्चकर स्मेटयाञ्चकृव मेटयाञ्चकृम । (ii) स्मेटयाञ्चक्रे स्मेटयाञ्चक्राते स्मेटयाञ्चक्रिरे । स्मेटयाञ्चकृषे स्मेटयाञ्चक्राथे स्मेटयाञ्चकृढ्वे । स्मेटयाञ्चक्रे स्मेटयाञ्चकृवहे स्मेटयाञ्चकृमहे । (iii) स्मेटयाम्बभूव स्मेटयाम्बभूवतुः स्मेटयाम्बभूवुः । स्मेटयाम्बभूविथ स्मेटयाम्बभूवथुः स्मेटयाम्बभूव । स्मेटयाम्बभूव स्मेटयाम्बभूविव स्मेटयाम्बभूविम । (iv) स्मेटयामास स्मेटयामासतुः स्मेटयामासुः । स्मेटयामासिथ स्मेटयामासथुः स्मेटयामास । स्मेटयामास स्मेटयामासिव स्मेटयामासिम । **३. लुट्** - (i) स्मेटयिता स्मेटयितारौ स्मेटयितारः । स्मेटयितासि स्मेटयितास्थः स्मेटयितास्थ । स्मेटयितास्मि स्मेटयितास्वः स्मेटयितास्मः । (ii) स्मेटयिता स्मेटयितारौ स्मेटयितारः । स्मेटयितासे स्मेटयितासाथे स्मेटयिताध्वे । स्मेटयिताहे स्मेटयितास्वहे स्मेटयितास्महे । **४. लृट्** - (i) स्मेटयिष्यति स्मेटयिष्यतः स्मेटयिष्यन्ति । स्मेटयिष्यसि स्मेटयिष्यथः स्मेटयिष्यथ । स्मेटयिष्यामि स्मेटयिष्यावः स्मेटयिष्यामः । (ii) स्मेटयिष्यते स्मेटयिष्येते स्मेटयिष्यन्ते । स्मेटयिष्यसे स्मेटयिष्येथे स्मेटयिष्यध्वे । स्मेटयिष्ये स्मेटयिष्यावहे स्मेटयिष्याम । **५. लोट्** - (i) स्मेटयतु, स्मेटयतात् स्मेटयताम् स्मेटयन्तु । स्मेटय, स्मेटयतात् स्मेटयतम् स्मेटयत । स्मेटयानि स्मेटयाव स्मेटयाम । (ii) स्मेटयताम् स्मेटयेताम् स्मेटयन्ताम् । स्मेटयस्व स्मेटयेथाम् स्मेटयध्वम् । स्मेटयै स्मेटयावहै स्मेटयामहै । **६. लङ्** - (i) अस्मेटयत् अस्मेटयताम् अस्मेटयन् । अस्मेटयः अस्मेटयतम् अस्मेटयत । अस्मेटयम् अस्मेटयाव अस्मेटयाम । (ii) अस्मेटयत अस्मेटयेताम् अस्मेटयन्त । अस्मेटयथाः अस्मेटयेथाम् अस्मेटयध्वम् । अस्मेटये अस्मेटयावहि अस्मेटयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) स्मेटयेत् स्मेटयेताम् स्मेटयेयुः । स्मेटयेः स्मेटयेतम् स्मेटयेत । स्मेटयेयम् स्मेटयेव स्मेटयेम । (ii) स्मेटयेत स्मेटयेयाताम् स्मेटयेरन् । स्मेटयेथाः स्मेटयेयाथाम् स्मेटयेध्वम् । स्मेटयेय स्मेटयेवहि स्मेटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) स्मेट्यात् स्मेट्यास्ताम् स्मेट्यासुः । स्मेट्याः स्मेट्यास्तम् स्मेट्यास्त । स्मेट्यासम् स्मेट्यास्व स्मेट्यास्म । (ii) स्मेटयिषीष्ट स्मेटयिषीयास्ताम् स्मेटयिषीरन् । स्मेटयिषीष्ठाः स्मेटयिषीयास्थाम् स्मेटयिषीध्वम् । स्मेटयिषीय स्मेटयिषीवहि स्मेटयिषीमहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

९. लुङ् - (i) असिस्मिटत् असिस्मिटताम् असिस्मिटन् । असिस्मिटः असिस्मिटतम् असिस्मिटत । असिस्मिटम् असिस्मिटाव असिस्मिटाम । (ii) असिस्मिटत असिस्मिटेताम् असिस्मिटन्त । असिस्मिटथाः असिस्मिटेथाम् असिस्मिटध्वम् । असिस्मिटे असिस्मिटावहि असिस्मिटामहि । **१०. लृङ्** - (i) अस्मेटयिष्यत् अस्मेटयिष्यताम् अस्मेटयिष्यन् । अस्मेटयिष्यः अस्मेटयिष्यतम् अस्मेटयिष्यत । अस्मेटयिष्यम् अस्मेटयिष्याव अस्मेटयिष्याम । (ii) अस्मेटयिष्यत अस्मेटयिष्येताम् अस्मेटयिष्यन्त । अस्मेटयिष्यथाः अस्मेटयिष्येथाम् अस्मेटयिष्यध्वम् । अस्मेटयिष्ये अस्मेटयिष्यावहि अस्मेटयिष्यामहि ।

णिचि - स्मेटयति-ते, **सनि** - सिस्मेटयिषति-ते, **यकि** - स्मेट्यते

१. ''ष्मिङ् अनादरे इत्येके । ङित्त्वस्यावयवेऽचारिताथ्र्याणिजन्तात्तङ् । तदा तु आत्मनेपदिता । स्माययते, असिष्मयत'' इति कौमुदी ।

१५७४. श्लिष - श्लेषणे । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) श्लेषयति श्लेषयतः श्लेषयन्ति । श्लेषयसि श्लेषयथः श्लेषयथ । श्लेषयामि श्लेषयावः श्लेषयामः । (ii) श्लेषयते श्लेषयेते श्लेषयन्ते । श्लेषयसे श्लेषयेथे श्लेषयध्वे । श्लेषये श्लेषयावहे श्लेषयामहे । **२. लिट्** - (i) श्लेषयाञ्चकार श्लेषयाञ्चक्रतुः श्लेषयाञ्चक्रुः । श्लेषयाञ्चकर्थ श्लेषयाञ्चक्रथुः श्लेषयाञ्चक्र । श्लेषयाञ्चकार, श्लेषयाञ्चकर श्लेषयाञ्चकृव श्लेषयाञ्चकृम । (ii) श्लेषयाञ्चक्रे श्लेषयाञ्चक्राते श्लेषयाञ्चक्रिरे । श्लेषयाञ्चकृषे श्लेषयाञ्चक्राथे श्लेषयाञ्चकृढ्वे । श्लेषयाञ्चक्रे श्लेषयाञ्चकृवहे श्लेषयाञ्चकृमहे । (iii) श्लेषयाम्बभूव श्लेषयाम्बभूवतुः श्लेषयाम्बभूवुः । श्लेषयाम्बभूविथ श्लेषयाम्बभूवथुः श्लेषयाम्बभूव । श्लेषयाम्बभूव श्लेषयाम्बभूविव श्लेषयाम्बभूविम । (iv) श्लेषयामास श्लेषयामासतुः श्लेषयामासुः । श्लेषयामासिथ श्लेषयामासथुः श्लेषयामास । श्लेषयामास श्लेषयामासिव श्लेषयामासिम । **३. लुट्** - (i) श्लेषयिता श्लेषयितारौ श्लेषयितारः । श्लेषयितासि श्लेषयितास्थः श्लेषयितास्थ । श्लेषयितास्मि श्लेषयितास्वः श्लेषयितास्मः । (ii) श्लेषयिता श्लेषयितारौ श्लेषयितारः । श्लेषयितासे श्लेषयितासाथे श्लेषयिताध्वे । श्लेषयिताहे श्लेषयितास्वहे श्लेषयितास्महे । **४. लृट्** - (i) श्लेषयिष्यति श्लेषयिष्यतः श्लेषयिष्यन्ति । श्लेषयिष्यसि श्लेषयिष्यथः श्लेषयिष्यथ । श्लेषयिष्यामि श्लेषयिष्यावः श्लेषयिष्यामः । (ii) श्लेषयिष्यते श्लेषयिष्येते श्लेषयिष्यन्ते । श्लेषयिष्यसे श्लेषयिष्येथे श्लेषयिष्यध्वे । श्लेषयिष्ये श्लेषयिष्यावहे श्लेषयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) श्लेषयतु, श्लेषयतात् श्लेषयताम् श्लेषयन्तु । श्लेषय, श्लेषयतात् श्लेषयतम् श्लेषयत । श्लेषयाणि श्लेषयाव श्लेषयाम । (ii) श्लेषयताम् श्लेषयेताम् श्लेषयन्ताम् । श्लेषयस्व श्लेषयेथाम् श्लेषयध्वम् । श्लेषयै श्लेषयावहै श्लेषयामहै । **६. लङ्** - (i) अश्लेषयत् अश्लेषयताम् अश्लेषयन् । अश्लेषयः अश्लेषयतम् अश्लेषयत । अश्लेषयम् अश्लेषयाव अश्लेषयाम । (ii) अश्लेषयत अश्लेषयेताम् अश्लेषयन्त । अश्लेषयथाः अश्लेषयेथाम् अश्लेषयध्वम् । अश्लेषये अश्लेषयावहि अश्लेषयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) श्लेषयेत् श्लेषयेताम् श्लेषयेयुः । श्लेषयेः श्लेषयेतम् श्लेषयेत । श्लेषयेयम् श्लेषयेव श्लेषयेम । (ii) श्लेषयेत श्लेषयेयाताम् श्लेषयेरन् । श्लेषयेथाः श्लेषयेयाथाम् श्लेषयेध्वम् । श्लेषयेय श्लेषयेवहि श्लेषयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) श्लेष्यात् श्लेष्यास्ताम् श्लेष्यासुः । श्लेष्याः श्लेष्यास्तम् श्लेष्यास्त । श्लेष्यासम् श्लेष्यास्व श्लेष्यास्म । (ii) श्लेषयिषीष्ट श्लेषयिषीयास्ताम् श्लेषयिषीरन् । श्लेषयिषीष्ठाः श्लेषयिषीयास्थाम् श्लेषयिषीध्वम् । श्लेषयिषीय श्लेषयिषीवहि श्लेषयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अशिश्लिषत् अशिश्लिषताम् अशिश्लिषन् । अशिश्लिषः अशिश्लिषतम् अशिश्लिषत । अशिश्लिषम् अशिश्लिषाव अशिश्लिषाम । (ii) अशिश्लिषत अशिश्लिषेताम् अशिश्लिषन्त । अशिश्लिषथाः अशिश्लिषेथाम् अशिश्लिषध्वम् । अशिश्लिषे अशिश्लिषावहि अशिश्लिषामहि । **१०. लृङ्** - (i) अश्लेषयिष्यत् अश्लेषयिष्यताम् अश्लेषयिष्यन् । अश्लेषयिष्यः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अश्लेषयिष्यतम् अश्लेषयिष्यत । अश्लेषयिष्यम् अश्लेषयिष्याव अश्लेषयिष्याम । (ii) अश्लेषयिष्यत अश्लेषयिष्येताम् अश्लेषयिष्यन्त । अश्लेषयिष्यथाः अश्लेषयिष्येथाम् अश्लेषयिष्यध्वम् । अश्लेषयिष्ये अश्लेषयिष्यावहि अश्लेषयिष्यामहि ।

णिचि – श्लेषयति-ते, **सनि** – शिश्लेषयिषति-ते, **यकि** – श्लेष्यते ।

१५७५. पथि – गतौ । सकर्म, सेट्, उभय । 'अथ पथेर्गतौ पथति णौ पन्थेर्गतौ पन्थयेत्' (श्लो. १०१) इति देवः । **१. लट्** – (i) पन्थयति पन्थयतः पन्थयन्ति । पन्थयसि पन्थयथः पन्थयथ । पन्थयामि पन्थयावः पन्थयामः । (ii) पन्थति[1] पन्थतः पन्थन्ति । पन्थसि पन्थथः पन्थथ । पन्थामि पन्थावः पन्थामः । (iii) पन्थयते पन्थयेते पन्थयन्ते । पन्थयसे पन्थयेथे पन्थयध्वे । पन्थये पन्थयावहे पन्थयामहे । **२. लिट्** – (i) पन्थयाञ्चकार पन्थयाञ्चक्रतुः पन्थयाञ्चक्रुः । पन्थयाञ्चकर्थ पन्थयाञ्चक्रथुः पन्थयाञ्चक्र । पन्थयाञ्चकार, पन्थयाञ्चकर पन्थयाञ्चकृव पन्थयाञ्चकृम । (ii) पन्थयाञ्चक्रे पन्थयाञ्चक्राते पन्थयाञ्चक्रिरे । पन्थयाञ्चकृषे पन्थयाञ्चक्राथे पन्थयाञ्चकृढ्वे । पन्थयाञ्चक्रे पन्थयाञ्चकृवहे पन्थयाञ्चकृमहे । (iii) पन्थयाम्बभूव पन्थयाम्बभूवतुः पन्थयाम्बभूवुः । पन्थयाम्बभूविथ पन्थयाम्बभूवथुः पन्थयाम्बभूव । पन्थयाम्बभूव पन्थयाम्बभूविव पन्थयाम्बभूविम । (iv) पन्थयामास पन्थयामासतुः पन्थयामासुः । पन्थयामासिथ पन्थयामासथुः पन्थयामास । पन्थयामास पन्थयामासिव पन्थयामासिम । **३. लुट्** – (i) पन्थयिता पन्थयितारौ पन्थयितारः । पन्थयितासि पन्थयितास्थः पन्थयितास्थ । पन्थयितास्मि पन्थयितास्वः पन्थयितास्मः । (ii) पन्थिता पन्थितारौ पन्थितारः । पन्थितासि पन्थितास्थः पन्थितास्थ । पन्थितास्मि पन्थितास्वः पन्थितास्मः । (iii) पन्थयिता पन्थयितारौ पन्थयितारः । पन्थयितासे पन्थयितासाथे पन्थयिताध्वे । पन्थयिताहे पन्थयितास्वहे पन्थयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पन्थयिष्यति पन्थयिष्यतः पन्थयिष्यन्ति । पन्थयिष्यसि पन्थयिष्यथः पन्थयिष्यथ । पन्थयिष्यामि पन्थयिष्यावः पन्थयिष्यामः । (ii) पन्थिष्यति पन्थिष्यतः पन्थिष्यन्ति । पन्थिष्यसि पन्थिष्यथः पन्थिष्यथ । पन्थिष्यामि पन्थिष्यावः पन्थिष्यामः । (iii) पन्थयिष्यते पन्थयिष्येते पन्थयिष्यन्ते । पन्थयिष्यसे पन्थयिष्येथे पन्थयिष्यध्वे । पन्थयिष्ये पन्थयिष्यावहे पन्थयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पन्थयतु, पन्थयतात् पन्थयताम् पन्थयन्तु । पन्थय, पन्थयतात् पन्थयतम् पन्थयत । पन्थयानि पन्थयाव पन्थयाम । (ii) पन्थतु, पन्थतात् पन्थताम् पन्थन्तु । पन्थ, पन्थतात् पन्थतम् पन्थत । पन्थानि पन्थाव पन्थाम । (iii) पन्थयताम् पन्थयेताम् पन्थयन्ताम् । पन्थयस्व पन्थयेथाम् पन्थयध्वम् । पन्थयै पन्थयावहै पन्थयामहै । **६. लङ्** – (i) अपन्थयत् अपन्थयताम् अपन्थयन् । अपन्थयः अपन्थयतम् अपन्थयत । अपन्थयम् अपन्थयाव अपन्थयाम । (ii) अपन्थत् अपन्थताम् अपन्थन् । अपन्थः अपन्थतम् अपन्थत । अपन्थम् अपन्थाव अपन्थाम । (iii) अपन्थयत अपन्थयेताम् अपन्थयन्त । अपन्थयथाः अपन्थयेथाम् अपन्थयध्वम् । अपन्थये अपन्थयावहि अपन्थयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पन्थयेत् पन्थयेताम् पन्थयेयुः । पन्थयेः पन्थयेतम् पन्थयेत । पन्थयेयम् पन्थयेव पन्थयेम । (ii) पन्थेत् पन्थेताम् पन्थेयुः । पन्थेः पन्थेतम् पन्थेत । पन्थेयम् पन्थेव पन्थेम । (iii) पन्थयेत पन्थयेयाताम् पन्थयेरन् । पन्थयेथाः पन्थयेयाथाम् पन्थयेध्वम् । पन्थयेय पन्थयेवहि पन्थयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पन्थ्यात् पन्थ्यास्ताम् पन्थ्यासुः । पन्थ्याः पन्थ्यास्तम् पन्थ्यास्त । पन्थ्यासम् पन्थ्यास्व पन्थ्यास्म । (ii) पन्थयिषीष्ट पन्थयिषीयास्ताम् पन्थयिषीरन् । पन्थयिषीष्ठाः पन्थयिषीयास्थाम् पन्थयिषीध्वम् । पन्थयिषीय पन्थयिषीवहि पन्थयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपपन्थत् अपपन्थताम् अपपन्थन् । अपपन्थः अपपन्थतम् अपपन्थत । अपपन्थम् अपपन्थाव अपपन्थाम । (ii) अपन्थीत् अपन्थिष्टाम् अपन्थिषुः । अपन्थीः अपन्थिष्टम् अपन्थिष्ट । अपन्थिषम् अपन्थिष्व अपन्थिष्म । (iii) अपपन्थत अपपन्थेताम् अपपन्थन्त । अपपन्थथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपपन्थेथाम् अपपन्थध्वम् । अपपन्थे अपपन्थावहि अपपन्थामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपन्थयिष्यत् अपन्थयिष्यताम् अपन्थयिष्यन् । अपन्थयिष्यः अपन्थयिष्यतम् अपन्थयिष्यत । अपन्थयिष्यम् अपन्थयिष्याव अपन्थयिष्याम । (ii) अपन्थिष्यत् अपन्थिष्यताम् अपन्थिष्यन् । अपन्थिष्यः अपन्थिष्यतम् अपन्थिष्यत । अपन्थिष्यम् अपन्थिष्याव अपन्थिष्याम । (iii) अपन्थयिष्यत अपन्थयिष्येताम् अपन्थयिष्यन्त । अपन्थयिष्यथाः अपन्थयिष्येथाम् अपन्थयिष्यध्वम् । अपन्थयिष्ये अपन्थयिष्यावहि अपन्थयिष्यामहि ।

णिचि – पन्थयति-ते, **सनि** – पिपन्थयिषति-ते, **यकि** – पन्थ्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१५७६. पिच्छ – कुट्टने । सकर्म, सेट्, उभय । 'पिच्च' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – (i) पिच्छयति पिच्छयतः पिच्छयन्ति । पिच्छयसि पिच्छयथः पिच्छयथ । पिच्छयामि पिच्छयावः पिच्छयामः । (ii) पिच्छयते पिच्छयेते पिच्छयन्ते । पिच्छयसे पिच्छयेथे पिच्छयध्वे । पिच्छये पिच्छयावहे पिच्छयामहे । **२. लिट्** – (i) पिच्छयाञ्चकार पिच्छयाञ्चक्रतुः पिच्छयाञ्चक्रुः । पिच्छयाञ्चकर्थ पिच्छयाञ्चक्रथुः पिच्छयाञ्चक्र । पिच्छयाञ्चकार, पिच्छयाञ्चकर पिच्छयाञ्चकृव पिच्छयाञ्चकृम । (ii) पिच्छयाञ्चक्रे पिच्छयाञ्चक्राते पिच्छयाञ्चक्रिरे । पिच्छयाञ्चकृषे पिच्छयाञ्चक्राथे पिच्छयाञ्चकृढ्वे । पिच्छयाञ्चक्रे पिच्छयाञ्चकृवहे पिच्छयाञ्चकृमहे । (iii) पिच्छयाम्बभूव पिच्छयाम्बभूवतुः पिच्छयाम्बभूवुः । पिच्छयाम्बभूविथ पिच्छयाम्बभूवथुः पिच्छयाम्बभूव । पिच्छयाम्बभूव पिच्छयाम्बभूविव पिच्छयाम्बभूविम । (iv) पिच्छयामास पिच्छयामासतुः पिच्छयामासुः । पिच्छयामासिथ पिच्छयामासथुः पिच्छयामास । पिच्छयामास पिच्छयामासिव पिच्छयामासिम । **३. लुट्** – (i) पिच्छयिता पिच्छयितारौ पिच्छयितारः । पिच्छयितासि पिच्छयितास्थः पिच्छयितास्थ । पिच्छयितास्मि पिच्छयितास्वः पिच्छयितास्मः । (ii) पिच्छयिता पिच्छयितारौ पिच्छयितारः । पिच्छयितासे पिच्छयितासाथे पिच्छयिताध्वे । पिच्छयिताहे पिच्छयितास्वहे पिच्छयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पिच्छयिष्यति पिच्छयिष्यतः पिच्छयिष्यन्ति । पिच्छयिष्यसि पिच्छयिष्यथः पिच्छयिष्यथ । पिच्छयिष्यामि पिच्छयिष्यावः पिच्छयिष्यामः । (ii) पिच्छयिष्यते पिच्छयिष्येते पिच्छयिष्यन्ते । पिच्छयिष्यसे पिच्छयिष्येथे पिच्छयिष्यध्वे । पिच्छयिष्ये पिच्छयिष्यावहे पिच्छयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पिच्छयतु, पिच्छयतात् पिच्छयताम् पिच्छयन्तु । पिच्छय, पिच्छयतात् पिच्छयतम् पिच्छयत । पिच्छयानि पिच्छयाव पिच्छयाम । (ii) पिच्छयताम् पिच्छयेताम् पिच्छयन्ताम् । पिच्छयस्व पिच्छयेथाम् पिच्छयध्वम् । पिच्छयै पिच्छयावहै पिच्छयामहै । **६. लङ्** – (i) अपिच्छयत् अपिच्छयताम् अपिच्छयन् । अपिच्छयः अपिच्छयतम् अपिच्छयत । अपिच्छयम् अपिच्छयाव अपिच्छयाम । (ii) अपिच्छयत अपिच्छयेताम् अपिच्छयन्त । अपिच्छयथाः अपिच्छयेथाम् अपिच्छयध्वम् । अपिच्छये अपिच्छयावहि अपिच्छयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पिच्छयेत पिच्छयेताम् पिच्छयेयुः । पिच्छयेः पिच्छयेतम् पिच्छयेत । पिच्छयेयम् पिच्छयेव पिच्छयेम । (ii) पिच्छयेत पिच्छयेयाताम् पिच्छयेरन् । पिच्छयेथाः पिच्छयेयाथाम् पिच्छयेध्वम् । पिच्छयेय पिच्छयेवहि पिच्छयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पिच्छ्यात् पिच्छ्यास्ताम् पिच्छ्यासुः । पिच्छ्याः पिच्छ्यास्तम् पिच्छ्यास्त । पिच्छ्यासम् पिच्छ्यास्व पिच्छ्यास्म । (ii) पिच्छयिषीष्ट पिच्छयिषीयास्ताम् पिच्छयिषीरन् । पिच्छयिषीष्ठाः पिच्छयिषीयास्थाम् पिच्छयिषीध्वम् । पिच्छयिषीय पिच्छयिषीवहि पिच्छयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपिपिच्छत् अपिपिच्छताम् अपिपिच्छन् । अपिपिच्छः अपिपिच्छतम् अपिपिच्छत । अपिपिच्छम् अपिपिच्छाव अपिपिच्छाम । (ii) अपिपिच्छत अपिपिच्छेताम् अपिपिच्छन्त । अपिपिच्छथाः अपिपिच्छेथाम् अपिपिच्छध्वम् । अपिपिच्छे अपिपिच्छावहि अपिपिच्छामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपिच्छयिष्यत् अपिच्छयिष्यताम् अपिच्छयिष्यन् । अपिच्छयिष्यः अपिच्छयिष्यतम् अपिच्छयिष्यत । अपिच्छयिष्यम् अपिच्छयिष्याव अपिच्छयिष्याम । (ii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपिच्छयिष्यत अपिच्छयिष्येताम् अपिच्छयिष्यन्त । अपिच्छयिष्यथाः अपिच्छयिष्येथाम् अपिच्छयिष्यध्वम् । अपिच्छयिष्ये अपिच्छयिष्यावहि अपिच्छयिष्यामहि ।

णिचि – पिच्छयति-ते, **सनि** – पिपिच्छयिषति-ते, **यकि** – पिच्छ्यते ।

१५७७. **छदि – संवरणे** । सकर्म, सेट्, उभय । 'यौ वा णौ अपचारणे छदत इत्येकम्, द्वितीयं छदेत् (छदन्), अन्यत् छादयति, छदेदिति पुनः स्यादूर्जनेऽर्थे पितः । यत्तु च्छन्दयतीति णौ नुमि पदं, तत् संवृताविष्यते' (श्लो. ११३) इति देवः ।

१. लट् – (i) छन्दयति छन्दयतः छन्दयन्ति । छन्दयसि छन्दयथः छन्दयथ । छन्दयामि छन्दयावः छन्दयामः । (ii) छन्दति[1] छन्दतः छन्दन्ति । छन्दसि छन्दथः छन्दथ । छन्दामि छन्दावः छन्दामः । (iii) छन्दयते छन्दयेते छन्दयन्ते । छन्दयसे छन्दयेथे छन्दयध्वे । छन्दये छन्दयावहे छन्दयामहे । **२. लिट्** – (i) छन्दयाञ्चकार छन्दयाञ्चक्रतुः छन्दयाञ्चक्रुः । छन्दयाञ्चकर्थ छन्दयाञ्चक्रथुः छन्दयाञ्चक्र । छन्दयाञ्चकार, छन्दयाञ्चकर छन्दयाञ्चकृव छन्दयाञ्चकृम । (ii) छन्दयाञ्चक्रे छन्दयाञ्चक्राते छन्दयाञ्चक्रिरे । छन्दयाञ्चकृषे छन्दयाञ्चक्राथे छन्दयाञ्चकृढ्वे । छन्दयाञ्चक्रे छन्दयाञ्चकृवहे छन्दयाञ्चकृमहे । (iii) छन्दयाम्बभूव छन्दयाम्बभूवतुः छन्दयाम्बभूवुः । छन्दयाम्बभूविथ छन्दयाम्बभूवथुः छन्दयाम्बभूव । छन्दयाम्बभूव छन्दयाम्बभूविव छन्दयाम्बभूविम । (iv) छन्दयामास छन्दयामासतुः छन्दयामासुः । छन्दयामासिथ छन्दयामासथुः छन्दयामास । छन्दयामास छन्दयामासिव छन्दयामासिम । **३. लुट्** – (i) छन्दयिता छन्दयितारौ छन्दयितारः । छन्दयितासि छन्दयितास्थः छन्दयितास्थ । छन्दयितास्मि छन्दयितास्वः छन्दयितास्मः । (ii) छन्दिता छन्दितारौ छन्दितारः । छन्दितासि छन्दितास्थः छन्दितास्थ । छन्दितास्मि छन्दितास्वः छन्दितास्मः । (iii) छन्दयिता छन्दयितारौ छन्दयितारः । छन्दयितासे छन्दयितासाथे छन्दयिताध्वे । छन्दयिताहे छन्दयितास्वहे छन्दयितास्महे । **४. लृट्** – (i) छन्दयिष्यति छन्दयिष्यतः छन्दयिष्यन्ति । छन्दयिष्यसि छन्दयिष्यथः छन्दयिष्यथ । छन्दयिष्यामि छन्दयिष्यावः छन्दयिष्यामः । (ii) छन्दिष्यति छन्दिष्यतः छन्दिष्यन्ति । छन्दिष्यसि छन्दिष्यथः छन्दिष्यथ । छन्दिष्यामि छन्दिष्यावः छन्दिष्यामः । (iii) छन्दयिष्यते छन्दयिष्येते छन्दयिष्यन्ते । छन्दयिष्यसे छन्दयिष्येथे छन्दयिष्यध्वे । छन्दयिष्ये छन्दयिष्यावहे छन्दयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) छन्दयतु, छन्दयतात् छन्दयताम् छन्दयन्तु । छन्दय, छन्दयतात् छन्दयतम् छन्दयत । छन्दयानि छन्दयाव छन्दयाम । (ii) छन्दतु, छन्दतात् छन्दताम् छन्दन्तु । छन्द, छन्दतात् छन्दतम् छन्दत । छन्दानि छन्दाव छन्दाम । (iii) छन्दयताम् छन्दयेताम् छन्दयन्ताम् । छन्दयस्व छन्दयेथाम् छन्दयध्वम् । छन्दयै छन्दयावहै छन्दयामहै । **६. लङ्** – (i) अच्छन्दयत् अच्छन्दयताम् अच्छन्दयन् । अच्छन्दयः अच्छन्दयतम् अच्छन्दयत । अच्छन्दयम् अच्छन्दयाव अच्छन्दयाम । (ii) अच्छन्दत् अच्छन्दताम् अच्छन्दन् । अच्छन्दः अच्छन्दतम् अच्छन्दत । अच्छन्दम् अच्छन्दाव अच्छन्दाम । (iii) अच्छन्दयत अच्छन्दयेताम् अच्छन्दयन्त । अच्छन्दयथाः अच्छन्दयेथाम् अच्छन्दयध्वम् । अच्छन्दये अच्छन्दयावहि अच्छन्दयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) छन्दयेत् छन्दयेताम् छन्दयेयुः । छन्दयेः छन्दयेतम् छन्दयेत । छन्दयेयम् छन्दयेव छन्दयेम । (ii) छन्देत् छन्देताम् छन्देयुः । छन्देः छन्देतम् छन्देत । छन्देयम् छन्देव छन्देम । (iii) छन्दयेत छन्दयेयाताम् छन्दयेरन् । छन्दयेथाः छन्दयेयाथाम् छन्दयेध्वम् । छन्दयेय छन्दयेवहि छन्दयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) छन्द्यात् छन्द्यास्ताम् छन्द्यासुः । छन्द्याः छन्द्यास्तम् छन्द्यास्त । छन्द्यासम् छन्द्यास्व छन्द्यास्म । (ii) छन्दयिषीष्ट छन्दयिषीयास्ताम् छन्दयिषीरन् । छन्दयिषीष्ठाः छन्दयिषीयास्थाम् छन्दयिषीध्वम् । छन्दयिषीय छन्दयिषीवहि छन्दयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचच्छन्दत् अचच्छन्दताम् अचच्छन्दन् । अचच्छन्दः अचच्छन्दतम् अचच्छन्दत । अचच्छन्दम् अचच्छन्दाव अचच्छन्दाम । (ii) अच्छन्दीत् अच्छन्दिष्टाम् अच्छन्दिषुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अच्छन्दीः अच्छन्दिष्टम् अच्छन्दिष्ट । अच्छन्दिषम् अच्छन्दिष्व अच्छन्दिष्म । (iii) अचच्छन्दत अचच्छन्देताम् अचच्छन्दन्त । अचच्छन्दथाः अचच्छन्देथाम् अचच्छन्दध्वम् । अचच्छन्दे अचच्छन्दावहि अचच्छन्दामहि । **१०. लृङ्** – (i) अच्छन्दयिष्यत् अच्छन्दयिष्यताम् अच्छन्दयिष्यन् । अच्छन्दयिष्यः अच्छन्दयिष्यतम् अच्छन्दयिष्यत । अच्छन्दयिष्यम् अच्छन्दयिष्याव अच्छन्दयिष्याम । (ii) अच्छन्दिष्यत् अच्छन्दिष्यताम् अच्छन्दिष्यन् । अच्छन्दिष्यः अच्छन्दिष्यतम् अच्छन्दिष्यत । अच्छन्दिष्यम् अच्छन्दिष्याव अच्छन्दिष्याम । (iii) अच्छन्दयिष्यत अच्छन्दयिष्येताम् अच्छन्दयिष्यन्त । अच्छन्दयिष्यथाः अच्छन्दयिष्येथाम् अच्छन्दयिष्यध्वम् । अच्छन्दयिष्ये अच्छन्दयिष्यावहि अच्छन्दयिष्यामहि ।

णिचि – छन्दयति-ते, **सनि** – चिच्छन्दयिषति-ते, **यकि** – छन्द्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१५७८. श्रण – दाने । सकर्म, सेट्, उभय । (प्रायेण अयं विपूर्वः) 'मितः श्रणति दानार्थे श्राणयत्यत्र णौ पदम्' (श्लो.९२) इति देवः ।

१. लट् – (i) श्राणयति श्राणयतः श्राणयन्ति । श्राणयसि श्राणयथः श्राणयथ । श्राणयामि श्राणयावः श्राणयामः । (ii) श्राणयते श्राणयेते श्राणयन्ते । श्राणयसे श्राणयेथे श्राणयध्वे । श्राणये श्राणयावहे श्राणयामहे । **२. लिट्** – (i) श्राणयाञ्चकार श्राणयाञ्चक्रतुः श्राणयाञ्चक्रुः । श्राणयाञ्चकर्थ श्राणयाञ्चक्रथुः श्राणयाञ्चक्र । श्राणयाञ्चकार, श्राणयाञ्चकर श्राणयाञ्चकृव श्राणयाञ्चकृम । (ii) श्राणयाञ्चक्रे श्राणयाञ्चक्राते श्राणयाञ्चक्रिरे । श्राणयाञ्चकृषे श्राणयाञ्चक्राथे श्राणयाञ्चकृढ्वे । श्राणयाञ्चक्रे श्राणयाञ्चकृवहे श्राणयाञ्चकृमहे । (iii) श्राणयाम्बभूव श्राणयाम्बभूवतुः श्राणयाम्बभूवुः । श्राणयाम्बभूविथ श्राणयाम्बभूवथुः श्राणयाम्बभूव । श्राणयाम्बभूव श्राणयाम्बभूविव श्राणयाम्बभूविम । (iv) श्राणयामास श्राणयामासतुः श्राणयामासुः । श्राणयामासिथ श्राणयामासथुः श्राणयामास । श्राणयामास श्राणयामासिव श्राणयामासिम । **३. लुट्** – (i) श्राणयिता श्राणयितारौ श्राणयितारः । श्राणयितासि श्राणयितास्थः श्राणयितास्थ । श्राणयितास्मि श्राणयितास्वः श्राणयितास्मः । (ii) श्राणयिता श्राणयितारौ श्राणयितारः । श्राणयितासे श्राणयितासाथे श्राणयिताध्वे । श्राणयिताहे श्राणयितास्वहे श्राणयितास्महे । **४. लृट्** – (i) श्राणयिष्यति श्राणयिष्यतः श्राणयिष्यन्ति । श्राणयिष्यसि श्राणयिष्यथः श्राणयिष्यथ । श्राणयिष्यामि श्राणयिष्यावः श्राणयिष्यामः । (ii) श्राणयिष्यते श्राणयिष्येते श्राणयिष्यन्ते । श्राणयिष्यसे श्राणयिष्येथे श्राणयिष्यध्वे । श्राणयिष्ये श्राणयिष्यावहे श्राणयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) श्राणयतु, श्राणयतात् श्राणयताम् श्राणयन्तु । श्राणय, श्राणयतात् श्राणयतम् श्राणयत । श्राणयानि श्राणयाव श्राणयाम । (ii) श्राणयताम् श्राणयेताम् श्राणयन्ताम् । श्राणयस्व श्राणयेथाम् श्राणयध्वम् । श्राणयै श्राणयावहै श्राणयामहै । **६. लङ्** – (i) अश्राणयत् अश्राणयताम् अश्राणयन् । अश्राणयः अश्राणयतम् अश्राणयत । अश्राणयम् अश्राणयाव अश्राणयाम । (ii) अश्राणयत अश्राणयेताम् अश्राणयन्त । अश्राणयथाः अश्राणयेथाम् अश्राणयध्वम् । अश्राणये अश्राणयावहि अश्राणयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) श्राणयेत् श्राणयेताम् श्राणयेयुः । श्राणयेः श्राणयेतम् श्राणयेत । श्राणयेयम् श्राणयेव श्राणयेम । (ii) श्राणयेत श्राणयेयाताम् श्राणयेरन् । श्राणयेथाः श्राणयेयाथाम् श्राणयेध्वम् । श्राणयेय श्राणयेवहि श्राणयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) श्राण्यात् श्राण्यास्ताम् श्राण्यासुः । श्राण्याः श्राण्यास्तम् श्राण्यास्त । श्राण्यासम् श्राण्यास्व श्राण्यास्म । (ii) श्राणयिषीष्ट श्राणयिषीयास्ताम् श्राणयिषीरन् । श्राणयिषीष्ठाः श्राणयिषीयास्थाम् श्राणयिषीध्वम् । श्राणयिषीय श्राणयिषीवहि श्राणयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशिश्रणत् अशिश्रणताम् अशिश्रणन् । अशिश्रणः अशिश्रणतम् अशिश्रणत । अशिश्रणम् अशिश्रणाव अशिश्रणाम । (ii) अशिश्रणत

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अशिश्रणेताम् अशिश्रणन्त । अशिश्रणथाः अशिश्रणेथाम् अशिश्रणध्वम् । अशिश्रणे अशिश्रणावहि अशिश्रणामहि । **१०. लृङ्** – (i) अश्राणयिष्यत् अश्राणयिष्यताम् अश्राणयिष्यन् । अश्राणयिष्यः अश्राणयिष्यतम् अश्राणयिष्यत । अश्राणयिष्यम् अश्राणयिष्याव अश्राणयिष्याम । (ii) अश्राणयिष्यत अश्राणयिष्येताम् अश्राणयिष्यन्त । अश्राणयिष्यथाः अश्राणयिष्येथाम् अश्राणयिष्यध्वम् । अश्राणयिष्ये अश्राणयिष्यावहि अश्राणयिष्यामहि ।

णिचि – श्रणयति[१]-ते, **सनि** – शिश्राणयिषति-ते, **यकि** – श्राण्यते ।

१. घटादिपाठात् मित्त्वे ह्रस्वः ।

१५७९. तड – आघाते । सकर्म, सेट्, उभय । 'शोभार्थश्च द्रुमे' इति धा.का. व्याख्या । (३.१८)

१. लट् – (i) ताडयति ताडयतः ताडयन्ति । ताडयसि ताडयथः ताडयथ । ताडयामि ताडयावः ताडयामः । (ii) ताडयते ताडयेते ताडयन्ते । ताडयसे ताडयेथे ताडयध्वे । ताडये ताडयावहे ताडयामहे । **२. लिट्** – (i) ताडयाञ्चकार ताडयाञ्चक्रतुः ताडयाञ्चक्रुः । ताडयाञ्चकर्थ ताडयाञ्चक्रथुः ताडयाञ्चक्र । ताडयाञ्चकार, ताडयाञ्चकर ताडयाञ्चकृव ताडयाञ्चकृम । (ii) ताडयाञ्चक्रे ताडयाञ्चक्राते ताडयाञ्चक्रिरे । ताडयाञ्चकृषे ताडयाञ्चक्राथे ताडयाञ्चकृढ्वे । ताडयाञ्चक्रे ताडयाञ्चकृवहे ताडयाञ्चकृमहे । (iii) ताडयाम्बभूव ताडयाम्बभूवतुः ताडयाम्बभूवुः । ताडयाम्बभूविथ ताडयाम्बभूवथुः ताडयाम्बभूव । ताडयाम्बभूव ताडयाम्बभूविव ताडयाम्बभूविम । (iv) ताडयामास ताडयामासतुः ताडयामासुः । ताडयामासिथ ताडयामासथुः ताडयामास । ताडयामास ताडयामासिव ताडयामासिम । **३. लुट्** – (i) ताडयिता ताडयितारौ ताडयितारः । ताडयितासि ताडयितास्थः ताडयितास्थ । ताडयितास्मि ताडयितास्वः ताडयितास्मः । (ii) ताडयिता ताडयितारौ ताडयितारः । ताडयितासे ताडयितासाथे ताडयिताध्वे । ताडयिताहे ताडयितास्वहे ताडयितास्महे । **४. लृट्** – (i) ताडयिष्यति ताडयिष्यतः ताडयिष्यन्ति । ताडयिष्यसि ताडयिष्यथः ताडयिष्यथ । ताडयिष्यामि ताडयिष्यावः ताडयिष्यामः । (ii) ताडयिष्यते ताडयिष्येते ताडयिष्यन्ते । ताडयिष्यसे ताडयिष्येथे ताडयिष्यध्वे । ताडयिष्ये ताडयिष्यावहे ताडयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ताडयतु, ताडयतात् ताडयताम् ताडयन्तु । ताडय, ताडयतात् ताडयतम् ताडयत । ताडयानि ताडयाव ताडयाम । (ii) ताडयताम् ताडयेताम् ताडयन्ताम् । ताडयस्व ताडयेथाम् ताडयध्वम् । ताडयै ताडयावहै ताडयामहै । **६. लङ्** – (i) अताडयत् अताडयताम् अताडयन् । अताडयः अताडयतम् अताडयत । अताडयम् अताडयाव अताडयाम । (ii) अताडयत अताडयेताम् अताडयन्त । अताडयथाः अताडयेथाम् अताडयध्वम् । अताडये अताडयावहि अताडयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ताडयेत् ताडयेताम् ताडयेयुः । ताडयेः ताडयेतम् ताडयेत । ताडयेयम् ताडयेव ताडयेम । (ii) ताडयेत ताडयेयाताम् ताडयेरन् । ताडयेथाः ताडयेयाथाम् ताडयेध्वम् । ताडयेय ताडयेवहि ताडयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** –(i) ताड्यात् ताड्यास्ताम् ताड्यासुः । ताड्याः ताड्यास्तम् ताड्यास्त । ताड्यासम् ताड्यास्व ताड्यास्म । (ii) ताडयिषीष्ट ताडयिषीयास्ताम् ताडयिषीरन् । ताडयिषीष्ठाः ताडयिषीयास्थाम् ताडयिषीध्वम् । ताडयिषीय ताडयिषीवहि ताडयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतीतडत् अतीतडताम् अतीतडन् । अतीतडः अतीतडतम् अतीतडत । अतीतडम् अतीतडाव अतीतडाम । (ii) अतीतडत अतीतडेताम् अतीतडन्त । अतीतडथाः अतीतडेथाम् अतीतडध्वम् । अतीतडे अतीतडावहि अतीतडामहि । **१०. लृङ्** – (i) अताडयिष्यत् अताडयिष्यताम् अताडयिष्यन् । अताडयिष्यः अताडयिष्यतम् अताडयिष्यत । अताडयिष्यम् अताडयिष्याव अताडयिष्याम । (ii) अताडयिष्यत अताडयिष्येताम् अताडयिष्यन्त । अताडयिष्यथाः अताडयिष्येथाम् अताडयिष्यध्वम् । अताडयिष्ये अताडयिष्यावहि अताडयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – ताडयति-ते, **सनि** – तिताडयिषति-ते, **यकि** – ताड्यते ।

१५८०. खड – भेदने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) खाडयति खाडयतः खाडयन्ति । खाडयसि खाडयथः खाडयथ । खाडयामि खाडयावः खाडयामः । (ii) खाडयते खाडयेते खाडयन्ते । खाडयसे खाडयेथे खाडयध्वे । खाडये खाडयावहे खाडयामहे । **२. लिट्** – (i) खाडयाञ्चकार खाडयाञ्चक्रतुः खाडयाञ्चक्रुः । खाडयाञ्चकर्थ खाडयाञ्चक्रथुः खाडयाञ्चक्र । खाडयाञ्चकार, खाडयाञ्चकर खाडयाञ्चकृव खाडयाञ्चकृम । (ii) खाडयाञ्चक्रे खाडयाञ्चक्राते खाडयाञ्चक्रिरे । खाडयाञ्चकृषे खाडयाञ्चक्राथे खाडयाञ्चकृढ्वे । खाडयाञ्चक्रे खाडयाञ्चकृवहे खाडयाञ्चकृमहे । (iii) खाडयाम्बभूव खाडयाम्बभूवतुः खाडयाम्बभूवुः । खाडयाम्बभूविथ खाडयाम्बभूवथुः खाडयाम्बभूव । खाडयाम्बभूव खाडयाम्बभूविव खाडयाम्बभूविम । (ii) खाडयामास खाडयामासतुः खाडयामासुः । खाडयामासिथ खाडयामासथुः खाडयामास । खाडयामास खाडयामासिव खाडयामासिम । **३. लुट्** – (i) खाडयिता खाडयितारौ खाडयितारः । खाडयितासि खाडयितास्थः खाडयितास्थ । खाडयितास्मि खाडयितास्वः खाडयितास्मः । (ii) खाडयिता खाडयितारौ खाडयितारः । खाडयितासे खाडयितासाथे खाडयिताध्वे । खाडयिताहे खाडयितास्वहे खाडयितास्महे । **४. लृट्** – (i) खाडयिष्यति खाडयिष्यतः खाडयिष्यन्ति । खाडयिष्यसि खाडयिष्यथः खाडयिष्यथ । खाडयिष्यामि खाडयिष्यावः खाडयिष्यामः । (ii) खाडयिष्यते खाडयिष्येते खाडयिष्यन्ते । खाडयिष्यसे खाडयिष्येथे खाडयिष्यध्वे । खाडयिष्ये खाडयिष्यावहे खाडयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) खाडयतु, खाडयतात् खाडयताम् खाडयन्तु । खाडय, खाडयतात् खाडयतम् खाडयत । खाडयानि खाडयाव खाडयाम । (ii) खाडयताम् खाडयेताम् खाडयन्ताम् । खाडयस्व खाडयेथाम् खाडयध्वम् । खाडयै खाडयावहै खाडयामहै । **६. लङ्** – (i) अखाडयत् अखाडयताम् अखाडयन् । अखाडयः अखाडयतम् अखाडयत । अखाडयम् अखाडयाव अखाडयाम । (ii) अखाडयत अखाडयेताम् अखाडयन्त । अखाडयथाः अखाडयेथाम् अखाडयध्वम् । अखाडये अखाडयावहि अखाडयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) खाडयेत् खाडयेताम् खाडयेयुः । खाडयेः खाडयेतम् खाडयेत । खाडयेयम् खाडयेव खाडयेम । (ii) खाडयेत खाडयेयाताम् खाडयेरन् । खाडयेथाः खाडयेयाथाम् खाडयेध्वम् । खाडयेय खाडयेवहि खाडयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) खाड्यात् खाड्यास्ताम् खाड्यासुः । खाड्याः खाड्यास्तम् खाड्यास्त । खाड्यासम् खाड्यास्व खाड्यास्म । (ii) खाडयिषीष्ट खाडयिषीयास्ताम् खाडयिषीरन् । खाडयिषीष्ठाः खाडयिषीयास्थाम् खाडयिषीध्वम् । खाडयिषीय खाडयिषीवहि खाडयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचीखडत् अचीखडताम् अचीखडन् । अचीखडः अचीखडतम् अचीखडत । अचीखडम् अचीखडाव अचीखडाम । (ii) अचीखडत अचीखडेताम् अचीखडन्त । अचीखडथाः अचीखडेथाम् अचीखडध्वम् । अचीखडे अचीखडावहि अचीखडामहि । **१०. लृङ्** – (i) अखाडयिष्यत् अखाडयिष्यताम् अखाडयिष्यन् । अखाडयिष्यः अखाडयिष्यतम् अखाडयिष्यत । अखाडयिष्यम् अखाडयिष्याव अखाडयिष्याम । (ii) अखाडयिष्यत अखाडयिष्येताम् अखाडयिष्यन्त । अखाडयिष्यथाः अखाडयिष्येथाम् अखाडयिष्यध्वम् । अखाडयिष्ये अखाडयिष्यावहि अखाडयिष्यामहि ।

णिचि – खाडयति-ते, **सनि** – चिखाडयिषति-ते, **यकि** – खाड्यते ।

१५८१. खडि – भेदने । सकर्म, सेट्, उभय । 'मन्थार्थे खण्डते खण्डेः भेदार्थे खण्डयेण्णिचि' (श्लो.८५) इति देवः ।

१. लट् – (i) खण्डयति खण्डयतः खण्डयन्ति । खण्डयसि खण्डयथः खण्डयथ । खण्डयामि खण्डयावः खण्डयामः । (ii) खण्डति[1] खण्डतः खण्डन्ति । खण्डसि खण्डथः खण्डथ । खण्डामि खण्डावः खण्डामः । (iii) खण्डयते खण्डयेते खण्डयन्ते । खण्डयसे खण्डयेथे खण्डयध्वे । खण्डये खण्डयावहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

खण्डयामहे । **२. लिट्** – (i) खण्डयाञ्चकार खण्डयाञ्चक्रतुः खण्डयाञ्चक्रुः । खण्डयाञ्चकर्थ खण्डयाञ्चक्रथुः खण्डयाञ्चक्र । खण्डयाञ्चकार, खण्डयाञ्चकर खण्डयाञ्चकृव खण्डयाञ्चकृम । (ii) खण्डयाञ्चक्रे खण्डयाञ्चक्राते खण्डयाञ्चक्रिरे । खण्डयाञ्चकृषे खण्डयाञ्चक्राथे खण्डयाञ्चकृढ्वे । खण्डयाञ्चक्रे खण्डयाञ्चकृवहे खण्डयाञ्चकृमहे । (iii) खण्डयाम्बभूव खण्डयाम्बभूवतुः खण्डयाम्बभूवुः । खण्डयाम्बभूविथ खण्डयाम्बभूवथुः खण्डयाम्बभूव । खण्डयाम्बभूव खण्डयाम्बभूविव खण्डयाम्बभूविम । (iv) खण्डयामास खण्डयामासतुः खण्डयामासुः । खण्डयामासिथ खण्डयामासथुः खण्डयामास । खण्डयामास खण्डयामासिव खण्डयामासिम । **३. लुट्** – (i) खण्डयिता खण्डयितारौ खण्डयितारः । खण्डयितासि खण्डयितास्थः खण्डयितास्थ । खण्डयितास्मि खण्डयितास्वः खण्डयितास्मः । (ii) खण्डिता खण्डितारौ खण्डितारः । खण्डितासि खण्डितास्थः खण्डितास्थ । खण्डितास्मि खण्डितास्वः खण्डितास्मः । (iii) खण्डयिता खण्डयितारौ खण्डयितारः । खण्डयितासे खण्डयितासाथे खण्डयिताध्वे । खण्डयिताहे खण्डयितास्वहे खण्डयितास्महे । **४. लृट्** – (i) खण्डयिष्यति खण्डयिष्यतः खण्डयिष्यन्ति । खण्डयिष्यसि खण्डयिष्यथः खण्डयिष्यथ । खण्डयिष्यामि खण्डयिष्यावः खण्डयिष्यामः । (ii) खण्डिष्यति खण्डिष्यतः खण्डिष्यन्ति । खण्डिष्यसि खण्डिष्यथः खण्डिष्यथ । खण्डिष्यामि खण्डिष्यावः खण्डिष्यामः । (iii) खण्डयिष्यते खण्डयिष्येते खण्डयिष्यन्ते । खण्डयिष्यसे खण्डयिष्येथे खण्डयिष्यध्वे । खण्डयिष्ये खण्डयिष्यावहे खण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) खण्डयतु, खण्डयतात् खण्डयताम् खण्डयन्तु । खण्डय, खण्डयतात् खण्डयतम् खण्डयत । खण्डयानि खण्डयाव खण्डयाम । (ii) खण्डतु, खण्डतात् खण्डताम् खण्डन्तु । खण्ड, खण्डतात् खण्डतम् खण्डत । खण्डानि खण्डाव खण्डाम । (iii) खण्डयताम् खण्डयेताम् खण्डयन्ताम् । खण्डयस्व खण्डयेथाम् खण्डयध्वम् । खण्डयै खण्डयावहै खण्डयामहै । **६. लङ्** – (i) अखण्डयत् अखण्डयताम् अखण्डयन् । अखण्डयः अखण्डयतम् अखण्डयत । अखण्डयम् अखण्डयाव अखण्डयाम । (ii) अखण्डत् अखण्डताम् अखण्डन् । अखण्डः अखण्डतम् अखण्डत । अखण्डम् अखण्डाव अखण्डाम । (iii) अखण्डयत अखण्डयेताम् अखण्डयन्त । अखण्डयथाः अखण्डयेथाम् अखण्डयध्वम् । अखण्डये अखण्डयावहि अखण्डयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) खण्डयेत् खण्डयेताम् खण्डयेयुः । खण्डयेः खण्डयेतम् खण्डयेत । खण्डयेयम् खण्डयेव खण्डयेम । (ii) खण्डेत् खण्डेताम् खण्डेयुः । खण्डेः खण्डेतम् खण्डेत । खण्डेयम् खण्डेव खण्डेम । (ii) खण्डयेत खण्डयेयाताम् खण्डयेरन् । खण्डयेथाः खण्डयेयाथाम् खण्डयेध्वम् । खण्डयेय खण्डयेवहि खण्डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) खण्ड्यात् खण्ड्यास्ताम् खण्ड्यासुः । खण्ड्याः खण्ड्यास्तम् खण्ड्यास्त । खण्ड्यासम् खण्ड्यास्व खण्ड्यास्म । (ii) खण्डयिषीष्ट खण्डयिषीयास्ताम् खण्डयिषीरन् । खण्डयिषीष्ठाः खण्डयिषीयास्थाम् खण्डयिषीध्वम् । खण्डयिषीय खण्डयिषीवहि खण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचखण्डत् अचखण्डताम् अचखण्डन् । अचखण्डः अचखण्डतम् अचखण्डत । अचखण्डम् अचखण्डाव अचखण्डाम । (ii) अखण्डीत् अखण्डिष्टाम् अखण्डिषुः । अखण्डीः अखण्डिष्टम् अखण्डिष्ट । अखण्डिषम् अखण्डिष्व अखण्डिष्म । (iii) अचखण्डत अचखण्डेताम् अचखण्डन्त । अचखण्डथाः अचखण्डेथाम् अचखण्डध्वम् । अचखण्डे अचखण्डावहि अचखण्डामहि । **१०. लृङ्** – (i) अखण्डयिष्यत् अखण्डयिष्यताम् अखण्डयिष्यन् । अखण्डयिष्यः अखण्डयिष्यतम् अखण्डयिष्यत । अखण्डयिष्यम् अखण्डयिष्याव अखण्डयिष्याम । (ii) अखण्डिष्यत् अखण्डिष्यताम् अखण्डिष्यन् । अखण्डिष्यः अखण्डिष्यतम् अखण्डिष्यत । अखण्डिष्यम् अखण्डिष्याव अखण्डिष्याम । (iii) अखण्डयिष्यत अखण्डयिष्येताम् अखण्डयिष्यन्त । अखण्डयिष्यथाः अखण्डयिष्येथाम् अखण्डयिष्यध्वम् । अखण्डयिष्ये अखण्डयिष्यावहि अखण्डयिष्यामहि ।

णिचि – खण्डयति-ते, **सनि** – चिखण्डयिषति-ते, **यकि** – खण्ड्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१५८२. कडि – भेदने । सकर्म, सेट्, उभय । 'कण्डयेदिति भेदे णौ मदे तु शपि कण्डते' (श्लो. ८६) इति देवः ।
१. लट् – (i) कण्डयति कण्डयतः कण्डयन्ति । कण्डयसि कण्डयथः कण्डयथ । कण्डयामि कण्डयावः कण्डयामः । (ii) कण्डति[1] कण्डतः कण्डन्ति । कण्डसि कण्डथः कण्डथ । कण्डामि कण्डावः कण्डामः । (iii) कण्डयते कण्डयेते कण्डयन्ते । कण्डयसे कण्डयेथे कण्डयध्वे । कण्डये कण्डयावहे कण्डयामहे । **२. लिट्** – (i) कण्डयाञ्चकार कण्डयाञ्चक्रतुः कण्डयाञ्चक्रुः । कण्डयाञ्चकर्थ कण्डयाञ्चक्रथुः कण्डयाञ्चक्र । कण्डयाञ्चकार, कण्डयाञ्चकर कण्डयाञ्चकृव कण्डयाञ्चकृम । (ii) कण्डयाञ्चक्रे कण्डयाञ्चक्राते कण्डयाञ्चक्रिरे । कण्डयाञ्चकृषे कण्डयाञ्चक्राथे कण्डयाञ्चकृढ्वे । कण्डयाञ्चक्रे कण्डयाञ्चकृवहे कण्डयाञ्चकृमहे । (iii) कण्डयाम्बभूव कण्डयाम्बभूवतुः कण्डयाम्बभूवुः । कण्डयाम्बभूविथ कण्डयाम्बभूवथुः कण्डयाम्बभूव । कण्डयाम्बभूव कण्डयाम्बभूविव कण्डयाम्बभूविम । (iv) कण्डयामास कण्डयामासतुः कण्डयामासुः । कण्डयामासिथ कण्डयामासथुः कण्डयामास । कण्डयामास कण्डयामासिव कण्डयामासिम ।
३. लुट् – (i) कण्डयिता कण्डयितारौ कण्डयितारः । कण्डयितासि कण्डयितास्थः कण्डयितास्थ । कण्डयितास्मि कण्डयितास्वः कण्डयितास्मः । (ii) कण्डिता कण्डितारौ कण्डितारः । कण्डितासि कण्डितास्थः कण्डितास्थ । कण्डितास्मि कण्डितास्वः कण्डितास्मः । (iii) कण्डयिता कण्डयितारौ कण्डयितारः । कण्डयितासे कण्डयितासाथे कण्डयिताध्वे । कण्डयिताहे कण्डयितास्वहे कण्डयितास्महे ।
४. लृट् – (i) कण्डयिष्यति कण्डयिष्यतः कण्डयिष्यन्ति । कण्डयिष्यसि कण्डयिष्यथः कण्डयिष्यथ । कण्डयिष्यामि कण्डयिष्यावः कण्डयिष्यामः । (ii) कण्डिष्यति कण्डिष्यतः कण्डिष्यन्ति । कण्डिष्यसि कण्डिष्यथः कण्डिष्यथ । कण्डिष्यामि कण्डिष्यावः कण्डिष्यामः । (iii) कण्डयिष्यते कण्डयिष्येते कण्डयिष्यन्ते । कण्डयिष्यसे कण्डयिष्येथे कण्डयिष्यध्वे । कण्डयिष्ये कण्डयिष्यावहे कण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कण्डयतु, कण्डयतात् कण्डयताम् कण्डयन्तु । कण्डय, कण्डयतात् कण्डयतम् कण्डयत । कण्डयानि कण्डयाव कण्डयाम । (ii) कण्डतु, कण्डतात् कण्डताम् कण्डन्तु । कण्ड, कण्डतात् कण्डतम् कण्डत । कण्डानि कण्डाव कण्डाम । (iii) कण्डयताम् कण्डयेताम् कण्डयन्ताम् । कण्डयस्व कण्डयेथाम् कण्डयध्वम् । कण्डयै कण्डयावहै कण्डयामहै । **६. लङ्** – (i) अकण्डयत् अकण्डयताम् अकण्डयन् । अकण्डयः अकण्डयतम् अकण्डयत । अकण्डयम् अकण्डयाव अकण्डयाम । (ii) अकण्डत् अकण्डताम् अकण्डन् । अकण्डः अकण्डतम् अकण्डत । अकण्डम् अकण्डाव अकण्डाम । (iii) अकण्डयत अकण्डयेताम् अकण्डयन्त । अकण्डयथाः अकण्डयेथाम् अकण्डयध्वम् । अकण्डये अकण्डयावहि अकण्डयामहि ।
७. विधिलिङ् – (i) कण्डयेत् कण्डयेताम् कण्डयेयुः । कण्डयेः कण्डयेतम् कण्डयेत । कण्डयेयम् कण्डयेव कण्डयेम । (ii) कण्डेत् कण्डेताम् कण्डेयुः । कण्डेः कण्डेतम् कण्डेत । कण्डेयम् कण्डेव कण्डेम । (iii) कण्डयेत कण्डयेयाताम् कण्डयेरन् । कण्डयेथाः कण्डयेयाथाम् कण्डयेध्वम् । कण्डयेय कण्डयेवहि कण्डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कण्ड्यात् कण्ड्यास्ताम् कण्ड्यासुः । कण्ड्याः कण्ड्यास्तम् कण्ड्यास्त । कण्ड्यासम् कण्ड्यास्व कण्ड्यास्म । (ii) कण्डयिषीष्ट कण्डयिषीयास्ताम् कण्डयिषीरन् । कण्डयिषीष्ठाः कण्डयिषीयास्थाम् कण्डयिषीध्वम् । कण्डयिषीय कण्डयिषीवहि कण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचकण्डत् अचकण्डताम् अचकण्डन् । अचकण्डः अचकण्डतम् अचकण्डत । अचकण्डम् अचकण्डाव अचकण्डाम । (ii) अकण्डीत् अकण्डिष्टाम् अकण्डिषुः । अकण्डीः अकण्डिष्टम् अकण्डिष्ट । अकण्डिषम् अकण्डिष्व अकण्डिष्म । (iii) अचकण्डत अचकण्डेताम् अचकण्डन्त । अचकण्डथाः अचकण्डेथाम् अचकण्डध्वम् । अचकण्डे अचकण्डावहि अचकण्डामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकण्डयिष्यत् अकण्डयिष्यताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकण्डयिष्यन् । अकण्डयिष्यः अकण्डयिष्यतम् अकण्डयिष्यत । अकण्डयिष्यम् अकण्डयिष्याव अकण्डयिष्याम । (ii) अकण्डिष्यत् अकण्डिष्यताम् अकण्डिष्यन् । अकण्डिष्यः अकण्डिष्यतम् अकण्डिष्यत । अकण्डिष्यम् अकण्डिष्याव अकण्डिष्याम । (iii) अकण्डयिष्यत अकण्डयिष्येताम् अकण्डयिष्यन्त । अकण्डयिष्यथाः अकण्डयिष्येथाम् अकण्डयिष्यध्वम् । अकण्डयिष्ये अकण्डयिष्यावहि अकण्डयिष्यामहि । **णिचि** – कण्डयति-ते, **सनि** – चिकण्डयिषति-ते, **यकि** – कण्ड्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१५८३. कुडि – रक्षणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'वैकल्यदाहरक्षासु कुण्डेत्कुण्डेत कुण्डयेत्' (श्लो. ८८) इति देवः ।

१. लट् – (i) कुण्डयति कुण्डयतः कुण्डयन्ति । कुण्डयसि कुण्डयथः कुण्डयथ । कुण्डयामि कुण्डयावः कुण्डयामः । (ii) कुण्डति[1] कुण्डतः कुण्डन्ति । कुण्डसि कुण्डथः कुण्डथ । कुण्डामि कुण्डावः कुण्डामः । (iii) कुण्डयते कुण्डयेते कुण्डयन्ते । कुण्डयसे कुण्डयेथे कुण्डयध्वे । कुण्डये कुण्डयावहे कुण्डयामहे । **२. लिट्** – (i) कुण्डयाञ्चकार कुण्डयाञ्चक्रतुः कुण्डयाञ्चक्रुः । कुण्डयाञ्चकर्थ कुण्डयाञ्चक्रथुः कुण्डयाञ्चक्र । कुण्डयाञ्चकार, कुण्डयाञ्चकर कुण्डयाञ्चकृव कुण्डयाञ्चकृम । (ii) कुण्डयाञ्चक्रे कुण्डयाञ्चक्राते कुण्डया-ञ्चक्रिरे । कुण्डयाञ्चकृषे कुण्डयाञ्चक्राथे कुण्डयाञ्चकृढ्वे । कुण्डयाञ्चक्रे कुण्डयाञ्चकृवहे कुण्डयाञ्चकृमहे । (iii) कुण्डयाम्बभूव कुण्डयाम्बभूवतुः कुण्डयाम्बभूवुः । कुण्डयाम्बभूविथ कुण्डयाम्बभूवथुः कुण्डयाम्बभूव । कुण्डयाम्बभूव कुण्डयाम्बभूविव कुण्डयाम्बभूविम । (iv) कुण्डयामास कुण्डयामासतुः कुण्डयामासुः । कुण्डयामासिथ कुण्डयामासथुः कुण्डयामास । कुण्डयामास कुण्डयामासिव कुण्डयामासिम । **३. लुट्** – (i) कुण्डयिता कुण्डयितारौ कुण्डयितारः । कुण्डयितासि कुण्डयितास्थः कुण्डयितास्थ । कुण्डयितास्मि कुण्डयितास्वः कुण्डयितास्मः । (ii) कुण्डिता कुण्डितारौ कुण्डितारः । कुण्डितासि कुण्डितास्थः कुण्डितास्थ । कुण्डितास्मि कुण्डितास्वः कुण्डितास्मः । (iii) कुण्डयिता कुण्डयितारौ कुण्डयितारः । कुण्डयितासे कुण्डयितासाथे कुण्डयिताध्वे । कुण्डयिताहे कुण्डयितास्वहे कुण्डयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कुण्डयिष्यति कुण्डयिष्यतः कुण्डयिष्यन्ति । कुण्डयिष्यसि कुण्डयिष्यथः कुण्डयिष्यथ । कुण्डयिष्यामि कुण्डयिष्यावः कुण्डयिष्यामः । (ii) कुण्डिष्यति कुण्डिष्यतः कुण्डिष्यन्ति । कुण्डिष्यसि कुण्डिष्यथः कुण्डिष्यथ । कुण्डिष्यामि कुण्डिष्यावः कुण्डिष्यामः । (iii) कुण्डयिष्यते कुण्डयिष्येते कुण्डयिष्यन्ते । कुण्डयिष्यसे कुण्डयिष्येथे कुण्डयिष्यध्वे । कुण्डयिष्ये कुण्डयिष्यावहे कुण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कुण्डयतु, कुण्डयतात् कुण्डयताम् कुण्डयन्तु । कुण्डय, कुण्डयतात् कुण्डयतम् कुण्डयत । कुण्डयानि कुण्डयाव कुण्डयाम । (ii) कुण्डतु, कुण्डतात् कुण्डताम् कुण्डन्तु । कुण्ड, कुण्डतात् कुण्डतम् कुण्डत । कुण्डानि कुण्डाव कुण्डाम । (iii) कुण्डयताम् कुण्डयेताम् कुण्डयन्ताम् । कुण्डयस्व कुण्डयेथाम् कुण्डयध्वम् । कुण्डयै कुण्डयावहै कुण्डयामहै । **६. लङ्** – (i) अकुण्डयत् अकुण्डयताम् अकुण्डयन् । अकुण्डयः अकुण्डयतम् अकुण्डयत । अकुण्डयम् अकुण्डयाव अकुण्डयाम । (ii) अकुण्डत् अकुण्डताम् अकुण्डन् । अकुण्डः अकुण्डतम् अकुण्डत । अकुण्डम् अकुण्डाव अकुण्डाम । (iii) अकुण्डयत अकुण्डयेताम् अकुण्डयन्त । अकुण्डयथाः अकुण्डयेथाम् अकुण्डयध्वम् । अकुण्डये अकुण्डयावहि अकुण्डयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कुण्डयेत् कुण्डयेताम् कुण्डयेयुः । कुण्डयेः कुण्डयेतम् कुण्डयेत । कुण्डयेयम् कुण्डयेव कुण्डयेम । (ii) कुण्डेत् कुण्डेताम् कुण्डेयुः । कुण्डेः कुण्डेतम् कुण्डेत । कुण्डेयम् कुण्डेव कुण्डेम । (iii) कुण्डयेत कुण्डयेयाताम् कुण्डयेरन् । कुण्डयेथाः कुण्डयेयाथाम् कुण्डयेध्वम् । कुण्डयेय कुण्डयेवहि कुण्डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कुण्ड्यात् कुण्ड्यास्ताम् कुण्ड्यासुः । कुण्ड्याः कुण्ड्यास्तम् कुण्ड्यास्त । कुण्ड्यासम् कुण्ड्यास्व कुण्ड्यास्म । (ii) कुण्डयिषीष्ट कुण्डयिषीयास्ताम् कुण्डयिषीरन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कुण्डयिषीष्ठाः कुण्डयिषीयास्थाम् कुण्डयिषीध्वम् । कुण्डयिषीय कुण्डयिषीवहि कुण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुकुण्डत् अचुकुण्डताम् अचुकुण्डन् । अचुकुण्डः अचुकुण्डतम् अचुकुण्डत । अचुकुण्डम् अचुकुण्डाव अचुकुण्डाम । (ii) अकुण्डीत् अकुण्डिष्टाम् अकुण्डिषुः । अकुण्डीः अकुण्डिष्टम् अकुण्डिष्ट । अकुण्डिषम् अकुण्डिष्व अकुण्डिष्म । (iii) अचुकुण्डत अचुकुण्डेताम् अचुकुण्डन्त । अचुकुण्डथाः अचुकुण्डेथाम् अचुकुण्डध्वम् । अचुकुण्डे अचुकुण्डावहि अचुकुण्डामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकुण्डयिष्यत् अकुण्डयिष्यताम् अकुण्डयिष्यन् । अकुण्डयिष्यः अकुण्डयिष्यतम् अकुण्डयिष्यत । अकुण्डयिष्यम् अकुण्डयिष्याव अकुण्डयिष्याम । (ii) अकुण्डिष्यत् अकुण्डिष्यताम् अकुण्डिष्यन् । अकुण्डिष्यः अकुण्डिष्यतम् अकुण्डिष्यत । अकुण्डिष्यम् अकुण्डिष्याव अकुण्डिष्याम । (iii) अकुण्डयिष्यत अकुण्डयिष्येताम् अकुण्डयिष्यन्त । अकुण्डयिष्यथाः अकुण्डयिष्येथाम् अकुण्डयिष्यध्वम् । अकुण्डयिष्ये अकुण्डयिष्यावहि अकुण्डयिष्यामहि ।

णिचि – कुण्डयति-ते, **सनि** – चिकुण्डयिषति-ते, **यकि** – कुण्ड्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१५८४. गुडि – वेष्टने । सकर्म, सेट्, उभय । 'रक्षणे' इत्येके । 'कुठि इत्यन्ये । प्रायेणायम् 'अव'पूर्वः । 'गुठि' इत्यपरे ।

१. लट् – (i) गुण्डयति गुण्डयतः गुण्डयन्ति । गुण्डयसि गुण्डयथः गुण्डयथ । गुण्डयामि गुण्डयावः गुण्डयामः । (ii) गुण्डति[१] गुण्डतः गुण्डन्ति । गुण्डसि गुण्डथः गुण्डथ । गुण्डामि गुण्डावः गुण्डामः । (iii) गुण्डयते गुण्डयेते गुण्डयन्ते । गुण्डयसे गुण्डयेथे गुण्डयध्वे । गुण्डये गुण्डयावहे गुण्डयामहे ।

२. लिट् – (i) गुण्डयाञ्चकार गुण्डयाञ्चक्रतुः गुण्डयाञ्चक्रुः । गुण्डयाञ्चकर्थ गुण्डयाञ्चक्रथुः गुण्डयाञ्चक्र । गुण्डयाञ्चकार, गुण्डयाञ्चकर गुण्डयाञ्चकृव गुण्डयाञ्चकृम । (ii) गुण्डयाञ्चक्रे गुण्डयाञ्चक्राते गुण्डयाञ्चक्रिरे । गुण्डयाञ्चकृषे गुण्डयाञ्चक्राथे गुण्डयाञ्चकृढ्वे । गुण्डयाञ्चक्रे गुण्डयाञ्चकृवहे गुण्डयाञ्चकृमहे । (iii) गुण्डयाम्बभूव गुण्डयाम्बभूवतुः गुण्डयाम्बभूवुः । गुण्डयाम्बभूविथ गुण्डयाम्बभूवथुः गुण्डयाम्बभूव । गुण्डयाम्बभूव गुण्डयाम्बभूविव गुण्डयाम्बभूविम । (iv) गुण्डयामास गुण्डयामासतुः गुण्डयामासुः । गुण्डयामासिथ गुण्डयामासथुः गुण्डयामास । गुण्डयामास गुण्डयामासिव गुण्डयामासिम । **३. लुट्** – (i) गुण्डयिता गुण्डयितारौ गुण्डयितारः । गुण्डयितासि गुण्डयितास्थः गुण्डयितास्थ । गुण्डयितास्मि गुण्डयितास्वः गुण्डयितास्मः । (ii) गुण्डिता गुण्डितारौ गुण्डितारः । गुण्डितासि गुण्डितास्थः गुण्डितास्थ । गुण्डितास्मि गुण्डितास्वः गुण्डितास्मः । (iii) गुण्डयिता गुण्डयितारौ गुण्डयितारः । गुण्डयितासे गुण्डयितासाथे गुण्डयि-ताध्वे । गुण्डयिताहे गुण्डयितास्वहे गुण्डयितास्महे । **४. लृट्** – (i) गुण्डयिष्यति गुण्डयिष्यतः गुण्डयिष्यन्ति । गुण्डयिष्यसि गुण्डयिष्यथः गुण्डयिष्यथ । गुण्डयिष्यामि गुण्ड-यिष्यावः गुण्डयिष्यामः । (ii) गुण्डिष्यति गुण्डिष्यतः गुण्डिष्यन्ति । गुण्डिष्यसि गुण्डिष्यथः गुण्डिष्यथ । गुण्डिष्यामि गुण्डिष्यावः गुण्डिष्यामः । (iii) गुण्डयिष्यते गुण्डयिष्येते गुण्डयिष्यन्ते । गुण्डयिष्यसे गुण्डयिष्येथे गुण्डयिष्यध्वे । गुण्डयिष्ये गुण्डयिष्यावहे गुण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) गुण्डयतु, गुण्डयतात् गुण्डयताम् गुण्डयन्तु । गुण्डय, गुण्डयतात् गुण्डयतम् गुण्डयत । गुण्डयानि गुण्डयाव गुण्डयाम । (ii) गुण्डतु, गुण्डतात् गुण्डताम् गुण्डन्तु । गुण्ड, गुण्डतात् गुण्डतम् गुण्डत । गुण्डानि गुण्डाव गुण्डाम । (iii) गुण्डयताम् गुण्डयेताम् गुण्डयन्ताम् । गुण्डयस्व गुण्डयेथाम् गुण्डयध्वम् । गुण्डयै गुण्डयावहै गुण्डयामहै । **६. लङ्** – (i) अगुण्डयत् अगुण्डयताम् अगुण्डयन् । अगुण्डयः अगुण्डयतम् अगुण्डयत । अगुण्डयम् अगुण्डयाव अगुण्डयाम । (ii) अगुण्डत् अगुण्डताम् अगुण्डन् । अगुण्डः अगुण्डतम् अगुण्डत । अगुण्डम् अगुण्डाव अगुण्डाम । (iii) अगुण्डयत अगुण्डयेताम् अगुण्डयन्त । अगुण्डयथाः अगुण्डयेथाम् अगुण्डयध्वम् । अगुण्डये अगुण्डयावहि अगुण्डयामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७. विधिलिङ् – (i) गुण्डयेत् गुण्डयेताम् गुण्डयेयुः । गुण्डयेः गुण्डयेतम् गुण्डयेत । गुण्डयेयम् गुण्डयेव गुण्डयेम । (ii) गुण्डेत् गुण्डेताम् गुण्डेयुः । गुण्डेः गुण्डेतम् गुण्डेत । गुण्डेयम् गुण्डेव गुण्डेम । (iii) गुण्डयेत गुण्डयेयाताम् गुण्डयेरन् । गुण्डयेथाः गुण्डयेयाथाम् गुण्डयेध्वम् । गुण्डयेय गुण्डयेवहि गुण्डयेमहि ।
८. आशीर्लिङ् – (i) गुण्ड्यात् गुण्ड्यास्ताम् गुण्ड्यासुः । गुण्ड्याः गुण्ड्यास्तम् गुण्ड्यास्त । गुण्ड्यासम् गुण्ड्यास्व गुण्ड्यास्म । (ii) गुण्डयिषीष्ट गुण्डयिषीयास्ताम् गुण्डयिषीरन् । गुण्डयिषीष्ठाः गुण्डयिषीयास्थाम् गुण्डयिषीध्वम् । गुण्डयिषीय गुण्डयिषीवहि गुण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजुगुण्डत् अजुगुण्डताम् अजुगुण्डन् । अजुगुण्डः अजुगुण्डतम् अजुगुण्डत । अजुगुण्डम् अजुगुण्डाव अजुगुण्डाम । (ii) अगुण्डीत् अगुण्डिष्टाम् अगुण्डिषुः । अगुण्डीः अगुण्डिष्टम् अगुण्डिष्ट । अगुण्डिषम् अगुण्डिष्व अगुण्डिष्म । (iii) अजुगुण्डत अजुगुण्डेताम् अजुगुण्डन्त । अजुगुण्डथाः अजुगुण्डेथाम् अजुगुण्डध्वम् । अजुगुण्डे अजुगुण्डावहि अजुगुण्डामहि । **१०. लृङ्** – (i) अगुण्डयिष्यत् अगुण्डयिष्यताम् अगुण्डयिष्यन् । अगुण्डयिष्यः अगुण्डयिष्यतम् अगुण्डयिष्यत । अगुण्डयिष्यम् अगुण्डयिष्याव अगुण्डयिष्याम । (ii) अगुण्डिष्यत् अगुण्डिष्यताम् अगुण्डिष्यन् । अगुण्डिष्यः अगुण्डिष्यतम् अगुण्डिष्यत । अगुण्डिष्यम् अगुण्डिष्याव अगुण्डिष्याम । (iii) अगुण्डयिष्यत अगुण्डयिष्येताम् अगुण्डयिष्यन्त । अगुण्डयिष्यथाः अगुण्डयिष्येथाम् अगुण्डयिष्यध्वम् । अगुण्डयिष्ये अगुण्डयिष्यावहि अगुण्डयिष्यामहि ।
णिचि – गुण्डयति-ते, **सनि** – जुगुण्डयिषति-ते, **यङि** – गुण्ड्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१५८५. खुडि – खण्डने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) खुण्डयति खुण्डयतः खुण्डयन्ति । खुण्डयसि खुण्डयथः खुण्डयथ । खुण्डयामि खुण्डयावः खुण्डयामः । (ii) खुण्डति[१] खुण्डतः खुण्डन्ति । खुण्डसि खुण्डथः खुण्डथ । खुण्डामि खुण्डावः खुण्डामः । खुण्डयते खुण्डयेते खुण्डयन्ते । खुण्डयसे खुण्डयेथे खुण्डयध्वे । खुण्डये खुण्डयावहे खुण्डयामहे ।
२. लिट् – (i) खुण्डयाञ्चकार खुण्डयाञ्चक्रतुः खुण्डयाञ्चक्रुः । खुण्डयाञ्चकर्थ खुण्डयाञ्चक्रथुः खुण्डयाञ्चक्र । खुण्डयाञ्चकार, खुण्डयाञ्चकर खुण्डयाञ्चकृव खुण्डयाञ्चकृम । (ii) खुण्डयाञ्चक्रे खुण्डयाञ्चक्राते खुण्डयाञ्चक्रिरे । खुण्डयाञ्चकृषे खुण्डयाञ्चक्राथे खुण्डयाञ्चकृढ्वे । खुण्डयाञ्चक्रे खुण्डयाञ्चकृवहे खुण्डयाञ्चकृमहे । (iii) खुण्डयाम्बभूव खुण्डयाम्बभूवतुः खुण्डयाम्बभूवुः । खुण्डयाम्बभूविथ खुण्डयाम्बभूवथुः खुण्डयाम्बभूव । खुण्डयाम्बभूव खुण्डयाम्बभूविव खुण्डयाम्बभूविम । (iv) खुण्डयामास खुण्डयामासतुः खुण्डयामासुः । खुण्डयामासिथ खुण्डयामासथुः खुण्डयामास । खुण्डयामास खुण्डयामासिव खुण्डयामासिम । **३. लुट्** – (i) खुण्डयिता खुण्डयितारौ खुण्डयितारः । खुण्डयितासि खुण्डयितास्थः खुण्डयितास्थ । खुण्डयितास्मि खुण्डयितास्वः खुण्डयितास्मः । (ii) खुण्डिता खुण्डितारौ खुण्डितारः । खुण्डितासि खुण्डितास्थः खुण्डितास्थ । खुण्डितास्मि खुण्डितास्वः खुण्डितास्मः । (iii) खुण्डयिता खुण्डयितारौ खुण्डयितारः । खुण्डयितासे खुण्डयितासाथे खुण्डयिताध्वे । खुण्डयिताहे खुण्डयितास्वहे खुण्डयितास्महे **४. लृट्** – (i) खुण्डयिष्यति खुण्डयिष्यतः खुण्डयिष्यन्ति । खुण्डयिष्यसि खुण्डयिष्यथः खुण्डयिष्यथ । खुण्डयिष्यामि खुण्डयिष्यावः खुण्डयिष्यामः । (ii) खुण्डिष्यति खुण्डिष्यतः खुण्डिष्यन्ति । खुण्डिष्यसि खुण्डिष्यथः खुण्डिष्यथ । खुण्डिष्यामि खुण्डिष्यावः खुण्डिष्यामः । (iii) खुण्डयिष्यते खुण्डयिष्येते खुण्डयिष्यन्ते । खुण्डयिष्यसे खुण्डयिष्येथे खुण्डयिष्यध्वे । खुण्डयिष्ये खुण्डयिष्यावहे खुण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) खुण्डयतु, खुण्डयतात् खुण्डयताम् खुण्डयन्तु । खुण्डय, खुण्डयतात् खुण्डयतम् खुण्डयत । खुण्डयानि खुण्डयाव खुण्डयाम । (ii) खुण्डतु, खुण्डतात् खुण्डताम् खुण्डन्तु । खुण्ड, खुण्डतात् खुण्डतम् खुण्डत । खुण्डानि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

खुण्डाव खुण्डाम । (iii) खुण्डयताम् खुण्डयेताम् खुण्डयन्ताम् । खुण्डयस्व खुण्डयेथाम् खुण्डयध्वम् । खुण्डयै खुण्डयावहै खुण्डयामहै । **६. लङ्** – (i) अखुण्डयत् अखुण्डयताम् अखुण्डयन् । अखुण्डयः अखुण्डयतम् अखुण्डयत । अखुंण्डयम् अखुण्डयाव अखुण्डयाम । (ii) अखुण्डत् अखुण्डताम् अखुण्डन् । अखुण्डः अखुण्डतम् अखुण्डत । अखुण्डम् अखुण्डाव अखुण्डाम । (iii) अखुण्डयत अखुण्डयेताम् अखुण्डयन्त । अखुण्डयथाः अखुण्डयेथाम् अखुण्डयध्वम् । अखुण्डये अखुण्डयावहि अखुण्डयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) खुण्डयेत् खुण्डयेताम् खुण्डयेयुः । खुण्डयेः खुण्डयेतम् खुण्डयेत । खुण्डयेयम् खुण्डयेव खुण्डयेम । (ii) खुण्डेत् खुण्डेताम् खुण्डेयुः । खुण्डेः खुण्डेतम् खुण्डेत । खुण्डेयम् खुण्डेव खुण्डेम । (iii) खुण्डयेत खुण्डयेयाताम् खुण्डयेरन् । खुण्डयेथाः खुण्डयेयाथाम् खुण्डयेध्वम् । खुण्डयेय खुण्डयेवहि खुण्डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) खुण्ड्यात् खुण्ड्यास्ताम् खुण्ड्यासुः । खुण्ड्याः खुण्ड्यास्तम् खुण्ड्यास्त । खुण्ड्यासम् खुण्ड्यास्व खुण्ड्यास्म । (ii) खुण्डयिषीष्ट खुण्डयिषीयास्ताम् खुण्डयिषीरन् । खुण्डयिषीष्ठाः खुण्डयिषीयास्थाम् खुण्डयिषीध्वम् । खुण्डयिषीय खुण्डयिषीवहि खुण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुखुण्डत् अचुखुण्डताम् अचुखुण्डन् । अचुखुण्डः अचुखुण्डतम् अचुखुण्डत । अचुखुण्डम् अचुखुण्डाव अचुखुण्डाम । (ii) अखुण्डीत् अखुण्डिष्टाम् अखुण्डिषुः । अखुण्डीः अखुण्डिष्टम् अखुण्डिष्ट । अखुण्डिषम् अखुण्डिष्व अखुण्डिष्म । (iii) अचुखुण्डत अचुखुण्डेताम् अचुखुण्डन्त । अचुखुण्डथाः अचुखुण्डेथाम् अचुखुण्डध्वम् । अचुखुण्डे अचुखुण्डावहि अचुखुण्डामहि । **१०. लृङ्** – (i) अखुण्डयिष्यत् अखुण्डयिष्यताम् अखुण्डयिष्यन् । अखुण्डयिष्यः अखुण्डयिष्यतम् अखुण्डयिष्यत । अखुण्डयिष्यम् अखुण्डयिष्याव अखुण्डयिष्याम । (ii) अखुण्डिष्यत् अखुण्डिष्यताम् अखुण्डिष्यन् । अखुण्डिष्यः अखुण्डिष्यतम् अखुण्डिष्यत । अखुण्डिष्यम् अखुण्डिष्याव अखुण्डिष्याम । (iii) अखुण्डयिष्यत अखुण्डयिष्येताम् अखुण्डयिष्यन्त । अखुण्डयिष्यथाः अखुण्डयिष्येथाम् अखुण्डयिष्यध्वम् । अखुण्डयिष्ये अखुण्डयिष्यावहि अखुण्डयिष्यामहि । **णिचि** – खुण्डयति-ते, **सनि** – चुखुण्डयिषति-ते, **यकि** – खुण्ड्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१५८६. वटि – विभाजने । सकर्म, सेट्, उभय । 'वडि' इति केचित् । 'वण्टयेद्वण्टतीत्येते णिशपोः स्तां विभाजने' (श्लो. ७७) इति देवः ।

१. लट् – (i) वण्टयति वण्टयतः वण्टयन्ति । वण्टयसि वण्टयथः वण्टयथ । वण्टयामि वण्टयावः वण्टयामः । (ii) वण्टति[1] वण्टतः वण्टन्ति । वण्टसि वण्टथः वण्टथ । वण्टामि वण्टावः वण्टामः । (iii) वण्टयते वण्टयेते वण्टयन्ते । वण्टयसे वण्टयेथे वण्टयध्वे । वण्टये वण्टयावहे वण्टयामहे । **२. लिट्** – (i) वण्टयाञ्चकार वण्टयाञ्चक्रतुः वण्टयाञ्चक्रुः । वण्टयाञ्चकर्थ वण्टयाञ्चक्रथुः वण्टयाञ्चक्र । वण्टयाञ्चकार, वण्टयाञ्चकर वण्टयाञ्चकृव वण्टयाञ्चकृम । (ii) वण्टयाञ्चक्रे वण्टयाञ्चक्राते वण्टयाञ्चक्रिरे । वण्टयाञ्चकृषे वण्टयाञ्चक्राथे वण्टयाञ्चकृढ्वे । वण्टयाञ्चक्रे वण्टयाञ्चकृवहे वण्टयाञ्चकृमहे । (iii) वण्टयाम्बभूव वण्टयाम्बभूवतुः वण्टयाम्बभूवुः । वण्टयाम्बभूविथ वण्टयाम्बभूवथुः वण्टयाम्बभूव । वण्टयाम्बभूव वण्टयाम्बभूविव वण्टयाम्बभूविम । (iv) वण्टयामास वण्टयामासतुः वण्टयामासुः । वण्टयामासिथ वण्टयामासथुः वण्टयामास । वण्टयामास वण्टयामासिव वण्टयामासिम । **३. लुट्** – (i) वण्टयिता वण्टयितारौ वण्टयितारः । वण्टयितासि वण्टयितास्थः वण्टयितास्थ । वण्टयितास्मि वण्टयितास्वः वण्टयितास्मः । (ii) वण्टिता वण्टितारौ वण्टितारः । वण्टितासि वण्टितास्थः वण्टितास्थ । वण्टितास्मि वण्टितास्वः वण्टितास्मः । (iii) वण्टयिता वण्टयितारौ वण्टयितारः । वण्टयितासे वण्टयितासाथे वण्टयिताध्वे । वण्टयिताहे वण्टयितास्वहे वण्टयितास्महे । **४. लृट्** – (i) वण्टयिष्यति वण्टयिष्यतः वण्टयिष्यन्ति । वण्टयिष्यसि वण्टयिष्यथः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वण्टयिष्यथ । वण्टयिष्यामि वण्टयिष्यावः वण्टयिष्यामः । (ii) वण्टिष्यति वण्टिष्यतः वण्टिष्यन्ति । वण्टिष्यसि वण्टिष्यथः वण्टिष्यथ । वण्टिष्यामि वण्टिष्यावः वण्टिष्यामः । (iii) वण्टयिष्यते वण्टयिष्येते वण्टयिष्यन्ते । वण्टयिष्यसे वण्टयिष्येथे वण्टयिष्यध्वे । वण्टयिष्ये वण्टयिष्यावहे वण्टयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) वण्टयतु, वण्टयतात् वण्टयताम् वण्टयन्तु । वण्टय, वण्टयतात् वण्टयतम् वण्टयत । वण्टयानि वण्टयाव वण्टयाम । (ii) वण्टतु, वण्टतात् वण्टताम् वण्टन्तु । वण्ट, वण्टतात् वण्टतम् वण्टत । वण्टानि वण्टाव वण्टाम । (iii) वण्टयताम् वण्टयेताम् वण्टयन्ताम् । वण्टयस्व वण्टयेथाम् वण्टयध्वम् । वण्टयै वण्टयावहै वण्टयामहै । **६. लङ्** – (i) अवण्टयत् अवण्टयताम् अवण्टयन् । अवण्टयः अवण्टयतम् अवण्टयत । अवण्टयम् अवण्टयाव अवण्टयाम । (ii) अवण्टत् अवण्टताम् अवण्टन् । अवण्टः अवण्टतम् अवण्टत । अवण्टम् अवण्टाव अवण्टाम । (iii) अवण्टयत अवण्टयेताम् अवण्टयन्त । अवण्टयथाः अवण्टयेथाम् अवण्टयध्वम् । अवण्टये अवण्टयावहि अवण्टयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) वण्टयेत् वण्टयेताम् वण्टयेयुः । वण्टयेः वण्टयेतम् वण्टयेत । वण्टयेयम् वण्टयेव वण्टयेम । (ii) वण्टेत् वण्टेताम् वण्टेयुः । वण्टेः वण्टेतम् वण्टेत । वण्टेयम् वण्टेव वण्टेम । (iii) वण्टयेत वण्टयेयाताम् वण्टयेरन् । वण्टयेथाः वण्टयेयाथाम् वण्टयेध्वम् । वण्टयेय वण्टयेवहि वण्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) वण्ट्यात् वण्ट्यास्ताम् वण्ट्यासुः । वण्ट्याः वण्ट्यास्तम् वण्ट्यास्त । वण्ट्यासम् वण्ट्यास्व वण्ट्यास्म । (ii) वण्टयिषीष्ट वण्टयिषीयास्ताम् वण्टयिषीरन् । वण्टयिषीष्ठाः वण्टयिषीयास्थाम् वण्टयिषीध्वम् । वण्टयिषीय वण्टयिषीवहि वण्टयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अववण्टत् अववण्टताम् अववण्टन् । अववण्टः अववण्टतम् अववण्टत । अववण्टम् अववण्टाव अववण्टाम । (ii) अवण्टीत् अवण्टिष्टाम् अवण्टिषुः । अवण्टीः अवण्टिष्टम् अवण्टिष्ट । अवण्टिषम् अवण्टिष्व अवण्टिष्म । (iii) अववण्टत अववण्टेताम् अववण्टन्त । अववण्टथाः अववण्टेथाम् अववण्टध्वम् । अववण्टे अववण्टावहि अववण्टामहि । **१०. लृङ्** – (i) अवण्टयिष्यत् अवण्टयिष्यताम् अवण्टयिष्यन् । अवण्टयिष्यः अवण्टयिष्यतम् अवण्टयिष्यत । अवण्टयिष्यम् अवण्टयिष्याव अवण्टयिष्याम । (ii) अवण्टिष्यत् अवण्टिष्यताम् अवण्टिष्यन् । अवण्टिष्यः अवण्टिष्यतम् अवण्टिष्यत । अवण्टिष्यम् अवण्टिष्याव अवण्टिष्याम । (iii) अवण्टयिष्यत अवण्टयिष्येताम् अवण्टयिष्यन्त । अवण्टयिष्यथाः अवण्टयिष्येथाम् अवण्टयिष्यध्वम् । अवण्टयिष्ये अवण्टयिष्यावहि अवण्टयिष्यामहि । **णिचि** – वण्टयति-ते, **सनि** – विवण्टयिषति-ते, **यकि** – वण्ट्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१५८७. मडि – भूषायां हर्षे च । सकर्म, सेट्, उभय । 'क्वचित् कोषे अत्र हर्षे च इति न पठ्यते । पाठशुद्धिरत्र कीदृशी इति न विद्मः' इति कृदन्तरूपमाला । 'भूषार्थे मण्डतीति स्यात्तत्र मण्डयतीति णौ' (श्लो. ८४) इति देवः ।

१. लट् – (i) मण्डयति मण्डयतः मण्डयन्ति । मण्डयसि मण्डयथः मण्डयथ । मण्डयामि मण्डयावः मण्डयामः । (ii) मण्डति[१] मण्डतः मण्डन्ति । मण्डसि मण्डथः मण्डथ । मण्डामि मण्डावः मण्डामः । (iii) मण्डयते मण्डयेते मण्डयन्ते । मण्डयसे मण्डयेथे मण्डयध्वे । मण्डये मण्डयावहे मण्डयामहे । **२. लिट्** – (i) मण्डयाञ्चकार मण्डयाञ्चक्रतुः मण्डयाञ्चक्रुः । मण्डयाञ्चकर्थ मण्डयाञ्चक्रथुः मण्डयाञ्चक्र । मण्डयाञ्चकार, मण्डयाञ्चकर मण्डयाञ्चकृव मण्डयाञ्चकृम । (ii) मण्डयाञ्चक्रे मण्डयाञ्चक्राते मण्डयाञ्चक्रिरे । मण्डयाञ्चकृषे मण्डयाञ्चक्राथे मण्डयाञ्चकृढ्वे । मण्डयाञ्चक्रे मण्डयाञ्चकृवहे मण्डयाञ्चकृमहे । (iii) मण्डयाम्बभूव मण्डयाम्बभूवतुः मण्डयाम्बभूवुः । मण्डयाम्बभूविथ मण्डयाम्बभूवथुः मण्डयाम्बभूव । मण्डयाम्बभूव मण्डयाम्बभूविव मण्डयाम्बभूविम । (iv) मण्डयामास मण्डयामासतुः मण्डयामासुः । मण्डयामासिथ मण्डया-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मासथुः मण्डयामास । मण्डयामास मण्डयामासिव मण्डयामासिम । **३. लुट्** – (i) मण्डयिता मण्डयितारौ मण्डयितारः । मण्डयितासि मण्डयितास्थः मण्डयितास्थ । मण्डयितास्मि मण्डयितास्वः मण्डयितास्मः । (ii) मण्डिता मण्डितारौ मण्डितारः । मण्डितासि मण्डितास्थः मण्डितास्थ । मण्डितास्मि मण्डितास्वः मण्डितास्मः । (iii) मण्डयिता मण्डयितारौ मण्डयितारः । मण्डयितासे मण्डयितासाथे मण्डयिताध्वे । मण्डयिताहे मण्डयितास्वहे मण्डयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मण्डयिष्यति मण्डयिष्यतः मण्डयिष्यन्ति । मण्डयिष्यसि मण्डयिष्यथः मण्डयिष्यथ । मण्डयिष्यामि मण्डयिष्यावः मण्डयिष्यामः । (ii) मण्डिष्यति मण्डिष्यतः मण्डिष्यन्ति । मण्डिष्यसि मण्डिष्यथः मण्डिष्यथ । मण्डिष्यामि मण्डिष्यावः मण्डिष्यामः । (iii) मण्डयिष्यते मण्डयिष्येते मण्डयिष्यन्ते । मण्डयिष्यसे मण्डयिष्येथे मण्डयिष्यध्वे । मण्डयिष्ये मण्डयिष्यावहे मण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मण्डयतु, मण्डयतात् मण्डयताम् मण्डयन्तु । मण्डय, मण्डयतात् मण्डयतम् मण्डयत । मण्डयानि मण्डयाव मण्डयाम । (ii) मण्डतु, मण्डतात् मण्डताम् मण्डन्तु । मण्ड, मण्डतात् मण्डतम् मण्डत । मण्डानि मण्डाव मण्डाम । (iii) मण्डयताम् मण्डयेताम् मण्डयन्ताम् । मण्डयस्व मण्डयेथाम् मण्डयध्वम् । मण्डयै मण्डयावहै मण्डयामहै । **६. लङ्** – (i) अमण्डयत् अमण्डयताम् अमण्डयन् । अमण्डयः अमण्डयतम् अमण्डयत । अमण्डयम् अमण्डयाव अमण्डयाम । (ii) अमण्डत् अमण्डताम् अमण्डन् । अमण्डः अमण्डतम् अमण्डत । अमण्डम् अमण्डाव अमण्डाम । (iii) अमण्डयत अमण्डयेताम् अमण्डयन्त । अमण्डयथाः अमण्डयेथाम् अमण्डयध्वम् । अमण्डये अमण्डयावहि अमण्डयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मण्डयेत् मण्डयेताम् मण्डयेयुः । मण्डयेः मण्डयेतम् मण्डयेत । मण्डयेयम् मण्डयेव मण्डयेम । (ii) मण्डेत् मण्डेताम् मण्डेयुः । मण्डेः मण्डेतम् मण्डेत । मण्डेयम् मण्डेव मण्डेम । (iii) मण्डयेत मण्डयेयाताम् मण्डयेरन् । मण्डयेथाः मण्डयेयाथाम् मण्डयेध्वम् । मण्डयेय मण्डयेवहि मण्डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मण्ड्यात् मण्ड्यास्ताम् मण्ड्यासुः । मण्ड्याः मण्ड्यास्तम् मण्ड्यास्त । मण्ड्यासम् मण्ड्यास्व मण्ड्यास्म । (ii) मण्डयिषीष्ट मण्डयिषीयास्ताम् मण्डयिषीरन् । मण्डयिषीष्ठाः मण्डयिषीयास्थाम् मण्डयिषीध्वम् । मण्डयिषीय मण्डयिषीवहि मण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अममण्डत् अममण्डताम् अममण्डन् । अममण्डः अममण्डतम् अममण्डत । अममण्डम् अममण्डाव अममण्डाम । (ii) अमण्डीत् अमण्डिष्टाम् अमण्डिषुः । अमण्डीः अमण्डिष्टम् अमण्डिष्ट । अमण्डिषम् अमण्डिष्व अमण्डिष्म । (iii) अममण्डत अममण्डेताम् अममण्डन्त । अममण्डथाः अममण्डेथाम् अममण्डध्वम् । अममण्डे अममण्डावहि अममण्डामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमण्डयिष्यत् अमण्डयिष्यताम् अमण्डयिष्यन् । अमण्डयिष्यः अमण्डयिष्यतम् अमण्डयिष्यत । अमण्डयिष्यम् अमण्डयिष्याव अमण्डयिष्याम । (ii) अमण्डिष्यत् अमण्डिष्यताम् अमण्डिष्यन् । अमण्डिष्यः अमण्डिष्यतम् अमण्डिष्यत । अमण्डिष्यम् अमण्डिष्याव अमण्डिष्याम । (iii) अमण्डयिष्यत अमण्डयिष्येताम् अमण्डयिष्यन्त । अमण्डयिष्यथाः अमण्डयिष्येथाम् अमण्डयिष्यध्वम् । अमण्डयिष्ये अमण्डयिष्यावहि अमण्डयिष्यामहि ।

णिचि – मण्डयति-ते, **सनि** – मिमण्डयिषति, **यकि** – मण्ड्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् अत्रापि । किन्तु हर्षार्थे तत् निराकुर्वन् मा.धा.वृत्तिकारः वदति – ''मडि भूषायाम् इति भूवादौ पाठादेव मण्डति इति सिद्धे अस्य इदित्त्वं नुम्मात्रार्थं, न तु णिज्विकल्पार्थम् अपि । तेन हर्षे मण्डति इति न भवति'' इति ।

१५८८. भडि – कल्याणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'कल्याणे भण्डयेद्भण्डेः परिहासे तु भण्डते' (श्लो. ८९) इति देवः ।

१. लट् – (i) भण्डयति भण्डयतः भण्डयन्ति । भण्डयसि भण्डयथः भण्डयथ । भण्डयामि भण्डयावः भण्डयामः । (ii) भण्डति[1] भण्डतः भण्डन्ति । भण्डसि भण्डथः भण्डथ । भण्डामि भण्डावः भण्डामः । (iii) भण्डयते भण्डयेते भण्डयन्ते । भण्डयसे भण्डयेथे भण्डयध्वे । भण्डये भण्डयावहे भण्डयामहे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. लिट् – (i) भण्डयाञ्चकार भण्डयाञ्चक्रतुः भण्डयाञ्चक्रुः । भण्डयाञ्चकर्थ भण्डयाञ्चक्रथुः भण्डयाञ्चक्र । (ii) भण्डयाञ्चकार, भण्डयाञ्चकर भण्डयाञ्चकृव भण्डयाञ्चकृम । भण्डयाञ्चक्रे भण्डयाञ्चक्राते भण्डयाञ्चक्रिरे । भण्डयाञ्चकृषे भण्डयाञ्चक्राथे भण्डयाञ्चकृढ्वे । भण्डयाञ्चक्रे भण्डयाञ्चकृवहे भण्डयाञ्चकृमहे । (iii) भण्डयाम्बभूव भण्डयाम्बभूवतुः भण्डयाम्बभूवुः । भण्डयाम्बभूविथ भण्डयाम्बभूवथुः भण्डयाम्बभूव । भण्डयाम्बभूव भण्डयाम्बभूविव भण्डयाम्बभूविम । (iv) भण्डयामास भण्डयामासतुः भण्डयामासुः । भण्डयामासिथ भण्डयामासथुः भण्डयामास । भण्डयामास भण्डयामासिव भण्डयामासिम । **३. लुट्** – (i) भण्डयिता भण्डयितारौ भण्डयितारः । भण्डयितासि भण्डयितास्थः भण्डयितास्थ । भण्डयितास्मि भण्डयितास्वः भण्डयितास्मः । (ii) भण्डिता भण्डितारौ भण्डितारः । भण्डितासि भण्डितास्थः भण्डितास्थ । भण्डितास्मि भण्डितास्वः भण्डितास्मः । (iii) भण्डयिता भण्डयितारौ भण्डयितारः । भण्डयितासे भण्डयितासाथे भण्डयिताध्वे । भण्डयिताहे भण्डयितास्वहे भण्डयितास्महे । **४. लृट्** – (i) भण्डयिष्यति भण्डयिष्यतः भण्डयिष्यन्ति । भण्डयिष्यसि भण्डयिष्यथः भण्डयिष्यथ । भण्डयिष्यामि भण्डयिष्यावः भण्डयिष्यामः । (ii) भण्डिष्यति भण्डिष्यतः भण्डिष्यन्ति । भण्डिष्यसि भण्डिष्यथः भण्डिष्यथ । भण्डिष्यामि भण्डिष्यावः भण्डिष्यामः । (iii) भण्डयिष्यते भण्डयिष्येते भण्डयिष्यन्ते । भण्डयिष्यसे भण्डयिष्येथे भण्डयिष्यध्वे । भण्डयिष्ये भण्डयिष्यावहे भण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भण्डयतु, भण्डयतात् भण्डयताम् भण्डयन्तु । भण्डय, भण्डयतात् भण्डयतम् भण्डयत । भण्डयानि भण्डयाव भण्डयाम । (ii) भण्डतु, भण्डतात् भण्डताम् भण्डन्तु । भण्ड, भण्डतात् भण्डतम् भण्डत । भण्डानि भण्डाव भण्डाम । (iii) भण्डयताम् भण्डयेताम् भण्डयन्ताम् । भण्डयस्व भण्डयेथाम् भण्डयध्वम् । भण्डयै भण्डयावहै भण्डयामहै । **६. लङ्** – (i) अभण्डयत् अभण्डयताम् अभण्डयन् । अभण्डयः अभण्डयतम् अभण्डयत । अभण्डयम् अभण्डयाव अभण्डयाम । (ii) अभण्डत् अभण्डताम् अभण्डन् । अभण्डः अभण्डतम् अभण्डत । अभण्डम् अभण्डाव अभण्डाम । (iii) अभण्डयत अभण्डयेताम् अभण्डयन्त । अभण्डयथाः अभण्डयेथाम् अभण्डयध्वम् । अभण्डये अभण्डयावहि अभण्डयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) भण्डयेत् भण्डयेताम् भण्डयेयुः । भण्डयेः भण्डयेतम् भण्डयेत । भण्डयेयम् भण्डयेव भण्डयेम । (ii) भण्डेत् भण्डेताम् भण्डेयुः । भण्डेः भण्डेतम् भण्डेत । भण्डेयम् भण्डेव भण्डेम । (iii) भण्डयेत भण्डयेयाताम् भण्डयेरन् । भण्डयेथाः भण्डयेयाथाम् भण्डयेध्वम् । भण्डयेय भण्डयेवहि भण्डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) भण्ड्यात् भण्ड्यास्ताम् भण्ड्यासुः । भण्ड्याः भण्ड्यास्तम् भण्ड्यास्त । भण्ड्यासम् भण्ड्यास्व भण्ड्यास्म । (ii) भण्डयिषीष्ट भण्डयिषीयास्ताम् भण्डयिषीरन् । भण्डयिषीष्ठाः भण्डयिषीयास्थाम् भण्डयिषीध्वम् । भण्डयिषीय भण्डयिषीवहि भण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबभण्डत् अबभण्डताम् अबभण्डन् । अबभण्डः अबभण्डतम् अबभण्डत । अबभण्डम् अबभण्डाव अबभण्डाम । (ii) अभण्डीत् अभण्डिष्टाम् अभण्डिषुः । अभण्डीः अभण्डिष्टम् अभण्डिष्ट । अभण्डिषम् अभण्डिष्व अभण्डिष्म । (iii) अबभण्डत अबभण्डेताम् अबभण्डन्त । अबभण्डथाः अबभण्डेथाम् अबभण्डध्वम् । अबभण्डे अबभण्डावहि अबभण्डामहि । **१०. लृङ्** – (i) अभण्डयिष्यत् अभण्डयिष्यताम् अभण्डयिष्यन् । अभण्डयिष्यः अभण्डयिष्यतम् अभण्डयिष्यत । अभण्डयिष्यम् अभण्डयिष्याव अभण्डयिष्याम । (ii) अभण्डिष्यत् अभण्डिष्यताम् अभण्डिष्यन् । अभण्डिष्यः अभण्डिष्यतम् अभण्डिष्यत । अभण्डिष्यम् अभण्डिष्याव अभण्डिष्याम । (iii) अभण्डयिष्यत अभण्डयिष्येताम् अभण्डयिष्यन्त । अभण्डयिष्यथाः अभण्डयिष्येथाम् अभण्डयिष्यध्वम् । अभण्डयिष्ये अभण्डयिष्यावहि अभण्डयिष्यामहि ।

णिचि – भण्डयति-ते, **सनि** – बिभण्डयिषति-ते, **यकि** – भण्ड्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१५८९. छर्द – वमने । अकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) छर्दयति छर्दयतः छर्दयन्ति । छर्दयसि छर्दयथः छर्दयथ । छर्दयामि छर्दयावः छर्दयामः । (ii) छर्दयते छर्दयेते छर्दयन्ते । छर्दयसे छर्दयेथे छर्दयध्वे । छर्दये छर्दयावहे छर्दयामहे । **२. लिट्** – (i) छर्दयाञ्चकार छर्दयाञ्चक्रतुः छर्दयाञ्चक्रुः । छर्दयाञ्चकर्थ छर्दयाञ्चक्रथुः छर्दयाञ्चक्र । छर्दयाञ्चकार, छर्दयाञ्चकर छर्दयाञ्चकृव छर्दयाञ्चकृम । (ii) छर्दयाञ्चक्रे छर्दयाञ्चक्राते छर्दयाञ्चक्रिरे । छर्दयाञ्चकृषे छर्दयाञ्चक्राथे छर्दयाञ्चकृढ्वे । छर्दयाञ्चक्रे छर्दयाञ्चकृवहे छर्दयाञ्चकृमहे । (iii) छर्दयाम्बभूव छर्दयाम्बभूवतुः छर्दयाम्बभूवुः । छर्दयाम्बभूविथ छर्दयाम्बभूवथुः छर्दयाम्बभूव । छर्दयाम्बभूव छर्दयाम्बभूविव छर्दयाम्बभूविम । (iv) छर्दयामास छर्दयामासतुः छर्दयामासुः । छर्दयामासिथ छर्दयामासथुः छर्दयामास । छर्दयामास छर्दयामासिव छर्दयामासिम । **३. लुट्** – (i) छर्दयिता छर्दयितारौ छर्दयितारः । छर्दयितासि छर्दयितास्थः छर्दयितास्थ । छर्दयितास्मि छर्दयितास्वः छर्दयितास्मः । (ii) छर्दयिता छर्दयितारौ छर्दयितारः । छर्दयितासे छर्दयितासाथे छर्दयिताध्वे । छर्दयिताहे छर्दयितास्वहे छर्दयितास्महे । **४. लृट्** – (i) छर्दयिष्यति छर्दयिष्यतः छर्दयिष्यन्ति । छर्दयिष्यसि छर्दयिष्यथः छर्दयिष्यथ । छर्दयिष्यामि छर्दयिष्यावः छर्दयिष्यामः । (ii) छर्दयिष्यते छर्दयिष्येते छर्दयिष्यन्ते । छर्दयिष्यसे छर्दयिष्येथे छर्दयिष्यध्वे । छर्दयिष्ये छर्दयिष्यावहे छर्दयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) छर्दयतु, छर्दयतात् छर्दयताम् छर्दयन्तु । छर्दय, छर्दयतात् छर्दयतम् छर्दयत । छर्दयानि छर्दयाव छर्दयाम । (ii) छर्दयताम् छर्दयेताम् छर्दयन्ताम् । छर्दयस्व छर्दयेथाम् छर्दयध्वम् । छर्दयै छर्दयावहै छर्दयामहै । **६. लङ्** – (i) अच्छर्दयत् अच्छर्दयताम् अच्छर्दयन् । अच्छर्दयः अच्छर्दयतम् अच्छर्दयत । अच्छर्दयम् अच्छर्दयाव अच्छर्दयाम । (ii) अच्छर्दयत अच्छर्दयेताम् अच्छर्दयन्त । अच्छर्दयथाः अच्छर्दयेथाम् अच्छर्दयध्वम् । अच्छर्दये अच्छर्दयावहि अच्छर्दयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) छर्दयेत् छर्दयेताम् छर्दयेयुः । छर्दयेः छर्दयेतम् छर्दयेत । छर्दयेयम् छर्दयेव छर्दयेम । (ii) छर्दयेत छर्दयेयाताम् छर्दयेरन् । छर्दयेथाः छर्दयेयाथाम् छर्दयेध्वम् । छर्दयेय छर्दयेवहि छर्दयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) छर्द्यात् छर्द्यास्ताम् छर्द्यासुः । छर्द्याः छर्द्यास्तम् छर्द्यास्त । छर्द्यासम् छर्द्यास्व छर्द्यास्म । (ii) छर्दयिषीष्ट छर्दयिषीयास्ताम् छर्दयिषीरन् । छर्दयिषीष्ठाः छर्दयिषीयास्थाम् छर्दयिषीध्वम् । छर्दयिषीय छर्दयिषीवहि छर्दयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचच्छर्दत् अचच्छर्दताम् अचच्छर्दन् । अचच्छर्दः अचच्छर्दतम् अचच्छर्दत । अचच्छर्दम् अचच्छर्दाव अचच्छर्दाम । (ii) अचच्छर्दत अचच्छर्देताम् अचच्छर्दन्त । अचच्छर्दथाः अचच्छर्देथाम् अचच्छर्दध्वम् । अचच्छर्दे अचच्छर्दावहि अचच्छर्दामहि । **१०. लृङ्** – (i) अच्छर्दयिष्यत् अच्छर्दयिष्यताम् अच्छर्दयिष्यन् । अच्छर्दयिष्यः अच्छर्दयिष्यतम् अच्छर्दयिष्यत । अच्छर्दयिष्यम् अच्छर्दयिष्याव अच्छर्दयिष्याम । (ii) अच्छर्दयिष्यत अच्छर्दयिष्येताम् अच्छर्दयिष्यन्त । अच्छर्दयिष्यथाः अच्छर्दयिष्येथाम् अच्छर्दयिष्यध्वम् । अच्छर्दयिष्ये अच्छर्दयिष्यावहि अच्छर्दयिष्यामहि ।

णिचि – छर्दयति-ते, **सनि** – चिच्छर्दयिषति-ते, **यकि** – छर्द्यते ।

१५९०. पुस्त – आदरानादरयोः । सकर्म, सेट्, उभय । 'दानादरयोः' इति धातुकाव्ये (३-२०) पाठः ।

१. लट् – (i) पुस्तयति पुस्तयतः पुस्तयन्ति । पुस्तयसि पुस्तयथः पुस्तयथ । पुस्तयामि पुस्तयावः पुस्तयामः । (ii) पुस्तयते पुस्तयेते पुस्तयन्ते । पुस्तयसे पुस्तयेथे पुस्तयध्वे । पुस्तये पुस्तयावहे पुस्तयामहे । **२. लिट्** – (i) पुस्तयाञ्चकार पुस्तयाञ्चक्रतुः पुस्तयाञ्चक्रुः । पुस्तयाञ्चकर्थ पुस्तयाञ्चक्रथुः पुस्तयाञ्चक्र । पुस्तयाञ्चकार, पुस्तयाञ्चकर पुस्तयाञ्चकृव पुस्तयाञ्चकृम । (ii) पुस्तयाञ्चक्रे पुस्तयाञ्चक्राते पुस्तयाञ्चक्रिरे । पुस्तयाञ्चकृषे पुस्तयाञ्चक्राथे पुस्तयाञ्चकृढ्वे । पुस्तयाञ्चक्रे पुस्तयाञ्चकृवहे पुस्तयाञ्चकृमहे । (iii) पुस्तयाम्बभूव पुस्तयाम्बभूवतुः पुस्तयाम्बभूवुः । पुस्तयाम्बभूविथ पुस्तयाम्बभूवथुः पुस्तयाम्बभूव । पुस्तयाम्बभूव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पुस्तयाम्बभूविव पुस्तयाम्बभूविम । (iv) पुस्तयामास पुस्तयामासतुः पुस्तयामासुः । पुस्तयामासिथ पुस्तयामासथुः पुस्तयामास । पुस्तयामास पुस्तयामासिव पुस्तयामासिम । **३. लुट्** – (i) पुस्तयिता पुस्तयितारौ पुस्तयितारः । पुस्तयितासि पुस्तयितास्थः पुस्तयितास्थ । पुस्तयितास्मि पुस्तयितास्वः पुस्तयितास्मः । (ii) पुस्तयिता पुस्तयितारौ पुस्तयितारः । पुस्तयितासे पुस्तयितासाथे पुस्तयिताध्वे । पुस्तयिताहे पुस्तयितास्वहे पुस्तयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पुस्तयिष्यति पुस्तयिष्यतः पुस्तयिष्यन्ति । पुस्तयिष्यसि पुस्तयिष्यथः पुस्तयिष्यथ । पुस्तयिष्यामि पुस्तयिष्यावः पुस्तयिष्यामः । (ii) पुस्तयिष्यते पुस्तयिष्येते पुस्तयिष्यन्ते । पुस्तयिष्यसे पुस्तयिष्येथे पुस्तयिष्यध्वे । पुस्तयिष्ये पुस्तयिष्यावहे पुस्तयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पुस्तयतु, पुस्तयतात् पुस्तयताम् पुस्तयन्तु । पुस्तय, पुस्तयतात् पुस्तयतम् पुस्तयत । पुस्तयानि पुस्तयाव पुस्तयाम । (ii) पुस्तयताम् पुस्तयेताम् पुस्तयन्ताम् । पुस्तयस्व पुस्तयेथाम् पुस्तयध्वम् । पुस्तयै पुस्तयावहै पुस्तयामहै । **६. लङ्** – (i) अपुस्तयत् अपुस्तयताम् अपुस्तयन् । अपुस्तयः अपुस्तयतम् अपुस्तयत । अपुस्तयम् अपुस्तयाव अपुस्तयाम । (ii) अपुस्तयत अपुस्तयेताम् अपुस्तयन्त । अपुस्तयथाः अपुस्तयेथाम् अपुस्तयध्वम् । अपुस्तये अपुस्तयावहि अपुस्तयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पुस्तयेत् पुस्तयेताम् पुस्तयेयुः । पुस्तयेः पुस्तयेतम् पुस्तयेत । पुस्तयेयम् पुस्तयेव पुस्तयेम । (ii) पुस्तयेत पुस्तयेयाताम् पुस्तयेरन् । पुस्तयेथाः पुस्तये-याथाम् पुस्तयेध्वम् । पुस्तयेय पुस्तयेवहि पुस्तयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पुस्त्यात् पुस्त्यास्ताम् पुस्त्यासुः । पुस्त्याः पुस्त्यास्तम् पुस्त्यास्त । पुस्त्यासम् पुस्त्यास्व पुस्त्यास्म । (ii) पुस्तयिषीष्ट पुस्तयिषीयास्ताम् पुस्तयिषीरन् । पुस्तयिषीष्ठाः पुस्तयिषीयास्थाम् पुस्तयिषीध्वम् । पुस्तयिषीय पुस्तयिषीवहि पुस्तयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपुपुस्तत् अपुपुस्तताम् अपुपुस्तन् । अपुपुस्तः अपुपुस्ततम् अपुपुस्तत । अपुपुस्तम् अपुपुस्ताव अपुपुस्ताम । (ii) अपुपुस्तत अपुपुस्तेताम् अपुपुस्तन्त । अपुपुस्तथाः अपुपुस्तेथाम् अपुपुस्तध्वम् । अपुपुस्ते अपुपुस्तावहि अपुपुस्तामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपुस्तयिष्यत् अपुस्तयिष्यताम् अपुस्तयिष्यन् । अपुस्तयिष्यः अपुस्तयिष्यतम् अपुस्तयिष्यत । अपुस्तयिष्यम् अपुस्तयिष्याव अपुस्तयिष्याम । (ii) अपुस्तयिष्यत अपुस्तयिष्येताम् अपुस्त-यिष्यन्त । अपुस्तयिष्यथाः अपुस्तयिष्येथाम् अपुस्तयिष्यध्वम् । अपुस्तयिष्ये अपुस्तयिष्यावहि अपुस्तयिष्यामहि । **णिचि** – पुस्तयति – ते, **सनि** – पुपुस्तयिषति-ते, **यकि** – पुस्त्यते ।

१५९१. बुस्त – आदरानादरयोः । सकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् – (i) बुस्तयति बुस्तयतः बुस्तयन्ति । बुस्तयसि बुस्तयथः बुस्तयथ । बुस्तयामि बुस्तयावः बुस्तयामः । (ii) बुस्तयते बुस्तयेते बुस्तयन्ते । बुस्तयसे बुस्तयेथे बुस्तयध्वे । बुस्तये बुस्तयावहे बुस्तयामहे । **२. लिट्** – (i) बुस्तयाञ्चकार बुस्तयाञ्चक्रतुः बुस्तयाञ्चक्रुः । बुस्तयाञ्चकर्थ बुस्तयाञ्चक्रथुः बुस्तयाञ्चक्र । बुस्तयाञ्चकार, बुस्तयाञ्चकर बुस्तयाञ्चकृव बुस्तयाञ्चकृम । (ii) बुस्तयाञ्चक्रे बुस्तयाञ्चक्राते बुस्तयाञ्चक्रिरे । बुस्तयाञ्चकृषे बुस्तयाञ्चक्राथे बुस्तयाञ्चकृढ्वे । बुस्तयाञ्चक्रे बुस्तयाञ्चकृवहे बुस्तयाञ्चकृमहे । (iii) बुस्तयाम्बभूव बुस्तयाम्बभूवतुः बुस्तयाम्बभूवुः । बुस्तयाम्बभूविथ बुस्तयाम्बभूवथुः बुस्तयाम्बभूव । बुस्तयाम्बभूव बुस्तयाम्बभूविव बुस्तयाम्बभूविम । (iv) बुस्तयामास बुस्तयामासतुः बुस्तयामासुः । बुस्तयामासिथ बुस्तयामासथुः बुस्तयामास । बुस्तयामास बुस्तयामासिव बुस्तयामासिम । **३. लुट्** – (i) बुस्तयिता बुस्तयितारौ बुस्तयितारः । बुस्तयितासि बुस्तयितास्थः बुस्तयितास्थ । बुस्तयितास्मि बुस्तयितास्वः बुस्तयितास्मः । (ii) बुस्तयिता बुस्तयितारौ बुस्तयितारः । बुस्तयितासे बुस्तयितासाथे बुस्तयिताध्वे । बुस्तयिताहे बुस्तयितास्वहे बुस्तयितास्महे । **४. लृट्** – (i) बुस्तयिष्यति बुस्तयिष्यतः बुस्तयिष्यन्ति । बुस्तयिष्यसि बुस्तयिष्यथः बुस्तयिष्यथ । बुस्तयिष्यामि बुस्तयिष्यावः बुस्तयिष्यामः । (ii) बुस्तयिष्यते बुस्तयिष्येते बुस्तयिष्यन्ते । बुस्तयिष्यसे बुस्तयिष्येथे बुस्तयिष्यध्वे । बुस्तयिष्ये बुस्तयिष्यावहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

बुस्तयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) बुस्तयतु, बुस्तयतात् बुस्तयताम् बुस्तयन्तु । बुस्तय, बुस्तयतात् बुस्तयतम् बुस्तयत । बुस्तयानि बुस्तयाव बुस्तयाम । (ii) बुस्तयताम् बुस्तयेताम् बुस्तयन्ताम् । बुस्तयस्व बुस्तयेथाम् बुस्तयध्वम् । बुस्तयै बुस्तयावहै बुस्तयामहै । **६. लङ्** – (i) अबुस्तयत् अबुस्तयताम् अबुस्तयन् । अबुस्तयः अबुस्तयतम् अबुस्तयत । अबुस्तयम् अबुस्तयाव अबुस्तयाम । (ii) अबुस्तयत अबुस्तयेताम् अबुस्तयन्त । अबुस्तयथाः अबुस्तयेथाम् अबुस्तयध्वम् । अबुस्तये अबुस्तयावहि अबुस्तयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) बुस्तयेत् बुस्तयेताम् बुस्तयेयुः । बुस्तयेः बुस्तयेतम् बुस्तयेत । बुस्तयेयम् बुस्तयेव बुस्तयेम । (ii) बुस्तयेत बुस्तयेयाताम् बुस्तयेरन् । बुस्तयेथाः बुस्तयेयाथाम् बुस्तयेध्वम् । बुस्तयेय बुस्तयेवहि बुस्तयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) बुस्त्यात् बुस्त्यास्ताम् बुस्त्यासुः । बुस्त्याः बुस्त्यास्तम् बुस्त्यास्त । बुस्त्यासम् बुस्त्यास्व बुस्त्यास्म । (ii) बुस्तयिषीष्ट बुस्तयिषीयास्ताम् बुस्तयिषीरन् । बुस्तयिषीष्ठाः बुस्तयिषीयास्थाम् बुस्तयिषीध्वम् । बुस्तयिषीय बुस्तयिषीवहि बुस्तयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबुबुस्तत् अबुबुस्तताम् अबुबुस्तन् । अबुबुस्तः अबुबुस्ततम् अबुबुस्तत । अबुबुस्तम् अबुबुस्ताव अबुबुस्ताम । (ii) अबुबुस्तत अबुबुस्तेताम् अबुबुस्तन्त । अबुबुस्तथाः अबुबुस्तेथाम् अबुबुस्तध्वम् । अबुबुस्ते अबुबुस्तावहि अबुबुस्तामहि । **१०. लृङ्** – (i) अबुस्तयिष्यत् अबुस्तयिष्यताम् अबुस्तयिष्यन् । अबुस्तयिष्यः अबुस्तयिष्यतम् अबुस्तयिष्यत । अबुस्तयिष्यम् अबुस्तयिष्याव अबुस्तयिष्याम । (ii) अबुस्तयिष्यत अबुस्तयिष्येताम् अबुस्तयिष्यन्त । अबुस्तयिष्यथाः अबुस्तयिष्येथाम् अबुस्तयिष्यध्वम् । अबुस्तयिष्ये अबुस्तयिष्यावहि अबुस्तयिष्यामहि ।

णिचि – बुस्तयति-ते, **सनि** – बुबुस्तयिषति-ते, **यकि** – बुस्त्यते ।

१५९२. **चुद – सञ्चोदने ।** सकर्म, सेट्, उभय । सञ्चोदनम् = प्रश्नः, प्रेरणं वा । प्रश्ने द्विकर्मकः ।

१. लट् – (i) चोदयति चोदयतः चोदयन्ति । चोदयसि चोदयथः चोदयथ । चोदयामि चोदयावः चोदयामः । (ii) चोदयते चोदयेते चोदयन्ते । चोदयसे चोदयेथे चोदयध्वे । चोदये चोदयावहे चोदयामहे । **२. लिट्** – (i) चोदयाञ्चकार चोदयाञ्चक्रतुः चोदयाञ्चक्रुः । चोदयाञ्चकर्थ चोदयाञ्चक्रथुः चोदयाञ्चक्र । (ii) चोदयाञ्चकार, चोदयाञ्चकर चोदयाञ्चकृव चोदयाञ्चकृम । चोदयाञ्चक्रे चोदयाञ्चक्राते चोदयाञ्चक्रिरे । चोदयाञ्चकृषे चोदयाञ्चक्राथे चोदयाञ्चकृढ्वे । चोदयाञ्चक्रे चोदयाञ्चकृवहे चोदयाञ्चकृमहे । (iii) चोदयाम्बभूव चोदयाम्बभूवतुः चोदयाम्बभूवुः । चोदयाम्बभूविथ चोदयाम्बभूवथुः चोदयाम्बभूव । चोदयाम्बभूव चोदयाम्बभूविव चोदयाम्बभूविम । (iv) चोदयामास चोदयामासतुः चोदयामासुः । चोदयामासिथ चोदयामासथुः चोदयामास । चोदयामास चोदयामासिव चोदयामासिम । **३. लुट्** – (i) चोदयिता चोदयितारौ चोदयितारः । चोदयितासि चोदयितास्थः चोदयितास्थ । चोदयितास्मि चोदयितास्वः चोदयितास्मः । (ii) चोदयिता चोदयितारौ चोदयितारः । चोदयितासे चोदयितासाथे चोदयिताध्वे । चोदयिताहे चोदयितास्वहे चोदयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चोदयिष्यति चोदयिष्यतः चोदयिष्यन्ति । चोदयिष्यसि चोदयिष्यथः चोदयिष्यथ । चोदयिष्यामि चोदयिष्यावः चोदयिष्यामः । (ii) चोदयिष्यते चोदयिष्येते चोदयिष्यन्ते । चोदयिष्यसे चोदयिष्येथे चोदयिष्यध्वे । चोदयिष्ये चोदयिष्यावहे चोदयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चोदयतु, चोदयतात् चोदयताम् चोदयन्तु । चोदय, चोदयतात् चोदयतम् चोदयत । चोदयानि चोदयाव चोदयाम । (ii) चोदयताम् चोदयेताम् चोदयन्ताम् । चोदयस्व चोदयेथाम् चोदयध्वम् । चोदयै चोदयावहै चोदयामहै । **६. लङ्** – (i) अचोदयत् अचोदयताम् अचोदयन् । अचोदयः अचोदयतम् अचोदयत । अचोदयम् अचोदयाव अचोदयाम । (ii) अचोदयत अचोदयेताम् अचोदयन्त । अचोदयथाः अचोदयेथाम् अचोदयध्वम् । अचोदये अचोदयावहि अचोदयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चोदयेत् चोदयेताम् चोदयेयुः । चोदयेः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चोदयेतम् चोदयेत । चोदयेयम् चोदयेव चोदयेम । (ii) चोदयेत चोदयेयाताम् चोदयेरन् । चोदयेथाः चोदयेयाथाम् चोदयेध्वम् । चोदयेय चोदयेवहि चोदयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चोद्यात् चोद्यास्ताम् चोद्यासुः । चोद्याः चोद्यास्तम् चोद्यास्त । चोद्यासम् चोद्यास्व चोद्यास्म । (ii) चोदयिषीष्ट चोदयिषीयास्ताम् चोदयिषीरन् । चोदयिषीष्ठाः चोदयिषीयास्थाम् चोदयिषीध्वम् । चोदयिषीय चोदयिषीवहि चोदयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचूचुदत् अचूचुदताम् अचूचुदन् । अचूचुदः अचूचुदतम् अचूचुदत । अचूचुदम् अचूचुदाव अचूचुदाम । (ii) अचूचुदत अचूचुदेताम् अचूचुदन्त । अचूचुदथाः अचूचुदेथाम् अचूचुदध्वम् । अचूचुदे अचूचुदावहि अचूचुदामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचोदयिष्यत् अचोदयिष्यताम् अचोदयिष्यन् । अचोदयिष्यः अचोदयिष्यतम् अचोदयिष्यत । अचोदयिष्यम् अचोदयिष्याव अचोदयिष्याम । (ii) अचोदयिष्यत अचोदयिष्येताम् अचोदयिष्यन्त । अचोदयिष्यथाः अचोदयिष्येथाम् अचोदयिष्यध्वम् । अचोदयिष्ये अचोदयिष्यावहि अचोदयिष्यामहि ।

णिचि – चोदयति-ते, **सनि** – चुचोदयिषति-ते, **यकि** – चोद्यते ।

१५९३. नक्क – नाशने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) नक्कयति नक्कयतः नक्कयन्ति । नक्कयसि नक्कयथः नक्कयथ । नक्कयामि नक्कयावः नक्कयामः । (ii) नक्कयते नक्कयेते नक्कयन्ते । नक्कयसे नक्कयेथे नक्कयध्वे । नक्कये नक्कयावहे नक्कयामहे । **२. लिट्** – (i) नक्कयाञ्चकार नक्कयाञ्चक्रतुः नक्कयाञ्चक्रुः । नक्कयाञ्चकर्थ नक्कयाञ्चक्रथुः नक्कयाञ्चक्र । नक्कयाञ्चकार, नक्कयाञ्चकर नक्कयाञ्चकृव नक्कयाञ्चकृम । (ii) नक्कयाञ्चक्रे नक्कयाञ्चक्राते नक्कयाञ्चक्रिरे । नक्कयाञ्चकृषे नक्कयाञ्चक्राथे नक्कयाञ्चकृढ्वे । नक्कयाञ्चक्रे नक्कयाञ्चकृवहे नक्कयाञ्चकृमहे । (iii) नक्कयाम्बभूव नक्कयाम्बभूवतुः नक्कयाम्बभूवुः । नक्कयाम्बभूविथ नक्कयाम्बभूवथुः नक्कयाम्बभूव । नक्कयाम्बभूव नक्कयाम्बभूविव नक्कयाम्बभूविम । (iv) नक्कयामास नक्कयामासतुः नक्कयामासुः । नक्कयामासिथ नक्कयामासथुः नक्कयामास । नक्कयामास नक्कयामासिव नक्कयामासिम । **३. लुट्** – (i) नक्कयिता नक्कयितारौ नक्कयितारः । नक्कयितासि नक्कयितास्थः नक्कयितास्थ । नक्कयितास्मि नक्कयितास्वः नक्कयितास्मः । (ii) नक्कयिता नक्कयितारौ नक्कयितारः । नक्कयितासे नक्कयितासाथे नक्कयिताध्वे । नक्कयिताहे नक्कयितास्वहे नक्कयितास्महे । **४. लृट्** – (i) नक्कयिष्यति नक्कयिष्यतः नक्कयिष्यन्ति । नक्कयिष्यसि नक्कयिष्यथः नक्कयिष्यथ । नक्कयिष्यामि नक्कयिष्यावः नक्कयिष्यामः । (ii) नक्कयिष्यते नक्कयिष्येते नक्कयिष्यन्ते । नक्कयिष्यसे नक्कयिष्येथे नक्कयिष्यध्वे । नक्कयिष्ये नक्कयिष्यावहे नक्कयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) नक्कयतु, नक्कयतात् नक्कयताम् नक्कयन्तु । नक्कय, नक्कयतात् नक्कयतम् नक्कयत । नक्कयानि नक्कयाव नक्कयाम । (ii) नक्कयताम् नक्कयेताम् नक्कयन्ताम् । नक्कयस्व नक्कयेथाम् नक्कयध्वम् । नक्कयै नक्कयावहै नक्कयामहै । **६. लङ्** – (i) अनक्कयत् अनक्कयताम् अनक्कयन् । अनक्कयः अनक्कयतम् अनक्कयत । अनक्कयम् अनक्कयाव अनक्कयाम । (ii) अनक्कयत अनक्कयेताम् अनक्कयन्त । अनक्कयथाः अनक्कयेथाम् अनक्कयध्वम् । अनक्कये अनक्कयावहि अनक्कयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) नक्कयेत् नक्कयेताम् नक्कयेयुः । नक्कयेः नक्कयेतम् नक्कयेत । नक्कयेयम् नक्कयेव नक्कयेम । (ii) नक्कयेत नक्कयेयाताम् नक्कयेरन् । नक्कयेथाः नक्कयेयाथाम् नक्कयेध्वम् । नक्कयेय नक्कयेवहि नक्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) नक्क्यात् नक्क्यास्ताम् नक्क्यासुः । नक्क्याः नक्क्यास्तम् नक्क्यास्त । नक्क्यासम् नक्क्यास्व नक्क्यास्म । (ii) नक्कयिषीष्ट नक्कयिषीयास्ताम् नक्कयिषीरन् । नक्कयिषीष्ठाः नक्कयिषीयास्थाम् नक्कयिषीध्वम् । नक्कयिषीय नक्कयिषीवहि नक्कयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अननक्कत् अननक्कताम् अननक्कन् । अननक्कः अननक्कतम् अननक्कत । अननक्कम् अननक्काव अननक्काम । (ii) अननक्कत अननक्केताम् अननक्कन्त । अननक्कथाः अननक्केथाम् अननक्कध्वम् । अननक्के अननक्कावहि अननक्कामहि । **१०. लृङ्** – (i) अनक्कयिष्यत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अनक्कयिष्यताम् अनक्कयिष्यन् । अनक्कयिष्यः अनक्कयिष्यतम् अनक्कयिष्यत । अनक्कयिष्यम् अनक्कयिष्याव अनक्कयिष्याम । (ii) अनक्कयिष्यत अनक्कयिष्येताम् अनक्कयिष्यन्त । अनक्कयिष्यथाः अनक्कयिष्येथाम् अनक्कयिष्यध्वम् । अनक्कयिष्ये अनक्कयिष्यावहि अनक्कयिष्यामहि ।

णिचि – नक्कयति-ते, **सनि** – निनक्कयिषति-ते, **यकि** – नक्क्यते ।

१५९४. **धक्क – नाशने** । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) धक्कयति धक्कयतः धक्कयन्ति । धक्कयसि धक्कयथः धक्कयथ । धक्कयामि धक्कयावः धक्कयामः । (ii) धक्कयते धक्कयेते धक्कयन्ते । धक्कयसे धक्कयेथे धक्कयध्वे । धक्कये धक्कयावहे धक्कयामहे ।

२. लिट् – (i) धक्कयाञ्चकार धक्कयाञ्चक्रतुः धक्कयाञ्चक्रुः । धक्कयाञ्चकर्थ धक्कयाञ्चक्रथुः धक्कयाञ्चक्र । धक्कयाञ्चकार, धक्कयाञ्चकर धक्कयाञ्चकृव धक्कयाञ्चकृम । (ii) धक्कयाञ्चक्रे धक्कयाञ्चक्राते धक्कयाञ्चक्रिरे । धक्कयाञ्चकृषे धक्कयाञ्चक्राथे धक्कयाञ्चकृढ्वे । धक्कयाञ्चक्रे धक्कयाञ्चकृवहे धक्कयाञ्चकृमहे । (iii) धक्कयाम्बभूव धक्कयाम्बभूवतुः धक्कयाम्बभूवुः । धक्कयाम्बभूविथ धक्कयाम्बभूवथुः धक्कयाम्बभूव । धक्कयाम्बभूव धक्कयाम्बभूविव धक्कयाम्बभूविम । (iv) धक्कयामास धक्कयामासतुः धक्कयामासुः । धक्कयामासिथ धक्कयामासथुः धक्कयामास । धक्कयामास धक्कयामासिव धक्कयामासिम । **३. लुट्** – (i) धक्कयिता धक्कयितारौ धक्कयितारः । धक्कयितासि धक्कयितास्थः धक्कयितास्थ । धक्कयितास्मि धक्कयितास्वः धक्कयितास्मः । (ii) धक्कयिता धक्कयितारौ धक्कयितारः । धक्कयितासे धक्कयितासाथे धक्कयिताध्वे । धक्कयिताहे धक्कयितास्वहे धक्कयितास्महे । **४. लृट्** – (i) धक्कयिष्यति धक्कयिष्यतः धक्कयिष्यन्ति । धक्कयिष्यसि धक्कयिष्यथः धक्कयिष्यथ । धक्कयिष्यामि धक्कयिष्यावः धक्कयिष्यामः । (ii) धक्कयिष्यते धक्कयिष्येते धक्कयिष्यन्ते । धक्कयिष्यसे धक्कयिष्येथे धक्कयिष्यध्वे । धक्कयिष्ये धक्कयिष्यावहे धक्कयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) धक्कयतु, धक्कयतात् धक्कयताम् धक्कयन्तु । धक्कय, धक्कयतात् धक्कयतम् धक्कयत । धक्कयानि धक्कयाव धक्कयाम । (ii) धक्कयताम् धक्कयेताम् धक्कयन्ताम् । धक्कयस्व धक्कयेथाम् धक्कयध्वम् । धक्कयै धक्कयावहै धक्कयामहै । **६. लङ्** – (i) अधक्कयत् अधक्कयताम् अधक्कयन् । अधक्कयः अधक्कयतम् अधक्कयत । अधक्कयम् अधक्कयाव अधक्कयाम । (ii) अधक्कयत अधक्कयेताम् अधक्कयन्त । अधक्कयथाः अधक्कयेथाम् अधक्कयध्वम् । अधक्कये अधक्कयावहि अधक्कयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) धक्कयेत् धक्कयेताम् धक्कयेयुः । धक्कयेः धक्कयेतम् धक्कयेत । धक्कयेयम् धक्कयेव धक्कयेम । (ii) धक्कयेत धक्कयेयाताम् धक्कयेरन् । धक्कयेथाः धक्कयेयाथाम् धक्कयेध्वम् । धक्कयेय धक्कयेवहि धक्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) धक्क्यात् धक्क्यास्ताम् धक्क्यासुः । धक्क्याः धक्क्यास्तम् धक्क्यास्त । धक्क्यासम् धक्क्यास्व धक्क्यास्म । (ii) धक्कयिषीष्ट धक्कयिषीयास्ताम् धक्कयिषीरन् । धक्कयिषीष्ठाः धक्कयिषीयास्थाम् धक्कयिषीध्वम् । धक्कयिषीय धक्कयिषीवहि धक्कयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अदधक्कत् अदधक्कताम् अदधक्कन् । अदधक्कः अदधक्कतम् अदधक्कत । अदधक्कम् अदधक्काव अदधक्काम । (ii) अदधक्कत अदधक्केताम् अदधक्कन्त । अदधक्कथाः अदधक्केथाम् अदधक्कध्वम् । अदधक्के अदधक्कावहि अदधक्कामहि । **१०. लृङ्** – (i) अधक्कयिष्यत् अधक्कयिष्यताम् अधक्कयिष्यन् । अधक्कयिष्यः अधक्कयिष्यतम् अधक्कयिष्यत । अधक्कयिष्यम् अधक्कयिष्याव अधक्कयिष्याम । (ii) अधक्कयिष्यत अधक्कयिष्येताम् अधक्कयिष्यन्त । अधक्कयिष्यथाः अधक्कयिष्येथाम् अधक्कयिष्यध्वम् । अधक्कयिष्ये अधक्कयिष्यावहि अधक्कयिष्यामहि ।

णिचि – धक्कयति-ते, **सनि** – दिधक्कयिषति-ते, **यकि** – धक्क्यते ।

१५९५. **चक्क – व्यथने** । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) चक्कयति चक्कयतः चक्कयन्ति । चक्कयसि चक्कयथः चक्कयथ । चक्कयामि चक्कयावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चक्कयामः । (ii) चक्कयते चक्कयेते चक्कयन्ते । चक्कयसे चक्कयेथे चक्कयध्वे । चक्कये चक्कयावहे चक्कयामहे । **२. लिट्** – (i) चक्कयाञ्चकार चक्कयाञ्चक्रतुः चक्कयाञ्चक्रुः । चक्कयाञ्चकर्थ चक्कयाञ्चक्रथुः चक्कयाञ्चक्र । चक्कयाञ्चकार, चक्कयाञ्चकर चक्कयाञ्चकृव चक्कयाञ्चकृम । (ii) चक्कयाञ्चक्रे चक्कयाञ्चक्राते चक्कयाञ्चक्रिरे । चक्कयाञ्चकृषे चक्कयाञ्चक्राथे चक्कयाञ्चकृढ्वे । चक्कयाञ्चक्रे चक्कयाञ्चकृवहे चक्कयाञ्चकृमहे । (iii) चक्कयाम्बभूव चक्कयाम्बभूवतुः चक्कयाम्बभूवुः । चक्कयाम्बभूविथ चक्कयाम्बभूवथुः चक्कयाम्बभूव । चक्कयाम्बभूव चक्कयाम्बभूविव चक्कयाम्बभूविम । (iv) चक्कयामास चक्कयामासतुः चक्कयामासुः । चक्कयामासिथ चक्कया-मासथुः चक्कयामास । चक्कयामास चक्कयामासिव चक्कयामासिम । **३. लुट्** – (i) चक्कयिता चक्कयितारौ चक्कयितारः । चक्कयितासि चक्कयितास्थः चक्कयितास्थ । चक्कयितास्मि चक्कयितास्वः चक्कयितास्मः । (ii) चक्कयिता चक्कयितारौ चक्कयितारः । चक्कयितासे चक्कयितासाथे चक्कयिताध्वे । चक्कयिताहे चक्कयितास्वहे चक्कयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चक्कयिष्यति चक्कयिष्यतः चक्कयिष्यन्ति । चक्कयिष्यसि चक्कयिष्यथः चक्कयिष्यथ । चक्कयिष्यामि चक्कयिष्यावः चक्कयिष्यामः । (ii) चक्कयिष्यते चक्कयिष्येते चक्कयिष्यन्ते । चक्कयिष्यसे चक्कयिष्येथे चक्कयिष्यध्वे । चक्कयिष्ये चक्कयिष्यावहे चक्कयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चक्कयतु, चक्कयतात् चक्कयताम् चक्कयन्तु । चक्कय, चक्कयतात् चक्कयतम् चक्कयत । चक्कयानि चक्कयाव चक्कयाम । (ii) चक्कयताम् चक्कयेताम् चक्कयन्ताम् । चक्कयस्व चक्कयेथाम् चक्कयध्वम् । चक्कयै चक्कयावहै चक्कयामहै । **६. लङ्** – (i) अचक्कयत् अचक्कयताम् अचक्कयन् । अचक्कयः अचक्कयतम् अचक्कयत । अचक्कयम् अचक्कयाव अचक्कयाम । (ii) अचक्कयत अचक्कयेताम् अचक्कयन्त । अचक्कयथाः अचक्कयेथाम् अचक्कयध्वम् । अचक्कये अचक्कयावहि अचक्कयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चक्कयेत् चक्कयेताम् चक्कयेयुः । चक्कयेः चक्कयेतम् चक्कयेत । चक्कयेयम् चक्कयेव चक्कयेम । (ii) चक्कयेत चक्कयेयाताम् चक्कयेरन् । चक्कयेथाः चक्कयेयाथाम् चक्कयेध्वम् । चक्कयेय चक्कयेवहि चक्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चक्क्यात् चक्क्यास्ताम् चक्क्यासुः । चक्क्याः चक्क्यास्तम् चक्क्यास्त । चक्क्यासम् चक्क्यास्व चक्क्यास्म । (ii) चक्कयिषीष्ट चक्कयिषीयास्ताम् चक्कयिषीरन् । चक्कयिषीष्ठाः चक्कयिषीयास्थाम् चक्कयिषीध्वम् । चक्कयिषीय चक्कयिषीवहि चक्कयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचचक्कत् अचचक्कताम् अचचक्कन् । अचचक्कः अचचक्कतम् अचचक्कत । अचचक्कम् अचचक्काव अचचक्काम । (ii) अचचक्कत अचचक्केताम् अचचक्कन्त । अचचक्कथाः अचचक्केथाम् अचचक्कध्वम् । अचचक्के अचचक्कावहि अचचक्कामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचक्कयिष्यत् अचक्कयिष्यताम् अचक्कयिष्यन् । अचक्कयिष्यः अचक्कयिष्यतम् अचक्कयिष्यत । अचक्कयिष्यम् अचक्कयिष्याव अचक्कयिष्याम । (ii) अचक्कयिष्यत अचक्कयिष्येताम् अचक्कयिष्यन्त । अचक्कयिष्यथाः अचक्कयिष्येथाम् अचक्कयिष्यध्वम् । अचक्कयिष्ये अचक्कयिष्यावहि अचक्कयिष्यामहि ।

णिचि – चक्कयति-ते, **सनि** – चिचक्कयिषति-ते, **यकि** – चक्क्यते ।

१५९६. चुक्क – व्यथने । सकर्म, सेट्, उभय । 'चुक्क' इति क्वचित् पठ्यते ।

१. लट् – (i) चुक्कयति चुक्कयतः चुक्कयन्ति । चुक्कयसि चुक्कयथः चुक्कयथ । चुक्कयामि चुक्कयावः चुक्कयामः । (ii) चुक्कयते चुक्कयेते चुक्कयन्ते । चुक्कयसे चुक्कयेथे चुक्कयध्वे । चुक्कये चुक्कयावहे चुक्कयामहे । **२. लिट्** – (i) चुक्कयाञ्चकार चुक्कयाञ्चक्रतुः चुक्कयाञ्चक्रुः । चुक्कयाञ्चकर्थ चुक्कयाञ्चक्रथुः चुक्कयाञ्चक्र । चुक्कयाञ्चकार, चुक्कयाञ्चकर चुक्कयाञ्चकृव चुक्कयाञ्चकृम । (ii) चुक्कयाञ्चक्रे चुक्कयाञ्चक्राते चुक्कयाञ्चक्रिरे । चुक्कयाञ्चकृषे चुक्कयाञ्चक्राथे चुक्कयाञ्चकृढ्वे । चुक्कयाञ्चक्रे चुक्कयाञ्चकृवहे चुक्कयाञ्चकृमहे । (iii) चुक्कयाम्बभूव चुक्कयाम्बभूवतुः चुक्कयाम्बभूवुः । चुक्कयाम्बभूविथ चुक्कयाम्बभूवथुः चुक्कयाम्बभूव । चुक्कयाम्बभूव चुक्कयाम्बभूविव चुक्कयाम्बभूविम । (iv) चुक्कयामास चुक्कयामासतुः चुक्कयामासुः । चुक्कयामासिथ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चुक्कयामासथुः चुक्कयामास । चुक्कयामास चुक्कयामासिव चुक्कयामासिम । **३. लुट्** – (i) चुक्कयिता चुक्कयितारौ चुक्कयितारः । चुक्कयितासि चुक्कयितास्थः चुक्कयितास्थ । चुक्कयितास्मि चुक्कयितास्वः चुक्कयितास्मः । (ii) चुक्कयिता चुक्कयितारौ चुक्कयितारः । चुक्कयितासे चुक्कयितासाथे चुक्कयिताध्वे । चुक्कयिताहे चुक्कयितास्वहे चुक्कयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चुक्कयिष्यति चुक्कयिष्यतः चुक्कयिष्यन्ति । चुक्कयिष्यसि चुक्कयिष्यथः चुक्कयिष्यथ । चुक्कयिष्यामि चुक्कयिष्यावः चुक्कयिष्यामः । (ii) चुक्कयिष्यते चुक्कयिष्येते चुक्कयिष्यन्ते । चुक्कयिष्यसे चुक्कयिष्येथे चुक्कयिष्यध्वे । चुक्कयिष्ये चुक्कयिष्यावहे चुक्कयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चुक्कयतु, चुक्कयतात् चुक्कयताम् चुक्कयन्तु । चुक्कय, चुक्कयतात् चुक्कयतम् चुक्कयत । चुक्कयानि चुक्कयाव चुक्कयाम । (ii) चुक्कयताम् चुक्कयेताम् चुक्कयन्ताम् । चुक्कयस्व चुक्कयेथाम् चुक्कयध्वम् । चुक्कयै चुक्कयावहै चुक्कयामहै । **६. लङ्** – (i) अचुक्कयत् अचुक्कयताम् अचुक्कयन् । अचुक्कयः अचुक्कयतम् अचुक्कयत । अचुक्कयम् अचुक्कयाव अचुक्कयाम । (ii) अचुक्कयत अचुक्कयेताम् अचुक्कयन्त । अचुक्कयथाः अचुक्कयेथाम् अचुक्कयध्वम् । अचुक्कये अचुक्कयावहि अचुक्कयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चुक्कयेत् चुक्कयेताम् चुक्कयेयुः । चुक्कयेः चुक्कयेतम् चुक्कयेत । चुक्कयेयम् चुक्कयेव चुक्कयेम । (ii) चुक्कयेत चुक्कयेयाताम् चुक्कयेरन् । चुक्कयेथाः चुक्कयेयाथाम् चुक्कयेध्वम् । चुक्कयेय चुक्कयेवहि चुक्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चुक्क्यात् चक्क्यास्ताम् चक्क्यासुः । चुक्क्याः चुक्क्यास्तम् चुक्क्यास्त । चुक्क्यासम् चुक्क्यास्व चुक्क्यास्म । (ii) चुक्कयिषीष्ट चुक्कयिषीयास्ताम् चुक्कयिषीरन् । चुक्कयिषीष्ठाः चुक्कयिषीयास्थाम् चुक्कयिषीध्वम् । चुक्कयिषीय चुक्कयिषीवहि चुक्कयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुचुक्कत् अचुचुक्कताम् अचुचुक्कन् । अचुचुक्कः अचुचुक्कतम् अचुचुक्कत । अचुचुक्कम् अचुचुक्काव अचुचुक्काम । (ii) अचुचुक्कत अचुचुक्केताम् अचुचुक्कन्त । अचुचुक्कथाः अचुचुक्केथाम् अचुचुक्कध्वम् । अचुचुक्के अचुचुक्कावहि अचुचुक्कामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचुक्कयिष्यत् अचुक्कयिष्यताम् अचुक्कयिष्यन् । अचुक्कयिष्यः अचुक्कयिष्यतम् अचुक्कयिष्यत । अचुक्कयिष्यम् अचुक्कयिष्याव अचुक्कयिष्याम । (ii) अचुक्कयिष्यत अचुक्कयिष्येताम् अचुक्कयिष्यन्त । अचुक्कयिष्यथाः अचुक्कयिष्येथाम् अचुक्कयिष्यध्वम् । अचुक्कयिष्ये अचुक्कयिष्यावहि अचुक्कयिष्यामहि ।

णिचि – चुक्कयति-ते, **सनि** – चुचुक्कयिषति-ते, **यकि** – चुक्क्यते ।

१५९७. क्षल – शौचकर्मणि । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) क्षालयति क्षालयतः क्षालयन्ति । क्षालयसि क्षालयथः क्षालयथ । क्षालयामि क्षालयावः क्षालयामः । (ii) क्षालयते क्षालयेते क्षालयन्ते । क्षालयसे क्षालयेथे क्षालयध्वे । क्षालये क्षालयावहे क्षालयामहे । **२. लिट्** – (i) क्षालयाञ्चकार क्षालयाञ्चक्रतुः क्षालयाञ्चक्रुः । क्षालयाञ्चकर्थ क्षालयाञ्चक्रथुः क्षालयाञ्चक्र । क्षालयाञ्चकार, क्षालयाञ्चकर क्षालयाञ्चकृव क्षालयाञ्चकृम । (ii) क्षालयाञ्चक्रे क्षालयाञ्चक्राते क्षालयाञ्चक्रिरे । क्षालयाञ्चकृषे क्षालयाञ्चक्राथे क्षालयाञ्चकृढ्वे । क्षालयाञ्चक्रे क्षालयाञ्चकृवहे क्षालयाञ्चकृमहे । (iii) क्षालयाम्बभूव क्षालयाम्बभूवतुः क्षालयाम्बभूवुः । क्षालयाम्बभूविथ क्षालयाम्बभूवथुः क्षालयाम्बभूव । क्षालयाम्बभूव क्षालयाम्बभूविव क्षालयाम्बभूविम । (iv) क्षालयामास क्षालयामासतुः क्षालयामासुः । क्षालयामासिथ क्षालयामासथुः क्षालयामास । क्षालयामास क्षालयामासिव क्षालयामासिम । **३. लुट्** – (i) क्षालयिता क्षालयितारौ क्षालयितारः । क्षालयितासि क्षालयितास्थः क्षालयितास्थ । क्षालयितास्मि क्षालयितास्वः क्षालयितास्मः । (ii) क्षालयिता क्षालयितारौ क्षालयितारः । क्षालयितासे क्षालयितासाथे क्षालयिताध्वे । क्षालयिताहे क्षालयितास्वहे क्षालयितास्महे । **४. लृट्** – (i) क्षालयिष्यति क्षालयिष्यतः क्षालयिष्यन्ति । क्षालयिष्यसि क्षालयिष्यथः क्षालयिष्यथ । क्षालयिष्यामि क्षालयिष्यावः क्षालयिष्यामः । (ii) क्षालयिष्यते क्षालयिष्येते क्षालयिष्यन्ते । क्षालयिष्यसे क्षालयिष्येथे क्षालयिष्यध्वे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्षालयिष्ये क्षालयिष्यावहे क्षालयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) क्षालयतु, क्षालयतात् क्षालयताम् क्षालयन्तु । क्षालय, क्षालयतात् क्षालयतम् क्षालयत । क्षालयानि क्षालयाव क्षालयाम । (ii) क्षालयताम् क्षालयेताम् क्षालयन्ताम् । क्षालयस्व क्षालयेथाम् क्षालयध्वम् । क्षालयै क्षालयावहै क्षालयामहै । **६. लङ्** – (i) अक्षालयत् अक्षालयताम् अक्षालयन् । अक्षालयः अक्षालयतम् अक्षालयत । अक्षालयम् अक्षालयाव अक्षालयाम । (ii) अक्षालयत अक्षालयेताम् अक्षालयन्त । अक्षालयथाः अक्षालयेथाम् अक्षालयध्वम् । अक्षालये अक्षालयावहि अक्षालयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) क्षालयेत् क्षालयेताम् क्षालयेयुः । क्षालयेः क्षालयेतम् क्षालयेत । क्षालयेयम् क्षालयेव क्षालयेम । (ii) क्षालयेत क्षालयेयाताम् क्षालयेरन् । क्षालयेथाः क्षालयेयाथाम् क्षालयेध्वम् । क्षालयेय क्षालयेवहि क्षालयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) क्षाल्यात् क्षाल्यास्ताम् क्षाल्यासुः । क्षाल्याः क्षाल्यास्तम् क्षाल्यास्त । क्षाल्यासम् क्षाल्यास्व क्षाल्यास्म । (ii) क्षालयिषीष्ट क्षालयिषीयास्ताम् क्षालयिषीरन् । क्षालयिषीष्ठाः क्षालयिषीयास्थाम् क्षालयिषीध्वम् । क्षालयिषीय क्षालयिषीवहि क्षालयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचिक्षलत् अचिक्षलताम् अचिक्षलन् । अचिक्षलः अचिक्षलतम् अचिक्षलत । अचिक्षलम् अचिक्षलाव अचिक्षलाम । (ii) अचिक्षलत अचिक्षलेताम् अचिक्षलन्त । अचिक्षलथाः अचिक्षलेथाम् अचिक्षलध्वम् । अचिक्षले अचिक्षलावहि अचिक्षलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अक्षालयिष्यत् अक्षालयिष्यताम् अक्षालयिष्यन् । अक्षालयिष्यः अक्षालयिष्यतम् अक्षालयिष्यत । अक्षालयिष्यम् अक्षालयिष्याव अक्षालयिष्याम । (ii) अक्षालयिष्यत अक्षालयिष्येताम् अक्षालयिष्यन्त । अक्षालयिष्यथाः अक्षालयिष्येथाम् अक्षालयिष्यध्वम् । अक्षालयिष्ये अक्षालयिष्यावहि अक्षालयिष्यामहि । **णिचि** – क्षालयति-ते, **सनि** – चिक्षालयिषति-ते, **यकि** – क्षाल्यते ।

१५९८. तल – प्रतिष्ठायाम् । सकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् – (i) तालयति तालयतः तालयन्ति । तालयसि तालयथः तालयथ । तालयामि तालयावः तालयामः । (ii) तालयते तालयेते तालयन्ते । तालयसे तालयेथे तालयध्वे । तालये तालयावहे तालयामहे । **२. लिट्** – (i) तालयाञ्चकार तालयाञ्चक्रतुः तालयाञ्चक्रुः । तालयाञ्चकर्थ तालयाञ्चक्रथुः तालयाञ्चक्र । तालयाञ्चकार, तालयाञ्चकर तालयाञ्चकृव तालयाञ्चकृम । (ii) तालयाञ्चक्रे तालयाञ्चक्राते तालयाञ्चक्रिरे । तालयाञ्चकृषे तालयाञ्चक्राथे तालयाञ्चकृढ्वे । तालयाञ्चक्रे तालयाञ्चकृवहे तालयाञ्चकृमहे । (iii) तालयाम्बभूव तालयाम्बभूवतुः तालयाम्बभूवुः । तालयाम्बभूविथ तालयाम्बभूवथुः तालयाम्बभूव । तालयाम्बभूव तालयाम्बभूविव तालयाम्बभूविम । (iv) तालयामास तालयामासतुः तालयामासुः । तालयामासिथ तालयामासथुः तालयामास । तालयामास तालयामासिव तालयामासिम । **३. लुट्** – (i) तालयिता तालयितारौ तालयितारः । तालयितासि तालयितास्थः तालयितास्थ । तालयितास्मि तालयितास्वः तालयितास्मः । (ii) तालयिता तालयितारौ तालयितारः । तालयितासे तालयितासाथे तालयिताध्वे । तालयिताहे तालयितास्वहे तालयितास्महे । **४. लृट्** – (i) तालयिष्यति तालयिष्यतः तालयिष्यन्ति । तालयिष्यसि तालयिष्यथः तालयिष्यथ । तालयिष्यामि तालयिष्यावः तालयिष्यामः । (ii) तालयिष्यते तालयिष्येते तालयिष्यन्ते । तालयिष्यसे तालयिष्येथे तालयिष्यध्वे । तालयिष्ये तालयिष्यावहे तालयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) तालयतु, तालयतात् तालयताम् तालयन्तु । तालय, तालयतात् तालयतम् तालयत । तालयानि तालयाव तालयाम । (ii) तालयताम् तालयेताम् तालयन्ताम् । तालयस्व तालयेथाम् तालयध्वम् । तालयै तालयावहै तालयामहै । **६. लङ्** – (i) अतालयत् अतालयताम् अतालयन् । अतालयः अतालयतम् अतालयत । अतालयम् अतालयाव अतालयाम । (ii) अतालयत अतालयेताम् अतालयन्त । अतालयथाः अतालयेथाम् अतालयध्वम् । अतालये अतालयावहि अतालयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तालयेत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तालयेताम् तालयेयुः । तालयेः तालयेतम् तालयेत । तालयेयम् तालयेव तालयेम । (ii) तालयेत तालयेयाताम् तालयेरन् । तालयेथाः तालयेयाथाम् तालयेध्वम् । तालयेय तालयेवहि तालयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ताल्यात् ताल्यास्ताम् ताल्यासुः । ताल्याः ताल्यास्तम् ताल्यास्त । ताल्यासम् ताल्यास्व ताल्यास्म । (ii) तालयिषीष्ट तालयिषीयास्ताम् तालयिषीरन् । तालयिषीष्ठाः तालयिषीयास्थाम् तालयिषीध्वम् । तालयिषीय तालयिषीवहि तालयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतीतलत् अतीतलताम् अतीतलन् । अतीतलः अतीतलतम् अतीतलत । अतीतलम् अतीतलाव अतीतलाम । (ii) अतीतलत अतीतलेताम् अतीतलन्त । अतीतलथाः अतीतलेथाम् अतीतलध्वम् । अतीतले अतीतलावहि अतीतलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अतालयिष्यत् अतालयिष्यताम् अतालयिष्यन् । अतालयिष्यः अतालयिष्यतम् अतालयिष्यत । अतालयिष्यम् अतालयिष्याव अतालयिष्याम । (ii) अतालयिष्यत अतालयिष्येताम् अतालयिष्यन्त । अतालयिष्यथाः अतालयिष्येथाम् अतालयिष्यध्वम् । अतालयिष्ये अतालयिष्यावहि अतालयिष्यामहि । **णिचि** – तालयति-ते, **सनि** – तितालयिषति-ते, **यकि** – ताल्यते ।

१५९९. तुल – उन्माने । सकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् – (i) तोलयति[1] तोलयतः तोलयन्ति । तोलयसि तोलयथः तोलयथ । तोलयामि तोलयावः तोलयामः । (ii) तोलयते तोलयेते तोलयन्ते । तोलयसे तोलयेथे तोलयध्वे । तोलये तोलयावहे तोलयामहे । **२. लिट्** – (i) तोलयाञ्चकार तोलयाञ्चक्रतुः तोलयाञ्चक्रुः । तोलयाञ्चकर्थ तोलयाञ्चक्रथुः तोलयाञ्चक्र । तोलयाञ्चकार, तोलयाञ्चकर तोलयाञ्चकृव तोलयाञ्चकृम । (ii) तोलयाञ्चक्रे तोलयाञ्चक्राते तोलयाञ्चक्रिरे । तोलयाञ्चकृषे तोलयाञ्चक्राथे तोलयाञ्चकृढ्वे । तोलयाञ्चक्रे तोलयाञ्चकृवहे तोलयाञ्चकृमहे । (iii) तोलयाम्बभूव तोलयाम्बभूवतुः तोलयाम्बभूवुः । तोलयाम्बभूविथ तोलयाम्बभूवथुः तोलयाम्बभूव । तोलयाम्बभूव तोलयाम्बभूविव तोलयाम्बभूविम । (iv) तोलयामास तोलयामासतुः तोलयामासुः । तोलयामासिथ तोलयामासथुः तोलयामास । तोलयामास तोलयामासिव तोलयामासिम । **३. लुट्** – (i) तोलयिता तोलयितारौ तोलयितारः । तोलयितासि तोलयितास्थः तोलयितास्थ । तोलयितास्मि तोलयितास्वः तोलयितास्मः । (ii) तोलयिता तोलयितारौ तोलयितारः । तोलयितासे तोलयितासाथे तोलयिताध्वे । तोलयिताहे तोलयितास्वहे तोलयितास्महे । **४. लृट्** – (i) तोलयिष्यति तोलयिष्यतः तोलयिष्यन्ति । तोलयिष्यसि तोलयिष्यथः तोलयिष्यथ । तोलयिष्यामि तोलयिष्यावः तोलयिष्यामः । (ii) तोलयिष्यते तोलयिष्येते तोलयिष्यन्ते । तोलयिष्यसे तोलयिष्येथे तोलयिष्यध्वे । तोलयिष्ये तोलयिष्यावहे तोलयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) तोलयतु, तोलयतात् तोलयताम् तोलयन्तु । तोलय, तोलयतात् तोलयतम् तोलयत । तोलयानि तोलयाव तोलयाम । (ii) तोलयताम् तोलयेताम् तोलयन्ताम् । तोलयस्व तोलयेथाम् तोलयध्वम् । तोलयै तोलयावहै तोलयामहै । **६. लङ्** – (i) अतोलयत् अतोलयताम् अतोलयन् । अतोलयः अतोलयतम् अतोलयत । अतोलयम् अतोलयाव अतोलयाम । (ii) अतोलयत अतोलयेताम् अतोलयन्त । अतोलयथाः अतोलयेथाम् अतोलयध्वम् । अतोलये अतोलयावहि अतोलयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तोलयेत् तोलयेताम् तोलयेयुः । तोलयेः तोलयेतम् तोलयेत । तोलयेयम् तोलयेव तोलयेम । (ii) तोलयेत तोलयेयाताम् तोलयेरन् । तोलयेथाः तोलयेयाथाम् तोलयेध्वम् । तोलयेय तोलयेवहि तोलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तोल्यात् तोल्यास्ताम् तोल्यासुः । तोल्याः तोल्यास्तम् तोल्यास्त । तोल्यासम् तोल्यास्व तोल्यास्म । (ii) तोलयिषीष्ट तोलयिषीयास्ताम् तोलयिषीरन् । तोलयिषीष्ठाः तोलयिषीयास्थाम् तोलयिषीध्वम् । तोलयिषीय तोलयिषीवहि तोलयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतूतुलत् अतूतुलताम् अतूतुलन् । अतूतुलः अतूतुलतम् अतूतुलत । अतूतुलम् अतूतुलाव अतूतुलाम । (ii) अतूतुलत अतूतुलेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अतूतुलन्त । अतूतुलथाः अतूतुलेथाम् अतूतुलध्वम् । अतूतुले अतूतुलावहि अतूतुलामहि । **१०. लृङ्** - (i) अतोलयिष्यत् अतोलयिष्यताम् अतोलयिष्यन् । अतोलयिष्यः अतोलयिष्यतम् अतोलयिष्यत । अतोलयिष्यम् अतोलयिष्याव अतोलयिष्याम । (ii) अतोलयिष्यत अतोलयिष्येताम् अतोलयिष्यन्त । अतोलयिष्यथाः अतोलयिष्येथाम् अतोलयिष्यध्वम् । अतोलयिष्ये अतोलयिष्यावहि अतोलयिष्यामहि । **णिचि** - तोलयति-ते, **सनि** - तुतोलयिषति-ते, **यकि** - तोल्यते ।

१. 'तुलयति' इति लोके यत् रूपं श्रूयते तत् तु तुलाशब्दात् 'तत्करोति तदाचष्टे' इति णिचि सिध्यति । 'तुला' इति तु '...अतुलोपमाभ्याम्...' (२.३.७२) इति निपातनात् सिद्धम् ।

१६००. दुल - उत्क्षेपे । सकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् - (i) दोलयति दोलयतः दोलयन्ति । दोलयसि दोलयथः दोलयथ । दोलयामि दोलयावः दोलयामः । (ii) दोलयते दोलयेते दोलयन्ते । दोलयसे दोलयेथे दोलयध्वे । दोलये दोलयावहे दोलयामहे । **२. लिट्** - (i) दोलयाञ्चकार दोलयाञ्चक्रतुः दोलयाञ्चक्रुः । दोलयाञ्चकर्थ दोलयाञ्चक्रथुः दोलयाञ्चक्र । दोलयाञ्चकार, दोलयाञ्चकर दोलयाञ्चकृव दोलयाञ्चकृम । (ii) दोलयाञ्चक्रे दोलयाञ्चक्राते दोलयाञ्चक्रिरे । दोलयाञ्चकृषे दोलयाञ्चक्राथे दोलयाञ्चकृढ्वे । दोलयाञ्चक्रे दोलयाञ्चकृवहे दोलयाञ्चकृमहे । (iii) दोलयाम्बभूव दोलयाम्बभूवतुः दोलयाम्बभूवुः । दोलयाम्बभूविथ दोलयाम्बभूवथुः दोलयाम्बभूव । दोलयाम्बभूव दोलयाम्बभूविव दोलयाम्बभूविम । (iv) दोलयामास दोलयामासतुः दोलयामासुः । दोलयामासिथ दोलयामासथुः दोलयामास । दोलयामास दोलयामासिव दोलयामासिम । **३. लुट्** - (i) दोलयिता दोलयितारौ दोलयितारः । दोलयितासि दोलयितास्थः दोलयितास्थ । दोलयितास्मि दोलयितास्वः दोलयितास्मः । (ii) दोलयिता दोलयितारौ दोलयितारः । दोलयितासे दोलयितासाथे दोलयिताध्वे । दोलयिताहे दोलयितास्वहे दोलयितास्महे । **४. लृट्** - (i) दोलयिष्यति दोलयिष्यतः दोलयिष्यन्ति । दोलयिष्यसि दोलयिष्यथः दोलयिष्यथ । दोलयिष्यामि दोलयिष्यावः दोलयिष्यामः । (ii) दोलयिष्यते दोलयिष्येते दोलयिष्यन्ते । दोलयिष्यसे दोलयिष्येथे दोलयिष्यध्वे । दोलयिष्ये दोलयिष्यावहे दोलयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) दोलयतु, दोलयतात् दोलयताम् दोलयन्तु । दोलय, दोलयतात् दोलयतम् दोलयत । दोलयानि दोलयाव दोलयाम । (ii) दोलयताम् दोलयेताम् दोलयन्ताम् । दोलयस्व दोलयेथाम् दोलयध्वम् । दोलयै दोलयावहै दोलयामहै । **६. लङ्** - (i) अदोलयत् अदोलयताम् अदोलयन् । अदोलयः अदोलयतम् अदोलयत । अदोलयम् अदोलयाव अदोलयाम । (ii) अदोलयत अदोलयेताम् अदोलयन्त । अदोलयथाः अदोलयेथाम् अदोलयध्वम् । अदोलये अदोलयावहि अदोलयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) दोलयेत् दोलयेताम् दोलयेयुः । दोलयेः दोलयेतम् दोलयेत । दोलयेयम् दोलयेव दोलयेम । (ii) दोलयेत दोलयेयाताम् दोलयेरन् । दोलयेथाः दोलयेयाथाम् दोलयेध्वम् । दोलयेय दोलयेवहि दोलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) दोल्यात् दोल्यास्ताम् दोल्यासुः । दोल्याः दोल्यास्तम् दोल्यास्त । दोल्यासम् दोल्यास्व दोल्यास्म । (ii) दोलयिषीष्ट दोलयिषीयास्ताम् दोलयिषीरन् । दोलयिषीष्ठाः दोलयिषीयास्थाम् दोलयिषीध्वम् । दोलयिषीय दोलयिषीवहि दोलयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अदूदुलत् अदूदुलताम् अदूदुलन् । अदूदुलः अदूदुलतम् अदूदुलत । अदूदुलम् अदूदुलाव अदूदुलाम । (ii) अदूदुलत अदूदुलेताम् अदूदुलन्त । अदूदुलथाः अदूदुलेथाम् अदूदुलध्वम् । अदूदुले अदूदुलावहि अदूदुलामहि । **१०. लृङ्** - (i) अदोलयिष्यत् अदोलयिष्यताम् अदोलयिष्यन् । अदोलयिष्यः अदोलयिष्यतम् अदोलयिष्यत । अदोलयिष्यम् अदोलयिष्याव अदोलयिष्याम । (ii) अदोलयिष्यत अदोलयिष्येताम् अदोलयिष्यन्त । अदोलयिष्यथाः अदोलयिष्येथाम् अदोलयिष्यध्वम् । अदोलयिष्ये अदोलयिष्यावहि अदोलयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – दोलयति-ते, **सनि** – दुदोलयिषति-ते, **यकि** – दोल्यते ।

१६०१. पुल – महत्त्वे । अकर्म, सेट्, उभय । 'महत्त्वे पोलति पुलेर्णौ तु तत्रैव पोलयेत्' (श्लो. १५६) इति देवः ।

१. लट् – (i) पोलयति पोलयतः पोलयन्ति । पोलयसि पोलयथः पोलयथ । पोलयामि पोलयावः पोलयामः । (ii) पोलयते पोलयेते पोलयन्ते । पोलयसे पोलयेथे पोलयध्वे । पोलये पोलयावहे पोलयामहे ।

२. लिट् – (i) पोलयाञ्चकार पोलयाञ्चक्रतुः पोलयाञ्चक्रुः । पोलयाञ्चकर्थ पोलयाञ्चक्रथुः पोलयाञ्चक्र । पोलयाञ्चकार, पोलयाञ्चकर पोलयाञ्चकृव पोलयाञ्चकृम । (ii) पोलयाञ्चक्रे पोलयाञ्चक्राते पोलयाञ्चक्रिरे । पोलयाञ्चकृषे पोलयाञ्चक्राथे पोलयाञ्चकृढ्वे । पोलयाञ्चक्रे पोलयाञ्चकृवहे पोलयाञ्चकृमहे । (iii) पोलयाम्बभूव पोलयाम्बभूवतुः पोलयाम्बभूवुः । पोलयाम्बभूविथ पोलयाम्बभूवथुः पोलयाम्बभूव । पोलयाम्बभूव पोलयाम्बभूविव पोलयाम्बभूविम । (iv) पोलयामास पोलयामासतुः पोलयामासुः । पोलयामासिथ पोलयामासथुः पोलयामास । पोलयामास पोलयामासिव पोलयामासिम । **३. लुट्** – (i) पोलयिता पोलयितारौ पोलयितारः । पोलयितासि पोलयितास्थः पोलयितास्थ । पोलयितास्मि पोलयितास्वः पोलयितास्मः । (ii) पोलयिता पोलयितारौ पोलयितारः । पोलयितासे पोलयितासाथे पोलयिताध्वे । पोलयिताहे पोलयितास्वहे पोलयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पोलयिष्यति पोलयिष्यतः पोलयिष्यन्ति । पोलयिष्यसि पोलयिष्यथः पोलयिष्यथ । पोलयिष्यामि पोलयिष्यावः पोलयिष्यामः । (ii) पोलयिष्यते पोलयिष्येते पोलयिष्यन्ते । पोलयिष्यसे पोलयिष्येथे पोलयिष्यध्वे । पोलयिष्ये पोलयिष्यावहे पोलयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पोलयतु, पोलयतात् पोलयताम् पोलयन्तु । पोलय, पोलयतात् पोलयतम् पोलयत । पोलयानि पोलयाव पोलयाम । (ii) पोलयताम् पोलयेताम् पोलयन्ताम् । पोलयस्व पोलयेथाम् पोलयध्वम् । पोलयै पोलयावहै पोलयामहै । **६. लङ्** – (i) अपोलयत् अपोलयताम् अपोलयन् । अपोलयः अपोलयतम् अपोलयत । अपोलयम् अपोलयाव अपोलयाम । (ii) अपोलयत अपोलयेताम् अपोलयन्त । अपोलयथाः अपोलयेथाम् अपोलयध्वम् । अपोलये अपोलयावहि अपोलयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पोलयेत् पोलयेताम् पोलयेयुः । पोलयेः पोलयेतम् पोलयेत । पोलयेयम् पोलयेव पोलयेम । (ii) पोलयेत पोलयेयाताम् पोलयेरन् । पोलयेथाः पोलयेयाथाम् पोलयेध्वम् । पोलयेय पोलयेवहि पोलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पोल्यात् पोल्यास्ताम् पोल्यासुः । पोल्याः पोल्यास्तम् पोल्यास्त । पोल्यासम् पोल्यास्व पोल्यास्म । (ii) पोलयिषीष्ट पोलयिषीयास्ताम् पोलयिषीरन् । पोलयिषीष्ठाः पोलयिषीयास्थाम् पोलयिषीध्वम् । पोलयिषीय पोलयिषीवहि पोलयिषीमहि ।**९. लुङ्** – (i) अपूपुलत् अपूपुलताम् अपूपुलन् । अपूपुलः अपूपुलतम् अपूपुलत । अपूपुलम् अपूपुलाव अपूपुलाम । (ii) अपूपुलत अपूपुलेताम् अपूपुलन्त । अपूपुलथाः अपूपुलेथाम् अपूपुलध्वम् । अपूपुले अपूपुलावहि अपूपुलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपोलयिष्यत् अपोलयिष्यताम् अपोलयिष्यन् । अपोलयिष्यः अपोलयिष्यतम् अपोलयिष्यत । अपोलयिष्यम् अपोलयिष्याव अपोलयिष्याम । (ii) अपोलयिष्यत अपोलयिष्येताम् अपोलयिष्यन्त । अपोलयिष्यथाः अपोलयिष्येथाम् अपोलयिष्यध्वम् । अपोलयिष्ये अपोलयिष्यावहि अपोलयिष्यामहि ।

णिचि – पोलयति-ते, **सनि** – पुपोलयिषति-ते, **यकि** – पोल्यते ।

१६०२. चुल – समुच्छ्राये । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) चोलयति चोलयतः चोलयन्ति । चोलयसि चोलयथः चोलयथ । चोलयामि चोलयावः चोलयामः । (ii) चोलयते चोलयेते चोलयन्ते । चोलयसे चोलयेथे चोलयध्वे । चोलये चोलयावहे चोलयामहे । **२. लिट्** – (i) चोलयाञ्चकार चोलयाञ्चक्रतुः चोलयाञ्चक्रुः । चोलयाञ्चकर्थ चोलयाञ्चक्रथुः चोलयाञ्चक्र । चोलयाञ्चकार, चोलयाञ्चकर चोलयाञ्चकृव चोलयाञ्चकृम । (ii) चोलयाञ्चक्रे चोलयाञ्चक्राते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चोलयाञ्चक्रिरे । चोलयाञ्चकृषे चोलयाञ्चक्राथे चोलयाञ्चकृढ्वे । चोलयाञ्चक्रे चोलयाञ्चकृवहे चोलयाञ्चकृमहे । (iii) चोलयाम्बभूव चोलयाम्बभूवतुः चोलयाम्बभूवुः । चोलयाम्बभूविथ चोलयाम्बभूवथुः चोलयाम्बभूव । चोलयाम्बभूव चोलयाम्बभूविव चोलयाम्बभूविम । (iv) चोलयामास चोलयामासतुः चोलयामासुः । चोलयामासिथ चोलयामासथुः चोलयामास । चोलयामास चोलयामासिव चोलयामासिम । **३. लुट्** – (i) चोलयिता चोलयितारौ चोलयितारः । चोलयितासि चोलयितास्थः चोलयितास्थ । चोलयितास्मि चोलयितास्वः चोलयितास्मः । (ii) चोलयिता चोलयितारौ चोलयितारः । चोलयितासे चोलयितासाथे चोलयिताध्वे । चोलयिताहे चोलयितास्वहे चोलयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चोलयिष्यति चोलयिष्यतः चोलयिष्यन्ति । चोलयिष्यसि चोलयिष्यथः चोलयिष्यथ । चोलयिष्यामि चोलयिष्यावः चोलयिष्यामः । (ii) चोलयिष्यते चोलयिष्येते चोलयिष्यन्ते । चोलयिष्यसे चोलयिष्येथे चोलयिष्यध्वे । चोलयिष्ये चोलयिष्यावहे चोलयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चोलयतु, चोलयतात् चोलयताम् चोलयन्तु । चोलय, चोलयतात् चोलयतम् चोलयत । चोलयानि चोलयाव चोलयाम । (ii) चोलयताम् चोलयेताम् चोलयन्ताम् । चोलयस्व चोलयेथाम् चोलयध्वम् । चोलयै चोलयावहै चोलयामहै । **६. लङ्** – (i) अचोलयत् अचोलयताम् अचोलयन् । अचोलयः अचोलयतम् अचोलयत । अचोलयम् अचोलयाव अचोलयाम । (ii) अचोलयत अचोलयेताम् अचोलयन्त । अचोलयथाः अचोलयेथाम् अचोलयध्वम् । अचोलये अचोलयावहि अचोलयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चोलयेत् चोलयेताम् चोलयेयुः । चोलयेः चोलयेतम् चोलयेत । चोलयेयम् चोलयेव चोलयेम । (ii) चोलयेत चोलयेयाताम् चोलयेरन् । चोलयेथाः चोलयेयाथाम् चोलयेध्वम् । चोलयेय चोलयेवहि चोलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चोल्यात् चोल्यास्ताम् चोल्यासुः । चोल्याः चोल्यास्तम् चोल्यास्त । चोल्यासम् चोल्यास्व चोल्यास्म । (ii) चोलयिषीष्ट चोलयिषीयास्ताम् चोलयिषीरन् । चोलयिषीष्ठाः चोलयिषीयास्थाम् चोलयिषीध्वम् । चोलयिषीय चोलयिषीवहि चोलयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचूचुलत् अचूचुलताम् अचूचुलन् । अचूचुलः अचूचुलतम् अचूचुलत । अचूचुलम् अचूचुलाव अचूचुलाम । (ii) अचूचुलत अचूचुलेताम् अचूचुलन्त । अचूचुलथाः अचूचुलेथाम् अचूचुलध्वम् । अचूचुले अचूचुलावहि अचूचुलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचोलयिष्यत् अचोलयिष्यताम् अचोलयिष्यन् । अचोलयिष्यः अचोलयिष्यतम् अचोलयिष्यत । अचोलयिष्यम् अचोलयिष्याव अचोलयिष्याम । (ii) अचोलयिष्यत अचोलयिष्येताम् अचोलयिष्यन्त । अचोलयिष्यथाः अचोलयिष्येथाम् अचोलयिष्यध्वम् । अचोलयिष्ये अचोलयिष्यावहि अचोलयिष्यामहि ।

णिचि – चोलयति-न्ते, **सनि** – चुचोलयिषति-न्ते, **यङि** – चोल्यते ।

१६०३. मूल – रोहणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'मूलेः प्रतिष्ठितौ मूलेद् रोहणे मूलयेदिति' (श्लो. १५७) इति देवः ।

१. लट् – (i) मूलयति मूलयतः मूलयन्ति । मूलयसि मूलयथः मूलयथ । मूलयामि मूलयावः मूलयामः । (ii) मूलयते मूलयेते मूलयन्ते । मूलयसे मूलयेथे मूलयध्वे । मूलये मूलयावहे मूलयामहे । **२. लिट्** – (i) मूलयाञ्चकार मूलयाञ्चक्रतुः मूलयाञ्चक्रुः । मूलयाञ्चकर्थ मूलयाञ्चक्रथुः मूलयाञ्चक्र । मूलयाञ्चकार, मूलयाञ्चकर मूलयाञ्चकृव मूलयाञ्चकृम । (ii) मूलयाञ्चक्रे मूलयाञ्चक्राते मूलयाञ्चक्रिरे । मूलयाञ्चकृषे मूलयाञ्चक्राथे मूलयाञ्चकृढ्वे । मूलयाञ्चक्रे मूलयाञ्चकृवहे मूलयाञ्चकृमहे । (iii) मूलयाम्बभूव मूलयाम्बभूवतुः मूलयाम्बभूवुः । मूलयाम्बभूविथ मूलयाम्बभूवथुः मूलयाम्बभूव । मूलयाम्बभूव मूलयाम्बभूविव मूलयाम्बभूविम । (iv) मूलयामास मूलयामासतुः मूलयामासुः । मूलयामासिथ मूलयामासथुः मूलयामास । मूलयामास मूलयामासिव मूलयामासिम । **३. लुट्** – (i) मूलयिता मूलयितारौ मूलयितारः । मूलयितासि मूलयितास्थः मूलयितास्थ । मूलयितास्मि मूलयितास्वः मूलयितास्मः । (ii) मूलयिता मूलयितारौ मूलयितारः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मूलयितासे मूलयितासाथे मूलयिताध्वे । मूलयिताहे मूलयितास्वहे मूलयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मूलयिष्यति मूलयिष्यतः मूलयिष्यन्ति । मूलयिष्यसि मूलयिष्यथः मूलयिष्यथ । मूलयिष्यामि मूलयिष्यावः मूलयिष्यामः । (ii) मूलयिष्यते मूलयिष्येते मूलयिष्यन्ते । मूलयिष्यसे मूलयिष्येथे मूलयिष्यध्वे । मूलयिष्ये मूलयिष्यावहे मूलयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मूलयतु, मूलयतात् मूलयताम् मूलयन्तु । मूलय, मूलयतात् मूलयतम् मूलयत । मूलयानि मूलयाव मूलयाम । (ii) मूलयताम् मूलयेताम् मूलयन्ताम् । मूलयस्व मूलयेथाम् मूलयध्वम् । मूलयै मूलयावहै मूलयामहै । **६. लङ्** – (i) अमूलयत् अमूलयताम् अमूलयन् । अमूलयः अमूलयतम् अमूलयत । अमूलयम् अमूलयाव अमूलयाम । (ii) अमूलयत अमूलयेताम् अमूलयन्त । अमूलयथाः अमूलयेथाम् अमूलयध्वम् । अमूलये अमूलयावहि अमूलयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मूलयेत् मूलयेताम् मूलयेयुः । मूलयेः मूलयेतम् मूलयेत । मूलयेयम् मूलयेव मूलयेम । (ii) मूलयेत मूलयेयाताम् मूलयेरन् । मूलयेथाः मूलयेयाथाम् मूलयेध्वम् । मूलयेय मूलयेवहि मूलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मूल्यात् मूल्यास्ताम् मूल्यासुः । मूल्याः मूल्यास्तम् मूल्यास्त । मूल्यासम् मूल्यास्व मूल्यास्म । (ii) मूलयिषीष्ट मूलयिषीयास्ताम् मूलयिषीरन् । मूलयिषीष्ठाः मूलयिषीयास्थाम् मूलयिषीध्वम् । मूलयिषीय मूलयिषीवहि मूलयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमूमुलत् अमूमुलताम् अमूमुलन् । अमूमुलः अमूमुलतम् अमूमुलत । अमूमुलम् अमूमुलाव अमूमुलाम । (ii) अमूमुलत अमूमुलेताम् अमूमुलन्त । अमूमुलथाः अमूमुलेथाम् अमूमुलध्वम् । अमूमुले अमूमुलावहि अमूमुलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमूलयिष्यत् अमूलयिष्यताम् अमूलयिष्यन् । अमूलयिष्यः अमूलयिष्यतम् अमूलयिष्यत । अमूलयिष्यम् अमूलयिष्याव अमूलयिष्याम । (ii) अमूलयिष्यत अमूलयिष्येताम् अमूलयिष्यन्त । अमूलयिष्यथाः अमूलयिष्येथाम् अमूलयिष्यध्वम् । अमूलयिष्ये अमूल-यिष्यावहि अमूलयिष्यामहि ।

णिचि – मूलयति-ते, **सनि** – मुमूलयिषति-ते, **यकि** – मूल्यते ।

१६०४. **कल – क्षेपे** । सकर्म, सेट्, उभय । कालयति – द्रावयति इत्यर्थः । 'कालयति – प्रेरयति' इति तत्त्वबोधिनी । दन्तोपघातं कालयति 'हिंसार्थायाम्' (३.४.४८) इत्यत्र । 'कलेः कालयति क्षेपे, गति-सङ्ख्यानयोर्द्वयोः । कलयेत् शब्दसङ्ख्यानविषये कलने शपि' (श्लो. १५५) इति देवः ।

१. लट् – (i) कालयति कालयतः कालयन्ति । कालयसि कालयथः कालयथ । कालयामि कालयावः कालयामः । (ii) कालयते कालयेते कालयन्ते । कालयसे कालयेथे कालयध्वे । कालये कालयावहे कालयामहे । **२. लिट्** – (i) कालयाञ्चकार कालयाञ्चक्रतुः कालयाञ्चक्रुः । कालयाञ्चकर्थ कालयाञ्चक्रथुः कालयाञ्चक्र । कालयाञ्चकार, कालयाञ्चकर कालयाञ्चकृव कालयाञ्चकृम । (ii) कालयाञ्चक्रे कालयाञ्चक्राते कालयाञ्चक्रिरे । कालयाञ्चकृषे कालयाञ्चक्राथे कालयाञ्चकृढ्वे । कालयाञ्चक्रे कालयाञ्चकृवहे कालया-ञ्चकृमहे । (iii) कालयाम्बभूव कालयाम्बभूवतुः कालयाम्बभूवुः । कालयाम्बभूविथ कालयाम्बभूवथुः कालयाम्बभूव । कालयाम्बभूव कालयाम्बभूविव कालयाम्बभूविम । (iv) कालयामास कालयामासतुः कालयामासुः । कालयामासिथ कालयामासथुः कालयामास । कालयामास कालयामासिव कालयामासिम । **३. लुट्** – (i) कालयिता कालयितारौ कालयितारः । कालयितासि कालयितास्थः कालयितास्थ । कालयितास्मि कालयितास्वः कालयितास्मः । (ii) कालयिता कालयितारौ कालयितारः । कालयितासे कालयितासाथे कालयिताध्वे । कालयिताहे कालयितास्वहे कालयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कालयिष्यति कालयिष्यतः कालयिष्यन्ति । कालयिष्यसि कालयिष्यथः कालयिष्यथ । कालयिष्यामि कालयिष्यावः कालयिष्यामः । (ii) कालयिष्यते कालयिष्येते कालयिष्यन्ते । कालयिष्यसे कालयिष्येथे कालयिष्यध्वे । कालयिष्ये कालयिष्यावहे कालयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कालयतु, कालयतात् कालयताम् कालयन्तु ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कालय, कालयतात् कालयतम् कालयत । कालयानि कालयाव कालयाम । (ii) कालयताम् कालयेताम् कालयन्ताम् । कालयस्व कालयेथाम् कालयध्वम् । कालयै कालयावहै कालयामहै । **६. लङ्** - (i) अकालयत् अकालयताम् अकालयन् । अकालयः अकालयतम् अकालयत । अकालयम् अकालयाव अकालयाम । (ii) अकालयत अकालयेताम् अकालयन्त । अकालयथाः अकालयेथाम् अकालयध्वम् । अकालये अकालयावहि अकालयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) कालयेत् कालयेताम् कालयेयुः । कालयेः कालयेतम् कालयेत । कालयेयम् कालयेव कालयेम । (ii) कालयेत कालयेयाताम् कालयेरन् । कालयेथाः कालयेयाथाम् कालयेध्वम् । कालयेय कालयेवहि कालयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) काल्यात् काल्यास्ताम् काल्यासुः । काल्याः काल्यास्तम् काल्यास्त । काल्यासम् काल्यास्व काल्यास्म । (ii) कालयिषीष्ट कालयिषीयास्ताम् कालयिषीरन् । कालयिषीष्ठाः कालयिषीयास्थाम् कालयिषीध्वम् । कालयिषीय कालयिषीवहि कालयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचीकलत् अचीकलताम् अचीकलन् । अचीकलः अचीकलतम् अचीकलत । अचीकलम् अचीकलाव अचीकलाम । (ii) अचीकलत अचीकलेताम् अचीकलन्त । अचीकलथाः अचीकलेथाम् अचीकलध्वम् । अचीकले अचीकलावहि अचीकलामहि । **१०. लृङ्** - (i) अकालयिष्यत् अकालयिष्यताम् अकालयिष्यन् । अकालयिष्यः अकालयिष्यतम् अकालयिष्यत । अकालयिष्यम् अकालयिष्याव अकालयिष्याम । (ii) अकालयिष्यत अकालयिष्येताम् अकालयिष्यन्त । अकालयिष्यथाः अकालयिष्येथाम् अकालयिष्यध्वम् । अकालयिष्ये अकालयिष्यावहि अकालयिष्यामहि ।

णिचि - कालयति-ते, **सनि** - चिकालयिषति-ते, **यकि** - काल्यते ।

१६०५. विल - क्षेपे । सकर्म, सेट्, उभय । 'वेलेत्तु चलने वेलेः वरणे विलतीति शे' (श्लो. १५७) इति देवः ।

१. लट् - (i) वेलयति वेलयतः वेलयन्ति । वेलयसि वेलयथः वेलयथ । वेलयामि वेलयावः वेलयामः । (ii) वेलयते वेलयेते वेलयन्ते । वेलयसे वेलयेथे वेलयध्वे । वेलये वेलयावहे वेलयामहे । **२. लिट्** - (i) वेलयाञ्चकार वेलयाञ्चक्रतुः वेलयाञ्चक्रुः । वेलयाञ्चकर्थ वेलयाञ्चक्रथुः वेलयाञ्चक्र । वेलयाञ्चकार, वेलयाञ्चकर वेलयाञ्चकृव वेलयाञ्चकृम । (ii) वेलयाञ्चक्रे वेलयाञ्चक्राते वेलयाञ्चक्रिरे । वेलयाञ्चकृषे वेलयाञ्चक्राथे वेलयाञ्चकृढ्वे । वेलयाञ्चक्रे वेलयाञ्चकृवहे वेलयाञ्चकृमहे । (iii) वेलयाम्बभूव वेलयाम्बभूवतुः वेलयाम्बभूवुः । वेलयाम्बभूविथ वेलयाम्बभूवथुः वेलयाम्बभूव । वेलयाम्बभूव वेलयाम्बभूविव वेलयाम्बभूविम । (ii) वेलयामास वेलयामासतुः वेलयामासुः । वेलयामासिथ वेलयामासथुः वेलयामास । वेलयामास वेलयामासिव वेलयामासिम । **३. लुट्** - (i) वेलयिता वेलयितारौ वेलयितारः । वेलयितासि वेलयितास्थः वेलयितास्थ । वेलयितास्मि वेलयितास्वः वेलयितास्मः । (ii) वेलयिता वेलयितारौ वेलयितारः । वेलयितासे वेलयितासाथे वेलयिताध्वे । वेलयिंताहे वेलयितास्वहे वेलयितास्महे । **४. लृट्** - (i) वेलयिष्यति वेलयिष्यतः वेलयिष्यन्ति । वेलयिष्यसि वेलयिष्यथः वेलयिष्यथ । वेलयिष्यामि वेलयिष्यावः वेलयिष्यामः । (ii) वेलयिष्यते वेलयिष्येते वेलयिष्यन्ते । वेलयिष्यसे वेलयिष्येथे वेलयिष्यध्वे । वेलयिष्ये वेलयिष्यावहे वेलयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वेलयतु, वेलयतात् वेलयताम् वेलयन्तु । वेलय, वेलयतात् वेलयतम् वेलयत । वेलयानि वेलयाव वेलयाम । (ii) वेलयताम् वेलयेताम् वेलयन्ताम् । वेलयस्व वेलयेथाम् वेलयध्वम् । वेलयै वेलयावहै वेलयामहै । **६. लङ्** - (i) अवेलयत् अवेलयताम् अवेलयन् । अवेलयः अवेलयतम् अवेलयत । अवेलयम् अवेलयाव अवेलयाम । (ii) अवेलयत अवेलयेताम् अवेलयन्त । अवेलयथाः अवेलयेथाम् अवेलयध्वम् । अवेलये अवेलयावहि अवेलयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वेलयेत् वेलयेताम् वेलयेयुः । वेलयेः वेलयेतम् वेलयेत । वेलयेयम् वेलयेव वेलयेम । (ii) वेलयेत वेलयेयाताम् वेलयेरन् । वेलयेथाः वेलयेयाथाम् वेलयेध्वम् । वेलयेय वेलयेवहि वेलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** -

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(i) वेल्यात् वेल्यास्ताम् वेल्यासुः । वेल्याः वेल्यास्तम् वेल्यास्त । वेल्यासम् वेल्यास्व वेल्यास्म । (ii) वेलयिषीष्ट वेलयिषीयास्ताम् वेलयिषीरन् । वेलयिषीष्ठाः वेलयिषीयास्थाम् वेलयिषीध्वम् । वेलयिषीय वेलयिषीवहि वेलयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अवीविलत् अवीविलताम् अवीविलन् । अवीविलः अवीविलतम् अवीविलत । अवीविलम् अवीविलाव अवीविलाम । (ii) अवीविलत अवीविलेताम् अवीविलन्त । अवीविलथाः अवीविलेथाम् अवीविलध्वम् । अवीविले अवीविलावहि अवीविलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अवेलयिष्यत् अवेलयिष्यताम् अवेलयिष्यन् । अवेलयिष्यः अवेलयिष्यतम् अवेलयिष्यत । अवेलयिष्यम् अवेलयिष्याव अवेलयिष्याम । (ii) अवेलयिष्यत अवेलयिष्येताम् अवेलयिष्यन्त । अवेलयिष्यथाः अवेलयिष्येथाम् अवेलयिष्यध्वम् । अवेलयिष्ये अवेलयिष्यावहि अवेलयिष्यामहि ।

णिचि – वेलयति-ते, **सनि** – विवेलयिषति-ते, **यकि** – वेल्यते ।

१६०६. बिल – भेदने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) बेलयति बेलयतः बेलयन्ति । बेलयसि बेलयथः बेलयथ । बेलयामि बेलयावः बेलयामः । (ii) बेलयते बेलयेते बेलयन्ते । बेलयसे बेलयेथे बेलयध्वे । बेलये बेलयावहे बेलयामहे ।

२. लिट् – (i) बेलयाञ्चकार बेलयाञ्चक्रतुः बेलयाञ्चक्रुः । बेलयाञ्चकर्थ बेलयाञ्चक्रथुः बेलयाञ्चक्र । बेलयाञ्चकार, बेलयाञ्चकर बेलयाञ्चकृव बेलयाञ्चकृम । (ii) बेलयाञ्चक्रे बेलयाञ्चक्राते बेलयाञ्चक्रिरे । बेलयाञ्चकृषे बेलयाञ्चक्राथे बेलयाञ्चकृढ्वे । बेलयाञ्चक्रे बेलयाञ्चकृवहे बेलयाञ्चकृमहे । (iii) बेलयाम्बभूव बेलयाम्बभूवतुः बेलयाम्बभूवुः । बेलयाम्बभूविथ बेलयाम्बभूवथुः बेलयाम्बभूव । बेलयाम्बभूव बेलया-म्बभूविव बेलयाम्बभूविम । (iv) बेलयामास बेलयामासतुः बेलयामासुः । बेलयामासिथ बेलयामासथुः बेलयामास । बेलयामास बेलयामासिव बेलयामासिम । **३. लुट्** – (i) बेलयिता बेलयितारौ बेलयितारः । बेलयितासि बेलयितास्थः बेलयितास्थ । बेलयितास्मि बेलयितास्वः बेलयितास्मः । (ii) बेलयिता बेलयितारौ बेलयितारः । बेलयितासे बेलयितासाथे बेलयिताध्वे । बेलयिताहे बेलयितास्वहे बेलयितास्महे ।

४. लृट् – (i) बेलयिष्यति बेलयिष्यतः बेलयिष्यन्ति । बेलयिष्यसि बेलयिष्यथः बेलयिष्यथ । बेलयिष्यामि बेलयिष्यावः बेलयिष्यामः । (ii) बेलयिष्यते बेलयिष्येते बेलयिष्यन्ते । बेलयिष्यसे बेलयिष्येथे बेलयिष्यध्वे । बेलयिष्ये बेलयिष्यावहे बेलयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) बेलयतु, बेलयतात् बेलयताम् बेलयन्तु । बेलय, बेलयतात् बेलयतम् बेलयत । बेलयानि बेलयाव बेलयाम । (ii) बेलयताम् बेलयेताम् बेलयन्ताम् । बेलयस्व बेलयेथाम् बेलयध्वम् । बेलयै बेलयावहै बेलयामहै । **६. लङ्** – (i) अबेलयत् अबेलयताम् अबेलयन् । अबेलयः अबेलयतम् अबेलयत । अबेलयम् अबेलयाव अबेलयाम । (ii) अबेलयत अबेलयेताम् अबेलयन्त । अबेलयथाः अबेलयेथाम् अबेलयध्वम् । अबेलये अबेलयावहि अबेलयामहि ।

७. विधिलिङ् – (i) बेलयेत् बेलयेताम् बेलयेयुः । बेलयेः बेलयेतम् बेलयेत । बेलयेयम् बेलयेव बेलयेम । (ii) बेलयेत बेलयेयाताम् बेलयेरन् । बेलयेथाः बेलयेयाथाम् बेलयेध्वम् । बेलयेय बेलयेवहि बेलयेमहि ।

८. आशीर्लिङ् – (i) बेल्यात् बेल्यास्ताम् बेल्यासुः । बेल्याः बेल्यास्तम् बेल्यास्त । बेल्यासम् बेल्यास्व बेल्यास्म । (ii) बेलयिषीष्ट बेलयिषीयास्ताम् बेलयिषीरन् । बेलयिषीष्ठाः बेलयिषीयास्थाम् बेलयिषीध्वम् । बेलयिषीय बेलयिषीवहि बेलयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबीबिलत् अबीबिलताम् अबीबिलन् । अबीबिलः अबीबिलतम् अबीबिलत । अबीबिलम् अबीबिलाव अबीबिलाम । (ii) अबीबिलत अबीबिलेताम् अबीबिलन्त । अबीबिलथाः अबीबिलेथाम् अबीबिलध्वम् । अबीबिले अबीबिलावहि अबीबिलामहि ।

१०. लृङ् – (i) अबेलयिष्यत् अबेलयिष्यताम् अबेलयिष्यन् । अबेलयिष्यः अबेलयिष्यतम् अबेलयिष्यत । अबेलयिष्यम् अबेलयिष्याव अबेलयिष्याम । (ii) अबेलयिष्यत अबेलयिष्येताम् अबेलयिष्यन्त । अबेल-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

यिष्यथाः अबेलयिष्येथाम् अबेलयिष्यध्वम् । अबेलयिष्ये अबेलयिष्यावहि अबेलयिष्यामहि ।

णिचि - बेलयति-ते, **सनि** - बिबेलयिषति-ते, **यकि** - बेल्यते ।

१६०७. तिल - स्नेहने । अकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) तेलयति तेलयतः तेलयन्ति । तेलयसि तेलयथः तेलयथ । तेलयामि तेलयावः तेलयामः । (ii) तेलयते तेलयेते तेलयन्ते । तेलयसे तेलयेथे तेलयध्वे । तेलये तेलयावहे तेलयामहे । **२. लिट्** - तेलयाञ्चकार तेलयाञ्चक्रतुः तेलयाञ्चक्रुः । तेलयाञ्चकर्थ तेलयाञ्चक्रथुः तेलयाञ्चक्र । तेलयाञ्चकार, तेलयाञ्चकर तेलयाञ्चकृव तेलयाञ्चकृम । (ii) तेलयाञ्चक्रे तेलयाञ्चक्राते तेलयाञ्चक्रिरे । तेलयाञ्चकृषे तेलयाञ्चक्राथे तेलयाञ्चकृढ्वे । तेलयाञ्चक्रे तेलयाञ्चकृवहे तेलयाञ्चकृमहे । (iii) तेलयाम्बभूव तेलयाम्बभूवतुः तेलयाम्बभूवुः । तेलयाम्बभूविथ तेलयाम्बभूवथुः तेलयाम्बभूव । तेलयाम्बभूव तेलयाम्बभूविव तेलया-म्बभूविम । (iv) तेलयामास तेलयामासतुः तेलयामासुः । तेलयामासिथ तेलयामासथुः तेलयामास । तेलयामास तेलयामासिव तेलयामासिम । **३. लुट्** - (i) तेलयिता तेलयितारौ तेलयितारः । तेलयितासि तेलयितास्थः तेलयितास्थ । तेलयितास्मि तेलयितास्वः तेलयितास्मः । (ii) तेलयिता तेलयितारौ तेलयितारः । तेलयितासे तेलयितासाथे तेलयिताध्वे । तेलयिताहे तेलयितास्वहे तेलयितास्महे । **४. लृट्** - (i) तेलयिष्यति तेलयिष्यतः तेलयिष्यन्ति । तेलयिष्यसि तेलयिष्यथः तेलयिष्यथ । तेलयिष्यामि तेलयिष्यावः तेलयिष्यामः । (ii) तेलयिष्यते तेलयिष्येते तेलयिष्यन्ते । तेलयिष्यसे तेलयिष्येथे तेलयिष्यध्वे । तेलयिष्ये तेलयिष्यावहे तेलयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) तेलयतु, तेलयतात् तेलयताम् तेलयन्तु । तेलय, तेलयतात् तेलयतम् तेलयत । तेलयानि तेलयाव तेलयाम । (ii) तेलयताम् तेलयेताम् तेलयन्ताम् । तेलयस्व तेलयेथाम् तेलयध्वम् । तेलयै तेलयावहै तेलयामहै । **६. लङ्** - (i) अतेलयत् अतेलयताम् अतेलयन् । अतेलयः अतेलयतम् अतेलयत । अतेलयम् अतेलयाव अतेलयाम । (ii) अतेलयत अतेलयेताम् अतेलयन्त । अतेलयथाः अतेलयेथाम् अतेलयध्वम् । अतेलये अतेलयावहि अतेलयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) तेलयेत् तेलयेताम् तेलयेयुः । तेलयेः तेलयेतम् तेलयेत । तेलयेयम् तेलयेव तेलयेम । (ii) तेलयेत तेलयेयाताम् तेलयेरन् । तेलयेथाः तेलयेयाथाम् तेलयेध्वम् । तेलयेय तेलयेवहि तेलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) तेल्यात् तेल्यास्ताम् तेल्यासुः । तेल्याः तेल्यास्तम् तेल्यास्त । तेल्यासम् तेल्यास्व तेल्यास्म । (ii) तेलयिषीष्ट तेलयिषीयास्ताम् तेलयिषीरन् । तेलयिषीष्ठाः तेलयिषीयास्थाम् तेलयिषीध्वम् । तेलयिषीय तेलयिषीवहि तेलयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अतीतिलत् अतीतिलताम् अतीतिलन् । अतीतिलः अतीतिलतम् अतीतिलत । अतीतिलम् अतीतिलाव अतीतिलाम । (ii) अतीतिलत अतीतिलेताम् अतीतिलन्त । अतीतिलथाः अतीतिलेथाम् अतीतिलध्वम् । अतीतिले अतीतिलावहि अतीतिलामहि । **१०. लृङ्** - (i) अतेलयिष्यत् अतेलयिष्यताम् अतेलयिष्यन् । अतेलयिष्यः अतेलयिष्यतम् अतेलयिष्यत । अतेलयिष्यम् अतेलयिष्याव अतेलयिष्याम । (ii) अतेलयिष्यत अतेलयिष्येताम् अतेलयिष्यन्त । अतेलयिष्यथाः अतेलयिष्येथाम् अतेलयिष्यध्वम् । अतेलयिष्ये अतेलयिष्यावहि अतेलयिष्यामहि ।

णिचि - तेलयति-ते, **सनि** - तितेलयिषति-ते, **यकि** - तेल्यते ।

१६०८. चल - भृतौ । अकर्म, सेट्, उभय । भृतिः = भरणम्, पोषणमिति यावत् । 'गतौ' इति माधवः । 'भृत्यां चालयेत्, कम्पने चलेत्' (श्लो. १५८) इति देवः ।

१. लट् - (i) चालयति चालयतः चालयन्ति । चालयसि चालयथः चालयथ । चालयामि चालयावः चालयामः । (ii) चालयते चालयेते चालयन्ते । चालयसे चालयेथे चालयध्वे । चालये चालयावहे चालयामहे । **२. लिट्** - (i) चालयाञ्चकार चालयाञ्चक्रतुः चालयाञ्चक्रुः । चालयाञ्चकर्थ चालयाञ्चक्रथुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चालयाञ्चक्र । चालयाञ्चकार, चालयाञ्चकर चालयाञ्चकृव चालयाञ्चकृम । (ii) चालयाञ्चक्रे चालयाञ्चक्राते चालयाञ्चक्रिरे । चालयाञ्चकृषे चालयाञ्चक्राथे चालयाञ्चकृढ्वे । चालयाञ्चक्रे चालयाञ्चकृवहे चालयाञ्चकृमहे । (iii) चालयाम्बभूव चालयाम्बभूवतुः चालयाम्बभूवुः । चालयाम्बभूविथ चालयाम्बभूवथुः चालयाम्बभूव । चालयाम्बभूव चालयाम्बभूविव चालयाम्बभूविम । (iv) चालयामास चालयामासतुः चालयामासुः । चालयामासिथ चालयामासथुः चालयामास । चालयामास चालयामासिव चालयामासिम । **३. लुट्** – (i) चालयिता चालयितारौ चालयितारः । चालयितासि चालयितास्थः चालयितास्थ । चालयितास्मि चालयितास्वः चालयितास्मः । (ii) चालयिता चालयितारौ चालयितारः । चालयितासे चालयितासाथे चालयिताध्वे । चालयिताहे चालयितास्वहे चालयितास्महे । **४. लृट्** – चालयिष्यति चालयिष्यतः चालयिष्यन्ति । चालयिष्यसि चालयिष्यथः चालयिष्यथ । चालयिष्यामि चालयिष्यावः चालयिष्यामः । (ii) चालयिष्यते चालयिष्येते चालयिष्यन्ते । चालयिष्यसे चालयिष्येथे चालयिष्यध्वे । चालयिष्ये चालयिष्यावहे चालयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चालयतु, चालयतात् चालयताम् चालयन्तु । चालय, चालयतात् चालयतम् चालयत । चालयानि चालयाव चालयाम । (ii) चालयताम् चालयेताम् चालयन्ताम् । चालयस्व चालयेथाम् चालयध्वम् । चालयै चालयावहै चालयामहै । **६. लङ्** – (i) अचालयत् अचालयताम् अचालयन् । अचालयः अचालयतम् अचालयत । अचालयम् अचालयाव अचालयाम । (ii) अचालयत अचालयेताम् अचालयन्त । अचालयथाः अचालयेथाम् अचालयध्वम् । अचालये अचालयावहि अचालयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चालयेत् चालयेताम् चालयेयुः । चालयेः चालयेतम् चालयेत । चालयेयम् चालयेव चालयेम । (ii) चालयेत चालयेयाताम् चालयेरन् । चालयेथाः चालयेयाथाम् चालयेध्वम् । चालयेय चालयेवहि चालयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चाल्यात् चाल्यास्ताम् चाल्यासुः । चाल्याः चाल्यास्तम् चाल्यास्त । चाल्यासम् चाल्यास्व चाल्यास्म । (ii) चालयिषीष्ट चालयिषीयास्ताम् चालयिषीरन् । चालयिषीष्ठाः चालयिषीयास्थाम् चालयिषीध्वम् । चालयिषीय चालयिषीवहि चालयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचीचलत् अचीचलताम् अचीचलन् । अचीचलः अचीचलतम् अचीचलत । अचीचलम् अचीचलाव अचीचलाम । (ii) अचीचलत अचीचलेताम् अचीचलन्त । अचीचलथाः अचीचलेथाम् अचीचलध्वम् । अचीचले अचीचलावहि अचीचलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचालयिष्यत् अचालयिष्यताम् अचालयिष्यन् । अचालयिष्यः अचालयिष्यतम् अचालयिष्यत । अचालयिष्यम् अचालयिष्याव अचालयिष्याम । (ii) अचालयिष्यत अचालयिष्येताम् अचालयिष्यन्त । अचालयिष्यथाः अचालयिष्येथाम् अचालयिष्यध्वम् । अचालयिष्ये अचालयिष्यावहि अचालयिष्यामहि ।

णिचि – चालयति-ते, **सनि** – चिचालयिषति-ते, **यकि** – चाल्यते ।

१६०९. पाल – रक्षणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'पल' इति मैत्रेयक्षीरस्वाम्यादयः पठन्ति ।

१. लट् – (i) पालयति पालयतः पालयन्ति । पालयसि पालयथः पालयथ । पालयामि पालयावः पालयामः । (ii) पालयते पालयेते पालयन्ते । पालयसे पालयेथे पालयध्वे । पालये पालयावहे पालयामहे । **२. लिट्** – (i) पालयाञ्चकार पालयाञ्चक्रतुः पालयाञ्चक्रुः । पालयाञ्चकर्थ पालयाञ्चक्रथुः पालयाञ्चक्र । पालयाञ्चकार, पालयाञ्चकर पालयाञ्चकृव पालयाञ्चकृम । (ii) पालयाञ्चक्रे पालयाञ्चक्राते पालयाञ्चक्रिरे । पालयाञ्चकृषे पालयाञ्चक्राथे पालयाञ्चकृढ्वे । पालयाञ्चक्रे पालयाञ्चकृवहे पालयाञ्चकृमहे । (iii) पालयाम्बभूव पालयाम्बभूवतुः पालयाम्बभूवुः । पालयाम्बभूविथ पालयाम्बभूवथुः पालयाम्बभूव । पालयाम्बभूव पालयाम्बभूविव पालयाम्बभूविम । (iv) पालयामास पालयामासतुः पालयामासुः । पालयामासिथ पालयामासथुः पालयामास । पालयामास पालयामासिव पालयामासिम । **३. लुट्** – (i) पालयिता पालयितारौ पालयितारः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पालयितासि पालयितास्थः पालयितास्थ । पालयितास्मि पालयितास्वः पालयितास्मः । (ii) पालयिता पालयितारौ पालयितारः । पालयितासे पालयितासाथे पालयिताध्वे । पालयिताहे पालयितास्वहे पालयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पालयिष्यति पालयिष्यतः पालयिष्यन्ति । पालयिष्यसि पालयिष्यथः पालयिष्यथ । पालयिष्यामि पालयिष्यावः पालयिष्यामः । (ii) पालयिष्यते पालयिष्येते पालयिष्यन्ते । पालयिष्यसे पालयिष्येथे पालयिष्यध्वे । पालयिष्ये पालयिष्यावहे पालयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पालयतु, पालयतात् पालयताम् पालयन्तु । पालय, पालयतात् पालयतम् पालयत । पालयानि पालयाव पालयाम । (ii) पालयताम् पालयेताम् पालयन्ताम् । पालयस्व पालयेथाम् पालयध्वम् । पालयै पालयावहै पालयामहै । **६. लङ्** – (i) अपालयत् अपालयताम् अपालयन् । अपालयः अपालयतम् अपालयत । अपालयम् अपालयाव अपालयाम । (ii) अपालयत अपालयेताम् अपालयन्त । अपालयथाः अपालयेथाम् अपालयध्वम् । अपालये अपालयावहि अपालयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पालयेत् पालयेताम् पालयेयुः । पालयेः पालयेतम् पालयेत । पालयेयम् पालयेव पालयेम । (ii) पालयेत पालयेयाताम् पालयेरन् । पालयेथाः पालयेयाथाम् पालयेध्वम् । पालयेय पालयेवहि पालयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पाल्यात् पाल्यास्ताम् पाल्यासुः । पाल्याः पाल्यास्तम् पाल्यास्त । पाल्यासम् पाल्यास्व पाल्यास्म । (ii) पालयिषीष्ट पालयिषीयास्ताम् पालयिषीरन् । पालयिषीष्ठाः पालयिषीयास्थाम् पालयिषीध्वम् । पालयिषीय पालयिषीवहि पालयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपीपलत् अपीपलताम् अपीपलन् । अपीपलः अपीपलतम् अपीपलत । अपीपलम् अपीपलाव अपीपलाम । (ii) अपीपलत अपीपलेताम् अपीपलन्त । अपीपलथाः अपीपलेथाम् अपीपलध्वम् । अपीपले अपीपलावहि अपीपलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपालयिष्यत् अपालयिष्यताम् अपालयिष्यन् । अपालयिष्यः अपालयिष्यतम् अपालयिष्यत । अपालयिष्यम् अपालयिष्याव अपालयिष्याम । (ii) अपालयिष्यत अपालयिष्येताम् अपालयिष्यन्त । अपालयिष्यथाः अपालयिष्येथाम् अपालयिष्यध्वम् । अपालयिष्ये अपालयिष्यावहि अपालयिष्यामहि ।

णिचि – पालयति-ते, **सनि** – पिपालयिषति-ते, **यकि** – पाल्यते ।

१६१०. लूष – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) लूषयति लूषयतः लूषयन्ति । लूषयसि लूषयथः लूषयथ । लूषयामि लूषयावः लूषयामः । (ii) लूषयते लूषयेते लूषयन्ते । लूषयसे लूषयेथे लूषयध्वे । लूषये लूषयावहे लूषयामहे । **२. लिट्** – (i) लूषयाञ्चकार लूषयाञ्चक्रतुः लूषयाञ्चक्रुः । लूषयाञ्चकर्थ लूषयाञ्चक्रथुः लूषयाञ्चक्र । लूषयाञ्चकार, लूषयाञ्चकर लूषयाञ्चकृव लूषयाञ्चकृम । (ii) लूषयाञ्चक्रे लूषयाञ्चक्राते लूषयाञ्चक्रिरे । लूषयाञ्चकृषे लूषयाञ्चक्राथे लूषयाञ्चकृढ्वे । लूषयाञ्चक्रे लूषयाञ्चकृवहे लूषयाञ्चकृमहे । (iii) लूषयाम्बभूव लूषयाम्बभूवतुः लूषयाम्बभूवुः । लूषयाम्बभूविथ लूषयाम्बभूवथुः लूषयाम्बभूव । लूषयाम्बभूव लूषयाम्बभूविव लूषयाम्बभूविम । (iv) लूषयामास लूषयामासतुः लूषयामासुः । लूषयामासिथ लूषयामासथुः लूषयामास । लूषयामास लूषयामासिव लूषयामासिम । **३. लुट्** – (i) लूषयिता लूषयितारौ लूषयितारः । लूषयितासि लूषयितास्थः लूषयितास्थ । लूषयितास्मि लूषयितास्वः लूषयितास्मः । (ii) लूषयिता लूषयितारौ लूषयितारः । लूषयितासे लूषयितासाथे लूषयिताध्वे । लूषयिताहे लूषयितास्वहे लूषयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लूषयिष्यति लूषयिष्यतः लूषयिष्यन्ति । लूषयिष्यसि लूषयिष्यथः लूषयिष्यथ । लूषयिष्यामि लूषयिष्यावः लूषयिष्यामः । (ii) लूषयिष्यते लूषयिष्येते लूषयिष्यन्ते । लूषयिष्यसे लूषयिष्येथे लूषयिष्यध्वे । लूषयिष्ये लूषयिष्यावहे लूषयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लूषयतु, लूषयतात् लूषयताम् लूषयन्तु । लूषय, लूषयतात् लूषयतम् लूषयत । लूषयानि लूषयाव लूषयाम । (ii) लूषयताम् लूषयेताम् लूषयन्ताम् । लूषयस्व लूषयेथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लूषयध्वम् । लूषयै लूषयावहै लूषयामहै । **६. लङ्** – (i) अलूषयत् अलूषयताम् अलूषयन् । अलूषयः अलूषयतम् अलूषयत । अलूषयम् अलूषयाव अलूषयाम । (ii) अलूषयत अलूषयेताम् अलूषयन्त । अलूषयथाः अलूषयेथाम् अलूषयध्वम् । अलूषये अलूषयावहि अलूषयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लूषयेत् लूषयेताम् लूषयेयुः । लूषयेः लूषयेतम् लूषयेत । लूषयेयम् लूषयेव लूषयेम । (ii) लूषयेत लूषयेयाताम् लूषयेरन् । लूषयेथाः लूषयेयाथाम् लूषयेध्वम् । लूषयेय लूषयेवहि लूषयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लूष्यात् लूष्यास्ताम् लूष्यासुः । लूष्याः लूष्यास्तम् लूष्यास्त । लूष्यासम् लूष्यास्व लूष्यास्म । (ii) लूषयिषीष्ट लूषयिषीयास्ताम् लूषयिषीरन् । लूषयिषीष्ठाः लूषयिषीयास्थाम् लूषयिषीध्वम् । लूषयिषीय लूषयिषीवहि लूषयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलूलुषत् अलूलुषताम् अलूलुषन् । अलूलुषः अलूलुषतम् अलूलुषत । अलूलुषम् अलूलुषाव अलूलुषाम । (ii) अलूलुषत अलूलुषेताम् अलूलुषन्त । अलूलुषथाः अलूलुषेथाम् अलूलुषध्वम् । अलूलुषे अलूलुषावहि अलूलुषामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलूषयिष्यत् अलूषयिष्यताम् अलूषयिष्यन् । अलूषयिष्यः अलूषयिष्यतम् अलूषयिष्यत । अलूषयिष्यम् अलूषयिष्याव अलूषयिष्याम । (ii) अलूषयिष्यत अलूषयिष्येताम् अलूषयिष्यन्त । अलूषयिष्यथाः अलूषयिष्येथाम् अलूषयिष्यध्वम् । अलूषयिष्ये अलूषयिष्यावहि अलूषयिष्यामहि ।

णिचि – लूषयति-ते, **सनि** – लुलूषयिषति-ते, **यकि** – लूष्यते ।

१६११. शुल्ब – माने । सकर्म, सेट्, उभय । 'सर्जने' इति कातन्त्रशाकटायनौ । 'माने सर्जने च' इति हेमचन्द्रः ।

१. लट् – (i) शुल्बयति शुल्बयतः शुल्बयन्ति । शुल्बयसि शुल्बयथः शुल्बयथ । शुल्बयामि शुल्बयावः शुल्बयामः । (ii) शुल्बयते शुल्बयेते शुल्बयन्ते । शुल्बयसे शुल्बयेथे शुल्बयध्वे । शुल्बये शुल्बयावहे शुल्बयामहे । **२. लिट्** – (i) शुल्बयाञ्चकार शुल्बयाञ्चक्रतुः शुल्बयाञ्चक्रुः । शुल्बयाञ्चकर्थ शुल्बयाञ्चक्रथुः शुल्बयाञ्चक्र । शुल्बयाञ्चकार, शुल्बयाञ्चकर शुल्बयाञ्चकृव शुल्बयाञ्चकृम । (ii) शुल्बयाञ्चक्रे शुल्बयाञ्चक्राते शुल्बयाञ्चक्रिरे । शुल्बयाञ्चकृषे शुल्बयाञ्चक्राथे शुल्बयाञ्चकृढ्वे । शुल्बयाञ्चक्रे शुल्बयाञ्चकृवहे शुल्बयाञ्चकृमहे । (iii) शुल्बयाम्बभूव शुल्बयाम्बभूवतुः शुल्बयाम्बभूवुः । शुल्बयाम्बभूविथ शुल्बयाम्बभूवथुः शुल्बयाम्बभूव । शुल्बयाम्बभूव शुल्बयाम्बभूविव शुल्बयाम्बभूविम । (iv) शुल्बयामास शुल्बयामासतुः शुल्बयामासुः । शुल्बयामासिथ शुल्बयामासथुः शुल्बयामास । शुल्बयामास शुल्बयामासिव शुल्बयामासिम । **३. लुट्** – (i) शुल्बयिता शुल्बयितारौ शुल्बयितारः । शुल्बयितासि शुल्बयितास्थः शुल्बयितास्थ । शुल्बयितास्मि शुल्बयितास्वः शुल्बयितास्मः । (ii) शुल्बयिता शुल्बयितारौ शुल्बयितारः । शुल्बयितासे शुल्बयितासाथे शुल्बयिताध्वे । शुल्बयिताहे शुल्बयितास्वहे शुल्बयितास्महे । **४. लृट्** – (i) शुल्बयिष्यति शुल्बयिष्यतः शुल्बयिष्यन्ति । शुल्बयिष्यसि शुल्बयिष्यथः शुल्बयिष्यथ । शुल्बयिष्यामि शुल्बयिष्यावः शुल्बयिष्यामः । (ii) शुल्बयिष्यते शुल्बयिष्येते शुल्बयिष्यन्ते । शुल्बयिष्यसे शुल्बयिष्येथे शुल्बयिष्यध्वे । शुल्बयिष्ये शुल्बयिष्यावहे शुल्बयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) शुल्बयतु, शुल्बयतात् शुल्बयताम् शुल्बयन्तु । शुल्बय, शुल्बयतात् शुल्बयतम् शुल्बयत । शुल्बयानि शुल्बयाव शुल्बयाम । (ii) शुल्बयताम् शुल्बयेताम् शुल्बयन्ताम् । शुल्बयस्व शुल्बयेथाम् शुल्बयध्वम् । शुल्बयै शुल्बयावहै शुल्बयामहै । **६. लङ्** – (i) अशुल्बयत् अशुल्बयताम् अशुल्बयन् । अशुल्बयः अशुल्बयतम् अशुल्बयत । अशुल्बयम् अशुल्बयाव अशुल्बयाम । (ii) अशुल्बयत अशुल्बयेताम् अशुल्बयन्त । अशुल्बयथाः अशुल्बयेथाम् अशुल्बयध्वम् । अशुल्बये अशुल्बयावहि अशुल्बयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शुल्बयेत् शुल्बयेताम् शुल्बयेयुः । शुल्बयेः शुल्बयेतम् शुल्बयेत । शुल्बयेयम् शुल्बयेव शुल्बयेम । (ii) शुल्बयेत शुल्बयेयाताम् शुल्बयेरन् । शुल्बयेथाः शुल्बयेयाथाम् शुल्बयेध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शुल्बयेय शुल्बयेवहि शुल्बयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) शुल्ब्यात् शुल्ब्यास्ताम् शुल्ब्यासुः । शुल्ब्याः शुल्ब्यास्तम् शुल्ब्यास्त । शुल्ब्यासम् शुल्ब्यास्व शुल्ब्यास्म । (ii) शुल्बयिषीष्ट शुल्बयिषीयास्ताम् शुल्बयिषीरन् । शुल्बयिषीष्ठाः शुल्बयिषीयास्थाम् शुल्बयिषीध्वम् । शुल्बयिषीय शुल्बयिषीवहि शुल्बयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अशुशुल्बत् अशुशुल्बताम् अशुशुल्बन् । अशुशुल्बः अशुशुल्बतम् अशुशुल्बत । अशुशुल्बम् अशुशुल्बाव अशुशुल्बाम । (ii) अशुशुल्बत अशुशुल्बेताम् अशुशुल्बन्त । अशुशुल्बथाः अशुशुल्बेथाम् अशुशुल्बध्वम् । अशुशुल्बे अशुशुल्बावहि अशुशुल्बामहि **१०. लृङ्** - (i) अशुल्बयिष्यत् अशुल्बयिष्यताम् अशुल्बयिष्यन् । अशुल्बयिष्यः अशुल्बयिष्यतम् अशुल्बयिष्यत । अशुल्बयिष्यम् अशुल्बयिष्याव अशुल्बयिष्याम । (ii) अशुल्बयिष्यत अशुल्बयिष्येताम् अशुल्बयिष्यन्त । अशुल्बयिष्यथाः अशुल्बयिष्येथाम् अशुल्बयिष्यध्वम् । अशुल्बयिष्ये अशुल्बयिष्यावहि अशुल्बयिष्यामहि ।

णिचि - शुल्बयति-ते, **सनि** - शुशुल्बयिषति-ते, **यकि** - शुल्ब्यते ।

१६१२. शूर्प - **माने** । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) शूर्पयति शूर्पयतः शूर्पयन्ति । शूर्पयसि शूर्पयथः शूर्पयथ । शूर्पयामि शूर्पयावः शूर्पयामः । (ii) शूर्पयते शूर्पयेते शूर्पयन्ते । शूर्पयसे शूर्पयेथे शूर्पयध्वे । शूर्पये शूर्पयावहे शूर्पयामहे । **२. लिट्** - (i) शूर्पयाञ्चकार शूर्पयाञ्चक्रतुः शूर्पयाञ्चक्रुः । शूर्पयाञ्चकर्थ शूर्पयाञ्चक्रथुः शूर्पयाञ्चक्र । शूर्पयाञ्चकार, शूर्पयाञ्चकर शूर्पयाञ्चकृव शूर्पयाञ्चकृम । (ii) शूर्पयाञ्चक्रे शूर्पयाञ्चक्राते शूर्पयाञ्चक्रिरे । शूर्पयाञ्चकृषे शूर्पयाञ्चक्राथे शूर्पयाञ्चकृढ्वे । शूर्पयाञ्चक्रे शूर्पयाञ्चकृवहे शूर्पयाञ्चकृमहे । (iii) शूर्पयाम्बभूव शूर्पयाम्बभूवतुः शूर्पयाम्बभूवुः । शूर्पयाम्बभूविथ शूर्पयाम्बभूवथुः शूर्पयाम्बभूव । शूर्पयाम्बभूव शूर्पयाम्बभूविव शूर्पयाम्बभूविम । (iv) शूर्पयामास शूर्पयामासतुः शूर्पयामासुः । शूर्पयामासिथ शूर्पयामासथुः शूर्पयामास । शूर्पयामास शूर्पयामासिव शूर्पयामासिम । **३. लुट्** - (i) शूर्पयिता शूर्पयितारौ शूर्पयितारः । शूर्पयितासि शूर्पयितास्थः शूर्पयितास्थ । शूर्पयितास्मि शूर्पयितास्वः शूर्पयितास्मः । (ii) शूर्पयिता शूर्पयितारौ शूर्पयितारः । शूर्पयितासे शूर्पयितासाथे शूर्पयिताध्वे । शूर्पयिताहे शूर्पयितास्वहे शूर्पयितास्महे । **४. लृट्** - (i) शूर्पयिष्यति शूर्पयिष्यतः शूर्पयिष्यन्ति । शूर्पयिष्यसि शूर्पयिष्यथः शूर्पयिष्यथ । शूर्पयिष्यामि शूर्पयिष्यावः शूर्पयिष्यामः । (ii) शूर्पयिष्यते शूर्पयिष्येते शूर्पयिष्यन्ते । शूर्पयिष्यसे शूर्पयिष्येथे शूर्पयिष्यध्वे । शूर्पयिष्ये शूर्पयिष्यावहे शूर्पयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) शूर्पयतु, शूर्पयतात् शूर्पयताम् शूर्पयन्तु । शूर्पय, शूर्पयतात् शूर्पयतम् शूर्पयत । शूर्पयाणि शूर्पयाव शूर्पयाम । (ii) शूर्पयताम् शूर्पयेताम् शूर्पयन्ताम् । शूर्पयस्व शूर्पयेथाम् शूर्पयध्वम् । शूर्पयै शूर्पयावहै शूर्पयामहै । **६. लङ्** - (i) अशूर्पयत् अशूर्पयताम् अशूर्पयन् । अशूर्पयः अशूर्पयतम् अशूर्पयत । अशूर्पयम् अशूर्पयाव अशूर्पयाम । (ii) अशूर्पयत अशूर्पयेताम् अशूर्पयन्त । अशूर्पयथाः अशूर्पयेथाम् अशूर्पयध्वम् । अशूर्पये अशूर्पयावहि अशूर्पयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) शूर्पयेत् शूर्पयेताम् शूर्पयेयुः । शूर्पयेः शूर्पयेतम् शूर्पयेत । शूर्पयेयम् शूर्पयेव शूर्पयेम । (ii) शूर्पयेत शूर्पयेयाताम् शूर्पयेरन् । शूर्पयेथाः शूर्पयेयाथाम् शूर्पयेध्वम् । शूर्पयेय शूर्पयेवहि शूर्पयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) शूर्प्यात् शूर्प्यास्ताम् शूर्प्यासुः । शूर्प्याः शूर्प्यास्तम् शूर्प्यास्त । शूर्प्यासम् शूर्प्यास्व शूर्प्यास्म । (ii) शूर्पयिषीष्ट शूर्पयिषीयास्ताम् शूर्पयिषीरन् । शूर्पयिषीष्ठाः शूर्पयिषीयास्थाम् शूर्पयिषीध्वम् । शूर्पयिषीय शूर्पयिषीवहि शूर्पयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अशुशूर्पत् अशुशूर्पताम् अशुशूर्पन् । अशुशूर्पः अशुशूर्पतम् अशुशूर्पत । अशुशूर्पम् अशुशूर्पाव अशुशूर्पाम । (ii) अशुशूर्पत अशुशूर्पेताम् अशुशूर्पन्त । अशुशूर्पथाः अशुशूर्पेथाम् अशुशूर्पध्वम् । अशुशूर्पे अशुशूर्पावहि अशुशूर्पामहि । **१०. लृङ्** - (i) अशूर्पयिष्यत् अशूर्पयिष्यताम् अशूर्पयिष्यन् । अशूर्पयिष्यः अशूर्पयिष्यतम् अशूर्पयिष्यत । अशूर्पयिष्यम् अशूर्पयिष्याव अशूर्पयिष्याम । (ii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अशूर्पयिष्यत अशूर्पयिष्येताम् अशूर्पयिष्यन्त । अशूर्पयिष्यथाः अशूर्पयिष्येथाम् अशूर्पयिष्यध्वम् । अशूर्पयिष्ये अशूर्पयिष्यावहि अशूर्पयिष्यामहि ।

णिचि - शूर्पयति ते, **सनि** - शुशूर्पयिषति-ते, **यकि** - शूर्प्यते ।

१६१३. चुट - छेदने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) चोटयति चोटयतः चोटयन्ति । चोटयसि चोटयथः चोटयथ । चोटयामि चोटयावः चोटयामः । (ii) चोटयते चोटयेते चोटयन्ते । चोटयसे चोटयेथे चोटयध्वे । चोटये चोटयावहे चोटयामहे । **२. लिट्** - (i) चोटयाञ्चकार चोटयाञ्चक्रतुः चोटयाञ्चक्रुः । चोटयाञ्चकर्थ चोटयाञ्चक्रथुः चोटयाञ्चक्र । चोटयाञ्चकार, चोटयाञ्चकर चोटयाञ्चकृव चोटयाञ्चकृम । (ii) चोटयाञ्चक्रे चोटयाञ्चक्राते चोटयाञ्चक्रिरे । चोटयाञ्चकृषे चोटयाञ्चक्राथे चोटयाञ्चकृढ्वे । चोटयाञ्चक्रे चोटयाञ्चकृवहे चोटयाञ्चकृमहे । (ii) चोटयाम्बभूव चोटयाम्बभूवतुः चोटयाम्बभूवुः । चोटयाम्बभूविथ चोटयाम्बभूवथुः चोटयाम्बभूव । चोटयाम्बभूव चोटयाम्बभूविव चोटयाम्बभूविम । (iv) चोटयामास चोटयामासतुः चोटयामासुः । चोटयामासिथ चोटयामासथुः चोटयामास । चोटयामास चोटयामासिव चोटयामासिम । **३. लुट्** - (i) चोटयिता चोटयितारौ चोटयितारः । चोटयितासि चोटयितास्थः चोटयितास्थ । चोटयितास्मि चोटयितास्वः चोटयितास्मः । (ii) चोटयिता चोटयितारौ चोटयितारः । चोटयितासे चोटयितासाथे चोटयिताध्वे । चोटयिताहे चोटयितास्वहे चोटयितास्महे । **४. लृट्** - (i) चोटयिष्यति चोटयिष्यतः चोटयिष्यन्ति । चोटयिष्यसि चोटयिष्यथः चोटयिष्यथ । चोटयिष्यामि चोटयिष्यावः चोटयिष्यामः । (ii) चोटयिष्यते चोटयिष्येते चोटयिष्यन्ते । चोटयिष्यसे चोटयिष्येथे चोटयिष्यध्वे । चोटयिष्ये चोटयिष्यावहे चोटयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) चोटयतु, चोटयतात् चोटयताम् चोटयन्तु । चोटय, चोटयतात् चोटयतम् चोटयत । चोटयानि चोटयाव चोटयाम । (ii) चोटयताम् चोटयेताम् चोटयन्ताम् । चोटयस्व चोटयेथाम् चोटयध्वम् । चोटयै चोटयावहै चोटयामहै । **६. लङ्** - (i) अचोटयत् अचोटयताम् अचोटयन् । अचोटयः अचोटयतम् अचोटयत । अचोटयम् अचोटयाव अचोटयाम । (ii) अचोटयत अचोटयेताम् अचोटयन्त । अचोटयथाः अचोटयेथाम् अचोटयध्वम् । अचोटये अचोटयावहि अचोटयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) चोटयेत् चोटयेताम् चोटयेयुः । चोटयेः चोटयेतम् चोटयेत । चोटयेयम् चोटयेव चोटयेम । (ii) चोटयेत चोटयेयाताम् चोटयेरन् । चोटयेथाः चोटयेयाथाम् चोटयेध्वम् । चोटयेय चोटयेवहि चोटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) चोट्यात् चोट्यास्ताम् चोट्यासुः । चोट्याः चोट्यास्तम् चोट्यास्त । चोट्यासम् चोट्यास्व चोट्यास्म । (ii) चोटयिषीष्ट चोटयिषीयास्ताम् चोटयिषीरन् । चोटयिषीष्ठाः चोटयिषीयास्थाम् चोटयिषीध्वम् । चोटयिषीय चोटयिषीवहि चोटयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचूचुटत् अचूचुटताम् अचूचुटन् । अचूचुटः अचूचुटतम् अचूचुटत । अचूचुटम् अचूचुटाव अचूचुटाम । (ii) अचूचुटत अचूचुटेताम् अचूचुटन्त । अचूचुटथाः अचूचुटेथाम् अचूचुटध्वम् । अचूचुटे अचूचुटावहि अचूचुटामहि । **१०. लृङ्** - (i) अचोटयिष्यत् अचोटयिष्यताम् अचोटयिष्यन् । अचोटयिष्यः अचोटयिष्यतम् अचोटयिष्यत । अचोटयिष्यम् अचोटयिष्याव अचोटयिष्याम । (ii) अचोटयिष्यत अचोटयिष्येताम् अचोटयिष्यन्त । अचोटयिष्यथाः अचोटयिष्येथाम् अचोटयिष्यध्वम् । अचोटयिष्ये अचोटयिष्यावहि अचोटयिष्यामहि ।

णिचि - चोटयति ते, **सनि** - चुचोटयिषति-ते, **यकि** - चोट्यते ।

१६१४. मुट - सञ्चूर्णने । सकर्म. सेट्. उभय । 'सञ्चूर्णने चुरादेर्णौ मोटयेदतङस्त्रयः' (श्लो. ७२) इति देवः ।

१. लट् - (i) मोटयति मोटयतः मोटयन्ति । मोटयसि मोटयथः मोटयथ । मोटयामि मोटयावः मोटयामः । (ii) मोटयते मोटयेते मोटयन्ते । मोटयसे मोटयेथे मोटयध्वे । मोटये मोटयावहे मोटयामहे । **२. लिट्** - (i) मोटयाञ्चकार मोटयाञ्चक्रतुः मोटयाञ्चक्रुः । मोटयाञ्चकर्थ मोटयाञ्चक्रथुः मोटयाञ्चक्र । मोटयाञ्चकार,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मोटयाञ्चकर मोटयाञ्चकृव मोटयाञ्चकृम । (ii) मोटयाञ्चक्रे मोटयाञ्चक्राते मोटयाञ्चक्रिरे । मोटयाञ्चकृषे मोटयाञ्चक्राथे मोटयाञ्चकृढ्वे । मोटयाञ्चक्रे मोटयाञ्चकृवहे मोटयाञ्चकृमहे । (iii) मोटयाम्बभूव मोटयाम्बभूवतुः मोटयाम्बभूवुः । मोटयाम्बभूविथ मोटयाम्बभूवथुः मोटयाम्बभूव । मोटयाम्बभूव मोटयाम्बभूविव मोटयाम्बभूविम । (iv) मोटयामास मोटयामासतुः मोटयामासुः । मोटयामासिथ मोटयामासथुः मोटयामास । मोटयामास मोटयामासिव मोटयामासिम । **३. लुट्** – (i) मोटयिता मोटयितारौ मोटयितारः । मोटयितासि मोटयितास्थः मोटयितास्थ । मोटयितास्मि मोटयितास्वः मोटयितास्मः । (ii) मोटयिता मोटयितारौ मोटयितारः । मोटयितासे मोटयितासाथे मोटयिताध्वे । मोटयिताहे मोटयितास्वहे मोटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मोटयिष्यति मोटयिष्यतः मोटयिष्यन्ति । मोटयिष्यसि मोटयिष्यथः मोटयिष्यथ । मोटयिष्यामि मोटयिष्यावः मोटयिष्यामः । (ii) मोटयिष्यते मोटयिष्येते मोटयिष्यन्ते । मोटयिष्यसे मोटयिष्येथे मोटयिष्यध्वे । मोटयिष्ये मोटयिष्यावहे मोटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मोटयतु, मोटयतात् मोटयताम् मोटयन्तु । मोटय, मोटयतात् मोटयतम् मोटयत । मोटयानि मोटयाव मोटयाम । (ii) मोटयताम् मोटयेताम् मोटयन्ताम् । मोटयस्व मोटयेथाम् मोटयध्वम् । मोटयै मोटयावहै मोटयामहै । **६. लङ्** – (i) अमोटयत् अमोटयताम् अमोटयन् । अमोटयः अमोटयतम् अमोटयत । अमोटयम् अमोटयाव अमोटयाम । (ii) अमोटयत अमोटयेताम् अमोटयन्त । अमोटयथाः अमोटयेथाम् अमोटयध्वम् । अमोटये अमोटयावहि अमोटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मोटयेत् मोटयेताम् मोटयेयुः । मोटयेः मोटयेतम् मोटयेत । मोटयेयम् मोटयेव मोटयेम । (ii) मोटयेत मोटयेयाताम् मोटयेरन् । मोटयेथाः मोटयेयाथाम् मोटयेध्वम् । मोटयेय मोटयेवहि मोटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मोट्यात् मोट्यास्ताम् मोट्यासुः । मोट्याः मोट्यास्तम् मोट्यास्त । मोट्यासम् मोट्यास्व मोट्यास्म । (ii) मोटयिषीष्ट मोटयिषीयास्ताम् मोटयिषीरन् । मोटयिषीष्ठाः मोटयिषीयास्थाम् मोटयिषीध्वम् । मोटयिषीय मोटयिषीवहि मोटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमूमुटत् अमूमुटताम् अमूमुटन् । अमूमुटः अमूमुटतम् अमूमुटत । अमूमुटम् अमूमुटाव अमूमुटाम । (ii) अमूमुटत अमूमुटेताम् अमूमुटन्त । अमूमुटथाः अमूमुटेथाम् अमूमुटध्वम् । अमूमुटे अमूमुटावहि अमूमुटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमोटयिष्यत् अमोटयिष्यताम् अमोटयिष्यन् । अमोटयिष्यः अमोटयिष्यतम् अमोटयिष्यत । अमोटयिष्यम् अमोटयिष्याव अमोटयिष्याम । (ii) अमोटयिष्यत अमोटयिष्येताम् अमोटयिष्यन्त । अमोटयिष्यथाः अमोटयिष्येथाम् अमोटयिष्यध्वम् । अमोटयिष्ये अमोटयिष्यावहि अमोटयिष्यामहि ।

णिचि – मोटयति ते, **सनि** – मुमोटयिषति-ते, **यकि** – मोट्यते ।

१६१५. पडि – नाशने । सकर्म. सेट्. उभय ।

१. लट् – (i) पण्डयति पण्डयतः पण्डयन्ति । पण्डयसि पण्डयथः पण्डयथ । पण्डयामि पण्डयावः पण्डयामः । (ii) पण्डति[1] पण्डतः पण्डन्ति । पण्डसि पण्डथः पण्डथ । पण्डामि पण्डावः पण्डामः । (iii) पण्डयते पण्डयेते पण्डयन्ते । पण्डयसे पण्डयेथे पण्डयध्वे । पण्डये पण्डयावहे पण्डयामहे । **२. लिट्** – (i) पण्डयाञ्चकार पण्डयाञ्चक्रतुः पण्डयाञ्चक्रुः । पण्डयाञ्चकर्थ पण्डयाञ्चक्रथुः पण्डयाञ्चक्र । पण्डयाञ्चकार, पण्डयाञ्चकर पण्डयाञ्चकृव पण्डयाञ्चकृम । (ii) पण्डयाञ्चक्रे पण्डयाञ्चक्राते पण्डयाञ्चक्रिरे । पण्डयाञ्चकृषे पण्डयाञ्चक्राथे पण्डयाञ्चकृढ्वे । पण्डयाञ्चक्रे पण्डयाञ्चकृवहे पण्डयाञ्चकृमहे । (iii) पण्डयाम्बभूव पण्डयाम्बभूवतुः पण्डयाम्बभूवुः । पण्डयाम्बभूविथ पण्डयाम्बभूवथुः पण्डयाम्बभूव । पण्डयाम्बभूव पण्डयाम्बभूविव पण्डयाम्बभूविम । (iv) पण्डयामास पण्डयामासतुः पण्डयामासुः । पण्डयामासिथ पण्डयामासथुः पण्डयामास । पण्डयामास पण्डयामासिव पण्डयामासिम । **३. लुट्** – (i) पण्डयिता पण्डयितारौ पण्डयितारः । पण्डयितासि पण्डयितास्थः पण्डयितास्थ । पण्डयितास्मि पण्डयितास्वः पण्डयितास्मः । (ii) पण्डिता

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पण्डितारौ पण्डितारः । पण्डितासि पण्डितास्थः पण्डितास्थ । पण्डितास्मि पण्डितास्वः पण्डितास्मः । (iii) पण्डयिता पण्डयितारौ पण्डयितारः । पण्डयितासे पण्डयितासाथे पण्डयिताध्वे । पण्डयिताहे पण्डयितास्वहे पण्डयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पण्डयिष्यति पण्डयिष्यतः पण्डयिष्यन्ति । पण्डयिष्यसि पण्डयिष्यथः पण्डयिष्यथ । पण्डयिष्यामि पण्डयिष्यावः पण्डयिष्यामः । (ii) पण्डिष्यति पण्डिष्यतः पण्डिष्यन्ति । पण्डिष्यसि पण्डिष्यथः पण्डिष्यथ । पण्डिष्यामि पण्डिष्यावः पण्डिष्यामः । (iii) पण्डयिष्यते पण्डयिष्येते पण्डयिष्यन्ते । पण्डयिष्यसे पण्डयिष्येथे पण्डयिष्यध्वे । पण्डयिष्ये पण्डयिष्यावहे पण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पण्डयतु, पण्डयतात् पण्डयताम् पण्डयन्तु । पण्डय, पण्डयतात् पण्डयतम् पण्डयत । पण्डयानि पण्डयाव पण्डयाम । (ii) पण्डतु, पण्डतात् पण्डताम् पण्डन्तु । पण्ड, पण्डतात् पण्डतम् पण्डत । पण्डानि पण्डाव पण्डाम । (iii) पण्डयताम् पण्डयेताम् पण्डयन्ताम् । पण्डयस्व पण्डयेथाम् पण्डयध्वम् । पण्डयै पण्डयावहै पण्डयामहै । **६. लङ्** – (i) अपण्डयत् अपण्डयताम् अपण्डयन् । अपण्डयः अपण्डयतम् अपण्डयत । अपण्डयम् अपण्डयाव अपण्डयाम । (ii) अपण्डत् अपण्डताम् अपण्डन् । अपण्डः अपण्डतम् अपण्डत । अपण्डम् अपण्डाव अपण्डाम । (iii) अपण्डयत अपण्डयेताम् अपण्डयन्त । अपण्डयथाः अपण्डयेथाम् अपण्डयध्वम् । अपण्डये अपण्डयावहि अपण्डयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पण्डयेत् पण्डयेताम् पण्डयेयुः । पण्डयेः पण्डयेतम् पण्डयेत । पण्डयेयम् पण्डयेव पण्डयेम । (ii) पण्डेत् पण्डेताम् पण्डेयुः । पण्डेः पण्डेतम् पण्डेत । पण्डेयम् पण्डेव पण्डेम । (iii) पण्डयेत पण्डयेयाताम् पण्डयेरन् । पण्डयेथाः पण्डयेयाथाम् पण्डयेध्वम् । पण्डयेय पण्डयेवहि पण्डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पण्ड्यात् पण्ड्यास्ताम् पण्ड्यासुः । पण्ड्याः पण्ड्यास्तम् पण्ड्यास्त । पण्ड्यासम् पण्ड्यास्व पण्ड्यास्म । (ii) पण्डयिषीष्ट पण्डयिषीयास्ताम् पण्डयिषीरन् । पण्डयिषीष्ठाः पण्डयिषीयास्थाम् पण्डयिषीध्वम् । पण्डयिषीय पण्डयिषीवहि पण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपपण्डत् अपपण्डताम् अपपण्डन् । अपपण्डः अपपण्डतम् अपपण्डत । अपपण्डम् अपपण्डाव अपपण्डाम । (ii) अपण्डीत् अपण्डिष्टाम् अपण्डिषुः । अपण्डीः अपण्डिष्टम् अपण्डिष्ट । अपण्डिषम् अपण्डिष्व अपण्डिष्म । (iii) अपपण्डत अपपण्डेताम् अपपण्डन्त । अपपण्डथाः अपपण्डेथाम् अपपण्डध्वम् । अपपण्डे अपपण्डावहि अपपण्डामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपण्डयिष्यत् अपण्डयिष्यताम् अपण्डयिष्यन् । अपण्डयिष्यः अपण्डयिष्यतम् अपण्डयिष्यत । अपण्डयिष्यम् अपण्डयिष्याव अपण्डयिष्याम । (ii) अपण्डिष्यत् अपण्डिष्यताम् अपण्डिष्यन् । अपण्डिष्यः अपण्डिष्यतम् अपण्डिष्यत । अपण्डिष्यम् अपण्डिष्याव अपण्डिष्याम । (iii) अपण्डयिष्यत अपण्डयिष्येताम् अपण्डयिष्यन्त । अपण्डयिष्यथाः अपण्डयिष्येथाम् अपण्डयिष्यध्वम् । अपण्डयिष्ये अपण्डयिष्यावहि अपण्डयिष्यामहि ।

णिचि – पण्डयति-ते, **सनि** – पिपण्डयिषति-ते, **यकि** – पण्ड्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१६१६. पसि – नाशने । सकर्म. सेट्. उभय.

१. लट् – (i) पंसयति पंसयतः पंसयन्ति । पंसयसि पंसयथः पंसयथ । पंसयामि पंसयावः पंसयामः । (ii) पंसति[1] पंसतः पंसन्ति । पंससि पंसथः पंसथ । पंसामि पंसावः पंसामः । (iii) पंसयते पंसयेते पंसयन्ते । पंसयसे पंसयेथे पंसयध्वे । पंसये पंसयावहे पंसयामहे । **२. लिट्** – (i) पंसयाञ्चकार पंसयाञ्चक्रतुः पंसयाञ्चक्रुः । पंसयाञ्चकर्थ पंसयाञ्चक्रथुः पंसयाञ्चक्र । पंसयाञ्चकार, पंसयाञ्चकर पंसयाञ्चकृव पंसयाञ्चकृम । (ii) पंसयाञ्चक्रे पंसयाञ्चक्राते पंसयाञ्चक्रिरे । पंसयाञ्चकृषे पंसयाञ्चक्राथे पंसयाञ्चकृढ्वे । पंसयाञ्चक्रे पंसयाञ्चकृवहे पंसयाञ्चकृमहे । (iii) पंसयाम्बभूव पंसयाम्बभूवतुः पंसयाम्बभूवुः । पंसयाम्बभूविथ पंसयाम्बभूवथुः पंसयाम्बभूव । पंसयाम्बभूव पंसयाम्बभूविव पंसयाम्बभूविम । (iv) पंसयामास पंसयामासतुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पंसयामासुः । पंसयामासिथ पंसयामासथुः पंसयामास । पंसयामास पंसयामासिव पंसयामासिम । **३. लुट्** – (i) पंसयिता पंसयितारौ पंसयितारः । पंसयितासि पंसयितास्थः पंसयितास्थ । पंसयितास्मि पंसयितास्वः पंसयितास्मः । (ii) पंसिता पंसितारौ पंसितारः । पंसितासि पंसितास्थः पंसितास्थ । पंसितास्मि पंसितास्वः पंसितास्मः । (iii) पंसयिता पंसयितारौ पंसयितारः । पंसयितासे पंसयितासाथे पंसयिताध्वे । पंसयिताहे पंसयितास्वहे पंसयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पंसयिष्यति पंसयिष्यतः पंसयिष्यन्ति । पंसयिष्यसि पंसयिष्यथः पंसयिष्यथ । पंसयिष्यामि पंसयिष्यावः पंसयिष्यामः । (ii) पंसिष्यति पंसिष्यतः पंसिष्यन्ति । पंसिष्यसि पंसिष्यथः पंसिष्यथ । पंसिष्यामि पंसिष्यावः पंसिष्यामः । (iii) पंसयिष्यते पंसयिष्येते पंसयिष्यन्ते । पंसयिष्यसे पंसयिष्येथे पंसयिष्यध्वे । पंसयिष्ये पंसयिष्यावहे पंसयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पंसयतु, पंसयतात् पंसयताम् पंसयन्तु । पंसय, पंसयतात् पंसयतम् पंसयत । पंसयानि पंसयाव पंसयाम । (ii) पंसतु, पंसतात् पंसताम् पंसन्तु । पंस, पंसतात् पंसतम् पंसत । पंसानि पंसाव पंसाम । (iii) पंसयताम् पंसयेताम् पंसयन्ताम् । पंसयस्व पंसयेथाम् पंसयध्वम् । पंसयै पंसयावहै पंसयामहै । **६. लङ्** – (i) अपंसयत् अपंसयताम् अपंसयन् । अपंसयः अपंसयतम् अपंसयत । अपंसयम् अपंसयाव अपंसयाम । (ii) अपंसत् अपंसताम् अपंसन् । अपंसः अपंसतम् अपंसत । अपंसम् अपंसाव अपंसाम । (iii) अपंसयत अपंसयेताम् अपंसयन्त । अपंसयथाः अपंसयेथाम् अपंसयध्वम् । अपंसये अपंसयावहि अपंसयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पंसयेत् पंसयेताम् पंसयेयुः । पंसयेः पंसयेतम् पंसयेत । पंसयेयम् पंसयेव पंसयेम । (ii) पंसेत् पंसेताम् पंसेयुः । पंसेः पंसेतम् पंसेत । पंसेयम् पंसेव पंसेम । (iii) पंसयेत पंसयेयाताम् पंसयेरन् । पंसयेथाः पंसयेयाथाम् पंसयेध्वम् । पंसयेय पंसयेवहि पंसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पंस्यात् पंस्यास्ताम् पंस्यासुः । पंस्याः पंस्यास्तम् पंस्यास्त । पंस्यासम् पंस्यास्व पंस्यास्म । (ii) पंसयिषीष्ट पंसयिषीयास्ताम् पंसयिषीरन् । पंसयिषीष्ठाः पंसयिषीयास्थाम् पंसयिषीध्वम् । पंसयिषीय पंसयिषीवहि पंसयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपपंसत् अपपंसताम् अपपंसन् । अपपंसः अपपंसतम् अपपंसत । अपपंसम् अपपंसाव अपपंसाम । (ii) अपंसीत् अपंसिष्टाम् अपंसिषुः । अपंसीः अपंसिष्टम् अपंसिष्ट । अपंसिषम् अपंसिष्व अपंसिष्म । (iii) अपपंसत अपपंसेताम् अपपंसन्त । अपपंसथाः अपपंसेथाम् अपपंसध्वम् । अपपंसे अपपंसावहि अपपंसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपंसयिष्यत् अपंसयिष्यताम् अपंसयिष्यन् । अपंसयिष्यः अपंसयिष्यतम् अपंसयिष्यत । अपंसयिष्यम् अपंसयिष्याव अपंसयिष्याम । (ii) अपंसिष्यत् अपंसिष्यताम् अपंसिष्यन् । अपंसिष्यः अपंसिष्यतम् अपंसिष्यत । अपंसिष्यम् अपंसिष्याव अपंसिष्याम । (iii) अपंसयिष्यत अपंसयिष्येताम् अपंसयिष्यन्त । अपंसयिष्यथाः अपंसयिष्येथाम् अपंसयिष्यध्वम् । अपंसयिष्ये अपंसयिष्यावहि अपंसयिष्यामहि ।

णिचि – पंसयति-न्ते, **सनि** – पिपंसयिषति-ते, **यकि** – पंस्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१६१७. व्रज[1] – मार्गसंस्कारगत्योः । सकर्म. सेट् उभय ।

१. लट् – (i) व्राजयति व्राजयतः व्राजयन्ति । व्राजयसि व्राजयथः व्राजयथ । व्राजयामि व्राजयावः व्राजयामः । (ii) व्राजयते व्राजयेते व्राजयन्ते । व्राजयसे व्राजयेथे व्राजयध्वे । व्राजये व्राजयावहे व्राजयामहे । **२. लिट्** – (i) व्राजयाञ्चकार व्राजयाञ्चक्रतुः व्राजयाञ्चक्रुः । व्राजयाञ्चकर्थ व्राजयाञ्चक्रथुः व्राजयाञ्चक्र । व्राजयाञ्चकार, व्राजयाञ्चकर व्राजयाञ्चकृव व्राजयाञ्चकृम । (ii) व्राजयाञ्चक्रे व्राजयाञ्चक्राते व्राजयाञ्चक्रिरे । व्राजयाञ्चकृषे व्राजयाञ्चक्राथे व्राजयाञ्चकृढ्वे । व्राजयाञ्चक्रे व्राजयाञ्चकृवहे व्राजयाञ्चकृमहे । (iii) व्राजयाम्बभूव व्राजयाम्बभूवतुः व्राजयाम्बभूवुः । व्राजयाम्बभूविथ व्राजयाम्बभूवथुः व्राजयाम्बभूव । व्राजयाम्बभूव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

व्राजयाम्बभूविव व्राजयाम्बभूविम ।(iv) व्राजयामास व्राजयामासतुः व्राजयामासुः । व्राजयामासिथ व्राजयामासथुः व्राजयामास । व्राजयामास व्राजयामासिव व्राजयामासिम । **३. लुट्** – (i) व्राजयिता व्राजयितारौ व्राजयितारः । व्राजयितासि व्राजयितास्थः व्राजयितास्थ । व्राजयितास्मि व्राजयितास्वः व्राजयितास्मः । (ii) व्राजयिता व्राजयितारौ व्राजयितारः । व्राजयितासे व्राजयितासाथे व्राजयिताध्वे । व्राजयिताहे व्राजयितास्वहे व्राजयितास्महे । **४. लृट्** – (i) व्राजयिष्यति व्राजयिष्यतः व्राजयिष्यन्ति । व्राजयिष्यसि व्राजयिष्यथः व्राजयिष्यथ । व्राजयिष्यामि व्राजयिष्यावः व्राजयिष्यामः । (ii) व्राजयिष्यते व्राजयिष्येते व्राजयिष्यन्ते । व्राजयिष्यसे व्राजयिष्येथे व्राजयिष्यध्वे । व्राजयिष्ये व्राजयिष्यावहे व्राजयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) व्राजयतु, व्राजयतात् व्राजयताम् व्राजयन्तु । व्राजय, व्राजयतात् व्राजयतम् व्राजयत । व्राजयानि व्राजयाव व्राजयाम । (ii) व्राजयताम् व्राजयेताम् व्राजयन्ताम् । व्राजयस्व व्राजयेथाम् व्राजयध्वम् । व्राजयै व्राजयावहै व्राजयामहै । **६. लङ्** – (i) अव्राजयत् अव्राजयताम् अव्राजयन् । अव्राजयः अव्राजयतम् अव्राजयत । अव्राजयम् अव्राजयाव अव्राजयाम । (iii) अव्राजयत अव्राजयेताम् अव्राजयन्त । अव्राजयथाः अव्राजयेथाम् अव्राजयध्वम् । अव्राजये अव्राजयावहि अव्राजयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) व्राजयेत् व्राजयेताम् व्राजयेयुः । व्राजयेः व्राजयेतम् व्राजयेत । व्राजयेयम् व्राजयेव व्राजयेम । (ii) व्राजयेत व्राजयेयाताम् व्राजयेरन् । व्राजयेथाः व्राजयेयाथाम् व्राजयेध्वम् । व्राजयेय व्राजयेवहि व्राजयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) व्राज्यात् व्राज्यास्ताम् व्राज्यासुः । व्राज्याः व्राज्यास्तम् व्राज्यास्त । व्राज्यासम् व्राज्यास्व व्राज्यास्म । (ii) व्राजयिषीष्ट व्राजयिषीयास्ताम् व्राजयिषीरन् । व्राजयिषीष्ठाः व्राजयिषीयास्थाम् व्राजयिषीध्वम् । व्राजयिषीय व्राजयिषीवहि व्राजयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अविव्रजत् अविव्रजताम् अविव्रजन् । अविव्रजः अविव्रजतम् अविव्रजत । अविव्रजम् अविव्रजाव अविव्रजाम । (ii) अविव्रजत अविव्रजेताम् अविव्रजन्त । अविव्रजथाः अविव्रजेथाम् अविव्रजध्वम् । अविव्रजे अविव्रजावहि अविव्रजामहि । **१०. लृङ्** – (i) अव्राजयिष्यत् अव्राजयिष्यताम् अव्राजयिष्यन् । अव्राजयिष्यः अव्राजयिष्यतम् अव्राजयिष्यत । अव्राजयिष्यम् अव्राजयिष्याव अव्राजयिष्याम । (ii) अव्राजयिष्यत अव्राजयिष्येताम् अव्राजयिष्यन्त । अव्राजयिष्यथाः अव्राजयिष्येथाम् अव्राजयिष्यध्वम् । अव्राजयिष्ये अव्राजयिष्यावहि अव्राजयिष्यामहि ।

णिचि – व्राजयति ते, **सनि** – विव्राजयिषति-ते, **यकि** – व्राज्यते ।

१. 'वज' इति केचित् । 'मार्ग' इति पृथग्धातुरिति बहूनां पक्षः । तथा हि तत्त्वबोधिनी – ''वज मार्ग । वाजयति । मार्गयति । केचित्तु मार्ग इति न धात्वन्तरं, किन्तु वज इति एक एव धातुः मार्गसंस्कारे गतौ च इति व्याचख्युः'' इति ।

१६१८. शुल्क – अतिस्पर्शने । सकर्म. सेट्. उभय । 'सर्जने' इति स्वामी । 'भाषणे' इति काशकृत्स्नः । किंच अन्यत्र चुरादौ 'शुक्ल सर्जने' इति च तत्र दृश्यते । 'अतिसर्जने' इति केचित् । 'सर्जने, वर्जने (वर्णने) इति वोपदेवः । 'सर्जनम् = आर्जनम् । वर्जनभाषणयोश्च द्वमे' इति धा.का. व्याख्या । (३-२३)

१. लट् – (i) शुल्कयति शुल्कयतः शुल्कयन्ति । शुल्कयसि शुल्कयथः शुल्कयथ । शुल्कयामि शुल्कयावः शुल्कयामः । (ii) शुल्कयते शुल्कयेते शुल्कयन्ते । शुल्कयसे शुल्कयेथे शुल्कयध्वे । शुल्कये शुल्कयावहे शुल्कयामहे । **२. लिट्** – (i) शुल्कयाञ्चकार शुल्कयाञ्चक्रतुः शुल्कयाञ्चक्रुः । शुल्कयाञ्चकर्थ शुल्कयाञ्चक्रथुः शुल्कयाञ्चक्र । शुल्कयाञ्चकार, शुल्कयाञ्चकर शुल्कयाञ्चकृव शुल्कयाञ्चकृम । (ii) शुल्कयाञ्चक्रे शुल्कयाञ्चक्राते शुल्कयाञ्चक्रिरे । शुल्कयाञ्चकृषे शुल्कयाञ्चक्राथे शुल्कयाञ्चकृढ्वे । शुल्कयाञ्चक्रे शुल्कयाञ्चकृवहे शुल्कयाञ्चकृमहे । (iii) शुल्कयाम्बभूव शुल्कयाम्बभूवतुः शुल्कयाम्बभूवुः । शुल्कयाम्बभूविथ शुल्कयाम्बभूवथुः शुल्कयाम्बभूव । शुल्कयाम्बभूव शुल्कयाम्बभूविव शुल्कयाम्बभूविम । (iv) शुल्कयामास शुल्कयामासतुः शुल्कयामासुः । शुल्कयामासिथ शुल्कयामासथुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शुल्कयामास । शुल्कयामास शुल्कयामासिव शुल्कयामासिम । **३. लुट्** – (i) शुल्कयिता शुल्कयितारौ शुल्कयितारः । शुल्कयितासि शुल्कयितास्थः शुल्कयितास्थ । शुल्कयितास्मि शुल्कयितास्वः शुल्कयितास्मः । (ii) शुल्कयिता शुल्कयितारौ शुल्कयितारः । शुल्कयितासे शुल्कयितासाथे शुल्कयिताध्वे । शुल्कयिताहे शुल्कयितास्वहे शुल्कयितास्महे । **४. लृट्** – (i) शुल्कयिष्यति शुल्कयिष्यतः शुल्कयिष्यन्ति । शुल्कयिष्यसि शुल्कयिष्यथः शुल्कयिष्यथ । शुल्कयिष्यामि शुल्कयिष्यावः शुल्कयिष्यामः । (ii) शुल्कयिष्यते शुल्कयिष्येते शुल्कयिष्यन्ते । शुल्कयिष्यसे शुल्कयिष्येथे शुल्कयिष्यध्वे । शुल्कयिष्ये शुल्कयिष्यावहे शुल्कयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) शुल्कयतु, शुल्कयतात् शुल्कयताम् शुल्कयन्तु । शुल्कय, शुल्कयतात् शुल्कयतम् शुल्कयत । शुल्कयानि शुल्कयाव शुल्कयाम । (ii) शुल्कयताम् शुल्कयेताम् शुल्कयन्ताम् । शुल्कयस्व शुल्कयेथाम् शुल्कयध्वम् । शुल्कयै शुल्कयावहै शुल्कयामहै । **६. लङ्** – (i) अशुल्कयत् अशुल्कयताम् अशुल्कयन् । अशुल्कयः अशुल्कयतम् अशुल्कयत । अशुल्कयम् अशुल्कयाव अशुल्कयाम । (ii) अशुल्कयत अशुल्कयेताम् अशुल्कयन्त । अशुल्कयथाः अशुल्कयेथाम् अशुल्कयध्वम् । अशुल्कये अशुल्कयावहि अशुल्कयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शुल्कयेत् शुल्कयेताम् शुल्कयेयुः । शुल्कयेः शुल्कयेतम् शुल्कयेत । शुल्कयेयम् शुल्कयेव शुल्कयेम । (ii) शुल्कयेत शुल्कयेयाताम् शुल्कयेरन् । शुल्कयेथाः शुल्कयेयाथाम् शुल्कयेध्वम् । शुल्कयेय शुल्कयेवहि शुल्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) शुल्क्यात् शुल्क्यास्ताम् शुल्क्यासुः । शुल्क्याः शुल्क्यास्तम् शुल्क्यास्त । शुल्क्यासम् शुल्क्यास्व शुल्क्यास्म । (ii) शुल्कयिषीष्ट शुल्कयिषीयास्ताम् शुल्कयिषीरन् । शुल्कयिषीष्ठाः शुल्कयिषीयास्थाम् शुल्कयिषीध्वम् । शुल्कयिषीय शुल्कयिषीवहि शुल्कयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशुशुल्कत् अशुशुल्कताम् अशुशुल्कन् । अशुशुल्कः अशुशुल्कतम् अशुशुल्कत । अशुशुल्कम् अशुशुल्काव अशुशुल्काम । (ii) अशुशुल्कत अशुशुल्केताम् अशुशुल्कन्त । अशुशुल्कथाः अशुशुल्केथाम् अशुशुल्कध्वम् । अशुशुल्के अशुशुल्कावहि अशुशुल्कामहि । **१०. लृङ्** – (i) अशुल्कयिष्यत् अशुल्कयिष्यताम् अशुल्कयिष्यन् । अशुल्कयिष्यः अशुल्कयिष्यतम् अशुल्कयिष्यत । अशुल्कयिष्यम् अशुल्कयिष्याव अशुल्कयिष्याम । (ii) अशुल्कयिष्यत अशुल्कयिष्येताम् अशुल्कयिष्यन्त । अशुल्कयिष्यथाः अशुल्कयिष्येथाम् अशुल्कयिष्यध्वम् । अशुल्कयिष्ये अशुल्कयिष्यावहि अशुल्कयिष्यामहि । **णिचि** – शुल्कयति – ते, **सनि** – शुशुल्कयिषति–ते, **यकि** – शुल्क्यते ।

१६११. चपि – गत्याम् । सकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् – (i) चम्पयति चम्पयतः चम्पयन्ति । चम्पयसि चम्पयथः चम्पयथ । चम्पयामि चम्पयावः चम्पयामः । (ii) चम्पति[1] चम्पतः चम्पन्ति । चम्पसि चम्पथः चम्पथ । चम्पामि चम्पावः चम्पामः । (iii) चम्पयते चम्पयेते चम्पयन्ते । चम्पयसे चम्पयेथे चम्पयध्वे । चम्पये चम्पयावहे चम्पयामहे । **२. लिट्** – (i) चम्पयाञ्चकार चम्पयाञ्चक्रतुः चम्पयाञ्चक्रुः । चम्पयाञ्चकर्थ चम्पयाञ्चक्रथुः चम्पयाञ्चक्र । चम्पयाञ्चकार, चम्पयाञ्चकर चम्पयाञ्चकृव चम्पयाञ्चकृम । (ii) चम्पयाञ्चक्रे चम्पयाञ्चक्राते चम्पयाञ्चक्रिरे । चम्पयाञ्चकृषे चम्पयाञ्चक्राथे चम्पयाञ्चकृढ्वे । चम्पयाञ्चक्रे चम्पयाञ्चकृवहे चम्पयाञ्चकृमहे । (iii) चम्पयाम्बभूव चम्पयाम्बभूवतुः चम्पयाम्बभूवुः । चम्पयाम्बभूविथ चम्पयाम्बभूवथुः चम्पयाम्बभूव । चम्पयाम्बभूव चम्पयाम्बभूविव चम्पयाम्बभूविम । (iv) चम्पयामास चम्पयामासतुः चम्पयामासुः । चम्पयामासिथ चम्पयामासथुः चम्पयामास । चम्पयामास चम्पयामासिव चम्पयामासिम । **३. लुट्** – (i) चम्पयिता चम्पयितारौ चम्पयितारः । चम्पयितासि चम्पयितास्थः चम्पयितास्थ । चम्पयितास्मि चम्पयितास्वः चम्पयितास्मः । (ii) चम्पिता चम्पितारौ चम्पितारः । चम्पितासि चम्पितास्थः चम्पितास्थ । चम्पितास्मि चम्पितास्वः चम्पितास्मः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चम्पयिता चम्पयितारौ चम्पयितारः । चम्पयितासे चम्पयितासाथे चम्पयिताध्वे । चम्पयिताहे चम्पयितास्वहे चम्पयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चम्पयिष्यति चम्पयिष्यतः चम्पयिष्यन्ति । चम्पयिष्यसि चम्पयिष्यथः चम्पयिष्यथ । चम्पयिष्यामि चम्पयिष्यावः चम्पयिष्यामः । (ii) चम्पिष्यति चम्पिष्यतः चम्पिष्यन्ति । चम्पिष्यसि चम्पिष्यथः चम्पिष्यथ । चम्पिष्यामि चम्पिष्यावः चम्पिष्यामः । (iii) चम्पयिष्यते चम्पयिष्येते चम्पयिष्यन्ते । चम्पयिष्यसे चम्पयिष्येथे चम्पयिष्यध्वे । चम्पयिष्ये चम्पयिष्यावहे चम्पयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चम्पयतु, चम्पयतात् चम्पयताम् चम्पयन्तु । चम्पय, चम्पयतात् चम्पयतम् चम्पयत । चम्पयानि चम्पयाव चम्पयाम । (ii) चम्पतु, चम्पतात् चम्पताम् चम्पन्तु । चम्प, चम्पतात् चम्पतम् चम्पत । चम्पानि चम्पाव चम्पाम । (iii) चम्पयताम् चम्पयेताम् चम्पयन्ताम् । चम्पयस्व चम्पयेथाम् चम्पयध्वम् । चम्पयै चम्पयावहै चम्पयामहै । **६. लङ्** – (i) अचम्पयत् अचम्पयताम् अचम्पयन् । अचम्पयः अचम्पयतम् अचम्पयत । अचम्पयम् अचम्पयाव अचम्पयाम । (ii) अचम्पत् अचम्पताम् अचम्पन् । अचम्पः अचम्पतम् अचम्पत । अचम्पम् अचम्पाव अचम्पाम । (iii) अचम्पयत अचम्पयेताम् अचम्पयन्त । अचम्पयथाः अचम्पयेथाम् अचम्पयध्वम् । अचम्पये अचम्पयावहि अचम्पयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चम्पयेत् चम्पयेताम् चम्पयेयुः । चम्पयेः चम्पयेतम् चम्पयेत । चम्पयेयम् चम्पयेव चम्पयेम । (ii) चम्पेत् चम्पेताम् चम्पेयुः । चम्पेः चम्पेतम् चम्पेत । चम्पेयम् चम्पेव चम्पेम । (iii) चम्पयेत चम्पयेयाताम् चम्पयेरन् । चम्पयेथाः चम्पयेयाथाम् चम्पयेध्वम् । चम्पयेय चम्पयेवहि चम्पयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चम्प्यात् चम्प्यास्ताम् चम्प्यासुः । चम्प्याः चम्प्यास्तम् चम्प्यास्त । चम्प्यासम् चम्प्यास्व चम्प्यास्म । (ii) चम्पयिषीष्ट चम्पयिषीयास्ताम् चम्पयिषीरन् । चम्पयिषीष्ठाः चम्पयिषीयास्थाम् चम्पयिषीध्वम् । चम्पयिषीय चम्पयिषीवहि चम्पयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचचम्पत् अचचम्पताम् अचचम्पन् । अचचम्पः अचचम्पतम् अचचम्पत । अचचम्पम् अचचम्पाव अचचम्पाम । (ii) अचम्पीत् अचम्पिष्टाम् अचम्पिषुः । अचम्पीः अचम्पिष्टम् अचम्पिष्ट । अचम्पिषम् अचम्पिष्व अचम्पिष्म । (iii) अचचम्पत अचचम्पेताम् अचचम्पन्त । अचचम्पथाः अचचम्पेथाम् अचचम्पध्वम् । अचचम्पे अचचम्पावहि अचचम्पामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचम्पयिष्यत् अचम्पयिष्यताम् अचम्पयिष्यन् । अचम्पयिष्यः अचम्पयिष्यतम् अचम्पयिष्यत । अचम्पयिष्यम् अचम्पयिष्याव अचम्पयिष्याम । (ii) अचम्पिष्यत् अचम्पिष्यताम् अचम्पिष्यन् । अचम्पिष्यः अचम्पिष्यतम् अचम्पिष्यत । अचम्पिष्यम् अचम्पिष्याव अचम्पिष्याम । (iii) अचम्पयिष्यत अचम्पयिष्येताम् अचम्पयिष्यन्त । अचम्पयिष्यथाः अचम्पयिष्येथाम् अचम्पयिष्यध्वम् । अचम्पयिष्ये अचम्पयिष्यावहि अचम्पयिष्यामहि ।

णिचि – चम्पयति-ते, **सनि** – चिचम्पयिषति-ते, **यकि** – चम्प्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१६२०. क्षपि[१] – **क्षान्त्याम्** । सकर्म, सेट्, उभय । 'क्षम्पेः क्षम्पयति क्षान्त्यां प्रेरणे[२] क्षपयेदिति' (श्लो. १३६) इति देवः ।

१. लट् – (i) क्षम्पयति क्षम्पयतः क्षम्पयन्ति । क्षम्पयसि क्षम्पयथः क्षम्पयथ । क्षम्पयामि क्षम्पयावः क्षम्पयामः । (ii) क्षम्पति[१] क्षम्पतः क्षम्पन्ति । क्षम्पसि क्षम्पथः क्षम्पथ । क्षम्पामि क्षम्पावः क्षम्पामः । (iii) क्षम्पयते क्षम्पयेते क्षम्पयन्ते । क्षम्पयसे क्षम्पयेथे क्षम्पयध्वे । क्षम्पये क्षम्पयावहे क्षम्पयामहे । **२. लिट्** – (i) क्षम्पयाञ्चकार क्षम्पयाञ्चक्रतुः क्षम्पयाञ्चक्रुः । क्षम्पयाञ्चकर्थ क्षम्पयाञ्चक्रथुः क्षम्पयाञ्चक्र । क्षम्पयाञ्चकार, क्षम्पयाञ्चकर क्षम्पयाञ्चकृव क्षम्पयाञ्चकृम । (ii) क्षम्पयाञ्चक्रे क्षम्पयाञ्चक्राते क्षम्पयाञ्चक्रिरे । क्षम्पयाञ्चकृषे क्षम्पयाञ्चक्राथे क्षम्पयाञ्चकृढ्वे । क्षम्पयाञ्चक्रे क्षम्पयाञ्चकृवहे क्षम्पयाञ्चकृमहे । (iii) क्षम्पयाम्बभूव क्षम्पया-म्बभूवतुः क्षम्पयाम्बभूवुः । क्षम्पयाम्बभूविथ क्षम्पयाम्बभूवथुः क्षम्पयाम्बभूव । क्षम्पयाम्बभूव क्षम्पया-म्बभूविव क्षम्पयाम्बभूविम । (iv) क्षम्पयामास क्षम्पयामासतुः क्षम्पयामासुः । क्षम्पयामासिथ क्षम्पयामासथुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्षम्पयामास । क्षम्पयामास क्षम्पयामासिव क्षम्पयामासिम । **३. लुट्** – (i) क्षम्पयिता क्षम्पयितारौ क्षम्पयितारः । क्षम्पयितासि क्षम्पयितास्थः क्षम्पयितास्थ । क्षम्पयितास्मि क्षम्पयितास्वः क्षम्पयितास्मः । (ii) क्षम्पिता क्षम्पितारौ क्षम्पितारः । क्षम्पितासि क्षम्पितास्थः क्षम्पितास्थ । क्षम्पितास्मि क्षम्पितास्वः क्षम्पितास्मः । (iii) क्षम्पयिता क्षम्पयितारौ क्षम्पयितारः । क्षम्पयितासे क्षम्पयितासाथे क्षम्पयिताध्वे । क्षम्पयिताहे क्षम्पयितास्वहे क्षम्पयितास्महे । **४. लृट्** – (i) क्षम्पयिष्यति क्षम्पयिष्यतः क्षम्पयिष्यन्ति । क्षम्पयिष्यसि क्षम्पयिष्यथः क्षम्पयिष्यथ । क्षम्पयिष्यामि क्षम्पयिष्यावः क्षम्पयिष्यामः । (ii) क्षम्पिष्यति क्षम्पिष्यतः क्षम्पिष्यन्ति । क्षम्पिष्यसि क्षम्पिष्यथः क्षम्पिष्यथ । क्षम्पिष्यामि क्षम्पिष्यावः क्षम्पिष्यामः । (iii) क्षम्पयिष्यते क्षम्पयिष्येते क्षम्पयिष्यन्ते । क्षम्पयिष्यसे क्षम्पयिष्येथे क्षम्पयिष्यध्वे । क्षम्पयिष्ये क्षम्पयिष्यावहे क्षम्पयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) क्षम्पयतु, क्षम्पयतात् क्षम्पयताम् क्षम्पयन्तु । क्षम्पय, क्षम्पयतात् क्षम्पयतम् क्षम्पयत । क्षम्पयाणि क्षम्पयाव क्षम्पयाम । (ii) क्षम्पतु, क्षम्पतात् क्षम्पताम् क्षम्पन्तु । क्षम्प, क्षम्पतात् क्षम्पतम् क्षम्पत । क्षम्पाणि क्षम्पाव क्षम्पाम । (iii) क्षम्पयताम् क्षम्पयेताम् क्षम्पयन्ताम् । क्षम्पयस्व क्षम्पयेथाम् क्षम्पयध्वम् । क्षम्पयै क्षम्पयावहै क्षम्पयामहै । **६. लङ्** – (i) अक्षम्पयत् अक्षम्पयताम् अक्षम्पयन् । अक्षम्पयः अक्षम्पयतम् अक्षम्पयत । अक्षम्पयम् अक्षम्पयाव अक्षम्पयाम । (ii) अक्षम्पत् अक्षम्पताम् अक्षम्पन् । अक्षम्पः अक्षम्पतम् अक्षम्पत । अक्षम्पम् अक्षम्पाव अक्षम्पाम । (iii) अक्षम्पयत अक्षम्पयेताम् अक्षम्पयन्त । अक्षम्पयथाः अक्षम्पयेथाम् अक्षम्पयध्वम् । अक्षम्पये अक्षम्पयावहि अक्षम्पयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) क्षम्पयेत् क्षम्पयेताम् क्षम्पयेयुः । क्षम्पयेः क्षम्पयेतम् क्षम्पयेत । क्षम्पयेयम् क्षम्पयेव क्षम्पयेम । (ii) क्षम्पेत् क्षम्पेताम् क्षम्पेयुः । क्षम्पेः क्षम्पेतम् क्षम्पेत । क्षम्पेयम् क्षम्पेव क्षम्पेम । (iii) क्षम्पयेत क्षम्पयेयाताम् क्षम्पयेरन् । क्षम्पयेथाः क्षम्पयेयाथाम् क्षम्पयेध्वम् । क्षम्पयेय क्षम्पयेवहि क्षम्पयेमहि ।**८. आशीर्लिङ्** – (i) क्षम्प्यात् क्षम्प्यास्ताम् क्षम्प्यासुः । क्षम्प्याः क्षम्प्यास्तम् क्षम्प्यास्त । क्षम्प्यासम् क्षम्प्यास्व क्षम्प्यास्म । (ii) क्षम्पयिषीष्ट क्षम्पयिषीयास्ताम् क्षम्पयिषीरन् । क्षम्पयिषीष्ठाः क्षम्पयिषीयास्थाम् क्षम्पयिषीध्वम् । क्षम्पयिषीय क्षम्पयिषीवहि क्षम्पयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचक्षम्पत् अचक्षम्पताम् अचक्षम्पन् । अचक्षम्पः अचक्षम्पतम् अचक्षम्पत । अचक्षम्पम् अचक्षम्पाव अचक्षम्पाम । (ii) अक्षम्पीत् अक्षम्पिष्टाम् अक्षम्पिषुः । अक्षम्पीः अक्षम्पिष्टम् अक्षम्पिष्ट । अक्षम्पिषम् अक्षम्पिष्व अक्षम्पिष्म । (iii) अचक्षम्पत अचक्षम्पेताम् अचक्षम्पन्त । अचक्षम्पथाः अचक्षम्पेथाम् अचक्षम्पध्वम् । अचक्षम्पे अचक्षम्पावहि अचक्षम्पामहि । **१०. लृङ्** – (i) अक्षम्पयिष्यत् अक्षम्पयिष्यताम् अक्षम्पयिष्यन् । अक्षम्पयिष्यः अक्षम्पयिष्यतम् अक्षम्पयिष्यत । अक्षम्पयिष्यम् अक्षम्पयिष्याव अक्षम्पयिष्याम । (ii) अक्षम्पिष्यत् अक्षम्पिष्यताम् अक्षम्पिष्यन् । अक्षम्पिष्यः अक्षम्पिष्यतम् अक्षम्पिष्यत । अक्षम्पिष्यम् अक्षम्पिष्याव अक्षम्पिष्याम । (iii) अक्षम्पयिष्यत अक्षम्पयिष्येताम् अक्षम्पयिष्यन्त । अक्षम्पयिष्यथाः अक्षम्पयिष्येथाम् अक्षम्पयिष्यध्वम् । अक्षम्पयिष्ये अक्षम्पयिष्यावहि अक्षम्पयिष्यामहि ।

णिचि – क्षम्पयति-ते, **सनि** – चिक्षम्पयिषति-ते, **यकि** – क्षम्प्यते ।

१. 'क्षम्पेः क्षम्पयति क्षान्त्यां प्रेरणे क्षपयेदिति'(श्लो. १३६) इति देवः । एतस्मात् श्लोकात् अवगम्यते – 'क्षप प्रेरणे' इति धातुः चुरादौ अदन्ते अस्ति इति । 'सिद्धान्तकौमुद्यां तु न दृश्यते' इति कृदन्तरूपमाला ।

२. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१६२१. छजि – कृच्छ्रजीवने । अकर्म, सेट्, उभय । 'क्षजि' इति धातुकाव्ये (३-२४) पाठः । बालमनोरमायाम् अपि तथैव ।

१. लट् – (i) छञ्जयति छञ्जयतः छञ्जयन्ति । छञ्जयसि छञ्जयथः छञ्जयथ । छञ्जयामि छञ्जयावः छञ्जयामः । (ii) छञ्जति[१] छञ्जतः छञ्जन्ति । छञ्जसि छञ्जथः छञ्जथ । छञ्जामि छञ्जावः छञ्जामः । (ii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

छञ्ञयते छञ्ञयेते छञ्ञयन्ते । छञ्ञयसे छञ्ञयेथे छञ्ञयध्वे । छञ्ञये छञ्ञयावहे छञ्ञयामहे । **२. लिट्** - (i) छञ्ञयाञ्चकार छञ्ञयाञ्चक्रतुः छञ्ञयाञ्चक्रुः । छञ्ञयाञ्चकर्थ छञ्ञयाञ्चक्रथुः छञ्ञयाञ्चक्र । छञ्ञयाञ्चकार, छञ्ञयाञ्चकर छञ्ञयाञ्चकृव छञ्ञयाञ्चकृम । (ii) छञ्ञयाञ्चक्रे छञ्ञयाञ्चक्राते छञ्ञयाञ्चक्रिरे । छञ्ञयाञ्चकृषे छञ्ञयाञ्चक्राथे छञ्ञयाञ्चकृढ्वे । छञ्ञयाञ्चक्रे छञ्ञयाञ्चकृवहे छञ्ञयाञ्चकृमहे । (iii) छञ्ञयाम्बभूव छञ्ञयाम्बभूवतुः छञ्ञयाम्बभूवुः । छञ्ञयाम्बभूविथ छञ्ञयाम्बभूवथुः छञ्ञयाम्बभूव । छञ्ञयाम्बभूव छञ्ञयाम्बभूविव छञ्ञयाम्बभूविम । (iv) छञ्ञयामास छञ्ञयामासतुः छञ्ञयामासुः । छञ्ञयामासिथ छञ्ञयामासथुः छञ्ञयामास । छञ्ञयामास छञ्ञयामासिव छञ्ञयामासिम । **३. लुट्** - (i) छञ्ञयिता छञ्ञयितारौ छञ्ञयितारः । छञ्ञयितासि छञ्ञयितास्थः छञ्ञयितास्थ । छञ्ञयितास्मि छञ्ञयितास्वः छञ्ञयितास्मः । (ii) छञ्ञिता छञ्ञितारौ छञ्ञितारः । छञ्ञितासि छञ्ञितास्थः छञ्ञितास्थ । छञ्ञितास्मि छञ्ञितास्वः छञ्ञितास्मः । (iii) छञ्ञयिता छञ्ञयितारौ छञ्ञयितारः । छञ्ञयितासे छञ्ञयितासाथे छञ्ञयिताध्वे । छञ्ञयिताहे छञ्ञयितास्वहे छञ्ञयितास्महे । **४. लृट्** - (i) छञ्ञयिष्यति छञ्ञयिष्यतः छञ्ञयिष्यन्ति । छञ्ञयिष्यसि छञ्ञयिष्यथः छञ्ञयिष्यथ । छञ्ञयिष्यामि छञ्ञयिष्यावः छञ्ञयिष्यामः । (ii) छञ्ञिष्यति छञ्ञिष्यतः छञ्ञिष्यन्ति । छञ्ञिष्यसि छञ्ञिष्यथः छञ्ञिष्यथ । छञ्ञिष्यामि छञ्ञिष्यावः छञ्ञिष्यामः । (iii) छञ्ञयिष्यते छञ्ञयिष्येते छञ्ञयिष्यन्ते । छञ्ञयिष्यसे छञ्ञयिष्येथे छञ्ञयिष्यध्वे । छञ्ञयिष्ये छञ्ञयिष्यावहे छञ्ञयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) छञ्ञयतु, छञ्ञयतात् छञ्ञयताम् छञ्ञयन्तु । छञ्ञय, छञ्ञयतात् छञ्ञयतम् छञ्ञयत । छञ्ञयानि छञ्ञयाव छञ्ञयाम । (ii) छञ्ञतु, छञ्ञतात् छञ्ञताम् छञ्ञन्तु । छञ्ञ, छञ्ञतात् छञ्ञतम् छञ्ञत । छञ्ञानि छञ्ञाव छञ्ञाम । (iii) छञ्ञयताम् छञ्ञयेताम् छञ्ञयन्ताम् । छञ्ञयस्व छञ्ञयेथाम् छञ्ञयध्वम् । छञ्ञयै छञ्ञयावहै छञ्ञयामहै । **६. लङ्** - (i) अच्छञ्ञयत् अच्छञ्ञयताम् अच्छञ्ञयन् । अच्छञ्ञयः अच्छञ्ञयतम् अच्छञ्ञयत । अच्छञ्ञयम् अच्छञ्ञयाव अच्छञ्ञयाम । (ii) अच्छञ्ञत् अच्छञ्ञताम् अच्छञ्ञन् । अच्छञ्ञः अच्छञ्ञतम् अच्छञ्ञत । अच्छञ्ञम् अच्छञ्ञाव अच्छञ्ञाम । (iii) अच्छञ्ञयत अच्छञ्ञयेताम् अच्छञ्ञयन्त । अच्छञ्ञयथाः अच्छञ्ञयेथाम् अच्छञ्ञयध्वम् । अच्छञ्ञये अच्छञ्ञयावहि अच्छञ्ञयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) छञ्ञयेत् छञ्ञयेताम् छञ्ञयेयुः । छञ्ञयेः छञ्ञयेतम् छञ्ञयेत । छञ्ञयेयम् छञ्ञयेव छञ्ञयेम । (ii) छञ्ञेत् छञ्ञेताम् छञ्ञेयुः । छञ्ञेः छञ्ञेतम् छञ्ञेत । छञ्ञेयम् छञ्ञेव छञ्ञेम । (iii) छञ्ञयेत छञ्ञयेयाताम् छञ्ञयेरन् । छञ्ञयेथाः छञ्ञयेयाथाम् छञ्ञयेध्वम् । छञ्ञयेय छञ्ञयेवहि छञ्ञयेमहि ।**८. आशीर्लिङ्** - (i) छञ्ञ्यात् छञ्ञ्यास्ताम् छञ्ञ्यासुः । छञ्ञ्याः छञ्ञ्यास्तम् छञ्ञ्यास्त । छञ्ञ्यासम् छञ्ञ्यास्व छञ्ञ्यास्म । (ii) छञ्ञयिषीष्ट छञ्ञयिषीयास्ताम् छञ्ञयिषीरन् । छञ्ञयिषीष्ठाः छञ्ञयिषीयास्थाम् छञ्ञयिषीध्वम् । छञ्ञयिषीय छञ्ञयिषीवहि छञ्ञयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचच्छञ्ञत् अचच्छञ्ञताम् अचच्छञ्ञन् । अचच्छञ्ञः अचच्छञ्ञतम् अचच्छञ्ञत । अचच्छञ्ञम् अचच्छञ्ञाव अचच्छञ्ञाम । (ii) अच्छञ्ञीत् अच्छञ्ञिष्टाम् अच्छञ्ञिषुः । अच्छञ्ञीः अच्छञ्ञिष्टम् अच्छञ्ञिष्ट । अच्छञ्ञिषम् अच्छञ्ञिष्व अच्छञ्ञिष्म । (iii) अचच्छञ्ञत अचच्छञ्ञेताम् अचच्छञ्ञन्त । अचच्छञ्ञथाः अचच्छञ्ञेथाम् अचच्छञ्ञध्वम् । अचच्छञ्ञे अचच्छञ्ञावहि अचच्छञ्ञामहि । **१०. लृङ्** - (i) अच्छञ्ञयिष्यत् अच्छञ्ञयिष्यताम् अच्छञ्ञयिष्यन् । अच्छञ्ञयिष्यः अच्छञ्ञयिष्यतम् अच्छञ्ञयिष्यत । अच्छञ्ञयिष्यम् अच्छञ्ञयिष्याव अच्छञ्ञयिष्याम । (ii) अच्छञ्ञिष्यत् अच्छञ्ञिष्यताम् अच्छञ्ञिष्यन् । अच्छञ्ञिष्यः अच्छञ्ञिष्यतम् अच्छञ्ञिष्यत । अच्छञ्ञिष्यम् अच्छञ्ञिष्याव अच्छञ्ञिष्याम । (iii) अच्छञ्ञयिष्यत अच्छञ्ञयिष्येताम् अच्छञ्ञयिष्यन्त । अच्छञ्ञयिष्यथाः अच्छञ्ञयिष्येथाम् अच्छञ्ञयिष्यध्वम् । अच्छञ्ञयिष्ये अच्छञ्ञयिष्यावहि अच्छञ्ञयिष्यामहि ।

णिचि - छञ्ञयति-ते, **सनि** - चिच्छञ्ञयिषति-ते, **यकि** - छञ्ञ्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१६२२. श्वर्त – गत्याम् । सकर्म, सेट्, उभय । 'स्वर्त गत्यां च । चकारात् कृच्छ्रजीवने' इति क्षीरस्वामी ।
१. लट् – (i) श्वर्तयति श्वर्तयतः श्वर्तयन्ति । श्वर्तयसि श्वर्तयथः श्वर्तयथ । श्वर्तयामि श्वर्तयावः श्वर्तयामः । (ii) श्वर्तयते श्वर्तयेते श्वर्तयन्ते । श्वर्तयसे श्वर्तयेथे श्वर्तयध्वे । श्वर्तये श्वर्तयावहे श्वर्तयामहे । **२. लिट्** – (i) श्वर्तयाञ्चकार श्वर्तयाञ्चक्रतुः श्वर्तयाञ्चक्रुः । श्वर्तयाञ्चकर्थ श्वर्तयाञ्चक्रथुः श्वर्तयाञ्चक्र । श्वर्तयाञ्चकार, श्वर्तयाञ्चकर श्वर्तयाञ्चकृव श्वर्तयाञ्चकृम । (ii) श्वर्तयाञ्चक्रे श्वर्तयाञ्चक्राते श्वर्तयाञ्चक्रिरे । श्वर्तयाञ्चकृषे श्वर्तयाञ्चक्राथे श्वर्तयाञ्चकृढ्वे । श्वर्तयाञ्चक्रे श्वर्तयाञ्चकृवहे श्वर्तयाञ्चकृमहे । (iii) श्वर्तयाम्बभूव श्वर्तयाम्बभूवतुः श्वर्तयाम्बभूवुः । श्वर्तयाम्बभूविथ श्वर्तयाम्बभूवथुः श्वर्तयाम्बभूव । श्वर्तयाम्बभूव श्वर्तयाम्बभूविव श्वर्तयाम्बभूविम । (iv) श्वर्तयामास श्वर्तयामासतुः श्वर्तयामासुः । श्वर्तयामासिथ श्वर्तयामासथुः श्वर्तयामास । श्वर्तयामास श्वर्तयामासिव श्वर्तयामासिम । **३. लुट्** – (i) श्वर्तयिता श्वर्तयितारौ श्वर्तयितारः । श्वर्तयितासि श्वर्तयितास्थः श्वर्तयितास्थ । श्वर्तयितास्मि श्वर्तयितास्वः श्वर्तयितास्मः । (ii) श्वर्तयिता श्वर्तयितारौ श्वर्तयितारः । श्वर्तयितासे श्वर्तयितासाथे श्वर्तयिताध्वे । श्वर्तयिताहे श्वर्तयितास्वहे श्वर्तयितास्महे । **४. लृट्** – (i) श्वर्तयिष्यति श्वर्तयिष्यतः श्वर्तयिष्यन्ति । श्वर्तयिष्यसि श्वर्तयिष्यथः श्वर्तयिष्यथ । श्वर्तयिष्यामि श्वर्तयिष्यावः श्वर्तयिष्यामः । (ii) श्वर्तयिष्यते श्वर्तयिष्येते श्वर्तयिष्यन्ते । श्वर्तयिष्यसे श्वर्तयिष्येथे श्वर्तयिष्यध्वे । श्वर्तयिष्ये श्वर्तयिष्यावहे श्वर्तयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) श्वर्तयतु, श्वर्तयतात् श्वर्तयताम् श्वर्तयन्तु । श्वर्तय, श्वर्तयतात् श्वर्तयतम् श्वर्तयत । श्वर्तयानि श्वर्तयाव श्वर्तयाम । (ii) श्वर्तयताम् श्वर्तयेताम् श्वर्तयन्ताम् । श्वर्तयस्व श्वर्तयेथाम् श्वर्तयध्वम् । श्वर्तयै श्वर्तयावहै श्वर्तयामहै । **६. लङ्** – (i) अश्वर्तयत् अश्वर्तयताम् अश्वर्तयन् । अश्वर्तयः अश्वर्तयतम् अश्वर्तयत । अश्वर्तयम् अश्वर्तयाव अश्वर्तयाम । (ii) अश्वर्तयत अश्वर्तयेताम् अश्वर्तयन्त । अश्वर्तयथाः अश्वर्तयेथाम् अश्वर्तयध्वम् । अश्वर्तये अश्वर्तयावहि अश्वर्तयामहि ।
७. विधिलिङ् – (i) श्वर्तयेत् श्वर्तयेताम् श्वर्तयेयुः । श्वर्तयेः श्वर्तयेतम् श्वर्तयेत । श्वर्तयेयम् श्वर्तयेव श्वर्तयेम । (ii) श्वर्तयेत श्वर्तयेयाताम् श्वर्तयेरन् । श्वर्तयेथाः श्वर्तयेयाथाम् श्वर्तयेध्वम् । श्वर्तयेय श्वर्तयेवहि श्वर्तयेमहि ।
८. आशीर्लिङ् – (i) श्वर्त्यात् श्वर्त्यास्ताम् श्वर्त्यासुः । श्वर्त्याः श्वर्त्यास्तम् श्वर्त्यास्त । श्वर्त्यासम् श्वर्त्यास्व श्वर्त्यास्म । (ii) श्वर्तयिषीष्ट श्वर्तयिषीयास्ताम् श्वर्तयिषीरन् । श्वर्तयिषीष्ठाः श्वर्तयिषीयास्थाम् श्वर्तयिषीध्वम् । श्वर्तयिषीय श्वर्तयिषीवहि श्वर्तयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशश्वर्तत् अशश्वर्तताम् अशश्वर्तन् । अशश्वर्तः अशश्वर्ततम् अशश्वर्तत । अशश्वर्तम् अशश्वर्ताव अशश्वर्ताम । (ii) अशश्वर्तत अशश्वर्तेताम् अशश्वर्तन्त । अशश्वर्तथाः अशश्वर्तेथाम् अशश्वर्तध्वम् । अशश्वर्ते अशश्वर्तावहि अशश्वर्तामहि । **१०. लृङ्** – (i) अश्वर्तयिष्यत् अश्वर्तयिष्यताम् अश्वर्तयिष्यन् । अश्वर्तयिष्यः अश्वर्तयिष्यतम् अश्वर्तयिष्यत । अश्वर्तयिष्यम् अश्वर्तयिष्याव अश्वर्तयिष्याम । (ii) अश्वर्तयिष्यत अश्वर्तयिष्येताम् अश्वर्तयिष्यन्त । अश्वर्तयिष्यथाः अश्वर्तयिष्येथाम् अश्वर्तयिष्यध्वम् । अश्वर्तयिष्ये अश्वर्तयिष्यावहि अश्वर्तयिष्यामहि ।
णिचि – श्वर्तयति – ते, **सनि** – शिश्वर्तयिषति–ते, **यकि** – श्वर्त्यते ।

१६२३. श्वभ्र – गत्याम् । सकर्म, सेट्, उभय । 'गतौ च । चकारात् कृच्छ्रजीवने इति दौर्गाः' इति स्वामी । 'बिले गतौ तद्धे' इति वोपदेवः । 'श्वभ्रिः बिलार्थे च द्रुमे' इति धा.का.व्यख्या । (३.२४)
१. लट् – (i) श्वभ्रयति श्वभ्रयतः श्वभ्रयन्ति । श्वभ्रयसि श्वभ्रयथः श्वभ्रयथ । श्वभ्रयामि श्वभ्रयावः श्वभ्रयामः । (ii) श्वभ्रयते श्वभ्रयेते श्वभ्रयन्ते । श्वभ्रयसे श्वभ्रयेथे श्वभ्रयध्वे । श्वभ्रये श्वभ्रयावहे श्वभ्रयामहे । **२. लिट्** – (i) श्वभ्रयाञ्चकार श्वभ्रयाञ्चक्रतुः श्वभ्रयाञ्चक्रुः । श्वभ्रयाञ्चकर्थ श्वभ्रयाञ्चक्रथुः श्वभ्रयाञ्चक्र । श्वभ्रयाञ्चकार, श्वभ्रयाञ्चकर श्वभ्रयाञ्चकृव श्वभ्रयाञ्चकृम । (ii) श्वभ्रयाञ्चक्रे श्वभ्रयाञ्चक्राते श्वभ्रयाञ्चक्रिरे । श्वभ्रयाञ्चकृषे श्वभ्रयाञ्चक्राथे श्वभ्रयाञ्चकृढ्वे । श्वभ्रयाञ्चक्रे श्वभ्रयाञ्चकृवहे श्वभ्रयाञ्चकृमहे । (iii) श्वभ्रयाम्बभूव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्वभ्रयाम्बभूवतुः श्वभ्रयाम्बभूवुः । श्वभ्रयाम्बभूविथ श्वभ्रयाम्बभूवथुः श्वभ्रयाम्बभूव । श्वभ्रयाम्बभूव श्वभ्रयाम्बभूविव श्वभ्रयाम्बभूविम । (iv) श्वभ्रयामास श्वभ्रयामासतुः श्वभ्रयामासुः । श्वभ्रयामासिथ श्वभ्रयामासथुः श्वभ्रयामास । श्वभ्रयामास श्वभ्रयामासिव श्वभ्रयामासिम । **३. लुट्** – (i) श्वभ्रयिता श्वभ्रयितारौ श्वभ्रयितारः । श्वभ्रयितासि श्वभ्रयितास्थः श्वभ्रयितास्थ । श्वभ्रयितास्मि श्वभ्रयितास्वः श्वभ्रयितास्मः । (ii) श्वभ्रयिता श्वभ्रयितारौ श्वभ्रयितारः । श्वभ्रयितासे श्वभ्रयितासाथे श्वभ्रयिताध्वे । श्वभ्रयिताहे श्वभ्रयितास्वहे श्वभ्रयितास्महे । **४. लृट्** – (i) श्वभ्रयिष्यति श्वभ्रयिष्यतः श्वभ्रयिष्यन्ति । श्वभ्रयिष्यसि श्वभ्रयिष्यथः श्वभ्रयिष्यथ । श्वभ्रयिष्यामि श्वभ्रयिष्यावः श्वभ्रयिष्यामः । (ii) श्वभ्रयिष्यते श्वभ्रयिष्येते श्वभ्रयिष्यन्ते । श्वभ्रयिष्यसे श्वभ्रयिष्येथे श्वभ्रयिष्यध्वे । श्वभ्रयिष्ये श्वभ्रयिष्यावहे श्वभ्रयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) श्वभ्रयतु, श्वभ्रयतात् श्वभ्रयताम् श्वभ्रयन्तु । श्वभ्रय, श्वभ्रयतात् श्वभ्रयतम् श्वभ्रयत । श्वभ्रयाणि श्वभ्रयाव श्वभ्रयाम । (ii) श्वभ्रयताम् श्वभ्रयेताम् श्वभ्रयन्ताम् । श्वभ्रयस्व श्वभ्रयेथाम् श्वभ्रयध्वम् । श्वभ्रयै श्वभ्रयावहै श्वभ्रयामहै । **६. लङ्** – (i) अश्वभ्रयत् अश्वभ्रयताम् अश्वभ्रयन् । अश्वभ्रयः अश्वभ्रयतम् अश्वभ्रयत । अश्वभ्रयम् अश्वभ्रयाव अश्वभ्रयाम । (ii) अश्वभ्रयत अश्वभ्रयेताम् अश्वभ्रयन्त । अश्वभ्रयथाः अश्वभ्रयेथाम् अश्वभ्रयध्वम् । अश्वभ्रये अश्वभ्रयावहि अश्वभ्रयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) श्वभ्रयेत् श्वभ्रयेताम् श्वभ्रयेयुः । श्वभ्रयेः श्वभ्रयेतम् श्वभ्रयेत । श्वभ्रयेयम् श्वभ्रयेव श्वभ्रयेम । (ii) श्वभ्रयेत श्वभ्रयेयाताम् श्वभ्रयेरन् । श्वभ्रयेथाः श्वभ्रयेयाथाम् श्वभ्रयेध्वम् । श्वभ्रयेय श्वभ्रयेवहि श्वभ्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) श्वभ्र्यात् श्वभ्र्यास्ताम् श्वभ्र्यासुः । श्वभ्र्याः श्वभ्र्यास्तम् श्वभ्र्यास्त । श्वभ्र्यासम् श्वभ्र्यास्व श्वभ्र्यास्म । (ii) श्वभ्रयिषीष्ट श्वभ्रयिषीयास्ताम् श्वभ्रयिषीरन् । श्वभ्रयिषीष्ठाः श्वभ्रयिषीयास्थाम् श्वभ्रयिषीध्वम् । श्वभ्रयिषीय श्वभ्रयिषीवहि श्वभ्रयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशश्वभ्रत् अशश्वभ्रताम् अशश्वभ्रन् । अशश्वभ्रः अशश्वभ्रतम् अशश्वभ्रत । अशश्वभ्रम् अशश्वभ्राव अशश्वभ्राम । (ii) अशश्वभ्रत अशश्वभ्रेताम् अशश्वभ्रन्त । अशश्वभ्रथाः अशश्वभ्रेथाम् अशश्वभ्रध्वम् । अशश्वभ्रे अशश्वभ्रावहि अशश्वभ्रामहि । **१०. लृङ्** – (i) अश्वभ्रयिष्यत् अश्वभ्रयिष्यताम् अश्वभ्रयिष्यन् । अश्वभ्रयिष्यः अश्वभ्रयिष्यतम् अश्वभ्रयिष्यत । अश्वभ्रयिष्यम् अश्वभ्रयिष्याव अश्वभ्रयिष्याम । (ii) अश्वभ्रयिष्यत अश्वभ्रयिष्येताम् अश्वभ्रयिष्यन्त । अश्वभ्रयिष्यथाः अश्वभ्रयिष्येथाम् अश्वभ्रयिष्यध्वम् । अश्वभ्रयिष्ये अश्वभ्रयिष्यावहि अश्वभ्रयिष्यामहि ।

णिचि – श्वभ्रयति – ते, **सनि** – शिश्वभ्रयिषति–ते, **यकि** – श्वभ्र्यते ।

१६२४. **ज्ञप – ज्ञाने ज्ञापने**[1] **च** । सकर्म, सेट्, उभय । 'जानातीति ञ्रि सिद्ध्येत्, ज्ञपयति तु पुनर्मारणादौ घटादेः णौ (चौ) मित्त्वेऽपीदमेव 'ज्ञप मिद्' इति पदं ज्ञापने मारणादौ । तेनार्थाज्ज्ञापनेऽर्थे ज्ञपयतिपदवज्ज्ञापयेदित्यपि स्याद् उक्तस्योक्तिः 'णिचश्चे'(१.३.७४) त्वुदितविहतये ज्ञापयेज्ज्ञा नियोगे' (श्लो. ८) इति देवः । मित्त्वविषये केचन विशेषांशाः कृदन्तरूपमालायां विवृताः ।

१. लट् – (i) ज्ञपयति[2] ज्ञपयतः ज्ञपयन्ति । ज्ञपयसि ज्ञपयथः ज्ञपयथ । ज्ञपयामि ज्ञपयावः ज्ञपयामः । (ii) ज्ञपयते ज्ञपयेते ज्ञपयन्ते । ज्ञपयसे ज्ञपयेथे ज्ञपयध्वे । ज्ञपये ज्ञपयावहे ज्ञपयामहे । **२. लिट्** – (i) ज्ञपयाञ्चकार ज्ञपयाञ्चक्रतुः ज्ञपयाञ्चक्रुः । ज्ञपयाञ्चकर्थ ज्ञपयाञ्चक्रथुः ज्ञपयाञ्चक्र । ज्ञपयाञ्चकार, ज्ञपयाञ्चकर ज्ञपयाञ्चकृव ज्ञपयाञ्चकृम । (ii) ज्ञपयाञ्चक्रे ज्ञपयाञ्चक्राते ज्ञपयाञ्चक्रिरे । ज्ञपयाञ्चकृषे ज्ञपयाञ्चक्राथे ज्ञपयाञ्चकृढ्वे । ज्ञपयाञ्चक्रे ज्ञपयाञ्चकृवहे ज्ञपयाञ्चकृमहे । (iii) ज्ञपयाम्बभूव ज्ञपयाम्बभूवतुः ज्ञपयाम्बभूवुः । ज्ञपयाम्बभूविथ ज्ञपयाम्बभूवथुः ज्ञपयाम्बभूव । ज्ञपयाम्बभूव ज्ञपयाम्बभूविव ज्ञपयाम्बभूविम । (iv) ज्ञपयामास ज्ञपयामासतुः ज्ञपयामासुः । ज्ञपयामासिथ ज्ञपयामासथुः ज्ञपयामास । ज्ञपयामास ज्ञपयामासिव ज्ञपयामासिम । **३. लुट्** – (i) ज्ञपयिता ज्ञपयितारौ ज्ञपयितारः । ज्ञपयितासि ज्ञपयितास्थः ज्ञपयितास्थ ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ज्ञपयितास्मि ज्ञपयितास्वः ज्ञपयितास्मः । (ii) ज्ञपयिता ज्ञपयितारौ ज्ञपयितारः । ज्ञपयितासे ज्ञपयितासाथे ज्ञपयिताध्वे । ज्ञपयिताहे ज्ञपयितास्वहे ज्ञपयितास्महे । **४. लृट्** - (i) ज्ञपयिष्यति ज्ञपयिष्यतः ज्ञपयिष्यन्ति । ज्ञपयिष्यसि ज्ञपयिष्यथः ज्ञपयिष्यथ । ज्ञपयिष्यामि ज्ञपयिष्यावः ज्ञपयिष्यामः । (ii) ज्ञपयिष्यते ज्ञपयिष्येते ज्ञपयिष्यन्ते । ज्ञपयिष्यसे ज्ञपयिष्येथे ज्ञपयिष्यध्वे । ज्ञपयिष्ये ज्ञपयिष्यावहे ज्ञपयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) ज्ञपयतु, ज्ञपयतात् ज्ञपयताम् ज्ञपयन्तु । ज्ञपय, ज्ञपयतात् ज्ञपयतम् ज्ञपयत । ज्ञपयानि ज्ञपयाव ज्ञपयाम । (ii) ज्ञपयताम् ज्ञपयेताम् ज्ञपयन्ताम् । ज्ञपयस्व ज्ञपयेथाम् ज्ञपयध्वम् । ज्ञपयै ज्ञपयावहै ज्ञपयामहै । **६. लङ्** - (i) अज्ञपयत् अज्ञपयताम् अज्ञपयन् । अज्ञपयः अज्ञपयतम् अज्ञपयत । अज्ञपयम् अज्ञपयाव अज्ञपयाम । (ii) अज्ञपयत अज्ञपयेताम् अज्ञपयन्त । अज्ञपयथाः अज्ञपयेथाम् अज्ञपयध्वम् । अज्ञपये अज्ञपयावहि अज्ञपयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) ज्ञपयेत् ज्ञपयेताम् ज्ञपयेयुः । ज्ञपयेः ज्ञपयेतम् ज्ञपयेत । ज्ञपयेयम् ज्ञपयेव ज्ञपयेम । (ii) ज्ञपयेत ज्ञपयेयाताम् ज्ञपयेरन् । ज्ञपयेथाः ज्ञपयेयाथाम् ज्ञपयेध्वम् । ज्ञपयेय ज्ञपयेवहि ज्ञपयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) ज्ञप्यात् ज्ञप्यास्ताम् ज्ञप्यासुः । ज्ञप्याः ज्ञप्यास्तम् ज्ञप्यास्त । ज्ञप्यासम् ज्ञप्यास्व ज्ञप्यास्म । (ii) ज्ञपयिषीष्ट ज्ञपयिषीयास्ताम् ज्ञपयिषीरन् । ज्ञपयिषीष्ठाः ज्ञपयिषीयास्थाम् ज्ञपयिषीध्वम् । ज्ञपयिषीय ज्ञपयिषीवहि ज्ञपयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अजिज्ञपत् अजिज्ञपताम् अजिज्ञपन् । अजिज्ञपः अजिज्ञपतम् अजिज्ञपत । अजिज्ञपम् अजिज्ञपाव अजिज्ञपाम । (ii) अजिज्ञपत अजिज्ञपेताम् अजिज्ञपन्त । अजिज्ञपथाः अजिज्ञपेथाम् अजिज्ञपध्वम् । अजिज्ञपे अजिज्ञपावहि अजिज्ञपामहि । **१०. लृङ्** - (i) अज्ञपयिष्यत् अज्ञपयिष्यताम् अज्ञपयिष्यन् । अज्ञपयिष्यः अज्ञपयिष्यतम् अज्ञपयिष्यत । अज्ञपयिष्यम् अज्ञपयिष्याव अज्ञपयिष्याम । (ii) अज्ञपयिष्यत अज्ञपयिष्येताम् अज्ञपयिष्यन्त । अज्ञपयिष्यथाः अज्ञपयिष्येथाम् अज्ञपयिष्यध्वम् । अज्ञपयिष्ये अज्ञपयिष्यावहि अज्ञपयिष्यामहि ।

णिचि - ज्ञपयति ते, **सनि** - जिज्ञपयिषति-ते, **यकि** - ज्ञप्यते ।

१. वस्तुतः धातुपाठे 'ज्ञप मिच्च' इत्येतावदेव उक्तम् । अर्थनिर्देशः न कृतः । प्रच्छ ज्ञीप्सायाम् इत्यत्र ज्ञाने, श्लाघह्नुङ्स्थाशपां ज्ञीप्सायाम् इत्यत्र ज्ञापने च (ज्ञीप्समाने बोधयितुम् इष्यमाणे इति व्याख्या) प्रयोगदर्शनात् 'ज्ञाने ज्ञापने च' इति अर्थविवरणं क्रियते । 'चात् गतौ इत्येके' इति तत्त्वबोधिनी ।

२. 'ज्ञप मिच्च' इति पाठः । मित्त्वात् 'मितां ह्रस्वः' इति उपधाह्रस्वः ।

१६२५. यम - च परिवेषणे । सकर्म, सेट्, उभय, (ज्ञपादिः) । ''परिवेषणम् इह वेष्टनम्, न तु भोजनं, नापि वेष्टनम् । यमयति चन्द्रम् । परिवेष्टते इत्यर्थः'' इति कौमुदी । 'यमेरुपरमे यच्छेत् यमयेत् परिवेषणे' (श्लो. १४८) इति देवः ।

१. लट् - (i) यमयति[१] यमयतः यमयन्ति । यमयसि यमयथः यमयथ । यमयामि यमयावः यमयामः । (ii) यमयते यमयेते यमयन्ते । यमयसे यमयेथे यमयध्वे । यमये यमयावहे यमयामहे । **२. लिट्** - (i) यमयाञ्चकार यमयाञ्चक्रतुः यमयाञ्चक्रुः । यमयाञ्चकर्थ यमयाञ्चक्रथुः यमयाञ्चक्र । यमयाञ्चकार, यमयाञ्चकर यमयाञ्चकृव यमयाञ्चकृम । (ii) यमयाञ्चक्रे यमयाञ्चक्राते यमयाञ्चक्रिरे । यमयाञ्चकृषे यमयाञ्चक्राथे यमयाञ्चकृढ्वे । यमयाञ्चक्रे यमयाञ्चकृवहे यमयाञ्चकृमहे । (iii) यमयाम्बभूव यमयाम्बभूवतुः यमयाम्बभूवुः । यमयाम्बभूविथ यमयाम्बभूवथुः यमयाम्बभूव । यमयाम्बभूव यमयाम्बभूविव यमयाम्बभूविम । (iv) यमयामास यमयामासतुः यमयामासुः । यमयामासिथ यमयामासथुः यमयामास । यमयामास यमयामासिव यमयामासिम । **३. लुट्** - (i) यमयिता यमयितारौ यमयितारः । यमयितासि यमयितास्थः यमयितास्थ । यमयितास्मि यमयितास्वः यमयितास्मः । (ii) यमयिता यमयितारौ यमयितारः । यमयितासे यमयितासाथे यमयिताध्वे । यमयिताहे यमयितास्वहे यमयितास्महे । **४. लृट्** - (i) यमयिष्यति यमयिष्यतः यमयिष्यन्ति । यमयिष्यसि यमयिष्यथः यमयिष्यथ । यमयिष्यामि यमयिष्यावः यमयिष्यामः । (ii) यमयिष्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

यमयिष्येते यमयिष्यन्ते । यमयिष्यसे यमयिष्येथे यमयिष्यध्वे । यमयिष्ये यमयिष्यावहे यमयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) यमयतु, यमयतात् यमयताम् यमयन्तु । यमय, यमयतात् यमयतम् यमयत । यमयानि यमयाव यमयाम । (ii) यमयताम् यमयेताम् यमयन्ताम् । यमयस्व यमयेथाम् यमयध्वम् । यमयै यमयावहै यमयामहै । **६. लङ्** – (i) अयमयत् अयमयताम् अयमयन् । अयमयः अयमयतम् अयमयत । अयमयम् अयमयाव अयमयाम । (ii) अयमयत अयमयेताम् अयमयन्त । अयमयथाः अयमयेथाम् अयमयध्वम् । अयमये अयमयावहि अयमयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) यमयेत् यमयेताम् यमयेयुः । यमयेः यमयेतम् यमयेत । यमयेयम् यमयेव यमयेम । (ii) यमयेत यमयेयाताम् यमयेरन् । यमयेथाः यमयेयाथाम् यमयेध्वम् । यमयेय यमयेवहि यमयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) यम्यात् यम्यास्ताम् यम्यासुः । यम्याः यम्यास्तम् यम्यास्त । यम्यासम् यम्यास्व यम्यास्म । (ii) यमयिषीष्ट यमयिषीयास्ताम् यमयिषीरन् । यमयिषीष्ठाः यमयिषीयास्थाम् यमयिषीध्वम् । यमयिषीय यमयिषीवहि यमयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अयीयमत् अयीयमताम् अयीयमन् । अयीयमः अयीयमतम् अयीयमत । अयीयमम् अयीयमाव अयीयमाम । (ii) अयीयमत अयीयमेताम् अयीयमन्त । अयीयमथाः अयीयमेथाम् अयीयमध्वम् । अयीयमे अयीयमावहि अयीयमामहि । **१०. लृङ्** – (i) अयमयिष्यत् अयमयिष्यताम् अयमयिष्यन् । अयमयिष्यः अयमयिष्यतम् अयमयिष्यत । अयमयिष्यम् अयमयिष्याव अयमयिष्याम । (ii) अयमयिष्यत अयमयिष्येताम् अयमयिष्यन्त । अयमयिष्यथाः अयमयिष्येथाम् अयमयिष्यध्वम् । अयमयिष्ये अयमयिष्यावहि अयमयिष्यामहि ।

णिचि – यमयति – ते, **सनि** – यियमयिषति–ते, **यकि** – यम्यते ।

१. 'यम च' इति पाठात् 'यम'धातुरपि मित् । मित्त्वात् उपधाह्रस्वः ।

१६२६. चह – परिकल्कने । अकर्म, सेट्, उभय, (ज्ञपादिः) । 'चप' इति दुर्गसम्मतः पाठः । 'चहयेच्चहतीत्येते चहेः स्तां परिकल्कने' (श्लो. १९६) इति देवः ।

१. लट् – (i) चहयति[1] चहयतः चहयन्ति । चहयसि चहयथः चहयथ । चहयामि चहयावः चहयामः । (ii) चहयते चहयेते चहयन्ते । चहयसे चहयेथे चहयध्वे । चहये चहयावहे चहयामहे । **२. लिट्** – (i) चहयाञ्चकार चहयाञ्चक्रतुः चहयाञ्चक्रुः । चहयाञ्चकर्थ चहयाञ्चक्रथुः चहयाञ्चक्र । चहयाञ्चकार, चहयाञ्चकर चहयाञ्चकृव चहयाञ्चकृम । (ii) चहयाञ्चक्रे चहयाञ्चक्राते चहयाञ्चक्रिरे । चहयाञ्चकृषे चहयाञ्चक्राथे चहयाञ्चकृढ्वे । चहयाञ्चक्रे चहयाञ्चकृवहे चहयाञ्चकृमहे । (iii) चहयाम्बभूव चहयाम्बभूवतुः चहयाम्बभूवुः । चहयाम्बभूविथ चहयाम्बभूवथुः चहयाम्बभूव । चहयाम्बभूव चहयाम्बभूविव चहयाम्बभूविम । (iv) चहयामास चहयामासतुः चहयामासुः । चहयामासिथ चहयामासथुः चहयामास । चहयामास चहयामासिव चहयामासिम । **३. लुट्** – (i) चहयिता चहयितारौ चहयितारः । चहयितासि चहयितास्थः चहयितास्थ । चहयितास्मि चहयितास्वः चहयितास्मः । (ii) चहयिता चहयितारौ चहयितारः । चहयितासे चहयितासाथे चहयिताध्वे । चहयिताहे चहयितास्वहे चहयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चहयिष्यति चहयिष्यतः चहयिष्यन्ति । चहयिष्यसि चहयिष्यथः चहयिष्यथ । चहयिष्यामि चहयिष्यावः चहयिष्यामः । (ii) चहयिष्यते चहयिष्येते चहयिष्यन्ते । चहयिष्यसे चहयिष्येथे चहयिष्यध्वे । चहयिष्ये चहयिष्यावहे चहयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चहयतु, चहयतात् चहयताम् चहयन्तु । चहय, चहयतात् चहयतम् चहयत । चहयानि चहयाव चहयाम । (ii) चहयताम् चहयेताम् चहयन्ताम् । चहयस्व चहयेथाम् चहयध्वम् । चहयै चहयावहै चहयामहै । **६. लङ्** – (i) अचहयत् अचहयताम् अचहयन् । अचहयः अचहयतम् अचहयत । अचहयम् अचहयाव अचहयाम । (ii) अचहयत अचहयेताम् अचहयन्त । अचहयथाः अचहयेथाम् अचहयध्वम् । अचहये अचहयावहि अचहयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चहयेत् चहयेताम् चहयेयुः । चहयेः चहयेतम् चहयेत । चहयेयम् चहयेव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चहयेम । (ii) चहयेत चहयेयाताम् चहयेरन् । चहयेथाः चहयेयाथाम् चहयेध्वम् । चहयेय चहयेवहि चहयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चह्यात् चह्यास्ताम् चह्यासुः । चह्याः चह्यास्तम् चह्यास्त । चह्यासम् चह्यास्व चह्यास्म । (ii) चहयिषीष्ट चहयिषीयास्ताम् चहयिषीरन् । चहयिषीष्ठाः चहयिषीयास्थाम् चहयिषीध्वम् । चहयिषीय चहयिषीवहि चहयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचीचहत् अचीचहताम् अचीचहन् । अचीचहः अचीचहतम् अचीचहत । अचीचहम् अचीचहाव अचीचहाम । (ii) अचीचहत अचीचहेताम् अचीचहन्त । अचीचहथाः अचीचहेथाम् अचीचहध्वम् । अचीचहे अचीचहावहि अचीचहामहि । **१०. लृङ्** – (ii) अचहयिष्यत् अचहयिष्यताम् अचहयिष्यन् । अचहयिष्यः अचहयिष्यतम् अचहयिष्यत । अचहयिष्यम् अचहयिष्याव अचहयिष्याम । (ii) अचहयिष्यत अचहयिष्येताम् अचहयिष्यन्त । अचहयिष्यथाः अचहयिष्येथाम् अचहयिष्यध्वम् । अचहयिष्ये अचहयिष्यावहि अचहयिष्यामहि ।

णिचि – चहयति – ते, **सनि** – चिचहयिषति-ते, **यकि** – चह्यते ।

१. ज्ञपादित्वात् मित्त्वम् । मित्त्वात् 'मितां ह्रस्वः' इति उपधाह्रस्वः ।

१६२७. रह – त्यागे । सकर्म, सेट्, उभय, (ज्ञपादिः) ।

१. लट् – (i) रहयति[1] रहयतः रहयन्ति । रहयसि रहयथः रहयथ । रहयामि रहयावः रहयामः । (ii) रहयते रहयेते रहयन्ते । रहयसे रहयेथे रहयध्वे । रहये रहयावहे रहयामहे । **२. लिट्** - (i) रहयाञ्चकार रहयाञ्चक्रतुः रहयाञ्चक्रुः । रहयाञ्चकर्थ रहयाञ्चक्रथुः रहयाञ्चक्र । रहयाञ्चकार, रहयाञ्चकर रहयाञ्चकृव रहयाञ्चकृम । (ii) रहयाञ्चक्रे रहयाञ्चक्राते रहयाञ्चक्रिरे । रहयाञ्चकृषे रहयाञ्चक्राथे रहयाञ्चकृढ्वे । रहयाञ्चक्रे रहयाञ्चकृवहे रहयाञ्चकृमहे । (iii) रहयाम्बभूव रहयाम्बभूवतुः रहयाम्बभूवुः । रहयाम्बभूविथ रहयाम्बभूवथुः रहयाम्बभूव । रहयाम्बभूव रहयाम्बभूविव रहयाम्बभूविम । (iv) रहयामास रहयामासतुः रहयामासुः । रहयामासिथ रहयामासथुः रहयामास । रहयामास रहयामासिव रहयामासिम । **३. लुट्** – (i) रहयिता रहयितारौ रहयितारः । रहयितासि रहयितास्थः रहयितास्थ । रहयितास्मि रहयितास्वः रहयितास्मः । (ii) रहयिता रहयितारौ रहयितारः । रहयितासे रहयितासाथे रहयिताध्वे । रहयिताहे रहयितास्वहे रहयितास्महे । **४. लृट्** – (i) रहयिष्यति रहयिष्यतः रहयिष्यन्ति । रहयिष्यसि रहयिष्यथः रहयिष्यथ । रहयिष्यामि रहयिष्यावः रहयिष्यामः । (ii) रहयिष्यते रहयिष्येते रहयिष्यन्ते । रहयिष्यसे रहयिष्येथे रहयिष्यध्वे । रहयिष्ये रहयिष्यावहे रहयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) रहयतु, रहयतात् रहयताम् रहयन्तु । रहय, रहयतात् रहयतम् रहयत । रहयाणि रहयाव रहयाम । (ii) रहयताम् रहयेताम् रहयन्ताम् । रहयस्व रहयेथाम् रहयध्वम् । रहयै रहयावहै रहयामहै । **६. लङ्** – (i) अरहयत् अरहयताम् अरहयन्। अरहयः अरहयतम् अरहयत । अरहयम् अरहयाव अरहयाम । (ii) अरहयत अरहयेताम् अरहयन्त । अरहयथाः अरहयेथाम् अरहयध्वम् । अरहये अरहयावहि अरहयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) रहयेत् रहयेताम् रहयेयुः । रहयेः रहयेतम् रहयेत । रहयेयम् रहयेव रहयेम । (ii) रहयेत रहयेयाताम् रहयेरन् । रहयेथाः रहयेयाथाम् रहयेध्वम् । रहयेय रहयेवहि रहयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रह्यात् रह्यास्ताम् रह्यासुः । रह्याः रह्यास्तम् रह्यास्त । रह्यासम् रह्यास्व रह्यास्म । (ii) रहयिषीष्ट रहयिषीयास्ताम् रहयिषीरन् । रहयिषीष्ठाः रहयिषीयास्थाम् रहयिषीध्वम् । रहयिषीय रहयिषीवहि रहयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अरीरहत् अरीरहताम् अरीरहन् । अरीरहः अरीरहतम् अरीरहत । अरीरहम् अरीरहाव अरीरहाम । (ii) अरीरहत अरीरहेताम् अरीरहन्त । अरीरहथाः अरीरहेथाम् अरीरहध्वम् । अरीरहे अरीरहावहि अरीरहामहि । **१०. लृङ्** – (i) अरहयिष्यत् अरहयिष्यताम् अरहयिष्यन् । अरहयिष्यः अरहयिष्यतम् अरहयिष्यत । अरहयिष्यम् अरहयिष्याव अरहयिष्याम । (ii) अरहयिष्यत अरहयिष्येताम् अरहयिष्यन्त । अरहयिष्यथाः अरहयिष्येथाम् अरहयिष्यध्वम् । अरहयिष्ये अरहयिष्यावहि अरहयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – रहयति ते, **सनि** – रिरहयिषति-ते, **यकि** – रह्यते ।

१. ज्ञपादित्वात् मित्त्वम् । मित्त्वात् 'मितां ह्रस्वः' इति उपधाह्रस्वः ।

१६२८. बल – प्राणने । सकर्म, सेट्, उभय, (ज्ञपादिः)

१. लट् – (i) बलयति[1] बलयतः बलयन्ति । बलयसि बलयथः बलयथ । बलयामि बलयावः बलयामः । (ii) बलयते बलयेते बलयन्ते । बलयसे बलयेथे बलयध्वे । बलये बलयावहे बलयामहे ।

२. लिट् – (ii) बलयाञ्चकार बलयाञ्चक्रतुः बलयाञ्चक्रुः । बलयाञ्चकर्थ बलयाञ्चक्रथुः बलयाञ्चक्र । बलयाञ्चकार, बलयाञ्चकर बलयाञ्चकृव बलयाञ्चकृम । (ii) बलयाञ्चक्रे बलयाञ्चक्राते बलयाञ्चक्रिरे । बलयाञ्चकृषे बलयाञ्चक्राथे बलयाञ्चकृढ्वे । बलयाञ्चक्रे बलयाञ्चकृवहे बलयाञ्चकृमहे । (iii) बलयाम्बभूव बलयाम्बभूवतुः बलयाम्बभूवुः । बलयाम्बभूविथ बलयाम्बभूवथुः बलयाम्बभूव । बलयाम्बभूव बलया-म्बभूविव बलयाम्बभूविम । (iv) बलयामास बलयामासतुः बलयामासुः । बलयामासिथ बलयामासथुः बलयामास । बलयामास बलयामासिव बलयामासिम । **३. लुट्** – (i) बलयिता बलयितारौ बलयितारः । बलयितासि बलयितास्थः बलयितास्थ । बलयितास्मि बलयितास्वः बलयितास्मः । (ii) बलयिता बलयितारौ बलयितारः । बलयितासे बलयितासाथे बलयिताध्वे । बलयिताहे बलयितास्वहे बलयितास्महे ।

४. लृट् – (i) बलयिष्यति बलयिष्यतः बलयिष्यन्ति । बलयिष्यसि बलयिष्यथः बलयिष्यथ । बलयिष्यामि बलयिष्यावः बलयिष्यामः । (ii) बलयिष्यते बलयिष्येते बलयिष्यन्ते । बलयिष्यसे बलयिष्येथे बलयिष्यध्वे । बलयिष्ये बलयिष्यावहे बलयिष्यामहे । **५. लोट्** – (ii) बलयतु, बलयतात् बलयताम् बलयन्तु । बलय, बलयतात् बलयतम् बलयत । बलयानि बलयाव बलयाम । (ii) बलयताम् बलयेताम् बलयन्ताम् । बलयस्व बलयेथाम् बलयध्वम् । बलयै बलयावहै बलयामहै । **६. लङ्** – (i) अबलयत् अबलयताम् अबलयन् । अबलयः अबलयतम् अबलयत । अबलयम् अबलयाव अबलयाम । (ii) अबलयत अबलयेताम् अबलयन्त । अबलयथाः अबलयेथाम् अबलयध्वम् । अबलये अबलयावहि अबलयामहि ।

७. विधिलिङ् – (ii) बलयेत् बलयेताम् बलयेयुः । बलयेः बलयेतम् बलयेत । बलयेयम् बलयेव बलयेम । (ii) बलयेत बलयेयाताम् बलयेरन् । बलयेथाः बलयेयाथाम् बलयेध्वम् । बलयेय बलयेवहि बलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) बल्यात् बल्यास्ताम् बल्यासुः । बल्याः बल्यास्तम् बल्यास्त । बल्यासम् बल्यास्व बल्यास्म । (ii) बलयिषीष्ट बलयिषीयास्ताम् बलयिषीरन् । बलयिषीष्ठाः बलयिषीयास्थाम् बलयिषीध्वम् । बलयिषीय बलयिषीवहि बलयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबीबलत् अबीबलताम् अबीबलन् । अबीबलः अबीबलतम् अबीबलत । अबीबलम् अबीबलाव अबीबलाम । (ii) अबीबलत अबीबलेताम् अबीबलन्त । अबीबलथाः अबीबलेथाम् अबीबलध्वम् । अबीबले अबीबलावहि अबीबलामहि ।

१०. लृङ् – (i) अबलयिष्यत् अबलयिष्यताम् अबलयिष्यन् । अबलयिष्यः अबलयिष्यतम् अबलयिष्यत । अबलयिष्यम् अबलयिष्याव अबलयिष्याम । (ii) अबलयिष्यत अबलयिष्येताम् अबलयिष्यन्त । अबल-यिष्यथाः अबलयिष्येथाम् अबलयिष्यध्वम् । अबलयिष्ये अबलयिष्यावहि अबलयिष्यामहि ।

णिचि – बलयति ते, **सनि** – बिबलयिषति-ते, **यकि** – बल्यते ।

१. ज्ञपादित्वात् मित्त्वम् । मित्त्वात् 'मितां ह्रस्वः' इति उपधाह्रस्वः ।

१६२९. चिञ् – चयने । सकर्म, सेट्, उभय, (ज्ञपादिः) ।

१. लट् – (i) चपयति[1] चपयतः चपयन्ति । चपयसि चपयथः चपयथ । चपयामि चपयावः चपयामः । (ii) चययति चययतः चययन्ति । चययसि चययथः चययथ । चययामि चययावः चययामः । (iii) चयति[1] चयतः चयन्ति । चयसि चयथः चयथ । चयामि चयावः चयामः । (iv) चयते चयेते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चयन्ते । चयसे चयेथे चयध्वे । चयै चयावहे चयामहे । (v) चपयते चपयेते चपयन्ते । चपयसे चपयेथे चपयध्वे । चपये चपयावहे चपयामहे । (vi) चययते चययेते चययन्ते । चययसे चययेथे चययध्वे । चयये चययावहे चययामहे । **२. लिट्** - (i) चपयाञ्चकार चपयाञ्चक्रतुः चपयाञ्चक्रुः । चपयाञ्चकर्थ चपयाञ्चक्रथुः चपयाञ्चक्र । चपयाञ्चकार, चपयाञ्चकर चपयाञ्चकृव चपयाञ्चकृम । (ii) चययाञ्चकार चययाञ्चक्रतुः चययाञ्चक्रुः । चययाञ्चकर्थ चययाञ्चक्रथुः चययाञ्चक्र । चययाञ्चकार, चययाञ्चकर चययाञ्चकृव चयया-ञ्चकृम । (iii) चपयाञ्चक्रे चपयाञ्चक्राते चपयाञ्चक्रिरे । चपयाञ्चकृषे चपयाञ्चक्राथे चपयाञ्चकृ ढ्वे । चपयाञ्चक्रे चपयाञ्चकृवहे चपयाञ्चकृमहे । (iv) चययाञ्चक्रे चययाञ्चक्राते चययाञ्चक्रिरे । चययाञ्चकृषे चययाञ्चक्राथे चययाञ्चकृढ्वे । चययाञ्चक्रे चययाञ्चकृवहे चययाञ्चकृमहे । (v) चपयाम्बभूव चपयाम्बभूवतुः चपयाम्बभूवुः । चपयाम्बभूविथ चपयाम्बभूवथुः चपयाम्बभूव । चपयाम्बभूव चपयाम्बभूविव चपया-म्बभूविम । (vi) चययाम्बभूव चययाम्बभूवतुः चययाम्बभूवुः । चययाम्बभूविथ चययाम्बभूवथुः चयया-म्बभूव । चययाम्बभूव चययाम्बभूविव चययाम्बभूविम । (vii) चपयामास चपयामासतुः चपयामासुः । चपयामासिथ चपयामासथुः चपयामास । चपयामास चपयामासिव चपयामासिम । (viii) चययामास चयया-मासतुः चययामासुः । चययामासिथ चययामासथुः चययामास । चययामास चययामासिव चययामासिम । (ix) चिचाय चिच्यतुः चिच्युः । चिचयिथ-चिचेत चिच्यतुः चिच्य । चिचाय-चिचय चिच्यिव चिच्यिम । (x) चिकाय चिक्यतुः चिक्युः । चिकयिथ-चिकेत चिक्यतुः चिक्य । चिकाय-चिकय चिक्यिव चिक्यिम । (xi) चिच्ये चिच्याते चिच्यिरे । चिच्यिषे चिच्याथे चिच्यिध्वे । चिच्ये चिच्यिवहे चिच्यिमहे । (xii) चिक्ये चिक्याते चिक्यिरे । चिक्यिषे चिक्याथे चिक्यिध्वे । चिक्ये चिक्यिवहे चिक्यिमहे । **३. लुट्** - (i) चपयिता चपयितारौ चपयितारः । चपयितासि चपयितास्थः चपयितास्थ । चपयितास्मि चपयितास्वः चपयितास्मः । (ii) चययिता चययितारौ चययितारः । चययितासि चययितास्थः चययितास्थ । चययितास्मि चययितास्वः चययितास्मः । (iii) चेता चेतारौ चेतारः । चेतासि चेतास्थः चेतास्थ । चेतास्मि चेतास्वः चेतास्मः । (iv) चेता चेतारौ चेतारः । चेतासे चेतासाथे चेताध्वे । चेताहे चेतास्वहे चेतास्महे । (v) चपयिता चपयितारौ चपयितारः । चपयितासे चपयितासाथे चपयिताध्वे । चपयिताहे चपयितास्वहे चपयितास्महे । (vi) चययिता चययितारौ चययितारः । चययितासे चययितासाथे चययिताध्वे । चययिताहे चययितास्वहे चययितास्महे । **४. लृट्** - (i) चपयिष्यति चपयिष्यतः चपयिष्यन्ति । चपयिष्यसि चपयिष्यथः चपयिष्यथ । चपयिष्यामि चपयिष्यावः चपयिष्यामः । (ii) चययिष्यति चययिष्यतः चययिष्यन्ति । चययिष्यसि चययिष्यथः चययिष्यथ । चययिष्यामि चययिष्यावः चययिष्यामः । (iii) चेष्यति चेष्यतः चेष्यन्ति । चेष्यसि चेष्यथः चेष्यथ । चेष्यामि चेष्यावः चेष्यामः । (iv) चेष्यते चेष्येते चेष्यन्ते । चेष्यसे चेष्येथे चेष्यध्वे । चेष्ये चेष्यावहे चेष्यामहे । (v) चपयिष्यते चपयिष्येते चपयिष्यन्ते । चपयिष्यसे चपयिष्येथे चपयिष्यध्वे । चपयिष्ये चपयिष्यावहे चपयिष्यामहे । (vi) चययिष्यते चययिष्येते चययिष्यन्ते । चययिष्यसे चययिष्येथे चययिष्यध्वे । चययिष्ये चययिष्यावहे चययिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) चपयतु, चपयतात् चपयताम् चपयन्तु । चपय, चपयतात् चपयतम् चपयत । चपयानि चपयाव चपयाम । (ii) चययतु, चययतात् चययताम् चययन्तु । चयय, चययतात् चययतम् चययत । चययानि चययाव चययाम । (iii) चयतु, चयतात् चयताम् चयन्तु । चय, चयतात् चयतम् चयत । चयानि चयाव चयाम । (iv) चयताम् चयेताम् चयन्ताम् । चयस्व चयेथाम् चयध्वम् । चयै चयावहै चयामहै । (v) चपयताम् चपयेताम् चपयन्ताम् । चपयस्व चपयेथाम् चपयध्वम् । चपयै चपयावहै चपयामहै । (vi) चययताम् चययेताम् चययन्ताम् । चययस्व चययेथाम् चययध्वम् । चययै चययावहै चययामहै । **६. लङ्** - (i) अचपयत् अचपयताम् अचपयन् । अचपयः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचपयतम् अचपयत । अचपयम् अचपयाव अचपयाम । (ii) अचययत् अचययताम् अचययन् । अचययः अचययतम् अचययत । अचययम् अचययाव अचययाम । (iii) अचयत् अचयताम् अचयन् । अचयः अचयतम् अचयत । अचयम् अचयाव अचयाम । (iv) अचयत अचयेताम् अचयन्त । अचयथाः अचयेथाम् अचयध्वम् । अचये अचयावहि अचयामहि । (v) अचपयत अचपयेताम् अचपयन्त । अचपयथाः अचपयेथाम् अचपयध्वम् । अचपये अचपयावहि अचपयामहि । (vi) अचययत अचययेताम् अचययन्त । अचययथाः अचययेथाम् अचययध्वम् । अचयये अचययावहि अचययामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चपयेत् चपयेताम् चपयेयुः । चपयेः चपयेतम् चपयेत । चपयेयम् चपयेव चपयेम । (ii) चययेत् चययेताम् चययेयुः । चययेः चययेतम् चययेत । चययेयम् चययेव चययेम । (iii) चयेत् चयेताम् चयेयुः । चयेः चयेतम् चयेत । चयेयम् चयेव चयेम । (iv) चयेत चयेयाताम् चयेरन् । चयेथाः चयेयाथाम् चयेध्वम् । चयेय चयेवहि चयेमहि । (v) चपयेत चपयेयाताम् चपयेरन् । चपयेथाः चपयेयाथाम् चपयेध्वम् । चपयेय चपयेवहि चपयेमहि । (vi) चययेत चययेयाताम् चययेरन् । चययेथाः चययेयाथाम् चययेध्वम् । चययेय चययेवहि चययेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चप्यात् चप्यास्ताम् चप्यासुः । चप्याः चप्यास्तम् चप्यास्त । चप्यासम् चप्यास्व चप्यास्म । (ii) चय्यात् चय्यास्ताम् चय्यासुः । चय्याः चय्यास्तम् चय्यास्त । चय्यासम् चय्यास्व चय्यास्म । (iii) चपयिषीष्ट चपयिषीयास्ताम् चपयिषीरन् । चपयिषीष्ठाः चपयिषीयास्थाम् चपयिषीध्वम् । चपयिषीय चपयिषीवहि चपयिषीमहि । (iv) चययिषीष्ट चययिषीयास्ताम् चययिषीरन् । चययिषीष्ठाः चययिषीयास्थाम् चययिषीध्वम् । चययिषीय चययिषीवहि चययिषीमहि । (v) चीयात् चीयास्ताम् चीयासुः । चीयाः चीयास्तम् चीयास्त । चीयासम् चीयास्व चीयास्म । (vi) चेषीष्ट चेषीयास्ताम् चेषीरन् । चेषीष्टाः चेषीयास्थाम् चेषीध्वम् । चेषीय चेषीवहि चेषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचीचपत् अचीचपताम् अचीचपन् । अचीचपः अचीचपतम् अचीचपत । अचीचपम् अचीचपाव अचीचपाम । (ii) अचीचयत् अचीचयताम् अचीचयन् । अचीचयः अचीचयतम् अचीचयत । अचीचयम् अचीचयाव अचीचयाम । (iii) अचैषीत् अचैष्टाम् अचैषुः । अचैषीः अचैष्टम् अचैष्ट । अचैषम् अचैष्व अचैष्म । (iv) अचेष्ट अचेषाताम् अचेषत । अचेष्ठाः अचेषाथाम् अचेढ्वम् । अचेषि अचेष्वहि अचेष्महि । (v) अचीचपत अचीचपेताम् अचीचपन्त । अचीचपथाः अचीचपेथाम् अचीचपध्वम् । अचीचपे अचीचपावहि अचीचपामहि । (vi) अचीचयत अचीचयेताम् अचीचयन्त । अचीचयथाः अचीचयेथाम् अचीचयध्वम् । अचीचये अचीचयावहि अचीचयामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचपयिष्यत् अचपयिष्यताम् अचपयिष्यन् । अचपयिष्यः अचपयिष्यतम् अचपयिष्यत । अचपयिष्यम् अचपयिष्याव अचपयिष्याम । (ii) अचययिष्यत् अचययिष्यताम् अचययिष्यन् । अचययिष्यः अचययिष्यतम् अचययिष्यत । अचययिष्यम् अचययिष्याव अचययिष्याम । (iii) अचेष्यत् अचेष्यताम् अचेष्यन् । अचेष्यः अचेष्यतम् अचेष्यत । अचेष्यम् अचेष्याव अचेष्याम । (iv) अचेष्यत अचेष्येताम् अचेष्यन्त । अचेष्यथाः अचेष्येथाम् अचेष्यध्वम् । अचेष्ये अचेष्यावहि अचेष्यामहि । (v) अचपयिष्यत अचपयिष्येताम् अचपयिष्यन्त । अचपयिष्यथाः अचपयिष्येथाम् अचपयिष्यध्वम् । अचपयिष्ये अचपयिष्यावहि अचपयिष्यामहि । (vi) अचययिष्यत अचययिष्येताम् अचययिष्यन्त । अचययिष्यथाः अचययिष्येथाम् अचययिष्यध्वम् । अचययिष्ये अचययिष्यावहि अचययिष्यामहि ।

णिचि – चपयति/चययति – ते, **सनि** – चिचपयिषति/चिचययिषति – ते, **यकि** – चप्यते/ चय्यते ।

१. 'चिस्फुरोर्णौ' इति वा आत्वम् । आत्वे 'अर्तिह्रीव्ली..' इति पुक् ।

२. ञित्करणसामर्थ्यात् अस्य णिज्विकल्पः, णिजभावपक्षे उभयपदिता च ।

१६३०. घट्ट – चलने । अकर्म, सेट्, उभय । 'घट्टयेद् घट्टते द्वे स्तां चलने णौ शपि क्रमात्' (श्लो. ७३) – देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – (i) घट्टयति घट्टयतः घट्टयन्ति । घट्टयसि घट्टयथः घट्टयथ । घट्टयामि घट्टयावः घट्टयामः । (ii) घट्टयते घट्टयेते घट्टयन्ते । घट्टयसे घट्टयेथे घट्टयध्वे । घट्टये घट्टयावहे घट्टयामहे । **२. लिट्** – (i) घट्टयाञ्चकार घट्टयाञ्चक्रतुः घट्टयाञ्चक्रुः । घट्टयाञ्चकर्थ घट्टयाञ्चक्रथुः घट्टयाञ्चक्र । घट्टयाञ्चकार, घट्टयाञ्चकर घट्टयाञ्चकृव घट्टयाञ्चकृम । (ii) घट्टयाञ्चक्रे घट्टयाञ्चक्राते घट्टयाञ्चक्रिरे । घट्टयाञ्चकृषे घट्टयाञ्चक्राथे घट्टयाञ्चकृढ्वे । घट्टयाञ्चक्रे घट्टयाञ्चकृवहे घट्टयाञ्चकृमहे । (iii) घट्टयाम्बभूव घट्टयाम्बभूवतुः घट्टयाम्बभूवुः । घट्टयाम्बभूविथ घट्टयाम्बभूवथुः घट्टयाम्बभूव । घट्टयाम्बभूव घट्टयाम्बभूविव घट्टयाम्बभूविम । (iv) घट्टयामास घट्टयामासतुः घट्टयामासुः । घट्टयामासिथ घट्टयामासथुः घट्टयामास । घट्टयामास घट्टयामासिव घट्टयामासिम । **३. लुट्** – (i) घट्टयिता घट्टयितारौ घट्टयितारः । घट्टयितासि घट्टयितास्थः घट्टयितास्थ । घट्टयितास्मि घट्टयितास्वः घट्टयितास्मः । (ii) घट्टयिता घट्टयितारौ घट्टयितारः । घट्टयितासे घट्टयितासाथे घट्टयिताध्वे । घट्टयिताहे घट्टयितास्वहे घट्टयितास्महे । **४. लृट्** – (i) घट्टयिष्यति घट्टयिष्यतः घट्टयिष्यन्ति । घट्टयिष्यसि घट्टयिष्यथः घट्टयिष्यथ । घट्टयिष्यामि घट्टयिष्यावः घट्टयिष्यामः । (ii) घट्टयिष्यते घट्टयिष्येते घट्टयिष्यन्ते । घट्टयिष्यसे घट्टयिष्येथे घट्टयिष्यध्वे । घट्टयिष्ये घट्टयिष्यावहे घट्टयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) घट्टयतु, घट्टयतात् घट्टयताम् घट्टयन्तु । घट्टय, घट्टयतात् घट्टयतम् घट्टयत । घट्टयानि घट्टयाव घट्टयाम । (ii) घट्टयताम् घट्टयेताम् घट्टयन्ताम् । घट्टयस्व घट्टयेथाम् घट्टयध्वम् । घट्टयै घट्टयावहै घट्टयामहै । **६. लङ्** – (i) अघट्टयत् अघट्टयताम् अघट्टयन् । अघट्टयः अघट्टयतम् अघट्टयत । अघट्टयम् अघट्टयाव अघट्टयाम । (ii) अघट्टयत अघट्टयेताम् अघट्टयन्त । अघट्टयथाः अघट्टयेथाम् अघट्टयध्वम् । अघट्टये अघट्टयावहि अघट्टयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) घट्टयेत् घट्टयेताम् घट्टयेयुः । घट्टयेः घट्टयेतम् घट्टयेत । घट्टयेयम् घट्टयेव घट्टयेम । (ii) घट्टयेत घट्टयेयाताम् घट्टयेरन् । घट्टयेथाः घट्टयेयाथाम् घट्टयेध्वम् । घट्टयेय घट्टयेवहि घट्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) घट्ट्यात् घट्ट्यास्ताम् घट्ट्यासुः । घट्ट्याः घट्ट्यास्तम् घट्ट्यास्त । घट्ट्यासम् घट्ट्यास्व घट्ट्यास्म । (ii) घट्टयिषीष्ट घट्टयिषीयास्ताम् घट्टयिषीरन् । घट्टयिषीष्ठाः घट्टयिषीयास्थाम् घट्टयिषीध्वम् । घट्टयिषीय घट्टयिषीवहि घट्टयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजघट्टत् अजघट्टताम् अजघट्टन् । अजघट्टः अजघट्टतम् अजघट्टत । अजघट्टम् अजघट्टाव अजघट्टाम । (ii) अजघट्टत अजघट्टेताम् अजघट्टन्त । अजघट्टथाः अजघट्टेथाम् अजघट्टध्वम् । अजघट्टे अजघट्टावहि अजघट्टामहि । **१०. लृङ्** – (i) अघट्टयिष्यत् अघट्टयिष्यताम् अघट्टयिष्यन् । अघट्टयिष्यः अघट्टयिष्यतम् अघट्टयिष्यत । अघट्टयिष्यम् अघट्टयिष्याव अघट्टयिष्याम । (ii) अघट्टयिष्यत अघट्टयिष्येताम् अघट्टयिष्यन्त । अघट्टयिष्यथाः अघट्टयिष्येथाम् अघट्टयिष्यध्वम् । अघट्टयिष्ये अघट्टयिष्यावहि अघट्टयिष्यामहि ।

णिचि – घट्टयति – ते, **सनि** – जिघट्टयिषति-ते, **यकि** – घट्ट्यते ।

१६३१. मुस्त – सङ्घाते । अकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् – (i) मुस्तयति मुस्तयतः मुस्तयन्ति । मुस्तयसि मुस्तयथः मुस्तयथ । मुस्तयामि मुस्तयावः मुस्तयामः । (ii) मुस्तयते मुस्तयेते मुस्तयन्ते । मुस्तयसे मुस्तयेथे मुस्तयध्वे । मुस्तये मुस्तयावहे मुस्तयामहे । **२. लिट्** – (i) मुस्तयाञ्चकार मुस्तयाञ्चक्रतुः मुस्तयाञ्चक्रुः । मुस्तयाञ्चकर्थ मुस्तयाञ्चक्रथुः मुस्तयाञ्चक्र । मुस्तयाञ्चकार, मुस्तयाञ्चकर मुस्तयाञ्चकृव मुस्तयाञ्चकृम । (ii) मुस्तयाञ्चक्रे मुस्तयाञ्चक्राते मुस्तयाञ्चक्रिरे । मुस्तयाञ्चकृषे मुस्तयाञ्चक्राथे मुस्तयाञ्चकृढ्वे । मुस्तयाञ्चक्रे मुस्तयाञ्चकृवहे मुस्तयाञ्चकृमहे । (iii) मुस्तयाम्बभूव मुस्तयाम्बभूवतुः मुस्तयाम्बभूवुः । मुस्तयाम्बभूविथ मुस्तयाम्बभूवथुः मुस्तयाम्बभूव । मुस्तयाम्बभूव मुस्तया-म्बभूविव मुस्तयाम्बभूविम । (iv) मुस्तयामास मुस्तयामासतुः मुस्तयामासुः । मुस्तयामासिथ मुस्तयामासथुः मुस्तयामास । मुस्तयामास मुस्तयामासिव मुस्तयामासिम । **३. लुट्** – (i) मुस्तयिता मुस्तयितारौ मुस्तयितारः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मुस्तयितासि मुस्तयितास्थः मुस्तयितास्थ । मुस्तयितास्मि मुस्तयितास्वः मुस्तयितास्मः । (ii) मुस्तयिता मुस्तयितारौ मुस्तयितारः । मुस्तयितासे मुस्तयितासाथे मुस्तयिताध्वे । मुस्तयिताहे मुस्तयितास्वहे मुस्तयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मुस्तयिष्यति मुस्तयिष्यतः मुस्तयिष्यन्ति । मुस्तयिष्यसि मुस्तयिष्यथः मुस्तयिष्यथ । मुस्तयिष्यामि मुस्तयिष्यावः मुस्तयिष्यामः । (ii) मुस्तयिष्यते मुस्तयिष्येते मुस्तयिष्यन्ते । मुस्तयिष्यसे मुस्तयिष्येथे मुस्तयिष्यध्वे । मुस्तयिष्ये मुस्तयिष्यावहे मुस्तयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मुस्तयतु, मुस्तयतात् मुस्तयताम् मुस्तयन्तु । मुस्तय, मुस्तयतात् मुस्तयतम् मुस्तयत । मुस्तयानि मुस्तयाव मुस्तयाम । (ii) मुस्तयताम् मुस्तयेताम् मुस्तयन्ताम् । मुस्तयस्व मुस्तयेथाम् मुस्तयध्वम् । मुस्तयै मुस्तयावहै मुस्तयामहै । **६. लङ्** – (i) अमुस्तयत् अमुस्तयताम् अमुस्तयन् । अमुस्तयः अमुस्तयतम् अमुस्तयत । अमुस्तयम् अमुस्तयाव अमुस्तयाम । (ii) अमुस्तयत अमुस्तयेताम् अमुस्तयन्त । अमुस्तयथाः अमुस्तयेथाम् अमुस्तयध्वम् । अमुस्तये अमुस्तयावहि अमुस्तयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मुस्तयेत् मुस्तयेताम् मुस्तयेयुः । मुस्तयेः मुस्तयेतम् मुस्तयेत । मुस्तयेयम् मुस्तयेव मुस्तयेम । (ii) मुस्तयेत मुस्तयेयाताम् मुस्तयेरन् । मुस्तयेथाः मुस्तयेयाथाम् मुस्तयेध्वम् । मुस्तयेय मुस्तयेवहि मुस्तयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मुस्त्यात् मुस्त्यास्ताम् मुस्त्यासुः । मुस्त्याः मुस्त्यास्तम् मुस्त्यास्त । मुस्त्यासम् मुस्त्यास्व मुस्त्यास्म । (ii) मुस्तयिषीष्ट मुस्तयिषीयास्ताम् मुस्तयिषीरन् । मुस्तयिषीष्ठाः मुस्तयिषीयास्थाम् मुस्तयिषीध्वम् । मुस्तयिषीय मुस्तयिषीवहि मुस्तयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमुमुस्तत् अमुमुस्तताम् अमुमुस्तन् । अमुमुस्तः अमुमुस्ततम् अमुमुस्तत । अमुमुस्तम् अमुमुस्ताव अमुमुस्ताम । (ii) अमुमुस्तत अमुमुस्तेताम् अमुमुस्तन्त । अमुमुस्तथाः अमुमुस्तेथाम् अमुमुस्तध्वम् । अमुमुस्ते अमुमुस्तावहि अमुमुस्तामहि । **१०. लृङ्** – i) अमुस्तयिष्यत् अमुस्तयिष्यताम् अमुस्तयिष्यन् । अमुस्तयिष्यः अमुस्तयिष्यतम् अमुस्तयिष्यत । अमुस्तयिष्यम् अमुस्तयिष्याव अमुस्तयिष्याम । (ii) अमुस्तयिष्यत अमुस्तयिष्येताम् अमुस्तयिष्यन्त । अमुस्तयिष्यथाः अमुस्तयिष्येथाम् अमुस्तयिष्यध्वम् । अमुस्तयिष्ये अमुस्तयिष्यावहि अमुस्तयिष्यामहि ।

णिचि – मुस्तयति – ते, **सनि** – मुमुस्तयिषति-ते, **यकि** – मुस्त्यते ।

१६३२. खट्ट – संवरणे । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) खट्टयति खट्टयतः खट्टयन्ति । खट्टयसि खट्टयथः खट्टयथ । खट्टयामि खट्टयावः खट्टयामः । (ii) खट्टयते खट्टयेते खट्टयन्ते । खट्टयसे खट्टयेथे खट्टयध्वे । खट्टये खट्टयावहे खट्टयामहे । **२. लिट्** – (i) खट्टयाञ्चकार खट्टयाञ्चक्रतुः खट्टयाञ्चक्रुः । खट्टयाञ्चकर्थ खट्टयाञ्चक्रथुः खट्टयाञ्चक्र । खट्टयाञ्चकार, खट्टयाञ्चकर खट्टयाञ्चकृव खट्टयाञ्चकृम । (ii) खट्टयाञ्चक्रे खट्टयाञ्चक्राते खट्टयाञ्चक्रिरे । खट्टयाञ्चकृषे खट्टयाञ्चक्राथे खट्टयाञ्चकृढ्वे । खट्टयाञ्चक्रे खट्टयाञ्चकृवहे खट्टयाञ्चकृमहे । (iii) खट्टयाम्बभूव खट्टयाम्बभूवतुः खट्टयाम्बभूवुः । खट्टयाम्बभूविथ खट्टयाम्बभूवथुः खट्टयाम्बभूव । खट्टयाम्बभूव खट्टयाम्बभूविव खट्टयाम्बभूविम । (iv) खट्टयामास खट्टयामासतुः खट्टयामासुः । खट्टयामासिथ खट्टयामासथुः खट्टयामास । खट्टयामास खट्टयामासिव खट्टयामासिम । **३. लुट्** – (i) खट्टयिता खट्टयितारौ खट्टयितारः । खट्टयितासि खट्टयितास्थः खट्टयितास्थ । खट्टयितास्मि खट्टयितास्वः खट्टयितास्मः । (ii) खट्टयिता खट्टयितारौ खट्टयितारः । खट्टयितासे खट्टयितासाथे खट्टयिताध्वे । खट्टयिताहे खट्टयितास्वहे खट्टयितास्महे । **४. लृट्** – (i) खट्टयिष्यति खट्टयिष्यतः खट्टयिष्यन्ति । खट्टयिष्यसि खट्टयिष्यथः खट्टयिष्यथ । खट्टयिष्यामि खट्टयिष्यावः खट्टयिष्यामः । (ii) खट्टयिष्यते खट्टयिष्येते खट्टयिष्यन्ते । खट्टयिष्यसे खट्टयिष्येथे खट्टयिष्यध्वे । खट्टयिष्ये खट्टयिष्यावहे खट्टयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) खट्टयतु, खट्टयतात् खट्टयताम् खट्टयन्तु । खट्टय, खट्टयतात् खट्टयतम् खट्टयत । खट्टयानि खट्टयाव खट्टयाम । (ii) खट्टयताम् खट्टयेताम् खट्टयन्ताम् । खट्टयस्व खट्टयेथाम् खट्टयध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

खट्टयै खट्टयावहै खट्टयामहै । **६. लङ्** – (i) अखट्टयत् अखट्टयताम् अखट्टयन् । अखट्टयः अखट्टयतम् अखट्टयत । अखट्टयम् अखट्टयाव अखट्टयाम । (ii) अखट्टयत अखट्टयेताम् अखट्टयन्त । अखट्टयथाः अखट्टयेथाम् अखट्टयध्वम् । अखट्टये अखट्टयावहि अखट्टयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) खट्टयेत् खट्टयेताम् खट्टयेयुः । खट्टयेः खट्टयेतम् खट्टयेत । खट्टयेयम् खट्टयेव खट्टयेम । (ii) खट्टयेत खट्टयेयाताम् खट्टयेरन् । खट्टयेथाः खट्टयेयाथाम् खट्टयेध्वम् । खट्टयेय खट्टयेवहि खट्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) खट्ट्यात् खट्ट्यास्ताम् खट्ट्यासुः । खट्ट्याः खट्ट्यास्तम् खट्ट्यास्त । खट्ट्यासम् खट्ट्यास्व खट्ट्यास्म । (ii) खट्टयिषीष्ट खट्टयिषीयास्ताम् खट्टयिषीरन् । खट्टयिषीष्ठाः खट्टयिषीयास्थाम् खट्टयिषीध्वम् । खट्टयिषीय खट्टयिषीवहि खट्टयिषीमहि । **९. लुङ्** (i) अचखट्टत् अचखट्टताम् अचखट्टन् । अचखट्टः अचखट्टतम् अचखट्टत । अचखट्टम् अचखट्टाव अचखट्टाम । (ii) अचखट्टत अचखट्टेताम् अचखट्टन्त । अचखट्टथाः अचखट्टेथाम् अचखट्टध्वम् । अचखट्टे अचखट्टावहि अचखट्टामहि । **१०. लृङ्** – (i) अखट्टयिष्यत् अखट्टयिष्यताम् अखट्टयिष्यन् । अखट्टयिष्यः अखट्टयिष्यतम् अखट्टयिष्यत । अखट्टयिष्यम् अखट्टयिष्याव अखट्ट-यिष्याम । (ii) अखट्टयिष्यत अखट्टयिष्येताम् अखट्टयिष्यन्त । अखट्टयिष्यथाः अखट्टयिष्येथाम् अखट्ट-यिष्यध्वम् । अखट्टयिष्ये अखट्टयिष्यावहि अखट्टयिष्यामहि ।

णिचि – खट्टयति – ते, **सनि** – चिखट्टयिषति-ते, **यकि** – खट्ट्यते ।

१६३३. षट्ट – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) सट्टयति सट्टयतः सट्टयन्ति । सट्टयसि सट्टयथः सट्टयथ । सट्टयामि सट्टयावः सट्टयामः । (ii) सट्टयते सट्टयेते सट्टयन्ते । सट्टयसे सट्टयेथे सट्टयध्वे । सट्टये सट्टयावहे सट्टयामहे । **२. लिट्** – (i) सट्टयाञ्चकार सट्टयाञ्चक्रतुः सट्टयाञ्चक्रुः । सट्टयाञ्चकर्थ सट्टयाञ्चक्रथुः सट्टयाञ्चक्र । सट्टयाञ्चकार, सट्टया-ञ्चकर सट्टयाञ्चकृव सट्टयाञ्चकृम । (ii) सट्टयाञ्चक्रे सट्टयाञ्चक्राते सट्टयाञ्चक्रिरे । सट्टयाञ्चकृषे सट्टयाञ्चक्राथे सट्टयाञ्चकृढ्वे । सट्टयाञ्चक्रे सट्टयाञ्चकृवहे सट्टयाञ्चकृमहे । (iii) सट्टयाम्बभूव सट्टयाम्बभूवतुः सट्टयाम्बभूवुः । सट्टयाम्बभूविथ सट्टयाम्बभूवथुः सट्टयाम्बभूव । सट्टयाम्बभूव सट्टयाम्बभूविव सट्टयाम्बभूविम । (iv) सट्टयामास सट्टयामासतुः सट्टयामासुः । सट्टयामासिथ सट्टयामासथुः सट्टयामास । सट्टयामास सट्टयामासिव सट्टयामासिम । **३. लुट्** – (i) सट्टयिता सट्टयितारौ सट्टयितारः । सट्टयितासि सट्टयितास्थः सट्टयितास्थ । सट्टयितास्मि सट्टयितास्वः सट्टयितास्मः । (ii) सट्टयिता सट्टयितारौ सट्टयितारः । सट्टयितासे सट्टयितासाथे सट्टयिताध्वे । सट्टयिताहे सट्टयितास्वहे सट्टयितास्महे । **४. लृट्** – (i) सट्टयिष्यति सट्टयिष्यतः सट्टयिष्यन्ति । सट्टयिष्यसि सट्टयिष्यथः सट्टयिष्यथ । सट्टयिष्यामि सट्टयिष्यावः सट्टयिष्यामः । (ii) सट्टयिष्यते सट्टयिष्येते सट्टयिष्यन्ते । सट्टयिष्यसे सट्टयिष्येथे सट्टयिष्यध्वे । सट्टयिष्ये सट्टयिष्यावहे सट्टयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) सट्टयतु, सट्टयतात् सट्टयताम् सट्टयन्तु । सट्टय, सट्टयतात् सट्टयतम् सट्टयत । सट्टयानि सट्टयाव सट्टयाम । (ii) सट्टयताम् सट्टयेताम् सट्टयन्ताम् । सट्टयस्व सट्टयेथाम् सट्टयध्वम् । सट्टयै सट्टयावहै सट्टयामहै । **६. लङ्** – (i) असट्टयत् असट्टयताम् असट्टयन् । असट्टयः असट्टयतम् असट्टयत । असट्टयम् असट्टयाव असट्टयाम । (ii) असट्टयत असट्टयेताम् असट्टयन्त । असट्टयथाः असट्टयेथाम् असट्टयध्वम् । असट्टये असट्टयावहि असट्टयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) सट्टयेत् सट्टयेताम् सट्टयेयुः । सट्टयेः सट्टयेतम् सट्टयेत । सट्टयेयम् सट्टयेव सट्टयेम । (ii) सट्टयेत सट्टयेयाताम् सट्टयेरन् । सट्टयेथाः सट्टयेयाथाम् सट्टयेध्वम् । सट्टयेय सट्टयेवहि सट्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) सट्ट्यात् सट्ट्यास्ताम् सट्ट्यासुः । सट्ट्याः सट्ट्यास्तम् सट्ट्यास्त । सट्ट्यासम् सट्ट्यास्व सट्ट्यास्म् । (ii) सट्टयिषीष्ट सट्टयिषीयास्ताम् सट्टयिषीरन् । सट्टयिषीष्ठाः सट्टयिषीयास्थाम् सट्टयिषीध्वम् । सट्टयिषीय सट्टयिषीवहि सट्टयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अससट्टत् अससट्टताम् अससट्टन् । अससट्टः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

असससट्टतम् असससट्टत । असससट्टम् असससट्टाव असससट्टाम । (ii) असससट्टत असससट्टेताम् असससट्टन्त । असससट्टथाः असससट्टेथाम् असससट्टध्वम् । असससट्टे असससट्टावहि असससट्टामहि । **१०. लृङ्** – (i) असट्टयिष्यत् असट्टयिष्यताम् असट्टयिष्यन् । असट्टयिष्यः असट्टयिष्यतम् असट्टयिष्यत । असट्टयिष्यम् असट्टयिष्याव असट्टयिष्याम । (ii) असट्टयिष्यत असट्टयिष्येताम् असट्टयिष्यन्त । असट्टयिष्यथाः असट्टयिष्येथाम् असट्टयिष्यध्वम् । असट्टयिष्ये असट्टयिष्यावहि असट्टयिष्यामहि ।

णिचि – सट्टयति – ते, **सनि** – सिसट्टयिषति-ते, **यकि** – सट्ट्यते ।

१६३४. स्फिट्ट – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) स्फिट्टयति स्फिट्टयतः स्फिट्टयन्ति । स्फिट्टयसि स्फिट्टयथः स्फिट्टयथ । स्फिट्टयामि स्फिट्टयावः स्फिट्टयामः । (ii) स्फिट्टयते स्फिट्टयेते स्फिट्टयन्ते । स्फिट्टयसे स्फिट्टयेथे स्फिट्टयध्वे । स्फिट्टये स्फिट्टयावहे स्फिट्टयामहे । **२. लिट्** – (i) स्फिट्टयाञ्चकार स्फिट्टयाञ्चक्रतुः स्फिट्टयाञ्चक्रुः । स्फिट्टयाञ्चकर्थ स्फिट्टयाञ्चक्रथुः स्फिट्टयाञ्चक्र । स्फिट्टयाञ्चकार, स्फिट्टयाञ्चकर स्फिट्टयाञ्चकृव स्फिट्टयाञ्चकृम । (iii) स्फिट्टयाञ्चक्रे स्फिट्टयाञ्चक्राते स्फिट्टयाञ्चक्रिरे । स्फिट्टयाञ्चकृषे स्फिट्टयाञ्चक्राथे स्फिट्टयाञ्चकृढ्वे । स्फिट्टयाञ्चक्रे स्फिट्टयाञ्चकृवहे स्फिट्टयाञ्चकृमहे । (iv) स्फिट्टयाम्बभूव स्फिट्टयाम्बभूवतुः स्फिट्टयाम्बभूवुः । स्फिट्टयाम्बभूविथ स्फिट्टयाम्बभूवथुः स्फिट्टयाम्बभूव । स्फिट्टयाम्बभूव स्फिट्टयाम्बभूविव स्फिट्टया-म्बभूविम । (v) स्फिट्टयामास स्फिट्टयामासतुः स्फिट्टयामासुः । स्फिट्टयामासिथ स्फिट्टयामासथुः स्फिट्टयामास । स्फिट्टयामास स्फिट्टयामासिव स्फिट्टयामासिम । **३. लुट्** – (i) स्फिट्टयिता स्फिट्टयितारौ स्फिट्टयितारः । स्फिट्टयितासि स्फिट्टयितास्थः स्फिट्टयितास्थ । स्फिट्टयितास्मि स्फिट्टयितास्वः स्फिट्टयितास्मः । (ii) स्फिट्टयिता स्फिट्टयितारौ स्फिट्टयितारः । स्फिट्टयितासे स्फिट्टयितासाथे स्फिट्टयिताध्वे । स्फिट्टयिताहे स्फिट्टयितास्वहे स्फिट्टयितास्महे । **४. लृट्** – (i) स्फिट्टयिष्यति स्फिट्टयिष्यतः स्फिट्टयिष्यन्ति । स्फिट्टयिष्यसि स्फिट्टयिष्यथः स्फिट्टयिष्यथ । स्फिट्टयिष्यामि स्फिट्टयिष्यावः स्फिट्टयिष्यामः । (ii) स्फिट्टयिष्यते स्फिट्टयिष्येते स्फिट्टयिष्यन्ते । स्फिट्टयिष्यसे स्फिट्टयिष्येथे स्फिट्टयिष्यध्वे । स्फिट्टयिष्ये स्फिट्टयिष्यावहे स्फिट्टयिष्यामहे । **५. लोट्** – (ii) स्फिट्टयतु, स्फिट्टयतात् स्फिट्टयताम् स्फिट्टयन्तु । स्फिट्टय, स्फिट्टयतात् स्फिट्टयतम् स्फिट्टयत । स्फिट्टयानि स्फिट्टयाव स्फिट्टयाम । (ii) स्फिट्टयताम् स्फिट्टयेताम् स्फिट्टयन्ताम् । स्फिट्टयस्व स्फिट्टयेथाम् स्फिट्टयध्वम् । स्फिट्टयै स्फिट्टयावहै स्फिट्टयामहै । **६. लङ्** – (i) अस्फिट्टयत् अस्फिट्टयताम् अस्फिट्टयन् । अस्फिट्टयः अस्फिट्टयतम् अस्फिट्टयत । अस्फिट्टयम् अस्फिट्टयाव अस्फिट्टयाम । (ii) अस्फिट्टयत अस्फिट्टयेताम् अस्फिट्टयन्त । अस्फिट्टयथाः अस्फिट्टयेथाम् अस्फिट्टयध्वम् । अस्फिट्टये अस्फिट्टयावहि अस्फिट्टयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) स्फिट्टयेत् स्फिट्टयेताम् स्फिट्टयेयुः । स्फिट्टयेः स्फिट्टयेतम् स्फिट्टयेत । स्फिट्टयेयम् स्फिट्टयेव स्फिट्टयेम । (ii) स्फिट्टयेत स्फिट्टयेयाताम् स्फिट्टयेरन् । स्फिट्टयेथाः स्फिट्टयेयाथाम् स्फिट्टयेध्वम् । स्फिट्टयेय स्फिट्टयेवहि स्फिट्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (ii) स्फिट्ट्यात् स्फिट्ट्यास्ताम् स्फिट्ट्यासुः । स्फिट्ट्याः स्फिट्ट्यास्तम् स्फिट्ट्यास्त । स्फिट्ट्यासम् स्फिट्ट्यास्व स्फिट्ट्यास्म । (ii) स्फिट्टयिषीष्ट स्फिट्टयिषीयास्ताम् स्फिट्टयिषीरन् । स्फिट्टयिषीष्ठाः स्फिट्टयिषीयास्थाम् स्फिट्टयिषीध्वम् । स्फिट्टयिषीय स्फिट्टयिषीवहि स्फिट्टयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) असिस्फिट्टत् असिस्फिट्टताम् असिस्फिट्टन् । असिस्फिट्टः असिस्फिट्टतम् असिस्फिट्टत । असिस्फिट्टम् असिस्फिट्टाव असिस्फिट्टाम । (ii) असिस्फिट्टत असिस्फिट्टेताम् असिस्फिट्टन्त । असिस्फिट्टथाः असिस्फिट्टेथाम् असिस्फिट्टध्वम् । असिस्फिट्टे असिस्फिट्टावहि असिस्फिट्टामहि । **१०. लृङ्** – (i) अस्फिट्टयिष्यत् अस्फिट्टयिष्यताम् अस्फिट्ट-यिष्यन् । अस्फिट्टयिष्यः अस्फिट्टयिष्यतम् अस्फिट्टयिष्यत । अस्फिट्टयिष्यम् अस्फिट्टयिष्याव अस्फिट्टयिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) अस्फिट्टयिष्यत अस्फिट्टयिष्येताम् अस्फिट्टयिष्यन्त । अस्फिट्टयिष्यथाः अस्फिट्टयिष्येथाम् अस्फिट्टयिष्यध्वम् । अस्फिट्टयिष्ये अस्फिट्टयिष्यावहि अस्फिट्टयिष्यामहि ।

णिचि – स्फिट्टयति – ते, **सनि** – पिस्फिट्टयिषति-ते, यकि – स्फिट्ट्यते ।

१६३५. चुबि – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय । 'हिंसायां, वक्त्रसंयोगे चुम्बयेच्चुम्बति क्रमात्' (श्लो.१४०) इति देवः ।

१. लट् – (i) चुम्बयति चुम्बयतः चुम्बयन्ति । चुम्बयसि चुम्बयथः चुम्बयथ । चुम्बयामि चुम्बयावः चुम्बयामः । (ii) चुम्बति[१] चुम्बतः चुम्बन्ति । चुम्बसि चुम्बथः चुम्बथ । चुम्बामि चुम्बावः चुम्बामः । (iii) चुम्बयते चुम्बयेते चुम्बयन्ते । चुम्बयसे चुम्बयेथे चुम्बयध्वे । चुम्बये चुम्बयावहे चुम्बयामहे । **२. लिट्** – (i) चुम्बयाञ्चकार चुम्बयाञ्चक्रतुः चुम्बयाञ्चक्रुः । चुम्बयाञ्चकर्थ चुम्बयाञ्चक्रथुः चुम्बयाञ्चक्र । चुम्बयाञ्चकार, चुम्बयाञ्चकर चुम्बयाञ्चकृव चुम्बयाञ्चकृम । (ii) चुम्बयाञ्चक्रे चुम्बयाञ्चक्राते चुम्बयाञ्चक्रिरे । चुम्बयाञ्चकृषे चुम्बयाञ्चक्राथे चुम्बयाञ्चकृढ्वे । चुम्बयाञ्चक्रे चुम्बयाञ्चकृवहे चुम्बयाञ्चकृमहे । (iii) चुम्बयाम्बभूव चुम्बयाम्बभूवतुः चुम्बयाम्बभूवुः । चुम्बयाम्बभूविथ चुम्बयाम्बभूवथुः चुम्बयाम्बभूव । चुम्बयाम्बभूव चुम्बयाम्बभूविव चुम्बयाम्बभूविम । (iv) चुम्बयामास चुम्बयामासतुः चुम्बयामासुः । चुम्बयामासिथ चुम्बयामासथुः चुम्बयामास । चुम्बयामास चुम्बयामासिव चुम्बयामासिम । **३. लुट्** – (i) चुम्बयिता चुम्बयितारौ चुम्बयितारः । चुम्बयितासि चुम्बयितास्थः चुम्बयितास्थ । चुम्बयितास्मि चुम्बयितास्वः चुम्बयितास्मः । (ii) चुम्बिता चुम्बितारौ चुम्बितारः । चुम्बितासि चुम्बितास्थः चुम्बितास्थ । चुम्बितास्मि चुम्बितास्वः चुम्बितास्मः । (iii) चुम्बयिता चुम्बयितारौ चुम्बयितारः । चुम्बयितासे चुम्बयितासाथे चुम्बयिताध्वे । चुम्बयिताहे चुम्बयितास्वहे चुम्बयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चुम्बयिष्यति चुम्बयिष्यतः चुम्बयिष्यन्ति । चुम्बयिष्यसि चुम्बयिष्यथः चुम्बयिष्यथ । चुम्बयिष्यामि चुम्बयिष्यावः चुम्बयिष्यामः । (ii) चुम्बिष्यति चुम्बिष्यतः चुम्बिष्यन्ति । चुम्बिष्यसि चुम्बिष्यथः चुम्बिष्यथ । चुम्बिष्यामि चुम्बिष्यावः चुम्बिष्यामः । (iii) चुम्बयिष्यते चुम्बयिष्येते चुम्बयिष्यन्ते । चुम्बयिष्यसे चुम्बयिष्येथे चुम्बयिष्यध्वे । चुम्बयिष्ये चुम्बयिष्यावहे चुम्बयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चुम्बयतु, चुम्बयतात् चुम्बयताम् चुम्बयन्तु । चुम्बय, चुम्बयतात् चुम्बयतम् चुम्बयत । चुम्बयानि चुम्बयाव चुम्बयाम । (ii) चुम्बतु, चुम्बतात् चुम्बताम् चुम्बन्तु । चुम्ब, चुम्बतात् चुम्बतम् चुम्बत । चुम्बानि चुम्बाव चुम्बाम । (iii) चुम्बयताम् चुम्बयेताम् चुम्बयन्ताम् । चुम्बयस्व चुम्बयेथाम् चुम्बयध्वम् । चुम्बयै चुम्बयावहै चुम्बयामहै । **६. लङ्** – (i) अचुम्बयत् अचुम्बयताम् अचुम्बयन् । अचुम्बयः अचुम्बयतम् अचुम्बयत । अचुम्बयम् अचुम्बयाव अचुम्बयाम । (ii) अचुम्बत् अचुम्बताम् अचुम्बन् । अचुम्बः अचुम्बतम् अचुम्बत । अचुम्बम् अचुम्बाव अचुम्बाम । (iii) अचुम्बयत अचुम्बयेताम् अचुम्बयन्त । अचुम्बयथाः अचुम्बयेथाम् अचुम्बयध्वम् । अचुम्बये अचुम्बयावहि अचुम्बयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चुम्बयेत् चुम्बयेताम् चुम्बयेयुः । चुम्बयेः चुम्बयेतम् चुम्बयेत । चुम्बयेयम् चुम्बयेव चुम्बयेम । (ii) चुम्बेत् चुम्बेताम् चुम्बेयुः । चुम्बेः चुम्बेतम् चुम्बेत । चुम्बेयम् चुम्बेव चुम्बेम । (ii) चुम्बयेत चुम्बयेयाताम् चुम्बयेरन् । चुम्बयेथाः चुम्बयेयाथाम् चुम्बयेध्वम् । चुम्बयेय चुम्बयेवहि चुम्बयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चुम्ब्यात् चुम्ब्यास्ताम् चुम्ब्यासुः । चुम्ब्याः चुम्ब्यास्तम् चुम्ब्यास्त । चुम्ब्यासम् चुम्ब्यास्व चुम्ब्यास्म । (ii) चुम्बयिषीष्ट चुम्बयिषीयास्ताम् चुम्बयिषीरन् । चुम्बयिषीष्ठाः चुम्बयिषीयास्थाम् चुम्बयिषीध्वम् । चुम्बयिषीय चुम्बयिषीवहि चुम्बयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुचुम्बत् अचुचुम्बताम् अचुचुम्बन् । अचुचुम्बः अचुचुम्बतम् अचुचुम्बत । अचुचुम्बम् अचुचुम्बाव अचुचुम्बाम । (ii) अचुम्बीत् अचुम्बिष्टाम् अचुम्बिषुः । अचुम्बीः अचुम्बिष्टम् अचुम्बिष्ट । अचुम्बिषम् अचुम्बिष्व

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचुम्बिष्म । (iii) अचुचुम्बत अचुचुम्बेताम् अचुचुम्बन्त । अचुचुम्बथाः अचुचुम्बेथाम् अचुचुम्बध्वम् । अचुचुम्बे अचुचुम्बावहि अचुचुम्बामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचुम्बयिष्यत् अचुम्बयिष्यताम् अचुम्बयिष्यन् । अचुम्बयिष्यः अचुम्बयिष्यतम् अचुम्बयिष्यत । अचुम्बयिष्यम् अचुम्बयिष्याव अचुम्बयिष्याम । (ii) अचुम्बिष्यत् अचुम्बिष्यताम् अचुम्बिष्यन् । अचुम्बिष्यः अचुम्बिष्यतम् अचुम्बिष्यत । अचुम्बिष्यम् अचुम्बिष्याव अचुम्बिष्याम । (iii) अचुम्बयिष्यत अचुम्बयिष्येताम् अचुम्बयिष्यन्त । अचुम्बयिष्यथाः अचुम्बयिष्येथाम् अचुम्बयिष्यध्वम् । अचुम्बयिष्ये अचुम्बयिष्यावहि अचुम्बयिष्यामहि ।

णिचि – चुम्बयति-ते, **सनि** – चिचुम्बयिषति-ते, **यकि** – चुम्ब्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१६३६. पुल – सङ्घाते । सकर्म, सेट्, उभय । बालमनोरमायां दृश्यमानः पाठः अयम् । तत्त्वबोधिन्यां तु 'पूल' इति दृश्यते । पुरुषकारे तु – 'पूर्णेति क्षीरस्वामी । पुणेति शाकटायनः । पूर्ण इत्येके । पुण इत्यन्ये' इत्युक्तम् । 'कोषशुद्धिस्त्वीदृशेऽर्थे कीदृशीति न विद्मः इति उपहसितम्' इति मा.धा.वृत्तिः । 'पूल' इति मा.धा.वृत्तिः । 'सङ्घाते पूलयेत्पूलेत्पूलेस्तां णिशपोः क्रमात्' (श्लो.१५६) इति देवः ।

१. लट् – (i) पोलयति पोलयतः पोलयन्ति । पोलयसि पोलयथः पोलयथ । पोलयामि पोलयावः पोलयामः । (ii) पोलयते पोलयेते पोलयन्ते । पोलयसे पोलयेथे पोलयध्वे । पोलये पोलयावहे पोलयामहे ।

२. लिट् – (i) पोलयाञ्चकार पोलयाञ्चक्रतुः पोलयाञ्चक्रुः । पोलयाञ्चकर्थ पोलयाञ्चक्रथुः पोलयाञ्चक्र । पोलयाञ्चकार, पोलयाञ्चकर पोलयाञ्चकृव पोलयाञ्चकृम । (ii) पोलयाञ्चक्रे पोलयाञ्चक्राते पोलयाञ्चक्रिरे । पोलयाञ्चकृषे पोलयाञ्चक्राथे पोलयाञ्चकृढ्वे । पोलयाञ्चक्रे पोलयाञ्चकृवहे पोलयाञ्चकृमहे । (iii) पोलयाम्बभूव पोलयाम्बभूवतुः पोलयाम्बभूवुः । पोलयाम्बभूविथ पोलयाम्बभूवथुः पोलयाम्बभूव । पोलयाम्बभूव पोलयाम्बभूविव पोलयाम्बभूविम । (iv) पोलयामास पोलयामासतुः पोलयामासुः । पोलयामासिथ पोलयामासथुः पोलयामास । पोलयामास पोलयामासिव पोलयामासिम । **३. लुट्** – (i) पोलयिता पोलयितारौ पोलयितारः । पोलयितासि पोलयितास्थः पोलयितास्थ । पोलयितास्मि पोलयितास्वः पोलयितास्मः । (ii) पोलयिता पोलयितारौ पोलयितारः । पोलयितासे पोलयितासाथे पोलयिताध्वे । पोलयिताहे पोलयितास्वहे पोलयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पोलयिष्यति पोलयिष्यतः पोलयिष्यन्ति । पोलयिष्यसि पोलयिष्यथः पोलयिष्यथ । पोलयिष्यामि पोलयिष्यावः पोलयिष्यामः। (ii) पोलयिष्यते पोलयिष्येते पोलयिष्यन्ते । पोलयिष्यसे पोलयिष्येथे पोलयिष्यध्वे । पोलयिष्ये पोलयिष्यावहे पोलयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पोलयतु, पोलयतात् पोलयताम् पोलयन्तु । पोलय, पोलयतात् पोलयतम् पोलयत । पोलयानि पोलयाव पोलयाम । (ii) पोलयताम् पोलयेताम् पोलयन्ताम् । पोलयस्व पोलयेथाम् पोलयध्वम् । पोलयै पोलयावहै पोलयामहै । **६. लङ्** – (i) अपोलयत् अपोलयताम् अपोलयन् । अपोलयः अपोलयतम् अपोलयत । अपोलयम् अपोलयाव अपोलयाम । (ii) अपोलयत अपोलयेताम् अपोलयन्त । अपोलयथाः अपोलयेथाम् अपोलयध्वम् । अपोलये अपोलयावहि अपोलयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पोलयेत् पोलयेताम् पोलयेयुः । पोलयेः पोलयेतम् पोलयेत । पोलयेयम् पोलयेव पोलयेम । (ii) पोलयेत पोलयेयाताम् पोलयेरन् । पोलयेथाः पोलयेयाथाम् पोलयेध्वम् । पोलयेय पोलयेवहि पोलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पोल्यात् पोल्यास्ताम् पोल्यासुः । पोल्याः पोल्यास्तम् पोल्यास्त । पोल्यासम् पोल्यास्व पोल्यास्म । (ii) पोलयिषीष्ट पोलयिषीयास्ताम् पोलयिषीरन् । पोलयिषीष्ठाः पोलयिषीयास्थाम् पोलयिषीध्वम् । पोलयिषीय पोलयिषीवहि पोलयिषीमहि ।

९. लुङ् – (i) अपूपुलत् अपूपुलताम् अपूपुलन् । अपूपुलः अपूपुलतम् अपूपुलत । अपूपुलम् अपूपुलाव अपूपुलाम । (ii) अपूपुलत अपूपुलेताम् अपूपुलन्त । अपूपुलथाः अपूपुलेथाम् अपूपुलध्वम् । अपूपुले

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपूपुलावहि अपूपुलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपोलयिष्यत् अपोलयिष्यताम् अपोलयिष्यन् । अपोलयिष्यः अपोलयिष्यतम् अपोलयिष्यत । अपोलयिष्यम् अपोलयिष्याव अपोलयिष्याम । (ii) अपोलयिष्यत अपोलयिष्येताम् अपोलयिष्यन्त । अपोलयिष्यथाः अपोलयिष्येथाम् अपोलयिष्यध्वम् । अपोलयिष्ये अपोलयिष्यावहि अपोलयिष्यामहि ।

णिचि – पोलयति – ते, **सनि** – पुपोलयिषति-ते, **यकि** – पोल्यते ।

१६३७. पुंस – अभिवर्धने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) पुंसयति पुंसयतः पुंसयन्ति । पुंसयसि पुंसयथः पुंसयथ । पुंसयामि पुंसयावः पुंसयामः । (ii) पुंसयते पुंसयेते पुंसयन्ते । पुंसयसे पुंसयेथे पुंसयध्वे । पुंसये पुंसयावहे पुंसयामहे । **२. लिट्** – (ii) पुंसयाञ्चकार पुंसयाञ्चक्रतुः पुंसयाञ्चक्रुः । पुंसयाञ्चकर्थ पुंसयाञ्चक्रथुः पुंसयाञ्चक्र । पुंसयाञ्चकार, पुंसयाञ्चकर पुंसयाञ्चकृव पुंसयाञ्चकृम । (ii) पुंसयाञ्चक्रे पुंसयाञ्चक्राते पुंसयाञ्चक्रिरे । पुंसयाञ्चकृषे पुंसयाञ्चक्राथे पुंसयाञ्चकृढ्वे । पुंसयाञ्चक्रे पुंसयाञ्चकृवहे पुंसयाञ्चकृमहे । (iii) पुंसयाम्बभूव पुंसयाम्बभूवतुः पुंसयाम्बभूवुः । पुंसयाम्बभूविथ पुंसयाम्बभूवथुः पुंसयाम्बभूव । पुंसयाम्बभूव पुंसयाम्बभूविव पुंसया-म्बभूविम । (iv) पुंसयामास पुंसयामासतुः पुंसयामासुः । पुंसयामासिथ पुंसयामासथुः पुंसयामास । पुंसयामास पुंसयामासिव पुंसयामासिम । **३. लुट्** – (i) पुंसयिता पुंसयितारौ पुंसयितारः । पुंसयितासि पुंसयितास्थः पुंसयितास्थ । पुंसयितास्मि पुंसयितास्वः पुंसयितास्मः । (ii) पुंसयिता पुंसयितारौ पुंसयितारः । पुंसयितासे पुंसयितासाथे पुंसयिताध्वे । पुंसयिताहे पुंसयितास्वहे पुंसयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पुंसयिष्यति पुंसयिष्यतः पुंसयिष्यन्ति । पुंसयिष्यसि पुंसयिष्यथः पुंसयिष्यथ । पुंसयिष्यामि पुंसयिष्यावः पुंसयिष्यामः । (ii) पुंसयिष्यते पुंसयिष्येते पुंसयिष्यन्ते । पुंसयिष्यसे पुंसयिष्येथे पुंसयिष्यध्वे । पुंसयिष्ये पुंसयिष्यावहे पुंसयि-ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पुंसयतु, पुंसयतात् पुंसयताम् पुंसयन्तु । पुंसय, पुंसयतात् पुंसयतम् पुंसयत । पुंसयानि पुंसयाव पुंसयाम । (ii) पुंसयताम् पुंसयेताम् पुंसयन्ताम् । पुंसयस्व पुंसयेथाम् पुंसयध्वम् । पुंसयै पुंसयावहै पुंसयामहै । **६. लङ्** – (i) अपुंसयत् अपुंसयताम् अपुंसयन् । अपुंसयः अपुंसयतम् अपुंसयत । अपुंसयम् अपुंसयाव अपुंसयाम । (ii) अपुंसयत अपुंसयेताम् अपुंसयन्त । अपुंसयथाः अपुंसयेथाम् अपुंसयध्वम् । अपुंसये अपुंसयावहि अपुंसयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पुंसयेत् पुंसयेताम् पुंसयेयुः । पुंसयेः पुंसयेतम् पुंसयेत । पुंसयेयम् पुंसयेव पुंसयेम । (ii) पुंसयेत पुंसयेयाताम् पुंसयेरन् । पुंसयेथाः पुंसयेयाथाम् पुंसयेध्वम् । पुंसयेय पुंसयेवहि पुंसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) पुंस्यात् पुंस्यास्ताम् पुंस्यासुः । पुंस्याः पुंस्यास्तम् पुंस्यास्त । पुंस्यासम् पुंस्यास्व पुंस्यास्म । (ii) पुंसयिषीष्ट पुंसयिषीयास्ताम् पुंसयिषीरन् । पुंसयिषीष्ठाः पुंसयिषीयास्थाम् पुंसयिषीध्वम् । पुंसयिषीय पुंसयिषीवहि पुंसयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपुपुंसत् अपुपुंसताम् अपुपुंसन् । अपुपुंसः अपुपुंसतम् अपुपुंसत । अपुपुंसम् अपुपुंसाव अपुपुंसाम । (ii) अपुपुंसत अपुपुंसेताम् अपुपुंसन्त । अपुपुंसथाः अपुपुंसेथाम् अपुपुंसध्वम् । अपुपुंसे अपुपुंसावहि अपुपुंसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपुंसयिष्यत् अपुंसयिष्यताम् अपुंसयिष्यन् । अपुंसयिष्यः अपुंसयिष्यतम् अपुंसयिष्यत । अपुंसयिष्यम् अपुंसयिष्याव अपुंसयिष्याम । (ii) अपुंसयिष्यत अपुंसयिष्येताम् अपुंसयिष्यन्त । अपुंसयिष्यथाः अपुंसयिष्येथाम् अपुंसयिष्यध्वम् । अपुंसयिष्ये अपुंसयिष्यावहि अपुंसयिष्यामहि ।

णिचि – पुंसयति – ते, **सनि** – पुपुंसयिषति-न्ते, **यकि** – पुंस्यते ।

१६३८. टकि – बन्धने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) टङ्कयति टङ्कयतः टङ्कयन्ति । टङ्कयसि टङ्कयथः टङ्कयथ । टङ्कयामि टङ्कयावः टङ्कयामः । (ii) टङ्कति[1] टङ्कतः टङ्कन्ति । टङ्कसि टङ्कथः टङ्कथ । टङ्कामि टङ्कावः टङ्कामः । (iii) टङ्कयते टङ्कयेते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

टङ्कयन्ते । टङ्कयसे टङ्कयेथे टङ्कयध्वे । टङ्कये टङ्कयावहे टङ्कयामहे । **२. लिट्** – (i) टङ्कयाञ्चकार टङ्कयाञ्चक्रतुः टङ्कयाञ्चक्रुः । टङ्कयाञ्चकर्थ टङ्कयाञ्चक्रथुः टङ्कयाञ्चक्र । टङ्कयाञ्चकार, टङ्कयाञ्चकर टङ्कयाञ्चकृव टङ्कयाञ्चकृम । (ii) टङ्कयाञ्चक्रे टङ्कयाञ्चक्राते टङ्कयाञ्चक्रिरे । टङ्कयाञ्चकृषे टङ्कयाञ्चक्राथे टङ्कयाञ्चकृढ्वे । टङ्कयाञ्चक्रे टङ्कयाञ्चकृवहे टङ्कयाञ्चकृमहे । (iii) टङ्कयाम्बभूव टङ्कयाम्बभूवतुः टङ्कयाम्बभूवुः । टङ्कयाम्बभूविथ टङ्कयाम्बभूवथुः टङ्कयाम्बभूव । टङ्कयाम्बभूव टङ्कयाम्बभूविव टङ्कयाम्बभूविम । (iv) टङ्कयामास टङ्कयामासतुः टङ्कयामासुः । टङ्कयामासिथ टङ्कयामासथुः टङ्कयामास । टङ्कयामास टङ्कयामासिव टङ्कयामासिम । **३. लुट्** – (i) टङ्कयिता टङ्कयितारौ टङ्कयितारः । टङ्कयितासि टङ्कयितास्थः टङ्कयितास्थ । टङ्कयितास्मि टङ्कयितास्वः टङ्कयितास्मः । (ii) टङ्किता टङ्कितारौ टङ्कितारः । टङ्कितासि टङ्कितास्थः टङ्कितास्थ । टङ्कितास्मि टङ्कितास्वः टङ्कितास्मः । (ii) टङ्कयिता टङ्कयितारौ टङ्कयितारः । टङ्कयितासे टङ्कयितासाथे टङ्कयिताध्वे । टङ्कयिताहे टङ्कयितास्वहे टङ्कयितास्महे । **४. लृट्** – (i) टङ्कयिष्यति टङ्कयिष्यतः टङ्कयिष्यन्ति । टङ्कयिष्यसि टङ्कयिष्यथः टङ्कयिष्यथ । टङ्कयिष्यामि टङ्कयिष्यावः टङ्कयिष्यामः । (ii) टङ्किष्यति टङ्किष्यतः टङ्किष्यन्ति । टङ्किष्यसि टङ्किष्यथः टङ्किष्यथ । टङ्किष्यामि टङ्किष्यावः टङ्किष्यामः । (iii) टङ्कयिष्यते टङ्कयिष्येते टङ्कयिष्यन्ते । टङ्कयिष्यसे टङ्कयिष्येथे टङ्कयिष्यध्वे । टङ्कयिष्ये टङ्कयिष्यावहे टङ्कयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) टङ्कयतु, टङ्कयतात् टङ्कयताम् टङ्कयन्तु । टङ्कय, टङ्कयतात् टङ्कयतम् टङ्कयत । टङ्कयानि टङ्कयाव टङ्कयाम । टङ्कतु, टङ्कतात् टङ्कताम् टङ्कन्तु । टङ्क, टङ्कतात् टङ्कतम् टङ्कत । टङ्कानि टङ्काव टङ्काम । (ii) टङ्कयताम् टङ्कयेताम् टङ्कयन्ताम् । टङ्कयस्व टङ्कयेथाम् टङ्कयध्वम् । टङ्कयै टङ्कयावहै टङ्कयामहै । **६. लङ्** – (i) अटङ्कयत् अटङ्कयताम् अटङ्कयन् । अटङ्कयः अटङ्कयतम् अटङ्कयत । अटङ्कयम् अटङ्कयाव अटङ्कयाम । (ii) अटङ्कत् अटङ्कताम् अटङ्कन् । अटङ्कः अटङ्कतम् अटङ्कत । अटङ्कम् अटङ्काव अटङ्काम । (iii) अटङ्कयत अटङ्कयेताम् अटङ्कयन्त । अटङ्कयथाः अटङ्कयेथाम् अटङ्कयध्वम् । अटङ्कये अटङ्कयावहि अटङ्कयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) टङ्कयेत् टङ्कयेताम् टङ्कयेयुः । टङ्कयेः टङ्कयेतम् टङ्कयेत । टङ्कयेयम् टङ्कयेव टङ्कयेम । (ii) टङ्केत् टङ्केताम् टङ्केयुः । टङ्केः टङ्केतम् टङ्केत । टङ्केयम् टङ्केव टङ्केम । (iii) टङ्कयेत टङ्कयेयाताम् टङ्कयेरन् । टङ्कयेथाः टङ्कयेयाथाम् टङ्कयेध्वम् । टङ्कयेय टङ्कयेवहि टङ्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) टङ्क्यात् टङ्क्यास्ताम् टङ्क्यासुः । टङ्क्याः टङ्क्यास्तम् टङ्क्यास्त । टङ्क्यासम् टङ्क्यास्व टङ्क्यास्म । (ii) टङ्कयिषीष्ट टङ्कयिषीयास्ताम् टङ्कयिषीरन् । टङ्कयिषीष्ठाः टङ्कयिषीयास्थाम् टङ्कयिषीध्वम् । टङ्कयिषीय टङ्कयिषीवहि टङ्कयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अटटङ्कत् अटटङ्कताम् अटटङ्कन् । अटटङ्कः अटटङ्कतम् अटटङ्कत । अटटङ्कम् अटटङ्काव अटटङ्काम । (ii) अटङ्कीत् अटङ्किष्टाम् अटङ्किषुः । अटङ्कीः अटङ्किष्टम् अटङ्किष्ट । अटङ्किषम् अटङ्किष्व अटङ्किष्म । (iii) अटटङ्कत अटटङ्केताम् अटटङ्कन्त । अटटङ्कथाः अटटङ्केथाम् अटटङ्कध्वम् । अटटङ्के अटटङ्कावहि अटटङ्कामहि । **१०. लृङ्** – (i) अटङ्कयिष्यत् अटङ्कयिष्यताम् अटङ्कयिष्यन् । अटङ्कयिष्यः अटङ्कयिष्यतम् अटङ्कयिष्यत । अटङ्कयिष्यम् अटङ्कयिष्याव अटङ्कयिष्याम । (ii) अटङ्किष्यत् अटङ्किष्यताम् अटङ्किष्यन् । अटङ्किष्यः अटङ्किष्यतम् अटङ्किष्यत । अटङ्किष्यम् अटङ्किष्याव अटङ्किष्याम । (iii) अटङ्कयिष्यत अटङ्कयिष्येताम् अटङ्कयिष्यन्त । अटङ्कयिष्यथाः अटङ्कयिष्येथाम् अटङ्कयिष्यध्वम् । अटङ्कयिष्ये अटङ्कयिष्यावहि अटङ्कयिष्यामहि ।
णिचि – टङ्कयति-ते, **सनि** – टिटङ्कयिषति-ते, **यकि** – टङ्क्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१६३९. धूस – कान्तिकरणे । सकर्म, सेट्, उभय, दन्त्यान्तः । मूर्धन्यान्तः इत्येके । तालव्यान्तः इत्यन्ये ।

१. लट् – (i) धूसयति धूसयतः धूसयन्ति । धूसयसि धूसयथः धूसयथ । धूसयामि धूसयावः धूसयामः । (ii) धूसयते धूसयेते धूसयन्ते । धूसयसे धूसयेथे धूसयध्वे । धूसये धूसयावहे धूसयामहे । **२. लिट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(i) धूसयाञ्चकार धूसयाञ्चक्रतुः धूसयाञ्चक्रुः । धूसयाञ्चकर्थ धूसयाञ्चक्रथुः धूसयाञ्चक्र । धूसयाञ्चकार, धूसयाञ्चकर धूसयाञ्चकृव धूसयाञ्चकृम । (ii) धूसयाञ्चक्रे धूसयाञ्चक्राते धूसयाञ्चक्रिरे । धूसयाञ्चकृषे धूसयाञ्चक्राथे धूसयाञ्चकृढ्वे । धूसयाञ्चक्रे धूसयाञ्चकृवहे धूसयाञ्चकृमहे । (iii) धूसयाम्बभूव धूसयाम्बभूवतुः धूसयाम्बभूवुः । धूसयाम्बभूविथ धूसयाम्बभूवथुः धूसयाम्बभूव । धूसयाम्बभूव धूसयाम्बभूविव धूसयाम्बभूविम । (iv) धूसयामास धूसयामासतुः धूसयामासुः । धूसयामासिथ धूसयामासथुः धूसयामास । धूसयामास धूसयामासिव धूसयामासिम । **३. लुट्** – (i)धूसयिता धूसयितारौ धूसयितारः । धूसयितासि धूसयितास्थः धूसयितास्थ । धूसयितास्मि धूसयितास्वः धूसयितास्मः । (ii) धूसयिता धूसयितारौ धूसयितारः । धूसयितासे धूसयितासाथे धूसयिताध्वे । धूसयिताहे धूसयितास्वहे धूसयितास्महे । **४. लृट्** – (i) धूसयिष्यति धूसयिष्यतः धूसयिष्यन्ति । धूसयिष्यसि धूसयिष्यथः धूसयिष्यथ । धूसयिष्यामि धूसयिष्यावः धूसयिष्यामः । (ii) धूसयिष्यते धूसयिष्येते धूसयिष्यन्ते । धूसयिष्यसे धूसयिष्येथे धूसयिष्यध्वे । धूसयिष्ये धूसयिष्यावहे धूसयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) धूसयतु, धूसयतात् धूसयताम् धूसयन्तु । धूसय, धूसयतात् धूसयतम् धूसयत । धूसयानि धूसयाव धूसयाम । (ii) धूसयताम् धूसयेताम् धूसयन्ताम् । धूसयस्व धूसयेथाम् धूसयध्वम् । धूसयै धूसयावहै धूसयामहै । **६. लङ्** – (i) अधूसयत् अधूसयताम् अधूसयन् । अधूसयः अधूसयतम् अधूसयत । अधूसयम् अधूसयाव अधूसयाम । (ii) अधूसयत अधूसयेताम् अधूसयन्त । अधूसयथाः अधूसयेथाम् अधूसयध्वम् । अधूसये अधूसयावहि अधूसयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) धूसयेत् धूसयेताम् धूसयेयुः । धूसयेः धूसयेतम् धूसयेत । धूसयेयम् धूसयेव धूसयेम । (ii) धूसयेत धूसयेयाताम् धूसयेरन् । धूसयेथाः धूसयेयाथाम् धूसयेध्वम् । धूसयेय धूसयेवहि धूसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) धूस्यात् धूस्यास्ताम् धूस्यासुः । धूस्याः धूस्यास्तम् धूस्यास्त । धूस्यासम् धूस्यास्व धूस्यास्म । (ii) धूसयिषीष्ट धूसयिषीयास्ताम् धूसयिषीरन् । धूसयिषीष्ठाः धूसयिषीयास्थाम् धूसयिषीध्वम् । धूसयिषीय धूसयिषीवहि धूसयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अदुधूसत् अदुधूसताम् अदुधूसन् । अदुधूसः अदुधूसतम् अदुधूसत । अदुधूसम् अदुधूसाव अदुधूसाम । (ii) अदुधूसत अदुधूसेताम् अदुधूसन्त । अदुधूसथाः अदुधूसेथाम् अदुधूसध्वम् । अदुधूसे अदुधूसावहि अदुधूसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अधूसयिष्यत् अधूसयिष्यताम् अधूसयिष्यन् । अधूसयिष्यः अधूसयिष्यतम् अधूसयिष्यत । अधूसयिष्यम् अधूसयिष्याव अधूसयिष्याम । (ii) अधूसयिष्यत अधूसयिष्येताम् अधूसयिष्यन्त । अधूसयिष्यथाः अधूसयिष्येथाम् अधूसयिष्यध्वम् । अधूसयिष्ये अधूसयिष्यावहि अधूसयिष्यामहि ।

णिचि – धूसयति – ते, **सनि** – दुधूसयिषति-ते, यकि – धूस्यते ।

१६४०. कीट – वर्णे । सकर्म, सेट्, उभय । 'वरणे' इति क्षीरस्वामिना पठितम् ।

१. लट् – (i) कीटयति कीटयतः कीटयन्ति । कीटयसि कीटयथः कीटयथ । कीटयामि कीटयावः कीटयामः । (ii) कीटयते कीटयेते कीटयन्ते । कीटयसे कीटयेथे कीटयध्वे । कीटये कीटयावहे कीटयामहे । **२. लिट्** – (i) कीटयाञ्चकार कीटयाञ्चक्रतुः कीटयाञ्चक्रुः । कीटयाञ्चकर्थ कीटयाञ्चक्रथुः कीटयाञ्चक्र । कीटयाञ्चकार, कीटयाञ्चकर कीटयाञ्चकृव कीटयाञ्चकृम । (ii) कीटयाञ्चक्रे कीटयाञ्चक्राते कीटयाञ्चक्रिरे । कीटयाञ्चकृषे कीटयाञ्चक्राथे कीटयाञ्चकृढ्वे । कीटयाञ्चक्रे कीटयाञ्चकृवहे कीटयाञ्चकृमहे । (iii) कीटयाम्बभूव कीटयाम्बभूवतुः कीटयाम्बभूवुः । कीटयाम्बभूविथ कीटयाम्बभूवथुः कीटयाम्बभूव । कीटयाम्बभूव कीटयाम्बभूविव कीटयाम्बभूविम । (iv) कीटयामास कीटयामासतुः कीटयामासुः । कीटयामासिथ कीटयामासथुः कीटयामास । कीटयामास कीटयामासिव कीटयामासिम । **३. लुट्** – (i) कीटयिता कीटयितारौ कीटयितारः । कीटयितासि कीटयितास्थः कीटयितास्थ । कीटयितास्मि कीटयितास्वः कीटयितास्मः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) कीटयिता कीटयितारौ कीटयितारः । कीटयितासे कीटयितासाथे कीटयिताध्वे । कीटयिताहे कीटयितास्वहे कीटयितास्महे । **४. लृट्** - (i) कीटयिष्यति कीटयिष्यतः कीटयिष्यन्ति । कीटयिष्यसि कीटयिष्यथः कीटयिष्यथ । कीटयिष्यामि कीटयिष्यावः कीटयिष्यामः । (ii) कीटयिष्यते कीटयिष्येते कीटयिष्यन्ते । कीटयिष्यसे कीटयिष्येथे कीटयिष्यध्वे । कीटयिष्ये कीटयिष्यावहे कीटयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) कीटयतु, कीटयतात् कीटयताम् कीटयन्तु । कीटय, कीटयतात् कीटयतम् कीटयत । कीटयानि कीटयाव कीटयाम । (ii) कीटयताम् कीटयेताम् कीटयन्ताम् । कीटयस्व कीटयेथाम् कीटयध्वम् । कीटयै कीटयावहै कीटयामहै । **६. लङ्** - (i) अकीटयत् अकीटयताम् अकीटयन् । अकीटयः अकीटयतम् अकीटयत । अकीटयम् अकीटयाव अकीटयाम । (ii) अकीटयत अकीटयेताम् अकीटयन्त । अकीटयथाः अकीटयेथाम् अकीटयध्वम् । अकीटये अकीटयावहि अकीटयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) कीटयेत् कीटयेताम् कीटयेयुः । कीटयेः कीटयेतम् कीटयेत । कीटयेयम् कीटयेव कीटयेम । (ii) कीटयेत कीटयेयाताम् कीटयेरन् । कीटयेथाः कीटयेयाथाम् कीटयेध्वम् । कीटयेय कीटयेवहि कीटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) कीट्यात् कीट्यास्ताम् कीट्यासुः । कीट्याः कीट्यास्तम् कीट्यास्त । कीट्यासम् कीट्यास्व कीट्यास्म । (ii) कीटयिषीष्ट कीटयिषीयास्ताम् कीटयिषीरन् । कीटयिषीष्ठाः कीटयिषीयास्थाम् कीटयिषीध्वम् । कीटयिषीय कीटयिषीवहि कीटयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचीकिटत् अचीकिटताम् अचीकिटन् । अचीकिटः अचीकिटतम् अचीकिटत । अचीकिटम् अचीकिटाव अचीकिटाम । (ii) अचीकिटत अचीकिटेताम् अचीकिटन्त । अचीकिटथाः अचीकिटेथाम् अचीकिटध्वम् । अचीकिटे अचीकिटावहि अचीकिटामहि । **१०. लृङ्** - (i) अकीटयिष्यत् अकीटयिष्यताम् अकीटयिष्यन् । अकीटयिष्यः अकीटयिष्यतम् अकीटयिष्यत । अकीटयिष्यम् अकीटयिष्याव अकीटयिष्याम । (ii) अकीटयिष्यत अकीटयिष्येताम् अकीटयिष्यन्त । अकीटयिष्यथाः अकीटयिष्येथाम् अकीटयिष्यध्वम् । अकीटयिष्ये अकीटयिष्यावहि अकीटयिष्यामहि । **णिचि** - कीटयति - ते, **सनि** - चिकीटयिषति-ते, **यकि** - कीट्यते ।

१६४१. चूर्ण - सङ्कोचने । सकर्म, सेट्, उभय । प्रेरणे पठितस्य पुनः पाठः अर्थभेदकृतः । 'चूण सङ्कोचने' इति क्षीरस्वामी पपाठ ।

१. लट् - (i) चूर्णयति चूर्णयतः चूर्णयन्ति । चूर्णयसि चूर्णयथः चूर्णयथ । चूर्णयामि चूर्णयावः चूर्णयामः । (ii) चूर्णयते चूर्णयेते चूर्णयन्ते । चूर्णयसे चूर्णयेथे चूर्णयध्वे । चूर्णये चूर्णयावहे चूर्णयामहे । **२. लिट्** - (i) चूर्णयाञ्चकार चूर्णयाञ्चक्रतुः चूर्णयाञ्चक्रुः । चूर्णयाञ्चकर्थ चूर्णयाञ्चक्रथुः चूर्णयाञ्चक्र । चूर्णयाञ्चकार, चूर्णयाञ्चकर चूर्णयाञ्चकृव चूर्णयाञ्चकृम । (ii) चूर्णयाञ्चक्रे चूर्णयाञ्चक्राते चूर्णयाञ्चक्रिरे । चूर्णयाञ्चकृषे चूर्णयाञ्चक्राथे चूर्णयाञ्चकृढ्वे । चूर्णयाञ्चक्रे चूर्णयाञ्चकृवहे चूर्णयाञ्चकृमहे । (iii) चूर्णयाम्बभूव चूर्णयाम्बभूवतुः चूर्णयाम्बभूवुः । चूर्णयाम्बभूविथ चूर्णयाम्बभूवथुः चूर्णयाम्बभूव । चूर्णयाम्बभूव चूर्णयाम्बभूविव चूर्णयाम्बभूविम । (iv) चूर्णयामास चूर्णयामासतुः चूर्णयामासुः । चूर्णयामासिथ चूर्णयामासथुः चूर्णयामास । चूर्णयामास चूर्णयामासिव चूर्णयामासिम । **३. लुट्** - (i) चूर्णयिता चूर्णयितारौ चूर्णयितारः । चूर्णयितासि चूर्णयितास्थः चूर्णयितास्थ । चूर्णयितास्मि चूर्णयितास्वः चूर्णयितास्मः । (ii) चूर्णयिता चूर्णयितारौ चूर्णयितारः । चूर्णयितासे चूर्णयितासाथे चूर्णयिताध्वे । चूर्णयिताहे चूर्णयितास्वहे चूर्णयितास्महे । **४. लृट्** - (i) चूर्णयिष्यति चूर्णयिष्यतः चूर्णयिष्यन्ति । चूर्णयिष्यसि चूर्णयिष्यथः चूर्णयिष्यथ । चूर्णयिष्यामि चूर्णयिष्यावः चूर्णयिष्यामः । (ii) चूर्णयिष्यते चूर्णयिष्येते चूर्णयिष्यन्ते । चूर्णयिष्यसे चूर्णयिष्येथे चूर्णयिष्यध्वे । चूर्णयिष्ये चूर्णयिष्यावहे चूर्णयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) चूर्णयतु, चूर्णयतात् चूर्णयताम् चूर्णयन्तु । चूर्णय, चूर्णयतात् चूर्णयतम् चूर्णयत । चूर्णयानि चूर्णयाव चूर्णयाम । (ii) चूर्णयताम् चूर्णयेताम् चूर्णयन्ताम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चूर्णयस्व चूर्णयेथाम् चूर्णयध्वम् । चूर्णयै चूर्णयावहै चूर्णयामहै । **६. लङ्** - (i) अचूर्णयत् अचूर्णयताम् अचूर्णयन् । अचूर्णयः अचूर्णयतम् अचूर्णयत । अचूर्णयम् अचूर्णयाव अचूर्णयाम । (ii) अचूर्णयत अचूर्णयेताम् अचूर्णयन्त । अचूर्णयथाः अचूर्णयेथाम् अचूर्णयध्वम् । अचूर्णये अचूर्णयावहि अचूर्णयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) चूर्णयेत् चूर्णयेताम् चूर्णयेयुः । चूर्णयेः चूर्णयेतम् चूर्णयेत । चूर्णयेयम् चूर्णयेव चूर्णयेम । (ii) चूर्णयेत चूर्णयेयाताम् चूर्णयेरन् । चूर्णयेथाः चूर्णयेयाथाम् चूर्णयेध्वम् । चूर्णयेय चूर्णयेवहि चूर्णयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) चूर्ण्यात् चूर्ण्यास्ताम् चूर्ण्यासुः । चूर्ण्याः चूर्ण्यास्तम् चूर्ण्यास्त । चूर्ण्यासम् चूर्ण्यास्व चूर्ण्यास्म । (ii) चूर्णयिषीष्ट चूर्णयिषीयास्ताम् चूर्णयिषीरन् । चूर्णयिषीष्ठाः चूर्णयिषीयास्थाम् चूर्णयिषीध्वम् । चूर्णयिषीय चूर्णयिषीवहि चूर्णयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचुचूर्णत् अचुचूर्णताम् अचुचूर्णन् । अचुचूर्णः अचुचूर्णतम् अचुचूर्णत । अचुचूर्णम् अचुचूर्णाव अचुचूर्णाम । (ii) अचुचूर्णत अचुचूर्णेताम् अचुचूर्णन्त । अचुचूर्णथाः अचुचूर्णेथाम् अचुचूर्णध्वम् । अचुचूर्णे अचुचूर्णावहि अचुचूर्णामहि । **१०. लृङ्** - (i) अचूर्णयिष्यत् अचूर्णयिष्यताम् अचूर्णयिष्यन् । अचूर्णयिष्यः अचूर्णयिष्यतम् अचूर्णयिष्यत । अचूर्णयिष्यम् अचूर्णयिष्याव अचूर्णयिष्याम । (ii) अचूर्णयिष्यत अचूर्णयिष्येताम् अचूर्णयिष्यन्त । अचूर्णयिष्यथाः अचूर्णयिष्येथाम् अचूर्णयिष्यध्वम् । अचूर्णयिष्ये अचूर्णयिष्यावहि अचूर्णयिष्यामहि ।

णिचि - चूर्णयति - ते, **सनि** - चुचूर्णयिषति-ते, **यकि** - चूर्ण्यते ।

१६४२. पूज - पूजायाम् । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) पूजयति पूजयतः पूजयन्ति । पूजयसि पूजयथः पूजयथ । पूजयामि पूजयावः पूजयामः । (ii) पूजयते पूजयेते पूजयन्ते । पूजयसे पूजयेथे पूजयध्वे । पूजये पूजयावहे पूजयामहे । **२. लिट्** - (i) पूजयाञ्चकार पूजयाञ्चक्रतुः पूजयाञ्चक्रुः । पूजयाञ्चकर्थ पूजयाञ्चक्रथुः पूजयाञ्चक्र । पूजयाञ्चकार, पूजयाञ्चकर पूजयाञ्चकृव पूजयाञ्चकृम । (ii) पूजयाञ्चक्रे पूजयाञ्चक्राते पूजयाञ्चक्रिरे । पूजयाञ्चकृषे पूजयाञ्चक्राथे पूजयाञ्चकृढ्वे । पूजयाञ्चक्रे पूजयाञ्चकृवहे पूजयाञ्चकृमहे । (iii) पूजयाम्बभूव पूजयाम्बभूवतुः पूजयाम्बभूवुः । पूजयाम्बभूविथ पूजयाम्बभूवथुः पूजयाम्बभूव । पूजयाम्बभूव पूजयाम्बभूविव पूजयाम्बभूविम । (iv) पूजयामास पूजयामासतुः पूजयामासुः । पूजयामासिथ पूजयामासथुः पूजयामास । पूजयामास पूजयामासिव पूजयामासिम । **३. लुट्** - (i) पूजयिता पूजयितारौ पूजयितारः । पूजयितासि पूजयितास्थः पूजयितास्थ । पूजयितास्मि पूजयितास्वः पूजयितास्मः । (ii) पूजयिता पूजयितारौ पूजयितारः । पूजयितासे पूजयितासाथे पूजयिताध्वे । पूजयिताहे पूजयितास्वहे पूजयितास्महे । **४. लृट्** - (i) पूजयिष्यति पूजयिष्यतः पूजयिष्यन्ति । पूजयिष्यसि पूजयिष्यथः पूजयिष्यथ । पूजयिष्यामि पूजयिष्यावः पूजयिष्यामः । (ii) पूजयिष्यते पूजयिष्येते पूजयिष्यन्ते । पूजयिष्यसे पूजयिष्येथे पूजयिष्यध्वे । पूजयिष्ये पूजयिष्यावहे पूजयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) पूजयतु, पूजयतात् पूजयताम् पूजयन्तु । पूजय, पूजयतात् पूजयतम् पूजयत । पूजयानि पूजयाव पूजयाम । (ii) पूजयताम् पूजयेताम् पूजयन्ताम् । पूजयस्व पूजयेथाम् पूजयध्वम् । पूजयै पूजयावहै पूजयामहै । **६. लङ्** - (i) अपूजयत् अपूजयताम् अपूजयन् । अपूजयः अपूजयतम् अपूजयत । अपूजयम् अपूजयाव अपूजयाम । (ii) अपूजयत अपूजयेताम् अपूजयन्त । अपूजयथाः अपूजयेथाम् अपूजयध्वम् । अपूजये अपूजयावहि अपूजयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) पूजयेत् पूजयेताम् पूजयेयुः । पूजयेः पूजयेतम् पूजयेत । पूजयेयम् पूजयेव पूजयेम । (ii) पूजयेत पूजयेयाताम् पूजयेरन् । पूजयेथाः पूजयेयाथाम् पूजयेध्वम् । पूजयेय पूजयेवहि पूजयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) पूज्यात् पूज्यास्ताम् पूज्यासुः । पूज्याः पूज्यास्तम् पूज्यास्त । पूज्यासम् पूज्यास्व पूज्यास्म । (ii) पूजयिषीष्ट पूजयिषीयास्ताम् पूजयिषीरन् । पूजयिषीष्ठाः पूजयिषीयास्थाम् पूजयिषीध्वम् । पूजयिषीय पूजयिषीवहि पूजयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अपूपुजत् अपूपुजताम् अपूपुजन् । अपूपुजः अपूपुजतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपूपुजत । अपूपुजम् अपूपुजाव अपूपुजाम । (ii) अपूपुजत अपूपुजेताम् अपूपुजन्त । अपूपुजथाः अपूपुजेथाम् अपूपुजध्वम् । अपूपुजे अपूपुजावहि अपूपुजामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपूजयिष्यत् अपूजयिष्यताम् अपूजयिष्यन् । अपूजयिष्यः अपूजयिष्यतम् अपूजयिष्यत । अपूजयिष्यम् अपूजयिष्याव अपूजयिष्याम । (ii) अपूजयिष्यत अपूजयिष्येताम् अपूजयिष्यन्त । अपूजयिष्यथाः अपूजयिष्येथाम् अपूजयिष्यध्वम् । अपूजयिष्ये अपूजयिष्यावहि अपूजयिष्यामहि ।

णिचि – पूजयति-ते, **सनि** – पुपूजयिषति-ते, **यकि** – पूज्यते ।

१६४३. अर्क – स्तवने । सकर्म, सेट्, उभय । 'तपने' इत्येके ।

१. लट् – (i) अर्कयति अर्कयतः अर्कयन्ति । अर्कयसि अर्कयथः अर्कयथ । अर्कयामि अर्कयावः अर्कयामः । (ii) अर्कयते अर्कयेते अर्कयन्ते । अर्कयसे अर्कयेथे अर्कयध्वे । अर्कये अर्कयावहे अर्कयामहे । **२. लिट्** – (i) अर्कयाञ्चकार अर्कयाञ्चक्रतुः अर्कयाञ्चक्रुः । अर्कयाञ्चकर्थ अर्कयाञ्चक्रथुः अर्कयाञ्चक्र । अर्कयाञ्चकार, अर्कयाञ्चकर अर्कयाञ्चकृव अर्कयाञ्चकृम । (ii) अर्कयाञ्चक्रे अर्कयाञ्चक्राते अर्कयाञ्चक्रिरे । अर्कयाञ्चकृषे अर्कयाञ्चक्राथे अर्कयाञ्चकृढ्वे । अर्कयाञ्चक्रे अर्कयाञ्चकृवहे अर्कयाञ्चकृमहे । (iii) अर्कयाम्बभूव अर्कयाम्बभूवतुः अर्कयाम्बभूवुः । अर्कयाम्बभूविथ अर्कयाम्बभूवथुः अर्कयाम्बभूव । अर्कयाम्बभूव अर्कयाम्बभूविव अर्कयाम्बभूविम । (iv) अर्कयामास अर्कयामासतुः अर्कयामासुः । अर्कयामासिथ अर्कया-मासथुः अर्कयामास । अर्कयामास अर्कयामासिव अर्कयामासिम । **३. लुट्** – (i) अर्कयिता अर्कयितारौ अर्कयितारः । अर्कयितासि अर्कयितास्थः अर्कयितास्थ । अर्कयितास्मि अर्कयितास्वः अर्कयितास्मः । (ii) अर्कयिता अर्कयितारौ अर्कयितारः । अर्कयितासे अर्कयितासाथे अर्कयिताध्वे । अर्कयिताहे अर्कयितास्वहे अर्कयितास्महे । **४. लृट्** – (i) अर्कयिष्यति अर्कयिष्यतः अर्कयिष्यन्ति । अर्कयिष्यसि अर्कयिष्यथः अर्कयिष्यथ । अर्कयिष्यामि अर्कयिष्यावः अर्कयिष्यामः । (ii) अर्कयिष्यते अर्कयिष्येते अर्कयिष्यन्ते । अर्कयिष्यसे अर्कयिष्येथे अर्कयिष्यध्वे । अर्कयिष्ये अर्कयिष्यावहे अर्कयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) अर्कयतु, अर्कयतात् अर्कयताम् अर्कयन्तु । अर्कय, अर्कयतात् अर्कयतम् अर्कयत । अर्कयाणि अर्कयाव अर्कयाम । (ii) अर्कयताम् अर्कयेताम् अर्कयन्ताम् । अर्कयस्व अर्कयेथाम् अर्कयध्वम् । अर्कयै अर्कयावहै अर्कयामहै । **६. लङ्** – (i) आर्कयत् आर्कयताम् आर्कयन् । आर्कयः आर्कयतम् आर्कयत । आर्कयम् आर्कयाव आर्कयाम । (ii) आर्कयत आर्कयेताम् आर्कयन्त । आर्कयथाः आर्कयेथाम् आर्कयध्वम् । आर्कये आर्कयावहि आर्कयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) अर्कयेत् अर्कयेताम् अर्कयेयुः । अर्कयेः अर्कयेतम् अर्कयेत । अर्कयेयम् अर्कयेव अर्कयेम । (ii) अर्कयेत अर्कयेयाताम् अर्कयेरन् । अर्कयेथाः अर्कयेयाथाम् अर्कयेध्वम् । अर्कयेय अर्कयेवहि अर्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) अर्क्यात् अर्क्यास्ताम् अर्क्यासुः । अर्क्याः अर्क्यास्तम् अर्क्यास्त । अर्क्यासम् अर्क्यास्व अर्क्यास्म । (ii) अर्कयिषीष्ट अर्कयिषीयास्ताम् अर्कयिषीरन् । अर्कयिषीष्ठाः अर्कयिषीयास्थाम् अर्कयिषीध्वम् । अर्कयिषीय अर्कयिषीवहि अर्कयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) आर्चिकत् आर्चिकताम् आर्चिकन् । आर्चिकः आर्चिकतम् आर्चिकत । आर्चिकम् आर्चिकाव आर्चिकाम । (ii) आर्चिकत आर्चिकेताम् आर्चिकन्त । आर्चिकथाः आर्चिकेथाम् आर्चिकध्वम् । आर्चिके आर्चिकावहि आर्चिकामहि । **१०. लृङ्** – (i) आर्कयिष्यत् आर्कयिष्यताम् आर्कयिष्यन् । आर्कयिष्यः आर्कयिष्यतम् आर्कयिष्यत । आर्कयिष्यम् आर्कयिष्याव आर्कयिष्याम । (ii) आर्कयिष्यत आर्कयिष्येताम् आर्कयिष्यन्त । आर्कयिष्यथाः आर्कयिष्येथाम् आर्कयिष्यध्वम् । आर्कयिष्ये आर्कयिष्यावहि आर्कयिष्यामहि ।

णिचि – अर्कयति-ते, **सनि** – अर्चिकयिषति-ते, **यकि** – अर्क्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१६४४. शुठ – आलस्ये । अकर्म, सेट्, उभय । 'आलस्ये' शोठयेदिति' (श्लो. ८०) इति देवः ।

१. लट् – (i) शोठयति शोठयतः शोठयन्ति । शोठयसि शोठयथः शोठयथ । शोठयामि शोठयावः शोठयामः । (ii) शोठयते शोठयेते शोठयन्ते । शोठयसे शोठयेथे शोठयध्वे । शोठये शोठयावहे शोठयामहे । **२. लिट्** – (i) शोठयाञ्चकार शोठयाञ्चक्रतुः शोठयाञ्चक्रुः । शोठयाञ्चकर्थ शोठयाञ्चक्रथुः शोठयाञ्चक्र । शोठयाञ्चकार, शोठयाञ्चकर शोठयाञ्चकृव शोठयाञ्चकृम । (ii) शोठयाञ्चक्रे शोठयाञ्चक्राते शोठयाञ्चक्रिरे । शोठयाञ्चकृषे शोठयाञ्चक्राथे शोठयाञ्चकृढ्वे । शोठयाञ्चक्रे शोठयाञ्चकृवहे शोठयाञ्चकृमहे । (iii) शोठयाम्बभूव शोठयाम्बभूवतुः शोठयाम्बभूवुः । शोठयाम्बभूविथ शोठयाम्बभूवथुः शोठयाम्बभूव । शोठयाम्बभूव शोठयाम्बभूविव शोठयाम्बभूविम । (iv) शोठयामास शोठयामासतुः शोठयामासुः । शोठयामासिथ शोठयामासथुः शोठयामास । शोठयामास शोठयामासिव शोठयामासिम । **३. लुट्** – (i) शोठयिता शोठयितारौ शोठयितारः । शोठयितासि शोठयितास्थः शोठयितास्थ । शोठयितास्मि शोठयितास्वः शोठयितास्मः । (ii) शोठयिता शोठयितारौ शोठयितारः । शोठयितासे शोठयितासाथे शोठयिताध्वे । शोठयिताहे शोठयितास्वहे शोठयितास्महे । **४. लृट्** – (i) शोठयिष्यति शोठयिष्यतः शोठयिष्यन्ति । शोठयिष्यसि शोठयिष्यथः शोठयिष्यथ । शोठयिष्यामि शोठयिष्यावः शोठयिष्यामः । (ii) शोठयिष्यते शोठयिष्येते शोठयिष्यन्ते । शोठयिष्यसे शोठयिष्येथे शोठयिष्यध्वे । शोठयिष्ये शोठयिष्यावहे शोठयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) शोठयतु, शोठयतात् शोठयताम् शोठयन्तु । शोठय, शोठयतात् शोठयतम् शोठयत । शोठयानि शोठयाव शोठयाम । (ii) शोठयताम् शोठयेताम् शोठयन्ताम् । शोठयस्व शोठयेथाम् शोठयध्वम् । शोठयै शोठयावहै शोठयामहै । **६. लङ्** – (i) अशोठयत् अशोठयताम् अशोठयन् । अशोठयः अशोठयतम् अशोठयत । अशोठयम् अशोठयाव अशोठयाम । (ii) अशोठयत अशोठयेताम् अशोठयन्त । अशोठयथाः अशोठयेथाम् अशोठयध्वम् । अशोठये अशोठयावहि अशोठयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शोठयेत् शोठयेताम् शोठयेयुः । शोठयेः शोठयेतम् शोठयेत । शोठयेयम् शोठयेव शोठयेम । (ii) शोठयेत शोठयेयाताम् शोठयेरन् । शोठयेथाः शोठयेयाथाम् शोठयेध्वम् । शोठयेय शोठयेवहि शोठयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) शोठ्यात् शोठ्यास्ताम् शोठ्यासुः । शोठ्याः शोठ्यास्तम् शोठ्यास्त । शोठ्यासम् शोठ्यास्व शोठ्यास्म । (ii) शोठयिषीष्ट शोठयिषीयास्ताम् शोठयिषीरन् । शोठयिषीष्ठाः शोठयिषीयास्थाम् शोठयिषीध्वम् । शोठयिषीय शोठयिषीवहि शोठयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशूशुठत् अशूशुठताम् अशूशुठन् । अशूशुठः अशूशुठतम् अशूशुठत । अशूशुठम् अशूशुठाव अशूशुठाम । (ii) अशूशुठत अशूशुठेताम् अशूशुठन्त । अशूशुठथाः अशूशुठेथाम् अशूशुठध्वम् । अशूशुठे अशूशुठावहि अशूशुठामहि । **१०. लृङ्** – (i) अशोठयिष्यत् अशोठयिष्यताम् अशोठयिष्यन् । अशोठयिष्यः अशोठयिष्यतम् अशोठयिष्यत । अशोठयिष्यम् अशोठयिष्याव अशोठयिष्याम । (ii) अशोठयिष्यत अशोठयिष्येताम् अशोठयिष्यन्त । अशोठयिष्यथाः अशोठयिष्येथाम् अशोठयिष्यध्वम् । अशोठयिष्ये अशोठयिष्यावहि अशोठयिष्यामहि ।
णिचि – शोठयति-ते, **सनि** – शुशोठयिषति-ते, **यकि** – शोठ्यते ।

१६४५. शुठि – शोषणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'शुण्ठयेच्छुण्ठतीत्येवं शोषणे णौ शपि क्रमात्' (श्लो. ८०) इति देवः ।

१. लट् – (i) शुण्ठयति शुण्ठयतः शुण्ठयन्ति । शुण्ठयसि शुण्ठयथः शुण्ठयथ । शुण्ठयामि शुण्ठयावः शुण्ठयामः । (ii) शुण्ठति[1] शुण्ठतः शुण्ठन्ति । शुण्ठसि शुण्ठथः शुण्ठथ । शुण्ठामि शुण्ठावः शुण्ठामः । (iii) शुण्ठयते शुण्ठयेते शुण्ठयन्ते । शुण्ठयसे शुण्ठयेथे शुण्ठयध्वे । शुण्ठये शुण्ठयावहे शुण्ठयामहे ।**२. लिट्** – (i) शुण्ठयाञ्चकार शुण्ठयाञ्चक्रतुः शुण्ठयाञ्चक्रुः । शुण्ठयाञ्चकर्थ शुण्ठयाञ्चक्रथुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शुण्ठयाञ्चक्र । शुण्ठयाञ्चकार, शुण्ठयाञ्चकर शुण्ठयाञ्चकृव शुण्ठयाञ्चकृम । (ii) शुण्ठयाञ्चक्रे शुण्ठयाञ्चक्राते शुण्ठयाञ्चक्रिरे । शुण्ठयाञ्चकृषे शुण्ठयाञ्चक्राथे शुण्ठयाञ्चकृढ्वे । शुण्ठयाञ्चक्रे शुण्ठयाञ्चकृवहे शुण्ठया-ञ्चकृमहे । (iii) शुण्ठयाम्बभूव शुण्ठयाम्बभूवतुः शुण्ठयाम्बभूवुः । शुण्ठयाम्बभूविथ शुण्ठयाम्बभूवथुः शुण्ठयाम्बभूव । शुण्ठयाम्बभूव शुण्ठयाम्बभूविव शुण्ठयाम्बभूविम । (iv) शुण्ठयामास शुण्ठयामासतुः शुण्ठयामासुः । शुण्ठयामासिथ शुण्ठयामासथुः शुण्ठयामास । शुण्ठयामास शुण्ठयामासिव शुण्ठयामासिम । **३. लुट्** – (i) शुण्ठयिता शुण्ठयितारौ शुण्ठयितारः । शुण्ठयितासि शुण्ठयितास्थः शुण्ठयितास्थ । शुण्ठयितास्मि शुण्ठयितास्वः शुण्ठयितास्मः । (ii) शुण्ठिता शुण्ठितारौ शुण्ठितारः । शुण्ठितासि शुण्ठितास्थः शुण्ठितास्थ । शुण्ठितास्मि शुण्ठितास्वः शुण्ठितास्मः । (iii) शुण्ठयिता शुण्ठयितारौ शुण्ठयितारः । शुण्ठयितासे शुण्ठयितासाथे शुण्ठयिताध्वे । शुण्ठयिताहे शुण्ठयितास्वहे शुण्ठयितास्महे । **४. लृट्** – (i) शुण्ठयिष्यति शुण्ठयिष्यतः शुण्ठयिष्यन्ति । शुण्ठयिष्यसि शुण्ठयिष्यथः शुण्ठयिष्यथ । शुण्ठयिष्यामि शुण्ठयिष्यावः शुण्ठयिष्यामः । (ii) शुण्ठिष्यति शुण्ठिष्यतः शुण्ठिष्यन्ति । शुण्ठिष्यसि शुण्ठिष्यथः शुण्ठिष्यथ । शुण्ठिष्यामि शुण्ठिष्यावः शुण्ठिष्यामः । (iii) शुण्ठयिष्यते शुण्ठयिष्येते शुण्ठयिष्यन्ते । शुण्ठयिष्यसे शुण्ठयिष्येथे शुण्ठयिष्यध्वे । शुण्ठयिष्ये शुण्ठयिष्यावहे शुण्ठयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) शुण्ठयतु, शुण्ठयतात् शुण्ठयताम् शुण्ठयन्तु । शुण्ठय, शुण्ठयतात् शुण्ठयतम् शुण्ठयत । शुण्ठयानि शुण्ठयाव शुण्ठयाम । (ii) शुण्ठतु, शुण्ठतात् शुण्ठताम् शुण्ठन्तु । शुण्ठ, शुण्ठतात् शुण्ठतम् शुण्ठत । शुण्ठानि शुण्ठाव शुण्ठाम । (iii) शुण्ठयताम् शुण्ठयेताम् शुण्ठयन्ताम् । शुण्ठयस्व शुण्ठयेथाम् शुण्ठयध्वम् । शुण्ठयै शुण्ठयावहै शुण्ठयामहै । **६. लङ्** – (i) अशुण्ठयत् अशुण्ठयताम् अशुण्ठयन् । अशुण्ठयः अशुण्ठयतम् अशुण्ठयत । अशुण्ठयम् अशुण्ठयाव अशुण्ठयाम । (ii) अशुण्ठत् अशुण्ठताम् अशुण्ठन् । अशुण्ठः अशुण्ठतम् अशुण्ठत । अशुण्ठम् अशुण्ठाव अशुण्ठाम । (iii) अशुण्ठयत अशुण्ठयेताम् अशुण्ठयन्त । अशुण्ठयथाः अशुण्ठयेथाम् अशुण्ठयध्वम् । अशुण्ठये अशुण्ठयावहि अशुण्ठयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शुण्ठयेत् शुण्ठयेताम् शुण्ठयेयुः । शुण्ठयेः शुण्ठयेतम् शुण्ठयेत । शुण्ठयेयम् शुण्ठयेव शुण्ठयेम । (ii) शुण्ठेत् शुण्ठेताम् शुण्ठेयुः । शुण्ठेः शुण्ठेतम् शुण्ठेत । शुण्ठेयम् शुण्ठेव शुण्ठेम । (iii) शुण्ठयेत शुण्ठयेयाताम् शुण्ठयेरन् । शुण्ठयेथाः शुण्ठयेयाथाम् शुण्ठयेध्वम् । शुण्ठयेय शुण्ठयेवहि शुण्ठयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) शुण्ठ्यात् शुण्ठ्यास्ताम् शुण्ठ्यासुः । शुण्ठ्याः शुण्ठ्यास्तम् शुण्ठ्यास्त । शुण्ठ्यासम् शुण्ठ्यास्व शुण्ठ्यास्म । (ii) शुण्ठयिषीष्ट शुण्ठयिषीयास्ताम् शुण्ठयिषीरन् । शुण्ठयिषीष्ठाः शुण्ठयिषीयास्थाम् शुण्ठयिषीध्वम् । शुण्ठयिषीय शुण्ठयिषीवहि शुण्ठयिषी-महि । **९. लुङ्** – (i) अशुशुण्ठत् अशुशुण्ठताम् अशुशुण्ठन् । अशुशुण्ठः अशुशुण्ठतम् अशुशुण्ठत । अशुशुण्ठम् अशुशुण्ठाव अशुशुण्ठाम । (ii) अशुण्ठीत् अशुण्ठिष्टाम् अशुण्ठिषुः । अशुण्ठीः अशुण्ठिष्टम् अशुण्ठिष्ट । अशुण्ठिषम् अशुण्ठिष्व अशुण्ठिष्म । (iii) अशुशुण्ठत अशुशुण्ठेताम् अशुशुण्ठन्त । अशुशुण्ठथाः अशुशुण्ठेथाम् अशुशुण्ठध्वम् । अशुशुण्ठे अशुटशुण्ठावहि अशुशुण्ठामहि । **१०. लृङ्** – (i) अशुण्ठयिष्यत् अशुण्ठयिष्यताम् अशुण्ठयिष्यन् । अशुण्ठयिष्यः अशुण्ठयिष्यतम् अशुण्ठयिष्यत । अशुण्ठयिष्यम् अशुण्ठयिष्याव अशुण्ठयिष्याम । (ii) अशुण्ठिष्यत् अशुण्ठिष्यताम् अशुण्ठिष्यन् । अशुण्ठिष्यः अशुण्ठिष्यतम् अशुण्ठिष्यत । अशुण्ठिष्यम् अशुण्ठिष्याव अशुण्ठिष्याम । (iii) अशुण्ठयिष्यत अशुण्ठयिष्येताम् अशुण्ठयिष्यन्त । अशुण्ठयिष्यथाः अशुण्ठयिष्येथाम् अशुण्ठयिष्यध्वम् । अशुण्ठयिष्ये अशुण्ठयिष्यावहि अशुण्ठयिष्यामहि ।

णिचि – शुण्ठयति-ते, **सनि** – शुशुण्ठयिषति-ते, **यकि** – शुण्ठ्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१६४६. जुड – प्रेरणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'प्रेरणे जोडयेच्छे तु बन्धने जुडतीति च' (श्लो. ८९) इति देवः ।

१. लट् – (i) जोडयति जोडयतः जोडयन्ति । जोडयसि जोडयथः जोडयथ । जोडयामि जोडयावः जोडयामः । (ii) जोडयते जोडयेते जोडयन्ते । जोडयसे जोडयेथे जोडयध्वे । जोडये जोडयावहे जोडयामहे । **२. लिट्** – (i) जोडयाञ्चकार जोडयाञ्चक्रतुः जोडयाञ्चक्रुः । जोडयाञ्चकर्थ जोडयाञ्चक्रथुः जोडयाञ्चक्र । जोडयाञ्चकार, जोडयाञ्चकर जोडयाञ्चकृव जोडयाञ्चकृम । (ii) जोडयाञ्चक्रे जोडयाञ्चक्राते जोडयाञ्चक्रिरे । जोडयाञ्चकृषे जोडयाञ्चक्राथे जोडयाञ्चकृढ्वे । जोडयाञ्चक्रे जोडयाञ्चकृवहे जोडयाञ्चकृमहे ॥ (iii) जोडयाम्बभूव जोडयाम्बभूवतुः जोडयाम्बभूवुः । जोडयाम्बभूविथ जोडयाम्बभूवथुः जोडयाम्बभूव । जोडयाम्बभूव जोडयाम्बभूविव जोडयाम्बभूविम । (iv) जोडयामास जोडयामासतुः जोडयामासुः । जोडयामासिथ जोडयामासथुः जोडयामास । जोडयामास जोडयामासिव जोडयामासिम । **३. लुट्** – (i) जोडयिता जोडयितारौ जोडयितारः । जोडयितासि जोडयितास्थः जोडयितास्थ । जोडयितास्मि जोडयितास्वः जोडयितास्मः । (ii) जोडयिता जोडयितारौ जोडयितारः । जोडयितासे जोडयितासाथे जोडयिताध्वे । जोडयिताहे जोडयितास्वहे जोडयितास्महे । **४. लृट्** – (i) जोडयिष्यति जोडयिष्यतः जोडयिष्यन्ति । जोडयिष्यसि जोडयिष्यथः जोडयिष्यथ । जोडयिष्यामि जोडयिष्यावः जोडयिष्यामः । (ii) जोडयिष्यते जोडयिष्येते जोडयिष्यन्ते । जोडयिष्यसे जोडयिष्येथे जोडयिष्यध्वे । जोडयिष्ये जोडयिष्यावहे जोडयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) जोडयतु, जोडयतात् जोडयताम् जोडयन्तु । जोडय, जोडयतात् जोडयतम् जोडयत । जोडयानि जोडयाव जोडयाम । (ii) जोडयताम् जोडयेताम् जोडयन्ताम् । जोडयस्व जोडयेथाम् जोडयध्वम् । जोडयै जोडयावहै जोडयामहै । **६. लङ्** – (i) अजोडयत् अजोडयताम् अजोडयन् । अजोडयः अजोडयतम् अजोडयत । अजोडयम् अजोडयाव अजोडयाम । (ii) अजोडयत अजोडयेताम् अजोडयन्त । अजोडयथाः अजोडयेथाम् अजोडयध्वम् । अजोडये अजोडयावहि अजोडयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) जोडयेत् जोडयेताम् जोडयेयुः । जोडयेः जोडयेतम् जोडयेत । जोडयेयम् जोडयेव जोडयेम । (ii) जोडयेत जोडयेयाताम् जोडयेरन् । जोडयेथाः जोडयेयाथाम् जोडयेध्वम् । जोडयेय जोडयेवहि जोडयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) जोड्यात् जोड्यास्ताम् जोड्यासुः । जोड्याः जोड्यास्तम् जोड्यास्त । जोड्यासम् जोड्यास्व जोड्यास्म । (ii) जोडयिषीष्ट जोडयिषीयास्ताम् जोडयिषीरन् । जोडयिषीष्ठाः जोडयिषीयास्थाम् जोडयिषीध्वम् । जोडयिषीय जोडयिषीवहि जोडयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजूजुडत् अजूजुडताम् अजूजुडन् । अजूजुडः अजूजुडतम् अजूजुडत । अजूजुडम् अजूजुडाव अजूजुडाम । (ii) अजूजुडत अजूजुडेताम् अजूजुडन्त । अजूजुडथाः अजूजुडेथाम् अजूजुडध्वम् । अजूजुडे अजूजुडावहि अजूजुडामहि ॥ **१०. लृङ्** – (i) अजोडयिष्यत् अजोडयिष्यताम् अजोडयिष्यन् । अजोडयिष्यः अजोडयिष्यतम् अजोडयिष्यत । अजोडयिष्यम् अजोडयिष्याव अजोडयिष्याम । (ii) अजोडयिष्यत अजोडयिष्येताम् अजोडयिष्यन्त । अजोडयिष्यथाः अजोडयिष्येथाम् अजोडयिष्यध्वम् । अजोडयिष्ये अजोडयिष्यावहि अजोडयिष्यामहि ।

णिचि – जोडयति-ते, **सनि** – जुजोडयिषति-ते, **यकि** – जोड्यते ।

१६४७. गज – शब्दार्थे । अकर्म, सेट्, उभय । 'गर्जेत् गृञ्जेत् गजेत् गञ्जेच्छब्दने गाजयेण्णिचि' (श्लो.५९) इति देवः ।

१. लट् – (i) गाजयति गाजयतः गाजयन्ति । गाजयसि गाजयथः गाजयथ । गाजयामि गाजयावः गाजयामः । (ii) गाजयते गाजयेते गाजयन्ते । गाजयसे गाजयेथे गाजयध्वे । गाजये गाजयावहे गाजयामहे । **२. लिट्** – (i) गाजयाञ्चकार गाजयाञ्चक्रतुः गाजयाञ्चक्रुः । गाजयाञ्चकर्थ गाजयाञ्चक्रथुः गाजयाञ्चक्र । गाजयाञ्चकार, गाजयाञ्चकर गाजयाञ्चकृव गाजयाञ्चकृम । (ii) गाजयाञ्चक्रे गाजयाञ्चक्राते गाजयाञ्चक्रिरे । गाजयाञ्चकृषे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गाजयाञ्चक्राथे गाजयाञ्चकृढ्वे । गाजयाञ्चक्रे गाजयाञ्चकृवहे गाजयाञ्चकृमहे । (iii) गाजयाम्बभूव गाजयाम्बभूवतुः गाजयाम्बभूवुः । गाजयाम्बभूविथ गाजयाम्बभूवथुः गाजयाम्बभूव । गाजयाम्बभूव गाजयाम्बभूविव गाजयाम्बभूविम । (iv) गाजयामास गाजयामासतुः गाजयामासुः । गाजयामासिथ गाजयामासथुः गाजयामास । गाजयामास गाजयामासिव गाजयामासिम । **३. लुट्** – (i) गाजयिता गाजयितारौ गाजयितारः । गाजयितासि गाजयितास्थः गाजयितास्थ । गाजयितास्मि गाजयितास्वः गाजयितास्मः । (ii) गाजयिता गाजयितारौ गाजयितारः । गाजयितासे गाजयितासाथे गाजयिताध्वे । गाजयिताहे गाजयितास्वहे गाजयितास्महे । **४. लृट्** – (i) गाजयिष्यति गाजयिष्यतः गाजयिष्यन्ति । गाजयिष्यसि गाजयिष्यथः गाजयिष्यथ । गाजयिष्यामि गाजयिष्यावः गाजयिष्यामः । (ii) गाजयिष्यते गाजयिष्येते गाजयिष्यन्ते । गाजयिष्यसे गाजयिष्येथे गाजयिष्यध्वे । गाजयिष्ये गाजयिष्यावहे गाजयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) गाजयतु, गाजयतात् गाजयताम् गाजयन्तु । गाजय, गाजयतात् गाजयतम् गाजयत । गाजयानि गाजयाव गाजयाम । (ii) गाजयताम् गाजयेताम् गाजयन्ताम् । गाजयस्व गाजयेथाम् गाजयध्वम् । गाजयै गाजयावहै गाजयामहै । **६. लङ्** – (i) अगाजयत् अगाजयताम् अगाजयन् । अगाजयः अगाजयतम् अगाजयत । अगाजयम् अगाजयाव अगाजयाम । (ii) अगाजयत अगाजयेताम् अगाजयन्त । अगाजयथाः अगाजयेथाम् अगाजयध्वम् । अगाजये अगाजयावहि अगाजयामहि ।**७. विधिलिङ्** – (i) गाजयेत् गाजयेताम् गाजयेयुः । गाजयेः गाजयेतम् गाजयेत । गाजयेयम् गाजयेव गाजयेम । (ii) गाजयेत गाजयेयाताम् गाजयेरन् । गाजयेथाः गाजयेयाथाम् गाजयेध्वम् । गाजयेय गाजयेवहि गाजयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गाज्यात् गाज्यास्ताम् गाज्यासुः । गाज्याः गाज्यास्तम् गाज्यास्त । गाज्यासम् गाज्यास्व गाज्यास्म । (ii) गाजयिषीष्ट गाजयिषीयास्ताम् गाजयिषीरन् । गाजयिषीष्ठाः गाजयिषीयास्थाम् गाजयिषीध्वम् । गाजयिषीय गाजयिषीवहि गाजयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजीगजत् अजीगजताम् अजीगजन् । अजीगजः अजीगजतम् अजीगजत । अजीगजम् अजीगजाव अजीगजाम । (ii) अजीगजत अजीगजेताम् अजीगजन्त । अजीगजथाः अजीगजेथाम् अजीगजध्वम् । अजीगजे अजीगजावहि अजीगजामहि । **१०. लृङ्** – (i) अगाजयिष्यत् अगाजयिष्यताम् अगाजयिष्यन् । अगाजयिष्यः अगाजयिष्यतम् अगाजयिष्यत । अगाजयिष्यम् अगाजयिष्याव अगाजयिष्याम । (ii) अगाजयिष्यत अगाजयिष्येताम् अगाजयिष्यन्त । अगाजयिष्यथाः अगाजयिष्येथाम् अगाजयिष्यध्वम् । अगाजयिष्ये अगाजयिष्यावहि अगाजयिष्यामहि ।

णिचि – गाजयति-ते, **सनि** – जिगाजयिषति-ते, **यकि** – गाज्यते ।

१६४८. मार्ज – शब्दार्थे । अकर्म, सेट्, उभय । 'शौचालङ्कारयोर्वा णौ मृजेर्मार्जति मार्जयेत् । मार्ष्टि शुद्धौ तथा मार्जेः शब्दार्थाद् मार्जयेण्णिचि' (श्लो. ६०-६१) इति देवः ।

१. लट् – (i) मार्जयति मार्जयतः मार्जयन्ति । मार्जयसि मार्जयथः मार्जयथ । मार्जयामि मार्जयावः मार्जयामः । (ii) मार्जयते मार्जयेते मार्जयन्ते । मार्जयसे मार्जयेथे मार्जयध्वे । मार्जये मार्जयावहे मार्जयामहे । **२. लिट्** – (i) मार्जयाञ्चकार मार्जयाञ्चक्रतुः मार्जयाञ्चक्रुः । मार्जयाञ्चकर्थ मार्जयाञ्चक्रथुः मार्जयाञ्चक्र । मार्जयाञ्चकार, मार्जयाञ्चकर मार्जयाञ्चकृव मार्जयाञ्चकृम । (ii) मार्जयाञ्चक्रे मार्जयाञ्चक्राते मार्जयाञ्चक्रिरे । मार्जयाञ्चकृषे मार्जयाञ्चक्राथे मार्जयाञ्चकृढ्वे । मार्जयाञ्चक्रे मार्जयाञ्चकृवहे मार्जयाञ्चकृमहे । (iii) मार्जयाम्बभूव मार्जयाम्बभूवतुः मार्जयाम्बभूवुः । मार्जयाम्बभूविथ मार्जयाम्बभूवथुः मार्जयाम्बभूव । मार्जयाम्बभूव मार्जयाम्बभूविव मार्जयाम्बभूविम । (iv) मार्जयामास मार्जयामासतुः मार्जयामासुः । मार्जयामासिथ मार्जयामासथुः मार्जयामास । मार्जयामास मार्जयामासिव मार्जयामासिम । **३. लुट्** – (i) मार्जयिता मार्जयितारौ मार्जयितारः । मार्जयितासि मार्जयितास्थः मार्जयितास्थ । मार्जयितास्मि मार्जयितास्वः मार्जयितास्मः । (ii) मार्जयिता मार्जयितारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मार्जयितारः । मार्जयितासे मार्जयितासाथे मार्जयिताध्वे । मार्जयिताहे मार्जयितास्वहे मार्जयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मार्जयिष्यति मार्जयिष्यतः मार्जयिष्यन्ति । मार्जयिष्यसि मार्जयिष्यथः मार्जयिष्यथ । मार्जयिष्यामि मार्जयिष्यावः मार्जयिष्यामः । (ii) मार्जयिष्यते मार्जयिष्येते मार्जयिष्यन्ते । मार्जयिष्यसे मार्जयिष्येथे मार्जयिष्यध्वे । मार्जयिष्ये मार्जयिष्यावहे मार्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मार्जयतु, मार्जयतात् मार्जयताम् मार्जयन्तु । मार्जय, मार्जयतात् मार्जयतम् मार्जयत । मार्जयानि मार्जयाव मार्जयाम । (ii) मार्जयताम् मार्जयेताम् मार्जयन्ताम् । मार्जयस्व मार्जयेथाम् मार्जयध्वम् । मार्जयै मार्जयावहै मार्जयामहै । **६. लङ्** – (i) अमार्जयत् अमार्जयताम् अमार्जयन् । अमार्जयः अमार्जयतम् अमार्जयत । अमार्जयम् अमार्जयाव अमार्जयाम । (ii) अमार्जयत अमार्जयेताम् अमार्जयन्त । अमार्जयथाः अमार्जयेथाम् अमार्जयध्वम् । अमार्जये अमार्जयावहि अमार्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मार्जयेत् मार्जयेताम् मार्जयेयुः । मार्जयेः मार्जयेतम् मार्जयेत । मार्जयेयम् मार्जयेव मार्जयेम । (ii) मार्जयेत मार्जयेयाताम् मार्जयेरन् । मार्जयेथाः मार्जयेयाथाम् मार्जयेध्वम् । मार्जयेय मार्जयेवहि मार्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मार्ज्यात् मार्ज्यास्ताम् मार्ज्यासुः । मार्ज्याः मार्ज्यास्तम् मार्ज्यास्त । मार्ज्यासम् मार्ज्यास्व मार्ज्यास्म । (ii) मार्जयिषीष्ट मार्जयिषीयास्ताम् मार्जयिषीरन् । मार्जयिषीष्ठाः मार्जयिषीयास्थाम् मार्जयिषीध्वम् । मार्जयिषीय मार्जयिषीवहि मार्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अममार्जत् अममार्जताम् अममार्जन् । अममार्जः अममार्जतम् अममार्जत । अममार्जम् अममार्जाव अममार्जाम । (ii) अममार्जत अममार्जेताम् अममार्जन्त । अममार्जथाः अममार्जेथाम् अममार्जध्वम् । अममार्जे अममार्जावहि अममार्जामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमार्जयिष्यत् अमार्जयिष्यताम् अमार्जयिष्यन् । अमार्जयिष्यः अमार्जयिष्यतम् अमार्जयिष्यत । अमार्जयिष्यम् अमार्जयिष्याव अमार्जयिष्याम । (ii) अमार्जयिष्यत अमार्जयिष्येताम् अमार्जयिष्यन्त । अमार्जयिष्यथाः अमार्जयिष्येथाम् अमार्जयिष्यध्वम् । अमार्जयिष्ये अमार्जयिष्यावहि अमार्जयिष्यामहि ।

णिचि – मार्जयति-ते, **सनि** – मिमार्जयिषति-ते, **यकि** – मार्ज्यते ।

१६४९. मर्च – शब्दार्थे । अकर्म, सेट्, उभय । ''क्वचित् धातुपाठेऽस्य अदृष्टत्वेऽपि नायम् अप्राणिकः इति मन्तव्यम् । 'मिदचोऽन्त्यात्परः' इति सूत्रे कैयटेन उपन्यस्तत्वात् 'मर्तो मर्तं मर्चयति द्वयेन' इति प्रयोगदर्शनाच्च'' इति तत्त्वबोधिनी ।

१. लट् – (i) मर्चयति मर्चयतः मर्चयन्ति । मर्चयसि मर्चयथः मर्चयथ । मर्चयामि मर्चयावः मर्चयामः । (ii) मर्चयते मर्चयेते मर्चयन्ते । मर्चयसे मर्चयेथे मर्चयध्वे । मर्चये मर्चयावहे मर्चयामहे । **२. लिट्** – (i) मर्चयाञ्चकार मर्चयाञ्चक्रतुः मर्चयाञ्चक्रुः । मर्चयाञ्चकर्थ मर्चयाञ्चक्रथुः मर्चयाञ्चक्र । मर्चयाञ्चकार, मर्चयाञ्चकर मर्चयाञ्चकृव मर्चयाञ्चकृम । (ii) मर्चयाञ्चक्रे मर्चयाञ्चक्राते मर्चयाञ्चक्रिरे । मर्चयाञ्चकृषे मर्चयाञ्चक्राथे मर्चयाञ्चकृढ्वे । मर्चयाञ्चक्रे मर्चयाञ्चकृवहे मर्चयाञ्चकृमहे । (iii) मर्चयाम्बभूव मर्चयाम्बभूवतुः मर्चयाम्बभूवुः । मर्चयाम्बभूविथ मर्चयाम्बभूवथुः मर्चयाम्बभूव । मर्चयाम्बभूव मर्चयाम्बभूविव मर्चयाम्बभूविम । (iv) मर्चयामास मर्चयामासतुः मर्चयामासुः । मर्चयामासिथ मर्चयामासथुः मर्चयामास । मर्चयामास मर्चयामासिव मर्चयामासिम । **३. लुट्** – (i) मर्चयिता मर्चयितारौ मर्चयितारः । मर्चयितासि मर्चयितास्थः मर्चयितास्थ । मर्चयितास्मि मर्चयितास्वः मर्चयितास्मः । (ii) मर्चयिता मर्चयितारौ मर्चयितारः । मर्चयितासे मर्चयितासाथे मर्चयिताध्वे । मर्चयिताहे मर्चयितास्वहे मर्चयितास्महे । **४. लृट्** – (ii) मर्चयिष्यति मर्चयिष्यतः मर्चयिष्यन्ति । मर्चयिष्यसि मर्चयिष्यथः मर्चयिष्यथ । मर्चयिष्यामि मर्चयिष्यावः मर्चयिष्यामः । (ii) मर्चयिष्यते मर्चयिष्येते मर्चयिष्यन्ते । मर्चयिष्यसे मर्चयिष्येथे मर्चयिष्यध्वे । मर्चयिष्ये मर्चयिष्यावहे मर्चयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मर्चयतु, मर्चयतात् मर्चयताम् मर्चयन्तु । मर्चय, मर्चयतात् मर्चयतम् मर्चयत । मर्चयानि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मर्चयाव मर्चयाम । (ii) मर्चयताम् मर्चयेताम् मर्चयन्ताम् । मर्चयस्व मर्चयेथाम् मर्चयध्वम् । मर्चयै मर्चयावहै मर्चयामहै । **६. लङ्** – (i) अमर्चयत् अमर्चयताम् अमर्चयन् । अमर्चयः अमर्चयतम् अमर्चयत । अमर्चयम् अमर्चयाव अमर्चयाम । (ii) अमर्चयत अमर्चयेताम् अमर्चयन्त । अमर्चयथाः अमर्चयेथाम् अमर्चयध्वम् । अमर्चये अमर्चयावहि अमर्चयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मर्चयेत् मर्चयेताम् मर्चयेयुः । मर्चयेः मर्चयेतम् मर्चयेत । मर्चयेयम् मर्चयेव मर्चयेम । (ii) मर्चयेत मर्चयेयाताम् मर्चयेरन् । मर्चयेथाः मर्चयेयाथाम् मर्चयेध्वम् । मर्चयेय मर्चयेवहि मर्चयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मर्च्यात् मर्च्यास्ताम् मर्च्यासुः । मर्च्याः मर्च्यास्तम् मर्च्यास्त । मर्च्यासम् मर्च्यास्व मर्च्यास्म । (ii) मर्चयिषीष्ट मर्चयिषीयास्ताम् मर्चयिषीरन् । मर्चयिषीष्ठाः मर्चयिषीयास्थाम् मर्चयिषीध्वम् । मर्चयिषीय मर्चयिषीवहि मर्चयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अममर्चत् अममर्चताम् अममर्चन् । अममर्चः अममर्चतम् अममर्चत । अममर्चम् अममर्चाव अममर्चाम । (ii) अममर्चत अममर्चेताम् अममर्चन्त । अममर्चथाः अममर्चेथाम् अममर्चध्वम् । अममर्चे अममर्चावहि अममर्चामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमर्चयिष्यत् अमर्चयिष्यताम् अमर्चयिष्यन् । अमर्चयिष्यः अमर्चयिष्यतम् अमर्चयिष्यत । अमर्चयिष्यम् अमर्चयिष्याव अमर्चयिष्याम । (ii) अमर्चयिष्यत अमर्चयिष्येताम् अमर्चयिष्यन्त । अमर्चयिष्यथाः अमर्चयिष्येथाम् अमर्चयिष्यध्वम् । अमर्चयिष्ये अमर्चयिष्यावहि अमर्चयिष्यामहि ।
णिचि – मर्चयति-ते, **सनि** – मिमर्चयिषति-ते, **यकि** – मर्च्यते ।

१६५०. घृ – प्रस्रवणे । सकर्म, सेट्, उभय । स्रावणे इत्येके । सम्प्रस्रवणे इति मा.धा. वृत्तौ । 'यद्दीप्तौ क्षरणे जिघर्ति तददिदं केचित् विदुः छान्दसम्' (श्लो. ३३) इति देवः ।

१. लट् – (i) घारयति घारयतः घारयन्ति । घारयसि घारयथः घारयथ । घारयामि घारयावः घारयामः । (ii) घारयते घारयेते घारयन्ते । घारयसे घारयेथे घारयध्वे । घारये घारयावहे घारयामहे । **२. लिट्** – (i) घारयाञ्चकार घारयाञ्चक्रतुः घारयाञ्चक्रुः । घारयाञ्चकर्थ घारयाञ्चक्रथुः घारयाञ्चक्र । घारयाञ्चकार, घारयाञ्चकर घारयाञ्चकृव घारयाञ्चकृम । (ii) घारयाञ्चक्रे घारयाञ्चक्राते घारयाञ्चक्रिरे । घारयाञ्चकृषे घारया-ञ्चक्राथे घारयाञ्चकृढ्वे । घारयाञ्चक्रे घारयाञ्चकृवहे घारयाञ्चकृमहे । (iii) घारयाम्बभूव घारयाम्बभूवतुः घारयाम्बभूवुः । घारयाम्बभूविथ घारयाम्बभूवथुः घारयाम्बभूव । घारयाम्बभूव घारयाम्बभूविव घारया-म्बभूविम । (iv) घारयामास घारयामासतुः घारयामासुः । घारयामासिथ घारयामासथुः घारयामास । घारयामास घारयामासिव घारयामासिम । **३. लुट्** – (i) घारयिता घारयितारौ घारयितारः । घारयितासि घारयितास्थः घारयितास्थ । घारयितास्मि घारयितास्वः घारयितास्मः । (ii) घारयिता घारयितारौ घारयितारः । घारयितासे घारयितासाथे घारयिताध्वे । घारयिताहे घारयितास्वहे घारयितास्महे । **४. लृट्** – (i) घारयिष्यति घारयिष्यतः घारयिष्यन्ति । घारयिष्यसि घारयिष्यथः घारयिष्यथ । घारयिष्यामि घारयिष्यावः घारयिष्यामः । (ii) घारयिष्यते घारयिष्येते घारयिष्यन्ते । घारयिष्यसे घारयिष्येथे घारयिष्यध्वे । घारयिष्ये घारयिष्यावहे घारयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) घारयतु, घारयतात् घारयताम् घारयन्तु । घारय, घारयतात् घारयतम् घारयत । घारयाणि घारयाव घारयाम । (ii) घारयताम् घारयेताम् घारयन्ताम् । घारयस्व घारयेथाम् घारयध्वम् । घारयै घारयावहै घारयामहै । **६. लङ्** – (i) अघारयत् अघारयताम् अघारयन् । अघारयः अघारयतम् अघारयत । अघारयम् अघारयाव अघारयाम । (ii) अघारयत अघारयेताम् अघारयन्त । अघारयथाः अघारयेथाम् अघारयध्वम् । अघारये अघारयावहि अघारयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) घारयेत् घारयेताम् घारयेयुः । घारयेः घारयेतम् घारयेत । घारयेयम् घारयेव घारयेम । (ii) घारयेत घारयेयाताम् घारयेरन् । घारयेथाः घारयेयाथाम् घारयेध्वम् । घारयेय घारयेवहि घारयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) घार्यात् घार्यास्ताम् घार्यासुः । घार्याः घार्यास्तम् घार्यास्त । घार्यासम् घार्यास्व घार्यास्म । (ii) घारयिषीष्ट

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

घारयिषीयास्ताम् घारयिषीरन् । घारयिषीष्ठाः घारयिषीयास्थाम् घारयिषीध्वम् । घारयिषीय घारयिषीवहि घारयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजीघरत् अजीघरताम् अजीघरन् । अजीघरः अजीघरतम् अजीघरत । अजीघरम् अजीघराव अजीघराम । (ii) अजीघरत अजीघरेताम् अजीघरन्त । अजीघरथाः अजीघरेथाम् अजीघरध्वम् । अजीघरे अजीघरावहि अजीघरामहि । **१०. लृङ्** – (i) अघारयिष्यत् अघारयिष्यताम् अघारयिष्यन् । अघारयिष्यः अघारयिष्यतम् अघारयिष्यत । अघारयिष्यम् अघारयिष्याव अघारयिष्याम । (ii) अघारयिष्यत अघारयिष्येताम् अघारयिष्यन्त । अघारयिष्यथाः अघारयिष्येथाम् अघारयिष्यध्वम् । अघारयिष्ये अघारयिष्यावहि अघारयिष्यामहि ।

णिचि – घारयति – ते, **सनि** – जिघारयिषति – ते, **यकि** – घार्यते ।

१६५१. पचि – विस्तारवचने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) पञ्चयति पञ्चयतः पञ्चयन्ति । पञ्चयसि पञ्चयथः पञ्चयथ । पञ्चयामि पञ्चयावः पञ्चयामः । (ii) पञ्चति[1] पञ्चतः पञ्चन्ति । पञ्चसि पञ्चथः पञ्चथ । पञ्चामि पञ्चावः पञ्चामः । (ii) पञ्चयते पञ्चयेते पञ्चयन्ते । पञ्चयसे पञ्चयेथे पञ्चयध्वे । पञ्चये पञ्चयावहे पञ्चयामहे । **२. लिट्** – (i) पञ्चयाञ्चकार पञ्चयाञ्चक्रतुः पञ्चयाञ्चक्रुः । पञ्चयाञ्चकर्थ पञ्चयाञ्चक्रथुः पञ्चयाञ्चक्र । पञ्चयाञ्चकार, पञ्चयाञ्चकर पञ्चयाञ्चकृव पञ्चयाञ्चकृम । (ii) पञ्चयाञ्चक्रे पञ्चयाञ्चक्राते पञ्चयाञ्चक्रिरे । पञ्चयाञ्चकृषे पञ्चयाञ्चक्राथे पञ्चयाञ्चकृढ्वे । पञ्चयाञ्चक्रे पञ्चयाञ्चकृवहे पञ्चयाञ्चकृमहे । (iii) पञ्चयाम्बभूव पञ्चयाम्बभूवतुः पञ्चयाम्बभूवुः । पञ्चयाम्बभूविथ पञ्चयाम्बभूवथुः पञ्चयाम्बभूव । पञ्चयाम्बभूव पञ्चयाम्बभूविव पञ्चयाम्बभूविम । (iv) पञ्चयामास पञ्चयामासतुः पञ्चयामासुः । पञ्चयामासिथ पञ्चयामासथुः पञ्चयामास । पञ्चयामास पञ्चयामासिव पञ्चयामासिम । **३. लुट्** – (i) पञ्चयिता पञ्चयितारौ पञ्चयितारः । पञ्चयितासि पञ्चयितास्थः पञ्चयितास्थ । पञ्चयितास्मि पञ्चयितास्वः पञ्चयितास्मः । (ii) पञ्चिता पञ्चितारौ पञ्चितारः । पञ्चितासि पञ्चितास्थः पञ्चितास्थ । पञ्चितास्मि पञ्चितास्वः पञ्चितास्मः । (iii) पञ्चयिता पञ्चयितारौ पञ्चयितारः । पञ्चयितासे पञ्चयितासाथे पञ्चयिताध्वे । पञ्चयिताहे पञ्चयितास्वहे पञ्चयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पञ्चयिष्यति पञ्चयिष्यतः पञ्चयिष्यन्ति । पञ्चयिष्यसि पञ्चयिष्यथः पञ्चयिष्यथ । पञ्चयिष्यामि पञ्चयिष्यावः पञ्चयिष्यामः । (ii) पञ्चिष्यति पञ्चिष्यतः पञ्चिष्यन्ति । पञ्चिष्यसि पञ्चिष्यथः पञ्चिष्यथ । पञ्चिष्यामि पञ्चिष्यावः पञ्चिष्यामः । (iii) पञ्चयिष्यते पञ्चयिष्येते पञ्चयिष्यन्ते । पञ्चयिष्यसे पञ्चयिष्येथे पञ्चयिष्यध्वे । पञ्चयिष्ये पञ्चयिष्यावहे पञ्चयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पञ्चयतु, पञ्चयतात् पञ्चयताम् पञ्चयन्तु । पञ्चय, पञ्चयतात् पञ्चयतम् पञ्चयत । पञ्चयानि पञ्चयाव पञ्चयाम । (ii) पञ्चतु, पञ्चतात् पञ्चताम् पञ्चन्तु । पञ्च, पञ्चतात् पञ्चतम् पञ्चत । पञ्चानि पञ्चाव पञ्चाम । (iii) पञ्चयताम् पञ्चयेताम् पञ्चयन्ताम् । पञ्चयस्व पञ्चयेथाम् पञ्चयध्वम् । पञ्चयै पञ्चयावहै पञ्चयामहै । **६. लङ्** – (i) अपञ्चयत् अपञ्चयताम् अपञ्चयन् । अपञ्चयः अपञ्चयतम् अपञ्चयत । अपञ्चयम् अपञ्चयाव अपञ्चयाम । (ii) अपञ्चत् अपञ्चताम् अपञ्चन् । अपञ्चः अपञ्चतम् अपञ्चत । अपञ्चम् अपञ्चाव अपञ्चाम । (iii) अपञ्चयत अपञ्चयेताम् अपञ्चयन्त । अपञ्चयथाः अपञ्चयेथाम् अपञ्चयध्वम् । अपञ्चये अपञ्चयावहि अपञ्चयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पञ्चयेत् पञ्चयेताम् पञ्चयेयुः । पञ्चयेः पञ्चयेतम् पञ्चयेत । पञ्चयेयम् पञ्चयेव पञ्चयेम । (ii) पञ्चेत् पञ्चेताम् पञ्चेयुः । पञ्चेः पञ्चेतम् पञ्चेत । पञ्चेयम् पञ्चेव पञ्चेम । (iii) पञ्चयेत पञ्चयेयाताम् पञ्चयेरन् । पञ्चयेथाः पञ्चयेयाथाम् पञ्चयेध्वम् । पञ्चयेय पञ्चयेवहि पञ्चयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पञ्च्यात् पञ्च्यास्ताम् पञ्च्यासुः । पञ्च्याः पञ्च्यास्तम् पञ्च्यास्त । पञ्च्यासम् पञ्च्यास्व पञ्च्यास्म । (ii) पञ्चयिषीष्ट पञ्चयिषीयास्ताम् पञ्चयिषीरन् । पञ्चयिषीष्ठाः पञ्चयिषीयास्थाम् पञ्चयिषीध्वम् । पञ्चयिषीय पञ्चयिषीवहि पञ्चयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपपञ्चत् अपपञ्चताम् अपपञ्चन् । अपपञ्चः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपपञ्चतम् अपपञ्चत । अपपञ्चम् अपपञ्चाव अपपञ्चाम । (ii) अपञ्चीत् अपञ्चिष्टाम् अपञ्चिषुः । अपञ्चीः अपञ्चिष्टम् अपञ्चिष्ट । अपञ्चिषम् अपञ्चिष्व अपञ्चिष्म । (iii) अपपञ्चत अपपञ्चेताम् अपपञ्चन्त । अपपञ्चथाः अपपञ्चेथाम् अपपञ्चध्वम् । अपपञ्चे अपपञ्चावहि अपपञ्चामहि । **१०. लृङ्** - (i) अपञ्चयिष्यत् अपञ्चयिष्यताम् अपञ्चयिष्यन् । अपञ्चयिष्यः अपञ्चयिष्यतम् अपञ्चयिष्यत । अपञ्चयिष्यम् अपञ्चयिष्याव अपञ्चयिष्याम । (ii) अपञ्चिष्यत् अपञ्चिष्यताम् अपञ्चिष्यन् । अपञ्चिष्यः अपञ्चिष्यतम् अपञ्चिष्यत । अपञ्चिष्यम् अपञ्चिष्याव अपञ्चिष्याम । (iii) अपञ्चयिष्यत अपञ्चयिष्येताम् अपञ्चयिष्यन्त । अपञ्चयिष्यथाः अपञ्चयिष्येथाम् अपञ्चयिष्यध्वम् । अपञ्चयिष्ये अपञ्चयिष्यावहि अपञ्चयिष्यामहि ।

णिचि - पञ्चयति-ते, **सनि** - पिपञ्चयिषति-ते, **यकि** - पञ्च्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१६५२. तिज - निशाने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) तेजयति तेजयतः तेजयन्ति । तेजयसि तेजयथः तेजयथ । तेजयामि तेजयावः तेजयामः । (ii) तेजयते तेजयेते तेजयन्ते । तेजयसे तेजयेथे तेजयध्वे । तेजये तेजयावहे तेजयामहे । **२. लिट्** - (i) तेजयाञ्चकार तेजयाञ्चक्रतुः तेजयाञ्चक्रुः । तेजयाञ्चकर्थ तेजयाञ्चक्रथुः तेजयाञ्चक्र । तेजयाञ्चकार, तेजयाञ्चकर तेजयाञ्चकृव तेजयाञ्चकृम । (ii) तेजयाञ्चक्रे तेजयाञ्चक्राते तेजयाञ्चक्रिरे । तेजयाञ्चकृषे तेजयाञ्चक्राथे तेजयाञ्चकृढ्वे । तेजयाञ्चक्रे तेजयाञ्चकृवहे तेजयाञ्चकृमहे । (iii) तेजयाम्बभूव तेजयाम्बभूवतुः तेजयाम्बभूवुः । तेजयाम्बभूविथ तेजयाम्बभूवथुः तेजयाम्बभूव । तेजयाम्बभूव तेजयाम्बभूविव तेजयाम्बभूविम । (iv) तेजयामास तेजयामासतुः तेजयामासुः । तेजयामासिथ तेजयामासथुः तेजयामास । तेजयामास तेजयामासिव तेजयामासिम । **३. लुट्** - (i) तेजयिता तेजयितारौ तेजयितारः । तेजयितासि तेजयितास्थः तेजयितास्थ । तेजयितास्मि तेजयितास्वः तेजयितास्मः । (ii) तेजयिता तेजयितारौ तेजयितारः । तेजयितासे तेजयितासाथे तेजयिताध्वे । तेजयिताहे तेजयितास्वहे तेजयितास्महे । **४. लृट्** - (i) तेजयिष्यति तेजयिष्यतः तेजयिष्यन्ति । तेजयिष्यसि तेजयिष्यथः तेजयिष्यथ । तेजयिष्यामि तेजयिष्यावः तेजयिष्यामः । (ii) तेजयिष्यते तेजयिष्येते तेजयिष्यन्ते । तेजयिष्यसे तेजयिष्येथे तेजयिष्यध्वे । तेजयिष्ये तेजयिष्यावहे तेजयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) तेजयतु, तेजयतात् तेजयताम् तेजयन्तु । तेजय, तेजयतात् तेजयतम् तेजयत । तेजयानि तेजयाव तेजयाम । (ii) तेजयताम् तेजयेताम् तेजयन्ताम् । तेजयस्व तेजयेथाम् तेजयध्वम् । तेजयै तेजयावहै तेजयामहै । **६. लङ्** - (i) अतेजयत् अतेजयताम् अतेजयन् । अतेजयः अतेजयतम् अतेजयत । अतेजयम् अतेजयाव अतेजयाम । (ii) अतेजयत अतेजयेताम् अतेजयन्त । अतेजयथाः अतेजयेथाम् अतेजयध्वम् । अतेजये अतेजयावहि अतेजयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) तेजयेत् तेजयेताम् तेजयेयुः । तेजयेः तेजयेतम् तेजयेत । तेजयेयम् तेजयेव तेजयेम । (ii) तेजयेत तेजयेयाताम् तेजयेरन् । तेजयेथाः तेजयेयाथाम् तेजयेध्वम् । तेजयेय तेजयेवहि तेजयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) तेज्यात् तेज्यास्ताम् तेज्यासुः । तेज्याः तेज्यास्तम् तेज्यास्त । तेज्यासम् तेज्यास्व तेज्यास्म । (ii) तेजयिषीष्ट तेजयिषीयास्ताम् तेजयिषीरन् । तेजयिषीष्ठाः तेजयिषीयास्थाम् तेजयिषीध्वम् । तेजयिषीय तेजयिषीवहि तेजयिषीमहि । **९. लुङ्** - (ii) अतीतिजत् अतीतिजताम् अतीतिजन् । अतीतिजः अतीतिजतम् अतीतिजत । अतीतिजम् अतीतिजाव अतीतिजाम । (ii) अतीतिजत अतीतिजेताम् अतीतिजन्त । अतीतिजथाः अतीतिजेथाम् अतीतिजध्वम् । अतीतिजे अतीतिजावहि अतीतिजामहि । **१०. लृङ्** - (i) अतेजयिष्यत् अतेजयिष्यताम् अतेजयिष्यन् । अतेजयिष्यः अतेजयिष्यतम् अतेजयिष्यत । अतेजयिष्यम् अतेजयिष्याव अतेजयिष्याम । (ii) अतेजयिष्यत अतेजयिष्येताम् अतेजयिष्यन्त । अतेजयिष्यथाः अतेजयिष्येथाम् अतेजयिष्यध्वम् । अतेजयिष्ये अतेजयिष्यावहि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अतेजयिष्यामहि ।

णिचि – तेजयति – ते, **सनि** – तितेजयिषति – ते, **यकि** – तेज्यते ।

१६५३. कृत – संशब्दने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) कीर्तयति[1] कीर्तयतः कीर्तयन्ति । कीर्तयसि कीर्तयथः कीर्तयथ । कीर्तयामि कीर्तयावः कीर्तयामः । (ii) कीर्तति[2] कीर्ततः कीर्तन्ति । कीर्तसि कीर्तथः कीर्तथ । कीर्तामि कीर्तावः कीर्तामः । (iii) कीर्तयते कीर्तयेते कीर्तयन्ते । कीर्तयसे कीर्तयेथे कीर्तयध्वे । कीर्तये कीर्तयावहे कीर्तयामहे । **२. लिट्** – (i) कीर्तयाञ्चकार कीर्तयाञ्चक्रतुः कीर्तयाञ्चक्रुः । कीर्तयाञ्चकर्थ कीर्तयाञ्चक्रथुः कीर्तयाञ्चक्र । कीर्तयाञ्चकार, कीर्तयाञ्चकर कीर्तयाञ्चकृव कीर्तयाञ्चकृम । (ii) कीर्तयाञ्चक्रे कीर्तयाञ्चक्राते कीर्तयाञ्चक्रिरे । कीर्तयाञ्चकृषे कीर्तयाञ्चक्राथे कीर्तयाञ्चकृढ्वे । कीर्तयाञ्चक्रे कीर्तयाञ्चकृवहे कीर्तयाञ्चकृमहे । (iii) कीर्तयाम्बभूव कीर्तयाम्बभूवतुः कीर्तयाम्बभूवुः । कीर्तयाम्बभूविथ कीर्तयाम्बभूवथुः कीर्तयाम्बभूव । कीर्तयाम्बभूव कीर्तयाम्बभूविव कीर्तयाम्बभूविम । (iv) कीर्तयामास कीर्तयामासतुः कीर्तयामासुः । कीर्तयामासिथ कीर्तयामासथुः कीर्तयामास । कीर्तयामास कीर्तयामासिव कीर्तयामासिम । **३. लुट्** – (i) कीर्तयिता कीर्तयितारौ कीर्तयितारः । कीर्तयितासि कीर्तयितास्थः कीर्तयितास्थ । कीर्तयितास्मि कीर्तयितास्वः कीर्तयितास्मः । (ii) कीर्तिता कीर्तितारौ कीर्तितारः । कीर्तितासि कीर्तितास्थः कीर्तितास्थ । कीर्तितास्मि कीर्तितास्वः कीर्तितास्मः । (iii) कीर्तयिता कीर्तयितारौ कीर्तयितारः । कीर्तयितासे कीर्तयितासाथे कीर्तयिताध्वे । कीर्तयिताहे कीर्तयितास्वहे कीर्तयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कीर्तयिष्यति कीर्तयिष्यतः कीर्तयिष्यन्ति । कीर्तयिष्यसि कीर्तयिष्यथः कीर्तयिष्यथ । कीर्तयिष्यामि कीर्तयिष्यावः कीर्तयिष्यामः । (ii) कीर्तिष्यति कीर्तिष्यतः कीर्तिष्यन्ति । कीर्तिष्यसि कीर्तिष्यथः कीर्तिष्यथ । कीर्तिष्यामि कीर्तिष्यावः कीर्तिष्यामः । (iii) कीर्तयिष्यते कीर्तयिष्येते कीर्तयिष्यन्ते । कीर्तयिष्यसे कीर्तयिष्येथे कीर्तयिष्यध्वे । कीर्तयिष्ये कीर्तयिष्यावहे कीर्तयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कीर्तयतु, कीर्तयतात् कीर्तयताम् कीर्तयन्तु । कीर्तय, कीर्तयतात् कीर्तयतम् कीर्तयत । कीर्तयानि कीर्तयाव कीर्तयाम । (ii) कीर्ततु, कीर्ततात् कीर्तताम् कीर्तन्तु । कीर्त, कीर्ततात् कीर्ततम् कीर्तत । कीर्तानि कीर्ताव कीर्ताम । (iii) कीर्तयताम् कीर्तयेताम् कीर्तयन्ताम् । कीर्तयस्व कीर्तयेथाम् कीर्तयध्वम् । कीर्तयै कीर्तयावहै कीर्तयामहै । **६. लङ्** – (i) अकीर्तयत् अकीर्तयताम् अकीर्तयन् । अकीर्तयः अकीर्तयतम् अकीर्तयत । अकीर्तयम् अकीर्तयाव अकीर्तयाम । (ii) अकीर्तत् अकीर्तताम् अकीर्तन् । अकीर्तः अकीर्ततम् अकीर्तत । अकीर्तम् अकीर्ताव अकीर्ताम । (iii) अकीर्तयत अकीर्तयेताम् अकीर्तयन्त । अकीर्तयथाः अकीर्तयेथाम् अकीर्तयध्वम् । अकीर्तये अकीर्तयावहि अकीर्तयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कीर्तयेत् कीर्तयेताम् कीर्तयेयुः । कीर्तयेः कीर्तयेतम् कीर्तयेत । कीर्तयेयम् कीर्तयेव कीर्तयेम । (ii) कीर्तेत् कीर्तेताम् कीर्तेयुः । कीर्तेः कीर्तेतम् कीर्तेत । कीर्तेयम् कीर्तेव कीर्तेम । (iii) कीर्तयेत कीर्तयेयाताम् कीर्तयेरन् । कीर्तयेथाः कीर्तयेयाथाम् कीर्तयेध्वम् । कीर्तयेय कीर्तयेवहि कीर्तयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कीर्त्यात् कीर्त्यास्ताम् कीर्त्यासुः । कीर्त्याः कीर्त्यास्तम् कीर्त्यास्त । कीर्त्यासम् कीर्त्यास्व कीर्त्यास्म । (ii) कीर्तयिषीष्ट कीर्तयिषीयास्ताम् कीर्तयिषीरन् । कीर्तयिषीष्ठाः कीर्तयिषीयास्थाम् कीर्तयिषीध्वम् । कीर्तयिषीय कीर्तयिषीवहि कीर्तयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचिकीर्तत् अचिकीर्तताम् अचिकीर्तन् । अचिकीर्तः अचिकीर्ततम् अचिकीर्तत । अचिकीर्तम् अचिकीर्ताव अचिकीर्ताम । (ii) अचीकृतत्[3] अचीकृतताम् अचीकृतन् । अचीकृतः अचीकृततम् अचीकृतत । अचीकृतम् अचीकृताव अचीकृताम । (iii) अकीर्तीत् अकीर्तिष्टाम् अकीर्तिषुः । अकीर्तीः अकीर्तिष्टम् अकीर्तिष्ट । अकीर्तिषम् अकीर्तिष्व अकीर्तिष्म । (iv) अचिकीर्तत अचिकीर्तेताम् अचिकीर्तन्त ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचिकीर्तथाः अचिकीर्तेथाम् अचिकीर्तध्वम् । अचिकीर्ते अचिकीर्तावहि अचिकीर्तामहि । (v) अचीकृतत ३ अचीकृतेताम् अचीकृतन्त । अचीकृतथाः अचीकृतेथाम् अचीकृतध्वम् । अचीकृते अचीकृतावहि अचीकृतामहि । **१०. लृङ्** - (i) अकीर्तयिष्यत् अकीर्तयिष्यताम् अकीर्तयिष्यन् । अकीर्तयिष्यः अकीर्तयिष्यतम् अकीर्तयिष्यत । अकीर्तयिष्यम् अकीर्तयिष्याव अकीर्तयिष्याम । (ii) अकीर्तिष्यत् अकीर्तिष्यताम् अकीर्तिष्यन् । अकीर्तिष्यः अकीर्तिष्यतम् अकीर्तिष्यत । अकीर्तिष्यम् अकीर्तिष्याव अकीर्तिष्याम । (iii) अकीर्तयिष्यत अकीर्तयिष्येताम् अकीर्तयिष्यन्त । अकीर्तयिष्यथाः अकीर्तयिष्येथाम् अकीर्तयिष्यध्वम् । अकीर्तयिष्ये अकीर्तयिष्यावहि अकीर्तयिष्यामहि ।

णिचि - कीर्तयति - ते, **सनि** - चिकीर्तयिषति ते, **यकि** - कीर्त्यते ।

१. 'उपधायाश्च' - धातोरुपधाभूतस्य ऋतः इत् स्यात् । 'उपधायां च' इति दीर्घः च ।

२. 'ऋदुपधाच्च' (३.१.११०) इत्यत्र एतद्व्यावर्तकेन तपरकरणेन णिचोऽत्र वैकल्पिकत्वं बोध्यते । विषयोऽयं माधवीयधातुवृत्तौ कृदन्तरूपमालायां च दृश्यते । कौमुद्यां तद्व्याख्याने वा न दृश्यते ।

३. 'उर्ऋत्' इति इरराराम् अपवादत्वेन ऋत्वम् । ऋत्वाभावपक्षे ऋतः इत्त्वे रपरत्वे 'उपधायां च' इति दीर्घः ।

१६५४. वर्ध - छेदनपूरणयोः । सकर्म, सेट्, उभय । 'छेदने पूरणे चार्थे वर्धेः वर्धयतीति णौ' (श्लो. १२३) इति देवः ।

१. लट् - (i) वर्धयति वर्धयतः वर्धयन्ति । वर्धयसि वर्धयथः वर्धयथ । वर्धयामि वर्धयावः वर्धयामः । (ii) वर्धयते वर्धयेते वर्धयन्ते । वर्धयसे वर्धयेथे वर्धयध्वे । वर्धये वर्धयावहे वर्धयामहे । **२. लिट्** - (i) वर्धयाञ्चकार वर्धयाञ्चक्रतुः वर्धयाञ्चक्रुः । वर्धयाञ्चकर्थ वर्धयाञ्चक्रथुः वर्धयाञ्चक्र । वर्धयाञ्चकार, वर्धयाञ्चकर वर्धयाञ्चकृव वर्धयाञ्चकृम । (ii) वर्धयाञ्चक्रे वर्धयाञ्चक्राते वर्धयाञ्चक्रिरे । वर्धयाञ्चकृषे वर्धयाञ्चक्राथे वर्धयाञ्चकृढ्वे । वर्धयाञ्चक्रे वर्धयाञ्चकृवहे वर्धयाञ्चकृमहे । (iii) वर्धयाम्बभूव वर्धयाम्बभूवतुः वर्धयाम्बभूवुः । वर्धयाम्बभूविथ वर्धयाम्बभूवथुः वर्धयाम्बभूव । वर्धयाम्बभूव वर्धयाम्बभूविव वर्धयाम्बभूविम । (iv) वर्धयामास वर्धयामासतुः वर्धयामासुः । वर्धयामासिथ वर्धयामासथुः वर्धयामास । वर्धयामास वर्धयामासिव वर्धयामासिम । **३. लुट्** - (i) वर्धयिता वर्धयितारौ वर्धयितारः । वर्धयितासि वर्धयितास्थः वर्धयितास्थ । वर्धयितास्मि वर्धयितास्वः वर्धयितास्मः । (ii) वर्धयिता वर्धयितारौ वर्धयितारः । वर्धयितासे वर्धयितासाथे वर्धयिताध्वे । वर्धयिताहे वर्धयितास्वहे वर्धयितास्महे । **४. लृट्** - (i) वर्धयिष्यति वर्धयिष्यतः वर्धयिष्यन्ति । वर्धयिष्यसि वर्धयिष्यथः वर्धयिष्यथ । वर्धयिष्यामि वर्धयिष्यावः वर्धयिष्यामः । (ii) वर्धयिष्यते वर्धयिष्येते वर्धयिष्यन्ते । वर्धयिष्यसे वर्धयिष्येथे वर्धयिष्यध्वे । वर्धयिष्ये वर्धयिष्यावहे वर्धयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वर्धयतु, वर्धयतात् वर्धयताम् वर्धयन्तु । वर्धय, वर्धयतात् वर्धयतम् वर्धयत । वर्धयानि वर्धयाव वर्धयाम । (ii) वर्धयताम् वर्धयेताम् वर्धयन्ताम् । वर्धयस्व वर्धयेथाम् वर्धयध्वम् । वर्धयै वर्धयावहै वर्धयामहै । **६. लङ्** - (i) अवर्धयत् अवर्धयताम् अवर्धयन् । अवर्धयः अवर्धयतम् अवर्धयत । अवर्धयम् अवर्धयाव अवर्धयाम । (ii) अवर्धयत अवर्धयेताम् अवर्धयन्त । अवर्धयथाः अवर्धयेथाम् अवर्धयध्वम् । अवर्धये अवर्धयावहि अवर्धयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वर्धयेत् वर्धयेताम् वर्धयेयुः । वर्धयेः वर्धयेतम् वर्धयेत । वर्धयेयम् वर्धयेव वर्धयेम । (ii) वर्धयेत वर्धयेयाताम् वर्धयेरन् । वर्धयेथाः वर्धयेयाथाम् वर्धयेध्वम् । वर्धयेय वर्धयेवहि वर्धयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वर्ध्यात् वर्ध्यास्ताम् वर्ध्यासुः । वर्ध्याः वर्ध्यास्तम् वर्ध्यास्त । वर्ध्यासम् वर्ध्यास्व वर्ध्यास्म । (ii) वर्धयिषीष्ट वर्धयिषीयास्ताम् वर्धयिषीरन् । वर्धयिषीष्ठाः वर्धयिषीयास्थाम् वर्धयिषीध्वम् । वर्धयिषीय वर्धयिषीवहि वर्धयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अववर्धत् अववर्धताम् अववर्धन् । अववर्धः अववर्धतम् अववर्धत । अववर्धम् अववर्धाव अववर्धाम । (ii) अववर्धत अववर्धेताम् अववर्धन्त । अववर्धथाः अववर्धेथाम् अववर्धध्वम् । अववर्धे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अववर्धावहि अववर्धामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवर्धयिष्यत् अवर्धयिष्यताम् अवर्धयिष्यन् । अवर्धयिष्यः अवर्धयिष्यतम् अवर्धयिष्यत । अवर्धयिष्यम् अवर्धयिष्याव अवर्धयिष्याम । (ii) अवर्धयिष्यत अवर्धयिष्येताम् अवर्धयिष्यन्त । अवर्धयिष्यथाः अवर्धयिष्येथाम् अवर्धयिष्यध्वम् । अवर्धयिष्ये अवर्धयिष्यावहि अवर्धयिष्यामहि ।

णिचि - वर्धयति - ते, **सनि** - विवर्धयिषति - ते, **यकि** - वर्ध्यते ।

१६५५. कुबि - आच्छादने । सकर्म, सेट्, उभय । 'णिचि कुम्बयतीति स्यात्, छादने शपि कुम्बति' (श्लो. १४०) इति देवः । 'कुभि' इत्येके ।

१. लट् - (i) कुम्बयति कुम्बयतः कुम्बयन्ति । कुम्बयसि कुम्बयथः कुम्बयथ । कुम्बयामि कुम्बयावः कुम्बयामः । (ii) कुम्बति[१] कुम्बतः कुम्बन्ति । कुम्बसि कुम्बथः कुम्बथ । कुम्बामि कुम्बावः कुम्बामः । (iii) कुम्बयते कुम्बयेते कुम्बयन्ते । कुम्बयसे कुम्बयेथे कुम्बयध्वे । कुम्बये कुम्बयावहे कुम्बयामहे । **२. लिट्** - (i) कुम्बयाञ्चकार कुम्बयाञ्चक्रतुः कुम्बयाञ्चक्रुः । कुम्बयाञ्चकर्थ कुम्बयाञ्चक्रथुः कुम्बयाञ्चक्र । कुम्बयाञ्चकार, कुम्बयाञ्चकर कुम्बयाञ्चकृव कुम्बयाञ्चकृम । (ii) कुम्बयाञ्चक्रे कुम्बयाञ्चक्राते कुम्बयाञ्चक्रिरे । कुम्बयाञ्चकृषे कुम्बयाञ्चक्राथे कुम्बयाञ्चकृढ्वे । कुम्बयाञ्चक्रे कुम्बयाञ्चकृवहे कुम्बयाञ्चकृमहे । (iii) कुम्बयाम्बभूव कुम्बयाम्बभूवतुः कुम्बयाम्बभूवुः । कुम्बयाम्बभूविथ कुम्बयाम्बभूवथुः कुम्बयाम्बभूव । कुम्बयाम्बभूव कुम्बयाम्बभूविव कुम्बयाम्बभूविम । (iv) कुम्बयामास कुम्बयामासतुः कुम्बयामासुः । कुम्बयामासिथ कुम्बयामासथुः कुम्बयामास । कुम्बयामास कुम्बयामासिव कुम्बयामासिम । **३. लुट्** - (i) कुम्बयिता कुम्बयितारौ कुम्बयितारः । कुम्बयितासि कुम्बयितास्थः कुम्बयितास्थ । कुम्बयितास्मि कुम्बयितास्वः कुम्बयितास्मः । (ii) कुम्बिता कुम्बितारौ कुम्बितारः । कुम्बितासि कुम्बितास्थः कुम्बितास्थ । कुम्बितास्मि कुम्बितास्वः कुम्बितास्मः । (iii) कुम्बयिता कुम्बयितारौ कुम्बयितारः । कुम्बयितासे कुम्बयितासाथे कुम्बयिताध्वे । कुम्बयिताहे कुम्बयितास्वहे कुम्बयितास्महे । **४. लृट्** - (i) कुम्बयिष्यति कुम्बयिष्यतः कुम्बयिष्यन्ति । कुम्बयिष्यसि कुम्बयिष्यथः कुम्बयिष्यथ । कुम्बयिष्यामि कुम्बयिष्यावः कुम्बयिष्यामः । (ii) कुम्बिष्यति कुम्बिष्यतः कुम्बिष्यन्ति । कुम्बिष्यसि कुम्बिष्यथः कुम्बिष्यथ । कुम्बिष्यामि कुम्बिष्यावः कुम्बिष्यामः । (iii) कुम्बयिष्यते कुम्बयिष्येते कुम्बयिष्यन्ते । कुम्बयिष्यसे कुम्बयिष्येथे कुम्बयिष्यध्वे । कुम्बयिष्ये कुम्बयिष्यावहे कुम्बयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) कुम्बयतु, कुम्बयतात् कुम्बयताम् कुम्बयन्तु । कुम्बय, कुम्बयतात् कुम्बयतम् कुम्बयत । कुम्बयानि कुम्बयाव कुम्बयाम । (ii) कुम्बतु, कुम्बतात् कुम्बताम् कुम्बन्तु । कुम्ब, कुम्बतात् कुम्बतम् कुम्बत । कुम्बानि कुम्बाव कुम्बाम । (iii) कुम्बयताम् कुम्बयेताम् कुम्बयन्ताम् । कुम्बयस्व कुम्बयेथाम् कुम्बयध्वम् । कुम्बयै कुम्बयावहै कुम्बयामहै । **६. लङ्** - (i) अकुम्बयत् अकुम्बयताम् अकुम्बयन् । अकुम्बयः अकुम्बयतम् अकुम्बयत । अकुम्बयम् अकुम्बयाव अकुम्बयाम । (ii) अकुम्बत् अकुम्बताम् अकुम्बन् । अकुम्बः अकुम्बतम् अकुम्बत । अकुम्बम् अकुम्बाव अकुम्बाम । (iii) अकुम्बयत अकुम्बयेताम् अकुम्बयन्त । अकुम्बयथाः अकुम्बयेथाम् अकुम्बयध्वम् । अकुम्बये अकुम्बयावहि अकुम्बयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) कुम्बयेत् कुम्बयेताम् कुम्बयेयुः । कुम्बयेः कुम्बयेतम् कुम्बयेत । कुम्बयेयम् कुम्बयेव कुम्बयेम । (ii) कुम्बेत् कुम्बेताम् कुम्बेयुः । कुम्बेः कुम्बेतम् कुम्बेत । कुम्बेयम् कुम्बेव कुम्बेम । (iii) कुम्बयेत कुम्बयेयाताम् कुम्बयेरन् । कुम्बयेथाः कुम्बयेयाथाम् कुम्बयेध्वम् । कुम्बयेय कुम्बयेवहि कुम्बयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) कुम्ब्यात् कुम्ब्यास्ताम् कुम्ब्यासुः । कुम्ब्याः कुम्ब्यास्तम् कुम्ब्यास्त । कुम्ब्यासम् कुम्ब्यास्व कुम्ब्यास्म । (ii) कुम्बयिषीष्ट कुम्बयिषीयास्ताम् कुम्बयिषीरन् । कुम्बयिषीष्ठाः कुम्बयिषीयास्थाम् कुम्बयिषीध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कुम्बयिषीय कुम्बयिषीवहि कुम्बयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुकुम्बत् अचुकुम्बताम् अचुकुम्बन् । अचुकुम्बः अचुकुम्बतम् अचुकुम्बत । अचुकुम्बम् अचुकुम्बाव अचुकुम्बाम । (ii) अकुम्बीत् अकुम्बिष्टाम् अकुम्बिषुः । अकुम्बीः अकुम्बिष्टम् अकुम्बिष्ट । अकुम्बिषम् अकुम्बिष्व अकुम्बिष्म । (iii) अचुकुम्बत अचुकुम्बेताम् अचुकुम्बन्त । अचुकुम्बथाः अचुकुम्बेथाम् अचुकुम्बध्वम् । अचुकुम्बे अचुकुम्बावहि अकुचुम्बामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकुम्बयिष्यत् अकुम्बयिष्यताम् अकुम्बयिष्यन् । अकुम्बयिष्यः अकुम्बयिष्यतम् अकुम्बयिष्यत । अकुम्बयिष्यम् अकुम्बयिष्याव अकुम्बयिष्याम । (ii) अकुम्बिष्यत् अकुम्बिष्यताम् अकुम्बिष्यन् । अकुम्बिष्यः अकुम्बिष्यतम् अकुम्बिष्यत । अकुम्बिष्यम् अकुम्बिष्याव अकुम्बिष्याम । (iv) अकुम्बयिष्यत अकुम्बयिष्येताम् अकुम्बयिष्यन्त । अकुम्बयिष्यथाः अकुम्बयिष्येथाम् अकुम्बयिष्यध्वम् । अकुम्बयिष्ये अकुम्बयिष्यावहि अकुम्बयिष्यामहि ।

णिचि – कुम्बयति-ते, **सनि** – चुकुम्बयिषति-न्ते, **यकि** – कुम्ब्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१६५६. लुबि – अदर्शने । सकर्म, सेट्, उभय । 'लुम्बयेत्तुम्बयेदर्दे शपि लुम्बति तुम्बति' (श्लो. १३९) इति देवः ।

१. लट् – (i) लुम्बयति लुम्बयतः लुम्बयन्ति । लुम्बयसि लुम्बयथः लुम्बयथ । लुम्बयामि लुम्बयावः लुम्बयामः । (ii) लुम्बति[1] लुम्बतः लुम्बन्ति । लुम्बसि लुम्बथः लुम्बथ । लुम्बामि लुम्बावः लुम्बामः । (ii) लुम्बयते लुम्बयेते लुम्बयन्ते । लुम्बयसे लुम्बयेथे लुम्बयध्वे । लुम्बये लुम्बयावहे लुम्बयामहे ।

२. लिट् – (i) लुम्बयाञ्चकार लुम्बयाञ्चक्रतुः लुम्बयाञ्चक्रुः । लुम्बयाञ्चकर्थ लुम्बयाञ्चक्रथुः लुम्बयाञ्चक्र । लुम्बयाञ्चकार, लुम्बयाञ्चकर लुम्बयाञ्चकृव लुम्बयाञ्चकृम । (ii) लुम्बयाञ्चक्रे लुम्बयाञ्चक्राते लुम्बयाञ्चक्रिरे । लुम्बयाञ्चकृषे लुम्बयाञ्चक्राथे लुम्बयाञ्चकृढ्वे । लुम्बयाञ्चक्रे लुम्बयाञ्चकृवहे लुम्बयाञ्चकृमहे । (iii) लुम्बयाम्बभूव लुम्बयाम्बभूवतुः लुम्बयाम्बभूवुः । लुम्बयाम्बभूविथ लुम्बयाम्बभूवथुः लुम्बयाम्बभूव । लुम्बयाम्बभूव लुम्बयाम्बभूविव लुम्बयाम्बभूविम । (iv) लुम्बयामास लुम्बयामासतुः लुम्बयामासुः । लुम्बयामासिथ लुम्बयामासथुः लुम्बयामास । लुम्बयामास लुम्बयामासिव लुम्बयामासिम । **३. लुट्** – (i) लुम्बयिता लुम्बयितारौ लुम्बयितारः । लुम्बयितासि लुम्बयितास्थः लुम्बयितास्थ । लुम्बयितास्मि लुम्बयितास्वः लुम्बयितास्मः । (ii) लुम्बिता लुम्बितारौ लुम्बितारः । लुम्बितासि लुम्बितास्थः लुम्बितास्थ । लुम्बितास्मि लुम्बितास्वः लुम्बितास्मः । (iii) लुम्बयिता लुम्बयितारौ लुम्बयितारः । लुम्बयितासे लुम्बयितासाथे लुम्बयिताध्वे । लुम्बयिताहे लुम्बयितास्वहे लुम्बयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लुम्बयिष्यति लुम्बयिष्यतः लुम्बयिष्यन्ति । लुम्बयिष्यसि लुम्बयिष्यथः लुम्बयिष्यथ । लुम्बयिष्यामि लुम्बयिष्यावः लुम्बयिष्यामः । (ii) लुम्बिष्यति लुम्बिष्यतः लुम्बिष्यन्ति । लुम्बिष्यसि लुम्बिष्यथः लुम्बिष्यथ । लुम्बिष्यामि लुम्बिष्यावः लुम्बिष्यामः । (iii) लुम्बयिष्यते लुम्बयिष्येते लुम्बयिष्यन्ते । लुम्बयिष्यसे लुम्बयिष्येथे लुम्बयिष्यध्वे । लुम्बयिष्ये लुम्बयिष्यावहे लुम्बयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लुम्बयतु, लुम्बयतात् लुम्बयताम् लुम्बयन्तु । लुम्बय, लुम्बयतात् लुम्बयतम् लुम्बयत । लुम्बयानि लुम्बयाव लुम्बयाम । (ii) लुम्बतु, लुम्बतात् लुम्बताम् लुम्बन्तु । लुम्ब, लुम्बतात् लुम्बतम् लुम्बत । लुम्बानि लुम्बाव लुम्बाम । (iii) लुम्बयताम् लुम्बयेताम् लुम्बयन्ताम् । लुम्बयस्व लुम्बयेथाम् लुम्बयध्वम् । लुम्बयै लुम्बयावहै लुम्बयामहै । **६. लङ्** – (i) अलुम्बयत् अलुम्बयताम् अलुम्बयन् । अलुम्बयः अलुम्बयतम् अलुम्बयत । अलुम्बयम् अलुम्बयाव अलुम्बयाम । (ii) अलुम्बत् अलुम्बताम् अलुम्बन् । अलुम्बः अलुम्बतम् अलुम्बत । अलुम्बम् अलुम्बाव अलुम्बाम । (iii) अलुम्बयत अलुम्बयेताम् अलुम्बयन्त । अलुम्बयथाः अलुम्बयेथाम् अलुम्बयध्वम् । अलुम्बये अलुम्बयावहि अलुम्बयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लुम्बयेत् लुम्बयेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लुम्बयेयुः । लुम्बयेः लुम्बयेतम् लुम्बयेत । लुम्बयेयम् लुम्बयेव लुम्बयेम । (ii) लुम्बेत् लुम्बेताम् लुम्बेयुः । लुम्बेः लुम्बेतम् लुम्बेत । लुम्बेयम् लुम्बेव लुम्बेम । (iii) लुम्बयेत लुम्बयेयाताम् लुम्बयेरन् । लुम्बयेथाः लुम्बयेयाथाम् लुम्बयेध्वम् । लुम्बयेय लुम्बयेवहि लुम्बयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लुम्ब्यात् लुम्ब्यास्ताम् लुम्ब्यासुः । लुम्ब्याः लुम्ब्यास्तम् लुम्ब्यास्त । लुम्ब्यासम् लुम्ब्यास्व लुम्ब्यास्म । (ii) लुम्बयिषीष्ट लुम्बयिषीयास्ताम् लुम्बयिषीरन् । लुम्बयिषीष्ठाः लुम्बयिषीयास्थाम् लुम्बयिषीध्वम् । लुम्बयिषीय लुम्बयिषीवहि लुम्बयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलुलुम्बत् अलुलुम्बताम् अलुलुम्बन् । अलुलुम्बः अलुलुम्बतम् अलुलुम्बत । अलुलुम्बम् अलुलुम्बाव अलुलुम्बाम । (ii) अलुम्बीत् अलुम्बिष्टाम् अलुम्बिषुः । अलुम्बीः अलुम्बिष्टम् अलुम्बिष्ट । अलुम्बिषम् अलुम्बिष्व अलुम्बिष्म । (iii) अलुलुम्बत अलुलुम्बेताम् अलुलुम्बन्त । अलुलुम्बथाः अलुलुम्बेथाम् अलुलुम्बध्वम् । अलुलुम्बे अलुलुम्बावहि अलुलुम्बामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलुम्बयिष्यत् अलुम्बयिष्यताम् अलुम्बयिष्यन् । अलुम्बयिष्यः अलुम्बयिष्यतम् अलुम्बयिष्यत । अलुम्बयिष्यम् अलुम्बयिष्याव अलुम्बयिष्याम । (ii) अलुम्बिष्यत् अलुम्बिष्यताम् अलुम्बिष्यन् । अलुम्बिष्यः अलुम्बिष्यतम् अलुम्बिष्यत । अलुम्बिष्यम् अलुम्बिष्याव अलुम्बिष्याम । (iii) अलुम्बयिष्यत अलुम्बयिष्येताम् अलुम्बयिष्यन्त । अलुम्बयिष्यथाः अलुम्बयिष्येथाम् अलुम्बयिष्यध्वम् । अलुम्बयिष्ये अलुम्बयिष्यावहि अलुम्बयिष्यामहि ।

णिचि – लुम्बयति-ते, **सनि** – लुलुम्बयिषति-ते, **यङि** – लुम्ब्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१६५७. तुबि – अदर्शने । सकर्म, सेट्, उभय । अर्दने इत्येके । अर्दने इत्यस्य पाठस्य अयुक्तता प्रतिपादिता तत्त्वबोधिन्यां कृदन्तरूपमालायां च । 'लुम्बयेत्तुम्बयेदर्दे शपि लुम्बति तुम्बति' (श्लो. १३९) इति देवः ।

१. लट् – (i) तुम्बयति तुम्बयतः तुम्बयन्ति । तुम्बयसि तुम्बयथः तुम्बयथ । तुम्बयामि तुम्बयावः तुम्बयामः । (ii) तुम्बति[1] तुम्बतः तुम्बन्ति । तुम्बसि तुम्बथः तुम्बथ । तुम्बामि तुम्बावः तुम्बामः । (iii) तुम्बयते तुम्बयेते तुम्बयन्ते । तुम्बयसे तुम्बयेथे तुम्बयध्वे । तुम्बये तुम्बयावहे तुम्बयामहे । **२. लिट्** – (i) तुम्बयाञ्चकार तुम्बयाञ्चक्रतुः तुम्बयाञ्चक्रुः । तुम्बयाञ्चकर्थ तुम्बयाञ्चक्रथुः तुम्बयाञ्चक्र । तुम्बयाञ्चकार, तुम्बयाञ्चकर तुम्बयाञ्चकृव तुम्बयाञ्चकृम । (ii) तुम्बयाञ्चक्रे तुम्बयाञ्चक्राते तुम्बयाञ्चक्रिरे । तुम्बयाञ्चकृषे तुम्बयाञ्चक्राथे तुम्बयाञ्चकृढ्वे । तुम्बयाञ्चक्रे तुम्बयाञ्चकृवहे तुम्बयाञ्चकृमहे । (iii) तुम्बयाम्बभूव तुम्बयाम्बभूवतुः तुम्बयाम्बभूवुः । तुम्बयाम्बभूविथ तुम्बयाम्बभूवथुः तुम्बयाम्बभूव । तुम्बयाम्बभूव तुम्बयाम्बभूविव तुम्बयाम्बभूविम । (iv) तुम्बयामास तुम्बयामासतुः तुम्बयामासुः । तुम्बयामासिथ तुम्बयामासथुः तुम्बयामास । तुम्बयामास तुम्बयामासिव तुम्बयामासिम । **३. लुट्** – (i) तुम्बयिता तुम्बयितारौ तुम्बयितारः । तुम्बयितासि तुम्बयितास्थः तुम्बयितास्थ । तुम्बयितास्मि तुम्बयितास्वः तुम्बयितास्मः । (ii) तुम्बिता तुम्बितारौ तुम्बितारः । तुम्बितासि तुम्बितास्थः तुम्बितास्थ । तुम्बितास्मि तुम्बितास्वः तुम्बितास्मः । (iii) तुम्बयिता तुम्बयितारौ तुम्बयितारः । तुम्बयितासे तुम्बयितासाथे तुम्बयिताध्वे । तुम्बयिताहे तुम्बयितास्वहे तुम्बयितास्महे । **४. लृट्** – (i) तुम्बयिष्यति तुम्बयिष्यतः तुम्बयिष्यन्ति । तुम्बयिष्यसि तुम्बयिष्यथः तुम्बयिष्यथ । तुम्बयिष्यामि तुम्बयिष्यावः तुम्बयिष्यामः । (ii) तुम्बिष्यति तुम्बिष्यतः तुम्बिष्यन्ति । तुम्बिष्यसि तुम्बिष्यथः तुम्बिष्यथ । तुम्बिष्यामि तुम्बिष्यावः तुम्बिष्यामः । (iii) तुम्बयिष्यते तुम्बयिष्येते तुम्बयिष्यन्ते । तुम्बयिष्यसे तुम्बयिष्येथे तुम्बयिष्यध्वे । तुम्बयिष्ये तुम्बयिष्यावहे तुम्बयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) तुम्बयतु, तुम्बयतात् तुम्बयताम् तुम्बयन्तु । तुम्बय, तुम्बयतात् तुम्बयतम् तुम्बयत । तुम्बयानि तुम्बयाव तुम्बयाम । (ii) तुम्बतु, तुम्बतात् तुम्बताम् तुम्बन्तु । तुम्ब, तुम्बतात् तुम्बतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तुम्बत । तुम्बानि तुम्बाव तुम्बाम । (iii) तुम्बयताम् तुम्बयेताम् तुम्बयन्ताम् । तुम्बयस्व तुम्बयेथाम् तुम्बयध्वम् । तुम्बयै तुम्बयावहै तुम्बयामहै । **६. लङ्** – (i) अतुम्बयत् अतुम्बयताम् अतुम्बयन् । अतुम्बयः अतुम्बयतम् अतुम्बयत । अतुम्बयम् अतुम्बयाव अतुम्बयाम । (ii) अतुम्बत् अतुम्बताम् अतुम्बन् । अतुम्बः अतुम्बतम् अतुम्बत । अतुम्बम् अतुम्बाव अतुम्बाम । (iii) अतुम्बयत अतुम्बयेताम् अतुम्बयन्त । अतुम्बयथाः अतुम्बयेथाम् अतुम्बयध्वम् । अतुम्बये अतुम्बयावहि अतुम्बयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तुम्बयेत् तुम्बयेताम् तुम्बयेयुः । तुम्बयेः तुम्बयेतम् तुम्बयेत । तुम्बयेयम् तुम्बयेव तुम्बयेम । (ii) तुम्बेत् तुम्बेताम् तुम्बेयुः । तुम्बेः तुम्बेतम् तुम्बेत । तुम्बेयम् तुम्बेव तुम्बेम । (iii) तुम्बयेत तुम्बयेयाताम् तुम्बयेरन् । तुम्बयेथाः तुम्बयेयाथाम् तुम्बयेध्वम् । तुम्बयेय तुम्बयेवहि तुम्बयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तुम्ब्यात् तुम्ब्यास्ताम् तुम्ब्यासुः । तुम्ब्याः तुम्ब्यास्तम् तुम्ब्यास्त । तुम्ब्यासम् तुम्ब्यास्व तुम्ब्यास्म । (ii) तुम्बयिषीष्ट तुम्बयिषीयास्ताम् तुम्बयिषीरन् । तुम्बयिषीष्ठाः तुम्बयिषीयास्थाम् तुम्बयिषीध्वम् । तुम्बयिषीय तुम्बयिषीवहि तुम्बयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतुतुम्बत् अतुतुम्बताम् अतुतुम्बन् । अतुतुम्बः अतुतुम्बतम् अतुतुम्बत । अतुतुम्बम् अतुतुम्बाव अतुतुम्बाम । (ii) अतुम्बीत् अतुम्बिष्टाम् अतुम्बिषुः । अतुम्बीः अतुम्बिष्टम् अतुम्बिष्ट । अतुम्बिषम् अतुम्बिष्व अतुम्बिष्म । (iii) अतुतुम्बत अतुतुम्बेताम् अतुतुम्बन्त । अतुतुम्बथाः अतुतुम्बेथाम् अतुतुम्बध्वम् । अतुतुम्बे अतुतुम्बावहि अकुचुम्बामहि । **१०. लृङ्** – (i) अतुम्बयिष्यत् अतुम्बयिष्यताम् अतुम्बयिष्यन् । अतुम्बयिष्यः अतुम्बयिष्यतम् अतुम्बयिष्यत । अतुम्बयिष्यम् अतुम्बयिष्याव अतुम्बयिष्याम । (i) अतुम्बिष्यत् अतुम्बिष्यताम् अतुम्बिष्यन् । अतुम्बिष्यः अतुम्बिष्यतम् अतुम्बिष्यत । अतुम्बिष्यम् अतुम्बिष्याव अतुम्बिष्याम । (iii) अतुम्बयिष्यत अतुम्बयिष्येताम् अतुम्बयिष्यन्त । अतुम्बयिष्यथाः अतुम्बयिष्येथाम् अतुम्बयिष्यध्वम् । अतुम्बयिष्ये अतुम्बयिष्यावहि अतुम्बयिष्यामहि ।
णिचि – तुम्बयति-ते, **सनि** – तुतुम्बयिषति-ते, **यकि** – तुम्ब्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१६५८. ह्लप – व्यक्तायां वाचि । सकर्म, सेट्, उभय । क्लप इत्येके ।
१. लट् – (i) ह्लापयति ह्लापयतः ह्लापयन्ति । ह्लापयसि ह्लापयथः ह्लापयथ । ह्लापयामि ह्लापयावः ह्लापयामः । (ii) ह्लापयते ह्लापयेते ह्लापयन्ते । ह्लापयसे ह्लापयेथे ह्लापयध्वे । ह्लापये ह्लापयावहे ह्लापयामहे ।
२. लिट् – (i) ह्लापयाञ्चकार ह्लापयाञ्चक्रतुः ह्लापयाञ्चक्रुः । ह्लापयाञ्चकर्थ ह्लापयाञ्चक्रथुः ह्लापयाञ्चक्र । ह्लापयाञ्चकार, ह्लापयाञ्चकर ह्लापयाञ्चकृव ह्लापयाञ्चकृम । (ii) ह्लापयाञ्चक्रे ह्लापयाञ्चक्राते ह्लापयाञ्चक्रिरे । ह्लापयाञ्चकृषे ह्लापयाञ्चक्राथे ह्लापयाञ्चकृढ्वे । ह्लापयाञ्चक्रे ह्लापयाञ्चकृवहे ह्लापयाञ्चकृमहे । (iii) ह्लापयाम्बभूव ह्लापयाम्बभूवतुः ह्लापयाम्बभूवुः । ह्लापयाम्बभूविथ ह्लापयाम्बभूवथुः ह्लापयाम्बभूव । ह्लापयाम्बभूव ह्लापयाम्बभूविव ह्लापयाम्बभूविम । (iv) ह्लापयामास ह्लापयामासतुः ह्लापयामासुः । ह्लापयामासिथ ह्लापयामासथुः ह्लापयामास । ह्लापयामास ह्लापयामासिव ह्लापयामासिम । **३. लुट्** – (i) ह्लापयिता ह्लापयितारौ ह्लापयितारः । ह्लापयितासि ह्लापयितास्थः ह्लापयितास्थ । ह्लापयितास्मि ह्लापयितास्वः ह्लापयितास्मः । (ii) ह्लापयिता ह्लापयितारौ ह्लापयितारः । ह्लापयितासे ह्लापयितासाथे ह्लापयिताध्वे । ह्लापयिताहे ह्लापयितास्वहे ह्लापयितास्महे । **४. लृट्** – (i) ह्लापयिष्यति ह्लापयिष्यतः ह्लापयिष्यन्ति । ह्लापयिष्यसि ह्लापयिष्यथः ह्लापयिष्यथ । ह्लापयिष्यामि ह्लापयिष्यावः ह्लापयिष्यामः । (ii) ह्लापयिष्यते ह्लापयिष्येते ह्लापयिष्यन्ते । ह्लापयिष्यसे ह्लापयिष्येथे ह्लापयिष्यध्वे । ह्लापयिष्ये ह्लापयिष्यावहे ह्लापयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ह्लापयतु, ह्लापयतात् ह्लापयताम् ह्लापयन्तु । ह्लापय, ह्लापयतात् ह्लापयतम् ह्लापयत । ह्लापयानि ह्लापयाव ह्लापयाम । (ii) ह्लापयताम् ह्लापयेताम् ह्लापयन्ताम् । ह्लापयस्व ह्लापयेथाम् ह्लापयध्वम् । ह्लापयै ह्लापयावहै ह्लापयामहै ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

६. लङ् – (i) अह्लापयत् अह्लापयताम् अह्लापयन् । अह्लापयः अह्लापयतम् अह्लापयत । अह्लापयम् अह्लापयाव अह्लापयाम । (ii) अह्लापयत अह्लापयेताम् अह्लापयन्त । अह्लापयथाः अह्लापयेथाम् अह्लापयध्वम् । अह्लापये अह्लापयावहि अह्लापयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ह्लापयेत् ह्लापयेताम् ह्लापयेयुः । ह्लापयेः ह्लापयेतम् ह्लापयेत । ह्लापयेयम् ह्लापयेव ह्लापयेम । (ii) ह्लापयेत ह्लापयेयाताम् ह्लापयेरन् । ह्लापयेथाः ह्लापयेयाथाम् ह्लापयेध्वम् । ह्लापयेय ह्लापयेवहि ह्लापयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ह्लाप्यात् ह्लाप्यास्ताम् ह्लाप्यासुः । ह्लाप्याः ह्लाप्यास्तम् ह्लाप्यास्त । ह्लाप्यासम् ह्लाप्यास्व ह्लाप्यास्म । (ii) ह्लापयिषीष्ट ह्लापयिषीयास्ताम् ह्लापयिषीरन् । ह्लापयिषीष्ठाः ह्लापयिषीयास्थाम् ह्लापयिषीध्वम् । ह्लापयिषीय ह्लापयिषीवहि ह्लापयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजिह्लपत् अजिह्लपताम् अजिह्लपन् । अजिह्लपः अजिह्लपतम् अजिह्लपत । अजिह्लपम् अजिह्लपाव अजिह्लपाम । (ii) अजिह्लपत अजिह्लपेताम् अजिह्लपन्त । अजिह्लपथाः अजिह्लपेथाम् अजिह्लपध्वम् । अजिह्लपे अजिह्लपावहि अजिह्लपामहि । **१०. लृङ्** – (i) अह्लापयिष्यत् अह्लापयिष्यताम् अह्लापयिष्यन् । अह्लापयिष्यः अह्लापयिष्यतम् अह्लापयिष्यत । अह्लापयिष्यम् अह्लापयिष्याव अह्लापयिष्याम । (ii) अह्लापयिष्यत अह्लापयिष्येताम् अह्लापयिष्यन्त । अह्लापयिष्यथाः अह्लापयिष्येथाम् अह्लापयिष्यध्वम् । अह्लापयिष्ये अह्लापयिष्यावहि अह्लापयिष्यामहि ।

णिचि – ह्लापयति – ते, **सनि** – जिह्लापयिषति-ते, **यकि** – ह्लाप्यते ।

१६५९. चुटि – छेदने । सकर्म, सेट्, उभय । 'चुट' इति क्षीरस्वामिसम्मतः पाठः ।

१. लट् – (i) चुण्टयति चुण्टयतः चुण्टयन्ति । चुण्टयसि चुण्टयथः चुण्टयथ । चुण्टयामि चुण्टयावः चुण्टयामः । (ii) चुण्टति[1] चुण्टतः चुण्टन्ति । चुण्टसि चुण्टथः चुण्टथ । चुण्टामि चुण्टावः चुण्टामः । (ii) चुण्टयते चुण्टयेते चुण्टयन्ते । चुण्टयसे चुण्टयेथे चुण्टयध्वे । चुण्टये चुण्टयावहे चुण्टयामहे । **२. लिट्** – (i) चुण्टयाञ्चकार चुण्टयाञ्चक्रतुः चुण्टयाञ्चक्रुः । चुण्टयाञ्चकर्थ चुण्टयाञ्चक्रथुः चुण्टयाञ्चक्र । चुण्टयाञ्चकार, चुण्टयाञ्चकर चुण्टयाञ्चकृव चुण्टयाञ्चकृम । (ii) चुण्टयाञ्चक्रे चुण्टयाञ्चक्राते चुण्टयाञ्चक्रिरे । चुण्टयाञ्चकृषे चुण्टयाञ्चक्राथे चुण्टयाञ्चकृढ्वे । चुण्टयाञ्चक्रे चुण्टयाञ्चकृवहे चुण्टयाञ्चकृमहे । (iii) चुण्टयाम्बभूव चुण्टयाम्बभूवतुः चुण्टयाम्बभूवुः । चुण्टयाम्बभूविथ चुण्टयाम्बभूवथुः चुण्टयाम्बभूव । चुण्टयाम्बभूव चुण्टयाम्बभूविव चुण्टयाम्बभूविम । (iv) चुण्टयामास चुण्टयामासतुः चुण्टयामासुः । चुण्टयामासिथ चुण्टयामासथुः चुण्टयामास । चुण्टयामास चुण्टयामासिव चुण्टयामासिम । **३. लुट्** – (i) चुण्टयिता चुण्टयितारौ चुण्टयितारः । चुण्टयितासि चुण्टयितास्थः चुण्टयितास्थ । चुण्टयितास्मि चुण्टयितास्वः चुण्टयितास्मः । (ii) चुण्टिता चुण्टितारौ चुण्टितारः । चुण्टितासि चुण्टितास्थः चुण्टितास्थ । चुण्टितास्मि चुण्टितास्वः चुण्टितास्मः । (iii) चुण्टयिता चुण्टयितारौ चुण्टयितारः । चुण्टयितासे चुण्टयितासाथे चुण्टयिताध्वे । चुण्टयिताहे चुण्टयितास्वहे चुण्टयितास्महे **४. लृट्** – (i) चुण्टयिष्यति चुण्टयिष्यतः चुण्टयिष्यन्ति । चुण्टयिष्यसि चुण्टयिष्यथः चुण्टयिष्यथ । चुण्टयिष्यामि चुण्टयिष्यावः चुण्टयिष्यामः । (ii) चुण्टिष्यति चुण्टिष्यतः चुण्टिष्यन्ति । चुण्टिष्यसि चुण्टिष्यथः चुण्टिष्यथ । चुण्टिष्यामि चुण्टिष्यावः चुण्टिष्यामः । (iii) चुण्टयिष्यते चुण्टयिष्येते चुण्टयिष्यन्ते । चुण्टयिष्यसे चुण्टयिष्येथे चुण्टयिष्यध्वे । चुण्टयिष्ये चुण्टयिष्यावहे चुण्टयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चुण्टयतु, चुण्टयतात् चुण्टयताम् चुण्टयन्तु । चुण्टय, चुण्टयतात् चुण्टयतम् चुण्टयत । चुण्टयानि चुण्टयाव चुण्टयाम । (ii) चुण्टतु, चुण्टतात् चुण्टताम् चुण्टन्तु । चुण्ट, चुण्टतात् चुण्टतम् चुण्टत । चुण्टानि चुण्टाव चुण्टाम । (iii) चुण्टयताम् चुण्टयेताम् चुण्टयन्ताम् । चुण्टयस्व चुण्टयेथाम् चुण्टयध्वम् । चुण्टयै चुण्टयावहै चुण्टयामहै । **६. लङ्** – (i) अचुण्टयत् अचुण्टयताम् अचुण्टयन् । अचुण्टयः अचुण्टयतम् अचुण्टयत । अचुण्टयम् अचुण्टयाव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचुण्टयाम। (ii) अचुण्टत् अचुण्टताम् अचुण्टन्। अचुण्टः अचुण्टतम् अचुण्टत। अचुण्टम् अचुण्टाव अचुण्टाम। (iii) अचुण्टयत अचुण्टयेताम् अचुण्टयन्त। अचुण्टयथाः अचुण्टयेथाम् अचुण्टयध्वम्। अचुण्टये अचुण्टयावहि अचुण्टयामहि। **७. विधिलिङ्** - (i) चुण्टयेत् चुण्टयेताम् चुण्टयेयुः। चुण्टयेः चुण्टयेतम् चुण्टयेत। चुण्टयेयम् चुण्टयेव चुण्टयेम। (ii) चुण्टेत् चुण्टेताम् चुण्टेयुः। चुण्टेः चुण्टेतम् चुण्टेत। चुण्टेयम् चुण्टेव चुण्टेम। (iii) चुण्टयेत चुण्टयेयाताम् चुण्टयेरन्। चुण्टयेथाः चुण्टयेयाथाम् चुण्टयेध्वम्। चुण्टयेय चुण्टयेवहि चुण्टयेमहि। **८. आशीर्लिङ्** - (i) चुण्ट्यात् चुण्ट्यास्ताम् चुण्ट्यासुः। चुण्ट्याः चुण्ट्यास्तम् चुण्ट्यास्त। चुण्ट्यासम् चुण्ट्यास्व चुण्ट्यास्म। (ii) चुण्टयिषीष्ट चुण्टयिषीयास्ताम् चुण्टयिषीरन्। चुण्टयिषीष्ठाः चुण्टयिषीयास्थाम् चुण्टयिषीध्वम्। चुण्टयिषीय चुण्टयिषीवहि चुण्टयिषीमहि। **९. लुङ्** - (i) अचुचुण्टत् अचुचुण्टताम् अचुचुण्टन्। अचुचुण्टः अचुचुण्टतम् अचुचुण्टत। अचुचुण्टम् अचुचुण्टाव अचुचुण्टाम। (ii) अचुण्टीत् अचुण्टिष्टाम् अचुण्टिषुः। अचुण्टीः अचुण्टिष्टम् अचुण्टिष्ट। अचुण्टिषम् अचुण्टिष्व अचुण्टिष्म। (iii) अचुचुण्टत अचुचुण्टेताम् अचुचुण्टन्त। अचुचुण्टथाः अचुचुण्टेथाम् अचुचुण्टध्वम्। अचुचुण्टे अचुचुण्टावहि अचुचुण्टामहि। **१०. लृङ्** - (i) अचुण्टयिष्यत् अचुण्टयिष्यताम् अचुण्टयिष्यन्। अचुण्टयिष्यः अचुण्टयिष्यतम् अचुण्टयिष्यत। अचुण्टयिष्यम् अचुण्टयिष्याव अचुण्टयिष्याम। (ii) अचुण्टिष्यत् अचुण्टिष्यताम् अचुण्टिष्यन्। अचुण्टिष्यः अचुण्टिष्यतम् अचुण्टिष्यत। अचुण्टिष्यम् अचुण्टिष्याव अचुण्टिष्याम। (iii) अचुण्टयिष्यत अचुण्टयिष्येताम् अचुण्टयिष्यन्त। अचुण्टयिष्यथाः अचुण्टयिष्येथाम् अचुण्टयिष्यध्वम्। अचुण्टयिष्ये अचुण्टयिष्यावहि अचुण्टयिष्यामहि।

णिचि - चुण्टयति-ते, **सनि** - चुचुण्टयिषति-ते, **यकि** - चुण्ट्यते।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम्।

१६६०. इल - प्रेरणे। सकर्म, सेट्, उभय।

१. लट् - (i) एलयति एलयतः एलयन्ति। एलयसि एलयथः एलयथ। एलयामि एलयावः एलयामः। (ii) एलयते एलयेते एलयन्ते। एलयसे एलयेथे एलयध्वे। एलये एलयावहे एलयामहे। **२. लिट्** - (i) एलयाञ्चकार एलयाञ्चक्रतुः एलयाञ्चक्रुः। एलयाञ्चकर्थ एलयाञ्चक्रथुः एलयाञ्चक्र। एलयाञ्चकार, एलयाञ्चकर एलयाञ्चकृव एलयाञ्चकृम। (ii) एलयाञ्चक्रे एलयाञ्चक्राते एलयाञ्चक्रिरे। एलयाञ्चकृषे एलयाञ्चक्राथे एलयाञ्चकृढ्वे। एलयाञ्चक्रे एलयाञ्चकृवहे एलयाञ्चकृमहे। (iii) एलयाम्बभूव एलयाम्बभूवतुः एलयाम्बभूवुः। एलयाम्बभूविथ एलयाम्बभूवथुः एलयाम्बभूव। एलयाम्बभूव एलयाम्बभूविव एलयाम्बभूविम। (iv) एलयामास एलयामासतुः एलयामासुः। एलयामासिथ एलयामासथुः एलयामास। एलयामास एलयामासिव एलयामासिम। **३. लुट्** - (i) एलयिता एलयितारौ एलयितारः। एलयितासि एलयितास्थः एलयितास्थ। एलयितास्मि एलयितास्वः एलयितास्मः। (ii) एलयिता एलयितारौ एलयितारः। एलयितासे एलयितासाथे एलयिताध्वे। एलयिताहे एलयितास्वहे एलयितास्महे। **४. लृट्** - (i) एलयिष्यति एलयिष्यतः एलयिष्यन्ति। एलयिष्यसि एलयिष्यथः एलयिष्यथ। एलयिष्यामि एलयिष्यावः एलयिष्यामः। (ii) एलयिष्यते एलयिष्येते एलयिष्यन्ते। एलयिष्यसे एलयिष्येथे एलयिष्यध्वे। एलयिष्ये एलयिष्यावहे एलयिष्यामहे। **५. लोट्** - (i) एलयतु, एलयतात् एलयताम् एलयन्तु। एलय, एलयतात् एलयतम् एलयत। एलयानि एलयाव एलयाम। (ii) एलयताम् एलयेताम् एलयन्ताम्। एलयस्व एलयेथाम् एलयध्वम्। एलयै एलयावहै एलयामहै। **६. लङ्** - (i) ऐलयत् ऐलयताम् ऐलयन्। ऐलयः ऐलयतम् ऐलयत। ऐलयम् ऐलयाव ऐलयाम। (ii) ऐलयत ऐलयेताम् ऐलयन्त। ऐलयथाः ऐलयेथाम् ऐलयध्वम्। ऐलये ऐलयावहि ऐलयामहि। **७. विधिलिङ्** - (i) एलयेत् एलयेताम् एलयेयुः। एलयेः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

एलयेतम् एलयेत । एलयेयम् एलयेव एलयेम । (ii) एलयेत एलयेयाताम् एलयेरन् । एलयेथाः एलयेयाथाम् एलयेध्वम् । एलयेय एलयेवहि एलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) एल्यात् एल्यास्ताम् एल्यासुः । एल्याः एल्यास्तम् एल्यास्त । एल्यासम् एल्यास्व एल्यास्म । (ii) एलयिषीष्ट एलयिषीयास्ताम् एलयिषीरन् । एलयिषीष्ठाः एलयिषीयास्थाम् एलयिषीध्वम् । एलयिषीय एलयिषीवहि एलयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) ऐलिलत् ऐलिलताम् ऐलिलन् । ऐलिलः ऐलिलतम् ऐलिलत । ऐलिलम् ऐलिलाव ऐलिलाम । (ii) ऐलिलत ऐलिलेताम् ऐलिलन्त । ऐलिलथाः ऐलिलेथाम् ऐलिलध्वम् । ऐलिले ऐलिलावहि ऐलिलामहि । **१०. लृङ्** – (i) ऐलयिष्यत् ऐलयिष्यताम् ऐलयिष्यन् । ऐलयिष्यः ऐलयिष्यतम् ऐलयिष्यत । ऐलयिष्यम् ऐलयिष्याव ऐलयिष्याम । (ii) ऐलयिष्यत ऐलयिष्येताम् ऐलयिष्यन्त । ऐलयिष्यथाः ऐलयिष्येथाम् ऐलयिष्यध्वम् । ऐलयिष्ये ऐलयिष्यावहि ऐलयिष्यामहि ।

णिचि – एलयति – ते, **सनि** – एलिलयिषति-ते, **यकि** – एल्यते ।

१६६१. म्रक्ष – म्लेच्छने । अकर्म, सेट्, उभय । म्लेच्छनम् अपशब्दनम् इति धातुवृत्तिः । 'म्रक्षणेऽप्ययम् । तच्च तैलादिना अभ्यञ्जनम्' इति तत्त्वबोधिनी । 'म्लेच्छने म्रक्षयेत् म्रक्षेत् सङ्घाते' (श्लो. १७१) इति देवः ।

१. लट् – (i) म्रक्षयति म्रक्षयतः म्रक्षयन्ति । म्रक्षयसि म्रक्षयथः म्रक्षयथ । म्रक्षयामि म्रक्षयावः म्रक्षयामः । (ii) म्रक्षयते म्रक्षयेते म्रक्षयन्ते । म्रक्षयसे म्रक्षयेथे म्रक्षयध्वे । म्रक्षये म्रक्षयावहे म्रक्षयामहे । **२. लिट्** – (i) म्रक्षयाञ्चकार म्रक्षयाञ्चक्रतुः म्रक्षयाञ्चक्रुः । म्रक्षयाञ्चकर्थ म्रक्षयाञ्चक्रथुः म्रक्षयाञ्चक्र । म्रक्षयाञ्चकार, म्रक्षयाञ्चकर म्रक्षयाञ्चकृव म्रक्षयाञ्चकृम । (ii) म्रक्षयाञ्चक्रे म्रक्षयाञ्चक्राते म्रक्षयाञ्चक्रिरे । म्रक्षयाञ्चकृषे म्रक्षयाञ्चक्राथे म्रक्षयाञ्चकृढ्वे । म्रक्षयाञ्चक्रे म्रक्षयाञ्चकृवहे म्रक्षयाञ्चकृमहे । (iii) म्रक्षयाम्बभूव म्रक्षयाम्बभूवतुः म्रक्षयाम्बभूवुः । म्रक्षयाम्बभूविथ म्रक्षयाम्बभूवथुः म्रक्षयाम्बभूव । म्रक्षयाम्बभूव म्रक्षयाम्बभूविव म्रक्षयाम्बभूविम । (iv) म्रक्षयामास म्रक्षयामासतुः म्रक्षयामासुः । म्रक्षयामासिथ म्रक्षयामासथुः म्रक्षयामास । म्रक्षयामास म्रक्षयामासिव म्रक्षयामासिम । **३. लुट्** – (i) म्रक्षयिता म्रक्षयितारौ म्रक्षयितारः । म्रक्षयितासि म्रक्षयितास्थः म्रक्षयितास्थ । म्रक्षयितास्मि म्रक्षयितास्वः म्रक्षयितास्मः । (ii) म्रक्षयिता म्रक्षयितारौ म्रक्षयितारः । म्रक्षयितासे म्रक्षयितासाथे म्रक्षयिताध्वे । म्रक्षयिताहे म्रक्षयितास्वहे म्रक्षयितास्महे । **४. लृट्** – (i) म्रक्षयिष्यति म्रक्षयिष्यतः म्रक्षयिष्यन्ति । म्रक्षयिष्यसि म्रक्षयिष्यथः म्रक्षयिष्यथ । म्रक्षयिष्यामि म्रक्षयिष्यावः म्रक्षयिष्यामः । (ii) म्रक्षयिष्यते म्रक्षयिष्येते म्रक्षयिष्यन्ते । म्रक्षयिष्यसे म्रक्षयिष्येथे म्रक्षयिष्यध्वे । म्रक्षयिष्ये म्रक्षयिष्यावहे म्रक्षयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) म्रक्षयतु, म्रक्षयतात् म्रक्षयताम् म्रक्षयन्तु । म्रक्षय, म्रक्षयतात् म्रक्षयतम् म्रक्षयत । म्रक्षयाणि म्रक्षयाव म्रक्षयाम । (ii) म्रक्षयताम् म्रक्षयेताम् म्रक्षयन्ताम् । म्रक्षयस्व म्रक्षयेथाम् म्रक्षयध्वम् । म्रक्षयै म्रक्षयावहै म्रक्षयामहै । **६. लङ्** – (i) अम्रक्षयत् अम्रक्षयताम् अम्रक्षयन् । अम्रक्षयः अम्रक्षयतम् अम्रक्षयत । अम्रक्षयम् अम्रक्षयाव अम्रक्षयाम । (ii) अम्रक्षयत अम्रक्षयेताम् अम्रक्षयन्त । अम्रक्षयथाः अम्रक्षयेथाम् अम्रक्षयध्वम् । अम्रक्षये अम्रक्षयावहि अम्रक्षयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) म्रक्षयेत् म्रक्षयेताम् म्रक्षयेयुः । म्रक्षयेः म्रक्षयेतम् म्रक्षयेत । म्रक्षयेयम् म्रक्षयेव म्रक्षयेम । (ii) म्रक्षयेत म्रक्षयेयाताम् म्रक्षयेरन् । म्रक्षयेथाः म्रक्षयेयाथाम् म्रक्षयेध्वम् । म्रक्षयेय म्रक्षयेवहि म्रक्षयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) म्रक्ष्यात् म्रक्ष्यास्ताम् म्रक्ष्यासुः । म्रक्ष्याः म्रक्ष्यास्तम् म्रक्ष्यास्त । म्रक्ष्यासम् म्रक्ष्यास्व म्रक्ष्यास्म । (ii) म्रक्षयिषीष्ट म्रक्षयिषीयास्ताम् म्रक्षयिषीरन् । म्रक्षयिषीष्ठाः म्रक्षयिषीयास्थाम् म्रक्षयिषीध्वम् । म्रक्षयिषीय म्रक्षयिषीवहि म्रक्षयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमम्रक्षत् अमम्रक्षताम् अमम्रक्षन् । अमम्रक्षः अमम्रक्षतम् अमम्रक्षत । अमम्रक्षम् अमम्रक्षाव अमम्रक्षाम । (ii) अमम्रक्षत अमम्रक्षेताम् अमम्रक्षन्त । अमम्रक्षथाः अमम्रक्षेथाम् अमम्रक्षध्वम् । अमम्रक्षे अमम्रक्षावहि अमम्रक्षामहि । **१०. लृङ्** – (i) अम्रक्षयिष्यत् अम्रक्षयिष्यताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अम्रक्षयिष्यन् । अम्रक्षयिष्यः अम्रक्षयिष्यतम् अम्रक्षयिष्यत । अम्रक्षयिष्यम् अम्रक्षयिष्याव अम्रक्षयिष्याम । (ii) अम्रक्षयिष्यत अम्रक्षयिष्येताम् अम्रक्षयिष्यन्त । अम्रक्षयिष्यथाः अम्रक्षयिष्येथाम् अम्रक्षयिष्यध्वम् । अम्रक्षयिष्ये अम्रक्षयिष्यावहि अम्रक्षयिष्यामहि ।

णिचि – म्रक्षयति-ते, **सनि** – मिम्रक्षयिषति-ते, **यकि** – म्रक्ष्यते ।

१६६२. म्लेच्छ – अव्यक्तायां वाचि । अकर्म, सेट्, उभय । 'इह अव्यक्तवाग् अपशब्दनम्' इति माधवः । चान्द्रास्तु धातुममुम् अत्र (चुरादौ) न पठन्ति इति क्षीरतरङ्गिण्यां स्पष्टम् ।

१. लट् – (i) म्लेच्छयति म्लेच्छयतः म्लेच्छयन्ति । म्लेच्छयसि म्लेच्छयथः म्लेच्छयथ । म्लेच्छयामि म्लेच्छयावः म्लेच्छयामः । (ii) म्लेच्छयते म्लेच्छयेते म्लेच्छयन्ते । म्लेच्छयसे म्लेच्छयेथे म्लेच्छयध्वे । म्लेच्छये म्लेच्छयावहे म्लेच्छयामहे । **२. लिट्** – (i) म्लेच्छयाञ्चकार म्लेच्छयाञ्चक्रतुः म्लेच्छयाञ्चक्रुः । म्लेच्छयाञ्चकर्थ म्लेच्छयाञ्चक्रथुः म्लेच्छयाञ्चक्र । म्लेच्छयाञ्चकार, म्लेच्छयाञ्चकर म्लेच्छयाञ्चकृव म्लेच्छयाञ्चकृम । (ii) म्लेच्छयाञ्चक्रे म्लेच्छयाञ्चक्राते म्लेच्छयाञ्चक्रिरे । म्लेच्छयाञ्चकृषे म्लेच्छयाञ्चक्राथे म्लेच्छयाञ्चकृढ्वे । म्लेच्छयाञ्चक्रे म्लेच्छयाञ्चकृवहे म्लेच्छयाञ्चकृमहे । (iii) म्लेच्छयाम्बभूव म्लेच्छयाम्बभूवतुः म्लेच्छयाम्बभूवुः । म्लेच्छयाम्बभूविथ म्लेच्छयाम्बभूवथुः म्लेच्छयाम्बभूव । म्लेच्छयाम्बभूव म्लेच्छयाम्बभूविव म्लेच्छयाम्बभूविम । (iv) म्लेच्छयामास म्लेच्छयामासतुः म्लेच्छयामासुः । म्लेच्छयामासिथ म्लेच्छयामासथुः म्लेच्छयामास । म्लेच्छयामास म्लेच्छयामासिव म्लेच्छयामासिम । **३. लुट्** – (i) म्लेच्छयिता म्लेच्छयितारौ म्लेच्छयितारः । म्लेच्छयितासि म्लेच्छयितास्थः म्लेच्छयितास्थ । म्लेच्छयितास्मि म्लेच्छयितास्वः म्लेच्छयितास्मः । (ii) म्लेच्छयिता म्लेच्छयितारौ म्लेच्छयितारः । म्लेच्छयितासे म्लेच्छयितासाथे म्लेच्छयिताध्वे । म्लेच्छयिताहे म्लेच्छयितास्वहे म्लेच्छयितास्महे । **४. लृट्** – (i) म्लेच्छयिष्यति म्लेच्छयिष्यतः म्लेच्छयिष्यन्ति । म्लेच्छयिष्यसि म्लेच्छयिष्यथः म्लेच्छयिष्यथ । म्लेच्छयिष्यामि म्लेच्छयिष्यावः म्लेच्छयिष्यामः । (ii) म्लेच्छयिष्यते म्लेच्छयिष्येते म्लेच्छयिष्यन्ते । म्लेच्छयिष्यसे म्लेच्छयिष्येथे म्लेच्छयिष्यध्वे । म्लेच्छयिष्ये म्लेच्छयिष्यावहे म्लेच्छयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) म्लेच्छयतु, म्लेच्छयतात् म्लेच्छयताम् म्लेच्छयन्तु । म्लेच्छय, म्लेच्छयतात् म्लेच्छयतम् म्लेच्छयत । म्लेच्छयानि म्लेच्छयाव म्लेच्छयाम । (ii) म्लेच्छयताम् म्लेच्छयेताम् म्लेच्छयन्ताम् । म्लेच्छयस्व म्लेच्छयेथाम् म्लेच्छयध्वम् । म्लेच्छयै म्लेच्छयावहै म्लेच्छयामहै । **६. लङ्** – (i) अम्लेच्छयत् अम्लेच्छयताम् अम्लेच्छयन् । अम्लेच्छयः अम्लेच्छयतम् अम्लेच्छयत । अम्लेच्छयम् अम्लेच्छयाव अम्लेच्छयाम । (ii) अम्लेच्छयत अम्लेच्छयेताम् अम्लेच्छयन्त । अम्लेच्छयथाः अम्लेच्छयेथाम् अम्लेच्छयध्वम् । अम्लेच्छये अम्लेच्छयावहि अम्लेच्छयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) म्लेच्छयेत् म्लेच्छयेताम् म्लेच्छयेयुः । म्लेच्छयेः म्लेच्छयेतम् म्लेच्छयेत । म्लेच्छयेयम् म्लेच्छयेव म्लेच्छयेम । (ii) म्लेच्छयेत म्लेच्छयेयाताम् म्लेच्छयेरन् । म्लेच्छयेथाः म्लेच्छयेयाथाम् म्लेच्छयेध्वम् । म्लेच्छयेय म्लेच्छयेवहि म्लेच्छयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) म्लेच्छ्यात् म्लेच्छ्यास्ताम् म्लेच्छ्यासुः । म्लेच्छ्याः म्लेच्छ्यास्तम् म्लेच्छ्यास्त । म्लेच्छ्यासम् म्लेच्छ्यास्व म्लेच्छ्यास्म । (ii) म्लेच्छयिषीष्ट म्लेच्छयिषीयास्ताम् म्लेच्छयिषीरन् । म्लेच्छयिषीष्ठाः म्लेच्छयिषीयास्थाम् म्लेच्छयिषीध्वम् । म्लेच्छयिषीय म्लेच्छयिषीवहि म्लेच्छयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमिम्लेच्छत् अमिम्लेच्छताम् अमिम्लेच्छन् । अमिम्लेच्छः अमिम्लेच्छतम् अमिम्लेच्छत । अमिम्लेच्छम् अमिम्लेच्छाव अमिम्लेच्छाम । (ii) अमिम्लेच्छत अमिम्लेच्छेताम् अमिम्लेच्छन्त । अमिम्लेच्छथाः अमिम्लेच्छेथाम् अमिम्लेच्छध्वम् । अमिम्लेच्छे अमिम्लेच्छावहि अमिम्लेच्छामहि । **१०. लृङ्** – (i) अम्लेच्छयिष्यत् अम्लेच्छयिष्यताम् अम्लेच्छयिष्यन् । अम्लेच्छयिष्यः अम्लेच्छयिष्यतम् अम्लेच्छयिष्यत । अम्लेच्छयिष्यम् अम्लेच्छयिष्याव अम्लेच्छयिष्याम । (ii) अम्लेच्छयिष्यत

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अम्लेच्छयिष्येताम् अम्लेच्छयिष्यन्त । अम्लेच्छयिष्यथाः अम्लेच्छयिष्येथाम् अम्लेच्छयिष्यध्वम् । अम्लेच्छयिष्ये अम्लेच्छयिष्यावहि अम्लेच्छयिष्यामहि ।

णिचि – म्लेच्छयति-ते, **सनि** – मिम्लेच्छयिषति-ते, **यकि** – म्लेच्छ्यते ।

१६६३. ब्रूस – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) ब्रूसयति ब्रूसयतः ब्रूसयन्ति । ब्रूसयसि ब्रूसयथः ब्रूसयथ । ब्रूसयामि ब्रूसयावः ब्रूसयामः । (ii) ब्रूसयते ब्रूसयेते ब्रूसयन्ते । ब्रूसयसे ब्रूसयेथे ब्रूसयध्वे । ब्रूसये ब्रूसयावहे ब्रूसयामहे । **२. लिट्** – (i) ब्रूसयाञ्चकार ब्रूसयाञ्चक्रतुः ब्रूसयाञ्चक्रुः । ब्रूसयाञ्चकर्थ ब्रूसयाञ्चक्रथुः ब्रूसयाञ्चक्र । ब्रूसयाञ्चकार, ब्रूसयाञ्चकर ब्रूसयाञ्चकृव ब्रूसयाञ्चकृम । (ii) ब्रूसयाञ्चक्रे ब्रूसयाञ्चक्राते ब्रूसयाञ्चक्रिरे । ब्रूसयाञ्चकृषे ब्रूसयाञ्चक्राथे ब्रूसयाञ्चकृढ्वे । ब्रूसयाञ्चक्रे ब्रूसयाञ्चकृवहे ब्रूसयाञ्चकृमहे । (iii) ब्रूसयाम्बभूव ब्रूसयाम्बभूवतुः ब्रूसयाम्बभूवुः । ब्रूसयाम्बभूविथ ब्रूसयाम्बभूवथुः ब्रूसयाम्बभूव । ब्रूसयाम्बभूव ब्रूसयाम्बभूविव ब्रूसयाम्बभूविम । (iv) ब्रूसयामास ब्रूसयामासतुः ब्रूसयामासुः । ब्रूसयामासिथ ब्रूसयामासथुः ब्रूसयामास । ब्रूसयामास ब्रूसयामासिव ब्रूसयामासिम । **३. लुट्** – (i) ब्रूसयिता ब्रूसयितारौ ब्रूसयितारः । ब्रूसयितासि ब्रूसयितास्थः ब्रूसयितास्थ । ब्रूसयितास्मि ब्रूसयितास्वः ब्रूसयितास्मः । (ii) ब्रूसयिता ब्रूसयितारौ ब्रूसयितारः । ब्रूसयितासे ब्रूसयितासाथे ब्रूसयिताध्वे । ब्रूसयिताहे ब्रूसयितास्वहे ब्रूसयितास्महे । **४. लृट्** – (i) ब्रूसयिष्यति ब्रूसयिष्यतः ब्रूसयिष्यन्ति । ब्रूसयिष्यसि ब्रूसयिष्यथः ब्रूसयिष्यथ । ब्रूसयिष्यामि ब्रूसयिष्यावः ब्रूसयिष्यामः । (ii) ब्रूसयिष्यते ब्रूसयिष्येते ब्रूसयिष्यन्ते । ब्रूसयिष्यसे ब्रूसयिष्येथे ब्रूसयिष्यध्वे । ब्रूसयिष्ये ब्रूसयिष्यावहे ब्रूसयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ब्रूसयतु, ब्रूसयतात् ब्रूसयताम् ब्रूसयन्तु । ब्रूसय, ब्रूसयतात् ब्रूसयतम् ब्रूसयत । ब्रूसयानि ब्रूसयाव ब्रूसयाम । (ii) ब्रूसयताम् ब्रूसयेताम् ब्रूसयन्ताम् । ब्रूसयस्व ब्रूसयेथाम् ब्रूसयध्वम् । ब्रूसयै ब्रूसयावहै ब्रूसयामहै । **६. लङ्** – (i) अब्रूसयत् अब्रूसयताम् अब्रूसयन् । अब्रूसयः अब्रूसयतम् अब्रूसयत । अब्रूसयम् अब्रूसयाव अब्रूसयाम । (ii) अब्रूसयत अब्रूसयेताम् अब्रूसयन्त । अब्रूसयथाः अब्रूसयेथाम् अब्रूसयध्वम् । अब्रूसये अब्रूसयावहि अब्रूसयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ब्रूसयेत् ब्रूसयेताम् ब्रूसयेयुः । ब्रूसयेः ब्रूसयेतम् ब्रूसयेत । ब्रूसयेयम् ब्रूसयेव ब्रूसयेम । (ii) ब्रूसयेत ब्रूसयेयाताम् ब्रूसयेरन् । ब्रूसयेथाः ब्रूसयेयाथाम् ब्रूसयेध्वम् । ब्रूसयेय ब्रूसयेवहि ब्रूसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ब्रूस्यात् ब्रूस्यास्ताम् ब्रूस्यासुः । ब्रूस्याः ब्रूस्यास्तम् ब्रूस्यास्त । ब्रूस्यासम् ब्रूस्यास्व ब्रूस्यास्म । (ii) ब्रूसयिषीष्ट ब्रूसयिषीयास्ताम् ब्रूसयिषीरन् । ब्रूसयिषीष्ठाः ब्रूसयिषीयास्थाम् ब्रूसयिषीध्वम् । ब्रूसयिषीय ब्रूसयिषीवहि ब्रूसयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबुब्रुसत् अबुब्रुसताम् अबुब्रुसन् । अबुब्रुसः अबुब्रुसतम् अबुब्रुसत । अबुब्रुसम् अबुब्रुसाव अबुब्रुसाम । (ii) अबुब्रुसत अबुब्रुसेताम् अबुब्रुसन्त । अबुब्रुसथाः अबुब्रुसेथाम् अबुब्रुसध्वम् । अबुब्रुसे अबुब्रुसावहि अबुब्रुसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अब्रूसयिष्यत् अब्रूसयिष्यताम् अब्रूसयिष्यन् । अब्रूसयिष्यः अब्रूसयिष्यतम् अब्रूसयिष्यत । अब्रूसयिष्यम् अब्रूसयिष्याव अब्रूसयिष्याम । (ii) अब्रूसयिष्यत अब्रूसयिष्येताम् अब्रूसयिष्यन्त । अब्रूसयिष्यथाः अब्रूसयिष्येथाम् अब्रूसयिष्यध्वम् । अब्रूसयिष्ये अब्रूसयिष्यावहि अब्रूसयिष्यामहि ।

णिचि – ब्रूसयति-ते, **सनि** – बुब्रूसयिषति-ते, **यकि** – ब्रूस्यते ।

१६६४. बर्ह – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) बर्हयति बर्हयतः बर्हयन्ति । बर्हयसि बर्हयथः बर्हयथ । बर्हयामि बर्हयावः बर्हयामः । (ii) बर्हयते बर्हयेते बर्हयन्ते । बर्हयसे बर्हयेथे बर्हयध्वे । बर्हये बर्हयावहे बर्हयामहे । **२. लिट्** – (i) बर्हयाञ्चकार बर्हयाञ्चक्रतुः बर्हयाञ्चक्रुः । बर्हयाञ्चकर्थ बर्हयाञ्चक्रथुः बर्हयाञ्चक्र । बर्हयाञ्चकार,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

बर्हयाञ्चकर बर्हयाञ्चकृव बर्हयाञ्चकृम । (ii) बर्हयाञ्चक्रे बर्हयाञ्चक्राते बर्हयाञ्चक्रिरे । बर्हयाञ्चकृषे बर्हयाञ्चक्राथे बर्हयाञ्चकृढ्वे । बर्हयाञ्चक्रे बर्हयाञ्चकृवहे बर्हयाञ्चकृमहे । (iii) बर्हयाम्बभूव बर्हयाम्बभूवतुः बर्हयाम्बभूवुः । बर्हयाम्बभूविथ बर्हयाम्बभूवथुः बर्हयाम्बभूव । बर्हयाम्बभूव बर्हयाम्बभूविव बर्हयाम्बभूविम । (iv) बर्हयामास बर्हयामासतुः बर्हयामासुः । बर्हयामासिथ बर्हयामासथुः बर्हयामास । बर्हयामास बर्हयामासिव बर्हयामासिम । ३. लुट् - (i) बर्हयिता बर्हयितारौ बर्हयितारः । बर्हयितासि बर्हयितास्थः बर्हयितास्थ । बर्हयितास्मि बर्हयितास्वः बर्हयितास्मः । (ii) बर्हयिता बर्हयितारौ बर्हयितारः । बर्हयितासे बर्हयितासाथे बर्हयिताध्वे । बर्हयिताहे बर्हयितास्वहे बर्हयितास्महे । **४. लृट्** - (i) बर्हयिष्यति बर्हयिष्यतः बर्हयिष्यन्ति । बर्हयिष्यसि बर्हयिष्यथः बर्हयिष्यथ । बर्हयिष्यामि बर्हयिष्यावः बर्हयिष्यामः । (ii) बर्हयिष्यते बर्हयिष्येते बर्हयिष्यन्ते । बर्हयिष्यसे बर्हयिष्येथे बर्हयिष्यध्वे । बर्हयिष्ये बर्हयिष्यावहे बर्हयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) बर्हयतु, बर्हयतात् बर्हयताम् बर्हयन्तु । बर्हय, बर्हयतात् बर्हयतम् बर्हयत । बर्हयाणि बर्हयाव बर्हयाम । (ii) बर्हयताम् बर्हयेताम् बर्हयन्ताम् । बर्हयस्व बर्हयेथाम् बर्हयध्वम् । बर्हयै बर्हयावहै बर्हयामहै । **६. लङ्** - (i) अबर्हयत् अबर्हयताम् अबर्हयन् । अबर्हयः अबर्हयतम् अबर्हयत । अबर्हयम् अबर्हयाव अबर्हयाम । (ii) अबर्हयत अबर्हयेताम् अबर्हयन्त । अबर्हयथाः अबर्हयेथाम् अबर्हयध्वम् । अबर्हये अबर्हयावहि अबर्हयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) बर्हयेत् बर्हयेताम् बर्हयेयुः । बर्हयेः बर्हयेतम् बर्हयेत । बर्हयेयम् बर्हयेव बर्हयेम । (ii) बर्हयेत बर्हयेयाताम् बर्हयेरन् । बर्हयेथाः बर्हयेयाथाम् बर्हयेध्वम् । बर्हयेय बर्हयेवहि बर्हयेमहि ।**८. आशीर्लिङ्** - (i) बर्ह्यात् बर्ह्यास्ताम् बर्ह्यासुः । बर्ह्याः बर्ह्यास्तम् बर्ह्यास्त । बर्ह्यासम् बर्ह्यास्व बर्ह्यास्म । (ii) बर्हयिषीष्ट बर्हयिषीयास्ताम् बर्हयिषीरन् । बर्हयिषीष्ठाः बर्हयिषीयास्थाम् बर्हयिषीध्वम् । बर्हयिषीय बर्हयिषीवहि बर्हयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अबबर्हत् अबबर्हताम् अबबर्हन् । अबबर्हः अबबर्हतम् अबबर्हत । अबबर्हम् अबबर्हाव अबबर्हाम । (ii) अबबर्हत अबबर्हेताम् अबबर्हन्त । अबबर्हथाः अबबर्हेथाम् अबबर्हध्वम् । अबबर्हे अबबर्हावहि अबबर्हामहि । **१०. लृङ्** - (i) अबर्हयिष्यत् अबर्हयिष्यताम् अबर्हयिष्यन् । अबर्हयिष्यः अबर्हयिष्यतम् अबर्हयिष्यत । अबर्हयिष्यम् अबर्हयिष्याव अबर्हयिष्याम । (ii) अबर्हयिष्यत अबर्हयिष्येताम् अबर्हयिष्यन्त । अबर्हयिष्यथाः अबर्हयिष्येथाम् अबर्हयिष्यध्वम् । अबर्हयिष्ये अबर्हयिष्यावहि अबर्हयिष्यामहि ।

णिचि - बर्हयति-ते, **सनि** - बिबर्हयिषति-ते, **यकि** - बर्ह्यते ।

१६६५. गुर्द - पूर्वनिकेतने । अकर्म, सेट्, उभय । केचिदिह गर्ज गर्द शब्दे, गर्ध अभिकाङ्क्षायाम् इति पठन्ति' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'पूर्वनिकेतनम् - पूर्वव्यवहारः इत्येके' इति धातुकाव्यव्याख्या । 'पूर्वनिकेतनम् - आद्यनिवासः' इति क्षीरस्वामी । 'पूर्व' इति धात्वन्तरम् इति केचित् ।

१. लट् - (i) गूर्दयति गूर्दयतः गूर्दयन्ति । गूर्दयसि गूर्दयथः गूर्दयथ । गूर्दयामि गूर्दयावः गूर्दयामः । (ii) गूर्दयते गूर्दयेते गूर्दयन्ते । गूर्दयसे गूर्दयेथे गूर्दयध्वे । गूर्दये गूर्दयावहे गूर्दयामहे । **२. लिट्** - (i) गूर्दयाञ्चकार गूर्दयाञ्चक्रतुः गूर्दयाञ्चक्रुः । गूर्दयाञ्चकर्थ गूर्दयाञ्चक्रथुः गूर्दयाञ्चक्र । गूर्दयाञ्चकार, गूर्दयाञ्चकर गूर्दयाञ्चकृव गूर्दयाञ्चकृम । (ii) गूर्दयाञ्चक्रे गूर्दयाञ्चक्राते गूर्दयाञ्चक्रिरे । गूर्दयाञ्चकृषे गूर्दयाञ्चक्राथे गूर्दयाञ्चकृढ्वे । गूर्दयाञ्चक्रे गूर्दयाञ्चकृवहे गूर्दयाञ्चकृमहे । (iii) गूर्दयाम्बभूव गूर्दयाम्बभूवतुः गूर्दयाम्बभूवुः । गूर्दयाम्बभूविथ गूर्दयाम्बभूवथुः गूर्दयाम्बभूव । गूर्दयाम्बभूव गूर्दयाम्बभूविव गूर्दयाम्बभूविम । (iv) गूर्दयामास गूर्दयामासतुः गूर्दयामासुः । गूर्दयामासिथ गूर्दयामासथुः गूर्दयामास । गूर्दयामास गूर्दयामासिव गूर्दयामासिम । **३. लुट्** - (i) गूर्दयिता गूर्दयितारौ गूर्दयितारः । गूर्दयितासि गूर्दयितास्थः गूर्दयितास्थ । गूर्दयितास्मि गूर्दयितास्वः गूर्दयितास्मः । (ii) गूर्दयिता गूर्दयितारौ गूर्दयितारः । गूर्दयितासे गूर्दयितासाथे गूर्दयिताध्वे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गूर्दयिताहे गूर्दयितास्वहे गूर्दयितास्महे । **४. लृट्** – (i) गूर्दयिष्यति गूर्दयिष्यतः गूर्दयिष्यन्ति । गूर्दयिष्यसि गूर्दयिष्यथः गूर्दयिष्यथ । गूर्दयिष्यामि गूर्दयिष्यावः गूर्दयिष्यामः । (ii) गूर्दयिष्यते गूर्दयिष्येते गूर्दयिष्यन्ते । गूर्दयिष्यसे गूर्दयिष्येथे गूर्दयिष्यध्वे । गूर्दयिष्ये गूर्दयिष्यावहे गूर्दयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) गूर्दयतु, गूर्दयतात् गूर्दयताम् गूर्दयन्तु । गूर्दय, गूर्दयतात् गूर्दयतम् गूर्दयत । गूर्दयानि गूर्दयाव गूर्दयाम । (ii) गूर्दयताम् गूर्दयेताम् गूर्दयन्ताम् । गूर्दयस्व गूर्दयेथाम् गूर्दयध्वम् । गूर्दयै गूर्दयावहै गूर्दयामहै । **६. लङ्** – (i) अगूर्दयत् अगूर्दयताम् अगूर्दयन् । अगूर्दयः अगूर्दयतम् अगूर्दयत । अगूर्दयम् अगूर्दयाव अगूर्दयाम । (ii) अगूर्दयत अगूर्दयेताम् अगूर्दयन्त । अगूर्दयथाः अगूर्दयेथाम् अगूर्दयध्वम् । अगूर्दये अगूर्दयावहि अगूर्दयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) गूर्दयेत् गूर्दयेताम् गूर्दयेयुः । गूर्दयेः गूर्दयेतम् गूर्दयेत । गूर्दयेयम् गूर्दयेव गूर्दयेम । (ii) गूर्दयेत गूर्दयेयाताम् गूर्दयेरन् । गूर्दयेथाः गूर्दयेयाथाम् गूर्दयेध्वम् । गूर्दयेय गूर्दयेवहि गूर्दयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गूर्द्यात् गूर्द्यास्ताम् गूर्द्यासुः । गूर्द्याः गूर्द्यास्तम् गूर्द्यास्त । गूर्द्यासम् गूर्द्यास्व गूर्द्यास्म । (ii) गूर्दयिषीष्ट गूर्दयिषीयास्ताम् गूर्दयिषीरन् । गूर्दयिषीष्ठाः गूर्दयिषीयास्थाम् गूर्दयिषीध्वम् । गूर्दयिषीय गूर्दयिषीवहि गूर्दयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजुगूर्दत् अजुगूर्दताम् अजुगूर्दन् । अजुगूर्दः अजुगूर्दतम् अजुगूर्दत । अजुगूर्दम् अजुगूर्दाव अजुगूर्दाम । (ii) अजुगूर्दत अजुगूर्देताम् अजुगूर्दन्त । अजुगूर्दथाः अजुगूर्देथाम् अजुगूर्दध्वम् । अजुगूर्दे अजुगूर्दावहि अजुगूर्दामहि । **१०. लृङ्** – (i) अगूर्दयिष्यत् अगूर्दयिष्यताम् अगूर्दयिष्यन् । अगूर्दयिष्यः अगूर्दयिष्यतम् अगूर्दयिष्यत । अगूर्दयिष्यम् अगूर्दयिष्याव अगूर्दयिष्याम । (ii) अगूर्दयिष्यत अगूर्दयिष्येताम् अगूर्दयिष्यन्त । अगूर्दयिष्यथाः अगूर्दयिष्येथाम् अगूर्दयिष्यध्वम् । अगूर्दयिष्ये अगूर्दयिष्यावहि अगूर्दयिष्यामहि ।

णिचि – गूर्दयति-ते, **सनि** – जुगूर्दयिषति-ते, **यकि** – गूर्द्यते ।

१६६६. जसि – रक्षणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'मोक्षणे च' इति केचित् । 'मोक्षणे जस्यतीति स्याण्णावत्रार्थे तु जंसयेत्' (श्लो.१८८) इति देवः ।

१. लट् – (i) जंसयति जंसयतः जंसयन्ति । जंसयसि जंसयथः जंसयथ । जंसयामि जंसयावः जंसयामः । (ii) जंसति[1] जंसतः जंसन्ति । जंससि जंसथः जंसथ । जंसामि जंसावः जंसामः । (iii) जंसयते जंसयेते जंसयन्ते । जंसयसे जंसयेथे जंसयध्वे । जंसये जंसयावहे जंसयामहे । **२. लिट्** – (i) जंसयाञ्चकार जंसयाञ्चक्रतुः जंसयाञ्चक्रुः । जंसयाञ्चकर्थ जंसयाञ्चक्रथुः जंसयाञ्चक्र । जंसयाञ्चकार, जंसयाञ्चकर जंसयाञ्चकृव जंसयाञ्चकृम । (ii) जंसयाञ्चक्रे जंसयाञ्चक्राते जंसयाञ्चक्रिरे । जंसयाञ्चकृषे जंसयाञ्चक्राथे जंसयाञ्चकृढ्वे । जंसयाञ्चक्रे जंसयाञ्चकृवहे जंसयाञ्चकृमहे । (iii) जंसयाम्बभूव जंसयाम्बभूवतुः जंसयाम्बभूवुः । जंसयाम्बभूविथ जंसयाम्बभूवथुः जंसयाम्बभूव । जंसयाम्बभूव जंसयाम्बभूविव जंसयाम्बभूविम । (iv) जंसयामास जंसयामासतुः जंसयामासुः । जंसयामासिथ जंसयामासथुः जंसयामास । जंसयामास जंसयामासिव जंसयामासिम । **३. लुट्** – (i) जंसयिता जंसयितारौ जंसयितारः । जंसयितासि जंसयितास्थः जंसयितास्थ । जंसयितास्मि जंसयितास्वः जंसयितास्मः । (ii) जंसिता जंसितारौ जंसितारः । जंसितासि जंसितास्थः जंसितास्थ । जंसितास्मि जंसितास्वः जंसितास्मः । (iii) जंसयिता जंसयितारौ जंसयितारः । जंसयितासे जंसयितासाथे जंसयिताध्वे । जंसयिताहे जंसयितास्वहे जंसयितास्महे । **४. लृट्** – (i) जंसयिष्यति जंसयिष्यतः जंसयिष्यन्ति । जंसयिष्यसि जंसयिष्यथः जंसयिष्यथ । जंसयिष्यामि जंसयिष्यावः जंसयिष्यामः । (ii) जंसिष्यति जंसिष्यतः जंसिष्यन्ति । जंसिष्यसि जंसिष्यथः जंसिष्यथ । जंसिष्यामि जंसिष्यावः जंसिष्यामः । (iii) जंसयिष्यते जंसयिष्येते जंसयिष्यन्ते । जंसयिष्यसे जंसयिष्येथे जंसयिष्यध्वे । जंसयिष्ये जंसयिष्यावहे जंसयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) जंसयतु, जंसयतात् जंसयताम् जंसयन्तु । जंसय, जंसयतात् जंसयतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जंसयत । जंसयानि जंसयाव जंसयाम । (ii) जंसतु, जंसतात् जंसताम् जंसन्तु । जंस, जंसतात् जंसतम् जंसत । जंसानि जंसाव जंसाम । (iii) जंसयताम् जंसयेताम् जंसयन्ताम् । जंसयस्व जंसयेथाम् जंसयध्वम् । जंसयै जंसयावहै जंसयामहै । **६. लङ्** – (i) अजंसयत् अजंसयताम् अजंसयन् । अजंसयः अजंसयतम् अजंसयत । अजंसयम् अजंसयाव अजंसयाम । (ii) अजंसत् अजंसताम् अजंसन् । अजंसः अजंसतम् अजंसत । अजंसम् अजंसाव अजंसाम । (iii) अजंसयत अजंसयेताम् अजंसयन्त । अजंसयथाः अजंसयेथाम् अजंसयध्वम् । अजंसये अजंसयावहि अजंसयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) जंसयेत् जंसयेताम् जंसयेयुः । जंसयेः जंसयेतम् जंसयेत । जंसयेयम् जंसयेव जंसयेम । (ii) जंसेत् जंसेताम् जंसेयुः । जंसेः जंसेतम् जंसेत । जंसेयम् जंसेव जंसेम । (iii) जंसयेत जंसयेयाताम् जंसयेरन् । जंसयेथाः जंसयेयाथाम् जंसयेध्वम् । जंसयेय जंसयेवहि जंसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) जंस्यात् जंस्यास्ताम् जंस्यासुः । जंस्याः जंस्यास्तम् जंस्यास्त । जंस्यासम् जंस्यास्व जंस्यास्म । (ii) जंसयिषीष्ट जंसयिषीयास्ताम् जंसयिषीरन् । जंसयिषीष्ठाः जंसयिषीयास्थाम् जंसयिषीध्वम् । जंसयिषीय जंसयिषीवहि जंसयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजजंसत् अजजंसताम् अजजंसन् । अजजंसः अजजंसतम् अजजंसत । अजजंसम् अजजंसाव अजजंसाम । (ii) अजंसीत् अजंसिष्टाम् अजंसिषुः । अजंसीः अजंसिष्टम् अजंसिष्ट । अजंसिषम् अजंसिष्व अजंसिष्म । (iii) अजजंसत अजजंसेताम् अजजंसन्त । अजजंसथाः अजजंसेथाम् अजजंसध्वम् । अजजंसे अजजंसावहि अजजंसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अजंसयिष्यत् अजंसयिष्यताम् अजंसयिष्यन् । अजंसयिष्यः अजंसयिष्यतम् अजंसयिष्यत । अजंसयिष्यम् अजंसयिष्याव अजंसयिष्याम । (ii) अजंसिष्यत् अजंसिष्यताम् अजंसिष्यन् । अजंसिष्यः अजंसिष्यतम् अजंसिष्यत । अजंसिष्यम् अजंसिष्याव अजंसिष्याम । (iii) अजंसयिष्यत अजंसयिष्येताम् अजंसयिष्यन्त । अजंसयिष्यथाः अजंसयिष्येथाम् अजंसयिष्यध्वम् । अजंसयिष्ये अजंसयिष्यावहि अजंसयिष्यामहि ।

णिचि – जंसयति-ते, **सनि** – जिजंसयिषति-ते, **यकि** – जंस्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम्

१६६७. ईड – स्तुतौ । सकर्म, सेट्, उभय । 'स्तुत्यामीड्टे तत्रेडयेण्णिचि' (श्लो. ८४) इति देवः ।

१. लट् – (i) ईडयति ईडयतः ईडयन्ति । ईडयसि ईडयथः ईडयथ । ईडयामि ईडयावः ईडयामः । (ii) ईडयते ईडयेते ईडयन्ते । ईडयसे ईडयेथे ईडयध्वे । ईडये ईडयावहे ईडयामहे । **२. लिट्** – (i) ईडयाञ्चकार ईडयाञ्चक्रतुः ईडयाञ्चक्रुः । ईडयाञ्चकर्थ ईडयाञ्चक्रथुः ईडयाञ्चक्र । ईडयाञ्चकार, ईडयाञ्चकर ईडयाञ्चकृव ईडयाञ्चकृम । (ii) ईडयाञ्चक्रे ईडयाञ्चक्राते ईडयाञ्चक्रिरे । ईडयाञ्चकृषे ईडयाञ्चक्राथे ईडयाञ्चकृढ्वे । ईडयाञ्चक्रे ईडयाञ्चकृवहे ईडयाञ्चकृमहे । (iii) ईडयाम्बभूव ईडयाम्बभूवतुः ईडयाम्बभूवुः । ईडयाम्बभूविथ ईडयाम्बभूवथुः ईडयाम्बभूव । ईडयाम्बभूव ईडयाम्बभूविव ईडयाम्बभूविम । (iv) ईडयामास ईडयामासतुः ईडयामासुः । ईडयामासिथ ईडयामासथुः ईडयामास । ईडयामास ईडयामासिव ईडयामासिम । **३. लुट्** – (i) ईडयिता ईडयितारौ ईडयितारः । ईडयितासि ईडयितास्थः ईडयितास्थ । ईडयितास्मि ईडयितास्वः ईडयितास्मः । (ii) ईडयिता ईडयितारौ ईडयितारः । ईडयितासे ईडयितासाथे ईडयिताध्वे । ईडयिताहे ईडयितास्वहे ईडयितास्महे । **४. लृट्** – (i) ईडयिष्यति ईडयिष्यतः ईडयिष्यन्ति । ईडयिष्यसि ईडयिष्यथः ईडयिष्यथ । ईडयिष्यामि ईडयिष्यावः ईडयिष्यामः । (ii) ईडयिष्यते ईडयिष्येते ईडयिष्यन्ते । ईडयिष्यसे ईडयिष्येथे ईडयिष्यध्वे । ईडयिष्ये ईडयिष्यावहे ईडयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ईडयतु, ईडयतात् ईडयताम् ईडयन्तु । ईडय, ईडयतात् ईडयतम् ईडयत । ईडयानि ईडयाव ईडयाम । (ii) ईडयताम् ईडयेताम् ईडयन्ताम् । ईडयस्व ईडयेथाम् ईडयध्वम् । ईडयै ईडयावहै ईडयामहै । **६. लङ्** – (i) ऐडयत् ऐडयताम् ऐडयन् । ऐडयः ऐडयतम् ऐडयत । ऐडयम् ऐडयाव ऐडयाम । (ii) ऐडयत ऐडयेताम् ऐडयन्त । ऐडयथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ऐडयेथाम् ऐडयध्वम् । ऐडये ऐडयावहि ऐडयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ईडयेत् ईडयेताम् ईडयेयुः । ईडयेः ईडयेतम् ईडयेत । ईडयेयम् ईडयेव ईडयेम । (ii) ईडयेत ईडयेयाताम् ईडयेरन् । ईडयेथाः ईडयेयाथाम् ईडयेध्वम् । ईडयेय ईडयेवहि ईडयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ईड्यात् ईड्यास्ताम् ईड्यासुः । ईड्याः ईड्यास्तम् ईड्यास्त । ईड्यासम् ईड्यास्व ईड्यास्म । (ii) ईडयिषीष्ट ईडयिषीयास्ताम् ईडयिषीरन् । ईडयिषीष्ठाः ईडयिषीयास्थाम् ईडयिषीध्वम् । ईडयिषीय ईडयिषीवहि ईडयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) ऐडिडत् ऐडिडताम् ऐडिडन् । ऐडिडः ऐडिडतम् ऐडिडत । ऐडिडम् ऐडिडाव ऐडिडाम । (ii) ऐडिडत ऐडिडेताम् ऐडिडन्त । ऐडिडथाः ऐडिडेथाम् ऐडिडध्वम् । ऐडिडे ऐडिडावहि ऐडिडामहि । **१०. लृङ्** – (i) ऐडयिष्यत् ऐडयिष्यताम् ऐडयिष्यन् । ऐडयिष्यः ऐडयिष्यतम् ऐडयिष्यत । ऐडयिष्यम् ऐडयिष्याव ऐडयिष्याम । (ii) ऐडयिष्यत ऐडयिष्येताम् ऐडयिष्यन्त । ऐडयिष्यथाः ऐडयिष्येथाम् ऐडयिष्यध्वम् । ऐडयिष्ये ऐडयिष्यावहि ऐडयिष्यामहि ।

णिचि – ईडयति-ते, **सनि** – ईडिडयिषति-ते, **यकि** – ईड्यते ।

१६६८. जसु – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय । 'मोक्षणे जस्यतीति स्यात् णावत्रार्थे तु जंसयेत् । हिंसाताडनयोर्धात्वोः उदितोर्जासयेदिति' (श्लो. १८८-९) इति देवः ।

१. लट् – (i) जासयति जासयतः जासयन्ति । जासयसि जासयथः जासयथ । जासयामि जासयावः जासयामः । (ii) जसति[1] जसतः जसन्ति । जससि जसथः जसथ । जसामि जसावः जसामः । (iii) जासयते जासयेते जासयन्ते । जासयसे जासयेथे जासयध्वे । जासये जासयावहे जासयामहे । **२. लिट्** – (i) जासयाञ्चकार जासयाञ्चक्रतुः जासयाञ्चक्रुः । जासयाञ्चकर्थ जासयाञ्चक्रथुः जासयाञ्चक्र । जासयाञ्चकार, जासयाञ्चकर जासयाञ्चकृव जासयाञ्चकृम । (ii) जासयाञ्चक्रे जासयाञ्चक्राते जासयाञ्चक्रिरे । जासयाञ्चकृषे जासयाञ्चक्राथे जासयाञ्चकृढ्वे । जासयाञ्चक्रे जासयाञ्चकृवहे जासयाञ्चकृमहे । (iii) जासयाम्बभूव जासयाम्बभूवतुः जासयाम्बभूवुः । जासयाम्बभूविथ जासयाम्बभूवथुः जासयाम्बभूव । जासयाम्बभूव जासयाम्बभूविव जासयाम्बभूविम । (iv) जासयामास जासयामासतुः जासयामासुः । जासयामासिथ जासयामासथुः जासयामास । जासयामास जासयामासिव जासयामासिम । **३. लुट्** – (i) जासयिता जासयितारौ जासयितारः । जासयितासि जासयितास्थः जासयितास्थ । जासयितास्मि जासयितास्वः जासयितास्मः । (ii) जसिता जसितारौ जसितारः । जसितासि जसितास्थः जसितास्थ । जसितास्मि जसितास्वः जसितास्मः । (iii) जासयिता जासयितारौ जासयितारः । जासयितासे जासयितासाथे जासयिताध्वे । जासयिताहे जासयितास्वहे जासयितास्महे । **४. लृट्** – (i) जासयिष्यति जासयिष्यतः जासयिष्यन्ति । जासयिष्यसि जासयिष्यथः जासयिष्यथ । जासयिष्यामि जासयिष्यावः जासयिष्यामः । (ii) जसिष्यति जसिष्यतः जसिष्यन्ति । जसिष्यसि जसिष्यथः जसिष्यथ । जसिष्यामि जसिष्यावः जसिष्यामः । (iii) जासयिष्यते जासयिष्येते जासयिष्यन्ते । जासयिष्यसे जासयिष्येथे जासयिष्यध्वे । जासयिष्ये जासयिष्यावहे जासयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) जासयतु, जासयतात् जासयताम् जासयन्तु । जासय, जासयतात् जासयतम् जासयत । जासयानि जासयाव जासयाम । (ii) जसतु, जसतात् जसताम् जसन्तु । जस, जसतात् जसतम् जसत । जसानि जसाव जसाम । (iii) जासयताम् जासयेताम् जासयन्ताम् । जासयस्व जासयेथाम् जासयध्वम् । जासयै जासयावहै जासयामहै । **६. लङ्** – (i) अजासयत् अजासयताम् अजासयन् । अजासयः अजासयतम् अजासयत । अजासयम् अजासयाव अजासयाम । (ii) अजसत् अजसताम् अजसन् । अजसः अजसतम् अजसत । अजसम् अजसाव अजसाम । (iii) अजासयत अजासयेताम् अजासयन्त । अजासयथाः अजासयेथाम् अजासयध्वम् । अजासये अजासयावहि अजासयामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

७. विधिलिङ् – (i) जासयेत् जासयेताम् जासयेयुः । जासयेः जासयेतम् जासयेत । जासयेयम् जासयेव जासयेम । (ii) जसेत् जसेताम् जसेयुः । जसेः जसेतम् जसेत । जसेयम् जसेव जसेम । (iii) जासयेत जासयेयाताम् जासयेरन् । जासयेथाः जासयेयाथाम् जासयेध्वम् । जासयेय जासयेवहि जासयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) जास्यात् जास्यास्ताम् जास्यासुः । जास्याः जास्यास्तम् जास्यास्त । जास्यासम् जास्यास्व जास्यास्म । (ii) जासयिषीष्ट जासयिषीयास्ताम् जासयिषीरन् । जासयिषीष्ठाः जासयिषीयास्थाम् जासयिषीध्वम् । जासयिषीय जासयिषीवहि जासयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजीजसत् अजीजसताम् अजीजसन् । अजीजसः अजीजसतम् अजीजसत । अजीजसम् अजीजसाव अजीजसाम । (ii) अजसीत् अजसिष्टाम् अजसिषुः । अजसीः अजसिष्टम् अजसिष्ट । अजसिषम् अजसिष्व अजसिष्म । (iii) अजीजसत अजीजसेताम् अजीजसन्त । अजीजसथाः अजीजसेथाम् अजीजसध्वम् । अजीजसे अजीजसावहि अजीजसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अजासयिष्यत् अजासयिष्यताम् अजासयिष्यन् । अजासयिष्यः अजासयिष्यतम् अजासयिष्यत । अजासयिष्यम् अजासयिष्याव अजासयिष्याम । (ii) अजसिष्यत् अजसिष्यताम् अजसिष्यन् । अजसिष्यः अजसिष्यतम् अजसिष्यत । अजसिष्यम् अजसिष्याव अजसिष्याम । (iii) अजासयिष्यत अजासयिष्येताम् अजासयिष्यन्त । अजासयिष्यथाः अजासयिष्येथाम् अजासयिष्यध्वम् । अजासयिष्ये अजासयिष्यावहि अजासयिष्यामहि ।

णिचि – जासयति-ते, **सनि** – जिजासयिषति-ते, **यकि** – जस्यते ।

१. ''क्त्वायाम् इड्विकल्पनार्थम् उदित्करणम् इति तत्सामर्थ्यात् अस्य णिज्विकल्पः । जासयति । जसति'' इति तत्त्वबोधिनी, मा.धा.वृत्तिश्च । अन्ये एतद्विषये किमपि उक्तवन्तः न दृश्यन्ते ।

१६६९. पिडि – सङ्घाते । अकर्म, सेट्, उभय । 'सङ्घाते पिण्डयेत् पिण्डेस्तत्रैव शपि पिण्डते' (श्लो ९०) इति देवः ।

१. लट् – (i) पिण्डयति पिण्डयतः पिण्डयन्ति । पिण्डयसि पिण्डयथः पिण्डयथ । पिण्डयामि पिण्डयावः पिण्डयामः । (ii) पिण्डति[1] पिण्डतः पिण्डन्ति । पिण्डसि पिण्डथः पिण्डथ । पिण्डामि पिण्डावः पिण्डामः । (iii) पिण्डयते पिण्डयेते पिण्डयन्ते । पिण्डयसे पिण्डयेथे पिण्डयध्वे । पिण्डये पिण्डयावहे पिण्डयामहे ।

२. लिट् – (i) पिण्डयाञ्चकार पिण्डयाञ्चक्रतुः पिण्डयाञ्चक्रुः । पिण्डयाञ्चकर्थ पिण्डयाञ्चक्रथुः पिण्डयाञ्चक्र । पिण्डयाञ्चकार, पिण्डयाञ्चकर पिण्डयाञ्चकृव पिण्डयाञ्चकृम । (ii) पिण्डयाञ्चक्रे पिण्डयाञ्चक्राते पिण्डयाञ्चक्रिरे । पिण्डयाञ्चकृषे पिण्डयाञ्चक्राथे पिण्डयाञ्चकृढ्वे । पिण्डयाञ्चक्रे पिण्डयाञ्चकृवहे पिण्डयाञ्चकृमहे । (iii) पिण्डयाम्बभूव पिण्डयाम्बभूवतुः पिण्डयाम्बभूवुः । पिण्डयाम्बभूविथ पिण्डयाम्बभूवथुः पिण्डयाम्बभूव । पिण्डयाम्बभूव पिण्डयाम्बभूविव पिण्डयाम्बभूविम । (iv) पिण्डयामास पिण्डयामासतुः पिण्डयामासुः । पिण्डयामासिथ पिण्डयामासथुः पिण्डयामास । पिण्डयामास पिण्डयामासिव पिण्डयामासिम । **३. लुट्** – (i) पिण्डयिता पिण्डयितारौ पिण्डयितारः । पिण्डयितासि पिण्डयितास्थः पिण्डयितास्थ । पिण्डयितास्मि पिण्डयितास्वः पिण्डयितास्मः । (ii) पिण्डिता पिण्डितारौ पिण्डितारः । पिण्डितासि पिण्डितास्थः पिण्डितास्थ । पिण्डितास्मि पिण्डितास्वः पिण्डितास्मः । (iii) पिण्डयिता पिण्डयितारौ पिण्डयितारः । पिण्डयितासे पिण्डयितासाथे पिण्डयिताध्वे । पिण्डयिताहे पिण्डयितास्वहे पिण्डयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पिण्डयिष्यति पिण्डयिष्यतः पिण्डयिष्यन्ति । पिण्डयिष्यसि पिण्डयिष्यथः पिण्डयिष्यथ । पिण्डयिष्यामि पिण्डयिष्यावः पिण्डयिष्यामः । (ii) पिण्डिष्यति पिण्डिष्यतः पिण्डिष्यन्ति । पिण्डिष्यसि पिण्डिष्यथः पिण्डिष्यथ । पिण्डिष्यामि पिण्डिष्यावः पिण्डिष्यामः । (iii) पिण्डयिष्यते पिण्डयिष्येते पिण्डयिष्यन्ते । पिण्डयिष्यसे पिण्डयिष्येथे पिण्डयिष्यध्वे । पिण्डयिष्ये पिण्डयिष्यावहे पिण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पिण्डयतु, पिण्डयतात् पिण्डयताम् पिण्डयन्तु । पिण्डय, पिण्डयतात् पिण्डयतम् पिण्डयत । पिण्डयानि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पिण्डयाव पिण्डयाम । (ii) पिण्डतु, पिण्डतात् पिण्डताम् पिण्डन्तु । पिण्ड, पिण्डतात् पिण्डतम् पिण्डत । पिण्डानि पिण्डाव पिण्डाम । (iii) पिण्डयताम् पिण्डयेताम् पिण्डयन्ताम् । पिण्डयस्व पिण्डयेथाम् पिण्डयध्वम् । पिण्डयै पिण्डयावहै पिण्डयामहै । **६. लङ्** – (i) अपिण्डयत् अपिण्डयताम् अपिण्डयन् । अपिण्डयः अपिण्डयतम् अपिण्डयत । अपिण्डयम् अपिण्डयाव अपिण्डयाम । (ii) अपिण्डत् अपिण्डताम् अपिण्डन् । अपिण्डः अपिण्डतम् अपिण्डत । अपिण्डम् अपिण्डाव अपिण्डाम । (iii) अपिण्डयत अपिण्डयेताम् अपिण्डयन्त । अपिण्डयथाः अपिण्डयेथाम् अपिण्डयध्वम् । अपिण्डये अपिण्डयावहि अपिण्डयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पिण्डयेत् पिण्डयेताम् पिण्डयेयुः । पिण्डयेः पिण्डयेतम् पिण्डयेत । पिण्डयेयम् पिण्डयेव पिण्डयेम । (ii) पिण्डेत् पिण्डेताम् पिण्डेयुः । पिण्डेः पिण्डेतम् पिण्डेत । पिण्डेयम् पिण्डेव पिण्डेम । (iii) पिण्डयेत पिण्डयेयाताम् पिण्डयेरन् । पिण्डयेथाः पिण्डयेयाथाम् पिण्डयेध्वम् । पिण्डयेय पिण्डयेवहि पिण्डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पिण्ड्यात् पिण्ड्यास्ताम् पिण्ड्यासुः । पिण्ड्याः पिण्ड्यास्तम् पिण्ड्यास्त । पिण्ड्यासम् पिण्ड्यास्व पिण्ड्यास्म । (ii) पिण्डयिषीष्ट पिण्डयिषीयास्ताम् पिण्डयिषीरन् । पिण्डयिषीष्ठाः पिण्डयिषीयास्थाम् पिण्डयिषीध्वम् । पिण्डयिषीय पिण्डयिषीवहि पिण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपिपिण्डत् अपिपिण्डताम् अपिपिण्डन् । अपिपिण्डः अपिपिण्डतम् अपिपिण्डत । अपिपिण्डम् अपिपिण्डाव अपिपिण्डाम । (ii) अपिण्डीत् अपिण्डिष्टाम् अपिण्डिषुः । अपिण्डीः अपिण्डिष्टम् अपिण्डिष्ट । अपिण्डिषम् अपिण्डिष्व अपिण्डिष्म । (iii) अपिपिण्डत अपिपिण्डेताम् अपिपिण्डन्त । अपिपिण्डथाः अपिपिण्डेथाम् अपिपिण्डध्वम् । अपिपिण्डे अपिपिण्डावहि अपिपिण्डामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपिण्डयिष्यत् अपिण्डयिष्यताम् अपिण्डयिष्यन् । अपिण्डयिष्यः अपिण्डयिष्यतम् अपिण्डयिष्यत । अपिण्डयिष्यम् अपिण्डयिष्याव अपिण्डयिष्याम । (ii) अपिण्डिष्यत् अपिण्डिष्यताम् अपिण्डिष्यन् । अपिण्डिष्यः अपिण्डिष्यतम् अपिण्डिष्यत । अपिण्डिष्यम् अपिण्डिष्याव अपिण्डिष्याम । (iii) अपिण्डयिष्यत अपिण्डयिष्येताम् अपिण्डयिष्यन्त । अपिण्डयिष्यथाः अपिण्डयिष्येथाम् अपिण्डयिष्यध्वम् । अपिण्डयिष्ये अपिण्डयिष्यावहि अपिण्डयिष्यामहि ।

णिचि – पिण्डयति-ते, **सनि** – पिपिण्डयिषति-ते, **यङि** – पिण्ड्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१६७०. रुष – रोषे । अकर्म, सेट्, उभय । 'रुट' इति क्षीरस्वामी । 'शपि रोषति हिंसायाम्, रोषे रुष्यति रोषयेत्' (श्लो. १७९) इति देवः ।

१. लट् – (i) रोषयति रोषयतः रोषयन्ति । रोषयसि रोषयथः रोषयथ । रोषयामि रोषयावः रोषयामः । (ii) रोषयते रोषयेते रोषयन्ते । रोषयसे रोषयेथे रोषयध्वे । रोषये रोषयावहे रोषयामहे । **२. लिट्** – (i) रोषयाञ्चकार रोषयाञ्चक्रतुः रोषयाञ्चक्रुः । रोषयाञ्चकर्थ रोषयाञ्चक्रथुः रोषयाञ्चक्र । रोषयाञ्चकार, रोषयाञ्चकर रोषयाञ्चकृव रोषयाञ्चकृम । (ii) रोषयाञ्चक्रे रोषयाञ्चक्राते रोषयाञ्चक्रिरे । रोषयाञ्चकृषे रोषयाञ्चक्राथे रोषयाञ्चकृढ्वे । रोषयाञ्चक्रे रोषयाञ्चकृवहे रोषयाञ्चकृमहे । (iii) रोषयाम्बभूव रोषयाम्बभूवतुः रोषयाम्बभूवुः । रोषयाम्बभूविथ रोषयाम्बभूवथुः रोषयाम्बभूव । रोषयाम्बभूव रोषयाम्बभूविव रोषयाम्बभूविम । (iv) रोषयामास रोषयामासतुः रोषयामासुः । रोषयामासिथ रोषयामासथुः रोषयामास । रोषयामास रोषयामासिव रोषयामासिम । **३. लुट्** – (i) रोषयिता रोषयितारौ रोषयितारः । रोषयितासि रोषयितास्थः रोषयितास्थ । रोषयितास्मि रोषयितास्वः रोषयितास्मः । (ii) रोषयिता रोषयितारौ रोषयितारः । रोषयितासे रोषयितासाथे रोषयिताध्वे । रोषयिताहे रोषयितास्वहे रोषयितास्महे । **४. लृट्** – (i) रोषयिष्यति रोषयिष्यतः रोषयिष्यन्ति । रोषयिष्यसि रोषयिष्यथः रोषयिष्यथ । रोषयिष्यामि रोषयिष्यावः रोषयिष्यामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) रोषयिष्यते रोषयिष्येते रोषयिष्यन्ते । रोषयिष्यसे रोषयिष्येथे रोषयिष्यध्वे । रोषयिष्ये रोषयिष्यावहे रोषयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) रोषयतु, रोषयतात् रोषयताम् रोषयन्तु । रोषय, रोषयतात् रोषयतम् रोषयत । रोषयाणि रोषयाव रोषयाम । (ii) रोषयताम् रोषयेताम् रोषयन्ताम् । रोषयस्व रोषयेथाम् रोषयध्वम् । रोषयै रोषयावहै रोषयामहै । **६. लङ्** – (i) अरोषयत् अरोषयताम् अरोषयन् । अरोषयः अरोषयतम् अरोषयत । अरोषयम् अरोषयाव अरोषयाम । (ii) अरोषयत अरोषयेताम् अरोषयन्त । अरोषयथाः अरोषयेथाम् अरोषयध्वम् । अरोषये अरोषयावहि अरोषयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) रोषयेत् रोषयेताम् रोषयेयुः । रोषयेः रोषयेतम् रोषयेत । रोषयेयम् रोषयेव रोषयेम । (ii) रोषयेत रोषयेयाताम् रोषयेरन् । रोषयेथाः रोषयेयाथाम् रोषयेध्वम् । रोषयेय रोषयेवहि रोषयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रोष्यात् रोष्यास्ताम् रोष्यासुः । रोष्याः रोष्यास्तम् रोष्यास्त । रोष्यासम् रोष्यास्व रोष्यास्म । (ii) रोषयिषीष्ट रोषयिषीयास्ताम् रोषयिषीरन् । रोषयिषीष्ठाः रोषयिषीयास्थाम् रोषयिषीध्वम् । रोषयिषीय रोषयिषीवहि रोषयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अरूरुषत् अरूरुषताम् अरूरुषन् । अरूरुषः अरूरुषतम् अरूरुषत । अरूरुषम् अरूरुषाव अरूरुषाम । (ii) अरूरुषत अरूरुषेताम् अरूरुषन्त । अरूरुषथाः अरूरुषेथाम् अरूरुषध्वम् । अरूरुषे अरूरुषावहि अरूरुषामहि । **१०. लृङ्** – (i) अरोषयिष्यत् अरोषयिष्यताम् अरोषयिष्यन् । अरोषयिष्यः अरोषयिष्यतम् अरोषयिष्यत । अरोषयिष्यम् अरोषयिष्याव अरोषयिष्याम । (ii) अरोषयिष्यत अरोषयिष्येताम् अरोषयिष्यन्त । अरोषयिष्यथाः अरोषयिष्येथाम् अरोषयिष्यध्वम् । अरोषयिष्ये अरोषयिष्यावहि अरोषयिष्यामहि ।

णिचि – रोषयति-ते, **सनि** – रुरोषयिषति-ते, **यकि** – रोष्यते ।

१६७१. डिप – क्षेपे । सकर्म, सेट्, उभय । 'डेपयेदिति चत्वारि णिचि शे श्यनि णौ डिपेः'(श्लो. १३४) इति देवः ।

१. लट् – (i) डेपयति डेपयतः डेपयन्ति । डेपयसि डेपयथः डेपयथ । डेपयामि डेपयावः डेपयामः । (ii) डेपयते डेपयेते डेपयन्ते । डेपयसे डेपयेथे डेपयध्वे । डेपये डेपयावहे डेपयामहे । **२. लिट्** – (i) डेपयाञ्चकार डेपयाञ्चक्रतुः डेपयाञ्चक्रुः । डेपयाञ्चकर्थ डेपयाञ्चक्रथुः डेपयाञ्चक्र । डेपयाञ्चकार, डेपयाञ्चकर डेपयाञ्चकृव डेपयाञ्चकृम । (ii) डेपयाञ्चक्रे डेपयाञ्चक्राते डेपयाञ्चक्रिरे । डेपयाञ्चकृषे डेपयाञ्चक्राथे डेपयाञ्चकृढ्वे । डेपयाञ्चक्रे डेपयाञ्चकृवहे डेपयाञ्चकृमहे । (iii) डेपयाम्बभूव डेपयाम्बभूवतुः डेपयाम्बभूवुः । डेपयाम्बभूविथ डेपयाम्बभूवथुः डेपयाम्बभूव । डेपयाम्बभूव डेपयाम्बभूविव डेपयाम्बभूविम । (iv) डेपयामास डेपयामासतुः डेपयामासुः । डेपयामासिथ डेपयामासथुः डेपयामास । डेपयामास डेपयामासिव डेपयामासिम । **३. लुट्** – (i) डेपयिता डेपयितारौ डेपयितारः । डेपयितासि डेपयितास्थः डेपयितास्थ । डेपयितास्मि डेपयितास्वः डेपयितास्मः । (ii) डेपयिता डेपयितारौ डेपयितारः । डेपयितासे डेपयितासाथे डेपयिताध्वे । डेपयिताहे डेपयितास्वहे डेपयितास्महे । **४. लृट्** – (i) डेपयिष्यति डेपयिष्यतः डेपयिष्यन्ति । डेपयिष्यसि डेपयिष्यथः डेपयिष्यथ । डेपयिष्यामि डेपयिष्यावः डेपयिष्यामः । (ii) डेपयिष्यते डेपयिष्येते डेपयिष्यन्ते । डेपयिष्यसे डेपयिष्येथे डेपयिष्यध्वे । डेपयिष्ये डेपयिष्यावहे डेपयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) डेपयतु, डेपयतात् डेपयताम् डेपयन्तु । डेपय, डेपयतात् डेपयतम् डेपयत । डेपयानि डेपयाव डेपयाम । (ii) डेपयताम् डेपयेताम् डेपयन्ताम् । डेपयस्व डेपयेथाम् डेपयध्वम् । डेपयै डेपयावहै डेपयामहै । **६. लङ्** – (i) अडेपयत् अडेपयताम् अडेपयन् । अडेपयः अडेपयतम् अडेपयत । अडेपयम् अडेपयाव अडेपयाम । (ii) अडेपयत अडेपयेताम् अडेपयन्त । अडेपयथाः अडेपयेथाम् अडेपयध्वम् । अडेपये अडेपयावहि अडेपयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) डेपयेत् डेपयेताम् डेपयेयुः । डेपयेः डेपयेतम् डेपयेत । डेपयेयम् डेपयेव डेपयेम । (ii) डेपयेत डेपयेयाताम् डेपयेरन् । डेपयेथाः डेपयेयाथाम् डेपयेध्वम् । डेपयेय डेपयेवहि डेपयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) डेप्यात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

डेप्यास्ताम् डेप्यासुः । डेप्याः डेप्यास्तम् डेप्यास्त । डेप्यासम् डेप्यास्व डेप्यास्म । (ii) डेपयिषीष्ट डेपयिषीयास्ताम् डेपयिषीरन् । डेपयिषीष्ठाः डेपयिषीयास्थाम् डेपयिषीध्वम् । डेपयिषीय डेपयिषीवहि डेपयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अडीडिपत् अडीडिपताम् अडीडिपन् । अडीडिपः अडीडिपतम् अडीडिपत । अडीडिपम् अडीडिपाव अडीडिपाम । (ii) अडीडिपत अडीडिपेताम् अडीडिपन्त । अडीडिपथाः अडीडिपेथाम् अडीडिपध्वम् । अडीडिपे अडीडिपावहि अडीडिपामहि । **१०. लृङ्** – (i) अडेपयिष्यत् अडेपयिष्यताम् अडेपयिष्यन् । अडेपयिष्यः अडेपयिष्यतम् अडेपयिष्यत । अडेपयिष्यम् अडेपयिष्याव अडेपयिष्याम । (ii) अडेपयिष्यत अडेपयिष्येताम् अडेपयिष्यन्त । अडेपयिष्यथाः अडेपयिष्येथाम् अडेपयिष्यध्वम् । अडेपयिष्ये अडेपयिष्यावहि अडेपयिष्यामहि ।

णिचि – डेपयति-ते, **सनि** – डिडेपयिषति-ते, **यकि** – डेप्यते ।

१६७२. ष्टुप – समुच्छ्राये । सकर्म, सेट्, उभय । 'ष्टूप' इति मा.धा.वृत्तौ ।

१. लट् – (i) स्तोपयति स्तोपयतः स्तोपयन्ति । स्तोपयसि स्तोपयथः स्तोपयथ । स्तोपयामि स्तोपयावः स्तोपयामः । (ii) स्तोपयते स्तोपयेते स्तोपयन्ते । स्तोपयसे स्तोपयेथे स्तोपयध्वे । स्तोपये स्तोपयावहे स्तोपयामहे । **२. लिट्** – (i) स्तोपयाञ्चकार स्तोपयाञ्चक्रतुः स्तोपयाञ्चक्रुः । स्तोपयाञ्चकर्थ स्तोपयाञ्चक्रथुः स्तोपयाञ्चक्र । स्तोपयाञ्चकार, स्तोपयाञ्चकर स्तोपयाञ्चकृव स्तोपयाञ्चकृम । (ii) स्तोपयाञ्चक्रे स्तोपयाञ्चक्राते स्तोपयाञ्चक्रिरे । स्तोपयाञ्चकृषे स्तोपयाञ्चक्राथे स्तोपयाञ्चकृढ्वे । स्तोपयाञ्चक्रे स्तोपयाञ्चकृवहे स्तोपयाञ्चकृमहे । (iii) स्तोपयाम्बभूव स्तोपयाम्बभूवतुः स्तोपयाम्बभूवुः । स्तोपयाम्बभूविथ स्तोपयाम्बभूवथुः स्तोपयाम्बभूव । स्तोपयाम्बभूव स्तोपयाम्बभूविव स्तोपयाम्बभूविम । (iv) स्तोपयामास स्तोपयामासतुः स्तोपयामासुः । स्तोपयामासिथ स्तोपयामासथुः स्तोपयामास । स्तोपयामास स्तोपयामासिव स्तोपयामासिम । **३. लुट्** – (i) स्तोपयिता स्तोपयितारौ स्तोपयितारः । स्तोपयितासि स्तोपयितास्थः स्तोपयितास्थ । स्तोपयितास्मि स्तोपयितास्वः स्तोपयितास्मः । (ii) स्तोपयिता स्तोपयितारौ स्तोपयितारः । स्तोपयितासे स्तोपयितासाथे स्तोपयिताध्वे । स्तोपयिताहे स्तोपयितास्वहे स्तोपयितास्महे । **४. लृट्** – (i) स्तोपयिष्यति स्तोपयिष्यतः स्तोपयिष्यन्ति । स्तोपयिष्यसि स्तोपयिष्यथः स्तोपयिष्यथ । स्तोपयिष्यामि स्तोपयिष्यावः स्तोपयिष्यामः । (ii) स्तोपयिष्यते स्तोपयिष्येते स्तोपयिष्यन्ते । स्तोपयिष्यसे स्तोपयिष्येथे स्तोपयिष्यध्वे । स्तोपयिष्ये स्तोपयिष्यावहे स्तोपयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) स्तोपयतु, स्तोपयतात् स्तोपयताम् स्तोपयन्तु । स्तोपय, स्तोपयतात् स्तोपयतम् स्तोपयत । स्तोपयानि स्तोपयाव स्तोपयाम । (ii) स्तोपयताम् स्तोपयेताम् स्तोपयन्ताम् । स्तोपयस्व स्तोपयेथाम् स्तोपयध्वम् । स्तोपयै स्तोपयावहै स्तोपयामहै । **६. लङ्** – (i) अस्तोपयत् अस्तोपयताम् अस्तोपयन् । अस्तोपयः अस्तोपयतम् अस्तोपयत । अस्तोपयम् अस्तोपयाव अस्तोपयाम । (ii) अस्तोपयत अस्तोपयेताम् अस्तोपयन्त । अस्तोपयथाः अस्तोपयेथाम् अस्तोपयध्वम् । अस्तोपये अस्तोपयावहि अस्तोपयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) स्तोपयेत् स्तोपयेताम् स्तोपयेयुः । स्तोपयेः स्तोपयेतम् स्तोपयेत । स्तोपयेयम् स्तोपयेव स्तोपयेम । (ii) स्तोपयेत स्तोपयेयाताम् स्तोपयेरन् । स्तोपयेथाः स्तोपयेयाथाम् स्तोपयेध्वम् । स्तोपयेय स्तोपयेवहि स्तोपयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) स्तोप्यात् स्तोप्यास्ताम् स्तोप्यासुः । स्तोप्याः स्तोप्यास्तम् स्तोप्यास्त । स्तोप्यासम् स्तोप्यास्व स्तोप्यास्म । (ii) स्तोपयिषीष्ट स्तोपयिषीयास्ताम् स्तोपयिषीरन् । स्तोपयिषीष्ठाः स्तोपयिषीयास्थाम् स्तोपयिषीध्वम् । स्तोपयिषीय स्तोपयिषीवहि स्तोपयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतुस्तुपत् अतुस्तुपताम् अतुस्तुपन् । अतुस्तुपः अतुस्तुपतम् अतुस्तुपत । अतुस्तुपम् अतुस्तुपाव अतुस्तुपाम । (ii) अतुस्तुपत अतुस्तुपेताम् अतुस्तुपन्त । अतुस्तुपथाः अतुस्तुपेथाम् अतुस्तुपध्वम् । अतुस्तुपे अतुस्तुपावहि अतुस्तुपामहि । **१०. लृङ्** – (i) अस्तोपयिष्यत् अस्तोपयिष्यताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अस्तोपयिष्यन् । अस्तोपयिष्यः अस्तोपयिष्यतम् अस्तोपयिष्यत । अस्तोपयिष्यम् अस्तोपयिष्याव अस्तोपयिष्याम । (ii) अस्तोपयिष्यत अस्तोपयिष्येताम् अस्तोपयिष्यन्त । अस्तोपयिष्यथाः अस्तोपयिष्येथाम् अस्तोपयिष्यध्वम् । अस्तोपयिष्ये अस्तोपयिष्यावहि अस्तोपयिष्यामहि ।

णिचि – स्तोपयति-ते, **सनि** – तुस्तोपयिषति-ते, **यकि** – स्तोप्यते ।

१६७३. चित – सञ्चेतने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः[१]) । सञ्चेतनम् – मूर्च्छावस्थानिवृत्त्युत्तरकालिकं ज्ञानम् । 'स्मृत्यां, चेतति संज्ञाने तत्र चेतयते णिचि' (श्लो. ९४) इति देवः ।

१. लट् – चेतयते चेतयेते चेतयन्ते । चेतयसे चेतयेथे चेतयध्वे । चेतये चेतयावहे चेतयामहे । **२. लिट्** – (i) चेतयाञ्चक्रे चेतयाञ्चक्राते चेतयाञ्चक्रिरे । चेतयाञ्चकृषे चेतयाञ्चक्राथे चेतयाञ्चकृढ्वे । चेतयाञ्चक्रे चेतयाञ्चकृवहे चेतयाञ्चकृमहे । (ii) चेतयाम्बभूव चेतयाम्बभूवतुः चेतयाम्बभूवुः । चेतयाम्बभूविथ चेतयाम्बभूवथुः चेतयाम्बभूव । चेतयाम्बभूव चेतयाम्बभूविव चेतयाम्बभूविम । (iii) चेतयामास चेतयामासतुः चेतयामासुः । चेतयामासिथ चेतयामासथुः चेतयामास । चेतयामास चेतयामासिव चेतयामासिम । **३. लुट्** – चेतयिता चेतयितारौ चेतयितारः । चेतयितासे चेतयितासाथे चेतयिताध्वे । चेतयिताहे चेतयितास्वहे चेतयितास्महे **४. लृट्** – चेतयिष्यते चेतयिष्येते चेतयिष्यन्ते । चेतयिष्यसे चेतयिष्येथे चेतयिष्यध्वे । चेतयिष्ये चेतयिष्यावहे चेतयिष्यामहे । **५. लोट्** – चेतयताम् चेतयेताम् चेतयन्ताम् । चेतयस्व चेतयेथाम् चेतयध्वम् । चेतयै चेतयावहै चेतयामहै । **६. लङ्** – अचेतयत अचेतयेताम् अचेतयन्त । अचेतयथाः अचेतयेथाम् अचेतयध्वम् । अचेतये अचेतयावहि अचेतयामहि । **७. विधिलिङ्** – चेतयेत चेतयेयाताम् चेतयेरन् । चेतयेथाः चेतयेयाथाम् चेतयेध्वम् । चेतयेय चेतयेवहि चेतयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – चेतयिषीष्ट चेतयिषीयास्ताम् चेतयिषीरन् । चेतयिषीष्ठाः चेतयिषीयास्थाम् चेतयिषीध्वम् । चेतयिषीय चेतयिषीवहि चेतयिषीमहि । **९. लुङ्** – अचीचितत अचीचितेताम् अचीचितन्त । अचीचितथाः अचीचितेथाम् अचीचितध्वम् । अचीचिते अचीचितावहि अचीचितामहि । **१०. लृङ्** – अचेतयिष्यत अचेतयिष्येताम् अचेतयिष्यन्त । अचेतयिष्यथाः अचेतयिष्येथाम् अचेतयिष्यध्वम् । अचेतयिष्ये अचेतयिष्यावहि अचेतयिष्यामहि ।

णिचि – चेतयति, **सनि** – चिचेतयिषते, **यकि** – चेत्यते ।

१. 'आकुस्मीयाः आत्मनेपदिनः' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

१६७४. दशि – दंशने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) ।

१. लट् – (i) दंशयते दंशयेते दंशयन्ते । दंशयसे दंशयेथे दंशयध्वे । दंशये दंशयावहे दंशयामहे । (ii) दंशति[१] दंशतः दंशन्ति । दंशसि दंशथः दंशथ । दंशामि दंशावः दंशामः । **२. लिट्** – (i) दंशयाञ्चक्रे दंशयाञ्चक्राते दंशयाञ्चक्रिरे । दंशयाञ्चकृषे दंशयाञ्चक्राथे दंशयाञ्चकृढ्वे । दंशयाञ्चक्रे दंशयाञ्चकृवहे दंशयाञ्चकृमहे । (ii) दंशयाम्बभूव दंशयाम्बभूवतुः दंशयाम्बभूवुः । दंशयाम्बभूविथ दंशयाम्बभूवथुः दंशयाम्बभूव । दंशयाम्बभूव दंशयाम्बभूविव दंशयाम्बभूविम । (iii) दंशयामास दंशयामासतुः दंशयामासुः । दंशयामासिथ दंशयामासथुः दंशयामास । दंशयामास दंशयामासिव दंशयामासिम । **३. लुट्** – (i) दंशयिता दंशयितारौ दंशयितारः । दंशयितासे दंशयितासाथे दंशयिताध्वे । दंशयिताहे दंशयितास्वहे दंशयितास्महे । (ii) दंशिता दंशितारौ दंशितारः । दंशितासि दंशितास्थः दंशितास्थ । दंशितास्मि दंशितास्वः दंशितास्मः । **४. लृट्** – (i) दंशयिष्यते दंशयिष्येते दंशयिष्यन्ते । दंशयिष्यसे दंशयिष्येथे दंशयिष्यध्वे । दंशयिष्ये दंशयिष्यावहे दंशयिष्यामहे । (ii) दंशिष्यति दंशिष्यतः दंशिष्यन्ति । दंशिष्यसि दंशिष्यथः दंशिष्यथ । दंशिष्यामि दंशिष्यावः दंशिष्यामः । **५. लोट्** – (i) दंशयताम् दंशयेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दंशयन्ताम् । दंशयस्व दंशयेथाम् दंशयध्वम् । दंशयै दंशयावहै दंशयामहै । (ii) दंशतु, दंशतात् दंशताम् दंशन्तु । दंश, दंशतात् दंशतम् दंशत । दंशानि दंशाव दंशाम । **६. लङ्** – (i) अदंशयत अदंशयेताम् अदंशयन्त । अदंशयथाः अदंशयेथाम् अदंशयध्वम् । अदंशये अदंशयावहि अदंशयामहि । (ii) अदंशत् अदंशताम् अदंशन् । अदंशः अदंशतम् अदंशत । अदंशम् अदंशाव अदंशाम । **७. विधिलिङ्** – (i) दंशयेत दंशयेयाताम् दंशयेरन् । दंशयेथाः दंशयेयाथाम् दंशयेध्वम् । दंशयेय दंशयेवहि दंशयेमहि । (ii) दंशेत् दंशेताम् दंशेयुः । दंशेः दंशेतम् दंशेत । दंशेयम् दंशेव दंशेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) दंशयिषीष्ट दंशयिषीयास्ताम् दंशयिषीरन् । दंशयिषीष्ठाः दंशयिषीयास्थाम् दंशयिषीध्वम् । दंशयिषीय दंशयिषीवहि दंशयिषीमहि । (ii) दंश्यात् दंश्यास्ताम् दंश्यासुः । दंश्याः दंश्यास्तम् दंश्यास्त । दंश्यासम् दंश्यास्व दंश्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अददंशत अददंशेताम् अददंशन्त । अददंशथाः अददंशेथाम् अददंशध्वम् । अददंशे अददंशावहि अददंशामहि । (ii) अदंशीत् अदंशिष्टाम् अदंशिषुः । अदंशीः अदंशिष्टम् अदंशिष्ट । अदंशिषम् अदंशिष्व अदंशिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अदंशयिष्यत अदंशयिष्येताम् अदंशयिष्यन्त । अदंशयिष्यथाः अदंशयिष्येथाम् अदंशयिष्यध्वम् । अदंशयिष्ये अदंशयिष्यावहि अदंशयिष्यामहि । (ii) अदंशिष्यत् अदंशिष्यताम् अदंशिष्यन् । अदंशिष्यः अदंशिष्यतम् अदंशिष्यत । अदंशिष्यम् अदंशिष्याव अदंशिष्याम । **णिचि** – दंशयति-ते, **सनि** – दिदंशयिषते, **यकि** – दश्यते ।

१. आकुस्मीयम् आत्मनेपदं णिच्सन्नियोगेन एव इति व्याख्यातारः । णिजभावे औत्सर्गिकः शप् । अणिचि कर्तृगामिन्यपि क्रियाफले 'शेषात्कर्तरि....' इति परस्मैपदिता एव । एवं सर्वत्र ज्ञेयम् । अत्र 'दंशस्वञ्ज...' इत्यनेन नलोपः न । 'नलोपे सञ्जिसाहचर्यात् भ्वादेरेव ग्रहणम्' इति कौमुदी ।

१६७५. दसि – दर्शनदंशनयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) 'दंशयेन्मोक्षणे दस्येत् क्षये दंसयते णिचि । दंशदर्शनयोः, दासेर्दाने दासति दासते' (श्लो. १८६-७) इति देवः । 'दस' इत्येके ।

१. लट् – (i) दंसयते दंसयेते दंसयन्ते । दंसयसे दंसयेथे दंसयध्वे । दंसये दंसयावहे दंसयामहे । (ii) दंसति[1] दंसतः दंसन्ति । दंससि दंसथः दंसथ । दंसामि दंसावः दंसामः । **२. लिट्** – (ii) दंसयाञ्चक्रे दंसयाञ्चक्राते दंसयाञ्चक्रिरे । दंसयाञ्चकृषे दंसयाञ्चक्राथे दंसयाञ्चकृढ्वे । दंसयाञ्चक्रे दंसयाञ्चकृवहे दंसयाञ्चकृमहे । (ii) दंसयाम्बभूव दंसयाम्बभूवतुः दंसयाम्बभूवुः । दंसयाम्बभूविथ दंसयाम्बभूवथुः दंसयाम्बभूव । दंसयाम्बभूव दंसयाम्बभूविव दंसयाम्बभूविम । (iii) दंसयामास दंसयामासतुः दंसयामासुः । दंसयामासिथ दंसयामासथुः दंसयामास । दंसयामास दंसयामासिव दंसयामासिम । **३. लुट्** – (i) दंसयिता दंसयितारौ दंसयितारः । दंसयितासे दंसयितासाथे दंसयिताध्वे । दंसयिताहे दंसयितास्वहे दंसयितास्महे । (ii) दंसिता दंसितारौ दंसितारः । दंसितासि दंसितास्थः दंसितास्थ । दंसितास्मि दंसितास्वः दंसितास्मः । **४. लृट्** – (i) दंसयिष्यते दंसयिष्येते दंसयिष्यन्ते । दंसयिष्यसे दंसयिष्येथे दंसयिष्यध्वे । दंसयिष्ये दंसयिष्यावहे दंसयिष्यामहे । (ii) दंसिष्यति दंसिष्यतः दंसिष्यन्ति । दंसिष्यसि दंसिष्यथः दंसिष्यथ । दंसिष्यामि दंसिष्यावः दंसिष्यामः । **५. लोट्** – (i) दंसयताम् दंसयेताम् दंसयन्ताम् । दंसयस्व दंसयेथाम् दंसयध्वम् । दंसयै दंसयावहै दंसयामहै । (ii) दंसतु, दंसतात् दंसताम् दंसन्तु । दंस, दंसतात् दंसतम् दंसत । दंसानि दंसाव दंसाम । **६. लङ्** – (i) अदंसयत अदंसयेताम् अदंसयन्त । अदंसयथाः अदंसयेथाम् अदंसयध्वम् । अदंसये अदंसयावहि अदंसयामहि । (ii) अदंसत् अदंसताम् अदंसन् । अदंसः अदंसतम् अदंसत । अदंसम् अदंसाव अदंसाम । **७. विधिलिङ्** – (i) दंसयेत दंसयेयाताम् दंसयेरन् । दंसयेथाः दंसयेयाथाम् दंसयेध्वम् । दंसयेय दंसयेवहि दंसयेमहि । (ii) दंसेत् दंसेताम् दंसेयुः । दंसेः दंसेतम् दंसेत । दंसेयम् दंसेव दंसेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) दंसयिषीष्ट दंसयिषीयास्ताम् दंसयिषीरन् । दंसयिषीष्ठाः दंसयिषीयास्थाम् दंसयिषीध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दंसयिषीय दंसयिषीवहि दंसयिषीमहि । (ii) दंस्यात् दंस्यास्ताम् दंस्यासुः । दंस्याः दंस्यास्तम् दंस्यास्त । दंस्यासम् दंस्यास्व दंस्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अददंसत अददंसेताम् अददंसन्त । अददंसथाः अददंसेथाम् अददंसध्वम् । अददंसे अददंसावहि अददंसामहि । (ii) अदंसीत् अदंसिष्टाम् अदंसिषुः । अदंसीः अदंसिष्टम् अदंसिष्ट । अदंसिषम् अदंसिष्व अदंसिष्म । **१०. लृङ्** - (i) अदंसयिष्यत अदंसयिष्येताम् अदंसयिष्यन्त । अदंसयिष्यथाः अदंसयिष्येथाम् अदंसयिष्यध्वम् । अदंसयिष्ये अदंसयिष्यावहि अदंसयिष्यामहि । (ii) अदंसिष्यत् अदंसिष्यताम् अदंसिष्यन् । अदंसिष्यः अदंसिष्यतम् अदंसिष्यत । अदंसिष्यम् अदंसिष्याव अदंसिष्याम ।

णिचि - दंसयति-ते, **सनि** - दिदंसयिषते, **यकि** - दस्यते ।

१. आकुस्मीयम् आत्मनेपदं णिच्सन्नियोगेन एव इति व्याख्यातारः । णिजभावे औत्सर्गिकः शप् । अणिचि कर्तृगामिन्यपि क्रियाफले 'शेषात् कर्तरि..' इति परस्मैपदिता एव । अत्र 'दंशस्वञ्ज..' इत्यनेन नलोपः न । 'नलोपे सञ्जिसाहचर्यात् भ्वादेरेव ग्रहणम्' इति कौमुदी ।

१६७६. डप - सङ्घाते । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) ।

१. लट् - डापयते डापयेते डापयन्ते । डापयसे डापयेथे डापयध्वे । डापये डापयावहे डापयामहे । **२. लिट्** - (i) डापयाञ्चक्रे डापयाञ्चक्राते डापयाञ्चक्रिरे । डापयाञ्चकृषे डापयाञ्चक्राथे डापयाञ्चकृढ्वे । डापयाञ्चक्रे डापयाञ्चकृवहे डापयाञ्चकृमहे । (ii) डापयाम्बभूव डापयाम्बभूवतुः डापयाम्बभूवुः । डापयाम्बभूविथ डापयाम्बभूवथुः डापयाम्बभूव । डापयाम्बभूव डापयाम्बभूविव डापयाम्बभूविम । (iii) डापयामास डापयामासतुः डापयामासुः । डापयामासिथ डापयामासथुः डापयामास । डापयामास डापयामासिव डापयामासिम । **३. लुट्** - डापयिता डापयितारौ डापयितारः । डापयितासे डापयितासाथे डापयिताध्वे । डापयिताहे डापयितास्वहे डापयितास्महे । **४. लृट्** - डापयिष्यते डापयिष्येते डापयिष्यन्ते । डापयिष्यसे डापयिष्येथे डापयिष्यध्वे । डापयिष्ये डापयिष्यावहे डापयिष्यामहे । **५. लोट्** - डापयताम् डापयेताम् डापयन्ताम् । डापयस्व डापयेथाम् डापयध्वम् । डापयै डापयावहै डापयामहै । **६. लङ्** - अडापयत अडापयेताम् अडापयन्त । अडापयथाः अडापयेथाम् अडापयध्वम् । अडापये अडापयावहि अडापयामहि । **७. विधिलिङ्** - डापयेत डापयेयाताम् डापयेरन् । डापयेथाः डापयेयाथाम् डापयेध्वम् । डापयेय डापयेवहि डापयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - डापयिषीष्ट डापयिषीयास्ताम् डापयिषीरन् । डापयिषीष्ठाः डापयिषीयास्थाम् डापयिषीध्वम् । डापयिषीय डापयिषीवहि डापयिषीमहि । **९. लुङ्** - अडीडपत अडीडपेताम् अडीडपन्त । अडीडपथाः अडीडपेथाम् अडीडपध्वम् । अडीडपे अडीडपावहि अडीडपामहि । **१०. लृङ्** - अडापयिष्यत अडापयिष्येताम् अडापयिष्यन्त । अडापयिष्यथाः अडापयिष्येथाम् अडापयिष्यध्वम् । अडापयिष्ये अडापयिष्यावहि अडापयिष्यामहि ।

णिचि - डापयति-ते, **सनि** - डिडापयिषते, **यकि** - डाप्यते ।

१६७७. डिप - सङ्घाते । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) 'सङ्घाते डेपयेतेति, क्षेपे डिपति डिप्यति । डेपयेदिति चत्वारि णिचि शे श्यनि णौ डिपेः' (श्लो. १३४) इति देवः । ''डबि डिबि' इति चान्द्रः । विडम्बयति । आडम्बरः । डिम्बयति । डिम्बम् - शस्त्रकलहः इति क्षीरस्वामी । प्रदर्शितप्रयोगानुसारेण डबिडिबिधात्वोः अपि पाठः समीचीनः इति प्रतिभाति'' इति कृदन्तरूपमाला ।

१. लट् - डेपयते डेपयेते डेपयन्ते । डेपयसे डेपयेथे डेपयध्वे । डेपये डेपयावहे डेपयामहे । **२. लिट्** - (i) डेपयाञ्चक्रे डेपयाञ्चक्राते डेपयाञ्चक्रिरे । डेपयाञ्चकृषे डेपयाञ्चक्राथे डेपयाञ्चकृढ्वे । डेपयाञ्चक्रे डेपयाञ्चकृवहे डेपयाञ्चकृमहे । (ii) डेपयाम्बभूव डेपयाम्बभूवतुः डेपयाम्बभूवुः । डेपयाम्बभूविथ डेपयाम्बभूवथुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

डेपयाम्बभूव । डेपयाम्बभूव डेपयाम्बभूविव डेपयाम्बभूविम । (iii) डेपयामास डेपयामासतुः डेपयामासुः । डेपयामासिथ डेपयामासथुः डेपयामास । डेपयामास डेपयामासिव डेपयामासिम । **३. लुट्** – डेपयिता डेपयितारौ डेपयितारः । डेपयितासे डेपयितासाथे डेपयिताध्वे । डेपयिताहे डेपयितास्वहे डेपयितास्महे । **४. लृट्** – डेपयिष्यते डेपयिष्येते डेपयिष्यन्ते । डेपयिष्यसे डेपयिष्येथे डेपयिष्यध्वे । डेपयिष्ये डेपयिष्यावहे डेपयिष्यामहे । **५. लोट्** – डेपयताम् डेपयेताम् डेपयन्ताम् । डेपयस्व डेपयेथाम् डेपयध्वम् । डेपयै डेपयावहै डेपयामहै । **६. लङ्** – अडेपयत अडेपयेताम् अडेपयन्त । अडेपयथाः अडेपयेथाम् अडेपयध्वम् । अडेपये अडेपयावहि अडेपयामहि । **७. विधिलिङ्** – डेपयेत डेपयेयाताम् डेपयेरन् । डेपयेथाः डेपयेयाथाम् डेपयेध्वम् । डेपयेय डेपयेवहि डेपयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – डेपयिषीष्ट डेपयिषीयास्ताम् डेपयिषीरन् । डेपयिषीष्ठाः डेपयिषीयास्थाम् डेपयिषीध्वम् । डेपयिषीय डेपयिषीवहि डेपयिषीमहि । **९. लुङ्** – अडीडिपत अडीडिपेताम् अडीडिपन्त । अडीडिपथाः अडीडिपेथाम् अडीडिपध्वम् । अडीडिपे अडीडिपावहि अडीडिपामहि । **१०. लृङ्** – अडेपयिष्यत अडेपयिष्येताम् अडेपयिष्यन्त । अडेपयिष्यथाः अडेपयिष्येथाम् अडेपयिष्यध्वम् । अडेपयिष्ये अडेपयिष्यावहि अडेपयिष्यामहि ।

णिचि – डेपयति-ते, **सनि** – डिडेपयिषते, **यङि** – डेप्यते ।

१६७८. तत्रि – कुटुम्बधारणे[1] । अकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) ।

१. लट् – (i) तन्त्रयते तन्त्रयेते तन्त्रयन्ते । तन्त्रयसे तन्त्रयेथे तन्त्रयध्वे । तन्त्रये तन्त्रयावहे तन्त्रयामहे । (ii) तन्त्रति[2] तन्त्रतः तन्त्रन्ति । तन्त्रसि तन्त्रथः तन्त्रथ । तन्त्रामि तन्त्रावः तन्त्रामः । **२. लिट्** –(i) तन्त्रयाञ्चक्रे तन्त्रयाञ्चक्राते तन्त्रयाञ्चक्रिरे । तन्त्रयाञ्चकृषे तन्त्रयाञ्चक्राथे तन्त्रयाञ्चकृढ्वे । तन्त्रयाञ्चक्रे तन्त्रयाञ्चकृवहे तन्त्रयाञ्चकृमहे । (ii) तन्त्रयाम्बभूव तन्त्रयाम्बभूवतुः तन्त्रयाम्बभूवुः । तन्त्रयाम्बभूविथ तन्त्रयाम्बभूवथुः तन्त्रयाम्बभूव । तन्त्रयाम्बभूव तन्त्रयाम्बभूविव तन्त्रयाम्बभूविम । (iii) तन्त्रयामास तन्त्रयामासतुः तन्त्रयामासुः । तन्त्रयामासिथ तन्त्रयामासथुः तन्त्रयामास । तन्त्रयामास तन्त्रयामासिव तन्त्रयामासिम । **३. लुट्** – (i) तन्त्रयिता तन्त्रयितारौ तन्त्रयितारः । तन्त्रयितासे तन्त्रयितासाथे तन्त्रयिताध्वे । तन्त्रयिताहे तन्त्रयितास्वहे तन्त्रयितास्महे । (ii) तन्त्रिता तन्त्रितारौ तन्त्रितारः । तन्त्रितासि तन्त्रितास्थः तन्त्रितास्थ । तन्त्रितास्मि तन्त्रितास्वः तन्त्रितास्मः । **४. लृट्** – (i) तन्त्रयिष्यते तन्त्रयिष्येते तन्त्रयिष्यन्ते । तन्त्रयिष्यसे तन्त्रयिष्येथे तन्त्रयिष्यध्वे । तन्त्रयिष्ये तन्त्रयिष्यावहे तन्त्रयिष्यामहे । (ii) तन्त्रिष्यति तन्त्रिष्यतः तन्त्रिष्यन्ति । तन्त्रिष्यसि तन्त्रिष्यथः तन्त्रिष्यथ । तन्त्रिष्यामि तन्त्रिष्यावः तन्त्रिष्यामः । **५. लोट्** – (i) तन्त्रयताम् तन्त्रयेताम् तन्त्रयन्ताम् । तन्त्रयस्व तन्त्रयेथाम् तन्त्रयध्वम् । तन्त्रयै तन्त्रयावहै तन्त्रयामहै । (ii) तन्त्रतु, तन्त्रतात् तन्त्रताम् तन्त्रन्तु । तन्त्र, तन्त्रतात् तन्त्रतम् तन्त्रत । तन्त्राणि तन्त्राव तन्त्राम । **६. लङ्** – (i) अतन्त्रयत अतन्त्रयेताम् अतन्त्रयन्त । अतन्त्रयथाः अतन्त्रयेथाम् अतन्त्रयध्वम् । अतन्त्रये अतन्त्रयावहि अतन्त्रयामहि । (ii) अतन्त्रत् अतन्त्रताम् अतन्त्रन् । अतन्त्रः अतन्त्रतम् अतन्त्रत । अतन्त्रम् अतन्त्राव अतन्त्राम । **७. विधिलिङ्** – (i) तन्त्रयेत तन्त्रयेयाताम् तन्त्रयेरन् । तन्त्रयेथाः तन्त्रयेयाथाम् तन्त्रयेध्वम् । तन्त्रयेय तन्त्रयेवहि तन्त्रयेमहि । (ii) तन्त्रेत् तन्त्रेताम् तन्त्रेयुः । तन्त्रेः तन्त्रेतम् तन्त्रेत । तन्त्रेयम् तन्त्रेव तन्त्रेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तन्त्रयिषीष्ट तन्त्रयिषीयास्ताम् तन्त्रयिषीरन् । तन्त्रयिषीष्ठाः तन्त्रयिषीयास्थाम् तन्त्रयिषीध्वम् । तन्त्रयिषीय तन्त्रयिषीवहि तन्त्रयिषीमहि । (ii) तन्त्र्यात् तन्त्र्यास्तम् तन्त्र्यासुः । तन्त्र्याः तन्त्र्यास्तम् तन्त्र्यास्त । तन्त्र्यासम् तन्त्र्यास्व तन्त्र्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अततन्त्रत अततन्त्रेताम् अततन्त्रन्त । अततन्त्रथाः अततन्त्रेथाम् अततन्त्रध्वम् । अततन्त्रे अततन्त्रावहि अततन्त्रामहि । (ii) अतन्त्रीत् अतन्त्रिष्टाम् अतन्त्रिषुः । अतन्त्रीः अतन्त्रिष्टम् अतन्त्रिष्ट । अतन्त्रिषम् अतन्त्रिष्व अतन्त्रिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अतन्त्रयिष्यत अतन्त्रयिष्येताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अतन्त्रयिष्यन्त । अतन्त्रयिष्यथाः अतन्त्रयिष्येथाम् अतन्त्रयिष्यध्वम् । अतन्त्रयिष्ये अतन्त्रयिष्यावहि अतन्त्रयिष्यामहि । (ii) अतन्त्रिष्यत् अतन्त्रिष्यताम् अतन्त्रिष्यन् । अतन्त्रिष्यः अतन्त्रिष्यतम् अतन्त्रिष्यत । अतन्त्रिष्यम् अतन्त्रिष्याव अतन्त्रिष्याम ।

णिचि – तन्त्रयति – ते, **सनि** – तितन्त्रयिषते, **यकि** – तन्त्र्यते ।

१. 'चान्द्राः धातुद्वयमिति मत्वा 'कुटुम्बयते इत्युदाहरन्ति' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

२. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् । णिजभावे परस्मैपदिता । आकुस्मीयम् आत्मनेपदं णिच्सन्नियोगेन एव ।

१६७९. मन्त्रि – गुप्तपरिभाषणे । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । 'गुप्तभाषणे' इत्येव प्रायशः पाठः । 'मन्त्रि' इति कुत्रचित् दृष्टः पाठः ।

१. लट् – (i) मन्त्रयते मन्त्रयेते मन्त्रयन्ते । मन्त्रयसे मन्त्रयेथे मन्त्रयध्वे । मन्त्रये मन्त्रयावहे मन्त्रयामहे । (ii) मन्त्रति[1] मन्त्रतः मन्त्रन्ति । मन्त्रसि मन्त्रथः मन्त्रथ । मन्त्रामि मन्त्रावः मन्त्रामः । **२. लिट्** – (i) मन्त्रयाञ्चक्रे मन्त्रयाञ्चक्राते मन्त्रयाञ्चक्रिरे । मन्त्रयाञ्चकृषे मन्त्रयाञ्चक्राथे मन्त्रयाञ्चकृढ्वे । मन्त्रयाञ्चक्रे मन्त्रयाञ्चकृवहे मन्त्रयाञ्चकृमहे । (ii) मन्त्रयाम्बभूव मन्त्रयाम्बभूवतुः मन्त्रयाम्बभूवुः । मन्त्रयाम्बभूविथ मन्त्रयाम्बभूवथुः मन्त्रयाम्बभूव । मन्त्रयाम्बभूव मन्त्रयाम्बभूविव मन्त्रयाम्बभूविम । (iii) मन्त्रयामास मन्त्रयामासतुः मन्त्रयामासुः । मन्त्रयामासिथ मन्त्रयामासथुः मन्त्रयामास । मन्त्रयामास मन्त्रयामासिव मन्त्रयामासिम । **३. लुट्** – (i) मन्त्रयिता मन्त्रयितारौ मन्त्रयितारः । मन्त्रयितासे मन्त्रयितासाथे मन्त्रयिताध्वे । मन्त्रयिताहे मन्त्रयितास्वहे मन्त्रयितास्महे । (ii) मन्त्रिता मन्त्रितारौ मन्त्रितारः । मन्त्रितासि मन्त्रितास्थः मन्त्रितास्थ । मन्त्रितास्मि मन्त्रितास्वः मन्त्रितास्मः । **४. लृट्** – (i) मन्त्रयिष्यते मन्त्रयिष्येते मन्त्रयिष्यन्ते । मन्त्रयिष्यसे मन्त्रयिष्येथे मन्त्रयिष्यध्वे । मन्त्रयिष्ये मन्त्रयिष्यावहे मन्त्रयिष्यामहे । (ii) मन्त्रिष्यति मन्त्रिष्यतः मन्त्रिष्यन्ति । मन्त्रिष्यसि मन्त्रिष्यथः मन्त्रिष्यथ । मन्त्रिष्यामि मन्त्रिष्यावः मन्त्रिष्यामः । **५. लोट्** – (i) मन्त्रयताम् मन्त्रयेताम् मन्त्रयन्ताम् । मन्त्रयस्व मन्त्रयेथाम् मन्त्रयध्वम् । मन्त्रयै मन्त्रयावहै मन्त्रयामहै । (ii) मन्त्रतु, मन्त्रतात् मन्त्रताम् मन्त्रन्तु । मन्त्र, मन्त्रतात् मन्त्रतम् मन्त्रत । मन्त्राणि मन्त्राव मन्त्राम । **६. लङ्** – (i) अमन्त्रयत अमन्त्रयेताम् अमन्त्रयन्त । अमन्त्रयथाः अमन्त्रयेथाम् अमन्त्रयध्वम् । अमन्त्रये अमन्त्रयावहि अमन्त्रयामहि । (ii) अमन्त्रत् अमन्त्रताम् अमन्त्रन् । अमन्त्रः अमन्त्रतम् अमन्त्रत । अमन्त्रम् अमन्त्राव अमन्त्राम । **७. विधिलिङ्** – (i) मन्त्रयेत मन्त्रयेयाताम् मन्त्रयेरन् । मन्त्रयेथाः मन्त्रयेयाथाम् मन्त्रयेध्वम् । मन्त्रयेय मन्त्रयेवहि मन्त्रयेमहि । (ii) मन्त्रेत् मन्त्रेताम् मन्त्रेयुः । मन्त्रेः मन्त्रेतम् मन्त्रेत । मन्त्रेयम् मन्त्रेव मन्त्रेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मन्त्रयिषीष्ट मन्त्रयिषीयास्ताम् मन्त्रयिषीरन् । मन्त्रयिषीष्ठाः मन्त्रयिषीयास्थाम् मन्त्रयिषीध्वम् । मन्त्रयिषीय मन्त्रयिषीवहि मन्त्रयिषीमहि । (ii) मन्त्र्यात् मन्त्र्यास्मम् मन्त्र्यासुः । मन्त्र्याः मन्त्र्यास्मम् मन्त्र्यास्त । मन्त्र्यासम् मन्त्र्यास्व मन्त्र्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अममन्त्रत अममन्त्रेताम् अममन्त्रन्त । अममन्त्रथाः अममन्त्रेथाम् अममन्त्रध्वम् । अममन्त्रे अममन्त्रावहि अममन्त्रामहि । (ii) अमन्त्रीत् अमन्त्रिष्टाम् अमन्त्रिषुः । अमन्त्रीः अमन्त्रिष्टम् अमन्त्रिष्ट । अमन्त्रिषम् अमन्त्रिष्व अमन्त्रिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अमन्त्रयिष्यत अमन्त्रयिष्येताम् अमन्त्रयिष्यन्त । अमन्त्रयिष्यथाः अमन्त्रयिष्येथाम् अमन्त्रयिष्यध्वम् । अमन्त्रयिष्ये अमन्त्रयिष्यावहि अमन्त्रयिष्यामहि । (ii) अमन्त्रिष्यत् अमन्त्रिष्यताम् अमन्त्रिष्यन् । अमन्त्रिष्यः अमन्त्रिष्यमम् अमन्त्रिष्यत । अमन्त्रिष्यम् अमन्त्रिष्याव अमन्त्रिष्याम ।

णिचि – मन्त्रयति – ते, **सनि** – मिमन्त्रयिषते, **यकि** – मन्त्र्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् । आकुस्मीयम् आत्मनेपदं णिच्सन्नियोगेन एव ।

१६८०. स्पश – ग्रहणसंश्लेषणयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । 'स्पृश' इति जैन-शाकटायन-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

हेमचन्द्रादयः । 'ग्रहणे श्लेषणे चार्थे चुरादौ स्पाशयेत णौ' (श्लो. १६७) इति देवः ।

१. लट् – स्पाशयते स्पाशयेते स्पाशयन्ते । स्पाशयसे स्पाशयेथे स्पाशयध्वे । स्पाशये स्पाशयावहे स्पाशयामहे । **२. लिट्** – (i) स्पाशयाञ्चक्रे स्पाशयाञ्चक्राते स्पाशयाञ्चक्रिरे । स्पाशयाञ्चकृषे स्पाशयाञ्चक्राथे स्पाशयाञ्चकृढ्वे । स्पाशयाञ्चक्रे स्पाशयाञ्चकृवहे स्पाशयाञ्चकृमहे । (ii) स्पाशयाम्बभूव स्पाशयाम्बभूवतुः स्पाशयाम्बभूवुः । स्पाशयाम्बभूविथ स्पाशयाम्बभूवथुः स्पाशयाम्बभूव । स्पाशयाम्बभूव स्पाशयाम्बभूविव स्पाशयाम्बभूविम । (iii) स्पाशयामास स्पाशयामासतुः स्पाशयामासुः । स्पाशयामासिथ स्पाशयामासथुः स्पाशयामास । स्पाशयामास स्पाशयामासिव स्पाशयामासिम । **३. लुट्** – स्पाशयिता स्पाशयितारौ स्पाशयितारः । स्पाशयितासे स्पाशयितासाथे स्पाशयिताध्वे । स्पाशयिताहे स्पाशयितास्वहे स्पाशयितास्महे । **४. लृट्** – स्पाशयिष्यते स्पाशयिष्येते स्पाशयिष्यन्ते । स्पाशयिष्यसे स्पाशयिष्येथे स्पाशयिष्यध्वे । स्पाशयिष्ये स्पाशयिष्यावहे स्पाशयिष्यामहे । **५. लोट्** – स्पाशयताम् स्पाशयेताम् स्पाशयन्ताम् । स्पाशयस्व स्पाशयेथाम् स्पाशयध्वम् । स्पाशयै स्पाशयावहै स्पाशयामहै । **६. लङ्** – अस्पाशयत अस्पाशयेताम् अस्पाशयन्त । अस्पाशयथाः अस्पाशयेथाम् अस्पाशयध्वम् । अस्पाशये अस्पाशयावहि अस्पाशयामहि । **७. विधिलिङ्** – स्पाशयेत स्पाशयेयाताम् स्पाशयेरन् । स्पाशयेथाः स्पाशयेयाथाम् स्पाशयेध्वम् । स्पाशयेय स्पाशयेवहि स्पाशयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्पाशयिषीष्ट स्पाशयिषीयास्ताम् स्पाशयिषीरन् । स्पाशयिषीष्ठाः स्पाशयिषीयास्थाम् स्पाशयिषीध्वम् । स्पाशयिषीय स्पाशयिषीवहि स्पाशयिषीमहि । **९. लुङ्** – अपस्पशत अपस्पशेताम् अपस्पशन्त । अपस्पशथाः अपस्पशेथाम् अपस्पशध्वम् । अपस्पशे अपस्पशावहि अपस्पशामहि । **१०. लृङ्** – अस्पाशयिष्यत अस्पाशयिष्येताम् अस्पाशयिष्यन्त । अस्पाशयिष्यथाः अस्पाशयिष्येथाम् अस्पाशयिष्यध्वम् । अस्पाशयिष्ये अस्पाशयिष्यावहि अस्पाशयिष्यामहि ।

णिचि – स्पाशयति-ते, **सनि** – पिस्पाशयिषते, **यकि** – स्पाश्यते ।

१६८१. तर्ज – तर्जने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । 'सन्तर्जने तर्जयते भर्त्सनार्थे तु तर्जति' (श्लो. ६६) इति देवः ।

१. लट् – तर्जयते तर्जयेते तर्जयन्ते । तर्जयसे तर्जयेथे तर्जयध्वे । तर्जये तर्जयावहे तर्जयामहे । **२. लिट्** – (i) तर्जयाञ्चक्रे तर्जयाञ्चक्राते तर्जयाञ्चक्रिरे । तर्जयाञ्चकृषे तर्जयाञ्चक्राथे तर्जयाञ्चकृढ्वे । तर्जयाञ्चक्रे तर्जयाञ्चकृवहे तर्जयाञ्चकृमहे । (ii) तर्जयाम्बभूव तर्जयाम्बभूवतुः तर्जयाम्बभूवुः । तर्जयाम्बभूविथ तर्जयाम्बभूवथुः तर्जयाम्बभूव । तर्जयाम्बभूव तर्जयाम्बभूविव तर्जयाम्बभूविम । (iii) तर्जयामास तर्जयामासतुः तर्जयामासुः । तर्जयामासिथ तर्जयामासथुः तर्जयामास । तर्जयामास तर्जयामासिव तर्जयामासिम । **३. लुट्** – तर्जयिता तर्जयितारौ तर्जयितारः । तर्जयितासे तर्जयितासाथे तर्जयिताध्वे । तर्जयिताहे तर्जयितास्वहे तर्जयितास्महे । **४. लृट्** – तर्जयिष्यते तर्जयिष्येते तर्जयिष्यन्ते । तर्जयिष्यसे तर्जयिष्येथे तर्जयिष्यध्वे । तर्जयिष्ये तर्जयिष्यावहे तर्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – तर्जयताम् तर्जयेताम् तर्जयन्ताम् । तर्जयस्व तर्जयेथाम् तर्जयध्वम् । तर्जयै तर्जयावहै तर्जयामहै । **६. लङ्** – अतर्जयत अतर्जयेताम् अतर्जयन्त । अतर्जयथाः अतर्जयेथाम् अतर्जयध्वम् । अतर्जये अतर्जयावहि अतर्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – तर्जयेत तर्जयेयाताम् तर्जयेरन् । तर्जयेथाः तर्जयेयाथाम् तर्जयेध्वम् । तर्जयेय तर्जयेवहि तर्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – तर्जयिषीष्ट तर्जयिषीयास्ताम् तर्जयिषीरन् । तर्जयिषीष्ठाः तर्जयिषीयास्थाम् तर्जयिषीध्वम् । तर्जयिषीय तर्जयिषीवहि तर्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – अततर्जत अततर्जेताम् अततर्जन्त । अततर्जथाः अततर्जेथाम् अततर्जध्वम् । अततर्जे अततर्जावहि अततर्जामहि । **१०. लृङ्** – अतर्जयिष्यत अतर्जयिष्येताम् अतर्जयिष्यन्त । अतर्जयिष्यथाः अतर्जयिष्येथाम् अतर्जयिष्यध्वम् । अतर्जयिष्ये अतर्जयिष्यावहि अतर्जयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – तर्जयति – ते, **सनि** – तितर्जयिषते, **यकि** – तर्ज्यते ।

१६८२. भर्त्स – तर्जने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) ।

१. लट् – भर्त्सयते भर्त्सयेते भर्त्सयन्ते । भर्त्सयसे भर्त्सयेथे भर्त्सयध्वे । भर्त्सये भर्त्सयावहे भर्त्सयामहे । **२. लिट्** – (i) भर्त्सयाञ्चक्रे भर्त्सयाञ्चक्राते भर्त्सयाञ्चक्रिरे । भर्त्सयाञ्चकृषे भर्त्सयाञ्चक्राथे भर्त्सयाञ्चकृढ्वे । भर्त्सयाञ्चक्रे भर्त्सयाञ्चकृवहे भर्त्सयाञ्चकृमहे । (ii) भर्त्सयाम्बभूव भर्त्सयाम्बभूवतुः भर्त्सयाम्बभूवुः । भर्त्सयाम्बभूविथ भर्त्सयाम्बभूवथुः भर्त्सयाम्बभूव । भर्त्सयाम्बभूव भर्त्सयाम्बभूविव भर्त्सयाम्बभूविम । (iii) भर्त्सयामास भर्त्सयामासतुः भर्त्सयामासुः । भर्त्सयामासिथ भर्त्सयामासथुः भर्त्सयामास । भर्त्सयामास भर्त्सयामासिव भर्त्सयामासिम । **३. लुट्** – भर्त्सयिता भर्त्सयितारौ भर्त्सयितारः । भर्त्सयितासे भर्त्सयितासाथे भर्त्सयिताध्वे । भर्त्सयिताहे भर्त्सयितास्वहे भर्त्सयितास्महे । **४. लृट्** – भर्त्सयिष्यते भर्त्सयिष्येते भर्त्सयिष्यन्ते । भर्त्सयिष्यसे भर्त्सयिष्येथे भर्त्सयिष्यध्वे । भर्त्सयिष्ये भर्त्सयिष्यावहे भर्त्सयिष्यामहे । **५. लोट्** – भर्त्सयताम् भर्त्सयेताम् भर्त्सयन्ताम् । भर्त्सयस्व भर्त्सयेथाम् भर्त्सयध्वम् । भर्त्सयै भर्त्सयावहै भर्त्सयामहै । **६. लङ्** – अभर्त्सयत अभर्त्सयेताम् अभर्त्सयन्त । अभर्त्सयथाः अभर्त्सयेथाम् अभर्त्सयध्वम् । अभर्त्सये अभर्त्सयावहि अभर्त्सयामहि । **७. विधिलिङ्** – भर्त्सयेत भर्त्सयेयाताम् भर्त्सयेरन् । भर्त्सयेथाः भर्त्सयेयाथाम् भर्त्सयेध्वम् । भर्त्सयेय भर्त्सयेवहि भर्त्सयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भर्त्सयिषीष्ट भर्त्सयिषीयास्ताम् भर्त्सयिषीरन् । भर्त्सयिषीष्ठाः भर्त्सयिषीयास्थाम् भर्त्सयिषीध्वम् । भर्त्सयिषीय भर्त्सयिषीवहि भर्त्सयिषीमहि । **९. लुङ्** – अबभर्त्सत अबभर्त्सेताम् अबभर्त्सन्त । अबभर्त्सथाः अबभर्त्सेथाम् अबभर्त्सध्वम् । अबभर्त्से अबभर्त्सावहि अबभर्त्सामहि । **१०. लृङ्** – अभर्त्सयिष्यत अभर्त्सयिष्येताम् अभर्त्सयिष्यन्त । अभर्त्सयिष्यथाः अभर्त्सयिष्येथाम् अभर्त्सयिष्यध्वम् । अभर्त्सयिष्ये अभर्त्सयिष्यावहि अभर्त्सयिष्यामहि ।

णिचि – भर्त्सयति – ते, **सनि** – बिभर्त्सयिषते, **यकि** – भर्त्स्यते ।

१६८३. बस्त – अर्दने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः)

१. लट् – बस्तयते बस्तयेते बस्तयन्ते । बस्तयसे बस्तयेथे बस्तयध्वे । बस्तये बस्तयावहे बस्तयामहे । **२. लिट्** – (i) बस्तयाञ्चक्रे बस्तयाञ्चक्राते बस्तयाञ्चक्रिरे । बस्तयाञ्चकृषे बस्तयाञ्चक्राथे बस्तयाञ्चकृढ्वे । बस्तयाञ्चक्रे बस्तयाञ्चकृवहे बस्तयाञ्चकृमहे । (ii) बस्तयाम्बभूव बस्तयाम्बभूवतुः बस्तयाम्बभूवुः । बस्तयाम्बभूविथ बस्तयाम्बभूवथुः बस्तयाम्बभूव । बस्तयाम्बभूव बस्तयाम्बभूविव बस्तयाम्बभूविम । (iii) बस्तयामास बस्तयामासतुः बस्तयामासुः । बस्तयामासिथ बस्तयामासथुः बस्तयामास । बस्तयामास बस्तयामासिव बस्तयामासिम । **३. लुट्** – बस्तयिता बस्तयितारौ बस्तयितारः । बस्तयितासे बस्तयितासाथे बस्तयिताध्वे । बस्तयिताहे बस्तयितास्वहे बस्तयितास्महे । **४. लृट्** – बस्तयिष्यते बस्तयिष्येते बस्तयिष्यन्ते । बस्तयिष्यसे बस्तयिष्येथे बस्तयिष्यध्वे । बस्तयिष्ये बस्तयिष्यावहे बस्तयिष्यामहे **५. लोट्** – बस्तयताम् बस्तयेताम् बस्तयन्ताम् । बस्तयस्व बस्तयेथाम् बस्तयध्वम् । बस्तयै बस्तयावहै बस्तयामहै । **६. लङ्** – अबस्तयत अबस्तयेताम् अबस्तयन्त । अबस्तयथाः अबस्तयेथाम् अबस्तयध्वम् । अबस्तये अबस्तयावहि अबस्तयामहि **७. विधिलिङ्** – बस्तयेत बस्तयेयाताम् बस्तयेरन् । बस्तयेथाः बस्तयेयाथाम् बस्तयेध्वम् । बस्तयेय बस्तयेवहि बस्तयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – बस्तयिषीष्ट बस्तयिषीयास्ताम् बस्तयिषीरन् । बस्तयिषीष्ठाः बस्तयिषीयास्थाम् बस्तयिषीध्वम् । बस्तयिषीय बस्तयिषीवहि बस्तयिषीमहि । **९. लुङ्** – अबबस्तत अबबस्तेताम् अबबस्तन्त । अबबस्तथाः अबबस्तेथाम् अबबस्तध्वम् । अबबस्ते अबबस्तावहि अबबस्तामहि । **१०. लृङ्** – अबस्तयिष्यत अबस्तयिष्येताम् अबस्तयिष्यन्त । अबस्तयिष्यथाः अबस्तयिष्येथाम् अबस्तयिष्यध्वम् । अबस्तयिष्ये अबस्तयिष्यावहि अबस्तयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि - बस्तयति - ते, **सनि** - बिबस्तयिषते, **यकि** - बस्त्यते ।

१६८४. **गन्ध - अर्दने** । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः)

१. लट् - गन्धयते गन्धयेते गन्धयन्ते । गन्धयसे गन्धयेथे गन्धयध्वे । गन्धये गन्धयावहे गन्धयामहे । **२. लिट्** - (i) गन्धयाञ्चक्रे गन्धयाञ्चक्राते गन्धयाञ्चक्रिरे । गन्धयाञ्चकृषे गन्धयाञ्चक्राथे गन्धयाञ्चकृढ्वे । गन्धयाञ्चक्रे गन्धयाञ्चकृवहे गन्धयाञ्चकृमहे । (ii) गन्धयाम्बभूव गन्धयाम्बभूवतुः गन्धयाम्बभूवुः । गन्धयाम्बभूविथ गन्धयाम्बभूवथुः गन्धयाम्बभूव । गन्धयाम्बभूव गन्धयाम्बभूविव गन्धयाम्बभूविम । (iii) गन्धयामास गन्धयामासतुः गन्धयामासुः । गन्धयामासिथ गन्धयामासथुः गन्धयामास । गन्धयामास गन्धयामासिव गन्धयामासिम । **३. लुट्** - गन्धयिता गन्धयितारौ गन्धयितारः । गन्धयितासे गन्धयितासाथे गन्धयिताध्वे । गन्धयिताहे गन्धयितास्वहे गन्धयितास्महे । **४. लृट्** - गन्धयिष्यते गन्धयिष्येते गन्धयिष्यन्ते । गन्धयिष्यसे गन्धयिष्येथे गन्धयिष्यध्वे । गन्धयिष्ये गन्धयिष्यावहे गन्धयिष्यामहे **५. लोट्** - गन्धयताम् गन्धयेताम् गन्धयन्ताम् । गन्धयस्व गन्धयेथाम् गन्धयध्वम् । गन्धयै गन्धयावहै गन्धयामहै । **६. लङ्** - अगन्धयत अगन्धयेताम् अगन्धयन्त । अगन्धयथाः अगन्धयेथाम् अगन्धयध्वम् । अगन्धये अगन्धयावहि अगन्धयामहि । **७. विधिलिङ्** - गन्धयेत गन्धयेयाताम् गन्धयेरन् । गन्धयेथाः गन्धयेयाथाम् गन्धयेध्वम् । गन्धयेय गन्धयेवहि गन्धयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - गन्धयिषीष्ट गन्धयिषीयास्ताम् गन्धयिषीरन् । गन्धयिषीष्ठाः गन्धयिषीयास्थाम् गन्धयिषीध्वम् । गन्धयिषीय गन्धयिषीवहि गन्धयिषीमहि । **९. लुङ्** - अजगन्धत अजगन्धेताम् अजगन्धन्त । अजगन्धथाः अजगन्धेथाम् अजगन्धध्वम् । अजगन्धे अजगन्धावहि अजगन्धमहि । **१०. लृङ्** - अगन्धयिष्यत अगन्धयिष्येताम् अगन्धयिष्यन्त । अगन्धयिष्यथाः अगन्धयिष्येथाम् अगन्धयिष्यध्वम् । अगन्धयिष्ये अगन्धयिष्यावहि अगन्धयिष्यामहि ।

णिचि - गन्धयति - ते, **सनि** - जिगन्धयिषते, **यकि** - गन्ध्यते ।

१६८५. **विष्क - हिंसायाम्** । सकर्म, सेट्, आत्मने, । 'हिष्क' इत्येके (आकुस्मीयः) ।

१. लट् - विष्कयते विष्कयेते विष्कयन्ते । विष्कयसे विष्कयेथे विष्कयध्वे । विष्कये विष्कयावहे विष्कयामहे । **२. लिट्** - (i) विष्कयाञ्चक्रे विष्कयाञ्चक्राते विष्कयाञ्चक्रिरे । विष्कयाञ्चकृषे विष्कयाञ्चक्राथे विष्कयाञ्चकृढ्वे । विष्कयाञ्चक्रे विष्कयाञ्चकृवहे विष्कयाञ्चकृमहे । (ii) विष्कयाम्बभूव विष्कयाम्बभूवतुः विष्कयाम्बभूवुः । विष्कयाम्बभूविथ विष्कयाम्बभूवथुः विष्कयाम्बभूव । विष्कयाम्बभूव विष्कयाम्बभूविव विष्कयाम्बभूविम । (iii) विष्कयामास विष्कयामासतुः विष्कयामासुः । विष्कयामासिथ विष्कयामासथुः विष्कयामास । विष्कयामास विष्कयामासिव विष्कयामासिम । **३. लुट्** - विष्कयिता विष्कयितारौ विष्कयितारः । विष्कयितासे विष्कयितासाथे विष्कयिताध्वे । विष्कयिताहे विष्कयितास्वहे विष्कयितास्महे । **४. लृट्** - विष्कयिष्यते विष्कयिष्येते विष्कयिष्यन्ते । विष्कयिष्यसे विष्कयिष्येथे विष्कयिष्यध्वे । विष्कयिष्ये विष्कयिष्यावहे विष्कयिष्यामहे । **५. लोट्** - विष्कयताम् विष्कयेताम् विष्कयन्ताम् । विष्कयस्व विष्कयेथाम् विष्कयध्वम् । विष्कयै विष्कयावहै विष्कयामहै । **६. लङ्** - अविष्कयत अविष्कयेताम् अविष्कयन्त । अविष्कयथाः अविष्कयेथाम् अविष्कयध्वम् । अविष्कये अविष्कयावहि अविष्कयामहि । **७. विधिलिङ्** - विष्कयेत विष्कयेयाताम् विष्कयेरन् । विष्कयेथाः विष्कयेयाथाम् विष्कयेध्वम् । विष्कयेय विष्कयेवहि विष्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - विष्कयिषीष्ट विष्कयिषीयास्ताम् विष्कयिषीरन् । विष्कयिषीष्ठाः विष्कयिषीयास्थाम् विष्कयिषीध्वम् । विष्कयिषीय विष्कयिषीवहि विष्कयिषीमहि । **९. लुङ्** - अविविष्कत अविविष्केताम् अविविष्कन्त । अविविष्कथाः अविविष्केथाम् अविविष्कध्वम् । अविविष्के अविविष्कावहि अविविष्कामहि ।**१०. लृङ्** - अविष्कयिष्यत अविष्कयिष्येताम् अविष्कयिष्यन्त । अविष्कयिष्यथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अविष्कयिष्येथाम् अविष्कयिष्यध्वम् । अविष्कयिष्ये अविष्कयिष्यावहि अविष्कयिष्यामहि ।
णिचि - विष्कयति - ते, **सनि** - विविष्कयिषते, **यकि** - विष्क्यते ।

१६८६. निष्क - परिमाणे । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः)

१. लट् - निष्कयते निष्कयेते निष्कयन्ते । निष्कयसे निष्कयेथे निष्कयध्वे । निष्कये निष्कयावहे निष्कयामहे । **२. लिट्** - (i) निष्कयाञ्चक्रे निष्कयाञ्चक्राते निष्कयाञ्चक्रिरे । निष्कयाञ्चकृषे निष्कयाञ्चक्राथे निष्कयाञ्चकृढ्वे । निष्कयाञ्चक्रे निष्कयाञ्चकृवहे निष्कयाञ्चकृमहे । (ii) निष्कयाम्बभूव निष्कयाम्बभूवतुः निष्कयाम्बभूवुः । निष्कयाम्बभूविथ निष्कयाम्बभूवथुः निष्कयाम्बभूव । निष्कयाम्बभूव निष्कयाम्बभूविव निष्कयाम्बभूविम । (iii) निष्कयामास निष्कयामासतुः निष्कयामासुः । निष्कयामासिथ निष्कयामासथुः निष्कयामास । निष्कयामास निष्कयामासिव निष्कयामासिम । **३. लुट्** - निष्कयिता निष्कयितारौ निष्कयितारः । निष्कयितासे निष्कयितासाथे निष्कयिताध्वे । निष्कयिताहे निष्कयितास्वहे निष्कयितास्महे । **४. लृट्** - निष्कयिष्यते निष्कयिष्येते निष्कयिष्यन्ते । निष्कयिष्यसे निष्कयिष्येथे निष्कयिष्यध्वे । निष्कयिष्ये निष्कयिष्यावहे निष्कयिष्यामहे । **५. लोट्** - निष्कयताम् निष्कयेताम् निष्कयन्ताम् । निष्कयस्व निष्कयेथाम् निष्कयध्वम् । निष्कयै निष्कयावहै निष्कयामहै । **६. लङ्** - अनिष्कयत अनिष्कयेताम् अनिष्कयन्त । अनिष्कयथाः अनिष्कयेथाम् अनिष्कयध्वम् । अनिष्कये अनिष्कयावहि अनिष्कयामहि । **७. विधिलिङ्** - निष्कयेत निष्कयेयाताम् निष्कयेरन् । निष्कयेथाः निष्कयेयाथाम् निष्कयेध्वम् । निष्कयेय निष्कयेवहि निष्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - निष्कयिषीष्ट निष्कयिषीयास्ताम् निष्कयिषीरन् । निष्कयिषीष्ठाः निष्कयिषीयास्थाम् निष्कयिषीध्वम् । निष्कयिषीय निष्कयिषीवहि निष्कयिषीमहिग । **९. लुङ्** - अनिनिष्कत अनिनिष्केताम् अनिनिष्कन्त । अनिनिष्कथाः अनिनिष्केथाम् अनिनिष्कध्वम् । अनिनिष्के अनिनिष्कावहि अनिनिष्कामहि । **१०. लृङ्** - अनिष्कयिष्यत अनिष्कयिष्येताम् अनिष्कयिष्यन्त । अनिष्कयिष्यथाः अनिष्कयिष्येथाम् अनिष्कयिष्यध्वम् । अनिष्कयिष्ये अनिष्कयिष्यावहि अनिष्कयिष्यामहि । णिचि - निष्कयति - ते, सनि निनिष्कयिषते, यकि - निष्क्यते ।

१६८७. लल - ईप्सायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः)

१. लट् - लालयते लालयेते लालयन्ते । लालयसे लालयेथे लालयध्वे । लालये लालयावहे लालयामहे । **२. लिट्** - (i) लालयाञ्चक्रे लालयाञ्चक्राते लालयाञ्चक्रिरे । लालयाञ्चकृषे लालयाञ्चक्राथे लालयाञ्चकृढ्वे । लालयाञ्चक्रे लालयाञ्चकृवहे लालयाञ्चकृमहे । (ii) लालयाम्बभूव लालयाम्बभूवतुः लालयाम्बभूवुः । लालयाम्बभूविथ लालयाम्बभूवथुः लालयाम्बभूव । लालयाम्बभूव लालयाम्बभूविव लालयाम्बभूविम । (iii) लालयामास लालयामासतुः लालयामासुः । लालयामासिथ लालयामासथुः लालयामास । लालयामास लालयामासिव लालयामासिम । **३. लुट्** - लालयिता लालयितारौ लालयितारः । लालयितासे लालयितासाथे लालयिताध्वे । लालयिताहे लालयितास्वहे लालयितास्महे । **४. लृट्** - लालयिष्यते लालयिष्येते लालयिष्यन्ते । लालयिष्यसे लालयिष्येथे लालयिष्यध्वे । लालयिष्ये लालयिष्यावहे लालयिष्यामहे । **५. लोट्** - लालयताम् लालयेताम् लालयन्ताम् । लालयस्व लालयेथाम् लालयध्वम् । लालयै लालयावहै लालयामहै । **६. लङ्** - अलालयत अलालयेताम् अलालयन्त । अलालयथाः अलालयेथाम् अलालयध्वम् । अलालये अलालयावहि अलालयामहि । **७. विधिलिङ्** - लालयेत लालयेयाताम् लालयेरन् । लालयेथाः लालयेयाथाम् लालयेध्वम् । लालयेय लालयेवहि लालयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - लालयिषीष्ट लालयिषीयास्ताम् लालयिषीरन् । लालयिषीष्ठाः लालयिषीयास्थाम् लालयिषीध्वम् । लालयिषीय लालयिषीवहि लालयिषीमहि । **९. लुङ्** - अलीललत अलीललेताम् अलीललन्त । अलीललथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अलीललेथाम् अलीललध्वम् । अलीलले अलीललावहि अलीललामहि । **१०. लृङ्** – अलालयिष्यत अलालयिष्येताम् अलालयिष्यन्त । अलालयिष्यथाः अलालयिष्येथाम् अलालयिष्यध्वम् । अलालयिष्ये अलालयिष्यावहि अलालयिष्यामहि ।

णिचि – लालयति – ते, **सनि** – लिलालयिषते, **यकि** – लाल्यते ।

१६८८. कूण[1] **– सङ्कोचे ।** सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः)

१. लट् – कूणयते कूणयेते कूणयन्ते । कूणयसे कूणयेथे कूणयध्वे । कूणये कूणयावहे कूणयामहे । **२. लिट्** – (i) कूणयाञ्चक्रे कूणयाञ्चक्राते कूणयाञ्चक्रिरे । कूणयाञ्चकृषे कूणयाञ्चक्राथे कूणयाञ्चकृढ्वे । कूणयाञ्चक्रे कूणयाञ्चकृवहे कूणयाञ्चकृमहे । (ii) कूणयाम्बभूव कूणयाम्बभूवतुः कूणयाम्बभूवुः । कूणयाम्बभूविथ कूणयाम्बभूवथुः कूणयाम्बभूव । कूणयाम्बभूव कूणयाम्बभूविव कूणयाम्बभूविम । (iii) कूणयामास कूणयामासतुः कूणयामासुः । कूणयामासिथ कूणयामासथुः कूणयामास । कूणयामास कूणयामासिव कूणयामासिम । **३. लुट्** – कूणयिता कूणयितारौ कूणयितारः । कूणयितासे कूणयितासाथे कूणयिताध्वे । कूणयिताहे कूणयितास्वहे कूणयितास्महे । **४. लृट्** – कूणयिष्यते कूणयिष्येते कूणयिष्यन्ते । कूणयिष्यसे कूणयिष्येथे कूणयिष्यध्वे । कूणयिष्ये कूणयिष्यावहे कूणयिष्यामहे । **५. लोट्** – कूणयताम् कूणयेताम् कूणयन्ताम् । कूणयस्व कूणयेथाम् कूणयध्वम् । कूणयै कूणयावहै कूणयामहै । **६. लङ्** – अकूणयत अकूणयेताम् अकूणयन्त । अकूणयथाः अकूणयेथाम् अकूणयध्वम् । अकूणये अकूणयावहि अकूणयामहि । **७. विधिलिङ्** – कूणयेत कूणयेयाताम् कूणयेरन् । कूणयेथाः कूणयेयाथाम् कूणयेध्वम् । कूणयेय कूणयेवहि कूणयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कूणयिषीष्ट कूणयिषीयास्ताम् कूणयिषीरन् । कूणयिषीष्ठाः कूणयिषीयास्थाम् कूणयिषीध्वम् । कूणयिषीय कूणयिषीवहि कूणयिषीमहि । **९. लुङ्** – अचूकुणत अचूकुणेताम् अचूकुणन्त । अचूकुणथाः अचूकुणेथाम् अचूकुणध्वम् । अचूकुणे अचूकुणावहि अचूकुणामहि । **१०. लृङ्** – अकूणयिष्यत अकूणयिष्येताम् अकूणयिष्यन्त । अकूणयिष्यथाः अकूणयिष्येथाम् अकूणयिष्यध्वम् । अकूणयिष्ये अकूणयिष्यावहि अकूणयिष्यामहि ।

णिचि – कूणयति – ते, **सनि** – चुकूणयिषते, **यकि** – कूण्यते ।

१. 'अन्ये कुणेति ह्रस्वोपधं पठन्ति । वयं तु कूणेत्यादिदर्शनान्मैत्रेयाद्युक्तं दीर्घोपधमेव बहु मन्यामहे' इति मा.धा.वृत्तिः ।

१६८९. तूण – पूरणे । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः)

१. लट् – तूणयते तूणयेते तूणयन्ते । तूणयसे तूणयेथे तूणयध्वे । तूणये तूणयावहे तूणयामहे । **२. लिट्** – (i) तूणयाञ्चक्रे तूणयाञ्चक्राते तूणयाञ्चक्रिरे । तूणयाञ्चकृषे तूणयाञ्चक्राथे तूणयाञ्चकृढ्वे । तूणयाञ्चक्रे तूणयाञ्चकृवहे तूणयाञ्चकृमहे । (ii) तूणयाम्बभूव तूणयाम्बभूवतुः तूणयाम्बभूवुः । तूणयाम्बभूविथ तूणयाम्बभूवथुः तूणयाम्बभूव । तूणयाम्बभूव तूणयाम्बभूविव तूणयाम्बभूविम । (iii) तूणयामास तूणयामासतुः तूणयामासुः । तूणयामासिथ तूणयामासथुः तूणयामास । तूणयामास तूणयामासिव तूणयामासिम । **३. लुट्** – तूणयिता तूणयितारौ तूणयितारः । तूणयितासे तूणयितासाथे तूणयिताध्वे । तूणयिताहे तूणयितास्वहे तूणयितास्महे । **४. लृट्** – तूणयिष्यते तूणयिष्येते तूणयिष्यन्ते । तूणयिष्यसे तूणयिष्येथे तूणयिष्यध्वे । तूणयिष्ये तूणयिष्यावहे तूणयिष्यामहे । **५. लोट्** – तूणयताम् तूणयेताम् तूणयन्ताम् । तूणयस्व तूणयेथाम् तूणयध्वम् । तूणयै तूणयावहै तूणयामहै । **६. लङ्** – अतूणयत अतूणयेताम् अतूणयन्त । अतूणयथाः अतूणयेथाम् अतूणयध्वम् । अतूणये अतूणयावहि अतूणयामहि । **७. विधिलिङ्** – तूणयेत तूणयेयाताम् तूणयेरन् । तूणयेथाः तूणयेयाथाम् तूणयेध्वम् । तूणयेय तूणयेवहि तूणयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – तूणयिषीष्ट तूणयिषीयास्ताम् तूणयिषीरन् । तूणयिषीष्ठाः तूणयिषीयास्थाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तुणयिषीध्वम् । तुणयिषीय तुणयिषीवहि तुणयिषीमहि । **९. लुङ्** – अतूतुणत अतूतुणेताम् अतूतुणन्त । अतूतुणथाः अतूतुणेथाम् अतूतुणध्वम् । अतूतुणे अतूतुणावहि अतूतुणामहि । **१०. लृङ्** – अतूणयिष्यत अतूणयिष्येताम् अतूणयिष्यन्त । अतूणयिष्यथाः अतूणयिष्येथाम् अतूणयिष्यध्वम् । अतूणयिष्ये अतूणयिष्यावहि अतूणयिष्यामहि ।

णिचि – तूणयति – ते, **सनि** – तुतूणयिषते, **यकि** – तूण्यते ।

१६९०. भ्रूण – आशाविशङ्कयोः । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) ।

१. लट् – भ्रूणयते भ्रूणयेते भ्रूणयन्ते । भ्रूणयसे भ्रूणयेथे भ्रूणयध्वे । भ्रूणये भ्रूणयावहे भ्रूणयामहे ।

२. लिट् – (i) भ्रूणयाञ्चक्रे भ्रूणयाञ्चक्राते भ्रूणयाञ्चक्रिरे । भ्रूणयाञ्चकृषे भ्रूणयाञ्चक्राथे भ्रूणयाञ्चकृढ्वे । भ्रूणयाञ्चक्रे भ्रूणयाञ्चकृवहे भ्रूणयाञ्चकृमहे । (ii) भ्रूणयाम्बभूव भ्रूणयाम्बभूवतुः भ्रूणयाम्बभूवुः । भ्रूणयाम्बभूविथ भ्रूणयाम्बभूवथुः भ्रूणयाम्बभूव । भ्रूणयाम्बभूव भ्रूणयाम्बभूविव भ्रूणयाम्बभूविम । (iii) भ्रूणयामास भ्रूणयामासतुः भ्रूणयामासुः । भ्रूणयामासिथ भ्रूणयामासथुः भ्रूणयामास । भ्रूणयामास भ्रूणयामासिव भ्रूणयामासिम । **३. लुट्** – (i) भ्रूणयिता भ्रूणयितारौ भ्रूणयितारः । भ्रूणयितासे भ्रूणयितासाथे भ्रूणयिताध्वे । भ्रूणयिताहे भ्रूणयितास्वहे भ्रूणयितास्महे । **४. लृट्** – भ्रूणयिष्यते भ्रूणयिष्येते भ्रूणयिष्यन्ते । भ्रूणयिष्यसे भ्रूणयिष्येथे भ्रूणयिष्यध्वे । भ्रूणयिष्ये भ्रूणयिष्यावहे भ्रूणयिष्यामहे । **५. लोट्** – भ्रूणयताम् भ्रूणयेताम् भ्रूणयन्ताम् । भ्रूणयस्व भ्रूणयेथाम् भ्रूणयध्वम् । भ्रूणयै भ्रूणयावहै भ्रूणयामहै । **६. लङ्** – अभ्रूणयत अभ्रूणयेताम् अभ्रूणयन्त । अभ्रूणयथाः अभ्रूणयेथाम् अभ्रूणयध्वम् । अभ्रूणये अभ्रूणयावहि अभ्रूणयामहि । **७. विधिलिङ्** – भ्रूणयेत भ्रूणयेयाताम् भ्रूणयेरन् । भ्रूणयेथाः भ्रूणयेयाथाम् भ्रूणयेध्वम् । भ्रूणयेय भ्रूणयेवहि भ्रूणयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भ्रूणयिषीष्ट भ्रूणयिषीयास्ताम् भ्रूणयिषीरन् । भ्रूणयिषीष्ठाः भ्रूणयिषीयास्थाम् भ्रूणयिषीध्वम् । भ्रूणयिषीय भ्रूणयिषीवहि भ्रूणयिषीमहि । **९. लुङ्** –अबुभ्रूणत अबुभ्रूणेताम् अबुभ्रूणन्त । अबुभ्रूणथाः अबुभ्रूणेथाम् अबुभ्रूणध्वम् । अबुभ्रूणे अबुभ्रूणावहि अबुभ्रूणामहि ।

१०. लृङ् – (i) अभ्रूणयिष्यत अभ्रूणयिष्येताम् अभ्रूणयिष्यन्त । अभ्रूणयिष्यथाः अभ्रूणयिष्येथाम् अभ्रूणयिष्यध्वम् । अभ्रूणयिष्ये अभ्रूणयिष्यावहि अभ्रूणयिष्यामहि ।

णिचि – भ्रूणयति – ते, **सनि** – बुभ्रूणयिषते, **यकि** – भ्रूण्यते ।

१६९१. शठ – श्लाघायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । '..श्लाघायां शाठयेत णौ' (श्लो. ८२) इति देवः ।

१. लट् – शाठयते शाठयेते शाठयन्ते । शाठयसे शाठयेथे शाठयध्वे । शाठये शाठयावहे शाठयामहे ।

२. लिट् – (i) शाठयाञ्चक्रे शाठयाञ्चक्राते शाठयाञ्चक्रिरे । शाठयाञ्चकृषे शाठयाञ्चक्राथे शाठयाञ्चकृढ्वे । शाठयाञ्चक्रे शाठयाञ्चकृवहे शाठयाञ्चकृमहे । (ii) शाठयाम्बभूव शाठयाम्बभूवतुः शाठयाम्बभूवुः । शाठयाम्बभूविथ शाठयाम्बभूवथुः शाठयाम्बभूव । शाठयाम्बभूव शाठयाम्बभूविव शाठयाम्बभूविम । (iii) शाठयामास शाठयामासतुः शाठयामासुः । शाठयामासिथ शाठयामासथुः शाठयामास । शाठयामास शाठयामासिव शाठयामासिम । **३. लुट्** – शाठयिता शाठयितारौ शाठयितारः । शाठयितासे शाठयितासाथे शाठयिताध्वे । शाठयिताहे शाठयितास्वहे शाठयितास्महे । **४. लृट्** – शाठयिष्यते शाठयिष्येते शाठयिष्यन्ते । शाठयिष्यसे शाठयिष्येथे शाठयिष्यध्वे । शाठयिष्ये शाठयिष्यावहे शाठयिष्यामहे । **५. लोट्** – शाठयताम् शाठयेताम् शाठयन्ताम् । शाठयस्व शाठयेथाम् शाठयध्वम् । शाठयै शाठयावहै शाठयामहै । **६. लङ्** – अशाठयत अशाठयेताम् अशाठयन्त । अशाठयथाः अशाठयेथाम् अशाठयध्वम् । अशाठये अशाठयावहि अशाठयामहि । **७. विधिलिङ्** – शाठयेत शाठयेयाताम् शाठयेरन् । शाठयेथाः शाठयेयाथाम् शाठयेध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शाठयेय शाठयेवहि शाठयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शाठयिषीष्ट शाठयिषीयास्ताम् शाठयिषीरन् । शाठयिषीष्ठाः शाठयिषीयास्थाम् शाठयिषीध्वम् । शाठयिषीय शाठयिषीवहि शाठयिषीमहि । **९. लुङ्** – अशीशठत अशीशठेताम् अशीशठन्त । अशीशठथाः अशीशठेथाम् अशीशठध्वम् । अशीशठे अशीशठावहि अशीशठामहि । **१०. लृङ्** – अशाठयिष्यत अशाठयिष्येताम् अशाठयिष्यन्त । अशाठयिष्यथाः अशाठयिष्येथाम् अशाठयिष्यध्वम् । अशाठयिष्ये अशाठयिष्यावहि अशाठयिष्यामहि ।

णिचि – शाठयति – ते, **सनि** – शिशाठयिषते, **यकि** – शाठ्यते ।

१६९२. यक्ष – पूजायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) ।

१. लट् – यक्षयते यक्षयेते यक्षयन्ते । यक्षयसे यक्षयेथे यक्षयध्वे । यक्षये यक्षयावहे यक्षयामहे । **२. लिट्** – (i) यक्षयाञ्चक्रे यक्षयाञ्चक्राते यक्षयाञ्चक्रिरे । यक्षयाञ्चकृषे यक्षयाञ्चक्राथे यक्षयाञ्चकृढ्वे । यक्षयाञ्चक्रे यक्षयाञ्चकृवहे यक्षयाञ्चकृमहे । (ii) यक्षयाम्बभूव यक्षयाम्बभूवतुः यक्षयाम्बभूवुः । यक्षयाम्बभूविथ यक्षयाम्बभूवथुः यक्षयाम्बभूव । यक्षयाम्बभूव यक्षयाम्बभूविव यक्षयाम्बभूविम । (iii) यक्षयामास यक्षयामासतुः यक्षयामासुः । यक्षयामासिथ यक्षयामासथुः यक्षयामास । यक्षयामास यक्षयामासिव यक्षयामासिम । **३. लुट्** – यक्षयिता यक्षयितारौ यक्षयितारः । यक्षयितासे यक्षयितासाथे यक्षयिताध्वे । यक्षयिताहे यक्षयितास्वहे यक्षयितास्महे । **४. लृट्** – यक्षयिष्यते यक्षयिष्येते यक्षयिष्यन्ते । यक्षयिष्यसे यक्षयिष्येथे यक्षयिष्यध्वे । यक्षयिष्ये यक्षयिष्यावहे यक्षयिष्यामहे । **५. लोट्** – यक्षयताम् यक्षयेताम् यक्षयन्ताम् । यक्षयस्व यक्षयेथाम् यक्षयध्वम् । यक्षयै यक्षयावहै यक्षयामहै । **६. लङ्** – अयक्षयत अयक्षयेताम् अयक्षयन्त । अयक्षयथाः अयक्षयेथाम् अयक्षयध्वम् । अयक्षये अयक्षयावहि अयक्षयामहि । **७. विधिलिङ्** – यक्षयेत यक्षयेयाताम् यक्षयेरन् । यक्षयेथाः यक्षयेयाथाम् यक्षयेध्वम् । यक्षयेय यक्षयेवहि यक्षयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – यक्षयिषीष्ट यक्षयिषीयास्ताम् यक्षयिषीरन् । यक्षयिषीष्ठाः यक्षयिषीयास्थाम् यक्षयिषीध्वम् । यक्षयिषीय यक्षयिषीवहि यक्षयिषीमहि । **९. लुङ्** – अययक्षत अययक्षेताम् अययक्षन्त । अययक्षथाः अययक्षेथाम् अययक्षध्वम् । अययक्षे अययक्षावहि अययक्षामहि । **१०. लृङ्** – अयक्षयिष्यत अयक्षयिष्येताम् अयक्षयिष्यन्त । अयक्षयिष्यथाः अयक्षयिष्येथाम् अयक्षयिष्यध्वम् । अयक्षयिष्ये अयक्षयिष्यावहि अयक्षयिष्यामहि ।

णिचि – यक्षयति – ते, **सनि** – यियक्षयिषते, **यकि** – यक्ष्यते ।

१६९३. स्यम – वितर्के । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) 'स्यल' इति न्यासकारः (६.२.१३३) । 'स्यमेः स्यमति शब्दार्थे वितर्के स्यामयेत णौ' (श्लो. १४८) इति देवः ।

१. लट् – स्यामयते स्यामयेते स्यामयन्ते । स्यामयसे स्यामयेथे स्यामयध्वे । स्यामये स्यामयावहे स्यामयामहे । **२. लिट्** – (i) स्यामयाञ्चक्रे स्यामयाञ्चक्राते स्यामयाञ्चक्रिरे । स्यामयाञ्चकृषे स्यामयाञ्चक्राथे स्यामयाञ्चकृढ्वे । स्यामयाञ्चक्रे स्यामयाञ्चकृवहे स्यामयाञ्चकृमहे । (ii) स्यामयाम्बभूव स्यामयाम्बभूवतुः स्यामयाम्बभूवुः । स्यामयाम्बभूविथ स्यामयाम्बभूवथुः स्यामयाम्बभूव । स्यामयाम्बभूव स्यामयाम्बभूविव स्यामयाम्बभूविम । (iii) स्यामयामास स्यामयामासतुः स्यामयामासुः । स्यामयामासिथ स्यामयामासथुः स्यामयामास । स्यामयामास स्यामयामासिव स्यामयामासिम । **३. लुट्** – स्यामयिता स्यामयितारौ स्यामयितारः । स्यामयितासे स्यामयितासाथे स्यामयिताध्वे । स्यामयिताहे स्यामयितास्वहे स्यामयितास्महे । **४. लृट्** – स्यामयिष्यते स्यामयिष्येते स्यामयिष्यन्ते । स्यामयिष्यसे स्यामयिष्येथे स्यामयिष्यध्वे । स्यामयिष्ये स्यामयिष्यावहे स्यामयिष्यामहे । **५. लोट्** – स्यामयताम् स्यामयेताम् स्यामयन्ताम् । स्यामयस्व स्यामयेथाम् स्यामयध्वम् । स्यामयै स्यामयावहै स्यामयामहै । **६. लङ्** – अस्यामयत अस्यामयेताम् अस्यामयन्त । अस्यामयथाः अस्यामयेथाम् अस्यामयध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अस्यामये अस्यामयावहि अस्यामयामहि । **७. विधिलिङ्** – स्यामयेत स्यामयेयाताम् स्यामयेरन् । स्यामयेथाः स्यामयेयाथाम् स्यामयेध्वम् । स्यामयेय स्यामयेवहि स्यामयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – यामयिषीष्ट स्यामयिषीयास्ताम् स्यामयिषीरन् । स्यामयिषीष्ठाः स्यामयिषीयास्थाम् स्यामयिषीध्वम् । स्यामयिषीय स्यामयिषीवहि स्यामयिषीमहि । **९. लुङ्** – असिस्यमत असिस्यमेताम् असिस्यमन्त । असिस्यमथाः असिस्यमेथाम् असिस्यमध्वम् । असिस्यमे असिस्यमावहि असिस्यमामहि । **१०. लृङ्** – अस्यामयिष्यत अस्यामयिष्येताम् अस्यामयिष्यन्त । अस्यामयिष्यथाः अस्यामयिष्येथाम् अस्यामयिष्यध्वम् । अस्यामयिष्ये अस्यामयिष्यावहि अस्यामयिष्यामहि ।

णिचि – स्यामयति – ते, **सनि** – सिस्यामयिषते, **यकि** – स्याम्यते ।

१६९४. गूर – उद्यमने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । 'गुरते गू(गु)रयेतेति शे णावुद्यमने तङि । श्यनि गूर्यत इत्येवं गतिहिंसनयोस्तङि' (श्लो. १५२) इति देवः । केचित् 'गुरी' इति पठन्ति । अन्ये 'गूरी' इति पठन्ति ।

१. लट् – गूरयते गूरयेते गूरयन्ते । गूरयसे गूरयेथे गूरयध्वे । गूरये गूरयावहे गूरयामहे । **२.लिट्** – (i) गूरयाञ्चक्रे गूरयाञ्चक्राते गूरयाञ्चक्रिरे । गूरयाञ्चकृषे गूरयाञ्चक्राथे गूरयाञ्चकृढ्वे । गूरयाञ्चक्रे गूरयाञ्चकृवहे गूरयाञ्चकृमहे । (ii) गूरयाम्बभूव गूरयाम्बभूवतुः गूरयाम्बभूवुः । गूरयाम्बभूविथ गूरयाम्बभूवथुः गूरयाम्बभूव । गूरयाम्बभूव गूरयाम्बभूविव गूरयाम्बभूविम । (iii) गूरयामास गूरयामासतुः गूरयामासुः । गूरयामासिथ गूरयामासथुः गूरयामास । गूरयामास गूरयामासिव गूरयामासिम । **३. लुट्** – गूरयिता गूरयितारौ गूरयितारः । गूरयितासे गूरयितासाथे गूरयिताध्वे । गूरयिताहे गूरयितास्वहे गूरयितास्महे । **४. लृट्** – गूरयिष्यते गूरयिष्येते गूरयिष्यन्ते । गूरयिष्यसे गूरयिष्येथे गूरयिष्यध्वे । गूरयिष्ये गूरयिष्यावहे गूरयिष्यामहे । **५. लोट्** – गूरयताम् गूरयेताम् गूरयन्ताम् । गूरयस्व गूरयेथाम् गूरयध्वम् । गूरयै गूरयावहै गूरयामहै । **६. लङ्** – अगूरयत अगूरयेताम् अगूरयन्त । अगूरयथाः अगूरयेथाम् अगूरयध्वम् । अगूरये अगूरयावहि अगूरयामहि । **७. विधिलिङ्** – गूरयेत गूरयेयाताम् गूरयेरन् । गूरयेथाः गूरयेयाथाम् गूरयेध्वम् । गूरयेय गूरयेवहि गूरयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गूरयिषीष्ट गूरयिषीयास्ताम् गूरयिषीरन् । गूरयिषीष्ठाः गूरयिषीयास्थाम् गूरयिषीध्वम् । गूरयिषीय गूरयिषीवहि गूरयिषीमहि । **९. लुङ्** – अजूगुरत अजूगुरेताम् अजूगुरन्त । अजूगुरथाः अजूगुरेथाम् अजूगुरध्वम् । अजूगुरे अजूगुरावहि अजूगुरामहि । **१०. लृङ्** – अगूरयिष्यत अगूरयिष्येताम् अगूरयिष्यन्त । अगूरयिष्यथाः अगूरयिष्येथाम् अगूरयिष्यध्वम् । अगूरयिष्ये अगूरयिष्यावहि अगूरयिष्यामहि ।

णिचि – गूरयति – ते, **सनि** – जुगूरयिषते, **यकि** – गूर्यते ।

१६९५. शम – आलोचने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । 'आलोचने शामयते शाम्यत्युपशमे श्यनि' (श्लो. १४९) इति देवः ।

१. लट् – शामयते[1] शामयेते शामयन्ते । शामयसे शामयेथे शामयध्वे । शामये शामयावहे शामयामहे । **२. लिट्** – (i) शामयाञ्चक्रे शामयाञ्चक्राते शामयाञ्चक्रिरे । शामयाञ्चकृषे शामयाञ्चक्राथे शामयाञ्चकृढ्वे । शामयाञ्चक्रे शामयाञ्चकृवहे शामयाञ्चकृमहे । (ii) शामयाम्बभूव शामयाम्बभूवतुः शामयाम्बभूवुः । शामयाम्बभूविथ शामयाम्बभूवथुः शामयाम्बभूव । शामयाम्बभूव शामयाम्बभूविव शामयाम्बभूविम । (iii) शामयामास शामयामासतुः शामयामासुः । शामयामासिथ शामयामासथुः शामयामास । शामयामास शामयामासिव शामयामासिम । **३. लुट्** – शामयिता शामयितारौ शामयितारः । शामयितासे शामयितासाथे शामयिताध्वे । शामयिताहे शामयितास्वहे शामयितास्महे । **४. लृट्** – शामयिष्यते शामयिष्येते शामयिष्यन्ते । शामयिष्यसे शामयिष्येथे शामयिष्यध्वे । शामयिष्ये शामयिष्यावहे शामयिष्यामहे । **५. लोट्** – शामयताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शामयेताम् शामयन्ताम् । शामयस्व शामयेथाम् शामयध्वम् । शामयै शामयावहै शामयामहै । **६. लङ्** - अशामयत अशामयेताम् अशामयन्त । अशामयथाः अशामयेथाम् अशामयध्वम् । अशामये अशामयावहि अशामयामहि । **७. विधिलिङ्** - शामयेत शामयेयाताम् शामयेरन् । शामयेथाः शामयेयाथाम् शामयेध्वम् । शामयेय शामयेवहि शामयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - शामयिषीष्ट शामयिषीयास्ताम् शामयिषीरन् । शामयिषीष्ठाः शामयिषीयास्थाम् शामयिषीध्वम् । शामयिषीय शामयिषीवहि शामयिषीमहि । **९. लुङ्** - अशीशमत अशीशमेताम् अशीशमन्त । अशीशमथाः अशीशमेथाम् अशीशमध्वम् । अशीशमे अशीशमावहि अशीशमामहि । **१०. लृङ्** - अशामयिष्यत अशामयिष्येताम् अशामयिष्यन्त । अशामयिष्यथाः अशामयिष्येथाम् अशामयिष्यध्वम् । अशामयिष्ये अशामयिष्यावहि अशामयिष्यामहि ।

णिचि - शामयति - ते, **सनि** - शिशामयिषते, **यकि** - शाम्यते ।

१. 'नान्ये मितोऽहेतौ' (ग.सू.१९८) - अहेतौ स्वार्थे ज्ञपादिभ्यः अन्ये मितः न स्युः । तेन शमादीनाम् अमन्तत्वप्रयुक्तं मित्त्वं न ।

१६९६. लक्ष - आलोचने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । 'आलोचनार्थात् णिचि लक्षयेत, स्याल्लक्षयेत् लक्षयतेऽङ्कनार्थात्' (श्लो. १८२) इति देवः ।

१. लट् - लक्षयते लक्षयेते लक्षयन्ते । लक्षयसे लक्षयेथे लक्षयध्वे । लक्षये लक्षयावहे लक्षयामहे । **२. लिट्** - (i) लक्षयाञ्चक्रे लक्षयाञ्चक्राते लक्षयाञ्चक्रिरे । लक्षयाञ्चकृषे लक्षयाञ्चक्राथे लक्षयाञ्चकृढ्वे । लक्षयाञ्चक्रे लक्षयाञ्चकृवहे लक्षयाञ्चकृमहे । (ii) लक्षयाम्बभूव लक्षयाम्बभूवतुः लक्षयाम्बभूवुः । लक्षयाम्बभूविथ लक्षयाम्बभूवथुः लक्षयाम्बभूव । लक्षयाम्बभूव लक्षयाम्बभूविव लक्षयाम्बभूविम । (iii) लक्षयामास लक्षयामासतुः लक्षयामासुः । लक्षयामासिथ लक्षयामासथुः लक्षयामास । लक्षयामास लक्षयामासिव लक्षयामासिम । **३. लुट्** - लक्षयिता लक्षयितारौ लक्षयितारः । लक्षयितासे लक्षयितासाथे लक्षयिताध्वे । लक्षयिताहे लक्षयितास्वहे लक्षयितास्महे । **४. लृट्** - लक्षयिष्यते लक्षयिष्येते लक्षयिष्यन्ते । लक्षयिष्यसे लक्षयिष्येथे लक्षयिष्यध्वे । लक्षयिष्ये लक्षयिष्यावहे लक्षयिष्यामहे । **५. लोट्** - लक्षयताम् लक्षयेताम् लक्षयन्ताम् । लक्षयस्व लक्षयेथाम् लक्षयध्वम् । लक्षयै लक्षयावहै लक्षयामहै । **६. लङ्** - अलक्षयत अलक्षयेताम् अलक्षयन्त । अलक्षयथाः अलक्षयेथाम् अलक्षयध्वम् । अलक्षये अलक्षयावहि अलक्षयामहि । **७. विधिलिङ्** - लक्षयेत लक्षयेयाताम् लक्षयेरन् । लक्षयेथाः लक्षयेयाथाम् लक्षयेध्वम् । लक्षयेय लक्षयेवहि लक्षयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - लक्षयिषीष्ट लक्षयिषीयास्ताम् लक्षयिषीरन् । लक्षयिषीष्ठाः लक्षयिषीयास्थाम् लक्षयिषीध्वम् । लक्षयिषीय लक्षयिषीवहि लक्षयिषीमहि । **९. लुङ्** - अललक्षत अललक्षेताम् अललक्षन्त । अललक्षथाः अललक्षेथाम् अललक्षध्वम् । अललक्षे अललक्षावहि अललक्षामहि । **१०. लृङ्** - अलक्षयिष्यत अलक्षयिष्येताम् अलक्षयिष्यन्त । अलक्षयिष्यथाः अलक्षयिष्येथाम् अलक्षयिष्यध्वम् । अलक्षयिष्ये अलक्षयिष्यावहि अलक्षयिष्यामहि ।

णिचि - लक्षयति - ते, **सनि** - लिलक्षयिषते, **यकि** - लक्ष्यते ।

१६९७. कुत्स - अवक्षेपणे निन्दने च । सकर्म. सेट्. आत्मने. (आकुस्मीयः) ।

१. लट् - कुत्सयते कुत्सयेते कुत्सयन्ते । कुत्सयसे कुत्सयेथे कुत्सयध्वे । कुत्सये कुत्सयावहे कुत्सयामहे । **२. लिट्** - (i) कुत्सयाञ्चक्रे कुत्सयाञ्चक्राते कुत्सयाञ्चक्रिरे । कुत्सयाञ्चकृषे कुत्सयाञ्चक्राथे कुत्सयाञ्चकृढ्वे । कुत्सयाञ्चक्रे कुत्सयाञ्चकृवहे कुत्सयाञ्चकृमहे । (ii) कुत्सयाम्बभूव कुत्सयाम्बभूवतुः कुत्सयाम्बभूवुः । कुत्सयाम्बभूविथ कुत्सयाम्बभूवथुः कुत्सयाम्बभूव । कुत्सयाम्बभूव कुत्सयाम्बभूविव कुत्सयाम्बभूविम । (iii) कुत्सयामास कुत्सयामासतुः कुत्सयामासुः । कुत्सयामासिथ कुत्सयामासथुः कुत्सयामास । कुत्सयामास कुत्सयामासिव कुत्सयामासिम । **३. लुट्** - कुत्सयिता कुत्सयितारौ कुत्सयितारः । कुत्सयितासे कुत्सयितासाथे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कुत्सयिताध्वे । कुत्सयिताहे कुत्सयितास्वहे कुत्सयितास्महे । **४. लृट्** – कुत्सयिष्यते कुत्सयिष्येते कुत्सयिष्यन्ते । कुत्सयिष्यसे कुत्सयिष्येथे कुत्सयिष्यध्वे । कुत्सयिष्ये कुत्सयिष्यावहे कुत्सयिष्यामहे । **५. लोट्** – कुत्सयताम् कुत्सयेताम् कुत्सयन्ताम् । कुत्सयस्व कुत्सयेथाम् कुत्सयध्वम् । कुत्सयै कुत्सयावहै कुत्सयामहै । **६. लङ्** – अकुत्सयत अकुत्सयेताम् अकुत्सयन्त । अकुत्सयथाः अकुत्सयेथाम् अकुत्सयध्वम् । अकुत्सये अकुत्सयावहि अकुत्सयामहि । **७. विधिलिङ्** – कुत्सयेत कुत्सयेयाताम् कुत्सयेरन् । कुत्सयेथाः कुत्सयेयाथाम् कुत्सयेध्वम् । कुत्सयेय कुत्सयेवहि कुत्सयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कुत्सयिषीष्ट कुत्सयिषीयास्ताम् कुत्सयिषीरन् । कुत्सयिषीष्ठाः कुत्सयिषीयास्थाम् कुत्सयिषीध्वम् । कुत्सयिषीय कुत्सयिषीवहि कुत्सयिषीमहि । **९. लुङ्** – अचुकुत्सत अचुकुत्सेताम् अचुकुत्सन्त । अचुकुत्सथाः अचुकुत्सेथाम् अचुकुत्सध्वम् । अचुकुत्से अचुकुत्सावहि अचुकुत्सामहि । **१०. लृङ्** – अकुत्सयिष्यत अकुत्सयिष्येताम् अकुत्सयिष्यन्त । अकुत्सयिष्यथाः अकुत्सयिष्येथाम् अकुत्सयिष्यध्वम् । अकुत्सयिष्ये अकुत्सयिष्यावहि अकुत्सयिष्यामहि ।

णिचि – कुत्सयति – ते, **सनि** – चुकुत्सयिषते, **यकि** – कुत्स्यते ।

१६९८. त्रुट – छेदने । सकर्म. सेट्. आत्मने. । (आकुस्मीयः) । कुट इत्येके ।

१. लट् – त्रोटयते त्रोटयेते त्रोटयन्ते । त्रोटयसे त्रोटयेथे त्रोटयध्वे । त्रोटये त्रोटयावहे त्रोटयामहे । **२. लिट्** – (i) त्रोटयाञ्चक्रे त्रोटयाञ्चक्राते त्रोटयाञ्चक्रिरे । त्रोटयाञ्चकृषे त्रोटयाञ्चक्राथे त्रोटयाञ्चकृढ्वे । त्रोटयाञ्चक्रे त्रोटयाञ्चकृवहे त्रोटयाञ्चकृमहे । (ii) त्रोटयाम्बभूव त्रोटयाम्बभूवतुः त्रोटयाम्बभूवुः । त्रोटयाम्बभूविथ त्रोटयाम्बभूवथुः त्रोटयाम्बभूव । त्रोटयाम्बभूव त्रोटयाम्बभूविव त्रोटयाम्बभूविम । (iii) त्रोटयामास त्रोटयामासतुः त्रोटयामासुः । त्रोटयामासिथ त्रोटयामासथुः त्रोटयामास । त्रोटयामास त्रोटयामासिव त्रोटयामासिम । **३. लुट्** – त्रोटयिता त्रोटयितारौ त्रोटयितारः । त्रोटयितासे त्रोटयितासाथे त्रोटयिताध्वे । त्रोटयिताहे त्रोटयितास्वहे त्रोटयितास्महे । **४. लृट्** – त्रोटयिष्यते त्रोटयिष्येते त्रोटयिष्यन्ते । त्रोटयिष्यसे त्रोटयिष्येथे त्रोटयिष्यध्वे । त्रोटयिष्ये त्रोटयिष्यावहे त्रोटयिष्यामहे । **५. लोट्** – त्रोटयताम् त्रोटयेताम् त्रोटयन्ताम् । त्रोटयस्व त्रोटयेथाम् त्रोटयध्वम् । त्रोटयै त्रोटयावहै त्रोटयामहै । **६. लङ्** – अत्रोटयत अत्रोटयेताम् अत्रोटयन्त । अत्रोटयथाः अत्रोटयेथाम् अत्रोटयध्वम् । अत्रोटये अत्रोटयावहि अत्रोटयामहि । **७. विधिलिङ्** – त्रोटयेत त्रोटयेयाताम् त्रोटयेरन् । त्रोटयेथाः त्रोटयेयाथाम् त्रोटयेध्वम् । त्रोटयेय त्रोटयेवहि त्रोटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – त्रोटयिषीष्ट त्रोटयिषीयास्ताम् त्रोटयिषीरन् । त्रोटयिषीष्ठाः त्रोटयिषीयास्थाम् त्रोटयिषीध्वम् । त्रोटयिषीय त्रोटयिषीवहि त्रोटयिषीमहि । **९. लुङ्** – अतुत्रुटत अतुत्रुटेताम् अतुत्रुटन्त । अतुत्रुटथाः अतुत्रुटेथाम् अतुत्रुटध्वम् । अतुत्रुटे अतुत्रुटावहि अतुत्रुटामहि । **१०. लृङ्** – अत्रोटयिष्यत अत्रोटयिष्येताम् अत्रोटयिष्यन्त । अत्रोटयिष्यथाः अत्रोटयिष्येथाम् अत्रोटयिष्यध्वम् । अत्रोटयिष्ये अत्रोटयिष्यावहि अत्रोटयिष्यामहि ।

णिचि – त्रोटयति – ते, **सनि** – तुत्रोटयिषते, **यकि** – त्रोट्यते ।

१६९९. गल – स्रवणे । अकर्म. सेट्. आत्मने. (आकुस्मीयः)

१. लट् – गालयते गालयेते गालयन्ते । गालयसे गालयेथे गालयध्वे । गालये गालयावहे गालयामहे । **२. लिट्** – (i) गालयाञ्चक्रे गालयाञ्चक्राते गालयाञ्चक्रिरे । गालयाञ्चकृषे गालयाञ्चक्राथे गालयाञ्चकृढ्वे । गालयाञ्चक्रे गालयाञ्चकृवहे गालयाञ्चकृमहे । (ii) गालयाम्बभूव गालयाम्बभूवतुः गालयाम्बभूवुः । गालयाम्बभूविथ गालयाम्बभूवथुः गालयाम्बभूव । गालयाम्बभूव गालयाम्बभूविव गालयाम्बभूविम । (iii) गालयामास गालयामासतुः गालयामासुः । गालयामासिथ गालयामासथुः गालयामास । गालयामास गालयामासिव गालयामासिम । **३. लुट्** – गालयिता गालयितारौ गालयितारः । गालयितासे गालयितासाथे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गालयिताध्वे । गालयिताहे गालयितास्वहे गालयितास्महे । **४. लृट्** – गालयिष्यते गालयिष्येते गालयिष्यन्ते । गालयिष्यसे गालयिष्येथे गालयिष्यध्वे । गालयिष्ये गालयिष्यावहे गालयिष्यामहे । **५. लोट्** – गालयताम् गालयेताम् गालयन्ताम् । गालयस्व गालयेथाम् गालयध्वम् । गालयै गालयावहै गालयामहै । **६. लङ्** – अगालयत अगालयेताम् अगालयन्त । अगालयथाः अगालयेथाम् अगालयध्वम् । अगालये अगालयावहि अगालयामहि । **७. विधिलिङ्** – गालयेत गालयेयाताम् गालयेरन् । गालयेथाः गालयेयाथाम् गालयेध्वम् । गालयेय गालयेवहि गालयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गालयिषीष्ट गालयिषीयास्ताम् गालयिषीरन् । गालयिषीष्ठाः गालयिषीयास्थाम् गालयिषीध्वम् । गालयिषीय गालयिषीवहि गालयिषीमहि । **९. लुङ्** – अजीगलत अजीगलेताम् अजीगलन्त । अजीगलथाः अजीगलेथाम् अजीगलध्वम् । अजीगले अजीगलावहि अजीगलामहि । **१०. लृङ्** – अगालयिष्यत अगालयिष्येताम् अगालयिष्यन्त । अगालयिष्यथाः अगालयिष्येथाम् अगालयिष्यध्वम् । अगालयिष्ये अगालयिष्यावहि अगालयिष्यामहि ।

णिचि – गालयति – ते, **सनि** – जिगालयिषते, **यकि** – गाल्यते ।

१७००. भल – आभण्डने । सकर्म. सेट्. आत्मने, (आकुस्मीयः) । आभण्डनम् – निरूपणम् । 'मार्जनम्' इति धातुकाव्यम् । (३.३६)

१. लट् – भालयते भालयेते भालयन्ते । भालयसे भालयेथे भालयध्वे । भालये भालयावहे भालयामहे । **२. लिट्** – (i) भालयाञ्चक्रे भालयाञ्चक्राते भालयाञ्चक्रिरे । भालयाञ्चकृषे भालयाञ्चक्राथे भालयाञ्चकृढ्वे । भालयाञ्चक्रे भालयाञ्चकृवहे भालयाञ्चकृमहे । (ii) भालयाम्बभूव भालयाम्बभूवतुः भालयाम्बभूवुः । भालयाम्बभूविथ भालयाम्बभूवथुः भालयाम्बभूव । भालयाम्बभूव भालयाम्बभूविव भालयाम्बभूविम । (iii) भालयामास भालयामासतुः भालयामासुः । भालयामासिथ भालयामासथुः भालयामास । भालयामास भालयामासिव भालयामासिम । **३. लुट्** – भालयिता भालयितारौ भालयितारः । भालयितासे भालयितासाथे भालयिताध्वे । भालयिताहे भालयितास्वहे भालयितास्महे । **४. लृट्** – भालयिष्यते भालयिष्येते भालयिष्यन्ते । भालयिष्यसे भालयिष्येथे भालयिष्यध्वे । भालयिष्ये भालयिष्यावहे भालयिष्यामहे । **५. लोट्** – भालयताम् भालयेताम् भालयन्ताम् । भालयस्व भालयेथाम् भालयध्वम् । भालयै भालयावहै भालयामहै । **६. लङ्** – अभालयत अभालयेताम् अभालयन्त । अभालयथाः अभालयेथाम् अभालयध्वम् । अभालये अभालयावहि अभालयामहि । **७. विधिलिङ्** – भालयेत भालयेयाताम् भालयेरन् । भालयेथाः भालयेयाथाम् भालयेध्वम् । भालयेय भालयेवहि भालयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – भालयिषीष्ट भालयिषीयास्ताम् भालयिषीरन् । भालयिषीष्ठाः भालयिषीयास्थाम् भालयिषीध्वम् । भालयिषीय भालयिषीवहि भालयिषीमहि । **९. लुङ्** – अबीभलत अबीभलेताम् अबीभलन्त । अबीभलथाः अबीभलेथाम् अबीभलध्वम् । अबीभले अबीभलावहि अबीभलामहि । **१०. लृङ्** – अभालयिष्यत अभालयिष्येताम् अभालयिष्यन्त । अभालयिष्यथाः अभालयिष्येथाम् अभालयिष्यध्वम् । अभालयिष्ये अभालयिष्यावहि अभालयिष्यामहि ।

णिचि – भालयति – ते, **सनि** – बिभालयिषते, **यकि** – भाल्यते ।

१७०१. कूट – आप्रदाने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । 'अवसादने' इत्येके । 'कूटयेताप्रसादे णौ कूटेः दाहे तु कूटयेत्' (श्लो. ७५) इति देवः ।

१. लट् – कूटयते कूटयेते कूटयन्ते । कूटयसे कूटयेथे कूटयध्वे । कूटये कूटयावहे कूटयामहे । **२. लिट्** – (i) कूटयाञ्चक्रे कूटयाञ्चक्राते कूटयाञ्चक्रिरे । कूटयाञ्चकृषे कूटयाञ्चक्राथे कूटयाञ्चकृढ्वे । कूटयाञ्चक्रे कूटयाञ्चकृवहे कूटयाञ्चकृमहे । (ii) कूटयाम्बभूव कूटयाम्बभूवतुः कूटयाम्बभूवुः । कूटयाम्बभूविथ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कूटयाम्बभूवथुः कूटयाम्बभूव । कूटयाम्बभूव कूटयाम्बभूविव कूटयाम्बभूविम । (iii) कूटयामास कूटयामासतुः कूटयामासुः । कूटयामासिथ कूटयामासथुः कूटयामास । कूटयामास कूटयामासिव कूटयामासिम । **३. लुट्** – (i) कूटयिता कूटयितारौ कूटयितारः । कूटयितासे कूटयितासाथे कूटयिताध्वे । कूटयिताहे कूटयितास्वहे कूटयितास्महे । **४. लृट्** – कूटयिष्यते कूटयिष्येते कूटयिष्यन्ते । कूटयिष्यसे कूटयिष्येथे कूटयिष्यध्वे । कूटयिष्ये कूटयिष्यावहे कूटयिष्यामहे । **५. लोट्** – कूटयताम् कूटयेताम् कूटयन्ताम् । कूटयस्व कूटयेथाम् कूटयध्वम् । कूटयै कूटयावहै कूटयामहै । **६. लङ्** – अकूटयत अकूटयेताम् अकूटयन्त । अकूटयथाः अकूटयेथाम् अकूटयध्वम् । अकूटये अकूटयावहि अकूटयामहि । **७. विधिलिङ्** – कूटयेत कूटयेयाताम् कूटयेरन् । कूटयेथाः कूटयेयाथाम् कूटयेध्वम् । कूटयेय कूटयेवहि कूटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कूटयिषीष्ट कूटयिषीयास्ताम् कूटयिषीरन् । कूटयिषीष्ठाः कूटयिषीयास्थाम् कूटयिषीध्वम् । कूटयिषीय कूटयिषीवहि कूटयिषीमहि । **९. लुङ्** – अचुकूटत अचुकूटेताम् अचुकूटन्त । अचुकूटथाः अचुकूटेथाम् अचुकूटध्वम् । अचुकूटे अचुकूटावहि अचुकूटामहि । **१०. लृङ्** – अकूटयिष्यत अकूटयिष्येताम् अकूटयिष्यन्त । अकूटयिष्यथाः अकूटयिष्येथाम् अकूटयिष्यध्वम् । अकूटयिष्ये अकूटयिष्यावहि अकूटयिष्यामहि । **णिचि** – कूटयति – ते, **सनि** – चुकूटयिषते, **यकि** – कूट्यते ।

१७०२. कुट्ट – प्रतापने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) ।

१. लट् – कुट्टयते कुट्टयेते कुट्टयन्ते । कुट्टयसे कुट्टयेथे कुट्टयध्वे । कुट्टये कुट्टयावहे कुट्टयामहे । **२. लिट्** – (i) कुट्टयाञ्चक्रे कुट्टयाञ्चक्राते कुट्टयाञ्चक्रिरे । कुट्टयाञ्चकृषे कुट्टयाञ्चक्राथे कुट्टयाञ्चकृढ्वे । कुट्टयाञ्चक्रे कुट्टयाञ्चकृवहे कुट्टयाञ्चकृमहे । (ii) कुट्टयाम्बभूव कुट्टयाम्बभूवतुः कुट्टयाम्बभूवुः । कुट्टयाम्बभूविथ कुट्टयाम्बभूवथुः कुट्टयाम्बभूव । कुट्टयाम्बभूव कुट्टयाम्बभूविव कुट्टयाम्बभूविम । (iii) कुट्टयामास कुट्टयामासतुः कुट्टयामासुः । कुट्टयामासिथ कुट्टयामासथुः कुट्टयामास । कुट्टयामास कुट्टयामासिव कुट्टयामासिम । **३. लुट्** – कुट्टयिता कुट्टयितारौ कुट्टयितारः । कुट्टयितासे कुट्टयितासाथे कुट्टयिताध्वे । कुट्टयिताहे कुट्टयितास्वहे कुट्टयितास्महे । **४. लृट्** – कुट्टयिष्यते कुट्टयिष्येते कुट्टयिष्यन्ते । कुट्टयिष्यसे कुट्टयिष्येथे कुट्टयिष्यध्वे । कुट्टयिष्ये कुट्टयिष्यावहे कुट्टयिष्यामहे । **५. लोट्** – कुट्टयताम् कुट्टयेताम् कुट्टयन्ताम् । कुट्टयस्व कुट्टयेथाम् कुट्टयध्वम् । कुट्टयै कुट्टयावहै कुट्टयामहै । **६. लङ्** – अकुट्टयत अकुट्टयेताम् अकुट्टयन्त । अकुट्टयथाः अकुट्टयेथाम् अकुट्टयध्वम् । अकुट्टये अकुट्टयावहि अकुट्टयामहि । **७. विधिलिङ्** – कुट्टयेत कुट्टयेयाताम् कुट्टयेरन् । कुट्टयेथाः कुट्टयेयाथाम् कुट्टयेध्वम् । कुट्टयेय कुट्टयेवहि कुट्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कुट्टयिषीष्ट कुट्टयिषीयास्ताम् कुट्टयिषीरन् । कुट्टयिषीष्ठाः कुट्टयिषीयास्थाम् कुट्टयिषीध्वम् । कुट्टयिषीय कुट्टयिषीवहि कुट्टयिषीमहि । **९. लुङ्** – अचुकुट्टत अचुकुट्टेताम् अचुकुट्टन्त । अचुकुट्टथाः अचुकुट्टेथाम् अचुकुट्टध्वम् । अचुकुट्टे अचुकुट्टावहि अचुकुट्टामहि **१०. लृङ्** – अकुट्टयिष्यत अकुट्टयिष्येताम् अकुट्टयिष्यन्त । अकुट्टयिष्यथाः अकुट्टयिष्येथाम् अकुट्टयिष्यध्वम् । अकुट्टयिष्ये अकुट्टयिष्यावहि अकुट्टयिष्यामहि । **णिचि** – कुट्टयति – ते, **सनि** – चुकुट्टयिषते, **यकि** – कुट्ट्यते ।

१७०३. वञ्चु – प्रलम्भने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । प्रलम्भनम् = मिथ्याफलाख्यानम् । 'वञ्चयेत प्रलम्भने' (श्लो. ४८) इति देवः ।

१. लट् – (i) वञ्चयते वञ्चयेते वञ्चयन्ते । वञ्चयसे वञ्चयेथे वञ्चयध्वे । वञ्चये वञ्चयावहे वञ्चयामहे । (ii) वञ्चति[1] वञ्चतः वञ्चन्ति । वञ्चसि वञ्चथः वञ्चथ । वञ्चामि वञ्चावः वञ्चामः । **२. लिट्** – (i) वञ्चयाञ्चक्रे वञ्चयाञ्चक्राते वञ्चयाञ्चक्रिरे । वञ्चयाञ्चकृषे वञ्चयाञ्चक्राथे वञ्चयाञ्चकृढ्वे । वञ्चयाञ्चक्रे वञ्चयाञ्चकृवहे वञ्चयाञ्चकृमहे । (ii) वञ्चयाम्बभूव वञ्चयाम्बभूवतुः वञ्चयाम्बभूवुः । वञ्चयाम्बभूविथ वञ्चया-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

म्बभूवथुः वञ्चयाम्बभूव । वञ्चयाम्बभूव वञ्चयाम्बभूविव वञ्चयाम्बभूविम । (iii) वञ्चयामास वञ्चयामासतुः वञ्चयामासुः । वञ्चयामासिथ वञ्चयामासथुः वञ्चयामास । वञ्चयामास वञ्चयामासिव वञ्चयामासिम । **३. लुट्** – (i) वञ्चयिता वञ्चयितारौ वञ्चयितारः । वञ्चयितासे वञ्चयितासाथे वञ्चयिताध्वे । वञ्चयिताहे वञ्चयितास्वहे वञ्चयितास्महे । (ii) वञ्चिता वञ्चितारौ वञ्चितारः । वञ्चितासि वञ्चितास्थः वञ्चितास्थ । वञ्चितास्मि वञ्चितास्वः वञ्चितास्मः । **४. लृट्** – (i) वञ्चयिष्यते वञ्चयिष्येते वञ्चयिष्यन्ते । वञ्चयिष्यसे वञ्चयिष्येथे वञ्चयिष्यध्वे । वञ्चयिष्ये वञ्चयिष्यावहे वञ्चयिष्यामहे । (ii) वञ्चिष्यति वञ्चिष्यतः वञ्चिष्यन्ति । वञ्चिष्यसि वञ्चिष्यथः वञ्चिष्यथ । वञ्चिष्यामि वञ्चिष्यावः वञ्चिष्यामः । **५. लोट्** – (i) वञ्चयताम् वञ्चयेताम् वञ्चयन्ताम् । वञ्चयस्व वञ्चयेथाम् वञ्चयध्वम् । वञ्चयै वञ्चयावहै वञ्चयामहै । (ii) वञ्चतु, वञ्चतात् वञ्चताम् वञ्चन्तु । वञ्च, वञ्चतात् वञ्चतम् वञ्चत । वञ्चानि वञ्चाव वञ्चाम । **६. लङ्** – (i) अवञ्चयत अवञ्चयेताम् अवञ्चयन्त । अवञ्चयथाः अवञ्चयेथाम् अवञ्चयध्वम् । अवञ्चये अवञ्चयावहि अवञ्चयामहि । (ii) अवञ्चत् अवञ्चताम् अवञ्चन् । अवञ्चः अवञ्चतम् अवञ्चत । अवञ्चम् अवञ्चाव अवञ्चाम । **७. विधिलिङ्** – (i) वञ्चयेत वञ्चयेयाताम् वञ्चयेरन् । वञ्चयेथाः वञ्चयेयाथाम् वञ्चयेध्वम् । वञ्चयेय वञ्चयेवहि वञ्चयेमहि । (ii) वञ्चेत् वञ्चेताम् वञ्चेयुः । वञ्चेः वञ्चेतम् वञ्चेत । वञ्चेयम् वञ्चेव वञ्चेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) वञ्चयिषीष्ट वञ्चयिषीयास्ताम् वञ्चयिषीरन् । वञ्चयिषीष्ठाः वञ्चयिषीयास्थाम् वञ्चयिषीध्वम् । वञ्चयिषीय वञ्चयिषीवहि वञ्चयिषीमहि । (ii) वञ्च्यात् वञ्च्यास्ताम् वञ्च्यासुः । वञ्च्याः वञ्च्यास्तम् वञ्च्यास्त । वञ्च्यासम् वञ्च्यास्व वञ्च्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अववञ्चत अववञ्चेताम् अववञ्चन्त । अववञ्चथाः अववञ्चेथाम् अववञ्चध्वम् । अववञ्चे अववञ्चावहि अववञ्चामहि । (ii) अवञ्चीत् अवञ्चिष्टाम् अवञ्चिषुः । अवञ्चीः अवञ्चिष्टम् अवञ्चिष्ट । अवञ्चिषम् अवञ्चिष्व अवञ्चिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अवञ्चयिष्यत अवञ्चयिष्येताम् अवञ्चयिष्यन्त । अवञ्चयिष्यथाः अवञ्चयिष्येथाम् अवञ्चयिष्यध्वम् । अवञ्चयिष्ये अवञ्चयिष्यावहि अवञ्चयिष्यामहि । (ii) अवञ्चिष्यत् अवञ्चिष्यताम् अवञ्चिष्यन् । अवञ्चिष्यः अवञ्चिष्यमम् अवञ्चिष्यत । अवञ्चिष्यम् अवञ्चिष्याव अवञ्चिष्याम ।

णिचि – वञ्चयति – ते, **सनि** – विवञ्चयिषते, **यकि** – वञ्च्यते ।

१. 'क्त्वायाम् इड्विकल्पनार्थात् उदित्त्वात् णिचः अनित्यत्वमिति 'वञ्चति' इत्यपि भवति' इति तत्त्वबोधिनी ।

१७०४. वृष – शक्तिबन्धने । अकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । शक्तिबन्धनं प्रजननसामर्थ्यं शक्तिसम्बन्धः च । 'शक्तौ वर्षयते सेके वर्षेत् स्नहे तु वर्षते' (श्लो. १७६) इति देवः ।

१. लट् – वर्षयते वर्षयेते वर्षयन्ते । वर्षयसे वर्षयेथे वर्षयध्वे । वर्षये वर्षयावहे वर्षयामहे । **२. लिट्** – (i) वर्षयाञ्चक्रे वर्षयाञ्चक्राते वर्षयाञ्चक्रिरे । वर्षयाञ्चकृषे वर्षयाञ्चक्राथे वर्षयाञ्चकृढ्वे । वर्षयाञ्चक्रे वर्षयाञ्चकृवहे वर्षयाञ्चकृमहे । (ii) वर्षयाम्बभूव वर्षयाम्बभूवतुः वर्षयाम्बभूवुः । वर्षयाम्बभूविथ वर्षयाम्बभूवथुः वर्षयाम्बभूव । वर्षयाम्बभूव वर्षयाम्बभूविव वर्षयाम्बभूविम । (iii) वर्षयामास वर्षयामासतुः वर्षयामासुः । वर्षयामासिथ वर्षयामासथुः वर्षयामास । वर्षयामास वर्षयामासिव वर्षयामासिम । **३. लुट्** – वर्षयिता वर्षयितारौ वर्षयितारः । वर्षयितासे वर्षयितासाथे वर्षयिताध्वे । वर्षयिताहे वर्षयितास्वहे वर्षयितास्महे । **४. लृट्** – वर्षयिष्यते वर्षयिष्येते वर्षयिष्यन्ते । वर्षयिष्यसे वर्षयिष्येथे वर्षयिष्यध्वे । वर्षयिष्ये वर्षयिष्यावहे वर्षयिष्यामहे । **५. लोट्** – वर्षयताम् वर्षयेताम् वर्षयन्ताम् । वर्षयस्व वर्षयेथाम् वर्षयध्वम् । वर्षयै वर्षयावहै वर्षयामहै । **६. लङ्** – अवर्षयत अवर्षयेताम् अवर्षयन्त । अवर्षयथाः अवर्षयेथाम् अवर्षयध्वम् । अवर्षये अवर्षयावहि अवर्षयामहि । **७. विधिलिङ्** – वर्षयेत वर्षयेयाताम् वर्षयेरन् । वर्षयेथाः वर्षयेयाथाम् वर्षयेध्वम् । वर्षयेय वर्षयेवहि वर्षयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वर्षयिषीष्ट वर्षयिषीयास्ताम् वर्षयिषीरन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वर्षयिषीष्ठाः वर्षयिषीयास्थाम् वर्षयिषीध्वम् । वर्षयिषीय वर्षयिषीवहि वर्षयिषीमहि । **९. लुङ्** – अववर्षत अववर्षेताम् अववर्षन्त । अववर्षथाः अववर्षेथाम् अववर्षध्वम् । अववर्षे अववर्षावहि अववर्षामहि । **१०. लृङ्** – अवर्षयिष्यत अवर्षयिष्येताम् अवर्षयिष्यन्त । अवर्षयिष्यथाः अवर्षयिष्येथाम् अवर्षयिष्यध्वम् । अवर्षयिष्ये अवर्षयिष्यावहि अवर्षयिष्यामहि ।

णिचि – वर्षयति – ते, **सनि** – विवर्षयिषते, **यकि** – वर्ष्यते ।

१७०५. मद – तृप्तियोगे । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । तृप्तिशोधने, शोधनं – सम्पत्तिः' इति क्षीरस्वामी । 'तृप्तिशोधने – तर्पणशुद्धौ' इति पुरुषकारमाधवाभ्यां क्षीरस्वामिसम्मतत्वेन उपात्तं वाक्यम् । तत् तु मुद्रिते क्षीरतरङ्गिणीकोषे न दृश्यते' इति कृदन्तरूपमाला । 'स्तुत्यादौ मन्दते हर्षे माद्येत् मादयते णिचि' (श्लो.११२) इति देवः ।

१. लट् – मादयते मादयेते मादयन्ते । मादयसे मादयेथे मादयध्वे । मादये मादयावहे मादयामहे । **२. लिट्** – (i) मादयाञ्चक्रे मादयाञ्चक्राते मादयाञ्चक्रिरे । मादयाञ्चकृषे मादयाञ्चक्राथे मादयाञ्चकृढ्वे । मादयाञ्चक्रे मादयाञ्चकृवहे मादयाञ्चकृमहे । (ii) मादयाम्बभूव मादयाम्बभूवतुः मादयाम्बभूवुः । मादयाम्बभूविथ मादयाम्बभूवथुः मादयाम्बभूव । मादयाम्बभूव मादयाम्बभूविव मादयाम्बभूविम । (iii) मादयामास मादयामासतुः मादयामासुः । मादयामासिथ मादयामासथुः मादयामास । मादयामास मादयामासिव मादयामासिम । **३. लुट्** – मादयिता मादयितारौ मादयितारः । मादयितासे मादयितासाथे मादयिताध्वे । मादयिताहे मादयितास्वहे मादयितास्महे । **४. लृट्** – मादयिष्यते मादयिष्येते मादयिष्यन्ते । मादयिष्यसे मादयिष्येथे मादयिष्यध्वे । मादयिष्ये मादयिष्यावहे मादयिष्यामहे । **५. लोट्** – मादयताम् मादयेताम् मादयन्ताम् । मादयस्व मादयेथाम् मादयध्वम् । मादयै मादयावहै मादयामहै । **६. लङ्** – अमादयत अमादयेताम् अमादयन्त । अमादयथाः अमादयेथाम् अमादयध्वम् । अमादये अमादयावहि अमादयामहि । **७. विधिलिङ्** – मादयेत मादयेयाताम् मादयेरन् । मादयेथाः मादयेयाथाम् मादयेध्वम् । मादयेय मादयेवहि मादयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मादयिषीष्ट मादयिषीयास्ताम् मादयिषीरन् । मादयिषीष्ठाः मादयिषीयास्थाम् मादयिषीध्वम् । मादयिषीय मादयिषीवहि मादयिषीमहि । **९. लुङ्** – अमीमदत अमीमदेताम् अमीमदन्त । अमीमदथाः अमीमदेथाम् अमीमदध्वम् । अमीमदे अमीमदावहि अमीमदामहि । **१०. लृङ्** – अमादयिष्यत अमादयिष्येताम् अमादयिष्यन्त । अमादयिष्यथाः अमादयिष्येथाम् अमादयिष्यध्वम् । अमादयिष्ये अमादयिष्यावहि अमादयिष्यामहि ।

णिचि – मादयति – ते, **सनि** – मिमादयिषते, **यकि** – माद्यते ।

१७०६. दिवु – परिकूजने । अकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । 'अर्दने देवयेद्, दीव्येत् क्रीडादौ, परिकूजने । देवयेतेदितो दिन्वेद्, देवेर्देवेत देवने' (श्लो. १६०-१६१) इति देवः ।

१. लट् – देवयते देवयेते देवयन्ते । देवयसे देवयेथे देवयध्वे । देवये देवयावहे देवयामहे । **२. लिट्**– (i) देवयाञ्चक्रे देवयाञ्चक्राते देवयाञ्चक्रिरे । देवयाञ्चकृषे देवयाञ्चक्राथे देवयाञ्चकृढ्वे । देवयाञ्चक्रे देवयाञ्चकृवहे देवयाञ्चकृमहे । (ii) देवयाम्बभूव देवयाम्बभूवतुः देवयाम्बभूवुः । देवयाम्बभूविथ देवयाम्बभूवथुः देवयाम्बभूव । देवयाम्बभूव देवयाम्बभूविव देवयाम्बभूविम । (iii) देवयामास देवयामासतुः देवयामासुः । देवयामासिथ देवयामासथुः देवयामास । देवयामास देवयामासिव देवयामासिम । **३. लुट्** – देवयिता देवयितारौ देवयितारः । देवयितासे देवयितासाथे देवयिताध्वे । देवयिताहे देवयितास्वहे देवयितास्महे । **४. लृट्** – देवयिष्यते देवयिष्येते देवयिष्यन्ते । देवयिष्यसे देवयिष्येथे देवयिष्यध्वे । देवयिष्ये देवयिष्यावहे देवयिष्यामहे । **५. लोट्** – देवयताम् देवयेताम् देवयन्ताम् । देवयस्व देवयेथाम् देवयध्वम् । देवयै देवयावहै

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

देवयामहै । **६. लङ्** – अदेवयत अदेवयेताम् अदेवयन्त । अदेवयथाः अदेवयेथाम् अदेवयध्वम् । अदेवये अदेवयावहि अदेवयामहि । **७. विधिलिङ्** – देवयेत देवयेयाताम् देवयेरन् । देवयेथाः देवयेयाथाम् देवयेध्वम् । देवयेय देवयेवहि देवयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – देवयिषीष्ट देवयिषीयास्ताम् देवयिषीरन् । देवयिषीष्ठाः देवयिषीयास्थाम् देवयिषीध्वम् । देवयिषीय देवयिषीवहि देवयिषीमहि । **९. लुङ्** – अदीदिवत अदीदिवेताम् अदीदिवन्त । अदीदिवथाः अदीदिवेथाम् अदीदिवध्वम् । अदीदिवे अदीदिवावहि अदीदिवामहि । **१०. लृङ्** – अदेवयिष्यत अदेवयिष्येताम् अदेवयिष्यन्त । अदेवयिष्यथाः अदेवयिष्येथाम् अदेवयिष्यध्वम् । अदेवयिष्ये अदेवयिष्यावहि अदेवयिष्यामहि ।

णिचि – देवयति – ते, **सनि** – दिदेवयिषते, **यकि** – देव्यते ।

१७०७. गॄ – विज्ञाने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । 'ज्ञाने गारयते, गिरेन्निगरणे, शब्दे गृणाति त्रयं युक्तं, ग्रो गरतीति सेकविषये ह्रस्वान्तधातोः शपि' (श्लो. ३३) इति देवः ।

१. लट् – गारयते गारयेते गारयन्ते । गारयसे गारयेथे गारयध्वे । गारये गारयावहे गारयामहे । **२. लिट्** – (i) गारयाञ्चक्रे गारयाञ्चक्राते गारयाञ्चक्रिरे । गारयाञ्चकृषे गारयाञ्चक्राथे गारयाञ्चकृढ्वे । गारयाञ्चक्रे गारयाञ्चकृवहे गारयाञ्चकृहे । (ii) गारयाम्बभूव गारयाम्बभूवतुः गारयाम्बभूवुः । गारयाम्बभूविथ गारयाम्बभूवथुः गारयाम्बभूव । गारयाम्बभूव गारयाम्बभूविव गारयाम्बभूविम । (iii) गारयामास गारयामासतुः गारयामासुः । गारयामासिथ गारयामासथुः गारयामास । गारयामास गारयामासिव गारयामासिम । **३. लुट्** – गारयिता गारयितारौ गारयितारः । गारयितासे गारयितासाथे गारयिताध्वे । गारयिताहे गारयितास्वहे गारयितास्महे । **४. लृट्** – गारयिष्यते गारयिष्येते गारयिष्यन्ते । गारयिष्यसे गारयिष्येथे गारयिष्यध्वे । गारयिष्ये गारयिष्यावहे गारयिष्यामहे । **५. लोट्** – गारयताम् गारयेताम् गारयन्ताम् । गारयस्व गारयेथाम् गारयध्वम् । गारयै गारयावहै गारयामहै । **६. लङ्** – अगारयत अगारयेताम् अगारयन्त । अगारयथाः अगारयेथाम् अगारयध्वम् । अगारये अगारयावहि अगारयामहि । **७. विधिलिङ्** – गारयेत गारयेयाताम् गारयेरन् । गारयेथाः गारयेयाथाम् गारयेध्वम् । गारयेय गारयेवहि गारयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गारयिषीष्ट गारयिषीयास्ताम् गारयिषीरन् । गारयिषीष्ठाः गारयिषीयास्थाम् गारयिषीध्वम् । गारयिषीय गारयिषीवहि गारयिषीमहि । **९. लुङ्** – अजीगरत अजीगरेताम् अजीगरन्त । अजीगरथाः अजीगरेथाम् अजीगरध्वम् । अजीगरे अजीगरावहि अजीगरामहि । **१०. लृङ्** – अगारयिष्यत अगारयिष्येताम् अगारयिष्यन्त । अगारयिष्यथाः अगारयिष्येथाम् अगारयिष्यध्वम् । अगारयिष्ये अगारयिष्यावहि अगारयिष्यामहि ।

णिचि – गारयति – ते, **सनि** – जिगारयिषते, **यकि** – गार्यते

१७०८. विद – चेतनाख्याननिवासेषु । सकर्मकः, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । (आकुस्मीयः) 'विवादेषु' इति क्षीरस्वामी । 'वेदने' इत्येके । 'विद – वेदनाख्यान-परिवादनेषु' इति न्यासे पाठः । 'निपातनेषु इति धनपालशाकटायनौ' इति पुरुषकारः । 'विन्दते विन्दतीत्येवं लाभे, वेदयते णिचि' (श्लो. १११) इति देवः ।

१. लट् – वेदयते वेदयेते वेदयन्ते । वेदयसे वेदयेथे वेदयध्वे । वेदये वेदयावहे वेदयामहे । **२. लिट्** – (i) वेदयाञ्चक्रे वेदयाञ्चक्राते वेदयाञ्चक्रिरे । वेदयाञ्चकृषे वेदयाञ्चक्राथे वेदयाञ्चकृढ्वे । वेदयाञ्चक्रे वेदयाञ्चकृवहे वेदयाञ्चकृमहे । (ii) वेदयाम्बभूव वेदयाम्बभूवतुः वेदयाम्बभूवुः । वेदयाम्बभूविथ वेदयाम्बभूवथुः वेदयाम्बभूव । वेदयाम्बभूव वेदयाम्बभूविव वेदयाम्बभूविम । (iii) वेदयामास वेदयामासतुः वेदयामासुः । वेदयामासिथ वेदयामासथुः वेदयामास । वेदयामास वेदयामासिव वेदयामासिम । **३. लुट्** – वेदयिता वेदयितारौ वेदयितारः । वेदयितासे वेदयितासाथे वेदयिताध्वे । वेदयिताहे वेदयितास्वहे वेदयितास्महे । **४. लृट्** – वेदयिष्यते वेदयिष्येते वेदयिष्यन्ते । वेदयिष्यसे वेदयिष्येथे वेदयिष्यध्वे । वेदयिष्ये वेदयिष्यावहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वेदयिष्यामहे । **५. लोट्** - वेदयताम् वेदयेताम् वेदयन्ताम् । वेदयस्व वेदयेथाम् वेदयध्वम् । वेदयै वेदयावहै वेदयामहै । **६. लङ्** - अवेदयत अवेदयेताम् अवेदयन्त । अवेदयथाः अवेदयेथाम् अवेदयध्वम् । अवेदये अवेदयावहि अवेदयामहि । **७. विधिलिङ्** - वेदयेत वेदयेयाताम् वेदयेरन् । वेदयेथाः वेदयेयाथाम् वेदयेध्वम् । वेदयेय वेदयेवहि वेदयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - वेदयिषीष्ट वेदयिषीयास्ताम् वेदयिषीरन् । वेदयिषीष्ठाः वेदयिषीयास्थाम् वेदयिषीध्वम् । वेदयिषीय वेदयिषीवहि वेदयिषीमहि । **९. लुङ्** - अवीविदत अवीविदेताम् अवीविदन्त । अवीविदथाः अवीविदेथाम् अवीविदध्वम् । अवीविदे अवीविदावहि अवी-विदामहि । **१०. लृङ्** - अवेदयिष्यत अवेदयिष्येताम् अवेदयिष्यन्त । अवेदयिष्यथाः अवेदयिष्येथाम् अवेदयिष्यध्वम् । अवेदयिष्ये अवेदयिष्यावहि अवेदयिष्यामहि ।

णिचि - वेदयति - ते, **सनि** - विवेदयिषते, **यकि** - वेद्यते ।

१७०९. मान[1] **- स्तम्भे** । अकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) । 'स्तम्भे मानयते ज्ञाने मन्यते मनुते पदम्' (श्लो. १२५) इति देवः ।

१. लट् - मानयते मानयेते मानयन्ते । मानयसे मानयेथे मानयध्वे । मानये मानयावहे मानयामहे । **२. लिट्** - (i) मानयाञ्चक्रे मानयाञ्चक्राते मानयाञ्चक्रिरे । मानयाञ्चकृषे मानयाञ्चक्राथे मानयाञ्चकृढ्वे । मानयाञ्चक्रे मानयाञ्चकृवहे मानयाञ्चकृमहे । (ii) मानयाम्बभूव मानयाम्बभूवतुः मानयाम्बभूवुः । मानयाम्बभूविथ मानया-म्बभूवथुः मानयाम्बभूव । मानयाम्बभूव मानयाम्बभूविव मानयाम्बभूविम । (iii) मानयामास मानयामासतुः मानयामासुः । मानयामासिथ मानयामासथुः मानयामास । मानयामास मानयामासिव मानयामासिम । **३. लुट्** - मानयिता मानयितारौ मानयितारः । मानयितासे मानयितासाथे मानयिताध्वे । मानयिताहे मानयितास्वहे मानयितास्महे । **४. लृट्** - मानयिष्यते मानयिष्येते मानयिष्यन्ते । मानयिष्यसे मानयिष्येथे मानयिष्यध्वे । मानयिष्ये मानयिष्यावहे मानयिष्यामहे । **५. लोट्** - मानयताम् मानयेताम् मानयन्ताम् । मानयस्व मानयेथाम् मानयध्वम् । मानयै मानयावहै मानयामहै । **६. लङ्** - अमानयत अमानयेताम् अमानयन्त । अमानयथाः अमानयेथाम् अमानयध्वम् । अमानये अमानयावहि अमानयामहि । **७. विधिलिङ्** - मानयेत मानयेयाताम् मानयेरन् । मानयेथाः मानयेयाथाम् मानयेध्वम् । मानयेय मानयेवहि मानयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - मानयिषीष्ट मानयिषीयास्ताम् मानयिषीरन् । मानयिषीष्ठाः मानयिषीयास्थाम् मानयिषीध्वम् । मानयिषीय मानयिषीवहि मानयिषीमहि । **९. लुङ्** - अमीमनत अमीमनेताम् अमीमनन्त । अमीमनथाः अमीमनेथाम् अमीमनध्वम् । अमीमने अमीमनावहि अमीमनामहि । **१०. लृङ्** - अमानयिष्यत अमानयिष्येताम् अमान-यिष्यन्त । अमानयिष्यथाः अमानयिष्येथाम् अमानयिष्यध्वम् । अमानयिष्ये अमानयिष्यावहि अमानयिष्यामहि ।

णिचि - मानयति - ते, **सनि** - मिमानयिषते, **यकि** - मान्यते ।

१. दैव-मा.धा.वृत्ति-क्षीरतरङ्गिणी-धातुप्रदीपादिषु 'मन स्तम्भे' इति अकारघटितत्वेन एव दृश्यते । तथापि रूपं तु 'मान' इत्यस्य इव एव ।

१७१०. यु - जुगुप्सायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने । 'यावयेत जुगुप्सायाम्, मिश्रणे यौति, बन्धने । युनाति च युनीते च....' (श्लो. २४) इति देवः । 'युजु कुत्सायाम्' इत्येके । 'योजयते' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् - यावयते यावयेते यावयन्ते । यावयसे यावयेथे यावयध्वे । यावये यावयावहे यावयामहे । **२. लिट्** - (ii) यावयाञ्चक्रे यावयाञ्चक्राते यावयाञ्चक्रिरे । यावयाञ्चकृषे यावयाञ्चक्राथे यावयाञ्चकृढ्वे । यावयाञ्चक्रे यावयाञ्चकृवहे यावयाञ्चकृमहे । (ii) यावयाम्बभूव यावयाम्बभूवतुः यावयाम्बभूवुः । यावयाम्बभूविथ यावयाम्बभूवथुः यावयाम्बभूव । यावयाम्बभूव यावयाम्बभूविव यावयाम्बभूविम । (iii) यावयामास यावया-मासतुः यावयामासुः । यावयामासिथ यावयामासथुः यावयामास । यावयामास यावयामासिव यावयामासिम । **३. लुट्** - यावयिता यावयितारौ यावयितारः । यावयितासे यावयितासाथे यावयिताध्वे । यावयिताहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

यावयितास्वहे यावयितास्महे । **४. लृट्** – यावयिष्यते यावयिष्येते यावयिष्यन्ते । यावयिष्यसे यावयिष्येथे यावयिष्यध्वे । यावयिष्ये यावयिष्यावहे यावयिष्यामहे । **५. लोट्** – यावयताम् यावयेताम् यावयन्ताम् । यावयस्व यावयेथाम् यावयध्वम् । यावयै यावयावहै यावयामहै । **६. लङ्** – अयावयत अयावयेताम् अयावयन्त । अयावयथाः अयावयेथाम् अयावयध्वम् । अयावये अयावयावहि अयावयामहि । **७. विधिलिङ्** – यावयेत यावयेयाताम् यावयेरन् । यावयेथाः यावयेयाथाम् यावयेध्वम् । यावयेय यावयेवहि यावयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – यावयिषीष्ट यावयिषीयास्ताम् यावयिषीरन् । यावयिषीष्ठाः यावयिषीयास्थाम् यावयिषीध्वम् । यावयिषीय यावयिषीवहि यावयिषीमहि । **९. लुङ्** – अयीयवत अयीयवेताम् अयीयवन्त । अयीयवथाः अयीयवेथाम् अयीयवध्वम् । अयीयवे अयीयवावहि अयीयवामहि । **१०. लृङ्** – अयावयिष्यत अयावयिष्येताम् अयावयिष्यन्त । अयावयिष्यथाः अयावयिष्येथाम् अयावयिष्यध्वम् । अयावयिष्ये अयावयिष्यावहि अयावयिष्यामहि ।

णिचि – यावयति – ते, **सनि** – यियावयिषते, **यकि** – याव्यते ।

१७११. कुस्म – कुत्सितस्मये[1] । अकर्म, सेट्, आत्मने, (आकुस्मीयः) ।

१. लट् – कुस्मयते कुस्मयेते कुस्मयन्ते । कुस्मयसे कुस्मयेथे कुस्मयध्वे । कुस्मये कुस्मयावहे कुस्मयामहे । **२. लिट्** – (i) कुस्मयाञ्चक्रे कुस्मयाञ्चक्राते कुस्मयाञ्चक्रिरे । कुस्मयाञ्चकृषे कुस्मयाञ्चक्राथे कुस्मयाञ्चकृढ्वे । कुस्मयाञ्चक्रे कुस्मयाञ्चकृवहे कुस्मयाञ्चकृमहे । (ii) कुस्मयाम्बभूव कुस्मयाम्बभूवतुः कुस्मयाम्बभूवुः । कुस्मयाम्बभूविथ कुस्मयाम्बभूवथुः कुस्मयाम्बभूव । कुस्मयाम्बभूव कुस्मयाम्बभूविव कुस्मयाम्बभूविम । (iii) कुस्मयामास कुस्मयामासतुः कुस्मयामासुः । कुस्मयामासिथ कुस्मयामासथुः कुस्मयामास । कुस्मयामास कुस्मयामासिव कुस्मयामासिम । **३. लुट्** – कुस्मयिता कुस्मयितारौ कुस्मयितारः । कुस्मयितासे कुस्मयितासाथे कुस्मयिताध्वे । कुस्मयिताहे कुस्मयितास्वहे कुस्मयितास्महे । **४. लृट्** – कुस्मयिष्यते कुस्मयिष्येते कुस्मयिष्यन्ते । कुस्मयिष्यसे कुस्मयिष्येथे कुस्मयिष्यध्वे । कुस्मयिष्ये कुस्मयिष्यावहे कुस्मयिष्यामहे । **५. लोट्** – कुस्मयताम् कुस्मयेताम् कुस्मयन्ताम् । कुस्मयस्व कुस्मयेथाम् कुस्मयध्वम् । कुस्मयै कुस्मकुस्महै कुस्मयामहै । **६. लङ्** – अकुस्मयत अकुस्मयेताम् अकुस्मयन्त । अकुस्मयथाः अकुस्मयेथाम् अकुस्मयध्वम् । अकुस्मये अकुस्मयावहि अकुस्मयामहि । **७. विधिलिङ्** – कुस्मयेत कुस्मयेयाताम् कुस्मयेरन् । कुस्मयेथाः कुस्मयेयाथाम् कुस्मयेध्वम् । कुस्मयेय कुस्मयेवहि कुस्मयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कुस्मयिषीष्ट कुस्मयिषीयास्ताम् कुस्मयिषीरन् । कुस्मयिषीष्ठाः कुस्मयिषीयास्थाम् कुस्मयिषीध्वम् । कुस्मयिषीय कुस्मयिषीवहि कुस्मयिषीमहि । **९. लुङ्** – अचुकुस्मत अचुकुस्मेताम् अचुकुस्मन्त । अचुकुस्मथाः अचुकुस्मेथाम् अचुकुस्मध्वम् । अचुकुस्मे अचुकुस्मावहि अचुकुस्मामहि । **१०. लृङ्** – अकुस्मयिष्यत अकुस्मयिष्येताम् अकुस्मयिष्यन्त । अकुस्मयिष्यथाः अकुस्मयिष्येथाम् अकुस्मयिष्यध्वम् । अकुस्मयिष्ये अकुस्मयिष्यावहि अकुस्मयिष्यामहि ।

णिचि – कुस्मयति – ते, **सनि** – चुकुस्मयिषते, **यकि** – कुस्म्यते ।

१. 'कुस्म नाम्नः वा' इति गणसूत्रम् । 'कुस्म' इति धातुः कुत्सितस्मये वर्तते इति तस्य तात्पर्यम् । अथवा – 'कुस्म इति प्रातिपदिकम् । ततः धात्वर्थे णिच्' इति सिद्धान्तकौमुदी । विषयेऽस्मिन् केचन विशेषांशाः कृदन्तरूपमालायाम् उक्ताः दृश्यन्ते ।

१७१२. चर्च – अध्ययने । सकर्म, सेट्, उभय । 'अध्ययने चर्चयेत् चर्चतीति तु । हिंसायां तर्जने शे तु तथैव परिभाषणे' (श्लो. ५४) इति देवः ।

१. लट् – (i) चर्चयति चर्चयतः चर्चयन्ति । चर्चयसि चर्चयथः चर्चयथ । चर्चयामि चर्चयावः चर्चयामः । (ii) चर्चयते चर्चयेते चर्चयन्ते । चर्चयसे चर्चयेथे चर्चयध्वे । चर्चये चर्चयावहे चर्चयामहे । **२. लिट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(i) चर्चयाञ्चकार चर्चयाञ्चक्रतुः चर्चयाञ्चक्रुः । चर्चयाञ्चकर्थ चर्चयाञ्चक्रथुः चर्चयाञ्चक्र । चर्चयाञ्चकार, चर्चयाञ्चकर चर्चयाञ्चकृव चर्चयाञ्चकृम । (ii) चर्चयाञ्चक्रे चर्चयाञ्चक्राते चर्चयाञ्चक्रिरे । चर्चयाञ्चकृषे चर्चयाञ्चक्राथे चर्चयाञ्चकृढ्वे । चर्चयाञ्चक्रे चर्चयाञ्चकृवहे चर्चयाञ्चकृमहे । (iii) चर्चयाम्बभूव चर्चयाम्बभूवतुः चर्चयाम्बभूवुः । चर्चयाम्बभूविथ चर्चयाम्बभूवथुः चर्चयाम्बभूव । चर्चयाम्बभूव चर्चयाम्बभूविव चर्चया-म्बभूविम । (iv) चर्चयामास चर्चयामासतुः चर्चयामासुः । चर्चयामासिथ चर्चयामासथुः चर्चयामास । चर्चयामास चर्चयामासिव चर्चयामासिम । **३. लुट्** – (i) चर्चयिता चर्चयितारौ चर्चयितारः । चर्चयितासि चर्चयितास्थः चर्चयितास्थ । चर्चयितास्मि चर्चयितास्वः चर्चयितास्मः । (ii) चर्चयिता चर्चयितारौ चर्चयितारः । चर्चयितासे चर्चयितासाथे चर्चयिताध्वे । चर्चयिताहे चर्चयितास्वहे चर्चयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चर्चयिष्यति चर्चयिष्यतः चर्चयिष्यन्ति । चर्चयिष्यसि चर्चयिष्यथः चर्चयिष्यथ । चर्चयिष्यामि चर्चयिष्यावः चर्चयिष्यामः । (ii) चर्चयिष्यते चर्चयिष्येते चर्चयिष्यन्ते । चर्चयिष्यसे चर्चयिष्येथे चर्चयिष्यध्वे । चर्चयिष्ये चर्चयिष्यावहे चर्चयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चर्चयतु, चर्चयतात् चर्चयताम् चर्चयन्तु । चर्चय, चर्चयतात् चर्चयतम् चर्चयत । चर्चयानि चर्चयाव चर्चयाम । (ii) चर्चयताम् चर्चयेताम् चर्चयन्ताम् । चर्चयस्व चर्चयेथाम् चर्चयध्वम् । चर्चयै चर्चयावहै चर्चयामहै । **६. लङ्** – (i) अचर्चयत् अचर्चयताम् अचर्चयन् । अचर्चयः अचर्चयतम् अचर्चयत । अचर्चयम् अचर्चयाव अचर्चयाम । (ii) अचर्चयत अचर्चयेताम् अचर्चयन्त । अचर्चयथाः अचर्चयेथाम् अचर्चयध्वम् । अचर्चये अचर्चयावहि अचर्चयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चर्चयेत् चर्चयेताम् चर्चयेयुः । चर्चयेः चर्चयेतम् चर्चयेत । चर्चयेयम् चर्चयेव चर्चयेम । (ii) चर्चयेत चर्चयेयाताम् चर्चयेरन् । चर्चयेथाः चर्चयेयाथाम् चर्चयेध्वम् । चर्चयेय चर्चयेवहि चर्चयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (ii) चर्च्यात् चर्च्यास्ताम् चर्च्यासुः । चर्च्याः चर्च्यास्तम् चर्च्यास्त । चर्च्यासम् चर्च्यास्व चर्च्यास्म । (ii) चर्चयिषीष्ट चर्चयिषीयास्ताम् चर्चयिषीरन् । चर्चयिषीष्ठाः चर्चयिषीयास्थाम् चर्चयिषीध्वम् । चर्चयिषीय चर्चयिषीवहि चर्चयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचचर्चत् अचचर्चताम् अचचर्चन् । अचचर्चः अचचर्चतम् अचचर्चत । अचचर्चम् अचचर्चाव अचचर्चाम । (ii) अचचर्चत अचचर्चेताम् अचचर्चन्त । अचचर्चथाः अचचर्चेथाम् अच-चर्चध्वम् । अचचर्चे अचचर्चावहि अचचर्चामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचर्चयिष्यत् अचर्चयिष्यताम् अचर्चयिष्यन् । अचर्चयिष्यः अचर्चयिष्यतम् अचर्चयिष्यत । अचर्चयिष्यम् अचर्चयिष्याव अचर्चयिष्याम । (ii) अचर्चयिष्यत अचर्चयिष्येताम् अचर्चयिष्यन्त । अचर्चयिष्यथाः अचर्चयिष्येथाम् अचर्चयिष्यध्वम् । अचर्चयिष्ये अचर्चयिष्यावहि अचर्चयिष्यामहि ।

णिचि – चर्चयति – ते, **सनि** – चिचर्चयिषति ते, **यकि** – चर्च्यते ।

१७१३. बुक्क – भषणे । अकर्म, सेट्, उभय । 'णिचि बुक्कयतीति स्याद्भाषणे शपि बुक्कति' (श्लो.४२) इति देवः ।

१. लट् – (i) बुक्कयति बुक्कयतः बुक्कयन्ति । बुक्कयसि बुक्कयथः बुक्कयथ । बुक्कयामि बुक्कयावः बुक्कयामः । (ii) बुक्कयते बुक्कयेते बुक्कयन्ते । बुक्कयसे बुक्कयेथे बुक्कयध्वे । बुक्कये बुक्कयावहे बुक्कयामहे । **२. लिट्** – (i) बुक्कयाञ्चकार बुक्कयाञ्चक्रतुः बुक्कयाञ्चक्रुः । बुक्कयाञ्चकर्थ बुक्कयाञ्चक्रथुः बुक्कयाञ्चक्र । बुक्कयाञ्चकार, बुक्कयाञ्चकर बुक्कयाञ्चकृव बुक्कयाञ्चकृम । (ii) बुक्कयाञ्चक्रे बुक्कयाञ्चक्राते बुक्कयाञ्चक्रिरे । बुक्कयाञ्चकृषे बुक्कयाञ्चक्राथे बुक्कयाञ्चकृढ्वे । बुक्कयाञ्चक्रे बुक्कयाञ्चकृवहे बुक्कयाञ्चकृमहे । (iii) बुक्कयाम्बभूव बुक्कया-म्बभूवतुः बुक्कयाम्बभूवुः । बुक्कयाम्बभूविथ बुक्कयाम्बभूवथुः बुक्कयाम्बभूव । बुक्कयाम्बभूव बुक्कयाम्बभूविव बुक्कयाम्बभूविम । (iv) बुक्कयामास बुक्कयामासतुः बुक्कयामासुः । बुक्कयामासिथ बुक्कयामासथुः बुक्कयामास । बुक्कयामास बुक्कयामासिव बुक्कयामासिम । **३. लुट्** – (i) बुक्कयिता बुक्कयितारौ बुक्कयितारः । बुक्कयि-तासि बुक्कयितास्थः बुक्कयितास्थ । बुक्कयितास्मि बुक्कयितास्वः बुक्कयितास्मः । (ii) बुक्कयिता बुक्कयितारौ

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

बुक्कयितारः । बुक्कयितासे बुक्कयितासाथे बुक्कयिताध्वे । बुक्कयिताहे बुक्कयितास्वहे बुक्कयितास्महे । **४. लृट्** - (i) बुक्कयिष्यति बुक्कयिष्यतः बुक्कयिष्यन्ति । बुक्कयिष्यसि बुक्कयिष्यथः बुक्कयिष्यथ । बुक्कयिष्यामि बुक्कयिष्यावः बुक्कयिष्यामः । (ii) बुक्कयिष्यते बुक्कयिष्येते बुक्कयिष्यन्ते । बुक्कयिष्यसे बुक्कयिष्येथे बुक्कयिष्यध्वे । बुक्कयिष्ये बुक्कयिष्यावहे बुक्कयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) बुक्कयतु, बुक्कयतात् बुक्कयताम् बुक्कयन्तु । बुक्कय, बुक्कयतात् बुक्कयतम् बुक्कयत । बुक्कयानि बुक्कयाव बुक्कयाम । (ii) बुक्कयताम् बुक्कयेताम् बुक्कयन्ताम् । बुक्कयस्व बुक्कयेथाम् बुक्कयध्वम् । बुक्कयै बुक्कयावहै बुक्कयामहै । **६. लङ्** - (i) अबुक्कयत् अबुक्कयताम् अबुक्कयन् । अबुक्कयः अबुक्कयतम् अबुक्कयत । अबुक्कयम् अबुक्कयाव अबुक्कयाम । (ii) अबुक्कयत अबुक्कयेताम् अबुक्कयन्त । अबुक्कयथाः अबुक्कयेथाम् अबुक्कयध्वम् । अबुक्कये अबुक्कयावहि अबुक्कयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) बुक्कयेत् बुक्कयेताम् बुक्कयेयुः । बुक्कयेः बुक्कयेतम् बुक्कयेत । बुक्कयेयम् बुक्कयेव बुक्कयेम । (ii) बुक्कयेत बुक्कयेयाताम् बुक्कयेरन् । बुक्कयेथाः बुक्कयेयाथाम् बुक्कयेध्वम् । बुक्कयेय बुक्कयेवहि बुक्कयेमहि । **८.आशीर्लिङ्** - (i) बुक्क्यात् बुक्क्यास्ताम् बुक्क्यासुः । बुक्क्याः बुक्क्यास्तम् बुक्क्यास्त । बुक्क्यासम् बक्क्यास्व बुक्क्यास्म । (ii) बुक्कयिषीष्ट बुक्कयिषीयास्ताम् बुक्कयिषीरन् । बुक्कयिषीष्ठाः बुक्कयिषीयास्थाम् बुक्कयिषीध्वम् । बुक्कयिषीय बुक्कयिषीवहि बुक्कयिषीमहि । **९. लुङ्** - (ii) अबुबुक्कत् अबुबुक्कताम् अबुबुक्कन् । अबुबुक्कः अबुबुक्कतम् अबुबुक्कत । अबुबुक्कम् अबुबुक्काव अबुबुक्काम । (ii) अबुबुक्कत अबुबुक्केताम् अबुबुक्कन्त । अबुबुक्कथाः अबुबुक्केथाम् अबुबुक्कध्वम् । अबुबुक्के अबुबुक्कावहि अबुबुक्कामहि । **१०. लृङ्** - (i) अबुक्कयिष्यत् अबुक्कयिष्यताम् अबुक्कयिष्यन् । अबुक्कयिष्यः अबुक्कयिष्यतम् अबुक्कयिष्यत । अबुक्कयिष्यम् अबुक्कयिष्याव अबुक्कयिष्याम । (ii) अबुक्कयिष्यत अबुक्कयिष्येताम् अबुक्कयिष्यन्त । अबुक्कयिष्यथाः अबुक्कयिष्येथाम् अबुक्कयिष्यध्वम् । अबुक्कयिष्ये अबुक्कयिष्यावहि अबुक्कयिष्यामहि । **णिचि** - बुक्कयति - ते, **सनि** - बुबुक्कयिषति - ते, **यकि** - बुक्क्यते ।

१७१४. शब्द उपसर्गादाविष्कारे[1] **च** । चाद्भाषणे । सकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् - (i) शब्दयति शब्दयतः शब्दयन्ति । शब्दयसि शब्दयथः शब्दयथ । शब्दयामि शब्दयावः शब्दयामः । (ii) शब्दयते शब्दयेते शब्दयन्ते । शब्दयसे शब्दयेथे शब्दयध्वे । शब्दये शब्दयावहे शब्दयामहे । **२. लिट्** - (i) शब्दयाञ्चकार शब्दयाञ्चक्रतुः शब्दयाञ्चक्रुः । शब्दयाञ्चकर्थ शब्दयाञ्चक्रथुः शब्दयाञ्चक्र । शब्दयाञ्चकार, शब्दयाञ्चकर शब्दयाञ्चकृव शब्दयाञ्चकृम । (ii) शब्दयाञ्चक्रे शब्दयाञ्चक्राते शब्दयाञ्चक्रिरे । शब्दयाञ्चकृषे शब्दयाञ्चक्राथे शब्दयाञ्चकृढ्वे । शब्दयाञ्चक्रे शब्दयाञ्चकृहे शब्दयाञ्चकृमहे । (iii) शब्दयाम्बभूव शब्दयाम्बभूवतुः शब्दयाम्बभूवुः । शब्दयाम्बभूविथ शब्दयाम्बभूवथुः शब्दयाम्बभूव । शब्दयाम्बभूव शब्दयाम्बभूविव शब्दयाम्बभूविम । (iv) शब्दयामास शब्दयामासतुः शब्दयामासुः । शब्दयामासिथ शब्दयामासथुः शब्दयामास । शब्दयामास शब्दयामासिव शब्दयामासिम । **३. लुट्** - (i) शब्दयिता शब्दयितारौ शब्दयितारः । शब्दयितासि शब्दयितास्थः शब्दयितास्थ । शब्दयितास्मि शब्दयितास्वः शब्दयितास्मः । (ii) शब्दयिता शब्दयितारौ शब्दयितारः । शब्दयितासे शब्दयितासाथे शब्दयिताध्वे । शब्दयिताहे शब्दयितास्वहे शब्दयितास्महे । **४. लृट्** - (i) शब्दयिष्यति शब्दयिष्यतः शब्दयिष्यन्ति । शब्दयिष्यसि शब्दयिष्यथः शब्दयिष्यथ । शब्दयिष्यामि शब्दयिष्यावः शब्दयिष्यामः । (ii) शब्दयिष्यते शब्दयिष्येते शब्दयिष्यन्ते । शब्दयिष्यसे शब्दयिष्येथे शब्दयिष्यध्वे । शब्दयिष्ये शब्दयिष्यावहे शब्दयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) शब्दयतु, शब्दयतात् शब्दयताम् शब्दयन्तु । शब्दय, शब्दयतात् शब्दयतम् शब्दयत । शब्दयानि शब्दयाव शब्दयाम । (ii) शब्दयताम् शब्दयेताम् शब्दयन्ताम् । शब्दयस्व शब्दयेथाम् शब्दयध्वम् । शब्दयै शब्दयावहै शब्दयामहै । **६. लङ्** - (i) अशब्दयत् अशब्दयताम् अशब्दयन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अशब्दयः अशब्दयतम् अशब्दयत । अशब्दयम् अशब्दयाव अशब्दयाम । (ii) अशब्दयत अशब्दयेताम् अशब्दयन्त । अशब्दयथाः अशब्दयेथाम् अशब्दयध्वम् । अशब्दये अशब्दयावहि अशब्दयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शब्दयेत् शब्दयेताम् शब्दयेयुः । शब्दयेः शब्दयेतम् शब्दयेत । शब्दयेयम् शब्दयेव शब्दयेम । (ii) शब्दयेत शब्दयेयाताम् शब्दयेरन् । शब्दयेथाः शब्दयेयाथाम् शब्दयेध्वम् । शब्दयेय शब्दयेवहि शब्दयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) शब्यात् शब्यास्ताम् शब्यासुः । शब्याः शब्यास्तम् शब्यास्त । शब्यासम् शब्यास्व शब्यास्म । (ii) शब्दयिषीष्ट शब्दयिषीयास्ताम् शब्दयिषीरन् । शब्दयिषीष्ठाः शब्दयिषीयास्थाम् शब्दयिषीध्वम् । शब्दयिषीय शब्दयिषीवहि शब्दयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशशब्दत् अशशब्दताम् अशशब्दन् । अशशब्दः अशशब्दतम् अशशब्दत । अशशब्दम् अशशब्दाव अशशब्दाम । अशशब्दत अशशब्देताम् अशशब्दन्त । अशशब्दथाः अशशब्देथाम् अशशब्दध्वम् । अशशब्दे अशशब्दावहि अशशब्दामहि । **१०. लृङ्** – (i) अशब्दयिष्यत् अशब्दयिष्यताम् अशब्दयिष्यन् । अशब्दयिष्यः अशब्दयिष्यतम् अशब्दयिष्यत । अशब्दयिष्यम् अशब्दयिष्याव अशब्दयिष्याम । (ii) अशब्दयिष्यत अशब्दयिष्येताम् अशब्दयिष्यन्त । अशब्दयिष्यथाः अशब्दयिष्येथाम् अशब्दयिष्यध्वम् । अशब्दयिष्ये अशब्दयिष्यावहि अशब्दयिष्यामहि ।

णिचि – शब्दयति-ते, **सनि** – शिशब्दयिषति-ते, **यङि** – शब्यते ।

१. उपसर्गात्परः शब्दधातुः आविष्कारे वर्तते इत्यर्थः । प्रतिशब्दयति । प्रतिश्रुतिम् आविष्करोति इत्यर्थः । अनुपसर्गाच्च आविष्कारे इत्येव ।

१७१५. कण – निमीलने । सकर्म, सेट्, उभय । 'एकनेत्रनिमीलने एव अयं प्रसिद्धः स्वभावात्' इति तत्त्वबोधिनी । 'कणेः कणति शब्दार्थे काणयेर्णौ निमीलने' (श्लो. ९०) इति देवः ।

१. लट् – (i) काणयति काणयतः काणयन्ति । काणयसि काणयथः काणयथ । काणयामि काणयावः काणयामः । (ii) काणयते काणयेते काणयन्ते । काणयसे काणयेथे काणयध्वे । काणये काणयावहे काणयामहे । **२. लिट्** – (i) काणयाञ्चकार काणयाञ्चक्रतुः काणयाञ्चक्रुः । काणयाञ्चकर्थ काणयाञ्चक्रथुः काणयाञ्चक्र । काणयाञ्चकार, काणयाञ्चकर काणयाञ्चकृव काणयाञ्चकृम । (ii) काणयाञ्चक्रे काणयाञ्चक्राते काणयाञ्चक्रिरे । काणयाञ्चकृषे काणयाञ्चक्राथे काणयाञ्चकृढ्वे । काणयाञ्चक्रे काणयाञ्चकृवहे काणयाञ्चकृमहे । (iii) काणयाम्बभूव काणयाम्बभूवतुः काणयाम्बभूवुः । काणयाम्बभूविथ काणयाम्बभूवथुः काणयाम्बभूव । काणयाम्बभूव काणयाम्बभूविव काणयाम्बभूविम । (iv) काणयामास काणयामासतुः काणयामासुः । काणयामासिथ काणयामासथुः काणयामास । काणयामास काणयामासिव काणयामासिम । **३. लुट्** – (i) काणयिता काणयितारौ काणयितारः । काणयितासि काणयितास्थः काणयितास्थ । काणयितास्मि काणयितास्वः काणयितास्मः । (ii) काणयिता काणयितारौ काणयितारः । काणयितासे काणयितासाथे काणयिताध्वे । काणयिताहे काणयितास्वहे काणयितास्महे । **४. लृट्** – (i) काणयिष्यति काणयिष्यतः काणयिष्यन्ति । काणयिष्यसि काणयिष्यथः काणयिष्यथ । काणयिष्यामि काणयिष्यावः काणयिष्यामः । (ii) काणयिष्यते काणयिष्येते काणयिष्यन्ते । काणयिष्यसे काणयिष्येथे काणयिष्यध्वे । काणयिष्ये काणयिष्यावहे काणयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) काणयतु, काणयतात् काणयताम् काणयन्तु । काणय, काणयतात् काणयतम् काणयत । काणयानि काणयाव काणयाम । (ii) काणयताम् काणयेताम् काणयन्ताम् । काणयस्व काणयेथाम् काणयध्वम् । काणयै काणयावहै काणयामहै । **६. लङ्** – (i) अकाणयत् अकाणयताम् अकाणयन् । अकाणयः अकाणयतम् अकाणयत । अकाणयम् अकाणयाव अकाणयाम । (ii) अकाणयत अकाणयेताम् अकाणयन्त । अकाणयथाः अकाणयेथाम् अकाणयध्वम् । अकाणये अकाणयावहि अकाणयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) काणयेत् काणयेताम् काणयेयुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

काणयेः काणयेतम् काणयेत । काणयेयम् काणयेव काणयेम । (ii) काणयेत काणयेयाताम् काणयेरन् । काणयेथाः काणयेयाथाम् काणयेध्वम् । काणयेय काणयेवहि काणयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) काण्यात् काण्यास्ताम् काण्यासुः । काण्याः काण्यास्तम् काण्यास्त । काण्यासम् काण्यास्व काण्यास्म । (ii) काणयिषीष्ट काणयिषीयास्ताम् काणयिषीरन् । काणयिषीष्ठाः काणयिषीयास्थाम् काणयिषीध्वम् । काणयिषीय काणयिषीवहि काणयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचीकणत्[१] अचीकणताम् अचीकणन् । अचीकणः अचीकणतम् अचीकणत । अचीकणम् अचीकणाव अचीकणाम । (ii) अचकाणत् अचकाणताम् अचकाणन् । अचकाणः अचकाणतम् अचकाणत । अचकाणम् अचकाणाव अचकाणाम । (iii) अचीकणत अचीकणेताम् अचीकणन्त । अचीकणथाः अचीकणेथाम् अचीकणध्वम् । अचीकणे अचीकणावहि अचीकणामहि । (iv) अचकाणत अचकाणेताम् अचकाणन्त । अचकाणथाः अचकाणेथाम् अचकाणध्वम् । अचकाणे अचकाणावहि अचकाणामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकाणयिष्यत् अकाणयिष्यताम् अकाणयिष्यन् । अकाणयिष्यः अकाणयिष्यतम् अकाणयिष्यत । अकाणयिष्यम् अकाणयिष्याव अकाणयिष्याम । (ii) अकाणयिष्यत अकाणयिष्येताम् अकाणयिष्यन्त । अकाणयिष्यथाः अकाणयिष्येथाम् अकाणयिष्यध्वम् । अकाणयिष्ये अकाणयिष्यावहि अकाणयिष्यामहि ।

णिचि – काणयति – ते, **सनि** – चिकाणयिषति – ते, **यकि** – काण्यते ।

१. 'णौ चङ्युपधाया ह्रस्वः' (७.४.१) 'काण्यादीनां वा' (वा) इति विकल्प्यते । ''काणि-राणि-श्राणि-भाणि-हेठि-लोपयः षट् काण्यादयः'' इति भाष्यम् ।

१७१६. जभि – नाशने । सकर्म, सेट्, उभय । 'जृम्भणे जम्भते यामे जम्भेन्नाशे तु जम्भयेत्' (श्लो.१४५) इति देवः ।

१. लट् – (i) जम्भयति जम्भयतः जम्भयन्ति । जम्भयसि जम्भयथः जम्भयथ । जम्भयामि जम्भयावः जम्भयामः । (ii) जम्भति[१] जम्भतः जम्भन्ति । जम्भसि जम्भथः जम्भथ । जम्भामि जम्भावः जम्भामः । (iii) जम्भयते जम्भयेते जम्भयन्ते । जम्भयसे जम्भयेथे जम्भयध्वे । जम्भये जम्भयावहे जम्भयामहे । **२. लिट्** – (i) जम्भयाञ्चकार जम्भयाञ्चक्रतुः जम्भयाञ्चक्रुः । जम्भयाञ्चकर्थ जम्भयाञ्चक्रथुः जम्भयाञ्चक्र । जम्भयाञ्चकार, जम्भयाञ्चकर जम्भयाञ्चकृव जम्भयाञ्चकृम । (ii) जम्भयाञ्चक्रे जम्भयाञ्चक्राते जम्भयाञ्चक्रिरे । जम्भयाञ्चकृषे जम्भयाञ्चक्राथे जम्भयाञ्चकृढ्वे । जम्भयाञ्चक्रे जम्भयाञ्चकृवहे जम्भयाञ्चकृमहे । (iii) जम्भयाम्बभूव जम्भयाम्बभूवतुः जम्भयाम्बभूवुः । जम्भयाम्बभूविथ जम्भयाम्बभूवथुः जम्भयाम्बभूव । जम्भयाम्बभूव जम्भयाम्बभूविव जम्भयाम्बभूविम । (iv) जम्भयामास जम्भयामासतुः जम्भयामासुः । जम्भयामासिथ जम्भयामासथुः जम्भयामास । जम्भयामास जम्भयामासिव जम्भयामासिम । **३. लुट्** – (i) जम्भयिता जम्भयितारौ जम्भयितारः । जम्भयितासि जम्भयितास्थः जम्भयितास्थ । जम्भयितास्मि जम्भयितास्वः जम्भयितास्मः । (ii) जम्भिता जम्भितारौ जम्भितारः । जम्भितासि जम्भितास्थः जम्भितास्थ । जम्भितास्मि जम्भितास्वः जम्भितास्मः । (iii) जम्भयिता जम्भयितारौ जम्भयितारः । जम्भयितासे जम्भयितासाथे जम्भयिताध्वे । जम्भयिताहे जम्भयितास्वहे जम्भयितास्महे । **४. लृट्** – (i) जम्भयिष्यति जम्भयिष्यतः जम्भयिष्यन्ति । जम्भयिष्यसि जम्भयिष्यथः जम्भयिष्यथ । जम्भयिष्यामि जम्भयिष्यावः जम्भयिष्यामः । (ii) जम्भिष्यति जम्भिष्यतः जम्भिष्यन्ति । जम्भिष्यसि जम्भिष्यथः जम्भिष्यथ । जम्भिष्यामि जम्भिष्यावः जम्भिष्यामः । (iii) जम्भयिष्यते जम्भयिष्येते जम्भयिष्यन्ते । जम्भयिष्यसे जम्भयिष्येथे जम्भयिष्यध्वे । जम्भयिष्ये जम्भयिष्यावहे जम्भयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) जम्भयतु, जम्भयतात् जम्भयताम् जम्भयन्तु । जम्भय, जम्भयतात् जम्भयतम् जम्भयत । जम्भयानि जम्भयाव जम्भयाम । (ii) जम्भतु, जम्भतात् जम्भताम् जम्भन्तु । जम्भ, जम्भतात् जम्भतम् जम्भत । जम्भानि जम्भाव जम्भाम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(iii) जम्भयताम् जम्भयेताम् जम्भयन्ताम् । जम्भयस्व जम्भयेथाम् जम्भयध्वम् । जम्भयै जम्भयावहै जम्भयामहै । **६. लङ्** – (i) अजम्भयत् अजम्भयताम् अजम्भयन् । अजम्भयः अजम्भयतम् अजम्भयत । अजम्भयम् अजम्भयाव अजम्भयाम । (ii) अजम्भत् अजम्भताम् अजम्भन् । अजम्भः अजम्भतम् अजम्भत । अजम्भम् अजम्भाव अजम्भाम । (iii) अजम्भयत अजम्भयेताम् अजम्भयन्त । अजम्भयथाः अजम्भयेथाम् अजम्भयध्वम् । अजम्भये अजम्भयावहि अजम्भयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) जम्भयेत् जम्भयेताम् जम्भयेयुः । जम्भयेः जम्भयेतम् जम्भयेत । जम्भयेयम् जम्भयेव जम्भयेम । (ii) जम्भेत् जम्भेताम् जम्भेयुः । जम्भेः जम्भेतम् जम्भेत । जम्भेयम् जम्भेव जम्भेम । (iii) जम्भयेत जम्भयेयाताम् जम्भयेरन् । जम्भयेथाः जम्भयेयाथाम् जम्भयेध्वम् । जम्भयेय जम्भयेवहि जम्भयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) जम्भ्यात् जम्भ्यास्ताम् जम्भ्यासुः । जम्भ्याः जम्भ्यास्तम् जम्भ्यास्त । जम्भ्यासम् जम्भ्यास्व जम्भ्यास्म । (ii) जम्भयिषीष्ट जम्भयिषीयास्ताम् जम्भयिषीरन् । जम्भयिषीष्ठाः जम्भयिषीयास्थाम् जम्भयिषीध्वम् । जम्भयिषीय जम्भयिषीवहि जम्भयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजजम्भत् अजजम्भताम् अजजम्भन् । अजजम्भः अजजम्भतम् अजजम्भत । अजजम्भम् अजजम्भाव अजजम्भाम । (ii) अजम्भीत् अजम्भिष्टाम् अजम्भिषुः । अजम्भीः अजम्भिष्टम् अजम्भिष्ट । अजम्भिषम् अजम्भिष्व अजम्भिष्म । (iii) अजजम्भत अजजम्भेताम् अजजम्भन्त । अजजम्भथाः अजजम्भेथाम् अजजम्भध्वम् । अजजम्भे अजजम्भावहि अजजम्भामहि ।

१०. लृङ् – (i) अजम्भयिष्यत् अजम्भयिष्यताम् अजम्भयिष्यन् । अजम्भयिष्यः अजम्भयिष्यतम् अजम्भयिष्यत । अजम्भयिष्यम् अजम्भयिष्याव अजम्भयिष्याम । (ii) अजम्भिष्यत् अजम्भिष्यताम् अजम्भिष्यन् । अजम्भिष्यः अजम्भिष्यतम् अजम्भिष्यत्। अजम्भिष्यम् अजम्भिष्याव अजम्भिष्याम । (iii) अजम्भयिष्यत अजम्भयिष्येताम् अजम्भयिष्यन्त । अजम्भयिष्यथाः अजम्भयिष्येथाम् अजम्भयिष्यध्वम् । अजम्भयिष्ये अजम्भयिष्यावहि अजम्भयिष्यामहि ।

णिचि – जम्भयति-ते, **सनि** – जिजम्भयिषति-ते, **यकि** – जम्भ्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७१८. षूद – क्षरणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'आस्रवणे' इति क्षीरतरङ्गिणी । 'आप्रवणे' इति केचित् । 'घाते' इति केचित् ।

१. लट् – (i) सूदयति सूदयतः सूदयन्ति । सूदयसि सूदयथः सूदयथ । सूदयामि सूदयावः सूदयामः । (ii) सूदयते सूदयेते सूदयन्ते । सूदयसे सूदयेथे सूदयध्वे । सूदये सूदयावहे सूदयामहे । **२. लिट्** – (i) सूदयाञ्चकार सूदयाञ्चक्रतुः सूदयाञ्चक्रुः । सूदयाञ्चकर्थ सूदयाञ्चक्रथुः सूदयाञ्चक्र । सूदयाञ्चकार, सूदयाञ्चकर सूदयाञ्चकृव सूदयाञ्चकृम । (ii) सूदयाञ्चक्रे सूदयाञ्चक्राते सूदयाञ्चक्रिरे । सूदयाञ्चकृषे सूदयाञ्चक्राथे सूदयाञ्चकृढ्वे । सूदयाञ्चक्रे सूदयाञ्चकृवहे सूदयाञ्चकृमहे । (iii) सूदयाम्बभूव सूदयाम्बभूवतुः सूदयाम्बभूवुः । सूदयाम्बभूविथ सूदयाम्बभूवथुः सूदयाम्बभूव । सूदयाम्बभूव सूदयाम्बभूविव सूदयाम्बभूविम । (iv) सूदयामास सूदयामासतुः सूदयामासुः । सूदयामासिथ सूदयामासथुः सूदयामास । सूदयामास सूदयामासिव सूदयामासिम । **३. लुट्** – (i) सूदयिता सूदयितारौ सूदयितारः । सूदयितासि सूदयितास्थः सूदयितास्थ । सूदयितास्मि सूदयितास्वः सूदयितास्मः । (ii) सूदयिता सूदयितारौ सूदयितारः । सूदयितासे सूदयितासाथे सूदयिताध्वे । सूदयिताहे सूदयितास्वहे सूदयितास्महे । **४. लृट्** – (i) सूदयिष्यति सूदयिष्यतः सूदयिष्यन्ति । सूदयिष्यसि सूदयिष्यथः सूदयिष्यथ । सूदयिष्यामि सूदयिष्यावः सूदयिष्यामः । (ii) सूदयिष्यते सूदयिष्येते सूदयिष्यन्ते । सूदयिष्यसे सूदयिष्येथे सूदयिष्यध्वे । सूदयिष्ये सूदयिष्यावहे सूदयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) सूदयतु, सूदयतात् सूदयताम् सूदयन्तु । सूदय, सूदयतात् सूदयतम् सूदयत । सूदयानि सूदयाव सूदयाम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) सूदयताम् सूदयेताम् सूदयन्ताम् । सूदयस्व सूदयेथाम् सूदयध्वम् । सूदयै सूदयावहै सूदयामहै । **६. लङ्** – (i) असूदयत् असूदयताम् असूदयन् । असूदयः असूदयतम् असूदयत । असूदयम् असूदयाव असूदयाम । (ii) असूदयत असूदयेताम् असूदयन्त । असूदयथाः असूदयेथाम् असूदयध्वम् । असूदये असूदयावहि असूदयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) सूदयेत् सूदयेताम् सूदयेयुः । सूदयेः सूदयेतम् सूदयेत । सूदयेयम् सूदयेव सूदयेम । (ii) सूदयेत सूदयेयाताम् सूदयेरन् । सूदयेथाः सूदयेयाथाम् सूदयेध्वम् । सूदयेय सूदयेवहि सूदयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) सूद्यात् सूद्यास्ताम् सूद्यासुः । सूद्याः सूद्यास्तम् सूद्यास्त । सूद्यासम् सूद्यास्व सूद्यास्म । (ii) सूदयिषीष्ट सूदयिषीयास्ताम् सूदयिषीरन् । सूदयिषीष्ठाः सूदयिषीयास्थाम् सूदयिषीध्वम् । सूदयिषीय सूदयिषीवहि सूदयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) असूषुदत् असूषुदताम् असूषुदन् । असूषुदः असूषुदतम् असूषुदत । असूषुदम् असूषुदाव असूषुदाम । (ii) असूषुदत असूषुदेताम् असूषुदन्त । असूषुदथाः असूषुदेथाम् असूषुदध्वम् । असूषुदे असूषुदावहि असूषुदामहि । **१०. लृङ्** – (i) असूदयिष्यत् असूदयिष्यताम् असूदयिष्यन् । असूदयिष्यः असूदयिष्यतम् असूदयिष्यत । असूदयिष्यम् असूदयिष्याव असूदयिष्याम । (ii) असूदयिष्यत असूदयिष्येताम् असूदयिष्यन्त । असूदयिष्यथाः असूदयिष्येथाम् असूदयिष्यध्वम् । असूदयिष्ये असूदयिष्यावहि असूदयिष्यामहि ।

णिचि – सूदयति – ते, **सनि** – सुषूदयिषति – ते, **यकि** – सूद्यते ।

१७१९. जसु – ताडने । सकर्म, सेट्, उभय,

१. लट् – (i) जासयति जासयतः जासयन्ति । जासयसि जासयथः जासयथ । जासयामि जासयावः जासयामः । (ii) जसति[1] जसतः जसन्ति । जससि जसथः जसथ । जसामि जसावः जसामः । (iii) जासयते जासयेते जासयन्ते । जासयसे जासयेथे जासयध्वे । जासये जासयावहे जासयामहे । **२. लिट्** – (i) जासयाञ्चकार जासयाञ्चक्रतुः जासयाञ्चक्रुः । जासयाञ्चकर्थ जासयाञ्चक्रथुः जासयाञ्चक्र । जासयाञ्चकार, जासयाञ्चकर जासयाञ्चकृव जासयाञ्चकृम । (ii) जासयाञ्चक्रे जासयाञ्चक्राते जासयाञ्चक्रिरे । जासयाञ्चकृषे जासयाञ्चक्राथे जासयाञ्चकृढ्वे । जासयाञ्चक्रे जासयाञ्चकृवहे जासयाञ्चकृमहे । (iii) जासयाम्बभूव जासयाम्बभूवतुः जासयाम्बभूवुः । जासयाम्बभूविथ जासयाम्बभूवथुः जासयाम्बभूव । जासयाम्बभूव जासयाम्बभूविव जासयाम्बभूविम । (iv) जासयामास जासयामासतुः जासयामासुः । जासयामासिथ जासयामासथुः जासयामास । जासयामास जासयामासिव जासयामासिम । **३. लुट्** – (i) जासयिता जासयितारौ जासयितारः । जासयितासि जासयितास्थः जासयितास्थ । जासयितास्मि जासयितास्वः जासयितास्मः । (ii) जसिता जसितारौ जसितारः । जसितासि जसितास्थः जसितास्थ । जसितास्मि जसितास्वः जसितास्मः । (iii) जासयिता जासयितारौ जासयितारः । जासयितासे जासयितासाथे जासयिताध्वे । जासयिताहे जासयितास्वहे जासयितास्महे । **४. लृट्** – (i) जासयिष्यति जासयिष्यतः जासयिष्यन्ति । जासयिष्यसि जासयिष्यथः जासयिष्यथ । जासयिष्यामि जासयिष्यावः जासयिष्यामः । (ii) जसिष्यति जसिष्यतः जसिष्यन्ति । जसिष्यसि जसिष्यथः जसिष्यथ । जसिष्यामि जसिष्यावः जसिष्यामः । (iii) जासयिष्यते जासयिष्येते जासयिष्यन्ते । जासयिष्यसे जासयिष्येथे जासयिष्यध्वे । जासयिष्ये जासयिष्यावहे जासयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) जासयतु, जासयतात् जासयताम् जासयन्तु । जासय, जासयतात् जासयतम् जासयत । जासयानि जासयाव जासयाम । (ii) जसतु, जसतात् जसताम् जसन्तु । जस, जसतात् जसतम् जसत । जसानि जसाव जसाम । (iii) जासयताम् जासयेताम् जासयन्ताम् । जासयस्व जासयेथाम् जासयध्वम् । जासयै जासयावहै जासयामहै । **६. लङ्** – (i) अजासयत् अजासयताम् अजासयन् । अजासयः अजासयतम् अजासयत । अजासयम् अजासयाव अजासयाम । (ii) अजसत् अजसताम् अजसन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अजसः अजसतम् अजसत । अजसम् अजसाव अजसाम । (iii) अजासयत अजासयेताम् अजासयन्त । अजासयथाः अजासयेथाम् अजासयध्वम् । अजासये अजासयावहि अजासयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) जासयेत् जासयेताम् जासयेयुः । जासयेः जासयेतम् जासयेत । जासयेयम् जासयेव जासयेम । (ii) जसेत् जसेताम् जसेयुः । जसेः जसेतम् जसेत । जसेयम् जसेव जसेम । (iii) जासयेत जासयेयाताम् जासयेरन् । जासयेथाः जासयेयाथाम् जासयेध्वम् । जासयेय जासयेवहि जासयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) जास्यात् जास्यास्ताम् जास्यासुः । जास्याः जास्यास्तम् जास्यास्त । जास्यासम् जास्यास्व जास्यास्म । (ii) जस्यात् जस्यास्ताम् जस्यासुः । जस्याः जस्यास्तम् जस्यास्त । जस्यासम् जस्यास्व जस्यास्म । (iii) जासयिषीष्ट जासयिषीयास्ताम् जासयिषीरन् । जासयिषीष्ठाः जासयिषीयास्थाम् जासयिषीध्वम् । जासयिषीय जासयिषीवहि जासयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजीजसत् अजीजसताम् अजीजसन् । अजीजसः अजीजसतम् अजीजसत । अजीजसम् अजीजसाव अजीजसाम । (ii) अजसीत् अजसिष्टाम् अजसिषुः । अजसीः अजसिष्टम् अजसिष्ट । अजसिषम् अजसिष्व अजसिष्म । (iii) अजासीत् अजासिष्टाम् अजासिषुः । अजासीः अजासिष्टम् अजासिष्ट । अजासिषम् अजासिष्व अजासिष्म । (iv) अजीजसत अजीजसेताम् अजीजसन्त । अजीजसथाः अजीजसेथाम् अजीजसध्वम् । अजीजसे अजीजसावहि अजीजसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अजासयिष्यत् अजासयिष्यताम् अजासयिष्यन् । अजासयिष्यः अजासयिष्यतम् अजासयिष्यत । अजासयिष्यम् अजासयिष्याव अजासयिष्याम । (ii) अजासिष्यत् अजासिष्यताम् अजासिष्यन् । अजासिष्यः अजासिष्यतम् अजासिष्यत । अजासिष्यम् अजासिष्याव अजासिष्याम । (iii) अजासयिष्यत अजासयिष्येताम् अजासयिष्यन्त । अजासयिष्यथाः अजासयिष्येथाम् अजासयिष्यध्वम् । अजासयिष्ये अजासयिष्यावहि अजासयिष्यामहि ।

णिचि – जासयति-ते, **सनि** – जिजासयिषति-ते, **यकि** – जास्यते ।

१. उदित्त्वात् णिचः अनित्यत्वम् । ततः णिज्रहितं रूपम् अपि ।

१७२०. पश – बन्धने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) पाशयति पाशयतः पाशयन्ति । पाशयसि पाशयथः पाशयथ । पाशयामि पाशयावः पाशयामः । (ii) पाशयते पाशयेते पाशयन्ते । पाशयसे पाशयेथे पाशयध्वे । पाशये पाशयावहे पाशयामहे । **२. लिट्** – (i) पाशयाञ्चकार पाशयाञ्चक्रतुः पाशयाञ्चक्रुः । पाशयाञ्चकर्थ पाशयाञ्चक्रथुः पाशयाञ्चक्र । पाशयाञ्चकार, पाशयाञ्चकर पाशयाञ्चकृव पाशयाञ्चकृम । (ii) पाशयाञ्चक्रे पाशयाञ्चक्राते पाशयाञ्चक्रिरे । पाशयाञ्चकृषे पाशयाञ्चक्राथे पाशयाञ्चकृढ्वे । पाशयाञ्चक्रे पाशयाञ्चकृवहे पाशयाञ्चकृमहे । (iii) पाशयाम्बभूव पाशयाम्बभूवतुः पाशयाम्बभूवुः । पाशयाम्बभूविथ पाशयाम्बभूवथुः पाशयाम्बभूव । पाशयाम्बभूव पाशयाम्बभूविव पाशयाम्बभूविम । (iv) पाशयामास पाशयामासतुः पाशयामासुः । पाशयामासिथ पाशयामासथुः पाशयामास । पाशयामास पाशयामासिव पाशयामासिम । **३. लुट्** – (i) पाशयिता पाशयितारौ पाशयितारः । पाशयितासि पाशयितास्थः पाशयितास्थ । पाशयितास्मि पाशयितास्वः पाशयितास्मः । (ii) पाशयिता पाशयितारौ पाशयितारः । पाशयितासे पाशयितासाथे पाशयिताध्वे । पाशयिताहे पाशयितास्वहे पाशयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पाशयिष्यति पाशयिष्यतः पाशयिष्यन्ति । पाशयिष्यसि पाशयिष्यथः पाशयिष्यथ । पाशयिष्यामि पाशयिष्यावः पाशयिष्यामः । (ii) पाशयिष्यते पाशयिष्येते पाशयिष्यन्ते । पाशयिष्यसे पाशयिष्येथे पाशयिष्यध्वे । पाशयिष्ये पाशयिष्यावहे पाशयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पाशयतु, पाशयतात् पाशयताम् पाशयन्तु । पाशय, पाशयतात् पाशयतम् पाशयत । पाशयानि पाशयाव पाशयाम । (ii) पाशयताम् पाशयेताम् पाशयन्ताम् । पाशयस्व पाशयेथाम् पाशयध्वम् । पाशयै पाशयावहै पाशयामहै । **६. लङ्** – (i) अपाशयत् अपाशयताम् अपाशयन् । अपाशयः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपाशयतम् अपाशयत । अपाशयम् अपाशयाव अपाशयाम । (ii) अपाशयत अपाशयेताम् अपाशयन्त । अपाशयथाः अपाशयेथाम् अपाशयध्वम् । अपाशये अपाशयावहि अपाशयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) पाशयेत् पाशयेताम् पाशयेयुः । पाशयेः पाशयेतम् पाशयेत । पाशयेयम् पाशयेव पाशयेम । (ii) पाशयेत पाशयेयाताम् पाशयेरन् । पाशयेथाः पाशयेयाथाम् पाशयेध्वम् । पाशयेय पाशयेवहि पाशयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) पाश्यात् पाश्यास्ताम् पाश्यासुः । पाश्याः पाश्यास्तम् पाश्यास्त । पाश्यासम् पाश्यास्व पाश्यास्म । (ii) पाशयिषीष्ट पाशयिषीयास्ताम् पाशयिषीरन् । पाशयिषीष्ठाः पाशयिषीयास्थाम् पाशयिषीध्वम् । पाशयिषीय पाशयिषीवहि पाशयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अपीपशत् अपीपशताम् अपीपशन् । अपीपशः अपीपशतम् अपीपशत । अपीपशम् अपीपशाव अपीपशाम । (ii) अपीपशत अपीपशेताम् अपीपशन्त । अपीपशथाः अपीपशेथाम् अपीपशध्वम् । अपीपशे अपीपशावहि अपीपशामहि । **१०. लृङ्** - (i) अपाशयिष्यत् अपाशयिष्यताम् अपाशयिष्यन् । अपाशयिष्यः अपाशयिष्यतम् अपाशयिष्यत । अपाशयिष्यम् अपाशयिष्याव अपाशयिष्याम । (ii) अपाशयिष्यत अपाशयिष्येताम् अपाशयिष्यन्त । अपाशयिष्यथाः अपाशयिष्येथाम् अपाशयिष्यध्वम् । अपाशयिष्ये अपाशयिष्यावहि अपाशयिष्यामहि ।

णिचि - पाशयति - ते, **सनि** - पिपाशयिषति - ते, **यकि** - पाश्यते ।

१७२१. अम - रोगे । सकर्म, सेट्, उभय । 'गत्यादावमतीति स्याद्रोगे स्यादामयत्यमेः' (श्लो. १४७) इति देवः ।
१. लट् - (i) आमयति आमयतः आमयन्ति । आमयसि आमयथः आमयथ । आमयामि आमयावः आमयामः । (ii) आमयते आमयेते आमयन्ते । आमयसे आमयेथे आमयध्वे । आमये आमयावहे आमयामहे । **२. लिट्** - (i) आमयाञ्चकार आमयाञ्चक्रतुः आमयाञ्चक्रुः । आमयाञ्चकर्थ आमयाञ्चक्रथुः आमयाञ्चक्र । आमयाञ्चकार, आमयाञ्चकर आमयाञ्चकृव आमयाञ्चकृम । (ii) आमयाञ्चक्रे आमयाञ्चक्राते आमयाञ्चक्रिरे । आमयाञ्चकृषे आमयाञ्चक्राथे आमयाञ्चकृढ्वे । आमयाञ्चक्रे आमयाञ्चकृवहे आमयाञ्चकृमहे । (iii) आमयाम्बभूव आमयाम्बभूवतुः आमयाम्बभूवुः । आमयाम्बभूविथ आमयाम्बभूवथुः आमयाम्बभूव । आमयाम्बभूव आमयाम्बभूविव आमयाम्बभूविम । (iv) आमयामास आमयामासतुः आमयामासुः । आमयामासिथ आमयामासथुः आमयामास । आमयामास आमयामासिव आमयामासिम । **३. लुट्** - (i) आमयिता आमयितारौ आमयितारः । आमयितासि आमयितास्थः आमयितास्थ । आमयितास्मि आमयितास्वः आमयितास्मः । (ii) आमयिता आमयितारौ आमयितारः । आमयितासे आमयितासाथे आमयिताध्वे । आमयिताहे आमयितास्वहे आमयितास्महे । **४. लृट्** - (i) आमयिष्यति आमयिष्यतः आमयिष्यन्ति । आमयिष्यसि आमयिष्यथः आमयिष्यथ । आमयिष्यामि आमयिष्यावः आमयिष्यामः । (ii) आमयिष्यते आमयिष्येते आमयिष्यन्ते । आमयिष्यसे आमयिष्येथे आमयिष्यध्वे । आमयिष्ये आमयिष्यावहे आमयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) आमयतु, आमयतात् आमयताम् आमयन्तु । आमय, आमयतात् आमयतम् आमयत । आमयानि आमयाव आमयाम । (ii) आमयताम् आमयेताम् आमयन्ताम् । आमयस्व आमयेथाम् आमयध्वम् । आमयै आमयावहै आमयामहै । **६. लङ्** - (ii) आमयत् आमयताम् आमयन् । आमयः आमयतम् आमयत । आमयम् आमयाव आमयाम । (ii) आमयत आमयेताम् आमयन्त । आमयथाः आमयेथाम् आमयध्वम् । आमये आमयावहि आमयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) आमयेत् आमयेताम् आमयेयुः । आमयेः आमयेतम् आमयेत । आमयेयम् आमयेव आमयेम । (ii) आमयेत आमयेयाताम् आमयेरन् । आमयेथाः आमयेयाथाम् आमयेध्वम् । आमयेय आमयेवहि आमयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) आम्यात् आम्यास्ताम् आम्यासुः । आम्याः आम्यास्तम् आम्यास्त । आम्यासम् आम्यास्व आम्यास्म ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) आमयिषीष्ट आमयिषीयास्ताम् आमयिषीरन् । आमयिषीष्ठाः आमयिषीयास्थाम् आमयिषीध्वम् । आमयिषीय आमयिषीवहि आमयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) आमिमत् आमिमताम् आमिमन् । आमिमः आमिमतम् आमिमत । आमिमम् आमिमाव आमिमाम । (ii) आमिमत आमिमेताम् आमिमन्त । आमिमथाः आमिमेथाम् आमिमध्वम् । आमिमे आमिमावहि आमिमामहि । **१०. लृङ्** – (i) आमयिष्यत् आमयिष्यताम् आमयिष्यन् । आमयिष्यः आमयिष्यतम् आमयिष्यत । आमयिष्यम् आमयिष्याव आमयिष्याम । (ii) आमयिष्यत आमयिष्येताम् आमयिष्यन्त । आमयिष्यथाः आमयिष्येथाम् आमयिष्यध्वम् । आमयिष्ये आमयिष्यावहि आमयिष्यामहि ।

णिचि – आमयति[1] – ते, **सनि** – आमिमयिषति – ते, **यकि** – आम्यते ।

१. ''नान्ये मितः...' इति निषेधः अम गत्यादौ शपि गतः । तस्मात् हेतुमण्णौ 'न कम्यमिचमाम्' इति निषेधः'' इति बालमनोरमा ।

१७२२. चट – भेदने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) चाटयति चाटयतः चाटयन्ति । चाटयसि चाटयथः चाटयथ । चाटयामि चाटयावः चाटयामः । (ii) चाटयते चाटयेते चाटयन्ते । चाटयसे चाटयेथे चाटयध्वे । चाटये चाटयावहे चाटयामहे । **२. लिट्** – (i) चाटयाञ्चकार चाटयाञ्चक्रतुः चाटयाञ्चक्रुः । चाटयाञ्चकर्थ चाटयाञ्चक्रथुः चाटयाञ्चक्र । चाटयाञ्चकार, चाटयाञ्चकर चाटयाञ्चकृव चाटयाञ्चकृम । (ii) चाटयाञ्चक्रे चाटयाञ्चक्राते चाटयाञ्चक्रिरे । चाटयाञ्चकृषे चाटयाञ्चक्राथे चाटयाञ्चकृढ्वे । चाटयाञ्चक्रे चाटयाञ्चकृवहे चाटयाञ्चकृमहे । (iii) चाटयाम्बभूव चाटयाम्बभूवतुः चाटयाम्बभूवुः । चाटयाम्बभूविथ चाटयाम्बभूवथुः चाटयाम्बभूव । चाटयाम्बभूव चाटयाम्बभूविव चाटयाम्बभूविम । (iv) चाटयामास चाटयामासतुः चाटयामासुः । चाटयामासिथ चाटयामासथुः चाटयामास । चाटयामास चाटयामासिव चाटयामासिम । **३. लुट्** – (i) चाटयिता चाटयितारौ चाटयितारः । चाटयितासि चाटयितास्थः चाटयितास्थ । चाटयितास्मि चाटयितास्वः चाटयितास्मः । (ii) चाटयिता चाटयितारौ चाटयितारः । चाटयितासे चाटयितासाथे चाटयिताध्वे । चाटयिताहे चाटयितास्वहे चाटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चाटयिष्यति चाटयिष्यतः चाटयिष्यन्ति । चाटयिष्यसि चाटयिष्यथः चाटयिष्यथ । चाटयिष्यामि चाटयिष्यावः चाटयिष्यामः । (ii) चाटयिष्यते चाटयिष्येते चाटयिष्यन्ते । चाटयिष्यसे चाटयिष्येथे चाटयिष्यध्वे । चाटयिष्ये चाटयिष्यावहे चाटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चाटयतु, चाटयतात् चाटयताम् चाटयन्तु । चाटय, चाटयतात् चाटयतम् चाटयत । चाटयानि चाटयाव चाटयाम । (ii) चाटयताम् चाटयेताम् चाटयन्ताम् । चाटयस्व चाटयेथाम् चाटयध्वम् । चाटयै चाटयावहै चाटयामहै । **६. लङ्** – (i) अचाटयत् अचाटयताम् अचाटयन् । अचाटयः अचाटयतम् अचाटयत । अचाटयम् अचाटयाव अचाटयाम । (ii) अचाटयत अचाटयेताम् अचाटयन्त । अचाटयथाः अचाटयेथाम् अचाटयध्वम् । अचाटये अचाटयावहि अचाटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चाटयेत् चाटयेताम् चाटयेयुः । चाटयेः चाटयेतम् चाटयेत । चाटयेयम् चाटयेव चाटयेम । (ii) चाटयेत चाटयेयाताम् चाटयेरन् । चाटयेथाः चाटयेयाथाम् चाटयेध्वम् । चाटयेय चाटयेवहि चाटयेमहि । **८.आशीर्लिङ्** – (i) चाट्यात् चाट्यास्ताम् चाट्यासुः । चाट्याः चाट्यास्तम् चाट्यास्त । चाट्यासम् चाट्यास्व चाट्यास्म । (ii) चाटयिषीष्ट चाटयिषीयास्ताम् चाटयिषीरन् । चाटयिषीष्ठाः चाटयिषीयास्थाम् चाटयिषीध्वम् । चाटयिषीय चाटयिषीवहि चाटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचीचटत् अचीचटताम् अचीचटन् । अचीचटः अचीचटतम् अचीचटत । अचीचटम् अचीचटाव अचीचटाम । (ii) अचीचटत अचीचटेताम् अचीचटन्त । अचीचटथाः अचीचटेथाम् अचीचटध्वम् । अचीचटे अचीचटावहि अचीचटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचाटयिष्यत् अचाटयिष्यताम् अचाटयिष्यन् । अचाटयिष्यः अचाटयिष्यतम् अचाटयिष्यत । अचाटयिष्यम् अचाटयिष्याव अचाटयिष्याम । (ii) अचाटयिष्यत अचाटयिष्येताम् अचाटयिष्यन्त । अचाटयिष्यथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचाटयिष्येथाम् अचाटयिष्यध्वम् । अचाटयिष्ये अचाटयिष्यावहि अचाटयिष्यामहि ।
णिचि – चाटयति – ते, **सनि** – चिचाटयिषति – ते, **यकि** – चाट्यते ।

१७२३. स्फुट – भेदने । अकर्म, सेट्, उभय । 'स्फोटयेत्स्फोटतीति द्वे भेदे विशरणे क्रमात्' (श्लो. ७१) इति देवः । **१. लट्** – (i) स्फोटयति स्फोटयतः स्फोटयन्ति । स्फोटयसि स्फोटयथः स्फोटयथ । स्फोटयामि स्फोटयावः स्फोटयामः । (ii) स्फोटयते स्फोटयेते स्फोटयन्ते । स्फोटयसे स्फोटयेथे स्फोटयध्वे । स्फोटये स्फोटयावहे स्फोटयामहे । **२. लिट्** – (i) स्फोटयाञ्चकार स्फोटयाञ्चक्रतुः स्फोटयाञ्चक्रुः । स्फोटयाञ्चकर्थ स्फोटयाञ्चक्रथुः स्फोटयाञ्चक्र । स्फोटयाञ्चकार, स्फोटयाञ्चकर स्फोटयाञ्चकृव स्फोटयाञ्चकृम । (ii) स्फोटयाञ्चक्रे स्फोटयाञ्चक्राते स्फोटयाञ्चक्रिरे । स्फोटयाञ्चकृषे स्फोटयाञ्चक्राथे स्फोटयाञ्चकृढ्वे । स्फोटयाञ्चक्रे स्फोटयाञ्चकृवहे स्फोटयाञ्चकृमहे । (iii) स्फोटयाम्बभूव स्फोटयाम्बभूवतुः स्फोटयाम्बभूवुः । स्फोटयाम्बभूविथ स्फोटयाम्बभूवथुः स्फोटयाम्बभूव । स्फोटयाम्बभूव स्फोटयाम्बभूविव स्फोटयाम्बभूविम । (iv) स्फोटयामास स्फोटयामासतुः स्फोटयामासुः । स्फोटयामासिथ स्फोटयामासथुः स्फोटयामास । स्फोटयामास स्फोटयामासिव स्फोटयामासिम । **३. लुट्** – (i) स्फोटयिता स्फोटयितारौ स्फोटयितारः । स्फोटयितासि स्फोटयितास्थः स्फोटयितास्थ । स्फोटयितास्मि स्फोटयितास्वः स्फोटयितास्मः । (ii) स्फोटयिता स्फोटयितारौ स्फोटयितारः । स्फोटयितासे स्फोटयितासाथे स्फोटयिताध्वे । स्फोटयिताहे स्फोटयितास्वहे स्फोटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) स्फोटयिष्यति स्फोटयिष्यतः स्फोटयिष्यन्ति । स्फोटयिष्यसि स्फोटयिष्यथः स्फोटयिष्यथ । स्फोटयिष्यामि स्फोटयिष्यावः स्फोटयिष्यामः । (ii) स्फोटयिष्यते स्फोटयिष्येते स्फोटयिष्यन्ते । स्फोटयिष्यसे स्फोटयिष्येथे स्फोटयिष्यध्वे । स्फोटयिष्ये स्फोटयिष्यावहे स्फोटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) स्फोटयतु, स्फोटयतात् स्फोटयताम् स्फोटयन्तु । स्फोटय, स्फोटयतात् स्फोटयतम् स्फोटयत । स्फोटयानि स्फोटयाव स्फोटयाम । (ii) स्फोटयताम् स्फोटयेताम् स्फोटयन्ताम् । स्फोटयस्व स्फोटयेथाम् स्फोटयध्वम् । स्फोटयै स्फोटयावहै स्फोटयामहै । **६. लङ्** – (i) अस्फोटयत् अस्फोटयताम् अस्फोटयन् । अस्फोटयः अस्फोटयतम् अस्फोटयत । अस्फोटयम् अस्फोटयाव अस्फोटयाम । (ii) अस्फोटयत अस्फोटयेताम् अस्फोटयन्त । अस्फोटयथाः अस्फोटयेथाम् अस्फोटयध्वम् । अस्फोटये अस्फोटयावहि अस्फोटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) स्फोटयेत् स्फोटयेताम् स्फोटयेयुः । स्फोटयेः स्फोटयेतम् स्फोटयेत । स्फोटयेयम् स्फोटयेव स्फोटयेम । (ii) स्फोटयेत स्फोटयेयाताम् स्फोटयेरन् । स्फोटयेथाः स्फोटयेयाथाम् स्फोटयेध्वम् । स्फोटयेय स्फोटयेवहि स्फोटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) स्फोट्यात् स्फोट्यास्ताम् स्फोट्यासुः । स्फोट्याः स्फोट्यास्तम् स्फोट्यास्त । स्फोट्यासम् स्फोट्यास्व स्फोट्यास्म । (ii) स्फोटयिषीष्ट स्फोटयिषीयास्ताम् स्फोटयिषीरन् । स्फोटयिषीष्ठाः स्फोटयिषीयास्थाम् स्फोटयिषीध्वम् । स्फोटयिषीय स्फोटयिषीवहि स्फोटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपुस्फुटत् अपुस्फुटताम् अपुस्फुटन् । अपुस्फुटः अपुस्फुटतम् अपुस्फुटत । अपुस्फुटम् अपुस्फुटाव अपुस्फुटाम । (ii) अपुस्फुटत अपुस्फुटेताम् अपुस्फुटन्त । अपुस्फुटथाः अपुस्फुटेथाम् अपुस्फुटध्वम् । अपुस्फुटे अपुस्फुटावहि अपुस्फुटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अस्फोटयिष्यत् अस्फोटयिष्यताम् अस्फोटयिष्यन् । अस्फोटयिष्यः अस्फोटयिष्यतम् अस्फोटयिष्यत । अस्फोटयिष्यम् अस्फोटयिष्याव अस्फोटयिष्याम । (ii) अस्फोटयिष्यत अस्फोटयिष्येताम् अस्फोटयिष्यन्त । अस्फोटयिष्यथाः अस्फोटयिष्येथाम् अस्फोटयिष्यध्वम् । अस्फोटयिष्ये अस्फोटयिष्यावहि अस्फोटयिष्यामहि ।
णिचि – स्फोटयति – ते, **सनि** – पुस्फोटयिषति – ते, **यकि** – स्फोट्यते ।

१७२४. घट – सङ्घाते । सकर्म, सेट्, उभय । 'भेदने च' इति धातुकाव्यव्याख्या । 'हन्त्यर्थाच्च' (ग.सू.) – नवगण्याम् उक्ताः अपि हन्त्यर्थाः स्वार्थे णिचं लभन्ते इत्यर्थः' इति कौमुदी । 'हन हिंसागत्योरिति

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

हनधातोः हिंसा गमनं च अर्थः । एतदर्थकाः ये धातवः भ्वादिषु नवसु गणेषु पठिताः ते सर्वे चुरादौ पठिताः प्रत्येतव्याः इत्यर्थः । ततश्च तेभ्यः स्वार्थे णिजपि पक्षे भवति इति फलितम्'' इति बालमनोरमा । 'घाटयेद् घण्टयेद् सङ्घभाषयोः घटते मितः' (श्लो. ७०) इति देवः ।

१. लट् – (i) घाटयति घाटयतः घाटयन्ति । घाटयसि घाटयथः घाटयथ । घाटयामि घाटयावः घाटयामः । (ii) घाटयते घाटयेते घाटयन्ते । घाटयसे घाटयेथे घाटयध्वे । घाटये घाटयावहे घाटयामहे । **२. लिट्** – (i) घाटयाञ्चकार घाटयाञ्चक्रतुः घाटयाञ्चक्रुः । घाटयाञ्चकर्थ घाटयाञ्चक्रथुः घाटयाञ्चक्र । घाटयाञ्चकार, घाटयाञ्चकर घाटयाञ्चकृव घाटयाञ्चकृम । (ii) घाटयाञ्चक्रे घाटयाञ्चक्राते घाटयाञ्चक्रिरे । घाटयाञ्चकृषे घाटयाञ्चक्राथे घाटयाञ्चकृढ्वे । घाटयाञ्चक्रे घाटयाञ्चकृवहे घाटयाञ्चकृमहे । (iii) घाटयाम्बभूव घाटयाम्बभूवतुः घाटयाम्बभूवुः । घाटयाम्बभूविथ घाटयाम्बभूवथुः घाटयाम्बभूव । घाटयाम्बभूव घाटयाम्बभूविव घाटयाम्बभूविम । (iv) घाटयामास घाटयामासतुः घाटयामासुः । घाटयामासिथ घाटयामासथुः घाटयामास । घाटयामास घाटयामासिव घाटयामासिम । **३. लुट्** – (i) घाटयिता घाटयितारौ घाटयितारः । घाटयितासि घाटयितास्थः घाटयितास्थ । घाटयितास्मि घाटयितास्वः घाटयितास्मः । (ii) घाटयिता घाटयितारौ घाटयितारः । घाटयितासे घाटयितासाथे घाटयिताध्वे । घाटयिताहे घाटयितास्वहे घाटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) घाटयिष्यति घाटयिष्यतः घाटयिष्यन्ति । घाटयिष्यसि घाटयिष्यथः घाटयिष्यथ । घाटयिष्यामि घाटयिष्यावः घाटयिष्यामः । (ii) घाटयिष्यते घाटयिष्येते घाटयिष्यन्ते । घाटयिष्यसे घाटयिष्येथे घाटयिष्यध्वे । घाटयिष्ये घाटयिष्यावहे घाटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) घाटयतु, घाटयतात् घाटयताम् घाटयन्तु । घाटय, घाटयतात् घाटयतम् घाटयत । घाटयानि घाटयाव घाटयाम । (ii) घाटयताम् घाटयेताम् घाटयन्ताम् । घाटयस्व घाटयेथाम् घाटयध्वम् । घाटयै घाटयावहै घाटयामहै । **६. लङ्** – (i) अघाटयत् अघाटयताम् अघाटयन् । अघाटयः अघाटयतम् अघाटयत । अघाटयम् अघाटयाव अघाटयाम । (ii) अघाटयत अघाटयेताम् अघाटयन्त । अघाटयथाः अघाटयेथाम् अघाटयध्वम् । अघाटये अघाटयावहि अघाटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) घाटयेत् घाटयेताम् घाटयेयुः । घाटयेः घाटयेतम् घाटयेत । घाटयेयम् घाटयेव घाटयेम । (ii) घाटयेत घाटयेयाताम् घाटयेरन् । घाटयेथाः घाटयेयाथाम् घाटयेध्वम् । घाटयेय घाटयेवहि घाटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) घाट्यात् घाट्यास्ताम् घाट्यासुः । घाट्याः घाट्यास्तम् घाट्यास्त । घाट्यासम् घाट्यास्व घाट्यास्म । (ii) घाटयिषीष्ट घाटयिषीयास्ताम् घाटयिषीरन् । घाटयिषीष्ठाः घाटयिषीयास्थाम् घाटयिषीध्वम् । घाटयिषीय घाटयिषीवहि घाटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजीघटत् अजीघटताम् अजीघटन् । अजीघटः अजीघटतम् अजीघटत । अजीघटम् अजीघटाव अजीघटाम । (ii) अजीघटत अजीघटेताम् अजीघटन्त । अजीघटथाः अजीघटेथाम् अजीघटध्वम् । अजीघटे अजीघटावहि अजीघटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अघाटयिष्यत् अघाटयिष्यताम् अघाटयिष्यन् । अघाटयिष्यः अघाटयिष्यतम् अघाटयिष्यत । अघाटयिष्यम् अघाटयिष्याव अघाटयिष्याम । (ii) अघाटयिष्यत अघाटयिष्येताम् अघाटयिष्यन्त । अघाटयिष्यथाः अघाटयिष्येथाम् अघाटयिष्यध्वम् । अघाटयिष्ये अघाटयिष्यावहि अघाटयिष्यामहि ।

णिचि – घाटयति – ते, **सनि** – जिघाटयिषति – ते, **यकि** – घाट्यते ।

१७२५. दिवु – मर्दने । सकर्म, सेट्, उभय । 'अर्दने' इति क्षीरस्वाम्यादयः ।

१. लट् – (i) देवयति देवयतः देवयन्ति । देवयसि देवयथः देवयथ । देवयामि देवयावः देवयामः । (ii) देवति[1] देवतः देवन्ति । देवसि देवथः देवथ । देवामि देवावः देवामः । (iii) देवयते देवयेते देवयन्ते । देवयसे देवयेथे देवयध्वे । देवये देवयावहे देवयामहे । **२. लिट्** – (i) देवयाञ्चकार देवयाञ्चक्रतुः देवयाञ्चक्रुः । देवयाञ्चकर्थ देवयाञ्चक्रथुः देवयाञ्चक्र । देवयाञ्चकार, देवयाञ्चकर देवयाञ्चकृव देवयाञ्चकृम । (ii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

देवयाञ्चक्रे देवयाञ्चक्राते देवयाञ्चक्रिरे । देवयाञ्चकृषे देवयाञ्चक्राथे देवयाञ्चकृढ्वे । देवयाञ्चक्रे देवयाञ्चकृवहे देवयाञ्चकृमहे । (iii) देवयाम्बभूव देवयाम्बभूवतुः देवयाम्बभूवुः । देवयाम्बभूविथ देवयाम्बभूवथुः देवयाम्बभूव । देवयाम्बभूव देवयाम्बभूविव देवयाम्बभूविम । (iv) देवयामास देवयामासतुः देवयामासुः । देवयामासिथ देवयामासथुः देवयामास । देवयामास देवयामासिव देवयामासिम । **३. लुट्** - (i) देवयिता देवयितारौ देवयितारः । देवयितासि देवयितास्थः देवयितास्थ । देवयितास्मि देवयितास्वः देवयितास्मः । (ii) देविता देवितारौ देवितारः । देवितासि देवितास्थः देवितास्थ । देवितास्मि देवितास्वः देवितास्मः । (iii) देवयिता देवयितारौ देवयितारः । देवयितासे देवयितासाथे देवयिताध्वे । देवयिताहे देवयितास्वहे देवयितास्महे । **४. लृट्** - (i) देवयिष्यति देवयिष्यतः देवयिष्यन्ति । देवयिष्यसि देवयिष्यथः देवयिष्यथ । देवयिष्यामि देवयिष्यावः देवयिष्यामः । (ii) देविष्यति देविष्यतः देविष्यन्ति । देविष्यसि देविष्यथः देविष्यथ । देविष्यामि देविष्यावः देविष्यामः । (iii) देवयिष्यते देवयिष्येते देवयिष्यन्ते । देवयिष्यसे देवयिष्येथे देवयिष्यध्वे । देवयिष्ये देवयिष्यावहे देवयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) देवयतु, देवयतात् देवयताम् देवयन्तु । देवय, देवयतात् देवयतम् देवयत । देवयानि देवयाव देवयाम । (ii) देवतु, देवतात् देवताम् देवन्तु । देव, देवतात् देवतम् देवत । देवानि देवाव देवाम । (iii) देवयताम् देवयेताम् देवयन्ताम् । देवयस्व देवयेथाम् देवयध्वम् । देवयै देवयावहै देवयामहै । **६. लङ्** - (i) अदेवयत् अदेवयताम् अदेवयन् । अदेवयः अदेवयतम् अदेवयत । अदेवयम् अदेवयाव अदेवयाम । (ii) अदेवत् अदेवताम् अदेवन् । अदेवः अदेवतम् अदेवत । अदेवम् अदेवाव अदेवाम । (iii) अदेवयत अदेवयेताम् अदेवयन्त । अदेवयथाः अदेवयेथाम् अदेवयध्वम् । अदेवये अदेवयावहि अदेवयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) देवयेत् देवयेताम् देवयेयुः । देवयेः देवयेतम् देवयेत । देवयेयम् देवयेव देवयेम । (ii) देवेत् देवेताम् देवेयुः । देवेः देवेतम् देवेत । देवेयम् देवेव देवेम । (iii) देवयेत देवयेयाताम् देवयेरन् । देवयेथाः देवयेयाथाम् देवयेध्वम् । देवयेय देवयेवहि देवयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) देव्यात् देव्यास्ताम् देव्यासुः । देव्याः देव्यास्तम् देव्यास्त । देव्यासम् देव्यास्व देव्यास्म । (ii) दीव्यात् दीव्यास्ताम् दीव्यासुः । दीव्याः दीव्यास्तम् दीव्यास्त । दीव्यासम् दीव्यास्व दीव्यास्म । (iii) देवयिषीष्ट देवयिषीयास्ताम् देवयिषीरन् । देवयिषीष्ठाः देवयिषीयास्थाम् देवयिषीध्वम् । देवयिषीय देवयिषीवहि देवयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अदीदिवत् अदीदिवताम् अदीदिवन् । अदीदिवः अदीदिवतम् अदीदिवत । अदीदिवम् अदीदिवाव अदीदिवाम । (ii) अदेवीत् अदेविष्टाम् अदेविषुः । अदेवीः अदेविष्टम् अदेविष्ट । अदेविषम् अदेविष्व अदेविष्म । (iii) अदीदिवत अदीदिवेताम् अदीदिवन्त । अदीदिवथाः अदीदिवेथाम् अदीदिवध्वम् । अदीदिवे अदीदिवावहि अदीदिवामहि । **१०. लृङ्** - (i) अदेवयिष्यत् अदेवयिष्यताम् अदेवयिष्यन् । अदेवयिष्यः अदेवयिष्यतम् अदेवयिष्यत । अदेवयिष्यम् अदेवयिष्याव अदेवयिष्याम । (ii) अदेविष्यत् अदेविष्यताम् अदेविष्यन् । अदेविष्यः अदेविष्यतम् अदेविष्यत । अदेविष्यम् अदेविष्याव अदेविष्याम । (iii) अदेवयिष्यत अदेवयिष्येताम् अदेवयिष्यन्त । अदेवयिष्यथाः अदेवयिष्येथाम् अदेवयिष्यध्वम् । अदेवयिष्ये अदेवयिष्यावहि अदेवयिष्यामहि ।

णिचि - देवयति-ते, **सनि** - दिदेवयिषति-ते, **यकि** - देव्यते ।

१. उदित्त्वात् णिचः अनित्यत्वम् । ततः णिज्रहितं रूपम् अपि ।

१७२६. अर्ज - प्रतियत्ने । सकर्म, सेट्, उभय । प्रतियत्नः = गुणाधानम्' - तत्त्वबोधिनी । 'अयमर्थान्तरेऽपि । द्रव्यमर्जयति' इति कौमुदी । 'प्रतियत्नेऽर्जयेदर्जेरर्जतीत्यर्जने पदम्' (श्लो. ६३) इति देवः ।

१. लट् - (i) अर्जयति अर्जयतः अर्जयन्ति । अर्जयसि अर्जयथः अर्जयथ । अर्जयामि अर्जयावः अर्जयामः । (ii) अर्जयते अर्जयेते अर्जयन्ते । अर्जयसे अर्जयेथे अर्जयध्वे । अर्जये अर्जयावहे अर्जयामहे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. लिट् – (i) अर्जयाञ्चकार अर्जयाञ्चक्रतुः अर्जयाञ्चक्रुः । अर्जयाञ्चकर्थ अर्जयाञ्चक्रथुः अर्जयाञ्चक्र । अर्जयाञ्चकार, अर्जयाञ्चकर अर्जयाञ्चकृव अर्जयाञ्चकृम । (ii) अर्जयाञ्चक्रे अर्जयाञ्चक्राते अर्जयाञ्चक्रिरे । अर्जयाञ्चकृषे अर्जयाञ्चक्राथे अर्जयाञ्चकृढ्वे । अर्जयाञ्चक्रे अर्जयाञ्चकृवहे अर्जयाञ्चकृमहे । (iii) अर्जयाम्बभूव अर्जयाम्बभूवतुः अर्जयाम्बभूवुः । अर्जयाम्बभूविथ अर्जयाम्बभूवथुः अर्जयाम्बभूव । अर्जयाम्बभूव अर्जया-म्बभूविव अर्जयाम्बभूविम । (iv) अर्जयामास अर्जयामासतुः अर्जयामासुः । अर्जयामासिथ अर्जयामासथुः अर्जयामास । अर्जयामास अर्जयामासिव अर्जयामासिम । **३. लुट्** – (i) अर्जयिता अर्जयितारौ अर्जयितारः । अर्जयितासि अर्जयितास्थः अर्जयितास्थ । अर्जयितास्मि अर्जयितास्वः अर्जयितास्मः । (ii) अर्जयिता अर्जयितारौ अर्जयितारः । अर्जयितासे अर्जयितासाथे अर्जयिताध्वे । अर्जयिताहे अर्जयितास्वहे अर्जयितास्महे । **४. लृट्** – (i) अर्जयिष्यति अर्जयिष्यतः अर्जयिष्यन्ति । अर्जयिष्यसि अर्जयिष्यथः अर्जयिष्यथ । अर्जयिष्यामि अर्जयिष्यावः अर्जयिष्यामः । (ii) अर्जयिष्यते अर्जयिष्येते अर्जयिष्यन्ते । अर्जयिष्यसे अर्जयिष्येथे अर्जयिष्यध्वे । अर्जयिष्ये अर्जयिष्यावहे अर्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) अर्जयतु, अर्जयतात् अर्जयताम् अर्जयन्तु । अर्जय, अर्जयतात् अर्जयतम् अर्जयत । अर्जयानि अर्जयाव अर्जयाम । (ii) अर्जयताम् अर्जयेताम् अर्जयन्ताम् । अर्जयस्व अर्जयेथाम् अर्जयध्वम् । अर्जयै अर्जयावहै अर्जयामहै । **६. लङ्** – (i) आर्जयत् आर्जयताम् आर्जयन् । आर्जयः आर्जयतम् आर्जयत । आर्जयम् आर्जयाव आर्जयाम । (ii) आर्जयत आर्जयेताम् आर्जयन्त । आर्जयथाः आर्जयेथाम् आर्जयध्वम् । आर्जये आर्जयावहि आर्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) अर्जयेत् अर्जयेताम् अर्जयेयुः । अर्जयेः अर्जयेतम् अर्जयेत । अर्जयेयम् अर्जयेव अर्जयेम । (ii) अर्जयेत अर्जयेयाताम् अर्जयेरन् । अर्जयेथाः अर्जयेयाथाम् अर्जयेध्वम् । अर्जयेय अर्जयेवहि अर्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) अर्ज्यात् अर्ज्यास्ताम् अर्ज्यासुः । अर्ज्याः अर्ज्यास्तम् अर्ज्यास्त । अर्ज्यासम् अर्ज्यास्व अर्ज्यास्म । (ii) अर्जयिषीष्ट अर्जयिषीयास्ताम् अर्जयिषीरन् । अर्जयिषीष्ठाः अर्जयिषीयास्थाम् अर्जयिषीध्वम् । अर्जयिषीय अर्जयिषीवहि अर्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) आर्जिजत् आर्जिजताम् आर्जिजन् । आर्जिजः आर्जिजतम् आर्जिजत । आर्जिजम् आर्जिजाव आर्जिजाम । (ii) आर्जिजत आर्जिजेताम् आर्जिजन्त । आर्जिजथाः आर्जिजेथाम् आर्जिजध्वम् । आर्जिजे आर्जिजावहि आर्जिजामहि । **१०. लृङ्** – (i) आर्जयिष्यत् आर्जयिष्यताम् आर्जयिष्यन् । आर्जयिष्यः आर्जयिष्यतम् आर्जयिष्यत । आर्जयिष्यम् आर्जयिष्याव आर्जयिष्याम । (ii) आर्जयिष्यत आर्जयिष्येताम् आर्जयिष्यन्त । आर्जयिष्यथाः आर्जयिष्येथाम् आर्जयिष्यध्वम् । आर्जयिष्ये आर्जयिष्यावहि आर्जयिष्यामहि ।

णिचि – अर्जयति – ते, **सनि** – अर्जिजयिषति – ते, **यकि** – अर्ज्यते ।

१७२७. घुषिर् – विशब्दने । सकर्म, सेट्, उभय । 'शब्दनं शब्देन स्वाभिप्रायप्रकाशनम् । ततः अन्यत् विशब्दनम्' इति मा.धा.वृत्तिः । 'घुषेः विशब्दनादौ णौ घोषयत्यविशब्दने । घोषतीतीदितो घुंषेद् घुंषते कान्तिकर्मणि' (श्लो. १६९,१७०) इति देवः ।

१. लट् – (i) घोषयति घोषयतः घोषयन्ति । घोषयसि घोषयथः घोषयथ । घोषयामि घोषयावः घोषयामः । (ii) घोषति[1] घोषतः घोषन्ति । घोषसि घोषथः घोषथ । घोषामि घोषावः घोषामः । (ii) घोषयते घोषयेते घोषयन्ते । घोषयसे घोषयेथे घोषयध्वे । घोषये घोषयावहे घोषयामहे । **२. लिट्** – (i) घोषयाञ्चकार घोषयाञ्चक्रतुः घोषयाञ्चक्रुः । घोषयाञ्चकर्थ घोषयाञ्चक्रथुः घोषयाञ्चक्र । घोषयाञ्चकार, घोषयाञ्चकर घोषया-ञ्चकृव घोषयाञ्चकृम । (ii) घोषयाञ्चक्रे घोषयाञ्चक्राते घोषयाञ्चक्रिरे । घोषयाञ्चकृषे घोषयाञ्चक्राथे घोषयाञ्चकृढ्वे । घोषयाञ्चक्रे घोषयाञ्चकृवहे घोषयाञ्चकृमहे । (iii) घोषयाम्बभूव घोषयाम्बभूवतुः घोषयाम्बभूवुः । घोषयाम्बभूविथ घोषयाम्बभूवथुः घोषयाम्बभूव । घोषयाम्बभूव घोषयाम्बभूविव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

घोषयाम्बभूविम । (iv) घोषयामास घोषयामासतुः घोषयामासुः । घोषयामासिथ घोषयामासथुः घोषयामास । घोषयामास घोषयामासिव घोषयामासिम । **३. लुट्** – (i) घोषयिता घोषयितारौ घोषयितारः । घोषयितासि घोषयितास्थः घोषयितास्थ । घोषयितास्मि घोषयितास्वः घोषयितास्मः । (ii) घोषिता घोषितारौ घोषितारः । घोषितासि घोषितास्थः घोषितास्थ । घोषितास्मि घोषितास्वः घोषितास्मः । (iii) घोषयिता घोषयितारौ घोषयितारः । घोषयितासे घोषयितासाथे घोषयिताध्वे । घोषयिताहे घोषयितास्वहे घोषयितास्महे । **४. लृट्** – (i) घोषयिष्यति घोषयिष्यतः घोषयिष्यन्ति । घोषयिष्यसि घोषयिष्यथः घोषयिष्यथ । घोषयिष्यामि घोषयिष्यावः घोषयिष्यामः । (ii) घोषिष्यति घोषिष्यतः घोषिष्यन्ति । घोषिष्यसि घोषिष्यथः घोषिष्यथ । घोषिष्यामि घोषिष्यावः घोषिष्यामः । (iii) घोषयिष्यते घोषयिष्येते घोषयिष्यन्ते । घोषयिष्यसे घोषयिष्येथे घोषयिष्यध्वे । घोषयिष्ये घोषयिष्यावहे घोषयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) घोषयतु, घोषयतात् घोषयताम् घोषयन्तु । घोषय, घोषयतात् घोषयतम् घोषयत । घोषयाणि घोषयाव घोषयाम । (ii) घोषतु, घोषतात् घोषताम् घोषन्तु । घोष, घोषतात् घोषतम् घोषत । घोषाणि घोषाव घोषाम । (iii) घोषयताम् घोषयेताम् घोषयन्ताम् । घोषयस्व घोषयेथाम् घोषयध्वम् । घोषयै घोषयावहै घोषयामहै । **६. लङ्** – (i) अघोषयत् अघोषयताम् अघोषयन् । अघोषयः अघोषयतम् अघोषयत । अघोषयम् अघोषयाव अघोषयाम । (ii) अघोषत् अघोषताम् अघोषन् । अघोषः अघोषतम् अघोषत । अघोषम् अघोषाव अघोषाम । (iii) अघोषयत अघोषयेताम् अघोषयन्त । अघोषयथाः अघोषयेथाम् अघोषयध्वम् । अघोषये अघोषयावहि अघोषयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) घोषयेत् घोषयेताम् घोषयेयुः । घोषयेः घोषयेतम् घोषयेत । घोषयेयम् घोषयेव घोषयेम । (ii) घोषेत् घोषेताम् घोषेयुः । घोषेः घोषेतम् घोषेत । घोषेयम् घोषेव घोषेम । (iii) घोषयेत घोषयेयाताम् घोषयेरन् । घोषयेथाः घोषयेयाथाम् घोषयेध्वम् । घोषयेय घोषयेवहि घोषयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) घोष्यात् घोष्यास्ताम् घोष्यासुः । घोष्याः घोष्यास्तम् घोष्यास्त । घोष्यासम् घोष्यास्व घोष्यास्म । (ii) घुष्यात् घुष्यास्ताम् घुष्यासुः । घुष्याः घुष्यास्तम् घुष्यास्त । घुष्यासम् घुष्यास्व घुष्यास्म । (iii) घोषयिषीष्ट घोषयिषीयास्ताम् घोषयिषीरन् । घोषयिषीष्ठाः घोषयिषीयास्थाम् घोषयिषीध्वम् । घोषयिषीय घोषयिषीवहि घोषयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजूघुषत् अजूघुषताम् अजूघुषन् । अजूघुषः अजूघुषतम् अजूघुषत । अजूघुषम् अजूघुषाव अजूघुषाम । (ii) अघोषीत् अघोषिष्टाम् अघोषिषुः । अघोषीः अघोषिष्टम् अघोषिष्ट । अघोषिषम् अघोषिष्व अघोषिष्म । (iii) अघुषत्[२] अघुषताम् अघुषन् । अघुषः अघुषतम् अघुषत । अघुषम् अघुषाव अघुषाम । (iv) अजूघुषत अजूघुषेताम् अजूघुषन्त । अजूघुषथाः अजूघुषेथाम् अजूघुषध्वम् । अजूघुषे अजूघुषावहि अजूघुषामहि । **१०. लृङ्** – (i) अघोषयिष्यत् अघोषयिष्यताम् अघोषयिष्यन् । अघोषयिष्यः अघोषयिष्यतम् अघोषयिष्यत । अघोषयिष्यम् अघोषयिष्याव अघोषयिष्याम । (ii) अघोषिष्यत् अघोषिष्यताम् अघोषिष्यन् । अघोषिष्यः अघोषिष्यतम् अघोषिष्यत । अघोषिष्यम् अघोषिष्याव अघोषिष्याम । (iii) अघोषयिष्यत अघोषयिष्येताम् अघोषयिष्यन्त । अघोषयिष्यथाः अघोषयिष्येथाम् अघोषयिष्यध्वम् । अघोषयिष्ये अघोषयिष्यावहि अघोषयिष्यामहि ।

णिचि – घोषयति-ते, **सनि** – जुघोषयिषति-ते, **यकि** – घोष्यते ।

१. 'घुषिर् अविशब्दने इति सूत्रे 'अविशब्दने' इति निषेधात् लिङ्गात् अनित्यः अस्य णिच्' इति सिद्धान्तकौमुदी । किन्तु अस्मिन् विषये कृदन्तरूपमाला वदति – ''यद्यपि धातुपाठे 'घुषिर् विशब्दने' इति इरित्त्वेन निर्देशः क्रियते, तथापि पर्यालोच्यमाने इरित्करणं न प्रामाणिकम् इति प्रतिभाति । अतः एव भाष्यकृता – 'घुषिरविशब्दने' (७.२.३३) इत्यत्र अविशब्दनात् लिङ्गात् णिचः वैकल्पिकत्वं बोधितम् । इरित्करणं प्रामाणिकं चेत् ततः एव णिचो वैकल्पिकत्वं बोध्येत, तत् न कृतम् । एवं च 'घुषिः विशब्दने' इति इका निर्देशः एव उचितः'' इति ।

२. इरित्त्वात् विकल्पेन अङ् । अण्यन्तरूपमिदम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१७२८. आङः क्रन्द - सातत्ये । अकर्म, सेट्, उभय । 'आङः क्रन्दः सातत्ये' इति पाठे, आङः परः क्रन्दतिः सतताह्वाने, सततरोदने चार्थे गम्यमाने णिचं लभते इत्यर्थः । अन्ये तु 'आङ्पूर्वो घुषिः क्रन्दसातत्ये' इत्याहुः । आघोषयति' इति द्वेधा व्याख्या ।

१. लट् - (i) आक्रन्दयति आक्रन्दयतः आक्रन्दयन्ति । आक्रन्दयसि आक्रन्दयथः आक्रन्दयथ । आक्रन्दयामि आक्रन्दयावः आक्रन्दयामः । (ii) आक्रन्दयते आक्रन्दयेते आक्रन्दयन्ते । आक्रन्दयसे आक्रन्दयेथे आक्रन्दयध्वे । आक्रन्दये आक्रन्दयावहे आक्रन्दयामहे । **२. लिट् -** (i) आक्रन्दयाञ्चकार आक्रन्दयाञ्चक्रतुः आक्रन्दयाञ्चक्रुः । आक्रन्दयाञ्चकर्थ आक्रन्दयाञ्चक्रथुः आक्रन्दयाञ्चक्र । आक्रन्दयाञ्चकार, आक्रन्दयाञ्चकर आक्रन्दयाञ्चकृव आक्रन्दयाञ्चकृम । (ii) आक्रन्दयाञ्चक्रे आक्रन्दयाञ्चक्राते आक्रन्दयाञ्चक्रिरे । आक्रन्दयाञ्चकृषे आक्रन्दयाञ्चक्राथे आक्रन्दयाञ्चकृढ्वे । आक्रन्दयाञ्चक्रे आक्रन्दयाञ्चकृवहे आक्रन्दयाञ्चकृमहे । (iii) आक्रन्दयाम्बभूव आक्रन्दयाम्बभूवतुः आक्रन्दयाम्बभूवुः । आक्रन्दयाम्बभूविथ आक्रन्दयाम्बभूवथुः आक्रन्दयाम्बभूव । आक्रन्दयाम्बभूव आक्रन्दयाम्बभूविव आक्रन्दयाम्बभूविम । (iv) आक्रन्दयामास आक्रन्दयामासतुः आक्रन्दयामासुः । आक्रन्दयामासिथ आक्रन्दयामासथुः आक्रन्दयामास । आक्रन्दयामास आक्रन्दयामासिव आक्रन्दयामासिम । **३. लुट् -** (i) आक्रन्दयिता आक्रन्दयितारौ आक्रन्दयितारः । आक्रन्दयितासि आक्रन्दयितास्थः आक्रन्दयितास्थ । आक्रन्दयितास्मि आक्रन्दयितास्वः आक्रन्दयितास्मः । (ii) आक्रन्दयिता आक्रन्दयितारौ आक्रन्दयितारः । आक्रन्दयितासे आक्रन्दयितासाथे आक्रन्दयिताध्वे । आक्रन्दयिताहे आक्रन्दयितास्वहे आक्रन्दयितास्महे । **४. लृट् -** (i) आक्रन्दयिष्यति आक्रन्दयिष्यतः आक्रन्दयिष्यन्ति । आक्रन्दयिष्यसि आक्रन्दयिष्यथः आक्रन्दयिष्यथ । आक्रन्दयिष्यामि आक्रन्दयिष्यावः आक्रन्दयिष्यामः । (ii) आक्रन्दयिष्यते आक्रन्दयिष्येते आक्रन्दयिष्यन्ते । आक्रन्दयिष्यसे आक्रन्दयिष्येथे आक्रन्दयिष्यध्वे । आक्रन्दयिष्ये आक्रन्दयिष्यावहे आक्रन्दयिष्यामहे । **५. लोट् -** (i) आक्रन्दयतु, आक्रन्दयतात् आक्रन्दयताम् आक्रन्दयन्तु । आक्रन्दय, आक्रन्दयतात् आक्रन्दयतम् आक्रन्दयत । आक्रन्दयानि आक्रन्दयाव आक्रन्दयाम । (ii) आक्रन्दयताम् आक्रन्दयेताम् आक्रन्दयन्ताम् । आक्रन्दयस्व आक्रन्दयेथाम् आक्रन्दयध्वम् । आक्रन्दयै आक्रन्दयावहै आक्रन्दयामहै । **६. लङ् -** (i) आक्रन्दयत् आक्रन्दयताम् आक्रन्दयन् । आक्रन्दयः आक्रन्दयतम् आक्रन्दयत । आक्रन्दयम् आक्रन्दयाव आक्रन्दयाम । (ii) आक्रन्दयत आक्रन्दयेताम् आक्रन्दयन्त । आक्रन्दयथाः आक्रन्दयेथाम् आक्रन्दयध्वम् । आक्रन्दये आक्रन्दयावहि आक्रन्दयामहि । **७. विधिलिङ् -** (i) आक्रन्दयेत् आक्रन्दयेताम् आक्रन्दयेयुः । आक्रन्दयेः आक्रन्दयेतम् आक्रन्दयेत । आक्रन्दयेयम् आक्रन्दयेव आक्रन्दयेम । (ii) आक्रन्दयेत आक्रन्दयेयाताम् आक्रन्दयेरन् । आक्रन्दयेथाः आक्रन्दयेयाथाम् आक्रन्दयेध्वम् । आक्रन्दयेय आक्रन्दयेवहि आक्रन्दयेमहि । **८. आशीर्लिङ् -** (i) आक्रन्द्यात् आक्रन्द्यास्ताम् आक्रन्द्यासुः । आक्रन्द्याः आक्रन्द्यास्तम् आक्रन्द्यास्त । आक्रन्द्यासम् आक्रन्द्यास्व आक्रन्द्यास्म । (ii) आक्रन्दयिषीष्ट आक्रन्दयिषीयास्ताम् आक्रन्दयिषीरन् । आक्रन्दयिषीष्ठाः आक्रन्दयिषीयास्थाम् आक्रन्दयिषीध्वम् । आक्रन्दयिषीय आक्रन्दयिषीवहि आक्रन्दयिषीमहि । **९. लुङ् -** (i) आचक्रन्दत् आचक्रन्दताम् आचक्रन्दन् । आचक्रन्दः आचक्रन्दतम् आचक्रन्दत । आचक्रन्दम् आचक्रन्दाव आचक्रन्दाम । (ii) आचक्रन्दत आचक्रन्देताम् आचक्रन्दन्त । आचक्रन्दथाः आचक्रन्देथाम् आचक्रन्दध्वम् । आचक्रन्दे आचक्रन्दावहि आचक्रन्दामहि । **१०. लृङ् -** (i) आक्रन्दयिष्यत् आक्रन्दयिष्यताम् आक्रन्दयिष्यन् । आक्रन्दयिष्यः आक्रन्दयिष्यतम् आक्रन्दयिष्यत । आक्रन्दयिष्यम् आक्रन्दयिष्याव आक्रन्दयिष्याम । (ii) आक्रन्दयिष्यत आक्रन्दयिष्येताम् आक्रन्दयिष्यन्त । आक्रन्दयिष्यथाः आक्रन्दयिष्येथाम् आक्रन्दयिष्यध्वम् । आक्रन्दयिष्ये आक्रन्दयिष्यावहि आक्रन्दयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – आक्रन्दयति-ते, **सनि** – आचिक्रन्दयिषति-ते, **यकि** – आक्रन्द्यते ।

१७२९. लस – शिल्पयोगे । अकर्म, सेट्, उभय । क्रियाकौशलं शिल्पम् । 'शिल्पयोगे = कौशले इत्यर्थः' इति बालमनोरमा । 'शिल्पयोगे = भ्रमादिना तक्ष्णोतीत्यर्थः' इति क्षीरस्वामी । 'लश' 'लष' इति पाठान्तरम् अपि दृश्यते ।

१. लट् – (i) लासयति लासयतः लासयन्ति । लासयसि लासयथः लासयथ । लासयामि लासयावः लासयामः । (ii) लासयते लासयेते लासयन्ते । लासयसे लासयेथे लासयध्वे । लासये लासयावहे लासयामहे ।

२. लिट् – (i) लासयाञ्चकार लासयाञ्चक्रतुः लासयाञ्चक्रुः । लासयाञ्चकर्थ लासयाञ्चक्रथुः लासयाञ्चक्र । लासयाञ्चकार, लासयाञ्चकर लासयाञ्चकृव लासयाञ्चकृम । (ii) लासयाञ्चक्रे लासयाञ्चक्राते लासयाञ्चक्रिरे । लासयाञ्चकृषे लासयाञ्चक्राथे लासयाञ्चकृढ्वे । लासयाञ्चक्रे लासयाञ्चकृवहे लासयाञ्चकृमहे । (iii) लासयाम्बभूव लासयाम्बभूवतुः लासयाम्बभूवुः । लासयाम्बभूविथ लासयाम्बभूवथुः लासयाम्बभूव । लासयाम्बभूव लासयाम्बभूविव लासयाम्बभूविम । (iv) लासयामास लासयामासतुः लासयामासुः । लासयामासिथ लासयामासथुः लासयामास । लासयामास लासयामासिव लासयामासिम । **३. लुट्** – (i) लासयिता लासयितारौ लासयितारः । लासयितासि लासयितास्थः लासयितास्थ । लासयितास्मि लासयितास्वः लासयितास्मः । (ii) लासयिता लासयितारौ लासयितारः । लासयितासे लासयितासाथे लासयिताध्वे । लासयिताहे लासयितास्वहे लासयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लासयिष्यति लासयिष्यतः लासयिष्यन्ति । लासयिष्यसि लासयिष्यथः लासयिष्यथ । लासयिष्यामि लासयिष्यावः लासयिष्यामः । लासयिष्यते लासयिष्येते लासयिष्यन्ते । लासयिष्यसे लासयिष्येथे लासयिष्यध्वे । लासयिष्ये लासयिष्यावहे लासयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लासयतु, लासयतात् लासयताम् लासयन्तु । लासय, लासयतात् लासयतम् लासयत । लासयानि लासयाव लासयाम । (ii) लासयताम् लासयेताम् लासयन्ताम् । लासयस्व लासयेथाम् लासयध्वम् । लासयै लासयावहै लासयामहै । **६. लङ्** – (i) अलासयत् अलासयताम् अलासयन् । अलासयः अलासयतम् अलासयत । अलासयम् अलासयाव अलासयाम । (ii) अलासयत अलासयेताम् अलासयन्त । अलासयथाः अलासयेथाम् अलासयध्वम् । अलासये अलासयावहि अलासयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लासयेत् लासयेताम् लासयेयुः । लासयेः लासयेतम् लासयेत । लासयेयम् लासयेव लासयेम । (ii) लासयेत लासयेयाताम् लासयेरन् । लासयेथाः लासयेयाथाम् लासयेध्वम् । लासयेय लासयेवहि लासयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लास्यात् लास्यास्ताम् लास्यासुः । लास्याः लास्यास्तम् लास्यास्त । लास्यासम् लास्यास्व लास्यास्म । (ii) लासयिषीष्ट लासयिषीयास्ताम् लासयिषीरन् । लासयिषीष्ठाः लासयिषीयास्थाम् लासयिषीध्वम् । लासयिषीय लासयिषीवहि लासयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलीलसत् अलीलसताम् अलीलसन् । अलीलसः अलीलसतम् अलीलसत । अलीलसम् अलीलसाव अलीलसाम । (ii) अलीलसत अलीलसेताम् अलीलसन्त । अलीलसथाः अलीलसेथाम् अलीलसध्वम् । अलीलसे अलीलसावहि अलीलसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलासयिष्यत् अलासयिष्यताम् अलासयिष्यन् । अलासयिष्यः अलासयिष्यतम् अलासयिष्यत । अलासयिष्यम् अलासयिष्याव अलासयिष्याम । (ii) अलासयिष्यत अलासयिष्येताम् अलासयिष्यन्त । अलासयिष्यथाः अलासयिष्येथाम् अलासयिष्यध्वम् । अलासयिष्ये अलासयिष्यावहि अलासयिष्यामहि ।

णिचि – लासयति – ते, **सनि** – लिलासयिषति – ते, **यकि** – लास्यते ।

१७३०. तसि – अलङ्करणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'तसि भूष अलङ्कारे' इति दुर्गसम्मतः पाठः इति स्वामी । प्रायेणायम् अवपूर्वः । 'तस्यत्युपक्षयार्थे णौ, अलङ्कारे तु तंसयेत्' (श्लो. १८९) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – (i) तंसयति तंसयतः तंसयन्ति । तंसयसि तंसयथः तंसयथ । तंसयामि तंसयावः तंसयामः । (ii) तंसति[1] तंसतः तंसन्ति । तंससि तंसथः तंसथ । तंसामि तंसावः तंसामः । (iii) तंसयते तंसयेते तंसयन्ते । तंसयसे तंसयेथे तंसयध्वे । तंसये तंसयावहे तंसयामहे । **२. लिट्** – (i) तंसयाञ्चकार तंसयाञ्चक्रतुः तंसयाञ्चक्रुः । तंसयाञ्चकर्थ तंसयाञ्चक्रथुः तंसयाञ्चक्र । तंसयाञ्चकार, तंसयाञ्चकर तंसयाञ्चकृव तंसयाञ्चकृम । (ii) तंसयाञ्चक्रे तंसयाञ्चक्राते तंसयाञ्चक्रिरे । तंसयाञ्चकृषे तंसयाञ्चक्राथे तंसयाञ्चकृढ्वे । तंसयाञ्चक्रे तंसयाञ्चकृवहे तंसयाञ्चकृमहे । (iii) तंसयाम्बभूव तंसयाम्बभूवतुः तंसयाम्बभूवुः । तंसयाम्बभूविथ तंसयाम्बभूवथुः तंसयाम्बभूव । तंसयाम्बभूव तंसयाम्बभूविव तंसयाम्बभूविम । (iv) तंसयामास तंसयामासतुः तंसयामासुः । तंसयामासिथ तंसयामासथुः तंसयामास । तंसयामास तंसयामासिव तंसयामासिम । **३. लुट्** – (i) तंसयिता तंसयितारौ तंसयितारः । तंसयितासि तंसयितास्थः तंसयितास्थ । तंसयितास्मि तंसयितास्वः तंसयितास्मः । (ii) तंसिता तंसितारौ तंसितारः । तंसितासि तंसितास्थः तंसितास्थ । तंसितास्मि तंसितास्वः तंसितास्मः । (ii) तंसयिता तंसयितारौ तंसयितारः । तंसयितासे तंसयितासाथे तंसयिताध्वे । तंसयिताहे तंसयितास्वहे तंसयितास्महे । **४. लृट्** – (i) तंसयिष्यति तंसयिष्यतः तंसयिष्यन्ति । तंसयिष्यसि तंसयिष्यथः तंसयिष्यथ । तंसयिष्यामि तंसयिष्यावः तंसयिष्यामः । (ii) तंसिष्यति तंसिष्यतः तंसिष्यन्ति । तंसिष्यसि तंसिष्यथः तंसिष्यथ । तंसिष्यामि तंसिष्यावः तंसिष्यामः । (iii) तंसयिष्यते तंसयिष्येते तंसयिष्यन्ते । तंसयिष्यसे तंसयिष्येथे तंसयिष्यध्वे । तंसयिष्ये तंसयिष्यावहे तंसयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) तंसयतु, तंसयतात् तंसयताम् तंसयन्तु । तंसय, तंसयतात् तंसयतम् तंसयत । तंसयानि तंसयाव तंसयाम । (ii) तंसतु, तंसतात् तंसताम् तंसन्तु । तंस, तंसतात् तंसतम् तंसत । तंसानि तंसाव तंसाम । (iii) तंसयताम् तंसयेताम् तंसयन्ताम् । तंसयस्व तंसयेथाम् तंसयध्वम् । तंसयै तंसयावहै तंसयामहै । **६. लङ्** – (i) अतंसयत् अतंसयताम् अतंसयन् । अतंसयः अतंसयतम् अतंसयत । अतंसयम् अतंसयाव अतंसयाम । (ii) अतंसत् अतंसताम् अतंसन् । अतंसः अतंसतम् अतंसत । अतंसम् अतंसाव अतंसाम । (iii) अतंसयत अतंसयेताम् अतंसयन्त । अतंसयथाः अतंसयेथाम् अतंसयध्वम् । अतंसये अतंसयावहि अतंसयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तंसयेत् तंसयेताम् तंसयेयुः । तंसयेः तंसयेतम् तंसयेत । तंसयेयम् तंसयेव तंसयेम । (ii) तंसेत् तंसेताम् तंसेयुः । तंसेः तंसेतम् तंसेत । तंसेयम् तंसेव तंसेम । (iii) तंसयेत तंसयेयाताम् तंसयेरन् । तंसयेथाः तंसयेयाथाम् तंसयेध्वम् । तंसयेय तंसयेवहि तंसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तंस्यात् तंस्यास्ताम् तंस्यासुः । तंस्याः तंस्यास्तम् तंस्यास्त । तंस्यासम् तंस्यास्व तंस्यास्म । (ii) तंसयिषीष्ट तंसयिषीयास्ताम् तंसयिषीरन् । तंसयिषीष्ठाः तंसयिषीयास्थाम् तंसयिषीध्वम् । तंसयिषीय तंसयिषीवहि तंसयिषीमहि ।

९. लुङ् – (i) अततंसत् अततंसताम् अततंसन् । अततंसः अततंसतम् अततंसत । अततंसम् अततंसाव अततंसाम । (ii) अतंसीत् अतंसिष्टाम् अतंसिषुः । अतंसीः अतंसिष्टम् अतंसिष्ट । अतंसिषम् अतंसिष्व अतंसिष्म । (iii) अततंसत अततंसेताम् अततंसन्त । अततंसथाः अततंसेथाम् अततंसध्वम् । अततंसे अततंसावहि अततंसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अतंसयिष्यत् अतंसयिष्यताम् अतंसयिष्यन् । अतंसयिष्यः अतंसयिष्यतम् अतंसयिष्यत । अतंसयिष्यम् अतंसयिष्याव अतंसयिष्याम । (ii) अतंसिष्यत् अतंसिष्यताम् अतंसिष्यन् । अतंसिष्यः अतंसिष्यतम् अतंसिष्यत । अतंसिष्यम् अतंसिष्याव अतंसिष्याम । (iii) अतंसयिष्यत अतंसयिष्येताम् अतंसयिष्यन्त । अतंसयिष्यथाः अतंसयिष्येथाम् अतंसयिष्यध्वम् । अतंसयिष्ये अतंसयिष्यावहि अतंसयिष्यामहि ।

णिचि – तंसयति-ते, **सनि** – तितंसयिषति-ते, **यकि** – तंस्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१७३१. भूष - अलङ्करणे । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् - (i) भूषयति भूषयतः भूषयन्ति । भूषयसि भूषयथः भूषयथ । भूषयामि भूषयावः भूषयामः । (ii) भूषयते भूषयेते भूषयन्ते । भूषयसे भूषयेथे भूषयध्वे । भूषये भूषयावहे भूषयामहे । **२. लिट्** - (i) भूषयाञ्चकार भूषयाञ्चक्रतुः भूषयाञ्चक्रुः । भूषयाञ्चकर्थ भूषयाञ्चक्रथुः भूषयाञ्चक्र । भूषयाञ्चकार, भूषयाञ्चकर भूषयाञ्चकृव भूषयाञ्चकृम । (ii) भूषयाञ्चक्रे भूषयाञ्चक्राते भूषयाञ्चक्रिरे । भूषयाञ्चकृषे भूषयाञ्चक्राथे भूषयाञ्चकृढ्वे । भूषयाञ्चक्रे भूषयाञ्चकृवहे भूषयाञ्चकृमहे । (iii) भूषयाम्बभूव भूषयाम्बभूवतुः भूषयाम्बभूवुः । भूषयाम्बभूविथ भूषयाम्बभूवथुः भूषयाम्बभूव । भूषयाम्बभूव भूषयाम्बभूविव भूषयाम्बभूविम । (iv) भूषयामास भूषयामासतुः भूषयामासुः । भूषयामासिथ भूषयामासथुः भूषयामास । भूषयामास भूषयामासिव भूषयामासिम । **३. लुट्** - (i) भूषयिता भूषयितारौ भूषयितारः । भूषयितासि भूषयितास्थः भूषयितास्थ । भूषयितास्मि भूषयितास्वः भूषयितास्मः । (ii) भूषयिता भूषयितारौ भूषयितारः । भूषयितासे भूषयितासाथे भूषयिताध्वे । भूषयिताहे भूषयितास्वहे भूषयितास्महे । **४. लृट्** - (i) भूषयिष्यति भूषयिष्यतः भूषयिष्यन्ति । भूषयिष्यसि भूषयिष्यथः भूषयिष्यथ । भूषयिष्यामि भूषयिष्यावः भूषयिष्यामः । (ii) भूषयिष्यते भूषयिष्येते भूषयिष्यन्ते । भूषयिष्यसे भूषयिष्येथे भूषयिष्यध्वे । भूषयिष्ये भूषयिष्यावहे भूषयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) भूषयतु, भूषयतात् भूषयताम् भूषयन्तु । भूषय, भूषयतात् भूषयतम् भूषयत । भूषयाणि भूषयाव भूषयाम । (ii) भूषयताम् भूषयेताम् भूषयन्ताम् । भूषयस्व भूषयेथाम् भूषयध्वम् । भूषयै भूषयावहै भूषयामहै । **६. लङ्** - (i) अभूषयत् अभूषयताम् अभूषयन् । अभूषयः अभूषयतम् अभूषयत । अभूषयम् अभूषयाव अभूषयाम । (ii) अभूषयत अभूषयेताम् अभूषयन्त । अभूषयथाः अभूषयेथाम् अभूषयध्वम् । अभूषये अभूषयावहि अभूषयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) भूषयेत् भूषयेताम् भूषयेयुः । भूषयेः भूषयेतम् भूषयेत । भूषयेयम् भूषयेव भूषयेम । (ii) भूषयेत भूषयेयाताम् भूषयेरन् । भूषयेथाः भूषयेयाथाम् भूषयेध्वम् । भूषयेय भूषयेवहि भूषयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) भूष्यात् भूष्यास्ताम् भूष्यासुः । भूष्याः भूष्यास्तम् भूष्यास्त । भूष्यासम् भूष्यास्व भूष्यास्म । (ii) भूषयिषीष्ट भूषयिषीयास्ताम् भूषयिषीरन् । भूषयिषीष्ठाः भूषयिषीयास्थाम् भूषयिषीध्वम् । भूषयिषीय भूषयिषीवहि भूषयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अबूभुषत् अबूभुषताम् अबूभुषन् । अबूभुषः अबूभुषतम् अबूभुषत । अबूभुषम् अबूभुषाव अबूभुषाम । (ii) अबूभुषत अबूभुषेताम् अबूभुषन्त । अबूभुषथाः अबूभुषेथाम् अबूभुषध्वम् । अबूभुषे अबूभुषावहि अबूभुषामहि । **१०. लृङ्** - (i) अभूषयिष्यत् अभूषयिष्यताम् अभूषयिष्यन् । अभूषयिष्यः अभूषयिष्यतम् अभूषयिष्यत । अभूषयिष्यम् अभूषयिष्याव अभूषयिष्याम । (ii) अभूषयिष्यत अभूषयिष्येताम् अभूषयिष्यन्त । अभूषयिष्यथाः अभूषयिष्येथाम् अभूषयिष्यध्वम् । अभूषयिष्ये अभूषयिष्यावहि अभूषयिष्यामहि ।

णिचि - भूषयति - ते, **सनि** - बुभूषयिषति - ते, **यकि** - भूष्यते ।

[एतदनन्तरं मा.धा.वृत्तौ 'मोक्ष असने । मोक्षयति' इति दृश्यते । कौमुद्यां स च न उपात्तः

१७३२. अर्ह - पूजायाम् । सकर्म, सेट्, उभय । '..भूषति भूषयेत् । अलङ्कृतौ..' (श्लो. १७२.३) इति देवः ।

१. लट् - (i) अर्हयति अर्हयतः अर्हयन्ति । अर्हयसि अर्हयथः अर्हयथ । अर्हयामि अर्हयावः अर्हयामः । (ii) अर्हयते अर्हयेते अर्हयन्ते । अर्हयसे अर्हयेथे अर्हयध्वे । अर्हये अर्हयावहे अर्हयामहे । **२. लिट्** - (i) अर्हयाञ्चकार अर्हयाञ्चक्रतुः अर्हयाञ्चक्रुः । अर्हयाञ्चकर्थ अर्हयाञ्चक्रथुः अर्हयाञ्चक्र । अर्हयाञ्चकार, अर्हयाञ्चकर अर्हयाञ्चकृव अर्हयाञ्चकृम । (ii) अर्हयाञ्चक्रे अर्हयाञ्चक्राते अर्हयाञ्चक्रिरे । अर्हयाञ्चकृषे अर्हयाञ्चक्राथे अर्हयाञ्चकृढ्वे । अर्हयाञ्चक्रे अर्हयाञ्चकृवहे अर्हयाञ्चकृमहे । (iii) अर्हयाम्बभूव अर्हयाम्बभूवतुः अर्हयाम्बभूवुः । अर्हयाम्बभूविथ अर्हयाम्बभूवथुः अर्हयाम्बभूव । अर्हयाम्बभूव अर्हयाम्बभूविव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अर्हयाम्बभूविम । (iv) अर्हयामास अर्हयामासतुः अर्हयामासुः । अर्हयामासिथ अर्हयामासथुः अर्हयामास । अर्हयामास अर्हयामासिव अर्हयामासिम । **३. लुट्** – (i) अर्हयिता अर्हयितारौ अर्हयितारः । अर्हयितासि अर्हयितास्थः अर्हयितास्थ । अर्हयितास्मि अर्हयितास्वः अर्हयितास्मः । (ii) अर्हयिता अर्हयितारौ अर्हयितारः । अर्हयितासे अर्हयितासाथे अर्हयिताध्वे । अर्हयिताहे अर्हयितास्वहे अर्हयितास्महे । **४. लृट्** – (i) अर्हयिष्यति अर्हयिष्यतः अर्हयिष्यन्ति । अर्हयिष्यसि अर्हयिष्यथः अर्हयिष्यथ । अर्हयिष्यामि अर्हयिष्यावः अर्हयिष्यामः । (ii) अर्हयिष्यते अर्हयिष्येते अर्हयिष्यन्ते । अर्हयिष्यसे अर्हयिष्येथे अर्हयिष्यध्वे । अर्हयिष्ये अर्हयिष्यावहे अर्हयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) अर्हयतु, अर्हयतात् अर्हयताम् अर्हयन्तु । अर्हय, अर्हयतात् अर्हयतम् अर्हयत । अर्हयाणि अर्हयाव अर्हयाम । (ii) अर्हयताम् अर्हयेताम् अर्हयन्ताम् । अर्हयस्व अर्हयेथाम् अर्हयध्वम् । अर्हयै अर्हयावहै अर्हयामहै । **६. लङ्** – (i) आर्हयत् आर्हयताम् आर्हयन् । आर्हयः आर्हयतम् आर्हयत । आर्हयम् आर्हयाव आर्हयाम । (ii) आर्हयत आर्हयेताम् आर्हयन्त । आर्हयथाः आर्हयेथाम् आर्हयध्वम् । आर्हये आर्हयावहि आर्हयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) अर्हयेत् अर्हयेताम् अर्हयेयुः । अर्हयेः अर्हयेतम् अर्हयेत । अर्हयेयम् अर्हयेव अर्हयेम । (ii) अर्हयेत अर्हयेयाताम् अर्हयेरन् । अर्हयेथाः अर्हयेयाथाम् अर्हयेध्वम् । अर्हयेय अर्हयेवहि अर्हयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (ii) अर्ह्यात् अर्ह्यास्ताम् अर्ह्यासुः । अर्ह्याः अर्ह्यास्तम् अर्ह्यास्त । अर्ह्यासम् अर्ह्यास्व अर्ह्यास्म । अर्हयिषीष्ट अर्हयिषीयास्ताम् अर्हयिषीरन् । अर्हयिषीष्ठाः अर्हयिषीयास्थाम् अर्हयिषीध्वम् । अर्हयिषीय अर्हयिषीवहि अर्हयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) आर्जिहत् आर्जिहताम् आर्जिहन् । आर्जिहः आर्जिहतम् आर्जिहत । आर्जिहम् आर्जिहाव आर्जिहाम । (ii) आर्जिहत आर्जिहेताम् आर्जिहन्त । आर्जिहथाः आर्जिहेथाम् आर्जिहध्वम् । आर्जिहे आर्जिहावहि आर्जिहामहि । **१०. लृङ्** – (i) आर्हयिष्यत् आर्हयिष्यताम् आर्हयिष्यन् । आर्हयिष्यः आर्हयिष्यतम् आर्हयिष्यत । आर्हयिष्यम् आर्हयिष्याव आर्हयिष्याम । (ii) आर्हयिष्यत आर्हयिष्येताम् आर्हयिष्यन्त । आर्हयिष्यथाः आर्हयिष्येथाम् आर्हयिष्यध्वम् । आर्हयिष्ये आर्हयिष्यावहि आर्हयिष्यामहि ।

णिचि – अर्हयति-ते, **सनि** – अर्जिहयिषति-ते, **यकि** – अर्ह्यते ।

१७३३. ज्ञा – नियोगे । सकर्म, सेट्, उभय, स्वभावादयं धातुराङ्पूर्वः । स्वभावादयं धातुराङ्पूर्वः । नियोगः = प्रेरणम् । 'जानातीति श्नि सिध्येत्, ज्ञपयति तु पुनर्मारणादौ घटादेः णौ (चौ), मित्त्वेऽपीदमेव ज्ञपनमिति (ज्ञप मिदिति) पदं ज्ञापने मारणादौ । तेनार्थाज्ज्ञापनेऽर्थे ज्ञपयतिपदवत् – ज्ञापयेदित्यपि स्यात् ; उक्तस्योक्तिः – 'णिचश्चे' (१-३-७४) त्युदितविहतये; ज्ञापयेत् 'ज्ञा नियोगे' ।' (श्लो. ८) इति देवः ।

१. लट् – (i) आज्ञापयति आज्ञापयतः आज्ञापयन्ति । आज्ञापयसि आज्ञापयथः आज्ञापयथ । आज्ञापयामि आज्ञापयावः आज्ञापयामः । (ii) आज्ञापयते आज्ञापयेते आज्ञापयन्ते । आज्ञापयसे आज्ञापयेथे आज्ञापयध्वे । आज्ञापये आज्ञापयावहे आज्ञापयामहे । **२. लिट्** – (i) आज्ञापयाञ्चकार आज्ञापयाञ्चक्रतुः आज्ञापयाञ्चक्रुः । आज्ञापयाञ्चकर्थ आज्ञापयाञ्चक्रथुः आज्ञापयाञ्चक्र । आज्ञापयाञ्चकार, आज्ञापयाञ्चकर आज्ञापयाञ्चकृव आज्ञापयाञ्चकृम । (ii) आज्ञापयाञ्चक्रे आज्ञापयाञ्चक्राते आज्ञापयाञ्चक्रिरे । आज्ञापयाञ्चकृषे आज्ञापयाञ्चक्राथे आज्ञापयाञ्चकृढ्वे । आज्ञापयाञ्चक्रे आज्ञापयाञ्चकृवहे आज्ञापयाञ्चकृमहे । (iii) आज्ञापयाम्बभूव आज्ञापयाम्बभूवतुः आज्ञापयाम्बभूवुः । आज्ञापयाम्बभूविथ आज्ञापयाम्बभूवथुः आज्ञापयाम्बभूव । आज्ञापयाम्बभूव आज्ञापयाम्बभूविव आज्ञापयाम्बभूविम । (iv) आज्ञापयामास आज्ञापयामासतुः आज्ञापयामासुः । आज्ञापयामासिथ आज्ञापयामासथुः आज्ञापयामास । आज्ञापयामास आज्ञापयामासिव आज्ञापयामासिम । **३. लुट्** – (i) आज्ञापयिता आज्ञापयितारौ आज्ञापयितारः । आज्ञापयितासि आज्ञापयितास्थः आज्ञापयितास्थ । आज्ञापयितास्मि आज्ञापयितास्वः आज्ञापयितास्मः । (ii) आज्ञापयिता आज्ञापयितारौ आज्ञापयितारः । आज्ञापयितासे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आज्ञापयितासाथे आज्ञापयिताध्वे । आज्ञापयिताहे आज्ञापयितास्वहे आज्ञापयितास्महे । **४. लृट्** – (i) आज्ञापयिष्यति आज्ञापयिष्यतः आज्ञापयिष्यन्ति । आज्ञापयिष्यसि आज्ञापयिष्यथः आज्ञापयिष्यथ । आज्ञापयिष्यामि आज्ञापयिष्यावः आज्ञापयिष्यामः । (ii) आज्ञापयिष्यते आज्ञापयिष्येते आज्ञापयिष्यन्ते । आज्ञापयिष्यसे आज्ञापयिष्येथे आज्ञापयिष्यध्वे । आज्ञापयिष्ये आज्ञापयिष्यावहे आज्ञापयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) आज्ञापयतु, आज्ञापयतात् आज्ञापयताम् आज्ञापयन्तु । आज्ञापय, आज्ञापयतात् आज्ञापयतम् आज्ञापयत । आज्ञापयानि आज्ञापयाव आज्ञापयाम । (ii) आज्ञापयताम् आज्ञापयेताम् आज्ञापयन्ताम् । आज्ञापयस्व आज्ञापयेथाम् आज्ञापयध्वम् । आज्ञापयै आज्ञापयावहै आज्ञापयामहै । **६. लङ्** – (i) आज्ञापयत् आज्ञापयताम् आज्ञापयन् । आज्ञापयः आज्ञापयतम् आज्ञापयत । आज्ञापयम् आज्ञापयाव आज्ञापयाम । (ii) आज्ञापयत आज्ञापयेताम् आज्ञापयन्त । आज्ञापयथाः आज्ञापयेथाम् आज्ञापयध्वम् । आज्ञापये आज्ञापयावहि आज्ञापयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) आज्ञापयेत् आज्ञापयेताम् आज्ञापयेयुः । आज्ञापयेः आज्ञापयेतम् आज्ञापयेत । आज्ञापयेयम् आज्ञापयेव आज्ञापयेम । (ii) आज्ञापयेत आज्ञापयेयाताम् आज्ञापयेरन् । आज्ञापयेथाः आज्ञापयेयाथाम् आज्ञापयेध्वम् । आज्ञापयेय आज्ञापयेवहि आज्ञापयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) आज्ञाप्यात् आज्ञाप्यास्ताम् आज्ञाप्यासुः । आज्ञाप्याः आज्ञाप्यास्तम् आज्ञाप्यास्त । आज्ञाप्यासम् आज्ञाप्यास्व आज्ञाप्यास्म । (ii) आज्ञापयिषीष्ट आज्ञापयिषीयास्ताम् आज्ञापयिषीरन् । आज्ञापयिषीष्ठाः आज्ञापयिषीयास्थाम् आज्ञापयिषीध्वम् । आज्ञापयिषीय आज्ञापयिषीवहि आज्ञापयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) आजिज्ञपत् आजिज्ञपताम् आजिज्ञपन् । आजिज्ञपः आजिज्ञपतम् आजिज्ञपत । आजिज्ञपम् आजिज्ञपाव आजिज्ञपाम । (ii) आजिज्ञपत आजिज्ञपेताम् आजिज्ञपन्त । आजिज्ञपथाः आजिज्ञपेथाम् आजिज्ञपध्वम् । आजिज्ञपे आजिज्ञपावहि आजिज्ञपामहि । **१०. लृङ्** – (i) आज्ञापयिष्यत् आज्ञापयिष्यताम् आज्ञापयिष्यन् । आज्ञापयिष्यः आज्ञापयिष्यतम् आज्ञापयिष्यत । आज्ञापयिष्यम् आज्ञापयिष्याव आज्ञापयिष्याम । (ii) आज्ञापयिष्यत आज्ञापयिष्येताम् आज्ञापयिष्यन्त । आज्ञापयिष्यथाः आज्ञापयिष्येथाम् आज्ञापयिष्यध्वम् । आज्ञापयिष्ये आज्ञापयिष्यावहि आज्ञापयिष्यामहि ।

णिचि – आज्ञापयति – ते, **सनि** – आजिज्ञापयिषति – ते, **यकि** – ज्ञाप्यते ।

१७३४. भज – विश्राणने । सकर्म, सेट्, उभय । विश्राणनम् = दानम् । 'सेवायां भजते भजेदिति भजेः विश्राणने भाजयेद्..' (श्लो. ६५) इति देवः ।

१. लट् – (i) भाजयति भाजयतः भाजयन्ति । भाजयसि भाजयथः भाजयथ । भाजयामि भाजयावः भाजयामः । (ii) भाजयते भाजयेते भाजयन्ते । भाजयसे भाजयेथे भाजयध्वे । भाजये भाजयावहे भाजयामहे । **२. लिट्** – (i) भाजयाञ्चकार भाजयाञ्चक्रतुः भाजयाञ्चक्रुः । भाजयाञ्चकर्थ भाजयाञ्चक्रथुः भाजयाञ्चक्र । भाजयाञ्चकार, भाजयाञ्चकर भाजयाञ्चकृव भाजयाञ्चकृम । (ii) भाजयाञ्चक्रे भाजयाञ्चक्राते भाजयाञ्चक्रिरे । भाजयाञ्चकृषे भाजयाञ्चक्राथे भाजयाञ्चकृढ्वे । भाजयाञ्चक्रे भाजयाञ्चकृवहे भाजयाञ्चकृमहे । (iii) भाजयाम्बभूव भाजयाम्बभूवतुः भाजयाम्बभूवुः । भाजयाम्बभूविथ भाजयाम्बभूवथुः भाजयाम्बभूव । भाजयाम्बभूव भाजयाम्बभूविव भाजयाम्बभूविम । (iv) भाजयामास भाजयामासतुः भाजयामासुः । भाजयामासिथ भाजयामासथुः भाजयामास । भाजयामास भाजयामासिव भाजयामासिम । **३. लुट्** – (i) भाजयिता भाजयितारौ भाजयितारः । भाजयितासि भाजयितास्थः भाजयितास्थ । भाजयितास्मि भाजयितास्वः भाजयितास्मः । (ii) भाजयिता भाजयितारौ भाजयितारः । भाजयितासे भाजयितासाथे भाजयिताध्वे । भाजयिताहे भाजयितास्वहे भाजयितास्महे । **४. लृट्** – (i) भाजयिष्यति भाजयिष्यतः भाजयिष्यन्ति । भाजयिष्यसि भाजयिष्यथः भाजयिष्यथ । भाजयिष्यामि भाजयिष्यावः भाजयिष्यामः । (ii) भाजयिष्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भाजयिष्येते भाजयिष्यन्ते । भाजयिष्यसे भाजयिष्येथे भाजयिष्यध्वे । भाजयिष्ये भाजयिष्यावहे भाजयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भाजयतु, भाजयतात् भाजयताम् भाजयन्तु । भाजय, भाजयतात् भाजयतम् भाजयत । भाजयानि भाजयाव भाजयाम । (ii) भाजयताम् भाजयेताम् भाजयन्ताम् । भाजयस्व भाजयेथाम् भाजयध्वम् । भाजयै भाजयावहै भाजयामहै । **६. लङ्** – (i) अभाजयत् अभाजयताम् अभाजयन् । अभाजयः अभाजयतम् अभाजयत । अभाजयम् अभाजयाव अभाजयाम । (ii)अभाजयत अभाजयेताम् अभाजयन्त । अभाजयथाः अभाजयेथाम् अभाजयध्वम् । अभाजये अभाजयावहि अभाजयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) भाजयेत् भाजयेताम् भाजयेयुः । भाजयेः भाजयेतम् भाजयेत । भाजयेयम् भाजयेव भाजयेम । (ii) भाजयेत भाजयेयाताम् भाजयेरन् । भाजयेथाः भाजयेयाथाम् भाजयेध्वम् । भाजयेय भाजयेवहि भाजयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) भाज्यात् भाज्यास्ताम् भाज्यासुः । भाज्याः भाज्यास्तम् भाज्यास्त । भाज्यासम् भाज्यास्व भाज्यास्म । (ii) भाजयिषीष्ट भाजयिषीयास्ताम् भाजयिषीरन् । भाजयिषीष्ठाः भाजयिषीयास्थाम् भाजयिषीध्वम् । भाजयिषीय भाजयिषीवहि भाजयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबीभजत् अबीभजताम् अबीभजन् । अबीभजः अबीभजतम् अबीभजत । अबीभजम् अबीभजाव अबीभजाम । (ii) अबीभजत अबीभजेताम् अबीभजन्त । अबीभजेथाः अवबीभजेथाम् अबीभजध्वम् । अबीभजे अबीभजावहि अबीभजामहि । **१०. लृङ्** – (ii) अभाजयिष्यत् अभाजयिष्यताम् अभाजयिष्यन् । अभाजयिष्यः अभाजयिष्यतम् अभाजयिष्यत । अभाजयिष्यम् अभाजयिष्याव अभाजयिष्याम । (ii) अभाजयिष्यत अभाजयिष्येताम् अभाजयिष्यन्त । अभाजयिष्यथाः अभाजयिष्येथाम् अभाजयिष्यध्वम् । अभाजयिष्ये अभाजयिष्यावहि अभाजयिष्यामहि ।

णिचि – भाजयति – ते, **सनि** – बिभाजयिषति – ते, **यकि** – भाज्यते ।

१७३५. शृधु – प्रसहनेऽप्रहसने च । सकर्म, सेट्, उभय । सकर्म, सेट्, उभय । ''शृध अप्रहसने । अप्रहसनम् = अमर्षः । प्रहसने = अभिभवे इत्येके'' इति स्वामी । 'प्रहसनम् = विद्रावः इति गोविन्दभट्टः' इति शब्दकल्पद्रुमे । 'प्रहसने' इति शाकटायनकाशकृत्स्नौ । 'प्रहसनम् = अभिभवः' इति धातुकाव्यव्याख्या । (३.४०) 'हिक्कादौ शर्धयत्यस्य शृधेः प्रसहने णिचि' (श्लो. ११८) इति देवः ।

१. लट् – (i) शर्धयति शर्धयतः शर्धयन्ति । शर्धयसि शर्धयथः शर्धयथ । शर्धयामि शर्धयावः शर्धयामः । (ii) शर्धति[1] शर्धतः शर्धन्ति । शर्धसि शर्धथः शर्धथ । शर्धामि शर्धावः शर्धामः । (iii) शर्धयते शर्धयेते शर्धयन्ते । शर्धयसे शर्धयेथे शर्धयध्वे । शर्धये शर्धयावहे शर्धयामहे । **२. लिट्** – (i) शर्धयाञ्चकार शर्धयाञ्चक्रतुः शर्धयाञ्चक्रुः । शर्धयाञ्चकर्थ शर्धयाञ्चक्रथुः शर्धयाञ्चक्र । शर्धयाञ्चकार, शर्धयाञ्चकर शर्धयाञ्चकृव शर्धयाञ्चकृम । (ii) शर्धयाञ्चक्रे शर्धयाञ्चक्राते शर्धयाञ्चक्रिरे । शर्धयाञ्चकृषे शर्धयाञ्चक्राथे शर्धयाञ्चकृढ्वे । शर्धयाञ्चक्रे शर्धयाञ्चकृवहे शर्धयाञ्चकृमहे । (iii) शर्धयाम्बभूव शर्धयाम्बभूवतुः शर्धया-म्बभूवुः । शर्धयाम्बभूविथ शर्धयाम्बभूवथुः शर्धयाम्बभूव । शर्धयाम्बभूव शर्धयाम्बभूविव शर्धया-म्बभूविम । (iv) शर्धयामास शर्धयामासतुः शर्धयामासुः । शर्धयामासिथ शर्धयामासथुः शर्धयामास । शर्धयामास शर्धयामासिव शर्धयामासिम । **३. लुट्** – (i) शर्धयिता शर्धयितारौ शर्धयितारः । शर्धयितासि शर्धयितास्थः शर्धयितास्थ । शर्धयितास्मि शर्धयितास्वः शर्धयितास्मः । (ii) शर्धिता शर्धितारौ शर्धितारः । शर्धितासि शर्धितास्थः शर्धितास्थ । शर्धितास्मि शर्धितास्वः शर्धितास्मः । (iii) शर्धयिता शर्धयितारौ शर्धयितारः । शर्धयितासे शर्धयितासाथे शर्धयिताध्वे । शर्धयिताहे शर्धयितास्वहे शर्धयितास्महे । **४. लृट्** – (i) शर्धयिष्यति शर्धयिष्यतः शर्धयिष्यन्ति । शर्धयिष्यसि शर्धयिष्यथः शर्धयिष्यथ । शर्धयिष्यामि शर्धयिष्यावः शर्धयिष्यामः । (ii) शर्धिष्यति शर्धिष्यतः शर्धिष्यन्ति । शर्धिष्यसि शर्धिष्यथः शर्धिष्यथ ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शर्धिष्यामि शर्धिष्यावः शर्धिष्यामः । (iii) शर्धयिष्यते शर्धयिष्येते शर्धयिष्यन्ते । शर्धयिष्यसे शर्धयिष्येथे शर्धयिष्यध्वे । शर्धयिष्ये शर्धयिष्यावहे शर्धयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) शर्धयतु, शर्धयतात् शर्धयताम् शर्धयन्तु । शर्धय, शर्धयतात् शर्धयतम् शर्धयत । शर्धयानि शर्धयाव शर्धयाम । (ii) शर्धतु, शर्धतात् शर्धताम् शर्धन्तु । शर्ध, शर्धतात् शर्धतम् शर्धत । शर्धानि शर्धाव शर्धाम । (iii) शर्धयताम् शर्धयेताम् शर्धयन्ताम् । शर्धयस्व शर्धयेथाम् शर्धयध्वम् । शर्धयै शर्धयावहै शर्धयामहै । **६. लङ्** – (i) अशर्धयत् अशर्धयताम् अशर्धयन् । अशर्धयः अशर्धयतम् अशर्धयत । अशर्धयम् अशर्धयाव अशर्धयाम । (ii) अशर्धत् अशर्धताम् अशर्धन् । अशर्धः अशर्धतम् अशर्धत । अशर्धम् अशर्धाव अशर्धाम । (iii) अशर्धयत अशर्धयेताम् अशर्धयन्त । अशर्धयथाः अशर्धयेथाम् अशर्धयध्वम् । अशर्धये अशर्धयावहि अशर्धयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शर्धयेत् शर्धयेताम् शर्धयेयुः । शर्धयेः शर्धयेतम् शर्धयेत । शर्धयेयम् शर्धयेव शर्धयेम । (ii) शर्धेत् शर्धेताम् शर्धेयुः । शर्धेः शर्धेतम् शर्धेत । शर्धेयम् शर्धेव शर्धेम । (iii) शर्धयेत शर्धयेयाताम् शर्धयेरन् । शर्धयेथाः शर्धयेयाथाम् शर्धयेध्वम् । शर्धयेय शर्धयेवहि शर्धयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) शर्ध्यात् शर्ध्यास्ताम् शर्ध्यासुः । शर्ध्याः शर्ध्यास्तम् शर्ध्यास्त । शर्ध्यासम् शर्ध्यास्व शर्ध्यास्म । (ii) शृध्यात् शृध्यास्ताम् शृध्यासुः । शृध्याः शृध्यास्तम् शृध्यास्त । शृध्यासम् शृध्यास्व शृध्यास्म । (iii) शर्धयिषीष्ट शर्धयिषीयास्ताम् शर्धयिषीरन् । शर्धयिषीष्ठाः शर्धयिषीयास्थाम् शर्धयिषीध्वम् । शर्धयिषीय शर्धयिषीवहि शर्धयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशशर्धत् अशशर्धताम् अशशर्धन् । अशशर्धः अशशर्धतम् अशशर्धत । अशशर्धम् अशशर्धाव अशशर्धाम । (ii) अशीशृधत् अशीशृधताम् अशीशृधन् । अशीशृधः अशीशृधतम् अशीशृधत । अशीशृधम् अशीशृधाव अशीशृधाम । (iii) अशर्धीत् अशर्धिष्टाम् अशर्धिषुः । अशर्धीः अशर्धिष्टम् अशर्धिष्ट । अशर्धिषम् अशर्धिष्व अशर्धिष्म । (iv) अशशर्धत अशशर्धेताम् अशशर्धन्त । अशशर्धथाः अशशर्धेथाम् अशशर्धध्वम् । अशशर्धे अशशर्धावहि अशशर्धामहि । (v) अशीशृधत अशीशृधेताम् अशीशृधन्त । अशीशृधथाः अशीशृधेथाम् अशीशृधध्वम् । अशीशृधे अशीशृधावहि अशीशृधामहि । **१०. लृङ्** – (i) अशर्धयिष्यत् अशर्धयिष्यताम् अशर्धयिष्यन् । अशर्धयिष्यः अशर्धयिष्यतम् अशर्धयिष्यत । अशर्धयिष्यम् अशर्धयिष्याव अशर्धयिष्याम । (ii) अशर्धिष्यत् अशर्धिष्यताम् अशर्धिष्यन् । अशर्धिष्यः अशर्धिष्यतम् अशर्धिष्यत । अशर्धिष्यम् अशर्धिष्याव अशर्धिष्याम । (iii) अशर्धयिष्यत अशर्धयिष्येताम् अशर्धयिष्यन्त । अशर्धयिष्यथाः अशर्धयिष्येथाम् अशर्धयिष्यध्वम् । अशर्धयिष्ये अशर्धयिष्यावहि अशर्धयिष्यामहि ।

णिचि – शर्धयति-ते, **सनि** – शिशर्धयिषति-ते, **यकि** – शर्ध्यते ।

१. उदित्त्वात् णिचः अनित्यत्वम् । ततः णिज्रहितं रूपम् अपि ।

१७३६. यत – निकारोपस्कारयोः । अकर्म, सेट्, उभय । 'यत्नो वा प्रैषो वा निकारः' इति बालमनोरमा । ''क्रियानिघण्टौ 'यत्ने प्रैषे निराकारे पादपे चाप्युपस्कृतौ । नित्योऽयं धान्यधनयोः प्रतिदाने' इत्युक्तम् । अस्यार्थः – 'यत्नाद्यर्थेषु चतुर्षु यतधातुं प्रयुञ्जीत । निसः परभागे चेत्प्रयुज्यते तदायं धान्यधनयोः प्रतिदाने च वर्तते' इति । ऋणं निर्यातयति । प्रतिददाति इत्यर्थः'' इति तत्त्वबोधिनी । 'यतते तु प्रयत्नार्थे, निराकारे तु यातयेत्' (श्लो. ९६) इति देवः । विषयेऽस्मिन् विशेषांशाः कृदन्तरूपमालायां द्रष्टव्याः । **१. लट्** – (i) यातयति यातयतः यातयन्ति । यातयसि यातयथः यातयथ । यातयामि यातयावः यातयामः । (ii) यातयते यातयेते यातयन्ते । यातयसे यातयेथे यातयध्वे । यातये यातयावहे यातयामहे । **२. लिट्** – (i) यातयाञ्चकार यातयाञ्चक्रतुः यातयाञ्चक्रुः । यातयाञ्चकर्थ यातयाञ्चक्रथुः यातयाञ्चक्र । यातयाञ्चकार, यातयाञ्चकर यातयाञ्चकृव यातयाञ्चकृम । (ii) यातयाञ्चक्रे यातयाञ्चक्राते यातयाञ्चक्रिरे । यातयाञ्चकृषे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

यातयाञ्चक्राथे यातयाञ्चकृढ्वे । यातयाञ्चक्रे यातयाञ्चकृवहे यातयाञ्चकृमहे । (iii) यातयाम्बभूव यातयाम्बभूवतुः यातयाम्बभूवुः । यातयाम्बभूविथ यातयाम्बभूवथुः यातयाम्बभूव । यातयाम्बभूव यातयाम्बभूविव यातयाम्बभूविम । (iv) यातयामास यातयामासतुः यातयामासुः । यातयामासिथ यातयामासथुः यातयामास । यातयामास यातयामासिव यातयामासिम । **३. लुट्** – (i) यातयिता यातयितारौ यातयितारः । यातयितासि यातयितास्थः यातयितास्थ । यातयितास्मि यातयितास्वः यातयितास्मः । (ii) यातयिता यातयितारौ यातयितारः । यातयितासे यातयितासाथे यातयिताध्वे । यातयिताहे यातयितास्वहे यातयितास्महे । **४. लृट्** – (i) यातयिष्यति यातयिष्यतः यातयिष्यन्ति । यातयिष्यसि यातयिष्यथः यातयिष्यथ । यातयिष्यामि यातयिष्यावः यातयिष्यामः । (ii) यातयिष्यते यातयिष्येते यातयिष्यन्ते । यातयिष्यसे यातयिष्येथे यातयिष्यध्वे । यातयिष्ये यातयिष्यावहे यातयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) यातयतु, यातयतात् यातयताम् यातयन्तु । यातय, यातयतात् यातयतम् यातयत । यातयानि यातयाव यातयाम । (ii) यातयताम् यातयेताम् यातयन्ताम् । यातयस्व यातयेथाम् यातयध्वम् । यातयै यातयावहै यातयामहै । **६. लङ्** – (i) अयातयत् अयातयताम् अयातयन् । अयातयः अयातयतम् अयातयत । अयातयम् अयातयाव अयातयाम । (ii) अयातयत अयातयेताम् अयातयन्त । अयातयथाः अयातयेथाम् अयातयध्वम् । अयातये अयातयावहि अयातयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) यातयेत् यातयेताम् यातयेयुः । यातयेः यातयेतम् यातयेत । यातयेयम् यातयेव यातयेम । (ii) यातयेत यातयेयाताम् यातयेरन् । यातयेथाः यातयेयाथाम् यातयेध्वम् । यातयेय यातयेवहि यातयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) यात्यात् यात्यास्ताम् यात्यासुः । यात्याः यात्यास्तम् यात्यास्त । यात्यासम् यात्यास्व यात्यास्म । (ii) यातयिषीष्ट यातयिषीयास्ताम् यातयिषीरन् । यातयिषीष्ठाः यातयिषीयास्थाम् यातयिषीध्वम् । यातयिषीय यातयिषीवहि यातयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अयीयतत् अयीयतताम् अयीयतन् । अयीयतः अयीयततम् अयीयतत । अयीयतम् अयीयताव अयीयताम । (ii) अयीयतत अयीयतेताम् अयीयतन्त । अयीयतथाः अयीयतेथाम् अयीयतध्वम् । अयीयते अयीयतावहि अयीयतामहि । **१०. लृङ्** – (i) अयातयिष्यत् अयातयिष्यताम् अयातयिष्यन् । अयातयिष्यः अयातयिष्यतम् अयातयिष्यत । अयातयिष्यम् अयातयिष्याव अयातयिष्याम । (ii) अयातयिष्यत अयातयिष्येताम् अयातयिष्यन्त । अयातयिष्यथाः अयातयिष्येथाम् अयातयिष्यध्वम् । अयातयिष्ये अयातयिष्यावहि अयातयिष्यामहि ।

णिचि – यातयति – ते, **सनि** – यियातयिषति – ते, **यकि** – यात्यते ।

१७३७. रक – आस्वादने । सकर्मकः, सेट्, उभय,

१. लट् – (i) राकयति राकयतः राकयन्ति । राकयसि राकयथः राकयथ । राकयामि राकयावः राकयामः । (ii) राकयते राकयेते राकयन्ते । राकयसे राकयेथे राकयध्वे । राकये राकयावहे राकयामहे । **२. लिट्** – (i) राकयाञ्चकार राकयाञ्चक्रतुः राकयाञ्चक्रुः । राकयाञ्चकर्थ राकयाञ्चक्रथुः राकयाञ्चक्र । राकयाञ्चकार, राकयाञ्चकर राकयाञ्चकृव राकयाञ्चकृम । (ii) राकयाञ्चक्रे राकयाञ्चक्राते राकयाञ्चक्रिरे । राकयाञ्चकृषे राकयाञ्चक्राथे राकयाञ्चकृढ्वे । राकयाञ्चक्रे राकयाञ्चकृवहे राकयाञ्चकृमहे । (iii) राकयाम्बभूव राकयाम्बभूवतुः राकयाम्बभूवुः । राकयाम्बभूविथ राकयाम्बभूवथुः राकयाम्बभूव । राकयाम्बभूव राकयाम्बभूविव राकयाम्बभूविम । (iv) राकयामास राकयामासतुः राकयामासुः । राकयामासिथ राकयामासथुः राकयामास । राकयामास राकयामासिव राकयामासिम । **३. लुट्** – (i) राकयिता राकयितारौ राकयितारः । राकयितासि राकयितास्थः राकयितास्थ । राकयितास्मि राकयितास्वः राकयितास्मः । (ii) राकयिता राकयितारौ राकयितारः । राकयितासे राकयितासाथे राकयिताध्वे । राकयिताहे राकयितास्वहे राकयितास्महे । **४. लृट्** – (i) राकयिष्यति राकयिष्यतः राकयिष्यन्ति । राकयिष्यसि राकयिष्यथः राकयिष्यथ । राकयिष्यामि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

राकयिष्यावः राकयिष्यामः । (ii) राकयिष्यते राकयिष्येते राकयिष्यन्ते । राकयिष्यसे राकयिष्येथे राकयिष्यध्वे । राकयिष्ये राकयिष्यावहे राकयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) राकयतु, राकयतात् राकयताम् राकयन्तु । राकय, राकयतात् राकयतम् राकयत । राकयानि राकयाव राकयाम । (ii) राकयताम् राकयेताम् राकयन्ताम् । राकयस्व राकयेथाम् राकयध्वम् । राकयै राकयावहै राकयामहै । **६. लङ्** – (i) अराकयत् अराकयताम् अराकयन् । अराकयः अराकयतम् अराकयत । अराकयम् अराकयाव अराकयाम । (ii) अराकयत अराकयेताम् अराकयन्त । अराकयथाः अराकयेथाम् अराकयध्वम् । अराकये अराकयावहि अराकयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) राकयेत् राकयेताम् राकयेयुः । राकयेः राकयेतम् राकयेत । राकयेयम् राकयेव राकयेम । (ii) राकयेत राकयेयाताम् राकयेरन् । राकयेथाः राकयेयाथाम् राकयेध्वम् । राकयेय राकयेवहि राकयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) राक्यात् राक्यास्ताम् राक्यासुः । राक्याः राक्यास्तम् राक्यास्त । राक्यासम् राक्यास्व राक्यास्म । (ii) राकयिषीष्ट राकयिषीयास्ताम् राकयिषीरन् । राकयिषीष्ठाः राकयिषीयास्थाम् राकयिषीध्वम् । राकयिषीय राकयिषीवहि राकयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अरीरकत् अरीरकताम् अरीरकन् । अरीरकः अरीरकतम् अरीरकत । अरीरकम् अरीरकाव अरीरकाम । (ii) अरीरकत अरीरकेताम् अरीरकन्त । अरीरकथाः अरीरकेथाम् अरीरकध्वम् । अरीरके अरीरकावहि अरीरकामहि । **१०. लृङ्** – (i) अराकयिष्यत् अराकयिष्यताम् अराकयिष्यन् । अराकयिष्यः अराकयिष्यतम् अराकयिष्यत । अराकयिष्यम् अराकयिष्याव अराकयिष्याम । (ii) अराकयिष्यत अराकयिष्येताम् अराकयिष्यन्त । अराकयिष्यथाः अराकयिष्येथाम् अराकयिष्यध्वम् । अराकयिष्ये अराकयिष्यावहि अराकयिष्यामहि ।

णिचि – राकयति – ते, **सनि** – रिराकयिषति – ते, **यकि** – राक्यते ।

१७३८. लग – आस्वादने । सकर्म, सेट्, उभय ।

१. लट् – (i) लागयति लागयतः लागयन्ति । लागयसि लागयथः लागयथ । लागयामि लागयावः लागयामः । (ii) लागयते लागयेते लागयन्ते । लागयसे लागयेथे लागयध्वे । लागये लागयावहे लागयामहे । **२. लिट्** – (i) लागयाञ्चकार लागयाञ्चक्रतुः लागयाञ्चक्रुः । लागयाञ्चकर्थ लागयाञ्चक्रथुः लागयाञ्चक्र । लागयाञ्चकार, लागयाञ्चकर लागयाञ्चकृव लागयाञ्चकृम । (ii) लागयाञ्चक्रे लागयाञ्चक्राते लागयाञ्चक्रिरे । लागयाञ्चकृषे लागयाञ्चक्राथे लागयाञ्चकृढ्वे । लागयाञ्चक्रे लागयाञ्चकृवहे लागयाञ्चकृमहे । (iii) लागयाम्बभूव लागयाम्बभूवतुः लागयाम्बभूवुः । लागयाम्बभूविथ लागयाम्बभूवथुः लागयाम्बभूव । लागयाम्बभूव लागयाम्बभूविव लागयाम्बभूविम । (iv) लागयामास लागयामासतुः लागयामासुः । लागयामासिथ लागयामासथुः लागयामास । लागयामास लागयामासिव लागयामासिम । **३. लुट्** – (i) लागयिता लागयितारौ लागयितारः । लागयितासि लागयितास्थः लागयितास्थ । लागयितास्मि लागयितास्वः लागयितास्मः । (ii) लागयिता लागयितारौ लागयितारः । लागयितासे लागयितासाथे लागयिताध्वे । लागयिताहे लागयितास्वहे लागयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लागयिष्यति लागयिष्यतः लागयिष्यन्ति । लागयिष्यसि लागयिष्यथः लागयिष्यथ । लागयिष्यामि लागयिष्यावः लागयिष्यामः । (ii) लागयिष्यते लागयिष्येते लागयिष्यन्ते । लागयिष्यसे लागयिष्येथे लागयिष्यध्वे । लागयिष्ये लागयिष्यावहे लागयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लागयतु, लागयतात् लागयताम् लागयन्तु । लागय, लागयतात् लागयतम् लागयत । लागयानि लागयाव लागयाम । (ii) लागयताम् लागयेताम् लागयन्ताम् । लागयस्व लागयेथाम् लागयध्वम् । लागयै लागयावहै लागयामहै । **६. लङ्** – (i) अलागयत् अलागयताम् अलागयन् । अलागयः अलागयतम् अलागयत । अलागयम् अलागयाव अलागयाम । (ii) अलागयत अलागयेताम् अलागयन्त । अलागयथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अलागयेथाम् अलागयध्वम् । अलागये अलागयावहि अलागयामहि । आश्वत । आश्वम् आश्वाव आश्वाम (i) लागयेत् लागयेताम् लागयेयुः । लागयेः लागयेतम् लागयेत । लागयेयम् लागयेव लागयेम । (ii) लागयेत लागयेयाताम् लागयेरन् । लागयेथाः लागयेयाथाम् लागयेध्वम् । लागयेय लागयेवहि लागयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लाग्यात् लाग्यास्ताम् लाग्यासुः । लाग्याः लाग्यास्तम् लाग्यास्त । लाग्यासम् लाग्यास्व लाग्यास्म । (ii) लागयिषीष्ट लागयिषीयास्ताम् लागयिषीरन् । लागयिषीष्ठाः लागयिषीयास्थाम् लागयिषीध्वम् । लागयिषीय लागयिषीवहि लागयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलीलगत् अलीलगताम् अलीलगन् । अलीलगः अलीलगतम् अलीलगत । अलीलगम् अलीलगाव अलीलगाम । (ii) अलीलगत अलीलगेताम् अलीलगन्त । अलीलगथाः अलीलगेथाम् अलीलगध्वम् । अलीलगे अलीलगावहि अलीलगामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलागयिष्यत् अलागयिष्यताम् अलागयिष्यन् । अलागयिष्यः अलागयिष्यतम् अलागयिष्यत । अलागयिष्यम् अलागयिष्याव अलागयिष्याम । (ii) अलागयिष्यत अलागयिष्येताम् अलागयिष्यन्त । अलागयिष्यथाः अलागयिष्येथाम् अलागयिष्यध्वम् । अलागयिष्ये अलागयिष्यावहि अलागयिष्यामहि । **णिचि** – लागयति – ते, **सनि** – लिलागयिषति – ते, **यकि** – लाग्यते ।

१७३९. अश्व – विशेषणे । सकर्म, सेट्, उभय । विशेषणम् = व्यावर्तनम् । 'गतियाचनयोरश्वत्यश्वते णौ विशेषणे । अश्वयत्यश्वतीत्येकं गतिपूजनयोरपि' (श्लो. ५०) इति देवः ।

१. लट् – (i) अश्वयति अश्वयतः अश्वयन्ति । अश्वयसि अश्वयथः अश्वयथ । अश्वयामि अश्वयावः अश्वयामः । (ii) अश्वति[1] अश्वतः अश्वन्ति । अश्वसि अश्वथः अश्वथ । अश्वामि अश्वावः अश्वामः । (iii) अश्वयते अश्वयेते अश्वयन्ते । अश्वयसे अश्वयेथे अश्वयध्वे । अश्वये अश्वयावहे अश्वयामहे । **२. लिट्** – (i) अश्वयाश्वकार अश्वयाश्वक्रतुः अश्वयाश्वक्रुः । अश्वयाश्वकर्थ अश्वयाश्वक्रथुः अश्वयाश्वक्र । अश्वयाश्वकार, अश्वयाश्वकर अश्वयाश्वकृव अश्वयाश्वकृम । (ii) अश्वयाश्वक्रे अश्वयाश्वक्राते अश्वयाश्वक्रिरे । अश्वयाश्वकृषे अश्वयाश्वक्राथे अश्वयाश्वकृढ्वे । अश्वयाश्वक्रे अश्वयाश्वकृवहे अश्वयाश्वकृमहे । (iii) अश्वयाम्बभूव अश्वयाम्बभूवतुः अश्वयाम्बभूवुः । अश्वयाम्बभूविथ अश्वयाम्बभूवथुः अश्वयाम्बभूव । अश्वयाम्बभूव अश्वयाम्बभूविव अश्वयाम्बभूविम । (iv) अश्वयामास अश्वयामासतुः अश्वयामासुः । अश्वयामासिथ अश्वयामासथुः अश्वयामास । अश्वयामास अश्वयामासिव अश्वयामासिम । **३. लुट्** – (i) अश्वयिता अश्वयितारौ अश्वयितारः । अश्वयितासि अश्वयितास्थः अश्वयितास्थ । अश्वयितास्मि अश्वयितास्वः अश्वयितास्मः । (ii) अश्विता अश्वितारौ अश्वितारः । अश्वितासि अश्वितास्थः अश्वितास्थ । अश्वितास्मि अश्वितास्वः अश्वितास्मः । (iii) अश्वयिता अश्वयितारौ अश्वयितारः । अश्वयितासे अश्वयितासाथे अश्वयिताध्वे । अश्वयिताहे अश्वयितास्वहे अश्वयितास्महे । **४. लृट्** – (i) अश्वयिष्यति अश्वयिष्यतः अश्वयिष्यन्ति । अश्वयिष्यसि अश्वयिष्यथः अश्वयिष्यथ । अश्वयिष्यामि अश्वयिष्यावः अश्वयिष्यामः । (ii) अश्विष्यति अश्विष्यतः अश्विष्यन्ति । अश्विष्यसि अश्विष्यथः अश्विष्यथ । अश्विष्यामि अश्विष्यावः अश्विष्यामः । (iii) अश्वयिष्यते अश्वयिष्येते अश्वयिष्यन्ते । अश्वयिष्यसे अश्वयिष्येथे अश्वयिष्यध्वे । अश्वयिष्ये अश्वयिष्यावहे अश्वयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) अश्वयतु, अश्वयतात् अश्वयताम् अश्वयन्तु । अश्वय, अश्वयतात् अश्वयतम् अश्वयत । अश्वयानि अश्वयाव अश्वयाम । (ii) अश्वतु, अश्वतात् अश्वताम् अश्वन्तु । अश्व, अश्वतात् अश्वतम् अश्वत । अश्वानि अश्वाव अश्वाम । (iii) अश्वयताम् अश्वयेताम् अश्वयन्ताम् । अश्वयस्व अश्वयेथाम् अश्वयध्वम् । अश्वयै अश्वयावहै अश्वयामहै । **६. लङ्** – (i) आश्वयत् आश्वयताम् आश्वयन् । आश्वयः आश्वयतम् आश्वयत । आश्वयम् आश्वयाव आश्वयाम । (ii) आश्वत् आश्वताम् आश्वन् । आश्वः आश्वतम् आश्वत । आश्वम् आश्वाव आश्वाम । (iii) आश्वयत आश्वयेताम् आश्वयन्त । आश्वयथाः आश्वयेथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आञ्चयध्वम् । आञ्चये आञ्चयावहि आञ्चयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) अञ्चयेत् अञ्चयेताम् अञ्चयेयुः । अञ्चयेः अञ्चयेतम् अञ्चयेत । अञ्चयेयम् अञ्चयेव अञ्चयेम । (ii) अञ्चेत् अञ्चेताम् अञ्चेयुः । अञ्चेः अञ्चेतम् अञ्चेत । अञ्चेयम् अञ्चेव अञ्चेम । (ii) अञ्चयेत अञ्चयेयाताम् अञ्चयेरन् । अञ्चयेथाः अञ्चयेयाथाम् अञ्चयेध्वम् । अञ्चयेय अञ्चयेवहि अञ्चयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) अञ्च्यात् अञ्च्यास्ताम् अञ्च्यासुः । अञ्च्याः अञ्च्यास्तम् अञ्च्यास्त । अञ्च्यासम् अञ्च्यास्व अञ्च्यास्म । (ii) अञ्चयिषीष्ट अञ्चयिषीयास्ताम् अञ्चयिषीरन् । अञ्चयिषीष्ठाः अञ्चयिषीयास्थाम् अञ्चयिषीध्वम् । अञ्चयिषीय अञ्चयिषीवहि अञ्चयिषीमहि । (iii) अच्यात् अच्यास्ताम् अच्यासुः । अच्याः अच्यास्तम् अच्यास्त । अच्यासम् अच्यास्व अच्यास्म । **९. लुङ्** – (i) आञ्चिचत् आञ्चिचताम् आञ्चिचन् । आञ्चिचः आञ्चिचतम् आञ्चिचत । आञ्चिचम् आञ्चिचाव आञ्चिचाम । (ii) आञ्चीत् आञ्चिष्टाम् आञ्चिषुः । आञ्चीः आञ्चिष्टम् आञ्चिष्ट । आञ्चिषम् आञ्चिष्व आञ्चिष्म । (iii) आञ्चिचत आञ्चिचेताम् आञ्चिचन्त । आञ्चिचथाः आञ्चिचेथाम् आञ्चिचध्वम् । आञ्चिचे आञ्चिचावहि आञ्चिचामहि । **१०. लृङ्** – (i) आञ्चयिष्यत् आञ्चयिष्यताम् आञ्चयिष्यन् । आञ्चयिष्यः आञ्चयिष्यतम् आञ्चयिष्यत । आञ्चयिष्यम् आञ्चयिष्याव आञ्चयिष्याम । (ii) आञ्चिष्यत् आञ्चिष्यताम् आञ्चिष्यन् । आञ्चिष्यः आञ्चिष्यतम् आञ्चिष्यत । आञ्चिष्यम् आञ्चिष्याव आञ्चिष्याम । (iii) आञ्चयिष्यत आञ्चयिष्येताम् आञ्चयिष्यन्त । आञ्चयिष्यथाः आञ्चयिष्येथाम् आञ्चयिष्यध्वम् । आञ्चयिष्ये आञ्चयिष्यावहि आञ्चयिष्यामहि ।
णिचि – अञ्चयति-ते, **सनि** – अञ्चिचिषति-ते, **यकि** – अञ्च्यते ।

१. उदित्त्वात् णिचः अनित्यत्वम् । ततः णिज्रहितं रूपम् अपि ।

१७४०. लिगि – चित्रीकरणे । सकर्म, सेट्, उभय । '...लिङ्गयेद् इत्यस्यैव चित्रीकरणार्थवृत्तेः' (श्लो. ४५) इति देवः ।
१. लट् – (i) लिङ्गयति लिङ्गयतः लिङ्गयन्ति । लिङ्गयसि लिङ्गयथः लिङ्गयथ । लिङ्गयामि लिङ्गयावः लिङ्गयामः । (ii) लिङ्गति[1] लिङ्गतः लिङ्गन्ति । लिङ्गसि लिङ्गथः लिङ्गथ । लिङ्गामि लिङ्गावः लिङ्गामः । (iii) लिङ्गयते लिङ्गयेते लिङ्गयन्ते । लिङ्गयसे लिङ्गयेथे लिङ्गयध्वे । लिङ्गये लिङ्गयावहे लिङ्गयामहे । **२. लिट्** – (i) लिङ्गयाञ्चकार लिङ्गयाञ्चक्रतुः लिङ्गयाञ्चक्रुः । लिङ्गयाञ्चकर्थ लिङ्गयाञ्चक्रथुः लिङ्गयाञ्चक्र । लिङ्गयाञ्चकार, लिङ्गयाञ्चकर लिङ्गयाञ्चकृव लिङ्गयाञ्चकृम । (ii) लिङ्गयाञ्चक्रे लिङ्गयाञ्चक्राते लिङ्गयाञ्चक्रिरे । लिङ्गयाञ्चकृषे लिङ्गयाञ्चक्राथे लिङ्गयाञ्चकृढ्वे । लिङ्गयाञ्चक्रे लिङ्गयाञ्चकृवहे लिङ्गयाञ्चकृमहे । (iii) लिङ्गयाम्बभूव लिङ्गयाम्बभूवतुः लिङ्गयाम्बभूवुः । लिङ्गयाम्बभूविथ लिङ्गयाम्बभूवथुः लिङ्गयाम्बभूव । लिङ्गयाम्बभूव लिङ्गयाम्बभूविव लिङ्गयाम्बभूविम । (iv) लिङ्गयामास लिङ्गयामासतुः लिङ्गयामासुः । लिङ्गयामासिथ लिङ्गयामासथुः लिङ्गयामास । लिङ्गयामास लिङ्गयामासिव लिङ्गयामासिम । **३. लुट्** – (i) लिङ्गयिता लिङ्गयितारौ लिङ्गयितारः । लिङ्गयितासि लिङ्गयितास्थः लिङ्गयितास्थ । लिङ्गयितास्मि लिङ्गयितास्वः लिङ्गयितास्मः । (ii) लिङ्गिता लिङ्गितारौ लिङ्गितारः । लिङ्गितासि लिङ्गितास्थः लिङ्गितास्थ । लिङ्गितास्मि लिङ्गितास्वः लिङ्गितास्मः । (iii) लिङ्गयिता लिङ्गयितारौ लिङ्गयितारः । लिङ्गयितासे लिङ्गयितासाथे लिङ्गयिताध्वे । लिङ्गयिताहे लिङ्गयितास्वहे लिङ्गयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लिङ्गयिष्यति लिङ्गयिष्यतः लिङ्गयिष्यन्ति । लिङ्गयिष्यसि लिङ्गयिष्यथः लिङ्गयिष्यथ । लिङ्गयिष्यामि लिङ्गयिष्यावः लिङ्गयिष्यामः । (ii) लिङ्गिष्यति लिङ्गिष्यतः लिङ्गिष्यन्ति । लिङ्गिष्यसि लिङ्गिष्यथः लिङ्गिष्यथ । लिङ्गिष्यामि लिङ्गिष्यावः लिङ्गिष्यामः । (iii) लिङ्गयिष्यते लिङ्गयिष्येते लिङ्गयिष्यन्ते । लिङ्गयिष्यसे लिङ्गयिष्येथे लिङ्गयिष्यध्वे । लिङ्गयिष्ये लिङ्गयिष्यावहे लिङ्गयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लिङ्गयतु, लिङ्गयतात् लिङ्गयताम् लिङ्गयन्तु । लिङ्गय, लिङ्गयतात् लिङ्गयतम् लिङ्गयत । लिङ्गयानि लिङ्गयाव लिङ्गयाम । (ii) लिङ्गतु, लिङ्गतात् लिङ्गताम् लिङ्गन्तु । लिङ्ग, लिङ्गतात् लिङ्गतम् लिङ्गत । लिङ्गानि लिङ्गाव लिङ्गाम । (iii) लिङ्गयताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लिङ्गयेताम् लिङ्गयन्ताम् । लिङ्गयस्व लिङ्गयेथाम् लिङ्गयध्वम् । लिङ्गयै लिङ्गयावहै लिङ्गयामहै । **६. लङ्** – (i) अलिङ्गयत् अलिङ्गयताम् अलिङ्गयन् । अलिङ्गयः अलिङ्गयतम् अलिङ्गयत । अलिङ्गयम् अलिङ्गयाव अलिङ्गयाम । (ii) अलिङ्गत् अलिङ्गताम् अलिङ्गन् । अलिङ्गः अलिङ्गतम् अलिङ्गत । अलिङ्गम् अलिङ्गाव अलिङ्गाम । (iii) अलिङ्गयत अलिङ्गयेताम् अलिङ्गयन्त । अलिङ्गयथाः अलिङ्गयेथाम् अलिङ्गयध्वम् । अलिङ्गये अलिङ्गयावहि अलिङ्गयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लिङ्गयेत् लिङ्गयेताम् लिङ्गयेयुः । लिङ्गयेः लिङ्गयेतम् लिङ्गयेत । लिङ्गयेयम् लिङ्गयेव लिङ्गयेम । (ii) लिङ्गेत् लिङ्गेताम् लिङ्गेयुः । लिङ्गेः लिङ्गेतम् लिङ्गेत । लिङ्गेयम् लिङ्गेव लिङ्गेम । (iii) लिङ्गयेत लिङ्गयेयाताम् लिङ्गयेरन् । लिङ्गयेथाः लिङ्गयेयाथाम् लिङ्गयेध्वम् । लिङ्गयेय लिङ्गयेवहि लिङ्गयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लिङ्ग्यात् लिङ्ग्यास्ताम् लिङ्ग्यासुः । लिङ्ग्याः लिङ्ग्यास्तम् लिङ्ग्यास्त । लिङ्ग्यासम् लिङ्ग्यास्व लिङ्ग्यास्म । (ii) लिङ्गयिषीष्ट लिङ्गयिषीयास्ताम् लिङ्गयिषीरन् । लिङ्गयिषीष्ठाः लिङ्गयिषीयास्थाम् लिङ्गयिषीध्वम् । लिङ्गयिषीय लिङ्गयिषीवहि लिङ्गयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलिलिङ्गत् अलिलिङ्गताम् अलिलिङ्गन् । अलिलिङ्गः अलिलिङ्गतम् अलिलिङ्गत । अलिलिङ्गम् अलिलिङ्गाव अलिलिङ्गाम । (ii) अलिङ्गीत् अलिङ्गिष्टाम् अलिङ्गिषुः । अलिङ्गीः अलिङ्गिष्टम् अलिङ्गिष्ट । अलिङ्गिषम् अलिङ्गिष्व अलिङ्गिष्म । (iii) अलिलिङ्गत अलिलिङ्गेताम् अलिलिङ्गन्त । अलिलिङ्गथाः अलिलिङ्गेथाम् अलिलिङ्गध्वम् । अलिलिङ्गे अलिलिङ्गावहि अलिलिङ्गामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलिङ्गयिष्यत् अलिङ्गयिष्यताम् अलिङ्गयिष्यन् । अलिङ्गयिष्यः अलिङ्गयिष्यतम् अलिङ्गयिष्यत । अलिङ्गयिष्यम् अलिङ्गयिष्याव अलिङ्गयिष्याम । (ii) अलिङ्गिष्यत् अलिङ्गिष्यताम् अलिङ्गिष्यन् । अलिङ्गिष्यः अलिङ्गिष्यतम् अलिङ्गिष्यत । अलिङ्गिष्यम् अलिङ्गिष्याव अलिङ्गिष्याम । (iii) अलिङ्गयिष्यत अलिङ्गयिष्येताम् अलिङ्गयिष्यन्त । अलिङ्गयिष्यथाः अलिङ्गयिष्येथाम् अलिङ्गयिष्यध्वम् । अलिङ्गयिष्ये अलिङ्गयिष्यावहि अलिङ्गयिष्यामहि ।

णिचि – लिङ्गयति-ते, **सनि** – लिलिङ्गयिषति-ते, **यकि** – लिङ्ग्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७४१. मुद – संसर्गे । सकर्म, सेट्, उभय । (उदा – मोदयति सक्तून् घृतेन) 'संसर्गे णिचि मोदयेदिति भवेद्धर्षे पुनर्मोदते' (श्लो. ११३) इति देवः ।

१. लट् – (i) मोदयति मोदयतः मोदयन्ति । मोदयसि मोदयथः मोदयथ । मोदयामि मोदयावः मोदयामः । (ii) मोदयते मोदयेते मोदयन्ते । मोदयसे मोदयेथे मोदयध्वे । मोदये मोदयावहे मोदयामहे । **२. लिट्** – (i) मोदयाञ्चकार मोदयाञ्चक्रतुः मोदयाञ्चक्रुः । मोदयाञ्चकर्थ मोदयाञ्चक्रथुः मोदयाञ्चक्र । मोदयाञ्चकार, मोदयाञ्चकर मोदयाञ्चकृव मोदयाञ्चकृम । (ii) मोदयाञ्चक्रे मोदयाञ्चक्राते मोदयाञ्चक्रिरे । मोदयाञ्चकृषे मोदयाञ्चक्राथे मोदयाञ्चकृढ्वे । मोदयाञ्चक्रे मोदयाञ्चकृवहे मोदयाञ्चकृमहे । (iii) मोदयाम्बभूव मोदयाम्बभूवतुः मोदयाम्बभूवुः । मोदयाम्बभूविथ मोदयाम्बभूवथुः मोदयाम्बभूव । मोदयाम्बभूव मोदयाम्बभूविव मोदयाम्बभूविम । (iv) मोदयामास मोदयामासतुः मोदयामासुः । मोदयामासिथ मोदयामासथुः मोदयामास । मोदयामास मोदयामासिव मोदयामासिम । **३. लुट्** – (i) मोदयिता मोदयितारौ मोदयितारः । मोदयितासि मोदयितास्थः मोदयितास्थ । मोदयितास्मि मोदयितास्वः मोदयितास्मः । (ii) मोदयिता मोदयितारौ मोदयितारः । मोदयितासे मोदयितासाथे मोदयिताध्वे । मोदयिताहे मोदयितास्वहे मोदयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मोदयिष्यति मोदयिष्यतः मोदयिष्यन्ति । मोदयिष्यसि मोदयिष्यथः मोदयिष्यथ । मोदयिष्यामि मोदयिष्यावः मोदयिष्यामः । (ii) मोदयिष्यते मोदयिष्येते मोदयिष्यन्ते । मोदयिष्यसे मोदयिष्येथे मोदयिष्यध्वे । मोदयिष्ये मोदयिष्यावहे मोदयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मोदयतु, मोदयतात् मोदयताम् मोदयन्तु । मोदय, मोदयतात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मोदयतम् मोदयत । मोदयानि मोदयाव मोदयाम । (ii) मोदयताम् मोदयेताम् मोदयन्ताम् । मोदयस्व मोदयेथाम् मोदयध्वम् । मोदयै मोदयावहै मोदयामहै । **६. लङ्** – (i) अमोदयत् अमोदयताम् अमोदयन् । अमोदयः अमोदयतम् अमोदयत । अमोदयम् अमोदयाव अमोदयाम । (ii) अमोदयत अमोदयेताम् अमोदयन्त । अमोदयथाः अमोदयेथाम् अमोदयध्वम् । अमोदये अमोदयावहि अमोदयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मोदयेत् मोदयेताम् मोदयेयुः । मोदयेः मोदयेतम् मोदयेत । मोदयेयम् मोदयेव मोदयेम । (ii) मोदयेत मोदयेयाताम् मोदयेरन् । मोदयेथाः मोदयेयाथाम् मोदयेध्वम् । मोदयेय मोदयेवहि मोदयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मोद्यात् मोद्यास्ताम् मोद्यासुः । मोद्याः मोद्यास्तम् मोद्यास्त । मोद्यासम् मोद्यास्व मोद्यास्म । (ii) मोदयिषीष्ट मोदयिषीयास्ताम् मोदयिषीरन् । मोदयिषीष्ठाः मोदयिषीयास्थाम् मोदयिषीध्वम् । मोदयिषीय मोदयिषीवहि मोदयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमूमुदत् अमूमुदताम् अमूमुदन् । अमूमुदः अमूमुदतम् अमूमुदत । अमूमुदम् अमूमुदाव अमूमुदाम । (ii) अमूमुदत अमूमुदेताम् अमूमुदन्त । अमूमुदथाः अमूमुदेथाम् अमूमुदध्वम् । अमूमुदे अमूमुदावहि अमूमुदामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमोदयिष्यत् अमोदयिष्यताम् अमोदयिष्यन् । अमोदयिष्यः अमोदयिष्यतम् अमोदयिष्यत । अमोदयिष्यम् अमोदयिष्याव अमोदयिष्याम । (ii) अमोदयिष्यत अमोदयिष्येताम् अमोदयिष्यन्त । अमोदयिष्यथाः अमोदयिष्येथाम् अमोदयिष्यध्वम् । अमोदयिष्ये अमोदयिष्यावहि अमोदयिष्यामहि ।

णिचि – मोदयति – ते, **सनि** – मुमोदयिषति – ते, **यकि** – मोद्यते ।

१७४२. त्रस – धारणे । सकर्म, सेट्, उभय । 'ग्रहणे' इत्येके, 'वारणे' इत्यन्ये । 'भाषणे त्रंसयेत् त्रंसेर्धारणे त्रासयेत् णिचि । त्रसति त्रस्यतीत्येवमुद्वेगार्थे तु वा श्यनि' (श्लो.१९१) इति देवः ।

१. लट् – (i) त्रासयति त्रासयतः त्रासयन्ति । त्रासयसि त्रासयथः त्रासयथ । त्रासयामि त्रासयावः त्रासयामः । (ii) त्रासयते त्रासयेते त्रासयन्ते । त्रासयसे त्रासयेथे त्रासयध्वे । त्रासये त्रासयावहे त्रासयामहे । **२. लिट्** – (i) त्रासयाञ्चकार त्रासयाञ्चक्रतुः त्रासयाञ्चक्रुः । त्रासयाञ्चकर्थ त्रासयाञ्चक्रथुः त्रासयाञ्चक्र । त्रासयाञ्चकार, त्रासयाञ्चकर त्रासयाञ्चकृव त्रासयाञ्चकृम । (ii) त्रासयाञ्चक्रे त्रासयाञ्चक्राते त्रासयाञ्चक्रिरे । त्रासयाञ्चकृषे त्रासयाञ्चक्राथे त्रासयाञ्चकृढ्वे । त्रासयाञ्चक्रे त्रासयाञ्चकृवहे त्रासयाञ्चकृमहे । (iii) त्रासयाम्बभूव त्रासयाम्बभूवतुः त्रासयाम्बभूवुः । त्रासयाम्बभूविथ त्रासयाम्बभूवथुः त्रासयाम्बभूव । त्रासयाम्बभूव त्रासयाम्बभूविव त्रासयाम्बभूविम । (iv) त्रासयामास त्रासयामासतुः त्रासयामासुः । त्रासयामासिथ त्रासयामासथुः त्रासयामास । त्रासयामास त्रासयामासिव त्रासयामासिम । **३. लुट्** – (i) त्रासयिता त्रासयितारौ त्रासयितारः । त्रासयितासि त्रासयितास्थः त्रासयितास्थ । त्रासयितास्मि त्रासयितास्वः त्रासयितास्मः । त्रासयिता त्रासयितारौ त्रासयितारः । त्रासयितासे त्रासयितासाथे त्रासयिताध्वे । त्रासयिताहे त्रासयितास्वहे त्रासयितास्महे । **४. लृट्** – (i) त्रासयिष्यति त्रासयिष्यतः त्रासयिष्यन्ति । त्रासयिष्यसि त्रासयिष्यथः त्रासयिष्यथ । त्रासयिष्यामि त्रासयिष्यावः त्रासयिष्यामः । (ii) त्रासयिष्यते त्रासयिष्येते त्रासयिष्यन्ते । त्रासयिष्यसे त्रासयिष्येथे त्रासयिष्यध्वे । त्रासयिष्ये त्रासयिष्यावहे त्रासयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) त्रासयतु, त्रासयतात् त्रासयताम् त्रासयन्तु । त्रासय, त्रासयतात् त्रासयतम् त्रासयत । त्रासयानि त्रासयाव त्रासयाम । (ii) त्रासयताम् त्रासयेताम् त्रासयन्ताम् । त्रासयस्व त्रासयेथाम् त्रासयध्वम् । त्रासयै त्रासयावहै त्रासयामहै । **६. लङ्** – (i) अत्रासयत् अत्रासयताम् अत्रासयन् । अत्रासयः अत्रासयतम् अत्रासयत । अत्रासयम् अत्रासयाव अत्रासयाम । (ii) अत्रासयत अत्रासयेताम् अत्रासयन्त । अत्रासयथाः अत्रासयेथाम् अत्रासयध्वम् । अत्रासये अत्रासयावहि अत्रासयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) त्रासयेत् त्रासयेताम् त्रासयेयुः । त्रासयेः त्रासयेतम् त्रासयेत । त्रासयेयम् त्रासयेव त्रासयेम । (ii) त्रासयेत त्रासयेयाताम् त्रासयेरन् । त्रासयेथाः त्रासयेयाथाम् त्रासयेध्वम् । त्रासयेय त्रासयेवहि त्रासयेमहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

८. आशीर्लिङ् – (i) त्रास्यात् त्रास्यास्ताम् त्रास्यासुः । त्रास्याः त्रास्यास्तम् त्रास्यास्त । त्रास्यासम् त्रास्यास्व त्रास्यास्म । (ii) त्रासयिषीष्ट त्रासयिषीयास्ताम् त्रासयिषीरन् । त्रासयिषीष्ठाः त्रासयिषीयास्थाम् त्रासयिषीध्वम् । त्रासयिषीय त्रासयिषीवहि त्रासयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतित्रसत् अतित्रसताम् अतित्रसन् । अतित्रसः अतित्रसतम् अतित्रसत । अतित्रसम् अतित्रसाव अतित्रसाम । (ii) अतित्रसत अतित्रसेताम् अतित्रसन्त । अतित्रसथाः अतित्रसेथाम् अतित्रसध्वम् । अतित्रसे अतित्रसावहि अतित्रसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अत्रासयिष्यत् अत्रासयिष्यताम् अत्रासयिष्यन् । अत्रासयिष्यः अत्रासयिष्यतम् अत्रासयिष्यत । अत्रासयिष्यम् अत्रासयिष्याव अत्रासयिष्याम । (ii) अत्रासयिष्यत अत्रासयिष्येताम् अत्रासयिष्यन्त । अत्रासयिष्यथाः अत्रासयिष्येथाम् अत्रासयिष्यध्वम् । अत्रासयिष्ये अत्रासयिष्यावहि अत्रासयिष्यामहि ।

णिचि – त्रासयति – ते, **सनि** – तित्रासयिषति – ते, **यकि** – त्रास्यते ।

१७४३. उ ध्रस – उञ्छे । सकर्म, सेट्, उभय । 'ध्रस्नाति ध्रासयत्युञ्छे पदे तु श्नि णिचि ध्रसेः'(श्लो.१९०) इति देवः ।

१. लट् – (i) ध्रासयति ध्रासयतः ध्रासयन्ति । ध्रासयसि ध्रासयथः ध्रासयथ । ध्रासयामि ध्रासयावः ध्रासयामः । (ii) ध्रासयते ध्रासयेते ध्रासयन्ते । ध्रासयसे ध्रासयेथे ध्रासयध्वे । ध्रासये ध्रासयावहे ध्रासयामहे ।

२. लिट् – (i) ध्रासयाञ्चकार ध्रासयाञ्चक्रतुः ध्रासयाञ्चक्रुः । ध्रासयाञ्चकर्थ ध्रासयाञ्चक्रथुः ध्रासयाञ्चक्र । ध्रासयाञ्चकार, ध्रासयाञ्चकर ध्रासयाञ्चकृव ध्रासयाञ्चकृम । (ii) ध्रासयाञ्चक्रे ध्रासयाञ्चक्राते ध्रासयाञ्चक्रिरे । ध्रासयाञ्चकृषे ध्रासयाञ्चक्राथे ध्रासयाञ्चकृढ्वे । ध्रासयाञ्चक्रे ध्रासयाञ्चकृवहे ध्रासयाञ्चकृमहे । (iii) ध्रासयाम्बभूव ध्रासयाम्बभूवतुः ध्रासयाम्बभूवुः । ध्रासयाम्बभूविथ ध्रासयाम्बभूवथुः ध्रासयाम्बभूव । ध्रासयाम्बभूव ध्रासयाम्बभूविव ध्रासयाम्बभूविम । (iv) ध्रासयामास ध्रासयामासतुः ध्रासयामासुः । ध्रासयामासिथ ध्रासयामासथुः ध्रासयामास । ध्रासयामास ध्रासयामासिव ध्रासयामासिम । **३. लुट्** – (i) ध्रासयिता ध्रासयितारौ ध्रासयितारः । ध्रासयितासि ध्रासयितास्थः ध्रासयितास्थ । ध्रासयितास्मि ध्रासयितास्वः ध्रासयितास्मः । (ii) ध्रासयिता ध्रासयितारौ ध्रासयितारः । ध्रासयितासे ध्रासयितासाथे ध्रासयिताध्वे । ध्रासयिताहे ध्रासयितास्वहे ध्रासयितास्महे । **४. लृट्** – (i) ध्रासयिष्यति ध्रासयिष्यतः ध्रासयिष्यन्ति । ध्रासयिष्यसि ध्रासयिष्यथः ध्रासयिष्यथ । ध्रासयिष्यामि ध्रासयिष्यावः ध्रासयिष्यामः । (ii) ध्रासयिष्यते ध्रासयिष्येते ध्रासयिष्यन्ते । ध्रासयिष्यसे ध्रासयिष्येथे ध्रासयिष्यध्वे । ध्रासयिष्ये ध्रासयिष्यावहे ध्रासयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ध्रासयतु, ध्रासयतात् ध्रासयताम् ध्रासयन्तु । ध्रासय, ध्रासयतात् ध्रासयतम् ध्रासयत । ध्रासयानि ध्रासयाव ध्रासयाम । (ii) ध्रासयताम् ध्रासयेताम् ध्रासयन्ताम् । ध्रासयस्व ध्रासयेथाम् ध्रासयध्वम् । ध्रासयै ध्रासयावहै ध्रासयामहै ।

६. लङ् – (i) अध्रासयत् अध्रासयताम् अध्रासयन् । अध्रासयः अध्रासयतम् अध्रासयत । अध्रासयम् अध्रासयाव अध्रासयाम । (ii) अध्रासयत अध्रासयेताम् अध्रासयन्त । अध्रासयथाः अध्रासयेथाम् अध्रासयध्वम् । अध्रासये अध्रासयावहि अध्रासयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ध्रासयेत् ध्रासयेताम् ध्रासयेयुः । ध्रासयेः ध्रासयेतम् ध्रासयेत । ध्रासयेयम् ध्रासयेव ध्रासयेम । (ii) ध्रासयेत ध्रासयेयाताम् ध्रासयेरन् । ध्रासयेथाः ध्रासयेयाथाम् ध्रासयेध्वम् । ध्रासयेय ध्रासयेवहि ध्रासयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ध्रास्यात् ध्रास्यास्ताम् ध्रास्यासुः । ध्रास्याः ध्रास्यास्तम् ध्रास्यास्त । ध्रास्यासम् ध्रास्यास्व ध्रास्यास्म । (ii) ध्रासयिषीष्ट ध्रासयिषीयास्ताम् ध्रासयिषीरन् । ध्रासयिषीष्ठाः ध्रासयिषीयास्थाम् ध्रासयिषीध्वम् । ध्रासयिषीय ध्रासयिषीवहि ध्रासयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अदिध्रसत् अदिध्रसताम् अदिध्रसन् । अदिध्रसः अदिध्रसतम् अदिध्रसत । अदिध्रसम् अदिध्रसाव अदिध्रसाम । (ii) अदिध्रसत अदिध्रसेताम् अदिध्रसन्त । अदिध्रसथाः अदिध्रसेथाम् अदिध्रसध्वम् । अदिध्रसे अदिध्रसावहि अदिध्रसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अध्रासयिष्यत् अध्रासयिष्यताम् अध्रासयिष्यन् । अध्रासयिष्यः अध्रासयिष्यतम् अध्रासयिष्यत । अध्रासयिष्यम् अध्रासयिष्याव अध्रासयिष्याम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) अध्रासयिष्यत अध्रासयिष्येताम् अध्रासयिष्यन्त । अध्रासयिष्यथाः अध्रासयिष्येथाम् अध्रासयिष्यध्वम् । अध्रासयिष्ये अध्रासयिष्यावहि अध्रासयिष्यामहि ।

णिचि – ध्रासयति – ते, **सनि** – दिध्रासयिषति – ते, **यकि** – ध्रास्यते ।

१. 'उकारो धात्ववयव इत्येके । उध्रासयति' इति सिद्धान्तकौमुदी ।

१७४४. मुच – प्रमोचने मोदने च । सकर्म, सेट्, उभय । 'मोदने च' इति मा.धा.वृत्तौ सिद्धान्तकौमुद्यां च दृश्यते, न क्षीरतरङ्गिण्यादिषु । 'कल्कने मुञ्चते मुञ्चेर्मोक्षे मुञ्चति मुञ्चते । प्रमोचने चुरादेर्णौ मोचयत्येष न त्वृदित्' (श्लो. ४७) इति देवः ।

१. लट् – (i) मोचयति मोचयतः मोचयन्ति । मोचयसि मोचयथः मोचयथ । मोचयामि मोचयावः मोचयामः । (ii) मोचयते मोचयेते मोचयन्ते । मोचयसे मोचयेथे मोचयध्वे । मोचये मोचयावहे मोचयामहे । **२. लिट्** – (i) मोचयाञ्चकार मोचयाञ्चक्रतुः मोचयाञ्चक्रुः । मोचयाञ्चकर्थ मोचयाञ्चक्रथुः मोचयाञ्चक्र । मोचयाञ्चकार, मोचयाञ्चकर मोचयाञ्चकृव मोचयाञ्चकृम । (ii) मोचयाञ्चक्रे मोचयाञ्चक्राते मोचयाञ्चक्रिरे । मोचयाञ्चकृषे मोचयाञ्चक्राथे मोचयाञ्चकृढ्वे । मोचयाञ्चक्रे मोचयाञ्चकृवहे मोचयाञ्चकृमहे । (iii) मोचयाम्बभूव मोचयाम्बभूवतुः मोचयाम्बभूवुः । मोचयाम्बभूविथ मोचयाम्बभूवथुः मोचयाम्बभूव । मोचयाम्बभूव मोचयाम्बभूविव मोचयाम्बभूविम । (iv) मोचयामास मोचयामासतुः मोचयामासुः । मोचयामासिथ मोचयामासथुः मोचयामास । मोचयामास मोचयामासिव मोचयामासिम । **३. लुट्** – (i) मोचयिता मोचयितारौ मोचयितारः । मोचयितासि मोचयितास्थः मोचयितास्थ । मोचयितास्मि मोचयितास्वः मोचयितास्मः । (ii) मोचयिता मोचयितारौ मोचयितारः । मोचयितासे मोचयितासाथे मोचयिताध्वे । मोचयिताहे मोचयितास्वहे मोचयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मोचयिष्यति मोचयिष्यतः मोचयिष्यन्ति । मोचयिष्यसि मोचयिष्यथः मोचयिष्यथ । मोचयिष्यामि मोचयिष्यावः मोचयिष्यामः । (ii) मोचयिष्यते मोचयिष्येते मोचयिष्यन्ते । मोचयिष्यसे मोचयिष्येथे मोचयिष्यध्वे । मोचयिष्ये मोचयिष्यावहे मोचयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मोचयतु, मोचयतात् मोचयताम् मोचयन्तु । मोचय, मोचयतात् मोचयतम् मोचयत । मोचयानि मोचयाव मोचयाम । (ii) मोचयताम् मोचयेताम् मोचयन्ताम् । मोचयस्व मोचयेथाम् मोचयध्वम् । मोचयै मोचयावहै मोचयामहै । **६. लङ्** – (i) अमोचयत् अमोचयताम् अमोचयन् । अमोचयः अमोचयतम् अमोचयत । अमोचयम् अमोचयाव अमोचयाम । (ii) अमोचयत अमोचयेताम् अमोचयन्त । अमोचयथाः अमोचयेथाम् अमोचयध्वम् । अमोचये अमोचयावहि अमोचयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मोचयेत् मोचयेताम् मोचयेयुः । मोचयेः मोचयेतम् मोचयेत । मोचयेयम् मोचयेव मोचयेम । (ii) मोचयेत मोचयेयाताम् मोचयेरन् । मोचयेथाः मोचयेयाथाम् मोचयेध्वम् । मोचयेय मोचयेवहि मोचयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मोच्यात् मोच्यास्ताम् मोच्यासुः । मोच्याः मोच्यास्तम् मोच्यास्त । मोच्यासम् मोच्यास्व मोच्यास्म । (ii) मोचयिषीष्ट मोचयिषीयास्ताम् मोचयिषीरन् । मोचयिषीष्ठाः मोचयिषीयास्थाम् मोचयिषीध्वम् । मोचयिषीय मोचयिषीवहि मोचयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमूमुचत् अमूमुचताम् अमूमुचन् । अमूमुचः अमूमुचतम् अमूमुचत । अमूमुचम् अमूमुचाव अमूमुचाम । (ii) अमूमुचत अमूमुचेताम् अमूमुचन्त । अमूमुचथाः अमूमुचेथाम् अमूमुचध्वम् । अमूमुचे अमूमुचावहि अमूमुचामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमोचयिष्यत् अमोचयिष्यताम् अमोचयिष्यन् । अमोचयिष्यः अमोचयिष्यतम् अमोचयिष्यत । अमोचयिष्यम् अमोचयिष्याव अमोचयिष्याम । (ii) अमोचयिष्यत अमोचयिष्येताम् अमोचयिष्यन्त । अमोचयिष्यथाः अमोचयिष्येथाम् अमोचयिष्यध्वम् । अमोचयिष्ये अमोचयिष्यावहि अमोचयिष्यामहि ।

णिचि – मोचयति – ते, **सनि** – मुमोचयिषति – ते, **यकि** – मोच्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१७४५. वस - स्नेहमोहच्छेदापहरणेषु । सकर्म, सेट्, उभय । 'उपहरणेषु इति वा पाठः' इति धातुकाव्यम् । (३.४१) 'अवहरणेषु' इति कातन्त्रशाकटायनचन्द्रादयः । 'अवहननेषु इति पाठान्तरम्' इति क्षीरतरङ्गिण्याम् । 'वस्यति स्तम्भने वस्ते छादने वसयेत् वसेत् । निवासे वासयेत्, स्नेहे वासयत्युपसेवने' (श्लो. १८७-८) इति देवः ।

१. लट् - (i) वासयति वासयतः वासयन्ति । वासयसि वासयथः वासयथ । वासयामि वासयावः वासयामः । (ii) वासयते वासयेते वासयन्ते । वासयसे वासयेथे वासयध्वे । वासये वासयावहे वासयामहे । **२. लिट्** - (i) वासयाञ्चकार वासयाञ्चक्रतुः वासयाञ्चक्रुः । वासयाञ्चकर्थ वासयाञ्चक्रथुः वासयाञ्चक्र । वासयाञ्चकार, वासयाञ्चकर वासयाञ्चकृव वासयाञ्चकृम । (ii) वासयाञ्चक्रे वासयाञ्चक्राते वासयाञ्चक्रिरे । वासयाञ्चकृषे वासयाञ्चक्राथे वासयाञ्चकृढ्वे । वासयाञ्चक्रे वासयाञ्चकृवहे वासयाञ्चकृमहे । (iii) वासयाम्बभूव वासयाम्बभूवतुः वासयाम्बभूवुः । वासयाम्बभूविथ वासयाम्बभूवथुः वासयाम्बभूव । वासयाम्बभूव वासयाम्बभूविव वासयाम्बभूविम । (iv) वासयामास वासयामासतुः वासयामासुः । वासयामासिथ वासयामासथुः वासयामास । वासयामास वासयामासिव वासयामासिम । **३. लुट्** - (i) वासयिता वासयितारौ वासयितारः । वासयितासि वासयितास्थः वासयितास्थ । वासयितास्मि वासयितास्वः वासयितास्मः । (ii) वासयिता वासयितारौ वासयितारः । वासयितासे वासयितासाथे वासयिताध्वे । वासयिताहे वासयितास्वहे वासयितास्महे । **४. लृट्** - (i) वासयिष्यति वासयिष्यतः वासयिष्यन्ति । वासयिष्यसि वासयिष्यथः वासयिष्यथ । वासयिष्यामि वासयिष्यावः वासयिष्यामः । (ii) वासयिष्यते वासयिष्येते वासयिष्यन्ते । वासयिष्यसे वासयिष्येथे वासयिष्यध्वे । वासयिष्ये वासयिष्यावहे वासयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वासयतु, वासयतात् वासयताम् वासयन्तु । वासय, वासयतात् वासयतम् वासयत । वासयानि वासयाव वासयाम । (ii) वासयताम् वासयेताम् वासयन्ताम् । वासयस्व वासयेथाम् वासयध्वम् । वासयै वासयावहै वासयामहै । **६. लङ्** - (i) अवासयत् अवासयताम् अवासयन् । अवासयः अवासयतम् अवासयत । अवासयम् अवासयाव अवासयाम । (ii) अवासयत अवासयेताम् अवासयन्त । अवासयथाः अवासयेथाम् अवासयध्वम् । अवासये अवासयावहि अवासयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वासयेत् वासयेताम् वासयेयुः । वासयेः वासयेतम् वासयेत । वासयेयम् वासयेव वासयेम । (ii) वासयेत वासयेयाताम् वासयेरन् । वासयेथाः वासयेयाथाम् वासयेध्वम् । वासयेय वासयेवहि वासयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वास्यात् वास्यास्ताम् वास्यासुः । वास्याः वास्यास्तम् वास्यास्त । वास्यासम् वास्यास्व वास्यास्म । (ii) वासयिषीष्ट वासयिषीयास्ताम् वासयिषीरन् । वासयिषीष्ठाः वासयिषीयास्थाम् वासयिषीध्वम् । वासयिषीय वासयिषीवहि वासयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अवीवसत् अवीवसताम् अवीवसन् । अवीवसः अवीवसतम् अवीवसत । अवीवसम् अवीवसाव अवीवसाम । (ii) अवीवसत अवीवसेताम् अवीवसन्त । अवीवसथाः अवीवसेथाम् अवीवसध्वम् । अवीवसे अवीवसावहि अवीवसामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवासयिष्यत् अवासयिष्यताम् अवासयिष्यन् । अवासयिष्यः अवासयिष्यतम् अवासयिष्यत । अवासयिष्यम् अवासयिष्याव अवासयिष्याम । (ii) अवासयिष्यत अवासयिष्येताम् अवासयिष्यन्त । अवासयिष्यथाः अवासयिष्येथाम् अवासयिष्यध्वम् । अवासयिष्ये अवासयिष्यावहि अवासयिष्यामहि ।

णिचि - वासयति - ते, **सनि** - विवासयिषति - ते, **यङि** - वास्यते ।

१७४६. चर - संशये । सकर्म, सेट्, उभय । 'संशये चारयेत् गत्यां चरति' (श्लो. १५३) इति देवः ।

१. लट् - (i) चारयति चारयतः चारयन्ति । चारयसि चारयथः चारयथ । चारयामि चारयावः चारयामः । (ii) चारयते चारयेते चारयन्ते । चारयसे चारयेथे चारयध्वे । चारये चारयावहे चारयामहे । **२. लिट्** -

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(i) चारयाञ्चकार चारयाञ्चक्रतुः चारयाञ्चक्रुः । चारयाञ्चकर्थ चारयाञ्चक्रथुः चारयाञ्चक्र । चारयाञ्चकार, चारयाञ्चकर चारयाञ्चकृव चारयाञ्चकृम । (ii) चारयाञ्चक्रे चारयाञ्चक्राते चारयाञ्चक्रिरे । चारयाञ्चकृषे चारयाञ्चक्राथे चारयाञ्चकृढ्वे । चारयाञ्चक्रे चारयाञ्चकृवहे चारयाञ्चकृमहे । (iii) चारयाम्बभूव चारयाम्बभूवतुः चारयाम्बभूवुः । चारयाम्बभूविथ चारयाम्बभूवथुः चारयाम्बभूव । चारयाम्बभूव चारयाम्बभूविव चारयाम्बभूविम । (iv) चारयामास चारयामासतुः चारयामासुः । चारयामासिथ चारयामासथुः चारयामास । चारयामास चारयामासिव चारयामासिम । **३. लुट्** – (i) चारयिता चारयितारौ चारयितारः । चारयितासि चारयितास्थः चारयितास्थ । चारयितास्मि चारयितास्वः चारयितास्मः । (ii) चारयिता चारयितारौ चारयितारः । चारयितासे चारयितासाथे चारयिताध्वे । चारयिताहे चारयितास्वहे चारयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चारयिष्यति चारयिष्यतः चारयिष्यन्ति । चारयिष्यसि चारयिष्यथः चारयिष्यथ । चारयिष्यामि चारयिष्यावः चारयिष्यामः । (ii) चारयिष्यते चारयिष्येते चारयिष्यन्ते । चारयिष्यसे चारयिष्येथे चारयिष्यध्वे । चारयिष्ये चारयिष्यावहे चारयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चारयतु, चारयतात् चारयताम् चारयन्तु । चारय, चारयतात् चारयतम् चारयत । चारयाणि चारयाव चारयाम । (ii) चारयताम् चारयेताम् चारयन्ताम् । चारयस्व चारयेथाम् चारयध्वम् । चारयै चारयावहै चारयामहै । **६. लङ्** – (i) अचारयत् अचारयताम् अचारयन् । अचारयः अचारयतम् अचारयत । अचारयम् अचारयाव अचारयाम । (ii) अचारयत अचारयेताम् अचारयन्त । अचारयथाः अचारयेथाम् अचारयध्वम् । अचारये अचारयावहि अचारयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) चारयेत् चारयेताम् चारयेयुः । चारयेः चारयेतम् चारयेत । चारयेयम् चारयेव चारयेम । (ii) चारयेत चारयेयाताम् चारयेरन् । चारयेथाः चारयेयाथाम् चारयेध्वम् । चारयेय चारयेवहि चारयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चार्यात् चार्यास्ताम् चार्यासुः । चार्याः चार्यास्तम् चार्यास्त । चार्यासम् चार्यास्व चार्यास्म । (ii) चारयिषीष्ट चारयिषीयास्ताम् चारयिषीरन् । चारयिषीष्ठाः चारयिषीयास्थाम् चारयिषीध्वम् । चारयिषीय चारयिषीवहि चारयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचीचरत् अचीचरताम् अचीचरन् । अचीचरः अचीचरतम् अचीचरत । अचीचरम् अचीचराव अचीचराम । (ii) अचीचरत अचीचरेताम् अचीचरन्त । अचीचरथाः अचीचरेथाम् अचीचरध्वम् । अचीचरे अचीचरावहि अचीचरामहि । **१०. लृङ्** – (i) अचारयिष्यत् अचारयिष्यताम् अचारयिष्यन् । अचारयिष्यः अचारयिष्यतम् अचारयिष्यत । अचारयिष्यम् अचारयिष्याव अचारयिष्याम । (ii) अचारयिष्यत अचारयिष्येताम् अचारयिष्यन्त । अचारयिष्यथाः अचारयिष्येथाम् अचारयिष्यध्वम् । अचारयिष्ये अचारयिष्यावहि अचारयिष्यामहि ।

णिचि – चारयति – ते, **सनि** – चिचारयिषति – ते, **यकि** – चार्यते ।

१७४७. च्यु – सहने । सकर्म, सेट्, उभय । सकर्म, सेट्, उभय, 'हसने च' इत्येके । 'च्युस' इत्येके । च्योसयति । **१. लट्** – (i) च्यावयति च्यावयतः च्यावयन्ति । च्यावयसि च्यावयथः च्यावयथ । च्यावयामि च्यावयावः च्यावयामः । (ii) च्यावयते च्यावयेते च्यावयन्ते । च्यावयसे च्यावयेथे च्यावयध्वे । च्यावये च्यावयावहे च्यावयामहे । **२. लिट्** – (i) च्यावयाञ्चकार च्यावयाञ्चक्रतुः च्यावयाञ्चक्रुः । च्यावयाञ्चकर्थ च्यावयाञ्चक्रथुः च्यावयाञ्चक्र । च्यावयाञ्चकार, च्यावयाञ्चकर च्यावयाञ्चकृव च्यावयाञ्चकृम । (ii) च्यावयाञ्चक्रे च्यावयाञ्चक्राते च्यावयाञ्चक्रिरे । च्यावयाञ्चकृषे च्यावयाञ्चक्राथे च्यावयाञ्चकृढ्वे । च्यावयाञ्चक्रे च्यावयाञ्चकृवहे च्यावयाञ्चकृमहे । (iii) च्यावयाम्बभूव च्यावयाम्बभूवतुः च्यावयाम्बभूवुः । च्यावयाम्बभूविथ च्यावयाम्बभूवथुः च्यावयाम्बभूव । च्यावयाम्बभूव च्यावयाम्बभूविव च्यावयाम्बभूविम । (iv) च्यावयामास च्यावयामासतुः च्यावयामासुः । च्यावयामासिथ च्यावयामासथुः च्यावयामास । च्यावयामास च्यावयामासिव च्यावयामासिम । **३. लुट्** – (i) च्यावयिता च्यावयितारौ च्यावयितारः । च्यावयितासि च्यावयितास्थः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

च्यावयितास्थ । च्यावयितास्मि च्यावयितास्वः च्यावयितास्मः । (ii) च्यावयिता च्यावयितारौ च्यावयितारः । च्यावयितासे च्यावयितासाथे च्यावयिताध्वे । च्यावयिताहे च्यावयितास्वहे च्यावयितास्महे । **४. लृट्** – (i) च्यावयिष्यति च्यावयिष्यतः च्यावयिष्यन्ति । च्यावयिष्यसि च्यावयिष्यथः च्यावयिष्यथ । च्यावयिष्यामि च्यावयिष्यावः च्यावयिष्यामः । (ii) च्यावयिष्यते च्यावयिष्येते च्यावयिष्यन्ते । च्यावयिष्यसे च्यावयिष्येथे च्यावयिष्यध्वे । च्यावयिष्ये च्यावयिष्यावहे च्यावयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) च्यावयतु, च्यावयतात् च्यावयताम् च्यावयन्तु । च्यावय, च्यावयतात् च्यावयतम् च्यावयत । च्यावयानि च्यावयाव च्यावयाम । (ii) च्यावयताम् च्यावयेताम् च्यावयन्ताम् । च्यावयस्व च्यावयेथाम् च्यावयध्वम् । च्यावयै च्यावयावहै च्यावयामहै । **६. लङ्** – (i) अच्यावयत् अच्यावयताम् अच्यावयन् । अच्यावयः अच्यावयतम् अच्यावयत । अच्यावयम् अच्यावयाव अच्यावयाम । (ii) अच्यावयत अच्यावयेताम् अच्यावयन्त । अच्यावयथाः अच्यावयेथाम् अच्यावयध्वम् । अच्यावये अच्यावयावहि अच्यावयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) च्यावयेत् च्यावयेताम् च्यावयेयुः । च्यावयेः च्यावयेतम् च्यावयेत । च्यावयेयम् च्यावयेव च्यावयेम । (ii) च्यावयेत च्यावयेयाताम् च्यावयेरन् । च्यावयेथाः च्यावयेयाथाम् च्यावयेध्वम् । च्यावयेय च्यावयेवहि च्यावयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) च्याव्यात् च्याव्यास्ताम् च्याव्यासुः । च्याव्याः च्याव्यास्तम् च्याव्यास्त । च्याव्यासम् च्याव्यास्व च्याव्यास्म । (ii) च्यावयिषीष्ट च्यावयिषीयास्ताम् च्यावयिषीरन् । च्यावयिषीष्ठाः च्यावयिषीयास्थाम् च्यावयिषीध्वम् । च्यावयिषीय च्यावयिषीवहि च्यावयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुच्यवत् अचुच्यवताम् अचुच्यवन् । अचुच्यवः अचुच्यवतम् अचुच्यवत । अचुच्यवम् अचुच्यवाव अचुच्यवाम । (ii) अचुच्यवत अचुच्यवेताम् अचुच्यवन्त । अचुच्यवथाः अचुच्यवेथाम् अचुच्यवध्वम् । अचुच्यवे अचुच्यवावहि अचुच्यवामहि । **१०. लृङ्** – (i) अच्यावयिष्यत् अच्यावयिष्यताम् अच्यावयिष्यन् । अच्यावयिष्यः अच्यावयिष्यतम् अच्यावयिष्यत । अच्यावयिष्यम् अच्यावयिष्याव अच्यावयिष्याम । (ii) अच्यावयिष्यत अच्यावयिष्येताम् अच्यावयिष्यन्त । अच्यावयिष्यथाः अच्यावयिष्येथाम् अच्यावयिष्यध्वम् । अच्यावयिष्ये अच्यावयिष्यावहि अच्यावयिष्यामहि ।

णिचि – च्यावयति – ते, **सनि** – चिच्यावयिषति – ते, **यकि** – च्याव्यते ।

१७४८. भू – अवकल्कने । सकर्म, सेट्, उभय । 'भुवः अवकल्पने' णिच् स्यात् । अवकल्कनं मिश्रीकरणम् इत्येके । चिन्तनमित्यन्ये । मा.धा.वृत्तौ कृदन्तरूपमालायां च अस्य धातोः अर्थस्य विषये विस्तृता चर्चा विहिता दृश्यते । पुरुषकारः वदति – 'मूलशुद्धिः अत्र कीदृशी इति न विद्मः' इति । 'सत्तायां भवति, प्राप्तौ णिचि भावयते तङि । भवते शपि तत्रैव भावयत्यवकल्कने' (श्लो. ३) इति देवः ।

१. लट् – (i) भावयति[1] भावयतः भावयन्ति । भावयसि भावयथः भावयथ । भावयामि भावयावः भावयामः । (ii) भावयते भावयेते भावयन्ते । भावयसे भावयेथे भावयध्वे । भावये भावयावहे भावयामहे । **२. लिट्** – (i) भावयाञ्चकार भावयाञ्चक्रतुः भावयाञ्चक्रुः । भावयाञ्चकर्थ भावयाञ्चक्रथुः भावयाञ्चक्र । भावयाञ्चकार, भावयाञ्चकर भावयाञ्चकृव भावयाञ्चकृम । (ii) भावयाञ्चक्रे भावयाञ्चक्राते भावयाञ्चक्रिरे । भावयाञ्चकृषे भावयाञ्चक्राथे भावयाञ्चकृढ्वे । भावयाञ्चक्रे भावयाञ्चकृवहे भावयाञ्चकृमहे । (iii) भावयाम्बभूव भावयाम्बभूवतुः भावयाम्बभूवुः । भावयाम्बभूविथ भावयाम्बभूवथुः भावयाम्बभूव । भावयाम्बभूव भावयाम्बभूविव भावयाम्बभूविम । (iv) भावयामास भावयामासतुः भावयामासुः । भावयामासिथ भावयामासथुः भावयामास । भावयामास भावयामासिव भावयामासिम । **३. लुट्** – (i) भावयिता भावयितारौ भावयितारः । भावयितासि भावयितास्थः भावयितास्थ । भावयितास्मि भावयितास्वः भावयितास्मः । (ii) भावयिता भावयितारौ भावयितारः । भावयितासे भावयितासाथे भावयिताध्वे । भावयिताहे भावयितास्वहे भावयितास्महे । **४. लृट्** – (i) भावयिष्यति भावयिष्यतः भावयिष्यन्ति ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भावयिष्यसि भावयिष्यथः भावयिष्यथ । भावयिष्यामि भावयिष्यावः भावयिष्यामः । (ii) भावयिष्यते भावयिष्येते भावयिष्यन्ते । भावयिष्यसे भावयिष्येथे भावयिष्यध्वे । भावयिष्ये भावयिष्यावहे भावयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भावयतु, भावयतात् भावयताम् भावयन्तु । भावय, भावयतात् भावयतम् भावयत । भावयानि भावयाव भावयाम । (ii) भावयताम् भावयेताम् भावयन्ताम् । भावयस्व भावयेथाम् भावयध्वम् । भावयै भावयावहै भावयामहै । **६. लङ्** – (i) अभावयत् अभावयताम् अभावयन् । अभावयः अभावयतम् अभावयत । अभावयम् अभावयाव अभावयाम । (ii) अभावयत अभावयेताम् अभावयन्त । अभावयथाः अभावयेथाम् अभावयध्वम् । अभावये अभावयावहि अभावयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) भावयेत् भावयेताम् भावयेयुः । भावयेः भावयेतम् भावयेत । भावयेयम् भावयेव भावयेम । भावयेत भावयेयाताम् भावयेरन् । भावयेथाः भावयेयाथाम् भावयेध्वम् । भावयेय भावयेवहि भावयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) भाव्यात् भाव्यास्ताम् भाव्यासुः । भाव्याः भाव्यास्तम् भाव्यास्त । भाव्यासम् भाव्यास्व भाव्यास्म । (ii) भावयिषीष्ट भावयिषीयास्ताम् भावयिषीरन् । भावयिषीष्ठाः भावयिषीयास्थाम् भावयिषीध्वम् । भावयिषीय भावयिषीवहि भावयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबीभवत् अबीभवताम् अबीभवन् । अबीभवः अबीभवतम् अबीभवत । अबीभवम् अबीभवाव अबीभवाम । (ii) अबीभवत अबीभवेताम् अबीभवन्त । अबीभवथाः अबीभवेथाम् अबीभवध्वम् । अबीभवे अबीभवावहि अबीभवामहि । **१०. लृङ्** – (i) अभावयिष्यत् अभावयिष्यताम् अभावयिष्यन् । अभावयिष्यः अभावयिष्यतम् अभावयिष्यत । अभावयिष्यम् अभावयिष्याव अभावयिष्याम । (ii) अभावयिष्यत अभावयिष्येताम् अभावयिष्यन्त । अभावयिष्यथाः अभावयिष्येथाम् अभावयिष्यध्वम् । अभावयिष्ये अभावयिष्यावहि अभावयिष्यामहि । **णिचि** – भावयति – ते, **सनि** – बिभावयिषति – ते, **यकि** – भाव्यते ।

१. 'भू अवकल्कने' इति पठितव्ये 'भुवोऽवकल्कने' इति पाठः अनित्यण्यन्तत्वार्थं पञ्चमी इति ज्ञापयति इत्याहुः' इति पङ्क्तिः कृदन्तरूपमालायां दृश्यते । अतः धातोरस्य णिजभावरूपम् अपि अस्तीति भासते । कौमुद्यां तस्य अनुक्तत्वात् नास्माभिः तदिह दर्शितम् ।

१७४९. कृप – अवकल्कने । अकर्म, सेट्, उभय । 'कल्पते शपि सामर्थ्ये, कल्पयत्यवकल्कने । अदन्तस्य कृपेर्णौ तु दौर्बल्ये कृपयेदिति' (श्लो. १३५) इति देवः ।

१. लट् – (i) कल्पयति[1] कल्पयतः कल्पयन्ति । कल्पयसि कल्पयथः कल्पयथ । कल्पयामि कल्पयावः कल्पयामः । (ii) कल्पयते कल्पयेते कल्पयन्ते । कल्पयसे कल्पयेथे कल्पयध्वे । कल्पये कल्पयावहे कल्पयामहे । **२. लिट्** – (i) कल्पयाञ्चकार कल्पयाञ्चक्रतुः कल्पयाञ्चक्रुः । कल्पयाञ्चकर्थ कल्पयाञ्चक्रथुः कल्पयाञ्चक्र । कल्पयाञ्चकार, कल्पयाञ्चकर कल्पयाञ्चकृव कल्पयाञ्चकृम । (ii) कल्पयाञ्चक्रे कल्पयाञ्चक्राते कल्पयाञ्चक्रिरे । कल्पयाञ्चकृषे कल्पयाञ्चक्राथे कल्पयाञ्चकृढ्वे । कल्पयाञ्चक्रे कल्पयाञ्चकृवहे कल्पयाञ्चकृमहे । (iii) कल्पयाम्बभूव कल्पयाम्बभूवतुः कल्पयाम्बभूवुः । कल्पयाम्बभूविथ कल्पयाम्बभूवथुः कल्पयाम्बभूव । कल्पयाम्बभूव कल्पयाम्बभूविव कल्पयाम्बभूविम । (iv) कल्पयामास कल्पयामासतुः कल्पयामासुः । कल्पयामासिथ कल्पयामासथुः कल्पयामास । कल्पयामास कल्पयामासिव कल्पयामासिम । **३. लुट्** – (i) कल्पयिता कल्पयितारौ कल्पयितारः । कल्पयितासि कल्पयितास्थः कल्पयितास्थ । कल्पयितास्मि कल्पयितास्वः कल्पयितास्मः । कल्पयिता कल्पयितारौ कल्पयितारः । कल्पयितासे कल्पयितासाथे कल्पयिताध्वे । कल्पयिताहे कल्पयितास्वहे कल्पयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कल्पयिष्यति कल्पयिष्यतः कल्पयिष्यन्ति । कल्पयिष्यसि कल्पयिष्यथः कल्पयिष्यथ । कल्पयिष्यामि कल्पयिष्यावः कल्पयिष्यामः । (ii) कल्पयिष्यते कल्पयिष्येते कल्पयिष्यन्ते । कल्पयिष्यसे कल्पयिष्येथे कल्पयिष्यध्वे । कल्पयिष्ये कल्पयिष्यावहे कल्पयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कल्पयतु, कल्पयतात् कल्पयताम् कल्पयन्तु ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कल्पय, कल्पयतात् कल्पयतम् कल्पयत । कल्पयानि कल्पयाव कल्पयाम । (ii) कल्पयताम् कल्पयेताम् कल्पयन्ताम् । कल्पयस्व कल्पयेथाम् कल्पयध्वम् । कल्पयै कल्पयावहै कल्पयामहै । **६. लङ्** – (i) अकल्पयत् अकल्पयताम् अकल्पयन् । अकल्पयः अकल्पयतम् अकल्पयत । अकल्पयम् अकल्पयाव अकल्पयाम । (ii) अकल्पयत अकल्पयेताम् अकल्पयन्त । अकल्पयथाः अकल्पयेथाम् अकल्पयध्वम् । अकल्पये अकल्पयावहि अकल्पयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कल्पयेत् कल्पयेताम् कल्पयेयुः । कल्पयेः कल्पयेतम् कल्पयेत । कल्पयेयम् कल्पयेव कल्पयेम । (ii) कल्पयेत कल्पयेयाताम् कल्पयेरन् । कल्पयेथाः कल्पयेयाथाम् कल्पयेध्वम् । कल्पयेय कल्पयेवहि कल्पयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कल्प्यात् कल्प्यास्ताम् कल्प्यासुः । कल्प्याः कल्प्यास्तम् कल्प्यास्त । कल्प्यासम् कल्प्यास्व कल्प्यास्म । (ii) कल्पयिषीष्ट कल्पयिषीयास्ताम् कल्पयिषीरन् । कल्पयिषीष्ठाः कल्पयिषीयास्थाम् कल्पयिषीध्वम् । कल्पयिषीय कल्पयिषीवहि कल्पयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचीकृपत् अचीकृपताम् अचीकृपन् । अचीकृपः अचीकृपतम् अचीकृपत । अचीकृपम् अचीकृपाव अचीकृपाम । (ii) अचीकृपत अचीकृपेताम् अचीकृपन्त । अचीकृपथाः अचीकृपेथाम् अचीकृपध्वम् । अचीकृपे अचीकृपावहि अचीकृपामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकल्पयिष्यत् अकल्पयिष्यताम् अकल्पयिष्यन् । अकल्पयिष्यः अकल्पयिष्यतम् अकल्पयिष्यत । अकल्पयिष्यम् अकल्पयिष्याव अकल्पयिष्याम । (ii) अकल्पयिष्यत अकल्पयिष्येताम् अकल्पयिष्यन्त । अकल्पयिष्यथाः अकल्पयिष्येथाम् अकल्पयिष्यध्वम् । अकल्पयिष्ये अकल्पयिष्यावहि अकल्पयिष्यामहि ।

णिचि – कल्पयति – ते, **सनि** – चिकल्पयिषति – ते, **यकि** – कल्प्यते ।

१. 'कृपो रो लः' (८.२.१८) इति लत्वम् ।

१७५०. ग्रस – ग्रहणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः[१]) ग्रासयति फलम् ।

१. लट् – (i) ग्रासयति ग्रासयतः ग्रासयन्ति । ग्रासयसि ग्रासयथः ग्रासयथ । ग्रासयामि ग्रासयावः ग्रासयामः । (ii) ग्रासयते ग्रासयेते ग्रासयन्ते । ग्रासयसे ग्रासयेथे ग्रासयध्वे । ग्रासये ग्रासयावहे ग्रासयामहे ।

२. लिट् – (i) ग्रासयाञ्चकार ग्रासयाञ्चक्रतुः ग्रासयाञ्चक्रुः । ग्रासयाञ्चकर्थ ग्रासयाञ्चक्रथुः ग्रासयाञ्चक्र । ग्रासयाञ्चकार, ग्रासयाञ्चकर ग्रासयाञ्चकृव ग्रासयाञ्चकृम । (ii) ग्रासयाञ्चक्रे ग्रासयाञ्चक्राते ग्रासयाञ्चक्रिरे । ग्रासयाञ्चकृषे ग्रासयाञ्चक्राथे ग्रासयाञ्चकृढ्वे । ग्रासयाञ्चक्रे ग्रासयाञ्चकृवहे ग्रासयाञ्चकृमहे । (iii) ग्रासयाम्बभूव ग्रासयाम्बभूवतुः ग्रासयाम्बभूवुः । ग्रासयाम्बभूविथ ग्रासयाम्बभूवथुः ग्रासयाम्बभूव । ग्रासयाम्बभूव ग्रासयाम्बभूविव ग्रासयाम्बभूविम । (iv) ग्रासयामास ग्रासयामासतुः ग्रासयामासुः । ग्रासयामासिथ ग्रासयामासथुः ग्रासयामास । ग्रासयामास ग्रासयामासिव ग्रासयामासिम । **३. लुट्** – (i) ग्रासयिता ग्रासयितारौ ग्रासयितारः । ग्रासयितासि ग्रासयितास्थः ग्रासयितास्थ । ग्रासयितास्मि ग्रासयितास्वः ग्रासयितास्मः । (ii) ग्रासयिता ग्रासयितारौ ग्रासयितारः । ग्रासयितासे ग्रासयितासाथे ग्रासयिताध्वे । ग्रासयिताहे ग्रासयितास्वहे ग्रासयितास्महे । **४. लृट्** – (i) ग्रासयिष्यति ग्रासयिष्यतः ग्रासयिष्यन्ति । ग्रासयिष्यसि ग्रासयिष्यथः ग्रासयिष्यथ । ग्रासयिष्यामि ग्रासयिष्यावः ग्रासयिष्यामः । (ii) ग्रासयिष्यते ग्रासयिष्येते ग्रासयिष्यन्ते । ग्रासयिष्यसे ग्रासयिष्येथे ग्रासयिष्यध्वे । ग्रासयिष्ये ग्रासयिष्यावहे ग्रासयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ग्रासयतु, ग्रासयतात् ग्रासयताम् ग्रासयन्तु । ग्रासय, ग्रासयतात् ग्रासयतम् ग्रासयत । ग्रासयानि ग्रासयाव ग्रासयाम । (ii) ग्रासयताम् ग्रासयेताम् ग्रासयन्ताम् । ग्रासयस्व ग्रासयेथाम् ग्रासयध्वम् । ग्रासयै ग्रासयावहै ग्रासयामहै । **६. लङ्** – (i) अग्रासयत् अग्रासयताम् अग्रासयन् । अग्रासयः अग्रासयतम् अग्रासयत । अग्रासयम् अग्रासयाव अग्रासयाम । (ii) अग्रासयत अग्रासयेताम् अग्रासयन्त । अग्रासयथाः अग्रासयेथाम् अग्रासयध्वम् । अग्रासये अग्रासयावहि अग्रासयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ग्रासयेत् ग्रासयेताम् ग्रासयेयुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ग्रासयेः ग्रासयेतम् ग्रासयेत । ग्रासयेयम् ग्रासयेव ग्रासयेम । (ii) ग्रासयेत ग्रासयेयाताम् ग्रासयेरन् । ग्रासयेथाः ग्रासयेयाथाम् ग्रासयेध्वम् । ग्रासयेय ग्रासयेवहि ग्रासयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ग्रास्यात् ग्रास्यास्ताम् ग्रास्यासुः । ग्रास्याः ग्रास्यास्तम् ग्रास्यास्त । ग्रास्यासम् ग्रास्यास्व ग्रास्यास्म । (ii) ग्रासयिषीष्ट ग्रासयिषीयास्ताम् ग्रासयिषीरन् । ग्रासयिषीष्ठाः ग्रासयिषीयास्थाम् ग्रासयिषीध्वम् । ग्रासयिषीय ग्रासयिषीवहि ग्रासयिषीमहि । (iii) ग्रस्यात् ग्रस्यास्ताम् ग्रस्यासुः । ग्रस्याः ग्रस्यास्तम् ग्रस्यास्त । ग्रस्यासम् ग्रस्यास्व ग्रस्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अजिग्रसत् अजिग्रसताम् अजिग्रसन् । अजिग्रसः अजिग्रसतम् अजिग्रसत । अजिग्रसम् अजिग्रसाव अजिग्रसाम । (ii) अजिग्रसत अजिग्रसेताम् अजिग्रसन्त । अजिग्रसथाः अजिग्रसेथाम् अजिग्रसध्वम् । अजिग्रसे अजिग्रसावहि अजिग्रसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अग्रासयिष्यत् अग्रासयिष्यताम् अग्रासयिष्यन् । अग्रासयिष्यः अग्रासयिष्यतम् अग्रासयिष्यत । अग्रासयिष्यम् अग्रासयिष्याव अग्रासयिष्याम । (ii) अग्रासयिष्यत अग्रासयिष्येताम् अग्रासयिष्यन्त । अग्रासयिष्यथाः अग्रासयिष्येथाम् अग्रासयिष्यध्वम् । अग्रासयिष्ये अग्रासयिष्यावहि अग्रासयिष्यामहि ।

णिचि – ग्रासयति - ते, **सनि** – जिग्रासयिषति - ते, **यकि** – ग्रास्यते ।

१. 'आ स्वदः सकर्मकात्' (ग.सू.२०१) – इत आरभ्य आस्वदीयाः सकर्मकाः ज्ञेयाः इत्यर्थः । 'अस्य धातोः आस्वदीयत्वेन 'आ स्वदः सकर्मकात्' इति वचनात् कर्मसंज्ञकार्थान्वयबोधकत्वे एव णिच् भवति । अकर्मकत्वे तु न इति बोध्यम्' इति उक्त्वा केचन आस्वदीयानां सर्वेषामपि णिजभावसहितं रूपमपि निर्दिशन्ति । तत् असत् इति भाति । यतः अग्रे आस्वादीयेषु एव इदित्त्वादित्त्वं निमित्तीकृत्य णिजभावरूपं दर्श्यते कौमुद्यां माधवीयधातुवृत्त्यादिषु च । आस्वदीयत्वेन एव णिजभावः यदि सिद्ध्येत् तर्हि इदित्त्वादिं निमित्तीकृत्य णिजभावरूपसमर्थनं व्यर्थं स्यात् । अतः आस्वदीयत्वं णिजभावप्रयोजकं न इति भाति । विद्वांसः अत्र प्रमाण्यम् । अत्र तु आस्वदीयत्वं निमित्तीकृत्य णिजभावरूपं न दर्शितम् ।

१७५१. पुष – धारणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) पोषयत्याभरणम् । 'धारणे पोषयेत्पुष्टौ पुष्येत्पुष्णाति पोषति' (श्लो. १७१) इति देवः ।

१. लट् – (i) पोषयति पोषयतः पोषयन्ति । पोषयसि पोषयथः पोषयथ । पोषयामि पोषयावः पोषयामः । (ii) पोषयते पोषयेते पोषयन्ते । पोषयसे पोषयेथे पोषयध्वे । पोषये पोषयावहे पोषयामहे । **२. लिट्** – (i) पोषयाञ्चकार पोषयाञ्चक्रतुः पोषयाञ्चक्रुः । पोषयाञ्चकर्थ पोषयाञ्चक्रथुः पोषयाञ्चक्र । पोषयाञ्चकार, पोषयाञ्चकर पोषयाञ्चकृव पोषयाञ्चकृम । (ii) पोषयाञ्चक्रे पोषयाञ्चक्राते पोषयाञ्चक्रिरे । पोषयाञ्चकृषे पोषयाञ्चक्राथे पोषयाञ्चकृढ्वे । पोषयाञ्चक्रे पोषयाञ्चकृवहे पोषयाञ्चकृमहे । (iii) पोषयाम्बभूव पोषयाम्बभूवतुः पोषयाम्बभूवुः । पोषयाम्बभूविथ पोषयाम्बभूवथुः पोषयाम्बभूव । पोषयाम्बभूव पोषयाम्बभूविव पोषयाम्बभूविम । (iv) पोषयामास पोषयामासतुः पोषयामासुः । पोषयामासिथ पोषयामासथुः पोषयामास । पोषयामास पोषयामासिव पोषयामासिम । **३. लुट्** – (i) पोषयिता पोषयितारौ पोषयितारः । पोषयितासि पोषयितास्थः पोषयितास्थ । पोषयितास्मि पोषयितास्वः पोषयितास्मः । (ii) पोषयिता पोषयितारौ पोषयितारः । पोषयितासे पोषयितासाथे पोषयिताध्वे । पोषयिताहे पोषयितास्वहे पोषयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पोषयिष्यति पोषयिष्यतः पोषयिष्यन्ति । पोषयिष्यसि पोषयिष्यथः पोषयिष्यथ । पोषयिष्यामि पोषयिष्यावः पोषयिष्यामः । (ii) पोषयिष्यते पोषयिष्येते पोषयिष्यन्ते । पोषयिष्यसे पोषयिष्येथे पोषयिष्यध्वे । पोषयिष्ये पोषयिष्यावहे पोषयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पोषयतु, पोषयतात् पोषयताम् पोषयन्तु । पोषय, पोषयतात् पोषयतम् पोषयत । पोषयाणि पोषयाव पोषयाम । (ii) पोषयताम् पोषयेताम् पोषयन्ताम् । पोषयस्व पोषयेथाम् पोषयध्वम् । पोषयै पोषयावहै पोषयामहै । **६. लङ्** – (i) अपोषयत् अपोषयताम् अपोषयन् । अपोषयः अपोषयतम् अपोषयत । अपोषयम् अपोषयाव अपोषयाम । अपोषयत अपोषयेताम् अपोषयन्त । अपोषयथाः अपोषयेथाम् अपोषयध्वम् । अपोषये अपोषयावहि अपोषयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पोषयेत् पोषयेताम् पोषयेयुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पोषयेः पोषयेतम् पोषयेत । पोषयेयम् पोषयेव पोषयेम । (ii) पोषयेत पोषयेयाताम् पोषयेरन् । पोषयेथाः पोषयेयाथाम् पोषयेध्वम् । पोषयेय पोषयेवहि पोषयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पोष्यात् पोष्यास्ताम् पोष्यासुः । पोष्याः पोष्यास्तम् पोष्यास्त । पोष्यासम् पोष्यास्व पोष्यास्म । (ii) पोषयिषीष्ट पोषयिषीयास्ताम् पोषयिषीरन् । पोषयिषीष्ठाः पोषयिषीयास्थाम् पोषयिषीध्वम् । पोषयिषीय पोषयिषीवहि पोषयिषीमहि ।

९. लुङ् – (i) अपूपुषत् अपूपुषताम् अपूपुषन् । अपूपुषः अपूपुषतम् अपूपुषत । अपूपुषम् अपूपुषाव अपूपुषाम । (ii) अपूपुषत अपूपुषेताम् अपूपुषन्त । अपूपुषथाः अपूपुषेथाम् अपूपुषध्वम् । अपूपुषे अपूपुषावहि अपूपुषामहि ।

१०. लृङ् – (i) अपोषयिष्यत् अपोषयिष्यताम् अपोषयिष्यन् । अपोषयिष्यः अपोषयिष्यतम् अपोषयिष्यत । अपोषयिष्यम् अपोषयिष्याव अपोषयिष्याम । (ii) अपोषयिष्यत अपोषयिष्येताम् अपोषयिष्यन्त । अपोषयिष्यथाः अपोषयिष्येथाम् अपोषयिष्यध्वम् । अपोषयिष्ये अपोषयिष्यावहि अपोषयिष्यामहि ।

णिचि – पोषयति – ते, **सनि** – पुपोषयिषति – ते, **यकि** – पोष्यते ।

१७५२. दल – विदारणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) । 'विदारणे शपि दलेद्दालयेदिति णौ दलेः' (श्लो.१५९) इति देवः ।

१. लट् – (i) दालयति दालयतः दालयन्ति । दालयसि दालयथः दालयथ । दालयामि दालयावः दालयामः । (ii) दालयते दालयेते दालयन्ते । दालयसे दालयेथे दालयध्वे । दालये दालयावहे दालयामहे । **२. लिट्** – (i) दालयाञ्चकार दालयाञ्चक्रतुः दालयाञ्चक्रुः । दालयाञ्चकर्थ दालयाञ्चक्रथुः दालयाञ्चक्र । दालयाञ्चकार, दालयाञ्चकर दालयाञ्चकृव दालयाञ्चकृम । (ii) दालयाञ्चक्रे दालयाञ्चक्राते दालयाञ्चक्रिरे । दालयाञ्चकृषे दालयाञ्चक्राथे दालयाञ्चकृढ्वे । दालयाञ्चक्रे दालयाञ्चकृवहे दालयाञ्चकृमहे । (iii) दालयाम्बभूव दालयाम्बभूवतुः दालयाम्बभूवुः । दालयाम्बभूविथ दालयाम्बभूवथुः दालयाम्बभूव । दालयाम्बभूव दालयाम्बभूविव दालयाम्बभूविम । (iv) दालयामास दालयामासतुः दालयामासुः । दालयामासिथ दालयामासथुः दालयामास । दालयामास दालयामासिव दालयामासिम । **३. लुट्** – (ii) दालयिता दालयितारौ दालयितारः । दालयितासि दालयितास्थः दालयितास्थ । दालयितास्मि दालयितास्वः दालयितास्मः । (ii) दालयिता दालयितारौ दालयितारः । दालयितासे दालयितासाथे दालयिताध्वे । दालयिताहे दालयितास्वहे दालयितास्महे । **४. लृट्** – (i) दालयिष्यति दालयिष्यतः दालयिष्यन्ति । दालयिष्यसि दालयिष्यथः दालयिष्यथ । दालयिष्यामि दालयिष्यावः दालयिष्यामः । (ii) दालयिष्यते दालयिष्येते दालयिष्यन्ते । दालयिष्यसे दालयिष्येथे दालयिष्यध्वे । दालयिष्ये दालयिष्यावहे दालयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) दालयतु, दालयतात् दालयताम् दालयन्तु । दालय, दालयतात् दालयतम् दालयत । दालयानि दालयाव दालयाम । (ii) दालयताम् दालयेताम् दालयन्ताम् । दालयस्व दालयेथाम् दालयध्वम् । दालयै दालयावहै दालयामहै ।

६. लङ् – (i) अदालयत् अदालयताम् अदालयन् । अदालयः अदालयतम् अदालयत । अदालयम् अदालयाव अदालयाम । (ii) अदालयत अदालयेताम् अदालयन्त । अदालयथाः अदालयेथाम् अदालयध्वम् । अदालये अदालयावहि अदालयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) दालयेत् दालयेताम् दालयेयुः । दालयेः दालयेतम् दालयेत । दालयेयम् दालयेव दालयेम । (ii) दालयेत दालयेयाताम् दालयेरन् । दालयेथाः दालयेयाथाम् दालयेध्वम् । दालयेय दालयेवहि दालयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) दाल्यात् दाल्यास्ताम् दाल्यासुः । दाल्याः दाल्यास्तम् दाल्यास्त । दाल्यासम् दाल्यास्व दाल्यास्म । (ii) दालयिषीष्ट दालयिषीयास्ताम् दालयिषीरन् । दालयिषीष्ठाः दालयिषीयास्थाम् दालयिषीध्वम् । दालयिषीय दालयिषीवहि दालयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अदीदलत् अदीदलताम् अदीदलन् । अदीदलः अदीदलतम् अदीदलत । अदीदलम् अदीदलाव अदीदलाम । (ii) अदीदलत अदीदलेताम् अदीदलन्त । अदीदलथाः अदीदलेथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अदीदलध्वम् । अदीदले अदीदलावहि अदीदलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अदालयिष्यत् अदालयिष्यताम् अदालयिष्यन् । अदालयिष्यः अदालयिष्यतम् अदालयिष्यत । अदालयिष्यम् अदालयिष्याव अदालयिष्याम । (ii) अदालयिष्यत अदालयिष्येताम् अदालयिष्यन्त । अदालयिष्यथाः अदालयिष्येथाम् अदालयिष्यध्वम् । अदालयिष्ये अदालयिष्यावहि अदालयिष्यामहि ।

णिचि – दालयति – ते, **सनि** – दिदालयिषति – ते, **यकि** – दाल्यते ।

१७५३. पट – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) । 'भाषार्थे पाटयेद् ग्रन्थे पटयेद् गमने पटेत्' (श्लो. ७६) इति देवः ।

१. लट् – (i) पाटयति पाटयतः पाटयन्ति । पाटयसि पाटयथः पाटयथ । पाटयामि पाटयावः पाटयामः । (ii) पाटयते पाटयेते पाटयन्ते । पाटयसे पाटयेथे पाटयध्वे । पाटये पाटयावहे पाटयामहे । **२. लिट्** – (i) पाटयाञ्चकार पाटयाञ्चक्रतुः पाटयाञ्चक्रुः । पाटयाञ्चकर्थ पाटयाञ्चक्रथुः पाटयाञ्चक्र । पाटयाञ्चकार, पाटयाञ्चकर पाटयाञ्चकृ व पाटयाञ्चकृम । (ii) पाटयाञ्चक्रे पाटयाञ्चक्राते पाटयाञ्चक्रिरे । पाटयाञ्चकृषे पाटयाञ्चक्राथे पाटयाञ्चकृढ्वे । पाटयाञ्चक्रे पाटयाञ्चकृवहे पाटयाञ्चकृमहे । (iii) पाटयाम्बभूव पाटयाम्बभूवतुः पाटयाम्बभूवुः । पाटयाम्बभूविथ पाटयाम्बभूवथुः पाटयाम्बभूव । पाटयाम्बभूव पाटयाम्बभूविव पाटया-म्बभूविम । (iv) पाटयामास पाटयामासतुः पाटयामासुः । पाटयामासिथ पाटयामासथुः पाटयामास । पाटया-मास पाटयामासिव पाटयामासिम । **३. लुट्** – (i) पाटयिता पाटयितारौ पाटयितारः । पाटयितासि पाटयितास्थः पाटयितास्थ । पाटयितास्मि पाटयितास्वः पाटयितास्मः । (ii) पाटयिता पाटयितारौ पाटयितारः । पाटयितासे पाटयितासाथे पाटयिताध्वे । पाटयिताहे पाटयितास्वहे पाटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पाटयिष्यति पाटयिष्यतः पाटयिष्यन्ति । पाटयिष्यसि पाटयिष्यथः पाटयिष्यथ । पाटयिष्यामि पाटयिष्यावः पाटयिष्यामः । (ii) पाटयिष्यते पाटयिष्येते पाटयिष्यन्ते । पाटयिष्यसे पाटयिष्येथे पाटयिष्यध्वे । पाटयिष्ये पाटयिष्यावहे पाटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पाटयतु, पाटयतात् पाटयताम् पाटयन्तु । पाटय, पाटयतात् पाटयतम् पाटयत । पाटयानि पाटयाव पाटयाम । (ii) पाटयताम् पाटयेताम् पाटयन्ताम् । पाटयस्व पाटयेथाम् पाटयध्वम् । पाटयै पाटयावहै पाटयामहै । **६. लङ्** – (i) अपाटयत् अपाटयताम् अपाटयन् । अपाटयः अपाटयतम् अपाटयत । अपाटयम् अपाटयाव अपाटयाम । (ii) अपाटयत अपाटयेताम् अपाटयन्त । अपाटयथाः अपाटयेथाम् अपाटयध्वम् । अपाटये अपाटयावहि अपाटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पाटयेत् पाटयेताम् पाटयेयुः । पाटयेः पाटयेतम् पाटयेत । पाटयेयम् पाटयेव पाटयेम । (ii) पाटयेत पाटयेयाताम् पाटयेरन् । पाटयेथाः पाटयेयाथाम् पाटयेध्वम् । पाटयेय पाटयेवहि पाटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पाट्यात् पाट्यास्ताम् पाट्यासुः । पाट्याः पाट्यास्तम् पाट्यास्त । पाट्यासम् पाट्यास्व पाट्यास्म । (ii) पाटयिषीष्ट पाटयिषीयास्ताम् पाटयिषीरन् । पाटयिषीष्ठाः पाटयिषीयास्थाम् पाटयिषीध्वम् । पाटयिषीय पाटयिषीवहि पाटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपीपटत् अपीपटताम् अपीपटन् । अपीपटः अपीपटतम् अपीपटत । अपीपटम् अपीपटाव अपीपटाम । (ii) अपीपटत अपीपटेताम् अपीपटन्त । अपीपटथाः अपीपटेथाम् अपीपटध्वम् । अपीपटे अपी-पटावहि अपीपटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपाटयिष्यत् अपाटयिष्यताम् अपाटयिष्यन् । अपाटयिष्यः अपाटयिष्यतम् अपाटयिष्यत । अपाटयिष्यम् अपाटयिष्याव अपाटयिष्याम । (ii) अपाटयिष्यत अपाटयिष्येताम् अपाटयिष्यन्त । अपाटयिष्यथाः अपाटयिष्येथाम् अपाटयिष्यध्वम् । अपाटयिष्ये अपाटयिष्यावहि अपाटयिष्यामहि ।

णिचि – पाटयति – ते, **सनि** – पिपाटयिषति – ते, **यकि** – पाट्यते ।

१७५४. पुट – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'भाषासंसर्गसंश्लेषे पोटयेत् पुटयेत् पुटेत्'

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(श्लो. ७५) इति देवः ।

१. लट् – (i) पोटयति पोटयतः पोटयन्ति । पोटयसि पोटयथः पोटयथ । पोटयामि पोटयावः पोटयामः । (ii) पोटयते पोटयेते पोटयन्ते । पोटयसे पोटयेथे पोटयध्वे । पोटये पोटयावहे पोटयामहे । **२. लिट्** – (i) पोटयाञ्चकार पोटयाञ्चक्रतुः पोटयाञ्चक्रुः । पोटयाञ्चकर्थ पोटयाञ्चक्रथुः पोटयाञ्चक्र । पोटयाञ्चकार, पोटयाञ्चकर पोटयाञ्चकृव पोटयाञ्चकृम । (ii) पोटयाञ्चक्रे पोटयाञ्चक्राते पोटयाञ्चक्रिरे । पोटयाञ्चकृषे पोटयाञ्चक्राथे पोटयाञ्चकृढ्वे । पोटयाञ्चक्रे पोटयाञ्चकृवहे पोटयाञ्चकृमहे । (iii) पोटयाम्बभूव पोटयाम्बभूवतुः पोटयाम्बभूवुः । पोटयाम्बभूविथ पोटयाम्बभूवथुः पोटयाम्बभूव । पोटयाम्बभूव पोटयाम्बभूविव पोटयाम्बभूविम । (iv) पोटयामास पोटयामासतुः पोटयामासुः । पोटयामासिथ पोटयामासथुः पोटयामास । पोटयामास पोटयामासिव पोटयामासिम । **३. लुट्** – (i) पोटयिता पोटयितारौ पोटयितारः । पोटयितासि पोटयितास्थः पोटयितास्थ । पोटयितास्मि पोटयितास्वः पोटयितास्मः । (ii) पोटयिता पोटयितारौ पोटयितारः । पोटयितासे पोटयितासाथे पोटयिताध्वे । पोटयिताहे पोटयितास्वहे पोटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पोटयिष्यति पोटयिष्यतः पोटयिष्यन्ति । पोटयिष्यसि पोटयिष्यथः पोटयिष्यथ । पोटयिष्यामि पोटयिष्यावः पोटयिष्यामः । (ii) पोटयिष्यते पोटयिष्येते पोटयिष्यन्ते । पोटयिष्यसे पोटयिष्येथे पोटयिष्यध्वे । पोटयिष्ये पोटयिष्यावहे पोटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पोटयतु, पोटयतात् पोटयताम् पोटयन्तु । पोटय, पोटयतात् पोटयतम् पोटयत । पोटयानि पोटयाव पोटयाम । (ii) पोटयताम् पोटयेताम् पोटयन्ताम् । पोटयस्व पोटयेथाम् पोटयध्वम् । पोटयै पोटयावहै पोटयामहै । **६. लङ्** – (i) अपोटयत् अपोटयताम् अपोटयन् । अपोटयः अपोटयतम् अपोटयत । अपोटयम् अपोटयाव अपोटयाम । (ii) अपोटयत अपोटयेताम् अपोटयन्त । अपोटयथाः अपोटयेथाम् अपोटयध्वम् । अपोटये अपोटयावहि अपोटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पोटयेत् पोटयेताम् पोटयेयुः । पोटयेः पोटयेतम् पोटयेत । पोटयेयम् पोटयेव पोटयेम । (ii) पोटयेत पोटयेयाताम् पोटयेरन् । पोटयेथाः पोटयेयाथाम् पोटयेध्वम् । पोटयेय पोटयेवहि पोटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पोट्यात् पोट्यास्ताम् पोट्यासुः । पोट्याः पोट्यास्तम् पोट्यास्त । पोट्यासम् पोट्यास्व पोट्यास्म । (ii) पोटयिषीष्ट पोटयिषीयास्ताम् पोटयिषीरन् । पोटयिषीष्ठाः पोटयिषीयास्थाम् पोटयिषीध्वम् । पोटयिषीय पोटयिषीवहि पोटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपूपुटत् अपूपुटताम् अपूपुटन् । अपूपुटः अपूपुटतम् अपूपुटत । अपूपुटम् अपूपुटाव अपूपुटाम । (ii) अपूपुटत अपूपुटेताम् अपूपुटन्त । अपूपुटथाः अपूपुटेथाम् अपूपुटध्वम् । अपूपुटे अपूपुटावहि अपूपुटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपोटयिष्यत् अपोटयिष्यताम् अपोटयिष्यन् । अपोटयिष्यः अपोटयिष्यतम् अपोटयिष्यत । अपोटयिष्यम् अपोटयिष्याव अपोटयिष्याम । (ii) अपोटयिष्यत अपोटयिष्येताम् अपोटयिष्यन्त । अपोटयिष्यथाः अपोटयिष्येथाम् अपोटयिष्यध्वम् । अपोटयिष्ये अपोटयिष्यावहि अपोटयिष्यामहि ।

णिचि – पोटयति – ते, **सनि** – पुपोटयिषति – ते, **यकि** – पोट्यते ।

१७५५. लुट – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'णौ लोटयति भाषार्थे लुट्येल्लोटति लोटने' (श्लो. ७३) इति देवः ।

१. लट् – (i) लोटयति लोटयतः लोटयन्ति । लोटयसि लोटयथः लोटयथ । लोटयामि लोटयावः लोटयामः । (ii) लोटयते लोटयेते लोटयन्ते । लोटयसे लोटयेथे लोटयध्वे । लोटये लोटयावहे लोटयामहे । **२. लिट्** – (i) लोटयाञ्चकार लोटयाञ्चक्रतुः लोटयाञ्चक्रुः । लोटयाञ्चकर्थ लोटयाञ्चक्रथुः लोटयाञ्चक्र । लोटयाञ्चकार, लोटयाञ्चकर लोटयाञ्चकृव लोटयाञ्चकृम । (ii) लोटयाञ्चक्रे लोटयाञ्चक्राते लोटयाञ्चक्रिरे । लोटयाञ्चकृषे लोटयाञ्चक्राथे लोटयाञ्चकृढ्वे । लोटयाञ्चक्रे लोटयाञ्चकृवहे लोटयाञ्चकृमहे । (iii) लोटयाम्बभूव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लोटयाम्बभूवतुः लोटयाम्बभूवुः । लोटयाम्बभूविथ लोटयाम्बभूवथुः लोटयाम्बभूव । लोटयाम्बभूव लोटयाम्बभूविव लोटयाम्बभूविम । (iv) लोटयामास लोटयामासतुः लोटयामासुः । लोटयामासिथ लोटयामासथुः लोटयामास । लोटयामास लोटयामासिव लोटयामासिम । **३. लुट्** – (i) लोटयिता लोटयितारौ लोटयितारः । लोटयितासि लोटयितास्थः लोटयितास्थ । लोटयितास्मि लोटयितास्वः लोटयितास्मः । (ii) लोटयिता लोटयितारौ लोटयितारः । लोटयितासे लोटयितासाथे लोटयिताध्वे । लोटयिताहे लोटयितास्वहे लोटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लोटयिष्यति लोटयिष्यतः लोटयिष्यन्ति । लोटयिष्यसि लोटयिष्यथः लोटयिष्यथ । लोटयिष्यामि लोटयिष्यावः लोटयिष्यामः । (ii) लोटयिष्यते लोटयिष्येते लोटयिष्यन्ते । लोटयिष्यसे लोटयिष्येथे लोटयिष्यध्वे । लोटयिष्ये लोटयिष्यावहे लोटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लोटयतु, लोटयतात् लोटयताम् लोटयन्तु । लोटय, लोटयतात् लोटयतम् लोटयत । लोटयानि लोटयाव लोटयाम । (ii) लोटयताम् लोटयेताम् लोटयन्ताम् । लोटयस्व लोटयेथाम् लोटयध्वम् । लोटयै लोटयावहै लोटयामहै । **६. लङ्** – (i) अलोटयत् अलोटयताम् अलोटयन् । अलोटयः अलोटयतम् अलोटयत । अलोटयम् अलोटयाव अलोटयाम । (ii) अलोटयत अलोटयेताम् अलोटयन्त । अलोटयथाः अलोटयेथाम् अलोटयध्वम् । अलोटये अलोटयावहि अलोटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लोटयेत् लोटयेताम् लोटयेयुः । लोटयेः लोटयेतम् लोटयेत । लोटयेयम् लोटयेव लोटयेम । (ii) लोटयेत लोटयेयाताम् लोटयेरन् । लोटयेथाः लोटयेयाथाम् लोटयेध्वम् । लोटयेय लोटयेवहि लोटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लोट्यात् लोट्यास्ताम् लोट्यासुः । लोट्याः लोट्यास्तम् लोट्यास्त । लोट्यासम् लोट्यास्व लोट्यास्म । (ii) लोटयिषीष्ट लोटयिषीयास्ताम् लोटयिषीरन् । लोटयिषीष्ठाः लोटयिषीयास्थाम् लोटयिषीध्वम् । लोटयिषीय लोटयिषीवहि लोटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलूलुटत् अलूलुटताम् अलूलुटन् । अलूलुटः अलूलुटतम् अलूलुटत । अलूलुटम् अलूलुटाव अलूलुटाम । (ii) अलूलुटत अलूलुटेताम् अलूलुटन्त । अलूलुटथाः अलूलुटेथाम् अलूलुटध्वम् । अलूलुटे अलूलुटावहि अलूलुटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलोटयिष्यत् अलोटयिष्यताम् अलोटयिष्यन् । अलोटयिष्यः अलोटयिष्यतम् अलोटयिष्यत । अलोटयिष्यम् अलोटयिष्याव अलोटयिष्याम । (ii) अलोटयिष्यत अलोटयिष्येताम् अलोटयिष्यन्त । अलोटयिष्यथाः अलोटयिष्येथाम् अलोटयिष्यध्वम् । अलोटयिष्ये अलोटयिष्यावहि अलोटयिष्यामहि ।

णिचि – लोटयति – ते, **सनि** – लुलोटयिषति – ते, **यकि** – लोट्यते ।

१७५६. तुजि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः)'अभिहिते त्वर्थे पदं तुञ्जयेत्' (श्लो. ६६) इति देवः । **१. लट्** – (i) तुञ्जयति तुञ्जयतः तुञ्जयन्ति । तुञ्जयसि तुञ्जयथः तुञ्जयथ । तुञ्जयामि तुञ्जयावः तुञ्जयामः । (ii) तुञ्जति[1] तुञ्जतः तुञ्जन्ति । तुञ्जसि तुञ्जथः तुञ्जथ । तुञ्जामि तुञ्जावः तुञ्जामः । (iii) तुञ्जयते तुञ्जयेते तुञ्जयन्ते । तुञ्जयसे तुञ्जयेथे तुञ्जयध्वे । तुञ्जये तुञ्जयावहे तुञ्जयामहे । **२. लिट्** – (i) तुञ्जयाञ्चकार तुञ्जयाञ्चक्रतुः तुञ्जयाञ्चक्रुः । तुञ्जयाञ्चकर्थ तुञ्जयाञ्चक्रथुः तुञ्जयाञ्चक्र । तुञ्जयाञ्चकार, तुञ्जयाञ्चकर तुञ्जयाञ्चकृव तुञ्जयाञ्चकृम । (ii) तुञ्जयाञ्चक्रे तुञ्जयाञ्चक्राते तुञ्जयाञ्चक्रिरे । तुञ्जयाञ्चकृषे तुञ्जयाञ्चक्राथे तुञ्जयाञ्चकृढ्वे । तुञ्जयाञ्चक्रे तुञ्जयाञ्चकृवहे तुञ्जयाञ्चकृमहे । (iii) तुञ्जयाम्बभूव तुञ्जयाम्बभूवतुः तुञ्जयाम्बभूवुः । तुञ्जयाम्बभूविथ तुञ्जयाम्बभूवथुः तुञ्जयाम्बभूव । तुञ्जयाम्बभूव तुञ्जयाम्बभूविव तुञ्जयाम्बभूविम । (iv) तुञ्जयामास तुञ्जयामासतुः तुञ्जयामासुः । तुञ्जयामासिथ तुञ्जयामासथुः तुञ्जयामास । तुञ्जयामास तुञ्जयामासिव तुञ्जयामासिम । **३. लुट्** – (i) तुञ्जयिता तुञ्जयितारौ तुञ्जयितारः । तुञ्जयितासि तुञ्जयितास्थः तुञ्जयितास्थ । तुञ्जयितास्मि तुञ्जयितास्वः तुञ्जयितास्मः । (ii) तुञ्जिता तुञ्जितारौ तुञ्जितारः । तुञ्जितासि तुञ्जितास्थः तुञ्जितास्थ । तुञ्जितास्मि तुञ्जितास्वः तुञ्जितास्मः । (iii) तुञ्जयिता तुञ्जयितारौ तुञ्जयितारः । तुञ्जयितासे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तुञ्जयितासाथे तुञ्जयिताध्वे । तुञ्जयिताहे तुञ्जयितास्वहे तुञ्जयितास्महे । **४. लृट्** – (i) तुञ्जयिष्यति तुञ्जयिष्यतः तुञ्जयिष्यन्ति । तुञ्जयिष्यसि तुञ्जयिष्यथः तुञ्जयिष्यथ । तुञ्जयिष्यामि तुञ्जयिष्यावः तुञ्जयिष्यामः । (ii) तुञ्जिष्यति तुञ्जिष्यतः तुञ्जिष्यन्ति । तुञ्जिष्यसि तुञ्जिष्यथः तुञ्जिष्यथ । तुञ्जिष्यामि तुञ्जिष्यावः तुञ्जिष्यामः । (iii) तुञ्जयिष्यते तुञ्जयिष्येते तुञ्जयिष्यन्ते । तुञ्जयिष्यसे तुञ्जयिष्येथे तुञ्जयिष्यध्वे । तुञ्जयिष्ये तुञ्जयिष्यावहे तुञ्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) तुञ्जयतु, तुञ्जयतात् तुञ्जयताम् तुञ्जयन्तु । तुञ्जय, तुञ्जयतात् तुञ्जयतम् तुञ्जयत । तुञ्जयानि तुञ्जयाव तुञ्जयाम । (ii) तुञ्जतु, तुञ्जतात् तुञ्जताम् तुञ्जन्तु । तुञ्ज, तुञ्जतात् तुञ्जतम् तुञ्जत । तुञ्जानि तुञ्जाव तुञ्जाम । (iii) तुञ्जयताम् तुञ्जयेताम् तुञ्जयन्ताम् । तुञ्जयस्व तुञ्जयेथाम् तुञ्जयध्वम् । तुञ्जयै तुञ्जयावहै तुञ्जयामहै । **६. लङ्** – (ii) अतुञ्जयत् अतुञ्जयताम् अतुञ्जयन् । अतुञ्जयः अतुञ्जयतम् अतुञ्जयत । अतुञ्जयम् अतुञ्जयाव अतुञ्जयाम । (ii) अतुञ्जत् अतुञ्जताम् अतुञ्जन् । अतुञ्जः अतुञ्जतम् अतुञ्जत । अतुञ्जम् अतुञ्जाव अतुञ्जाम । (iii) अतुञ्जयत अतुञ्जयेताम् अतुञ्जयन्त । अतुञ्जयथाः अतुञ्जयेथाम् अतुञ्जयध्वम् । अतुञ्जये अतुञ्जयावहि अतुञ्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तुञ्जयेत् तुञ्जयेताम् तुञ्जयेयुः । तुञ्जयेः तुञ्जयेतम् तुञ्जयेत । तुञ्जयेयम् तुञ्जयेव तुञ्जयेम । (ii) तुञ्जेत् तुञ्जेताम् तुञ्जेयुः । तुञ्जेः तुञ्जेतम् तुञ्जेत । तुञ्जेयम् तुञ्जेव तुञ्जेम । (ii) तुञ्जयेत तुञ्जयेयाताम् तुञ्जयेरन् । तुञ्जयेथाः तुञ्जयेयाथाम् तुञ्जयेध्वम् । तुञ्जयेय तुञ्जयेवहि तुञ्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तुञ्ज्यात् तुञ्ज्यास्ताम् तुञ्ज्यासुः । तुञ्ज्याः तुञ्ज्यास्तम् तुञ्ज्यास्त । तुञ्ज्यासम् तुञ्ज्यास्व तुञ्ज्यास्म । (ii) तुञ्जयिषीष्ट तुञ्जयिषीयास्ताम् तुञ्जयिषीरन् । तुञ्जयिषीष्ठाः तुञ्जयिषीयास्थाम् तुञ्जयिषीध्वम् । तुञ्जयिषीय तुञ्जयिषीवहि तुञ्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतुतुञ्जत् अतुतुञ्जताम् अतुतुञ्जन् । अतुतुञ्जः अतुतुञ्जतम् अतुतुञ्जत । अतुतुञ्जम् अतुतुञ्जाव अतुतुञ्जाम । (ii) अतुञ्जीत् अतुञ्जिष्टाम् अतुञ्जिषुः । अतुञ्जीः अतुञ्जिष्टम् अतुञ्जिष्ट । अतुञ्जिषम् अतुञ्जिष्व अतुञ्जिष्म । (iii) अतुतुञ्जत अतुतुञ्जेताम् अतुतुञ्जन्त । अतुतुञ्जथाः अतुतुञ्जेथाम् अतुतुञ्जध्वम् । अतुतुञ्जे अतुतुञ्जावहि अतुतुञ्जामहि । **१०. लृङ्** – (i) अतुञ्जयिष्यत् अतुञ्जयिष्यताम् अतुञ्जयिष्यन् । अतुञ्जयिष्यः अतुञ्जयिष्यतम् अतुञ्जयिष्यत । अतुञ्जयिष्यम् अतुञ्जयिष्याव अतुञ्जयिष्याम । (ii) अतुञ्जिष्यत् अतुञ्जिष्यताम् अतुञ्जिष्यन् । अतुञ्जिष्यः अतुञ्जिष्यतम् अतुञ्जिष्यत । अतुञ्जिष्यम् अतुञ्जिष्याव अतुञ्जिष्याम । (iii) अतुञ्जयिष्यत अतुञ्जयिष्येताम् अतुञ्जयिष्यन्त । अतुञ्जयिष्यथाः अतुञ्जयिष्येथाम् अतुञ्जयिष्यध्वम् । अतुञ्जयिष्ये अतुञ्जयिष्यावहि अतुञ्जयिष्यामहि ।

णिचि – तुञ्जयति-ते, **सनि** – तुतुञ्जयिषति-ते, **यकि** – तुञ्ज्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७५७. मिजि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) मिञ्जयति मिञ्जयतः मिञ्जयन्ति । मिञ्जयसि मिञ्जयथः मिञ्जयथ । मिञ्जयामि मिञ्जयावः मिञ्जयामः । (ii) मिञ्जति[1] मिञ्जतः मिञ्जन्ति । मिञ्जसि मिञ्जथः मिञ्जथ । मिञ्जामि मिञ्जावः मिञ्जामः । (iii) मिञ्जयते मिञ्जयेते मिञ्जयन्ते । मिञ्जयसे मिञ्जयेथे मिञ्जयध्वे । मिञ्जये मिञ्जयावहे मिञ्जयामहे । **२. लिट्** – (i) मिञ्जयाञ्चकार मिञ्जयाञ्चक्रतुः मिञ्जयाञ्चक्रुः । मिञ्जयाञ्चकर्थ मिञ्जयाञ्चक्रथुः मिञ्जयाञ्चक्र । मिञ्जयाञ्चकार, मिञ्जयाञ्चकर मिञ्जयाञ्चकृव मिञ्जयाञ्चकृम । (ii) मिञ्जयाञ्चक्रे मिञ्जयाञ्चक्राते मिञ्जयाञ्चक्रिरे । मिञ्जयाञ्चकृषे मिञ्जयाञ्चक्राथे मिञ्जयाञ्चकृढ्वे । मिञ्जयाञ्चक्रे मिञ्जयाञ्चकृवहे मिञ्जयाञ्चकृमहे । (iii) मिञ्जयाम्बभूव मिञ्जयाम्बभूवतुः मिञ्जयाम्बभूवुः । मिञ्जयाम्बभूविथ मिञ्जयाम्बभूवथुः मिञ्जयाम्बभूव । मिञ्जयाम्बभूव मिञ्जयाम्बभूविव मिञ्जयाम्बभूविम । (iv) मिञ्जयामास मिञ्जयामासतुः मिञ्जयामासुः । मिञ्जयामासिथ मिञ्जयामासथुः मिञ्जयामास । मिञ्जयामास मिञ्जयामासिव मिञ्जयामासिम । **३. लुट्** – (i) मिञ्जयिता

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मिञ्जयितारौ मिञ्जयितारः । मिञ्जयितासि मिञ्जयितास्थः मिञ्जयितास्थ । मिञ्जयितास्मि मिञ्जयितास्वः मिञ्जयितास्मः । (ii) मिञ्जिता मिञ्जितारौ मिञ्जितारः । मिञ्जितासि मिञ्जितास्थः मिञ्जितास्थ । मिञ्जितास्मि मिञ्जितास्वः मिञ्जितास्मः । (iii) मिञ्जयिता मिञ्जयितारौ मिञ्जयितारः । मिञ्जयितासे मिञ्जयितासाथे मिञ्जयिताध्वे । मिञ्जयिताहे मिञ्जयितास्वहे मिञ्जयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मिञ्जयिष्यति मिञ्जयिष्यतः मिञ्जयिष्यन्ति । मिञ्जयिष्यसि मिञ्जयिष्यथः मिञ्जयिष्यथ । मिञ्जयिष्यामि मिञ्जयिष्यावः मिञ्जयिष्यामः । (ii) मिञ्जिष्यति मिञ्जिष्यतः मिञ्जिष्यन्ति । मिञ्जिष्यसि मिञ्जिष्यथः मिञ्जिष्यथ । मिञ्जिष्यामि मिञ्जिष्यावः मिञ्जिष्यामः । (iii) मिञ्जयिष्यते मिञ्जयिष्येते मिञ्जयिष्यन्ते । मिञ्जयिष्यसे मिञ्जयिष्येथे मिञ्जयिष्यध्वे । मिञ्जयिष्ये मिञ्जयिष्यावहे मिञ्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मिञ्जयतु, मिञ्जयतात् मिञ्जयताम् मिञ्जयन्तु । मिञ्जय, मिञ्जयतात् मिञ्जयतम् मिञ्जयत । मिञ्जयानि मिञ्जयाव मिञ्जयाम । (ii) मिञ्जतु, मिञ्जतात् मिञ्जताम् मिञ्जन्तु । मिञ्ज, मिञ्जतात् मिञ्जतम् मिञ्जत । मिञ्जानि मिञ्जाव मिञ्जाम । (iii) मिञ्जयताम् मिञ्जयेताम् मिञ्जयन्ताम् । मिञ्जयस्व मिञ्जयेथाम् मिञ्जयध्वम् । मिञ्जयै मिञ्जयावहै मिञ्जयामहै । **६. लङ्** – (i) अमिञ्जयत् अमिञ्जयताम् अमिञ्जयन् । अमिञ्जयः अमिञ्जयतम् अमिञ्जयत । अमिञ्जयम् अमिञ्जयाव अमिञ्जयाम । (ii) अमिञ्जत् अमिञ्जताम् अमिञ्जन् । अमिञ्जः अमिञ्जतम् अमिञ्जत । अमिञ्जम् अमिञ्जाव अमिञ्जाम । (iii) अमिञ्जयत अमिञ्जयेताम् अमिञ्जयन्त । अमिञ्जयथाः अमिञ्जयेथाम् अमिञ्जयध्वम् । अमिञ्जये अमिञ्जयावहि अमिञ्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मिञ्जयेत् मिञ्जयेताम् मिञ्जयेयुः । मिञ्जयेः मिञ्जयेतम् मिञ्जयेत । मिञ्जयेयम् मिञ्जयेव मिञ्जयेम । (ii) मिञ्जेत् मिञ्जेताम् मिञ्जेयुः । मिञ्जेः मिञ्जेतम् मिञ्जेत । मिञ्जेयम् मिञ्जेव मिञ्जेम । (iii) मिञ्जयेत मिञ्जयेयाताम् मिञ्जयेरन् । मिञ्जयेथाः मिञ्जयेयाथाम् मिञ्जयेध्वम् । मिञ्जयेय मिञ्जयेवहि मिञ्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मिञ्ज्यात् मिञ्ज्यास्ताम् मिञ्ज्यासुः । मिञ्ज्याः मिञ्ज्यास्तम् मिञ्ज्यास्त । मिञ्ज्यासम् मिञ्ज्यास्व मिञ्ज्यास्म । (ii) मिञ्जयिषीष्ट मिञ्जयिषीयास्ताम् मिञ्जयिषीरन् । मिञ्जयिषीष्ठाः मिञ्जयिषीयास्थाम् मिञ्जयिषीध्वम् । मिञ्जयिषीय मिञ्जयिषीवहि मिञ्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमिमिञ्जत् अमिमिञ्जताम् अमिमिञ्जन् । अमिमिञ्जः अमिमिञ्जतम् अमिमिञ्जत । अमिमिञ्जम् अमिमिञ्जाव अमिमिञ्जा । (ii) अमिञ्जीत् अमिञ्जिष्टाम् अमिञ्जिषुः । अमिञ्जीः अमिञ्जिष्टम् अमिञ्जिष्ट । अमिञ्जिषम् अमिञ्जिष्व अमिञ्जिष्म । (iii) अमिमिञ्जत अमिमिञ्जेताम् अमिमिञ्जन्त । अमिमिञ्जथाः अमिमिञ्जेथाम् अमिमिञ्जध्वम् । अमिमिञ्जे अमिमिञ्जावहि अमिमिञ्जामहि । **१०. लृङ्** – (ii) अमिञ्जयिष्यत् अमिञ्जयिष्यताम् अमिञ्जयिष्यन् । अमिञ्जयिष्यः अमिञ्जयिष्यतम् अमिञ्जयिष्यत । अमिञ्जयिष्यम् अमिञ्जयिष्याव अमिञ्जयिष्याम । (ii) अमिञ्जिष्यत् अमिञ्जिष्यताम् अमिञ्जिष्यन् । अमिञ्जिष्यः अमिञ्जिष्यतम् अमिञ्जिष्यत । अमिञ्जिष्यम् अमिञ्जिष्याव अमिञ्जिष्याम । (iii) अमिञ्जयिष्यत अमिञ्जयिष्येताम् अमिञ्जयिष्यन्त । अमिञ्जयिष्यथाः अमिञ्जयिष्येथाम् अमिञ्जयिष्यध्वम् । अमिञ्जयिष्ये अमिञ्जयिष्यावहि अमिञ्जयिष्यामहि ।

णिचि – मिञ्जयति-ते, **सनि** – मिमिञ्जयिषति-ते, **यकि** – मिञ्ज्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७५८. पिजि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) पिञ्जयति पिञ्जयतः पिञ्जयन्ति । पिञ्जयसि पिञ्जयथः पिञ्जयथ । पिञ्जयामि पिञ्जयावः पिञ्जयामः । (ii) पिञ्जति[1] पिञ्जतः पिञ्जन्ति । पिञ्जसि पिञ्जथः पिञ्जथ । पिञ्जामि पिञ्जावः पिञ्जामः । पिञ्जयते पिञ्जयेते पिञ्जयन्ते । पिञ्जयसे पिञ्जयेथे पिञ्जयध्वे । पिञ्जये पिञ्जयावहे पिञ्जयामहे । **२. लिट्** – (i) पिञ्जयाञ्चकार पिञ्जयाञ्चक्रतुः पिञ्जयाञ्चक्रुः । पिञ्जयाञ्चकर्थ पिञ्जयाञ्चक्रथुः पिञ्जयाञ्चक्र । पिञ्जयाञ्चकार,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पिञ्जयाञ्चकर पिञ्जयाञ्चकृव पिञ्जयाञ्चकृम । (ii) पिञ्जयाञ्चक्रे पिञ्जयाञ्चक्राते पिञ्जयाञ्चक्रिरे । पिञ्जयाञ्चकृषे पिञ्जयाञ्चक्राथे पिञ्जयाञ्चकृढ्वे । पिञ्जयाञ्चक्रे पिञ्जयाञ्चकृवहे पिञ्जयाञ्चकृमहे । (iii) पिञ्जयाम्बभूव पिञ्जयाम्बभूवतुः पिञ्जयाम्बभूवुः । पिञ्जयाम्बभूविथ पिञ्जयाम्बभूवथुः पिञ्जयाम्बभूव । पिञ्जयाम्बभूव पिञ्जयाम्बभूविव पिञ्जयाम्बभूविम । (iv) पिञ्जयामास पिञ्जयामासतुः पिञ्जयामासुः । पिञ्जयामासिथ पिञ्जयामासथुः पिञ्जयामास । पिञ्जयामास पिञ्जयामासिव पिञ्जयामासिम । **३. लुट्** – (i) पिञ्जयिता पिञ्जयितारौ पिञ्जयितारः । पिञ्जयितासि पिञ्जयितास्थः पिञ्जयितास्थ । पिञ्जयितास्मि पिञ्जयितास्वः पिञ्जयितास्मः । (ii) पिञ्जिता पिञ्जितारौ पिञ्जितारः । पिञ्जितासि पिञ्जितास्थः पिञ्जितास्थ । पिञ्जितास्मि पिञ्जितास्वः पिञ्जितास्मः । (iii) पिञ्जयिता पिञ्जयितारौ पिञ्जयितारः । पिञ्जयितासे पिञ्जयितासाथे पिञ्जयिताध्वे । पिञ्जयिताहे पिञ्जयितास्वहे पिञ्जयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पिञ्जयिष्यति पिञ्जयिष्यतः पिञ्जयिष्यन्ति । पिञ्जयिष्यसि पिञ्जयिष्यथः पिञ्जयिष्यथ । पिञ्जयिष्यामि पिञ्जयिष्यावः पिञ्जयिष्यामः । (ii) पिञ्जिष्यति पिञ्जिष्यतः पिञ्जिष्यन्ति । पिञ्जिष्यसि पिञ्जिष्यथः पिञ्जिष्यथ । पिञ्जिष्यामि पिञ्जिष्यावः पिञ्जिष्यामः । (iii) पिञ्जयिष्यते पिञ्जयिष्येते पिञ्जयिष्यन्ते । पिञ्जयिष्यसे पिञ्जयिष्येथे पिञ्जयिष्यध्वे । पिञ्जयिष्ये पिञ्जयिष्यावहे पिञ्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पिञ्जयतु, पिञ्जयतात् पिञ्जयताम् पिञ्जयन्तु । पिञ्जय, पिञ्जयतात् पिञ्जयतम् पिञ्जयत । पिञ्जयानि पिञ्जयाव पिञ्जयाम । (ii) पिञ्जतु, पिञ्जतात् पिञ्जताम् पिञ्जन्तु । पिञ्ज, पिञ्जतात् पिञ्जतम् पिञ्जत । पिञ्जानि पिञ्जाव पिञ्जाम । (iii) पिञ्जयताम् पिञ्जयेताम् पिञ्जयन्ताम् । पिञ्जयस्व पिञ्जयेथाम् पिञ्जयध्वम् । पिञ्जयै पिञ्जयावहै पिञ्जयामहै । **६. लङ्** – (i) अपिञ्जयत् अपिञ्जयताम् अपिञ्जयन् । अपिञ्जयः अपिञ्जयतम् अपिञ्जयत । अपिञ्जयम् अपिञ्जयाव अपिञ्जयाम । (ii) अपिञ्जत् अपिञ्जताम् अपिञ्जन् । अपिञ्जः अपिञ्जतम् अपिञ्जत । अपिञ्जम् अपिञ्जाव अपिञ्जाम । (iii) अपिञ्जयत अपिञ्जयेताम् अपिञ्जयन्त । अपिञ्जयथाः अपिञ्जयेथाम् अपिञ्जयध्वम् । अपिञ्जये अपिञ्जयावहि अपिञ्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पिञ्जयेत् पिञ्जयेताम् पिञ्जयेयुः । पिञ्जयेः पिञ्जयेतम् पिञ्जयेत । पिञ्जयेयम् पिञ्जयेव पिञ्जयेम । (ii) पिञ्जेत् पिञ्जेताम् पिञ्जेयुः । पिञ्जेः पिञ्जेतम् पिञ्जेत । पिञ्जेयम् पिञ्जेव पिञ्जेम । (iii) पिञ्जयेत पिञ्जयेयाताम् पिञ्जयेरन् । पिञ्जयेथाः पिञ्जयेयाथाम् पिञ्जयेध्वम् । पिञ्जयेय पिञ्जयेवहि पिञ्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पिञ्ज्यात् पिञ्ज्यास्ताम् पिञ्ज्यासुः । पिञ्ज्याः पिञ्ज्यास्तम् पिञ्ज्यास्त । पिञ्ज्यासम् पिञ्ज्यास्व पिञ्ज्यास्म । (ii) पिञ्जयिषीष्ट पिञ्जयिषीयास्ताम् पिञ्जयिषीरन् । पिञ्जयिषीष्ठाः पिञ्जयिषीयास्थाम् पिञ्जयिषीध्वम् । पिञ्जयिषीय पिञ्जयिषीवहि पिञ्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपिपिञ्जत् अपिपिञ्जताम् अपिपिञ्जन् । अपिपिञ्जः अपिपिञ्जतम् अपिपिञ्जत । अपिपिञ्जम् अपिपिञ्जाव अपिपिञ्जाम । (ii) अपिञ्जीत् अपिञ्जिष्टाम् अपिञ्जिषुः । अपिञ्जीः अपिञ्जिष्टम् अपिञ्जिष्ट । अपिञ्जिषम् अपिञ्जिष्व अपिञ्जिष्म । (iii) अपिपिञ्जत अपिपिञ्जेताम् अपिपिञ्जन्त । अपिपिञ्जथाः अपिपिञ्जेथाम् अपिपिञ्जध्वम् । अपिपिञ्जे अपिपिञ्जावहि अपिपिञ्जामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपिञ्जयिष्यत् अपिञ्जयिष्यताम् अपिञ्जयिष्यन् । अपिञ्जयिष्यः अपिञ्जयिष्यतम् अपिञ्जयिष्यत । अपिञ्जयिष्यम् अपिञ्जयिष्याव अपिञ्जयिष्याम । (ii) अपिञ्जिष्यत् अपिञ्जिष्यताम् अपिञ्जिष्यन् । अपिञ्जिष्यः अपिञ्जिष्यतम् अपिञ्जिष्यत । अपिञ्जिष्यम् अपिञ्जिष्याव अपिञ्जिष्याम । (iii) अपिञ्जयिष्यत अपिञ्जयिष्येताम् अपिञ्जयिष्यन्त । अपिञ्जयिष्यथाः अपिञ्जयिष्येथाम् अपिञ्जयिष्यध्वम् । अपिञ्जयिष्ये अपिञ्जयिष्यावहि अपिञ्जयिष्यामहि ।

णिचि – पिञ्जयति-ते, **सनि** – पिपिञ्जयिषति-ते, **यकि** – पिञ्ज्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७५९. लुजि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – (i) लुञ्जयति लुञ्जयतः लुञ्जयन्ति । लुञ्जयसि लुञ्जयथः लुञ्जयथ । लुञ्जयामि लुञ्जयावः लुञ्जयामः । (ii) लुञ्जति[1] लुञ्जतः लुञ्जन्ति । लुञ्जसि लुञ्जथः लुञ्जथ । लुञ्जामि लुञ्जावः लुञ्जामः । (iii) लुञ्जयते लुञ्जयेते लुञ्जयन्ते । लुञ्जयसे लुञ्जयेथे लुञ्जयध्वे । लुञ्जये लुञ्जयावहे लुञ्जयामहे । **२. लिट्** – (i) लुञ्जयाञ्चकार लुञ्जयाञ्चक्रतुः लुञ्जयाञ्चक्रुः । लुञ्जयाञ्चकर्थ लुञ्जयाञ्चक्रथुः लुञ्जयाञ्चक्र । लुञ्जयाञ्चकार, लुञ्जयाञ्चकर लुञ्जयाञ्चकृव लुञ्जयाञ्चकृम । (ii) लुञ्जयाञ्चक्रे लुञ्जयाञ्चक्राते लुञ्जयाञ्चक्रिरे । लुञ्जयाञ्चकृषे लुञ्जयाञ्चक्राथे लुञ्जयाञ्चकृढ्वे । लुञ्जयाञ्चक्रे लुञ्जयाञ्चकृवहे लुञ्जयाञ्चकृमहे । (iii) लुञ्जयाम्बभूव लुञ्जयाम्बभूवतुः लुञ्जयाम्बभूवुः । लुञ्जयाम्बभूविथ लुञ्जयाम्बभूवथुः लुञ्जयाम्बभूव । लुञ्जयाम्बभूव लुञ्जयाम्बभूविव लुञ्जयाम्बभूविम । (iv) लुञ्जयामास लुञ्जयामासतुः लुञ्जयामासुः । लुञ्जयामासिथ लुञ्जयामासथुः लुञ्जयामास । लुञ्जयामास लुञ्जयामासिव लुञ्जयामासिम । **३. लुट्** – (i) लुञ्जयिता लुञ्जयितारौ लुञ्जयितारः । लुञ्जयितासि लुञ्जयितास्थः लुञ्जयितास्थ । लुञ्जयितास्मि लुञ्जयितास्वः लुञ्जयितास्मः । (ii) लुञ्जिता लुञ्जितारौ लुञ्जितारः । लुञ्जितासि लुञ्जितास्थः लुञ्जितास्थ । लुञ्जितास्मि लुञ्जितास्वः लुञ्जितास्मः । (iii) लुञ्जयिता लुञ्जयितारौ लुञ्जयितारः । लुञ्जयितासे लुञ्जयितासाथे लुञ्जयिताध्वे । लुञ्जयिताहे लुञ्जयितास्वहे लुञ्जयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लुञ्जयिष्यति लुञ्जयिष्यतः लुञ्जयिष्यन्ति । लुञ्जयिष्यसि लुञ्जयिष्यथः लुञ्जयिष्यथ । लुञ्जयिष्यामि लुञ्जयिष्यावः लुञ्जयिष्यामः । (ii) लुञ्जिष्यति लुञ्जिष्यतः लुञ्जिष्यन्ति । लुञ्जिष्यसि लुञ्जिष्यथः लुञ्जिष्यथ । लुञ्जिष्यामि लुञ्जिष्यावः लुञ्जिष्यामः । (iii) लुञ्जयिष्यते लुञ्जयिष्येते लुञ्जयिष्यन्ते । लुञ्जयिष्यसे लुञ्जयिष्येथे लुञ्जयिष्यध्वे । लुञ्जयिष्ये लुञ्जयिष्यावहे लुञ्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लुञ्जयतु, लुञ्जयतात् लुञ्जयताम् लुञ्जयन्तु । लुञ्जय, लुञ्जयतात् लुञ्जयतम् लुञ्जयत । लुञ्जयानि लुञ्जयाव लुञ्जयाम । (ii) लुञ्जतु, लुञ्जतात् लुञ्जताम् लुञ्जन्तु । लुञ्ज, लुञ्जतात् लुञ्जतम् लुञ्जत । लुञ्जानि लुञ्जाव लुञ्जाम । (iii) लुञ्जयताम् लुञ्जयेताम् लुञ्जयन्ताम् । लुञ्जयस्व लुञ्जयेथाम् लुञ्जयध्वम् । लुञ्जयै लुञ्जयावहै लुञ्जयामहै । **६. लङ्** – (i) अलुञ्जयत् अलुञ्जयताम् अलुञ्जयन् । अलुञ्जयः अलुञ्जयतम् अलुञ्जयत । अलुञ्जयम् अलुञ्जयाव अलुञ्जयाम । (ii) अलुञ्जत् अलुञ्जताम् अलुञ्जन् । अलुञ्जः अलुञ्जतम् अलुञ्जत । अलुञ्जम् अलुञ्जाव अलुञ्जाम । (iii) अलुञ्जयत अलुञ्जयेताम् अलुञ्जयन्त । अलुञ्जयथाः अलुञ्जयेथाम् अलुञ्जयध्वम् । अलुञ्जये अलुञ्जयावहि अलुञ्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लुञ्जयेत् लुञ्जयेताम् लुञ्जयेयुः । लुञ्जयेः लुञ्जयेतम् लुञ्जयेत । लुञ्जयेयम् लुञ्जयेव लुञ्जयेम । (ii) लुञ्जेत् लुञ्जेताम् लुञ्जेयुः । लुञ्जेः लुञ्जेतम् लुञ्जेत । लुञ्जेयम् लुञ्जेव लुञ्जेम । (iii) लुञ्जयेत लुञ्जयेयाताम् लुञ्जयेरन् । लुञ्जयेथाः लुञ्जयेयाथाम् लुञ्जयेध्वम् । लुञ्जयेय लुञ्जयेवहि लुञ्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लुञ्ज्यात् लुञ्ज्यास्ताम् लुञ्ज्यासुः । लुञ्ज्याः लुञ्ज्यास्तम् लुञ्ज्यास्त । लुञ्ज्यासम् लुञ्ज्यास्व लुञ्ज्यास्म । (ii) लुञ्जयिषीष्ट लुञ्जयिषीयास्ताम् लुञ्जयिषीरन् । लुञ्जयिषीष्ठाः लुञ्जयिषीयास्थाम् लुञ्जयिषीध्वम् । लुञ्जयिषीय लुञ्जयिषीवहि लुञ्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलुलुञ्जत् अलुलुञ्जताम् अलुलुञ्जन् । अलुलुञ्जः अलुलुञ्जतम् अलुलुञ्जत । अलुलुञ्जम् अलुलुञ्जाव अलुलुञ्जाम । (ii) अलुञ्जीत् अलुञ्जिष्टाम् अलुञ्जिषुः । अलुञ्जीः अलुञ्जिष्टम् अलुञ्जिष्ट । अलुञ्जिषम् अलुञ्जिष्व अलुञ्जिष्म । (iii) अलुलुञ्जत अलुलुञ्जेताम् अलुलुञ्जन्त । अलुलुञ्जथाः अलुलुञ्जेथाम् अलुलुञ्जध्वम् । अलुलुञ्जे अलुलुञ्जावहि अलुलुञ्जामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलुञ्जयिष्यत् अलुञ्जयिष्यताम् अलुञ्जयिष्यन् । अलुञ्जयिष्यः अलुञ्जयिष्यतम् अलुञ्जयिष्यत । अलुञ्जयिष्यम् अलुञ्जयिष्याव अलुञ्जयिष्याम । (ii) अलुञ्जिष्यत् अलुञ्जिष्यताम् अलुञ्जिष्यन् । अलुञ्जिष्यः अलुञ्जिष्यतम् अलुञ्जिष्यत । अलुञ्जिष्यम् अलुञ्जिष्याव अलुञ्जिष्याम । (iii) अलुञ्जयिष्यत अलुञ्जयिष्येताम् अलुञ्जयिष्यन्त । अलुञ्जयिष्यथाः अलुञ्जयिष्येथाम् अलुञ्जयिष्यध्वम् । अलुञ्जयिष्ये अलुञ्जयिष्यावहि अलुञ्जयिष्यामहि ।

णिचि – लुञ्जयति-ते, **सनि** – लुलुञ्जयिषति-ते, **यकि** – लुञ्ज्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७६०. भजि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) । 'भाषार्थे णिचि भञ्जयेद् ..' (श्लो. ६६) इति देवः ।

१. लट् – (i) भञ्जयति भञ्जयतः भञ्जयन्ति । भञ्जयसि भञ्जयथः भञ्जयथ । भञ्जयामि भञ्जयावः भञ्जयामः । (ii) भञ्जति[1] भञ्जतः भञ्जन्ति । भञ्जसि भञ्जथः भञ्जथ । भञ्जामि भञ्जावः भञ्जामः । (iii) भञ्जयते भञ्जयेते भञ्जयन्ते । भञ्जयसे भञ्जयेथे भञ्जयध्वे । भञ्जये भञ्जयावहे भञ्जयामहे । **२. लिट्** – (i) भञ्जयाञ्चकार भञ्जयाञ्चक्रतुः भञ्जयाञ्चक्रुः । भञ्जयाञ्चकर्थ भञ्जयाञ्चक्रथुः भञ्जयाञ्चक्र । भञ्जयाञ्चकार, भञ्जयाञ्चकर भञ्जयाञ्चकृव भञ्जयाञ्चकृम । (ii) भञ्जयाञ्चक्रे भञ्जयाञ्चक्राते भञ्जयाञ्चक्रिरे । भञ्जयाञ्चकृषे भञ्जयाञ्चक्राथे भञ्जयाञ्चकृढ्वे । भञ्जयाञ्चक्रे भञ्जयाञ्चकृवहे भञ्जयाञ्चकृमहे । (iii) भञ्जयाम्बभूव भञ्जयाम्बभूवतुः भञ्जयाम्बभूवुः । भञ्जयाम्बभूविथ भञ्जयाम्बभूवथुः भञ्जयाम्बभूव । भञ्जयाम्बभूव भञ्जयाम्बभूविव भञ्जयाम्बभूविम । (iv) भञ्जयामास भञ्जयामासतुः भञ्जयामासुः । भञ्जयामासिथ भञ्जयामासथुः भञ्जयामास । भञ्जयामास भञ्जयामासिव भञ्जयामासिम । **३. लुट्** – (i) भञ्जयिता भञ्जयितारौ भञ्जयितारः । भञ्जयितासि भञ्जयितास्थः भञ्जयितास्थ । भञ्जयितास्मि भञ्जयितास्वः भञ्जयितास्मः । (ii) भञ्जिता भञ्जितारौ भञ्जितारः । भञ्जितासि भञ्जितास्थः भञ्जितास्थ । भञ्जितास्मि भञ्जितास्वः भञ्जितास्मः । (iii) भञ्जयिता भञ्जयितारौ भञ्जयितारः । भञ्जयितासे भञ्जयितासाथे भञ्जयिताध्वे । भञ्जयिताहे भञ्जयितास्वहे भञ्जयितास्महे । **४. लृट्** – (i) भञ्जयिष्यति भञ्जयिष्यतः भञ्जयिष्यन्ति । भञ्जयिष्यसि भञ्जयिष्यथः भञ्जयिष्यथ । भञ्जयिष्यामि भञ्जयिष्यावः भञ्जयिष्यामः । (ii) भञ्जिष्यति भञ्जिष्यतः भञ्जिष्यन्ति । भञ्जिष्यसि भञ्जिष्यथः भञ्जिष्यथ । भञ्जिष्यामि भञ्जिष्यावः भञ्जिष्यामः । (iii) भञ्जयिष्यते भञ्जयिष्येते भञ्जयिष्यन्ते । भञ्जयिष्यसे भञ्जयिष्येथे भञ्जयिष्यध्वे । भञ्जयिष्ये भञ्जयिष्यावहे भञ्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भञ्जयतु, भञ्जयतात् भञ्जयताम् भञ्जयन्तु । भञ्जय, भञ्जयतात् भञ्जयतम् भञ्जयत । भञ्जयानि भञ्जयाव भञ्जयाम । (ii) भञ्जतु, भञ्जतात् भञ्जताम् भञ्जन्तु । भञ्ज, भञ्जतात् भञ्जतम् भञ्जत । भञ्जानि भञ्जाव भञ्जाम । (iii) भञ्जयताम् भञ्जयेताम् भञ्जयन्ताम् । भञ्जयस्व भञ्जयेथाम् भञ्जयध्वम् । भञ्जयै भञ्जयावहै भञ्जयामहै । **६. लङ्** – (i) अभञ्जयत् अभञ्जयताम् अभञ्जयन् । अभञ्जयः अभञ्जयतम् अभञ्जयत । अभञ्जयम् अभञ्जयाव अभञ्जयाम । (ii) अभञ्जत् अभञ्जताम् अभञ्जन् । अभञ्जः अभञ्जतम् अभञ्जत । अभञ्जम् अभञ्जाव अभञ्जाम । (iii) अभञ्जयत अभञ्जयेताम् अभञ्जयन्त । अभञ्जयथाः अभञ्जयेथाम् अभञ्जयध्वम् । अभञ्जये अभञ्जयावहि अभञ्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) भञ्जयेत् भञ्जयेताम् भञ्जयेयुः । भञ्जयेः भञ्जयेतम् भञ्जयेत । भञ्जयेयम् भञ्जयेव भञ्जयेम । (ii) भञ्जेत् भञ्जेताम् भञ्जेयुः । भञ्जेः भञ्जेतम् भञ्जेत । भञ्जेयम् भञ्जेव भञ्जेम । (iii) भञ्जयेत भञ्जयेयाताम् भञ्जयेरन् । भञ्जयेथाः भञ्जयेयाथाम् भञ्जयेध्वम् । भञ्जयेय भञ्जयेवहि भञ्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) भञ्ज्यात् भञ्ज्यास्ताम् भञ्ज्यासुः । भञ्ज्याः भञ्ज्यास्तम् भञ्ज्यास्त । भञ्ज्यासम् भञ्ज्यास्व भञ्ज्यास्म । (ii) भञ्जयिषीष्ट भञ्जयिषीयास्ताम् भञ्जयिषीरन् । भञ्जयिषीष्ठाः भञ्जयिषीयास्थाम् भञ्जयिषीध्वम् । भञ्जयिषीय भञ्जयिषीवहि भञ्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबिभञ्जत् अबिभञ्जताम् अबिभञ्जन् । अबिभञ्जः अबिभञ्जतम् अबिभञ्जत । अबिभञ्जम् अबिभञ्जाव अबिभञ्जाम । (ii) अभञ्जीत् अभञ्जिष्टाम् अभञ्जिषुः । अभञ्जीः अभञ्जिष्टम् अभञ्जिष्ट । अभञ्जिषम् अभञ्जिष्व अभञ्जिष्म । (iii) अबिभञ्जत अबिभञ्जेताम् अबिभञ्जन्त । अबिभञ्जथाः अबिभञ्जेथाम् अबिभञ्जध्वम् । अबिभञ्जे अबिभञ्जावहि अबिभञ्जामहि । **१०. लृङ्** – (i) अभञ्जयिष्यत् अभञ्जयिष्यताम् अभञ्जयिष्यन् । अभञ्जयिष्यः अभञ्जयिष्यतम् अभञ्जयिष्यत । अभञ्जयिष्यम् अभञ्जयिष्याव अभञ्जयिष्याम । (ii) अभञ्जिष्यत् अभञ्जिष्यताम् अभञ्जिष्यन् । अभञ्जिष्यः अभञ्जिष्यतम् अभञ्जिष्यत

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अभञ्जिष्यम अभञ्जिष्याव अभञ्जिष्याम । (iii) अभञ्जयिष्यत अभञ्जयिष्येताम् अभञ्जयिष्यन्त । अभञ्जयिष्यथाः अभञ्जयिष्येथाम् अभञ्जयिष्यध्वम् । अभञ्जयिष्ये अभञ्जयिष्यावहि अभञ्जयिष्यामहि । **णिचि** - भञ्जयति-ते, **सनि** - बिभञ्जयिषति-ते, **यकि** - भञ्ज्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७६१. लघि - भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) । 'अयं धातुः भासार्थकः सकर्मकः इति पारायणम्' इति क्षीरस्वामी । 'भाषणे लङ्घयेत् शोषे लङ्घेत् गत्यां तु लङ्घते' इति देवः । (श्लो. ४५)

१. लट् - (i) लङ्घयति लङ्घयतः लङ्घयन्ति । लङ्घयसि लङ्घयथः लङ्घयथ । लङ्घयामि लङ्घयावः लङ्घयामः । (ii) लङ्घति[1] लङ्घतः लङ्घन्ति । लङ्घसि लङ्घथः लङ्घथ । लङ्घामि लङ्घावः लङ्घामः । (iii) लङ्घयते लङ्घयेते लङ्घयन्ते । लङ्घयसे लङ्घयेथे लङ्घयध्वे । लङ्घये लङ्घयावहे लङ्घयामहे । **२. लिट्** - (i) लङ्घयाञ्चकार लङ्घयाञ्चक्रतुः लङ्घयाञ्चक्रुः । लङ्घयाञ्चकर्थ लङ्घयाञ्चक्रथुः लङ्घयाञ्चक्र । लङ्घयाञ्चकार, लङ्घयाञ्चकर लङ्घया-ञ्चकृव लङ्घयाञ्चकृम । (ii) लङ्घयाञ्चक्रे लङ्घयाञ्चक्राते लङ्घयाञ्चक्रिरे । लङ्घयाञ्चकृषे लङ्घयाञ्चक्राथे लङ्घया-ञ्चकृढ्वे । लङ्घयाञ्चक्रे लङ्घयाञ्चकृवहे लङ्घयाञ्चकृमहे । (iii) लङ्घयाम्बभूव लङ्घयाम्बभूवतुः लङ्घयाम्बभूवुः । लङ्घयाम्बभूविथ लङ्घयाम्बभूवथुः लङ्घयाम्बभूव । लङ्घयाम्बभूव लङ्घयाम्बभूविव लङ्घयाम्बभूविम । (iv) लङ्घयामास लङ्घयामासतुः लङ्घयामासुः । लङ्घयामासिथ लङ्घयामासथुः लङ्घयामास । लङ्घयामास लङ्घया-मासिव लङ्घयामासिम । **३. लुट्** - (i) लङ्घयिता लङ्घयितारौ लङ्घयितारः । लङ्घयितासि लङ्घयितास्थः लङ्घयि-तास्थ । लङ्घयितास्मि लङ्घयितास्वः लङ्घयितास्मः । (ii) लङ्घिता लङ्घितारौ लङ्घितारः । लङ्घितासि लङ्घितास्थः लङ्घितास्थ । लङ्घितास्मि लङ्घितास्वः लङ्घितास्मः । (iii) लङ्घयिता लङ्घयितारौ लङ्घयितारः । लङ्घयितासे लङ्घयितासाथे लङ्घयिताध्वे । लङ्घयिताहे लङ्घयितास्वहे लङ्घयितास्महे । **४. लृट्** - (i) लङ्घयिष्यति लङ्घयिष्यतः लङ्घयिष्यन्ति । लङ्घयिष्यसि लङ्घयिष्यथः लङ्घयिष्यथ । लङ्घयिष्यामि लङ्घयिष्यावः लङ्घयिष्यामः । (ii) लङ्घिष्यति लङ्घिष्यतः लङ्घिष्यन्ति । लङ्घिष्यसि लङ्घिष्यथः लङ्घिष्यथ । लङ्घिष्यामि लङ्घिष्यावः लङ्घिष्यामः । (iii) लङ्घयिष्यते लङ्घयिष्येते लङ्घयिष्यन्ते । लङ्घयिष्यसे लङ्घयिष्येथे लङ्घयिष्यध्वे । लङ्घयिष्ये लङ्घयिष्यावहे लङ्घयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) लङ्घयतु, लङ्घयतात् लङ्घयताम् लङ्घयन्तु । लङ्घय, लङ्घयतात् लङ्घयतम् लङ्घयत । लङ्घयानि लङ्घयाव लङ्घयाम । (ii) लङ्घतु, लङ्घतात् लङ्घताम् लङ्घन्तु । लङ्घ, लङ्घतात् लङ्घतम् लङ्घत । लङ्घानि लङ्घाव लङ्घाम । (iii) लङ्घयताम् लङ्घयेताम् लङ्घयन्ताम् । लङ्घयस्व लङ्घयेथाम् लङ्घयध्वम् । लङ्घयै लङ्घयावहै लङ्घयामहै । **६. लङ्** - (i) अलङ्घयत् अलङ्घयताम् अलङ्घयन् । अलङ्घयः अलङ्घयतम् अलङ्घयत । अलङ्घयम् अलङ्घयाव अलङ्घयाम । (ii) अलङ्घत् अलङ्घताम् अलङ्घन् । अलङ्घः अलङ्घतम् अलङ्घत । अलङ्घम् अलङ्घाव अलङ्घाम । (iii) अलङ्घयत अलङ्घयेताम् अलङ्घयन्त । अलङ्घयथाः अलङ्घयेथाम् अलङ्घयध्वम् । अलङ्घये अलङ्घयावहि अलङ्घयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) लङ्घयेत् लङ्घयेताम् लङ्घयेयुः । लङ्घयेः लङ्घयेतम् लङ्घयेत । लङ्घयेयम् लङ्घयेव लङ्घयेम । (ii) लङ्घेत् लङ्घेताम् लङ्घेयुः । लङ्घेः लङ्घेतम् लङ्घेत । लङ्घेयम् लङ्घेव लङ्घेम । (iii) लङ्घयेत लङ्घयेयाताम् लङ्घयेरन् । लङ्घयेथाः लङ्घयेयाथाम् लङ्घयेध्वम् । लङ्घयेय लङ्घयेवहि लङ्घयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) लङ्घ्यात् लङ्घ्यास्ताम् लङ्घ्यासुः । लङ्घ्याः लङ्घ्यास्तम् लङ्घ्यास्त । लङ्घ्यासम् लङ्घ्यास्व लङ्घ्यास्म । (ii) लङ्घयिषीष्ट लङ्घयिषीयास्ताम् लङ्घयिषीरन् । लङ्घयिषीष्ठाः लङ्घयिषीयास्थाम् लङ्घयिषीध्वम् । लङ्घयिषीय लङ्घयिषीवहि लङ्घयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अललङ्घत् अललङ्घताम् अललङ्घन् । अललङ्घः अललङ्घतम् अललङ्घत । अललङ्घम् अललङ्घाव अललङ्घाम ।(ii) अलङ्घीत् अलङ्घिष्टाम् अलङ्घिषुः । अलङ्घीः अलङ्घिष्टम् अलङ्घिष्ट । अलङ्घिषम् अलङ्घिष्व अलङ्घिष्म । (iii) अललङ्घत अललङ्घेताम् अललङ्घन्त । अललङ्घथाः अललङ्घेथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अललङ्घ्ध्वम् । अललङ्घे अललङ्घावहि अललङ्घामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलङ्घयिष्यत् अलङ्घयिष्यताम् अलङ्घयिष्यन् । अलङ्घयिष्यः अलङ्घयिष्यतम् अलङ्घयिष्यत । अलङ्घयिष्यम् अलङ्घयिष्याव अलङ्घयिष्याम । (ii) अलङ्घिष्यत् अलङ्घिष्यताम् अलङ्घिष्यन् । अलङ्घिष्यः अलङ्घिष्यतम् अलङ्घिष्यत । अलङ्घिष्यम् अलङ्घिष्याव अलङ्घिष्याम । (iii) अलङ्घयिष्यत अलङ्घयिष्येताम् अलङ्घयिष्यन्त । अलङ्घयिष्यथाः अलङ्घयिष्येथाम् अलङ्घयिष्यध्वम् । अलङ्घयिष्ये अलङ्घयिष्यावहि अलङ्घयिष्यामहि ।

णिचि – लङ्घयति-ते, **सनि** – लिलङ्घयिषति-ते, **यकि** – लङ्घ्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७६२. त्रसि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) । 'त्रिसि' इति केषाञ्चित् मतम् । त्रिसिपिसी इदुपधौ । अदुपधौ इत्येके' इति बालमनोरमा । किन्तु मूले (कौमुद्यां) 'त्रसि' इत्येव दृश्यते । 'भाषणे त्रसयेत् त्रंसेर्धारणे त्रासयेण्णिचि' (श्लो.१९१) इति देवः ।

१. लट् – (i) त्रंसयति त्रंसयतः त्रंसयन्ति । त्रंसयसि त्रंसयथः त्रंसयथ । त्रंसयामि त्रंसयावः त्रंसयामः । (ii) त्रंसति[१] त्रंसतः त्रंसन्ति । त्रंससि त्रंसथः त्रंसथ । त्रंसामि त्रंसावः त्रंसामः । (iii) त्रंसयते त्रंसयेते त्रंसयन्ते । त्रंसयसे त्रंसयेथे त्रंसयध्वे । त्रंसये त्रंसयावहे त्रंसयामहे । **२. लिट्** – (i) त्रंसयाञ्चकार त्रंसयाञ्चक्रतुः त्रंसयाञ्चक्रुः । त्रंसयाञ्चकर्थ त्रंसयाञ्चक्रथुः त्रंसयाञ्चक्र । त्रंसयाञ्चकार, त्रंसयाञ्चकर त्रंसयाञ्चकृव त्रंसयाञ्चकृम । (ii) त्रंसयाञ्चक्रे त्रंसयाञ्चक्राते त्रंसयाञ्चक्रिरे । त्रंसयाञ्चकृषे त्रंसयाञ्चक्राथे त्रंसयाञ्चकृढ्वे । त्रंसयाञ्चक्रे त्रंसयाञ्चकृवहे त्रंसयाञ्चकृमहे । (iii) त्रंसयाम्बभूव त्रंसयाम्बभूवतुः त्रंसयाम्बभूवुः । त्रंसयाम्बभूविथ त्रंसयाम्बभूवथुः त्रंसयाम्बभूव । त्रंसयाम्बभूव त्रंसयाम्बभूविव त्रंसयाम्बभूविम । (iv) त्रंसयामास त्रंसयामासतुः त्रंसयामासुः । त्रंसयामासिथ त्रंसयामासथुः त्रंसयामास । त्रंसयामास त्रंसयामासिव त्रंसयामासिम ।

३. लुट् – (i) त्रंसयिता त्रंसयितारौ त्रंसयितारः । त्रंसयितासि त्रंसयितास्थः त्रंसयितास्थ । त्रंसयितास्मि त्रंसयितास्वः त्रंसयितास्मः । (ii) त्रंसिता त्रंसितारौ त्रंसितारः । त्रंसितासि त्रंसितास्थः त्रंसितास्थ । त्रंसितास्मि त्रंसितास्वः त्रंसितास्मः । (iii) त्रंसयिता त्रंसयितारौ त्रंसयितारः । त्रंसयितासे त्रंसयितासाथे त्रंसयिताध्वे । त्रंसयिताहे त्रंसयितास्वहे त्रंसयितास्महे । **४. लृट्** – (i) त्रंसयिष्यति त्रंसयिष्यतः त्रंसयिष्यन्ति । त्रंसयिष्यसि त्रंसयिष्यथः त्रंसयिष्यथ । त्रंसयिष्यामि त्रंसयिष्यावः त्रंसयिष्यामः । (ii) त्रंसिष्यति त्रंसिष्यतः त्रंसिष्यन्ति । त्रंसिष्यसि त्रंसिष्यथः त्रंसिष्यथ । त्रंसिष्यामि त्रंसिष्यावः त्रंसिष्यामः । (iii) त्रंसयिष्यते त्रंसयिष्येते त्रंसयिष्यन्ते । त्रंसयिष्यसे त्रंसयिष्येथे त्रंसयिष्यध्वे । त्रंसयिष्ये त्रंसयिष्यावहे त्रंसयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) त्रंसयतु, त्रंसयतात् त्रंसयताम् त्रंसयन्तु । त्रंसय, त्रंसयतात् त्रंसयतम् त्रंसयत । त्रंसयानि त्रंसयाव त्रंसयाम । (ii) त्रंसतु, त्रंसतात् त्रंसताम् त्रंसन्तु । त्रंस, त्रंसतात् त्रंसतम् त्रंसत । त्रंसानि त्रंसाव त्रंसाम । (iii) त्रंसयताम् त्रंसयेताम् त्रंसयन्ताम् । त्रंसयस्व त्रंसयेथाम् त्रंसयध्वम् । त्रंसयै त्रंसयावहै त्रंसयामहै । **६. लङ्** – (i) अत्रंसयत् अत्रंसयताम् अत्रंसयन् । अत्रंसयः अत्रंसयतम् अत्रंसयत । अत्रंसयम् अत्रंसयाव अत्रंसयाम । (ii) अत्रंसत् अत्रंसताम् अत्रंसन् । अत्रंसः अत्रंसतम् अत्रंसत । अत्रंसम् अत्रंसाव अत्रंसाम । (iii) अत्रंसयत अत्रंसयेताम् अत्रंसयन्त । अत्रंसयथाः अत्रंसयेथाम् अत्रंसयध्वम् । अत्रंसये अत्रंसयावहि अत्रंसयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) त्रंसयेत् त्रंसयेताम् त्रंसयेयुः । त्रंसयेः त्रंसयेतम् त्रंसयेत । त्रंसयेयम् त्रंसयेव त्रंसयेम । (ii) त्रंसेत् त्रंसेताम् त्रंसेयुः । त्रंसेः त्रंसेतम् त्रंसेत । त्रंसेयम् त्रंसेव त्रंसेम । (iii) त्रंसयेत त्रंसयेयाताम् त्रंसयेरन् । त्रंसयेथाः त्रंसयेयाथाम् त्रंसयेध्वम् । त्रंसयेय त्रंसयेवहि त्रंसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) त्रंस्यात् त्रंस्यास्ताम् त्रंस्यासुः । त्रंस्याः त्रंस्यास्तम् त्रंस्यास्त । त्रंस्यासम् त्रंस्यास्व त्रंस्यास्म । (ii) त्रंसयिषीष्ट त्रंसयिषीयास्ताम् त्रंसयिषीरन् । त्रंसयिषीष्ठाः त्रंसयिषीयास्थाम् त्रंसयिषीध्वम् । त्रंसयिषीय त्रंसयिषीवहि त्रंसयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतित्रंसत् अतित्रंसताम् अतित्रंसन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अतित्रंसः अतित्रंसतम् अतित्रंसत । अतित्रंसम् अतित्रंसाव अतित्रंसाम । (ii) अत्रंसीत् अत्रंसिष्टाम् अत्रंसिषुः । अत्रंसीः अत्रंसिष्टम् अत्रंसिष्ट । अत्रंसिषम् अत्रंसिष्व अत्रंसिष्म । (iii) अतित्रंसत अतित्रंसेताम् अतित्रंसन्त । अतित्रंसथाः अतित्रंसेथाम् अतित्रंसध्वम् । अतित्रंसे अतित्रंसावहि अतित्रंसामहि । **१०. लृङ्** - (i) अत्रंसयिष्यत् अत्रंसयिष्यताम् अत्रंसयिष्यन् । अत्रंसयिष्यः अत्रंसयिष्यतम् अत्रंसयिष्यत । अत्रंसयिष्यम् अत्रंसयिष्याव अत्रंसयिष्याम । (ii) अत्रंसिष्यत् अत्रंसिष्यताम् अत्रंसिष्यन् । अत्रंसिष्यः अत्रंसिष्यतम् अत्रंसिष्यत । अत्रंसिष्यम् अत्रंसिष्याव अत्रंसिष्याम । (iii) अत्रंसयिष्यत अत्रंसयिष्येताम् अत्रंसयिष्यन्त । अत्रंसयिष्यथाः अत्रंसयिष्येथाम् अत्रंसयिष्यध्वम् । अत्रंसयिष्ये अत्रंसयिष्यावहि अत्रंसयिष्यामहि ।

णिचि - त्रंसयति-ते, **सनि** - तित्रंसयिषति-ते, **यकि** - त्रंस्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७६३. पिसि - भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) । 'णौ पिंसयति भाषार्थे गत्यां तु शपि पेसति' (श्लो. १९२) इति देवः ।

१. लट् - (i) पिंसयति पिंसयतः पिंसयन्ति । पिंसयसि पिंसयथः पिंसयथ । पिंसयामि पिंसयावः पिंसयामः । (ii) पिंसति[1] पिंसतः पिंसन्ति । पिंससि पिंसथः पिंसथ । पिंसामि पिंसावः पिंसामः । (iii) पिंसयते पिंसयेते पिंसयन्ते । पिंसयसे पिंसयेथे पिंसयध्वे । पिंसये पिंसयावहे पिंसयामहे । **२. लिट्** - (i) पिंसयाञ्चकार पिंसयाञ्चक्रतुः पिंसयाञ्चक्रुः । पिंसयाञ्चकर्थ पिंसयाञ्चक्रथुः पिंसयाञ्चक्र । पिंसयाञ्चकार, पिंसयाञ्चकर पिंसयाञ्चकृव पिंसयाञ्चकृम । (ii) पिंसयाञ्चक्रे पिंसयाञ्चक्राते पिंसयाञ्चक्रिरे । पिंसयाञ्चकृषे पिंसयाञ्चक्राथे पिंसयाञ्चकृढ्वे । पिंसयाञ्चक्रे पिंसयाञ्चकृवहे पिंसयाञ्चकृमहे । (iii) पिंसयाम्बभूव पिंसयाम्बभूवतुः पिंसयाम्बभूवुः । पिंसयाम्बभूविथ पिंसयाम्बभूवथुः पिंसयाम्बभूव । पिंसयाम्बभूव पिंसयाम्बभूविव पिंसयाम्बभूविम । (iv) पिंसयामास पिंसयामासतुः पिंसयामासुः । पिंसयामासिथ पिंसयामासथुः पिंसयामास । पिंसयामास पिंसयामासिव पिंसयामासिम । **३. लुट्** - (i) पिंसयिता पिंसयितारौ पिंसयितारः । पिंसयितासि पिंसयितास्थः पिंसयितास्थ । पिंसयितास्मि पिंसयितास्वः पिंसयितास्मः । (ii) पिंसिता पिंसितारौ पिंसितारः । पिंसितासि पिंसितास्थः पिंसितास्थ । पिंसितास्मि पिंसितास्वः पिंसितास्मः । (iii) पिंसयिता पिंसयितारौ पिंसयितारः । पिंसयितासे पिंसयितासाथे पिंसयिताध्वे । पिंसयिताहे पिंसयितास्वहे पिंसयितास्महे । **४. लृट्** - (i) पिंसयिष्यति पिंसयिष्यतः पिंसयिष्यन्ति । पिंसयिष्यसि पिंसयिष्यथः पिंसयिष्यथ । पिंसयिष्यामि पिंसयिष्यावः पिंसयिष्यामः । (ii) पिंसिष्यति पिंसिष्यतः पिंसिष्यन्ति । पिंसिष्यसि पिंसिष्यथः पिंसिष्यथ । पिंसिष्यामि पिंसिष्यावः पिंसिष्यामः । (iii) पिंसयिष्यते पिंसयिष्येते पिंसयिष्यन्ते । पिंसयिष्यसे पिंसयिष्येथे पिंसयिष्यध्वे । पिंसयिष्ये पिंसयिष्यावहे पिंसयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) पिंसयतु, पिंसयतात् पिंसयताम् पिंसयन्तु । पिंसय, पिंसयतात् पिंसयतम् पिंसयत । पिंसयानि पिंसयाव पिंसयाम । (ii) पिंसतु, पिंसतात् पिंसताम् पिंसन्तु । पिंस, पिंसतात् पिंसतम् पिंसत । पिंसानि पिंसाव पिंसाम । (iii) पिंसयताम् पिंसयेताम् पिंसयन्ताम् । पिंसयस्व पिंसयेथाम् पिंसयध्वम् । पिंसयै पिंसयावहै पिंसयामहै । **६. लङ्** - (i) अपिंसयत् अपिंसयताम् अपिंसयन् । अपिंसयः अपिंसयतम् अपिंसयत । अपिंसयम् अपिंसयाव अपिंसयाम । (ii) अपिंसत् अपिंसताम् अपिंसन् । अपिंसः अपिंसतम् अपिंसत । अपिंसम् अपिंसाव अपिंसाम । (iii) अपिंसयत अपिंसयेताम् अपिंसयन्त । अपिंसयथाः अपिंसयेथाम् अपिंसयध्वम् । अपिंसये अपिंसयावहि अपिंसयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) पिंसयेत् पिंसयेताम् पिंसयेयुः । पिंसयेः पिंसयेतम् पिंसयेत । पिंसयेयम् पिंसयेव पिंसयेम । (ii) पिंसेत् पिंसेताम् पिंसेयुः । पिंसेः पिंसेतम् पिंसेत । पिंसेयम् पिंसेव पिंसेम । (iii) पिंसयेत पिंसयेयाताम् पिंसयेरन् । पिंसयेथाः पिंसयेयाथाम् पिंसयेध्वम् । पिंसयेय पिंसयेवहि पिंसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) पिंस्यात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पिंस्यास्ताम् पिंस्यासुः । पिंस्याः पिंस्यास्तम् पिंस्यास्त । पिंस्यासम् पिंस्यास्व पिंस्यास्म । (ii) पिंसयिषीष्ट पिंसयिषीयास्ताम् पिंसयिषीरन् । पिंसयिषीष्ठाः पिंसयिषीयास्थाम् पिंसयिषीध्वम् । पिंसयिषीय पिंसयिषीवहि पिंसयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अपिपिंसत् अपिपिंसताम् अपिपिंसन् । अपिपिंसः अपिपिंसतम् अपिपिंसत । अपिपिंसम् अपिपिंसाव अपिपिंसाम । (ii) अपिंसीत् अपिंसिष्टाम् अपिंसिषुः । अपिंसीः अपिंसिष्टम् अपिंसिष्ट । अपिंसिषम् अपिंसिष्व अपिंसिष्म । (iii) अपिपिंसत अपिपिंसेताम् अपिपिंसन्त । अपिपिंसथाः अपिपिंसेथाम् अपिपिंसध्वम् । अपिपिंसे अपिपिंसावहि अपिपिंसामहि । **१०. लृङ्** - (i) अपिंसयिष्यत् अपिंसयिष्यताम् अपिंसयिष्यन् । अपिंसयिष्यः अपिंसयिष्यतम् अपिंसयिष्यत । अपिंसयिष्यम् अपिंसयिष्याव अपिंसयिष्याम । (ii) अपिंसिष्यत् अपिंसिष्यताम् अपिंसिष्यन् । अपिंसिष्यः अपिंसिष्यतम् अपिंसिष्यत । अपिंसिष्यम् अपिंसिष्याव अपिंसिष्याम । (iii) अपिंसयिष्यत अपिंसयिष्येताम् अपिंसयिष्यन्त । अपिंसयिष्यथाः अपिंसयिष्येथाम् अपिंसयिष्यध्वम् । अपिंसयिष्ये अपिंसयिष्यावहि अपिंसयिष्यामहि ।

णिचि - पिंसयति-ते, **सनि** - पिपिंसयिषति-ते, **यकि** - पिंस्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७६४. कुसि - भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः)

१. लट् - (i) कुंसयति कुंसयतः कुंसयन्ति । कुंसयसि कुंसयथः कुंसयथ । कुंसयामि कुंसयावः कुंसयामः । (ii) कुंसति[1] कुंसतः कुंसन्ति । कुंससि कुंसथः कुंसथ । कुंसामि कुंसावः कुंसामः । (iii) कुंसयते कुंसयेते कुंसयन्ते । कुंसयसे कुंसयेथे कुंसयध्वे । कुंसये कुंसयावहे कुंसयामहे । **२. लिट्** - (i) कुंसयाञ्चकार कुंसयाञ्चक्रतुः कुंसयाञ्चक्रुः । कुंसयाञ्चकर्थ कुंसयाञ्चक्रथुः कुंसयाञ्चक्र । कुंसयाञ्चकार, कुंसयाञ्चकर कुंसयाञ्चकृव कुंसयाञ्चकृम । (ii) कुंसयाञ्चक्रे कुंसयाञ्चक्राते कुंसयाञ्चक्रिरे । कुंसयाञ्चकृषे कुंसयाञ्चक्राथे कुंसयाञ्चकृढ्वे । कुंसयाञ्चक्रे कुंसयाञ्चकृवहे कुंसयाञ्चकृमहे । (iii) कुंसयाम्बभूव कुंसयाम्बभूवतुः कुंसयाम्बभूवुः । कुंसयाम्बभूविथ कुंसयाम्बभूवथुः कुंसयाम्बभूव । कुंसयाम्बभूव कुंसयाम्बभूविव कुंसयाम्बभूविम । (iv) कुंसयामास कुंसयामासतुः कुंसयामासुः । कुंसयामासिथ कुंसयामासथुः कुंसयामास । कुंसयामास कुंसयामासिव कुंसयामासिम । **३. लुट्** - (i) कुंसयिता कुंसयितारौ कुंसयितारः । कुंसयितासि कुंसयितास्थः कुंसयितास्थ । कुंसयितास्मि कुंसयितास्वः कुंसयितास्मः । (ii) कुंसिता कुंसितारौ कुंसितारः । कुंसितासि कुंसितास्थः कुंसितास्थ । कुंसितास्मि कुंसितास्वः कुंसितास्मः । (iii) कुंसयिता कुंसयितारौ कुंसयितारः । कुंसयितासे कुंसयितासाथे कुंसयिताध्वे । कुंसयिताहे कुंसयितास्वहे कुंसयितास्महे । **४. लृट्** - (i) कुंसयिष्यति कुंसयिष्यतः कुंसयिष्यन्ति । कुंसयिष्यसि कुंसयिष्यथः कुंसयिष्यथ । कुंसयिष्यामि कुंसयिष्यावः कुंसयिष्यामः । (ii) कुंसिष्यति कुंसिष्यतः कुंसिष्यन्ति । कुंसिष्यसि कुंसिष्यथः कुंसिष्यथ । कुंसिष्यामि कुंसिष्यावः कुंसिष्यामः । (iii) कुंसयिष्यते कुंसयिष्येते कुंसयिष्यन्ते । कुंसयिष्यसे कुंसयिष्येथे कुंसयिष्यध्वे । कुंसयिष्ये कुंसयिष्यावहे कुंसयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) कुंसयतु, कुंसयतात् कुंसयताम् कुंसयन्तु । कुंसय, कुंसयतात् कुंसयतम् कुंसयत । कुंसयानि कुंसयाव कुंसयाम । (ii) कुंसतु, कुंसतात् कुंसताम् कुंसन्तु । कुंस, कुंसतात् कुंसतम् कुंसत । कुंसानि कुंसाव कुंसाम । (iii) कुंसयताम् कुंसयेताम् कुंसयन्ताम् । कुंसयस्व कुंसयेथाम् कुंसयध्वम् । कुंसयै कुंसयावहै कुंसयामहै । **६. लङ्** - (i) अकुंसयत् अकुंसयताम् अकुंसयन् । अकुंसयः अकुंसयतम् अकुंसयत । अकुंसयम् अकुंसयाव अकुंसयाम । (ii) अकुंसत् अकुंसताम् अकुंसन् । अकुंसः अकुंसतम् अकुंसत । अकुंसम् अकुंसाव अकुंसाम । (iii) अकुंसयत अकुंसयेताम् अकुंसयन्त । अकुंसयथाः अकुंसयेथाम् अकुंसयध्वम् । अकुंसये अकुंसयावहि अकुंसयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) कुंसयेत् कुंसयेताम् कुंसयेयुः । कुंसयेः कुंसयेतम् कुंसयेत । कुंसयेयम् कुंसयेव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कुंसयेम । (ii) कुंसेत् कुंसेताम् कुंसेयुः । कुंसेः कुंसेतम् कुंसेत । कुंसेयम् कुंसेव कुंसेम । (iv) कुंसयेत कुंसयेयाताम् कुंसयेरन् । कुंसयेथाः कुंसयेयाथाम् कुंसयेध्वम् । कुंसयेय कुंसयेवहि कुंसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कुंस्यात् कुंस्यास्ताम् कुंस्यासुः । कुंस्याः कुंस्यास्तम् कुंस्यास्त । कुंस्यासम् कुंस्यास्व कुंस्यास्म । (ii) कुंसयिषीष्ट कुंसयिषीयास्ताम् कुंसयिषीरन् । कुंसयिषीष्ठाः कुंसयिषीयास्थाम् कुंसयिषीध्वम् । कुंसयिषीय कुंसयिषीवहि कुंसयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुकुंसत् अचुकुंसताम् अचुकुंसन् । अचुकुंसः अचुकुंसतम् अचुकुंसत । अचुकुंसम् अचुकुंसाव अचुकुंसाम । (ii) अकुंसीत् अकुंसिष्टाम् अकुंसिषुः । अकुंसीः अकुंसिष्टम् अकुंसिष्ट । अकुंसिषम् अकुंसिष्व अकुंसिष्म । (ii) अचुकुंसत अचुकुंसेताम् अचुकुंसन्त । अचुकुंसथाः अचुकुंसेथाम् अचुकुंसध्वम् । अचुकुंसे अचुकुंसावहि अचुकुंसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकुंसयिष्यत् अकुंसयिष्यताम् अकुंसयिष्यन् । अकुंसयिष्यः अकुंसयिष्यतम् अकुंसयिष्यत । अकुंसयिष्यम् अकुंसयिष्याव अकुंसयिष्याम । (ii) अकुंसिष्यत् अकुंसिष्यताम् अकुंसिष्यन् । अकुंसिष्यः अकुंसिष्यतम् अकुंसिष्यत । अकुंसिष्यम् अकुंसिष्याव अकुंसिष्याम । (iii) अकुंसयिष्यत अकुंसयिष्येताम् अकुंसयिष्यन्त । अकुंसयिष्यथाः अकुंसयिष्येथाम् अकुंसयिष्यध्वम् । अकुंसयिष्ये अकुंसयिष्यावहि अकुंसयिष्यामहि ।

णिचि – कुंसयति-ते, **सनि** – चुकुंसयिषति-ते, **यकि** – कुंस्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७६५. दशि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'भासार्थः' इति क्षीरस्वामी । 'दंशने दशतीति स्यात् तत्र दंशयते णिचि । भाषणे दंशयेत्...' (श्लो. १६४-१६५) इति देवः ।

१. लट् – (i) दंशयति दंशयतः दंशयन्ति । दंशयसि दंशयथः दंशयथ । दंशयामि दंशयावः दंशयामः । (ii) दंशति[1] दंशतः दंशन्ति । दंशसि दंशथः दंशथ । दंशामि दंशावः दंशामः । (iii) दंशयते दंशयेते दंशयन्ते । दंशयसे दंशयेथे दंशयध्वे । दंशये दंशयावहे दंशयामहे । **२. लिट्** – (i) दंशयाञ्चकार दंशयाञ्चक्रतुः दंशयाञ्चक्रुः । दंशयाञ्चकर्थ दंशयाञ्चक्रथुः दंशयाञ्चक्र । दंशयाञ्चकार, दंशयाञ्चकर दंशयाञ्चकृव दंशयाञ्चकृम । (ii) दंशयाञ्चक्रे दंशयाञ्चक्राते दंशयाञ्चक्रिरे । दंशयाञ्चकृषे दंशयाञ्चक्राथे दंशयाञ्चकृढ्वे । दंशयाञ्चक्रे दंशयाञ्चकृवहे दंशयाञ्चकृमहे । (iii) दंशयाम्बभूव दंशयाम्बभूवतुः दंशयाम्बभूवुः । दंशयाम्बभूविथ दंशयाम्बभूवथुः दंशयाम्बभूव । दंशयाम्बभूव दंशयाम्बभूविव दंशयाम्बभूविम । (iv) दंशयामास दंशयामासतुः दंशयामासुः । दंशयामासिथ दंशयामासथुः दंशयामास । दंशयामास दंशयामासिव दंशयामासिम । **३. लुट्** – (i) दंशयिता दंशयितारौ दंशयितारः । दंशयितासि दंशयितास्थः दंशयितास्थ । दंशयितास्मि दंशयितास्वः दंशयितास्मः । (ii) दंशिता दंशितारौ दंशितारः । दंशितासि दंशितास्थः दंशितास्थ । दंशितास्मि दंशितास्वः दंशितास्मः । (iii) दंशयिता दंशयितारौ दंशयितारः । दंशयितासे दंशयितासाथे दंशयिताध्वे । दंशयिताहे दंशयितास्वहे दंशयितास्महे । **४. लृट्** – (i) दंशयिष्यति दंशयिष्यतः दंशयिष्यन्ति । दंशयिष्यसि दंशयिष्यथः दंशयिष्यथ । दंशयिष्यामि दंशयिष्यावः दंशयिष्यामः । (ii) दंशिष्यति दंशिष्यतः दंशिष्यन्ति । दंशिष्यसि दंशिष्यथः दंशिष्यथ । दंशिष्यामि दंशिष्यावः दंशिष्यामः । (iii) दंशयिष्यते दंशयिष्येते दंशयिष्यन्ते । दंशयिष्यसे दंशयिष्येथे दंशयिष्यध्वे । दंशयिष्ये दंशयिष्यावहे दंशयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) दंशयतु, दंशयतात् दंशयताम् दंशयन्तु । दंशय, दंशयतात् दंशयतम् दंशयत । दंशयानि दंशयाव दंशयाम । (ii) दंशतु, दंशतात् दंशताम् दंशन्तु । दंश, दंशतात् दंशतम् दंशत । दंशानि दंशाव दंशाम । (iii) दंशयताम् दंशयेताम् दंशयन्ताम् । दंशयस्व दंशयेथाम् दंशयध्वम् । दंशयै दंशयावहै दंशयामहै । **६. लङ्** – (i) अदंशयत् अदंशयताम् अदंशयन् । अदंशयः अदंशयतम् अदंशयत । अदंशयम् अदंशयाव अदंशयाम । (ii) अदंशत् अदंशताम् अदंशन् । अदंशः अदंशतम् अदंशत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अदंशम् अदंशाव अदंशाम । (iii) अदंशयत अदंशयेताम् अदंशयन्त । अदंशयथाः अदंशयेथाम् अदंशयध्वम् । अदंशये अदंशयावहि अदंशयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) दंशयेत् दंशयेताम् दंशयेयुः । दंशयेः दंशयेतम् दंशयेत । दंशयेयम् दंशयेव दंशयेम । (ii) दंशेत् दंशेताम् दंशेयुः । दंशेः दंशेतम् दंशेत । दंशेयम् दंशेव दंशेम । (iii) दंशयेत दंशयेयाताम् दंशयेरन् । दंशयेथाः दंशयेयाथाम् दंशयेध्वम् । दंशयेय दंशयेवहि दंशयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) दंश्यात् दंश्यास्ताम् दंश्यासुः । दंश्याः दंश्यास्तम् दंश्यास्त । दंश्यासम् दंश्यास्व दंश्यास्म । (ii) दंशयिषीष्ट दंशयिषीयास्ताम् दंशयिषीरन् । दंशयिषीष्ठाः दंशयिषीयास्थाम् दंशयिषीध्वम् । दंशयिषीय दंशयिषीवहि दंशयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अददंशत् अददंशताम् अददंशन् । अददंशः अददंशतम् अददंशत । अददंशम् अददंशाव अददंशाम । (ii) अदंशीत् अदंशिष्टाम् अदंशिषुः । अदंशीः अदंशिष्टम् अदंशिष्ट । अदंशिषम् अदंशिष्व अदंशिष्म । (iii) अददंशत अददंशेताम् अददंशन्त । अददंशथाः अददंशेथाम् अददंशध्वम् । अददंशे अददंशावहि अददंशामहि । **१०. लृङ्** – (i) अदंशयिष्यत् अदंशयिष्यताम् अदंशयिष्यन् । अदंशयिष्यः अदंशयिष्यतम् अदंशयिष्यत । अदंशयिष्यम् अदंशयिष्याव अदंशयिष्याम । (ii) अदंशिष्यत् अदंशिष्यताम् अदंशिष्यन् । अदंशिष्यः अदंशिष्यतम् अदंशिष्यत । अदंशिष्यम् अदंशिष्याव अदंशिष्याम । (iii) अदंशयिष्यत अदंशयिष्येताम् अदंशयिष्यन्त । अदंशयिष्यथाः अदंशयिष्येथाम् अदंशयिष्यध्वम् । अदंशयिष्ये अदंशयिष्यावहि अदंशयिष्यामहि ।

णिचि – दंशयति-ते, **सनि** – दिदंशयिषति-ते, **यकि** – दंश्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७६६. कुशि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) कुंशयति कुंशयतः कुंशयन्ति । कुंशयसि कुंशयथः कुंशयथ । कुंशयामि कुंशयावः कुंशयामः । (ii) कुंशति[1] कुंशतः कुंशन्ति । कुंशसि कुंशथः कुंशथ । कुंशामि कुंशावः कुंशामः । (iii) कुंशयते कुंशयेते कुंशयन्ते । कुंशयसे कुंशयेथे कुंशयध्वे । कुंशये कुंशयावहे कुंशयामहे । **२. लिट्** – (i) कुंशयाञ्चकार कुंशयाञ्चक्रतुः कुंशयाञ्चक्रुः । कुंशयाञ्चकर्थ कुंशयाञ्चक्रथुः कुंशयाञ्चक्र । कुंशयाञ्चकार, कुंशयाञ्चकर कुंशयाञ्चकृव कुंशयाञ्चकृम । (ii) कुंशयाञ्चक्रे कुंशयाञ्चक्राते कुंशयाञ्चक्रिरे । कुंशयाञ्चकृषे कुंशयाञ्चक्राथे कुंशयाञ्चकृढ्वे । कुंशयाञ्चक्रे कुंशयाञ्चकृवहे कुंशयाञ्चकृमहे । (iii) कुंशयाम्बभूव कुंशयाम्बभूवतुः कुंशयाम्बभूवुः । कुंशयाम्बभूविथ कुंशयाम्बभूवथुः कुंशयाम्बभूव । कुंशयाम्बभूव कुंशयाम्बभूविव कुंशयाम्बभूविम । (iv) कुंशयामास कुंशयामासतुः कुंशयामासुः । कुंशयामासिथ कुंशयामासथुः कुंशयामास । कुंशयामास कुंशयामासिव कुंशयामासिम । **३. लुट्** – (i) कुंशयिता कुंशयितारौ कुंशयितारः । कुंशयितासि कुंशयितास्थः कुंशयितास्थ । कुंशयितास्मि कुंशयितास्वः कुंशयितास्मः । (ii) कुंशिता कुंशितारौ कुंशितारः । कुंशितासि कुंशितास्थः कुंशितास्थ । कुंशितास्मि कुंशितास्वः कुंशितास्मः । (iii) कुंशयिता कुंशयितारौ कुंशयितारः । कुंशयितासे कुंशयितासाथे कुंशयिताध्वे । कुंशयिताहे कुंशयितास्वहे कुंशयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कुंशयिष्यति कुंशयिष्यतः कुंशयिष्यन्ति । कुंशयिष्यसि कुंशयिष्यथः कुंशयिष्यथ । कुंशयिष्यामि कुंशयिष्यावः कुंशयिष्यामः । (ii) कुंशिष्यति कुंशिष्यतः कुंशिष्यन्ति । कुंशिष्यसि कुंशिष्यथः कुंशिष्यथ । कुंशिष्यामि कुंशिष्यावः कुंशिष्यामः । (iii) कुंशयिष्यते कुंशयिष्येते कुंशयिष्यन्ते । कुंशयिष्यसे कुंशयिष्येथे कुंशयिष्यध्वे । कुंशयिष्ये कुंशयिष्यावहे कुंशयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कुंशयतु, कुंशयतात् कुंशयताम् कुंशयन्तु । कुंशय, कुंशयतात् कुंशयतम् कुंशयत । कुंशयानि कुंशयाव कुंशयाम । (ii) कुंशतु, कुंशतात् कुंशताम् कुंशन्तु । कुंश, कुंशतात् कुंशतम् कुंशत । कुंशानि कुंशाव कुंशाम । (iii) कुंशयताम् कुंशयेताम् कुंशयन्ताम् । कुंशयस्व कुंशयेथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कुंशयध्वम् । कुंशयै कुंशयावहै कुंशयामहै । **६. लङ्** – (i) अकुंशयत् अकुंशयताम् अकुंशयन् । अकुंशयः अकुंशयतम् अकुंशयत । अकुंशयम् अकुंशयाव अकुंशयाम । (ii) अकुंशत् अकुंशताम् अकुंशन् । अकुंशः अकुंशतम् अकुंशत । अकुंशम् अकुंशाव अकुंशाम । (iii) अकुंशयत अकुंशयेताम् अकुंशयन्त । अकुंशयथाः अकुंशयेथाम् अकुंशयध्वम् । अकुंशये अकुंशयावहि अकुंशयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कुंशयेत् कुंशयेताम् कुंशयेयुः । कुंशयेः कुंशयेतम् कुंशयेत । कुंशयेयम् कुंशयेव कुंशयेम । (ii) कुंशेत् कुंशेताम् कुंशेयुः । कुंशेः कुंशेतम् कुंशेत । कुंशेयम् कुंशेव कुंशेम । (iii) कुंशयेत कुंशयेयाताम् कुंशयेरन् । कुंशयेथाः कुंशयेयाथाम् कुंशयेध्वम् । कुंशयेय कुंशयेवहि कुंशयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कुंश्यात् कुंश्यास्ताम् कुंश्यासुः । कुंश्याः कुंश्यास्तम् कुंश्यास्त । कुंश्यासम् कुंश्यास्व कुंश्यास्म । (ii) कुंशयिषीष्ट कुंशयिषीयास्ताम् कुंशयिषीरन् । कुंशयिषीष्ठाः कुंशयिषीयास्थाम् कुंशयिषीध्वम् । कुंशयिषीय कुंशयिषीवहि कुंशयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुकुंशत् अचुकुंशताम् अचुकुंशन् । अचुकुंशः अचुकुंशतम् अचुकुंशत । अचुकुंशम् अचुकुंशाव अचुकुंशाम । (ii) अकुंशीत् अकुंशिष्टाम् अकुंशिषुः । अकुंशीः अकुंशिष्टम् अकुंशिष्ट । अकुंशिषम् अकुंशिष्व अकुंशिष्म । (iii) अचुकुंशत अचुकुंशेताम् अचुकुंशन्त । अचुकुंशथाः अचुकुंशेथाम् अचुकुंशध्वम् । अचुकुंशे अचुकुंशावहि अचुकुंशामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकुंशयिष्यत् अकुंशयिष्यताम् अकुंशयिष्यन् । अकुंशयिष्यः अकुंशयिष्यतम् अकुंशयिष्यत । अकुंशयिष्यम् अकुंशयिष्याव अकुंशयिष्याम । (ii) अकुंशिष्यत् अकुंशिष्यताम् अकुंशिष्यन् । अकुंशिष्यः अकुंशिष्यतम् अकुंशिष्यत । अकुंशिष्यम् अकुंशिष्याव अकुंशिष्याम । (iii) अकुंशयिष्यत अकुंशयिष्येताम् अकुंशयिष्यन्त । अकुंशयिष्यथाः अकुंशयिष्येथाम् अकुंशयिष्यध्वम् । अकुंशयिष्ये अकुंशयिष्यावहि अकुंशयिष्यामहि ।

णिचि – कुंशयति-ते, **सनि** – चुकुंशयिषति-ते, **यकि** – कुंश्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७६७. घट – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'घाटयेद् घण्टयेत् सङ्घभाषयोर्घटते मितः' (श्लो. ७०) इति देवः ।

१. लट् – (i) घाटयति घाटयतः घाटयन्ति । घाटयसि घाटयथः घाटयथ । घाटयामि घाटयावः घाटयामः । (ii) घाटयते घाटयेते घाटयन्ते । घाटयसे घाटयेथे घाटयध्वे । घाटये घाटयावहे घाटयामहे । **२. लिट्** – (i) घाटयाञ्चकार घाटयाञ्चक्रतुः घाटयाञ्चक्रुः । घाटयाञ्चकर्थ घाटयाञ्चक्रथुः घाटयाञ्चक्र । घाटयाञ्चकार, घाटयाञ्चकर घाटयाञ्चकृव घाटयाञ्चकृम । (ii) घाटयाञ्चक्रे घाटयाञ्चक्राते घाटयाञ्चक्रिरे । घाटयाञ्चकृषे घाटयाञ्चक्राथे घाटयाञ्चकृढ्वे । घाटयाञ्चक्रे घाटयाञ्चकृवहे घाटयाञ्चकृमहे । (ii) घाटयाम्बभूव घाटयाम्बभूवतुः घाटयाम्बभूवुः । घाटयाम्बभूविथ घाटयाम्बभूवथुः घाटयाम्बभूव । घाटयाम्बभूव घाटयाम्बभूविव घाटयाम्बभूविम । (iii) घाटयामास घाटयामासतुः घाटयामासुः । घाटयामासिथ घाटयामासथुः घाटयामास । घाटयामास घाटयामासिव घाटयामासिम । **३. लुट्** – (i) घाटयिता घाटयितारौ घाटयितारः । घाटयितासि घाटयितास्थः घाटयितास्थ । घाटयितास्मि घाटयितास्वः घाटयितास्मः । (ii) घाटयिता घाटयितारौ घाटयितारः । घाटयितासे घाटयितासाथे घाटयिताध्वे । घाटयिताहे घाटयितास्वहे घाटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) घाटयिष्यति घाटयिष्यतः घाटयिष्यन्ति । घाटयिष्यसि घाटयिष्यथः घाटयिष्यथ । घाटयिष्यामि घाटयिष्यावः घाटयिष्यामः । (iv) घाटयिष्यते घाटयिष्येते घाटयिष्यन्ते । घाटयिष्यसे घाटयिष्येथे घाटयिष्यध्वे । घाटयिष्ये घाटयिष्यावहे घाटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) घाटयतु, घाटयतात् घाटयताम् घाटयन्तु । घाटय, घाटयतात् घाटयतम् घाटयत । घाटयानि घाटयाव घाटयाम । (ii) घाटयताम् घाटयेताम् घाटयन्ताम् । घाटयस्व

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

घाटयेथाम् घाटयध्वम् । घाटयै घाटयावहै घाटयामहै । **६. लङ्** – (i) अघाटयत् अघाटयताम् अघाटयन् । अघाटयः अघाटयतम् अघाटयत । अघाटयम् अघाटयाव अघाटयाम । (ii) अघाटयत अघाटयेताम् अघाटयन्त । अघाटयथाः अघाटयेथाम् अघाटयध्वम् । अघाटये अघाटयावहि अघाटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) घाटयेत् घाटयेताम् घाटयेयुः । घाटयेः घाटयेतम् घाटयेत । घाटयेयम् घाटयेव घाटयेम । (ii) घाटयेत घाटयेयाताम् घाटयेरन् । घाटयेथाः घाटयेयाथाम् घाटयेध्वम् । घाटयेय घाटयेवहि घाटयेमहि ।**८. आशीर्लिङ्** – (i) घाट्यात् घाट्यास्ताम् घाट्यासुः । घाट्याः घाट्यास्तम् घाट्यास्त । घाट्यासम् घाट्यास्व घाट्यास्म । (ii) घाटयिषीष्ट घाटयिषीयास्ताम् घाटयिषीरन् । घाटयिषीष्ठाः घाटयिषीयास्थाम् घाटयिषीध्वम् । घाटयिषीय घाटयिषीवहि घाटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजीघटत् अजीघटताम् अजीघटन् । अजीघटः अजीघटतम् अजीघटत । अजीघटम् अजीघटाव अजीघटाम । (ii) अजीघटत अजीघटेताम् अजीघटन्त । अजीघटथाः अजीघटेथाम् अजीघटध्वम् । अजीघटे अजीघटावहि अजीघटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अघाटयिष्यत् अघाटयिष्यताम् अघाटयिष्यन् । अघाटयिष्यः अघाटयिष्यतम् अघाटयिष्यत । अघाटयिष्यम् अघाटयिष्याव अघाटयिष्याम । (ii) अघाटयिष्यत अघाटयिष्येताम् अघाटयिष्यन्त । अघाटयिष्यथाः अघाटयिष्येथाम् अघाटयिष्यध्वम् । अघाटयिष्ये अघाटयिष्यावहि अघाटयिष्यामहि ।

णिचि – घाटयति – ते, **सनि** – जिघाटयिषति – ते, **यकि** – घाट्यते ।

१७६८. घटि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'घाटयेद् घण्टयेत् सङ्घभाषयोर्घटते मितः' (श्लो. ७०) इति देवः ।

१. लट् – (i) घण्टयति घण्टयतः घण्टयन्ति । घण्टयसि घण्टयथः घण्टयथ । घण्टयामि घण्टयावः घण्टयामः । (ii) घण्टति[1] घण्टतः घण्टन्ति । घण्टसि घण्टथः घण्टथ । घण्टामि घण्टावः घण्टामः । (iii) घण्टयते घण्टयेते घण्टयन्ते । घण्टयसे घण्टयेथे घण्टयध्वे । घण्टये घण्टयावहे घण्टयामहे । **२. लिट्** – (i) घण्टयाञ्चकार घण्टयाञ्चक्रतुः घण्टयाञ्चक्रुः । घण्टयाञ्चकर्थ घण्टयाञ्चक्रथुः घण्टयाञ्चक्र । घण्टयाञ्चकार, घण्टयाञ्चकर घण्टयाञ्चकृव घण्टयाञ्चकृम । (ii) घण्टयाञ्चक्रे घण्टयाञ्चक्राते घण्टयाञ्चक्रिरे । घण्टयाञ्चकृषे घण्टयाञ्चक्राथे घण्टयाञ्चकृढ्वे । घण्टयाञ्चक्रे घण्टयाञ्चकृवहे घण्टयाञ्चकृमहे । (iii) घण्टयाम्बभूव घण्टयाम्बभूवतुः घण्टयाम्बभूवुः । घण्टयाम्बभूविथ घण्टयाम्बभूवथुः घण्टयाम्बभूव । घण्टयाम्बभूव घण्टयाम्बभूविव घण्टयाम्बभूविम । (iv) घण्टयामास घण्टयामासतुः घण्टयामासुः । घण्टयामासिथ घण्टयामासथुः घण्टयामास । घण्टयामास घण्टयामासिव घण्टयामासिम । **३. लुट्** – (i) घण्टयिता घण्टयितारौ घण्टयितारः । घण्टयितासि घण्टयितास्थः घण्टयितास्थ । घण्टयितास्मि घण्टयितास्वः घण्टयितास्मः । (ii) घण्टिता घण्टितारौ घण्टितारः । घण्टितासि घण्टितास्थः घण्टितास्थ । घण्टितास्मि घण्टितास्वः घण्टितास्मः । (iii) घण्टयिता घण्टयितारौ घण्टयितारः । घण्टयितासे घण्टयितासाथे घण्टयिताध्वे । घण्टयिताहे घण्टयितास्वहे घण्टयितास्महे । **४. लृट्** – (i) घण्टयिष्यति घण्टयिष्यतः घण्टयिष्यन्ति । घण्टयिष्यसि घण्टयिष्यथः घण्टयिष्यथ । घण्टयिष्यामि घण्टयिष्यावः घण्टयिष्यामः । (ii) घण्टिष्यति घण्टिष्यतः घण्टिष्यन्ति । घण्टिष्यसि घण्टिष्यथः घण्टिष्यथ । घण्टिष्यामि घण्टिष्यावः घण्टिष्यामः । (iii) घण्टयिष्यते घण्टयिष्येते घण्टयिष्यन्ते । घण्टयिष्यसे घण्टयिष्येथे घण्टयिष्यध्वे । घण्टयिष्ये घण्टयिष्यावहे घण्टयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) घण्टयतु, घण्टयतात् घण्टयताम् घण्टयन्तु । घण्टय, घण्टयतात् घण्टयतम् घण्टयत । घण्टयानि घण्टयाव घण्टयाम । (ii) घण्टतु, घण्टतात् घण्टताम् घण्टन्तु । घण्ट, घण्टतात् घण्टतम् घण्टत । घण्टानि घण्टाव घण्टाम । (iii) घण्टयताम् घण्टयेताम् घण्टयन्ताम् । घण्टयस्व घण्टयेथाम् घण्टयध्वम् । घण्टयै घण्टयावहै घण्टयामहै । **६. लङ्** – (i) अघण्टयत् अघण्टयताम् अघण्टयन् । अघण्टयः अघण्टयतम् अघण्टयत । अघण्टयम् अघण्टयाव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अघण्टयाम । (ii) अघण्टत् अघण्टताम् अघण्टन् । अघण्टः अघण्टतम् अघण्टत । अघण्टम् अघण्टाव अघण्टाम । (iii) अघण्टयत अघण्टयेताम् अघण्टयन्त । अघण्टयथाः अघण्टयेथाम् अघण्टयध्वम् । अघण्टये अघण्टयावहि अघण्टयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) घण्टयेत् घण्टयेताम् घण्टयेयुः । घण्टयेः घण्टयेतम् घण्टयेत । घण्टयेयम् घण्टयेव घण्टयेम । (ii) घण्टेत् घण्टेताम् घण्टेयुः । घण्टेः घण्टेतम् घण्टेत । घण्टेयम् घण्टेव घण्टेम । (iii) घण्टयेत घण्टयेयाताम् घण्टयेरन् । घण्टयेथाः घण्टयेयाथाम् घण्टयेध्वम् । घण्टयेय घण्टयेवहि घण्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) घण्ट्यात् घण्ट्यास्ताम् घण्ट्यासुः । घण्ट्याः घण्ट्यास्तम् घण्ट्यास्त । घण्ट्यासम् घण्ट्यास्व घण्ट्यास्म । (ii) घण्टयिषीष्ट घण्टयिषीयास्ताम् घण्टयिषीरन् । घण्ट-यिषीष्ठाः घण्टयिषीयास्थाम् घण्टयिषीध्वम् । घण्टयिषीय घण्टयिषीवहि घण्टयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजघण्टत् अजघण्टताम् अजघण्टन् । अजघण्टः अजघण्टतम् अजघण्टत । अजघण्टम् अजघण्टाव अजघण्टाम । (ii) अघण्टीत् अघण्टिष्टाम् अघण्टिषुः । अघण्टीः अघण्टिष्टम् अघण्टिष्ट । अघण्टिषम् अघण्टिष्व अघण्टिष्म । (iii) अजघण्टत अजघण्टेताम् अजघण्टन्त । अजघण्टथाः अजघण्टेथाम् अज-घण्टध्वम् । अजघण्टे अजघण्टावहि अजघण्टामहि । **१०. लृङ्** – (i) अघण्टयिष्यत् अघण्टयिष्यताम् अघण्टयिष्यन् । अघण्टयिष्यः अघण्टयिष्यतम् अघण्टयिष्यत । अघण्टयिष्यम् अघण्टयिष्याव अघण्ट-यिष्याम । (ii) अघण्टिष्यत् अघण्टिष्यताम् अघण्टिष्यन् । अघण्टिष्यः अघण्टिष्यतम् अघण्टिष्यत । अघण्टिष्यम् अघण्टिष्याव अघण्टिष्याम । (iii) अघण्टयिष्यत अघण्टयिष्येताम् अघण्टयिष्यन्त । अघण्टयिष्यथाः अघण्टयिष्येथाम् अघण्टयिष्यध्वम् । अघण्टयिष्ये अघण्टयिष्यावहि अघण्टयिष्यामहि ।

णिचि – घण्टयति-ते, **सनि** – जिघण्टयिषति-ते, **यकि** – घण्ट्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७६९. बृहि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'वृद्धौ, भाषार्थविषये बृंहयेद् बर्हयेदिति' (श्लो. १९८) इति देवः ।

१. लट् – (i) बृंहयति बृंहयतः बृंहयन्ति । बृंहयसि बृंहयथः बृंहयथ । बृंहयामि बृंहयावः बृंहयामः । (ii) बृंहति[1] बृंहतः बृंहन्ति । बृंहसि बृंहथः बृंहथ । बृंहामि बृंहावः बृंहामः । (ii) बृंहयते बृंहयेते बृंहयन्ते । बृंहयसे बृंहयेथे बृंहयध्वे । बृंहये बृंहयावहे बृंहयामहे । **२. लिट्** – (i) बृंहयाञ्चकार बृंहयाञ्चक्रतुः बृंहयाञ्चक्रुः । बृंहयाञ्चकर्थ बृंहयाञ्चक्रथुः बृंहयाञ्चक्र । बृंहयाञ्चकार, बृंहयाञ्चकर बृंहयाञ्चकृव बृंहयाञ्चकृम । (ii) बृंहयाञ्चक्रे बृंहयाञ्चक्राते बृंहयाञ्चक्रिरे । बृंहयाञ्चकृषे बृंहयाञ्चक्राथे बृंहयाञ्चकृढ्वे । बृंहयाञ्चक्रे बृंहयाञ्चकृवहे बृंहयाञ्चकृमहे । (iii) बृंहयाम्बभूव बृंहयाम्बभूवतुः बृंहयाम्बभूवुः । बृंहयाम्बभूविथ बृंहयाम्बभूवथुः बृंहयाम्बभूव । बृंहयाम्बभूव बृंहयाम्बभूविव बृंहयाम्बभूविम । (iv) बृंहयामास बृंहयामासतुः बृंहयामासुः । बृंहयामासिथ बृंहयामासथुः बृंहयामास । बृंहयामास बृंहयामासिव बृंहयामासिम । **३. लुट्** – (i) बृंहयिता बृंहयितारौ बृंहयितारः । बृंहयितासि बृंहयितास्थः बृंहयितास्थ । बृंहयितास्मि बृंहयितास्वः बृंहयितास्मः । (ii) बृंहिता बृंहितारौ बृंहितारः । बृंहितासि बृंहितास्थः बृंहितास्थ । बृंहितास्मि बृंहितास्वः बृंहितास्मः । (iii) बृंहयिता बृंहयितारौ बृंहयितारः । बृंहयितासे बृंहयितासाथे बृंहयिताध्वे । बृंहयिताहे बृंहयितास्वहे बृंहयितास्महे । **४. लृट्** – (i) बृंहयिष्यति बृंहयिष्यतः बृंहयिष्यन्ति । बृंहयिष्यसि बृंहयिष्यथः बृंहयिष्यथ । बृंहयिष्यामि बृंहयिष्यावः बृंहयिष्यामः । (ii) बृंहिष्यति बृंहिष्यतः बृंहिष्यन्ति । बृंहिष्यसि बृंहिष्यथः बृंहिष्यथ । बृंहिष्यामि बृंहिष्यावः बृंहिष्यामः । (iii) बृंहयिष्यते बृंहयिष्येते बृंहयिष्यन्ते । बृंहयिष्यसे बृंहयिष्येथे बृंहयिष्यध्वे । बृंहयिष्ये बृंहयिष्यावहे बृंहयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) बृंहयतु, बृंहयतात् बृंहयताम् बृंहयन्तु । बृंहय, बृंहयतात् बृंहयतम् बृंहयत । बृंहयाणि बृंहयाव बृंहयाम । (ii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

बृंहतु, बृंहतात् बृंहताम् बृंहन्तु । बृंह, बृंहतात् बृंहतम् बृंहत । बृंहाणि बृंहाव बृंहाम । (iii) बृंहयताम् बृंहयेताम् बृंहयन्ताम् । बृंहयस्व बृंहयेथाम् बृंहयध्वम् । बृंहयै बृंहयावहै बृंहयामहै । **६. लङ्** – (i) अबृंहयत् अबृंहयताम् अबृंहयन् । अबृंहयः अबृंहयतम् अबृंहयत । अबृंहयम् अबृंहयाव अबृंहयाम । (ii) अबृंहत् अबृंहताम् अबृंहन् । अबृंहः अबृंहतम् अबृंहत । अबृंहम् अबृंहाव अबृंहाम । (iii) अबृंहयत अबृंहयेताम् अबृंहयन्त । अबृंहयथाः अबृंहयेथाम् अबृंहयध्वम् । अबृंहये अबृंहयावहि अबृंहयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) बृंहयेत् बृंहयेताम् बृंहयेयुः । बृंहयेः बृंहयेतम् बृंहयेत । बृंहयेयम् बृंहयेव बृंहयेम । (ii) बृंहेत् बृंहेताम् बृंहेयुः । बृंहेः बृंहेतम् बृंहेत । बृंहेयम् बृंहेव बृंहेम । (ii) बृंहयेत बृंहयेयाताम् बृंहयेरन् । बृंहयेथाः बृंहयेयाथाम् बृंहयेध्वम् । बृंहयेय बृंहयेवहि बृंहयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) बृंह्यात् बृंह्यास्ताम् बृंह्यासुः । बृंह्याः बृंह्यास्तम् बृंह्यास्त । बृंह्यासम् बृंह्यास्व बृंह्यास्म । (ii) बृंहयिषीष्ट बृंहयिषीयास्ताम् बृंहयिषीरन् । बृंहयिषीष्ठाः बृंहयिषीयास्थाम् बृंहयिषीध्वम् । बृंहयिषीय बृंहयिषीवहि बृंहयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबबृंहत् अबबृंहताम् अबबृंहन् । अबबृंहः अबबृंहतम् अबबृंहत । अबबृंहम् अबबृंहाव अबबृंहाम । (ii) अबृंहीत् अबृंहिष्टाम् अबृंहिषुः । अबृंहीः अबृंहिष्टम् अबृंहिष्ट । अबृंहिषम् अबृंहिष्व अबृंहिष्म । (iii) अबबृंहत अबबृंहेताम् अबबृंहन्त । अबबृंहथाः अबबृंहेथाम् अबबृंहध्वम् । अबबृंहे अबबृंहावहि अबबृंहामहि । **१०. लृङ्** – (i) अबृंहयिष्यत् अबृंहयिष्यताम् अबृंहयिष्यन् । अबृंहयिष्यः अबृंहयिष्यतम् अबृंहयिष्यत । अबृंहयिष्यम् अबृंहयिष्याव अबृंहयिष्याम । (ii) अबृंहिष्यत् अबृंहिष्यताम् अबृंहिष्यन् । अबृंहिष्यः अबृंहिष्यतम् अबृंहिष्यत । अबृंहिष्यम् अबृंहिष्याव अबृंहिष्याम । (iii) अबृंहयिष्यत अबृंहयिष्येताम् अबृंहयिष्यन्त । अबृंहयिष्यथाः अबृंहयिष्येथाम् अबृंहयिष्यध्वम् । अबृंहयिष्ये अबृंहयिष्यावहि अबृंहयिष्यामहि । **णिचि** – बृंहयति-ते, **सनि** – बिबृंहयिषति-ते, **यकि** – बृंह्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७७०. बर्ह – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) । 'वृद्धौ, भाषार्थविषये बृंहयेद् बर्हयेदिति' (श्लो. १९८) इति देवः ।

१. लट् – (i) बर्हयति बर्हयतः बर्हयन्ति । बर्हयसि बर्हयथः बर्हयथ । बर्हयामि बर्हयावः बर्हयामः । (ii) बर्हयते बर्हयेते बर्हयन्ते । बर्हयसे बर्हयेथे बर्हयध्वे । बर्हये बर्हयावहे बर्हयामहे । **२. लिट्** – (i) बर्हयाञ्चकार बर्हयाञ्चक्रतुः बर्हयाञ्चक्रुः । बर्हयाञ्चकर्थ बर्हयाञ्चक्रथुः बर्हयाञ्चक्र । बर्हयाञ्चकार, बर्हयाञ्चकर बर्हयाञ्चकृव बर्हयाञ्चकृम । (ii) बर्हयाञ्चक्रे बर्हयाञ्चक्राते बर्हयाञ्चक्रिरे । बर्हयाञ्चकृषे बर्हया-ञ्चक्राथे बर्हयाञ्चकृढ्वे । बर्हयाञ्चक्रे बर्हयाञ्चकृवहे बर्हयाञ्चकृमहे । (iii) बर्हयाम्बभूव बर्हयाम्बभूवतुः बर्हयाम्बभूवुः । बर्हयाम्बभूविथ बर्हयाम्बभूवथुः बर्हयाम्बभूव । बर्हयाम्बभूव बर्हयाम्बभूविव बर्हया-म्बभूविम । (iv) बर्हयामास बर्हयामासतुः बर्हयामासुः । बर्हयामासिथ बर्हयामासथुः बर्हयामास । बर्हयामास बर्हयामासिव बर्हयामासिम । **३. लुट्** – (i) बर्हयिता बर्हयितारौ बर्हयितारः । बर्हयितासि बर्हयितास्थः बर्हयितास्थ । बर्हयितास्मि बर्हयितास्वः बर्हयितास्मः । (ii) बर्हयिता बर्हयितारौ बर्हयितारः । बर्हयितासे बर्हयितासाथे बर्हयिताध्वे । बर्हयिताहे बर्हयितास्वहे बर्हयितास्महे । **४. लृट्** – (i) बर्हयिष्यति बर्हयिष्यतः बर्हयिष्यन्ति । बर्हयिष्यसि बर्हयिष्यथः बर्हयिष्यथ । बर्हयिष्यामि बर्हयिष्यावः बर्हयिष्यामः । (ii) बर्हयिष्यते बर्हयिष्येते बर्हयिष्यन्ते । बर्हयिष्यसे बर्हयिष्येथे बर्हयिष्यध्वे । बर्हयिष्ये बर्हयिष्यावहे बर्हयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) बर्हयतु, बर्हयतात् बर्हयताम् बर्हयन्तु । बर्हय, बर्हयतात् बर्हयतम् बर्हयत । बर्हयाणि बर्हयाव बर्हयाम । (ii) बर्हयताम् बर्हयेताम् बर्हयन्ताम् । बर्हयस्व बर्हयेथाम् बर्हयध्वम् । बर्हयै बर्हयावहै बर्हयामहै । **६. लङ्** – (i) अबर्हयत् अबर्हयताम् अबर्हयन् । अबर्हयः अबर्हयतम् अबर्हयत । अबर्हयम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अबर्हयाव अबर्हयाम । (ii) अबर्हयत अबर्हयेताम् अबर्हयन्त । अबर्हयथाः अबर्हयेथाम् अबर्हयध्वम् । अबर्हये अबर्हयावहि अबर्हयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) बर्हयेत् बर्हयेताम् बर्हयेयुः । बर्हयेः बर्हयेतम् बर्हयेत । बर्हयेयम् बर्हयेव बर्हयेम । (ii) बर्हयेत बर्हयेयाताम् बर्हयेरन् । बर्हयेथाः बर्हयेयाथाम् बर्हयेध्वम् । बर्हयेय बर्हयेवहि बर्हयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) बर्ह्यात् बर्ह्यास्ताम् बर्ह्यासुः । बर्ह्याः बर्ह्यास्तम् बर्ह्यास्त । बर्ह्यासम् बर्ह्यास्व बर्ह्यास्म । (ii) बर्हयिषीष्ट बर्हयिषीयास्ताम् बर्हयिषीरन् । बर्हयिषीष्ठाः बर्हयिषीयास्थाम् बर्हयिषीध्वम् । बर्हयिषीय बर्हयिषीवहि बर्हयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अबबर्हत् अबबर्हताम् अबबर्हन् । अबबर्हः अबबर्हतम् अबबर्हत । अबबर्हम् अबबर्हाव अबबर्हाम । (ii) अबबर्हत अबबर्हेताम् अबबर्हन्त । अबबर्हथाः अबबर्हेथाम् अबबर्हध्वम् । अबबर्हे अबबर्हावहि अबबर्हामहि । **१०. लृङ्** - (i) अबर्हयिष्यत् अबर्हयिष्यताम् अबर्हयिष्यन् । अबर्हयिष्यः अबर्हयिष्यतम् अबर्हयिष्यत । अबर्हयिष्यम् अबर्हयिष्याव अबर्हयिष्याम । (ii) अबर्हयिष्यत अबर्हयिष्येताम् अबर्हयिष्यन्त । अबर्हयिष्यथाः अबर्हयिष्येथाम् अबर्हयिष्यध्वम् । अबर्हयिष्ये अबर्हयिष्यावहि अबर्हयिष्यामहि ।

णिचि - बर्हयति - ते, **सनि** - बिबर्हयिषति - ते, **यकि** - बर्ह्यते ।

१७७१. बल्ह - भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् - (i) बल्हयति बल्हयतः बल्हयन्ति । बल्हयसि बल्हयथः बल्हयथ । बल्हयामि बल्हयावः बल्हयामः । (ii) बल्हयते बल्हयेते बल्हयन्ते । बल्हयसे बल्हयेथे बल्हयध्वे । बल्हये बल्हयावहे बल्हयामहे । **२. लिट्** - (i) बल्हयाञ्चकार बल्हयाञ्चक्रतुः बल्हयाञ्चक्रुः । बल्हयाञ्चकर्थ बल्हयाञ्चक्रथुः बल्हयाञ्चक्र । बल्हयाञ्चकार, बल्हयाञ्चकर बल्हयाञ्चकृव बल्हयाञ्चकृम । (ii) बल्हयाञ्चक्रे बल्हयाञ्चक्राते बल्हयाञ्चक्रिरे । बल्हयाञ्चकृषे बल्हयाञ्चक्राथे बल्हयाञ्चकृढ्वे । बल्हयाञ्चक्रे बल्हयाञ्चकृवहे बल्हयाञ्चकृमहे । (iii) बल्हयाम्बभूव बल्हयाम्बभूवतुः बल्हयाम्बभूवुः । बल्हयाम्बभूविथ बल्हयाम्बभूवथुः बल्हयाम्बभूव । बल्हयाम्बभूव बल्हयाम्बभूविव बल्हयाम्बभूविम । (iv) बल्हयामास बल्हयामासतुः बल्हयामासुः । बल्हयामासिथ बल्हयामासथुः बल्हयामास । बल्हयामास बल्हयामासिव बल्हयामासिम । **३. लुट्** - (i) बल्हयिता बल्हयितारौ बल्हयितारः । बल्हयितासि बल्हयितास्थः बल्हयितास्थ । बल्हयितास्मि बल्हयितास्वः बल्हयितास्मः । (ii) बल्हयिता बल्हयितारौ बल्हयितारः । बल्हयितासे बल्हयितासाथे बल्हयिताध्वे । बल्हयिताहे बल्हयितास्वहे बल्हयितास्महे । **४. लृट्** - (i) बल्हयिष्यति बल्हयिष्यतः बल्हयिष्यन्ति । बल्हयिष्यसि बल्हयिष्यथः बल्हयिष्यथ । बल्हयिष्यामि बल्हयिष्यावः बल्हयिष्यामः । (ii) बल्हयिष्यते बल्हयिष्येते बल्हयिष्यन्ते । बल्हयिष्यसे बल्हयिष्येथे बल्हयिष्यध्वे । बल्हयिष्ये बल्हयिष्यावहे बल्हयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) बल्हयतु, बल्हयतात् बल्हयताम् बल्हयन्तु । बल्हय, बल्हयतात् बल्हयतम् बल्हयत । बल्हयानि बल्हयाव बल्हयाम । (ii) बल्हयताम् बल्हयेताम् बल्हयन्ताम् । बल्हयस्व बल्हयेथाम् बल्हयध्वम् । बल्हयै बल्हयावहै बल्हयामहै । **६. लङ्** - (i) अबल्हयत् अबल्हयताम् अबल्हयन् । अबल्हयः अबल्हयतम् अबल्हयत । अबल्हयम् अबल्हयाव अबल्हयाम । (ii) अबल्हयत अबल्हयेताम् अबल्हयन्त । अबल्हयथाः अबल्हयेथाम् अबल्हयध्वम् । अबल्हये अबल्हयावहि अबल्हयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) बल्हयेत् बल्हयेताम् बल्हयेयुः । बल्हयेः बल्हयेतम् बल्हयेत । बल्हयेयम् बल्हयेव बल्हयेम । (ii) बल्हयेत बल्हयेयाताम् बल्हयेरन् । बल्हयेथाः बल्हयेयाथाम् बल्हयेध्वम् । बल्हयेय बल्हयेवहि बल्हयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) बल्ह्यात् बल्ह्यास्ताम् बल्ह्यासुः । बल्ह्याः बल्ह्यास्तम् बल्ह्यास्त । बल्ह्यासम् बल्ह्यास्व बल्ह्यास्म । (ii) बल्हयिषीष्ट बल्हयिषीयास्ताम् बल्हयिषीरन् । बल्हयिषीष्ठाः बल्हयिषीयास्थाम् बल्हयिषीध्वम् । बल्हयिषीय बल्हयिषीवहि बल्हयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अबबल्हत् अबबल्हताम् अबबल्हन् । अबबल्हः अबबल्हतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अबबल्हत । अबबल्हम् अबबल्हाव अबबल्हाम । (ii) अबबल्हत अबबल्हेताम् अबबल्हन्त । अबबल्हथाः अबबल्हेथाम् अबबल्हध्वम् । अबबल्हे अबबल्हावहि अबबल्हामहि । **१०. लृङ्** – (i) अबल्हयिष्यत् अबल्हयिष्यताम् अबल्हयिष्यन् । अबल्हयिष्यः अबल्हयिष्यतम् अबल्हयिष्यत । अबल्हयिष्यम् अबल्हयिष्याव अबल्हयिष्याम । (ii) अबल्हयिष्यत अबल्हयिष्येताम् अबल्हयिष्यन्त । अबल्हयिष्यथाः अबल्हयिष्येथाम् अबल्हयिष्यध्वम् । अबल्हयिष्ये अबल्हयिष्यावहि अबल्हयिष्यामहि ।
णिचि – बल्हयति – ते, **सनि** – बिबल्हयिषति – ते, **यकि** – बल्ह्यते ।

१७७२. गुप – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'णौ गोपयति भाषा(सा)र्थे, निन्दायां से जुगुप्सते । गोपायेद् रक्षणे त्वाये, व्याकुलत्वे तु गुप्यति' (श्लो. १२९) इति देवः ।
१. लट् – (i) गोपयति गोपयतः गोपयन्ति । गोपयसि गोपयथः गोपयथ । गोपयामि गोपयावः गोपयामः । (ii) गोपयते गोपयेते गोपयन्ते । गोपयसे गोपयेथे गोपयध्वे । गोपये गोपयावहे गोपयामहे । **२. लिट्** – (i) गोपयाञ्चकार गोपयाञ्चक्रतुः गोपयाञ्चक्रुः । गोपयाञ्चकर्थ गोपयाञ्चक्रथुः गोपयाञ्चक्र । गोपयाञ्चकार, गोपयाञ्चकर गोपयाञ्चकृव गोपयाञ्चकृम । (ii) गोपयाञ्चक्रे गोपयाञ्चक्राते गोपयाञ्चक्रिरे । गोपयाञ्चकृषे गोपयाञ्चक्राथे गोपयाञ्चकृढ्वे । गोपयाञ्चक्रे गोपयाञ्चकृवहे गोपयाञ्चकृमहे । (iii) गोपयाम्बभूव गोपयाम्बभूवतुः गोपयाम्बभूवुः । गोपयाम्बभूविथ गोपयाम्बभूवथुः गोपयाम्बभूव । गोपयाम्बभूव गोपयाम्बभूविव गोपयाम्बभूविम । (iv) गोपयामास गोपयामासतुः गोपयामासुः । गोपयामासिथ गोपयामासथुः गोपयामास । गोपयामास गोपयामासिव गोपयामासिम । **३. लुट्** – (i) गोपयिता गोपयितारौ गोपयितारः । गोपयितासि गोपयितास्थः गोपयितास्थ । गोपयितास्मि गोपयितास्वः गोपयितास्मः । (ii) गोपयिता गोपयितारौ गोपयितारः । गोपयितासे गोपयितासाथे गोपयिताध्वे । गोपयिताहे गोपयितास्वहे गोपयितास्महे । **४. लृट्** – (i) गोपयिष्यति गोपयिष्यतः गोपयिष्यन्ति । गोपयिष्यसि गोपयिष्यथः गोपयिष्यथ । गोपयिष्यामि गोपयिष्यावः गोपयिष्यामः । (ii) गोपयिष्यते गोपयिष्येते गोपयिष्यन्ते । गोपयिष्यसे गोपयिष्येथे गोपयिष्यध्वे । गोपयिष्ये गोपयिष्यावहे गोपयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) गोपयतु, गोपयतात् गोपयताम् गोपयन्तु । गोपय, गोपयतात् गोपयतम् गोपयत । गोपयानि गोपयाव गोपयाम । (ii) गोपयताम् गोपयेताम् गोपयन्ताम् । गोपयस्व गोपयेथाम् गोपयध्वम् । गोपयै गोपयावहै गोपयामहै । **६. लङ्** – (i) अगोपयत् अगोपयताम् अगोपयन् । अगोपयः अगोपयतम् अगोपयत । अगोपयम् अगोपयाव अगोपयाम । (ii) अगोपयत अगोपयेताम् अगोपयन्त । अगोपयथाः अगोपयेथाम् अगोपयध्वम् । अगोपये अगोपयावहि अगोपयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) गोपयेत् गोपयेताम् गोपयेयुः । गोपयेः गोपयेतम् गोपयेत । गोपयेयम् गोपयेव गोपयेम । (ii) गोपयेत गोपयेयाताम् गोपयेरन् । गोपयेथाः गोपयेयाथाम् गोपयेध्वम् । गोपयेय गोपयेवहि गोपयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गोप्यात् गोप्यास्ताम् गोप्यासुः । गोप्याः गोप्यास्तम् गोप्यास्त । गोप्यासम् गोप्यास्व गोप्यास्म । (i) गोपयिषीष्ट गोपयिषीयास्ताम् गोपयिषीरन् । गोपयिषीष्ठाः गोपयिषीयास्थाम् गोपयिषीध्वम् । गोपयिषीय गोपयिषीवहि गोपयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजूगुपत् अजूगुपताम् अजूगुपन् । अजूगुपः अजूगुपतम् अजूगुपत । अजूगुपम् अजूगुपाव अजूगुपाम । (ii) अजूगुपत अजूगुपेताम् अजूगुपन्त । अजूगुपथाः अजूगुपेथाम् अजूगुपध्वम् । अजूगुपे अजूगुपावहि अजूगुपामहि । **१०. लृङ्** – (i) अगोपयिष्यत् अगोपयिष्यताम् अगोपयिष्यन् । अगोपयिष्यः अगोपयिष्यतम् अगोपयिष्यत । अगोपयिष्यम् अगोपयिष्याव अगोपयिष्याम । (ii) अगोपयिष्यत अगोपयिष्येताम् अगोपयिष्यन्त । अगोपयिष्यथाः अगोपयिष्येथाम् अगोपयिष्यध्वम् । अगोपयिष्ये अगोपयिष्यावहि अगोपयिष्यामहि ।
णिचि – गोपयति – ते, **सनि** – जुगोपयिषति – ते, **यकि** – गोप्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१७७३. धूप - भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'धूपायतीति सन्तापे भाषार्थे धूपयेदिति' (श्लो. १३०) इति देवः ।

१. लट् - (i) धूपयति धूपयतः धूपयन्ति । धूपयसि धूपयथः धूपयथ । धूपयामि धूपयावः धूपयामः । (ii) धूपयते धूपयेते धूपयन्ते । धूपयसे धूपयेथे धूपयध्वे । धूपये धूपयावहे धूपयामहे । **२. लिट् -** (i) धूपयाञ्चकार धूपयाञ्चक्रतुः धूपयाञ्चक्रुः । धूपयाञ्चकर्थ धूपयाञ्चक्रथुः धूपयाञ्चक्र । धूपयाञ्चकार, धूपयाञ्चकर धूपयाञ्चकृव धूपयाञ्चकृम । (ii) धूपयाञ्चक्रे धूपयाञ्चक्राते धूपयाञ्चक्रिरे । धूपयाञ्चकृषे धूपयाञ्चक्राथे धूपयाञ्चकृढ्वे । धूपयाञ्चक्रे धूपयाञ्चकृवहे धूपयाञ्चकृमहे । (iii) धूपयाम्बभूव धूपयाम्बभूवतुः धूपयाम्बभूवुः । धूपयाम्बभूविथ धूपयाम्बभूवथुः धूपयाम्बभूव । धूपयाम्बभूव धूपयाम्बभूविव धूपयाम्बभूविम । (iv) धूपयामास धूपयामासतुः धूपयामासुः । धूपयामासिथ धूपयामासथुः धूपयामास । धूपयामास धूपयामासिव धूपयामासिम । **३. लुट् -** (i) धूपयिता धूपयितारौ धूपयितारः । धूपयितासि धूपयितास्थः धूपयितास्थ । धूपयितास्मि धूपयितास्वः धूपयितास्मः । (ii) धूपयिता धूपयितारौ धूपयितारः । धूपयितासे धूपयितासाथे धूपयिताध्वे । धूपयिताहे धूपयितास्वहे धूपयितास्महे । **४. लृट् -** (i) धूपयिष्यति धूपयिष्यतः धूपयिष्यन्ति । धूपयिष्यसि धूपयिष्यथः धूपयिष्यथ । धूपयिष्यामि धूपयिष्यावः धूपयिष्यामः । (ii) धूपयिष्यते धूपयिष्येते धूपयिष्यन्ते । धूपयिष्यसे धूपयिष्येथे धूपयिष्यध्वे । धूपयिष्ये धूपयिष्यावहे धूपयिष्यामहे । **५. लोट् -** (i) धूपयतु, धूपयतात् धूपयताम् धूपयन्तु । धूपय, धूपयतात् धूपयतम् धूपयत । धूपयानि धूपयाव धूपयाम । (ii) धूपयताम् धूपयेताम् धूपयन्ताम् । धूपयस्व धूपयेथाम् धूपयध्वम् । धूपयै धूपयावहै धूपयामहै । **६. लङ् -** (i) अधूपयत् अधूपयताम् अधूपयन् । अधूपयः अधूपयतम् अधूपयत । अधूपयम् अधूपयाव अधूपयाम । (ii) अधूपयत अधूपयेताम् अधूपयन्त । अधूपयथाः अधूपयेथाम् अधूपयध्वम् । अधूपये अधूपयावहि अधूपयामहि । **७. विधिलिङ् -** (i) धूपयेत् धूपयेताम् धूपयेयुः । धूपयेः धूपयेतम् धूपयेत । धूपयेयम् धूपयेव धूपयेम । (ii) धूपयेत धूपयेयाताम् धूपयेरन् । धूपयेथाः धूपयेयाथाम् धूपयेध्वम् । धूपयेय धूपयेवहि धूपयेमहि । **८. आशीर्लिङ् -** (i) धूप्यात् धूप्यास्ताम् धूप्यासुः । धूप्याः धूप्यास्तम् धूप्यास्त । धूप्यासम् धूप्यास्व धूप्यास्म । (i) धूपयिषीष्ट धूपयिषीयास्ताम् धूपयिषीरन् । धूपयिषीष्ठाः धूपयिषीयास्थाम् धूपयिषीध्वम् । धूपयिषीय धूपयिषीवहि धूपयिषीमहि । **९. लुङ् -** (i) अदूधुपत् अदूधुपताम् अदूधुपन् । अदूधुपः अदूधुपतम् अदूधुपत । अदूधुपम् अदूधुपाव अदूधुपाम । (ii) अदूधुपत अदूधुपेताम् अदूधुपन्त । अदूधुपथाः अदूधुपेथाम् अदूधुपध्वम् । अदूधुपे अदूधुपावहि अदूधुपामहि । **१०. लृङ् -** (i) अधूपयिष्यत् अधूपयिष्यताम् अधूपयिष्यन् । अधूपयिष्यः अधूपयिष्यतम् अधूपयिष्यत । अधूपयिष्यम् अधूपयिष्याव अधूपयिष्याम । (ii) अधूपयिष्यत अधूपयिष्येताम् अधूपयिष्यन्त । अधूपयिष्यथाः अधूपयिष्येथाम् अधूपयिष्यध्वम् । अधूपयिष्ये अधूपयिष्यावहि अधूपयिष्यामहि ।

णिचि - धूपयति - ते, **सनि** - दुधूपयिषति - ते, **यकि** - धूप्यते ।

१७७४. विच्छ - भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) । 'णौ विच्छयति भाषार्थे गतौ विच्छायतीति शे' (श्लो.५६) इति देवः ।

१. लट् - (i) विच्छयति विच्छयतः विच्छयन्ति । विच्छयसि विच्छयथः विच्छयथ । विच्छयामि विच्छयावः विच्छयामः । (ii) विच्छयते विच्छयेते विच्छयन्ते । विच्छयसे विच्छयेथे विच्छयध्वे । विच्छये विच्छयावहे विच्छयामहे । **२. लिट् -** (i) विच्छयाञ्चकार विच्छयाञ्चक्रतुः विच्छयाञ्चक्रुः । विच्छयाञ्चकर्थ विच्छयाञ्चक्रथुः विच्छयाञ्चक्र । विच्छयाञ्चकार, विच्छयाञ्चकर विच्छयाञ्चकृव विच्छयाञ्चकृम । (ii) विच्छयाञ्चक्रे विच्छयाञ्चक्राते विच्छयाञ्चक्रिरे । विच्छयाञ्चकृषे विच्छयाञ्चक्राथे विच्छयाञ्चकृढ्वे । विच्छयाञ्चक्रे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

विच्छयाञ्चकृवहे विच्छयाञ्चकृमहे । (iii) विच्छयाम्बभूव विच्छयाम्बभूवतुः विच्छयाम्बभूवुः । विच्छयाम्बभूविथ विच्छयाम्बभूवथुः विच्छयाम्बभूव । विच्छयाम्बभूव विच्छयाम्बभूविव विच्छयाम्बभूविम । (iv) विच्छयामास विच्छयामासतुः विच्छयामासुः । विच्छयामासिथ विच्छयामासथुः विच्छयामास । विच्छयामास विच्छयामासिव विच्छयामासिम । **३. लुट्** – (i) विच्छयिता विच्छयितारौ विच्छयितारः । विच्छयितासि विच्छयितास्थः विच्छयितास्थ । विच्छयितास्मि विच्छयितास्वः विच्छयितास्मः । (ii) विच्छयिता विच्छयितारौ विच्छयितारः । विच्छयितासे विच्छयितासाथे विच्छयिताध्वे । विच्छयिताहे विच्छयितास्वहे विच्छयितास्महे । **४. लृट्** – (i) विच्छयिष्यति विच्छयिष्यतः विच्छयिष्यन्ति । विच्छयिष्यसि विच्छयिष्यथः विच्छयिष्यथ । विच्छयिष्यामि विच्छयिष्यावः विच्छयिष्यामः । (ii) विच्छयिष्यते विच्छयिष्येते विच्छयिष्यन्ते । विच्छयिष्यसे विच्छयिष्येथे विच्छयिष्यध्वे । विच्छयिष्ये विच्छयिष्यावहे विच्छयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) विच्छयतु, विच्छयतात् विच्छयताम् विच्छयन्तु । विच्छय, विच्छयतात् विच्छयतम् विच्छयत । विच्छयानि विच्छयाव विच्छयाम । (ii) विच्छयताम् विच्छयेताम् विच्छयन्ताम् । विच्छयस्व विच्छयेथाम् विच्छयध्वम् । विच्छयै विच्छयावहै विच्छयामहै । **६. लङ्** – (i) अविच्छयत् अविच्छयताम् अविच्छयन् । अविच्छयः अविच्छयतम् अविच्छयत । अविच्छयम् अविच्छयाव अविच्छयाम । (ii) अविच्छयत अविच्छयेताम् अविच्छयन्त । अविच्छयथाः अविच्छयेथाम् अविच्छयध्वम् । अविच्छये अविच्छयावहि अविच्छयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) विच्छयेत् विच्छयेताम् विच्छयेयुः । विच्छयेः विच्छयेतम् विच्छयेत । विच्छयेयम् विच्छयेव विच्छयेम । (ii) विच्छयेत विच्छयेयाताम् विच्छयेरन् । विच्छयेथाः विच्छयेयाथाम् विच्छयेध्वम् । विच्छयेय विच्छयेवहि विच्छयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) विच्छ्यात् विच्छ्यास्ताम् विच्छ्यासुः । विच्छ्याः विच्छ्यास्तम् विच्छ्यास्त । विच्छ्यासम् विच्छ्यास्व विच्छ्यास्म । (ii) विच्छयिषीष्ट विच्छयिषीयास्ताम् विच्छयिषीरन् । विच्छयिषीष्ठाः विच्छयिषीयास्थाम् विच्छयिषीध्वम् । विच्छयिषीय विच्छयिषीवहि विच्छयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अविविच्छत् अविविच्छताम् अविविच्छन् । अविविच्छः अविविच्छतम् अविविच्छत । अविविच्छम् अविविच्छाव अविविच्छाम । (ii) अविविच्छत अविविच्छेताम् अविविच्छन्त । अविविच्छथाः अविविच्छेथाम् अविविच्छध्वम् । अविविच्छे अविविच्छावहि अविविच्छामहि । **१०. लृङ्** – (i) अविच्छयिष्यत् अविच्छयिष्यताम् अविच्छयिष्यन् । अविच्छयिष्यः अविच्छयिष्यतम् अविच्छयिष्यत । अविच्छयिष्यम् अविच्छयिष्याव अविच्छयिष्याम । (ii) अविच्छयिष्यत अविच्छयिष्येताम् अविच्छयिष्यन्त । अविच्छयिष्यथाः अविच्छयिष्येथाम् अविच्छयिष्यध्वम् । अविच्छयिष्ये अविच्छयिष्यावहि अविच्छयिष्यामहि ।

णिचि – विच्छयति – ते, **सनि** – विविच्छयिषति – ते, **यकि** – विच्छ्यते ।

१७७५. चीव – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) चीवयति चीवयतः चीवयन्ति । चीवयसि चीवयथः चीवयथ । चीवयामि चीवयावः चीवयामः । (ii) चीवयते चीवयेते चीवयन्ते । चीवयसे चीवयेथे चीवयध्वे । चीवये चीवयावहे चीवयामहे । **२. लिट्** – (i) चीवयाञ्चकार चीवयाञ्चक्रतुः चीवयाञ्चक्रुः । चीवयाञ्चकर्थ चीवयाञ्चक्रथुः चीवयाञ्चक्र । चीवयाञ्चकार, चीवयाञ्चकर चीवयाञ्चकृव चीवयाञ्चकृम । (ii) चीवयाञ्चक्रे चीवयाञ्चक्राते चीवयाञ्चक्रिरे । चीवयाञ्चकृषे चीवयाञ्चक्राथे चीवयाञ्चकृढ्वे । चीवयाञ्चक्रे चीवयाञ्चकृवहे चीवयाञ्चकृमहे । (iii) चीवयाम्बभूव चीवयाम्बभूवतुः चीवयाम्बभूवुः । चीवयाम्बभूविथ चीवयाम्बभूवथुः चीवयाम्बभूव । चीवयाम्बभूव चीवयाम्बभूविव चीवयाम्बभूविम । (iv) चीवयामास चीवयामासतुः चीवयामासुः । चीवयामासिथ चीवयामासथुः चीवयामास । चीवयामास चीवयामासिव चीवयामासिम । **३. लुट्** – (i) चीवयिता चीवयितारौ चीवयितारः । चीवयितासि चीवयितास्थः चीवयितास्थ । चीवयितास्मि चीवयितास्वः चीवयितास्मः । (ii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चीवयिता चीवयितारौ चीवयितारः । चीवयितासे चीवयितासाथे चीवयिताध्वे । चीवयिताहे चीवयितास्वहे चीवयितास्महे । **४. लृट्** - (i) चीवयिष्यति चीवयिष्यतः चीवयिष्यन्ति । चीवयिष्यसि चीवयिष्यथः चीवयिष्यथ । चीवयिष्यामि चीवयिष्यावः चीवयिष्यामः । (ii) चीवयिष्यते चीवयिष्येते चीवयिष्यन्ते । चीवयिष्यसे चीवयिष्येथे चीवयिष्यध्वे । चीवयिष्ये चीवयिष्यावहे चीवयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) चीवयतु, चीवयतात् चीवयताम् चीवयन्तु । चीवय, चीवयतात् चीवयतम् चीवयत । चीवयानि चीवयाव चीवयाम । (ii) चीवयताम् चीवयेताम् चीवयन्ताम् । चीवयस्व चीवयेथाम् चीवयध्वम् । चीवयै चीवयावहै चीवयामहै । **६. लङ्** - (i) अचीवयत् अचीवयताम् अचीवयन् । अचीवयः अचीवयतम् अचीवयत । अचीवयम् अचीवयाव अचीवयाम । (ii) अचीवयत अचीवयेताम् अचीवयन्त । अचीवयथाः अचीवयेथाम् अचीवयध्वम् । अचीवये अचीवयावहि अचीवयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) चीवयेत् चीवयेताम् चीवयेयुः । चीवयेः चीवयेतम् चीवयेत । चीवयेयम् चीवयेव चीवयेम । चीवयेत चीवयेयाताम् चीवयेरन् । चीवयेथाः चीवयेयाथाम् चीवयेध्वम् । चीवयेय चीवयेवहि चीवयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) चीव्यात् चीव्यास्ताम् चीव्यासुः । चीव्याः चीव्यास्तम् चीव्यास्त । चीव्यासम् चीव्यास्व चीव्यास्म । (ii) चीवयिषीष्ट चीवयिषीयास्ताम् चीवयिषीरन् । चीवयिषीष्ठाः चीवयिषीयास्थाम् चीवयिषीध्वम् । चीवयिषीय चीवयिषीवहि चीवयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचीचिवत् अचीचिवताम् अचीचिवन् । अचीचिवः अचीचिवतम् अचीचिवत । अचीचिवम् अचीचिवाव अचीचिवाम । (ii) अचीचिवत अचीचिवेताम् अचीचिवन्त । अचीचिवथाः अचीचिवेथाम् अचीचिवध्वम् । अचीचिवे अचीचिवावहि अचीचिवामहि । **१०. लृङ्** - (i) अचीवयिष्यत् अचीवयिष्यताम् अचीवयिष्यन् । अचीवयिष्यः अचीवयिष्यतम् अचीवयिष्यत । अचीवयिष्यम् अचीवयिष्याव अचीवयिष्याम । (ii) अचीवयिष्यत अचीवयिष्येताम् अचीवयिष्यन्त । अचीवयिष्यथाः अचीवयिष्येथाम् अचीवयिष्यध्वम् । अचीवयिष्ये अचीवयिष्यावहि अचीवयिष्यामहि ।

णिचि - चीवयति - ते, **सनि** - चिचीवयिषति - ते, **यकि** - चीव्यते ।

१७७६. पुथ - भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'पुथ्येत् पुन्थति हिंसार्थे, भाषार्थे पोथयेदिति' (श्लो.१००) इति देवः ।

१. लट् - (i) पोथयति पोथयतः पोथयन्ति । पोथयसि पोथयथः पोथयथ । पोथयामि पोथयावः पोथयामः । (ii) पोथयते पोथयेते पोथयन्ते । पोथयसे पोथयेथे पोथयध्वे । पोथये पोथयावहे पोथयामहे । **२. लिट्** - (i) पोथयाञ्चकार पोथयाञ्चक्रतुः पोथयाञ्चक्रुः । पोथयाञ्चकर्थ पोथयाञ्चक्रथुः पोथयाञ्चक्र । पोथयाञ्चकार, पोथयाञ्चकर पोथयाञ्चकृव पोथयाञ्चकृम । (ii) पोथयाञ्चक्रे पोथयाञ्चक्राते पोथयाञ्चक्रिरे । पोथयाञ्चकृषे पोथयाञ्चक्राथे पोथयाञ्चकृढ्वे । पोथयाञ्चक्रे पोथयाञ्चकृवहे पोथयाञ्चकृमहे । (iii) पोथयाम्बभूव पोथयाम्बभूवतुः पोथयाम्बभूवुः । पोथयाम्बभूविथ पोथयाम्बभूवथुः पोथयाम्बभूव । पोथयाम्बभूव पोथयाम्बभूविव पोथयाम्बभूविम । (iv) पोथयामास पोथयामासतुः पोथयामासुः । पोथयामासिथ पोथयामासथुः पोथयामास । पोथयामास पोथयामासिव पोथयामासिम । **३. लुट्** - (i) पोथयिता पोथयितारौ पोथयितारः । पोथयितासि पोथयितास्थः पोथयितास्थ । पोथयितास्मि पोथयितास्वः पोथयितास्मः । (ii) पोथयिता पोथयितारौ पोथयितारः । पोथयितासे पोथयितासाथे पोथयिताध्वे । पोथयिताहे पोथयितास्वहे पोथयितास्महे । **४. लृट्** - (i) पोथयिष्यति पोथयिष्यतः पोथयिष्यन्ति । पोथयिष्यसि पोथयिष्यथः पोथयिष्यथ । पोथयिष्यामि पोथयिष्यावः पोथयिष्यामः । (ii) पोथयिष्यते पोथयिष्येते पोथयिष्यन्ते । पोथयिष्यसे पोथयिष्येथे पोथयिष्यध्वे । पोथयिष्ये पोथयिष्यावहे पोथयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) पोथयतु, पोथयतात् पोथयताम् पोथयन्तु । पोथय, पोथयतात् पोथयतम् पोथयत । पोथयानि पोथयाव पोथयाम । (ii) पोथयताम् पोथयेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पोथयन्ताम् । पोथयस्व पोथयेथाम् पोथयध्वम् । पोथयै पोथयावहै पोथयामहै । **६. लङ्** – (i) अपोथयत् अपोथयताम् अपोथयन् । अपोथयः अपोथयतम् अपोथयत । अपोथयम् अपोथयाव अपोथयाम । (ii) अपोथयत अपोथयेताम् अपोथयन्त । अपोथयथाः अपोथयेथाम् अपोथयध्वम् । अपोथये अपोथयावहि अपोथयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पोथयेत् पोथयेताम् पोथयेयुः । पोथयेः पोथयेतम् पोथयेत । पोथयेयम् पोथयेव पोथयेम । (ii) पोथयेत पोथयेयाताम् पोथयेरन् । पोथयेथाः पोथयेयाथाम् पोथयेध्वम् । पोथयेय पोथयेवहि पोथयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पोथ्यात् पोथ्यास्ताम् पोथ्यासुः । पोथ्याः पोथ्यास्तम् पोथ्यास्त । पोथ्यासम् पोथ्यास्व पोथ्यास्म । (ii) पोथयिषीष्ट पोथयिषीयास्ताम् पोथयिषीरन् । पोथयिषीष्ठाः पोथयिषीयास्थाम् पोथयिषीध्वम् । पोथयिषीय पोथयिषीवहि पोथयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपूपुथत् अपूपुथताम् अपूपुथन् । अपूपुथः अपूपुथतम् अपूपुथत । अपूपुथम् अपूपुथाव अपूपुथाम । (ii) अपूपुथत अपूपुथेताम् अपूपुथन्त । अपूपुथथाः अपूपुथेथाम् अपूपुथध्वम् । अपूपुथे अपूपुथावहि अपूपुथामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपोथयिष्यत् अपोथयिष्यताम् अपोथयिष्यन् । अपोथयिष्यः अपोथयिष्यतम् अपोथयिष्यत । अपोथयिष्यम् अपोथयिष्याव अपोथयिष्याम । (ii) अपोथयिष्यत अपोथयिष्येताम् अपोथयिष्यन्त । अपोथयिष्यथाः अपोथयिष्येथाम् अपोथयिष्यध्वम् । अपोथयिष्ये अपोथयिष्यावहि अपोथयिष्यामहि ।

णिचि – पोथयति – ते, **सनि** – पुपोथयिषति – ते, **यकि** – पोथ्यते ।

१७७७. लोकृ – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'दर्शने लोकते लोकेर्भाषार्थे णौ तु लोकयेत्' (श्लो. ४०) इति देवः ।

१. लट् – (i) लोकयति लोकयतः लोकयन्ति । लोकयसि लोकयथः लोकयथ । लोकयामि लोकयावः लोकयामः । (ii) लोकयते लोकयेते लोकयन्ते । लोकयसे लोकयेथे लोकयध्वे । लोकये लोकयावहे लोकयामहे । **२. लिट्** – (i) लोकयाञ्चकार लोकयाञ्चक्रतुः लोकयाञ्चक्रुः । लोकयाञ्चकर्थ लोकयाञ्चक्रथुः लोकयाञ्चक्र । लोकयाञ्चकार, लोकयाञ्चकर लोकयाञ्चकृव लोकयाञ्चकृम । (ii) लोकयाञ्चक्रे लोकयाञ्चक्राते लोकयाञ्चक्रिरे । लोकयाञ्चकृषे लोकयाञ्चक्राथे लोकयाञ्चकृढ्वे । लोकयाञ्चक्रे लोकयाञ्चकृवहे लोकयाञ्चकृमहे । (iii) लोकयाम्बभूव लोकयाम्बभूवतुः लोकयाम्बभूवुः । लोकयाम्बभूविथ लोकयाम्बभूवथुः लोकयाम्बभूव । लोकयाम्बभूव लोकयाम्बभूविव लोकयाम्बभूविम । (iv) लोकयामास लोकयामासतुः लोकयामासुः । लोकयामासिथ लोकयामासथुः लोकयामास । लोकयामास लोकयामासिव लोकयामासिम । **३. लुट्** – (i) लोकयिता लोकयितारौ लोकयितारः । लोकयितासि लोकयितास्थः लोकयितास्थ । लोकयितास्मि लोकयितास्वः लोकयितास्मः । (ii) लोकयिता लोकयितारौ लोकयितारः । लोकयितासे लोकयितासाथे लोकयिताध्वे । लोकयिताहे लोकयितास्वहे लोकयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लोकयिष्यति लोकयिष्यतः लोकयिष्यन्ति । लोकयिष्यसि लोकयिष्यथः लोकयिष्यथ । लोकयिष्यामि लोकयिष्यावः लोकयिष्यामः । (ii) लोकयिष्यते लोकयिष्येते लोकयिष्यन्ते । लोकयिष्यसे लोकयिष्येथे लोकयिष्यध्वे । लोकयिष्ये लोकयिष्यावहे लोकयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लोकयतु, लोकयतात् लोकयताम् लोकयन्तु । लोकय, लोकयतात् लोकयतम् लोकयत । लोकयानि लोकयाव लोकयाम । (ii) लोकयताम् लोकयेताम् लोकयन्ताम् । लोकयस्व लोकयेथाम् लोकयध्वम् । लोकयै लोकयावहै लोकयामहै । **६. लङ्** – (i) अलोकयत् अलोकयताम् अलोकयन् । अलोकयः अलोकयतम् अलोकयत । अलोकयम् अलोकयाव अलोकयाम । (ii) अलोकयत अलोकयेताम् अलोकयन्त । अलोकयथाः अलोकयेथाम् अलोकयध्वम् । अलोकये अलोकयावहि अलोकयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लोकयेत् लोकयेताम् लोकयेयुः । लोकयेः लोकयेतम् लोकयेत । लोकयेयम् लोकयेव लोकयेम । (ii) लोकयेत लोकयेयाताम् लोकयेरन् । लोकयेथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लोकयेयाथाम् लोकयेध्वम् । लोकयेय लोकयेवहि लोकयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लोक्यात् लोक्यास्ताम् लोक्यासुः । लोक्याः लोक्यास्तम् लोक्यास्त । लोक्यासम् लोक्यास्व लोक्यास्म । (ii) लोकयिषीष्ट लोकयिषीयास्ताम् लोकयिषीरन् । लोकयिषीष्ठाः लोकयिषीयास्थाम् लोकयिषीध्वम् । लोकयिषीय लोकयिषीवहि लोकयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलुलोकत्[१] अलुलोकताम् अलुलोकन् । अलुलोकः अलुलोकतम् अलुलोकत । अलुलोकम् अलुलोकाव अलुलोकाम । (i) अलुलोकत अलुलोकेताम् अलुलोकन्त । अलुलोकथाः अलुलोकेथाम् अलुलोकध्वम् । अलुलोके अलुलोकावहि अलुलोकामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलोकयिष्यत् अलोकयिष्यताम् अलोकयिष्यन् । अलोकयिष्यः अलोकयिष्यतम् अलोकयिष्यत । अलोकयिष्यम् अलोकयिष्याव अलोकयिष्याम । (ii) अलोकयिष्यत अलोकयिष्येताम् अलोकयिष्यन्त । अलोकयिष्यथाः अलोकयिष्येथाम् अलोकयिष्यध्वम् । अलोकयिष्ये अलोकयिष्यावहि अलोकयिष्यामहि । **णिचि** – लोकयति – ते, **सनि** – लुलोकयिषति – ते, **यकि** – लोक्यते ।

१. 'नाग्लोपिशास्वृदिताम्' – णिच्यग्लोपिनः शास्तेः ऋदितां च उपधायाः ह्रस्वः न स्यात् चङ्परे णौ ।

१७७८. लोचृ – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'णौ लोचयति भाषार्थे दर्शने शपि लोचते' (श्लो. ४६) इति देवः ।

१. लट् – (i) लोचयति लोचयतः लोचयन्ति । लोचयसि लोचयथः लोचयथ । लोचयामि लोचयावः लोचयामः । (ii) लोचयते लोचयेते लोचयन्ते । लोचयसे लोचयेथे लोचयध्वे । लोचये लोचयावहे लोचयामहे । **२. लिट्** – (i) लोचयाञ्चकार लोचयाञ्चक्रतुः लोचयाञ्चक्रुः । लोचयाञ्चकर्थ लोचयाञ्चक्रथुः लोचयाञ्चक्र । लोचयाञ्चकार, लोचयाञ्चकर लोचयाञ्चकृव लोचयाञ्चकृम । (ii) लोचयाञ्चक्रे लोचयाञ्चक्राते लोचयाञ्चक्रिरे । लोचयाञ्चकृषे लोचयाञ्चक्राथे लोचयाञ्चकृढ्वे । लोचयाञ्चक्रे लोचयाञ्चकृवहे लोचयाञ्चकृमहे । (iii) लोचयाम्बभूव लोचयाम्बभूवतुः लोचयाम्बभूवुः । लोचयाम्बभूविथ लोचयाम्बभूवथुः लोचयाम्बभूव । लोचयाम्बभूव लोचयाम्बभूविव लोचयाम्बभूविम । (iv) लोचयामास लोचयामासतुः लोचयामासुः । लोचयामासिथ लोचयामासथुः लोचयामास । लोचयामास लोचयामासिव लोचयामासिम । **३. लुट्** – (i) लोचयिता लोचयितारौ लोचयितारः । लोचयितासि लोचयितास्थः लोचयितास्थ । लोचयितास्मि लोचयितास्वः लोचयितास्मः । (i) लोचयिता लोचयितारौ लोचयितारः । लोचयितासे लोचयितासाथे लोचयिताध्वे । लोचयिताहे लोचयितास्वहे लोचयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लोचयिष्यति लोचयिष्यतः लोचयिष्यन्ति । लोचयिष्यसि लोचयिष्यथः लोचयिष्यथ । लोचयिष्यामि लोचयिष्यावः लोचयिष्यामः । (ii) लोचयिष्यते लोचयिष्येते लोचयिष्यन्ते । लोचयिष्यसे लोचयिष्येथे लोचयिष्यध्वे । लोचयिष्ये लोचयिष्यावहे लोचयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लोचयतु, लोचयतात् लोचयताम् लोचयन्तु । लोचय, लोचयतात् लोचयतम् लोचयत । लोचयानि लोचयाव लोचयाम । (ii) लोचयताम् लोचयेताम् लोचयन्ताम् । लोचयस्व लोचयेथाम् लोचयध्वम् । लोचयै लोचयावहै लोचयामहै । **६. लङ्** – (i) अलोचयत् अलोचयताम् अलोचयन् । अलोचयः अलोचयतम् अलोचयत । अलोचयम् अलोचयाव अलोचयाम । (ii) अलोचयत अलोचयेताम् अलोचयन्त । अलोचयथाः अलोचयेथाम् अलोचयध्वम् । अलोचये अलोचयावहि अलोचयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लोचयेत् लोचयेताम् लोचयेयुः । लोचयेः लोचयेतम् लोचयेत । लोचयेयम् लोचयेव लोचयेम । (ii) लोचयेत लोचयेयाताम् लोचयेरन् । लोचयेथाः लोचयेयाथाम् लोचयेध्वम् । लोचयेय लोचयेवहि लोचयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लोच्यात् लोच्यास्ताम् लोच्यासुः । लोच्याः लोच्यास्तम् लोच्यास्त । लोच्यासम् लोच्यास्व लोच्यास्म । (ii) लोचयिषीष्ट लोचयिषीयास्ताम् लोचयिषीरन् । लोचयिषीष्ठाः लोचयिषीयास्थाम् लोचयिषीध्वम् । लोचयिषीय लोचयिषीवहि लोचयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलुलोचत्[१] अलुलोचताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अलुलोचन् । अलुलोचः अलुलोचतम् अलुलोचत । अलुलोचम् अलुलोचाव अलुलोचाम । (ii) अलुलोचत अलुलोचेताम् अलुलोचन्त । अलुलोचथाः अलुलोचेथाम् अलुलोचध्वम् । अलुलोचे अलुलोचावहि अलुलोचामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलोचयिष्यत् अलोचयिष्यताम् अलोचयिष्यन् । अलोचयिष्यः अलोचयिष्यतम् अलोचयिष्यत । अलोचयिष्यम् अलोचयिष्याव अलोचयिष्याम । (ii) अलोचयिष्यत अलोचयिष्येताम् अलोचयिष्यन्त । अलोचयिष्यथाः अलोचयिष्येथाम् अलोचयिष्यध्वम् । अलोचयिष्ये अलोचयिष्यावहि अलोचयिष्यामहि ।

णिचि – लोचयति - ते, **सनि** – लुलोचयिषति - ते, **यकि** – लोच्यते ।

१. 'नाग्लोपिशास्वृदिताम्' - णिच्यग्लोपिनः शास्तेः ऋदितां च उपधायाः ह्रस्वः न स्यात् चङ्परे णौ ।

१७७९. णद – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'नदत्यव्यक्तशब्दार्थे भाषार्थे नादयेदिति' (श्लो. ११०) इति देवः ।

१. लट् – (i) नादयति नादयतः नादयन्ति । नादयसि नादयथः नादयथ । नादयामि नादयावः नादयामः । (ii) नादयते नादयेते नादयन्ते । नादयसे नादयेथे नादयध्वे । नादये नादयावहे नादयामहे । **२. लिट्** – (i) नादयाञ्चकार नादयाञ्चक्रतुः नादयाञ्चक्रुः । नादयाञ्चकर्थ नादयाञ्चक्रथुः नादयाञ्चक्र । नादयाञ्चकार, नादयाञ्चकर नादयाञ्चकृव नादयाञ्चकृम । (ii) नादयाञ्चक्रे नादयाञ्चक्राते नादयाञ्चक्रिरे । नादयाञ्चकृषे नादयाञ्चक्राथे नादयाञ्चकृढ्वे । नादयाञ्चक्रे नादयाञ्चकृवहे नादयाञ्चकृमहे । (iii) नादयाम्बभूव नादयाम्बभूवतुः नादयाम्बभूवुः । नादयाम्बभूविथ नादयाम्बभूवथुः नादयाम्बभूव । नादयाम्बभूव नादयाम्बभूविव नादयाम्बभूविम । (iv) नादयामास नादयामासतुः नादयामासुः । नादयामासिथ नादयामासथुः नादयामास । नादयामास नादयामासिव नादयामासिम । **३. लुट्** – (i) नादयिता नादयितारौ नादयितारः । नादयितासि नादयितास्थः नादयितास्थ । नादयितास्मि नादयितास्वः नादयितास्मः । (ii) नादयिता नादयितारौ नादयितारः । नादयितासे नादयितासाथे नादयिताध्वे । नादयिताहे नादयितास्वहे नादयितास्महे । **४. लृट्** – (i) नादयिष्यति नादयिष्यतः नादयिष्यन्ति । नादयिष्यसि नादयिष्यथः नादयिष्यथ । नादयिष्यामि नादयिष्यावः नादयिष्यामः। (ii) नादयिष्यते नादयिष्येते नादयिष्यन्ते । नादयिष्यसे नादयिष्येथे नादयिष्यध्वे । नादयिष्ये नादयिष्यावहे नादयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) नादयतु, नादयतात् नादयताम् नादयन्तु । नादय, नादयतात् नादयतम् नादयत । नादयानि नादयाव नादयाम । (ii) नादयताम् नादयेताम् नादयन्ताम् । नादयस्व नादयेथाम् नादयध्वम् । नादयै नादयावहै नादयामहै । **६. लङ्** – (i) अनादयत् अनादयताम् अनादयन् । अनादयः अनादयतम् अनादयत । अनादयम् अनादयाव अनादयाम । (ii) अनादयत अनादयेताम् अनादयन्त । अनादयथाः अनादयेथाम् अनादयध्वम् । अनादये अनादयावहि अनादयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) नादयेत् नादयेताम् नादयेयुः । नादयेः नादयेतम् नादयेत । नादयेयम् नादयेव नादयेम । (i) नादयेत नादयेयाताम् नादयेरन् । नादयेथाः नादयेयाथाम् नादयेध्वम् । नादयेय नादयेवहि नादयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) नाद्यात् नाद्यास्ताम् नाद्यासुः । नाद्याः नाद्यास्तम् नाद्यास्त । नाद्यासम् नाद्यास्व नाद्यास्म । (ii) नादयिषीष्ट नादयिषीयास्ताम् नादयिषीरन् । नादयिषीष्ठाः नादयिषीयास्थाम् नादयिषीध्वम् । नादयिषीय नादयिषीवहि नादयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अनीनदत् अनीनदताम् अनीनदन् । अनीनदः अनीनदतम् अनीनदत । अनीनदम् अनीनदाव अनीनदाम । (ii) अनीनदत अनीनदेताम् अनीनदन्त । अनीनदथाः अनीनदेथाम् अनीनदध्वम् । अनीनदे अनीनदावहि अनीनदामहि । **१०. लृङ्** – (i) अनादयिष्यत् अनादयिष्यताम् अनादयिष्यन् । अनादयिष्यः अनादयिष्यतम् अनादयिष्यत । अनादयिष्यम् अनादयिष्याव अनादयिष्याम । (ii) अनादयिष्यत अनादयिष्येताम् अनादयिष्यन्त । अनादयिष्यथाः अनादयिष्येथाम् अनादयिष्यध्वम् । अनादयिष्ये अनादयिष्यावहि अनादयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – नादयति – ते, **सनि** – निनादयिषति – ते, **यकि** – नाद्यते ।

१७८०. कुप – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'दिवादेः कुप्यति क्रोधे भाषार्थे कोपयेत्कुपेः' (श्लो.१३६) – देवः ।

१. लट् – (i) कोपयति कोपयतः कोपयन्ति । कोपयसि कोपयथः कोपयथ । कोपयामि कोपयावः कोपयामः । (ii) कोपयते कोपयेते कोपयन्ते । कोपयसे कोपयेथे कोपयध्वे । कोपये कोपयावहे कोपयामहे । **२. लिट्** – (i) कोपयाञ्चकार कोपयाञ्चक्रतुः कोपयाञ्चक्रुः । कोपयाञ्चकर्थ कोपयाञ्चक्रथुः कोपयाञ्चक्र । कोपयाञ्चकार, कोपयाञ्चकर कोपयाञ्चकृव कोपयाञ्चकृम । (ii) कोपयाञ्चक्रे कोपयाञ्चक्राते कोपयाञ्चक्रिरे । कोपयाञ्चकृषे कोपयाञ्चक्राथे कोपयाञ्चकृढ्वे । कोपयाञ्चक्रे कोपयाञ्चकृवहे कोपयाञ्चकृमहे । (iii) कोपयाम्बभूव कोपयाम्बभूवतुः कोपयाम्बभूवुः । कोपयाम्बभूविथ कोपयाम्बभूवथुः कोपयाम्बभूव । कोपयाम्बभूव कोपयाम्बभूविव कोपयाम्बभूविम । (iv) कोपयामास कोपयामासतुः कोपयामासुः । कोपयामासिथ कोपयामासथुः कोपयामास । कोपयामास कोपयामासिव कोपयामासिम । **३. लुट्** – (i) कोपयिता कोपयितारौ कोपयितारः । कोपयितासि कोपयितास्थः कोपयितास्थ । कोपयितास्मि कोपयितास्वः कोपयितास्मः । (ii) कोपयिता कोपयितारौ कोपयितारः । कोपयितासे कोपयितासाथे कोपयिताध्वे । कोपयिताहे कोपयितास्वहे कोपयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कोपयिष्यति कोपयिष्यतः कोपयिष्यन्ति । कोपयिष्यसि कोपयिष्यथः कोपयिष्यथ । कोपयिष्यामि कोपयिष्यावः कोपयिष्यामः । (ii) कोपयिष्यते कोपयिष्येते कोपयिष्यन्ते । कोपयिष्यसे कोपयिष्येथे कोपयिष्यध्वे । कोपयिष्ये कोपयिष्यावहे कोपयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कोपयतु, कोपयतात् कोपयताम् कोपयन्तु । कोपय, कोपयतात् कोपयतम् कोपयत । कोपयानि कोपयाव कोपयाम । (ii) कोपयताम् कोपयेताम् कोपयन्ताम् । कोपयस्व कोपयेथाम् कोपयध्वम् । कोपयै कोपयावहै कोपयामहै । **६. लङ्** – (i) अकोपयत् अकोपयताम् अकोपयन् । अकोपयः अकोपयतम् अकोपयत । अकोपयम् अकोपयाव अकोपयाम । (ii) अकोपयत अकोपयेताम् अकोपयन्त । अकोपयथाः अकोपयेथाम् अकोपयध्वम् । अकोपये अकोपयावहि अकोपयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कोपयेत् कोपयेताम् कोपयेयुः । कोपयेः कोपयेतम् कोपयेत । कोपयेयम् कोपयेव कोपयेम । (ii) कोपयेत कोपयेयाताम् कोपयेरन् । कोपयेथाः कोपयेयाथाम् कोपयेध्वम् । कोपयेय कोपयेवहि कोपयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कोप्यात् कोप्यास्ताम् कोप्यासुः । कोप्याः कोप्यास्तम् कोप्यास्त । कोप्यासम् कोप्यास्व कोप्यास्म । (iii) कोपयिषीष्ट कोपयिषीयास्ताम् कोपयिषीरन् । कोपयिषीष्ठाः कोपयिषीयास्थाम् कोपयिषीध्वम् । कोपयिषीय कोपयिषीवहि कोपयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचूकुपत् अचूकुपताम् अचूकुपन् । अचूकुपः अचूकुपतम् अचूकुपत । अचूकुपम् अचूकुपाव अचूकुपाम । (i) अचूकुपत अचूकुपेताम् अचूकुपन्त । अचूकुपथाः अचूकुपेथाम् अचूकुपध्वम् । अचूकुपे अचूकुपावहि अचूकुपामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकोपयिष्यत् अकोपयिष्यताम् अकोपयिष्यन् । अकोपयिष्यः अकोपयिष्यतम् अकोपयिष्यत । अकोपयिष्यम् अकोपयिष्याव अकोपयिष्याम । (ii) अकोपयिष्यत अकोपयिष्येताम् अकोपयिष्यन्त । अकोपयिष्यथाः अकोपयिष्येथाम् अकोपयिष्यध्वम् । अकोपयिष्ये अकोपयिष्यावहि अकोपयिष्यामहि ।

णिचि – कोपयति – ते, **सनि** – चुकोपयिषति – ते, **यकि** – कोप्यते ।

१७८१. तर्क – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'ऊहेऽप्ययमिति मैत्रेयः' इति माधवीयधातुवृत्तौ ।

१. लट् – (i) तर्कयति तर्कयतः तर्कयन्ति । तर्कयसि तर्कयथः तर्कयथ । तर्कयामि तर्कयावः तर्कयामः । (ii) तर्कयते तर्कयेते तर्कयन्ते । तर्कयसे तर्कयेथे तर्कयध्वे । तर्कये तर्कयावहे तर्कयामहे । **२. लिट्** – (i) तर्कयाञ्चकार तर्कयाञ्चक्रतुः तर्कयाञ्चक्रुः । तर्कयाञ्चकर्थ तर्कयाञ्चक्रथुः तर्कयाञ्चक्र । तर्कयाञ्चकार,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तर्कयाञ्चकर तर्कयाञ्चकृव तर्कयाञ्चकृम । (ii) तर्कयाञ्चक्रे तर्कयाञ्चक्राते तर्कयाञ्चक्रिरे । तर्कयाञ्चकृषे तर्कयाञ्चक्राथे तर्कयाञ्चकृढ्वे । तर्कयाञ्चक्रे तर्कयाञ्चकृवहे तर्कयाञ्चकृमहे । (iii) तर्कयाम्बभूव तर्कयाम्बभूवतुः तर्कयाम्बभूवुः । तर्कयाम्बभूविथ तर्कयाम्बभूवथुः तर्कयाम्बभूव । तर्कयाम्बभूव तर्कयाम्बभूविव तर्कयाम्बभूविम । (iv) तर्कयामास तर्कयामासतुः तर्कयामासुः । तर्कयामासिथ तर्कयामासथुः तर्कयामास । तर्कयामास तर्कयामासिव तर्कयामासिम । **३. लुट्** – (i) तर्कयिता तर्कयितारौ तर्कयितारः । तर्कयितासि तर्कयितास्थः तर्कयितास्थ । तर्कयितास्मि तर्कयितास्वः तर्कयितास्मः । तर्कयिता तर्कयितारौ तर्कयितारः । तर्कयितासे तर्कयितासाथे तर्कयिताध्वे । तर्कयिताहे तर्कयितास्वहे तर्कयितास्महे । **४. लृट्** – (i) तर्कयिष्यति तर्कयिष्यतः तर्कयिष्यन्ति । तर्कयिष्यसि तर्कयिष्यथः तर्कयिष्यथ । तर्कयिष्यामि तर्कयिष्यावः तर्कयिष्यामः । (ii) तर्कयिष्यते तर्कयिष्येते तर्कयिष्यन्ते । तर्कयिष्यसे तर्कयिष्येथे तर्कयिष्यध्वे । तर्कयिष्ये तर्कयिष्यावहे तर्कयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) तर्कयतु, तर्कयतात् तर्कयताम् तर्कयन्तु । तर्कय, तर्कयतात् तर्कयतम् तर्कयत । तर्कयाणि तर्कयाव तर्कयाम । (ii) तर्कयताम् तर्कयेताम् तर्कयन्ताम् । तर्कयस्व तर्कयेथाम् तर्कयध्वम् । तर्कयै तर्कयावहै तर्कयामहै । **६. लङ्** – (i) अतर्कयत् अतर्कयताम् अतर्कयन् । अतर्कयः अतर्कयतम् अतर्कयत । अतर्कयम् अतर्कयाव अतर्कयाम । (ii) अतर्कयत अतर्कयेताम् अतर्कयन्त । अतर्कयथाः अतर्कयेथाम् अतर्कयध्वम् । अतर्कये अतर्कयावहि अतर्कयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तर्कयेत् तर्कयेताम् तर्कयेयुः । तर्कयेः तर्कयेतम् तर्कयेत । तर्कयेयम् तर्कयेव तर्कयेम । (ii) तर्कयेत तर्कयेयाताम् तर्कयेरन् । तर्कयेथाः तर्कयेयाथाम् तर्कयेध्वम् । तर्कयेय तर्कयेवहि तर्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तर्क्यात् तर्क्यास्ताम् तर्क्यासुः । तर्क्याः तर्क्यास्तम् तर्क्यास्त । तर्क्यासम् तर्क्यास्व तर्क्यास्म । (ii) तर्कयिषीष्ट तर्कयिषीयास्ताम् तर्कयिषीरन् । तर्कयिषीष्ठाः तर्कयिषीयास्थाम् तर्कयिषीध्वम् । तर्कयिषीय तर्कयिषीवहि तर्कयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अततर्कत् अततर्कताम् अततर्कन् । अततर्कः अततर्कतम् अततर्कत । अततर्कम् अततर्काव अततर्काम । (ii) अततर्कत अततर्केताम् अततर्कन्त । अततर्कथाः अततर्केथाम् अततर्कध्वम् । अततर्के अततर्कावहि अततर्कामहि । **१०. लृङ्** – (i) अतर्कयिष्यत् अतर्कयिष्यताम् अतर्कयिष्यन् । अतर्कयिष्यः अतर्कयिष्यतम् अतर्कयिष्यत । अतर्कयिष्यम् अतर्कयिष्याव अतर्कयिष्याम । (ii) अतर्कयिष्यत अतर्कयिष्येताम् अतर्कयिष्यन्त । अतर्कयिष्यथाः अतर्कयिष्येथाम् अतर्कयिष्यध्वम् । अतर्कयिष्ये अतर्कयिष्यावहि अतर्कयिष्यामहि ।

णिचि – तर्कयति – ते, **सनि** – तितर्कयिषति – ते, **यकि** – तर्क्यते ।

१७८२. वृतु – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'भासार्थः' इति क्षीरस्वामिशाकटायनादयः । 'दीप्तौ' इति वोपदेवः । 'तथा क्षीरस्वामी – भासा दीप्तिरर्थे येषां ते भासार्थाः' इति मा.धा.वृत्तौ । क्षीरतरङ्गिण्यां तु नायं पाठः उपलभ्यते । 'वर्तयेद् भाषणार्थे णौ वर्तने शपि वर्तते' (श्लो. ९६) इति देवः । **१. लट्** – (i) वर्तयति वर्तयतः वर्तयन्ति । वर्तयसि वर्तयथः वर्तयथ । वर्तयामि वर्तयावः वर्तयामः । (ii) वर्तति[1] वर्ततः वर्तन्ति । वर्तसि वर्तथः वर्तथ । वर्तामि वर्तावः वर्तामः । (iii) वर्तयते वर्तयेते वर्तयन्ते । वर्तयसे वर्तयेथे वर्तयध्वे । वर्तये वर्तयावहे वर्तयामहे । **२. लिट्** – (i) वर्तयाञ्चकार वर्तयाञ्चक्रतुः वर्तयाञ्चक्रुः । वर्तयाञ्चकर्थ वर्तयाञ्चक्रथुः वर्तयाञ्चक्र । वर्तयाञ्चकार, वर्तयाञ्चकर वर्तयाञ्चकृव वर्तयाञ्चकृम । (ii) वर्तयाञ्चक्रे वर्तयाञ्चक्राते वर्तयाञ्चक्रिरे । वर्तयाञ्चकृषे वर्तयाञ्चक्राथे वर्तयाञ्चकृढ्वे । वर्तयाञ्चक्रे वर्तयाञ्चकृवहे वर्तयाञ्चकृमहे । (iii) वर्तयाम्बभूव वर्तयाम्बभूवतुः वर्तयाम्बभूवुः । वर्तयाम्बभूविथ वर्तयाम्बभूवथुः वर्तयाम्बभूव । वर्तयाम्बभूव वर्तयाम्बभूविव वर्तयाम्बभूविम । (iv) वर्तयामास वर्तयामासतुः वर्तयामासुः । वर्तयामासिथ वर्तयामासथुः वर्तयामास । वर्तयामास वर्तयामासिव वर्तयामासिम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३. लुट् – (i) वर्तयिता वर्तयितारौ वर्तयितारः । वर्तयितासि वर्तयितास्थः वर्तयितास्थ । वर्तयितास्मि वर्तयितास्वः वर्तयितास्मः । (ii) वर्तिता वर्तितारौ वर्तितारः । वर्तितासि वर्तितास्थः वर्तितास्थ । वर्तितास्मि वर्तितास्वः वर्तितास्मः । (iii) वर्तयिता वर्तयितारौ वर्तयितारः । वर्तयितासे वर्तयितासाथे वर्तयिताध्वे । वर्तयिताहे वर्तयितास्वहे वर्तयितास्महे । **४. लृट्** – (i) वर्तयिष्यति वर्तयिष्यतः वर्तयिष्यन्ति । वर्तयिष्यसि वर्तयिष्यथः वर्तयिष्यथ । वर्तयिष्यामि वर्तयिष्यावः वर्तयिष्यामः । (ii) वर्तिष्यति वर्तिष्यतः वर्तिष्यन्ति । वर्तिष्यसि वर्तिष्यथः वर्तिष्यथ । वर्तिष्यामि वर्तिष्यावः वर्तिष्यामः । (iii) वर्तयिष्यते वर्तयिष्येते वर्तयिष्यन्ते । वर्तयिष्यसे वर्तयिष्येथे वर्तयिष्यध्वे । वर्तयिष्ये वर्तयिष्यावहे वर्तयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) वर्तयतु, वर्तयतात् वर्तयताम् वर्तयन्तु । वर्तय, वर्तयतात् वर्तयतम् वर्तयत । वर्तयानि वर्तयाव वर्तयाम । (ii) वर्ततु, वर्ततात् वर्तताम् वर्तन्तु । वर्त, वर्ततात् वर्ततम् वर्तत । वर्तानि वर्ताव वर्ताम । (iii) वर्तयताम् वर्तयेताम् वर्तयन्ताम् । वर्तयस्व वर्तयेथाम् वर्तयध्वम् । वर्तयै वर्तयावहै वर्तयामहै । **६. लङ्** – (i) अवर्तयत् अवर्तयताम् अवर्तयन् । अवर्तयः अवर्तयतम् अवर्तयत । अवर्तयम् अवर्तयाव अवर्तयाम । (ii) अवर्तत् अवर्तताम् अवर्तन् । अवर्तः अवर्ततम् अवर्तत । अवर्तम् अवर्ताव अवर्ताम । (iii) अवर्तयत अवर्तयेताम् अवर्तयन्त । अवर्तयथाः अवर्तयेथाम् अवर्तयध्वम् । अवर्तये अवर्तयावहि अवर्तयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) वर्तयेत् वर्तयेताम् वर्तयेयुः । वर्तयेः वर्तयेतम् वर्तयेत । वर्तयेयम् वर्तयेव वर्तयेम । (ii) वर्तेत् वर्तेताम् वर्तेयुः । वर्तेः वर्तेतम् वर्तेत । वर्तेयम् वर्तेव वर्तेम । (iii) वर्तयेत वर्तयेयाताम् वर्तयेरन् । वर्तयेथाः वर्तयेयाथाम् वर्तयेध्वम् । वर्तयेय वर्तयेवहि वर्तयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) वर्त्यात् वर्त्यास्ताम् वर्त्यासुः । वर्त्याः वर्त्यास्तम् वर्त्यास्त । वर्त्यासम् वर्त्यास्व वर्त्यास्म । (ii) वर्तयिषीष्ट वर्तयिषीयास्ताम् वर्तयिषीरन् । वर्तयिषीष्ठाः वर्तयिषीयास्थाम् वर्तयिषीध्वम् । वर्तयिषीय वर्तयिषीवहि वर्तयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अवीवृतत् अवीवृतताम् अवीवृतन् । अवीवृतः अवीवृततम् अवीवृतत । अवीवृतम् अवीवृताव अवीवृताम । (ii) अवर्तीत् अवर्तिष्टाम् अवर्तिषुः । अवर्तीः अवर्तिष्टम् अवर्तिष्ट । अवर्तिषम् अवर्तिष्व अवर्तिष्म । (iii) अवीवृतत अवीवृतेताम् अवीवृतन्त । अवीवृतथाः अवीवृतेथाम् अवीवृतध्वम् । अवीवृते अवीवृतावहि अवीवृतामहि । **१०. लृङ्** – (i) अवर्तयिष्यत् अवर्तयिष्यताम् अवर्तयिष्यन् । अवर्तयिष्यः अवर्तयिष्यतम् अवर्तयिष्यत । अवर्तयिष्यम् अवर्तयिष्याव अवर्तयिष्याम । (ii) अवर्तिष्यत् अवर्तिष्यताम् अवर्तिष्यन् । अवर्तिष्यः अवर्तिष्यतम् अवर्तिष्यत । अवर्तिष्यम् अवर्तिष्याव अवर्तिष्याम । (iii) अवर्तयिष्यत अवर्तयिष्येताम् अवर्तयिष्यन्त । अवर्तयिष्यथाः अवर्तयिष्येथाम् अवर्तयिष्यध्वम् । अवर्तयिष्ये अवर्तयिष्यावहि अवर्तयिष्यामहि ।
णिचि – वर्तयति-ते, **सनि** – विवर्तयिषति-ते, **यकि** – वर्त्यते ।

१. उदित्त्वात् णिचः अनित्यत्वम् । ततः णिज्रहितं रूपम् अपि ।

१७८३. वृधु – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'छेदने पूरणे चार्थे वर्धेर्वर्धयतीति णौ' (श्लो. १२३) इति देवः ।

१. लट् – (i) वर्धयति वर्धयतः वर्धयन्ति । वर्धयसि वर्धयथः वर्धयथ । वर्धयामि वर्धयावः वर्धयामः । (ii) वर्धति[1] वर्धतः वर्धन्ति । वर्धसि वर्धथः वर्धथ । वर्धामि वर्धावः वर्धामः । (iii) वर्धयते वर्धयेते वर्धयन्ते । वर्धयसे वर्धयेथे वर्धयध्वे । वर्धये वर्धयावहे वर्धयामहे । **२. लिट्** – (i) वर्धयाञ्चकार वर्धयाञ्चक्रतुः वर्धयाञ्चक्रुः । वर्धयाञ्चकर्थ वर्धयाञ्चक्रथुः वर्धयाञ्चक्र । वर्धयाञ्चकार, वर्धयाञ्चकर वर्धयाञ्चकृव वर्धयाञ्चकृम । (ii) वर्धयाञ्चक्रे वर्धयाञ्चक्राते वर्धयाञ्चक्रिरे । वर्धयाञ्चकृषे वर्धयाञ्चक्राथे वर्धयाञ्चकृढ्वे । वर्धयाञ्चक्रे वर्धयाञ्चकृवहे वर्धयाञ्चकृमहे । (iii) वर्धयाम्बभूव वर्धयाम्बभूवतुः वर्धयाम्बभूवुः । वर्धयाम्बभूविथ वर्धयाम्बभूवथुः वर्धयाम्बभूव । वर्धयाम्बभूव वर्धयाम्बभूविव वर्धयाम्बभूविम । (iv) वर्धयामास वर्धयामासतुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वर्धयामासुः । वर्धयामासिथ वर्धयामासथुः वर्धयामास । वर्धयामास वर्धयामासिव वर्धयामासिम । **३. लुट्** - (i) वर्धयिता वर्धयितारौ वर्धयितारः । वर्धयितासि वर्धयितास्थः वर्धयितास्थ । वर्धयितास्मि वर्धयितास्वः वर्धयितास्मः । (ii) वर्धिता वर्धितारौ वर्धितारः । वर्धितासि वर्धितास्थः वर्धितास्थ । वर्धितास्मि वर्धितास्वः वर्धितास्मः । (iii) वर्धयिता वर्धयितारौ वर्धयितारः । वर्धयितासे वर्धयितासाथे वर्धयिताध्वे । वर्धयिताहे वर्धयितास्वहे वर्धयितास्महे । **४. लृट्** - (i) वर्धयिष्यति वर्धयिष्यतः वर्धयिष्यन्ति । वर्धयिष्यसि वर्धयिष्यथः वर्धयिष्यथ । वर्धयिष्यामि वर्धयिष्यावः वर्धयिष्यामः । (ii)) वर्धिष्यति वर्धिष्यतः वर्धिष्यन्ति । वर्धिष्यसि वर्धिष्यथः वर्धिष्यथ । वर्धिष्यामि वर्धिष्यावः वर्धिष्यामः । (iii) वर्धयिष्यते वर्धयिष्येते वर्धयिष्यन्ते । वर्धयिष्यसे वर्धयिष्येथे वर्धयिष्यध्वे । वर्धयिष्ये वर्धयिष्यावहे वर्धयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वर्धयतु, वर्धयतात् वर्धयताम् वर्धयन्तु । वर्धय, वर्धयतात् वर्धयतम् वर्धयत । वर्धयानि वर्धयाव वर्धयाम । (ii) वर्धतु, वर्धतात् वर्धताम् वर्धन्तु । वर्ध, वर्धतात् वर्धतम् वर्धत । वर्धानि वर्धाव वर्धाम । (iii) वर्धयताम् वर्धयेताम् वर्धयन्ताम् । वर्धयस्व वर्धयेथाम् वर्धयध्वम् । वर्धयै वर्धयावहै वर्धयामहै । **६. लङ्** - (i) अवर्धयत् अवर्धयताम् अवर्धयन् । अवर्धयः अवर्धयतम् अवर्धयत । अवर्धयम् अवर्धयाव अवर्धयाम । (ii) अवर्धत् अवर्धताम् अवर्धन् । अवर्धः अवर्धतम् अवर्धत । अवर्धम् अवर्धाव अवर्धाम । (iii) अवर्धयत अवर्धयेताम् अवर्धयन्त । अवर्धयथाः अवर्धयेथाम् अवर्धयध्वम् । अवर्धये अवर्धयावहि अवर्धयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वर्धयेत् वर्धयेताम् वर्धयेयुः । वर्धयेः वर्धयेतम् वर्धयेत । वर्धयेयम् वर्धयेव वर्धयेम । (ii) वर्धेत् वर्धेताम् वर्धेयुः । वर्धेः वर्धेतम् वर्धेत । वर्धेयम् वर्धेव वर्धेम । (iii) वर्धयेत वर्धयेयाताम् वर्धयेरन् । वर्धयेथाः वर्धयेयाथाम् वर्धयेध्वम् । वर्धयेय वर्धयेवहि वर्धयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वर्ध्यात् वर्ध्यास्ताम् वर्ध्यासुः । वर्ध्याः वर्ध्यास्तम् वर्ध्यास्त । वर्ध्यासम् वर्ध्यास्व वर्ध्यास्म । (ii) वर्धयिषीष्ट वर्धयिषीयास्ताम् वर्धयिषीरन् । वर्धयिषीष्ठाः वर्धयिषीयास्थाम् वर्धयिषीध्वम् । वर्धयिषीय वर्धयिषीवहि वर्धयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अवीवृधत् अवीवृधताम् अवीवृधन् । अवीवृधः अवीवृधतम् अवीवृधत । अवीवृधम् अवीवृधाव अवीवृधाम । (ii) अवर्धीत् अवर्धिष्टाम् अवर्धिषुः । अवर्धीः अवर्धिष्टम् अवर्धिष्ट । अवर्धिषम् अवर्धिष्व अवर्धिष्म । (iii) अवीवृधत अवीवृधेताम् अवीवृधन्त । अवीवृधथाः अवीवृधेथाम् अवीवृधध्वम् । अवीवृधे अवीवृधावहि अवीवृधामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवर्धयिष्यत् अवर्धयिष्यताम् अवर्धयिष्यन् । अवर्धयिष्यः अवर्धयिष्यतम् अवर्धयिष्यत । अवर्धयिष्यम् अवर्धयिष्याव अवर्धयिष्याम । (ii) अवर्धिष्यत् अवर्धिष्यताम् अवर्धिष्यन् । अवर्धिष्यः अवर्धिष्यतम् अवर्धिष्यत । अवर्धिष्यम् अवर्धिष्याव अवर्धिष्याम । (iii) अवर्धयिष्यत अवर्धयिष्येताम् अवर्धयिष्यन्त । अवर्धयिष्यथाः अवर्धयिष्येथाम् अवर्धयिष्यध्वम् । अवर्धयिष्ये अवर्धयिष्यावहि अवर्धयिष्यामहि ।

णिचि - वर्धयति-ते, **सनि** - विवर्धयिषति-ते, **यकि** - वर्ध्यते ।

१. उदित्त्वात् णिचः अनित्यत्वम् । ततः णिज्रहितं रूपम् अपि ।

१७८४. रुट - भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) '...रोटयतीति णौ' (श्लो. ७४) इति देवः ।

१. लट् - (i) रोटयति रोटयतः रोटयन्ति । रोटयसि रोटयथः रोटयथ । रोटयामि रोटयावः रोटयामः । (ii) रोटयते रोटयेते रोटयन्ते । रोटयसे रोटयेथे रोटयध्वे । रोटये रोटयावहे रोटयामहे । **२. लिट्** - (i) रोटयाञ्चकार रोटयाञ्चक्रतुः रोटयाञ्चक्रुः । रोटयाञ्चकर्थ रोटयाञ्चक्रथुः रोटयाञ्चक्र । रोटयाञ्चकार, रोटयाञ्चकर रोटयाञ्चकृव रोटयाञ्चकृम । (ii) रोटयाञ्चक्रे रोटयाञ्चक्राते रोटयाञ्चक्रिरे । रोटयाञ्चकृषे रोटयाञ्चक्राथे रोटयाञ्चकृढ्वे । रोटयाञ्चक्रे रोटयाञ्चकृवहे रोटयाञ्चकृमहे । (iii) रोटयाम्बभूव रोटयाम्बभूवतुः रोटयाम्बभूवुः । रोटयाम्बभूविथ रोटयाम्बभूवथुः रोटयाम्बभूव । रोटयाम्बभूव रोटयाम्बभूविव रोटयाम्बभूविम । (iv)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रोटयामास रोटयामासतुः रोटयामासुः । रोटयामासिथ रोटयामासथुः रोटयामास । रोटयामास रोटयामासिव रोटयामासिम । **३. लुट्** – (i) रोटयिता रोटयितारौ रोटयितारः । रोटयितासि रोटयितास्थः रोटयितास्थ । रोटयितास्मि रोटयितास्वः रोटयितास्मः । (ii) रोटयिता रोटयितारौ रोटयितारः । रोटयितासे रोटयितासाथे रोटयिताध्वे । रोटयिताहे रोटयितास्वहे रोटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) रोटयिष्यति रोटयिष्यतः रोटयिष्यन्ति । रोटयिष्यसि रोटयिष्यथः रोटयिष्यथ । रोटयिष्यामि रोटयिष्यावः रोटयिष्यामः । (ii) रोटयिष्यते रोटयिष्येते रोटयिष्यन्ते । रोटयिष्यसे रोटयिष्येथे रोटयिष्यध्वे । रोटयिष्ये रोटयिष्यावहे रोटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) रोटयतु, रोटयतात् रोटयताम् रोटयन्तु । रोटय, रोटयतात् रोटयतम् रोटयत । रोटयानि रोटयाव रोटयाम । (ii) रोटयताम् रोटयेताम् रोटयन्ताम् । रोटयस्व रोटयेथाम् रोटयध्वम् । रोटयै रोटयावहै रोटयामहै । **६. लङ्** – (i) अरोटयत् अरोटयताम् अरोटयन् । अरोटयः अरोटयतम् अरोटयत । अरोटयम् अरोटयाव अरोटयाम । (ii) अरोटयत अरोटयेताम् अरोटयन्त । अरोटयथाः अरोटयेथाम् अरोटयध्वम् । अरोटये अरोटयावहि अरोटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) रोटयेत् रोटयेताम् रोटयेयुः । रोटयेः रोटयेतम् रोटयेत । रोटयेयम् रोटयेव रोटयेम । (i) रोटयेत रोटयेयाताम् रोटयेरन् । रोटयेथाः रोटयेयाथाम् रोटयेध्वम् । रोटयेय रोटयेवहि रोटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रोट्यात् रोट्यास्ताम् रोट्यासुः । रोट्याः रोट्यास्तम् रोट्यास्त । रोट्यासम् रोट्यास्व रोट्यास्म । (ii) रोटयिषीष्ट रोटयिषीयास्ताम् रोटयिषीरन् । रोटयिषीष्ठाः रोटयिषीयास्थाम् रोटयिषीध्वम् । रोटयिषीय रोटयिषीवहि रोटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अरूरुटत् अरूरुटताम् अरूरुटन् । अरूरुटः अरूरुटतम् अरूरुटत । अरूरुटम् अरूरुटाव अरूरुटाम । (ii) अरूरुटत अरूरुटेताम् अरूरुटन्त । अरूरुटथाः अरूरुटेथाम् अरूरुटध्वम् । अरूरुटे अरूरुटावहि अरूरुटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अरोटयिष्यत् अरोटयिष्यताम् अरोटयिष्यन् । अरोटयिष्यः अरोटयिष्यतम् अरोटयिष्यत । अरोटयिष्यम् अरोटयिष्याव अरोटयिष्याम । (ii) अरोटयिष्यत अरोटयिष्येताम् अरोटयिष्यन्त । अरोटयिष्यथाः अरोटयिष्येथाम् अरोटयिष्यध्वम् । अरोटयिष्ये अरोटयिष्यावहि अरोटयिष्यामहि ।

णिचि – रोटयति – ते, **सनि** – रुरोटयिषति – ते, **यकि** – रोट्यते ।

१७८५. लजि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) लञ्जयति लञ्जयतः लञ्जयन्ति । लञ्जयसि लञ्जयथः लञ्जयथ । लञ्जयामि लञ्जयावः लञ्जयामः । (ii) लञ्जति[1] लञ्जतः लञ्जन्ति । लञ्जसि लञ्जथः लञ्जथ । लञ्जामि लञ्जावः लञ्जामः । (iii) लञ्जयते लञ्जयेते लञ्जयन्ते । लञ्जयसे लञ्जयेथे लञ्जयध्वे । लञ्जये लञ्जयावहे लञ्जयामहे । **२. लिट्** – (i) लञ्जयाञ्चकार लञ्जयाञ्चक्रतुः लञ्जयाञ्चक्रुः । लञ्जयाञ्चकर्थ लञ्जयाञ्चक्रथुः लञ्जयाञ्चक्र । लञ्जयाञ्चकार, लञ्जयाञ्चकर लञ्जयाञ्चकृव लञ्जयाञ्चकृम । (ii) लञ्जयाञ्चक्रे लञ्जयाञ्चक्राते लञ्जयाञ्चक्रिरे । लञ्जयाञ्चकृषे लञ्जयाञ्चक्राथे लञ्जयाञ्चकृढ्वे । लञ्जयाञ्चक्रे लञ्जयाञ्चकृवहे लञ्जयाञ्चकृमहे । (iii) लञ्जयाम्बभूव लञ्जयाम्बभूवतुः लञ्जयाम्बभूवुः । लञ्जयाम्बभूविथ लञ्जयाम्बभूवथुः लञ्जयाम्बभूव । लञ्जयाम्बभूव लञ्जयाम्बभूविव लञ्जयाम्बभूविम । (iv) लञ्जयामास लञ्जयामासतुः लञ्जयामासुः । लञ्जयामासिथ लञ्जयामासथुः लञ्जयामास । लञ्जयामास लञ्जयामासिव लञ्जयामासिम । **३. लुट्** – (i) लञ्जयिता लञ्जयितारौ लञ्जयितारः । लञ्जयितासि लञ्जयितास्थः लञ्जयितास्थ । लञ्जयितास्मि लञ्जयितास्वः लञ्जयितास्मः । (ii) लञ्जिता लञ्जितारौ लञ्जितारः । लञ्जितासि लञ्जितास्थः लञ्जितास्थ । लञ्जितास्मि लञ्जितास्वः लञ्जितास्मः । (iii) लञ्जयिता लञ्जयितारौ लञ्जयितारः । लञ्जयितासे लञ्जयितासाथे लञ्जयिताध्वे । लञ्जयिताहे लञ्जयितास्वहे लञ्जयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लञ्जयिष्यति लञ्जयिष्यतः लञ्जयिष्यन्ति । लञ्जयिष्यसि लञ्जयिष्यथः लञ्जयिष्यथ । लञ्जयिष्यामि लञ्जयिष्यावः लञ्जयिष्यामः । (ii) लञ्जिष्यति

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लञ्जिष्यतः लञ्जिष्यन्ति । लञ्जिष्यसि लञ्जिष्यथः लञ्जिष्यथ । लञ्जिष्यामि लञ्जिष्यावः लञ्जिष्यामः । (iii) लञ्जयिष्यते लञ्जयिष्येते लञ्जयिष्यन्ते । लञ्जयिष्यसे लञ्जयिष्येथे लञ्जयिष्यध्वे । लञ्जयिष्ये लञ्जयिष्यावहे लञ्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लञ्जयतु, लञ्जयतात् लञ्जयताम् लञ्जयन्तु । लञ्जय, लञ्जयतात् लञ्जयतम् लञ्जयत । लञ्जयानि लञ्जयाव लञ्जयाम । (ii) लञ्जतु, लञ्जतात् लञ्जताम् लञ्जन्तु । लञ्ज, लञ्जतात् लञ्जतम् लञ्जत । लञ्जानि लञ्जाव लञ्जाम । (iii) लञ्जयताम् लञ्जयेताम् लञ्जयन्ताम् । लञ्जयस्व लञ्जयेथाम् लञ्जयध्वम् । लञ्जयै लञ्जयावहै लञ्जयामहै । **६. लङ्** – (i) अलञ्जयत् अलञ्जयताम् अलञ्जयन् । अलञ्जयः अलञ्जयतम् अलञ्जयत । अलञ्जयम् अलञ्जयाव अलञ्जयाम । (ii) अलञ्जत् अलञ्जताम् अलञ्जन् । अलञ्जः अलञ्जतम् अलञ्जत । अलञ्जम् अलञ्जाव अलञ्जाम । (iii) अलञ्जयत अलञ्जयेताम् अलञ्जयन्त । अलञ्जयथाः अलञ्जयेथाम् अलञ्जयध्वम् । अलञ्जये अलञ्जयावहि अलञ्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लञ्जयेत् लञ्जयेताम् लञ्जयेयुः । लञ्जयेः लञ्जयेतम् लञ्जयेत । लञ्जयेयम् लञ्जयेव लञ्जयेम । (ii) लञ्जेत् लञ्जेताम् लञ्जेयुः । लञ्जेः लञ्जेतम् लञ्जेत । लञ्जेयम् लञ्जेव लञ्जेम । (iii) लञ्जयेत लञ्जयेयाताम् लञ्जयेरन् । लञ्जयेथाः लञ्जयेयाथाम् लञ्जयेध्वम् । लञ्जयेय लञ्जयेवहि लञ्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लञ्ज्यात् लञ्ज्यास्ताम् लञ्ज्यासुः । लञ्ज्याः लञ्ज्यास्तम् लञ्ज्यास्त । लञ्ज्यासम् लञ्ज्यास्व लञ्ज्यास्म । (ii) लञ्जयिषीष्ट लञ्जयिषीयास्ताम् लञ्जयिषीरन् । लञ्जयिषीष्ठाः लञ्जयिषीयास्थाम् लञ्जयिषीध्वम् । लञ्जयिषीय लञ्जयिषीवहि लञ्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अललञ्जत् अललञ्जताम् अललञ्जन् । अललञ्जः अललञ्जतम् अललञ्जत । अललञ्जम् अललञ्जाव अललञ्जाम । (ii) अलञ्जीत् अलञ्जिष्टाम् अलञ्जिषुः । अलञ्जीः अलञ्जिष्टम् अलञ्जिष्ट । अलञ्जिषम् अलञ्जिष्व अलञ्जिष्म । (iii) अललञ्जत अललञ्जेताम् अललञ्जन्त । अललञ्जथाः अललञ्जेथाम् अललञ्जध्वम् । अललञ्जे अललञ्जावहि अललञ्जामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलञ्जयिष्यत् अलञ्जयिष्यताम् अलञ्जयिष्यन् । अलञ्जयिष्यः अलञ्जयिष्यतम् अलञ्जयिष्यत । अलञ्जयिष्यम् अलञ्जयिष्याव अलञ्जयिष्याम । (ii) अलञ्जिष्यत् अलञ्जिष्यताम् अलञ्जिष्यन् । अलञ्जिष्यः अलञ्जिष्यतम् अलञ्जिष्यत । अलञ्जिष्यम् अलञ्जिष्याव अलञ्जिष्याम । (iii) अलञ्जयिष्यत अलञ्जयिष्येताम् अलञ्जयिष्यन्त । अलञ्जयिष्यथाः अलञ्जयिष्येथाम् अलञ्जयिष्यध्वम् । अलञ्जयिष्ये अलञ्जयिष्यावहि अलञ्जयिष्यामहि ।

णिचि – लञ्जयति-ते, **सनि** – लिलञ्जयिषति-ते, **यकि** – लञ्ज्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७८६. अजि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) अञ्जयति अञ्जयतः अञ्जयन्ति । अञ्जयसि अञ्जयथः अञ्जयथ । अञ्जयामि अञ्जयावः अञ्जयामः । (ii) अञ्जति[1] अञ्जतः अञ्जन्ति । अञ्जसि अञ्जथः अञ्जथ । अञ्जामि अञ्जावः अञ्जामः । (iii) अञ्जयते अञ्जयेते अञ्जयन्ते । अञ्जयसे अञ्जयेथे अञ्जयध्वे । अञ्जये अञ्जयावहे अञ्जयामहे । **२. लिट्** – (i) अञ्जयाञ्चकार अञ्जयाञ्चक्रतुः अञ्जयाञ्चक्रुः । अञ्जयाञ्चकर्थ अञ्जयाञ्चक्रथुः अञ्जयाञ्चक्र । अञ्जयाञ्चकार, अञ्जयाञ्चकर अञ्जयाञ्चकृव अञ्जयाञ्चकृम । (ii) अञ्जयाञ्चक्रे अञ्जयाञ्चक्राते अञ्जयाञ्चक्रिरे । अञ्जयाञ्चकृषे अञ्जयाञ्चक्राथे अञ्जयाञ्चकृढ्वे । अञ्जयाञ्चक्रे अञ्जयाञ्चकृवहे अञ्जयाञ्चकृमहे । (iii) अञ्जयाम्बभूव अञ्जयाम्बभूवतुः अञ्जयाम्बभूवुः । अञ्जयाम्बभूविथ अञ्जयाम्बभूवथुः अञ्जयाम्बभूव । अञ्जयाम्बभूव अञ्जयाम्बभूविव अञ्जयाम्बभूविम । (iv) अञ्जयामास अञ्जयामासतुः अञ्जयामासुः । अञ्जयामासिथ अञ्जयामासथुः अञ्जयामास । अञ्जयामास अञ्जयामासिव अञ्जयामासिम । **३. लुट्** – (i) अञ्जयिता अञ्जयितारौ अञ्जयितारः । अञ्जयितासि अञ्जयितास्थः अञ्जयितास्थ । अञ्जयितास्मि अञ्जयितास्वः अञ्जयितास्मः । (ii) अञ्जिता अञ्जितारौ अञ्जितारः । अञ्जितासि अञ्जितास्थः अञ्जितास्थ । अञ्जितास्मि अञ्जितास्वः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अञ्जितास्मः । (iii) अञ्जयिता अञ्जयितारौ अञ्जयितारः । अञ्जयितासे अञ्जयितासाथे अञ्जयिताध्वे । अञ्जयिताहे अञ्जयितास्वहे अञ्जयितास्महे । **४. लृट्** - (i) अञ्जयिष्यति अञ्जयिष्यतः अञ्जयिष्यन्ति । अञ्जयिष्यसि अञ्जयिष्यथः अञ्जयिष्यथ । अञ्जयिष्यामि अञ्जयिष्यावः अञ्जयिष्यामः । (ii) अञ्जिष्यति अञ्जिष्यतः अञ्जिष्यन्ति । अञ्जिष्यसि अञ्जिष्यथः अञ्जिष्यथ । अञ्जिष्यामि अञ्जिष्यावः अञ्जिष्यामः । (iii) अञ्जयिष्यते अञ्जयिष्येते अञ्जयिष्यन्ते । अञ्जयिष्यसे अञ्जयिष्येथे अञ्जयिष्यध्वे । अञ्जयिष्ये अञ्जयिष्यावहे अञ्जयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) अञ्जयतु, अञ्जयतात् अञ्जयताम् अञ्जयन्तु । अञ्जय, अञ्जयतात् अञ्जयतम् अञ्जयत । अञ्जयानि अञ्जयाव अञ्जयाम । (ii) अञ्जतु, अञ्जतात् अञ्जताम् अञ्जन्तु । अञ्ज, अञ्जतात् अञ्जतम् अञ्जत । अञ्जानि अञ्जाव अञ्जाम । (iii) अञ्जयताम् अञ्जयेताम् अञ्जयन्ताम् । अञ्जयस्व अञ्जयेथाम् अञ्जयध्वम् । अञ्जयै अञ्जयावहै अञ्जयामहै । **६. लङ्** - (i) आञ्जयत् आञ्जयताम् आञ्जयन् । आञ्जयः आञ्जयतम् आञ्जयत । आञ्जयम् आञ्जयाव आञ्जयाम । (ii) आञ्जत् आञ्जताम् आञ्जन् । आञ्जः आञ्जतम् आञ्जत । आञ्जम् आञ्जाव आञ्जाम । (i) आञ्जयत आञ्जयेताम् आञ्जयन्त । आञ्जयथाः आञ्जयेथाम् आञ्जयध्वम् । आञ्जये आञ्जयावहि आञ्जयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) अञ्जयेत् अञ्जयेताम् अञ्जयेयुः । अञ्जयेः अञ्जयेतम् अञ्जयेत । अञ्जयेयम् अञ्जयेव अञ्जयेम । (ii) अञ्जेत् अञ्जेताम् अञ्जेयुः । अञ्जेः अञ्जेतम् अञ्जेत । अञ्जेयम् अञ्जेव अञ्जेम । (iii) अञ्जयेत अञ्जयेयाताम् अञ्जयेरन् । अञ्जयेथाः अञ्जयेयाथाम् अञ्जयेध्वम् । अञ्जयेय अञ्जयेवहि अञ्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) अञ्ज्यात् अञ्ज्यास्ताम् अञ्ज्यासुः । अञ्ज्याः अञ्ज्यास्तम् अञ्ज्यास्त । अञ्ज्यासम् अञ्ज्यास्व अञ्ज्यास्म । (ii) अञ्जयिषीष्ट अञ्जयिषीयास्ताम् अञ्जयिषीरन् । अञ्जयिषीष्ठाः अञ्जयिषीयास्थाम् अञ्जयिषीध्वम् । अञ्जयिषीय अञ्जयिषीवहि अञ्जयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) आञ्जिजत् आञ्जिजताम् आञ्जिजन् । आञ्जिजः आञ्जिजतम् आञ्जिजत । आञ्जिजम् आञ्जिजाव आञ्जिजाम । (ii) आञ्जीत् आञ्जिष्टाम् आञ्जिषुः । आञ्जीः आञ्जिष्टम् आञ्जिष्ट । आञ्जिषम् आञ्जिष्व आञ्जिष्म । (iii) आञ्जिजत आञ्जिजेताम् आञ्जिजन्त । आञ्जिजथाः आञ्जिजेथाम् आञ्जिजध्वम् । आञ्जिजे आञ्जिजावहि आञ्जिजामहि । **१०. लृङ्** - (i) आञ्जयिष्यत् आञ्जयिष्यताम् आञ्जयिष्यन् । आञ्जयिष्यः आञ्जयिष्यतम् आञ्जयिष्यत । आञ्जयिष्यम् आञ्जयिष्याव आञ्जयिष्याम । (ii) आञ्जिष्यत् आञ्जिष्यताम् आञ्जिष्यन् । आञ्जिष्यः आञ्जिष्यतम् आञ्जिष्यत । आञ्जिष्यम् आञ्जिष्याव आञ्जिष्याम । (iii) आञ्जयिष्यत आञ्जयिष्येताम् आञ्जयिष्यन्त । आञ्जयिष्यथाः आञ्जयिष्येथाम् आञ्जयिष्यध्वम् । आञ्जयिष्ये आञ्जयिष्यावहि आञ्जयिष्यामहि ।

णिचि - अञ्जयति-ते, **सनि** - अञ्जिजयिषति-ते, **यकि** - अञ्ज्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७८७. दसि - भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् - (i) दंसयति दंसयतः दंसयन्ति । दंसयसि दंसयथः दंसयथ । दंसयामि दंसयावः दंसयामः । (ii) दंसति[1] दंसतः दंसन्ति । दंससि दंसथः दंसथ । दंसामि दंसावः दंसामः । (iii) दंसयते दंसयेते दंसयन्ते । दंसयसे दंसयेथे दंसयध्वे । दंसये दंसयावहे दंसयामहे । **२. लिट्** - (i) दंसयाञ्चकार दंसयाञ्चक्रतुः दंसयाञ्चक्रुः । दंसयाञ्चकर्थ दंसयाञ्चक्रथुः दंसयाञ्चक्र । दंसयाञ्चकार, दंसयाञ्चकर दंसयाञ्चकृव दंसयाञ्चकृम । (ii) दंसयाञ्चक्रे दंसयाञ्चक्राते दंसयाञ्चक्रिरे । दंसयाञ्चकृषे दंसयाञ्चक्राथे दंसयाञ्चकृढ्वे । दंसयाञ्चक्रे दंसयाञ्चकृवहे दंसयाञ्चकृमहे । (iii) दंसयाम्बभूव दंसयाम्बभूवतुः दंसयाम्बभूवुः । दंसयाम्बभूविथ दंसयाम्बभूवथुः दंसयाम्बभूव । दंसयाम्बभूव दंसयाम्बभूविव दंसयाम्बभूविम । (iv) दंसयामास दंसयामासतुः दंसयामासुः । दंसयामासिथ दंसयामासथुः दंसयामास । दंसयामास दंसयामासिव दंसयामासिम । **३. लुट्** - (i)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दंसयिता दंसयितारौ दंसयितारः । दंसयितासि दंसयितास्थः दंसयितास्थ । दंसयितास्मि दंसयितास्वः दंसयितास्मः । (ii) दंसिता दंसितारौ दंसितारः । दंसितासि दंसितास्थः दंसितास्थ । दंसितास्मि दंसितास्वः दंसितास्मः । (iii) दंसयिता दंसयितारौ दंसयितारः । दंसयितासे दंसयितासाथे दंसयिताध्वे । दंसयिताहे दंसयितास्वहे दंसयितास्महे । **४. लृट्** – (i) दंसयिष्यति दंसयिष्यतः दंसयिष्यन्ति । दंसयिष्यसि दंसयिष्यथः दंसयिष्यथ । दंसयिष्यामि दंसयिष्यावः दंसयिष्यामः । (ii) दंसिष्यति दंसिष्यतः दंसिष्यन्ति । दंसिष्यसि दंसिष्यथः दंसिष्यथ । दंसिष्यामि दंसिष्यावः दंसिष्यामः । (iii) दंसयिष्यते दंसयिष्येते दंसयिष्यन्ते । दंसयिष्यसे दंसयिष्येथे दंसयिष्यध्वे । दंसयिष्ये दंसयिष्यावहे दंसयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) दंसयतु, दंसयतात् दंसयताम् दंसयन्तु । दंसय, दंसयतात् दंसयतम् दंसयत । दंसयानि दंसयाव दंसयाम । (ii) दंसतु, दंसतात् दंसताम् दंसन्तु । दंस, दंसतात् दंसतम् दंसत । दंसानि दंसाव दंसाम । (iii) दंसयताम् दंसयेताम् दंसयन्ताम् । दंसयस्व दंसयेथाम् दंसयध्वम् । दंसयै दंसयावहै दंसयामहै । **६. लङ्** – (i) अदंसयत् अदंसयताम् अदंसयन् । अदंसयः अदंसयतम् अदंसयत । अदंसयम् अदंसयाव अदंसयाम । (ii) अदंसत् अदंसताम् अदंसन् । अदंसः अदंसतम् अदंसत । अदंसम् अदंसाव अदंसाम । (iii) अदंसयत अदंसयेताम् अदंसयन्त । अदंसयथाः अदंसयेथाम् अदंसयध्वम् । अदंसये अदंसयावहि अदंसयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) दंसयेत् दंसयेताम् दंसयेयुः । दंसयेः दंसयेतम् दंसयेत । दंसयेयम् दंसयेव दंसयेम । (ii) दंसेत् दंसेताम् दंसेयुः । दंसेः दंसेतम् दंसेत । दंसेयम् दंसेव दंसेम । (iii) दंसयेत दंसयेयाताम् दंसयेरन् । दंसयेथाः दंसयेयाथाम् दंसयेध्वम् । दंसयेय दंसयेवहि दंसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) दंस्यात् दंस्यास्ताम् दंस्यासुः । दंस्याः दंस्यास्तम् दंस्यास्त । दंस्यासम् दंस्यास्व दंस्यास्म । (ii) दंसयिषीष्ट दंसयिषीयास्ताम् दंसयिषीरन् । दंसयिषीष्ठाः दंसयिषीयास्थाम् दंसयिषीध्वम् । दंसयिषीय दंसयिषीवहि दंसयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अददंसत् अददंसताम् अददंसन् । अददंसः अददंसतम् अददंसत । अददंसम् अददंसाव अददंसाम । (ii) अदंसीत् अदंसिष्टाम् अदंसिषुः । अदंसीः अदंसिष्टम् अदंसिष्ट । अदंसिषम् अदंसिष्व अदंसिष्म । (iii) अददंसत अददंसेताम् अददंसन्त । अददंसथाः अददंसेथाम् अददंसध्वम् । अददंसे अददंसावहि अददंसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अदंसयिष्यत् अदंसयिष्यताम् अदंसयिष्यन् । अदंसयिष्यः अदंसयिष्यतम् अदंसयिष्यत । अदंसयिष्यम् अदंसयिष्याव अदंसयिष्याम । (ii) अदंसिष्यत् अदंसिष्यताम् अदंसिष्यन् । अदंसिष्यः अदंसिष्यतम् अदंसिष्यत । अदंसिष्यम् अदंसिष्याव अदंसिष्याम । (iii) अदंसयिष्यत अदंसयिष्येताम् अदंसयिष्यन्त । अदंसयिष्यथाः अदंसयिष्येथाम् अदंसयिष्यध्वम् । अदंसयिष्ये अदंसयिष्यावहि अदंसयिष्यामहि ।

णिचि – दंसयति-ते, **सनि** – दिदंसयिषति-ते, **यकि** – दंस्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७८८. भृशि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) भृंशयति भृंशयतः भृंशयन्ति । भृंशयसि भृंशयथः भृंशयथ । भृंशयामि भृंशयावः भृंशयामः । (ii) भृंशति[1] भृंशतः भृंशन्ति । भृंशसि भृंशथः भृंशथ । भृंशामि भृंशावः भृंशामः । (iii) भृंशयते भृंशयेते भृंशयन्ते । भृंशयसे भृंशयेथे भृंशयध्वे । भृंशये भृंशयावहे भृंशयामहे । **२. लिट्** – (i) भृंशयाञ्चकार भृंशयाञ्चक्रतुः भृंशयाञ्चक्रुः । भृंशयाञ्चकर्थ भृंशयाञ्चक्रथुः भृंशयाञ्चक्र । भृंशयाञ्चकार, भृंशयाञ्चकर भृंशयाञ्चकृव भृंशयाञ्चकृम । (ii) भृंशयाञ्चक्रे भृंशयाञ्चक्राते भृंशयाञ्चक्रिरे । भृंशयाञ्चकृषे भृंशयाञ्चक्राथे भृंशयाञ्चकृढ्वे । भृंशयाञ्चक्रे भृंशयाञ्चकृवहे भृंशयाञ्चकृमहे । (iii) भृंशयाम्बभूव भृंशयाम्बभूवतुः भृंशयाम्बभूवुः । भृंशयाम्बभूविथ भृंशयाम्बभूवथुः भृंशयाम्बभूव । भृंशयाम्बभूव भृंशयाम्बभूविव भृंशया-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

म्बभूविम । (iv) भृंशयामास भृंशयामासतुः भृंशयामासुः । भृंशयामासिथ भृंशयामासथुः भृंशयामास । भृंशयामास भृंशयामासिव भृंशयामासिम । **३. लुट्** – (i) भृंशयिता भृंशयितारौ भृंशयितारः । भृंशयितासि भृंशयितास्थः भृंशयितास्थ । भृंशयितास्मि भृंशयितास्वः भृंशयितास्मः । (ii) भृंशिता भृंशितारौ भृंशितारः । भृंशितासि भृंशितास्थः भृंशितास्थ । भृंशितास्मि भृंशितास्वः भृंशितास्मः । (iii) भृंशयिता भृंशयितारौ भृंशयितारः । भृंशयितासे भृंशयितासाथे भृंशयिताध्वे । भृंशयिताहे भृंशयितास्वहे भृंशयितास्महे । **४. लृट्** – (i) भृंशयिष्यति भृंशयिष्यतः भृंशयिष्यन्ति । भृंशयिष्यसि भृंशयिष्यथः भृंशयिष्यथ । भृंशयिष्यामि भृंशयिष्यावः भृंशयिष्यामः । (ii) भृंशिष्यति भृंशिष्यतः भृंशिष्यन्ति । भृंशिष्यसि भृंशिष्यथः भृंशिष्यथ । भृंशिष्यामि भृंशिष्यावः भृंशिष्यामः । (iii) भृंशयिष्यते भृंशयिष्येते भृंशयिष्यन्ते । भृंशयिष्यसे भृंशयिष्येथे भृंशयिष्यध्वे । भृंशयिष्ये भृंशयिष्यावहे भृंशयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भृंशयतु, भृंशयतात् भृंशयताम् भृंशयन्तु । भृंशय, भृंशयतात् भृंशयतम् भृंशयत । भृंशयानि भृंशयाव भृंशयाम । (ii) भृंशतु, भृंशतात् भृंशताम् भृंशन्तु । भृंश, भृंशतात् भृंशतम् भृंशत । भृंशानि भृंशाव भृंशाम । (iii) भृंशयताम् भृंशयेताम् भृंशयन्ताम् । भृंशयस्व भृंशयेथाम् भृंशयध्वम् । भृंशयै भृंशयावहै भृंशयामहै । **६. लङ्** – (i) अभृंशयत् अभृंशयताम् अभृंशयन् । अभृंशयः अभृंशयतम् अभृंशयत । अभृंशयम् अभृंशयाव अभृंशयाम । (ii) अभृंशत् अभृंशताम् अभृंशन् । अभृंशः अभृंशतम् अभृंशत । अभृंशम् अभृंशाव अभृंशाम । (iii) अभृंशयत अभृंशयेताम् अभृंशयन्त । अभृंशयथाः अभृंशयेथाम् अभृंशयध्वम् । अभृंशये अभृंशयावहि अभृंशयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) भृंशयेत् भृंशयेताम् भृंशयेयुः । भृंशयेः भृंशयेतम् भृंशयेत । भृंशयेयम् भृंशयेव भृंशयेम । (ii) भृंशेत् भृंशेताम् भृंशेयुः । भृंशेः भृंशेतम् भृंशेत । भृंशेयम् भृंशेव भृंशेम । (iii) भृंशयेत भृंशयेयाताम् भृंशयेरन् । भृंशयेथाः भृंशयेयाथाम् भृंशयेध्वम् । भृंशयेय भृंशयेवहि भृंशयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) भृंश्यात् भृंश्यास्ताम् भृंश्यासुः । भृंश्याः भृंश्यास्तम् भृंश्यास्त । भृंश्यासम् भृंश्यास्व भृंश्यास्म । (ii) भृंशयिषीष्ट भृंशयिषीयास्ताम् भृंशयिषीरन् । भृंशयिषीष्ठाः भृंशयिषीयास्थाम् भृंशयिषीध्वम् । भृंशयिषीय भृंशयिषीवहि भृंशयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबभृंशत् अबभृंशताम् अबभृंशन् । अबभृंशः अबभृंशतम् अबभृंशत । अबभृंशम् अबभृंशाव अबभृंशाम । (ii) अभृंशीत् अभृंशिष्टाम् अभृंशिषुः । अभृंशीः अभृंशिष्टम् अभृंशिष्ट । अभृंशिषम् अभृंशिष्व अभृंशिष्म । (iii) अबभृंशत अबभृंशेताम् अबभृंशन्त । अबभृंशथाः अबभृंशेथाम् अबभृंशध्वम् । अबभृंशे अबभृंशावहि अबभृंशामहि । **१०. लृङ्** – (i) अभृंशयिष्यत् अभृंशयिष्यताम् अभृंशयिष्यन् । अभृंशयिष्यः अभृंशयिष्यतम् अभृंशयिष्यत । अभृंशयिष्यम् अभृंशयिष्याव अभृंशयिष्याम । (ii) अभृंशिष्यत् अभृंशिष्यताम् अभृंशिष्यन् । अभृंशिष्यः अभृंशिष्यतम् अभृंशिष्यत । अभृंशिष्यम् अभृंशिष्याव अभृंशिष्याम । (iii) अभृंशयिष्यत अभृंशयिष्येताम् अभृंशयिष्यन्त । अभृंशयिष्यथाः अभृंशयिष्येथाम् अभृंशयिष्यध्वम् । अभृंशयिष्ये अभृंशयिष्यावहि अभृंशयिष्यामहि ।

णिचि – भृंशयति-ते, **सनि** – बिभृंशयिषति-ते, **यकि** – भृंश्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७८९. रुशि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः)

१. लट् – (i) रुंशयति रुंशयतः रुंशयन्ति । रुंशयसि रुंशयथः रुंशयथ । रुंशयामि रुंशयावः रुंशयामः । (ii) रुंशति[1] रुंशतः रुंशन्ति । रुंशसि रुंशथः रुंशथ । रुंशामि रुंशावः रुंशामः । (iii) रुंशयते रुंशयेते रुंशयन्ते । रुंशयसे रुंशयेथे रुंशयध्वे । रुंशये रुंशयावहे रुंशयामहे । **२. लिट्** – (i) रुंशयाञ्चकार रुंशयाञ्चक्रतुः रुंशयाञ्चक्रुः । रुंशयाञ्चकर्थ रुंशयाञ्चक्रथुः रुंशयाञ्चक्र । रुंशयाञ्चकार, रुंशयाञ्चकर रुंशयाञ्चकृव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रुंशयाञ्चकृम । (ii) रुंशयाञ्चक्रे रुंशयाञ्चक्राते रुंशयाञ्चक्रिरे । रुंशयाञ्चकृषे रुंशयाञ्चक्राथे रुंशयाञ्चकृढ्वे । रुंशयाञ्चक्रे रुंशयाञ्चकृवहे रुंशयाञ्चकृमहे । (iii) रुंशयाम्बभूव रुंशयाम्बभूवतुः रुंशयाम्बभूवुः । रुंशयाम्बभूविथ रुंशयाम्बभूवथुः रुंशयाम्बभूव । रुंशयाम्बभूव रुंशयाम्बभूविव रुंशयाम्बभूविम । (iv) रुंशयामास रुंशयामासतुः रुंशयामासुः । रुंशयामासिथ रुंशयामासथुः रुंशयामास । रुंशयामास रुंशयामासिव रुंशयामासिम । **३. लुट्** – (i) रुंशयिता रुंशयितारौ रुंशयितारः । रुंशयितासि रुंशयितास्थः रुंशयितास्थ । रुंशयितास्मि रुंशयितास्वः रुंशयितास्मः । (ii) रुंशिता रुंशितारौ रुंशितारः । रुंशितासि रुंशितास्थः रुंशितास्थ । रुंशितास्मि रुंशितास्वः रुंशितास्मः । (iii) रुंशयिता रुंशयितारौ रुंशयितारः । रुंशयितासे रुंशयितासाथे रुंशयिताध्वे । रुंशयिताहे रुंशयितास्वहे रुंशयितास्महे । **४. लृट्** – (i) रुंशयिष्यति रुंशयिष्यतः रुंशयिष्यन्ति । रुंशयिष्यसि रुंशयिष्यथः रुंशयिष्यथ । रुंशयिष्यामि रुंशयिष्यावः रुंशयिष्यामः । (ii) रुंशिष्यति रुंशिष्यतः रुंशिष्यन्ति । रुंशिष्यसि रुंशिष्यथः रुंशिष्यथ । रुंशिष्यामि रुंशिष्यावः रुंशिष्यामः । (iii) रुंशयिष्यते रुंशयिष्येते रुंशयिष्यन्ते । रुंशयिष्यसे रुंशयिष्येथे रुंशयिष्यध्वे । रुंशयिष्ये रुंशयिष्यावहे रुंशयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) रुंशयतु, रुंशयतात् रुंशयताम् रुंशयन्तु । रुंशय, रुंशयतात् रुंशयतम् रुंशयत । रुंशयानि रुंशयाव रुंशयाम । (ii) रुंशतु, रुंशतात् रुंशताम् रुंशन्तु । रुंश, रुंशतात् रुंशतम् रुंशत । रुंशानि रुंशाव रुंशाम । (iii) रुंशयताम् रुंशयेताम् रुंशयन्ताम् । रुंशयस्व रुंशयेथाम् रुंशयध्वम् । रुंशयै रुंशयावहै रुंशयामहै । **६. लङ्** – (i) अरुंशयत् अरुंशयताम् अरुंशयन् । अरुंशयः अरुंशयतम् अरुंशयत । अरुंशयम् अरुंशयाव अरुंशयाम । (ii) अरुंशत् अरुंशताम् अरुंशन् । अरुंशः अरुंशतम् अरुंशत । अरुंशम् अरुंशाव अरुंशाम । (iii) अरुंशयत अरुंशयेताम् अरुंशयन्त । अरुंशयथाः अरुंशयेथाम् अरुंशयध्वम् । अरुंशये अरुंशयावहि अरुंशयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) रुंशयेत् रुंशयेताम् रुंशयेयुः । रुंशयेः रुंशयेतम् रुंशयेत । रुंशयेयम् रुंशयेव रुंशयेम । (ii) रुंशेत् रुंशेताम् रुंशेयुः । रुंशेः रुंशेतम् रुंशेत । रुंशेयम् रुंशेव रुंशेम । (iii) रुंशयेत रुंशयेयाताम् रुंशयेरन् । रुंशयेथाः रुंशयेयाथाम् रुंशयेध्वम् । रुंशयेय रुंशयेवहि रुंशयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रुंश्यात् रुंश्यास्ताम् रुंश्यासुः । रुंश्याः रुंश्यास्तम् रुंश्यास्त । रुंश्यासम् रुंश्यास्व रुंश्यास्म । (ii) रुंशयिषीष्ट रुंशयिषीयास्ताम् रुंशयिषीरन् । रुंशयिषीष्ठाः रुंशयिषीयास्थाम् रुंशयिषीध्वम् । रुंशयिषीय रुंशयिषीवहि रुंशयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अरुरुंशत् अरुरुंशताम् अरुरुंशन् । अरुरुंशः अरुरुंशतम् अरुरुंशत । अरुरुंशम् अरुरुंशाव अरुरुंशाम । (ii) अरुंशीत् अरुंशिष्टाम् अरुंशिषुः । अरुंशीः अरुंशिष्टम् अरुंशिष्ट । अरुंशिषम् अरुंशिष्व अरुंशिष्म । (iii) अरुरुंशत अरुरुंशेताम् अरुरुंशन्त । अरुरुंशथाः अरुरुंशेथाम् अरुरुंशध्वम् । अरुरुंशे अरुरुंशावहि अरुरुंशामहि । **१०. लृङ्** – (i) अरुंशयिष्यत् अरुंशयिष्यताम् अरुंशयिष्यन् । अरुंशयिष्यः अरुंशयिष्यतम् अरुंशयिष्यत । अरुंशयिष्यम् अरुंशयिष्याव अरुंशयिष्याम । (ii) अरुंशिष्यत् अरुंशिष्यताम् अरुंशिष्यन् । अरुंशिष्यः अरुंशिष्यतम् अरुंशिष्यत । अरुंशिष्यम् अरुंशिष्याव अरुंशिष्याम । (iii) अरुंशयिष्यत अरुंशयिष्येताम् अरुंशयिष्यन्त । अरुंशयिष्यथाः अरुंशयिष्येथाम् अरुंशयिष्यध्वम् । अरुंशयिष्ये अरुंशयिष्यावहि अरुंशयिष्यामहि ।

णिचि – रुंशयति-ते, **सनि** – रुरुंशयिषति-ते, **यकि** – रुंश्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७९०. शीक – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'सेके आमर्षे च' इति वोपदेवप्रभृतयः । तत्तु 'शीकृ सेचने' इति भ्वादिधातोः सम्पद्यत इति व्यर्थमेव । 'मर्षणे शीकयेत् शीकेत् सेचने शपि शीकते' (श्लो.४२) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – (i) शीकयति शीकयतः शीकयन्ति । शीकयसि शीकयथः शीकयथ । शीकयामि शीकयावः शीकयामः । (ii) शीकयते शीकयेते शीकयन्ते । शीकयसे शीकयेथे शीकयध्वे । शीकये शीकयावहे शीकयामहे । **२. लिट्** – (i) शीकयाञ्चकार शीकयाञ्चक्रतुः शीकयाञ्चक्रुः । शीकयाञ्चकर्थ शीकयाञ्चक्रथुः शीकयाञ्चक्र । शीकयाञ्चकार, शीकयाञ्चकर शीकयाञ्चकृव शीकयाञ्चकृम । (ii) शीकयाञ्चक्रे शीकयाञ्चक्राते शीकयाञ्चक्रिरे । शीकयाञ्चकृषे शीकयाञ्चक्राथे शीकयाञ्चकृढ्वे । शीकयाञ्चक्रे शीकयाञ्चकृवहे शीकयाञ्चकृमहे । (iii) शीकयाम्बभूव शीकयाम्बभूवतुः शीकयाम्बभूवुः । शीकयाम्बभूविथ शीकयाम्बभूवथुः शीकयाम्बभूव । शीकयाम्बभूव शीकयाम्बभूविव शीकयाम्बभूविम । (iv) शीकयामास शीकयामासतुः शीकयामासुः । शीकयामासिथ शीकयामासथुः शीकयामास । शीकयामास शीकयामासिव शीकयामासिम । **३. लुट्** – (i) शीकयिता शीकयितारौ शीकयितारः । शीकयितासि शीकयितास्थः शीकयितास्थ । शीकयितास्मि शीकयितास्वः शीकयितास्मः । (ii) शीकयिता शीकयितारौ शीकयितारः । शीकयितासे शीकयितासाथे शीकयिताध्वे । शीकयिताहे शीकयितास्वहे शीकयितास्महे । **४. लृट्** – (i) शीकयिष्यति शीकयिष्यतः शीकयिष्यन्ति । शीकयिष्यसि शीकयिष्यथः शीकयिष्यथ । शीकयिष्यामि शीकयिष्यावः शीकयिष्यामः । (ii) शीकयिष्यते शीकयिष्येते शीकयिष्यन्ते । शीकयिष्यसे शीकयिष्येथे शीकयिष्यध्वे । शीकयिष्ये शीकयिष्यावहे शीकयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) शीकयतु, शीकयतात् शीकयताम् शीकयन्तु । शीकय, शीकयतात् शीकयतम् शीकयत । शीकयानि शीकयाव शीकयाम । (ii) शीकयताम् शीकयेताम् शीकयन्ताम् । शीकयस्व शीकयेथाम् शीकयध्वम् । शीकयै शीकयावहै शीकयामहै । **६. लङ्** – (i) अशीकयत् अशीकयताम् अशीकयन् । अशीकयः अशीकयतम् अशीकयत । अशीकयम् अशीकयाव अशीकयाम । (ii) अशीकयत अशीकयेताम् अशीकयन्त । अशीकयथाः अशीकयेथाम् अशीकयध्वम् । अशीकये अशीकयावहि अशीकयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शीकयेत् शीकयेताम् शीकयेयुः । शीकयेः शीकयेतम् शीकयेत । शीकयेयम् शीकयेव शीकयेम । (ii) शीकयेत शीकयेयाताम् शीकयेरन् । शीकयेथाः शीकयेयाथाम् शीकयेध्वम् । शीकयेय शीकयेवहि शीकयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) शीक्यात् शीक्यास्ताम् शीक्यासुः । शीक्याः शीक्यास्तम् शीक्यास्त । शीक्यासम् शीक्यास्व शीक्यास्म । (i) शीकयिषीष्ट शीकयिषीयास्ताम् शीकयिषीरन् । शीकयिषीष्ठाः शीकयिषीयास्थाम् शीकयिषीध्वम् । शीकयिषीय शीकयिषीवहि शीकयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशीशिकत् अशीशिकताम् अशीशिकन् । अशीशिकः अशीशिकतम् अशीशिकत । अशीशिकम् अशीशिकाव अशीशिकाम । (ii) शीशिकत अशीशिकेताम् अशीशिकन्त । अशीशिकथाः अशीशिकेथाम् अशीशिकध्वम् । अशीशिके अशीशिकावहि अशीशिकामहि । **१०. लृङ्** – (i) अशीकयिष्यत् अशीकयिष्यताम् अशीकयिष्यन् । अशीकयिष्यः अशीकयिष्यतम् अशीकयिष्यत । अशीकयिष्यम् अशीकयिष्याव अशीकयिष्याम । (ii) अशीकयिष्यत अशीकयिष्येताम् अशीकयिष्यन्त । अशीकयिष्यथाः अशीकयिष्येथाम् अशीकयिष्यध्वम् । अशीकयिष्ये अशीकयिष्यावहि अशीकयिष्यामहि ।

णिचि – शीकयति – ते, **सनि** – शिशीकयिषति – ते, **यकि** – शीक्यते ।

१७९१. रुसि –भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) रुंसयति रुंसयतः रुंसयन्ति । रुंसयसि रुंसयथः रुंसयथ । रुंसयामि रुंसयावः रुंसयामः । (ii) रुंसति[1] रुंसतः रुंसन्ति । रुंससि रुंसथः रुंसथ । रुंसामि रुंसावः रुंसामः । (iii) रुंसयते रुंसयेते रुंसयन्ते । रुंसयसे रुंसयेथे रुंसयध्वे । रुंसये रुंसयावहे रुंसयामहे । **२. लिट्** – (i) रुंसयाञ्चकार रुंसयाञ्चक्रतुः रुंसयाञ्चक्रुः । रुंसयाञ्चकर्थ रुंसयाञ्चक्रथुः रुंसयाञ्चक्र । रुंसयाञ्चकार, रुंसयाञ्चकर रुंसयाञ्चकृव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रुंसयाञ्चकृम । (ii) रुंसयाञ्चक्रे रुंसयाञ्चक्राते रुंसयाञ्चक्रिरे । रुंसयाञ्चकृषे रुंसयाञ्चक्राथे रुंसयाञ्चकृढ्वे । रुंसयाञ्चक्रे रुंसयाञ्चकृवहे रुंसयाञ्चकृमहे । (iii) रुंसयाम्बभूव रुंसयाम्बभूवतुः रुंसयाम्बभूवुः । रुंसयाम्बभूविथ रुंसयाम्बभूवथुः रुंसयाम्बभूव । रुंसयाम्बभूव रुंसयाम्बभूविव रुंसयाम्बभूविम । (iv) रुंसयामास रुंसयामासतुः रुंसयामासुः । रुंसयामासिथ रुंसयामासथुः रुंसयामास । रुंसयामास रुंसयामासिव रुंसयामासिम । **३. लुट्** – (i) रुंसयिता रुंसयितारौ रुंसयितारः । रुंसयितासि रुंसयितास्थः रुंसयितास्थ । रुंसयितास्मि रुंसयितास्वः रुंसयितास्मः । (ii) रुंसिता रुंसितारौ रुंसितारः । रुंसितासि रुंसितास्थः रुंसितास्थ । रुंसितास्मि रुंसितास्वः रुंसितास्मः । (iii) रुंसयिता रुंसयितारौ रुंसयितारः । रुंसयितासे रुंसयितासाथे रुंसयिताध्वे । रुंसयिताहे रुंसयितास्वहे रुंसयितास्महे । **४. लृट्** – (i) रुंसयिष्यति रुंसयिष्यतः रुंसयिष्यन्ति । रुंसयिष्यसि रुंसयिष्यथः रुंसयिष्यथ । रुंसयिष्यामि रुंसयिष्यावः रुंसयिष्यामः । (ii) रुंसिष्यति रुंसिष्यतः रुंसिष्यन्ति । रुंसिष्यसि रुंसिष्यथः रुंसिष्यथ । रुंसिष्यामि रुंसिष्यावः रुंसिष्यामः । (iii) रुंसयिष्यते रुंसयिष्येते रुंसयिष्यन्ते । रुंसयिष्यसे रुंसयिष्येथे रुंसयिष्यध्वे । रुंसयिष्ये रुंसयिष्यावहे रुंसयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) रुंसयतु, रुंसयतात् रुंसयताम् रुंसयन्तु । रुंसय, रुंसयतात् रुंसयतम् रुंसयत । रुंसयानि रुंसयाव रुंसयाम । (ii) रुंसतु, रुंसतात् रुंसताम् रुंसन्तु । रुंस, रुंसतात् रुंसतम् रुंसत । रुंसानि रुंसाव रुंसाम । (iii) रुंसयताम् रुंसयेताम् रुंसयन्ताम् । रुंसयस्व रुंसयेथाम् रुंसयध्वम् । रुंसयै रुंसयावहै रुंसयामहै । **६. लङ्** – (i) अरुंसयत् अरुंसयताम् अरुंसयन् । अरुंसयः अरुंसयतम् अरुंसयत । अरुंसयम् अरुंसयाव अरुंसयाम । (ii) अरुंसत् अरुंसताम् अरुंसन् । अरुंसः अरुंसतम् अरुंसत । अरुंसम् अरुंसाव अरुंसाम । (iii) अरुंसयत अरुंसयेताम् अरुंसयन्त । अरुंसयथाः अरुंसयेथाम् अरुंसयध्वम् । अरुंसये अरुंसयावहि अरुंसयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) रुंसयेत् रुंसयेताम् रुंसयेयुः । रुंसयेः रुंसयेतम् रुंसयेत । रुंसयेयम् रुंसयेव रुंसयेम । (ii) रुंसेत् रुंसेताम् रुंसेयुः । रुंसेः रुंसेतम् रुंसेत । रुंसेयम् रुंसेव रुंसेम । (iii) रुंसयेत रुंसयेयाताम् रुंसयेरन् । रुंसयेथाः रुंसयेयाथाम् रुंसयेध्वम् । रुंसयेय रुंसयेवहि रुंसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रुंस्यात् रुंस्यास्ताम् रुंस्यासुः । रुंस्याः रुंस्यास्तम् रुंस्यास्त । रुंस्यासम् रुंस्यास्व रुंस्यास्म । (ii) रुंसयिषीष्ट रुंसयिषीयास्ताम् रुंसयिषीरन् । रुंसयिषीष्ठाः रुंसयिषीयास्थाम् रुंसयिषीध्वम् । रुंसयिषीय रुंसयिषीवहि रुंसयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अरुरुंसत् अरुरुंसताम् अरुरुंसन् । अरुरुंसः अरुरुंसतम् अरुरुंसत । अरुरुंसम् अरुरुंसाव अरुरुंसाम । (ii) अरुंसीत् अरुंसिष्टाम् अरुंसिषुः । अरुंसीः अरुंसिष्टम् अरुंसिष्ट । अरुंसिषम् अरुंसिष्व अरुंसिष्म । (iii) अरुरुंसत अरुरुंसेताम् अरुरुंसन्त । अरुरुंसथाः अरुरुंसेथाम् अरुरुंसध्वम् । अरुरुंसे अरुरुंसावहि अरुरुंसामहि । **१०. लृङ्** – (i) अरुंसयिष्यत् अरुंसयिष्यताम् अरुंसयिष्यन् । अरुंसयिष्यः अरुंसयिष्यतम् अरुंसयिष्यत । अरुंसयिष्यम् अरुंसयिष्याव अरुंसयिष्याम । (ii) अरुंसिष्यत् अरुंसिष्यताम् अरुंसिष्यन् । अरुंसिष्यः अरुंसिष्यतम् अरुंसिष्यत । अरुंसिष्यम् अरुंसिष्याव अरुंसिष्याम । (iii) अरुंसयिष्यत अरुंसयिष्येताम् अरुंसयिष्यन्त । अरुंसयिष्यथाः अरुंसयिष्येथाम् अरुंसयिष्यध्वम् । अरुंसयिष्ये अरुंसयिष्यावहि अरुंसयिष्यामहि ।

णिचि – रुंसयति-ते, **सनि** – रुरुंसयिषति-ते, यकि – रुंस्यते ।

१७९२. नटि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'नृतौ नटत्यवस्पन्दे चुरादेर्णिचि नण्टयेत्' (श्लो. ७६) इति देवः ।

१. लट् – (i) नण्टयति नण्टयतः नण्टयन्ति । नण्टयसि नण्टयथः नण्टयथ । नण्टयामि नण्टयावः नण्टयामः । (ii) नण्टति[1] नण्टतः नण्टन्ति । नण्टसि नण्टथः नण्टथ । नण्टामि नण्टावः नण्टामः । (iii) नण्टयते नण्टयेते नण्टयन्ते । नण्टयसे नण्टयेथे नण्टयध्वे । नण्टये नण्टयावहे नण्टयामहे । **२. लिट्** – (i) नण्टयाञ्चकार

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

नण्टयाञ्चक्रतुः नण्टयाञ्चक्रुः । नण्टयाञ्चकर्थ नण्टयाञ्चक्रथुः नण्टयाञ्चक्र । नण्टयाञ्चकार, नण्टयाञ्चकर नण्टयाञ्चकृव नण्टयाञ्चकृम । (ii) नण्टयाञ्चक्रे नण्टयाञ्चक्राते नण्टयाञ्चक्रिरे । नण्टयाञ्चकृषे नण्टयाञ्चक्राथे नण्टयाञ्चकृढ्वे । नण्टयाञ्चक्रे नण्टयाञ्चकृवहे नण्टयाञ्चकृमहे । (iii) नण्टयाम्बभूव नण्टयाम्बभूवतुः नण्टयाम्बभूवुः । नण्टयाम्बभूविथ नण्टयाम्बभूवथुः नण्टयाम्बभूव । नण्टयाम्बभूव नण्टयाम्बभूविव नण्टयाम्बभूविम । (iv) नण्टयामास नण्टयामासतुः नण्टयामासुः । नण्टयामासिथ नण्टयामासथुः नण्टयामास । नण्टयामास नण्टयामासिव नण्टयामासिम । **३. लुट्** - (i) नण्टयिता नण्टयितारौ नण्टयितारः । नण्टयितासि नण्टयितास्थः नण्टयितास्थ । नण्टयितास्मि नण्टयितास्वः नण्टयितास्मः । (ii) नण्टिता नण्टितारौ नण्टितारः । नण्टितासि नण्टितास्थः नण्टितास्थ । नण्टितास्मि नण्टितास्वः नण्टितास्मः । (iii) नण्टयिता नण्टयितारौ नण्टयितारः । नण्टयितासे नण्टयितासाथे नण्टयिताध्वे । नण्टयिताहे नण्टयितास्वहे नण्टयितास्महे । **४. लृट्** - (i) नण्टयिष्यति नण्टयिष्यतः नण्टयिष्यन्ति । नण्टयिष्यसि नण्टयिष्यथः नण्टयिष्यथ । नण्टयिष्यामि नण्टयिष्यावः नण्टयिष्यामः । (ii) नण्टिष्यति नण्टिष्यतः नण्टिष्यन्ति । नण्टिष्यसि नण्टिष्यथः नण्टिष्यथ । नण्टिष्यामि नण्टिष्यावः नण्टिष्यामः । (iii) नण्टयिष्यते नण्टयिष्येते नण्टयिष्यन्ते । नण्टयिष्यसे नण्टयिष्येथे नण्टयिष्यध्वे । नण्टयिष्ये नण्टयिष्यावहे नण्टयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) नण्टयतु, नण्टयतात् नण्टयताम् नण्टयन्तु । नण्टय, नण्टयतात् नण्टयतम् नण्टयत । नण्टयानि नण्टयाव नण्टयाम । (ii) नण्टतु, नण्टतात् नण्टताम् नण्टन्तु । नण्ट, नण्टतात् नण्टतम् नण्टत । नण्टानि नण्टाव नण्टाम । (iii) नण्टयताम् नण्टयेताम् नण्टयन्ताम् । नण्टयस्व नण्टयेथाम् नण्टयध्वम् । नण्टयै नण्टयावहै नण्टयामहै । **६. लङ्** - (i) अनण्टयत् अनण्टयताम् अनण्टयन् । अनण्टयः अनण्टयतम् अनण्टयत । अनण्टयम् अनण्टयाव अनण्टयाम । (ii) अनण्टत् अनण्टताम् अनण्टन् । अनण्टः अनण्टतम् अनण्टत । अनण्टम् अनण्टाव अनण्टाम । (iii) अनण्टयत अनण्टयेताम् अनण्टयन्त । अनण्टयथाः अनण्टयेथाम् अनण्टयध्वम् । अनण्टये अनण्टयावहि अनण्टयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) नण्टयेत् नण्टयेताम् नण्टयेयुः । नण्टयेः नण्टयेतम् नण्टयेत । नण्टयेयम् नण्टयेव नण्टयेम । (ii) नण्टेत् नण्टेताम् नण्टेयुः । नण्टेः नण्टेतम् नण्टेत । नण्टेयम् नण्टेव नण्टेम । (iii) नण्टयेत नण्टयेयाताम् नण्टयेरन् । नण्टयेथाः नण्टयेयाथाम् नण्टयेध्वम् । नण्टयेय नण्टयेवहि नण्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) नण्ट्यात् नण्ट्यास्ताम् नण्ट्यासुः । नण्ट्याः नण्ट्यास्तम् नण्ट्यास्त । नण्ट्यासम् नण्ट्यास्व नण्ट्यास्म । (ii) नण्टयिषीष्ट नण्टयिषीयास्ताम् नण्टयिषीरन् । नण्टयिषीष्ठाः नण्टयिषीयास्थाम् नण्टयिषीध्वम् । नण्टयिषीय नण्टयिषीवहि नण्टयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अननण्टत् अननण्टताम् अननण्टन् । अननण्टः अननण्टतम् अननण्टत । अननण्टम् अननण्टाव अननण्टाम । (ii) अनण्टीत् अनण्टिष्टाम् अनण्टिषुः । अनण्टीः अनण्टिष्टम् अनण्टिष्ट । अनण्टिषम् अनण्टिष्व अनण्टिष्म । (iii) अननण्टत अननण्टेताम् अननण्टन्त । अननण्टथाः अननण्टेथाम् अननण्टध्वम् । अननण्टे अननण्टावहि अननण्टामहि । **१०. लृङ्** - (i) अनण्टयिष्यत् अनण्टयिष्यताम् अनण्टयिष्यन् । अनण्टयिष्यः अनण्टयिष्यतम् अनण्टयिष्यत । अनण्टयिष्यम् अनण्टयिष्याव अनण्टयिष्याम । (ii) अनण्टिष्यत् अनण्टिष्यताम् अनण्टिष्यन् । अनण्टिष्यः अनण्टिष्यतम् अनण्टिष्यत । अनण्टिष्यम् अनण्टिष्याव अनण्टिष्याम । (iii) अनण्टयिष्यत अनण्टयिष्येताम् अनण्टयिष्यन्त । अनण्टयिष्यथाः अनण्टयिष्येथाम् अनण्टयिष्यध्वम् । अनण्टयिष्ये अनण्टयिष्यावहि अनण्टयिष्यामहि ।

णिचि - नण्टयति-ते, **सनि** - निनण्टयिषति-ते, **यकि** - नण्ट्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७९३. पुटि - भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् - (i) पुण्टयति पुण्टयतः पुण्टयन्ति । पुण्टयसि पुण्टयथः पुण्टयथ । पुण्टयामि पुण्टयावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पुण्टयामः । (ii) पुण्टति[१] पुण्टतः पुण्टन्ति । पुण्टसि पुण्टथः पुण्टथ । पुण्टामि पुण्टावः पुण्टामः । (iii) पुण्टयते पुण्टयेते पुण्टयन्ते । पुण्टयसे पुण्टयेथे पुण्टयध्वे । पुण्टये पुण्टयावहे पुण्टयामहे । **२. लिट्** – (i) पुण्टयाञ्चकार पुण्टयाञ्चक्रतुः पुण्टयाञ्चक्रुः । पुण्टयाञ्चकर्थ पुण्टयाञ्चक्रथुः पुण्टयाञ्चक्र । पुण्टयाञ्चकार, पुण्टयाञ्चकर पुण्टयाञ्चकृव पुण्टयाञ्चकृम । (ii) पुण्टयाञ्चक्रे पुण्टयाञ्चक्राते पुण्टयाञ्चक्रिरे । पुण्टयाञ्चकृषे पुण्टयाञ्चक्राथे पुण्टयाञ्चकृढ्वे । पुण्टयाञ्चक्रे पुण्टयाञ्चकृवहे पुण्टयाञ्चकृमहे । (iii) पुण्टयाम्बभूव पुण्टयाम्बभूवतुः पुण्टयाम्बभूवुः । पुण्टयाम्बभूविथ पुण्टयाम्बभूवथुः पुण्टयाम्बभूव । पुण्टयाम्बभूव पुण्टयाम्बभूविव पुण्टयाम्बभूविम । (iv) पुण्टयामास पुण्टयामासतुः पुण्टयामासुः । पुण्टयामासिथ पुण्टयामासथुः पुण्टयामास । पुण्टयामास पुण्टयामासिव पुण्टयामासिम । **३. लुट्** – (i) पुण्टयिता पुण्टयितारौ पुण्टयितारः । पुण्टयितासि पुण्टयितास्थः पुण्टयितास्थ । पुण्टयितास्मि पुण्टयितास्वः पुण्टयितास्मः । (ii) पुण्टिता पुण्टितारौ पुण्टितारः । पुण्टितासि पुण्टितास्थः पुण्टितास्थ । पुण्टितास्मि पुण्टितास्वः पुण्टितास्मः । (iii) पुण्टयिता पुण्टयितारौ पुण्टयितारः । पुण्टयितासे पुण्टयितासाथे पुण्टयिताध्वे । पुण्टयिताहे पुण्टयितास्वहे पुण्टयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पुण्टयिष्यति पुण्टयिष्यतः पुण्टयिष्यन्ति । पुण्टयिष्यसि पुण्टयिष्यथः पुण्टयिष्यथ । पुण्टयिष्यामि पुण्टयिष्यावः पुण्टयिष्यामः । (ii) पुण्टिष्यति पुण्टिष्यतः पुण्टिष्यन्ति । पुण्टिष्यसि पुण्टिष्यथः पुण्टिष्यथ । पुण्टिष्यामि पुण्टिष्यावः पुण्टिष्यामः । (iii) पुण्टयिष्यते पुण्टयिष्येते पुण्टयिष्यन्ते । पुण्टयिष्यसे पुण्टयिष्येथे पुण्टयिष्यध्वे । पुण्टयिष्ये पुण्टयिष्यावहे पुण्टयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पुण्टयतु, पुण्टयतात् पुण्टयताम् पुण्टयन्तु । पुण्टय, पुण्टयतात् पुण्टयतम् पुण्टयत । पुण्टयानि पुण्टयाव पुण्टयाम । (ii) पुण्टतु, पुण्टतात् पुण्टताम् पुण्टन्तु । पुण्ट, पुण्टतात् पुण्टतम् पुण्टत । पुण्टानि पुण्टाव पुण्टाम । (iii) पुण्टयताम् पुण्टयेताम् पुण्टयन्ताम् । पुण्टयस्व पुण्टयेथाम् पुण्टयध्वम् । पुण्टयै पुण्टयावहै पुण्टयामहै । **६. लङ्** – (i) अपुण्टयत् अपुण्टयताम् अपुण्टयन् । अपुण्टयः अपुण्टयतम् अपुण्टयत । अपुण्टयम् अपुण्टयाव अपुण्टयाम । (ii) अपुण्टत् अपुण्टताम् अपुण्टन् । अपुण्टः अपुण्टतम् अपुण्टत । अपुण्टम् अपुण्टाव अपुण्टाम । (iii) अपुण्टयत अपुण्टयेताम् अपुण्टयन्त । अपुण्टयथाः अपुण्टयेथाम् अपुण्टयध्वम् । अपुण्टये अपुण्टयावहि अपुण्टयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पुण्टयेत् पुण्टयेताम् पुण्टयेयुः । पुण्टयेः पुण्टयेतम् पुण्टयेत । पुण्टयेयम् पुण्टयेव पुण्टयेम । (ii) पुण्टेत् पुण्टेताम् पुण्टेयुः । पुण्टेः पुण्टेतम् पुण्टेत । पुण्टेयम् पुण्टेव पुण्टेम । (iii) पुण्टयेत पुण्टयेयाताम् पुण्टयेरन् । पुण्टयेथाः पुण्टयेयाथाम् पुण्टयेध्वम् । पुण्टयेय पुण्टयेवहि पुण्टयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पुण्ट्यात् पुण्ट्यास्ताम् पुण्ट्यासुः । पुण्ट्याः पुण्ट्यास्तम् पुण्ट्यास्त । पुण्ट्यासम् पुण्ट्यास्व पुण्ट्यास्म । (ii) पुण्टयिषीष्ट पुण्टयिषीयास्ताम् पुण्टयिषीरन् । पुण्टयिषीष्ठाः पुण्टयिषीयास्थाम् पुण्टयिषीध्वम् । पुण्टयिषीय पुण्टयिषीवहि पुण्टयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपुपुण्टत् अपुपुण्टताम् अपुपुण्टन् । अपुपुण्टः अपुपुण्टतम् अपुपुण्टत । अपुपुण्टम् अपुपुण्टाव अपुपुण्टाम । (ii) अपुण्टीत् अपुण्टिष्टाम् अपुण्टिषुः । अपुण्टीः अपुण्टिष्टम् अपुण्टिष्ट । अपुण्टिषम् अपुण्टिष्व अपुण्टिष्म । (iii) अपुपुण्टत अपुपुण्टेताम् अपुपुण्टन्त । अपुपुण्टथाः अपुपुण्टेथाम् अपुपुण्टध्वम् । अपुपुण्टे अपुपुण्टावहि अपुपुण्टामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपुण्टयिष्यत् अपुण्टयिष्यताम् अपुण्टयिष्यन् । अपुण्टयिष्यः अपुण्टयिष्यतम् अपुण्टयिष्यत । अपुण्टयिष्यम् अपुण्टयिष्याव अपुण्टयिष्याम । (ii) अपुण्टिष्यत् अपुण्टिष्यताम् अपुण्टिष्यन् । अपुण्टिष्यः अपुण्टिष्यतम् अपुण्टिष्यत । अपुण्टिष्यम् अपुण्टिष्याव अपुण्टिष्याम । (iii) अपुण्टयिष्यत अपुण्टयिष्येताम् अपुण्टयिष्यन्त । अपुण्टयिष्यथाः अपुण्टयिष्येथाम् अपुण्टयिष्यध्वम् । अपुण्टयिष्ये अपुण्टयिष्यावहि अपुण्टयिष्यामहि ।

णिचि – पुण्टयति-ते, **सनि** – पुपुण्टयिषति-ते, **यकि** – पुण्ट्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१७९४. जि[१] – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) जापयति जापयतः जापयन्ति । जापयसि जापयथः जापयथ । जापयामि जापयावः जापयामः । (ii) जापयते जापयेते जापयन्ते । जापयसे जापयेथे जापयध्वे । जापये जापयावहे जापयामहे । **२. लिट्** – (i) जापयाञ्चकार जापयाञ्चक्रतुः जापयाञ्चक्रुः । जापयाञ्चकर्थ जापयाञ्चक्रथुः जापयाञ्चक्र । जापयाञ्चकार, जापयाञ्चकर जापयाञ्चकृव जापयाञ्चकृम । (ii) जापयाञ्चक्रे जापयाञ्चक्राते जापयाञ्चक्रिरे । जापयाञ्चकृषे जापयाञ्चक्राथे जापयाञ्चकृढ्वे । जापयाञ्चक्रे जापयाञ्चकृवहे जापयाञ्चकृमहे । (iii) जापयाम्बभूव जापयाम्बभूवतुः जापयाम्बभूवुः । जापयाम्बभूविथ जापयाम्बभूवथुः जापयाम्बभूव । जापयाम्बभूव जापयाम्बभूविव जापयाम्बभूविम । (iv) जापयामास जापयामासतुः जापयामासुः । जापयामासिथ जापयामासथुः जापयामास । जापयामास जापयामासिव जापयामासिम । **३. लुट्** – (i) जापयिता जापयितारौ जापयितारः । जापयितासि जापयितास्थः जापयितास्थ । जापयितास्मि जापयितास्वः जापयितास्मः । (ii) जापयिता जापयितारौ जापयितारः । जापयितासे जापयितासाथे जापयिताध्वे । जापयिताहे जापयितास्वहे जापयितास्महे । **४. लृट्** – (i) जापयिष्यति जापयिष्यतः जापयिष्यन्ति । जापयिष्यसि जापयिष्यथः जापयिष्यथ । जापयिष्यामि जापयिष्यावः जापयिष्यामः । (ii) जापयिष्यते जापयिष्येते जापयिष्यन्ते । जापयिष्यसे जापयिष्येथे जापयिष्यध्वे । जापयिष्ये जापयिष्यावहे जापयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) जापयतु, जापयतात् जापयताम् जापयन्तु । जापय, जापयतात् जापयतम् जापयत । जापयानि जापयाव जापयाम । (ii) जापयताम् जापयेताम् जापयन्ताम् । जापयस्व जापयेथाम् जापयध्वम् । जापयै जापयावहै जापयामहै । **६. लङ्** – (i) अजापयत् अजापयताम् अजापयन् । अजापयः अजापयतम् अजापयत । अजापयम् अजापयाव अजापयाम । (ii) अजापयत अजापयेताम् अजापयन्त । अजापयथाः अजापयेथाम् अजापयध्वम् । अजापये अजापयावहि अजापयामहि ।

७. विधिलिङ् – (i) जापयेत् जापयेताम् जापयेयुः । जापयेः जापयेतम् जापयेत । जापयेयम् जापयेव जापयेम । (ii) जापयेत जापयेयाताम् जापयेरन् । जापयेथाः जापयेयाथाम् जापयेध्वम् । जापयेय जापयेवहि जापयेमहि ।

८. आशीर्लिङ् – (i) जाप्यात् जाप्यास्ताम् जाप्यासुः । जाप्याः जाप्यास्तम् जाप्यास्त । जाप्यासम् जाप्यास्व जाप्यास्म । (ii) जापयिषीष्ट जापयिषीयास्ताम् जापयिषीरन् । जापयिषीष्ठाः जापयिषीयास्थाम् जापयिषीध्वम् । जापयिषीय जापयिषीवहि जापयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजीजपत् अजीजपताम् अजीजपन् । अजीजपः अजीजपतम् अजीजपत । अजीजपम् अजीजपाव अजीजपाम । (ii) अजीजपत अजीजपेताम् अजीजपन्त । अजीजपथाः अजीजपेथाम् अजीजपध्वम् । अजीजपे अजीजपावहि अजीजपामहि । **१०. लृङ्** – (i) अजापयिष्यत् अजापयिष्यताम् अजापयिष्यन् । अजापयिष्यः अजापयिष्यतम् अजापयिष्यत । अजापयिष्यम् अजापयिष्याव अजापयिष्याम । (ii) अजापयिष्यत अजापयिष्येताम् अजापयिष्यन्त । अजापयिष्यथाः अजापयिष्येथाम् अजापयिष्यध्वम् । अजापयिष्ये अजापयिष्यावहि अजापयिष्यामहि ।

णिचि – जापयति – ते, **सनि** – जिजापयिषति – ते, **यकि** – जाप्यते ।

१. माधवः तु 'जुचि' इति एकमेव धातुं पठति । तदा तु जुञ्चयति-जुञ्चति ।

१७९५. चि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) चापयति चापयतः चापयन्ति । चापयसि चापयथः चापयथ । चापयामि चापयावः चापयामः । (i) चापयते चापयेते चापयन्ते । चापयसे चापयेथे चापयध्वे । चापये चापयावहे चापयामहे । **२. लिट्** – (i) चापयाञ्चकार चापयाञ्चक्रतुः चापयाञ्चक्रुः । चापयाञ्चकर्थ चापयाञ्चक्रथुः चापयाञ्चक्र । चापयाञ्चकार, चापयाञ्चकर चापयाञ्चकृव चापयाञ्चकृम । (ii) चापयाञ्चक्रे चापयाञ्चक्राते चापयाञ्चक्रिरे । चापयाञ्चकृषे चापयाञ्चक्राथे चापयाञ्चकृढ्वे । चापयाञ्चक्रे चापयाञ्चकृवहे चापयाञ्चकृमहे । (iii) चापयाम्बभूव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चापयाम्बभूवतुः चापयाम्बभूवुः । चापयाम्बभूविथ चापयाम्बभूवथुः चापयाम्बभूव । चापयाम्बभूव चापया-म्बभूविव चापयाम्बभूविम । (iv) चापयामास चापयामासतुः चापयामासुः । चापयामासिथ चापयामासथुः चापयामास । चापयामास चापयामासिव चापयामासिम । **३. लुट्** - (i) चापयिता चापयितारौ चापयितारः । चापयितासि चापयितास्थः चापयितास्थ । चापयितास्मि चापयितास्वः चापयितास्मः । (ii) चापयिता चापयितारौ चापयितारः । चापयितासे चापयितासाथे चापयिताध्वे । चापयिताहे चापयितास्वहे चापयितास्महे । **४. लृट्** - (i) चापयिष्यति चापयिष्यतः चापयिष्यन्ति । चापयिष्यसि चापयिष्यथः चापयिष्यथ । चापयिष्यामि चापयिष्यावः चापयिष्यामः । (ii) चापयिष्यते चापयिष्येते चापयिष्यन्ते । चापयिष्यसे चापयिष्येथे चापयिष्यध्वे । चापयिष्ये चापयिष्यावहे चापयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) चापयतु, चापयतात् चापयताम् चापयन्तु । चापय, चापयतात् चापयतम् चापयत । चापयानि चापयाव चापयाम । (ii) चापयताम् चापयेताम् चापयन्ताम् । चापयस्व चापयेथाम् चापयध्वम् । चापयै चापयावहै चापयामहै । **६. लङ्** - (i) अचापयत् अचापयताम् अचापयन् । अचापयः अचापयतम् अचापयत । अचापयम् अचापयाव अचापयाम । (ii) अचापयत अचापयेताम् अचापयन्त । अचापयथाः अचापयेथाम् अचापयध्वम् । अचापये अचापयावहि अचापयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) चापयेत् चापयेताम् चापयेयुः । चापयेः चापयेतम् चापयेत । चापयेयम् चापयेव चापयेम । (ii) चापयेत चापयेयाताम् चापयेरन् । चापयेथाः चापयेयाथाम् चापयेध्वम् । चापयेय चापयेवहि चापयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) चाप्यात् चाप्यास्ताम् चाप्यासुः । चाप्याः चाप्यास्तम् चाप्यास्त । चाप्यासम् चाप्यास्व चाप्यास्म । (ii) चापयिषीष्ट चापयिषीयास्ताम् चापयिषीरन् । चापयिषीष्ठाः चापयि-षीयास्थाम् चापयिषीध्वम् । चापयिषीय चापयिषीवहि चापयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचीचपत् अचीचपताम् अचीचपन् । अचीचपः अचीचपतम् अचीचपत । अचीचपम् अचीचपाव अचीचपाम । (ii) अचीचपत अचीचपेताम् अचीचपन्त । अचीचपथाः अचीचपेथाम् अचीचपध्वम् । अचीचपे अचीचपावहि अचीचपामहि । **१०. लृङ्** - (i) अचापयिष्यत् अचापयिष्यताम् अचापयिष्यन् । अचापयिष्यः अचापयिष्यतम् अचापयिष्यत । अचापयिष्यम् अचापयिष्याव अचापयिष्याम । (ii) अचापयिष्यत अचापयिष्येताम् अचापयिष्यन्त । अचापयिष्यथाः अचापयिष्येथाम् अचापयिष्यध्वम् । अचापयिष्ये अचापयिष्यावहि अचापयिष्यामहि ।
णिचि - चापयति - ते, **सनि** - चिचापयिषति - ते, **यकि** - चाप्यते ।

१७९६. रघि - भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् - (i) रङ्घयति रङ्घयतः रङ्घयन्ति । रङ्घयसि रङ्घयथः रङ्घयथ । रङ्घयामि रङ्घयावः रङ्घयामः । (ii) रङ्घति[1] रङ्घतः रङ्घन्ति । रङ्घसि रङ्घथः रङ्घथ । रङ्घामि रङ्घावः रङ्घामः । (iii) रङ्घयते रङ्घयेते रङ्घयन्ते । रङ्घयसे रङ्घयेथे रङ्घयध्वे । रङ्घये रङ्घयावहे रङ्घयामहे । **२. लिट्** - (i) रङ्घयाञ्चकार रङ्घयाञ्चक्रतुः रङ्घयाञ्चक्रुः । रङ्घयाञ्चकर्थ रङ्घयाञ्चक्रथुः रङ्घयाञ्चक्र । रङ्घयाञ्चकार, रङ्घयाञ्चकर रङ्घयाञ्चकृव रङ्घयाञ्चकृम । (ii) रङ्घयाञ्चक्रे रङ्घयाञ्चक्राते रङ्घयाञ्चक्रिरे । रङ्घयाञ्चकृषे रङ्घयाञ्चक्राथे रङ्घयाञ्चकृढ्वे । रङ्घयाञ्चक्रे रङ्घयाञ्चकृवहे रङ्घया-ञ्चकृमहे । (iii) रङ्घयाम्बभूव रङ्घयाम्बभूवतुः रङ्घयाम्बभूवुः । रङ्घयाम्बभूविथ रङ्घयाम्बभूवथुः रङ्घयाम्बभूव । रङ्घयाम्बभूव रङ्घयाम्बभूविव रङ्घयाम्बभूविम । (iv) रङ्घयामास रङ्घयामासतुः रङ्घयामासुः । रङ्घयामासिथ रङ्घयामासथुः रङ्घयामास । रङ्घयामास रङ्घयामासिव रङ्घयामासिम । **३. लुट्** - (i) रङ्घयिता रङ्घयितारौ रङ्घयितारः । रङ्घयितासि रङ्घयितास्थः रङ्घयितास्थ । रङ्घयितास्मि रङ्घयितास्वः रङ्घयितास्मः । (ii) रङ्घिता रङ्घितारौ रङ्घितारः । रङ्घितासि रङ्घितास्थः रङ्घितास्थ । रङ्घितास्मि रङ्घितास्वः रङ्घितास्मः । (iii) रङ्घयिता रङ्घयितारौ रङ्घयितारः । रङ्घयितासे रङ्घयितासाथे रङ्घयिताध्वे । रङ्घयिताहे रङ्घयितास्वहे रङ्घयितास्महे । **४. लृट्** - (i) रङ्घयिष्यति रङ्घयिष्यतः रङ्घयिष्यन्ति । रङ्घयिष्यसि रङ्घयिष्यथः रङ्घयिष्यथ । रङ्घयिष्यामि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रङ्घयिष्यावः रङ्घयिष्यामः । (ii) रङ्घिष्यति रङ्घिष्यतः रङ्घिष्यन्ति । रङ्घिष्यसि रङ्घिष्यथः रङ्घिष्यथ । रङ्घिष्यामि रङ्घिष्यावः रङ्घिष्यामः । (iii) रङ्घयिष्यते रङ्घयिष्येते रङ्घयिष्यन्ते । रङ्घयिष्यसे रङ्घयिष्येथे रङ्घयिष्यध्वे । रङ्घयिष्ये रङ्घयिष्यावहे रङ्घयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) रङ्घयतु, रङ्घयतात् रङ्घयताम् रङ्घयन्तु । रङ्घय, रङ्घयतात् रङ्घयतम् रङ्घयत । रङ्घयाणि रङ्घयाव रङ्घयाम । (ii) रङ्घतु, रङ्घतात् रङ्घताम् रङ्घन्तु । रङ्घ, रङ्घतात् रङ्घतम् रङ्घत । रङ्घाणि रङ्घाव रङ्घाम । (iii) रङ्घयताम् रङ्घयेताम् रङ्घयन्ताम् । रङ्घयस्व रङ्घयेथाम् रङ्घयध्वम् । रङ्घयै रङ्घयावहै रङ्घयामहै । **६. लङ्** – (i) अरङ्घयत् अरङ्घयताम् अरङ्घयन् । अरङ्घयः अरङ्घयतम् अरङ्घयत । अरङ्घयम् अरङ्घयाव अरङ्घयाम । (ii) अरङ्घत् अरङ्घताम् अरङ्घन् । अरङ्घः अरङ्घतम् अरङ्घत । अरङ्घम् अरङ्घाव अरङ्घाम । (iii) अरङ्घयत अरङ्घयेताम् अरङ्घयन्त । अरङ्घयथाः अरङ्घयेथाम् अरङ्घयध्वम् । अरङ्घये अरङ्घयावहि अरङ्घयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) रङ्घयेत् रङ्घयेताम् रङ्घयेयुः । रङ्घयेः रङ्घयेतम् रङ्घयेत । रङ्घयेयम् रङ्घयेव रङ्घयेम । (ii) रङ्घेत् रङ्घेताम् रङ्घेयुः । रङ्घेः रङ्घेतम् रङ्घेत । रङ्घेयम् रङ्घेव रङ्घेम । (iii) रङ्घयेत रङ्घयेयाताम् रङ्घयेरन् । रङ्घयेथाः रङ्घयेयाथाम् रङ्घयेध्वम् । रङ्घयेय रङ्घयेवहि रङ्घयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रङ्घ्यात् रङ्घ्यास्ताम् रङ्घ्यासुः । रङ्घ्याः रङ्घ्यास्तम् रङ्घ्यास्त । रङ्घ्यासम् रङ्घ्यास्व रङ्घ्यास्म । (ii) रङ्घयिषीष्ट रङ्घयिषीयास्ताम् रङ्घयिषीरन् । रङ्घयिषीष्ठाः रङ्घयिषीयास्थाम् रङ्घयिषीध्वम् । रङ्घयिषीय रङ्घयिषीवहि रङ्घयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अररङ्घत् अररङ्घताम् अररङ्घन् । अररङ्घः अररङ्घतम् अररङ्घत । अररङ्घम् अररङ्घाव अररङ्घाम । (i) अरङ्घीत् अरङ्घिष्टाम् अरङ्घिषुः । अरङ्घीः अरङ्घिष्टम् अरङ्घिष्ट । अरङ्घिषम् अरङ्घिष्व अरङ्घिष्म । (iii) अररङ्घत अररङ्घेताम् अररङ्घन्त । अररङ्घथाः अररङ्घेथाम् अररङ्घध्वम् । अररङ्घे अररङ्घावहि अररङ्घामहि । **१०. लृङ्** – (i) अरङ्घयिष्यत् अरङ्घयिष्यताम् अरङ्घयिष्यन् । अरङ्घयिष्यः अरङ्घयिष्यतम् अरङ्घयिष्यत । अरङ्घयिष्यम् अरङ्घयिष्याव अरङ्घयिष्याम । (ii) अरङ्घिष्यत् अरङ्घिष्यताम् अरङ्घिष्यन् । अरङ्घिष्यः अरङ्घिष्यतम् अरङ्घिष्यत । अरङ्घिष्यम् अरङ्घिष्याव अरङ्घिष्याम । (iii) अरङ्घयिष्यत अरङ्घयिष्येताम् अरङ्घयिष्यन्त । अरङ्घयिष्यथाः अरङ्घयिष्येथाम् अरङ्घयिष्यध्वम् । अरङ्घयिष्ये अरङ्घयिष्यावहि अरङ्घयिष्यामहि ।

णिचि – रङ्घयति-ते, **सनि** – रिरङ्घयिषति-ते, **यकि** – रङ्घ्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७९७. लघि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) । 'भाषणे लङ्घयेत् शोषे लङ्घेत् गत्यां तु लङ्घते' (श्लो. ४५) – देवः ।

१. लट् – (i) लङ्घयति लङ्घयतः लङ्घयन्ति । लङ्घयसि लङ्घयथः लङ्घयथ । लङ्घयामि लङ्घयावः लङ्घयामः । (ii) लङ्घति[1] लङ्घतः लङ्घन्ति । लङ्घसि लङ्घथः लङ्घथ । लङ्घामि लङ्घावः लङ्घामः । (iii) लङ्घयते लङ्घयेते लङ्घयन्ते । लङ्घयसे लङ्घयेथे लङ्घयध्वे । लङ्घये लङ्घयावहे लङ्घयामहे । **२. लिट्** – (i) लङ्घयाञ्चकार लङ्घयाञ्चक्रतुः लङ्घयाञ्चक्रुः । लङ्घयाञ्चकर्थ लङ्घयाञ्चक्रथुः लङ्घयाञ्चक्र । लङ्घयाञ्चकार, लङ्घयाञ्चकर लङ्घयाञ्चकृव लङ्घयाञ्चकृम । (ii) लङ्घयाञ्चक्रे लङ्घयाञ्चक्राते लङ्घयाञ्चक्रिरे । लङ्घयाञ्चकृषे लङ्घयाञ्चक्राथे लङ्घयाञ्चकृढ्वे । लङ्घयाञ्चक्रे लङ्घयाञ्चकृवहे लङ्घयाञ्चकृमहे । (iii) लङ्घयाम्बभूव लङ्घयाम्बभूवतुः लङ्घयाम्बभूवुः । लङ्घयाम्बभूविथ लङ्घयाम्बभूवथुः लङ्घयाम्बभूव । लङ्घयाम्बभूव लङ्घयाम्बभूविव लङ्घयाम्बभूविम । (iv) लङ्घयामास लङ्घयामासतुः लङ्घयामासुः । लङ्घयामासिथ लङ्घयामासथुः लङ्घयामास । लङ्घयामास लङ्घयामासिव लङ्घयामासिम । **३. लुट्** – (i) लङ्घयिता लङ्घयितारौ लङ्घयितारः । लङ्घयितासि लङ्घयितास्थः लङ्घयितास्थ । लङ्घयितास्मि लङ्घयितास्वः लङ्घयितास्मः । (ii) लङ्घिता लङ्घितारौ लङ्घितारः । लङ्घितासि लङ्घितास्थः लङ्घितास्थ । लङ्घितास्मि लङ्घितास्वः लङ्घितास्मः । (iii) लङ्घयिता लङ्घयितारौ लङ्घयितारः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लङ्घयितासे लङ्घयितासाथे लङ्घयिताध्वे । लङ्घयिताहे लङ्घयितास्वहे लङ्घयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लङ्घयिष्यति लङ्घयिष्यतः लङ्घयिष्यन्ति । लङ्घयिष्यसि लङ्घयिष्यथः लङ्घयिष्यथ । लङ्घयिष्यामि लङ्घयिष्यावः लङ्घयिष्यामः । (ii) लङ्घिष्यति लङ्घिष्यतः लङ्घिष्यन्ति । लङ्घिष्यसि लङ्घिष्यथः लङ्घिष्यथ । लङ्घिष्यामि लङ्घिष्यावः लङ्घिष्यामः । (iii) लङ्घयिष्यते लङ्घयिष्येते लङ्घयिष्यन्ते । लङ्घयिष्यसे लङ्घयिष्येथे लङ्घयिष्यध्वे । लङ्घयिष्ये लङ्घयिष्यावहे लङ्घयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लङ्घयतु, लङ्घयतात् लङ्घयताम् लङ्घयन्तु । लङ्घय, लङ्घयतात् लङ्घयतम् लङ्घयत । लङ्घयानि लङ्घयाव लङ्घयाम । (ii) लङ्घतु, लङ्घतात् लङ्घताम् लङ्घन्तु । लङ्घ, लङ्घतात् लङ्घतम् लङ्घत । लङ्घानि लङ्घाव लङ्घाम । (iii) लङ्घयताम् लङ्घयेताम् लङ्घयन्ताम् । लङ्घयस्व लङ्घयेथाम् लङ्घयध्वम् । लङ्घयै लङ्घयावहै लङ्घयामहै । **६. लङ्** – (i) अलङ्घयत् अलङ्घयताम् अलङ्घयन् । अलङ्घयः अलङ्घयतम् अलङ्घयत । अलङ्घयम् अलङ्घयाव अलङ्घयाम । (ii) अलङ्घत् अलङ्घताम् अलङ्घन् । अलङ्घः अलङ्घतम् अलङ्घत । अलङ्घम् अलङ्घाव अलङ्घाम । (iii) अलङ्घयत अलङ्घयेताम् अलङ्घयन्त । अलङ्घयथाः अलङ्घयेथाम् अलङ्घयध्वम् । अलङ्घये अलङ्घयावहि अलङ्घयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लङ्घयेत् लङ्घयेताम् लङ्घयेयुः । लङ्घयेः लङ्घयेतम् लङ्घयेत । लङ्घयेयम् लङ्घयेव लङ्घयेम । (ii) लङ्घेत् लङ्घेताम् लङ्घेयुः । लङ्घेः लङ्घेतम् लङ्घेत । लङ्घेयम् लङ्घेव लङ्घेम । (iii) लङ्घयेत लङ्घयेयाताम् लङ्घयेरन् । लङ्घयेथाः लङ्घयेयाथाम् लङ्घयेध्वम् । लङ्घयेय लङ्घयेवहि लङ्घयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लङ्घ्यात् लङ्घ्यास्ताम् लङ्घ्यासुः । लङ्घ्याः लङ्घ्यास्तम् लङ्घ्यास्त । लङ्घ्यासम् लङ्घ्यास्व लङ्घ्यास्म । (ii) लङ्घयिषीष्ट लङ्घयिषीयास्ताम् लङ्घयिषीरन् । लङ्घयिषीष्ठाः लङ्घयिषीयास्थाम् लङ्घयिषीध्वम् । लङ्घयिषीय लङ्घयिषीवहि लङ्घयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अललङ्घत् अललङ्घताम् अललङ्घन् । अललङ्घः अललङ्घतम् अललङ्घत । अललङ्घम् अललङ्घाव अललङ्घाम । (ii) अलङ्घीत् अलङ्घिष्टाम् अलङ्घिषुः । अलङ्घीः अलङ्घिष्टम् अलङ्घिष्ट । अलङ्घिषम् अलङ्घिष्व अलङ्घिष्म । (iii) अललङ्घत अललङ्घेताम् अललङ्घन्त । अललङ्घथाः अललङ्घेथाम् अललङ्घध्वम् । अललङ्घे अललङ्घावहि अललङ्घामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलङ्घयिष्यत् अलङ्घयिष्यताम् अलङ्घयिष्यन् । अलङ्घयिष्यः अलङ्घयिष्यतम् अलङ्घयिष्यत । अलङ्घयिष्यम् अलङ्घयिष्याव अलङ्घयिष्याम । (ii) अलङ्घिष्यत् अलङ्घिष्यताम् अलङ्घिष्यन् । अलङ्घिष्यः अलङ्घिष्यतम् अलङ्घिष्यत । अलङ्घिष्यम् अलङ्घिष्याव अलङ्घिष्याम । (iii) अलङ्घयिष्यत अलङ्घयिष्येताम् अलङ्घयिष्यन्त । अलङ्घयिष्यथाः अलङ्घयिष्येथाम् अलङ्घयिष्यध्वम् । अलङ्घयिष्ये अलङ्घयिष्यावहि अलङ्घयिष्यामहि ।

णिचि – लङ्घयति-ते, **सनि** – लिलङ्घयिषति-ते, **यकि** – लङ्घ्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७९८. अहि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) अंहयति अंहयतः अंहयन्ति । अंहयसि अंहयथः अंहयथ । अंहयामि अंहयावः अंहयामः । (i) अंहति[1] अंहतः अंहन्ति । अंहसि अंहथः अंहथ । अंहामि अंहावः अंहामः । (iii) अंहयते अंहयेते अंहयन्ते । अंहयसे अंहयेथे अंहयध्वे । अंहये अंहयावहे अंहयामहे । **२. लिट्** – (i) अंहयाञ्चकार अंहयाञ्चक्रतुः अंहयाञ्चक्रुः । अंहयाञ्चकर्थ अंहयाञ्चक्रथुः अंहयाञ्चक्र । अंहयाञ्चकार, अंहयाञ्चकर अंहयाञ्चकृव अंहयाञ्चकृम । (ii) अंहयाञ्चक्रे अंहयाञ्चक्राते अंहयाञ्चक्रिरे । अंहयाञ्चकृषे अंहयाञ्चक्राथे अंहयाञ्चकृढ्वे । अंहयाञ्चक्रे अंहयाञ्चकृवहे अंहयाञ्चकृमहे । (iii) अंहयाम्बभूव अंहयाम्बभूवतुः अंहयाम्बभूवुः । अंहयाम्बभूविथ अंहयाम्बभूवथुः अंहयाम्बभूव । अंहयाम्बभूव अंहयाम्बभूविव अंहयाम्बभूविम । (iv) अंहयामास अंहयामासतुः अंहयामासुः । अंहयामासिथ अंहयामासथुः अंहयामास । अंहयामास अंहयामासिव अंहयामासिम । **३. लुट्** – (i) अंहयिता अंहयितारौ अंहयितारः । अंहयितासि अंहयितास्थः अंहयितास्थ ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अंहयितास्मि अंहयितास्वः अंहयितास्मः । (ii) अंहिता अंहितारौ अंहितारः । अंहितासि अंहितास्थः अंहितास्थ । अंहितास्मि अंहितास्वः अंहितास्मः । (iii) अंहयिता अंहयितारौ अंहयितारः । अंहयितासे अंहयितासाथे अंहयिताध्वे । अंहयिताहे अंहयितास्वहे अंहयितास्महे । **४. लृट्** – (i) अंहयिष्यति अंहयिष्यतः अंहयिष्यन्ति । अंहयिष्यसि अंहयिष्यथः अंहयिष्यथ । अंहयिष्यामि अंहयिष्यावः अंहयिष्यामः । (ii) अंहिष्यति अंहिष्यतः अंहिष्यन्ति । अंहिष्यसि अंहिष्यथः अंहिष्यथ । अंहिष्यामि अंहिष्यावः अंहिष्यामः । (iii) अंहयिष्यते अंहयिष्येते अंहयिष्यन्ते । अंहयिष्यसे अंहयिष्येथे अंहयिष्यध्वे । अंहयिष्ये अंहयिष्यावहे अंहयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) अंहयतु, अंहयतात् अंहयताम् अंहयन्तु । अंहय, अंहयतात् अंहयतम् अंहयत । अंहयानि अंहयाव अंहयाम । (ii) अंहतु, अंहतात् अंहताम् अंहन्तु । अंह, अंहतात् अंहतम् अंहत । अंहानि अंहाव अंहाम । (iii) अंहयताम् अंहयेताम् अंहयन्ताम् । अंहयस्व अंहयेथाम् अंहयध्वम् । अंहयै अंहयावहै अंहयामहै । **६. लङ्** – (i) आंहयत् आंहयताम् आंहयन् । आंहयः आंहयतम् आंहयत । आंहयम् आंहयाव आंहयाम । (ii) आंहत् आंहताम् आंहन् । आंहः आंहतम् आंहत । आंहम् आंहाव आंहाम । (iii) आंहयत आंहयेताम् आंहयन्त । आंहयथाः आंहयेथाम् आंहयध्वम् । आंहये आंहयावहि आंहयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) अंहयेत् अंहयेताम् अंहयेयुः । अंहयेः अंहयेतम् अंहयेत । अंहयेयम् अंहयेव अंहयेम । (ii) अंहेत् अंहेताम् अंहेयुः । अंहेः अंहेतम् अंहेत । अंहेयम् अंहेव अंहेम । (iii) अंहयेत अंहयेयाताम् अंहयेरन् । अंहयेथाः अंहयेयाथाम् अंहयेध्वम् । अंहयेय अंहयेवहि अंहयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) अंह्यात् अंह्यास्ताम् अंह्यासुः । अंह्याः अंह्यास्तम् अंह्यास्त । अंह्यासम् अंह्यास्व अंह्यास्म । (ii) अंहयिषीष्ट अंहयिषीयास्ताम् अंहयिषीरन् । अंहयिषीष्ठाः अंहयिषीयास्थाम् अंहयिषीध्वम् । अंहयिषीय अंहयिषीवहि अंहयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) आञ्जिहत् आञ्जिहताम् आञ्जिहन् । आञ्जिहः आञ्जिहतम् आञ्जिहत । आञ्जिहम् आञ्जिहाव आञ्जिहाम । (ii) आंहीत् आंहिष्टाम् आंहिषुः । आंहीः आंहिष्टम् आंहिष्ट । आंहिषम् आंहिष्व आंहिष्म । (iii) आञ्जिहत आञ्जिहेताम् आञ्जिहन्त । आञ्जिहथाः आञ्जिहेथाम् आञ्जिहध्वम् । आञ्जिहे आञ्जिहावहि आञ्जिहामहि । **१०. लृङ्** – (i) आंहयिष्यत् आंहयिष्यताम् आंहयिष्यन् । आंहयिष्यः आंहयिष्यतम् आंहयिष्यत । आंहयिष्यम् आंहयिष्याव आंहयिष्याम । (ii) आंहिष्यत् आंहिष्यताम् आंहिष्यन् । आंहिष्यः आंहिष्यतम् आंहिष्यत । आंहिष्यम् आंहिष्याव आंहिष्याम । (iii) आंहयिष्यत आंहयिष्येताम् आंहयिष्यन्त । आंहयिष्यथाः आंहयिष्येथाम् आंहयिष्यध्वम् । आंहयिष्ये आंहयिष्यावहि आंहयिष्यामहि ।

णिचि – अंहयति-ते, **सनि** – अञ्जिहयिषति-ते, **यकि** – अंह्यते

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१७९९. रहि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) रंहयति रंहयतः रंहयन्ति । रंहयसि रंहयथः रंहयथ । रंहयामि रंहयावः रंहयामः । (ii) रंहति[1] रंहतः रंहन्ति । रंहसि रंहथः रंहथ । रंहामि रंहावः रंहामः । (iii) रंहयते रंहयेते रंहयन्ते । रंहयसे रंहयेथे रंहयध्वे । रंहये रंहयावहे रंहयामहे । **२. लिट्** – (i) रंहयाञ्चकार रंहयाञ्चक्रतुः रंहयाञ्चक्रुः । रंहयाञ्चकर्थ रंहयाञ्चक्रथुः रंहयाञ्चक्र । रंहयाञ्चकार, रंहयाञ्चकर रंहयाञ्चकृव रंहयाञ्चकृम । (ii) रंहयाञ्चक्रे रंहयाञ्चक्राते रंहयाञ्चक्रिरे । रंहयाञ्चकृषे रंहयाञ्चक्राथे रंहयाञ्चकृढ्वे । रंहयाञ्चक्रे रंहयाञ्चकृवहे रंहयाञ्चकृमहे । (iii) रंहयाम्बभूव रंहयाम्बभूवतुः रंहयाम्बभूवुः । रंहयाम्बभूविथ रंहयाम्बभूवथुः रंहयाम्बभूव । रंहयाम्बभूव रंहयाम्बभूविव रंहयाम्बभूविम । (iv) रंहयामास रंहयामासतुः रंहयामासुः । रंहयामासिथ रंहयामासथुः रंहयामास । रंहयामास रंहयामासिव रंहयामासिम । **३. लुट्** – (i) रंहयिता रंहयितारौ रंहयितारः । रंहयितासि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रंहयितास्थः रंहयितास्थ । रंहयितास्मि रंहयितास्वः रंहयितास्मः । (ii) रंहिता रंहितारौ रंहितारः । रंहितासि रंहितास्थः रंहितास्थ । रंहितास्मि रंहितास्वः रंहितास्मः । (iii) रंहयिता रंहयितारौ रंहयितारः । रंहयितासे रंहयितासाथे रंहयिताध्वे । रंहयिताहे रंहयितास्वहे रंहयितास्महे । **४. लृट्** – (i) रंहयिष्यति रंहयिष्यतः रंहयिष्यन्ति । रंहयिष्यसि रंहयिष्यथः रंहयिष्यथ । रंहयिष्यामि रंहयिष्यावः रंहयिष्यामः । (ii) रंहिष्यति रंहिष्यतः रंहिष्यन्ति । रंहिष्यसि रंहिष्यथः रंहिष्यथ । रंहिष्यामि रंहिष्यावः रंहिष्यामः । (iii) रंहयिष्यते रंहयिष्येते रंहयिष्यन्ते । रंहयिष्यसे रंहयिष्येथे रंहयिष्यध्वे । रंहयिष्ये रंहयिष्यावहे रंहयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) रंहयतु, रंहयतात् रंहयताम् रंहयन्तु । रंहय, रंहयतात् रंहयतम् रंहयत । रंहयाणि रंहयाव रंहयाम । (ii) रंहतु, रंहतात् रंहताम् रंहन्तु । रंह, रंहतात् रंहतम् रंहत । रंहाणि रंहाव रंहाम । (iii) रंहयताम् रंहयेताम् रंहयन्ताम् । रंहयस्व रंहयेथाम् रंहयध्वम् । रंहयै रंहयावहै रंहयामहै । **६. लङ्** – (i) अरंहयत् अरंहयताम् अरंहयन् । अरंहयः अरंहयतम् अरंहयत । अरंहयम् अरंहयाव अरंहयाम । (ii) अरंहत् अरंहताम् अरंहन् । अरंहः अरंहतम् अरंहत । अरंहम् अरंहाव अरंहाम । (iii) अरंहयत अरंहयेताम् अरंहयन्त । अरंहयथाः अरंहयेथाम् अरंहयध्वम् । अरंहये अरंहयावहि अरंहयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) रंहयेत् रंहयेताम् रंहयेयुः । रंहयेः रंहयेतम् रंहयेत । रंहयेयम् रंहयेव रंहयेम । (ii) रंहेत् रंहेताम् रंहेयुः । रंहेः रंहेतम् रंहेत । रंहेयम् रंहेव रंहेम । (iii) रंहयेत रंहयेयाताम् रंहयेरन् । रंहयेथाः रंहयेयाथाम् रंहयेध्वम् । रंहयेय रंहयेवहि रंहयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रंह्यात् रंह्यास्ताम् रंह्यासुः । रंह्याः रंह्यास्तम् रंह्यास्त । रंह्यासम् रंह्यास्व रंह्यास्म । (ii) रंहयिषीष्ट रंहयिषीयास्ताम् रंहयिषीरन् । रंहयिषीष्ठाः रंहयिषीयास्थाम् रंहयिषीध्वम् । रंहयिषीय रंहयिषीवहि रंहयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अररंहत् अररंहताम् अररंहन् । अररंहः अररंहतम् अररंहत । अररंहम् अररंहाव अररंहाम । (ii) अरंहीत् अरंहिष्टाम् अरंहिषुः । अरंहीः अरंहिष्टम् अरंहिष्ट । अरंहिषम् अरंहिष्व अरंहिष्म । (iii) अररंहत अररंहेताम् अररंहन्त । अररंहथाः अररंहेथाम् अररंहध्वम् । अररंहे अररंहावहि अररंहामहि । **१०. लृङ्** – (i) अरंहयिष्यत् अरंहयिष्यताम् अरंहयिष्यन् । अरंहयिष्यः अरंहयिष्यतम् अरंहयिष्यत । अरंहयिष्यम् अरंहयिष्याव अरंहयिष्याम । (ii) अरंहिष्यत् अरंहिष्यताम् अरंहिष्यन् । अरंहिष्यः अरंहिष्यतम् अरंहिष्यत । अरंहिष्यम् अरंहिष्याव अरंहिष्याम । (iii) अरंहयिष्यत अरंहयिष्येताम् अरंहयिष्यन्त । अरंहयिष्यथाः अरंहयिष्येथाम् अरंहयिष्यध्वम् । अरंहयिष्ये अरंहयिष्यावहि अरंहयिष्यामहि ।

णिचि – रंहयति-ते, **सनि** – रिरंहयिषति-ते, **यकि** – रंह्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१८००. महि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) मंहयति मंहयतः मंहयन्ति । मंहयसि मंहयथः मंहयथ । मंहयामि मंहयावः मंहयामः । (ii) मंहति[1] मंहतः मंहन्ति । मंहसि मंहथः मंहथ । मंहामि मंहावः मंहामः । (iii) मंहयते मंहयेते मंहयन्ते । मंहयसे मंहयेथे मंहयध्वे । मंहये मंहयावहे मंहयामहे । **२. लिट्** – (i) मंहयाञ्चकार मंहयाञ्चक्रतुः मंहयाञ्चक्रुः । मंहयाञ्चकर्थ मंहयाञ्चक्रथुः मंहयाञ्चक्र । मंहयाञ्चकार, मंहयाञ्चकर मंहयाञ्चकृव मंहयाञ्चकृम । (ii) मंहयाञ्चक्रे मंहयाञ्चक्राते मंहयाञ्चक्रिरे । मंहयाञ्चकृषे मंहयाञ्चक्राथे मंहयाञ्चकृढ्वे । मंहयाञ्चक्रे मंहयाञ्चकृवहे मंहयाञ्चकृमहे । (iii) मंहयाम्बभूव मंहयाम्बभूवतुः मंहयाम्बभूवुः । मंहयाम्बभूविथ मंहयाम्बभूवथुः मंहयाम्बभूव । मंहयाम्बभूव मंहयाम्बभूविव मंहयाम्बभूविम । (iv) मंहयामास मंहयामासतुः मंहयामासुः । मंहयामासिथ मंहयामासथुः मंहयामास । मंहयामास मंहयामासिव मंहयामासिम । **३. लुट्** – (i) मंहयिता मंहयितारौ मंहयितारः । मंहयितासि मंहयितास्थः मंहयितास्थ । मंहयितास्मि मंहयितास्वः मंहयितास्मः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) मंहिता मंहितारौ मंहितारः । मंहितासि मंहितास्थः मंहितास्थ । मंहितास्मि मंहितास्वः मंहितास्मः । (iii) मंहयिता मंहयितारौ मंहयितारः । मंहयितासे मंहयितासाथे मंहयिताध्वे । मंहयिताहे मंहयितास्वहे मंहयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मंहयिष्यति मंहयिष्यतः मंहयिष्यन्ति । मंहयिष्यसि मंहयिष्यथः मंहयिष्यथ । मंहयिष्यामि मंहयिष्यावः मंहयिष्यामः । (ii) मंहिष्यति मंहिष्यतः मंहिष्यन्ति । मंहिष्यसि मंहिष्यथः मंहिष्यथ । मंहिष्यामि मंहिष्यावः मंहिष्यामः । (iii) मंहयिष्यते मंहयिष्येते मंहयिष्यन्ते । मंहयिष्यसे मंहयिष्येथे मंहयिष्यध्वे । मंहयिष्ये मंहयिष्यावहे मंहयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मंहयतु, मंहयतात् मंहयताम् मंहयन्तु । मंहय, मंहयतात् मंहयतम् मंहयत । मंहयानि मंहयाव मंहयाम । (ii) मंहतु, मंहतात् मंहताम् मंहन्तु । मंह, मंहतात् मंहतम् मंहत । मंहानि मंहाव मंहाम । (iii) मंहयताम् मंहयेताम् मंहयन्ताम् । मंहयस्व मंहयेथाम् मंहयध्वम् । मंहयै मंहयावहै मंहयामहै । **६. लङ्** – (i) अमंहयत् अमंहयताम् अमंहयन् । अमंहयः अमंहयतम् अमंहयत । अमंहयम् अमंहयाव अमंहयाम । (ii) अमंहत् अमंहताम् अमंहन् । अमंहः अमंहतम् अमंहत । अमंहम् अमंहाव अमंहाम । (iii) अमंहयत अमंहयेताम् अमंहयन्त । अमंहयथाः अमंहयेथाम् अमंहयध्वम् । अमंहये अमंहयावहि अमंहयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मंहयेत् मंहयेताम् मंहयेयुः । मंहयेः मंहयेतम् मंहयेत । मंहयेयम् मंहयेव मंहयेम । (ii) मंहेत् मंहेताम् मंहेयुः । मंहेः मंहेतम् मंहेत । मंहेयम् मंहेव मंहेम । (iii) मंहयेत मंहयेयाताम् मंहयेरन् । मंहयेथाः मंहयेयाथाम् मंहयेध्वम् । मंहयेय मंहयेवहि मंहयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मंह्यात् मंह्यास्ताम् मंह्यासुः । मंह्याः मंह्यास्तम् मंह्यास्त । मंह्यासम् मंह्यास्व मंह्यास्म । (ii) मंहयिषीष्ट मंहयिषीयास्ताम् मंहयिषीरन् । मंहयिषीष्ठाः मंहयिषीयास्थाम् मंहयिषीध्वम् । मंहयिषीय मंहयिषीवहि मंहयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अममंहत् अममंहताम् अममंहन् । अममंहः अममंहतम् अममंहत । अममंहम् अममंहाव अममंहाम । (ii) अमंहीत् अमंहिष्टाम् अमंहिषुः । अमंहीः अमंहिष्टम् अमंहिष्ट । अमंहिषम् अमंहिष्व अमंहिष्म । (iii) अममंहत अममंहेताम् अममंहन्त । अममंहथाः अममंहेथाम् अममंहध्वम् । अममंहे अममंहावहि अममंहामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमंहयिष्यत् अमंहयिष्यताम् अमंहयिष्यन् । अमंहयिष्यः अमंहयिष्यतम् अमंहयिष्यत । अमंहयिष्यम् अमंहयिष्याव अमंहयिष्याम । (ii) अमंहिष्यत् अमंहिष्यताम् अमंहिष्यन् । अमंहिष्यः अमंहिष्यतम् अमंहिष्यत । अमंहिष्यम् अमंहिष्याव अमंहिष्याम । (iii) अमंहयिष्यत अमंहयिष्येताम् अमंहयिष्यन्त । अमंहयिष्यथाः अमंहयिष्येथाम् अमंहयिष्यध्वम् । अमंहयिष्ये अमंहयिष्यावहि अमंहयिष्यामहि ।

णिचि – मंहयति-ते, **सनि** – मिमंहयिषति-ते, **यकि** – मंह्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१८०१. लडि – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) लण्डयति लण्डयतः लण्डयन्ति । लण्डयसि लण्डयथः लण्डयथ । लण्डयामि लण्डयावः लण्डयामः । (ii) लण्डति[1] लण्डतः लण्डन्ति । लण्डसि लण्डथः लण्डथ । लण्डामि लण्डावः लण्डामः । (iii) लण्डयते लण्डयेते लण्डयन्ते । लण्डयसे लण्डयेथे लण्डयध्वे । लण्डये लण्डयावहे लण्डयामहे ।

२. लिट् – (i) लण्डयाञ्चकार लण्डयाञ्चक्रतुः लण्डयाञ्चक्रुः । लण्डयाञ्चकर्थ लण्डयाञ्चक्रथुः लण्डयाञ्चक्र । लण्डयाञ्चकार, लण्डयाञ्चकर लण्डयाञ्चकृव लण्डयाञ्चकृम । (ii) लण्डयाञ्चक्रे लण्डयाञ्चक्राते लण्डयाञ्चक्रिरे । लण्डयाञ्चकृषे लण्डयाञ्चक्राथे लण्डयाञ्चकृढ्वे । लण्डयाञ्चक्रे लण्डयाञ्चकृवहे लण्डयाञ्चकृमहे । (iii) लण्डयाम्बभूव लण्डयाम्बभूवतुः लण्डयाम्बभूवुः । लण्डयाम्बभूविथ लण्डयाम्बभूवथुः लण्डयाम्बभूव । लण्डयाम्बभूव लण्डयाम्बभूविव लण्डयाम्बभूविम । (iv) लण्डयामास लण्डयामासभः लण्डयामासुः । लण्डयामासिथ लण्डयामासथुः लण्डयामास । लण्डयामास लण्डयामासिव लण्डयामासिम । **३. लुट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(i) लण्डयिता लण्डयितारौ लण्डयितारः । लण्डयितासि लण्डयितास्थः लण्डयितास्थ । लण्डयितास्मि लण्डयितास्वः लण्डयितास्मः । (ii) लण्डिता लण्डितारौ लण्डितारः । लण्डितासि लण्डितास्थः लण्डितास्थ । लण्डितास्मि लण्डितास्वः लण्डितास्मः । (iii) लण्डयिता लण्डयितारौ लण्डयितारः । लण्डयितासे लण्डयितासाथे लण्डयिताध्वे । लण्डयिताहे लण्डयितास्वहे लण्डयितास्महे । **४. लृट्** – (i) लण्डयिष्यति लण्डयिष्यतः लण्डयिष्यन्ति । लण्डयिष्यसि लण्डयिष्यथः लण्डयिष्यथ । लण्डयिष्यामि लण्डयिष्यावः लण्डयिष्यामः । (ii) लण्डिष्यति लण्डिष्यतः लण्डिष्यन्ति । लण्डिष्यसि लण्डिष्यथः लण्डिष्यथ । लण्डिष्यामि लण्डिष्यावः लण्डिष्यामः । (iii) लण्डयिष्यते लण्डयिष्येते लण्डयिष्यन्ते । लण्डयिष्यसे लण्डयिष्येथे लण्डयिष्यध्वे । लण्डयिष्ये लण्डयिष्यावहे लण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लण्डयतु, लण्डयतात् लण्डयताम् लण्डयन्तु । लण्डय, लण्डयतात् लण्डयतम् लण्डयत । लण्डयानि लण्डयाव लण्डयाम । (ii) लण्डतु, लण्डतात् लण्डताम् लण्डन्तु । लण्ड, लण्डतात् लण्डतम् लण्डत । लण्डानि लण्डाव लण्डाम । (iii) लण्डयताम् लण्डयेताम् लण्डयन्ताम् । लण्डयस्व लण्डयेथाम् लण्डयध्वम् । लण्डयै लण्डयावहै लण्डयामहै । **६. लङ्** – (i) अलण्डयत् अलण्डयताम् अलण्डयन् । अलण्डयः अलण्डयतम् अलण्डयत । अलण्डयम् अलण्डयाव अलण्डयाम । (ii) अलण्डत् अलण्डताम् अलण्डन् । अलण्डः अलण्डतम् अलण्डत । अलण्डम् अलण्डाव अलण्डाम । (iii) अलण्डयत अलण्डयेताम् अलण्डयन्त । अलण्डयथाः अलण्डयेथाम् अलण्डयध्वम् । अलण्डये अलण्डयावहि अलण्डयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लण्डयेत् लण्डयेताम् लण्डयेयुः । लण्डयेः लण्डयेतम् लण्डयेत । लण्डयेयम् लण्डयेव लण्डयेम । (ii) लण्डेत् लण्डेताम् लण्डेयुः । लण्डेः लण्डेतम् लण्डेत । लण्डेयम् लण्डेव लण्डेम । (iii) लण्डयेत लण्डयेयाताम् लण्डयेरन् । लण्डयेथाः लण्डयेयाथाम् लण्डयेध्वम् । लण्डयेय लण्डयेवहि लण्डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लण्ड्यात् लण्ड्यास्ताम् लण्ड्यासुः । लण्ड्याः लण्ड्यास्तम् लण्ड्यास्त । लण्ड्यासम् लण्ड्यास्व लण्ड्यास्म । (ii) लण्डयिषीष्ट लण्डयिषीयास्ताम् लण्डयिषीरन् । लण्डयिषीष्ठाः लण्डयिषीयास्थाम् लण्डयिषीध्वम् । लण्डयिषीय लण्डयिषीवहि लण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अललण्डत् अललण्डताम् अललण्डन् । अललण्डः अललण्डतम् अललण्डत । अललण्डम् अललण्डाव अललण्डाम । (ii) अलण्डीत् अलण्डिष्टाम् अलण्डिषुः । अलण्डीः अलण्डिष्टम् अलण्डिष्ट । अलण्डिषम् अलण्डिष्व अलण्डिष्म । (iii) अललण्डत अललण्डेताम् अललण्डन्त । अललण्डथाः अललण्डेथाम् अललण्डध्वम् । अललण्डे अललण्डावहि अललण्डामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलण्डयिष्यत् अलण्डयिष्यताम् अलण्डयिष्यन् । अलण्डयिष्यः अलण्डयिष्यतम् अलण्डयिष्यत । अलण्डयिष्यम् अलण्डयिष्याव अलण्डयिष्याम । (ii) अलण्डिष्यत् अलण्डिष्यताम् अलण्डिष्यन् । अलण्डिष्यः अलण्डिष्यतम् अलण्डिष्यत । अलण्डिष्यम् अलण्डिष्याव अलण्डिष्याम । (iii) अलण्डयिष्यत अलण्डयिष्येताम् अलण्डयिष्यन्त । अलण्डयिष्यथाः अलण्डयिष्येथाम् अलण्डयिष्यध्वम् । अलण्डयिष्ये अलण्डयिष्यावहि अलण्डयिष्यामहि ।

णिचि – लण्डयति-ते, **सनि** – लिलण्डयिषति-ते, **यकि** – लण्ड्यते ।

१. इदित्त्वाण्णिचो वैकल्पिकत्वम् ।

१८०२. तड – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) ताडयति ताडयतः ताडयन्ति । ताडयसि ताडयथः ताडयथ । ताडयामि ताडयावः ताडयामः । (ii) ताडयते ताडयेते ताडयन्ते । ताडयसे ताडयेथे ताडयध्वे । ताडये ताडयावहे ताडयामहे । **२. लिट्** – (i) ताडयाञ्चकार ताडयाञ्चक्रतुः ताडयाञ्चक्रुः । ताडयाञ्चकर्थ ताडयाञ्चक्रथुः ताडयाञ्चक्र । ताडयाञ्चकार, ताडयाञ्चकर ताडयाञ्चकृव ताडयाञ्चकृम । (ii) ताडयाञ्चक्रे ताडयाञ्चक्राते ताडयाञ्चक्रिरे । ताडयाञ्चकृषे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ताडयाञ्चक्राथे ताडयाञ्चकृढ्वे । ताडयाञ्चक्रे ताडयाञ्चकृवहे ताडयाञ्चकृमहे । (iii) ताडयाम्बभूव ताडयाम्बभूवतुः ताडयाम्बभूवुः । ताडयाम्बभूविथ ताडयाम्बभूवथुः ताडयाम्बभूव । ताडयाम्बभूव ताडयाम्बभूविव ताडयाम्बभूविम । (iv) ताडयामास ताडयामासतुः ताडयामासुः । ताडयामासिथ ताडयामासथुः ताडयामास । ताडयामास ताडयामासिव ताडयामासिम । **३. लुट्** – (i) ताडयिता ताडयितारौ ताडयितारः । ताडयितासि ताडयितास्थः ताडयितास्थ । ताडयितास्मि ताडयितास्वः ताडयितास्मः । (ii) ताडयिता ताडयितारौ ताडयितारः । ताडयितासे ताडयितासाथे ताडयिताध्वे । ताडयिताहे ताडयितास्वहे ताडयितास्महे । **४. लृट्** – (i) ताडयिष्यति ताडयिष्यतः ताडयिष्यन्ति । ताडयिष्यसि ताडयिष्यथः ताडयिष्यथ । ताडयिष्यामि ताडयिष्यावः ताडयिष्यामः । (ii) ताडयिष्यते ताडयिष्येते ताडयिष्यन्ते । ताडयिष्यसे ताडयिष्येथे ताडयिष्यध्वे । ताडयिष्ये ताडयिष्यावहे ताडयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ताडयतु, ताडयतात् ताडयताम् ताडयन्तु । ताडय, ताडयतात् ताडयतम् ताडयत । ताडयानि ताडयाव ताडयाम । (i) ताडयताम् ताडयेताम् ताडयन्ताम् । ताडयस्व ताडयेथाम् ताडयध्वम् । ताडयै ताडयावहै ताडयामहै । **६. लङ्** – (i) अताडयत् अताडयताम् अताडयन् । अताडयः अताडयतम् अताडयत । अताडयम् अताडयाव अताडयाम । (ii) अताडयत अताडयेताम् अताडयन्त । अताडयथाः अताडयेथाम् अताडयध्वम् । अताडये अताडयावहि अताडयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ताडयेत् ताडयेताम् ताडयेयुः । ताडयेः ताडयेतम् ताडयेत । ताडयेयम् ताडयेव ताडयेम । (ii) ताडयेत ताडयेयाताम् ताडयेरन् । ताडयेथाः ताडयेयाथाम् ताडयेध्वम् । ताडयेय ताडयेवहि ताडयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ताड्यात् ताड्यास्ताम् ताड्यासुः । ताड्याः ताड्यास्तम् ताड्यास्त । ताड्यासम् ताड्यास्व ताड्यास्म । (ii) ताडयिषीष्ट ताडयिषीयास्ताम् ताडयिषीरन् । ताडयिषीष्ठाः ताडयिषीयास्थाम् ताडयिषीध्वम् । ताडयिषीय ताडयिषीवहि ताडयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतीतडत् अतीतडताम् अतीतडन् । अतीतडः अतीतडतम् अतीतडत । अतीतडम् अतीतडाव अतीतडाम । (ii) अतीतडत अतीतडेताम् अतीतडन्त । अतीतडथाः अतीतडेथाम् अतीतडध्वम् । अतीतडे अतीतडावहि अतीतडामहि । **१०. लृङ्** – (i) अताडयिष्यत् अताडयिष्यताम् अताडयिष्यन् । अताडयिष्यः अताडयिष्यतम् अताडयिष्यत । अताडयिष्यम् अताडयिष्याव अताडयिष्याम । (ii) अताडयिष्यत अताडयिष्येताम् अताडयिष्यन्त । अताडयिष्यथाः अताडयिष्येथाम् अताडयिष्यध्वम् । अताडयिष्ये अताडयिष्यावहि अताडयिष्यामहि । **णिचि** – ताडयति – ते, **सनि** – तिताडयिषति – ते, **यकि** – ताड्यते ।

१८०३. नल – भाषायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) ।

१. लट् – (i) नालयति नालयतः नालयन्ति । नालयसि नालयथः नालयथ । नालयामि नालयावः नालयामः । (ii) नालयते नालयेते नालयन्ते । नालयसे नालयेथे नालयध्वे । नालये नालयावहे नालयामहे । **२. लिट्** – (i) नालयाञ्चकार नालयाञ्चक्रतुः नालयाञ्चक्रुः । नालयाञ्चकर्थ नालयाञ्चक्रथुः नालयाञ्चक्र । नालयाञ्चकार, नालयाञ्चकर नालयाञ्चकृव नालयाञ्चकृम । (ii) नालयाञ्चक्रे नालयाञ्चक्राते नालयाञ्चक्रिरे । नालयाञ्चकृषे नालयाञ्चक्राथे नालयाञ्चकृढ्वे । नालयाञ्चक्रे नालयाञ्चकृवहे नालयाञ्चकृमहे । (iii) नालयाम्बभूव नालयाम्बभूवतुः नालयाम्बभूवुः । नालयाम्बभूविथ नालयाम्बभूवथुः नालयाम्बभूव । नालयाम्बभूव नालयाम्बभूविव नालयाम्बभूविम । (iv) नालयामास नालयामासतुः नालयामासुः । नालयामासिथ नालयामासथुः नालयामास । नालयामास नालयामासिव नालयामासिम । **३. लुट्** – (i) नालयिता नालयितारौ नालयितारः । नालयितासि नालयितास्थः नालयितास्थ । नालयितास्मि नालयितास्वः नालयितास्मः । (ii) नालयिता नालयितारौ नालयितारः । नालयितासे नालयितासाथे नालयिताध्वे । नालयिताहे नालयितास्वहे नालयितास्महे । **४. लृट्** – (i) नालयिष्यति नालयिष्यतः नालयिष्यन्ति । नालयिष्यसि नालयिष्यथः नालयिष्यथ । नाल-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

यिष्यामि नालयिष्यावः नालयिष्यामः । (ii) नालयिष्यते नालयिष्येते नालयिष्यन्ते । नालयिष्यसे नालयिष्येथे नालयिष्यध्वे । नालयिष्ये नालयिष्यावहे नालयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) नालयतु, नालयतात् नालयताम् नालयन्तु । नालय, नालयतात् नालयतम् नालयत । नालयानि नालयाव नालयाम । (ii) नालयताम् नालयेताम् नालयन्ताम् । नालयस्व नालयेथाम् नालयध्वम् । नालयै नालयावहै नालयामहै । **६. लङ्** – (i) अनालयत् अनालयताम् अनालयन् । अनालयः अनालयतम् अनालयत । अनालयम् अनालयाव अनालयाम । (ii) अनालयत अनालयेताम् अनालयन्त । अनालयथाः अनालयेथाम् अनालयध्वम् । अनालये अनालयावहि अनालयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) नालयेत् नालयेताम् नालयेयुः । नालयेः नालयेतम् नालयेत । नालयेयम् नालयेव नालयेम । (ii) नालयेत नालयेयाताम् नालयेरन् । नालयेथाः नालयेयाथाम् नालयेध्वम् । नालयेय नालयेवहि नालयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) नाल्यात् नाल्यास्ताम् नाल्यासुः । नाल्याः नाल्यास्तम् नाल्यास्त । नाल्यासम् नाल्यास्व नाल्यास्म । (ii) नालयिषीष्ट नालयिषीयास्ताम् नालयिषीरन् । नालयिषीष्ठाः नालयि-षीयास्थाम् नालयिषीध्वम् । नालयिषीय नालयिषीवहि नालयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अनीनलत् अनीनलताम् अनीनलन् । अनीनलः अनीनलतम् अनीनलत । अनीनलम् अनीनलाव अनीनलाम । (ii) अनीनलत अनी-नलेताम् अनीनलन्त । अनीनलथाः अनीनलेथाम् अनीनलध्वम् । अनीनले अनीनलावहि अनीनलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अनालयिष्यत् अनालयिष्यताम् अनालयिष्यन् । अनालयिष्यः अनालयिष्यतम् अनालयिष्यत । अनालयिष्यम् अनालयिष्याव अनालयिष्याम । (ii) अनालयिष्यत अनालयिष्येताम् अनालयिष्यन्त । अनालयिष्यथाः अनालयिष्येथाम् अनालयिष्यध्वम् । अनालयिष्ये अनालयिष्यावहि अनालयिष्यामहि ।

णिचि – नालयति – ते, **सनि** – निनालयिषति – ते, **यकि** – नाल्यते ।

१८०४. पूरी – आप्यायने । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'पूरेराप्यायनेऽर्थे स्यात् पूर्यते, पूरयेदपि' (श्लो. १५०) इति देवः ।

१. लट् – (i) पूरयति पूरयतः पूरयन्ति । पूरयसि पूरयथः पूरयथ । पूरयामि पूरयावः पूरयामः । (ii) पूरति[1] पूरतः पूरन्ति । पूरसि पूरथः पूरथ । पूरामि पूरावः पूरामः । (iii) पूरयते पूरयेते पूरयन्ते । पूरयसे पूरयेथे पूरयध्वे । पूरये पूरयावहे पूरयामहे । **२. लिट्** – (i) पूरयाञ्चकार पूरयाञ्चक्रतुः पूरयाञ्चक्रुः । पूरयाञ्चकर्थ पूरयाञ्चक्रथुः पूरयाञ्चक्र । पूरयाञ्चकार, पूरयाञ्चकर पूरयाञ्चकृव पूरयाञ्चकृम । (ii) पूरयाञ्चक्रे पूरयाञ्चक्राते पूरयाञ्चक्रिरे । पूरयाञ्चकृषे पूरयाञ्चक्राथे पूरयाञ्चकृढ्वे । पूरयाञ्चक्रे पूरयाञ्चकृवहे पूरयाञ्चकृमहे । (iii) पूरयाम्बभूव पूरयाम्बभूवतुः पूरयाम्बभूवुः । पूरयाम्बभूविथ पूरयाम्बभूवथुः पूरयाम्बभूव । पूरयाम्बभूव पूरयाम्बभूविव पूरयाम्बभूविम । (iv) पूरयामास पूरयामासतुः पूरयामासुः । पूरयामासिथ पूरयामासथुः पूरया-मास । पूरयामास पूरयामासिव पूरयामासिम । **३. लुट्** – (i) पूरयिता पूरयितारौ पूरयितारः । पूरयितासि पूरयितास्थः पूरयितास्थ । पूरयितास्मि पूरयितास्वः पूरयितास्मः । (ii) पूरिता पूरितारौ पूरितारः । पूरितासि पूरितास्थः पूरितास्थ । पूरितास्मि पूरितास्वः पूरितास्मः । (iii) पूरयिता पूरयितारौ पूरयितारः । पूरयितासे पूरयितासाथे पूरयिताध्वे । पूरयिताहे पूरयितास्वहे पूरयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पूरयिष्यति पूरयिष्यतः पूरयिष्यन्ति । पूरयिष्यसि पूरयिष्यथः पूरयिष्यथ । पूरयिष्यामि पूरयिष्यावः पूरयिष्यामः । (ii) पूरिष्यति पूरिष्यतः पूरिष्यन्ति । पूरिष्यसि पूरिष्यथः पूरिष्यथ । पूरिष्यामि पूरिष्यावः पूरिष्यामः । (iii) पूरयिष्यते पूरयिष्येते पूरयिष्यन्ते । पूरयिष्यसे पूरयिष्येथे पूरयिष्यध्वे । पूरयिष्ये पूरयिष्यावहे पूरयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पूरयतु, पूरयतात् पूरयताम् पूरयन्तु । पूरय, पूरयतात् पूरयतम् पूरयत । पूरयाणि पूरयाव पूरयाम । (ii) पूरतु, पूरतात् पूरताम् पूरन्तु । पूर, पूरतात् पूरतम् पूरत । पूराणि पूराव पूराम । (iii) पूरयताम् पूरयेताम् पूरयन्ताम् । पूरयस्व पूरयेथाम् पूरयध्वम् । पूरयै पूरयावहै पूरयामहै । **६. लङ्** – (i) अपूरयत् अपूरयताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपूरयन् । अपूरयः अपूरयतम् अपूरयत । अपूरयम् अपूरयाव अपूरयाम । (ii) अपूरत् अपूरताम् अपूरन् । अपूरः अपूरतम् अपूरत । अपूरम् अपूराव अपूराम । (iii) अपूरयत अपूरयेताम् अपूरयन्त । अपूरयथाः अपूरयेथाम् अपूरयध्वम् । अपूरये अपूरयावहि अपूरयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पूरयेत् पूरयेताम् पूरयेयुः । पूरयेः पूरयेतम् पूरयेत । पूरयेयम् पूरयेव पूरयेम । (ii) पूरेत् पूरेताम् पूरेयुः । पूरेः पूरेतम् पूरेत । पूरेयम् पूरेव पूरेम । (iii) पूरयेत पूरयेयाताम् पूरयेरन् । पूरयेथाः पूरयेयाथाम् पूरयेध्वम् । पूरयेय पूरयेवहि पूरयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पूर्यात् पूर्यास्ताम् पूर्यासुः । पूर्याः पूर्यास्तम् पूर्यास्त । पूर्यासम् पूर्यास्व पूर्यास्म । (i) पूरयिषीष्ट पूरयिषीयास्ताम् पूरयिषीरन् । पूरयिषीष्ठाः पूरयिषीयास्थाम् पूरयिषीध्वम् । पूरयिषीय पूरयिषीवहि पूरयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपूपुरत् अपूपुरताम् अपूपुरन् । अपूपुरः अपूपुरतम् अपूपुरत । अपूपुरम् अपूपुराव अपूपुराम । (ii) अपूरीत् अपूरिष्टाम् अपूरिषुः । अपूरीः अपूरिष्टम् अपूरिष्ट । अपूरिषम् अपूरिष्व अपूरिष्म । (iii) अपूपुरत अपूपुरेताम् अपूपुरन्त । अपूपुरथाः अपूपुरेथाम् अपूपुरध्वम् । अपूपुरे अपूपुरावहि अपूपुरामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपूरयिष्यत् अपूरयिष्यताम् अपूरयिष्यन् । अपूरयिष्यः अपूरयिष्यतम् अपूरयिष्यत । अपूरयिष्यम् अपूरयिष्याव अपूरयिष्याम । (ii) अपूरिष्यत् अपूरिष्यताम् अपूरिष्यन् । अपूरिष्यः अपूरिष्यतम् अपूरिष्यत । अपूरिष्यम् अपूरिष्याव अपूरिष्याम । (iii) अपूरयिष्यत अपूरयिष्येताम् अपूरयिष्यन्त । अपूरयिष्यथाः अपूरयिष्येथाम् अपूरयिष्यध्वम् । अपूरयिष्ये अपूरयिष्यावहि अपूरयिष्यामहि । **णिचि** – पूरयति-ते, **सनि** – पुपूरयिषति-ते, **यकि** – पूर्यते ।

१. 'ईदित्त्वं निष्ठायाम् इण्णिषेधाय । अत एव णिच् वा' इति कौमुदी ।

१८०५. रुज – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) । 'भङ्गे रुजति हिंसायां रोजयेदिति णौ रुजेः' (श्लो. ६९) इति देवः ।

१. लट् – (i) रोजयति रोजयतः रोजयन्ति । रोजयसि रोजयथः रोजयथ । रोजयामि रोजयावः रोजयामः । (ii) रोजयते रोजयेते रोजयन्ते । रोजयसे रोजयेथे रोजयध्वे । रोजये रोजयावहे रोजयामहे । **२. लिट्** – (i) रोजयाञ्चकार रोजयाञ्चक्रतुः रोजयाञ्चक्रुः । रोजयाञ्चकर्थ रोजयाञ्चक्रथुः रोजयाञ्चक्र । रोजयाञ्चकार, रोजयाञ्चकर रोजयाञ्चकृव रोजयाञ्चकृम । (ii) रोजयाञ्चक्रे रोजयाञ्चक्राते रोजयाञ्चक्रिरे । रोजयाञ्चकृषे रोजयाञ्चक्राथे रोजयाञ्चकृढ्वे । रोजयाञ्चक्रे रोजयाञ्चकृवहे रोजयाञ्चकृमहे । (iii) रोजयाम्बभूव रोजयाम्बभूवतुः रोजयाम्बभूवुः । रोजयाम्बभूविथ रोजयाम्बभूवथुः रोजयाम्बभूव । रोजयाम्बभूव रोजयाम्बभूविव रोजयाम्बभूविम । (iv) रोजयामास रोजयामासतुः रोजयामासुः । रोजयामासिथ रोजयामासथुः रोजयामास । रोजयामास रोजयामासिव रोजयामासिम । **३. लुट्** – (i) रोजयिता रोजयितारौ रोजयितारः । रोजयितासि रोजयितास्थः रोजयितास्थ । रोजयितास्मि रोजयितास्वः रोजयितास्मः । (ii) रोजयिता रोजयितारौ रोजयितारः । रोजयितासे रोजयितासाथे रोजयिताध्वे । रोजयिताहे रोजयितास्वहे रोजयितास्महे । **४. लृट्** – (i) रोजयिष्यति रोजयिष्यतः रोजयिष्यन्ति । रोजयिष्यसि रोजयिष्यथः रोजयिष्यथ । रोजयिष्यामि रोजयिष्यावः रोजयिष्यामः । (ii) रोजयिष्यते रोजयिष्येते रोजयिष्यन्ते । रोजयिष्यसे रोजयिष्येथे रोजयिष्यध्वे । रोजयिष्ये रोजयिष्यावहे रोजयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) रोजयतु, रोजयतात् रोजयताम् रोजयन्तु । रोजय, रोजयतात् रोजयतम् रोजयत । रोजयानि रोजयाव रोजयाम । (ii) रोजयताम् रोजयेताम् रोजयन्ताम् । रोजयस्व रोजयेथाम् रोजयध्वम् । रोजयै रोजयावहै रोजयामहै । **६. लङ्** – (i) अरोजयत् अरोजयताम् अरोजयन् । अरोजयः अरोजयतम् अरोजयत । अरोजयम् अरोजयाव अरोजयाम । (ii) अरोजयत अरोजयेताम् अरोजयन्त । अरोजयथाः अरोजयेथाम् अरोजयध्वम् । अरोजये अरोजयावहि अरोजयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) रोजयेत् रोजयेताम् रोजयेयुः । रोजयेः रोजयेतम् रोजयेत । रोजयेयम् रोजयेव रोजयेम । (ii) रोजयेत रोजयेयाताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रोजयेरन् । रोजयेथाः रोजयेयाथाम् रोजयेध्वम् । रोजयेय रोजयेवहि रोजयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रोज्यात् रोज्यास्ताम् रोज्यासुः । रोज्याः रोज्यास्तम् रोज्यास्त । रोज्यासम् रोज्यास्व रोज्यास्म । (ii) रोजयिषीष्ट रोजयिषीयास्ताम् रोजयिषीरन् । रोजयिषीष्ठाः रोजयिषीयास्थाम् रोजयिषीध्वम् । रोजयिषीय रोजयिषीवहि रोजयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अरूरुजत् अरूरुजताम् अरूरुजन् । अरूरुजः अरूरुजतम् अरूरुजत । अरूरुजम् अरूरुजाव अरूरुजाम । (ii) अरूरुजत अरूरुजेताम् अरूरुजन्त । अरूरुजथाः अरूरुजेथाम् अरूरुजध्वम् । अरूरुजे अरूरुजावहि अरूरुजामहि । **१०. लृङ्** – (i) अरोजयिष्यत् अरोजयिष्यताम् अरोजयिष्यन् । अरोजयिष्यः अरोजयिष्यतम् अरोजयिष्यत । अरोजयिष्यम् अरोजयिष्याव अरोजयिष्याम । (ii) अरोजयिष्यत अरोजयिष्येताम् अरोजयिष्यन्त । अरोजयिष्यथाः अरोजयिष्येथाम् अरोजयिष्यध्वम् । अरोजयिष्ये अरोजयिष्यावहि अरोजयिष्यामहि ।

णिचि – रोजयति – ते, **सनि** – रुरोजयिषति – ते, **यकि** – रोज्यते ।

१८०६. ष्वद[1] **– आस्वादने ।** सकर्म, सेट्, उभय, (आस्वदीयः) 'स्वाद इत्येके' इति कौमुदी । 'संवरणे' इति क्षीरस्वामिधनपालशाकटायनादयः । 'आस्वादनेऽर्थे स्वदते स्वादयेदिति शब्गिचोः' (श्लो.१९३) इति देवः । **१. लट्** – (i) स्वादयति स्वादयतः स्वादयन्ति । स्वादयसि स्वादयथः स्वादयथ । स्वादयामि स्वादयावः स्वादयामः । (ii) स्वादयते स्वादयेते स्वादयन्ते । स्वादयसे स्वादयेथे स्वादयध्वे । स्वादये स्वादयावहे स्वादयामहे । **२. लिट्** – (i) स्वादयाञ्चकार स्वादयाञ्चक्रतुः स्वादयाञ्चक्रुः । स्वादयाञ्चकर्थ स्वादयाञ्चक्रथुः स्वादयाञ्चक्र । स्वादयाञ्चकार, स्वादयाञ्चकर स्वादयाञ्चकृव स्वादयाञ्चकृम । (ii) स्वादयाञ्चक्रे स्वादयाञ्चक्राते स्वादयाञ्चक्रिरे । स्वादयाञ्चकृषे स्वादयाञ्चक्राथे स्वादयाञ्चकृढ्वे । स्वादयाञ्चक्रे स्वादयाञ्चकृवहे स्वादयाञ्चकृमहे । (iii) स्वादयाम्बभूव स्वादयाम्बभूवतुः स्वादयाम्बभूवुः । स्वादयाम्बभूविथ स्वादयाम्बभूवथुः स्वादयाम्बभूव । स्वादयाम्बभूव स्वादयाम्बभूविव स्वादयाम्बभूविम । (iv) स्वादयामास स्वादयामासतुः स्वादयामासुः । स्वादयामासिथ स्वादयामासथुः स्वादयामास । स्वादयामास स्वादयामासिव स्वादयामासिम । **३. लुट्** – (i) स्वादयिता स्वादयितारौ स्वादयितारः । स्वादयितासि स्वादयितास्थः स्वादयितास्थ । स्वादयितास्मि स्वादयितास्वः स्वादयितास्मः । (ii) स्वादयिता स्वादयितारौ स्वादयितारः । स्वादयितासे स्वादयितासाथे स्वादयिताध्वे । स्वादयिताहे स्वादयितास्वहे स्वादयितास्महे । **४. लृट्** – (i) स्वादयिष्यति स्वादयिष्यतः स्वादयिष्यन्ति । स्वादयिष्यसि स्वादयिष्यथः स्वादयिष्यथ । स्वादयिष्यामि स्वादयिष्यावः स्वादयिष्यामः । (ii) स्वादयिष्यते स्वादयिष्येते स्वादयिष्यन्ते । स्वादयिष्यसे स्वादयिष्येथे स्वादयिष्यध्वे । स्वादयिष्ये स्वादयिष्यावहे स्वादयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) स्वादयतु, स्वादयतात् स्वादयताम् स्वादयन्तु । स्वादय, स्वादयतात् स्वादयतम् स्वादयत । स्वादयानि स्वादयाव स्वादयाम । (ii) स्वादयताम् स्वादयेताम् स्वादयन्ताम् । स्वादयस्व स्वादयेथाम् स्वादयध्वम् । स्वादयै स्वादयावहै स्वादयामहै । **६. लङ्** – (i) अस्वादयत् अस्वादयताम् अस्वादयन् । अस्वादयः अस्वादयतम् अस्वादयत । अस्वादयम् अस्वादयाव अस्वादयाम । (ii) अस्वादयत अस्वादयेताम् अस्वादयन्त । अस्वादयथाः अस्वादयेथाम् अस्वादयध्वम् । अस्वादये अस्वादयावहि अस्वादयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) स्वादयेत् स्वादयेताम् स्वादयेयुः । स्वादयेः स्वादयेतम् स्वादयेत । स्वादयेयम् स्वादयेव स्वादयेम । (ii) स्वादयेत स्वादयेयाताम् स्वादयेरन् । स्वादयेथाः स्वादयेयाथाम् स्वादयेध्वम् । स्वादयेय स्वादयेवहि स्वादयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) स्वाद्यात् स्वाद्यास्ताम् स्वाद्यासुः । स्वाद्याः स्वाद्यास्तम् स्वाद्यास्त । स्वाद्यासम् स्वाद्यास्व स्वाद्यास्म । (ii) स्वादयिषीष्ट स्वादयिषीयास्ताम् स्वादयिषीरन् । स्वादयिषीष्ठाः स्वादयिषीयास्थाम् स्वादयिषीध्वम् । स्वादयिषीय स्वादयिषीवहि स्वादयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) असिष्वदत् असिष्वदताम् असिष्वदन् । असिष्वदः असिष्वदतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

असिष्वदत । असिष्वदम् असिष्वदाव असिष्वदाम । (ii) असिष्वदत असिष्वदेताम् असिष्वदन्त । असिष्वदथाः असिष्वदेथाम् असिष्वदध्वम् । असिष्वदे असिष्वदावहि असिष्वदामहि । **१०. लृङ्** – (i) अस्वादयिष्यत् अस्वादयिष्यताम् अस्वादयिष्यन् । अस्वादयिष्यः अस्वादयिष्यतम् अस्वादयिष्यत । अस्वादयिष्यम् अस्वादयिष्याव अस्वादयिष्याम । (ii) अस्वादयिष्यत अस्वादयिष्येताम् अस्वादयिष्यन्त । अस्वादयिष्यथाः अस्वादयिष्येथाम् अस्वादयिष्यध्वम् । अस्वादयिष्ये अस्वादयिष्यावहि अस्वादयिष्यामहि ।

णिचि – स्वादयति – ते, **सनि** – सिस्वादयिषति – ते, **यकि** – स्वाद्यते ।

१. 'स्वाद' इत्येके । तदा (दीर्घान्तपाठे) तु अषोपदेशत्वात् 'असिस्वदत्' इत्यादीनि रूपाणि ।

१८०७. युज – संयमने । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'युजेः संयमनार्थे वा णौ योजयति योजति' (श्लो. ६४) इति देवः ।

१. लट् – (i) योजयति योजयतः योजयन्ति । योजयसि योजयथः योजयथ । योजयामि योजयावः योजयामः । (ii) योजति[1] योजतः योजन्ति । योजसि योजथः योजथ । योजामि योजावः योजामः । (iii) योजयते योजयेते योजयन्ते । योजयसे योजयेथे योजयध्वे । योजये योजयावहे योजयामहे । **२. लिट्** – (i) योजयाञ्चकार योजयाञ्चक्रतुः योजयाञ्चक्रुः । योजयाञ्चकर्थ योजयाञ्चक्रथुः योजयाञ्चक्र । योजयाञ्चकार, योजयाञ्चकर योजयाञ्चकृव योजयाञ्चकृम । (ii) योजयाञ्चक्रे योजयाञ्चक्राते योजयाञ्चक्रिरे । योजयाञ्चकृषे योजयाञ्चक्राथे योजयाञ्चकृढ्वे । योजयाञ्चक्रे योजयाञ्चकृवहे योजयाञ्चकृमहे । (iii) योजयाम्बभूव योजयाम्बभूवतुः योजयाम्बभूवुः । योजयाम्बभूविथ योजयाम्बभूवथुः योजयाम्बभूव । योजयाम्बभूव योजयाम्बभूविव योजयाम्बभूविम । (iv) योजयामास योजयामासतुः योजयामासुः । योजयामासिथ योजयामासथुः योजयामास । योजयामास योजयामासिव योजयामासिम । **३. लुट्** – (i) योजयिता योजयितारौ योजयितारः । योजयितासि योजयितास्थः योजयितास्थ । योजयितास्मि योजयितास्वः योजयितास्मः । (ii) योक्ता योक्तारौ योक्तारः । योक्तासि योक्तास्थः योक्तास्थ । योक्तास्मि योक्तास्वः योक्तास्मः । (iii) योजयिता योजयितारौ योजयितारः । योजयितासे योजयितासाथे योजयिताध्वे । योजयिताहे योजयितास्वहे योजयितास्महे । **४. लृट्** – (i) योजयिष्यति योजयिष्यतः योजयिष्यन्ति । योजयिष्यसि योजयिष्यथः योजयिष्यथ । योजयिष्यामि योजयिष्यावः योजयिष्यामः । (ii) योक्ष्यति योक्ष्यतः योक्ष्यन्ति । योक्ष्यसि योक्ष्यथः योक्ष्यथ । योक्ष्यामि योक्ष्यावः योक्ष्यामः । (iii) योजयिष्यते योजयिष्येते योजयिष्यन्ते । योजयिष्यसे योजयिष्येथे योजयिष्यध्वे । योजयिष्ये योजयिष्यावहे योजयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) योजयतु, योजयतात् योजयताम् योजयन्तु । योजय, योजयतात् योजयतम् योजयत । योजयानि योजयाव योजयाम । (ii) योजतु, योजतात् योजताम् योजन्तु । योज, योजतात् योजतम् योजत । योजानि योजाव योजाम । (iii) योजयताम् योजयेताम् योजयन्ताम् । योजयस्व योजयेथाम् योजयध्वम् । योजयै योजयावहै योजयामहै । **६. लङ्** – (i) अयोजयत् अयोजयताम् अयोजयन् । अयोजयः अयोजयतम् अयोजयत । अयोजयम् अयोजयाव अयोजयाम । (ii) अयोजत् अयोजताम् अयोजन् । अयोजः अयोजतम् अयोजत । अयोजम् अयोजाव अयोजाम । (iii) अयोजयत अयोजयेताम् अयोजयन्त । अयोजयथाः अयोजयेथाम् अयोजयध्वम् । अयोजये अयोजयावहि अयोजयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) योजयेत् योजयेताम् योजयेयुः । योजयेः योजयेतम् योजयेत । योजयेयम् योजयेव योजयेम । (ii) योजेत् योजेताम् योजेयुः । योजेः योजेतम् योजेत । योजेयम् योजेव योजेम । (ii) योजयेत योजयेयाताम् योजयेरन् । योजयेथाः योजयेयाथाम् योजयेध्वम् । योजयेय योजयेवहि योजयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) योज्यात् योज्यास्ताम् योज्यासुः । योज्याः योज्यास्तम् योज्यास्त । योज्यासम् योज्यास्व योज्यास्म । (ii) युज्यात् युज्यास्ताम् युज्यासुः । युज्याः युज्यास्तम् युज्यास्त । युज्यासम् युज्यास्व

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

युज्यास्म । (iii) योजयिषीष्ट योजयिषीयास्ताम् योजयिषीरन् । योजयिषीष्ठाः योजयिषीयास्थाम् योजयिषीध्वम् । योजयिषीय योजयिषीवहि योजयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अयूयुजत् अयूयुजताम् अयूयुजन् । अयूयुजः अयूयुजतम् अयूयुजत । अयूयुजम् अयूयुजाव अयूयुजाम । (ii) अयौक्षीत् अयौक्षिष्टाम् अयौक्षिषुः । अयौक्षीः अयौक्षिष्टम् अयौक्षिष्ट । अयौक्षिषम् अयौक्षिष्व अयौक्षिष्म । (iii) अयूयुजत अयूयुजेताम् अयूयुजन्त । अयूयुजथाः अयूयुजेथाम् अयूयुजध्वम् । अयूयुजे अयूयुजावहि अयूयुजामहि । **१०. लृङ्** – (i) अयोजयिष्यत् अयोजयिष्यताम् अयोजयिष्यन् । अयोजयिष्यः अयोजयिष्यतम् अयोजयिष्यत । अयोजयिष्यम् अयोजयिष्याव अयोजयिष्याम । (ii) अयोक्ष्यत् अयोक्ष्यताम् अयोक्ष्यन् । अयोक्ष्यः अयोक्ष्यतम् अयोक्ष्यत । अयोक्ष्यम् अयोक्ष्याव अयोक्ष्याम । (iii) अयोजयिष्यत अयोजयिष्येताम् अयोजयिष्यन्त । अयोजयिष्यथाः अयोजयिष्येथाम् अयोजयिष्यध्वम् । अयोजयिष्ये अयोजयिष्यावहि अयोजयिष्यामहि ।

णिचि – योजयति-ते, **सनि** – युयोजयिषति-ते, **यकि** – योज्यते ।

१. 'आ धृषाद्वा' – इतः ऊर्ध्वं विभाषितणिचो धृषधातुम् अभिव्याप्य । अतः धृषधातुपर्यन्तं णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धमिति ज्ञेयम् ।

१८०८. पृच – संयमने । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) 'पृणक्ति पृक्ते (ङ्के) सम्पर्के यौ पर्चयति पर्चति' (श्लो.५१) इति देवः ।

१. लट् – (i) पर्चयति पर्चयतः पर्चयन्ति । पर्चयसि पर्चयथः पर्चयथ । पर्चयामि पर्चयावः पर्चयामः । (ii) पर्चति[1] पर्चतः पर्चन्ति । पर्चसि पर्चथः पर्चथ । पर्चामि पर्चावः पर्चामः । (iii) पर्चयते पर्चयेते पर्चयन्ते । पर्चयसे पर्चयेथे पर्चयध्वे । पर्चये पर्चयावहे पर्चयामहे । **२. लिट्** – (i) पर्चयाञ्चकार पर्चयाञ्चक्रतुः पर्चयाञ्चक्रुः । पर्चयाञ्चकर्थ पर्चयाञ्चक्रथुः पर्चयाञ्चक्र । पर्चयाञ्चकार, पर्चयाञ्चकर पर्चयाञ्चकृव पर्चयाञ्चकृम । (ii) पर्चयाञ्चक्रे पर्चयाञ्चक्राते पर्चयाञ्चक्रिरे । पर्चयाञ्चकृषे पर्चयाञ्चक्राथे पर्चयाञ्चकृढ्वे । पर्चयाञ्चक्रे पर्चयाञ्चकृवहे पर्चयाञ्चकृमहे । (iii) पर्चयाम्बभूव पर्चयाम्बभूवतुः पर्चयाम्बभूवुः । पर्चयाम्बभूविथ पर्चयाम्बभूवथुः पर्चयाम्बभूव । पर्चयाम्बभूव पर्चयाम्बभूविव पर्चयाम्बभूविम । (iv) पर्चयामास पर्चयामासतुः पर्चयामासुः । पर्चयामासिथ पर्चयामासथुः पर्चयामास । पर्चयामास पर्चयामासिव पर्चयामासिम । **३. लुट्** – (i) पर्चयिता पर्चयितारौ पर्चयितारः । पर्चयितासि पर्चयितास्थः पर्चयितास्थ । पर्चयितास्मि पर्चयितास्वः पर्चयितास्मः । (ii) पर्चिता पर्चितारौ पर्चितारः । पर्चितासि पर्चितास्थः पर्चितास्थ । पर्चितास्मि पर्चितास्वः पर्चितास्मः । (iii) पर्चयिता पर्चयितारौ पर्चयितारः । पर्चयितासे पर्चयितासाथे पर्चयिताध्वे । पर्चयिताहे पर्चयितास्वहे पर्चयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पर्चयिष्यति पर्चयिष्यतः पर्चयिष्यन्ति । पर्चयिष्यसि पर्चयिष्यथः पर्चयिष्यथ । पर्चयिष्यामि पर्चयिष्यावः पर्चयिष्यामः । (ii) पर्चिष्यति पर्चिष्यतः पर्चिष्यन्ति । पर्चिष्यसि पर्चिष्यथः पर्चिष्यथ । पर्चिष्यामि पर्चिष्यावः पर्चिष्यामः । (iii) पर्चयिष्यते पर्चयिष्येते पर्चयिष्यन्ते । पर्चयिष्यसे पर्चयिष्येथे पर्चयिष्यध्वे । पर्चयिष्ये पर्चयिष्यावहे पर्चयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पर्चयतु, पर्चयतात् पर्चयताम् पर्चयन्तु । पर्चय, पर्चयतात् पर्चयतम् पर्चयत । पर्चयानि पर्चयाव पर्चयाम । (ii) पर्चतु, पर्चतात् पर्चताम् पर्चन्तु । पर्च, पर्चतात् पर्चतम् पर्चत । पर्चानि पर्चाव पर्चाम । (iii) पर्चयताम् पर्चयेताम् पर्चयन्ताम् । पर्चयस्व पर्चयेथाम् पर्चयध्वम् । पर्चयै पर्चयावहै पर्चयामहै । **६. लङ्** – (i) अपर्चयत् अपर्चयताम् अपर्चयन् । अपर्चयः अपर्चयतम् अपर्चयत । अपर्चयम् अपर्चयाव अपर्चयाम । (ii) अपर्चत् अपर्चताम् अपर्चन् । अपर्चः अपर्चतम् अपर्चत । अपर्चम् अपर्चाव अपर्चाम । (iii) अपर्चयत अपर्चयेताम् अपर्चयन्त । अपर्चयथाः अपर्चयेथाम् अपर्चयध्वम् । अपर्चये अपर्चयावहि अपर्चयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पर्चयेत् पर्चयेताम् पर्चयेयुः । पर्चयेः पर्चयेतम् पर्चयेत । पर्चयेयम् पर्चयेव पर्चयेम । (ii) पर्चेत् पर्चेताम् पर्चेयुः । पर्चेः पर्चेतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पर्चेत । पर्चेयम् पर्चेव पर्चेम । (iii) पर्चयेत पर्चयेयाताम् पर्चयेरन् । पर्चयेथाः पर्चयेयाथाम् पर्चयेध्वम् । पर्चयेय पर्चयेवहि पर्चयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पर्च्यात् पर्च्यास्ताम् पर्च्यासुः । पर्च्याः पर्च्यास्तम् पर्च्यास्त । पर्च्यासम् पर्च्यास्व पर्च्यास्म । (ii) पर्चयिषीष्ट पर्चयिषीयास्ताम् पर्चयिषीरन् । पर्चयिषीष्ठाः पर्चयिषीयास्थाम् पर्चयिषीध्वम् । पर्चयिषीय पर्चयिषीवहि पर्चयिषीमहि । (iii) पृच्यात् पृच्यास्ताम् पृच्यासुः । पृच्याः पृच्यास्तम् पृच्यास्त । पृच्यासम् पृच्यास्व पृच्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अपीपृचत् अपीपृचताम् अपीपृचन् । अपीपृचः अपीपृचतम् अपीपृचत । अपीपृचम् अपीपृचाव अपीपृचाम । (ii) अपर्चीत् अपर्चिष्टाम् अपर्चिषुः । अपर्चीः अपर्चिष्टम् अपर्चिष्ट । अपर्चिषम् अपर्चिष्व अपर्चिष्म । (iii) अपीपृचत अपीपृचेताम् अपीपृचन्त । अपीपृचथाः अपीपृचेथाम् अपीपृचध्वम् । अपीपृचे अपीपृचावहि अपीपृचामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपर्चयिष्यत् अपर्चयिष्यताम् अपर्चयिष्यन् । अपर्चयिष्यः अपर्चयिष्यतम् अपर्चयिष्यत । अपर्चयिष्यम् अपर्चयिष्याव अपर्चयिष्याम । (ii) अपर्चिष्यत् अपर्चिष्यताम् अपर्चिष्यन् । अपर्चिष्यः अपर्चिष्यतम् अपर्चिष्यत । अपर्चिष्यम् अपर्चिष्याव अपर्चिष्याम । (iii) अपर्चयिष्यत अपर्चयिष्येताम् अपर्चयिष्यन्त । अपर्चयिष्यथाः अपर्चयिष्येथाम् अपर्चयिष्यध्वम् । अपर्चयिष्ये अपर्चयिष्यावहि अपर्चयिष्यामहि ।

णिचि – पर्चयति-ते, **सनि** – पिपर्चयिषति-ते, **यकि** – पर्च्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८०९. अर्च – पूजायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) 'पूजायां णौ विभाषाऽर्चेरर्चयत्यर्चतेऽर्चति । भूवादौ पाठसामर्थ्यात् कर्तृगामिफलेऽर्चति' (श्लो. ४९) इति देवः ।

१. लट् – (i) अर्चयति अर्चयतः अर्चयन्ति । अर्चयसि अर्चयथः अर्चयथ । अर्चयामि अर्चयावः अर्चयामः । (ii) अर्चति[1] अर्चतः अर्चन्ति । अर्चसि अर्चथः अर्चथ । अर्चामि अर्चावः अर्चामः । (iii) अर्चते[2] अर्चेते अर्चन्ते । अर्चसे अर्चेथे अर्चध्वे । अर्चे अर्चावहे अर्चामहे । (iv) अर्चयते अर्चयेते अर्चयन्ते । अर्चयसे अर्चयेथे अर्चयध्वे । अर्चये अर्चयावहे अर्चयामहे । **२. लिट्** – (i) अर्चयाञ्चकार अर्चयाञ्चक्रतुः अर्चयाञ्चक्रुः । अर्चयाञ्चकर्थ अर्चयाञ्चक्रथुः अर्चयाञ्चक्र । अर्चयाञ्चकार, अर्चयाञ्चकर अर्चयाञ्चकृव अर्चयाञ्चकृम । (ii) अर्चयाञ्चक्रे अर्चयाञ्चक्राते अर्चयाञ्चक्रिरे । अर्चयाञ्चकृषे अर्चयाञ्चक्राथे अर्चयाञ्चकृढ्वे । अर्चयाञ्चक्रे अर्चयाञ्चकृवहे अर्चयाञ्चकृमहे । (iii) अर्चयाम्बभूव अर्चयाम्बभूवतुः अर्चयाम्बभूवुः । अर्चयाम्बभूविथ अर्चयाम्बभूवथुः अर्चयाम्बभूव । अर्चयाम्बभूव अर्चयाम्बभूविव अर्चयाम्बभूविम । (iv) अर्चयामास अर्चयामासतुः अर्चयामासुः । अर्चयामासिथ अर्चयामासथुः अर्चयामास । अर्चयामास अर्चयामासिव अर्चयामासिम । (v) आनर्च आनर्चतुः आनर्चुः । आनर्चिथ आनर्चथुः आनर्च । आनर्च आनर्चिव आनर्चिम । (ii) आनर्चे आनर्चाते आनर्चिरे । आनर्चिषे आनर्चाथे आनर्चिध्वे । आनर्चे आनर्चिवहे आनर्चिमहे । **३. लुट्** – (i) अर्चयिता अर्चयितारौ अर्चयितारः । अर्चयितासि अर्चयितास्थः अर्चयितास्थ । अर्चयितास्मि अर्चयितास्वः अर्चयितास्मः । (ii) अर्चयिता अर्चयितारौ अर्चयितारः । अर्चयितासे अर्चयितासाथे अर्चयिताध्वे । अर्चयिताहे अर्चयितास्वहे अर्चयितास्महे । (iii) अर्चिता अर्चितारौ अर्चितारः । अर्चितासि अर्चितास्थः अर्चितास्थ । अर्चितास्मि अर्चितास्वः अर्चितास्मः । (iv) अर्चिता अर्चितारौ अर्चितारः । अर्चितासे अर्चितासाथे अर्चिताध्वे । अर्चिताहे अर्चितास्वहे अर्चितास्महे । **४. लृट्** – (i) अर्चयिष्यति अर्चयिष्यतः अर्चयिष्यन्ति । अर्चयिष्यसि अर्चयिष्यथः अर्चयिष्यथ । अर्चयिष्यामि अर्चयिष्यावः अर्चयिष्यामः । (ii) अर्चयिष्यते अर्चयिष्येते अर्चयिष्यन्ते । अर्चयिष्यसे अर्चयिष्येथे अर्चयिष्यध्वे । अर्चयिष्ये अर्चयिष्यावहे अर्चयिष्यामहे । (iii) अर्चिष्यति अर्चिष्यतः अर्चिष्यन्ति । अर्चिष्यसि अर्चिष्यथः अर्चिष्यथ । अर्चिष्यामि अर्चिष्यावः अर्चिष्यामः । (iv) अर्चिष्यते अर्चिष्येते अर्चिष्यन्ते । अर्चिष्यसे अर्चिष्येथे अर्चिष्यध्वे । अर्चिष्ये अर्चिष्यावहे अर्चिष्यामहे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५. लोट् – (i) अर्चयतु, अर्चयतात् अर्चयताम् अर्चयन्तु । अर्चय, अर्चयतात् अर्चयतम् अर्चयत । अर्चयानि अर्चयाव अर्चयाम । (ii) अर्चयताम् अर्चयेताम् अर्चयन्ताम् । अर्चयस्व अर्चयेथाम् अर्चयध्वम् । अर्चयै अर्चयावहै अर्चयामहै । (iii) अर्चतु, अर्चतात् अर्चताम् अर्चन्तु । अर्च, अर्चतात् अर्चतम् अर्चत । अर्चानि अर्चाव अर्चाम । (iv) अर्चताम् अर्चेताम् अर्चन्ताम् । अर्चस्व अर्चेथाम् अर्चध्वम् । अर्चै अर्चावहै अर्चामहै । **६. लङ्** – (i) आर्चयत् आर्चयताम् आर्चयन् । आर्चयः आर्चयतम् आर्चयत । आर्चयम् आर्चयाव आर्चयाम । (ii) आर्चयत आर्चयेताम् आर्चयन्त । आर्चयथाः आर्चयेथाम् आर्चयध्वम् । आर्चये आर्चयावहि आर्चयामहि । (iii) आर्चत् आर्चताम् आर्चन् । आर्चः आर्चतम् आर्चत । आर्चम् आर्चाव आर्चाम । (iv) आर्चत आर्चेताम् आर्चन्त । आर्चथाः आर्चेथाम् आर्चध्वम् । आर्चे आर्चावहि आर्चामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) अर्चयेत् अर्चयेताम् अर्चयेयुः । अर्चयेः अर्चयेतम् अर्चयेत । अर्चयेयम् अर्चयेव अर्चयेम । (ii) अर्चयेत अर्चयेयाताम् अर्चयेरन् । अर्चयेथाः अर्चयेयाथाम् अर्चयेध्वम् । अर्चयेय अर्चयेवहि अर्चयेमहि । (iii) अर्चेत् अर्चेताम् अर्चेयुः । अर्चेः अर्चेतम् अर्चेत । अर्चेयम् अर्चेव अर्चेम । (iv) अर्चेत अर्चेयाताम् अर्चेरन् । अर्चेथाः अर्चेयाथाम् अर्चेध्वम् । अर्चेय अर्चेवहि अर्चेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) अर्च्यात् अर्च्यास्ताम् अर्च्यासुः । अर्च्याः अर्च्यास्तम् अर्च्यास्त । अर्च्यासम् अर्च्यास्व अर्च्यास्म । (ii) अर्चयिषीष्ट अर्चयिषीयास्ताम् अर्चयिषीरन् । अर्चयिषीष्ठाः अर्चयिषीयास्थाम् अर्चयिषीध्वम् । अर्चयिषीय अर्चयिषीवहि अर्चयिषीमहि । (iii) अर्चिषीष्ट अर्चिषीयास्ताम् अर्चिषीरन् । अर्चिषीष्ठाः अर्चिषीयास्थाम् अर्चिषीध्वम् । अर्चिषीय अर्चिषीवहि अर्चिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) आर्चिचत् आर्चिचताम् आर्चिचन् । आर्चिचः आर्चिचतम् आर्चिचत । आर्चिचम् आर्चिचाव आर्चिचाम । (ii) आर्चिचत आर्चिचेताम् आर्चिचन्त । आर्चिचथाः आर्चिचेथाम् आर्चिचध्वम् । आर्चिचे आर्चिचावहि आर्चिचामहि । (iii) आर्चीत् आर्चिष्टाम् आर्चिषुः । आर्चीः आर्चिष्टम् आर्चिष्ट । आर्चिषम् आर्चिष्व आर्चिष्म । (iv) आर्चिष्ट आर्चिषाताम् आर्चिषत । आर्चिष्ठाः आर्चिषाथाम् आर्चिध्वम् । आर्चिषि आर्चिष्वहि आर्चिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) आर्चयिष्यत् आर्चयिष्यताम् आर्चयिष्यन् । आर्चयिष्यः आर्चयिष्यतम् आर्चयिष्यत । आर्चयिष्यम् आर्चयिष्याव आर्चयिष्याम । (ii) आर्चयिष्यत आर्चयिष्येताम् आर्चयिष्यन्त । आर्चयिष्यथाः आर्चयिष्येथाम् आर्चयिष्यध्वम् । आर्चयिष्ये आर्चयिष्यावहि आर्चयिष्यामहि । (iii) आर्चिष्यत् आर्चिष्यताम् आर्चिष्यन् । आर्चिष्यः आर्चिष्यतम् आर्चिष्यत । आर्चिष्यम् आर्चिष्याव आर्चिष्याम । (iv) आर्चिष्यत आर्चिष्येताम् आर्चिष्यन्त । आर्चिष्यथाः आर्चिष्येथाम् आर्चिष्यध्वम् । आर्चिष्ये आर्चिष्यावहि आर्चिष्यामहि ।

णिचि – अर्चयति-ते, **सनि** – अर्चिचयिषति-ते, **यकि** – अर्च्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

२. शाकटायनमते णिजभावपक्षे अनुदात्तेत्वम् । ततः आत्मनेपदिता अपि । बालमनोरमायाम् उच्यते – 'अयम् अनुदात्तेत् इति शाकटायनः । अर्चयते-अर्चते । अस्य भ्वादौ पाठः अनार्षः, अनेनैव सिद्धेः । न च परस्मैपदार्थं भ्वादावर्चेः पाठः इति वाच्यम् । भ्वादौ तस्यापि आत्मनेपदीयतायाः शाकटायनसम्मतत्वेन माधवोक्तेः । एवम् अत्रत्यानां आधृषीयाणां भ्वादौ परस्मैपदिषु पाठः प्रामादिकः एव इत्याहुः' इति ।

१८१०. षह – मर्षणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः)

१. लट् – (i) साहयति साहयतः साहयन्ति । साहयसि साहयथः साहयथ । साहयामि साहयावः साहयामः । (ii) सहति[1] सहतः सहन्ति । सहसि सहथः सहथ । सहामि सहावः सहामः । (iii) साहयते साहयेते साहयन्ते । साहयसे साहयेथे साहयध्वे । साहये साहयावहे साहयामहे । **२. लिट्** – (i) साहयाञ्चकार साहयाञ्चक्रतुः साहयाञ्चक्रुः । साहयाञ्चकर्थ साहयाञ्चक्रथुः साहयाञ्चक्र । साहयाञ्चकार, साहयाञ्चकर साहयाञ्चकृव साहयाञ्चकृम । (ii) साहयाञ्चक्रे साहयाञ्चक्राते साहयाञ्चक्रिरे । साहयाञ्चकृषे साहयाञ्चक्राथे साहयाञ्चकृढ्वे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

साहयाञ्चक्रे साहयाञ्चकृवहे साहयाञ्चकृमहे । (iii) साहयाम्बभूव साहयाम्बभूवतुः साहयाम्बभूवुः । साहयाम्बभूविथ साहयाम्बभूवथुः साहयाम्बभूव । साहयाम्बभूव साहयाम्बभूविव साहयाम्बभूविम । (iv) साहयामास साहयामासतुः साहयामासुः । साहयामासिथ साहयामासथुः साहयामास । साहयामास साहयामासिव साहयामासिम । **३. लुट्** – (i) साहयिता साहयितारौ साहयितारः । साहयितासि साहयितास्थः साहयितास्थ । साहयितास्मि साहयितास्वः साहयितास्मः । (ii) सहिता सहितारौ सहितारः । सहितासि सहितास्थः सहितास्थ । सहितास्मि सहितास्वः सहितास्मः । (iii) साहयिता साहयितारौ साहयितारः । साहयितासे साहयितासाथे साहयिताध्वे । साहयिताहे साहयितास्वहे साहयितास्महे । **४. लृट्** – (i) साहयिष्यति साहयिष्यतः साहयिष्यन्ति । साहयिष्यसि साहयिष्यथः साहयिष्यथ । साहयिष्यामि साहयिष्यावः साहयिष्यामः । (ii) सहिष्यति सहिष्यतः सहिष्यन्ति । सहिष्यसि सहिष्यथः सहिष्यथ । सहिष्यामि सहिष्यावः सहिष्यामः । (iii) साहयिष्यते साहयिष्येते साहयिष्यन्ते । साहयिष्यसे साहयिष्येथे साहयिष्यध्वे । साहयिष्ये साहयिष्यावहे साहयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) साहयतु, साहयतात् साहयताम् साहयन्तु । साहय, साहयतात् साहयतम् साहयत । साहयानि साहयाव साहयाम । (ii) सहतु, सहतात् सहताम् सहन्तु । सह, सहतात् सहतम् सहत । सहानि सहाव सहाम । (iii) साहयताम् साहयेताम् साहयन्ताम् । साहयस्व साहयेथाम् साहयध्वम् । साहयै साहयावहै साहयामहै । **६. लङ्** – (i) असाहयत् असाहयताम् असाहयन् । असाहयः असाहयतम् असाहयत । असाहयम् असाहयाव असाहयाम । (ii) असहत् असहताम् असहन् । असहः असहतम् असहत । असहम् असहाव असहाम । (iii) असाहयत असाहयेताम् असाहयन्त । असाहयथाः असाहयेथाम् असाहयध्वम् । असाहये असाहयावहि असाहयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) साहयेत् साहयेताम् साहयेयुः । साहयेः साहयेतम् साहयेत । साहयेयम् साहयेव साहयेम । (ii) सहेत् सहेताम् सहेयुः । सहेः सहेतम् सहेत । सहेयम् सहेव सहेम । (iii) साहयेत साहयेयाताम् साहयेरन् । साहयेथाः साहयेयाथाम् साहयेध्वम् । साहयेय साहयेवहि साहयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) साह्यात् साह्यास्ताम् साह्यासुः । साह्याः साह्यास्तम् साह्यास्त । साह्यासम् साह्यास्व साह्यास्म । (ii) साहयिषीष्ट साहयिषीयास्ताम् साहयिषीरन् । साहयिषीष्ठाः साहयिषीयास्थाम् साहयिषीध्वम् । साहयिषीय साहयिषीवहि साहयिषीमहि । (iii) सह्यात् सह्यास्ताम् सह्यासुः । सह्याः सह्यास्तम् सह्यास्त । सह्यासम् सह्यास्व सह्यास्म । **९. लुङ्** – (i) असीषहत् असीषहताम् असीषहन् । असीषहः असीषहतम् असीषहत । असीषहम् असीषहाव असीषहाम । (ii) असीषहत असीषहेताम् असीषहन्त । असीषहथाः असीषहेथाम् असीषहध्वम् । असीषहे असीषहावहि असीषहामहि । (iii) असहीत् असहिष्टाम् असहिषुः । असहीः असहिष्टम् असहिष्ट । असहिषम् असहिष्व असहिष्म । **१०. लृङ्** – (i) असाहयिष्यत् असाहयिष्यताम् असाहयिष्यन् । असाहयिष्यः असाहयिष्यतम् असाहयिष्यत । असाहयिष्यम् असाहयिष्याव असाहयिष्याम । (ii) असहिष्यत् असहिष्यताम् असहिष्यन् । असहिष्यः असहिष्यतम् असहिष्यत । असहिष्यम् असहिष्याव असहिष्याम । (iii) असाहयिष्यत असाहयिष्येताम् असाहयिष्यन्त । असाहयिष्यथाः असाहयिष्येथाम् असाहयिष्यध्वम् । असाहयिष्ये असाहयिष्यावहि असाहयिष्यामहि ।
णिचि – साहयति-ते, **सनि** – सिसाहयिषति-ते, **यकि** – साह्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् । कौमुद्यां प्रयोगो यथा – 'स एवायं नागः सहति कलभेभ्यः परिभवम्' इति ।

१८११. ईर – क्षेपे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) 'ईरयतीरति, ईरिः क्षेपे विभाषा णौ लुकीर्ते गतिकम्पयोः' (श्लो. १५३) इति देवः ।

१. लट् – (i) ईरयति ईरयतः ईरयन्ति । ईरयसि ईरयथः ईरयथ । ईरयामि ईरयावः ईरयामः । (ii) ईरति[1] ईरतः ईरन्ति । ईरसि ईरथः ईरथ । ईरामि ईरावः ईरामः । (iii) ईरयते ईरयेते ईरयन्ते । ईरयसे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ईरयेथे ईरयध्वे । ईरये ईरयावहे ईरयामहे । **२. लिट्** – (i) ईरयाञ्चकार ईरयाञ्चक्रतुः ईरयाञ्चक्रुः । ईरयाञ्चकर्थ ईरयाञ्चक्रथुः ईरयाञ्चक्र । ईरयाञ्चकार, ईरयाञ्चकर ईरयाञ्चकृव ईरयाञ्चकृम । (ii) ईरयाञ्चक्रे ईरयाञ्चक्राते ईरयाञ्चक्रिरे । ईरयाञ्चकृषे ईरयाञ्चक्राथे ईरयाञ्चकृढ्वे । ईरयाञ्चक्रे ईरयाञ्चकृवहे ईरयाञ्चकृमहे । (ii) (iii) ईरयाम्बभूव ईरयाम्बभूवतुः ईरयाम्बभूवुः । ईरयाम्बभूविथ ईरयाम्बभूवथुः ईरयाम्बभूव । ईरयाम्बभूव ईरयाम्बभूविव ईरयाम्बभूविम । (iv) ईरयामास ईरयामासतुः ईरयामासुः । ईरयामासिथ ईरयामासथुः ईरयामास । ईरयामास ईरयामासिव ईरयामासिम । **३. लुट्** – (i) ईरयिता ईरयितारौ ईरयितारः । ईरयितासि ईरयितास्थः ईरयितास्थ । ईरयितास्मि ईरयितास्वः ईरयितास्मः । (ii) ईरिता ईरितारौ ईरितारः । ईरितासि ईरितास्थः ईरितास्थ । ईरितास्मि ईरितास्वः ईरितास्मः । (iii) ईरयिता ईरयितारौ ईरयितारः । ईरयितासे ईरयितासाथे ईरयिताध्वे । ईरयिताहे ईरयितास्वहे ईरयितास्महे । **४. लृट्** – (i) ईरयिष्यति ईरयिष्यतः ईरयिष्यन्ति । ईरयिष्यसि ईरयिष्यथः ईरयिष्यथ । ईरयिष्यामि ईरयिष्यावः ईरयिष्यामः । ईरिष्यति ईरिष्यतः ईरिष्यन्ति । ईरिष्यसि ईरिष्यथः ईरिष्यथ । ईरिष्यामि ईरिष्यावः ईरिष्यामः । (ii) ईरयिष्यते ईरयिष्येते ईरयिष्यन्ते । ईरयिष्यसे ईरयिष्येथे ईरयिष्यध्वे । ईरयिष्ये ईरयिष्यावहे ईरयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ईरयतु, ईरयतात् ईरयताम् ईरयन्तु । ईरय, ईरयतात् ईरयतम् ईरयत । ईरयाणि ईरयाव ईरयाम । (ii) ईरतु, ईरतात् ईरताम् ईरन्तु । ईर, ईरतात् ईरतम् ईरत । ईराणि ईराव ईराम । (iii) ईरयताम् ईरयेताम् ईरयन्ताम् । ईरयस्व ईरयेथाम् ईरयध्वम् । ईरयै ईरयावहै ईरयामहै । **६. लङ्** – (i) ऐरयत् ऐरयताम् ऐरयन् । ऐरयः ऐरयतम् ऐरयत । ऐरयम् ऐरयाव ऐरयाम । (ii) ऐरत् ऐरताम् ऐरन् । ऐरः ऐरतम् ऐरत । ऐरम् ऐराव ऐराम । (iii) ऐरयत ऐरयेताम् ऐरयन्त । ऐरयथाः ऐरयेथाम् ऐरयध्वम् । ऐरये ऐरयावहि ऐरयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ईरयेत् ईरयेताम् ईरयेयुः । ईरयेः ईरयेतम् ईरयेत । ईरयेयम् ईरयेव ईरयेम । (ii) ईरेत् ईरेताम् ईरेयुः । ईरेः ईरेतम् ईरेत । ईरेयम् ईरेव ईरेम । (iii) ईरयेत ईरयेयाताम् ईरयेरन् । ईरयेथाः ईरयेयाथाम् ईरयेध्वम् । ईरयेय ईरयेवहि ईरयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ईर्यात् ईर्यास्ताम् ईर्यासुः । ईर्याः ईर्यास्तम् ईर्यास्त । ईर्यासम् ईर्यास्व ईर्यास्म । (ii) ईरयिषीष्ट ईरयिषीयास्ताम् ईरयिषीरन् । ईरयिषीष्ठाः ईरयिषीयास्थाम् ईरयिषीध्वम् । ईरयिषीय ईरयिषीवहि ईरयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) ऐरिरत् ऐरिरताम् ऐरिरन् । ऐरिरः ऐरिरतम् ऐरिरत । ऐरिरम् ऐरिराव ऐरिराम । (ii) ऐरीत् ऐरिष्टाम् ऐरिषुः । ऐरीः ऐरिष्टम् ऐरिष्ट । ऐरिषम् ऐरिष्व ऐरिष्म । (iii) ऐरिरत ऐरिरेताम् ऐरिरन्त । ऐरिरथाः ऐरिरेथाम् ऐरिरध्वम् । ऐरिरे ऐरिरावहि ऐरिरामहि । **१०. लृङ्** – (i) ऐरयिष्यत् ऐरयिष्यताम् ऐरयिष्यन् । ऐरयिष्यः ऐरयिष्यतम् ऐरयिष्यत । ऐरयिष्यम् ऐरयिष्याव ऐरयिष्याम । (ii) ऐरिष्यत् ऐरिष्यताम् ऐरिष्यन् । ऐरिष्यः ऐरिष्यतम् ऐरिष्यत । ऐरिष्यम् ऐरिष्याव ऐरिष्याम । (iii) ऐरयिष्यत ऐरयिष्येताम् ऐरयिष्यन्त । ऐरयिष्यथाः ऐरयिष्येथाम् ऐरयिष्यध्वम् । ऐरयिष्ये ऐरयिष्यावहि ऐरयिष्यामहि ।

णिचि – ईरयति-ते, **सनि** – ईरिरयिषति-ते, **यकि** – ईर्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८१२. ली – द्रवीकरणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'यौ द्रवीकरणेऽनात्वे लीनयेल्लाययेल्लयेत् । लापयेत् लालयेदात्वे श्लेषणे लीयतेऽलिनात्' (श्लो. १७-१८) इति देवः ।

१. लट् – (i) लाययति[1] लाययतः लाययन्ति । लाययसि लाययथः लाययथ । लाययामि लाययावः लाययामः । (ii) लयति[2] लयतः लयन्ति । लयसि लयथः लयथ । लयामि लयावः लयामः । (iii) लाययते लाययेते लाययन्ते । लाययसे लाययेथे लाययध्वे । लायये लाययावहे लाययामहे । **२. लिट्** – (i) लाययाञ्चकार लाययाञ्चक्रतुः लाययाञ्चक्रुः । लाययाञ्चकर्थ लाययाञ्चक्रथुः लाययाञ्चक्र । लाययाञ्चकार,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लाययाञ्चकर लाययाञ्चकृव लाययाञ्चकृम । (ii) लाययाञ्चक्रे लाययाञ्चक्राते लाययाञ्चक्रिरे । लाययाञ्चकृषे लाययाञ्चक्राथे लाययाञ्चकृढ्वे । लाययाञ्चक्रे लाययाञ्चकृवहे लाययाञ्चकृमहे । (iii) लाययाम्बभूव लाययाम्बभूवतुः लाययाम्बभूवुः । लाययाम्बभूविथ लाययाम्बभूवथुः लाययाम्बभूव । लाययाम्बभूव लाययाम्बभूविव लाययाम्बभूविम । (iv) लाययामास लाययामासतुः लाययामासुः । लाययामासिथ लाययामासथुः लाययामास । लाययामास लाययामासिव लाययामासिम । **३. लुट्** – (i) लाययिता लाययितारौ लाययितारः । लाययितासि लाययितास्थः लाययितास्थ । लाययितास्मि लाययितास्वः लाययितास्मः । (ii) लेता[३] लेतारौ लेतारः । लेतासि लेतास्थः लेतास्थ । लेतास्मि लेतास्वः लेतास्मः । (iii) लाययिता लाययितारौ लाययितारः । लाययितासे लाययितासाथे लाययिताध्वे । लाययिताहे लाययितास्वहे लाययितास्महे । **४. लृट्** – (i) लाययिष्यति लाययिष्यतः लाययिष्यन्ति । लाययिष्यसि लाययिष्यथः लाययिष्यथ । लाययिष्यामि लाययिष्यावः लाययिष्यामः । (ii) लेस्यति लेस्यतः लेस्यन्ति । लेस्यसि लेस्यथः लेस्यथ । लेस्यामि लेस्यावः लेस्यामः । (iii) लाययिष्यते लाययिष्येते लाययिष्यन्ते । लाययिष्यसे लाययिष्येथे लाययिष्यध्वे । लाययिष्ये लाययिष्यावहे लाययिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) लाययतु, लाययतात् लाययताम् लाययन्तु । लायय, लाययतात् लाययतम् लाययत । लाययानि लाययाव लाययाम । (ii) लयतु, लयतात् लयताम् लयन्तु । लय, लयतात् लयतम् लयत । लयानि लयाव लयाम । (iii) लाययताम् लाययेताम् लाययन्ताम् । लाययस्व लाययेथाम् लाययध्वम् । लाययै लाययावहै लाययामहै । **६. लङ्** – (i) अलाययत् अलाययताम् अलाययन् । अलाययः अलाययतम् अलाययत । अलाययम् अलाययाव अलाययाम । (ii) अलयत् अलयताम् अलयन् । अलयः अलयतम् अलयत । अलयम् अलयाव अलयाम । (iii) अलाययत अलाययेताम् अलाययन्त । अलाययथाः अलाययेथाम् अलाययध्वम् । अलायये अलाययावहि अलाययामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) लाययेत् लाययेताम् लाययेयुः । लाययेः लाययेतम् लाययेत । लाययेयम् लाययेव लाययेम । (ii) लयेत् लयेताम् लयेयुः । लयेः लयेतम् लयेत । लयेयम् लयेव लयेम । (iii) लाययेत लाययेयाताम् लाययेरन् । लाययेथाः लाययेयाथाम् लाययेध्वम् । लाययेय लाययेवहि लाययेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) लाय्यात् लाय्यास्ताम् लाय्यासुः । लाय्याः लाय्यास्तम् लाय्यास्त । लाय्यासम् लाय्यास्व लाय्यास्म । (ii) लीयात् लीयास्ताम् लीयासुः । लीयाः लीयास्तम् लीयास्त । लीयासम् लीयास्व लीयास्म । (iii) लाययिषीष्ट लाययिषीयास्ताम् लाययिषीरन् । लाययिषीष्ठाः लाययिषीयास्थाम् लाययिषीध्वम् । लाययिषीय लाययिषीवहि लाययिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अलीलयत् अलीलयताम् अलीलयन् । अलीलयः अलीलयतम् अलीलयत । अलीलयम् अलीलयाव अलीलयाम । (ii) अलैषीत् अलैष्टाम् अलैषुः । अलैषीः अलैष्टम् अलैष्ट । अलैषम् अलैष्व अलैष्म । (iii) अलीलयत अलीलयेताम् अलीलयन्त । अलीलयथाः अलीलयेथाम् अलीलयध्वम् । अलीलये अलीलयावहि अलीलयामहि । **१०. लृङ्** – (i) अलाययिष्यत् अलाययिष्यताम् अलाययिष्यन् । अलाययिष्यः अलाय-यिष्यतम् अलाययिष्यत । अलाययिष्यम् अलाययिष्याव अलाययिष्याम । (ii) अलास्यत् अलास्यताम् अलास्यन् । अलास्यः अलास्यतम् अलास्यत । अलास्यम् अलास्याव अलास्याम । (iii) अलाययिष्यत अलाययिष्येताम् अलाययिष्यन्त । अलाययिष्यथाः अलाययिष्येथाम् अलाययिष्यध्वम् । अलाययिष्ये अलाययिष्यावहि अलाययिष्यामहि ।

णिचि – लाययति-ते, **सनि** – लिलाययिषति-ते, **यकि** – लाय्यते

१. लालयति, लापयति, लीनयति, लाययति, लयति इति रूपाणि दर्शयति धातुप्रदीपकारः मैत्रेयरक्षितः । देवः अपि एतमेव आशयं पोषयति । पुरुषकारे मा.धा.वृत्तौ च अस्य अयुक्तता भाष्यविरोधः च उक्तः । अतः लालयत्यादीनि इह न दर्शितानि ।

२. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

३. 'विभाषा लीयतेः' इति आत्वं तु न, तत्र श्नाश्यन्विकरणयोः एव यका निर्देशः इति भाष्यात् ।

१८१३. वृजी – वर्जने । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) 'त्यागे' इति काशकृत्स्नवोपदेवौ ।

१. लट् – (i) वर्जयति वर्जयतः वर्जयन्ति । वर्जयसि वर्जयथः वर्जयथ । वर्जयामि वर्जयावः वर्जयामः । (ii) वर्जति[१] वर्जतः वर्जन्ति । वर्जसि वर्जथः वर्जथ । वर्जामि वर्जावः वर्जामः । (iii) वर्जयते वर्जयेते वर्जयन्ते । वर्जयसे वर्जयेथे वर्जयध्वे । वर्जये वर्जयावहे वर्जयामहे । **२. लिट्** – (i) वर्जयाञ्चकार वर्जयाञ्चक्रतुः वर्जयाञ्चक्रुः । वर्जयाञ्चकर्थ वर्जयाञ्चक्रथुः वर्जयाञ्चक्र । वर्जयाञ्चकार, वर्जयाञ्चकर वर्जयाञ्चकृव वर्जयाञ्चकृम । (ii) वर्जयाञ्चक्रे वर्जयाञ्चक्राते वर्जयाञ्चक्रिरे । वर्जयाञ्चकृषे वर्जयाञ्चक्राथे वर्जयाञ्चकृढ्वे । वर्जयाञ्चक्रे वर्जयाञ्चकृवहे वर्जयाञ्चकृमहे । (iii) वर्जयाम्बभूव वर्जयाम्बभूवतुः वर्जयाम्बभूवुः । वर्जयाम्बभूविथ वर्जयाम्बभूवथुः वर्जयाम्बभूव । वर्जयाम्बभूव वर्जयाम्बभूविव वर्जयाम्बभूविम । (iv) वर्जयामास वर्जयामासतुः वर्जयामासुः । वर्जयामासिथ वर्जयामासथुः वर्जयामास । वर्जयामास वर्जयामासिव वर्जयामासिम । **३. लुट्** – (i) वर्जयिता वर्जयितारौ वर्जयितारः । वर्जयितासि वर्जयितास्थः वर्जयितास्थ । वर्जयितास्मि वर्जयितास्वः वर्जयितास्मः । (ii) वर्जिता वर्जितारौ वर्जितारः । वर्जितासि वर्जितास्थः वर्जितास्थ । वर्जितास्मि वर्जितास्वः वर्जितास्मः । (iii) वर्जयिता वर्जयितारौ वर्जयितारः । वर्जयितासे वर्जयितासाथे वर्जयिताध्वे । वर्जयिताहे वर्जयितास्वहे वर्जयितास्महे । **४. लृट्** – (i) वर्जयिष्यति वर्जयिष्यतः वर्जयिष्यन्ति । वर्जयिष्यसि वर्जयिष्यथः वर्जयिष्यथ । वर्जयिष्यामि वर्जयिष्यावः वर्जयिष्यामः । (ii) वर्जिष्यति वर्जिष्यतः वर्जिष्यन्ति । वर्जिष्यसि वर्जिष्यथः वर्जिष्यथ । वर्जिष्यामि वर्जिष्यावः वर्जिष्यामः । (iii) वर्जयिष्यते वर्जयिष्येते वर्जयिष्यन्ते । वर्जयिष्यसे वर्जयिष्येथे वर्जयिष्यध्वे । वर्जयिष्ये वर्जयिष्यावहे वर्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) वर्जयतु, वर्जयतात् वर्जयताम् वर्जयन्तु । वर्जय, वर्जयतात् वर्जयतम् वर्जयत । वर्जयानि वर्जयाव वर्जयाम । (ii) वर्जतु, वर्जतात् वर्जताम् वर्जन्तु । वर्ज, वर्जतात् वर्जतम् वर्जत । वर्जानि वर्जाव वर्जाम । (iii) वर्जयताम् वर्जयेताम् वर्जयन्ताम् । वर्जयस्व वर्जयेथाम् वर्जयध्वम् । वर्जयै वर्जयावहै वर्जयामहै । **६. लङ्** – (i) अवर्जयत् अवर्जयताम् अवर्जयन् । अवर्जयः अवर्जयतम् अवर्जयत । अवर्जयम् अवर्जयाव अवर्जयाम । (ii) अवर्जत् अवर्जताम् अवर्जन् । अवर्जः अवर्जतम् अवर्जत । अवर्जम् अवर्जाव अवर्जाम । (iii) अवर्जयत अवर्जयेताम् अवर्जयन्त । अवर्जयथाः अवर्जयेथाम् अवर्जयध्वम् । अवर्जये अवर्जयावहि अवर्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) वर्जयेत् वर्जयेताम् वर्जयेयुः । वर्जयेः वर्जयेतम् वर्जयेत । वर्जयेयम् वर्जयेव वर्जयेम । (ii) वर्जेत् वर्जेताम् वर्जेयुः । वर्जेः वर्जेतम् वर्जेत । वर्जेयम् वर्जेव वर्जेम । (iii) वर्जयेत वर्जयेयाताम् वर्जयेरन् । वर्जयेथाः वर्जयेयाथाम् वर्जयेध्वम् । वर्जयेय वर्जयेवहि वर्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) वर्ज्यात् वर्ज्यास्ताम् वर्ज्यासुः । वर्ज्याः वर्ज्यास्तम् वर्ज्यास्त । वर्ज्यासम् वर्ज्यास्व वर्ज्यास्म । (ii) वृज्यात् वृज्यास्ताम् वृज्यासुः । वृज्याः वृज्यास्तम् वृज्यास्त । वृज्यासम् वृज्यास्व वृज्यास्म । (iii) वर्जयिषीष्ट वर्जयिषीयास्ताम् वर्जयिषीरन् । वर्जयिषीष्ठाः वर्जयिषीयास्थाम् वर्जयिषीध्वम् । वर्जयिषीय वर्जयिषीवहि वर्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अवीवृजत् अवीवृजताम् अवीवृजन् । अवीवृजः अवीवृजतम् अवीवृजत । अवीवृजम् अवीवृजाव अवीवृजाम । (ii) अवर्जीत् अवर्जिष्टाम् अवर्जिषुः । अवर्जीः अवर्जिष्टम् अवर्जिष्ट । अवर्जिषम् अवर्जिष्व अवर्जिष्म । (iii) अवीवृजत अवीवृजेताम् अवीवृजन्त । अवीवृजथाः अवीवृजेथाम् अवीवृजध्वम् । अवीवृजे अवीवृजावहि अवीवृजामहि । **१०. लृङ्** – (i) अवर्जयिष्यत् अवर्जयिष्यताम् अवर्जयिष्यन् । अवर्जयिष्यः अवर्जयिष्यतम् अवर्जयिष्यत । अवर्जयिष्यम् अवर्जयिष्याव अवर्जयिष्याम । (ii) अवर्जिष्यत् अवर्जिष्यताम् अवर्जिष्यन् । अवर्जिष्यः अवर्जिष्यतम् अवर्जिष्यत । अवर्जिष्यम् अवर्जिष्याव अवर्जिष्याम । (iii) अवर्जयिष्यत अवर्जयिष्येताम् अवर्जयिष्यन्त । अवर्जयिष्यथाः अवर्जयिष्येथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अवर्जयिष्यध्वम् । अवर्जयिष्ये अवर्जयिष्यावहि अवर्जयिष्यामहि ।

णिचि – वर्जयति-ते, **सनि** – विवर्जयिषति-ते, **यकि** – वर्ज्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८१४. वृञ् – आवरणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) 'वृ' इति चौरादिकधातोः नन्दिसम्मतः पाठः एव अयम्' इति मा.धा.वृत्तिः । 'वृञ् आवरणे वा णौ वारयेद् वरते वरेत्' (श्लो. ३२) इति देवः ।

१. लट् – (i) वारयति वारयतः वारयन्ति । वारयसि वारयथः वारयथ । वारयामि वारयावः वारयामः । (ii) वरति[१] वरतः वरन्ति । वरसि वरथः वरथ । वरामि वरावः वरामः । (iii) वरते[२] वरेते वरन्ते । वरसे वरेथे वरध्वे । वरे वरावहे वरामहे । (iv) वारयते वारयेते वारयन्ते । वारयसे वारयेथे वारयध्वे । वारये वारयावहे वारयामहे । **२. लिट्** – (i) वारयाञ्चकार वारयाञ्चक्रतुः वारयाञ्चक्रुः । वारयाञ्चकर्थ वारयाञ्चक्रथुः वारयाञ्चक्र । वारयाञ्चकार, वारयाञ्चकर वारयाञ्चकृव वारयाञ्चकृम । (ii) वारयाञ्चक्रे वारयाञ्चक्राते वारयाञ्चक्रिरे । वारयाञ्चकृषे वारयाञ्चक्राथे वारयाञ्चकृढ्वे । वारयाञ्चक्रे वारयाञ्चकृवहे वारयाञ्चकृमहे । (iii) वारयाम्बभूव वारयाम्बभूवतुः वारयाम्बभूवुः । वारयाम्बभूविथ वारयाम्बभूवथुः वारयाम्बभूव । वारयाम्बभूव वारयाम्बभूविव वारयाम्बभूविम । (iv) वारयामास वारयामासतुः वारयामासुः । वारयामासिथ वारयामासथुः वारयामास । वारयामास वारयामासिव वारयामासिम । (v) ववार वव्रतुः वव्रुः । ववरिथ वव्रथुः वव्र । ववार, ववर वव्रिव वव्रिम । (vi) वव्रे वव्राते वव्रिरे । वव्रिषे वव्राथे वव्रिध्वे । वव्रे वव्रिवहे वव्रिमहे । **३. लुट्** – (i) वारयिता वारयितारौ वारयितारः । वारयितासि वारयितास्थः वारयितास्थ । वारयितास्मि वारयितास्वः वारयितास्मः । (ii) वारयिता वारयितारौ वारयितारः । वारयितासे वारयितासाथे वारयिताध्वे । वारयिताहे वारयितास्वहे वारयितास्महे । (iii) वरिता वरितारौ वरितारः । वरितासि वरितास्थः वरितास्थ । वरितास्मि वरितास्वः वरितास्मः । (iv) वरीता[३] वरीतारौ वरीतारः । वरीतासि वरीतास्थः वरीतास्थ । वरीतास्मि वरीतास्वः वरीतास्मः । (v) वरिता वरितारौ वरितारः । वरितासे वरितासाथे वरिताध्वे । वरिताहे वरितास्वहे वरितास्महे । (vi) वरीता वरीतारौ वरीतारः । वरीतासे वरीतासाथे वरीताध्वे । वरीताहे वरीतास्वहे वरीतास्महे । **४. लृट्** – (i) वारयिष्यति वारयिष्यतः वारयिष्यन्ति । वारयिष्यसि वारयिष्यथः वारयिष्यथ । वारयिष्यामि वारयिष्यावः वारयिष्यामः । (ii) वारयिष्यते वारयिष्येते वारयिष्यन्ते । वारयिष्यसे वारयिष्येथे वारयिष्यध्वे । वारयिष्ये वारयिष्यावहे वारयिष्यामहे । (iii) वरिष्यति वरिष्यतः वरिष्यन्ति । वरिष्यसि वरिष्यथः वरिष्यथ । वरिष्यामि वरिष्यावः वरिष्यामः । (iv) वरीष्यति वरीष्यतः वरीष्यन्ति । वरीष्यसि वरीष्यथः वरीष्यथ । वरीष्यामि वरीष्यावः वरीष्यामः । (v) वरिष्यते वरिष्येते वरिष्यन्ते । वरिष्यसे वरिष्येथे वरिष्यध्वे । वरिष्ये वरिष्यावहे वरिष्यामहे । (vi) वरीष्यते वरीष्येते वरीष्यन्ते । वरीष्यसे वरीष्येथे वरीष्यध्वे । वरीष्ये वरीष्यावहे वरीष्यामहे । **५. लोट्** – (i) वारयतु, वारयतात् वारयताम् वारयन्तु । वारय, वारयतात् वारयतम् वारयत । वारयाणि वारयाव वारयाम । (ii) वारयताम् वारयेताम् वारयन्ताम् । वारयस्व वारयेथाम् वारयध्वम् । वारयै वारयावहै वारयामहै । (iii) वरतु, वरतात् वरताम् वरन्तु । वर, वरतात् वरतम् वरत । वराणि वराव वराम । (iv) वरताम् वरेताम् वरन्ताम् । वरस्व वरेथाम् वरध्वम् । वरै वरावहै वरामहै । **६. लङ्** – (i) अवारयत् अवारयताम् अवारयन् । अवारयः अवारयतम् अवारयत । अवारयम् अवारयाव अवारयाम । (ii) अवारयत अवारयेताम् अवारयन्त । अवारयथाः अवारयेथाम् अवारयध्वम् । अवारये अवारयावहि अवारयामहि । (iii) अवरत् अवरताम् अवरन् । अवरः अवरतम् अवरत । अवरम् अवराव अवराम । (iv) अवरत अवरेताम् अवरन्त । अवरथाः अवरेथाम् अवरध्वम् । अवरे अवरावहि अवरामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) वारयेत् वारयेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वारयेयुः । वारयेः वारयेतम् वारयेत । वारयेयम् वारयेव वारयेम । (ii) वारयेत वारयेयाताम् वारयेरन् । वारयेथाः वारयेयाथाम् वारयेध्वम् । वारयेय वारयेवहि वारयेमहि । (iii) वरेत् वरेताम् वरेयुः । वरेः वरेतम् वरेत । वरेयम् वरेव वरेम । (iv) वरेत वरेयाताम् वरेरन् । वरेथाः वरेयाथाम् वरेध्वम् । वरेय वरेवहि वरेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) वार्यात् वार्यास्ताम् वार्यासुः । वार्याः वार्यास्तम् वार्यास्त । वार्यासम् वार्यास्व वार्यास्म । (ii) वारयिषीष्ट वारयिषीयास्ताम् वारयिषीरन् । वारयिषीष्ठाः वारयिषीयास्थाम् वारयिषीध्वम् । वारयिषीय वारयिषीवहि वारयिषीमहि । (iii) व्रियात् व्रियास्ताम् व्रियासुः । व्रियाः व्रियास्तम् व्रियास्त । व्रियासम् व्रियास्व व्रियास्म । (iv) वृषीष्ट वृषीयास्ताम् वृषीरन् । वृषीष्ठाः वृषीयास्थाम् वृषीध्वम् । वृषीय वृषीवहि वृषीमहि । (v) वरिषीष्ट वरिषीयास्ताम् वरिषीरन् । वरिषीष्ठाः वरिषीयास्थाम् वरिषीध्वम्/ढ्वम् । वरिषीय वरिषीवहि वरिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अवीवरत् अवीवरताम् अवीवरन् । अवीवरः अवीवरतम् अवीवरत । अवीवरम् अवीवराव अवीवराम । (ii) अवीवरत अवी-वरेताम् अवीवरन्त । अवीवरथाः अवीवरेथाम् अवीवरध्वम् । अवीवरे अवीवरावहि अवीवरामहि । (iii) अवारीत् अवारिष्टाम् अवारिषुः । अवारीः अवारिष्टम् अवारिष्ट । अवारिषम् अवारिष्व अवारिष्म । (iv) अवरिष्ट अवरिषाताम् अवरिषत । अवरिष्ठाः अवरिषाथाम् अवरिध्वम् । अवरिषि अवरिष्वहि अवरिष्महि । (v) अवारिष्ट अवारिषाताम् अवारिषत । अवारिष्ठाः अवारिषाथाम् अवारिध्वम् । अवारिषि अवारिष्वहि अवारिष्महि । (vi) अवृत अवृषाताम् अवृषत । अवृथाः अवृषाथाम् अवृढ्वम् । अवृषि अवृष्वहि अवृष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अवारयिष्यत् अवारयिष्यताम् अवारयिष्यन् । अवारयिष्यः अवारयिष्यतम् अवारयिष्यत । अवारयिष्यम् अवारयिष्याव अवारयिष्याम । (ii) अवारयिष्यत अवारयिष्येताम् अवारयिष्यन्त । अवार-यिष्यथाः अवारयिष्येथाम् अवारयिष्यध्वम् । अवारयिष्ये अवारयिष्यावहि अवारयिष्यामहि । (iii) अवरिष्यत् अवरिष्यताम् अवरिष्यन् । अवरिष्यः अवरिष्यतम् अवरिष्यत । अवरिष्यम् अवरिष्याव अवरिष्याम । (iv) अवरीष्यत् अवरीष्यताम् अवरीष्यन् । अवरीष्यः अवरीष्यतम् अवरीष्यत । अवरीष्यम् अवरीष्याव अवरीष्याम । (v) अवरिष्यत अवरिष्येताम् अवरिष्यन्त । अवरिष्यथाः अवरिष्येथाम् अवरिष्यध्वम् । अवरिष्ये अवरिष्यावहि अवरिष्यामहि । (vi) अवरीष्यत अवरीष्येताम् अवरीष्यन्त । अवरीष्यथाः अवरीष्येथाम् अवरीष्यध्वम् । अवरीष्ये अवरीष्यावहि अवरीष्यामहि ।

णिचि – वारयति-ते, **सनि** – विवरयिषति-ते, **यकि** – वार्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

२. शाकटायनमते णिजभावपक्षे अनुदात्तेत्वम् । ततः आत्मनेपदिता अपि ।

३. 'वृतो वा' इति दीर्घः ।

१८१५. जॄ – वयोहानौ । अकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'जृणाति जीर्यति जरत्येकार्थे जारयत्यपि' (श्लो. ३९) इति देवः ।

१. लट् – (i) जारयति जारयतः जारयन्ति । जारयसि जारयथः जारयथ । जारयामि जारयाजः जारयामः । (ii) जरति[१] जरतः जरन्ति । जरसि जरथः जरथ । जरामि जरावः जरामः । (iii) जारयते जारयेते जारयन्ते । जारयसे जारयेथे जारयध्वे । जारये जारयावहे जारयामहे ।**२. लिट्** – (i) जारयाञ्चकार जारयाञ्चक्रतुः जारयाञ्चक्रुः । जारयाञ्चकर्थ जारयाञ्चक्रथुः जारयाञ्चक्र । जारयाञ्चकार, जारयाञ्चकर जारयाञ्चकृव जारयाञ्चकृम । (ii) जारयाञ्चक्रे जारयाञ्चक्राते जारयाञ्चक्रिरे । जारयाञ्चकृषे जारयाञ्चक्राथे जारयाञ्चकृढ्वे । जारयाञ्चक्रे जारयाञ्चकृवहे जारयाञ्चकृमहे । (iii) जारयाम्बभूव जारयाम्बभूवतुः जारयाम्बभूवुः । जारयाम्बभूविथ जारयाम्बभूवथुः जारयाम्बभूव । जारयाम्बभूव जारयाम्बभूविव जारया-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

म्बभूविम । (iv) जारयामास जारयामासतुः जारयामासुः । जारयामासिथ जारयामासथुः जारयामास । जारयामास जारयामासिव जारयामासिम । (v) जजार जज्रतुः जज्रुः । जजरिथ जज्रथुः जज्र । जजार, जजर जज्रिव जज्रिम । **३. लुट्** - (i) जारयिता जारयितारौ जारयितारः । जारयितासि जारयितास्थः जारयितास्थ । जारयितास्मि जारयितास्वः जारयितास्मः । (ii) जारयिता जारयितारौ जारयितारः । जारयितासे जारयितासाथे जारयिताध्वे । जारयिताहे जारयितास्वहे जारयितास्महे । (iii) जरिता जरितारौ जरितारः । जरितासि जरितास्थः जरितास्थ । जरितास्मि जरितास्वः जरितास्मः । (iv) जरीता[२] जरीतारौ जरीतारः । जरीतासि जरीतास्थः जरीतास्थ । जरीतास्मि जरीतास्वः जरीतास्मः । **४. लृट्** – (i) जारयिष्यति जारयिष्यतः जारयिष्यन्ति । जारयिष्यसि जारयिष्यथः जारयिष्यथ । जारयिष्यामि जारयिष्यावः जारयिष्यामः । (ii) जारयिष्यते जारयिष्येते जारयिष्यन्ते । जारयिष्यसे जारयिष्येथे जारयिष्यध्वे । जारयिष्ये जारयिष्यावहे जारयिष्यामहे । (iii) जरिष्यति जरिष्यतः जरिष्यन्ति । जरिष्यसि जरिष्यथः जरिष्यथ । जरिष्यामि जरिष्यावः जरिष्यामः । (iv) जरीष्यति जरीष्यतः जरीष्यन्ति । जरीष्यसि जरीष्यथः जरीष्यथ । जरीष्यामि जरीष्यावः जरीष्यामः । **५. लोट्** – (i) जारयतु, जारयतात् जारयताम् जारयन्तु । जारय, जारयतात् जारयतम् जारयत । जारयाणि जारयाव जारयाम । (ii) जारयताम् जारयेताम् जारयन्ताम् । जारयस्व जारयेथाम् जारयध्वम् । जारयै जारयावहै जारयामहै । (iii) जरतु, जरतात् जरताम् जरन्तु । जर, जरतात् जरतम् जरत । जराणि जराव जराम । **६. लङ्** – (i) अजारयत् अजारयताम् अजारयन् । अजारयः अजारयतम् अजारयत । अजारयम् अजारयाव अजारयाम । (ii) अजारयत अजारयेताम् अजारयन्त । अजारयथाः अजारयेथाम् अजारयध्वम् । अजारये अजारयावहि अजारयामहि । (iii) अजरत् अजरताम् अजरन् । अजरः अजरतम् अजरत । अजरम् अजराव अजराम । **७. विधिलिङ्** – (i) जारयेत् जारयेताम् जारयेयुः । जारयेः जारयेतम् जारयेत । जारयेयम् जारयेव जारयेम । (ii) जारयेत जारयेयाताम् जारयेरन् । जारयेथाः जारयेयाथाम् जारयेध्वम् । जारयेय जारयेवहि जारयेमहि । (iii) जरेत् जरेताम् जरेयुः । जरेः जरेतम् जरेत । जरेयम् जरेव जरेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) जार्यात् जार्यास्ताम् जार्यासुः । जार्याः जार्यास्तम् जार्यास्त । जार्यासम् जार्यास्व जार्यास्म । (ii) जारयिषीष्ट जारयिषीयास्ताम् जारयिषीरन् । जारयिषीष्ठाः जारयिषीयास्थाम् जारयिषीध्वम् । जारयिषीय जारयिषीवहि जारयिषीमहि । (iii) जीर्यात् जीर्यास्ताम् जीर्यासुः । जीर्याः जीर्यास्तम् जीर्यास्त । जीर्यासम् जीर्यास्व जीर्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अजीजरत् अजीजरताम् अजीजरन् । अजीजरः अजीजरतम् अजीजरत । अजीजरम् अजीजराव अजीजराम । (ii) अजीजरत अजीजरेताम् अजीजरन्त । अजीजरथाः अजीजरेथाम् अजीजरध्वम् । अजीजरे अजीजरावहि अजीजरामहि । (iii) अजारीत् अजारिष्टाम् अजारिषुः । अजारीः अजारिष्टम् अजारिष्ट । अजारिषम् अजारिष्व अजारिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अजारयिष्यत् अजारयिष्यताम् अजारयिष्यन् । अजारयिष्यः अजारयिष्यतम् अजारयिष्यत । अजारयिष्यम् अजारयिष्याव अजारयिष्याम । (ii) अजारयिष्यत अजारयिष्येताम् अजारयिष्यन्त । अजारयिष्यथाः अजारयिष्येथाम् अजारयिष्यध्वम् । अजारयिष्ये अजारयिष्यावहि अजारयिष्यामहि । (iii) अजरिष्यत् अजरिष्यताम् अजरिष्यन् । अजरिष्यः अजरिष्यतम् अजरिष्यत । अजरिष्यम् अजरिष्याव अजरिष्याम । (iv) अजरीष्यत् अजरीष्यताम् अजरीष्यन् । अजरीष्यः अजरीष्यतम् अजरीष्यत । अजरीष्यम् अजरीष्याव अजरीष्याम ।

णिचि – जारयति-ते, **सनि** – जिजरयिषति-ते, **यकि** – जार्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

२. णिजभाजपक्षे 'वृतो वा' इति इटः दीर्घविकल्पः ।

१८१६. ज्रि – वयोहानौ । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – (i) त्राययति त्राययतः त्राययन्ति । त्राययसि त्राययथः त्राययथ । त्राययामि त्राययावः त्राययामः । (ii) त्रयति[1] त्रयतः त्रयन्ति । त्रयसि त्रयथः त्रयथ । त्रयामि त्रयावः त्रयामः । (ii) त्राययते त्राययेते त्राययन्ते । त्रायसे त्राययेथे त्रायध्वे । त्रायये त्रायावहे त्रायामहे । **२. लिट्** – (i) त्राययाञ्चकार त्राययाञ्चक्रतुः त्राययाञ्चक्रुः । त्राययाञ्चकर्थ त्राययाञ्चक्रथुः त्राययाञ्चक्र । त्राययाञ्चकार, त्राययाञ्चकर त्राययाञ्चकृव त्राययाञ्चकृम । (ii) त्राययाञ्चक्रे त्राययाञ्चक्राते त्राययाञ्चक्रिरे । त्राययाञ्चकृषे त्राययाञ्चक्राथे त्राययाञ्चकृढ्वे । त्राययाञ्चक्रे त्राययाञ्चकृवहे त्राययाञ्चकृमहे । (iii) त्राययाम्बभूव त्राययाम्बभूवतुः त्राययाम्बभूवुः । त्राययाम्बभूविथ त्राययाम्बभूवथुः त्राययाम्बभूव । त्राययाम्बभूव त्राययाम्बभूविव त्राययाम्बभूविम । (iv) त्राययामास त्राययामासतुः त्राययामासुः । त्राययामासिथ त्राययामासथुः त्राययामास । त्राययामास त्राययामासिव त्राययामासिम । **३. लुट्** – (i) त्राययिता त्राययितारौ त्राययितारः । त्राययितासि त्राययितास्थः त्राययितास्थ । त्राययितास्मि त्राययितास्वः त्राययितास्मः । (ii) त्राययिता त्राययितारौ त्राययितारः । त्राययितासे त्राययितासाथे त्राययिताध्वे । त्राययिताहे त्राययितास्वहे त्राययितास्महे । (iii) त्रेता त्रेतारौ त्रेतारः । त्रेतासि त्रेतास्थः त्रेतास्थ । त्रेतास्मि त्रेतास्वः त्रेतास्मः । **४. लृट्** – (i) त्राययिष्यति त्राययिष्यतः त्राययिष्यन्ति । त्राययिष्यसि त्राययिष्यथः त्राययिष्यथ । त्राययिष्यामि त्राययिष्यावः त्राय-यिष्यामः (ii) त्राययिष्यते त्राययिष्येते त्राययिष्यन्ते । त्राययिष्यसे त्राययिष्येथे त्राय-यिष्यध्वे । त्राययिष्ये त्राययिष्यावहे त्राययिष्यामहे । (iii) त्रेष्यति त्रेष्यतः त्रेष्यन्ति । त्रेष्यसि त्रेष्यथः त्रेष्यथ । त्रेष्यामि त्रेष्यावः त्रेष्यामः । **५. लोट्** – (i) त्रायतु, त्रायतात् त्रायताम् त्रायन्तु । त्रायय, त्राययतात् त्राययतम् त्राययत । त्रायाणि त्रायाव त्रायाम । (ii) त्राययताम् त्राययेताम् त्रायन्ताम् । त्रायस्व त्राययेथाम् त्राययध्वम् । त्रायै त्रायावहै त्रायामहै । (iii) त्रयतु, त्रयतात् त्रयताम् त्रयन्तु । त्रय, त्रयतात् त्रयतम् त्रयत । त्रयाणि त्रयाव त्रयाम । **६. लङ्** – (i) अत्राययत् अत्राययताम् अत्राययन् । अत्राययः अत्राययतम् अत्राययत । अत्राययम् अत्रायाव अत्रायाम । (ii) अत्राययत अत्राययेताम् अत्राययन्त । अत्राययथाः अत्राययेथाम् अत्राययध्वम् । अत्रायये अत्रायावहि अत्रायामहि । (iii) अत्रयत् अत्रयताम् अत्रयन् । अत्रयः अत्रयतम् अत्रयत । अत्रयम् अत्रयाव अत्रयाम । **७. विधिलिङ्** – (i) त्राययेत् त्राययेताम् त्राययेयुः । त्राययेः त्राययेतम् त्राययेत । त्राययेयम् त्राययेव त्राययेम । (ii) त्राययेत त्राययेयाताम् त्राययेरन् । त्राययेथाः त्राययेयाथाम् त्राययेध्वम् । त्राययेय त्राययेवहि त्राययेमहि । (iii) त्रयेत् त्रयेताम् त्रयेयुः । त्रयेः त्रयेतम् त्रयेत । त्रयेयम् त्रयेव त्रयेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) त्राय्यात् त्राय्यास्ताम् त्राय्यासुः । त्राय्याः त्राय्यास्तम् त्राय्यास्त । त्राय्यासम् त्राय्यास्व त्राय्यास्म । (ii) त्रीयात् त्रीयास्ताम् त्रीयासुः । त्रीयाः त्रीयास्तम् त्रीयास्त । त्रीयासम् त्रीयास्व त्रीयास्म । (iii) त्राययिषीष्ट त्राययिषीयास्ताम् त्राययिषीरन् । त्राययिषीष्ठाः त्राययिषीयास्थाम् त्राययिषीध्वम् । त्राययिषीय त्राययिषीवहि त्राययिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतित्रयत् अतित्रयताम् अतित्रयन् । अतित्रयः अतित्रयतम् अतित्रयत । अतित्रयम् अतित्रयाव अतित्रयाम । (ii) अतित्रयत अतित्रयेताम् अतित्रयन्त । अतित्रयथाः अतित्रयेथाम् अतित्रयध्वम् । अतित्रये अतित्रयावहि अतित्रयामहि । (iii) अत्रैषीत् अत्रैष्टाम् अत्रैषुः । अत्रैषीः अत्रैष्टम् अत्रैष्ट । अत्रैषम् अत्रैष्व अत्रैष्म । **१०. लृङ्** – (i) अत्राययिष्यत् अत्राययिष्यताम् अत्राययिष्यन् । अत्राययिष्यः अत्राययिष्यतम् अत्रायि-ष्यत । अत्राययिष्यम् अत्राययिष्याव अत्राययिष्याम । (ii) अत्राययिष्यत अत्राययिष्येताम् अत्राययिष्यन्त । अत्राययिष्यथाः अत्राययिष्येथाम् अत्राययिष्यध्वम् । अत्राययिष्ये अत्राययिष्यावहि अत्राययिष्यामहि । (iii) अत्रेष्यत् अत्रेष्यताम् अत्रेष्यन् । अत्रेष्यः अत्रेष्यतम् अत्रेष्यत । अत्रेष्यम् अत्रेष्याव अत्रेष्याम ।

णिचि – त्राययति-ते, **सनि** – तित्राययिषति-ते, **यकि** – त्राय्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८१७. रिच – वियोजनसम्पर्चनयोः । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'वियोजनसंयमनयोः इति मुकुटः' इति अमरसुधा । सम्पर्चनं – मिश्रीकरणम् । अभिधानवैचित्र्यात् धातोरस्य परस्परविरुद्धार्थकत्वम् । 'रिचिर् विरेचने रिङ्क्ते रिणक्ति श्ने, वियोजने । सम्पर्चने च यौ वा णौ रेचयत्यपि रेचति' (श्लो. ५२) इति देवः ।

१. लट् – (i) रेचयति रेचयतः रेचयन्ति । रेचयसि रेचयथः रेचयथ । रेचयामि रेचयावः रेचयामः । (ii) रेचति[१] रेचतः रेचन्ति । रेचसि रेचथः रेचथ । रेचामि रेचावः रेचामः । (iii) रेचयते रेचयेते रेचयन्ते । रेचयसे रेचयेथे रेचयध्वे । रेचये रेचयावहे रेचयामहे । **२. लिट्** – (i) रेचयाञ्चकार रेचयाञ्चक्रतुः रेचयाञ्चक्रुः । रेचयाञ्चकर्थ रेचयाञ्चक्रथुः रेचयाञ्चक्र । रेचयाञ्चकार, रेचयाञ्चकर रेचयाञ्चकृव रेचयाञ्चकृम । (ii) रेचयाञ्चक्रे रेचयाञ्चक्राते रेचयाञ्चक्रिरे । रेचयाञ्चकृषे रेचयाञ्चक्राथे रेचयाञ्चकृढ्वे । रेचयाञ्चक्रे रेचयाञ्चकृवहे रेचयाञ्चकृमहे । (iii) रेचयाम्बभूव रेचयाम्बभूवतुः रेचयाम्बभूवुः । रेचयाम्बभूविथ रेचयाम्बभूवथुः रेचयाम्बभूव । रेचयाम्बभूव रेचयाम्बभूविव रेचयाम्बभूविम । (iv) रेचयामास रेचयामासतुः रेचयामासुः । रेचयामासिथ रेचयामासथुः रेचयामास । रेचयामास रेचयामासिव रेचयामासिम । **३. लुट्** – (i) रेचयिता रेचयितारौ रेचयितारः । रेचयितासि रेचयितास्थः रेचयितास्थ । रेचयितास्मि रेचयितास्वः रेचयितास्मः । (ii) रेचयिता रेचयितारौ रेचयितारः । रेचयितासे रेचयितासाथे रेचयिताध्वे । रेचयिताहे रेचयितास्वहे रेचयितास्महे । (iii) रेक्ता रेक्तारौ रेक्तारः । रेक्तासि रेक्तास्थः रेक्तास्थ । रेक्तास्मि रेक्तास्वः रेक्तास्मः । **४. लृट्** – (i) रेचयिष्यति रेचयिष्यतः रेचयिष्यन्ति । रेचयिष्यसि रेचयिष्यथः रेचयिष्यथ । रेचयिष्यामि रेचयिष्यावः रेचयिष्यामः । (ii) रेचयिष्यते रेचयिष्येते रेचयिष्यन्ते । रेचयिष्यसे रेचयिष्येथे रेचयिष्यध्वे । रेचयिष्ये रेचयिष्यावहे रेचयिष्यामहे । (iii) रेक्ष्यति रेक्ष्यतः रेक्ष्यन्ति । रेक्ष्यसि रेक्ष्यथः रेक्ष्यथ । रेक्ष्यामि रेक्ष्यावः रेक्ष्यामः । **५. लोट्** – (i) रेचयतु, रेचयतात् रेचयताम् रेचयन्तु । रेचय, रेचयतात् रेचयतम् रेचयत । रेचयाणि रेचयाव रेचयाम । (ii) रेचयताम् रेचयेताम् रेचयन्ताम् । रेचयस्व रेचयेथाम् रेचयध्वम् । रेचयै रेचयावहै रेचयामहै । (iii) रेचतु, रेचतात् रेचताम् रेचन्तु । रेच, रेचतात् रेचतम् रेचत । रेचानि रेचाव रेचाम । **६. लङ्** – (i) अरेचयत् अरेचयताम् अरेचयन् । अरेचयः अरेचयतम् अरेचयत । अरेचयम् अरेचयाव अरेचयाम । (ii) अरेचयत अरेचयेताम् अरेचयन्त । अरेचयथाः अरेचयेथाम् अरेचयध्वम् । अरेचये अरेचयावहि अरेचयामहि । (iii) अरेचत् अरेचताम् अरेचन् । अरेचः अरेचतम् अरेचत । अरेचम् अरेचाव अरेचाम । **७. विधिलिङ्** – (i) रेचयेत् रेचयेताम् रेचयेयुः । रेचयेः रेचयेतम् रेचयेत । रेचयेयम् रेचयेव रेचयेम । (ii) रेचयेत रेचयेयाताम् रेचयेरन् । रेचयेथाः रेचयेयाथाम् रेचयेध्वम् । रेचयेय रेचयेवहि रेचयेमहि । (iii) रेचेत् रेचेताम् रेचेयुः । रेचेः रेचेतम् रेचेत । रेचेयम् रेचेव रेचेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रेच्यात् रेच्यास्ताम् रेच्यासुः । रेच्याः रेच्यास्तम् रेच्यास्त । रेच्यासम् रेच्यास्व रेच्यास्म । (ii) रेचयिषीष्ट रेचयिषीयास्ताम् रेचयिषीरन् । रेचयिषीष्ठाः रेचयिषीयास्थाम् रेचयिषीध्वम् । रेचयिषीय रेचयिषीवहि रेचयिषीमहि । (iii) रिच्यात् रिच्यास्ताम् रिच्यासुः । रिच्याः रिच्यास्तम् रिच्यास्त । रिच्यासम् रिच्यास्व रिच्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अरीरिचत् अरीरिचताम् अरीरिचन् । अरीरिचः अरीरिचतम् अरीरिचत । अरीरिचम् अरीरिचाव अरीरिचाम । (ii) अरीरिचत अरीरिचेताम् अरीरिचन्त । अरीरिचथाः अरीरिचेथाम् अरीरिचध्वम् । अरीरिचे अरीरिचावहि अरीरिचामहि । (iii) अरैक्षीत् अरैक्ताम् अरैक्षुः । अरैक्षीः अरैक्तम् अरैक्त । अरैक्षम् अरैक्ष्व अरैक्ष्म । **१०. लृङ्** – (i) अरेचयिष्यत् अरेचयिष्यताम् अरेचयिष्यन् । अरेचयिष्यः अरेचयिष्यतम् अरेचयिष्यत । अरेचयिष्यम् अरेचयिष्याव अरेचयिष्याम । (ii) अरेचयिष्यत अरेचयिष्येताम् अरेचयिष्यन्त । अरेचयिष्यथाः अरेचयिष्येथाम् अरेचयिष्यध्वम् । अरेचयिष्ये अरेचयिष्यावहि अरेचयिष्यामहि । (iii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अरेक्ष्यत् अरेक्ष्यताम् अरेक्ष्यन् । अरेक्ष्यः अरेक्ष्यतम् अरेक्ष्यत । अरेक्ष्यम् अरेक्ष्याव अरेक्ष्याम ।
णिचि – रेचयति-ते, **सनि** – रिरेचयिषति-ते, **यकि** – रेच्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८१८. शिष – असर्वोपयोगे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'शिषोऽसर्वोपयोगे यौ शेषयेत् शेषतीत्युभे । लुङ्यभावादङोऽशेषीत्[१] शिनष्टीति विशेषणे' (श्लो. १७८-७९) इति देवः । 'अयं विपूर्वोऽतिशये वर्तते' इति कौमुदी ।

१. लट् – (i) शेषयति शेषयतः शेषयन्ति । शेषयसि शेषयथः शेषयथ । शेषयामि शेषयावः शेषयामः । (ii) शेषति[२] शेषतः शेषन्ति । शेषसि शेषथः शेषथ । शेषामि शेषावः शेषामः । (iii) शेषयते शेषयेते शेषयन्ते । शेषयसे शेषयेथे शेषयध्वे । शेषये शेषयावहे शेषयामहे । **२. लिट्** – (i) शेषयाञ्चकार शेषयाञ्चक्रतुः शेषयाञ्चक्रुः । शेषयाञ्चकर्थ शेषयाञ्चक्रथुः शेषयाञ्चक्र । शेषयाञ्चकार, शेषयाञ्चकर शेषयाञ्चकृव शेषयाञ्चकृम । (ii) शेषयाञ्चक्रे शेषयाञ्चक्राते शेषयाञ्चक्रिरे । शेषयाञ्चकृषे शेषयाञ्चक्राथे शेषयाञ्चकृढ्वे । शेषयाञ्चक्रे शेषयाञ्चकृवहे शेषयाञ्चकृमहे । (iii) शेषयाम्बभूव शेषयाम्बभूवतुः शेषयाम्बभूवुः । शेषयाम्बभूविथ शेषयाम्बभूवथुः शेषयाम्बभूव । शेषयाम्बभूव शेषयाम्बभूविव शेषयाम्बभूविम । (iv) शेषयामास शेषयामासतुः शेषयामासुः । शेषयामासिथ शेषयामासथुः शेषयामास । शेषयामास शेषयामासिव शेषयामासिम । **३. लुट्** – (i) शेषयिता शेषयितारौ शेषयितारः । शेषयितासि शेषयितास्थः शेषयितास्थ । शेषयितास्मि शेषयितास्वः शेषयितास्मः । (ii) शेष्टा शेष्टारौ शेष्टारः । शेष्टासि शेष्टास्थः शेष्टास्थ । शेष्टास्मि शेष्टास्वः शेष्टास्मः । (iii) शेषयिता शेषयितारौ शेषयितारः । शेषयितासे शेषयितासाथे शेषयिताध्वे । शेषयिताहे शेषयितास्वहे शेषयितास्महे । **४. लृट्** – (i) शेषयिष्यति शेषयिष्यतः शेषयिष्यन्ति । शेषयिष्यसि शेषयिष्यथः शेषयिष्यथ । शेषयिष्यामि शेषयिष्यावः शेषयिष्यामः । (ii) शेक्ष्यति शेक्ष्यतः शेक्ष्यन्ति । शेक्ष्यसि शेक्ष्यथः शेक्ष्यथ । शेक्ष्यामि शेक्ष्यावः शेक्ष्यामः । (iii) शेषयिष्यते शेषयिष्येते शेषयिष्यन्ते । शेषयिष्यसे शेषयिष्येथे शेषयिष्यध्वे । शेषयिष्ये शेषयिष्यावहे शेषयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) शेषयतु, शेषयतात् शेषयताम् शेषयन्तु । शेषय, शेषयतात् शेषयतम् शेषयत । शेषयाणि शेषयाव शेषयाम । (ii) शेषतु, शेषतात् शेषताम् शेषन्तु । शेष, शेषतात् शेषतम् शेषत । शेषाणि शेषाव शेषाम । (iii) शेषयताम् शेषयेताम् शेषयन्ताम् । शेषयस्व शेषयेथाम् शेषयध्वम् । शेषयै शेषयावहै शेषयामहै । **६. लङ्** – (i) अशेषयत् अशेषयताम् अशेषयन् । अशेषयः अशेषयतम् अशेषयत । अशेषयम् अशेषयाव अशेषयाम । (ii) अशेषत् अशेषताम् अशेषन् । अशेषः अशेषतम् अशेषत । अशेषम् अशेषाव अशेषाम । (iii) अशेषयत अशेषयेताम् अशेषयन्त । अशेषयथाः अशेषयेथाम् अशेषयध्वम् । अशेषये अशेषयावहि अशेषयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शेषयेत् शेषयेताम् शेषयेयुः । शेषयेः शेषयेतम् शेषयेत । शेषयेयम् शेषयेव शेषयेम । (ii) शेषेत् शेषेताम् शेषेयुः । शेषेः शेषेतम् शेषेत । शेषेयम् शेषेव शेषेम । (iii) शेषयेत शेषयेयाताम् शेषयेरन् । शेषयेथाः शेषयेयाथाम् शेषयेध्वम् । शेषयेय शेषयेवहि शेषयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) शेष्यात् शेष्यास्ताम् शेष्यासुः । शेष्याः शेष्यास्तम् शेष्यास्त । शेष्यासम् शेष्यास्व शेष्यास्म । (ii) शिष्यात् शिष्यास्ताम् शिष्यासुः । शिष्याः शिष्यास्तम् शिष्यास्त । शिष्यासम् शिष्यास्व शिष्यास्म । (iii) शेषयिषीष्ट शेषयिषीयास्ताम् शेषयिषीरन् । शेषयिषीष्ठाः शेषयिषीयास्थाम् शेषयिषीध्वम् । शेषयिषीय शेषयिषीवहि शेषयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशीशिषत् अशीशिषताम् अशीशिषन् । अशीशिषः अशीशिषतम् अशीशिषत । अशीशिषम् अशीशिषाव अशीशिषाम । (ii) अशिक्षत्[१] अशिक्षताम् अशिक्षन् । अशिक्षः अशिक्षतम् अशिक्षत । अशिक्षम् अशिक्षाव अशिक्षाम । (iii) अशीशिषत अशीशिषेताम् अशीशिषन्त । अशीशिषथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अशीशिषेथाम् अशीशिषध्वम् । अशीशिषे अशीशिषावहि अशीशिषामहि । **१०. लृङ्** – (i) अशेषयिष्यत् अशेषयिष्यताम् अशेषयिष्यन् । अशेषयिष्यः अशेषयिष्यतम् अशेषयिष्यत । अशेषयिष्यम् अशेषयिष्याव अशेषयिष्याम । (ii) अशेक्ष्यत् अशेक्ष्यताम् अशेक्ष्यन् । अशेक्ष्यः अशेक्ष्यतम् अशेक्ष्यत । अशेक्ष्यम् अशेक्ष्याव अशेक्ष्याम । (iii) अशेषयिष्यत अशेषयिष्येताम् अशेषयिष्यन्त । अशेषयिष्यथाः अशेषयिष्येथाम् अशेषयिष्यध्वम् । अशेषयिष्ये अशेषयिष्यावहि अशेषयिष्यामहि ।

णिचि – शेषयति-ते, **सनि** – शिशेषयिषति-ते, **यकि** – शेष्यते

१. 'अशेषीत्' इत्यस्य अयुक्तता दैवव्याख्याने पुरुषकारे एव उक्ता – 'अत्र अशेषीत् इति अयुक्तम् । 'शिषिं पिषिम्' इति अनिट्कारिका-प्रामाण्यात् शिषिमात्रस्य अनिट्त्वेन 'शल इगुपधात्..' (३.१.४५) इति क्से सति 'अशिक्षत्' इत्येव युक्तत्वात्' इति ।

२. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८१९. तप – दाहे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'सन्तापेऽर्थे तपेत् दाहे तापयेत् तपते तपेत्' (श्लो.१३१) इति देवः ।

१. लट् – (i) तापयति तापयतः तापयन्ति । तापयसि तापयथः तापयथ । तापयामि तापयावः तापयामः । (ii) तपति[१] तपतः तपन्ति । तपसि तपथः तपथ । तपामि तपावः तपामः । (iii) तापयते तापयेते तापयन्ते । तापयसे तापयेथे तापयध्वे । तापये तापयावहे तापयामहे । **२. लिट्** – (i) तापयाञ्चकार तापयाञ्चक्रतुः तापयाञ्चक्रुः । तापयाञ्चकर्थ तापयाञ्चक्रथुः तापयाञ्चक्र । तापयाञ्चकार, तापयाञ्चकर तापयाञ्चकृव तापयाञ्चकृम । (ii) तापयाञ्चक्रे तापयाञ्चक्राते तापयाञ्चक्रिरे । तापयाञ्चकृषे तापयाञ्चक्राथे तापयाञ्चकृढ्वे । तापयाञ्चक्रे तापयाञ्चकृवहे तापयाञ्चकृमहे । (iii) तापयाम्बभूव तापयाम्बभूवतुः तापयाम्बभूवुः । तापयाम्बभूविथ तापयाम्बभूवथुः तापयाम्बभूव । तापयाम्बभूव तापयाम्बभूविव तापयाम्बभूविम । (iv) तापयामास तापयामासतुः तापयांमासुः । तापयामासिथ तापयामासथुः तापयामास । तापयामास तापयामासिव तापयामासिम । **३. लुट्** – (i) तापयिता तापयितारौ तापयितारः । तापयितासि तापयितास्थः तापयितास्थ । तापयितास्मि तापयितास्वः तापयितास्मः । (ii) तप्ता तप्तारौ तप्तारः । तप्तासि तप्तास्थः तप्तास्थ । तप्तास्मि तप्तास्वः तप्तास्मः । (iii) तापयिता तापयितारौ तापयितारः । तापयितासे तापयितासाथे तापयिताध्वे । तापयिताहे तापयितास्वहे तापयितास्महे । **४. लृट्** – (i) तापयिष्यति तापयिष्यतः तापयिष्यन्ति । तापयिष्यसि तापयिष्यथः तापयिष्यथ । तापयिष्यामि तापयिष्यावः तापयिष्यामः । (ii) तप्स्यति तप्स्यतः तप्स्यन्ति । तप्स्यसि तप्स्यथः तप्स्यथ । तप्स्यामि तप्स्यावः तप्स्यामः । (iii) तापयिष्यते तापयिष्येते तापयिष्यन्ते । तापयिष्यसे तापयिष्येथे तापयिष्यध्वे । तापयिष्ये तापयिष्यावहे तापयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) तापयतु, तापयतात् तापयताम् तापयन्तु । तापय, तापयतात् तापयतम् तापयत । तापयानि तापयाव तापयाम । (ii) तपतु, तपतात् तपताम् तपन्तु । तप, तपतात् तपतम् तपत । तपानि तपाव तपाम । (iii) तापयताम् तापयेताम् तापयन्ताम् । तापयस्व तापयेथाम् तापयध्वम् । तापयै तापयावहै तापयामहै । **६. लङ्** – (i) अतापयत् अतापयताम् अतापयन् । अतापयः अतापयतम् अतापयत । अतापयम् अतापयाव अतापयाम । (ii) अतपत् अतपताम् अतपन् । अतपः अतपतम् अतपत । अतपम् अतपाव अतपाम । (iii) अतापयत अतापयेताम् अतापयन्त । अतापयथाः अतापयेथाम् अतापयध्वम् । अतापये अतापयावहि अतापयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तापयेत् तापयेताम् तापयेयुः । तापयेः तापयेतम् तापयेत । तापयेयम् तापयेव तापयेम । (ii) तपेत् तपेताम् तपेयुः । तपेः तपेतम् तपेत । तपेयम् तपेव तपेम । (iii) तापयेत तापयेयाताम् तापयेरन् । तापयेथाः तापयेयाथाम् तापयेध्वम् । तापयेय तापयेवहि तापयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ताप्यात् ताप्यास्ताम् ताप्यासुः । ताप्याः ताप्यास्तम् ताप्यास्त । ताप्यासम् ताप्यास्व ताप्यास्म । (ii) तप्यात् तप्यास्ताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तप्यासुः । तप्याः तप्यास्तम् तप्यास्त । तप्यासम् तप्यास्व तप्यास्म । (iii) तापयिषीष्ट तापयिषीयास्ताम् तापयिषीरन् । तापयिषीष्ठाः तापयिषीयास्थाम् तापयिषीध्वम् । तापयिषीय तापयिषीवहि तापयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतीतपत् अतीतपताम् अतीतपन् । अतीतपः अतीतपतम् अतीतपत । अतीतपम् अतीतपाव अतीतपाम । (ii) अताप्सीत् अताप्ताम् अताप्सुः । अताप्सीः अताप्तम् अताप्त । अताप्सम् अताप्स्व अताप्स्म । (iii) अतीतपत अतीतपेताम् अतीतपन्त । अतीतपथाः अतीतपेथाम् अतीतपध्वम् । अतीतपे अतीतपावहि अतीतपामहि । **१०. लृङ्** – (i) अतापयिष्यत् अतापयिष्यताम् अतापयिष्यन् । अतापयिष्यः अतापयिष्यतम् अतापयिष्यत । अतापयिष्यम् अतापयिष्याव अतापयिष्याम । (ii) अतप्स्यत् अतप्स्यताम् अतप्स्यन् । अतप्स्यः अतप्स्यतम् अतप्स्यत । अतप्स्यम् अतप्स्याव अतप्स्याम । (iii) अतापयिष्यत अतापयिष्येताम् अतापयिष्यन्त । अतापयिष्यथाः अतापयिष्येथाम् अतापयिष्यध्वम् । अतापयिष्ये अतापयिष्यावहि अतापयिष्यामहि ।

णिचि – तापयति-ते, **सनि** – तितापयिषति-ते, **यकि** – ताप्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८२०. तृप – तृप्तौ दीपने च । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'सन्दीपने' इति क्षीरस्वामी । 'प्रीणने' इति कविकल्पद्रुमे । 'तृप्तावन्यतरस्यां णौ स्यातां तर्पति तर्पयेत्' (श्लो. १३३) इति देवः ।

१. लट् – (i) तर्पयति तर्पयतः तर्पयन्ति । तर्पयसि तर्पयथः तर्पयथ । तर्पयामि तर्पयावः तर्पयामः । (ii) तर्पति[१] तर्पतः तर्पन्ति । तर्पसि तर्पथः तर्पथ । तर्पामि तर्पावः तर्पामः । (iii) तर्पयते तर्पयेते तर्पयन्ते । तर्पयसे तर्पयेथे तर्पयध्वे । तर्पये तर्पयावहे तर्पयामहे । **२. लिट्** – (ii) तर्पयाञ्चकार तर्पयाञ्चक्रतुः तर्पयाञ्चक्रुः । तर्पयाञ्चकर्थ तर्पयाञ्चक्रथुः तर्पयाञ्चक्र । तर्पयाञ्चकार, तर्पयाञ्चकर तर्पयाञ्चकृव तर्पयाञ्चकृम । (ii) तर्पयाञ्चक्रे तर्पयाञ्चक्राते तर्पयाञ्चक्रिरे । तर्पयाञ्चकृषे तर्पयाञ्चक्राथे तर्पयाञ्चकृढ्वे । तर्पयाञ्चक्रे तर्पयाञ्चकृवहे तर्पया-ञ्चकृमहे । (iii) तर्पयाम्बभूव तर्पयाम्बभूवतुः तर्पयाम्बभूवुः । तर्पयाम्बभूविथ तर्पयाम्बभूवथुः तर्पयाम्बभूव । तर्पयाम्बभूव तर्पयाम्बभूविव तर्पयाम्बभूविम । (iv) तर्पयामास तर्पयामासतुः तर्पयामासुः । तर्पयामासिथ तर्पयामासथुः तर्पयामास । तर्पयामास तर्पयामासिव तर्पयामासिम । **३. लुट्** – (i) तर्पयिता तर्पयितारौ तर्पयितारः । तर्पयितासि तर्पयितास्थः तर्पयितास्थ । तर्पयितास्मि तर्पयितास्वः तर्पयितास्मः । (ii) तर्पिता तर्पितारौ तर्पितारः । तर्पितासि तर्पितास्थः तर्पितास्थ । तर्पितास्मि तर्पितास्वः तर्पितास्मः । (iii) तर्पयिता तर्पयितारौ तर्पयितारः । तर्पयितासे तर्पयितासाथे तर्पयिताध्वे । तर्पयिताहे तर्पयितास्वहे तर्पयितास्महे । **४. लृट्** – (i) तर्पयिष्यति तर्पयिष्यतः तर्पयिष्यन्ति । तर्पयिष्यसि तर्पयिष्यथः तर्पयिष्यथ । तर्पयिष्यामि तर्पयिष्यावः तर्पयिष्यामः । (ii) तर्पिष्यति तर्पिष्यतः तर्पिष्यन्ति । तर्पिष्यसि तर्पिष्यथः तर्पिष्यथ । तर्पिष्यामि तर्पिष्यावः तर्पिष्यामः । (iii) तर्पयिष्यते तर्पयिष्येते तर्पयिष्यन्ते । तर्पयिष्यसे तर्पयिष्येथे तर्पयिष्यध्वे । तर्पयिष्ये तर्पयिष्यावहे तर्पयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) तर्पयतु, तर्पयतात् तर्पयताम् तर्पयन्तु । तर्पय, तर्पयतात् तर्पयतम् तर्पयत । तर्पयाणि तर्पयाव तर्पयाम । (ii) तर्पतु, तर्पतात् तर्पताम् तर्पन्तु । तर्प, तर्पतात् तर्पतम् तर्पत । तर्पाणि तर्पाव तर्पाम । (iii) तर्पयताम् तर्पयेताम् तर्पयन्ताम् । तर्पयस्व तर्पयेथाम् तर्पयध्वम् । तर्पयै तर्पयावहै तर्पयामहै । **६. लङ्** – (i) अतर्पयत् अतर्पयताम् अतर्पयन् । अतर्पयः अतर्पयतम् अतर्पयत । अतर्पयम् अतर्पयाव अतर्पयाम । (ii) अतर्पत् अतर्पताम् अतर्पन् । अतर्पः अतर्पतम् अतर्पत । अतर्पम् अतर्पाव अतर्पाम । (iii) अतर्पयत अतर्पयेताम् अतर्पयन्त । अतर्पयथाः अतर्पयेथाम् अतर्पयध्वम् । अतर्पये अतर्पयावहि अतर्पयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तर्पयेत् तर्पयेताम् तर्पयेयुः । तर्पयेः तर्पयेतम् तर्पयेत । तर्पयेयम् तर्पयेव तर्पयेम । (ii) तर्पेत् तर्पेताम् तर्पेयुः । तर्पेः तर्पेतम् तर्पेत । तर्पेयम् तर्पेव तर्पेम । (iii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तर्पयेत तर्पयेयाताम् तर्पयेरन् । तर्पयेथाः तर्पयेयाथाम् तर्पयेध्वम् । तर्पयेय तर्पयेवहि तर्पयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तर्प्यात् तर्प्यास्ताम् तर्प्यासुः । तर्प्याः तर्प्यास्तम् तर्प्यास्त । तर्प्यासम् तर्प्यास्व तर्प्यास्म । (ii) तृप्यात् तृप्यास्ताम् तृप्यासुः । तृप्याः तृप्यास्तम् तृप्यास्त । तृप्यासम् तृप्यास्व तृप्यास्म । (iii) तर्पयिषीष्ट तर्पयिषीयास्ताम् तर्पयिषीरन् । तर्पयिषीष्ठाः तर्पयिषीयास्थाम् तर्पयिषीध्वम् । तर्पयिषीय तर्पयिषीवहि तर्पयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अततर्पत् अततर्पताम् अततर्पन् । अततर्पः अततर्पतम् अततर्पत । अततर्पम् अततर्पाव अततर्पाम । (ii) अतीतृपत् अतीतृपताम् अतीतृपन् । अतीतृपः अतीतृपतम् अतीतृपत । अतीतृपम् अतीतृपाव अतीतृपाम । (iii) अत्राप्सीत् अत्राप्ताम् अत्राप्सुः । अत्राप्सीः अत्राप्तम् अत्राप्त । अत्राप्सम् अत्राप्स्व अत्राप्स्म । (iv) अतार्प्सीत् अतार्प्ताम् अतार्प्सुः । अतार्प्सीः अतार्प्तम् अतार्प्त । अतार्प्सम् अतार्प्स्व अतार्प्स्म । (v) अतर्पीत्[२] अतर्पिष्टाम् अतर्पिषुः । अतर्पीः अतर्पिष्टम् अतर्पिष्ट । अतर्पिषम् अतर्पिष्व अतर्पिष्म । (vi) अततर्पत अततर्पेताम् अततर्पन्त । अततर्पथाः अततर्पेथाम् अततर्पध्वम् । अततर्पे अततर्पावहि अततर्पामहि । (vii) अतीतृपत अतीतृपेताम् अतीतृपन्त । अतीतृपथाः अतीतृपेथाम् अतीतृपध्वम् । अतीतृपे अतीतृपावहि अतीतृपामहि । **१०. लृङ्** – (i) अतर्पयिष्यत् अतर्पयिष्यताम् अतर्पयिष्यन् । अतर्पयिष्यः अतर्पयिष्यतम् अतर्पयिष्यत । अतर्पयिष्यम् अतर्पयिष्याव अतर्पयिष्याम । (ii) अतर्पिष्यत् अतर्पिष्यताम् अतर्पिष्यन् । अतर्पिष्यः अतर्पिष्यतम् अतर्पिष्यत । अतर्पिष्यम् अतर्पिष्याव अतर्पिष्याम । (iii) अतर्पयिष्यत अतर्पयिष्येताम् अतर्पयिष्यन्त । अतर्पयिष्यथाः अतर्पयिष्येथाम् अतर्प-यिष्यध्वम् । अतर्पयिष्ये अतर्पयिष्यावहि अतर्पयिष्यामहि ।

णिचि – तर्पयति-ते, **सनि** – तितर्पयिषति-ते, **यकि** – तर्प्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम्

२. अतार्प्सीत्/अतर्पीत् इति रूपद्वयम् अपि भवति इति केचित् ।

१८२१. छृदी – सन्दीपने । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'छृद' इति केचित् । 'चृप छृप दृप सन्दीपने । चर्पयति, छर्पयति' इति कौमुदी । 'छृदी सन्दीपने वा णौ छर्दयेच्छर्दतीत्युभे । छृन्ते छणत्तीति पदे दीप्ति-देवनयोः श्रमि' (श्लो. ११५) इति देवः ।

१. लट् – (i) छर्दयति छर्दयतः छर्दयन्ति । छर्दयसि छर्दयथः छर्दयथ । छर्दयामि छर्दयावः छर्दयामः । (ii) छर्दति[१] छर्दतः छर्दन्ति । छर्दसि छर्दथः छर्दथ । छर्दामि छर्दावः छर्दामः । (iii) छर्दयते छर्दयेते छर्दयन्ते । छर्दयसे छर्दयेथे छर्दयध्वे । छर्दये छर्दयावहे छर्दयामहे । **२. लिट्** – (i) छर्दयाञ्चकार छर्दयाञ्चक्रतुः छर्दयाञ्चक्रुः । छर्दयाञ्चकर्थ छर्दयाञ्चक्रथुः छर्दयाञ्चक्र । छर्दयाञ्चकार, छर्दयाञ्चकर छर्दयाञ्चकृव छर्दयाञ्चकृम । (ii) छर्दयाञ्चक्रे छर्दयाञ्चक्राते छर्दयाञ्चक्रिरे । छर्दयाञ्चकृषे छर्दयाञ्चक्राथे छर्दयाञ्चकृढ्वे । छर्दयाञ्चक्रे छर्दयाञ्चकृवहे छर्दयाञ्चकृमहे । (iii) छर्दयाम्बभूव छर्दयाम्बभूवतुः छर्दयाम्बभूवुः । छर्दयाम्बभूविथ छर्दयाम्बभूवथुः छर्दयाम्बभूव । छर्दयाम्बभूव छर्दयाम्बभूविव छर्दयाम्बभूविम । (iv) छर्दयामास छर्दयामासतुः छर्दयामासुः । छर्दयामासिथ छर्दयामासथुः छर्दयामास । छर्दयामास छर्दयामासिव छर्दयामासिम । **३. लुट्** – (i) छर्दयिता छर्दयितारौ छर्दयितारः । छर्दयितासि छर्दयितास्थः छर्दयितास्थ । छर्दयितास्मि छर्दयितास्वः छर्दयितास्मः । (ii) छर्दिता छर्दितारौ छर्दितारः । छर्दितासि छर्दितास्थः छर्दितास्थ । छर्दितास्मि छर्दितास्वः छर्दितास्मः । (iii) छर्दयिता छर्दयितारौ छर्दयितारः । छर्दयितासे छर्दयितासाथे छर्दयिताध्वे । छर्दयिताहे छर्दयितास्वहे छर्दयितास्महे । **४. लृट्** – (i) छर्दयिष्यति छर्दयिष्यतः छर्दयिष्यन्ति । छर्दयिष्यसि छर्दयिष्यथः छर्दयिष्यथ । छर्दयिष्यामि छर्दयिष्यावः छर्दयिष्यामः । (ii) छर्दिष्यति[२] छर्दिष्यतः छर्दिष्यन्ति । छर्दिष्यसि छर्दिष्यथः छर्दिष्यथ । छर्दिष्यामि छर्दिष्यावः छर्दिष्यामः । (iii) छर्दयिष्यते छर्दयिष्येते छर्दयिष्यन्ते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

छर्दयिष्यसे छर्दयिष्येथे छर्दयिष्यध्वे । छर्दयिष्ये छर्दयिष्यावहे छर्दयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) छर्दयतु, छर्दयतात् छर्दयताम् छर्दयन्तु । छर्दय, छर्दयतात् छर्दयतम् छर्दयत । छर्दयानि छर्दयाव छर्दयाम । (ii) छर्दतु, छर्दतात् छर्दताम् छर्दन्तु । छर्द, छर्दतात् छर्दतम् छर्दत । छर्दानि छर्दाव छर्दाम । (iii) छर्दयताम् छर्दयेताम् छर्दयन्ताम् । छर्दयस्व छर्दयेथाम् छर्दयध्वम् । छर्दयै छर्दयावहै छर्दयामहै । **६. लङ्** – (ii) अच्छर्दयत् अच्छर्दयताम् अच्छर्दयन् । अच्छर्दयः अच्छर्दयतम् अच्छर्दयत । अच्छर्दयम् अच्छर्दयाव अच्छर्दयाम । (ii) अच्छर्दत् अच्छर्दताम् अच्छर्दन् । अच्छर्दः अच्छर्दतम् अच्छर्दत । अच्छर्दम् अच्छर्दाव अच्छर्दाम । (iii) अच्छर्दयत अच्छर्दयेताम् अच्छर्दयन्त । अच्छर्दयथाः अच्छर्दयेथाम् अच्छर्दयध्वम् । अच्छर्दये अच्छर्दयावहि अच्छर्दयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) छर्दयेत् छर्दयेताम् छर्दयेयुः । छर्दयेः छर्दयेतम् छर्दयेत । छर्दयेयम् छर्दयेव छर्दयेम । (ii) छर्देत् छर्देताम् छर्देयुः । छर्देः छर्देतम् छर्देत । छर्देयम् छर्देव छर्देम । (iii) छर्दयेत छर्दयेयाताम् छर्दयेरन् । छर्दयेथाः छर्दयेयाथाम् छर्दयेध्वम् । छर्दयेय छर्दयेवहि छर्दयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) छर्द्यात् छर्द्यास्ताम् छर्द्यासुः । छर्द्याः छर्द्यास्तम् छर्द्यास्त । छर्द्यासम् छर्द्यास्व छर्द्यास्म । (ii) छृद्यात् छृद्यास्ताम् छृद्यासुः । छृद्याः छृद्यास्तम् छृद्यास्त । छृद्यासम् छृद्यास्व छृद्यास्म । (iii) छर्दयिषीष्ट छर्दयिषीयास्ताम् छर्दयिषीरन् । छर्दयिषीष्ठाः छर्दयिषीयास्थाम् छर्दयिषीध्वम् । छर्दयिषीय छर्दयिषीवहि छर्दयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचीछृदत् अचीछृदताम् अचीछृदन् । अचीछृदः अचीछृदतम् अचीछृदत । अचीछृदम् अचीछृदाव अचीछृदाम । (ii) अचच्छर्दत् अचच्छर्दताम् अचच्छर्दन् । अचच्छर्दः अचच्छर्दतम् अचच्छर्दत । अचच्छर्दम् अचच्छर्दाव अचच्छर्दाम । (iii) अच्छर्दीत् अच्छर्दिष्टाम् अच्छर्दिषुः । अच्छर्दीः अच्छर्दिष्टम् अच्छर्दिष्ट । अच्छर्दिषम् अच्छर्दिष्व अच्छर्दिष्म । (iv) अचीछृदत अचीछृदेताम् अचीछृदन्त । अचीछृदथाः अचीछृदेथाम् अचीछृदध्वम् । अचीछृदे अचीछृदावहि अचीछृदामहि । (v) अचच्छर्दत अचच्छर्देताम् अचच्छर्दन्त । अचच्छर्दथाः अचच्छर्देथाम् अचच्छर्दध्वम् । अचच्छर्दे अचच्छर्दावहि अचच्छर्दामहि । **१०. लृङ्** – (i) अच्छर्दयिष्यत् अच्छर्दयिष्यताम् अच्छर्दयिष्यन् । अच्छर्दयिष्यः अच्छर्दयिष्यतम् अच्छर्दयिष्यत । अच्छर्दयिष्यम् अच्छर्दयिष्याव अच्छर्दयिष्याम । (ii) अच्छर्दिष्यत् अच्छर्दिष्यताम् अच्छर्दिष्यन् । अच्छर्दिष्यः अच्छर्दिष्यतम् अच्छर्दिष्यत । अच्छर्दिष्यम् अच्छर्दिष्याव अच्छर्दिष्याम । (iii) अच्छर्दयिष्यत अच्छर्दयिष्येताम् अच्छर्दयिष्यन्त । अच्छर्दयिष्यथाः अच्छर्दयिष्येथाम् अच्छर्दयिष्यध्वम् । अच्छर्दयिष्ये अच्छर्दयिष्यावहि अच्छर्दयिष्यामहि ।

णिचि – छर्दयति-ते, **सनि** – चिच्छर्दयिषति-ते, **यकि** – छर्द्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

२. 'सोऽसिचि....' इति विकल्पो न, साहचर्यात् तत्र रौधादिकस्य एव ग्रहणात्' इति बालमनोरमा ।

१८२२. दृभी – भये । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'दृभी भये विभाषा णौ स्यातां दर्भति दर्भयेत्' (श्लो.१४१) इति देवः ।

१. लट् – (i) दर्भयति दर्भयतः दर्भयन्ति । दर्भयसि दर्भयथः दर्भयथ । दर्भयामि दर्भयावः दर्भयामः । (ii) दर्भति[१] दर्भतः दर्भन्ति । दर्भसि दर्भथः दर्भथ । दर्भामि दर्भावः दर्भामः । (iii) दर्भयते दर्भयेते दर्भयन्ते । दर्भयसे दर्भयेथे दर्भयध्वे । दर्भये दर्भयावहे दर्भयामहे । **२. लिट्** – (i) दर्भयाञ्चकार दर्भयाञ्चक्रतुः दर्भयाञ्चक्रुः । दर्भयाञ्चकर्थ दर्भयाञ्चक्रथुः दर्भयाञ्चक्र । दर्भयाञ्चकार, दर्भयाञ्चकर दर्भयाञ्चकृव दर्भयाञ्चकृम । (ii) दर्भयाञ्चक्रे दर्भयाञ्चक्राते दर्भयाञ्चक्रिरे । दर्भयाञ्चकृषे दर्भयाञ्चक्राथे दर्भयाञ्चकृढ्वे । दर्भयाञ्चक्रे दर्भयाञ्चकृवहे दर्भयाञ्चकृमहे । (iii) दर्भयाम्बभूव दर्भयाम्बभूवतुः दर्भयाम्बभूवुः । दर्भयाम्बभूविथ दर्भयाम्बभूवथुः दर्भयाम्बभूव । दर्भयाम्बभूव दर्भयाम्बभूविव दर्भयाम्बभूविम । (iv) दर्भयामास दर्भयामासतुः दर्भयामासुः । दर्भयामासिथ दर्भयामासथुः दर्भयामास । दर्भयामास दर्भयामासिव दर्भयामासिम । **३. लुट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(i) दर्भयिता दर्भयितारौ दर्भयितारः । दर्भयितासि दर्भयितास्थः दर्भयितास्थ । दर्भयितास्मि दर्भयितास्वः दर्भयितास्मः । (ii) दर्भिता दर्भितारौ दर्भितारः । दर्भितासि दर्भितास्थः दर्भितास्थ । दर्भितास्मि दर्भितास्वः दर्भितास्मः । (iii) दर्भयिता दर्भयितारौ दर्भयितारः । दर्भयितासे दर्भयितासाथे दर्भयिताध्वे । दर्भयिताहे दर्भयितास्वहे दर्भयितास्महे । **४. लृट्** – (i) दर्भयिष्यति दर्भयिष्यतः दर्भयिष्यन्ति । दर्भयिष्यसि दर्भयिष्यथः दर्भयिष्यथ । दर्भयिष्यामि दर्भयिष्यावः दर्भयिष्यामः । (ii) दर्भिष्यति दर्भिष्यतः दर्भिष्यन्ति । दर्भिष्यसि दर्भिष्यथः दर्भिष्यथ । दर्भिष्यामि दर्भिष्यावः दर्भिष्यामः । (iii) दर्भयिष्यते दर्भयिष्येते दर्भयिष्यन्ते । दर्भयिष्यसे दर्भयिष्येथे दर्भयिष्यध्वे । दर्भयिष्ये दर्भयिष्यावहे दर्भयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) दर्भयतु, दर्भयतात् दर्भयताम् दर्भयन्तु । दर्भय, दर्भयतात् दर्भयतम् दर्भयत । दर्भयाणि दर्भयाव दर्भयाम । (ii) दर्भतु, दर्भतात् दर्भताम् दर्भन्तु । दर्भ, दर्भतात् दर्भतम् दर्भत । दर्भाणि दर्भाव दर्भाम । (iii) दर्भयताम् दर्भयेताम् दर्भयन्ताम् । दर्भयस्व दर्भयेथाम् दर्भयध्वम् । दर्भयै दर्भयावहै दर्भयामहै । **६. लङ्** – (i) अदर्भयत् अदर्भयताम् अदर्भयन् । अदर्भयः अदर्भयतम् अदर्भयत । अदर्भयम् अदर्भयाव अदर्भयाम । (ii) अदर्भत् अदर्भताम् अदर्भन् । अदर्भः अदर्भतम् अदर्भत । अदर्भम् अदर्भाव अदर्भाम । (iii) अदर्भयत अदर्भयेताम् अदर्भयन्त । अदर्भयथाः अदर्भयेथाम् अदर्भयध्वम् । अदर्भये अदर्भयावहि अदर्भयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) दर्भयेत् दर्भयेताम् दर्भयेयुः । दर्भयेः दर्भयेतम् दर्भयेत । दर्भयेयम् दर्भयेव दर्भयेम । (ii) दर्भेत् दर्भेताम् दर्भेयुः । दर्भेः दर्भेतम् दर्भेत । दर्भेयम् दर्भेव दर्भेम । (iii) दर्भयेत दर्भयेयाताम् दर्भयेरन् । दर्भयेथाः दर्भयेयाथाम् दर्भयेध्वम् । दर्भयेय दर्भयेवहि दर्भयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) दर्भ्यात् दर्भ्यास्ताम् दर्भ्यासुः । दर्भ्याः दर्भ्यास्तम् दर्भ्यास्त । दर्भ्यासम् दर्भ्यास्व दर्भ्यास्म । (ii) दृभ्यात् दृभ्यास्ताम् दृभ्यासुः । दृभ्याः दृभ्यास्तम् दृभ्यास्त । दृभ्यासम् दृभ्यास्व दृभ्यास्म । (iii) दर्भयिषीष्ट दर्भयिषीयास्ताम् दर्भयिषीरन् । दर्भयिषीष्ठाः दर्भयिषीयास्थाम् दर्भयिषीध्वम् । दर्भयिषीय दर्भयिषीवहि दर्भयिषीमहि । **९. लुङ्** – (ii) अदीदृभत् अदीदृभताम् अदीदृभन् । अदीदृभः अदीदृभतम् अदीदृभत । अदीदृभम् अदीदृभाव अदीदृभाम । (ii) अददर्भत् अददर्भताम् अददर्भन् । अददर्भः अददर्भतम् अददर्भत । अददर्भम् अददर्भाव अददर्भाम । (iii) अदर्भीत् अदर्भिष्टाम् अदर्भिषुः । अदर्भीः अदर्भिष्टम् अदर्भिष्ट । अदर्भिषम् अदर्भिष्व अदर्भिष्म । (iv) अदीदृभत अदीदृभेताम् अदीदृभन्त । अदीदृभथाः अदीदृभेथाम् अदीदृभध्वम् । अदीदृभे अदीदृभावहि अदीदृभामहि । (v) अददर्भत अददर्भेताम् अददर्भन्त । अददर्भथाः अददर्भेथाम् अददर्भध्वम् । अददर्भे अददर्भावहि अददर्भामहि । **१०. लृङ्** – (i) अदर्भयिष्यत् अदर्भयिष्यताम् अदर्भयिष्यन् । अदर्भयिष्यः अदर्भयिष्यतम् अदर्भयिष्यत । अदर्भयिष्यम् अदर्भयिष्याव अदर्भयिष्याम । (ii) अदर्भिष्यत् अदर्भिष्यताम् अदर्भिष्यन् । अदर्भिष्यः अदर्भिष्यतम् अदर्भिष्यत । अदर्भिष्यम् अदर्भिष्याव अदर्भिष्याम । (iii) अदर्भयिष्यत अदर्भयिष्येताम् अदर्भयिष्यन्त । अदर्भयिष्यथाः अदर्भयिष्येथाम् अदर्भयिष्यध्वम् । अदर्भयिष्ये अदर्भयिष्यावहि अदर्भयिष्यामहि ।

णिचि – दर्भयति-न्ते, **सनि** – दिदर्भयिषति-न्ते, **यकि** – दर्भ्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८२३. दृभ – सन्दर्भे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'दृभी भये विभाषा णौ स्यातां दर्भति दर्भयेत् । अनीदितश्च सन्दर्भे दृभति ग्रन्थ ईदितः' (श्लो. १४१-२) इति देवः ।

१. लट् – (i) दर्भयति दर्भयतः दर्भयन्ति । दर्भयसि दर्भयथः दर्भयथ । दर्भयामि दर्भयावः दर्भयामः । (ii) दर्भति[1] दर्भतः दर्भन्ति । दर्भसि दर्भथः दर्भथ । दर्भामि दर्भावः दर्भामः । (iii) दर्भयते दर्भयेते दर्भयन्ते । दर्भयसे दर्भयेथे दर्भयध्वे । दर्भये दर्भयावहे दर्भयामहे । **२. लिट्** – (i) दर्भयाञ्चकार दर्भयाञ्चक्रतुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दर्भयाञ्चक्रुः । दर्भयाञ्चकर्थ दर्भयाञ्चक्रथुः दर्भयाञ्चक्र । दर्भयाञ्चकार, दर्भयाञ्चकर दर्भयाञ्चकृव दर्भयाञ्चकृम । (ii) दर्भयाञ्चक्रे दर्भयाञ्चक्राते दर्भयाञ्चक्रिरे । दर्भयाञ्चकृषे दर्भयाञ्चक्राथे दर्भयाञ्चकृढ्वे । दर्भयाञ्चक्रे दर्भयाञ्चकृवहे दर्भयाञ्चकृमहे । (iii) दर्भयाम्बभूव दर्भयाम्बभूवतुः दर्भयाम्बभूवुः । दर्भयाम्बभूविथ दर्भयाम्बभूवथुः दर्भयाम्बभूव । दर्भयाम्बभूव दर्भयाम्बभूविव दर्भयाम्बभूविम । (iv) दर्भयामास दर्भयामासतुः दर्भयामासुः । दर्भयामासिथ दर्भयामासथुः दर्भयामास । दर्भयामास दर्भयामासिव दर्भयामासिम । **३. लुट्** – (i) दर्भयिता दर्भयितारौ दर्भयितारः । दर्भयितासि दर्भयितास्थः दर्भयितास्थ । दर्भयितास्मि दर्भयितास्वः दर्भयितास्मः । (ii) दर्भिता दर्भितारौ दर्भितारः । दर्भितासि दर्भितास्थः दर्भितास्थ । दर्भितास्मि दर्भितास्वः दर्भितास्मः । (iii) दर्भयिता दर्भयितारौ दर्भयितारः । दर्भयितासे दर्भयितासाथे दर्भयिताध्वे । दर्भयिताहे दर्भयितास्वहे दर्भयितास्महे । **४. लृट्** – (i) दर्भयिष्यति दर्भयिष्यतः दर्भयिष्यन्ति । दर्भयिष्यसि दर्भयिष्यथः दर्भयिष्यथ । दर्भयिष्यामि दर्भयिष्यावः दर्भयिष्यामः । (ii) दर्भिष्यति दर्भिष्यतः दर्भिष्यन्ति । दर्भिष्यसि दर्भिष्यथः दर्भिष्यथ । दर्भिष्यामि दर्भिष्यावः दर्भिष्यामः । (iii) दर्भयिष्यते दर्भयिष्येते दर्भयिष्यन्ते । दर्भयिष्यसे दर्भयिष्येथे दर्भयिष्यध्वे । दर्भयिष्ये दर्भयिष्यावहे दर्भयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) दर्भयतु, दर्भयतात् दर्भयताम् दर्भयन्तु । दर्भय, दर्भयतात् दर्भयतम् दर्भयत । दर्भयाणि दर्भयाव दर्भयाम । (ii) दर्भतु, दर्भतात् दर्भताम् दर्भन्तु । दर्भ, दर्भतात् दर्भतम् दर्भत । दर्भाणि दर्भाव दर्भाम । (iii) दर्भयताम् दर्भयेताम् दर्भयन्ताम् । दर्भयस्व दर्भयेथाम् दर्भयध्वम् । दर्भयै दर्भयावहै दर्भयामहै । **६. लङ्** – (i) अदर्भयत् अदर्भयताम् अदर्भयन् । अदर्भयः अदर्भयतम् अदर्भयत । अदर्भयम् अदर्भयाव अदर्भयाम । (ii) अदर्भत् अदर्भताम् अदर्भन् । अदर्भः अदर्भतम् अदर्भत । अदर्भम् अदर्भाव अदर्भाम । (iii) अदर्भयत अदर्भयेताम् अदर्भयन्त । अदर्भयथाः अदर्भयेथाम् अदर्भयध्वम् । अदर्भये अदर्भयावहि अदर्भयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) दर्भयेत् दर्भयेताम् दर्भयेयुः । दर्भयेः दर्भयेतम् दर्भयेत । दर्भयेयम् दर्भयेव दर्भयेम । (ii) दर्भेत् दर्भेताम् दर्भेयुः । दर्भेः दर्भेतम् दर्भेत । दर्भेयम् दर्भेव दर्भेम । (iii) दर्भयेत दर्भयेयाताम् दर्भयेरन् । दर्भयेथाः दर्भयेयाथाम् दर्भयेध्वम् । दर्भयेय दर्भयेवहि दर्भयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) दर्भ्यात् दर्भ्यास्ताम् दर्भ्यासुः । दर्भ्याः दर्भ्यास्तम् दर्भ्यास्त । दर्भ्यासम् दर्भ्यास्व दर्भ्यास्म । (ii) दर्भयिषीष्ट दर्भयिषीयास्ताम् दर्भयिषीरन् । दर्भयिषीष्ठाः दर्भयिषीयास्थाम् दर्भयिषीध्वम् । दर्भयिषीय दर्भयिषीवहि दर्भयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अदीदृभत् अदीदृभताम् अदीदृभन् । अदीदृभः अदीदृभतम् अदीदृभत । अदीदृभम् अदीदृभाव अदीदृभाम । (ii) अददर्भत् अददर्भताम् अददर्भन् । अददर्भः अददर्भतम् अददर्भत । अददर्भम् अददर्भाव अददर्भाम । (iii) अदर्भीत् अदर्भिष्टाम् अदर्भिषुः । अदर्भीः अदर्भिष्टम् अदर्भिष्ट । अदर्भिषम् अदर्भिष्व अदर्भिष्म । (iv) अदीदृभत अदीदृभेताम् अदीदृभन्त । अदीदृभथाः अदीदृभेथाम् अदीदृभध्वम् । अदीदृभे अदीदृभावहि अदीदृभामहि । (v) अददर्भत अददर्भेताम् अददर्भन्त । अददर्भथाः अददर्भेथाम् अददर्भध्वम् । अददर्भे अददर्भावहि अददर्भामहि । **१०. लृङ्** – (i) अदर्भयिष्यत् अदर्भयिष्यताम् अदर्भयिष्यन् । अदर्भयिष्यः अदर्भयिष्यतम् अदर्भयिष्यत । अदर्भयिष्यम् अदर्भयिष्याव अदर्भयिष्याम । (ii) अदर्भिष्यत् अदर्भिष्यताम् अदर्भिष्यन् । अदर्भिष्यः अदर्भिष्यतम् अदर्भिष्यत । अदर्भिष्यम् अदर्भिष्याव अदर्भिष्याम । (iii) अदर्भयिष्यत अदर्भयिष्येताम् अदर्भयिष्यन्त । अदर्भयिष्यथाः अदर्भयिष्येथाम् अदर्भयिष्यध्वम् । अदर्भयिष्ये अदर्भयिष्यावहि अदर्भयिष्यामहि ।

णिचि – दर्भयति-ते, **सनि** – दिदर्भयिषति-ते, **यकि** – दर्भ्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८२४. श्रथ – मोक्षणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'हिंसायाम्' इति केचित् । 'दौर्बल्ये श्रथयेत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

प्रयत्नविषये स्याच्छ्राथयेत् मोक्षणे । यौ तु श्राथयति श्रथत्यपि च वा णौ श्रन्थयेत् श्रन्थति । सन्दर्भे श्रि विमोचनार्थविषये श्रथ्नात्यथ श्रन्थते, शैथिल्ये ..' (श्लो. १०१) इति देवः ।

१. लट् – (i) श्राथयति श्राथयतः श्राथयन्ति । श्राथयसि श्राथयथः श्राथयथ । श्राथयामि श्राथयावः श्राथयामः । (ii) श्रथति[1] श्रथतः श्रथन्ति । श्रथसि श्रथथः श्रथथ । श्रथामि श्रथावः श्रथामः । (iii) श्राथयते श्राथयेते श्राथयन्ते । श्राथयसे श्राथयेथे श्राथयध्वे । श्राथये श्राथयावहे श्राथयामहे । **२. लिट्** – (ii) श्राथयाञ्चकार श्राथयाञ्चक्रतुः श्राथयाञ्चक्रुः । श्राथयाञ्चकर्थ श्राथयाञ्चक्रथुः श्राथयाञ्चक्र । श्राथयाञ्चकार, श्राथयाञ्चकर श्राथयाञ्चकृव श्राथयाञ्चकृम । (ii) श्राथयाञ्चक्रे श्राथयाञ्चक्राते श्राथयाञ्चक्रिरे । श्राथयाञ्चकृषे श्राथयाञ्चक्राथे श्राथयाञ्चकृढ्वे । श्राथयाञ्चक्रे श्राथयाञ्चकृवहे श्राथयाञ्चकृमहे । (iii) श्राथयाम्बभूव श्राथयाम्बभूवतुः श्राथयाम्बभूवुः । श्राथयाम्बभूविथ श्राथयाम्बभूवथुः श्राथयाम्बभूव । श्राथयाम्बभूव श्राथयाम्बभूविव श्राथयाम्बभूविम । (iv) श्राथयामास श्राथयामासतुः श्राथयामासुः । श्राथयामासिथ श्राथयामासथुः श्राथयामास । श्राथयामास श्राथयामासिव श्राथयामासिम । **३. लुट्** – (i) श्राथयिता श्राथयितारौ श्राथयितारः । श्राथयितासि श्राथयितास्थः श्राथयितास्थ । श्राथयितास्मि श्राथयितास्वः श्राथयितास्मः । (ii) श्राथयिता श्राथयितारौ श्राथयितारः । श्राथयितासे श्राथयितासाथे श्राथयिताध्वे । श्राथयिताहे श्राथयितास्वहे श्राथयितास्महे । (iii) श्रथिता श्रथितारौ श्रथितारः । श्रथितासि श्रथितास्थः श्रथितास्थ । श्रथितास्मि श्रथितास्वः श्रथितास्मः । **४. लृट्** – (i) श्राथयिष्यति श्राथयिष्यतः श्राथयिष्यन्ति । श्राथयिष्यसि श्राथयिष्यथः श्राथयिष्यथ । श्राथयिष्यामि श्राथयिष्यावः श्राथयिष्यामः । (ii) श्राथयिष्यते श्राथयिष्येते श्राथयिष्यन्ते । श्राथयिष्यसे श्राथयिष्येथे श्राथयिष्यध्वे । श्राथयिष्ये श्राथयिष्यावहे श्राथयिष्यामहे । (iii) श्रथिष्यति श्रथिष्यतः श्रथिष्यन्ति । श्रथिष्यसि श्रथिष्यथः श्रथिष्यथ । श्रथिष्यामि श्रथिष्यावः श्रथिष्यामः । **५. लोट्** – (i) श्राथयतु, श्राथयतात् श्राथयताम् श्राथयन्तु । श्राथय, श्राथयतात् श्राथयतम् श्राथयत । श्राथयानि श्राथयाव श्राथयाम । (ii) श्राथयताम् श्राथयेताम् श्राथयन्ताम् । श्राथयस्व श्राथयेथाम् श्राथयध्वम् । श्राथयै श्राथयावहै श्राथयामहै । (iii) श्रथतु, श्रथतात् श्रथताम् श्रथन्तु । श्रथ, श्रथतात् श्रथतम् श्रथत । श्रथानि श्रथाव श्रथाम । **६. लङ्** – (i) अश्राथयत् अश्राथयताम् अश्राथयन् । अश्राथयः अश्राथयतम् अश्राथयत । अश्राथयम् अश्राथयाव अश्राथयाम । (ii) अश्राथयत अश्राथयेताम् अश्राथयन्त । अश्राथयथाः अश्राथयेथाम् अश्राथयध्वम् । अश्राथये अश्राथयावहि अश्राथयामहि । (iii) अश्रथत् अश्रथताम् अश्रथन् । अश्रथः अश्रथतम् अश्रथत । अश्रथम् अश्रथाव अश्रथाम । **७. विधिलिङ्** – (i) श्राथयेत् श्राथयेताम् श्राथयेयुः । श्राथयेः श्राथयेतम् श्राथयेत । श्राथयेयम् श्राथयेव श्राथयेम । (ii) श्राथयेत श्राथयेयाताम् श्राथयेरन् । श्राथयेथाः श्राथयेयाथाम् श्राथयेध्वम् । श्राथयेय श्राथयेवहि श्राथयेमहि । (iii) श्रथेत् श्रथेताम् श्रथेयुः । श्रथेः श्रथेतम् श्रथेत । श्रथेयम् श्रथेव श्रथेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) श्राथ्यात् श्राथ्यास्ताम् श्राथ्यासुः । श्राथ्याः श्राथ्यास्तम् श्राथ्यास्त । श्राथ्यासम् श्राथ्यास्व श्राथ्यास्म । (ii) श्रथ्यात् श्रथ्यास्ताम् श्रथ्यासुः । श्रथ्याः श्रथ्यास्तम् श्रथ्यास्त । श्रथ्यासम् श्रथ्यास्व श्रथ्यास्म । (iii) श्राथयिषीष्ट श्राथयिषीयास्ताम् श्राथयिषीरन् । श्राथयिषीष्ठाः श्राथयिषीयास्थाम् श्राथयिषीध्वम् । श्राथयिषीय श्राथयिषीवहि श्राथयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशिश्रथत् अशिश्रथताम् अशिश्रथन् । अशिश्रथः अशिश्रथतम् अशिश्रथत । अशिश्रथम् अशिश्रथाव अशिश्रथाम । (ii) अशिश्रथत अशिश्रथेताम् अशिश्रथन्त । अशिश्रथथाः अशिश्रथेथाम् अशिश्रथध्वम् । अशिश्रथे अशिश्रथावहि अशिश्रथामहि । (iii) अश्रथीत् अश्रथिष्टाम् अश्रथिषुः । अश्रथीः अश्रथिष्टम् अश्रथिष्ट । अश्रथिषम् अश्रथिष्व अश्रथिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अश्राथयिष्यत् अश्राथयिष्यताम् अश्राथयिष्यन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अश्राथयिष्यः अश्राथयिष्यतम् अश्राथयिष्यत । अश्राथयिष्यम् अश्राथयिष्याव अश्राथयिष्याम । (ii) अश्राथयिष्यत अश्राथयिष्येताम् अश्राथयिष्यन्त । अश्राथयिष्यथाः अश्राथयिष्येथाम् अश्राथयिष्यध्वम् । अश्राथयिष्ये अश्राथयिष्यावहि अश्राथयिष्यामहि । (iii) अश्रथिष्यत् अश्रथिष्यताम् अश्रथिष्यन् । अश्रथिष्यः अश्रथिष्यतम् अश्रथिष्यत । अश्रथिष्यम् अश्रथिष्याव अश्रथिष्याम ।

णिचि – श्राथयति-ते, **सनि** – शिश्राथयिषति-ते, **यकि** – श्राथ्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८२५. मी – गतौ । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'गतौ मनने' इति क्षीरस्वामी । 'मीञो मीनाति मीनीते हिंसायां मीयते ङितः । मिनोति मिनुते स्वादेः, गतौ मयति माययेत्' (श्लो. १६-१७) इति देवः ।

१. लट् – (i) माययति माययतः माययन्ति । माययसि माययथः माययथ । माययामि माययावः माययामः । (ii) मयति[1] मयतः मयन्ति । मयसि मयथः मयथ । मयामि मयावः मयामः । (iii) माययते माययेते माययन्ते । माययसे माययेथे माययध्वे । मायये माययावहे माययामहे । **२. लिट्** – (i) माययाञ्चकार माययाञ्चक्रतुः माययाञ्चक्रुः । माययाञ्चकर्थ माययाञ्चक्रथुः माययाञ्चक्र । माययाञ्चकार, माययाञ्चकर माययाञ्चकृव माययाञ्चकृम । (ii) माययाञ्चक्रे माययाञ्चक्राते माययाञ्चक्रिरे । माययाञ्चकृषे माययाञ्चक्राथे माययाञ्चकृढ्वे । माययाञ्चक्रे माययाञ्चकृवहे माययाञ्चकृमहे । (iii) माययाम्बभूव माययाम्बभूवतुः माययाम्बभूवुः । माययाम्बभूविथ माययाम्बभूवथुः माययाम्बभूव । माययाम्बभूव माययाम्बभूविव माययाम्बभूविम । (iv) माययामास माययामासतुः माययामासुः । माययामासिथ माययामासथुः माययामास । माययामास माययामासिव माययामासिम । **३. लुट्** – (i) माययिता माययितारौ माययितारः । माययितासि माययितास्थः माययितास्थ । माययितास्मि माययितास्वः माययितास्मः । (ii) माययिता माययितारौ माययितारः । माययितासे माययितासाथे माययिताध्वे । माययिताहे माययितास्वहे माययितास्महे । (iii) मेता मेतारौ मेतारः । मेतासि मेतास्थः मेतास्थ । मेतास्मि मेतास्वः मेतास्मः । **४. लृट्** – (i) माययिष्यति माययिष्यतः माययिष्यन्ति । माययिष्यसि माययिष्यथः माययिष्यथ । माययिष्यामि माययिष्यावः माययिष्यामः । (ii) माययिष्यते माययिष्येते माययिष्यन्ते । माययिष्यसे माययिष्येथे माययिष्यध्वे । माययिष्ये माययिष्यावहे माययिष्यामहे । (iii) मेष्यति मेष्यतः मेष्यन्ति । मेष्यसि मेष्यथः मेष्यथ । मेष्यामि मेष्यावः मेष्यामः । **५. लोट्** – (i) माययतु, माययतात् माययताम् माययन्तु । मायय, माययतात् माययतम् माययत । माययानि माययाव माययाम । (ii) माययताम् माययेताम् माययन्ताम् । माययस्व माययेथाम् माययध्वम् । माययै माययावहै माययामहै । (iii) मयतु, मयतात् मयताम् मयन्तु । मय, मयतात् मयतम् मयत । मयानि मयाव मयाम । **६. लङ्** – (i) अमाययत् अमाययताम् अमाययन् । अमाययः अमाययतम् अमाययत । अमाययम् अमाययाव अमाययाम । (ii) अमाययत अमाययेताम् अमाययन्त । अमाययथाः अमाययेथाम् अमाययध्वम् । अमायये अमाययावहि अमाययामहि । (iii) अमयत् अमयताम् अमयन् । अमयः अमयतम् अमयत । अमयम् अमयाव अमयाम । **७. विधिलिङ्** – (i) माययेत् माययेताम् माययेयुः । माययेः माययेतम् माययेत । माययेयम् माययेव माययेम । (ii) माययेत माययेयाताम् माययेरन् । माययेथाः माययेयाथाम् माययेध्वम् । माययेय माययेवहि माययेमहि । (iii) मयेत् मयेताम् मयेयुः । मयेः मयेतम् मयेत । मयेयम् मयेव मयेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) माय्यात् माय्यास्ताम् माय्यासुः । माय्याः माय्यास्तम् माय्यास्त । माय्यासम् माय्यास्व माय्यास्म । (ii) मीयात् मीयास्ताम् मीयासुः । मीयाः मीयास्तम् मीयास्त । मीयासम् मीयास्व मीयास्म । (iii) माययिषीष्ट माययिषीयास्ताम् माययिषीरन् । माययिषीष्ठाः माययिषीयास्थाम् माययिषीध्वम् । माययिषीय माययिषीवहि माययिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमीमयत् अमीमयताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमीमयन् । अमीमयः अमीमयतम् अमीमयत । अमीमयम् अमीमयाव अमीमयाम । (ii) अमीमयत अमीमयेताम् अमीमयन्त । अमीमयथाः अमीमयेथाम् अमीमयध्वम् । अमीमये अमीमयावहि अमीमयामहि । (iii) अमैषीत् अमैष्टाम् अमैषुः । अमैषीः अमैष्टम् अमैष्ट । अमैषम् अमैष्व अमैष्म । **१०. लृङ्** – (i) अमाययिष्यत् अमाययिष्यताम् अमाययिष्यन् । अमाययिष्यः अमाययिष्यतम् अमाययिष्यत । अमाययिष्यम् अमाययिष्याव अमाययिष्याम । (ii) अमाययिष्यत अमाययिष्येताम् अमाययिष्यन्त । अमाययिष्यथाः अमाययिष्येथाम् अमाययिष्यध्वम् । अमाययिष्ये अमाययिष्यावहि अमाययिष्यामहि । (iii) अमेष्यत् अमेष्यताम् अमेष्यन् । अमेष्यः अमेष्यतम् अमेष्यत । अमेष्यम् अमेष्याव अमेष्याम ।

णिचि – माययति-ते, **सनि** – मिमाययिषति-ते, **यङि** – माय्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८२६. ग्रन्थ – बन्धने । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'ग्रथ' इति पाठः युक्तः इति कृदन्तरूपमाला । तथा हि – 'चुरादौ ग्रन्थ बन्धने, ग्रन्थ सन्दर्भे इति द्वौ धातू आधृषीयौ पठ्येते । देवश्लोकात् पुरुषकारवाक्यात् च 'ग्रथ बन्धने' इति पाठः एव साधुः इति प्रतिभाति । अतः एव धातुकाव्यव्याख्याने (३.५०) नारायणभट्टेनापि ग्रथ बन्धने इत्येव अनुवादः क्रियते । तेन सिद्धान्तकौमुद्यादिषु दृष्टः ग्रन्थ बन्धने इति पाठः अयुक्तः इति गम्यते ।' तथा हि देवः – 'ग्रथ्नातीति तु सन्दर्भे ग्रन्थयेत् ग्रन्थतीति यौ । कौटिल्ये ग्रन्थते ग्रन्थेः ग्राथयेत् ग्रथति ग्रथेः' (श्लो. १७) इति ।

१. लट् – (i) ग्रन्थयति ग्रन्थयतः ग्रन्थयन्ति । ग्रन्थयसि ग्रन्थयथः ग्रन्थयथ । ग्रन्थयामि ग्रन्थयावः ग्रन्थयामः । (ii) ग्रन्थति[1] ग्रन्थतः ग्रन्थन्ति । ग्रन्थसि ग्रन्थथः ग्रन्थथ । ग्रन्थामि ग्रन्थावः ग्रन्थामः । (iii) ग्रन्थयते ग्रन्थयेते ग्रन्थयन्ते । ग्रन्थयसे ग्रन्थयेथे ग्रन्थयध्वे । ग्रन्थये ग्रन्थयावहे ग्रन्थयामहे । **२. लिट्** – (i) ग्रन्थयाञ्चकार ग्रन्थयाञ्चक्रतुः ग्रन्थयाञ्चक्रुः । ग्रन्थयाञ्चकर्थ ग्रन्थयाञ्चक्रथुः ग्रन्थयाञ्चक्र । ग्रन्थयाञ्चकार, ग्रन्थयाञ्चकर ग्रन्थयाञ्चकृव ग्रन्थयाञ्चकृम । (ii) ग्रन्थयाञ्चक्रे ग्रन्थयाञ्चक्राते ग्रन्थयाञ्चक्रिरे । ग्रन्थयाञ्चकृषे ग्रन्थयाञ्चक्राथे ग्रन्थयाञ्चकृढ्वे । ग्रन्थयाञ्चक्रे ग्रन्थयाञ्चकृवहे ग्रन्थयाञ्चकृमहे । (iii) ग्रन्थयाम्बभूव ग्रन्थयाम्बभूवतुः ग्रन्थयाम्बभूवुः । ग्रन्थयाम्बभूविथ ग्रन्थयाम्बभूवथुः ग्रन्थयाम्बभूव । ग्रन्थयाम्बभूव ग्रन्थयाम्बभूविव ग्रन्थयाम्बभूविम । (iv) ग्रन्थयामास ग्रन्थयामासभः ग्रन्थयामासुः । ग्रन्थयामासिथ ग्रन्थयामासथुः ग्रन्थयामास । ग्रन्थयामास ग्रन्थयामासिव ग्रन्थयामासिम । **३. लुट्** – (i) ग्रन्थयिता ग्रन्थयितारौ ग्रन्थयितारः । ग्रन्थयितासि ग्रन्थयितास्थः ग्रन्थयितास्थ । ग्रन्थयितास्मि ग्रन्थयितास्वः ग्रन्थयितास्मः । (ii) ग्रन्थयिता ग्रन्थयितारौ ग्रन्थयितारः । ग्रन्थयितासे ग्रन्थयितासाथे ग्रन्थयिताध्वे । ग्रन्थयिताहे ग्रन्थयितास्वहे ग्रन्थयितास्महे । (iii) ग्रन्थिता ग्रन्थितारौ ग्रन्थितारः । ग्रन्थितासि ग्रन्थितास्थः ग्रन्थितास्थ । ग्रन्थितास्मि ग्रन्थितास्वः ग्रन्थितास्मः । **४. लृट्** – (i) ग्रन्थयिष्यति ग्रन्थयिष्यतः ग्रन्थयिष्यन्ति । ग्रन्थयिष्यसि ग्रन्थयिष्यथः ग्रन्थयिष्यथ । ग्रन्थयिष्यामि ग्रन्थयिष्यावः ग्रन्थयिष्यामः । (ii) ग्रन्थयिष्यते ग्रन्थयिष्येते ग्रन्थयिष्यन्ते । ग्रन्थयिष्यसे ग्रन्थयिष्येथे ग्रन्थयिष्यध्वे । ग्रन्थयिष्ये ग्रन्थयिष्यावहे ग्रन्थयिष्यामहे । (iii) ग्रन्थिष्यति ग्रन्थिष्यतः ग्रन्थिष्यन्ति । ग्रन्थिष्यसि ग्रन्थिष्यथः ग्रन्थिष्यथ । ग्रन्थिष्यामि ग्रन्थिष्यावः ग्रन्थिष्यामः । **५. लोट्** – (i) ग्रन्थयतु, ग्रन्थयतात् ग्रन्थयताम् ग्रन्थयन्तु । ग्रन्थय, ग्रन्थयतात् ग्रन्थयतम् ग्रन्थयत । ग्रन्थयानि ग्रन्थयाव ग्रन्थयाम । (ii) ग्रन्थयताम् ग्रन्थयेताम् ग्रन्थयन्ताम् । ग्रन्थयस्व ग्रन्थयेथाम् ग्रन्थयध्वम् । ग्रन्थयै ग्रन्थयावहै ग्रन्थयामहै । (iii) ग्रन्थतु, ग्रन्थतात् ग्रन्थताम् ग्रन्थन्तु । ग्रन्थ, ग्रन्थतात् ग्रन्थतम् ग्रन्थत । ग्रन्थानि ग्रन्थाव ग्रन्थाम । **६. लङ्** – (i) अग्रन्थयत् अग्रन्थयताम् अग्रन्थयन् । अग्रन्थयः अग्रन्थयतम् अग्रन्थयत । अग्रन्थयम् अग्रन्थयाव अग्रन्थयाम । (ii) अग्रन्थयत अग्रन्थयेताम् अग्रन्थयन्त ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अग्रन्थयथाः अग्रन्थयेथाम् अग्रन्थयध्वम् । अग्रन्थये अग्रन्थयावहि अग्रन्थयामहि । (iii) अग्रन्थत् अग्रन्थताम् अग्रन्थन् । अग्रन्थः अग्रन्थतम् अग्रन्थत । अग्रन्थम् अग्रन्थाव अग्रन्थाम । **७. विधिलिङ्** – (i) ग्रन्थयेत् ग्रन्थयेताम् ग्रन्थयेयुः । ग्रन्थयेः ग्रन्थयेतम् ग्रन्थयेत । ग्रन्थयेयम् ग्रन्थयेव ग्रन्थयेम । (ii) ग्रन्थयेत ग्रन्थयेयाताम् ग्रन्थयेरन् । ग्रन्थयेथाः ग्रन्थयेयाथाम् ग्रन्थयेध्वम् । ग्रन्थयेय ग्रन्थयेवहि ग्रन्थयेमहि । (iii) ग्रन्थेत् ग्रन्थेताम् ग्रन्थेयुः । ग्रन्थेः ग्रन्थेतम् ग्रन्थेत । ग्रन्थेयम् ग्रन्थेव ग्रन्थेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ग्रन्थ्यात् ग्रन्थ्यास्ताम् ग्रन्थ्यासुः । ग्रन्थ्याः ग्रन्थ्यास्तम् ग्रन्थ्यास्त । ग्रन्थ्यासम् ग्रन्थ्यास्व ग्रन्थ्यास्म । (ii) ग्रन्थयिषीष्ट ग्रन्थयिषीयास्ताम् ग्रन्थयिषीरन् । ग्रन्थयिषीष्ठाः ग्रन्थयिषीयास्थाम् ग्रन्थयिषीध्वम् । ग्रन्थयिषीय ग्रन्थयिषीवहि ग्रन्थयिषीमहि । (iii) ग्रथ्यात् ग्रथ्यास्ताम् ग्रथ्यासुः । ग्रथ्याः ग्रथ्यास्तम् ग्रथ्यास्त । ग्रथ्यासम् ग्रथ्यास्व ग्रथ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अजग्रन्थत् अजग्रन्थताम् अजग्रन्थन् । अजग्रन्थः अजग्रन्थतम् अजग्रन्थत । अजग्रन्थम् अजग्रन्थाव अजग्रन्थाम । (ii) अजग्रन्थत अजग्रन्थेताम् अजग्रन्थन्त । अजग्रन्थथाः अजग्रन्थेथाम् अजग्रन्थध्वम् । अजग्रन्थे अजग्रन्थावहि अजग्रन्थामहि । (iii) अग्रन्थीत् अग्रन्थिष्टाम् अग्रन्थिषुः । अग्रन्थीः अग्रन्थिष्टम् अग्रन्थिष्ट । अग्रन्थिषम् अग्रन्थिष्व अग्रन्थिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अग्रन्थयिष्यत् अग्रन्थयिष्यताम् अग्रन्थयिष्यन् । अग्रन्थयिष्यः अग्रन्थयिष्यतम् अग्रन्थयिष्यत । अग्रन्थयिष्यम् अग्रन्थयिष्याव अग्रन्थयिष्याम । (ii) अग्रन्थयिष्यत अग्रन्थयिष्येताम् अग्रन्थयिष्यन्त । अग्रन्थयिष्यथाः अग्रन्थयिष्येथाम् अग्रन्थयिष्यध्वम् । अग्रन्थयिष्ये अग्रन्थयिष्यावहि अग्रन्थयिष्यामहि । (iii) अग्रन्थिष्यत् अग्रन्थिष्यताम् अग्रन्थिष्यन् । अग्रन्थिष्यः अग्रन्थिष्यतम् अग्रन्थिष्यत । अग्रन्थिष्यम् अग्रन्थिष्याव अग्रन्थिष्याम ।

णिचि – ग्रन्थयति-ते, **सनि** – जिग्रन्थयिषति-ते, **यकि** – ग्रन्थ्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८२७. शीक – आमर्षणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'सेके आमर्षे च' इति वोपदेवप्रभृतयः । तत्तु 'शीकृ सेचने' इति भ्वादिधातोः सम्पद्यत इति व्यर्थमेव । 'मर्षणे शीकयेत् शीकेत् सेचने शपि शीकते' (श्लो.४२) इति देवः ।

१. लट् – (i) शीकयति शीकयतः शीकयन्ति । शीकयसि शीकयथः शीकयथ । शीकयामि शीकयावः शीकयामः । (ii) शीकति[1] शीकतः शीकन्ति । शीकसि शीकथः शीकथ । शीकामि शीकावः वरामः । (iii) शीकयते शीकयेते शीकयन्ते । शीकयसे शीकयेथे शीकयध्वे । शीकये शीकयावहे शीकयामहे । **२. लिट्** – (i) शीकयाञ्चकार शीकयाञ्चक्रतुः शीकयाञ्चक्रुः । शीकयाञ्चकर्थ शीकयाञ्चक्रथुः शीकयाञ्चक्र । शीकयाञ्चकार, शीकयाञ्चकर शीकयाञ्चकृव शीकयाञ्चकृम । (ii) शीकयाञ्चक्रे शीकयाञ्चक्राते शीकयाञ्चक्रिरे । शीकयाञ्चकृषे शीकयाञ्चक्राथे शीकयाञ्चकृढ्वे । शीकयाञ्चक्रे शीकयाञ्चकृवहे शीकयाञ्चकृमहे । (iii) शीकयाम्बभूव शीकयाम्बभूवतुः शीकयाम्बभूवुः । शीकयाम्बभूविथ शीकयाम्बभूवथुः शीकयाम्बभूव । शीकयाम्बभूव शीकयाम्बभूविव शीकयाम्बभूविम । (iv) शीकयामास शीकयामासतुः शीकयामासुः । शीकयामासिथ शीकयामासथुः शीकयामास । शीकयामास शीकयामासिव शीकयामासिम । **३. लुट्** – (i) शीकयिता शीकयितारौ शीकयितारः । शीकयितासि शीकयितास्थः शीकयितास्थ । शीकयितास्मि शीकयितास्वः शीकयितास्मः । (ii) शीकयिता शीकयितारौ शीकयितारः । शीकयितासे शीकयितासाथे शीकयिताध्वे । शीकयिताहे शीकयितास्वहे शीकयितास्महे । (iii) शीकिता शीकितारौ शीकितारः । शीकितासि शीकितास्थः शीकितास्थ । शीकितास्मि शीकितास्वः शीकितास्मः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

४. लृट् – (i) शीकयिष्यति शीकयिष्यतः शीकयिष्यन्ति । शीकयिष्यसि शीकयिष्यथः शीकयिष्यथ । शीकयिष्यामि शीकयिष्यावः शीकयिष्यामः । (ii) शीकयिष्यते शीकयिष्येते शीकयिष्यन्ते । शीकयिष्यसे शीकयिष्येथे शीकयिष्यध्वे । शीकयिष्ये शीकयिष्यावहे शीकयिष्यामहे । (iii) शीकिष्यति शीकिष्यतः शीकिष्यन्ति । शीकिष्यसि शीकिष्यथः शीकिष्यथ । शीकिष्यामि शीकिष्यावः शीकिष्यामः । **५. लोट्** – (i) शीकयतु, शीकयतात् शीकयताम् शीकयन्तु । शीकय, शीकयतात् शीकयतम् शीकयत । शीकयानि शीकयाव शीकयाम । (ii) शीकयताम् शीकयेताम् शीकयन्ताम् । शीकयस्व शीकयेथाम् शीकयध्वम् । शीकयै शीकयावहै शीकयामहै । (iii) शीकतु, शीकतात् शीकताम् शीकन्तु । शीक, शीकतात् शीकतम् शीकत । शीकानि शीकाव शीकाम । **६. लङ्** – (i) अशीकयत् अशीकयताम् अशीकयन् । अशीकयः अशीकयतम् अशीकयत । अशीकयम् अशीकयाव अशीकयाम । (ii) अशीकयत अशीकयेताम् अशीकयन्त । अशीकयथाः अशीकयेथाम् अशीकयध्वम् । अशीकये अशीकयावहि अशीकयामहि । (iii) अशीकत् अशीकताम् अशीकन् । अशीकः अशीकतम् अशीकत । अशीकम् अशीकाव अशीकाम । **७. विधिलिङ्** – (i) शीकयेत् शीकयेताम् शीकयेयुः । शीकयेः शीकयेतम् शीकयेत । शीकयेयम् शीकयेव शीकयेम । (ii) शीकयेत शीकयेयाताम् शीकयेरन् । शीकयेथाः शीकयेयाथाम् शीकयेध्वम् । शीकयेय शीकयेवहि शीकयेमहि । (iii) शीकेत् शीकेताम् शीकेयुः । शीकेः शीकेतम् शीकेत । शीकेयम् शीकेव शीकेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) शीक्यात् शीक्यास्ताम् शीक्यासुः । शीक्याः शीक्यास्तम् शीक्यास्त । शीक्यासम् शीक्यास्व शीक्यास्म । (ii) शीकयिषीष्ट शीकयिषीयास्ताम् शीकयिषीरन् । शीकयिषीष्ठाः शीकयिषीयास्थाम् शीकयिषीध्वम् । शीकयिषीय शीकयिषीवहि शीकयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशीशिकत् अशीशिकताम् अशीशिकन् । अशीशिकः अशीशिकतम् अशीशिकत । अशीशिकम् अशीशिकाव अशीशिकाम । (ii) अशीशिकत अशीशिकेताम् अशीशिकन्त । अशीशिकथाः अशीशिकेथाम् अशीशिकध्वम् । अशीशिके अशीशिकावहि अशीशिकामहि । (iii) अशीकीत् अशीकिष्टाम् अशीकिषुः । अशीकीः अशीकिष्टम् अशीकिष्ट । अशीकिषम् अशीकिष्व अशीकिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अशीकयिष्यत् अशीकयिष्यताम् अशीकयिष्यन् । अशीकयिष्यः अशीकयिष्यतम् अशीकयिष्यत । अशीकयिष्यम् अशीकयिष्याव अशीकयिष्याम । (ii) अशीकयिष्यत अशीकयिष्येताम् अशीकयिष्यन्त । अशीकयिष्यथाः अशीकयिष्येथाम् अशीकयिष्यध्वम् । अशीकयिष्ये अशीकयिष्यावहि अशीकयिष्यामहि । (iii) अशीकिष्यत् अशीकिष्यताम् अशीकिष्यन् । अशीकिष्यः अशीकिष्यतम् अशीकिष्यत । अशीकिष्यम् अशीकिष्याव अशीकिष्याम ।

णिचि – शीकयति-ते, **सनि** – शिशीकयिषति-ते, **यकि** – शीक्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८२८. चीक – आमर्षणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) ।

१. लट् – (i) चीकयति चीकयतः चीकयन्ति । चीकयसि चीकयथः चीकयथ । चीकयामि चीकयावः चीकयामः । (ii) चीकति[1] चीकतः चीकन्ति । चीकसि चीकथः चीकथ । चीकामि चीकावः वरामः । (iii) चीकयते चीकयेते चीकयन्ते । चीकयसे चीकयेथे चीकयध्वे । चीकये चीकयावहे चीकयामहे ।

२. लिट् – (i) चीकयाञ्चकार चीकयाञ्चक्रतुः चीकयाञ्चक्रुः । चीकयाञ्चकर्थ चीकयाञ्चक्रथुः चीकयाञ्चक्र । चीकयाञ्चकार, चीकयाञ्चकर चीकयाञ्चकृव चीकयाञ्चकृम । (ii) चीकयाञ्चक्रे चीकयाञ्चक्राते चीकयाञ्चक्रिरे । चीकयाञ्चकृषे चीकयाञ्चक्राथे चीकयाञ्चकृढ्वे । चीकयाञ्चक्रे चीकयाञ्चकृवहे चीकयाञ्चकृमहे । (iii) चीकयाम्बभूव चीकयाम्बभूवतुः चीकयाम्बभूवुः । चीकयाम्बभूविथ चीकयाम्बभूवथुः चीकयाम्बभूव ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चीकयाम्बभूव चीकयाम्बभूविव चीकयाम्बभूविम । (iv) चीकयामास चीकयामासतुः चीकयामासुः । चीकयामासिथ चीकयामासथुः चीकयामास । चीकयामास चीकयामासिव चीकयामासिम । **३. लुट्** – (i) चीकयिता चीकयितारौ चीकयितारः । चीकयितासि चीकयितास्थः चीकयितास्थ । चीकयितास्मि चीकयितास्वः चीकयितास्मः । (ii) चीकयिता चीकयितारौ चीकयितारः । चीकयितासे चीकयितासाथे चीकयिताध्वे । चीकयिताहे चीकयितास्वहे चीकयितास्महे । (iii) चीकिता चीकितारौ चीकितारः । चीकितासि चीकितास्थः चीकितास्थ । चीकितास्मि चीकितास्वः चीकितास्मः । **४. लृट्** – (i) चीकयिष्यति चीकयिष्यतः चीकयिष्यन्ति । चीकयिष्यसि चीकयिष्यथः चीकयिष्यथ । चीकयिष्यामि चीकयिष्यावः चीकयिष्यामः । (ii) चीकयिष्यते चीकयिष्येते चीकयिष्यन्ते । चीकयिष्यसे चीकयिष्येथे चीकयिष्यध्वे । चीकयिष्ये चीकयिष्यावहे चीकयिष्यामहे । (iii) चीकिष्यति चीकिष्यतः चीकिष्यन्ति । चीकिष्यसि चीकिष्यथः चीकिष्यथ । चीकिष्यामि चीकिष्यावः चीकिष्यामः । **५. लोट्** – (i) चीकयतु, चीकयतात् चीकयताम् चीकयन्तु । चीकय, चीकयतात् चीकयतम् चीकयत । चीकयानि चीकयाव चीकयाम । (ii) चीकयताम् चीकयेताम् चीकयन्ताम् । चीकयस्व चीकयेथाम् चीकयध्वम् । चीकयै चीकयावहै चीकयामहै । (iii) चीकतु, चीकतात् चीकताम् चीकन्तु । चीक, चीकतात् चीकतम् चीकत । चीकानि चीकाव चीकाम । **६. लङ्** – (i) अचीकयत् अचीकयताम् अचीकयन् । अचीकयः अचीकयतम् अचीकयत । अचीकयम् अचीकयाव अचीकयाम । (ii) अचीकयत अचीकयेताम् अचीकयन्त । अचीकयथाः अचीकयेथाम् अचीकयध्वम् । अचीकये अचीकयावहि अचीकयामहि । (iii) अचीकत् अचीकताम् अचीकन् । अचीकः अचीकतम् अचीकत । अचीकम् अचीकाव अचीकाम । **७. विधिलिङ्** – (i) चीकयेत् चीकयेताम् चीकयेयुः । चीकयेः चीकयेतम् चीकयेत । चीकयेयम् चीकयेव चीकयेम । (ii) चीकयेत चीकयेयाताम् चीकयेरन् । चीकयेथाः चीकयेयाथाम् चीकयेध्वम् । चीकयेय चीकयेवहि चीकयेमहि । (iii) चीकेत् चीकेताम् चीकेयुः । चीकेः चीकेतम् चीकेत । चीकेयम् चीकेव चीकेम । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चीक्यात् चीक्यास्ताम् चीक्यासुः । चीक्याः चीक्यास्तम् चीक्यास्त । चीक्यासम् चीक्यास्व चीक्यास्म । (ii) चीकयिषीष्ट चीकयिषीयास्ताम् चीकयिषीरन् । चीकयिषीष्ठाः चीकयिषीयास्थाम् चीकयिषीध्वम् । चीकयिषीय चीकयिषीवहि चीकयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचीचिकत् अचीचिकताम् अचीचिकन् । अचीचिकः अचीचिकतम् अचीचिकत । अचीचिकम् अचीचिकाव अचीचिकाम । (ii) अचीचिकत अचीचिकेताम् अचीचिकन्त । अचीचिकथाः अचीचिकेथाम् अचीचिकध्वम् । अचीचिके अचीचिकावहि अचीचिकामहि । (iii) अचीकीत् अचीकिष्टाम् अचीकिषुः । अचीकीः अचीकिष्टम् अचीकिष्ट । अचीकिषम् अचीकिष्व अचीकिष्म । **१०. लृङ्** – (i) अचीकयिष्यत् अचीकयिष्यताम् अचीकयिष्यन् । अचीकयिष्यः अचीकयिष्यतम् अचीकयिष्यत । अचीकयिष्यम् अचीकयिष्याव अचीकयिष्याम । (ii) अचीकयिष्यत अचीकयिष्येताम् अचीकयिष्यन्त । अचीकयिष्यथाः अचीकयिष्येथाम् अचीकयिष्यध्वम् । अचीकयिष्ये अचीकयिष्यावहि अचीकयिष्यामहि । (iii) अचीकिष्यत् अचीकिष्यताम् अचीकिष्यन् । अचीकिष्यः अचीकिष्यतम् अचीकिष्यत । अचीकिष्यम् अचीकिष्याव अचीकिष्याम ।

णिचि – चीकयति-ते, **सनि** – चिचीकयिषति-ते, **यकि** – चीक्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८२९. अर्द – हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) (स्वरितेत्) । 'अर्दयेदर्दतेऽर्देद्यौ हिंसनेऽर्दति याचने' (श्लो. १०३) इति देवः ।

१. लट् – ((i) अर्दयति अर्दयतः अर्दयन्ति । अर्दयसि अर्दयथः अर्दयथ । अर्दयामि अर्दयावः अर्दयामः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) अर्दति[१] अर्दतः अर्दन्ति । अर्दसि अर्दथः अर्दथ । अर्दामि अर्दावः अर्दामः । (iii) अर्दते[२] अर्देते अर्दन्ते । अर्दसे अर्देथे अर्दध्वे । अर्दे अर्दावहे अर्दामहे । (iv) अर्दयते अर्दयेते अर्दयन्ते । अर्दयसे अर्दयेथे अर्दयध्वे । अर्दये अर्दयावहे अर्दयामहे । **२. लिट्** - (i) अर्दयाञ्चकार अर्दयाञ्चक्रतुः अर्दयाञ्चक्रुः । अर्दयाञ्चकर्थ अर्दयाञ्चक्रथुः अर्दयाञ्चक्र । अर्दयाञ्चकार, अर्दयाञ्चकर अर्दयाञ्चकृव अर्दयाञ्चकृम । (ii) अर्दयाञ्चक्रे अर्दयाञ्चक्राते अर्दयाञ्चक्रिरे । अर्दयाञ्चकृषे अर्दयाञ्चक्राथे अर्दयाञ्चकृढ्वे । अर्दयाञ्चक्रे अर्दयाञ्चकृवहे अर्दयाञ्चकृमहे । (iii) अर्दयाम्बभूव अर्दयाम्बभूवतुः अर्दयाम्बभूवुः । अर्दयाम्बभूविथ अर्दयाम्बभूवथुः अर्दयाम्बभूव । अर्दयाम्बभूव अर्दयाम्बभूविव अर्दयाम्बभूविम । (iv) अर्दयामास अर्दयामासतुः अर्दयामासुः । अर्दयामासिथ अर्दयामासथुः अर्दयामास । अर्दयामास अर्दयामासिव अर्दयामासिम । **३. लुट्** - (i) अर्दयिता अर्दयितारौ अर्दयितारः । अर्दयितासि अर्दयितास्थः अर्दयितास्थ । अर्दयितास्मि अर्दयितास्वः अर्दयितास्मः । (ii) अर्दयिता अर्दयितारौ अर्दयितारः । अर्दयितासे अर्दयितासाथे अर्दयिताध्वे । अर्दयिताहे अर्दयितास्वहे अर्दयितास्महे । (iii) अर्दिता अर्दितारौ अर्दितारः । अर्दितासि अर्दितास्थः अर्दितास्थ । अर्दितास्मि अर्दितास्वः अर्दितास्मः । (iv) अर्दिता अर्दितारौ अर्दितारः । अर्दितासे अर्दितासाथे अर्दिताध्वे । अर्दिताहे अर्दितास्वहे अर्दितास्महे । **४. लृट्** - (i) अर्दयिष्यति अर्दयिष्यतः अर्दयिष्यन्ति । अर्दयिष्यसि अर्दयिष्यथः अर्दयिष्यथ । अर्दयिष्यामि अर्दयिष्यावः अर्दयिष्यामः । (ii) अर्दयिष्यते अर्दयिष्येते अर्दयिष्यन्ते । अर्दयिष्यसे अर्दयिष्येथे अर्दयिष्यध्वे । अर्दयिष्ये अर्दयिष्यावहे अर्दयिष्यामहे । (iii) अर्दिष्यति अर्दिष्यतः अर्दिष्यन्ति । अर्दिष्यसि अर्दिष्यथः अर्दिष्यथ । अर्दिष्यामि अर्दिष्यावः अर्दिष्यामः । (iv) अर्दिष्यते अर्दिष्येते अर्दिष्यन्ते । अर्दिष्यसे अर्दिष्येथे अर्दिष्यध्वे । अर्दिष्ये अर्दिष्यावहे अर्दिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) अर्दयतु, अर्दयतात् अर्दयताम् अर्दयन्तु । अर्दय, अर्दयतात् अर्दयतम् अर्दयत । अर्दयानि अर्दयाव अर्दयाम । (ii) अर्दयताम् अर्दयेताम् अर्दयन्ताम् । अर्दयस्व अर्दयेथाम् अर्दयध्वम् । अर्दयै अर्दयावहै अर्दयामहै । (iii) अर्दतु, अर्दतात् अर्दताम् अर्दन्तु । अर्द, अर्दतात् अर्दतम् अर्दत । अर्दानि अर्दाव अर्दाम । (iv) अर्दताम् अर्देताम् अर्दन्ताम् । अर्दस्व अर्देथाम् अर्दध्वम् । अर्दै अर्दावहै अर्दामहै । **६. लङ्** - (i) आर्दयत् आर्दयताम् आर्दयन् । आर्दयः आर्दयतम् आर्दयत । आर्दयम् आर्दयाव आर्दयाम । (ii) आर्दयत आर्दयेताम् आर्दयन्त । आर्दयथाः आर्दयेथाम् आर्दयध्वम् । आर्दये आर्दयावहि आर्दयामहि । (iii) आर्दत् आर्दताम् आर्दन् । आर्दः आर्दतम् आर्दत । आर्दम् आर्दाव आर्दाम । (iv) आर्दत आर्देताम् आर्दन्त । आर्दथाः आर्देथाम् आर्दध्वम् । आर्दे आर्दावहि आर्दामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) अर्दयेत् अर्दयेताम् अर्दयेयुः । अर्दयेः अर्दयेतम् अर्दयेत । अर्दयेयम् अर्दयेव अर्दयेम । (ii) अर्दयेत अर्दयेयाताम् अर्दयेरन् । अर्दयेथाः अर्दयेयाथाम् अर्दयेध्वम् । अर्दयेय अर्दयेवहि अर्दयेमहि । (iii) अर्देत् अर्देताम् अर्देयुः । अर्देः अर्देतम् अर्देत । अर्देयम् अर्देव अर्देम । (ii) अर्देत अर्देयाताम् अर्देरन् । अर्देथाः अर्देयाथाम् अर्देध्वम् । अर्देय अर्देवहि अर्देमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) अर्द्यात् अर्द्यास्ताम् अर्द्यासुः । अर्द्याः अर्द्यास्तम् अर्द्यास्त । अर्द्यासम् अर्द्यास्व अर्द्यास्म । (ii) अर्दयिषीष्ट अर्दयिषीयास्ताम् अर्दयिषीरन् । अर्दयिषीष्ठाः अर्दयिषीयास्थाम् अर्दयिषीध्वम् । अर्दयिषीय अर्दयिषीवहि अर्दयिषीमहि । (iii) अर्दिषीष्ट अर्दिषीयास्ताम् अर्दिषीरन् । अर्दिषीष्ठाः अर्दिषीयास्थाम् अर्दिषीध्वम् । अर्दिषीय अर्दिषीवहि अर्दिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) आर्दिदत् आर्दिदताम् आर्दिदन् । आर्दिदः आर्दिदतम् आर्दिदत । आर्दिदम् आर्दिदाव आर्दिदाम । (ii) आर्दिदत आर्दिदेताम् आर्दिदन्त । आर्दिदथाः आर्दिदेथाम् आर्दिदध्वम् । आर्दिदे आर्दिदावहि आर्दिदामहि । (iii) आर्दीत् आर्दिष्टाम् आर्दिषुः । आर्दीः आर्दिष्टम् आर्दिष्ट । आर्दिषम् आर्दिष्व आर्दिष्म । (iv) आर्दिष्ट आर्दिषाताम् आर्दिषत । आर्दिष्ठाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आर्दिषाथाम् आर्दिध्वम् । आर्दिषि आर्दिष्वहि आर्दिष्महि । **१०. लृङ्** - (ii) आर्दयिष्यत् आर्दयिष्यताम् आर्दयिष्यन् । आर्दयिष्यः आर्दयिष्यतम् आर्दयिष्यत । आर्दयिष्यम् आर्दयिष्याव आर्दयिष्याम (ii) आर्दयिष्यत आर्दयिष्येताम् आर्दयिष्यन्त । आर्दयिष्यथाः आर्दयिष्येथाम् आर्दयिष्यध्वम् । आर्दयिष्ये आर्दयिष्यावहि आर्दयिष्यामहि । (iii) आर्दिष्यत् आर्दिष्यताम् आर्दिष्यन् । आर्दिष्यः आर्दिष्यतम् आर्दिष्यत । आर्दिष्यम् आर्दिष्याव आर्दिष्याम । (iv) आर्दिष्यत आर्दिष्येताम् आर्दिष्यन्त । आर्दिष्यथाः आर्दिष्येथाम् आर्दिष्यध्वम् । आर्दिष्ये आर्दिष्यावहि आर्दिष्यामहि ।

णिचि - अर्दयति-ते, **सनि** - अर्दिदयिषति-ते, **यकि** - अर्द्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

२. शाकटायनमते णिजभावपक्षे अनुदात्तेत्वम् । ततः आत्मनेपदिता अपि ।

१८३०. हिसि - हिंसायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) ।

१. लट् - (i) हिंसयति हिंसयतः हिंसयन्ति । हिंसयसि हिंसयथः हिंसयथ । हिंसयामि हिंसयावः हिंसयामः । (ii) हिंसति[1] हिंसतः हिंसन्ति । हिंससि हिंसथः हिंसथ । हिंसामि हिंसावः हिंसामः । (iii) हिंसयते हिंसयेते हिंसयन्ते । हिंसयसे हिंसयेथे हिंसयध्वे । हिंसये हिंसयावहे हिंसयामहे । **२. लिट्** - (i) हिंसयाञ्चकार हिंसयाञ्चक्रतुः हिंसयाञ्चक्रुः । हिंसयाञ्चकर्थ हिंसयाञ्चक्रथुः हिंसयाञ्चक्र । हिंसयाञ्चकार, हिंसयाञ्चकर हिंसयाञ्चकृव हिंसयाञ्चकृम । (ii) हिंसयाञ्चक्रे हिंसयाञ्चक्राते हिंसयाञ्चक्रिरे । हिंसयाञ्चकृषे हिंसयाञ्चक्राथे हिंसयाञ्चकृढ्वे । हिंसयाञ्चक्रे हिंसयाञ्चकृवहे हिंसयाञ्चकृमहे । (iii) हिंसयाम्बभूव हिंसयाम्बभूवतुः हिंसयाम्बभूवुः । हिंसयाम्बभूविथ हिंसयाम्बभूवथुः हिंसयाम्बभूव । हिंसयाम्बभूव हिंसयाम्बभूविव हिंसयाम्बभूविम । (iv) हिंसयामास हिंसयामासतुः हिंसयामासुः । हिंसयामासिथ हिंसयामासथुः हिंसयामास । हिंसयामास हिंसयामासिव हिंसयामासिम । **३. लुट्** - हिंसयिता हिंसयितारौ हिंसयितारः । हिंसयितासि हिंसयितास्थः हिंसयितास्थ । हिंसयितास्मि हिंसयितास्वः हिंसयितास्मः । (ii) हिंसिता हिंसितारौ हिंसितारः । हिंसितासि हिंसितास्थः हिंसितास्थ । हिंसितास्मि हिंसितास्वः हिंसितास्मः । (iii) हिंसयिता हिंसयितारौ हिंसयितारः । हिंसयितासे हिंसयितासाथे हिंसयिताध्वे । हिंसयिताहे हिंसयितास्वहे हिंसयितास्महे । **४. लृट्** - (i) हिंसयिष्यति हिंसयिष्यतः हिंसयिष्यन्ति । हिंसयिष्यसि हिंसयिष्यथः हिंसयिष्यथ । हिंसयिष्यामि हिंसयिष्यावः हिंसयिष्यामः । (ii) हिंसिष्यति हिंसिष्यतः हिंसिष्यन्ति । हिंसिष्यसि हिंसिष्यथः हिंसिष्यथ । हिंसिष्यामि हिंसिष्यावः हिंसिष्यामः । (iii) हिंसयिष्यते हिंसयिष्येते हिंसयिष्यन्ते । हिंसयिष्यसे हिंसयिष्येथे हिंसयिष्यध्वे । हिंसयिष्ये हिंसयिष्यावहे हिंसयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) हिंसयतु, हिंसयतात् हिंसयताम् हिंसयन्तु । हिंसय, हिंसयतात् हिंसयतम् हिंसयत । हिंसयानि हिंसयाव हिंसयाम । (ii) हिंसतु, हिंसतात् हिंसताम् हिंसन्तु । हिंस, हिंसतात् हिंसतम् हिंसत । हिंसानि हिंसाव हिंसाम । (iii) हिंसयताम् हिंसयेताम् हिंसयन्ताम् । हिंसयस्व हिंसयेथाम् हिंसयध्वम् । हिंसयै हिंसयावहै हिंसयामहै । **६. लङ्** - (ii) अहिंसयत् अहिंसयताम् अहिंसयन् । अहिंसयः अहिंसयतम् अहिंसयत । अहिंसयम् अहिंसयाव अहिंसयाम । (ii) अहिंसत् अहिंसताम् अहिंसन् । अहिंसः अहिंसतम् अहिंसत । अहिंसम् अहिंसाव अहिंसाम । (iii) अहिंसयत अहिंसयेताम् अहिंसयन्त । अहिंसयथाः अहिंसयेथाम् अहिंसयध्वम् । अहिंसये अहिंसयावहि अहिंसयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) हिंसयेत् हिंसयेताम् हिंसयेयुः । हिंसयेः हिंसयेतम् हिंसयेत । हिंसयेयम् हिंसयेव हिंसयेम । (ii) हिंसेत् हिंसेताम् हिंसेयुः । हिंसेः हिंसेतम् हिंसेत । हिंसेयम् हिंसेव हिंसेम । (ii) हिंसयेत हिंसयेयाताम् हिंसयेरन् । हिंसयेथाः हिंसयेयाथाम् हिंसयेध्वम् । हिंसयेय हिंसयेवहि हिंसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) हिंस्यात् हिंस्यास्ताम् हिंस्यासुः । हिंस्याः हिंस्यास्तम् हिंस्यास्त । हिंस्यासम् हिंस्यास्व

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

हिंस्यास्म । (ii) हिंसयिषीष्ट हिंसयिषीयास्ताम् हिंसयिषीरन् । हिंसयिषीष्ठाः हिंसयिषीयास्थाम् हिंसयिषीध्वम् । हिंसयिषीय हिंसयिषीवहि हिंसयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अजिहिंसत् अजिहिंसताम् अजिहिंसन् । अजिहिंसः अजिहिंसतम् अजिहिंसत । अजिहिंसम् अजिहिंसाव अजिहिंसाम (ii) अहिंसीत् अहिंसिष्टाम् अहिंसिषुः । अहिंसीः अहिंसिष्टम् अहिंसिष्ट । अहिंसिषम् अहिंसिष्व अहिंसिष्म । (iii) अजिहिंसत अजिहिंसेताम् अजिहिंसन्त । अजिहिंसथाः अजिहिंसेथाम् अजिहिंसध्वम् । अजिहिंसे अजिहिंसावहि अजिहिंसामहि । **१०. लृङ्** - (i) अहिंसयिष्यत् अहिंसयिष्यताम् अहिंसयिष्यन् । अहिंसयिष्यः अहिंसयिष्यतम् अहिंसयिष्यत । अहिंसयिष्यम् अहिंसयिष्याव अहिंसयिष्याम । (ii) अहिंसिष्यत् अहिंसिष्यताम् अहिंसिष्यन् । अहिंसिष्यः अहिंसिष्यतम् अहिंसिष्यत । अहिंसिष्यम् अहिंसिष्याव अहिंसिष्याम । (iii) अहिंसयिष्यत अहिंसयिष्येताम् अहिंसयिष्यन्त । अहिंसयिष्यथाः अहिंसयिष्येथाम् अहिंसयिष्यध्वम् । अहिंसयिष्ये अहिंसयिष्यावहि अहिंसयिष्यामहि ।

णिचि - हिंसयति-ते, **सनि** - जिहिंसयिषति-ते, **यकि** - हिंस्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८३१. अर्ह - पूजायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'पूजनेऽर्हति चार्हयेत्' (श्लो. १९७) इति देवः ।

१. लट् - (i) अर्हयति अर्हयतः अर्हयन्ति । अर्हयसि अर्हयथः अर्हयथ । अर्हयामि अर्हयावः अर्हयामः । (ii) अर्हति[१] अर्हतः अर्हन्ति । अर्हसि अर्हथः अर्हथ । अर्हामि अर्हावः अर्हामः । (iii) अर्हते[२] अर्हेते अर्हन्ते । अर्हसे अर्हेथे अर्हध्वे । अर्हे अर्हावहे अर्हामहे । (iv) अर्हयते अर्हयेते अर्हयन्ते । अर्हयसे अर्हयेथे अर्हयध्वे । अर्हये अर्हयावहे अर्हयामहे । **२. लिट्** - (i) अर्हयाञ्चकार अर्हयाञ्चक्रतुः अर्हयाञ्चक्रुः । अर्हयाञ्चकर्थ अर्हयाञ्चक्रथुः अर्हयाञ्चक्र । अर्हयाञ्चकार, अर्हयाञ्चकर अर्हयाञ्चकृव अर्हयाञ्चकृम । (ii) अर्हयाञ्चक्रे अर्हयाञ्चक्राते अर्हयाञ्चक्रिरे । अर्हयाञ्चकृषे अर्हयाञ्चक्राथे अर्हयाञ्चकृढ्वे । अर्हयाञ्चक्रे अर्हयाञ्चकृवहे अर्हयाञ्चकृमहे । (iii) अर्हयाम्बभूव अर्हयाम्बभूवतुः अर्हयाम्बभूवुः । अर्हयाम्बभूविथ अर्हयाम्बभूवथुः अर्हयाम्बभूव । अर्हयाम्बभूव अर्हयाम्बभूविव अर्हयाम्बभूविम । (iv) अर्हयामास अर्हयामासतुः अर्हयामासुः । अर्हयामासिथ अर्हयामासथुः अर्हयामास । अर्हयामास अर्हयामासिव अर्हयामासिम । (v) आनर्ह आनर्हतुः आनर्हुः । आनर्हिथ आनर्हथुः आनर्ह । आनर्ह आनर्हिव आनर्हिम । (vi) आनर्हे आनर्हाते आनर्हिरे । आनर्हिषे आनर्हाथे आनर्हिध्वे । आनर्हे आनर्हिवहे आनर्हिमहे । **३. लुट्** - (i) अर्हयिता अर्हयितारौ अर्हयितारः । अर्हयितासि अर्हयितास्थः अर्हयितास्थ । अर्हयितास्मि अर्हयितास्वः अर्हयितास्मः । (ii) अर्हयिता अर्हयितारौ अर्हयितारः । अर्हयितासे अर्हयितासाथे अर्हयिताध्वे । अर्हयिताहे अर्हयितास्वहे अर्हयितास्महे । (iii) अर्हिता अर्हितारौ अर्हितारः । अर्हितासि अर्हितास्थः अर्हितास्थ । अर्हितास्मि अर्हितास्वः अर्हितास्मः । (iv) अर्हिता अर्हितारौ अर्हितारः । अर्हितासे अर्हितासाथे अर्हिताध्वे । अर्हिताहे अर्हितास्वहे अर्हितास्महे । **४. लृट्** - (i) अर्हयिष्यति अर्हयिष्यतः अर्हयिष्यन्ति । अर्हयिष्यसि अर्हयिष्यथः अर्हयिष्यथ । अर्हयिष्यामि अर्हयिष्यावः अर्हयिष्यामः । (ii) अर्हयिष्यते अर्हयिष्येते अर्हयिष्यन्ते । अर्हयिष्यसे अर्हयिष्येथे अर्हयिष्यध्वे । अर्हयिष्ये अर्हयिष्यावहे अर्हयिष्यामहे । (iii) अर्हिष्यति अर्हिष्यतः अर्हिष्यन्ति । अर्हिष्यसि अर्हिष्यथः अर्हिष्यथ । अर्हिष्यामि अर्हिष्यावः अर्हिष्यामः । (iv) अर्हिष्यते अर्हिष्येते अर्हिष्यन्ते । अर्हिष्यसे अर्हिष्येथे अर्हिष्यध्वे । अर्हिष्ये अर्हिष्यावहे अर्हिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) अर्हयतु, अर्हयतात् अर्हयताम् अर्हयन्तु । अर्हय, अर्हयतात् अर्हयतम् अर्हयत । अर्हयाणि अर्हयाव अर्हयाम । (ii) अर्हयताम् अर्हयेताम् अर्हयन्ताम् । अर्हयस्व अर्हयेथाम् अर्हयध्वम् । अर्हयै अर्हयावहै अर्हयामहै । (iii) अर्हतु, अर्हतात् अर्हताम् अर्हन्तु । अर्ह, अर्हतात् अर्हतम् अर्हत । अर्हाणि अर्हाव अर्हाम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(iv) अर्हताम् अर्हेताम् अर्हन्ताम् । अर्हस्व अर्हेथाम् अर्हध्वम् । अर्है अर्हावहै अर्हामहै । **६. लङ्** - (i) आर्हयत् आर्हयताम् आर्हयन् । आर्हयः आर्हयतम् आर्हयत । आर्हयम् आर्हयाव आर्हयाम । (ii) आर्हयत आर्हयेताम् आर्हयन्त । आर्हयथाः आर्हयेथाम् आर्हयध्वम् । आर्हये आर्हयावहि आर्हयामहि । (iii) आर्हत् आर्हताम् आर्हन् । आर्हः आर्हतम् आर्हत । आर्हम् आर्हाव आर्हाम । (iv) आर्हत आर्हेताम् आर्हन्त । आर्हथाः आर्हेथाम् आर्हध्वम् । आर्हे आर्हावहि आर्हामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) अर्हयेत् अर्हयेताम् अर्हयेयुः । अर्हयेः अर्हयेतम् अर्हयेत । अर्हयेयम् अर्हयेव अर्हयेम । (ii) अर्हयेत अर्हयेयाताम् अर्हयेरन् । अर्हयेथाः अर्हयेयाथाम् अर्हयेध्वम् । अर्हयेय अर्हयेवहि अर्हयेमहि । (iii) अर्हेत् अर्हेताम् अर्हेयुः । अर्हेः अर्हेतम् अर्हेत । अर्हेयम् अर्हेव अर्हेम । (iv) अर्हेत अर्हेयाताम् अर्हेरन् । अर्हेथाः अर्हेयाथाम् अर्हेध्वम् । अर्हेय अर्हेवहि अर्हेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) अर्ह्यात् अर्ह्यास्ताम् अर्ह्यासुः । अर्ह्याः अर्ह्यास्तम् अर्ह्यास्त । अर्ह्यासम् अर्ह्यास्व अर्ह्यास्म । (ii) अर्हयिषीष्ट अर्हयिषीयास्ताम् अर्हयिषीरन् । अर्हयिषीष्ठाः अर्हयिषीयास्थाम् अर्हयिषीध्वम् । अर्हयिषीय अर्हयिषीवहि अर्हयिषीमहि । (iii) अर्हिषीष्ट अर्हिषीयास्ताम् अर्हिषीरन् । अर्हिषीष्ठाः अर्हिषीयास्थाम् अर्हिषीध्वम् । अर्हिषीय अर्हिषीवहि अर्हिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) आर्जिहत् आर्जिहताम् आर्जिहन् । आर्जिहः आर्जिहतम् आर्जिहत । आर्जिहम् आर्जिहाव आर्जिहाम । (ii) आर्जिहत आर्जिहेताम् आर्जिहन्त । आर्जिहथाः आर्जिहेथाम् आर्जिहध्वम् । आर्जिहे आर्जिहावहि आर्जिहामहि । (iii) आर्हीत् आर्हिष्टाम् आर्हिषुः । आर्हीः आर्हिष्टम् आर्हिष्ट । आर्हिषम् आर्हिष्व आर्हिष्म । (iv) आर्हिष्ट आर्हिषाताम् आर्हिषत । आर्हिष्ठाः आर्हिषाथाम् आर्हिध्वम् । आर्हिषि आर्हिष्वहि आर्हिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) आर्हयिष्यत् आर्हयिष्यताम् आर्हयिष्यन् । आर्हयिष्यः आर्हयिष्यतम् आर्हयिष्यत । आर्हयिष्यम् आर्हयिष्याव आर्हयिष्याम । (ii) आर्हयिष्यत आर्हयिष्येताम् आर्हयिष्यन्त । आर्हयिष्यथाः आर्हयिष्येथाम् आर्हयिष्यध्वम् । आर्हयिष्ये आर्हयिष्यावहि आर्हयिष्यामहि । (iii) आर्हिष्यत् आर्हिष्यताम् आर्हिष्यन् । आर्हिष्यः आर्हिष्यतम् आर्हिष्यत । आर्हिष्यम् आर्हिष्याव आर्हिष्याम । (iv) आर्हिष्यत आर्हिष्येताम् आर्हिष्यन्त । आर्हिष्यथाः आर्हिष्येथाम् आर्हिष्यध्वम् । आर्हिष्ये आर्हिष्यावहि आर्हिष्यामहि ।

णिचि - अर्हयति-ते, **सनि** - अर्जिहयिषति-ते, **यकि** - अर्ह्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

२. शाकटायनमते णिजभावपक्षे अनुदात्तेत्वम् । ततः आत्मनेपदिता अपि ।

१८३२. आङः षद - पद्यर्थे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) णिजभावे अनिट् अयं धातुः ।

१. लट् - (i) आसादयति आसादयतः आसादयन्ति । आसादयसि आसादयथः आसादयथ । आसादयामि आसादयावः आसादयामः । (ii) आसीदति[1] आसीदतः आसीदन्ति । आसीदसि आसीदथः आसीदथ । आसीदामि आसीदावः आसीदामः । (iii) आसादयते आसादयेते आसादयन्ते । आसादयसे आसादयेथे आसादयध्वे । आसादये आसादयावहे आसादयामहे । **२. लिट्** - (i) आसादयाञ्चकार आसादयाञ्चक्रतुः आसादयाञ्चक्रुः । आसादयाञ्चकर्थ आसादयाञ्चक्रथुः आसादयाञ्चक्र । आसादयाञ्चकार, आसादयाञ्चकर आसादयाञ्चकृव आसादयाञ्चकृम । (ii) आसादयाञ्चक्रे आसादयाञ्चक्राते आसादयाञ्चक्रिरे । आसादयाञ्चकृषे आसादयाञ्चक्राथे आसादयाञ्चकृढ्वे । आसादयाञ्चक्रे आसादयाञ्चकृवहे आसादयाञ्चकृमहे । (iii) आसादयाम्बभूव आसादयाम्बभूवतुः आसादयाम्बभूवुः । आसादयाम्बभूविथ आसादयाम्बभूवथुः आसादयाम्बभूव । आसादयाम्बभूव आसादयाम्बभूविव आसादयाम्बभूविम । (iv) आसादयामास आसादयामासतुः आसादयामासुः । आसादयामासिथ आसादयामासथुः आसादयामास । आसादयामास आसादयामासिव आसादयामासिम । **३. लुट्** - (i) आसादयिता आसादयितारौ आसादयितारः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आसादयितासि आसादयितास्थः आसादयितास्थ । आसादयितास्मि आसादयितास्वः आसादयितास्मः । (ii) आसत्ता आसत्तारौ आसत्तारः । आसत्तासि आसत्तास्थः आसत्तास्थ । आसत्तास्मि आसत्तास्वः आसत्तास्मः । (iii) आसादयिता आसादयितारौ आसादयितारः । आसादयितासे आसादयितासाथे आसादयिताध्वे । आसादयिताहे आसादयितास्वहे आसादयितास्महे । **४. लृट्** - (i) आसादयिष्यति आसादयिष्यतः आसादयिष्यन्ति । आसादयिष्यसि आसादयिष्यथः आसादयिष्यथ । आसादयिष्यामि आसादयिष्यावः आसादयिष्यामः । (ii) आसत्स्यति आसत्स्यतः आसत्स्यन्ति । आसत्स्यसि आसत्स्यथः आसत्स्यथ । आसत्स्यामि आसत्स्यावः आसत्स्यामः । (iii) आसादयिष्यते आसादयिष्येते आसादयिष्यन्ते । आसादयिष्यसे आसादयिष्येथे आसादयिष्यध्वे । आसादयिष्ये आसादयिष्यावहे आसादयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) आसादयतु, आसादयतात् आसादयताम् आसादयन्तु । आसादय, आसादयतात् आसादयतम् आसादयत । आसादयानि आसादयाव आसादयाम । (ii) आसीदतु, आसीदतात् आसीदताम् आसीदन्तु । आसीद, आसीदतात् आसीदतम् आसीदत । आसीदानि आसीदाव आसीदाम । (iii) आसादयताम् आसादयेताम् आसादयन्ताम् । आसादयस्व आसादयेथाम् आसादयध्वम् । आसादयै आसादयावहै आसादयामहै । **६. लङ्** - (i) आसादयत् आसादयताम् आसादयन् । आसादयः आसादयतम् आसादयत । आसादयम् आसादयाव आसादयाम । (ii) आसीदत् आसीदताम् आसीदन् । आसीदः आसीदतम् आसीदत । आसीदम् आसीदाव आसीदाम । (ii) आसादयत आसादयेताम् आसादयन्त । आसादयथाः आसादयेथाम् आसादयध्वम् । आसादये आसादयावहि आसादयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) आसादयेत् आसादयेताम् आसादयेयुः । आसादयेः आसादयेतम् आसादयेत । आसादयेयम् आसादयेव आसादयेम । (ii) आसीदेत् आसीदेताम् आसीदेयुः । आसीदेः आसीदेतम् आसीदेत । आसीदेयम् आसीदेव आसीदेम । (iii) आसादयेत आसादयेयाताम् आसादयेरन् । आसादयेथाः आसादयेयाथाम् आसादयेध्वम् । आसादयेय आसादयेवहि आसादयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) आसाद्यात् आसाद्यास्ताम् आसाद्यासुः । आसाद्याः आसाद्यास्तम् आसाद्यास्त । आसाद्यासम् आसाद्यास्व आसाद्यास्म । (ii) आसादयिषीष्ट आसादयिषीयास्ताम् आसादयिषीरन् । आसादयिषीष्ठाः आसादयिषीयास्थाम् आसादयिषीध्वम् । आसादयिषीय आसादयिषीवहि आसादयिषीमहि । (iii) आसद्यात् आसद्यास्ताम् आसद्यासुः । आसद्याः आसद्यास्तम् आसद्यास्त । आसद्यासम् आसद्यास्व आसद्यास्म । **९. लुङ्** - (i) आसीषदत् आसीषदताम् आसीषदन् । आसीषदः आसीषदतम् आसीषदत । आसीषददम् आसीषदाव आसीषदाम । (ii) आसात्सीत् आसात्ताम् आसात्सुः । आसात्सीः आसात्तम् आसात्त । आसात्सम् आसात्स्व आसात्स्म । (iii) आसीषदत आसीषदेताम् आसीषदन्त । आसीषदथाः आसीषदेथाम् आसीषदध्वम् । आसीषदे आसीषदावहि आसीषदामहि । **१०. लृङ्** - (i) आसादयिष्यत् आसादयिष्यताम् आसादयिष्यन् । आसादयिष्यः आसादयिष्यतम् आसादयिष्यत । आसादयिष्यम् आसादयिष्याव आसादयिष्याम । (ii) आसत्स्यत् आसत्स्यताम् आसत्स्यन् । आसत्स्यः आसत्स्यतम् आसत्स्यत । आसत्स्यम् आसत्स्याव आसत्स्याम । (iii) आसादयिष्यत आसादयिष्येताम् आसादयिष्यन्त । आसादयिष्यथाः आसादयिष्येथाम् आसादयिष्यध्वम् । आसादयिष्ये आसादयिष्यावहि आसादयिष्यामहि ।
णिचि - आसादयति-ते, **सनि** - आसिषादयिषति-ते, **यकि** - आसाद्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् । 'पाघ्राध्मा....' इति सीदादेशः ।

१८३३. शुन्ध - शौचकर्मणि । अकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'शौचकरणे' इति क्षीरस्वामी । 'शुन्ध्येत् शुन्धते शुन्धेद् यौ वा णौ शौचकर्मणि' (श्लो. ११७) इति देवः ।

१. लट् - (i) शुन्धयति शुन्धयतः शुन्धयन्ति । शुन्धयसि शुन्धयथः शुन्धयथ । शुन्धयामि शुन्धयावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शुन्धयामः । (ii) शुन्धति[1] शुन्धतः शुन्धन्ति । शुन्धसि शुन्धथः शुन्धथ । शुन्धामि शुन्धावः शुन्धामः । (iii) शुन्धयते शुन्धयेते शुन्धयन्ते । शुन्धयसे शुन्धयेथे शुन्धयध्वे । शुन्धये शुन्धयावहे शुन्धयामहे । **२. लिट्** - (i) शुन्धयाञ्चकार शुन्धयाञ्चक्रतुः शुन्धयाञ्चक्रुः । शुन्धयाञ्चकर्थ शुन्धयाञ्चक्रथुः शुन्धयाञ्चक्र । शुन्धयाञ्चकार, शुन्धयाञ्चकर शुन्धयाञ्चकृव शुन्धयाञ्चकृम । (ii) शुन्धयाञ्चक्रे शुन्धयाञ्चक्राते शुन्धया-ञ्चक्रिरे । शुन्धयाञ्चकृषे शुन्धयाञ्चक्राथे शुन्धयाञ्चकृढ्वे । शुन्धयाञ्चक्रे शुन्धयाञ्चकृवहे शुन्धयाञ्चकृमहे । (iii) शुन्धयाम्बभूव शुन्धयाम्बभूवतुः शुन्धयाम्बभूवुः । शुन्धयाम्बभूविथ शुन्धयाम्बभूवथुः शुन्धयाम्बभूव । शुन्धयाम्बभूव शुन्धयाम्बभूविव शुन्धयाम्बभूविम । (iv) शुन्धयामास शुन्धयामासतुः शुन्धयामासुः । शुन्धयामासिथ शुन्धयामासथुः शुन्धयामास । शुन्धयामास शुन्धयामासिव शुन्धयामासिम । **३. लुट्** - (i) शुन्धयिता शुन्धयितारौ शुन्धयितारः । शुन्धयितासि शुन्धयितास्थः शुन्धयितास्थ । शुन्धयितास्मि शुन्धयितास्वः शुन्धयितास्मः । (ii) शुन्धिता शुन्धितारौ शुन्धितारः । शुन्धितासि शुन्धितास्थः शुन्धितास्थ । शुन्धितास्मि शुन्धितास्वः शुन्धितास्मः । (iii) शुन्धयिता शुन्धयितारौ शुन्धयितारः । शुन्धयितासे शुन्धयि-तासाथे शुन्धयिताध्वे । शुन्धयिताहे शुन्धयितास्वहे शुन्धयितास्महे । **४. लृट्** - (i) शुन्धयिष्यति शुन्धयिष्यतः शुन्धयिष्यन्ति । शुन्धयिष्यसि शुन्धयिष्यथः शुन्धयिष्यथ । शुन्धयिष्यामि शुन्धयिष्यावः शुन्धयिष्यामः । (ii) शुन्धिष्यति शुन्धिष्यतः शुन्धिष्यन्ति । शुन्धिष्यसि शुन्धिष्यथः शुन्धिष्यथ । शुन्धिष्यामि शुन्धिष्यावः शुन्धिष्यामः । (iii) शुन्धयिष्यते शुन्धयिष्येते शुन्धयिष्यन्ते । शुन्धयिष्यसे शुन्धयिष्येथे शुन्धयिष्यध्वे । शुन्धयिष्ये शुन्धयिष्यावहे शुन्धयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) शुन्धयतु, शुन्धयतात् शुन्धयताम् शुन्धयन्तु । शुन्धय, शुन्धयतात् शुन्धयतम् शुन्धयत । शुन्धयानि शुन्धयाव शुन्धयाम । (ii) शुन्धतु, शुन्धतात् शुन्धताम् शुन्धन्तु । शुन्ध, शुन्धतात् शुन्धतम् शुन्धत । शुन्धानि शुन्धाव शुन्धाम । (iii) शुन्धयताम् शुन्धयेताम् शुन्धयन्ताम् । शुन्धयस्व शुन्धयेथाम् शुन्धयध्वम् । शुन्धयै शुन्धयावहै शुन्धयामहै । **६. लङ्** - (i) अशुन्धयत् अशुन्धयताम् अशुन्धयन् । अशुन्धयः अशुन्धयतम् अशुन्धयत । अशुन्धयम् अशुन्धयाव अशुन्धयाम । (ii) अशुन्धत् अशुन्धताम् अशुन्धन् । अशुन्धः अशुन्धतम् अशुन्धत । अशुन्धम् अशुन्धाव अशुन्धाम । (iii) अशुन्धयत अशुन्धयेताम् अशुन्धयन्त । अशुन्धयथाः अशुन्धयेथाम् अशुन्धयध्वम् । अशुन्धये अशुन्धयावहि अशुन्धयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) शुन्धयेत् शुन्धयेताम् शुन्धयेयुः । शुन्धयेः शुन्धयेतम् शुन्धयेत । शुन्धयेयम् शुन्धयेव शुन्धयेम । (ii) शुन्धेत् शुन्धेताम् शुन्धेयुः । शुन्धेः शुन्धेतम् शुन्धेत । शुन्धेयम् शुन्धेव शुन्धेम । (iii) शुन्धयेत शुन्धयेयाताम् शुन्धयेरन् । शुन्धयेथाः शुन्धयेयाथाम् शुन्धयेध्वम् । शुन्धयेय शुन्धयेवहि शुन्धयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) शुन्ध्यात् शुन्ध्यास्ताम् शुन्ध्यासुः । शुन्ध्याः शुन्ध्यास्तम् शुन्ध्यास्त । शुन्ध्यासम् शुन्ध्यास्व शुन्ध्यास्म । (ii) शुन्धयिषीष्ट शुन्धयिषीयास्ताम् शुन्धयिषीरन् । शुन्धयिषीष्ठाः शुन्धयिषीयास्थाम् शुन्धयिषीध्वम् । शुन्धयिषीय शुन्धयिषीवहि शुन्धयिषीमहि । (iii) शुध्यात् शुध्यास्ताम् शुध्यासुः । शुध्याः शुध्यास्तम् शुध्यास्त । शुध्यासम् शुध्यास्व शुध्यास्म । **९. लुङ्** - (i) अशुशुन्धत् अशुशुन्धताम् अशुशुन्धन् । अशुशुन्धः अशुशुन्धतम् अशुशुन्धत । अशुशुन्धम् अशुशुन्धाव अशुशुन्धाम । (ii) अशुन्धीत् अशुन्धिष्टाम् अशुन्धिषुः । अशुन्धीः अशुन्धिष्टम् अशुन्धिष्ट । अशुन्धिषम् अशुन्धिष्व अशुन्धिष्म । (iii) अशुशुन्धत अशुशुन्धेताम् अशुशुन्धन्त । अशुशुन्धथाः अशु-शुन्धेथाम् अशुशुन्धध्वम् । अशुशुन्धे अशुशुन्धावहि अशुशुन्धामहि । **१०. लृङ्** - (i) अशुन्धयिष्यत् अशुन्धयिष्यताम् अशुन्धयिष्यन् । अशुन्धयिष्यः अशुन्धयिष्यतम् अशुन्धयिष्यत । अशुन्धयिष्यम् अशुन्ध-यिष्याव अशुन्धयिष्याम । (ii) अशुन्धिष्यत् अशुन्धिष्यताम् अशुन्धिष्यन् । अशुन्धिष्यः अशुन्धिष्यतम् अशुन्धिष्यत । अशुन्धिष्यम् अशुन्धिष्याव अशुन्धिष्याम । (iii) अशुन्धयिष्यत अशुन्धयिष्येताम् अशुन्धयिष्यन्त । अशुन्धयिष्यथाः अशुन्धयिष्येथाम् अशुन्धयिष्यध्वम् । अशुन्धयिष्ये अशुन्धयिष्यावहि अशुन्धयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि - शुन्धयति-ते, **सनि** - शुशुन्धयिषति-ते, **यकि** - शुन्ध्यते

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८३४. छद - अपवारणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) 'बलीभवति प्राणीभवति अपवारयति वा इत्यर्थः' इति कौमुदी । 'यौ वा णावपवारणे छदत इत्येकम्, द्वितीयं छदेत्, (छदन्) अन्यत् छादयति, छदेदिति पुनः स्यादूर्जनेऽर्थे मितः । यत्तु च्छन्दयतीति णौ नुमि पदं तत् संवृताविष्यते' (श्लो. ११३) इति देवः ।

१. लट् - (i) छादयति छादयतः छादयन्ति । छादयसि छादयथः छादयथ । छादयामि छादयावः छादयामः । (ii) छदति[1] छदतः छदन्ति । छदसि छदथः छदथ । छदामि छदावः छदामः । (iii) छदते[2] छदेते छदन्ते । छदसे छदेथे छदध्वे । छदे छदावहे छदामहे । (iv) छादयते छादयेते छादयन्ते । छादयसे छादयेथे छादयध्वे । छादये छादयावहे छादयामहे । **२. लिट्** - (i) छादयाञ्चकार छादयाञ्चक्रतुः छादयाञ्चक्रुः । छादयाञ्चकर्थ छादयाञ्चक्रथुः छादयाञ्चक्र । छादयाञ्चकार, छादयाञ्चकर छादयाञ्चकृव छादयाञ्चकृम । (ii) छादयाञ्चक्रे छादयाञ्चक्राते छादयाञ्चक्रिरे । छादयाञ्चकृषे छादयाञ्चक्राथे छादयाञ्चकृढ्वे । छादयाञ्चक्रे छादयाञ्चकृवहे छादयाञ्चकृमहे । (iii) छादयाम्बभूव छादयाम्बभूवतुः छादयाम्बभूवुः । छादयाम्बभूविथ छादयाम्बभूवथुः छादयाम्बभूव । छादयाम्बभूव छादयाम्बभूविव छादयाम्बभूविम । (iv) छादयामास छादयामासतुः छादयामासुः । छादयामासिथ छादयामासथुः छादयामास । छादयामास छादयामासिव छादयामासिम । **३. लुट्** - (i) छादयिता छादयितारौ छादयितारः । छादयितासि छादयितास्थः छादयितास्थ । छादयितास्मि छादयितास्वः छादयितास्मः । (ii) छादयिता छादयितारौ छादयितारः । छादयितासे छादयितासाथे छादयिताध्वे । छादयिताहे छादयितास्वहे छादयितास्महे । (iii) छदिता छदितारौ छदितारः । छदितासि छदितास्थः छदितास्थ । छदितास्मि छदितास्वः छदितास्मः । (iv) छदिता छदितारौ छदितारः । छदितासे छदितासाथे छदिताध्वे । छदिताहे छदितास्वहे छदितास्महे । **४. लृट्** - (i) छादयिष्यति छादयिष्यतः छादयिष्यन्ति । छादयिष्यसि छादयिष्यथः छादयिष्यथ । छादयिष्यामि छादयिष्यावः छादयिष्यामः । (ii) छादयिष्यते छादयिष्येते छादयिष्यन्ते । छादयिष्यसे छादयिष्येथे छादयिष्यध्वे । छादयिष्ये छादयिष्यावहे छादयिष्यामहे । (iii) छदिष्यति छदिष्यतः छदिष्यन्ति । छदिष्यसि छदिष्यथः छदिष्यथ । छदिष्यामि छदिष्यावः छदिष्यामः । (iv) छदिष्यते छदिष्येते छदिष्यन्ते । छदिष्यसे छदिष्येथे छदिष्यध्वे । छदिष्ये छदिष्यावहे छदिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) छादयतु, छादयतात् छादयताम् छादयन्तु । छादय, छादयतात् छादयतम् छादयत । छादयानि छादयाव छादयाम । (ii) छादयताम् छादयेताम् छादयन्ताम् । छादयस्व छादयेथाम् छादयध्वम् । छादयै छादयावहै छादयामहै । (iii) छदतु, छदतात् छदताम् छदन्तु । छद, छदतात् छदतम् छदत । छदानि छदाव छदाम । (iv) छदताम् छदेताम् छदन्ताम् । छदस्व छदेथाम् छदध्वम् । छदै छदावहै छदामहै । **६. लङ्** - (i) अच्छादयत् अच्छादयताम् अच्छादयन् । अच्छादयः अच्छादयतम् अच्छादयत । अच्छादयम् अच्छादयाव अच्छादयाम । (ii) अच्छादयत अच्छादयेताम् अच्छादयन्त । अच्छादयथाः अच्छादयेथाम् अच्छादयध्वम् । अच्छादये अच्छादयावहि अच्छादयामहि । (iii) अच्छदत् अच्छदताम् अच्छदन् । अच्छदः अच्छदतम् अच्छदत । अच्छदम् अच्छदाव अच्छदाम । (iv) अच्छदत अच्छदेताम् अच्छदन्त । अच्छदथाः अच्छदेथाम् अच्छदध्वम् । अच्छदे अच्छदावहि अच्छदामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) छादयेत् छादयेताम् छादयेयुः । छादयेः छादयेतम् छादयेत । छादयेयम् छादयेव छादयेम । (ii) छादयेत छादयेयाताम् छादयेरन् । छादयेथाः छादयेयाथाम् छादयेध्वम् । छादयेय छादयेवहि छादयेमहि । (iii) छदेत् छदेताम् छदेयुः । छदेः छदेतम् छदेत । छदेयम् छदेव छदेम । (iv) छदेत छदेयाताम् छदेरन् । छदेथाः छदेयाथाम् छदेध्वम् । छदेय छदेवहि छदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) छाद्यात् छाद्यास्ताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

छाद्यासुः । छाद्याः छाद्यास्तम् छाद्यास्त । छाद्यासम् छाद्यास्व छाद्यास्म । (ii) छद्यात् छद्यास्ताम् छद्यासुः । छद्याः छद्यास्तम् छद्यास्त । छद्यासम् छद्यास्व छद्यास्म । (iii) छादयिषीष्ट छादयिषीयास्ताम् छादयिषीरन् । छादयिषीष्ठाः छादयिषीयास्थाम् छादयिषीध्वम् । छादयिषीय छादयिषीवहि छादयिषीमहि । (iv) छदिषीष्ट छदिषीयास्ताम् छदिषीरन् । छदिषीष्ठाः छदिषीयास्थाम् छदिषीध्वम् । छदिषीय छदिषीवहि छदिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचिच्छदत् अचिच्छदताम् अचिच्छदन् । अचिच्छदः अचिच्छदतम् अचिच्छदत । अचिच्छदम् अचिच्छदाव अचिच्छदाम । (ii) अचिच्छदत अचिच्छदेताम् अचिच्छदन्त । अचिच्छदथाः अचिच्छदेथाम् अचिच्छदध्वम् । अचिच्छदे अचिच्छदावहि अचिच्छदामहि । (iii) अच्छदीत् अच्छदिष्टाम् अच्छदिषुः । अच्छदीः अच्छदिष्टम् अच्छदिष्ट । अच्छदिषम् अच्छदिष्व अच्छदिष्म । (iv) अच्छादीत् अच्छादिष्टाम् अच्छादिषुः । अच्छादीः अच्छादिष्टम् अच्छादिष्ट । अच्छादिषम् अच्छादिष्व अच्छादिष्म । (v) अच्छदिष्ट अच्छदिषाताम् अच्छदिषत । अच्छदिष्ठाः अच्छदिषाथाम् अच्छदिढ्वम् । अच्छदिषि अच्छदिष्वहि अच्छदिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अच्छादयिष्यत् अच्छादयिष्यताम् अच्छादयिष्यन् । अच्छादयिष्यः अच्छादयिष्यतम् अच्छादयिष्यत । अच्छादयिष्यम् अच्छादयिष्याव अच्छादयिष्याम । (ii) अच्छादयिष्यत अच्छादयिष्येताम् अच्छादयिष्यन्त । अच्छादयिष्यथाः अच्छादयिष्येथाम् अच्छादयिष्यध्वम् । अच्छादयिष्ये अच्छादयिष्यावहि अच्छादयिष्यामहि । (iii) अच्छदिष्यत् अच्छदिष्यताम् अच्छदिष्यन् । अच्छदिष्यः अच्छदिष्यतम् अच्छदिष्यत । अच्छदिष्यम् अच्छदिष्याव अच्छदिष्याम । (iv) अच्छदिष्यत अच्छदिष्येताम् अच्छदिष्यन्त । अच्छदिष्यथाः अच्छदिष्येथाम् अच्छदिष्यध्वम् । अच्छदिष्ये अच्छदिष्यावहि अच्छदिष्यामहि ।

णिचि – छादयति-ते, **सनि** – चिच्छादयिषति-ते, **यकि** – छाद्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

२. णिजभावपक्षे अनुदात्तेत्वम् । ततः आत्मनेपदिता अपि ।

१८३५. जुष – परितर्कणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । परितर्कणम् ऊहः हिंसा वा । 'परितर्पणे' इत्यन्ये । परितर्पणं परितृप्तिक्रिया । 'जोषयेज्जोषतीत्येते युजादेः परितर्कणे । प्रीतिसेवनयोः इष्टं तुदादेर्जुषते पदम्' (श्लो. १८०-१८१) इति देवः ।

१. लट् – (i) जोषयति जोषयतः जोषयन्ति । जोषयसि जोषयथः जोषयथ । जोषयामि जोषयावः जोषयामः । (ii) जोषति[1] जोषतः जोषन्ति । जोषसि जोषथः जोषथ । जोषामि जोषावः जोषामः । (iii) जोषयते जोषयेते जोषयन्ते । जोषयसे जोषयेथे जोषयध्वे । जोषये जोषयावहे जोषयामहे । **२. लिट्** – (i) जोषयाञ्चकार जोषयाञ्चक्रतुः जोषयाञ्चक्रुः । जोषयाञ्चकर्थ जोषयाञ्चक्रथुः जोषयाञ्चक्र । जोषयाञ्चकार, जोषयाञ्चकर जोषयाञ्चकृव जोषयाञ्चकृम । (ii) जोषयाञ्चक्रे जोषयाञ्चक्राते जोषयाञ्चक्रिरे । जोषयाञ्चकृषे जोषयाञ्चक्राथे जोषयाञ्चकृढ्वे । जोषयाञ्चक्रे जोषयाञ्चकृवहे जोषयाञ्चकृमहे । (iii) जोषयाम्बभूव जोषयाम्बभूवतुः जोषयाम्बभूवुः । जोषयाम्बभूविथ जोषयाम्बभूवथुः जोषयाम्बभूव । जोषयाम्बभूव जोषयाम्बभूविव जोषयाम्बभूविम । (iv) जोषयामास जोषयामासतुः जोषयामासुः । जोषयामासिथ जोषयामासथुः जोषयामास । जोषयामास जोषयामासिव जोषयामासिम । **३. लुट्** – (i) जोषयिता जोषयितारौ जोषयितारः । जोषयितासि जोषयितास्थः जोषयितास्थ । जोषयितास्मि जोषयितास्वः जोषयितास्मः । (ii) जोषिता जोषितारौ जोषितारः । जोषितासि जोषितास्थः जोषितास्थ । जोषितास्मि जोषितास्वः जोषितास्मः । (iii) जोषयिता जोषयितारौ जोषयितारः । जोषयितासे जोषयितासाथे जोषयिताध्वे । जोषयिताहे जोषयितास्वहे जोषयितास्महे । **४. लृट्** – (i) जोषयिष्यति जोषयिष्यतः जोषयिष्यन्ति । जोषयिष्यसि जोषयिष्यथः जोषयिष्यथ । जोषयिष्यामि जोषयिष्यावः जोषयिष्यामः । (ii) जोषिष्यति जोषिष्यतः जोषिष्यन्ति । जोषिष्यसि जोषिष्यथः जोषिष्यथ ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जोषिष्यामि जोषिष्यावः जोषिष्यामः । (iii) जोषयिष्यते जोषयिष्येते जोषयिष्यन्ते । जोषयिष्यसे जोषयिष्येथे जोषयिष्यध्वे । जोषयिष्ये जोषयिष्यावहे जोषयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) जोषयतु, जोषयतात् जोषयताम् जोषयन्तु । जोषय, जोषयतात् जोषयतम् जोषयत । जोषयाणि जोषयाव जोषयाम । (ii) जोषतु, जोषतात् जोषताम् जोषन्तु । जोष, जोषतात् जोषतम् जोषत । जोषाणि जोषाव जोषाम । (iii) जोषयताम् जोषयेताम् जोषयन्ताम् । जोषयस्व जोषयेथाम् जोषयध्वम् । जोषयै जोषयावहै जोषयामहै । **६. लङ्** – (i) अजोषयत् अजोषयताम् अजोषयन् । अजोषयः अजोषयतम् अजोषयत । अजोषयम् अजोषयाव अजोषयाम । (ii) अजोषत् अजोषताम् अजोषन् । अजोषः अजोषतम् अजोषत । अजोषम् अजोषाव अजोषाम । (iii) अजोषयत अजोषयेताम् अजोषयन्त । अजोषयथाः अजोषयेथाम् अजोषयध्वम् । अजोषये अजोषयावहि अजोषयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) जोषयेत् जोषयेताम् जोषयेयुः । जोषयेः जोषयेतम् जोषयेत । जोषयेयम् जोषयेव जोषयेम । (ii) जोषेत् जोषेताम् जोषेयुः । जोषेः जोषेतम् जोषेत । जोषेयम् जोषेव जोषेम । (iii) जोषयेत जोषयेयाताम् जोषयेरन् । जोषयेथाः जोषयेयाथाम् जोषयेध्वम् । जोषयेय जोषयेवहि जोषयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) जोष्यात् जोष्यास्ताम् जोष्यासुः । जोष्याः जोष्यास्तम् जोष्यास्त । जोष्यासम् जोष्यास्व जोष्यास्म । (ii) जुष्यात् जुष्यास्ताम् जुष्यासुः । जुष्याः जुष्यास्तम् जुष्यास्त । जुष्यासम् जुष्यास्व जुष्यास्म । (iii) जोषयिषीष्ट जोषयिषीयास्ताम् जोषयिषीरन् । जोषयिषीष्ठाः जोषयिषीयास्थाम् जोषयिषीध्वम् । जोषयिषीय जोषयिषीवहि जोषयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजूजुषत् अजूजुषताम् अजूजुषन् । अजूजुषः अजूजुषतम् अजूजुषत । अजूजुषम् अजूजुषाव अजूजुषाम । (ii) अजोषीत् अजोषिष्टाम् अजोषिषुः । अजोषीः अजोषिष्टम् अजोषिष्ट । अजोषिषम् अजोषिष्व अजोषिष्म । (iii) अजूजुषत अजूजुषेताम् अजूजुषन्त । अजूजुषथाः अजूजुषेथाम् अजूजुषध्वम् । अजूजुषे अजूजुषावहि अजूजुषामहि । **१०. लृङ्** – (i) अजोषयिष्यत् अजोषयिष्यताम् अजोषयिष्यन् । अजोषयिष्यः अजोषयिष्यतम् अजोषयिष्यत । अजोषयिष्यम् अजोषयिष्याव अजोषयिष्याम । (ii) अजोषिष्यत् अजोषिष्यताम् अजोषिष्यन् । अजोषिष्यः अजोषिष्यतम् अजोषिष्यत । अजोषिष्यम् अजोषिष्याव अजोषिष्याम । (iv) अजोषयिष्यत अजोषयिष्येताम् अजोषयिष्यन्त । अजोषयिष्यथाः अजोषयिष्येथाम् अजोषयिष्यध्वम् । अजोषयिष्ये अजोषयिष्यावहि अजोषयिष्यामहि ।

णिचि – जोषयति-ते, **सनि** – जुजोषयिषति-ते, **यकि** – जोष्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८३६. धूञ् – कम्पने । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'धूनयति धवति धवते, धुनोति धुनुते, धुनाति च धुनीते । धूनोति धूनुति स्युः पदानि कम्पे, विधूनने धुवति' (श्लो. २६) इति देवः ।

१. लट् – (i) धूनयति[1] धूनयतः धूनयन्ति । धूनयसि धूनयथः धूनयथ । धूनयामि धूनयावः धूनयामः । (ii) धवति धवतः धवन्ति । धवसि धवथः धवथ । धवामि धवावः धवामः । (iii) धवते धवेते धवन्ते । धवसे धवेथे धवध्वे । धवे धवावहे धवामहे । (iv) धूनयते धूनयेते धूनयन्ते । धूनयसे धूनयेथे धूनयध्वे । धूनये धूनयावहे धूनयामहे । **२. लिट्** – (i) धूनयाञ्चकार धूनयाञ्चक्रतुः धूनयाञ्चक्रुः । धूनयाञ्चकर्थ धूनयाञ्चक्रथुः धूनयाञ्चक्र । धूनयाञ्चकार, धूनयाञ्चकर धूनयाञ्चकृव धूनयाञ्चकृम । (ii) धूनयाञ्चक्रे धूनयाञ्चक्राते धूनयाञ्चक्रिरे । धूनयाञ्चकृषे धूनयाञ्चक्राथे धूनयाञ्चकृढ्वे । धूनयाञ्चक्रे धूनयाञ्चकृवहे धूनयाञ्चकृमहे । (iv) धूनयाम्बभूव धूनयाम्बभूवतुः धूनयाम्बभूवुः । धूनयाम्बभूविथ धूनयाम्बभूवथुः धूनयाम्बभूव । धूनयाम्बभूव धूनयाम्बभूविव धूनयाम्बभूविम । (v) धूनयामास धूनयामासभः धूनयामासुः । धूनयामासिथ धूनयामासथुः धूनयामास । धूनयामास धूनयामासिव धूनयामासिम । **३. लुट्** – (i) धूनयिता धूनयितारौ धूनयितारः । धूनयितासि धूनयितास्थः धूनयितास्थ । धूनयितास्मि धूनयितास्वः धूनयितास्मः । (ii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

धूनयिता धूनयितारौ धूनयितारः । धूनयितासे धूनयितासाथे धूनयिताध्वे । धूनयिताहे धूनयितास्वहे धूनयितास्महे । (iii) धविता धवितारौ धवितारः । धवितासि धवितास्थः धवितास्थ । धवितास्मि धवितास्वः धवितास्मः । (iv) धविता धवितारौ धवितारः । धवितासे धवितासाथे धविताध्वे । धविताहे धवितास्वहे धवितास्महे । **४. लृट्** – (i) धूनयिष्यति धूनयिष्यतः धूनयिष्यन्ति । धूनयिष्यसि धूनयिष्यथः धूनयिष्यथ । धूनयिष्यामि धूनयिष्यावः धूनयिष्यामः । (ii) धूनयिष्यते धूनयिष्येते धूनयिष्यन्ते । धूनयिष्यसे धूनयिष्येथे धूनयिष्यध्वे । धूनयिष्ये धूनयिष्यावहे धूनयिष्यामहे । (iii) धविष्यति धविष्यतः धविष्यन्ति । धविष्यसि धविष्यथः धविष्यथ । धविष्यामि धविष्यावः धविष्यामः । (iv) धविष्यते धविष्येते धविष्यन्ते । धविष्यसे धविष्येथे धविष्यध्वे । धविष्ये धविष्यावहे धविष्यामहे । **५. लोट्** – (i) धूनयतु, धूनयतात् धूनयताम् धूनयन्तु । धूनय, धूनयतात् धूनयतम् धूनयत । धूनयानि धूनयाव धूनयाम । (ii) धूनयताम् धूनयेताम् धूनयन्ताम् । धूनयस्व धूनयेथाम् धूनयध्वम् । धूनयै धूनयावहै धूनयामहै । (iii) धवतु, धवतात् धवताम् धवन्तु । धव, धवतात् धवतम् धवत । धवानि धवाव धवाम । (iv) धवताम् धवेताम् धवन्ताम् । धवस्व धवेथाम् धवध्वम् । धवै धवावहै धवामहै । **६. लङ्** – (i) अधूनयत् अधूनयताम् अधूनयन् । अधूनयः अधूनयतम् अधूनयत । अधूनयम् अधूनयाव अधूनयाम । (ii) अधूनयत अधूनयेताम् अधूनयन्त । अधूनयथाः अधूनयेथाम् अधूनयध्वम् । अधूनये अधूनयावहि अधूनयामहि । (iii) अधवत् अधवताम् अधवन् । अधवः अधवतम् अधवत । अधवम् अधवाव अधवाम । (iv) अधवत अधवेताम् अधवन्त । अधवथाः अधवेथाम् अधवध्वम् । अधवे अधवावहि अधवामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) धूनयेत् धूनयेताम् धूनयेयुः । धूनयेः धूनयेतम् धूनयेत । धूनयेयम् धूनयेव धूनयेम । (ii) धूनयेत धूनयेयाताम् धूनयेरन् । धूनयेथाः धूनयेयाथाम् धूनयेध्वम् । धूनयेय धूनयेवहि धूनयेमहि । (iii) धवेत् धवेताम् धवेयुः । धवेः धवेतम् धवेत । धवेयम् धवेव धवेम । (iv) धवेत धवेयाताम् धवेरन् । धवेथाः धवेयाथाम् धवेध्वम् । धवेय धवेवहि धवेमहि । **८. आशीर्लिङ्** –[1] (i) धून्यात् धून्यास्ताम् धून्यासुः । धून्याः धून्यास्तम् धून्यास्त । धून्यासम् धून्यास्व धून्यास्म । (ii) धूनयिषीष्ट धूनयिषीयास्ताम् धूनयिषीरन् । धूनयिषीष्ठाः धूनयिषीयास्थाम् धूनयिषीध्वम् । धूनयिषीय धूनयिषीवहि धूनयिषीमहि । (iii) धविषीष्ट धविषीयास्ताम् धविषीरन् । धविषीष्ठाः धविषीयास्थाम् धविषीध्वम् । धविषीय धविषीवहि धविषीमहि । (iv) धूयात् धूयास्ताम् धूयासुः । धूयाः धूयास्तम् धूयास्त । धूयासम् धूयास्व धूयास्म । **९. लुङ्** – (i) अदूधुनत् अदूधुनताम् अदूधुनन् । अदूधुनः अदूधुनतम् अदूधुनत । अदूधुनम् अदूधुनाव अदूधुनाम । (ii) अदूधुनत अदूधुनेताम् अदूधुनन्त । अदूधुनथाः अदूधुनेथाम् अदूधुनध्वम् । अदूधुने अदूधुनावहि अदूधुनामहि । (iii) अधावीत् अधाविष्टाम् अधाविषुः । अधावीः अधाविष्टम् अधाविष्ट । अधाविषम् अधाविष्व अधाविष्म । (iv) अधोष्ट अधोषाताम् अधोषत । अधोष्ठाः अधोषाथाम् अधोढ्वम् । अधोषि अधोष्वहि अधोष्महि । (v) अधविष्ट अधविषाताम् अधविषत । अधविष्ठाः अधविषाथाम् अधविध्वम्/ढ्वम् । अधविषि अधविष्वहि अधविष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अधूनयिष्यत् अधूनयिष्यताम् अधूनयिष्यन् । अधूनयिष्यः अधूनयिष्यतम् अधूनयिष्यत । अधूनयिष्यम् अधूनयिष्याव अधूनयिष्याम । (ii) अधूनयिष्यत अधूनयिष्येताम् अधूनयिष्यन्त । अधूनयिष्यथाः अधूनयिष्येथाम् अधूनयिष्यध्वम् । अधूनयिष्ये अधूनयिष्यावहि अधूनयिष्यामहि । (iii) अधविष्यत् अधविष्यताम् अधविष्यन् । अधविष्यः अधविष्यतम् अधविष्यत । अधविष्यम् अधविष्याव अधविष्याम । (iv) अधविष्यत अधविष्येताम् अधविष्यन्त । अधविष्यथाः अधविष्येथाम् अधविष्यध्वम् । अधविष्ये अधविष्यावहि अधविष्यामहि ।

णिचि – धूनयति-ते, **सनि** – दुधूनयिषति-ते, **यकि** – धून्यते ।

१. 'धूञ्प्रीञोर्नुग्वक्तव्यः' इति वार्तिकात् णौ परे नुक् । केचित् तु प्रीणातिसाहचर्यात् धुनोतेरेव नुकमाहुः । तदा तु –'धावयति/ते' इत्यपि रूपम् । तत् रूपम् इह न दर्शितम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८३७. प्रीञ् - तर्पणे कान्तौ च । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'प्रीङ् प्रीतौ प्रीयतेऽप्रीणात् प्रीणीते तर्पणे ञितः । अणौ यौ ञित्त्व-साफल्यात् प्रीणयेत् प्रयते प्रयेत्' (श्लो. १९-२०) इति देवः ।

१. लट् - (i) प्रीणयति[1] प्रीणयतः प्रीणयन्ति । प्रीणयसि प्रीणयथः प्रीणयथ । प्रीणयामि प्रीणयावः प्रीणयामः । (ii) प्रयति[2] प्रयतः प्रयन्ति । प्रयसि प्रयथः प्रयथ । प्रयामि प्रयावः प्रयामः । (iii) प्रयते प्रयेते प्रयन्ते । प्रयसे प्रयेथे प्रयध्वे । प्रये प्रयावहे प्रयामहे । (iv) प्रीणयते प्रीणयेते प्रीणयन्ते । प्रीणयसे प्रीणयेथे प्रीणयध्वे । प्रीणये प्रीणयावहे प्रीणयामहे । **२. लिट्** - (i) प्रीणयाञ्चकार प्रीणयाञ्चक्रतुः प्रीणयाञ्चक्रुः । प्रीणयाञ्चकर्थ प्रीणयाञ्चक्रथुः प्रीणयाञ्चक्र । प्रीणयाञ्चकार, प्रीणयाञ्चकर प्रीणयाञ्चकृव प्रीणयाञ्चकृम । (ii) प्रीणयाञ्चक्रे प्रीणयाञ्चक्राते प्रीणयाञ्चक्रिरे । प्रीणयाञ्चकृषे प्रीणयाञ्चक्राथे प्रीणयाञ्चकृढ्वे । प्रीणयाञ्चक्रे प्रीणयाञ्चकृवहे प्रीणयाञ्चकृमहे । (iii) प्रीणयाम्बभूव प्रीणयाम्बभूवतुः प्रीणयाम्बभूवुः । प्रीणयाम्बभूविथ प्रीणयाम्बभूवथुः प्रीणयाम्बभूव । प्रीणयाम्बभूव प्रीणयाम्बभूविव प्रीणयाम्बभूविम । (iv) प्रीणयामास प्रीणयामासतुः प्रीणयामासुः । प्रीणयामासिथ प्रीणयामासथुः प्रीणयामास । प्रीणयामास प्रीणयामासिव प्रीणयामासिम । **३. लुट्** - (i) प्रीणयिता प्रीणयितारौ प्रीणयितारः । प्रीणयितासि प्रीणयितास्थः प्रीणयितास्थ । प्रीणयितास्मि प्रीणयितास्वः प्रीणयितास्मः । (ii) प्रीणयिता प्रीणयितारौ प्रीणयितारः । प्रीणयितासे प्रीणयितासाथे प्रीणयिताध्वे । प्रीणयिताहे प्रीणयितास्वहे प्रीणयितास्महे । (iii) प्रयिता प्रयितारौ प्रयितारः । प्रयितासि प्रयितास्थः प्रयितास्थ । प्रयितास्मि प्रयितास्वः प्रयितास्मः । (iv) प्रयिता प्रयितारौ प्रयितारः । प्रयितासे प्रयितासाथे प्रयिताध्वे । प्रयिताहे प्रयितास्वहे प्रयितास्महे । **४. लृट्** - (i) प्रीणयिष्यति प्रीणयिष्यतः प्रीणयिष्यन्ति । प्रीणयिष्यसि प्रीणयिष्यथः प्रीणयिष्यथ । प्रीणयिष्यामि प्रीणयिष्यावः प्रीणयिष्यामः । (ii) प्रीणयिष्यते प्रीणयिष्येते प्रीणयिष्यन्ते । प्रीणयिष्यसे प्रीणयिष्येथे प्रीणयिष्यध्वे । प्रीणयिष्ये प्रीणयिष्यावहे प्रीणयिष्यामहे । (iii) प्रयिष्यति प्रयिष्यतः प्रयिष्यन्ति । प्रयिष्यसि प्रयिष्यथः प्रयिष्यथ । प्रयिष्यामि प्रयिष्यावः प्रयिष्यामः । (iv) प्रयिष्यते प्रयिष्येते प्रयिष्यन्ते । प्रयिष्यसे प्रयिष्येथे प्रयिष्यध्वे । प्रयिष्ये प्रयिष्यावहे प्रयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) प्रीणयतु, प्रीणयतात् प्रीणयताम् प्रीणयन्तु । प्रीणय, प्रीणयतात् प्रीणयतम् प्रीणयत । प्रीणयानि प्रीणयाव प्रीणयाम । (ii) प्रीणयताम् प्रीणयेताम् प्रीणयन्ताम् । प्रीणयस्व प्रीणयेथाम् प्रीणयध्वम् । प्रीणयै प्रीणयावहै प्रीणयामहै । (iii) प्रयतु, प्रयतात् प्रयताम् प्रयन्तु । प्रय, प्रयतात् प्रयतम् प्रयत । प्रयाणि प्रयाव प्रयाम । (iv) प्रयताम् प्रयेताम् प्रयन्ताम् । प्रयस्व प्रयेथाम् प्रयध्वम् । प्रयै प्रयावहै प्रयामहै । **६. लङ्** - (i) अप्रीणयत् अप्रीणयताम् अप्रीणयन् । अप्रीणयः अप्रीणयतम् अप्रीणयत । अप्रीणयम् अप्रीणयाव अप्रीणयाम । (ii) अप्रीणयत अप्रीणयेताम् अप्रीणयन्त । अप्रीणयथाः अप्रीणयेथाम् अप्रीणयध्वम् । अप्रीणये अप्रीणयावहि अप्रीणयामहि । (iii) अप्रयत् अप्रयताम् अप्रयन् । अप्रयः अप्रयतम् अप्रयत । अप्रयम् अप्रयाव अप्रयाम । (iv) अप्रयत अप्रयेताम् अप्रयन्त । अप्रयथाः अप्रयेथाम् अप्रयध्वम् । अप्रये अप्रयावहि अप्रयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) प्रीणयेत् प्रीणयेताम् प्रीणयेयुः । प्रीणयेः प्रीणयेतम् प्रीणयेत । प्रीणयेयम् प्रीणयेव प्रीणयेम । (ii) प्रीणयेत प्रीणयेयाताम् प्रीणयेरन् । प्रीणयेथाः प्रीणयेयाथाम् प्रीणयेध्वम् । प्रीणयेय प्रीणयेवहि प्रीणयेमहि । (iii) प्रयेत् प्रयेताम् प्रयेयुः । प्रयेः प्रयेतम् प्रयेत । प्रयेयम् प्रयेव प्रयेम । (iv) प्रयेत प्रयेयाताम् प्रयेरन् । प्रयेथाः प्रयेयाथाम् प्रयेध्वम् । प्रयेय प्रयेवहि प्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) प्रीण्यात् प्रीण्यास्ताम् प्रीण्यासुः । प्रीण्याः प्रीण्यास्तम् प्रीण्यास्त । प्रीण्यासम् प्रीण्यास्व प्रीण्यास्म । (ii) प्रीयात् प्रीयास्ताम् प्रीयासुः । प्रीयाः प्रीयास्तम् प्रीयास्त । प्रीयासम् प्रीयास्व प्रीयास्म । (iii) प्रीणयिषीष्ट

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

प्रीणयिषीयास्ताम् प्रीणयिषीरन् । प्रीणयिषीष्ठाः प्रीणयिषीयास्थाम् प्रीणयिषीध्वम् । प्रीणयिषीय प्रीणयिषीवहि प्रीणयिषीमहि । (iv) प्रयिषीष्ट प्रयिषीयास्ताम् प्रयिषीरन् । प्रयिषीष्ठाः प्रयिषीयास्थाम् प्रयिषीध्वम् । प्रयिषीय प्रयिषीवहि प्रयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपिप्रीणत् अपिप्रीणताम् अपिप्रीणणन् । अपिप्रीणः अपिप्रीणतम् अपिप्रीणत । अपिप्रीणम् अपिप्रीणाव अपिप्रीणाम । (ii) अपिप्रीणत अपिप्रीणेताम् अपिप्रीणन्त । अपिप्रीणथाः अपिप्रीणेथाम् अपिप्रीणध्वम् । अपिप्रीणे अपिप्रीणावहि अपिप्रीणामहि । (iii) अप्रैषीत् अप्रैष्टाम् अप्रैषुः । अप्रैषीः अप्रैष्टम् अप्रैष्ट । अप्रैषम् अप्रैष्व अप्रैष्म । (iv) अप्रेष्ट अप्रेषाताम् अप्रेषत । अप्रेष्ठाः अप्रेषाथाम् अप्रेढ्वम् । अप्रेषि अप्रेष्वहि अप्रेष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अप्रीणयिष्यत् अप्रीणयिष्यताम् अप्रीणयिष्यन् । अप्रीणयिष्यः अप्रीणयिष्यतम् अप्रीणयिष्यत । अप्रीणयिष्यम् अप्रीणयिष्याव अप्रीणयिष्याम । (ii) अप्रीणयिष्यत अप्रीणयिष्येताम् अप्रीणयिष्यन्त । अप्रीणयिष्यथाः अप्रीणयिष्येथाम् अप्रीणयिष्यध्वम् । अप्रीणयिष्ये अप्रीणयिष्यावहि अप्रीणयिष्यामहि । (iii) अप्रयिष्यत् अप्रयिष्यताम् अप्रयिष्यन् । अप्रयिष्यः अप्रयिष्यतम् अप्रयिष्यत । अप्रयिष्यम् अप्रयिष्याव अप्रयिष्याम । (iv) अप्रयिष्यत अप्रयिष्येताम् अप्रयिष्यन्त । अप्रयिष्यथाः अप्रयिष्येथाम् अप्रयिष्यध्वम् । अप्रयिष्ये अप्रयिष्यावहि अप्रयिष्यामहि ।

णिचि – प्रीणयति-ते, **सनि** – पिप्रीणयिषति-ते, **यकि** – प्रीयते ।

१. 'धूञ्प्रीञोः...' इति हरदत्तपाठे तु 'प्राययति' इति रूपम् । तत् रूपम् इह न दर्शितम् ।

२. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८३८. श्रन्थ – सन्दर्भे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) ।

१. लट् – (i) श्रन्थयति श्रन्थयतः श्रन्थयन्ति । श्रन्थयसि श्रन्थयथः श्रन्थयथ । श्रन्थयामि श्रन्थयावः श्रन्थयामः । (ii) श्रन्थति[१] श्रन्थतः श्रन्थन्ति । श्रन्थसि श्रन्थथः श्रन्थथ । श्रन्थामि श्रन्थावः श्रन्थामः । (iii) श्रन्थयते श्रन्थयेते श्रन्थयन्ते । श्रन्थयसे श्रन्थयेथे श्रन्थयध्वे । श्रन्थये श्रन्थयावहे श्रन्थयामहे । **२. लिट्** – (i) श्रन्थयाञ्चकार श्रन्थयाञ्चक्रतुः श्रन्थयाञ्चक्रुः । श्रन्थयाञ्चकर्थ श्रन्थयाञ्चक्रथुः श्रन्थयाञ्चक्र । श्रन्थयाञ्चकार, श्रन्थयाञ्चकर श्रन्थयाञ्चकृव श्रन्थयाञ्चकृम । (ii) श्रन्थयाञ्चक्रे श्रन्थयाञ्चक्राते श्रन्थयाञ्चक्रिरे । श्रन्थयाञ्चकृषे श्रन्थयाञ्चक्राथे श्रन्थयाञ्चकृढ्वे । श्रन्थयाञ्चक्रे श्रन्थयाञ्चकृवहे श्रन्थयाञ्चकृमहे । (iii) श्रन्थयाम्बभूव श्रन्थयाम्बभूवतुः श्रन्थयाम्बभूवुः । श्रन्थयाम्बभूविथ श्रन्थयाम्बभूवथुः श्रन्थयाम्बभूव । श्रन्थयाम्बभूव श्रन्थयाम्बभूविव श्रन्थयाम्बभूविम । (iv) श्रन्थयामास श्रन्थयामासतुः श्रन्थयामासुः । श्रन्थयामासिथ श्रन्थयामासथुः श्रन्थयामास । श्रन्थयामास श्रन्थयामासिव श्रन्थयामासिम । **३. लुट्** – (i) श्रन्थयिता श्रन्थयितारौ श्रन्थयितारः । श्रन्थयितासि श्रन्थयितास्थः श्रन्थयितास्थ । श्रन्थयितास्मि श्रन्थयितास्वः श्रन्थयितास्मः । (ii) श्रन्थिता श्रन्थितारौ श्रन्थितारः । श्रन्थितासि श्रन्थितास्थः श्रन्थितास्थ । श्रन्थितास्मि श्रन्थितास्वः श्रन्थितास्मः । (iii) श्रन्थयिता श्रन्थयितारौ श्रन्थयितारः । श्रन्थयितासे श्रन्थयितासाथे श्रन्थयिताध्वे । श्रन्थयिताहे श्रन्थयितास्वहे श्रन्थयितास्महे । **४. लृट्** – (i) श्रन्थयिष्यति श्रन्थयिष्यतः श्रन्थयिष्यन्ति । श्रन्थयिष्यसि श्रन्थयिष्यथः श्रन्थयिष्यथ । श्रन्थयिष्यामि श्रन्थयिष्यावः श्रन्थयिष्यामः । (ii) श्रन्थिष्यति श्रन्थिष्यतः श्रन्थिष्यन्ति । श्रन्थिष्यसि श्रन्थिष्यथः श्रन्थिष्यथ । श्रन्थिष्यामि श्रन्थिष्यावः श्रन्थिष्यामः । (iii) श्रन्थयिष्यते श्रन्थयिष्येते श्रन्थयिष्यन्ते । श्रन्थयिष्यसे श्रन्थयिष्येथे श्रन्थयिष्यध्वे । श्रन्थयिष्ये श्रन्थयिष्यावहे श्रन्थयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) श्रन्थयतु, श्रन्थयतात् श्रन्थयताम् श्रन्थयन्तु । श्रन्थय, श्रन्थयतात् श्रन्थयतम् श्रन्थयत । श्रन्थयानि श्रन्थयाव श्रन्थयाम । (ii) श्रन्थतु, श्रन्थतात् श्रन्थताम् श्रन्थन्तु । श्रन्थ, श्रन्थतात् श्रन्थतम् श्रन्थत । श्रन्थानि श्रन्थाव श्रन्थाम । (iii) श्रन्थयताम् श्रन्थयेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्रन्थयन्ताम् । श्रन्थयस्व श्रन्थयेथाम् श्रन्थयध्वम् । श्रन्थयै श्रन्थयावहै श्रन्थयामहै । **६. लङ्** – (i) अश्रन्थयत् अश्रन्थयताम् अश्रन्थयन् । अश्रन्थयः अश्रन्थयतम् अश्रन्थयत । अश्रन्थयम् अश्रन्थयाव अश्रन्थयाम । (ii) अश्रन्थत् अश्रन्थताम् अश्रन्थन् । अश्रन्थः अश्रन्थतम् अश्रन्थत । अश्रन्थम् अश्रन्थाव अश्रन्थाम । (iii) अश्रन्थयत अश्रन्थयेताम् अश्रन्थयन्त । अश्रन्थयथाः अश्रन्थयेथाम् अश्रन्थयध्वम् । अश्रन्थये अश्रन्थयावहि अश्रन्थयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) श्रन्थयेत् श्रन्थयेताम् श्रन्थयेयुः । श्रन्थयेः श्रन्थयेतम् श्रन्थयेत । श्रन्थयेयम् श्रन्थयेव श्रन्थयेम । (ii) श्रन्थेत् श्रन्थेताम् श्रन्थेयुः । श्रन्थेः श्रन्थेतम् श्रन्थेत । श्रन्थेयम् श्रन्थेव श्रन्थेम । (iii) श्रन्थयेत श्रन्थयेयाताम् श्रन्थयेरन् । श्रन्थयेथाः श्रन्थयेयाथाम् श्रन्थयेध्वम् । श्रन्थयेय श्रन्थयेवहि श्रन्थयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) श्रन्थ्यात् श्रन्थ्यास्ताम् श्रन्थ्यासुः । श्रन्थ्याः श्रन्थ्यास्तम् श्रन्थ्यास्त । श्रन्थ्यासम् श्रन्थ्यास्व श्रन्थ्यास्म । (ii) श्रन्थयिषीष्ट श्रन्थयिषीयास्ताम् श्रन्थयिषीरन् । श्रन्थयिषीष्ठाः श्रन्थयिषीयास्थाम् श्रन्थयिषीध्वम् । श्रन्थयिषीय श्रन्थयिषीवहि श्रन्थयिषीमहि । (iii) श्रथ्यात् श्रथ्यास्ताम् श्रथ्यासुः । श्रथ्याः श्रथ्यास्तम् श्रथ्यास्त । श्रथ्यासम् श्रथ्यास्व श्रथ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अशश्रन्थत् अशश्रन्थताम् अशश्रन्थन् । अशश्रन्थः अशश्रन्थतम् अशश्रन्थत । अशश्रन्थम् अशश्रन्थाव अशश्रन्थाम । (ii) अश्रन्थीत् अश्रन्थिष्टाम् अश्रन्थिषुः । अश्रन्थीः अश्रन्थिष्टम् अश्रन्थिष्ट । अश्रन्थिषम् अश्रन्थिष्व अश्रन्थिष्म । (iii) अशश्रन्थत अशश्रन्थेताम् अशश्रन्थन्त । अशश्रन्थथाः अशश्रन्थेथाम् अशश्रन्थध्वम् । अशश्रन्थे अशश्रन्थावहि अशश्रन्थामहि । **१०. लृङ्** – (i) अश्रन्थयिष्यत् अश्रन्थयिष्यताम् अश्रन्थयिष्यन् । अश्रन्थयिष्यः अश्रन्थयिष्यतम् अश्रन्थयिष्यत । अश्रन्थयिष्यम् अश्रन्थयिष्याव अश्रन्थयिष्याम । (ii) अश्रन्थिष्यत् अश्रन्थिष्यताम् अश्रन्थिष्यन् । अश्रन्थिष्यः अश्रन्थिष्यतम् अश्रन्थिष्यत । अश्रन्थिष्यम् अश्रन्थिष्याव अश्रन्थिष्याम । (iii) अश्रन्थयिष्यत अश्रन्थयिष्येताम् अश्रन्थयिष्यन्त । अश्रन्थयिष्यथाः अश्रन्थयिष्येथाम् अश्रन्थयिष्यध्वम् । अश्रन्थयिष्ये अश्रन्थयिष्यावहि अश्रन्थयिष्यामहि ।

णिचि – श्रन्थयति-ते, **सनि** – शिश्रन्थयिषति-ते, **यकि** – श्रन्थ्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८३९. ग्रन्थ – सन्दर्भे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'ग्रथ्नातीति तु सन्दर्भे, ग्रन्थयेद् ग्रन्थतीति यौ । कौटिल्ये गन्थते ग्रन्थेः, ग्राथयेद् ग्रथति ग्रथेः' (श्लो. ९७) इति देवः ।

१. लट् – (i) ग्रन्थयति ग्रन्थयतः ग्रन्थयन्ति । ग्रन्थयसि ग्रन्थयथः ग्रन्थयथ । ग्रन्थयामि ग्रन्थयावः ग्रन्थयामः । (ii) ग्रन्थति[1] ग्रन्थतः ग्रन्थन्ति । ग्रन्थसि ग्रन्थथः न्थथ । ग्रन्थामि ग्रन्थावः ग्रन्थामः । (iii) ग्रन्थयते ग्रन्थयेते ग्रन्थयन्ते । ग्रन्थयसे ग्रन्थयेथे ग्रन्थयध्वे । ग्रन्थये ग्रन्थयावहे ग्रन्थयामहे । **२. लिट्** – (i) ग्रन्थयाञ्चकार ग्रन्थयाञ्चक्रतुः ग्रन्थयाञ्चक्रुः । ग्रन्थयाञ्चकर्थ ग्रन्थयाञ्चक्रथुः ग्रन्थयाञ्चक्र । ग्रन्थयाञ्चकार, ग्रन्थयाञ्चकर ग्रन्थयाञ्चकृव ग्रन्थयाञ्चकृम । (ii) ग्रन्थयाञ्चक्रे ग्रन्थयाञ्चक्राते ग्रन्थयाञ्चक्रिरे । ग्रन्थयाञ्चकृषे ग्रन्थयाञ्चक्राथे ग्रन्थयाञ्चकृढ्वे । ग्रन्थयाञ्चक्रे ग्रन्थयाञ्चकृवहे ग्रन्थयाञ्चकृमहे । (iii) ग्रन्थयाम्बभूव ग्रन्थयाम्बभूवतुः ग्रन्थयाम्बभूवुः । ग्रन्थयाम्बभूविथ ग्रन्थयाम्बभूवथुः ग्रन्थयाम्बभूव । ग्रन्थयाम्बभूव ग्रन्थयाम्बभूविव ग्रन्थयाम्बभूविम । (iv) ग्रन्थयामास ग्रन्थयामासतुः ग्रन्थयामासुः । ग्रन्थयामासिथ ग्रन्थयामासथुः ग्रन्थयामास । ग्रन्थयामास ग्रन्थयामासिव ग्रन्थयामासिम । **३. लुट्** – (i) ग्रन्थयिता ग्रन्थयितारौ ग्रन्थयितारः । ग्रन्थयितासि ग्रन्थयितास्थः ग्रन्थयितास्थ । ग्रन्थयितास्मि ग्रन्थयितास्वः ग्रन्थयितास्मः । (ii) ग्रन्थिता ग्रन्थितारौ ग्रन्थितारः । ग्रन्थितासि ग्रन्थितास्थः ग्रन्थितास्थ । ग्रन्थितास्मि ग्रन्थितास्वः ग्रन्थितास्मः । (iii) ग्रन्थयिता ग्रन्थयितारौ ग्रन्थयितारः । ग्रन्थयितासे ग्रन्थयितासाथे ग्रन्थयिताध्वे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ग्रन्थयिताहे ग्रन्थयितास्वहे ग्रन्थयितास्महे । **४. लृट्** – (i) ग्रन्थयिष्यति ग्रन्थयिष्यतः ग्रन्थयिष्यन्ति । ग्रन्थयिष्यसि ग्रन्थयिष्यथः ग्रन्थयिष्यथ । ग्रन्थयिष्यामि ग्रन्थयिष्यावः ग्रन्थयिष्यामः । (ii) ग्रन्थिष्यति ग्रन्थिष्यतः ग्रन्थिष्यन्ति । ग्रन्थिष्यसि ग्रन्थिष्यथः ग्रन्थिष्यथ । ग्रन्थिष्यामि ग्रन्थिष्यावः ग्रन्थिष्यामः । (iii) ग्रन्थयिष्यते ग्रन्थयिष्येते ग्रन्थयिष्यन्ते । ग्रन्थयिष्यसे ग्रन्थयिष्येथे ग्रन्थयिष्यध्वे । ग्रन्थयिष्ये ग्रन्थयिष्यावहे ग्रन्थयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ग्रन्थयतु, ग्रन्थयतात् ग्रन्थयताम् ग्रन्थयन्तु । ग्रन्थय, ग्रन्थयतात् ग्रन्थयतम् ग्रन्थयत । ग्रन्थयानि ग्रन्थयाव ग्रन्थयाम । (ii) ग्रन्थतु, ग्रन्थतात् ग्रन्थताम् ग्रन्थन्तु । ग्रन्थ, ग्रन्थतात् ग्रन्थतम् ग्रन्थत । ग्रन्थानि ग्रन्थाव ग्रन्थाम । (iii) ग्रन्थयताम् ग्रन्थयेताम् ग्रन्थयन्ताम् । ग्रन्थयस्व ग्रन्थयेथाम् ग्रन्थयध्वम् । ग्रन्थयै ग्रन्थयावहै ग्रन्थयामहै । **६. लङ्** – (i) अग्रन्थयत् अग्रन्थयताम् अग्रन्थयन् । अग्रन्थयः अग्रन्थयतम् अग्रन्थयत । अग्रन्थयम् अग्रन्थयाव अग्रन्थयाम । (ii) अग्रन्थत् अग्रन्थताम् अग्रन्थन् । अग्रन्थः अग्रन्थतम् अग्रन्थत । अग्रन्थम् अग्रन्थाव अग्रन्थाम । (iii) अग्रन्थयत अग्रन्थयेताम् अग्रन्थयन्त । अग्रन्थयथाः अग्रन्थयेथाम् अग्रन्थयध्वम् । अग्रन्थये अग्रन्थयावहि अग्रन्थयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ग्रन्थयेत् ग्रन्थयेताम् ग्रन्थयेयुः । ग्रन्थयेः ग्रन्थयेतम् ग्रन्थयेत । ग्रन्थयेयम् ग्रन्थयेव ग्रन्थयेम । (ii) ग्रन्थेत् ग्रन्थेताम् ग्रन्थेयुः । ग्रन्थेः ग्रन्थेतम् ग्रन्थेत । ग्रन्थेयम् ग्रन्थेव ग्रन्थेम । (iii) ग्रन्थयेत ग्रन्थयेयाताम् ग्रन्थयेरन् । ग्रन्थयेथाः ग्रन्थयेयाथाम् ग्रन्थयेध्वम् । ग्रन्थयेय ग्रन्थयेवहि ग्रन्थयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ग्रन्थ्यात् ग्रन्थ्यास्ताम् ग्रन्थ्यासुः । ग्रन्थ्याः ग्रन्थ्यास्तम् ग्रन्थ्यास्त । ग्रन्थ्यासम् ग्रन्थ्यास्व ग्रन्थ्यास्म । (ii) ग्रन्थयिषीष्ट ग्रन्थयिषीयास्ताम् ग्रन्थयिषीरन् । ग्रन्थयिषीष्ठाः ग्रन्थयिषीयास्थाम् ग्रन्थयिषीध्वम् । ग्रन्थयिषीय ग्रन्थयिषीवहि ग्रन्थयिषीमहि । (iii) ग्रथ्यात् ग्रथ्यास्ताम् ग्रथ्यासुः । ग्रथ्याः ग्रथ्यास्तम् ग्रथ्यास्त । ग्रथ्यासम् ग्रथ्यास्व ग्रथ्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अजग्रन्थत् अजग्रन्थताम् अजग्रन्थन् । अजग्रन्थः अजग्रन्थतम् अजग्रन्थत । अजग्रन्थम् अजग्रन्थन्थाव अजग्रन्थन्थाम । (ii) अग्रन्थीत् अग्रन्थिष्टाम् अग्रन्थिषुः । अग्रन्थीः अग्रन्थिष्टम् अग्रन्थिष्ट । अग्रन्थिषम् अग्रन्थिष्व अग्रन्थिष्म । (iii) अजग्रन्थत अजग्रन्थेताम् अजग्रन्थन्त । अजग्रन्थथाः अजग्रन्थेथाम् अजग्रन्थध्वम् । अजग्रन्थे अजग्रन्थावहि अजग्रन्थामहि । **१०. लृङ्** – (i) अग्रन्थयिष्यत् अग्रन्थयिष्यताम् अग्रन्थयिष्यन् । अग्रन्थयिष्यः अग्रन्थयिष्यतम् अग्रन्थयिष्यत । अग्रन्थयिष्यम् अग्रन्थयिष्याव अग्रन्थयिष्याम । (i) अग्रन्थिष्यत् अग्रन्थिष्यताम् अग्रन्थिष्यन् । अग्रन्थिष्यः अग्रन्थिष्यतम् अग्रन्थिष्यत । अग्रन्थिष्यम् अग्रन्थिष्याव अग्रन्थिष्याम । (iii) अग्रन्थयिष्यत अग्रन्थयिष्येताम् अग्रन्थयिष्यन्त । अग्रन्थयिष्यथाः अग्रन्थयिष्येथाम् अग्रन्थयिष्यध्वम् । अग्रन्थयिष्ये अग्रन्थयिष्यावहि अग्रन्थयिष्यामहि । **णिचि** – ग्रन्थयति-ते, **सनि** – जिग्रन्थयिषति-ते, **यकि** – ग्रन्थ्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८४०. आप्लृ – लम्भने । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'आपयत्यापतीत्यापेः यौ वा णौ लम्भने पदे । व्याप्त्यर्थस्यास्य तु स्वादेराप्नोतीति पदं भवेत्' (श्लो. १३७) इति देवः ।

१. लट् – (i) आपयति आपयतः आपयन्ति । आपयसि आपयथः आपयथ । आपयामि आपयावः आपयामः । (ii) आपति[1] आपतः आपन्ति । आपसि आपथः आपथ । आपामि आपावः आपामः । (iii) आपते[2] आपेते आपन्ते । आपसे आपेथे आपेध्वे । आपे आपावहे आपामहे । (iv) आपयते आपयेते आपयन्ते । आपयसे आपयेथे आपयध्वे । आपये आपयावहे आपयामहे । **२. लिट्** – (i) आपयाञ्चकार आपयाञ्चक्रतुः आपयाञ्चक्रुः । आपयाञ्चकर्थ आपयाञ्चक्रथुः आपयाञ्चक्र । आपयाञ्चकार, आपयाञ्चकर आपयाञ्चकृव आपयाञ्चकृम । (ii) आपयाञ्चक्रे आपयाञ्चक्राते आपयाञ्चक्रिरे । आपयाञ्चकृषे आपयाञ्चक्राथे आपयाञ्चकृढ्वे । आपयाञ्चक्रे आपयाञ्चकृवहे आपयाञ्चकृमहे । (iii) आपयाम्बभूव आपयाम्बभूवतुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आपयाम्बभूवुः । आपयाम्बभूविथ आपयाम्बभूवथुः आपयाम्बभूव । आपयाम्बभूव आपयाम्बभूविव आपयाम्बभूविम । (iv) आपयामास आपयामासतुः आपयामासुः । आपयामासिथ आपयामासथुः आपयामास । आपयामास आपयामासिव आपयामासिम । **३. लुट्** – (i) आपयिता आपयितारौ आपयितारः । आपयितासि आपयितास्थः आपयितास्थ । आपयितास्मि आपयितास्वः आपयितास्मः । (ii) आपयिता आपयितारौ आपयितारः । आपयितासे आपयितासाथे आपयिताध्वे । आपयिताहे आपयितास्वहे आपयितास्महे । (iii) आप्ता आप्तारौ आप्तारः । आप्तासि आप्तास्थः आप्तास्थ । आप्तास्मि आप्तास्वः आप्तास्मः । (iv) आप्ता आप्तारौ आप्तारः । आप्तासे आप्तासाथे आप्ताध्वे । आप्ताहे आप्तास्वहे आप्तास्महे । **४. लृट्** – (i) आपयिष्यति आपयिष्यतः आपयिष्यन्ति । आपयिष्यसि आपयिष्यथः आपयिष्यथ । आपयिष्यामि आपयिष्यावः आपयिष्यामः । (ii) आपयिष्यते आपयिष्येते आपयिष्यन्ते । आपयिष्यसे आपयिष्येथे आपयिष्यध्वे । आपयिष्ये आपयिष्यावहे आपयिष्यामहे । (iii) आप्स्यति आप्स्यतः आप्स्यन्ति । आप्स्यसि आप्स्यथः आप्स्यथ । आप्स्यामि आप्स्यावः आप्स्यामः । (iv) आप्स्यते आप्स्येते आप्स्यन्ते । आप्स्यसे आप्स्येथे आप्स्यध्वे । आप्स्ये आप्स्यावहे आप्स्यामहे । **५. लोट्** – (i) आपयतु, आपयतात् आपयताम् आपयन्तु । आपय, आपयतात् आपयतम् आपयत । आपयानि आपयाव आपयाम । (ii) आपयताम् आपयेताम् आपयन्ताम् । आपयस्व आपयेथाम् आपयध्वम् । आपयै आपयावहै आपयामहै । (iii) आपतु, आपतात् आपताम् आपन्तु । आप, आपतात् आपतम् आपत । आपानि आपाव आपाम । (iv) आपताम् आपेताम् आपन्ताम् । आपस्व आपेथाम् आपध्वम् । आपै आपावहै आपामहै । **६. लङ्** – (i) आपयत् आपयताम् आपयन् । आपयः आपयतम् आपयत । आपयम् आपयाव आपयाम । (ii) आपयत आपयेताम् आपयन्त । आपयथाः आपयेथाम् आपयध्वम् । आपये आपयावहि आपयामहि । (iii) आपत् आपताम् आपन् । आपः आपतम् आपत । आपम् आपाव आपाम । (iv) आपत आपेताम् आपन्त । आपथाः आपेथाम् आपध्वम् । आपे आपावहि आपामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) आपयेत् आपयेताम् आपयेयुः । आपयेः आपयेतम् आपयेत । आपयेयम् आपयेव आपयेम । (ii) आपयेत आपयेयाताम् आपयेरन् । आपयेथाः आपयेयाथाम् आपयेध्वम् । आपयेय आपयेवहि आपयेमहि । (iii) आपेत् आपेताम् आपेयुः । आपेः आपेतम् आपेत । आपेयम् आपेव आपेम । (iv) आपेत आपेयाताम् आपेरन् । आपेथाः आपेयाथाम् आपेध्वम् । आपेय आपेवहि आपेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) आप्यात् आप्यास्ताम् आप्यासुः । आप्याः आप्यास्तम् आप्यास्त । आप्यासम् आप्यास्व आप्यास्म । (ii) आपयिषीष्ट आपयिषीयास्ताम् आपयिषीरन् । आपयिषीष्ठाः आपयिषीयास्थाम् आपयिषीध्वम् । आपयिषीय आपयिषीवहि आपयिषीमहि । (iii) आपिषीष्ट आपिषीयास्ताम् आपिषीरन् । आपिषीष्ठाः आपिषीयास्थाम् आपिषीध्वम् । आपिषीय आपिषीवहि आपिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) आपिपत् आपिपताम् आपिपन् । आपिपः आपिपतम् आपिपत । आपिपम् आपिपाव आपिपाम । (ii) आपिपत आपिपेताम् आपिपन्त । आपिपथाः आपिपेथाम् आपिपध्वम् । आपिपे आपिपावहि आपिपामहि । (iii) आपत् आपताम् आपन् । आपः आपतम् आपत । आपम् आपाव आपाम । आप्त आप्साताम् आप्सत । आप्थाः आप्साथाम् आब्ध्वम् । आप्सि आप्स्वहि आप्स्महि । **१०. लृङ्** – (i) आपयिष्यत् आपयिष्यताम् आपयिष्यन् । आपयिष्यः आपयिष्यतम् आपयिष्यत । आपयिष्यम् आपयिष्याव आपयिष्याम । (ii) आपयिष्यत आपयिष्येताम् आपयिष्यन्त । आपयिष्यथाः आपयिष्येथाम् आपयिष्यध्वम् । आपयिष्ये आपयिष्यावहि आपयिष्यामहि । (iii) आप्स्यत् आप्स्यताम् आप्स्यन् । आप्स्यः आप्स्यतम् आप्स्यत । आप्स्यम् आप्स्याव आप्स्याम । (iv) आप्स्यत आप्स्येताम् आप्स्यन्त । आप्स्यथाः आप्स्येथाम् आप्स्यध्वम् । आप्स्ये आप्स्यावहि आप्स्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – आपयति-ते, **सनि** – आपिपयिषति-ते, **यकि** – आप्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

२. केचित् धातुममुं स्वरितेतं मन्यन्ते । तदा तु णिजभावे उभयपदी ।

१८४१. तनु – श्रद्धोपकरणयोः । 'उपसर्गाच्च दैर्घ्ये' । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) 'चन श्रद्धोपहननयोः' इत्येके । चानयति-चनति । 'श्रद्धोपकरणार्थस्य तनेस्तनति तानयेत्' (श्लो. १२७) इति देवः ।

१. लट् – (i) तानयति[1] तानयतः तानयन्ति । तानयसि तानयथः तानयथ । तानयामि तानयावः तानयामः । (i) तनति[2] तनतः तनन्ति । तनसि तनथः तनथ । तनामि तनावः तनामः । (iii) तानयते तानयेते तानयन्ते । तानयसे तानयेथे तानयध्वे । तानये तानयावहे तानयामहे । **२. लिट्** – (i) तानयाञ्चकार तानयाञ्चक्रतुः तानयाञ्चक्रुः । तानयाञ्चकर्थ तानयाञ्चक्रथुः तानयाञ्चक्र । तानयाञ्चकार, तानयाञ्चकर तानयाञ्चकृव तानयाञ्चकृम । (ii) तानयाञ्चक्रे तानयाञ्चक्राते तानयाञ्चक्रिरे । तानयाञ्चकृषे तानयाञ्चक्राथे तानयाञ्चकृढ्वे । तानयाञ्चक्रे तानयाञ्चकृवहे तानयाञ्चकृमहे । (iii) तानयाम्बभूव तानयाम्बभूवतुः तानयाम्बभूवुः । तानयाम्बभूविथ तानयाम्बभूवथुः तानयाम्बभूव । तानयाम्बभूव तानयाम्बभूविव तानयाम्बभूविम । (iii) तानयामास तानयामासतुः तानयामासुः । तानयामासिथ तानयामासथुः तानयामास । तानयामास तानयामासिव तानयामासिम । **३. लुट्** – (i) तानयिता तानयितारौ तानयितारः । तानयितासि तानयितास्थः तानयितास्थ । तानयितास्मि तानयितास्वः तानयितास्मः । (ii) तनिता तनितारौ तनितारः । तनितासि तनितास्थः तनितास्थ । तनितास्मि तनितास्वः तनितास्मः । (iii) तानयिता तानयितारौ तानयितारः । तानयितासे तानयितासाथे तानयिताध्वे । तानयिताहे तानयितास्वहे तानयितास्महे । **४. लृट्** – (i) तानयिष्यति तानयिष्यतः तानयिष्यन्ति । तानयिष्यसि तानयिष्यथः तानयिष्यथ । तानयिष्यामि तानयिष्यावः तानयिष्यामः । (ii) तनिष्यति तनिष्यतः तनिष्यन्ति । तनिष्यसि तनिष्यथः तनिष्यथ । तनिष्यामि तनिष्यावः तनिष्यामः । (iii) तानयिष्यते तानयिष्येते तानयिष्यन्ते । तानयिष्यसे तानयिष्येथे तानयिष्यध्वे । तानयिष्ये तानयिष्यावहे तानयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) तानयतु, तानयतात् तानयताम् तानयन्तु । तानय, तानयतात् तानयतम् तानयत । तानयानि तानयाव तानयाम । (ii) तनतु, तनतात् तनताम् तनन्तु । तन, तनतात् तनतम् तनत । तनानि तनाव तनाम । (iii) तानयताम् तानयेताम् तानयन्ताम् । तानयस्व तानयेथाम् तानयध्वम् । तानयै तानयावहै तानयामहै । **६. लङ्** – (i) अतानयत् अतानयताम् अतानयन् । अतानयः अतानयतम् अतानयत । अतानयम् अतानयाव अतानयाम । (ii) अतनत् अतनताम् अतनन् । अतनः अतनतम् अतनत । अतनम् अतनाव अतनाम । (iii) अतानयत अतानयेताम् अतानयन्त । अतानयथाः अतानयेथाम् अतानयध्वम् । अतानये अतानयावहि अतानयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तानयेत् तानयेताम् तानयेयुः । तानयेः तानयेतम् तानयेत । तानयेयम् तानयेव तानयेम । (ii) तनेत् तनेताम् तनेयुः । तनेः तनेतम् तनेत । तनेयम् तनेव तनेम । (iii) तानयेत तानयेयाताम् तानयेरन् । तानयेथाः तानयेयाथाम् तानयेध्वम् । तानयेय तानयेवहि तानयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तान्यात् तान्यास्ताम् तान्यासुः । तान्याः तान्यास्तम् तान्यास्त । तान्यासम् तान्यास्व तान्यास्म । (ii) तानयिषीष्ट तानयिषीयास्ताम् तानयिषीरन् । तानयिषीष्ठाः तानयिषीयास्थाम् तानयिषीध्वम् । तानयिषीय तानयिषीवहि तानयिषीमहि । (iii) तन्यात् तन्यास्ताम् तन्यासुः । तन्याः तन्यास्तम् तन्यास्त । तन्यासम् तन्यास्व तन्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अतीतनत् अतीतनताम् अतीतनन् । अतीतनः अतीतनतम् अतीतनत । अतीतनम् अतीतनाव अतीतनाम । (ii) अतनीत्[3] अतनिष्टाम् अतनिषुः । अतनीः अतनिष्टम् अतनिष्ट । अतनिषम् अतनिष्व अतनिष्म । (iii) अतानीत् अतानिष्टाम् अतानिषुः । अतानीः अतानिष्टम् अतानिष्ट । अतानिषम् अतानिष्व अतानिष्म । (iv) अतीतनत अतीतनेताम् अतीतनन्त ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अतीतनथाः अतीतनेथाम् अतीतनध्वम् । अतीतने अतीतनावहि अतीतनामहि । **१०. लृङ्** - (i) अतानयिष्यत् अतानयिष्यताम् अतानयिष्यन् । अतानयिष्यः अतानयिष्यतम् अतानयिष्यत । अतानयिष्यम् अतानयिष्याव अतानयिष्याम । (ii) अतनिष्यत् अतनिष्यताम् अतनिष्यन् । अतनिष्यः अतनिष्यतम् अतनिष्यत । अतनिष्यम् अतनिष्याव अतनिष्याम । (iii) अतानयिष्यत अतानयिष्येताम् अतानयिष्यन्त । अतानयिष्यथाः अतानयिष्येथाम् अतानयिष्यध्वम् । अतानयिष्ये अतानयिष्यावहि अतानयिष्यामहि ।

णिचि - तानयति-ते, **सनि** - तितानयिषति-ते, **यकि** - तान्यते ।

१. 'उपसर्गाच्च दैर्घ्ये' इति दैर्घ्ये तु उपसर्गादनुपसर्गाच्च परः तनुधातुः आधृषीयः वेदितव्यः । अतः तानयति (तनति), वितानयति (वितनति) इति चत्वारि रूपाणि । श्रद्धोपकरणयोः तु अनुपसर्गादेव णिज्विकल्पः । तदा तानयति (तनति) वितानयति इति त्रीण्येव रूपाणि ।

२. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

३. 'अतो हलादेर्लघोः' इति सिचि वा वृद्धिः ।

१८४२. वद - सन्देशवचने । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) स्वरितेत् । अनुदात्तेदित्येके । 'सन्देशने' इति क्षीरस्वामी मैत्रेयः च । 'भाषणे' इति हेमचन्द्रजैनकातन्त्रादयः । 'वाक्सन्देशयोः' इति वोपदेवः । 'वचने च इति द्रुमे' इति धातुकव्यव्याख्या । (३.५१) 'अयम् आत्मनेपदी' इति शाकटायनः । 'व्यक्तवाचि वदेद्वा णौ वादयेद्वदते वदेत्' (श्लो. १०९) इति देवः ।

१. लट् - (i) वादयति वादयतः वादयन्ति । वादयसि वादयथः वादयथ । वादयामि वादयावः वादयामः । (ii) वदति[१] वदतः वदन्ति । वदसि वदथः वदथ । वदामि वदावः वदामः । (iii) वदते[२] वदेते वदन्ते । वदसे वदेथे वदध्वे । वदे वदावहे वदामहे । (iv) वादयते वादयेते वादयन्ते । वादयसे वादयेथे वादयध्वे । वादये वादयावहे वादयामहे । **२. लिट्** - (i) वादयाञ्चकार वादयाञ्चक्रतुः वादयाञ्चक्रुः । वादयाञ्चकर्थ वादयाञ्चक्रथुः वादयाञ्चक्र । वादयाञ्चकार, वादयाञ्चकर वादयाञ्चकृव वादयाञ्चकृम । (ii) वादयाञ्चक्रे वादयाञ्चक्राते वादयाञ्चक्रिरे । वादयाञ्चकृषे वादयाञ्चक्राथे वादयाञ्चकृढ्वे । वादयाञ्चक्रे वादयाञ्चकृवहे वादयाञ्चकृमहे । (iii) वादयाम्बभूव वादयाम्बभूवतुः वादयाम्बभूवुः । वादयाम्बभूविथ वादयाम्बभूवथुः वादयाम्बभूव । वादयाम्बभूव वादयाम्बभूविव वादयाम्बभूविम । (iv) वादयामास वादयामासतुः वादयामासुः । वादयामासिथ वादयामासथुः वादयामास । वादयामास वादयामासिव वादयामासिम । (v) ववाद ववदतुः ववदुः । ववदिथ ववदथुः ववद । ववाद, ववद ववदिव ववदिम । (vi) ववदे ववादाते ववदिरे । ववदिषे ववदाथे ववदिध्वे । ववदे ववदिमहे ववदिमहे । **३. लुट्** - (i) वादयिता वादयितारौ वादयितारः । वादयितासि वादयितास्थः वादयितास्थ । वादयितास्मि वादयितास्वः वादयितास्मः । (ii) वादयिता वादयितारौ वादयितारः । वादयितासे वादयितासाथे वादयिताध्वे । वादयिताहे वादयितास्वहे वादयितास्महे । (iii) वदिता वदितारौ वदितारः । वदितासि वदितास्थः वदितास्थ । वदितास्मि वदितास्वः वदितास्मः । (iv) वदिता वदितारौ वदितारः । वदितासे वदितासाथे वदिताध्वे । वदिताहे वदितास्वहे वदितास्महे । **४. लृट्** - (i) वादयिष्यति वादयिष्यतः वादयिष्यन्ति । वादयिष्यसि वादयिष्यथः वादयिष्यथ । वादयिष्यामि वादयिष्यावः वादयिष्यामः । (ii) वादयिष्यते वादयिष्येते वादयिष्यन्ते । वादयिष्यसे वादयिष्येथे वादयिष्यध्वे । वादयिष्ये वादयिष्यावहे वादयिष्यामहे । (iii) वदिष्यति वदिष्यतः वदिष्यन्ति । वदिष्यसि वदिष्यथः वदिष्यथ । वदिष्यामि वदिष्यावः वदिष्यामः । (iv) वदिष्यते वदिष्येते वदिष्यन्ते । वदिष्यसे वदिष्येथे वदिष्यध्वे । वदिष्ये वदिष्यावहे वदिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वादयतु, वादयतात् वादयताम् वादयन्तु । वादय, वादयतात् वादयतम् वादयत । वादयानि वादयाव वादयाम । (ii) वादयताम् वादयेताम् वादयन्ताम् । वादयस्व वादयेथाम् वादयध्वम् । वादयै वादयावहै वादयामहै ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(iii) वदतु, वदतात् वदताम् वदन्तु । वद, वदतात् वदतम् वदत । वदानि वदाव वदाम । (iv) वदताम् वदेताम् वदन्ताम् । वदस्व वदेथाम् वदध्वम् । वदै वदावहै वदामहै । **६. लङ्** - (i) अवादयत् अवादयताम् अवादयन् । अवादयः अवादयतम् अवादयत । अवादयम् अवादयाव अवादयाम । (ii) अवादयत अवादयेताम् अवादयन्त । अवादयथाः अवादयेथाम् अवादयध्वम् । अवादये अवादयावहि अवादयामहि । (iii) अवदत् अवदताम् अवदन् । अवदः अवदतम् अवदत । अवदम् अवदाव अवदाम । (iv) अवदत अवदेताम् अवदन्त । अवदथाः अवदेथाम् अवदध्वम् । अवदे अवदावहि अवदामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वादयेत् वादयेताम् वादयेयुः । वादयेः वादयेतम् वादयेत । वादयेयम् वादयेव वादयेम । (ii) वादयेत वादयेयाताम् वादयेरन् । वादयेथाः वादयेयाथाम् वादयेध्वम् । वादयेय वादयेवहि वादयेमहि । (iii) वदेत् वदेताम् वदेयुः । वदेः वदेतम् वदेत । वदेयम् वदेव वदेम । (iv) वदेत वदेयाताम् वदेरन् । वदेथाः वदेयाथाम् वदेध्वम् । वदेय वदेवहि वदेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वाद्यात् वाद्यास्ताम् वाद्यासुः । वाद्याः वाद्यास्तम् वाद्यास्त । वाद्यासम् वाद्यास्व वाद्यास्म । (ii) वादयिषीष्ट वादयिषीयास्ताम् वादयिषीरन् । वादयिषीष्ठाः वादयिषीयास्थाम् वादयिषीध्वम् । वादयिषीय वादयिषीवहि वादयिषीमहि । (iii) वद्यात् वद्यास्ताम् वद्यासुः । वद्याः वद्यास्तम् वद्यास्त । वद्यासम् वद्यास्व वद्यास्म । (iv) वदिषीष्ट वदिषीयास्ताम् वदिषीरन् । वदिषीष्ठाः वदिषीयास्थाम् वदिषीध्वम् । वदिषीय वदिषीवहि वदिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अवीवदत् अवीवदताम् अवीवदन् । अवीवदः अवीवदतम् अवीवदत । अवीवदम् अवीवदाव आर्चिचाम । (ii) अवीवदत अवीवदेताम् अवीवदन्त । अवीवदथाः अवीवदेथाम् अवीवदध्वम् । अवीवदे अवीवदावहि अवीवदामहि । (iii) अवादीत् अवादिष्टाम् अवादिषुः । अवादीः अवादिष्टम् अवादिष्ट । अवादिषम् अवादिष्व अवादिष्म । (iv) अवादिष्ट अवादिषाताम् अवादिषत । अवादिष्ठाः अवादिषाथाम् अवादिध्वम् । अवादिषि अवादिष्वहि अवादिष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अवादयिष्यत् अवादयिष्यताम् अवादयिष्यन् । अवादयिष्यः अवादयिष्यतम् अवादयिष्यत । अवादयिष्यम् अवादयिष्याव अवादयिष्याम । (ii) अवादयिष्यत अवादयिष्येताम् अवादयिष्यन्त । अवादयिष्यथाः अवादयिष्येथाम् अवादयिष्यध्वम् । अवादयिष्ये अवादयिष्यावहि अवादयिष्यामहि । (iii) अवदिष्यत् अवदिष्यताम् अवदिष्यन् । अवदिष्यः अवदिष्यतम् अवदिष्यत । अवदिष्यम् अवदिष्याव अवदिष्याम । (iv) अवदिष्यत अवदिष्येताम् अवदिष्यन्त । अवदिष्यथाः अवदिष्येथाम् अवदिष्यध्वम् । अवदिष्ये अवदिष्यावहि अवदिष्यामहि

णिचि - वादयति-ते, **सनि** - विवादयिषति-ते, **यकि** - वाद्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

२. स्वरितेत्त्वात् णिजभावे उभयपदी ।

१८४३. वच - परिभाषणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'सन्देशने च' इति कातन्त्रेहेरम्बादयः । 'वक्तीति भाषणे वा णौ वाचयेद्वचतीति वा' (श्लो.५१) इति देवः ।

१. लट् - (i) वाचयति वाचयतः वाचयन्ति । वाचयसि वाचयथः वाचयथ । वाचयामि वाचयावः वाचयामः । (ii) वचति[1] वचतः वचन्ति । वचसि वचथः वचथ । वचामि वचावः वचामः । (iii) वचते[2] वचेते वचन्ते । वचसे वचेथे वचध्वे । वचे वचावहे वचामहे । (iv) वाचयते वाचयेते वाचयन्ते । वाचयसे वाचयेथे वाचयध्वे । वाचये वाचयावहे वाचयामहे । **२. लिट्** - (i) वाचयाञ्चकार वाचयाञ्चक्रतुः वाचयाञ्चक्रुः । वाचयाञ्चकर्थ वाचयाञ्चक्रथुः वाचयाञ्चक्र । वाचयाञ्चकार, वाचयाञ्चकर वाचयाञ्चकृव वाचयाञ्चकृम । (ii) वाचयाञ्चक्रे वाचयाञ्चक्राते वाचयाञ्चक्रिरे । वाचयाञ्चकृषे वाचयाञ्चक्राथे वाचयाञ्चकृढ्वे । वाचयाञ्चक्रे वाचयाञ्चकृवहे वाचयाञ्चकृमहे । (iii) वाचयाम्बभूव वाचयाम्बभूवतुः वाचयाम्बभूवुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वाचयाम्बभूविथ वाचयाम्बभूवथुः वाचयाम्बभूव । वाचयाम्बभूव वाचयाम्बभूविव वाचयाम्बभूविम । (iv) वाचयामास वाचयामासतुः वाचयामासुः । वाचयामासिथ वाचयामासथुः वाचयामास । वाचयामास वाचयामासिव वाचयामासिम । (v) ववाच ववचतुः ववचुः । ववचिथ ववचथुः ववच । ववाच, ववच ववचिव ववचिम । (vi) ववचे ववाचाते ववचिरे । ववचिषे ववचाथे ववचिध्वे । ववचे ववचिमहे ववचिमहे । **३. लुट्** – (i) वाचयिता वाचयितारौ वाचयितारः । वाचयितासि वाचयितास्थः वाचयितास्थ । वाचयितास्मि वाचयितास्वः वाचयितास्मः । (ii) वाचयिता वाचयितारौ वाचयितारः । वाचयितासे वाचयितासाथे वाचयिताध्वे । वाचयिताहे वाचयितास्वहे वाचयितास्महे । (iii) वक्ता वक्तारौ वक्तारः । वक्तासि वक्तास्थः वक्तास्थ । वक्तास्मि वक्तास्वः वक्तास्मः । (iv) वक्ता वक्तारौ वक्तारः । वक्तासे वक्तासाथे वक्ताध्वे । वक्ताहे वक्तास्वहे वक्तास्महे । **४. लृट्** – (i) वाचयिष्यति वाचयिष्यतः वाचयिष्यन्ति । वाचयिष्यसि वाचयिष्यथः वाचयिष्यथ । वाचयिष्यामि वाचयिष्यावः वाचयिष्यामः। (ii) वाचयिष्यते वाचयिष्येते वाचयिष्यन्ते । वाचयिष्यसे वाचयिष्येथे वाचयिष्यध्वे । वाचयिष्ये वाचयिष्यावहे वाचयिष्यामहे । (iii) वक्ष्यति वक्ष्यतः वक्ष्यन्ति । वक्ष्यसि वक्ष्यथः वक्ष्यथ । वक्ष्यामि वक्ष्यावः वक्ष्यामः । (iv) वक्ष्यते वक्ष्येते वक्ष्यन्ते । वक्ष्यसे वक्ष्येथे वक्ष्यध्वे । वक्ष्ये वक्ष्यावहे वक्ष्यामहे । **५. लोट्** – (i) वाचयतु, वाचयतात् वाचयताम् वाचयन्तु । वाचय, वाचयतात् वाचयतम् वाचयत । वाचयानि वाचयाव वाचयाम । (ii) वाचयताम् वाचयेताम् वाचयन्ताम् । वाचयस्व वाचयेथाम् वाचयध्वम् । वाचयै वाचयावहै वाचयामहै । (iii) वचतु, वचतात् वचताम् वचन्तु । वच, वचतात् वचतम् वचत । वचानि वचाव वचाम । (iv) वचताम् वचेताम् वचन्ताम् । वचस्व वचेथाम् वचध्वम् । वचै वचावहै वचामहै । **६. लङ्** – (i) अवाचयत् अवाचयताम् अवाचयन् । अवाचयः अवाचयतम् अवाचयत । अवाचयम् अवाचयाव अवाचयाम । (ii) अवाचयत अवाचयेताम् अवाचयन्त । अवाचयथाः अवाचयेथाम् अवाचयध्वम् । अवाचये अवाचयावहि अवाचयामहि । (iii) अवचत् अवचताम् अवचन् । अवचः अवचतम् अवचत । अवचम् अवचाव अवचाम । (iv) अवचत अवचेताम् अवचन्त । अवचथाः अवचेथाम् अवचध्वम् । अवचे अवचावहि अवचामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) वाचयेत् वाचयेताम् वाचयेयुः । वाचयेः वाचयेतम् वाचयेत । वाचयेयम् वाचयेव वाचयेम । (ii) वाचयेत वाचयेयाताम् वाचयेरन् । वाचयेथाः वाचयेयाथाम् वाचयेध्वम् । वाचयेय वाचयेवहि वाचयेमहि । (iii) वचेत् वचेताम् वचेयुः । वचेः वचेतम् वचेत । वचेयम् वचेव वचेम । (iv) वचेत वचेयाताम् वचेरन् । वचेथाः वचेयाथाम् वचेध्वम् । वचेय वचेवहि वचेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) वाच्यात् वाच्यास्ताम् वाच्यासुः । वाच्याः वाच्यास्तम् वाच्यास्त । वाच्यासम् वाच्यास्व वाच्यास्म । (ii) वाचयिषीष्ट वाचयिषीयास्ताम् वाचयिषीरन् । वाचयिषीष्ठाः वाचयिषीयास्थाम् वाचयिषीध्वम् । वाचयिषीय वाचयिषीवहि वाचयिषीमहि । (iii) उच्यात् उच्यास्ताम् उच्यासुः । उच्याः उच्यास्तम् उच्यास्त । उच्यासम् उच्यास्व उच्यास्म । (iv) वक्षीष्ट वक्षीयास्ताम् वक्षीरन् । वक्षीष्ठाः वक्षीयास्थाम् वक्षीध्वम् । वक्षीय वक्षीवहि वक्षीमहि । **९. लुङ्** – (i) अवीवचत् अवीवचताम् अवीवचन् । अवीवचः अवीवचतम् अवीवचत । अवीवचम् अवीवचाव अवीवचाम । (ii) अवीवचत अवीवचेताम् अवीवचन्त । अवीवचथाः अवीवचेथाम् अवीवचध्वम् । अवीवचे अवीवचावहि अवीवचामहि । (iii) अवोचत् अवोचताम् अवोचन् । अवोचः अवोचतम् अवोचत । अवोचम् अवोचाव अवोचाम । (iv) अवोचत अवोचेताम् अवोचन्त । अवोचथाः अवोचेथाम् अवोचध्वम् । अवोचे अवोचावहि अवोचामहि । **१०. लृङ्** – (i) अवाचयिष्यत् अवाचयिष्यताम् अवाचयिष्यन् । अवाचयिष्यः अवाचयिष्यतम् अवाचयिष्यत । अवाचयिष्यम् अवाचयिष्याव अवाचयिष्याम । (ii) अवाचयिष्यत अवाचयिष्येताम् अवाचयिष्यन्त । अवाचयिष्यथाः अवाचयिष्येथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अवाचयिष्यध्वम् । अवाचयिष्ये अवाचयिष्यावहि अवाचयिष्यामहि । (iii) अवक्ष्यत् अवक्ष्यताम् अवक्ष्यन् । अवक्ष्यः अवक्ष्यतम् अवक्ष्यत । अवक्ष्यम् अवक्ष्याव अवक्ष्याम । (iv) अवक्ष्यत अवक्ष्येताम् अवक्ष्यन्त । अवक्ष्यथाः अवक्ष्येथाम् अवक्ष्यध्वम् । अवक्ष्ये अवक्ष्यावहि अवक्ष्यामहि ।

णिचि – वाचयति-ते, **सनि** – विवाचयिषति-ते, **यकि** – वाच्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

२. स्वरितेत्त्वात् णिजभावे उभयपदी ।

१८४४. मान – पूजायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'स्तम्भे तु मानयते' इति कौमुदी । 'पूजायां मानयेन्मानेद्यौ मीमांसेत तङ्सनोः' (श्लो. १२६) इति देवः ।

१. लट् – (i) मानयति मानयतः मानयन्ति । मानयसि मानयथः मानयथ । मानयामि मानयावः मानयामः । (ii) मानति[१] मानतः मानन्ति । मानसि मानथः मानथ । मानामि मानावः मानामः । (iii) मानयते मानयेते मानयन्ते । मानयसे मानयेथे मानयध्वे । मानये मानयावहे मानयामहे । **२. लिट्** – (i) मानयाञ्चकार मानयाञ्चक्रतुः मानयाञ्चक्रुः । मानयाञ्चकर्थ मानयाञ्चक्रथुः मानयाञ्चक्र । मानयाञ्चकार, मानयाञ्चकर मानयाञ्चकृव मानयाञ्चकृम । (ii) मानयाञ्चक्रे मानयाञ्चक्राते मानयाञ्चक्रिरे । मानयाञ्चकृषे मानयाञ्चक्राथे मानयाञ्चकृढ्वे । मानयाञ्चक्रे मानयाञ्चकृवहे मानयाञ्चकृमहे । (iii) मानयाम्बभूव मानयाम्बभूवतुः मानयाम्बभूवुः । मानयाम्बभूविथ मानयाम्बभूवथुः मानयाम्बभूव । मानयाम्बभूव मानयाम्बभूविव मानयाम्बभूविम । (iv) मानयामास मानयामासतुः मानयामासुः । मानयामासिथ मानयामासथुः मानयामास । मानयामास मानयामासिव मानयामासिम । **३. लुट्** – (i) मानयिता मानयितारौ मानयितारः । मानयितासि मानयितास्थः मानयितास्थ । मानयितास्मि मानयितास्वः मानयितास्मः । (ii) मानिता मानितारौ मानितारः । मानितासि मानितास्थः मानितास्थ । मानितास्मि मानितास्वः मानितास्मः । (iii) मानयिता मानयितारौ मानयितारः । मानयितासे मानयितासाथे मानयिताध्वे । मानयिताहे मानयितास्वहे मानयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मानयिष्यति मानयिष्यतः मानयिष्यन्ति । मानयिष्यसि मानयिष्यथः मानयिष्यथ । मानयिष्यामि मानयिष्यावः मानयिष्यामः । (ii) मानिष्यति मानिष्यतः मानिष्यन्ति । मानिष्यसि मानिष्यथः मानिष्यथ । मानिष्यामि मानिष्यावः मानिष्यामः । (iii) मानयिष्यते मानयिष्येते मानयिष्यन्ते । मानयिष्यसे मानयिष्येथे मानयिष्यध्वे । मानयिष्ये मानयिष्यावहे मानयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मानयतु, मानयतात् मानयताम् मानयन्तु । मानय, मानयतात् मानयतम् मानयत । मानयानि मानयाव मानयाम । (ii) मानतु, मानतात् मानताम् मानन्तु । मान, मानतात् मानतम् मानत । मानानि मानाव मानाम । (iii) मानयताम् मानयेताम् मानयन्ताम् । मानयस्व मानयेथाम् मानयध्वम् । मानयै मानयावहै मानयामहै । **६. लङ्** – (i) अमानयत् अमानयताम् अमानयन् । अमानयः अमानयतम् अमानयत । अमानयम् अमानयाव अमानयाम । (ii) अमानत् अमानताम् अमानन् । अमानः अमानतम् अमानत । अमानम् अमानाव अमानाम । (iii) अमानयत अमानयेताम् अमानयन्त । अमानयथाः अमानयेथाम् अमानयध्वम् । अमानये अमानयावहि अमानयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मानयेत् मानयेताम् मानयेयुः । मानयेः मानयेतम् मानयेत । मानयेयम् मानयेव मानयेम । (ii) मानेत् मानेताम् मानेयुः । मानेः मानेतम् मानेत । मानेयम् मानेव मानेम । (iii) मानयेत मानयेयाताम् मानयेरन् । मानयेथाः मानयेयाथाम् मानयेध्वम् । मानयेय मानयेवहि मानयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मान्यात् मान्यास्ताम् मान्यासुः । मान्याः मान्यास्तम् मान्यास्त । मान्यासम् मान्यास्व मान्यास्म । (ii) मानयिषीष्ट मानयिषीयास्ताम् मानयिषीरन् । मानयिषीष्ठाः मानयिषीयास्थाम् मानयिषीध्वम् । मानयिषीय मानयिषीवहि मानयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमीमनत् अमीमनताम् अमीमनन् । अमीमनः अमीमनतम् अमीमनत । अमीमनम् अमीमनाव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमीमनाम । (ii) अमानीत् अमानिष्टाम् अमानिषुः । अमानीः अमानिष्टम् अमानिष्ट । अमानिषम् अमानिष्व अमानिष्म । (iii) अमीमनत अमीमनेताम् अमीमनन्त । अमीमनथाः अमीमनेथाम् अमीमनध्वम् । अमीमने अमीमनावहि अमीमनामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमानयिष्यत् अमानयिष्यताम् अमानयिष्यन् । अमानयिष्यः अमानयिष्यतम् अमानयिष्यत । अमानयिष्यम् अमानयिष्याव अमानयिष्याम । (ii) अमानिष्यत् अमानिष्यताम् अमानिष्यन् । अमानिष्यः अमानिष्यतम् अमानिष्यत । अमानिष्यम् अमानिष्याव अमानिष्याम । (iii) अमानयिष्यत अमानयिष्येताम् अमानयिष्यन्त । अमानयिष्यथाः अमानयिष्येथाम् अमानयिष्यध्वम् । अमानयिष्ये अमानयिष्यावहि अमानयिष्यामहि ।

णिचि – मानयति-ते, **सनि** – मिमानयिषति-ते, **यकि** – मान्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८४५. भू – प्राप्तौ । सकर्म, सेट्, आत्मने, (आधृषीयः) । 'सत्तायां भवति, प्राप्तौ णिचि भावयते तङि । भवते शपि तत्रैव भावयत्यवकल्कने' (श्लो. ३) इति देवः ।

१. लट् – (i) भावयते भावयेते भावयन्ते । भावयसे भावयेथे भावयध्वे । भावये भावयावहे भावयामहे । (ii) भवति[1] भवतः भवन्ति । भवसि भवथः भवथ । भवामि भवावः भवामः । (iii) भवते भवेते भवन्ते । भवसे भवेथे भवध्वे । भवे भवावहे भवामहे । **२. लिट्** – (i) भावयाञ्चक्रे भावयाञ्चक्राते भावयाञ्चक्रिरे । भावयाञ्चकृषे भावयाञ्चक्राथे भावयाञ्चकृढ्वे । भावयाञ्चक्रे भावयाञ्चकृवहे भावयाञ्चकृमहे । (ii) भावयाम्बभूव भावयाम्बभूवतुः भावयाम्बभूवुः । भावयाम्बभूविथ भावयाम्बभूवथुः भावयाम्बभूव । भावयाम्बभूव भावयाम्बभूविव भावयाम्बभूविम । (iii) भावयामास भावयामासतुः भावयामासुः । भावयामासिथ भावयामासथुः भावयामास । भावयामास भावयामासिव भावयामासिम । **३. लुट्** – (i) भावयिता भावयितारौ भावयितारः । भावयितासे भावयितासाथे भावयिताध्वे । भावयिताहे भावयितास्वहे भावयितास्महे । (ii) भविता भवितारौ भवितारः । भवितासि भवितास्थः भवितास्थ । भवितास्मि भवितास्वः भवितास्मः । (iii) भविता भवितारौ भवितारः । भवितासे भवितासाथे भविताध्वे । भविताहे भवितास्वहे भवितास्महे । **४. लृट्** – (i) भावयिष्यते भावयिष्येते भावयिष्यन्ते । भावयिष्यसे भावयिष्येथे भावयिष्यध्वे । भावयिष्ये भावयिष्यावहे भावयिष्यामहे । (ii) भविष्यति भविष्यतः भविष्यन्ति । भविष्यसि भविष्यथः भविष्यथ । भविष्यामि भविष्यावः भविष्यामः । (iii) भविष्यते भविष्येते भविष्यन्ते । भविष्यसे भविष्येथे भविष्यध्वे । भविष्ये भविष्यावहे भविष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भावयताम् भावयेताम् भावयन्ताम् । भावयस्व भावयेथाम् भावयध्वम् । भावयै भावयावहै भावयामहै । (ii) भवतु, भवतात् भवताम् भवन्तु । भव, भवतात् भवतम् भवत । भवानि भवाव भवाम । (iii) भवताम् भवेताम् भवन्ताम् । भवस्व भवेथाम् भवध्वम् । भवै भवावहै भवामहै । **६. लङ्** – (i) अभावयत अभावयेताम् अभावयन्त । अभावयथाः अभावयेथाम् अभावयध्वम् । अभावये अभावयावहि अभावयामहि । (ii) अभवत् अभवताम् अभवन् । अभवः अभवतम् अभवत । अभवम् अभवाव अभवाम । (iii) अभवत अभवेताम् अभवन्त । अभवथाः अभवेथाम् अभवध्वम् । अभवे अभवावहि अभवामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) भावयेत भावयेयाताम् भावयेरन् । भावयेथाः भावयेयाथाम् भावयेध्वम् । भावयेय भावयेवहि भावयेमहि । (ii) भवेत् भवेताम् भवेयुः । भवेः भवेतम् भवेत । भवेयम् भवेव भवेम । (iii) भवेत भवेयाताम् भवेरन् । भवेथाः भवेयाथाम् भवेध्वम् । भवेय भवेवहि भवेमहि ।**८. आशीर्लिङ्** – (i) भावयिषीष्ट भावयिषीयास्ताम् भावयिषीरन् । भावयिषीष्ठाः भावयिषीयास्थाम् भावयिषीध्वम् । भावयिषीय भावयिषीवहि भावयिषीमहि । (ii) भूयात् भूयास्ताम् भूयासुः । भूयाः भूयास्तम् भूयास्त । भूयासम् भूयास्व भूयास्म । (iii) भविषीष्ट भविषीयास्ताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भविषीरन् । भविषीष्ठाः भविषीयास्थाम् भविषीध्वम् । भविषीय भविषीवहि भविषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अबीभवत अबीभवेताम् अबीभवन्त । अबीभवथाः अबीभवेथाम् अबीभवध्वम् । अबीभवे अबीभवावहि अबीभवामहि । (ii) अभूत् अभूताम् अभूवन् । अभूः अभूतम् अभूत । अभूवम् अभूव अभूम । (iii) अभविष्ट अभविषाताम् अभविषत । अभविष्ठाः अभविषाथाम् अभविढ्वम् । अभविषि अभविष्वहि अभविष्महि । **१०. लृङ्** - (i) अभावयिष्यत अभावयिष्येताम् अभावयिष्यन्त । अभावयिष्यथाः अभावयिष्येथाम् अभावयिष्यध्वम् । अभावयिष्ये अभावयिष्यावहि अभावयिष्यामहि । (ii) अभविष्यत् अभविष्यताम् अभविष्यन् । अभविष्यः अभविष्यतम् अभविष्यत । अभविष्यम् अभविष्याव अभविष्याम । (iii) अभविष्यत अभविष्येताम् अभविष्यन्त । अभविष्यथाः अभविष्येथाम् अभविष्यध्वम् । अभविष्ये अभविष्यावहि अभविष्यामहि ।

णिचि - भावयति-ते, **सनि** - बिभावयिषति-ते, **यकि** - भाव्यते ।

१. 'प्राप्तौ भूधातुः आत्मनेपदी । णिच्सन्नियोगेन आत्मनेपदम् इत्येके' इति कौमुदी । अतः णिजभावे परस्मैपदिता अपि विषयेऽस्मिन् विविधानि मतानि विस्तरेण प्रदर्शितानि सन्ति कृदन्तरूपमालायाम् ।

१८४६. गर्ह - विनिन्दने । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'ण्यन्तस्य ग्रहणे गृहेर्गृहयते तत्रानदन्ताद् गृहेः भूवादेः शपि गर्हते, श्नि तु पदे गृह्णात्य- गृह्णीत च । गर्हेर्वा णिचि निन्दनार्थविषये गर्हेत् तथा गर्हयेत् भूवादेः शपि कुत्सनार्थविषये गर्हेर्भवेत् गर्हते' (श्लो.१९४) इति देवः ।

१. लट् - (i) गर्हयति गर्हयतः गर्हयन्ति । गर्हयसि गर्हयथः गर्हयथ । गर्हयामि गर्हयावः गर्हयामः । (ii) गर्हति[1] गर्हतः गर्हन्ति । गर्हसि गर्हथः गर्हथ । गर्हामि गर्हावः गर्हामः । (iii) गर्हयते गर्हयेते गर्हयन्ते । गर्हयसे गर्हयेथे गर्हयध्वे । गर्हये गर्हयावहे गर्हयामहे । **२. लिट्** - (i) गर्हयाञ्चकार गर्हयाञ्चक्रतुः गर्हयाञ्चक्रुः । गर्हयाञ्चकर्थ गर्हयाञ्चक्रथुः गर्हयाञ्चक्र । गर्हयाञ्चकार, गर्हयाञ्चकर गर्हयाञ्चकृव गर्हयाञ्चकृम । (ii) गर्हयाञ्चक्रे गर्हयाञ्चक्राते गर्हयाञ्चक्रिरे । गर्हयाञ्चकृषे गर्हयाञ्चक्राथे गर्हयाञ्चकृढ्वे । गर्हयाञ्चक्रे गर्हयाञ्चकृवहे गर्हयाञ्चकृमहे । (iii) गर्हयाम्बभूव गर्हयाम्बभूवतुः गर्हयाम्बभूवुः । गर्हयाम्बभूविथ गर्हयाम्बभूवथुः गर्हयाम्बभूव । गर्हयाम्बभूव गर्हयाम्बभूविव गर्हयाम्बभूविम । (iv) गर्हयामास गर्हयामासतुः गर्हयामासुः । गर्हयामासिथ गर्हयामासथुः गर्हयामास । गर्हयामास गर्हयामासिव गर्हयामासिम । **३. लुट्** - (i) गर्हयिता गर्हयितारौ गर्हयितारः । गर्हयितासि गर्हयितास्थः गर्हयितास्थ । गर्हयितास्मि गर्हयितास्वः गर्हयितास्मः । (ii) गर्हिता गर्हितारौ गर्हितारः । गर्हितासि गर्हितास्थः गर्हितास्थ । गर्हितास्मि गर्हितास्वः गर्हितास्मः । (iii) गर्हयिता गर्हयितारौ गर्हयितारः । गर्हयितासे गर्हयितासाथे गर्हयिताध्वे । गर्हयिताहे गर्हयितास्वहे गर्हयितास्महे । **४. लृट्** - (i) गर्हयिष्यति गर्हयिष्यतः गर्हयिष्यन्ति । गर्हयिष्यसि गर्हयिष्यथः गर्हयिष्यथ । गर्हयिष्यामि गर्हयिष्यावः गर्हयिष्यामः । (ii) गर्हिष्यति गर्हिष्यतः गर्हिष्यन्ति । गर्हिष्यसि गर्हिष्यथः गर्हिष्यथ । गर्हिष्यामि गर्हिष्यावः गर्हिष्यामः । (iii) गर्हयिष्यते गर्हयिष्येते गर्हयिष्यन्ते । गर्हयिष्यसे गर्हयिष्येथे गर्हयिष्यध्वे । गर्हयिष्ये गर्हयिष्यावहे गर्हयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) गर्हयतु, गर्हयतात् गर्हयताम् गर्हयन्तु । गर्हय, गर्हयतात् गर्हयतम् गर्हयत । गर्हयाणि गर्हयाव गर्हयाम । (ii) गर्हतु, गर्हतात् गर्हताम् गर्हन्तु । गर्ह, गर्हतात् गर्हतम् गर्हत । गर्हाणि गर्हाव गर्हाम । (iii) गर्हयताम् गर्हयेताम् गर्हयन्ताम् । गर्हयस्व गर्हयेथाम् गर्हयध्वम् । गर्हयै गर्हयावहै गर्हयामहै । **६. लङ्** - (i) अगर्हयत् अगर्हयताम् अगर्हयन् । अगर्हयः अगर्हयतम् अगर्हयत । अगर्हयम् अगर्हयाव अगर्हयाम । (ii) अगर्हत् अगर्हताम् अगर्हन् । अगर्हः अगर्हतम् अगर्हत । अगर्हम् अगर्हाव अगर्हाम । (iii) अगर्हयत अगर्हयेताम् अगर्हयन्त । अगर्हयथाः अगर्हयेथाम् अगर्हयध्वम् । अगर्हये अगर्हयावहि अगर्हयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) गर्हयेत् गर्हयेताम् गर्हयेयुः । गर्हयेः गर्हयेतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गर्हयेत । गर्हयेयम् गर्हयेव गर्हयेम । (ii) गर्हेत् गर्हेताम् गर्हेयुः । गर्हेः गर्हेतम् गर्हेत । गर्हेयम् गर्हेव गर्हेम । (iii) गर्हयेत गर्हयेयाताम् गर्हयेरन् । गर्हयेथाः गर्हयेयाथाम् गर्हयेध्वम् । गर्हयेय गर्हयेवहि गर्हयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गर्ह्यात् गर्ह्यास्ताम् गर्ह्यासुः । गर्ह्याः गर्ह्यास्तम् गर्ह्यास्त । गर्ह्यासम् गर्ह्यास्व गर्ह्यास्म । (ii) गर्हयिषीष्ट गर्हयिषीयास्ताम् गर्हयिषीरन् । गर्हयिषीष्ठाः गर्हयिषीयास्थाम् गर्हयिषीध्वम् । गर्हयिषीय गर्हयिषीवहि गर्हयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजगर्हत् अजगर्हताम् अजगर्हन् । अजगर्हः अजगर्हतम् अजगर्हत । अजगर्हम् अजगर्हाव अजगर्हाम । (ii) अगर्हीत्[१] अगर्हिष्टाम् अगर्हिषुः । अगर्हीः अगर्हिष्टम् अगर्हिष्ट । अगर्हिषम् अगर्हिष्व अगर्हिष्म । (iii) अजगर्हत अजगर्हेताम् अजगर्हन्त । अजगर्हथाः अजगर्हेथाम् अजगर्हध्वम् । अजगर्हे अजगर्हावहि अजगर्हामहि । **१०. लृङ्** – (i) अगर्हयिष्यत् अगर्हयिष्यताम् अगर्हयिष्यन् । अगर्हयिष्यः अगर्हयिष्यतम् अगर्हयिष्यत । अगर्हयिष्यम् अगर्हयिष्याव अगर्हयिष्याम । (ii) अगर्हिष्यत् अगर्हिष्यताम् अगर्हिष्यन् । अगर्हिष्यः अगर्हिष्यतम् अगर्हिष्यत । अगर्हिष्यम् अगर्हिष्याव अगर्हिष्याम । (iii) अगर्हयिष्यत अगर्हयिष्येताम् अगर्हयिष्यन्त । अगर्हयिष्यथाः अगर्हयिष्येथाम् अगर्हयिष्यध्वम् । अगर्हयिष्ये अगर्हयिष्यावहि अगर्हयिष्यामहि ।

णिचि – गर्हयति-ते, **सनि** – जिगर्हयिषति-ते, **यकि** – गर्ह्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८४७. मार्ग – अन्वेषणे । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'अन्वेषणेऽर्थे मृगयेत णौ यौ मार्गेर्भवेन्मार्गति मार्गयेच्च' (श्लो. ४४) इति देवः ।

१. लट् – (i) मार्गयति मार्गयतः मार्गयन्ति । मार्गयसि मार्गयथः मार्गयथ । मार्गयामि मार्गयावः मार्गयामः । (ii) मार्गति[१] मार्गतः मार्गन्ति । मार्गसि मार्गथः मार्गथ । मार्गामि मार्गावः मार्गामः । (iii) मार्गयते मार्गयेते मार्गयन्ते । मार्गयसे मार्गयेथे मार्गयध्वे । मार्गये मार्गयावहे मार्गयामहे । **२. लिट्** – (i) मार्गयाञ्चकार मार्गयाञ्चक्रतुः मार्गयाञ्चक्रुः । मार्गयाञ्चकर्थ मार्गयाञ्चक्रथुः मार्गयाञ्चक्र । मार्गयाञ्चकार, मार्गयाञ्चकर मार्गयाञ्चकृव मार्गयाञ्चकृम । (ii) मार्गयाञ्चक्रे मार्गयाञ्चक्राते मार्गयाञ्चक्रिरे । मार्गयाञ्चकृषे मार्गयाञ्चक्राथे मार्गयाञ्चकृढ्वे । मार्गयाञ्चक्रे मार्गयाञ्चकृवहे मार्गयाञ्चकृमहे । (iii) मार्गयाम्बभूव मार्गयाम्बभूवतुः मार्गयाम्बभूवुः । मार्गयाम्बभूविथ मार्गयाम्बभूवथुः मार्गयाम्बभूव । मार्गयाम्बभूव मार्गयाम्बभूविव मार्गयाम्बभूविम । (iv) मार्गयामास मार्गयामासतुः मार्गयामासुः । मार्गयामासिथ मार्गयामासथुः मार्गयामास । मार्गयामास मार्गयामासिव मार्गयामासिम । **३. लुट्** – (i) मार्गयिता मार्गयितारौ मार्गयितारः । मार्गयितासि मार्गयितास्थः मार्गयितास्थ । मार्गयितास्मि मार्गयितास्वः मार्गयितास्मः । (ii) मार्गिता मार्गितारौ मार्गितारः । मार्गितासि मार्गितास्थः मार्गितास्थ । मार्गितास्मि मार्गितास्वः मार्गितास्मः । (iii) मार्गयिता मार्गयितारौ मार्गयितारः । मार्गयितासे मार्गयितासाथे मार्गयिताध्वे । मार्गयिताहे मार्गयितास्वहे मार्गयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मार्गयिष्यति मार्गयिष्यतः मार्गयिष्यन्ति । मार्गयिष्यसि मार्गयिष्यथः मार्गयिष्यथ । मार्गयिष्यामि मार्गयिष्यावः मार्गयिष्यामः । (ii) मार्गिष्यति मार्गिष्यतः मार्गिष्यन्ति । मार्गिष्यसि मार्गिष्यथः मार्गिष्यथ । मार्गिष्यामि मार्गिष्यावः मार्गिष्यामः । (iii) मार्गयिष्यते मार्गयिष्येते मार्गयिष्यन्ते । मार्गयिष्यसे मार्गयिष्येथे मार्गयिष्यध्वे । मार्गयिष्ये मार्गयिष्यावहे मार्गयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मार्गयतु, मार्गयतात् मार्गयताम् मार्गयन्तु । मार्गय, मार्गयतात् मार्गयतम् मार्गयत । मार्गयाणि मार्गयाव मार्गयाम । (ii) मार्गतु, मार्गतात् मार्गताम् मार्गन्तु । मार्ग, मार्गतात् मार्गतम् मार्गत । मार्गाणि मार्गाव मार्गाम । (iii) मार्गयताम् मार्गयेताम् मार्गयन्ताम् । मार्गयस्व मार्गयेथाम् मार्गयध्वम् । मार्गयै मार्गयावहै मार्गयामहै । **६. लङ्** – (i) अमार्गयत् अमार्गयताम् अमार्गयन् । अमार्गयः अमार्गयतम् अमार्गयत । अमार्गयम् अमार्गयाव अमार्गयाम । (ii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमार्गत् अमार्गताम् अमार्गन् । अमार्गः अमार्गतम् अमार्गत । अमार्गम् अमार्गाव अमार्गाम । (iii) अमार्गयत अमार्गयेताम् अमार्गयन्त । अमार्गयथाः अमार्गयेथाम् अमार्गयध्वम् । अमार्गये अमार्गयावहि अमार्गयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मार्गयेत् मार्गयेताम् मार्गयेयुः । मार्गयेः मार्गयेतम् मार्गयेत । मार्गयेयम् मार्गयेव मार्गयेम । (ii) मार्गेत् मार्गेताम् मार्गेयुः । मार्गेः मार्गेतम् मार्गेत । मार्गेयम् मार्गेव मार्गेम । (iii) मार्गयेत मार्गयेयाताम् मार्गयेरन् । मार्गयेथाः मार्गयेयाथाम् मार्गयेध्वम् । मार्गयेय मार्गयेवहि मार्गयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मार्ग्यात् मार्ग्यास्ताम् मार्ग्यासुः । मार्ग्याः मार्ग्यास्तम् मार्ग्यास्त । मार्ग्यासम् मार्ग्यास्व मार्ग्यास्म । (ii) मार्गयिषीष्ट मार्गयिषीयास्ताम् मार्गयिषीरन् । मार्गयिषीष्ठाः मार्गयिषीयास्थाम् मार्गयिषीध्वम् । मार्गयिषीय मार्गयिषीवहि मार्गयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अममार्गत् अममार्गताम् अममार्गन् । अममार्गः अममार्गतम् अममार्गत । अममार्गम् अममार्गाव अममार्गाम । (ii) अमार्गीत् अमार्गिष्टाम् अमार्गिषुः । अमार्गीः अमार्गिष्टम् अमार्गिष्ट । अमार्गिषम् अमार्गिष्व अमार्गिष्म । (iii) अममार्गत अममार्गेताम् अममार्गन्त । अममार्गथाः अममार्गेथाम् अममार्गध्वम् । अममार्गे अममार्गावहि अममार्गामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमार्गयिष्यत् अमार्गयिष्यताम् अमार्गयिष्यन् । अमार्गयिष्यः अमार्गयिष्यतम् अमार्गयिष्यत । अमार्गयिष्यम् अमार्गयिष्याव अमार्गयिष्याम । (ii) अमार्गिष्यत् अमार्गिष्यताम् अमार्गिष्यन् । अमार्गिष्यः अमार्गिष्यतम् अमार्गिष्यत । अमार्गिष्यम् अमार्गिष्याव अमार्गिष्याम । (iii) अमार्गयिष्यत अमार्गयिष्येताम् अमार्गयिष्यन्त । अमार्गयिष्यथाः अमार्गयिष्येथाम् अमार्गयिष्यध्वम् । अमार्गयिष्ये अमार्गयिष्यावहि अमार्गयिष्यामहि । **णिचि** – मार्गयति-ते, **सनि** – मिमार्गयिषति-ते, **यकि** – मार्ग्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८४८. कठि – शोके । अकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'उत्पूर्वोऽयम् उत्कण्ठायाम्' इति कौमुदी । 'अथ कण्ठते । शोके स्यात् कण्ठयेत् कण्ठेत्, कठे स्यात् कृच्छ्रजीवने' (श्लो. ७९) इति देवः ।

१. लट् – (i) कण्ठयति कण्ठयतः कण्ठयन्ति । कण्ठयसि कण्ठयथः कण्ठयथ । कण्ठयामि कण्ठयावः कण्ठयामः । (ii) कण्ठति[1] कण्ठतः कण्ठन्ति । कण्ठसि कण्ठथः कण्ठथ । कण्ठामि कण्ठावः कण्ठामः । (iii) कण्ठयते कण्ठयेते कण्ठयन्ते । कण्ठयसे कण्ठयेथे कण्ठयध्वे । कण्ठये कण्ठयावहे कण्ठयामहे । **२. लिट्** – (i) कण्ठयाञ्चकार कण्ठयाञ्चक्रतुः कण्ठयाञ्चक्रुः । कण्ठयाञ्चकर्थ कण्ठयाञ्चक्रथुः कण्ठयाञ्चक्र । कण्ठयाञ्चकार, कण्ठयाञ्चकर कण्ठयाञ्चकृव कण्ठयाञ्चकृम । (ii) कण्ठयाञ्चक्रे कण्ठयाञ्चक्राते कण्ठयाञ्चक्रिरे । कण्ठयाञ्चकृषे कण्ठयाञ्चक्राथे कण्ठयाञ्चकृढ्वे । कण्ठयाञ्चक्रे कण्ठयाञ्चकृवहे कण्ठया-ञ्चकृमहे । (iii) कण्ठयाम्बभूव कण्ठयाम्बभूवतुः कण्ठयाम्बभूवुः । कण्ठयाम्बभूविथ कण्ठयाम्बभूवथुः कण्ठयाम्बभूव । कण्ठयाम्बभूव कण्ठयाम्बभूविव कण्ठयाम्बभूविम । (iv) कण्ठयामास कण्ठयामासतुः कण्ठयामासुः । कण्ठयामासिथ कण्ठयामासथुः कण्ठयामास । कण्ठयामास कण्ठयामासिव कण्ठयामासिम । **३. लुट्** – (i) कण्ठयिता कण्ठयितारौ कण्ठयितारः । कण्ठयितासि कण्ठयितास्थः कण्ठयितास्थ । कण्ठयितास्मि कण्ठयितास्वः कण्ठयितास्मः । (ii) कण्ठिता कण्ठितारौ कण्ठितारः । कण्ठितासि कण्ठितास्थः कण्ठितास्थ । कण्ठितास्मि कण्ठितास्वः कण्ठितास्मः । (iii) कण्ठयिता कण्ठयितारौ कण्ठयितारः । कण्ठयितासे कण्ठयितासाथे कण्ठयिताध्वे । कण्ठयिताहे कण्ठयितास्वहे कण्ठयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कण्ठयिष्यति कण्ठयिष्यतः कण्ठयिष्यन्ति । कण्ठयिष्यसि कण्ठयिष्यथः कण्ठयिष्यथ । कण्ठयिष्यामि कण्ठयिष्यावः कण्ठयिष्यामः । (ii) कण्ठिष्यति कण्ठिष्यतः कण्ठिष्यन्ति । कण्ठिष्यसि कण्ठिष्यथः कण्ठिष्यथ । कण्ठिष्यामि कण्ठिष्यावः कण्ठिष्यामः । (iii) कण्ठयिष्यते कण्ठयिष्येते कण्ठयिष्यन्ते । कण्ठयिष्यसे कण्ठयिष्येथे कण्ठयिष्यध्वे । कण्ठयिष्ये कण्ठयिष्यावहे कण्ठयिष्यामहे ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

५. लोट् – (i) कण्ठयतु, कण्ठयतात् कण्ठयताम् कण्ठयन्तु । कण्ठय, कण्ठयतात् कण्ठयतम् कण्ठयत । कण्ठयानि कण्ठयाव कण्ठयाम । (ii) कण्ठतु, कण्ठतात् कण्ठताम् कण्ठन्तु । कण्ठ, कण्ठतात् कण्ठतम् कण्ठत । कण्ठानि कण्ठाव कण्ठाम । (iii) कण्ठयताम् कण्ठयेताम् कण्ठयन्ताम् । कण्ठयस्व कण्ठयेथाम् कण्ठयध्वम् । कण्ठयै कण्ठयावहै कण्ठयामहै । **६. लङ्** – (i) अकण्ठयत् अकण्ठयताम् अकण्ठयन् । अकण्ठयः अकण्ठयतम् अकण्ठयत । अकण्ठयम् अकण्ठयाव अकण्ठयाम । (ii) अकण्ठत् अकण्ठताम् अकण्ठन् । अकण्ठः अकण्ठतम् अकण्ठत । अकण्ठम् अकण्ठाव अकण्ठाम । (iii) अकण्ठयत अकण्ठयेताम् अकण्ठयन्त । अकण्ठयथाः अकण्ठयेथाम् अकण्ठयध्वम् । अकण्ठये अकण्ठयावहि अकण्ठयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कण्ठयेत् कण्ठयेताम् कण्ठयेयुः । कण्ठयेः कण्ठयेतम् कण्ठयेत । कण्ठयेयम् कण्ठयेव कण्ठयेम । (ii) कण्ठेत् कण्ठेताम् कण्ठेयुः । कण्ठेः कण्ठेतम् कण्ठेत । कण्ठेयम् कण्ठेव कण्ठेम । (iii) कण्ठयेत कण्ठयेयाताम् कण्ठयेरन् । कण्ठयेथाः कण्ठयेयाथाम् कण्ठयेध्वम् । कण्ठयेय कण्ठयेवहि कण्ठयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कण्ठ्यात् कण्ठ्यास्ताम् कण्ठ्यासुः । कण्ठ्याः कण्ठ्यास्तम् कण्ठ्यास्त । कण्ठ्यासम् कण्ठ्यास्व कण्ठ्यास्म । (ii) कण्ठयिषीष्ट कण्ठयिषीयास्ताम् कण्ठयिषीरन् । कण्ठयिषीष्ठाः कण्ठयिषीयास्थाम् कण्ठयिषीध्वम् । कण्ठयिषीय कण्ठयिषीवहि कण्ठयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचकण्ठत् अचकण्ठताम् अचकण्ठन् । अचकण्ठः अचकण्ठतम् अचकण्ठत । अचकण्ठम् अचकण्ठाव अचकण्ठाम । (ii) अकण्ठीत् अकण्ठिष्टाम् अकण्ठिषुः । अकण्ठीः अकण्ठिष्टम् अकण्ठिष्ट । अकण्ठिषम् अकण्ठिष्व अकण्ठिष्म । (iii) अचकण्ठत अचकण्ठेताम् अचकण्ठन्त । अचकण्ठथाः अचकण्ठेथाम् अचकण्ठध्वम् । अचकण्ठे अचकण्ठावहि अचकण्ठामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकण्ठयिष्यत् अकण्ठयिष्यताम् अकण्ठयिष्यन् । अकण्ठयिष्यः अकण्ठयिष्यतम् अकण्ठयिष्यत । अकण्ठयिष्यम् अकण्ठयिष्याव अकण्ठयिष्याम । (ii) अकण्ठिष्यत् अकण्ठिष्यताम् अकण्ठिष्यन् । अकण्ठिष्यः अकण्ठिष्यतम् अकण्ठिष्यत । अकण्ठिष्यम् अकण्ठिष्याव अकण्ठिष्याम । (iii) अकण्ठयिष्यत अकण्ठयिष्येताम् अकण्ठयिष्यन्त । अकण्ठयिष्यथाः अकण्ठयिष्येथाम् अकण्ठयिष्यध्वम् । अकण्ठयिष्ये अकण्ठयिष्यावहि अकण्ठयिष्यामहि ।

णिचि – कण्ठयति-ते, **सनि** – चिकण्ठयिषति-ते, **यकि** – कण्ठ्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८४९. मृजू – शौचालङ्कारयोः । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । शौचालङ्कारयोर्वा णौ मृजेर्मार्जति मार्जयेत्' (श्लो. ६०) इति देवः । 'मृजूष्' इति क्षीरस्वामी ।

१. लट् – (i) मार्जयति मार्जयतः मार्जयन्ति । मार्जयसि मार्जयथः मार्जयथ । मार्जयामि मार्जयावः मार्जयामः । (ii) मार्जति[1] मार्जतः मार्जन्ति । मार्जसि मार्जथः मार्जथ । मार्जामि मार्जावः मार्जामः । (ii) मार्जयते मार्जयेते मार्जयन्ते । मार्जयसे मार्जयेथे मार्जयध्वे । मार्जये मार्जयावहे मार्जयामहे । **२. लिट्** – (i) मार्जयाञ्चकार मार्जयाञ्चक्रतुः मार्जयाञ्चक्रुः । मार्जयाञ्चकर्थ मार्जयाञ्चक्रथुः मार्जयाञ्चक्र । मार्जयाञ्चकार, मार्जयाञ्चकर मार्जयाञ्चकृव मार्जयाञ्चकृम । (ii) मार्जयाञ्चक्रे मार्जयाञ्चक्राते मार्जयाञ्चक्रिरे । मार्जयाञ्चकृषे मार्जयाञ्चक्राथे मार्जयाञ्चकृढ्वे । मार्जयाञ्चक्रे मार्जयाञ्चकृवहे मार्जयाञ्चकृमहे । (iii) मार्जयाम्बभूव मार्जयाम्बभूवतुः मार्जयाम्बभूवुः । मार्जयाम्बभूविथ मार्जयाम्बभूवथुः मार्जयाम्बभूव । मार्जयाम्बभूव मार्जयाम्बभूविव मार्जयाम्बभूविम । (iv) मार्जयामास मार्जयामासतुः मार्जयामासुः । मार्जयामासिथ मार्जयामासथुः मार्जयामास । मार्जयामास मार्जयामासिव मार्जयामासिम । (v) ममार्ज ममार्जतुः-ममृजतुः ममार्जुः-ममृजुः । ममार्जिथ ममार्जथुः-ममृजथुः ममार्ज-ममृज । ममार्ज ममार्जिव-ममृजिव-ममृज्व ममार्जिम-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ममृजिम-ममृज्म । **३. लुट्** – (i) मार्जयिता मार्जयितारौ मार्जयितारः । मार्जयितासि मार्जयितास्थः मार्जयितास्थ । मार्जयितास्मि मार्जयितास्वः मार्जयितास्मः । (ii) मार्जिता मार्जितारौ मार्जितारः । मार्जितासि मार्जितास्थः मार्जितास्थ । मार्जितास्मि मार्जितास्वः मार्जितास्मः । (iii) मार्ष्टा मार्ष्टारौ मार्ष्टारः । मार्ष्टासि मार्ष्टास्थः मार्ष्टास्थ । मार्ष्टास्मि मार्ष्टास्वः मार्ष्टास्मः । (iv) मार्जयिता मार्जयितारौ मार्जयितारः । मार्जयितासे मार्जयितासाथे मार्जयिताध्वे । मार्जयिताहे मार्जयितास्वहे मार्जयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मार्जयिष्यति मार्जयिष्यतः मार्जयिष्यन्ति । मार्जयिष्यसि मार्जयिष्यथः मार्जयिष्यथ । मार्जयिष्यामि मार्जयिष्यावः मार्जयिष्यामः । (ii) मार्जिष्यति मार्जिष्यतः मार्जिष्यन्ति । मार्जिष्यसि मार्जिष्यथः मार्जिष्यथ । मार्जिष्यामि मार्जिष्यावः मार्जिष्यामः । (iii) मार्क्ष्यति मार्क्ष्यतः मार्क्ष्यन्ति । मार्क्ष्यसि मार्क्ष्यथः मार्क्ष्यथ । मार्क्ष्यामि मार्क्ष्यावः मार्क्ष्यामः । (iv) मार्जयिष्यते मार्जयिष्येते मार्जयिष्यन्ते । मार्जयिष्यसे मार्जयिष्येथे मार्जयिष्यध्वे । मार्जयिष्ये मार्जयिष्यावहे मार्जयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मार्जयतु, मार्जयतात् मार्जयताम् मार्जयन्तु । मार्जय, मार्जयतात् मार्जयतम् मार्जयत । मार्जयानि मार्जयाव मार्जयाम । (ii) मार्जतु, मार्जतात् मार्जताम् मार्जन्तु । मार्ज, मार्जतात् मार्जतम् मार्जत । मार्जानि मार्जाव मार्जाम । (iii) मार्जयताम् मार्जयेताम् मार्जयन्ताम् । मार्जयस्व मार्जयेथाम् मार्जयध्वम् । मार्जयै मार्जयावहै मार्जयामहै । **६. लङ्** – (i) अमार्जयत् अमार्जयताम् अमार्जयन् । अमार्जयः अमार्जयतम् अमार्जयत । अमार्जयम् अमार्जयाव अमार्जयाम । (ii) अमार्जत् अमार्जताम् अमार्जन् । अमार्जः अमार्जतम् अमार्जत । अमार्जम् अमार्जाव अमार्जाम । (iii) अमार्जयत अमार्जयेताम् अमार्जयन्त । अमार्जयथाः अमार्जयेथाम् अमार्जयध्वम् । अमार्जये अमार्जयावहि अमार्जयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मार्जयेत् मार्जयेताम् मार्जयेयुः । मार्जयेः मार्जयेतम् मार्जयेत । मार्जयेयम् मार्जयेव मार्जयेम । (ii) मार्जेत् मार्जेताम् मार्जेयुः । मार्जेः मार्जेतम् मार्जेत । मार्जेयम् मार्जेव मार्जेम । (iii) मार्जयेत मार्जयेयाताम् मार्जयेरन् । मार्जयेथाः मार्जयेयाथाम् मार्जयेध्वम् । मार्जयेय मार्जयेवहि मार्जयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मार्ज्यात् मार्ज्यास्ताम् मार्ज्यासुः । मार्ज्याः मार्ज्यास्तम् मार्ज्यास्त । मार्ज्यासम् मार्ज्यास्व मार्ज्यास्म । (ii) मार्जयिषीष्ट मार्जयिषीयास्ताम् मार्जयिषीरन् । मार्जयिषीष्ठाः मार्जयिषीयास्थाम् मार्जयिषीध्वम् । मार्जयिषीय मार्जयिषीवहि मार्जयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमीमृजत् अमीमृजताम् अमीमृजन् । अमीमृजः अमीमृजतम् अमीमृजत । अमीमृजम् अमीमृजाव अमीमृजाम । (ii) अमार्जीत् अमार्जिष्टाम् अमार्जिषुः । अमार्जीः अमार्जिष्टम् अमार्जिष्ट । अमार्जिषम् अमार्जिष्व अमार्जिष्म । (iii) अमार्क्षीत् अमार्ष्टाम् अमार्क्षुः । अमार्क्षीः अमार्ष्टम् अमार्ष्ट । अमार्क्षम् अमार्क्ष्व अमार्क्ष्म । (iv) अमीमृजत अमीमृजेताम् अमीमृजन्त । अमीमृजथाः अमीमृजेथाम् अमीमृजध्वम् । अमीमृजे अमीमृजावहि अमीमृजामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमार्जयिष्यत् अमार्जयिष्यताम् अमार्जयिष्यन् । अमार्जयिष्यः अमार्जयिष्यतम् अमार्जयिष्यत । अमार्जयिष्यम् अमार्जयिष्याव अमार्जयिष्याम । (ii) अमार्जिष्यत् अमार्जिष्यताम् अमार्जिष्यन् । अमार्जिष्यः अमार्जिष्यतम् अमार्जिष्यत । अमार्जिष्यम् अमार्जिष्याव अमार्जिष्याम । (iii) अमार्क्ष्यत् अमार्क्ष्यताम् अमार्क्ष्यन् । अमार्क्ष्यः अमार्क्ष्यतम् अमार्क्ष्यत । अमार्क्ष्यम् अमार्क्ष्याव अमार्क्ष्याम । (iv) अमार्जयिष्यत अमार्जयिष्येताम् अमार्जयिष्यन्त । अमार्जयिष्यथाः अमार्जयिष्येथाम् अमार्जयिष्यध्वम् । अमार्जयिष्ये अमार्जयिष्यावहि अमार्जयिष्यामहि ।

णिचि – मार्जयति-ते, **सनि** – मिमार्जयिषति-ते, **यकि** – मार्ज्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८५०. मृष – तितिक्षायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'स्वरितेत्' इति कौमुदी । 'क्षमायां यौ मर्षेन्मर्षेत मर्षयेत्' (श्लो.१७३) इति देवः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् – (i) मर्षयति मर्षयतः मर्षयन्ति । मर्षयसि मर्षयथः मर्षयथ । मर्षयामि मर्षयावः मर्षयामः । (ii) मर्षति[१] मर्षतः मर्षन्ति । मर्षसि मर्षथः मर्षथ । मर्षामि मर्षावः मर्षामः । (iii) मर्षते[२] मर्षेते मर्षन्ते । मर्षसे मर्षेथे मर्षध्वे । मर्षे मर्षावहे मर्षामहे । (iv) मर्षयते मर्षयेते मर्षयन्ते । मर्षयसे मर्षयेथे मर्षयध्वे । मर्षये मर्षयावहे मर्षयामहे । **२. लिट्** – (i) मर्षयाञ्चकार मर्षयाञ्चक्रतुः मर्षयाञ्चक्रुः । मर्षयाञ्चकर्थ मर्षयाञ्चक्रथुः मर्षयाञ्चक्र । मर्षयाञ्चकार, मर्षयाञ्चकर मर्षयाञ्चकृव मर्षयाञ्चकृम । (ii) मर्षयाञ्चक्रे मर्षयाञ्चक्राते मर्षयाञ्चक्रिरे । मर्षयाञ्चकृषे मर्षयाञ्चक्राथे मर्षयाञ्चकृढ्वे । मर्षयाञ्चक्रे मर्षयाञ्चकृवहे मर्षयाञ्चकृमहे । (iii) मर्षयाम्बभूव मर्षयाम्बभूवतुः मर्षयाम्बभूवुः । मर्षयाम्बभूविथ मर्षयाम्बभूवथुः मर्षयाम्बभूव । मर्षयाम्बभूव मर्षयाम्बभूविव मर्षयाम्बभूविम । (iv) मर्षयामास मर्षयामासतुः मर्षयामासुः । मर्षयामासिथ मर्षयामासथुः मर्षयामास । मर्षयामास मर्षयामासिव मर्षयामासिम । (v) ममर्ष ममृषतुः ममृषुः । ममर्षिथ ममृषथुः ममृष । ममर्ष ममृषिव ममृषिम । (vi) ममृषे ममृषाते ममृषिरे । ममृषिषे ममृषाथे ममृषिध्वे । ममृषे ममृषिवहे ममृषिमहे । **३. लुट्** – (i) मर्षयिता मर्षयितारौ मर्षयितारः । मर्षयितासि मर्षयितास्थः मर्षयितास्थ । मर्षयितास्मि मर्षयितास्वः मर्षयितास्मः । (ii) मर्षयिता मर्षयितारौ मर्षयितारः । मर्षयितासे मर्षयितासाथे मर्षयिताध्वे । मर्षयिताहे मर्षयितास्वहे मर्षयितास्महे । (iii) मर्षिता मर्षितारौ मर्षितारः । मर्षितासि मर्षितास्थः मर्षितास्थ । मर्षितास्मि मर्षितास्वः मर्षितास्मः । (iv) मर्षिता मर्षितारौ मर्षितारः । मर्षितासे मर्षितासाथे मर्षिताध्वे । मर्षिताहे मर्षितास्वहे मर्षितास्महे । **४. लृट्** – (i) मर्षयिष्यति मर्षयिष्यतः मर्षयिष्यन्ति । मर्षयिष्यसि मर्षयिष्यथः मर्षयिष्यथ । मर्षयिष्यामि मर्षयिष्यावः मर्षयिष्यामः । (ii) मर्षयिष्यते मर्षयिष्येते मर्षयिष्यन्ते । मर्षयिष्यसे मर्षयिष्येथे मर्षयिष्यध्वे । मर्षयिष्ये मर्षयिष्यावहे मर्षयिष्यामहे । (iii) मर्षिष्यति मर्षिष्यतः मर्षिष्यन्ति । मर्षिष्यसि मर्षिष्यथः मर्षिष्यथ । मर्षिष्यामि मर्षिष्यावः मर्षिष्यामः । (iv) मर्षिष्यते मर्षिष्येते मर्षिष्यन्ते । मर्षिष्यसे मर्षिष्येथे मर्षिष्यध्वे । मर्षिष्ये मर्षिष्यावहे मर्षिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मर्षयतु, मर्षयतात् मर्षयताम् मर्षयन्तु । मर्षय, मर्षयतात् मर्षयतम् मर्षयत । मर्षयाणि मर्षयाव मर्षयाम । (ii) मर्षयताम् मर्षयेताम् मर्षयन्ताम् । मर्षयस्व मर्षयेथाम् मर्षयध्वम् । मर्षयै मर्षयावहै मर्षयामहै । (iii) मर्षतु, मर्षतात् मर्षताम् मर्षन्तु । मर्ष, मर्षतात् मर्षतम् मर्षत । मर्षाणि मर्षाव मर्षाम । (iv) मर्षताम् मर्षेताम् मर्षन्ताम् । मर्षस्व मर्षेथाम् मर्षध्वम् । मर्षै मर्षावहै मर्षामहै । **६. लङ्** – (i) अमर्षयत् अमर्षयताम् अमर्षयन् । अमर्षयः अमर्षयतम् अमर्षयत । अमर्षयम् अमर्षयाव अमर्षयाम । (ii) अमर्षयत अमर्षयेताम् अमर्षयन्त । अमर्षयथाः अमर्षयेथाम् अमर्षयध्वम् । अमर्षये अमर्षयावहि अमर्षयामहि । (iii) अमर्षत् अमर्षताम् अमर्षन् । अमर्षः अमर्षतम् अमर्षत । अमर्षम् अमर्षाव अमर्षाम । (iv) अमर्षत अमर्षेताम् अमर्षन्त । अमर्षथाः अमर्षेथाम् अमर्षध्वम् । अमर्षे अमर्षावहि अमर्षामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मर्षयेत् मर्षयेताम् मर्षयेयुः । मर्षयेः मर्षयेतम् मर्षयेत । मर्षयेयम् मर्षयेव मर्षयेम । (ii) मर्षयेत मर्षयेयाताम् मर्षयेरन् । मर्षयेथाः मर्षयेयाथाम् मर्षयेध्वम् । मर्षयेय मर्षयेवहि मर्षयेमहि । (iii) मर्षेत् मर्षेताम् मर्षेयुः । मर्षेः मर्षेतम् मर्षेत । मर्षेयम् मर्षेव मर्षेम । (iv) मर्षेत मर्षेयाताम् मर्षेरन् । मर्षेथाः मर्षेयाथाम् मर्षेध्वम् । मर्षेय मर्षेवहि मर्षेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मर्ष्यात् मर्ष्यास्ताम् मर्ष्यासुः । मर्ष्याः मर्ष्यास्तम् मर्ष्यास्त । मर्ष्यासम् मर्ष्यास्व मर्ष्यास्म । (ii) मर्षयिषीष्ट मर्षयिषीयास्ताम् मर्षयिषीरन् । मर्षयिषीष्ठाः मर्षयिषीयास्थाम् मर्षयिषीध्वम् । मर्षयिषीय मर्षयिषीवहि मर्षयिषीमहि । (iii) मृष्यात् मृष्यास्ताम् मृष्यासुः । मृष्याः मृष्यास्तम् मृष्यास्त । मृष्यासम् मृष्यास्व मृष्यास्म । (iv) मर्षिषीष्ट मर्षिषीयास्ताम् मर्षिषीरन् । मर्षिषीष्ठाः मर्षिषीयास्थाम् मर्षिषीध्वम् । मर्षिषीय मर्षिषीवहि मर्षिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमीमृषत् अमीमृषताम् अमीमृषन् । अमीमृषः अमीमृषतम् अमीमृषत । अमीमृषम् अमीमृषाव अमीमृषाम । (ii) अमीमृषत अमीमृषेताम् अमीमृषन्त । अमीमृषथाः अमीमृषेथाम् अमीमृषध्वम् । अमीमृषे अमीमृषावहि अमीमृषामहि । (iii) अमर्षीत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमर्षिष्टाम् अमर्षिषुः । अमर्षीः अमर्षिष्टम् अमर्षिष्ट । अमर्षिषम् अमर्षिष्व अमर्षिष्म । (iv) अमर्षिष्ट अमर्षिषाताम् अमर्षिषत । अमर्षिष्ठाः अमर्षिषाथाम् अमर्षिध्वम् । अमर्षिषि अमर्षिष्वहि अमर्षिष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अमर्षयिष्यत् अमर्षयिष्यताम् अमर्षयिष्यन् । अमर्षयिष्यः अमर्षयिष्यतम् अमर्षयिष्यत । अमर्षयिष्यम् अमर्षयिष्याव अमर्षयिष्याम । (ii) अमर्षयिष्यत अमर्षयिष्येताम् अमर्षयिष्यन्त । अमर्षयिष्यथाः अमर्षयिष्येथाम् अमर्षयिष्यध्वम् । अमर्षयिष्ये अमर्षयिष्यावहि अमर्षयिष्यामहि । (iii) अमर्षिष्यत् अमर्षिष्यताम् अमर्षिष्यन् । अमर्षिष्यः अमर्षिष्यतम् अमर्षिष्यत । अमर्षिष्यम् अमर्षिष्याव अमर्षिष्याम । (iv) अमर्षिष्यत अमर्षिष्येताम् अमर्षिष्यन्त । अमर्षिष्यथाः अमर्षिष्येथाम् अमर्षिष्यध्वम् । अमर्षिष्ये अमर्षिष्यावहि अमर्षिष्यामहि ।

णिचि – मर्षयति-ते, **सनि** – मिमर्षयिषति-ते, **यङि** – मर्मृष्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

२. स्वरितेत्त्वात् णिजभावे आत्मनेपदिता अपि ।

१८५१. धृष – प्रसहने । सकर्म, सेट्, उभय, (आधृषीयः) । 'धृषेः प्रसहने यौ स्तां धर्षयेद्धर्षतीत्युभे' (श्लो. १८१) इति देवः ।

१. लट् – (i) धर्षयति धर्षयतः धर्षयन्ति । धर्षयसि धर्षयथः धर्षयथ । धर्षयामि धर्षयावः धर्षयामः । (ii) धर्षति[१] धर्षतः धर्षन्ति । धर्षसि धर्षथः धर्षथ । धर्षामि धर्षावः धर्षामः । (iii) धर्षयते धर्षयेते धर्षयन्ते । धर्षयसे धर्षयेथे धर्षयध्वे । धर्षये धर्षयावहे धर्षयामहे । **२. लिट्** – (i) धर्षयाञ्चकार धर्षयाञ्चक्रतुः धर्षयाञ्चक्रुः । धर्षयाञ्चकर्थ धर्षयाञ्चक्रथुः धर्षयाञ्चक्र । धर्षयाञ्चकार, धर्षयाञ्चकर धर्षयाञ्चकृव धर्षयाञ्चकृम । (ii) धर्षयाञ्चक्रे धर्षयाञ्चक्राते धर्षयाञ्चक्रिरे । धर्षयाञ्चकृषे धर्षयाञ्चक्राथे धर्षयाञ्चकृढ्वे । धर्षयाञ्चक्रे धर्षयाञ्चकृवहे धर्षयाञ्चकृमहे । (iii) धर्षयाम्बभूव धर्षयाम्बभूवतुः धर्षयाम्बभूवुः । धर्षयाम्बभूविथ धर्षयाम्बभूवथुः धर्षयाम्बभूव । धर्षयाम्बभूव धर्षयाम्बभूविव धर्षयाम्बभूविम । (iv) धर्षयामास धर्षयामासतुः धर्षयामासुः । धर्षयामासिथ धर्षयामासथुः धर्षयामास । धर्षयामास धर्षयामासिव धर्षयामासिम । **३. लुट्** – (i) धर्षयिता धर्षयितारौ धर्षयितारः । धर्षयितासि धर्षयितास्थः धर्षयितास्थ । धर्षयितास्मि धर्षयितास्वः धर्षयितास्मः । (ii) धर्षिता धर्षितारौ धर्षितारः । धर्षितासि धर्षितास्थः धर्षितास्थ । धर्षितास्मि धर्षितास्वः धर्षितास्मः । (iii) धर्षयिता धर्षयितारौ धर्षयितारः । धर्षयितासे धर्षयितासाथे धर्षयिताध्वे । धर्षयिताहे धर्षयितास्वहे धर्षयितास्महे । **४. लृट्** – (i) धर्षयिष्यति धर्षयिष्यतः धर्षयिष्यन्ति । धर्षयिष्यसि धर्षयिष्यथः धर्षयिष्यथ । धर्षयिष्यामि धर्षयिष्यावः धर्षयिष्यामः । (ii) धर्षिष्यति धर्षिष्यतः धर्षिष्यन्ति । धर्षिष्यसि धर्षिष्यथः धर्षिष्यथ । धर्षिष्यामि धर्षिष्यावः धर्षिष्यामः । (iii) धर्षयिष्यते धर्षयिष्येते धर्षयिष्यन्ते । धर्षयिष्यसे धर्षयिष्येथे धर्षयिष्यध्वे । धर्षयिष्ये धर्षयिष्यावहे धर्षयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) धर्षयतु, धर्षयतात् धर्षयताम् धर्षयन्तु । धर्षय, धर्षयतात् धर्षयतम् धर्षयत । धर्षयाणि धर्षयाव धर्षयाम । (ii) धर्षतु, धर्षतात् धर्षताम् धर्षन्तु । धर्ष, धर्षतात् धर्षतम् धर्षत । धर्षाणि धर्षाव धर्षाम । (iii) धर्षयताम् धर्षयेताम् धर्षयन्ताम् । धर्षयस्व धर्षयेथाम् धर्षयध्वम् । धर्षयै धर्षयावहै धर्षयामहै । **६. लङ्** – (i) अधर्षयत् अधर्षयताम् अधर्षयन् । अधर्षयः अधर्षयतम् अधर्षयत । अधर्षयम् अधर्षयाव अधर्षयाम । (ii) अधर्षत् अधर्षताम् अधर्षन् । अधर्षः अधर्षतम् अधर्षत । अधर्षम् अधर्षाव अधर्षाम । (iii) अधर्षयत अधर्षयेताम् अधर्षयन्त । अधर्षयथाः अधर्षयेथाम् अधर्षयध्वम् । अधर्षये अधर्षयावहि अधर्षयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) धर्षयेत् धर्षयेताम् धर्षयेयुः । धर्षयेः धर्षयेतम् धर्षयेत । धर्षयेयम् धर्षयेव धर्षयेम । (ii) धर्षेत् धर्षेताम् धर्षेयुः । धर्षेः धर्षेतम् धर्षेत । धर्षेयम् धर्षेव धर्षेम । (iii) धर्षयेत धर्षयेयाताम् धर्षयेरन् । धर्षयेथाः धर्षयेयाथाम् धर्षयेध्वम् । धर्षयेय धर्षयेवहि धर्षयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) धर्ष्यात् धर्ष्यास्ताम् धर्ष्यासुः । धर्ष्याः धर्ष्यास्तम् धर्ष्यास्त ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

धर्ष्यासम् धर्ष्यास्व धर्ष्यास्म । (ii) धर्षयिषीष्ट धर्षयिषीयास्ताम् धर्षयिषीरन् । धर्षयिषीष्ठाः धर्षयिषीयास्थाम् धर्षयिषीध्वम् । धर्षयिषीय धर्षयिषीवहि धर्षयिषीमहि । (iii) धृष्यात् धृष्यास्ताम् धृष्यासुः । धृष्याः धृष्यास्तम् धृष्यास्त । धृष्यासम् धृष्यास्व धृष्यास्म । **९. लुङ्** – (i) अदीधृषत् अदीधृषताम् अदीधृषन् । अदीधृषः अदीधृषतम् अदीधृषत । अदीधृषम् अदीधृषाव अदीधृषाम । (ii) अधर्षीत् अधर्षिष्टाम् अधर्षिषुः । अधर्षीः अधर्षिष्टम् अधर्षिष्ट । अधर्षिषम् अधर्षिष्व अधर्षिष्म । (iii) अदीधृषत अदीधृषेताम् अदीधृषन्त । अदीधृषथाः अदीधृषेथाम् अदीधृषध्वम् । अदीधृषे अदीधृषावहि अदीधृषामहि । **१०. लृङ्** – (i) अधर्षयिष्यत् अधर्षयिष्यताम् अधर्षयिष्यन् । अधर्षयिष्यः अधर्षयिष्यतम् अधर्षयिष्यत । अधर्षयिष्यम् अधर्षयिष्याव अधर्षयिष्याम । (ii) अधर्षिष्यत् अधर्षिष्यताम् अधर्षिष्यन् । अधर्षिष्यः अधर्षिष्यतम् अधर्षिष्यत । अधर्षिष्यम् अधर्षिष्याव अधर्षिष्याम । (iii) अधर्षयिष्यत अधर्षयिष्येताम् अधर्षयिष्यन्त । अधर्षयिष्यथाः अधर्षयिष्येथाम् अधर्षयिष्यध्वम् । अधर्षयिष्ये अधर्षयिष्यावहि अधर्षयिष्यामहि ।

णिचि – धर्षयति-ते, **सनि** – दिधर्षयिषति-ते, **यकि** – धर्ष्यते ।

१. णिज्रहितं रूपम् 'आधृषाद्वा' इति गणसूत्रात् सिद्धम् ।

१८५२. कथ – वाक्यप्रबन्धे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् – (i) कथयति[1] कथयतः कथयन्ति । कथयसि कथयथः कथयथ । कथयामि कथयावः कथयामः । (ii) कथयते कथयेते कथयन्ते । कथयसे कथयेथे कथयध्वे । कथये कथयावहे कथयामहे । **२. लिट्** – (i) कथयाञ्चकार कथयाञ्चक्रतुः कथयाञ्चक्रुः । कथयाञ्चकर्थ कथयाञ्चक्रथुः कथयाञ्चक्र । कथयाञ्चकार, कथयाञ्चकर कथयाञ्चकृव कथयाञ्चकृम । (ii) कथयाञ्चक्रे कथयाञ्चक्राते कथयाञ्चक्रिरे । कथयाञ्चकृषे कथयाञ्चक्राथे कथयाञ्चकृढ्वे । कथयाञ्चक्रे कथयाञ्चकृवहे कथयाञ्चकृमहे । (iii) कथयाम्बभूव कथयाम्बभूवतुः कथयाम्बभूवुः । कथयाम्बभूविथ कथयाम्बभूवथुः कथयाम्बभूव । कथयाम्बभूव कथयाम्बभूविव कथयाम्बभूविम । (iv) कथयामास कथयामासतुः कथयामासुः । कथयामासिथ कथयामासथुः कथयामास । कथयामास कथयामासिव कथयामासिम । **३. लुट्** – (i) कथयिता कथयितारौ कथयितारः । कथयितासि कथयितास्थः कथयितास्थ । कथयितास्मि कथयितास्वः कथयितास्मः । (ii) कथयिता कथयितारौ कथयितारः । कथयितासे कथयितासाथ कथयिताध्वे । कथयिताहे कथयितास्वहे कथयितास्महे । कथयिष्यामि कथयिष्यावः कथयिष्यामः । **४. लृट्** – (i) कथयिष्यति कथयिष्यतः कथयिष्यन्ति । कथयिष्यसि कथयिष्यथः कथयिष्यथ ।(ii) कथयिष्यते कथयिष्येते कथयिष्यन्ते । कथयिष्यसे कथयिष्येथे कथयिष्यध्वे । कथयिष्ये कथयिष्यावहे कथयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कथयतु, कथयतात् कथयताम् कथयन्तु । कथय, कथयतात् कथयतम् कथयत । कथयानि कथयाव कथयाम । (ii) कथयताम् कथयेताम् कथयन्ताम् । कथयस्व कथयेथाम् कथयध्वम् । कथयै कथयावहै कथयामहै । **६. लङ्** – (i) अकथयत् अकथयताम् अकथयन् । अकथयः अकथयतम् अकथयत । अकथयम् अकथयाव अकथयाम । (ii) अकथयत अकथयेताम् अकथयन्त । अकथयथाः अकथयेथाम् अकथयध्वम् । अकथये अकथयावहि अकथयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कथयेत् कथयेताम् कथयेयुः । कथयेः कथयेतम् कथयेत । कथयेयम् कथयेव कथयेम । (ii) कथयेत कथयेयाताम् कथयेरन् । कथयेथाः कथयेयाथाम् कथयेध्वम् । कथयेय कथयेवहि कथयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कथ्यात् कथ्यास्ताम् कथ्यासुः । कथ्याः कथ्यास्तम् कथ्यास्त । कथ्यासम् कथ्यास्व कथ्यास्म । (ii) कथयिषीष्ट कथयिषीयास्ताम् कथयिषीरन् । कथयिषीष्ठाः कथयिषीयास्थाम् कथयिषीध्वम् । कथयिषीय कथयिषीवहि कथयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचकथत्[2] अचकथताम् अचकथन् । अचकथः अचकथतम् अचकथत । अचकथम् अचकथाव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचकथाम । (ii) अचकथत अचकथेताम् अचकथन्त । अचकथथाः अचकथेथाम् अचकथध्वम् । अचकथे अचकथावहि अचकथामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकथयिष्यत् अकथयिष्यताम् अकथयिष्यन् । अकथयिष्यः अकथयिष्यतम् अकथयिष्यत । अकथयिष्यम् अकथयिष्याव अकथयिष्याम । (ii) अकथयिष्यत अकथयिष्येताम् अकथयिष्यन्त । अकथयिष्यथाः अकथयिष्येथाम् अकथयिष्यध्वम् । अकथयिष्ये अकथयिष्यावहि अकथयिष्यामहि ।

णिचि – कथयति – ते, **सनि** – चिकथयिषति – ते, यकि – कथ्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न । एवं कथादौ सर्वत्र ज्ञेयम् ।

१८५३. वर – ईप्सायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः)

१. लट् – (i) वरयति[1] वरयतः वरयन्ति । वरयसि वरयथः वरयथ । वरयामि वरयावः वरयामः । (ii) वरयते वरयेते वरयन्ते । वरयसे वरयेथे वरयध्वे । वरये वरयावहे वरयामहे । **२. लिट्** – (i) वरयाञ्चकार वरयाञ्चक्रतुः वरयाञ्चक्रुः । वरयाञ्चकर्थ वरयाञ्चक्रथुः वरयाञ्चक्र । वरयाञ्चकार, वरयाञ्चकर वरयाञ्चकृव वरयाञ्चकृम । (ii) वरयाञ्चक्रे वरयाञ्चक्राते वरयाञ्चक्रिरे । वरयाञ्चकृषे वरयाञ्चक्राथे वरयाञ्चकृढ्वे । वरयाञ्चक्रे वरयाञ्चकृवहे वरयाञ्चकृमहे । (iii) वरयाम्बभूव वरयाम्बभूवतुः वरयाम्बभूवुः । वरयाम्बभूविथ वरयाम्बभूवथुः वरयाम्बभूव । वरयाम्बभूव वरयाम्बभूविव वरयाम्बभूविम । (iv) वरयामास वरयामासतुः वरयामासुः । वरयामासिथ वरयामासथुः वरयामास । वरयामास वरयामासिव वरयामासिम । **३. लुट्** – (i) वरयिता वरयितारौ वरयितारः । वरयितासि वरयितास्थः वरयितास्थ । वरयितास्मि वरयितास्वः वरयितास्मः । (ii) वरयिता वरयितारौ वरयितारः । वरयितासे वरयितासाथे वरयिताध्वे । वरयिताहे वरयितास्वहे वरयितास्महे । **४. लृट्** – (i) वरयिष्यति वरयिष्यतः वरयिष्यन्ति । वरयिष्यसि वरयिष्यथः वरयिष्यथ । वरयिष्यामि वरयिष्यावः वरयिष्यामः । (ii) वरयिष्यते वरयिष्येते वरयिष्यन्ते । वरयिष्यसे वरयिष्येथे वरयिष्यध्वे । वरयिष्ये वरयिष्यावहे वरयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) वरयतु, वरयतात् वरयताम् वरयन्तु । वरय, वरयतात् वरयतम् वरयत । वरयाणि वरयाव वरयाम । (ii) वरयताम् वरयेताम् वरयन्ताम् । वरयस्व वरयेथाम् वरयध्वम् । वरयै वरयावहै वरयामहै । **६. लङ्** – (i) अवरयत् अवरयताम् अवरयन् । अवरयः अवरयतम् अवरयत । अवरयम् अवरयाव अवरयाम । (ii) अवरयत अवरयेताम् अवरयन्त । अवरयथाः अवरयेथाम् अवरयध्वम् । अवरये अवरयावहि अवरयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) वरयेत् वरयेताम् वरयेयुः । वरयेः वरयेतम् वरयेत । वरयेयम् वरयेव वरयेम । (ii) वरयेत वरयेयाताम् वरयेरन् । वरयेथाः वरयेयाथाम् वरयेध्वम् । वरयेय वरयेवहि वरयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) वर्यात् वर्यास्ताम् वर्यासुः । वर्याः वर्यास्तम् वर्यास्त । वर्यासम् वर्यास्व वर्यास्म । (ii) वरयिषीष्ट वरयिषीयास्ताम् वरयिषीरन् । वरयिषीष्ठाः वरयिषीयास्थाम् वरयिषीध्वम् । वरयिषीय वरयिषीवहि वरयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अववरत्[2] अववरताम् अववरन् । अववरः अववरतम् अववरत । अववरम् अववराव अववराम । (ii) अववरत अववरेताम् अववरन्त । अववरथाः अववरेथाम् अववरध्वम् । अववरे अववरावहि अववरामहि । **१०. लृङ्** – (i) अवरयिष्यत् अवरयिष्यताम् अवरयिष्यन् । अवरयिष्यः अवरयिष्यतम् अवरयिष्यत । अवरयिष्यम् अवरयिष्याव अवरयिष्याम । (ii) अवरयिष्यत अवरयिष्येताम् अवरयिष्यन्त । अवरयिष्यथाः अवरयिष्येथाम् अवरयिष्यध्वम् । अवरयिष्ये अवरयिष्यावहि अवरयिष्यामहि ।

णिचि – वरयति – ते, **सनि** – विवरयिषति – ते, **यकि** – वर्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८५४. गण – सङ्ख्याने । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् – (i) गणयति[1] गणयतः गणयन्ति । गणयसि गणयथः गणयथ । गणयामि गणयावः गणयामः । (ii) गणयते गणयेते गणयन्ते । गणयसे गणयेथे गणयध्वे । गणये गणयावहे गणयामहे । **२. लिट्** – (i) गणयाञ्चकार गणयाञ्चक्रतुः गणयाञ्चक्रुः । गणयाञ्चकर्थ गणयाञ्चक्रथुः गणयाञ्चक्र । गणयाञ्चकार, गणयाञ्चकर गणयाञ्चकृव गणयाञ्चकृम । (ii) गणयाञ्चक्रे गणयाञ्चक्राते गणयाञ्चक्रिरे । गणयाञ्चकृषे गणयाञ्चक्राथे गणयाञ्चकृढ्वे । गणयाञ्चक्रे गणयाञ्चकृवहे गणयाञ्चकृमहे । (iii) गणयाम्बभूव गणयाम्बभूवतुः गणयाम्बभूवुः । गणयाम्बभूविथ गणयाम्बभूवथुः गणयाम्बभूव । गणयाम्बभूव गणयाम्बभूविव गणयाम्बभूविम । (iv) गणयामास गणयामासतुः गणयामासुः । गणयामासिथ गणयामासथुः गणयामास । गणयामास गणयामासिव गणयामासिम । **३. लुट्** – (i) गणयिता गणयितारौ गणयितारः । गणयितासि गणयितास्थः गणयितास्थ । गणयितास्मि गणयितास्वः गणयितास्मः । (ii) गणयिता गणयितारौ गणयितारः । गणयितासे गणयितासाथे गणयिताध्वे । गणयिताहे गणयितास्वहे गणयितास्महे । **४. लृट्** – (i) गणयिष्यति गणयिष्यतः गणयिष्यन्ति । गणयिष्यसि गणयिष्यथः गणयिष्यथ । गणयिष्यामि गणयिष्यावः गणयिष्यामः । (ii) गणयिष्यते गणयिष्येते गणयिष्यन्ते । गणयिष्यसे गणयिष्येथे गणयिष्यध्वे । गणयिष्ये गणयिष्यावहे गणयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) गणयतु, गणयतात् गणयताम् गणयन्तु । गणय, गणयतात् गणयतम् गणयत । गणयानि गणयाव गणयाम । (ii) गणयताम् गणयेताम् गणयन्ताम् । गणयस्व गणयेथाम् गणयध्वम् । गणयै गणयावहै गणयामहै । **६. लङ्** – (i) अगणयत् अगणयताम् अगणयन् । अगणयः अगणयतम् अगणयत । अगणयम् अगणयाव अगणयाम । (ii) अगणयत अगणयेताम् अगणयन्त । अगणयथाः अगणयेथाम् अगणयध्वम् । अगणये अगणयावहि अगणयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) गणयेत् गणयेताम् गणयेयुः । गणयेः गणयेतम् गणयेत । गणयेयम् गणयेव गणयेम । (ii) गणयेत गणयेयाताम् गणयेरन् । गणयेथाः गणयेयाथाम् गणयेध्वम् । गणयेय गणयेवहि गणयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गण्यात् गण्यास्ताम् गण्यासुः । गण्याः गण्यास्तम् गण्यास्त । गण्यासम् गण्यास्व गण्यास्म । (ii) गणयिषीष्ट गणयिषीयास्ताम् गणयिषीरन् । गणयिषीष्ठाः गणयिषीयास्थाम् गणयिषीध्वम् । गणयिषीय गणयिषीवहि गणयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजगणत्[2] अजगणताम् अजगणन् । अजगणः अजगणतम् अजगणत । अजगणम् अजगणाव अजगणाम । (ii) अजगणत अजगणेताम् अजगणन्त । अजगणथाः अजगणेथाम् अजगणध्वम् । अजगणे अजगणावहि अजगणामहि । (iii) अजीगणत् अजीगणताम् अजीगणन् । अजीगणः अजीगणतम् अजीगणत । अजीगणम् अजीगणाव अजीगणाम । (iv) अजीगणत अजीगणेताम् अजीगणन्त । अजीगणथाः अजीगणेथाम् अजीगणध्वम् । अजीगणे अजीगणावहि अजीगणामहि । **१०. लृङ्** – (i) अगणयिष्यत् अगणयिष्यताम् अगणयिष्यन् । अगणयिष्यः अगणयिष्यतम् अगणयिष्यत । अगणयिष्यम् अगणयिष्याव अगणयिष्याम । (ii) अगणयिष्यत अगणयिष्येताम् अगणयिष्यन्त । अगणयिष्यथाः अगणयिष्येथाम् अगणयिष्यध्वम् । अगणयिष्ये अगणयिष्यावहि अगणयिष्यामहि ।

णिचि – गणयति – ते, **सनि** – जिगणयिषति – ते, **यकि** – गण्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. 'ई च गुणः' – गणेरभ्यासस्य ईत् स्यात् चङ्परे णौ । चादत् ।

१८५५. शठ – सम्यगवभाषणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'शठयेत् श्वठयेदेते द्वे सम्यगवभाषणे' (श्लो. ८१) इति देवः । 'सम्यगाभाषणे सम्यग्वचनक्रियायामिति क्षीरस्वामी' इति पुरुषकारः । क्षीरतरङ्गिण्यां

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तु 'असम्यगाभाषणे' इत्येव दृश्यते । 'सम्यगाभाषणे' इति दुर्गः । 'सम्यग्भाषणे' इति शाकटायनः ।
१. लट् – (i) शठयति[1] शठयतः शठयन्ति । शठयसि शठयथः शठयथ । शठयामि शठयावः शठयामः । (i) शठयते शठयेते शठयन्ते । शठयसे शठयेथे शठयध्वे । शठये शठयावहे शठयामहे ।
२. लिट् – (i) शठयाञ्चकार शठयाञ्चक्रतुः शठयाञ्चक्रुः । शठयाञ्चकर्थ शठयाञ्चक्रथुः शठयाञ्चक्र । शठयाञ्चकार, शठयाञ्चकर शठयाञ्चकृव शठयाञ्चकृम । (ii) शठयाञ्चक्रे शठयाञ्चक्राते शठयाञ्चक्रिरे । शठयाञ्चकृषे शठयाञ्चक्राथे शठयाञ्चकृढ्वे । शठयाञ्चक्रे शठयाञ्चकृवहे शठयाञ्चकृमहे । (iii) शठयाम्बभूव शठयाम्बभूवतुः शठयाम्बभूवुः । शठयाम्बभूविथ शठयाम्बभूवथुः शठयाम्बभूव । शठयाम्बभूव शठयाम्बभूविव शठयाम्बभूविम । (iv) शठयामास शठयामासतुः शठयामासुः । शठयामासिथ शठयामासथुः शठयामास । शठयामास शठयामासिव शठयामासिम । **३. लुट्** – (i) शठयिता शठयितारौ शठयितारः । शठयितासि शठयितास्थः शठयितास्थ । शठयितास्मि शठयितास्वः शठयितास्मः । (ii) शठयिता शठयितारौ शठयितारः । शठयितासे शठयितासाथे शठयिताध्वे । शठयिताहे शठयितास्वहे शठयितास्महे । **४. लृट्** – (i) शठयिष्यति शठयिष्यतः शठयिष्यन्ति । शठयिष्यसि शठयिष्यथः शठयिष्यथ । शठयिष्यामि शठयिष्यावः शठयिष्यामः । (ii) शठयिष्यते शठयिष्येते शठयिष्यन्ते । शठयिष्यसे शठयिष्येथे शठयिष्यध्वे । शठयिष्ये शठयिष्यावहे शठयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) शठयतु, शठयतात् शठयताम् शठयन्तु । शठय, शठयतात् शठयतम् शठयत । शठयानि शठयाव शठयाम । (ii) शठयताम् शठयेताम् शठयन्ताम् । शठयस्व शठयेथाम् शठयध्वम् । शठयै शठयावहै शठयामहै । **६. लङ्** – (i) अशठयत् अशठयताम् अशठयन् । अशठयः अशठयतम् अशठयत । अशठयम् अशठयाव अशठयाम । (ii) अशठयत अशठयेताम् अशठयन्त । अशठयथाः अशठयेथाम् अशठयध्वम् । अशठये अशठयावहि अशठयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) शठयेत् शठयेताम् शठयेयुः । शठयेः शठयेतम् शठयेत । शठयेयम् शठयेव शठयेम । (ii) शठयेत शठयेयाताम् शठयेरन् । शठयेथाः शठयेयाथाम् शठयेध्वम् । शठयेय शठयेवहि शठयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) शठ्यात् शठ्यास्ताम् शठ्यासुः । शठ्याः शठ्यास्तम् शठ्यास्त । शठ्यासम् शठ्यास्व शठ्यास्म । (ii) शठयिषीष्ट शठयिषीयास्ताम् शठयिषीरन् । शठयिषीष्ठाः शठयिषीयास्थाम् शठयिषीध्वम् । शठयिषीय शठयिषीवहि शठयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशशठत्[2] अशशठताम् अशशठन् । अशशठः अशशठतम् अशशठत । अशशठम् अशशठाव अशशठाम । (ii) अशशठत अशशठेताम् अशशठन्त । अशशठथाः अशशठेथाम् अशशठध्वम् । अशशठे अशशठावहि अशशठामहि । **१०. लृङ्** – (i) अशठयिष्यत् अशठयिष्यताम् अशठयिष्यन् । अशठयिष्यः अशठयिष्यतम् अशठयिष्यत । अशठयिष्यम् अशठयिष्याव अशठयिष्याम । (ii) अशठयिष्यत अशठयिष्येताम् अशठयिष्यन्त । अशठयिष्यथाः अशठयिष्येथाम् अशठयिष्यध्वम् । अशठयिष्ये अशठयिष्यावहि अशठयिष्यामहि ।
णिचि – शठयति – ते, **सनि** – शिशठयिषति – ते, **यकि** – शठ्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८५६. श्वठ – सम्यगवभाषणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । (अर्थविषये उपरितनटिप्पणी एव द्रष्टव्या ।)
'शठयेत् श्वठयेदेते द्वे सम्यगवभाषणे' (श्लो. ८१) इति देवः ।
१. लट् – (i) श्वठयति[1] श्वठयतः श्वठयन्ति । श्वठयसि श्वठयथः श्वठयथ । श्वठयामि श्वठयावः श्वठयामः । (ii) श्वठयते श्वठयेते श्वठयन्ते । श्वठयसे श्वठयेथे श्वठयध्वे । श्वठये श्वठयावहे श्वठयामहे । **२. लिट्** – (i) श्वठयाञ्चकार श्वठयाञ्चक्रतुः श्वठयाञ्चक्रुः । श्वठयाञ्चकर्थ श्वठयाञ्चक्रथुः श्वठयाञ्चक्र । श्वठयाञ्चकार,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्वठयाञ्चकर श्वठयाञ्चकृव श्वठयाञ्चकृम । (ii) श्वठयाञ्चक्रे श्वठयाञ्चक्राते श्वठयाञ्चक्रिरे । श्वठयाञ्चकृषे श्वठयाञ्चक्राथे श्वठयाञ्चकृढ्वे । श्वठयाञ्चक्रे श्वठयाञ्चकृवहे श्वठयाञ्चकृमहे । (iii) श्वठयाम्बभूव श्वठयाम्बभूवतुः श्वठयाम्बभूवुः । श्वठयाम्बभूविथ श्वठयाम्बभूवथुः श्वठयाम्बभूव । श्वठयाम्बभूव श्वठयाम्बभूविव श्वठयाम्बभूविम । (iv) श्वठयामास श्वठयामासतुः श्वठयामासुः । श्वठयामासिथ श्वठयामासथुः श्वठयामास । श्वठयामास श्वठयामासिव श्वठयामासिम । **३. लुट्** – (i) श्वठयिता श्वठयितारौ श्वठयितारः । श्वठयितासि श्वठयितास्थः श्वठयितास्थ । श्वठयितास्मि श्वठयितास्वः श्वठयितास्मः । (ii) श्वठयिता श्वठयितारौ श्वठयितारः । श्वठयितासे श्वठयितासाथे श्वठयिताध्वे । श्वठयिताहे श्वठयितास्वहे श्वठयितास्महे । **४. लृट्** – (i) श्वठयिष्यति श्वठयिष्यतः श्वठयिष्यन्ति । श्वठयिष्यसि श्वठयिष्यथः श्वठयिष्यथ । श्वठयिष्यामि श्वठयिष्यावः श्वठयिष्यामः । (ii) श्वठयिष्यते श्वठयिष्येते श्वठयिष्यन्ते । श्वठयिष्यसे श्वठयिष्येथे श्वठयिष्यध्वे । श्वठयिष्ये श्वठयिष्यावहे श्वठयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) श्वठयतु, श्वठयतात् श्वठयताम् श्वठयन्तु । श्वठय, श्वठयतात् श्वठयतम् श्वठयत । श्वठयानि श्वठयाव श्वठयाम । (ii) श्वठयताम् श्वठयेताम् श्वठयन्ताम् । श्वठयस्व श्वठयेथाम् श्वठयध्वम् । श्वठयै श्वठयावहै श्वठयामहै । **६. लङ्** – (i) अश्वठयत् अश्वठयताम् अश्वठयन् । अश्वठयः अश्वठयतम् अश्वठयत । अश्वठयम् अश्वठयाव अश्वठयाम । (ii) अश्वठयत अश्वठयेताम् अश्वठयन्त । अश्वठयथाः अश्वठयेथाम् अश्वठयध्वम् । अश्वठये अश्वठयावहि अश्वठयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) श्वठयेत् श्वठयेताम् श्वठयेयुः । श्वठयेः श्वठयेतम् श्वठयेत । श्वठयेयम् श्वठयेव श्वठयेम । (ii) श्वठयेत श्वठयेयाताम् श्वठयेरन् । श्वठयेथाः श्वठयेयाथाम् श्वठयेध्वम् । श्वठयेय श्वठयेवहि श्वठयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) श्वठ्यात् श्वठ्यास्ताम् श्वठ्यासुः । श्वठ्याः श्वठ्यास्तम् श्वठ्यास्त । श्वठ्यासम् श्वठ्यास्व श्वठ्यास्म । (ii) श्वठयिषीष्ट श्वठयिषीयास्ताम् श्वठयिषीरन् । श्वठयिषीष्ठाः श्वठयिषीयास्थाम् श्वठयिषीध्वम् । श्वठयिषीय श्वठयिषीवहि श्वठयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशश्वठत्[२] अशश्वठताम् अशश्वठन् । अशश्वठः अशश्वठतम् अशश्वठत । अशश्वठम् अशश्वठाव अशश्वठाम । (ii) अशश्वठत अशश्वठेताम् अशश्वठन्त । अशश्वठथाः अशश्वठेथाम् अशश्वठध्वम् । अशश्वठे अशश्वठावहि अशश्वठामहि । **१०. लृङ्** – (i) अश्वठयिष्यत् अश्वठयिष्यताम् अश्वठयिष्यन् । अश्वठयिष्यः अश्वठयिष्यतम् अश्वठयिष्यत । अश्वठयिष्यम् अश्वठयिष्याव अश्वठयिष्याम । (ii) अश्वठयिष्यत अश्वठयिष्येताम् अश्वठयिष्यन्त । अश्वठयिष्यथाः अश्वठयिष्येथाम् अश्वठयिष्यध्वम् । अश्वठयिष्ये अश्वठयिष्यावहि अश्वठयिष्यामहि ।

णिचि – श्वठयति – ते, **सनि** – शिश्वठयिषति – ते, **यकि** – श्वठ्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८५७. पट – ग्रन्थे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'वेष्टने' इति क्षीरस्वामी । 'भाषार्थे पाटयेद् ग्रन्थे पटयेद् गमने पटेत्' (श्लो. ७६) इति देवः ।

१. लट् – (i) पटयति[१] पटयतः पटयन्ति । पटयसि पटयथः पटयथ । पटयामि पटयावः पटयामः । (ii) पटयते पटयेते पटयन्ते । पटयसे पटयेथे पटयध्वे । पटये पटयावहे पटयामहे । **२. लिट्** – (i) पटयाञ्चकार पटयाञ्चक्रतुः पटयाञ्चक्रुः । पटयाञ्चकर्थ पटयाञ्चक्रथुः पटयाञ्चक्र । पटयाञ्चकार, पटयाञ्चकर पटयाञ्चकृव पटयाञ्चकृम । (ii) पटयाञ्चक्रे पटयाञ्चक्राते पटयाञ्चक्रिरे । पटयाञ्चकृषे पटयाञ्चक्राथे पटयाञ्चकृढ्वे । पटयाञ्चक्रे पटयाञ्चकृवहे पटयाञ्चकृमहे । (iii) पटयाम्बभूव पटयाम्बभूवतुः पटयाम्बभूवुः । पटयाम्बभूविथ पटयाम्बभूवथुः पटयाम्बभूव । पटयाम्बभूव पटयाम्बभूविव पटयाम्बभूविम । (iv) पटयामास पटयामासतुः पटयामासुः । पटयामासिथ पटयामासथुः पटयामास । पटयामास पटयामासिव पटयामासिम । **३. लुट्** –

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(i) पटयिता पटयितारौ पटयितारः । पटयितासि पटयितास्थः पटयितास्थ । पटयितास्मि पटयितास्वः पटयितास्मः । (ii) पटयिता पटयितारौ पटयितारः । पटयितासे पटयितासाथे पटयिताध्वे । पटयिताहे पटयितास्वहे पटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पटयिष्यति पटयिष्यतः पटयिष्यन्ति । पटयिष्यसि पटयिष्यथः पटयिष्यथ । पटयिष्यामि पटयिष्यावः पटयिष्यामः । (ii) पटयिष्यते पटयिष्येते पटयिष्यन्ते । पटयिष्यसे पटयिष्येथे पटयिष्यध्वे । पटयिष्ये पटयिष्यावहे पटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पटयतु, पटयतात् पटयताम् पटयन्तु । पटय, पटयतात् पटयतम् पटयत । पटयानि पटयाव पटयाम । (ii) पटयताम् पटयेताम् पटयन्ताम् । पटयस्व पटयेथाम् पटयध्वम् । पटयै पटयावहै पटयामहै । **६. लङ्** – (i) अपटयत् अपटयताम् अपटयन् । अपटयः अपटयतम् अपटयत । अपटयम् अपटयाव अपटयाम । (ii) अपटयत अपटयेताम् अपटयन्त । अपटयथाः अपटयेथाम् अपटयध्वम् । अपटये अपटयावहि अपटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पटयेत् पटयेताम् पटयेयुः । पटयेः पटयेतम् पटयेत । पटयेयम् पटयेव पटयेम । (ii) पटयेत पटयेयाताम् पटयेरन् । पटयेथाः पटयेयाथाम् पटयेध्वम् । पटयेय पटयेवहि पटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पट्यात् पट्यास्ताम् पट्यासुः । पट्याः पट्यास्तम् पट्यास्त । पट्यासम् पट्यास्व पट्यास्म । (ii) पटयिषीष्ट पटयिषीयास्ताम् पटयिषीरन् । पटयिषीष्ठाः पटयिषीयास्थाम् पटयिषीध्वम् । पटयिषीय पटयिषीवहि पटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपपटत्[२] अपपटताम् अपपटन् । अपपटः अपपटतम् अपपटत । अपपटम् अपपटाव अपपटाम । (ii) अपपटत अपपटेताम् अपपटन्त । अपपटथाः अपपटेथाम् अपपटध्वम् । अपपटे अपपटावहि अपपटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपटयिष्यत् अपटयिष्यताम् अपटयिष्यन् । अपटयिष्यः अपटयिष्यतम् अपटयिष्यत । अपटयिष्यम् अपटयिष्याव अपटयिष्याम । (ii) अपटयिष्यत अपटयिष्येताम् अपटयिष्यन्त । अपटयिष्यथाः अपटयिष्येथाम् अपटयिष्यध्वम् । अपटयिष्ये अपटयिष्यावहि अपटयिष्यामहि ।

णिचि – पटयति – ते, **सनि** – पिपटयिषति – ते, **यकि** – पट्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८५८. वट – ग्रन्थे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'वेष्टे भागे च' इति वोपदेवः । 'वेष्टने इत्येके' इति धातुकाव्यव्याख्याने । (३.५४) 'वेष्टने इति क्षीरस्वामी' इति मा.धा.वृत्तौ उक्तम् । क्षीरतरङ्गिण्यां तु 'वट ग्रन्थे ग्रन्थो वेष्टनम्' इत्येव दृश्यते । 'णावदन्ताद्वटेर्ग्रन्थे वटयेद् वेष्टने वटेत्' (श्लो. ७७) इति देवः । **१. लट्** – (i) वटयति[१] वटयतः वटयन्ति । वटयसि वटयथः वटयथ । वटयामि वटयावः वटयामः । (ii) वटयते वटयेते वटयन्ते । वटयसे वटयेथे वटयध्वे । वटये वटयावहे वटयामहे । **२. लिट्** – (i) वटयाञ्चकार वटयाञ्चक्रतुः वटयाञ्चक्रुः । वटयाञ्चकर्थ वटयाञ्चक्रथुः वटयाञ्चक्र । वटयाञ्चकार, वटयाञ्चकर वटयाञ्चकृव वटयाञ्चकृम । (ii) वटयाञ्चक्रे वटयाञ्चक्राते वटयाञ्चक्रिरे । वटयाञ्चकृषे वटयाञ्चक्राथे वटयाञ्चकृढ्वे । वटयाञ्चक्रे वटयाञ्चकृवहे वटयाञ्चकृमहे । (iii) वटयाम्बभूव वटयाम्बभूवतुः वटयाम्बभूवुः । वटयाम्बभूविथ वटयाम्बभूवथुः वटयाम्बभूव । वटयाम्बभूव वटयाम्बभूविव वटयाम्बभूविम । (iv) वटयामास वटयामासतुः वटयामासुः । वटयामासिथ वटयामासथुः वटयामास । वटयामास वटयामासिव वटयामासिम । **३. लुट्** – (i) वटयिता वटयितारौ वटयितारः । वटयितासि वटयितास्थः वटयितास्थ । वटयितास्मि वटयितास्वः वटयितास्मः । (ii) वटयिता वटयितारौ वटयितारः । वटयितासे वटयितासाथे वटयिताध्वे । वटयिताहे वटयितास्वहे वटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) वटयिष्यति वटयिष्यतः वटयिष्यन्ति । वटयिष्यसि वटयिष्यथः वटयिष्यथ । वटयिष्यामि वटयिष्यावः वटयिष्यामः । (ii) वटयिष्यते वटयिष्येते वटयिष्यन्ते । वटयिष्यसे वटयिष्येथे वटयिष्यध्वे । वटयिष्ये वटयिष्यावहे वटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वटयतु, वटयतात् वटयताम् वटयन्तु । वटय, वटयतात् वटयतम् वटयत । वटयानि वटयाव वटयाम । (ii) वटयताम् वटयेताम् वटयन्ताम् । वटयस्व वटयेथाम् वटयध्वम् । वटयै वटयावहै वटयामहै । **६. लङ्** - (i) अवटयत् अवटयताम् अवटयन् । अवटयः अवटयतम् अवटयत । अवटयम् अवटयाव अवटयाम । (ii) अवटयत अवटयेताम् अवटयन्त । अवटयथाः अवटयेथाम् अवटयध्वम् । अवटये अवटयावहि अवटयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वटयेत् वटयेताम् वटयेयुः । वटयेः वटयेतम् वटयेत । वटयेयम् वटयेव वटयेम । (ii) वटयेत वटयेयाताम् वटयेरन् । वटयेथाः वटयेयाथाम् वटयेध्वम् । वटयेय वटयेवहि वटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वट्यात् वट्यास्ताम् वट्यासुः । वट्याः वट्यास्तम् वट्यास्त । वट्यासम् वट्यास्व वट्यास्म । (ii) वटयिषीष्ट वटयिषीयास्ताम् वटयिषीरन् । वटयिषीष्ठाः वटयिषीयास्थाम् वटयिषीध्वम् । वटयिषीय वटयिषीवहि वटयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अववटत्[२] अववटताम् अववटन् । अववटः अववटतम् अववटत । अववटम् अववटाव अववटाम । (ii) अववटत अववटेताम् अववटन्त । अववटथाः अववटेथाम् अववटध्वम् । अववटे अववटावहि अववटामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवटयिष्यत् अवटयिष्यताम् अवटयिष्यन् । अवटयिष्यः अवटयिष्यतम् अवटयिष्यत । अवटयिष्यम् अवटयिष्याव अवटयिष्याम । (ii) अवटयिष्यत अवटयिष्येताम् अवटयिष्यन्त । अवटयिष्यथाः अवटयिष्येथाम् अवटयिष्यध्वम् । अवटयिष्ये अवटयिष्यावहि अवटयिष्यामहि ।

णिचि - वटयति - ते, **सनि** - विवटयिषति - ते, **यकि** - वट्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८५९. रह - त्यागे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'रहयेत् रहति त्यागे गतौ रंहेस्तु रंहति' (श्लो. १९५) इति देवः ।

१. लट् - (i) रहयति[१] रहयतः रहयन्ति । रहयसि रहयथः रहयथ । रहयामि रहयावः रहयामः । (ii) रहयते रहयेते रहयन्ते । रहयसे रहयेथे रहयध्वे । रहये रहयावहे रहयामहे । **२. लिट्** - (i) रहयाञ्चकार रहयाञ्चक्रतुः रहयाञ्चक्रुः । रहयाञ्चकर्थ रहयाञ्चक्रथुः रहयाञ्चक्र । रहयाञ्चकार, रहयाञ्चकर रहयाञ्चकृव रहयाञ्चकृम । (ii) रहयाञ्चक्रे रहयाञ्चक्राते रहयाञ्चक्रिरे । रहयाञ्चकृषे रहयाञ्चक्राथे रहयाञ्चकृढ्वे । रहयाञ्चक्रे रहयाञ्चकृवहे रहयाञ्चकृमहे । (iii) रहयाम्बभूव रहयाम्बभूवतुः रहयाम्बभूवुः । रहयाम्बभूविथ रहयाम्बभूवथुः रहयाम्बभूव । रहयाम्बभूव रहयाम्बभूविव रहयाम्बभूविम । (iv) रहयामास रहयामासतुः रहयामासुः । रहयामासिथ रहयामासथुः रहयामास । रहयामास रहयामासिव रहयामासिम । **३. लुट्** - (i) रहयिता रहयितारौ रहयितारः । रहयितासि रहयितास्थः रहयितास्थ । रहयितास्मि रहयितास्वः रहयितास्मः । (ii) रहयिता रहयितारौ रहयितारः । रहयितासे रहयितासाथे रहयिताध्वे । रहयिताहे रहयितास्वहे रहयितास्महे । (i) रहयिष्यति रहयिष्यतः रहयिष्यन्ति । रहयिष्यसि रहयिष्यथः रहयिष्यथ । रहयिष्यामि रहयिष्यावः रहयिष्यामः । (ii) रहयिष्यते रहयिष्येते रहयिष्यन्ते । रहयिष्यसे रहयिष्येथे रहयिष्यध्वे । रहयिष्ये रहयिष्यावहे रहयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) रहयतु, रहयतात् रहयताम् रहयन्तु । रहय, रहयतात् रहयतम् रहयत । रहयाणि रहयाव रहयाम । (ii) रहयताम् रहयेताम् रहयन्ताम् । रहयस्व रहयेथाम् रहयध्वम् । रहयै रहयावहै रहयामहै । **६. लङ्** - (i) अरहयत् अरहयताम् अरहयन् । अरहयः अरहयतम् अरहयत । अरहयम् अरहयाव अरहयाम । (ii) अरहयत अरहयेताम् अरहयन्त । अरहयथाः अरहयेथाम् अरहयध्वम् । अरहये अरहयावहि अरहयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) रहयेत् रहयेताम् रहयेयुः । रहयेः रहयेतम् रहयेत । रहयेयम् रहयेव रहयेम । (ii) रहयेत रहयेयाताम् रहयेरन् । रहयेथाः रहयेयाथाम् रहयेध्वम् । रहयेय रहयेवहि रहयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) रह्यात् रह्यास्ताम् रह्यासुः । रह्याः रह्यास्तम् रह्यास्त ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रह्यासम् रह्यास्व रह्यास्म । (ii) रहयिषीष्ट रहयिषीयास्ताम् रहयिषीरन् । रहयिषीष्ठाः रहयिषीयास्थाम् रहयिषीध्वम् । रहयिषीय रहयिषीवहि रहयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अररहत्[२] अररहताम् अररहन् । अररहः अररहतम् अररहत । अररहम् अररहाव अररहाम । (ii) अररहत अररहेताम् अररहन्त । अररहथाः अररहेथाम् अररहध्वम् । अररहे अररहावहि अररहामहि । **१०. लृङ्** – (i) अरहयिष्यत् अरहयिष्यताम् अरहयिष्यन् । अरहयिष्यः अरहयिष्यतम् अरहयिष्यत । अरहयिष्यम् अरहयिष्याव अरहयिष्याम । (ii) अरहयिष्यत अरहयिष्येताम् अरहयिष्यन्त । अरहयिष्यथाः अरहयिष्येथाम् अरहयिष्यध्वम् । अरहयिष्ये अरहयिष्यावहि अरहयिष्यामहि ।

णिचि – रहयति – ते, **सनि** – रिरहयिषति – ते, **यकि** – रह्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८६०. स्तन – देवशब्दे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । देवशब्दः पर्जन्यगर्जनम् । 'शब्दे च देवशब्दे च स्तनति स्तनयेत्क्रमात्' (श्लो. १२७) इति देवः ।

१. लट् – (i) स्तनयति[१] स्तनयतः स्तनयन्ति । स्तनयसि स्तनयथः स्तनयथ । स्तनयामि स्तनयावः स्तनयामः । (ii) स्तनयते स्तनयेते स्तनयन्ते । स्तनयसे स्तनयेथे स्तनयध्वे । स्तनये स्तनयावहे स्तनयामहे । **२. लिट्** – (i) स्तनयाञ्चकार स्तनयाञ्चक्रतुः स्तनयाञ्चक्रुः । स्तनयाञ्चकर्थ स्तनयाञ्चक्रथुः स्तनयाञ्चक्र । स्तनयाञ्चकार, स्तनयाञ्चकर स्तनयाञ्चकृव स्तनयाञ्चकृम । (ii) स्तनयाञ्चक्रे स्तनयाञ्चक्राते स्तनयाञ्चक्रिरे । स्तनयाञ्चकृषे स्तनयाञ्चक्राथे स्तनयाञ्चकृढ्वे । स्तनयाञ्चक्रे स्तनयाञ्चकृवहे स्तनयाञ्चकृमहे । (iii) स्तनयाम्बभूव स्तनयाम्बभूवतुः स्तनयाम्बभूवुः । स्तनयाम्बभूविथ स्तनयाम्बभूवथुः स्तनयाम्बभूव । स्तनयाम्बभूव स्तनयाम्बभूविव स्तनयाम्बभूविम । (iv) स्तनयामास स्तनयामासतुः स्तनयामासुः । स्तनयामासिथ स्तनयामासथुः स्तनयामास । स्तनयामास स्तनयामासिव स्तनयामासिम । **३. लुट्** – (i) स्तनयिता स्तनयितारौ स्तनयितारः । स्तनयितासि स्तनयितास्थः स्तनयितास्थ । स्तनयितास्मि स्तनयितास्वः स्तनयितास्मः । (ii) स्तनयिता स्तनयितारौ स्तनयितारः । स्तनयितासे स्तनयितासाथे स्तनयिताध्वे । स्तनयिताहे स्तनयितास्वहे स्तनयितास्महे । **४. लृट्** – (i) स्तनयिष्यति स्तनयिष्यतः स्तनयिष्यन्ति । स्तनयिष्यसि स्तनयिष्यथः स्तनयिष्यथ । स्तनयिष्यामि स्तनयिष्यावः स्तनयिष्यामः । (ii) स्तनयिष्यते स्तनयिष्येते स्तनयिष्यन्ते । स्तनयिष्यसे स्तनयिष्येथे स्तनयिष्यध्वे । स्तनयिष्ये स्तनयिष्यावहे स्तनयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) स्तनयतु, स्तनयतात् स्तनयताम् स्तनयन्तु । स्तनय, स्तनयतात् स्तनयतम् स्तनयत । स्तनयानि स्तनयाव स्तनयाम । (ii) स्तनयताम् स्तनयेताम् स्तनयन्ताम् । स्तनयस्व स्तनयेथाम् स्तनयध्वम् । स्तनयै स्तनयावहै स्तनयामहै । **६. लङ्** – (i) अस्तनयत् अस्तनयताम् अस्तनयन् । अस्तनयः अस्तनयतम् अस्तनयत । अस्तनयम् अस्तनयाव अस्तनयाम । (ii) अस्तनयत अस्तनयेताम् अस्तनयन्त । अस्तनयथाः अस्तनयेथाम् अस्तनयध्वम् । अस्तनये अस्तनयावहि अस्तनयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) स्तनयेत् स्तनयेताम् स्तनयेयुः । स्तनयेः स्तनयेतम् स्तनयेत । स्तनयेयम् स्तनयेव स्तनयेम । (ii) स्तनयेत स्तनयेयाताम् स्तनयेरन् । स्तनयेथाः स्तनयेयाथाम् स्तनयेध्वम् । स्तनयेय स्तनयेवहि स्तनयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) स्तन्यात् स्तन्यास्ताम् स्तन्यासुः । स्तन्याः स्तन्यास्तम् स्तन्यास्त । स्तन्यासम् स्तन्यास्व स्तन्यास्म । (ii) स्तनयिषीष्ट स्तनयिषीयास्ताम् स्तनयिषीरन् । स्तनयिषीष्ठाः स्तनयिषीयास्थाम् स्तनयिषीध्वम् । स्तनयिषीय स्तनयिषीवहि स्तनयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतस्तनत्[२] अतस्तनताम् अतस्तनन् । अतस्तनः अतस्तनतम् अतस्तनत । अतस्तनम् अतस्तनाव अतस्तनाम । (ii) अतस्तनत अतस्तनेताम् अतस्तनन्त । अतस्तनथाः अतस्तनेथाम् अतस्तनध्वम् । अतस्तने अतस्तनावहि अतस्तनामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१०. लृङ् – (i) अस्तनयिष्यत् अस्तनयिष्यताम् अस्तनयिष्यन् । अस्तनयिष्यः अस्तनयिष्यतम् अस्तनयिष्यत । अस्तनयिष्यम् अस्तनयिष्याव अस्तनयिष्याम । (ii) अस्तनयिष्यत अस्तनयिष्येताम् अस्तनयिष्यन्त । अस्तनयिष्यथाः अस्तनयिष्येथाम् अस्तनयिष्यध्वम् । अस्तनयिष्ये अस्तनयिष्यावहि अस्तनयिष्यामहि ।

णिचि – स्तनयति – ते, **सनि** – तिस्तनयिषति – ते, **यकि** – स्तन्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८६१. गद – देवशब्दे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । देवशब्दः = पर्जन्यध्वनिः । 'णौ देवशब्दे गदयेत्, व्यक्तवाचि गदेच्छपि' (श्लो. ११०) इति देवः । 'केचित् तु 'गदी' इति ईदितं धातुं पठन्ति । शाकटायनोऽपि एवमेव इत्यादिकं सर्वं पुरुषकारादिषु द्रष्टव्यम्' इति कृदन्तरूपमाला ।

१. लट् – (i) गदयति[1] गदयतः गदयन्ति । गदयसि गदयथः गदयथ । गदयामि गदयावः गदयामः । (ii) गदयते गदयेते गदयन्ते । गदयसे गदयेथे गदयध्वे । गदये गदयावहे गदयामहे । **२. लिट्** – (i) गदयाञ्चकार गदयाञ्चक्रतुः गदयाञ्चक्रुः । गदयाञ्चकर्थ गदयाञ्चक्रथुः गदयाञ्चक्र । गदयाञ्चकार, गदयाञ्चकर गदयाञ्चकृव गदयाञ्चकृम । (ii) गदयाञ्चक्रे गदयाञ्चक्राते गदयाञ्चक्रिरे । गदयाञ्चकृषे गदयाञ्चक्राथे गदयाञ्चकृढ्वे । गदयाञ्चक्रे गदयाञ्चकृवहे गदयाञ्चकृमहे । (iii) गदयाम्बभूव गदयाम्बभूवतुः गदयाम्बभूवुः । गदयाम्बभूविथ गदयाम्बभूवथुः गदयाम्बभूव । गदयाम्बभूव गदयाम्बभूविव गदयाम्बभूविम । (iv) गदयामास गदयामासतुः गदयामासुः । गदयामासिथ गदयामासथुः गदयामास । गदयामास गदयामासिव गदयामासिम । **३. लुट्** – (i) गदयिता गदयितारौ गदयितारः । गदयितासि गदयितास्थः गदयितास्थ । गदयितास्मि गदयितास्वः गदयितास्मः । (ii) गदयिता गदयितारौ गदयितारः । गदयितासे गदयितासाथे गदयिताध्वे । गदयिताहे गदयितास्वहे गदयितास्महे । **४. लृट्** – (i) गदयिष्यति गदयिष्यतः गदयिष्यन्ति । गदयिष्यसि गदयिष्यथः गदयिष्यथ । गदयिष्यामि गदयिष्यावः गदयिष्यामः । (ii) गदयिष्यते गदयिष्येते गदयिष्यन्ते । गदयिष्यसे गदयिष्येथे गदयिष्यध्वे । गदयिष्ये गदयिष्यावहे गदयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) गदयतु, गदयतात् गदयताम् गदयन्तु । गदय, गदयतात् गदयतम् गदयत । गदयानि गदयाव गदयाम । (ii) गदयताम् गदयेताम् गदयन्ताम् । गदयस्व गदयेथाम् गदयध्वम् । गदयै गदयावहै गदयामहै । **६. लङ्** – (i) अगदयत् अगदयताम् अगदयन् । अगदयः अगदयतम् अगदयत । अगदयम् अगदयाव अगदयाम । (ii) अगदयत अगदयेताम् अगदयन्त । अगदयथाः अगदयेथाम् अगदयध्वम् । अगदये अगदयावहि अगदयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) गदयेत् गदयेताम् गदयेयुः । गदयेः गदयेतम् गदयेत । गदयेयम् गदयेव गदयेम । (ii) गदयेत गदयेयाताम् गदयेरन् । गदयेथाः गदयेयाथाम् गदयेध्वम् । गदयेय गदयेवहि गदयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गद्यात् गद्यास्ताम् गद्यासुः । गद्याः गद्यास्तम् गद्यास्त । गद्यासम् गद्यास्व गद्यास्म । (ii) गदयिषीष्ट गदयिषीयास्ताम् गदयिषीरन् । गदयिषीष्ठाः गदयिषीयास्थाम् गदयिषीध्वम् । गदयिषीय गदयिषीवहि गदयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजगदत्[2] अजगदताम् अजगदन् । अजगदः अजगदतम् अजगदत । अजगदम् अजगदाव अजगदाम । (ii) अजगदत अजगदेताम् अजगदन्त । अजगदथाः अजगदेथाम् अजगदध्वम् । अजगदे अजगदावहि अजगदामहि । **१०. लृङ्** – (i) अगदयिष्यत् अगदयिष्यताम् अगदयिष्यन् । अगदयिष्यः अगदयिष्यतम् अगदयिष्यत । अगदयिष्यम् अगदयिष्याव अगदयिष्याम । (ii) अगदयिष्यत अगदयिष्येताम् अगदयिष्यन्त । अगदयिष्यथाः अगदयिष्येथाम् अगदयिष्यध्वम् । अगदयिष्ये अगदयिष्यावहि अगदयिष्यामहि ।

णिचि – गदयति – ते, **सनि** – जिगदयिषति – ते, **यकि** – गद्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८६२. पत – गतौ वा । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'गत्यथे पतयेत् पतेत्' (श्लो. ९५) इति देवः । **१. लट्** – (i) पतयति[1] पतयतः पतयन्ति । पतयसि पतयथः पतयथ । पतयामि पतयावः पतयामः । (ii) पतयते पतयेते पतयन्ते । पतयसे पतयेथे पतयध्वे । पतये पतयावहे पतयामहे । **२. लिट्** – (i) पतयाञ्चकार पतयाञ्चक्रतुः पतयाञ्चक्रुः । पतयाञ्चकर्थ पतयाञ्चक्रथुः पतयाञ्चक्र । पतयाञ्चकार, पतयाञ्चकर पतयाञ्चकृव पतयाञ्चकृम । (ii) पतयाञ्चक्रे पतयाञ्चक्राते पतयाञ्चक्रिरे । पतयाञ्चकृषे पतयाञ्चक्राथे पतयाञ्चकृढ्वे । पतयाञ्चक्रे पतयाञ्चकृवहे पतयाञ्चकृमहे । (iii) पतयाम्बभूव पतयाम्बभूवतुः पतयाम्बभूवुः । पतयाम्बभूविथ पतयाम्बभूवथुः पतयाम्बभूव । पतयाम्बभूव पतयाम्बभूविव पतयाम्बभूविम । (iv) पतयामास पतयामासतुः पतयामासुः । पतयामासिथ पतयामासथुः पतयामास । पतयामास पतयामासिव पतयामासिम । **३. लुट्** – (i) पतयिता पतयितारौ पतयितारः । पतयितासि पतयितास्थः पतयितास्थ । पतयितास्मि पतयितास्वः पतयितास्मः । (ii) पतयिता पतयितारौ पतयितारः । पतयितासे पतयितासाथे पतयिताध्वे । पतयिताहे पतयितास्वहे पतयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पतयिष्यति पतयिष्यतः पतयिष्यन्ति । पतयिष्यसि पतयिष्यथः पतयिष्यथ । पतयिष्यामि पतयिष्यावः पतयिष्यामः । (ii) पतयिष्यते पतयिष्येते पतयिष्यन्ते । पतयिष्यसे पतयिष्येथे पतयिष्यध्वे । पतयिष्ये पतयिष्यावहे पतयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पतयतु, पतयतात् पतयताम् पतयन्तु । पतय, पतयतात् पतयतम् पतयत । पतयानि पतयाव पतयाम । (ii) पतयताम् पतयेताम् पतयन्ताम् । पतयस्व पतयेथाम् पतयध्वम् । पतयै पतयावहै पतयामहै । **६. लङ्** – (i) अपतयत् अपतयताम् अपतयन् । अपतयः अपतयतम् अपतयत । अपतयम् अपतयाव अपतयाम । (ii) अपतयत अपतयेताम् अपतयन्त । अपतयथाः अपतयेथाम् अपतयध्वम् । अपतये अपतयावहि अपतयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पतयेत् पतयेताम् पतयेयुः । पतयेः पतयेतम् पतयेत । पतयेयम् पतयेव पतयेम । (ii) पतयेत पतयेयाताम् पतयेरन् । पतयेथाः पतयेयाथाम् पतयेध्वम् । पतयेय पतयेवहि पतयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पत्यात् पत्यास्ताम् पत्यासुः । पत्याः पत्यास्तम् पत्यास्त । पत्यासम् पत्यास्व पत्यास्म । (ii) पतयिषीष्ट पतयिषीयास्ताम् पतयिषीरन् । पतयिषीष्ठाः पतयिषीयास्थाम् पतयिषीध्वम् । पतयिषीय पतयिषीवहि पतयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपपतत्[2] अपपतताम् अपपतन् । अपपतः अपपततम् अपपतत । अपपतम् अपपताव अपपताम । (ii) अपपतत अपपतेताम् अपपतन्त । अपपतथाः अपपतेथाम् अपपतध्वम् । अपपते अपपतावहि अपपतामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपतयिष्यत् अपतयिष्यताम् अपतयिष्यन् । अपतयिष्यः अपतयिष्यतम् अपतयिष्यत । अपतयिष्यम् अपतयिष्याव अपतयिष्याम । (ii) अपतयिष्यत अपतयिष्येताम् अपतयिष्यन्त । अपतयिष्यथाः अपतयिष्येथाम् अपतयिष्यध्वम् । अपतयिष्ये अपतयिष्यावहि अपतयिष्यामहि ।

णिचि – पतयति – ते, **सनि** – पिपतयिषति – ते, **यकि** – पत्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः । किन्तु केचन 'वा णिजन्तः' इति अभिप्रयन्ति । तदा तु – पतयति-पतति, पताञ्चकार, अपतीत् इत्यादीनि रूपाणि । 'णिजभावेऽपि अदन्तत्वात् 'कास्यनेकाच...' इत्याम् इति भावः' इति बालमनोरमा । 'वा अदन्तः' इति अन्ये । तदा – पातयति, अपीपतत् इत्यादीनि रूपाणि । अत्र मतान्तरसम्बद्धनि रूपाणि न विवृतानि ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८६३. पष – गतौ । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'पष अनुपसर्गात् । गतौ इत्येव । पषयति' इति सिद्धान्तकौमुदी । 'भ्वादेश्चुरादेश्चानुपसर्गस्य पषेः णिच्यदन्तत्वविधिः....' इत्येके । 'पशोऽनुपसर्गात्' इति क्षीरस्वामिसम्मतः पाठः । 'अनुपसर्गात्' इति कथनात् सोपसर्गे न णिच् । 'प्रपषति' इति उदाहरणम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

उपसर्गाभावे तु णिच् अदन्तता च ।

१. लट् – (i) पषयति[1] पषयतः पषयन्ति । पषयसि पषयथः पषयथ । पषयामि पषयावः पषयामः । (ii) पषयते पषयेते पषयन्ते । पषयसे पषयेथे पषयध्वे । पषये पषयावहे पषयामहे । **२. लिट्** – (i) पषयाञ्चकार पषयाञ्चक्रतुः पषयाञ्चक्रुः । पषयाञ्चकर्थ पषयाञ्चक्रथुः पषयाञ्चक्र । पषयाञ्चकार, पषयाञ्चकर पषयाञ्चकृव पषयाञ्चकृम । (ii) पषयाञ्चक्रे पषयाञ्चक्राते पषयाञ्चक्रिरे । पषयाञ्चकृषे पषयाञ्चक्राथे पषयाञ्चकृढ्वे । पषयाञ्चक्रे पषयाञ्चकृवहे पषयाञ्चकृमहे । (iii) पषयाम्बभूव पषयाम्बभूवतुः पषयाम्बभूवुः । पषयाम्बभूविथ पषयाम्बभूवथुः पषयाम्बभूव । पषयाम्बभूव पषयाम्बभूविव पषयाम्बभूविम । (iv) पषयामास पषयामासतुः पषयामासुः । पषयामासिथ पषयामासथुः पषयामास । पषयामास पषयामासिव पषयामासिम । **३. लुट्** – (i) पषयिता पषयितारौ पषयितारः । पषयितासि पषयितास्थः पषयितास्थ । पषयितास्मि पषयितास्वः पषयितास्मः । (ii) पषयिता पषयितारौ पषयितारः । पषयितासे पषयितासाथे पषयिताध्वे । पषयिताहे पषयितास्वहे पषयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पषयिष्यति पषयिष्यतः पषयिष्यन्ति । पषयिष्यसि पषयिष्यथः पषयिष्यथ । पषयिष्यामि पषयिष्यावः पषयिष्यामः । (ii) पषयिष्यते पषयिष्येते पषयिष्यन्ते । पषयिष्यसे पषयिष्येथे पषयिष्यध्वे । पषयिष्ये पषयिष्यावहे पषयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पषयतु, पषयतात् पषयताम् पषयन्तु । पषय, पषयतात् पषयतम् पषयत । पषयाणि पषयाव पषयाम । (ii) पषयताम् पषयेताम् पषयन्ताम् । पषयस्व पषयेथाम् पषयध्वम् । पषयै पषयावहै पषयामहै । **६. लङ्** – (i) अपषयत् अपषयताम् अपषयन् । अपषयः अपषयतम् अपषयत । अपषयम् अपषयाव अपषयाम । (ii) अपषयत अपषयेताम् अपषयन्त । अपषयथाः अपषयेथाम् अपषयध्वम् । अपषये अपषयावहि अपषयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पषयेत् पषयेताम् पषयेयुः । पषयेः पषयेतम् पषयेत । पषयेयम् पषयेव पषयेम । (ii) पषयेत पषयेयाताम् पषयेरन् । पषयेथाः पषयेयाथाम् पषयेध्वम् । पषयेय पषयेवहि पषयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पष्यात् पष्यास्ताम् पष्यासुः । पष्याः पष्यास्तम् पष्यास्त । पष्यासम् पष्यास्व पष्यास्म । (ii) पषयिषीष्ट पषयिषीयास्ताम् पषयिषीरन् । पषयिषीष्ठाः पषयिषीयास्थाम् पषयिषीध्वम् । पषयिषीय पषयिषीवहि पषयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपपषत्[2] अपपषताम् अपपषन् । अपपषः अपपषतम् अपपषत । अपपषम् अपपषाव अपपषाम । (ii) अपपषत अपपषेताम् अपपषन्त । अपपषथाः अपपषेथाम् अपपषध्वम् । अपपषे अपपषावहि अपपषामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपषयिष्यत् अपषयिष्यताम् अपषयिष्यन् । अपषयिष्यः अपषयिष्यतम् अपषयिष्यत । अपषयिष्यम् अपषयिष्याव अपषयिष्याम । (ii) अपषयिष्यत अपषयिष्येताम् अपषयिष्यन्त । अपषयिष्यथाः अपषयिष्येथाम् अपषयिष्यध्वम् । अपषयिष्ये अपषयिष्यावहि अपषयिष्यामहि ।

णिचि – पषयति – ते, **सनि** – पिपषयिषति – ते, **यकि** – पष्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८६४. स्वर – आक्षेपे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् – (i) स्वरयति[1] स्वरयतः स्वरयन्ति । स्वरयसि स्वरयथः स्वरयथ । स्वरयामि स्वरयावः स्वरयामः । (ii) स्वरयते स्वरयेते स्वरयन्ते । स्वरयसे स्वरयेथे स्वरयध्वे । स्वरये स्वरयावहे स्वरयामहे । **२. लिट्** – (i) स्वरयाञ्चकार स्वरयाञ्चक्रतुः स्वरयाञ्चक्रुः । स्वरयाञ्चकर्थ स्वरयाञ्चक्रथुः स्वरयाञ्चक्र । स्वरयाञ्चकार, स्वरयाञ्चकर स्वरयाञ्चकृव स्वरयाञ्चकृम । (ii) स्वरयाञ्चक्रे स्वरयाञ्चक्राते स्वरयाञ्चक्रिरे । स्वरयाञ्चकृषे स्वरयाञ्चक्राथे स्वरयाञ्चकृढ्वे । स्वरयाञ्चक्रे स्वरयाञ्चकृवहे स्वरयाञ्चकृमहे । (iii) स्वरयाम्बभूव स्वरयाम्बभूवतुः स्वरयाम्बभूवुः । स्वरयाम्बभूविथ स्वरयाम्बभूवथुः स्वरयाम्बभूव । स्वरयाम्बभूव स्वरयाम्बभूविव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्वरयाम्बभूविम । (iv) स्वरयामास स्वरयामासतुः स्वरयामासुः । स्वरयामासिथ स्वरयामासथुः स्वरयामास । स्वरयामास स्वरयामासिव स्वरयामासिम । **३. लुट्** – (i) स्वरयिता स्वरयितारौ स्वरयितारः । स्वरयितासि स्वरयितास्थः स्वरयितास्थ । स्वरयितास्मि स्वरयितास्वः स्वरयितास्मः । (ii) स्वरयिता स्वरयितारौ स्वरयितारः । स्वरयितासे स्वरयितासाथे स्वरयिताध्वे । स्वरयिताहे स्वरयितास्वहे स्वरयितास्महे । **४. लृट्** – (i) स्वरयिष्यति स्वरयिष्यतः स्वरयिष्यन्ति । स्वरयिष्यसि स्वरयिष्यथः स्वरयिष्यथ । स्वरयिष्यामि स्वरयिष्यावः स्वरयिष्यामः । (ii) स्वरयिष्यते स्वरयिष्येते स्वरयिष्यन्ते । स्वरयिष्यसे स्वरयिष्येथे स्वरयिष्यध्वे । स्वरयिष्ये स्वरयिष्यावहे स्वरयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) स्वरयतु, स्वरयतात् स्वरयताम् स्वरयन्तु । स्वरय, स्वरयतात् स्वरयतम् स्वरयत । स्वरयाणि स्वरयाव स्वरयाम । (ii) स्वरयताम् स्वरयेताम् स्वरयन्ताम् । स्वरयस्व स्वरयेथाम् स्वरयध्वम् । स्वरयै स्वरयावहै स्वरयामहै । **६. लङ्** – (i) अस्वरयत् अस्वरयताम् अस्वरयन् । अस्वरयः अस्वरयतम् अस्वरयत । अस्वरयम् अस्वरयाव अस्वरयाम । (ii) अस्वरयत अस्वरयेताम् अस्वरयन्त । अस्वरयथाः अस्वरयेथाम् अस्वरयध्वम् । अस्वरये अस्वरयावहि अस्वरयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) स्वरयेत् स्वरयेताम् स्वरयेयुः । स्वरयेः स्वरयेतम् स्वरयेत । स्वरयेयम् स्वरयेव स्वरयेम । (ii) स्वरयेत स्वरयेयाताम् स्वरयेरन् । स्वरयेथाः स्वरयेयाथाम् स्वरयेध्वम् । स्वरयेय स्वरयेवहि स्वरयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) स्वर्यात् स्वर्यास्ताम् स्वर्यासुः । स्वर्याः स्वर्यास्तम् स्वर्यास्त । स्वर्यासम् स्वर्यास्व स्वर्यास्म । (ii) स्वरयिषीष्ट स्वरयिषीयास्ताम् स्वरयिषीरन् । स्वरयिषीष्ठाः स्वरयिषीयास्थाम् स्वरयिषीध्वम् । स्वरयिषीय स्वरयिषीवहि स्वरयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) असस्वरत्[२] असस्वरताम् असस्वरन् । असस्वरः असस्वरतम् असस्वरत । असस्वरम् असस्वराव असस्वराम । (ii) असस्वरत असस्वरेताम् असस्वरन्त । असस्वरथाः असस्वरेथाम् असस्वरध्वम् । असस्वरे असस्वरावहि असस्वरामहि । **१०. लृङ्** – (i) अस्वरयिष्यत् अस्वरयिष्यताम् अस्वरयिष्यन् । अस्वरयिष्यः अस्वरयिष्यतम् अस्वरयिष्यत । अस्वरयिष्यम् अस्वरयिष्याव अस्वरयिष्याम । (ii) अस्वरयिष्यत अस्वरयिष्येताम् अस्वरयिष्यन्त । अस्वरयिष्यथाः अस्वरयिष्येथाम् अस्वरयिष्यध्वम् । अस्वरयिष्ये अस्वरयिष्यावहि अस्वरयिष्यामहि ।

णिचि – स्वरयति – ते, **सनि** – सिस्वरयिषति – ते, **यकि** – स्वर्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८६५. रच – प्रतियत्ने । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् – (i) रचयति[१] रचयतः रचयन्ति । रचयसि रचयथः रचयथ । रचयामि रचयावः रचयामः । (ii) रचयते रचयेते रचयन्ते । रचयसे रचयेथे रचयध्वे । रचये रचयावहे रचयामहे । **२. लिट्** – (i) रचयाञ्चकार रचयाञ्चक्रतुः रचयाञ्चक्रुः । रचयाञ्चकर्थ रचयाञ्चक्रथुः रचयाञ्चक्र । रचयाञ्चकार, रचयाञ्चकर रचयाञ्चकृव रचयाञ्चकृम । (ii) रचयाञ्चक्रे रचयाञ्चक्राते रचयाञ्चक्रिरे । रचयाञ्चकृषे रचयाञ्चक्राथे रचयाञ्चकृढ्वे । रचयाञ्चक्रे रचयाञ्चकृवहे रचयाञ्चकृमहे । (iii) रचयाम्बभूव रचयाम्बभूवतुः रचयाम्बभूवुः । रचयाम्बभूविथ रचयाम्बभूवथुः रचयाम्बभूव । रचयाम्बभूव रचयाम्बभूविव रचयाम्बभूविम । (iv) रचयामास रचयामासतुः रचयामासुः । रचयामासिथ रचयामासथुः रचयामास । रचयामास रचयामासिव रचयामासिम । **३. लुट्** – (i) रचयिता रचयितारौ रचयितारः । रचयितासि रचयितास्थः रचयितास्थ । रचयितास्मि रचयितास्वः रचयितास्मः । (ii) रचयिता रचयितारौ रचयितारः । रचयितासे रचयितासाथे रचयिताध्वे । रचयिताहे रचयितास्वहे रचयितास्महे । **४. लृट्** – (i) रचयिष्यति रचयिष्यतः रचयिष्यन्ति । रचयिष्यसि रचयिष्यथः रचयिष्यथ । रचयिष्यामि रचयिष्यावः रचयिष्यामः । (ii) रचयिष्यते रचयिष्येते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रचयिष्यन्ते । रचयिष्यसे रचयिष्येथे रचयिष्यध्वे । रचयिष्ये रचयिष्यावहे रचयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) रचयतु, रचयतात् रचयताम् रचयन्तु । रचय, रचयतात् रचयतम् रचयत । रचयानि रचयाव रचयाम । (ii) रचयताम् रचयेताम् रचयन्ताम् । रचयस्व रचयेथाम् रचयध्वम् । रचयै रचयावहै रचयामहै । **६. लङ्** – (i) अरचयत् अरचयताम् अरचयन् । अरचयः अरचयतम् अरचयत । अरचयम् अरचयाव अरचयाम । (ii) अरचयत अरचयेताम् अरचयन्त । अरचयथाः अरचयेथाम् अरचयध्वम् । अरचये अरचयावहि अरचयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) रचयेत् रचयेताम् रचयेयुः । रचयेः रचयेतम् रचयेत । रचयेयम् रचयेव रचयेम । (ii) रचयेत रचयेयाताम् रचयेरन् । रचयेथाः रचयेयाथाम् रचयेध्वम् । रचयेय रचयेवहि रचयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रच्यात् रच्यास्ताम् रच्यासुः । रच्याः रच्यास्तम् रच्यास्त । रच्यासम् रच्यास्व रच्यास्म । (ii) रचयिषीष्ट रचयिषीयास्ताम् रचयिषीरन् । रचयिषीष्ठाः रचयिषीयास्थाम् रचयिषीध्वम् । रचयिषीय रचयिषीवहि रचयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अररचत्[२] अररचताम् अररचन् । अररचः अररचतम् अररचत । अररचम् अररचाव अररचाम । (ii) अररचत अररचेताम् अररचन्त । अररचथाः अररचेथाम् अररचध्वम् । अररचे अररचावहि अररचामहि । **१०. लृङ्** – (i) अरचयिष्यत् अरचयिष्यताम् अरचयिष्यन् । अरचयिष्यः अरचयिष्यतम् अरचयिष्यत । अरचयिष्यम् अरचयिष्याव अरचयिष्याम । (ii) अरचयिष्यत अरचयिष्येताम् अरचयिष्यन्त । अरचयिष्यथाः अरचयिष्येथाम् अरचयिष्यध्वम् । अरचयिष्ये अरचयिष्यावहि अरचयिष्यामहि ।

णिचि – रचयति – ते, **सनि** – रिरचयिषति – ते, **यकि** – रच्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८६६. कल – गतौ सङ्ख्याने च । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'कलेः कालयति क्षेपे, गतिसङ्ख्यानयोर्द्वयोः । कलयेद्, शब्दसङ्ख्यानविषये कलते शपि' (श्लो. १५५) इति देवः ।

१. लट् – (i) कलयति[१] कलयतः कलयन्ति । कलयसि कलयथः कलयथ । कलयामि कलयावः कलयामः । (ii) कलयते कलयेते कलयन्ते । कलयसे कलयेथे कलयध्वे । कलये कलयावहे कलयामहे । **२. लिट्** – (i) कलयाञ्चकार कलयाञ्चक्रतुः कलयाञ्चक्रुः । कलयाञ्चकर्थ कलयाञ्चक्रथुः कलयाञ्चक्र । कलयाञ्चकार, कलयाञ्चकर कलयाञ्चकृव कलयाञ्चकृम । (ii) कलयाञ्चक्रे कलयाञ्चक्राते कलयाञ्चक्रिरे । कलयाञ्चकृषे कलयाञ्चक्राथे कलयाञ्चकृढ्वे । कलयाञ्चक्रे कलयाञ्चकृवहे कलयाञ्चकृमहे । (iii) कलयाम्बभूव कलयाम्बभूवतुः कलयाम्बभूवुः । कलयाम्बभूविथ कलयाम्बभूवथुः कलयाम्बभूव । कलयाम्बभूव कलयाम्बभूविव कलयाम्बभूविम । (iv) कलयामास कलयामासतुः कलयामासुः । कलयामासिथ कलयामासथुः कलयामास । कलयामास कलयामासिव कलयामासिम । **३. लुट्** – (i) कलयिता कलयितारौ कलयितारः । कलयितासि कलयितास्थः कलयितास्थ । कलयितास्मि कलयितास्वः कलयितास्मः । (ii) कलयिता कलयितारौ कलयितारः । कलयितासे कलयितासाथे कलयिताध्वे । कलयिताहे कलयितास्वहे कलयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कलयिष्यति कलयिष्यतः कलयिष्यन्ति । कलयिष्यसि कलयिष्यथः कलयिष्यथ । कलयिष्यामि कलयिष्यावः कलयिष्यामः । (ii) कलयिष्यते कलयिष्येते कलयिष्यन्ते । कलयिष्यसे कलयिष्येथे कलयिष्यध्वे । कलयिष्ये कलयिष्यावहे कलयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कलयतु, कलयतात् कलयताम् कलयन्तु । कलय, कलयतात् कलयतम् कलयत । कलयानि कलयाव कलयाम । (ii) कलयताम् कलयेताम् कलयन्ताम् । कलयस्व कलयेथाम् कलयध्वम् । कलयै कलयावहै कलयामहै । **६. लङ्** – (i) अकलयत् अकलयताम् अकलयन् । अकलयः अकलयतम् अकलयत । अकलयम् अकलयाव अकलयाम । (ii) अकलयत अकलयेताम् अकलयन्त । अकलयथाः अकलयेथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकलयध्वम् । अकलये अकलयावहि अकलयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कलयेत् कलयेताम् कलयेयुः । कलयेः कलयेतम् कलयेत । कलयेयम् कलयेव कलयेम । (ii) कलयेत कलयेयाताम् कलयेरन् । कलयेथाः कलयेयाथाम् कलयेध्वम् । कलयेय कलयेवहि कलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कल्यात् कल्यास्ताम् कल्यासुः । कल्याः कल्यास्तम् कल्यास्त । कल्यासम् कल्यास्व कल्यास्म । (ii) कलयिषीष्ट कलयिषीयास्ताम् कलयिषीरन् । कलयिषीष्ठाः कलयिषीयास्थाम् कलयिषीध्वम् । कलयिषीय कलयिषीवहि कलयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचकलत्[२] अचकलताम् अचकलन् । अचकलः अचकलतम् अचकलत । अचकलम् अचकलाव अचकलाम । (ii) अचकलत् अचकलेताम् अचकलन्त । अचकलथाः अचकलेथाम् अचकलध्वम् । अचकले अचकलावहि अचकलामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकलयिष्यत् अकलयिष्यताम् अकलयिष्यन् । अकलयिष्यः अकलयिष्यतम् अकलयिष्यत । अकलयिष्यम् अकलयिष्याव अकलयिष्याम । (ii) अकलयिष्यत अकलयिष्येताम् अकलयिष्यन्त । अकलयिष्यथाः अकलयिष्येथाम् अकलयिष्यध्वम् । अकलयिष्ये अकलयिष्यावहि अकलयिष्यामहि ।

णिचि – कलयति – ते, **सनि** – चिकलयिषति – ते, **यकि** – कल्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८६७. चह – परिकल्कने । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । परिकल्कनं दम्भः शाठ्यं च ।

१. लट् – (i) चहयति[१] चहयतः चहयन्ति । चहयसि चहयथः चहयथ । चहयामि चहयावः चहयामः । (ii) चहयते चहयेते चहयन्ते । चहयसे चहयेथे चहयध्वे । चहये चहयावहे चहयामहे । **२. लिट्** – (i) चहया ञ्चकार चहयाञ्चक्रतुः चहयाञ्चक्रुः । चहयाञ्चकर्थ चहयाञ्चक्रथुः चहयाञ्चक्र । चहयाञ्चकार, चहया-ञ्चकर चहयाञ्चकृव चहयाञ्चकृम । (ii) चहयाञ्चक्रे चहयाञ्चक्राते चहयाञ्चक्रिरे । चहयाञ्चकृषे चहयाञ्चक्राथे चहयाञ्चकृढ्वे । चहयाञ्चक्रे चहयाञ्चकृवहे चहयाञ्चकृमहे । (iii) चहयाम्बभूव चहयाम्बभूवतुः चहयाम्बभूवुः । चहयाम्बभूविथ चहयाम्बभूवथुः चहयाम्बभूव । चहयाम्बभूव चहयाम्बभूविव चहयाम्बभूविम । (iv) चहयामास चहयामासतुः चहयामासुः । चहयामासिथ चहयामासथुः चहयामास । चहयामास चहयामासिव चहयामासिम । **३. लुट्** – (i) चहयिता चहयितारौ चहयितारः । चहयितासि चहयितास्थः चहयितास्थ । चहयितास्मि चहयितास्वः चहयितास्मः । (ii) चहयिता चहयितारौ चहयितारः । चहयितासे चहयितासाथे चहयिताध्वे । चहयिताहे चहयितास्वहे चहयितास्महे । **४. लृट्** – (i) चहयिष्यति चहयिष्यतः चहयिष्यन्ति । चहयिष्यसि चहयिष्यथः चहयिष्यथ । चहयिष्यामि चहयिष्यावः चहयिष्यामः । (ii) चहयिष्यते चहयिष्येते चहयिष्यन्ते । चहयिष्यसे चहयिष्येथे चहयिष्यध्वे । चहयिष्ये चहयिष्यावहे चहयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) चहयतु, चहयतात् चहयताम् चहयन्तु । चहय, चहयतात् चहयतम् चहयतग । चहयानि चहयाव चहयाम । (ii) चहयताम् चहयेताम् चहयन्ताम् । चहयस्व चहयेथाम् चहयध्वम् । चहयै चहयावहै चहयामहै । **६. लङ्** – (i) अचहयत् अचहयताम् अचहयन् । अचहयः अचहयतम् अचहयत । अचहयम् अचहयाव अचहयाम । (ii) अचहयत अचहयेत अचहयन्त । अचहयथाः अचहयेथाम् अचहयध्वम् । अचहये अचहयावहि अचहया-महि । **७. विधिलिङ्** – (i) चहयेत् चहयेताम् चहयेयुः । चहयेः चहयेतम् चहयेत । चहयेयम् चहयेव चहयेम । (ii) चहयेत चहयेयाताम् चहयेरन् । चहयेथाः चहयेयाथाम् चहयेध्वम् । चहयेय चहयेवहि चहयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) चह्यात् चह्यास्ताम् चह्यासुः । चह्याः चह्यास्तम् चह्यास्त । चह्यासम् चह्यास्व चह्यास्म । (ii) चहयिषीष्ट चहयिषीयास्ताम् चहयिषीरन् । चहयिषीष्ठाः चहयिषीयास्थाम् चहयिषीध्वम् । चहयिषीय चहयिषीवहि चहयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचचहत्[२] अचचहताम् अचचहन् । अचचहः अचचहतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचचहत । अचचहम् अचचहाव अचचहाम । (ii) अचचहत अचचहेताम् अचचहन्त । अचचहथाः अचचहेथाम् अचचहध्वम् । अचचहे अचचहावहि अचचहामहि । **१०. लृङ्** - (i) अचहयिष्यत् अचहयिष्यताम् अचहयिष्यन् । अचहयिष्यः अचहयिष्यतम् अचहयिष्यत । अचहयिष्यम् अचहयिष्याव अचहयिष्याम । (ii) अचहयिष्यत अचहयिष्येताम् अचहयिष्यन्त । अचहयिष्यथाः अचहयिष्येथाम् अचहयिष्यध्वम् । अचहयिष्ये अचहयिष्यावहि अचहयिष्यामहि ।

णिचि - चहयति - ते, **सनि** - चिचहयिषति - ते, **यकि** - चह्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८६८. मह - पूजायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'महयेत् महतीत्येते पूजायां णौ शपि क्रमात्' (श्लो.१९६) इति देवः ।

१. लट् - (i) महयति[1] महयतः महयन्ति । महयसि महयथः महयथ । महयामि महयावः महयामः । (ii) महयते महयेते महयन्ते । महयसे महयेथे महयध्वे । महये महयावहे महयामहे । **२. लिट्** - (i) महयाञ्चकार महयाञ्चक्रतुः महयाञ्चक्रुः । महयाञ्चकर्थ महयाञ्चक्रथुः महयाञ्चक्र । महयाञ्चकार, महयाञ्चकर महयाञ्चकृव महयाञ्चकृम । (ii) महयाञ्चक्रे महयाञ्चक्राते महयाञ्चक्रिरे । महयाञ्चकृषे महयाञ्चक्राथे महयाञ्चकृढ्वे । महयाञ्चक्रे महयाञ्चकृवहे महयाञ्चकृमहे । (iii) महयाम्बभूव महयाम्बभूवतुः महयाम्बभूवुः । महयाम्बभूविथ महयाम्बभूवथुः महयाम्बभूव । महयाम्बभूव महयाम्बभूविव महयाम्बभूविम । (iv) महयामास महयामासतुः महयामासुः । महयामासिथ महयामासथुः महयामास । महयामास महयामासिव महयामासिम । **३. लुट्** - (i) महयिता महयितारौ महयितारः । महयितासि महयितास्थः महयितास्थ । महयितास्मि महयितास्वः महयितास्मः । (ii) महयिता महयितारौ महयितारः । महयितासे महयितासाथे महयिताध्वे । महयिताहे महयितास्वहे महयितास्महे । **४. लृट्** - (i) महयिष्यति महयिष्यतः महयिष्यन्ति । महयिष्यसि महयिष्यथः महयिष्यथ । महयिष्यामि महयिष्यावः महयिष्यामः । (ii) महयिष्यते महयिष्येते महयिष्यन्ते । महयिष्यसे महयिष्येथे महयिष्यध्वे । महयिष्ये महयिष्यावहे महयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) महयतु, महयतात् महयताम् महयन्तु । महय, महयतात् महयतम् महयत । महयानि महयाव महयाम । (ii) महयताम् महयेताम् महयन्ताम् । महयस्व महयेथाम् महयध्वम् । महयै महयावहै महयामहै । **६. लङ्** - (i) अमहयत् अमहयताम् अमहयन् । अमहयः अमहयतम् अमहयत । अमहयम् अमहयाव अमहयाम । (ii) अमहयत अमहयेताम् अमहयन्त । अमहयथाः अमहयेथाम् अमहयध्वम् । अमहये अमहयावहि अमहयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) महयेत् महयेताम् महयेयुः । महयेः महयेतम् महयेत । महयेयम् महयेव महयेम । (ii) महयेत महयेयाताम् महयेरन् । महयेथाः महयेयाथाम् महयेध्वम् । महयेय महयेवहि महयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) मह्यात् मह्यास्ताम् मह्यासुः । मह्याः मह्यास्तम् मह्यास्त । मह्यासम् मह्यास्व मह्यास्म । (ii) महयिषीष्ट महयिषीयास्ताम् महयिषीरन् । महयिषीष्ठाः महयिषीयास्थाम् महयिषीध्वम् । महयिषीय महयिषीवहि महयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अममहत्[2] अममहताम् अममहन् । अममहः अममहतम् अममहत अममहम् अममहाव अममहाम । (ii) अममहत अममहेताम् अममहन्त । अममहथाः अममहेथाम् अममहध्वम् । अममहे अममहावहि अममहामहि । **१०. लृङ्** - (i) अमहयिष्यत् अमहयिष्यताम् अमहयिष्यन् । अमहयिष्यः अमहयिष्यतम् अमहयिष्यत । अमहयिष्यम् अमहयिष्याव अमहयिष्याम । (ii) अमहयिष्यत अमहयिष्येताम् अमहयिष्यन्त । अमहयिष्यथाः अमहयिष्येथाम् अमहयिष्यध्वम् । अमहयिष्ये अमहयिष्यावहि अमहयिष्यामहि ।

णिचि - महयति - ते, **सनि** - मिमहयिषति - ते, **यकि** - मह्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८६९. सार - दौर्बल्ये । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) सारयति[1] सारयतः सारयन्ति । सारयसि सारयथः सारयथ । सारयामि सारयावः सारयामः । (ii) सारयते सारयेते सारयन्ते । सारयसे सारयेथे सारयध्वे । सारये सारयावहे सारयामहे । **२. लिट्** - (i) सारयाञ्चकार सारयाञ्चक्रतुः सारयाञ्चक्रुः । सारयाञ्चकर्थ सारयाञ्चक्रथुः सारयाञ्चक्र । सारयाञ्चकार, सारयाञ्चकर सारयाञ्चकृव सारयाञ्चकृम । (ii) सारयाञ्चक्रे सारयाञ्चक्राते सारयाञ्चक्रिरे । सारयाञ्चकृषे सारयाञ्चक्राथे सारयाञ्चकृढ्वे । सारयाञ्चक्रे सारयाञ्चकृवहे सारयाञ्चकृमहे । (iii) सारयाम्बभूव सारयाम्बभूवतुः सारयाम्बभूवुः । सारयाम्बभूविथ सारयाम्बभूवथुः सारयाम्बभूव । सारयाम्बभूव सारयाम्बभूविव सारयाम्बभूविम । (iv) सारयामास सारयामासतुः सारयामासुः । सारयामासिथ सारयामासथुः सारयामास । सारयामास सारयामासिव सारयामासिम । **३. लुट्** - (i) सारयिता सारयितारौ सारयितारः । सारयितासि सारयितास्थः सारयितास्थ । सारयितास्मि सारयितास्वः सारयितास्मः । (ii) सारयिता सारयितारौ सारयितारः । सारयितासे सारयितासाथे सारयिताध्वे । सारयिताहे सारयितास्वहे सारयितास्महे । **४. लृट्** - (i) सारयिष्यति सारयिष्यतः सारयिष्यन्ति । सारयिष्यसि सारयिष्यथः सारयिष्यथ । सारयिष्यामि सारयिष्यावः सारयिष्यामः । (ii) सारयिष्यते सारयिष्येते सारयिष्यन्ते । सारयिष्यसे सारयिष्येथे सारयिष्यध्वे । सारयिष्ये सारयिष्यावहे सारयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) सारयतु, सारयतात् सारयताम् सारयन्तु । सारय, सारयतात् सारयतम् सारयत । सारयाणि सारयाव सारयाम । (ii) सारयताम् सारयेताम् सारयन्ताम् । सारयस्व सारयेथाम् सारयध्वम् । सारयै सारयावहै सारयामहै । **६. लङ्** - (i) असारयत् असारयताम् असारयन् । असारयः असारयतम् असारयत । असारयम् असारयाव असारयाम । (ii) असारयत असारयेताम् असारयन्त । असारयथाः असारयेथाम् असारयध्वम् । असारये असारयावहि असारयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) सारयेत् सारयेताम् सारयेयुः । सारयेः सारयेतम् सारयेत । सारयेयम् सारयेव सारयेम । (ii) सारयेत सारयेयाताम् सारयेरन् । सारयेथाः सारयेयाथाम् सारयेध्वम् । सारयेय सारयेवहि सारयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) सार्यात् सार्यास्ताम् सार्यासुः । सार्याः सार्यास्तम् सार्यास्त । सार्यासम् सार्यास्व सार्यास्म । (ii) सारयिषीष्ट सारयिषीयास्ताम् सारयिषीरन् । सारयिषीष्ठाः सारयिषीयास्थाम् सारयिषीध्वम् । सारयिषीय सारयिषीवहि सारयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) असंसारत्[2] अससारताम् अससारन् । अससारः अससारतम् अससारत । अससारम् अससाराव अससाराम । (ii) अससारत अससारेताम् अससारन्त । अससारथाः अससारेथाम् अससारध्वम् । अससारे अससारावहि अससारामहि । **१०. लृङ्** - (i) असारयिष्यत् असारयिष्यताम् असारयिष्यन् । असारयिष्यः असारयिष्यतम् असारयिष्यत । असारयिष्यम् असारयिष्याव असारयिष्याम । (ii) असारयिष्यत असारयिष्येताम् असारयिष्यन्त । असारयिष्यथाः असारयिष्येथाम् असारयिष्यध्वम् । असारयिष्ये असारयिष्यावहि असारयिष्यामहि ।

णिचि - सारयति - ते, **सनि** - सिसारयिषति - ते, **यकि** - सार्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८७०. कृप - दौर्बल्ये । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) 'कल्पते शपि सामर्थ्ये कल्पयत्यवकल्कने । अदन्तस्य कृपेर्णौ तु दौर्बल्ये कृपयेदिति' (श्लो. १३५) इति देवः ।

१. लट् - (i) कृपयति[1] कृपयतः कृपयन्ति । कृपयसि कृपयथः कृपयथ । कृपयामि कृपयावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कृपयामः । (ii) कृपयते कृपयेते कृपयन्ते । कृपयसे कृपयेथे कृपयध्वे । कृपये कृपयावहे कृपयामहे । **२. लिट्** – (i) कृपयाञ्चकार कृपयाञ्चक्रतुः कृपयाञ्चक्रुः । कृपयाञ्चकर्थ कृपयाञ्चक्रथुः कृपयाञ्चक्र । कृपयाञ्चकार, कृपयाञ्चकर कृपयाञ्चकृव कृपयाञ्चकृम । (ii) कृपयाञ्चक्रे कृपयाञ्चक्राते कृपयाञ्चक्रिरे । कृपयाञ्चकृषे कृपयाञ्चक्राथे कृपयाञ्चकृढ्वे । कृपयाञ्चक्रे कृपयाञ्चकृवहे कृपयाञ्चकृमहे । (iii) कृपयाम्बभूव कृपयाम्बभूवतुः कृपयाम्बभूवुः । कृपयाम्बभूविथ कृपयाम्बभूवथुः कृपयाम्बभूव । कृपयाम्बभूव कृपयाम्बभूविव कृपयाम्बभूविम । (iv) कृपयामास कृपयामासतुः कृपयामासुः । कृपयामासिथ कृपयामासथुः कृपयामास । कृपयामास कृपयामासिव कृपयामासिम । **३. लुट्** – (i) कृपयिता कृपयितारौ कृपयितारः । कृपयितासि कृपयितास्थः कृपयितास्थ । कृपयितास्मि कृपयितास्वः कृपयितास्मः । (ii) कृपयिता कृपयितारौ कृपयितारः । कृपयितासे कृपयितासाथे कृपयिताध्वे । कृपयिताहे कृपयितास्वहे कृपयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कृपयिष्यति कृपयिष्यतः कृपयिष्यन्ति । कृपयिष्यसि कृपयिष्यथः कृपयिष्यथ । कृपयिष्यामि कृपयिष्यावः कृपयिष्यामः । (ii) कृपयिष्यते कृपयिष्येते कृपयिष्यन्ते । कृपयिष्यसे कृपयिष्येथे कृपयिष्यध्वे । कृपयिष्ये कृपयिष्यावहे कृपयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कृपयतु, कृपयतात् कृपयताम् कृपयन्तु । कृपय, कृपयतात् कृपयतम् कृपयत । कृपयानि कृपयाव कृपयाम । (ii) कृपयताम् कृपयेताम् कृपयन्ताम् । कृपयस्व कृपयेथाम् कृपयध्वम् । कृपयै कृपयावहै कृपयामहै । **६. लङ्** – (i) अकृपयत् अकृपयताम् अकृपयन् । अकृपयः अकृपयतम् अकृपयत । अकृपयम् अकृपयाव अकृपयाम । (ii) अकृपयत अकृपयेताम् अकृपयन्त । अकृपयथाः अकृपयेथाम् अकृपयध्वम् । अकृपये अकृपयावहि अकृपयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कृपयेत् कृपयेताम् कृपयेयुः । कृपयेः कृपयेतम् कृपयेत । कृपयेयम् कृपयेव कृपयेम । (ii) कृपयेत कृपयेयाताम् कृपयेरन् । कृपयेथाः कृपयेयाथाम् कृपयेध्वम् । कृपयेय कृपयेवहि कृपयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कृप्यात् कृप्यास्ताम् कृप्यासुः । कृप्याः कृप्यास्तम् कृप्यास्त । कृप्यासम् कृप्यास्व कृप्यास्म । (ii) कृपयिषीष्ट कृपयिषीयास्ताम् कृपयिषीरन् । कृपयिषीष्ठाः कृपयिषीयास्थाम् कृपयिषीध्वम् । कृपयिषीय कृपयिषीवहि कृपयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचकृपत्[२] अचकृपताम् अचकृपन् । अचकृपः अचकृपतम् अचकृपत । अचकृपम् अचकृपाव अचकृपाम । (ii) अचकृपत अचकृपेताम् अचकृपन्त । अचकृपथाः अचकृपेथाम् अचकृपध्वम् । अचकृपे अचकृपावहि अचकृपामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकृपयिष्यत् अकृपयिष्यताम् अकृपयिष्यन् । अकृपयिष्यः अकृपयिष्यतम् अकृपयिष्यत । अकृपयिष्यम् अकृपयिष्याव अकृपयिष्याम । (ii) अकृपयिष्यत अकृपयिष्येताम् अकृपयिष्यन्त । अकृपयिष्यथाः अकृपयिष्येथाम् अकृपयिष्यध्वम् । अकृपयिष्ये अकृपयिष्यावहि अकृपयिष्यामहि ।

णिचि – कृपयति – ते, **सनि** – चिकृपयिषति – ते, **यकि** – कृप्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्सञ्ज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८७१. श्रथ – दौर्बल्ये । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् – (i) श्रथयति[१] श्रथयतः श्रथयन्ति । श्रथयसि श्रथयथः श्रथयथ । श्रथयामि श्रथयावः श्रथयामः । (ii) श्रथयते श्रथयेते श्रथयन्ते । श्रथयसे श्रथयेथे श्रथयध्वे । श्रथये श्रथयावहे श्रथयामहे । **२. लिट्** – (i) श्रथयाञ्चकार श्रथयाञ्चक्रतुः श्रथयाञ्चक्रुः । श्रथयाञ्चकर्थ श्रथयाञ्चक्रथुः श्रथयाञ्चक्र । श्रथयाञ्चकार, श्रथयाञ्चकर श्रथयाञ्चकृव श्रथयाञ्चकृम । (ii) श्रथयाञ्चक्रे श्रथयाञ्चक्राते श्रथयाञ्चक्रिरे । श्रथयाञ्चकृषे श्रथयाञ्चक्राथे श्रथयाञ्चकृढ्वे । श्रथयाञ्चक्रे श्रथयाञ्चकृवहे श्रथयाञ्चकृमहे । (iii) श्रथयाम्बभूव श्रथयाम्बभूवतुः श्रथयाम्बभूवुः । श्रथयाम्बभूविथ श्रथयाम्बभूवथुः श्रथयाम्बभूव । श्रथयाम्बभूव श्रथयाम्बभूविव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्रथयाम्बभूविम । (iv) श्रथयामास श्रथयामासतुः श्रथयामासुः । श्रथयामासिथ श्रथयामासथुः श्रथयामास । श्रथयामास श्रथयामासिव श्रथयामासिम । **३. लुट्** – (i) श्रथयिता श्रथयितारौ श्रथयितारः । श्रथयितासि श्रथयितास्थः श्रथयितास्थ । श्रथयितास्मि श्रथयितास्वः श्रथयितास्मः । (ii) श्रथयिता श्रथयितारौ श्रथयितारः । श्रथयितासे श्रथयितासाथे श्रथयिताध्वे । श्रथयिताहे श्रथयितास्वहे श्रथयितास्महे । **४. लृट्** – (i) श्रथयिष्यति श्रथयिष्यतः श्रथयिष्यन्ति । श्रथयिष्यसि श्रथयिष्यथः श्रथयिष्यथ । श्रथयिष्यामि श्रथयिष्यावः श्रथयिष्यामः । (ii) श्रथयिष्यते श्रथयिष्येते श्रथयिष्यन्ते । श्रथयिष्यसे श्रथयिष्येथे श्रथयिष्यध्वे । श्रथयिष्ये श्रथयिष्यावहे श्रथयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) श्रथयतु, श्रथयतात् श्रथयताम् श्रथयन्तु । श्रथय, श्रथयतात् श्रथयतम् श्रथयत । श्रथयानि श्रथयाव श्रथयाम । (ii) श्रथयताम् श्रथयेताम् श्रथयन्ताम् । श्रथयस्व श्रथयेथाम् श्रथयध्वम् । श्रथयै श्रथयावहै श्रथयामहै । **६. लङ्** – (i) अश्रथयत् अश्रथयताम् अश्रथयन् । अश्रथयः अश्रथयतम् अश्रथयत । अश्रथयम् अश्रथयाव अश्रथयाम । (ii) अश्रथयत अश्रथयेताम् अश्रथयन्त । अश्रथयथाः अश्रथयेथाम् अश्रथयध्वम् । अश्रथये अश्रथयावहि अश्रथयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) श्रथयेत् श्रथयेताम् श्रथयेयुः । श्रथयेः श्रथयेतम् श्रथयेत । श्रथयेयम् श्रथयेव श्रथयेम । (ii) श्रथयेत श्रथयेयाताम् श्रथयेरन् । श्रथयेथाः श्रथयेयाथाम् श्रथयेध्वम् । श्रथयेय श्रथयेवहि श्रथयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) श्रथ्यात् श्रथ्यास्ताम् श्रथ्यासुः । श्रथ्याः श्रथ्यास्तम् श्रथ्यास्त । श्रथ्यासम् श्रथ्यास्व श्रथ्यास्म । (ii) श्रथयिषीष्ट श्रथयिषीयास्ताम् श्रथयिषीरन् । श्रथयिषीष्ठाः श्रथयिषीयास्थाम् श्रथयिषीध्वम् । श्रथयिषीय श्रथयिषीवहि श्रथयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अशश्रथत्[२] अशश्रथताम् अशश्रथन् । अशश्रथः अशश्रथतम् अशश्रथत । अशश्रथम् अशश्रथाव अशश्रथाम । (ii) अशश्रथत अशश्रथेताम् अशश्रथन्त । अशश्रथथाः अशश्रथेथाम् अशश्रथध्वम् । अशश्रथे अशश्रथावहि अशश्रथामहि । **१०. लृङ्** – (i) अश्रथयिष्यत् अश्रथयिष्यताम् अश्रथयिष्यन् । अश्रथयिष्यः अश्रथयिष्यतम् अश्रथयिष्यत । अश्रथयिष्यम् अश्रथयिष्याव अश्रथयिष्याम । (ii) अश्रथयिष्यत अश्रथयिष्येताम् अश्रथयिष्यन्त । अश्रथयिष्यथाः अश्रथयिष्येथाम् अश्रथयिष्यध्वम् । अश्रथयिष्ये अश्रथयिष्यावहि अश्रथयिष्यामहि ।

णिचि – श्रथयति – ते, **सनि** – शिश्रथयिषति – ते, **यकि** – श्रथ्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८७२. स्पृह – ईप्सायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) (आप्तुमिच्छा ईप्सा) ।

१. लट् – (i) स्पृहयति[१] स्पृहयतः स्पृहयन्ति । स्पृहयसि स्पृहयथः स्पृहयथ । स्पृहयामि स्पृहयावः स्पृहयामः । (ii) स्पृहयते स्पृहयेते स्पृहयन्ते । स्पृहयसे स्पृहयेथे स्पृहयध्वे । स्पृहये स्पृहयावहे स्पृहयामहे । **२. लिट्** – (i) स्पृहयाञ्चकार स्पृहयाञ्चक्रतुः स्पृहयाञ्चक्रुः । स्पृहयाञ्चकर्थ स्पृहयाञ्चक्रथुः स्पृहयाञ्चक्र । स्पृहयाञ्चकार, स्पृहयाञ्चकर स्पृहयाञ्चकृव स्पृहयाञ्चकृम । (ii) स्पृहयाञ्चक्रे स्पृहयाञ्चक्राते स्पृहयाञ्चक्रिरे । स्पृहयाञ्चकृषे स्पृहयाञ्चक्राथे स्पृहयाञ्चकृढ्वे । स्पृहयाञ्चक्रे स्पृहयाञ्चकृवहे स्पृहयाञ्चकृमहे । (iii) स्पृहयाम्बभूव स्पृहयाम्बभूवतुः स्पृहयाम्बभूवुः । स्पृहयाम्बभूविथ स्पृहयाम्बभूवथुः स्पृहयाम्बभूव । स्पृहयाम्बभूव स्पृहयाम्बभूविव स्पृहयाम्बभूविम । (iv) स्पृहयामास स्पृहयामासतुः स्पृहयामासुः । स्पृहयामासिथ स्पृहयामासथुः स्पृहयामास । स्पृहयामास स्पृहयामासिव स्पृहयामासिम । **३. लुट्** – (i) स्पृहयिता स्पृहयितारौ स्पृहयितारः । स्पृहयितासि स्पृहयितास्थः स्पृहयितास्थ । स्पृहयितास्मि स्पृहयितास्वः स्पृहयितास्मः । (ii) स्पृहयिता स्पृहयितारौ स्पृहयितारः । स्पृहयितासे स्पृहयितासाथे स्पृहयिताध्वे । स्पृहयिताहे स्पृहयितास्वहे स्पृहयितास्महे । **४. लृट्** – (i) स्पृहयिष्यति स्पृहयिष्यतः स्पृहयिष्यन्ति । स्पृहयिष्यसि स्पृहयिष्यथः स्पृहयिष्यथ । स्पृहयिष्यामि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्पृहयिष्यावः स्पृहयिष्यामः । (ii) स्पृहयिष्यते स्पृहयिष्येते स्पृहयिष्यन्ते । स्पृहयिष्यसे स्पृहयिष्येथे स्पृहयिष्यध्वे । स्पृहयिष्ये स्पृहयिष्यावहे स्पृहयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) स्पृहयतु, स्पृहयतात् स्पृहयताम् स्पृहयन्तु । स्पृहय, स्पृहयतात् स्पृहयतम् स्पृहयत । स्पृहयानि स्पृहयाव स्पृहयाम । (ii) स्पृहयताम् स्पृहयेताम् स्पृहयन्ताम् । स्पृहयस्व स्पृहयेथाम् स्पृहयध्वम् । स्पृहयै स्पृहयावहै स्पृहयामहै । **६. लङ्** – (i) अस्पृहयत् अस्पृहयताम् अस्पृहयन् । अस्पृहयः अस्पृहयतम् अस्पृहयत । अस्पृहयम् अस्पृहयाव अस्पृहयाम । (ii) अस्पृहयत अस्पृहयेताम् अस्पृहयन्त । अस्पृहयथाः अस्पृहयेथाम् अस्पृहयध्वम् । अस्पृहये अस्पृहयावहि अस्पृहयामहि ।
७. विधिलिङ् – (i) स्पृहयेत् स्पृहयेताम् स्पृहयेयुः । स्पृहयेः स्पृहयेतम् स्पृहयेत । स्पृहयेयम् स्पृहयेव स्पृहयेम । (ii) स्पृहयेत स्पृहयेयाताम् स्पृहयेरन् । स्पृहयेथाः स्पृहयेयाथाम् स्पृहयेध्वम् । स्पृहयेय स्पृहयेवहि स्पृहयेमहि ।
८. आशीर्लिङ् – (i) स्पृह्यात् स्पृह्यास्ताम् स्पृह्यासुः । स्पृह्याः स्पृह्यास्तम् स्पृह्यास्त । स्पृह्यासम् स्पृह्यास्व स्पृह्यास्म । (ii) स्पृहयिषीष्ट स्पृहयिषीयास्ताम् स्पृहयिषीरन् । स्पृहयिषीष्ठाः स्पृहयिषीयास्थाम् स्पृहयिषीध्वम् । स्पृहयिषीय स्पृहयिषीवहि स्पृहयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपस्पृहत्[२] अपस्पृहताम् अपस्पृहन् । अपस्पृहः अपस्पृहतम् अपस्पृहत । अपस्पृहम् अपस्पृहाव अपस्पृहाम । (ii) अपस्पृहत अपस्पृहेताम् अपस्पृहन्त । अपस्पृहथाः अपस्पृहेथाम् अपस्पृहध्वम् । अपस्पृहे अपस्पृहावहि अपस्पृहामहि । **१०. लृङ्** – (i) अस्पृहयिष्यत् अस्पृहयिष्यताम् अस्पृहयिष्यन् । अस्पृहयिष्यः अस्पृहयिष्यतम् अस्पृहयिष्यत । अस्पृहयिष्यम् अस्पृहयिष्याव अस्पृहयिष्याम । (ii) अस्पृहयिष्यत अस्पृहयिष्येताम् अस्पृहयिष्यन्त । अस्पृहयिष्यथाः अस्पृहयिष्येथाम् अस्पृहयिष्यध्वम् । अस्पृहयिष्ये अस्पृहयिष्यावहि अस्पृहयिष्यामहि ।
णिचि – स्पृहयति – ते, **सनि** – पिस्पृहयिषति – ते, **यकि** – स्पृह्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८७३. भाम – क्रोधे । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) 'भामेर्भामयति क्रोधे तत्रैव शपि भामते' (श्लो.१४९) इति देवः ।
१. लट् – (i) भामयति[१] भामयतः भामयन्ति । भामयसि भामयथः भामयथ । भामयामि भामयावः भामयामः । (ii) भामयते भामयेते भामयन्ते । भामयसे भामयेथे भामयध्वे । भामये भामयावहे भामयामहे ।
२. लिट् – (i) भामयाञ्चकार भामयाञ्चक्रतुः भामयाञ्चक्रुः । भामयाञ्चकर्थ भामयाञ्चक्रथुः भामयाञ्चक्र । भामयाञ्चकार, भामयाञ्चकर भामयाञ्चकृव भामयाञ्चकृम । (ii) भामयाञ्चक्रे भामयाञ्चक्राते भामयाञ्चक्रिरे । भामयाञ्चकृषे भामयाञ्चक्राथे भामयाञ्चकृढ्वे । भामयाञ्चक्रे भामयाञ्चकृवहे भामयाञ्चकृमहे । (iii) भामयाम्बभूव भामयाम्बभूवतुः भामयाम्बभूवुः । भामयाम्बभूविथ भामयाम्बभूवथुः भामयाम्बभूव । भामयाम्बभूव भामयाम्बभूविव भामयाम्बभूविम । (iv) भामयामास भामयामासतुः भामयामासुः । भामयामासिथ भामयामासथुः भामयामास । भामयामास भामयामासिव भामयामासिम । **३. लुट्** – (i) भामयिता भामयितारौ भामयितारः । भामयितासि भामयितास्थः भामयितास्थ । भामयितास्मि भामयितास्वः भामयितास्मः । (ii) भामयिता भामयितारौ भामयितारः । भामयितासे भामयितासाथे भामयिताध्वे । भामयिताहे भामयितास्वहे भामयितास्महे । **४. लृट्** – (i) भामयिष्यति भामयिष्यतः भामयिष्यन्ति । भामयिष्यसि भामयिष्यथः भामयिष्यथ । भामयिष्यामि भामयिष्यावः भामयिष्यामः । (ii) भामयिष्यते भामयिष्येते भामयिष्यन्ते । भामयिष्यसे भामयिष्येथे भामयिष्यध्वे । भामयिष्ये भामयिष्यावहे भामयिष्यामहे ।
५. लोट् – (i) भामयतु, भामयतात् भामयताम् भामयन्तु । भामय, भामयतात् भामयतम् भामयत । भामयानि भामयाव भामयाम । (ii) भामयताम् भामयेताम् भामयन्ताम् । भामयस्व भामयेथाम् भामयध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भामयै भामयावहै भामयामहै । **६. लङ्** - (i) अभामयत् अभामयताम् अभामयन् । अभामयः अभामयतम् अभामयत । अभामयम् अभामयाव अभामयाम । (ii) अभामयत अभामयेताम् अभामयन्त । अभामयथाः अभामयेथाम् अभामयध्वम् । अभामये अभामयावहि अभामयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) भामयेत् भामयेताम् भामयेयुः । भामयेः भामयेतम् भामयेत । भामयेयम् भामयेव भामयेम । (ii) भामयेत भामयेयाताम् भामयेरन् । भामयेथाः भामयेयाथाम् भामयेध्वम् । भामयेय भामयेवहि भामयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) भाम्यात् भाम्यास्ताम् भाम्यासुः । भाम्याः भाम्यास्तम् भाम्यास्त । भाम्यासम् भाम्यास्व भाम्यास्म । (ii) भामयिषीष्ट भामयिषीयास्ताम् भामयिषीरन् । भामयिषीष्ठाः भामयिषीयास्थाम् भामयिषीध्वम् । भामयिषीय भामयिषीवहि भामयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अबभामत्[२] अबभामताम् अबभामन् । अबभामः अबभामतम् अबभामत । अबभामम् अबभामाव अबभामाम । (ii) अबभामत अबभामेताम् अबभामन्त । अबभामथाः अबभामेथाम् अबभामध्वम् । अबभामे अबभामावहि अबभामामहि । **१०. लृङ्** - (i) अभामयिष्यत् अभामयिष्यताम् अभामयिष्यन् । अभामयिष्यः अभामयिष्यतम् अभामयिष्यत । अभामयिष्यम् अभामयिष्याव अभामयिष्याम । (ii) अभामयिष्यत अभामयिष्येताम् अभामयिष्यन्त । अभामयिष्यथाः अभामयिष्येथाम् अभामयिष्यध्वम् । अभामयिष्ये अभामयिष्यावहि अभामयिष्यामहि ।

णिचि - भामयति - ते, **सनि** - बिभामयिषति - ते, **यकि** - भाम्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८७४. सूच - पैशुन्ये । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । पिशुनः दुर्जनः । तस्य कर्म पैशुन्यम् ।

१. लट् - (i) सूचयति[१] सूचयतः सूचयन्ति । सूचयसि सूचयथः सूचयथ । सूचयामि सूचयावः सूचयामः । (ii) सूचयते सूचयेते सूचयन्ते । सूचयसे सूचयेथे सूचयध्वे । सूचये सूचयावहे सूचयामहे । **२. लिट्** - (i) सूचयाञ्चकार सूचयाञ्चक्रतुः सूचयाञ्चक्रुः । सूचयाञ्चकर्थ सूचयाञ्चक्रथुः सूचयाञ्चक्र । सूचयाञ्चकार, सूचयाञ्चकर सूचयाञ्चकृव सूचयाञ्चकृम । (ii) सूचयाञ्चक्रे सूचयाञ्चक्राते सूचयाञ्चक्रिरे । सूचयाञ्चकृषे सूचयाञ्चक्राथे सूचयाञ्चकृढ्वे । सूचयाञ्चक्रे सूचयाञ्चकृवहे सूचयाञ्चकृमहे । (iii) सूचयाम्बभूव सूचयाम्बभूवतुः सूचयाम्बभूवुः । सूचयाम्बभूविथ सूचयाम्बभूवथुः सूचयाम्बभूव । सूचयाम्बभूव सूचयाम्बभूविव सूचयाम्बभूविम । (iv) सूचयामास सूचयामासतुः सूचयामासुः । सूचयामासिथ सूचयामासथुः सूचयामास । सूचयामास सूचयामासिव सूचयामासिम **३. लुट्** - (i) सूचयिता सूचयितारौ सूचयितारः । सूचयितासि सूचयितास्थः सूचयितास्थ । सूचयितास्मि सूचयितास्वः सूचयितास्मः । (ii) सूचयिता सूचयितारौ सूचयितारः । सूचयितासे सूचयितासाथे सूचयिताध्वे । सूचयिताहे सूचयितास्वहे सूचयितास्महे । **४. लृट्** - (i) सूचयिष्यति सूचयिष्यतः सूचयिष्यन्ति । सूचयिष्यसि सूचयिष्यथः सूचयिष्यथ । सूचयिष्यामि सूचयिष्यावः सूचयिष्यामः । (ii) सूचयिष्यते सूचयिष्येते सूचयिष्यन्ते । सूचयिष्यसे सूचयिष्येथे सूचयिष्यध्वे । सूचयिष्ये सूचयिष्यावहे सूचयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) सूचयतु, सूचयतात् सूचयताम् सूचयन्तु । सूचय, सूचयतात् सूचयतम् सूचयत । सूचयानि सूचयाव सूचयाम । (ii) सूचयताम् सूचयेताम् सूचयन्ताम् । सूचयस्व सूचयेथाम् सूचयध्वम् । सूचयै सूचयावहै सूचयामहै । **६. लङ्** - (i) असूचयत् असूचयताम् असूचयन् । असूचयः असूचयतम् असूचयत । असूचयम् असूचयाव असूचयाम । (ii) असूचयत असूचयेताम् असूचयन्त । असूचयथाः असूचयेथाम् असूचयध्वम् । असूचये असूचयावहि असूचयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) सूचयेत् सूचयेताम् सूचयेयुः । सूचयेः सूचयेतम् सूचयेत । सूचयेयम् सूचयेव सूचयेम । (ii) सूचयेत सूचयेयाताम् सूचयेरन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सूचयेथाः सूचयेयाथाम् सूचयेध्वम् । सूचयेय सूचयेवहि सूचयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) सूच्यात् सूच्यास्ताम् सूच्यासुः । सूच्याः सूच्यास्तम् सूच्यास्त । सूच्यासम् सूच्यास्व सूच्यास्म । (ii) सूचयिषीष्ट सूचयिषीयास्ताम् सूचयिषीरन् । सूचयिषीष्ठाः सूचयिषीयास्थाम् सूचयिषीध्वम् । सूचयिषीय सूचयिषीवहि सूचयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) असुसूचत्[२] असुसूचताम् असुसूचन् । असुसूचः असुसूचतम् असुसूचत । असुसूचम् असुसूचाव असुसूचाम । (ii) असुसूचत असुसूचेताम् असुसूचन्त । असुसूचथाः असुसूचेथाम् असुसूचध्वम् । असुसूचे असुसूचावहि असुसूचामहि । **१०. लृङ्** – (i) असूचयिष्यत् असूचयिष्यताम् असूचयिष्यन् । असूचयिष्यः असूचयिष्यतम् असूचयिष्यत । असूचयिष्यम् असूचयिष्याव असूचयिष्याम । (ii) असूचयिष्यत असूचयिष्येताम् असूचयिष्यन्त । असूचयिष्यथाः असूचयिष्येथाम् असूचयिष्यध्वम् । असूचयिष्ये असूचयिष्यावहि असूचयिष्यामहि । असूचयिष्यावहि असूचयिष्यामहि ।

णिचि – सूचयति – ते, **सनि** – सुसूचयिषति – ते, **यकि** – सूच्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न । 'अषोपदेशत्वात् न षः' इति कौमुदी ।

१८७५. खेट – भक्षणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'खोट' इत्यन्ये । 'खोड' इति तृतीयान्तं केचित् पठन्ति ।

१. लट् – (i) खेटयति[१] खेटयतः खेटयन्ति । खेटयसि खेटयथः खेटयथ । खेटयामि खेटयावः खेटयामः । (ii) खेटयते खेटयेते खेटयन्ते । खेटयसे खेटयेथे खेटयध्वे । खेटये खेटयावहे खेटयामहे । **२. लिट्** – (i) खेटयाञ्चकार खेटयाञ्चक्रतुः खेटयाञ्चक्रुः । खेटयाञ्चकर्थ खेटयाञ्चक्रथुः खेटयाञ्चक्र । खेटयाञ्चकार, खेटयाञ्चकर खेटयाञ्चकृव खेटयाञ्चकृम । (ii) खेटयाञ्चक्रे खेटयाञ्चक्राते खेटयाञ्चक्रिरे । खेटयाञ्चकृषे खेटयाञ्चक्राथे खेटयाञ्चकृढ्वे । खेटयाञ्चक्रे खेटयाञ्चकृवहे खेटयाञ्चकृमहे । (iii) खेटयाम्बभूव खेटयाम्बभूवतुः खेटयाम्बभूवुः । खेटयाम्बभूविथ खेटयाम्बभूवथुः खेटयाम्बभूव । खेटयाम्बभूव खेटयाम्बभूविव खेटयाम्बभूविम । (iv) खेटयामास खेटयामासतुः खेटयामासुः । खेटयामासिथ खेटयामासथुः खेटयामास । खेटयामास खेटयामासिव खेटयामासिम । **३. लुट्** – (i) खेटयिता खेटयितारौ खेटयितारः । खेटयितासि खेटयितास्थः खेटयितास्थ । खेटयितास्मि खेटयितास्वः खेटयितास्मः । (ii) खेटयिता खेटयितारौ खेटयितारः । खेटयितासे खेटयितासाथे खेटयिताध्वे । खेटयिताहे खेटयितास्वहे खेटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) खेटयिष्यति खेटयिष्यतः खेटयिष्यन्ति । खेटयिष्यसि खेटयिष्यथः खेटयिष्यथ । खेटयिष्यामि खेटयिष्यावः खेटयिष्यामः । (ii) खेटयिष्यते खेटयिष्येते खेटयिष्यन्ते । खेटयिष्यसे खेटयिष्येथे खेटयिष्यध्वे । खेटयिष्ये खेटयिष्यावहे खेटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) खेटयतु, खेटयतात् खेटयताम् खेटयन्तु । खेटय, खेटयतात् खेटयतम् खेटयत । खेटयानि खेटयाव खेटयाम । (ii) खेटयताम् खेटयेताम् खेटयन्ताम् । खेटयस्व खेटयेथाम् खेटयध्वम् । खेटयै खेटयावहै खेटयामहै । **६. लङ्** – (i) अखेटयत् अखेटयताम् अखेटयन् । अखेटयः अखेटयतम् अखेटयत । अखेटयम् अखेटयाव अखेटयाम । (ii) अखेटयत अखेटयेताम् अखेटयन्त । अखेटयथाः अखेटयेथाम् अखेटयध्वम् । अखेटये अखेटयावहि अखेटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) खेटयेत् खेटयेताम् खेटयेयुः । खेटयेः खेटयेतम् खेटयेत । खेटयेयम् खेटयेव खेटयेम । (ii) खेटयेत खेटयेयाताम् खेटयेरन् । खेटयेथाः खेटयेयाथाम् खेटयेध्वम् । खेटयेय खेटयेवहि खेटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) खेट्यात् खेट्यास्ताम् खेट्यासुः । खेट्याः खेट्यास्तम् खेट्यास्त । खेट्यासम् खेट्यास्व खेट्यास्म । (ii) खेटयिषीष्ट खेटयिषीयास्ताम् खेटयिषीरन् । खेटयिषीष्ठाः खेटयिषीयास्थाम् खेटयिषीध्वम् । खेटयिषीय खेटयिषीवहि खेटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचिखेटत्[२] अचिखेटताम् अचिखेटन् । अचिखेटः अचिखेटतम् अचिखेटत । अचिखेटम् अचिखेटाव अचिखेटाम । (ii) अचिखेटत अचिखेटेताम् अचिखेटन्त । अचिखेटथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अचिखेटेथाम् अचिखेटध्वम् । अचिखेटे अचिखेटावहि अचिखेटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अखेटयिष्यत् अखेटयिष्यताम् अखेटयिष्यन् । अखेटयिष्यः अखेटयिष्यतम् अखेटयिष्यत । अखेटयिष्यम् अखेटयिष्याव अखेटयिष्याम । (ii) अखेटयिष्यत अखेटयिष्येताम् अखेटयिष्यन्त । अखेटयिष्यथाः अखेटयिष्येथाम् अखेटयिष्यध्वम् । अखेटयिष्ये अखेटयिष्यावहि अखेटयिष्यामहि ।

णिचि – खेटयति – ते, **सनि** – चिखेटयिषति – ते, **यकि** – खेट्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८७६. क्षोट – क्षेपे । सकर्म. सेट्. उभय. (अदन्तः) । 'क्षये' इति धातुकाव्ये (३.५५) पाठः ।

१. लट् – (i) क्षोटयति[1] क्षोटयतः क्षोटयन्ति । क्षोटयसि क्षोटयथः क्षोटयथ । क्षोटयामि क्षोटयावः क्षोटयामः । (ii) क्षोटयते क्षोटयेते क्षोटयन्ते । क्षोटयसे क्षोटयेथे क्षोटयध्वे । क्षोटये क्षोटयावहे क्षोटयामहे । **२. लिट्** – (i) क्षोटयाञ्चकार क्षोटयाञ्चक्रतुः क्षोटयाञ्चक्रुः । क्षोटयाञ्चकर्थ क्षोटयाञ्चक्रथुः क्षोटयाञ्चक्र । क्षोटयाञ्चकार, क्षोटयाञ्चकर क्षोटयाञ्चकृव क्षोटयाञ्चकृम । (ii) क्षोटयाञ्चक्रे क्षोटयाञ्चक्राते क्षोटयाञ्चक्रिरे । क्षोटयाञ्चकृषे क्षोटयाञ्चक्राथे क्षोटयाञ्चकृढ्वे । क्षोटयाञ्चक्रे क्षोटयाञ्चकृवहे क्षोटयाञ्चकृमहे । (iii) क्षोटयाम्बभूव क्षोटयाम्बभूवतुः क्षोटयाम्बभूवुः । क्षोटयाम्बभूविथ क्षोटयाम्बभूवथुः क्षोटयाम्बभूव । क्षोटयाम्बभूव क्षोटयाम्बभूविव क्षोटयाम्बभूविम । (iv) क्षोटयामास क्षोटयामासतुः क्षोटयामासुः । क्षोटयामासिथ क्षोटयामासथुः क्षोटयामास । क्षोटयामास क्षोटयामासिव क्षोटयामासिम । **३. लुट्** – (i) क्षोटयिता क्षोटयितारौ क्षोटयितारः । क्षोटयितासि क्षोटयितास्थः क्षोटयितास्थ । क्षोटयितास्मि क्षोटयितास्वः क्षोटयितास्मः । (ii) क्षोटयिता क्षोटयितारौ क्षोटयितारः । क्षोटयितासे क्षोटयितासाथे क्षोटयिताध्वे । क्षोटयिताहे क्षोटयितास्वहे क्षोटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) क्षोटयिष्यति क्षोटयिष्यतः क्षोटयिष्यन्ति । क्षोटयिष्यसि क्षोटयिष्यथः क्षोटयिष्यथ । क्षोटयिष्यामि क्षोटयिष्यावः क्षोटयिष्यामः । (ii) क्षोटयिष्यते क्षोटयिष्येते क्षोटयिष्यन्ते । क्षोटयिष्यसे क्षोटयिष्येथे क्षोटयिष्यध्वे । क्षोटयिष्ये क्षोटयिष्यावहे क्षोटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) क्षोटयतु, क्षोटयतात् क्षोटयताम् क्षोटयन्तु । क्षोटय, क्षोटयतात् क्षोटयतम् क्षोटयत । क्षोटयानि क्षोटयाव क्षोटयाम । (ii) क्षोटयताम् क्षोटयेताम् क्षोटयन्ताम् । क्षोटयस्व क्षोटयेथाम् क्षोटयध्वम् । क्षोटयै क्षोटयावहै क्षोटयामहै । **६. लङ्** – (i) अक्षोटयत् अक्षोटयताम् अक्षोटयन् । अक्षोटयः अक्षोटयतम् अक्षोटयत । अक्षोटयम् अक्षोटयाव अक्षोटयाम । (ii) अक्षोटयत अक्षोटयेताम् अक्षोटयन्त । अक्षोटयथाः अक्षोटयेथाम् अक्षोटयध्वम् । अक्षोटये अक्षोटयावहि अक्षोटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) क्षोटयेत् क्षोटयेताम् क्षोटयेयुः । क्षोटयेः क्षोटयेतम् क्षोटयेत । क्षोटयेयम् क्षोटयेव क्षोटयेम । (i) क्षोटयेत क्षोटयेयाताम् क्षोटयेरन् । क्षोटयेथाः क्षोटयेयाथाम् क्षोटयेध्वम् । क्षोटयेय क्षोटयेवहि क्षोटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) क्षोट्यात् क्षोट्यास्ताम् क्षोट्यासुः । क्षोट्याः क्षोट्यास्तम् क्षोट्यास्त । क्षोट्यासम् क्षोट्यास्व क्षोट्यास्म । (ii) क्षोटयिषीष्ट क्षोटयिषीयास्ताम् क्षोटयिषीरन् । क्षोटयिषीष्ठाः क्षोटयिषीयास्थाम् क्षोटयिषीध्वम् । क्षोटयिषीय क्षोटयिषीवहि क्षोटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुक्षोटत्[2] अचुक्षोटताम् अचुक्षोटन् । अचुक्षोटः अचुक्षोटतम् अचुक्षोटत । अचुक्षोटम् अचुक्षोटाव अचुक्षोटाम । (ii) अचुक्षोटत अचुक्षोटेताम् अचुक्षोटन्त । अचुक्षोटथाः अचुक्षोटेथाम् अचुक्षोटध्वम् । अचुक्षोटे अचुक्षोटावहि अचुक्षोटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अक्षोटयिष्यत् अक्षोटयिष्यताम् अक्षोटयिष्यन् । अक्षोटयिष्यः अक्षोटयिष्यतम् अक्षोटयिष्यत । अक्षोटयिष्यम् अक्षोटयिष्याव अक्षोटयिष्याम । (ii) अक्षोटयिष्यत अक्षोटयिष्येताम् अक्षोटयिष्यन्त । अक्षोटयिष्यथाः अक्षोटयिष्येथाम् अक्षोटयिष्यध्वम् । अक्षोटयिष्ये अक्षोटयिष्यावहि अक्षोटयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि - क्षोटयति - ते, **सनि** - चुक्षोटयिषति - ते, **यकि** - क्षोट्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८७७. गोम - उपलेपने । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) गोमयति[1] गोमयतः गोमयन्ति । गोमयसि गोमयथः गोमयथ । गोमयामि गोमयावः गोमयामः । (ii) गोमयते गोमयेते गोमयन्ते । गोमयसे गोमयेथे गोमयध्वे । गोमये गोमयावहे गोमयामहे । **२. लिट्** - (i) गोमयाञ्चकार गोमयाञ्चक्रतुः गोमयाञ्चक्रुः । गोमयाञ्चकर्थ गोमयाञ्चक्रथुः गोमयाञ्चक्र । गोमयाञ्चकार, गोमयाञ्चकर गोमयाञ्चकृव गोमयाञ्चकृम । (ii) गोमयाञ्चक्रे गोमयाञ्चक्राते गोमयाञ्चक्रिरे । गोमयाञ्चकृषे गोमयाञ्चक्राथे गोमयाञ्चकृढ्वे । गोमयाञ्चक्रे गोमयाञ्चकृवहे गोमयाञ्चकृमहे । (iii) गोमयाम्बभूव गोमयाम्बभूवतुः गोमयाम्बभूवुः । गोमयाम्बभूविथ गोमयाम्बभूवथुः गोमयाम्बभूव । गोमयाम्बभूव गोमयाम्बभूविव गोमयाम्बभूविम । (iv) गोमयामास गोमयामासतुः गोमयामासुः । गोमयामासिथ गोमयामासथुः गोमयामास । गोमयामास गोमयामासिव गोमयामासिम । **३. लुट्** - (i) गोमयिता गोमयितारौ गोमयितारः । गोमयितासि गोमयितास्थः गोमयितास्थ । गोमयितास्मि गोमयितास्वः गोमयितास्मः । (ii) गोमयिता गोमयितारौ गोमयितारः । गोमयितासे गोमयितासाथे गोमयिताध्वे । गोमयिताहे गोमयितास्वहे गोमयितास्महे । **४. लृट्** - (i) गोमयिष्यति गोमयिष्यतः गोमयिष्यन्ति । गोमयिष्यसि गोमयिष्यथः गोमयिष्यथ । गोमयिष्यामि गोमयिष्यावः गोमयिष्यामः । (ii) गोमयिष्यते गोमयिष्येते गोमयिष्यन्ते । गोमयिष्यसे गोमयिष्येथे गोमयिष्यध्वे । गोमयिष्ये गोमयिष्यावहे गोमयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) गोमयतु, गोमयतात् गोमयताम् गोमयन्तु । गोमय, गोमयतात् गोमयतम् गोमयत । गोमयानि गोमयाव गोमयाम । (ii) गोमयताम् गोमयेताम् गोमयन्ताम् । गोमयस्व गोमयेथाम् गोमयध्वम् । गोमयै गोमयावहै गोमयामहै । **६. लङ्** - (i) अगोमयत् अगोमयताम् अगोमयन् । अगोमयः अगोमयतम् अगोमयत । अगोमयम् अगोमयाव अगोमयाम । (ii) अगोमयत अगोमयेताम् अगोमयन्त । अगोमयथाः अगोमयेथाम् अगोमयध्वम् । अगोमये अगोमयावहि अगोमयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) गोमयेत् गोमयेताम् गोमयेयुः । गोमयेः गोमयेतम् गोमयेत । गोमयेयम् गोमयेव गोमयेम । (ii) गोमयेत गोमयेयाताम् गोमयेरन् । गोमयेथाः गोमयेयाथाम् गोमयेध्वम् । गोमयेय गोमयेवहि गोमयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) गोम्यात् गोम्यास्ताम् गोम्यासुः । गोम्याः गोम्यास्तम् गोम्यास्त । गोम्यासम् गोम्यास्व गोम्यास्म । (ii) गोमयिषीष्ट गोमयिषीयास्ताम् गोमयिषीरन् । गोमयिषीष्ठाः गोमयिषीयास्थाम् गोमयिषीध्वम् । गोमयिषीय गोमयिषीवहि गोमयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अजुगोमत्[2] अजुगोमताम् अजुगोमन् । अजुगोमः अजुगोमतम् अजुगोमत । अजुगोमम् अजुगोमाव अजुगोमाम । (ii) अजुगोमत अजुगोमेताम् अजुगोमन्त । अजुगोमथाः अजुगोमेथाम् अजुगोमध्वम् । अजुगोमे अजुगोमावहि अजुगोमामहि । **१०. लृङ्** - (i) अगोमयिष्यत् अगोमयिष्यताम् अगोमयिष्यन् । अगोमयिष्यः अगोमयिष्यतम् अगोमयिष्यत । अगोमयिष्यम् अगोमयिष्याव अगोमयिष्याम । (ii) अगोमयिष्यत अगोमयिष्येताम् अगोमयिष्यन्त । अगोमयिष्यथाः अगोमयिष्येथाम् अगोमयिष्यध्वम् । अगोमयिष्ये अगोमयिष्यावहि अगोमयिष्यामहि ।

णिचि - गोमयति ते, **सनि** - जुगोमयिषति ते, **यकि** - गोम्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८७८. कुमार - क्रीडायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) कुमारयति[1] कुमारयतः कुमारयन्ति । कुमारयसि कुमारयथः कुमारयथ । कुमारयामि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कुमारयावः कुमारयामः । (ii) कुमारयते कुमारयेते कुमारयन्ते । कुमारयसे कुमारयेथे कुमारयध्वे । कुमारये कुमारयावहे कुमारयामहे । **२. लिट्** – (i) कुमारयाञ्चकार कुमारयाञ्चक्रतुः कुमारयाञ्चक्रुः । कुमारयाञ्चकर्थ कुमारयाञ्चक्रथुः कुमारयाञ्चक्र । कुमारयाञ्चकार, कुमारयाञ्चकर कुमारयाञ्चकृव कुमारयाञ्चकृम । (ii) कुमारयाञ्चक्रे कुमारयाञ्चक्राते कुमारयाञ्चक्रिरे । कुमारयाञ्चकृषे कुमारयाञ्चक्राथे कुमारयाञ्चकृढ्वे । कुमारयाञ्चक्रे कुमारयाञ्चकृवहे कुमारयाञ्चकृमहे । (iii) कुमारयाम्बभूव कुमारयाम्बभूवतुः कुमारयाम्बभूवुः । कुमारयाम्बभूविथ कुमारयाम्बभूवथुः कुमारयाम्बभूव । कुमारयाम्बभूव कुमारयाम्बभूविव कुमारयाम्बभूविम । (iv) कुमारयामास कुमारयामासतुः कुमारयामासुः । कुमारयामासिथ कुमारयामासथुः कुमारयामास । कुमारयामास कुमारयामासिव कुमारयामासिम । **३. लुट्** – (i) कुमारयिता कुमारयितारौ कुमारयितारः । कुमारयितासि कुमारयितास्थः कुमारयितास्थ । कुमारयितास्मि कुमारयितास्वः कुमारयितास्मः । (ii) कुमारयिता कुमारयितारौ कुमारयितारः । कुमारयितासे कुमारयितासाथे कुमारयिताध्वे । कुमारयिताहे कुमारयितास्वहे कुमारयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कुमारयिष्यति कुमारयिष्यतः कुमारयिष्यन्ति । कुमारयिष्यसि कुमारयिष्यथः कुमारयिष्यथ । कुमारयिष्यामि कुमारयिष्यावः कुमारयिष्यामः । (ii) कुमारयिष्यते कुमारयिष्येते कुमारयिष्यन्ते । कुमारयिष्यसे कुमारयिष्येथे कुमारयिष्यध्वे । कुमारयिष्ये कुमारयिष्यावहे कुमारयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कुमारयतु, कुमारयतात् कुमारयताम् कुमारयन्तु । कुमारय, कुमारयतात् कुमारयतम् कुमारयत । कुमारयाणि कुमारयाव कुमारयाम । (ii) कुमारयताम् कुमारयेताम् कुमारयन्ताम् । कुमारयस्व कुमारयेथाम् कुमारयध्वम् । कुमारयै कुमारयावहै कुमारयामहै । **६. लङ्** – (i) अकुमारयत् अकुमारयताम् अकुमारयन् । अकुमारयः अकुमारयतम् अकुमारयत । अकुमारयम् अकुमारयाव अकुमारयाम । (ii) अकुमारयत अकुमारयेताम् अकुमारयन्त । अकुमारयथाः अकुमारयेथाम् अकुमारयध्वम् । अकुमारये अकुमारयावहि अकुमारयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कुमारयेत् कुमारयेताम् कुमारयेयुः । कुमारयेः कुमारयेतम् कुमारयेत । कुमारयेयम् कुमारयेव कुमारयेम । (ii) कुमारयेत कुमारयेयाताम् कुमारयेरन् । कुमारयेथाः कुमारयेयाथाम् कुमारयेध्वम् । कुमारयेय कुमारयेवहि कुमारयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कुमार्यात् कुमार्यास्ताम् कुमार्यासुः । कुमार्याः कुमार्यास्तम् कुमार्यास्त । कुमार्यासम् कुमार्यास्व कुमार्यास्म । (ii) कुमारयिषीष्ट कुमारयिषीयास्ताम् कुमारयिषीरन् । कुमारयिषीष्ठाः कुमारयिषीयास्थाम् कुमारयिषीध्वम् । कुमारयिषीय कुमारयिषीवहि कुमारयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुकुमारत्[२] अचुकुमारताम् अचुकुमारन् । अचुकुमारः अचुकुमारतम् अचुकुमारत । अचुकुमारम् अचुकुमाराव अचुकुमाराम । अचुकुमारत अचुकुमारेताम् अचुकुमारन्त । अचुकुमारथाः अचुकुमारेथाम् अचुकुमारध्वम् । अचुकुमारे अचुकुमारावहि अचुकुमारामहि । **१०. लृङ्** – अकुमारयिष्यत् अकुमारयिष्यताम् अकुमारयिष्यन् । अकुमारयिष्यः अकुमारयिष्यतम् अकुमारयिष्यत । अकुमारयिष्यम् अकुमारयिष्याव अकुमारयिष्याम । अकुमारयिष्यत अकुमारयिष्येताम् अकुमारयिष्यन्त । अकुमारयिष्यथाः अकुमारयिष्येथाम् अकुमारयिष्यध्वम् । अकुमारयिष्ये अकुमारयिष्यावहि अकुमारयिष्यामहि ।

णिचि – कुमारयति – ते, **सनि** – चुकुमारयिषति – ते, **यकि** – कुमार्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८७९. शील – उपधारणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । उपधारणम् अभ्यासः । 'समाधौ शीलतीति स्यात् शीलयत्युपधारणे' (श्लो. १५४) इति देवः ।

१. लट् – (i) शीलयति[१] शीलयतः शीलयन्ति । शीलयसि शीलयथः शीलयथ । शीलयामि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शीलयावः शीलयामः । शीलयते शीलयेते शीलयन्ते । शीलयसे शीलयेथे शीलयध्वे । शीलये शीलयावहे शीलयामहे । **२. लिट्** - (i) शीलयाञ्चकार शीलयाञ्चक्रतुः शीलयाञ्चक्रुः । शीलयाञ्चकर्थ शीलयाञ्चक्रथुः शीलयाञ्चक्र । शीलयाञ्चकार, शीलयाञ्चकर शीलयाञ्चकृव शीलयाञ्चकृम । शीलयाञ्चक्रे शीलयाञ्चक्राते शीलयाञ्चक्रिरे । (ii) शीलयाञ्चकृषे शीलयाञ्चक्राथे शीलयाञ्चकृढ्वे । शीलयाञ्चक्रे शीलयाञ्चकृवहे शीलयाञ्चकृमहे । (iii) शीलयाम्बभूव शीलयाम्बभूवतुः शीलयाम्बभूवुः । शीलयाम्बभूविथ शीलयाम्बभूवथुः शीलयाम्बभूव । शीलयाम्बभूव शीलयाम्बभूविव शीलयाम्बभूविम । (iv) शीलयामास शीलयामासतुः शीलयामासुः । शीलयामासिथ शीलयामासथुः शीलयामास । शीलयामास शीलयामासिव शीलयामासिम । **३. लुट्** - (i) शीलयिता शीलयितारौ शीलयितारः । शीलयितासि शीलयितास्थः शीलयितास्थ । शीलयितास्मि शीलयितास्वः शीलयितास्मः । (ii) शीलयिता शीलयितारौ शीलयितारः । शीलयितासे शीलयितासाथे शीलयिताध्वे । शीलयिताहे शीलयितास्वहे शीलयितास्महे । **४. लृट्** - (i) शीलयिष्यति शीलयिष्यतः शीलयिष्यन्ति । शीलयिष्यसि शीलयिष्यथः शीलयिष्यथ । शीलयिष्यामि शीलयिष्यावः शीलयिष्यामः । (ii) शीलयिष्यते शीलयिष्येते शीलयिष्यन्ते । शीलयिष्यसे शीलयिष्येथे शीलयिष्यध्वे । शीलयिष्ये शीलयिष्यावहे शीलयिष्यामहे । **५. लोट्** - शीलयतु, शीलयतात् शीलयताम् शीलयन्तु । शीलय, शीलयतात् शीलयतम् शीलयत । शीलयानि शीलयाव शीलयाम । शीलयताम् शीलयेताम् शीलयन्ताम् । शीलयस्व शीलयेथाम् शीलयध्वम् । शीलयै शीलयावहै शीलयामहै । **६. लङ्** - (i) अशीलयत् अशीलयताम् अशीलयन् । अशीलयः अशीलयतम् अशीलयत । अशीलयम् अशीलयाव अशीलयाम । (ii) अशीलयत अशीलयेताम् अशीलयन्त । अशीलयथाः अशीलयेथाम् अशीलयध्वम् । अशीलये अशीलयावहि अशीलयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) शीलयेत् शीलयेताम् शीलयेयुः । शीलयेः शीलयेतम् शीलयेत । शीलयेयम् शीलयेव शीलयेम । (ii) शीलयेत शीलयेयाताम् शीलयेरन् । शीलयेथाः शीलयेयाथाम् शीलयेध्वम् । शीलयेय शीलयेवहि शीलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) शील्यात् शील्यास्ताम् शील्यासुः । शील्याः शील्यास्तम् शील्यास्त । शील्यासम् शील्यास्व शील्यास्म । (ii) शीलयिषीष्ट शीलयिषीयास्ताम् शीलयिषीरन् । शीलयिषीष्ठाः शीलयिषीयास्थाम् शीलयिषीध्वम् । शीलयिषीय शीलयिषीवहि शीलयिषीमहि । **९. लुङ्** - अशिशीलत्[२] अशिशीलताम् अशिशीलन् । अशिशीलः अशिशीलतम् अशिशीलत । अशिशीलम् अशिशीलाव अशिशीलाम । (ii) अशिशीलत अशिशीलेताम् अशिशीलन्त । अशिशीलथाः अशिशीलेथाम् अशिशीलध्वम् । अशिशीले अशिशीलावहि अशिशीलामहि । **१०. लृङ्** - (i) अशीलयिष्यत् अशीलयिष्यताम् अशीलयिष्यन् । अशीलयिष्यः अशीलयिष्यतम् अशीलयिष्यत । अशीलयिष्यम् अशीलयिष्याव अशीलयिष्याम । (ii) अशीलयिष्यत अशीलयिष्येताम् अशीलयिष्यन्त । अशीलयिष्यथाः अशीलयिष्येथाम् अशीलयिष्यध्वम् । अशीलयिष्ये अशीलयिष्यावहि अशीलयिष्यामहि ।

णिचि - शीलयति - ते, **सनि** - शिशीलयिषति - ते, **यकि** - शील्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८८०. साम - सान्त्वप्रयोगे[१] । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'सान्त्वप्रयोगः - अकटुभाषणम्' इति बालमनोरमा । 'सान्त्वने इति क्षीरस्वामी' इति माधवः । तरङ्गिण्यां तु 'सान्तने । सान्तनं = प्रीणनम्' इत्येव दृश्यते । चान्द्रमते 'सान्त्वप्रयोगे' इति च तत्रोक्तम् । तदा तु (चान्द्रमते) 'असीसमत्' ।

१. लट् - (i) सामयति[२] सामयतः सामयन्ति । सामयसि सामयथः सामयथ । सामयामि सामयावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सामयामः । (ii) सामयते सामयेते सामयन्ते । सामयसे सामयेथे सामयध्वे । सामये सामयावहे सामयामहे । **२. लिट्** - (i) सामयाञ्चकार सामयाञ्चक्रतुः सामयाञ्चक्रुः । सामयाञ्चकर्थ सामयाञ्चक्रथुः सामयाञ्चक्र । सामयाञ्चकार, सामयाञ्चकर सामयाञ्चकृव सामयाञ्चकृम । (ii) सामयाञ्चक्रे सामयाञ्चक्राते सामयाञ्चक्रिरे । सामयाञ्चकृषे सामयाञ्चक्राथे सामयाञ्चकृढ्वे । सामयाञ्चक्रे सामयाञ्चकृवहे सामयाञ्चकृमहे । (iii) सामयाम्बभूव सामयाम्बभूवतुः सामयाम्बभूवुः । सामयाम्बभूविथ सामयाम्बभूवथुः सामयाम्बभूव । सामयाम्बभूव सामयाम्बभूविव सामयाम्बभूविम । (iv) सामयामास सामयामासतुः सामयामासुः । सामयामासिथ सामयामासथुः सामयामास । सामयामास सामयामासिव सामयामासिम । **३. लुट्** - (i) सामयिता सामयितारौ सामयितारः । सामयितासि सामयितास्थः सामयितास्थ । सामयितास्मि सामयितास्वः सामयितास्मः । (ii) सामयिता सामयितारौ सामयितारः । सामयितासे सामयितासाथे सामयिताध्वे । सामयिताहे सामयितास्वहे सामयितास्महे । **४. लृट्** - (i) सामयिष्यति सामयिष्यतः सामयिष्यन्ति । सामयिष्यसि सामयिष्यथः सामयिष्यथ । सामयिष्यामि सामयिष्यावः सामयिष्यामः । (ii) सामयिष्यते सामयिष्येते सामयिष्यन्ते । सामयिष्यसे सामयिष्येथे सामयिष्यध्वे । सामयिष्ये सामयिष्यावहे सामयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) सामयतु, सामयतात् सामयताम् सामयन्तु । सामय, सामयतात् सामयतम् सामयत । सामयानि सामयाव सामयाम । (ii) सामयताम् सामयेताम् सामयन्ताम् । सामयस्व सामयेथाम् सामयध्वम् । सामयै सामयावहै सामयामहै । **६. लङ्** - (i) असामयत् असामयताम् असामयन् । असामयः असामयतम् असामयत । असामयम् असामयाव असामयाम । (ii) असामयत असामयेताम् असामयन्त । असामयथाः असामयेथाम् असामयध्वम् । असामये असामयावहि असामयामहि । **७. विधिलिङ्** - (ii) सामयेत् सामयेताम् सामयेयुः । सामयेः सामयेतम् सामयेत । सामयेयम् सामयेव सामयेम । (ii) सामयेत सामयेयाताम् सामयेरन् । सामयेथाः सामयेयाथाम् सामयेध्वम् । सामयेय सामयेवहि सामयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) साम्यात् साम्यास्ताम् साम्यासुः । साम्याः साम्यास्तम् साम्यास्त । साम्यासम् साम्यास्व साम्यास्म । (ii) सामयिषीष्ट सामयिषीयास्ताम् सामयिषीरन् । सामयिषीष्ठाः सामयिषीयास्थाम् सामयिषीध्वम् । सामयिषीय सामयिषीवहि सामयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अससामत्[३] अससामताम् अससामन् । अससामः अससामतम् अससामत । अससामम् अससामाव अससामाम । (ii) अससामत अससामेताम् अससामन्त । अससामथाः अससामेथाम् अससामध्वम् । अससामे अससामावहि अससामामहि । **१०. लृङ्** - (i) असामयिष्यत् असामयिष्यताम् असामयिष्यन् । असामयिष्यः असामयिष्यतम् असामयिष्यत । असामयिष्यम् असामयिष्याव असामयिष्याम । (ii) असामयिष्यत असामयिष्येताम् असामयिष्यन्त । असामयिष्यथाः असामयिष्येथाम् असामयिष्यध्वम् । असामयिष्ये असामयिष्यावहि असामयिष्यामहि ।

णिचि - सामयति - ते, **सनि** - सिसामयिषति - ते, **यकि** - साम्यते

१. 'साम सान्त्वने इत्यतीतस्य तु असीषमत्' इति कौमुदी । अस्मिन् विषये तत्त्वबोधिनी वदति - ''अयं धातुः इतः प्राक् मूलपुस्तके कुत्रापि न दृष्टः । पुस्तकान्तरेषु मृग्यः । केचित् तु साम सान्त्वने इत्यस्य क्वाप्यपठितत्वेऽपि षान्त्व सामप्रयोगे इति प्राक् पठितमेव । तत्र च षान्त्व सामेति धातुद्वयं प्रयोगे वर्तते । प्रयोगश्च सान्त्वप्रयोगपरः । स च सान्त्वनमेव इत्येवं ग्रन्थकाराशयं वर्णयित्वा स्थितस्य गतिं समर्थयन्ते'' इति ।

२. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

३. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८८१. वेल - कालोपदेशे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'काल इति पृथग्धातुरित्येके । कालयति' इति कौमुदी ।

१. लट् - (i) वेलयति[१] वेलयतः वेलयन्ति । वेलयसि वेलयथः वेलयथ । वेलयामि वेलयावः वेलयामः । (ii) वेलयते वेलयेते वेलयन्ते । वेलयसे वेलयेथे वेलयध्वे । वेलये वेलयावहे वेलयामहे । **२. लिट्** -

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(i) वेलयाञ्चकार वेलयाञ्चक्रतुः वेलयाञ्चक्रुः । वेलयाञ्चकर्थ वेलयाञ्चक्रथुः वेलयाञ्चक्र । वेलयाञ्चकार, वेलयाञ्चकर वेलयाञ्चकृव वेलयाञ्चकृम । (ii) वेलयाञ्चक्रे वेलयाञ्चक्राते वेलयाञ्चक्रिरे । वेलयाञ्चकृषे वेलयाञ्चक्राथे वेलयाञ्चकृढ्वे । वेलयाञ्चक्रे वेलयाञ्चकृवहे वेलयाञ्चकृमहे । (iii) वेलयाम्बभूव वेलयाम्बभूवतुः वेलयाम्बभूवुः । वेलयाम्बभूविथ वेलयाम्बभूवथुः वेलयाम्बभूव । वेलयाम्बभूव वेलयाम्बभूविव वेलयाम्बभूविम । (iv) वेलयामास वेलयामासतुः वेलयामासुः । वेलयामासिथ वेलयामासथुः वेलयामास । वेलयामास वेलयामासिव वेलयामासिम । **३. लुट्** - (i) वेलयिता वेलयितारौ वेलयितारः । वेलयितासि वेलयितास्थः वेलयितास्थ । वेलयितास्मि वेलयितास्वः वेलयितास्मः । (ii) वेलयिता वेलयितारौ वेलयितारः । वेलयितासे वेलयितासाथे वेलयिताध्वे । वेलयिताहे वेलयितास्वहे वेलयितास्महे । **४. लृट्** - (i) वेलयिष्यति वेलयिष्यतः वेलयिष्यन्ति । वेलयिष्यसि वेलयिष्यथः वेलयिष्यथ । वेलयिष्यामि वेलयिष्यावः वेलयिष्यामः । (ii) वेलयिष्यते वेलयिष्येते वेलयिष्यन्ते । वेलयिष्यसे वेलयिष्येथे वेलयिष्यध्वे । वेलयिष्ये वेलयिष्यावहे वेलयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वेलयतु, वेलयतात् वेलयताम् वेलयन्तु । वेलय, वेलयतात् वेलयतम् वेलयत । वेलयानि वेलयाव वेलयाम । (ii) वेलयताम् वेलयेताम् वेलयन्ताम् । वेलयस्व वेलयेथाम् वेलयध्वम् । वेलयै वेलयावहै वेलयामहै । **६. लङ्** - अवेलयत् अवेलयताम् अवेलयन् । अवेलयः अवेलयतम् अवेलयत । अवेलयम् अवेलयाव अवेलयाम । (ii) अवेलयत् अवेलयेताम् अवेलयन्त । अवेलयथाः अवेलयेथाम् अवेलयध्वम् । अवेलये अवेलयावहि अवेलयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वेलयेत् वेलयेताम् वेलयेयुः । वेलयेः वेलयेतम् वेलयेत । वेलयेयम् वेलयेव वेलयेम । (ii) वेलयेत वेलयेयाताम् वेलयेरन् । वेलयेथाः वेलयेयाथाम् वेलयेध्वम् । वेलयेय वेलयेवहि वेलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वेल्यात् वेल्यास्ताम् वेल्यासुः । वेल्याः वेल्यास्तम् वेल्यास्त । वेल्यासम् वेल्यास्व वेल्यास्म । (ii) वेलयिषीष्ट वेलयिषीयास्ताम् वेलयिषीरन् । वेलयिषीष्ठाः वेलयिषीयास्थाम् वेलयिषीध्वम् । वेलयिषीय वेलयिषीवहि वेलयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अविवेलत्[२] अविवेलताम् अविवेलन् । अविवेलः अविवेलतम् अविवेलत । अविवेलम् अविवेलाव अविवेलाम । (ii) अविवेलत अविवेलेताम् अविवेलन्त । अविवेलथाः अविवेलेथाम् अविवेलध्वम् । अविवेले अविवेलावहि अविवेलामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवेलयिष्यत् अवेलयिष्यताम् अवेलयिष्यन् । अवेलयिष्यः अवेलयिष्यतम् अवेलयिष्यत । अवेलयिष्यम् अवेलयिष्याव अवेलयिष्याम । (ii) अवेलयिष्यत अवेलयिष्येताम् अवेलयिष्यन्त । अवेलयिष्यथाः अवेलयिष्येथाम् अवेलयिष्यध्वम् । अवेलयिष्ये अवेलयिष्यावहि अवेलयिष्यामहि ।

णिचि - वेलयति - ते, **सनि** - विवेलयिषति - ते, **यकि** - वेल्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८८२. पल्पूल - लवनपवनयोः । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । ''पल्पूलनं शोधनद्रव्यम्' इति 'नास्य पल्पूलनेन वासः पल्पूलयेयुः'' इति भाष्यम् इति मा.धा.वृत्तिः । 'पल्यूल' इति केचित् ।

१. लट् - (ii) पल्पूलयति[१] पल्पूलयतः पल्पूलयन्ति । पल्पूलयसि पल्पूलयथः पल्पूलयथ । पल्पूलयामि पल्पूलयावः पल्पूलयामः । (ii) पल्पूलयते पल्पूलयेते पल्पूलयन्ते । पल्पूलयसे पल्पूलयेथे पल्पूलयध्वे । पल्पूलये पल्पूलयावहे पल्पूलयामहे । **२. लिट्** - (i) पल्पूलयाञ्चकार पल्पूलयाञ्चक्रतुः पल्पूलयाञ्चक्रुः । पल्पूलयाञ्चकर्थ पल्पूलयाञ्चक्रथुः पल्पूलयाञ्चक्र । पल्पूलयाञ्चकार, पल्पूलयाञ्चकर पल्पूलयाञ्चकृव पल्पूलयाञ्चकृम । (ii) पल्पूलयाञ्चक्रे पल्पूलयाञ्चक्राते पल्पूलयाञ्चक्रिरे । पल्पूलयाञ्चकृषे पल्पूलयाञ्चक्राथे पल्पूलयाञ्चकृढ्वे । पल्पूलयाञ्चक्रे पल्पूलयाञ्चकृवहे पल्पूलयाञ्चकृमहे । (iii) पल्पूलयाम्बभूव पल्पूलयाम्बभूवतुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पल्पूलयाम्बभूवुः । पल्पूलयाम्बभूविथ पल्पूलयाम्बभूवथुः पल्पूलयाम्बभूव । पल्पूलयाम्बभूव पल्पूलयाम्बभूविव पल्पूलयाम्बभूविम । (iv) पल्पूलयामास पल्पूलयामासतुः पल्पूलयामासुः । पल्पूलयामासिथ पल्पूलयामासथुः पल्पूलयामास । पल्पूलयामास पल्पूलयामासिव पल्पूलयामासिम । **३. लुट्** - (i) पल्पूलयिता पल्पूलयितारौ पल्पूलयितारः । पल्पूलयितासि पल्पूलयितास्थः पल्पूलयितास्थ । पल्पूलयितास्मि पल्पूलयितास्वः पल्पूलयितास्मः । (ii) पल्पूलयिता पल्पूलयितारौ पल्पूलयितारः । पल्पूलयितासे पल्पूलयितासाथे पल्पूलयिताध्वे । पल्पूलयिताहे पल्पूलयितास्वहे पल्पूलयितास्महे । **४. लृट्** - (i) पल्पूलयिष्यति पल्पूलयिष्यतः पल्पूलयिष्यन्ति । पल्पूलयिष्यसि पल्पूलयिष्यथः पल्पूलयिष्यथ । पल्पूलयिष्यामि पल्पूलयिष्यावः पल्पूलयिष्यामः । (ii) पल्पूलयिष्यते पल्पूलयिष्येते पल्पूलयिष्यन्ते । पल्पूलयिष्यसे पल्पूलयिष्येथे पल्पूलयिष्यध्वे । पल्पूलयिष्ये पल्पूलयिष्यावहे पल्पूलयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) पल्पूलयतु, पल्पूलयतात् पल्पूलयताम् पल्पूलयन्तु । पल्पूलय, पल्पूलयतात् पल्पूलयतम् पल्पूलयत । पल्पूलयानि पल्पूलयाव पल्पूलयाम । (ii) पल्पूलयताम् पल्पूलयेताम् पल्पूलयन्ताम् । पल्पूलयस्व पल्पूलयेथाम् पल्पूलयध्वम् । पल्पूलयै पल्पूलयावहै पल्पूलयामहै । **६. लङ्** - (i) अपल्पूलयत् अपल्पूलयताम् अपल्पूलयन् । अपल्पूलयः अपल्पूलयतम् अपल्पूलयत । अपल्पूलयम् अपल्पूलयाव अपल्पूलयाम । (ii) अपल्पूलयत अपल्पूलयेताम् अपल्पूलयन्त । अपल्पूलयथाः अपल्पूलयेथाम् अपल्पूलयध्वम् । अपल्पूलये अपल्पूलयावहि अपल्पूलयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) पल्पूलयेत् पल्पूलयेताम् पल्पूलयेयुः । पल्पूलयेः पल्पूलयेतम् पल्पूलयेत । पल्पूलयेयम् पल्पूलयेव पल्पूलयेम । (ii) पल्पूलयेत पल्पूलयेयाताम् पल्पूलयेरन् । पल्पूलयेथाः पल्पूलयेयाथाम् पल्पूलयेध्वम् । पल्पूलयेय पल्पूलयेवहि पल्पूलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) पल्पूल्यात् पल्पूल्यास्ताम् पल्पूल्यासुः । पल्पूल्याः पल्पूल्यास्तम् पल्पूल्यास्त । पल्पूल्यासम् पल्पूल्यास्व पल्पूल्यास्म । (ii) पल्पूलयिषीष्ट पल्पूलयिषीयास्ताम् पल्पूलयिषीरन् । पल्पूलयिषीष्ठाः पल्पूलयिषीयास्थाम् पल्पूलयिषीध्वम् । पल्पूलयिषीय पल्पूलयिषीवहि पल्पूलयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अपपल्पूलत्[२] अपपल्पूलताम् अपपल्पूलन् । अपपल्पूलः अपपल्पूलतम् अपपल्पूलत । अपपल्पूलम् अपपल्पूलाव अपपल्पूलाम । (ii) अपपल्पूलत अपपल्पूलेताम् अपपल्पूलन्त । अपपल्पूलथाः अपपल्पूलेथाम् अपपल्पूलध्वम् । अपपल्पूले अपपल्पूलावहि अपपल्पूलामहि । **१०. लृङ्** - (i) अपल्पूलयिष्यत् अपल्पूलयिष्यताम् अपल्पूलयिष्यन् । अपल्पूलयिष्यः अपल्पूलयिष्यतम् अपल्पूलयिष्यत । अपल्पूलयिष्यम् अपल्पूलयिष्याव अपल्पूलयिष्याम । (ii) अपल्पूलयिष्यत अपल्पूलयिष्येताम् अपल्पूलयिष्यन्त । अपल्पूलयिष्यथाः अपल्पूलयिष्येथाम् अपल्पूलयिष्यध्वम् । अपल्पूलयिष्ये अपल्पूलयिष्यावहि अपल्पूलयिष्यामहि ।

णिचि - पल्पूलयति - ते, **सनि** - पिपल्पूलयिषति - ते, **यकि** - पल्पूल्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८८३. वात - सुखसेवनयोः । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'गतिसुखसेवनेषु' इत्येके । 'गतौ' इत्यन्ये ।

१. लट् - (i) वातयति[१] वातयतः वातयन्ति । वातयसि वातयथः वातयथ । वातयामि वातयावः वातयामः । (ii) वातयते वातयेते वातयन्ते । वातयसे वातयेथे वातयध्वे । वातये वातयावहे वातयामहे । **२. लिट्** - (i) वातयाञ्चकार वातयाञ्चक्रतुः वातयाञ्चक्रुः । वातयाञ्चकर्थ वातयाञ्चक्रथुः वातयाञ्चक्र । वातयाञ्चकार, वातयाञ्चकर वातयाञ्चकृव वातयाञ्चकृम । (ii) वातयाञ्चक्रे वातयाञ्चक्राते वातयाञ्चक्रिरे । वातयाञ्चकृषे वातयाञ्चक्राथे वातयाञ्चकृढ्वे । वातयाञ्चक्रे वातयाञ्चकृवहे वातयाञ्चकृमहे । (iii) वातयाम्बभूव वातयाम्बभूवतुः वातयाम्बभूवुः । वातयाम्बभूविथ वातयाम्बभूवथुः वातयाम्बभूव । वातयाम्बभूव वातयाम्बभूविव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वातयाम्बभूविम । (iv) वातयामास वातयामासतुः वातयामासुः । वातयामासिथ वातयामासथुः वातयामास । वातयामास वातयामासिव वातयामासिम । **३. लुट्** - (i) वातयिता वातयितारौ वातयितारः । वातयितासि वातयितास्थः वातयितास्थ । वातयितास्मि वातयितास्वः वातयितास्मः । (ii) वातयिता वातयितारौ वातयितारः । वातयितासे वातयितासाथे वातयिताध्वे । वातयिताहे वातयितास्वहे वातयितास्महे । **४. लृट्** - (i) वातयिष्यति वातयिष्यतः वातयिष्यन्ति । वातयिष्यसि वातयिष्यथः वातयिष्यथ । वातयिष्यामि वातयिष्यावः वातयिष्यामः । (ii) वातयिष्यते वातयिष्येते वातयिष्यन्ते । वातयिष्यसे वातयिष्येथे वातयिष्यध्वे । वातयिष्ये वातयिष्यावहे वातयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वातयतु, वातयतात् वातयताम् वातयन्तु । वातय, वातयतात् वातयतम् वातयत । वातयानि वातयाव वातयाम । (ii) वातयताम् वातयेताम् वातयन्ताम् । वातयस्व वातयेथाम् वातयध्वम् । वातयै वातयावहै वातयामहै । **६. लङ्** - (i) अवातयत् अवातयताम् अवातयन् । अवातयः अवातयतम् अवातयत । अवातयम् अवातयाव अवातयाम । (ii) अवातयत अवातयेताम् अवातयन्त । अवातयथाः अवातयेथाम् अवातयध्वम् । अवातये अवातयावहि अवातयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वातयेत् वातयेताम् वातयेयुः । वातयेः वातयेतम् वातयेत । वातयेयम् वातयेव वातयेम । (ii) वातयेत वातयेयाताम् वातयेरन् । वातयेथाः वातयेयाथाम् वातयेध्वम् । वातयेय वातयेवहि वातयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वात्यात् वात्यास्ताम् वात्यासुः । वात्याः वात्यास्तम् वात्यास्त । वात्यासम् वात्यास्व वात्यास्म । (ii) वातयिषीष्ट वातयिषीयास्ताम् वातयिषीरन् । वातयिषीष्ठाः वातयिषीयास्थाम् वातयिषीध्वम् । वातयिषीय वातयिषीवहि वातयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अववातत्[2] अववातताम् अववातन् । अववातः अववाततम् अववातत । अववातम् अववाताव अववाताम । (ii) अववातत अववातेताम् अववातन्त । अववातथाः अववातेथाम् अववातध्वम् । अववाते अववातावहि अववातामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवातयिष्यत् अवातयिष्यताम् अवातयिष्यन् । अवातयिष्यः अवातयिष्यतम् अवातयिष्यत । अवातयिष्यम् अवातयिष्याव अवातयिष्याम । (ii) अवातयिष्यत अवातयिष्येताम् अवातयिष्यन्त । अवातयिष्यथाः अवातयिष्येथाम् अवातयिष्यध्वम् । अवातयिष्ये अवातयिष्यावहि अवातयिष्यामहि ।

णिचि - वातयति - ते, **सनि** - विवातयिषति - ते, **यकि** - वात्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८८४. गवेष - मार्गणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) गवेषयति[1] गवेषयतः गवेषयन्ति । गवेषयसि गवेषयथः गवेषयथ । गवेषयामि गवेषयावः गवेषयामः । (ii) गवेषयते गवेषयेते गवेषयन्ते । गवेषयसे गवेषयेथे गवेषयध्वे । गवेषये गवेषयावहे गवेषयामहे । **२. लिट्** - (i) गवेषयाञ्चकार गवेषयाञ्चक्रतुः गवेषयाञ्चक्रुः । गवेषयाञ्चकर्थ गवेषयाञ्चक्रथुः गवेषयाञ्चक्र । गवेषयाञ्चकार, गवेषयाञ्चकर गवेषयाञ्चकृव गवेषयाञ्चकृम । (ii) गवेषयाञ्चक्रे गवेषयाञ्चक्राते गवेषयाञ्चक्रिरे । गवेषयाञ्चकृषे गवेषयाञ्चक्राथे गवेषयाञ्चकृढ्वे । गवेषयाञ्चक्रे गवेषयाञ्चकृवहे गवेषयाञ्चकृमहे । (iii) गवेषयाम्बभूव गवेषयाम्बभूवतुः गवेषयाम्बभूवुः । गवेषयाम्बभूविथ गवेषयाम्बभूवथुः गवेषयाम्बभूव । गवेषयाम्बभूव गवेषयाम्बभूविव गवेषयाम्बभूविम । (iv) गवेषयामास गवेषयामासतुः गवेषयामासुः । गवेषयामासिथ गवेषयामासथुः गवेषयामास । गवेषयामास गवेषयामासिव गवेषयामासिम । **३. लुट्** - (i) गवेषयिता गवेषयितारौ गवेषयितारः । गवेषयितासि गवेषयितास्थः गवेषयितास्थ । गवेषयितास्मि गवेषयितास्वः गवेषयितास्मः । (ii) गवेषयिता गवेषयितारौ गवेषयितारः । गवेषयितासे गवेषयितासाथे गवेषयिताध्वे । गवेषयिताहे गवेषयितास्वहे गवेषयितास्महे । **४. लृट्** - (i) गवेषयिष्यति

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गवेषयिष्यतः गवेषयिष्यन्ति । गवेषयिष्यसि गवेषयिष्यथः गवेषयिष्यथ । गवेषयिष्यामि गवेषयिष्यावः गवेषयिष्यामः । (ii) गवेषयिष्यते गवेषयिष्येते गवेषयिष्यन्ते । गवेषयिष्यसे गवेषयिष्येथे गवेषयिष्यध्वे । गवेषयिष्ये गवेषयिष्यावहे गवेषयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) गवेषयतु, गवेषयतात् गवेषयताम् गवेषयन्तु । गवेषय, गवेषयतात् गवेषयतम् गवेषयत । गवेषयाणि गवेषयाव गवेषयाम । (ii) गवेषयताम् गवेषयेताम् गवेषयन्ताम् । गवेषयस्व गवेषयेथाम् गवेषयध्वम् । गवेषयै गवेषयावहै गवेषयामहै । **६. लङ्** – (i) अगवेषयत् अगवेषयताम् अगवेषयन् । अगवेषयः अगवेषयतम् अगवेषयत । अगवेषयम् अगवेषयाव अगवेषयाम । (ii) अगवेषयत अगवेषयेताम् अगवेषयन्त । अगवेषयथाः अगवेषयेथाम् अगवेषयध्वम् । अगवेषये अगवेषयावहि अगवेषयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) गवेषयेत् गवेषयेताम् गवेषयेयुः । गवेषयेः गवेषयेतम् गवेषयेत । गवेषयेयम् गवेषयेव गवेषयेम । (ii) गवेषयेत गवेषयेयाताम् गवेषयेरन् । गवेषयेथाः गवेषयेयाथाम् गवेषयेध्वम् । गवेषयेय गवेषयेवहि गवेषयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गवेष्यात् गवेष्यास्ताम् गवेष्यासुः । गवेष्याः गवेष्यास्तम् गवेष्यास्त । गवेष्यासम् गवेष्यास्व गवेष्यास्म । (ii) गवेषयिषीष्ट गवेषयिषीयास्ताम् गवेषयिषीरन् । गवेषयिषीष्ठाः गवेषयिषीयास्थाम् गवेषयिषीध्वम् । गवेषयिषीय गवेषयिषीवहि गवेषयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजगवेषत्[२] अजगवेषताम् अजगवेषन् । अजगवेषः अजगवेषतम् अजगवेषत । अजगवेषम् अजगवेषाव अजगवेषाम । (ii) अजगवेषत अजगवेषेताम् अजगवेषन्त । अजगवेषथाः अजगवेषेथाम् अजगवेषध्वम् । अजगवेषे अजगवेषावहि अजगवेषामहि । **१०. लृङ्** – (i) अगवेषयिष्यत् अगवेषयिष्यताम् अगवेषयिष्यन् । अगवेषयिष्यः अगवेषयिष्यतम् अगवेषयिष्यत । अगवेषयिष्यम् अगवेषयिष्याव अगवेषयिष्याम । (ii) अगवेषयिष्यत अगवेषयिष्येताम् अगवेषयिष्यन्त । अगवेषयिष्यथाः अगवेषयिष्येथाम् अगवेषयिष्यध्वम् । अगवेषयिष्ये अगवेषयिष्यावहि अगवेषयिष्यामहि ।

णिचि – शीलयति – ते, **सनि** – शिशीलयिषति – ते, **यकि** – शील्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८८५. वास – उपसेवायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) वस्यति स्तम्भने वस्ते छादने वासयेद्वसेत् । निवासे वासयेत् स्नेहे वासयत्युपसेवने । (श्लो. १८७ – १८८) (वसेन्निवासे वसयेच्च वस्ते त्वाच्छादने स्तम्भन एव वस्येत् । निवासयत्याच्छदने निवासेः आसेवने वासयतीति वासे ।) इति देवः ।

१. लट् – (i) वासयति[१] वासयतः वासयन्ति । वासयसि वासयथः वासयथ । वासयामि वासयावः वासयामः । (ii) वासयते वासयेते वासयन्ते । वासयसे वासयेथे वासयध्वे । वासये वासयावहे वासयामहे ।

२. लिट् – (i) वासयाञ्चकार वासयाञ्चक्रतुः वासयाञ्चक्रुः । वासयाञ्चकर्थ वासयाञ्चक्रथुः वासयाञ्चक्र । वासयाञ्चकार, वासयाञ्चकर वासयाञ्चकृव वासयाञ्चकृम । (ii) वासयाञ्चक्रे वासयाञ्चक्राते वासयाञ्चक्रिरे । वासयाञ्चकृषे वासयाञ्चक्राथे वासयाञ्चकृढ्वे । वासयाञ्चक्रे वासयाञ्चकृवहे वासयाञ्चकृमहे । (iii) वासयाम्बभूव वासयाम्बभूवतुः वासयाम्बभूवुः । वासयाम्बभूविथ वासयाम्बभूवथुः वासयाम्बभूव । वासयाम्बभूव वासयाम्बभूविव वासयाम्बभूविम । (iv) वासयामास वासयामासतुः वासयामासुः । वासयामासिथ वासयामासथुः वासयामास । वासयामास वासयामासिव वासयामासिम । **३. लुट्** – (i) वासयिता वासयितारौ वासयितारः । वासयितासि वासयितास्थः वासयितास्थ । वासयितास्मि वासयितास्वः वासयितास्मः । (ii) वासयिता वासयितारौ वासयितारः । वासयितासे वासयितासाथे वासयिताध्वे । वासयिताहे वासयितास्वहे वासयितास्महे । **४. लृट्** – (i) वासयिष्यति वासयिष्यतः वासयिष्यन्ति । वासयिष्यसि वासयिष्यथः वासयिष्यथ । वासयिष्यामि वासयिष्यावः वासयिष्यामः । (ii) वासयिष्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वासयिष्येते वासयिष्यन्ते । वासयिष्यसे वासयिष्येथे वासयिष्यध्वे । वासयिष्ये वासयिष्यावहे वासयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) वासयतु, वासयतात् वासयताम् वासयन्तु । वासय, वासयतात् वासयतम् वासयत । वासयानि वासयाव वासयाम । (ii) वासयताम् वासयेताम् वासयन्ताम् । वासयस्व वासयेथाम् वासयध्वम् । वासयै वासयावहै वासयामहै । **६. लङ्** – (i) अवासयत् अवासयताम् अवासयन् । अवासयः अवासयतम् अवासयत । अवासयम् अवासयाव अवासयाम । (ii) अवासयत अवासयेताम् अवासयन्त । अवासयथाः अवासयेथाम् अवासयध्वम् । अवासये अवासयावहि अवासयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) वासयेत् वासयेताम् वासयेयुः । वासयेः वासयेतम् वासयेत । वासयेयम् वासयेव वासयेम । (ii) वासयेत वासयेयाताम् वासयेरन् । वासयेथाः वासयेयाथाम् वासयेध्वम् । वासयेय वासयेवहि वासयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) वास्यात् वास्यास्ताम् वास्यासुः । वास्याः वास्यास्तम् वास्यास्त । वास्यासम् वास्यास्व वास्यास्म । (ii) वासयिषीष्ट वासयिषीयास्ताम् वासयिषीरन् । वासयिषीष्ठाः वासयिषीयास्थाम् वासयिषीध्वम् । वासयिषीय वासयिषीवहि वासयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अववासत्[२] अववासताम् अववासन् । अववासः अववासतम् अववासत । अववासम् अववासाव अववासाम । (ii) अववासत अववासेताम् अववासन्त । अववासथाः अववासेथाम् अववासध्वम् । अववासे अववासावहि अववासामहि । **१०. लृङ्** – (i) अवासयिष्यत् अवासयिष्यताम् अवासयिष्यन् । अवासयिष्यः अवासयिष्यतम् अवासयिष्यत । अवासयिष्यम् अवासयिष्याव अवासयिष्याम । (ii) अवासयिष्यत अवासयिष्येताम् अवासयिष्यन्त । अवासयिष्यथाः अवासयिष्येथाम् अवासयिष्यध्वम् । अवासयिष्ये अवासयिष्यावहि अवासयिष्यामहि ।

णिचि – वासयति – ते, **सनि** – विवासयिषति – ते, **यकि** – वास्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८८६. निवास – आच्छादने । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् – (i) निवासयति[१] निवासयतः निवासयन्ति । निवासयसि निवासयथः निवासयथ । निवासयामि निवासयावः निवासयामः । (ii) निवासयते निवासयेते निवासयन्ते । निवासयसे निवासयेथे निवासयध्वे । निवासये निवासयावहे निवासयामहे । **२. लिट्** – (i) निवासयाञ्चकार निवासयाञ्चक्रतुः निवासयाञ्चक्रुः । निवासयाञ्चकर्थ निवासयाञ्चक्रथुः निवासयाञ्चक्र । निवासयाञ्चकार, निवासयाञ्चकर निवासयाञ्चकृव निवासयाञ्चकृम । (ii) निवासयाञ्चक्रे निवासयाञ्चक्राते निवासयाञ्चक्रिरे । निवासयाञ्चकृषे निवासयाञ्चक्राथे निवासयाञ्चकृढ्वे । निवासयाञ्चक्रे निवासयाञ्चकृवहे निवासयाञ्चकृमहे । (iii) निवासयाम्बभूव निवासयाम्बभूवतुः निवासयाम्बभूवुः । निवासयाम्बभूविथ निवासयाम्बभूवथुः निवासयाम्बभूव । निवासयाम्बभूव निवासयाम्बभूविव निवासयाम्बभूविम । (iv) निवासयामास निवासयामासतुः निवासयामासुः । निवासयामासिथ निवासयामासथुः निवासयामास । निवासयामास निवासयामासिव निवासयामासिम । **३. लुट्** – (i) निवासयिता निवासयितारौ निवासयितारः । निवासयितासि निवासयितास्थः निवासयितास्थ । निवासयितास्मि निवासयितास्वः निवासयितास्मः । (ii) निवासयिता निवासयितारौ निवासयितारः । निवासयितासे निवासयितासाथे निवासयिताध्वे । निवासयिताहे निवासयितास्वहे निवासयितास्महे । **४. लृट्** – (i) निवासयिष्यति निवासयिष्यतः निवासयिष्यन्ति । निवासयिष्यसि निवासयिष्यथः निवासयिष्यथ । निवासयिष्यामि निवासयिष्यावः निवासयिष्यामः । (ii) निवासयिष्यते निवासयिष्येते निवासयिष्यन्ते । निवासयिष्यसे निवासयिष्येथे निवासयिष्यध्वे । निवासयिष्ये निवासयिष्यावहे निवासयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) निवासयतु, निवासयतात् निवासयताम् निवासयन्तु । निवासय, निवासयतात् निवासयतम् निवासयत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

निवासयानि निवासयाव निवासयाम । (ii) निवासयताम् निवासयेताम् निवासयन्ताम् । निवासयस्व निवासयेथाम् निवासयध्वम् । निवासयै निवासयावहै निवासयामहै । **६. लङ्** – (i) अनिवासयत् अनिवासयताम् अनिवासयन् । अनिवासयः अनिवासयतम् अनिवासयत । अनिवासयम् अनिवासयाव अनिवासयाम । (ii) अनिवासयत अनिवासयेताम् अनिवासयन्त । अनिवासयथाः अनिवासयेथाम् अनिवासयध्वम् । अनिवासये अनिवासयावहि अनिवासयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) निवासयेत् निवासयेताम् निवासयेयुः । निवासयेः निवासयेतम् निवासयेत । निवासयेयम् निवासयेव निवासयेम । (ii) निवासयेत निवासयेयाताम् निवासयेरन् । निवासयेथाः निवासयेयाथाम् निवासयेध्वम् । निवासयेय निवासयेवहि निवासयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) निवास्यात् निवास्यास्ताम् निवास्यासुः । निवास्याः निवास्यास्तम् निवास्यास्त । निवास्यासम् निवास्यास्व निवास्यास्म । (ii) निवासयिषीष्ट निवासयिषीयास्ताम् निवासयिषीरन् । निवासयिषीष्ठाः निवासयिषीयास्थाम् निवासयिषीध्वम् । निवासयिषीय निवासयिषीवहि निवासयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अनिनिवासत्[2] अनिनिवासताम् अनिनिवासन् । अनिनिवासः अनिनिवासतम् अनिनिवासत । अनिनिवासम् अनिनिवासाव अनिनिवासाम । (ii) अनिनिवासत अनिनिवासेताम् अनिनिनिनिवासन्त । अनिनिवासथाः अनिनिवासेथाम् अनिनिवासध्वम् । अनिनिवासे अनिनिवासावहि अनिनिवासामहि । **१०. लृङ्** – (i) अनिवासयिष्यत् अनिवासयिष्यताम् अनिवासयिष्यन् । अनिवासयिष्यः अनिवासयिष्यतम् अनिवासयिष्यत । अनिवासयिष्यम् अनिवासयिष्याव अनिवासयिष्याम । (ii) अनिवासयिष्यत अनिवासयिष्येताम् अनिवासयिष्यन्त । अनिवासयिष्यथाः अनिवासयिष्येथाम् अनिवासयिष्यध्वम् । अनिवासयिष्ये अनिवासयिष्यावहि अनिवासयिष्यामहि ।

णिचि – निवासयति – ते, **सनि** – निनिवासयिषति – ते, **यकि** – निवास्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८८७. भाज – पृथक्कर्मणि । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'आमर्दे तु भनक्ति भाजयति णौ भाजेः पृथक्कर्मणि' (श्लो. ६५) इति देवः ।

१. लट् – (i) भाजयति[1] भाजयतः भाजयन्ति । भाजयसि भाजयथः भाजयथ । भाजयामि भाजयावः भाजयामः । (ii) भाजयते भाजयेते भाजयन्ते । भाजयसे भाजयेथे भाजयध्वे । भाजये भाजयावहे भाजयामहे । **२. लिट्** – (i) भाजयाञ्चकार भाजयाञ्चक्रतुः भाजयाञ्चक्रुः । भाजयाञ्चकर्थ भाजयाञ्चक्रथुः भाजयाञ्चक्र । भाजयाञ्चकार, भाजयाञ्चकर भाजयाञ्चकृव भाजयाञ्चकृम । (ii) भाजयाञ्चक्रे भाजयाञ्चक्राते भाजयाञ्चक्रिरे । भाजयाञ्चकृषे भाजयाञ्चक्राथे भाजयाञ्चकृढ्वे । भाजयाञ्चक्रे भाजयाञ्चकृवहे भाजयाञ्चकृमहे । (iii) भाजयाम्बभूव भाजयाम्बभूवतुः भाजयाम्बभूवुः । भाजयाम्बभूविथ भाजयाम्बभूवथुः भाजयाम्बभूव । भाजयाम्बभूव भाजयाम्बभूविव भाजयाम्बभूविम । (iv) भाजयामास भाजयामासतुः भाजयामासुः । भाजयामासिथ भाजयामासथुः भाजयामास । भाजयामास भाजयामासिव भाजयामासिम । **३. लुट्** – (i) भाजयिता भाजयितारौ भाजयितारः । भाजयितासि भाजयितास्थः भाजयितास्थ । भाजयितास्मि भाजयितास्वः भाजयितास्मः । (ii) भाजयिता भाजयितारौ भाजयितारः । भाजयितासे भाजयितासाथे भाजयिताध्वे । भाजयिताहे भाजयितास्वहे भाजयितास्महे । **४. लृट्** – (i) भाजयिष्यति भाजयिष्यतः भाजयिष्यन्ति । भाजयिष्यसि भाजयिष्यथः भाजयिष्यथ । भाजयिष्यामि भाजयिष्यावः भाजयिष्यामः । (ii) भाजयिष्यते भाजयिष्येते भाजयिष्यन्ते । भाजयिष्यसे भाजयिष्येथे भाजयिष्यध्वे । भाजयिष्ये भाजयिष्यावहे भाजयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) भाजयतु, भाजयतात् भाजयताम् भाजयन्तु । भाजय, भाजयतात् भाजयतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भाजयत । भाजयानि भाजयाव भाजयाम । (ii) भाजयताम् भाजयेताम् भाजयन्ताम् । भाजयस्व भाजयेथाम् भाजयध्वम् । भाजयै भाजयावहै भाजयामहै । **६. लङ्** – (i) अभाजयत् अभाजयताम् अभाजयन् । अभाजयः अभाजयतम् अभाजयत । अभाजयम् अभाजयाव अभाजयाम । (ii) अभाजयत अभाजयेताम् अभाजयन्त । अभाजयथाः अभाजयेथाम् अभाजयध्वम् । अभाजये अभाजयावहि अभाजयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) भाजयेत् भाजयेताम् भाजयेयुः । भाजयेः भाजयेतम् भाजयेत । भाजयेयम् भाजयेव भाजयेम । (ii) भाजयेत भाजयेयाताम् भाजयेरन् । भाजयेथाः भाजयेयाथाम् भाजयेध्वम् । भाजयेय भाजयेवहि भाजयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) भाज्यात् भाज्यास्ताम् भाज्यासुः । भाज्याः भाज्यास्तम् भाज्यास्त । भाज्यासम् भाज्यास्व भाज्यास्म । (ii) भाजयिषीष्ट भाजयिषीयास्ताम् भाजयिषीरन् । भाजयिषीष्ठाः भाजयिषीयास्थाम् भाजयिषीध्वम् । भाजयिषीय भाजयिषीवहि भाजयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अबभाजत्[२] अबभाजताम् अबभाजन् । अबभाजः अबभाजतम् अबभाजत । अबभाजम् अबभाजाव अबभाजाम । (ii) अबभाजत अबभाजेताम् अबभाजन्त । अबभाजथाः अबभाजेथाम् अबभाजध्वम् । अबभाजे अबभाजावहि अबभाजामहि । **१०. लृङ्** – (i) अभाजयिष्यत् अभाजयिष्यताम् अभाजयिष्यन् । अभाजयिष्यः अभाजयिष्यतम् अभाजयिष्यत । अभाजयिष्यम् अभाजयिष्याव अभाजयिष्याम । (ii) अभाजयिष्यत अभाजयिष्येताम् अभाजयिष्यन्त । अभाजयिष्यथाः अभाजयिष्येथाम् अभाजयिष्यध्वम् । अभाजयिष्ये अभाजयिष्यावहि अभाजयिष्यामहि ।

णिचि – भाजयति – ते, **सनि** – बिभाजयिषति – ते, **यकि** – भाज्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८८८. सभाज – प्रीतिदर्शनयोः । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'प्रीतिसेवनयोः' इत्यन्ये ।

१. लट् – (i) सभाजयति[१] सभाजयतः सभाजयन्ति । सभाजयसि सभाजयथः सभाजयथ । सभाजयामि सभाजयावः सभाजयामः । (ii) सभाजयते सभाजयेते सभाजयन्ते । सभाजयसे सभाजयेथे सभाजयध्वे । सभाजये सभाजयावहे सभाजयामहे । **२. लिट्** – (i) सभाजयाञ्चकार सभाजयाञ्चक्रतुः सभाजयाञ्चक्रुः । सभाजयाञ्चकर्थ सभाजयाञ्चक्रथुः सभाजयाञ्चक्र । सभाजयाञ्चकार, सभाजयाञ्चकर सभाजयाञ्चकृव सभाजयाञ्चकृम । (ii) सभाजयाञ्चक्रे सभाजयाञ्चक्राते सभाजयाञ्चक्रिरे । सभाजयाञ्चकृषे सभाजयाञ्चक्राथे सभाजयाञ्चकृढ्वे । सभाजयाञ्चक्रे सभाजयाञ्चकृवहे सभाजयाञ्चकृमहे । (iii) सभाजयाम्बभूव सभाजयाम्बभूवतुः सभाजयाम्बभूवुः । सभाजयाम्बभूविथ सभाजयाम्बभूवथुः सभाजयाम्बभूव । सभाजयाम्बभूव सभाजयाम्बभूविव सभाजयाम्बभूविम । (iv) सभाजयामास सभाजयामासतुः सभाजयामासुः । सभाजयामासिथ सभाजयामासथुः सभाजयामास । सभाजयामास सभाजयामासिव सभाजयामासिम । **३. लुट्** – (i) सभाजयिता सभाजयितारौ सभाजयितारः । सभाजयितासि सभाजयितास्थः सभाजयितास्थ । सभाजयितास्मि सभाजयितास्वः सभाजयितास्मः । (ii) सभाजयिता सभाजयितारौ सभाजयितारः । सभाजयितासे सभाजयितासाथे सभाजयिताध्वे । सभाजयिताहे सभाजयितास्वहे सभाजयितास्महे । **४. लृट्** – (i) सभाजयिष्यति सभाजयिष्यतः सभाजयिष्यन्ति । सभाजयिष्यसि सभाजयिष्यथः सभाजयिष्यथ । सभाजयिष्यामि सभाजयिष्यावः सभाजयिष्यामः । (ii) सभाजयिष्यते सभाजयिष्येते सभाजयिष्यन्ते । सभाजयिष्यसे सभाजयिष्येथे सभाजयिष्यध्वे । सभाजयिष्ये सभाजयिष्यावहे सभाजयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) सभाजयतु, सभाजयतात् सभाजयताम् सभाजयन्तु । सभाजय, सभाजयतात् सभाजयतम् सभाजयत । सभाजयानि सभाजयाव सभाजयाम । (ii) सभाजयताम् सभाजयेताम् सभाजयन्ताम् । सभाजयस्व सभाजयेथाम् सभाजयध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सभाजयै सभाजयावहै सभाजयामहै । **६. लङ्** – (i) असभाजयत् असभाजयताम् असभाजयन् । असभाजयः असभाजयतम् असभाजयत । असभाजयम् असभाजयाव असभाजयाम । (ii) असभाजयत असभाजयेताम् असभाजयन्त । असभाजयथाः असभाजयेथाम् असभाजयध्वम् । असभाजये असभाजयावहि असभाजयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) सभाजयेत् सभाजयेताम् सभाजयेयुः । सभाजयेः सभाजयेतम् सभाजयेत । सभाजयेयम् सभाजयेव सभाजयेम । (ii) सभाजयेत सभाजयेयाताम् सभाजयेरन् । सभाजयेथाः सभाजयेयाथाम् सभाजयेध्वम् । सभाजयेय सभाजयेवहि सभाजयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) सभाज्यात् सभाज्यास्ताम् सभाज्यासुः । सभाज्याः सभाज्यास्तम् सभाज्यास्त । सभाज्यासम् सभाज्यास्व सभाज्यास्म । (ii) सभाजयिषीष्ट सभाजयिषीयास्ताम् सभाजयिषीरन् । सभाजयिषीष्ठाः सभाजयिषीयास्थाम् सभाजयिषीध्वम् । सभाजयिषीय सभाजयिषीवहि सभाजयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अससभाजत्[२] अससभाजताम् अससभाजन् । अससभाजः अससभाजतम् अससभाजत । अससभाजम् अससभाजाव अससभाजाम । (ii) अससभाजत अससभाजेताम् अससभाजन्त । अससभाजथाः अससभाजेथाम् अससभाजध्वम् । अससभाजे अससभाजावहि अससभाजामहि । **१०. लृङ्** – (i) असभाजयिष्यत् असभाजयिष्यताम् असभाजयिष्यन् । असभाजयिष्यः असभाजयिष्यतम् असभाजयिष्यत । असभाजयिष्यम् असभाजयिष्याव असभाजयिष्याम । (ii) असभाजयिष्यत असभाजयिष्येताम् असभाजयिष्यन्त । असभाजयिष्यथाः असभाजयिष्येथाम् असभाजयिष्यध्वम् । असभाजयिष्ये असभाजयिष्यावहि असभाजयिष्यामहि ।

णिचि – सभाजयति – ते, **सनि** – सिसभाजयिषति – ते, **यकि** – सभाज्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८८९. ऊन – परिहाणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । परिहाणं – न्यूनीभावः ।

१. लट् – (i) ऊनयति[१] ऊनयतः ऊनयन्ति । ऊनयसि ऊनयथः ऊनयथ । ऊनयामि ऊनयावः ऊनयामः । (ii) ऊनयते ऊनयेते ऊनयन्ते । ऊनयसे ऊनयेथे ऊनयध्वे । ऊनये ऊनयावहे ऊनयामहे । **२. लिट्** – (i) ऊनयाञ्चकार ऊनयाञ्चक्रतुः ऊनयाञ्चक्रुः । ऊनयाञ्चकर्थ ऊनयाञ्चक्रथुः ऊनयाञ्चक्र । ऊनयाञ्चकार, ऊनयाञ्चकर ऊनयाञ्चकृव ऊनयाञ्चकृम । (ii) ऊनयाञ्चक्रे ऊनयाञ्चक्राते ऊनयाञ्चक्रिरे । ऊनयाञ्चकृषे ऊनयाञ्चक्राथे ऊनयाञ्चकृढ्वे । ऊनयाञ्चक्रे ऊनयाञ्चकृवहे ऊनयाञ्चकृमहे । (iii) ऊनयाम्बभूव ऊनयाम्बभूवतुः ऊनयाम्बभूवुः । ऊनयाम्बभूविथ ऊनयाम्बभूवथुः ऊनयाम्बभूव । ऊनयाम्बभूव ऊनयाम्बभूविव ऊनयाम्बभूविम । (iv) ऊनयामास ऊनयामासतुः ऊनयामासुः । ऊनयामासिथ ऊनयामासथुः ऊनयामास । ऊनयामास ऊनयामासिव ऊनयामासिम । **३. लुट्** – (i) ऊनयिता ऊनयितारौ ऊनयितारः । ऊनयितासि ऊनयितास्थः ऊनयितास्थ । ऊनयितास्मि ऊनयितास्वः ऊनयितास्मः । (ii) ऊनयिता ऊनयितारौ ऊनयितारः । ऊनयितासे ऊनयितासाथे ऊनयिताध्वे । ऊनयिताहे ऊनयितास्वहे ऊनयितास्महे । **४. लृट्** – (i) ऊनयिष्यति ऊनयिष्यतः ऊनयिष्यन्ति । ऊनयिष्यसि ऊनयिष्यथः ऊनयिष्यथ । ऊनयिष्यामि ऊनयिष्यावः ऊनयिष्यामः । (ii) ऊनयिष्यते ऊनयिष्येते ऊनयिष्यन्ते । ऊनयिष्यसे ऊनयिष्येथे ऊनयिष्यध्वे । ऊनयिष्ये ऊनयिष्यावहे ऊनयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ऊनयतु, ऊनयतात् ऊनयताम् ऊनयन्तु । ऊनय, ऊनयतात् ऊनयतम् ऊनयत । ऊनयानि ऊनयाव ऊनयाम । (ii) ऊनयताम् ऊनयेताम् ऊनयन्ताम् । ऊनयस्व ऊनयेथाम् ऊनयध्वम् । ऊनयै ऊनयावहै ऊनयामहै । **६. लङ्** – (i) औनयत् औनयताम् औनयन् । औनयः औनयतम् औनयत । औनयम् औनयाव औनयाम । (ii) औनयत औनयेताम् औनयन्त । औनयथाः औनयेथाम् औनयध्वम् । औनये औनयावहि औनयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ऊनयेत् ऊनयेताम् ऊनयेयुः । ऊनयेः ऊनयेतम् ऊनयेत ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ऊनयेयम् ऊनयेव ऊनयेम । (ii) ऊनयेत ऊनयेयाताम् ऊनयेरन् । ऊनयेथाः ऊनयेयाथाम् ऊनयेध्वम् । ऊनयेय ऊनयेवहि ऊनयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ऊन्यात् ऊन्यास्ताम् ऊन्यासुः । ऊन्याः ऊन्यास्तम् ऊन्यास्त । ऊन्यासम् ऊन्यास्व ऊन्यास्म । (ii) ऊनयिषीष्ट ऊनयिषीयास्ताम् ऊनयिषीरन् । ऊनयिषीष्ठाः ऊनयिषीयास्थाम् ऊनयिषीध्वम् । ऊनयिषीय ऊनयिषीवहि ऊनयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) औननत्[२] औननताम् औननन् । औननः औननतम् औननत । औननम् औननाव औननाम । (ii) औननत औननेताम् औननन्त । औननथाः औननेथाम् औननध्वम् । औनने औननावहि औननामहि । **१०. लृङ्** – (i) औनयिष्यत् औनयिष्यताम् औनयिष्यन् । औनयिष्यः औनयिष्यतम् औनयिष्यत । औनयिष्यम् औनयिष्याव औनयिष्याम । (ii) औनयिष्यत औनयिष्येताम् औनयिष्यन्त । औनयिष्यथाः औनयिष्येथाम् औनयिष्यध्वम् । औनयिष्ये औनयिष्यावहि औनयिष्यामहि ।

णिचि – ऊनयति – ते, **सनि** – ऊनिनयिषति – ते, **यकि** – ऊन्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८९०. ध्वन – शब्दे । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'ध्वनयेदित्यदन्तस्य ध्वनेः शब्दे ध्वनेत् शपि' (श्लो.१२६) इति देवः ।

१. लट् – (i) ध्वनयति[१] ध्वनयतः ध्वनयन्ति । ध्वनयसि ध्वनयथः ध्वनयथ । ध्वनयामि ध्वनयावः ध्वनयामः । (ii) ध्वनयते ध्वनयेते ध्वनयन्ते । ध्वनयसे ध्वनयेथे ध्वनयध्वे । ध्वनये ध्वनयावहे ध्वनयामहे । **२. लिट्** – (i) ध्वनयाञ्चकार ध्वनयाञ्चक्रतुः ध्वनयाञ्चक्रुः । ध्वनयाञ्चकर्थ ध्वनयाञ्चक्रथुः ध्वनयाञ्चक्र । ध्वनयाञ्चकार, ध्वनयाञ्चकर ध्वनयाञ्चकृव ध्वनयाञ्चकृम । (ii) ध्वनयाञ्चक्रे ध्वनयाञ्चक्राते ध्वनयाञ्चक्रिरे । ध्वनयाञ्चकृषे ध्वनयाञ्चक्राथे ध्वनयाञ्चकृढ्वे । ध्वनयाञ्चक्रे ध्वनयाञ्चकृवहे ध्वनयाञ्चकृमहे । (iii) ध्वनयाम्बभूव ध्वनयाम्बभूवतुः ध्वनयाम्बभूवुः । ध्वनयाम्बभूविथ ध्वनयाम्बभूवथुः ध्वनयाम्बभूव । ध्वनयाम्बभूव ध्वनयाम्बभूविव ध्वनयाम्बभूविम । (iv) ध्वनयामास ध्वनयामासतुः ध्वनयामासुः । ध्वनयामासिथ ध्वनयामासथुः ध्वनयामास । ध्वनयामास ध्वनयामासिव ध्वनयामासिम । **३. लुट्** – (i) ध्वनयिता ध्वनयितारौ ध्वनयितारः । ध्वनयितासि ध्वनयितास्थः ध्वनयितास्थ । ध्वनयितास्मि ध्वनयितास्वः ध्वनयितास्मः । (ii) ध्वनयिता ध्वनयितारौ ध्वनयितारः । ध्वनयितासे ध्वनयितासाथे ध्वनयिताध्वे । ध्वनयिताहे ध्वनयितास्वहे ध्वनयितास्महे । **४. लृट्** – (i) ध्वनयिष्यति ध्वनयिष्यतः ध्वनयिष्यन्ति । ध्वनयिष्यसि ध्वनयिष्यथः ध्वनयिष्यथ । ध्वनयिष्यामि ध्वनयिष्यावः ध्वनयिष्यामः । (ii) ध्वनयिष्यते ध्वनयिष्येते ध्वनयिष्यन्ते । ध्वनयिष्यसे ध्वनयिष्येथे ध्वनयिष्यध्वे । ध्वनयिष्ये ध्वनयिष्यावहे ध्वनयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ध्वनयतु, ध्वनयतात् ध्वनयताम् ध्वनयन्तु । ध्वनय, ध्वनयतात् ध्वनयतम् ध्वनयत । ध्वनयानि ध्वनयाव ध्वनयाम । (ii) ध्वनयताम् ध्वनयेताम् ध्वनयन्ताम् । ध्वनयस्व ध्वनयेथाम् ध्वनयध्वम् । ध्वनयै ध्वनयावहै ध्वनयामहै । **६. लङ्** – (i) अध्वनयत् अध्वनयताम् अध्वनयन् । अध्वनयः अध्वनयतम् अध्वनयत । अध्वनयम् अध्वनयाव अध्वनयाम । (ii) अध्वनयत अध्वनयेताम् अध्वनयन्त । अध्वनयथाः अध्वनयेथाम् अध्वनयध्वम् । अध्वनये अध्वनयावहि अध्वनयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ध्वनयेत् ध्वनयेताम् ध्वनयेयुः । ध्वनयेः ध्वनयेतम् ध्वनयेत । ध्वनयेयम् ध्वनयेव ध्वनयेम । (ii) ध्वनयेत ध्वनयेयाताम् ध्वनयेरन् । ध्वनयेथाः ध्वनयेयाथाम् ध्वनयेध्वम् । ध्वनयेय ध्वनयेवहि ध्वनयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ध्वन्यात् ध्वन्यास्ताम् ध्वन्यासुः । ध्वन्याः ध्वन्यास्तम् ध्वन्यास्त । ध्वन्यासम् ध्वन्यास्व ध्वन्यास्म । (ii) ध्वनयिषीष्ट ध्वनयिषीयास्ताम् ध्वनयिषीरन् । ध्वनयिषीष्ठाः ध्वनयिषीयास्थाम् ध्वनयिषीध्वम् । ध्वनयिषीय ध्वनयिषीवहि ध्वनयिषीमहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

९. लुङ् – (i) अदध्वनत्[२] अदध्वनताम् अदध्वनन् । अदध्वनः अदध्वनतम् अदध्वनत । अदध्वनम् अदध्वनाव अदध्वनाम । (ii) अदध्वनत अदध्वनेताम् अदध्वनन्त । अदध्वनथाः अदध्वनेथाम् अदध्वनध्वम् । अदध्वने अदध्वनावहि अदध्वनामहि । **१०. लृङ्** – (i) अध्वनयिष्यत् अध्वनयिष्यताम् अध्वनयिष्यन् । अध्वनयिष्यः अध्वनयिष्यतम् अध्वनयिष्यत । अध्वनयिष्यम् अध्वनयिष्याव अध्वनयिष्याम । (ii) अध्वनयिष्यत अध्वनयिष्येताम् अध्वनयिष्यन्त । अध्वनयिष्यथाः अध्वनयिष्येथाम् अध्वनयिष्यध्वम् । अध्वनयिष्ये अध्वनयिष्यावहि अध्वनयिष्यामहि ।

णिचि – ध्वनयति – ते, **सनि** – दिध्वनयिषति – ते, **यकि** – ध्वन्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८९१. कूट – परितापे । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'परिदाहे' इत्यन्ये । 'कूटयेताप्रसादे णौ, कूटेदहि तु कूटयेत्' (श्लो. ७५) इति देवः ।

१. लट् – (i) कूटयति[१] कूटयतः कूटयन्ति । कूटयसि कूटयथः कूटयथ । कूटयामि कूटयावः कूटयामः । (ii) कूटयते कूटयेते कूटयन्ते । कूटयसे कूटयेथे कूटयध्वे । कूटये कूटयावहे कूटयामहे । **२. लिट्** – (i) कूटयाञ्चकार कूटयाञ्चक्रतुः कूटयाञ्चक्रुः । कूटयाञ्चकर्थ कूटयाञ्चक्रथुः कूटयाञ्चक्र । कूटयाञ्चकार, कूटयाञ्चकर कूटयाञ्चकृव कूटयाञ्चकृम । (ii) कूटयाञ्चक्रे कूटयाञ्चक्राते कूटयाञ्चक्रिरे । कूटयाञ्चकृषे कूटयाञ्चक्राथे कूटयाञ्चकृढ्वे । कूटयाञ्चक्रे कूटयाञ्चकृवहे कूटयाञ्चकृमहे । (iii) कूटयाम्बभूव कूटयाम्बभूवतुः कूटयाम्बभूवुः । कूटयाम्बभूविथ कूटयाम्बभूवथुः कूटयाम्बभूव । कूटयाम्बभूव कूटयाम्बभूविव कूटयाम्बभूविम । (iv) कूटयामास कूटयामासतुः कूटयामासुः । कूटयामासिथ कूटयामासथुः कूटयामास । कूटयामास कूटयामासिव कूटयामासिम । **३. लुट्** – (i) कूटयिता कूटयितारौ कूटयितारः । कूटयितासि कूटयितास्थः कूटयितास्थ । कूटयितास्मि कूटयितास्वः कूटयितास्मः । (ii) कूटयिता कूटयितारौ कूटयितारः । कूटयितासे कूटयितासाथे कूटयिताध्वे । कूटयिताहे कूटयितास्वहे कूटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कूटयिष्यति कूटयिष्यतः कूटयिष्यन्ति । कूटयिष्यसि कूटयिष्यथः कूटयिष्यथ । कूटयिष्यामि कूटयिष्यावः कूटयिष्यामः । (ii) कूटयिष्यते कूटयिष्येते कूटयिष्यन्ते । कूटयिष्यसे कूटयिष्येथे कूटयिष्यध्वे । कूटयिष्ये कूटयिष्यावहे कूटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कूटयतु, कूटयतात् कूटयताम् कूटयन्तु । कूटय, कूटयतात् कूटयतम् कूटयत । कूटयानि कूटयाव कूटयाम । (ii) कूटयताम् कूटयेताम् कूटयन्ताम् । कूटयस्व कूटयेथाम् कूटयध्वम् । कूटयै कूटयावहै कूटयामहै । **६. लङ्** – (i) अकूटयत् अकूटयताम् अकूटयन् । अकूटयः अकूटयतम् अकूटयत । अकूटयम् अकूटयाव अकूटयाम । (ii) अकूटयत अकूटयेताम् अकूटयन्त । अकूटयथाः अकूटयेथाम् अकूटयध्वम् । अकूटये अकूटयावहि अकूटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कूटयेत् कूटयेताम् कूटयेयुः । कूटयेः कूटयेतम् कूटयेत । कूटयेयम् कूटयेव कूटयेम । (ii) कूटयेत कूटयेयाताम् कूटयेरन् । कूटयेथाः कूटयेयाथाम् कूटयेध्वम् । कूटयेय कूटयेवहि कूटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कूट्यात् कूट्यास्ताम् कूट्यासुः । कूट्याः कूट्यास्तम् कूट्यास्त । कूट्यासम् कूट्यास्व कूट्यास्म । (ii) कूटयिषीष्ट कूटयिषीयास्ताम् कूटयिषीरन् । कूटयिषीष्ठाः कूटयिषीयास्थाम् कूटयिषीध्वम् । कूटयिषीय कूटयिषीवहि कूटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुकूटत्[२] अचुकूटताम् अचुकूटन् । अचुकूटः अचुकूटतम् अचुकूटत । अचुकूटम् अचुकूटाव अचुकूटाम । (ii) अचुकूटत अचुकूटेताम् अचुकूटन्त । अचुकूटथाः अचुकूटेथाम् अचुकूटध्वम् । अचुकूटे अचुकूटावहि अचुकूटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकूटयिष्यत् अकूटयिष्यताम् अकूटयिष्यन् । अकूटयिष्यः अकूटयिष्यतम् अकूटयिष्यत । अकूटयिष्यम् अकूटयिष्याव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अकूटयिष्याम । (ii) अकूटयिष्यत अकूटयिष्येताम् अकूटयिष्यन्त । अकूटयिष्यथाः अकूटयिष्येथाम् अकूटयिष्यध्वम् । अकूटयिष्ये अकूटयिष्यावहि अकूटयिष्यामहि ।

णिचि – कूटयति – ते, **सनि** – चिकूटयिषति – ते, **यकि** – कूट्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८९२. सङ्केत – आमन्त्रणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् – (i) सङ्केतयति[1] सङ्केतयतः सङ्केतयन्ति । सङ्केतयसि सङ्केतयथः सङ्केतयथ । सङ्केतयामि सङ्केतयावः सङ्केतयामः । (ii) सङ्केतयते सङ्केतयेते सङ्केतयन्ते । सङ्केतयसे सङ्केतयेथे सङ्केतयध्वे । सङ्केतये सङ्केतयावहे सङ्केतयामहे । **२. लिट्** – (i) सङ्केतयाञ्चकार सङ्केतयाञ्चक्रतुः सङ्केतयाञ्चक्रुः । सङ्केतयाञ्चकर्थ सङ्केतयाञ्चक्रथुः सङ्केतयाञ्चक्र । सङ्केतयाञ्चकार, सङ्केतयाञ्चकर सङ्केतयाञ्चकृव सङ्केतयाञ्चकृम । (ii) सङ्केतयाञ्चक्रे सङ्केतयाञ्चक्राते सङ्केतयाञ्चक्रिरे । सङ्केतयाञ्चकृषे सङ्केतयाञ्चक्राथे सङ्केतयाञ्चकृढ्वे । सङ्केतयाञ्चक्रे सङ्केतयाञ्चकृवहे सङ्केतयाञ्चकृमहे । (iii) सङ्केतयाम्बभूव सङ्केतयाम्बभूवतुः सङ्केतयाम्बभूवुः । सङ्केतयाम्बभूविथ सङ्केतयाम्बभूवथुः सङ्केतयाम्बभूव । सङ्केतयाम्बभूव सङ्केतयाम्बभूविव सङ्केतयाम्बभूविम । (iv) सङ्केतयामास सङ्केतयामासतुः सङ्केतयामासुः । सङ्केतयामासिथ सङ्केतयामासथुः सङ्केतयामास । सङ्केतयामास सङ्केतयामासिव सङ्केतयामासिम । **३. लुट्** – (i) सङ्केतयिता सङ्केतयितारौ सङ्केतयितारः । सङ्केतयितासि सङ्केतयितास्थः सङ्केतयितास्थ । सङ्केतयितास्मि सङ्केतयितास्वः सङ्केतयितास्मः । (ii) सङ्केतयिता सङ्केतयितारौ सङ्केतयितारः । सङ्केतयितासे सङ्केतयितासाथे सङ्केतयिताध्वे । सङ्केतयिताहे सङ्केतयितास्वहे सङ्केतयितास्महे । **४. लृट्** – (i) सङ्केतयिष्यति सङ्केतयिष्यतः सङ्केतयिष्यन्ति । सङ्केतयिष्यसि सङ्केतयिष्यथः सङ्केतयिष्यथ । सङ्केतयिष्यामि सङ्केतयिष्यावः सङ्केतयिष्यामः । (ii) सङ्केतयिष्यते सङ्केतयिष्येते सङ्केतयिष्यन्ते । सङ्केतयिष्यसे सङ्केतयिष्येथे सङ्केतयिष्यध्वे । सङ्केतयिष्ये सङ्केतयिष्यावहे सङ्केतयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) सङ्केतयतु, सङ्केतयतात् सङ्केतयताम् सङ्केतयन्तु । सङ्केतय, सङ्केतयतात् सङ्केतयतम् सङ्केतयत । सङ्केतयानि सङ्केतयाव सङ्केतयाम । (ii) सङ्केतयताम् सङ्केतयेताम् सङ्केतयन्ताम् । सङ्केतयस्व सङ्केतयेथाम् सङ्केतयध्वम् । सङ्केतयै सङ्केतयावहै सङ्केतयामहै । **६. लङ्** – (i) असङ्केतयत् असङ्केतयताम् असङ्केतयन् । असङ्केतयः असङ्केतयतम् असङ्केतयत । असङ्केतयम् असङ्केतयाव असङ्केतयाम । (ii) असङ्केतयत असङ्केतयेताम् असङ्केतयन्त । असङ्केतयथाः असङ्केतयेथाम् असङ्केतयध्वम् । असङ्केतये असङ्केतयावहि असङ्केतयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) सङ्केतयेत् सङ्केतयेताम् सङ्केतयेयुः । सङ्केतयेः सङ्केतयेतम् सङ्केतयेत । सङ्केतयेयम् सङ्केतयेव सङ्केतयेम । (ii) सङ्केतयेत सङ्केतयेयाताम् सङ्केतयेरन् । सङ्केतयेथाः सङ्केतयेयाथाम् सङ्केतयेध्वम् । सङ्केतयेय सङ्केतयेवहि सङ्केतयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) सङ्केत्यात् सङ्केत्यास्ताम् सङ्केत्यासुः । सङ्केत्याः सङ्केत्यास्तम् सङ्केत्यास्त । सङ्केत्यासम् सङ्केत्यास्व सङ्केत्यास्म । (ii) सङ्केतयिषीष्ट सङ्केतयिषीयास्ताम् सङ्केतयिषीरन् । सङ्केतयिषीष्ठाः सङ्केतयिषीयास्थाम् सङ्केतयिषीध्वम् । सङ्केतयिषीय सङ्केतयिषीवहि सङ्केतयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अससङ्केतत्[2] अससङ्केतताम् अससङ्केतन् । अससङ्केतः अससङ्केततम् अससङ्केतत । अससङ्केतम् अससङ्केताव अससङ्केताम । (ii) अससङ्केतत अससङ्केतेताम् अससङ्केतन्त । अससङ्केतथाः अससङ्केतेथाम् अससङ्केतध्वम् । अससङ्केते अससङ्केतावहि अससङ्केतामहि । **१०. लृङ्** – (i) असङ्केतयिष्यत् असङ्केतयिष्यताम् असङ्केतयिष्यन् । असङ्केतयिष्यः असङ्केतयिष्यतम् असङ्केतयिष्यत । असङ्केतयिष्यम् असङ्केतयिष्याव असङ्केतयिष्याम । (ii) असङ्केतयिष्यत असङ्केतयिष्येताम् असङ्केतयिष्यन्त । असङ्केतयिष्यथाः असङ्केतयिष्येथाम् असङ्केतयिष्यध्वम् । असङ्केतयिष्ये असङ्केतयिष्यावहि असङ्केतयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि – सङ्केतयति – ते, **सनि** – सिसङ्केतयिषति – ते, **यकि** – सङ्केत्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८९३. ग्राम – आमन्त्रणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'आमन्त्रणे तु कुणयेच्छब्दे चोपकृतौ कुणेत्' (श्लो. ९३) इति देवः ।

१. लट् – (i) ग्रामयति[1] ग्रामयतः ग्रामयन्ति । ग्रामयसि ग्रामयथः ग्रामयथ । ग्रामयामि ग्रामयावः ग्रामयामः । (ii) (ii) ग्रामयते ग्रामयेते ग्रामयन्ते । ग्रामयसे ग्रामयेथे ग्रामयध्वे । ग्रामये ग्रामयावहे ग्रामयामहे । **२. लिट्** – (i) ग्रामयाञ्चकार ग्रामयाञ्चक्रतुः ग्रामयाञ्चक्रुः । ग्रामयाञ्चकर्थ ग्रामयाञ्चक्रथुः ग्रामयाञ्चक्र । ग्रामयाञ्चकार, ग्रामयाञ्चकर ग्रामयाञ्चकृव ग्रामयाञ्चकृम । (ii) ग्रामयाञ्चक्रे ग्रामयाञ्चक्राते ग्रामयाञ्चक्रिरे । ग्रामयाञ्चकृषे ग्रामयाञ्चक्राथे ग्रामयाञ्चकृढ्वे । ग्रामयाञ्चक्रे ग्रामयाञ्चकृवहे ग्रामयाञ्चकृमहे । (iii) ग्रामयाम्बभूव ग्रामयाम्बभूवतुः ग्रामयाम्बभूवुः । ग्रामयाम्बभूविथ ग्रामयाम्बभूवथुः ग्रामयाम्बभूव । ग्रामयाम्बभूव ग्रामयाम्बभूविव ग्रामयाम्बभूविम । (iv) ग्रामयामास ग्रामयामासतुः ग्रामयामासुः । ग्रामयामासिथ ग्रामयामासथुः ग्रामयामास । ग्रामयामास ग्रामयामासिव ग्रामयामासिम । **३. लुट्** – (i) ग्रामयिता ग्रामयितारौ ग्रामयितारः । ग्रामयितासि ग्रामयितास्थः ग्रामयितास्थ । ग्रामयितास्मि ग्रामयितास्वः ग्रामयितास्मः । (ii) ग्रामयिता ग्रामयितारौ ग्रामयितारः । ग्रामयितासे ग्रामयितासाथे ग्रामयिताध्वे । ग्रामयिताहे ग्रामयितास्वहे ग्रामयितास्महे । **४. लृट्** – (i) ग्रामयिष्यति ग्रामयिष्यतः ग्रामयिष्यन्ति । ग्रामयिष्यसि ग्रामयिष्यथः ग्रामयिष्यथ । ग्रामयिष्यामि ग्रामयिष्यावः ग्रामयिष्यामः । (ii) ग्रामयिष्यते ग्रामयिष्येते ग्रामयिष्यन्ते । ग्रामयिष्यसे ग्रामयिष्येथे ग्रामयिष्यध्वे । ग्रामयिष्ये ग्रामयिष्यावहे ग्रामयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) ग्रामयतु, ग्रामयतात् ग्रामयताम् ग्रामयन्तु । ग्रामय, ग्रामयतात् ग्रामयतम् ग्रामयत । ग्रामयाणि ग्रामयाव ग्रामयाम । (ii) ग्रामयताम् ग्रामयेताम् ग्रामयन्ताम् । ग्रामयस्व ग्रामयेथाम् ग्रामयध्वम् । ग्रामयै ग्रामयावहै ग्रामयामहै । **६. लङ्** – (i) अग्रामयत् अग्रामयताम् अग्रामयन् । अग्रामयः अग्रामयतम् अग्रामयत । अग्रामयम् अग्रामयाव अग्रामयाम । (ii) अग्रामयत अग्रामयेताम् अग्रामयन्त । अग्रामयथाः अग्रामयेथाम् अग्रामयध्वम् । अग्रामये अग्रामयावहि अग्रामयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) ग्रामयेत् ग्रामयेताम् ग्रामयेयुः । ग्रामयेः ग्रामयेतम् ग्रामयेत । ग्रामयेयम् ग्रामयेव ग्रामयेम । (ii) ग्रामयेत ग्रामयेयाताम् ग्रामयेरन् । ग्रामयेथाः ग्रामयेयाथाम् ग्रामयेध्वम् । ग्रामयेय ग्रामयेवहि ग्रामयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) ग्राम्यात् ग्राम्यास्ताम् ग्राम्यासुः । ग्राम्याः ग्राम्यास्तम् ग्राम्यास्त । ग्राम्यासम् ग्राम्यास्व ग्राम्यास्म । (ii) ग्रामयिषीष्ट ग्रामयिषीयास्ताम् ग्रामयिषीरन् । ग्रामयिषीष्ठाः ग्रामयिषीयास्थाम् ग्रामयिषीध्वम् । ग्रामयिषीय ग्रामयिषीवहि ग्रामयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजग्रामत्[2] अजग्रामताम् अजग्रामन् । अजग्रामः अजग्रामतम् अजग्रामत । अजग्रामम् अजग्रामाव अजग्रामाम । (ii) अजग्रामत अजग्रामेताम् अजग्रामन्त । अजग्रामथाः अजग्रामेथाम् अजग्रामध्वम् । अजग्रामे अजग्रामावहि अजग्रामामहि । **१०. लृङ्** – (i) अग्रामयिष्यत् अग्रामयिष्यताम् अग्रामयिष्यन् । अग्रामयिष्यः अग्रामयिष्यतम् अग्रामयिष्यत । अग्रामयिष्यम् अग्रामयिष्याव अग्रामयिष्याम । (ii) अग्रामयिष्यत अग्रामयिष्येताम् अग्रामयिष्यन्त । अग्रामयिष्यथाः अग्रामयिष्येथाम् अग्रामयिष्यध्वम् । अग्रामयिष्ये अग्रामयिष्यावहि अग्रामयिष्यामहि ।

णिचि – ग्रामयति – ते, **सनि** – जिग्रामयिषति – ते, **यकि** – ग्राम्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१८९४. कुण - आमन्त्रणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'आमन्त्रणे तु कुणयेच्छब्दे चोपकृतौ कुणेत्' (श्लो. ९३) इति देवः ।

१. लट् - (i) कुणयति[१] कुणयतः कुणयन्ति । कुणयसि कुणयथः कुणयथ । कुणयामि कुणयावः कुणयामः । (ii) कुणयते कुणयेते कुणयन्ते । कुणयसे कुणयेथे कुणयध्वे । कुणये कुणयावहे कुणयामहे ।

२. लिट् - (i) कुणयाञ्चकार कुणयाञ्चक्रतुः कुणयाञ्चक्रुः । कुणयाञ्चकर्थ कुणयाञ्चक्रथुः कुणयाञ्चक्र । कुणयाञ्चकार, कुणयाञ्चकर कुणयाञ्चकृव कुणयाञ्चकृम । (ii) कुणयाञ्चक्रे कुणयाञ्चक्राते कुणयाञ्चक्रिरे । कुणयाञ्चकृषे कुणयाञ्चक्राथे कुणयाञ्चकृढ्वे । कुणयाञ्चक्रे कुणयाञ्चकृवहे कुणयाञ्चकृमहे । (iii) कुणयाम्बभूव कुणयाम्बभूवतुः कुणयाम्बभूवुः । कुणयाम्बभूविथ कुणयाम्बभूवथुः कुणयाम्बभूव । कुणयाम्बभूव कुणयाम्बभूविव कुणयाम्बभूविम । (iv) कुणयामास कुणयामासतुः कुणयामासुः । कुणयामासिथ कुणयामासथुः कुणयामास । कुणयामास कुणयामासिव कुणयामासिम ।

३. लुट् - (i) कुणयिता कुणयितारौ कुणयितारः । कुणयितासि कुणयितास्थः कुणयितास्थ । कुणयितास्मि कुणयितास्वः कुणयितास्मः । (ii) कुणयिता कुणयितारौ कुणयितारः । कुणयितासे कुणयितासाथे कुणयिताध्वे । कुणयिताहे कुणयितास्वहे कुणयितास्महे । **४. लृट्** - (i) कुणयिष्यति कुणयिष्यतः कुणयिष्यन्ति । कुणयिष्यसि कुणयिष्यथः कुणयिष्यथ । कुणयिष्यामि कुणयिष्यावः कुणयिष्यामः । (ii) कुणयिष्यते कुणयिष्येते कुणयिष्यन्ते । कुणयिष्यसे कुणयिष्येथे कुणयिष्यध्वे । कुणयिष्ये कुणयिष्यावहे कुणयिष्यामहे ।

५. लोट् - (i) कुणयतु, कुणयतात् कुणयताम् कुणयन्तु । कुणय, कुणयतात् कुणयतम् कुणयत । कुणयानि कुणयाव कुणयाम । (ii) कुणयताम् कुणयेताम् कुणयन्ताम् । कुणयस्व कुणयेथाम् कुणयध्वम् । कुणयै कुणयावहै कुणयामहै । **६. लङ्** - (i) अकुणयत् अकुणयताम् अकुणयन् । अकुणयः अकुणयतम् अकुणयत । अकुणयम् अकुणयाव अकुणयाम । (ii) अकुणयत अकुणयेताम् अकुणयन्त । अकुणयथाः अकुणयेथाम् अकुणयध्वम् । अकुणये अकुणयावहि अकुणयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) कुणयेत् कुणयेताम् कुणयेयुः । कुणयेः कुणयेतम् कुणयेत । कुणयेयम् कुणयेव कुणयेम । (ii) कुणयेत कुणयेयाताम् कुणयेरन् । कुणयेथाः कुणयेयाथाम् कुणयेध्वम् । कुणयेय कुणयेवहि कुणयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) कुण्यात् कुण्यास्ताम् कुण्यासुः । कुण्याः कुण्यास्तम् कुण्यास्त । कुण्यासम् कुण्यास्व कुण्यास्म । (ii) कुणयिषीष्ट कुणयिषीयास्ताम् कुणयिषीरन् । कुणयिषीष्ठाः कुणयिषीयास्थाम् कुणयिषीध्वम् । कुणयिषीय कुणयिषीवहि कुणयिषीमहि । **९. लुङ्** -(i) अचुकुणत्[२] अचुकुणताम् अचुकुणन् । अचुकुणः अचुकुणतम् अचुकुणत । अचुकुणम् अचुकुणाव अचुकुणाम । (ii) अचुकुणत अचुकुणेताम् अचुकुणन्त । अचुकुणथाः अचुकुणेथाम् अचुकुणध्वम् । अचुकुणे अचुकुणावहि अचुकुणामहि । **१०. लृङ्** - (i) अकुणयिष्यत् अकुणयिष्यताम् अकुणयिष्यन् । अकुणयिष्यः अकुणयिष्यतम् अकुणयिष्यत । अकुणयिष्यम् अकुणयिष्याव अकुणयिष्याम । (ii) अकुणयिष्यत अकुणयिष्येताम् अकुणयिष्यन्त । अकुणयिष्यथाः अकुणयिष्येथाम् अकुणयिष्यध्वम् । अकुणयिष्ये अकुणयिष्यावहि अकुणयिष्यामहि ।

णिचि - कुणयति - ते, **सनि** - चुकुणयिषति - ते, **यकि** - कुण्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८९५. गुण - आमन्त्रणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'कूट' इत्यस्य पाठान्तरमिदम् । श्रावणम् समयोद्घोषणम् । निमन्त्रणम् आज्ञा ।

१. लट् - (i) गुणयति[१] गुणयतः गुणयन्ति । गुणयसि गुणयथः गुणयथ । गुणयामि गुणयावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गुणयामः । (ii) गुणयते गुणयेते गुणयन्ते । गुणयसे गुणयेथे गुणयध्वे । गुणये गुणयावहे गुणयामहे । **२. लिट्** – (i) गुणयाञ्चकार गुणयाञ्चक्रतुः गुणयाञ्चक्रुः । गुणयाञ्चकर्थ गुणयाञ्चक्रथुः गुणयाञ्चक्र । गुणयाञ्चकार, गुणयाञ्चकर गुणयाञ्चकृव गुणयाञ्चकृम । (ii) गुणयाञ्चक्रे गुणयाञ्चक्राते गुणयाञ्चक्रिरे । गुणयाञ्चकृषे गुणयाञ्चक्राथे गुणयाञ्चकृढ्वे । गुणयाञ्चक्रे गुणयाञ्चकृवहे गुणयाञ्चकृमहे । (iii) गुणयाम्बभूव गुणयाम्बभूवतुः गुणयाम्बभूवुः । गुणयाम्बभूविथ गुणयाम्बभूवथुः गुणयाम्बभूव । गुणयाम्बभूव गुणयाम्बभूविव गुणयाम्बभूविम । (iv) गुणयामास गुणयामासतुः गुणयामासुः । गुणयामासिथ गुणयामासथुः गुणयामास । गुणयामास गुणयामासिव गुणयामासिम । **३. लुट्** – (i) गुणयिता गुणयितारौ गुणयितारः । गुणयितासि गुणयितास्थः गुणयितास्थ । गुणयितास्मि गुणयितास्वः गुणयितास्मः । (ii) गुणयिता गुणयितारौ गुणयितारः । गुणयितासे गुणयितासाथे गुणयिताध्वे । गुणयिताहे गुणयितास्वहे गुणयितास्महे । **४. लृट्** – (i) गुणयिष्यति गुणयिष्यतः गुणयिष्यन्ति । गुणयिष्यसि गुणयिष्यथः गुणयिष्यथ । गुणयिष्यामि गुणयिष्यावः गुणयिष्यामः । (ii) गुणयिष्यते गुणयिष्येते गुणयिष्यन्ते । गुणयिष्यसे गुणयिष्येथे गुणयिष्यध्वे । गुणयिष्ये गुणयिष्यावहे गुणयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) गुणयतु, गुणयतात् गुणयताम् गुणयन्तु । गुणय, गुणयतात् गुणयतम् गुणयत । गुणयानि गुणयाव गुणयाम । (ii) गुणयताम् गुणयेताम् गुणयन्ताम् । गुणयस्व गुणयेथाम् गुणयध्वम् । गुणयै गुणयावहै गुणयामहै । **६. लङ्** – (i) अगुणयत् अगुणयताम् अगुणयन् । अगुणयः अगुणयतम् अगुणयत । अगुणयम् अगुणयाव अगुणयाम । (ii) अगुणयत अगुणयेताम् अगुणयन्त । अगुणयथाः अगुणयेथाम् अगुणयध्वम् । अगुणये अगुणयावहि अगुणयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) गुणयेत् गुणयेताम् गुणयेयुः । गुणयेः गुणयेतम् गुणयेत । गुणयेयम् गुणयेव गुणयेम । (ii) गुणयेत गुणयेयाताम् गुणयेरन् । गुणयेथाः गुणयेयाथाम् गुणयेध्वम् । गुणयेय गुणयेवहि गुणयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गुण्यात् गुण्यास्ताम् गुण्यासुः । गुण्याः गुण्यास्तम् गुण्यास्त । गुण्यासम् गुण्यास्व गुण्यास्म । (ii) गुणयिषीष्ट गुणयिषीयास्ताम् गुणयिषीरन् । गुणयिषीष्ठाः गुणयिषीयास्थाम् गुणयिषीध्वम् । गुणयिषीय गुणयिषीवहि गुणयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजुगुणत्[२] अजुगुणताम् अजुगुणन् । अजुगुणः अजुगुणतम् अजुगुणत । अजुगुणम् अजुगुणाव अजुगुणाम । (ii) अजुगुणत अजुगुणेताम् अजुगुणन्त । अजुगुणथाः अजुगुणेथाम् अजुगुणध्वम् । अजुगुणे अजुगुणावहि अजुगुणामहि । **१०. लृङ्** – (i) अगुणयिष्यत् अगुणयिष्यताम् अगुणयिष्यन् । अगुणयिष्यः अगुणयिष्यतम् अगुणयिष्यत । अगुणयिष्यम् अगुणयिष्याव अगुणयिष्याम । (ii) अगुणयिष्यत अगुणयिष्येताम् अगुणयिष्यन्त । अगुणयिष्यथाः अगुणयिष्येथाम् अगुणयिष्यध्वम् । अगुणयिष्ये अगुणयिष्यावहि अगुणयिष्यामहि ।

णिचि – गुणयति – ते, **सनि** – जुगुणयिषति – ते, यकि – गुण्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८९६. केत – श्रावणे आमन्त्रणे च । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् – (i) केतयति[१] केतयतः केतयन्ति । केतयसि केतयथः केतयथ । केतयामि केतयावः केतयामः । (ii) केतयते केतयेते केतयन्ते । केतयसे केतयेथे केतयध्वे । केतये केतयावहे केतयामहे । **२. लिट्** – (i) केतयाञ्चकार केतयाञ्चक्रतुः केतयाञ्चक्रुः । केतयाञ्चकर्थ केतयाञ्चक्रथुः केतयाञ्चक्र । केतयाञ्चकार, केतयाञ्चकर केतयाञ्चकृव केतयाञ्चकृम । (ii) केतयाञ्चक्रे केतयाञ्चक्राते केतयाञ्चक्रिरे । केतयाञ्चकृषे केतयाञ्चक्राथे केतयाञ्चकृढ्वे । केतयाञ्चक्रे केतयाञ्चकृवहे केतयाञ्चकृमहे । (iii) केतयाम्बभूव केतयाम्बभूवतुः केतयाम्बभूवुः । केतयाम्बभूविथ केतयाम्बभूवथुः केतयाम्बभूव । केतयाम्बभूव केतयाम्बभूविव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

केतयाम्बभूविम । (iv) केतयामास केतयामासतुः केतयामासुः । केतयामासिथ केतयामासथुः केतयामास । केतयामास केतयामासिव केतयामासिम । **३. लुट्** – (i) केतयिता केतयितारौ केतयितारः । केतयितासि केतयितास्थः केतयितास्थ । केतयितास्मि केतयितास्वः केतयितास्मः । (ii) केतयिता केतयितारौ केतयितारः । केतयितासे केतयितासाथे केतयिताध्वे । केतयिताहे केतयितास्वहे केतयितास्महे । **४. लृट्** – (i) केतयिष्यति केतयिष्यतः केतयिष्यन्ति । केतयिष्यसि केतयिष्यथः केतयिष्यथ । केतयिष्यामि केतयिष्यावः केतयिष्यामः । (ii) केतयिष्यते केतयिष्येते केतयिष्यन्ते । केतयिष्यसे केतयिष्येथे केतयिष्यध्वे । केतयिष्ये केतयिष्यावहे केतयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) केतयतु, केतयतात् केतयताम् केतयन्तु । केतय, केतयतात् केतयतम् केतयत । केतयानि केतयाव केतयाम । (ii) केतयताम् केतयेताम् केतयन्ताम् । केतयस्व केतयेथाम् केतयध्वम् । केतयै केतयावहै केतयामहै । **६. लङ्** – (i) अकेतयत् अकेतयताम् अकेतयन् । अकेतयः अकेतयतम् अकेतयत । अकेतयम् अकेतयाव अकेतयाम । (ii) अकेतयत अकेतयेताम् अकेतयन्त । अकेतयथाः अकेतयेथाम् अकेतयध्वम् । अकेतये अकेतयावहि अकेतयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) केतयेत् केतयेताम् केतयेयुः । केतयेः केतयेतम् केतयेत । केतयेयम् केतयेव केतयेम । (ii) केतयेत केतयेयाताम् केतयेरन् । केतयेथाः केतयेयाथाम् केतयेध्वम् । केतयेय केतयेवहि केतयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) केत्यात् केत्यास्ताम् केत्यासुः । केत्याः केत्यास्तम् केत्यास्त । केत्यासम् केत्यास्व केत्यास्म । केतयिषीष्ट केतयिषीयास्ताम् केतयिषीरन् । केतयिषीष्ठाः केतयिषीयास्थाम् केतयिषीध्वम् । (ii) केतयिषीय केतयिषीवहि केतयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचिकेतत्[२] अचिकेतताम् अचिकेतन् । अचिकेतः अचिकेततम् अचिकेतत । अचिकेतम् अचिकेताव अचिकेताम । (ii) अचिकेतत अचिकेतेताम् अचिकेतन्त । अचिकेतथाः अचिकेतेथाम् अचिकेतध्वम् । अचिकेते अचिकेतावहि अचिकेतामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकेतयिष्यत् अकेतयिष्यताम् अकेतयिष्यन् । अकेतयिष्यः अकेतयिष्यतम् अकेतयिष्यत । अकेतयिष्यम् अकेतयिष्याव अकेतयिष्याम । (ii) अकेतयिष्यत अकेतयिष्येताम् अकेतयिष्यन्त । अकेतयिष्यथाः अकेतयिष्येथाम् अकेतयिष्यध्वम् । अकेतयिष्ये अकेतयिष्यावहि अकेतयिष्यामहि ।
णिचि – केतयति – ते, **सनि** – चिकेतयिषति – ते, **यकि** – केत्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८९७. कूण – सङ्कोचने । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् – (i) कूणयति[१] कूणयतः कूणयन्ति । कूणयसि कूणयथः कूणयथ । कूणयामि कूणयावः कूणयामः । (ii) कूणयते कूणयेते कूणयन्ते । कूणयसे कूणयेथे कूणयध्वे । कूणये कूणयावहे कूणयामहे । **२. लिट्** – (i) कूणयाञ्चकार कूणयाञ्चक्रतुः कूणयाञ्चक्रुः । कूणयाञ्चकर्थ कूणयाञ्चक्रथुः कूणयाञ्चक्र । कूणयाञ्चकार, कूणयाञ्चकर कूणयाञ्चकृव कूणयाञ्चकृम । (ii) कूणयाञ्चक्रे कूणयाञ्चक्राते कूणयाञ्चक्रिरे । कूणयाञ्चकृषे कूणयाञ्चक्राथे कूणयाञ्चकृढ्वे । कूणयाञ्चक्रे कूणयाञ्चकृवहे । कूणयाञ्चकृमहे । (iii) कूणयाम्बभूव कूणयाम्बभूवतुः कूणयाम्बभूवुः । कूणयाम्बभूविथ कूणयाम्बभूवथुः कूणयाम्बभूव । कूणयाम्बभूव कूणयाम्बभूविव कूणयाम्बभूविम । (iv) कूणयामास कूणयामासतुः कूणयामासुः । कूणयामासिथ कूणयामासथुः कूणयामास । कूणयामास कूणयामासिव कूणयामासिम **३. लुट्** – (i) कूणयिता कूणयितारौ कूणयितारः । कूणयितासि कूणयितास्थः कूणयितास्थ । कूणयितास्मि कूणयितास्वः कूणयितास्मः । (ii) कूणयिता कूणयितारौ कूणयितारः । कूणयितासे कूणयितासाथे कूणयिताध्वे । कूणयिताहे कूणयितास्वहे कूणयितास्महे । **४. लृट्** – (i) कूणयिष्यति कूणयिष्यतः कूणयिष्यन्ति ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कूणयिष्यसि कूणयिष्यथः कूणयिष्यथ । कूणयिष्यामि कूणयिष्यावः कूणयिष्यामः । (ii) कूणयिष्यते कूणयिष्येते कूणयिष्यन्ते । कूणयिष्यसे कूणयिष्येथे कूणयिष्यध्वे । कूणयिष्ये कूणयिष्यावहे कूणयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) कूणयतु, कूणयतात् कूणयताम् कूणयन्तु । कूणय, कूणयतात् कूणयतम् कूणयत । कूणयानि कूणयाव कूणयाम । (ii) कूणयताम् कूणयेताम् कूणयन्ताम् । कूणयस्व कूणयेथाम् कूणयध्वम् । कूणयै कूणयावहै कूणयामहै । **६. लङ्** – (i) अकूणयत् अकूणयताम् अकूणयन् । अकूणयः अकूणयतम् अकूणयत । अकूणयम् अकूणयाव अकूणयाम । (ii) अकूणयत अकूणयेताम् अकूणयन्त । अकूणयथाः अकूणयेथाम् अकूणयध्वम् । अकूणये अकूणयावहि अकूणयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) कूणयेत् कूणयेताम् कूणयेयुः । कूणयेः कूणयेतम् कूणयेत । कूणयेयम् कूणयेव कूणयेम । (ii) कूणयेत कूणयेयाताम् कूणयेरन् । कूणयेथाः कूणयेयाथाम् कूणयेध्वम् । कूणयेय कूणयेवहि कूणयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) कूण्यात् कूण्यास्ताम् कूण्यासुः । कूण्याः कूण्यास्तम् कूण्यास्त । कूण्यासम् कूण्यास्व कूण्यास्म । (ii) कूणयिषीष्ट कूणयिषीयास्ताम् कूणयिषीरन् । कूणयिषीष्ठाः कूणयिषीयास्थाम् कूणयिषीध्वम् । कूणयिषीय कूणयिषीवहि कूणयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अचुकूणत्[2] अचुकूणताम् अचुकूणन् । अचुकूणः अचुकूणतम् अचुकूणत । अचुकूणम् अचुकूणाव अचुकूणाम । (ii) अचुकूणत अचुकूणेताम् अचुकूणन्त । अचुकूणथाः अचुकूणेथाम् अचुकूणध्वम् । अचुकूणे अचुकूणावहि अचुकूणामहि । **१०. लृङ्** – (i) अकूणयिष्यत् अकूणयिष्यताम् अकूणयिष्यन् । अकूणयिष्यः अकूणयिष्यतम् अकूणयिष्यत । अकूणयिष्यम् अकूणयिष्याव अकूणयिष्याम । (ii) अकूणयिष्यत अकूणयिष्येताम् अकूणयिष्यन्त । अकूणयिष्यथाः अकूणयिष्येथाम् अकूणयिष्यध्वम् । अकूणयिष्ये अकूणयिष्यावहि अकूणयिष्यामहि ।

णिचि – कूणयति – ते, **सनि** – चुकूणयिषति – ते, **यकि** – कूण्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८९८. स्तेन – चौर्ये । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः)

१. लट् – (i) स्तेनयति[1] स्तेनयतः स्तेनयन्ति । स्तेनयसि स्तेनयथः स्तेनयथ । स्तेनयामि स्तेनयावः स्तेनयामः । (ii) स्तेनयते स्तेनयेते स्तेनयन्ते । स्तेनयसे स्तेनयेथे स्तेनयध्वे । स्तेनये स्तेनयावहे स्तेनयामहे । **२. लिट्** – (i) स्तेनयाञ्चकार स्तेनयाञ्चक्रतुः स्तेनयाञ्चक्रुः । स्तेनयाञ्चकर्थ स्तेनयाञ्चक्रथुः स्तेनयाञ्चक्र । स्तेनयाञ्चकार, स्तेनयाञ्चकर स्तेनयाञ्चकृव स्तेनयाञ्चकृम । (ii) स्तेनयाञ्चक्रे स्तेनयाञ्चक्राते स्तेनयाञ्चक्रिरे । स्तेनयाञ्चकृषे स्तेनयाञ्चक्राथे स्तेनयाञ्चकृढ्वे । स्तेनयाञ्चक्रे स्तेनयाञ्चकृवहे स्तेनयाञ्चकृमहे । (iii) स्तेनयाम्बभूव स्तेनयाम्बभूवतुः स्तेनयाम्बभूवुः । स्तेनयाम्बभूविथ स्तेनयाम्बभूवथुः स्तेनयाम्बभूव । स्तेनयाम्बभूव स्तेनयाम्बभूविव स्तेनयाम्बभूविम । (iv) स्तेनयामास स्तेनयामासतुः स्तेनयामासुः । स्तेनयामासिथ स्तेनयामासथुः स्तेनयामास । स्तेनयामास स्तेनयामासिव स्तेनयामासिम । **३. लुट्** – (i) स्तेनयिता स्तेनयितारौ स्तेनयितारः । स्तेनयितासि स्तेनयितास्थः स्तेनयितास्थ । स्तेनयितास्मि स्तेनयितास्वः स्तेनयितास्मः । (ii) स्तेनयिता स्तेनयितारौ स्तेनयितारः । स्तेनयितासे स्तेनयितासाथे स्तेनयिताध्वे । स्तेनयिताहे स्तेनयितास्वहे स्तेनयितास्महे । **४. लृट्** – (i) स्तेनयिष्यति स्तेनयिष्यतः स्तेनयिष्यन्ति । स्तेनयिष्यसि स्तेनयिष्यथः स्तेनयिष्यथ । स्तेनयिष्यामि स्तेनयिष्यावः स्तेनयिष्यामः । (ii) स्तेनयिष्यते स्तेनयिष्येते स्तेनयिष्यन्ते । स्तेनयिष्यसे स्तेनयिष्येथे स्तेनयिष्यध्वे । स्तेनयिष्ये स्तेनयिष्यावहे स्तेनयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) स्तेनयतु, स्तेनयतात् स्तेनयताम् स्तेनयन्तु । स्तेनय, स्तेनयतात् स्तेनयतम् स्तेनयत । स्तेनयानि स्तेनयाव स्तेनयाम । (ii) स्तेनयताम् स्तेनयेताम् स्तेनयन्ताम् । स्तेनयस्व स्तेनयेथाम् स्तेनयध्वम् । स्तेनयै स्तेनयावहै स्तेनयामहै । **६. लङ्** – (i) अस्तेनयत् अस्तेनयताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अस्तेनयन् । अस्तेनयः अस्तेनयतम् अस्तेनयत । अस्तेनयम् अस्तेनयाव अस्तेनयाम । (ii) अस्तेनयत अस्तेनयेताम् अस्तेनयन्त । अस्तेनयथाः अस्तेनयेथाम् अस्तेनयध्वम् । अस्तेनये अस्तेनयावहि अस्तेनयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) स्तेनयेत् स्तेनयेताम् स्तेनयेयुः । स्तेनयेः स्तेनयेतम् स्तेनयेत । स्तेनयेयम् स्तेनयेव स्तेनयेम । (ii) स्तेनयेत स्तेनयेयाताम् स्तेनयेरन् । स्तेनयेथाः स्तेनयेयाथाम् स्तेनयेध्वम् । स्तेनयेय स्तेनयेवहि स्तेनयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) स्तेन्यात् स्तेन्यास्ताम् स्तेन्यासुः । स्तेन्याः स्तेन्यास्तम् स्तेन्यास्त । स्तेन्यासम् स्तेन्यास्व स्तेन्यास्म । (ii) स्तेनयिषीष्ट स्तेनयिषीयास्ताम् स्तेनयिषीरन् । स्तेनयिषीष्ठाः स्तेनयिषीयास्थाम् स्तेनयिषीध्वम् । स्तेनयिषीय स्तेनयिषीवहि स्तेनयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतिस्तेनत्[२] अतिस्तेनताम् अतिस्तेनन् । अतिस्तेनः अतिस्तेनतम् अतिस्तेनत । अतिस्तेनम् अतिस्तेनाव अतिस्तेनाम । (ii) अतिस्तेनत अतिस्तेनेताम् अतिस्तेनन्त । अतिस्तेनथाः अतिस्तेनेथाम् अतिस्तेनध्वम् । अतिस्तेने अतिस्तेनावहि अतिस्तेनामहि । **१०. लृङ्** – (i) अस्तेनयिष्यत् अस्तेनयिष्यताम् अस्तेनयिष्यन् । अस्तेनयिष्यः अस्तेनयिष्यतम् अस्तेनयिष्यत । अस्तेनयिष्यम् अस्तेनयिष्याव अस्तेनयिष्याम । (ii) अस्तेनयिष्यत अस्तेनयिष्येताम् अस्तेनयिष्यन्त । अस्तेनयिष्यथाः अस्तेनयिष्येथाम् अस्तेनयिष्यध्वम् । अस्तेनयिष्ये अस्तेनयिष्यावहि अस्तेनयिष्यामहि ।

णिचि – स्तेनयति – ते, **सनि** – तिस्तेनयिषति – ते, **यकि** – स्तेन्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१८९९. पद – गतौ । सकर्म, सेट्, आत्मने, (अदन्तः) (आगर्वीयः)[१] 'श्यनि गत्यर्थे पद्यते पदयेत णौ' (श्लो. १०९) इति देवः ।

१. लट् – पदयते[२] पदयेते पदयन्ते । पदयसे पदयेथे पदयध्वे । पदये पदयावहे पदयामहे । **२. लिट्** – (i) पदयाञ्चक्रे पदयाञ्चक्राते पदयाञ्चक्रिरे । पदयाञ्चकृषे पदयाञ्चक्राथे पदयाञ्चकृढ्वे । पदयाञ्चक्रे पदयाञ्चकृवहे पदयाञ्चकृमहे । (ii) पदयाम्बभूव पदयाम्बभूवतुः पदयाम्बभूवुः । पदयाम्बभूविथ पदयाम्बभूवथुः पदयाम्बभूव । पदयाम्बभूव पदयाम्बभूविव पदयाम्बभूविम । (iii) पदयामास पदयामासतुः पदयामासुः । पदयामासिथ पदयामासथुः पदयामास । पदयामास पदयामासिव पदयामासिम । **३. लुट्** – पदयिता पदयितारौ पदयितारः । पदयितासे पदयितासाथे पदयिताध्वे । पदयिताहे पदयितास्वहे पदयितास्महे । **४. लृट्** – पदयिष्यते पदयिष्येते पदयिष्यन्ते । पदयिष्यसे पदयिष्येथे पदयिष्यध्वे । पदयिष्ये पदयिष्यावहे पदयिष्यामहे । **५. लोट्** – पदयताम् पदयेताम् पदयन्ताम् । पदयस्व पदयेथाम् पदयध्वम् । पदयै पदयावहै पदयामहै । **६. लङ्** – अपदयत अपदयेताम् अपदयन्त । अपदयथाः अपदयेथाम् अपदयध्वम् । अपदये अपदयावहि अपदयामहि । **७. विधिलिङ्** – पदयेत पदयेयाताम् पदयेरन् । पदयेथाः पदयेयाथाम् पदयेध्वम् । पदयेय पदयेवहि पदयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – पदयिषीष्ट पदयिषीयास्ताम् पदयिषीरन् । पदयिषीष्ठाः पदयिषीयास्थाम् पदयिषीध्वम् । पदयिषीय पदयिषीवहि पदयिषीमहि । **९. लुङ्** – अपपदत[३] अपपदेताम् अपपदन्त । अपपदथाः अपपदेथाम् अपपदध्वम् । अपपदे अपपदावहि अपपदामहि । **१०. लृङ्** – अपदयिष्यत अपदयिष्येताम् अपदयिष्यन्त । अपदयिष्यथाः अपदयिष्येथाम् अपदयिष्यध्वम् । अपदयिष्ये अपदयिष्यावहि अपदयिष्यामहि ।

णिचि – पदयति – ते, **सनि** – पिपदयिषते, **यकि** – पद्यते ।

१. आगर्वीयाः (गर्वधातुपर्यन्ताः) आत्मनेपदिनः ।

२. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

३. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१९००. गृह – ग्रहणे । सकर्म, सेट्, आत्मने, (अदन्तः) (आगर्वीयः) 'ण्यन्तस्य ग्रहणे गृहेर्गृहयते, तत्रानदन्ताद् गृहेः भूवादेः शपि गर्हते, श्नि तु पदे गृह्णात्यगृह्णीत च । गर्हेर्वा णिचि निन्दनार्थविषये गर्हेत् तथा गर्हयेद् भूवादेः शपि कुत्सनार्थविषये गर्हेर्भवेद् गर्हते' (श्लो. १९४) इति देवः ।

१. लट् – गृहयते[1] गृहयेते गृहयन्ते । गृहयसे गृहयेथे गृहयध्वे । गृहये गृहयावहे गृहयामहे । **२. लिट्** – (i) गृहयाञ्चक्रे गृहयाञ्चक्राते गृहयाञ्चक्रिरे । गृहयाञ्चकृषे गृहयाञ्चक्राथे गृहयाञ्चकृढ्वे । गृहयाञ्चक्रे गृहयाञ्चकृवहे गृहयाञ्चकृमहे । (ii) गृहयाम्बभूव गृहयाम्बभूवतुः गृहयाम्बभूवुः । गृहयाम्बभूविथ गृहयाम्बभूवथुः गृहयाम्बभूव । गृहयाम्बभूव गृहयाम्बभूविव गृहयाम्बभूविम । (iii) गृहयामास गृहयामासतुः गृहयामासुः । गृहयामासिथ गृहयामासथुः गृहयामास । गृहयामास गृहयामासिव गृहयामासिम । **३. लुट्** – गृहयिता गृहयितारौ गृहयितारः । गृहयितासे गृहयितासाथे गृहयिताध्वे । गृहयिताहे गृहयितास्वहे गृहयितास्महे । **४. लृट्** – गृहयिष्यते गृहयिष्येते गृहयिष्यन्ते । गृहयिष्यसे गृहयिष्येथे गृहयिष्यध्वे । गृहयिष्ये गृहयिष्यावहे गृहयिष्यामहे । **५. लोट्** – गृहयताम् गृहयेताम् गृहयन्ताम् । गृहयस्व गृहयेथाम् गृहयध्वम् । गृहयै गृहयावहै गृहयामहै । **६. लङ्** – अगृहयत अगृहयेताम् अगृहयन्त । अगृहयथाः अगृहयेथाम् अगृहयध्वम् । अगृहये अगृहयावहि अगृहयामहि । **७. विधिलिङ्** – गृहयेत गृहयेयाताम् गृहयेरन् । गृहयेथाः गृहयेयाथाम् गृहयेध्वम् । गृहयेय गृहयेवहि गृहयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – गृहयिषीष्ट गृहयिषीयास्ताम् गृहयिषीरन् । गृहयिषीष्ठाः गृहयिषीयास्थाम् गृहयिषीध्वम् । गृहयिषीय गृहयिषीवहि गृहयिषीमहि । **९. लुङ्** – अजगृहत[2] अजगृहेताम् अजगृहन्त । अजगृहथाः अजगृहेथाम् अजगृहध्वम् । अजगृहे अजगृहावहि अजगृहामहि । **१०. लृङ्** – अगृहयिष्यत अगृहयिष्येताम् अगृहयिष्यन्त । अगृहयिष्यथाः अगृहयिष्येथाम् अगृहयिष्यध्वम् । अगृहयिष्ये अगृहयिष्यावहि अगृहयिष्यामहि ।

णिचि – गृहयति – ते, **सनि** – जिगृहयिषते, **यकि** – गृह्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९०१. मृग – अन्वेषणे । सकर्म, सेट्, आत्मने, (अदन्तः) (आगर्वीयः) 'अन्वेषणेऽर्थे मृगयेत णौ यो मार्गेर्भवेन्मार्गति मार्गयेच्च' (श्लो. ४४) इति देवः । (मृग्यति इति कण्ड्वादिः ।)

१. लट् – मृगयते[1] मृगयेते मृगयन्ते । मृगयसे मृगयेथे मृगयध्वे । मृगये मृगयावहे मृगयामहे । **२. लिट्** – (i) मृगयाञ्चक्रे मृगयाञ्चक्राते मृगयाञ्चक्रिरे । मृगयाञ्चकृषे मृगयाञ्चक्राथे मृगयाञ्चकृढ्वे । मृगयाञ्चक्रे मृगयाञ्चकृवहे मृगयाञ्चकृमहे । (ii) मृगयाम्बभूव मृगयाम्बभूवतुः मृगयाम्बभूवुः । मृगयाम्बभूविथ मृगयाम्बभूवथुः मृगयाम्बभूव । मृगयाम्बभूव मृगयाम्बभूविव मृगयाम्बभूविम । (iii) मृगयामास मृगयामासतुः मृगयामासुः । मृगयामासिथ मृगयामासथुः मृगयामास । मृगयामास मृगयामासिव मृगयामासिम । **३. लुट्** – मृगयिता मृगयितारौ मृगयितारः । मृगयितासे मृगयितासाथे मृगयिताध्वे । मृगयिताहे मृगयितास्वहे मृगयितास्महे । **४. लृट्** – मृगयिष्यते मृगयिष्येते मृगयिष्यन्ते । मृगयिष्यसे मृगयिष्येथे मृगयिष्यध्वे । मृगयिष्ये मृगयिष्यावहे मृगयिष्यामहे । **५. लोट्** – मृगयताम् मृगयेताम् मृगयन्ताम् । मृगयस्व मृगयेथाम् मृगयध्वम् । मृगयै मृगयावहै मृगयामहै । **६. लङ्** – अमृगयत अमृगयेताम् अमृगयन्त । अमृगयथाः अमृगयेथाम् अमृगयध्वम् । अमृगये अमृगयावहि अमृगयामहि । **७. विधिलिङ्** – मृगयेत मृगयेयाताम् मृगयेरन् । मृगयेथाः मृगयेयाथाम् मृगयेध्वम् । मृगयेय मृगयेवहि मृगयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – मृगयिषीष्ट मृगयिषीयास्ताम् मृगयिषीरन् । मृगयिषीष्ठाः मृगयिषीयास्थाम् मृगयिषीध्वम् । मृगयिषीय मृगयिषीवहि मृगयिषीमहि । **९. लुङ्** – अममृगत[2] अममृगेताम् अममृगन्त । अममृगथाः अममृगेथाम् अममृगध्वम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अममृगे अममृगावहि अममृगामहि । **१०. लृङ्** – अमृगयिष्यत अमृगयिष्येताम् अमृगयिष्यन्त । अमृगयिष्यथाः अमृगयिष्येथाम् अमृगयिष्यध्वम् । अमृगयिष्ये अमृगयिष्यावहि अमृगयिष्यामहि ।

णिचि – मृगयति-ते, **सनि** – मिमृगयिषते, यकि – मृग्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९०२. कुह – विस्मापने । सकर्म, सेट्, आत्मने, (अदन्तः) (आगर्वीयः) ।

१. लट् – कुहयते[1] कुहयेते कुहयन्ते । कुहयसे कुहयेथे कुहयध्वे । कुहये कुहयावहे कुहयामहे ।

२. लिट् – (i) कुहयाञ्चक्रे कुहयाञ्चक्राते कुहयाञ्चक्रिरे । कुहयाञ्चकृषे कुहयाञ्चक्राथे कुहयाञ्चकृढ्वे । कुहयाञ्चक्रे कुहयाञ्चकृवहे कुहयाञ्चकृमहे । (ii) कुहयाम्बभूव कुहयाम्बभूवतुः कुहयाम्बभूवुः । कुहयाम्बभूविथ कुहयाम्बभूवथुः कुहयाम्बभूव । कुहयाम्बभूव कुहयाम्बभूविव कुहयाम्बभूविम । (iii) कुहयामास कुहयामासतुः कुहयामासुः । कुहयामासिथ कुहयामासथुः कुहयामास । कुहयामास कुहयामासिव कुहयामासिम । **३. लुट्** – कुहयिता कुहयितारौ कुहयितारः । कुहयितासे कुहयितासाथे कुहयिताध्वे । कुहयिताहे कुहयितास्वहे कुहयितास्महे । **४. लृट्** – कुहयिष्यते कुहयिष्येते कुहयिष्यन्ते । कुहयिष्यसे कुहयिष्येथे कुहयिष्यध्वे । कुहयिष्ये कुहयिष्यावहे कुहयिष्यामहे । **५. लोट्** – कुहयताम् कुहयेताम् कुहयन्ताम् । कुहयस्व कुहयेथाम् कुहयध्वम् । कुहयै कुहयावहै कुहयामहै । **६. लङ्** – अकुहयत अकुहयेताम् अकुहयन्त । अकुहयथाः अकुहयेथाम् अकुहयध्वम् । अकुहये अकुहयावहि अकुहयामहि । **७. विधिलिङ्** – कुहयेत कुहयेयाताम् कुहयेरन् । कुहयेथाः कुहयेयाथाम् कुहयेध्वम् । कुहयेय कुहयेवहि कुहयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – कुहयिषीष्ट कुहयिषीयास्ताम् कुहयिषीरन् । कुहयिषीष्ठाः कुहयिषीयास्थाम् कुहयिषीध्वम् । कुहयिषीय कुहयिषीवहि कुहयिषीमहि । **९. लुङ्** – अचुकुहत[2] अचुकुहेताम् अचुकुहन्त । अचुकुहथाः अचुकुहेथाम् अचुकुहध्वम् । अचुकुहे अचुकुहावहि अचुकुहामहि । **१०. लृङ्** – अकुहयिष्यत अकुहयिष्येताम् अकुहयिष्यन्त । अकुहयिष्यथाः अकुहयिष्येथाम् अकुहयिष्यध्वम् । अकुहयिष्ये अकुहयिष्यावहि अकुहयिष्यामहि ।

णिचि – कुहयति-ते, **सनि** – चिकुहयिषते, **यकि** – कुह्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९०३. शूर – विक्रान्तौ । सकर्म, सेट्, आत्मने, (अदन्तः) (आगर्वीयः) 'शूरयेतेति विक्रान्तौ, शूर्यते स्तम्भहिंसयोः' (श्लो. १५१) इति देवः ।

१. लट् – शूरयते[1] शूरयेते शूरयन्ते । शूरयसे शूरयेथे शूरयध्वे । शूरये शूरयावहे शूरयामहे । **२. लिट्** – (i) शूरयाञ्चक्रे शूरयाञ्चक्राते शूरयाञ्चक्रिरे । शूरयाञ्चकृषे शूरयाञ्चक्राथे शूरयाञ्चकृढ्वे । शूरयाञ्चक्रे शूरयाञ्चकृवहे शूरयाञ्चकृमहे । (ii) शूरयाम्बभूव शूरयाम्बभूवतुः शूरयाम्बभूवुः । शूरयाम्बभूविथ शूरयाम्बभूवथुः शूरयाम्बभूव । शूरयाम्बभूव शूरयाम्बभूविव शूरयाम्बभूविम । (iii) शूरयामास शूरयामासतुः शूरयामासुः । शूरयामासिथ शूरयामासथुः शूरयामास । शूरयामास शूरयामासिव शूरयामासिम । **३. लुट्** – शूरयिता शूरयितारौ शूरयितारः । शूरयितासे शूरयितासाथे शूरयिताध्वे । शूरयिताहे शूरयितास्वहे शूरयितास्महे । **४. लृट्** – शूरयिष्यते शूरयिष्येते शूरयिष्यन्ते । शूरयिष्यसे शूरयिष्येथे शूरयिष्यध्वे । शूरयिष्ये शूरयिष्यावहे शूरयिष्यामहे । **५. लोट्** – शूरयताम् शूरयेताम् शूरयन्ताम् । शूरयस्व शूरयेथाम् शूरयध्वम् । शूरयै शूरयावहै शूरयामहै । **६. लङ्** – अशूरयत अशूरयेताम् अशूरयन्त । अशूरयथाः अशूरयेथाम् अशूरयध्वम् । अशूरये अशूरयावहि अशूरयामहि । **७. विधिलिङ्** – शूरयेत शूरयेयाताम् शूरयेरन् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

शूरयेथाः शूरयेयाथाम् शूरयेध्वम् । शूरयेय शूरयेवहि शूरयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – शूरयिषीष्ट शूरयिषीयास्ताम् शूरयिषीरन् । शूरयिषीष्ठाः शूरयिषीयास्थाम् शूरयिषीध्वम् । शूरयिषीय शूरयिषीवहि शूरयिषीमहि । **९. लुङ्** – अशुशूरत अशुशूरेताम् अशुशूरन्त । अशुशूरथाः अशुशूरेथाम् अशुशूरध्वम् । अशुशूरे अशुशूरावहि अशुशूरामहि । **१०. लृङ्** – अशूरयिष्यत अशूरयिष्येताम् अशूरयिष्यन्त । अशूरयिष्यथाः अशूरयिष्येथाम् अशूरयिष्यध्वम् । अशूरयिष्ये अशूरयिष्यावहि अशूरयिष्यामहि ।

णिचि – शूरयति-ते, **सनि** – शुशूरयिषते, **यकि** – शूर्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९०४. वीर – विक्रान्तौ । सकर्म, सेट्, आत्मने, (अदन्तः) (आगर्वीयः) ।

१. लट् – वीरयते[1] वीरयेते वीरयन्ते । वीरयसे वीरयेथे वीरयध्वे । वीरये वीरयावहे वीरयामहे । **२. लिट्** – वीरयाञ्चक्रे वीरयाञ्चक्राते वीरयाञ्चक्रिरे । वीरयाञ्चकृषे वीरयाञ्चक्राथे वीरयाञ्चकृढ्वे । वीरयाञ्चक्रे वीरयाञ्चकृवहे वीरयाञ्चकृमहे । वीरयाम्बभूव वीरयाम्बभूवतुः वीरयाम्बभूवुः । वीरयाम्बभूविथ वीरयाम्बभूवथुः वीरयाम्बभूव । वीरयाम्बभूव वीरयाम्बभूविव वीरयाम्बभूविम । वीरयामास वीरयामासतुः वीरयामासुः । वीरयामासिथ वीरयामासथुः वीरयामास । वीरयामास वीरयामासिव वीरयामासिम । **३. लुट्** – वीरयिता वीरयितारौ वीरयितारः । वीरयितासे वीरयितासाथे वीरयिताध्वे । वीरयिताहे वीरयितास्वहे वीरयितास्महे । **४. लृट्** – वीरयिष्यते वीरयिष्येते वीरयिष्यन्ते । वीरयिष्यसे वीरयिष्येथे वीरयिष्यध्वे । वीरयिष्ये वीरयिष्यावहे वीरयिष्यामहे । **५. लोट्** – वीरयताम् वीरयेताम् वीरयन्ताम् । वीरयस्व वीरयेथाम् वीरयध्वम् । वीरयै वीरयावहै वीरयामहै । **६. लङ्** – अवीरयत अवीरयेताम् अवीरयन्त । अवीरयथाः अवीरयेथाम् अवीरयध्वम् । अवीरये अवीरयावहि अवीरयामहि । **७. विधिलिङ्** – वीरयेत वीरयेयाताम् वीरयेरन् । वीरयेथाः वीरयेयाथाम् वीरयेध्वम् । वीरयेय वीरयेवहि वीरयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – वीरयिषीष्ट वीरयिषीयास्ताम् वीरयिषीरन् । वीरयिषीष्ठाः वीरयिषीयास्थाम् वीरयिषीध्वम् । वीरयिषीय वीरयिषीवहि वीरयिषीमहि । **९. लुङ्** – अविवीरत[2] अविवीरेताम् अविवीरन्त । अविवीरथाः अविवीरेथाम् अविवीरध्वम् । अविवीरे अविवीरावहि अविवीरामहि । **१०. लृङ्** – अवीरयिष्यत अवीरयिष्येताम् अवीरयिष्यन्त । अवीरयिष्यथाः अवीरयिष्येथाम् अवीरयिष्यध्वम् । अवीरयिष्ये अवीरयिष्यावहि अवीरयिष्यामहि ।

णिचि – वीरयति-ते, **सनि** – विवीरयिषते, **यकि** – वीर्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९०५. स्थूल – परिबृहणे । अकर्म, सेट्, आत्मने, (अदन्तः) (आगर्वीयः) ।

१. लट् – स्थूलयते[1] स्थूलयेते स्थूलयन्ते । स्थूलयसे स्थूलयेथे स्थूलयध्वे । स्थूलये स्थूलयावहे स्थूलयामहे । **२. लिट्** – (i) स्थूलयाञ्चक्रे स्थूलयाञ्चक्राते स्थूलयाञ्चक्रिरे । स्थूलयाञ्चकृषे स्थूलयाञ्चक्राथे स्थूलयाञ्चकृढ्वे । स्थूलयाञ्चक्रे स्थूलयाञ्चकृवहे स्थूलयाञ्चकृमहे । (ii) स्थूलयाम्बभूव स्थूलयाम्बभूवतुः स्थूलयाम्बभूवुः । स्थूलयाम्बभूविथ स्थूलयाम्बभूवथुः स्थूलयाम्बभूव । स्थूलयाम्बभूव स्थूलयाम्बभूविव स्थूलयाम्बभूविम । (iii) स्थूलयामास स्थूलयामासतुः स्थूलयामासुः । स्थूलयामासिथ स्थूलयामासथुः स्थूलयामास । स्थूलयामास स्थूलयामासिव स्थूलयामासिम । **३. लुट्** – स्थूलयिता स्थूलयितारौ स्थूलयितारः । स्थूलयितासे स्थूलयितासाथे स्थूलयिताध्वे । स्थूलयिताहे स्थूलयितास्वहे स्थूलयितास्महे । **४. लृट्** – स्थूलयिष्यते स्थूलयिष्येते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्थूलयिष्यन्ते । स्थूलयिष्यसे स्थूलयिष्येथे स्थूलयिष्यध्वे । स्थूलयिष्ये स्थूलयिष्यावहे स्थूलयिष्यामहे । **५. लोट्** – स्थूलयताम् स्थूलयेताम् स्थूलयन्ताम् । स्थूलयस्व स्थूलयेथाम् स्थूलयध्वम् । स्थूलयै स्थूलयावहै स्थूलयामहै । **६. लङ्** – अस्थूलयत अस्थूलयेताम् अस्थूलयन्त । अस्थूलयथाः अस्थूलयेथाम् अस्थूलयध्वम् । अस्थूलये अस्थूलयावहि अस्थूलयामहि । **७. विधिलिङ्** – स्थूलयेत स्थूलयेयाताम् स्थूलयेरन् । स्थूलयेथाः स्थूलयेयाथाम् स्थूलयेध्वम् । स्थूलयेय स्थूलयेवहि स्थूलयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – स्थूलयिषीष्ट स्थूलयिषीयास्ताम् स्थूलयिषीरन् । स्थूलयिषीष्ठाः स्थूलयिषीयास्थाम् स्थूलयिषीध्वम् । स्थूलयिषीय स्थूलयिषीवहि स्थूलयिषीमहि । **९. लुङ्** – अतुस्थूलत[२] अतुस्थूलेताम् अतुस्थूलन्त । अतुस्थूलथाः अतुस्थूलेथाम् अतुस्थूलध्वम् । अतुस्थूले अतुस्थूलावहि अतुस्थूलामहि । **१०. लृङ्** – अस्थूलयिष्यत अस्थूलयिष्येताम् अस्थूलयिष्यन्त । अस्थूलयिष्यथाः अस्थूलयिष्येथाम् अस्थूलयिष्यध्वम् । अस्थूलयिष्ये अस्थूलयिष्यावहि अस्थूलयिष्यामहि ।

णिचि – स्थूलयति-ते, **सनि** – तुस्थूलयिषते, **यकि** – स्थूल्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९०६. अर्थ – उपयाच्ञायाम् । सकर्म, सेट्, आत्मने, (अदन्तः) (आगर्वीयः) ।

१. लट् – अर्थयते[१] अर्थयेते अर्थयन्ते । अर्थयसे अर्थयेथे अर्थयध्वे । अर्थये अर्थयावहे अर्थयामहे । **२. लिट्** – (i) अर्थयाञ्चक्रे अर्थयाञ्चक्राते अर्थयाञ्चक्रिरे । अर्थयाञ्चकृषे अर्थयाञ्चक्राथे अर्थयाञ्चकृढ्वे । अर्थयाञ्चक्रे अर्थयाञ्चकृवहे अर्थयाञ्चकृमहे । (ii) अर्थयाम्बभूव अर्थयाम्बभूवतुः अर्थयाम्बभूवुः । अर्थयाम्बभूविथ अर्थयाम्बभूवथुः अर्थयाम्बभूव । अर्थयाम्बभूव अर्थयाम्बभूविव अर्थयाम्बभूविम । (iii) अर्थयामास अर्थयामासतुः अर्थयामासुः । अर्थयामासिथ अर्थयामासथुः अर्थयामास । अर्थयामास अर्थयामासिव अर्थयामासिम । **३. लुट्** – अर्थयिता अर्थयितारौ अर्थयितारः । अर्थयितासे अर्थयितासाथे अर्थयिताध्वे । अर्थयिताहे अर्थयितास्वहे अर्थयितास्महे । **४. लृट्** – अर्थयिष्यते अर्थयिष्येते अर्थयिष्यन्ते । अर्थयिष्यसे अर्थयिष्येथे अर्थयिष्यध्वे । अर्थयिष्ये अर्थयिष्यावहे अर्थयिष्यामहे । **५. लोट्** – अर्थयताम् अर्थयेताम् अर्थयन्ताम् । अर्थयस्व अर्थयेथाम् अर्थयध्वम् । अर्थयै अर्थयावहै अर्थयामहै । **६. लङ्** – आर्थयत आर्थयेताम् आर्थयन्त । आर्थयथाः आर्थयेथाम् आर्थयध्वम् । आर्थये आर्थयावहि आर्थयामहि । **७. विधिलिङ्** – अर्थयेत अर्थयेयाताम् अर्थयेरन् । अर्थयेथाः अर्थयेयाथाम् अर्थयेध्वम् । अर्थयेय अर्थयेवहि अर्थयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – अर्थयिषीष्ट अर्थयिषीयास्ताम् अर्थयिषीरन् । अर्थयिषीष्ठाः अर्थयिषीयास्थाम् अर्थयिषीध्वम् । अर्थयिषीय अर्थयिषीवहि अर्थयिषीमहि । **९. लुङ्** – आर्तथत[२] आर्तथेताम् आर्तथन्त । आर्तथथाः आर्तथेथाम् आर्तथध्वम् । आर्तथे आर्तथावहि आर्तथामहि । **१०. लृङ्** – आर्थयिष्यत आर्थयिष्येताम् आर्थयिष्यन्त । आर्थयिष्यथाः आर्थयिष्येथाम् आर्थयिष्यध्वम् । आर्थयिष्ये आर्थयिष्यावहि आर्थयिष्यामहि ।

णिचि – अर्थयति-ते, **सनि** – अर्तिथयिषते, **यकि** – अर्थ्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९०७. सत्र – सन्तानक्रियायाम् । अकर्म, सेट्, आत्मने, (अदन्तः) (आगर्वीयः)

१. लट् – सत्रयते[१] सत्रयेते सत्रयन्ते । सत्रयसे सत्रयेथे सत्रयध्वे । सत्रये सत्रयावहे सत्रयामहे । **२. लिट्** – (i) सत्रयाञ्चक्रे सत्रयाञ्चक्राते सत्रयाञ्चक्रिरे । सत्रयाञ्चकृषे सत्रयाञ्चक्राथे सत्रयाञ्चकृढ्वे । सत्रयाञ्चक्रे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सत्रयाञ्चकृवहे सत्रयाञ्चकृमहे । (ii) सत्रयाम्बभूव सत्रयाम्बभूवतुः सत्रयाम्बभूवुः । सत्रयाम्बभूविथ सत्रया-म्बभूवथुः सत्रयाम्बभूव । सत्रयाम्बभूव सत्रयाम्बभूविव सत्रयाम्बभूविम । (iii) सत्रयामास सत्रयामासतुः सत्रयामासुः । सत्रयामासिथ सत्रयामासथुः सत्रयामास । सत्रयामास सत्रयामासिव सत्रयामासिम । **३. लुट्** – सत्रयिता सत्रयितारौ सत्रयितारः । सत्रयितासे सत्रयितासाथे सत्रयिताध्वे । सत्रयिताहे सत्रयितास्वहे सत्रयितास्महे । **४. लृट्** – सत्रयिष्यते सत्रयिष्येते सत्रयिष्यन्ते । सत्रयिष्यसे सत्रयिष्येथे सत्रयिष्यध्वे । सत्रयिष्ये सत्रयिष्यावहे सत्रयिष्यामहे । **५. लोट्** – सत्रयताम् सत्रयेताम् सत्रयन्ताम् । सत्रयस्व सत्रयेथाम् सत्रयध्वम् । सत्रयै सत्रयावहै सत्रयामहै । **६. लङ्** – असत्रयत असत्रयेताम् असत्रयन्त । असत्रयथाः असत्रयेथाम् असत्रयध्वम् । असत्रये असत्रयावहि असत्रयामहि । **७. विधिलिङ्** – सत्रयेत सत्रयेयाताम् सत्रयेरन् । सत्रयेथाः सत्रयेयाथाम् सत्रयेध्वम् । सत्रयेय सत्रयेवहि सत्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – सत्रयिषीष्ट सत्रयिषीयास्ताम् सत्रयिषीरन् । सत्रयिषीष्ठाः सत्रयिषीयास्थाम् सत्रयिषीध्वम् । सत्रयिषीय सत्रयिषीवहि सत्रयिषीमहि । **९. लुङ्** – अससत्रत[2] अससत्रेताम् अससत्रन्त । अससत्रथाः अससत्रेथाम् अससत्रध्वम् । अससत्रे अससत्रावहि अससत्रामहि । **१०. लृङ्** – असत्रयिष्यत असत्रयिष्येताम् असत्रयिष्यन्त । असत्रयिष्यथाः असत्रयिष्येथाम् असत्रयिष्यध्वम् । असत्रयिष्ये असत्रयिष्यावहि असत्रयिष्यामहि । **४. लृट्** – सत्रयिष्यते सत्रयिष्येते सत्रयिष्यन्ते । सत्रयिष्यसे सत्रयिष्येथे सत्रयिष्यध्वे । सत्रयिष्ये सत्रयिष्यावहे सत्रयिष्यामहे । **५. लोट्** – सत्रयताम् सत्रयेताम् सत्रयन्ताम् । सत्रयस्व सत्रयेथाम् सत्रयध्वम् । सत्रयै सत्रयावहै सत्रयामहै । **६. लङ्** – असत्रयत असत्रयेताम् असत्रयन्त । असत्रयथाः असत्रयेथाम् असत्रयध्वम् । असत्रये असत्रयावहि असत्रयामहि । **७. विधिलिङ्** – सत्रयेत सत्रयेयाताम् सत्रयेरन् । सत्रयेथाः सत्रयेयाथाम् सत्रयेध्वम् । सत्रयेय सत्रयेवहि सत्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – सत्रयिषीष्ट सत्रयिषीयास्ताम् सत्रयिषीरन् । सत्रयिषीष्ठाः सत्रयिषीयास्थाम् सत्रयिषीध्वम् । सत्रयिषीय सत्रयिषीवहि सत्रयिषीमहि । **९. लुङ्** – अससत्रत[2] अससत्रेताम् अससत्रन्त । अससत्रथाः अससत्रेथाम् अससत्रध्वम् । अससत्रे अससत्रावहि अससत्रामहि । **१०. लृङ्** – असत्रयिष्यत असत्रयिष्येताम् असत्रयिष्यन्त । असत्रयिष्यथाः असत्रयिष्येथाम् असत्रयिष्यध्वम् । असत्रयिष्ये असत्रयिष्यावहि असत्रयिष्यामहि ।

णिचि – सत्रयति-ते, **सनि** – सिसत्रयिषते, **यकि** – सत्र्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९०८. गर्व – माने । अकर्म, सेट्, आत्मने, (अदन्तः) (आगर्वीयः) अभिमाने इत्यर्थः । 'माने गर्वयते दर्पे गर्वतीति भवेच्छपि' (श्लो. १६१) इति देवः ।

१. लट् – (i) गर्वयते[1] गर्वयेते गर्वयन्ते । गर्वयसे गर्वयेथे गर्वयध्वे । गर्वये गर्वयावहे गर्वयामहे । (ii) गर्वते[2] गर्वेते गर्वन्ते । गर्वसे गर्वेथे गर्वध्वे । गर्वे गर्वावहे गर्वामहे । **२. लिट्** – (i) गर्वयाञ्चक्रे गर्वयाञ्चक्राते गर्वयाञ्चक्रिरे । गर्वयाञ्चकृषे गर्वयाञ्चक्राथे गर्वयाञ्चकृढ्वे । गर्वयाञ्चक्रे गर्वयाञ्चकृवहे गर्वयाञ्चकृमहे । (ii) गर्वयाम्बभूव गर्वयाम्बभूवतुः गर्वयाम्बभूवुः । गर्वयाम्बभूविथ गर्वयाम्बभूवथुः गर्वयाम्बभूव । गर्वयाम्बभूव गर्वयाम्बभूविव गर्वयाम्बभूविम । (iii) गर्वयामास गर्वयामासतुः गर्वयामासुः । गर्वयामासिथ गर्वयामासथुः गर्वयामास । गर्वयामास गर्वयामासिव गर्वयामासिम । (iv) गर्वाञ्चक्रे[3] गर्वाञ्चक्राते गर्वाञ्चक्रिरे । गर्वाञ्चकृषे गर्वाञ्चक्राथे गर्वाञ्चकृढ्वे । गर्वाञ्चक्रे गर्वाञ्चकृवहे गर्वाञ्चकृमहे । (v) गर्वाम्बभूव गर्वाम्बभूवतुः गर्वाम्बभूवुः । गर्वाम्बभूविथ गर्वाम्बभूवथुः गर्वाम्बभूव । गर्वाम्बभूव गर्वाम्बभूविव गर्वाम्बभूविम । (vi) गर्वामास गर्वामासतुः गर्वामासुः । गर्वामासिथ गर्वामासथुः गर्वामास । गर्वामास

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

गर्वामासिव गर्वामासिम । **३. लुट्** – (i) गर्वयिता गर्वयितारौ गर्वयितारः । गर्वयितासे गर्वयितासाथे गर्वयिताध्वे । गर्वयिताहे गर्वयितास्वहे गर्वयितास्महे । (ii) गर्विता गर्वितारौ गर्वितारः । गर्वितासे गर्वितासाथे गर्विताध्वे । गर्विताहे गर्वितास्वहे गर्वितास्महे । **४. लृट्** – (i) गर्वयिष्यते गर्वयिष्येते गर्वयिष्यन्ते । गर्वयिष्यसे गर्वयिष्येथे गर्वयिष्यध्वे । गर्वयिष्ये गर्वयिष्यावहे गर्वयिष्यामहे । (ii) गर्विष्यते गर्विष्येते गर्विष्यन्ते । गर्विष्यसे गर्विष्येथे गर्विष्यध्वे । गर्विष्ये गर्विष्यावहे गर्विष्यामहे । **५. लोट्** – (i) गर्वयताम् गर्वयेताम् गर्वयन्ताम् । गर्वयस्व गर्वयेथाम् गर्वयध्वम् । गर्वयै गर्वयावहै गर्वयामहै । (ii) गर्वताम् गर्वेताम् गर्वन्ताम् । गर्वस्व गर्वेथाम् गर्वध्वम् । गर्वै गर्वावहै गर्वामहै । **६. लङ्** – (i) अगर्वयत अगर्वयेताम् अगर्वयन्त । अगर्वयथाः अगर्वयेथाम् अगर्वयध्वम् । अगर्वये अगर्वयावहि अगर्वयामहि । (ii) अगर्वत अगर्वेताम् अगर्वन्त । अगर्वथाः अगर्वेथाम् अगर्वध्वम् । अगर्वे अगर्वावहि अगर्वामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) गर्वयेत गर्वयेयाताम् गर्वयेरन् । गर्वयेथाः गर्वयेयाथाम् गर्वयेध्वम् । गर्वयेय गर्वयेवहि गर्वयेमहि । (ii) गर्वेत गर्वेयाताम् गर्वेरन् । गर्वेथाः गर्वेयाथाम् गर्वेध्वम् । गर्वेय गर्वेवहि गर्वेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) गर्वयिषीष्ट गर्वयिषीयास्ताम् गर्वयिषीरन् । गर्वयिषीष्ठाः गर्वयिषीयास्थाम् गर्वयिषीध्वम् । गर्वयिषीय गर्वयिषीवहि गर्वयिषीमहि । (ii) गर्विषीष्ट गर्विषीयास्ताम् गर्विषीरन् । गर्विषीष्ठाः गर्विषीयास्थाम् गर्विषीध्वम् । गर्विषीय गर्विषीवहि गर्विषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अजगर्वत[४] अजगर्वेताम् अजगर्वन्त । अजगर्वथाः अजगर्वेथाम् अजगर्वध्वम् । अजगर्वे अजगर्वावहि अजगर्वामहि । (ii) अगर्विष्ट अगर्विषाताम् अगर्विषत । अगर्विष्ठाः अगर्विषाथाम् अगर्विषाध्वम् । अगर्विषि अगर्विष्वहि अगर्विष्महि । **१०. लृङ्** – (i) अगर्वयिष्यत अगर्वयिष्येताम् अगर्वयिष्यन्त । अगर्वयिष्यथाः अगर्वयिष्येथाम् अगर्वयिष्यध्वम् । अगर्वयिष्ये अगर्वयिष्यावहि अगर्वयिष्यामहि । (ii) अगर्विष्यत अगर्विष्येताम् अगर्विष्यन्त । अगर्विष्यथाः अगर्विष्येथाम् अगर्विष्यध्वम् । अगर्विष्ये अगर्विष्यावहि अगर्विष्यामहि ।

णिचि – गर्वयति-न्ते, **सनि** – जिगर्वयिषते, **यकि** – गर्व्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. 'अदन्तत्वसामर्थ्यात् णिज्विकल्पः । गर्वते' इति कौमुदी । किन्तु कृदन्तरूपमालायां लिख्यते – ''णिजभावपक्षे – 'शेषात् कर्तरि...' इति परस्मैपदमेव'' इति । इह परस्मैपदिरूपाणि न दर्शितानि ।

३. णिजभावे अदन्तसामर्थ्यात् लिटि आम् ।

४. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९०९. सूत्र – वेष्टने । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । ''अन्ये तु विमोचने इति पठन्तः 'विमोचनं मोचनाभावः' इति । ग्रन्थनमित्यपरे'' इति मा.धा. वृत्तिः ।

१. लट् – (i) सूत्रयति[१] सूत्रयतः सूत्रयन्ति । सूत्रयसि सूत्रयथः सूत्रयथ । सूत्रयामि सूत्रयावः सूत्रयामः । (ii) सूत्रयते[१] सूत्रयेते सूत्रयन्ते । सूत्रयसे सूत्रयेथे सूत्रयध्वे । सूत्रये सूत्रयावहे सूत्रयामहे । **२. लिट्** – (i) सूत्रयाञ्चकार सूत्रयाञ्चक्रतुः सूत्रयाञ्चक्रुः । सूत्रयाञ्चकर्थ सूत्रयाञ्चक्रथुः सूत्रयाञ्चक्र । सूत्रयाञ्चकार, सूत्रयाञ्चकर सूत्रयाञ्चकृव सूत्रयाञ्चकृम । (ii) सूत्रयाञ्चक्रे सूत्रयाञ्चक्राते सूत्रयाञ्चक्रिरे । सूत्रयाञ्चकृषे सूत्रयाञ्चक्राथे सूत्रयाञ्चकृढ्वे । सूत्रयाञ्चक्रे सूत्रयाञ्चकृवहे सूत्रयाञ्चकृमहे । (iii) सूत्रयाम्बभूव सूत्रयाम्बभूवतुः सूत्रयाम्बभूवुः । सूत्रयाम्बभूविथ सूत्रयाम्बभूवथुः सूत्रयाम्बभूव । सूत्रयाम्बभूव सूत्रयाम्बभूविव सूत्रयाम्बभूविम । (iv) सूत्रयामास सूत्रयामासतुः सूत्रयामासुः । सूत्रयामासिथ सूत्रयामासथुः सूत्रयामास । सूत्रयामास सूत्रयामासिव सूत्रयामासिम । **३. लुट्** – (i) सूत्रयिता सूत्रयितारौ सूत्रयितारः । सूत्रयितासि सूत्रयितास्थः सूत्रयितास्थ । सूत्रयितास्मि सूत्रयितास्वः सूत्रयितास्मः । (ii) सूत्रयिता सूत्रयितारौ सूत्रयितारः । सूत्रयितासे सूत्रयितासाथे सूत्रयिताध्वे । सूत्रयिताहे सूत्रयितास्वहे सूत्रयितास्महे । **४. लृट्** – (i) सूत्रयिष्यति

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सूत्रयिष्यतः सूत्रयिष्यन्ति । सूत्रयिष्यसि सूत्रयिष्यथः सूत्रयिष्यथ । सूत्रयिष्यामि सूत्रयिष्यावः सूत्रयिष्यामः । (ii) सूत्रयिष्यते सूत्रयिष्येते सूत्रयिष्यन्ते । सूत्रयिष्यसे सूत्रयिष्येथे सूत्रयिष्यध्वे । सूत्रयिष्ये सूत्रयिष्यावहे सूत्रयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) सूत्रयतु, सूत्रयतात् सूत्रयताम् सूत्रयन्तु । सूत्रय, सूत्रयतात् सूत्रयतम् सूत्रयत । सूत्रयाणि सूत्रयाव सूत्रयाम । (ii) सूत्रयताम् सूत्रयेताम् सूत्रयन्ताम् । सूत्रयस्व सूत्रयेथाम् सूत्रयध्वम् । सूत्रयै सूत्रयावहै सूत्रयामहै । **६. लङ्** – (i) असूत्रयत् असूत्रयताम् असूत्रयन् । असूत्रयः असूत्रयतम् असूत्रयत । असूत्रयम् असूत्रयाव असूत्रयाम । (ii) असूत्रयत असूत्रयेताम् असूत्रयन्त । असूत्रयथाः असूत्रयेथाम् असूत्रयध्वम् । असूत्रये असूत्रयावहि असूत्रयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) सूत्रयेत् सूत्रयेताम् सूत्रयेयुः । सूत्रयेः सूत्रयेतम् सूत्रयेत । सूत्रयेयम् सूत्रयेव सूत्रयेम । (ii) सूत्रयेत सूत्रयेयाताम् सूत्रयेरन् । सूत्रयेथाः सूत्रयेयाथाम् सूत्रयेध्वम् । सूत्रयेय सूत्रयेवहि सूत्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) सूत्र्यात् सूत्र्यास्ताम् सूत्र्यासुः । सूत्र्याः सूत्र्यास्तम् सूत्र्यास्त । सूत्र्यासम् सूत्र्यास्व सूत्र्यास्म । (ii) सूत्रयिषीष्ट सूत्रयिषीयास्ताम् सूत्रयिषीरन् । सूत्रयिषीष्ठाः सूत्रयिषीयास्थाम् सूत्रयिषीध्वम् । सूत्रयिषीय सूत्रयिषीवहि सूत्रयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) असुसूत्रत्[2] असुसूत्रताम् असुसूत्रन् । असुसूत्रः असुसूत्रतम् असुसूत्रत । असुसूत्रम् असुसूत्राव असुसूत्राम । (ii) असुसूत्रत[2] असुसूत्रेताम् असुसूत्रन्त । असुसूत्रथाः असुसूत्रेथाम् असुसूत्रध्वम् । असुसूत्रे असुसूत्रावहि असुसूत्रामहि । **१०. लृङ्** – (i) असूत्रयिष्यत् असूत्रयिष्यताम् असूत्रयिष्यन् । असूत्रयिष्यः असूत्रयिष्यतम् असूत्रयिष्यत । असूत्रयिष्यम् असूत्रयिष्याव असूत्रयिष्याम । (ii) असूत्रयिष्यत असूत्रयिष्येताम् असूत्रयिष्यन्त । असूत्रयिष्यथाः असूत्रयिष्येथाम् असूत्रयिष्यध्वम् । असूत्रयिष्ये असूत्रयिष्यावहि असूत्रयिष्यामहि ।

णिचि – सूत्रयति-ते, **सनि** – सुसूत्रयिषति-ते, **यकि** – सूत्र्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः । 'अनेकाच्त्वात् अषोपदेशत्वार्थम् अस्य अदन्तत्वमिति न ततोऽस्य णिज्विकल्पः' इति बालमनोरमा ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९१०. मूत्र – प्रस्रवणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् – (i) मूत्रयति मूत्रयतः मूत्रयन्ति । मूत्रयसि मूत्रयथः मूत्रयथ । मूत्रयामि मूत्रयावः मूत्रयामः । (ii) मूत्रति[1] मूत्रतः मूत्रन्ति । मूत्रसि मूत्रथः मूत्रथ । मूत्रामि मूत्रावः मूत्रामः । (iii) मूत्रयते मूत्रयेते मूत्रयन्ते । मूत्रयसे मूत्रयेथे मूत्रयध्वे । मूत्रये मूत्रयावहे मूत्रयामहे । **२. लिट्** – (i) मूत्रयाञ्चकार मूत्रयाञ्चक्रतुः मूत्रयाञ्चक्रुः । मूत्रयाञ्चकर्थ मूत्रयाञ्चक्रथुः मूत्रयाञ्चक्र । मूत्रयाञ्चकार, मूत्रयाञ्चकर मूत्रयाञ्चकृव मूत्रयाञ्चकृम । (ii) मूत्रयाञ्चक्रे मूत्रयाञ्चक्राते मूत्रयाञ्चक्रिरे । मूत्रयाञ्चकृषे मूत्रयाञ्चक्राथे मूत्रयाञ्चकृढ्वे । मूत्रयाञ्चक्रे मूत्रयाञ्चकृवहे मूत्रयाञ्चकृमहे । (iii) मूत्रयाम्बभूव मूत्रयाम्बभूवतुः मूत्रयाम्बभूवुः । मूत्रयाम्बभूविथ मूत्रयाम्बभूवथुः मूत्रयाम्बभूव । मूत्रयाम्बभूव मूत्रयाम्बभूविव मूत्रयाम्बभूविम । (iv) मूत्रयामास मूत्रयामासभः मूत्रयामासुः । मूत्रयामासिथ मूत्रयामासथुः मूत्रयामास । मूत्रयामास मूत्रयामासिव मूत्रयामासिम । (v) मूत्राञ्चकार[2] मूत्राञ्चक्रतुः मूत्राञ्चक्रुः । मूत्राञ्चकर्थ मूत्राञ्चक्रथुः मूत्राञ्चक्र । मूत्राञ्चकार, मूत्राञ्चकर मूत्राञ्चकृव मूत्राञ्चकृम । (vi) मूत्राम्बभूव मूत्राम्बभूवतुः मूत्राम्बभूवुः । मूत्राम्बभूविथ मूत्राम्बभूवथुः मूत्राम्बभूव । मूत्राम्बभूव मूत्राम्बभूविव मूत्राम्बभूविम । (vii) मूत्रामास मूत्रामासभः मूत्रामासुः । मूत्रामासिथ मूत्रामासथुः मूत्रामास । मूत्रामास मूत्रामासिव मूत्रामासिम । **३. लुट्** – (i) मूत्रयिता मूत्रयितारौ मूत्रयितारः । मूत्रयितासि मूत्रयितास्थः मूत्रयितास्थ । मूत्रयितास्मि मूत्रयितास्वः मूत्रयितास्मः । (ii) मूत्रिता मूत्रितारौ मूत्रितारः । मूत्रितासि मूत्रितास्थः मूत्रितास्थ । मूत्रितास्मि मूत्रितास्वः मूत्रितास्मः । (iii) मूत्रयिता मूत्रयितारौ मूत्रयितारः । मूत्रयितासे मूत्रयितासाथे मूत्रयिताध्वे । मूत्रयिताहे मूत्रयितास्वहे मूत्रयितास्महे । **४. लृट्** – (i) मूत्रयिष्यति मूत्रयिष्यतः मूत्रयिष्यन्ति । मूत्रयिष्यसि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मूत्रयिष्यथः मूत्रयिष्यथ । मूत्रयिष्यामि मूत्रयिष्यावः मूत्रयिष्यामः । (ii) मूत्रिष्यति मूत्रिष्यतः मूत्रिष्यन्ति । मूत्रिष्यसि मूत्रिष्यथः मूत्रिष्यथ । मूत्रिष्यामि मूत्रिष्यावः मूत्रिष्यामः । (iii) मूत्रयिष्यते मूत्रयिष्येते मूत्रयिष्यन्ते । मूत्रयिष्यसे मूत्रयिष्येथे मूत्रयिष्यध्वे । मूत्रयिष्ये मूत्रयिष्यावहे मूत्रयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) मूत्रयतु, मूत्रयतात् मूत्रयताम् मूत्रयन्तु । मूत्रय, मूत्रयतात् मूत्रयतम् मूत्रयत । मूत्रयाणि मूत्रयाव मूत्रयाम । (ii) मूत्रतु, मूत्रतात् मूत्रताम् मूत्रन्तु । मूत्र, मूत्रतात् मूत्रतम् मूत्रत । मूत्राणि मूत्राव मूत्राम । (iii) मूत्रयताम् मूत्रयेताम् मूत्रयन्ताम् । मूत्रयस्व मूत्रयेथाम् मूत्रयध्वम् । मूत्रयै मूत्रयावहै मूत्रयामहै । **६. लङ्** – (i) अमूत्रयत् अमूत्रयताम् अमूत्रयन् । अमूत्रयः अमूत्रयतम् अमूत्रयत । अमूत्रयम् अमूत्रयाव अमूत्रयाम । (ii) अमूत्रत् अमूत्रताम् अमूत्रन् । अमूत्रः अमूत्रतम् अमूत्रत । अमूत्रम् अमूत्राव अमूत्राम । (iii) अमूत्रयत अमूत्रयेताम् अमूत्रयन्त । अमूत्रयथाः अमूत्रयेथाम् अमूत्रयध्वम् । अमूत्रये अमूत्रयावहि अमूत्रयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) मूत्रयेत् मूत्रयेताम् मूत्रयेयुः । मूत्रयेः मूत्रयेतम् मूत्रयेत । मूत्रयेयम् मूत्रयेव मूत्रयेम । (ii) मूत्रेत् मूत्रेताम् मूत्रेयुः । मूत्रेः मूत्रेतम् मूत्रेत । मूत्रेयम् मूत्रेव मूत्रेम । (iii) मूत्रयेत मूत्रयेयाताम् मूत्रयेरन् । मूत्रयेथाः मूत्रयेयाथाम् मूत्रयेध्वम् । मूत्रयेय मूत्रयेवहि मूत्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) मूत्र्यात् मूत्र्यास्ताम् मूत्र्यासुः । मूत्र्याः मूत्र्यास्तम् मूत्र्यास्त । मूत्र्यासम् मूत्र्यास्व मूत्र्यास्म । (ii) मूत्रयिषीष्ट मूत्रयिषीयास्ताम् मूत्रयिषीरन् । मूत्रयिषीष्ठाः मूत्रयिषीयास्थाम् मूत्रयिषीध्वम् । मूत्रयिषीय मूत्रयिषीवहि मूत्रयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अमुमूत्रत् अमुमूत्रताम् अमुमूत्रन् । अमुमूत्रः अमुमूत्रतम् अमुमूत्रत । अमुमूत्रम् अमुमूत्राव अमुमूत्राम । (ii) अमूत्रीत अमूत्रिष्टाम् अमूत्रिषुः । अमूत्रीः अमूत्रिष्टम् अमूत्रिष्ट । अमूत्रिषम् अमूत्रिष्व अमूत्रिष्म । (iii) अमुमूत्रत अमुमूत्रेताम् अमुमूत्रन्त । अमुमूत्रथाः अमुमूत्रेथाम् अमुमूत्रध्वम् । अमुमूत्रे अमुमूत्रावहि अमुमूत्रामहि । **१०. लृङ्** – (i) अमूत्रयिष्यत् अमूत्रयिष्यताम् अमूत्रयिष्यन् । अमूत्रयिष्यः अमूत्रयिष्यतम् अमूत्रयिष्यत । अमूत्रयिष्यम् अमूत्रयिष्याव अमूत्रयिष्याम । (ii) अमूत्रिष्यत् अमूत्रिष्यताम् अमूत्रिष्यन् । अमूत्रिष्यः अमूत्रिष्यतम् अमूत्रिष्यत । अमूत्रिष्यम् अमूत्रिष्याव अमूत्रिष्याम । अमूत्रयिष्यत अमूत्रयिष्येताम् अमूत्रयिष्यन्त । अमूत्रयिष्यथाः अमूत्रयिष्येथाम् अमूत्रयिष्यध्वम् । अमूत्रयिष्ये अमूत्रयिष्यावहि अमूत्रयिष्यामहि ।

णिचि – मूत्रयति-ते, **सनि** – मुमूत्रयिषति-ते, **यकि** – मूत्र्यते ।

१. अदन्तसामर्थ्यात् णिज्रहितं रूपम् अपि ।

२. णिजभावे अदन्तसामर्थ्यात् लिटि आम् ।

१९११. रूक्ष – पारुष्ये । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) मा.धा. वृत्तौ 'रूक्षति इति शपि' इति दर्शनात् भ्वादौ 'रूक्ष' इति धातुः पूर्वं स्यात्, अधुना भ्रष्टः इति ज्ञायते ।

१. लट् – (i) रूक्षयति[1] रूक्षयतः रूक्षयन्ति । रूक्षयसि रूक्षयथः रूक्षयथ । रूक्षयामि रूक्षयावः रूक्षयामः । (ii) रूक्षयते रूक्षयेते रूक्षयन्ते । रूक्षयसे रूक्षयेथे रूक्षयध्वे । रूक्षये रूक्षयावहे रूक्षयामहे ।

२. लिट् – (i) रूक्षयाञ्चकार रूक्षयाञ्चक्रतुः रूक्षयाञ्चक्रुः । रूक्षयाञ्चकर्थ रूक्षयाञ्चक्रथुः रूक्षयाञ्चक्र । रूक्षयाञ्चकार, रूक्षयाञ्चकर रूक्षयाञ्चकृव रूक्षयाञ्चकृम । (ii) रूक्षयाञ्चक्रे रूक्षयाञ्चक्राते रूक्षयाञ्चक्रिरे । रूक्षयाञ्चकृषे रूक्षयाञ्चक्राथे रूक्षयाञ्चकृढ्वे । रूक्षयाञ्चक्रे रूक्षयाञ्चकृवहे रूक्षयाञ्चकृमहे । (iii) रूक्षयाम्बभूव रूक्षयाम्बभूवतुः रूक्षयाम्बभूवुः । रूक्षयाम्बभूविथ रूक्षयाम्बभूवथुः रूक्षयाम्बभूव । रूक्षयाम्बभूव रूक्षयाम्बभूविव रूक्षयाम्बभूविम । (iv) रूक्षयामास रूक्षयामासतुः रूक्षयामासुः । रूक्षयामासिथ रूक्षयामासथुः रूक्षयामास । रूक्षयामास रूक्षयामासिव रूक्षयामासिम । **३. लुट्** – (i) रूक्षयिता रूक्षयितारौ रूक्षयितारः। रूक्षयितासि रूक्षयितास्थः रूक्षयितास्थ । रूक्षयितास्मि रूक्षयितास्वः रूक्षयितास्मः । (ii) रूक्षयिता रूक्षयितारौ रूक्षयितारः । रूक्षयितासे रूक्षयितासाथे रूक्षयिताध्वे । रूक्षयिताहे रूक्षयितास्वहे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रूक्षयितास्महे । **४. लृट्** – (i) रूक्षयिष्यति रूक्षयिष्यतः रूक्षयिष्यन्ति । रूक्षयिष्यसि रूक्षयिष्यथः रूक्षयिष्यथ । रूक्षयिष्यामि रूक्षयिष्यावः रूक्षयिष्यामः । (ii) रूक्षयिष्यते रूक्षयिष्येते रूक्षयिष्यन्ते । रूक्षयिष्यसे रूक्षयिष्येथे रूक्षयिष्यध्वे । रूक्षयिष्ये रूक्षयिष्यावहे रूक्षयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) रूक्षयतु, रूक्षयतात् रूक्षयताम् रूक्षयन्तु । रूक्षय, रूक्षयतात् रूक्षयतम् रूक्षयत । रूक्षयाणि रूक्षयाव रूक्षयाम । (ii) रूक्षयताम् रूक्षयेताम् रूक्षयन्ताम् । रूक्षयस्व रूक्षयेथाम् रूक्षयध्वम् । रूक्षयै रूक्षयावहै रूक्षयामहै । **६. लङ्** – (i) अरूक्षयत् अरूक्षयताम् अरूक्षयन् । अरूक्षयः अरूक्षयतम् अरूक्षयत । अरूक्षयम् अरूक्षयाव अरूक्षयाम । (ii) अरूक्षयत अरूक्षयेताम् अरूक्षयन्त । अरूक्षयथाः अरूक्षयेथाम् अरूक्षयध्वम् । अरूक्षये अरूक्षयावहि अरूक्षयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) रूक्षयेत् रूक्षयेताम् रूक्षयेयुः । रूक्षयेः रूक्षयेतम् रूक्षयेत । रूक्षयेयम् रूक्षयेव रूक्षयेम । (ii) रूक्षयेत रूक्षयेयाताम् रूक्षयेरन् । रूक्षयेथाः रूक्षयेयाथाम् रूक्षयेध्वम् । रूक्षयेय रूक्षयेवहि रूक्षयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) रूक्ष्यात् रूक्ष्यास्ताम् रूक्ष्यासुः । रूक्ष्याः रूक्ष्यास्तम् रूक्ष्यास्त । रूक्ष्यासम् रूक्ष्यास्व रूक्ष्यास्म । (ii) रूक्षयिषीष्ट रूक्षयिषीयास्ताम् रूक्षयिषीरन् । रूक्षयिषीष्ठाः रूक्षयिषीयास्थाम् रूक्षयिषीध्वम् । रूक्षयिषीय रूक्षयिषीवहि रूक्षयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अरुरूक्षत्[2] अरुरूक्षताम् अरुरूक्षन् । अरुरूक्षः अरुरूक्षतम् अरुरूक्षत । अरुरूक्षम् अरुरूक्षाव अरुरूक्षाम । (ii) अरुरूक्षत अरुरूक्षेताम् अरुरूक्षन्त । अरुरूक्षथाः अरुरूक्षेथाम् अरुरूक्षध्वम् । अरुरूक्षे अरुरूक्षावहि अरुरूक्षामहि । **१०. लृङ्** – (i) अरूक्षयिष्यत् अरूक्षयिष्यताम् अरूक्षयिष्यन् । अरूक्षयिष्यः अरूक्षयिष्यतम् अरूक्षयिष्यत । अरूक्षयिष्यम् अरूक्षयिष्याव अरूक्षयिष्याम । (ii) अरूक्षयिष्यत अरूक्षयिष्येताम् अरूक्षयिष्यन्त । अरूक्षयिष्यथाः अरूक्षयिष्येथाम् अरूक्षयिष्यध्वम् । अरूक्षयिष्ये अरूक्षयिष्यावहि अरूक्षयिष्यामहि ।

णिचि – रूक्षयति-ते, **सनि** – रुरूक्षयिषति-ते, **यकि** – रूक्ष्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९१२. पार – कर्मसमाप्तौ । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् – (i) पारयति[1] पारयतः पारयन्ति । पारयसि पारयथः पारयथ । पारयामि पारयावः पारयामः । (ii) पारयते पारयेते पारयन्ते । पारयसे पारयेथे पारयध्वे । पारये पारयावहे पारयामहे । **२. लिट्** – (i) पारयाञ्चकार पारयाञ्चक्रतुः पारयाञ्चक्रुः । पारयाञ्चकर्थ पारयाञ्चक्रथुः पारयाञ्चक्र । पारयाञ्चकार, पारयाञ्चकर पारयाञ्चकृव पारयाञ्चकृम । (ii) पारयाञ्चक्रे पारयाञ्चक्राते पारयाञ्चक्रिरे । पारयाञ्चकृषे पारयाञ्चक्राथे पारयाञ्चकृढ्वे । पारयाञ्चक्रे पारयाञ्चकृवहे पारयाञ्चकृमहे । (iii) पारयाम्बभूव पारयाम्बभूवतुः पारयाम्बभूवुः । पारयाम्बभूविथ पारयाम्बभूवथुः पारयाम्बभूव । पारयाम्बभूव पारयाम्बभूविव पारयाम्बभूविम । (iv) पारयामास पारयामासतुः पारयामासुः । पारयामासिथ पारयामासथुः पारयामास । पारयामास पारयामासिव पारयामासिम । **३. लुट्** – (i) पारयिता पारयितारौ पारयितारः । पारयितासि पारयितास्थः पारयितास्थ । पारयितास्मि पारयितास्वः पारयितास्मः । (ii) पारयिता पारयितारौ पारयितारः । पारयितासे पारयितासाथे पारयिताध्वे । पारयिताहे पारयितास्वहे पारयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पारयिष्यति पारयिष्यतः पारयिष्यन्ति । पारयिष्यसि पारयिष्यथः पारयिष्यथ । पारयिष्यामि पारयिष्यावः पारयिष्यामः । (ii) पारयिष्यते पारयिष्येते पारयिष्यन्ते । पारयिष्यसे पारयिष्येथे पारयिष्यध्वे । पारयिष्ये पारयिष्यावहे पारयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पारयतु, पारयतात् पारयताम् पारयन्तु । पारय, पारयतात् पारयतम् पारयत । पारयाणि पारयाव पारयाम । (ii) पारयताम् पारयेताम् पारयन्ताम् । पारयस्व पारयेथाम् पारयध्वम् । पारयै

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पारयावहै पारयामहै । **६. लङ्** – (i) अपारयत् अपारयताम् अपारयन् । अपारयः अपारयतम् अपारयत । अपारयम् अपारयाव अपारयाम । (ii) अपारयत अपारयेताम् अपारयन्त । अपारयथाः अपारयेथाम् अपारयध्वम् । अपारये अपारयावहि अपारयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पारयेत् पारयेताम् पारयेयुः । पारयेः पारयेतम् पारयेत । पारयेयम् पारयेव पारयेम । (ii) पारयेत पारयेयाताम् पारयेरन् । पारयेथाः पारयेयाथाम् पारयेध्वम् । पारयेय पारयेवहि पारयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पार्यात् पार्यास्ताम् पार्यासुः । पार्याः पार्यास्तम् पार्यास्त । पार्यासम् पार्यास्व पार्यास्म । पारयिषीष्ट पारयिषीयास्ताम् पारयिषीरन् । (ii) पारयिषीष्ठाः पारयिषीयास्थाम् पारयिषीध्वम् । पारयिषीय पारयिषीवहि पारयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपपारत्[२] अपपारताम् अपपारन् । अपपारः अपपारतम् अपपारत । अपपारम् अपपाराव अपपाराम । (ii) अपपारत अपपारेताम् अपपारन्त । अपपारथाः अपपारेथाम् अपपारध्वम् । अपपारे अपपारावहि अपपारामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपारयिष्यत् अपारयिष्यताम् अपारयिष्यन् । अपारयिष्यः अपारयिष्यतम् अपारयिष्यत । अपारयिष्यम् अपारयिष्याव अपारयिष्याम । (ii) अपारयिष्यत अपारयिष्येताम् अपारयिष्यन्त । अपारयिष्यथाः अपारयिष्येथाम् अपारयिष्यध्वम् । अपारयिष्ये अपारयिष्यावहि अपारयिष्यामहि ।

णिचि – पारयति-ते, सनि – पिपारयिषति-ते, **यकि** – पार्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९१३. तीर – कर्मसमाप्तौ । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् – (i) तीरयति[१] तीरयतः तीरयन्ति । तीरयसि तीरयथः तीरयथ । तीरयामि तीरयावः तीरयामः । (ii) तीरयते तीरयेते तीरयन्ते । तीरयसे तीरयेथे तीरयध्वे । तीरये तीरयावहे तीरयामहे । **२. लिट्** – (i) तीरयाञ्चकार तीरयाञ्चक्रतुः तीरयाञ्चक्रुः । तीरयाञ्चकर्थ तीरयाञ्चक्रथुः तीरयाञ्चक्र । तीरयाञ्चकार, तीरयाञ्चकर तीरयाञ्चकृव तीरयाञ्चकृम । (ii) तीरयाञ्चक्रे तीरयाञ्चक्राते तीरयाञ्चक्रिरे । तीरयाञ्चकृषे तीरयाञ्चक्राथे तीरयाञ्चकृढ्वे । तीरयाञ्चक्रे तीरयाञ्चकृवहे तीरयाञ्चकृमहे । (iii) तीरयाम्बभूव तीरयाम्बभूवतुः तीरयाम्बभूवुः । तीरयाम्बभूविथ तीरयाम्बभूवथुः तीरयाम्बभूव । तीरयाम्बभूव तीरयाम्बभूविव तीरयाम्बभूविम । (iv) तीरयामास तीरयामासतुः तीरयामासुः । तीरयामासिथ तीरयामासथुः तीरयामास । तीरयामास तीरयामासिव तीरयामासिम । **३. लुट्** – (i) तीरयिता तीरयितारौ तीरयितारः । तीरयितासि तीरयितास्थः तीरयितास्थ । तीरयितास्मि तीरयितास्वः तीरयितास्मः । (ii) तीरयिता तीरयितारौ तीरयितारः । तीरयितासे तीरयितासाथे तीरयिताध्वे । तीरयिताहे तीरयितास्वहे तीरयितास्महे । **४. लृट्** – (i) तीरयिष्यति तीरयिष्यतः तीरयिष्यन्ति । तीरयिष्यसि तीरयिष्यथः तीरयिष्यथ । तीरयिष्यामि तीरयिष्यावः तीरयिष्यामः । (ii) तीरयिष्यते तीरयिष्येते तीरयिष्यन्ते । तीरयिष्यसे तीरयिष्येथे तीरयिष्यध्वे । तीरयिष्ये तीरयिष्यावहे तीरयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) तीरयतु, तीरयतात् तीरयताम् तीरयन्तु । तीरय, तीरयतात् तीरयतम् तीरयत । तीरयानि तीरयाव तीरयाम । (ii) तीरयताम् तीरयेताम् तीरयन्ताम् । तीरयस्व तीरयेथाम् तीरयध्वम् । तीरयै तीरयावहै तीरयामहै । **६. लङ्** – (i) अतीरयत् अतीरयताम् अतीरयन् । अतीरयः अतीरयतम् अतीरयत । अतीरयम् अतीरयाव अतीरयाम । (ii) अतीरयत अतीरयेताम् अतीरयन्त । अतीरयथाः अतीरयेथाम् अतीरयध्वम् । अतीरये अतीरयावहि अतीरयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) तीरयेत् तीरयेताम् तीरयेयुः । तीरयेः तीरयेतम् तीरयेत । तीरयेयम् तीरयेव तीरयेम । (ii) तीरयेत तीरयेयाताम् तीरयेरन् । तीरयेथाः तीरयेयाथाम् तीरयेध्वम् । तीरयेय तीरयेवहि तीरयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) तीर्यात् तीर्यास्ताम् तीर्यासुः । तीर्याः तीर्यास्तम् तीर्यास्त । तीर्यासम् तीर्यास्व तीर्यास्म । (ii) तीरयिषीष्ट

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तीरयिषीयास्ताम् तीरयिषीरन् । तीरयिषीष्ठाः तीरयिषीयास्थाम् तीरयिषीध्वम् । तीरयिषीय तीरयिषीवहि तीरयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अतितीरत्[२] अतितीरताम् अतितीरन् । अतितीरः अतितीरतम् अतितीरत । अतितीरम् अतितीराव अतितीराम । (ii) अतितीरत अतितीरेताम् अतितीरन्त । अतितीरथाः अतितीरेथाम् अतितीरध्वम् । अतितीरे अतितीरावहि अतितीरामहि । **१०. लृङ्** – (i) अतीरयिष्यत् अतीरयिष्यताम् अतीरयिष्यन् । अतीरयिष्यः अतीरयिष्यतम् अतीरयिष्यत । अतीरयिष्यम् अतीरयिष्याव अतीरयिष्याम । (ii) अतीरयिष्यत अतीरयिष्येताम् अतीरयिष्यन्त । अतीरयिष्यथाः अतीरयिष्येथाम् अतीरयिष्यध्वम् । अतीरयिष्ये अतीरयिष्यावहि अतीरयिष्यामहि ।

णिचि – तीरयति-ते, **सनि** – तितीरयिषति-ते, **यकि** – तीर्यते ।

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९१४. पुट – संसर्गे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) 'भाषासंसर्गसंश्लेषे पोटयेत् पुटयेत् पुटेत्' (श्लो.७५) इति देवः । **१. लट्** – (i) पुटयति[१] पुटयतः पुटयन्ति । पुटयसि पुटयथः पुटयथ । पुटयामि पुटयावः पुटयामः । (ii) पुटयते पुटयेते पुटयन्ते । पुटयसे पुटयेथे पुटयध्वे । पुटये पुटयावहे पुटयामहे । **२. लिट्** – (i) पुटयाञ्चकार पुटयाञ्चक्रतुः पुटयाञ्चक्रुः । पुटयाञ्चकर्थ पुटयाञ्चक्रथुः पुटयाञ्चक्र । पुटयाञ्चकार, पुटयाञ्चकर पुटयाञ्चकृव पुटयाञ्चकृम । (ii) पुटयाञ्चक्रे पुटयाञ्चक्राते पुटयाञ्चक्रिरे । पुटयाञ्चकृषे पुटयाञ्चक्राथे पुटयाञ्चकृढ्वे । पुटयाञ्चक्रे पुटयाञ्चकृवहे पुटयाञ्चकृमहे । (iii) पुटयाम्बभूव पुटयाम्बभूवतुः पुटयाम्बभूवुः । पुटयाम्बभूविथ पुटयाम्बभूवथुः पुटयाम्बभूव । पुटयाम्बभूव पुटयाम्बभूविव पुटयाम्बभूविम । (iv) पुटयामास पुटयामासतुः पुटयामासुः । पुटयामासिथ पुटयामासथुः पुटयामास । पुटयामास पुटयामासिव पुटयामासिम । **३. लुट्** – (i) पुटयिता पुटयितारौ पुटयितारः । पुटयितासि पुटयितास्थः पुटयितास्थ । पुटयितास्मि पुटयितास्वः पुटयितास्मः । (ii) पुटयिता पुटयितारौ पुटयितारः । पुटयितासे पुटयितासाथे पुटयिताध्वे । पुटयिताहे पुटयितास्वहे पुटयितास्महे । **४. लृट्** – (i) पुटयिष्यति पुटयिष्यतः पुटयिष्यन्ति । पुटयिष्यसि पुटयिष्यथः पुटयिष्यथ । पुटयिष्यामि पुटयिष्यावः पुटयिष्यामः । (ii) पुटयिष्यते पुटयिष्येते पुटयिष्यन्ते । पुटयिष्यसे पुटयिष्येथे पुटयिष्यध्वे । पुटयिष्ये पुटयिष्यावहे पुटयिष्यामहे । **५. लोट्** – (i) पुटयतु, पुटयतात् पुटयताम् पुटयन्तु । पुटय, पुटयतात् पुटयतम् पुटयत । पुटयानि पुटयाव पुटयाम । (ii) पुटयताम् पुटयेताम् पुटयन्ताम् । पुटयस्व पुटयेथाम् पुटयध्वम् । पुटयै पुटयावहै पुटयामहै । **६. लङ्** – (i) अपुटयत् अपुटयताम् अपुटयन् । अपुटयः अपुटयतम् अपुटयत । अपुटयम् अपुटयाव अपुटयाम । (ii) अपुटयत अपुटयेताम् अपुटयन्त । अपुटयथाः अपुटयेथाम् अपुटयध्वम् । अपुटये अपुटयावहि अपुटयामहि । **७. विधिलिङ्** – (i) पुटयेत् पुटयेताम् पुटयेयुः । पुटयेः पुटयेतम् पुटयेत । पुटयेयम् पुटयेव पुटयेम । (ii) पुटयेत पुटयेयाताम् पुटयेरन् । पुटयेथाः पुटयेयाथाम् पुटयेध्वम् । पुटयेय पुटयेवहि पुटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** – (i) पुट्यात् पुट्यास्ताम् पुट्यासुः । पुट्याः पुट्यास्तम् पुट्यास्त । पुट्यासम् पुट्यास्व पुट्यास्म । (ii) पुटयिषीष्ट पुटयिषीयास्ताम् पुटयिषीरन् । पुटयिषीष्ठाः पुटयिषीयास्थाम् पुटयिषीध्वम् । पुटयिषीय पुटयिषीवहि पुटयिषीमहि । **९. लुङ्** – (i) अपुपुटत्[२] अपुपुटताम् अपुपुटन् । अपुपुटः अपुपुटतम् अपुपुटत । अपुपुटम् अपुपुटाव अपुपुटाम । (ii) अपुपुटत अपुपुटेताम् अपुपुटन्त । अपुपुटथाः अपुपुटेथाम् अपुपुटध्वम् । अपुपुटे अपुपुटावहि अपुपुटामहि । **१०. लृङ्** – (i) अपुटयिष्यत् अपुटयिष्यताम् अपुटयिष्यन् । अपुटयिष्यः अपुटयिष्यतम् अपुटयिष्यत । अपुटयिष्यम् अपुटयिष्याव अपुटयिष्याम । (ii) अपुटयिष्यत अपुटयिष्येताम् अपुटयिष्यन्त । अपुटयिष्यथाः अपुटयिष्येथाम् अपुटयिष्यध्वम् । अपुटयिष्ये अपुटयिष्यावहि अपुटयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि - पुटयति - ते, **सनि** - पुपुटयिषति - ते, **यकि** - पुट्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९१५. धेक - दर्शने । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) धेकयति[1] धेकयतः धेकयन्ति । धेकयसि धेकयथः धेकयथ । धेकयामि धेकयावः धेकयामः । (ii) धेकयते धेकयेते धेकयन्ते । धेकयसे धेकयेथे धेकयध्वे । धेकये धेकयावहे धेकयामहे । **२. लिट्** - (i) धेकयाञ्चकार धेकयाञ्चक्रतुः धेकयाञ्चक्रुः । धेकयाञ्चकर्थ धेकयाञ्चक्रथुः धेकयाञ्चक्र । धेकयाञ्चकार, धेकयाञ्चकर धेकयाञ्चकृव धेकयाञ्चकृम । (ii) धेकयाञ्चक्रे धेकयाञ्चक्राते धेकयाञ्चक्रिरे । धेकयाञ्चकृषे धेकयाञ्चक्राथे धेकयाञ्चकृढ्वे । धेकयाञ्चक्रे धेकयाञ्चकृवहे धेकयाञ्चकृमहे । (iii) धेकयाम्बभूव धेकयाम्बभूवतुः धेकयाम्बभूवुः । धेकयाम्बभूविथ धेकयाम्बभूवथुः धेकयाम्बभूव । धेकयाम्बभूव धेकयाम्बभूविव धेकयाम्बभूविम । (iv) धेकयामास धेकयामासतुः धेकयामासुः । धेकयामासिथ धेकयामासथुः धेकयामास । धेकयामास धेकयामासिव धेकयामासिम । **३. लुट्** - (i) धेकयिता धेकयितारौ धेकयितारः । धेकयितासि धेकयितास्थः धेकयितास्थ । धेकयितास्मि धेकयितास्वः धेकयितास्मः । (ii) धेकयिता धेकयितारौ धेकयितारः । धेकयितासे धेकयितासाथे धेकयिताध्वे । धेकयिताहे धेकयितास्वहे धेकयितास्महे । **४. लृट्** - (i) धेकयिष्यति धेकयिष्यतः धेकयिष्यन्ति । धेकयिष्यसि धेकयिष्यथः धेकयिष्यथ । धेकयिष्यामि धेकयिष्यावः धेकयिष्यामः । (ii) धेकयिष्यते धेकयिष्येते धेकयिष्यन्ते । धेकयिष्यसे धेकयिष्येथे धेकयिष्यध्वे । धेकयिष्ये धेकयिष्यावहे धेकयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) धेकयतु, धेकयतात् धेकयताम् धेकयन्तु । धेकय, धेकयतात् धेकयतम् धेकयत । धेकयानि धेकयाव धेकयाम । (ii) धेकयताम् धेकयेताम् धेकयन्ताम् । धेकयस्व धेकयेथाम् धेकयध्वम् । धेकयै धेकयावहै धेकयामहै । **६. लङ्** - (i) अधेकयत् अधेकयताम् अधेकयन् । अधेकयः अधेकयतम् अधेकयत । अधेकयम् अधेकयाव अधेकयाम । (ii) अधेकयत अधेकयेताम् अधेकयन्त । अधेकयथाः अधेकयेथाम् अधेकयध्वम् । अधेकये अधेकयावहि अधेकयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) धेकयेत् धेकयेताम् धेकयेयुः । धेकयेः धेकयेतम् धेकयेत । धेकयेयम् धेकयेव धेकयेम । (ii) धेकयेत धेकयेयाताम् धेकयेरन् । धेकयेथाः धेकयेयाथाम् धेकयेध्वम् । धेकयेय धेकयेवहि धेकयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) धेक्यात् धेक्यास्ताम् धेक्यासुः । धेक्याः धेक्यास्तम् धेक्यास्त । धेक्यासम् धेक्यास्व धेक्यास्म । (ii) धेकयिषीष्ट धेकयिषीयास्ताम् धेकयिषीरन् । धेकयिषीष्ठाः धेकयिषीयास्थाम् धेकयिषीध्वम् । धेकयिषीय धेकयिषीवहि धेकयिषीमहि । **९. लुङ्** - (ii) अदिधेकत्[2] अदिधेकताम् अदिधेकन् । अदिधेकः अदिधेकतम् अदिधेकत । अदिधेकम् अदिधेकाव अदिधेकाम । (ii) अदिधेकत अदिधेकेताम् अदिधेकन्त । अदिधेकथाः अदिधेकेथाम् अदिधेकध्वम् । अदिधेके अदिधेकावहि अदिधेकामहि । **१०. लृङ्** - (i) अधेकयिष्यत् अधेकयिष्यताम् अधेकयिष्यन् । अधेकयिष्यः अधेकयिष्यतम् अधेकयिष्यत । अधेकयिष्यम् अधेकयिष्याव अधेकयिष्याम । (ii) अधेकयिष्यत अधेकयिष्येताम् अधेकयिष्यन्त । अधेकयिष्यथाः अधेकयिष्येथाम् अधेकयिष्यध्वम् । अधेकयिष्ये अधेकयिष्यावहि अधेकयिष्यामहि ।

णिचि - धेकयति - ते, **सनि** - दिधेकयिषति - ते, **यकि** - धेक्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९१६. कत्र - शैथिल्ये । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) 'कर्त' इत्यप्येके ।

१. लट् - (i) कत्रयति[1] कत्रयतः कत्रयन्ति । कत्रयसि कत्रयथः कत्रयथ । कत्रयामि कत्रयावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कत्रयामः । (ii) कत्रति[२] कत्रतः कत्रन्ति । कत्रसि कत्रथः कत्रथ । कत्रामि कत्रावः कत्रामः । (iii) कत्रयते कत्रयेते कत्रयन्ते । कत्रयसे कत्रयेथे कत्रयध्वे । कत्रये कत्रयावहे कत्रयामहे । **२. लिट्** - (i) कत्रयाञ्चकार कत्रयाञ्चक्रतुः कत्रयाञ्चक्रुः । कत्रयाञ्चकर्थ कत्रयाञ्चक्रथुः कत्रयाञ्चक्र । कत्रयाञ्चकार, कत्रयाञ्चकर कत्रयाञ्चकृव कत्रयाञ्चकृम । (ii) कत्रयाञ्चक्रे कत्रयाञ्चक्राते कत्रयाञ्चक्रिरे । कत्रयाञ्चकृषे कत्रयाञ्चक्राथे कत्रयाञ्चकृढ्वे । कत्रयाञ्चक्रे कत्रयाञ्चकृवहे कत्रयाञ्चकृमहे । (iii) कत्रयाम्बभूव कत्रयाम्बभूवतुः कत्रयाम्बभूवुः । कत्रयाम्बभूविथ कत्रयाम्बभूवथुः कत्रयाम्बभूव । कत्रयाम्बभूव कत्रयाम्बभूविव कत्रयाम्बभूविम । (iv) कत्रयामास कत्रयामासतुः कत्रयामासुः । कत्रयामासिथ कत्रयामासथुः कत्रयामास । कत्रयामास कत्रयामासिव कत्रयामासिम । **३. लुट्** - (i) कत्रयिता कत्रयितारौ कत्रयितारः । कत्रयितासि कत्रयितास्थः कत्रयितास्थ । कत्रयितास्मि कत्रयितास्वः कत्रयितास्मः (ii) कत्रिता कत्रितारौ कत्रितारः । कत्रितासि कत्रितास्थः कत्रितास्थ । कत्रितास्मि कत्रितास्वः कत्रितास्मः । (iii) कत्रयिता कत्रयितारौ कत्रयितारः । कत्रयितासे कत्रयितासाथे कत्रयिताध्वे । कत्रयिताहे कत्रयितास्वहे कत्रयितास्महे । **४. लृट्** - (i) कत्रयिष्यति कत्रयिष्यतः कत्रयिष्यन्ति । कत्रयिष्यसि कत्रयिष्यथः कत्रयिष्यथ । कत्रयिष्यामि कत्रयिष्यावः कत्रयिष्यामः । (ii) कत्रिष्यति कत्रिष्यतः कत्रिष्यन्ति । कत्रिष्यसि कत्रिष्यथः कत्रिष्यथ । कत्रिष्यामि कत्रिष्यावः कत्रिष्यामः । (iii) कत्रयिष्यते कत्रयिष्येते कत्रयिष्यन्ते । कत्रयिष्यसे कत्रयिष्येथे कत्रयिष्यध्वे । कत्रयिष्ये कत्रयिष्यावहे कत्रयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) कत्रयतु, कत्रयतात् कत्रयताम् कत्रयन्तु । कत्रय, कत्रयतात् कत्रयतम् कत्रयत । कत्रयाणि कत्रयाव कत्रयाम । (ii) कत्रतु, कत्रतात् कत्रताम् कत्रन्तु । कत्र, कत्रतात् कत्रतम् कत्रत । कत्राणि कत्राव कत्राम । (iii) कत्रयताम् कत्रयेताम् कत्रयन्ताम् । कत्रयस्व कत्रयेथाम् कत्रयध्वम् । कत्रयै कत्रयावहै कत्रयामहै । **६. लङ्** - (i) अकत्रयत् अकत्रयताम् अकत्रयन् । अकत्रयः अकत्रयतम् अकत्रयत । अकत्रयम् अकत्रयाव अकत्रयाम । (ii) अकत्रत् अकत्रताम् अकत्रन् । अकत्रः अकत्रतम् अकत्रत । अकत्रम् अकत्राव अकत्राम । (iii) अकत्रयत अकत्रयेताम् अकत्रयन्त । अकत्रयथाः अकत्रयेथाम् अकत्रयध्वम् । अकत्रये अकत्रयावहि अकत्रयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) कत्रयेत् कत्रयेताम् कत्रयेयुः । कत्रयेः कत्रयेतम् कत्रयेत । कत्रयेयम् कत्रयेव कत्रयेम । (ii) कत्रेत् कत्रेताम् कत्रेयुः । कत्रेः कत्रेतम् कत्रेत । कत्रेयम् कत्रेव कत्रेम । (iii) कत्रयेत कत्रयेयाताम् कत्रयेरन् । कत्रयेथाः कत्रयेयाथाम् कत्रयेध्वम् । कत्रयेय कत्रयेवहि कत्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) कत्र्यात् कत्र्यास्ताम् कत्र्यासुः । कत्र्याः कत्र्यास्तम् कत्र्यास्त । कत्र्यासम् कत्र्यास्व कत्र्यास्म । (ii) कत्रयिषीष्ट कत्रयिषीयास्ताम् कत्रयिषीरन् । कत्रयिषीष्ठाः कत्रयिषीयास्थाम् कत्रयिषीध्वम् । कत्रयिषीय कत्रयिषीवहि कत्रयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचकत्रत् अचकत्रताम् अचकत्रन् । अचकत्रः अचकत्रतम् अचकत्रत । अचकत्रम् अचकत्राव अचकत्राम । (ii) अकत्रीत् अकत्रिष्टाम् अकत्रिषुः । अकत्रीः अकत्रिष्टम् अकत्रिष्ट । अकत्रिषम् अकत्रिष्व अकत्रिष्म । (iii) अचकत्रत अचकत्रेताम् अचकत्रन्त । अचकत्रथाः अचकत्रेथाम् अचकत्रध्वम् । अचकत्रे अचकत्रावहि अचकत्रामहि । **१०. लृङ्** - अकत्रयिष्यत् अकत्रयिष्यताम् अकत्रयिष्यन् । अकत्रयिष्यः अकत्रयिष्यतम् अकत्रयिष्यत । अकत्रयिष्यम् अकत्रयिष्याव अकत्रयिष्याम । (ii) अकत्रिष्यत् अकत्रिष्यताम् अकत्रिष्यन् । अकत्रिष्यः अकत्रिष्यतम् अकत्रिष्यत । अकत्रिष्यम् अकत्रिष्याव अकत्रिष्याम । (iii) अकत्रयिष्यत अकत्रयिष्येताम् अकत्रयिष्यन्त । अकत्रयिष्यथाः अकत्रयिष्येथाम् अकत्रयिष्यध्वम् । अकत्रयिष्ये अकत्रयिष्यावहि अकत्रयिष्यामहि ।

णिचि - कत्रयति-ते, **सनि** - चिकत्रयिषति-ते, **यकि** कत्र्यते

१. 'अदन्तपाठसामर्थ्यात् णिचो वैकल्पिकत्वम् । अन्यथा उपधाकार्याभावात् अदन्तपाठः व्यर्थः स्यात्' इति कृदन्तरूपमाला ।

२. 'कर्त' इति पाठे 'कर्तयति (कर्तति) इत्यपि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१९१७. वल्क - दर्शने । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'बष्क' इति माधवीयधातुवृत्तौ पाठः ।

१. लट् - (i) वल्कयति[1] वल्कयतः वल्कयन्ति । वल्कयसि वल्कयथः वल्कयथ । वल्कयामि वल्कयावः वल्कयामः । (ii) वल्कयते वल्कयेते वल्कयन्ते । वल्कयसे वल्कयेथे वल्कयध्वे । वल्कये वल्कयावहे वल्कयामहे । **२. लिट्** - (i) वल्कयाञ्चकार वल्कयाञ्चक्रतुः वल्कयाञ्चक्रुः । वल्कयाञ्चकर्थ वल्कयाञ्चक्रथुः वल्कयाञ्चक्र । वल्कयाञ्चकार, वल्कयाञ्चकर वल्कयाञ्चकृव वल्कयाञ्चकृम । (ii) वल्कयाञ्चक्रे वल्कयाञ्चक्राते वल्कयाञ्चक्रिरे । वल्कयाञ्चकृषे वल्कयाञ्चक्राथे वल्कयाञ्चकृढ्वे । वल्कयाञ्चक्रे वल्कयाञ्चकृवहे वल्कयाञ्चकृमहे । (iii) वल्कयाम्बभूव वल्कयाम्बभूवतुः वल्कयाम्बभूवुः । वल्कयाम्बभूविथ वल्कयाम्बभूवथुः वल्कयाम्बभूव । वल्कयाम्बभूव वल्कयाम्बभूविव वल्कयाम्बभूविम । (iv) वल्कयामास वल्कयामासतुः वल्कयामासुः । वल्कयामासिथ वल्कयामासथुः वल्कयामास । वल्कयामास वल्कयामासिव वल्कयामासिम । **३. लुट्** - (i) वल्कयिता वल्कयितारौ वल्कयितारः । वल्कयितासि वल्कयितास्थः वल्कयितास्थ । वल्कयितास्मि वल्कयितास्वः वल्कयितास्मः । (ii) वल्कयिता वल्कयितारौ वल्कयितारः । वल्कयितासे वल्कयितासाथे वल्कयिताध्वे । वल्कयिताहे वल्कयितास्वहे वल्कयितास्महे । **४. लृट्** - (i) वल्कयिष्यति वल्कयिष्यतः वल्कयिष्यन्ति । वल्कयिष्यसि वल्कयिष्यथः वल्कयिष्यथ । वल्कयिष्यामि वल्कयिष्यावः वल्कयिष्यामः । (ii) वल्कयिष्यते वल्कयिष्येते वल्कयिष्यन्ते । वल्कयिष्यसे वल्कयिष्येथे वल्कयिष्यध्वे । वल्कयिष्ये वल्कयिष्यावहे वल्कयिष्यामहे **५. लोट्** - (i) वल्कयतु, वल्कयतात् वल्कयताम् वल्कयन्तु । वल्कय, वल्कयतात् वल्कयतम् वल्कयत । वल्कयानि वल्कयाव वल्कयाम । (ii) वल्कयताम् वल्कयेताम् वल्कयन्ताम् । वल्कयस्व वल्कयेथाम् वल्कयध्वम् । वल्कयै वल्कयावहै वल्कयामहै । **६. लङ्** - (i) अवल्कयत् अवल्कयताम् अवल्कयन् । अवल्कयः अवल्कयतम् अवल्कयत । अवल्कयम् अवल्कयाव अवल्कयाम । (ii) अवल्कयत अवल्कयेताम् अवल्कयन्त । अवल्कयथाः अवल्कयेथाम् अवल्कयध्वम् । अवल्कये अवल्कयावहि अवल्कयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वल्कयेत् वल्कयेताम् वल्कयेयुः । वल्कयेः वल्कयेतम् वल्कयेत । वल्कयेयम् वल्कयेव वल्कयेम । (ii) वल्कयेत वल्कयेयाताम् वल्कयेरन् । वल्कयेथाः वल्कयेयाथाम् वल्कयेध्वम् । वल्कयेय वल्कयेवहि वल्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वल्क्यात् वल्क्यास्ताम् वल्क्यासुः । वल्क्याः वल्क्यास्तम् वल्क्यास्त । वल्क्यासम् वल्क्यास्व वल्क्यास्म । (ii) वल्कयिषीष्ट वल्कयिषीयास्ताम् वल्कयिषीरन् । वल्कयिषीष्ठाः वल्कयिषीयास्थाम् वल्कयिषीध्वम् । वल्कयिषीय वल्कयिषीवहि वल्कयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अववल्कत् अववल्कताम् अववल्कन् । अववल्कः अववल्कतम् अववल्कत । अववल्कम् अववल्काव अववल्काम । (ii) अववल्कत अववल्केताम् अववल्कन्त । अववल्कथाः अववल्केथाम् अववल्कध्वम् । अववल्के अवभावल्कावहि अववल्कामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवल्कयिष्यत् अवल्कयिष्यताम् अवल्कयिष्यन् । अवल्कयिष्यः अवल्कयिष्यतम् अवल्कयिष्यत । अवल्कयिष्यम् अवल्कयिष्याव अवल्कयिष्याम । (ii) अवल्कयिष्यत अवल्कयिष्येताम् अवल्कयिष्यन्त । अवल्कयिष्यथाः अवल्कयिष्येथाम् अवल्कयिष्यध्वम् । अवल्कयिष्ये अवल्कयिष्यावहि अवल्कयिष्यामहि ।

णिचि - वल्कयति - ते, **सनि** - विवल्कयिषति - ते, **यकि** - वल्क्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२.अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९१८. चित्र - चित्रीकरणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'आलेख्यकरणे' इत्यर्थः । कदाचिद्दर्शने । 'चित्र' इत्ययमद्भुतदर्शने णिचं लभते । चित्रयति इति सिद्धान्तकौमुदी ।

१. लट् - (i) चित्रयति[1] चित्रयतः चित्रयन्ति । चित्रयसि चित्रयथः चित्रयथ । चित्रयामि चित्रयावः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चित्रयामः । (ii) चित्रयते चित्रयेते चित्रयन्ते । चित्रयसे चित्रयेथे चित्रयध्वे । चित्रये चित्रयावहे चित्रयामहे । **२. लिट्** - (i) चित्रयाञ्चकार चित्रयाञ्चक्रतुः चित्रयाञ्चक्रुः । चित्रयाञ्चकर्थ चित्रयाञ्चक्रथुः चित्रयाञ्चक्र । चित्रयाञ्चकार, चित्रयाञ्चकर चित्रयाञ्चकृव चित्रयाञ्चकृम । (ii) चित्रयाञ्चक्रे चित्रयाञ्चक्राते चित्रयाञ्चक्रिरे । चित्रयाञ्चकृषे चित्रयाञ्चक्राथे चित्रयाञ्चकृढ्वे । चित्रयाञ्चक्रे चित्रयाञ्चकृवहे चित्रयाञ्चकृमहे । (iii) चित्रयाम्बभूव चित्रयाम्बभूवतुः चित्रयाम्बभूवुः । चित्रयाम्बभूविथ चित्रयाम्बभूवथुः चित्रयाम्बभूव । चित्रयाम्बभूव चित्रयाम्बभूविव चित्रयाम्बभूविम । (iv) चित्रयामास चित्रयामासतुः चित्रयामासुः । चित्रयामासिथ चित्रयामासथुः चित्रयामास । चित्रयामास चित्रयामासिव चित्रयामासिम । **३. लुट्** - (i) चित्रयिता चित्रयितारौ चित्रयितारः । चित्रयितासि चित्रयितास्थः चित्रयितास्थ । चित्रयितास्मि चित्रयितास्वः चित्रयितास्मः । (ii) चित्रयिता चित्रयितारौ चित्रयितारः । चित्रयितासे चित्रयितासाथे चित्रयिताध्वे । चित्रयिताहे चित्रयितास्वहे चित्रयितास्महे । **४. लृट्** - (i) चित्रयिष्यति चित्रयिष्यतः चित्रयिष्यन्ति । चित्रयिष्यसि चित्रयिष्यथः चित्रयिष्यथ । चित्रयिष्यामि चित्रयिष्यावः चित्रयिष्यामः । (ii) चित्रयिष्यते चित्रयिष्येते चित्रयिष्यन्ते । चित्रयिष्यसे चित्रयिष्येथे चित्रयिष्यध्वे । चित्रयिष्ये चित्रयिष्यावहे चित्रयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) चित्रयतु, चित्रयतात् चित्रयताम् चित्रयन्तु । चित्रय, चित्रयतात् चित्रयतम् चित्रयत । चित्रयाणि चित्रयाव चित्रयाम । (ii) चित्रयताम् चित्रयेताम् चित्रयन्ताम् । चित्रयस्व चित्रयेथाम् चित्रयध्वम् । चित्रयै चित्रयावहै चित्रयामहै । **६. लङ्** - (i) अचित्रयत् अचित्रयताम् अचित्रयन् । अचित्रयः अचित्रयतम् अचित्रयत । अचित्रयम् अचित्रयाव अचित्रयाम । (ii) अचित्रयत अचित्रयेताम् अचित्रयन्त । अचित्रयथाः अचित्रयेथाम् अचित्रयध्वम् । अचित्रये अचित्रयावहि अचित्रयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) चित्रयेत् चित्रयेताम् चित्रयेयुः । चित्रयेः चित्रयेतम् चित्रयेत । चित्रयेयम् चित्रयेव चित्रयेम । (ii) चित्रयेत चित्रयेयाताम् चित्रयेरन् । चित्रयेथाः चित्रयेयाथाम् चित्रयेध्वम् । चित्रयेय चित्रयेवहि चित्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) चित्र्यात् चित्र्यास्ताम् चित्र्यासुः । चित्र्याः चित्र्यास्तम् चित्र्यास्त । चित्र्यासम् चित्र्यास्व चित्र्यास्म । (ii) चित्रयिषीष्ट चित्रयिषीयास्ताम् चित्रयिषीरन् । चित्रयिषीष्ठाः चित्रयिषीयास्थाम् चित्रयिषीध्वम् । चित्रयिषीय चित्रयिषीवहि चित्रयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचिचित्रत्[२] अचिचित्रताम् अचिचित्रन् । अचिचित्रः अचिचित्रतम् अचिचित्रत । अचिचित्रम् अचिचित्राव अचिचित्राम । (ii) अचिचित्रत अचिचित्रेताम् अचिचित्रन्त । अचिचित्रथाः अचिचित्रेथाम् अचिचित्रध्वम् । अचिचित्रे अचिचित्रावहि अचिचित्रामहि । **१०. लृङ्** - (i) अचित्रयिष्यत् अचित्रयिष्यताम् अचित्रयिष्यन् । अचित्रयिष्यः अचित्रयिष्यतम् अचित्रयिष्यत । अचित्रयिष्यम् अचित्रयिष्याव अचित्रयिष्याम । (ii) अचित्रयिष्यत अचित्रयिष्येताम् अचित्रयिष्यन्त । अचित्रयिष्यथाः अचित्रयिष्येथाम् अचित्रयिष्यध्वम् । अचित्रयिष्ये अचित्रयिष्यावहि अचित्रयिष्यामहि ।

णिचि - चित्रयति - ते, **सनि** - चिचित्रयिषति - ते, **यकि** - चित्र्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९१९. अंस - समाघाते । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) अंसयति[१] अंसयतः अंसयन्ति । अंसयसि अंसयथः अंसयथ । अंसयामि अंसयावः अंसयामः । (ii) अंसयते अंसयेते अंसयन्ते । अंसयसे अंसयेथे अंसयध्वे । अंसये अंसयावहे अंसयामहे । **२. लिट्** - (i) अंसयाञ्चकार अंसयाञ्चक्रतुः अंसयाञ्चक्रुः । अंसयाञ्चकर्थ अंसयाञ्चक्रथुः अंसयाञ्चक्र । अंसयाञ्चकार, अंसयाञ्चकर अंसयाञ्चकृव अंसयाञ्चकृम । (ii) अंसयाञ्चक्रे अंसयाञ्चक्राते अंसयाञ्चक्रिरे । अंसयाञ्चकृषे अंसयाञ्चक्राथे अंसयाञ्चकृढ्वे । अंसयाञ्चक्रे अंसयाञ्चकृवहे अंसयाञ्चकृमहे । (iii) अंसयाम्बभूव अंसयाम्बभूवतुः अंसयाम्बभूवुः । अंसयाम्बभूविथ अंसयाम्बभूवथुः अंसयाम्बभूव । अंसयाम्बभूव अंसयाम्बभूविव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अंसयाम्बभूविम । (iv) अंसयामास अंसयामासतुः अंसयामासुः । अंसयामासिथ अंसयामासथुः अंसयामास । अंसयामास अंसयामासिव अंसयामासिम । **३. लुट्** - (i) अंसयिता अंसयितारौ अंसयितारः । अंसयितासि अंसयितास्थः अंसयितास्थ । अंसयितास्मि अंसयितास्वः अंसयितास्मः । (ii) अंसयिता अंसयितारौ अंसयितारः । अंसयितासे अंसयितासाथे अंसयिताध्वे । अंसयिताहे अंसयितास्वहे अंसयितास्महे । **४. लृट्** - (i) अंसयिष्यति अंसयिष्यतः अंसयिष्यन्ति । अंसयिष्यसि अंसयिष्यथः अंसयिष्यथ । अंसयिष्यामि अंसयिष्यावः अंसयिष्यामः । (ii) अंसयिष्यते अंसयिष्येते अंसयिष्यन्ते । अंसयिष्यसे अंसयिष्येथे अंसयिष्यध्वे । अंसयिष्ये अंसयिष्यावहे अंसयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) अंसयतु, अंसयतात् अंसयताम् अंसयन्तु । अंसय, अंसयतात् अंसयतम् अंसयत । अंसयानि अंसयाव अंसयाम । (ii) अंसयताम् अंसयेताम् अंसयन्ताम् । अंसयस्व अंसयेथाम् अंसयध्वम् । अंसयै अंसयावहै अंसयामहै । **६. लङ्** - (i) आंसयत् आंसयताम् आंसयन् । आंसयः आंसयतम् आंसयत । आंसयम् आंसयाव आंसयाम । (ii) आंसयत आंसयेताम् आंसयन्त । आंसयथाः आंसयेथाम् आंसयध्वम् । आंसये आंसयावहि आंसयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) अंसयेत् अंसयेताम् अंसयेयुः । अंसयेः अंसयेतम् अंसयेत । अंसयेयम् अंसयेव अंसयेम । (ii) अंसयेत अंसयेयाताम् अंसयेरन् । अंसयेथाः अंसयेयाथाम् अंसयेध्वम् । अंसयेय अंसयेवहि अंसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) अंस्यात् अंस्यास्ताम् अंस्यासुः । अंस्याः अंस्यास्तम् अंस्यास्त । अंस्यासम् अंस्यास्व अंस्यास्म । (ii) अंसयिषीष्ट अंसयिषीयास्ताम् अंसयिषीरन् । अंसयिषीष्ठाः अंसयिषीयास्थाम् अंसयिषीध्वम् । अंसयिषीय अंसयिषीवहि अंसयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) आसंसत्[२] आसंसताम् आसंसन् । आसंसः आसंसतम् आसंसत । आसंसम् आसंसाव आसंसाम । (ii) आसंसत आसंसेताम् आसंसन्त । आसंसथाः आसंसेथाम् आसंसध्वम् । आसंसे आसंसावहि आसंसामहि । **१०. लृङ्** - (i) आंसयिष्यत् आंसयिष्यताम् आंसयिष्यन् । आंसयिष्यः आंसयिष्यतम् आंसयिष्यत । आंसयिष्यम् आंसयिष्याव आंसयिष्याम । (ii) आंसयिष्यत आंसयिष्येताम् आंसयिष्यन्त । आंसयिष्यथाः आंसयिष्येथाम् आंसयिष्यध्वम् । आंसयिष्ये आंसयिष्यावहि आंसयिष्यामहि ।

णिचि - अंसयति - ते, **सनि** - अंसिसयिषति - ते, **यकि** - अंस्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९२०. वट - विभाजने । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) 'वटि' इत्येके । वण्टयति । 'णावदन्ताद्वटेर्ग्रन्थे वटयेद् वेष्टने वटेत्' (श्लो. ७७) इति देवः ।

१. लट् - (i) वटयति[१] वटयतः वटयन्ति । वटयसि वटयथः वटयथ । वटयामि वटयावः वटयामः । (ii) वटयते वटयेते वटयन्ते । वटयसे वटयेथे वटयध्वे । वटये वटयावहे वटयामहे । **२. लिट्** - (i) वटयाञ्चकार वटयाञ्चक्रतुः वटयाञ्चक्रुः । वटयाञ्चकर्थ वटयाञ्चक्रथुः वटयाञ्चक्र । वटयाञ्चकार, वटयाञ्चकर वटयाञ्चकृव वटयाञ्चकृम । (ii) वटयाञ्चक्रे वटयाञ्चक्राते वटयाञ्चक्रिरे । वटयाञ्चकृषे वटयाञ्चक्राथे वटयाञ्चकृढ्वे । वटयाञ्चक्रे वटयाञ्चकृवहे वटयाञ्चकृमहे । (iii) वटयाम्बभूव वटयाम्बभूवतुः वटयाम्बभूवुः । वटयाम्बभूविथ वटयाम्बभूवथुः वटयाम्बभूव । वटयाम्बभूव वटयाम्बभूविव वटयाम्बभूविम । (iv) वटयामास वटयामासतुः वटयामासुः । वटयामासिथ वटयामासथुः वटयामास । वटयामास वटयामासिव वटयामासिम । **३. लुट्** - (i) वटयिता वटयितारौ वटयितारः । वटयितासि वटयितास्थः वटयितास्थ । वटयितास्मि वटयितास्वः वटयितास्मः । (ii) वटयिता वटयितारौ वटयितारः । वटयितासे वटयितासाथे वटयिताध्वे । वटयिताहे वटयितास्वहे वटयितास्महे । **४. लृट्** - (i) वटयिष्यति वटयिष्यतः वटयिष्यन्ति ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वटयिष्यसि वटयिष्यथः वटयिष्यथ । वटयिष्यामि वटयिष्यावः वटयिष्यामः । (ii) वटयिष्यते वटयिष्येते वटयिष्यन्ते । वटयिष्यसे वटयिष्येथे वटयिष्यध्वे । वटयिष्ये वटयिष्यावहे वटयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वटयतु, वटयतात् वटयताम् वटयन्तु । वटय, वटयतात् वटयतम् वटयत । वटयानि वटयाव वटयाम । (ii) वटयताम् वटयेताम् वटयन्ताम् । वटयस्व वटयेथाम् वटयध्वम् । वटयै वटयावहै वटयामहै । **६. लङ्** - (i) अवटयत् अवटयताम् अवटयन् । अवटयः अवटयतम् अवटयत । अवटयम् अवटयाव अवटयाम । (ii) अवटयत अवटयेताम् अवटयन्त । अवटयथाः अवटयेथाम् अवटयध्वम् । अवटये अवटयावहि अवटयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वटयेत् वटयेताम् वटयेयुः । वटयेः वटयेतम् वटयेत । वटयेयम् वटयेव वटयेम । (ii) वटयेत वटयेयाताम् वटयेरन् । वटयेथाः वटयेयाथाम् वटयेध्वम् । वटयेय वटयेवहि वटयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वट्यात् वट्यास्ताम् वट्यासुः । वट्याः वट्यास्तम् वट्यास्त । वट्यासम् वट्यास्व वट्यास्म । (ii) वटयिषीष्ट वटयिषीयास्ताम् वटयिषीरन् । वटयिषीष्ठाः वटयिषीयास्थाम् वटयिषीध्वम् । वटयिषीय वटयिषीवहि वटयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अववटत्[२] अववटताम् अववटन् । अववटः अववटतम् अववटत । अववटम् अववटाव अववटाम । (ii) अववटत अववटेताम् अववटन्त । अववटथाः अववटेथाम् अववटध्वम् । अववटे अववटावहि अववटामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवटयिष्यत् अवटयिष्यताम् अवटयिष्यन् । अवटयिष्यः अवटयिष्यतम् अवटयिष्यत । अवटयिष्यम् अवटयिष्याव अवटयिष्याम । (ii) अवटयिष्यत अवटयिष्येताम् अवटयिष्यन्त । अवटयिष्यथाः अवटयिष्येथाम् अवटयिष्यध्वम् । अवटयिष्ये अवटयिष्यावहि अवटयिष्यामहि ।

णिचि - वटयति - ते, **सनि** - विवटयिषति - ते, **यकि** - वट्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावान्न वृद्धिः । अदन्तेषु पाठबलात् अदन्तत्वे वृद्धिरित्यन्ये । वण्टापयति, लञ्जापयति । शाकटायनस्तु कथादीनां सर्वेषां पुकमाह । तन्मते 'कथापयति' 'गणापयति' इत्यादि ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९२१. लज - प्रकाशने । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'लजि' इत्येके । लञ्जयति । 'प्रकाशे लजयेद्, व्रीडे लज्जते लजते पदे' (श्लो.६८) इति देवः ।

१. लट् - (i) लजयति[१] लजयतः लजयन्ति । लजयसि लजयथः लजयथ । लजयामि लजयावः लजयामः । (ii) लजयते लजयेते लजयन्ते । लजयसे लजयेथे लजयध्वे । लजये लजयावहे लजयामहे । **२. लिट्** - (i) लजयाञ्चकार लजयाञ्चक्रतुः लजयाञ्चक्रुः । लजयाञ्चकर्थ लजयाञ्चक्रथुः लजयाञ्चक्र । लजयाञ्चकार, लजयाञ्चकर लजयाञ्चकृव लजयाञ्चकृम । (ii) लजयाञ्चक्रे लजयाञ्चक्राते लजयाञ्चक्रिरे । लजयाञ्चकृषे लजयाञ्चक्राथे लजयाञ्चकृढ्वे । लजयाञ्चक्रे लजयाञ्चकृवहे लजयाञ्चकृमहे । (iii) लजयाम्बभूव लजयाम्बभूवतुः लजयाम्बभूवुः । लजयाम्बभूविथ लजयाम्बभूवथुः लजयाम्बभूव । लजयाम्बभूव लजयाम्बभूविव लजयाम्बभूविम । (ii) लजयामास लजयामासतुः लजयामासुः । लजयामासिथ लजयामासथुः लजयामास । लजयामास लजयामासिव लजयामासिम । **३. लुट्** - (i) लजयिता लजयितारौ लजयितारः । लजयितासि लजयितास्थः लजयितास्थ । लजयितास्मि लजयितास्वः लजयितास्मः । (ii) लजयिता लजयितारौ लजयितारः । लजयितासे लजयितासाथे लजयिताध्वे । लजयिताहे लजयितास्वहे लजयितास्महे । **४. लृट्** - (i) लजयिष्यति लजयिष्यतः लजयिष्यन्ति । लजयिष्यसि लजयिष्यथः लजयिष्यथ । लजयिष्यामि लजयिष्यावः लजयिष्यामः । (ii) लजयिष्यते लजयिष्येते लजयिष्यन्ते । लजयिष्यसे लजयिष्येथे लजयिष्यध्वे । लजयिष्ये लजयिष्यावहे लजयिष्यामहे । **५. लोट्** - लजयतु, लजयतात् लजयताम् लजयन्तु । लजय, लजयतात् लजयतम् लजयत । लजयानि लजयाव लजयाम । (ii) लजयताम् लजयेताम् लजयन्ताम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लजयस्व लजयेथाम् लजयध्वम् । लजयै लजयावहै लजयामहै । **६. लङ्** - अलजयत् अलजयताम् अलजयन् । अलजयः अलजयतम् अलजयत । अलजयम् अलजयाव अलजयाम । (ii) अलजयत अलजयेताम् अलजयन्त । अलजयथाः अलजयेथाम् अलजयध्वम् । अलजये अलजयावहि अलजयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) लजयेत् लजयेताम् लजयेयुः । लजयेः लजयेतम् लजयेत । लजयेयम् लजयेव लजयेम । (ii) लजयेत लजयेयाताम् लजयेरन् । लजयेथाः लजयेयाथाम् लजयेध्वम् । लजयेय लजयेवहि लजयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) लज्यात् लज्यास्ताम् लज्यासुः । लज्याः लज्यास्तम् लज्यास्त । लज्यासम् लज्यास्व लज्यास्म । (ii) लजयिषीष्ट लजयिषीयास्ताम् लजयिषीरन् । लजयिषीष्ठाः लजयिषीयास्थाम् लजयिषीध्वम् । लजयिषीय लजयिषीवहि लजयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अललजत्[२] अललजताम् अललजन् । अललजः अललजतम् अललजत । अललजम् अललजाव अललजाम । (ii) अललजत अललजेताम् अललजन्त । अललजथाः अललजेथाम् अललजध्वम् । अललजे अललजावहि अललजामहि । **१०. लृङ्** - (i) अलजयिष्यत् अलजयिष्यताम् अलजयिष्यन् । अलजयिष्यः अलजयिष्यतम् अलजयिष्यत । अलजयिष्यम् अलजयिष्याव अलजयिष्याम । (ii) अलजयिष्यत अलजयिष्येताम् अलजयिष्यन्त । अलजयिष्यथाः अलजयिष्येथाम् अलजयिष्यध्वम् । अलजयिष्ये अलजयिष्यावहि अलजयिष्यामहि ।

णिचि - लजयति - ते, **सनि** - लिलजयिषति - ते, **यकि** - लज्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः । अदन्तेषु पाठबलात् अदन्तत्वे वृद्धिरित्यन्ये । लज्ञापयति ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९२२. मिश्र - सम्पर्के । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) मिश्रयति[१] मिश्रयतः मिश्रयन्ति । मिश्रयसि मिश्रयथः मिश्रयथ । मिश्रयामि मिश्रयावः मिश्रयामः । (ii) मिश्रयते मिश्रयेते मिश्रयन्ते । मिश्रयसे मिश्रयेथे मिश्रयध्वे । मिश्रये मिश्रयावहे मिश्रयामहे । **२. लिट्** - (i) मिश्रयाञ्चकार मिश्रयाञ्चक्रतुः मिश्रयाञ्चक्रुः । मिश्रयाञ्चकर्थ मिश्रयाञ्चक्रथुः मिश्रयाञ्चक्र । मिश्रयाञ्चकार, मिश्रयाञ्चकर मिश्रयाञ्चकृव मिश्रयाञ्चकृम । (ii) मिश्रयाञ्चक्रे मिश्रयाञ्चक्राते मिश्रयाञ्चक्रिरे । मिश्रयाञ्चकृषे मिश्रयाञ्चक्राथे मिश्रयाञ्चकृढ्वे । मिश्रयाञ्चक्रे मिश्रयाञ्चकृवहे मिश्रयाञ्चकृमहे । (iii) मिश्रयाम्बभूव मिश्रयाम्बभूवतुः मिश्रयाम्बभूवुः । मिश्रयाम्बभूविथ मिश्रयाम्बभूवथुः मिश्रयाम्बभूव । मिश्रयाम्बभूव मिश्रयाम्बभूविव मिश्रयाम्बभूविम । (ii) मिश्रयामास मिश्रयामासतुः मिश्रयामासुः । मिश्रयामासिथ मिश्रयामासथुः मिश्रयामास । मिश्रयामास मिश्रयामासिव मिश्रयामासिम । **३. लुट्** - (i) मिश्रयिता मिश्रयितारौ मिश्रयितारः । मिश्रयितासि मिश्रयितास्थः मिश्रयितास्थ । मिश्रयितास्मि मिश्रयितास्वः मिश्रयितास्मः । (ii) मिश्रयिता मिश्रयितारौ मिश्रयितारः । मिश्रयितासे मिश्रयितासाथे मिश्रयिताध्वे । मिश्रयिताहे मिश्रयितास्वहे मिश्रयितास्महे । **४. लृट्** - (i) मिश्रयिष्यति मिश्रयिष्यतः मिश्रयिष्यन्ति । मिश्रयिष्यसि मिश्रयिष्यथः मिश्रयिष्यथ । मिश्रयिष्यामि मिश्रयिष्यावः मिश्रयिष्यामः । (ii) मिश्रयिष्यते मिश्रयिष्येते मिश्रयिष्यन्ते । मिश्रयिष्यसे मिश्रयिष्येथे मिश्रयिष्यध्वे । मिश्रयिष्ये मिश्रयिष्यावहे मिश्रयिष्यामहे । **५. लोट्** - (ii) मिश्रयतु, मिश्रयतात् मिश्रयताम् मिश्रयन्तु । मिश्रय, मिश्रयतात् मिश्रयतम् मिश्रयत । मिश्रयाणि मिश्रयाव मिश्रयाम । (ii) मिश्रयताम् मिश्रयेताम् मिश्रयन्ताम् । मिश्रयस्व मिश्रयेथाम् मिश्रयध्वम् । मिश्रयै मिश्रयावहै मिश्रयामहै । **६. लङ्** - (i) अमिश्रयत् अमिश्रयताम् अमिश्रयन् । अमिश्रयः अमिश्रयतम् अमिश्रयत । अमिश्रयम् अमिश्रयाव अमिश्रयाम । (ii) अमिश्रयत अमिश्रयेताम् अमिश्रयन्त । अमिश्रयथाः अमिश्रयेथाम् अमिश्रयध्वम् । अमिश्रये अमिश्रयावहि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अमिश्रयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) मिश्रयेत् मिश्रयेताम् मिश्रयेयुः । मिश्रयेः मिश्रयेतम् मिश्रयेत । मिश्रयेयम् मिश्रयेव मिश्रयेम । (ii) मिश्रयेत मिश्रयेयाताम् मिश्रयेरन् । मिश्रयेथाः मिश्रयेयाथाम् मिश्रयेध्वम् । मिश्रयेय मिश्रयेवहि मिश्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) मिश्र्यात् मिश्र्यास्ताम् मिश्र्यासुः । मिश्र्याः मिश्र्यास्तम् मिश्र्यास्त । मिश्र्यासम् मिश्र्यास्व मिश्र्यास्म । (ii) मिश्रयिषीष्ट मिश्रयिषीयास्ताम् मिश्रयिषीरन् । मिश्रयिषीष्ठाः मिश्रयिषीयास्थाम् मिश्रयिषीध्वम् । मिश्रयिषीय मिश्रयिषीवहि मिश्रयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अमिमिश्रत्[२] अमिमिश्रताम् अमिमिश्रन् । अमिमिश्रः अमिमिश्रतम् अमिमिश्रत । अमिमिश्रम् अमिमिश्राव अमिमिश्राम । (ii) अमिमिश्रत अमिमिश्रेताम् अमिमिश्रन्त । अमिमिश्रथाः अमिमिश्रेथाम् अमिमिश्रध्वम् । अमिमिश्रे अमिमिश्रावहि अमिमिश्रामहि । **१०. लृङ्** - अमिश्रयिष्यत् अमिश्रयिष्यताम् अमिश्रयिष्यन् । अमिश्रयिष्यः अमिश्रयिष्यतम् अमिश्रयिष्यत । अमिश्रयिष्यम् अमिश्रयिष्याव अमिश्रयिष्याम । (i) अमिश्रयिष्यत अमिश्रयिष्येताम् अमिश्रयिष्यन्त । अमिश्रयिष्यथाः अमिश्रयिष्येथाम् अमिश्रयिष्यध्वम् । अमिश्रयिष्ये अमिश्रयिष्यावहि अमिश्रयिष्यामहि ।

णिचि - मिश्रयति - ते, **सनि** - मिमिश्रयिषति - ते, **यकि** - मिश्र्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९२३. सङ्ग्राम - युद्धे । अकर्म, सेट्, आत्मने, (अदन्तः) ।

१. लट् - सङ्ग्रामयते[१] सङ्ग्रामयेते सङ्ग्रामयन्ते । सङ्ग्रामयसे सङ्ग्रामयेथे सङ्ग्रामयध्वे । सङ्ग्रामये सङ्ग्रामयावहे सङ्ग्रामयामहे । **२. लिट्** - (i) सङ्ग्रामयाञ्चक्रे सङ्ग्रामयाञ्चक्राते सङ्ग्रामयाञ्चक्रिरे । सङ्ग्रामयाञ्चकृषे सङ्ग्रामयाञ्चक्राथे सङ्ग्रामयाञ्चकृढ्वे । सङ्ग्रामयाञ्चक्रे सङ्ग्रामयाञ्चकृवहे सङ्ग्रामयाञ्चकृमहे । (ii) सङ्ग्रामयाम्बभूव सङ्ग्रामयाम्बभूवतुः सङ्ग्रामयाम्बभूवुः । सङ्ग्रामयाम्बभूविथ सङ्ग्रामयाम्बभूवथुः सङ्ग्रामयाम्बभूव । सङ्ग्रामयाम्बभूव सङ्ग्रामयाम्बभूविव सङ्ग्रामयाम्बभूविम । (iii) सङ्ग्रामयामास सङ्ग्रामयामासतुः सङ्ग्रामयामासुः । सङ्ग्रामयामासिथ सङ्ग्रामयामासथुः सङ्ग्रामयामास । सङ्ग्रामयामास सङ्ग्रामयामासिव सङ्ग्रामयामासिम । **३. लुट्** - सङ्ग्रामयिता सङ्ग्रामयितारौ सङ्ग्रामयितारः । सङ्ग्रामयितासे सङ्ग्रामयितासाथे सङ्ग्रामयिताध्वे । सङ्ग्रामयिताहे सङ्ग्रामयितास्वहे सङ्ग्रामयितास्महे । **४. लृट्** - सङ्ग्रामयिष्यते सङ्ग्रामयिष्येते सङ्ग्रामयिष्यन्ते । सङ्ग्रामयिष्यसे सङ्ग्रामयिष्येथे सङ्ग्रामयिष्यध्वे । सङ्ग्रामयिष्ये सङ्ग्रामयिष्यावहे सङ्ग्रामयिष्यामहे । **५. लोट्** - सङ्ग्रामयताम् सङ्ग्रामयेताम् सङ्ग्रामयन्ताम् । सङ्ग्रामयस्व सङ्ग्रामयेथाम् सङ्ग्रामयध्वम् । सङ्ग्रामयै सङ्ग्रामयावहै सङ्ग्रामयामहै । **६. लङ्** - असङ्ग्रामयत असङ्ग्रामयेताम् असङ्ग्रामयन्त । असङ्ग्रामयथाः असङ्ग्रामयेथाम् असङ्ग्रामयध्वम् । असङ्ग्रामये असङ्ग्रामयावहि असङ्ग्रामयामहि । **७. विधिलिङ्** - सङ्ग्रामयेत सङ्ग्रामयेयाताम् सङ्ग्रामयेरन् । सङ्ग्रामयेथाः सङ्ग्रामयेयाथाम् सङ्ग्रामयेध्वम् । सङ्ग्रामयेय सङ्ग्रामयेवहि सङ्ग्रामयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - सङ्ग्रामयिषीष्ट सङ्ग्रामयिषीयास्ताम् सङ्ग्रामयिषीरन् । सङ्ग्रामयिषीष्ठाः सङ्ग्रामयिषीयास्थाम् सङ्ग्रामयिषीध्वम् । सङ्ग्रामयिषीय सङ्ग्रामयिषीवहि सङ्ग्रामयिषीमहि । **९. लुङ्** - अससङ्ग्रामत अससङ्ग्रामेताम् अससङ्ग्रामन्त । अससङ्ग्रामथाः अससङ्ग्रामेथाम् अससङ्ग्रामध्वम् । अससङ्ग्रामे अससङ्ग्रामावहि अससङ्ग्रामामहि । **१०. लृङ्** - असङ्ग्रामयिष्यत असङ्ग्रामयिष्येताम् असङ्ग्रामयिष्यन्त । असङ्ग्रामयिष्यथाः असङ्ग्रामयिष्येथाम् असङ्ग्रामयिष्यध्वम् । असङ्ग्रामयिष्ये असङ्ग्रामयिष्यावहि असङ्ग्रामयिष्यामहि ।

णिचि - सङ्ग्रामयति - ते, **सनि** - सिसङ्ग्रामयिषति - ते, **यकि** - सङ्ग्राम्यते

१. 'सङ्ग्राम युद्धे' इति गणसूत्रम् । युद्धवाचिसङ्ग्रामेति प्रातिपदिकं करोत्यर्थे णिचं लभते इत्यर्थः । अकारप्रश्लेषात् अयम् अनुदात्तेत् । अतः आत्मनेपदी । अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१९२४. स्तोम - श्लाघायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) स्तोमयति[1] स्तोमयतः स्तोमयन्ति । स्तोमयसि स्तोमयथः स्तोमयथ । स्तोमयामि स्तोमयावः स्तोमयामः । (ii) स्तोमयते स्तोमयेते स्तोमयन्ते । स्तोमयसे स्तोमयेथे स्तोमयध्वे । स्तोमये स्तोमयावहे स्तोमयामहे । **२. लिट्** - (i) स्तोमयाञ्चकार स्तोमयाञ्चक्रतुः स्तोमयाञ्चक्रुः । स्तोमयाञ्चकर्थ स्तोमयाञ्चक्रथुः स्तोमयाञ्चक्र । स्तोमयाञ्चकार, स्तोमयाञ्चकर स्तोमयाञ्चकृव स्तोमयाञ्चकृम । (ii) स्तोमयाञ्चक्रे स्तोमयाञ्चक्राते स्तोमयाञ्चक्रिरे । स्तोमयाञ्चकृषे स्तोमयाञ्चक्राथे स्तोमयाञ्चकृढ्वे । स्तोमयाञ्चक्रे स्तोमयाञ्चकृवहे स्तोमयाञ्चकृमहे । (iii) स्तोमयाम्बभूव स्तोमयाम्बभूवतुः स्तोमयाम्बभूवुः । स्तोमयाम्बभूविथ स्तोमयाम्बभूवथुः स्तोमयाम्बभूव । स्तोमयाम्बभूव स्तोमयाम्बभूविव स्तोमयाम्बभूविम । (iv) स्तोमयामास स्तोमयामासतुः स्तोमयामासुः । स्तोमयामासिथ स्तोमयामासथुः स्तोमयामास । स्तोमयामास स्तोमयामासिव स्तोमयामासिम । **३. लुट्** - (i) स्तोमयिता स्तोमयितारौ स्तोमयितारः । स्तोमयितासि स्तोमयितास्थः स्तोमयितास्थ । स्तोमयितास्मि स्तोमयितास्वः स्तोमयितास्मः । (ii) स्तोमयिता स्तोमयितारौ स्तोमयितारः । स्तोमयितासे स्तोमयितासाथे स्तोमयिताध्वे । स्तोमयिताहे स्तोमयितास्वहे स्तोमयितास्महे । **४. लृट्** - (i) स्तोमयिष्यति स्तोमयिष्यतः स्तोमयिष्यन्ति । स्तोमयिष्यसि स्तोमयिष्यथः स्तोमयिष्यथ । स्तोमयिष्यामि स्तोमयिष्यावः स्तोमयिष्यामः । (ii) स्तोमयिष्यते स्तोमयिष्येते स्तोमयिष्यन्ते । स्तोमयिष्यसे स्तोमयिष्येथे स्तोमयिष्यध्वे । स्तोमयिष्ये स्तोमयिष्यावहे स्तोमयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) स्तोमयतु, स्तोमयतात् स्तोमयताम् स्तोमयन्तु । स्तोमय, स्तोमयतात् स्तोमयतम् स्तोमयत । स्तोमयानि स्तोमयाव स्तोमयाम । (ii) स्तोमयताम् स्तोमयेताम् स्तोमयन्ताम् । स्तोमयस्व स्तोमयेथाम् स्तोमयध्वम् । स्तोमयै स्तोमयावहै स्तोमयामहै । **६. लङ्** - (i) अस्तोमयत् अस्तोमयताम् अस्तोमयन् । अस्तोमयः अस्तोमयतम् अस्तोमयत । अस्तोमयम् अस्तोमयाव अस्तोमयाम । (ii) अस्तोमयत अस्तोमयेताम् अस्तोमयन्त । अस्तोमयथाः अस्तोमयेथाम् अस्तोमयध्वम् । अस्तोमये अस्तोमयावहि अस्तोमयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) स्तोमयेत् स्तोमयेताम् स्तोमयेयुः । स्तोमयेः स्तोमयेतम् स्तोमयेत । स्तोमयेयम् स्तोमयेव स्तोमयेम । (ii) स्तोमयेत स्तोमयेयाताम् स्तोमयेरन् । स्तोमयेथाः स्तोमयेयाथाम् स्तोमयेध्वम् । स्तोमयेय स्तोमयेवहि स्तोमयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) स्तोम्यात् स्तोम्यास्ताम् स्तोम्यासुः । स्तोम्याः स्तोम्यास्तम् स्तोम्यास्त । स्तोम्यासम् स्तोम्यास्व स्तोम्यास्म । (ii) स्तोमयिषीष्ट स्तोमयिषीयास्ताम् स्तोमयिषीरन् । स्तोमयिषीष्ठाः स्तोमयिषीयास्थाम् स्तोमयिषीध्वम् । स्तोमयिषीय स्तोमयिषीवहि स्तोमयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अतुस्तोमत्[2] अतुस्तोमताम् अतुस्तोमन् । अतुस्तोमः अतुस्तोमतम् अतुस्तोमत । अतुस्तोमम् अतुस्तोमाव अतुस्तोमाम । (ii) अतुस्तोमत अतुस्तोमेताम् अतुस्तोमन्त । अतुस्तोमथाः अतुस्तोमेथाम् अतुस्तोमध्वम् । अतुस्तोमे अतुस्तोमावहि अतुस्तोमामहि । **१०. लृङ्** - (i) अस्तोमयिष्यत् अस्तोमयिष्यताम् अस्तोमयिष्यन् । अस्तोमयिष्यः अस्तोमयिष्यतम् अस्तोमयिष्यत । अस्तोमयिष्यम् अस्तोमयिष्याव अस्तोमयिष्याम । (ii) अस्तोमयिष्यत अस्तोमयिष्येताम् अस्तोमयिष्यन्त । अस्तोमयिष्यथाः अस्तोमयिष्येथाम् अस्तोमयिष्यध्वम् । अस्तोमयिष्ये अस्तोमयिष्यावहि अस्तोमयिष्यामहि ।

णिचि - स्तोमयति - ते, **सनि** - तुस्तोमयिषति - ते, **यकि** - स्तोम्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९२५. छिद्र - कर्णभेदने । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'करणभेदने' इत्यन्ये । 'कर्ण' इति धात्वन्तरम् इति अन्ये ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

१. लट् - (i) छिद्रयति[1] छिद्रयतः छिद्रयन्ति । छिद्रयसि छिद्रयथः छिद्रयथ । छिद्रयामि छिद्रयावः छिद्रयामः । (ii) छिद्रयते छिद्रयेते छिद्रयन्ते । छिद्रयसे छिद्रयेथे छिद्रयध्वे । छिद्रये छिद्रयावहे छिद्रयामहे । **२. लिट्** - (i) छिद्रयाञ्चकार छिद्रयाञ्चक्रतुः छिद्रयाञ्चक्रुः । छिद्रयाञ्चकर्थ छिद्रयाञ्चक्रथुः छिद्रयाञ्चक्र । छिद्रयाञ्चकार, छिद्रयाञ्चकर छिद्रयाञ्चकृव छिद्रयाञ्चकृम । (ii) छिद्रयाञ्चक्रे छिद्रयाञ्चक्राते छिद्रयाञ्चक्रिरे । छिद्रयाञ्चकृषे छिद्रयाञ्चक्राथे छिद्रयाञ्चकृढ्वे । छिद्रयाञ्चक्रे छिद्रयाञ्चकृवहे छिद्रयाञ्चकृमहे । (iii) छिद्रयाम्बभूव छिद्रयाम्बभूवतुः छिद्रयाम्बभूवुः । छिद्रयाम्बभूविथ छिद्रयाम्बभूवथुः छिद्रयाम्बभूव । छिद्रयाम्बभूव छिद्रयाम्बभूविव छिद्रयाम्बभूविम । (iv) छिद्रयामास छिद्रयामासतुः छिद्रयामासुः । छिद्रयामासिथ छिद्रयामासथुः छिद्रयामास । छिद्रयामास छिद्रयामासिव छिद्रयामासिम । **३. लुट्** - (i) छिद्रयिता छिद्रयितारौ छिद्रयितारः । छिद्रयितासि छिद्रयितास्थः छिद्रयितास्थ । छिद्रयितास्मि छिद्रयितास्वः छिद्रयितास्मः । (ii) छिद्रयिता छिद्रयितारौ छिद्रयितारः । छिद्रयितासे छिद्रयितासाथे छिद्रयिताध्वे । छिद्रयिताहे छिद्रयितास्वहे छिद्रयितास्महे । **४. लृट्** - (i) छिद्रयिष्यति छिद्रयिष्यतः छिद्रयिष्यन्ति । छिद्रयिष्यसि छिद्रयिष्यथः छिद्रयिष्यथ । छिद्रयिष्यामि छिद्रयिष्यावः छिद्रयिष्यामः । (ii) छिद्रयिष्यते छिद्रयिष्येते छिद्रयिष्यन्ते । छिद्रयिष्यसे छिद्रयिष्येथे छिद्रयिष्यध्वे । छिद्रयिष्ये छिद्रयिष्यावहे छिद्रयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) छिद्रयतु, छिद्रयतात् छिद्रयताम् छिद्रयन्तु । छिद्रय, छिद्रयतात् छिद्रयतम् छिद्रयत । छिद्रयाणि छिद्रयाव छिद्रयाम । (ii) छिद्रयताम् छिद्रयेताम् छिद्रयन्ताम् । छिद्रयस्व छिद्रयेथाम् छिद्रयध्वम् । छिद्रयै छिद्रयावहै छिद्रयामहै । **६. लङ्** - (i) अच्छिद्रयत् अच्छिद्रयताम् अच्छिद्रयन् । अच्छिद्रयः अच्छिद्रयतम् अच्छिद्रयत । अच्छिद्रयम् अच्छिद्रयाव अच्छिद्रयाम । (ii) अच्छिद्रयत अच्छिद्रयेताम् अच्छिद्रयन्त । अच्छिद्रयथाः अच्छिद्रयेथाम् अच्छिद्रयध्वम् । अच्छिद्रये अच्छिद्रयावहि अच्छिद्रयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) छिद्रयेत् छिद्रयेताम् छिद्रयेयुः । छिद्रयेः छिद्रयेतम् छिद्रयेत । छिद्रयेयम् छिद्रयेव छिद्रयेम । (ii) छिद्रयेत छिद्रयेयाताम् छिद्रयेरन् । छिद्रयेथाः छिद्रयेयाथाम् छिद्रयेध्वम् । छिद्रयेय छिद्रयेवहि छिद्रयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) छिद्र्यात् छिद्र्यास्ताम् छिद्र्यासुः । छिद्र्याः छिद्र्यास्तम् छिद्र्यास्त । छिद्र्यासम् छिद्र्यास्व छिद्र्यास्म । (ii) छिद्रयिषीष्ट छिद्रयिषीयास्ताम् छिद्रयिषीरन् । छिद्रयिषीष्ठाः छिद्रयिषीयास्थाम् छिद्रयिषीध्वम् । छिद्रयिषीय छिद्रयिषीवहि छिद्रयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचिच्छिद्रत्[2] अचिच्छिद्रताम् अचिच्छिद्रन् । अचिच्छिद्रः अचिच्छिद्रतम् अचिच्छिद्रत । अचिच्छिद्रम् अचिच्छिद्राव अचिच्छिद्राम । (ii) अचिच्छिद्रत अचिच्छिद्रेताम् अचिच्छिद्रन्त । अचिच्छिद्रथाः अचिच्छिद्रेथाम् अचिच्छिद्रध्वम् । अचिच्छिद्रे अचिच्छिद्रावहि अचिच्छिद्रामहि । **१०. लृङ्** - (i) अच्छिद्रयिष्यत् अच्छिद्रयिष्यताम् अच्छिद्रयिष्यन् । अच्छिद्रयिष्यः अच्छिद्रयिष्यतम् अच्छिद्रयिष्यत । अच्छिद्रयिष्यम् अच्छिद्रयिष्याव अच्छिद्रयिष्याम । (ii) अच्छिद्रयिष्यत अच्छिद्रयिष्येताम् अच्छिद्रयिष्यन्त । अच्छिद्रयिष्यथाः अच्छिद्रयिष्येथाम् अच्छिद्रयिष्यध्वम् । अच्छिद्रयिष्ये अच्छिद्रयिष्यावहि अच्छिद्रयिष्यामहि ।

णिचि - छिद्रयति - ते, **सनि** - चिच्छिद्रयिषति - ते, **यकि** - छिद्र्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९२६. अन्ध - दृष्ट्युपघाते । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'उपसंहारे' इत्येके ।

१. लट् - (i) अन्धयति[1] अन्धयतः अन्धयन्ति । अन्धयसि अन्धयथः अन्धयथ । अन्धयामि अन्धयावः अन्धयामः । (ii) अन्धयते अन्धयेते अन्धयन्ते । अन्धयसे अन्धयेथे अन्धयध्वे । अन्धये अन्धयावहे अन्धयामहे । **२. लिट्** - (i) अन्धयाञ्चकार अन्धयाञ्चक्रतुः अन्धयाञ्चक्रुः । अन्धयाञ्चकर्थ अन्धयाञ्चक्रथुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अन्धयाञ्चक्र । अन्धयाञ्चकार, अन्धयाञ्चकर अन्धयाञ्चकृव अन्धयाञ्चकृम । (ii) अन्धयाञ्चक्रे अन्धयाञ्चक्राते अन्धयाञ्चक्रिरे । अन्धयाञ्चकृषे अन्धयाञ्चक्राथे अन्धयाञ्चकृढ्वे । अन्धयाञ्चक्रे अन्धयाञ्चकृवहे अन्धयाञ्चकृमहे । (iii) अन्धयाम्बभूव अन्धयाम्बभूवतुः अन्धयाम्बभूवुः । अन्धयाम्बभूविथ अन्धयाम्बभूवथुः अन्धयाम्बभूव । अन्धयाम्बभूव अन्धयाम्बभूविव अन्धयाम्बभूविम । (iv) अन्धयामास अन्धयामासतुः अन्धयामासुः । अन्धयामासिथ अन्धयामासथुः अन्धयामास । अन्धयामास अन्धयामासिव अन्धयामासिम । **३. लुट्** - (i) अन्धयिता अन्धयितारौ अन्धयितारः । अन्धयितासि अन्धयितास्थः अन्धयितास्थ । अन्धयितास्मि अन्धयितास्वः अन्धयितास्मः । (ii) अन्धयिता अन्धयितारौ अन्धयितारः । अन्धयितासे अन्धयितासाथे अन्धयिताध्वे । अन्धयिताहे अन्धयितास्वहे अन्धयितास्महे । **४. लृट्** - (ii) अन्धयिष्यति अन्धयिष्यतः अन्धयिष्यन्ति । अन्धयिष्यसि अन्धयिष्यथः अन्धयिष्यथ । अन्धयिष्यामि अन्धयिष्यावः अन्धयिष्यामः । (ii) अन्धयिष्यते अन्धयिष्येते अन्धयिष्यन्ते । अन्धयिष्यसे अन्धयिष्येथे अन्धयिष्यध्वे । अन्धयिष्ये अन्धयिष्यावहे अन्धयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) अन्धयतु, अन्धयतात् अन्धयताम् अन्धयन्तु । अन्धय, अन्धयतात् अन्धयतम् अन्धयत । अन्धयानि अन्धयाव अन्धयाम । (ii) अन्धयताम् अन्धयेताम् अन्धयन्ताम् । अन्धयस्व अन्धयेथाम् अन्धयध्वम् । अन्धयै अन्धयावहै अन्धयामहै । **६. लङ्** - (i) आन्धयत् आन्धयताम् आन्धयन् । आन्धयः आन्धयतम् आन्धयत । आन्धयम् आन्धयाव आन्धयाम । (ii) आन्धयत आन्धयेताम् आन्धयन्त । आन्धयथाः आन्धयेथाम् आन्धयध्वम् । आन्धये आन्धयावहि आन्धयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) अन्धयेत् अन्धयेताम् अन्धयेयुः । अन्धयेः अन्धयेतम् अन्धयेत । अन्धयेयम् अन्धयेव अन्धयेम । (ii) अन्धयेत अन्धयेयाताम् अन्धयेरन् । अन्धयेथाः अन्धयेयाथाम् अन्धयेध्वम् । अन्धयेय अन्धयेवहि अन्धयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) अन्ध्यात् अन्ध्यास्ताम् अन्ध्यासुः । अन्ध्याः अन्ध्यास्तम् अन्ध्यास्त । अन्ध्यासम् अन्ध्यास्व अन्ध्यास्म । (ii) अन्धयिषीष्ट अन्धयिषीयास्ताम् अन्धयिषीरन् । अन्धयिषीष्ठाः अन्धयिषीयास्थाम् अन्धयिषीध्वम् । अन्धयिषीय अन्धयिषीवहि अन्धयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) आन्दधत् आन्दधताम् आन्दधन् । आन्दधः आन्दधतम् आन्दधत । आन्दधम् आन्दधाव आन्दधाम । (ii) आन्दधत आन्दधेताम् आन्दधन्त । आन्दधथाः आन्दधेथाम् आन्दधध्वम् । आन्दधे आन्दधावहि आन्दधामहि । **१०. लृङ्** - (ii) आन्धयिष्यत् आन्धयिष्यताम् आन्धयिष्यन् । आन्धयिष्यः आन्धयिष्यतम् आन्धयिष्यत । आन्धयिष्यम् आन्धयिष्याव आन्धयिष्याम । (ii) आन्धयिष्यत आन्धयिष्येताम् आन्धयिष्यन्त । आन्धयिष्यथाः आन्धयिष्येथाम् आन्धयिष्यध्वम् । आन्धयिष्ये आन्धयिष्यावहि आन्धयिष्यामहि ।

णिचि - अन्धयति - ते, **सनि** - अन्दिधयिषति - ते, **यकि** - अन्ध्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

११२७. दण्ड - दण्डनिपातने । द्विकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) दण्डयति[1] दण्डयतः दण्डयन्ति । दण्डयसि दण्डयथः दण्डयथ । दण्डयामि दण्डयावः. दण्डयामः । (ii) दण्डयते दण्डयेते दण्डयन्ते । दण्डयसे दण्डयेथे दण्डयध्वे । दण्डये दण्डयावहे दण्डयामहे । **२. लिट्** - (i) दण्डयाञ्चकार दण्डयाञ्चक्रतुः दण्डयाञ्चक्रुः । दण्डयाञ्चकर्थ दण्डयाञ्चक्रथुः दण्डयाञ्चक्र । दण्डयाञ्चकार, दण्डयाञ्चकर दण्डयाञ्चकृव दण्डयाञ्चकृम । (ii) दण्डयाञ्चक्रे दण्डयाञ्चक्राते दण्डयाञ्चक्रिरे । दण्डयाञ्चकृषे दण्डयाञ्चक्राथे दण्डयाञ्चकृढ्वे । दण्डयाञ्चक्रे दण्डयाञ्चकृवहे दण्डयाञ्चकृमहे । (iii) दण्डयाम्बभूव दण्डयाम्बभूवतुः दण्डयाम्बभूवुः । दण्डयाम्बभूविथ दण्डयाम्बभूवथुः दण्डयाम्बभूव । दण्डयाम्बभूव

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दण्डयाम्बभूविव दण्डयाम्बभूविम । (iv) दण्डयामास दण्डयामासतुः दण्डयामासुः । दण्डयामासिथ दण्डयामासथुः दण्डयामास । दण्डयामास दण्डयामासिव दण्डयामासिम । **३. लुट्** - (i) दण्डयिता दण्डयितारौ दण्डयितारः । दण्डयितासि दण्डयितास्थः दण्डयितास्थ । दण्डयितास्मि दण्डयितास्वः दण्डयितास्मः । (ii) दण्डयिता दण्डयितारौ दण्डयितारः । दण्डयितासे दण्डयितासाथे दण्डयिताध्वे । दण्डयिताहे दण्डयितास्वहे दण्डयितास्महे । **४. लृट्** - (i) दण्डयिष्यति दण्डयिष्यतः दण्डयिष्यन्ति । दण्डयिष्यसि दण्डयिष्यथः दण्डयिष्यथ । दण्डयिष्यामि दण्डयिष्यावः दण्डयिष्यामः । (ii) दण्डयिष्यते दण्डयिष्येते दण्डयिष्यन्ते । दण्डयिष्यसे दण्डयिष्येथे दण्डयिष्यध्वे । दण्डयिष्ये दण्डयिष्यावहे दण्डयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) दण्डयतु, दण्डयतात् दण्डयताम् दण्डयन्तु । दण्डय, दण्डयतात् दण्डयतम् दण्डयत । दण्डयानि दण्डयाव दण्डयाम । (ii) दण्डयताम् दण्डयेताम् दण्डयन्ताम् । दण्डयस्व दण्डयेथाम् दण्डयध्वम् । दण्डयै दण्डयावहै दण्डयामहै । **६. लङ्** - (i) अदण्डयत् अदण्डयताम् अदण्डयन् । अदण्डयः अदण्डयतम् अदण्डयत । अदण्डयम् अदण्डयाव अदण्डयाम । (ii) अदण्डयत अदण्डयेताम् अदण्डयन्त । अदण्डयथाः अदण्डयेथाम् अदण्डयध्वम् । अदण्डये अदण्डयावहि अदण्डयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) दण्डयेत् दण्डयेताम् दण्डयेयुः । दण्डयेः दण्डयेतम् दण्डयेत । दण्डयेयम् दण्डयेव दण्डयेम । (ii) दण्डयेत दण्डयेयाताम् दण्डयेरन् । दण्डयेथाः दण्डयेयाथाम् दण्डयेध्वम् । दण्डयेय दण्डयेवहि दण्डयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) दण्ड्यात् दण्ड्यास्ताम् दण्ड्यासुः । दण्ड्याः दण्ड्यास्तम् दण्ड्यास्त । दण्ड्यासम् दण्ड्यास्व दण्ड्यास्म । (ii) दण्डयिषीष्ट दण्डयिषीयास्ताम् दण्डयिषीरन् । दण्डयिषीष्ठाः दण्डयिषीयास्थाम् दण्डयिषीध्वम् । दण्डयिषीय दण्डयिषीवहि दण्डयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अददण्डत्[२] अददण्डताम् अददण्डन् । अददण्डः अददण्डतम् अददण्डत । अददण्डम् अददण्डाव अददण्डाम । (ii) अददण्डत अददण्डेताम् अददण्डन्त । अददण्डथाः अददण्डेथाम् अददण्डध्वम् । अददण्डे अददण्डावहि अददण्डामहि । **१०. लृङ्** - (i) अदण्डयिष्यत् अदण्डयिष्यताम् अदण्डयिष्यन् । अदण्डयिष्यः अदण्डयिष्यतम् अदण्डयिष्यत । अदण्डयिष्यम् अदण्डयिष्याव अदण्डयिष्याम । (ii) अदण्डयिष्यत अदण्डयिष्येताम् अदण्डयिष्यन्त । अदण्डयिष्यथाः अदण्डयिष्येथाम् अदण्डयिष्यध्वम् । अदण्डयिष्ये अदण्डयिष्यावहि अदण्डयिष्यामहि ।

णिचि - दण्डयति - ते, **सनि** - दिदण्डयिषति - ते, **यकि** - दण्ड्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९२८. अङ्क - पदे लक्षणे च । सकर्म, सेट्, उभय; (अदन्तः) । 'अङ्क लक्षण इत्यस्य भवेदङ्कयतीति णौ' (श्लो. ४१) इति देवः ।

१. लट् - (i) अङ्कयति[१] अङ्कयतः अङ्कयन्ति । अङ्कयसि अङ्कयथः अङ्कयथ । अङ्कयामि अङ्कयावः अङ्कयामः । (ii) अङ्कयते अङ्कयेते अङ्कयन्ते । अङ्कयसे अङ्कयेथे अङ्कयध्वे । अङ्कये अङ्कयावहे अङ्कयामहे । **२. लिट्** - (i) अङ्कयाञ्चकार अङ्कयाञ्चक्रतुः अङ्कयाञ्चक्रुः । अङ्कयाञ्चकर्थ अङ्कयाञ्चक्रथुः अङ्कयाञ्चक्र । अङ्कयाञ्चकार, अङ्कयाञ्चकर अङ्कयाञ्चकृव अङ्कयाञ्चकृम । (ii) अङ्कयाञ्चक्रे अङ्कयाञ्चक्राते अङ्कयाञ्चक्रिरे । अङ्कयाञ्चकृषे अङ्कयाञ्चक्राथे अङ्कयाञ्चकृढ्वे । अङ्कयाञ्चक्रे अङ्कयाञ्चकृवहे अङ्कयाञ्चकृमहे । (iii) अङ्कयाम्बभूव अङ्कयाम्बभूवतुः अङ्कयाम्बभूवुः । अङ्कयाम्बभूविथ अङ्कयाम्बभूवथुः अङ्कयाम्बभूव । अङ्कयाम्बभूव अङ्कयाम्बभूविव अङ्कयाम्बभूविम । (iv) अङ्कयामास अङ्कयामासतुः अङ्कयामासुः । अङ्कयामासिथ अङ्कयामासथुः अङ्कयामास । अङ्कयामास अङ्कयामासिव अङ्कयामासिम । **३. लुट्** - (i) अङ्कयिता अङ्कयितारौ अङ्कयितारः । अङ्कयितासि अङ्कयितास्थः अङ्कयितास्थ । अङ्कयितास्मि अङ्कयितास्वः अङ्कयितास्मः । (ii)

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अङ्कयिता अङ्कयितारौ अङ्कयितारः । अङ्कयितासे अङ्कयितासाथे अङ्कयिताध्वे । अङ्कयिताहे अङ्कयितास्वहे अङ्कयितास्महे । **४. लृट्** - (i) अङ्कयिष्यति अङ्कयिष्यतः अङ्कयिष्यन्ति । अङ्कयिष्यसि अङ्कयिष्यथः अङ्कयिष्यथ । अङ्कयिष्यामि अङ्कयिष्यावः अङ्कयिष्यामः । (ii) अङ्कयिष्यते अङ्कयिष्येते अङ्कयिष्यन्ते । अङ्कयिष्यसे अङ्कयिष्येथे अङ्कयिष्यध्वे । अङ्कयिष्ये अङ्कयिष्यावहे अङ्कयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) अङ्कयतु, अङ्कयतात् अङ्कयताम् अङ्कयन्तु । अङ्कय, अङ्कयतात् अङ्कयतम् अङ्कयत । अङ्कयानि अङ्कयाव अङ्कयाम । (ii) अङ्कयताम् अङ्कयेताम् अङ्कयन्ताम् । अङ्कयस्व अङ्कयेथाम् अङ्कयध्वम् । अङ्कयै अङ्कयावहै अङ्कयामहै । **६. लङ्** - (i) आङ्कयत् आङ्कयताम् आङ्कयन् । आङ्कयः आङ्कयतम् आङ्कयत । आङ्कयम् आङ्कयाव आङ्कयाम । (ii) आङ्कयत आङ्कयेताम् आङ्कयन्त । आङ्कयथाः आङ्कयेथाम् आङ्कयध्वम् । आङ्कये आङ्कयावहि आङ्कयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) अङ्कयेत् अङ्कयेताम् अङ्कयेयुः । अङ्कयेः अङ्कयेतम् अङ्कयेत । अङ्कयेयम् अङ्कयेव अङ्कयेम । (ii) अङ्कयेत अङ्कयेयाताम् अङ्कयेरन् । अङ्कयेथाः अङ्कयेयाथाम् अङ्कयेध्वम् । अङ्कयेय अङ्कयेवहि अङ्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) अङ्क्यात् अङ्क्यास्ताम् अङ्क्यासुः । अङ्क्याः अङ्क्यास्तम् अङ्क्यास्त । अङ्क्यासम् अङ्क्यास्व अङ्क्यास्म । (ii) अङ्कयिषीष्ट अङ्कयिषीयास्ताम् अङ्कयिषीरन् । अङ्कयिषीष्ठाः अङ्कयिषीयास्थाम् अङ्कयिषीध्वम् । अङ्कयिषीय अङ्कयिषीवहि अङ्कयिषीमहि । **९. लुङ्** - (ii) आञ्चकत्[२] आञ्चकताम् आञ्चकन् । आञ्चकः आञ्चकतम् आञ्चकत । आञ्चकम् आञ्चकाव आञ्चकाम । (ii) आञ्चकत आञ्चकेताम् आञ्चकन्त । आञ्चकथाः आञ्चकेथाम् आञ्चकध्वम् । आञ्चके आञ्चकावहि आञ्चकामहि । **१०. लृङ्** - (i) आङ्कयिष्यत् आङ्कयिष्यताम् आङ्कयिष्यन् । आङ्कयिष्यः आङ्कयिष्यतम् आङ्कयिष्यत । आङ्कयिष्यम् आङ्कयिष्याव आङ्कयिष्याम । (ii) आङ्कयिष्यत आङ्कयिष्येताम् आङ्कयिष्यन्त । आङ्कयिष्यथाः आङ्कयिष्येथाम् आङ्कयिष्यध्वम् । आङ्कयिष्ये आङ्कयिष्यावहि आङ्कयिष्यामहि ।

णिचि - अङ्कयति - ते, **सनि** अञ्चिकयिषति - ते, **यकि** - अङ्क्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९२९. अङ्ग - पदे लक्षणे च । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) अङ्गयति[१] अङ्गयतः अङ्गयन्ति । अङ्गयसि अङ्गयथः अङ्गयथ । अङ्गयामि अङ्गयावः अङ्गयामः । (ii) अङ्गयते अङ्गयेते अङ्गयन्ते । अङ्गयसे अङ्गयेथे अङ्गयध्वे । अङ्गये अङ्गयावहे अङ्गयामहे । **२. लिट्** - (i) अङ्गयाञ्चकार अङ्गयाञ्चक्रतुः अङ्गयाञ्चक्रुः । अङ्गयाञ्चकर्थ अङ्गयाञ्चक्रथुः अङ्गयाञ्चक्र । अङ्गयाञ्चकार, अङ्गयाञ्चकर अङ्गयाञ्चकृव अङ्गयाञ्चकृम । (ii) अङ्गयाञ्चक्रे अङ्गयाञ्चक्राते अङ्गयाञ्चक्रिरे । अङ्गयाञ्चकृषे अङ्गयाञ्चक्राथे अङ्गयाञ्चकृढ्वे । अङ्गयाञ्चक्रे अङ्गयाञ्चकृवहे अङ्गयाञ्चकृमहे । (iii) अङ्गयाम्बभूव अङ्गयाम्बभूवतुः अङ्गयाम्बभूवुः । अङ्गयाम्बभूविथ अङ्गयाम्बभूवथुः अङ्गयाम्बभूव । अङ्गयाम्बभूव अङ्गयाम्बभूविव अङ्गयाम्बभूविम । (iv) अङ्गयामास अङ्गयामासतुः अङ्गयामासुः । अङ्गयामासिथ अङ्गयामासथुः अङ्गयामास । अङ्गयामास अङ्गयामासिव अङ्गयामासिम । **३. लुट्** - (i) अङ्गयिता अङ्गयितारौ अङ्गयितारः । अङ्गयितासि अङ्गयितास्थः अङ्गयितास्थ । अङ्गयितास्मि अङ्गयितास्वः अङ्गयितास्मः । (ii) अङ्गयिता अङ्गयितारौ अङ्गयितारः । अङ्गयितासे अङ्गयितासाथे अङ्गयिताध्वे । अङ्गयिताहे अङ्गयितास्वहे अङ्गयितास्महे । **४. लृट्** - (i) अङ्गयिष्यति अङ्गयिष्यतः अङ्गयिष्यन्ति । अङ्गयिष्यसि अङ्गयिष्यथः अङ्गयिष्यथ । अङ्गयिष्यामि अङ्गयिष्यावः अङ्गयिष्यामः । (ii) अङ्गयिष्यते अङ्गयिष्येते अङ्गयिष्यन्ते । अङ्गयिष्यसे अङ्गयिष्येथे अङ्गयिष्यध्वे । अङ्गयिष्ये अङ्गयिष्यावहे अङ्गयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) अङ्गयतु, अङ्गयतात् अङ्गयताम् अङ्गयन्तु । अङ्गय, अङ्गयतात् अङ्गयतम् अङ्गयत । अङ्गयानि अङ्गयाव अङ्गयाम । (ii) अङ्गयताम् अङ्गयेताम् अङ्गयन्ताम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अङ्ग्यस्व अङ्ग्येथाम् अङ्ग्यध्वम् । अङ्ग्यै अङ्ग्यावहै अङ्ग्यामहै । **६. लङ्** - (i) आङ्ग्यत् आङ्ग्यताम् आङ्ग्यन् । आङ्ग्यः आङ्ग्यतम् आङ्ग्यत । आङ्ग्यम् आङ्ग्याव आङ्ग्याम । (ii) आङ्ग्यत आङ्ग्येताम् आङ्ग्यन्त । आङ्ग्यथाः आङ्ग्येथाम् आङ्ग्यध्वम् । आङ्ग्ये आङ्ग्यावहि आङ्ग्यामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) अङ्ग्येत् अङ्ग्येताम् अङ्ग्येयुः । अङ्ग्येः अङ्ग्येतम् अङ्ग्येत । अङ्ग्येयम् अङ्ग्येव अङ्ग्येम । (ii) अङ्ग्येत अङ्ग्येयाताम् अङ्ग्येरन् । अङ्ग्येथाः अङ्ग्येयाथाम् अङ्ग्येध्वम् । अङ्ग्येय अङ्ग्येवहि अङ्ग्येमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) अङ्ग्यात् अङ्ग्यास्ताम् अङ्ग्यासुः । अङ्ग्याः अङ्ग्यास्तम् अङ्ग्यास्त । अङ्ग्यासम् अङ्ग्यास्व अङ्ग्यास्म । (ii) अङ्ग्यिषीष्ट अङ्ग्यिषीयास्ताम् अङ्ग्यिषीरन् । अङ्ग्यिषीष्ठाः अङ्ग्यिषीयास्थाम् अङ्ग्यिषीध्वम् । अङ्ग्यिषीय अङ्ग्यिषीवहि अङ्ग्यिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) आञ्जगत्[२] आञ्जगताम् आञ्जगन् । आञ्जगः आञ्जगतम् आञ्जगत । आञ्जगम् आञ्जगाव आञ्जगाम । (ii) आञ्जगत आञ्जगेताम् आञ्जगन्त । आञ्जगथाः आञ्जगेथाम् आञ्जगध्वम् । आञ्जगे आञ्जगावहि आञ्जगामहि । **१०. लृङ्** - (i) आङ्ग्यिष्यत् आङ्ग्यिष्यताम् आङ्ग्यिष्यन् । आङ्ग्यिष्यः आङ्ग्यिष्यतम् आङ्ग्यिष्यत । आङ्ग्यिष्यम् आङ्ग्यिष्याव आङ्ग्यिष्याम । (ii) आङ्ग्यिष्यत आङ्ग्यिष्येताम् आङ्ग्यिष्यन्त । आङ्ग्यिष्यथाः आङ्ग्यिष्येथाम् आङ्ग्यिष्यध्वम् । आङ्ग्यिष्ये आङ्ग्यिष्यावहि आङ्ग्यिष्यामहि ।

णिचि - अङ्ग्यति - ते, **सनि** - अञ्जिगयिषति - ते, **यकि** - अङ्ग्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९३०. सुख - तत्क्रियायाम् । सकर्म, सेट्, उभय । ''प्रातिपदिकात् धात्वर्थे बहुलमिष्ठवच्च' (ग.सू.चुरादौ) इत्यस्य विवरणरूपोऽयं धातुः । सुखदुःखशब्दयोः 'तत् करोति, तदाचष्टे, तेनाक्रामति' (ग.सू.चुरादौ) इत्येतेषु अर्थेषु 'णिच्' भवति । 'सनाद्यन्ताः धातवः' (३.१.३२) इति धातुसंज्ञा'' इति कृदन्तरूपमाला । ''प्रातिपदिकात् धात्वर्थे...' इत्येव सिद्धे अनयोः पाठः सोपसर्गात् प्रत्ययार्थम् इत्येके । सुखदुःखाभ्यां तत्क्रियायामेव णिच् स्यात्, न तु आचष्टे इत्यस्मिन्नर्थे इत्येतदर्थः पाठः इत्यन्ये'' इति तत्त्वबोधिनी । अत्र तत्क्रिया = सुखनम् । सुखानुकूलव्यापारः । 'तत्क्रिया = तदनुभवः' इति धातुकाव्यव्याख्याने । (३.६२)

१. लट् - (i) सुखयति[१] सुखयतः सुखयन्ति । सुखयसि सुखयथः सुखयथ । सुखयामि सुखयावः सुखयामः । (ii) सुखयते सुखयेते सुखयन्ते । सुखयसे सुखयेथे सुखयध्वे । सुखये सुखयावहे सुखयामहे । **२. लिट्** - (i) सुखयाञ्चकार सुखयाञ्चक्रतुः सुखयाञ्चक्रुः । सुखयाञ्चकर्थ सुखयाञ्चक्रथुः सुखयाञ्चक्र । सुखयाञ्चकार, सुखयाञ्चकर सुखयाञ्चकृव सुखयाञ्चकृम । (ii) सुखयाञ्चक्रे सुखयाञ्चक्राते सुखयाञ्चक्रिरे । सुखयाञ्चकृषे सुखयाञ्चक्राथे सुखयाञ्चकृढ्वे । सुखयाञ्चक्रे सुखयाञ्चकृवहे सुखयाञ्चकृमहे । (iii) सुखयाम्बभूव सुखयाम्बभूवतुः सुखयाम्बभूवुः । सुखयाम्बभूविथ सुखयाम्बभूवथुः सुखयाम्बभूव । सुखयाम्बभूव सुखयाम्बभूविव सुखयाम्बभूविम । (iv) सुखयामास सुखयामासतुः सुखयामासुः । सुखयामासिथ सुखयामासथुः सुखयामास । सुखयामास सुखयामासिव सुखयामासिम । **३. लुट्** - (i) सुखयिता सुखयितारौ सुखयितारः । सुखयितासि सुखयितास्थः सुखयितास्थ । सुखयितास्मि सुखयितास्वः सुखयितास्मः । (ii) सुखयिता सुखयितारौ सुखयितारः । सुखयितासे सुखयितासाथे सुखयिताध्वे । सुखयिताहे सुखयितास्वहे सुखयितास्महे । **४. लृट्** - (ii) सुखयिष्यति सुखयिष्यतः सुखयिष्यन्ति । सुखयिष्यसि सुखयिष्यथः सुखयिष्यथ । सुखयिष्यामि सुखयिष्यावः सुखयिष्यामः । सुखयिष्यते सुखयिष्येते सुखयिष्यन्ते । सुखयिष्यसे सुखयिष्येथे सुखयिष्यध्वे । सुखयिष्ये सुखयिष्यावहे सुखयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) सुखयतु, सुखयतात् सुखयताम् सुखयन्तु । सुखय, सुखयतात् सुखयतम् सुखयत । सुखयानि सुखयाव सुखयाम । (ii) सुखयताम् सुखयेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सुखयन्ताम् । सुखयस्व सुखयेथाम् सुखयध्वम् । सुखयै सुखयावहै सुखयामहै । **६. लङ्** - (i) असुखयत् असुखयताम् असुखयन् । असुखयः असुखयतम् असुखयत । असुखयम् असुखयाव असुखयाम । (ii) असुखयत असुखयेताम् असुखयन्त । असुखयथाः असुखयेथाम् असुखयध्वम् । असुखये असुखयावहि असुखयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) सुखयेत् सुखयेताम् सुखयेयुः । सुखयेः सुखयेतम् सुखयेत । सुखयेयम् सुखयेव सुखयेम । (ii) सुखयेत सुखयेयाताम् सुखयेरन् । सुखयेथाः सुखयेयाथाम् सुखयेध्वम् । सुखयेय सुखयेवहि सुखयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) सुख्यात् सुख्यास्ताम् सुख्यासुः । सुख्याः सुख्यास्तम् सुख्यास्त । सुख्यासम् सुख्यास्व सुख्यास्म । (ii) सुखयिषीष्ट सुखयिषीयास्ताम् सुखयिषीरन् । सुखयिषीष्ठाः सुखयिषीयास्थाम् सुखयिषीध्वम् । सुखयिषीय सुखयिषीवहि सुखयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) असुसुखत्[२] असुसुखताम् असुसुखन् । असुसुखः असुसुखतम् असुसुखत । असुसुखम् असुसुखाव असुसुखाम । (ii) असुसुखत असुसुखेताम् असुसुखन्त । असुसुखथाः असुसुखेथाम् असुसुखध्वम् । असुसुखे असुसुखावहि असुसुखामहि । **१०. लृङ्** - (i) असुखयिष्यत् असुखयिष्यताम् असुखयिष्यन् । असुखयिष्यः असुखयिष्यतम् असुखयिष्यत । असुखयिष्यम् असुखयिष्याव असुखयिष्याम । (ii) असुखयिष्यत असुख-यिष्येताम् असुखयिष्यन्त । असुखयिष्यथाः असुखयिष्येथाम् असुखयिष्यध्वम् । असुखयिष्ये असुखयिष्यावहि असुखयिष्यामहि ।

णिचि - सुखयति - ते, **सनि** - सुसुखयिषति - ते, **यकि** - सुख्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९३१. दुःख - तत्क्रियायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । ('तत्क्रिया' इति पदस्य 'सुख'धातौ यादृशं विवरणं तादृशमेव अत्रापि ।)

१. लट् - (i) दुःखयति[१] दुःखयतः दुःखयन्ति । दुःखयसि दुःखयथः दुःखयथ । दुःखयामि दुःखयावः दुःखयामः । (ii) दुःखयते दुःखयेते दुःखयन्ते । दुःखयसे दुःखयेथे दुःखयध्वे । दुःखये दुःखयावहे दुःखयामहे । **२. लिट्** - (i) दुःखयाञ्चकार दुःखयाञ्चक्रतुः दुःखयाञ्चक्रुः । दुःखयाञ्चकर्थ दुःखयाञ्चक्रथुः दुःखयाञ्चक्र । दुःखयाञ्चकार, दुःखयाञ्चकर दुःखयाञ्चकृव दुःखयाञ्चकृम । (ii) दुःखयाञ्चक्रे दुःखयाञ्चक्राते दुःखयाञ्चक्रिरे । दुःखयाञ्चकृषे दुःखयाञ्चक्राथे दुःखयाञ्चकृढ्वे । दुःखयाञ्चक्रे दुःखयाञ्चकृवहे दुःखयाञ्चकृमहे । (iii) दुःखयाम्बभूव दुःखयाम्बभूवतुः दुःखयाम्बभूवुः । दुःखयाम्बभूविथ दुःखयाम्बभूवथुः दुःखयाम्बभूव । दुःखयाम्बभूव दुःखयाम्बभूविव दुःखयाम्बभूविम । (iv) दुःखयामास दुःखयामासतुः दुःखयामासुः । दुःखयामासिथ दुःखयामासथुः दुःखयामास । दुःखयामास दुःखयामासिव दुःखयामासिम । **३. लुट्** - (i) दुःखयिता दुःखयितारौ दुःखयितारः । दुःखयितासि दुःखयितास्थः दुःखयितास्थ । दुःखयितास्मि दुःखयितास्वः दुःखयितास्मः । (ii) दुःखयिता दुःखयितारौ दुःखयितारः । दुःखयितासे दुःखयितासाथे दुःखयिताध्वे । दुःखयिताहे दुःखयितास्वहे दुःखयितास्महे । **४. लृट्** - (i) दुःखयिष्यति दुःखयिष्यतः दुःखयिष्यन्ति । दुःखयिष्यसि दुःखयिष्यथः दुःखयिष्यथ । दुःखयिष्यामि दुःखयिष्यावः दुःखयिष्यामः । (ii) दुःखयिष्यते दुःखयिष्येते दुःखयिष्यन्ते । दुःखयिष्यसे दुःखयिष्येथे दुःखयिष्यध्वे । दुःखयिष्ये दुःखयिष्यावहे दुःखयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) दुःखयतु, दुःखयतात् दुःखयताम् दुःखयन्तु । दुःखय, दुःखयतात् दुःखयतम् दुःखयत । दुःखयानि दुःखयाव दुःखयाम । (ii) दुःखयताम् दुःखयेताम् दुःखयन्ताम् । दुःखयस्व दुःखयेथाम् दुःखयध्वम् । दुःखयै दुःखयावहै दुःखयामहै । **६. लङ्** - (i) अदुःखयत् अदुःखयताम् अदुःखयन् । अदुःखयः अदुःखयतम् अदुःखयत । अदुःखयम् अदुःखयाव अदुःखयाम । (ii) अदुःखयत अदुःखयेताम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अदुःखयन्त । अदुःखयथाः अदुःखयेथाम् अदुःखयध्वम् । अदुःखये अदुःखयावहि अदुःखयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) दुःखयेत् दुःखयेताम् दुःखयेयुः । दुःखयेः दुःखयेतम् दुःखयेत । दुःखयेयम् दुःखयेव दुःखयेम । (ii) दुःखयेत दुःखयेयाताम् दुःखयेरन् । दुःखयेथाः दुःखयेयाथाम् दुःखयेध्वम् । (ii) दुःखयेय दुःखयेवहि दुःखयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) दुःख्यात् दुःख्यास्ताम् दुःख्यासुः । दुःख्याः दुःख्यास्तम् दुःख्यास्त । दुःख्यासम् दुःख्यास्व दुःख्यास्म । (ii) दुःखयिषीष्ट दुःखयिषीयास्ताम् दुःखयिषीरन् । दुःखयि-षीष्ठाः दुःखयिषीयास्थाम् दुःखयिषीध्वम् । दुःखयिषीय दुःखयिषीवहि दुःखयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अदुदुःखत्[२] अदुदुःखताम् अदुदुःखन् । अदुदुःखः अदुदुःखतम् अदुदुःखत । अदुदुःखम् अदुदुःखाव अदुदुःखाम । (ii) अदुदुःखत अदुदुःखेताम् अदुदुःखन्त । अदुदुःखथाः अदुदुःखेथाम् अदुदुःखध्वम् । अदुदुःखे अदुदुःखावहि अदुदुःखामहि । **१०. लृङ्** - (i) अदुःखयिष्यत् अदुःखयिष्यताम् अदुःखयिष्यन् । अदुःखयिष्यः अदुःखयिष्यतम् अदुःखयिष्यत । अदुःखयिष्यम् अदुःखयिष्याव अदुःखयिष्याम । (ii) अदुःखयिष्यत अदुःखयिष्येताम् अदुःखयिष्यन्त । अदुःखयिष्यथाः अदुःखयिष्येथाम् अदुःखयिष्यध्वम् । अदुःखयिष्ये अदुःखयिष्यावहि अदुःखयिष्यामहि ।

णिचि - दुःखयति - ते, **सनि** - दुदुःखयिषति - ते, **यकि** - दुःख्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।.

१९३२. रस - आस्वादनस्नेहनयोः । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'शब्दे शपि रसेत् स्नेहास्वादयो रसयेद्रसेः' (श्लो. १९३) इति देवः ।

१. लट् - (i) रसयति[१] रसयतः रसयन्ति । रसयसि रसयथः रसयथ । रसयामि रसयावः रसयामः । (ii) रसयते रसयेते रसयन्ते । रसयसे रसयेथे रसयध्वे । रसये रसयावहे रसयामहे । **२. लिट्** - (i) रसयाञ्चकार रसयाञ्चक्रतुः रसयाञ्चक्रुः । रसयाञ्चकर्थ रसयाञ्चक्रथुः रसयाञ्चक्र । रसयाञ्चकार, रसयाञ्चकर रसयाञ्चकृव रसयाञ्चकृम । (ii) रसयाञ्चक्रे रसयाञ्चक्राते रसयाञ्चक्रिरे । रसयाञ्चकृषे रसया-ञ्चक्राथे रसयाञ्चकृढ्वे । रसयाञ्चक्रे रसयाञ्चकृवहे रसयाञ्चकृमहे । (iii) रसयाम्बभूव रसयाम्बभूवतुः रसयाम्बभूवुः । रसयाम्बभूविथ रसयाम्बभूवथुः रसयाम्बभूव । रसयाम्बभूव रसयाम्बभूविव रसया-म्बभूविम । (iv) रसयामास रसयामासतुः रसयामासुः । रसयामासिथ रसयामासथुः रसयामास । रसयामास रसयामासिव रसयामासिम । **३. लुट्** - (i) रसयिता रसयितारौ रसयितारः । रसयितासि रसयितास्थः रसयितास्थ । रसयितास्मि रसयितास्वः रसयितास्मः । (ii) रसयिता रसयितारौ रसयितारः । रसयितासे रसयितासाथे रसयिताध्वे । रसयिताहे रसयितास्वहे रसयितास्महे । **४. लृट्** - (i) रसयिष्यति रसयिष्यतः रसयिष्यन्ति । रसयिष्यसि रसयिष्यथः रसयिष्यथ । रसयिष्यामि रसयिष्यावः रसयिष्यामः । (ii) रसयिष्यते रसयिष्येते रसयिष्यन्ते । रसयिष्यसे रसयिष्येथे रसयिष्यध्वे । रसयिष्ये रसयिष्यावहे रसयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) रसयतु, रसयतात् रसयताम् रसयन्तु । रसय, रसयतात् रसयतम् रसयत । रसयानि रसयाव रसयाम । (ii) रसयताम् रसयेताम् रसयन्ताम् । रसयस्व रसयेथाम् रसयध्वम् । रसयै रसयावहै रसयामहै । **६. लङ्** - (i) अरसयत् अरसयताम् अरसयन् । अरसयः अरसयतम् अरसयत । अरसयम् अरसयाव अरसयाम । (ii) अरसयत अरसयेताम् अरसयन्त । अरसयथाः अरसयेथाम् अरसयध्वम् । अरसये अरसयावहि अरसयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) रसयेत् रसयेताम् रसयेयुः । रसयेः रसयेतम् रसयेत । रसयेयम् रसयेव रसयेम । (ii) रसयेत रसयेयाताम् रसयेरन् । रसयेथाः रसयेयाथाम् रसयेध्वम् । रसयेय रसयेवहि रसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) रस्यात् रस्यास्ताम् रस्यासुः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रस्याः रस्यास्तम् रस्यास्त । रस्यासम् रस्यास्व रस्यास्म । (ii) रसयिषीष्ट रसयिषीयास्ताम् रसयिषीरन् । रसयिषीष्ठाः रसयिषीयास्थाम् रसयिषीध्वम् । रसयिषीय रसयिषीवहि रसयिषीमहि । **९. लुङ्** - (ii) अररसत्[२] अररसताम् अररसन् । अररसः अररसतम् अररसत । अररसम् अररसाव अररसाम । (ii) अररसत अररसेताम् अररसन्त । अररसथाः अररसेथाम् अररसध्वम् । अररसे अररसावहि अररसामहि । **१०. लृङ्** - (i) अरसयिष्यत् अरसयिष्यताम् अरसयिष्यन् । अरसयिष्यः अरसयिष्यतम् अरसयिष्यत । अरसयिष्यम् अरसयिष्याव अरसयिष्याम । (ii) अरसयिष्यत अरसयिष्येताम् अरसयिष्यन्त । अरसयिष्यथाः अरसयिष्येथाम् अरसयिष्यध्वम् । अरसयिष्ये अरसयिष्यावहि अरसयिष्यामहि ।

णिचि - रसयति - ते, **सनि** - रिरसयिषति - ते, **यकि** - रस्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९३३. व्यय - वित्तसमुत्सर्गे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'वित्तत्यागे व्यययति व्ययति व्ययते गतौ' (श्लो.१५०) इति देवः ।

१. लट् - (i) व्यययति[१] व्यययतः व्यययन्ति । व्यययसि व्यययथः व्यययथ । व्यययामि व्यययावः व्यययामः । (ii) व्यययते व्यययेते व्यययन्ते । व्यययसे व्यययेथे व्यययध्वे । व्यवये व्यययावहे व्यययामहे । **२. लिट्** - (i) व्यययाञ्चकार व्यययाञ्चक्रतुः व्यययाञ्चक्रुः । व्यययाञ्चकर्थ व्यययाञ्चक्रथुः व्यययाञ्चक्र । व्यययाञ्चकार, व्यययाञ्चकर व्यययाञ्चकृव व्यययाञ्चकृम । (ii) व्यययाञ्चक्रे व्यययाञ्चक्राते व्यययाञ्चक्रिरे । व्यययाञ्चकृषे व्यययाञ्चक्राथे व्यययाञ्चकृढ्वे । व्यययाञ्चक्रे व्यययाञ्चकृवहे व्यययाञ्चकृमहे । (iii) व्यययाम्बभूव व्यययाम्बभूवतुः व्यययाम्बभूवुः । व्यययाम्बभूविथ व्यययाम्बभूवथुः व्यययाम्बभूव । व्यययाम्बभूव व्यययाम्बभूविव व्यययाम्बभूविम । (iv) व्यययामास व्यययामासतुः व्यययामासुः । व्यययामासिथ व्यययामासथुः व्यययामास । व्यययामास व्यययामासिव व्यययामासिम । **३. लुट्** - (i) व्यययिता व्यययितारौ व्यययितारः । व्यययितासि व्यययितास्थः व्यययितास्थ । व्यययितास्मि व्यययितास्वः व्यययितास्मः । (ii) व्यययिता व्यययितारौ व्यययितारः । व्यययितासे व्यययितासाथे व्यययिताध्वे । व्यययिताहे व्यययितास्वहे व्यययितास्महे । **४. लृट्** - (i) व्यययिष्यति व्यययिष्यतः व्यययिष्यन्ति । व्यययिष्यसि व्यययिष्यथः व्यययिष्यथ । व्यययिष्यामि व्यययिष्यावः व्यययिष्यामः । (ii) व्यययिष्यते व्यययिष्येते व्यययिष्यन्ते । व्यययिष्यसे व्यययिष्येथे व्यययिष्यध्वे । व्यययिष्ये व्यययिष्यावहे व्यययिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) व्यययतु, व्यययतात् व्यययताम् व्यययन्तु । व्ययय, व्यययतात् व्यययतम् व्यययत । व्यययानि व्यययाव व्यययाम । (ii) व्यययताम् व्यययेताम् व्यययन्ताम् । व्यययस्व व्यययेथाम् व्यययध्वम् । व्यययै व्यययावहै व्यययामहै । **६. लङ्** - (i) अव्यययत् अव्यययताम् अव्यययन् । अव्यययः अव्यययतम् अव्यययत । अव्यययम् अव्यययाव अव्यययाम । (ii) अव्यययत अव्यययेताम् अव्यययन्त । अव्यययथाः अव्यययेथाम् अव्यययध्वम् । अव्यययये अव्यययावहि अव्यययामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) व्यययेत् व्यययेताम् व्यययेयुः । व्यययेः व्यययेतम् व्यययेत । व्यययेयम् व्यययेव व्यययेम । (ii) व्यययेत व्यययेयाताम् व्यययेरन् । व्यययेथाः व्यययेयाथाम् व्यययेध्वम् । व्यययेय व्यययेवहि व्यययेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) व्यय्यात् व्यय्यास्ताम् व्यय्यासुः । व्यय्याः व्यय्यास्तम् व्यय्यास्त । व्यय्यासम् व्यय्यास्व व्यय्यास्म । (ii) व्यययिषीष्ट व्यययिषीयास्ताम् व्यययिषीरन् । व्यययिषीष्ठाः व्यययिषीयास्थाम् व्यययिषीध्वम् । व्यययिषीय व्यययिषीवहि व्यययिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अवव्ययत्[२] अवव्ययताम् अवव्ययन् । अवव्ययः अवव्ययतम् अवव्ययत । अवव्ययम् अवव्ययाव अवव्ययाम । (ii) अवव्ययत अवव्ययेताम् अवव्ययन्त । अवव्ययथाः अवव्ययेथाम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अवव्ययध्वम् । अवव्यये अवव्ययावहि अवव्ययामहि । **१०. लृङ्** - (i) अव्यययिष्यत् अव्यययिष्यताम् अव्यययिष्यन् । अव्यययिष्यः अव्यययिष्यतम् अव्यययिष्यत । अव्यययिष्यम् अव्यययिष्याव अव्यययिष्याम । (ii) अव्यययिष्यत अव्यययिष्येताम् अव्यययिष्यन्त । अव्यययिष्यथाः अव्यययिष्येथाम् अव्यययिष्यध्वम् । अव्यययिष्ये अव्यययिष्यावहि अव्यययिष्यामहि ।

णिचि - व्यययति - ते, **सनि** - विव्यययिषति - ते, **यकि** - व्यय्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९३४. रूप - रूपक्रियायाम् । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । रूपस्य दर्शनं करणं वा रूपक्रिया । रूपक्रिया = राजमुद्रादिरूपस्य करणम् ।

१. लट् - (i) रूपयति[1] रूपयतः रूपयन्ति । रूपयसि रूपयथः रूपयथ । रूपयामि रूपयावः रूपयामः । (ii) रूपयते रूपयेते रूपयन्ते । रूपयसे रूपयेथे रूपयध्वे । रूपये रूपयावहे रूपयामहे । **२. लिट्** - (i) रूपयाञ्चकार रूपयाञ्चक्रतुः रूपयाञ्चक्रुः । रूपयाञ्चकर्थ रूपयाञ्चक्रथुः रूपयाञ्चक्र । रूपयाञ्चकार, रूपयाञ्चकर रूपयाञ्चकृव रूपयाञ्चकृम । (ii) रूपयाञ्चक्रे रूपयाञ्चक्राते रूपयाञ्चक्रिरे । रूपयाञ्चकृषे रूपयाञ्चक्राथे रूपयाञ्चकृढ्वे । रूपयाञ्चक्रे रूपयाञ्चकृवहे रूपयाञ्चकृमहे । (iii) रूपयाम्बभूव रूपयाम्बभूवतुः रूपयाम्बभूवुः । रूपयाम्बभूविथ रूपयाम्बभूवथुः रूपयाम्बभूव । रूपयाम्बभूव रूपयाम्बभूविव रूपयाम्बभूविम । (iv) रूपयामास रूपयामासतुः रूपयामासुः । रूपयामासिथ रूपयामासथुः रूपयामास । रूपयामास रूपयामासिव रूपयामासिम । **३. लुट्** - (i) रूपयिता रूपयितारौ रूपयितारः । रूपयितासि रूपयितास्थः रूपयितास्थ । रूपयितास्मि रूपयितास्वः रूपयितास्मः । (ii) रूपयिता रूपयितारौ रूपयितारः । रूपयितासे रूपयितासाथे रूपयिताध्वे । रूपयिताहे रूपयितास्वहे रूपयितास्महे । **४. लृट्** - (i) रूपयिष्यति रूपयिष्यतः रूपयिष्यन्ति । रूपयिष्यसि रूपयिष्यथः रूपयिष्यथ । रूपयिष्यामि रूपयिष्यावः रूपयिष्यामः । (ii) रूपयिष्यते रूपयिष्येते रूपयिष्यन्ते । रूपयिष्यसे रूपयिष्येथे रूपयिष्यध्वे । रूपयिष्ये रूपयिष्यावहे रूपयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) रूपयतु, रूपयतात् रूपयताम् रूपयन्तु । रूपय, रूपयतात् रूपयतम् रूपयत । रूपयाणि रूपयाव रूपयाम । (ii) रूपयताम् रूपयेताम् रूपयन्ताम् । रूपयस्व रूपयेथाम् रूपयध्वम् । रूपयै रूपयावहै रूपयामहै । **६. लङ्** - (i) अरूपयत् अरूपयताम् अरूपयन् । अरूपयः अरूपयतम् अरूपयत । अरूपयम् अरूपयाव अरूपयाम । (ii) अरूपयत अरूपयेताम् अरूपयन्त । अरूपयथाः अरूपयेथाम् अरूपयध्वम् । अरूपये अरूपयावहि अरूपयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) रूपयेत् रूपयेताम् रूपयेयुः । रूपयेः रूपयेतम् रूपयेत । रूपयेयम् रूपयेव रूपयेम । (ii) रूपयेत रूपयेयाताम् रूपयेरन् । रूपयेथाः रूपयेयाथाम् रूपयेध्वम् । रूपयेय रूपयेवहि रूपयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) रूप्यात् रूप्यास्ताम् रूप्यासुः । रूप्याः रूप्यास्तम् रूप्यास्त । रूप्यासम् रूप्यास्व रूप्यास्म । (ii) रूपयिषीष्ट रूपयिषीयास्ताम् रूपयिषीरन् । रूपयिषीष्ठाः रूपयिषीयास्थाम् रूपयिषीध्वम् । रूपयिषीय रूपयिषीवहि रूपयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अरुरूपत्[2] अरुरूपताम् अरुरूपन् । अरुरूपः अरुरूपतम् अरुरूपत । अरुरूपम् अरुरूपाव अरुरूपाम । (ii) अरुरूपत अरुरूपेताम् अरुरूपन्त । अरुरूपथाः अरुरूपेथाम् अरुरूपध्वम् । अरुरूपे अरुरूपावहि अरुरूपामहि । **१०. लृङ्** - (i) अरूपयिष्यत् अरूपयिष्यताम् अरूपयिष्यन् । अरूपयिष्यः अरूपयिष्यतम् अरूपयिष्यत । अरूपयिष्यम् अरूपयिष्याव अरूपयिष्याम । (ii) अरूपयिष्यत अरूपयिष्येताम् अरूपयिष्यन्त । अरूपयिष्यथाः अरूपयिष्येथाम् अरूपयिष्यध्वम् । अरूपयिष्ये अरूपयिष्यावहि अरूपयिष्यामहि ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णिचि - रूपयति - ते, **सनि** - रुरूपयिषति - ते, **यकि** - रूप्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९३५. छेद - द्वैधीकरणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) छेदयति[1] छेदयतः छेदयन्ति । छेदयसि छेदयथः छेदयथ । छेदयामि छेदयावः छेदयामः । (ii) छेदयते छेदयेते छेदयन्ते । छेदयसे छेदयेथे छेदयध्वे । छेदये छेदयावहे छेदयामहे । **२. लिट्** - (i) छेदयाञ्चकार छेदयाञ्चक्रतुः छेदयाञ्चक्रुः । छेदयाञ्चकर्थ छेदयाञ्चक्रथुः छेदयाञ्चक्र । छेदयाञ्चकार, छेदयाञ्चकर छेदयाञ्चकृव छेदयाञ्चकृम । (ii) छेदयाञ्चक्रे छेदयाञ्चक्राते छेदयाञ्चक्रिरे । छेदयाञ्चकृषे छेदयाञ्चक्राथे छेदयाञ्चकृढ्वे । छेदयाञ्चक्रे छेदयाञ्चकृवहे छेदयाञ्चकृमहे । (iii) छेदयाम्बभूव छेदयाम्बभूवतुः छेदयाम्बभूवुः । छेदयाम्बभूविथ छेदयाम्बभूवथुः छेदयाम्बभूव । छेदयाम्बभूव छेदयाम्बभूविव छेदया-म्बभूविम । (iv) छेदयामास छेदयामासतुः छेदयामासुः । छेदयामासिथ छेदयामासथुः छेदयामास । छेदयामास छेदयामासिव छेदयामासिम । **३. लुट्** - (i) छेदयिता छेदयितारौ छेदयितारः । छेदयितासि छेदयितास्थः छेदयितास्थ । छेदयितास्मि छेदयितास्वः छेदयितास्मः । (ii) छेदयिता छेदयितारौ छेदयितारः । छेदयितासे छेदयितासाथे छेदयिताध्वे । छेदयिताहे छेदयितास्वहे छेदयितास्महे । **४. लृट्** - (i) छेदयिष्यति छेदयिष्यतः छेदयिष्यन्ति । छेदयिष्यसि छेदयिष्यथः छेदयिष्यथ । छेदयिष्यामि छेदयिष्यावः छेदयिष्यामः । (ii) छेदयिष्यते छेदयिष्येते छेदयिष्यन्ते । छेदयिष्यसे छेदयिष्येथे छेदयिष्यध्वे । छेदयिष्ये छेदयिष्यावहे छेदयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) छेदयतु, छेदयतात् छेदयताम् छेदयन्तु । छेदय, छेदयतात् छेदयतम् छेदयत । छेदयानि छेदयाव छेदयाम । (ii) छेदयताम् छेदयेताम् छेदयन्ताम् । छेदयस्व छेदयेथाम् छेदयध्वम् । छेदयै छेदयावहै छेदयामहै । **६. लङ्** - (i) अच्छेदयत् अच्छेदयताम् अच्छेदयन् । अच्छेदयः अच्छेदयतम् अच्छेदयत । अच्छेदयम् अच्छेदयाव अच्छेदयाम । (ii) अच्छेदयत अच्छेदयेताम् अच्छेदयन्त । अच्छेदयथाः अच्छेदयेथाम् अच्छेदयध्वम् । अच्छेदये अच्छेदयावहि अच्छेदयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) छेदयेत् छेदयेताम् छेदयेयुः । छेदयेः छेदयेतम् छेदयेत । छेदयेयम् छेदयेव छेदयेम । (ii) छेदयेत छेदयेयाताम् छेदयेरन् । छेदयेथाः छेदयेयाथाम् छेदयेध्वम् । छेदयेय छेदयेवहि छेदयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) छेद्यात् छेद्यास्ताम् छेद्यासुः । छेद्याः छेद्यास्तम् छेद्यास्त । छेद्यासम् छेद्यास्व छेद्यास्म । (ii) छेदयिषीष्ट छेदयिषीयास्ताम् छेदयिषीरन् । छेदयिषीष्ठाः छेदयिषीयास्थाम् छेदयिषीध्वम् । छेदयिषीय छेदयिषीवहि छेदयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचिच्छेदत्[2] अचिच्छेदताम् अचिच्छेदन् । अचिच्छेदः अचिच्छेदतम् अचिच्छेदत । अचिच्छेदम् अचिच्छेदाव अचिच्छेदाम । (ii) अचिच्छेदत अचिच्छेदेताम् अचिच्छेदन्त । अचिच्छेदथाः अचिच्छेदेथाम् अचिच्छेदध्वम् । अचिच्छेदे अचिच्छेदावहि अचिच्छेदामहि । **१०. लृङ्** - (i) अच्छेदयिष्यत् अच्छेदयिष्यताम् अच्छेदयिष्यन् । अच्छेदयिष्यः अच्छेदयिष्यतम् अच्छेदयिष्यत । अच्छेदयिष्यम् अच्छेदयिष्याव अच्छेदयिष्याम । (ii) अच्छेदयिष्यत अच्छेदयिष्येताम् अच्छेदयिष्यन्त । अच्छेदयिष्यथाः अच्छेदयिष्येथाम् अच्छेदयिष्यध्वम् । अच्छेदयिष्ये अच्छेदयिष्यावहि अच्छेदयिष्यामहि ।

णिचि - छेदयति - ते, **सनि** - चिच्छेदयिषति - ते, **यकि** - छेद्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९३६. छद - अपवारणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'यौ वा णौ अपवारणे छदत इत्येकम्, द्वितीयं छदेत्, (छदन्) अन्यत् छादयति, छदेदिति पुनः स्यादूर्जनेऽर्थे मितः । यत्तु च्छन्दयतीति णौ नुमि पदं तत्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

संवृताविष्यते' (श्लो. ११३) इति देवः ।

१. लट् - (i) छदयति[1] छदयतः छदयन्ति । छदयसि छदयथः छदयथ । छदयामि छदयावः छदयामः । (ii) छदयते छदयेते छदयन्ते । छदयसे छदयेथे छदयध्वे । छदये छदयावहे छदयामहे । **२. लिट्** - (i) छदयाञ्चकार छदयाञ्चक्रतुः छदयाञ्चक्रुः । छदयाञ्चकर्थ छदयाञ्चक्रथुः छदयाञ्चक्र । छदयाञ्चकार, छदयाञ्चकर छदयाञ्चकृव छदयाञ्चकृम । (ii) छदयाञ्चक्रे छदयाञ्चक्राते छदयाञ्चक्रिरे । छदयाञ्चकृषे छदयाञ्चक्राथे छदयाञ्चकृढ्वे । छदयाञ्चक्रे छदयाञ्चकृवहे छदयाञ्चकृमहे । (iii) छदयाम्बभूव छदयाम्बभूवतुः छदयाम्बभूवुः । छदयाम्बभूविथ छदयाम्बभूवथुः छदयाम्बभूव । छदयाम्बभूव छदयाम्बभूविव छदयाम्बभूविम । (iv) छदयामास छदयामासतुः छदयामासुः । छदयामासिथ छदयामासथुः छदयामास । छदयामास छदयामासिव छदयामासिम । **३. लुट्** - (i) छदयिता छदयितारौ छदयितारः । छदयितासि छदयितास्थः छदयितास्थ । छदयितास्मि छदयितास्वः छदयितास्मः । (ii) छदयिता छदयितारौ छदयितारः । छदयितासे छदयितासाथे छदयिताध्वे । छदयिताहे छदयितास्वहे छदयितास्महे । **४. लृट्** - (i) छदयिष्यति छदयिष्यतः छदयिष्यन्ति । छदयिष्यसि छदयिष्यथः छदयिष्यथ । छदयिष्यामि छदयिष्यावः छदयिष्यामः । (ii) छदयिष्यते छदयिष्येते छदयिष्यन्ते । छदयिष्यसे छदयिष्येथे छदयिष्यध्वे । छदयिष्ये छदयिष्यावहे छदयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) छदयतु, छदयतात् छदयताम् छदयन्तु । छदय, छदयतात् छदयतम् छदयत । छदयानि छदयाव छदयाम । (ii) छदयताम् छदयेताम् छदयन्ताम् । छदयस्व छदयेथाम् छदयध्वम् । छदयै छदयावहै छदयामहै । **६. लङ्** - (i) अच्छदयत् अच्छदयताम् अच्छदयन् । अच्छदयः अच्छदयतम् अच्छदयत । अच्छदयम् अच्छदयाव अच्छदयाम । (ii) अच्छदयत अच्छदयेताम् अच्छदयन्त । अच्छदयथाः अच्छदयेथाम् अच्छदयध्वम् । अच्छदये अच्छदयावहि अच्छदयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) छदयेत् छदयेताम् छदयेयुः । छदयेः छदयेतम् छदयेत । छदयेयम् छदयेव छदयेम । (ii) छदयेत छदयेयाताम् छदयेरन् । छदयेथाः छदयेयाथाम् छदयेध्वम् । छदयेय छदयेवहि छदयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (ii) छद्यात् छद्यास्ताम् छद्यासुः । छद्याः छद्यास्तम् छद्यास्त । छद्यासम् छद्यास्व छद्यास्म । (ii) छदयिषीष्ट छदयिषीयास्ताम् छदयिषीरन् । छदयिषीष्ठाः छदयिषीयास्थाम् छदयिषीध्वम् । छदयिषीय छदयिषीवहि छदयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचच्छदत्[2] अचच्छदताम् अचच्छदन् । अचच्छदः अचच्छदतम् अचच्छदत । अचच्छदम् अचच्छदाव अचच्छदाम । (ii) अचच्छदत अचच्छदेताम् अचच्छदन्त । अचच्छदथाः अचच्छदेथाम् अचच्छदध्वम् । अचच्छदे अचच्छदावहि अचच्छदामहि । **१०. लृङ्** - (i) अच्छदयिष्यत् अच्छदयिष्यताम् अच्छदयिष्यन् । अच्छदयिष्यः अच्छदयिष्यतम् अच्छदयिष्यत । अच्छदयिष्यम् अच्छदयिष्याव अच्छदयिष्याम । (ii) अच्छदयिष्यत अच्छदयिष्येताम् अच्छदयिष्यन्त । अच्छदयिष्यथाः अच्छदयिष्येथाम् अच्छदयिष्यध्वम् । अच्छदयिष्ये अच्छदयिष्यावहि अच्छदयिष्यामहि ।

णिचि - छदयति - ते, **सनि** - चिच्छदयिषति - ते, **यकि** - छद्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९३७. लाभ - प्रेरणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'प्रेरणे लाभयेल्लाभे प्राप्त्यर्थे लभते शपि' (श्लो. १४६) इति देवः ।

१. लट् - (i) लाभयति[1] लाभयतः लाभयन्ति । लाभयसि लाभयथः लाभयथ । लाभयामि लाभयावः लाभयामः । (ii) लाभयते लाभयेते लाभयन्ते । लाभयसे लाभयेथे लाभयध्वे । लाभये लाभयावहे लाभयामहे । **२. लिट्** - (i) लाभयाञ्चकार लाभयाञ्चक्रतुः लाभयाञ्चक्रुः । लाभयाञ्चकर्थ लाभयाञ्चक्रथुः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लाभयाञ्चक्र । लाभयाञ्चकार, लाभयाञ्चकर लाभयाञ्चकृव लाभयाञ्चकृम । (ii) लाभयाञ्चक्रे लाभयाञ्चक्राते लाभयाञ्चक्रिरे । लाभयाञ्चकृषे लाभयाञ्चक्राथे लाभयाञ्चकृढ्वे । लाभयाञ्चक्रे लाभयाञ्चकृवहे लाभयाञ्चकृमहे । (iii) लाभयाम्बभूव लाभयाम्बभूवतुः लाभयाम्बभूवुः । लाभयाम्बभूविथ लाभयाम्बभूवथुः लाभयाम्बभूव । लाभयाम्बभूव लाभयाम्बभूविव लाभयाम्बभूविम । (iv) लाभयामास लाभयामासतुः लाभयामासुः । लाभयामासिथ लाभयामासथुः लाभयामास । लाभयामास लाभयामासिव लाभयामासिम । **३. लुट्** - (i) लाभयिता लाभयितारौ लाभयितारः । लाभयितासि लाभयितास्थः लाभयितास्थ । लाभयितास्मि लाभयितास्वः लाभयितास्मः । (ii) लाभयिता लाभयितारौ लाभयितारः । लाभयितासे लाभयितासाथे लाभयिताध्वे । लाभयिताहे लाभयितास्वहे लाभयितास्महे । **४. लृट्** - (i) लाभयिष्यति लाभयिष्यतः लाभयिष्यन्ति । लाभयिष्यसि लाभयिष्यथः लाभयिष्यथ । लाभयिष्यामि लाभयिष्यावः लाभयिष्यामः । (ii) लाभयिष्यते लाभयिष्येते लाभयिष्यन्ते । लाभयिष्यसे लाभयिष्येथे लाभयिष्यध्वे । लाभयिष्ये लाभयिष्यावहे लाभयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) लाभयतु, लाभयतात् लाभयताम् लाभयन्तु । लाभय, लाभयतात् लाभयतम् लाभयत । लाभयानि लाभयाव लाभयाम । (ii) लाभयताम् लाभयेताम् लाभयन्ताम् । लाभयस्व लाभयेथाम् लाभयध्वम् । लाभयै लाभयावहै लाभयामहै । **६. लङ्** - (i) अलाभयत् अलाभयताम् अलाभयन् । अलाभयः अलाभयतम् अलाभयत । अलाभयम् अलाभयाव अलाभयाम । (ii) अलाभयत अलाभयेताम् अलाभयन्त । अलाभयथाः अलाभयेथाम् अलाभयध्वम् । अलाभये अलाभयावहि अलाभयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) लाभयेत् लाभयेताम् लाभयेयुः । लाभयेः लाभयेतम् लाभयेत । लाभयेयम् लाभयेव लाभयेम । (ii) लाभयेत लाभयेयाताम् लाभयेरन् । लाभयेथाः लाभयेयाथाम् लाभयेध्वम् । लाभयेय लाभयेवहि लाभयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) लाभ्यात् लाभ्यास्ताम् लाभ्यासुः । लाभ्याः लाभ्यास्तम् लाभ्यास्त । लाभ्यासम् लाभ्यास्व लाभ्यास्म । (ii) लाभयिषीष्ट लाभयिषीयास्ताम् लाभयिषीरन् । लाभयिषीष्ठाः लाभयिषीयास्थाम् लाभयिषीध्वम् । लाभयिषीय लाभयिषीवहि लाभयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अललाभत्[2] अललाभताम् अललाभन् । अललाभः अललाभतम् अललाभत । अललाभम् अललाभाव अललाभाम । (ii) अललाभत अललाभेताम् अललाभन्त । अललाभथाः अललाभेथाम् अललाभध्वम् । अललाभे अललाभावहि अललाभामहि । **१०. लृङ्** - (i) अलाभयिष्यत् अलाभयिष्यताम् अलाभयिष्यन् । अलाभयिष्यः अलाभयिष्यतम् अलाभयिष्यत । अलाभयिष्यम् अलाभयिष्याव अलाभयिष्याम । (ii) अलाभयिष्यत अलाभयिष्येताम् अलाभयिष्यन्त । अलाभयिष्यथाः अलाभयिष्येथाम् अलाभयिष्यध्वम् । अलाभयिष्ये अलाभयिष्यावहि अलाभयिष्यामहि ।

णिचि - लाभयति - ते, **सनि** - लिलाभयिषति - ते, **यकि** - लाभ्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९३८. व्रण - गात्रविचूर्णने । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । 'व्रणेच्छब्दार्थविषये व्रणयेद् गात्रचूर्णने' (श्लो. ९३) इति देवः ।

१. लट् - (i) व्रणयति[1] व्रणयतः व्रणयन्ति । व्रणयसि व्रणयथः व्रणयथ । व्रणयामि व्रणयावः व्रणयामः । (ii) व्रणयते व्रणयेते व्रणयन्ते । व्रणयसे व्रणयेथे व्रणयध्वे । व्रणये व्रणयावहे व्रणयामहे । **२. लिट्** - (i) व्रणयाञ्चकार व्रणयाञ्चक्रतुः व्रणयाञ्चक्रुः । व्रणयाञ्चकर्थ व्रणयाञ्चक्रथुः व्रणयाञ्चक्र । व्रणयाञ्चकार, व्रणयाञ्चकर व्रणयाञ्चकृव व्रणयाञ्चकृम । (ii) व्रणयाञ्चक्रे व्रणयाञ्चक्राते व्रणयाञ्चक्रिरे । व्रणयाञ्चकृषे व्रणयाञ्चक्राथे व्रणयाञ्चकृढ्वे । व्रणयाञ्चक्रे व्रणयाञ्चकृवहे व्रणयाञ्चकृमहे । (iii) व्रणयाम्बभूव व्रणया-

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

म्बभूवतुः व्रणयाम्बभूवुः । व्रणयाम्बभूविथ व्रणयाम्बभूवथुः व्रणयाम्बभूव । व्रणयाम्बभूव व्रणयाम्बभूविव व्रणयाम्बभूविम । (iv) व्रणयामास व्रणयामासतुः व्रणयामासुः । व्रणयामासिथ व्रणयामासथुः व्रणयामास । व्रणयामास व्रणयामासिव व्रणयामासिम । **३. लुट्** - (i) व्रणयिता व्रणयितारौ व्रणयितारः । व्रणयितासि व्रणयितास्थः व्रणयितास्थ । व्रणयितास्मि व्रणयितास्वः व्रणयितास्मः । (ii) व्रणयिता व्रणयितारौ व्रणयितारः । व्रणयितासे व्रणयितासाथे व्रणयिताध्वे । व्रणयिताहे व्रणयितास्वहे व्रणयितास्महे । **४. लृट्** - (i) व्रणयिष्यति व्रणयिष्यतः व्रणयिष्यन्ति । व्रणयिष्यसि व्रणयिष्यथः व्रणयिष्यथ । व्रणयिष्यामि व्रणयिष्यावः व्रणयिष्यामः । (ii) व्रणयिष्यते व्रणयिष्येते व्रणयिष्यन्ते । व्रणयिष्यसे व्रणयिष्येथे व्रणयिष्यध्वे । व्रणयिष्ये व्रणयिष्यावहे व्रणयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) व्रणयतु, व्रणयतात् व्रणयताम् व्रणयन्तु । व्रणय, व्रणयतात् व्रणयतम् व्रणयत । व्रणयानि व्रणयाव व्रणयाम । (ii) व्रणयताम् व्रणयेताम् व्रणयन्ताम् । व्रणयस्व व्रणयेथाम् व्रणयध्वम् । व्रणयै व्रणयावहै व्रणयामहै । **६. लङ्** - (i) अव्रणयत् अव्रणयताम् अव्रणयन् । अव्रणयः अव्रणयतम् अव्रणयत । अव्रणयम् अव्रणयाव अव्रणयाम । (ii) अव्रणयत अव्रणयेताम् अव्रणयन्त । अव्रणयथाः अव्रणयेथाम् अव्रणयध्वम् । अव्रणये अव्रणयावहि अव्रणयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) व्रणयेत् व्रणयेताम् व्रणयेयुः । व्रणयेः व्रणयेतम् व्रणयेत । व्रणयेयम् व्रणयेव व्रणयेम । (ii) व्रणयेत व्रणयेयाताम् व्रणयेरन् । व्रणयेथाः व्रणयेयाथाम् व्रणयेध्वम् । व्रणयेय व्रणयेवहि व्रणयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (ii) व्रण्यात् व्रण्यास्ताम् व्रण्यासुः । व्रण्याः व्रण्यास्तम् व्रण्यास्त । व्रण्यासम् व्रण्यास्व व्रण्यास्म । (ii) व्रणयिषीष्ट व्रणयिषीयास्ताम् व्रणयिषीरन् । व्रणयिषीष्ठाः व्रणयिषीयास्थाम् व्रणयिषीध्वम् । व्रणयिषीय व्रणयिषीवहि व्रणयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अवव्रणत्[२] अवव्रणताम् अवव्रणन् । अवव्रणः अवव्रणतम् अवव्रणत । अवव्रणम् अवव्रणाव अवव्रणाम । (ii) अवव्रणत अवव्रणेताम् अवव्रणन्त । अवव्रणथाः अवव्रणेथाम् अवव्रणध्वम् । अवव्रणे अवव्रणावहि अवव्रणामहि । **१०. लृङ्** - (i) अव्रणयिष्यत् अव्रणयिष्यताम् अव्रणयिष्यन् । अव्रणयिष्यः अव्रणयिष्यतम् अव्रणयिष्यत । अव्रणयिष्यम् अव्रणयिष्याव अव्रणयिष्याम । (ii) अव्रणयिष्यत अव्रणयिष्येताम् अव्रणयिष्यन्त । अव्रणयिष्यथाः अव्रणयिष्येथाम् अव्रणयिष्यध्वम् । अव्रणयिष्ये अव्रणयिष्यावहि अव्रणयिष्यामहि ।

णिचि - व्रणयति - ते, **सनि** - विव्रणयिषति - ते, **यकि** - व्रण्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९३९. वर्ण - वर्णक्रियाविस्तारगुणवचनेषु । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । वर्णक्रिया वर्णकरणम् । सुवर्णं वर्णयति । कथां वर्णयति । विस्तृणाति इत्यर्थः । हरिं वर्णयति । स्तौतीत्यर्थः । 'रागे विस्तारे प्रशंसायां च' इति काशकृत्स्नः ।

१. लट् - (i) वर्णयति[१] वर्णयतः वर्णयन्ति । वर्णयसि वर्णयथः वर्णयथ । वर्णयामि वर्णयावः वर्णयामः । (ii) वर्णयते वर्णयेते वर्णयन्ते । वर्णयसे वर्णयेथे वर्णयध्वे । वर्णये वर्णयावहे वर्णयामहे । **२. लिट्** - (i) वर्णयाञ्चकार वर्णयाञ्चक्रतुः वर्णयाञ्चक्रुः । वर्णयाञ्चकर्थ वर्णयाञ्चक्रथुः वर्णयाञ्चक्र । वर्णयाञ्चकार, वर्णयाञ्चकर वर्णयाञ्चकृव वर्णयाञ्चकृम । (ii) वर्णयाञ्चक्रे वर्णयाञ्चक्राते वर्णयाञ्चक्रिरे । वर्णयाञ्चकृषे वर्णयाञ्चक्राथे वर्णयाञ्चकृढ्वे । वर्णयाञ्चक्रे वर्णयाञ्चकृवहे वर्णयाञ्चकृमहे । (iii) वर्णयाम्बभूव वर्णयाम्बभूवतुः वर्णयाम्बभूवुः । वर्णयाम्बभूविथ वर्णयाम्बभूवथुः वर्णयाम्बभूव । वर्णयाम्बभूव वर्णयाम्बभूविव वर्णयाम्बभूविम । (iv) वर्णयामास वर्णयामासतुः वर्णयामासुः । वर्णयामासिथ वर्णयामासथुः वर्णयामास । वर्णयामास वर्णयामासिव वर्णयामासिम । **३. लुट्** - (i) वर्णयिता वर्णयितारौ वर्णयितारः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वर्णयितासि वर्णयितास्थः वर्णयितास्थ । वर्णयितास्मि वर्णयितास्वः वर्णयितास्मः । (ii) वर्णयिता वर्णयितारौ वर्णयितारः । वर्णयितासे वर्णयितासाथे वर्णयिताध्वे । वर्णयिताहे वर्णयितास्वहे वर्णयितास्महे । **४. लृट्** - (i) वर्णयिष्यति वर्णयिष्यतः वर्णयिष्यन्ति । वर्णयिष्यसि वर्णयिष्यथः वर्णयिष्यथ । वर्णयिष्यामि वर्णयिष्यावः वर्णयिष्यामः । (ii) वर्णयिष्यते वर्णयिष्येते वर्णयिष्यन्ते । वर्णयिष्यसे वर्णयिष्येथे वर्णयिष्यध्वे । वर्णयिष्ये वर्णयिष्यावहे वर्णयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वर्णयतु, वर्णयतात् वर्णयताम् वर्णयन्तु । वर्णय, वर्णयतात् वर्णयतम् वर्णयत । वर्णयानि वर्णयाव वर्णयाम । (ii) वर्णयताम् वर्णयेताम् वर्णयन्ताम् । वर्णयस्व वर्णयेथाम् वर्णयध्वम् । वर्णयै वर्णयावहै वर्णयामहै । **६. लङ्** - (i) अवर्णयत् अवर्णयताम् अवर्णयन् । अवर्णयः अवर्णयतम् अवर्णयत । अवर्णयम् अवर्णयाव अवर्णयाम । (ii) अवर्णयत अवर्णयेताम् अवर्णयन्त । अवर्णयथाः अवर्णयेथाम् अवर्णयध्वम् । अवर्णये अवर्णयावहि अवर्णयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वर्णयेत् वर्णयेताम् वर्णयेयुः । वर्णयेः वर्णयेतम् वर्णयेत । वर्णयेयम् वर्णयेव वर्णयेम । (ii) वर्णयेत वर्णयेयाताम् वर्णयेरन् । वर्णयेथाः वर्णयेयाथाम् वर्णयेध्वम् । वर्णयेय वर्णयेवहि वर्णयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वर्ण्यात् वर्ण्यास्ताम् वर्ण्यासुः । वर्ण्याः वर्ण्यास्तम् वर्ण्यास्त । वर्ण्यासम् वर्ण्यास्व वर्ण्यास्म । (ii) वर्णयिषीष्ट वर्णयिषीयास्ताम् वर्णयिषीरन् । वर्णयिषीष्ठाः वर्णयिषीयास्थाम् वर्णयिषीध्वम् । वर्णयिषीय वर्णयिषीवहि वर्णयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अववर्णत्[२] अववर्णताम् अववर्णन् । अववर्णः अववर्णतम् अववर्णत । अववर्णम् अववर्णाव अववर्णाम । (ii) अववर्णत अववर्णेताम् अववर्णन्त । अववर्णथाः अववर्णेथाम् अववर्णध्वम् । अववर्णे अववर्णावहि अववर्णामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवर्णयिष्यत् अवर्णयिष्यताम् अवर्णयिष्यन् । अवर्णयिष्यः अवर्णयिष्यतम् अवर्णयिष्यत । अवर्णयिष्यम् अवर्णयिष्याव अवर्णयिष्याम । (ii) अवर्णयिष्यत अवर्णयिष्येताम् अवर्णयिष्यन्त । अवर्णयिष्यथाः अवर्णयिष्येथाम् अवर्णयिष्यध्वम् । अवर्णयिष्ये अवर्णयिष्यावहि अवर्णयिष्यामहि ।

णिचि - वर्णयति - ते, **सनि** - विवर्णयिषति - ते, **यकि** वर्ण्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।
२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९४०. पर्ण - हरितभावे । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - पर्णयति[१] पर्णयतः पर्णयन्ति । पर्णयसि पर्णयथः पर्णयथ । पर्णयामि पर्णयावः पर्णयामः । (ii) पर्णयते पर्णयेते पर्णयन्ते । पर्णयसे पर्णयेथे पर्णयध्वे । पर्णये पर्णयावहे पर्णयामहे । **२. लिट्** - (i) पर्णयाञ्चकार पर्णयाञ्चक्रतुः पर्णयाञ्चक्रुः । पर्णयाञ्चकर्थ पर्णयाञ्चक्रथुः पर्णयाञ्चक्र । पर्णयाञ्चकार, पर्णयाञ्चकर पर्णयाञ्चकृव पर्णयाञ्चकृम । (ii) पर्णयाञ्चक्रे पर्णयाञ्चक्राते पर्णयाञ्चक्रिरे । पर्णयाञ्चकृषे पर्णयाञ्चक्राथे पर्णयाञ्चकृढ्वे । पर्णयाञ्चक्रे पर्णयाञ्चकृवहे पर्णयाञ्चकृमहे । (iii) पर्णयाम्बभूव पर्णयाम्बभूवतुः पर्णयाम्बभूवुः । पर्णयाम्बभूविथ पर्णयाम्बभूवथुः पर्णयाम्बभूव । पर्णयाम्बभूव पर्णयाम्बभूविव पर्णयाम्बभूविम । (iv) पर्णयामास पर्णयामासतुः पर्णयामासुः । पर्णयामासिथ पर्णयामासथुः पर्णयामास । पर्णयामास पर्णयामासिव पर्णयामासिम । **३. लुट्** - (i) पर्णयिता पर्णयितारौ पर्णयितारः । पर्णयितासि पर्णयितास्थः पर्णयितास्थ । पर्णयितास्मि पर्णयितास्वः पर्णयितास्मः । (ii) पर्णयिता पर्णयितारौ पर्णयितारः । पर्णयितासे पर्णयितासाथे पर्णयिताध्वे । पर्णयिताहे पर्णयितास्वहे पर्णयितास्महे । **४. लृट्** - (i) पर्णयिष्यति पर्णयिष्यतः पर्णयिष्यन्ति । पर्णयिष्यसि पर्णयिष्यथः पर्णयिष्यथ । पर्णयिष्यामि पर्णयिष्यावः पर्णयिष्यामः । (ii) पर्णयिष्यते पर्णयिष्येते पर्णयिष्यन्ते । पर्णयिष्यसे पर्णयिष्येथे पर्णयिष्यध्वे । पर्णयिष्ये पर्णयिष्यावहे पर्णयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) पर्णयतु, पर्णयतात् पर्णयताम् पर्णयन्तु । पर्णय, पर्णयतात् पर्णयतम्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पर्णयत । पर्णयानि पर्णयाव पर्णयाम । (ii) पर्णयताम् पर्णयेताम् पर्णयन्ताम् । पर्णयस्व पर्णयेथाम् पर्णयध्वम् । पर्णयै पर्णयावहै पर्णयामहै । **६. लङ्** - (i) अपर्णयत् अपर्णयताम् अपर्णयन् । अपर्णयः अपर्णयतम् अपर्णयत । अपर्णयम् अपर्णयाव अपर्णयाम । (ii) अपर्णयत् अपर्णयेताम् अपर्णयन्त । अपर्णयथाः अपर्णयेथाम् अपर्णयध्वम् । अपर्णये अपर्णयावहि अपर्णयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) पर्णयेत् पर्णयेताम् पर्णयेयुः । पर्णयेः पर्णयेतम् पर्णयेत । पर्णयेयम् पर्णयेव पर्णयेम । (ii) पर्णयेत पर्णयेयाताम् पर्णयेरन् । पर्णयेथाः पर्णयेयाथाम् पर्णयेध्वम् । पर्णयेय पर्णयेवहि पर्णयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) पर्ण्यात् पर्ण्यास्ताम् पर्ण्यासुः । पर्ण्याः पर्ण्यास्तम् पर्ण्यास्त । पर्ण्यासम् पर्ण्यास्व पर्ण्यास्म । (ii) पर्णयिषीष्ट पर्णयिषीयास्ताम् पर्णयिषीरन् । पर्णयिषीष्ठाः पर्णयिषीयास्थाम् पर्णयिषीध्वम् । पर्णयिषीय पर्णयिषीवहि पर्णयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अपपर्णत्[2] अपपर्णताम् अपपर्णन् । अपपर्णः अपपर्णतम् अपपर्णत । अपपर्णम् अपपर्णाव अपपर्णाम । (ii) अपपर्णत अपपर्णेताम् अपपर्णन्त । अपपर्णथाः अपपर्णेथाम् अपपर्णध्वम् । अपपर्णे अपपर्णावहि अपपर्णामहि । **१०. लृङ्** - (i) अपर्णयिष्यत् अपर्णयिष्यताम् अपर्णयिष्यन् । अपर्णयिष्यः अपर्णयिष्यतम् अपर्णयिष्यत । अपर्णयिष्यम् अपर्णयिष्याव अपर्णयिष्याम । (ii) अपर्णयिष्यत अपर्णयिष्येताम् अपर्णयिष्यन्त । अपर्णयिष्यथाः अपर्णयिष्येथाम् अपर्णयिष्यध्वम् । अपर्णयिष्ये अपर्णयिष्यावहि अपर्णयिष्यामहि ।

णिचि - पर्णयति - ते, **सनि** - पिपर्णयिषति - ते, **यङि** - पर्ण्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९४१. विष्क - दर्शने । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) विष्कयति[1] विष्कयतः विष्कयन्ति । विष्कयसि विष्कयथः विष्कयथ । विष्कयामि विष्कयावः विष्कयामः । (ii) विष्कयते विष्कयेते विष्कयन्ते । विष्कयसे विष्कयेथे विष्कयध्वे । विष्कये विष्कयावहे विष्कयामहे । **२. लिट्** - (i) विष्कयाञ्चकार विष्कयाञ्चक्रतुः विष्कयाञ्चक्रुः । विष्कयाञ्चकर्थ विष्कयाञ्चक्रथुः विष्कयाञ्चक्र । विष्कयाञ्चकार, विष्कयाञ्चकर विष्कयाञ्चकृव विष्कयाञ्चकृम । (ii) विष्कयाञ्चक्रे विष्कयाञ्चक्राते विष्कयाञ्चक्रिरे । विष्कयाञ्चकृषे विष्कयाञ्चक्राथे विष्कयाञ्चकृढ्वे । विष्कयाञ्चक्रे विष्कया-ञ्चकृवहे विष्कयाञ्चकृमहे । (iii) विष्कयाम्बभूव विष्कयाम्बभूवतुः विष्कयाम्बभूवुः । विष्कयाम्बभूविथ विष्कयाम्बभूवथुः विष्कयाम्बभूव । विष्कयाम्बभूव विष्कयाम्बभूविव विष्कयाम्बभूविम । (iv) विष्कयामास विष्कयामासतुः विष्कयामासुः । विष्कयामासिथ विष्कयामासथुः विष्कयामास । विष्कयामास विष्कयामासिव विष्कयामासिम । **३. लुट्** - (i) विष्कयिता विष्कयितारौ विष्कयितारः । विष्कयितासि विष्कयितास्थः विष्कयितास्थ । विष्कयितास्मि विष्कयितास्वः विष्कयितास्मः । (ii) विष्कयिता विष्कयितारौ विष्कयितारः । विष्कयितासे विष्कयितासाथे विष्कयिताध्वे । विष्कयिताहे विष्कयितास्वहे विष्कयितास्महे । **४. लृट्** - (i) विष्कयिष्यति विष्कयिष्यतः विष्कयिष्यन्ति । विष्कयिष्यसि विष्कयिष्यथः विष्कयिष्यथ । विष्कयिष्यामि विष्कयिष्यावः विष्कयिष्यामः । (ii) विष्कयिष्यते विष्कयिष्येते विष्कयिष्यन्ते । विष्कयिष्यसे विष्कयिष्येथे विष्कयिष्यध्वे । विष्कयिष्ये विष्कयिष्यावहे विष्कयिष्यामहे । **५. लोट्** - (ii) विष्कयतु, विष्कयतात् विष्कयताम् विष्कयन्तु । विष्कय, विष्कयतात् विष्कयतम् विष्कयत । विष्कयाणि विष्कयाव विष्कयाम । (ii) विष्कयताम् विष्कयेताम् विष्कयन्ताम् । विष्कयस्व विष्कयेथाम् विष्कयध्वम् । विष्कयै विष्कयावहै विष्कयामहै । **६. लङ्** - (i) अविष्कयत् अविष्कयताम् अविष्कयन् । अविष्कयः अविष्कयतम् अविष्कयत । अविष्कयम् अविष्कयाव अविष्कयाम । (ii) अविष्कयत अविष्कयेताम् अविष्कयन्त । अविष्कयथाः

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अविष्कयेथाम् अविष्कयध्वम् । अविष्कये अविष्कयावहि अविष्कयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) विष्कयेत् विष्कयेताम् विष्कयेयुः । विष्कयेः विष्कयेतम् विष्कयेत । विष्कयेयम् विष्कयेव विष्कयेम । (ii) विष्कयेत विष्कयेयाताम् विष्कयेरन् । विष्कयेथाः विष्कयेयाथाम् विष्कयेध्वम् । विष्कयेय विष्कयेवहि विष्कयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) विष्क्यात् विष्क्यास्ताम् विष्क्यासुः । विष्क्याः विष्क्यास्तम् विष्क्यास्त । विष्क्यासम् विष्क्यास्व विष्क्यास्म । (ii) विष्कयिषीष्ट विष्कयिषीयास्ताम् विष्कयिषीरन् । विष्कयिषीष्ठाः विष्कयिषीयास्थाम् विष्कयिषीध्वम् । विष्कयिषीय विष्कयिषीवहि विष्कयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अविविष्कत्[२] अविविष्कताम् अविविष्कन् । अविविष्कः अविविष्कतम् अविविष्कत । अविविष्कम् अविविष्काव अविविष्काम । (ii) अविविष्कत अविविष्केताम् अविविष्कन्त । अविविष्कथाः अविविष्केथाम् अविविष्कध्वम् । अविविष्के अविविष्कावहि अविविष्कामहि । **१०. लृङ्** - (i) अविष्कयिष्यत् अविष्कयिष्यताम् अविष्कयिष्यन् । अविष्कयिष्यः अविष्कयिष्यतम् अविष्कयिष्यत । अविष्कयिष्यम् अविष्कयिष्याव अविष्कयिष्याम । (ii) अविष्कयिष्यत अविष्कयिष्येताम् अविष्कयिष्यन्त । अविष्कयिष्यथाः अविष्कयिष्येथाम् अविष्कयिष्यध्वम् । अविष्कयिष्ये अविष्कयिष्यावहि अविष्कयिष्यामहि ।

णिचि - विष्कयति - ते, **सनि** - विविष्कयिषति - ते, **यकि** - विष्क्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९४२. क्षिप - प्रेरणे[१] । अकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) ।

१. लट् - (i) क्षिपयति[२] क्षिपयतः क्षिपयन्ति । क्षिपयसि क्षिपयथः क्षिपयथ । क्षिपयामि क्षिपयावः क्षिपयामः । (ii) क्षिपयते क्षिपयेते क्षिपयन्ते । क्षिपयसे क्षिपयेथे क्षिपयध्वे । क्षिपये क्षिपयावहे क्षिपयामहे ।

२. लिट् - (i) क्षिपयाञ्चकार क्षिपयाञ्चक्रतुः क्षिपयाञ्चक्रुः । क्षिपयाञ्चकर्थ क्षिपयाञ्चक्रथुः क्षिपयाञ्चक्र । क्षिपयाञ्चकार, क्षिपयाञ्चकर क्षिपयाञ्चकृव क्षिपयाञ्चकृम । (ii) क्षिपयाञ्चक्रे क्षिपयाञ्चक्राते क्षिपयाञ्चक्रिरे । क्षिपयाञ्चकृषे क्षिपयाञ्चक्राथे क्षिपयाञ्चकृढ्वे । क्षिपयाञ्चक्रे क्षिपयाञ्चकृवहे क्षिपयाञ्चकृमहे । (iii) क्षिपयाम्बभूव क्षिपयाम्बभूवतुः क्षिपयाम्बभूवुः । क्षिपयाम्बभूविथ क्षिपयाम्बभूवथुः क्षिपयाम्बभूव । क्षिपयाम्बभूव क्षिपयाम्बभूविव क्षिपयाम्बभूविम । (iv) क्षिपयामास क्षिपयामासतुः क्षिपयामासुः । क्षिपयामासिथ क्षिपयामासथुः क्षिपयामास । क्षिपयामास क्षिपयामासिव क्षिपयामासिम । **३. लुट्** - (i) क्षिपयिता क्षिपयितारौ क्षिपयितारः । क्षिपयितासि क्षिपयितास्थः क्षिपयितास्थ । क्षिपयितास्मि क्षिपयितास्वः क्षिपयितास्मः । (ii) क्षिपयिता क्षिपयितारौ क्षिपयितारः । क्षिपयितासे क्षिपयितासाथे क्षिपयिताध्वे । क्षिपयिताहे क्षिपयितास्वहे क्षिपयितास्महे । **४. लृट्** - (i) क्षिपयिष्यति क्षिपयिष्यतः क्षिपयिष्यन्ति । क्षिपयिष्यसि क्षिपयिष्यथः क्षिपयिष्यथ । क्षिपयिष्यामि क्षिपयिष्यावः क्षिपयिष्यामः । (ii) क्षिपयिष्यते क्षिपयिष्येते क्षिपयिष्यन्ते । क्षिपयिष्यसे क्षिपयिष्येथे क्षिपयिष्यध्वे । क्षिपयिष्ये क्षिपयिष्यावहे क्षिपयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) क्षिपयतु, क्षिपयतात् क्षिपयताम् क्षिपयन्तु । क्षिपय, क्षिपयतात् क्षिपयतम् क्षिपयत । क्षिपयाणि क्षिपयाव क्षिपयाम । (ii) क्षिपयताम् क्षिपयेताम् क्षिपयन्ताम् । क्षिपयस्व क्षिपयेथाम् क्षिपयध्वम् । क्षिपयै क्षिपयावहै क्षिपयामहै । **६. लङ्** - (i) अक्षिपयत् अक्षिपयताम् अक्षिपयन् । अक्षिपयः अक्षिपयतम् अक्षिपयत । अक्षिपयम् अक्षिपयाव अक्षिपयाम । (ii) अक्षिपयत अक्षिपयेताम् अक्षिपयन्त । अक्षिपयथाः अक्षिपयेथाम् अक्षिपयध्वम् । अक्षिपये अक्षिपयावहि अक्षिपयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) क्षिपयेत् क्षिपयेताम् क्षिपयेयुः । क्षिपयेः क्षिपयेतम् क्षिपयेत । क्षिपयेयम् क्षिपयेव क्षिपयेम । (ii) क्षिपयेत क्षिपयेयाताम् क्षिपयेरन् । क्षिपयेथाः क्षिपयेयाथाम् क्षिपयेध्वम् । क्षिपयेय क्षिपयेवहि क्षिपयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) क्षिप्यात्

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्षिप्यास्ताम् क्षिप्यासुः । क्षिप्याः क्षिप्यास्तम् क्षिप्यास्त । क्षिप्यासम् क्षिप्यास्व क्षिप्यास्म । (ii) क्षिपयिषीष्ट क्षिपयिषीयास्ताम् क्षिपयिषीरन् । क्षिपयिषीष्ठाः क्षिपयिषीयास्थाम् क्षिपयिषीध्वम् । क्षिपयिषीय क्षिपयिषीवहि क्षिपयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अचिक्षिपत्[३] अचिक्षिपताम् अचिक्षिपन् । अचिक्षिपः अचिक्षिपतम् अचिक्षिपत । अचिक्षिपम् अचिक्षिपाव अचिक्षिपाम । (ii) अचिक्षिपत अचिक्षिपेताम् अचिक्षिपन्त । अचिक्षिपथाः अचिक्षिपेथाम् अचिक्षिपध्वम् । अचिक्षिपे अचिक्षिपावहि अचिक्षिपामहि । **१०. लृङ्** - (i) अक्षिपयिष्यत् अक्षिपयिष्यताम् अक्षिपयिष्यन् । अक्षिपयिष्यः अक्षिपयिष्यतम् अक्षिपयिष्यत । अक्षिपयिष्यम् अक्षिपयिष्याव अक्षिपयिष्याम । (ii) अक्षिपयिष्यत अक्षिपयिष्येताम् अक्षिपयिष्यन्त । अक्षिपयिष्यथाः अक्षिपयिष्येथाम् अक्षिपयिष्यध्वम् । अक्षिपयिष्ये अक्षिपयिष्यावहि अक्षिपयिष्यामहि ।

णिचि - क्षिपयति - ते, **सनि** - चिक्षिपयिषति - ते, **यकि** - क्षिप्यते

१. अयं धातुः क्षीरस्वामिनः धातुवृत्तिकारस्य च न सम्मतः इति भाति, उभयोः ग्रन्थयोः अपाठात् । कौमुद्यां तु पाठः दृश्यते । 'क्षप' इति मा.धा.वृत्तौ ।

२. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

३. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९४३. वस - निवासे । सकर्म, सेट्, उभय । 'वस्यति स्तम्भने, वस्ते छादने वसयेत् वसेत् । निवासे वासयेत्, स्नेहे वासयत्युपसेवने' (श्लो. १८७-८) इति देवः ।

१. लट् - (i) वसयति[१] वसयतः वसयन्ति । वसयसि वसयथः वसयथ । वसयामि वसयावः वसयामः । (ii) वसयते वसयेते वसयन्ते । वसयसे वसयेथे वसयध्वे । वसये वसयावहे वसयामहे । **२. लिट्** - (i) वसयाञ्चकार वसयाञ्चक्रतुः वसयाञ्चक्रुः । वसयाञ्चकर्थ वसयाञ्चक्रथुः वसयाञ्चक्र । वसयाञ्चकार, वसयाञ्चकर वसयाञ्चकृव वसयाञ्चकृम । (ii) वसयाञ्चक्रे वसयाञ्चक्राते वसयाञ्चक्रिरे । वसयाञ्चकृषे वसयाञ्चक्राथे वसयाञ्चकृढ्वे । वसयाञ्चक्रे वसयाञ्चकृवहे वसयाञ्चकृमहे । (iii) वसयाम्बभूव वसयाम्बभूवतुः वसयाम्बभूवुः । वसयाम्बभूविथ वसयाम्बभूवथुः वसयाम्बभूव । वसयाम्बभूव वसयाम्बभूविव वसयाम्बभूविम । (iv) वसयामास वसयामासतुः वसयामासुः । वसयामासिथ वसयामासथुः वसयामास । वसयामास वसयामासिव वसयामासिम । **३. लुट्** - (i) वसयिता वसयितारौ वसयितारः । वसयितासि वसयितास्थः वसयितास्थ । वसयितास्मि वसयितास्वः वसयितास्मः । (ii) वसयिता वसयितारौ वसयितारः । वसयितासे वसयितासाथे वसयिताध्वे । वसयिताहे वसयितास्वहे वसयितास्महे । **४. लृट्** - (i) वसयिष्यति वसयिष्यतः वसयिष्यन्ति । वसयिष्यसि वसयिष्यथः वसयिष्यथ । वसयिष्यामि वसयिष्यावः वसयिष्यामः । (ii) वसयिष्यते वसयिष्येते वसयिष्यन्ते । वसयिष्यसे वसयिष्येथे वसयिष्यध्वे । वसयिष्ये वसयिष्यावहे वसयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) वसयतु, वसयतात् वसयताम् वसयन्तु । वसय, वसयतात् वसयतम् वसयत । वसयानि वसयाव वसयाम । (ii) वसयताम् वसयेताम् वसयन्ताम् । वसयस्व वसयेथाम् वसयध्वम् । वसयै वसयावहै वसयामहै । **६. लङ्** - (i) अवसयत् अवसयताम् अवसयन् । अवसयः अवसयतम् अवसयत । अवसयम् अवसयाव अवसयाम । (ii) अवसयत अवसयेताम् अवसयन्त । अवसयथाः अवसयेथाम् अवसयध्वम् । अवसये अवसयावहि अवसयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) वसयेत् वसयेताम् वसयेयुः । वसयेः वसयेतम् वसयेत । वसयेयम् वसयेव वसयेम । (ii) वसयेत वसयेयाताम् वसयेरन् । वसयेथाः वसयेयाथाम् वसयेध्वम् । वसयेय वसयेवहि वसयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) वस्यात् वस्यास्ताम् वस्यासुः । वस्याः वस्यास्तम् वस्यास्त । वस्यासम् वस्यास्व वस्यास्म । (ii) वसयिषीष्ट वसयिषीयास्ताम् वसयिषीरन् । वसयिषीष्ठाः वसयिषीयास्थाम् वसयिषीध्वम् । वसयिषीय वसयिषीवहि वसयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अववसत्[२] अववसताम् अववसन् । अववसः अववसतम् अववसत । अववसम् अववसाव अववसाम ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

(ii) अववसत अववसेताम् अववसन्त । अववसथाः अववसेथाम् अववसध्वम् । अववसे अववसावहि अववसामहि । **१०. लृङ्** - (i) अवसयिष्यत् अवसयिष्यताम् अवसयिष्यन् । अवसयिष्यः अवसयिष्यतम् अवसयिष्यत । अवसयिष्यम् अवसयिष्याव अवसयिष्याम । (ii) अवसयिष्यत अवसयिष्येताम् अवसयिष्यन्त । अवसयिष्यथाः अवसयिष्येथाम् अवसयिष्यध्वम् । अवसयिष्ये अवसयिष्यावहि अवसयिष्यामहि ।

णिचि - वसयति - ते, **सनि** - विवसयिषति - ते, **यकि** - वस्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

१९४४. तुत्थ - आवरणे । सकर्म, सेट्, उभय, (अदन्तः) । धातुकाव्ये 'अतूत्थिताङ्गा...' इति उदाहरणदर्शनात् 'तूत्थ' इति तत्सम्मतः पाठः इति ज्ञायते ।

१. लट् - (i) तुत्थयति[1] तुत्थयतः तुत्थयन्ति । तुत्थयसि तुत्थयथः तुत्थयथ । तुत्थयामि तुत्थयावः तुत्थयामः । (ii) तुत्थयते तुत्थयेते तुत्थयन्ते । तुत्थयसे तुत्थयेथे तुत्थयध्वे । तुत्थये तुत्थयावहे तुत्थयामहे । **२. लिट्** - (i) तुत्थयाञ्चकार तुत्थयाञ्चक्रतुः तुत्थयाञ्चक्रुः । तुत्थयाञ्चकर्थ तुत्थयाञ्चक्रथुः तुत्थयाञ्चक्र । तुत्थयाञ्चकार, तुत्थयाञ्चकर तुत्थयाञ्चकृव तुत्थयाञ्चकृम । (ii) तुत्थयाञ्चक्रे तुत्थयाञ्चक्राते तुत्थयाञ्चक्रिरे । तुत्थयाञ्चकृषे तुत्थयाञ्चक्राथे तुत्थयाञ्चकृढ्वे । तुत्थयाञ्चक्रे तुत्थयाञ्चकृवहे तुत्थयाञ्चकृमहे । (iii) तुत्थयाम्बभूव तुत्थयाम्बभूवतुः तुत्थयाम्बभूवुः । तुत्थयाम्बभूविथ तुत्थयाम्बभूवथुः तुत्थयाम्बभूव । तुत्थयाम्बभूव तुत्थयाम्बभूविव तुत्थयाम्बभूविम । (iv) तुत्थयामास तुत्थयामासतुः तुत्थयामासुः । तुत्थयामासिथ तुत्थयामासथुः तुत्थयामास । तुत्थयामास तुत्थयामासिव तुत्थयामासिम । **३. लुट्** - (i) तुत्थयिता तुत्थयितारौ तुत्थयितारः । तुत्थयितासि तुत्थयितास्थः तुत्थयितास्थ । तुत्थयितास्मि तुत्थयितास्वः तुत्थयितास्मः । (ii) तुत्थयिता तुत्थयितारौ तुत्थयितारः । तुत्थयितासे तुत्थयितासाथे तुत्थयिताध्वे । तुत्थयिताहे तुत्थयितास्वहे तुत्थयितास्महे । **४. लृट्** - (i) तुत्थयिष्यति तुत्थयिष्यतः तुत्थयिष्यन्ति । तुत्थयिष्यसि तुत्थयिष्यथः तुत्थयिष्यथ । तुत्थयिष्यामि तुत्थयिष्यावः तुत्थयिष्यामः । (ii) तुत्थयिष्यते तुत्थयिष्येते तुत्थयिष्यन्ते । तुत्थयिष्यसे तुत्थयिष्येथे तुत्थयिष्यध्वे । तुत्थयिष्ये तुत्थयिष्यावहे तुत्थयिष्यामहे । **५. लोट्** - (i) तुत्थयतु, तुत्थयतात् तुत्थयताम् तुत्थयन्तु । तुत्थय, तुत्थयतात् तुत्थयतम् तुत्थयत । तुत्थयानि तुत्थयाव तुत्थयाम । (ii) तुत्थयताम् तुत्थयेताम् तुत्थयन्ताम् । तुत्थयस्व तुत्थयेथाम् तुत्थयध्वम् । तुत्थयै तुत्थयावहै तुत्थयामहै । **६. लङ्** - (i) अतुत्थयत् अतुत्थयताम् अतुत्थयन् । अतुत्थयः अतुत्थयतम् अतुत्थयत । अतुत्थयम् अतुत्थयाव अतुत्थयाम । (ii) अतुत्थयत अतुत्थयेताम् अतुत्थयन्त । अतुत्थयथाः अतुत्थयेथाम् अतुत्थयध्वम् । अतुत्थये अतुत्थयावहि अतुत्थयामहि । **७. विधिलिङ्** - (i) तुत्थयेत् तुत्थयेताम् तुत्थयेयुः । तुत्थयेः तुत्थयेतम् तुत्थयेत । तुत्थयेयम् तुत्थयेव तुत्थयेम । (ii) तुत्थयेत तुत्थयेयाताम् तुत्थयेरन् । तुत्थयेथाः तुत्थयेयाथाम् तुत्थयेध्वम् । तुत्थयेय तुत्थयेवहि तुत्थयेमहि । **८. आशीर्लिङ्** - (i) तुत्थ्यात् तुत्थ्यास्ताम् तुत्थ्यासुः । तुत्थ्याः तुत्थ्यास्तम् तुत्थ्यास्त । तुत्थ्यासम् तुत्थ्यास्व तुत्थ्यास्म । (ii) तुत्थयिषीष्ट तुत्थयिषीयास्ताम् तुत्थयिषीरन् । तुत्थयिषीष्ठाः तुत्थयिषीयास्थाम् तुत्थयिषीध्वम् । तुत्थयिषीय तुत्थयिषीवहि तुत्थयिषीमहि । **९. लुङ्** - (i) अतुतुत्थत्[2] अतुतुत्थताम् अतुतुत्थन् । अतुतुत्थः अतुतुत्थतम् अतुतुत्थत । अतुतुत्थम् अतुतुत्थाव अतुतुत्थाम । (ii) अतुतुत्थत अतुतुत्थेताम् अतुतुत्थन्त । अतुतुत्थथाः अतुतुत्थेथाम् अतुतुत्थध्वम् । अतुतुत्थे अतुतुत्थावहि अतुतुत्थामहि । **१०. लृङ्** - (i) अतुत्थयिष्यत् अतुत्थयिष्यताम् अतुत्थयिष्यन् । अतुत्थयिष्यः अतुत्थयिष्यतम् अतुत्थयिष्यत । अतुत्थयिष्यम् अतुत्थयिष्याव अतुत्थयिष्याम । (ii). अतुत्थयिष्यत अतुत्थयिष्येताम् अतुत्थयिष्यन्त ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अतुत्थयिष्यथाः अतुत्थयिष्येथाम् अतुत्थयिष्यध्वम् । अतुत्थयिष्ये अतुत्थयिष्यावहि अतुत्थयिष्यामहि ।
णिचि - तुत्थयति - ते, **सनि** - तुतुत्थयिषति - ते, **यकि** - तुत्थ्यते

१. अन्तिमव्यञ्जनोत्तरः अकारः न इत्संज्ञकः, नापि उच्चारणार्थः । अतः अल्लोपस्य स्थानिवद्भावात् न वृद्धिः ।

२. अग्लोपित्वात् 'नाग्लोपि...' इति दीर्घसन्वद्भावौ न ।

[कौमुद्यां चुरादेः अन्ते एषा टिप्पणी दृश्यते - एवमान्दोलयति । प्रेङ्खोलयति । विडम्बयति । अवधीरयति इत्यादि । अन्ये तु दशगणीपाठो 'बहुलम्' इत्याहुः । तेनापठिता अपि सौत्रलौकिकवैदिका बोध्याः । अपरे तु नवगणीपाठो 'बहुलम्' इत्याहुः । तेनापठितेभ्योऽपि क्वचित्स्वार्थे णिच् । 'रामो राज्यमचीकरत्' इति यथेत्याहुः । चुरादिभ्य एव बहुलं णिजित्यर्थ इत्यन्ये । सर्वे पक्षाः प्राचां ग्रन्थे स्थिताः । 'णिङङ्गान्निरसने' (ग. सू. २०९) । अङ्गवाचिनः प्रातिपदिकान्निरसनेऽर्थे णिङ् स्यात् । हस्तौ निरस्यति । हस्तयते । पादयते । 'श्वेताश्वाश्वतर-गालोडिताह्वरकाणामश्वतरेतकलोपश्च' (ग. सू. २१०) । श्वेताश्वादीनां चतुर्णामश्वादयो लुप्यन्ते, णिङ् च धात्वर्थे । श्वेताश्वमाचष्टे, तेनातिक्रामति, वा श्वेतयते । अश्वतरमाचष्टे अश्वयते । गालोडितं वाचां विमर्शः । तत्करोति गालोडयते । आह्वरयते । केचित्तु णिचमेवानुवर्तयन्ति तन्मते परस्मैपदमपि । 'पुच्छादिषु धात्वर्थे इत्येव सिद्धम्' (ग. सू. २११) । णिजन्तादेव बहुलवचनात् आत्मनेपदमस्तु । मास्तु 'पुच्छभाण्ड...' (सू. २६७६) इति णिङ्विधिः ।]

।। सिद्धम् ।।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

परिशिष्टम् - १

कण्ड्वादयः

कण्ड्वादयः यकं प्राप्नुवन्ति स्वार्थे - *'कण्ड्वादिभ्यो यक्'* (३.१.२७) इति सूत्रेण । एते कण्ड्वादयः अत्र सङ्गृह्यन्ते । तेषां लड्रूपमात्रं दीयते अत्र । अन्यानि लकाररूपाणि स्वयम् ऊह्यानि ।

१. **कण्डूञ् - गात्रविघर्षणे** । कण्डूयति[१] - ते ।

२. **मन्तु - अपराधे** । मन्तूयति । 'रोषे' इत्येके । चन्द्रस्तु ञितमाह । तन्मते एषः उभयपदी ।

३. **वल्गु - पूजामाधुर्ययोः** । वल्गूयति ।

४. **असु - उपतापे** । असूयति ।
अत्र वर्धमान-हरदत्त-गणरत्नमहोदधिकारादयः असुशब्दस्य असिति सान्तं पठित्वा 'असूञिति दीर्घान्तमेके पठन्ति' इत्याहुः । तन्मते तु अस्यति, असूयति-ते इत्यपि रूपम् ।

५. **मनस् - उपतापे** । मनस्यति ।

६. **लेट् - धौर्त्ये पूर्वभावे स्वप्ने च** । दीप्तौ इत्येके । लेट्यति । लेटिता

७. **लोट् - धौर्त्ये पूर्वभावे स्वप्ने च** । लोट्यति । लोटिता

८. **लेला - दीप्तौ** । लेलायति ।

९. **इरज् - ईर्ष्यायाम्** । इरज्यति ।

१०. **इयस् - ईर्ष्यायाम्** । इयस्यति । 'अमुं दुर्गो न पठति' इति गणरत्नमहोदधौ ।

११. **इरञ् - ईर्ष्यायाम्** । इर्यति-ते । 'इरज्यन्ता वसव्यस्य भूरेः' इत्यत्र ऐश्वर्यार्थः ईर्यतिः मार्गोपस्थापनार्थः अपि । उक्तं च - 'चर्या त्वीर्या पथि स्थितिः' इति ।

१२. **उषस् - प्रभातीभावे** । उषस्यति ।

१३. **वेद - धौर्त्ये स्वप्ने प्रभाते च** । वेद्यति ।

१४. **मेधा - आशुग्रहणे** । मेधायति ।

१५. **कुषुभ - क्षेपे** । कुषुभ्यति । गणरत्नमहोदधौ तु 'आत्मनोऽन्यकर्तृकनिरसनम् अर्थः' इति उक्तम् ।

१६. **मगध - परिवेष्टने** । 'नीच दास्ये' इत्यन्ये । मगध्यति ।

१७. **तन्तस् - दुःखे** । तन्तस्यति ।

१८. **पम्पस् - दुःखे** । पम्पस्यति ।

१९. **सुख - तत्क्रियायाम्** । सुख्यति । सुखम् अनुभवति इत्यर्थः ।

२०. **दुःख - तत्क्रियायाम्** । दुःख्यति । दुःखम् अनुभवति इत्यर्थः ।

२१. **सपर - पूजायाम्** । सपर्यति । अकारान्तोऽयं महोदधौ ।

२२. **अरर - क्रूरकर्मणि** । अरर्यति ।

---

१. 'कण्ड्वादिभ्यो विधीयमानस्य यकः कित्त्वात् गुणनिषेधः । केचन अस्य ह्रस्वान्तं मन्यन्ते । तथा सति 'अकृत्सार्वधातुकयोः दीर्घः' इत्यनेन दीर्घः । कण्डूञः ञित्त्वात् उभयपदिता ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

२३. **भिषज् – चिकित्सायाम्** । भिषज्यति ।

२४. **भिष्णज् – उपसेवायाम्** । 'तिषज्' इति माधवीयधातुवृत्तिः । भिष्णज्यति ।

२५. **इषुध – शरधारणे** । इषुध्यति ।

२६. **चरण – गतौ** । चरण्यति ।

२७. **वरण – गतौ** । वरण्यति ।

२८. **चुरण – चौर्ये** । चुरण्यति ।

२९. **तुरण – त्वरायाम्** । तुरण्यति ।

३०. **भुरण – धारणपोषणयोः** । भुरण्यति । 'प्रहरणधारणयोः' इत्यन्ये ।

३१. **गद्गद – वाक्स्खलने** । गद्गद्यति ।

३२. **एला – विलासे** । एलायति । 'इला' इत्यन्ये । इलायति ।

३३. **केला – विलासे** । केलायति ।

३४. **खेला – विलासे** । खेलायति ।

३५. **लेखा – स्खलने च** । 'अदन्तः अयम्' इत्यन्ये । लेख्यति । लेखायति ।

३६. **लिट – अल्पार्थे कुत्सायां च** । लिट्यति ।

३७. **लाट – जीवने** । लाट्यति ।

३८. **हृणीङ् – रोषणे लज्जायां च** । हृणीयते ।

३९. **महीङ् – पूजायाम्** । महीयते । अत्र पूजा पूज्यमानकर्तृका । तेन अयम् अकर्मकः । महीयते – पूजाम् अधिगच्छाति इत्यर्थः ।

४०. **रेखा – श्लाघासादनयोः** । रेखायति । आसादनं प्राप्तिः प्रापणा वा । श्लाघाम् अनुभवति अनुभावयति वा इत्यर्थः ।

४१. **द्रवस् – परितापपरिचरणयोः** । द्रवस्यति ।

४२. **तिरस् – अन्तर्धौ** । तिरस्यति ।

४३. **अगद – नीरोगत्वे** । अगद्यति । 'अमुं भोजः नेच्छति' इति गणरत्नमहोदधौ ।

४४. **उरस् – बलार्थः** । उरस्यति । बलवान् भवति इत्यर्थः ।

४५. **तरण – गतौ** । तरण्यति ।

४६. **पयस् – प्रसृतौ** । पयस्यति ।

४७. **सम्भूयस् – प्रभूतभावे** । सम्भूयस्यति ।

४८. **अम्बर – संवरणे** । अम्बरयति ।

४९. **संवर – संवरणे** । संवरयति ।

'अस्य आकृतिगणत्वात् रैधवलादिभ्यः रायति धवल्यति च उक्तम्' इति माधवीयधातुवृत्तिः । कण्ड्वादौ पाठभेदाः बहुधा दृश्यन्ते । अत्र कौमुद्युक्तः पाठः अनुसृतः ।

❑ ❑

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

परिशिष्टम् - २
अन्तर्गणाः

भ्वाद्यादयः दश गणाः विकरणप्रत्ययकारणतः भिद्यन्ते इति वयं जानीमः एव। ते च उपोद्घाते सङ्क्षेपेण निरूपिताः। तदन्तर्गताः धातवः गणशः दत्ताः च अपि अग्रे।

तेषु अन्तर्गणाः अपि भवन्ति क्वचित्। यथा - सम्प्रसारणं मनसि निधाय 'यजादि'गणः रचितः। नुम्विधानाय 'मुचादयः' सङ्गृहीताः। एतादृशाः तिङन्तसम्बद्धाः (क्वचित् कृत्सम्बद्धाः अपि। साकल्यदृष्ट्या तेऽपि अत्र योजिताः) अन्तर्गणाः अत्र सङ्गृहीताः अकारादिक्रमेण।

- **आकुस्मीयाः** - (चुरादौ विद्यमानाः) 'आकुस्मादात्मनेपदिनः' इति आत्मनेपदम् एव। यथा - चित सञ्चेतने - चेतयते। त्रुट छेदने - त्रोटयते।
- **आगर्वीयाः** - (चुरादौ विद्यमानाः) 'आगर्वादात्मनेपदिनः' इति आत्मने-पदित्वम्। उदा - पद गतौ - पदयते। मृग अन्वेषणे - मृगयते।
- **आधृषीयाः** - (चुरादौ विद्यमानाः) 'आधृषाद्वा' इति णिज्विकल्पः। यथा - युज संयमने। योजयति/योजति। अयं धातुः धृषान्तः। (अन्तिमः धातुः धृष प्रहसने इति) अतः आधृषीयत्वम् अस्य। 'युजादिः' इति अस्य नामान्तरम्। विवरणं 'युजादिः' इत्यत्र द्रष्टव्यम्।
- **काण्यादिः** - (चुरादौ विद्यमानः) 'काण्यादीनां वेति वक्तव्यम्' इति चङ्परे णौ उपधाह्रस्वविकल्पः। ण्यन्ताः कणरणभणश्रणलुपहेठाः षड् भाष्ये उक्ताः। ह्वयिवाणिलोटिलोपयः चत्वारः अधिकाः न्यासे। वाणिलोठी अप्यन्यत्र। (नित्यः उपधाह्रस्वः तु 'णौ चङ्युपधायाः ह्रस्व' इत्यनेन प्राप्तः) यथा - अरीरणत् - अरराणत्।

  काणे राणेस्तथा श्राणेर्भाणेर्हेठेर्लुपेरपि।
  ण्यन्तस्य भाष्यकारेण काण्यादित्वं प्रदर्शितम्॥
  बोधिन्यासकृता लोठिर्लोपिर्वाणिश्च ह्वायिना।
  सहिताः पूर्वमुक्ताश्च काण्यादौ परिकीर्तिताः॥
  दुर्गश्चाणिं च काण्यादिं मन्यते शाकटायनः।
  लोठिं तदेवमेतेऽत्र धातवो द्वादश स्मृताः॥

- **किरादिः** - (तुदादौ विद्यमानः) कॄ, गॄ, दृङ्, धृङ्, प्रच्छ् एतेभ्यः सनः इट् स्यात् - 'किरश्च पञ्चभ्यः' इति सूत्रेण। उदा - पिपृच्छिषति, जिगरिषति।
- **कुटादिः** - (तुदादौ विद्यमानः) 'गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित्' इति अञ्णितां प्रत्ययानां ङित्वम्। यथा - चुकुचिथ, चुकोट, कुचिता।
- **घटादिः** - (भ्वादिस्थः) 'घटादयो मितः' इति मित्त्वम्। 'मितां ह्रस्वः' इति णिचि ह्रस्वः। यथा - घटयति।
- **णिजादिः** - (जुहोत्यादौ विद्यमानः) 'णिजां त्रयाणां गुणः श्लौ' - णिज्विज्विषाम् अभ्यासस्य गुणः स्यात्। णिजिर्, विजिर्, विष्लृ इति णिजादयः। उदा - नेनेक्ति, वेवेक्ति, वेवेष्टि।
- **जक्षित्यादिः** - (अदादौ विद्यमानः) 'जक्षित्यादयः षट्' - जागृ इत्यादयः षट् धातवः, जक्षितिः च अभ्याससंज्ञाः स्युः। जाग्रत्, दरिद्रत्, शासत्, चकासत्, दीध्यत्, वेव्यत् जक्षत्।

  जक्षिजागृदरिद्राणां चकासेः शासेरेव च। दीधीवेव्योश्च सप्तानां जक्षित्यादावुपग्रहः॥

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

- **ज्ञपादिः** – (चुरादौ विद्यमानः) 'मुख्यमते पञ्च ज्ञपादयः । अन्यमते सप्त' इति तत्त्वबोधिनी । ज्ञा, यम, चह, बल, चिञ् इति पञ्च । चप, रह इत्येतौ मतान्तरेण गृहीतौ । चुरादौ पञ्च एव मितः, न अन्ये 'नान्ये मितोऽहेतौ' (ग.सू.) इत्युक्तत्वात् । यथा – ज्ञपयति, यमयति, चहयति, बलयति, चययति (चपयति, रहयति)
- **ज्वलादिः** – (भ्वादिषु विद्यमानः) 'ज्वलितिकसन्तेभ्यो णः' – इति णः स्यात् वा । पक्षे अच् । ज्वलः, ज्वालः ।
- **तनोत्यादिः** – 'अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झलि क्ङिति' इति अनुनासिकलोपः । तनु-क्षणु-क्षिणु-ऋणु-तृणु-घृणु-वनु-मनवः अष्ट तनोत्यादयः । यथा – तनु विस्तारे । अतत ।
- **तुजादिः** – 'तुजादीनां दीर्घोऽभ्यासस्य' छन्दस्येव । तुजादिराकृतिगणः । तूतोज । मामहानः ।
- **तुम्फादिः** (तुदादौ विद्यमानः) – 'शे तुम्फादीनां नुम् वाच्यः' इति नुम् । 'अनिदिताम्...' इति सूत्रेण नलोपे प्राप्ते एतत् सूत्रं प्रवर्तते । (तृम्फादयः नकारानुषक्ताः ।) उदा – तृम्फति ।
- **द्युतादिः** – (भ्वादौ विद्यमानः) 'पुषादिद्युतादि... ' इति च्लेरङ् । 'द्युद्भ्यो लुङि' इति लुङि परस्मैपदं च । यथा – स्रंसु अवस्रंसने । अस्रसत् – अस्रंसिष्ट । द्युतादयः द्वाविंशतिः धातवः ।
- **पुषादिः** – (दिवादौ विद्यमानः) 'पुषादिद्युतादि... ' इति च्लेरङ् । यथा – तुष प्रीतौ । अतुषत् ।
- **फणादिः** – (भ्वादौ विद्यमानः) 'फणां च सप्तानाम्' इति एत्वाभ्यासलोपौ वा । यथा – राजृ दीप्तौ । रराज रेजतुः-रराजतुः ।

  फणती राजति भ्राजभ्राशभ्लाशास्तथा स्यमः ।
  स्वनतिश्चेति विज्ञेयो फणादिः सप्तको गणः ।।

- **प्वादिः** – (क्र्यादौ विद्यमानः) 'प्वादीनां ह्रस्वः' इति शिति परे ह्रस्वः । यथा – लूञ् – छेदने । लुनाति – लुनीते । जृणाति – जृणन् ।
- **भिदादिः** – 'षिद्भिदादिभ्योऽङ्' इति भावे अकर्तरि कारके स्त्रियाम् अङ् । यथा – छिदिर् द्वैधीकरणे । छिदा ।
- **भृञादिः** – (जुहोत्यादौ विद्यमानः) *'भृञामित्'* – एषां त्रयाणाम् अभ्यासस्य इत् स्यात् श्लौ । बिभर्ति, मिमीते, जिहीते । भृञ् माङ् ओ हाङिति भृञादयः ।
- **मुचादिः** – (तुदादौ विद्यमानः) *'शे मुचादीनाम्'* इति नुम् । यथा – लुप्लृ छेदने । लुम्पति ।

  मुञ्चतिर्लुम्पतिश्चैव विन्दतिर्लिम्पतिस्तथा ।
  सिञ्चतिः कृन्ततिश्चैव खिदिः पिशिर्मुचादयः ।।

- **यजादिः** – (भ्वादौ विद्यमानः) *'वचिस्वपियजादीनां किति'* – इति किति प्रत्यये परे सम्प्रसारणम् । यथा – इयाज, उवाप । इज्यते, उह्यते ।

  "यजो वपो वहश्चैव वेञ्व्येञौ ह्वयतिस्तथा ।
  वद्वसौ श्वयतिश्चैव स्मृताः नव यजादयः ।।

  यजादिज्ञापकः प्रसिद्धः अपरः श्लोको यथा –

  यजिर्वपिर्वहिश्चैव वसिर्वेञ् व्येञ इत्यपि ।
  ह्वेञ्वदी श्वयतिश्चेति यजाद्याः स्युरिमे नव ।। इति ।

- **युजादिः** – (चुरादौ विद्यमानः) आधृषीयस्य एव 'युजादिः' इति नामान्तरम् । तत्र आद्यः धातुः 'युज – संयमने' इति । तस्मात् 'युजादिः' अयम् । अन्तिमः धातुः धृषिः । अतः आधृषीयः अपि ।
- **रधादिः** – (दिवादौ विद्यमानः) *'रधादिभ्यश्च'* इति वलाद्यार्धधातुकस्य वेट् । रध्, नश्, तृप्, दृप्, द्रुह, मुह,

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ष्णुह्, ष्णिह् इत्येते रधादयः । यथा – णश अदर्शने । नेशिम – नेश्म । रध – हिंसासंराध्योः – रधिता – रद्धा ।

रधिर्नशिस्तृपिश्चैव द्रुपिद्रुहिर्मुहिः स्निहिः ।
स्नुहिश्चेति भवन्त्येते दैवादिका रधादयः ।।

- **रुदादिः** – (अदादौ विद्यमानः) रुद्, स्वप्, श्वस्, अन्, जक्ष् इत्येते पञ्च रुदादयः । (i) 'रुदादिभ्यः सार्वधातुके' इति वलादेः सार्वधातुकस्य इट् । यथा – श्वस प्राणने । श्वसिति । (ii) 'रुदश्च पञ्चभ्यः' इति हलादेः पितः सार्वधातुकापृक्तस्य ईट् च । यथा – अश्वसीत् । (iii) 'अड् गार्ग्यगालवयोः' इति विकल्पेन अड् च । यथा – अरोदीत्, अरोदत् ।
- **ल्वादिः** – (क्र्यादौ विद्यमानः) 'ल्वादिभ्यः' इति निष्ठातस्य नत्वम् । ल्वादयः एकविंशतिः । यथा – लूञ् छेदने – लूनः ।
- **वृतादिः** – (भ्वादौ विद्यमानः) 'वृद्भ्यः स्यसनोः' इति स्ये सनि च वैकल्पिकं परस्मैपदम् । 'न वृद्भ्यश्चतुर्भ्यः' इति स्ये सनि च परस्मैपदपक्षे इडभावश्च । यथा – 'वृतु वर्तने' – वर्तिष्यते – वर्त्स्यति । विवृत्सति – विवर्तिषते ।
- **शमादिः** – (दिवादौ विद्यमानः) 'शमामष्टानां दीर्घः श्यनि' इति दीर्घः । यथा – 'दमु उपशमे' – दाम्यति । 'शमित्यष्टाभ्यो घिनुण्' इति घिनुण् च । यथा – दमी ।

शमिस्तमिर्दमिश्चैव श्रमिर्भ्रमिक्षमी क्लमिः ।
इत्येते मदिना सार्द्धमष्टौ शम्यादयः स्मृताः ।।

- **सिवादिः** – (भ्वादौ विद्यमानः) 'सिवादीनां वाड्व्यवायेऽपि' – परिनिविभ्यः परेषां सिवादीनां सस्य षो वा स्यात् अड्व्यवायेऽपि । पर्यषहत – पर्यसहत । सिवु, सह, सुट, स्तु, स्वञ्ज – एते सिवादयः ।
- **स्वादिः** – (दिवादौ विद्यमानः) – *'स्वादय ओदितः'* – धातुपाठपठितं गणसूत्रमिदम् । 'षूङ् प्राणिप्रसवे' इत्यारभ्य व्रीञन्ताः (व्रीङ् वृणोत्यर्थे) ओदित्कार्यभाजः इत्यर्थः । तत्फलं तु निष्ठानत्वम् ।

[अत्रत्यः श्लोकरूपः सङ्ग्रहः माधवीयधातुवृत्तितः (सं० – स्वामी द्वारिकादासशास्त्री) कृतज्ञतापूर्वकम् उद्धृतः ।]

❑ ❑

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

परिशिष्टम् - ३

अनुबन्धलोपप्रयोजनम्

अनुबन्धवर्णैः सह धातून् उच्चार्य पाणिनिः इत्संज्ञया तान् अनुबन्धवर्णान् लोपयन् कार्यविशेषं साधयति । कस्य वर्णस्य इत्संज्ञातः किं प्रयोजनम् इति अधः निर्दिष्टम् अस्ति सङ्क्षेपेण । कानिचन प्रयोजनानि कृत्सु भवन्ति, न तु तिङि । यथा - आदितादयः । कृत्सम्बन्धिनी व्यवस्था पुस्तकेऽस्मिन् न निरूपिता इत्यतः तत्प्रयोजकानाम् अंशानाम् अत्र निरूपणेन न किमपि विशेषप्रयोजनम् । तथापि समग्रतादृष्ट्या तादृशाः अपि अंशाः अत्र सङ्गृहीताः ।

- **आदिताम् -** 'आदितश्च' (७.२.१६) इति निष्ठायाम् इडभावः । ञि ष्विदा - स्विन्नः - स्विन्नवान् ञि मिदा - मिन्नः - मिन्नवान् । 'विभाषा भावादिकर्मणोः' इति भावे आदिकर्मणि च इड्विकल्पः । यथा - हुर्च्छा कौटिल्ये । हूर्णः । हूर्णवान् । हूर्च्छितमनेन - हूर्णमनेन ।

- **इदिताम् -** 'इदितो नुम् धातोः' (७.१.१८) इति धातोर्नुमागमः । यथा - वदि अभिवादनस्तुत्योः वन्दते । स्पदि स्पन्दते । स्कुदि - स्कुन्दते ।

- **इरिताम् -** 'इरितो वा' (३.१.५७) इति च्लेः अङ्वा । यथा - च्युतिर् आसेचने । अच्युतत् - अच्योतीत् । भिदिर् - अभिदत् - अभैत्सीत् । छिदिर् - अच्छिदत् - अच्छैत्सीत् ।

- **ईदिताम् -** 'श्वीदितो निष्ठायाम्' (७.२.१४) इति निष्ठायाम् इडभावः । यथा - चिती संज्ञायाम् - चित्तः । ओ लजी - लग्नः, लग्नवान्, ओ विजी - विग्नः विग्नवान् ।

- **उदिताम् -** 'उदितो वा' (७.२.५६) इति क्त्वायाम् इड्विकल्पः । यथा - 'वृषु सेचने' वर्षित्वा - वृष्ट्वा । शमु - शमित्वा - शान्त्वा, क्रमु - क्रमित्वा - क्रान्त्वा । 'यस्य विभाषा' इति निष्ठायाम् इडभावश्च । यथा - वृष्टः ।

- **ऊदिताम् -** 'स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा' (७.२.४४) इति वलाद्यार्धधातुकस्य इड्विकल्पः । यथा - षिधू शास्त्रे माङ्गल्ये च । असैत्सीत् - असेधीत्, सेधिता - सेद्धा । गाहू - गाढा - गाहिता, गाहिष्यते - घाक्ष्यते । गाढुम् - गाहितुम् ।

- **ऋदिताम् -** 'नाग्लोपिशास्वृदिताम्' (७.४.२) इति णौ चङि उपधायाः ह्रस्वाभावः । यथा - लोकृ - अलुलोकत् । काशृ दीप्तौ - अचकाशत्-त ।

- **लृदिताम् -** 'पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु' (३.१.५५) इति च्लेरङ् । यथा - मुच्लृ मोक्षणे - अमुचत् । घस्लृ - अघसत्, गम्लृ - अगमत् ।

- **एदिताम् -** 'ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्व्येदिताम्' (७.२.५) इति इडादौ सिचि वृद्ध्यभावः । यथा - कटे वर्षावरणयोः - अकटीत् । रगे - अरगीत्, हसे - अहसीत् ।

- **ओदिताम् -** 'ओदितश्च' (८.३.४५) इति निष्ठातस्य नत्वम् । यथा - 'भुजो कौटिल्ये - भुग्नः । ओ हाक् - हीनः, ओ लस्जी - लग्नः । स्वादयश्च ओदितः । यथा - षूङ् प्राणिप्रसवे । सूनः ।

- **ङिताम् -** 'अनुदात्तङित आत्मनेपदम्' (१.३.१२) इति आत्मनेपदम् । यथा - कुङ् शब्दे - कवते । षूङ् - सूते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

- **ञिताम्** – 'स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले' (१.३.७२) इति उभयपदित्वम् । यथा – चिञ् चयने – चिनोति – चिनुते । डु कृञ् – करोति – कुरुते ।
- **ञीताम्** – 'ञीतः क्तः' (३.२.१८७) इति वर्तमाने क्तः । यथा – ञि इन्धी दीप्तौ – इद्धः । भिदा – भिन्नः ।
- **टिताम्** – 'टिड्ढाणञ्द्वयसच्..' इति ङीप् । यथा – धेट् पाने । स्तनन्धयी ।
- **ट्विताम्** – 'ट्वितोऽथुच्' (३.३.८९) इति अथुच् । यथा – टु वेपृ कम्पने । वेपथुः । नदि – नन्दथुः ।
- **ड्विताम्** – 'ड्वितः क्त्रिः' । (३.३.८८) क्त्रेर्मम् नित्यम्' (४.४.२०) इति क्त्रिः मम् च । यथा – 'डु कृञ् करणे' । कृत्रिमम् ।
- **मिताम्** – 'मितां ह्रस्वः' (६.४.९२) इति णौ उपधाया ह्रस्वः । यथा – ज्ञपयति, घटयति । एवं 'चिण्णमुलोदीर्घोऽन्यतरस्याम्' इति चिण्परे णमुल्परे च णौ उपधादीर्घविकल्पः । 'शमु उपशमे' अशमि – अशामि । शमं शमम् – शामं शामम् ।
- **षिताम्** – 'षिद्भिदादिभ्योऽङ्' (३.३.१०४) इत्यङ् । यथा – त्रपूष् लज्जायाम् । त्रपा । क्षमूष् – क्षमा ।

अनुबन्धकवर्णानाम् इत्त्वप्रयोजनं यदत्र लिखितं तदेव सङ्ग्रहश्लोकरूपेण विवृणोति प्रक्रियासर्वस्वकारः । तद्यथा –

देवनारायणक्ष्मापशासनस्थायिना मया ।
धातवोऽद्य विलिख्यन्ते माधवेनोक्तवर्त्मना ।।

उदात्तेत्त्वानुदात्तेत्त्वस्वरितेत्त्वविभागकृत् ।
एधादीनामकारोऽन्त्यः कथादीनां त्ववृद्धिकृत् ।।

आदिदीदिच्व निष्ठायामनिट्त्वार्थं कृतावुभौ ।
भावादिकर्मणोर्वेट् स्यादादितामिति भिद्यते ।।

इदित्त्वं तु नुमर्थं स्यादुदित्त्वं क्त्वेड्विकल्पकृत् ।
ऊदित्त्वं हीड्विकल्पार्थमृदिच्वाङ्ह्रस्वबाधकः ।।

ऌदित्त्वं लुङ्यङर्थं स्यादेदित्त्वं सिच्यवृद्धिकृत् ।
निष्ठानत्वार्थमोदित्त्वं ङित् लङर्थो द्वयाय ञित् ।।

इरित्त्वमङ्विकल्पार्थं षित्त्वं भावेऽङ्विधायकम् ।
ञिर्वर्तमाने क्त्वर्थोऽयं ड्डुटुशब्दौ कत्र्ययुच्फलौ ।।

नकारजावनुस्वारपञ्चमौ झलि धातुषु ।
सकारजः शकारश्च षाट्टवर्गस्तवर्गजः ।।

अनुदात्तात्मना धातोरिण्निषेधार्थमुच्यते ।
उदात्तेत्वं च सेट्त्वार्थमिति सर्वत्र दृश्यताम् ।।

– प्रक्रियासर्वस्वम्

❑ ❑

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

परिशिष्टम् - ४

कर्मणि भावे वा यक्

कर्मार्थे भावार्थे च यक् विधीयते 'सार्वधातुके यक्' (३.१.६७) (धातोः यक् स्यात् भावकर्मवाचिनि सार्वधातुके परे) इति सूत्रेण । यकि परे धातोः ये विकाराः भवेयुः ते सङ्ग्रहेण निरूप्यन्ते अत्र । तत्र व्यञ्जनान्तधातूनां स्वरान्तधातूनां चेति द्विधा व्यवस्था । तद्यथा -

व्यञ्जनान्ताः धातवः

(i) व्यञ्जनान्तेषु धातुषु यजादिभ्यः ग्रहादिभ्यः च यकि परे सम्प्रसारणं भवति । सूत्रं तु -

(१) *'वचिस्वपियजादीनां किति'* (६.१.१५) (वचिस्वप्योः यजादीनां च सम्प्रसारणं स्यात् किति) इति सूत्रेण । यजादयः एकादश । ते च श्लोकरूपेण यथा -

यजिर्वपिर्वहिश्चैव वसिर्वेञ् व्येञ इत्यपि ।
ह्वेञ्वदी श्वयतिश्चेति यजाद्याः स्युरिमे नव ।। इति ।

(अ) वचिस्वपी - (i) वच - परिभाषणे (वक्ति - उच्यते)
(ii) ञि ष्वप् - शये (स्वपिति - सुप्यते)

(आ) यजादयः - (i) यज - देवपूजादिषु (यजति - इज्यते)
(ii) डु वप् - बीजसन्ताने (वपति - उप्यते)
(iii) वह - प्रापणे (वहति - उह्यते)
(iv) वस - निवासे (वसति - उष्यते)
(v) वेञ् - तन्तुसन्ताने (वयति - ऊयते)
(vi) व्येञ् - संवरणे (व्ययति - वीयते)
(vii) ह्वेञ् - स्पर्धायां शब्दे च (ह्वयति - हूयते)
(viii) वद - व्यक्तायां वाचि (वदति - उद्यते)
(ix) टु ओ श्वि - गतिवृद्ध्योः(श्वयति - शूयते)

(२) 'ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां ङिति च' *(६.१.१६)* (एषां किति ङिति च सम्प्रसारणं स्यात्)

ग्रह - उपादाने (गृह्णाति - गृह्यते)
ज्या - वयोहानौ (जिनाति - जीयते)
वेञ् - तन्तुसन्ताने (पूर्वसूत्रेणैव सम्प्रसारणम्)
व्यध - ताडने (विध्यति - विध्यते)
वश - कान्तौ (वष्टि - उष्यते)
व्यच - वाजीकरणे (विचति - विच्यते)
ओ व्रश्चू - छेदने (वृश्चति - वृश्च्यते)
प्रच्छ - ज्ञीप्सायाम् (पृच्छति - पृच्छ्यते)
भ्रस्ज - पाके (भृज्जति - भृज्ज्यते)

(ii) वचिस्वप्योः यजादिभ्यः च इतरस्य व्यञ्जनान्तस्य धातोः अन्यस्य न कोऽपि विकारः । यथा - पठ् - पठति - पठ्यते । लिख् - लिखति - लिख्यते ।

स्वरान्ताः धातवः

(१) स्वरान्तेषु धातुषु ये आकारान्ताः स्युः तेषु घुमास्थादीनां यकि ईकारः भवति । 'घुमास्थागापाजहातिसां हलि

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

 Digitization by eGangotri South Center

(६.४.६६) (एषाम् आतः ईत् स्यात् हलादौ किति आर्धधातुके) 'दाधा घ्वदाप्' (१.१.२०) (दारूपाः धारूपाश्च धातवः घुसंज्ञाः स्युः दाप्दैपौ विना) क्रमेण उदाहरणानि यथा -

१. डु - दाञ् - दाने (ददाति - दीयते)
२. दाण् - दाने (यच्छति - दीयते)
३. दो - अवखण्डने (द्यति - दीयते)
४. देङ् - रक्षणे (दयते - दीयते)
५. डु धाञ् - धारणपोषणयोः (दधाति - धीयते)

(घुसंज्ञकाः एते)

६. धेट् पाने (धयति - धीयते)
७. माङ् - माने (माति - मीयते)
८. मेङ् - प्रणिदाने (मयते - मीयते)
९. ष्ठा - गतिनिवृत्तौ (तिष्ठति - स्थीयते)
१०. गाङ् - गतौ (गाते - गीयते)
११. गै - शब्दे (गायति - गीयते)
१२. गा - स्तुतौ छन्दसि (जगाति - गीयते)
१३. इण् - गतौ (एति - ईयते)
१४. इङ् - अध्ययने (अधीते - अधीयते)
१५. इक् - स्मरणे (अध्येति - अधीयते)
१६. पा - पाने (पिबति - पीयते)
१७. ओ हाक् - त्यागे (जहाति - हीयते)

ये घुमास्थादिभ्यः अन्ये स्युः तेषां न कोऽपि विकारः सम्भवति । यथा -
या - प्रापणे । याति - यायते । ष्णा - शौचे । स्नाति - स्नायते

(२) इकारान्तेभ्यः उकारान्तेभ्यः च यकि परे दीर्घः भवति - 'अकृत्सार्वधातुकयोः दीर्घः' (७.४.२५) (अजन्ताङ्गस्य दीर्घः स्याद्यादौ प्रत्यये परे, न तु कृत्सार्वधातुकयोः) इति सूत्रेण ।

तद्यथा - क्षि - क्षये - क्षयति - क्षीयते जि - जये - जयति - जीयते
ष्टु - स्तुतौ - स्तौति - स्तूयते णु - स्तुतौ - नौति - नूयते

(३) ऋकारान्तेभ्यः यकि परे रिङादेशः भवति - 'रिङ् शयग्लिङ्क्षु' (७.४.२८) (शे यकि यादावार्धधातुके लिङि च ऋतो रिङादेशः स्यात्) इति सूत्रेण । उदा - डु कृञ् - करणे । करोति - क्रियते ।
धृञ् - धरणे - धरति - ध्रियते

(४) ॠकारान्तेभ्यः यकि परे इत् दीर्घश्च भवति - 'ॠत इद्धातोः' (१.१.१००) (ॠदन्तस्य धातोरङ्गस्य इत्स्यात्) 'हलि च' (८.२.७७) (रेफवान्तस्य धातोः उपधायाः इकः दीर्घः स्यात् हलि) इति सूत्राभ्याम् । उदा -
तॄ - प्लवनतरणयोः । तरति - तीर्यते । जॄ - वयोहानौ । जृणाति - जीर्यते ।
कॄ - विक्षेपे - कृणाति - कीर्यते ।

(५) एजन्तेभ्यः धातुभ्यः यकि परे आकारः भवति - *'आदेच उपदेशेऽशिति'* (६.१.४५) (उपदेशे एजन्तस्य धातोः आत्वं स्यात्, न तु शिति) इति सूत्रेण । उदा - ग्लै - हर्षक्षये । ग्लायति - ग्लायते ।
ध्यै - चिन्तायाम् । ध्यायति - ध्यायते । स्त्यै - शब्दसङ्घातयोः । स्त्यायति - स्त्यायते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

अपवादाः केचन

पूर्वोक्तानाम् अपवादाः केचन सन्ति । ते च यथा -

(i) शीङः अयङादेशः भवति - 'अयङ् यि क्ङिति' (७.४.२१) (शीङः अयङादेशः स्यात् यादौ किति परे) इति सूत्रेण ।

उदा - शीङ् स्वप्ने । शेते - शय्यते ।

(ii) संयोगादेर्ऋदन्तस्य अर्तेः च गुणः स्यात् यकि यादावार्धधातुके लिङि च - 'गुणोऽर्तिसंयोगाद्योः' इति सूत्रेण । उदा -

स्मृ - चिन्तायाम् । स्मरति - स्मर्यते । ह्वृ - कौटिल्ये । ह्वरति - ह्वर्यते ।
स्वृ - शब्दोपतापनयोः । स्वरति - स्वर्यते । ऋ - गतिप्रापणयोः । ऋच्छति - अर्यते ।
ऋ - गतौ । इयर्ति - अर्यते ।

(iii) 'जागृ'धातोः गुणः स्यात् यकि - 'जाग्रोऽविचिण्णलोः' (७.३.८५) (जागर्तेर्गुणः स्यात् णल्चिण्विभ्यः अन्यस्मिन् वृद्धिविषये प्रतिषेधविषये च) इति सूत्रेण । उदा - जागृ - निद्राक्षये । जागर्ति - जागर्यते ।

(iv) हलन्तानाम् अनिदितामङ्गानामुपधायाः नस्य लोपः स्यात् किति ङिति च - 'अनिदितां हल उपधायाः क्ङिति' (६.४.२४) इति । उदा - स्रंसु - अवस्रंसने । स्रंसते - स्रस्यते ।
शंसु - स्तुतौ । शंसति - शस्यते । रञ्ज - रागे । रज्यति - रज्यते ।

(v) अङ्गावयवः ओष्ठ्यपूर्वः यः ॠदन्तः तदन्तस्य अङ्गस्य उत् स्यात् - 'उदोष्ठ्यपूर्वस्य' (७.१.१०२) इति सूत्रेण । दीर्घः च ।

उदा - पॄ - पालनपूरणयोः । पृणाति - पूर्यते । वॄ - वरणे । वृणाति - वूर्यते ।

(vi) तनोतेः यकि आकारः वा स्यात् - 'तनोतेर्यकि' (६.४.४४) - इति सूत्रेण ।

उदा - तनु विस्तारे । तनोति - तन्यते/तायते

(vii) जनसनखनाम् आत्वं वा स्यात् यादौ क्ङिति - *'ये विभाषा'* (६.४.४३) इति सूत्रेण । उदा - जनी प्रादुर्भावे । जायते - जन्यते/जायते खनु - अवदारणे । खनति - खन्यते/खायते

(viii) अजधातोः यकि वीभावः - *'अजेर्व्यघञपोः'* इति सूत्रेण ।

उदा - अजति - वीयते

(ix) 'शास्ति' इत्यस्य कर्मणि 'शिष्यते' इति रूपम् । - 'शास इदङ्हलोः' (शास उपधायाः इत् स्यात् अङि हलादौ क्ङिति च' इति इत् ।

उदा - शास्ति - शिष्यते

❑ ❑

अयमत्र विवेकः

'कुञ्चति' इत्यत्र चवर्गपञ्चमः दृश्यते । 'श्रन्थते' इत्यत्र तवर्गपञ्चमः । यकि कुच्यते श्रन्थ्यते इति क्रमेण रूपम् । प्रथमः नोपधः । अतः 'अनिदिताम्...' इति नलोपः । द्वितीयस्तु इदित् । तस्मात् नुम् । इदित्त्वात् द्वितीये न नलोपः यकि । एवं **नोपधत्वे सति यकि नलोपः । इदित्त्वकारणात् नुमि तु नलोपः न** इति सर्वत्र ज्ञेयम् ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कर्मणि / भावे यक्

- सामान्यविधिः
  - व्यञ्जनान्तः धातुः
    - यजादिः → सम्प्रसारणम् — इज्यते, उच्यते
    - ग्रहादिः → सम्प्रसारणम् — गृह्यते, पृच्छ्यते
    - इतरः — न विकारः — पठ्यते, लिख्यते
  - स्वरान्तः धातुः
    - आकारान्तः
      - घुमास्थादीनाम् - ईकारः - दीयते, स्थीयते
      - अन्येषाम् - न विकारः - यायते
    - इकारान्तः, उकारान्तः - दीर्घः - क्षीयते, जीयते, स्तूयते
    - ऋकारान्तः - रिङादेशः - क्रियते, ध्रियते
    - ॠकारान्तः - इर् दीर्घश्च - तीर्यते, जीर्यते
    - एजन्तः - आकारः - ग्लायते, ध्यायते
- विशेषविधिः
  - शीङ् - शय्यते
  - संयोगादिः ऋकारः - स्मर्यते, ध्वर्यते, अर्यते
  - उदोष्ठ्यपूर्वत्वे - ऊकारः दीर्घश्च - पूर्यते, वूर्यते
  - जागृ - जागर्यते
  - अनिदिताम् - उपधानकारलोपः - स्रस्यते, शस्यते, रज्यते, बध्यते
  - तनु - आकारः वा - तायते/तन्यते
  - जनी, खनु - आकारः वा - जायते/जन्यते, खायते/खन्यते
  - अज - वीभावः - वीयते
  - शास इत् - शिष्यते

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

परिशिष्टम् - ५

ग्रन्थाः ग्रन्थकाराः च

ग्रन्थेऽस्मिन् येषां ग्रन्थानां ग्रन्थकर्तॄणां वा नामानि उल्लिखितानि तेषां विषये सामान्यं विवरणम् अत्र दीयते ।

अमरकोषः – अमरसिंहेन विरचितः 'नामलिङ्गानुशासनम्' इति ख्यातः कोषः । श्लोकरूपः अयं कोषः स्वगुणेन अस्ति अद्वितीयः । त्रिकाण्डात्मकः अयं पर्याय-नानार्थ-लिङ्गादिज्ञानाय नितराम् उपकारकः । अमरकोषस्य विषये एवं हि श्रूयते - 'अमरसिंहो हि पापीयान् सर्वं भाष्यम् अचूचुरत्' इति । वस्तुतः एतत् वाक्यं न प्रशंसापरम्, अपि तु वस्तुस्थितिद्योतकम् । अमरसिंहः षष्ठे शतके ततः पूर्वं वा आसीत् इति मन्यन्ते विद्वांसः ।

आख्यातचन्द्रिका – भट्टमल्लविरचितः ग्रन्थः अयम् । भट्टमल्लः मल्लिनाथात् पूर्वं, तन्नाम चतुर्दशात् सामान्यशतकात् पूर्वम् आसीत् इति तर्क्यते । आख्यातचन्द्रिकायाः 'निघण्टुकोषः' 'क्रियाकोषः' इत्यादीनि अपि नामानि सन्ति । 'अयं मल्लिनाथादिभिः प्रामाणिकैः व्याख्यातृशिरोमणिभिः प्रमाणीकृतः, यतः सर्वेष्वपि क्रियाकोषेषु अयं प्रशस्तः' इति वदति अस्यैव भूमिकायां वेङ्कटरङ्गनाथस्वामी । त्रयः काण्डाः, पञ्चदश वर्गाः च सन्ति अस्मिन् । सदृशानां धातूनां सङ्ग्रहः देवेन यथा कृतः तथा नानार्थकधातूनां सङ्ग्रहं करोति भट्टमल्लः नानार्थवर्गे ।

आत्रेयः – आत्रेयः कश्चन धातुवृत्तिकारः । अथर्वभाष्ये (२.२५.५) सायणः तद्विषये उल्लेखं करोति - 'प्रियम् । यद्यपि वृत्तौ 'इगुपधज्ञा...' इत्यत्र प्रीणातेरेव ग्रहणं कृतं तथापि आत्रेयधातुवृत्त्यनुसारेण अस्माभिरपि को द्रष्टव्यः' इति । मा.धा.वृत्तौ अपि द्वित्रेषु स्थलेषु आत्रेयस्य उल्लेखः कृतः दृश्यते । अतः एव ज्ञायते यत् अयं सायणात् (सा श.१३४३ तः) पूर्वम् आसीत् । मा.धा.वृत्तौ एव - अत्र केचित् असंयोगादिं तीभ इति दीर्घान्तं चतुर्थमपि पठन्ति इत्यात्रेयः' इति वचनं दृश्यते । तिम तीम ष्टिम इति क्षीरस्वामिसूत्रम् । एतस्मात् ज्ञायते – आत्रेयः 'केचित्' इति पदेन क्षीरस्वामिनं निर्दिशति इति । क्षीरस्वामी एकादशशतकस्य अन्ते आसीत् । तदनन्तरं स्थितः स्यात् आत्रेयः इति तु स्पष्टम् । आत्रेयस्य धातुपाठः तु न उपलभ्यते ।

आभरणकारः – अयम् अपि कश्चन धातुवृत्तिकारः । मा.धा.वृत्तौ अस्य उल्लेखः दृश्यते । तदतिरिच्य किमपि अधिकं विवरणं न प्राप्यते ।

आर्याः – आर्यवंशीयाः इत्यर्थकः स्यात् अयं शब्दः । महाभाष्ये, क्षीरतरङ्गिण्यां, पुरुषकारे, धनपालव्याख्यायां च अस्य प्रयोगः दृश्यते ।

आप्टेकोषः – वामनशिवराम-आप्टे इत्यनेन (१८५८-१८९२) संस्कृत-इङ्ग्लीष्-कोषः, इङ्ग्लीष्संस्कृतकोषः, संस्कृतहिन्दीकोषः इत्यादयः कोषग्रन्थाः लिखिताः । आप्टेवर्यः पुणेनगरे फर्ग्युसन्महाविद्यालये प्राध्यापकः आसीत् । महता श्रमेण रचितानाम् एतेषां कोषाणां विषये जनादरः अस्ति विशेषतः ।

उद्योतः – महाभाष्यस्य व्याख्यायाः प्रदीपस्य 'उद्योत'टीका लिखिता नागेशेन । नागेशः नव्यव्याकरणस्य प्रतिपादकेषु प्रमुखत्वेन परिगण्यते । महाराष्ट्रे लब्धजन्मा अयम् अष्टादशवारं भाष्यं गुरुमुखात् अधीत्य 'उद्योत'व्याख्यां लिखितवान् इति आख्यायिका श्रूयते । नागेशस्य असाधारणीं प्रतिभां प्रमाणीकरोति उद्योतव्याख्या । नागेशस्य कालः सा.श. १६७३ - १७५३ इति विद्वद्भिः ऊह्यते ।

ऋग्वेदः – चतुर्षु वेदेषु अन्यतमः प्राचीनः वेदग्रन्थः ।

कविकल्पद्रुमः – अयं बोपदेवविवरचितः धातुपाठग्रन्थः । वोपदेवः त्रयोदशशताब्द्याः उत्तरार्धे आसीत् । अयं धातुपाठः पद्यात्मकः, अनुष्टुप्छन्दसा विरचितः च । सर्वाधिकसङ्ख्याकाः धातवः काशकृत्स्नधातुपाठे

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सन्ति । तदनन्तरस्थानं तु कविकल्पद्रुमस्य एव । अस्मिन् धातुपाठे ४३ अनुबन्धाः सन्ति । तेषु सप्त-दश अनुबन्धाः पाणिनेः एव । अनिट्धातुबोधनाय यः औकारानुबन्धः उप-युज्यते सः जैनेन्द्रधातुपाठात् गृहीतः । अन्ये स्वोपज्ञाः एव वर्तन्ते । प्रक्रिया-सर्वस्वकारः एतं धातुपाठम् एव अनुसरति ।

काशकृत्स्नः – अष्टसु आदिशाब्दिकेषु अन्यतमः । आदिशाब्दिकाश्च –

इन्द्रश्चन्द्रः काशकृत्स्नापिशलिः शाकटायनः ।
पाणिन्यमरजैनेन्द्रा जयन्त्यष्टादिशाब्दिकाः ।।

पाणिनेः पूर्वं स्थितस्य अस्य 'धातुपाठः' चेन्नवीरकविकृतया कन्नडावृत्त्या सहिततया १९५२ तमे वर्षे पुणेस्थया डेक्कन्कालेज्नामिकया संस्थया प्रकाशितः । युधिष्ठिरमीमांसकः एतां वृत्तिं संस्कृतेन अनूद्य एतं धातुपाठं प्रकाशितवान् अस्ति । पाणिनेः पूर्वं स्थितेषु उपलभ्यमानः धातुपाठः अयम् एकः एव । उपलभ्य-मानेषु धातुपाठेषु अतिविस्तृतः धातुपाठः अयम् ।

कातन्त्रः – काशकृत्स्नविरचितस्य व्याकरणस्य अनुसर्ता ।

काशिका – जयादित्यवामनाभ्यां विरचिता अष्टाध्याय्याः वृत्तिः । जयादित्येन आरब्धा वृत्तिः वामनेन पूर्तिं गमिता । षष्ठात् शतकात् पूर्वम् एतयोः स्थितिः स्यात् इति तर्क्यते । 'काशयति प्रकाशयति सूत्रार्थमिति काशिका' इति काशिकापदस्य अर्थः । अग्रिमे काले पाणिनीयपरम्परायाः अनुसर्तारः तद्भिन्नाः वैयाकरणाः च काशिकायाः उपयोगं बहुधा कृतवन्तः दृश्यन्ते ।

काश्यपः – अयम् अपि धातुपाठव्याख्याता कश्चित् । अष्टाध्याय्यां स्थलद्वये (तृषिमृषिकृशेः काश्यपस्य - १.२.२५, नोदात्तस्वरितोदयमगार्ग्यकाश्यपगालवम्' - ८.४.६७) अयं स्मर्यते । अतः पाणिनेः पूर्वता तु अस्य स्पष्टा । अलङ्कारशास्त्रे, छन्दश्शास्त्रे, वैद्यशास्त्रे चापि अस्य उल्लेखः प्राप्यते । अस्य धातुपाठव्याख्या, अन्यग्रन्थः वा न उपलभ्यते ।

कृदन्तरूपमाला – द्विसहस्रस्य धातूनां कृद्रूपाणि प्रदत्तानि अत्र । पञ्चभागात्मिका अस्ति एषा । एतस्याः प्रथमः भागः १९६५ तमे वर्षे प्रकाशितः । श्रीमता एस्. रामसुब्रह्मण्यशास्त्रिवर्येण एतस्याः रचनाकार्यम् आरब्धम् । तस्य दिवङ्गतेः अनन्तरं तच्छिष्याभ्यां वि.श्रीवत्साङ्काचार्यः, श्री टि.के. प्रणतार्तिहरः इत्येताभ्यां समाप्तिं गमिता । विस्तृता टिप्पणी, भट्टिकाव्यधातुकाव्यादिभ्यः उदाहरणसङ्ग्रहः इत्यादिनि अनेकानि वैशिष्ट्यानि सन्ति एतस्याः कृदन्तरूपमालायाः । एतस्याः प्रकाशिका अस्ति चेन्नैनगरीया 'संस्कृत एजुकेषन् सोसैटी' इत्याख्या ।

कृष्णलीलाशुकमुनिः – पुरुषकाराख्यटीकाकर्ता । विस्तरस्तु 'पुरुषकारः' इत्यत्र द्रष्टव्यः ।

केशवस्वामी – अष्टाध्यायीवृत्तिकारः । एतस्य विषये अधिकं विवरणं न प्राप्यते ।

कैयटः – महाभाष्यस्य प्रदीपाख्यस्य व्याख्यायाः कर्ता । महाभाष्यस्य रहस्योद्घाटनं, मतान्तराणां विवेचनं, भाष्याशयस्य विशदीकरणम् इत्यादिभिः अंशैः प्रदीपव्याख्यानं वैशिष्ट्यं भजते । प्रदीपं विना भाष्यस्य स्वारस्यम् अनुभवगोचरतां न याति । कैयटः जय्यटस्य पुत्रः । भाष्यस्य अभिप्रायः सुविशदया निरूपितः अस्ति अनेन । भाष्यप्रदीपस्य प्रत्यध्यायान्ते – 'इत्युपाध्यायजय्यटपुत्रकृतकय्यटकृते महाभाष्यप्रदीपे...' इति आनुपूर्वी दृश्यते । एषः दशमशतकस्य अन्तिमे भागे आसीत् इति विदुषाम् अभिप्रायः ।

कौशिकः – कश्चित् वैयाकरणः अज्ञातविवरणः । क्षीरस्वामी बहुत्र एतस्य मतम् उद्धरति । तदीयानि वचनानि एव अन्ये धातुवृत्तिकाराः पौनःपुन्येन उद्धरन्ति ।

क्षीरतरङ्गिणी – प्रसिद्धः, पाणिनिपरम्परीयः, उपलभ्यमानेषु प्राचीनः महत्त्वपूर्णः च धातुपाठः अयम् । सायणादयः बहवः वृत्तिकाराः पदे पदे एतस्य उल्लेखं कुर्वन्ति ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्षीरस्वामी – क्षीरतरङ्गिणीकारः । शाब्दिकमूर्धन्यस्य एतस्य धातुपाठव्याख्यानकर्तुः मतस्य विशेषमहत्त्वम् अस्ति धातुपाठक्षेत्रे । क्षीरतरङ्गिण्याम् उपोद्घातश्लोके अयं वदति – 'न्याय्ये वर्त्मनि वर्तनाय भवतां षड् वृत्तयः कल्पिताः' इति । एतदाधारेण तर्क्यते यत् एतेन अमरकोषोद्घाटनादयः अन्याः पञ्च वृत्तयः अपि लिखिताः इति । अस्य कालः – सा.श. १०४३-१०९३ ।

गणरत्नमहोदधिः – वर्धमाननामकेन आचार्येण विरचितः ग्रन्थः अयम् । वर्धमानः सा श. ११४० तमे वर्षे एतं ग्रन्थम् अरचयत् इति ज्ञायते ग्रन्थान्ते विद्य-मानात् श्लोकात् । चादिः अर्धर्चादिः इत्यादिषु गणेषु पठिताः शब्दाः व्याख्यायन्ते अत्र । अष्टौ अध्यायाः, ८०० श्लोकाश्च सन्ति अत्र । गणपाठेषु स्थितानां शब्दानाम् अर्थविवरणं तु व्याकरणग्रन्थेषु न उपलभ्यते । गणरत्नमहोदधिसदृशाः ग्रन्थाः एव एतद्विषये विशेषतः उपकारकाः ।

चरकः – धातुविवृत्तिकर्ता आयुर्वेदीयचरकात् अन्यः कश्चन । अधिकं विवरणम् अस्य विषये न ज्ञायते ।

चन्द्रः – आचार्यचन्द्रगोमिः । एषः चान्द्रव्याकरणस्य प्रणेता । संस्कृतक्षेत्रे स्थितेषु उपदशेषु व्याकरणेषु चान्द्रव्याकरणम् अपि अन्यतमम् । लाघवं स्पष्टता सम्पूर्णता च एतस्य वैशिष्ट्यम् इति ग्रन्थादौ एव तेन उच्यते – 'लघुविस्पष्टसम्पूर्णमुच्यते शब्दलक्षणम्' इति । चान्द्रमतत्वेन अस्यैव मतम् उल्लिख्यते तत्र तत्र ।

जिनेन्द्रः (जिनेन्द्रबुद्धिः) – न्यासाख्यायाः काशिकावृत्तेः व्याख्यायाः प्रणेता । उपलभ्यमानासु अष्टसु काशिका-वृत्तिव्याख्यासु एषा एव प्राचीनतमा । अधिकं विवरणं 'न्यासः' इत्यत्र द्रष्टव्यम् ।

तत्त्वबोधिनी – सिद्धान्तकौमुद्याः (भट्टोजिदीक्षितविरचितायाः) व्याख्या अस्ति तत्त्वबोधिनी । एषा ज्ञानेन्द्रसरस्वतीवर्येण लिखिता । भट्टोजिदीक्षितः ज्ञानेन्द्रसरस्वती च समकालिकौ । अतः अस्य कालः सा.श.१४९३-१५४३ स्यात् इति तर्क्यते । सिद्धान्तकौमुद्याः अध्ययनाय नितराम् उपकरोति इयं व्याख्या ।

तरङ्गिणी – क्षीरस्वामिविरचिता क्षीरतरङ्गिणी । अधिकं विवरणं क्षीरतरङ्गिण्यां द्रष्टव्यम् ।

तैत्तिरीयसंहिता – तित्तिरिमुनिप्रोक्तायाः यजुश्शाखायाः मन्त्रभागः । मन्त्राणां सङ्ग्रहः 'संहिता' इति निर्दिश्यते ।

द.उ.वृत्तिः – दशपद्युणादिवृत्तिः एषा पञ्चपादीम् अवलम्बते । एतस्याः प्रवक्ता कः इति न ज्ञायते । सिद्धान्तकौमुद्यां तावत् पञ्चपादी एव उपलभ्यते । यावन्तः व्याकरणभेदाः उपलभ्यन्ते तावन्तः उणादिपाठाः अपि भवन्ति प्रायः । प्रत्युणादिपाठं वृत्तिरपि भवति एव ।

दुर्गः – कातन्त्रव्याकरणस्य वृत्तेः प्रणेता अयम् । उपलब्धासु कातन्त्रवृत्तिषु प्राचीना प्रौढा च दुर्गकृता एव । कातन्त्ररूपे दुर्गे सिंहः इव विचरन् दुर्गः 'दुर्गसिंहः' इति अभिधानं प्राप्नोत् इति श्रूयते । नवमे दशमे वा शतके अस्य स्थितिः स्यात् इति केचित् अभिप्रयन्ति । युधिष्ठिरमीमांसकः वदति – 'अयं षष्ठशतकस्य अन्तिमे भागे आसीत्' इति । एतस्य दुर्गात्मा दुर्गपः इत्यादीनि नामानि अपि सन्ति । तथा हि – 'दुर्गसिंहोऽथ दुर्गात्मा दुर्गो दुर्गप इत्यपि । यस्य नामानि ...' – कातन्त्रव्याकरकणस्य लिङ्गानुशासनस्य अन्ते

दुर्गादासः – दुर्गः एव दुर्गादासः, उत दुर्गादासनामा अन्यः कश्चन अस्ति इति स्पष्टतया न ज्ञायते ।

देवः – धातुपाठव्याख्याता अयम् । एतस्य ग्रन्थः 'दैवम्' इति ख्यातः । अयं स्वग्रन्थे लिखति – 'सरूपधातुव्याख्यानम् इदम्' इति । तस्मात् एव ग्रन्थस्यास्य स्वरूपं स्पष्टम् । श्लोकरूपे एतस्मिन् ग्रन्थे २०० श्लोकाः सन्ति । 'लीलाशुक'नामकेन एतस्य 'पुरुषकारा'ख्या व्याख्या अपि विरचिता । सायणादयः अपि एतस्य मतं पुरस्कुर्वन्ति, उल्लिखन्ति च बहुत्र । द्वादशे शतके अयम् आसीत् इति तर्क्यते ।

दैवम् – देवेन प्रणीतः धातुपाठव्याख्यारूपः ग्रन्थः । विस्तरस्तु 'देवः' इत्यत्र द्रष्टव्यः ।

द्रमिडाः – कस्यचित् आचार्यस्य शिष्याः एतेन पदेन निर्दिश्यन्ते इति भाति । तदीयः ग्रन्थः कः इत्यादिकं विवरणं

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

न उपलभ्यते ।

धनपालः – शाकटायनव्याकरणस्य धातुपाठस्य व्याख्याकारः अयम् । शाकटायनधातुपाठः प्रायः पाणिनीय-धातुपाठसदृशः एव अस्ति । माधवीयधातुवृत्त्यादिषु एतस्य धातुपाठस्य मतानि बहुत्र उल्लिखितानि दृश्यन्ते ।

धातुकाव्यम् – नारायणभट्टविरचितं सर्गत्रयात्मकं काव्यम् एतत् । कंसवधः अस्य वस्तु । माधवीयधातुवृत्तौ येन क्रमेण धातवः निर्दिष्टाः स्युः तेनैव क्रमेण सर्वेषां धातूनां रूपाणि प्रयुक्तानि कविना । द्वितीयः श्लोको यथा –

स गान्दिनीभूरथ गोकुलैधितं स्पर्धालुधीगाधितकार्यबाधिनम् ।
द्रक्ष्यन् हरिं नाधितलोकनाथकं देधे मुदास्कुन्दितमन्तरिन्द्रियम् ।।

अत्र भू, एध, स्पर्ध, गाधृ, बाधृ नाधृ, नाथृ, दध, स्कुदि इत्येतेषां नवानां धातूनां रूपाणि दर्शितानि । एवमेव अग्रे अपि क्रमः । अज्ञातनामभिः भट्टपाद-शिष्यैः कैश्चित् विरचिता 'कृष्णार्पण'टीका उपलभ्यते अस्य । प्रायः टीकां विना अस्य ग्रन्थस्य अर्थावगतिः क्लेशाय एव भवेत् । (वासुदेवाख्येन विरचिते 'वासुदेवविजये' अन्यसूत्रसम्बद्धानि उदाहरणानि समावेशितानि सन्ति ।)

धातुपाठसमीक्षा – भागीरथप्रसादत्रिपाठिवर्येण रचितः अयं ग्रन्थः वाराणसीस्थेन सम्पूर्णानन्दविश्वविद्यालयेन प्रकाशितः । क्षीरतरङ्गिणी-धातुप्रदीप-धातुवृत्तिगताः सर्वे धातवः, चान्द्र-जैनेन्द्र-काशकृत्स्न-कातन्त्रादिधातुपाठ-गताः धातवः च अत्र सङ्कलिताः । कः धातुः केन केन धातुपाठकारेण कस्मिन् अर्थे उक्तः इत्यादिकम् इतः ज्ञातुं शक्यम् । महता श्रमेण रचितः अयं ग्रन्थः सर्वेषां धातुपाठानां समीक्षणे नितराम् उपकारकः ।

धातुपारायणम् – हेमचन्द्राचार्यविरचितस्य धातुपाठस्य नाम एतत् । विवरणं 'हेमचन्द्रः' इत्यत्र द्रष्टव्यम् ।

धातुप्रदीपः – बौद्धविदुषा मैत्रेयरक्षिताख्येन पाणिनीयधातुपाठस्य सङ्क्षिप्ता वृत्तिः रचिता । मैत्रेयरक्षितः पाणिनीयतन्त्रस्य असामान्यः पण्डितः आसीत् । सायणप्रभृतिभिः आचार्यैः एतेन व्याख्यातः धातुपाठः एव प्रमाणत्वेन स्वीकृतः । एषः क्षीरस्वामिनः अनन्तरं, तन्नाम द्वादशशतकस्य पूर्वार्धे स्थितः स्यात् इति तर्क्यते । एतदीयं धातुपाठमेव परिष्करोति सायणः माधवीयधातुवृत्तौ ।

धातुरूपप्रकाशिका – चामराजनगरीयेण श्रीकण्ठशास्त्रिणा (१८९३-१९१७) विरचितः अस्ति अयं ग्रन्थः । सर्वेषां धातूनां तिङ्रूपाणां कृद्रूपाणां च सङ्ग्रहाय अत्र प्रयासः कृतः । णिजन्तसन्नन्तयङन्तादीनि रूपाणि अपि अत्र दत्तानि । सर्वे धातवः कारिकारूपेण अपि अत्र विवृताः सन्ति । अद्यत्वे अवधूताश्रमेण कोष्ठकसहिततया चतुर्भागत्वेन अयं पुनः प्रकाशितः ।

नन्दी – जैनेन्द्रव्याकरणस्य प्रवर्तकः देवनन्दी । सः एव 'नन्दी' इत्यपि निर्दिश्यते । तेन धातुपाठः प्रोक्तः अपि । सम्प्रति सः न उपलभ्यते । तस्य दाक्षिणात्यपाठत्वेन परिगण्यमानः गुणनन्दिना संशोधितः शब्दार्णवनामकः धातुपाठः उपलभ्यते । ततः देवनन्दिनः मतम् अवगन्तुं शक्यम् ।

नागेशः – उद्योतस्य (भाष्यव्याख्यायाः प्रदीपस्य व्याख्या) रचयिता । विवरणम् 'उद्योतः' इत्यत्र द्रष्टव्यम् ।

निरुक्तम् – वेदाङ्गेषु अन्यतमम् अस्ति निरुक्तम् । अस्य प्रणेता यास्कः । शब्दार्थनिरूपणादिकं क्रियते अत्र । शब्दार्थनिरूपणावसरे धातुसम्बद्धचर्चा अपि भवति सहजतया ।

न्यासः – काशिकावृत्तेः याः टीकाः उपलभ्यन्ते तासु प्राचीना टीका अस्ति न्यासः । एषा 'जिनेन्द्रबुद्धि'ना रचिता । 'काशिकाविवरणपञ्जिका' इत्यपि नाम न्यासस्य । 'न्यस्यते स्थाप्यते दृढीक्रियते मूलोक्तोऽर्थोऽनेनेति न्यासः' इति न्यासपदस्य अर्थः । न्यासस्यापि तन्त्रप्रदीपः (मैत्रेयरक्षितकृतः), न्यासोद्योतः (मल्लिनाथकृतः), न्यासप्रकाशः (नरपतिमहामिश्रकृतः) इत्यादयः व्याख्याः उपलभ्यन्ते । न्यासकारः अष्टमे शतके आसीत् इति भाव्यते ।

न्यासकारः – काशिकावृत्तेः 'न्यास'नामिकायाः व्याख्याता जिनेन्द्रबुद्धिः । वृत्तिनिरूपितः भावः विशदतया प्रकाशितः अस्ति अनेन । काशिकावृत्तेः आशयस्य विरोधं क्वापि प्रायः न करोति एषः ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पदमञ्जरी – काशिकायाः व्याख्याम् एतां हरदत्तमिश्रः रचितवान् । द्रमिडदेशवासी अयं ग्रन्थारम्भे एव मातापित्रादीनां नाम उल्लिखति । गृह्यधर्मसूत्रादिषु अपि एतस्य पाण्डित्यम् आसीत् । एकादशशतकम् एतस्य जीवितकालः स्यात् इति विद्वद्भिः तर्क्यते ।

पुरुषकारः – आचार्येण श्रीकृष्णलीलाशुकमुनिना दैवग्रन्थस्य 'पुरुषकार'नामिका व्याख्या लिखिता । पाणिनीयेतर-व्याकरणसम्प्रदायान् अपि प्रतिपदम् उद्धरति अयम् इत्यतः स्पष्टं यत् एतस्य अनेकतन्त्रनिष्ठं ज्ञानम् आसीत् इति । माधवीयधातुवृत्तौ अस्य उल्लेखः बहुधा कृतः दृश्यते । अयं द्वादश-शतकस्य आदिभागे आसीत् इति तर्क्यते ।

प्रक्रियासर्वस्वम् – प्रक्रियाक्रमम् अनुसृत्य नारायणभट्टवर्येण रचितः ग्रन्थः अयम् । अष्टाध्यायीगतानि सर्वाणि सूत्राणि व्याख्यातानि अत्र । सिद्धान्तकौमुद्यां यः क्रमः आश्रितः सः एव क्रमः अस्ति प्रायः प्रक्रियासर्वस्वे अपि । अर्थसङ्ग्रहाय, विवरणाय, उदाहरणत्वेन च रमणीयाः श्लोकाः रचिताः सन्ति ग्रन्थेऽस्मिन् । सुदीर्घा चर्चा क्वचित् श्लोकैः सङ्क्षिप्यते ग्रन्थकर्त्रा । प्रक्रियाक्रमेण व्याकरणसूत्राणि अध्येतुम् इच्छतां कृते नितराम् उपकारकः अस्ति अयं ग्रन्थः ।

प्रदीपकारः – महाभाष्यस्य व्याख्यायाः प्रदीपस्य रचयिता कैयटः । अधिकं विवरणं 'कैयटः' इत्यत्र द्रष्टव्यम् ।

प्रौढमनोरमा – सिद्धान्तकौमुद्याः व्याख्यानम् इदम् । एतत् भट्टोजिदीक्षतेन एव रचितम् । विषयगतप्रौढताकारणतः एषः व्याख्याग्रन्थः स्वतन्त्रग्रन्थायते इत्यत्र नातिशयोक्तिः । भट्टोजिदीक्षितविषये 'भट्टोजिदीक्षितः' इत्यत्र द्रष्टव्यम् ।

बालमनोरमा – वासुदेवदीक्षितविरचिता सिद्धान्तकौमुद्याः प्रसिद्धा टीका एषा । अध्येतॄणाम् उपकाराय रचिता एषा टीका सुप्रसन्ना अतिसरला च । दाक्षिणात्यः वासुदेवदीक्षितः तञ्जावूरुराजानां मन्त्रिपदकार्यम् अपि निरवहत् इति श्रूयते । धर्मशास्त्रादिषु अपि अयं कृतपरिश्रमः । अष्टादशशतकस्य चरमपादे जातः स्यात् अयम् इति तर्क्यते ।

भगवद्गीता – महाभारतस्य भीष्मपर्वणि स्थिता 'भगवद्गीता' सर्वैः ज्ञायते एव । अष्टादशाध्यायात्मिकायाम् अस्यां श्रीकृष्णः अर्जुनम् उपदिशति । प्रस्थानत्रये अन्यतमत्वं भजते एषा गीता ।

भट्टभास्करः – अयं तैत्तिरीयसंहितायाः भाष्यं लिखितवान् अस्ति ।

भट्टमल्लः – आख्यातचन्द्रिकाख्यस्य ग्रन्थस्य कर्ता । अस्य विषये विवरणम् 'आख्यातचन्द्रिका' इत्यत्र द्रष्टव्यम् ।

भट्टिकाव्यम् – रावणवधाख्यं काव्यमेतत् महाकविना भट्टिना रचितम् । एतत् 'भट्टिकाव्यम्' इत्येव प्रसिद्धम् । व्याकरणनियमानुगतानां रूपाणां प्रदर्शनाय एव एतत् काव्यं रचितम् । लक्ष्यप्रधानेषु ग्रन्थेषु भट्टिकाव्यस्यैव प्राथम्येन उल्लेखः । श्रीरामपट्टाभिषेकान्तः भागः वर्णितः अस्ति अत्र । व्याकरणोदाहरणप्रधानम् अपि एतत् प्रसादगुणोपेतम् । १६२४ श्लोकाः सन्ति अत्र । षष्ठ-शतकस्य मध्यभागः एतस्य जीवितकालः स्यात् ।

भट्टोजिदीक्षितः – सुप्रसिद्धस्य सिद्धान्तकौमुदीग्रन्थस्य प्रणेता अयं शब्दकौस्तुभाख्यं ग्रन्थम् अपि रचितवान् । महाभाष्यस्य आशयः समग्रतया निरूपितः अस्ति कौमुद्याम् । पूर्वार्धोत्तरार्धयुतायां कौमुद्यां ७३ प्रकरणानि सन्ति । प्रक्रियानुसारिग्रन्थेषु अद्वितीयत्वेन ख्याता अस्ति कौमुदी । भट्टोजिदीक्षितः व्याकरणे इव धर्मशास्त्रादिषु अपि निपुणः आसीत् । षोडशे शतके जातः स्यात् अयम् ।

भागवृत्तिः – अष्टाध्याय्याः वृत्तिः एषा । विमलमतिः एतस्याः रचयिता । सप्तमशतकस्य उत्तरार्धे अयम् आसीत् इति विदुषाम् अभिप्रायः । काशिकावृत्तेः खण्डनं तत्र तत्र दृश्यते एतस्यां वृत्तौ । कैयटः, भट्टोजिदीक्षितः इत्यादयः एतस्य मतम् आधिक्येन उद्धरन्ति ।

भाष्यम् – व्याकरणमहाभाष्यम् एव अत्र 'भाष्य'शब्देन अभिप्रेतम् । महाभाष्यं पतञ्जलिना रचितम् । पाणिनीयं

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

व्याकरणं त्रिमुनिव्याकरणम् इति ख्यातम् । तेषु त्रिषु मुनिषु भाष्यकारः पतञ्जलिः अपि अन्यतमः । भाष्यं विचारगाम्भीर्येण सरलशैल्या च अनितरसाधारणतां भजते । सूत्रकारस्य आशयस्य स्पष्टतया अवगमने भाष्यम् उपकरोति विशेषतः । भाष्यकारः सामान्यशकस्य १०० वर्षेभ्यः पूर्वम् आसीत् इति पाश्चात्त्यविद्वांसः अभिप्रयन्ति । ततोऽपि द्विसहस्रात् वर्षेभ्यः पूर्वं सः आसीत् इति अभिप्रैति युधिष्ठिरमीमांसकः ।

भीमसेनः – पाणिनीयधातुपाठस्य अर्थनिर्देशः कर्ता । धात्वर्थनिर्देशः भीमसेनाचार्येण न कृतः इति मन्वानाः केचन एतं धातुवृत्तिकर्तारम् अपि मन्यन्ते । बहूनां ग्रन्थेषु भीमसेनस्य धातुविषयकस्य मतस्य उल्लेखः दृश्यते बहुधा । क्षीरस्वामितः बहोः कालात् पूर्वम् एव आसीत् अयम् । एतस्य जीवनकालः षष्ठं शतकं स्यात् इति वदन्ति केचन ।

भोजः – सरस्वतीकण्ठाभरणनामकयोः ग्रन्थयोः निर्माता । सरस्वतीकण्ठाभरणनाम्ना ग्रन्थद्वयम् उपलभ्यते - अलङ्कारशास्त्रीयं व्याकरणशास्त्रीयं चेति । व्याकरणशास्त्रीये सरस्वतीकण्ठाभरणे अष्टौ अध्यायाः, ६४११ सूत्राणि च सन्ति । गणपाठादिकमपि भोजः सूत्रेषु एव अन्तर्भावयति । धातुपाठः पार्थक्येन प्रोक्तः । भोजः बहूनां विदुषाम् आश्रयदाता, स्वयं विद्वान् च आसीत् । अयं १०१८-१०४३ वर्षयोः मध्ये आसीत् इति तर्क्यते । एतदीयः ग्रन्थः पाणिनीयं चान्द्रं च व्याकरणम् अवलम्बते ।

माधवः – मायणस्य पुत्रः सायणस्य सहोदरश्च अयम् । सायणः धातुवृत्तिं रचयन् 'माधवीया धातुवृत्तिः' इति नाम अकरोत् । सायणाचार्येण सर्वदर्शनसङ्ग्रहसामवेदभाष्यादिकं लिखितम् ।

माधवीया धातुवृत्तिः – अनेकासु धातुवृत्तिषु सतीषु अपि माधवीया धातुवृत्तिः अनन्यसाधारणी एव । अग्रजस्य माधवस्य स्मृत्यर्थम् आचार्येण सायणेन रचितः ग्रन्थः अयम् । ग्रन्थस्यास्य विस्तरः गाम्भीर्यं च सुविख्यातम् । पाण्डित्यपूर्णं व्याख्यानमेतत् । अनेकेषां ग्रन्थकाराणां मतम् उल्लिख्यते अत्र । एतस्य रचनाकालः १४१२-१४२० इति भाव्यते । सायणस्य पिता मायणः, माता च श्रीमती । भ्रातरौ माधवभोगनाथौ । व्याकरणे मीमांसायां वेदेषु च निष्णातः आसीत् एषः इति एतदीयग्रन्थपरिशीलनात् ज्ञायते । विजयनगरसाम्राज्यस्य सङ्गमहीपतेः महामन्त्री कुलगुरुः च आसीत् अयम् । 'यज्ञनारायणार्यः' इति एतस्य नाक्षत्रं नाम । 'माधव'-पदेनापि एतदीया वृत्तिः निर्दिश्यते क्वचित् ।

मधुसूदनः - (?)

मैत्रेयः, मैत्रेयरक्षितः – एतेन धातुप्रदीपाख्यः ग्रन्थः रचितः । धातूनाम् अर्थविषये सङ्क्षेपेण विश्लेषणं कृतम् अस्ति एतेन । क्षीरतरङ्गिण्याः अनन्तरम् एतस्य जन्म । अतः एकादशशतकस्य मध्यभागे स्थितः स्यात् अयम् इति तर्क्यते । एतस्य कृतौ चान्द्रकालापव्याकरणयोः प्रभावः परिलक्ष्यते ।

यादवः – यादप्रकाशापरनामा अयं वैजयन्तीकोषस्य रचयिता । वैजयन्ती पर्यायपदविषये अमरकोषात् अपि सुपरिष्कृता । पर्यायपदानि पञ्चभिः काण्डैः, नानार्थपदानि त्रिभिः काण्डैः च विवृतानि अत्र । प्रतिकाण्डम् अनेके अध्यायाः सन्ति । नानार्थपदानि अकारादिक्रमेण निरूपितानि । एकादशे शतके एतस्य स्थितिः स्यात् इति तर्क्यते ।

युधिष्ठिरमीमांसकः – (१९०९-१९९५) विंशतितमस्य शतकस्य पूर्वार्धे लब्ध-जन्मा एषः ब्रह्मदत्तजिज्ञासुतः व्याकरणशास्त्रस्य तत्त्वानि अधिगृहीतवान् । काश्यां पट्टाभिशास्त्रिप्रभृतीनाम् अपि शिष्यत्वम् अङ्गीकुर्वता अनेन बहुविधं पाण्डित्यम् आसादितम् । 'व्याकरणशास्त्र का इतिहास' इत्यादयः अनेके ग्रन्थाः अनेन लिखिताः, बहवः ग्रन्थाः महता श्रमेण सम्पादिताः च । एतस्य निशिता बुद्धिः व्याकरणशास्त्रस्य अनेकेषु अंशेषु प्रसृता अस्ति । अनेकैः पुरस्कारैः अयं पुरस्कृतः अस्ति अपि ।

रक्षितः – मैत्रेयरक्षितः इत्यपि ख्यातः पाणिनीयधातुपाठव्याख्याता बौद्धविद्वान् । विवरणं 'मैत्रेयरक्षितः' इत्यत्र

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

द्रष्टव्यम् ।

लीलाशुकः – पुरुषकाराख्यटीकाकर्ता कृष्णलीलाशुकमुनिः । एतद्विषये विस्तरः 'पुरुषकारः' इत्यत्र द्रष्टव्यः ।

वर्धमानः – गणरत्नमहोदधेः रचयिता । विवरणं गणरत्नमहोदधौ द्रष्टव्यम् ।

वाक्यपदीयम् – भर्तृहरिणा विरचितः ग्रन्थः एषः । पतञ्जलेः अनन्तरं व्याकरणशास्त्रीयं दार्शनिकचिन्तनम् अनेनैव कृतम् । वाक्यपदीये ब्रह्मकाण्डः वाक्यकाण्डः पदकाण्डः चेति त्रयः भागाः । ब्रह्मकाण्डे महाभाष्यस्थाः पश्पशाह्निक-द्वितीयाह्निकस्थाः विषयाः प्रतिपादिताः । वाक्यकाण्डे वाक्यस्य अखण्डता, वाक्यस्फोटः इत्यादयः अंशाः सन्ति । पदकाण्डे (प्रकीर्णकाण्डः इति अपरं नाम) जातिव्यक्तिद्रव्यपदार्थगुणसङ्ख्यावचनादयः अनेके विषयाः चर्चिताः । अत्र चतुर्दश समुद्देशाः सन्ति । वृषभदेव-पुण्यराज-हेलाराजादयः वाक्यपदीयस्य व्याख्यां लिखितवन्तः सन्ति । भर्तृहरिः प्रायः पञ्चमशतकस्य पूर्वार्धे स्थितः स्यात् इति विद्वद्भिः तर्क्यते ।

वाचस्पत्यम् – तारानाथभट्टाचार्येण (१८१२-१८८५) विरचितः विस्तृतकायः कोषः अयम् । वङ्गदेशीयेन अनेन कोषकारेण एतस्य निर्माणाय अष्टादश वर्षाणि यावत् प्रयासः कृतः । अत्र पदानि प्रातिपदिकरूपेण दत्तानि । राजा राधाकान्तबहाद्दूरः इत्यनेन रचितः शब्दकल्पद्रुमः इव अयमपि कोषः विश्वकोषायते ।

वागीशः – (?)

वामनालङ्कारसूत्रवृत्तिः – वामनेन विरचिता अस्ति काव्यालङ्कारसूत्रवृत्तिः । अलङ्कारशास्त्रक्षेत्रे वामनः रीतिसम्प्रदायस्य प्रवर्तकत्वेन ख्यातः । अलङ्कारशास्त्रसम्बद्धाः बहवो विषयाः अनेन चर्चिताः । व्याकरणसम्बद्धाः केचन वाक्यविशेषाः अपि अनेन चर्चिताः । आयम् अष्टमे शतके आसीत् इति भाव्यते ।

वृत्तिकारः – काशिकावृत्तिः एव 'वृत्ति'शब्देन उच्यते । तस्याः रचयिता वृत्तिकारः । विवरणं 'काशिका'पदे द्रष्टव्यम् ।

वोपदेवः – एषः 'मुग्धबोध'व्याकरणस्य कर्ता । मुग्धबोधव्याकरणे ११८४ सूत्राणि सन्ति । सन्धिः, सुबन्ताः, तिङन्ताः, कृदन्ताः च अत्र विवृताः । एतस्मिन् ग्रन्थे एकाक्षरयुक्ताः संज्ञाः सन्ति – यथा व्रिः (वृद्धिः) णु (गुणः) र्णः (सवर्णः) इत्येवम् । वङ्गादिषु एतस्य व्याकरणस्य अध्ययनं प्रचलति स्म । वोपदेवः चतुर्दशशतकस्य मध्यभागे स्थितः स्यात् इति तर्क्यते । कविकल्पद्रुमाख्यः धातुपाठः अस्य एव । अस्य ग्रन्थस्य विषये विवरणं 'कविकल्पद्रुमः' इत्यत्र द्रष्टव्यम् ।

व्याघ्रभूतिकारिका – काशिकाकारादिभिः उदाहृताः अनिट्कारिकाः 'व्याघ्रभूतिना' रचिता इति श्रूयते । एतासु कारिकासु अनिट्धातवः सर्वे सङ्गृहीताः । एताः कारिकाः कौमुद्यादिषु उपलभ्यन्ते ।

शब्देन्दुशेखरः – बृहच्छब्देन्दुशेखरः इत्ययं ग्रन्थः एव शब्देन्दुशेखरनाम्ना निर्दिश्यते । नागेशभट्टेन (सा.श. १६७३-१७५३) विरचितः अयं ग्रन्थः । लघुशब्देन्दुशेखरः अपि नागेशेन एव रचितः । उभौ अपि ग्रन्थौ सिद्धान्त-कौमुद्याः व्याख्याभूतौ । परिभाषेन्दुशेखरः, लघुमञ्जूषा, महाभाष्यप्रदीपोद्योतः, परमलघुमञ्जूषा इत्यादयः ग्रन्थाः अपि नागेशेन रचिताः । व्याकरणे इव अन्येष्वपि शास्त्रेषु अनितरसाधारणं पाण्डित्यम् आसीत् नागेशस्य ।

शाकटायनः – पाणिनियास्कादिभिः विशेषतया पुरस्कृतः अस्ति शाकटायनः । 'लङः शाकटायनस्य' इत्यादिषु त्रिषु सूत्रेषु शाकटायनस्य नाम्नः उल्लेखः दृश्यते । काशिकाकारः अपि वदति – 'अनुशाकटायनं वैयाकरणाः' इति । शाकटायननाम्ना किञ्चन व्याकरणमपि प्रसिद्धम् अस्ति । शाकटायनधातुपाठस्य उल्लेखः माधवीय-धातुवृत्त्यादिषु अपि उपलभ्यते । तस्य रचयिता अस्ति 'पाल्यकीर्तिः' । अयं पाणिनेः पूर्वस्थितात् अन्यः ।

शिवस्वामी – अयं कश्चन महावैयाकरणः । दशमशताब्द्याः पूर्वार्धे आसीत् अयम् । शिवस्वामिना धातुपाठवृत्तिग्रन्थः अपि कोऽपि लिखितः आसीत् इति तर्क्यते । एतदीयानि मतानि क्षीरतरङ्गिणीमाधवीयधातुवृत्त्यादिषु बहुधा उल्लिख्यते ।

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

सम्मताकारः – अज्ञातनामा । एतेन 'सम्मता'नाम्नी धातुपाठव्याख्या विरचिता ।

सायणः – माधवीयधातुवृत्तेः रचयिता । विस्तरस्तु 'माधवीयधातुवृत्तिः' इत्यत्र द्रष्टव्यः ।

सायणभाष्यम् – सायणेन वेदभाभाष्यम् अपि लिखितम् । सायणविषये 'माधवीया धातुवृत्तिः' इत्यत्र द्रष्टव्यम् ।

सिद्धान्तकौमुदी – भट्टोजिदीक्षितेन विरचितः प्रक्रियानुसारी ग्रन्थः एषः । सिद्धान्त-कौमुद्याम् अष्टाध्यायीस्थानि सर्वाणि अपि सूत्राणि व्याख्यातानि सन्ति । कौमुद्यां भागद्वयं – पूर्वार्धम् उत्तरार्धं चेति । पूर्वार्धे सुबन्तसिद्धेः उपयोगाय अपेक्षिताः अंशाः निरूपिताः । संज्ञापरिभाषादयः सन्धि-समास-तद्धितादयः च अत्रैव अन्तर्भवन्ति । उत्तरार्धे दशगणी कृत्प्रकरणं च अन्तर्भवति । वैदिकप्रकरणं स्वरप्रकरणम् उणादिप्रकरणं चापि कौमुद्यां व्याख्यातानि सन्ति । गणपाठ-धातुपाठ-लिङ्गानुशासनशिक्षाः चापि अन्ते प्रदत्ताः । सिद्धान्तकौमुद्याः पञ्चविंशत्यधिकानि व्याख्यानानि यत् उपलभ्यन्ते तदेव एतस्याः बहूपयोगितां प्रमाणयति ।

सुधा – अमरकोषस्य व्याख्या एषा भानुजिदीक्षितेन रचिता । 'रामाश्रमीटीका' इत्यपि एषा ख्याता । सुधाव्याख्याने अमरकोषस्थानां सर्वेषाम् अपि शब्दानां निरुक्तिव्युत्पत्त्यादयः दर्शिताः । सुधाकारेण या व्युत्पत्तिः दर्शिता सा प्रमाणसिद्धत्वेन परिभाव्यते । भानुजिदीक्षितः भट्टोजिदीक्षितस्य पुत्रः । संन्यासग्रहणानन्तरम् अस्य नाम 'रामाश्रमः' इति जातम् ।

सुनागः – सुनागः अपि कश्चित् धातुवृत्तिं रचितवान् इति तर्क्यते । शक्लधात्वादिषु माधवीयधातुवृत्तौ सौनागमतनिर्देशेन, काशिकावृत्तौ 'सौनागाः कर्मणि शकेरिटमिच्छन्ति विकल्पेन अस्यतेर्भावे' इति उद्धरणेन च एवं तर्क्यते । क्षीरस्वामी अपि क्वचित् सौनागमतम् उद्धरति ।

स्वामी – क्षीरस्वामी एव प्रायः स्वामित्वेन निर्दिश्यते इति भाति । अन्यः कश्चित् अपि भवितुम् अर्हति अयम् ।

हरदत्तः – 'हरदत्तमिश्रः' इत्यपि नाम श्रूयते । विवरणं 'पदमञ्जरी' इत्यत्र द्रष्टव्यम् ।

हरियोगी – हरियोगिना पाणिनीयधातुपाठम् आश्रित्य 'शाब्दिकाभरण'नामिका वृत्तिः लिखिता । दैवव्याख्याभूते पुरुषकारे हरियोगिनः नामोल्लेखः दृश्यते । अतः अयं द्वादशशतकस्य उत्तरार्धे आसीत् इति अभिप्रयन्ति विद्वांसः । शाब्दिकाभरणनामिका एषा धातुवृत्तिः न अतिविस्तृता । अत्र ११७० धातवः व्याख्याताः ।

हेमः – सिद्धहैमशब्दानुशासनाख्यस्य व्याकरणस्य कर्ता हेमचन्द्रः एव स्यात् अयम् ।

हेमचन्द्रः – एतेन सिद्धहैमशब्दानुशासनाख्यं व्याकरणं रचितम् । द्वादशस्य शतकस्य अन्तिमे भागे स्थितः स्यात् अयम् इति तर्क्यते । श्वेताम्बरपरम्परानुयायी जैनाचार्यः अयम् । जैनेन्द्रनाम्ना अपि क्वचित् अयम् उल्लिख्यते । सिद्धहैमशब्दानुशासनं संस्कृतप्राकृतसम्बद्धं व्याकरणम् । सप्तसु अध्यायेषु २८ पादेषु च संस्कृतव्याकरणं निरूपितम् । अत्र ३७६६ सूत्राणि सन्ति । लौकिकसंस्कृतमात्रम् अत्र प्रतिपादितम् । अष्टमाध्यायात् शौरसेनीमागध्यादिप्राकृतभाषाव्याकरणं निरूपितं ११११९ सूत्रैः । धातुपाठ-गणपाठ-उणादिसूत्र-पाठ-लिङ्गानुशासनान्यपि एतस्मिन् व्याकरणे सन्ति एव । 'धातुपारायणम्' इति एतस्य धातुपाठस्य नाम ।

❑ ❑

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

परिशिष्टम् - ६

अकाराद्यनुक्रमणिका

अक	भ्वा. सेट्, परस्मै	७९२
अकि	भ्वा. सेट्, आत्मने	८७
अक्षू	भ्वा. वेट्, परस्मै	६५४
अग	भ्वा. सेट्, परस्मै	७९३
अगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१४६
अघि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१०९
अङ्क	चु. सेट्, उभय	१९२८
अङ्ग	चु. सेट्, उभय	१९२९
अज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२३०
अजि	चु. सेट्, उभय	१७८६
अञ्चु	चु. सेट्, उभय	१७३९
अञ्चु	भ्वा. सेट्, उभय	८६२
अञ्चु	भ्वा. सेट्, परस्मै	१८८
अञ्जू	रु. वेट्, परस्मै	१४५८
अट	भ्वा. सेट्, परस्मै	२९५
अट्ट	चु. सेट्, उभय	१५६१
अट्ट	भ्वा. सेट्, आत्मने	२५४
अठि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२६१
अड	भ्वा. सेट्, परस्मै	३५८
अड्ड	भ्वा. सेट्, परस्मै	३४८
अण	दि. सेट्, आत्मने	११७५
अण	भ्वा. सेट्, परस्मै	४४४
अत	भ्वा. सेट्, परस्मै	३८
अति	भ्वा. सेट्, परस्मै	६१
अद	अद. अनिट्, परस्मै	१०११
अदि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६२
अन	अद. सेट्, परस्मै	१०७०
अन्ध	चु. सेट्, उभय	१९२६
अबि	भ्वा. सेट्, आत्मने	३७८
अभ्र	भ्वा. सेट्, परस्मै	५५६
अम	चु. सेट्, उभय	१७२१
अम	भ्वा. सेट्, परस्मै	४६५
अय	भ्वा. सेट्, आत्मने	४७४
अर्क	चु. सेट्, उभय	१६४३
अर्च	चु. सेट्, उभय	१८०९
अर्च	भ्वा. सेट्, परस्मै	२०४
अर्ज	चु. सेट्, उभय	१७२६
अर्ज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२२४
अर्थ	चु. सेट्, आत्मने	१९०६
अर्द	चु. सेट्, उभय	१८२९
अर्द	भ्वा. सेट्, परस्मै	५५
अर्ब	भ्वा. सेट्, परस्मै	४१५
अर्व	भ्वा. सेट्, परस्मै	५८४
अर्ह	चु. सेट्, उभय	१७३२
अर्ह	चु. सेट्, उभय	१८३१
अर्ह	भ्वा. सेट्, परस्मै	७४०
अल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५१५
अव	भ्वा. सेट्, परस्मै	६००
अश	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५२३
अशू	स्वा. वेट्, आत्मने	१२६४
अस	अद. सेट्, परस्मै	१०६५
अस	भ्वा. सेट्, उभय	८८६
असु	दि. सेट्, परस्मै	१२०९
अह	स्वा. सेट्, परस्मै	१२७२
अहि	चु. सेट्, उभय	१७९८
अहि	भ्वा. सेट्, आत्मने	६३५
अंस	चु. सेट्, उभय	१९१९
आछि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२०९
आप्लृ	चु. सेट्, उभय	१८४०
आप्लृ	स्वा. अनिट्, परस्मै	१२६०

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आस	अद. सेट्, आत्मने	१०२१
इ (केचित्)	भ्वा. सेट्, परस्मै	३२०
इक्	अद. अनिट्, परस्मै	१०४७
इख	भ्वा. सेट्, परस्मै	१४०
इखि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१४१
इगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१५३
इङ्	अद. अनिट्, आत्मने	१०४६
इट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३१८
इण्	अद. अनिट्, परस्मै	१०४५
इदि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६३
ञि इन्धी	रु. सेट्, आत्मने	१४४८
इल	चु. सेट्, उभय	१६६०
इल	तु. सेट्, परस्मै	१३५७
इवि	भ्वा. सेट्, परस्मै	५८७
इष	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५२५
इष	दि. सेट्, परस्मै	११२७
इषु	तु. सेट्, परस्मै	१३५१
ई (केचित्)	भ्वा. सेट्, परस्मै	३२०
ई (केचित्)	अद. अनिट्, परस्मै	१०४८
ईक्ष	भ्वा. सेट्, आत्मने	६१०
ईखि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१४२
ईङ्	दि. अनिट्, आत्मने	११४३
ईज	भ्वा. सेट्, आत्मने	१८२
ईड	अद. सेट्, आत्मने	१०१९
ईड	चु. सेट्, उभय	१६६७
ईर	चु. सेट्, उभय	१८११
ईर	अद. सेट्, आत्मने	१०१८
ईर्क्ष्य	भ्वा. सेट्, परस्मै	५१०
ईर्ष्य	भ्वा. सेट्, आत्मने	५११
ईश	अद. सेट्, आत्मने	१०२०
ईष	भ्वा. सेट्, आत्मने	६११
ईष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६८४
ईह	भ्वा. सेट्, आत्मने	६३२
उक्ष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६५७
उख	भ्वा. सेट्, परस्मै	१२८
उखि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१२९
उङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९५३
उच	दि. सेट्, परस्मै	१२२३
उच्छी	भ्वा. सेट्, परस्मै	२१६
उछि	तु. सेट्, परस्मै	१२९४
उछि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२१५
उछी	भ्वा. सेट्, परस्मै	२१६
उछी	तु. सेट्, परस्मै	१२९५
उज्झ	तु. सेट्, परस्मै	१३०४
उठ	भ्वा. सेट्, परस्मै	३३८
उन्दी	रु. सेट्, परस्मै	१४५७
उब्ज	तु. सेट्, परस्मै	१३०३
उभ	तु. सेट्, परस्मै	१३१९
उम्भ	तु. सेट्, परस्मै	१३२०
उर्द	भ्वा. सेट्, आत्मने	२०
उर्वी	भ्वा. सेट्, परस्मै	५६९
उष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६९६
उहिर्	भ्वा. सेट्, परस्मै	७३९
ऊन	चु. सेट्, उभय	१८८९
ऊयी	भ्वा. सेट्, आत्मने	४८३
ऊर्ज	चु. सेट्, उभय	१५४९
ऊर्णुञ्	अद. सेट्, उभय	१०३९
ऊष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६८३
ऊह	भ्वा. सेट्, आत्मने	६४८
ऋ	जु. अनिट्, परस्मै	१०९८
ऋ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९३६
ऋच	तु. सेट्, परस्मै	१३०२
ऋच्छ	तु. सेट्, परस्मै	१२९६
ऋज	भ्वा. सेट्, आत्मने	१७६
ऋजि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१७७
ऋणु	तना. सेट्, उभय	१४६७
ऋत्	भ्वा. सेट्, आत्मने	१०१०
ऋधु	दि. सेट्, परस्मै	१२४५
ऋधु	स्वा. सेट्, परस्मै	१२७१
ऋफ	तु. सेट्, परस्मै	१३१५
ऋम्फ	तु. सेट्, परस्मै	१३१६
ऋषी	तु. सेट्, परस्मै	१२८७

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ॠ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१४९७	कबृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३८०
एजृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	१७९	कमु	भ्वा. सेट्, आत्मने	४४३
एजृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	२३४	कर्ज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२२८
एठ	भ्वा. सेट्, आत्मने	२६७	कर्द	भ्वा. सेट्, परस्मै	५९
एध	भ्वा. सेट्, आत्मने	२	कर्ब	भ्वा. सेट्, परस्मै	४२०
एषृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६१८	कर्व	भ्वा. सेट्, परस्मै	५८१
ओखृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	१२१	कल	चु. सेट्, उभय	१६०४
ओणृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४५४	कल	चु. सेट्, उभय	१८६६
कक	भ्वा. सेट्, आत्मने	९०	कल	भ्वा. सेट्, आत्मने	४९७
ककि	भ्वा. सेट्, आत्मने	९४	कल्ल	भ्वा. सेट्, आत्मने	४९८
कख	भ्वा. सेट्, परस्मै	१२०	कष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६८५
कखे	भ्वा. सेट्, परस्मै	७८४	कस	भ्वा. सेट्, परस्मै	८६०
कगे	भ्वा. सेट्, परस्मै	७९१	कसि	अद. सेट्, आत्मने	१०२४
कच	भ्वा. सेट्, आत्मने	१६८	काक्षि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६६७
कचि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१६९	काचि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१७०
कटि (पा.)	भ्वा, सेट्, परस्मै	३२०	काशृ	दि. सेट्, आत्मने	११६२
कटी	भ्वा. सेट्, परस्मै	३२०	काशृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६४७
कटे	भ्वा. सेट्, परस्मै	२९४	कासृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६२३
कठ	भ्वा. सेट्, परस्मै	३३३	कि	जु. अनिट्, परस्मै	११०१
कठि	चु. सेट्, उभय	१८४८	किट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३०१
कठि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२६४	किट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३१९
कड	तु. सेट्, परस्मै,	१३८०	कित	भ्वा. सेट्, परस्मै	९९३
कड	भ्वा. सेट्, परस्मै	३६०	किल	तु. सेट्, परस्मै	१३५३
कडि	चु. सेट्, उभय	१५८२	कीट	चु. सेट्, उभय	१६४०
कडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२८२	कील	भ्वा. सेट्, परस्मै	५२४
कड्ड	भ्वा. सेट्, परस्मै	३४९	कु	अद. अनिट्, परस्मै	१०४२
कण	चु. सेट्, उभय	१७१५	कुक	भ्वा. सेट्, आत्मने	९१
कण	भ्वा. सेट्, परस्मै	४४९	कुङ्	तु. अनिट्, आत्मने	१४०१
कण	भ्वा. सेट्, परस्मै	७९४	कुङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९५१
कत्थ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३७	कुच	तु. सेट्, परस्मै	१३६८
कत्र	चु. सेट्, उभय	१९१६	कुच	भ्वा. सेट्, परस्मै	१८४
कथ	चु. सेट्, उभय	१८५२	कुच	भ्वा. सेट्, परस्मै,	८५७
कदि	भ्वा. सेट्, आत्मने	७७२	कुजु	भ्वा. सेट्, परस्मै	१९९
कदि	भ्वा. सेट्, परस्मै	७०	कुञ्च	भ्वा. सेट्, परस्मै	१८५
कनी	भ्वा. सेट्, परस्मै	४६०	कुट	तु. सेट्, परस्मै	१३६६
कपि	भ्वा. सेट्, आत्मने	३७५	कुट्ट	चु. सेट्, आत्मने	१७०२

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

कुट्ट	चु. सेट्, उभय	१५५८
कुठि	भ्वा. सेट्, परस्मै	३४२
कुड	तु. सेट्, परस्मै	१३८३
कुडि	चु. सेट्, उभय	१५८३
कुडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२७०
कुडि	भ्वा. सेट्, परस्मै	३२२
कुण	चु. सेट्, उभय	१८९४
कुण	तु. सेट्, परस्मै	१३३५
कुत्स	चु. सेट्. आत्मने	१६९७
कुथ	दि. सेट्, परस्मै	११९८
कुथि	भ्वा. सेट्, परस्मै	४३
कुद्रि	चु. सेट्, उभय	१५३९
कुन्थ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५१४
कुप	चु. सेट्, उभय	१७८०
कुप	दि. सेट्, परस्मै	१२३३
कुबि	चु. सेट्, उभय	१६५५
कुबि	भ्वा. सेट्, परस्मै	४२६
कुमार	चु. सेट्, उभय	१८७८
कुर	तु. सेट्, परस्मै	१३४१
कुर्द	भ्वा. सेट्, आत्मने	२१
कुल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८४२
कुशि	चु. सेट्, उभय	१७६६
कुष	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५१८
कुस	दि. सेट्, परस्मै	१२१८
कुसि	चु. सेट्, उभय	१७६४
कुस्म	चु. सेट्, आत्मने	१७११
कुह	चु. सेट्, आत्मने	१९०२
कूज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२२३
कूट	चु. सेट्, आत्मने	१७०१
कूट	चु. सेट्, उभय	१८९१
कूण	चु. सेट्, आत्मने	१६८८
कूण	चु. सेट्, उभय	१८९७
कूल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५२५
कृञ्	स्वा. अनिट्, उभय	१२५३
डु कृञ्	त. अनिट्, उभय	१४७२
कृड	तु. सेट्, परस्मै	१३८२
कृती	तु. सेट्, परस्मै	१४३५
कृती	रु. सेट्, परस्मै	१४४७
कृप	चु. सेट्, उभय	१७४९
कृप	चु. सेट्, उभय	१८७०
कृपू	भ्वा. सेट्, आत्मने	७६२
कृवि	भ्वा. सेट्, परस्मै	५९८
कृश	दि. सेट्. परस्मै	१२२७
कृष	तु. अनिट्, उभय	१२८६
कृष	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९९०
कॄ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१४९६
कॄ	तु. सेट्, परस्मै	१४०९
कॄञ्	क्र्या. सेट्, उभय	१४८५
कॄत	चु. सेट्, उभय	१६५३
केत	चु. सेट्, उभय	१८९६
केपृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३६८
केलृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	५३७
कै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९१६
क्नथ	भ्वा. सेट्, परस्मै	८००
क्नसु	दि. सेट्, परस्मै	१११३
क्नूञ्	क्र्या. सेट्, उभय	१४८०
क्नूयी	भ्वा. सेट्, आत्मने	४८५
क्मर	भ्वा. सेट्, परस्मै	५५५
क्रथ	भ्वा. सेट्, परस्मै	८०१
क्रदि	भ्वा. सेट्, आत्मने	७७३
क्रदि	भ्वा. सेट्, परस्मै	७१
आङः	क्रन्द चु. सेट्, उभय	१७२८
क्रप	भ्वा. सेट्, आत्मने	७७१
क्रमु	भ्वा. सेट्, परस्मै	४७३
डु क्रीञ्	क्र्या. अनिट्, उभय	१४७३
क्रीड़	भ्वा. सेट्, परस्मै	३५०
क्रुञ्च	भ्वा. सेट्, परस्मै	१८६
क्रुड	तु. सेट्, परस्मै	१३९४
क्रुध	दि. अनिट्, परस्मै	११८९
क्रुश	भ्वा. अनिट्, परस्मै	८५६
क्लथ	भ्वा. सेट्, परस्मै	८०२
क्लदि	भ्वा. सेट्, आत्मने	७७४

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

क्लदि	भ्वा. सेट्, परस्मै	७२	क्षेवु	भ्वा. सेट्, परस्मै	५६८
क्लमु	दि. सेट्, परस्मै	१२०७	क्षै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९१३
क्लिदि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१५	क्षोट	चु. सेट्. उभय	१८७६
क्लिदि	भ्वा. सेट्, परस्मै	७३	क्ष्णु	अद. सेट्, परस्मै	१०३७
क्लिदू	दि. वेट्, परस्मै	१२४२	क्ष्मायी	भ्वा. सेट्, आत्मने	४८६
क्लिश	दि. सेट्, आत्मने	११६१	क्ष्मील	भ्वा. सेट्, परस्मै	५२०
क्लिशू	क्र्या. वेट्, परस्मै	१५२२	ञि क्ष्विदा	दि. सेट्, परस्मै	१२४४
क्लीबृ	भ्वा. सेट्. आत्मने	३८१	क्ष्वे	भ्वा. सेट्, परस्मै	५३९
क्लेश	भ्वा. सेट्, आत्मने	६०७	खच	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५३१
क्वण	भ्वा. सेट्, परस्मै	४५०	खज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२३२
क्वथे	भ्वा. सेट्, परस्मै	८४६	खजि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२३३
क्षजि	भ्वा. सेट्, आत्मने	७६९	खट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३०९
क्षणु	तना. सेट्, उभय	१४६५	खट्ट	चु. सेट्, उभय	१६३२
क्षपि	चु. सेट्, उभय	१६२०	खड	चु. सेट्, उभय	१५८०
क्षमू	दि. वेट्, परस्मै	१२०६	खडि	चु. सेट्, उभय	१५८१
क्षमूष्	भ्वा. वेट्, आत्मने	४४२	खडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२८३
क्षर	भ्वा. सेट्, परस्मै	८५१	खद	भ्वा. सेट्, परस्मै	५०
क्षल	चु. सेट्, उभय	१५९७	खनु	भ्वा. सेट्, उभय	८७८
क्षि	तु. सेट्, परस्मै	१४०७	खर्ज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२२९
क्षि	भ्वा. अनिट्, परस्मै	२३६	खर्द	भ्वा. सेट्, परस्मै	६०
क्षि	स्वा. अनिट्, परस्मै	१२७६	खर्ब	भ्वा. सेट्, परस्मै	४२१
क्षिणु	तना. सेट्, उभय	१४६६	खर्व	भ्वा. सेट्, परस्मै	५८२
क्षिप	चु. सेट्, उभय	१९४२	खल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५४५
क्षिप	जु. अनिट्, परस्मै	११२१	खष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६८६
क्षिप	तु. अनिट्, उभय	१२८५	खाद्ट	भ्वा. सेट्, परस्मै	४९
क्षीज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२३७	खिट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३०२
क्षीवु	भ्वा. सेट्, परस्मै	५६७	खिद	दि. अनिट्, आत्मने	११७०
क्षीवृ	भ्वा. सेट्. आत्मने	३८२	खिद	तु. सेट्, परस्मै	१४३६
क्षीष्	क्र्या. अनिट्, परस्मै	१५०६	खिद	रु. अनिट्, आत्मने	१४४९
टु क्षु	अद. सेट्, परस्मै	१०३६	खुजु	भ्वा. सेट्, परस्मै	२००
क्षुदिर्	रु. अनिट्, उभय	१४४३	खुडि	चु. सेट्, उभय	१५८५
क्षुध	दि. अनिट्. परस्मै	११९०	खुर	तु. सेट्, परस्मै	१३४२
क्षुभ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५१९	खुर्द	भ्वा. सेट्, आत्मने	२२
क्षुभ	दि. सेट्, परस्मै	१२३९	खेट	चु. सेट्, उभय	१८७५
क्षुभ	भ्वा. सेट्, आत्मने	७५१	खेलृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	५३८
क्षुर	तु. सेट्, परस्मै	१३४४	खै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९१२

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

खोर्ऋ	भ्वा. सेट्, परस्मै	५५२	गुण	चु. सेट्, उभय	१८९५
खोलृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	५५१	गुद	भ्वा. सेट्, आत्मने	२४
ख्या	अद. अनिट्, परस्मै	१०६०	गुध	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५१७
गज	चु. सेट्, उभय	१६४७	गुध	दि. सेट्, परस्मै	११२०
गज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२४६	गुप	चु. सेट्, उभय	१७७२
गजि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२४७	गुप	दि. सेट्, परस्मै	१२३४
गड	भ्वा. सेट्, परस्मै	७७७	गुप	भ्वा. सेट्, आत्मने	९७०
गडि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६५	गुपू	भ्वा. सेट्, परस्मै	३९५
गडि	भ्वा. सेट्. परस्मै	३६१	गुफ	तु. सेट्, परस्मै	१३१७
गण	चु. सेट्, उभय	१८५४	गुम्फ	तु. सेट्, परस्मै	१३१८
गद	चु. सेट्, उभय	१८६१	गुरी	तु. सेट्, आत्मने	१३९६
गद	भ्वा. सेट्, परस्मै	५२	गुर्द	चु. सेट्, उभय	१६६५
गन्ध	चु. सेट्, आत्मने	१६८४	गुर्द	भ्वा. सेट्, आत्मने	२३
गम्लृ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९८२	गुर्वी	भ्वा. सेट्, परस्मै	५७४
गर्ज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२२६	गुहू	भ्वा. वेट्, उभय	८९६
गर्द	भ्वा. सेट्, परस्मै	५७	गूर	चु. सेट्, आत्मने	१६९४
गर्ब	भ्वा. सेट्, परस्मै	४२२	गूरी	दि. सेट्, आत्मने	११५४
गर्व	चु. सेट्, आत्मने	१९०८	गृ	चु. सेट्, आत्मने	१७०७
गर्व	भ्वा. सेट्, परस्मै	५८३	गृ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९३७
गर्ह	चु. सेट्, उभय	१८४६	गृज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२४८
गर्ह	भ्वा. सेट्, आत्मने	६३६	गृजि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२४९
गल	चु. सेट्. आत्मने	१६९९	गृधु	दि. सेट्, परस्मै	१२४६
गल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५४६	गृह	चु. सेट्, आत्मने	१९००
गल्भ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३९२	गृहू	भ्वा. वेट्, आत्मने	६५०
गल्ह	भ्वा. सेट्, आत्मने	६३७	गॄ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१४९८
गवेष	चु. सेट्, उभय	१८८४	गॄ	तु. सेट्, परस्मै	१४१०
गा	जु. अनिट्, परस्मै	११०६	गेपृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३६९
गाङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९५०	गेवृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	५०२
गाधृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	४	गेषृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६१४
गाहू	भ्वा. वेट्, आत्मने	६४९	गै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९१७
गु	तु. अनिट्, परस्मै	१३९९	गोम	चु. सेट्, उभय	१८७७
गुङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९४९	गोष्ट	भ्वा. सेट्, आत्मने	२५७
गुज	तु. सेट्, परस्मै	१३६९	ग्रथि	भ्वा. सेट्, आत्मने	३६
गुजि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२०३	ग्रन्थ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५१३
गुड	तु. सेट्, परस्मै	१३७०	ग्रन्थ	चु. सेट्, उभय	१८२६
गुडि	चु. सेट्, उभय	१५८४	ग्रन्थ	चु. सेट्, उभय	१८३९

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

ग्रस	चु. सेट्, उभय	१७५०
ग्रसु	भ्वा. सेट्, आत्मने	६३०
ग्रह	क्र्या. सेट्, उभय	१५३३
ग्राम	चु. सेट्, उभय	१८९३
ग्रुचु	भ्वा. सेट्, परस्मै	१९७
ग्लसु	भ्वा. सेट्, आत्मने	६३१
ग्लह	भ्वा. सेट्, आत्मने	६५१
ग्लुचु	भ्वा. सेट्, परस्मै	१९८
ग्लुञ्चु	भ्वा. सेट्, परस्मै	२०१
ग्लेपृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३६६
ग्लेपृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३७०
ग्लेवृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	५०३
ग्लै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९०३
घघ	भ्वा. सेट्, परस्मै	१५९
घट	चु. सेट्, उभय	१७२४
घट	चु. सेट्, उभय	१७६७
घट	भ्वा. सेट्, आत्मने	७६३
घटि	चु. सेट्, उभय	१७६८
घट्ट	चु. सेट्, उभय	१६३०
घट्ट	भ्वा. सेट्, आत्मने	२५९
घस्लृ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	७१५
घिणि	भ्वा. सेट्, आत्मने	४३४
घुङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९५२
घुट	तु. सेट्, परस्मै	१३८५
घुट	भ्वा. सेट्, आत्मने	७४६
घुण	तु. सेट्, परस्मै	१३३८
घुण	भ्वा. सेट्, आत्मने	४३७
घुणि	भ्वा. सेट्, आत्मने	४३५
घुर	तु. सेट्, परस्मै	१३४५
घुषि	भ्वा. सेट्, आत्मने	६५२
घुषिर्	चु. सेट्, उभय	१७२७
घुषिर्	भ्वा. सेट्, परस्मै	६५३
घूरी	दि. सेट्, आत्मने	११५५
घूर्ण	तु. सेट्, परस्मै	१३३९
घूर्ण	भ्वा. सेट्, आत्मने	४३८
घृ	चु. सेट्, उभय	१६५०
घृ	जु. अनिट्, परस्मै	१०९६
घृ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९३८
घृणि	भ्वा. सेट्, आत्मने	४३६
घृणु	त. सेट्, उभय	१४६९
घृषु	भ्वा. सेट्, परस्मै	७०८
घ्रा	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९२६
ङुङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९५४
चक	भ्वा. सेट्, परस्मै	७८३
चक	भ्वा. सेट्, आत्मने	९३
चकासृ	अद. सेट्, परस्मै	१०७४
चक्क	चु. सेट्, उभय	१५९५
चक्षिङ्	अद. सेट्, आत्मने	१०१७
चञ्चु	भ्वा. सेट्, परस्मै	१९०
चट	चु. सेट्, उभय	१७२२
चडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२७८
चण	भ्वा. सेट्, परस्मै	७९६
चते	भ्वा. सेट्, उभय	८६५
चदि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६८
चदे	भ्वा. सेट्, उभय	८६६
चप	भ्वा. सेट्, परस्मै	३९९
चपि	चु. सेट्, उभय	१६१९
चमु	भ्वा. सेट्, परस्मै	४६९
चमू	स्वा. सेट्, परस्मै	१२७४
चय	भ्वा. सेट्, आत्मने	४७८
चर	चु. सेट्, उभय	१७४६
चर	भ्वा. सेट्, परस्मै	५५९
चर्करीतं च	अद.	१०८१
चर्च	चु. सेट्, उभय	१७१२
चर्च	तु. सेट्, परस्मै	१२९९
चर्च	भ्वा. सेट्, परस्मै	७१७
चर्ब	भ्वा. सेट्, परस्मै	४२५
चर्व	भ्वा. सेट्, परस्मै	५७९
चल	चु. सेट्, उभय	१६०८
चल	तु. सेट्, परस्मै	१३५६
चल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८१२
चल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८३२

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

चष	भ्वा. सेट्, उभय	८८९
चह	चु. सेट्, उभय	१६२६
चह	चु. सेट्, उभय	१८६७
चह	भ्वा. सेट्, परस्मै	७२९
चायृ	भ्वा. सेट्. उभय	८८०
चि	चु. सेट्, उभय	१७९५
चिञ्	चु. सेट्, उभय	१६२९
चिञ्	स्वा. अनिट्, उभय	१२५१
चिट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३१५
चित	चु. सेट्, आत्मने	१६७३
चिति	चु. सेट्, उभय	१५३५
चिती	भ्वा. सेट्, परस्मै	३९
चित्र	चु. सेट्, उभय	१९१८
चिरि	स्वा. सेट्, परस्मै	१२७७
चिल	तु. सेट्, परस्मै	१३५५
चिल्ल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५३३
चीक	चु. सेट्, उभय	१८२८
चीभृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३८४
चीव	चु. सेट्, उभय	१७७५
चीवृ	भ्वा. सेट्, उभय	८७९
चुक्क	चु. सेट्, उभय	१५९६
चुट	चु. सेट्, उभय	१६१३
चुट	तु. सेट्, परस्मै	१३७७
चुटि	चु. सेट्, उभय	१६५९
चुट्ट	चु. सेट्, उभय	१५६०
चुड	तु. सेट्, परस्मै	१३९२
चुडि	भ्वा. सेट्, परस्मै	३२५
चुड्ड	भ्वा. सेट्, परस्मै	३४७
चुद	चु. सेट्, उभय	१५९२
चुप	भ्वा. सेट्, परस्मै	४०३
चुबि	चु. सेट्, उभय	१६३५
चुबि	भ्वा. सेट्, परस्मै	४२९
चुर	चु. सेट्, उभय	१५३४
चुल	चु. सेट्, उभय	१६०२
चुल्ल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५३१
चूरी	दि. सेट्, आत्मने	११५८

चूर्ण	चु. सेट्, उभय	१६४१
चूर्ण	चु. सेट्, उभय	१५५२
चूष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६७३
चृती	तु. सेट्, परस्मै	१३२४
चेल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५३६
चेष्ट	भ्वा. सेट्, आत्मने	२५६
च्यु	चु. सेट्, उभय	१७४७
च्युङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९५५
च्युतिर्	भ्वा. सेट्, परस्मै	४०
छजि	चु. सेट्, उभय	१६२१
छद	चु. सेट्, उभय	१८३४
छद	चु. सेट्, उभय	१९३६
छदि	चु. सेट्, उभय	१५७७
छदिः	भ्वा. सेट्, परस्मै	८१३
छमु	भ्वा. सेट्, परस्मै	४७०
छर्द	चु. सेट्, उभय	१५८९
छष	भ्वा. सेट्, उभय	८९०
छिदिर्	रु. अनिट्, उभय	१४४०
छिद्र	चु. सेट्, उभय	१९२५
छुट	तु. सेट्, परस्मै,	१३७८
छुप	तु. अनिट्, परस्मै	१४१८
छुर	तु. सेट्, परस्मै	१३७२
उ छृदिर्	रु. सेट्, उभय	१४४५
छृदी	चु. सेट्, उभय	१८२१
छेद	चु. सेट्, उभय	१९३५
छो	दि. अनिट्, परस्मै	११४६
जक्ष	अद. सेट्, परस्मै	१०७१
जज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२४२
जजि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२४३
जट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३०५
जन	जु. सेट्, परस्मै	११०५
जनी	दि. सेट्, आत्मने	११४९
जप	भ्वा. सेट्, परस्मै	३९७
जभि	चु. सेट्, उभय	१७१६
जभी	भ्वा. सेट्, आत्मने	३८८
जमु	भ्वा. सेट्, परस्मै	४७१

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

जर्ज	तु. सेट्, परस्मै	१२९८	ज्ञा	चु. सेट्, उभय	१७३३
जर्ज	भ्वा. सेट्, परस्मै	७१६	ज्ञा	भ्वा. सेट्, परस्मै	८११
जल	चु. सेट्, उभय	१५४३	ज्या	क्र्या. अनिट्, परस्मै	१४९९
जल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८३३	ज्युङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९५६
जल्प	भ्वा. सेट्, परस्मै	३९८	ज्रि	चु. सेट्, उभय	१८१६
जष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६८८	ज्रि	भ्वा. अनिट्. परस्मै	९४७
जसि	चु. सेट्, उभय	१६६६	ज्वर	भ्वा. सेट्, परस्मै	७७६
जसु	चु. सेट्, उभय	१६६८	ज्वल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८०४
जसु	चु. सेट्, उभय	१७१९	ज्वल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८३१
जसु	दि. सेट्, परस्मै	१२११	झट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३०६
जागृ	अद. सेट्, परस्मै	१०७२	झमु	भ्वा. सेट्, परस्मै	४७२
जि	चु. सेट्, उभय	१७९४	झर्झ	तु. सेट्, परस्मै	१३००
जि	भ्वा. अनि, परस्मै	५६१	झर्झ	भ्वा. सेट्, परस्मै	७१८
जि	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९४६	झष	भ्वा. सेट्, उभय	८९१
जिरि	स्वा. सेट्, परस्मै	१२७८	झष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६८९
जिवि	भ्वा. सेट्, परस्मै	५९४	झृष	दि. सेट्, परस्मै	११३१
जिषु	भ्वा. अनिट्, परस्मै	६९७	टकि	चु. सेट्, उभय	१६३८
जीव	भ्वा. सेट्, परस्मै	५६२	टल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८३४
जुगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१५७	टिकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	१०३
जुड	चु. सेट्, उभय	१६४६	टीकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	१०४
जुड	तु. सेट्, परस्मै	१३२६	ट्वल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८३५
जुड	तु. सेट्, परस्मै	१३७९	डप	चु. सेट्, आत्मने	१६७६
जुतृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३२	डबि (पा)	चु. सेट्, आत्मने	१६७७
जुष	चु. सेट्, उभय	१८३५	डिप	चु. सेट्, आत्मने	१६७७
जुषी	तु. सेट्, आत्मने	१२८८	डिप	चु. सेट्, उभय	१६७१
जूरी	दि. सेट्, आत्मने	११५६	डिप	दि. सेट्, परस्मै	१२३२
जूष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६८१	डिप	तु. सेट्, परस्मै	१३७१
जृभि	भ्वा. सेट्, आत्मने	३८९	डिबि (पा)	चु. सेट्, आत्मने	१६७७
जॄ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१४९४	डीङ्	दि. सेट्, आत्मने	११३५
जॄ	चु. सेट्, उभय	१८१५	डीङ्	भ्वा. सेट्, आत्मने	९६८
जॄष	दि. सेट्, परस्मै	११३०	ढौकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	९८
जेषृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६१६	णक्ष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६६२
जेहृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६४४	णख	भ्वा. सेट्, परस्मै	१३४
जै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९१४	णखि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१३५
ज्ञप	चु. सेट्, उभय	१६२४	णट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३१०
ज्ञा	क्र्या. अनिट्, परस्मै	१५०७	णट	भ्वा. सेट्, परस्मै	७८१

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

णद	चु. सेट्, उभय	१७७९	तट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३०८
णद	भ्वा. सेट्, परस्मै	५४	तड	चु. सेट्, उभय	१५७९
णभ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५२०	तड	चु. सेट्, उभय	१८०२
णभ	दि. सेट्, परस्मै	१२४०	तडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२८०
णभ	भ्वा. सेट्, आत्मने	७५२	तत्रि	चु. सेट्, आत्मने	१६७८
णम	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९८१	तनु	चु. सेट्, उभय	१८४१
णय	भ्वा. सेट्, आत्मने	४८०	तनु	तना. सेट्, उभय	१४६३
णल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८३८	तप	चु. सेट्, उभय	१८१९
णश	दि. वेट्, परस्मै	११९४	तप	दि. अनिट्, आत्मने	११५९
णस	भ्वा. सेट्, आत्मने	६२७	तप	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९८५
णह	दि. अनिट्, उभय	११६६	तमु	दि. सेट्, परस्मै	१२०२
णासृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६२५	तय	भ्वा. सेट्, आत्मने	४७९
णिक्ष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६५९	तर्क	चु. सेट्, उभय	१७८१
णिजि	अद. सेट्, आत्मने	१०२६	तर्ज	चु. सेट्, आत्मने	१६८१
णिजिर्	जु. अनिट्, उभय	१०९३	तर्ज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२२७
णिदि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६६	तर्द	भ्वा. सेट्, परस्मै	५८
णिदृ	भ्वा. सेट्, उभय	८७१	तल	चु. सेट्, उभय	१५९८
णिल	तु. सेट्, परस्मै	१३६०	तसि	चु. सेट्, उभय	१७३०
णिवि	भ्वा. सेट्, परस्मै	५९०	तसु	जु. सेट्, परस्मै	१२१२
णिश	भ्वा. सेट्, परस्मै	७२२	तायृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	४८९
णिसि	अद. सेट्, आत्मने	१०२५	तिक	स्वा. सेट्, परस्मै	१२६६
णीञ्	भ्वा. अनिट्, उभय	९०१	तिकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	१०५
णीव	भ्वा. सेट्, परस्मै	५६६	तिग	स्वा. सेट्, परस्मै	१२६७
णु	अद. सेट्, परस्मै	१०३५	तिज	चु. सेट्, उभय	१६५२
णुद	तु. अनिट्, उभय	१२८२	तिज	भ्वा. सेट्, आत्मने	९७१
णुद	तु. अनिट्, परस्मै	१४२६	तिपृ	भ्वा. अनिट्, आत्मने	३६२
णू	तु. सेट्, परस्मै	१३९७	तिम	दि. सेट्, परस्मै	११२३
णेदृ	भ्वा. सेट्, उभय	८७२	तिल	चु. सेट्, उभय	१६०७
णेषृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६१७	तिल	तु. सेट्, परस्मै	१३५४
तक	भ्वा. सेट्, परस्मै	११७	तिल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५३४
तकि	भ्वा. सेट्, परस्मै	११८	तीकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	१०६
तक्ष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६६५	तीर	चु. सेट्, उभय	१९१३
तक्षू	भ्वा. वेट्, परस्मै	६५५	तीव	भ्वा. सेट्, परस्मै	५६५
तगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१४९	तु (सौत्रः)	अदादि अनिट्, परस्मै	१०३४ अनन्तरम्
तञ्चु	भ्वा. सेट्, परस्मै	१९१	तुज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२४४
तञ्चू	रु. वेट्, परस्मै	१४५९	तुजि	चु. सेट्, उभय	१५६६

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

तुजि	चु. सेट्, उभय	१७५६
तुजि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२४५
तुट	सेट्, परस्मै, (कुटादिः)	१३७६
तुड	तु. सेट्, परस्मै	१३८६
तुडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२७६
तुड्ड	भ्वा. सेट्, परस्मै	३५१
तुण	तु. सेट्, परस्मै	१३३२
तुत्थ	चु. सेट्, उभय	१९४४
तुद	तु. अनिट्, उभय	१२८१
तुप	तु. सेट्, परस्मै	१३०९
तुप	भ्वा. सेट्, परस्मै	४०४
तुफ	तु. सेट्, परस्मै	१३११
तुफ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४०८
तुबि	चु. सेट्, उभय	१६५७
तुबि	भ्वा. सेट्, परस्मै	४२८
तुभ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५२१
तुभ	दि. सेट्, परस्मै	१२४१
तुभ	भ्वा. सेट्, आत्मने	७५३
तुम्प	तु. सेट्, परस्मै	१३१०
तुम्प	भ्वा. सेट्, परस्मै	४०५
तुम्फ	तु. सेट्, परस्मै	१३१२
तुम्फ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४०९
तुर	जु. सेट्, परस्मै	११०२
तुर्वी	भ्वा. सेट्, परस्मै	५७०
तुल	चु. सेट्, उभय	१५९९
तुष	दि. अनिट्, परस्मै	११८४
तुस	भ्वा. सेट्, परस्मै	७१०
तुहिर्	भ्वा. सेट्, परस्मै	७३७
तूण	चु. सेट्, आत्मने	१६८९
तूरी	दि. सेट्, आत्मने	११५२
तूल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५२७
तूष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६७४
तृंहू	तु. सेट्, परस्मै	१३५०
तृक्ष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६६०
तृणु	त. सेट्, उभय	१४६८
उ तृदिर्	रु. सेट्, उभय	१४४६
तृप	चु. सेट्, उभय	१८२०
तृप	दि. वेट्, परस्मै	११९५
तृप	तु. सेट्, परस्मै	१३०७
तृम्फ	तु. सेट्, परस्मै	१३०८
ञि तृषा	दि. सेट्. परस्मै	१२२८
तृह	रु. सेट्, परस्मै	१४५५
तृहू	तु. वेट्, परस्मै	१३४८
तॄ	भ्वा. सेट्, परस्मै	९६९
तेज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२३१
तेपृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३६३
तेवृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	४९९
त्यज	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९८६
त्रकि	भ्वा. सेट्, आत्मने	९७
त्रदि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६९
त्रपूष्	भ्वा. वेट्, आत्मने	३७४
त्रस	चु. सेट्, उभय	१७४२
त्रसि	चु. सेट्, उभय	१७६२
त्रसी	दि. सेट्, परस्मै	१११७
त्रुट	चु. सेट्. आत्मने	१६९८
त्रुट	तु. सेट्, परस्मै	१३७५
त्रुप	भ्वा. सेट्, परस्मै	४०६
त्रुफ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४१०
त्रुम्प	भ्वा. सेट्, परस्मै	४०७
त्रुम्फ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४११
त्रैङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९६५
त्रौकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	९९
त्वक्षू	भ्वा. वेट्, परस्मै	६५६
त्वगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१५०
त्वच	तु. सेट्, परस्मै	१३०१
त्वञ्चु	भ्वा. सेट्, परस्मै	१९२
ञि त्वरा	भ्वा. सेट्, आत्मने	७७५
त्विष	भ्वा. अनिट्, उभय	१००१
त्सर	भ्वा. सेट्, परस्मै	५५४
थुड	तु. सेट्, परस्मै	१३८७
थुर्वी	भ्वा. सेट्, परस्मै	५७१
दंश	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९८९

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

दक्ष	भ्वा. सेट्, आत्मने	६०८
दक्ष	भ्वा. सेट्, आत्मने	७७०
दघ	स्वा. सेट्, परस्मै	१२७३
दण्ड	चु. सेट्, उभय	१९२७
दद	भ्वा. सेट्, आत्मने	१७
दध	भ्वा. सेट्, आत्मने	८
दन्भु	स्वा. सेट्, परस्मै	१२७०
दमु	दि. सेट्, परस्मै	१२०३
दय	भ्वा. सेट्, आत्मने	४८१
दरिद्रा	अद. सेट्, परस्मै	१०७३
दल	चु. सेट्, उभय	१७५२
दल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५४८
दशि	चु. सेट्, आत्मने	१६७४
दशि	चु. सेट्, उभय	१७६५
दसि	चु. सेट्, आत्मने	१६७५
दसि	चु. सेट्, उभय	१७८७
दसु	दि. सेट्, परस्मै	१२१३
दह	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९९९
डु दाञ्	जु. अनिट्, उभय	१०९१
दाण्	भ्वा. अनिट्. परस्मै	९३०
दान	भ्वा. सेट्, उभय	९९४
दाप्	अद. अनिट्, परस्मै	१०५९
दाश	स्वा. सेट्, परस्मै	१२७९
दाशृ	भ्वा. सेट्, उभय	८८२
दासृ	भ्वा. सेट्, उभय	८९४
दिवि	भ्वा. सेट्, परस्मै	५९२
दिवु	चु. सेट्, आत्मने	१७०६
दिवु	चु. सेट्, उभय	१७२५
दिवु	दि. सेट्, परस्मै	११०७
दिश	तु. अनिट्, उभय	१२८३
दिह	अद. अनिट्, उभय	१०१५
दीक्ष	भ्वा. सेट्, आत्मने	६०९
दीङ्	दि. अनिट्, आत्मने	११३४
दीधीङ्	अद. सेट्, आत्मने	१०७६
दीपी	दि. सेट्, आत्मने	११५०
दु	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९४४
टु दु	स्वा. अनिट्, परस्मै	१२५६
दुःख	चु. सेट्, उभय	१९३१
दुर्वी	भ्वा. सेट्, परस्मै	५७२
दुल	चु. सेट्, उभय	१६००
दुष	दि. अनिट्, परस्मै	११८५
दुह	अद. अनिट्, उभय	१०१४
दुहिर्	भ्वा. सेट्, परस्मै	७३८
दूङ्	दि. सेट्, आत्मने	११३३
दृ	स्वा. अनिट्, परस्मै	१२८०
दृङ्	तु. अनिट्, आत्मने	१४११
दृप	दि. वेट्, परस्मै	११९६
दृप	तु. सेट्, परस्मै	१३१३
दृभ	चु. सेट्, उभय	१८२३
दृभी	चु. सेट्, उभय	१८२२
दृभी	तु. सेट्, परस्मै	१३२३
दृम्फ	तु. सेट्, परस्मै	१३१४
दृशिर्	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९८८
दृह	भ्वा. सेट्, परस्मै	७३३
दृहि	भ्वा. सेट्, परस्मै	७३४
दॄ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१४९३
दॄ	भ्वा. सेट्, परस्मै	८०८
देङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९६२
देवृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	५००
दैप्	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९२४
दो	दि. अनिट्, परस्मै	११४८
द्यु	अद. अनिट्, परस्मै	१०४०
द्युत	भ्वा. सेट्, आत्मने	७४१
द्यै	भ्वा. अनिट्, परस्म्	९०५
द्रम	भ्वा. सेट्, परस्मै	४६६
द्रा	अद. अनिट्, परस्मै	१०५४
द्राक्षि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६७०
द्राखृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	१२४
द्राघृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	११४
द्राडृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	२८७
द्राहृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६४६
द्रु	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९४५

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

द्रुण	तु. सेट्, परस्मै	१३३७
द्रुह	दि. वेट्, परस्मै	११९७
द्रूञ्	क्र्या. सेट्, उभय	१४८१
द्रेकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	७८
द्रै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९०६
द्विष	अद. अनिट्, उभय	१०१३
धक्क	चु. सेट्, उभय	१५९४
धण (पा)	भ्वा. सेट्, परस्मै	४५३
धन	जु. सेट्, परस्मै	११०४
धवि	भ्वा. सेट्, परस्मै	५९७
डु धाञ्	जु. अनिट्, उभय	१०९२
धावु	भ्वा. सेट्, उभय	६०१
धि	तु. अनिट्, परस्मै	१४०६
धिक्ष	भ्वा. सेट्, आत्मन	६०३
धिवि	भ्वा. सेट्, परस्मै	५९३
धिष	जु. सेट्, परस्मै	११०३
धीङ्	दि. अनिट्, आत्मने	११३६
धुक्ष	भ्वा. सेट्, आत्मने	६०२
धुञ्	स्वा. अनिट्, उभय	१२५५
धुर्वी	भ्वा. सेट्, परस्मै	५७३
धू	तु. सेट्, परस्मै	१३९८
धूञ्	क्र्या. वेट्, उभय	१४८७
धूञ्	चु. सेट्, उभय	१८३६
धूप	चु. सेट्, उभय	१७७३
धूप	भ्वा. सेट्, परस्मै	३९६
धूरी	दि. सेट्, आत्मने	११५३
धूस	चु. सेट्, उभय	१६३९
धृङ्	तु. अनिट्, आत्मने	१४१२
धृङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९६०
धृज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२१९
धृजि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२२०
धृञ्	भ्वा. अनिट्, उभय	९००
धृष	चु. सेट्, उभय	१८५१
ञि धृषा	स्वा. सेट्, परस्मै	१२६९
धेक	चु. सेट्, उभय	१९१५
धेट्	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९०२
धोर्ऋ	भ्वा. सेट्, परस्मै	५५३
ध्मा	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९२७
ध्यै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९०८
ध्रज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२१७
ध्रजि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२१८
ध्रण	भ्वा. सेट्, परस्मै	४५९
उ ध्रस	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५२४
उ ध्रस	चु. सेट्, उभय	१७४३
ध्राक्षि	भ्वा. सेट्, परस्म	६७१
ध्राखृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	१२५
ध्राडृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	२८८
ध्रु	तु. अनिट्, परस्मै	१४००
ध्रु	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९४३
ध्रेकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	७९
ध्रै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९०७
ध्वंसु	भ्वा. सेट्, आत्मने	७५५
ध्वज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२२१
ध्वजि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२२२
ध्वण	भ्वा. सेट्, परस्मै	४५३
ध्वन	चु. सेट्, उभय	१८९०
ध्वन	भ्वा. सेट्, परस्मै	८१६
ध्वन	भ्वा. सेट्, परस्मै	८२८
ध्वाक्षि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६७२
ध्वृ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९३९
नक्क	चु. सेट्, उभय	१५९३
नट	चु. सेट्, उभय	१५४५
नटि	चु. सेट्, उभय	१७९२
नदि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६७
नर्द	भ्वा. सेट्, परस्मै	५६
नल	चु. सेट्, उभय	१८०३
नाथृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६
नाधृ	भ्वा. सेट्. आत्मने	७
निवास	चु. सेट्, उभय	१८८६
निष्क	चु. सेट्, आत्मने	१६८६
नील	भ्वा. सेट्. परस्मै	५२२
नृती	दि. सेट्, परस्मै	१११६

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

नॄ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१४९५	पिच्छ	चु. सेट्, उभय	१५७६
नॄ	भ्वा. सेट्, परस्मै	८०९	पिजि	अद. सेट्, आत्मने	१०२८
पक्ष	चु. सेट्, उभय	१५५०	पिजि	चु. सेट्, उभय	१५६७
डु पचष्	भ्वा. अनिट्, उभय	९९६	पिजि	चु. सेट्, उभय	१७५८
पचि	चु. सेट्, उभय	१६५१	पिट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३११
पचि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१७४	पिठ	भ्वा. सेट्, परस्मै	३३९
पट	चु. सेट्, उभय	१७५३	पिडि	चु. सेट्, उभय	१६६९
पट	चु. सेट्, उभय	१८५७	पिडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२७४
पट	भ्वा. सेट्, परस्मै	२९६	पिवि	भ्वा. सेट्, परस्मै	५८८
पठ	भ्वा. सेट्, परस्मै	३३०	पिश	तु. सेट्, परस्मै	१४३७
पडि	चु. सेट्. उभय	१६१५	पिष्लृ	रु. अनिट्, परस्मै	१४५२
पडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२८१	पिस	चु. सेट्, उभय	१५६८
पण	भ्वा. सेट्, आत्मने	४३९	पिसि	चु. सेट्, उभय	१७६३
पत	चु. सेट्, उभय	१८६२	पिसृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	७१९
पत्लृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	८४५	पीङ्	दि. अनिट्, आत्मने	११४१
पथि	चु. सेट्, उभय	१५७५	पीड	चु. सेट्, उभय	१५४४
पथे	भ्वा. सेट्, परस्मै	८४७	पील	भ्वा. सेट्. परस्मै	५२१
पद	चु. सेट्, आत्मने	१८९९	पीव	भ्वा. सेट्, परस्मै	५६३
पद	दि. अनिट्, आत्मने	११६९	पुंस	चु. सेट्, उभय	१६३७
पन	भ्वा. सेट्, आत्मने	४४०	पुट	चु. सेट्, उभय	१७५४
पय	भ्वा. सेट्, आत्मने	४७६	पुट	चु. सेट्, उभय	१९१४
पर्ण	चु. सेट्, उभय	१९४०	पुट	तु. सेट्, परस्मै	१३६७
पर्द	भ्वा. सेट्, आत्मने	२९	पुटि	चु. सेट्, उभय	१७९३
पर्प	भ्वा. सेट्, परस्मै	४१२	पुट्ट	चु. सेट्, उभय	१५५९
पर्ब	भ्वा. सेट्. परस्मै	४१६	पुड	तु. सेट्, परस्मै	१३८४
पर्व	भ्वा. सेट्, परस्मै	५७७	पुण	तु. सेट्, परस्मै	१३३३
पल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८३९	पुथ	चु. सेट्, उभय	१७७६
पल्पूल	चु. सेट्, उभय	१८८२	पुथ	दि. सेट्, परस्मै	१११९
पश	चु. सेट्, उभय	१७२०	पुथि	भ्वा. सेट्, परस्मै	४४
पष	चु. सेट्, उभय	१८६३	पुर	तु. सेट्, परस्मै	१३४६
पसि	चु. सेट्. उभय	१६१६	पुर्व	भ्वा. सेट्, परस्मै	५७६
पा	अद. अनिट्, परस्मै	१०५६	पुल	चु. सेट्, उभय	१६०१
पा	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९२५	पुल	चु. सेट्, उभय	१६३६
पार	चु. सेट्, उभय	१९१२	पुल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८४१
पाल	चु. सेट्, उभय	१६०९	पुष	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५२९
पि	तु. अनिट् परस्मै	१४०५	पुष	चु. सेट्, उभय	१७५१

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

पुष	दि अनिट्, परस्मै	११८२	प्रा	अद. अनिट्, परस्मै	१०६१
पुष	भ्वा. सेट्, परस्मै	७००	प्रीङ्	दि. अनिट्, परस्मै	११४४
पुष्प	दि. सेट्, परस्मै	११२२	प्रीञ्	क्र्या. अनिट्, उभय	१४७४
पुस्त	चु. सेट्, उभय	१५९०	प्रीञ्	चु. सेट्, उभय	१८३७
पूङ्	भ्वा. सेट्, आत्मने	९६६	प्रुङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९५७
पूज	चु. सेट्, उभय	१६४२	प्रुड	भ्वा. सेट्, परस्मै	३२४
पूञ्	क्र्या. सेट्, उभय	१४८२	प्रुषु	भ्वा. सेट्, परस्मै	७०३
पूयी	भ्वा. सेट्, आत्मने	४८४	प्रूष	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५२७
पूरी	चु. सेट्, उभय	१८०४	प्रेषृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६१९
पूरी	दि. सेट्, आत्मने	११५१	प्रोथृ	भ्वा. सेट्, उभय	८६७
पूल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५२८	प्लिह	भ्वा. सेट्, आत्मने	६४२
पूष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६७५	प्ली	क्र्या. अनिट्, परस्मै	१५०३
पृ	स्वा. अनिट्, परस्मै	१२५८	प्लुङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९५८
पृङ्	तु. अनिट्, आत्मने	१४०२	प्लुष	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५२८
पृच	चु. सेट्, उभय	१८०८	प्लुष	दि. सेट्, परस्मै	१२१६
पृची	अद. सेट्, आत्मने	१०३०	प्लुष	दि. सेट्. परस्मै	१११५
पृची	रुध. सेट्, परस्मै	१४६२	प्लुषु	भ्वा. सेट्, परस्मै	७०४
पृड	तु. सेट्, परस्मै	१३२८	प्सा	अद. अनिट्, परस्मै	१०५५
पृण	तु. सेट्, परस्मै	१३२९	फक्क	भ्वा. सेट्, परस्मै	११६
पृथ	चु. सेट्, उभय	१५५४	फण	भ्वा. सेट्, परस्मै	८२१
पृषु	भ्वा. सेट्, परस्मै	७०५	फल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५३०
पॄ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१४८९	ञि फला	भ्वा. सेट्, परस्मै	५१६
पॄ	चु. सेट्, उभय	१५४८	फुल	तु. सेट्, परस्मै	१३९०
पॄ	जु. सेट्, परस्मै	१०८६	फुल्ल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५३२
पे	भ्वा. सेट्, परस्मै	५४१	फेल्ल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५४२
पेवृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	५०४	बद	भ्वा. सेट्, परस्मै	५१
पेषृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६१५	बध	चु. सेट्, उभय	१५४७
पेसृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	७२०	बध	भ्वा. सेट्. आत्मने	९७३
पै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९२०	बन्ध	क्र्या. अनिट्, परस्मै	१५०८
पैणृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४५८	बर्ब	भ्वा. सेट्, परस्मै	४१८
ओ प्यायी	भ्वा. सेट्, आत्मने	४८८	बर्ह	चु. सेट्, उभय	१६६४
प्यैङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९६४	बर्ह	चु. सेट्, उभय	१७७०
प्रच्छ	तु. अनिट्, परस्मै	१४१३	बर्ह	भ्वा. सेट्, आत्मने	६३८
प्रथ	चु. सेट्, उभय	१५५३	बल	चु. सेट्, उभय	१६२८
प्रथ	भ्वा. सेट्, आत्मने	७६५	बल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८४०
प्रस	भ्वा. सेट्, आत्मने	७६६	बल्ह	चु. सेट्, उभय	१७७१

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

बल्ह	भ्वा. सेट्, आत्मने	६३९
बस्त	चु. सेट्, आत्मने	१६८३
बाड्ट	भ्वा. सेट्, आत्मने	२८६
बाधृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	५
बाहृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६४५
बिट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३१७
बिदि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६४
बिल	चु. सेट्, उभय	१६०६
बिल	तु. सेट्, परस्मै	१३५९
बिस	दि. अनिट्, परस्मै	१२१७
बुक्क	चु. सेट्, उभय	१७१३
बुक्क	भ्वा. सेट्, परस्मै	११९
बुगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१५८
बुध	दि. अनिट्, आत्मने	११७२
बुध	भ्वा. सेट्, परस्मै	८५८
बुधिर्	भ्वा. सेट्, उभय	८७५
उ बुन्दिर्	भ्वा. सेट्, उभय	८७६
बुस	दि. सेट्, परस्मै	१२१९
बुस्त	चु. सेट्, उभय	१५९१
बृह	भ्वा. सेट्, परस्मै	७३५
बृहि	चु. सेट्, उभय	१७६९
बृहि	भ्वा. सेट्, परस्मै	७३६
ब्रूञ्	अद. सेट्/अनिट्, उभय	१०४४
ब्रूस	चु. सेट्, उभय	१६६३
भक्ष	चु. सेट्, उभय	१५५७
भज	चु. सेट्, उभय	१७३४
भज	भ्वा. अनिट्, उभय	९९८
भजि	चु. सेट्, उभय	१७६०
भञ्जो	रु. अनिट्, परस्मै	१४५३
भट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३०७
भट	भ्वा. सेट्, परस्मै	७८०
भडि	चु. सेट्, उभय	१५८८
भडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२७३
भण	भ्वा. सेट्, परस्मै	४४७
भदि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१२
भर्त्स	चु. सेट्, आत्मने	१६८२
भर्व	भ्वा. सेट्, परस्मै	५८०
भल	चु. सेट्, आत्मने	१७००
भल	भ्वा. सेट्, आत्मने	४९५
भल्ल	भ्वा. सेट्, आत्मने	४९६
भष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६९५
भस	जु. सेट्, परस्मै	११००
भा	अद. अनिट्, परस्मै	१०५१
भाज	चु. सेट्, उभय	१८८७
भाम	चु. सेट्, उभय	१८७३
भाम	भ्वा. सेट्, आत्मने	४४१
भाष	भ्वा. सेट्, आत्मने	६१२
भासृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६२४
भिक्ष	भ्वा. सेट्, आत्मने	६०६
भिदिर्	रु. अनिट्, उभय	१४३९
ञि भी	जु. अनिट्, परस्मै	१०८४
भुज	रु. अनिट्, पालने परस्मै	१४५४
भुजो	तु. अनिट्, परस्मै	१४१७
भू	चु. सेट्, आत्मने	१८४५
भू	चु. सेट्, उभय	१७४८
भू	भ्वा. सेट्, परस्मै	१
भूष	चु. सेट्, उभय	१७३१
भूष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६८२
भृजी	भ्वा. सेट्, आत्मने	१७८
भृञ्	भ्वा. अनिट्, उभय	८९८
डु भृञ्	जु. अनिट्, उभय	१०८७
भृड	तु. सेट्, परस्मै	१३९५
भृशि	चु. सेट्, उभय	१७८८
भृशु	दि. सेट्, परस्मै	१२२४
भॄ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१४९१
भेषृ	भ्वा. सेट्, उभय	८८३
भ्यस	भ्वा. सेट्, आत्मने	६२८
भ्रंशु	दि. सेट्, परस्मै	१२२५
भ्रंसु	भ्वा. सेट्, आत्मने	७५६
भ्रक्ष	भ्वा. सेट्, उभय	८९२
भ्रण	भ्वा. सेट्, परस्मै	४५२
भ्रमु	दि. सेट्, परस्मै	१२०५

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

भ्रमु	भ्वा. सेट्, परस्मै	८५०
भ्रस्ज	तु. अनिट्, उभय	१२८४
भ्राजृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	१८१
टु भ्राजृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	८२३
टु भ्राशृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	८२४
भ्री	क्र्या. अनिट्, परस्मै	१५०५
भ्रूण	चु. सेट्, आत्मने	१६९०
भ्रेजृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	१८०
भ्रेषृ	भ्वा. सेट्, उभय	८८४
भ्लक्ष	भ्वा. सेट्, उभय	८९३
टु भ्लाशृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	८२५
भ्लेषृ	भ्वा. सेट्, उभय	८८५
मकि	भ्वा. सेट्, आत्मने	८९
मख	भ्वा. सेट्, परस्मै	१३२
मखि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१३३
मगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१४८
मघि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१११
मघि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१६०
मच	भ्वा. सेट्, आत्मने	१७१
मचि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१७३
मठ	भ्वा. सेट्, परस्मै	३३२
मठि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२६३
मडि	चु. सेट्, उभय	१५८७
मडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२७२
मडि	भ्वा. सेट्, परस्मै	३२१
मण	भ्वा. सेट्, परस्मै	४४८
मत्रि	चु. सेट्, आत्मने	१६७९
मथि	भ्वा. सेट्, परस्मै	४६
मथे	भ्वा. सेट्, परस्मै	८४८
मद	चु. सेट्, आत्मने	१७०५
मदि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१३
मदी	दि. सेट्, परस्मै	१२०८
मदी	भ्वा. सेट्, परस्मै	८१५
मन	दि. अनिट्, आत्मने	११७६
मनु	त. सेट्, आत्मने	१४७१
मन्थ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५११
मन्थ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४२
मभ्र	भ्वा. सेट्, परस्मै	५५८
मय	भ्वा. सेट्, आत्मने	४७७
मर्च	चु. सेट्, उभय	१६४९
मर्ब	भ्वा. सेट्, परस्मै	४१९
मर्व	भ्वा. सेट्, परस्मै	५७८
मल	भ्वा. सेट्, आत्मने	४९३
मल्ल	भ्वा. सेट्, आत्मने	४९४
मव	भ्वा. सेट्, परस्मै	५९९
मव्य	भ्वा. सेट्, परस्मै	५०८
मश	भ्वा. सेट्, परस्मै	७२४
मष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६९२
मष्क	भ्वा. सेट्, आत्मने	१०२
मसी	दि. सेट्, परस्मै	१२२१
टु मस्जो	तु. अनिट्, परस्मै	१४१५
मह	चु. सेट्, उभय	१८६८
मह	भ्वा. सेट्, परस्मै	७३०
महि	चु. सेट्, उभय	१८००
महि	भ्वा. सेट्, आत्मने	६३४
मा	अद. अनिट्, परस्मै	१०६२
माक्षि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६६९
माङ्	जु. अनिट्, आत्मने	१०८८
माङ्	दि. अनिट्, आत्मने	११४२
मान	चु. सेट्, आत्मने	१७०९
मान	चु. सेट्, उभय	१८४४
मान	भ्वा. सेट्, आत्मने	९७२
मार्ग	चु. सेट्, उभय	१८४७
मार्ज	चु. सेट्, उभय	१६४८
माहृ	भ्वा. सेट्, उभय	८९५
मिच्छ	तु. सेट्, परस्मै	१२९७
मिजि	चु. सेट्, उभय	१७५७
डु मिञ्	स्वा. अनिट्, उभय	१२५०
ञि मिदा	दि. सेट्, परस्मै	१२४३
ञि मिदा	भ्वा. सेट्, आत्मने	७४३
मिदि	चु. सेट्, उभय	१५४१
मिदृ	भ्वा. सेट्, उभय	८६८

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

मिल	तु. सेट्, उभय	१४२९
मिल	तु. सेट्, परस्मै	१३६४
मिवि	भ्वा. सेट्, परस्मै	५८९
मिश	भ्वा. सेट्, परस्मै	७२३
मिश्र	चु. सेट्, उभय	१९२२
मिष	तु. सेट्, परस्मै	१३५२
मिषु	भ्वा. सेट्, परस्मै	६९९
मिह	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९९२
मी	चु. सेट्, उभय	१८२५
मीङ्	दि. अनिट्, आत्मने	११३७
मीञ्	क्र्या. अनिट्, उभय	१४७६
मीमृ	भ्वा. सेट्. परस्मै	४६८
मील	भ्वा. सेट्, परस्मै	५१७
मीव	भ्वा. सेट्, परस्मै	५६४
मुच	चु. सेट्, उभय	१७४४
मुचि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१७२
मुच्लृ	तु. अनिट्, उभय	१४३०
मुज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२५०
मुजि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२५१
मुट	चु. सेट्. उभय	१६१४
मुट	तु. सेट्, परस्मै	१३७४
मुठि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२६५
मुड	भ्वा. सेट्, परस्मै	३२३
मुडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२७५
मुडि	भ्वा. सेट्, परस्मै	३२६
मुण	तु. सेट्, परस्मै	१३३४
मुद	चु. सेट्, उभय	१७४१
मुद	भ्वा. सेट्, आत्मने	१६
मुर	तु. सेट्, परस्मै	१३४३
मुर्छा	भ्वा. सेट्, परस्मै	२१२
मुर्वी	भ्वा. सेट्, परस्मै	५७५
मुष	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५३०
मुस	जु. सेट्, परस्मै	१२२०
मुस्त	चु. सेट्, उभय	१६३१
मुह	दि. वेट्, परस्मै	११९८
मूङ्	भ्वा. सेट्, आत्मने	९६७
मूत्र	चु. सेट्, उभय	१९१०
मूल	चु. सेट्, उभय	१६०३
मूल	भ्वा. सेट्. परस्मै	५२९
मूष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६७६
मृक्ष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६६४
मृग	चु. सेट्, आत्मने	१९०१
मृङ्	तु. अनिट्, आत्मने	१४०३
मृजू	अद. वेट्, परस्मै	१०६६
मृजू	चु. सेट्, उभय	१८४९
मृड	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५१६
मृड	तु. सेट्, परस्मै	१३२७
मृण	तु. सेट्. परस्मै	१३३१
मृद	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५१५
मृधु	भ्वा. सेट्, उभय	८७४
मृश	तु. अनिट्, परस्मै	१४२५
मृष	चु. सेट्, उभय	१८५०
मृष	दि. सेट्, उभये	११६४
मृषु	भ्वा. सेट्, परस्मै	७०७
मॄ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१४९२
मेङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९६१
मेदृ	भ्वा. सेट्, उभय	८६९
मेधृ	भ्वा. सेट्, उभय	८७०
मेपृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३७१
मेवृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	५०५
म्ना	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९२९
म्रक्ष	चु. सेट्, उभय	१६६१
म्रद	भ्वा. सेट्, आत्मने	७६७
म्रुचु	भ्वा. सेट्, परस्मै	१९५
म्रुञ्चु	भ्वा. सेट्, परस्मै	१९३
म्रेडृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	२९३
म्लुचु	भ्वा. सेट्, परस्मै	१९६
म्लुञ्चु	भ्वा. सेट्, परस्मै	१९४
म्लेच्छ	चु. सेट्, उभय	१६६२
म्लेच्छ	भ्वा. सेट्, परस्मै	२०५
म्लेटृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	२९२
म्लेवृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	५०६

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

म्लै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९०४	रञ्ज	भ्वा. अनिट्, उभय	९९९
यक्ष	चु. सेट्, आत्मने	१६९२	रट	भ्वा. सेट्, परस्मै	१९७
यज	भ्वा. अनिट्, उभय	१००२	रट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३३४
यत	चु. सेट्, उभय	१७३६	रण	भ्वा. सेट्, परस्मै	४४५
यती	भ्वा. सेट्, आत्मने	३०	रण	भ्वा. सेट्, परस्मै	७९५
यत्रि	चु. सेट्, उभय	१५३६	रद	भ्वा. सेट्, परस्मै	५३
यभ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९८०	रध	दि. वेट्, परस्मै	११९३
यम	चु. सेट्, उभय	१६२५	रप	भ्वा. सेट्, परस्मै	४०१
यम	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९८४	रफ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४१३
यम	भ्वा. सेट्, परस्मै	८१९	रफि	भ्वा. सेट्, परस्मै	४१४
यसु	दि. सेट्, परस्मै	१२१०	रबि	भ्वा. सेट्, आत्मने	३७६
या	अद. अनिट्, परस्मै	१०४९	रभ	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९७४
टु याचृ	भ्वा. सेट्, उभय	८६३	रम	भ्वा. अनिट्, आत्मने	८५३
यु	अद. सेट्, परस्मै	१०३३	रय	भ्वा. सेट्, आत्मने	४८२
यु	चु. सेट्, आत्मने	१७१०	रवि	भ्वा. सेट्, परस्मै	५९६
युगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१५६	रस	चु. सेट्, उभय	१९३२
युच्छ	भ्वा. सेट्, परस्मै	२१४	रस	भ्वा. सेट्, परस्मै	७१३
युज	चु. सेट्, उभय	१८०७	रह	चु. सेट्, उभय	१६२७
युज	दि. अनिट्, आत्मने	११७७	रह	चु. सेट्, उभय	१८५९
युजिर्	रु. अनिट्, उभय	१४४४	रह	भ्वा. सेट्, परस्मै	७३१
युञ्	क्र्या. अनिट्, उभय	१४७९	रहि	चु. सेट्, उभय	१७९९
युतृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३१	रहि	भ्वा. सेट्, परस्मै	७३२
युध	दि. अनिट्, आत्मने	११७३	रा	अद. अनिट्, परस्मै	१०५७
युप	दि. सेट्, परस्मै	१२३५	राखृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	१२२
यूष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६८०	राघृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	११२
यौटृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	२९१	राजृ	भ्वा. सेट्, उभय	८२२
रक	चु. सेट्, उभय	१७३७	राध	दि. अनिट्, परस्मै	११८०
रक्ष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६५८	राध	स्वा. अनिट्, परस्मै	१२६२
रख	भ्वा. सेट्, परस्मै	१३६	रासृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६२६
रखि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१३७	रि	तु. अनिट्, परस्मै	१४०४
रगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१४४	रि	स्वा. अनिट्, परस्मै	१२७५
रगे	भ्वा. सेट्, परस्मै	७८५	रिगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१५४
रघि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१०७	रिच	चु. सेट्, उभय	१८१७
रघि	चु. सेट्, उभय	१७९६	रिचिर्	रु. अनिट्, उभय	१४४१
रच	चु. सेट्, उभय	१८६५	रिफ	तु. सेट्, परस्मै	१३०६
रञ्ज	दि. अनिट्, उभय	११६७	रिवि	भ्वा. सेट्, परस्मै	५९५

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

रिश	तु. अनिट्, परस्मै	१४२०
रिष	दि. सेट्, परस्मै	१२३१
रिष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६९४
री	क्र्या. अनिट्, परस्मै	१५००
रीङ्	दि. अनिट्, आत्मने	११३८
रु	अद. सेट्, परस्मै	१०३४
रुङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९५९
रुच	भ्वा. सेट्, आत्मने	७४५
रुज	चु. सेट्, उभय	१८०५
रुजो	तु. अनिट्, परस्मै	१४१६
रुट	चु. सेट्, उभय	१७८४
रुट	भ्वा. सेट्, आत्मने	७४७
रुटि	भ्वा. सेट्, परस्मै	३२७
रुठ	भ्वा. सेट्, परस्मै	३३६
रुठि	भ्वा. सेट्, परस्मै	३४५
रुदिर्	अद. सेट्, परस्मै	१०६७
अनो रुध	दि. अनिट्, आत्मने	११७४
रुधिर्	रु. अनिट्, उभय	१४३८
रुप	दि. सेट्, परस्मै	१२३६
रुश	तु. अनिट्, परस्मै	१४१९
रुशि	चु. सेट्, उभय	१७८९
रुष	चु. सेट्, उभय	१६७०
रुष	दि. सेट्, परस्मै	१२३०
रुष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६९३
रुसि	चु. सेट्, उभय	१७९१
रुह	भ्वा. अनिट्, परस्मै	८५९
रूक्ष	चु. सेट्, उभय	१९११
रूप	चु. सेट्, उभय	१९३४
रूष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६७८
रेकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	८०
रेट्ट	भ्वा. सेट्, उभय	८६४
रेपृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३७२
रेभृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३८५
रेवृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	५०७
रेषृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६२०
रै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९०९
रोड्ट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३५६
रौड्ट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३५५
लक्ष	चु. सेट्, आत्मने	१६९६
लक्ष	चु. सेट्, उभय	१५३८
लख	भ्वा. सेट्, परस्मै	१३८
लखि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१३९
लग	चु. सेट्, उभय	१७३८
लगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१४५
लगे	भ्वा. सेट्, परस्मै	७८६
लघि	चु. सेट्, उभय	१७६१
लघि	चु. सेट्, उभय	१७९७
लघि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१०८
लच्छ	भ्वा. सेट्, परस्मै	२०६
लज	चु. सेट्, उभय	१९२१
लज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२३८
लजि	चु. सेट्, उभय	१७८५
लजि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२३९
ओ लजी	तु. सेट्, आत्मने	१२९०
लट	भ्वा. सेट्, परस्मै	२९८
लड	चु. सेट्, उभय	१५४०
लड	भ्वा. सेट्, परस्मै	३५९
लड	भ्वा. सेट्, परस्मै	८१४
लडि	चु. सेट्, उभय	१८०१
ओ लडि	चु. सेट्, उभय	१५४२
लप	भ्वा. सेट्, परस्मै	४०२
लबि	भ्वा. सेट्, आत्मने	३७७
लबि	भ्वा. सेट्, आत्मने	३७९
डु लभष्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९७५
लर्ब	भ्वा. सेट्, परस्मै	४१७
लल	चु. सेट्, आत्मने	१६८७
लष	भ्वा. सेट्, उभय	८८८
लस	चु. सेट्, उभय	१७२९
लस	भ्वा. सेट्, परस्मै	७१४
ओ लस्जी	तु. सेट्, आत्मने	१२९१
ला	अद. अनिट्, परस्मै	१०५८
लाखृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	१२३

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

लाघृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	११३
लाछि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२०७
लाज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२४०
लाजि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२४१
लाभ	चु. सेट्, उभय	१९३७
लिख	तु. सेट्, परस्मै	१३६५
लिगि	चु. सेट्, उभय	१७४०
लिगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१५५
लिप	अनिट्, उभय	१४३३
लिश	दि. अनिट्, आत्मने	११७९
लिश	तु. अनिट्, परस्मै	१४२१
लिह	अद. अनिट्, उभय	१०१६
ली	क्र्या. अनिट्, परस्मै	१५०१
ली	चु. सेट्, उभय	१८१२
लीङ्	दि. अनिट्, आत्मने	११३९
लुजि	चु. सेट्, उभय	१७५९
लुञ्च	भ्वा. सेट्, परस्मै	१८७
लुट	चु. सेट्, उभय	१७५५
लुट	दि. सेट्, परस्मै	१२२२
लुट	तु. सेट्, परस्मै	१३८१
लुट	भ्वा. सेट्, आत्मने	७४८
लुट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३१४
लुटि	भ्वा. सेट्, परस्मै	३२८
लुठ	भ्वा. सेट्, आत्मने	७४९
लुठ	भ्वा. सेट्, परस्मै	३३७
लुठि	भ्वा. सेट्, परस्मै	३४३
लुठि	भ्वा. सेट्, परस्मै	३४६
लुण्ठ	चु. सेट्, उभय	१५६३
लुथि	भ्वा. सेट्, परस्मै	४५
लुप	दि. सेट्, परस्मै	१२३७
लुप्लृ	तु. अनिट्, उभय	१४३१
लुबि	चु. सेट्, उभय	१६५६
लुबि	भ्वा. सेट्, परस्मै	४२७
लुभ	दि. सेट्, परस्मै	१२३८
लुभ	तु. सेट्, परस्मै	१३०५
लूञ्	क्र्या. सेट्, उभय	१४८३
लूष	चु. सेट्, उभय	१६१०
लूष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६७७
लेपृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३७३
लोकृ	चु. सेट्, उभय	१७७७
लोकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	७६
लोचृ	चु. सेट्, उभय	१७७८
लोचृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	१६४
लोडृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	३५७
लोष्ट	भ्वा. सेट्, आत्मने	२५८
वकि	भ्वा. सेट्, आत्मने	८८
वकि	भ्वा. सेट्, आत्मने	९५
वक्ष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६६३
वख	भ्वा. सेट्, परस्मै	१३०
वखि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१३१
वगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१४७
वघि	भ्वा. सेट्, आत्मने	११०
वच	अद. अनिट्, परस्मै	१०६३
वच	चु. सेट्, उभय	१८४३
वज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२५२
वञ्चु	चु. सेट्, आत्मने	१७०३
वञ्चु	भ्वा. सेट्, परस्मै	१८९
वट	चु. सेट्, उभय	१८५८
वट	चु. सेट्, उभय	१९२०
वट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३००
वट	भ्वा. सेट्, परस्मै	७७९
वटि	चु. सेट्, उभय	१५८६
वठ	भ्वा. सेट्, परस्मै	३३१
वठि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२६२
वडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२७१
वण	भ्वा. सेट्, परस्मै	४४६
वद	चु. सेट्, उभय	१८४२
वद	भ्वा. सेट्, परस्मै	१००९
वदि	भ्वा. सेट्, आत्मने	११
वन	भ्वा. सेट्, परस्मै	४६२
वन	भ्वा. सेट्, परस्मै	४६३
वन	भ्वा. सेट्, परस्मै	८०३

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वनु	त. सेट्, आत्मने	१४७०
डु वप्	भ्वा. अनिट्, उभय	१००३
वभ्र	भ्वा. सेट्, परस्मै	५५७
टु वम	भ्वा. सेट्, परस्मै	८४९
वय	भ्वा. सेट्, आत्मने	४७५
वर	चु. सेट्, उभय	१८५३
वर्च	भ्वा. सेट्, आत्मने	१६२
वर्ण	चु. सेट्, उभय	१५५१
वर्ण	चु. सेट्, उभय	१९३९
वर्ध	चु. सेट्, उभय	१६५४
वर्ष	भ्वा. सेट्, आत्मने	६१३
वर्ह	भ्वा. सेट्, आत्मने	६४०
वल	भ्वा. सेट्, आत्मने	४९१
वल्क	चु. सेट्, उभय	१५७१
वल्क	चु. सेट्, उभय	१९१७
वल्ग	भ्वा. सेट्, परस्मै	१४३
वल्भ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३९१
वल्ल	भ्वा. सेट्, आत्मने	४९२
वल्ह	भ्वा. सेट्, आत्मने	६४१
वश	अद. सेट्, परस्मै	१०८०
वष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६९१
वष्क	भ्वा. सेट्, आत्मने	१०१
वस	अद. सेट्, आत्मने	१०२३
वस	चु. सेट्, उभय	१७४५
वस	चु. सेट्, उभय	१९४३
वस	भ्वा. अनिट्, परस्मै	१००५
वसु	दि. सेट्, परस्मै	१२१४
वह	भ्वा. अनिट्, उभय	१००४
वहि	भ्वा. सेट्, आत्मने	६३३
वा	अद. अनिट्, परस्मै	१०५०
वाक्षि	भ्वा. सेट्, परस्मै	६६८
वाछि	भ्वा. सेट्, परस्मै	२०८
वात	चु. सेट्, उभय	१८८३
वाशृ	दि. सेट्, आत्मने	११६३
वास	चु. सेट्, उभय	१८८५
विचिर्	रु. अनिट्, उभय	१४४२
विच्छ	चु. सेट्, उभय	१७७४
विच्छ	तु. सेट्, परस्मै	१४२३
विजिर्	जु. अनिट्, उभय	१०९४
ओ विजी	तु. सेट्, आत्मने	१२८९
ओ विजी	रु. सेट्, परस्मै	१४६०
विट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३१६
विथृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३३
विद	अद. सेट्, परस्मै	१०६४
विद	चु. सेट्, आत्मने	१७०८
विद	दि. अनिट्, आत्मने	११७१
विद	रु. अनिट्, आत्मने	१४५०
विद्	तु. अनिट्/सेट्, उभय	१४३२
विध	तु. सेट्, परस्मै	१३२५
विल	चु. सेट्, उभय	१६०५
विल	तु. सेट्, परस्मै	१३५८
विश	तु. अनिट्, परस्मै	१४२४
विष	क्र्या. अनिट्, परस्मै	१५२६
विषु	भ्वा. अनिट्, परस्मै	६९८
विष्लृ	जु. अनिट्, उभय	१०९५
विष्क	चु. सेट्, आत्मने	१६८५
विष्क	चु. सेट्, उभय	१९४१
वी	अद. अनिट्, परस्मै	१०४८
वीर	चु. सेट्, आत्मने	१९०४
वृ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९३४
वृक	भ्वा. सेट्, आत्मने	९२
वृक्ष	भ्वा. सेट्, आत्मने	६०४
वृङ्	क्र्या. सेट्, आत्मने	१५०९
वृजी	चु. सेट्, उभय	१८१३
वृजी	रु. सेट्, परस्मै	१४६१
वृजी	अद. सेट्, आत्मने	१०२९
वृञ्	चु. सेट्, उभय	१८१४
वृञ्	स्वा. सेट्, उभय	१२५४
वृण	तु. सेट्, परस्मै	१३३०
वृतु	चु. सेट्, उभय	१७८२
वृतु	दि. सेट्, आत्मने	११६०
वृतु	भ्वा. सेट्, आत्मने	७५८

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

वृधु	चु. सेट्, उभय	१७८३	व्ली	क्र्या. अनिट्, परस्मै	१५०२
वृधु	भ्वा. सेट्, आत्मने	७५९	शंसु	भ्वा. सेट्, परस्मै	७२८
वृश	दि. सेट्. परस्मै	१२२६	शक	दि. सेट्, उभय	११८७
वृष	चु. सेट्, आत्मने	१७०४	शकि	भ्वा. सेट्, आत्मने	८६
वृषु	भ्वा. सेट्, परस्मै	७०६	शक्लृ	स्वा. अनिट्, परस्मै	१२६१
वृहू	तु. वेट्, परस्मै	१३४७	शच	भ्वा. सेट्, आत्मने	१६५
वॄ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१४९०	शट	भ्वा. सेट्, परस्मै	२९९
वॄञ्	क्र्या. सेट्, उभय	१४८६	शठ	चु. सेट्, आत्मने	१६९१
वेञ्	भ्वा. अनिट्, उभय	१००६	शठ	चु. सेट्, उभय	१५६४
वेणृ	भ्वा. सेट्, उभय	८७७	शठ	चु. सेट्, उभय	१८५५
वेथृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३४	शठ	भ्वा. सेट्, परस्मै	३४०
(टु) वेपृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३६७	शडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२७९
वेल	चु. सेट्, उभय	१८८१	शण	भ्वा. सेट्, परस्मै	७९७
वेलृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	५३५	शद्लृ	तु. अनिट्, परस्मै	१४२८
वेल्ल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५४०	शद्लृ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	८५५
वेवीङ्	अद. सेट्, आत्मने	१०७७	शप	दि. अनिट्, उभय	११६८
वेष्ट	भ्वा. सेट्, आत्मने	२५५	शप	भ्वा. अनिट्, उभय	१०००
वेहृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६४३	शब्द	चु. सेट्, उभय	१७१४
ओ वै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९२१	शम	चु. सेट्, आत्मने	१६९५
व्यच	तु. सेट्, परस्मै	१२९३	शमु	दि. सेट्, परस्मै	१२०१
व्यथ	भ्वा. सेट्, आत्मने	७६४	शमो	भ्वा. सेट्, परस्मै	८१८
व्यध	दि. अनिट्, परस्मै	११८१	शम्ब	चु. सेट्, उभय	१५५६
व्यय	चु. सेट्, उभय	१९३३	शर्ब	भ्वा. सेट्, परस्मै	४२३
व्यय	भ्वा. सेट्, उभय	८८१	शर्व	भ्वा. सेट्, परस्मै	५८५
व्युष	दि. सेट्, परस्मै	१११४	शल	भ्वा. सेट्, आत्मने	४९०
व्युष	दि. सेट्, परस्मै	१२१५	शल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८४३
व्येञ्	भ्वा. अनिट्, उभय	१००७	शल्भ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३९०
व्रज	चु. सेट्. उभय	१६१७	शव	भ्वा. सेट्, परस्मै	७२५
व्रज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२५३	शश	भ्वा. सेट्, परस्मै	७२६
व्रण	चु. सेट्, उभय	१९३८	शष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६९०
व्रण	भ्वा. सेट्, परस्मै	४५१	आङः शसि	भ्वा. सेट्, आत्मने	६२९
ओ व्रश्चू	तु. सेट्, परस्मै	१२९२	शसु	भ्वा. सेट्, परस्मै	७२७
व्री	क्र्या. अनिट्, परस्मै	१५०४	शाखृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	१२६
व्रीङ्	दि. अनिट्, आत्मने	११४०	शाडृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	२८९
व्रीड	दि. सेट्, परस्मै	११२६	शान	भ्वा. सेनट्, उभय	९९५
व्रुड	तु. सेट्, परस्मै	१३९३	शासु	अद. सेट्, परस्मै	१०७५

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

आङः शासु	अद. सेट्, आत्मने	१०२२
शिक्ष	भ्वा. सेट्, आत्मने	६०५
शिघि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१६१
शिजि	अद. सेट्, आत्मने	१०२७
शिञ्	स्वा. अनिट्, उभय	१२४९
शिट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३०३
शिल	तु. सेट्, परस्मै	१३६२
शिष	चु. सेट्, उभय	१८१८
शिष	भ्वा. अनिट्, परस्मै	६८७
शिष्ऌ	रु. अनिट्, परस्मै	१४५१
शीक	चु. सेट्, उभय	१७९०
शीक	चु. सेट्, उभय	१८२७
शीकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	७५
शीङ्	अद. सेट्, आत्मने	१०३२
शीभृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३८३
शील	चु. सेट्, उभय	१८७९
शील	भ्वा. सेट्. परस्मै	५२३
शुच	भ्वा. सेट्, परस्मै	१८३
ई शुचिर्	दि. सेट्, उभय	११६५
शुच्य	भ्वा. सेट्, परस्मै	५१३
शुठ	चु. सेट्, उभय	१६४४
शुठ	भ्वा. सेट्, परस्मै	३४१
शुठि	चु. सेट्, उभय	१६४५
शुठि	भ्वा. सेट्, परस्मै	३४४
शुध	दि. अनिट्, परस्मै	११९१
शुन	तु. सेट्, परस्मै	१३३६
शुन्ध	चु. सेट्, उभय	१८३३
शुन्ध	भ्वा. सेट्, परस्मै	७४
शुभ	तु. सेट्, परस्मै	१३२१
शुभ	भ्वा. सेट्, आत्मने	७५०
शुभ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४३२
शुम्भ	तु. सेट्, परस्मै	१३२२
शुम्भ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४३३
शुल्क	चु. सेट्. उभय	१६१८
शुल्ब	चु. सेट्, उभय	१६११
शुष	दि. अनिट्, परस्मै	११८३
शूर	चु. सेट्, आत्मने	१९०३
शूरी	दि. सेट्, आत्मने	११५७
शूर्प	चु. सेट्, उभय	१६१२
शूल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५२६
शूष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६७९
शृधु	चु. सेट्, उभय	१७३५
शृधु	भ्वा. सेट्, आत्मने	७६०
शृधु	भ्वा. सेट्, उभय	८७३
शॄ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१४८८
शेऌ	भ्वा. सेट्, परस्मै	५४३
शै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९१८
शो	दि. अनिट्, परस्मै	११४५
शोणृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४५५
शौटृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	२९०
श्च्युतिर्	भ्वा. सेट्. परस्मै	४१
श्मील	भ्वा. सेट्, परस्मै	५१८
श्यैङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९६३
श्रकि	भ्वा. सेट्, आत्मने	८४
श्रगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१५१
श्रण	चु. सेट्, उभय	१५७८
श्रण	भ्वा. सेट्, परस्मै	७९८
श्रथ	चु. सेट्, उभय	१५४६
श्रथ	चु. सेट्, उभय	१८२४
श्रथ	चु. सेट्, उभय	१८७१
श्रथ	भ्वा. सेट्, परस्मै	७९९
श्रथि	भ्वा. सेट्, आत्मने	३५
श्रन्थ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५१०
श्रन्थ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५१२
श्रन्थ	चु. सेट्, उभय	१८३८
श्रमु	दि. सेट्, परस्मै	१२०४
श्रम्भु	भ्वा. सेट्, आत्मने	३९३
श्रा	अद. अनिट्, परस्मै	१०५३
श्रा	भ्वा. अनिट्, परस्मै	८१०
श्रिञ्	भ्वा. सेट्, उभय	८९७
श्रिषु	भ्वा. सेट्, परस्मै	७०१
श्रीञ्	क्र्या. अनिट्, उभय	१४७५

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

श्रु	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९४२
श्रै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९१९
श्रोणृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४५६
श्लकि	भ्वा. सेट्, आत्मने	८५
श्लगि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१५२
श्लथ (पा)	भ्वा. सेट्, परस्मै	८००
श्लाखृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	१२७
श्लाघृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	११५
श्लिष	चु. सेट्, उभय	१५७४
श्लिष	दि. अनिट्, परस्मै	११८६
श्लिषु	भ्वा. सेट्, परस्मै	७०२
श्लोकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	७७
श्लोणृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	४५७
श्वकि	भ्वा. सेट्, आत्मने	९६
श्वच	भ्वा. सेट्, आत्मने	१६६
श्वचि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१६७
श्वठ	चु. सेट्, उभय	१५६५
श्वठ	चु. सेट्, उभय	१८५६
श्वभ्र	चु. सेट्, उभय	१६२३
श्वर्त	चु. सेट्, उभय	१६२२
श्वल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५४९
श्वल्क	चु. सेट्, उभय	१५७०
श्वल्ल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५५०
श्वस	अद. सेट्, परस्मै	१०६९
टु ओ श्वि	भ्वा. सेट्, परस्मै	१०१०
श्विता	भ्वा. सेट्, आत्मने	७४२
श्विदि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१०
षगे	भ्वा. सेट्, परस्मै	७८९
षघ	स्वा. सेट्, परस्मै	१२६८
षच	भ्वा. सेट्, आत्मने	१६३
षच	भ्वा. सेट्, उभय	९९७
षञ्ज	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९८७
षट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३१३
षट्ट	चु. सेट्, उभय	१६३३
षण	भ्वा. सेट्, परस्मै	४६४
षणु	त. सेट्, उभय	१४६४

आङः षद	चु. सेट्, उभय	१८३२
षद्लृ	तु. अनिट्, परस्मै	१४२७
षद्लृ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	८५४
षप	भ्वा. सेट्, परस्मै	४००
षम	भ्वा. सेट्, परस्मै	८२९
षम्ब	चु. सेट्, उभय	१५५५
षर्ज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२२५
षर्ब	भ्वा. सेट्, परस्मै	४२४
षर्व	भ्वा. सेट्, परस्मै	५८६
षल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५४७
षस	अद. सेट्, परस्मै	१०७८
षस्ज	भ्वा. सेट्, परस्मै	२०२
षस्ति	अद. सेट्, परस्मै	१०७९
षह	चु. सेट्, उभय	१८१०
षह	दि. सेट्, परस्मै	११२८
षह	भ्वा. सेट्, आत्मने	८५२
षान्त्व	चु. सेट्, उभय	१५६९
षिच	तु. अनिट्, उभय	१४३४
षिञ्	क्र्या. अनिट्, उभय	१४७७
षिञ्	स्वा. अनिट्, उभय	१२४८
षिट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३०४
षिध	भ्वा. सेट्, परस्मै	४७
षिधु	दि. अनिट्, परस्मै	११९२
षिधू	भ्वा. वेट्, परस्मै	४८
षिल	तु. सेट्, परस्मै	१३६३
षिवु	दि. सेट्, परस्मै	११०८
षु	अद. अनिट्. परस्मै	१०४१
षु	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९४१
षुञ्	स्वा. अनिट्, उभय	१२४७
षुट्ट	चु. सेट्, उभय	१५६२
षुर	तु. सेट्, परस्मै	१३४०
षुह	दि. सेट्, परस्मै	११२९
षू	तु. सेट्, परस्मै	१४०८
षूङ्	अद. वेट्, आत्मने	१०३१
षूङ्	दि. वेट्, आत्मने	११३२
षूद	चु. सेट्, उभय	१७१८

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

षूद	भ्वा. सेट्, आत्मने	२५	ष्वद	चु. सेट्, उभय	१८०६
षृभु	भ्वा. सेट्, परस्मै	४३०	ष्वद	भ्वा. सेट्, आत्मने	१८
षृम्भु	भ्वा. सेट्, परस्मै	४३१	ञि ष्वप्	अद. अनिट्, परस्मै	१०६८
षेवृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	५०१	ष्वष्क	भ्वा. सेट्, आत्मने	१००
षै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९१५	ष्विदा	दि. अनिट्, परस्मै	११८८
षो	दि. अनिट्. परस्मै	११४७	ञि ष्विदा	भ्वा. सेट्, आत्मने	७४४
ष्टक	भ्वा. सेट्, परस्मै	७८२	ञि ष्विदा	भ्वा. सेट्, परस्मै	९७८
ष्टगे	भ्वा. सेट्, परस्मै	७९०	सङ्केत	चु. सेट्, उभय	१८९२
ष्टन	भ्वा. सेट्, परस्मै	४६१	सङ्ग्राम	चु. सेट्, आत्मने	१९२३
ष्टभि	भ्वा. सेट्. आत्मने	३८६	सत्र	चु. सेट्, आत्मने	१९०७
ष्टम	भ्वा. सेट्, परस्मै	८३०	समाज	चु. सेट्, उभय	१८८८
ष्टिघ	स्वा. सेट्, आत्मने	१२६५	साध	स्वा. अनिट्, परस्मै	१२६३
ष्टिपृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३६४	साम	चु. सेट्, उभय	१८८०
ष्टिम	दि. सेट्, परस्मै	११२४	सार	चु. सेट्, उभय	१८६९
ष्टीम	दि. सेट्, परस्मै	११२५	सुख	चु. सेट्, उभय	१९३०
ष्टुच	भ्वा. सेट्, आत्मने	१७५	सूच	चु. सेट्, उभय	१८७४
ष्टुञ्	अद. अनिट्, उभय	१०४३	सूत्र	चु. सेट्, उभय	१९०९
ष्टुप	चु. सेट्, उभय	१६७२	सूर्क्ष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६६६
ष्टुभु	भ्वा. वेट्, आत्मने	३९४	सूर्क्ष्य	भ्वा. सेट्, परस्मै	५०९
ष्टेपृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	३६५	सृ	जु. अनिट्, परस्मै	१०९९
ष्टै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९२२	सृ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९३५
ष्ट्यै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९११	सृज	दि. अनिट्, आत्मने	११७८
ष्ठल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८३६	सृज	तु. अनिट्, परस्मै	१४१४
ष्ठा	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९२८	सृप्लृ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९८३
ष्ठिवु	दि. सेट्, परस्मै	१११०	सेकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	८१
ष्ठिवु	भ्वा. सेट्, परस्मै	५६०	स्कन्दिर्	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९७९
ष्णसु	दि. सेट्, परस्मै	१११२	स्कभि	भ्वा. सेट्, आत्मने	३८७
ष्णा	अद. अनिट्, परस्मै	१०५२	स्कुञ्	क्र्या. अनिट्, उभय	१४७८
ष्णिह	चु. सेट्, उभय	१५७२	स्कुदि	भ्वा. सेट्, आत्मने	९
ष्णिह	दि. वेट्, परस्मै	१२००	स्खद	भ्वा. सेट्, आत्मने	७६८
ष्णु	अद. सेट्, परस्मै	१०३८	स्खदिर्	भ्वा. सेट्, आत्मने	८२०
ष्णुसु	दि. सेट्, परस्मै	११११	स्खल	भ्वा. सेट्, परस्मै	५४४
ष्णुह	दि. वेट्, परस्मै्	११९९	स्तन	चु. सेट्, उभय	१८६०
ष्णै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९२३	स्तृक्ष	भ्वा. सेट्, परस्मै	६६१
ष्मिङ्	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९४८	स्तृञ्	स्वा. अनिट्, उभय	१२५२
ष्वञ्ज	भ्वा. अनिट्. आत्मने	९७६	स्तृहू	तु. वेट्, परस्मै	१३४९

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

स्तृञ्	क्र्या. सेट्, उभय	१४८४
स्तेन	चु. सेट्, उभय	१८९८
स्तोम	सेट्, उभय	१९२४
स्त्यै	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९१०
स्थुड	तु. सेट्, परस्मै	१३८८
स्थूल	चु. सेट्, आत्मने	१९०५
स्पदि	भ्वा. सेट्, आत्मने	१४
स्पर्ध	भ्वा. सेट्, आत्मने	३
स्पश	चु. सेट्, आत्मने	१६८०
स्पश	भ्वा. सेट्, उभय	८८७
स्पृ	स्वा. अनिट्, परस्मै	१२५९
स्पृश	तु. अनिट्, परस्मै	१४२२
स्पृह	चु. सेट्, उभय	१८७२
स्फायी	भ्वा. सेट्, आत्मने	४८७
स्फिट्ट	चु. सेट्, उभय	१६३४
स्फुट	चु. सेट्, उभय	१७२३
स्फुट	तु. सेट्, परस्मै	१३७३
स्फुट	भ्वा. सेट्, आत्मने	२६०
स्फुटिर्	भ्वा. सेट्, परस्मै	३२९
स्फुड	तु. सेट्, परस्मै	१३९१
स्फुडि	चु. सेट्, उभय	१५३७
स्फुर	तु. सेट्, परस्मै	१३८९
स्फुर्छा	भ्वा. सेट्, परस्मै	२१३
(टु) (ओ) स्फूर्जा	भ्वा. सेट्, परस्मै	२३५
स्मिट	चु. सेट्, उभय	१५७३
स्मील	भ्वा. सेट्, परस्मै	५१९
स्मृ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९३३
स्मृ	भ्वा. सेट्, परस्मै	८०७
स्यन्दू	भ्वा. वेट्, आत्मने	७६१
स्यम	चु. सेट्, आत्मने	१६९३
स्यमु	भ्वा. सेट्, परस्मै	८२६
स्रंसु	भ्वा. सेट्, आत्मने	७५४
स्रकि	भ्वा. सेट्, आत्मने	८३
स्रम्भु	भ्वा. सेट्, आत्मने	७५७
स्रिवु	दि. सेट्, परस्मै	११०९
स्रु	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९४०
स्रेकृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	८२
स्वन	भ्वा. सेट्, परस्मै	८१७
स्वन	भ्वा. सेट्, परस्मै	८२७
स्वर	चु. सेट्, उभय	१८६४
स्वर्द	भ्वा. सेट्, आत्मने	१९
स्वाद	भ्वा. सेट्, आत्मने	२८
स्वृ	भ्वा. वेट्, परस्मै	९३२
हट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३१२
हठ	भ्वा. सेट्, परस्मै	३३५
हद	भ्वा. अनिट्, आत्मने	९७७
हन	अद. अनिट् परस्मै	१०१२
हम्म	भ्वा. सेट्, परस्मै	४६७
हय	भ्वा. सेट्, परस्मै	५१२
हर्य	भ्वा. सेट्, परस्मै	५१४
हल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८३७
हसे	भ्वा. सेट्, परस्मै	७२१
ओ हाक्	जु. अनिट्, परस्मै	१०९०
ओ हाङ्	जु. अनिट्, आत्मने	१०८९
हि	स्वा. अनिट् परस्मै	१२५७
हिक्क	भ्वा. सेट्, उभय	८६१
हिडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२६८
हिल	तु. सेट्, परस्मै	१३६१
हिवि	भ्वा. सेट्, परस्मै	५९१
हिसि	चु. सेट्, उभय	१८३०
हिसि	रु. सेट्, परस्मै	१४५६
हु	जु. अनिट्, परस्मै	१०८३
हुडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२६९
हुडि	भ्वा. सेट्, आत्मने	२७७
हुड्ड	भ्वा. सेट्, परस्मै	३५२
हुर्छा	भ्वा. सेट्, परस्मै	२११
हुल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८४४
हूड्ड	भ्वा. सेट्, परस्मै	३५३
हृ	जु. अनिट्, परस्मै	१०९७
हृञ्	भ्वा. अनिट्, उभय	८९९
हृष	दि. सेट्, परस्मै	१२२९
हृषु	भ्वा. सेट्, परस्मै	७०९

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

हेठ	क्र्या. सेट्, परस्मै	१५३२	ह्राद	भ्वा. सेट्, आत्मने	२६
हेठ	भ्वा. सेट्, आत्मने	२६६	ह्री	जु. अनिट्, परस्मै	१०८५
हेड	भ्वा. सेट्, परस्मै	७७८	ह्रीच्छ	भ्वा. सेट्, परस्मै	२१०
हेड्ट	भ्वा. सेट्, आत्मने	२८४	ह्रेषृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६२२
हेषृ	भ्वा. सेट्, आत्मने	६२१	ह्लगे	भ्वा. सेट्, परस्मै	७८८
होड्ट	भ्वा. सेट्, आत्मने	२८५	ह्लप	चु. सेट्, उभय	१६५८
होड्ट	भ्वा. सेट्, परस्मै	३५४	ह्लस	भ्वा. सेट्, परस्मै	७१२
ह्नुङ्	अद. सेट्, आत्मने	१०८२	ह्लादी	भ्वा. सेट्, आत्मने	२७
ह्मल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८०६	ह्वल	भ्वा. सेट्, परस्मै	८०५
ह्रगे	भ्वा. सेट्, परस्मै	७८७	ह्वृ	भ्वा. अनिट्, परस्मै	९३१
ह्रस	भ्वा. सेट्, परस्मै	७११	ह्वेञ्	भ्वा. अनिट्, उभय	१००८

❑ ❑

[अत्र अकाराद्यनुक्रमणिकायां पाठान्तराणि विरलतया एव दत्तानि । अतः तानि न दत्तानि इत्येव मन्तव्यम् ।]

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.

Digitization by eGangotri-South Center

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection, TN

Digitization by eGangotri-South Center

अधिकाभ्यासाय...

- सन्धिः
- समासः
- कारकम्
- भाषापाकः - १
- भाषापाकः - २
- भाषापाकः - ३
- णत्वणिजन्तम्
- शतृशानजन्तमञ्जरी
- विभक्तिवल्लरी
- कालबोधिनी
- शुद्धिकौमुदी
- शुद्धितत्त्वबोधिनी
- धातुरूपनन्दिनी
- कृदन्तरूपनन्दिनी
- रूपशुद्धिः
- प्रयोगविस्तरः
- इडागमः
- पाणिनीयमूलधातुपाठः
- लकारसरणिः (१-४)
- सनाद्यन्तधातुपाठः
- अष्टाध्यायीसूत्रपाठः

एतादृशाः अन्येऽपि बहवः ग्रन्थाः

ISBN 938596951-X
9789385969515

ISBN 978-93-85969-51-5
रू. ८००.००

CC-0. In Public Domain. Cuddalore Collection. TN.